image
not
available

1 L 4.1

1.1.172

Digitized by Google

XXII

Digitized by Google

Digitized by Google

IACOBI
USSERII
ANNALES

Digitized by Google

Digitized by Google

ANNALES
VETERIS ET NOVI TESTAMENTI,

A PRIMA MUNDI ORIGINE DEDUCTI,

UNA CUM

RERUM ASIATICARUM ET ÆGYPTIACARUM CHRONICO,

A TEMPORIS HISTORICI PRINCIPIO

USQUE AD EXTREMUM TEMPLI ET REIPUBLICÆ JUDAICÆ EXCIDIUM

PRODUCTO.

JACOBO USSERIO,

ARCHIEP. ARMACHANO ET HIBERNIÆ PRIMATE;

Digestore.

Accedunt TRIA *Ejusdem* OPUSCULA,

I. DE CHRONOLOGIA VETERIS TESTAMENTI.
II. DE MACEDONUM ET ASIANORUM ANNO SOLARI.
III. DE SYMBOLIS.

Quibus omnibus præfixa est

JACOBI USSERII Vita, à TH. SMITHO S.T.D. conscripta.

EDITIO NOVA, in qua ANNALES nunc primùm manu Auctoris emendatiores & auctiores prodeunt: unà cum INDICIBUS RERUM & LOCORUM; quibus addita est ANNORUM MUNDI cum Annis OLYMPIADUM & URBIS CONDITÆ Collatio.

GENEVÆ,

Apud GABRIELEM DE TOURNES ET FILIOS.

M. DCC. XXII.

Digitized by Google

Digitized by Google

ILLUSTRISSIMO ET REVERENDISSIMO

PRÆSULI

GULIELMO,

DIVINA PROVIDENTIA,

ARCHIEPISCOPO CANTUARIENSI,

TOTIUS ANGLIÆ PRIMATI

ET METROPOLITÆ,

SERENISSIMO ET POTENTISSIMO

MAGNÆ BRITANNIÆ

REGI

A SANCTIORIBUS CONSILIIS.

ILLUSTRISSIME PRÆSUL,

CUM *in manus noſtras perveniſſet Exemplar* Annalium Veteris & Novi Teſtamenti, *egregii fœtûs Illuſtriſſimi & Reverendiſſimi*

EPISTOLA

HIBERNIÆ Primatis & Archiepiſcopi Armachani, JACOBI USSERII, ſecundis ejus curis emendatum & auctum; de ejus editione quàm primùm curanda conſilium cepimus. Jam pridem enim deerant Editiones Londinenſis & Pariſienſis, *nec manibus hominum eruditorum alia ferè verſabatur, niſi* Bremenſis, *omnium mendoſiſſima; ita ut neceſſe jam eſſet meliorem curari, ut majore cum fructu à litterarum ſtudioſis lectitaretur. Commodùm autem contigit à Viro Nobili* Jacobo Tyrrello *Magni Uſſerii è Filia Nepote, in Hollandiam ad Virum harum litterarum peritum mitti exemplar emendatius atque auctius, ut Typographus ei quæreretur. Qua de re ab eo moniti, operam noſtram ei libenter addiximus, quô factum eſt ut tandem utiliſſimum Opus in lucem prodiret, eâ formâ, quâ nunc Tibi, REVEREN-DISSIME PRÆSUL, offerimus.*

Nec poterat ei dignior Patronus quæri. Quis enim erat, cui potiùs offerri deberet eximium Primatis Hiberniæ Opus, quàm totius M. BRITANNIÆ *Primati & Metropolitæ? Vir fuit ſuæ ætatis Doctiſſimus, idémque Humaniſſimus & Modeſtiſſimus; quas dotes non tantùm Populares Tui, qui Te propiùs nôrunt atque intuentur, ſed & Exteri omnes, quà patet* PROTESTANTIUM *nomen, mirantur. Idem in Proteſtantium diſſidiis, quamvis Veteri Diſciplinæ addictiſſimus, erga aliter ſentientes æquiſsimum ſeſe*

præbuit; quod non minùs in Te Proteſtantes omnes exoſculamur.

Divina Providentia, quæ Te ad tantum culmen evexit, ſimul his dotibus inſtruxit, quibus tam grave Onus ita ſuſtines, ut omnes Prudentiam Tuam & Manſuetudinem ad cœlum laudibus certatim tollant, non tantùm intra Inſulam veſtram, ſed & per totam Europam. Dum operam das ne quid ECCLESIA ANGLICANA *detrimenti capiat, ad doctrinam æquè ac auctoritatem, veteribus inſtitutis & legibus ei conceſſam, quod attinet; quod iis, quibus vivimus, temporibus nequaquam facile eſſe omnes nôrunt; ad remotiores etiam Proteſtantium Eccleſias cura ac ſollicitudo Tua porrigitur. Gratiâ eas atque auctoritate, quam, apud Sereniſſimum ac Potentiſſimum Magnæ Britanniæ Regem GEORGIUM, obtines, commendas ac tueris. Quæ magnanimitas, ſummâ cum pietate conjuncta, nunquam ſatis laudabitur, atque ultimæ Poſteritati Illuſtrem Te, juxtà ac amabilem præſtabit.*

Noſtrum non eſt peritiam Tuam Eccleſiaſticarum Antiquitatum, quæ in antiquiſſimorum Eccleſiæ Chriſtianæ Patrum Epiſtolis convertendis atque illuſtrandis emicat, laudare, reliquiſque laboribus Tuis pretium, quod maximum eſſe à Doctiſſimis quibuſque audimus, ſtatuere. Hoc unum ſupereſt, ut Deum Optimum Maximum precibus adeamus, atque exoremus,

ut Te diu incolumem, Eccleſiámque Anglicanam, cui præes, florentem præſtare velit; ut etiam nos exteri Proteſtantes, ſub veſtra veluti umbra & patrocinio conquieſcamus, nóſque communi ſoſpitatore Jeſu-Chriſto non omnino indignos oſtendamus. Vota hæc ſunt, Tibi, ILLUSTRISSIME PRÆSUL, eâ, quâ par eſt, reverentiâ addictorum,

Dabamus Genevæ, die 28ª Januarii M. DCC. XXII.

GABRIELIS DE TOURNES
& FILIORUM.

JOANNES

JOANNES CLERICUS
LECTORI
HISTORIARUM STUDIOSO
S. P. D.

Si adgrediar hic ſummum Virum, JACOBUM USSERIUM, meritis laudibus efferre, ſupervacaneum laborem ſuſcipere videar, cùm nemo non eum laudârit, nec quisquam vituperare queat, niſi ludibrium Eruditis omnibus debere velit. Non poſſum tamen non laudare, in hac Præfatiuncula, eruditionem ejus, diligentiam & acumen in rebus Chronologicis, quibus tantam lucem adfudit, ut, poſt *Joſ. Scaligerum* & *Dionys. Petavium*, maximos in Doctrina Temporum Viros, omne punctum tulerit. Is neque acerbè à *Scaligero* diſſenſit, quod fecit *Petavius*; neque *Petavium* ipſum proſcidit, qui *Scaligero* nequaquam pepercerat. Veritatem ſolam ſequutus, operam dedit ut eam inveniret, inventámque ita propoſuit, ut nemini eorum qui ab ea aberraverant conviciatus ſit. Primus omnium oſtendit regna illa Aſiæ, quibus *Cteſias* portentoſam antiquitatem tribuerat, ad eam nequaquam adſurgere; quâ ratione eorum regnorum tempora ita digeſſit, ut ea cum S. Scripturæ Chronologiâ feliciſſimè in concordiam redegerit. Scio Viros Doctos ab eo interdùm diverſos iviſſe, ſed in paucis, nec magni momenti rebus. Itaque plerique omnes in ejus ſententiam conceſſere, ſi obſcura quædam, in quibus diſſentire jus & fas eſt, excipias. Quicunque *Annales* hoſce diligenter legerunt, ſibi & poſteris gratulati ſunt quòd fidum ducem in antiquiſſimorum temporum Chronologicis, ut ita loquar, labyrinthis inveniſſent. Qui præſertim res Aſiaticas & Ægyptiacas cum Hiſtoriâ Scripturæ conferre adgreſſi ſunt, gratiam ei ad unum fermè habuerunt.

Erat cur doleremus eò quòd exemplaria ejus *Annalium* Anglicana cùm deeſſent, utendum eſſet vitioſis Editionibus, quæ alibi negligentiâ ſummâ in lucem protruſæ fuerant. Itaque lætus audivi exemplar ejus emendatum & auctum, ipsâ Auctoris manu, extare, apud virum Nobilem *Jacobum Tyrellum*, ejus ex Filia Nepotem, haud ita pridem fato functum; à quo poſteà acceptum ad *Tornaſios*,

honeſtiſſimos Bibliopolas Genevenſes miſi; qui libenter eam Editionem ſuſceperunt, ac tandem ad umbilicum perduxerunt. Non vidimus quidem ipſum Exemplar Uſſerianum, ſed *Tyrrellus*, quem dixi, manu ſuâ emendationes atque additiones omnes exſcripſerat, quas in alio exemplari marginibus adleverat, vel in Charta, locis adnotatis, ſeorſim exſcriptas miſerat; addito hoc teſtimonio: *Hæc Addenda & Corrigenda concordant cum ipſo Auctoris αὐτογράφῳ. Ita teſtor*, J. TYRRELL. Ex quo intelligere licet rem ſummâ fide confectam, quam religiosè ſequuti ſunt Typographi Genevenſes. Itaque hîc habes, LECTOR, Editionem emendatiorem, vel ob hoc ſolum, & auctiorem, quàm antecedentes fuerant.

Primùm ergo, hîc habes exemplaria aliis omnibus meliora; & additiones quidem dignoſcere facilè poteris hoc ſigno, quòd duobus Aſteriſcis, quibus clauduntur, ſint utrimque munitæ. Ne quid etiam minùs emendatum relinqueretur ideò quòd minuta Typographorum σφάλματα omnia non notâſſet Vir ſummus; ab eo, qui Emendationi hujus Editionis præfuit, ſi quid occurreret quod negotium faceſſeret, inſpectæ ſunt aliæ Editiones, quæ hîc illîc interdùm emendatiores erant. Quin imò, variantibus editionibus, in locorum ab *Uſſerio* adlatorum lectione, ipſi Scriptores, è quibus deſumpta erant, ſunt conſulti, ut ſi quid peccatum erat, emendaretur.

Secundò, Index Hiſtoricus eſt omnibus iis locis quæ ab *Uſſerio* addita ſunt, nec non aliis plurimis, auctus. Quin & *Lubini* Geographicus Index ſæpe correctus eſt, ubi cum numeris Uſſerianis non conſentiebat. Poterat quidem Index ille abeſſe, ſed quia erat in Editione Pariſienſi, relinquendum cenſuimus.

Tertiò, in Chronologia Sacra quæ ad *Annalium* calcem eſt, & in qua Vir ſummus rationem reddiderat ordinis Temporum, quem ſequutus erat, Partem poſteriorem quæ reverà prior eſſe debuerat, ex admonitione Ornatiſſimi Viri *Jacobi Tyrrelli* priore loco collocari curavimus. Hinc quoque innumeræ mendæ Typographicæ, ſive in verbis, ſive in interpunctione, ſunt ſublatæ, quæ orationem obſcurabant.

Quartò, Libellus *de Symbolis*, quem idem *Tyrrellus* addi hîc poſſe cenſuit, ne tandem parvitate ſuâ intercideret, emendatior prodit.

Quintò, cogitaveramus quidem addendam hîc eſſe Vitam *Uſſerii*, à Ricardo Parro S. Th. D. qui à ſacris Domeſticis ei erat, conſcriptam. Sed monuit *Tyrrellus* ſatius eſſe vitam à Thoma *Smitho* ſcriptam hîc legi; cui obſequuti, ut par erat, fuimus, quamvis aſperiora quædam in Proteſtantium nonnullos, à quibus diſſentit, protulerit. Cæterùm hîc, ut & alibi, non pauca ſphalmata fuerunt ſublata.

Sextò, cùm ſæpe *Uſſerius* Olympiadas & Annos ab Urbe Condi-

Copyright © 2010 by Cengage Learning, Inc.
ISBN-13: 978-0-495-56157-4
ISBN-10: 0-495-56157-8
Cengage Learning
5191 Natorp Boulevard
Mason, OH 45040
USA
Cengage Learning is a leading provider of customized learning solutions with office locations around the globe, including Singapore, the United Kingdom, Australia, Mexico, Brazil, and Japan. Locate your local office at: international.cengage.com/region
Cengage Learning products are represented in Canada by Nelson Education, Ltd.
For your lifelong learning solutions, visit www.cengage.com
Purchase any of our products at your local college store or at our preferred online store www.ichapters.com

LECTORI.

ENSORINVS *in libello quem ad Q. Cærellium ſcripſit de natali die, intervalla temporum expoſiturus; hanc ſibi Præfatiunculam præmittendam putavit.* [a] Si origo Mundi in hominum notitiam veniſſet, inde exordium ſumeremus. *Et paulò pòſt, de hoc tempore verba faciens:* [b] ſive habuit initium, *inquit*, ſive ſemper fuit, certè quot annorum ſit, non poteſt comprehendi. *Itaque hanc Mundi epocham, ut ab hominum notitiâ quàm maximè alienam, ab Aſtronomicis ſuis ſupputationibus ita ablegat Ptolemæus.* [c] Τὰς περὶ ὅλου τοῦ αἰῶνος ἢ χρόνου τοῦ μακροῦ τινι πολλαπλασίου τῶν κατὰ τὰς τηρήσεις χρόνων, διαβεβαιώσεις, ἀλλοτρίας φιλομαθείας τε καὶ φιλαληθείας ἡγούμεθα. Totius mundi, aut alîus multiplicis temporis obſervationes conſiderare, putamus alienum eſſe ab iis qui diſcendi & veri cognoſcendi ſtudio ducuntur. *Et à genethliacâ ſuâ Matheſi, genituram illam Mundi ab Æſculapio & Anubio acceptam, Julius Firmicus Maternus.* [d] Non fuit iſta genitura Mundi, *inquit.* Nec enim Mundus certum diem habuit ortûs ſui; nec aliquid interfuit eo tempore, quo Mundus divinæ mentis ac providi numinis ratione formatus eſt: nec eóuſque ſe intentio potuit humanæ fragilitatis extendere, ut originem Mundi facili poſſet ratione concipere, aut explicare.

Neque verò mirandum, homines ethnicos, ſacrarum literarum inſcios, de Mundi primordiis aſſequendis ita deſperaſſe: quum inter ipſos Chriſtianos, Chronographus ille celebratiſſimus Dionyſius Petavius, ſuam de conditu Mundi & annorum inde ad nos numero, ſententiam explicaturus, [e] hanc primùm diſceptationi ſummam *fecerit.* Annorum ab orbe condito ad hæc tempora numerum, neque certâ ratione compertum eſſe, neque citra divinam ſignificationem poſſe comperiri. *A cujus ſententiâ longiſſimè profectò abfuit Philaſtrius Brixienſis;* [f] hæreſem *eſſe notans*, quæ dicit incertum numerum eſſe annorum à Mundi origine, & ignorare homines curricula temporum: *& Lactantius Firmianus; cujus, in divinis Inſtitutionibus, paulò audaciùs effatum eſt iſtud.* [g] Nos, quos divinæ literæ ad ſcientiam veritatis erudiunt, principium Mundi, finémque cognovimus. *Quicquid enim ſiat de præteritis; futurorum temporum notitiam* [h] *Patrem in ſuâ ipſius poteſtate conſtituiſſe, edocti ſumus: neque illum omnium exiſtere mortalium, cui totius ſeculi tempora ſint comperta. Quò & illud Sirac*[i] *ſpectare putatur.* [k] Ἄμμον θαλάσσης, καὶ σταγόνας ὑετοῦ, καὶ ἡμέρας αἰῶνος τίς ἐξαριθμήσει; Arenam maris, & guttas pluviæ, & dies ſeculi, quis enumeret? *quod Lyranus de præteritis temporibus dictum fuiſſe exiſtimans,* (*quum de* diebus æternitatis, *hìc & in cap. XVIII.* 11. *id interpretentur alii*) *haud ita rectè concluſit annos à principio Mundi non fuiſſe à quoquam numeratos* certitudinaliter (*ut ille loquitur*) & præcisè.

[a] Cenſorin. cap. 20.

[b] Ibid. cap. 21.

[c] Ptolem. μεγάλ. συντάξ. lib. 3.

[d] Jul. Firmic. Matheſ. lib. 3. cap. 2.

[e] Petav. de doctrinâ tempor. lib. 9. cap. 2.

[f] Philaſtr. de hæreſib. c. 61.

[g] Lactant. lib. 7. cap. 14.

[h] Act. 1. 7. Matth. 24. 36.

[i] Eccleſiaſtic. 1. 2. & ibi Nicol. Lyranus.

Qui

LECTORI.

φιλονεικήσεις ἐυρεῖν τὴν πρώτην ἡμέραν τ̃ τ̃ κόσμου γενέσεως ἐυρήσεις γὰρ ὅτου πόθεν τῷ χρόνῳ ἡ πρώτη κίνησις. Discere utique potis quo primum tempore constituent Mundi origo: si ex hodierno die ad superiores retrogressus ætates, primum Mundi conditi diem invenire studiosè contenderis. Hoc enim pacto invenies, unde prima motio accesserit tempori.

Cùm autem variis Seculis, & apud varias Gentes, variæ extiterint Temporum Epochæ atque variæ Annorum formæ: communis aliqua & nota mensura necessariò hîc est assumenda, ad quam reliquarum omnium illa diversitas commodissimè reduci possit. Nobis verò nulla mensura notior, neque ad communem temporum collationem accommodatior est, quàm Annorum & Mensium Julianorum formula, à mediâ nocte, Kalendas Januarias anni primi vulgaris æræ Christianæ inchoante, deducta: cum tribus illis cyclis, quibus conjunctis Annus unusquisque ab aliis quicumque fuerunt omnibus distinguitur; Romanâ nimirùm Indictione annorum 15, *Cyclo Lunari sive Aureo numero annorum* 19, *& Cyclo Solari (diei Solis sive Dominicæ indice) annorum* 28. *periodum complectente. Neque enim aut certius quicquam nobis est, aut notius, quàm numerari hodie annum (non dico, veri Natalis Christi, qui inter doctos controversus est, sed) vulgaris æræ Christianæ MDCL, Romanæ Indictionis* 3, *Lunaris Cycli* 17, *& Cycli Solaris* 7, *characteribus insignitum.*

Quandoquidem verò Christiana hæc nostra Epocha primordio Mundi multis seculis est posterior, & retrograda Annorum ante eam numeratio tum molestior est, tum errori etiam (nisi major attentio adhibeatur) admodùm obnoxia: receptissimæ illi hypothesi, quæ annos Julianos cum tribus suis cyclis προλήψει *quâdam Mathematicâ ad ipsa Mundi initia decurrisse ponit, artificialem quoque Epocham, ex tribus istis Cyclis in se multiplicatis constatam, recentioribus nostris Chronographis placuit adjicere. Solari enim Cyclo in Lunarem ducto, sive numero* 28. *per* 19. *multiplicato, magnus Cyclus Paschalis prodit annorum* 532. *eóque rursùs per* 15. *Indictionis numerum multiplicato, emergit annorum* 7980. *Periodus; à Roberto Lotharingo Herefordensi in Britannia nostra Episcopo primùm (ni fallor) notata, & post* 500. *annos à Josepho Scaligero Chronologicis usibus adaptata, &* Periodi Julianæ *nomine, quòd totidem* Julianorum *annorum Cyclum contineret, nuncupata. Quòd si retrorsùm à præsenti anno trium minorum Cyclorum series in tempora anteriora extendatur;* 4713. *ante initium Æræ nostræ Christianæ annus, ille esse deprehendetur, in quem & Indictionis* 1, *& Cycli Lunaris* 1, *& Cycli Solaris* 1, *concursus recidet. In Kalendis igitur Januariis proleptici illius anni capite hujus Periodi constituto; annus vulgaris Æræ Christianæ primus, Periodi Julianæ* 4714. *erit numerandus: qui per* 15. 19. *&* 28. *divisus, Indictionem Romanam* 4, *Cyclum Lunarem* 2, *& Solarem* 10, *notissimos illius anni characteres exhibet.*

Primorum Patrum, veterúmque Ægyptiorum & Hebræorum annus, ejusdem cum Juliano quantitatis fuisse reperitur, sed ex Mensibus 12 *æqualibus Dierum* 30 *constans (Hebræos enim ante Babylonicam captivitatem Lunaribus mensibus fuisse usos, probari non potest) dierum* ἐπαγομένων 5, *& quarto quoque anno* 6, *ad* 12. *mensis finem adjectâ appendiculâ. Ex hujusmodi annorum continuâ serie in Sacris Libris traditâ, in annum Mundi* 3442, *ex Chaldaicæ verò Historiæ & Astronomici Canonis collatione, in annum Nabonassari* 186, *& cum eo cohærentem nexu certissimo annum ante Æram Christianam* 562, *Julianæ Periodi* 4152, *magni Nebuchadnesaris exitum & regni Evilmerodachi filii ejus initium incurrisse, animadverti: indéque sub finem anni Periodi Julianæ* 710. *Mundum conditum*

fuisse

Digitized by Google

Inferno, Purgatorio, Paradiso

Dante Alighieri

Translated by Allen Mandelbaum

Bantam Books

New York Toronto London Sydney Auckland

A Bantam Book / published by arrangement with the Regents of the University of California

PUBLISHING HISTORY

Bantam edition published 1982

Bantam reissue / January 1984

Bantam Classic edition / January 1986

Bantam Classic reissue / January 1987

Bantam Classic reissue / January 1988

Bantam Classic reissue / January 1989

Bantam Classic reissue / January 1990

Bantam Classic reissue / January 1991

Bantam Classic reissue / January

DE

PHILIPPO

PRINCIPE PALATINO AD RHENUM,

PHILIPPI MELANCHTHONIS

Narratio, Annalium uſum declarans.

SÆPE audivi narrare *Capnionem*, cùm apud PHILIPPUM, Principem Palatinum Electorem, eſſent *Dalburgius* Epiſcopus Vangionum, *Rudolphus Agricola* & ipſe, & non ſolùm in familiaribus colloquiis, ſed etiam in deliberationibus de republicâ, ſæpe narrarent inſignia exempla vel Perſica, vel Græca, vel Romana; mirificè accenſum eſſe Principem ſtudiô cognoſcendæ Hiſtoriæ, ſed dixiſſe, ſe animadvertere, diſtinctione Temporum, Gentium & Imperiorum opus eſſe: eámque ob cauſam petiviſſe, ut ſibi ex totâ Antiquitate, quantùm nota eſſet, ex Hebræis fontibus, & ex Græcis ac Latinis ſcriptoribus, ordine contexerent Monarchias; ut mente complecti Tempora Mundi, & ſeriem maximarum mutationum poſſet. Nulli tunc extabant ſcripti linguâ Germanicâ libri de veteribus Imperiis. Nec Latinâ, præter *Juſtini* confuſaneam epitomen, quæ tamen diſtinctione temporum caret, habebantur. Erat otium tunc illis doctis Viris, & hôc labore delectabantur. Ordine igitur, ex Hebræis, Græcis & Latinis monumentis, Monarchias recenſent, & maximè digna memoriâ ſuo loco, adhibitâ Temporum & Gentium diſtinctione, inſerunt. Legit avidiſſimè id ſcriptum Princeps ingenioſus, ſeque lætari dicebat, divinitùs conſervatam eſſe Temporum ſeriem, & Rerum præcipuarum memoriam. Oſtenderant enim ei continuatam eſſe Mundi hiſtoriam, ita, ut *Herodotus* inchoet ſuas narrationes paulò ante finem Propheticæ Hiſtoriæ. Nam & ante Regnum Perſicum, de quo narrationes luculentæ extant in Daniele, Eſdrâ & Nehemiâ, Regum Aſſyriorum & Ægyptiorum aliquot nomina ſunt eadem in Prophetis & Herodoto. *Apryi* prædicit exitium Jeremias, quod deſcribit Herodotus. Poſtquam Jeremiam interfecit Apryes, poſteà *Amaſis* captum Regem ſuperbum ſtrangulat. Agnoſcere etiam ſe Princeps Palatinus dicebat teſtimonia præſentiæ Dei in conſtitutione Monarchiarum, quia ſolis humanis viribus conſtitui & retineri non potuerint, & eò divinitùs conſtitutæ ſint, ut eſſent cuſtodes humanæ ſocietatis, conjungerent multas gentes, reſtituerent leges, judicia, pacem, ut docere homines de Deo poſſent. Sæpe igitur repetebat Danielis verba: *Deus imperia transfert & ſtabilit.* Mutationibus etiam & Tyrannorum pœnis dicebat conſpici Judicium Dei, & moneri totum Genus Humanum illuſtribus exemplis, ut agnoſcat Deum, ſciat ordinaſſe eum & velle juſta, & verè iraſci violantibus ipſius ordinem. Tales erant ejus Principis ſermones, conſiderantis ordine Imperiorum incrementa & ruinas.

Circa annum Chriſti 1480.

Dan. 2. 21.

VITA

Ex Typographia Ioannis Caselij.
Anno M. D. XCIII.

Alexander Bicknorus, Archiepiſcopus *Dublinienſis*, fundandam curavit, veteri Academiâ penitùs everſâ in Urbe principe, in generalibus Comitiis circa A. Chr. MDLXIX. habitis, initis conſiliis, ſeriâque deliberatione diſceptaretur, *Stanihurſtus* ille, ſive ad captandam Reginæ gratiam, ſive verò ergà Patriam amore exardeſcens, primus propoſuit, ut libellis ſupplicibus hac de re ſereniſſimæ Reginæ exhibitis, illius opem & benevolentiam ad ſanctum hoc propoſitum conſummandum, commendantibus Concilii ſanctioris Adſeſſoribus, implorare vellent, quo nihil aut Reginæ benigniſſimæ, bonarum literarum pariter ac Religionis, à ſordibus errorum defæcatæ, fautrici & patronæ, gratius, aut univerſæ *Hibernorum* Genti utilius contingere potuit. Hujus autem monitis ſuaſibúsque, quos omnes boni impendiò & certatim approbarunt, úrque in effectum darentur, favente Numine, & auſpice Reginâ, ſummis ingenii & induſtriæ, quiſque pro facultate ſua, nervis contenderunt, ut tanti beneficii & felicitatis, in ultimos Inſulæ receſſus quaquaversùm omnibus futuris ſeculis diffundendæ, fierent compotes, inſtaurationem ſuam debet præſens Academia *Dublinienſis*: tandem poſt aliquot annos, omnibus obſtaculis amotis, ex munificentia Reginæ, reditibus, (quos poſteà auxit ſereniſſimus Rex *Jacobus I.* quibus Præpoſitus, Lectores Theologiæ, & Philoſophiæ, Socii, adoleſcentésque Candidati eſſent in perpetuum alendi) dotata, privilegiiſque ſub Regii diplomatis auctoramento A. MDXCI. ſtabilita. Nobiliſſimum ſanè illud eſt Eccleſiæ *Hibernicæ* ſeminarium, è quo tot venerandi Præſules, aliique, egregiis animi dotibus cumulati, & omnigenæ eruditionis & ſanctitatis vitæ ſtudiis maximè inſignes, ab iſthoc tempore prodierunt &, uti fas eſt augurari, in æternum prodibunt.

Academiæ Dublinienſis reſtauratio.

A Patre neutiquam ſejungendus videtur *Richardus Stanihurſtus*, *Jacobi* noſtri Avunculus, vir quidem inſigniter doctus, & in patriis Antiquitatibus, quæ tanto eguerunt illuſtratore, eruendis maximè induſtrius & felix. Hic verò, ut paucis de illo agam, florente juventâ, in Collegio Univerſitatis apud *Oxonienſes* ſtuduit: & non multò pòſt, pro genio iſtius ævi, quod *Ariſtotelicam* doctrinam, inutilibus perplexiſque difficultatibus mirè obſitam, ex ignoratione melioris ſanioriſque Philoſophiæ, non ex otioſorum hominum, quidlibet pro laſcivià ingenii fingentium cerebellis, ſed ex natura rerum eruendæ, deperibat, *Commentarios* ſive *Catenam Dialecticam* in *Porphyrianas* Conſtitutiones *Londini* MDLXX. edidit. Sed matureſcente cum annis judicio, ex veterno quaſi expergefactus, excuſſis Scholaſticorum nugis, poeticiſque, quibus ſe indulſerat, præſtigiis, relictóque etiam, cui à Patre deſtinabatur, Legum municipalium ſtudio, veterum ſeculorum hiſtoriis, (ut hîc omittam *Deſcriptionem*, quam adornavit, *Hiberniæ*, inſcriptam D. *Henrico Sidneio* Proregi, & in Hiſtoricis & Chronicis *Raphaelis Holleshedi* Collectaneis *Londini* editis A. MDLXXXVI. inſertam) majorum geſta ſtilo inornato & planè barbaro referentibus, legendis, quæ carie, ſitu & tineis exeſæ, in tenebroſis Bibliothecarum receſſibus hactenùs delituerant, intentâ oculorum & mentis acie invigilavit, quatuórque libros, in eodem volumine congeſtos, *de rebus in Hibernia geſtis, cum Hibernicarum rerum appendice*, ex *Sylveſtro Giraldo Cambrenſi* collectâ, cum adnotationibus ad finem ſingulorum capitum additis, Typis *Plantinianis Antuerpiæ* juris publici fecit A. MDLXXXIV. Nam ante paucos annos, larvâ, quam induerat, detractâ, in *Hiberniam* reverſus eſt; deinde in *Belgium* ſe ſubduxerat, & poſt mortem uxoris ſacris ordinibus initiatus, tandem ſereniſſimis Principibus, *Alberto* Archiduci & *Claræ Iſabellæ Eugeniæ*, factus eſt à ſacris, quorum munificâ liberalitate nobile otium nactus, vitam jucundè ſuſtentavit; obiitque *Bruxellis* A. MDCXVIII. (a) Interim iſtud ſententiarum de dogmatibus religionis divortium non obſtabat, quominùs cum Avunculo de rebus ad Hiſtorias & Antiquitates *Hibernicas* ſpectantibus literarium exercere commercium ſibi licere, pro æquitate & prudentiâ ſuâ *Uſſerius* noſter judicaverit, uti poſteà videbimus.

Richardus Stanihurſtus Avunculus.

Non diſſimulandum arbitror, matrem *Jacobi* noſtri, dum ille aberat in *Anglia*, quorundam Emiſſariorum verſutiis captioſiſque technis, quibus retundendis planè impar erat muliebre ingenium, miſerè deluſam ac circumvenram, cujus conſcientiam diris votis, ne melius docta reſipiſceret, illigaverant, ad Romanæ Eccleſiæ communionem tranſiiſſe: quod nati pientiſſimi animo non mediocrem luctum dolorémque incuſſit; eò quidem acriorem redditum, cùm pòſt reperiſſet illam, utpote feminam pervicacem & obſtinatam, nullis ſuaſionibus, argumentis nullis ad ſanam mentem revocari potuiſſe. Hi quidem zelotæ de victoriâ, fraudulentis maliſque artibus reportatâ, triumphos egêre, & *Uſſerio* hanc matris obſtinationem, quam conſtantiam luſtexilémque mentis firmitatem interpretati ſunt, editis libellis exprobrarunt: ſed quàm iniquè, quàm abſurdè, judicent omnes æqui bonique amantes & ſtudioſi. Non parum ipſi doluit, quòd ſacris Eccleſiæ negotiis in Urbe detentus, matri dilectiſſimæ in agone mortis *Drogheda* ex improviſo ſatiſcenti non adeſſet, quo abitúrientem animam, priùs ſpiritualibus conſiliis adjutam, precibus ſuis Deo commendaret: hoc tamen commodi ex malo domeſtico Eccleſiæ accrevit, quòd ille novo quaſi zelo animatus contra Pontificiorum inſidias, ne alii, ſive ſanguinis, ſive amicitiæ, ſive communi Chriſtianæ charitatis nexu conjuncti, quorum ſaluti maximè conſuluit, ab integra fide abducti, iſtâ labe contabeſcerent, ſolicitiore animo ſatageret.

Uſſerii mater delusa religionem Romanam amplectitur.

Unicum habuit *Jacobus* fratrem, nomine *Ambroſium*, qui aliquanto tempore ſtudiorum causâ apud *Cantabrigienſes* commoratus eſt. Vir ſanè Linguæ Hebraïcæ & Arabicæ quoque, admodùm peritus, quod teſtatur, qui, ex intima conſuetudine optimè & noverat, & judicare potuit, *Gulielmus Eyrius*, Collegii *Emmanuelis* in iſta Academia ſocius,

Ambroſius Uſſerius frater.

(a) De reliquis illius ſcriptis vide D. *Jacobum Wharæum* de Scriptoribus *Hiberniæ* pag. 2c. & *Uſſerii Armachani* ad *Stanihurſtum* Epiſtolam primam in *Sylloge Londini* editâ M. DC. LXXXVI.

in literis (a) ad *Jacobum* circa annum MDCVIII. ſcriptis; teſtatiſſimum verò faciunt magna V. Inſtrumenti pars ex Hebraïco codice in Linguam Anglicanam verſa, Surata *Caverna* ex Alcorano Latinè reddita, Collectanea Arabica & Hebraïca, & Lexicon Arabicum (ut hîc quosdam tractatus & diſputationes de variis capitibus Theologicis omittam) quæ in Archivis Bibliothecæ Collegii S. Trinitatis *Dublin.* hodie ſuperſunt: à quo, ex editis hiſce reconditæ eruditionis ſpeciminibus, uti ex bonis primitiis lætam amplámque ſegetem, ſumma quæque, & excelſo, quo præditus erat, ingenio perquàm digna, exſpectarunt amici, niſi illum annis juvenilibus mors peracerba præripuiſſet.

Henricus Uſſerius Patruus Archiepiſcopus Armachanus.

Quod ad propinquos *Jacobi* noſtri ex paterno genere ortos ſpectat, patruum habuit *Henricum Uſſerium*, Theologicis diſciplinis *Cantabrigiæ* innutritum, & aliquanto tempore ſtudiorum cauſâ *Pariſiis* morantem, Deo & Eccleſiæ ex ordinatione ſacra devotum, qui tandem cùm multos annos Archidiaconatum Eccleſiæ *Dublinienſis* adminiſtraſſet, ut quod rarum & inſolitum erat, Reginæ *Eliſabethæ* auſpiciis & indulgentiâ, ob ſapientiam, ſanctitatem morum, eruditionem, reliquáſque dotes, tam excelſæ dignitati pares congruáſque, ad primatialem ſedem *Armachanam*, menſe Auguſto A. C. MDXCV. promovebatur; obiit verò Aprilis II. MDCXIII. Crimen piaculare non immeritò videbitur, ſi hîc penitùs tacerem, quantùm de univerſa Gente & Eccleſia *Hibernica* meruerit vir ille reverendiſſimus.

Henrici Uſſerii Laudes.

Non defuere quidem in *Hibernia*, qui in ſummis dignitatibus conſtituti, ad fortunas ſive augendas, ſive reparandas, latifundiis patrimoniiſque ſacris avidiſſimâ mente inhiaverint. De Eccleſia Cathedrali S. *Patricii* penè actum fuerat, cujus reditus, ſub plauſibili & ſpecioſo eoſdem fiſco regio addicendi prætextu ſibi in proprios uſus *Perottus Deputatus*, uti appellatur, convertere ſtudebat; niſi interceſſiſſet Reginæ pietas, & *Henrici Uſſerii*, tunc temporis Archidiaconi *Dublinienſis*, prudentia & ſeduliras, qui miſſus à Decano aliiſque, quorum maximè intererat, in *Angliam*, iſtius Eccleſiæ jura adeò dilucidè & tantâ argumentorum vi tutatus eſt, ut dirum illud omen, malis, in pleraſque omnes redundaturis, gravidum, penitùs avertteretur. Sed non multò pòſt ſanctior cura, (ſi quidem ſanctior dari potuit) longéque majoris momenti, illum occupavit. In condenda enim Academia *Dublinienſi* lentè admodùm per plures annos proceſſum erat, etiamſi optima Regina id in documentis duobus Proregibus, alteri poſt alterum, in *Hiberniam* ituris, dediſſet, ex difficultatibus, quæ ſubindè intervenerunt, haud facilè ſuperandis, longæ nectebantur moræ; quarum tandem pertæſum eſt omnes, quibus hoc ſanctum propoſitum, è quo *Hiberniæ* felicitas pendebat, curæ & cordi erat, & qui aſſiduis poſtulationibus rem iſtam urſêre. Ideò Conſiliariis *Hibernis*, quicquid hac de re, crebris ſeriiſque conſultationibus habitis, hactenùs inter ipſos convenîſſet, Reginæ cum debita commendatione, ut dixi, referre viſum eſt, ut ipſâ conſentiente ratúmque habiturâ, hiſce optimis conatibus, quibus omnes boni benè cupiebant, ingratâ cunctatione hucuſque productis, felix imponeretur coronis, nec quenquam alium, qui cauſam iſtam coram Reginâ, Conſiliariiſque *Anglis* ageret, *Henrico Uſſerio* tunc temporis, cujus fides & ſapientia ipſis erant exploratiſſimæ, aut digniorem, aut magis idoneum reperiri poſſe, hi Summates cenſuerunt. Ille verò itinere in *Angliam* maxima animi cum lætitia, A. MDXC. ſuſcepto, nullis parcens ſumptibus, nullóſque labores ſubterfugiens, ita ſtrenuè & præclarè iſthoc munere functus eſt, ut (b) chartam fundationis tricesimo die Martii A. MDXCII. datam, & Regio ſigillo munitam, tandem auſpicatiſſimè impetraverit, cujus certiſſimâ ſpe fretus, in patriam redux, immortali hoc beneficio jam donandam, ſummis omnium gratulationibus excipitur. Reliquit *Henricum* filium *Robertum*, paternæ eruditionis & pietatis ex aſſe hæredem, qui in iſthoc Collegio educatus, inque ſociorum numerum adſcriptus, poſteà ex commendatione Conſobrini ſui, *Jacobi* noſtri, & inſigni elogio illius virtuti debito, & quod ipſa veritas, nullo reſpectu ad cognationem habito, exegerat, quod dederat (c) in literis ad D. *Laudum*, qui multum in rebus ad Eccleſiam Academiarúmque diſciplinam apud Sereniſſimum Regem, *Carolum I.* potuit, & unanimi ſociorum conſenſu, præfecturâ iſtius, A. MDCXXIX. donatus eſt. Hic verò, quinquennio elapſo, ad Epiſcopatum *Kildarienſem* merito ſuo evectus, ſe ſacrâ infulâ fideli paſtoralis curæ adminiſtratione omninò dignum præſtirit. Tandem ex crudeliſſima & quàm maximè execranda *Hibernorum* Pontificiorum rebellione & laniena eluctatus, in *Angliam*, inſanis motibus tunc agitari incipientem, aufugit, ubi ſummis ob patriam, horrendum in modum deſolatam, mœroribus confectus, vergente ad finem anno MDCXLII. *Pontabirſleia* in provincia *Salopienſi* diem ſuum obiit.

Robertus Uſſerius, Epiſcopus Kildarienſis, Jacobi conſobrinus.

Memorata.

Non hîc prætereundum eſt ſilentio, quod *Jacobus* noſter familiari apud amicos ſermone, tanquam ſingulare & rari exempli, commemorare ſolebat, nempe ſibi duas Materteras, an vitio naturæ, an morbo, incertum, ab ipſis cunabulis omni oculorum lumine, & uſu carentes, obtigiſſe, quarum inſtitutione & curâ, dum puer erat,

(a) Exſtant in *Sylloge* epiſt. III. *Interea verò loci, agnoſco me valdè obæratum eſſe, & tibi, & doctiſſimo fratri tuo*, Ambroſio, *qui peritiſſimâ manu ſuâ quædam in meum uſum ex Alcorano Arabicè exſcripſit.* pag. 3.

(b) Vide epiſtolam CXLV. *Jacobi Uſſerii Armachani* ad D. *Guilielmum Laudum*, tunc temporis Epiſcopum *Londinenſem*, in *Sylloge*.

(c) *Ibid.*

legere

arce regia tunc temporis detinebatur. Ille verò utpote vir profuſæ loquentiæ & projectæ audaciæ, atroci & immani Eccleſiæ Romanæ placita propugnandi zelo agitatus, inconditis clamoribus & perfrictâ jactantiâ quoſcunque Reformatæ Communionis Myſtas ad diſputandum provocavit: ſe ipſe *Urſo* aſſimilans, qui *palo depactus, à canibus exagitari geſtiebat.* Iſtorum temporum hiſtoriam retexere aut narrationem iſtam de hiſce velitationibus, in Epiſtola dedicatoria ad *Claudium Aquavivam*, aut in præfatione ante Librum, qui, *Britannomachia Miniſtrorum in pleriſque & fidei fundamentis & fidei articulis diſſidentium*, poſt quatuordecim annos * editus inſcribitur, ab ipſo conſcriptam, ineptulis cavillationibus, calidis mendaciis, putidisque convitiis in viros clariſſimos, quos Antagoniſtas habuit, effuſis, in examen revocare, utpote omninò præter hujuſce commentationis, quam aggreſſus ſum, inſtitutum, neque libet, neque convenit. Ea ſola, quæ de *Uſſerio* noſtro, nomine licèt celato, promit, hîc integra, appoſitis quidem breviculis ſtricturis cenſuríſque exhibebo.

* Diuſa in 4° 1614.

Prodiit quidem ſemel in ſummâ vicis vultúſque trepidatione, octo-denarius præcocis ſapientiæ (non tamen malæ, ut videbatur, indolis) juvenis, neſcio, an aurâ popularis cupidior, ſaltem de abſtruſiſſimis rebus Theologicis, cùm adhuc Philoſophica ſtudia non eſſet emenſus, nec ephebis egreſſus, diſputandi avidus. Hunc autem juſſi ſuorum calculos adferre, quibus pugil ſeu agoniſta idoneus renunciaretur, & vel cum ipſo diſputationem me initurum. Sed ſicut ipſi eum minimè tanto honore dignati ſunt, ita me viciſſim ſuâ deinceps præſentiâ dignatus ipſe non fuit. Ita ille, qui in multis corrigendus eſt. Sic enim res illa ſe habet.

Cùm duo treſve è noſtris Theologi, & ætate & dignitatibus Eccleſiaſticis venerabiles, quos ille pro modeſtia ſua *Pſeudo-decanos* nuncupat, experti primo congreſſu, ex iſtiusmodi tumultuariis altercationibus cum loquaciſſimo Sophiſta habitis aut habendis, non quaſi illi certamen hoc inire, quod ille perabſurdè fingit, præ metu detrectaſſent, vix quicquam commodi fructusve percipi potuiſſe, illius inſaniam caſtigare, calumniásque refellere apologiis publici juris factis, maluiſſent, in aream deſcendit *Uſſerius*, juvenis novemdecim annorum, non ſibi fidens placensve, non *dimicandi cupidus* aut vanæ apud Populares ſuos captandæ gloriæ cupidus, ſed ſolo Veritatis amore, quo totus ardebat, exſtimulatus, cum iſthoc *Thraſone* manum conſerturus. Quo conſpecto, faſtu excandeſcens, præ indignatione infremuit *Simonides*, exprobratáque illi recenti juventâ, contemptim *Puerum* appellavit: licèt illo non pluribus quàm undecim aut duodecim annis natu prior fuerit. Sic eadem impotenti irâ contumeliosísque dicteriis puſillum *Davidem*, fortaſſe non majoris ætatis, laceſſivit *Philiſthæorum*, qui, *Iſraelis* agminibus exprobravit, pugil. Sed hunc *Puerum* in hac pugna non terga vertentem, non ſegnem, aut meticuloſum invenit Adverſarius, ſed acrem, ictibúsque repetitis inſiſtentem, ſed intrepidum bellatorem, cauſam religionis, pari tamen modeſtiâ & vocis moderatione ac lenitate, propugnantem, quam ille *ſummam vocis vultúſque trepidationem, inverecundè & perverſiſſimè* interpretatus eſt. Illius autem arbitrio reliquit, de quibuscunque controverſis Theologiæ articulis, prout à *Bellarmino* erant diſpoſiti, vel qualicunque methodo, ad omnem confuſionem, quæ aliter eſſet oritura, amoliendam, diſputationes futuras inſtituere, ut de veritate illorum, in quam partem ſe inclinaverit, Auditoribus, qui intererant, aut intereſſe diſcuperent, meliùs & dilucidiùs conſtarer. Inter utroſque primò concordatum fuerat, ut concertationes iſtæ à dogmate de *Antichriſto* inchoarentur, ſemel ſingulis ſeptimanis ex pacto repetendæ. Sed finitâ primâ, Jeſuita, qui exindè triumphos ſibi ab Agonothetis decerni animo priùs concepiſſet, metuens, uti conjecturam facere videtur, de illo potiùs triumphandum eſſe, longas moras nectit. Ideò *Uſſerius* literis, (utpote quarum apographum apud ſe reſervaverat) quæ miram prorſúsque ingenuam pietatem totæ ſpirant, ad illum ſcriptis, improperium de ipſius *puerilia* impactum diluit, ſe nullam juſtam inde occaſionem, cur hac de cauſa tantopere faſtidiretur, dediſſe, exemplo *Davidis* cum *Goliatho* pugnaturi, non ſuis viribus fretum, *veniſſe in nomine Domini, qui ex ore infantium & lactentium propter inimicos ipſius perficere laudem interdum ſolet:* cùm nullas ab illo, prout diſcedenti ſpoponderat, literas hactenùs accepiſſet, jam cupere certiorem fieri, an collationem promiſſam ſuſceptámque renovare vellet: ſin minùs, quicquid hucusque alterutrinque geſtum fuerit, publici juris fieri oportere. *Simonides* verò jam conſcius, quod andaciſſimis, iiſque crebrò repetitis, provocationibus, ſibi nodos haud facilè explicabiles innexuiſſet, à reſpondendo prorſus abſtinuit, & quaſi ſaucius à vulnere, nuper inflicto, ab omni futuro certamine ſe ſubducens, non ampliùs in ſcenam prodire voluit: ne verò à cauſa cadere, aut propriæ exiſtimationi apud ſuos defuiſſe videretur, *ſe*, propoſitâ, quam ſuprà retuli, conditione, *& cum illo*, h. e. puero, *diſputationem inituram*, & quidem falsò, obtendit. Quod planè merum erat ἀπρόφατον, non enim opus erat alienis calculis, quod ſubdolè poſtulavit, ut cum minori infamia ex naſſa, in quam temerariis ſuis auſibus, incidiſſet, elaberetur, quibus *Agoniſta idoneus renunciaretur.* Ipſe enim vires illius expertus fuerat, & ſi huic congreſſui omninò impar eſſet faciliorem de *Puero* reportaſſet victoriam. Sententiam de *Uſſerio* hactenùs in pectore ſuppreſſam diſſimulatámque, ſequentibus annis, vi Veritatis victus, clarè protulit, & *Acatholicorum doctiſſimum* fatſus eſt. Hinc de iſtius elogii ipſi à *Philippo Alegambe*, nimis hac ex parte credulo, *in Bibliotheca Scriptorum Societatis Jeſu* adſcripti falſitate cuivis candido Lectori judicari licebit, *quòd ad certamen provocatus à quopiam inter ipſos doctiſſimo, cùm condixiſſet diem, obtinere non potuit, ut tandem prodiret, ad pugnam glorioſam provocaret.*

Digitized by Google

A. MDC. Lauream Magiſtri in Artibus adipiſcitur, & poſt aliquot annos, benè aucto ſtudioſorum, ex omnibus regni provinciis *Dublinium* ad capiendos ingenii fructus confluentium, numero, ſic, juxta diſciplinam regimenque in *Anglia* inſtitutum, primus Academiæ Procurator. Cujus muneris adminiſtrati, (a) ipſe ad ſupremum dignitatis Eccleſiaſticæ in *Hibernia* culmen evectus, non ſine ingenti lætitiæ & voluptatis ſenſu meminiſſe viſus eſt.

Laureâ magiſtrali inſigniuntur. Primus illius Academiæ Procurator.

Incunte novo ſeculo, priuſquàm viceſimum ætatis annum exceſſiſſet, à Primoribus Collegii, è quorum arbitrio totius diſciplinæ & regiminis diſpoſitio & ratio pendebat, *Uſſerio* catechiſandi ſive juniores Academicos in doctrina & fide Chriſtiana inſtituendi munus, quod aliter præ humili de ſe opinione recuſaviſſet, erat impoſitum: quo, ut majori cum Auditorum utilitate defungi poſſet, præcipuos ſacræ Theologiæ articulos, juxta communes locos, pro more iſtorum temporum, ſingulis ſeptimanis in ſacello explicavit. Ita olim (b) *Origenes* ob exquiſitam in ſacris ſcripturis peritiam mirabilémque judicii in ipſa viridi juventa ſagacitatem, utpotè planè octodenarius in ſcholâ *Alexandrinâ*, eidem ſacro Catechumenos inſtruendi officio ex mandato *Demetrii*, iſtius ſedis Epiſcopi, admovebatur. Ex hiſce Theologicis prælectionibus, uti ex privatis colloquiis, liquidò conſtabat, *Uſſerio*, præter ſolidam rerum ſacrarum divinarúmque intelligentiam & ſenſum, tantam copiam ordinatámque verborum ſtructuram, & facilem expeditúmque dicendi uſum ſuppetiiſſe, ut aliqui ex amicis judicaverint, illum valdè idoneum eſſe, qui conſcenſis roſtris, in ſacris coetibus verba haberet: quorum tamen ſuaſibus neutiquam cedens, in publicum pertrahi nolebat. Sed novis argumentis, quibus erat expugnandus, propoſitis, ſuperiorum voluntati & juſſibus non ampliùs obſiſtere auſus eſt. Illis enim quantum utilitatis in univerſam Eccleſiam *Hibernicam*, imò in rem Chriſtianam, in omne ævum, ex novæ Academiæ fundatione redundaturum eſſet, hoc tempeſtivo, ne dicam, præmaturo ſpecimine, quaſi in anteceſſum demonſtrare, è re ſua fore viſum eſt. Tres igitur Juvenes, magiſtrali laureâ inſigniti, iique pietatis, ingenii, & doctrinæ famâ inſignes, ſelecti erant, qui coram Protege, aut, illo abſente coram Juſtitiariis Conſiliariiſque Regiis, (quos Anglicè vocant *the ſtate*) ſubinde concionarentur, viz. *Uſſerius* noſter, *Abel Walthius*, (*Valeſius*) & *Joannes Richardſonus*: quorum ſingulis diſtinctæ partes fuerant demandatæ. *Richardſoni* erat die Mercurii, quaſdam pericopas Prophetiæ *Iſaiæ*, juxta ſeriem capitum, quoad literalem ſpiritualémque ſenſum, interpretari, & corollaria inde deducta ad vitæ praxin applicare: de quo pauca hæc referre oportet; quòd inter inſigniſſimos ſacræ Theologiæ Academiæ *Dublinienſis* Doctores non mediocrem obtinuerit locum, & tandem ſanctitatis, eruditionis, & ſapientiæ merito ad Epiſcopatum *Ardachenſem* fuerit promotus. Flagrante impiâ & cruentâ *Hibernorum* rebellione, perfugium in *Anglia* quæſivit, & invenit, ibique A. MDCLIV. ſenio confectus, naturæ conceſſit. Vir ſanè longè doctiſſimus, & in abditis ſcripturarum ſenſibus eruendis, inque ſacra (c) Chronologia verſatiſſimus: quod præclariſſimæ illius ſelectæ obſervationes & explanationes in V. Teſtamentum, & præſertim in librum *Geneſeos* Annotationes, paulò poſt ipſius mortem, *Londini*, MDCLV. *Folio*, inſcriptæ D. *Uſſerio*: cujus literas ad edendum iſtud opus hortatorias, quaſi in auctoramentum præmiſerat vir modeſtiſſimus, faciunt teſtatiſſimum. *Valeſius*, qui poſteà doctoratu in facultate Theologica auctus erat, ſumma quæque Theologiæ capita, è ſcripturis ſacris & ex divinæ illius ſcientiæ fontibus diebus Dominicis tempore antemeridiano expoſuit & explicavit. *Uſſerius* verò, poſt confirmatam dogmatum religionis in articulis doctrinæ & fidei Eccleſiæ *Anglicanæ*, legibus ſtabilitæ, veritatem, & errores ſuperſtitionéſque *Romanenſium*, ſequioribus ſeculis introductas, redarguebat, ſalutaribus verèque Chriſtianis monitis, quibus omnes, quotquot intereſſent, non ſolùm in ſancta fide magis magisque inſtructi, ſed meliores, & vitâ & moribus ſanctiores redderentur, in coronide additis. Sed non multò pòſt, mentem valdè dubiam perplexámque habuit, an ipſe hanc neceſſariam ſacri Miniſterii partem diutiùs obire ſalvâ conſcientiâ potuerit nec ne: utpote cùm nondum ob defectum legitimæ ætatis ex rigore canonum fuiſſet ſacris ordinibus initiatus. Parum conducebat dixiſſe illud per modum *probationis & exercitationis*, ſive experiendi tum mentis tum corporis vires causâ, facto licitum reddi. Ut ergo ſcrupulus iſte, quo diſtinebatur, animo penitùs eximeretur, diſpenſatione, quam iidem canones caſibus extraordinariis, quando nimirùm defectus iſte reliquis omnibus dotibus requiſitis abundè ſuppletur, indulgere ſolent, facilè in ipſius gratiam impetratâ, à Patruo, reverendiſſimo *Henrico* Archiepiſcopo *Armachano*, eodem tempore & ad Diaconatum & Presbyteratum, Dominicâ ante feſtam Natalis *Chriſti* *, tunc ſolenni juxta inſtitutum Eccleſiæ ordinatione factâ promovetur.

Anno MDCXXI. catechiſandi munus in Collegio obit, ſuſcipitque.

Hoc Apoſtolico auctoramento munitus, & quaſi cœleſti vigore animatus, ad ſacrum iſtud opus, paulò intermiſſum, ſe alacriùs fortiúſque accingit, lucrandis *Chriſto* animabus, & Veritati Evangelicæ inter gentiles ſuos, avitæ ſuperſtitionis præjudiciis miſerè de-

Ille duóque alii, ut publico eo munere concionatorio fungerentur ſelecti. Illi autem erant *Walthius* & *Richardſonus*.

Uſſerius Diaconus & Presbyter ordinatur.

* Anno MDCXXI. Ab iſthoc tempore frequens & diligentiſſimus Concionator.

(a) Vide Epiſtolam ad Archiep. *Laudum* in *Sylloge*. pag. 459.

(b) Ἐνὸς δ' ὄντος ἐπισκοπικοῦ περὶ τῶν τῆς ἐκκλησίας προέδρων διδασκαλίου, *Euſeb.* Hiſt. Eccleſ. lib. VI. cap. 3.

(c) D. *Uſſerius* in altera *Annalium* parte, editionis *Pariſienſis* 1673 pag. 610. *Publici Chriſti miniſterii Acta per quatuor Paſchata diſtincta ex quatuor Evangeliorum harmonia hic exhibemus, à Viro eruditiſſimo & in Sacrarum literarum ſtudiis longè exercitatiſſimo*, Joanne Richardſono, S. *Theologiæ Doctore*, & Ardachadenſis *in provincia noſtra* Armachana, *Eccleſiæ Epiſcopo dignitſſimo concinnata.*

Juſcs

luſos & occæcatos, propagandæ, ſi quis unquam, impendiò intentus. Ab hoc tempore, & deinceps, per univerſum vitæ curriculum, ut illud, licèt loco & tempore non ſuo, aſſumptâ prolepſi, referam, quamlibet concionandi occaſionem, ſæpe non rogatus, captavit: quo frequenti & aſſiduo uſu poſthac ingentem argumentorum vim, quæ, tum ad ſuadendum morigeris, tum ad revincendos refractarios ab Oratoribus adhiberi ſolent, prout inſtituendorum intellectus lumine, ut vitæ Chriſtianæ officia clarè percipiat, aut conſcientia ſtimulis, ut ea præſtet, indigere videatur, venuſtatemque & facilitatem pronunciandi, vehementi ardore commixtam, ſibi comparavit. Hac autem facultate prædicandi, ſive *Chariſmate*, ut quibusdam placet, ſi tamen hoc ævo ita appellandum ſit, quod, divinâ gratiâ adjuvante, induſtriâ, ſtudio, ſolertiâ mentis, arte, methodo, tenacique memoriâ acquiritur, utendi, illúdque in commune bonum impendendi mox juſtiſſima dabatur opportunitas.

Quorundam Procerum *Hiberniæ*, cum Hiſpanis ſocietatibus Hiſpani bellum.

Vergente ad finem hoc anno, exardeſcebat in *Hibernia* fœda rebellio, quam quidam Dynaſtæ Romanæ Religionis, clientelis & opibus præpotentes, arctiſſimo fœdere coeuntes; numeroſo milite conſcripto, conciverant, qui, militaribus copiis ex *Hiſpania* ſubmiſſis, *Kinſalam*, aliáque finitima munimenta, ope & proditione civium, occupantibus elati, *Hiberniam* ex *Anglorum* imperio eripiendi altas ſpes in pectoribus aluêre, & de univerſâ ſuorum defectione, rebus tunc in præcipiti ſtantibus, mox ſecuturâ, mirificè ſibi complacuêre, & blanditi ſunt. Sed aliquanto pòſt tempore, prudentiâ & fortitudine D. *Caroli Blunti*, Baronis *de Montjoy*, Proregis, rebellium vires eranc proſtratæ, ac *Hiſpani* profligati, qui ad deditionem adacti, non minori militum cæde ac ignominiâ, pactis conditionibus, *Anglicis* navibus revecti ex inſula diſceſſerunt. Fortaſſe memoratu non indignum videbitur, eo ipſo die, viz. XXIV. Decembris, quo prælium iſtud commiſſum erat, *Uſſerium*, quintiduo, poſtquam ritè ordinatus fuiſſet Presbyter, coram illuſtriſſimis Conſiliariis tunc ad ſupplicandum Deo pro felici iſtius expeditionis exitu ſolennem in modum congregatis, in prima verba Epiſtolæ ad Angelum Eccleſiæ *Sardenſis Apocal. III.* 1. directæ: *Scio opera tua, quia nomen habes, quod vivas, & mortuus es*, peroratit.

Ex hâc inſigni victoriâ opportunè reportatâ, poſt pauculas concuſſiones, quæ citò evanuêre, tranquillitas *Hiberniæ*, utpotè Doctoribus & Antelignanis rebellium, aut ſolum vertentibus, aut ſe ad ſylvas, paludes, aliáque latibula præcipiti fugâ recipientibus, aut depoſitis armis, agnito ſcelere, miſericordiam implorantibus, tota pendere videbatur: ſed ne exitiale hoc malum ex inſano Romanæ ſuperſtitionis, quam gens obſtinatiſſima, & hâc de cauſâ, ad ſeditiones & tumultus nimiùm proclivis, ſuis licèt juribus & poſſeſſionibus ſub æquiſſimarum legum moderatione & patrocinio ſecurè gaudens, & ab omni injuria & exactione, pariter ac *Angli*, ſive indigenæ, ſive advenæ libera & communis, mordicùs amplexa eſt, retinuitque, ortum, denuò recandeſceret, maximè erat providendum. Cui penitùs exſcindendo non aliam aut aptiorem aut commodiorem methodum, excogitari potuiſſe, ſeriò rem perpendenti facilè liquebat, quàm ut *Hiberni*, ſacrarum Scripturarum penitùs rudes, in doctrinæ Chriſtianæ capitibus articuliſque, quatenùs in Eccleſia Reformata *Anglicana* & *Hibernica*, à quâ ex ſola ignoratione tantoperè aufugillent, exhibetur aſſeritúrque, accuratiùs quidem eruditentur. Proinde ſtatutum, quo ſinguli ſuas parochiales Eccleſias adire, & publicis precibus & concionibus, diebus Dominicis feſtisque intereſſe, ſub pœna pecuniaria, quotieſcunque abfuerint, exigendâ, tenentur, quod in deſuetudinem abiiſſet, in uſum revocatur: Deputantur Eccleſiis, per varias Urbis regiones ſparſis, idonei viri, quisque in propriâ ſtatione defixus, qui hiſce ſacris munis obeundis incumberent; rémque iſtam peculiarem in modum urgerent. Eccleſia S. *Catharina* dicata *Uſſerio* quaſi ſortitò obtigebat, qui methodum priùs inchoatam, quam ſupra memoravi, repetiit, quam cæteri ſymmyſtæ pro virili proſequi deberent. Præcipua uniuſcujuſque concionis capita & argumenta mox brevi verborum ſummâ, ut memoriæ tenaciùs infigerentur, in quæſtiones & reſponſiones digeſſit, in quorum exploranda fide & veritate quosdam adultioris ætatis ſe ſiſti ſequente Dominicâ examinandos, non ſine maximo adſtantium fructu, neutiquam pudebat.

Conſiliarii Regni de emendandis *Hiberni* in articulis religionis ſoliciti, jubent, ut precibus publicis & concionibus intereſſint.

Methodus qua in hoc ſacro concionandi ad populum munere obeundo uſus eſt *Uſſerius*.

Ab hiſce autem rudimentis origo prolixi, ſinque magnam molem excreſcentis, Catechiſmi uſibus familiæ ſuæ primò deſtinati, qui poſteà alienis, ne dicam heterodoxis, additamentis ſuffertus, ſub illius nomine, ipſo prorſùs invito & reclamante, comparuit, arceſſenda videtur; de quo deinceps erit opportunior dicendi locus. *Hiberni* plerique omnes, ſive ſinceră, ſive ſubdolâ mente conciones iſtas frequentabant, quorum aliqui, argumentis convicti, relictâ *Romanâ*, in communionem Eccleſiæ *Anglicanæ* tandem tranſibant, & ab hiſce operariis larga bonæ frugis meſſis foret exſpectanda, niſi zizaniæ inimicus homo clàm ſuperſeminaſſet. Nulla certè gens in Chriſtiano Orbe magis, quàm *Hiberna*, pendet ab ore & arbitrio Sacerdotum, qui in illorum conſcientias planè deſpoticum exercent dominium. Horum enim technis & Optimatum, qui politicis rationibus inducti, in legibus exequendis, ſegnes & remiſſi erant, lenitati meritò adſcribendum eſt, quòd poſt hanc illuminationem, mentibus illorum ex aſſiduis prædicationibus documentiſque inditam, in priſtinam pertinaciam & ſuperſtitionem prolapſi ſint: unde audaciores facti, cùm id ſibi impunè licere viderint, A. MDCII. conniventibus magiſtratibus, & mulctæ ſubeundæ metu, ex poteſtate *Curiæ excelſæ Commiſſionis*, ſi non ſopitâ, ſaltem pro tempore ſuſpenſâ, adempto, à ſacris cœtibus publicis prorſùs abſtinuêre. Hoc maximè doluit diſplicuitque viris Eccle-

Hiberni ad pristinam ſuperſtitionem relabuntur technis Sacerdotum retracti, & ex animis magiſtratuum indulgentia. In quam acerrimè invehitur *Uſſerius*.

ſiaſtici

oppidum eſt à *Dublinio* unico milliari diſſitum, accreverit, ſe vicariâ operâ, legibus indultâ, quam poſteà annuâ penſione in omne ævum continuandâ honeſtavit auxitque, utentem, vix à debito munere coram Deo facilè abſolvi poſſe, ex ſcrupuloſæ conſcientiæ dictaminibus credens, ſingulis diebus Dominicis, ſæpiúsve, quoties per valetudinem majoriſque momenti Eccleſiæ negotia liceret, ſe illuc contulit, ut omnia ſacerdotalis functionis officia coràm ipſe exequeretur. Interim amicos lautè & ſplendidè, egenos verò congruâ & decorâ hospitalitate ſolebat excipere: parùm ſolicitus, an quippiam pecuniæ è reditibus provenientis, demptâ aliquâ parte libris emendis deſtinatâ, in loculis relinqueretur necne.

Profeſſat Theologiæ in Collegio confictum.

Hoc anno Profeſſorium Theologiæ munus in Collegio illi demandatum erat: quô per tredecim quatuordecimve annos ſummâ diligentiâ functus eſt. Habitâ enim maturâ deliberatione, operam non poſſe melius aut fructuoſius, quàm in dogmatibus Theologicis inter Reformatos & Pontificios controverſis diſcutiendis impendi, primò bis, deinde, ut durus iſte labor, cui ferendo vix ſuffecerint vires, aliquatenùs minueretur, ſemel ſingulis per totum annum ſeptimanis, ſolennes contra *Bellarminum* aliósque inſignes Romanæ Eccleſiæ ſcriptores, prælectiones habuit, duobus voluminibus propriâ manu deſcriptis comprehenſas: quæ in Academiæ *Dublinienſis* archivis exſtant, & quæ fortaſſe in publicam lucem produci merentur.

Canonas veteris Eccleſiæ digeſſit.

Denique hoc quoque anno Canonas, prout in prima veteri Collectione olim exſtabant, ordine debito diſponere & ad Canonas primi generalis Concilii *Nicæni*, & quinque Provincialium *Ancyræ*, *Neocæſareæ*, *Gangræ*, *Antiochiæ*, & *Laodiceæ* habitorum, è quibus illi deſumpti erant, reducere uſque ad primum *Conſtantinopolitanum*, (prout ex *Dionyſii Exigui* epiſtolâ, ante ſuam Græcorum iſtorum Canonum Latinam verſionem, ad *Stephanum* Epiſcopum *Salonitanum* præmiſſâ, conſtat) hujus cæterorúmque generalium, quæ ſecuta ſunt, Conciliorum, canonibus poſteà additis, inſtituit. Collectio hæc *Codex Canonum Eccleſiæ univerſæ* meritò nuncupatur. Sed D. *Leſchaſſerii* induſtria laudabile hoc propoſitum, illo neutiquàm conſcio, edito mox opuſculo, priùs occupaverat. *Uſſerius* verò, licèt eandem eosdem digerendi cui aliter inſtabat, ex proprio ingenio ſecutus fuerit, longè fortiori fundamento innixus, calculum & ordinem ſtabilivit. Sed obſervationes ſuas, ſive argumentum iſtud in Bibliotheca Theologica fusè tractaturus, ſive neſcio quâ aliâ ratione inductus, in publicam lucem producere prorsùs tunc temporis deſiſtebat, eas doctiſſimo viro, *Samueli Wardo Cantabrigienſi*, in eodem ſtadio decurrenti, in epiſtola eruditiſſima, in qua de variis Canonum collectionibus, eatúmque Auctoribus, uti & de codice Romano, præclarè admodùm diſſerit, communicare contentus. *Uſſerii* Epiſtola & *Wardi* reſponſoria exſtant in *Sylloge* Epiſt. X. & XI. utraque ſanè, quæ ab omnibus Eccleſiaſticarum Antiquitatum ſtudioſis legantur, perquàm dignæ. Sed hoc ulteriùs proſequi, à noſtro inſtituto, cui non longas commentationes, ſed compendiariam vitæ & ſtudiorum *Uſſerii* hiſtoriam ſcribimus, omninò alienum eſt.

Diſſertatio *de Corbis, Herenachis, & Termolandis* ab *Uſſerio* compoſita.

A. MDCIX. lites forenſes agitari cæperant de quibusdam prædiis olim vel ad Chorepiſcopos, vel ad Eccleſias illarúmque Rectores, pertinentibus, vulgò vocatis *Termon-lands*: ſive quia, ut aliqui volunt, eſſent *terræ Monachorum* (*terre-moine*) ſive potiùs à *Termino* Latinè, quaſi *terræ limitibus diſtinctæ & ſeparatæ à terris Laicorum*: quas tamen temporis decurſu, homines merè Laici, *Corbæ* ſive *Corbani* & *Herenachi* nuncupati, ex indulgentia Epiſcoporum poſſidebant, conceſſâ ipſis illas quaſi hæreditarias, filiis & nepotibus (uxorati enim erant) tranſmittendi poteſtate: quorum illi videntur primò fuiſſe *Chorepiſcopi*, ex quo nomen iſtud contrahitur, aut Eccleſiarum Rectores, aut earundem Patroni & Defenſores, & ex iisdem prognati, qui poſteà longâ Uſucapione in eas ſibi familiiſque ſuis vendicârunt. Hi verò miniſtri Laici ſeu Oeconomi Epiſcoporum, cenſúſque illis debiti Collectores, quorum munus quoque erat, ut agri à colonis benè colerentur, proſpiceret deinde ex conventione ſacrilegâ cum Epiſcopis ictâ, earundem poſſeſſio & jus ſimul tranſibant, inque eos transferebantur. Terræ hæ ab omni taxatione fiſci & jurisdictione ſeculari erant liberæ: interim tamen ſervitiis & penſionibus, quas ſibi & ſucceſſoribus ſolvendas reſervaverint Epiſcopi, obnoxiæ; quibus non præſtitis, inſtar temporalium feudatoriorum, ab iſto jure, ſive acquiſito, ſive uſurpato, ceſſere. Iſtorum autem ſervitiorum ingens ubique varietas continuam litigandi materiam ſuppeditavit. Hinc *Uſſerius* juſtâ occaſione arreptâ oſtendendi, quàm feliciter admodùm & accuratè vetuſtas chartas in Eccleſiarum Cathedralium archivis latentes, & ſitu & marcore perituras, exploraſſet: de hisce obſcuriſſimis rebus & nomenclationibus eruditiſſimum conſcripſit tractatulum à reverendiſſimo viro D. *Richardo Bancroſto* Archiepiſcopo *Cantuarienſi*, tanto in honore & pretio habitum, ut planè honorarium munus, quod ſereniſſimo Regi *Jacobo I.* exhiberetur, omninò dignum, pro ſapientia ſua judicaverit. Cujus præcipua capita nobiliſſimus Antiquarius, D. *Henricus Spelmannus*, Eques Auratus, in *Gloſſario* ſuo legenda ſelegit, honorificâ D. *Uſſerii* factâ mentione ad calcem diſſertatiunculæ *de Corbis &c. Hæc fuſius, ut obſcuritati lucem adferam, quod accendit mihi literarum inſignis Pharus*, D. Jacobus Mediolanis *Epiſcopus*. Tantùm addo, quæ vir præclariſſimus D. *Jacobus Waræus*, Eques quoque Auratus, de eodem argumento diſſerens, habet in *Antiquitatum Hibernicarum* libro cap. XVII. (a) *De hiſce plurium cupidus conſulat V. C.* Henricum Spelmannum *Equitem Auratum*

(a) *Londini*. 1655. in 8°. pag. 80. & in annotationibus ad *Egberti* dialogum de Eccleſiaſtica Inſtitutione p. 134. *Dublinii* 1664.

Contra Uſſerium inſurgit R. Stanihurſtus, illius avunculus.

Hac clarigatione bellum *avunculo* indixit *Uſſerius* Pontificiis, ex quibus tamen nemo ad pugnam deſcendit, cum hoc pugile æquis legibus & conditionibus decertaturus. Neque enim dicteria apud ſapientes arbitros pro argumentis habentur: neque leviculæ cavillationes juſtæ reſponſionis vicem ſupplere aut poſſunt, aut debent. Prodiit equidem *Duaci* A. MDCXV. *Richardi Stanihurſti*, illius Avunculi, libellus, ſive Epiſtola ipſi *Uſſerio* inſcripta, duabus tribúſve ſchedis comprehenſa, ſub hoc titulo:

Richardi Stanihurſti, Hiberni Dublinienſis, *brevis Præmonitio pro futura concertatione cum* Jacobo Uſſerio, Hiberno Dublinienſi:

Qui in ſuâ Hiſtoricâ explicatione conatur probare Pontificem Romanum (legitimum in terris Chriſti Vicarium) verum & germanum eſſe Antichriſtum.

Veruntamen *Stanihurſtus* in hoc epiſtolari ſcripto, quò *Uſſerium* nepotem (uti parùm Latinè appellat, pro more tamen vulgatiſſimo) frigidâ laudatione fatetur eſſe *Hiſtoriarum helluonem, & plurimorum Scriptorum ætates & tempora haud quaquàm ſanè indiligenter fuiſſe perſecutum*, non Hiſtoricum, non Dialecticum, non probum Advocatum in teſtimoniis adverſæ partis explorandis, inque juſtum examen revocandis, occupatum, ſed Declamatorem, ſed Vitilitigatorem, ſed Sophiſtam agit. Cùm enim quosdam Romanos Pontifices longâ ſerie ſequioribus ſeculis invicem ſuccedentes ſceleratiſſimis moribus fuiſſe conſpurcatos, ex certiſſima Hiſtoriarum fide conſtaret, nec id quidem à quoquam abſque aut ſtuporis aut læſæ modeſtiæ notâ negari potuerit, ulcus hoc vel levi manu tangere penè metuit, criminando, Scriptores, ut maledicos, ut mendaces, ut Principibus, odium capitale aut ſanguinolentas cum *Romanâ* ſede lites exercentibus obſequioſos, horúmque gratiam turpi aſſentatione captantes, impacta crimina indebitis exaggerationibus in immenſum auxiſſe: quaſi illis corruptelas doctrinæ pariter ac morum non exprobraſſet *Uſſerius*. Sed ad ſtigma Antichriſti hiſce præclariſſimis Chriſti Vicariis inuſtum, quaſi ſpectro territus, maximè exanduit tetricus ſenex, nec *S. Petri* ſucceſſores in iſta ſancta ſede, licèt depravatâ veterum Chriſtianorum fide, novam doctrinam horrendáſque ſuperſtitiones, carceribus, exilio, ferro, igni, immanibus lanienis & cædibus, & crudeliſſimâ Inquiſitione tueri & propagare perrexerint, hoc infami titulo dehoneſtari æquo animo patitur. Sed iſtiusmodi reliquis rhetoricationibus & cavillis, nihil ſolidi tinnientibus, nec quiquam vel mentis paulò attentioris perſuaſuris ſibi reſpondendum non eſſe duxit *Uſſerius*, multò minùs atrociſſimæ iſti calumniæ, quâ illum in altera libelli parte inſectatus eſt *Stanihurſtus*, ac ſi in Epiſtola dedicatoria ſereniſſimum Regem *Jacobum* in ſubditos *Hibernos*, in Religionis rebus diſſidentes, ſævire, Religionémque Pontificiorum apertâ vi ac ſeveriſſimis edictis legibúſque exterminare incitaſſet. Sed quàm prorsùs leve, prorsùs debile, imò prorsùs nullum, cui hæc dica ſuperſtruitur, fundamentum! Solùm in fine Epiſtolæ dixerat *Uſſerius*: *Unum adhuc ſupereſt, quod votis omnibus à Majeſtate tuâ repetunt omnes boni, ut populo noſtro pereunti, properè ſuccurrere, & peſte Pontificiâ miſerè laboranti facere velis medicinam.*

Quis verò aut mentis candidæ, aut paulò attentæ, non hìc potiùs perinſigne optimi veréque Chriſtiani erga patriam gentiléſque ſuos affectus indicium & demonſtrationem eluxiſſe penè præceps crederet? Horum enim infeliciſſimam ſortem miſeratus, flagrantiſſimis votis hoc unum, idque maximum, à clementiſſimo Rege petebat *Uſſerius*, ut de methodis congruis ſuavibúſque modis, quibus gens illa, ſi qua unquam, obſtinatiſſima, teterrimâ ignorantiæ & ſuperſtitionis caligine oppreſſa & occæcata, infuſâ novâ luce, ad ſobriam mentem agnitionémque veritatis revocaretur, præ ſapientia ſua vellet ſtatuere. Sed fortaſſe quibusdam me huic controverſiæ nimiùm & omninò præter rem immiſcuiſſe videbor: ideò ad hiſtoricam de *Uſſerio* narrationem redeo.

Sollicitando ejus de Collegii ſtatutis ſtabiliendis.

Dum verò *Londini* manſerit *Uſſerius*, curis typographicis intentus, frequens adibat ædes *Lambethanas*, cum reverendiſſimo viro, D. *Georgio Abbotto*, Archiepiſcopo *Cantuarienſi*, & Academiæ *Dublinienſis* Cancellario, de ſtatutis aut novis condendis, aut veteribus pridem conditis corrigendis, inque meliùs reformandis, conſultationem, quantùm licuit, inturus. Ab ipſis enim primæ fundationis initiis, Præpoſitus Sociíque Collegii, cui multa adhuc deerant ad perfectam inſtaurationem, pro ſapientia ſua quempiam ſummæ dignitatis, ſive in Eccleſia, ſive in Aula, virum, & apud Regem gratiâ pollentem, hoc magnifico titulo dignandum continuâ ſucceſſione elegerunt, quò ipſis & conſilio & munificentiâ & favore patrocinaretur. Hiſce verò rebus in *Anglia* feliciter peractis, *Uſſerius Hiberniam* patriósque lares reviſit, ibíque non multò pòſt fit maritus, ductâ in uxorem lectiſſimâ Virgine, cui dos opima obtigerat, utpotè unicâ filiâ & hærede reverendi viri, D. *D. Challoneri*, ſuprà laudati, de novella Academia optimè meriti, qui (a) ultimis rabellis præcaverat, illam non alii, præterquàm *Uſſerio*, quem ille illius bonæ indolis, candoris, doctrinæ, & pietatis amore & admiratione raptus, à multis annis paterno & ſummo

Uſſerius nuptias init.

(a) Obiit *Dublinii* 27. Aprilis. Anno 1612.

ex illius *Institutionibus* esset petenda? Sed meliùs rectiúsque sapuere doctissimi viri, DD. *Overallus*, *Andreas*, aliíque magni Theologi, qui licèt numero pauciores, præsertim post istiusmodi concertationes in *Belgio* acerrimè agitatas, diligenter excussas, & mente æquâ & à præjudiciis liberâ, tanquam bilance justâ, perpensas, sese strenuè tum concionibus, tum scriptis, opposuerunt. Identidem in *Hibernia* Præsules reliquúsque Clerus, *Calvini* effatis addictiores, quàm extra se eorundem tuendorum zelo quasi abriperentur, tunc inaudito & in omne ævum obstupescendo, in hac Synodo, cujus non minima pars erat *Usserius*, congregati, palàm ostenderunt. Jubetur inter alios *Usserius*, articulorum, de quibus in Synodo ista deliberandum erat, seriem contexere, in quibus novem famosi Articuli *Lambethani*, omnes penè ad verbum inferuntur. Quod hìc brevi & in genere referre omninò necessarium duxi, ut inde qua de causa *Usserius*, qui in istius Ecclesiæ articulis condendis & stabiliendis præcipuum impenderat studium ac laborem, apud famæ illius æmulos, adversarúmque partium sequaces, *Calvinianus* & *Puritanus* audiret, aliquo modo constaret.

Usserius Puritanismi suspectus.

Hinc gravissimæ censuræ impactæ, malæque de *Usserio* indè conceptæ suspiciones magis magísque pullescebant, quasi ex isthoc immodico horumce Theologicorum dogmatum studio & amore in aliis longè majoris momenti rebus Puritanorum partibus favisset. Nec defuere, qui privatis delationibus id parùm candidè, imò prorsùs iniquè serenissimo Regi, qui tetricum istud irrequietúmque genus hominum, à quo multa passus est, utpotè Regiæ Potestati pariter ac Ordini Episcoporum ritibúsque Ecclesiasticis adversum, maximè aversatus est, persuasum vellent. Sed opprobria hæc, magno, ut videtur, animo tulit despexítque. Veruntamen cùm A. MDCXIX. versùs finem, in *Angliam* transiturus esset, ad amoliendam istius calumniæ invidiam, ne præjudiciis gravatus succumberet, literas à Regiis Consiliariis, qui in isthoc regno præfuerunt, ad *Anglos* Consiliarios in illius favorem & vindicias perscribi procurárunt Amici, in quibus, perinsigni illius innocentiæ attestatione adhibitâ, illum, utpotè virum omninò dignum, qui Regio favore cuiquam in Ecclesiâ dignitati præficiatur, magnificis elogiis exornant. Deindè *Westmonasterii* mox ad colloquium cum Rege admissus, seipsum à fictis criminationibus purgavit, & ut omnem ex Regis animo scrupulum penitùs auferret, sententiam suam de doctrina & disciplina Ecclesiæ *Anglicanæ* declaravit, quibus & Regi & aliis abundè satisfactum est.

Ab hac labe purgatus.

Ad Episcopalem sedem Midensem destinatur.

Exeunte A. MDCXX. serenissimus Rex, sive quantùm Consiliariorum *Dublinienſium* commendationi detulerit, ostensurus, sive ex proprio motu & certâ scientiâ sapientiæ, pietatis, & exquisitæ eruditionis *Usserii*, ad sedem *Midensem*, tunc vacantem, frustrà interponentibus quibusdam malevolis, evexit, quem *suum Episcopum* appellare posteà solitus erat.

Coram Senatoribus Parliamenti ante Sacrum Synaxim celebrandam concionatur.

Hoc anno, indicto *Westmonasterii* Parlamento, cùm rumores à Puritanis ad perterrefaciendum populum (ab illo enim tempore factio ista caput exeruit, subdolíque Demagogorum artibus, sequentibus annis acquisitam, in Comitiis vim planè indomitam, juribus Majestatis Regiæ prorsùs inimicam circumtulit) spargerentur, quosdam in Adsessores inferioris Cameræ, qui Religionis Romanæ professionem clàm & intùs in pectore retinuissent, adscitos fuisse, communi consultatione & decreto ordinatum erat, ut, quò meliùs quisque ab hisce suspicionibus se purgaret, omnes simul constituto die in templo S. *Margaritæ* prope senaculum sacræ synaxi interesse tenerentur: hoc enim criterio censuere, neminem Romanis superstitionibus addictum hæc tremenda mysteria impiâ mente sacrilegáque manu attingere ausurum. Interim *Usserius*, nominatione illius factâ ex suffragatione prævia, rogatur ut in isthoc sacro solennique Conventu concionari vellet. Quod non honoris indè reportandi causâ, sed exacerbatas multorum mentes honestis piisque suasibus & documentis leniendi ansam captaturus, tandem non sine invidia aliorum, nescio an non planè invitus, admisit. Præbendarii enim Ecclesiæ Abbatialis S. *Petri*, ex quâ Parochialis ista vicina, utpotè ab omni jurisdictione Episcopali libera, tota pendet, muneris istius sacerdotalis ibi administrandi facultatem, tanquam sibi propriam & peculiarem, vendicabant. Nolebant Senatores à proposito absistere, aliter in Ecclesia *Templi* (ita pro more nostro appellatur celeberrimum Jurisperitorum Collegium, olim Templariorum sedes) conventurì. Rex, cui hâc de re, licèt penè frivolâ & nullius momenti, supplicatum erat, electionem *Usserii* iteratò factam confirmavit. At ille hujuscemodi ordinationis novitate commotus & offensus, veritúsque, ne quid mali in se suósque indè derivaretur, quasi ille, tunc temporis de nuptiis unici filii, *Caroli* Principis, cum *Hispanâ* contrahendis non parùm solicitus, Pontificiorum partibus favisset, (ut cæteras criminationes, à quibus erat alieniſſimus, malo animo impactas, omittam) *Usserium* XIII. Februarii accersendum, ut videtur, curavit: cui inter alia dixit, illum nimirùm proximè sequente Dominicâ, *gregis immorigeri*, & vix facilè in ordinem cogendi, *curam alturum*: se benè intelligere non posse, quomodo tot centeni ex subita ista denuntiatione, cui omninò parendum erat, ante paucos dies latâ, cum debita mentis præparatione sacris illis mysteriis participandis aliquo modo digni reddi potuerint, præcipuè post istas gravissimas lites nuper agitatas: se quidem ab omnibus domesticis suis, ut sacrosanctis hisce Christiani cultûs ritibus frequentes interessent, non tamen simul, nisi solenni Paschatis festo, exigere: hoc Concionatori ex officio incumbere, ut Auditores ad pacem & concordiam inter sese ineundam & redintegrandam, ad Dei, deinde Regis & Patriæ, amorem hortaretur, coràmque oculis deplorandum rerum publicarum domi & orbis Christiani foris statum proponeret. Hisce regiis consiliis monitísque præmunitus *Usserius*, primâ Quadragesimæ Dominicâ XVIII. Februarii, in hæc verba S. *Pauli* in prima Epistola ad *Corinthios* cap.

X. v. 17.

Ἀλλὰ τὸ μὲν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἀγαθὸν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἐστὶν ἢ ἐν τῷ ἀνθρωπίνῳ, τὸ δὲ ἐν τῷ ἵππῳ ἐν τῷ ἵππῳ ἢ ἐν τῷ ἱππικῷ· ἐν ἑκάστῳ γὰρ ἡ ἀρετὴ ἐν τῷ ἔργῳ ἐστὶν ἢ ἐν τῷ ἑκάστου ἔργῳ· ἐν τῷ ἀνθρώπῳ δὲ ἐν τῷ ἔργῳ ἐστὶν ἢ ἐν τῷ ἀνθρωπίνῳ· ἐν τῷ ἀνθρωπίν

cium hoc, quod velox fama citò in *Hiberniam* pertulit, ibi ſumma cum lætitia accipiebatur; inde crebræ gratulatoriæ epiſtolæ, ſummâ reverentiâ & cordatiſſimo affectu refertæ, ad D. *Uſſerium* miſſæ, quem Eccleſiæ iſtius bono natum fuiſſe gratulantur, ipſius celerem in patriam reditum ardentiſſimis precibus exoptantes. Sed illis tam citò eſſe felicibus non licebat; quippe mox febri quartanâ per novem menſes in *Anglia* moram facere invito planè animo *Uſſerius* cogebatur.

Diſputatio *Uſſerii* cum quodam Jeſuita in Anglia.

Anno hoc ad finem vergente D. *Uſſerius* ſolennem cum quodam Jeſuita diſputationem, (cui, licèt ſe non ingeſſerit, illam tamen lubenti ſuſcepit animo,) de quibusdam controverſis Religionis capitibus habuit, cujus occaſio hæc fuit.

Cùm vir nobiliſſimus, *Joannes* Baro *Mordantius* Communionis *Romanæ*, poſteà tertio R. *Caroli* primi anno, ad titulum, honorem, & dignitatem Comitis *Petroburgenſis* evectus, lectiſſimam feminam, *Eliſabetham Howardam*, uxorem ſuam, natalibus, quoque nobiliſſimam, utpotè *Gulielmi Howardi*, Baronis *de Effinghamia*, filiam & hæredem, & ex illuſtriſſima *Howardorum*, Ducum *Norfolciæ*, gente oriundam, ad eandem amplectendam diu multúmque allicere pertentaſſet, illa quò ab iſtiusmodi crebris moleſtiſque interpellationibus decentiùs liberaretur, profeſſa, ſe de multis Romanæ fidei articulis dubitare, nec Eccleſiam *Anglicanam*, in qua nata & educata fuerat, relinquere aut poſſe aut velle, niſi convictam, in illa ſibi non manendum eſſe, niſi cum periculo ſalutis, petiit, ut amicæ inter eruditos utriuſque partis viros collationes in illius præſentia haberentur, quò victrix Veritas inclinaret, quantâ potuit animi ſolertiâ, dijudicatura. Cujus æquiſſimis poſtulationibus cùm facilè fuiſſet aſſenſum, Baroniſſa, conſenciente marito, re D. *Uſſerio* communicatâ, literis blandis illum, ut in Veritatis, pariter ac ſui ſubſidium venire dignaretur, invitavit. D. *Uſſerius* verò opem ejus aut fruſtrà implorari, aut diu deſiderari, neutiquàm paſſus, menſe Novembre, valetudine vix redintegratâ, ad *Draytonam* in agro *Northamptonienſi* properavit, ibi omni reverentiâ ac cultu, quem ejus ſumma dignitas merita eſt, ab utriſque nobiliſſimis hoſpitibus exceptus. Illic reperit quendam Societatis Jeſuiticæ, *Bellomontium* nuncupatum, potiùs *Rookwoodum* nuncupandum (nomen iſtud in Hiſtoria Proditionis Pulverariæ ſatis notum eſt) Baroni à confeſſionibus, cum quo certamen hoc religioſum, procul omni faſtu, & quaſi depoſitâ dignitate, inibat. Triduo diſceptationes iltæ de *tranſubſtantiatione*, de *invocatione Sanctorum*, *de imaginibus*, *& de viſibili Eccleſia*, *& in genere*, *an religio*, *ex auctoritate publicâ tum civili tum Eccleſiaſticâ in Eccleſia Anglicana ſtabilita*, *eadem eſſet cum Primitiva*, *an verò Romana*, *nec ne*: in quibus articulis excutiendis *D. Uſſerius* partes Opponentis ſuſtinuit, libris antiquorum Patrum ex inſtructiſſima Baronis Bibliotheca priùs in medium productis, ſi qua foret illorum ſententias & teſtimonia explorandi occaſio. Quarto die cùm vice versâ articulos Religionis *Anglicanæ* impugnare Jeſuitæ ex condicto incubuiſſet, ille nolebat ampliùs in arenam prodire, hâc excuſatione ſubmiſsâ, *argumenta*, *quibus inter opponendum uſurus erat*, *juſto Dei judicio è memoria penitus excidiſſe*, *eò quod cum viro tam profunda & conſummata eruditionis*, *licèt in tuenda Catholica Veritatis cauſa*, *injuſſu Superiorum*, *congredi auſus fuiſſet*. Quod quidem turpe effugium illi apud ſuos Symmiſtas, & potiſſimùm *ſeculares*, uti vocant, *Sacerdotes*, maximè in opprobrium & infamiam cedebat. Sed en hujuſce diſputationis, cujus fama ubilibet percrebuerat, fructum eventúmque! D. *Mordantia* in Eccleſiæ *Anglicanæ* communione magis magísque firmatur: Maritus verò vacillare primò cœperat, dijectíque ſenſim, quibus intellectus offuscaretur, præjudiciis, admiſſóque S. Scripturarum lumine, & liberiori Rationis hactenùs oppreſſæ uſu, relictâ Eccleſiâ Romanâ, in *Anglicanam*, ubi purior viget Chriſtianismus, illuminatâ mente tranſibat. Illuſtriſſima Heroïna immortalem hujus beneficii memoriam apud ſe grato animo retinuit, iſtud quantùm quantùm omni tempore, ſi daretur occaſio, reipsâ repenſura. Cujus bonæ voluntatis in effectum dandæ non deerat opportunitas: cùm in calamitoſiſſimis temporibus, flagrante tum in *Anglia* tum in *Hibernia*, impiiſſimâ rebellione, D. *Uſſerium*, omnibus fortunis ſuis penè exutum, per novem decemve annos ad mortem uſque illa in ſuis ædibus, tum *Londinenſibus*, tum *Surregienſibus*, ſummo cum honore & benignitate exceperit.

Uſſerius redit in *Hiberniam*.

Tandem negotiis in *Anglia* confectis, integrâque valetudine gaviſus *Uſſerius*, ex porta *Leverpolienſi* apud *Lancaſtrienſes* Auguſto menſe MDCXXVI. ſolvens in *Hiberniam* proſperè navigavit: cujus longam abſentiam quò ægriori animo tulerint, præſens jam & redditus patriæ effuſiori gaudio lætioribúſque augurüs à Magnatibus, Epiſcopis, & univerſo Clero, ſub illius ſapientiſſimo regimine certius Eccleſiæ præſidium majúſque apud indigenas *Hibernos*, quantùm illorum obſtinatio pateretur, religionis incrementum, ſibi ſpondentibus, excipiebatur.

Benignè in *Uſſerii* gratiam providebat ante mortem ſereniſſimus Rex *Jacobus I.* literis in *Hiberniam* miſſis, ne quicquam de temporalibus ſive reditibus iſtius Sedis, prout uſu, contra omne jus fáſque venire ſolet, ab iis, qui eorundem *cuſtodiam*, ut verbo municipali utar, & adminiſtrationem procurant, in privatum commodum minimùm quàm intenti, licèt abfuerit, minuendum: rationem accepti & dati ipſi ex debito reddendam, pecuniáſque omnes, prout ille ordinaverit, ſolvendas & diſponendas eſſe, ac ſi ibi præſens conſtitiſſet. Rex verò *Carolus I.* quò nemo Regum Eccleſiæ *Anglicanæ* unquam amantior, meliórve Patronus, pro cujus fide juribúſque tuendis martyrium fortiſſimè ſubibat, paterni & verè auguſti exempli æmulus, memórque, quanti ille D. *Uſſerium* ob reconditiſſimam

eruditio-

eruditionem & fidem in rebus magni momenti præſtitam æſtimaverit, benignitatem munificentiâ auxit, & in veræ regii affectûs & bonæ voluntatis arrham, quadringentas libras ſterlingicas illi ſtatim poſt reditum ex fiſco iſtius regni numerari juſſit.

In hac ſublimi ſpecula poſitus *D. Uſſerius*, dum oculos circum circà per totam Inſulam flectit, ante omnia & primum ſibi ex officio incumbere duxit, ut propriam Diœceſin, utpotè peculiari ſubditam jurisdictioni, luſtraret, ſi qui defectus & errores, & quicquid perperàm factum fuerit, id omne emendaturus, ut illa nimirùm eſſet reliquarum, ſaltem in iſta Provincia, concurrentibus ad idem ſanctum opus promovendum Suffraganeis, regula & menſura. Indictâ igitur ſolenni *Viſitatione*, convocatiſque per partes ad ordinatas ſtationes Presbyteris, in illorum mores & doctrinam ſedulus inquirit, inſtanter monet, obteſtatur, jubétque, ut quiſque omnibus inſtituti ſacerdotalis partibus prudenter & ſtrenuè fungatur, & potiſſimùm, ut in Scripturis ſacris & Liturgiâ juxta canonas publicè legendis, ſint aſſidui, & ut vita profeſſioni reſpondeat: denique cùm pleroſque ex infima plebe ſive in cultioribus oppidis confertos, ſive agricolationi, & pecudibus alendis addictos, ſeorſim per campeſtria, aut prope lacus & ſylvas ſparſos, ſpiſsâ rerum ſacrarum divinarúmque ignoratione laborare, olim & adhuc-dum triſtis competiſſet, urget quàm acerrimè, ut diligenti S. Scripturarum lectioni, frequentique prædicationi, Auditorum tenuioris tum fortunæ tum intellectûs captui accommodandæ, & mentem & operam intendant. Iſtis enim fundamentis jactis, de illorum profectu in vitæ & civilis & Chriſtianæ officiis meliùs eſſet ſperandum, neque aptior efficaciórque methodus iniri potuerit, quâ mentes plebis intactæ & ab omni vel Pontificiæ ſuperſtitionis vel læſæ pietatis labe immunes ſervarentur.

Summos Uſſerii in illoc munere Eccleſiaſtico adminiſtrando cura.

Cùm verò nimiùm clarè conſtaret, graves corruptelas in Curiis Eccleſiaſticis, quas vetuſtas malæque conſuetudines ſenſim introductæ firmaverant, irrepſiſſe, ſententiáſque Adſeſſorum interdum ex poteſtate, perperàm arrogatâ, præter jus & æquum, licèt ſub ſpecie & umbra juris, latas, vi penè deſpoticâ executioni mandatas fuiſſe, illos omnes, qui qualicunque nomine & gradu inde pependere, utpotè illius adminiſtros, ac ſolâ poteſtate delegatâ, non arbitrario jure prædios, coram ſe citari & advocari juſſit, regulas, quibus exterius illud regimen, probè & honeſtè, & abſque querela & gravamine adminiſtrari poſſet, præſcripturus. Multa quidem reformavit, ſaque meliorem redegit ordinem: Sed cùm ex longo annorum decurſu, & praxi roboratæ altas radices egiſſent, vix quidem evellendas, lucroſæ quædam jurisdictiones, quas poſſidentes nolebant relinquere, & objectæ difficultates, ac ſi longus communiſque uſus feciſſet jus, planè inſuperabiles viderentur in præſens, licèt omninò invitus, ceſſit, malis iſtis remedium opportuniori tempore adhibiturus.

Abuſus in Curiis Eccleſiaſticis graſſantes reformare & tollere nititur.

Dum verò in rebus tum Diœceſeos, tum provinciæ ritè ordinandis, ſaque veteri diſciplinâ revocandâ, lento pede proceſſerit D. *Uſſerius*, negotia difficillima, & maximi quidem momenti, quæ illius & reliquorum *Hiberniæ* Epiſcoporum cogitationes mentéſque occupaverint, in quibus cauſa religionis, quæ in magnum adduci diſcrimen inde viſa eſt, agebatur, ex inopinato interceſſere. *Anglia* hoc anno, bello cum *Hiſpanis Galliſque*, ad quos malè affecti erga Patriam, tanquam Patronos & Protectores, tranſfugere pridem conſueverant, ſimul ac eodem tempore implicita, copias militares, quæ in arcibus & propugnaculis juxta oras maritimas *Hiberniæ*, aut alibi locorum ſitis, diſpoſitæ erant augere: tum ad arcendos hoſtium inſultus impetúſque, tum ad reprimendas domeſticas tumultuantium & ſeditioſorum machinationes, ſereniſſimo Regi *Carolo* primo & utriuſque regni Conſiliariis opportunum, imò & neceſſarium, videbatur: tantilli autem numeri (non enim peditatus ultra quinquies mille prætidiarios aſſurgebat, equitatus verò ſub decupla proportione minor) ſtipendiis exſolvendis, demptis nimirùm oneribus penſionibúſque, quas civile regimen exegerat, annui iſtius Inſulæ reditus, ſive ob vectigalium defectum, ſive ob incolarum, ferax ac pingue ſolum nequicquàm aut ſaltem non debitâ induſtriâ aut labore colentium, aut ignaviam aut paucitatem neutiquàm ſufficêre. Summa ratio & æquitas poſtulaverunt, ut ſinguli pro facultate ſua, publicæ pacis, in qua omnium felicitas continetur, ſecuritati firmandæ conducerent. Sed ſuſpiciones malæ de aucto exercitu, & de novo cenſu, quô alendus erat, ne perpetuus foret, *Hibernos*, præſertim *Romana* communionis, qui maximam Gentis partem conſtituebant, à dandis ſubſidiis averſus ac alienos reddidêre. Ad quorum obſtinationem expugnandam D. *Deputatus* & Conſiliarii, ut omnis juſta querelæ occaſio adimeretur, quaſdam pœnales leges quibus obnoxii erant, pro tempore relaxandas propoſuere: majora, ſi meruerint, indulturi. Illi verò ſuperſtitionis ſuæ *tolerationem* pecuniis mercari, ſpe & animo elati, voluêre. Quòd D. *Armachano* aliíſque Epiſcopis maximè diſplicuit, qui, quàm peſſimi exempli eſſet infame illud pactum, & quantùm malorum inde traheretur, ſatis providi, frequentibus hâc de re, in qua Eccleſiæ ſalus verebatur, conſultationibus apud (a) *Pontanam* in ædibus D. *Uſſerii*, qui illos illuc invitaverat, initis, huic indulgentiæ, ſi quâ proponeretur, publicè reclamare unanimo conſenſu apud ſe conſtituerunt, formulámque *Proteſtationis*, opportuno tempore proferendam, XXVI. die Novembris nominibus ſubſcriptis ſignárunt: Solenni Comitum, Baronum, aliorúmque nobilium utriuſque communionis conventu, ut de hoc negotio diſceptaretur in magna aula arcis *Dublinienſis* XXIII. Aprilis A. MDCXXVII. indicto, coram D. *Deputato*, aliíſque primatiis viris, in Eccleſia *Chriſti* pro more congregatis. D. *Georgius Devvnamus*,

Diſceptationes in Hibernia de copiis militaribus.

Uſſerius reſtique Epiſcopi ſe rogationi in favore Pontificiorum concedendæ ſtrenuè oppoſuit.

(a) Vide Epiſtolam CXVI. D. *Uſſerii* ad D. *Georgium Abbotum* Archiepiſc. *Cantuar.* in *Sylloge.* pag. *376.*

Epiſ-

Episcopus *Derensis*, concionem habuit, in qua occasione captatâ de malè subjicienda artibus politicis secularibúsque commodis Religione & conscientiâ, & de gravi scandalo ex hac animarum, ob pecuniæ inde colligendæ auspicium, licitatione, orituro differendi, dicens *hanc non solam sui ipsius sententiam & judicium, sed omnium Archiepiscoporum & Episcoporum istius regni esse*, chartam suprà memoratam protulit, & clarâ voce publicavit; quæ sic se habuit:

Judicium quorundam Archiepiscoporum & Episcoporum Hiberniæ *de toleratione religionis.*

Religio Papistarum est superstitiosa & idololatrica: illorum fides & doctrina erronea & haretica: illorum Ecclesia respectu utriusque Apostatica. Ideò ejusmodi tolerationem indulgere & consentiri, ut facultas istam Religionem exercendi, fideinque istam profitendi, illis daretur, grave peccatum esse hoc duplici nomine liquet:

I. *Hoc modo nos ipsos accessarios præstamus* (h. e. facinorosè si non consilio, saltem silentio subvenire videbimur) *non solum illorum superstitionibus, idololatriis, & haresibus, & in summa, omnibus Papismi abominationibus, sed etiam, quod inde sequitur, animarum seductarum, quæ in Catholica apostasia alluvione peribunt, perditioni.*

II. *Hanc tolerationem concedere ob pecunias dandas, contributionésque ab illis colligendas, idem est, ac religionem, & unà cum illa, animas populi, quas Christus Salvator noster pretiosissimo suo sanguine redemit, venum exponere. Ut verò hoc ingens flagitium est, ita multa mala inde consecutura esse non minus periculum. Hac sapientibus & judicio pollentibus perpendenda commendamus: obsecramus Deum Veritatis, ut omnes, qui publicis muneribus admoventur, sanctissimi Numinis gloriæ & augmenti veræ Religionis studiosissimos reddat: item pariter zelantes, firmos, & fortes adversùs omnem Papismum, superstitionem, & idololatriam: Amen.*

Cessante Auditorum Amen concinentium acclamatione, extemplò subdidit Concionator, *hoc ab ipsis non malo animo aut in Reipublicæ detrimentum & incommodum dictum aut factum fuisse, sed ex amore Patriæ & Religionis, quarum utramque in omne evum salvam fore impendiò cuperent, se quidem velle, ut numerosior exercitus stabiliretur: interim tamen multiplicis istius* GRATIÆ, *Pontificiis nuper ea de causa oblatæ, cujus plurimam partem non sine divini nominis, etiam & regii, contumeliâ & Ecclesiæ* Hibernicæ *incommodo indulgeri posse pro certo credebant, distributionem soli Regi, reservandam esse, atque hoc publicæ necessitatis tempore unumquemque, si bonis civis & Christiani famam integram servare velit, laboranti patriæ succurrere oportere.*

Sequente Dominicâ coram iisdem Magnatibus idem argumentum pari zelo pertractavit D. *Usserius*, in illos, si qui fuerint, *qui ex secularis commodi intuitu, instar proditoris Judæ Christum pro triginta denariis argenteis vendere* in animo habuerint, potissimùm invectus. Verùm tam flagranti zelo efferbuere Præsules, ut nobilibus Reformatæ communionis in eandem sententiam facilè pertractis, conditionibus in gratiam Pontificiorum propositis nullatenùs assensum fuerit: hi verò, nisi iisdem concessis sanctisque, onus illud subsidiorum sibi impositum iri obstinatò recusarunt.

Usserius de pecuniis pro defensione regni suspendi tandis in camera aerea Regiæ potestate.

Dum autem hasce lites acerrimâ animorum & vocis contentione alterutrinque agitatas, pro sapientia sua D. Deputatus & Consiliarii suavibus modis, h. e. suasibus & argumentorum è rationibus politicis petitorum vi componere studerent, D. *Usserius* ab utriusque partibus contendentibus magno honore habitus, illorum jussu in Camera aulis Regiæ, uti appellatur, tricesimo die Aprilis A. MDCXXVII. gravem habuit orationem, in qua debilem regni statum, quàm repellendis hostibus publicæque paci conservandæ omninò impares essent, stragésque belli, omnes absque aliquo discrimine inexplicabilibus malis obruturi, quod exercitus sub severis disciplinæ militaris regulis aut prævertere aut sopire solus potuit, sub oculos ponens, ostendit necessitatem quasi inevitabilem urgere, si suæ, si suorum saluti consulerent vellent, ut citra omnem moram, subsidia in commune bonum patriæ expetita promptissimè absque omni prævia stipulatione darentur: nubes atras ingruere & cogi incipientes, ni dissiparentur, in fulmina & tonitrua erupturas esse: de exterorum hostium insultibus, uti etiam de domestica rebellione metuendum esse: intertextis tamen Pontificiorum fidei qui ex stirpe *Anglica* prognati, aut prædia à Rege, supremo Domino, sub certis annexis servitiis sibi & hæredibus derivata possident, laudibus: (cujus insigne specimen in nupera rebellione Comitis *Tirenia*, regnante Reginâ *Elisabethâ*, dederant, utpotè nullis Regis *Hispania* blanditiis & promissionibus allecti, nullis Papalibus Brevibus & Bullis, nullisque Academiarum *Salmanticensis* & *Vallisolitana* declarationibus territi aut convicti) simul de communi salute providendum esse: exceptiones ex mutuo sibi contradicendi studio arreptas, neutiquàm valere: nullámque justam metuendi causam, quasi illorum aut posterorum libertas inde læderetur, aut voluntarium illud subsidium in jus coronæ deinceps transiret: tandem obnixissimè monet, ex principiis religionis & conscientiæ, quibus omnes boni subditi tenentur, ut præstare, quod fas & æquum exegerint hoc in articulo præstandum; nullâque conditionum mentione factâ, totum illud, de quo controversum fuerat, serenissimi Regis sapientiæ & prudentiæ relinquere vellent. Sed mentes altercantium, qui suis freti

opinionibus,

Ingram, Dr. Vernon M. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40,

Infrà : (a) *Ex Librarii notatione ad calcem* Geneſeos *colligimus, exemplar hoc ſexcentis ſiclis argenteis* (*h. e. libris* Anglicanis 75.) *emptum fuiſſe menſe Rabie anni* 792. *regni* Iſmaelis, *circa Martium viz. menſem anni æræ Chriſtianæ* 1390.

JACOBUS ARMACHANUS.

Hoc monimento ſacro non parùm, ut videtur, delectatus *Uſſerius* plura alia exemplaria ſibi è *Sichemo* comparavit, quorum alterum Viro maximo (b) D. *Gulielmo Laudo*, Archiepiſcopo *Cantuarienſi*, in archivis, illius nomini ſacratis, in Bibliotheca *Bodleiana* repoſitum, alterum verò viro clariſſimo (c) *Ludovico de Dieu*, dono dedit. Hic verò ampliſſimum iſtud munus, *quo beatus erat*, verba ipſius ſunt, longè acceptiſſimum fuiſſe, in epiſtolâ dedicatoriâ ad D. *Uſſerium* animadverſionibus in *Acta Apoſtolorum*, *Lugduni Batavorum* MDCXXXIV. editis, præmiſsâ, ſubmiſſiſſimo affectu & obſequio teſtatur.

Pentateuchus *Syriacus*, & alii codices.

Accedit (ut à memorandis *S. Ephremi* Opuſculis, (d) & quibuſdam fragmentis Samaritanis prorsùs ſuperſedeam) Pentateuchus *Syriacus* ex Ebraico textu verſus, liber venerandæ antiquitatis, majoris æſtimandus, eò quòd vix in Chriſtiano orbe anteà aut viſus aut cognitus fuerit, qui olim reverendiſſimi viri, *Jeſu Jabi*, Patriarchæ *Jacobitarum*, tunc temporis *Amidæ*, urbis, magnæ in *Meſopotamia* celebritatis : ad *Tigrim* ſitæ, reſidentis, erat peculium. Eccleſia enim Chriſtiana *Syrorum* duplici SS. Scripturarum verſione olim uſa eſt, hâc *ſimplici*, ut appellant, *Thaddæi* Apoſtoli, ut volunt, vel, ut alii fingunt & mentiuntur apud (e) *Gregorium Abulpharagium*, *Solomonis* & *Hirami* temporibus factam ; & alterâ juxta Græcam τῶν LXX. verſionem, cujus exemplar habuit, uti & Arabicum : Codex item N. Inſtrumenti, qui alia, quæ in editionibus viri præſtantiſſimi, *Alberti Widmanſtadii*, Cancellarii *Auſtriæ* & *Guidonis Fabricii Boderiani* deerant, viz. ſecundam epiſtolam *S. Petri*, & ſecundam & tertiam Epiſtolas *S. Joannis*, Epiſtolam *S. Judæ*, & *Apocalypſin*, hanc pridem à *Ludovico de Dieu* è MS. exemplari *Joſephi Scaligeri*, *Lugduni Batavorum* A. MDCXXVII. illas verò à Cl. V. *Edvvardo Pocockio*, è codice Bibliothecæ *Bodleianæ* MDCXXX. ibidem editas, uti etiam hiſtoriam mulieris in adulterio deprehenſæ : quæ ſanè in antiquiſſimis codicibus deſideratæ, aliûs, & quidem longè recentioris Interpretis fuiſſe videntur, continebat : item Pſalterium *Syriacum*, à *Gabriele Sionita*, doctiſſimo *Maronitâ*, *Romæ* priùs quoque editum, uti & *Arabicum*. (f) Vetus Teſtamentum *Syriacum* ipſe edere decreverat : qua de cauſa quendam in *Hollandiam* ad coemendos typos deditâ operâ miſit ; ſed neſcio, an difficultate, an magnis ſumptibus, in magno iſto opere impendendis, à propoſito penitùs ceſſavit. Hos verò omnes ſacros libros, quàm primùm ſanctum iſtud edendi Biblia Polyglotta propoſitum ipſi innotuiſſet, celeberrimo viro, D. *Briano Waltono*, utendos dedit D. *Uſſerius* (g) è quibus non parùm utilitatis & momenti in-

(a) *Franciſcus Taylerus* in Epiſt. ad D. *Uſſerium*. In *Sylloge* CLXXXIII. pag. 475. Peculiarem inſuper Dominationi veſtræ gratiam debet hoc opus, cujus ſumptibus & curâ Exemplar Samaritanum nobis in *Anglia* primò communicatum fuit, & in Bibliotheca *Cottoniana*, in doctorum ſeculis etiam venturis commodum reconditum.

(b) *Pentateuchum hoc* Samaritanum, *in principio & fine mutilatum*, *antiquiſſimis* Phœnicum *literis deſcriptum*, *ab Eccleſiaſticis Scriptoribus*, Euſebio, Dindoro Tarſenſi, Hieronymo, Cyrillo, Procopio, Gazæo, Georgio Syncello, *& aliis ſæpiùs eſt citatum*, *à* Cuthæis *verò hodiernis*, *nuò cum aliis aliquot eorum monumentis*, *redemit*.

JACOBUS USSERIUS *Armachanus*, *Hibernia Primas*.

Paulò infrà propriâ manu ſubſcripſit D. *Laudus* ;

Qui librum hunc mihi dono dedit,

VV. CANT.

In fine additur : Folia poſtrema hæc ſex, juſſu reverendiſſimi Præſulis, *Gulielmi Laud*, Archiepiſcopi *Cantuarienſis*, deſcripta ſunt ex veruſto, eoque integro, Bibliothecæ *Cottoniana* exemplari : quod anno *Iſmaelitarum*, ſive Hegiræ *Mahommedanæ* DCLXIV. id eſt, ſalutis reparatæ. A. MCCCLXII. junctis operis in Oriente exarârunt *Ithamar ben Aharon* atque *Abraham ben Abi Nizaion*, nomine ſeu auſpiciis *Semoki Tobi Iſaak*, *ben Semoki Selomoh*, *ben Jacob*, ex familia *Iſburiana*, ſummo in agro *Damaſceno* principatu inſigni : Sic *Abraham* illic ad *Numerorum* calcem in memorato exemplari ſubnotavit. Hæc, & alia non pauca, juxta indiculi, quem ſubinde & pro re nata *Oxonium* tranſmiſeram, directionem & normam, elogia & teſtimonia, ex libris impreſſis, olim à me in Bibliotheca *Bodleiana* conſultis inſpectisque, fruſtrà autem in hac Urbe quæſitis, non minùs promptè, quàm benevolè, accuratâ & eleganti manu, nec rogatu exſcripſit vir pereruditus, *Thomas Hearnus*, Artium Magiſter, ex Aula *S. Edmundi* : cujus egregiæ humanitati me multùm debere agnoſco.

(c) V. Epiſtol. CXLVI. D. *Uſſerii* ad *Ludovicum de Dieu* : in *Sylloge* pag. 413.

(d) De hiſce aliisque libris ex Oriente, ipſius curâ & ſumptibus procuratis, vide D. *Uſſerii* Epiſtolam ad *Ludovicum de Dieu* A. 1632. ſcriptam in *Sylloge* Epiſt. CLXXIV. pag. 462. & Epiſt. CLXXV. pag. 464.

(e) In *Hiſtoria Dynaſtiarum*. pag. 100.

(f) V. illius Epiſtolam ad *Ludovicum de Dieu* in *Sylloge* pag. 488.

(g) Ex his ſex poſt mortem utriusque hæredibus reſtitutos pecuniis numeratis redemerunt Bibliothecæ *Bodleianæ* Curatores. Vide Catalogum codicum MSS. *Angliæ & Hiberniæ*. A. MDCXCVII. p. 156. b.

comparabili

cum illorum conſenſione ſtatuta, ſapientiſſimiſque conſiliis pro occaſione ſubinde repetitis, indefeſſo labore omni Cancellariatûs ſui tempore animum advertit: nec minorem ſedulitatem apud Regem & Proregem adhibuit, ut viri pietate, eruditione, & prudentiâ inſignes, ſive illic, ſive in *Anglia* educati, quantùm humana ſagacitas in profunda & ſecreta hominum penetrare poſſet, ad Epiſcopales reliquáſque præcipuas Eccleſiaſticas dignitates promoverentur. Hiſce verò in rebus D. *Laudum* ſemper habuit D. *Uſſerium* fidelem Amicum & Conſultorem. Sed è diverticulo ad viam redeo.

D. Vice-comes *Falcolandiæ*, in *Angliam* reverſus, vindicatur.

A. MDCXXIX. Vir nobiliſſimus, D. *Henricus Cary*, Vice-comes *Falcolandiæ*, qui *Hiberniam* ſummâ cum fide & prudentiâ per ſeptem annos rexerat, à quibusdam Adverſariis Pontificiæ Religionis, quaſi in multis contra pacem publicam & Regis honorem & commodum iniquè & perperàm egiſſet, poſtulatus, abrogatâ poteſtate, jubetur in *Angliam* reverti. Criminationes verò iſtæ hinc originem habuere, quòd ſacrificuli nimiùm quantùm inſolescentibus, conceſſæque indulgentiæ limites audaci protervià ſupergreſſis, tum hi, tum *Hiberni* populares, ex ſua levitate ad ſeditionem proclives, ſed longè illorum impulſu procliviores facti, ſeveris edictis, juxta tamen legum normam, editis, in ordinem cogerentur. D. Deputatum ad littus marinum honoris teſtandi causâ comitari Conſiliariis placuit: quos dum egregiâ comitate, jam jam navem conſcenſurus, promiſcuè complexus fuerit, oratione ad D. *Uſſerium* conversâ, illius benedictionem flexis genibus rogavit, & quidem tenerrimo cum affectu, utpotè illi longâ amicitiâ, mutuis benevoli affectûs officiis alterutrinque cultâ, conjunctiſſimus. Pauca, cum venia Lectoris ad viri nobiliſſimi famam & honorem tutandum mihi addere liceat. Hâc lite coram Rege in ſanctiori Concilio agitatâ ſui ipſius innocentiam à fictis calumniis & criminationibus illæſam præſtat, productiſque literis ex *Hibernia* tranſmiſſis, ſolidis documentis demonſtrat, vix quenquam ex Anteceſſoribus aut benigniori animo aut clementiori æquitate, ſalvis Regiâ auctoritate & legum reverentiâ, cum *Hibernis* egiſſe: neminem pro arbitrio oppreſſum, aut bonis aut libertate mulctatum: juſtitiam omnibus pari jure, prout quiſque vendicaverit, adminiſtratam: nihilque ex auctoritate ſua, quod minùs æquum videretur, niſi quod publica regni ſalus exegerit, ordinatum fuiſſe: tandemque univerſis calculis abſolvitur.

R. *Caroli* de abuſibus in Eccleſia *Hibernica* reformandis cura.

Sereniſſimus Rex *Carolus* à Dominis Commiſſariis ſanctioris Concilii, quibus cura rerum *Hibernicarum* in *Anglia* concredita erat, graves & mali exempli abuſus in iſtam Eccleſiam, non ſolùm apud inferiorem Clerum, in muniis ſacris obeundis non ſatis diligentem, ſed etiam apud quoſvis Præſules, utpotè ſibi inque privatos ſuos uſus dignitates Eccleſiaſticas & ſacerdotia, quorum collationis arbitrium, quando vacaverint, jure ſedium ipſis competebat, minùs rectè & præter decorum arripientes, irrepſiſſe, ſatis edoctus, literas ad D. *Uſſerium*, uti & ad cæteros Archiepiſcopos, ſub eodem verborum tenore & formula conſcriptas XII. die Aprilis MDCXXX. ſexto regni anno tranſmitti curavit, in quibus, quò majus auctoritati legibus ſtabilitæ momentum & pondus indè accederet, juſſit, ut, ſublatis iſtis corruptelis, ſinguli, quod ſui muneris eſſet, illis urgentibus inſpicientibúſque, gnaviter præſtarent. Quod ſanè conſilium à piiſſimo Rege duplici nomine inſtitutum erat, tum ut *Romanæ* ſuperſtitionis, quam ſacerdotes, inſano zelo acti, indulgentiâ conceſſâ, majori protervià an inſipientiâ, incertum, abutentes, ubique inter *Hibernos* diſſeminârunt, incremento iretur obviàm, tum ut in mediis Puritanorum in *Angliâ* ſemina ſeditionis clàm in plebis animis jacientium factionibus, hîc & in *Hibernia* publicæ tranquillitati ſecuriùs provideretur. Auctoramento hoc Regio munitus, acerrimiſque monitis incitatus D. *Uſſerius*, (quod de reliquis pariter dicendum eſt) novis viribus conſcientiæ & paſtoralis curæ obligationi inde ſuperadditis, ad ſanctum opus ſeſe alacriùs accingens, quod in Provincia & Diœceſi ſua, perperàm & præter canonas Eccleſiaſticos actum fuerit, iterùm reformare, ſinque integrum reſtituere ſolicitè ſtuduit: deinde viros nobiles aliósque, *Romanæ* communionis, quibuscum amicè & familiariter converſatus eſt, leniſſimis colloquiis & argumentis è Scripturis ſacris, Patribus, principiiſque revelatæ Religionis & ſanæ Rationis petitis, à fœda iſta ſuperſtitione & erroribus, quibus ab incunabulis fuiſſent innutriti, in viam Evangelicæ Veritatis reducere aggreſſus eſt. Nec hnic methodo (quam Suffraganeis reliquóque Clero ſequendam propoſuit) utpotè in Chriſtianæ charitatis & ſapientiæ regulis fundatæ, felix defuit ſucceſſus. Denique cùm numeroſis è *Scotia* in *Ulvoniam* coloniis introductis, quamplurimi diſciplinæ Presbyteranæ eſſent addictiſſimi, quibus non pauci ex advenis *Anglis*, eodem ſchiſmate infames, relictiſque Eccleſiis in conventiculis coeuntes, mordicùs adhæſêre, hos immorigeros & pertinaces Sectarios, ut oves in devia errantes ad caulam communem bonus benignúſque Paſtor, redigere, tum crebris collationibus cum illorum Miniſtris habitis, illorum ſcrupulis & objectiunculis reſpondendo, tum blandiſſimis ſermonibus & paterno amore illos omnes ad unitatem Eccleſiæ ſervandam invitando, omni occaſione captatâ, maxima cum induſtria continenter laboravit. Sed pervicaciſſimi iſti homines, pauciſſimis exceptis, omnibus argumentis ſuaſibúſque impervii, licèt obmutescentes & planè animo convicti, in ſinum Eccleſiæ atque ad publicos ſacros coetus nolebant reverti.

Princeps *Wallia* naſcitur.

Eodem anno cùm Sereniſſimus Princeps *Wallia*, magna *Britanniarum* ſpes in palatio S. *Jacobi* XXIX. die Maii naſceretur, Rex optimus & pientiſſimus ex ſenſu divinæ bonitatis erga ſe ſubditóſque ſuos, hoc clariſſimo indicio palàm omnibus oſtenſæ, ut Deo ſolennes gratiæ ob hoc auſpicatiſſimum futuræ felicitatis in Regia ſobole ſtabiliendæ omen ſtato die, ex præſcriptis precum formulis, ubique per univerſam *Angliam* agerentur, juſſit. Nec

fame

famæ veloci ; ultra mare citò tranſituræ , nudísque literis fidendum erat , niſi majoris tum benevolentiæ tum honoris causâ , miniſtri , ejusmodi muneribus obeundis deputati , hoc ipſo nomine , huc illuc , prout expedire visum erat , ex auctoritate publica legantur. Quidem igitur è Fecialium Collegio , *Prætorum* nomine, titulo verò *Porcullis* , h. e. *à Cataracta ſive à porta dimiſſoria* , nuncupatus (ſinguli enim titulis diſtinctis gaudent) literis Regiis munitus , mittitur *Dublinium* , Juſtitiarios & Conſiliarios Regios hoc lætiſſimo nuncio de Principe recèns nato impertiturus. Hi maximo gaudio perfuſi , literis Regiis mox è prelo publici juris factis , rem univerſæ Genti communicant , ſpeciatim verò D. *Uſſerio* , qui rure aberat , nondùm integro robori à periculoſa , quâ decubuerat , ægritudine reſtitutus ; ſimul petentes , ut indicto die feſto , quem ubique per univerſum Inſulam magna cum ſolennitate celebrandum juſſerant , *Dublinii* non ſolùm adeſſe , ſed & concionari vellet , ſi per valetudinem liceret. Ita ſuæ , ita D. *Uſſerii* bonæ exiſtimationi conſultum ivêre Magnates iſti. Ille verò onus iſtud perquàm honorificum , cui ſuſtinendo imminutæ quaſſatæque vires vix pares viderentur , maxima cum animi lubentia & alacritate in ſe ſuſcepit & in iſta auguſta panegyri comparens , in illa verba Pſalmographi Regii *Pſalm.* XLV. 16. *Pro patribus tuis nati ſunt tibi filii : conſtitues eos Principes ſuper omnem terram* , in Eccleſia Chriſti *Dublinii* præclariſſimè peroravit.

Eâ de causâ indicto die feſto *Uſſerius* ſolennem concionem habet.

Cùm vexatiſſimæ iſtæ *de prædeſtinatione , præſcientia , gratia , libero arbitrio* , reliquiſque connexis articulis , quibus Eccleſia Catholica olim graviſſimè affligebatur , quæſtiones diu ſopitæ , à quibusdam rixoſis Theologis , qui dogmatibus , ſubtilitatibúſque ſcholaſticis, longè extra eſſentiam fidei poſitis , ex intemperanti zelo , mordaci proterviâ , & nimio diſputandi pruritu , indulgere , quàm ad ſobrietatem ſapere maluiſſent , ante ſeculum , potiſſimùm in *Batavia* , reſuſcitatæ & acerrimâ animorum contentione ab utrisque partibus , quaſi pro ſumma Chriſtianæ Theologiæ pugnantibus agitatæ fuerint , *Uſſerius* , in hiſce mediis digladiationibus non otioſus ſpectator ſtabat , ſed harum eventum communi Religionis cauſæ funeſtum fore , triſti animo præſagiens , de iis placidè componendis non parùm erat ſolicitus. Ideò ſeverâ in harum controverſiarum originem & progreſſum inquiſitione factâ , (a) poſt editos *Joannis Lætii de Pelagianis & Semi-Pelagianis* commentarios , ab anno DCXL. *Joanne* IV. Pontificatum *Romanum* ineunte , quò ille deſiit , eandem telam pertexere aggreſſus , ingentem obſervationum molem in Adverſariis ſuis coacervavit , ut , ſingulis methodo perſpicuâ diſpoſitis , juxtáque temporum ſeriem accuratè digeſtis , quid Majores his in rebus ſenſerint ſtatuerintque , ad oculum quaſi pateret , & repræſentaretur. Sed mox viri doctiſſimi , *Joannis Gerardi Voſſii* , in lucem prodeunte (b) *Hiſtoriâ Pelagianâ* , licèt multa ab iſto diligentiſſimo Auctore occupata fuiſſe , reperiſſet , non tamen ſibi à propoſito ſupersedendum eſſe duxit ; cùm non modica aut contemnenda controverſiæ Prædeſtinatianæ pars , aut omninò intacta , aut non ſatis diligenter diſcuſſa , reliqueretur , in quâ illuſtrandâ penè infinitæ lectionis , indefeſſæ induſtriæ , ſolidíque judicii vires explicaret. Qua de cauſa librum (& primum quidem , ut ille alibi retulit , preli *Hibernici* partum Latinum) *Gotteſchalci & Prædeſtinatianæ controverſiæ Hiſtoriam* continentem , eidem *Voſſio* inſcriptum , *Dublinii* A. MDCXXXI. edidit : in quo , omnes , licèt in hiſce controverſis articulis maximè diverſi , conſentiunt , multa lectu digniſſima è codicibus MSS. & aliundè erura , & quæ vel ocularisſimos hactenùs latuiſſent , reperiri , novámque inferri lucem diſputationibus , ubique per *Galliam* & *Germaniam* , pro vario partium ſtudio , à viris ſummæ dignitatis , & maximæ ob reconditiſſimam , ut illa ferebant tempora , eruditionem famæ : (quales certè fuere , *Hincmarus Remenſis* , *Remigius Lugdunenſis* , *Rabanus Maurus Moguntinus* Archiepiſcopi ; *Prudentius Trecenſis* Epiſcopus , *Joannes Erigena Scotus* , *Ratrammus*, Monachus *Corbeienſis* , *Florus* , *Lugdunenſis* Diaconus ;) & in multis ſynodis , putà *Moguntinâ* , *Cariſiacâ* , *Valentinâ* , *Lingonenſi* , aliiſque , tempeſtatis iſtius ſedandæ causâ habitis , flagrantiſſimo zelo agitatis , quibus originem dederat *Gotteſchalcus* iſte , *Orbacenſis* Monaſterii Monachus , circa A. DCCCXL. utpotè qui ſibi totam vel intricatiſſimam de hiſce dogmatibus (c) S. *Auguſtini* doctrinam imbibiſſe viſus eſt. In calce ejuſdem *Gotteſchalci duas Confeſſiones* , nunquam antèà in lucem editas , adjici curavit D. *Uſſerius* , ipſi ab eruditiſſimo viro , *Jacobo Sirmondo* , S. J. communicatas : breviorem quidem ex MS. codice Abbatiæ *Corbeienſis* , nunc in Bibliotheca Monaſterii S. *Germani* apud *Pariſinos* reperiendam , alteram verò prolixiorem , ex quodam pervetuſto codice exſcripram , quod in grati animi erga D. *Sirmondum* teſtimonium , publicè quoque , (ſicut in privatis literis ad Amicos beneficium illud D. *Sirmondi* benevolentiæ deberi agnovit) agnoviſſet Editor , niſi à modeſtiſſimo viro , ne in illius damnum & præjudicium apud zelotas *Romanenſes* cederet , ut veriſimillimum eſt , omninò fuiſſet inhibitus. Unde cuivis candido Lectori perpendendum relinquo , an cenſura iſta à D. *Gilberto Mauguino* in * *Vindiciis ſuis Prædeſtinationis & Gratiæ*, rectè & probè D. *Uſſerio* impacta ſit necne , quaſi deluſiſſet *Sirmondum* , quem fingit illarum copiam illi , ut ſolâ privatâ lectione gauderet , feciſſe. Quod planè nugatorium eſt , & vix à quoquam , aut ingenioſo, aut prudente , admittendum.

Gotteſchalci & controverſiæ Prædeſtinatianæ Hiſtoria ab *Uſſerio* edita.

* pag. 30.

(a) * *Hardervici.* A. 1617.
(b) *Lugduni Batav.* 1618. 4°.
(c) V. Epiſtolam CXC. *Uſſerii* ad *C. J. Voſſium* , in *Sylloge* p. 483.

Digitized by Google

bernica obtinuerant, repetiêre. Neque enim dubitandum videtur, quin omnes, quotquot ſacris ordinationibus initiandi, & ad qualescunque dignitates Eccleſiaſticas, aut curam animarum eſſent promovendi, iiſdem, poſt quartum Reginæ *Eliſabethæ* annum, cùm *Hibernia*, tam in ſacris, quàm in civilibus, ſub moderamine Regiæ majeſtatis, ab *Angliâ* tota dependeret, quaſi ex debito officio ſubſcripſerint. D. *Uſſerium* ſubſcripſiſſe, ipſe dilucidè teſtatur in * concione habita coram Senatoribus Parlamentariis ſuprà memoratâ, in qua omnes ad unitatem & pacem Eccleſiaſticam acerrimè urget; ex hac juſta hypotheſi, iſtos nimirùm articulos communionis noſtræ menſuram, regulam, & baſin haberi debere & eſſe. Quibus articulis jam ſubinductis, & cum alteris *Hibernicis* ſimul receptis, horum, ſi qui ſint contrarii, diſcordes, planè novi, duriores, & neutiquàm cum illorum ſenſu conciliandi, vim cadere, alii dixerint. Non enim hanc controverſiam meam facio. Satis tamen conſtat, reverendos viros, dum res hæc ageretur, qui articulos iſtos in antecedente Convocatione ſtabilire ex nimio quorundam *Calvinianorum* dogmatum amore & ſtudio curârunt, hâc ex parte parùm ſibi caviſſe, ſive id ex ſubreptione, & minimè perpensâ conſequentiarum vi, ſive ex Theologorum diverſæ partis ſagaci induſtriâ & ingenio, qui unicam fidei Confeſſionem in utriſque Eccleſiis ſub eodem Monarcha florentibus, admitti debere, longè conſultiſſimum eſſe duxerunt, accidiſſet. * pag. 6.

Quò famæ & exiſtimationi apud ſuos læſæ aliquo modo conſultum eſſet, D. *Uſſerius*, aliique ejusdem ſententiæ fautores, à ſacri Miniſterii Candidatis, ut utriuſque Eccleſiæ articulis ſubſcriberent, primò exegerunt: ſed mox ceſſatum eſt: cùm id pertidiculum, ne dicam, ſcandaloſum, videretur, duas Confeſſiones, in variis dogmatibus Theologicis diſcordantes, in eadem Eccleſia haberi, aut fidem & doctrinam Eccleſiæ *Anglicanæ* magna cum ſolennitate nuperrimè receptam & probatam, iſtis prioribus dogmatibus admiſſis, denuò rejiciendam & improbandam eſſe. Cùm ergo vix quicquam præſidii in hoc effugio reperiendum eſſet, D. Proregem ſupplici oratione rogârunt, ut illius auſpiciis, ope, & curâ, articuli *Hibernici*, ante novendecim annos conditi, lege & ſanctione Parlamentariâ rati haberentur: ille autem huic propoſitioni inconcinnæ aurem aut facilem, aut patientem, præbere nolebat, imò, cùm illam paci publicæ maximè nocituram eſſe pro ſagacitate ſua præſenſiſſet, ſumma cum indignatione averſatus eſt, & denique ſi fides *Scotis* Commiſſariis in acerbiſſimæ criminationis, Parlamento *Anglicano* A. MDCXLI. adversùs *D. Straffordium* exhibitæ, articulis, ſit adhibenda (a) D. *Uſſerio* aliiſque, ſe, ni ab iſthoc propoſito abſiſterent, ut articuli iſti infami publici Carnificis manu flammis traderentur mandaturum, comminatus eſt.

Certiſſimè conſtat, quod ab illius Eccleſiæ Epiſcopis & Presbyteris ſæpè ſæpiùs accepi, à tempore reſtauratæ Monarchiæ & Eccleſiæ ſub R. *Carolo* II. A. MDCLX. ſolos Eccleſiæ *Anglicanæ* articulos jam apud ipſos agnitos & in uſu eſſe: *Hibernicos* verò dudùm obſolevisſe, & ab omnium memoria penè exciditſe, & incognitos latere, ac ſi nunquam exſtitiſſent.

In eadem Synodo, ſive ſuggerente ſive proponente Viro doctiſſimo & præſtantiſſimo, D. *Joanne Bramhallo*, nuper D. Proregi à ſacris domeſticis, Epiſcopo *Derenſi* & poſteà Archiepiſcopo *Armachano*, & de Eccleſia *Hibernica*, ſi quis unquam, uti etiam de *Anglicana*, optimè merito, de integro Canonum & Conſtitutionum in Synodo, *Londini* A. MDCIII. & primo R. *Jacobi* I. anno celebratâ, concluſarum corpore in uſum iſtius Eccleſiæ admittendo, diſceptatum erat: ſed ſtrenuè admodùm intercesſêre D. *Uſſerius* aliique: tandem verò, litibus iſtis ceſſantibus, pacis causâ, omnes in unam hanc ſententiam acceſsêre, multos ex prælaudato libro Canonas ſeligi oportere; reliquis qui politeiæ Eccleſiæ *Hibernicæ*, & Gentis iſtius genio, indoli, moribúſque magis convenirent, communi conſultatione adjectis; è quibus ſimul commiſſis, novus ille *Conſtitutionum & Canonum Eccleſiaſticorum* conflatus liber *Dublinii* prodibat A. MDCXXXV. à Regia Majeſtate approbatus, & ejuſdem auctoritate ſub magno *Hibernia* ſigillo munitus & promulgatus, uti ex præfixo Inſtrumento liquet.

Non negandum eſt, D. *Laudum*, Archiepiſcopum *Cantuarienſem*, virum ſanè pacis & unitatis Eccleſiaſticæ, inter univerſos Regiæ Majeſtatis ſubditos incundæ, amantiſſimum & ſtudioſiſſimum, in iſta Synodo cauſam Religionis, conſiliis, ſtudiis, literíſque maximè juviſſe, qui omnia à D. *Uſſerio* edoctus, in literis reſponſoriis decimo die Maii A. MDCXXXV. (b) ſcriptis, ipſi & Eccleſiæ, tùm de meliori Cleri proviſione auctóque reditu, tùm de rerum in Synodo canonicâ & pacificâ determinatione, ſinceriſſimo cum affectu gratulatur: bonâ ſpe inde conceptâ, *Eccleſiam* Hibernicam, *novis hiſce ſubſidiis & intùs & extrà roboratam tandem iterùm florere incepturam.* Nolebat interim opinionem ſuam in pectore celare, ſibi longè melius & conſultiùs fuiſſe videri, ſi integros canonas, paucis emendationibus additis, cooptaſſent. Sed cùm illis aliter viſum fuiſſet, in illorum placitis acquieſcens, ſanctiſſimum Numen exorat, ut cœleſtem ſuam benedictionem iis impertiri dignaretur.

A. MDCXXXVIII. D. *Uſſerius* libellum ex concionibus, priùs de eodem argumento habitis, digeſtum, mole quidem exiguum, ſed uſu magnum, de *Myſterio incarnationis* Filii Dei, ſermone vernaculo *Dublinii* edidit. In quo ſacro-ſanctum illud Myſterium, neglectis Scholaſticorum argutiis, & abſque omni abſtruſæ ſubtilitatis affectatione, ex puris putis divinarum ſcripturarum fontibus hauſtum dilucidè explicatur, ut pii Lectores, vel mediocris

Opuſculum *Uſſerii* de Myſterio incarnationis Filii Dei.

(a) apud *Rushworthum* in hiſtoria judicii & ſententiæ feralis in D. *Straffordium* latæ, pag. 775.
(b) V. in *Sylloge* Epiſt. CLXXXIV. pag. 476.

captûs, in doctrina & vita Christiana facili sapientique documentorum, quæ passim suggerit, applicatione, ad praxin uberiùs erudiantur.

Egregius liber de Ecclesiarum *Britannicarum* primordiis ab *Usserio* editus.

Anno MDCXXXIX. post longas moras, partim ex ignavia, partim ex defectu typothetarum ortas, desideratum opus, cui per multos annos, pertinacem operam impenderat *D. Usserius*, feliciſſimè *Dublinii* in lucem prodiit: viz. de *Britannicarum Ecclesiarum primordiis*. In originibus Christianarum Ecclesiarum, in hisce occiduis mundi à *Palæstina* & *Syria* tantâ intercapedine dissitis regionibus, ab ultima antiquitate repetendis difficilis admodùm ponitur labor, tum ob veterum historiarum defectum (exstincto, enim illo lumine, omnia spissis tenebris sepulta jacent) tum ob subtestam traditionis fidem, quæ fabulosa veris miscet, (ne quicquam de mentiendi & ab omni vero alienissimâ fingendi libidine, à scriptoribus Monachisque sequioris ævi arreptâ, dicam) ut nihil certi, quod mentem priscorum seculorum gesta cognoscendi desiderio anxiam sublevare possit, relinquatur. Quicquid verò Antiqui Scriptores, quicquid Recentiores de fide Christiana in hasce *Britannicas* insulas primò introductâ enarraverint, superstitiosis putidisque fabulis rejectis, utpotè otiosorum hominum commentis, quod speciosiorem similitudinem veri præ se ferat, Lectori dijudicandum relinquit. Sed postquàm difficultates hasce eluctatus, perruptisque dumetis in liberiorem patentioremque campum transiisset, ubi undique prospicere licet, h. e. ubi fides rerum ex historiis constare poterit, reliquias Antiquitatum ex omni librorum, sive typis exscriptorum, sive in membranis latentium, genere, ubicunque & qualitercunque sparsas indefessâ industriâ & defæcato judicio in unum corpus collegit; adeò ut opus istud universæ Ecclesiasticæ Antiquitatis *Britannica* gazophylacium meritissimo jure appellari mereatur. Ne illud aliquâ defloratione deturpare videar, meminisse tantùm oportebit, integram *Pelagii Britanni* hæreseos, ab ipso introductæ, sequaciumque suorum, Historiam illic optimâ fide insertam fuisse: item de *Pictorum* ex *Scythia* & *Scotorum* ex *Hibernia* in *Britanniam* deductis Coloniis, de illorum ad fidem Christianam conversione, deque illorum Doctoribus: tum denique de S. *Patricio*, aliisque *Hibernia* sanctis, quamplurima, hactenùs aut parùm, aut perperàm cognita occurrere, quæ ex tenebris eruta novâ luce illustravit. Quò verò hæc Collectanea, in *Saxonicis*, *Anglicis*, & *Scoticis* ad A. DCCCCXXXVII. in *Hibernicis* ad A. DCLXXVIII. passim producta, Legentibus utiliora fierent, ad calcem Indicem Chronologicum apposuit diligentissimus Auctor, cujus beneficio, quid quovis seculo gestum fuerit, vel leviusculè inspicienti patet. Dum verò ea sequentibus annis sub incudem revocaverit, quod in recensione miscellaneorum frequenti usu venit, multa emendavit, multa quoque ex noviter repertis *propriâ manu* addidit, quæ in editione *Londinensi* A. MDCLXXVII. reperiuntur. Hoc immortale opus Serenissimo Regi *Carolo* I. illius augustissimi Parentis *Jacobi* I. jussu & auspiciis susceptum, inscribit D. *Usserius*, quod in omnem seculorum memoriam illius celeberrimum erga Patriam amoris & observantiæ monimentum perdurabit.

Ultimum *Usserii* in *Angliam* itus.

A. MDCXL. (a) D. *Usserius* cum familia venit in *Angliam*, sed cum animo revertendi, utpotè *Hibernià*, uti ille putavit, *pacatissimo statu*, relictà: quem non multò pòst facilitatis suæ seriò, & quidem dolentissimè, pœnituit, ibi nimirùm erumpente fœdissimâ rebellione XXIII. die Octobris A. MDCXLI. quâ centena millia hominum reformatæ Religionis, planè inermium & promiscuè cum vicinis Pontificiis securè & tranquillè degentium, crudelissimè & immanissimè interière. Sed in *Anglia*, quò appulerat, partim *Londini*, partim *Oxonii*, partim *Cantabrigiæ*, studiorum causâ, commorantes, Puritani seditiosi res novas moliendi opportunitatem diu expetitam tandem læti arripuerunt, confœderatis *Scotis*, quibuscum clàm inierunt consilia, *Angliam* numeroso exercitu invasuris. Hisce difficultatibus pressus Serenissimus Rex ordines regni iterùm hoc anno *Westmonasterii* Novembris tertio convenire jussit, conceptâ spe, illorum ope & subsidio *Scoticanam* rebellionem exstingui, tumultúsque domesticos & exacerbationes populi, à Ministellis Presbyteranis, horrendum in modum delusi, sedari potuisse; sed per horum & per Demagogorum in Senatu nefandas artes, pacificis optimi Principis consiliis in ludibrium versis, omnia in pejus abière, & ingruentia mala remediis nullis, aut sisti aut sanari poterant.

Impia & cruenta *Hibernorum* rebellio.

In *Scotia* & *Anglia* seditiones.

Puritanorum de reformanda Ecclesiæ consilia.

Puritanâ factione in inferiori Camera Parlamenti, dominante, de reformanda Ecclesia sæpè deliberatum erat. Aliqui integrum Episcopalem ordinem, tanquam disciplinæ veteri Apostolicæ adversum, imò Papisticum & Antichristianum, penitùs eradicandum & evertendum esse, fanaticâ rabie perciti contendebant: alii verò, de Puritanis loquor, (nam multi aderant, licèt numero inferiores, qui fidem erga Regem & Ecclesiam intemeratam servavêre) sed longè moderatioris mitiorisque ingenii, jurisdictionem & potestatem Episcoporum, quam gravamen onúsque intolerabile caussati sunt, minuendam, & intra arctiores terminos cogendam esse voluerunt. Et fortasse hac ex parte boni quidem viri & strenui Ordinis Episcopalis assertores, ad malum istud fatale, quod neutiquam aliter evitari poterat, averruncandum, quippiam concedi posse censuêre: in quorum numero *Usserius* recensendus est.

Usserii de Liturgia & regimine Episcopali sententia.

Cùm verò hac de re, sive à Serenissimo Rege, aut à Senatoribus consultus rogatúsque, sive propriâ sponte sententiam dixisset, malè feriati quidam homines, Presbyteranæ *servitutis* & paritatis introducendæ studiosi, non modicum robur & auctoritatem in se suámque causam derivaturi, libellum ex apographo surreptitio fœdè exscriptum & interpolatum sub illius nomine publicârunt: viz. *Archiepiscopi Armachani Consilia* (*Directions*) *Parlamento exhibita*

(a) V. Epist. ad L. *de Dim* CCIII. pag. 499.

nihil valent : cui procurando interceſſêre difficultates non adeò facilè ſuperandæ. Rex enim fideliſſimum ipſius Adminiſtrum, illius criminis, quod nos vernaculâ linguâ nuncupamus *High Treaſon*, non ritè, imò & perperàm inſimulatum fuiſſe, animo & conſcientiâ convictus, *Billæ* calculum ſuum adjicere nolebat. Quomodo verò ad id, à quo tantoperè abhorruit, adigi potuerit, explorare Demagogorum erat labor & opus. Primò igitur cives, aliíque ex infima fæce populi incitati, inconditis clamoribus *Straffordium* ad cædem adpoſtulârunt, quaſi eſſet hominum ſceleſtiſſimus, & univerſæ Gentis *Britannicæ* piaculum, libellis editis, illo ſuperſtite, publicam pacem periclitari, omnia ad interitum ruere, & de Republica prorenùs actum iri, congeſtiſque in piiſſimum & clementiſſimum Regem ſpurcis convitiis, vociferantes, de ipſius, déque Regiæ familiæ ſalute non aliter eſſe proſpiciendum. Quid autem in hac difficillima rerum perplexitate agendum erat? Non enim illius conſcientia verbis minacibus, atroci violentiâ, inſanientiſque plebis ad portas Aulæ & ubique in plateis comminationibus, ſed graviſſimis rectæ Rationis & Theologiæ ſanæ, & ab omni ſeculari politica integræ, principiis ſedari potuit. A *Paribus* igitur ad Regem mittuntur quatuor Epiſcopi, *Uſſerius* Armachanus, *Mortonus Dunelmenſis*, *Guilielmides Lincolnienſis*, & *Potterus Carleolenſis*, qui ex ipſius animo ſcrupulos eximerent; abluditenim ab omni veriſimilitudine, Regem unum & alterum ex his, præſertim *Guilielmidem*, quem maximè infeſto erga *Straffordium* animo eſſe, autáque populari poſt nuperam ex diuturno carcere liberationem tùm temporis afflatum noverat, inter Conſultores nominari voluiſſe. Nono die Maii, qui Dominicus erat, tres Epiſcopi convenerant, quibus Rex *Juxonem Londinenſem* adjungi juſſit, abſente *Uſſerio*, quem quidam ex domeſticis Regiis ad accerſendum miſſus, in Eccleſia S. *Pauli Convent-Garden* in media concione perorantem (ibi enim diebus Dominicis ſacro iſto munere fungi conſuevit) reperit: ſed redit incomitatus: *Uſſerio* reſpondente, ſe *jam Dei negotiis occupatum, iis confectis, ad Aulam properaturum.* Potuit ſanè *Uſſerius*, ut ego facilè inducor, ut credam, hinc offenſa Dei & bonorum hominum ſcandalo, imò debuit, relictis roſtris, ſtitiſſe curſum orationis, in re maximi momenti, qualis erat anxiæ mentis pientiſſimi Principis tranquillitas, procuranda. Cùm in argumentis propoſitis, tanquam inanibus ἀκατοψηφίας, Rex minimè ſibi acquieſcendum eſſe pro pietate ſua duxerit, res iſta ad diſceptationem alteram veſpere habendam prorogatur. *Uſſerius* tunc aderat, unà cum reliquis, qui, inter ſe conſultationibus priùs habitis, Regi poriſmata hæc, de quibus convenitſet, D. *Juxone* ſuam ſententiam non interponente, ut *rem facti & legis eſſe diſtinguendam & ſecernendam: quod ad rem facti ſpectat, de illo Regem poſſe judicare, ſi ipſi conſtet; iſtorum criminum Comitem non eſſe reum, ſententia ferali nullo modo conſentiri jure poſſe: quod verò ad rem legis ſpectat*, h. e. de natura & ratione criminis læſæ majeſtatis, *an hoc aut illud factum in iſto reatu involveretur, illum in ſententiis Judicum*, quorum eſt interpretari legem, & qui jurejurando adſtringuntur, ut juſtos & æquos arbitros erga omnes, nullo diſcrimine habito, ſeſe gerant, *acquieſcere oportere.* Hinc poſteà in infamiam *Uſſeriani* nominis ſpargebatur calumnia iſthæc, quaſi ille ex ſimultate in mente olim contra *Straffordium* ob rejectos ex conſequenti per articulorum Eccleſiæ *Anglicanæ* admiſſionem articulos *Hibernicos*, olim conceptâ, Regi ad conſentiendum cædi *Straffordiano* perſuaſiſſet. Quod ille præfractiſſimè negavit omni tempore, & præſertim inſtante periculo mortis, dum in *Wallia* circa A. MDCXLV. moratus ſit, à D. *Parro*, ipſi à ſacris domeſticis, an res ita ſe haberet, interrogatus, appellavítque ad Regem, qui illum, ut dixit, ab hoc crimine impacto vindicare potuerit, ſi vellet. Et ſanè voluit Rex, quod *Uſſerius* exſpectavit. Cùm enim de morte *Armachani* rumor *Oxonii* brevi percrebuiſſet, dixit Rex, hoc nuncio audito, non ſine debitis pietatis & meritorum illius elogiis admiſtis, ſe dolere: cui cùm quidam ex præſentibus Aulicis reſpondiſſet, ſe quoque doliturum, ſi Majeſtatem veſtram ad *ſignandam* contra D. *Straffordium billam* ſuaſionibus ſuis non induxiſſet, Rex non parùm commotus, *id eſſe falſum* replicavit; addens, Archiepiſcopum, illum mox adeuntem, lachrymis obortis interrogaſſe: *Ah Domine, quid feciſti! vereor, ne ſcitum hoc ingentem conſcientiæ veſtræ moleſtiam deinceps ſit illaturum: Deúmque veneror, ne ex hoc conſenſu* (extorto planè) *quippiam mali, inde orituri, Majeſtati veſtræ contingat.*

Hæc ex parte vindicatur *Uſſerius.*

Non convenieoat ingenuis, placidis, ſanctíque D. *Uſſerii*, quò nemo erat ab omni diſſimulatione alienior, moribus inimicitiam in imis præcordiis repoſuiſſe, & per tot annos tempus vindictæ opportunum præſtolari: in quo convitio planè ficto & perperàm ſuppoſito, poſt invictum illud D. Regis teſtimonium, quod nemo ſanus in quæſtionem vocare poterit, refellendo, non eſt, quòd multis laborem. Ab iſthoc tempore, dum ambo in *Hibernia* manſerint, ſincera inter Proregem & Archiepiſcopum interceſſit amicitia, ſine vel minimâ læſæ bonæ voluntatis ſuſpicione alterutrinque ortâ. Poſteà autem, cùm in ipſis motuum civilium, in cruentam rebellionem citò erumpentium, initiis illuſtriſſimus Comes ſub prætextu auctoritatis Parlamentariæ, & libertatis populi vindicandæ in Turrim *Londinenſem* conjiceretur, illum ibi ſæpe tum ad teſtandum affectum, tum honoris & veteris amicitiæ causâ, piis ſalutaribúſque conſiliis illum ad cruentam mortem Chriſtianè & fortiter oppetendam adjuvans, & in animæ ſolatium cœleſti viatico & ſacerdotali abſolutione muniens, viſere ſolebat, & cùm fatalis hora inſtaret, ad ferale illud pegma, illum comitatus eſt, illius mentem adverſùs mortis metum, in illo extremo agone, ſi opus fuiſſet, ſed non opus erat: (nemo enim è veteribus *Romanis* heroibus, nemo e Chriſtianis, aut majori conſtantiâ & fortitudine, aut meliori pietatis ſenſu triſtiſſimæ iſti ac immeritæ neci ſuccubuit) Chriſtianis documentis firmaturus.

Digitized by Google

A. MDCXLI. Cùm famoſi libelli, inſulſi, indocti, & ſpurciſſimis mendaciſſimiſque convitiis ſufferti, contra ſacrum Episcopalem ordinem, quem Schiſmatici Miniſtelli radicitùs evellendum eſſe, tanquam Antichriſtianum, fanaticâ rabie efferati, cupiebant, per univerſam *Angliam* volitarent, venerandi Præſules, omnésque benè morati Eccleſiæ *Anglicanæ* filii, libris editis, concionibus, colloquiis, ſuaſibúsque cum omni manſuetudine adhibitis, populum, ad inſaniam uſque miſerè deluſum, ad pacem & unitatem Eccleſiaſticam ſervandam allicere pro virili ſtuduerunt. Sed fruſtrà: peſtis enim immaniſſimè ſæviens nullis remediis erat expugnanda. Inter quam plures alios didacticos, ſuaſorios, & apologeticos libros pro Epiſcopatu editos, quorundam Opuſculorum à viris, cum pietatis & orthodoxæ fidei, quàm eruditionis famâ inſigniſſimis, putà *Richardo Hookero*, *Lanceloto Andreâ*, Epiſcopo *Wintonienſi*, & *Edwardo Brerewoodo*, conſcriptorum Sylloge prodiit *Oxonii*; in qua etiam comparent duo D. *Uſſerii* tractatus, quorum unus inſcribitur: *De Epiſcoporum & Metropolitanorum origine*, præmiſſis quibusdam breviculis ex *Martino Bucero* & *Joanne Reinoldo* de eodem argumento excerptis. Ille enim à reverendiſſimo viro D. *Joſepho Hall*, tunc *Oxonienſi*, mox *Norvicenſi* Episcopo, qui non minùs nervosè & ſtrenuè, quàm argutè & ſcitè ſacram Epiſcoporum cauſam contra tumultuantes ſchismaticos tutatus fuerat, rogatus, in priori ſeriem & ſucceſſionem Episcoporum à temporibus Apoſtolorum deducendam eſſe, ex veterum Patrum, ſecundi nimirùm & tertii ſeculi, ſcriptis clarè oſtendit: item Angelos ſeptem Eccleſiarum *Aſiæ* fuiſſe viros ſingulares, qui iſtis Eccleſiis præſidebant, & Epiſcopos propriè & diſtinctim à Presbyteris ſecundi ordinis dictos: haſce denique ſeptem urbes, ubi primævi iſti Epiſcopi ſuas ſedes habuere, fuiſſe metropoles, quibus vicinæ urbeculæ & oppida ſubjacebant, aliásque ſedes metropoliticas per *Romanum* Imperium ſparſas, juxta formam & diſtributionem civilis juris legibus imperatoriis ſtabiliti, olim obtinuiſſe memorat, ut nulla juſta de hac ſupereminenti Archiepiscoporum dignitate & poteſtate, ad canonas Eccleſiaſticos exigenda, in animo oriri poſſit dubitatio. Alter verò, huic connexus, hoc titulo inſignitur, *Geographica & Hiſtorica Diſquiſitio de Lydiana ſive Proconſulari Aſia, & de ſeptem Metropoliticis Urbibus in illa comprehenſis*: & poſteà novis *curis* recognitus & amplior redditus, *Oxonii* MDCXLIII. cujus compendium olim à me Anglicè ſcriptum, & in vita ipſius grandi Epiſtolarum collectioni præfixa *ἀνατυπῷ* inſertum, hîc Latinè interpretabor.

Libri in defenſionem ordinis Epiſcopalis à multis editi.

Etiam & ab *Uſſerio*, viz. de *Epiſcoporum & Metropolitanorum origine.*

&

Diſquiſitio de Lydiana ſive Proconſulari Aſia.

Poſtquàm reverendiſſimus Auctor, admirandam planè in Geographia veteri & Legibus imperialibus peritiam, ut meliùs iſtorum temporum hiſtoriæ Eccleſiaſticæ & civiles intelligerentur, utpotè ex quibus varias minoris *Aſiæ* provincias, putà *Myſiam*, *Cariam*, & *Lydiam*, (ſub quarum poſtremâ vicinæ *Ioniæ* & *Æolidis* regiones erant comprehenſæ) definivit & determinavit, in initio hujus Opuſculi oſtendiſſet, ille ſtatim demonſtrat:

1. *Aſiam* in Novo Inſtrumento memoratam intra limites *Lydiæ* contineri, unamquamque ex his ſeptem Urbibus fuiſſe Metropolim; & ideò juxta hanc civilis regiminis partitionem, in ſedes eminentiſſimarum *Aſiæ* Eccleſiarum fuiſſe adaptatas.

2. *Romanas* provincias non ſemper fuiſſe easdem, ſed prout ratio politices exigebat, & ut faciliùs & ſecuriùs adminiſtrarentur, ſæpe variaſſe, & varias ſubinde mutationes admiſiſſe: certum eſt enim partitionem imperii ſub *Auguſto* longè aliam eſſe ab illa, quæ ſub *Conſtantino* obtingebat: quo tempore *Aſia* Proconſularis ſoli *Lydiana Aſia* aſtringebatur: grandi iſtâ jurisdictione, quam olim obtinuerat, jam valdè contractâ, & diſcrimine inter Proconſularem *Aſiam* jurisdictioni Proconſulis ſubditam, & *Aſiæ* Diœceſin, à Vicario ſeu Comite *Aſiæ*, ſive *Aſianæ* Diœceſeos adminiſtratam, invecto: in temporibus etiam ſequentium Imperatorum novas quoque mutationes contigiſſe, in illa verò diſpoſitione ſub *Conſtantino* ordinatum fuiſſe, non niſi unam metropolim in ſingulis diſtinctis provinciis admitti debere: cùm earundem numerus anteà fuiſſet multiplex. Dicendum eſt tamen, legem hanc ſub illius ſucceſſoribus non ſemper invariatam manſiſſe: hi enim interdum, ne quorundam Episcoporum, acriter de titulo iſthoc ob opulentiam & amplitudinem civitatum, quibus præſidebant, contendentium, ambitioni ſatisfieret, duos Metropolitanos in una provincia nuncupari & eſſe permiſêre.

3. Reſpectu ad hanc *Conſtantini* conſtitutionem, *Epheſum* (ubi Deputati iſtarum provinciarum, *Aſiæ τὸ κοινὸν* ſive *Commune Concilium* conſtituentes, ſolennes conventus habuere, & quæ olim præcipua Urbs habita fuiſſet) hujus novæ Proconſularis *Aſiæ* factam fuiſſe ſolam metropolim: cujus Proconſul ab auctoritate & jurisdictione Præfecti Prætorio erat immunis. Ac proinde in Eccleſiaſtica rerum adminiſtratione, ad conciliandum majorem huic inclytæ ſedi ſplendorem, Episcopum *Epheſi* non ſolius Proconſularis *Aſiæ*, ſed etiam omnium Provinciarum in totius *Aſianæ* Diœceſeos (de qua amplum in modum diſſerit) ambitu comprehenſarum Primatem ſive Exarchum habitum fuiſſe, illúmque quandam jurisdictionem Patriarchalem, ipſi ex conſequenti collatam, interdùm exercuiſſe.

Denique non modicam inter civilem & Eccleſiaſticam jurisdictionem harmoniam fuiſſe, & proinde ex juſta illatione cujuſque Provinciæ Episcopos Metropolitano, i. e. Archiepiscopo, ſubditos & ſubordinatos fuiſſe, ſicut reliquarum inferiorum civitatum Magiſtratus Præſidi, ſive ſummo iſtius Provinciæ Rectori, ſubjacebant.

Exeunte hoc anno, frequentes ex *Hibernia* advolârunt nuncii de fœdiſſima illa *Hibernorum* Pontificiorum rebellione nuperrimè exortâ, de lanienis & cædibus Proteſtantium, de rapinis, de incendiis, déque horrendis ſtragibus ubique perpetratis, adeò ut de iſta Inſula, excuſſo *Anglorum* imperio, omninò actum videretur. In iſtis Patriæ ruinis graviſſima mala perpeſſus

MDCXLI. Rebellio Hibernorum.

eſt D.

Dear Sir,

I have the honor to inform you that I have been appointed by the Secretary of War to the command of the Army of the United States, and that I have established my Head Quarters at this place. I shall be glad to receive any communications you may think proper to make to me, and to afford you any assistance in my power.

I am, Dear Sir,

Your most obedient servant,

Winfield Scott

Major General Commanding

Major General Jacob Brown

Commanding the Army of the North

Sackets Harbor

Epiſtolæ S. Ignatii Antiochæni ab Uſſerio editæ.

Ante multos annos *Uſſerius* Epiſtolas S. *Ignatii*, Epiſcopi *Antiocheni*, edere apud ſe conſtituit, quas miſerè corruptas, mirisque interpolationibus, quæ ſanctiſſimi Martyris genio, pietati, moribúſque itidem & veterum Chriſtianorum fidei & doctrinæ, & temporum rationi & calculo repugnant, & novitatem planè ſapiunt fœdatas vidit, triſtíſque agnovit, in quibus defendendis, Scriptorum primæ claſſis *Romana* communionis, qui eas, prout in vulgatis codicibus exſtant, pro integris & ab omni alienæ manûs admixtione & adulteratione liberis haberent, judicium deſideramus. De hiſce autem genuinis Epiſtolis, quas à S. *Polycarpo* collectas, & ab *Irenæo*, & *Origene*, & deinde ab *Athanaſio*, *Theodoreto*, aliiſque veteris Eccleſiæ Patribus frequenter citatas, *Euſebius Cæſarienſis* in ſpecie & nominatim memoravit, priſtinæ ſimplicitati reddendis, licèt operæ eſſet difficillimæ, & vix à quoquam, ſolis nudis inanibúſque conjecturis freto, cum aliqua juſta boni ſucceſſûs ſpe tentandum videretur, (neque enim illo tempore Exemplar Græcum ab illiuſmodi aſſumentis integrum & purgatum comparuit) non deſperavit *Uſſerius*, qui ſublimi ingenio & admirandâ ſagacitate illud primus aggreſſus eſt. Cùm ergo harum Epiſtolarum veterem Latinámque verſionem, à tribus *Anglis* Theologis olim citatam, in Archivis Bibliothecæ *Caio-Gonvillani* Collegii apud *Cantabrigienſes* latere è catalogo codicum MSS. in utraque Academia repoſitorum *Jameſiano* A. MDC. typis *Londini* edito, didiciſſet, maximè ſolicitus erat, ut in illius uſum integra omni cum accuratione exſcriberetur: illíque etiam geminam in Bibliotheca reverendiſſimi & doctiſſimi viri, D. *Richardi Montacuti*, Epiſcopi *Norvicenſis*, repertam poſteà feliciſſimè nactus eſt. Quâ perlectâ & diligentiſſimè collatâ, quantum inter hanc & vulgatos Græcos codices ineſſet diſcriminis, plenè edoctus, ſententias iſtas, contra quarum veritatem & *adversus*, exceptiones legitimæ, & quidem inſuperabiles, à Reformatæ Communionis Theologis fuiſſent factæ, penitùs abeſſe, & loca à Patribus inde excerpta, & præſertim teſtimonium illud à *Theodoreto* ex epiſtola ad *Smyrnæos*, quod in omnibus codicibus vulgatis deſideratur, reperiri, lætis oculis vidit animadvertítque. Ut ergo antiquiſſimum iſtud Chriſtianæ pietatis & doctrinæ monimentum à laciniis corruptorum fraude & malâ mente inſertis, quantùm fieri potuit, emendatum & integrum in lucem produceretur, ſummis ingenii & induſtriæ viribus collectis contendit: quod illo quidem tempore fecit eò libentiùs, quo Presbyterani ſub rebellis Parlamenti auſpiciis elati, contra ſacrum Epiſcoporum ordinem, in illis Epiſtolis, quatenùs à Presbyteratu diſtinguitur, aſſertum, luculentiſſimisque argumentis demonſtratum, non ſolùm calamo & petulanti linguâ, ſed & gladio tormentíſque bellicis pugnârunt. Tandem poſt longas moras deſideratiſſimum & auro contra non charum opus prodiit *Oxonii* A. MDCXLIV. cum hoc titulo:

Polycarpi & Ignatii *Epiſtolæ: unà cum vetere interpretatione Latinâ, ex trium manuſcriptorum codicum collatione integritati ſuæ reſtitutâ: Accedit &* Ignatianarum *Epiſtolarum verſio antiqua alia, ex duobus manuſcriptis in* Anglia *repertis nunc primùm in lucem edita.*

Quibus præfixa eſt, non de Ignatii *ſolùm &* Polycarpi *ſcriptis ſed etiam de Apoſtolicis Conſtitutionibus & Canonibus* Clementi Romano *tributis*, Jacobi Uſſerii *Archiepiſcopi* Armachani *Diſſertatio.*

Poſt hanc verò Diſſertationem *Uſſerius* adjicit Veterum teſtimonia de *S. Ignatio* & ejus Epiſtolis, & etiam de *Polycarpo*. Ad calcem apponuntur ejuſdem *Uſſerii* in *Polycarpianarum Epiſtolarum Ignatianarum Syllogen*, diffuſiſſimæ eruditionis, *Annotationes: in quibus Græcorum* Ignatii *exemplarium, & inter ſe, & cum utráque veteri Latinâ interpretatione, comparatio continetur.*

Hanc *Polycarpianarum Epiſtolarum Syllogen* ſequuntur *Epiſtolæ*, in generali titulo quidem omiſſæ, *B. Ignatio adſcriptæ, à media ætatis Gracis ſex* (in quibus illa ad S. *Polycarpum, Smyrnæ* Epiſcopum, perperàm recenſetur) *ſimul cum veteri vulgata Latina Verſione: item à recentioribus Latinis addita alia tres, quibus præmiſſa eſt* Mariæ Caſſobolitæ, *poſterioribus ſubjuncta* S. Mariæ *Deipara nomine ad* Ignatium *edita Epiſtola; unà cum* Ignatii *elogio, ipſius in ſede* Antiochena *ſucceſſoris*, Heronis *titulum præferente.*

In qua editione laciniæ ab Interpolatore Græco textui inſertæ, quas vetus hîc Interpres non agnovit, utpotè longè meliori & ſinceriori uſus exemplari, diſtinctionis causâ minio ſignantur.

Quàm præclariſſimè autem de *S. Ignatio*, de Rep. literaria, de Eccleſia *Anglicana*, imò & de univerſa Chriſtiana, hinc meritus fuerit D. *Uſſerius*, eruditiſſimi illius ævi ſcriptores cumulatiſſimis elogiis certatim teſtati ſunt, & grata poſteritas cum immortali *Uſſeriani* nominis celebratione mirabitur.

Penè nefas hîc reticere puto, eodem anno, quod non ſine ſingulari Dei providentiâ factum videtur, S. *Ignatii* Martyris Epiſtolas genuinas Græcè, ex codice Bibliothecæ *Mediceæ Laurentianæ*, unà cum Epiſtola S. *Barnabæ*, curâ ſummi viri, D. *Iſaaci Voſſii*, *Amſtelodami* prodiiſſe, qui veterem verſionem Latinam *Uſſerianam*, Græco textui conſonam reſpondentémque, ex adverſo curavit apponendam.

De Appendice verò *Ignatianâ*, ab *Uſſerio Londini* A. MDCXLVII. editâ, in qua, inter cætera Antiquitatis maximi pretii monimenta, genuinæ iſtæ Epiſtolæ Græcè quoque continentur, poſteà ſuo loco dicendum erit.

Syriacum

Syriacum Epiſtolarum *Ignatianarum* Exemplar quantovis pretio redemptum voluit *Uſſerius*, qua de cauſa literas ad *Chriſtianum Ravium* (a) tunc *Conſtantinopoli* agentem, cui annuam viginti quatuor librarum Anglicarum penſionem, dum in Oriente moram fecerit perquam benevolè aſſignavit, Septembre menſe A. MDCXXXIX. datis, ex *Hibernia* tranſmiſit, ut inter alios rariſſimæ notæ codices *ibi* notatos, exemplar iſtud, ſi reperiri poſſet, à *Maronitis* compararet. Sed conatus iſte perquàm laudabilis planè in irritum cecidit; nec minùs infeliciter poſt quadraginta annos ſuccubuit V. Cl. D. *Roberti Huntingtoni* induſtria, qui eaſdem Epiſtolas Syriacè verſas à Patriarcha *Antiocheno*, aliiſque, tum per *Syriam*, tum per *Paleſtinam*, *Meſopotamiam*, & *Ægyptum* ſparſis, diligentiſſimè quæſivit, & inveſtigavit. Sed omninò fruſtrà; ut in illius vita fusè oſtendi. Nec tamen hic ſubſtitit in iis perquirendis anxia *Uſſerii* cura; quin volupe fuiſſet, eaſdem quovis idiomate, ſive *Arabico*, ſive *Perſico*, ſive *Armeno*, conſcriptas, acquiſiviſſe: ex quibus non parùm emolumenti ad perficiendam, quam adornaturus eſſet, Græcam editionem ſe conſecuturum ſperabat. Ita intimis medullis fixus inhæſerat *Ignatii* ſui amor.

Elogium Academiæ *Oxonienſis* de *Uſſerio* publicè exhibitum.

Dum hoc Opus ſub prelo adhuc ſudaret, mox tamen in dias luminis auras ex iſtis tenebris anguſtiiſque exiturum, de quo præclariſſimè & optimè ſenticbant Primores Academiæ *Oxonienſis*, utpotè quibus *Uſſerii* pietas, ſumma eruditio & candidiſſimi mores, à multis annis, & jam longo apud illos incolatu, familiari converſatione, & convictu coràm erant perſpectiſſimi, in ſolenni Doctorum & Magiſtrorum convocatione, decimo Martii A. MDCXLIV. juxta computum *Anglicanum* celebratâ, decretum erat, ut publico Academiæ *Oxonienſis* ſumptu & nomine, *Uſſerii effigies* Ignatianis Epiſtolis, ab illo illuſtratis, præfigenda, unà cum elogio, *illius, quàm fieri poteſt, meritis pari, nec non hâc Academiâ digno* incideretur. Sed ii quorum intererat, ut liber ille, ab operis Typographicis conſummatus, citra omnem diuturniorem moram, quàm citiſſimè publicaretur, de iſta effigie parùm ſoliciti erant, perito chalcographo deſtituti: quam poſteà ſeorſim excudendam curârunt. Elogium verò illud, quo inter quosdam inſignes viros, huic rei procurandæ deputatos, convenerat, ita ſe habet:

Jacobus Uſſerius, *Archiepiſcopus* Armachanus, *totius* Hiberniæ *Primas*, *Antiquitatis primævæ peritiſſimus, orthodoxæ Religionis vindex ἀνατῤῥῖπτος, errorum malleus, in concionando frequens, facundus, præpotens, vita inculpata exemplar ſpectabile.*

ROB. PINK, *Vice-Cancell.*

Ita nimirùm illuſtre hoc reverentiæ, honoris, & obſervantiæ ſuæ erga *Uſſerium* monimentum ad poſteros tranſmittere, inque omne ævum propagare Academici *Oxonienſes* voluere.

S. Barnabæ Epiſtola.

Hoc anno etiam primùm prodiiſſet S. *Barnabæ* Epiſtola, quam prelo paratam *S. Ignatii* Epiſtolis annexuiſſe deſtinaverat *Uſſerius*, niſi caſus maximè deplorandus interveniſſet. Exemplari enim manuſcripto, cum reliquo apparatu, apud Typographum depoſito, ferali incendio in civitate *Oxonienſi* de ſubito & rapidiſſimè erumpente, ipſius ædes & officina, cum omni ſupellectile libraria, flammis abſumptæ erant: nec quicquam ereptum ſervatúmque relinquebatur, præter pauculas ſchedas, typis nuperrimè excluſas, in quarum primâ *Uſſerii Præmonitio* de iſtius Epiſtolæ ratione, argumento, contexturâ, antiquitate, auctoritate, & vero Auctore continetur. Hanc in præfatione editionis ejuſdem Epiſtolæ *Oxonii* è *Theatro Sheldoniano* MDCLXXXV. vir præſtantiſſimus, D. *Joannes Fellus*, Epiſcopus *Oxonienſis*, de Rep. literaria, & de illa Academia optimè meritus, inſerendam curavit: ſed in fine mutilatam. Quem defectum cùm ex iisdem ſchedis in oculum manúmque fortè incurrentibus ſuppleviſſem, deſideratam iſtam clauſulam illi mox communicavi, ut in nova editione *Præmonitio* iſta integra legeretur. Cùm verò ſupplementum illud è paucis lineis conſtet, ne penitùs intercidat, cum venia eruditi & curioſi Lectoris, hîc apponendum duxi.

Poſt Δίκα Βαπτιζῆς ἀναγέγονται καὶ ἑπτὰ, adde ἐστὶν ἀναγέγραπται ἔτερα, & ὑπερβάντι πάντας πάντας τὸν ἱμονιαῖον, καὶ τρεῖς Βαπτιζῆς τοποτόπου. Quod & ipſum non leve eſt antiquitatis argumentum.

Quare quod de duobus locis, altero (b) *ex Evangelio juxta Hebræos de Servatore à* Joanne *baptizando, de nequitia Apoſtolorum altero* (c) *ex ipſo* Barnaba (*licèt* Ignatii, *ut dictum eſt, ſubſtituto nomine*) *à ſe producto uſurpavit olim* Hieronymus, *quibus teſtimoniis, ſi non utcris ad auctoritatem, utere ſaltem ad antiquitatem, id in univerſam hanc epiſtolam accommodandum cenſemus: ejus antiquitatem ita ſuſpicemur, ut auctoritatem tamen* (d) *ſententiæ illi Apoſtolicæ ſubjiciendam eſſe non abnuamus: omnia probate, quod bonum eſt, retinete.*

(a) V. Epiſt. CCCV. in *Sylloge*, pag. 623.
(b) V. *Cl. Salmaſium* de fœnore trapezitico p. 327.
(c) *Hieron.* l. 3. adv. *Pelag.* cap. 1.
(d) 1. *Theſſ.* V. 21.

Relicto *Oxonio Uſſerius Walliam petit.*

A. MDCXLV. Appetente vere, cùm Sereniſſimus Rex, ipſius rebus jam inclinatis, inque pejus quotidiè labentibus, Principem *Wallia*, primogenitum ſuum, ſapientiſſimis Conſiliariis & numeroſo equitatu ſtipatum, verſùs occidentales *Anglia* plagas, tum illius ſaluti, ne in manus Rebellium, qui de obſidendo *Oxonio* conſilia inière, incideret, conſulturus, tum nobiles viros in iſtis Provinciis fide integros, præſentiâ illius copiiſque ſubſidiariis roboraturus, dimittere ſtatuiſſet, *Uſſerius*, quem in caſtris *Oxonienſibus* commorantem, perpetuis ferocientium Militum clamoribus intereſſe magis magisque tædebat, felici hac opportunitate arreptâ, relicto *Oxonio*, cheu! muſis depulſis, in ſedem *Bellona* converſo, ſereniſſimum Principem *Briſtoliam* uſque comitatus eſt. Inde in *Walliam* poſteà ſe recepit, aſylum apud Amicos, ubi Deo & ſibi vacaret, in mediis montibus quæſiturus.

Superato freto *Sabriniano*, appulit *Cardiffam*, oppidum in Comitatu *Glamorganienſi*, in Auſtrali *Wallia* prope mare, tum ſitu, tum propugnaculis, contra quosvis ſubitaneos hoſtium impetus, munitum ſatis: quò confugerant etiam multi Nobiles ex propinquis vicis, qui Regiis partibus adhæſerant, Parlamentariorum deprædationibus inſultibúſque expoſiti & obnoxii: cujus erat Præfectus, vir antiquæ fidei & excelſi animi, D. *Timotheus Tyrrillus* Eques auratus, qui illius unicam filiam, virginem lectiſſimam, D. *Eliſabetham Uſſeriam*, in uxorem duxerat: Hìc incredibili cum lætitia à digniſſimo genero & filiâ exceptus, ad deſuetà ſtudia (ciſtulas enim librorum, pro more, quòcunque iverit, attulerat) lætus rediit, condendis *Annalibus* maximè intentus. Dum in hoc ſeceſſu per dimidium anni ſecurus delituerit, Sereniſſimus Rex, poſt prælium *Naſebienſe* inauſpicatiſſimè initum, ex iſta clade tandem ad arcem *Raglandianam*, antiquam illuſtriſſimi viri, Marchionis *Wigornia*, ſedem ſalvus evaſit: deinde rebus ſuis, quoquo modo compoſitis, *Cardiffam* venit, ædibus Gubernatoris excipiendus. *Uſſerius* verò eodem, quo anteà, benigniſſimo vultu & ſermone à Rege excipitur, ad frequens colloquium, jam ſub eodem tecto hoſpes, admiſſus: & concionem coram illo, iſtorum temporum circumſtantiis, ut credi oportet, maximè accommodatam, die Dominico habuit. Poſt paucos dies diſcedens Rex, annonâ, armis, pulvere pyrio, reliquiſque bellicis proviſionibus exinde ſublatis, milites præſidiarios ſecum duxit, ut oppidum illud, jam planè incuſtoditum, non ampliùs defendi potuiſſet. Poſtquàm autem Regi valedixiſſet *Uſſerius*, redux triſtiſſimum Eccleſiæ *Anglicanæ* ſatum, & periculoſiſſimam, ad quam pientiſſimus Princeps impiâ rebellium ſubditorum rabie, hactenùs fuiſſet redactus, & deinceps videretur redigendus, conditionem non ſine horrore & ſumma animi triſtitia deploravit.

Dubius animi, quò ſe verteret, planè neſcivit. Omnis enim ſpes redeundi *Oxonium*, adhuc, invictâ præſidiariorum virtute ſervatum, quò Rex per ambages tandem incolumis perveniſſet, præcludebatur. Facilis equidem erat ex illhoc portu in *Galliam* aut *Hollandiam* navigatio: ſed credo multa intervenille, quæ cogitationem iſtam, ſi in animo ſuborta fuiſſet, omninò averterent. In hac verò rerum, quà diſtinebatur, perplexitate, ſenſu reverentiæ erga D. *Uſſerium* tacta, illuſtris fœmina, Domina *Stradlinga*, dotaria, illum cum filiâ, paucíſque famulis, ad ædes ſuas, *Caſtrum S. Donati* nuncupatas, humaniſſimis literis invitavit. Sed ad proſiſcendum promptis paratíſque nova remora injecta eſt. Certiſſima enim fama percrebuit, ruſticos ad multa millia, correptis, uti præ ſe ferebant, pro Rege armis, ubique per globos coeuntes, viis publicis inſediſſe, ita ut iter illud ingredi temerarium videretur. Utcunque ductores, qui per vias invias à nemine calcatas, aut ſaltem minùs frequentatas, in latebris montium illos abſque periculo pertranſire poſſe, fide datâ, ſpopondiſſent, ab inſtituto itinere, Amicorum conſiliis ad id perſuaſi, abliſtere noluerunt: quos citò temeritatis ſuæ pœnituit. Nam quidam palabundi illac fortè tranſeuntes, illos, immanium latronum ritu, equis, pecuniis, & pretioſâ ſupellectile abreptis, ſpoliare nequaquàm contenti, ciſtis effractis, libros omne genus, mox per multorum manus diſtractos, prout quiſque in prædam incidiſſet, abſtulêre. Opportunè quidem intervenerunt duo tréſve, qui militibus hisce, potiùs confuſè, licèt ingenti numero congregatis, quàm in juſtum exercitum, ſub diſciplinæ militaris regulis aptè conſcriptis, præſtiêre, quorum juſſu & auctoritate, equis & ſupellectile reſtitutis, ab omni alia barbarie ceſſatum eſt. In ædibus cujuſdam viri nobilis, non procul diſſitis, quò ſe receperat *Uſſerius* pernoctaturus, diriſſimo mœrore penè confectus, de miſeranda iſta ſorte, permittente Deo, cujus divinæ voluntati ſe motem gerere æquo animo debere agnovit, maximè dolebat, eò quòd ingens iſta Collectaneorum, viginti annorum labore & induſtriâ congeſtorum, moles, quæ tandem aliquando in publicum Eccleſiæ & literarum commodum eſſet producturus, jam coram oculis pauculis momentis periiſſet. Nec videtur bonorum jactura, quam à rebellibus *Hibernis* ante paucos annos paſſus fuerit, ipſius animum acriùs pupugiſſe. Sequenti die, vicini Nobiles & Parochi illum adeuntes, ſe de hoc damno, quantùm in illis erat, reparando, ſolicitè curaturos, interpoſitâ fide pollicíti ſunt, quod & abundè præſtiterunt, publicis enim denuntiationibus, tum in vicis oppidíſque, tum in eccleſiis paſſim factis, ita cum colonis, ſibi jure clientelari, aut qualitercunque obnoxiis egêre, ut ſpolium illud literarium non integrum quidem (ſolebat enim dolens inter deperditos, duos codices manuſcriptos de *Waldenſibus*, catalogum Regum *Perſia*, Perſicè, ipſi ab *Elichmanno* communicatum, & denique (a) volumen de variis novi Teſtamenti lectionibus, recenſere) poſt duos tréſve menſes reſtituendum curarent.

(a) Epiſt. CCXLVI. D. *Uſſerii* ad D. *Hammondum* in *Sylloge* p. 543.

Mox

Mox ventum eſt ad *caſtrum S. Donati*, in quo, tanquam in centro quietis, ab omni militum injuria immunis & illæſus, ſuavisſimiſque vitæ delinimentis benigniſſimæ Hoſpitæ munificentiâ perfuſus, hanc novam & inſperatam felicitatem ſibi gratulatus eſt, quòd ingentis copiæ librorum optimæ notæ uſus jam ſuppeteret. Olim enim Viri ſplendore natalium & titulis illuſtres, D. *Edwardus Stradlingus*, regnante *Eliſabethâ*, Eques auratus, & filius D. *Joannes*, poſteà ſub Rege *Jacobo* I. ex ordine Baronettorum, ſed omnigenæ antiquitatis, præſertim *Britannica*, ſtudio longè illuſtriores, quorum utriuſque V. Cl. *Gulielmus Camdenus* in *Britannia* ſua, in deſcriptione *Glamorganiæ*, non ſine debitis memoriæ elogiis, Bibliothecam inſtructiſſimam ad ſeros nepotes transmittendam magnis ſumptibus illic condidêre. In iſtud ſacratium illicò admiſſus *Uſſerius*, membranas chartáſque antiquas, Hiſtorias, Annales, & quicquid veteris ævi monimentorum ibi exſtabat, frequenti & diligenti manu verſavit; ex quibus non mediocre acceſſit auctarium, illuſtrandis Eccleſiarum *Britannicarum* Antiquitatibus non ita pridem editis deſtinatum. Sed poſt menſem, ſive id ex immodicis laboribus, ſive ex inveteratis ſupervenientis ſenectæ malis, evenilſet, acutiſſimis tum ſtranguriæ, tum iſchuriæ doloribus correptus jacuit, quos poſteà ſanguinis ex naribus fluxus, neutiquàm per multas horas ſiſtendus, excepit, ut jam de illo, viribus exhauſtis, in extremis mortis agonibus laborante, ipſis medicis quoque deſpondentibus, penè conclamatum fuerit. Undique percrebeſcebat rumor, illum morti ſuccubuiſſe, quem Regis adhuc *Oxonii* moram facientis aures attigiſſe ſuprà retuli: & quaſi extra omne dubium poſitum foiſſet, Vir doctiſſimus & *Uſſerio* perquàm charus, *Joannes Gravius*, Aſtronomiæ apud *Oxonienſes* Profeſſor *Savilianus*, ad teſtandum tum luctum, tum reverentiam & amorem ſuum erga reverendiſſimum Antiſtitem, Inſcriptionem ſepulchrali marmori incidendam, quam inter illius ſchedas manu exaratas, reperi, paravit. Sed Deo Opt. Max. miſericorditer ordinante, poſt diuturnos languores, & lentè admodùm, non ſine gaudio omnium bonorum, tandem convaluit, quod reliquum erat vitæ, Deo, Eccleſiæ, Patriæ, & Reip. literariæ conſecraturus.

A periculoſo morbo, quo correptus liberatur.

Seſquianno propemodùm in *Wallia* expleto, incertus adhuc, ubi pedem & lares figeret, an in *Anglia*, an aut alibi terrarum, tandem viatico, pecuniiſque, quas vicini Nobiles benevolè ſuppeditárunt, inſtructus, & ſalvo conductu à Parlamentariis, qui devicto Regio exercitu, rerum potiti ſunt, ægrè impetrato, *Londinum* contendit, in ampliſſimis ædibus illuſtriſſimæ Dominæ, Comitiſſæ *Petroburgenſis*, de qua olim optimè meruerat, recipiendus. Illa enim ſpondebat & fidejubebat, ex gratia cum quibusdam Magnatibus adverſarum partium jam dominantibus, quos cognatione attigit, initâ, ut nihil mali ille, futurus domeſticus, ex Presbyteranorum aliorúmque Sectariorum malevolentiâ, odio, & invidiâ pateretur.

Londinum reperit, à Comitiſſa Petroburgenſi lætanter.

Utcunque, conſultum, imò neceſſarium videbatur, id Commiſſariis, ad explorandum omnes, qui Regias partes ſecuti, urbem acceſſerint, Deputatis protenùs repræſentare. Coram hiſce Inquiſitoribus comparere juſſus *Uſſerius*, tortuoſis quæſtionibus pro ſapientia ſua ingenuè reſpondit, fide adhibitâ, ſe, præſentibus tunc *Oxonii* Agentibus, à Confœderatis Rebellibus de toleratione Pontificiæ religionis in iſta Inſula poſt inducias procurandâ miſſis, Regiam Majeſtatem humillimè interpellaſſe, ut nihil in rebus ad Religionem ſpectantibus, illo inſcio, ageretur: quod & Rex benigniſſimè pollicitus eſt: nec apud Regem aliud conſilium ſe interpoſuiſſe, neque eidem tolerationi propoſitæ Regem ipſum vel minimùm faviſſe; ſed è contrario, eandem, cùm res iſta in Concilio ſanctiori diſceptaretur, ſtrenuè impugnaſſe. Poſtquàm verò Prætidem *juramentum*, uti appellabant, *negativum* obtrudentem, ut de re tanti momenti apud ſe paucis diebus interpoſitis, deliberaret, rogaſſet, abiit impunis, nec, utpotè D. *Seldeno* aliiſque ex inferioris Cameræ Adſeſſoribus, quos habuit amicos, ſeſe in illius gratiam interponentibus, iterùm comparebat, ab ejuſmodi impiis poſtulationibus, quas execratus eſt, omninò liberatus.

Ab iſthoc tempore, rariſſimè, niſi juſtis de cauſis, ab illuſtriſſima femina reliquo vitæ tempore avellebatur, ad mortem uſque; ædibus illius, ſive in urbe, ſive rure, in Provincia *Surreienſi* affixus, & incredibili iſtius comitate, quaſi vi placidiſſimâ detentus, tanquam in propriis & ſui juris ædibus, ibi manſit.

Ineunte A. MDCXLVII. veniâ à Parlamentariis ægrè admodùm impetratâ, in ſacello Jurisperitorum Collegii, quod *Hoſpitium Lincolnienſe* nuncupatur, in ſuburbiis *Weſtmonaſterienſibus*, juxta illorum deſiderium munere concionatorio fungi cœperat, quaſi id, ſi non unicum, ſaltem præcipuum vitæ Eccleſiaſticæ habendum eſſet propoſitum & finis: in quo quidem longo uſu exerciratiſſimus, ingenio & memoriâ expeditè per omnes poſitivæ ac practicæ Theologiæ articulos communéſque locos percurrentibus, quicquid in mente abſque aliquo laborioſo cerebri nixu concepiſſet, id facili oratione, nec tamen incomptâ, parturivit: nec penſum iſtud hebdomadarium, durantibus terminis h. e. quando nimirùm lites cauſæque forenſes aguntur, ferè per octo annos continuatum, obſtabat, quominùs libris, quos dudùm compoſuit aut compoſiturus erat, edendis ſtrenuam navaret operam. Quò autem commodiùs apud ipſos, quotiescunque ad lubitum fuerit, diverſaretur *Uſſerius*, hujus ſocietatis Primores, (inter quos vir inſigniſſimus & juriſconſultiſſimus, D. *Matthæus Haleſius*, poſt inſtauratam Monarchiam, primarius *Angliæ* Juſtitiarius à R. *Carolo* II. conſtitutus, maximè memorari debet) amplas cameras, omni cum decora & utili ſupellectile inſtructas, illi aſſignárunt, eò ſanè experibiliores, quòd jam commodiſſimum penu, quo reponerentur libri, non niſi propitio Numine ſervati, quibus uti frui pridem negatum fuit, ibi eſſet reperturus.

In ſacello Hoſpitii Lincolnienſis ordinarius Concionator.

Ref. 1

Ref. 2

Ref. 3

Ref. 4

Ref. 5

Ref. 6

Ref. 7

Ref. 8

Ref. 9

Ref. 10

Ref. 11

Ref. 12

Ref. 13

Ref. 14

Ref. 15

Ref. 16

Ref. 17

Ref. 18

Ref. 19

Ref. 20

Ref. 21

Ref. 22

Ref. 23

Ref. 24

Ref. 25

Ref. 26

Ref. 27

Ref. 28

Ref. 29

Ref. 30

Ref. 31

Ref. 32

Ref. 33

Ref. 34

Ref. 35

Ref. 36

Ref. 37

Ref. 38

Ref. 39

Ref. 40

Ref. 41

Ref. 42

Ref. 43

Ref. 44

Ref. 45

Ref. 46

Ref. 47

Ref. 48

Ref. 49

Ref. 50

Ref. 51

Ref. 52

Ref. 53

Ref. 54

Ref. 55

Ref. 56

Ref. 57

Ref. 58

Ref. 59

Ref. 60

Ref. 61

Ref. 62

Ref. 63

Ref. 64

Ref. 65

Ref. 66

Ref. 67

Ref. 68

Ref. 69

Ref. 70

Ref. 71

Ref. 72

Ref. 73

Ref. 74

Ref. 75

Ref. 76

Ref. 77

Ref. 78

Ref. 79

Ref. 80

Ref. 81

Ref. 82

Ref. 83

Ref. 84

Ref. 85

Ref. 86

Ref. 87

Ref. 88

Ref. 89

Ref. 90

Ref. 91

Ref. 92

Ref. 93

Ref. 94

Ref. 95

Ref. 96

Ref. 97

Ref. 98

Ref. 99

Ref. 100

Ref. 101

Ref. 102

Ref. 103

Ref. 104

Ref. 105

Ref. 106

Ref. 107

Ref. 108

Ref. 109

Ref. 110

Ref. 111

Ref. 112

Ref. 113

Ref. 114

Ref. 115

Ref. 116

Ref. 117

Ref. 118

Ref. 119

Ref. 120

Ref. 121

Ref. 122

Ref. 123

Ref. 124

Ref. 125

Ref. 126

Ref. 127

Ref. 128

Ref. 129

Ref. 130

Ref. 131

Ref. 132

Ref. 133

Ref. 134

Ref. 135

Ref. 136

Ref. 137

Ref. 138

Ref. 139

Ref. 140

Ref. 141

Ref. 142

Ref. 143

Ref. 144

Ref. 145

Ref. 146

Ref. 147

Ref. 148

Ref. 149

Ref. 150

Ref. 151

Ref. 152

Ref. 153

Ref. 154

Ref. 155

Ref. 156

Ref. 157

Ref. 158

Ref. 159

Ref. 160

Ref. 161

Ref. 162

Ref. 163

Ref. 164

Ref. 165

Ref. 166

Ref. 167

Ref. 168

Ref. 169

Ref. 170

Ref. 171

Ref. 172

Ref. 173

Ref. 174

Ref. 175

Ref. 176

Ref. 177

Ref. 178

Ref. 179

Ref. 180

Ref. 181

Ref. 182

Ref. 183

Ref. 184

Ref. 185

Ref. 186

Ref. 187

Ref. 188

Ref. 189

Ref. 190

Ref. 191

Ref. 192

Ref. 193

Ref. 194

Ref. 195

Ref. 196

Ref. 197

Ref. 198

Ref. 199

Ref. 200

Ref. 201

Ref. 202

Ref. 203

Ref. 204

Ref. 205

Ref. 206

Ref. 207

Ref. 208

Ref. 209

Ref. 210

Ref. 211

Ref. 212

Ref. 213

Ref. 214

Ref. 215

Ref. 216

Ref. 217

Ref. 218

Ref. 219

Ref. 220

Ref. 221

Ref. 222

Ref. 223

Ref. 224

Ref. 225

Ref. 226

Ref. 227

Ref. 228

Ref. 229

Ref. 230

Ref. 231

Ref. 232

Ref. 233

Ref. 234

Ref. 235

Ref. 236

Ref. 237

Ref. 238

Ref. 239

Ref. 240

Ref. 241

Ref. 242

Ref. 243

Ref. 244

Ref. 245

Ref. 246

Ref. 247

Ref. 248

Ref. 249

Ref. 250

Ref. 251

Ref. 252

Ref. 253

Ref. 254

Ref. 255

Ref. 256

Ref. 257

Ref. 258

Ref. 259

Ref. 260

Ref. 261

Ref. 262

Ref. 263

Ref. 264

Ref. 265

Ref. 266

Ref. 267

Ref. 268

Ref. 269

Ref. 270

Ref. 271

Ref. 272

Ref. 273

Ref. 274

Ref. 275

Ref. 276

Ref. 277

Ref. 278

Ref. 279

Ref. 280

Ref. 281

Ref. 282

Ref. 283

Ref. 284

Ref. 285

Ref. 286

Ref. 287

Ref. 288

Ref. 289

Ref. 290

Ref. 291

Ref. 292

Ref. 293

Ref. 294

Ref. 295

Ref. 296

Ref. 297

Ref. 298

Ref. 299

Ref. 300

Ref. 301

Ref. 302

Ref. 303

Ref. 304

Ref. 305

Ref. 306

Ref. 307

Ref. 308

Ref. 309

Ref. 310

Ref. 311

Ref. 312

Ref. 313

Ref. 314

Ref. 315

Ref. 316

Ref. 317

Ref. 318

Ref. 319

Ref. 320

Ref. 321

Ref. 322

Ref. 323

Ref. 324

Ref. 325

Ref. 326

Ref. 327

Ref. 328

Ref. 329

Ref. 330

Ref. 331

Ref. 332

Ref. 333

Ref. 334

Ref. 335

Ref. 336

Ref. 337

Ref. 338

Ref. 339

Ref. 340

Ref. 341

Ref. 342

Ref. 343

Ref. 344

Ref. 345

Ref. 346

Ref. 347

Ref. 348

Ref. 349

Ref. 350

Ref. 351

Ref. 352

Ref. 353

Ref. 354

Ref. 355

Ref. 356

Ref. 357

Ref. 358

Ref. 359

Ref. 360

Ref. 361

Ref. 362

Ref. 363

Ref. 364

Ref. 365

Ref. 366

Ref. 367

Ref. 368

Ref. 369

Ref. 370

Ref. 371

Ref. 372

Ref. 373

Ref. 374

Ref. 375

Ref. 376

Ref. 377

Ref. 378

Ref. 379

Ref. 380

Ref. 381

Ref. 382

Ref. 383

Ref. 384

Ref. 385

Ref. 386

Ref. 387

Ref. 388

Ref. 389

Ref. 390

Ref. 391

Ref. 392

Ref. 393

Ref. 394

Ref. 395

Ref. 396

Ref. 397

Ref. 398

Ref. 399

Ref. 400

Ref. 401

Ref. 402

Ref. 403

Ref. 404

Ref. 405

Ref. 406

Ref. 407

Ref. 408

Ref. 409

Ref. 410

Ref. 411

Ref. 412

Ref. 413

Ref. 414

Ref. 415

Ref. 416

Ref. 417

Ref. 418

Ref. 419

Ref. 420

Ref. 421

Ref. 422

Ref. 423

Ref. 424

Ref. 425

Ref. 426

Ref. 427

Ref. 428

Ref. 429

Ref. 430

Ref. 431

Ref. 432

Ref. 433

Ref. 434

Ref. 435

Ref. 436

Ref. 437

Ref. 438

Ref. 439

Ref. 440

Ref. 441

Ref. 442

Ref. 443

Ref. 444

Ref. 445

Ref. 446

Ref. 447

Ref. 448

Ref. 449

Ref. 450

Ref. 451

Ref. 452

Ref. 453

Ref. 454

Ref. 455

Ref. 456

Ref. 457

Ref. 458

Ref. 459

Ref. 460

Ref. 461

Ref. 462

Ref. 463

Ref. 464

Ref. 465

Ref. 466

Ref. 467

Ref. 468

Ref. 469

Ref. 470

Ref. 471

Ref. 472

Ref. 473

Ref. 474

Ref. 475

Ref. 476

Ref. 477

Ref. 478

Ref. 479

Ref. 480

Ref. 481

Ref. 482

Ref. 483

Ref. 484

Ref. 485

Ref. 486

Ref. 487

Ref. 488

Ref. 489

Ref. 490

Ref. 491

Ref. 492

Ref. 493

Ref. 494

Ref. 495

Ref. 496

Ref. 497

Ref. 498

Ref. 499

Ref. 500

Ref. 501

Ref. 502

Ref. 503

Ref. 504

Ref. 505

Ref. 506

Ref. 507

Ref. 508

Ref. 509

Ref. 510

Ref. 511

Ref. 512

Ref. 513

Ref. 514

Ref. 515

Ref. 516

Ref. 517

Ref. 518

Ref. 519

Ref. 520

Ref. 521

Ref. 522

Ref. 523

Ref. 524

Ref. 525

Ref. 526

Ref. 527

Ref. 528

Ref. 529

Ref. 530

Ref. 531

Ref. 532

Ref. 533

Ref. 534

Ref. 535

Ref. 536

Ref. 537

Ref. 538

Ref. 539

Ref. 540

Ref. 541

Ref. 542

Ref. 543

Ref. 544

Ref. 545

Ref. 546

Ref. 547

Ref. 548

Ref. 549

Ref. 550

Ref. 551

Ref. 552

Ref. 553

Ref. 554

Ref. 555

Ref. 556

Ref. 557

Ref. 558

Ref. 559

Ref. 560

Ref. 561

Ref. 562

Ref. 563

Ref. 564

Ref. 565

Ref. 566

Ref. 567

Ref. 568

Ref. 569

Ref. 570

Ref. 571

Ref. 572

Ref. 573

Ref. 574

Ref. 575

Ref. 576

Ref. 577

Ref. 578

Ref. 579

Ref. 580

Ref. 581

Ref. 582

Ref. 583

Ref. 584

Ref. 585

Ref. 586

Ref. 587

Ref. 588

Ref. 589

Ref. 590

Ref. 591

Ref. 592

Ref. 593

Ref. 594

Ref. 595

Ref. 596

Ref. 597

Ref. 598

Ref. 599

Ref. 600

Ref. 601

Ref. 602

Ref. 603

Ref. 604

Ref. 605

Ref. 606

Ref. 607

Ref. 608

Ref. 609

Ref. 610

Ref. 611

Ref. 612

Ref. 613

Ref. 614

Ref. 615

Ref. 616

Ref. 617

Ref. 618

Ref. 619

Ref. 620

Ref. 621

Ref. 622

Ref. 623

Ref. 624

Ref. 625

Ref. 626

Ref. 627

Ref. 628

Ref. 629

Ref. 630

Ref. 631

Ref. 632

Ref. 633

Ref. 634

Ref. 635

Ref. 636

Ref. 637

Ref. 638

Ref. 639

Ref. 640

Ref. 641

Ref. 642

Ref. 643

Ref. 644

Ref. 645

Ref. 646

Ref. 647

Ref. 648

Ref. 649

Ref. 650

Ref. 651

Ref. 652

Ref. 653

Ref. 654

Ref. 655

Ref. 656

Ref. 657

Ref. 658

Ref. 659

Ref. 660

Ref. 661

Ref. 662

Ref. 663

Ref. 664

Ref. 665

Ref. 666

Ref. 667

Ref. 668

Ref. 669

Ref. 670

Ref. 671

Ref. 672

Ref. 673

Ref. 674

Ref. 675

Ref. 676

Ref. 677

Ref. 678

Ref. 679

Ref. 680

Ref. 681

Ref. 682

Ref. 683

Ref. 684

Ref. 685

Ref. 686

Ref. 687

Ref. 688

Ref. 689

Ref. 690

Ref. 691

Ref. 692

Ref. 693

Ref. 694

Ref. 695

Ref. 696

Ref. 697

Ref. 698

Ref. 699

Ref. 700

Ref. 701

Ref. 702

Ref. 703

Ref. 704

Ref. 705

Ref. 706

Ref. 707

Ref. 708

Ref. 709

Ref. 710

Ref. 711

Ref. 712

Ref. 713

Ref. 714

Ref. 715

Ref. 716

Ref. 717

Ref. 718

Ref. 719

Ref. 720

Ref. 721

Ref. 722

Ref. 723

Ref. 724

Ref. 725

Ref. 726

Ref. 727

Ref. 728

Ref. 729

Ref. 730

Ref. 731

Ref. 732

Ref. 733

Ref. 734

Ref. 735

Ref. 736

Ref. 737

Ref. 738

Ref. 739

Ref. 740

Ref. 741

Ref. 742

Ref. 743

Ref. 744

Ref. 745

Ref. 746

Ref. 747

Ref. 748

Ref. 749

Ref. 750

Ref. 751

Ref. 752

Ref. 753

Ref. 754

Ref. 755

Ref. 756

Ref. 757

Ref. 758

Ref. 759

Ref. 760

Ref. 761

Ref. 762

Ref. 763

Ref. 764

Ref. 765

Ref. 766

Ref. 767

Ref. 768

Ref. 769

Ref. 770

Ref. 771

Ref. 772

Ref. 773

Ref. 774

Ref. 775

Ref. 776

Ref. 777

Ref. 778

Ref. 779

Ref. 780

Ref. 781

Ref. 782

Ref. 783

Ref. 784

Ref. 785

Ref. 786

Ref. 787

Ref. 788

Ref. 789

Ref. 790

Ref. 791

Ref. 792

Ref. 793

Ref. 794

Ref. 795

Ref. 796

Ref. 797

Ref. 798

Ref. 799

Ref. 800

Ref. 801

Ref. 802

Ref. 803

Ref. 804

Ref. 805

Ref. 806

Ref. 807

Ref. 808

Ref. 809

Ref. 810

Ref. 811

Ref. 812

Ref. 813

Ref. 814

Ref. 815

Ref. 816

Ref. 817

Ref. 818

Ref. 819

Ref. 820

Ref. 821

Ref. 822

Ref. 823

Ref. 824

Ref. 825

Ref. 826

Ref. 827

Ref. 828

Ref. 829

Ref. 830

Ref. 831

Ref. 832

Ref. 833

Ref. 834

Ref. 835

Ref. 836

Ref. 837

Ref. 838

Ref. 839

Ref. 840

Ref. 841

Ref. 842

Ref. 843

Ref. 844

Ref. 845

Ref. 846

Ref. 847

Ref. 848

Ref. 849

Ref. 850

Ref. 851

Ref. 852

Ref. 853

Ref. 854

Ref. 855

Ref. 856

Ref. 857

Ref. 858

Ref. 859

Ref. 860

Ref. 861

Ref. 862

Ref. 863

Ref. 864

Ref. 865

Ref. 866

Ref. 867

Ref. 868

Ref. 869

Ref. 870

Ref. 871

Ref. 872

Ref. 873

Ref. 874

Ref. 875

Ref. 876

Ref. 877

Ref. 878

Ref. 879

Ref. 880

Ref. 881

Ref. 882

Ref. 883

Ref. 884

Ref. 885

Ref. 886

Ref. 887

Ref. 888

Ref. 889

Ref. 890

Ref. 891

Ref. 892

Ref. 893

Ref. 894

Ref. 895

Ref. 896

Ref. 897

Ref. 898

Ref. 899

Ref. 900

Ref. 901

Ref. 902

Ref. 903

Ref. 904

Ref. 905

Ref. 906

Ref. 907

Ref. 908

Ref. 909

Ref. 910

Ref. 911

Ref. 912

Ref. 913

Ref. 914

Ref. 915

Ref. 916

Ref. 917

Ref. 918

Ref. 919

Ref. 920

Ref. 921

Ref. 922

Ref. 923

Ref. 924

Ref. 925

Ref. 926

Ref. 927

Ref. 928

Ref. 929

Ref. 930

Ref. 931

Ref. 932

Ref. 933

Ref. 934

Ref. 935

Ref. 936

Ref. 937

Ref. 938

Ref. 939

Ref. 940

Ref. 941

Ref. 942

Ref. 943

Ref. 944

Ref. 945

Ref. 946

Ref. 947

Ref. 948

Ref. 949

Ref. 950

Ref. 951

Ref. 952

Ref. 953

Ref. 954

Ref. 955

Ref. 956

Ref. 957

Ref. 958

Ref. 959

Ref. 960

Ref. 961

Ref. 962

Ref. 963

Ref. 964

Ref. 965

Ref. 966

Ref. 967

Ref. 968

Ref. 969

Ref. 970

Ref. 971

Ref. 972

Ref. 973

Ref. 974

Ref. 975

Ref. 976

Ref. 977

Ref. 978

Ref. 979

Ref. 980

Ref. 981

Ref. 982

Ref. 983

Ref. 984

Ref. 985

Ref. 986

Ref. 987

Ref. 988

Ref. 989

Ref. 990

Ref. 991

Ref. 992

Ref. 993

Ref. 994

Ref. 995

Ref. 996

Ref. 997

Ref. 998

Ref. 999

Ref. 1000

ditas aſſerit, à primariis quibusdam Synodi *Nicænæ* Adſeſſoribus, poſt ſolutum Concilium eidem Symbolo adjunctas fuiſſe, vix admittendum aut probandum videtur. Rationes autem, quibus hanc ſententiam ſuam tuetur, hîc in examen non revocabo: diſpiciant alii.

De *Macedonum* & *Aſianorum* anno Solari Diſſertatio.

Cùm omnis hiſtoria planè manca ſit, & confusâ obſcuritate laboret, abſque explicita & accurata temporum delignatione, *Uſſerius* ideò quò faciliori operâ res omnium ſeculorum aptiori ordine connecterentur, ab intima antiquitate replicandæ, Chronologiæ ſtudium ſibi gnaviter eſſe excolendum pro prudentia ſua duxit: quali autem ſucceſſu, breviculum quidem, ſed tamen perinſigne ſpecimen (inter alia poſthac memoranda) anno MDCXLVIII. *Londini* editum, in omne ævum teſtabitur, ſub hoc titulo: Jacobi Uſſerii Armachani *de* Macedonum *&* Aſianorum *anno Solari Diſſertatio: cum* Græcorum *Aſtronomorum Parapegmate, ad* Macedonici *&* Juliani, *anni rationes accommodato.*

In hoc libello eruditiſſimus Auctor de menſibus Solaribus à *Macedonibus* in communem *Græcorum*, qui Lunaribus hactenùs aſſueverint, uſum, utrorumque collatione cum *Julianis*, uti & aliarum Gentium menſibus, factâ, & de tempore, quo Martyrium ſubiit S. *Polycarpus*, diſſerit: & deinde poſtquam de integra *Macedonici* & *Aſiani* anni diſpoſitione & methodo egiſſet, canonas certos fixóſque ad inveniendum Cyclos Solis & Lunæ, tempúſque celebrandi Paſchalis modo didactico ſubſtituit; curioſis quibusdam adnotationibus de cœleſtibus motibus juxta veterum *Græcorum* Aſtronomorum, putà, *Metonis*, *Calippi*, *Eudoxi*, & aliorum obſervata, ſubindè intermiſſis. Ad calcem apponitur pulcherrima & utiliſſima *Ephemeris* totius anni, in qua, utpotè ex diverſis eorundem Aſtronomorum Parapegmatibus ſummo cum labore collecta, ſtellarum ortus & occaſus, & tempeſtatum præſagia, quæ in iſtis climatibus accidere ſolebant, κατὰ φάσεις indicantur. In iſta perplexa parùmque tunc temporis exploratâ Chronologiæ parte, ut *Uſſerii* conjecturæ ſcopum ſemper attingerent, id quidem humani ingenii vires ſupergredi videtur. Atque hanc laudem apud omnes ingenuos ſaltem meretur, quòd viris doctiſſimis & præſtantiſſimis, in eodem ſtadio poſteà ſecundiori pede decurrentibus, tanquam dux & monſtrator viæ, vel invidiâ teſte, præivit.

Collatio inter Regem & Parlamentarios Deputatos in inſula Vecti inſtituta interfuit *Uſſerius*.

In ſolenni iſta collatione inter Regem captivum & Parlamentarios Deputatos de revocanda pace, ſopiendiſque illis cruentis, ſub quibus *Anglia* magis magiſque fatiſcebat, propemodùm expiratura, diſſidiis in Inſula *Vecti* menſe Septembre hujus anni haberi cœptâ, inter alias iniquiſſimas conditiones, poſtularunt Presbyterani, ut Epiſcopatus ex Eccleſia *Anglicana*, ipſo conſentiente, & ſciente illud, priùs ab illis latum, ratum habituro, exterminaretur in perpetuum. Hoc pientiſſimi Regis animum acerrimè urebat, qui ordinem illum ſacrum, ab ipſis Apoſtolis in primis naſcentis Eccleſiæ Chriſtianæ initiis fundatum, armis licèt infelicibus, adhuc tamen invicto calamo & linguâ, propugnavit. Si in moderando Epiſcoporum, ſalvo ordine, poteſtate, adhibitis in graviſſimis cauſis Eccleſiaſticis Presbyterorum conſiliis & ſuffragiis, Schiſmaticorum furor ſete ſtitiſſet, haud invitus conſenſiſſet. Sed omnes indebitas *conceſſiones* omniſque pacifica conſilia cum ritu & contumelia rejecerunt hi Demagogi & Miniſtelli, qui in Eccleſia dominari cupiebant, nullius jurisdictioni & juſſibus obnoxii. Inter Theologos magni nominis, quos bonis, dignitatibus, reditibúſque exutos, Regiis partibus fideliſſimè adhærentes, Rex accerſiverat, ibi præſentes, aderat quoque *Uſſerius*, qui ad Presbyteranorum contumaciam expugnandam, ſciagraphiam novi regiminis Eccleſiaſtici, maximè in juris Epiſcopalis diminutionem ceſſuri, exhibuiſſe fertur, ejuſdem planè cum illâ ſuprà memoratâ, ad diſciplinam Eccleſiæ *Scoticanæ*, primò à *Knoxio* & *Melvino* introductam & ante paucos annos ſub *Carolo* I. rebellibus Conſœderatorum armis ſtabilitam, nimiùm quàm adaptatâ, formæ: hoc ſolo nomine excuſandus, ut hoc iterùm repetam, quòd illorum exacerbatas mentes non aliud malorum impendentium remedium admiſſuras eſſe credidiſſet. Sed omnis ſpes ineundæ concordiæ citò evanuit, ceſſantibus poſt duos menſes, fraudibus & perfidiâ *Cromwelli*, *Iretoni*, aliorúmque è factione & ſecta Independentium, qui in Senatu pariter, ac in exercitu, ſuperiores partes tulerint, colloquiis. Inde, expulſis Presbyteranis, tragica optimi Principis cædes mox ſecuta eſt, quod nôrunt omnes: neque iſtorum temporum Annales replico.

Summus *Uſſerii* dolor ob immaniſſimum R. Caroli parricidium à Pseudoellitibus perpetratum.

Cùm inauſpicatiſſimus iſte dies, triceſimus Januarii, inſtaret, quando innocentiſſimæ vitæ & afflictiſſimæ virtutis Princeps, *Carolus* primus, quò nemo aut ſancti Numinis reverentior, aut legum obſervantior, aut populi illius curæ commiſſi amantior fuerat, nefando & poſt homines natos inaudito impiiſſimorum Perduellium ſcelere morti adjudicatus, cruentum pro Eccleſia & pro legibus martyrium ſubibat, ædium Comitiſſæ *Petroburgenſis*, in quibus hoſpitabatur *Uſſerius*, tectum, unde facilis versùs fatale pegma in ſpatioſa area juxta Palatium Regale, quod *Whitehall* nuncupatur, erectum, pateret proſpectus, invitus & reluctante animo, aliorúmque repetitis poſtulationibus potiùs, quàm ſibi indulgens, tandem aſcendit, ut longum vale clementiſſimo Domino ſuo diceret, illo ipſo tempore, quò Rex ad circumſtantes orationem habuit: interim precibus intùs conceptis, quas lachrymæ ab oculis ubertim manentes, ſuſpiria & gemitus excepere, apud Deum fuſis, ut illius animum Spiritûs S. gratia in iſtis ultimis agonibus firmaret, & ſolaretur. At cùm finitâ oratione vidiſſet Regem ſibi exuiſſe diploidem, ut ſecuri cervicem commodiùs ſubmitteret, totus contremuit, ingentíque oppletus horrore, deliquium pati cœperat: inde citra vel minimam moram à famulo in cubiculum ductus, lecto decubuit, ibi aut extremùm exſpiraturus, aut ſaltem applicitis corroborantibus remediis refocillandus. Nemo ſanè immaniſſimum illud & maximè execrandum flagitium aut acriori doloris ſenſu luxit, aut parricidas majori odio inſectatus eſt, aut pientiſſimi Martyris memoriam grandioribus elogiis celebravit, cujus natali

Filiúmque exulantem præſtitam, exutum capitaliter odiſſet, nondùm retectâ hypocriſeos larvâ, revereri & diligere præ ſe tulit: & ut id luculentiori documento conſtaret, ſuggerente, quod vero non abſimile videtur, *Bernardo*, olim *Uſſerio* à ſacris, jam verò *Cromvello* ab eleemoſynis . . . . libras ex pecuniis à *Deo dandis*, h. e. ex animalibus aliísve rebus divenditis, quæ aliquo modo ad mortem cujuspiam inferendam conduxerint, creſcentibus, utpotè ex veteri lege Regio Eleemoſynario ceſſuris, piósque in uſus erogandis, illi numerandas permiſit. Nemo ſanè *Uſſerio* puſillanimitatem exprobrare debet, quòd penſionem iſtam non optanti, nec renuncium quidem exſpectanti oblatam, ne dicam, obtruſam invito animo acceperit: cùm præcipitis conſilii damnoſæquæ imprudentiæ fuiſſet redarguendus, ſi ſecùs feciſſet. Hác autem prudentiâ faciliorem ſibi parabat viam intercedendi apud Tyrannum aliàs infeſtum, pro fratribus oppreſſis afflictíſque, ſi quando nova perſecutio oriretur, quæ mox ſecuta eſt, ut ſtatim videbimus.

Uſſerius ſolennem in funere *Seldeni* contionem habet.

D. *Joanne Seldeno*, viro ſummo, cujus fama, ob excelſiſſimas animi dotes conſummatámque eruditionem, nunquam interibit, neque ex hominum memoria delebitur, quamdiu literis conſtabit honos, triceſimo Novembris A. MDCLIV. è vivis excedente, clariſſimi viri, D. D. *Matthæus Haleſius* & *Joannes Vaughanus*, hic poſteà regnante *Carolo* II. ſummus Communium placitorum, ille ſummus totius *Angliæ* Juſtitiarius, aliíque, ultimarum tabellarum Executores, impensè rogârunt *Uſſerium*, ut amico jam fatis functo concione funebri parentaretur; utpotè ſatis gnari, neminem, qui laudaret, quàm *Uſſerium*, digniorem habitum iri. Ut ſuum erga Virum arctiſſimâ per quadraginta annos & ultrà neceſſitudine ipſi conjunctiſſimum teſtatum faceret affectum & amorem, facilè adſenſus eſt, & die decimo quarto Decembris, quô corpus in Societatis, cujus *Seldenus* erat ingens lumen & decus, Juriſperitorum Templariorum ædes occupantium, Eccleſiâ terræ mandabatur, conſcenſis ſacris roſtris, perorans, non ſibi, non ampliſſimo illuſtrium virorum, qui ſplendidiſſimis maximéque ſolennibus interfuere exequiis, cœtui, non *Seldeno* defuit. Inter elogia, quibus dilectiſſimum ſuum *Seldenum* cumulavit, hoc maximum meritò videbitur, quòd *ſe vix dignum*, *qui*, phraſi apud nos uſitatiſſimâ, *illius libros portaret*. h. e. nullo in pretio, ſi cum illo conferatur, habendum eſſe puraverit. Ita præ modeſtia propriæ dignitatis obliviſci viſus eſt *Uſſerius*, dum ſummam *Seldeni* doctrinam, quaſi in altiſſimo humanæ induſtriæ faſtigio collocatam, præconiis penè fidem exſuperantibus, extollere ſtuduerit.

Uſſerii de Græco LXX. Interpretum verſione Syntagma.

Quò, ſenectâ jam indies ingraveſcente, & propemodùm confectâ, ſe propiùs ad ultimam vitæ metam accedere ſenſit *Uſſerius*, eò impenſiori ſtudio, quod prelo habuit paratum, in publicam lucem protrudere cupiebat. Sui ipſius ergo juſſu & curâ prodiit *Londini* MDCLV. *De Græca Septuaginta Interpretum verſione Syntagma: cum libri Eſthera editione Origenicâ, & vetere Græcâ alterâ, ex Arundelliana Bibliotheca, nunc primùm in lucem productâ.* Fatendum eſt, *Uſſerium* quasdam *κρίσεις ἄκρας* & ſibi peculiares, de quibus meritò dubitari poteſt, in hoc Syntagmate protuliſſe, quas tamen mirâ ingenii ſubtilitate adſtruere conatus eſt. Prætermiſſo enim, quòd ſolos quinque libros *Moſis* ab illis Interpretibus Græcè, & quidem accuratiſſimè, converſos fuiſſe dixerit, quæ erat *Ariſteæ*, *Joſephi*, *Hieronymi*, totiúſque Scholæ *Judæorum* ſententia, ſtatuit, veterem iſtam interpretationem, in Bibliotheca *Ptolomæi Alexandrina* repoſitam, incendio periiſſe: illam verò, quæ non multò pòſt loco illius ſubſtituta, omnium tum Græciſſantium *Judæorum*, deinde ab hiſce Helleniſtis ad Apoſtolos & primitivæ Eccleſiæ Doctores derivata, quam Chriſtianorum in manus & ſub oculis veniebat, reliquos veteris Teſtamenti libros complectentem, ab aliquo *Judæo* poſt quartum *Ptolemæi Philometoris* annum factam fuiſſe: hunc obſcurum homuncionem textum ſacrum, aut addendo, aut detrahendo, aut mutando, aut pro laſcivia ingenii & deditâ operâ perperàm interpretando, adulteraſſe, illiúſque fraudibus & perfidiæ miram iſtam, quæ inter Ebraicos & Græcos codices intercedit, diſcrepantiam adſcribendum eſſe. *Judæos* Sacerdotes & Levitas, tunc in *Ægypto* commorantes, qui, deſertis *Hieroſolymis*, in novo *Oniæ* templo, in agro *Heliopolitano* condito, ſacris operari conſueverint, ex oſcitantia, turpíque ignaviâ hanc novam verſionem corruptam fœdatámque, temerario auſu, abſque aliqua exploratione admiſſam, in publicos uſus adhibuiſſe, aliáque gratis dicta, à quibus recenſendis abſtineo: quæ ad rigidum examen vir doctiſſimus, *Henricus Valeſius*, in Epiſtola *Lutetiæ Pariſiorum* idibus Novembris anno MDCLXV. ſcriptâ, & in calce illius adnotationum in *Euſebium* editâ revocavit. Longè tamen plura, miræ curioſitatis, quæ ſacrum textum, iſtius Græcæ verſionis varias editiones, illorúmque temporum hiſtoriam illuſtravit, illic reperiri, omnes, qui de hiſce literis rectè judicare nôrunt, facilè concedunt, & inter illos ipſe animadverſor *Valeſius*; qui in limine Epiſtolæ memoratæ ita *Uſſerium* alloquitur. *Vole hìc Tibi laudes tuas ingerere. Neque enim id modeſtia tua, nec amicitia noſtra patitur: Dicam tamen ingenuè, quod ſenſeo, in pleriſque quidem, quæ illic à te ſcripta ſunt, aſſentior tibi: tuámque eximiam eruditionem & acumen ingenii magnoperè admiror. Sunt tamen nonnulla, in quibus abs te diſſentire cogor invitus.*

De Cahen ſecundo Differtatio.

Huic Syntagmati *acceſſerunt ob argumenti cognationem*, *de* Cainaane, *in vulgata LXX. editione ſuperaddito, ex illius Chronologia ſacra nondùm edita, Diſſertatio*: *una cum ejuſdem edita ad* Ludovicum Cappellum *de variantibus textûs Hebraici lectionibus, anno* 1652. *& altera à* Gulielmo Eyrio *ad ipſum A.* 1607. *data Epiſtola.*

Sed de hac Chronologia ſacra, aliíſque libris, quos *Uſſerius* reliquit ineditos, quorum tamen aliqui poſt mortem prodiere, uti & de ingenti ſchedarum illius & Collectaneorum mole, poſteà opportuniùs dicam.

Cromvellus

ſive ex ignorantia, ſive errore, non benè, ut ex diſſecto corpore liquebat, partes ſuas impleverit, præſcriptis expugnandus. Interim per quatuordecim plus minùs horas, ingenti, licèt non æquali, intentione & violentiâ, cruciatu diſtineretur, cui ferendo, vires immanitas vix aliquandiu ſuppetere poſſe, facilè ſentiens, Deo ſe totum effuſis precibus commendavit, aſſiſtente Comitiſſæ Sacellano. Circa lectum adſtantibus pia ſuggeſſit conſilia de præparatione ad benè ſanctéque moriendum, etiam dum róbur, dum valetudo adeſſet: illuſtriſſimæ verò Comitiſſæ, ob inſignem illius benignitatem, quam per multos annos ſumma cum animi lætitia & voluptate expertus eſt, ſolennes egit gratias. Tunc paulò ante mortem petens, ut jam ſibi privatiſque ſuis orationibus & meditationibus vacaret, in hoc unicè intentus, Deum, ut propter *Jeſu-Chriſti* paſſionem & mortem illius miſereri pro infinita ſua miſericordia dignaretur: *Condona mihi*, inquiebat, *ô Domine, peccata mea omiſſionis.* Hæc erant illius ultima verba, nec quicquam aliud poſteà ab illo prolatum fuiſſe, qui aderant, audivere. * Mox enim piam efflavit animam *Uſſerius*, Vir ſummus, & propter pietatem, eruditionem, & dignitatem eminentiſſimus: poſtquàm ſeptuaginta quinque annos, tréſque, demptâ unâ ſeptimanâ, menſes vixiſſet.

* XXI. Martii MDCLV.

Convenerat inter V. C. D. *Timotheum Tyrrillum*, *Uſſerii* generum, & illuſtriſſimam Comitiſſam *Petroburgenſem*, de illo ſepeliendo, cum omni debito decore, ſed ſine ſumptuoſa pompa & ſtrepitu, in Eccleſiæ Parochialis cryptâ, ad familiam iſtius propaginis *Howardorum*, è qua erat oriunda, pertinente. Sed quod veriſimillimum eſt, procurante *Bernardo*, qui ſe ſe in gratiam & favorem *Cromwelli*, utpotè cui vitam debuit in iſta horrenda ſtrage, poſt expugnatam ferro ignique *Droghedam*, in qua, paucis admodùm, ne mulieribus quidem exceptis, parcitum fuerit, inſinuaverat, *Cromwellus* artis diſſimulandi peritiſſimus, literis transmiſſis interceſſit, non ex amore pietatis aut reverentiâ canitiei ſacrarúmque infulatum venerandi Archipræſulis, ſed vafris artibus politicisque rationibus inductus, voluit, ut ſacræ iſtæ exuviæ in Abbatiali Eccleſia *Weſtmonaſterienſi* publicè illius ſumptibus conderentur. Ille enim ſatis gnarus, quantùm decoris, quámque inſignem gloriam, non tantùm domi, ſed per univerſum orbem Chriſtianum, & potiſſimùm apud Eccleſias Reformatas in *Gallia*, *Belgio*, *Germania*, & alibi gentium, ſibi peperiſſet *Uſſerius*, id pro veriſipelli ſuo ingenio deditâ operâ & ſedulò egit, non modicam laudis partem in ſe ex hoc magnifico funere derivaturus. Cui igitur apparando ducentas libras Anglicanas è fortuitis *Deo dandorum* pecuniis eximendas ſolvi juſſit. Non enim majori pretio egregiam iſtam, quam ab Exteris captaturus eſſet, laudem, cenſuit redimendam Parricida ſceleratiſſimus, & in omne ævum execrandus. Exequiis ex improviſo dilatis, corpus condiri oportuit: quod tandem indicto die, viz. XVII. Aprilis A. MDCLVI. currui, pullatis pannis lugubrem in modum, cum reliquis appendicibus, ornato, impoſitum, magno Nobilium numero comitante, prout in Magnatum funeribus fieri ſolet, *Londinum* defertur. Cùm ventum eſſet ad ædes *Sommerſettanas*, ſereniſſimæ Reginæ *Henrici Mariæ*, auguſtiſſimi Regis *Caroli* I. viduæ, palatium, *ſequeſtrati* (ut verbo forenſi utar) Presbyteri Eccleſiæ *Anglicanæ*, qui teſtandæ reverentiæ & obſequii erga *Uſſerium* causâ, illic ex pacto convenerant, ſeſe immiſcentibus, ni malè, poſt quadraginta octo annos, memini, paucis ex Miniſtris Presbyteranis *Londinenſibus*, inde egreſſi, bini longo rectóque ordine *VVeſtmonaſterium* proceſſerunt, ut de confertiſſima aliorum, qui aderant, multitudine ſileam. Depoſitâ aliquanto tempore in Eccleſiæ choro ſandapilâ, *Bernardus* cunſcenſis roſtris concionem, cui interfui, habuit in hæc verba 1. Sam. XXV. 1. *Mortuus eſt autem Samuel, & congregatus eſt univerſus Iſrael, & planxerunt eum nimis, & ſepelierunt eum in domo ſua in Ramatha*; quâ ad finem perductâ, proceditur ad ſepulchrum, in S. *Eraſmi* ſacello à latere magnificæ Capellæ R. *Henrici* VII. effoſſum, in quo, *Bernardo* officium iſtud in Liturgia præſcripturo, juxta ritus Eccleſiæ *Anglicanæ* iſthic peragente, recondebatur, uſquedùm reſurrectionis aurora illuxerit, cuſtodiendum.

Sepultus in Eccleſia Abbatiali *Weſtmonaſterienſi*.

Hâc compendiariâ vitæ *Uſſerii* hiſtoriâ defunctus, ea, prout in contexendis deſcribendiſque magnorum virorum vitis uſu venit, quæ ad formam habitúmque corporis, *idiosyncaſiam*, mores, ingeniéſque animi dotes, aliáque mixti generis propiùs ſpectant, paucis ex induſtria (neque enim Panegyriſten in celebrandis illius laudibus ſuſiori ſtylo ſuperfluè excurrentem ago) referre, & quaſi coarctatâ tabellâ repræſentare, & demùm Scripta, quæ reliquit, ſive perfecta, poſt mortem in lucem edita, ſive affecta tantùm, à quibus abſolvendis, aliis ſtudiis impeditus, manum abſtinuit, recenſere jam, ut Lectorum curioſitati pariter ac profectui & commodo hac ex parte ſimul proſpiciam, aggredior.

Forma habitúſque exterior.

Staturâ erat aliquantulùm procerâ, & corpore benè compoſito, cæſarie, præſertim in juvenilibus annis, ſubnigrâ, temperie paulò ad ſanguinem inclinante, vultu gravi & ſerio, bonæ indolis ſedatæque mentis indice, inceſſu, etiam in ſenecta, erectus, robuſtâ valetudine, licèt ſemel febre quartanâ, iterúmque ſtrangurià immodicóque ſanguinis effluxu quaſſatâ: rarò admodùm capitis dolori obnoxius, nunquam verò aut calculo, aut podagrâ vexatus: parcus vini, in cibo abſque condimentis reliquiſque gulæ irritamentis cocto paratóque moderatus, ita ut, ſive id ipſius temperantiæ ſive facili bonæque concoctioni adſcribendum ſit, nihil inde mali ſentiente aut ſtomacho aut cerebro, è menſâ repente, quamprimùm per hoſpites licuit, in muſeum ſtudiorum gratiâ valuerit reverti.

Mores doctíſque animi.

Dein genio ſublimi, omnímque ſcientiarum, tam divinarum, quàm humanarum capaci, & de indefeſsâ, quæ illum, exporrecto totius vitæ ſpatio, nunquam deſtituit, induſtriâ, non eſt, quòd hic quicquam denuò repetam, quod apud omnes notiſſimum eſt, quibus

Uſſerii nomen non ignotum, & quod etiam libri, in omne ævum victuri, luculentiſſimis documentis teſtabuntur.

Pietas ſincera & abſque omni fuco & oſtentatione, quam ab ineunte adoleſcentia à corde, amore Dei cœlitùs accenſo, fluentem, à turpitudine & opprobrio per gratiam *Chriſti* integram ſervavit, in omnibus vitæ actionibus officiiſque religionis, ſive clàm, ſive publicè peractis, illuxit. Non pecuniarum avidus, non opum corraſor, effuſæ in pauperes, præſertim in juvenes Academicos anguſtioris fortunæ, aſſignatis annuis penſionibus, ut ſtudiis animum alacriùs intenderent, liberalitatis: orphanorum aliorúmque, quos impensis ſuis in ſcholis educandos curavit, fautor & patronus. Sed inter Chriſtianas, quas exercuit, virtutes, mira humilitas potiſſimùm eminuit, quæ illum ſupra omnes titulos reddidit maximè venerabilem: non ſui amans, non aliorum contemptor. In tam alto dignitatis & famæ faſtigio poſitus, cunctos, etiam mediocris fortunæ & ingenii, obviâ comitate excepit, amicos verò perquàm benignè & familiariter, ſemper tamen ſub juſto veræ prudentiæ moderamine: ſibi minimè placens, relictâ cuiquam opinandi libertate; non rigidus alieni operis cenſor: in Adverſarios, licèt laceſſitus, non contumelioſus: in congreſſu facilis, & ab omni morositate vacuus, à quo neminem aut elato ſupercilio aut faſtuoſo ſermone repellebat, ne Presbyteranos quidem Miniſtros, qui, licèt implacabili in ſacrum Epiſcoporum ordinem, illorum technis furoribúſque hìc everſum, odio adhuc ferrentur, illum tamen revereri, & non mediocri obſervantiâ & obſequio proſequi præ ſe tuletur.

Cenſurâ à quibusdam ob nimiam Presbyteranis præſtitam gratiam aucta.

Sed celari non oportet, illum inde ſibi apud ſuos non parùm invidiæ conflaviſſe, quaſi illorum ſchismati pariter ac ſententiis in quibusdam dogmatibus Theologicis controverſis nimiùm quantùm indulſiſſet, ne dicam, in præjudicium Epiſcopalis Eccleſiæ, oppreſſæ licet & oppugnatæ, nondùm tamen per horum fidem, conſtantiam in duriſſimis rebus patientiam & zelum ab hoſtibus triumphatæ, faviſſet. Multi enim *Uſſerium* lenitatis & benignitatis erga iſtiusmodi homunciones, qui indicto contra Regem & Eccleſiam *Anglicanam* bello, res ſacras civiléſque perjuriis, rebellione & cædibus ſub larva *reformationis* commiſcuiſſent, oſtenſæ, exceſſu peccaſſe cenſuerunt.

Strenuus olim *Calvi*niorum dogmatum aſſertor.

Quisquis in memoriam revocat, ut Catechiſmum, conciones (quandoque enim cùm de *Arminianorum* dogmatibus coram Rege aut ad populum peroravit, non abſtinuit ab acribus cenſuris) Epiſtolas editas, & *Gotteſchalci* Hiſtoriam omittam, quàm magnam in condendis Eccleſiæ *Hibernicæ* articulis partem olim ſuſtinuerit *Uſſerius*; illum quibusdam *Calvini* placitis addictiſſimum fuiſſe facilè ſibi perſuadebit; de quo, cùm diſputationes ejusmodi iterùm paulò poſt mortem ipſius incaleſcerent, Presbyterani, quibus nimirùm diſciplina *Genevenſis*, pariter ac doctrina, cordi erat & in deliciis, ſpondentes, non parùm præſidii ex tanti nominis auctoramento in cauſam *Calvinianam* derivandum eſſe, tanquam de magno earundem opinionum Patrono & Fautore, ſeriò gloriati ſunt. Eſto. Quid ergo? Num cuipiam vitio verti debet, ſi in iſtis perplexis dogmatibus (†) Theologicis, neutiquàm ad doctrinam fidei ſpectantibus, quæ meræ ſunt argutiæ, & de quibus, pro varia laſcivientium ingeniorum inclinatione & indole, rixæ litéſque nunquam ceſſaturæ movebuntur, aut amplectendis aut rejiciendis, judicium ſuum, unitate Eccleſiæ ſalvâ & integrâ manente, ſecuturus fuerit? Abſit: Nemo enim aut pius, aut prudens, aut modeſtus id dixerit. De qua re utique prorsùs ſiluiſſem, ſi in eadem ſententia, quam pridem amplexus fuerat *Uſſerius*, tuendâ perſeveraſſet. Illum verò ante mortem, quod ad hoſce articulos *de Electione & Reprobatione, de Gratia, de libero arbitrio, de Redemptione humani generis per mortem Chriſti Salvatoris*, reliquósque omnes ſpectat, aliam à priori, mutatâ mente, ſuſcepiſſe, & in gratiam cum Epiſcopo *Overallo*, conſummatiſſimo Theologo, rediiſſe, ex trium magnorum Virorum, omníque fide digniſſimorum, D. D. D. *Briani Waltoni*, *Petri Gunningi*, & *Herberti Thorndikii* teſtimoniis, propriâ ſingulorum manu ſignatis, adversùs quorum veritatem nulla legitima exceptio admitti poteſt, luculentiſſimè, quicquid contra dixerit *Bernardus*, liquet. Hæc verò, quod ex instituto noſtratium, qui haſce ſchedas legerint, addo, in præclara de hoc argumento appendice, ad librum, cui titulus, Ἔκων παλινῳδίμενος, ab eruditiſſimo Viro, & invicto Eccleſiæ *Anglicanæ* contra iſtius temporis ſchismaticos vindice, D. *Thomâ Piercio*, poſteà digniſſimo & integerrimo Collegii B. *Mariæ Magdalenæ Oxonii* Præſide, & Eccleſiæ Cathedralis *Sariſburienſis* Decano, contra quendam famoſum Presbyteranum Miniſtrum *Londini* A. MDCLVIII. Anglicè editum, exſtant.

Sed mutavit ſententiam ante mortem.

In Uſſerium inſurgit Heylinus.

Hæc multis fortaſſe levia quidem videntur, ac ne hili æſtimanda: Sed longè ſeveriori dicâ intentata, *Uſſerium* aculeato ſcripto perſtringit D. *Petrus Heylinus*, jurium, doctrinæ, diſciplinæ, rituúmque ſacrorum in peſſimis & difficillimis temporibus, Eccleſiæ *Anglicanæ*, ringentibus indignantibúſque Puritanis, ſtrenuus admodùm Aſſertor, quaſi ille in multis religionis capitibus explicandis à vero Articulorum, quibus omnes ſacris ordinibus initiandi ſubſcribere tenentur, ſenſu, & ab Eccleſiæ mente abiiſſet, imò & contraria dogmata inveniſſet. Adversùs has exceptiones breves Avi ſui, longo pòſt tempore Actoris convitiis, ut putabat, irritatus V. Cl. D. *Jacobus Tyrrillus*, ex filia nepos, vindicias edidit. Sed nolo hiſce controverſiis dudùm ſopitis me ingerere, nec ſingillatim iis recenſendis immorari: (utpotè quod ſcopo & inſtituto Hiſtoricæ narrationis, quam ſuſcepi illuſtrandam,

A nepote defenditur.

(†) De hiſce articulis, jam dudùm in Eccleſia Genevenſi nihil quicquam diſputatur.

neutiquàm

Copyright Act, 1911, Section 1 (2).

Registration of Copyright.

Where a person has registered under the Copyright Act, 1911, a book or other work in which copyright subsists, and has published the work, he may, at any time within one month after the publication, register a design for the purpose of obtaining copyright under this Act, and the design shall be deemed to be registered as from the date of the publication.

Provided that—

(a) the design shall not be registered if it has been published before the publication of the work; and

(b) the design shall not be registered if it has been registered by any other person.

Where a design is registered under this section, the registered proprietor of the design shall be the person who registered the work in which copyright subsists.

Where a design is registered under this section, the registered proprietor of the design shall be the person who registered the work in which copyright subsists.

ſive ex negligentia, ſive ex perfidia illius, cui ſacrum iſtud depoſitum fuerit concreditum, non ampliùs comparuit, ex oculis omnium ſublatum. Archetypum verò, ad jacturam iſtam reſarciendam inter ſarcinas ingentémque librariæ ſuppellectilis ſtruem inveſtigavit: ſed omninò fruſtrà, veritus, iſtud quoque in crebris iſtis migrationibus, quas obibat, deperditum fuiſſe. Doluit verò & ingemuit, tot tantóſque labores & vigilias in iſto elaborando impenſos periiſſe. Sed dum, poſt animam ejus in cœlos receptam, ciſtas, ſchedas, codices manuſcriptos, faſciculóſque literarum diligenti admodùm & curioſo examine explorant hæredes, ut quicque ad D. *Uſſerium* pertinebat, in inventarium, ſi ita loqui liceat, referretur, archetypum iſtud ex tenebris poſt tot annos ſepultum, emicabat: de quo, tanquam de theſauro, ex crypta effoſſo, omnes, qui illius pretium uſúmque noverint, ſibi invicem gratulati ſunt.

Duo denique ſchediola, quæ ſanè abſque piaculo prætermitti non poſſunt neque debent, utpotè planè aurea & magni uſûs, à D. *Parro* edita, quorum alterum pias eruditáſque admonitiones & conſilia ad juvenes Theologos ſacris Ordinibus initiatos, alterum reſponſiones ad varia quæſita, an quovis prætextu arma contra Regem ſumere liceat, & ejuſmodi, tempore flagrantis rebellionis Parlamentariæ ſcriptas, complectitur.

Concionum.

Poſt mortem, *Londini* ſemel, iterúmque editæ erant viginti Concionum, quas *Uſſerius Oxonii*, dum illic ſtudiorum causâ degeret, A. MDCXL. habuit, à quodam Academico ab ore notis tachygraphicis exceptæ: inelaboratæ quidem, & omni quæſito orationis fuco & artificiali compoſitione nudæ & vacuæ: in quibus tamen perſpicuitas cum pietate certat. Non enim elegantiam ſermonis, non Rhetoricæ colores, non minimam quidem eruditionis ſpeciem in concionibus ad populum habitis affectavit oſtentavitque; neutiquam ſibi indulgens placénſve; in ſubtilibus perplexíſque Theologiæ ſpecularivæ articulis excutiendis, aut in ſententiis S. S. Patrum aliorúmque minorum gentium citandis, orationis curſu abſque omni linguarum Græcæ & Latinæ admixtione, ne Auditorum mentes, obſtaculis hiſce impeditæ, labaſcerent, continuato. Si quod Sacrum argumentum tractandum eſſet, ſelecto *Textu*, uti appellamus, congruo, de quo erat dicendum, ſola futuræ concionis præcipua capita, quaſi compendiariam illius ſummam, perquàm ſeriâ meditatione præmiſſa, chartæ illevit, explicationibus, quas tenax memoria, ſagax judicium, facilitáſque & copia fandi, ex ſacris ſcripturis communibúſque Theologiæ locis, utriſque ipſi maximè familiaribus, pro re natâ ſuppeditaverint, inter ſcribendum omiſſis. Cujus methodi ope & ſubſidio, aſſiduum iſtud munus concionatorium, parùm intermiſſis reconditioris literaturæ ſtudiis, facilè quidem & abſque tædio & anxietate ſuſtinuit: ad quod obeundum nunquàm ſi aliquot horarum daretur interſtitium, acceſſit imparatus. Si quod ſpiritualis commodi, quod aliquomodo animarum ſaluti conducere poſſet, Auditor perceperit, ſi qui inter præſentes illius documentis monitíſque, concitato affectu raptim effuſis, meliores ſanctiorésque redderentur, hoc ſanè magno ſolatio fuit; nec quicquam mentem, dum in vitæ mortíſque confiniis ſteterit, ad cœlites avolaturam, cumulatiori voluptate perfudit. Sed cùm ab ejuſmodi concionibus edendis ſemper animum habuerit *Uſſerius* averſiſſimum, ab avaris iſtis mangonibus, qui lucro intenti, ex malâ Notariorum, multa pro libitu aut interpolantium, aut omittentium fide pendentes, illas contra mentem Auctoris in publicam lucem protruſerint, magnam injuriam *Uſſeriano* nomini & famæ illatam fuiſſe declaramus, & cum juſta indignatione querimur.

Corpus Theologiæ.

Quod pari jure cenſendum eſt de libro, qui *Corpus Theologiæ, ſive ſumma & ſubſtantia Chriſtianæ Religionis*, inſcribitur, quem pro ſuo, quo tempore *R. P. D. Barlovio*, à quo ante triginta annos id accepi, exemplar dono dederit, non agnovit. Sed non opus eſt, ut alios teſtes ad fidem faciendam huc advocem: ipſum *Uſſerium* in Epiſtola ad D. *Joannem Downamum* editorem, Maio menſe A. MDCXLV. ſcripta, id aſſerentem habemus, quædam nimirùm, quæ, adhuc juvenis nondúmque ſtudiis Theologicis imbutus, in *Adverſariis* congeſſiſſet, illic *reperiri, eándemque methodum, quam olim inibat, ſervari, multa autem alia ex* Cartvvrighti & Crokii *Catechiſmis, aliorúmque noſtratium Theologorum inſtitutionibus, ad verbum deſumpta; multa quoque ipſius menti & judicio prorsùs contraria & diſſona*, & quæ ſanam doctrinam haud ſapiunt, quaſi per ſaturam *inſerta fuiſſe*, de cujus editione, illo in *VVallia* tùm commorante, procuratâ, cùm primùm audivillet, non parùm angebatur.

Brevis Catechiſmus.

Cùm verò non multò pòſt *brevis Catechiſmus de principiis Chriſtianæ religionis*, majoris operis tumultuariò congeſti ſumma & epitome, in morum, aliorúmque neophytorum, gratiam & uſum, in ſtudiorum Theologicorum tyrocinüis conſcriptus, & mox in *Hibernicam* linguam verſus, ex ſurrepitio apographo, multíſque in locis deformato, ſub ipſius nomine editus fuerit, ſua intereſſe duxit, ut interpolationibus expunctis deletíſque, in commune bonum priſtinæ integritati reſtitueretur, cui, in iterata editione, diſtinctionis causâ, ne incautis emptoribus deinceps fraudi fieret, præfationem, ſubſcripto nomine, A. MDCLIV. præfigendam curavit.

Alii libri ab *Uſſerio* elaborati ſed inediti.

Deliteſcunt adhuc in privatorum manibus ſequentes libri, quos à D. *Uſſerio* florentibus annis compoſitos fuiſſe mihi certò conſtat.

I. *De Cœlo, Herenachis, & Termon-lands*, de quo vide, quæ ſuprà memoravi, qui non ita pridem erat penès reverendiſſimum D. *Gulielmum Sancroftum*, Archiepiſcopum *Cantuarienſem*, quô nemo iſtiusmodi cimeliis juſtum pretium ſtatuere meliùs nôrat. Collectanea autem in Adverſariis raptim & feſtinante calamo ingeſta, ex quibus tanquam

ex rudi

Mr. Hallam's Constitutional History of England, from the Accession of Henry VII. to the Death of George II., is a work of great research and ability, and will be found a valuable addition to the historical literature of the country. The author has evidently spared no pains to render his work complete, and has succeeded in producing a history which will be read with interest by all who desire to become acquainted with the progress of the English constitution. The style is clear and forcible, and the arrangement of the subject matter is judicious. The work is published in two volumes, and is sold at a moderate price.

The Rev. Dr. Milman's History of Latin Christianity, from the Pontificate of Gregory the Great to the Pontificate of Nicholas V., is a work of great learning and research. The author has evidently devoted much time and labour to the collection of his materials, and has succeeded in producing a history which will be found a valuable addition to the literature of the subject. The style is clear and forcible, and the arrangement of the subject matter is judicious. The work is published in six volumes, and is sold at a moderate price.

Mr. Macaulay's History of England, from the Accession of James II., is a work of great interest and ability. The author has evidently spared no pains to render his work complete, and has succeeded in producing a history which will be read with interest by all who desire to become acquainted with the progress of the English constitution. The style is clear and forcible, and the arrangement of the subject matter is judicious. The work is published in five volumes, and is sold at a moderate price.

Hiſce Epiſtolis *quinque cyclos Dionyſianos, cum quinque aliis ſequentibus A. DCXVII. à Continuatore quodam Dionyſii adjectis, & argumenta titulorum Paſchalium, Ægyptiorum inveſtigata ſolertia*, addere propoſuit. Epiſtolam illam *Dionyſii Exigui* cum duobus aliis MSS. codicibus, quorum alter in Bibliotheca *Bodleiana*, alter olim ad Monaſterium *Whitbienſe* pertinens, in muſeo doctiſſimi viri D. *Thomæ Allenii*, exſtat, variis lectionibus margini appoſitis, ſummâ accuratione contulit: quod de cæteris quoque dicendum eſt.

8. Epiſtolas *Alcuini*, ſive *Albini*, *Magiſtri*, uti appellatur, *Caroli magni Imperatoris*, hactenùs ineditas, quas ex variis codicibus MSS. in Bibliotheca *Cottoniana* repoſitis, exſcribi curavit.

9. Epiſtolas *Lanfranci*, Archiepiſcopi *Cantuarienſis*, ad diverſos miſſas, quas etiam è codicibus Cottonianis accuratè collegit.

10. *Anaſtaſii* Bibliothecarii librum de vitis Romanorum Pontificum, olim, viz. MDCII. *Moguntiæ* excuſum, cum additionibus & emendationibus.

Collectanea.

Præter hæc ingentem quoque, imò & planè obſtupeſcendam Collectaneorum, partim propriâ ipſius manu, partim Amanuenſium, quos in ædibus ſuis aut alibi lauto ſtipendio aluit retinuitque diligentiâ exſcriptorum, ex quibus duo grandia volumina, præſertim de rebus Chronologicis, jam in Archivis Bibliothecæ Juriſperitorum Hoſpitii *Lincolnienſis* ſervata exſcribi curavit D. *Matthæi Haleſius* ſuprà memoratus, molem reliquit *Uſſerius*, quorum pars magna, quam olim celeri manu verſavi, penès hæredes manet, reliquæ in Bibliothecarum tum *Oxonienſis* tum *Dublinienſis* archivis reponuntur.

Amici familiares.

Jam per ſuperioris ſeculi dimidium; ex quo nomen ipſius inclareſcere cœpiſſet, arctam cum plurimis viris, dignitate & eruditione inſigniſſimis, amicitiam habuit, ſanctéque, præſtitis omnibus officiis, coluit: quales erant, præter illos, quos in hoc commentariolo vitæ & ſtudiorum ejus paſſim pro re nata memoravi, *Thomas Mortonus*, Epiſcopus *Dunelmenſis*, *Joannes Prideauxius*, Epiſcopus *Wigornienſis*, D. *Henricus Spelmannus*, cujus præclarum de *Conciliis Britannicis* opus, antequàm ederetur Auctoris rogatu ad accuratum examen revocaverat, multiſque paralipomenis ſuppleverat, *Joannes Bainbridgius*; ad quem inter alia, exemplar Synodi à S. *Patricio* olim indictæ & poſteà à D. *Jacobo Waræo* publicatam miſit: *Joannes Bainbridgius*, Aſtronomiæ in Academia *Oxonienſi* Profeſſor *Savilianus*, *Joannes Gravius*, ejuſdem in cathedra Aſtronomica Succeſſor, *Thomas Jamesius*, *Gulielmus Gilbertus*, *Abrahamus Whelocus* & *Arnoldus Bootius* inter noſtrates: inter verò exteros *Gerardus Joannes Voſſius*, hîc iterùm nominandus, quem juxta ſecum in *Hibernia* habere voluit, & Eccleſiæ *Armachanæ* decanatu donandum, licèt irrito conatu, maximè cupiebat: *Chriſtophorus Juſtellus*; *Iſaacus Voſſius*, τὸν σοφὸν τὸ σοφίαν, *Claudius Sarravius*, *David Blondellus*, *Fredericus Spanhemius*, *Jacobus Gaurus*, aliique, quibuscum commercium verè literarium & eruditum inſtituit, ut abundè ex ingenti Epiſtolarum Sylloge, *Londini* MDCLXXXVI. publici juris factâ, conſtat. Diſſiteri non oportet, multas ex iis deperditas, multas ab Editore pro prudentia ſua ſubductas & ſuppreſſas fuiſſe: nihilo ſeciùs theſaurum doctrinæ multi generis, magni æſtimandum, jure appellaverim: in quo variæ rerum curioſarum in Theologia, Hiſtoria, & Chronologia notitiæ & documenta occurrunt. Ex his Lector *Uſſerii* tam in ſuis quæſitis, quàm in reſponſis, ingenium, ſolertiam, judicium, ſapientiam, & promptiſſimam aliorum, quos hic nominare omninò ſuperfluum videbitur, ſtudia adjuvandi & promovendi, conſilio, commendatione apud Magnates & Præſules, liberalibus largitionibus, codicibúſque MSS. commodatis, voluntatem magis magiſque mirabitur. Sed in hiſce communibus elogiis, quæ tamen magno in pretio haberi debent, referendis longiorem moram facere tædio foret.

Epiſtolarum Sylloge.

Uſſerii Bibliotheca inſtructiſſima.

Pauca de Bibliotheca illius, non ſine magna induſtria ſumptibúſque magnis per quinquaginta annos & ultra collecta, reſtant dicenda, quæ uti à ſuſcepti operis ratione neutiquàm aliena & diſſona, ita ingenuo, & candido Lectori non ingrata, uti ſpero, cenſebuntur.

Olim, dum florente Eccleſiâ, res domeſticæ integræ ſtarent, *Uſſerius* ſelectiſſimam hanc Bibliothecam, è decem millibus libris, tam impreſſis, quàm (a) manu exaratis, conflatam, Collegio *Dublinienſi*, in quo educatus fuerat, in perpetuum obſervantiæ & grati animi teſtimonium & monimentum, poſt mortem dono dare apud ſe conſtituerat: ſed mutatis temporibus, novâque rerum facie ubique per univerſas *Britannias* inductâ, de filiâ, cujus virtus, pulcherrima forma, ingenium, modeſtia, reliquáque muliebris ſexûs decora, quando nupſerat, ampliſſimæ dotis vicem ſupplebant, ejúſque numerosâ prole, aliquo modo providendum eſſe juſſit potentior paternæ curæ & pietatis ratio. Dum enim poſt exortam *Hibernorum* execrandam rebellionem & lanienam, omnibus reditibus, fundis, fortuniſque exſpoliatus, anguſtiis rei familiaris opprimeretur, vix aliud quicquam, quô erat donanda, illi ſupperebat. Omnes verò, quibus harum rerum erant aliquis uſus, cura ambóque, ne in multorum manibus diſtraheretur, in publicos literarum, & literatorum uſus alicubi integram ſervari cupiebant: quam ex certa fide conſtat, tum ſereniſſimum Regem *Daniæ*, tum Cardinalem *Mazarinum*, ſingulos nimirùm in ſuum peculium, redimere voluiſſe. Sed interceſſit

(a) *Vide Catalogum librorum MSS. apud* Dublinium *qui præter alia, Viri optimi & famæ ſempiternæ,* Jacobi Uſſerii, *totius* Hiberniæ *illuſtriſſimi Primatis, Bibliothecam ſelectam explicat*: in magno opere Catalogorum *Oxon. 1697.* in voluminis ſecundi parte altera pag. 16.

LONDON:
PRINTED BY WILLIAM CLOWES,
Northumberland-Court.

ELOGIA
ET
TESTIMONIA
ILLUSTRIUM ET DOCTISSIMORUM VIRORUM,
DE
D. JACOBO USSERIO,
ARCHIEPISCOPO ARMACHANO.

JOANNES BRAMHALLUS, Archiepiſcopus *Armachanus* in fine Diſſertationis de Sabbato & die Dominico, illum appellat *eruditum ſuúmque reverendiſſimum Metropolitanum, ſub cujus pio & moderato regimine per aliquot annos Epiſcopus in provincia* Ultoniæ *vixit*: pag. 934. & denique in extrema concluſione, addit *that he was an honour to his native country, an ornament to the Reformed Church, a conſcionable Preacher, and an exemplary pattern of piety.* pag. 938. in editione operum illius, *Dublinii.* MDCLXXVII.

BRIANUS VVALTONUS, Epiſcopus *Ceſtrienſis*, in præfatione ad Biblia Polyglotta, *Londini. Inter quos primas meritò tenet Primas ille reverendiſſimus* Hiberniæ, Jacobus Uſſerius Armachanus, *ὁ μακαρίτης cui inter alias virtutes, hæc propria laus erat, nil proprium habere, ſed ex effuſa bonitate omnia in Reip. literariæ bonum communicare, qui ex inſtructiſſima ſua Bibliotheca libros plurimos MSS. & impreſſos variorum idiomatum nobis libenter commodavit, conſiliúmque ſuum, quando ipſum convenirem, impertivit: quò in multis me adjutum profiteor: haud iniquè tamen tulit, quo eras animi candore, ſi in quibusdam diſſenſum liberè profiterer.*

JOANNES PEARSONUS, Epiſcopus *Ceſtrienſis*, in epiſtola dedicatoria ad *Gilbertum* Archiepiſcopum *Cantuarienſem Vindiciis Ignatianis* præfixâ, *Cantabrigiæ* 1672.

Quid feliciſſimos eruditiſſimi Primatis Armachani *conatus, quid conſpirantem originalis Græci codicis à doctiſſimo* Voſſio *peropportunè procuratam editionem, quid* Hammondi *viri optimi conſummatiſſimique Theologi, lucubrationes commemorem?*

In procœmio:

Jacobus Uſſerius, *Archiepiſcopus* Armachanus Hiberniæ *Primas, Vir mira in his rebus perſpicacia fideique.*

JOHANNES DAVENANTIUS, Epiſcopus *Sarisburienſis*, in adhortatione ad fraternam communionem inter Evangelicas Eccleſias reſtaurandam, *Cantabrigiæ* 1640. pag. 84.

Recte obſervavit reverendiſſimus Archiepiſcopus Armachanus, *Vir ſingularis pietatis & omnigenæ eruditionis laude cumulatus. Quod ſi quis &c. in concione coram Rege pag.* 28.

JOHANNES PRIDEAUXIUS, Epiſcopus *Wigornienſis*, in Lectione XIII. quæ eſt *de mille annis Apocalypticis*, pag. 209. *Oxonii* 1648.

Infinita hic congeri poſſent ad hoc firmandum teſtimonium, ſed iſta non capit mei inſtituti compendium: peti poſſunt à locupletiſſimo ſolida eruditionis & totius Antiquitatis gazophylacio, Archiepiſcopo Armachano, *de Chriſtianarum Eccleſiarum ſucceſſione & ſtatu*: cap. 3. 4. 5. 6.

JOSEPHUS HALLUS, Epiſcopus *Norwicenſis*, in epiſt. ad D. *Uſſerium*, Maio 1647. in *Sylloge*, pag. 516.

Gratulor vero ex animo, te, Antiſtitum decus, S. Ignatio *tuo: gratulor tibi, imò univerſo orbi Chriſtiano*, Ignatium, *meritiſſimò tuum, ſed quidem & tuo beneficio noſtrum. Gratiorem profectò operam navare Dei Eccleſiæ nullus unquam potuiſſet, quàm tantum, tam antiquum pietatis exemplar ab injuria temporis vindicando.*

In epiſtola ad eundem, Julio 1650. p. 554.

Accepi à te pridem, honorandiſſime Præſul, munus egregium, tèque unò dignum, Annales ſacros veteris Teſtamenti accuratiſſimè digeſtos.

D. JOANNES FELLUS, Epiſcopus *Oxonienſis*, in præfatione ad Epiſtolam S. *Barnabæ*: Oxonii 1685.

Hæc poſtquàm per plurima ſecula in Bibliothecarum pluteis delituiſſet, reverendiſſimi Uſſerii Armachani *Primatis ſtudio & auſpiciis primo hoc in loco ſubjiciebatur anno* 1643.

Deinde ——— *quæ de opere ipſo dicenda ſuperſunt, ut viri magni memoria ſuum, verba illuſtriſſimi Primatis prædicti, quæ flammas evaſerant, exhibebo.* ——— *Quid autem eruditiſſimus*

Hiberniæ,

Hiberniæ, *juxta & melioris literaturæ Primas de Epiſtolæ hujus auctore ſenſerit, quamquàm non ex dictis liquidò appareat; indicia tamen ſunt ſatis clara, quæ fidem faciant, propendiſſe eum in hanc ſententiam, ut crederet, opus hoc Scriptori ignoto deberi.*

HENRICUS HAMMONDUS in epiſtola ante Diſſertationes quatuor de juribus Epiſcopatûs *Londini* 1651. editas.

Alii interim, nec pauci nec contemnendi Theologi ad tuendam Epiſcoporum προεδρίαν operas & Symbolas ſuas contulerunt, ſinguli ſingulis & juſtis voluminibus rem integram exorſi: quibus ut fas erat, reverendiſſimus Archiepiſcopus Armachanus, Hiberniæ *Primas, ſuis de origine Epiſcoporum & Metropolitarum, & de* Aſia *Proconſulari eruditiſſimis Diatribis, facem præluit.*

In Diſſertatione ſecunda de *S. Ignatio* cap. 2. pag. 57.

Taceo lubens, quid in hac re reverendiſſimus Primas Armachanus *præſtiterit, & quàm feliciter ille (nec ſine peculiari Dei providentia ſic diſponente) Latinam, licèt barbaram, verſionem,* Voſſiano *Græco exemplari per omnia reſpondentem, eodem fere tempore (ipsique ſanguinarii ſeculi, Epiſcopis adeò infenſi, articulo) ex vetuſtiſſimis* Angliæ *codicibus erutam* Oxoniæ *lucem videre juſſerit.*

ABRAHAMUS VVHELOCUS in epiſt. dedicatoria, *Bedæ* Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ Gentis *Anglorum* præfixâ, *Cantabrigiæ* 1644.

Ea (hiſtoriæ Eccleſiaſticæ *Britanno-Saxonum* profeſſio) *mihi deſtinata à viro nobili, nunc non ſine detrimento literarum hâc in terris vitâ defuncto, antiquiſſimæ, dùm vixerat, literaturæ & fidei,* D. Henrico Spelmanno, *& (quod me aliàs huic oneri planè imparem plurimùm confirmavit) ſub auſpiciis reverendiſſimi* Armachani, *totius* Hiberniæ *Primatis, qui* Londino *huc ad majora Comitia* Cantabrigiam 1640. *veniens, voluntatem pii & inclyti Senis —— explicuit, mihique ipſe Præſul ampliſſimus* Saxonica *Evangelia Auditoribus, ex idiomate* Saxonum *antiquo aperienda tunc quidem propoſuit.*

In epiſt. ad Lectorem.

Hiſtoricum opus commentationes hiſtoricas deſideras has, ſi reverendiſſimi Armachani Britannicarum *Eccleſiarum primordia, (quibus quid addere conari, eſſet* Iliadas, *poſt* Homerum *ſcribere) ad manus habeas, ex illis pete.*

Idem in præfat. in Evangelia *Perſica* cap. VI. S. *Matthæi* verſ. 13. *Londini* 1652. qui operi immortuus ſola priora XVIII. capita excuderat.

Quin & cùm patriam Gothicam Perſæ *ex parte pro ſua agnoſcant, clauſulam hanc è* Gothicis *a Cl.* Grutero, *ut vir ſummus in Eccleſia, reverendiſſimus* Armachanus, Jacobus Uſſerius, *mihi indicavit, erutam, à grege Chriſti ſub* Ulphila *Epiſcopo circa annum Chriſti plus minus CCC. recitari ſolitam, hic deſcribere non ſupervacaneum duxi.*

GULIELMUS CAVEUS in Scriptorum Eccleſiaſticorum Hiſtoria literaria: in *S. Chryſoſtomo.* Lond. 1688. pag. 169. *Præter ea, quæ ad ſcripta* Chryſoſtomi *enucleanda hactenus obſervavimus, cùm plurima incredibili planè diligentiâ undique collegerit noraveritque è mss.* Uſſerius *in Bibliotheca Theologica MS. placet in Lectoris gratiam panca inde ſeligere, & in certa capita diſtribuere.*

HENRICUS VVHARTONUS in præfat. ad *Jacobi Uſſerii* Hiſtoriam dogmaticam controverſiæ inter Orthodoxos & Pontificios de ſcripturis & ſacris vernaculis *Londini* 1690. *Nôrunt quotquot literas meliores colunt; nôrunt & ſenſerint, quanta fuerit* Uſſerii, *& quàm diffuſa eruditio, quàm infinita lectio, quanta judicii gravitas. Inter tot certè literaturæ inſtauratores & orthodoxæ religionis pugiles, quos ſeculo poſtremo tulit orbis* Britannicus, *illum præ aliis habemus, quem nobiſmet ipſis gratulemur, & in re literaria ducem ſtatuamus.*

DRAXUS apud *Eyrium* in epiſt. ad *Uſſerium* in Sylloge, Epiſt. XXVIII. pag. 59.

Lumen illud Irlandiæ *& in Academia* Dublinienſi *Profeſſor Regius, Theologus tam græcè πλουσιὸς, ut ſive ſcripta ſive diſputationum requiras idoneus eſt, qui cum cœtu Papiſtarum natione concertet.*

D. JOANNES MARSHAMUS in *præfatione* ad Monaſticon Anglicanum. *Londini.* Anno 1655. & recuſum Anno 1682.

Sed quid ego ſpicilegium poſt uberrimam meſſem? De Britannicarum *Eccleſiarum primordiis uſque ad* Auguſtini *miſſionem, non ita pridem, ſumma cum laude, ſcripſit* Jacobus Uſſerius, *Archiepiſcopus* Armachanus, *vir ob eruditionis immenſitatem, morumque ſanctitatem toti orbi venerandiſſimus, ob benevolentiam mihi colendiſſimus.*

JOANNES SELDENUS in Prolegomenis ad Marmorum Arundellianorum Inſcriptiones. *Londini* 1628.

Codicem, qui hæc nobis ſuppeditavit, Samaritanum, *magnis impenſis ante quadriennium aut circiter ex Oriente ſibi comparavit reverendiſſimus Antiſtes,* Jacobus Uſſerius, *Archiepiſcopus* Armachanus, *vir ſummâ pietate, judicio ſingulari, uſque ad miraculum doctus, & literis ſeverioribus promovendis natus. Mecum exemplar, quod vetuſtius eſt, & charactere* Samaritano, *ſcilicet vetuſtiſſimo, &* Ebræis *in uſu ante* Eſdræ *tempora, deſcriptum, pro humanitate ſua, cui plurimum me debere ſemper agnoſco, in* Angliam *circa id tempus communicavit. In* Hiberniam *ſecum poſtmodum tranſvexit, priuſquàm iis, quæ volui unde exſcribere, adverſaria mea diraſſem. Literis igitur nuper rogatus, eas capitum V. & X.* Geneſeos *partes, quæ Patriarcharum tempora deſignant, ex eodem ad me ex* Hibernia *tranſmiſit exſcriptas, ſeu potiùs accuratiſſimè depictas.*

JOANNES

JOANNES GRAVIUS, Aſtronomiæ in Academia *Oxonienſi* Profeſſor *Savilianus* Londini MDCL. 4°. *reverendiſſimo Præſuli*, Jacobo Uſſerio, *Archiepiſcopo* Armachano, *pietate, doctrinâ, cæteriſque animi virtutibus maximi conſpicuo, binas* Abulfedæ *tabulas, unam* Choraſmi, *alteram* Mawaralnahræ, *ſummâ obſervantiâ D. D.*

In Epiſtola ad D. *Georgium Entum* ante D. *Joannis Bainbridgii* Canicularia, ab illo edita. *Oxonia* 1648. 8°.

Eruditos hos, vir doctiſſime, de anno Caniculari commentarios ſcripſit non ita pridem Joannes Bainbridgius, *ſuaſu ac impulſu reverendiſſimi Archiepiſcopi* Armachani.——*Ne autem viri eruditi fœtus unà cum Parente exſpiraret, idem reverendiſſimus Antiſtes me convenit, rogans efflagitánſque, ut id negotii ſuſciperem, Parui non invitus, tum, Præſulis undiquaque doctiſſimi auctoritate commotus, tum ſtudio memoriam Viri mihi, dum vixit, amiciſſimi, conſervandi addutus.*

D. HENRICUS SPELMANNUS in præf. ad Concilia Britannica. *Londini.* 1639.

Claros multos Epiſcopos (fautores hujus operis) *intelligo me dicere: reverendiſſimos in primis tres Metropolitas,* (*licetas eos omni cum honore & humilitate nominaſſe*) *D. D.* Georgium & Gulielmum Cantuarienſes, *atque D.* Jacobum Armachanum.

In notis ad Synodum aliam *S. Patricii*, pag. 59.

Secundam hanc S. Patricii *Synodum ex* Andegavenſi *Bibliotheca tranſcriptam, ad reverendiſſimum Patrem, D.* Jacobum Armachanum *Archiepiſcopum, Primatem* Hiberniæ, *miſit aliquando* Jacobus Sirmondus: *& eandem mihi Præſul idem, eruditione & pietate ſpectatiſſimus*, 1. Aprilis 1628.

D. ROGERUS TWISDEN in præf. ad Hiſtoriæ Anglicanæ ſcriptores antiquos: *Londini* 1652. de *Ailredi* Scripeis —— *quod & digniſſimo* Armachano *debemus, in quo cum incredibili doctrina & rara purioris antiquitatis cognitione, quam*

norunt

Et Tagus & Ganges, forſan & Antipodes,

merum eximius candor, & in inſtruendo imperitiores mira ſuavitas, ſeriâ quâdam & Epiſcopali mixta gravitate, certare digneſcuntur: à quo non parum me in hoc opere promovendo adjutum profiteor, utpotè qui tuto harentem ſepiùs extraxit, & devium in viam reduxit.

GULIELMUS SOMNERUS in præfatione ad Dictionarium Saxonicum *Oxonii* 1659. ſect. 6.

Hujus autem generis liber ille Medicus in Bibliotheca quondàm Regia, Paraphraſi etiam Saxonica, *cujus uſum reverendiſſimo totius* Hiberniæ *Primati*, Jacobo Uſſerio, *Archiepiſcopo* Armachano, *viro quidem incomparabili & ſeculorum omnium memoriâ digniſſimo, me debere gratus fatetur.*

D. JACOBUS WARÆUS, Eques Auratus in Antiquitatibus *Hibernicis: Londini* 1654. cap. XV. pag. 67.

De hac re (i. e. de Academiis ſive ſcholis inſignioribus Hiberniæ) *qui plura ſcire avet, conſulat profunda eruditionis virum, D.* Jacobum Uſſerium Armachanum *in opere ſuo eximio, de* Britannicarum *Eccleſiarum primordiis.*

In præfatione ad S. *Patricii* opuſcula, *Londini* 1656.

Librum ejus (i. e. de tribus Habitaculis) *hactenus ineditum mihi communicavit D.* Jacobus Uſſerius, *nuper Archiepiſcopus* Armachanus, *vir ob eruditionem cum moribus ſuaviſſimis conjunctam celeberrimus. Ejus ſuaſu, & ex illius bibliotheca inſtructiſſima, nec non è nobili codicum MSS. theſauro* Cottoniano, *& aliis, in annotationibus noſtris paſſim citatis, Bibliothecis, conquiſitis ſubſidiis, hoc penſum aggreſſus ſum, eo fine, ut bono publico inſerviat, cui quidem noſtram in ea parte induſtriam prodeſſe is olim exiſtimabat.*

In annotationibus p. 137.

Atque hæc hactenus —— quorum plurima è Britannicarum *Eccleſiarum Antiquitatibus à D.* Jacobo Uſſerio, *nuper Archiepiſcopo* Armachano *editis Anno* 1639. *me hauſiſſe libens agnoſco.*

In notis ad Synodum S. *Patricii*, pag. 116.

Canones hujuſmodi debemus apographo ex antiquo codice MS. Andegavenſi *deſcripto, quod jam olim ad D.* Jacobum Uſſerium, *nuper* Armachanum *Archiepiſcopum, è* Gallia *miſit doctiſſimus* Jacobus Sirmondus.

In notis ad alios novem canones S. *Patricio* adſcriptos. pag. 121.

Quintum & ſextum edidit jam pridem doctiſſimus Jacobus Uſſerius, *nuper Archiepiſcopus* Armachanus.

In præfat. ad librum de Scriptoribus *Hiberniæ. Dublinii.* 1639.

Ex his, ut de MSS. muſei mei taceam, plurimos ſuppeditavit mihi illuſtriſſimus Præſul, Jacobus Uſſerius, *Archiepiſcopus* Armachanus.

Idem in libro de Præſulibus Hiberniæ, pag. 29.

Jacobus Uſſerius &c. *vir propter exquiſitam eruditionem, facundiam, vitæ ſanctimoniam, moréſque humaniſſimos, merito celeberrimus,*

ARTHURUS DUCKIUS, LL. D. de uſu & auctoritate juris civilis *Romanorum, Londini* 1679. lib. 2. cap. 8.

Conſtantinum *magnum fuiſſe in* Britannia *ex* Helena *matre* Britannâ *natum, conſtanter aſſerunt, non ſoli Hiſtoriæ noſtræ Scriptores, ſed & exteri; idémque contra* Julium Firmicum *&* Juſtum Lipſium *ſtrenuè defendit reverendiſſimus* Jacobus Uſſerius Armachanus, *qui*

ſuo

Mrs. Hall's Cottage.

Mrs. Hall's cottage was a very pretty one, and it was kept very neat and clean. Mrs. Hall was a widow, and she had two children, a boy and a girl. The boy's name was Tom, and the girl's name was Mary. Tom was a good boy, and he was very fond of his mother and sister. He was always ready to help them in any way he could. Mary was a little older than Tom, and she was very fond of her brother. She was always ready to play with him when he wanted her to.

Mrs. Hall was a very kind mother, and she was very fond of her children. She was always ready to help them when they needed her. She was a very good woman, and she was very much respected by all who knew her.

The cottage was situated on the side of a hill, and it had a very pretty garden in front of it. The garden was full of flowers, and it was very pleasant to walk in it. Mrs. Hall was very fond of flowers, and she took great pains with her garden. She was always ready to give flowers to her friends when they came to see her.

The cottage had a thatched roof, and it had a chimney at each end. The chimneys were very tall, and they were always smoking when the fire was lighted. The cottage had a door in the middle of the front, and it had a window on each side of the door. The windows were small, but they were very clean.

Inside the cottage there was a kitchen and a parlour. The kitchen was the largest room in the house, and it was the room where Mrs. Hall and her children spent most of their time. The parlour was a small room, and it was only used when Mrs. Hall had company. The parlour was very neatly furnished, and it was very pleasant to sit in it.

Mrs. Hall's cottage was a very happy home, and Tom and Mary were very happy children. They were always ready to help their mother, and they were always ready to play with each other. They were very fond of their home, and they were very fond of their mother.

divinarum humanarumque peritiſſimo, nihil poſſim dicere tam ſublime, quin ejus id virtus ſuperet.

P. 446. in addendis.

Priuſquàm verò abeam à Ptolemæo, *aliquid addam de tot parapegmatis, quæ tribuunt* Ptolemæo. *Faciam verò id verbis* Jacobi Uſſerii, *Archiepiſcopi* Armachani, *&* Hiberniæ *Primatis, viri vaſtæ eruditionis, nec ſine laude nominandi.*

Idem in libro *de vitiis Sermonis* lib. VI. cap. 10. pag. 44. loquens de *Thoma Dempſtero*, qui pro *Scythici* apud *Martialem*, legit *Scotici*, antepenultimâ ſyllabâ productâ:

Atque hoc etiam obſervatum reverendiſſimo Jacobo Uſſerio, Armachano *Archiepiſcopo, & univerſæ* Hiberniæ *Primati, in laudatiſſimo opere* Antiquitatum Britannicarum, *cujus ego in re majori meminiſſe malim, quàm iis, quæ ad pulverem pertinent Grammaticalem: ſed enim & iſthoc occaſione meliori non eo minus fiet: ſummus enim ſummi Viri, & undecunque doctiſſimi, merita de Eccleſia & tota Rep. literaria, nunquam ſinent, ut non æternum ab omnibus literarum amantibus memoria grata celebretur.*

In epiſtola ad D. *Uſſerium* p. 529.

Accepi Diſſertationem tuam de vetere Romana Eccleſiæ Symbolo, ſanè eruditam: quam cum iis, quæ ſummo bono publico adtexuiſti, vocare poſſumus ἀγαθὸν ἀγαθίστος. Quòd verò illa nomini meo inſcripſeris, nimiùm quantùm obſtrinxiſti: Nam quantillus ego ſum, qui tanto à viro eximium hoc beneficium accipio? Equidem gaudeo, gratiáſque ago immortales.

ISAACUS VOSSIUS, in epiſtola ad D. *Uſſerium*, *Holmiæ* ſcriptâ Octobre 1650. in Sylloge pag. 556.

Si non planè ignores eruditionem & magnitudinem Chriſtinæ, *dubitare non poſſis, vir reverendiſſime, opus tuum Chronologicum longè ei fuiſſe gratiſſimum. Bidui tantum effluxit ſpatium, quòd ad manus ejus pervenerit: plurimum verò temporis effluxit ſpatium, ut exiſtimo, ex quo nullum ſi tam charum contigit munus. Placuit ei ſupra modum, cum ipſius operis ordo & œconomia, tùm etiam illud, quòd res Ægyptiacas & Aſiaticas, à nemine hactenùs in unum redactas, diligenter adeò & copiosè tradideris. ——— Legit illa non ſine maxima voluptate Acta illa de* Polycarpo, *quæ* Ignatianis *tuis adfixiſti. Nunc verò, quod alia ejus generis plura à te exſpectet, facit Bibliotheca tua recepta, quam flammis eſſe abſumptam conſtans jam olim ad nos detulerat rumor. Multum itaque & tibi & literis gratulatur, quòd tam inſignis theſaurus ſalvus ad te ſit reverſus.*

——— In notis ad *Barnabæ* Apoſtoli Epiſtolam Catholicam *Londini* 1680. p. 307.

Dum Angliam *luſtro, alia ſeſe obtulit occaſio, quâ ſcriptum illud, quod jam diu lucem merebatur, tandem aliquando divulgaretur. Parabat tum novam* Ignatii *editionem reverendiſſimus* Hiberniæ *Primas*, Uſſerius Armachanus. *Illi itaque poſtulanti, & offerenti, ut unà cum* Ignatianis *hæc quoque* Barnabæ *excuderetur Epiſtola, non tantùm libenter id conceſſi, ſed etiam maximoperè gaviſus ſum, in illas manus incidere antiquiſſimum iſtud monumentum, à quibus immenſum quantum ſplendoris mutuare ſibi poſſet. Et niſi ingens iſthoc incendium, quod non exiguam partem Urbis* Oxonienſis *vaſtavit, omnia quoque exemplaria abſumpſiſſet, pulcherrimam ejus Auctoris editionem jam diu habuiſſemus.*

FRANCISCUS JUNIUS in obſervationibus ad *Willerami* Abbatis Francicam paraphraſin *Cantici Canticorum* Amſtelod. 1655. pag. 248.

——— *Initium, item origo, h. e. illud ex quo alia res ortum trahunt. Priore modo accipitur in illa* Geneſeos *ac præcipuarum V. Teſtamenti hiſtoriarum paraphraſi poeticâ, cujus mihi copiam benignè prorsùs fecit vir maximus,* Jacobus Uſſerius, *Archiepiſcopus* Armachanus, *& totius* Hiberniæ *Primas.*

Idem in Gothico, Runico, Anglo-Saxonico, aliiſque Alphabetis, quæ Gothico Gloſſario præmiſit. pag. 14.

Injectâ interim Commentarioli hujus (i. e. de literis & lingua *Getarum* ſive *Gothorum*, quem edidit *Bonaventura Vulcanius* Lugduni Batavorum 1597.) *mentione, opportunè quoque venit in mentem ejus epiſtola, quam ſuper Auctore præfati opuſculi, pluribúſque aliis rebus hanc ſpectantibus, olim ad me dedit magnus ille ac multæ lectionis Antiſtes,* Jacobus Uſſerius, *Archiepiſcopus* Armachanus, *totiúſque* Hiberniæ *Primas.*

Idem in præfatione ad paraphraſin *Geneſeos* Saxonicè *Amſtel.* 1655.

Supervacaneum eſſet, Lector benevole, pluribus verbis hoc in loco repetere, quæ non ita pridem de Paraphraſeos hujus Auctore attigi pag. 248. obſervationum noſtrarum in VVilleramum, *ubique præclarum hunc recondiræ antiquitatis theſaurum acceptum ſero ſummo Præſuli, & nunquam non ſupra merita ſua laudato,* Jacobo Uſſerio, *Archiepiſcopo* Armachano, *& totius* Hiberniæ *Primati.*

CLAUDIUS SARRAVIUS in epiſtola ad D. *Uſſerium* Octobre 1647. pag. 521.

Dudum tibi obſtrictum pro honorifica in Ignatio *nominis mei mentione, novo rurſùs beneficio devincire voluiſti. Dono enim tuo accepi eximiam tuam Diatribam de Symbolis veteris Eccleſiæ. Pro tuis iſtis ergà me meritis debitam rependo gratiarum actionem. Magna cum voluptate, nec ſine fructu legi, poſtrema hæc tua opuſcula, in quibus ingenium ingenii vigorem*

delectatus fuerim, quàm excitatus in inſtituto meo perſequendo, publico documento conſtare velim.

LUDOVICUS DE DIEU in præfatione ad Commentarium in IV. Evangelia *Lugd. Bat.* 1631. loquens de edendo in IV. Evangelia, præſertim Syriacè verſa Commentario:

Quo in inſtituto paucis poſt ſeptimanis factus ſui confirmatior, quum exemplum illarum, quas dixi, Epiſtolarum, *ſimul &* Apocalypſeos *exemplar aliud MS. elegantiſſimo charactere Syro exaratum, addito etiam divino Beati* Ephremi *tractatu de amore ſapientiæ, ab ornatiſſimo, doctiſſimo, & æternâ memoriâ digno Præſule,* Jacobo Uſſerio, *Archiepiſcopo* Armachano, *qui & ante biennium me* Pentateucho Samaritano *beaverat, ex* Hibernia *allatum fuit.*

—— Ad S. *Matthæi* cap. XIX. v. 5.

Neque hîc tantùm, ſed & in aliis plurimis Pentateuchi *locis τῶν LXX. interpretationem ad* Samaritanum *magis, quàm* Hebræum, *exemplar accedere, aliàs fortaſſe, ſi vitam Deus oriſmque conceſſerit, beneficio reverendiſſimi, ampliſſimi, ingenio, virtute, eruditione cultiſſimi Præſulis,* Jacobi Uſſerii, *Archiepiſcopi* Armachani, *à cujus liberalitate exemplar* Samaritanum *penès me habeo, oſtendere dabitur.*

BERTIUS in Geographicis Tabulis, *Amſtelodami* 1616.

—— *Quam quum iſta ſcriberemus, ornabat* Jacobus Uſſerius, *Theologus, eruditione & pietate & ſcriptis in primis clarus: ei patria* Dublinum.

MORANEZIUS, in Anti-Janſenio ſuo:

Non ipſe primus excogitavit, ſed à Calviniſtis *accepit, præcipuéque à* Jacobo Uſſerio, *inſigni* Calviniſtâ, Hiberno, *qui anno* 1631. *librum edidit, inſcriptum,* Gotteſchalci *&c. neque ſenſum duntaxat, ſed verba etiam ferè ipſa tranſcripſit* Janſenius; *neque tamen, ut æquum erat, ullam ejus mentionem facere dignatus eſt. Diſp.* XI. §. 1.

ALEXANDER MORUS, dedicat D. *Uſſerio* Orationem ſuam, cui titulus *Calvinus, Genevæ* habitam 1648. Epiſtolam in Lectoris *Uſſeriani* nominis ſtudioſiſſimi gratiam hîc exſcribo.

Diu quæſitum inveni tandem Patronum Calvino *dignum, Reverendiſſime Vir Dei, nec diu quæſitum inveni tamen ΑΝΤΙΔΩΡΟΝ te non indignum, ſi materiam ſpectas, non induſtriam. Nec tam inveni, quàm reperi. Quod enim abſque divina quadam virgula contigiſſe non equidem putaverim, quo die proditura erat in lucem publicam hæc mea, quâ* Calvini *laudes ac vindicias complexus ſum, Oratio, illo ipſo die tuis me literis beâſti ſummâ humanitate conditis, &* Ignatiana *à te edita, niſi libri moles obſtitiſſet, eodem tempore miſſurum te fuiſſe ſignificaſti, ac leviculam, quæ tua eſt modeſtia, æſtimatione meâ prorſus auream, de veteris Eccleſiæ Symbolis, ne prorſus ΑΣΥΜΒΟΛΟΣ, ut tu ſciè loqueris, ad nos ſcilicet accederes, Diatribam literis tuis, Diatribe Iconem tuam comitem adjunxiſti. Nempe nos* Epiroæ, *qui nec faciem tuam nec te loquentem (nam ſic quoque melius te videndum prabes) vidimus unquam, ne deſideremus expreſſiſſimam effigiem animi tui, calamus tuus effecit, ne digniſſimam ideam oris tui & inſtar, effecit celum. Ego certè, qui te ſeculi noſtri* Athanaſium *vocare ſoleo,* ΠΕΖΟΝ ΤΟΙΣ ΤΑΠΕΙΝΟΤΕΡΟΙΣ, ΥΨΗΛΟΤΕΡΟΝ ΤΟΙΣ ΜΕΤΕΩΡΟΤΕΡΟΙΣ, ΦΙΛΟΞΕΝΟΝ, ΙΚΕΣΙΟΝ, ΑΠΟΤΡΟΠΑΙΟΝ, *ſic de ille veteres, nos de te loquimur, qui juxta cum illo duorum admirabilium lapidum naturam imitaris, & percutientibus Adamas, diſſidentibus Magnes occurris:* ΤΟΙΣ ΠΑΙΟΥΣΙΝ ΑΔΑΜΑΣ, ΤΟΙΣ ΔΕ ΣΤΑΣΙΑΖΟΥΣΙ ΜΑΓΝΗΤΙΣ; *faciam ut ipſum paulò libentiùs, poſtæquàm te novi* ΥΨΗΛΟΝ ΜΕΝ ΤΟΙΣ ΕΡΓΟΙΣ, ΤΑΠΕΙΝΟΝ ΔΕ ΤΩ ΦΡΟΝΗΜΑΤΙ, ΚΑΙ ΤΗΝ ΜΕΝ ΑΡΕΤΗΝ ΑΠΡΟΣΙΤΟΝ, ΤΗΝ ΕΝΤΥΧΙΑΝ ΔΕ ΚΑΙ ΑΙΔΑΝ ΕΠΙΡΟΣΙΤΟΝ: *ac denique (liceat hoc enim cum cæteris encomium, quod* Nazianzenus *tribuit* Athanaſio, *tibi reddere,* ΑΤΕΛΙΚΟΝ ΤΟ ΕΙΔΟΣ, ΑΤΕΛΙΚΩΤΕΡΩΝ ΤΗΝ ΔΙΑΝΟΙΑΝ. *Sed quid rependam? Etſi nec tua ſors deſideras redhoſtiendi vicem, nec mea ſuppeditat remunerandi facultatem. Accipe tamen obſervantiæ in te meæ Symbolum, ſed benigno & qualem tua præfert vultus à me delineatam imaginem* Calvini, *qua, niſi fallor, identidem oſtendes tibi te. Quas enim laudes ille meruit, cum apicibus veſtris propè major libenter carendo exſtitit, pariter ii merentur, qui quò celſiori honoris faſtigio ſupra cæteros mortales eminent, eò majori virtutum beneficio Eccleſiæ commodant, & Solis inſtar, lucent ut proſint. Neque verò ſummis dignitatibus ad privatas utilitates aut ſeculi typhum abutuntur, nec dominationem in Chriſti gregem uſurpant, quod* Petrus *interdixit,* Petrus *ille, cujus interèa Succeſſores profitentur, qui doctrinam reſpuunt.* Uſſerius *profectò adeò nihil tale molitur, ut aurea Eccleſiæ tempora nobis referat, nec infra ſe quicquam putet, quod ad ædificationem fidelium, quibus Angeli miniſtrant & Archangeli, pertineat. Sic eſt, Vir maxime: Quâcunque viâ nobis occurris ingens, nunquam tamen ingentior, quàm cùm ex illa, in qua te Deus collocavit, ſublimi ſpeculâ deſcendis ad Paſſeritia cura laboriosa munia, ut propiùs afflictis opem feras, & commodiùs innaſcentem agro Domini horrendam ſilicem ac infelix lolium avellas. Non te majorem unquam ipſa ſedes* Armachana *vidit rebus florentibus, quàm nunc* Londinum *in mediis erumnis, quas inſularum loco habes. Tanti penè fuit ſua Præſulibus decora & ſpes adimi, ut nobis hoc æquabilis in utraque ſorte animi ſpecimen proderes. Multò minùs debes*

dignitatis

dignitatis tuæ culmini, quàm tua dignitas virtutum tuarum cœleſtium ſplendori. Sed inter omnes virtutes tuas ipſa præcipuè micat animi moderatio, dicam, an magnitudo, quâ dùm te nimiùm plus demittis, longè altius aſſurgis, quàm faſtu & pompâ tot alii toto paſſim orbe.

Quas tulit ad ſcenam ventoſo gloria curru.

Multùm profectò Eccleſiæ dederas, quamvis nihil ei dediſſes præter exemplum. Quamvis nec viro Apoſtolico dignarum concionum frequentiâ, nec ſcriptorum non æſtimandâ utilitate eis & ultra Oceanum nobis & Poſteris profuiſſes; quamvis nec errorum novitatem, ac veritatis antiquitatem fortiter aſſeruiſſes, nec tot veteris Eccleſiæ theſauros felicissimâ eruiſſes induſtriâ; quamvis nec opus illud idiomate patrio dediſſes, nuper à nobis avidè luſtratum, quô Theologia Summam, ſed quàm illuſtri brevitate, quàm verſutâ ſimplicitate! complexus es; quamvis nec tuum peſſimi foret Bibliotheca ſpirans, nec Bibliotheca tua Muſeum obambulans, ut veterum dictum detorqueam: quidni enim obambulas, cujus pretioſa ſupellex tam ſæpè mare tranat, & Eruditis totius orbis Europæi *veteris ævi memorias, & Orientis opes tam effusè dilargitur, ut œcumenica ſuo quodam jure dici mereatur? Mirari tamen operæ pretium eſt, ut nihil eſſet in te aliud, extremam in ſupremo dignitatis & eruditionis faſtigio modeſtiam. Nam cùm hæ duæ res, licèt ſingulæ, licèt modicæ, ſui plenos & veſanos homines reddere ſoleant, dignitas & eruditio, meritò ſtupemus in te felici nexu copulatas atque ad ſummum perductas nihil ex illa divina tua virtute delibare: humilitatem dico, quæ, tametſi repugnante apud Latinos vocabulo, virtutum omnium apud Chriſtianos altiſſima eſt; ſed cum hæc ipſa virtus plura dicere nos vetat: laudes enim ſpernit, quibus non eſt ullum aliis acroama jucundius: tum epiſtolæ modus tuas non capit. Voto finienda præfatio eſt. Deus immortalis Pater Domini noſtri* Jeſu Chriſti *Eccleſiæ ſuæ laboranti velut è cœli machina opportuno tempore ſuccurrat. Inſulis veſtris Fortunatarum elogium & Alcyonia reddat, adeóque te perdiù rebus afflictis grande ſolatium intereſſe patiatur. Sera ſit, & noſtris demùm nota nepotibus, dies, quæ cœlo tradat, quô mundus non eſt dignus,* Uſſerium. *Hic ſemper ſit* Britanniæ, *quod* Auguſtinus Hipponi, *nec illa unquam, ſicut hac olim, Præſulem ademptum ſentiat. Vale, maximum* Britanniæ *Decus, & à nobis oblatum non illibenter ſuſcipe* Genevæ *Decus maximum. E muſeo meo. III. Non. Jul. An. vulgaris Æræ Chriſtianæ* MDCXLVIII.

Auctor Vindiciarum *Hiberniæ* adversùs *Dempſterum Scotum*:

Quòd ſi adverſæ religionis homines inferere voluiſſem, verè affirmare poſſem, quòd Uſſerium *alterum nunquam viderit* Scotia: *cujus utinam ſublime ingenium atque humaniſſimos mores infauſta inter Sollarios educatio neverſata non fuiſſet.*

Digitized by Google

TABULA

In quâ, ANNI MUNDI cum ANNIS OLYMPICIS, & ANNIS ab URBE CONDITA componuntur, juxta computum USSERIANUM.

UT ſequentis Tabulæ ratio pateat, quædam hic monere non etit inutile.

1°. Cùm Uſſerius non ab eodem Anni Solaris puncto ordiatur Annos Mundi, Olympiadum, & Urbis Conditæ, fieri non potuit ut illi, hâc in Tabulâ, integri ſecum invicem componerentur. Quicquid peragi poterat præſtitum eſt, ut ſcilicet varii illi Anni, maximâ ſui parte, quantùm fieri licuit, ſibi invicem reſponderent.

2°. Uſſerius, quæ erat ejus *ἀυτόκρισις*, initium Annorum Mundi ſemper ſumit ab Autumno, die nempe 22°. Octobris. Annos verò Olympicos orditur à Solſtitio Æſtivo circa finem Junii. Urbis Conditæ annos quod attinet, Uſſerius rariùs quidem, aliúdque agens, ad eos digitum intendit, Conſulum nomina referens; Verùm nulli dubitamus, quin juxta ejus Methodum, initium annorum ab Urbe Condita ſumi debeat ab XI. Calendas Maii, ſeu die Aprilis 21°. quâ inter omnes convenit jacta fuiſſe Romæ fundamenta.

3°. Cùm Annus primus Olympicus inceperit Anno Mundi 3228. ad finem vergente, cúmque Roma fundata fuerit deſinente anno Olympico 28°. neceſſe fuit, ut anni ab Urbe Condita cum reliquis componi poſſent, annum primum Olympicum detrahere ad Annum Mundi 3229. cum quo reverà magnâ ex parte decurrit, à menſe ſcilicet Octobri deſinente, uſque ad finem Junii ſequentis. Hæcque fuit cauſa, cur Annos Mundi 3228. & 3229. unco jungeremus, ad quorum utrumque pertinet.

4°. Exemplum clariùs docebit quouſque ſibi invicem reſpondeant Anni in hâc Tabulâ diſpoſiti. Annus ſecundus Olympiadis X. qui conjungitur cum Anno Mundi 3266, & anno V. C. undecimo, quaſi tres illi ſimul decurrerint, reſpondet quatuor ultimis menſibus, vel circiter, Anni Mundi anteacti 3265. Julio ſcilicet, Auguſto, Septembri & Octobri; reſpondet etiam octo primis menſibus anni 3266. è cujus regione ponitur, Novembri nempe, Decembri, Januario &c. Idem ille annus Olympicus concurrit cum duobus, vel circiter, primis menſibus, Maio & Junio, anni undecimi ab Urbe Condita, & cum decem ultimis anni ſequentis duodecimi.

Annus verò V. C. undecimus reſpondet ſex ultimis menſibus Anni Mundi 3266. ab Aprili deſinente uſque ad 22^dum. diem Octobris, & deinde ſex primis menſibus anni ſequentis 3267. a 22^a. Octobris uſque ad 21um. Aprilis. Eadem eſt reliquorum omnium ratio.

5°. Cæterùm ſi quis Annos Urbis Conditæ Varronianos componere velit cum Annis Mundi & Olympicis, id facillimè ope hujus Tabulæ exequetur, modò meminerit, Uſſerium initium Romæ ponere quinque annis tardiùs quàm fecerat Varro. Qui enim ſumet annum V. C. quintum ſuperiorem ab Uſſeriano, habebit annum Varronianum. Sic, verbi gratiâ, annus qui Conſules habuit P. Cornelium Scipionem & T. Sempronium Longum, Uſſerio eſt Annus V. C. 531. Mundi 3786. At Varroni idem ille Annus numeratur V. C. 536. Mundi 3791. & ſic de cæteris.

Digitized by

Anni Mundi.	Anni Olympiad		Anni ab V. C.
3228	Ol. I. incipit circa Solstitium A.	1	
3229		2	
3230		3	
3231		4	
3232	Ol. II.	1	
3233		2	
3234		3	
3235		4	
3236	Ol. III.	1	
3237		2	
3238		3	
3239		4	
3240	Ol. IV.	1	
3241		2	
3242		3	
3243		4	
3244	Ol. V.	1	
3245		2	
3246		3	
3247		4	
3248	Ol. VI.	1	
3249		2	
3250		3	*
3251		4	
3252	Ol. VII.	1	
3253		2	
3254		3	
3255		4	1
3256	Ol. VIII.	1	2
3257		2	3
3258		3	4
3259		4	5
3260	Ol. IX.	1	6
3261		2	7
3262		3	8
3263		4	9
3264	Ol. X.	1	10
3265		2	11
3266		3	12
3267		4	13
3268	Ol. XI.	1	14
3269		2	15
3270		3	16
3271		4	17
3272	Ol. XII.	1	18
3273		2	19
3274		3	20
3275		4	21
3276	Ol. XIII.	1	22
3277		2	23
3278		3	24
3279		4	25
3280	Ol. XIV.	1	26
3281		2	27
3282		3	28
3283		4	29
3284	Ol. XV.	1	30
3285		2	31
3286		3	32
3287		4	33
3288	Ol. XVI.	1	34
3289		2	35
3290		3	36
3291		4	37
3292	Ol. XVII.	1	38
3293		2	39
3294		3	40
3295		4	41
3296	Ol. XVIII.	1	42
3297		2	43
3298		3	44
3299		4	45
3300	Ol. XIX.	1	46
3301		2	47
3302		3	48
3303		4	49
3304	Ol. XX.	1	50
3305		2	51
3306		3	52
3307		4	53
3308	Ol. XXI.	1	54
3309		2	55
3310		3	56
3311		4	57
3312	Ol. XXII.	1	58
3313		2	59
3314		3	60
3315		4	61
3316	Ol. XXIII.	1	62
3317		2	63
3318		3	64
3319		4	65
3320	Ol. XXIV.	1	66
3321		2	67
3322		3	68
3323		4	69
3324	Ol. XXV.	1	70
3325		2	71
3326		3	72
3327		4	73
3328	Ol. XXVI.	1	74
3329		2	75
3330		3	76
3331		4	77
3332	Ol. XXVII.	1	78
3333		2	79
3334		3	80
3335		4	81
3336	Ol. XXVIII.	1	82
3337		2	83
3338		3	84
3339		4	85
3340	Ol. XXIX.	1	86
3341		2	87
3342		3	88
3343		4	89
3344	Ol. XXX.	1	90
3345		2	91
3346		3	92
3347		4	93
3348	Ol. XXXI.	1	94
3349		2	95
3350		3	96
3351		4	97
3352	Ol. XXXII.	1	98
3353		2	99
3354		3	100
3355		4	101
3356	Ol. XXXIII.	1	102
3357		2	103
3358		3	104
3359		4	105
3360	Ol. XXXIV.	1	106
3361		2	107
3362		3	108
3363		4	109
3364	Ol. XXXV.	1	110
3365		2	111
3366		3	112
3367		4	113
3368	Ol. XXXVI.	1	114
3369		2	115
3370		3	116
3371		4	117
3372	Ol. XXXVII.	1	118
3373		2	119
3374		3	120
3375		4	121
3376	Ol. XXXVIII.	1	122
3377		2	123
3378		3	124
3379		4	125
3380	Ol. XXXIX.	1	126
3381		2	127
3382		3	128
3383		4	129
3384	Ol. XL.	1	130
3385		2	131
3386		3	132
3387		4	133
3388	Ol. XLI.	1	134
3389		2	135
3390		3	136
3391		4	137
3392	Ol. XLII.	1	138
3393		2	139
3394		3	140
3395		4	141
3396	Ol. XLIII.	1	142
3397		2	143
3398		3	144
3399		4	145
3400	Ol. XLIV.	1	146
3401		2	147
3402		3	148
3403		4	149
3404	Ol. XLV.	1	150
3405		2	151
3406		3	152
3407		4	153
3408	Ol. XLVI.	1	154
3409		2	155
3410		3	156
3411		4	157
3412	Ol. XLVII.	1	158
3413		2	159
3414		3	160
3415		4	161
3416	Ol. XLVIII.	1	162
3417		2	163
3418		3	164
3419		4	165
3420	Ol. XLIX.	1	166
3421		2	167
3422		3	168
3423		4	169
3424	Ol. L.	1	170
3425			

Roma fundata juxta *Varronem anno 3°. Olymp. VI. et juxta Ogygium, et Fabio Pictore, anno 4°. decimante Olymp. VII.

Anni Mundi.	Anni Olympici		Anni ab V. C.
3426		2	171
3427		3	172
3428		4	173
3429	Ol. LI.	1	174
3430		2	175
3431		3	176
3432		4	177
3433	Ol. LII.	1	178
3434		2	179
3435		3	180
3436		4	181
3437	Ol. LIII.	1	182
3438		2	183
3439		3	184
3440		4	185
3441	Ol. LIV.	1	186
3442		2	187
3443		3	188
3444		4	189
3445	Ol. LV.	1	190
3446		2	191
3447		3	192
3448		4	193
3449	Ol. LVI.	1	194
3450		2	195
3451		3	196
3452		4	197
3453	Ol. LVII.	1	198
3454		2	199
3455		3	200
3456		4	201
3457	Ol. LVIII.	1	202
3458		2	203
3459		3	204
3460		4	205
3461	Ol. LIX.	1	206
3462		2	207
3463		3	208
3464		4	209
3465	Ol. LX.	1	210
3466		2	211
3467		3	212
3468		4	213
3469	Ol. LXI.	1	214
3470		2	215
3471		3	216
3472		4	217
3473	Ol. LXII.	1	218
3474		2	219
3475		3	220
3476		4	221
3477	Ol. LXIII.	1	222
3478		2	223
3479		3	224
3480		4	225
3481	Ol. LXIV.	1	226
3482		2	227
3483		3	228
3484		4	229
3485	Ol. LXV.	1	230
3486		2	231
3487		3	232
3488		4	233
3489	Ol. LXVI.	1	234
3490		2	235
3491		3	236
3492		4	237
3493	Ol. LXVII.	1	238
3494		2	239
3495		3	240
3496		4	241
3497	Ol. LXVIII.	1	242
3498		2	243
3499		3	244
3500		4	245
3501	Ol. LXIX.	1	246
3502		2	247
3503		3	248
3504		4	249
3505	Ol. LXX.	1	250
3506		2	251
3507		3	252
3508		4	253
3509	Ol. LXXI.	1	254
3510		2	255
3511		3	256
3512		4	257
3513	Ol. LXXII.	1	258
3514		2	259
3515		3	260
3516		4	261
3517	Ol. LXXIII.	1	262
3518		2	263
3519		3	264
3520		4	265
3521	Ol. LXXIV.	1	266
3522		2	267
3523		3	268
3524		4	269
3525	Ol. LXXV.	1	270
3526		2	271
3527		3	272
3528		4	273
3529	Ol. LXXVI.	1	274
3530		2	275
3531		3	276
3532		4	277
3533	Ol. LXXVII.	1	278
3534		2	279
3535		3	280
3536		4	281
3537	Ol. LXXVIII.	1	282
3538		2	283
3539		3	284
3540		4	285
3541	Ol. LXXIX.	1	286
3542		2	287
3543		3	288
3544		4	289
3545	Ol. LXXX.	1	290
3546		2	291
3547		3	292
3548		4	293
3549	Ol. LXXXI.	1	294
3550		2	295
3551		3	296
3552		4	297
3553	Ol. LXXXII.	1	298
3554		2	299
3555		3	300
3556		4	301
3557	Ol. LXXXIII.	1	302
3558		2	303
3559		3	304
3560		4	305
3561	Ol. LXXXIV.	1	306
3562		2	307
3563		3	308
3564		4	309
3565	Ol. LXXXV.	1	310
3566		2	311
3567		3	312
3568		4	313
3569	Ol. LXXXVI.	1	314
3570		2	315
3571		3	316
3572		4	317
3573	Ol. LXXXVII.	1	318
3574		2	319
3575		3	320
3576		4	321
3577	Ol. LXXXVIII.	1	322
3578		2	323
3579		3	324
3580		4	325
3581	Ol. LXXXIX.	1	326
3582		2	327
3583		3	328
3584		4	329
3585	Ol. XC.	1	330
3586		2	331
3587		3	332
3588		4	333
3589	Ol. XCI.	1	334
3590		2	335
3591		3	336
3592		4	337
3593	Ol. XCII.	1	338
3594		2	339
3595		3	340
3596		4	341
3597	Ol. XCIII.	1	342
3598		2	343
3599		3	344
3600		4	345
3601	Ol. XCIV.	1	346
3602		2	347
3603		3	348
3604		4	349
3605	Ol. XCV.	1	350
3606		2	351
3607		3	352
3608		4	353
3609	Ol. XCVI.	1	354
3610		2	355
3611		3	356
3612		4	357
3613	Ol. XCVII.	1	358
3614		2	359
3615		3	360
3616		4	361
3617	Ol. XCVIII.	1	362
3618		2	363
3619		3	364
3620		4	365
3621	Ol. XCIX.	1	366
3622		2	367
3623		3	368
3624		4	369
3625	Ol. C.	1	370
3626		2	371
3627		3	372
3628		4	373
3629	Ol. CI.	1	374
3630		2	375
3631		3	376
3632		4	377

Digitized by Google

Anni Mundi.	Anni Olympici	Anni ab V. C.
3840		4 585
3841	Ol. CLIV.	1 586
3842		2 587
3843		3 588
3844		4 589
3845	Ol. CLV.	1 590
3846		2 591
3847		3 592
3848		4 593
3849	Ol. CLVI.	1 594
3850		2 595
3851		3 596
3852		4 597
3853	Ol. CLVII.	1 598
3854		2 599
3855		3 600
3856		4 601
3857	Ol. CLVIII.	1 602
3858		2 603
3859		3 604
3860		4 605
3861	Ol. CLIX.	1 606
3862		2 607
3863		3 608
3864		4 609
3865	Ol. CLX.	1 610
3866		2 611
3867		3 612
3868		4 613
3869	Ol. CLXI.	1 614
3870		2 615
3871		3 616
3872		4 617
3873	Ol. CLXII.	1 618
3874		2 619
3875		3 620
3876		4 621
3877	Ol. CLXIII.	1 622
3878		2 623
3879		3 624
3880		4 625
3881	Ol. CLXIV.	1 626
3882		2 627
3883		3 628
3884		4 629
3885	Ol. CLXV.	1 630
3886		2 631
3887		3 632
3888		4 633
3889	Ol. CLXVI.	1 634
3890		2 635
3891		3 636
3892		4 637
3893	Ol. CLXVII.	1 638
3894		2 639
3895		3 640
3896		4 641
3897	Ol. CLXVIII.	1 642
3898		2 643
3899		3 644
3900		4 645
3901	Ol. CLXIX.	1 646
3902		2 647
3903		3 648
3904		4 649
3905	Ol. CLXX.	1 650
3906		2 651
3907		3 652
3908		4 653
3909	Ol. CLXXI.	1 654
3910		2 655
3911		3 656
3912		4 657
3913	Ol. CLXXII.	1 658
3914		2 659
3915		3 660
3916		4 661
3917	Ol. CLXXIII.	1 662
3918		2 663
3919		3 664
3920		4 665
3921	Ol. CLXXIV.	1 666
3922		2 667
3923		3 668
3924		4 669
3925	Ol. CLXXV.	1 670
3926		2 671
3927		3 672
3928		4 673
3929	Ol. CLXXVI.	1 674
3930		2 675
3931		3 676
3932		4 677
3933	Ol. CLXXVII.	1 678
3934		2 679
3935		3 680
3936		4 681
3937	Ol. CLXXVIII.	1 682
3938		2 683
3939		3 684
3940		4 685
3941	Ol. CLXXIX.	1 686
3942		2 687
3943		3 688
3944		4 689
3945	Ol. CLXXX.	1 690
3946		2 691
3947		3 692
3948		4 693
3949	Ol. CLXXXI.	1 694
3950		2 695
3951		3 696
3952		4 697
3953	Ol. CLXXXII.	1 698
3954		2 699
3955		3 700
3956		4 701
3957	Ol. CLXXXIII.	1 702
3958		2 703
3959		3 704
3960		4 705
3961	Ol. CLXXXIV.	1 706
3962		2 707
3963		3 708
3964		4 709
3965	Ol. CLXXXV.	1 710
3966		2 711
3967		3 712
3968		4 713
3969	Ol. CLXXXVI.	1 714
3970		2 715
3971		3 716
3972		4 717
3973	Ol. CLXXXVII.	1 718
3974		2 719
3975		3 720
3976		4 721
3977	Ol. CLXXXVIII.	1 722
3978		2 723
3979		3 724
3980		4 725
3981	Ol. CLXXXIX.	1 726
3982		2 727
3983		3 728
3984		4 729
3985	Ol. CXC.	1 730
3986		2 731
3987		3 732
3988		4 733
3989	Ol. CXCI.	1 734
3990		2 735
3991		3 736
3992		4 737
3993	Ol. CXCII.	1 738
3994		2 739
3995		3 740
3996		4 741
3997	Ol. CXCIII.	1 742
3998		2 743
3999		3 744
4000		4 745
4001	Ol. CXCIV.	1 746
4002		2 747
4003		3 748
4004		4 749
4005	Ol. CXCV.	1 750
4006		2 751
4007		3 752
4008		4 753
4009	Ol. CXCVI.	1 754
4010		2 755
4011		3 756
4012		4 757
4013	Ol. CXCVII.	1 758
4014		2 759
4015		3 760
4016		4 761
4017	Ol. CXCVIII.	1 762
4018		2 763
4019		3 764
4020		4 765
4021	Ol. CXCIX.	1 766
4022		2 767
4023		3 768
4024		4 769
4025	Ol. CC.	1 770
4026		2 771
4027		3 772
4028		4 773
4029	Ol. CCI.	1 774
4030		2 775
4031		3 776
4032		4 777
4033	Ol. CCII.	1 778
4034		2 779
4035		3 780
4036		4 781
4037	Ol. CCIII.	1 782
4038		2 783
4039		3 784
4040		4 785
4041	Ol. CCIV.	1 786
4042		2 787
4043		3 788
4044		4 789
4045	Ol. CCV.	1 790
4046		2 791
4047		3 792
4048		4 793
4049	Ol. CCVI.	1 794
4050		2 795
4051		3 796
4052		4 797
4053	Ol. CCVII.	1 798
4054		2 799
4055		3 800
4056		4 801
4057	Ol. CCVIII.	1 802
4058		2 803
4059		3 804
4060		4 805
4061	Ol. CCIX.	1 806
4062		2 807
4063		3 808
4064		4 809
4065	Ol. CCX.	1 810
4066		2 811
4067		3 812
4068		4 813
4069	Ol. CCXI.	1 814
4070		2 815
4071		3 816
4072		4 817
4073	Ol. CCXII.	1 818
4074		2 819
4075		3 820
4076		4 821

Finis Tabulæ.

Digitized by Google

JACOBI USSERII
ARMACHANI

ANNALIUM
PARS PRIOR.

A

TEMPORIS HISTORICI PRINCIPIO
USQUE AD MACCABAICORUM
INITIA PRODUCTA.

UNA CUM RERUM ASIATICARUM
ET ÆGYPTIACARUM
CHRONICO.

Digitized by Google

Digitized by Google

ANNALES
VETERIS TESTAMENTI,
A PRIMA MUNDI ORIGINE DEDUCTI.

1. a. IN principio creavit DEUS Cœlum & Terram. [*Genes. I.* 1.] quod temporis principium (juxta noſtram Chronologiam) incidit in noctis illius initium, quæ XXIII diem Octobris præceſſit, in anno periodi Julianæ 710. 710 4004

Primo igitur ſeculi die, (*Octob.* 23. *feriâ* 1.) cum ſupremo Cœlo creavit Deus Angelos: deinde ſummo operis faſtigio primùm perfecto, ad ima Mundanæ hujus fabricæ fundamenta progreſſus mirandus artifex, infimum hunc globum ex Abyſſo & Terrâ conflatum conſtituit; concinentibus & collaudantibus eum ſimul omnibus ipſius Angelis. [*Job. XXXVIII.* 7.] Cúmque Terra eſſet inanis & vacua, & tenebræ eſſent in ſuperficie Abyſſi: in ipſo primi diei medio creata eſt Lux; quam à Tenebris diſtinguens Deus, illam appellavit Diem, has Noctem.

Secundo die, (*Octob.* 24. *fer.* 2.) creato expanſo (quod Cœlum eſt appellatum) diſtinctio eſt facta inter aquas ſuperiores, & inferiores Terræ circumfuſas.

Tertio die, (*Octob.* 25. *fer.* 3.) Aquis inferioribus in locum unum confluentibus, emerſit Terra arida. Aquas in Mare congregavit Creator: emiſſis interim fluviis, qui in Mare refluerent. [*Eccleſiaſt. I.* 7.] Terram, omne genus Herbæ & Plantæ, cum ſeminibus & fructibus, germinare fecit. Præ aliis autem locis, Paradiſum in Edene plantis ornavit: in quibus, Arbor Vitæ & Arbor ſcientiæ boni ac mali. (*Gen.* II. 8, 9.)

Quarto die, (*Octob.* 26. *fer.* 4.) Sol, Luna, & reliqua Sidera creata ſunt.

Quinto die, (*Octob.* 27. *fer.* 5.) Aquatilia & volatilia animantia producta ſunt; & fœcunditate donata.

Sexto die, (*Octob.* 28. *fer.* 6.) Terreſtria animalia creata ſunt; tùm Gradientia, tùm Repentia. Demùm verò Homo, ad imaginem Dei in divinâ Mentis ſcientiâ [*Coloſſ. III.* 10.] & genuinâ Voluntatis ſanctitate [*Epheſ. IV.* 24.] præcipuè conſiſtentem, conditus eſt. Ille ſtatim reliquis animalibus, divinitùs ad ſe adductis, ut Dominus eorum deſignatus, nomina impoſuit. In quibus cùm adjutricem ſibi ſimilem non inveniret; ne ſociâ neceſſariâ careret, Deus, coſtâ ex dormientis latere deſumptâ, Mulierem formavit, atque in uxorem illi tradidit, Conjugii lege inſtitutâ. Tùm conjugibus benedicens, fœcunditatem eis tribuit, & dominium in animantia: eisque omnibus de cibo liberaliter provident. Denique, peccato in Mundum hucuſque non ingreſſo, *inſpexit Deus quicquid fecerat, ecce autem* BONUM *erat valdè. Sic fuit veſpera & fuit mane diei ſexti.* [*Gen. I.* 31.]

Septimo die, (*Octob.* 29. *fer.* 7.) cùm perfeciſſet Deus opus ſuum quod fecerat, quievit ab omni opere; & diei ſeptimo benedicens, Sabbatum inſtituit & conſecravit. [*Gen. II.* 2, 3.] quippe in quo *reſpiravit* (ut humano more ipſe de ſe loquitur, *Exod. XXXI.* 17.) *& recreavit ſe:* nec dum (ut videtur) peccato admiſſo, aut pœnâ ſontibus (vel Angelis, vel Hominibus) à Deo inflictâ. Unde dies hic poſteà conſtitutus eſt ſignum tùm ſanctificationis noſtræ in hoc ſæculo, [*Exod. XXXI.* 13.] tùm æterni illius ſabbatiſmi, quo in futuro ab omnibus peccati & reliquiis & pœnis plenam liberationem expectamus. [*Heb. IV.* 4, 9, 10.]

Poſt primam mundi ſeptimanam, videtur Deus conjuges in hortum Edenis introduxiſſe, atque eſu Arboris ſcientiæ boni ac mali eis interdixiſſe; reliquarum omnium arborum uſu liberè conceſſo.

Diabolus, Deo gloriam, Homini felicitatem invidens, Mulierem per ſerpentem ad peccandum ſollicitat: unde & ipſe *Serpentis antiqui* nomen obtinuit. [*Apocal. XII.* 9. *& XX.* 2.] Mulier per ſerpentem, Vir per mulierem ſeductus, Dei præceptum de abſtinentiâ à fructu vetito transgreditur. Citatis & convictis pœnæ imponuntur: addità tamen promiſſione de ſemine mulieris caput ſerpentis contrituro, id eſt, Chriſto Diaboli opera diſſoluturo. [1. *Joh. III.* 8. *Rom. XVI.* 20.] Unde tunc primùm mulieri *Eva* nomen à marito eſt impoſitum: [*Gen. III.* 20.] quòd mater futura eſſet omnium viventium non naturalem tantùm vitam, ſed illam quoque, quæ eſt per

fidem in semen ipsius, Messiam promissum, quomodo & post eam *Sara* fidelium mater est habita. [1. *Pet. III.* 6. *Galat. IV.* 31.]

Primi parentes, vestibus pelliceis à Deo amicti, ex horto Edenis pelluntur: flammeo gladio posito ad custodiendam viam quæ ferebat ad Arborem vitæ; ne de fructu ejus, quem hactenùs non attigerant, deinceps vescerentur. [*Gen. III.* 21, 22, *&c.*] Unde plus quàm verisimile fit, eodem ejectum Adamum fuisse die, quo inductus in Paradisum fuerat. Qui quidem dies Mundi *decimus* fuisse videatur (Kalendis Novembribus anni Juliani proleptici respondens) quo deinceps, ad memorabilis hujus casûs memoriam conservandam (ut rationi consentaneum est) instituta est EXPIATIONIS solennitas, & statum JEJUNIUM (τεσσαρακοστὴ nomine, *Act. XXVII.* 9.) κατ' ἐξοχὴν denotatum) in quo universi, tam inquilini quàm peregrini, animas suas affligere jubebantur; adjunctâ sanctione severissimâ. *Omnis anima, quæ non fuerit afflicta eo ipso die, omninò exscindatur è populis suis.* [*Levit. XVI.* 29. & *XXIII.* 29.]

d. Post lapsum, Cain primus mortalium omnium è muliere nascitur. [*Gen. IV.* 1.] 711 4003

130 *d.* Abele occiso à fratre Caino, omnium hominum primogenito, Deus alium pro illo filium Evæ reposuit: unde & *Sethi* nomen illi inditum. [*c. IV.* 25.] postquàm pater Adamus 130. vixisset annos. [*c. V.* 3.] Inter cædem verò Abelis & conceptionem Sethi nullum alium filium Evæ obtigisse, (ille enim aliàs dicendus fuisset pro Abele datus, potiùs quàm Sethus) ideóque non longum inter utrumque tempus intercessisse, hinc colligitur. Unde, quum annos ad 128. propagatum fuerit humanum genus: ita crevisse intra id spatium mortalium numerum vero fuerit consentaneum, ut non sine causâ conscius sceleris metuerit Cain, *ne caderet* eum quilibet qui erat inventurus eum. [*c. IV.* 14, 15.] 840 3874

235 *d.* Sethus, annos 105 natus, filium genuit, cui *Enosh* nomen imposuit: quo i conditionis humanæ deplorandam denotat miseriam. Tunc enim à Cainitis cultus divinus miserè corruptus fuit. Unde ea inter homines distinctio facta; ut qui in vero Dei cultu permanserunt, *Filii Dei*; qui autem ab eo desciverunt, *Filii hominum* sint appellati. [*Gen. IV.* 26. *cum VI.* 1, 2.] 945 3769

325 *d.* Cainan natus est; quum Enosh ejus pater 90 annos vixisset. [*c. V.* 9.] 1035 3679

395 *d.* Mahalaleel natus est; quum pater Cainan 70. vixisset annos. [*c. V.* 12.] 1105 3609

460 *d.* Jared natus est; quum pater Mahalaleel 65 vixisset annos. [*c. V.* 15.] 1170 3544

622 *d.* Enoch natus est; quum pater Jared 162 vixisset annos. [*c. V.* 18.] 1332 3382

687 *d.* Mathusala natus est; quum pater Enoch 65 vixisset annos. [*c. V.* 21.] 1397 3317

874 *d.* Lamech natus est; quum pater Mathusala 187 vixisset annos. [*c. V.* 25.] 1584 3130

930 *d.* Adamus primus generis humani parens, mortuus est; cùm 930 vixisset annos. [*c. V.* 5.] 1640 3074

987 *d.* Enochum, ab Adamo septimum, Deus incontinenter cum ipso ambulantem transtulit, ne videret mortem; postquàm 365 vixisset annos. [*c. V.* 23, 24. *Hebr.* 11. 5.] 1697 3017

1042 *d.* Sethus, Adami filius, mortuus est; cùm 912 vixisset annos. [*c. V.* 8.] 1752 2962

1056 *d.* Noachus, ab Adamo decimus, natus est; quum pater Lamech 182 vixisset annos. [*c. V.* 29.] 1766 2948

1140 *d.* Enosh, tertius ab Adamo, mortuus est; cùm 905 vixisset annos. [*c. V.* 11.] 1850 2864

1235 *d.* Cainan, quartus ab Adamo, mortuus est; cùm 910. vixisset annos. [*c. V.* 14.] 1945 2769

1290 *d.* Mahalaleel, quintus ab Adamo, mortuus est; cùm 895 vixisset annos. [*c. V.* 17.] 2000 2714

1422 *d.* Jared, sextus ab Adamo, mortuus est, cùm 962 vixisset annos. [*c. V.* 20.] 2132 2582

1536 *a.* Deus, priusquàm diluvium in mundum impiorum induceret, Noachum justitiæ suæ præconem ad illos misit: 120 annorum termino ad resipiscendum eis constituto. [1. *Pet. III.* 20. 2. *Pet. II.* 5. *Genes. VI.* 3.] 2245 2469

1556 *d.* Noacho, nunc primùm liberis operam dare incipienti, quum 500 esset annorum, natus est primogenitus Japhetus. [*Gen. V.* 32. *cum X.* 21.] 2266 2448

1558 *d.* Noacho natus est secundo-genitus Semus: quippe qui biennio post diluvium 100 annorum fuisse dicitur. [*Gen. XI.* 10.] 2268 2446

1551 *d.* Lamechus, nonus ab Adamo, mortuus est: cùm 777 vixisset annos. [*c. V.* 31.] 2361 2353

1656 *a.* Mathusala, octavus ab Adamo, 969 ætatis anno mortuus est; omnium maximè longævus. [*c. V.* 27.] 2365 2349

Mense hujus anni 2. die 10. (*Novemb.* 30. *feriâ* 1.) Deus edicit Noacho, ut septimanâ illâ pararet se ad ingressum in Arcam: dum securus Mundus edebat, bibebat, uxores ducebat, & nuptum dabat. [*c. VII.* 1, 4, 10. *Matth. XXIV.* 38.]

Anno sexcentesimo vitæ Noachi, mensis 2. die 17. (*Decembr.* 7. *feriâ* 1.) eo cum suis & animalibus omnibus in Arcam ingresso: pluviam demisit Deus super terram 40 dies & 40 noctes: & prævaluerunt aquæ super terram 150 diebus. [*Gen. VII.* 4, 6, 11, 12, 13, 17, 24.]

Aquis deficientibus, mensis 7. die 17. (*Maj.* 6. *feriâ* 4.) Arca requievit in uno montium Ararati. [*c. VIII.* 3, 4.] 2366 2348

Pergentibus verò adhuc aquis deficere, mensis 10. die 1. (*Jul.* 19. *feriâ* 1.) conspecti sunt vertices montium. [*c. VIII.* 5.]

Post 40 dies, hoc est, 11 die mensis 11. (*August.* 28. *fer.* 6.) Noachus, apertâ fenestrâ Arcæ, emisit corvum. [*c. VIII.* 6, 7.]

Post *septem dies* (ut videtur colligi posse ex *septem diebus ALIIS*, in 10 versu nominatis) emisit Noach columbam: & reversam iterum, post alteros *septem dies* emisit; quæ circa tempus vespertinum rediit, folium olivæ decerptum in ore gerens. Deinde expectatis & aliis septem diebus, eandem emisit; quæ non est reversa ultrà ad eum. [*c. VIII.* 8,—12.]

ÆTAS MUNDI II.

1657 *a.* ANno ſexcenteſimo primo vitæ Noachi, menſis primi die primo, (*Octob.* 23. *feriâ* 6. ut *novi anni* ita & novi *Mundi* die primo) cùm ſiccata eſſet ſuperficies terræ, removit Noachus operculum Arcæ. (*Geneſ. VIII.* 13.)

Menſis 2. die 27. (*Decemb.* 18. *feriâ* 6.) cùm exaruiſſet terra, Dei mandato exivit Noachus, cum omnibus qui cum ipſo fuerant in Arcâ. [*c. VIII.* 14,--19.]

Noachus egreſſus Soteria Deo immolavit. Deus rerum naturam, diluvio corruptam, reſtauravit: carnis eſum hominibus conceſſit; atque Iridem dedit ſignum fœderis. [*c. VIII. & IX.*]

Anni vita humana quaſi dimidio breviores fiunt.

1658	*d.* Arphaxad natus eſt Semo centenario, biennio poſt diluvium, [*c. XI.* 10.] finitum ſc.	2368	2346
1693	*d.* Salah natus eſt; quum Arphaxad pater ejus 35. vixiſſet annos. [*c. XI.* 12.]	2403	2311
1723	*d.* Heberus natus eſt; quum Sâlah pater ejus 30. vixiſſet annos. [*c. XI.* 14.]	2433	2281
1757	*d.* Quum Heberus 34 vixiſſet annos, natus eſt ei filius, cui nomen dedit *Phaleg.* [*c. XI.* 16.] *quia in diebus ejus diviſa fuit terra* [*c. X.* 25. & 1. *Chron. I.* 19] * Urbis enim & Turris exſtructione per linguarum confuſionem * (quæ *Babeli*, *c. XI.* 9. nomen dedit) tùm interruptâ; gentium diſperſio eſt ſecuta, in varias orbis partes *ſecundum linguas ſuas* variis deductis coloniis. * de quibus vide Chronologiæ noſtræ Sacræ Partem I. Cap. 5. *	2467	2247

Anni vita humana iterum quaſi dimidio breviores efficiuntur.

1771	*a.* Hinc ad captam ab Alexandro Babylonem anni 1903. interceſſerunt: quot annorum obſervationes cœleſtes inde in Græciam, Ariſtotele procurante, à Caliſthene fuiſſe miſſas, teſtis eſt Porphyrius. (apud Simplicium, in lib. 2. de Cœlo.) Unde apparet, ſiderum contemplationi vacare cœpiſſe Babylonios ipſius *Nimrodi* temporibus: à quo tota eorum regio *terra Nimrodi* accepit cognomentum. [*Mich. V.* 6.) quum & illius ſuaſu condi primùm Babylon cœpta [ut in Lib. 1. Antiqu. cap. 5. habet Joſephus;) ibidémque prima regni ipſius ſedes collocata, (quemadmodum in *Gen. X.* 10. confirmat Moſes) indéque gens ipſa Babylonica *antiquitatis* nomine celebrata imprimis fuerit. [*Jerem. V.* 15.]	2480	2234
1787	*d.* Rehu ſive Ragau natus eſt; quum Phaleg pater 30 vixiſſet annos. [*Gen. XI.* 18.]	2497	2217
1816	Ægyptiorum in ſubjectos poteſtatem ac Regium Imperium uſque ad integros 1663. annos duraviſſe, refert in Annalibus ſuis Conſtantinus Manaſſes. Qui à tempore quo Ægyptus à Cambyte rege Perſarum ſubjugata eſt retrò numerati, ad hoc nos perducunt: circa quod, Miſraïm Chami filius colonias in Ægyptum duxit; quæ inde *Miſraïmi* & terræ *Chami* nomen adepta eſt. [*Pſal. CV.* 23, 27. *CVI.* 21, 22.] Unde poſteriores Pharaones, filios regum *antiquorum* ſe fuiſſe jactitabant. [*Eſai. XIX.* 11.]	2526	2188
1819	*d.* Serug ſive Saruch natus eſt; quum Ragavus pater 32 vixiſſet annos. *Gen. XI.* 20.]	2529	2185
1849	*d.* Nachor natus eſt; quum Saruchus pater 30 vixiſſet annos. [*XI.* 22.]	2559	2155
1878	*d.* Terach ſive Thara natus eſt; quum Nachor pater 29 vixiſſet annos. [*c. XI.* 24.]	2588	2126
1915	*c.* Ægialeus Sicyoniorum in Peloponeſo regnum incepit, 1313. annis ante primam Olympiadem. [*Euſeb. Chron.*]	2625	2079
1920	*c.* Ex vicinâ Arabiâ irrumpens gens eorum quos *Hyc-ſos*, id eſt, *Reges Paſtores* Ægyptii vocabant, Memphim ceperunt; & totâ Ægypto inferiori (quæ mari Mediterraneo eſt expoſita) potiti ſunt: quam primus eorum Rex Salatis per annos 19 obtinuit. [*Manetho*, in Ægyptiacorum lib. 2. apud Joſephum, lib. 1. contra Apionem.]	2630	2084
1939	*c.* Bæon, 2. Rex, ann. 44. [*Manetho*]	2649	2065
1948	*d.* Poſtquàm Thara 70 vixiſſet annos, natus eſt ætate primus trium ipſius filiorum. [*Gen. XI.* 26] non Abram quidem (quem poſt 60 demùm annos natum infrà videbimus) ſed Haran, tertii fratris Nachoris ſocer. Hic enim, priùs quàm pater Thara Ure Chaldæorum diſcederet, vitâ ibidem functus, filiam reliquit Milcam, patruo Nachori nuptam. [*c. XI.* 28. 29.]	2658	2056
1983	*c.* Apachnas in Ægypto regnat, ann. 36. menſ. 7. [*Manetho.*]	2693	2021
1996	*d.* Phaleg ſextus à Noacho, mortuus eſt; 209 poſt natum Ragavum annis. [*c. XI.* 19.]	2706	2008
1997	*d.* Nachor, nonus à Noacho, mortuus eſt; 119 poſt natum filium Tharam annis. (*c XI.* 25.)	2707	2007
2006	*d.* Noachus mortuus eſt, quum vixiſſet 950 annos; poſt finitum Diluvium, 350 annis. [*c. IX.* 28, 29.]	2716	1998
2008	*c.* Abram natus eſt: quippe 75 annorum exiſtens, quum pater Thara moreretur, annum agens ætatis 205. (*c.* XI. 32. & XII. 1, 4. *cum Act.* VII. 4.)	2718	1996
2018	*c.* Sarai (quæ & Iſcah, Haranis fratris Abrami filia; (*Gen. XI.* 29, 30.) nata eſt: utpote decennio, marito ſuo Abramo ætate minor. [*Gen.* XVII. 17.]	2728	1986
2020	*b.* Apophis in Ægypto regnat ann. 61. [*Manetho*]	2730	1984
2026	*d.* Rehu ſive Ragau, ſeptimus à Noacho, mortuus eſt; 207 poſt natum Saruchum annis. [*c.* XI. 21.]	2736	1978
2049	*d.* Serug ſive Saruch, octavus à Noacho, mortuus eſt; 200 poſt natum Nachoretm annis. [*c.* XI. 23.]	2059	1955
2079	Hoc ferè tempore, Chedorlaomer rex Elami ſive Elymaïdis (inter Perſiam & Babyloniam poſitæ) ſubegit reges Pentapoleos, Sodomæ videlicèt, Gomorrhæ, Admæ, Seboim, & Belæ ſive Zoaris: qui duodecim annis illi ſerviverunt. [*c.* XIV. 1,2,4.]	2089	1925
2081	*b.* Janias in Ægypto regnat, ann. 50 menſ. 1. [*Manetho*]	2791	1923

2083. a. Deus Abramum vocat Ure Chaldæorum, ad proficiſcendum in eam regionem, quam oſtenſurus eſſet illi. [*Gen.* XV. 7. *Joſu.* XXIV. 2,3. *Nehem* IX. 7. *Act.* VII. 2,3,4.] Ur verò iſta, quam in *Meſopotamiâ* cum Stephano protomartyre (*Act.* VII. 2.) etiam Abarbinel (in *Gen.cap.*11.) collocat, à Sacerdotibus & Mathematicis ex artis vocabulo *Chaldæorum* appellationem ſortitis (quo nomine, in ipsâ etiam Chaldæâ, Genethliaci à reliquis Magis diſtincti reperiuntur, (*Daniel.* II. 2, 10. IV. 7. & V. 11.) habitata fuit. Ex quorum conſortio & Terach & filii ejus idolorum cultum didicerunt. [*Joſu.* XXIV. 2.] * Sed à filio demum Abramo de divinâ vocatione certior factus, ab Idololatria reſipiſcens, aſſumpſit ut familiæ pater Abramum. * 2792 1922

Aſſumpſit igitur Terach Abramum filium ſuum, & Lotum filium Haranis nepotem ſuum, & Saraï nurum ſuam uxorem Abrami filii ſui: & egreſſi unà Ure Chaldæorum, ad proficiſcendum in regionem Canaanis, pervenerunt Charanem, (in eâdem cum Ure Meſopotamiâ ſitam;) & conſederunt illic, gravi Terachi imbecillitate detenti.

c. Quumque fuiſſent dies Terachi 205 annorum, mortuus eſt Terach Charane. [*Gen.* XI. 31,32.] 2793 1921

ÆTAS MUNDI III.

ABramum, quum mortuus eſſet pater ejus, denuò vocavit Deus à terrâ ſuâ, & à cognatione ſuâ, atque à domo paternâ ſuâ: addità fœderis Evangelici promiſſione, de benedicendis in ipſo (id eſt, in ſemine ipſius benedicto, D. N. Jeſu Chriſto) omnibus familiis terræ. [*Gen.* XII. 1, 2, 3. *cum Act.* VII. 4.] à quâ promiſſione, & migratione Abrami eam incunctanter ſubſecutâ, deducendi ſunt 430 anni peregrinationis Abrami & poſterorum ipſius in terrâ non ſuâ. [*Exod.* XII. 40, 41. *cum Galat.* III. 17.] & initio & fine eorum in 15 die menſis Abib conſtituto; qui hoc anno in Maii Juliani diem 4 & feriam 4 hebdomadicam (juxta noſtras rationes) incidit.

Hoc igitur die Abram, quum Charanem attigit, & eſſet annorum ſeptuaginta quinque, Deum vocantem ſecutus, aſſumſit Saram uxorem ſuam & Lotum filium Haranis fratris ſui, cum univerſis facultatibus ſuis quas comparaverant & animabus quas acquiſiverant Charane; & profecti, ut abirent in regionem Canaanis, tandem pervenerunt in eam. Et tranſivit Abram per regionem illam ad locum uſque Shecemi, ad Quercum Moræ. [*Gen.* XII. 4,5,6.] de qua etiam in [*Gen.*XXXV. 4. *Joſu.* XXIV. 25, 26. & *Jud.* IX. 6.] poſteà occurrit mentio.

Apparens Dominus Abramo, promiſit ſe ſemini ipſius daturum regionem illam; qui ibidem altare extruxit Domino qui apparuerat ipſi. Poſteà refigens tentorium, inde ad montana profectus eſt, verſùs Orientalem tractum Luzi, poſtea Bethelis dicti; [*c.* XXVIII. 19.] ubi ædificato altari, invocavit nomen Domini. Deinde profectus eſt, indeſinenter pergendo, in meridianum regionis tractum; qui Ægyptum ſpectat. [*c.* XII. 7, 8, 9.]

2084 *a.* Abram, fame cogente, in Ægyptum deſcendit, ut peregrinaretur illîc: ubi Saraï uxor, quam periculi vitandi causâ ſororis nomine compellaverat, regi Pharaoni (*Apophi*) tradita, poſteà cum muneribus intacta reſtituitur: & fide publicâ incolumes ex Ægypto dimittuntur. [*c.* XII. 10,--20.] * Abramum verò eodem anno, quo ex Charane eſt egreſſus, in Ægyptum conceſſiſſe, ibique tres menſes exegiſſe, tradunt Hæbræi, *in Seder Olam rabba cap.* 1. *

Abram & Lot unà in Cananæam revertuntur: ubi quum eadem regio pecori utriuſque alendo non ſufficeret, ſeparantur alter ab altero; Loto ad Sodomitas migrante. Poſt quam ſeceſſionem, Abramo terræ & poſteritatis numeroſæ promiſſio à Deo renovatur: qui à loco inter Bethelem & Haium, ubi priùs Altare fecerat, tentoria movens; habitavit in planitie Mamræ, quæ eſt ad Hebronem, ibique extruxit altare Domino. [*c.* XIII.] 2794 1920

2091 Bera rex Sodomæ, cum reliquis Pentapoleos regulis, adversùs Chedorlaomerem regem Elami rebellârunt; anno 13. ex quo illi ſervire cœperant. [*c.* XIV. 4.] 2801 1913

2092 *c.* Anno 14, Chedorlaomer cum confœderatis Principibus, Amraphelo Shinatis, Arioco Ellaſaris & Tidale Gentium, junctis copiis adversùs rebelles regulos expeditione ſuſceptâ, Raphæos, Zuzæos, Emæos, Choræos, incolas regionis quæ poſteà fuit Amalekitarum, & Emoræos primùm percuſſerunt: deinde regulis Pentapolitanis in valle Siddinorum profligatis, Lotum captivum, ſimul cum omnibus facultatibus Sodomæ & Gomorrhæ, ſecum abduxerunt. Quod audiens Abram, armatis ſervis ſuis 318, unà cum Hanere, Eshcole & Mamre fœderatis ſuis, victores ad Danem aſſecutus, cæcidit eos; & perſecutus eſt Hobam uſque, quæ ad levam eſt Damaſci. Ita Lotum & reliquam captivum populum liberavit: eóſque cum omnibus facultatibus illis reduxit. Redeunti autem Abramo à cæde Chedorlaomeris & Regum qui cum eo fuerunt, benedixit Melchiſedeck Rex Salemi, ſummi Dei Sacerdos: cui ille viciſſim decimas ſpoliorum obtulit. Sibi verò nihil de prædâ retinuit, ſed unicuique res ſuas reſtituit; ſociis belli quod ex jure erat relinquens. [*c.* XIV.] 2802 1912

Deus Abramo, quòd careret liberis mœrenti, poſteritatem numero comparandam ſtellis cœli promittit: quam, poſt 400 annorum peregrinationem & afflictionem in terrâ non ſuâ, ſe in promiſſæ terræ poſſeſſionem miſſurum pollicetur, & pacto fœdere confirmat. [*c.* XV.]

2093 *c.* Sarai, deſiderio ſeminis benedicti, Abramo viro ſuo exactis decem annis, ex quo habitavit in terra Canaanis, ancillam ſuam Hagaram Ægyptiam pro uxore tradidit. Quæ ex hero gravida, & ab herâ, quòd erga illam inſolentiùs ſe geſſulet, repreſſa fugit; ſed promiſſionibus Dei per Angelum revocata, ad officium rediit. [XVI. 1,3,--14.] 2803 1911

2094 *b.* Hagar Abramo, 86 annos nato, filium Iſmaëlem peperit. [*c.* XVI. 15. 16. & XVII. 24. 25.] 2804 1910

2096 *d.* Arphaxad, tertius à Noacho, mortuus eſt; 403 poſt natum Salem annis. [*c.* XI. 13.] 2806 1908

2107 *c.* Deus cum Abramo, 99 annos nato, fœdus in ſemine Iſaaki (hac ipsâ ſequentis anni tempeſtate 2817 1897

ex

ex Sarai naſcituri) iniens, ſignum Circumciſionis inſtituit, utriuſque conjugis nomen (*Abram* in *Abraham*, & *Sarai* in *Sarah*) ad promiſſionis monimentum mutat, & Iſmaëli priori filio in gratiam Patris ſe fauturum pollicetur. Quod fœdus Abrahamus fide & obedientiâ amplexus, eodem ipſo die ſe 99 & filium Iſmaëlem 13 annos natum, & domeſticos ſuos omnes, circumcidendos curavit. [*c.* XVII. 1, 21, 23, 24, 25, 26.]

Abraham Angelos humanâ formâ iter facientes ad ſe invitat, & convivio excipit: qui promiſſione de naſcituro Iſaako in gratiam Saræ repetitâ, conſilium Dei de Pentapoleos everſione retegunt. Abraham, de ſalute Loti & familiæ ejus ſollicitus, pro ſervandâ Sodomâ Deum interpellat. [*c.* XVIII. cum XIX. 29.]

Sodoma, Gomorrha, Adama & Seboim, ob horrenda ſcelera, igne & ſulphure cœlitùs demiſſo conflagrârunt: [*c.* XIX.] ut eſſent exemplar impiè victuris pœnæ ignis æterni eis infligendæ in ſtagno ignis & ſulphuris; quæ eſt mors ſecunda. [2. *Pet.* II. 6. *Jude*, *v.* 7. *Apocal.* XIX. 20. XX. 10. XXI. 8.] Ejuſque durans adhuc monimentum ſupereſt *Mare mortuum*: valle *Siddimorum*, harum civitatum antiquâ ſede, quæ priùs puteis bituminis & ſalis referta fuerat, in immenſum lacum conversâ; qui à bitumine, *Lacus Aſphaltitis*; à ſale, *Maris ſalſi* nomen obtinuit. [*Geneſ.* XIV. 3. 10. *Deuter.* III. 17. & XXIX. 23. *Sephan.* II. 9. *Sapient.* X. 6. 7.] de quo & Solinus, Polyhiſtor. cap. 35. *Longo ab Hieroſolymis receſſu triſtis ſinus panditur, quem de cœlo tactum teſtatur humus nigra & in cinerem ſoluta. Duo ibi oppida, Sodomam nominatum alterum, alterum Gomorrum: apud quæ pomum quod gignitur, habeat licet ſpecimen maturitatis, mandi tamen non poteſt; nam fuliginem intrinſecus fœvillaceam ambitio tantum extima cutis cohibet; quæ vel levi preſſa tactu fumum exhalat, & fatiſcit in vagum pulverem.*

Lot ab Angelis Sodomâ eductus, excidium evaſit: ad *exiguam* Belæ civitatem fugâ ſe recipiens, quæ inde *Zoar* poſteà eſt dicta. Uxor ejus in ſtatuam ſalis converſa eſt. Ipſe, metuens Zoare commorari, è planitie in montem, quò juſſus fuerat fugere, duabus filiabus ſuis comitatus migravit. [*Gen. XIX.*]

Abrahamus ex planitie Mamræ ad regionem meridianam profectus, ut habitaret in loco qui poſteà Beer-sheba dictus; apud Abimelecum regem Philiſtæorum Gerari hoſpitatus eſt. Ubi, uxore (ſororis nomine iterum velatâ) ei adempta, Rex divinitùs objurgatus & punitus, eam inviolatam marito cum amplis muneribus reſtituit: cujus precibus ipſe cum ſuis ſanitatem recuperat. [*c.* XX.]

2108 *c.* Abrahamo centenario, & Saræ nonagenariæ, Beer-shebæ natus eſt filius promiſſionis Iſaak. [*c.* XVII. 17, 21. XXI. 1,—7. *Rom.* IV. 19.] Neque diu pòſt nati ſunt Moab & Ammon ex eodem patre & avo tuo Loto. [*Gen.* XIX. 36, 37, 38.] — 2818 — 1896

2113 *c.* Ablactato Iſaako, fecit Abraham convivium magnum. Et videns Sarah filium Hagaræ Ægyptiæ ludentem, vel potiùs deludentem & contumeliosè tractantem, (ſicut *Gen.* XXXIX. 14. vox ea accipitur) imò perſequentem (ut *Gal.* IV. 29. explicat Apoſtolus) Iſaakum; ut qui ſibi, primogenituræ ratione, hæreditatem deberi jactitaret; dixit Abrahamo. *Ejice ancillam iſtam & filium ejus: non enim futurus eſt hæres filius ancillæ iſtius cum filio meo, cum Iſaako.* Quod licèt ægerrimè primùm ille ferret: perfecit tamen, accedente juſſu Dei, illi edicentis; *In Iſaako vocabitur tibi ſemen.* (*Gen.* XXI. 8,—12. *cum Rom.* IX. 7, 8. & *Hebr.* XI. 17, 18. ubi obſerva Iſaakum hac ratione *unigenitum* illius filium appellatum.) *inter Hebræos autem varia opinio eſt, aſſerentibus aliis quinto anno ablactationis tempus ſtatutum, aliis duodecimum annum vendicantibus. Nos igitur, ut breviorem eligamus ætatem, poſt decem & octo annos Iſmael ſupputavimus ejectum eſſe cum matre:* inquit Hieronymus, Traditionibus Hebraicis in Geneſim. Unde ab hac electi ſeminis deſignatione, & perſecutione (ut appellat Apoſtolus) quam à filio Ægyptiæ ſuſtinuit, 400 annorum initium complures deducunt: quibus Abrahami ſemen peregrinum futurum in terrâ non ſuâ & affligendum Deus prædixerat. [*Gen.* XV. 13. *Act.* VII. 6.] In exitu enim Iſraelitarum ex Ægypto eos terminandos eſſe, ex [*Gen.* XV. 14. & *Exod.* XII. 35, 36.] inter ſe collatis liquet. Quanquàm Gloſſa ordinaria, ex Auguſtino, initium horum annorum ad ipſam nativitatem Iſaaki referat: ac ſi 405 annos, ſummâ ſolidâ & numero rotundo 400 Scriptura dixerit. — 2813 — 1891

2126 *d.* Salah, quartus à Noacho, mortuus eſt: 403 poſt natum Heberum annis. [*Gen.* XI. 15.] — 2836 — 1878

2131 *b.* Aſſis in Ægypto regnat, ann. 49. menſ. 2. [*Manetho.*] — 2841 — 1873

2133 Per fidem Abrahamus, quum tentaretur, obtulit Iſaakum: ratiocinatus Deum potentiâ præditum eſſe ſuſcitandi eum ex mortuis; unde etiam in typo illum recepit. [*Gen.* XXII. *Hebr.* XI. 17, 19.] Iſaakum verò vigeſimum quintum annum tunc egiſſe, tradit Joſephus, lib. 1. Antiquitat cap. 14. (al. 22.) & adultiorem fuiſſe, ex eo colligitur; quòd tantam ſtruem lignorum tulerit, quanta requirebatur ad eum quaſi holocauſtum comburendum. [*Gen.* XXII. 6.] — 2843 — 1871

2145 *c.* Sarah, 127 annos nata, Hebrone mortua eſt: ad cujus ſepulturam Abrahamus ſpeluncam agri Macpelæ, primam in terra Cananæa poſſeſſionem, ab Ephrone Hittæo pretio acquiſivit. [*Gen.* XXIII. 1, 2, 19, 20.] ut verò Abrahamus pro fidelium patre, [*Rom.* IV. 11, 12.] ita & Sarah pro piarum mulierum matre, [1. *Pet.* III. 6.] nobis commendatur: eáque fœminei ſexûs unica eſt, cujus integra ætas in ſacris literis habetur commemorata. — 2855 — 1859

2148 *b.* Abrahamus filio Iſaako de uxore proſpiciens, famulum ſuum primarium (Eliezerem Damaſcenum; (*Gen.* XV. 2.) jurejurando obſtrictum ad eam quærendam amandat: qui in Meſopotamiam Deo duce profectus, Rebekkam filiam Bethuelis & ſororem Labanis Syri ei uxorem obtinet. Quam Iſaak in uxorem accipiens, introduxit in tentorium Saræ matris ſuæ; ejuſque amore dolorem quem ex morte matris, ante triennium defunctæ, conceperat necdum depoſuerat, temperavit. [*Gen.* XXIV. 1,—67.] Erat autem ille 40 annorum, quum uxorem Rebekkam acciperet. [*c.* XXV. 20.] — 2858 — 1856

Argivorum eo tempore regnum in Peloponeſo cœptum eſt, annis 1080. ante primam Olym-

piadem

piadem ; ut ex Castore in suo Chronico refert Eusebius. Primus apud eos regnavit Inachus, annos 50. de quo videndus Erasmus in proverbio : *Inacho antiquior.* Atque huc omninò doctissimi Varronis, in XVII Rerum Humanarum libro, verba illa (*ab A. Gellio, lib. 1. noct. attic. cap. 16. & Macrobio, lib. 1. Saturnal. citata*) refero. *Ad Romuli initium plus mille & centum annorum est.* Ab Inachi enim initio juxta Castoris rationes hic constituto, usque ad Palilia Varroniana anni 1102 numerantur.

2158 *d.* Semus, Noachi filius, mortuus est; 500 annis post natum Arphaxad. [*Gen.* XI. 11.] — Anno Periodi Julianæ 2868 — Annorum ante æram Christiæ 1846

2167 *d.* Quum undeviginti post nuptias annis Rebekka permansisset sterilis, supplex pro eâ oravit Dominum Isaakus : cujus precibus exauditis, gemellos illa concepit. [*c.* XXV. 21.] — 2877 — 1837

2168 *c.* Colluctantibus in utero puerulis, affecta mater Deum consuluit : à quo responsum accepit, duarum dissidentium gentium auctores ex eâ prodituros ; quarum una robustior futura esset alterâ, & major serviturus minori. Tempore verò partûs, prodiit prior rufus totus similis togæ villosæ, vocatumque est nomen ejus *Esau :* deinde prodiit alter, manu calcaneum fratris tenens ; cujus idcirco nomen vocarunt *Jacob.* Erátque pater eorum Isaak sexagenarius, quum nascerentur illi. [*c. XXV.* 22,--26. *Hosc. XII.* 3.] — 2878 — 1836

2179 Thethmosin Thebaidis, sive Ægypti superioris regem, Hycsos vel Pastores, à patre intra Avarim (locum habentem mensuram jugerum decem millium) inclusos, cum 480 armatorum millibus obsedisse, refert Manetho : de expugnatione verò desperantem, pacta cum eis fecisse, ut Ægyptum relinquentes, quò vellent innoxii omnes abirent. Illos autem, cum omni domo & possessionibus, non minùs 240000. numero, ex Ægypto per desertum in Syriam iter egisse ; & metuentes Assyriorum potentiam (qui tunc Asiam obtinebant) in terrâ quæ nunc Judæa vocitatur, civitatem ædificasse, quæ tot millibus hominum sufficere posset, & Hierosolymam appellavisse. Ita *Manetho* ; apud Josephum, lib. 1. contra Apionem Grammaticum, qui idem Apion, in 4 historiarum Ægyptiacarum libro, Amosin regem hunc appellat, & ex Ptolemæi Mendesii (Sacerdotis Ægyptiaci) Annalibus fuisse temporibus Argivorum regis Inachi confirmat : Tatiano Assyrio (in oratione contra Græcos) Justino Martyre (in Paræneticо ad eosdem) Clemente Alexandrino (libro 1. Stromatum) & aliis, referentibus. Qui omnes, post Josephum & Justum Tiberiensem, de Israëlitis vitam pastoritiam exercentibus, [*Gen.* XLVI. 33. 34. & XLVII. 3.] & ex Ægypto in Cananæam migrantibus, ista accipientes ; ducem eorum Mosem Inacho æqualem fuisse credidерunt, quum ad *Phœnices* potiùs ea spectare videantur, quos *à mari rubro* profectos, in *Palæstina* sedes fixisse, tùm in ipso Historiæ suæ initio, tùm in lib. VII. c. 89. refutatur Herodotus, *cum Stephano Byzant.* in Κυρτ. * Sed de *Philistæis* ista Herodoti potiùs accipienda ex (*Gen.* 10. 13. 14. nisi ex *Deut.* 2. 23.) hunc locum de Caphtoræis intelligas, exemplo Philistæorum jam à Mari rubro proficiscentibus. * Nam Israëlitarum exodum Inachi regno longè posteriorem fuisse recta temporum ratio dubitare nos non patitur. — 2889 — 1825

2180 *c.* Thethmosis, sive Amosis, Pastoribus expulsis, in Ægypto inferiore regnavit annis 25. & mensibus 4. [*Manetho.*] — 2890 — 1824

2183 *c.* Abraham 175 annos natus, post adventum in Cananæam 100, mortuus est ; & à filiis Isaako & Ismaële in spelunca Macpelæ, cum Sara uxore sua, sepultus. [*Gen.* XXV. 7,--10.] Vixit annis 15 post natum Jacobum : cum quo habitavisse etiam dicitur in tentoriis. [*Heb. XI.* 9.] — 2893 — 1821

2187 *d.* Heberus, quintus à Noacho, mortuus est ; 430 post natum Phaleg annis. [*Gen. XI.* 17.] Hic omnium post Diluvium natorum diutissimè vixit, ipsi Abrahamo superstes : à quo Hebræi cognomentum accepit ille primùm [*Gen. XIV.* 13.] deinde neporis ipsius Jacobi posteri omnes, [*Gen. XL.* 15.] ubi observa, *Cananæam*, dictam fuisse *terram Hebræorum*, etiam quum adhuc Cananæus esset in terrâ. — 2897 — 1817

2200 Circa hoc tempus, promissiones Abrahamo priùs factæ, filio ejus Isaako datæ à Deo fuisse videntur. *Multiplicabo semen tuum sicut stellas ; dabóque posteris tuis universas regiones has : & benecentur in semine tuo omnes gentes terræ.* [*c.* XXVI. 4.] — 2910 — 1804

2205 *d.* Chebron in Ægypto regnat ann. 13. [*Manetho.*] — 2915 — 1799

2208 *c.* Esau 40 annos natus, duas uxores Hittæas duxit ; Juditham filiam Beeri, & Basematham filiam Elonis : quæ Isaako & Rebekkæ molestissimæ erant & acerbissimæ. [*Genes. XXVI.* 34, 35. *cum XXVII.* 46. *& XXVIII.* 8.] — 2918 — 1796

Ogygium in Attica factum est Diluvium, annis 1020 ante primam Olympiadem : ut ex Hellanico, Castore, Thallo, Diodoro Siculo, & Alexandro Polyhistore confirmat, in 3. Chronographiæ suæ libro, Julius Africanus. (*apud Eusebium, lib. 10. Præparat. Evangel.*) quod Varronis tamen rationes 300 ferè annis faciunt antiquius.

2218 *d.* Amenophis in Ægypto regnat, ann. 20. mens. 7. [*Manetho.*] — 2928 — 1786

2231 *b.* Ismael Abrahami filius, quum 137 vixisset annos, mortuus est. [*Gen.* XXV. 17.] — 2941 — 1773

2239 *b.* Am-essis, soror Amenophis, in Ægypto regnat, ann. 21. mens. 9. [*Manetho*] — 2949 — 1765

2242 Euechous apud Chaldæos imperare cœpit, 224. annis ante Arabes. [*Jul. African.*] Qui videtur esse Belus Babylonius, sive Jupiter Belus ; à Chaldæis postea Deus habitus. [*Esai. XLVI.* 1. *Jerem. L.* 2. *& LI.* 44.] * Et ex *Chesedi* filii Nachoris (fratris Abrahami) posteris fuisse ; (*Gen. XXII.* 22.) à quo *Chasdim* sive Chaldæos nomen accepisse tradunt Hebræi ; ut in Hieronymi quæstionibus Hebraicis in Genesin videre licet. * — 2952 — 1762

2245 *a.* Isaakus senex & oculis captus (44°. ante obitum anno) seniorem filium Esavum venatum mittit, benedicturus ei post allatam prædam : sed Jacob filius junior, astu matris cum vestitu fratris & edulio suppositus, benedictionem imprudente patre surripit, & Deo auctore obtinet. Quem cùm eam ob causam Esavus odio capitali prosequeretur ; tùm ut insidias illius declinaret, tùm ut ex sua cognatione uxorem duceret ; benedictione patris acceptâ, Jacob in Mesopotamiam ad avunculum suum Labanem proficiscitur. In itinere verò, Scalæ visione illi exhibitâ, Deus paternas benedi- — 2954 — 1760

ctiones ipſi confirmat, favorémque ſuum promittit: ad cujus teſtimonium erecto lapide Jacob loci nomen à Luzo in Bethelem mutat, & votum Deo nuncupat.

c. Tandémque Charanem perveniens, & cum Labane per *menſes* ſpatium commoratus, Rachelis filiæ ipſius amore correptus, ſeptennii ſervitutem pro eâ paciſcitur. [*Gen. XXVII.* 1. *ad XXIX.* 20. *cum Hoſe. XII.* 12.] Hæc autem ad annum ætatis Jacobi 77 pertinere, conſtabit ex iis quæ ad annum Mundi 2259. erunt dicenda. — 2955 — 1759

Eſau, videns Iſaakum benedixiſſe Jacobo, & dimiſiſſe eum in Meſopotamiam ad accipiendum inde ſibi uxorem, & filias Cananæorum ipſi diſplicuiſſe; patris animum prioribus nuptiis ipſi infenſum reconciliaturus, Mahalatham filiam Iſmaëlis filii Abrahami prioribus uxoribus ſuperinduxit. [*c. XXVIII.* 6,—9.]

Per annos jam 57 maritus ille fuerat, & vitæ 77 exegerat: quo toto tempore cùm frater Jacob, ætate ipſi æqualis, vixiſſet cœlebs: paterni mandati memor, Rachelem uxorem ſibi dandam eo nunc argumento poſtulat; quòd *completi eſſent dies* ipſius. [*Gen. XXIX.* 21.] id eſt, *uxori maturus eſſet plus ſatis*; ut interpretatur Tremellius; quod tamen de *menſe* illo intelligendum Lidyatus mavult, *quo Laban voluit experiri Jacobi diligentiam ac ſtrenuitatem ac peritiam in rebus agendis; antequàm filiam ſuam, quâ de (cùm ea potiſſima eſſet cauſa adventûs ejus) ſtatim habitus erat ſermo, ei collocaret.*

Verùm pro Rachele in nuptiis ſenior illius ſoror Lea, fraude patris ſupponitur: cum quâ, completâ nuptialis convivii ſeptimanâ, (ut in *Judic.* XIV. 12, 17.) traditur ei uxor quoque Rachel; pacto pro ea altero ſervitutis ſeptennio. Dedítque Laban Leæ Zilpam, Racheli Bilham ancillam. Et quum minùs à marito amata eſſet Lea quàm Rachel: hæc ſterilis divinitùs, illa quatuor filiorum mater, continuâ per ſuos annos ſerie, reddita eſt. [*c. XXIX.* 21, 22. *&c.*] Indéque Jacobo, ex Leâ.

2246 — Reuben, primogenitus filius natus eſt: [*c. XXIX.* 32.] qui, ob inceſtum cum Bilhâ patris concubinâ commiſſum, primogenituræ jure po eâ excidit. [*c. XXXV.* 22. *& XLIX.* 3, 4. *cum* I. *Chron. V.* 1.] — 2956 — 1758

2247 — Simeon natus eſt. — 2957 — 1757

2248 — Levi natus eſt. [*verſ.* 34.] — 2958 — 1756

2249 — Judah natus eſt: [*verſ.* 35.] à quo Judæi denominationem acceperunt. — 2959 — 1755

2250 — * Rachel ancillam ſuam Bilham Jacobo tradidit: ex quâ Dan natus eſt. (*Gen.* XXX. 5, 6.) — 2960 — 1754

2251 — Ex eâdem natus eſt Naphtali (*verſ.* 7, 8.) — 2961 — 1753

2252 — Lea ancillam ſuam Zilpam Jacobo tradidit: ex qua natus eſt Gad. (*verſ.* 9, 10, 11.) — 2962 — 1752

2253 — Ex eâdem natus eſt Asher. (*verſ.* 12, 13.) — 2963 — 1751

2254 — *c.* Lea conſuetudinem viri redimit à ſorore datis mandragoris, quas filius Reuben ex agro attulerat tempore meſſis triticeæ. (*verſ.* 14. 15.) — 2964 — 1750

2255 — *b* Lea Iſſacharem peperit. (*verſ.* 17, 18.) — 2965 — 1749

2256 — Zabulon ex Lea natus eſt. (*verſ.* 19. 20.) — 2966 — 1748

2257 — Lea Dinam filiam Jacobo peperit. (*verſ.* 21.) * — 2967 — 1747

2259 — *c.* Rachel, ſterilitate Dei beneficio ſublatâ, Joſephum Jacobo peperit, finito 14 anno ſervitutis ſuæ. Unde dimiſſione in patriam à Labane petitâ, novâ pactione detentus eſt; ſex aliis annis pro certâ gregis parte ſocero ſerviens. [*c. XXX.* 22, 25, 31. *cum XXXI.* 41.] Jacobum autem fuiſſe 91 annorum quum naſceretur Joſeph, (ac proinde 77 quum primùm Labani ſervire cœpit) ex eo conſtat: quòd Jacobo 130 annos nato, quum ſteriſſet coram Pharaone, exactis ſeptem annis copiæ & duobus famis, [*c. XLV.* 6. *cum XLVII.* 9.] Joſeph 39 annos natus fuerit; utpote 30 annorum, quum ipſe ſteterit coram Pharaone, ſtatim ante copiæ annos ſeptem. [*c. XLI.* 32, 46.] — 2969 — 1745

2261 — *a.* Mephres in Ægypto regnat, ann. 12. menſ. 9. [*Manetho.*] — 2971 — 1743

2265 — *c.* Jacob, animadverſâ Labanis & filiorum invidiâ anxius, divinitùs in patriam redire jubetur. Unde re totâ cum uxoribus communicatâ, dum oves ſuas tonderet Laban, (ſub veris extremum; ut infrà, ad ann. Mund. 2974.) poſtquàm 20 annis illi ſervivitſſet, clam eo cum facultatibus ſuis omnibus & totâ familiâ diſcedens, Euphratem trajecit. [*c. XXXI.* 1, 3, 19, 21, 38, 41.] Quum verò 12 filii nati illi fuiſſe dicuntur in Meſopotamiâ: [*c. XXXV.* 22, 26.] ex eo numero Benjamin eſt excipiendus; quem in Cananæa, non procul Bethlehemo, poſteà natum conſtat. [*ibid. verſ.* 18, 19.) quomodo & 12 Apoſtolos appellatos invenimus, quum numero tamen complendo deeſſet Judas. [*Joban. XX.* 24. *&* I. *Corinth. XV.* 1.] de quo videndus Auguſtinus, in *Geneſ. quæſt.* 117. — 2975 — 1739

Laban, die tertio (quot dierum itinere greges ipſius à generi ſtatione aberant) Jacobum fugiſſe audiens, cognatis ſuis ſecum aſſumptis, perſecutus eſt eum itinere ſeptem dierum, tandémque aſſecutus eſt in monte Gileadis, ab hujus congreſſûs eventu nomen illud adepto. Poſt multas enim ultrò citróque expoſtulationes, fœdere pacis inito, in ejus teſtimonium cumulus lapidum aggeſtus eſt: quem Laban Syrus ſuo ſermone *Jegar-ſahadutha*, Jacob Hebræus ſuo גַּלְעֵד *Galaaden*, id eſt, *Cumulum teſtimonii* appellavit. [*c.* XXXI. 22. *ad fin.*]

A Labane dimiſſus Jacob, novo fratris Eſavi cum copiis adventantis nuncio territus, ſuos in duas acies diſtribuit, Dei auxilium implorat, fratri munera præmittit, fortíque cum Angelo luctâ & novi *Iſraëlis* nominis impoſitione de divino præſidio confirmatur. [*c. XXXII. cum Hoſe. XII.* 3, 4.]

Eſau, Jacobo fratre benignè excepto, munera precibus victus accipit, ſe cum ſuis itineris comitem offert, eóque renuente diſcedit. Jacob profectus eſt Succothas; ita tùm ab eo appellatas. Ibi enim, extructâ ſibi domo, pecori ſuo fecit tuguria; à quibus loco illi *Succoth* nomen impoſuit. Jacob, ſuperato Jordane, Cananæam repetiit: & tentoria ſua fixit juxta Salemum urbem Sichemitanam, in portione agri quam emit à filiis Hamoris patris Sichemi centum numis; ubi & altare ſtatuit, quod appellavit *El-Elohe-Iſrael*, ſive, *Dei fortis, Dei Iſraelis.* [*c. XXXIII.*] eodem videlicèt loco, in quo Abraham primum ſuum altare extruxerat: [*c.* XII. 6, 7.] & fons Jacobi

piadem ; ut ex Caſtore in ſuo Chronico refert Euſebius. Primus apud eos regnavit Inachus, annos 50. de quo videndus Eraſmus in proverbio ; *Inacho antiquior*. Atque huc omninò doctiſſimi Varronis, in XVII Rerum Humanarum libro, verba illa (*ab A. Gellio, lib. 1. noct. attic. cap. 16. & Macrobio, lib. 1. Saturnal. citata*) refero. *Ad Romuli initium plus mille & centum annorum eſt.* Ab Inachi enim initio juxta Caſtoris rationes hic conſtituto, uſque ad Palilia Varroniana anni 1102 numerantur.

2158 *d.* Semus, Noachi filius, mortuus eſt; 500 annis poſt natum Arphaxad. [*Gen.* XI. 11.] — Anno Periodi 2868 — Ante æram Chriſtia. 1846

2167 *d.* Quum undeviginti poſt nuptias annis Rebekka permanſiſſet ſterilis, ſupplex pro eâ oravit Dominum Iſaakus : cujus precibus exauditis, gemellos illa concepit. [*c.* XXV. 21.] — 2877 — 1837

2168 *c.* Colluctantibus in utero puerulis, affecta mater Deum conſuluit : à quo reſponſum accepit, duarum diſſidentium gentium auctores ex eâ prodituros ; quarum una robuſtior futura eſſet alterâ, & major ſervituros minori. Tempore verò partûs, prodiit prior rufus totus ſimilis togæ villoſæ, vocatúmque eſt nomen ejus *Eſau* : deinde prodiit alter, manu calcaneum fratris tenens ; cujus idcirco nomen vocarunt *Jacob*. Eratque pater eorum Iſaak ſexagenarius, quum naſcerentur illi. [*c. XXV.* 22,—26. *Hoſe. XII.* 3.] — 2878 — 1836

2179 Thethmoſin Thebaïdis, ſive Ægypti ſuperioris regem, Hycſos vel Paſtores, à patre intra Avarim (locum habentem menſuram jugerum decem millium) incluſos, cum 480 armatorum millibus obſeditſe, refert Manetho : de expugnatione verò deſperantem, pacta cum eis feciſſe, ut Ægyptum reliquentes, quò vellent innoxii omnes abirent. Illos autem, cum omni domo & poſſeſſionibus, non minùs 240000. numero, ex Ægypto per deſertum in Syriam iter egiſſe ; & metuentes Aſſyriorum potentiam (qui tunc Aſiam obtinebant) in terrâ quæ nunc Judæa vocitatur, civitatem ædificaſſe, quæ tot millibus hominum ſufficere poſſet, & Hieroſolymam appellaviſſe. Ita *Manetho* ; apud Joſephum, lib. 1. contra Apionem Grammaticum, qui idem Apion, in 4 hiſtoriarum Ægyptiacarum libro, Amoſin regem hunc appellat, & ex Ptolemæi Mendeſii (Sacerdotis Ægyptiaci) Annalibus fuiſſe temporibus Argivorum regis Inachi confirmat : Tatiano Aſſyrio (in oratione contra Græcos) Juſtino Martyre (in Parænetico ad eosdem) Clemente Alexandrino (libro 1. Stromatum) & aliis, referentibus. Qui omnes, poſt Joſephum & Juſtum Tiberienſem, de Iſraëlitis vitam paſtoritiam exercentibus, [*Gen.* XLVI. 33. 34. & XLVII. 3.] & ex Ægypto in Cananæam migrantibus, iſta accipientes ; ducem eorum Moſem Inacho æqualem fuiſſe crediderunt, quum ad *Phœnices* potiùs ea ſpectare videantur, quos *à mari rubro* profectos, in *Paleſtina* ſedes fixiſſe, tùm in ipſo Hiſtoriæ ſuæ initio, tùm in lib. VII. c. 89. reſtatur Herodotus, *cum Stephano Byzant.* in Ἰζυρῶ. * Sed de *Philiſtæis* iſta Herodoti potiùs accipienda ex (*Gen.* 10. 13. 14. niſi ex *Deut.* 2. 23.) hunc locum de Caphtoræis intelligas, exemplo Philiſtæorum jam à Mari rubro proficiſcentibus. * Nam Iſraëlitarum exodum Inachi regno longè poſteriorem fuiſſe recta temporum ratio dubitare nos non patitur. — 2889 — 1825

2180 *c.* Thethmoſis, ſive Amoſis, Paſtoribus expulſis, in Ægypto inferiore regnavit annis 25. & menſibus 4. [*Manetho.*] — 2890 — 1824

2183 *c.* Abraham 175 annos natus, poſt adventum in Cananæam 100, mortuus eſt ; & à filiis Iſaako & Iſmaële in ſpelunca Macpelæ, cum Sara uxore ſua, ſepultus. [*Gen.* XXV. 7,—10.] Vixit annis 15 poſt natum Jacobum : cum quo habitaviſſe etiam dicitur in tentoriis. [*Heb. XI.* 9.] — 2893 — 1821

2187 *d.* Heberus, quintus à Noacho, mortuus eſt ; 430 poſt natum Phaleg annis. [*Gen. XI.* 17.] Hic omnium poſt Diluvium natorum diutiſſimè vixit, ipſi Abrahamo ſuperſtes : à quo Hebræi cognomentum accepit ille primùm [*Gen. XIV.* 13.] deinde neporis ipſius Jacobi poſteri omnes, [*Gen. XL.* 15.] ubi obſerva, *Cananæam*, dictam fuiſſe *terram Hebræorum*, etiam quum adhuc Cananæus eſſet in terrâ. — 2897 — 1817

2200 Circa hoc tempus, promiſſiones Abrahamo priùs factæ, filio ejus Iſaako datæ à Deo fuiſſe videntur. *Multiplicabo ſemen tuum ſicut ſtellas ; dabóque poſteris tuis univerſas regiones has : & benecentur in ſemine tuo omnes gentes terræ.* [*c.* XXVI. 4.] — 2910 — 1804

2205 *d.* Chebron in Ægypto regnat ann. 13. [*Manetho.*] — 2915 — 1799

2208 *c.* Eſau 40 annos natus, duas uxores Hittæas duxit ; Juditham filiam Beeri, & Baſematham filiam Elonis : quæ Iſaako & Rebekkæ moleſtiſſimæ erant & acerbiſſimæ. [*Geneſ. XXVI.* 34, 35. *cum XXVII.* 46. *& XXVIII.* 8.] — 2918 — 1796

Ogygium in Attica factum eſt Diluvium, annis 1020 ante primam Olympiadem : ut ex Hellanico, Caſtore, Thallo, Diodoro Siculo, & Alexandro Polyhiſtore confirmat, in 3. Chronographiæ ſuæ libro, Julius Africanus. (*apud Euſebium, lib. 10. Præparat. Evangel.*) quod Varronis tamen rationes 300 ferè annis faciunt antiquius.

2218 *d.* Amenophis in Ægypto regnat, ann. 20. menſ. 7. [*Manetho.*] — 2928 — 1786

2231 *b.* Iſmael Abrahami filius, quum 137 vixiſſet annos, mortuus eſt. [*Gen.* XXV. 17.] — 2941 — 1773

2239 *b.* Am-eſſis, ſoror Amenophis, in Ægypto regnat, ann. 21. menſ. 9. [*Manetho*] — 2949 — 1765

2242 Euechous apud Chaldæos imperare cœpit, 224. annis ante Arabes. [*Jul. African.*] Qui videtur eſſe Belus Babylonius, ſive Jupiter Belus ; à Chaldæis poſteà Deus habitus. [*Eſai. XLVI.* 1. *Jerem. L.* 2. *& LI.* 44.] * Et ex *Cheſedi* filii Nachoris (fratris Abrahami) poſteris fuiſſe ; (*Gen. XXII.* 22.) à quo *Chaſdim* ſive Chaldæos nomen accepiſſe tradunt Hebræi ; ut in Hieronymi quæſtionibus Hebraicis in Geneſin videre licet. * — 2952 — 1762

2245 *a.* Iſaakus ſenex & oculis captus (44°. ante obitum anno) ſeniorem filium Eſavum venatum mittit, benedicturus ei poſt allatam prædam : ſed Jacob filius junior, aſtu matris cum veſtitu fratris & edulio ſuppoſitus, benedictionem imprudente patre ſurripit, & Deo auctore obtinet. Quem cùm eam ob cauſam Eſavus odio capitali proſequeretur ; tùm ut inſidias illius declinaret, tùm ut ex ſua cognatione uxorem duceret ; benedictione patris acceptâ, Jacob in Meſopotamiam ad avunculum ſuum Labanem proficiſcitur. In itinere verò, Scalæ viſione illi exhibitâ, Deus paternas benedi- — 2954 — 1760

dictiones

ctiones ipsi confirmat, favorémque suum promittit: ad cujus testimonium erecto lapide Jacob loci nomen à Luzo in Bethelem mutat, & votum Deo nuncupat.

c. Tandémque Charanem perveniens, & cum Labane per *menses* spatium commoratus, Rachelis filiæ ipsius amore correptus, septennii servitutem pro eâ paciscitur. [*Gen. XXVII.* 1. *ad XXIX.* 20. *cum Hosæ. XII.* 12.] Hæc autem ad annum ætatis Jacobi 77 pertinere, constabit ex iis quæ ad annum Mundi 2259. erunt dicenda. — 2955 — 1759

Esau, videns Isaakum benedixisse Jacobo, & dimisisse eum in Mesopotamiam ad accipiendum inde sibi uxorem, & filias Cananæorum ipsi displicuisse; patris animum prioribus nuptiis ipsi infensum reconciliaturus, Mahalatham filiam Ismaëlis filii Abrahami prioribus uxoribus superinduxit. [*c. XXVIII.* 6,—9.]

Per annos jam 37 maritus ille fuerat, & vitæ 77 exegerat; quo toto tempore cùm frater Jacob, ætate ipsi æqualis, vixisset cœlebs: paterni mandati memor, Rachelem uxorem sibi dandam eo nunc argumento postulat; quòd *completi essent dies* ipsius. [*Gen. XXIX.* 21.] id est, *uxori maturus esset plus satis*; ut interpretatur Tremellius; quod tamen de *mense* illo intelligendum Lidyarus mavult, *quo Laban voluit experiri Jacobi diligentiam ac strenuitatem ac peritiam in rebus agendis; antequàm filiam suam, quâ de (cùm ea potissima esset causa adventûs ejus) statim habitus erat sermo, ei collocaret.*

Verùm pro Rachele in nuptiis senior illius soror Lea, fraude patris supponitur: cum quâ, completâ nuptialis convivii septimanâ, (ut in *Judic.* XIV. 12, 17.) traditur ei uxor quoque Rachel; pacto pro ea altero servitutis septennio. Deditque Laban Leæ Zilpam, Racheli Bilham ancillam. Et quum minùs à marito amata esset Lea quàm Rachel: hæc sterilis divinitùs, illa quatuor filiorum mater, continuâ per suos annos serie, reddita est. [*c. XXIX.* 21, 22. *&c.*] Indéque Jacobo, ex Leâ.

2246 — Reuben, primogenitus filius natus est: [*c. XXIX.* 32.] qui, ob incestum cum Bilhâ patris concubinâ commissum, primogenituræ jure po eâ excidit. [*c. XXXV.* 22. *& XLIX.* 3, 4. *cum* 1. *Chron. V.* 1.] — 2956 — 1758

2247 — Simeon natus est. — 2957 — 1757

2248 — Levi natus est. [*vers.* 34.] — 2958 — 1756

2249 — Judah natus est: [*vers.* 35.] à quo Judæi denominationem acceperunt. — 2959 — 1755

2250 — * Rachel ancillam suam Bilham Jacobo tradidit: ex quâ Dan natus est. (*Gen.* XXX. 5, 6.) — 2960 — 1754

2251 — Ex eâdem natus est Naphtali (*vers.* 7, 8.) — 2961 — 1753

2252 — Lea ancillam suam Zilpam Jacobo tradidit: ex qua natus est Gad. (*vers.* 9, 10, 11.) — 2962 — 1752

2253 — Ex eâdem natus est Asher. (*vers.* 12, 13.) — 2963 — 1751

2254 — *c.* Lea consuetudinem viri redimit à sorore datis mandragoris, quas filius Reuben ex agro attulerat tempore messis triticeæ. (*vers.* 14. 15.) — 2964 — 1750

2255 — *b* Lea Issacharem peperit. (*vers.* 17, 18.) — 2965 — 1749

2256 — Zabulon ex Lea natus est. (*vers.* 19. 20.) — 2966 — 1748

2257 — Lea Dinam filiam Jacobo peperit. (*vers.* 21.) * — 2967 — 1747

2259 — *c.* Rachel, sterilitate Dei beneficio sublatâ, Josephum Jacobo peperit, finito 14 anno servitutis suæ. Unde dimissione in patriam à Labane petitâ, novâ pactione detentus est; sex aliis annis pro certâ gregis parte socero serviens. [*c. XXX.* 22, 25, 31. *cum XXXI.* 41.] Jacobum autem fuisse 91 annorum quum nasceretur Joseph, (ac proinde 77 quum primùm Labani servire cœpit) ex eo constat: quòd Jacobo 130 annos nato, quum stetisset coram Pharaone, exactis septem annis copiæ & duobus famis, [*c. XLV.* 6. *cum XLVII.* 9.] Joseph 39 annos natus fuerit; utpote 30 annorum, quum ipse stetit coram Pharaone, statim ante copiæ annos septem. [*c. XLI.* 32, 46.] — 2969 — 1745

2261 — *a.* Mephres in Ægypto regnat, ann. 12. mens. 9. [*Manetho.*] — 2971 — 1743

2265 — *c.* Jacob, animadversâ Labanis & filiorum invidiâ anxius, divinitùs in patriam redire jubetur. Unde re totâ cum uxoribus communicatâ, dum oves suas tonderet Laban, (sub vetis extremum; ut infrà, ad ann. Mund. 2974.) postquàm 20 annis illi servivisset, clam eo cum facultatibus suis omnibus & totâ familiâ discedens, Euphratem trajecit. [*c. XXXI.* 1, 3, 19, 21, 38, 41.] Quum verò 12 filii nati illi fuisse dicuntur in Mesopotamiâ: [*c. XXXV.* 22, 26.] ex eo numero Benjamin est excipiendus; quem in Cananæa, non procul Bethlehemo, posteà natum constat. [*ibid. vers.* 18, 19.) quomodo & 12 Apostolos appellatos invenimus, quum numero tamen complendo deesset Judas. [*Johan. XX.* 24. *&* 1. *Corinth. XV.* 1.] de quo videndus Augustinus, in *Genes. quæst.* 117. — 2975 — 1739

Laban, die tertio (quot dierum itinere greges ipsius à generi statione aberant) Jacobum fugisse audiens, cognatis suis secum assumptis, persecutus est eum itinere septem dierum, tandémque assecutus est in monte Gileadis, ab hujus congressûs eventu nomen illud adepto. Post multas enim ultrò citróque expostulationes, fœdere pacis inito, in ejus testimonium cumulus lapidum aggestus est: quem Laban Syrus suo sermone *Jegar-sahadutha*, Jacob Hebræus suo גלעד *Galaadem*, id est, *Cumulum testimonii* appellavit. [*c.* XXXI. 22. *ad fin.*]

A Labane dimissus Jacob, novo fratris Esavi cum copiis adventantis nuncio territus, suos in duas acies distribuit, Dei auxilium implorat, fratri munera præmittit, fortique cum Angelo luctâ & novi *Israëlis* nominis impositione de divino præsidio confirmatur. [*c. XXXII. cum Hosæ. XII.* 3, 4.]

Esau, Jacobo fratre benignè excepto, munera precibus victus accipit, se cum suis itineris comitem offert, eóque renuente discedit. Jacob profectus est Succothas; ita tùm ab eo appellatas. Ibi enim, extructâ sibi domo, pecori suo fecit tuguria; à quibus loco illi *Succoth* nomen impositum. Jacob, superato Jordane, Cananæam repetiit: & tentoria sua fixit juxta Salemum urbem Sichemitanam, in portione agri quam emit à filiis Hamoris patris Sichemi centum numis; ubi & altare statuit, quod appellavit *El-Elohe-Israel*, sive, *Dei fortis, Dei Israëlis.* [*c. XXXIII.*] eodem videlicèt loco, in quo Abraham primum suum altare extruxerat: [*c.* XII. 6, 7.] & fons Jacobi

erat, in conſpectu montis Garitim; de quo mulier Samaritana ad Chriſtum, *Patres noſtri adorârunt in monte hoc.* [*Joh. IV.* 5,6,12,20.] Eum enim in agro Sichemitano poſitum fuiſſe, ex (*Judic. IX.* 7.) liquet.

2266 * *a.* Judah Adullamum deſcendens filiam Shuæ Chananæi uxorem duxit. (*Gen. XXXVIII.* 12.) vid. Chronolog. part. 1. cap. 10. fin.

d. Er promogenitus Judæ natus eſt. (*ver.* 3.) 2976 1738

2267 *c.* Onan ſecundus Judæ filius natus eſt. (*ver.* 4.) 2977 1737

2268 *c.* Sela tertius filius natus eſt; cùm eſſet ille Chezibi (*ver.* 5.) 2978 1736

2270 Circa hoc tempus, Jacobo Sichemi commorante, filia ejus Dina à Sichemo filio Hamori principis regionis illius rapta & vitiata eſt. Quod flagitium Simeon & Levi, puellæ fratres, ſæviſſimè ſunt ulti in miſeros Sichemitas dolo circumventos, irruentes & mares eorum omnes, ſimul cum Hamoro ipſo & filio raptore, occidione delentes. (*Gen.* XXXIV.) Vid. Chronolog. part. 1. cap. 10. 2980 1734

2271 Jacobus à Deo monitus ut Bethelem proficiſceretur, familiâ ab idolis priùs purgatâ, eò contendit; ibique altare Domino extruxit. Debora Rebeccæ nutrix defuncta ſub quercu Allon-bachuth deinceps dictâ ſepulta eſt. Deus novâ apparitione Jacobo priores promiſſiones confirmat, & fœcunditatis benedictionem Soboli ejus impertit. (*Gen.* XXXV.)

Jacobo Bethele profecto, dilecta ejus uxor Rachel in itinere Benjaminem enixa ex partu moritur, & juxta Ephratham ſive Bethlehemum ſepelitur. Inde pergens Jacobus, tetendit tentorium ſuum ultra turrim Ederis. Cum ejus uxore Bilhâ filius Reuben inceſtam conſuetudinem habuit. Tandem pervenit Jacobus ad Iſaacum Patrem ſuum, Mamræ, in urbem Hebronem. (*Ibid.*) * 1982 1733

2275 *d.* Mephramuthoſis in Ægypto regnat, ann. 25. menſ. 10. [*Manethо.*] 2983 1731

2276 *c.* Joſephus 17 annos natus, fratrum vitia patri retegens, divinitùs paternæ familiæ princeps futurus præmonſtratur: ſed fratrum odium invidiámque tantam ſuſcipit, ut occaſione oblatâ, primùm in necem, deinde in venditionem ejus conſpirent. Unde ex puteo, in quem eum conjecerant, extractus Iſmaelitis & Midianitis mercatoribus (utriſque proavi ſui Abrahami poſteris) 20 argenteis venditur: à quibus in Ægyptum abductus Potipheris præfecti ſatellitum Pharaonis mancipium efficitur. [*Gen.* XXXVII. 2,--36.] Ejus *Excellens ingenium veritus fratres, clàm interceptum peregrinis mercatoribus vendidiſſe*, & ab iis *deportatum in Ægyptum* fuiſſe, etiam ex Trogo Pompeio lib. 36. cap. 2. refert (*Juſtinus.*) 2986 1728

2280 * *d.* Judah filio ſuo primogenito Eri uxorem dedit Thamaram. (*Gen.* XXXVIII. 6.) 2990 1724

2281 *c.* Poſt occiſum à Deo Erem, Judah filium ſecundum ſuum Onanem Thamaræ tradidit, ut exſuſcitaret ſemen fratri ſuo. Quo item ob infandum ſcelus à Deo interempto, veritus Judah ſimilem tertii ſui filii caſum, nurui ſuæ perſuadit ut vidua tantiſper in patris domo habitaret, donec Sela filius adoleſceret. (*Gen.* XXXVIII.) 2991 1723

2282 *c.* Uxor Judæ filia Shuæ Cananæi mortua eſt. Judah ſeſe conſolaturus, Thimnam ad tondendum gregem ſuum (ſub veris exitum) cum amico ſuo Hirâ Adullamitâ proficiſcitur. Thamar, animadvertens Judæ non fuiſſe in animo filium ſuum Selam (puberem jam factum) ipſi maritum tradere, ſumpto habitu meretricio, in viâ Thimnam verſùs cum ſocero ſcortum eam fuiſſe exiſtimans congreſſa, ex eo concepit; *d.* Cúmque menſe quaſi tertio gravida deprehenſa, & à Judâ morti rea adjudicata, productis ſignis ex ipſo Judâ gravidam fuiſſe oſtendit. (*Ibid.*) 2992 1722

2283 *b.* Thamar (ſub hyemis exitum) gemellos eſt enixa, Phares & Zaram. (Ibid. cum I. Chronic. II. 4. & Matth. I. 3.) * 2993 1721

2287 *c.* Joſephus, carcere concluſus, duobus aulicis Pharaonis ſomnia ipſorum, convenienter eventui interpretatus eſt; juſto biennio antequàm accerſeretur ad Pharaonem. (*Gen. XL. cum* XLI. 1.] 2997 1717

2288 *c.* Iſaak moritur, 180 annos natus; & à filiis, Eſavo & Jacobo, ſepelitur. [*c.* XXXV. 28, 29.] 2998 1716

2289 *b.* Pharao ſomniorum ſuorum interpretationem à ſuis ſapientibus minimè conſequutus, Joſephum auditâ peritiâ ejus accerſit; annos 30 tùm natum. Qui ſomniis ipſius, de ſeptem annis ſaturitatis primùm, ac totidem deinde famis, expoſitis; conſilium ſuum de procurandâ annonâ contra famem venturam inſuper adjicit. Indeque Pharao, ex omnium procerum conſenſu, in ſummam regni præfecturam illum evexit: datâ ei in uxorem Aſenathâ filiâ Potipheris Oniorum (ſive Heliopolitanorum) Præſidis. [*c.* XLI. 1,--46.] Juſtinus quoque ex Trogo, Joſephum Ægypti *regi percharum* fuiſſe narrat. *Nam & prodigiorum* (inquit) *ſagaciſſimus erat, & ſomniorum primus intelligentiam condidit: nihilque divini juris humanique ei incognitum videbatur; Adeò, ut etiam ſterilitatem agrorum ante multos annos providerit; periiſſetque omnis Ægyptus fame, niſi monitu ejus Rex edicto ſervari per multos annos fruges juſſiſſet: tantáque experimenta ejus fuerunt, ut non ab homine ſed à Deo reſponſa dari viderentur.* Hæc ille; lib. 36. cap. 2. 2999 1715

c. Ab hujus anni meſſe ſeptem ubertatis anni numerantur: quibus Joſephus ingentem annonæ copiam comparavit; & ex Aſenathâ duos filios, Manaſſem & Ephraimum, ſuſcepit. (*Gen.* XLI. 47,--53.)

2296 *c.* Anni 7 famis cœperunt: quibus Joſephi providentia non totam Ægyptum ſolùm ſublevavit, ſed etiam aliis regionibus alimentum ſuppeditavit. [*c.* XLI. 54,--57.] 3006 1708

2297 * *b.* Phareſo Judæ filio decimum quintum ætatis annum ingreſſo natus eſt Hesron. * 3007 1707

d. Jacobus decem filios ſuos pro annonâ in Ægyptum mittit: qui à fratre Joſepho diſſimulante agniti, callidè explorationis inſimulantur; & in carcerem conjecti, non priùs dimittuntur quàm vincto Simeone (maximo natu ex iis qui in ipſius venditionem conſenſerant) & ut obſide relicto, Benjaminem fratrem ſuum minimum (ex Joſephi matre Rachelâ natum) adducturos ſe promitterent. Dimiſſi, unà cum annonâ illius pretium manticis ipſorum juſſu Joſephi inditum domum referunt; patri quicquid acciderat narrant, & minimi fratris ſiſtendi neceſſitatem perſuadere conantur fruſtrà. [*c.* XLII.]

2298 *b.* Jacobus, fame coactus, Benjaminem & reliquos filios, priore pecuniâ & duplice alterâ muneribúſque inſtructos, ad Joſephum pro annonâ remittit: à quo humaniter lauto convivio, reſtituto obſide, excipiuntur. [*c.* XLIII.] 3008 1706

Joſephus poculum mandato ſuo in manticâ Benjaminis clam fratribus abditum, ut ſublatum furto ab ipſis abeuntibus repetit: qui furti crimen ex anteactis diluentes ſe inquiſitioni ſubmittunt, mortémque in ſe & ſervitutem decernunt, ſi comperiantur. Itaque invento penès Benjaminem poculo, ad Joſephum reducti ſe in ſervitutem dedunt: quod recuſante illo, & ſolius deprehenſi ſervitute contento, Judas ſe in illius vicem mancipari ſupplex petit. [*c.* XLIV.]

Joſephus oratione Judæ permotus, ſe fratribus patefacit; eóſque ſceleris in ſe recordatione conſternatos, propoſitâ divinâ providentiâ, erigit. Deinde juſſu Regis eos curribus, commeatu, muneribúſque inſtructos remittit ad patrem familiámque celeriter adducendam: quibus nuncium hunc referentibus pater, non niſi multis verbis & viſis curribus, fidem habet. (*c.* XLV.)

c. Jacobus oblatis victimis divinitùs confirmatus, cum totâ familiâ * hominum 66 ex ipſo ortorum, * ineunte tertio anno famis in Ægyptum deſcendit; annos natus 130. (*c.* XLV. 6. XLVI. 1,—27. XLVII. 9. *Deuter.* XXVI. 5.)

Joſephus, ſuorum adventu Regi ſignificato, patrem cum quinque è fratribus in conſpectum illius adducit: qui ſermone cum illis habito terram commodam in regione Goshenis concedit; ubi quietè à Joſepho ſuſtentantur. (*c.* XLVII. 1,—12.)

2299 *d.* Mephramuthoſi mortuo, Thmoſis in Ægypto regnat, ann. 9. menſ. 8. (*Manetho.*) — 3009 — 1705

2300 Joſephus totam pecuniam quæ inveniebatur in terrâ Ægypti & in regione Canaanis pro annonâ illis venditâ collegit; & in ærarium Pharaonis eam intulit. [*Gen.* XLVII. 14.] — 3010 — 1704

2301 Pecuniâ utriuſque regionis abſumptâ, Ægyptii greges & armenta ſua Joſepho vendiderunt; ut cibo ſuſtentarentur anno illo. [*c.* XLVII. 15, 16, 17.] — 3011 — 1703

2302 Quum abſolutus eſſet annus ille, pecuniâ & poſſeſſo pecore jam deficientibus, & agros & libertatem ſuam Joſepho Ægyptii vendiderunt; qui cibum illis ſuppeditavit, & ſementem quo agros, ſeptimo & poſtremo hoc famis anno, ſererent in ſequentem annum fertilitatis redituræ. Et ut proprietatis jus omne ab illis Pharaoni plenè acquireretur; tranſtulit eos Joſephus, pro arbitrio ſuo, ab unâ extremitate Ægypti ad alteram: agróſque illis colendos eâ conditione aſſignavit, ut quintam proventuum partem Regi, lege perpetuâ, quotannis ſolverent. Tantummodò Præſidum & Sacerdotum agri Pharaoni non ceſſerunt: quia Regis ſumptibus ſuſtentati, terras ſuas vendere non cogebantur. (*c.* XLVII. 18,—26.) — 3012 — 1702

2309 *b.* Amenophis in Ægypto regnat, ann. 30 menſ. 10. (*Manetho.*) — 3019 — 1695

2315 *c.* Jacobus moriturus Manaſſem & Ephraïmum, Joſephi filios, adoptat: eſſque benedicens, minorem majori divino inſtinctu præponit. (*Gen.* XLVIII. *Hebr.* XI. 21.) Convocatis deinde omnibus filiis benedicit, ſingulis eventura prædicit, de adventu Meſſiæ inſigne vaticinium edit; & de loco ſepulturæ mandato eis dato, moritur, annos natus 147. poſtquàm in terra Ægypti 17 vixiſſet annis. (*Gen.* XLIX *cum* XLVII. 28.) — 3025 — 1689

d. Jacobi cadaver, Joſephi juſſu, aromatibus conditum 40 diebus aſſervatur: ab Ægyptiis 70 diebus defletur & Regis permiſſu à Joſepho & fratribus, aulicorum Pharaonis & primorum Ægypti magnâ catervâ comitante, in Cananæam defertur; ubi 7 diebus plangitur, & in ſpeluncâ Macpelæ (uti ipſe edixerat) ſimul cum ſuis ſepelitur. (*c.* L. 1,—13.)

Joſeph in Ægyptum reverſus, fratres de commiſſo in ſe facinore ſollicitos benignè conſolatur, eíſque neceſſaria omnia promittit. (*c.* L. 15,—21.)

2340 *b.* Orus in Ægypto regnat, ann. 36. menſ. 5. (*Manetho.*) — 3050 — 1664

2357 *b.* * Heſron, Judæ Patriarchæ ex filio Phareſo nepos, annos 60 natus, uxorem duxit Abiam filiam Maciris filii Manaſſis, quæ Segubum illi peperit. (I. *Chronic.* II. 21, 24) * — 3067 — 1647

2369 *c.* Per fidem Joſephus moriturus de egreſſione filiorum Iſraëlis meminit, & de transferendis ſuis oſſibus præcepit: ac deinde annos 110 natus, obiit; viſis nepotibus ſuis ad tertiam generationem. (*Gen.* L. 22,—26. *Hebr.* XI. 22.) Shutelacho nimirùm & Tachane Ephraimi filiis, & Hadane (ſive Harane, *Num.* XXVI. 36.) Shutelachi filio: itémque Macire Manaſſis filio, & Gileade nepote. Unde Græci Interpretes familiæ Jacobi & Joſephi, quæ 70 capitibus conſtare dicebatur, (*Gen.* XLVI. 27. & *Deuter.* X. 22.) hos quinque poſt adventum Jacobi in Ægyptum natos, in I. *Chronicor.* VII. adjicientes; 75 animarum numerum effecerunt. — 3079 — 1635

Ex dictis patet, ſub pluribus Regibus, Joſephum Ægypti præfecturam ipſis annis 80 geſſiſſe: ut rectè annorum ſeriem in Chronico ſuo ita digeſſerit Euſebius. *Joſeph Dux Ægypti fit, anno ætatis* XXX, *Jacobi patris* CXXII. *quem principatum tenuit annis* LXXX. *Poſt cujus interitum Hebræi Ægyptiis ſerviêrunt annis* CXLIV. *Fiunt autem omnes anni, quos Hebræi in Ægypto fecerunt,* CCXV. *qui ab eodem tempore computantur, quo Jacob cum filiis ſuis deſcendit in Ægyptum.*

In morte verò Joſephi deſinit liber Geneſeos, 2369 annorum res geſtas continens. Eum temporis ordine liber Jobi conſequi videtur: quem etiam à Moſe conſcriptum fuiſſe, Talmudicorum (in *Baba batra*, cap. 1.) & communis Hebræorum eſt ſententia. Ejus ſumma à Severo Sulpicio in Hiſtoriæ ſacræ libro 1. ita proponitur. *Hoc tractu temporum Job fuit, legem naturæ & agnitionem Dei & omnem juſtitiam complexus: prædives opibus; atque eò illuſtrior, quòd his neque integris corruptus, neque amiſſis depravatus eſt. Nam cùm per Diabolum exutus bonis, filiis etiam eſſet orbatus, ad extremum diris ulceribus affectus; non potuit vinci, ut præ doloris impatientiâ aliquâ in parte peccaret. Mercedem denique divini teſtimonii conſecutus, ſanitati redditus, omnia quæ amiſerat in duplum recepit.*

2376 *c.* Acenchres, Ori filia, in Ægypto regnat ann. 12. menſ. 1. (*Manetho.*) — 1086 — 1618

2385 Levi in Ægypto mortuus eſt, annos 137 natus: (*Exod.* VI. 16.) Moſis & Aaronis maternus quidem avus, ſed proavus paternus. Cùm enim Levi in Cananæa filium genuiſſet Kohathum (qui 133 annorum exiſtens mortuus eſt) & filiam in Ægypto Jocebedam: Kohathi filius Amram, ductâ in uxorem amitâ ſuâ Jocebedâ filiâ Levi, ex eo (*Levit.* XVIII. 12. & XX. 19. expreſſè poſtea vetito) conjugio Aaronem & Moſem & ſororem illorum Miriam ſuſcepit; & ad ætatem — 3095 — 1619

avi, ejuſdémque ſoceri ſui, annorum 137 vitâ productâ, paulò ante exitum Iſraëlitarum ex Ægypto eandem finiit. [*Exod.* II. 1. VI. 18, 20. *Num.* 26. 59.] Quanquàm alii Jocebedam immediatam Levi filiam fuiſſe negent; & Amrami non amitam, ſed patruelem (ſive fratris patris ſui filiam, ut in [*Exod.* VI. 20.] Græci interpretes expreſſerunt) fuiſſe affirment. *Vid. Perer. in cap.* 2. *Exod. diſput.* 1. * Verùm ab expreſſo textu non eſt recedendum, qui à Levi in Ægypto Jocebedam ſuſceptam fuiſſe indicat. (*Num.* XXVI. 59.) *

2388 *d.* Rathotis, Acenchris frater, regnat ann. 9. [*Manetho.*] — 3098 — 1616

2389 Æthiopes, ab Indo flumine conſurgentes, juxta Ægyptum conſederunt. (*Euſeb. Chronic.*) Quò ſpectat locus ille Panegyriſtæ: *Dent veniam trophæa Niliaca, ſub quibus Æthiops & Indus intremuit*, & quod Æthiopiam, quæ ſub Ægypto eſt, nunc majorem Indiam appellari ſcribit Johannes Potken, in Pſalterio Æthiopico Romæ anno 1513 à ſe edito. — 3099 — 1615

2397 *d.* Acencheres, Rathotis filius, in Ægypto regnat ann. 12. menſ. 5. [*Manetho.*] — 3107 — 1607

2410 *a.* Acencheres alius, poſt eum regnat ann. 12. menſ. 3. [*Id.*] — 3120 — 1594

2422 *b.* Armais, regnat ann. 4. menſ. 1. [*Id.*] — 3132 — 1582

2426 *c.* Rameſſes, regnat ann. 1. menſ. 4. [*Id.*] — 3136 — 1578

2427 *d.* Rameſſes Miamún, regnat ann. 66. menſ. 2. [*Id.*] Ejus cognomenti pars poſterior à priore nominis *Amen-ophis*, (quo & filius & è majoribus duo gaviſi ſunt) prior à *Moy* vocabulo deſumta videri poſſet; quod *aquam* Ægyptiis denotare, Joſephus lib. 1. contra Apion. Clemens Alexandrinus lib. 1. Stromatum, & Suidas (in Μωϋ) affirmant: unde & Neptuni, aquarum Deaſtri, nomen à Mythologis illi fuiſſe impoſitum; infrà (ad annum Mundi 2533) indicabitur. Hic eſt Rex ille novus, qui non agnoſcebat Joſephum: poſt mortem illius natus, & memoriam beneficiorum ejus libenter abjiciens. Hujuſque conſilio Ægyptii ſibi ab Iſraëlitis numero & viribus auctis metuentes, durâ eos ſervitute opprimebant: præter domeſticas & ruſticas operas, etiam regiorum armamentariorum exſtructione illis impoſitâ, urbium nempe Pithomi & Raamſis vel Rameſſis, (*Exod.* I. 8, 14. *Act.* VII. 18, 19.) quarum unam Regis conditoris nomen prætuliſſe Mercator exiſtimat, alteram fortè Reginæ. — 3137 — 1577

2430 *b.* Aaron natus eſt, triennio ante fratrem Moſem, 83 annis ante exitum Iſraëlitarum ex Ægypto. [*Exod.* VII. 7.] — 3140 — 1574

2431 Impius Rex, quum Shiphræ & Puæ Hebræarum obſtetricibus de maſculis infantibus clàm tollendis fruſtrà præcepiſſet; immane de pueris Iſraëliticis ſubmergendis edictum promulgavit. [*Exod.* I. 15,--22. *Act.* VII. 19, 20.] tempore inter Aaronis & Moſis nativitatem interjecto. — 3141 — 1573

2433 *b.* Jocebeda, annis 48 poſt mortem patris ſui Levi, Amramo nepoti & marito ſuo Moſem peperit. Erat enim 80 annorum Moſes, quum alloqueretur Pharaonem de dimittendis Iſraëlitis ex Ægypto: [*Exod.* VII. 7.] & 40 poſt exitum eorum annis, quum menſe 12°. moreretur, annorum erat 120 (*Deut.* XXXI. 2. & XXXIV. 7.] — 3143 — 1571

Quum Moſem *forma pulchritudo commendaret*, (quam etiam ex Trogo libro 36. capite 2. Juſtinus commemorat) utpotè divinitùs venuſtum; parentes ejus occultaverunt eum domi menſibus tribus, & non metuerunt edictum Regis. [*Exod.* II. 2. *Act.* VII. 20. *Hebr.* XI. 23.]

c. Cùm propter diligentem inquiſitionem à Rege inſtituram, & vicinos Ægyptios, celari ampliùs puerulus non poſſet; in arcâ ſcirpeâ, bitumine & pice oblitâ, eum poſitum mater in caſtro ripæ fluminis expoſuit: ſtante procul ſorore ejus (Miriamâ ſive Mariâ; *Num.* XXVI. 59. I. *Chron.* VI. 3.) & conſiderante eventum rei. Ibi eum repertum filia Pharaonis, (quam *Thermutin* Joſephus lib. 2. Antiquit. cap. 5. al. 9. Epiphanius in Panario, & alii nominant) matri Jocebedæ lactandum tradidit: poſteàque adoptatum filii loco habuit, & omni ſapientiâ Ægyptiorum erudiendum curavit. (*Exod.* II. 5,--10. *cum Act.* VII. 21, 22.)

2448 Cecrops Ægyptius, Saitarum coloniâ in Atticam traductâ, (ut ex Diodori Siculi Bibliothecæ libro 1. intelligimus) Athenienſium regnum condidit; ante primam Olympiadem annis 780, ut ex Caſtore habet, in Chronico ſuo, Euſebius. Ab ejus temporibus Græcorum antiquitates deducit Chronographus Parius, à doctiſſimo Seldeno noſtro inter Arundelliana marmora editus: utpote poſt quem, & parem illi ætate Moſem, *quæ apud Græcos mirabilia narrantur, contigerunt; Deucalionis diluvium, Phaëtontis incendium, ortus Erichthonii, Proſerpinæ raptus, Cereris myſteria, Eleuſiniorum inſtitutio, Triptolemi agricultura, Europa ab Jove raptus, Apollinis nativitas, Cadmi ad Thebanos adventus; atque iis juniores, Bacchus, Minos, Perſeus, Æſculapius, Dioſcuri, Hercules*; quemadmodum in Præparationis Evangelicæ libro 10. cap. 9. ab Euſebio eſt obſervatum. — 3158 — 1556

2465 Anno Cecropis 18 Chaldæi contra Phœnices dimicârunt. (*Euſeb. Chronic.*) — 3175 — 1539

2466 Victis Chaldæis, Arabes in Babylonia regnaverunt; annis 216 ante Belum Aſſyrium. Eorum primus Mardocentes, per annos 45 regnum obtinuit. (*Jul. African.*) Qui videtur eſſe *Merodach*; à Babylonîis poſteà Deus habitus: [*Jerem.* L. 2.] à quo & Reges eorum, Merodach-Baladan & Evil-Merodach nomina ſua mutuati ſunt. — 3176 — 1538

2473 *b.* Moſes, Vitæ annis 40 completis, inviſens fratres ſuos Iſraëlitas, & aſpiciens onera eorum; quum videret quendam Ægyptium percutientem virum Hebræum, occidit illum & abſcondit in arenâ. Quod quum innotuiſſe videret Moſes, non fratribus ſuis ſolùm, ſed ipſi etiam Pharaoni, qui eam ob rem ultimo ſupplicio ipſum plectendum quærebat: in terram Madianitidem fugit; ubi ductâ in uxorem Zipporâ, Hobabi ſive Jethronis filiâ, alios vitæ ſuæ annos 40 exegit. [*Act.* VII. 23,--30. *Exod.* II. 11,--22. *cum* III. 1. XVIII. 1, 2. *Num.* X. 29. *& Jud.* IV. 11.] * quot annis paviſſe illum gregem Jethronis, etiam in Pirke Eliezer cap. 40. legimus. * — 3183 — 1531

2474 *d.* Caleb filius Jephunnæ natus eſt; 40 annis antequam à Moſe mitteretur ad explorandum terram Cananæam. [Joſu. XIV. 7, 10.] — 3184 — 1530

2494 *a.* Rameſſes Miamún mortuus eſt, anno regni ſui 67, cujus tyrannidis diuturnitas notata etiam — 3203 — 1511

ſuiſſe

deducitur, [*Num.* IX. 1, 2. *cum Exod.* XL. 17.] licet ipse exitus in medium mentem inciderit.

Hujus primi menſis die 10, [qui fuit *Aprilis* Juliani 30, feria hebdomadica 5] Paſchatis & azymorum ritu inſtituto; Agnus Paſchalis ſeligitur, mactandus poſt 4 dies. [*Exod.* XIII. 3, 6.]

Moſes nonam plagam, triduanarum tenebrarum, in Ægyptum inducit: quæ tantæ fuerunt, ut Ægyptiorum nullus toto eo tempore moverit ſe de loco in quo erat; licèt Iſraëlitis omnibus lux eſſet in habitationibus ipſorum. [*c.* X. 22, 23.]

Die 14, (*Maij* 4, *fer.* 2.) Moſes cum Pharaone poſtremò locutus, decimam plagam cædis primogenitorum, medio noctis ſequentis infligendam, denunciat; & vehementi irâ commotus, ab eo diſcedit. [*c.* X. 24,–29. XI. 1, 4,–8.]

Veſperâ hujus diei, primum Paſcha celebratum eſt. [*c.* XII. 11, 12.]

ÆTAS MUNDI IV.

PRIMI menſis die 15 (*Maii* 5, *feriâ* 3) ſub mediam noctem primogenitis in Ægypto cæſis, Pharao & ſervi ejus Iſraëlitas omnes, cum ſuis facultatibus & ipſorum ſpoliis, quàm citiſſimè dimittunt: qui, eodem die, quo abſoluti ſunt 430 anni à primâ peregrinatione majorum ſuorum, (Abrahamo Charane diſcedente,) poſtridie Paſchatis, ad ſexcenta millia peditum (virorum, præter parvulos) ordine militari Rameſſe profecti ſunt. [*Exod.* XII. 29, 30, 31, 37, 41, 51. *Num.* XXXIII. 3.]

Hinc ſtationes eorum à Moſe deſcribuntur: *Numeror.* cap. XXXIII. quas, ex Hebraicis nominum ſignificationibus, myſticè explicat Hieronymus in tractatu de 42 manſionibus ad Fabiolam, à quo ne in numeris ſtationum deſignandis deinceps diſſentiremus, *Rameſſem* primam appellare libuit: licèt itineris ſtatio nulla ea fuerit, ſed terminus à quo profectionum initium erat deducendum. Sit igitur.

I. *Rameſſes*: ubi Iſraëlitæ à Joſepho collocati fuerant; [*Gen.* XLVII. 11.] & ſimul convenerunt omnes, qui vel cum Ægyptiis mixti habitabant, [*Exod.* III. 22.] vel qui ad conquirendum ſtipulam diſperſi fuerant per totam terram. [*c.* V. 12.]

II. *Succoth*, ubi Moſes mandata Dei de annuo Paſchatis ritu, & primogenitorum conſecratione, populo propoſuit. [*Exod.* XIII.]

III. *Etham*, in extremitate deſerti: quò perducti ſunt, Domino antecedente eos interdiu in columnâ nubis, & noctu in columnâ ignis. [*Exod.* XIII. 20. 21.]

IV. *Pi-hahiroth*, inter Migdolum & mare, è regione Baal-zephonis.

Hic Pharao cum exercitu ſuo Hebræos aſſecutus eſt. Moſe ſuâ virgâ aquas dividente, per medium maris Rubri ſive Erythræi in deſertum Etami pervenerunt: quos Pharao & Ægyptii inſecuti, ab aquis recurrentibus primo diluculo obruti ſunt. Unde Iſraëlitæ, eo die prorſus liberati è manu Ægyptiorum, quorum cadavera fluitantia viderunt in litore maris, (*Exod.* XIV. 30) Deum victoriæ auctorem cantico celebrarunt; [*Exod.* XV. 1,–21.] quod *Apocal. c.* XV. 3. *Canticum Moſis ſervi Dei appellatur*, omniúmque, quorum uſpiam memoria extat, primum eſt & antiquiſſimum. Factum verò hoc eſſe menſis 1, die 21, poſtremo videlicèt azymorum, quo convocatio ſancta ex Dei inſtituto [*Exod.* XII. 16.] erat habenda; conſtans Hebræorum, eáque veritati maximè conſentanea, eſt ſententia.

Hinc continuo tridui itinere [die videlicèt 22, 23, 24, *feriâ* 3, 4, & 5.] Iſraëlitæ per deſertum Etami proceſſerunt, aquam non invenientes. [*Exod. XV.* 22. *Num. XXXIII.* 8.]

V. *Marah*; ab aquarum amaritudine nomen ſortita, ob quam, quum populus, qui aquarum defectum jam totum triduum ſuſtinuerat, murmurare cœpiſſet; Moſes, ligno in aquas amaras injecto, eas dulces effecit, populúmque in futurum erudiit. [*Exod. XV.* 23,–26.]

VI. *Elim*; ubi erant 12 fontes aquarum & 70 palmæ; & caſtrametati ſunt ibi ad aquas illas. [*Exod. XV.* 27. *Num.* XXXIII. 9.]

VII. *Mare rubrum*, [*Num. XXXIII.* 10.]

SECUNDI menſis,

Die 15 (*Junii* 4. *feriâ* 5) pervenerunt Iſraëlitæ ad ſtationem.

VIII. *Sinis* deſertum; quod eſt inter Elima & Sinai. Ubi quum ob victûs penuriam murmurâſſent in Deum & Duces; circa veſperam miſit ad eos Deus coturnices, & tempore matutino Manna de cœlo pluit: [*Exod. XVI.* 1,–35] quo pane deinceps 40 annis veſcebantur, donec pervenirent ad extremitatem terræ promiſſæ. [*Exod.* ibid. compar. cum *Deut.* VIII. 2, 3, & Josh. V. 12.]

IX. *Dophka*.

X. *Alush*.

XI. *Rephidim*, ubi populo, ob defectum aquæ murmuranti; (unde loco *Meriba* & *Maſſa* nomen inditum,) Moſes percuſſâ petrâ aquam ſuppeditat: [*Exod.* XVII. 1,–7.] quæ & populum per deſertum ſecuta eſt. [*Pſalm.* LXXVIII. 16. 20. CV. 41. 1. *Corinth.* X. 4. & *Deut.* IX. 21.]

Amalekitæ, laſſo & fatigato Iſraëlitarum exercitui in itinere occurrentes, in poſtremo agmine debilitate affectos cæciderunt: contra quos Moſes pugnare juſſit Jehoſuam ſive Joſuam, [filium Nunis, miniſtrum ſuum; [*Exod. XXXIII.* 11.] cujus nomen *Hoſeam* mutavit ille in *Jehoſuam*, [*Num. XIII.* 16.] ſive *Jeſum*; [*Nehem. VIII.* 17. *Act. VII.* 45. & *Hebr. IV.* 8.] Ille Rephidimis cum Amalekitis dimicans, Moſe in vertice collis orante, victoriam conſecutus eſt. De eâ gente perdendâ Iſraëlitæ mandatum accipiunt; & altare in perpetuam hujus rei memoriam extruunt. [*Deut. XXV.* 17, 18, 19. *Exod. XVII.* 8,–16.]

TERTIO menſe.

XII. *Sinai* deſertum; ubi caſtrametati ſunt Iſraëlitæ è regione montis Horebi: in eo deſerto per integrum ferè annum poſteà commorati. Anno enim ab exitu 2° menſis 2i die 20 inde moverunt: [*Num. X.* 11, 12.] anni verò primi *menſe tertio, in die hâc*, eò pervenerunt: [*Exod. XIX.* 1.] die nimirum eâdem, ſive ejuſdem numeri cum menſe 3°, (ut in libro V. de Templo cap. 7. pluribus confirmat Fr. Ribera) h. e. menſis 3. die 3. (*Jun.* 22. *fer.* 2.)

Moſe in montem aſcendente, Deus ſignificat ſe fœdus cum Iſraëlitis renovare, eos ſibi legibus obſtringere, obſervantéſque amore proſequi velle. Quibus annuentibus biduum, quo ad legem Dei reverenter excipiendam præpararentur, indicit; omnibus (excepto Moſe & Aarone) montis acceſſu interdicit: poſteáque ſummâ cum majeſtate in montem, cernentibus omnibus ac trepidantibus, deſcendit. [*Exod. XIX.*]

Legem, Decalogo comprehenſam, Deus terribili voce promulgavit: [*Exod. XX. Deut. V.*] quæ tamen promiſſionem gratiæ, Abrahamo ab eodem ante 430 annos factam, irritam non facit. [*Galat. III.* 17.]

Tertio populo Deus per Moſem varias leges tradidit: [*Exod. XX. XXI. XXII. & XXIII. cum Deut. IV.* 13, 14.] quas ille in libro Fœderis ſcriptas populo propoſuit. Deinde manè conſurgens, exſtruxit altare ſub monte; & 12 ſtatuas pro 12 tribubus Iſraëlis: miſitque juvenes Iſraëlitarum (primogenitos, ut habet Chaldæus paraphraſtes; quos ſibi Dominus conſecraverat, [*Exod. XIII.* 2. *Num. III.* 13. *VIII.* 16, 17.] ſacrorum adminiſtros, [*Exod. XIX.* 22.] ante Leviticum ſacerdotium inſtitutum) qui ſacrificia, primùm expiatoria, deinde euchariſtica, Domino obtulerunt. Quúmque librum illum Fœderis (mandata, quæ [*Exod. XX.*] & tribus ſequentibus capitibus habentur, continentem) audiente populo Moſes legiſſet; accipiens ſanguinem oblatorum illorum vitulorum & hircorum, cum aquâ & lanâ coccineâ & hyſſopo, ipſum quoque librum & totum populum (ſive 12 illas ſtatuas, 12 tribus Iſraëlis repræſentantes) aſperſit: atque ita fœdus inter Deum populúmque ſolenniter ſanxit. [*Exod. XXIV.* 3,--8. *cum Hebr. IX.* 19, 20.]

Moſes & Aaron, Nadab & Abihu, & 70 è Senioribus Iſraëlis, aſcenderunt in montem; ibíque gloriam Dei aſpexerunt. Quibus inde deſcendentibus, Moſes cum Joſua miniſtro ſuo propiùs accedens, expectavit diebus ſex, donec ſeptimo die eum Deus alloqueretur: fuitque in monte 40 dies & 40 noctes, [*Exod.* 24. 9,--18.] ſex illis expectationis diebus eo in numero comprehenſis; cibum non comedens, nec aquam bibens. [*Deut. IX.* 9.] ubi de ſtructura Tabernaculi, Sacerdotum ornamentis, conſecratione, ſacrificiis, &c. mandata accepit; *Exodi XXV. & 6.* capitib. ſequentibus propoſita.

QUARTO menſe.

d. Finitis 40 illis diebus & 40 noctibus, dedit Deus Moſi duas Legis tabulas lapideas, ſuâ manu fabrefactas & ſuo digito ſcriptas: [*Exod. XXXI.* 18. *Deut. IX*, 10, 11.] celeriter illum deſcendere jubens, quòd populus vitulum aureum ſibi conflaſſet, & adoraret eum. Moſes oratione ſuâ Dei iram mitigat, è monte deſcendit, vidénſque populum vituli feſtum in caſtris celebrantem, tabulas Legis confringit ſub ipſo monte. [*Exod. XXXII.* 1,-19.] Ob quarum confractionem annuum adhuc à Judæis obſervatur jejunium, menſis 4 die 17 quod nonnullos in eum induxit errorem, ut à die promulgationem Decalogi proximè ſequente 40 dies moræ Moſis in monte numerandos exiſtimaverint; tempore intermedio, ad ſcribendum & recitandum librum fœderis, ipſúmque fœdus inter Deum & populum ritibus ſolennibus pangendum requiſito, [*Exod. XXIV.*] penitùs neglecto.

Moſes, combuſto & comminuto vitulo, tria idololatrarum millia, Levitarum miniſterio, è medio ſuſtulit. [*Exod. XXXII.* 20,--29. *Deut. IX.* 21. XXXIII. 9.]

Poſtridie, Moſes iterùm in montem aſcendens, Deum iteratò pro populo deprecatur. [*Exod.* XXXII. 30, 31, 32.] Jubet eos ornarum deponere, Tentorium conventus (quod tum ſupplebat locum Tabernaculi à Bezaleele poſteà extructi) extra caſtra tendit: populóque iræ divinæ ſenſu ad reſipiſcentiam permoto, precibus ſuis tandem impetrat, ut non Angelus, ſed Deus ipſe ſit via dux. [*c.* XXXIII.]

Deus Moſem novas tabulas, prioribus ſimiles, dolare & ſequente die in montem ad ſe afferre jubet. Cui manè cum eis aſcendenti, in rupe poſito Deus, quaſi per tranſitum, gloriæ ſuæ imaginem aliquam manifeſtat. [*c.* XXXIV.]

Moſes in monte denuò 40 dies & 40 noctes ſine cibo ac potu commoratus, pro populo interceſſit. [*Deut. IX.* 18. *X.* 10.] Deus placatus, fœdus cum populo certis conditionibus renovat, leges ſuas iterat & à Moſe ſcripto mandari jubet; Tabuliſque à Moſe allatis Decalogum ipſe inſcribit. [*Exod.* XXXIV. 10,--28.]

SEXTO menſe.

Moſes poſt 40. dies cum Tabulis de monte redit: & faciei ſplendeſcenti velamine impoſito, populo mandata Dei proponit, Sabbati obſervationem urget, & oblationem à Deo imperatam ad opus Tabernaculi indicit. (*Exod.* XXXIV. & XXXV.)

Ut contributio rectiùs procederet; numerati omnes à nato 20 annos & deinceps, 603550 ſunt inventi: quorum unoquoque, juxta legem à Deo præſcriptam, [*Exod.* XXX. 12, 13.] dimidium ſicli pendente; ſumma ad 100 argenti talenta, & 1775 ſiclos pervenit. [*c.* XXXVIII. 25, 26.] Unde colligitur, Hebraicum talentum argenti continuiſſe tria ſiclorum millia; ſive minas 50 unâquáque minâ habente ſiclos 60. [*Ezek. XLV.* 12.]

Præter capitationem hanc, ex ſpontaneis donariis conflata eſt ſumma auri talentorum 29 & ſiclorum 730, æris talentorum 70, & ſiclorum 2400. [*Exod.* XXXVIII. 24, 29.] Ex alia verò materia ad opus Tabernaculi requiſitâ, oblatum eſt plùs ſatis: ut vetare populum eſſet opus, ne quid ampliùs offerret. [*c.* XXXVI. 5, 6, 7.]

Bezaleel

Sacerdotibus vetito, occasione neglecti ab aliis officii, vino & sicerâ Tabernaculum ingressuris interdicitur: de reliquiis sacrificii à Sacerdotibus comedendis lex fertur, & Aaronis eâ in re excusatio à Mose approbatur. [*Levit.* X. 6,--20.]

Eâ occasione lex lata est [circa 10, ut videtur, mensis hujus diem] de ingressu summi Sacerdotis solius semel tantùm quotannis in Sanctuarium; die videlicèt expiationis & universalis jejunii, 10 die mensis 7^i. celebrando. [*Levit.* XVI. 1,-34.]

Die hujus mensis 14 (*Junii* 3, *feriâ* 5) ad vesperam, Pascha ab iis celebratum est, qui superiori mense immundi fuerant. [*Num.* IX.]

Blasphemus extra castra eductus, jussu Dei, lapidibus obruitur. [*Levit.* XXIV. 10, 11, 12, 23.]

Leges, quæ 17 postremis Levitici capitibus continentur, hoc mense latæ fuisse videntur.

Duas argenteas tubas fieri Deus imperat: quibus cœtus convocetur, signa profectionum expeditionúmque dentur, & sacrificiorum tempore clangatur. [*Num.* X. 1,-18.]

Jethro, qui & Hobabus, Zipporam cum duobus liberis Gershomo & Eliezere apud se relictam ad generum suum Mosem reducit: ipsique & populo Israelitico liberationem à servitute Ægyptiaca gratulatus, suam in Deum fidem & pietatem verbis factisque protestatur. Ejus monitu Moses, cum aliis regimen populi partitus, magistratus qui res minores dijudicarent instituit. [*Exod.* XVIII. *cum Deuter.* I. 9,--18. *& Num.* X. 29.]

Dies hujus mensis 19 postremus fuisse videtur oblationum 12 Principum in dedicatione Altaris: Ahirâ pro tribu Naphthali munus offerente, [*Num.* VII. 78, 88.]

Die 20 mensis 2 (*Junii* Juliani 91. *feriâ* 4) Deus Israelitas castra movere jubet, & terram promissam hæreditariò possidendam adire. [*Num.* X. 11, 12. *Deut.* I. 6, 7.] quò invitatus à Mose Jethro, in regionem suam reversus est. [*Num.* X. 29. 30. cum *Exod.* XVIII. 27.]

Nube, quæ Tabernaculo imminebat, elevatâ; in quatuor exercitus distribuit, à deserto Sinai (ubi per integrum ferè annum hæserant) continuo *tridui* itinere pervenerunt in desertum Paranis. [*Num.* X. 12, 33.] ubi die 23 hujus mensis confederunt in statione. Vide *Seder Olam Rabbah.*

XIII. *Kibroth-Hattaavah*, [*Num.* XXXIII. 16.] ubi murmurantes divino igne percussi (unde & loco nomen Taberæ inditum) precibus Mosis liberantur: sed rursùs carnis desidetio & fastidio Mannæ Deum provocant. [*Num.* XI. 1,--10. *Psal.* LXXVIII. 19, 20, 21.]

Mosi apud Deum conquerenti, & excusationem à munere petenti, Synedrium LXX seniorum adjungitur: è quibus Eldad & Medad in castris manentes prophetarunt. [*Num.* XI. 10,-17, & 24,-30.]

Deus populo coturnices (non, ut præcedente anno, ad unum diem: *Exod.* XVI. 12. 13. sed) ad *integrum mensem* suppeditat: gravissimâ plagâ adjunctâ: unde à sepulchris *concupiscentium* loco datum est nomen *Kibroth-Hattaavah.* [*Num.* XI. 31,-34. *Psal.* LXXVIII. 26,-31. & CVI. 15.]

XIV. *Haseroth.* [*Num.* XI. 35. XXXIII. 17.]

Miriam & Aaron contra fratrem Mosem obloquuti, propter uxorem Æthiopissam, (Zipporam videlicèt Midianitidem: ex Æthiopiâ orientali, sive Arabiâ, ab eo ductam) illi se æquabant. Sed à Deo præfertur Moses: & Miriam leprâ percussâ, è castris ejicitur. Verùm orante pro eâ Mose, post *septem* dies sanatur. [*Num.* XII. 1,--15. *Deut.* XXIV. 9.]

d. Miriamâ mundatâ & in castra revocatâ (41. mensis, ut ex præcedentibus intelligitur, die aliquo) moventes Israëlitæ, castrametati sunt in statione.

XV. *Rithma*, in deserto Paranis. [*Num.* XII. 16. XXXIII. 18.] juxta Kadeshum Barneæ. [*Num.* XIII. 26.]

QUINTO mense.

A deserto Paranis (*Num.* XIII. 3.) vel Kadesho Barneæ (*Num.* XXXII. 8. *Deut.* I. 19, 22. IX. 23. *& Josu.* XIV. 7.) petente populo, & approbante Mose, (*Deut.* I. 22, 23) Deo verò jubente, (*Num.* XIII. 1, 2.) quando erat tempus primarum uvarum, (*ibid.* 20.) duodecim exploratores, vir unus pro unâquaque tribu (in quibus, pro tribu Judæ fuit Caleb filius Jephunnæ, annos 40 tùm natus: *Josu.* XIV. 7. pro Ephraim, Hoshea filius Nunis, quem Moses Jehosuam appellaverat) ad terram Canaanis perlustrandam præmissi sunt: qui eam ingressi à deserto Sinis & parte meridianâ, ad aquilonares ejusdem terminos Rechobum usque processerunt. [*Num.* XIII. 2,-20, 21, 22. *Deut.* I. 23.]

SEXTO mense.

Exactis *quadraginta diebus*, ab exploratione terræ reversi sunt Kadeshum in deserto Paranis: ingentem palmitem cum botro uvarum, ex valle Eshcolis (inde nomen adeptâ) excisum, cum malogranatis & ficubus terræ, secum deferentes. [*Num.* XIII. 23,-27: *Deut.* I. 24, 25.] Ex quâ fructuum maturitate apparet, propinquum fuisse mensem *septimum*: quandoquidem paulò ante Tabernaculorum festum, quod 15 illius mensis die celebrabatur, fructus ex area & torculari colligebantur. [*Exod.* XXIII. 16. *Levit.* XXIII. 39. *Deut.* XVI. 13.]

Decem ex eorum numero qui ad explorandam Cananeam missi fuerant, famam malam de terra illa inducentes, urbiúmque & incolarum robur prædicantes, populum ab aditu illius absterrent; Calebo frustra renitente. (*Num.* XIII. 28,--33. XXXII. 9.)

Populus territus reditum in Ægyptum molitur; Josuam & Calebum dissuadentes lapidibus obruere paratus. Deus subitum exitium eis minatus, deprecatione Mosis flectitur: ita tamen ut omnibus (præter Josuam & Calebum) à nato viginti annos & deinceps ab ingressu promissæ terræ exclusis mortem in deserto decernat; ubi 40 annis eos erraturos esse denunciat. (*Num.* XIV. 1, 35. XXVI. 64, 65. XXXII. 10,-13. *Deut.* I. 26,-36. IX. 23. *Josu.* V. 6. *Psal.* XCV. 8,-11. CVI. 24, 25, 26.] numero videlicèt rotundo: quum anno 39. filios eorum in terram promissam ingressos esse constet. Confer *Num.* XXXII. 13. *cum Deut.* II. 14.

Decem exploratores, qui seditionem hanc excitaverunt, à Deo subitâ morte sublati sunt. [*Num.* XIV. 36, 37.] cujus rei memoriam, ad hunc usque diem, Judæi jejunio 71. diei mensis 61. (Elul) celebrant.

Deus Israëlitas castra movere jubet, & in desertum retrocedere mare Rubrum versùs. Hi tamen contra jussum Domini consendentes in montem, ab Amalekitis & Cananæis percussi sunt Hormam usque. Reversi itaque fleverunt coram Domino: sed non exauditi sunt. [*Num.* XIV. 40-45. *Deut.* I. 40,—45.]

Hujus calamitatis, atque eam insecutæ continuæ Israëlitarum mortis quotidie cadentium in deserto, compositus est à Mose Psalmus XC. *Domine refugium factus es nobis*; in quo & dies hominum ordinarios ad 70. vel 80. annos redactos esse significat. Itaque

Ætas vitæ humanæ tertiò jam quasi dimidiatâ parte brevior efficitur.

1515 *a.* Israëlitæ Kadeshi consederunt dies multos: * secundùm dies, quibus ibi consederant (*Deut.* I. 46.) Quot enim dies ante reditum exploratorum ibi transegerant, totidem etiam moræ dies indulsisse videtur illis ibi Deus, ut acceptæ curarent vulnera. Quibus diebus exactis , , relinquentes Kadeshum, profecti sunt rursùs in desertum, mare Rubrum versùs, sicut præceperat Dominus: & circumiverunt montana Seiris diebus multis. [*Deut.* II. 1. *Judic.* XI. 16.] * A discessu enim ex Kadesho Barneæ usque ad transmissum torrentem sive vallem Zeredi (circa medium anni 40. exodi) anni intercesserunt 38: intra quos tota illa rebellium bellatorum multitudo est extincta. (*Deuteron.* II. 14, 15, 16.) quamvis alioqui spatium inter duo illa loca interjectum quinque dierum iter non excesserit: quemadmodum ex propriâ experientiâ confirmat Georgius Syncellus, in Chronico. (pag. 142) Neque toto eo 38 annorum tempore plures quàm 17 Stationes in *Numerorum* XXXIII capite habentur enumeratæ. Unde apparet in earum aliquibus per aliquot annos Israelitas consedisse; Sive enim biduo, sive mense, sive anno, prout continuabat nubes residere super Tabernaculo, castra habebant in eodem loco, & non proficiscebantur. (Num. IX. 22.), Ex 17. verò illis Stationibus fuit ordine,

XVI. Rimmon-Parez. XVII. Libna. XVIII. Rissa. XIX. Kehelatha. XX. Mons Shepheris. XXI. Harada. XXII. *Makheloth. XXIII. Thahath. XXIV. Thara. XXV. Mithka. XXVI. Hasmona.* XXVII. *Moseroth.* XXVIII. *Bene-Jaakan*, sive *Beeroth bene Jaakan*, *Putei filiorum Jaakanis.* [*Deut.* X. 6.] XXIX. *Hor-hagidgad*, sive *Gudgoda.* [*Deut.* X. 7.] XXX. *Jetbatha*: regio fluminibus aquarum irrigua. [*Deut.* X. 7.] XXXI. *Hebrona.* XXXII. *Eziongaber.* (quæ est prope Elothas, ad littus maris Rubri, in terra Edomæorum: 1 *Reg.* IX. 26.)

* Præter Stationum hunc Catalogum in *Numerorum* etiam capite XV & 4 sequentibus, alia, habentur tradita; tùm ad Leges tùm ad Historiam spectantia; quomodo colligens ligna in Sabbato (quod in deserto, licèt sacrificiis intermissis, studiosè servatum est) à toto cœtu, jussu Dei, lapidibus obrutus est. [c. XV.] Kora, Dathan & Abiram, seditionem contra Mosem & Aaronem moventes, hiatu terræ; 250 verò conjurationis socii suffitum offerentes, igne divinitùs immisso, perierunt. Deus seditiosorum thuribula ad tegendum altare adhiberi jussit, in monimentum filiis Israëlis. Populo ob superiorem cladem in Mosem & Aaronem murmurante, 14700. à Deo percussi interierunt. (c. XVI.) Duodecim virgis à 12 principibus tribuum acceptis, & in Sanctuario positis; sola virga Aaronis floruit & amygdala protulit, atque ante Arcam, in signum contra deditos rebellioni, servata est. [c. XVII.] Quæ omnia posteriore semestri anni secundi ab egressu ex Ægypto contigisse existimantur: * licèt anno 40 exodi, filiæ Zelophcadi seditionis Korah ut rei non ita longè antè actæ meminisse videantur. (*Num.* XXVII. 3.), 1525 1489

Annis verò 9 primis, quibus in deserto versabuntur Israëlitæ, regnum Ægyptiorum administravit Armais, Orientem verò invasit Sethosis: quos Amenophis (in mari rubro submersi) filios fuisse, suprà (ad annum mundi 2494) annotavimus. De quibus, in Ægyptiacis suis, Manethon (apud Josephum, libro 1. contra Apionem) ita scribit. *Sethosis equestres & navales copias habens, fratrem quidem Armain procuratorem Ægypti constituit, & omnem ei aliam regalem contulit potestatem: tantummodò autem diademate uti prohibuit, & ne reginam matrem liberorum opprimeret imperavit, & ut abstineret etiam ab aliis regalibus concubinis. Ipse verò ad Cyprum & Phœniciam, & rursus contra Assyrios atque Medos castrametatus; universos quidem, alios ferro, alios sine bello virium suarum terrore sibimet subjugavit: ebque successu elatus, confidentiùs incedebat, Orientales provincias ac urbes subvertendo. Aliquanto verò tempore procedente Armais, qui in Ægypto fuerat derelictus, omnia contrà quàm frater agere manuerat, sine timore faciebat. Eam & Reginam violenter tractavit, & aliis concubinis pegister miscebatur; persuasusque ab amicis, & diademate utebatur, & fratri rebellabat.* Ita Manetho Ægyptius: simul etiam addens, Armain quidem *Danaum*, Sethosim verò, & *Ægyptum* (unde & regioni nomen datum fuisse ait) & *Rameſſem* avi nomine fuisse nuncupatum. Ex quâ appellationum & rerum gestarum similitudine, eum Tacito *Rhamsen* & Herodoto *Sesostrim* fuisse apparet. Regem enim *Rhamsen Libyâ, Æthiopiâ, Mediſque & Persis, & Bactriano, ac Scythiâ potitum, quæsque terras Syri Armeniique & contigui Cappadoces colunt, inde Bithynum, hinc Lycium ad mare imperio tenuisse*; in libro II Annalium refert Cornelius Tacitus, & de Sesostri, libro II. Herodotus. *Istum dicebant Sacerdotes primum omnium Regum longis navibus Arabicum sinum pertervectum, & populos Rubri maris accolas in potestatem suam redegisse; indèque retrò iisdem vestigiis reversum, & coactis ingentibus copiis transgressum in continentem, infesto exercitu obvias ubique gentes subegisse; deinde ex Asia in Europam transgressum, Scythas subjugâsse & Thraces: ad quos usque* (inquit ille) *& non ulteriùs mihi videtur Ægyptius exercitus pervenisse; quoniam in istorum terra tituli, non ultrà, positi apparent*; ex quibus *titulis à Sesostri erectis, quosdam se in Palæstinâ Syriâ vidisse*, ipse asserit; *circa Ioniam item duos, unum quâ ex Epheso in Phocæam itur, alterum quâ è Sardibus Smyrnam versus.* Eadem de Sesoôsi refert Diodorus Siculus, libro 2. sed ad longè anteriora tempora refert: quum ad Mosis tempora (uti à Manethone factum) esse eum retrahendum, fractis Danai vires evincat; à qua nec multùm ipse Diodorus aberravit, in libro 40 referens: *expulsis ex Ægypto alienigenis,*

Danaum

37.] ſive *Moſeram*, *Deut.* X. 6. ubi Iſraëlitæ ex *Beeroth bene Jaakan*, ſive *puteis filiorum Jaakanis* (ſtatione XXVIII.) huc perveniſſe dicuntur; ſed priùs peragratâ *Gudgodâ* ſive *Hor-hagidgad*, *Jotbathâ*, & reliquis interjectis ſtationibus. Nam quòd verſu 7 *inde* Gudgodam, & Gudgodâ Jotbatham veniſſe dicuntur: *τὸ inde*, non ad *Moſeram* ſed ad *Beeroth* referendum eſt: ut à viris doctis jam pridem hûc eſt annotatum.

QUINTI menſis

Die 1. (*Auguſt.* 18. fer. 3.) anno 40. ab exitu Iſraëlitarum è terra Ægypti; Aaron *Moſera* in vertice montis *Horis* moritur, anno ætatis 123, filio Eleazare in ſummo Sacerdotio ſucceſſore relicto. [*Num.* XX. 23,–28. XXXIII. 38. 39. *Deut.* X. 6.]

Aaronis mortem defleverunt Iſraëlitæ 30 diebus: [*Num.* XX. 29.] toto videlicèt quinto illo menſe.

SEXTO menſe.

Audiens rex Aradi, auſtralem partem Cananææ inhabitans, adventare Iſraëlitas; pugnavit contra eos, multoſque captivos abduxit. Unde Iſraëlitæ votum Deo nuncupârunt: & victoriam conſecuti, Cananæos devotos effecerunt & civitates eorum, ex quo & ipſi loco *Horma*, id eſt, devotionis vel anathematis nomen datum. [*Num.* XXI. 1, 2, 3. & XXXIII. 40.]

Deinde profecti ex monte Hore, & deflectentes à viâ campeſtrium, quæ ab Elathâ & Ezion-gaber & mari Rubro rectâ ad Idumæam ducit; ad latus orientale circumiverunt terram Edomæorum: [*Num.* XXI. 4. *Deut. II.* 8.] caſtrametati primùm in ſtatione.

XXXV. *Tjalmonâ*: *Num.* [XXXIII. 41.] à צלמים ſive *imagine* nomen adeptâ. Cùm enim populus murmurans à ſerpentibus igneis (non dracunculis in ipſo corpore natis, ut in libro 3. de ſpontaneo viventium ortu cap. 51. Fortunius Licetus autumat, ſed preſteribus extrà à Deo immiſſis) interimeretur; intuitu imaginis ſerpentis ænei, juſſu Dei ſuper perticam erecti, ſanatus eſt. [*Num.* XXI. 5,–9. *Johan.* III. 14. 1. *Cor.* X. 9.]

XXXVI. *Punon.* [*Num.* XXXIII. 42.]

XXXVII. *Oboth.* [*Num.* XXI. 10. XXXIII. 43.]

XXXVIII. *Ije-Abarim*, ad terminum Moabitarum: [*c. XXXIII.* 44.] in illo videlicèt deſerto, quod eſt ante conſpectum Moabitarum ab ortu Solis; (*c. XXI.* 11.) & deſertum Moab appellatur. (*Deut.* II. 8.) Pergentes enim in deſerto illo, versùs ortum Solis terræ Moabitarum iter fecerunt. [*Jud. XI.* 18.]

1553 *a.* Inde diſcedentibus, ut tranſirent vallem vel torrentem Zeredi, vetat Deus ne bellum cum Moabitis miſceant. [*Num. XXI.* 12. *Deut.* II. 8,–13.]

Zeredum verò tranſierunt, annis 38, poſtquàm exploratores Kadesho Barneæ miſſi fuerant; extinctâ jam totâ ætate illâ, à natis 20 annos & deinceps, quæ contra Deum tum rebellaverat. [*Deut.* II. 13.–16.]

XXXIX. *Diben-Gad.* [*Num. XXXIII.* 5.]

XL. *Almon-Diblathaim*: [*Num.* XXXIII. 46.] quæ & *Beth-Diblathaim*: in Moabi deſerto. [*Jer.* XLVIII. 22. *Ezek.* VI. 14.]

Iſraëlitis tranſituris terminum Moabitarum Arem, & appropinquaturis è regione Ammonitarum, vetuit Deus ne cum Ammonitis hoſtiliter agerent. [*Deut.* II. 18, 19, 37.] Deinde juſſit, ut tranſirent fluvium Arnonis, qui eo tempore Moabitas & Amoræos diſterminabat. [*Deut.* II. 24. *Num.* XXI. 13.] Unde caſtrametati illi ſunt trans Arnonem; terminum tamen Moabitarum non ſunt ingreſſi. [*Deut. II.* 24. *Num. XXI.* 13. *Judic. XI.* 18.]

Inde enim profecti Beerum (ubi puteus quem foderunt principes & ingenui è populo, cum Legislatore Moſe, ſcipionibus ſuis) Matthanam, Nahalielem, Bamothas & vallem illam, quæ eſt in agro Moabitarum, ad initium collium quod reſpicit versùs ſolitudinem [*Num. XXI.* 16,–20.] Kedemotharum ſc. (*Deut. II.* 26.) ibi tandem conſederunt, in ſtatione.

XLI. Montibus videlicèt *Abarimarum* ante Nebuntem. [*Num.* XXXIII. 47.] Priores enim illas non ſtationes Iſraëlitarum fuiſſe ait Tremellius, [in *Num. XXI.* 12.] ſed loca per quæ tranſiverunt, antequàm Moſes legatos ad Amoræum mitteret. Quanquàm Chaldæi paraphraſtæ, non ut nomina propria, ſed ut appellativa accipientes, de aquis putei (ut petræ, 1. *Cor.* X. 4.) Iſraëlitas ad torrentes ſequentibus interpretentur, & à torrentibus ad montes, & à montibus ad vallem Moabitarum.

E deſerto Kedemotharum miſerunt Iſraëlitæ nuncios ad Sihonem Emoræum, regem Hesbonis, ut pacificè eos tranſire permitteret per extrema regionis ſuæ (quemadmodum Edomæi & Moabitæ fecerunt) quæ brevi itinere ad vada Jordanis eos deducebant. Illo verò renuente, & prælio cum eis ad Jahaſam congrediente; Iſraëlitæ, eo percuſſo, occupaverunt omnes civitates illius & in eis habitaverunt. [*Deut. II.* 24,–36. *Num.* XXI. 21,–31. *Judic.* XI. 19,–22.]

Deinde miſit Moſes ad explorandum Jazerem: quam ceperunt cum oppidis ejus, Amoræo inde expulſo. [*Num.* XXI. 32.] Atque ita univerſum Sihonis regnum Iſraëlitæ occupaverunt; ab Arnone fluvio, *Moabitarum* termino, [*Num.* XXI. 13. XXII. 36.] uſque ad torrentem Jabboki, *Ammonitarum* limitem: [*Deut.* III. 16. *Joſu.* XII. 2. & XIII. 10.] toto tamen tractu ipſius Jabboki, omnibuſque ad Ammonitas & Moabitas eo tempore ſpectantibus, prout Deus juſſerat, intactis relictis. [*Deut.* II. 9, 19, 37.] Unde quum poſt annos 264 conquererentur Ammonitæ, Iſraëlitas cepiſſe terram ſuam, ab Arnone ad Jabbokum & Jordanem uſque: à Jephthaco rectè illis eſt reſponſum, non attigiſſe eos terram vel Moabitarum vel Ammonitarum; ſed Sihone devicto, totum terminum Amoræorum, ab Arnone uſque ad Jabbokum, hæreditario jure poſſediſſe. [*Judic.* XI. 13, 15, 22, 23.] quanquàm verum etiam fuerit, Sihonem Amoræum priùs, ut à Valebo rege Moabitarum Hesbonem & totam regionem ejus Arnonem usque, [*Num.* XXI. 14, 26, 28.] ita etiam ab Ammonitis dimidiam eorum terram ademiſſe Aroërem uſque, quæ eſt

ante conſpectum Rabbæ (Ammonitarum. *Deut.* III. 11.) Eam enim Ammonitarum primùm fuiſſe, deinde ab Amoræis ablatam tribui Gadis fuiſſe aſſignatam, ex *Joſu.* XIII. 25. intelligimus.

Aſcendentibus Iſraëlitis viâ ad Baſanem, Og rex Baſanis, ex reſiduo Gigantum, prælio cum eis congreſſus ad Edrem, ſimul cum toto ſuo populo deletus eſt: Iſraëlitis regionem illius occupantibus, 60 nimirum civitates cum toto tractu Argobi. (*Deut.* III. 1,--11. *Num.* XXI. 33, 34, 35. *Amos* II. 9.) Totum verò tractum illum Argobi uſque ad terminum Geshuritarum & Mahacathitarum cepiſſe dicitur Jair filius Manaſſis, & vocaviſſe villas Baſanis à ſe captas, de nomine ſuo, *Havoth Jair.* [*Num.* XXXII. 41. *Deut. III.* 14.] Qui quidem Segubi è tribu Judâ filius fuit; ſed Manaſſitis accenſus, tùm hæreditatis ratione, tùm etiam aviæ. Filia enim Machiris Manaſſitæ, patris Gileadis, Hezroni e tribu Judæ Segubum peperit, patrem Jairis hujus: ut in I. *Chron. II.* 21, 22. legimus, ubi porrò etiam additur; Jairem poſſediſſe 23 civitates in terrâ Gileadis, cepiſſéque Geshurem & Aramum (ſecundùm meliores interpretes) cum villis Jairis, Kenatham quoque cum villis ejus, 60 civitates. Licèt ſub eo Kenatham cum villis ejus Nobachus ceperit, & de nomine ſuo Nobachum appellaverit. (*Num.* XXXII. 42.)

Poſt has victorias profecti Iſraëlitæ à montibus Abarimorum, caſtrametati ſunt in campeſtribus Moabitarum eis vadum Jerichuntinum Jordanis, à Beth-jeshimoth uſque ad Abel-shittim. (*Num.* XXII. 1. & XXXIII. 48, 49.) Unde ſtatio eorum. 3263 1451

XLII. *Shittim*, (*Num.* XXV. 1.) vel *Abel-Shittim.* (*c.* XXXIII. 49.) ubi permanſerunt, donec ſub Joſuâ inde profecti, ad Jordanem pervenerunt. [*Joſu.* III. 1.]

Balak filius Zipporæ, rex Moabitarum, omnia quæ Emoræis fecerant Iſraëlitæ conſiderans, ne ſpecie tranſitûs regnum ejus occuparent vereri cœpit. Itaque conſilio cum vicinorum Midianitarum Senatoribus communicato, Balaamum filium Beoris hariolum, ut Iſraëlitis malediceret, magnâ mercede propoſitâ, ex Meſopotamiâ accerſit: de re bello cum eis experiundâ poſtcà cogitans. [*Num.* XXI. 1,--6. *Deut.* XXIII. 4. *Joſu.* XXIV. 9.]

Balaamus venire primùm recuſat, de voluntate Dei admonitus: iterum vocatus, veniam abeundi extorquet; & cum animo maledicendi Iſraëlitis proficiſcitur. Unde offenſus Deus, ut ſubjugis aſina muta, humanâ voce locuta, inhiberet Prophetæ dementiam effecit. [*Num.* XXII. 7,-35. 2. *Pet. II.* 15, 16.]

Balaamus, præmiſſis ſacrificiis, bis conatur Iſraëlitis maledicere, morem Balako gerens: ſed ſpiritu Dei adactus, eisdem benedicit; & felicia eis, infelicia verò eorum hoſtibus coram Balako prænunciat. [*Num.* XXIII. & XXIV. *Deut.* XXIII. 5. *Joſu.* XXIV. 10.]

Balaami conſilio ſubornatæ Moabiticæ & Midianiticæ fœminæ, Iſraëlitas in Idololatriam & ſcortationem induxerunt. [*Num.* XXV. 1, 2, 3. XXXI. 16. *Deut.* IV. 3. *Pſal. CVI.* 28. *Apocal. II.* 14.] Quamobrem edixit primùm Deus Moſi, ut duces omnes maleficiorum coram Sole ſuſpenderentur: deinde Moſes judicibus, ut reliquos occiderent qui copulârunt ſe idolo Peoris. Et irrumpente in illos plagâ Dei, ceciderunt ex eis uno die 2300. (1. *Cor.* X. 8.) quibus addito ſuſpenſorum & gladio confoſſorum numero, ſumma fit 24000. (*Num.* XXV. 4, 5, 9.)

Phineas, Eleazari filius, occidens Zimri filium Salu principem paternæ familiæ ex Simeonitis & Cozbi filiam Suris principis Midianitarum, iram Dei avertit, & plagam illam coërcuit. (*Num.* XXV. *Pſal. CVI.* 30.) Deus, Phineaſo propter zelum ſuum ſacerdotio perpetuo adjudicato, bellum in Midianitas imperat. (*Num.* XXV. 12, 13, 17, 18.) Moſes & Eleazarus, Deo jubente, in campeſtribus Moabitarum ſecundùm Jordanem ex adverſo Jerichuntis, populum à nato 20 annos & deinceps numerantes, 601730 invenerunt: Præter Levitas; quorum cenſus à nato uno menſe & deinceps erat, 23000. Terræ promiſſæ inter eos diſtribuendæ Moſes mandatum accepit (*Num.* XXVI. 1,--63.)

Filiabus Zelopheadi hæreditas paterna, maſculâ prole deficiente, decernitur: eáque occaſione, de jure ſucceſſionum Lex fertur. (*Num.* XXVII. 1,--11.)

Moſi mors denunciatur, & ſucceſſor Joſua deſignatur: cui manus ille imponit, mandatíſque eum inſtruit. (*Num.* XXVII. 12,--23. *Deut. III.* 26, 27, 28.) Variæ leges feruntur. (*c.* XXVIII. XXIX. & XXX.)

Duodecim Iſraëlitarum millia, cum Phineaſo, bello contra Midianitas geſto omnes eorum mares occiderunt: ſimul cum quinque eorum Principibus (& inter eos Sure patre Cozbi) qui Sihoni regi Amoræorum dum viveret,) ſubjecti fuerant & Balaamo divino, qui in patriam ſuam rediturus (*Num.* XXIV. 25.) apud Midianitas ſubſtiterat. (*Num.* XXXI. 1,--8. *Joſu.* XIII. 21, 22.) Ex fœminis, ſolæ virgines ſervantur. Præda inter milites qui conflixerant & reliquum populum dividitur. Deus ex illorum pro Sacerdotibus, ex hujus prædâ pro Levitis portionem aſſumit: præter res à Ducibus oblatas, quæ in Tabernaculo ad monimentum aſſervatæ ſunt. (*Num.* XXXI. 9,--54.)

6. Terræ, quæ fuerant Sihonis & Ogi, trans Jordanem duabus tribubus Reubenis & Gadis ac dimidiæ Manaſſis à Moſe diſtribuuntur: (*Num.* XXXII. *Deut. III.* 12,--20. XXIX. 8. *Joſu.* XIII. 8,--12. XXII. 4.) ab Arnone fluvio uſque ad montem Hermonem (qui & Shenir & Sirion & Sion eſt dictus) Anti-Libano contiguum. (*Deut. III.* 8, 9. *IV.* 48. *Joſu.* XII. 1. XIII. 9, 11.)

Deus Iſraëlitis terram ingreſſuris mandata dat; de Cananæis eorúmque idolis exterminandis. (*Num.* XXXIII. 50,--56.) de terræ eis Jordanem terminis, ejúſque inter tribus novem & dimidiatam Manaſſis diſtribuendi ratione. (*c.* XXXIV.) 48 civitatibus Levitarum, & 6 refugii; (*c.* XXXV.) quarum tres trans Jordanem ab ipſo Moſe deſignatæ ſunt. (*Deut. IV.* 41, 42, 43.) * de filiâ denique hærede intra paternam tribum nubere juſſâ, occaſione hæreditatis filiarum Zelopheadi: quæ, juxtà hujus legis præſcriptum, filiis patruorum ſuorum nupſerunt. (*Num.* XXXVI.) *

UNDECIMI menſis

Die 1. (*Februarii* 20, *die Sabbati*) ab exitu ex Ægypto anno 40 in campeſtribus Moabitarum,

Moſes concionem ad populum Iſraëliticum habuit, quæ ab initio Deuteronomii (*c. I. 5,6.*) uſque ad cap. *IV. verſ.* 40. continetur: eámque poſteà, uſque ad cap. XXVII. continuavit.

Moſes cum Senioribus Iſraëlis, præcipit populo, ut trajecto Jordane lapides oblitos calce inſcripto Decalogo erigant: ritúmque benedictionis in monte Garizim & maledictionis in monte Ebal præſcribit: (*Deut.* XXVII.) deinde ipſe, propoſitis præmiis ad legis Dei obſervationem hortatur, & comminationibus ab ejus violatione abſterret. (*c.* XXVIII.)

Moſes, juſſu Dei, fœdus in Horebo pactum cum Iſraëlitis Jordanem trajecturis & eorum poſteris renovat: ejúſque obſervationem, partim beneficiis & promiſſis, partim terroribus & minis, urget. (*c.* XXIX.) Veniam tamen & liberationem proponit ex animo reſipiſcentibus: & divinam voluntatem populo ita patefactam fuiſſe docet, ut nullus ſit futurus in poſterum prætextui ignorationis locus. (*c.* XXX.)

Moſes ſcriptam hanc legem Sacerdotibus filiis Levi & omnibus Senioribus Iſraëlis tradit: eámque ſeptimo quoque anno in feſto Tabernaculorum, publicè legi jubet. Scripſit quoque Canticum ſuum die illo, & Iſraëlitas illud docuit. Quúmque abſolviſſet ſcribere verba Legis hujus in libro: à latere Arcæ fœderis eum reponendum curavit. [*c. XXXI.*] Canticum verò illud excellentiſſimum in *XXXII* Deuteronomii capite habetur.

Moſes, paulò pòſt moriturus, ſingulis tribubus (Simeonis exceptâ) propheticè benedicit: quod extremum ipſius Teſtamentum in *XXXIII* Deuteronomii capite continetur.

DUODECIMO menſe.

Aſcendens Moſes à campeſtribus Moabitarum in montem Nebuntis, quæ pars fuit Abarimorum, è vertice illius collis, qui eſt in conſpectu Jerichuntis totam terram circumquaque proſpexit; atque deinde mortem obiit: [*Num. XXVII.* 12, 13. *Deut. III.* 23,—29. *XXXII.* 49, 50. *XXXIV.* 1,—5.] annos 120 natus. [*c. XXXI.* 2. *XXXIV.* 7.] cujus temporis tertiam partem in imperio eum exegiſſe, *uno menſe minùs*, non malè in fine 4 libri Antiquitatum ſcripſit Joſephus: quippe mortuum ultimo anni menſe; *primâ* videlicèt menſis illius die, qui à Macedonibus *Dyſtrus*, ab Hebræis *Adar* appellatur; quod cum ſequentium hiſtoriarum ſerie magis convenit, quàm poſteriorum Hebræorum traditio; qui ad ſeptimum diem menſis Adar obitum illius referunt: ut in Seder Olam Rabba cap. 10. libro תוספתא ſive Exceſſus Moſis, Proœmio Maimonidæ in librum Miſnaioth, & hodiernorum Judæorum Kalendariis videre licet; qui memoriam mortis ejus hoc die ſolenni Jejunio adhuc celebrant.

A monte in vallem translatum Moſis corpus, in terram Moabitarum è regione Beth-Peoris, ſepelivit Dominus: neque novit quisquam ſepulchrum ejus uſque in diem hunc. [*Deut. XXXIV. 6.*] Hanc verò vallem in terrâ Sihonis regis Amorræorum, ab Iſraëlitis acquiſitâ, poſitam fuiſſe, ex [*Deut. IV. 46,*] & Beth-Peorem ipſam tribui Reubenis aſſignatam fuiſſe, ex [*Joſu.* XIII. 20.] apparet. Unde, quum hîc in terra Moabitarum ſepultus fuiſſe dicatur Moſes (ſicut & *Deut. XXIX.* 1. in eadem fœdus fuiſſe renovatum:) terra quæ Moabitarum fuerat, ſed cum aliis (ut ex *Num. XXI.* 26. oſtenſum eſt] à Sihone illis fuit erepta, & nunc ab Iſraëlitis poſſeſſa, intelligenda eſt.

Michaël Archangelus (ut in Judæ epiſtolâ legitur) adverſus Diabolum de Moſis corpore diſceptavit: quod Diabolus parefacere voluit, ut Judæis occaſionem idololatriæ miniſtraret; quemadmodum *Chryſoſtomus Homil. 1. in Matth. Theodoretus in Deuteronom. quæſt.* 43. *Procopius Gazæus in Deuteron.* & alii opinantur: licèt Judæos hujuſmodi λειψανολατρείᾳ deditos unquam fuiſſe, nuſpiam reperiamus. Hujuſmodi Michaëlis cum Diabolo diſceptatio, in libro apocrypho Ἀναλήψεως Μωσέως olim ferebatur: ut apud Originem, περὶ ἀρχῶν lib. 3. cap. 2. & Gelaſium Cyzicenum, in Act. Concil. Nicæn. part. 2. cap. 20. videre licet.

* Defleverunt Iſraëlitæ Moſem in campis Moabitarum 30 diebus: (*Deut.* XXXIV. 8.) toto videlicèt menſe duodecimo *

Atque hîc finitur Pentateuchus, hiſtoriam annorum 2552 cum dimidio, ab initio mundi complectens: & liber Joſuæ, cum anno 41 exitûs ex Ægypto incipit.

PRIMO menſe.

c. Joſua in vocatione ſua à Deo confirmatus, [*Joſ. I.* 1,—9.] Shittimis duos exploratores ad urbem Jerichuntinam præmiſit: qui à Rahaba in diverſorio excepti, & clàm dimiſſi; triduo in montibus ſe abſcondentes, demùm ad Joſuam reverſi ſunt. [*cap. II.*]

Jubetur populus ut viaticum (ſi quod præter Manna, quod nondum ceſſaverat, eſſet neceſſarium) ſibi pararent: quandoquidem poſt tres dies trajecturi eſſent Jordanem. [*c. I.* 10, 11.]

Manè profecti Shittimis, pervenerunt uſque ad Jordanem, & pernoctárunt ibi. [*c. III.* 1.]

Tertio die (à mandato illo, ut videtur, de parando viatico) juſſus eſt populus ſanctificare ſe ad tranſitum Jordanis in ſequentem diem. (*c. III.* 2,—5.)

Die 10 menſis primi (*April.* 30. *feriâ* 6,) eodem videlicèt die quo agnus Paſchalis erat ſeligendus; Iſraëlitæ, duce Joſuâ typo Jeſu Chriſti, ex Jordane aſcenderunt in promiſſam terram Cananæam, cœleſtis patriæ typum, pedibus emenſi fluvium, diviſis ejus undis quâ tempeſtate omnes ſuas ripas ſuperare ſolitus eſt. In cujus miraculoſi tranſitûs memoriam, 12 lapides è medio Jordane erexit Joſua; totidémque è medio Jordane ſublatos in proxima Gilgalis ſtatione collocavit. [*c. III. & IV.*]

Die [ut videtur] ſequente, Joſua circumciſionis uſum, per 40 annos interruptum, reſtauravit Gilgale: ubi circumciſi conſederunt, donec ſanitatem recepiſſent. [*c. V.* 2,—9.]

Die 14 menſis 1 (*Maii* 4, *feriâ* 3.) veſpere, Iſraëlitæ Paſcha primum in terra Cananæa celebrárunt. (*c. V.* 10.)

Poſtridie Paſchatis (*Maii* 5, *feriâ* 4) comederunt ex annona ipſius terræ, panes azymos & toſtum igne frumentum. Ceſſavítque Manna poſtridie quàm comederent de annona terræ: neque fuit deinceps filiis Iſraëlis Manna, ſed comederunt de proventu terræ Cananææ anno illo. [*c. V.* 11, 12.]

Jesus Dominus noster, princeps militiæ Patris sui, Jesu typico ad Jerichuntem stricto gladio apparens, promittit se populum defensurum. [*c. V.* 13, 14, 15.]

Jericho, circa ipsam Arcâ Domini circumductâ, septimo die, mœnibus Sacerdotalium tubarum clangore iponte collapsis, expugnata, internecioni devota est; solâ Rachabâ, cum suis, servatâ. [*c. VI.*] quæ Salmoni è tribu Judâ postea nupta, Boazum peperit. [*Matth. I.* 5.]

Israëlitæ oppugnantes Aium, propter sacrilegium Achanis ope Dei destituti, cæduntur. Sceleris auctor sorte deprehensus, lapidibus obruitur, & unà cum liberis ac pecudibus comburitur. [*c. VII.*] Deo ita reconciliato, Ai per insidias capta & funditùs eversa est; cæsis hostium 12 millibus. [*c. VIII.* 1,—29.]

Altare, ex Legis præscripto, in monte Ebalis ad sacrificandum erigitur, Decalogus lapidibus insculpitur, Benedictiones & maledictiones in montibus Ebalis & Garizimorum recitantur, Liber legis coram universo populo legitur. [*c. VIII.* 30,—35.]

d. Famâ successus Israëlitarum commoti, Cananæi reges, in eos conspirant: Gibeonitæ contrà astu vitam ab eis fœdere obtinent; sed ad servilia officia pro domo Dei obeunda deputantur. [*c. IX.*]

Adoni-sedek rex Hierosolymorum, cum regibus Hebronis, Jarmuthi, Lacishi & Eglonis, auditâ defectione Gibeonitarum, civitatem eorum conjunctis viribus oppugnaverunt. Josua, solutâ obsidione, quinque illos reges persequutus, percussit eos Azekam & Makkedam usque. Quo tempore, Sol supra Gibeonem & Luna supra convallem Ajalonis in medio cœlo quasi diem integrum substitit; donec vindictam sumpsisset Israël de hostibus suis. [*c. X.* 1,—14.] Ubi, duo Laur. Codomanus observat. I. *Cùm Ajalon vix uno milliari Germanico distet à Gibeone versùs occasum; verisimile esse, Lunam tum fuisse decrescentem & falcatam.* II. *Cùm ambo luminaria simul stare cœperint ac desierint; moram illam calculum Astronomicum non impedire; quemadmodum in concentibus Musicis salva manet harmonia nec soni discrepant, si voces in signo convenientia conquiescant, & postea simul, juxta suas cujusque notas, cantum pergunt absolvere.*

Josuâ victoriam persequente, quinque reges fugientes abscondérunt se in quadam spelunca Makkedæ: cujus ori lapidibus magnis obvolutis, jussu Josuæ, custodia est apposita; donec, hostibus Israëlis maximâ cæde percussis, qui ex eis supererant in civitates munitas essent ingressi. Tum verò, toto populo incolumi in castra ad Josuam Makkedam reverso, è spelunca educti, & à Ducibus exercitûs calcati, & è quinque lignis usque ad vesperam suspensi, in eadem spelunca magnis lapidibus denuò obstructâ sepulti sunt. [*c. X.* 16—27.]

* Cepit deinde Josua *Makkedam* eodem [quo eam oppugnavit] die, & *Libnam* similiter: Regibus & incolis utriusque internecioni devotis. (*Jos.* X. 28, 29, 30.]

Inde cum exercitu progressus Josua, *Lacishum* die [ab obsidione] secundo cepit, & percussit acie gladii. Cúmque ascenderet Horamus rex Gezeris ad suppetias illi ferendas; percussit eum Josua & populum ejus, adeò ut non facerent ei reliquum superstitem. Atque inde *Eglonem* pergens, eodem (quo obsedit) die eam cepit, & similiter percussit acie gladii. (*c.* X. 31,—35.)

Ascendens deinde Josua & totus Israel cum eo, Eglone *Hebronem*, expugnaverunt eam: novúmque ejusdem Regem (illius qui ante sexennium suspensus fuerat successorem) & omnes civitates ejus percusserunt gladio. (*c. X.* 36, 37.)

Deinde, meridiana parte relictâ, Gilgalem versùs tendens Josua cum Israëlitico exercitu, *Debirum* oppugnavit, (*c. X.* 38.) cujus nomen anteà fuerat *Kiriath-sepher*. Captâ verò Urbe, novum illius Regem (in suspensi alterius locum, urgente præsente rerum necessitate, statim suffectum) & omnes Civitates ejus percusserunt Israëlitæ acie gladii. (*Jos. X.* 39.)

Denique percussit Josua totam regionem, montanam, & australem, & planam, & decursibus irriguam, & omnes Reges earum: inde à Kadesho Barneæ, Gazam usque: totámque terram Gosenis (in sorte tribus Judæ: *c.* XV. 51) Gibeonem usque. Omnesque istos Reges & terram eorum cepit Josua vice unâ, hoc est, unâ expeditione & uno quasi impetu: Deo pugnante pro Israële. Atque tum demùm, cum toto Israëlitico exercitu, ad castra Gilgalem revertus est. (*c. X.* 40,—43.) *

Atque ita negotiosissimus annus ille Mundi 2553 finem accipit: in cujus priore semestri per Mosem tota terra trans, in posteriore per Josuam magna pars terræ cis Jordanem est occupata; in ipso verò anni medio, cessante Mannâ, de proventu Cananææ populus Israëliticus cœpit vivere.

2554 *c.* Ab autumno hujus anni, quo post cessationem Mannæ terram primùm serere Israëlitis contigit, numerandus est 1 annus τῆς γεωργίας, & radix annorum Sabbaticorum hìc figenda. [*Exod. XXIII.* 10, 11. *Levit. XXV.* 2,—7. *Deut.* XV. 1,—9. & XXXI. 10.]

Devictis quinque regibus, omnes reliqui conjunctis copiis sese Israëlitis opposuerunt: contra quos diebus multis Josua bellum gessit. [*Josu.* XI. 1,—18.] toto videlicèt sexennio: ut mox videbimus. 3264 1450

2559 *c.* * Terrâ *quiescente* à bello (*c.* XI. 23. & XIV. 15.) & reliquos hostes qui nondum subacti fuerant suo tempore se expulsurum Deo promittente (*c.* XIII. 1,—6.) * Josua, jam senex, terram cis Jordanem novem tribubus & dimidiatæ Manassis dividere jubetur. [*c.* XIII. 1,—7.] Unde is, Gilgale primùm (ubi Dei Tabernaculum & Israëlitarum castra eo tempore commorabantur) tribubus Judæ & Ephraimi & dimidiæ illi Manassis hæreditates distribuit. [*c.* XIV. 6. XV. XVI. XVII.] *d.* Quo tempore Caleb Jephunnæ filius, annis 45 postquàm ad explorandam terram à Mose missus fuerat, Hebronem, cum montanis Judææ, pro hæreditate petiit; ad Anakæos gigantes inde expellendos operam suam offerens. [*c.* XIV. 6, 10, 13.] * Pars enim illorum, quæ Josuæ manus evaserat, & ad vicinas Philistæorum urbes Gazam, Gath, & Azotum se receperant (*c.* XI. 21, 22.) denuò Majorum suorum sedes occupasse videntur, donec tandem à Calebo, post Josuæ obitum, inde sunt exterminati (*Judic. I.* 10. *collat. cum Numer.* XIII. 22, 33. & *Jos.* XV. 14.) quemadmodum in Commentariis ad Josuæ caput XI. admonuit *Andreas Masius*, & ad *c.* XIV. (*Jacobus Bonfrerius.*) 3269 1445

* Hebronem

* Hebronem verò (agros nimirum & villas illius: urbe ipsa, una cum suburbiis, pro civitate refugii sepositâ, & Sacerdotibus assignatâ. [*Jos.* XXI. 11, 12, 13. 1. *Chronic.* VI. 55, 56, 57.] Calebo Hæreditario jure possidendam Josua tradidit: ut ex [*Jos.* XIV. 13, 14. & XV. 13] constat. Ubique in posteriori loco de expulsis à Calebo Anakæis, & filiâ ejus Achsâ Othonieli datâ subjiciuntur, ob historiæ cognationem eodem modo sunt addita, quo in Danitica tribus sortitione, (*c.* XIX. 47) urbis Leshemi sive Laishi ab eâ occupatæ & *Dane* nomine appellatæ, facta est mentio; quod posteà tamen contigisse constat, quum Rex, sive Magistratus, non esset in Israële. (*Judic.* XVIII. 1. 29.) *

2560 *e.* Annus septimus à Terrâ primùm ab Israëlitis coli cœptâ, idémque primus Sabbaticus in ea ab illis actus: quum à Jesu typico in *requiem* fuissent adducti; quæ Sabbatismi populo Dei per verum Jesum acquirendi umbra erat & figura. [*Hebr. IV.* 8, 9.] Atque hinc annorum *Jubilæorum*, sive quinquagesimorum, epocha est deducenda. [*Levit. XXV.* 8,--13.]

Mensis VII. die 15. (*Novemb.* 5. *die Sabbati*) Israëlitæ festum Tabernaculorum, in Tabernaculis ex ramis arborum confectis, (juxta legem, *Levit.* XXIII. 39, 40.) majore celebrâsse videntur studio, quàm temporibus Judicum & Regum postea est factum. [*Nehem. VIII.* 17.]

Quum Dominus Israëlitis esset daturus quietem ab omnibus inimicis suis circumquaque, ita ut habitarent securè; statuendus erat locus quem ipse eligeret ad collocandum nomen suum ibi. [*Deut. XII.* 10, 11.] Congregari igitur universi *Shiluntem*, Tabernaculum convenrûs ibi collocaverunt; postquàm *terra domita fuisset coram eis.* [*Jos. XVIII.* 1.] *Shilo* verò (ubi Tabernaculum deinceps, simul cum Arca fœderis, per annos 328. quievit) tùm ex nominis significatione, tùm ex loci situ, eadem videtur esse & *Salem.* Ut enim שָׁלַם pacificum denotat & tranquillum: [*Gen.* XXXIV. 21. *Nahum.* I. 12.] ita & שָׁלוֹם [*Dan. IV.* 1.] unde & Messias *Shiloh* [*Gen.* XLIX. 10.] appellatus existimatur; quòd non ipse modò pacificus esset & tranquillus, sed etiam æternæ pacis & tranquillitatis nobis auctor: cum typo ipsius Melchisedeko, existens *Rex Salem*, quod est, *Rex pacis.* [*Hebr. VII.* 2.] cujus quidem Melchisedeki palatium suo tempore ostensum fuisse in urbe *Salem*, prope quam Johannes baptizabat, [*Joh. III.* 23.] in Epist. 126. ad Evagrium refert Hieronymus: quæ, *Gen.* XXXIII. 18. [juxta ipsius & LXX interpretationem] *urbs Sichimorum* appellatur; quòd in agro Sichemitano, ut Shilo, [*Jos.* XXIV. 25, 26. *cum* XVIII. 1. *Gen.* XXXV. 4. *Jud.* IX. 6. & XXI. 19. *collat.*] esset posita.

Reliquis septem tribubus, terræ quæ superetat descriptione in libro factâ, hæreditates assignatæ sunt: [*Jos. c.* XVIII. & XIX.] atque ita, posit deletas 7 gentes in terra Canaan, distributioni terræ finis est impositus; annis post electionem Patrum *circiter* 450. [*Act.* XIII. 17, 19, 20.] A nato enim semine promisso Isaako hucusque anni 452, à rejecto Ismaele 447 effluxerunt: utrobique, *circiter* 450.

d. Ex universa terra, tam ultra quàm citra Jordanem, urbes 48 à Levitis habitandæ secernuntur: asylis, ad quæ cædis minùs voluntariæ rei confugerent, in sex earum constituris. [*Jos.* XX. XXI.] Atque ita terram promissam possederunt Israelitæ: dante illis Deo *requiem* circumquaque, secundùm omnia quæ patribus eorum juramento promiserat. [*c.* XXI. 43, 44.] Unde copiæ auxiliares, è Reubenitica, Gaditica, & dimidia Manassis tribu accitæ, *requie* hâc fratribus à Deo jam præstitâ, cum benedictione Josuæ, ad possessiones suas, quas à Mose trans Jordanem acceperant, redierunt. [*c.* XXII. 4. *cum c.* I. 13, 15. & *Num.* XXXII. 21, 22.] 1270 1444

Quum illi verò, ad suos in Peræam revertentes, ad transitum Jordanis in Cananææ terminis magnum altare extruxissent: reliquæ Tribus, à Deo defecturos suspicatæ, de bello eis inferendo cogitabant. Verùm, misso ad eos Phineaso Eleazari summi Sacerdotis filio, cum decem aliis principibus, ubi non ad sacrificandi usum, sed ad testandam suam cum reliquo populo Israëlitico communionem, erectum fuisse Altare resciviissent; mutatis animis, à proposito desiterunt. [*Jos.* XXII.]

2561 * Sheera Ephraimi Patriarchæ filia (annos circiter 40 nata) ædificavit Beth-horonem inferiorem & superiorem & Uzzen-Sheram (*1. Chron.* VII. 24.) *. Josua quoque ejusdem contribulis civitatem Timnath-Seræ, in monte Ephraimi, ædificavit: in qua &, longo post *quietem* Israëli à Deo datam tempore, habitavit; &, 110 annorum senex (quæ eadem & Josephi, in fine Geneseos, ætas fuerat) demùm moriens, sepultus est. (*c.* XXIII. 1. XXIV. 29, 30.) 3271 1443

2591 *d.* Quum tempore ἀνωχῆς, Josuæ & superstitum illi seniorum (qui, jam adulti cùm exirent ex Ægypto, observare poterant mirabilia quæ Deus fecerat Israëli) mortem insecutæ, faciente unoquoque quod rectum videbatur in oculis suis, ea contigissent quæ in quinque postremis capitibus libri Judicum (de Michæ & Danitarum idololatria, belloque Benjaminitico & ejus causis) commemorantur; & successisset ætas Dei immemor, quæ cum Canaaniticis gentibus conjugia misceret, & idola earum coleret: irritatus Deus, in manus Cushanis Risathaim Mesopotamiæ regis Israelitas tradidit. Quæ *prima* oppressio, octo tantùm annorum fuit. [*Judic. II.* 7, 10. & *III.* 6, 7, 8.] 3301 1413

2599 *d.* Othoniel Kenasi filius, (Calebi gener; *Jos. XV.* 17. *Jud. I.* 31.) è tribu Judæ, judex, & vindex à Deo suscitatus, Cushane debellato, libertatem Israelitis restituit. *Et quievit terra anno quadragesimo*: post *quietem* à Josua in eâ primùm constitutam. [*Judic. III.* 9, 10, 11.] 3309 1405

2609 *a.* Jubilæus *primus* in terrâ actus. 3318 1396

2658 *a.* Jubilæus *secundus.* 3367 1347

2661 *d.* Post mortem Othonielis, iterùm peccantes Israelitæ, traditi sunt in manus Eglonis regis 3371 1343

Moabitarum:

Anno Mundi.		Anno Periodi Julianæ.	Annoante xtam Christia.
2772	*a.* Post Abimelechum, Tolah Puæ filius Issacharita judicavit Israëlem annos 23. [*Jud.* X. 1, 2.]		
2781	Argon Nini filius, post Atyadas primus Sardibus regnavit: cujus posteri per 505 annos, 22 virorum ætates, Lydorum Imperium tenuerunt, filius patri, deinceps succedens; usque ad Candaulem Myrsi filium. [*Herodot. lib.* 1. *cap.* 7.]	3491	1223
2789	Semiramis, Dercetidis filia, Menonis primùm, deinde Nini uxor, universæ Asiæ præter Indos imperitavit: vixitque annos 62, cùm 42 regnâsset: ut ex Ctesia Cnidio, refert in libro 2 Bibliothecæ suæ Diodorus Siculus; ubi fusiùs res ab ea gestas, maximè cum Stabrobate Indorum rege, ex eodem explicati quanquàm rerum Indicarum scriptor Megasthenes (apud Strabonem libro 15 & Arrianum in Indicis) mortuam Semiramidem fuisse dicat, priusquàm Indiam fuerit aggressa. Aggeres circa Babylonem extruxisse eam spectatu dignos, narrat Herodotus. (*lib.* 1. *cap.* 184.) quum antea flumen planitiem eam omnem restagnare solitum esset. De eadem etiam, ex Trogo Pompejo in libro 1. cap. 2. Justinus. *Hæc Babyloniam condidit, muroque urbi cocto latere circumdedit, arena vice, bitumine interstrato: qua materia in illis locis passim è terra exastuat. Multa alia præclara hujus reginæ fuere. Siquidem non contenta acquisitos à viro regni terminos tueri, Æthiopiam quoque imperio adjecit. Sed & India bellum intulit; quò, præter illam & Alexandrum Magnum, nemo intravit.* Ubi his, quos Indiam intravisse dicit, Dionysius etiam sive Bacchus ab aliis omnibus additur: de Babylonico muro fabella illi cum aliis multis est communis, Semiramidi opus illud tribuentibus, quod à Nebucadnesare & nuru ejus Nitocride longo post illam tempore est peractum. De Babylonia autem ab illa primùm conditâ commentum, à Diodoro simul & Trogo (uti & à Strabone, libro 2 & 16 Geographiæ suæ) venditatum, non solùm ex sacra historia [*Genes.* XI.] refellitur, sed etiam ex *Eupolemo*, qui (in libro περὶ Ἰουδαίων Ἀναγραφῆς, apud Eusebium lib. 9. Præparat. Evangel.) ab his conditam primùm fuisse retulit, qui à Diluvio evaserunt: & *Erranio* (apud Stephanum Byzantinum de Urbibus in Βαβυλὼν & Eustathium in Dionys. Perieg. p. 126.) qui Babylonem annis 1002 Semiramide antiquiorem fuisse innuit. Qui si 1022 scripsisset (sicut fortasse, & scripsit) ab epocha Calisthenis Babylonica; quam suprà (ad annum Mundi 1770) ex Porphyrio proposuimus, non multùm discessisset. Idem quoque Porphyrius, in 4 contra Christianos libro, (ab Eusebio, lib. 1. & 10. Præparat. Evangelic. citato) de *Sanchuniathone* Berutio, Originum Phœniciacarum antiquissimo scriptore, verba faciens; ab *Hierombalo* (cujus nomen ab illo *Jerubbaalis*, de quo paulò superiùs, ad 2759 Mundi annum, non multùm abludit) sacerdote Dei Ieuô (sive Jehovæ, Judæorum Dei) sua illum hausisse narrat; qui *Abibalo* Berutiorum regi historiam suam inscripsit, deinde Sanchuniathonem hunc reginæ Assyriorum *Semiramidi* temporibus fuisse subjicit; ἃ πρὸ τῶν ἰλιακῶν, ἃ καὶ αὐτὸς γε χρόνος ἡμῖν ἀναγέγραπται, *quæ ante Iliaca vel circa ea tempora fuisse scribitur*, quod cum nostris rationibus probè convenit; quæ undecim annis Ilio Semiramidem superstitem fuisse statuentes, & ante bellum illud & sub eo floruisse illam indicant.		
2790	*a.* Eli Sacerdos nascitur. Cùm vixisset enim annos 98, mortuus est, [*I. Sam. IV.* 15.] anno Mundi 2888.		
2795	*a.* Tolæ defuncto, & Shamire (ubi habitaverat) in monte Ephraimi sepulto, successit Jair Gileadita, (è tribu Manassis ultra Jordanem) qui Israëlem judicavit 22 annos. [*Jud.* X. 1, 2, 3.] E posteris Jairis illius hic fuit, qui villas Argobi à se capras de suo nomine *Havoth-Jair* appellavit: [*Num. XXXII.* 41. *Deuteron.* III. 14.] quo exemplo & filii 30 junioris hujus Jairis, 30 illas quas ipsi obtinebant urbes *Havoth-Jair* pariter denominabant. [*Jud. X.* 4.]	3504	1210
2799	*a.* * Israëlitæ jam inde à Gideonis morte (*Jud.* VIII. 33.) variarum gentium idola colentes, in manus Philistæorum ab occidente, & Ammonitarum ab oriente incursantium traditi sunt. [*Jud.* X. 6, 7.] Quorum quidem violentia ipsius Jairis operâ repressa fuisse videtur: si quidem *Bedan* ille fuerit qui in I. *Samuel.* XII. 11. inter Jerubbaalem (sive Gideonem) & Jephtam medius (eodem quo Jair loco) collocatus, *eripuisse* dicitur Israëlitas è manu hostium circuitu ut habitarent secure. Undè & sub eo *	3508	1206
2805	*a.* Jubilæus *quintus* celebratus est.	3514	1200
2816	*d.* * Hoc anno nempe quintæ hujus oppressionis 18ª & ultimo, morbo (ut videtur) lethali Jaire laborante, hostes animos resumentes confregerunt omnes Israëlitas qui erant ultra Jordanem *: & trajecerunt etiam Ammonitæ, ut pugnarent contra Judam, Benjaminem & Ephraimum (quos & Philistæi priùs oppresserant:) Israëlitæ Deum inclamantes, primùm graviter increpantur; deinde respiscentes, & idola rejicientes, gratiam impetrant. [*Jud. X.* 8. 17.]	3516	1188
2817	*a.* Mortuus Jair, Camone sepultus est. [*Jud. X.* 5.] Ammonitis in Gilead, Israëlitis Mizpæ (in Gilead quoque) castrametantibus, [*X.* 17. *XI.* 11.] Jephthacus Gileadita à senioribus Gileadis accersitus, populi & exercitûs Israëlitici Dux constitutus est. Is Ammonitas, rationibus priùs frustra tentatos, armis subjugavit. Rediens à prælio, Deo filiam devovit; & 42000 Ephraimitas, adversùs ipsum insolentiùs se gerentes, trucidavit; atque Israëlem sex annos judicavit. [*Jud. XI.* & *XII.* 6, 7.]		
2820	*c.* Troja à Græcis expugnata est: annis 408 ante primam Olympiadem.	3530	1184
2823	*a.* Mortuo Jephthâ, & in Gilead sepulto: Ibzan Bethlehemita judicavit Israëlem septem annos. [*Jud. XII.* 7, 8, 9.]	3532	1182
2830	*a.* Ibzani defuncto, & Bethlehemi sepulto, successit Elon Zabulonita: qui judicavit Israëlem decem annos. [*Jud.* XII. 10, 11.]	3539	1175
2831	Semiramis, cùm concubitum filii petiisset, ab eodem interfecta est, duos & XL annos post Ninum regno potita. [*Justinus histor. lib.* 1. *c.* 2.] & quanquàm 62 annorum anum de	3541	1173

ejusmodi

ejuſmodi inceſtu cogitaviſſe, vix videatur eſſe credibile: apud B. Auguſtinum tamen, lib 18. de Civit. Dei cap. 2. fidem invenisse videtur. Verùm de Semiramidis exitu, videnda quæ in 2° Bibliothecæ ſuæ libro retulit Diodorus Siculus.

Ejus filius & ſucceſſor, *Ninus* ſive *Nynias* dictus, contentus elaborato à parentibus imperio, belli ſtudia depoſuit; & veluti ſexum cum matre mutâſſet, rarò à viris viſus, in fœminarum & eunuchorum turbâ conſenuit. [*Juſtin. lib. 1. cap. 2. ex Trogo. Dioder. Sic. lib. 2. & Athenæus lib. 12. ex Cteſia Perſicorum libro 3.*]

2840 *a.* Eloni defuncto, & Ajalone in terra Zabulonis ſepulto, ſucceſſit Abdon Ephraimita, Hillelis Pirathonitæ filius: qui octo annis Iſraëlem judicavit. [*Jud. XII. 12, 13, 14.*] — 3549 — 1165

2848 *a.* Mortuus eſt Abdon, & Pirathone in monte Ephraimi ſepultus. [*Jud.* XII. 15.] Poſt eum, Eli ſummus ſacerdos (in quo, ab Eleazari ad Ithamaris familiam translatum eſt ſummum Sacerdotium) judicavit Iſraëlem annos *quadraginta*. [1. *Sam. IV.* 18.] Peccantes verò iterùm Iſraëlitæ, in manus Philiſtæorum à Deo traditi ſunt. Quæ *ſexta* oppreſſio, annorum itidem *quadraginta* fuit: [*Jud.* XIII. 1.] quos, ſicut cum reductâ Arcâ menſibus poſt mortem Eli ſeptem terminamus, ita, pari ratione, totidem poſt initium principatûs ipſius menſibus inchoamus; circa — 3557 — 1157

c. tertii videlicèt menſis exordium, qui Sivan poſteà dictus eſt. — 3558 — 1156

d. Uxori Manoæ Danitæ Zoræ apparens Angelus, eam, licèt hucuſque ſterilem, filium paritu-ram edocet; qui perpetuus Nazaræus eſſet futurus, & Iſraëlem è *Philiſtæorum* manu liberare cœpturus. [*Jud.* XIII. 5.]

2849 *b.* Samſon, Nazaræus, uti Angelus prædixerat, Zoræ natus eſt. [*Jud.* XIII. 24.) Cùm enim poſt cœptos annos 40 oppreſſionis Philiſtæorum [ex ejusd. cap. V. 1. & 5.] conceptum illum fuiſſe conſtet; & ipſum viginti annis vindicâſſe Iſraëlem in diebus Philiſtæorum, cap. XV. 20. expreſsè doceamur: ultra hoc tempus nativitatem ejus non eſſe differendam apparet; niſi ante 18 ætatis ſuæ annum, Vindicis eum officium ſuſcepiſſe ſtatuerimus. — 3559 — 1155

2854 *a.* Jubilæus *ſextus*. — 3563 — 1151

2867 *d.* Eli Sacerdote ſummo Judicis officium in rebus forenſibus, ſub Philiſtæorum dominatu, exequente; è nuptiis cum fœmina Timnathana contractis quæſitâ occaſione, Vindicis quoque partes agere Samſon cœpit, quaſi duodeviginti annorum tunc exiſtens. [*Jud.* XIV. 4.] Cùm enim die ſponſalium leonem inermis occidiſſet, indéque ænigmatis argumentum arripuiſſet; in nuptiali convivio invitatis illud propoſuit, ſponſione interpoſitâ. Cujus mentem cùm ab uxore retectam videret; irâ accenſus, triginta Aſcalonitis interemptis, ſpolia eorum expoſitoribus ænigmatis tradidit, & ad domum patris rediit. — 3577 — 1137

2868 *e.* Samſon, tempore meſſis triticeæ, cum hædo viſitaturus uxorem ad domum ſoceri venit: ſed eam ſibi ademptam, & alteri traditam comperit. Unde vindictæ occaſione arreptâ, trecentas cepit vulpes: & titionibus ad caudas earum alligatis, Philiſtæorum ſegetes, vineas & oliveta ſuccendit. Quo irritati Philiſtæi, uxorem ipſius, ſimul cum ſocero, combuſſerunt. Quos ultus Samſon, inimicos magnâ affecit cæde: & in Etami petrâ conſedit. Unde à tribus Judæorum millibus abductus, & Philiſtæis traditus, eorum mille maxillâ aſini percuſſos è medio ſuſtulit. In quo loco, à maxilla illa *Lechi* nomen adepto, à Samſone invocatus Deus, liſſo cavo quodam terræ, fontem produxit, (*Enhakkore*, ſive *Fontem invocantis*, appellatum) qui è labore ſitientem & fatiſcentem refocillaret. [*Jud. XV.*] — 3578 — 1136

2887 *e.* Samſon à Dalila concubina proditus, abraſo Nazaræatûs ſui capillitio, Philiſtæis deditur: qui, erutis oculis, Gazam cum abduxerunt, & carceri compedibus æneis vinctum mancipârunt. Creſcentibus deinde capillis, & viribus recuperatis, Dagonis ædem, in qua Philiſtæorum primores omnes & maxima populi turba convenerant, dejecit: plùribus eo caſu ſecum oppreſſis, quàm in tota vita priùs interemerat. Sepultuſque eſt cum patre inter Zoram & Eshtaolem: quam Iſraëlem vindicâſſet 20 annis. [*Jud.* XVI. 30, 31.] — 3597 — 1117

2888 *a.* Tantâ inimicorum clade animati (ut videtur) Iſraëlitæ, ad bellum cum Philiſtæis gerendum progreſſi, juxta Eben-Ezer (ita poſteà à Samuele nominatam; quando anno abhinc 21 Philiſtæi eodem ipſo in loco ab eo devicti ſunt. (I. *Sam.* VII. 12.) caſtra poſuerunt: (I. *Sam.* IV. 1.) ubi infeliciter pugnantes, quatuor ſuorum millia amiſerunt. Shilunte deinde Arcâ fœderis Dei accerſitâ, tanquam de ſumma rerum jam decertaturi Philiſtæi, ſe invicem ut viriliter agerent iunt cohortati; *ne ſervi Hebræis fiamus*, inquientes, *ſicut nobis fuerant illi.* (verſ. 9.) Unde in prælio illo altero, ex parte Iſraëlitarum 30 peditum millia ceciderunt, Arca Dei capta eſt, Hophni & Phineas ſacerdotes filii Eli ſunt occiſi. Quarum rerum nuntio perculſus Eli, fractâ cervice, mortuus eſt: nurus quoque ejus, uxor Phineaſi, Ichabodem enixa expiravit. [I. *Sam.* IV.] Philiſtæi verò Arcam captivam abducentes, Azoti in Templo Dagonis collocârunt. Sed bis coram eâ idolo eorum concidente, & civibus partim morte, partim pudendo hæmorrhoidum morbo percuſſis; (*Pſ.* LXXVIII. 66.) hinc ad Gittæos, atque inde ad Ekronitas eam tranſtulerunt. Verùm & illis eodem modo afflictis; poſt *ſeptem* tandem menſium moram, ex Sacerdotum ſuorum conſilio, cum munere honorario Arcam in terram Iſraëlitarum remiſerunt. Ubi Bethshemeshitis, tempore meſſis triticeæ (ingruente videlicèt Pentecoſte, circa initium menſis tertii,) in Arcam Dei curioſius introſpicientibus, 50070 è populo morte mulctati ſunt. (I. *Sam.* V. & VI. 1, 13, 19.) Inde verò deducta Arca, collocata eſt in domo Abinadabi in Gibeâ ſive colle urbis Kiriath-jearim (I. *Sam.* VII. 1. II. *Sam.* VI. 3, 4.) quæ in tribu Judæ poſita, Baalæ etiam & Kiriath-baal nomen obtinuit. (I. *Chron.* XIII. 6. *Joſu.* XV. 9, 60.) Adhuc tamen domus Dei, id eſt Tabernaculum, cum cultu in eo peragi ſolito, Shilunte in tribu Ephraimitica permanſit. (*Jud.* XVIII. 31. *cum* I. *Sam.* XIV. 3.) — 3598 — 1116

2894 *c.* Barzillai Gileadita natus eſt: quippe octogenarius, tempore conjurationis Abſalomicæ. (II. *Sam.* XIX. 35.) — 3604 — 1110

Anno Mundi.		Anno Periodi Julianæ.	Annus ante æram Christi.
	a. Jubilæus *septimus.*	3612	1102
1903 1908	*c.* Annis 20 postquàm Arca fœderis Kiriath-jearimis collocata est, [I. *Sam.* VII. 2.] Israelitæ à Philistæis graviter oppressi, & Samuelis operâ ad Dominum conversi, abjectis omnibus idolis suis, Mizpæ convenerunt: ubi aquam hausisse, id est, lachrymarum rivos ex intimo fonte cordis eduxisse, & Domino dicuntur effudisse; (vers. 6.) adhibito etiam fortasse, huic resipiscentiæ significandæ, externo effusionis aquæ symbolo, ex [II. *Sam.* XIV. 14.] exponendo: quod de ipsorum tamen resipiscentium baptismo, ex [*Genes.* XXXV. 2. *& Exod.* XIX. 14.] alii malunt accipere. Hinc Deus ipse, è cœlo tonitru edito, Israelitas ab invadentibus Philistæis immediatè servavit. [I. *Sam.* VII. 10, 12. *collat. cum Josu.* X. 10, 11.] Quo divino terrore perculsi Philistæi, deseruerunt civitates Israëlitarum priùs occupatas: [I. *Sam.* VII. 14.] quibusdam stationariis militibus alicubi tantùm relictis. [*c.* X. 5.] neque perrexerunt deinceps invadere terminum Israëlitarum: quandoquidem manus DOMINI contra eos erat omnibus diebus Samuelis. [*c.* VII. 12.] antequàm regnum obtineret Saul, scilicèt: sub quo Israëlitas denuò (ut videbimus) miserrimâ servitute oppressêrunt. Interim verò Samuel, jam senex, ad pacis & quietis studia conversus, in partem sollicitudinis duos filios ascivit; ut populum Beershebæ judicarent: qui tamen non ambulârunt in viis patris sui; sed munera accipientes, perverterunt judicium. [*c.* VIII. 1, 2, 3.] Sed integrum officii onus in filios suos nequaquàm Samuelem rejecisse, ex cap. VII. 15, 16, 17. manifestum est: ubi mos judicandi populum ab eo, ad mortis usque tempus, observatus, declaratur; postquàm regimini admoti fuissent non filii solùm illius, sed etiam rex ipse Saul.		
1909	*c.* Israëlitæ, sanctissimi senis labore insuper habito, (quod malè & illum, & Deum ipsum habuit; *c.* VIII. 6, 8.) occasione ex pravis moribus filiorum ipsius (qui in præfecturæ ipso exordio, quo maxima à magistratibus etiam minimè bonis præstari solet moderatio, maturè eruperunt) avidè arreptâ, novum & reliquis gentibus conforme regimen expetierunt. [*c.* VIII. 4, 5.] Cujus rei altera, & verior, causa fuit; quòd cùm nondum à stationariis Philistæorum militibus regio eorum plenè fuisset liberata, nova accessit fama apparatûs bellici Nahashi Ammonitarum regis adversùs eos facti: quâ territi, neque Samuelis prudentiæ, neque Dei virtuti, per se Regis & Vindicis illis officium præstantis (cujus recens in debellatis Philistæis jam habuerant experimentum) confisi; utrumque rejecerunt, Regem novum postulantes. (*c.* XII. 11, 17, 19.) Unde Deus Regem illis *in ira sua* dedit: (*Hos.* XIII. 10, 11.) Saulem filium Kis, è tribu Benjamin, per spatium annorum *quadraginta.* (*Act.* XIII. 21.) quot annorum quum filius quoque ipsius Isboseth fuisse dicatur, in regno illi succedens: (II. *Sam. II.* 10.) eodem tempore & illum *in lucem* fuisse editum intelligimus. Saul verò à Samuele (qui à morte Eli hucusque annos 21 cum dimidio judicaverat) privatim primùm unctus, deinde publicè coram toto populo Mizpæ Rex declaratus est. (I. *Sam.* X. 1, 24, 25.) Nec longo pòst tempore (ut ex *c.* XII. 12. apparet) quasi post mensem sc. (ut expressè habetur apud LXX interpretes, & Josephum lib. 6. Antiq. cap. 5.) Jabesh Gilead à Nahasho obsessa est; & à Saule, profligatis Ammonitis, liberata. Unde totius populi conventu Gilgale habito, regnum Sauli renovatum est: (*c.* XI. 14, 15.) Samuele integritatem suam in munere suo exequendo confirmante, de injuria sibi illata conquerente, pluviâ & tonitru *messis tritices* tempore populum terrente, atque Dei misericordiâ deinde propositâ eundem consolante. (*c.* XII. 17.) unde apparet, circa festum Pentecostes & initium tertii mensis gesta hæc fuisse: annis 21 post Arcam à Philistæis, ejusdem *messis* tempestate, reductam. (I. *Sam.* VI. 13.) è quibus ut 20 inter reductam Arcam & subactos Philistæos effluxisse, ex cap. VII. 2, 13. ita & unum inter tergum à Philistæis liberatam & Saulem regem declaratum intercessisse, ex verbis illis cap. XIII. 1. colligimus. *Filius anni erat Saul cum regnare ipse; & duobus annis regnavit super Israëlem:* quorum commodior sensus reddi non potest, quàm iste: post Philistæos à Samuele subactos, unum actum esse annum, quum Saul regnare inciperet; & duobus deinde annis regnavisse illum, à jugo Philistæorum liberum. Temporibus enim insecutis,	3619	1095
1911	*c.* Saul imperio suo à Philistæis est exutus: populo Israëlitico gravi & diuturnâ servitute ab eis oppresso. Quâ tandem amotâ, Saul *regnum super Israëlem accepisse*, id est, demùm recuperâsse dicitur. (I. *Sam.* XIV. 47.] Per multos verò annos duravisse oppressionem illam, argumento est, quòd cùm octo ante natum Davidem annis ea ceperit; ante illam tamen finitam, de eodem in regno Sauli successuro pronunciaverit Samuel. *Quæsivit sibi Dominus virum juxta cor suum: & præcepit ei Dominus, ut esset princeps super populum suum.* (I. *Sam.* XIII. 14.) Ut enim libertatis recuperandæ Israëlitis spem omnem præciderent, ne arma illis sappeterent, fabros omnes ferrarios Philistæi illis abstulerunt: adeò ut, quum ad prælium esset perventum, soli ex toto populo Saul & filius Jonathan ense & hastâ armati deprehenderentur. (I. *Sam.* XIII. 19, 22.)	3621	1093
1919	*c.* Jessæo Ephrathitæ, in senectute sua, (I. *Sam.* XVII. 12.) minimus filiorum David Bethlehemi Judææ, quæ inde civitas Davidis dicta est, (I. *Sam.* XX. 6. *& Luc. II.* 4.) nascitur: annis 30, antequàm Sauli in regno succederet. (II. *Sam.* V. 4. *cum* I. *Sam.* XVI. 1.)	3629	1085
1941	*c.* Rejecto Saule, & familiâ ejus à regni successione exclusâ, Samuel post diutinum luctum, Bethlehemum à Deo mittitur ut Davidem post eum regnaturum ungeret: annis 40 ante conjurationem Absalomicam. (I. *Sam.* XVI. 1. *cum* II. *Sam.* XV. 7.) Qui quidem,	1651	1063

Formosi pecoris custos formosior ipse,

à pascendo grege vocatus, (I. *Sam. XVI.* 11, 12, 18. *cum* II. *Sam.* VII. 3. *& Psal.* LXXVIII. 70, 71.) septem senioribus fratribus prælatus, & in medio eorum unctus, (I. *Sam.* XVI. 13.) invidiam

eorum,

Digitized by Google

eorum, (*c.* XVII. 28.) ut ſuorum Joſeph, ſuſtinuit: & demùm eadem ætate qua Joſeph Ægypto, (*Gen.* XLI. 46.) ipſe tribui Judæ præfectus eſt. Interim verò, ab ipſo unctionis die, ſpiritus Domini ſuper eum venit: ſpiritus nimirùm & fortitudinis, & ſapientiæ; (I. *Sam.* XVI. 13,18, XVIII. 13,14, 30.) cujus utriuſque reſpectu, etiam regnantis Saulis temporibus, totius Iſraëlis Dux eſt conſtitutus. (I. *Sam. XVIII.* 5, 13. & II. *Sam.* V. 2.) Unde & fortiſſimus bellator evaſit, qui Domini pugnaret prælia; (I. *Sam. XXV.* 28.) idémque Propheta & ſuaviſſimus Pſaltes Iſraëlis, qui divinis ſuis Hymnis populum Dei ad finem uſque ſeculi erudiret. (*Act.* II. 30. *II. Sam.* XXIII. 1, 2.)

Mephibosheth (qui & Meribbaal, I. *Chron.* VIII. 34. & IX. 40.) Jonathanis filius, quinquennio ante patris mortem naſcitur. (II. *Sam. IV.* 4.) — 3654 — 1060

1944 *c.* David, ne in Saulis manus tandem aliquando incideret metuens, Gathum (quò & anteà confugerat, *I. Sam.* XXI. 10.) ad Achishum regem, ſexcentis viris comitatus, recurrit: à quo

2948 Ziclago oppido ad habitandum impetrato, anno uno & menſibus quatuor in terra Philiſtæorum permanſit. *a.* Unde irruptione in Geshuritas, Gerzitas, & Amalekitas factâ, ad unum omnes tam fœminas quàm mares interfecit, ne quis cladis nuncius ad regem Achishum perveniret. (*I. Sam.* XXVII. 1, 2, 6, 7, 8, &c.) — 3658 — 1056

c. Ad Davidem Ziclagi agentem ſeceſſerunt ex agnatis Saulis bellatores robuſtiſſimi Benjaminitæ; nec non ex Gaditis viri militares præſtantiſſimi, qui trajecerunt Jordanem menſe primo, quum exundaret ſupra omnes ripas ſuas: cum ducibus aliis è tribu Benjaminis & Judæ. (*I. Chron. XII.* 1, 15, 18.)

1949 *c.* Rex Achish cum Philiſtæis ſuis Iſraëlitas invaſurus, Davidem ad prælium ſecum adduxit; (*I. Sam. XXVIII.* 1, 2.) cui cum ſexcentis ſuis eò proficiſcenti adjunxerunt ſe Manaſſitarum nonnulli: (*I. Chron. XII.* 19.) & caſtrametati ſunt Philiſtæi Shunemi, Iſraëlitæ verò Gilboæ. (*I. Sam. XXVIII.* 4.) — 3659 — 1055

Saul conſpecto Philiſtæorum exercitu territus, conſuluit Dominum. Cùm verò is illi non reſponderet, neque per ſomnia, neque per Urim, neque per Prophetas; relicto Deo, Endoræm ad conſulendam Pythoniſſam noctu conceſſit: ubi à ſpectro Samuelis evocato triſtem illam accepit ſententiam. *Traditurus eſt Dominus Iſraëlem tecum in manum Philiſtæorum: & eras tu atque filii tui eritis mecum.* (*I. Sam. XXVIII.* 5, 6, 19. &c. *I. Chron. X.* 13, 14.)

Davide abſente, Amalekitæ Ziklagum diripuerunt & combuſſerunt: abductis ſecum tùm reliquorum conjugibus & liberis, tùm Davidis etiam uxoribus duabus, Ahinoamâ Jezreelitide & Abigaile Nabalis viduâ. (*I. Sam.* XXX.)

Reverſo eadem nocte Saule à pythoniſſâ, Iſraëlitæ caſtra ad fontem Jezreelis moverunt: Philiſtæorum copiis omnibus Aphekum congregatis. Ubi, Philiſtæorum principibus Davidem ſuſpectum habentibus, ille ſequente manè cum ſuis, caſtris eorum relictis, Ziclagum verùs iter ſuum cœpit: Philiſtæis Jezreelem, ut cum Iſraelitis manus conſererent, aſcendentibus. (*I. Sam.* XXVIII. 25, XXIX. 1, 3, 10, 11.) Unde apparet, non proximo poſt habitum cum Samuelis ſpectro colloquium die, quo David adhuc in caſtris Philiſtæorum fuerat, ſed aliquanto poſt diſceſſum illius tempore, Saulem cum filiis occubuiſſe.

Davidi Ziclagum redeunti adjunxerunt ſe ſeptem Manaſſitarum chiliarchi. (*I. Chron.* XII. 20, 21.) Quum eò *tertio* advenisſet die, atque urbem ſpoliatam & combuſtam reperiſſet; ducentis ſuorum, qui defecti erant viribus, ad torrentem Beſoris relictis, cum aliis quadringentis Amalekitas aſſecutus, percuſſit eos à crepuſculo uſque ad ſequentis diei veſperam: prædâque omni recuperatâ, ovans domum rediit. (*I. Sam.* XXX.)

Fugato Iſraëlitarum exercitu, tres Saulis filii, Jonathan, Abinadab & Malchiſua occubuerunt. Saul, & armiger ipſius in monte Gilboa propriis ſe interemerunt gladiis. Sequente die, Philiſtæi capite Saulis amputato, arma ejus in æde idoli ſui Ashtaroth depoſuerunt, ipſiúſque & filiorum cadavera mœnibus Bethshanis affixerunt. Jabeshi Gileadis cives, memores beneficii à Saule in regni initio ipſis præſtiti, cadavera noctu ſurrepta combuſſerunt, & oſſa ſub nemore ad Jabeshum ſepeliverunt: jejunantes ſeptem diebus. (*I. Sam. XXXI. I. Chron. X.*)

Mephibosheth, Jonathanis occiſi filius, cladis nuncio Jezreele perlato, è nutricis territa & fugam feſtinantis ſinu lapſus, claudus efficitur. (*II. Sam.* IV. 4.)

Quum ab Amalekitarum cæde reverſus David biduo Ziclagi conſediſſet, die demum *tertio* de exercitûs Iſraëlitici interitu primùm audiit: puero quodam Amalekitâ, qui prælio interfuit, coronam capiti & armillam brachio Saulis detractam ad illum deferente. (II. *Sam.* I. 1.) Ex quo tam ſero per feſtinantem è prælio ad Davidem perlato nuncio colligitur; aliquot etiam poſt Davidis è caſtris Philiſtæorum diſceſſum diebus, Gilboitanam illam cladem contigiſſe: quum non ſit credibile, *ſex* elapſos fuiſſe dies, priusquàm David factam cladem reſciviſſet. Neque eſt quòd quisquam miretur, tam diu dilatam fuiſſe pugnam: quum ad *Aphekum* quoque Syros poſteà caſtra è regione Iſraëlitarum per *ſeptem* dies habuiſſe, & ſeptimo demum die acies conflixiſſe legamus. (I. *Reg.* XX. 26, 29.)

David, Amalekitâ illo, qui ſe Saulis interfectorem profeſſus eſt, occiſo, Saulis & Jonathanis & populi Dei cladem funebri carmine deplorat. (*II. Sam. I.*) Confluentibus deinde ad eum quotidiè Iſraëlitarum copiis auxiliaribus, (*I. Chron. XII.* 22.) Deo primùm conſulto, *Hebronem* cum ſociis ſuis & eorum familiis commigravit: ubi à tribulibus ſuis, quum 30 eſſet annorum, Rex unctus, ſuper domum Judæ per annos ſeptem & menſes ſex regnavit. (II. *Sam.* II. 1, 3, 4, 11. & V. 4, 5.)

Abner, princeps militiæ Saulis, Isboſethum illius filium *Mahanaimæ* traductum, reliquo Iſraëli præfecit: qui filius 40 annorum, biennio ſuper Iſraëlem regnaviſſe dicitur. (II. *Sam.* II. 8, 9, 10.)

8, 9, 10.] pacificè scilicèt, & à domo Davidis bello non petitus, quomodo & patris ejus biennium, de regno ipsius libero & à Philistæis minimè interturbato, intellectum fuisse vidimus. [I. *Sam. XIII.* 1.)

: David, legatis ad cives Jabeshi Gileadis missis, de humanitate Domino suo Sauli præstitâ gratias illis agit, & regnum Judæ sibi delatum esse significat. [II. *Sam. II.* 5, 6, 7.] In quo ut magis se corroboraret, affinitate cum Talmaio rege Geshuris initâ, filiam ejus Maacham in uxorem duxit: quæ Absalomum & sororem ipsius Thamaram illi peperit. [II. *Sam. III.* 3. & *XIII.* 1.]

1951 *c.* Exacto biennio, quo pacificè regno Israëlitico potiebatur Isbosethus, dissidium inter ipsius & Davidis partes bellum est exortum: pro his à Joabo (Zerviæ sororis Davidis filio,) pro illis ab Abnero, continuò iteratis prœliis; ita tamen ut hæ quotidie invalescerent, attenuarentur illæ. [II. *Sam. II.* 26. *III.* 1.] 3661 1053

1952 *a.* Jubilæus *octavus.*

1956 *d.* Abner, contumeliâ ab Isbosetho affectus, ad Davidem defecit: de transferendo ad eum regno Seniores Israëlis sollicitans, Benjaminitis audientibus. [II. *Sam. III.*] 3666 1048

Michal uxor Davidis, quam post illius fugam pater Saul Phalticli dederat, eam requirenti Davidi ab Isbosetho transmittitur. [I. *Sam. XXV.* 44. *II. Sam. III.* 14, 15.]

Abner cum 20 virorum comitatu ad Davidem veniens, convivio ab eo excipitur: & pacificè recedens, per dolum à Joabo perfidè occiditur, atque à lugente Davide Hebrone sepelitur. [II. *Sam. III.*]

Conturbatis Israëlitis ob cædem Abneris, Bahana & Recab Benjaminitæ dominum suum Isbosethum, æstu diei in cubiculo suo dormientem, obtruncant: caput verò occisi ad Davidem deferentes, morte mulctantur. [*c. IV.*]

Duces & Seniores omnium tribuum Hebronem venientes Davidem, tertiò inunctum, super totum Israëlem regem constituunt. (I. *Chron. XII. à versu* 23. *ad fin. cum cap.* XI. 1, 2, 3, & II. *Sam. V.* 1, 2, 3.]

1957 *a.* David cum toto Israële Hierosolymam adversùs Jebusæos profectus, arcem Sionis [quæ inde Urbs Davidis non minùs quàm Bethlehem, in qua natus ille fuerat, est appellata] Joabi præcipuè operâ, occupavit: regnique sede in Hierosolymitana civitate constituta, annos ibi 33 universo Israëli imperavit. (II. *Sam. V.* 5, 6, 7, 9. *I. Chron. XI.* 4, 5, 6, 7.)

e. Philistæi, audientes Davidem communi tribuum consensu unctum fuisse regem super Israëlem, adversùs eum bis ascenderunt in convallem Raphæorum: & duplici clade ab eo affecti sunt. [II. *Sam. V.* & I. *Chron.* XIV.] Ubi, messis tempore, Davide aquam è cisterna Bethlehemi desiderante; quum tres potentissimi ipsius duces, per Philistæorum castra perrumpentes, eam attulissent, bibere recusavit. [II. *Sam.* XXIII. 13. I. *Chron.* XI. 15.] 3667 1047

1958 *b.* David ædificavit civitatem Sionis circumquaque, tam munitionem, quàm circuitum ejus: Joab verò instauravit reliquum civitatis. [II. *Sam. V.* 9. I. *Chron.* XI. 8.] 3668 1046

Hiramus legatos ad Davidem misit, lignáque cedrina, & fabros lignarios & lapicidas, qui Regiam ipsius extruxerunt. [II. *Sam. V.* 11. I. *Chron.* XIV. 1.]

1959 Arca fœderis, quæ primo anno Sabbatico Gilgale inducta est Shiluntem, hoc etiam anno Sabbatico Kiriath-jearimis [quò Shilunte ante annos 70 translata fuerat) è domo Abinadabi, comitantibus illam 30000 delectis ex Israële, cum Psalmi LXVIII cantu, [ut ex ejus principio probabiliter colligitur, quod ex formulâ precationis à Mose usurpatâ, cùm profectura esset Arca, *Num.* X. 35. est desumptum] domum Obedis-edomi primùm, deinde post tres menses in urbem Davidis, sive arcem Sionis, deducta fuisse videtur; exultante Davide, & illud Psalmi CXXXII. 8. (à filio Salomone, Arcam inde proximè sequente Jubilæo in Templi adytum inferente, repetitum) accinente. *Surge, Domine, in requiem tuam; tu & Arca roboris tui;* cum illis quæ de eadem Arca in eodem habentur Psalmo; versiculo 6. *Ecce nos* [vicini Bethlehemitæ] *audivimus de ea in Ephratâ* (patriâ nostra:) *invenimus eam in campis Jaaris* sive *sylvæ,* h. e. in colle Kiriath-Jearimorum. (illud enim nomen urbem in confinio sylvarum positam denotat.) & *vers.* 13, 14. *Elegit Dominus Sionem, expetiit pro habitatione sua,* dicens: *Hæc est requies mea usque in sempiternum; hic habitaturus sum, quia hoc expetiverum.* Unde tunc *quievisse Arca* dicitur, [I. *Chron.* VI. 31.] intra novum Tentorium recepta, quod David ei retenderat Hierosolymis. [II. *Sam.* VI. 17. I. *Chron.* XVI. 1. II. *Chron.* I. 4.] Nam Tabernaculum conventûs Mosaicum, cum Altari æneo in quo juge offerebatur sacrificium, Gibeone [in tribu item Judæ, non amplius in Ephraimitica Shilunte] remansit, usque ad conditum Templum Salomonicum. [I. *Chron.* VI. 32, 48, 49. XVI. 39, 40. *XXI.* 29. *II. Chron.* I. 3, 5, 6. I. *Reg.* III. 2, 4.] Atque ita ab Ephraimitica Josephi tribu ad tribum Judæ domo Dei translatâ, *Shiloh* deinceps neglecta jacuit. [*Psal.* LXXVIII. 67, 68. *Jerem.* VII. 12, 14. XXVI. 6.] 3669 1045

1960 *d.* David in nova sua domo cedrina residens, & altâ jam pace fruens, Nathani prophetæ consilium suum de Æde Deo construendâ aperuit. Verùm à Deo responsum accepit: non ab ipso, bellis jamdiu assueto, sed à filio pacifico *Salomone,* ipsi nascituro, hoc perficiendum esse. (II. *Sam. VII.* 1, 2, 11, 13. *I. Chron. XVII.* & *XXII.* 8, 9, 10. & XXVIII. 3, 6. II. *Chron.* VI. 8, 9. I. *Reg.* VIII. 18, 19.] Quod verò hinc usque ad natum Salomonem intercessit temporis spatium, expeditionibus bellicis est impensum; quibus Philistæi, Idumæi, Amalekitæ, Moabitæ, Ammonitæ, & Syri domiti sunt; [II. *Sam.* VIII. I. *Chron.* XVIII.] & Israëlitici imperii termini, non solùm à Shichore Ægypti usque ad Hamatham, [I. *Chron.* XIII. 5.] sed etiam inde usque ad Euphratem, Syriæ Zobæ limitem, propagati. [II. *Sam.* VIII. 3.] qui extremi erant terræ, semini Abrahami à Deo promissæ, termini; [*Gen. XV.* 3670 1044

18. *cum*

David jam senex, motus periculum ab Ishi-benob gigante illi intentatum ægrè evasit. Quæ pugna omnium ultima fuit, cui ipse præsens interfuit. [II. *Sam.* XXI. 1. *Chron.* XX.]

2987 *d.* David, tentatione Satanæ & ambitione suâ incitatus, universi populi censu instituto, iram Dei in Israëlitas accendit. Unde ex omnibus tribubus, Leviticâ & Benjaminiticâ exceptâ, [I. *Chron.* XXI. 6. *cum* XXVII. 24.] virorum omnium annum ætatis 20 excedentium, [I. *Chron.* XXVII. 23.] spatio mensium 9, & dierum 20, numeratione peractâ; [II. *Sam.* XXIV. 8.] famis, vel gladii, vel pestis optio per Gadem prophetam illi est proposita: & quidem famis, vel *trium* annorum, deinceps futurorum, [I. *Chron.* XXI. 12.] vel *septem*, [II. *Sam.* XXIV. 13.] continuatis videlicèt annis tribus prioris famis, & quarto, præsente hoc Sabbatico qui, novâ messe destitutus, priora damna resarcire non poterat, ac si dictum fuisset. Tres jam anni famis propter Gibeonitas elapsi sunt: quos messis quidem excepit, sed propter sementis penuriam tenuis, & ad duorum annorum annonam [quam Sabbatici anni interventus postulat) suppeditandam impar; ut adhuc etiam inediæ miserias sustineat, pauperiorum saltem turbâ longè maximas. Ad hosce præteritos annos adjiciendum nunc proponit tibi Deus triennium famis alterum. Atque hæc reconciliandi ista ratio, ut ad annum hunc Sabbaticum Davidici censûs historiam referremus, potissimùm nos permovit.

Peste, quam è tribus propositis David elegerat, Israëlitarum unâ die 70 millia perierunt. Angelus Hierosolymam perdere aggressus, desistere jubetur: Deo miserente; & Davide ejus jussu, holocausta & eucharistica in areâ Araunæ sive Ornanis Jebusæi offerente. [II. *Sam.* XXIV. I. *Chron.* XXI.]

2988 *a.* David, cognoscens Dei domum in area illa Ornanis fore ædificandam, [I. *Chron.* XXII. 1. *cum* II. *Chron.* III. 1.] materiam omnem ad structuram illius necessariam præparavit: Salomonem filium & omnes principes Israëlis cohortatus, ut operi perficiendo strenuè incumberent. [I. *Chron.* XXII. 1, 2, 3,--17, 18, 19.]

c. Idemq; numeratis Levitis, primùm quidem à nato triginta, postea verò à nato viginti annos & suprà, distributionem eorum fecit, & quibúsque officia sua assignavit: ordine tùm Ecclesiasticæ tùm civilis politiæ constituto, anno regni sui *quadragesimo*. [I. *Chron.* XXIII. 3, 27. XXIV. XXV. XXVI. 31.] ineunte sc. ante mortem anno uno & dimidio. 3698 1016

Rehoboam Salomoni ex Naamâ Ammonitidâ nascitur: utpotè 41 annorum existens, quum regnare inciperet. [I. *Reg.* XIV. 21. I. *Chron.* XII. 13.] Licèt enim ipse Salomon *puerum parvum* se appellet, [I. *Reg.* III. 7.] & David pater *puerum & tenellum* fuisse agnoscat: [I. *Chr.* XXII. 5. & XXIX. 1.] *virum sapientem* tamen idem pater eum nominat, [I. *Reg.* II. 9.] etiam antequàm superadditæ illius sapientiæ cumulo à Deo donaretur. Quæ tria (ætas tenera, filius genitus, & sapientia perspecta) de Salomone duodevicenario dici potuisse nemo mirabitur, qui eadem postea in Josiâ, annum ætatis 16 agente, simul concurrisse consideraverit. [II. *Chron.* XXXIV. 1, 2, 3. *cum* XXXVI. 5.]

2989 *b.* David septuagenarius, belli & fugæ continuatis laboribus atritus, adeò effœto fuit corpore, ut pannorum adjectione haudquaquàm calefieret. Unde ad eum fovendum, Abisaga puella Sunamitis est delecta. *c.* Adonias, occasione ex patris infirmitate arreptâ, Joabi & Abiathâris consilio atque auxilio usus, regnum occupat. De eo David per Bathsebam & Nathanem certior factus Salomonem, à Zadoko sacerdote, Nathane prophetâ, & Benajâ filio Jehojadæ, Gihonem perductum, Regem ungi curat. Quod audiens Adonias, ad Asylum confugit: &, prehensis cornibus altaris, benignitate Salomonis liber dimissus est. [I. *Reg.* I.] 3699 1015

David, congregatis omnibus præfectis, chiliarchis, & centurionibus Israëlis, unà cum filiis & aulicis suis, tùm illos ad timendum Deum, tùm Salomonem ad extruendum Templum cohortatus est: cujusque partis structuræ formâ, atque distributionibus Sacerdotum & Levitarum ad unumquodque ministerium, scripto; auróque & argento, ad singula instrumenta cujusque ministerii, certo pondere, Salomoni traditis. [I. *Chron.* XXVIII.] Deinde suo exemplo, & hortatu, ut reliqui etiam omnes aurum & argentum & æs & ferrum & lapides ad opus domûs Dei liberalissimè conferrent, effecit. Tunc, gratiis Deo actis, postridie diei illius, sacrificaverunt illi juvencos mille, arietes mille, & agnos mille, cum libaminibus eorum: denique regem *secundò* instituerunt Salomonem; ungentes eum in summum Principem, & Zadokum in summum Sacerdotem. [I. *Chron.* XXIX. 1,--22.]

2990 *a.* David, Salomonem filium præceptis instruens, moritur: [I. *Reg.* II. 1,--10.] postquàm Hebronе super Judam annis 7, & mens. 6, atque Hierosolymis 33 annis super totum Israëlem & Judam regnavisset. [II. *Sam.* V. 5.] ex quibus 40. annos, quos Scriptura illi tribuere solet ante constitutum regem Salomonem exegisse eum, existimare par est; sex verò ampliùs menses, regnante Salomone superstitem fuisse: ita ut anni Salomonis, in Scriptura commemorati, à mense primo deducendi sint, semestri ante mortem Davidis integro.

b. Adonias, intercedente Bathsebâ, Abisagam Sunamitidem in uxorem à Salomone expetit: indéque, ut affectati regni reus, illius jussu occiditur. Abiathar, è posteris Eli, Sacerdotio amovetur; substituto Zadoko, ex Phineasi posteris: uti prædictum à Deo fuerat, [I. *Sam.* II. 33, 35.] atque ita summum Sacerdotium à familia Ithamaris ad familiam Eleazari rediit, atque in eâ deinceps confirmatum est. Joab, sibi metuens, ad Dei terrorium confugit: ubi, prehensis cornibus altaris, à Benaja filio Jehojadæ interficitur; qui illi, in præfectura militiæ, à Rege suffectus est. Simei verò, qui conviciis Davidem laceraverat, à Salomone domum ædificare jussus est; unde, ultra torrentem Kidronis, capitis periculo egredi illi non liceret. [I. *Reg.* II.] 3700 1014

Hadad Idumæus, auditâ Joabi morte, ex Ægypto in patriam reversus est: quem Salomoni posteà ad vanitates converso, adversarium suscitavit Deus. [I. *Reg.* XI. 14, 21.]

2991 *a.* Pharaoh Rex Ægypti filiam suam Salomoni matrimonio conjunxit: & Gezerum, tribus

Ephraimiticæ

Ephraimiticæ civitatem, [*Josu. XXI.* 21.] quam, incolis Cananæis cæsis ceperat, filiæ suæ donavit. [*I. Reg.* IX. 16.] Eam verò Salomon Sionem, in regiam Davidis, deduxit. [I. *Reg.* III. 1. *II. Chron. VIII.* 11.]

c. Salomon Gibeone, ubi tabernaculum tum fuerat, mille holocausta obtulit. Ibi optione ei in somnis à Deo datâ petendi quod vellet, sapientiam elegit. Unde sapientiâ divinitùs donatus est, aliis donis suprà quàm petierat cumulatâ: quæ, in judicio litigantium inter se mulierum apparere incipiens, auctoritatem ei & reverentiam magnam apud subditos conciliavit. [I. *Reg. III.*] 3701 1013

1992 *a.* Salomon ab Hiramo rege Tyri per nuncios salutatus, juvari ab ipsò petit, in materiâ pro structura Templi suppeditandâ: quod Hiramus certis conditionibus mercedis accipiens, cum eo pacisciturr, & præstat. Salomon verò operarios suppeditat, adjunctis præfectis, & curatoribus. [I. *Reg.* V.]

ÆTAS MUNDI V.

c. ANNO 480, ab egressu Israëlitarum ex Ægypto, anno 4 regni Salomonis, mensis secundi, qui Ziv tunc dictus est, die secundo, (*Maii* 21, *feriâ* 2.) Templi fundamenta à Salomone jacta sunt. [*I. Reg. VI.* 1, 37. *II. Chron.* III. 2.] 3702 1012

1993 *b.* Simei, exactis tribus annis postquàm ut sedem Hierosolymis figeret mandatum acceperat, rediens Gatho, (unde duos fugitivos servos reduxerat) jussu Salomonis occisus est. (*I. Reg. II.* 39.) 3703 1011

3020 *a.* Anno undecimo regni Salomonis, mense octavo, qui Bul dictus est, Templi structura absoluta est, cum omnibus rebus ejus: spatio annorum septem, ac dimidii. [*I. Reg. VI.* 38.] Ejus verò dedicatio in sequentem annum est dilata, propter celebritatem Jubilæi. 3709 1005

3001 *a.* Jubilæus *nonus*, Millenarium vel Chiliadem quartam Mundi aperiens; in quo, Templi Encænia magnificè à Salomone celebrata sunt. Congregatis enim ad eum omnibus Israëlitis, mense septimo, qui Ethanim dictus est, Arca Sione in Adytum, Tabernaculum ac vasa sacra Gibeone in thesaurum Templi deducta sunt. Ubi, quum Deus præsentiæ suæ signum aspectabile edidisset; Salomon in suggesto æneo flexis genibus conceptas ad Deum preces effudit. Populo deinde benedicens, boum 22 millia, ovium 120 sacrificavit. Atque ita festo Dedicationis altaris septem diebus, & festo Tabernaculorum aliis diebus septem, & Octavo Tabernaculorum die celebrato: die demùm mensis septimi 23 populus in tentoria sua dimissus est. [I. *Reg.* VIII. 1, 2, --65, 66. II. *Chron. V.* 3, 4, 5. VI. VII. 8, 9, 10.] 3710 1004

Mensis septimi dies 8. (*Octob.* 30, *feria* 6.) septem dierum Dedicationis primus fuit. Dies 10, (*Novemb.* 1, *feria* 1.) Jejunium expiationis: in quo, (juxta legem, *Levit.* XXV. 9.) clangore tubæ Jubilæus erat indicendus. Dies 15 (*Novemb.* 6, *feriâ* 6.) festi Tabernaculorum primus. Dies 22. (*Novemb.* 13, *feria item* 6.) Tabernaculorum octavus: cujus magna erat observatio. [II. *Chron.* VII. 9. *cum Levit.* XXIII. 36. *& Joan.* VII. 37.] Sub finem verò sequentis dici (*Novemb.* 14, *feriâ* 7.) peracto Sabbato, concessit populus ad tentoria sua.

3012 *c.* Salomon, 13° post extructum templum anno, totius suæ regiæ structuram absolvit: 20 annis in utrumque opus impensis; 7 (cum dimidio) in Dei, 13 (vel 12 cum dimidio) in suæ domûs ædificatione peractis. (*I. Reg.* VII. 1. IX. 10. & II. *Chron.* VIII. 1.) 3722 992

Exactis annis illis 20 quibus ædificatæ sunt domus Dei & Regia, Salomon viginti civitates Cabulis regionis (tribui Asheris conterminæ) à se acquisitæ Hiramo regi Tyri, in compensationem officiorum quibus adjutus ab eo fuerat, obtulit: quas ab eo repudiatas ille ædificavit, & Israëlitarum colonias eò deduxit. (*I. Reg. IX.* 10, --13. II. *Chron.* VIII. 1, 2.)

Cùm absolvisset Salomon utramque domum, & murum Hierosolymorum circumquaque; filiam Pharaonis uxorem suam, ex civitate & domo Davidis in domum deduxit quam illi ædificaverat: [I. *Reg.* III. 1. VII. 8. IX. 24. II. *Chron.* VIII. 11.] ædificato etiam Gezero, quam Pharao pater Cananæis ereptam illi donaverat in tribu Ephraimiticâ. [I. *Reg.* IX. 15, 16, 17.)

3016 *c.* Sesak, aliis Sesonchis dictus, in Ægypto (juxta Chronologiam nostram Ægyptiacam) regnum iniit: ad quem Jeroboam Nebati filius fugit; usque ad mortem Salomonis cum eo commoratus. (I. *Reg.* XI. 40. XII. 2.) 3736 978

3029 *c.* Salomon, postquàm relictis vanitatibus, quibus in senectute sua indulserat, ad saniorem mentem rediisset, testatâ in libro Ecclesiastæ toti Ecclesiæ resipiscentiâ suâ, reconciliatus Deo, [II. *Chron.* XI. 17.] mortem demùm obiit, quam 40 regnâsset annos. [I. *Reg.* XI. 42. II. *Chron.* IX. 30.] 3739 975

Rehoboam, Salomonis filius, Sichemum conveniente toto Israële ad constituendum eum regem, duro responso decem tribus à se alienat: quæ, accersitum ex Ægypto, Jeroboam Ephraimitam Nebati filium regem sibi præficiunt; eóque duce, & à domo Davidis (Adoramo Rehoboami legato interfecto) & à vero Dei cultu pariter deficiunt. [I. *Reg.* XII.] In cujus casûs tristem memoriam, Judæi postea die 23 tertii mensis, sive Sivan, anniversarium Jejunium instituerunt.

Hinc, regno ita distracto, Rehoboam tribui Judæ & Benjaminis, annis 17. [I. *Reg.* XIV. 21. II. *Chron.* XII. 1, 2.] Jeroboam Israëli, id est, reliquis 10 tribubus, usque ad annum 22 præfuit. [I. *Reg.* XIV. 20.]

Rehoboam, Hierosolymam reversus, ex tribu Judæ & Benjaminis 180000 militibus delectis, bellum adversùs eas gerere instituit; sed à Deo per Semaiam prophetam monitus, à

cœpto destitit: (*I. Reg.* XII.) licèt continuum bellum inter utrumque regem fuerit, omnibus diebus eorum. (*I. Reg.* XIV. 30.)

Jeroboam in regni sui principio Sichemum, ubi rex electus fuerat, à rege Abimelecho ante annos 258. dirutam, (*Jud.* IX. 45.) in monte Ephraimi ædificavit, ibique habitavit, donec inde procedens trans Jordanem Penuelem ædificavit, (*I. Reg.* XII. 25.) & Tirzæ demum regiam suam collocavit. (*c.* XIV. 17.) Ne novi verò subditi ab ipso deficerent, nova religionis specie eos ab Hierosolymis adeundis avertit: duobus aureis vitulis Bethele & Dane, ut à stulto populo colerentur, propositis. (*I. Reg. XII.*)

Anno Mundi			Anni Regum Judæ.	Anni Regum Israëlis		Anno Periodi Julianæ	Annorum ætatis Christi
3030	4.	REHOBOAMI	1	1	JEROBOAMI. Jeroboam die 15 mensis 8, (*Decemb.* 6, *feriâ* 2) festo quod ipse commentus erat, simile festo Tabernaculorum Judaico, in altari idololatrico, Bethele extructo, vitulo suo sacrificavit. (I. *Reg. XII.* 32, 33.) Quo tempore, Propheta quidam, ex Judæa à Deo missus, judicium quod olim executurus esset unus è posteris Davidis, Josias nomine, in altare illud & sacerdotes ejus denunciavit; quod & præsentibus prodigiis in altare atque Regem ipsum confirmavit. (I. *Reg.* XIII. *cum II. Reg.* XXIII. 16, 17.) A quo Idololatriæ hujus primo exercitio, & divini in eam judicii denunciatione publicâ, arcessendum est initium 390 annorum iniquitatis Israëlis. (*Ezek.* IV. 5.) Propheta ille, ab alio Prophetâ Bethelitâ oraculi prætextu deceptus, contra Dei mandatum cibum Bethele sumpsit: eámque ob rem in itinere à leone interfectus est; quo cognito, Bethelita honorificè eum sepeliit, & filios de vaticinii illius fide informavit. (I. *Reg.* XIII. *cum II. Reg.* XXIII. 17, 18.)		
		b. Sacerdotes & Levitæ, & alii Israëlitæ qui timebant Deum, à Jeroboamo idololatrâ ad Rehoboamum transeuntes, regnum Judæ confirmârunt per triennium: tot enim annis in viâ Davidis & Salomonis ambulaverunt. (*II. Chron. XI.* 17.)			Jeroboam in defectione persistens, rejectis Sacerdotibus filiis Aaronis & Levitis, fecit è populo sacerdotes excelsorum. [*I. Reg. XIII.* 33, 34. *II. Chron. XI.* 14, 15. & *XIII.* 9.) Unde Dei Sacerdotes & Levitæ, prædiis suburbanis & possessionibus suis derelictis, in Judæam abierunt: quos & secuti ex omnibus tribubus Israëlis, qui dedebant animum suum ad requirendum Deum Israëlis, Hierosolymam venerunt ad sacrificandum Deo majorum suorum. (*II. Chron.* XI. 13, 14, 16.)	3740	974
			2	2			
			3	3			
3032	*d.*	Rehoboam in regno confirmatus, reliquit legem Domini, & totus Israël cum eo. [*II. Chron.* XII. 1.] Judæi enim, qui lapsos Israëlitas exemplo suo ad pœnitentiam provocare debuissent, provocarunt Deum peccatis suis, quibus peccarunt suprà quàm omnia quæ fecerant majores eorum. Nam extruxerunt etiam sibi excelsa, & statuas, ac lucos, super omnem collem altum, & sub omni arbore virente: facientes secundùm omnes abominationes gentium, quas ejecerat Dominus	4	4		3742	972

Digitized by Google

reformato, civitates Judæ contra hostes munivit. [c. XIV.]

		6	4		
3055	d. Asæ natus est Jehosaphatus, ex matre Azuba, qui postea annorum 35, ipsi in regno successit. [*I. Reg.* XXII. 42. *II. Chron.* XX. 31.]	7	5	3765	949
		8	6		
		9	7		
		10	8		
		11	9		
		12	10		
		13	11		
		14	12		
3063	e. Anno 15 Asæ ineunte, Zerach Æthiops cum innumero exercitu Cushæorum suorum (Arabiam Petræam & Desertam, ut videtur, incolentium) atque Lubæorum numero 1000000, (præter eos qui è curribus pugnabant) Judæam invadit. Quibus occurrens Asa, cum 300000 è Juda & 280000 è Benjamine; Dei nomine invocato, eos fusos cæsos que spoliat. Deinde ab Azaria propheta incitatus, subditos suos & Israëlitarum qui ad eum defecerant plurimos Hierosolymam congregavit mense tertio, (in quem festum Pentecostes incidit:) ubi sacrificârunt Domino de præda, boves 700, & pecudum septem millia, fœdúsque cum Deo solenniter renovarunt. Asa quoque inceptam regni reformationem persecutus, Mahacam aviam suam idololatriæ patronam amovit ne esset Augusta: & res à se & patre suo consecratas in domum Dei intulit. (II. *Chron.* XIV. 9. XV. 1, 10, 11, 12, 16. XVI. 8.)	15	13	3773	941
		8			
3064	f.	16	14	3774	940

Baasa, cùm videret Asam religionem instaurâsse, & multos in regno suo ad eum defecisse, ut in fœdus Dei convenirent: [*II. Chron. XV.* 9.] bellum cum eo habuit omnibus diebus suis. [*I. Reg. XV.* 16, 32.] indéque hoc anno, qui 36 regni Asæ (id est, regni Judæ ab Israële divisi, quod tum obtinebat Asa) numeratur, ascendens contra Judam, ædificavit Ramam: ne sineret egredi aut regredi quemquam ad Asam regem Judæ. [*II. Chron. XVI.* 1.]

Ben-hadad rex Syriæ, missis copiis suis contra civitates Israëlis, percussit Ijonem Asheritarum, Danem Danitarum, Abel-bethmaacam Manassitarum, & tractum Cinnereth cum totâ terrâ Naphthali. Unde destitit Baasa ab ædificanda Rama, & Thirzæ resedit. [*I. Reg. XVI.* 20, 21. *II. Chron. XVI.* 4, 5. *cum Esai. IX.* 1.] Fuit autem Benhadad iste filius Tabrimmonis, filii Hezjonis, (I. *Reg. XV.* 18.) sive Rezonis, primi Syrorum Damascenorum regis; à quo *Hadadi* nomen ad posteros traductum fuisse scripsit Nicolaus Damascenus, apud Josephum lib. 7. Antiquit. cap. 6. (al. 5.) ubi quod Nicolaus ait, eorum *tertium, eladem avi temporibus acceptam redimere volentem, expeditione contra Judæos factâ Samariam vastâsse*; de invasâ à Benhadado, Achabi temporibus, Samariâ Josephus interpretatur. *Vid. sup. an. Mundi* 2960. *& infrà, an.* 3104.

d. Jeho-

Baasæ

Anno Mundi.		Anni Regum Judæ	Anni Regum Israëlis.		Anno Periodi Julianæ	Annoſalu te xram Chriſtia.
		4	8			
		5	9			
		6	10			
		7	11			
3097	*d.* Athalia filia Achabi regis Iſraëlis, nupta Jehoramo filio Jehoſaphati regis Judæ, (quæ affinitas illa eſt, quâ Jehoſapharum Achabo ſe junxiſſe, Scriptura memorat; *II. Chron. XVIII.* 1.) Ahaziam illi peperit; qui annos 22 natus, illi in regno poſteà ſucceſſit. [*II. Reg.* VIII. 18, 26, 27. *II. Chron.* XXII, 2. *cum* XXI. 6.]	8	12		3807	907
		9	13			
3099	*a.* Jubilæus *undecimus.*	10	14		3808	906
		11	15			
		12	16			
		13	17			
3103	*c.*	14	18	Ben-hadad rex Syriæ, congregatis omnibus copiis ſuis, & 32 regulis ſecum, Samariam obſidet: unde magnâ acceptâ plagâ, fugatus receſſit. [*I. Reg. X X.*]	3813	901
3104	*d.*	15	19	Vertente anno, aſcendit iterùm Ben-hadad Aphekum in bellum contra Iſraëlitas: ubi, maximâ clade affectus, Achabo ſe dedidit. Quem Achab honorificè accepit, & fœdere icto dimiſit: ob quod pœna illi à Deo per prophetam eſt denunciata. [I. *Reg.* XX.] Unde per *triennium* inter Syriam & Iſraëlem belli ceſſatio fuit. [I. *Reg.* XXII. 1.]	3814	900
3105		16	20	Achab, recuſatâ ſibi à Nabotho vineâ, æger decumbit. Jezebel, ejus uxor, Nabothum falſis teſtibus oppreſſum lapidari curat; & Achabum in vineæ poſſeſſionem mittit. Quam ob rem Elias propheta Achabo cum totâ ejus poſteritate & ipſi Jezebelæ excidium denunciat. Achab exterrefactus, temporariâ pœnitentiâ ſententiæ executionem prorogat. [I. *Reg.* XXI.]	3815	899
3106	*d.* Jehoſaphatus, Achabi exemplo, Jehoramum filium ſuum Protegem inſtituit. Unde Jehoram Achabi filius, qui fratri Achaziæ in regno Iſraëlitico anno 18 Jehoſaphati ſucceſſit, [*II. Reg.* III. 1.] anno 2 Jehoram filii Jehoſaphati regnare cœpiſſe dicitur. [*II. Reg. I.* 17.]	17	21. 1	Achab, anno 17 Jehoſaphati, filium ſuum ACHAZIAM Regem, vel potiùs Protegem, conſtituit. [*I. Reg.* XXII. 51.]	3816	898
3107	*d.* Jehoſaphatus ad inviſendum Achabum, anno tertio poſt pacem ab eo cum Syris initam exacto, deſcendens ad oppugnationem Ramotharum Gileadis ab eo invitatur: cui obſecundans, non ſine magno vitæ diſcrimine inde elabitur. [*I. Reg.* XXII. 2. *II. Chron.* XVIII.] Domum reverſus, quòd regi improbo auxiliatus fuiſſet, à Prophetâ Jehu filio Hanani reprehenditur. [*I. Chron.* XIX. 1, 2.]	18	22. 2	Achab, adjuncto ſibi Jehoſaphato, ad oppugnationem Ramotharum Gileadis profecturus, & 400 ſuos Pſeudoprophetas & Michaiam verum Dei prophetam de eventu conſuit: illis omnia fauſta, hoc certam illi cladem prædicente. Juxta cujus verbum, is in prælio, licet diſſimulato habitu pugnans, occiditur, & Samariæ ſepelitur. [I. *Reg.* XXII. II. *Chron.* XVIII.]	3817	897
3108	*a.* Cùm pararet claſſem Jehoſaphatus quæ Ophirum proficiſceretur auri causâ, & Achazia impius Achabi filius expeditionis vellet eſſe ſocius: primùm quidem non acquievit; [*I. Reg.* XXII. 49.] ſed tandem perſuaſus eſt. Ideò Deus, per prophetam Eliezer,			Eo mortuo, Moab ab Iſraële defecit: [II. *Reg.* I. 1. *&* III. 5.] quæ inde à Davidis temporibus eidem ſubjecta fuerat. [II. *Sam.* VIII. 2.]		

hilium Dodavæ, illum reprehendit, & naves ejus confregit. [II. *Chron.* XX. 35, 36, 37.]

b.

Achazia, rex Iſraëlis, per quendam clathrum in cœnaculo ſuo Samariæ cadens, ægrotavit: & de ſanitate recuperandâ Baal-zebubum Deum Ekronitarum conſuluit. Elias propheta duos præfectos quinquagenis, cum quinquagenis eorum, ab Achaziâ ad ipſum adducendum miſſos, igne cœleſti conſumpſit. Deinde cum tertio ad Achaziam profectus, mortem illi denunciavit. [II. *Reg.* I.] Quam ille obiit; poſtquàm biennium, partim cum patre, partim ſolus, in regni adminiſtratione exegiſſet. [I. *Reg.* XXII. 51.] | 3818 | 896

c.

Achaziæ defuncto ſucceſſit in regno frater ipſius JEHORAMUS Achabi filius, anno Jehoſaphati 18. (deſinente:) & regnavit 12 annis. [II. *Reg.* III. 1.]

19 | 1 | Elias curru igneo in cœlum ſublatus eſt: in munere prophetico ſucceſſore Eliſæo relicto. [*II. Reg. II.*]

3109 | *c.* | 20 | 2 | Tres reges, Iſraëlis, Judæ atque Edomi [adhuc regi Judæ ſubjecti] conjunctis copiis rebelles Moabitas oppugnant: Eliſæo prophetâ exercitui aquam miraculosè ſubminiſtrante, & victoriam promittente. Meſah rex Moabitarum, Kir-hareſethæ ſe cum ſuorum reliquiis includere coactus, eruptione inde factâ filium regis Edomæorum primogenitum, qui regnaturus erat pro eo [eâque de causâ, *Amoſi c.* II. 1. rex Edomæorum appellatur] cepit, & eum in holocauſtum ſuper murum obtulit. [II. *Reg. III.*] | 3819 | 895

21 | 3

22 | 4

3112 | *c.* Jehoſaphat, jam ſenior, regni & familiæ ſuæ rebus componendis intentus, reliquis quidem filiis dona multa, cum civitatibus munitis in Judâ, diſtribuit: maximum verò natu JEHORAMUM (cui anteà vicariam poteſtatem communicaverat) regni ſecum conſtituit conſortem, Jehoramo Iſraëlitici regis anno 5, quo per 8 annos ille potitus eſt. (II. *Chron.* XXI. 2, 3, 5, 20. II. *Reg.* VIII. 16, 17.) | 23. 1 | 5 | | 3822 | 892

24. 2 | 6

25. 3 | 7

3115 | *c.* Jehoſaphato mortuo, & in civitate Davidis ſepulto, (I. *Reg.* XXII. 50. II. *Chron.* XXI. 1.) optimi regis peſſimus filius Jehoramus, ſolus per quadriennium regnavit: qui in regno ita confirmatus, omnes fratres ſuos, & aliquos etiam è principibus Iſraëlis interfecit. (II. *Chron.* XXI.) Edomæi, qui à diebus Davidis (*II. Sam.* VIII. 14.) Judæ ſuberant, jam defecerunt: & licèt à Jehoramo percuſſi, à jugo tamen ipſius (juxta Iſaaci vaticinium, *Geneſ.* XXVII. 40.) deinceps penitùs ſeſe liberarunt. Libna quoque Sacerdotum in tribu Judæ civitas, [*Joſu.* XXI. 13.] eodem tempore defecit. [*II. Reg. VIII.* 20, 21, 22. *II. Chron. XXI.* 8, 9, 10.] | 4 | 8 | | 3825 | 889

a Jeho-

Anno Mundi.		Anni Regum Iudæ.	Anni Regum Iſraelis.	Anno Periodi Julianæ.	Annus ante æram Chriſtia.
3116	*a.* Jehoramus, improbæ uxoris ſuæ Athaliæ conſilia ſecutus, in Judâ ipſiſque Hieroſolymis Baaliticam familiæ ſoceri ſui Achabi idololatriam ſtatuit; & ad eam ſubditos ſuos compulit. Inde ſcripto ab Elia propheta [antequàm aſſumeretur] relicto, objurgatus eſt: pœnarum, quæ inſecutæ ſunt, denunciatione additâ.				
	c. Primùm enim excitavit adversùs eum Philiſtæorum & Arabum turmas: qui in Judæam irrumpentes, abduxerunt omnes facultates quæ inventæ ſunt in domo regis, unà cum filiis & uxoribus ejus; ita ut reliquis omnibus filiis interfectis ſolus illi relictus fuerit eorum minimus, Jehoachaz. [II. *Chron.* XXI.] qui & Achazia & Azaria, ipſius in regno ſucceſſor. (*c.* XXII. 1, 6.)	5	9	3816	888
3117	*c.* Poſt hæc percuſſit Jehoramum Deus inteſtinorum morbo incurabili: quo per biennium cruciatus eſt. (*II. Chron.* XXI. 15, 18, 19.)	6	10	3817	887
3118	*d.* A patre morbo graviter laborante Ptorex conſtitutus eſt Achazia, anno 11 Jorami filii Achabi. (II. *Reg.* IX. 29.)	7	11	3818	886
3119	*c.* Jehoram, exeuntibus inteſtinis, miſerè moritur; & in civitate Davidis, ſed non in ſepulchris Regum, ingloriè ſepelitur. (II. *Chron.* XXI. 19, 20.) Succeſſit ACHAZIAH, filius ejus, anno 12 Jorami filii Achabi; & anno 1 regnavit Hieroſolymis. Hic etiam conſiliis improbæ matris Athaliæ & domûs Achabi, poſt mortem patris, auſcultans, cultûs Baalitici patronus extitit. (II. *Reg.* VIII. 25, 27. II. *Chron.* XXII. 1, 2, 3, 4.) Achaziæ natus eſt, ex matre Zibiâ è Beersheba, filiorum minimus Joash; qui 7 annorum puer Rex poſteà declaratus eſt. (*II. Reg. XI.* 21. II. *Chron. XXIV.* 1.)	8. 1	12	3819	885
3120	*b.* Adversùs Haſaëlem, Benhadado (uti prædixerat Eliſæus) in regno Syriæ nuper ſuccedentem, Jehoramus rex Iſraëlis & Achazia Judæ conjunctas copias Ramothas Gileadis eduxerunt: ubi à Syris percuſſus Jehoramus, ad curanda vulnera Jezreelem ſe ſubduxit. [*II. Reg. VIII.*] Unus è filiis prophetarum ab Eliſæo Ramothas miſſus, JEHU filium Jehoſaphati filii Nimshi in regem Iſraëlitarum unxit: & Dei mandatum de exſcindendâ domo Achabi illi aperit. Qui in caſtris rex à Ducibus confirmatus, Jezreelem properavit: ibique Jehoramum & Jezebelam occidit. [*cap. IX.*] Inde literis Samariam miſſis, Achabi 70 filios jugulandos curavit: factum ſuum populo ex Eliæ prophetiâ probans. Tum, aſſumpto ſecum Jehonadabo filio Rechabi, Samariam ipſe veniens, reliquum totum genus Achabi & omnes Sacerdotes Baalis è medio ſuſtulit. Cultu tamen Baalis abolito, à Jeroboami vitulis aureis non receſſit: ſed illius jam invetteratæ apud Iſraëlitas idololatriæ, annis quibus regnavit *octo & viginti*, patronus extitit. [*cap. X.* 28, 29, 39.]	3830	884
	e. Achazia, ab expeditione adversùs Hazaëlem Ramothis Gileadis reverſus; ad inviſendum Jehoramum Iſraëliticum, ex acceptis vulneribus malè ſe habentem, Jezreelem deſcendit. Ubi Jehu filios cognatorum ipſius miniſtrantes ei & principes Judæ inveniens, interfecit eos: deindè ipſum Achaziam quærens, qui Megidduntem fugerat, in aſcenſu Guris qui eſt ad Jiblehamum (in tribu Manaſſis) deprehenſum, in curru percuti mandavit. Qui inde à ſervis ſuis deportatus, cum patribus ſuis ſepultus eſt in civitate				
					JEHOA-

civitate Davidis. [II. *Reg.* IX. *II. Chron.* XXII.] Samariam quoque pergens Jehu, & 42 agnatis Achaziæ occurrens, qui Jezreelem descensuri erant ad salutandum filios regis, eos ad unum omnes jugulandos curavit. [*II. Reg.* X. 13, 14.]

ATHALIA, filia Achabi, videns mortuum esse filium suum Achaziam, occupato regno, totum semen regium domûs Judæ perdidit. Verùm Jehosheba Jorami regis filia, & Jehoiadæ Sacerdotis primarii uxor, Joashum infantem, Achaziæ fratris sui filium, cædi cum nutrice sua subductum, per *sex* annos quibus Athalia dominata est in domo Dei abscondit. [II. *Reg.* XI. 1, 2, 3. *II. Chron.* XXII. 10, 11, 12.]

		1	1			
		2	2			
		3	3			
		4	4			
		5	5			
		6	6			
3126	*c.* Jehoiada Sacerdos JOASUM septennem populo producit, regem ungit, Athaliam occidit, & cultum Dei instaurat: æde Baalis eversâ, & Matthane sacerdote illius ante ipsa altaria trucidato. [*II. Reg.* XI. 4, —21. *II. Chron.* XXIII. 1,—21.] Joas verò, anno 7 Jehu incipiens, annis 40 regnavit Hierosolymis: (*II. Reg.* XII. 1. *II. Chron.* XXIV. 1.) quadragesimi tamen anni diebus tantùm paucis delibatis.	1	7		3836	878
		2	8			
		3	9			
		4	10			
		5	11			
		6	12			
		7	13			
		8	14			
		9	15			
		10	16			
		11	17			
		12	18			
		13	19			
		14	20			
3140	*c.* Amasias, ex Joaso rege & Jehoadanâ Hierosolymitanâ nascitur. Erat enim 25 annorum, cùm regnare inciperet. (*II. Reg.* XIV. 2. *II. Chron.* XXV. 1.)	15	21		3850	864
		16	22			
		17	23			
		18	24			
		19	25			
		20	26			
		21	27			
3147	*d.* Joas Sacerdotes, ex collectâ viritim pecuniâ, Templum Dei refarcire jubet. (*II. Reg.* XII. *II. Chron.* XXIV.)	22	28		3857	857
3148	*a.* Jubilæus *duodecimus.*					
	c. Joas, lentè in Templo restaurando procedentibus Sacerdotibus, anno regni 23 à Jehoiadâ Sacerdote primario, & aliis opus perficiendum curat. (II. *Reg.* XII. 6, 7. II. *Chron.* XXIV. 5, 6.)	23	1	JEHOACHAZ patri Jehu defuncto succedit, anno 23 Joasi filii Achaziæ; & annis 17 regnat. (II. *Reg.* XIII. 1.) Cujus diebus omnibus Hazaël rex Syriæ Israëlitas oppressit: (*c.* XIII. 3, 7, 22.) crudelitatem in illos exercens, quam Elisæus propheta prædixerat. (*c.* VIII. 12.)	3858	856

		24	2			
		25	3			
		26	4			
		27	5			
		28	6			
		29	7			
		30	8			
		31	9			
		32	10			
		33	11			
		34	12			
		35	13			
		36	14			
		37	15			
3163	*c.*	38	16. 1	JOAS filius Jehoachazi à patre regni particeps factus eſt, anno 37 [deſinente] Joaſi regis Judæ: & 16 regnavit annis. [II. *Reg.* XIII. 10.]	3873	841
3164	*c.* Zacharias Sacerdos, filius Jehoiadæ, Iſraëlitas ad idololatriam poſt mortem patris ſui lapſos reprehendens, lapidibus ex præcepto Regis obrutus ab eis eſt in atrio domûs Domini. [II. *Chron.* XXIV.]	39	17. 2		3874	840
3165	*c.* Vertente anno, copiæ Hazaëlis regis Syriæ, quamlibet exiguæ, Judam & Hieroſolymam invadentes, perdiderunt omnes principes populi, & omnem prædam eorum ad regem ſuum miſerunt. Cùm autem diſceſſiſſent illæ à Joaſo, quem morbis graviſſimis laborantem reliquerunt; conjuratione factâ ſervi ipſius, Zachariæ cædem ulti, in lecto decumbentem trucidârunt, ineunte regni ſui anno quadrageſimo. [II. *Chron.* XXIV. 1, 23, *indéque ad fin. cum II. Reg. XII.* 1, 17. *ad fin.*] Cui ſuccedens filius AMASIAS anno Joaſi Iſraëlitici 2 (deſinente) regnavit 29 annos. [II. *Reg.* XIV. 1, 2.] qui in regno confirmatus, ſervos ſuos interfecit, qui percuſſerant regem patrem ſuum: parcens tamen ipſorum liberis, juxta legem à Deo per Moſem præſcriptam. [*ibid.* 5, 6. *II. Chron. XXV.* 3, 4.]	40. 1	3	Jehoachaz filius Jehu mortuus eſt, & Samariæ ſepultus; quum annis 17 regnâſſet. [II. *Reg.* XIII. 1, 9.] Joas verò rex, non longè poſt patris exequias, Eliſæum prophetam jamjam moriturum inviſiſſe videtur: quem lachrymabundus de miſero regni ſtatu conſulens, tribus vicibus percutiendos ab ipſo fuiſſe Syros, reſponſum accepit. [*Ibid.* à *verſ.* 14. *ad* 20.]	3875	839
		2	4			
		3	5			
3168	*c.*	4	6	Jeroboamus II. à patre Joaſo, ad bellum Syriacum profecturo, (in quo gerendo Benhadadum, qui patri Hazaëli in regno Syriæ ſucceſſerat, tribus præliis vicit; & civitates, à patre Jehoachazo amiſſas, è manu illius recuperavit. [II. *Reg. XIII.* 25.] in regni conſortium aſſumptus fuiſſe videtur: ut eâ ratione, Jeroboami hujus anno 27 Azarias rex Judæ regnare cœpiſſe intelligatur. [II. *Reg. XV.* 1.]	3878	836
		5	7			
		6	8			
		7	9			
		8	10			
		9	11			
		10	12			
		11	13			
		12	14			
		13	15			
3178	*c.* Amaſiæ regi uxor Jecholia Hieroſolymitana filium Uzziam ſive Azariam peperit: utpote 16 ætatis annos agentem,	14	16		3888	816

	quum post patrem regnare inciperet. [II. *Reg. XV.* 2. II. *Chron.* XXVI. 2.] Amasias, victoriâ adversùs Edomæos nuper partâ insolescens, anno hoc regni sui 14, (ut est apud Josephum, libro *IX.* Antiquit. cap. X.) Joasum regem Israëliticum provocans, inito apud Bethshemeshum prælio, superatur & capitur: sed gravi mulctâ affectus, datis obsidibus, dimittitur. [*II. Reg. XIV.* II. *Chron. XXV.*]			Joas rex, victo & capto Amasiâ rege Judæ, perrupit in muro Hierosolymorum, à porta Ephraimi usque ad portam angularem, quadringentos cubitos: deinde, acceptis domûs Domini & regiæ thesauris omnibus, Samariam revertitur est. [*II. Reg. XIV.* 13, 14. *II. Chron. XXV.* 23. 24.]		
3179	*c.*	15	1	Annis verò 15 ante mortem Amasiæ defuncto Joaso, succedens filius JEROBOAMUS, ab anno ejusdem 15 per annos 41 regnum Samaritanum obtinuit. [II. *Reg.* XIV. 23.] Per hunc servavit Deus Israëlem: recuperatâ illi Damasco & Hamathâ (quæ jure ad tribum Judæ pertinuerant: II. *Sam.* VIII. 6. II. *Chron.* VIII. 3.) & antiquo illius termino (*Num. XIII.* 21.) ab aditu Hamathæ usque ad mare campestrium: secundùm verbum Domini, quod locutus fuerat per Jonam filium Ammitthai prophetam. (II. *Reg. XIV.* 25, 27, 28.)	3889	825
		16	2			
		17	3			
		18	4			
		19	5			
		20	6			
		21	7			
		22	8			
		23	9			
		24	10			
		25	11			
		26	12			
		27	13			
		28	14			
3194	*c.* Amasias, factâ Hierosolymis adversùs eum conjuratione, Lachishum fugit: ubi interfectus est, & inde deportatus ad sepulturam in civitatem Davidis. [II. *Reg. XIV.* 19, 20. II. *Chron. XXV.* 27, 28.] Cui succedens filius UZZIAS sive AZARIAS anno 27 Jeroboami Israëlitici (ex quo regni paterni particeps ille factus est: ut suprà, anno Mundi 3168.] annis 52 regnavit Hierosolymis. [II. *Reg. XV.* 1, 2.] Sub hoc non minùs floruit regnum Judæ, quàm sub æquali ejus Jeroboamo II regnum Israëlis. Quamdiu enim Zachariæ consilia secutus, pietati studuit: Dei præsidio fultus, Philistæos & alios vicinos hostes subjecit & regnum confirmavit: ut fusiùs in *II. Chron.* XXVI. *à versu* 2. *ad* 26. exponitur.	19	15		3904	810
		1	16			
		2	17			
		3	18			
3197	*a.* Jubilæus *decimus tertius*, duorum florentissimorum Regum tempore actus: sub quibus etiam insignes Prophetæ in utroque regno claruerunt, ut in Judâ, Evangelicus ille propheta *Esaias* filius Amotzi: (*Esai.* I. 1.) & *Joël* filius Pethuelis; quem ante *Amosum* docuisse ex eo colligit Codomanus, quòd in fine primi capitis prædicat siccitatem, quam	4	19	In regno Israëlis prophetârunt, *Jonas* filius Ammitthai, & *Hosea* filius Beeri. Jonas è Gatho-Chepheris fuit, (II. *Reg.* XIV. 25.) oppido tribûs Zabulonis, (*Jos.* XIX. 13.) *in Galilæâ* gentium. (*Esai.* IX. 1.) quod obiter notandum, adversùs Pharisæorum illud ad Nicodemum. (*Joh.* VII. 52.) *Scrutare,*	3906	808

J. Usserii *Annal. Pars prior.* in

in 4 capite Amos fruſtra evenisse conqueritur. *Amoſus* autem, qui in Judæâ inter pecuarios Tekoanos fuit, ad propheticum munus in regno Iſraëlitico obeundum miſſus eſt, biennio ante terræ motum, qui horum ipſorum regum, Uzziæ & Jeroboami, diebus contigit. [*Amos* I. 1. *Zachar.* XI. 5.]

& ſcito, ex Galilæâ Prophetam non ſurrexiſſe ſuſcitatum. Hic verò regnante (ut videtur) *Joaſo*, quando Syrorum oppreſſione *Iſraël jactatus erat valdè, & nihil erat concluſum nihilque derelictum, & nemo erat adjutor Iſraëli*; à filio ejus Jeroboamo regnum ex eorum poteſtate vindicandum prædixerat. [II. *Reg.* XIV. 25, 26.] & ad Aſſyriorum metropolim Niniven poſteà miſſus, prædicatione ſua & regem & populum ad pœnitentiam adduxit. [*Jon.* III. *Matth.* XII. 41.]

Hoſeas regnante Jeroboamo, ſub quo regnum Iſraëliticum maximè floruit, ruinam ejus prædixit: quam ut & ipſe videret, miniſterium ejus ad Ezekiæ uſque tempora productum effecit; [*Hoſ.* I. 1.] cujus anno 6, regnum illud finem ſortitum eſt. [*II. Reg.* XVIII. 10.]

His & tertius acceſſit *Amos*, è Judæa, à ſequendo grege, ad prophetandum apud populum Iſraëliticum vocatus. [*Amos.* I. 1. VII. 14, 15.] Quam ob cauſam ab Amaſia ſacerdote Bethelis apud Jeroboamum regem Iſraëlis accuſatus, & in Judæam redire juſſus, Dei ſententiam hanc adversùs eum pronunciavit. *Uxor tua in ipſa civitate ſcortabitur, & filii tui filiæque tua gladio cadent, & terra tua funiculo dividetur; tu verò in terrâ immundâ* (Aſſyriâ ſc.) *morieris, cùm Iſraël omninò migrabit à terra ſua.* (c. VII. 10, 12, 13, 17.)

		5	20	
		6	21	
		7	22	
		8	23	
		9	24	
		10	25	
		11	26	
		12	27	
		13	28	
3207		14	29	In Lydiâ, ex Heraclidarum genere, Ardyſus regnavit, ann. 36. [*Euſeb. Chron.*] — 3917 — 797
		15	30	
		16	31	
3210		17	32	Regnum Macedonicum, à Carano Heraclidâ cœptum eſt. — 3920 — 794
		18	33	
		19	34	
3213	c. Eclipſis Solis facta eſt, digitorum circiter 10, anno Periodi Julianæ 3923, Junii 24, in feſtivitate *penteceſtes*; altera, digitorum 12 ferè, viceſimo pòſt anno, Periodi Julianæ 3943, Novembris 8, in diebus feſti *Tabernaculorum*: & tertia, plus quàm 11. digitorum, anno ſequente, Periodi Julianæ 3944, Maii 5, in feſto *Azymorum*. Quò videndum an non ſpectet propheta illa *Amos* VIII. 8, 9, 10. *Erit die illo, dictum Domini Jehova, efficiam ut ſol occidat in meridie; & obtenebrabo terram die lucido: & commutabo dies feſtos veſtros in luctum, omniáque cantica veſtra in lamentationem.* Quam ut ſenſu allegorico ad tenebras, quæ in feſto Paſchatis tempore paſſionis Dominicæ contigerunt, Chriſtiani Patres accommodarunt: ita & in tribus hiſce ingentibus		20	35	— 3923 — 791

Anno Mundi.		Anni Regum Judæ.	Anni Regum Iſraelis		Anno Periodi Julianæ	Annoante æram Chriſtia.
	quod dicitur ἱστορικὸν, *quia res in eo geſtæ veris hiſtoriis continentur.*					
		36	10			
		37	11			
3232	*a.*	38	12. 1	ZACHARIAS, filius Jeroboami, quartus & poſtremus ex ſtirpe Jehu, prout à Deo prædictum fuerat, regnavit anno 38 Azariæ ſive Uzziæ regis Judæ, ſex menſium ſpatio. [II. *Reg. XV.* 8, 12. *cum X.* 30.]	3941	773
	c.	39		Poſt tempus verò illud ſemeſtre, à Shallumo filio Jabeshi interfectus eſt coram populo: (*II. Reg. XV.* 10.) cujus mortem diræ illæ calamitates ſubſecutæ ſunt, *Amos* VII. 9. prænunciatæ. *Deſolabuntur excelſa Iſaaci, & ſanctuaria Iſraëlis in ſolitudinem redigentur; quum inſurrexero contra domum Jeroboami gladio.*	3942	772
	d.			SHALLUM Jabeshi filius, anno 39. Uzziæ, regnavit menſe unico. (II. *Reg. XV.* 13.)		
				MENACHEM filius Gadi, è Thirzâ Samariam profectus, Shallumum occidit, Tiphſachum cum finibus ſuis percuſſit, & omnes prægnantes ejus diſſidit. (II. *Reg. XV.* 14, 16.) A Severo Sulpicio, libro 1. Hiſtoriæ ſacræ, *Manes* hic appellatur; eodem quo *Manes* vel *Manichæus* hæreſiarch. nomine. Utriusque verò nomen paracletum ſive conſolatorem ſignificat.		
3233	*c.* Bocchoris Saïtes in Ægypto regnat annos 44. (*African.*)	40	1	Dum autem per undecim ferè menſes, turbato rerum ſtatu, de regni poſſeſſione Menachemus contendiſſet: ſuſcitavit Deus ſpiritum Pulis regis Aſſyriæ ad invadendam terram Iſraëlis. (*I. Chron.* V. 26. *II. Reg.* XV. 19.) Hic Sardanapali videtur fuiſſe pater (ab eo *Sardan-pul* dicti; ut *Merodach* Babylonius à *Baladane* patre cognomentum *Merodach-Baladan* accepiſſe legitur, *Eſai XXXIX.* 1.) Julio Africano *Acraxarnes*, Euſebio *Oerazapes*, Stephano Byzantino *Cyndaraxes*, Straboni, Arriano & Suidæ *Anacyndaraxes*, ab aliis verò (apud Athenæum, lib. 12. Dipnoſophiſt.) *Anabaxares* appellatus; conſideratiſque annis ab Africano & Euſebio hujus & filii imperio aſſignatis, atque ab initio Nabonaſari (& quem cum eo conjunctum fuiſſe exiſtimamus) Sardanapali exitu eisdem retrò numeratis; hic ille ipſe quoque fuiſſe videri poſſet, qui prædicatione Jonæ prophetæ ad reſipiſcentiam perductus fuerat. Ut hîc etiam viri Ninivitæ ſurrexerint in judicio cum gente iſtâ: & pœnitentem ethnicum excitaverit juſtus Deus, ad pœnam de impœnitente Iſraële repoſcendam.	3943	771
				Dedit autem ei Menachem mille talenta argenti; ut eſſet adjumento ſibi ad confirmandum regnum in manu ipſius (II. *Reg.* XV. 19, 20.) quò à nonnullis refertur illud, *Hoſ.* V. 13. *Cùm videret Ephraim morbum ſuum, & Juda ulcus ſuum; abiit Ephraim ad Aſſyrium, miſitque ad regem Jareb*, ſive regem, qui eum eſſet *propugnaturus.*		
				Menachemus in regno quod occupa-		

Achaz

vera

Digitized by Google

verat ita confirmatus, regnare pacificè cœpit anno 39 (deſinente) Azariæ ſive Uzziæ regis Judæ: & per 10 annos regnum obtinuit. (II. *Reg.* XV. 17.)

		41	2			
		42	3			
		43	4			
3237		44	5	Sardanapalus Aſſyriorum imperium annis 10 obtinet. [*Jul. African. & Euſeb.*] qui in Epitaphio, quod ex Clitarcho apud Athenæum, [lib. XII.] Strabonem (lib. XIV.) & Arrianum (de reb. Alexandri lib. II.) legitur, duas Ciliciæ urbes, *Anchialum & Tarſum*, uno die condidiſſe dicitur.	3947	767
		45	6			
		46	7			
		47	8			
		48	9			
3242	*c.* Achaz Jothami filius naſcitur: ſiquidem 20 annorum fuit quum regnare inciperet. [*II. Reg. XVI.* 2. II. *Chron. XXVIII.* 1.] Quia verò 16 tantùm annis regnavit, & ipſo moriente filius Ezechias dicitur fuiſſe 25 annorum; unde ſequeretur filium habuiſſe Achazum, cùm undecim tantùm annos eſſet natus: ideò Tremellius Achazum 20 annos natum fuiſſe interpretatur, non cùm ipſe, ſed cùm pater Jotham regnare inciperet.	49	10		3952	762
3243	*c.*	50	1	PEKAHJA patri Menachemo defuncto ſuccedit, anno 50 Azariæ ſive Uzziæ regis Judæ: & regnavit biennio. (II. *Reg.* XV. 23.)	3953	761
	Halyattes ſenior, in Lydiâ regnavit annos 14. [*Euſeb. Chronic.*]	51	2			
3245	*c.*	52	1	PEKAH Remaliæ filius, interempto Samariæ Pekahjâ in palatio regio, regnavit pro eo annis 20, ab anno 52 Azariæ regis Judæ. [II. *Reg.* XV. 25, 27.]	3955	759
3246	*c.* Jubilæus *decimus quartus*: quo vidit Eſaias gloriam Domini, ſedentis in ſolio & ſtipati ſatellitio Angelorum *quadam* accinentium; obdurato deinceps & occæcato magis ac magis populo Judaico, ne intelligeret verba Prophetarum & converteretur & ſanitas obveniret ei. [*Eſai. VI. Joh. XII.* 40, 41.] Contigit hæc viſio anno quo mortuus eſt rex Uzzia: [*Eſai. VI.* 1.] cui in civitate Davidis & agro ſepulchrali regum condito (ſed ſeorſum ab aliis, quia leproſus erat) ſucceſſit filius JOTHAMUS anno 2° Pekæ regis Iſraëlis; & 16 annis regnavit Hieroſolymis. [II. *Reg.* XV. 7. 32, 33. *II. Chron.* XXVI. 23. & XXVII. 1, 8.] Hic pugnans contra regem Ammonitarum prævaluit: ita ut per triennium tributum illi penderent. [II. *Chron.* XXVII. 5.] Sub eo, & duobus ejus ſucceſſoribus, Mica Moraſthites (ſimul cum Eſaiâ & Hoſeâ) Prophericum ſuum munus obiit. [*Mich. I.* 1.] Sub eo etiam à Nahumo propheta ſubverſionem Aſſyriorum & Ninives prædictam, & poſt 115 annos completam fuiſſe, Joſephus (libro 9. Antiquit. cap. 11. al. 12.) affirmat: quum* & complemento tempus aſſignatum	1	2		3956	758

minimè

Aradus

Anno mundi.		Anni Regum Iudæ.	Anni Regum Israelis.		Anno Periodi Iulianæ.	Annorum ætas Christiana.
	minimè respondeat, & post decem tribuum deportationem Nahumum prophetavisse rectiùs sentiant alii; sive sub Hezekiâ, ut Hieronymo, sive sub finem regni Josiæ, ut Tremellio visum est. „					
		2	3			
		3	4			
		4	5			
		5	6			
		6	7			
3252	c. Ezekias Achazi filius nascitur, ex matre Abiâ Zachariæ filiâ: siquidem 25 annorum fuit, quum regnare inciperet. [II. *Reg.* XVIII. 2. *II. Chron.* XXIX. 1.]	7	8		3962	752
		8	9			
3254		9	10	Aradus (quæ in Phœniciâ parva insula est, ut notat Mela, & *quantum patet, tota oppidum*) & Cyzicus (in Propontidis insulâ, conditæ. (*Euseb. Chron.*) Arbaces Mediæ præfectus, muliebrem Sardanapali mollitiem indignissimè ferens, conjuratione cum Beleso Babylonio initâ, Medorum, Persarum, Babyloniorum & Arabum quadringenta millia adversùs eum eduxit. Qui tribus prœliis victus, in quarto, Bactrianorum copiis ad eum deficientibus, hostes noctu ex improviso oppressit, & castris exuit; cúmque Sardanapalus uxoris fratri Salæmeni imperium castrense tradidisset; is à conjuratis bis prœlio victus, cum toto penè exercitu deletus est. Ninive obsidione cinctâ, Sardanapalus filios tres & filias duas magnâ cum gazâ in Paphlagoniam ad Cottam præfectum mittit: & tabellariis per omnes regni provincias dimissis, militum delectus agit, & ad tolerandam obsidionem necessaria comparat. (*Diodor. Sicul. lib.* 2.]	3964	750
		10	11			
3256	c. ROMA, juxta Fabii Pictoris (Romanorum scriptorum antiquissimi) & ludorum Secularium à veteribus Romanis observatorum rationes, paulò ante initium Olympiadis 8, in festo Palilitio, XII Kalend. Maii, à Romulo condi cœpta est: licèt Palilia Varroniana toto quinquennio Fabianis anteriora sint. *Urbs oritur (quis tunc hoc ulli credere posset?)* *Vilicrem terris imposituræ pedem.* [Ovid. Fast. lib. 4.]	11	12		3966	748
3257		12	13	Anno obsidionis tertio, fluvius continuis imbribus excrescens Ninives partem inundavit, & murum ad stadia XX dejecit. Sardanapalus, rogo in regiâ ingenti extructo, & se & regiam, cum concubinis, eunuchis & divitiis omnibus, incendio absumpsit. Conjurati per collapsam muri partem ingressi, urbem ceperunt, & Arbacem Regem appellârunt. (*Diodor. lib.* 2. *& Athenæus lib.* 12. *ex Ctesiâ.*) Atque ita ASSYRIORUM Imperium destructum est: postquàm à Nini initio superiorem Asiam annis 520, [ut in libro 1. cap. 95. docet Herodotus) obtinuissent. Diviso igitur imperio:	3966	748

Digitized by Google

Meles in Lydiâ regnavit annos 12. [*Euseb. Chron.*] de quo videndus Herodotus, lib. 1. cap. 84.

Arbaces, Straboni *Orbacus*, Velleio Paterculo *Pharnaces* dictus, Medis suis ab Assyriorum jugo liberatis *διντανομίαν* reddidit: ut (in libro jam citato) confirmat Herodotus.

Belesis, in sacris literis, [*Esai. XXXIX.* 1. & II. *Reg. XX.* 12.] *Baladan*, Agathiæ (lib. 2. hist. ex Bione & Alexandro Polyhistore) *Belesys* vel *Belesseis*, Nicolao Damascæno (in eclogis ab Henr. Valesio editis) *Nanybrus*, Hipparcho, Ptolemæo & Censorino *Nabonassarus* dictus, regnum Babyloniæ per annos 14 obtinuit. A meridie verò primi diei Thoth mensis Ægyptiaci, die videlicèt Februarii 26, feriâ 4, labente ante vulgarem nostram æram Christianam anno 747, *Nabonassari* epocham summo consensu deducunt omnes Astronomi. 3967 747

Ninus junior Assyriorum regnum, ad proprios terminos reductum, (monarchiâ in Sardanapalo jam extinctâ) annis 19 obtinuit: ut ex Castore Rhodio (qui amplis voluminibus τὰ χρονικὰ ἀγνώσματα enarravit) in Græco suo Chronico refert Eusebius. Qui melioris auspicii causâ primi Assyriaci imperii conditoris nomen assumpsisse sibi videtur: propriâ appellatione in Æliano (lib. 12. hist. animal. cap. 21.) *Thilgamus*, in sacris literis *Thilgath-Pilneser* [I *Chron. V.* 6, 26. *II. Chron. XXVIII.* 20.] & *Tiglath-Pileser* [II *Reg. XV.* 29. *XVI.* 7, 10.] nuncupatus.

		13	14			
		14	15			
		15	16			
		16	17			
3262	c. ACHAZ patri Jothamo succedens anno 17 (defunctæ) Pekæ filii Remaliæ, 16 annis regnavit Hierosolymis. [II *Reg. XVI.* 1, 2. II *Chr.* XXVIII. 1.]	1	18		3972	742

Quum sub finem regni Jothami cœpisset Deus immittere in Judam Rezinem regem Syriæ & Pekam Remaliæ filium: (II *Reg. XV.* 37.) audito jam adventûs eorum rumore, domus David cum populo contremuit; præsentissimum sibi excidium imminere metuens. Regi Achazo consternato Deus, per Esaiam propheram, ipsius liberationem & hostium interitum denunciat. Liberationis signum (optionem illud eligendi sibi ultrò oblatam Rege incredulo repudiante) promissionem dat de Virgine *Immanuelem* pariturâ: qui & personæ ratione futurus esset Θεάνθρωπος, *Deus Nobiscum* sive in carne nostra habitans; & officii quoque, quo, ut unicus mediator Dei & hominum [I *Tim. II* 5.) effecturus erat ut esset *nobiscum Deus* [*Esai. VIII.* 10.) placatus & propitius, adeóque auxilium in angustiis præsentissimum. (*Psalm. XLVI.* 1, 2, 7. *cum Rom. VIII.* 31, 32.] Quod quidem documentum præsenti negotio erat accommodatissimum: tum quia in Christo omnes promissiones Dei sunt *Etiam* & *Amen*. [II *Cor.* 1. 20.] in ipso & propter ipsum communiter implendæ;

tum quòd Judæa ſpeciali quodam privilegio terra eſſet Immanuelis, [*Eſai. VIII.* 8.] in qua, quod ad carnem attinet, non ſolùm ex Judæis eſſet ille oriturus, [*Rom. IX.* 5.] ſed etiam ex domo Davidis, & quidem (juxta Jacobi vaticinium, [*Geneſ.* XLIX. 10. priùs quàm ſceptrum recederet à Juda, id eſt, Judæa Reſpublica eſſe deſineret regio gubernata imperio. Unde metuendus non eſſet hoc tempore vel domûs Davidicæ vel gentis Judaicæ interitus; qualem poſt annos 65 gentem Ephraimiticam paſſuram fuiſſe paulò antè Propheta prædixerat. [*Eſai. VII.* 8.]

Adverſariorum verò Regum jamjam imminentem occaſum præmonſtrare juſſus eſt Propheta, producto in medium *Shear-jashub* filio; quem (poſt prolatum de Virgine θεοτόκῳ grande illud oraculum, digito vel geſtu aliquo alio demonſtratum) butyro & melle in tenella ſua ætate nutriendum fore diceret, donec ad eam adoleſceret quâ diſcrimen poſſet dignoſcere inter bonum & malum: ante illud enim tempus, utrumque regem tollendum eſſe è terra ſua. [*Eſai.* VII. 3, 15, 16.] Cúmque eodem tempore accideret, ut Eſaiæ alium filiolum pareret uxor prophetiſſa; mandato Dei, nomen illi eſt impoſitum, *Maher-shalal-hash-baz*: quòd *accelerando pradam feſtinaret diripiens* Aſſyrius; Syros & Iſraëlitas deprædaturus, antequàm proferre noſceret puer ille, *Pater mi* aut *Mater mea*. Atque ita Prophetæ quoque filii *in ſigna & oſtenta* apud Iſraëlitas à Deo conſtituti ſunt. [*Eſai.* VIII. 3, 4, 18.]

Poſt editas has prophetias, Rezin & Peka junctis viribus aſcenderunt ad oppugnanda Hieroſolyma: ubi obſederunt Achazum, ſed (uti prædictum fuerat) non potuerunt debellare. (*Eſai.* VII. 1, 7. *II Reg.* XVI. 5.)

Impius Achaz, à præſenti ereptus periculo, Deum liberatorem deſeruit. Ambulavit enim in viis regum Iſraëlis, Baaliticam idololatriam amplexatus eſt, adolevit in valle filii Hinnomi & filium ſuum transmiſit per ignem; ſacrificavitque in excelſis, & in collibus, & ſub omni arbore virente. [II. *Chron.* XXVIII. 2, 3, 4. II *Reg.* XVI. 3, 4.]

3263 *c.* Deſerens Deum Achazus, à Deo deſertus eſt. Unde reverſi ad eum Rezin & Peka, ſeparatis copiis eum debellarunt, quod conjunctis priùs efficere non valuerunt. Tradidit enim Deus in manum tum regis Syrorum, qui percutientes eum captivam in Damaſcum abduxerunt ab eo multitudinem magnam; tum regis Iſraëlis, qui percuſſit eum percuſſione magnâ. (II *Chron.* XXVIII. 5.)

Eodem tempore Rezin Elatham (quam Judæ recuperaverat & ædificaverat rex Azarias ſive Uzzias; [II *Reg.* XIV. 22.

II. *Chron.*

2 19

Interfecit Peka ex Judæis 120 millia die uno, omnes robuſtos. Interfecit quoque Zicri potens Ephraimita Maaſeiam regis filium, & Azrikamum antecеſſorem domûs ejus, atque Elkanam ſecundum à rege. Et captivos ducebant Iſraëlitæ ex Juda & Hieroſolymis ducenta millia mulierum, puerorum & puellarum, multámque prædam diripiebant ex eis: deducebántque iſta ſpolia in Samariam. Verùm, interponente ſe Dei prophetâ Ododo, dereliquerunt multitudinem illam captivam & prædam ſuam ante principes & totam

congrega-

3973 741

II. Chron. XXVI. 2.] avertit ad Syros: qui ibi deinceps habitaverunt. [*II. Reg. XVI.* 6.]

3264 c. Edomæi percuſſerunt Judam, & abduxerunt captivos: Philiſtæi quoque (quos, Dei auxilio fretus, rex Uzzias priùs domuerat; *II. Chron. XXVI.* 6, 7.) irruerunt in civitates depreſſi agri & meridianas Judæ, & habitaverunt in eis. Deprimebat enim Dominus Judam propter Achazum: quia abſtraxerat Judam, ut omninò prævaricaretur contra Dominum. [*II. Chr. XXVIII.* 17, 18, 19.]

Accipiens Achaz aurum & argentum, quod invenichatur in Domo Domini & in thelauris domûs regiæ, miſit ad Tiglath-pileſerum regem Aſſyriæ munus: orans, ut è manu regis Syriæ & Iſraëlis ipſum ſervaret. Cui ille auſcultans, Damaſcum cepit & incolas ejus in Kirum deportavit, Syriæ verò regem Rezinem morte affecit. [II. *Reg. XVI.* 7, 8, 9.] completâ prophetiâ, tum Eſaiæ, [*c. VII.* 16. *& VIII.* 4. *& IX.* 11.] tum Amoſi; qui Damaſceni regni excidium hoc longè antè ita prædixerat. *Immittam ignem in domum Hazaëlis, qui conſumet palatia Ben-hadadi: & confringam vectem Damaſci, excindámque habitatorem è convalle Avenis, & tenentem ſceptrum è domo Edenis; migrabúntque populus Syriæ in Kirum, ait Dominus.* [*Amos I.* 4, 5.] Atque ita regnum Damaſcenum, & cum eo *Hamatha* (cujus ut tùm maximè florentis, mentio fit *Amos VI.* 2.) & *Arpadi*, (*Jerem. XLIX.* 23. *Eſai. X.* 9. XXXVI. 19. & XXXVII. 12, 13.) in *Rezine* cœptum, (I. *Reg.* XI. 23, 24.) in *Rezine* finitum eſt: quod per decem generationes continuatum fuiſſe, Nicolaus Damaſcenus (apud Joſephum, lib. 7. Antiquit. cap. 6.) affirmat. *Vid. ſupr. ad annum Mundi* 2960.

Profectus verò Achaz obviam Tiglath-pileſero Damaſcum, ut congratularetur ei de victoria; formam magni altaris, quod ibi viderat, ad Uriam ſacerdotem miſit, ut illi ſimile extrueret ſibi Hieroſolymis. In quo, domum reverſus, ſacrificavit ipſe; omniáque holocauſta populi offerri mandavit: altari æneo longiùs amoto ab anteriore parte domûs, ne eſſet inter ſuum altare & domum Domini. (II. *Reg.* XVI.)

3265 c. Poſtquàm Achaz ſervum ſe effeciſſet regis Aſſyrii, (II. *Reg.* XVI. 7. *cum* XVIII. 7.) & regnum ſuum tributarium illi reddidiſſet: plus tamen detrimenti quàm adjumenti ab eo accepit. (II. *Chron.* XXVIII. 20, 21.] id quod allegoriâ illâ Propheta Achazo paulò antè ſignificaverat. *Abradet Dominus novacula mercenariâ, transfluviali, Rege Aſſyria, pilum capitis & pedum; eradíque barbam ipſam conſumet.* [*Eſai.* VII. 20.] Quare & acceſſum extimum, quo à domo regis ad Templum Domini ibatur, amovit Achaz, *metu regis*

congregationem: qui captivos illos, humaniſſimè tractatos, deduxerunt Jerichum tem ad fratres ipſorum. (*II. Chron. XXVIII.*)

3 | 20 | 3974 | 740

Achazo implorante auxilium regum Aſſyriæ (ſic enim in I. *Chron.* XXVIII. 16. pluraliter nominantur; numeri enallage uſitatâ, *Pſal. CV.* 30. *Jerem.* XIX. 3. XXV. 22. 3. *Eſd.* I. 52.) adversùs Pekam aſcendens Tiglath-pileſer, populum Gileadis ſive Perææ, Reubenitas videlicèt, Gaditas & dimidiatam tribum Manaſſis, abduxit in Chalachum, Chaborem, Haram & Nehar-gozanem: deinde, transmiſſo Jordane, Galilæam occupavit; ejúſque incolas, cum Naphthalitis omnibus (quos clades à Benhadado priùs accepta reliquos fecerat) deportavit in Aſſyriam. I. *Chron. V.* 26. *&* II. *Reg. XV.* 29. (ex quo, cum I. *Reg. XV.* 20. comparato, exponendus videtur locus *Eſai.* IX. 1.)

4 | 1 | HOSEA filius Elæ, interfecto Pekâ Remaliæ filio, regnum invaſit, anno 20, ex quo Jotham in Judâ regnare cœpit, (II. *Reg. XV.* 30.) id eſt, quarto regni Achazi. Turbis tamen & ſeditionibus intervenientibus regno ſtatim potiri non poterat. Republicâ ad Anarchiam quandam, per 9 annorum ſpatium recidente. | 3975 | 739

Anno Mundi		Anni Regum Judæ.	Anni Regum Israelis		Anno Periodi Julianæ.	Anno ante æram Christi.
	Assyriæ: [*II. Reg. XVI.* 18.] à vi nimirùm illius [ut interpretatur Tremellius] sibi metuens; ne fortè per illum accessum in regiam irrumperet. Et tamen angustiæ suæ tempore, magis ac magis pergebat ille prævaricari adversùs Dominum. [*II. Chr. XXVIII.* 22.]					
		5	2			
		6	3			
		7	4			
3269	Candaules [Græcis, teste Herodoto, Myrtilus dictus; Myrsi filius, Heraclidarum postremus] in Lydiâ regnavit annos 17. [*Euseb. Chron.*]	8	5		3979	735
		9	6			
3271	Nadius, sive Nabius (נבי) apud Babylonios regnat, ann. 2. [*Ptolem. in Reg. Canone.*]	10	7		3981	733
		11	8			
3273	Chinzirus & Porus, apud Babylonios regnant, ann. 5. [*id. Ibid.*]	12	9		3983	731
3274	*c.*	13	1	HOSEA, turbis domesticis compositis, regno tandem potitus est, anno (desinente) 12° Achazi regis Judæ. [*II. Reg. XVII.* 1.]	3984	730
3276	*b.*	14	2	Tiglath-pilesero, sive Nino juniori, postquàm 19 annis (ut ex Castore notatum est) regnavisset, successit in regno Assyriaco Salmanasar; *Enemassarus* in Græco Tobiâ dictus; *Shalman* is esse videtur, qui *Hosea X.* 14. *domum Arbeli* (Darii clade posteà nobilis) *vastavisse* dicitur *die belli*; Arbelitida videlicèt, regionem Assyriæ infra Arpadum. Contra Hoseam quoque regem Israëlis ascendit Salmanasar; fecitque eum servum sibi & tributarium. (*II. Reg. XVII.* 3.)	3986	728
		15	3			
3277	*c.* Achaz, postremo regni sui anno filium EZECIAM principatûs fecit consortem: qui inde, à 3 anno (desinente) Hoseæ regis Israëlis, 29 annis regnavit Hierosolymis. [*II. Reg. XVIII.* 1, 2.]	1. 16	4	Sabacon Æthiops captum in bello Bocchorim vivum cremavit, ejúsque loco in Ægypto regnavit ann. 8. (*African.*)	3987	727
3278	*a.* Jugæus, sive Ilulæus, apud Babylonios regnat, ann. 5. [*Ptol. Reg. Canon.*]				3988	726
	b. Quo anno mortuus est rex Achaz, Esaias Philistæis, partem Judææ iniquè possidentibus, (ut suprà, ad annum M. 3264 dictum) excidium denunciavit. [*Esai. XIV. à vers.* 28. *ad fin.*] similémque calamitatem Moabitis intra tres annos obventuram prædixit. [*Esai. XV.* 1. *ad XVI.* 14.] de quorum vaticiniorum complemento, videnda quæ ad annum M. 3280. & 3284. deinceps annotabuntur.					
	Mortuus Achaz, sepultus est in civitate Davidis: [*II. Reg. XVI.* 20.] sed non in sepulchris regum. [*II. Chron. XXVIII.* 27.]					
	c. Patre mortuo, Ezekias jam liber, anno primo regni sui, (ad finem vergente) mense primo (Abib scil.) aperuit fores Domini [quas impius pater occluserat: *II. Chron. XXVIII.* 24.] & Sacerdotibus ac Levitis ipsorum sanctificationem, Templique purgationem imperavit. [*II. Chron. XXIX.* 3, 4.]					
	Illi, hoc mandato animati, mensis					

primi — Hosea

decimarum absoluta est. (*Ibid.*) iisque distribuendis curatores ab Ezekia præfecti sunt. (II. *Chron.* XXXI.)

	b.	5	6	Hosea, communicato cum *So* rege Ægypti consilio, annuum quod mittere solebat tributum Salmanasaro recusavit. (II. *Reg.* XVII. 4.) qui *Sus* vel *Sua* (ut eum appellat Hieronymus) non alius esse videtur quàm *Sabacon* Æthiops, 25. Ægyptiorum dynastiæ, quem Æthiopum fuisse retulit Manetho, primus (de quo suprà, ad ann. Per. Jul. 3987.) Unde, *Æthiopibus* confœderatum Hoseam Chrysostomus, (in Johann. homil. 30.) *& regem Æthiopum, qui tum Ægyptum obtinebat, in auxilium* eum *accersivisse*, libro 1 sacræ Historiæ narrat Severus Sulpicius.	3989	725
3280	*b.*	4	7	Salmanasar, compertâ Hoseæ conspiratione, primùm quidem Moabitarum agrum occupavit, (ne quid à tergo relinqueret quod sibi damnosum esset aut copiis suis:) duabus summis illius civitatibus, Are & Kir-hareseth, excisis; juxta Esaiæ vaticinium, anno ante eventum tertio prædictum. (*Esai.* XVI. *vers.* 1. *& ult. cum notis Tremellii.*) Deinde totum regnum Israëliticum pervasit: & ascendens contra Samariam, anno 4 Ezekiæ & 7 Hoseæ, (utroque ineunte) obsedit eam tribus annis. (*II. Reg. XVII.* 4, 5. *& XVIII.* 9.)	3990	724
		5	8		
3283	Mardocempadus in Babyloniâ regnare cœpit, post initium Nabonasari annis 26, post exitum 12: ut ex Ptolemæi Regum Canone intelligimus. Ab Esaiâ prophetâ *Merodac Baladan* filius *Baladan* nominatur: (*Esai. XXXIX.* 1.) utpotè *Belesis*, sive *Nabonasari*, vel filius vel (notissimo Hebraismo) nepos. Anno ejus primo Lunam Babylone defecisse notat idem Ptolemæus (libro 4 magnæ Syntaxeos, cap. 6.) anno 17 Nabonasari, die 29 Thoth mensis Ægyptiaci; sub finem videlicèt diei 19. nostri Martii, horis duabus cum dimidio ante mediam noctem.	6	9	Sub finem anni tertii obsidionis, regnique Ezekiæ sexti & Hoseæ noni, Samariam cepit Salmanasar: & deportavit Israëlitas in ditionem suam; collocavítque in Chalaco, Chabore, Nehar-gozane, (quò Peræa incolas, sive duas tribus & dimidiam trans Jordanem, priùs transtulerat Tiglath-pileser; (I. *Chron. V.* 26.) & in civitatibus Mediæ. (II. *Reg. XVII.* 6. *& XVIII.* 10, 11.) Ἀναρχία enim, quæ ante regiam potestatem Dejoci traditam apud Medos obtinuit, opportunitatem Assyrio ministraverat ad civitates eorum occupandas. Unde Tobit, sive Tobias senior, qui se hoc tempore, cum Annâ uxore & Tobiâ filio & contribulibus suis Naphthalitis in regionem Assyriorum abductum, & Salmanasaris obsonatorem sive annonæ curatorem constitutum ibi fuisse dicit, in Mediam profectum se fuisse addit, & in primaria ejus civitate Reges apud Gabelum (agnatum suum, & è deportatis unum) decem argenti talenta deposuisse. (*Tob. I.*) Atque hic finis fuit regni Israëlitici: postquàm 254 annis stetisset, à regno Judæ sejunctum.	3993	721
3284	*b.* Anno 2 Mardocempadi, sive Merodaci, altera Lunaris Eclipsis Babylone conspecta est anno Nabonasari 28 mensis Thoth die 18, mediâ nocte; ineunte videlicèt Martii Juliani die 9,				3994	720
d.	feriâ 7, & post dies 176, cum horis 20 & dimidiâ, Eclipsis Lunæ tertia 15 die mensis Phamenoth, sub finem 1 diei Septembris, fer. 1. tribus horis & dimidiâ ante mediam noctem. (*Ptolem. lib. 4. magnæ Syntax. cap. 6. & 7.*)					
3285	Sevechus Æthiops, Sabaconis filius, in Ægypto regnat ann. 14. (*African.*) Videtur Sethos esse Vulcani sacerdos: de quo Herodotus, libro 2. cap. 141.				3995	719
3286	Candaules, uxorem farelliri suo Gygi Dascyli filio immodestè spectandam exhibens, ab eo (ipsâ uxore ad id incitante) obtruncatus est: qui ejus non uxore solùm, sed simul etiam cum eâ regno Lydiaco deinde potitus est. Cujus rei meminit Archilochus Parius, qui per idem tempus fuit, in iambo trimetro. Ita ab Heraclidis Lydorum regnum ad Mermnadas est translatum: in quorum familiâ per annos 170 mansit; ex quibus 38 in regno exegit ipse Gyges. (*Herodot. lib. 1.*) Servilis eum conditionis fuisse, illa Cræsi abnepotis ipsius verba apud Xenophontem (Institut. Cyri lib. 7.) arguunt. Τῶν ἐμῶν προγόνων ἐκεῖνοι τὸν πρῶτον βασιλεύσαντα ἄρας τῆς βασιλείας				3996	718

Digitized by Google

Ezekias, ſubducamus iſtos 15: in fine anni regni ejus 14 factum hoc fuiſſe comperiemus.

Signum verò ſalutis recuperandæ Ezekiæ poſtulanti à Deo indultum, fuit mirabilis illa umbræ Solaris in gradibus Achazi reductio: de qua in *Eſai.* XXXVIII. 8. legimus. *Ecce ego reverti faciam umbram linearum, per quam deſcenderat in horologio Achaz in Sole, retrorſum decem lineæ. Et reverſus eſt Sol decem lineis per gradus quos deſcenderat.* Ita enim vertit Hieronymus: Hebræam vocem מעלות, quam Jonathan Chaldæus paraphraſtes אבן-סתרין *lapidem horarum* interpretatus eſt, per *lineas* & *horologium* reddens. In commentario tamen ad hunc locum, Hebraicè *gradus* haberi notat: quod etiam in [II *Reg. XX.* 9.] ſic expreſſit. *Vis ut aſcendat umbra decem lineis, an ut revertatur totidem gradibus?* Neque negligenda eſt, hiſce longè antiquior, interpretatio Græca, quæ καθμῶν & ἀναβαθμῶν vocibus hic uſurpatis, non altos quàm ſcalarum ab Achazo extructarum gradus in hiſtoriâ hâc accipiendos eſſe innuit; quum ante captivitatem Babylonicam horarum uſum apud Hebræos receptum fuiſſe, oſtendi non poſſit: & Gnomonis horarii inventionem poſterioribus Græcis, Anaximandro vel Anaximeni, (ut ad annum Mundi 3457. poſtea videbitur) attribuant alii; quod tamen à Babyloniis illos accepiſſe, confirmat Herodoti ille locus, libro 2. cap. 109. Πόλον, καὶ γνώμονα, καὶ τὰ δώδεκα μέρεα τῆς ἡμέρης, παρὰ Βαβυλωνίων ἐμαθον Ἕλληνες. *Polum, & gnomonem, & duodecim diei partes, à Babyloniis Græci didicerunt.*

Ad Solis autem regreſſum quod attinet: [*Eſai.* XXXVIII. 8. *Eccleſiaſtic.* XLVIII. 26.] quemadmodum ad preces Joſuæ Sole ſtante, ſimul etiam Luna ſtetiſſe dicitur; [*Joſu.* X. 12, 13.] ita hic & Lunam & reliquam cœleſtem machinam unà cum Sole retroactam eſſe apparet, tantumque noctis detractum, quantum diei fuit additum. Licèt enim in partibus τῦ νυχθημέρου ſive diei civilis anomalia exiterit admiranda: ita tamen divinâ providentiâ eam fuiſſe temperatam, ut conſtans & ſibi perpetuò ſimilis cœleſtium corporum motus nullum inde detrimentum caperet, tres illæ Lunares Eclipſes ex Ptolemæo à nobis paulò ſuperiùs propoſitæ fidem faciunt; quarum calculus, à noſtris temporibus retrò ſupputatus, idem nobis tempus exhibet quod à Chaldæis fuerat annotatum, perinde ac ſi nullus ejuſmodi retrogradus Solis motus omninò intervenìſſet.

Ineunte Ezekiæ anno regni (jam cum vita redintegrati) 15°, Merodac ſive Berodac Baladan, filius Baladanis, rex Babyloniæ legatos ad eum cum muneribus miſit, ut de prodigio illo (Solis regreſſu) inquirerent, quod fuerat in terrâ. Quibus cùm ſuperbè theſauros ſuos oſtentaret Ezekias: de futura deportatione Babylonica ita eum Deus per Eſaiam præmonuit. *Ecce dies venturi ſunt, quibus deportabitur quicquid eſt domi tuæ, & quod recondiderunt majores tui uſque in diem hunc, in Babyloniam: non relinquetur quicquam, ait Dominus.* De filiorum quoque, quum nondum filium natum ille haberet, captivitate ſimiliter adjiciens. *De filiis etiam tuis qui prodibunt ex te, quos geniturus es, aſſument; ut ſint eunuchi* (vel *aulici*) *in palatio regis Babyloniæ.* [*Eſai.* XXXIX. II *Reg. XX.* 12,--19.] Sed quum ſe depreſſiſſet Ezekias pro elatione animi ſui, ipſe & habitatores Hieroſolymorum; non obvenit eis fervens ira Domini diebus Ezekiæ. [II *Chron.* XXXII. 25, 26, 31.]

Mica quoque Moraſthites temporibus Ezekiæ populo prophetabat; *Sionem ut agrum arandam, & Hieroſolyma in acervos abitura, & montem ipſius domûs* Domini *in excelſa ſilveſa.* Sed rex Ezechias & totus populus Judæ, reveritus Dominum, faciem ejus deprecatus eſt: pœnituitque Dominum illius mali quod locutus fuerat contra eos. (*Mica. III.* 12. *Jer.* XXVI. 18, 19.)

3291 | 4001 | 712

Aſtacum in Bythiniâ à Megarenſibus fuiſſe conditam, ineunte Olympiade XVII. refert Memnon, (*in Bibliotheca Photii, pag.* 374.)

Senacheribum cum magnis copiis invaſiſſe Ægyptum, & cum rege Sethone Vulcani Sacerdote (homine ignaviſſimo, & ob pietatem vel impiam ſuperſtitionem potiùs erga Deaſtrum ſuum tantùm celebri) bellum ibi geſſiſſe; libro 2. hiſtoriarum ſuarum, cap. 141. narrat Herodotus: ubi & imaginem illius lapideam in templo Vulcani ſuo adhuc tempore conſpectam fuiſſe addit, manu murem tenentem, atque hæc per literas dicentem; *In me quis intuens, pius eſto.* Quod hieroglyphicum in gentis & in ordinis quoque ſui honorem Ægyptii hierophantæ ita ſunt interpretati: ac ſi pietate ſua & precibus ad Deum ſuum fuſis Serho, Rex idem & Sacerdos, hoc conſecutus fuiſſet; ut Peluſii, in ipſo Ægypti ingreſſu, habenas & ſcutorum lora inimici exercitus muribus nocte exedentibus, poſteà die arma exuti fugere omnes coacti fuerint, pluribus ſuorum amiſſis. Quicquid verò Peluſii contigerit; ad partes Ægypti interiores perrexiſſe Aſſyrios, & captivam inde multitudinem ſecum abduxiſſe, firmior ſermo Propheticus nos edocet.

In hac expeditione peractum fuiſſe exiſtimamus, quod de *Nô*, potentiſſimâ & munitiſſimâ Ægypti civitate, *Nahumi c.* III 10 legimus. *Etiam hæc deportationi fuit, abivit in captivitatem, etiam parvuli ejus alliſi ſunt in capite omnium viarum: & ſuper honoratos ejus projecerunt ſortem; denique omnes magnates ejus vincti fuerunt compedibus.*

3294 | 4004 | 710

c. In reliquâ quoque Ægypto ſimiliter completum eſt, quod ſigno ante triennium dato *Eſaiæ cap.* XX. 4. denunciatum fuerat. *Abducet rex Aſſyriæ captivam multitudinem Ægyptiorum, & deportandam turbam Æthiopum puerorum & ſenum, nudam & diſcalceatam.* Neque videmus, quare ad Judæos non ſit referendum, quod in duobus ſequentibus verſibus ſubjicitur. *Et perterrefacti erubeſcent, ab Æthiopibus expectatione ſua, & ab Ægyptiis gloriatione ſua. Et dicet incola regionis hujus tempore illo: Ecce, ita habet expectatio noſtra quo confugiebamus ad auxilium, ut eriperemur à conſpectu regis Aſſyriæ; & quomodo evaderemus nos?* Neque enim omninò ſine cauſa ea de re ita eos commonefaciendos fuiſſe putavit legatus Aſſyrius. *Nunc, ecce fiduciam tuam habueris in ſcipione arundinis iſtius quaſſata, in Ægypto; quo ſi quis innixus fuerit, intrans volam ejus perforabit eam: ita eſt Pharao rex Ægypti omnibus fiduciam habentibus in*

ipſo.

Anno Mundi		Anno Periodi Julianæ	Annoque ante æram Christi
	XVII, *juxta Herodotum.* A Cyri nimirùm exordio, quod ex illius ſententia in Olympiadis LV. initium, indéque in anni Periodi Julianæ 4154. medium, incidit, ſubductis annis 150, primus primi Medorum regis annus ab anni 3, Olympiadis XVII initio, & anni periodi Julianæ 4004 medio, deducendus relinquitur; deliberatione totâ, eámque ſubſecutâ electione, ſub finem anni 21, ejuſdem Olympiadis peractâ. Quam Medici imperii epocham rectè eſſe conſtitutam, ſingulorum Regum tempora, ab Herodoto aſſignata, cum Solari Eclipſi quæ Cyaxaris tempore contigit (ad annum Mundi 3403 deinceps commemorandâ) comparata, demonſtrabunt.		
3295	*a.* Jubilæus *decimus quintus*: reliquorum omnium medius, & eorum qui poſt acta Salomonici Templi encænia celebrati ſunt lætiſſimus; tum ob tantæ liberationis tam recentem memoriam, tum ob omnimodam & Regis & populi proſperitatem, quæ eam ſtatim eſt ſubſecuta; adeò ut multi afferrent munera Domino Hierololymam; & res pretioſas Ezekiæ regi Judæ: nam elatus erat ante oculos omnium gentium poſteà; & ſecundatus in toto opere ſuo. [*II Chron. XXXII.* 23, 27, 30.] Populum denique Judæ liberatum ita agebat & moderabatur Deus undequaque; ut (ſecundùm ipſius promiſſionem) rurſus radicaretur infernè, & fructum proferret ſupernè. (*II. Chron. XXXII.* 22. *Eſai. XXXVII.* 31, 32.) Eſtque hujus Jubilæi conſideratio neceſſaria ad intellectum ſigni miſericordiæ divinæ ſuperiori anno Ezekiæ dati. *Comedetis hoc anno* סָפִיחַ *ſponte natum, & anno ſecundo* שְׁנִיו *ſponte renatum: anno verò tertio ſerite & meſite, ac plantate vineas & comedite fructum earum.* [*Eſai. XXXVII.* 30. *II Reg. XIX.* 29.] Superioris enim anni meſſe ab hoſtibus in regione graſſantibus vel occupatâ [juxta comminationem, *Levit. XXVI.* 16. *Deuteron. XXVIII.* 33. *Jerem. V.* 17.] vel conculcatâ & devaſtatâ; è ſponte germinantibus victum ſibi comparare populum erat neceſſe. Hoc deinde anno, Jubilæi lege impediente, neque ſerere illi permiſſum erat neque metere: cùm aliàs, nullo interveniente anno Sabbatico, quò minùs hoc fieret nihil obſtaret; quum, Aſſyriorum ſtrage per Angelum editâ, bellum jam finitum eſſet. Anno verò ſequente, & ab hoſtibus metu omni liberatis, & à Jubilæi religione ſolutis, ſecurè & impunè agriculturam exercere licuit.		
	b. Mardocempado, ſive Merodaco Baladani, poſtquàm 12 annos in Babyloniâ regnaſſet, ſuccedens Arkianus, (anno Nabonaſari 39) regnavit annis 5. [*Ptolem. in Regum Canone.*]	4005	709
	Parion (in orâ Helleſponti juxta *Lampſacum*) conditur. [*Euſeb. Chron.*] vel potiùs coloniâ eò deductâ, à Mileſiis & Erythræis, inſtauratur.		
3296	Dejoces rex Medorum, anno 1 Olympiadis XVIII (quæ hoc anno acta eſt) Ecbatana condidit: ut in Græco Euſebii Chronico legimus. Ea, Ezræ VI. 2, *Achmetha*, à Cteſiâ in Perſicis (Stephano Byzantino referente) *Agbatana* appellatur. Hujus ſtructuræ plenior deſcriptio in cap. 1. libri Judithæ habetur: ubi ab *Arphaxado* Medorum rege condita fuiſſe dicitur; ſicut à *Dejoce*, in Herodoto & ſcriptoribus aliis. Quod argumento eſt, utroque illo nomine unum & eundem regem deſignari: de quo plura, ad annum Mundi 3448. erunt dicenda.	4006	708
3299	Taracus Æthiops (ſuprà ad annum M. 3294. Tirhaka dictus) in Ægypto regnat ann. 18. [*African.*]	4009	705
3300	Poſt Arkianum, apud Babylonios biennii Interregnum fuit. [*Ptol. Reg. Canon.*]	4010	704
3302	Belibus [al. Belithus, & Belelus] Babyloniorum regnum obtinuit, ann. 3. [*Ibid.*]	4011	703
3305	Apronadius apud eoſdem regnat, ann. 6. [*Ibid.*]	4014	700
3306	*c.* Ezekiam ſepelientes in ſuperiore parte ſepulcrorum poſterorum Davidis, honore affecerunt eum in morte ejus totus Juda & habitatores Hieroſolymorum. [*II Chron. XXXII.* 33.] Cui ſuccedens filius Manaſſes, 55 annis regnavit. [*II Reg. XXI.* 1. *II Chron. XXXIII.* 1.] Hic rurſùs ædificavit excelſa quæ demolitus fuerat Ezekias pater ipſius, extruxit altaria toti exercitui cœlorum in duobus atriis domûs Domini, traduxit filium ſuum per ignem in valle filii Hinnomi, divinationibus & conjectationibus & præſtigiis uſus eſt, collocavit ſculptile ſimulacrum in templo Dei: fecitque ut aberrarent Juda & habitatores Hieroſolymorum, faciendo malum ampliùs quàm gentes quas perdiderat Dominus à conſpectu Iſraëlitarum. [*II Reg.* XXI. 2,-11. *II Chron.* XXXIII. 2,-9.] Inſuper etiam ſanguinem innoxium fudit quamplurimum, uſque adeò ut impleret Hieroſolyma confertim: præter peccatum ſuum quo ad peccandum induxit Judam, ut faceret quod malum videtur in oculis Domini. [*II Reg.* XXI. 16. & XXIV. 4.] In qua ſanguinis innoxii effuſione, illa prophetæ Eſaiæ præcipuè memoratur: quem ferrâ ligneâ meduim ab eo fuiſſe dilectum, Talmud Babylonicum in tract. יבמות, Juſtinus martyr in Dialogo cum Tryphone, Hieronymus in Eſai. cap. 20. & 57. & noſtrorum alii, illud λιθόβολησαν Apoſtoli, *Heb.* XI. 37. ad Eſaiæ martyrium accommodantes. Propter quæ omnia comminatus eſt Deus, ſe *extenſurum ſuper Hieroſolyma regulam Samariæ & perpendiculum domûs Achabi; atque abſterſurum ſe Hieroſolyma, ut qui abſtergere ſolet gabatam, abſtergit, deinde ſubvertit eam in os.* [*II Reg. XXI.* 13.]		
3311	Rigebelus apud Babylonios regnat, ann. 1. [*Ptol. Reg. Canon.*]	4020	694
3312	Meſeſſimordakus apud eoſdem regnat, ann. 4. [*Ibid.*]	4021	693
3316	Interregnum apud Babylonios fuit, annorum. 8. [*Ibid.*]	4025	689
	Dejoces Medorum Imperium uſque ad Halym fluvium propagavit, annis ante finem Aſtyagis 128. ut ex Herodoto colligitur. (*Lib. 1. cap.* 130.)	4026	688
	Olympiade XXIII. Heroſtratus Naucratites ex Ægypto mercator, ad Paphon Cypri nave appulsâ, Veneris imagunculam, magnitudine palmi, operis vetuſti, emiſſe dicitur; ejúſque virtute à ſubita tempeſtate magno miraculo liberatus, Naucratin devectam in æde Veneris apparatu ſolenni eandem conſecraviſſe: ut Apud Athenæum, & ipſum Naucratitem, in libro XV. Dipnoſophiſt. legitur. Verùm, ſi Strabonem in libro XVII. audimus, nulla eo tempore in Ægypto erat Naucratis: quippe non ante Cyaxaris Medi & ejus æqualis Pſammitichi Ægyptii regis tempora à Mileſiis conſtructa.		

Rebus

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Ægypti tyrannorum unus, regnum tandem ſolus adeptus, per annos 54 illud obtinuit. [*Herodot. lib.* 2. *cap.* 152. *&* 157.] Quò ſpectare putatur vaticinium illud, [*Eſaiæ* XIX. 4. *Concludam Ægyptios in manum Dominorum durè dominantium: donec Rex rigidus dominetur in eos.* Pſammitichus enim ab undecim reliquis in paludes mari vicinas relegatus, conductis ex Arabia militibus, atque Ionum ac Carum piratis, qui mare infeſtum habuerant, Ægyptiis illis qui ſecum ſentiebant adjunctis; collata apud urbem Momemphim acie, adverſæ partis reges ſuperavit: aliis eorum in pugnâ cæſis, in Libyam fugâ dilapſis aliis. Auxiliares Iones & Cares locum, à caſtris ſuis ἐκατόνησα dictum, aliquantulùm ſuprà urbem Bubaſtim & oſtium Nili Peluſiacum, incolendum acceperunt: Græciſque deinceps, & aliis peregrinis, in Ægyptum aditus eſt patefactus. [*Herodot. lib.* 2. *Diodor. lib.* 1.] Pſammitichum etiam magnam urbem Syriæ Azotum, poſt 29 annorum obſidionem, tandem expugnaviſſe, idem narrat Herodotus: [*Ibid. cap.* 157.] Aſhdodum nimirùm illam, quam intra unius anni ſpatium à Tarthane regis Aſſyriæ ſatrapâ captam fuiſſe, ſuperiùs (ad annum M. 3291) dictum eſt; quæque à Pſammitichо tantoperè eſt imminuta, ut *reſiduum Aſhdodi* tantùm ſuo tempore ſuperfuiſſe Jeremias innuat. [*Jerem. XXV.* 20.] * In expeditione verò Syriacâ, cùm externos in acie præferens Pſammitichus in dextrâ collocaret parte, popularibus autem neglectiùs habitis ſiniſtrum attribueret locum: Ægyptii hac indignitate permoti plures quàm 200000. ab eo deficientes, in optimo Æthiopiæ tractu novas ad incolendum ſedes ſibi vendicârunt. [*Diodor. lib.* 1.] Multos quoque Judæos auxiliarios miſſos eſſe ad Pſammitichum, bellum cum Æthiopum Rege gerentem; apud Ariſteam in libello de LXX Interpretib. legimus. *

3336 Poſt Aſſaradinum ſive Eſarchaddonem, imperium Aſſyriacum ſimul & Babylonicum adminiſtravit Saoſduchinus, annis 20. [*Ptolem. Can. Regum.*] Hic in libro Judithæ (à *Babylonienſi* aliquo Judæo Chaldaicè ſcripto) quaſi communi regum *Babyloniorum* nomine, Nabuchadonoſor appellatur: qui tamen & rex *Aſſyriorum* ibi dicitur, & in civitate magnâ *Ninives* regnaviſſe traditur. [*Judith.* I. 1.] Ubi vir clariſſimus Fr. Junius illum potiùs intelligendum exiſtimat, *quem Scriptura vocat Meroda Baladanem, avum Nebucadnetzaris illius qui fuit magni Nebucadnetzaris pater; per quem Manaſſes rex Judæa captus, in Babyloniam deportatus, ac poſtremò vinculis ſolutus eſt. Is enim* (inquit) *rex Babyloniæ primùm, poſteà verò Aſſyriæ quoque effectus eſt; ſuccedens in regnum Eſarchaddoni magno, quum fratres illius parricida regno indigni haberentur: unde tota Aſia mutuis bellis exarſit diutiſſimè.* Ex Anniano nimirùm Pſeudo-Metaſthene primùm hauſta eſt illa *Aſar-Adonis, Merodachi, Ben-Merodachi, Nabuchodonoſori* primi & alterius, continuata ſucceſſio. Reverâ enim Merodachus, neque Nebucadnetzaris (ſive Nabopollaſſari potiùs) patris Nebucadnetzaris magni avus fuit, neque Manaſſem in captivitatem abduxit, neque priùs fiduciarius Aſſyrii (ut ad II *Reg.* XX. 12. annotat Junius) tandem Aſſyriorum & Babyloniorum monarcha effectus; neque in ullo omninò regno Eſarchaddoni magno ſucceſſit; quum Mardocempadum ſive Merodachum hunc ante initium Manaſſis annis undecim regnare deſiiſſe, & anno demùm poſt exitum illius 42 Aſſaradinum ſive Eſarchaddonem in regno (Aſſyriaco æquè ac Babylonico) Saoſduchinum ſucceſſorem reliquiſſe; ex Canone Regum Ptolemaico jam docuerimus. Quem ſi vidiſſet vir ut eruditionis ita etiam & modeſtiæ ſingularis; ſententiam ſuam mutaturum illum fuiſſe, non eſt quod dubitemus. Monendum de hoc nihilominùs Lectorem cenſuimus: ne, ex re nunquam geſtâ, prophetiæ Ezekielis c. XXXI. verſ. 11. vel 18 (ut ille diſtinguit) interpretationem illam adaptari potuiſſe putaret. *Eſarchaddon Aſſyrius per Berodac-baladanem Babylonium oppreſſus eſt & ejectus: quamobrem defecerunt ab eo omnes, plurimique ad Babylonium tranſfugerunt*, ſequenti verſu. *adeò ut jam regio Aſſyria ignominioſiſſimè terreretur pedibus omnium, & in contemptum veniſſet*, verſ. 20.

3339 c. Meshullemeth, filia Haruzi è Jotbâ, Manaſſi peperit Amonem filium: qui 22. annorum fuit, quum regnare inciperet. [II *Reg. XXI.* 19.]

3344 a. Jubilæus *decimus ſextus.*

3347 c. Nabuchodonoſor rex Aſſyriorum, anno regni ſui *duodecimo*, Arphaxadum Medorum regem, Ecbatanorum conditorem, prælio ſuperaviſſe dicitur, in magno campo Ragau, circa Euphratem, & Tigrim & Jadaſon in campo Erioch regis Eliciorum. Sic enim in capite primo libri Judith legitur: quem Paulæ & Euſtochii rogatu ex Chaldæo in Latinum tranſtulit Hieronymus. Qui verò Græcè, multis mutatis & additis, librum illum nobis dedit, primùm quidem Nabuchodonoſorem anno regni ſui *duodecimo*, contra regem Arphaxadum bellum geſſiſſe narrat in planitie magnâ, quæ eſt in finibus Ragau: convenientibus ad prælium omnibus qui incolebant montana, & omnibus accolentibus Euphratem, & Tigrim & Hydaſpen, & planitiem Arioch regis Elymæorum. Sed poſteà quaſi ſui oblitus, aciem cum copiarum ſuarum contra Arphaxadum inſtruxiſſe tradit anno *decimo ſeptimo*: & in prælio ſuperiorem factum, ſpoliatis Ecbatanis, ipſum Arphaxadum in montanis Ragau captum confixiſſe jaculis ſuis; ac demùm, rebus omnibus ex animi ſententiâ confectis, Niniven rediiſſe, ibique cum copiis ſuis per 120 dies convivatum fuiſſe ſcribit. Ubi notandum, Dejocis exitum juxta Herodotum, circa initium quoque *duodecimi* Saoſduchini anni contigiſſe; quod magno argumento eſt, non alios eſſe Saoſduchinum & Dejocem, quàm Nabuchodonoſorem & Arphaxadum libri Judithæ. Nullo enim fundamento Fr. Junii nititur ſententia: qui, Medicorum regum ſucceſſionem commentitiam Cteſiæ fabulatoris & larvati Metaſthenis cum germanâ Herodoti hiſtoriæ patris fruſtrà conciliare conatus, Mediâ diviſâ, unam artem *Dejocem* obtinuiſſe affirmat, *Arjocum* hìc dictum: (*notat. in Judith. I. 6. & Jerem.* XLIX. 34.) alteram *Artecarmin* [Cteſiæ *Artycam*] hìc *Arphaxadum* appellatum, quem regnum ſuum Ecbatanis confirmaviſſe dicit, ut eo propugnaculo fretus, tum Dejoci regi, tum irrumpentibus aliis hoſtibus obſiſteret; quum, ſi talis divitio inſtituta fuiſſet (quæ nunquam fuit:) non Arjoco vel Artecarmi ſed Dejoci, & nomen Arphaxadi, & regnum Ecbatanorum

c. Idem octavo regni sui anno, quum esset adhuc puer, (& pater tamen) cœpit quærere Deum Davidis patris sui. [II *Chron. XXXIV.* 3.] — 4080 — 634

Cyaxares prælio superavit Assyrios. Cui Ninivem deinde obsidenti ingruit ingens Scytharum exercitus; qui Cimmerios ex Europâ ejectos prosecuti, à Mæotide palude profecti, Caucaso monte ad dextram relicto, in Mediam penetrarunt: rege Madye, Protothyæ filio, duce. [*Herodot. lib.* 1. *cap.* 104. *lib.* 2. *cap.* 1. *& lib.* 7. *cap.* 20.] Qui *Indathyrsus* ille Scytha est; quem, ex Scythia erumpentem, Asiam ad Ægyptum usque invasisse, ex Megasthene Strabo, sub initium libri Geographiæ suæ 15, & Arrianus, in rerum Indicarum libro, referunt: *Indathyrso* illi Scythasum regi cognominis; advertùs quem Darium Hystaspis filium expeditionem infeliciter posteà instituisse legimus. [*Herodot. lib.* 4. *cap.* 76. 126, 127.] Hic verò Medi, cum Scythis congressi prælioque fusi, superioris Asiæ imperium amiserunt: quod deinde Scythæ 28 annis obtinuerunt. [*Herodot. lib.* 1. *cap.* 104. *& lib.* 4. *cap.* 1.] Quò prophetiam illam referunt Tremellius & Junius, [*Nahum* II. 5.] *Recensebit* [Cyaxares, Ninivem obsidens] *magnificos suos*; sed illi *corruent in ambulatione illorum*, Scytharum sc. quorum expeditio, ambulatio potiùs & velitaris cursus; quàm dominatio & administratio dicenda erat: [quippe qui Mediam, Assyriam, Asiámque spatio annorum 28 percurrerunt, occuparunt atque amiserunt:] *festinabunt ad murum illius, quasi paratus fuisset protector.* i. festinanter volabunt in oppidum, quasi ipsum à Cyaxaris violentia liberaturi & porrò protecturi essent.

3371 — c. Shallum, sive Jehoachaz, patrem habens Josiam, matrem Hamitalem filiam Jeremiæ è Libnâ, natus est. Eum enim 23 annos natum, senioribus fratribus posthabitis, populus regem patris loco constituit. [II. *Reg.* XXIII. 30, 31.] *Shallumi* nomine, ut videtur, melioris ominis causâ, in aliud mutato: quòd commune illud ei fuisset cum *Shallumo* Jabeshi filio; qui unico tantùm mense regno potitus, à Manahemo est occisus. [II *Reg. XV.* 13, 14.] Ex quatuor verò Josiæ filiis, [I. *Chron.* III. 15.] commemoratis, *Shallumum* hunc esse, postremo loco nominatum, ex [*Jerem.* XXII. 11, 12. *cum* II. *Reg.* XXIII. 33, 34. & II. *Chron.* XXXVI. 3, 4.] collato, appareret; non *Johananem primogenitum*, ut nonnulli existimant. Nam *primogenitum* non fuisse Jehoachazum, tum ex eo colligitur, quòd à populo *unctus* fuisse dicatur, [II *Reg.* XXIII. 30.] quum ungi non solerent filii regum primogeniti, ad quos jure ordinario regni hæreditas spectabat: tum ex ætate illa 23 annorum, quam unctionis suæ tempore egisse *dicitur*; quum post trimestre spatium substitutus illi frater Eliakim, 25 annorum fuisse legatur. Unde eum Jehoachazo seniorem fuisse liquet: quod & in libro X. Antiquit. cap. 6. (al. 7.) Josephus confirmat. — 4081 — 633

3373 — Sadyattes, Ardyis filius, apud Lydos annis 12 regnavit. [*Herodot. lib.* 1. *cap.* 16.] — 4085 — 631

Scythæ universâ Asiâ superiore potiti, hinc rectâ in Ægyptum contendunt. Quibus jam Syriam Palæstinam ingressis Psammitichus Ægypti rex occurrens, muneribus precibúsque effecit ne ulteriùs progrederentur. Scythæ verò regredientes, quum in urbem Syriæ Ascalonem pervenissent, plerisque nullo illato damno prætergressis, pauci aliquot relicti Veneris Uraniæ fanum spoliarunt: qui, simul cum posteris, hæmorrhoidibus percussi sunt. [*Id. ibid. cap.* 105.] Hoc verò anno, qui 2. Olympiadis XXXVII. fuit, Scythas Palæstinam pervasisse, in Eusebii Chronico notatum est: uti & *Sinopen* fuisse conditam, quam Ponti urbem nobilissimam à Milesiis Strabo, (*libro* 12.) à Macritio Coo conditam refert Phlegon (apud Stephanum, in Σινώπη.) Constat autem Cimmerios in Asiam venientes, quum fugerent Scythas, Chersonesum condidisse, ubi nunc Sinope Græca urbs sita est: inquit Herodotus, *lib.* 4. *cap.* 12.

Thærei, septimo postquàm *Auxistum* incolere cœperunt anno, admonitu Lybium, ad locum *Irasa* dictum inde commigrarunt; & ad fontem, qui *Apollinis* esse ferebatur, consederunt. [*Herodot. lib.* 4. *cap.* 158.] Ibi Battus, Cyrene conditâ, anno 2. Olympiadis XXXVII, (ut in Eusebii Chronico legitur) regnavit 40 annis, & post eum filius ejus Arcesilaus 16 cum primis hisce colonis: ad quos sub tertio rege, Batto Arcesilai filio, magna Græcorum multitudo, *Apollinis* Delphici oraculo invitata, postea accessit; Aprià apud Ægyptios imperante. [*Herodot. ibid. cap.* 159.] Qui regis Ægyptii synchronismus jam politum conditæ Cyrenes tempus verius esse confirmat, quàm quod ab aliis variè habetur assignatum.

3374 — c. Josias, anno regni sui 12 cœpit mundare Judam & Hierosolyma ab idololatriæ sordibus: excelsis, & lucis, & altaribus Bahalimorum, cum subdialibus statuis quæ impositæ erant eis, sculptilibúsque & fusilibus destructis; & ossibus Sacerdotum combustis super altaria illorum. Deinde progressus ad civitates Manassis, & Ephraimi, ac Simeonis, usque ad Naphthali; altaria, & lucos, & sculptilia, omnésque subdiales statuas, similiter demolitus est per totam terram Israëlis. [II *Chron. XXXIV.* 3,—7.] — 4084 — 630

3375 — c. Jeremias, anno 13 regis Josiæ, ad propheticum munus à Deo vocatus, se excusat: sed repetito Dei mandato, cum promissionibus & signis ad prophetiæ argumentum pertinentibus, confirmatus; de calamitate à Babylonio Judæis supervenientâ habitatores illius terræ præmonere jubetur. [*Jerem. I.* 2,—17. *cum XXV.* 3.] Cui adjunctus Zephanias, & alii prophetæ, populum rebellem ad pœnitentiam revocare frustrà conantur. [*Zephan. I.* 1. *Jerem. XXV.* 3, 4, 5.]

Prusias (vel Prusa, in Bithyniâ) condita. [*Euseb. Chronic.*) — 4085 — 629

3378 — Nabopollasarus Babylonius à Saraco (sive Chynaladano) Assyriorum & Chaldæorum rege, qui eum exercitui suo præfecerat, deficiens, Niniven copias adversùs eum eduxit. Cujus impetum ille formidans, se ipsum cum regiis concremavit: & Chaldæorum suorum principatum Nabopollasarus obtinuit. (*Alexander Polyhistor*; *in Græcis Eusebianis Scaligeri*, *pag.* 38. & 39) Quibus per annos 21. illum præfuisse, & in 3°. rerum Chaldaicarum libro tradit *Berosus*, & Regum Canone *Ptolemæus*. — 4088 — 626

Quis verò Saraco in regno Assyriaco successerit, ignoratur. Nondum enim illud dissolutum fuisse (quod *Josephus lib.* 9. *Antiq. cap.* 11. & *lib.* 10. *cap.* 6. & *Hieronymus præfat. in Jonam*,

sensisse

ſpectante, *Joſu.* XVII. 11. *Jud.* I. 27.) illi occurrens, occiſus eſt. [II *Reg.* XXIII. 29, 30. II *Chron.* XXXV. 22, 23.] Quò ſpectat & illa Herodoti narratio, libro ſecundo: Σῆσων μὲν ὁ Νεκὼς ἐμαχέσατο ἐν Μαγδώλῳ εἴκοσι μετὰ δὲ τὴν μάχην, Κάδυτιν πόλιν τῆς Συρίης ἐούσης μεγάλου ἄστεος. *Necos, pedeſtri acie conſeſſus cum Syris in Magdalo, victoriâ potitus eſt. Poſt pugnam verò, Kadytin urbem Syriæ magnam cepit*: ubi doctiſſimus Scaliger *Kadytin* illam *Kadesh* fuiſſe notat, cujus [*Numeror.* XX. 16.] & *Magdolum* urbem in finibus Ægypti, cujus [*Jeremiæ* XLVI. 14.] ſit mentio: creditque vicina fuiſſe, Magdolum & Mageddo; ſed quia Magdolum celebrius, ob id pugnam ibi commiſſam dici, ut ea, quæ ad Gaugamela pugnata eſt, referatur ad Arbela, propter obſcuritatem Gaugamelorum. Quid verò ſi ſynonima ea fuiſſe dicamus, & locum illum denotare, à quo Maria *Magdalena* accepit cognomentum? *Matthæi* certè XV. 39. ubi nos *Magdalam* legimus, Syrus *Magedu* & vetus Latinus interpret *Magedan* reddidit; vocabulo à *Mageddunitis* nomine non multùm diſcedente.

Mortuo principe optimo, cujus vita rutum reddebat populum à captivitate Babyloniçâ, [II *Reg.* XXII. 20.] malorum ſtiade jam ingruente, ſuperioris anni jubilum verſum eſt in threnodiam: ita ut penè in proverbium abierit *planctus Hadadrimmonis in convalle Megiddonis*. [*Zachar.* XII. 11.] Neque enim univerſus ſolùm qui tùm præſens fuit Judææ populus inſigni lamentatione Joſiæ mortem proſecutus eſt; ſed etiam in futurum luctus publicus, quaſi pro ſtatuto in Iſraële receptus eſt: deflente eum quoque Jeremiâ prophetâ in Lamentationibus ſuis. [II *Chron.* XXXV. 24, 25.] Nova quoque lamentatio de flebili regni Judæorum ſtatu, inde à morte Joſiæ, ab Ezekiele proferenda poſteà præſcribitur. [*Ezek.* XIX. 1, 14.]

Poſt eædem Joſiæ, populus, ne rex Ægypti regnum rege vacuum occuparet, Shallumum ſive Jehoachazum juniorem Joſiæ filium regem unxit: qui fecit quod malum videtur in oculis Domini, omninò prout fecerant majores ejus. [II *Reg.* XXIII. 30, 31, 32. II *Chron.* XXXVI. 1.] Vid. ſupr. ann. Mund. 3371.

d. Ab Aſſyriaca expeditione reverſus Neco, Jehoachazum, quum tribus tantùm menſibus regnaviſſet, amovit; & ſeniorem ejus fratrem *Eliakimum* regem conſtituit pro Joſiâ patre ejus, immutatis nomen ejus *Jehojakimum*. [*II Reg. XXIII.* 31, 32, 34. *II Chron. XXXVI.* 2, 3, 4.] ut *Jehovæ* vero Iſraëlitarum Deo victoriam de Aſſyrio partam acceptam ſe referre eo modo teſtaretur: à quo ad bellum hoc gerendum ſe incitatum profeſſus fuerat. [II *Chron.* XXXV. 21, 22.] Deinde, tributo centum talentorum argenti & talenti auri terræ Judææ impoſito, Jehoachazum ſive Shallumum, Riblæ in regione Hamathæ conjectum in vincula, ſecum abduxit in Ægyptum: ubi & mortuus eſt. [II *Reg.* XXIII. 33, 34, 35. II *Chron.* XXXVI. 3, 4. *Ezekiel.* XIX. 3, 4.]

Jeremias, Dei mandato, in domum novi Regis deſcendens, eum ipſum tum ſervos & populum ejus promiſſionibus & minis ad reſipiſcentiam hortatus eſt: de Shallumo ſive Jehoachazo, in Ægyptum deportato, vaticinium ſubnectens. *Ne fleatis pro mortuo* (Joſiâ) *neque condoleatis ei: omninò flete pro abeunte* (Shallumo) *quia non revertetur amplius ut videat ſolum natale ſuum, &c.* (*Jerem.* XXII. 1, 2, 10, 11, 12.)

3395 *a.* In principio regni Jehojakimi Jeremias, Deo jubente, ſtans in Templi atrio, populum venientem ex omnibus civitatibus Judæ ad incurvandum ſe in domo Domini (in feſto Tabernaculorum; quando omnes mares ex omnibus civitatibus tenebantur comparere Hieroſolymis: *Deut.* XVI. 16.) ad reſipiſcentiam hortatus eſt: recuſantibus judicium Dei denuncians; *domum illam ſimilem futuram Shilonis, & civitatem tradendam maledictioni apud omnes gentes terræ.* Unde comprehenſus à Sacerdotibus & Prophetis, totóque populo qui tùm in atrio erat, capitalis criminis accuſatur: ſed publico Principum & Seniorum populi judicio abſolvitur. (*Jerem. XXVI.* 1, 2,--19.)

Uria quoque filius Shemiæ ex Kiriath-jearimis prophetavit contra civitatem Hieroſolymorum & terram Judæ, omninò ſecundùm verba Jeremiæ. Et quum Jehojakimus rex morte eum afficere quæriviſſet: fugiens ille venit in Ægyptum. Sed miſit Rex Elnathanem filium Achoris & alios cum eo in Ægyptum: qui reduxerunt eum ad Jehojakimum. Is verò Prophetam percuſſit gladio; abjecitque cadaver ejus in populi ſepulchra contemptiſſima. Veruntamen manus Ahikami filii Shaphanis (qui apud Regis patrem Joſiam authoritate valuit; II *Reg.* XXII. 12. II *Chron. XXXIV.* 20.) adfuit Jeremiæ; ut non traderent eum in manum populi, ad morte afficiendum ipſum. (*Jerem. XXVI.* 20,--24.) 4105 609

His adjungi poterit, & Habbakuk propheta: cui de Judæorum improbitate & contumaciâ conquerenti, reſponſum Deus dedit, ſe iis ipſis diebus Chaldæos in Judæam immiſſurum; conſilium eâ de re ſuum rebelli populo ita patefaciens. *Opus operor diebus veſtris, quod non crediturі eſtis cùm narrabitur. Nam ecce ego excitaturus ſum Chaldæos, gentem acerbiſſimam & feſtinam; ambulaturam per latitudinem terræ, ad poſſidendum habitacula non ſua jure hereditario, &c.* (*Habbak.* I. 5, 6.)

In principio etiam regni Jehojakimi, Jeremias prædixiſſe dicitur, Sedekiam regem Judæ futurum, & Nebucadneſarem regem Babyloniæ, eúmque gentes finitimas dominatui ſuo ſubjecturum. (*Jerem.* XXVII. 1,--11.)

3397 *d.* Quum ad Ægyptum, Carcemiſhum poſſidentem, Cœloſyriæ & Phœniciæ Satrapa à Nabopollaſaro rege Babyloniæ defeciſſet, hic adversùs illos filium ſuum Nebuchadneſarem, in ſocietatem regni aſſumptum, cum magno miſit exercitu. Quod deſinente tertio, & ineunte quarto Jehojakimi anno factum; ex *Danielis cap.* I. 1. collato cum *Jerem. c.* XXV. 1. intelligimus. 4107 607

Nebuchadneſare regnum capeſſente, prophetiæ rerum ab illo gerendarum Jeremiæ ſtatim revelatæ ſunt: quarum prima de Ægyptiorum clade fuit; tum illâ ad Euphratem, tum illâ quam

domi posteà essent percepturi, ipsâ Ægypto à Nebuchadnesare occupatâ. (*Jerem.* XLVI.) Earum prior, nullâ penè morâ interpositâ, effectum e\ fortita: Pharaonis Neconis copiis, quæ ad Carcemishum fuerunt, à Nebuchadnesare rege Babyloniæ, anno Jehojakimi 4° percussis. [*Jerem.* XLVI. 2.] Posterior, post captam Tyrum anno captivitatis Jechoniæ 27 eventu comprobata est. [*Ezech. XXIX.* 17, 18, 19.]

Eodem anno quarto Jehojakimi, qui primus fuit Nebuchadnesaris regis Babyloniæ, Jeremias Judæos contestatus, quòd non auscultaverint verbo Domini quod continenter elocutus fuerat illis à 13. anno Josiæ usque ad hunc Jehojakimi 4, (*hic vicesimus tertius annus est*; inquit) & reliquorum omnium Prophetarum, à Deo ad ipsos missorum, cohortationibus immorigeros se præbuerint: de adventante Nebuchadnesare eos commonet, & servitute Babylonicâ annorum 70 ab eis subeundâ; intra quod spatium, Judæam quidem primùm, deinde & reliquas quas commemorat gentes (suo quamque ordine) regi Babyloniæ servituras; ipsúmque demùm Babylonium excindendum, & terram Chaldæorum desolationi exponendam, prædicit. [*Jerem.* XXV. 1, 3, 11, 12.] quorum 70 annorum ab Esaiâ quoque in prophetiâ de Tyriis, obscurior longè anteà facta fuit mentio. [*Esai.* XXIII. 15, 17.]

3398 *a.* Anno 4 Jehojakimi, Baruc filius Neriæ scripsit ex ore Jeremiæ in volumine libri omnia verba Domini, quæ locutus illi fuerat, de Israële & Judâ ac de omnibus gentibus, à diebus Josiæ usque in diem hunc: legitque ea in domo Domini, audiente populo Hierosolymitano & omnibus Judæis qui venerunt ex civitatibus suis, in die Jejunii. [*Jerem. XXXVI.* 1,--8.] solennis videlicèt illius, mensis 7 die 10, quotannis celebrati: [*Levit.* XVI. 29. XXIII. 27. *Num.* XXIX. 7.] quinque diebus ante festum Tabernaculorum, in quo omnes mares ex omnibus civitatibus Judæ comparebant Hierosolymis. (*ut suprà, ann. Mundi* 3395.) Ipsum verò Barucum, severissimis istis minis quas scripserat consternatum & frustrà ἐαυτὸν τιμωρούμενον, verbo Dei de clade à Babylonio superventurâ omni carni & vitâ ipsius inter mediàs hasce turbas conservandâ, Jeremias confirmat. [*Jerem.* XLV. 1,--5.] quò fortasse referenda fuerint & capita illa duo consolatoria, [*Jerem.* XXX. & XXXI.] promissiones de instaurandâ Ecclesiâ continentia.

Rechabitæ (è posteris Jonadabi filii Rechabi, [II. *Reg.* X. 15.] Nebuchadnesare rege Babyloniæ in Judæam adveniente, metu copiarum Chaldæorum & Syrorum, relictis tentoriis suis (in quibus, ex præscripto Jonadabi progenitoris sui, habitare solebant) ingressi sunt Hierosolyma, [*Jerem.* XXXV. 11.] ubi, quum de tempore præsente dicant: *Ita considemus Hierosolymis*: colligimus capitis hujus historiam, de vino à Rechabitis recusato, eo tempore fuisse gestam, quo Urbs à Nebuchadnesare fuit obsessa. [*Dan.* I. 1.]

In manum Nebuchadnesaris tradidit Dominus Jehojakimum regem Judæ, cum parte instrumentorum domûs Dei. [*Dan.* I. 2.] mense videlicèt 9 sive Cisleu: ut colligitur ex anniversario jejunio, quod in memoriam, ut viderur, hujus calamitatis, (more apud Judæos recepto;) [*Zachar.* VII. 3,5. & VIII. 19.] eo mense observatum est. * Illum locum Chronicorum referendum potiùs putant ad finem Iehojakimi, ann. Mundi 3405. c. Sed versus proximus (7us) de vasis Templi tùm asportatis (quod hîc prætereundum non fuerat) cum Dan. I. 2. collatus, ad hunc annum referendum esse docet.

Jehojakimum catenis vincivit Nebuchadnesar, ut abduceret eum Babyloniam: [II *Chron.* XXXVI. 6.] sed pactis posteà conditionibus servitutis, domi eum reliquit: ubi servus illi permansit tribus annis. [II *Reg. XXIV.* 1.] A quâ primâ omnium Regis & populi Judaici sub Nebuchadnesare factâ servitute, numerandi sunt anni 70 captivitatis Babylonicæ, à Jeremia prophetâ prædicti. [*Jerem.* XXV. 11. & XXIX. 10.] 4108 606

Nebuchadnesar Ashpenazo præfecto eunuchorum sive aulicorum suorum præcepit, ut exportaret è filiis Israëlis, tum ex semine regio, (uti Ezekiæ ab Esaia prædictum fuerat: *Esai.* XXXIX. 7.) tum ex proceribus, pueros formæ elegantiâ & intelligentiæ facultate præstantes; qui in literis & linguâ Chaldæorum per triennium ab eo instituti, Regi posteà in palatio essent ministraturi. Inter quos, è filiis Judæ, præcipui fuerunt; Daniel qui Beltshar, Hananiah qui Shadrach, Mishael qui Meshach, & Azariah qui Abednego, mutato nomine, à præfecto est appellatus. [*Dan.* I. 3,--7.]

Postquàm 28 annis superioris Asiæ imperium Scythæ jam obtinuissent; eorum potiorem partem Cyaxares atque Medi hospitio acceptam inebriarámque interemerunt. [*Herodot. lib.* 1. *cap.* 106.] Præter istos, & alii aliquot Scytharum Nomadum, per seditionem finibus suis pulsi, à Cyaxare suscepti fuerant: tum venationibus faciendis, tum pueris instituendis ab eo deputati. Qui asperè admodùm & indignè ab eo tractati (simul etiam, ut videtur, recentis in gentiles suos injuriæ memores) uno puerorum quos docebant trucidato, & pro ferinâ apparato, atque Cyaxari convivisque suis appositò: Sardes ad Halyattem regem supplices confugerunt. Quo reposcenti Cyaxati quum ille reddere abnuisset: bellum inter Lydos Medósque quinquennale conflatum est. [*Id. ibid. cap.* 73, 74] Cimmerios verò (*de quib. suprà, ad ann. Mundi* 3368.) ipse Halyattes ex Asiâ exegit. [*Id. ibid. cap.* 16.]

3399 *a.* Anno 5 Jehojakimi, mense 9, indictum est jejunium coram Domino toti populo Hierosolymis: in memoriam, ut videtur, Urbis eodem superioris anni mense à Chaldæis captæ. Ubi Baruc, ad ostium portæ domûs Domini, legit è libro omnia verba Domini quæ ex ore dictantis Jeremiæ scripto excerperat; audiente toto populo, qui Hierosolyma ex civitatibus Judæ venerat. De quo Principes per Micam Gemariæ filium certiores facti, Barucum advocant, legentem audiunt, & metu Regis, ut Jeremias & ipse delitescant, admonent. Jehojakim rex, auditâ parte voluminis, illud scalpello priùs laceratum in ignem projecit, qui erat in foco. [*Jerem. XXXVI.* 9,--23.] in cujus horrendi facti detestationem, Judæi ad hunc usque diem

Jejunium die 7 (* vel 28 potiùs : ut *in ſuo Kalendario habet Scaliger* : *) mentis hujus noni, ſive Ciſleu, obſervant.

Jehojakimus rex, divino volumine combuſto, præcepit Jerachmeeli filio ſuo, & Seraiæ filio Azrielis, & Shelemiæ filio Abdielis, ut caperent Baruchum ſcribam & Jeremiam Propheram. Sed abſcondens eos Dominus, in impium Regem & regnum ipſius ſententiam hanc denunciavit. *Tu exuſſiſti volumen illud, dicens: Quare ſcripſiſti in eo, dicendo; Omninò venturus eſt Rex Babylonis, & perditurus terram hanc, ſacturúſque ut ceſſent ex eâ homines & jumenta? Idcircò ſic ait Dominus de Jehojakimo rege Juda: Non erit ei ſedens in ſolio Davidis; & cadaver ejus erit projectum æſtui diurno & gelu nocturno. Et animadvertam in eum, & in ſemen ejus, & in ſervos ejus, iniquitatem ipſorum: & adducam contra eos, & contra habitatores Hieroſolymorum, ac contra viros Juda, totum illud malum quod proloquebar eis*; in eo volumine ſc. quod ab illis exuſtum eſt. Deinde, Domino præcipiente, Baruc in altero volumine ſcripſit ex ore Jeremiæ omnia verba quæ erant in volumine illo priore, quod Jehojakimus combuſſerat; multis etiam conſimilibus adhuc additis. [*Jerem. XXXVI.* 26,--32.]

b. 4109 605

Nebuchadneſar, victorias ſuas proſecutus, à flumine Ægypti uſque ad fluvium Euphratis cepit quicquid fuerat regis Ægypti: ita ut deinceps Neco concluderetur intra terminos regionis ſuæ. [II *Reg.* XXIV. 7.] Interea verò pater illius Nabopollaſarus, morbo laborans, in civitate Babyloniâ vitam terminavit; quum per annos 21 regno fuiſſet potitus. Cujus mortem is non multò pòſt cognoſcens, demandatâ amicis curâ captivorum Judæorum, Syrorum, Phœnicum & Ægyptiorum traducendorum in Babyloniam cum exercitu & impedimentis; ipſe cum paucis, breviori itinere, per deſertum Babylonem properavit. Ubi factus totius paterni imperii dominus, captivos advenientes per opportuna Babyloniæ loca in colonias diſtribuit. [*Beroſus, rerum Chaldaicarum libro* 3.]

Ex inſtrumentis etiam domûs Dei quæcunque viſum eſt deportavit Nebuchadneſar Babylonem: ubi ea repoſuit in templo & theſauro Dei ſui. [*Dan.* I. 2. II *Chron.* XXXVI. 7.] Beli nimirùm: quem ipſe πάππωνα ſive progenitorem ſuum appellat, in Abydeni Aſſyriacis; & cujus templum ex belli hujus manubiis magnificè illum exornaviſſe, Beroſus author eſt.

Scytharum reliquiæ, quæ Medorum gladios evaſerunt, domum reverſæ, non exiguum exercitum juventutis (quam ex ſervis ſuis uxores, ipſis abſentibus, pepererunt) ſibi occurrentem offenderunt. Cum quibus ſæpè pugnâ commiſſâ, quum nihil Scythæ proficerent: tandem ſumptis flagellis ſervos fugaverunt. [*Herodot. initio lib.* 4.]

3401 a. Jehojakimus, poſtquàm triennio in fide quam Nebuchadneſari dederat permanſiſſet, averſus rebellavit contra eum. [II *Reg.* XXIV. 1.] 4111 603

Daniel & tres ſocii ejus, quum recuſato cibo & vino regio leguminibus tantùm veſcerentur & aquam biberent, vultu tamen magis vivido & carne magis vegetâ inventi ſunt, quàm reliqui omnes pueri qui Regis cibario paſcebantur. Quúmque triennio inſtitutionis jam completo, miniſterio aulico eſſent admoti: in omnibus rebus ad peritiam intelligendi pertinentibus, quas requirebat ab eis Rex, inveniebat eos decuplo ſuperiores omnibus Magis & Aſtrologis qui in toto regno ipſius erant. [*Dan.* I. 5,--20.]

Anno ſecundo regni, ſive monarchiæ Babylonicæ à morte patris inceptæ; Nebuchadneſar ſomnium de ſtatuâ ex diverſis metallis conflatâ ſomniavit. Cujus ille oblitus, à Chaldæis ſomnium ſuum cum interpretatione ſibi proferri; & quum illi non poſſent, eos trucidari jubet. Daniel verò, quum judicatum cœpiſſet fieri, cauſam rei cognoſcens, dilationem à rege impetrat: Deúmque cum ſociis orans, ſomnium interpretationemque cognoſcit. Is deinde ſomnium Regi aperit, & quatuor Imperia ordine ſibi ſuccedentia eo ſignificata fuiſſe declarat. Quibus auditis, Rex Danielem, ampliſſimis muneribus donatum, dominatorem conſtituit in totâ provinciâ Babyloniæ, & præfectum antiſtitum ſuper omnes ſapientes Babyloniæ: eoque petente, tres etiam illius ſocios præfecit negotio provinciæ Babylòniæ. [*Dan.* II. 1,--49.]

3403 d. Sexto anno belli inter Medos & Lydos geſti ineunte, quum utrinque æquo Marte certarentur, Eclipſis Solis facta eſt, quam futuram Thales Mileſius Ionibus prædixerat. Uterque exercitus, diem noctefieri videns, à pugnando deſtitit: indeque Syenneſis Cilicis & Labyniti (id eſt, Nebuchadneſaris) Babylonii interventu, pax concluſa eſt; Halyatte Arienam filiam Aſtyagi Cyaxaris filio nuptum dante. [*Herodot. lib.* 1. *cap.* 74.] Hanc eandem Eclipſin, à Thalete prædictam, eo quoque tempore contigiſſe quo rex Medorum Cyaxares pater Aſtyagis & Lydorum Halyattes Cœſi pater, ſignis collatis inter ſe prœliarentur, in Aſtronomicâ ſuâ Hiſtoriâ Eudemus confirmat: de qua & Plinius, lib. 1. cap. 12. defectus utriuſque ſideris rationem exponens. *Apud Græcos invęſtigavit primus omnium Thales Mileſius, Olympiadis* XLVIII. *anno* 4. *prædicto Solis defectu, qui Alyatte rege* (ita enim habet vetus lectio; non, ut vulgata, *ſub Aſtyage rege*) *factus eſt, Vrbis condita anno* CLXX. Clemens Alexandrinus, libro 1. Stromatum, circa *quinquageſimam* Olympiadem, Cyaxaris pugnam, & Solis defectionem hanc factam fuiſſe retulit; ab Eudemi, quem citat, multùm aberrans ſententiâ. Nam & tempus, tum ab eo, tum à Plinio deſignatum, non *Cyaxaris*, ſed *Aſtyagis* regno convenit: & ex tabulis Lunæ-ſolatibus Ptolemæi (quæ eædem ſunt & Hypparchi) Cyaxare regnante, anno 4. *Olympiadis* XLIV. Solem defeciſſe apparet; anno videlicet Nabonaſari 147, menſis Ægyptiaci Pachon die 4, ſive Septembris Juliani 20, feriâ 1 horis 3 minut. 25 ante meridiem. Fuitque eclipſis hæc digitorum 9, & duabus ferè horis duravit. 4113 601

* Pace inter Medos & Lydos factâ, Aſtyages Mediæ Satrapes à patre Cyaxare conſtitutus, & Labynitus ſive Nebuchadneſar illius gener (duxiſſe enim hunc Amyitem filiam Aſtyagis Mediæ Satrapæ, docet Alexander Polyhiſtor, in Græcis Euſebianis Scaligeri, pag. 18) adverſus Aſſyrios

copias

copias tuas inde traduxiſſe videntur, & Niniven expugnaſſe. Ut enim in Herodoto (*lib.* I. *cap.* 106.) poſt 28. imperii Scytharum annos, Cyaxare regnante, captam Nini urbem & ſubactam a Medi Aſſyriam; ita in fine Græci Tobiti legitimus, cepiſſe Niniven *Nebuchadonoſorum* & *Aſſuerum* (quo nomine Danielis IX. 1. *Aſtyagem* appellatum invenimus) ſuperſtite adhuc Tobiâ juniore qui, captâ Samariâ, à Salmanaſare in Aſſyriam puer cum patre deportatus, annos 127 vixerit, quum 120 ab Iſraëlitîcâ captivitate hucuſque decurrerint. *

3404 *c.* Piammis, Neconis filius, annis 6 in Ægypto regnat. [*Herodot. lib.* 2. *cap.* 161.] 4114 600

Phocæenſes, ex Ionia navigantes, Maſſiliam in mari Liguſtico condiderunt, ante pugnam Salaminiam annis CXX. ut ex Timæo refert Marcianus in Periegeſi ſuâ: Olympiadis videlicèt XLV. anno primo, ut & in Chronico tradit Euſebius, & in Polyhiſtore Solinus; licèt hic priorem hanc Phocæenſium coloniam ſub Tarquinio Priſco, cum poſteriore eorum profectione ſub Servio Tullio factâ, (de qua infrà, ad annum Mundi 3461.) confundat. Nuptiarum verò hiſtoria, quæ urbi condendæ viam fecerunt, apud Athenæum libro 13. ex Ariſtotele ἐν τῇ Μασσαλιητῶν πολιτείᾳ & Juſtinum libro 43, ex Trogo Pompeio, in eandem ferè ſententiam ſed variantibus perſonarum nominibus, pleniùs habetur expoſita.

Nebuchadneſaris exercitus, ex turmis Chaldæorum, Syrorum, Moabitarum & Ammonitarum conſtans, contra rebellem Jehojakimum miſſus, Judæam vaſtavit: [II *Reg.* XXIV. 2.] deportâtis in captivitatem 3023 Judæis anno 7 Nebuchadneſaris. [*Jerem.* LII. 28.]

Aſtyagi ſive *Abaſuero* (*Daniel IX.* 1.) ex Aticnâ (quam ſuperiore anno in uxorem duxerat) natus eſt filius Cyaxares, qui & *Darius* Medus: annorum 62 circiter exiſtens, quum Belshatari interfecto in regno Chaldæorum ſuccederet. [*Dan.* V. 30, 31.] Aſtyages verò, patre adhuc ſuperſtite, Mandanem filiam (ex priore uxore natam) matrimonio locavit Cambyſæ Achæmenis filio, Perſarum Regi, (ut Xenophonti placet, libro primo Κύρου παιδείας) qui à Perſeo generis ſui duxit originem: ex quibus (ſequente anno) Cyrus natus eſt. ut nullo modo Cteſias ſit audiendus: qui, contra & Herodotum & Xenophontem & reliquos authores cum illis conſentientes, *Aſtyigan* (ſic enim eum appellat) genere Cyro junctum fuiſſe negat.

3405 *c.* Jehojakimus, à Chaldæis captus, abjectus fuit inſepultus: nempè ſepulturâ aſini ſepultus, tractus & projectus ultra portas Hieroſolymorum; juxta prophetiam *Jeremiæ* XXII. 18, 19. & XXXVI. 30. licèt, ad communem naturæ legem reſpectu habito, dormiviſſe dicatur ille cum patribus ſuis. [II *Reg.* XXIV. 6.] 4115 599

Succedens illi filius Jehoachin (qui & Conias & Jechonias dictus eſt) tribus menſibus & decem diebus regnavit Hieroſolymis: & fecit quod malum videtur in oculis Domini, omninò prout fecerat pater ejus. [II *Reg.* XXIV. 8, 9. II *Chron.* XXXVI. 8, 9.] Contra hunc ſeveriſſimum Dei judicium denunciatum extat in fine capitis XXII. Jeremiæ; ſententiâ hâc, quaſi in acta referendâ, demùm concluſum. *Scribite virum iſtum liberis carentem, virum non proſperaturum in diebus ſuis: nam non proſperabitur de ſemine ejus quiſquam ſeſſurus in ſolio Davidis, & dominaturus amplius in Judâ.* [*Jerem. XXII.* 30.] de quo conſulendus Chriſtophorus Helvicus, in libro de genealogia Chriſti. Hoc tempore ſequentis quoque capitis XXIII. Jeremiæ prophetia edita fuiſſe videtur.

Vertente anno, (ex quo prior miſſus fuerat exercitus) aſcenderunt ſervi Nebuchadnezaris regis Babyloniæ Hieroſolyma; ut veniret civitas in obſidionem. Quumque veniſſet Nebuchadneſar ad ipſam civitatem, ſervis ejus obſidentibus eam: prodiit Jehojachin rex Judæ ad regem Babyloniæ, ipſe cum matre ſuâ (Nehushtâ Hieroſolymitanâ,) ſervi quoque ejus, & præfecti,
d. ejus cum aulicis ejus; quem cepit rex Babyloniæ anno octavo regni ſui (propè completo.) Et depromptis inde omnibus tum Templi tum Regiæ Theſauris, confregit omnia inſtrumenta aurea quæ fecerat Salomon pro templo Domini; quemadmodum (*Eſaiæ* XXXIX. 6.) Dominus prædixerat. Et deportavit rex in Babyloniam Jehojachinem regem, cum matre & uxoribus (vel fœminis) & aulicis ejus, & è totis Hieroſolymis tum omnes præfectos, tum omnes valentes robore, decies mille captivos; omneſque fabros lignarios ac ferrarios: nihil [Hieroſolymis] relicto præter tenuem populum terræ. Ex reliqua verò regione viros ſtrenuos 7000. & fabros lignarios ac ferrarios 1000 omnes robuſtos bellatores deduxit rex Babyloniæ captivos in Babyloniam. [II *Reg. XXIV.* 8,—16. *II Chron. XXXVI.* 10. *Jerem. XXIV.* 1. *XXIX.* 1, 2. *Ezek. XVII.* 12.] Inter quos captivos erat & Mordecaius Benjaminita, Jairi filius, [*Eſther* II. 5, 6.] & Ezekiel Sacerdos, filius Buzi: qui ideircò in prophetiis ſuis ab hac deportatione epocham ſuam deducit; (*Ezek.* I. 2, 3.) quam & deportationem ſuam nominat. [*c.* XL. 1.]

Jeremiæ inſcripta ad deportandos fertur Epiſtola; adverſùs idololatriam Babylonicam eos confirmans. [*Baruc. VI.*]

Dum Babylonius ita in Judæam graſſaretur, vermem paravit Deus qui luxuriantem iſtam arborem ſuo tempore eſſet perditurus: oppreſſi ſui populi clamore illo exaudito. *Filia Babylonis vaſtanda; beatus ſit qui rependet tibi maleficium tuum quo affeciſti nos: beatus, qui prehendet & diſſipabit parvulos tuos*, allidens *ad petram.* [*Pſal. CXXXVII.* 8, 9.] Hoc enim anno in lucem editus eſt *Cyrus* Perſo-medes, patre Perſâ, matre Medâ [ut ad ſuperiorem annum eſt notatum) genitus: de quo hic ipſe Nebuchadneſar, jam jam moriturus, apud Abydenum, ad ſuos vaticinatus fuiſſe legitur. *Veniet Perſes mulus, veſtris damonibus ac commilitonibus uſurus, & ſervitutem inducet.* quomodo & oraculum illud Cræſo datum,

Ἀλλ' ὅταν ἡμίονος βασιλεὺς Μήδοισιν ὀφθῇς,

de Cyro, ex duobus diverſarum gentium parentibus orto, Pythia (apud Herodotum, *lib.* I. *cap.* 55. & 91.) interpretata eſt. Sed omnium & certiſſimè & clariſſimè, noſter Eſaias, ſervitutem ſervituros Babylonios, (*c.* XLVII. 1, 2.) & parvulos illorum allidendos ante oculos eorum, (*c. XIII.* 16.) & vindiciis ſecundùm libertatem captivos hoſce Judæos tandem porituros,

prædixit: ipso vindice, ante tot annos, etiam suâ propriâ *Cyri* appellatione compellato; (*c.* XLIV. 28. XLV. 1.) Deo quoque tam insuratæ revelationis rationem ita reddente. *Propter servum meum Jacobum, & Israëlem electum meum, vocavi te de nomine tuo: cognominavi te, quamvis ignores me.* [*c. XLV.* 4.]

Ætatis autem Cyri annos nobis conservavit Cicero, libro primo de Divinatione, ex Dionysio, Persicæ gentis scriptore, ista referens. Quum *dormienti* Cyro *Sol ad pedes visus esset; ter cum ferìbit* Dionysius *frustrà appetiviſſe manibus, cùm ſe convolvens Sol elaberetur & abiret: ei Magi dixiſſe (quod genus ſapientum & doctorum habebatur in Perſis) ex triplici appetitione Solis trìginta annos Cyrum regnaturum eſſe portendi; quod ita contigit, nam ad ſeptuageſimum pervenit, quum quadraginta annos natus regnare cœpiſſet.* A quo fortassè somnio, sic à Magis exposito, *Cyrus* nomen accepit: quod *Solem* significare, rectè scripsit Ctesias, & eum secutus Plutarchus in Artaxerxe; quum *Chur* & *Churſoid* apud Persicos poëtas, etiam ad hunc usque diem, idem denotare dicatur. Atque ex hoc Ciceronis loco, cum altero *Danielis* V. 31. comparato, ante Cyrum, avunculum ipsius Darium Medum, sive Cyaxarem Astyagis filium, natum fuisse apparet: qui idcircò apud Xenophontem, libro sexto Cyri παιδείας, ita loquens introducitur. Ἐπειδὴ παρὼν τυγχάνω, ἢ προσῆκόν μοι Κύρου, εἰπεῖν με ἄρχειν λόγου. Quum ipse *præsens adsim, & Cyro senior exiſtam; æquum eſt, ut ſermonem ego incipiam*; & in libro quarto, ipse Cyrus, ad eum scribens. Συμβουλεύω δέ σοι, πάντων πάτερ ὤν. *Consilium autem tibi do, quamquam ipse junior.*

Nebuchadnesar, Jechoniæ loco, regem substituit patruum ipsius *Mattaniam*, Josiæ filium; nomine ejus in *Tsidki-jah* sive Sedekiam immutato: (*Jer. XXXVII.* 1. II *Reg. XXIV.* 17.) quod *Justitiam Domini* significat. Cùm enim pepigisset cum eo fœdus; & Dei nomine interposito fidelitatis juramentum ab eo exegisset: (II *Chron.* XXXVI. 13. *Ezek.* XVII. 13, 14, 18.) hujus nominis impositione, de justa Dei vindicta, si pactum violaret, commonefaciendum eum fuisse censuit.

Sedekias undecim (plenis) annis regnavit Hierosolymis; & fecit quod malum videbatur in oculis Domini Dei sui; neque depressit se à facie Jeremiæ Prophetæ loquentis illi ex ore Domini, sed obdurans cervicem suam, obstirmavit cor suum, ne converteretur ad Dominum Deum Israëlis. [*Jerem.* l. 3. XXXII. 1, 2. II *Reg.* XXIV. 18, 19. II *Chron.* XXXVI. 11, 12, 13.] Etiam omnes principes Sacerdotum & populus terræ multiplici transgressione prævaricati sunt, polluentes domum Domini quam sanctificaverat Hierosolymis; neque auscultârunt verbis Domini quæ loquebatur per Jeremiam & reliquos Prophetas, sed ipreverunt ea, & subsannaverunt nuncios Dei: donec accensus est æstus iræ Domini in populum suum, adeò ut non esset curatio. [*Jerem. XXXVII.* 2. II *Chron. XXXVI.* 14, 15, 16.]

Postquàm deportatus esset Jechonias, Deus, ostensâ Jeremiæ visione duorum calathorum ficuum, novi Regis populíque deportationem futuram prænunciat. (*Jerem. XXIV.* 1, 2, 8, 9.]

In principio regni Sedekiæ, prophetia de Elamitis tum subigendis tum restaurandis à Jeremiâ prolata est. [*Jerem. XLIX.* 34, 39.] Elymaidem enim provinciam, cum Susane ejus metropoli ad Ulaium sive Eulæum fluvium positâ, Astyagi Nebuchadnesar ademit, & Chaldæorum imperio adjecit. [*Jerem. XXV.* 25. *cum Daniel.* VIII. 1, 2.] Elamitis verò posteà simul cum Medis copias suas adversùs Babylonios conjungentibus, (*Esai XXI.* 2.) sublato rege eorum Belshasare, sub Cyro uncto suo Deus in Elamo solium suum reposuit: ejúsque metropolis Susan ab eodem Cyro Persarum facta est regia; ut in libro 15. nos docet Strabo.

Regum Edomæorum, Moabitarum, Ammonitarum, Tyri & Sidonis legatis Hierosolyma ad visitandum novum regem Sedekiam venientibus, Deus Jeremiam vincula & lora tradere jubet, ad Dominos suos perferenda: mandato addito, ut Nebuchadnesaris dominatui se subjiciant, neque prophetis & planetariis suis aliud suadentibus aurem præbeant. Sedekiam quoque similiter admonet, ut se dedat Babylonio, & à Pseudo-prophetis caveat: & omnes ordines ad Babylonis obsequium minis & promissionibus provocat. [*Jerem.* XXVII.]

Post abductum Jechoniam & captivos reliquos, Sedekias ad Nebuchadnesarem in Babyloniam misit Elhasam filium Shaphanis & Gemariam filium Hilkiæ: per quos & Jeremias Epistolam ad Seniores, Sacerdotes, Prophetas, atque ad totum populum à Nebuchadnesare deportatum, Hierosolymis deferendam curavit. In eâ Judæos de officio in captivitate admonet, gratiosæ liberationis, completo præstituto 70 annorum termino, promissione consolatur: & calamitates reliquorum, qui in Judæâ post deportationem relicti fuerant, simúlque Ahabi filii Kolaiæ, & Sedekiæ filii Maaseliæ Pseudoprophetarum funestum exitium, prænunciat. *Jerem.* XXIX. 1,2,—23.]

3406 | 4116 | 598 — Shemaja, (cum Sedekiæ legatis, ut videtur, Babylone redeuntibus) ad Zephaniam (secundanum Sacerdotem; II *Reg.* XXV. 18.) & reliquos Sacerdotes Hierosolymitanos literas increpatorias adversùs superiorem Jeremiæ epistolam scripsit: quibus, audiente Jeremiâ, perlectis, severam contra eum Dei sententiam Propheta pronunciat. (*Jerem.* XXIX 24.—32.) Quo etiam tempore videntur editæ duorum sequentium capitum XXX. & XXXI. de regno Christi & restauratione Ecclesiæ insignes prophetiæ.

3407 | 4117 | 597 — Halyatti Lydorum regi, ex uxore Caricâ, natus est Crœsus filius: quippe qui 35 annorum fuit, quum regnare inciperet. (*Herodot. lib.* 1. *cap.* 26. *&* 92.)

3408 | 4118 | 596 — *d.* Anno Sedekiæ 4°, mense 5°, Hananias Pseudo-propheta post biennium & omnia instrumenta domûs Domini, & Jechoniam & omnes deportatos è Babylonia reducendos prædixit. Cui opponente se Jeremiâ, lorum collo ejus detractum ille fregit: addens, ita fracturum esse Deum jugum Nebuchadnesaris, intra biennium justum, è collo omnium gentium. Unde Jeremias, loco ligneorum lororum, jugum ferreum impositurum esse Deum collo omnium gentium illarum pronunciat, ut serviant Regi Babyloniæ. [*Jerem.* XXVIII. 1,—14.]

d. Hanania

3409 *a.* Hanania pseudopropheta, mense septimo, mortem obiit à Jeremia prædictam. [*Jerem.* XXVIII. 16, 17.] 4119 595

Astyages, post patrem Cyaxarem, annis 35 Medis imperat. [*Herodot. lib.* 1. *cap.* 130.] Danielis IX. 1. & Tobit. XIV. 17. Ahasuerus vel Assuerus dictus.

c. Deus per Jeremiam, Babylonem & terram Chaldæorum à Medis & Persis vastandam prædicit: populúmque suum recuperandæ liberationis promissionibus confirmat. [*Jerem.* L. & LI.]

Sedekias, anno regni sui quarto, vel ipse profectus est, vel ipsius potiùs loco in Babyloniam misit Seraiam filium Neriæ filii Maaseiæ, Principem Menuchæ: cui Jeremias præcedentia vaticinia de excidio Babylonico in libro descripta tradidit, prælegenda primùm & in Euphratem deinde projicienda. [*Jerem. LI.* 59,–64.] Cum quo & frater ejus Baruc (filius item Neriæ filii Maaseiæ; *Jerem.* XXXII. 12. *Baruc.* I. 1.) scriba Jeremiæ Babylonem simul profectus fuisse putatur.

d. Baruc verba libri sui coram Jechoniâ filio Jehojakimi, & captivis omnibus qui habitabant in Babyloniâ, legisse dicitur, *anno quinto* (à deportatione Jechoniæ scilicèt) *septimo die mensis, eo tempore quo ceperant Chaldæi Hierosolyma, eáque incenderant igne.* (*Baruc. I.* 2, 3, 4.) eodem, ut existimatur, mense quo (dedente se Jechoniâ) capta fuerant Hierosolyma, & à Chaldæis fortassè incendi cœpta: Nam Severo Sulpicio assentiri non possumus, qui (hujus ipsius fortassè loci authoritate fretus) Nebuchadnesarem hoc tempore *Hierosolymam cum exercitu ingressum, urbem murósque ac templum solo stravisse*, in primo sacræ suæ Historiæ libro retulit. Prior tamen doctissimi Junii de restincto igne & oppido conservato conjectura, Anglo-Duacensium expositione aliquantò est tolerabilior; *qui totum tempus captionis Hierosolymorum undecim annis duravisse priusquam ea effeta combusta*, (à tempore videlicèt quo sub Jechoniâ, usque ad tempus quo sub Sedekiâ capta sunt,) *& in quinto spatii illius anno librum hunc conscriptum fuisse*, asserunt. Grotius verò, primum quidem scriptorem annum quintum post deportatum Jechoniam, hîc intellexisse putat; sed illud de Hierosolymâ succensâ igni, ab alio aliquo fuisse additum, qui existimavit Baruchum nunquam iviſse in Babyloniam ante deportationem quæ Sedekiâ regnante contigit.

Anno tricesimo (ineunte: à solenni sc. fœderis redintegratione & cultûs Dei instauratione, celebertimo illo anno 18 regis Josiæ factâ) qui fuit *à deportatione Joiachinis* sive Jechoniæ *anno quintus* (item iniens;) *quarti mensis quinto die*, (*Julii* 24 *feriâ sextâ*) Ezekieli inter deportatam multitudinem ad fluvium *Chebaris* (Straboni & Ptolemæo *Chaborræ* dicti) versanti, prima visio à Deo est oblata. [*Ezek.* I. 1, 2, –28] Hinc, ad propheticum munus inter Judæos deportatos exsequendum missus est: ad quos Thel-abibi juxta fluvium Chebaris habitantes, ille perveniens, quasi in stuporem abreptus *septem dies* desedit. Quibus exactis, Deus illum iterùm de vocatione admonet, officiúmque explicat, adhibitis promissionibus & minis: deinde repetito signo eum confirmans, verbo suo metum ipsius amovet, & mandato novo ejus vocationem sancit. [*Ezek.* II. & III.]

Propheta tabulæ lateritiæ figuram obsidionis Hierosolymorum insculpere jubetur, & diebus 390 lateri suo incumbere: qui & totidem dierum quibus arctissima Urbis obsidio esset duratura, & totidem annorum iniquitatis domûs Israëlis, typum essent exhibituri. [*Ezek.* IV.)

3410 Psammis Ægypti rex, factâ in Æthiopiam expeditione, mox vitâ defunctus est. Cui succedens filius Apries 25 regnavit annos: [*Herodot. lib.* 2. *cap.* 161.] in Scripturâ Pharaoh Hophra nominatus. [*Jerem.* XLIV. 30.] Hic cum instructissimis terrâ marique copiis in Cyprum & Phœniciam impressione factâ, Sidonem vi cepit, aliásque Phœniciæ urbes terrore subegit. Et ingenti pugnâ navali Phœnicibus & Cypriis devictis, cum magnâ spoliorum vi in Ægyptum reversus est. [*Diodor. Sicul. lib.* 1.] Fertúrque eâ fuisse persuasione, ut ne Deum quidem ullum sibi putaret posse regnum adimere: adeò videbatur sibi illud stabilivisse. [*Herodot. lib.* 2. *cap.* 169.] quod *Ezekielis* XXIX. 3. (ut ad eum locum Tremellius annotat) allegoricâ illâ prosopopœiâ elegantissimè exprimitur. *Mihi est rivus meus, nam ego feci mihi.* q. d. Nemo est qui rivum meum mihi possit adimere, & vindicare sibi. 4120 594

c. Ezekiel, postquàm lateri sinistro per dies 350 incubuisset, ad latus dextrum conversus per dies 40 illi incubuit, totidem annorum iniquitatis domûs Judæ typum gerentes. [*Ezek. IV.* 6.] Quò referendum & caput V. ejusdem prophetiæ, cum duobus sequentibus.

d. Anno deportati Jechoniæ sexto, die quinto, (*Septemb.* 22. *feriâ* 4) Deus Ezekieli, per spiritum Hierosolymam abducto, visione indicat confertissimam Judæorum idololatriam, & supplicia propter illam eventura. [*Ezek. VIII.* 1. IX. X. XI.]

Eo prophetante, Pelatia filius Benaiæ moritur. Deus pios in Babyloniam deportatos præsentiæ suæ sanctificatione, & Evangelicis in futurum promissionibus consolatur. Visione disparente, Propheta per spiritum ad suos in Chaldæam reductus, enarravit illis omnia quæ Dominus ipsi ostenderat. [*c.* XI. 13,–25.]

3411 *a.* Deus, typis & verbis, Sedekiæ regis nocturnam fugam, excæcationem, captivitatem, & mortem in Babyloniâ; itémque Judæorum deportationem, & calamitates ante eam ipsis eventuras, prædicit: *Ezekielis* cap. XII. Ad quem annum etiam 7 sequentia capita sunt referenda: ex quibus intelligimus, eo tempore & Danielis, ob preces pro salute aliorum effusas, nomen fuisse celebre; [*cap.* XIV. 14, 20.] & Sedekiam fœderis & juramenti religione contemptâ, contra Nebuchadnesarem rebellavisse. [*c.* XVII. 15, 17.] 4121 593

d. Anno deportati Jechoniæ 7, mensis 5 die 10. (*Augusti* 27. *feriâ* 1.) Ezekiel Seniores ad Deum consulendum accedentes redarguit hypocriseos: deinde calamitates eventuras omnibus, minas contra idololatras, & promissiones erga bonos pronunciat. (*Ezek.* XX. 1.) Quò & tria sequentia capita videntur referenda.

Buto Cyrenensis regni conditori, quum 40 regnavisset annos, succedens filius Arcesilaus, 16 annis regnavit. [*Herodot. lib. 4. cap. 159.*]

3414 *a.* Annus Sabbatarius: in quo Hierosolymitani, adventante adversùs eos cum copiis Nebuchadnesare, servorum libertatem (juxta Legem, *Exod. XXI. 2. & Deuter. XV. 1, 2, 12.*) promulgarunt. (*Jerem.* XXXIV. 8, 9, 10.) Nam Babylonius adversùs rebellem Sedekiam ducens exercitum, vastatâ regione & occupatis arcibus, ad ipsam Hierosolymam oppugnandam demùm accessit. [*Joseph. Antiquit. lib. 10. cap. 10.*] Omnes enim civitates Judæ jam occupaverat; Hierosolymâ, Lacisho & Azekâ exceptis; quas oppugnavit ille, cum omnibus copiis suis, omnibúsque regnis terræ in dominio suo. [*Jerem.* XXXIV. 1, 7.]

b. Ante mediam verò hyemem non est cœpta obsidio Hierosolymitana. Anno enim regni Sedekiæ 9, mense 10, die 10, (*Januar. 30. feriâ 5.*) Nebuchadnesar & omnes ejus copiæ castra juxta Hierosolymam posuerunt; extruentes contra eam propugnacula circumquaque. [II *Reg.* XXV. 1. *Jerem.* XXXIX. 1. & LII. 4.] In cujus memoriam, non solùm captivitatis tempore, (*Zachar.* VIII. 19.) sed etiam ad hodiernum usque diem Jejunium annuum à Judæis est observatum. 4124 590

Eodem ipso die, obsidio Urbis Ezekieli in Chaldæâ à Deo revelatur; ejúsque determinatum excidium per bullientis ollæ typum significatur. Uxor Prophetæ vespere moritur, quam ille luctu prosequi vetatur: gravissimæ Judæorum calamitatis eâ in re typum exhibens, quæ planctum omnem sit superatura. [*Ezek.* XXIV. 1, 2. *&c.*]

d. Jeremias, Deo jubente, Sedekiæ regi prænunciat; Hierosolymam à rege Babyloniæ capiendam & comburendam, Regem verò ipsum in Babyloniam abducendum, ibidemque morientem honorificè esse sepeliendum. [*Jerem. XXXIV.* 1, 7.]

Propheta, ob hoc vaticinium, à Sedekia inclusus est atrio custodiæ quæ erat in domo regiâ: ubi, anno ejusdem Sedekiæ 10, Nebuchadnesaris verò 18 (ineunte) promissione restitutionis à Deo acceptâ, Hanameelis filii patrui sui agrum jure redempturæ sibi comparavit. [*Jer.* XXXII. 1, 16.] cæteráque contigerunt, quæ in [*Jeremiæ c. XXXII. & XXXIII.*] continentur.

Pharaonis (Hophræ, sive Vaphris) copiis ex Ægypto egressis, ut Sedekiæ ferrent suppetias; Chaldæi, eis occursuri, Hierosolymis discesserunt. Sedekias ad Jeremiam prophetam, (solutâ obsidione jam liberum, & in arctam & tetram, quæ posteà secuta est, custodiam nondum datum) legatos misit; qui preces ipsius pro salute populi expeterent. Propheta auxiliares illas Pharaonis copias in Ægyptum reversuras, atque Chaldæos iterum civitatem oppugnaturos captámque combusturos, pronunciat. [*Jerem. XXXVII.* 3, 10.]

Hierosolymitani, præsenti obsidionis metu liberati, servos & ancillas, quos ex Legis præscripto manumiserant, contra fœdus suum in servitutem retraxerunt: quos impii & inhumani facti Jeremias reprehendens, vicissim contra ipsos libertatem gladio, pesti & fami promulgavit; Babylonios interminatam obsidionem redintegraturos, & civitatem captam combusturos, prænuncians. [*Jerem.* XXXIV. 11, 22.]

Interea, dum abessent copiæ Chaldæorum Hierosolymis propter exercitum Pharaonis, Jeremias fugam meditans, à Principibus cæsus in foveam carceris qui erat in domo Jonathanis conjicitur; multísque diebus ibi detinetur. [*Jerem.* XXXVII. 11, 16.]

Nebuchadnetzar, (Ægyptiaco exercitui occursurus) anno regni sui 18 ex iis qui, ante solutam obsidionem, Hierosolymis ad ipsum defecerant, 832 Babylonem deportandos curavit. [*Jerem.* LII. 29.]

Pittacus Mitylenæus, septem Sapientum unus, cum classe missus à suis est in Troadem adversùs Athenienstium ducem Phrynonem Pancratiastem & Olympionicem; qui Sigeum & Achilleum pagum Lesbiis ibi eripuerat. In prælio victores effecti Athenienses, Alcæi Mitylenæi poetæ, qui abjectis armis fugerat, clypeum apud templum Minervæ in Sigeo suspenderunt. Phrynoni deinde ad singulare certamen provocanti siquis congredi vellet, occurrit Pittacus; & retejaculo, quod sub clypeo occultaverat, involutum tridente ac pugione confodit. Unde, ob agrum ita servatum, Mitylenæis magna ei dona offerentibus, conjectâ hastâ id duntaxat agri petiit, quò cuspis pertigisset: qui locus, ab illo sacratus, *Pittacii* nomen posteà obtinuit. Historiam mutilatam tradidit Herodotus, *lib. 5. cap. 95.* cujus defectum supplevit Plutarchus libro de malignitate Herodoti; cum Strabone, *lib. 13*, Polyæno, *lib. 1.* Festo in *Retiario*, & Diogene Laertio, *lib. 1.* qui Pittaco tunc principatum à Mitylenæis ultrò delatum esse indicat, 10 annis ante mortem; quam anno 3. Olympiadis LII. obiisse illum narrat. Unde rationibus subductis, ad annum 3. Olympiadis XLVII. referre maluimus, quàm cum Eusebio ad XLIII. Olympiadis 2. licèt illud magis ei faveat; quòd in Stadionicarum Catalogo, Olympiade XXXVI. *Phrynon* victor fuisse annotatur.

Neque tamen per duellum hoc planè finitum est bellum. Arbiter verò ab utrâque parte delectus Periander Corinthius, & ipse è septem Sapientum numero unus, ita litem diremit, ut utrique ea colerent quæ haberent; Athenienstibus Sigeo, Mitylenæis Achilleo pago relicto. [*Herodot. lib. 5. cap. 94, 95. & Strabo, lib. 13.*] quem ipsum Periandrum sexto abhinc anno, ante Olympiadem XLIX. decessisse, ex Soficrate ostendit in ejus vitâ Laërtius. Quod Herodoti detegit anachronismum; qui pacem hanc inter Athenienses & Mitylenæos à Periandro factam ad posteriora Pisistratidarum tempora retulit.

3415 *b.* Anno deportati Jechoniæ 10, mense 10, die 12 (*Februarii* 1. *feriâ* 1.) Ezekiel vaticinatur contra Pharaonem & Ægyptum; quòd esset baculus arundineus domui Israëlis (frustrà enim suppetias obtestis Hierosolymitanis jam tulerat:) primùm Pharaoni (Hophræ, sive Apriæ) cladem in Libycis solitudinibus à Cyrenæis (ut ad ann. Mundi 3430. videbimus) deinde desolationem totius Ægypti, à Babylonio inferendam, & 40 annorum spatio continuandam, prædicit. [*Ezek. XXIX* 1, 16.] 4125 589

c. Fugato Pharaonis exercitu, Hierosolymitanam obsidionem redintegravit Nebuchadnesar circa 15 diem tertii mensis; diebus videlicèt 390. ante captam urbem: ut ex typo Ezekielis IV. 5, 8. colligimus. Tum verò Jeremias, à Sedekia consultus, de eo in manum Nebuchadnesaris tradendo responsum dat: qui & ejus precibus motus, ex fovea carceris qui erat in domo Jonathanis ad atrium custodiæ transferri eum jubet; tractâ panis in diem ex vico pistorum illi concessa, donec consumptus est omnis panis ex civitate. [*Jerem. XXXVII.* 17,--21.]

d. Continuatâ obsidione, Jeremias iterùm à Sedekia per legatos consultus, simile reddit responsum: & Regem & cives in manum Nebuchadnetaris tradendos; eos qui in civitate mansuri sunt, gladio, aut fame, aut peste morituros, eos autem qui ad Chaldæos egressuri sunt, vitâ suâ loco spolii potituros. [*Jerem.* XXI.]

Ob hoc responsum Jeremias à Principibus in foveam Malchiæ, quæ erat in atrio carceris, conjicitur. Unde operâ Ebed-melechi Eunuchi eductus, à Rege denuò consulitur: & repetito judicio contra Judæam, in atrio carceris usque ad Urbem captam servatur. [*Jer.* XXXVIII.] ubi Ebed-melecho, Dei nomine, liberationem ab omnibus periculis pronunciat. [*Jer.* XXXIX. 15,- 18.]

3416 *e.* Anno deportati Jechoniæ 11, mensis *primi*, ut videtur, (non, ut Tremellio & Prado placuit, *quinti*: is enim in annum 12 incidit) die *primo*, Deus per Ezekielem Tyro, de miserando jamjam à Nebuchadnezare capiendæ Hierosolymæ statu exsultanti, ab eodem Nebuchadnesare excidium venturum pronunciat, tam admirabile, ut omnes exteri aspicientes & recordantes præteritam illius gloriam subitúmque casum perhorrescant. Idémque finitimis Sidoniis eventurum Propheta vaticinatur, ad gloriam Dei & Ecclesiæ bonum: cujus promissione prophetia hæc terminatur. [*Ezek.* XXVI. 1. *ad finem capitis* XXVIII.] In quâ & illud notandum; tantam eo tempore apud exteros omnes sapientiæ Danielis fuisse famam, ut in proverbium abierit. Inde enim Deus Tyriorum Regi (Ithobalo) insolentiam animi exprobrans; *Ecce*, inquit, *sapientior es Daniele, quicquam occultum non abscondiatur tibi.* [*Ezek.* XXVIII. 3.] 4126 588

Eodem anno, mense 1, die 7, (*April.* 26. *feriâ* 3.) Deus Ezekieli revelat, se Regem Babyloniæ contra Pharaonem armaturum, & Ægyptios subversurum. [*Ezek.* XXX. 20,--26.]

Eodémque anno, mensis 3, die 1, (*Junii* 19. *feriâ* 1.) ostendit Deus, Ægyptium non magis posse judicium ipsius effugere, quàm Assyrius ante eum poterat. [*Ezek.* XXXI.]

d. Anno Sedekiæ undecimo, desinente, (*Jerem.* I. 3.) mense 4, die 9, (*Julii* 27. *feriâ* 4.) quum invaluisset fames Hierosolymis, perrupta est civitas, & à Chaldæis occupata. [II *Reg.* XXV. 2, 3, 4. *Jerem.* XXXIX. 2, 3. & LII. 5, 6, 7.]

Captâ Urbe, Sedekias rex & omnes bellatores noctu aufugerunt. Verùm Sedekiam assecutæ copiæ Chaldæorum in campestribus Jerichuntis, Riblam eum ad Nebuchadnesarem deduxerunt: ubi, occisis priùs ejus liberis in conspectu ipsius, occæcatus ac deinde numellis chalybeis vinctus in Babyloniam deportatus est. [II *Reg.* XXV. 4,--7. *Jerem.* XXXIX. 4,--7. & LII. 7,--11.] completis eo modo Prophetarum vaticiniis; quòd oculis suis oculos Regis Babyloniæ videret, [*Jerem.* XXXII. 4. & XXXIV. 3,] sed Babyloniam non videret, quamvis ibi morituus esset. [*Ezek.* XII. 13.]

Mense 5, die 7, (*August.* 24. *feriâ* 4.) Nebuzaradan præfectus satellitum, à Nebuchadnesare missus, Hierosolymam ingressus est: [II *Reg.* XXV. 8.] &, comparatis per biduum rebus, *decimo* die (*August.* 27. ipso Sabbati die; in quem fortassè mandati exsequutionem is consultò distulerat) Templum Dei, ac palatium Regis, cum reliquis ædificiis Hierosolymorum, concremavit. [*Jerem.* LII. 13. *cum* XXXIX. 8.] Die 7 ignem iis subjectum fuisse, die autem 10 eadem deflagrasse, Lidyatus noster existimat. In cujus calamitatis memoriam, mensis quinti Jejunium est institutum: [*Zachar. VII.* 3, 5. *VIII.* 19.] quod & ad hunc usque diem à Judæis retinetur; sed 9, non 10 die mensis 5 (*Ab*) observatum. Destructum verò est Templum, anno Nebuchadnesaris 19 (*Jerem.* LII. 12. II *Reg. XXV.* 8.) desinente: Olympiadis *CLVIII.* anno 1. incunte, Nabonasari 160 currente; postquàm à Salomone condi cœptum est, annis 424. mensib. 3. & diebus 8.

Eodem mense 5. [*Jerem.* I. 3.] omnibus muris Hierosolymorum circumquaque dejectis, eos qui relicti fuerant in civitate, & eos qui desciverant ad regem Babyloniæ, & reliquum vulgi, unà cum thesauris Regis atque Principum, & instrumentis domûs Dei, deportavit Nebuzaradan in Babyloniam. [*Jerem.* XXXIX. 8, 9. LII. 14,--23. II *Reg.* XXV. 10,--17. II *Chron.* XXXVI. 18, 19, 20.] Sic migravit Juda è terra sua: [*Jerem.* LII. 27. II *Reg. XXV.* 21.] ab initio regni Davidis anno 468, à decem tribuum distractione 388, ab Israelitici regni excidio 134.

ÆTAS MUNDI VI.

DE populo tenuiſſimos, quibus nihil erat quicquam, reliquit Nebuzaradan in terrâ Judæ; ut eſſent vinitores & agricolæ: quibus Rex Babyloniæ Gedaliam Ahikami filium, ejuſdem gentis præpoſuit. (*Jerem.* XXXIX. 10. XL. 5, 7. LII. 16. II *Reg.* XXV. 11, 22, 23.) ſed abſque ullo inſigni regio, aut imperii nomine; quia præeſſe paucis & calamitoſis, nulla dignitas erat: inquit, in fine lib. 1. ſacræ ſuæ Hiſtoriæ, *Severus Sulpicius.*

Seraja primarius & Sephania ſecundanus ſacerdos, ac tres cuſtodes liminis, primoréſque alii à Nebuzaradane Riblam ad Nebuchadneſarem adducti, occiſi ibi ſunt. [*Jerem.* LII. 24,--27. II *Reg.* XXV. 18,--21.] Serajæ verò filius, & poſt eum ſummus Sacerdos, Jehoſadakus captivus eſt abductus. [I *Chron.* VI. 15.]

Jeremias vinctus catenis cum deportandâ multitudine Ramam uſque perductus, ibi à Nebuzaradane liberatur: optione ei datâ, ut vel in Babyloniam honorificè tractandus cum eo proficiſceretur, vel cum reliquiis populi in deſertâ patriâ remaneret. Quam poſteriorem conditionem ille eligens, ad Gedaliam præfectum, qui Miſpæ Benjaminitarum ſedem ſuam fixerat, cum muneribus miſſus eſt. (*Jerem.* XXXIX. 11,--14. XL. 1,--6.]

Duces & milites (qui cum Sedekiâ Hieroſolymis noctu aufugerant; [II *Reg.* XXV. 4. *Jerem.* LII. 7.] in agris paſſim palantes, omnéſque Judæi qui ad Moabitas, Ammonitas, & gentes finitimas ſe receperant, ad Gedaliam in patriam ſuam ſunt reverſi: ubi vini & olei & æſtivorum fructuum copioſum provenrum collegerunt. [*Jerem.* XL. 7,--12. II *Reg.* XXV. 23, 24.]

Iſmaël Nethaniæ filius, Judæus è ſemine regio, à Baaliſo Ammonitarum rege ad occidendum Gedaliam ſubmiſſus, cum 10 viris primariis, Miſpæ familiariter ab eo ſunt exceptí; proditionis hujus detectoribus, malo ſuo, nullam fidem adhibente. [*Jerem.* XL. 13,--16.]

3417 *a.* Menſe ſeptimo Iſmaël, cum 10 ſuis ſociis, Gedaliam, & Chaldæos, & viros militares Miſpæ repertos, nefariè trucidavit. [*Jerem.* XLI. 1, 2, 3. II *Reg.* XXV. 25.] In cujus cædis memoriam annuum Judæi obſervant jejunium menſe hujus 7 (Tiſri) die 3.

Altero poſt clàm occiſum Gedaliam die, 80 ex illis, qui lugubri habitu Shecemo, Shilunte & Samariâ munera & ſuffitum ad domum Dei in ruinis ſuis jam jacentem ferebant, Miſpam per dolum ductos in urbis medio interemit Iſmaël; eorúmque cadavera in Aſæ regis puteum conjecit. [*Jerem.* XLI. 4,--9.]

Iſmaëli regis filias & reliquum populum Miſpæ relictum in captivitatem ad Ammonitas abducenti, ad aquas Gibeonis cum exercitu occurrens Johanan filius Kareæ, captivos omnes liberavit: Iſmaële, non ampliùs quàm octo comitantibus, ad Ammonitas confugiente. [*Jerem.* XLI. 10,--15.]

Johanan, & omnes copiarum præfecti, totúſque populus juxta Bethlehemum conſidentes, Chaldæorum metu fugam in Ægyptum meditantur. [*Jerem.* XLI. 16, 17, 18.] Sed priùs Jeremiam frequentes adeunt, ſciſcitantes divinum reſponſum: quod ille poſt decem dies retulit; verbis Dei univerſos hortatus, in ſolo patrio manerent. Si id feciſſent, Dei præſidio tuendos nullúmque à Babyloniis periculum fore: ſin Ægyptum peterent, omnes ibi ferro ac fame diverſoque mortis genere perituros. Sed plebs aſſueto malo inſolens parendi ſalubribus conſiliis, & divino imperio, profecta eſt in Ægyptum: ipſo etiam Jeremiâ & Baruco filio Neriæ concomitante. Quibus Tahpanheſum uſque pervenientibus, typo propoſito, Jeremias excidium Ægypto à Nebuchadneſare (quem fugerant) inferendum prænunciat. [*Jer.* XLII. & XLIII. *cum Severo Sulpic. hiſtor. ſacr. lib.* 2.]

b. Anno deportationis Jechoniæ 12, menſis 10 die 5 (*Januar.* 25. feriâ 4) nuncio ad Ezekielem perlato de percuſſis Hieroſolymis; extremam deſolationem ultimis Iſraëlitarum reliquiis (poſt profectionem illam Ægyptiacam) in vaſtitatibus patriæ commorantibus eventuram Propheta prædicit. [*Ezek.* XXXIII. 21,--29.] 4127 587

Anno eodem 12, menſe item 12, die 1 (*Mart.* 22. *feriâ* 4.) contra Pharaonem, & de graviſſimâ plagâ per Nebuchadneſarem Ægyptiis infligendâ, prophetat Ezekiel. (*Ezek.* XXXII. 1,--16.)

Die menſis 15, De Pharaone & univerſâ ejus multitudine ad inferos, inter gentes omnes incircumciſas, deducendâ prophetat idem. [*Ezek.* XXXII. 17,--32.]

De clade Iſraëlitis Migdoli, (non procul à mari rubro; [*Exod.* XIV. 2.] Tahpanheſi, (ſive Daphnis Peluſiis) Nophi, (ſive Memphide) & in Pathroſi provinciâ apud Ægyptios habitantibus ſuperventurâ vaticinatur Jeremias: ipſius Ægypti regis Pharaonis Hophræ (ſive Apriæ) caſu pro ſigno dato. [*Jerem.* XLIV. 1,--30.]

Obadias propheta contra Idumæos, qui Judæorum calamitati, everſis Hieroſolymis, inſolentiſſimè inſultaverant, vaticinatur: quod & Jeremias, [*c.* XLIX. 7] Ezechiel, [*c.* XXV. 12] & Pſalm. LXXIX. & CXXXVII. ſcriptores eodem ferè tempore fecerunt.

3418 Cyrus, quum per annos 12 aut paulò ampliùs in Perſiâ cum patre vixiſſet, cum matre Mandane ab avo Aſtyage accerſitus, in Mediam venit. [*Xenoph. Inſtitut. Cyri, lib.* 1.] 4128 586

3419 *b.* Tyrus, Ithobalo ibi regnante, per annos 13 à Nebuchadneſare eſt obſeſſa: quemadmodum, ex Philoſtrato & aliis rerum Phœniciarum ſcriptoribus, refert Joſephus. [*Antiquit. lib.* 10. *cap.* 11. *& lib.* 1. *contra Apion.*] intra quod temporis ſpatium finitimi quoque Sidoniorum, Moabitarum, Ammonitarum, & Edomæorum populi à Babylonio videntur eſſe ſubacti; juxta prophetias, [*Jerem.* XXVII. XLVIII. XLIX. & *Ezek.* XXV.] 4129 585

a. Nabu-

ſtruens, triplicique muro lateritio & hunc & illam circumdans: addito quoque, in gratiam Medicæ ſuæ conjugis (Amyitis filiæ Aſtyagis; de quâ ad ann. Mundi 3404) penſili illo Horto celebratiſſimo; de quo Beroſus. Κατασκευάσαι τὸν καλούμενον κρεμαστὸν παράδεισον, διὰ τὸ τὴν γυναῖκα αὐτῷ ὑποθυμῖαν ἐρήμου ὄντα ὄρεσι, ὡς τρεφομένην ἐν τοῖς τῆς Μηδίας τόποις; & Q. Curtius: *Syria Regem Babylone regnantem hoc opus eſſe molitum memoria proditum eſt, amore conjugis victum; quæ deſiderio nemorum ſilvarumque in campeſtribus locis, virum compulit Naturæ genium amœnitate hujus operis imitari.* Sed de hiſce magnificentiſſimis ſtructuris, Beroſi & Abydeni fragmenta conſulenda ſunt: quorum prior Græcos quoque, miranda iſta Nebuchadneſaris opera Semiramidi tribuentes, coarguit, (Joſepho, lib. 1. contra Apionem, referente;) poſterior mœnia illa, quæ ad Macedonum imperium duraverunt, portis æneis inſtructa, (& inter Orbis miracula connumerata) Nebuchadneſaris opus fuiſſe aſſerit. (ut apud Euſebium, lib. 9. Præparat. Evangelic. capite ultimo, legitur.) Clitharchus verò, & qui cum Alexandro in Aſiam trajecerunt, mœnium ambitum CCCLXV. ſtadiorum, juxta dierum anni numerum, fuiſſe ſcripſerunt. (*Diodor. Sic. lib.* 1.) ſingulorumque ſtadiorum ſtructuram ſingulis diebus perfectam fuiſſe, memoriæ proditum eſt. (*Q. Curt. lib.* 5. *cap.* 4.) quanquàm *quindecim* dierum ſpatio tantum opus confectum fuiſſe, Beroſus & Abydenus tradiderint.

3435 Exactis à viſo ſomnio menſibus 12. Nebuchadneſar, ſtructurarum ſuarum magnificentiam jactitans, mente alienatus & à ſuis depulſus, per ſeptennium ferinam cum beſtiis vitam egit. [*Daniel.* IV. 32, 33.] — 4145 — 569

Apries, qui & Pharao Hophra, conductis auxiliariorum ex Ionibus & Caribus triginta millibus, ad urbem Memphim cum Amaſi congreſſus eſt. Sed prælio fugatus & captus, aſſervatúſque in urbe Saitanâ, demùm ſtrangulatus eſt; juxta prophetiam Jeremiæ XLIV. 30. (*Herodot. lib.* 2. *cap.* 163. & 169. *Diodor. Sicul. lib.* 1.)

Poſt ejus mortem 44 annos regnavit Amaſis; ut in libro III. cap. 10. refert Herodotus: ſed (quod Sacerdotes Ægyptii illum celârunt) Babylonio vectigalis.

3442 *a.* Jubilæus XVIII. — 4151 — 563

Nebuchadneſar poſt 7 annos, agnitâ demùm Dei potentiâ, ſanitati & regno ſuo reſtitutus, beneficium erga ſe & gloriam Dei apud omnes gentes, edito programmate, promulgat. (*Dan.* 4.)

b. Idem, de clade Babyloniis à Cyro inferendâ, vaticinatus, ut ex Chaldæorum relatione narrat Abydenus, (apud Euſebium, libro 9. Præparat. Evangelic. cap. ult.) ſtatim obiit: poſtquàm annis 43. ſolus, & ad viceſimum circiter menſem ſimul cum patre regnaviſſet. — 4152 — 562

Succeſſit illi Evilmerodachus filius, anno à deportatione Jehojacinis, ſive Jechoniæ, regis Judæ 37°, circa menſis 12 diem 25 (*April.* 15. *fer.* 3.) quo de eodem Jechoniâ è carcere liberando mandatum dedit. (*Jerem.* LII. 31.) Unde, poſt biduum, ejuſdem videlicèt menſis die 27 (*Aprilis* 17) mutatis veſtimentis carceris ſui, cæteris Principibus in aulâ Babylonicâ degentibus prælatus, & in amicis Imperatoris habitus, coram illo jugiter eſitabat, omnibus diebus vitæ ſuæ. (II. *Reg. XXV.* 27, 28, 29.)

In Lydiâ Crœſus, mortuo patre Halyatte, regnavit annis 14. (*Herodot. lib.* 1. *cap.* 86.)

Poſt regem Baalem, Tyro à Babylonio præfecti ſunt Judices: quorum primus, Ecnibalus Baslachi filius (עבנו-בעל בן מגלת Scaligero) menſibus 3. deinde Chelbes Abdæi filius (כן אבדי חלבס) 10. præfuit menſibus: ut, ex Phœnicum Annalibus, in primo contra Apionem libro, prodit Joſephus.

3443 Abbarus (אב-בר) ſummus Pontifex Tyrios menſibus 3 judicavit; atque poſt eum Mytgonus & Gereſtratus Abdelini FF. (ומגד-עשתרת בני עבר-אלים מגת-גאון) annis 6. (*Ibid.*) — 4153 — 561

Ad Crœſum tum cæteri omnes è Græcia ſophiſtæ Sardes confluxerunt, tum Athenienſium legislator Solon; qui celebre illud de vitæ hujus incertitudine & hominis felicitate cum eo colloquium habuit. (*Herodot. lib.* 1. *à cap.* 28. *ad* 33.) Fertur ad Crœſum epiſtolium Solonis (in fine Vitæ illius, apud Diogenem Laërtium) in quo accerſitum ab illo ſe ſignificat, Athenis jam rerum potito Piſiſtrato.

Æſopus Phryx, nominatiſſimus ille fabularum conditor, quem eodem tempore Sardes accitum Crœſus in honore habebat, Solonis illiberaliter ab illo propter παῤῥησίαν dimiſſi vicem dolens, & cum Regibus agendum monens ὡς ἥκιστα ἢ ὡς ἥδιστα, *aut nequaquàm aut quàm jucundiſſimè*; ὡς ἥκιστα ἢ ὡς ἄριστα, *aut nequaquàm aut quàm optimè* cum eis agendum, à Solone reſponſum accepit. (*Plutarch. in Solone.*)

Æſopus Sardibus Delphos profectus, injuſtè ibi damnatus è rupe Phœdriade præcipitatur, circa Olympiadem LIV, ut apud Suidam legitur: ſub finem videlicèt Olympicæ illius Tetraëteridis; ſi ſuperiora rectè conſtituta ſunt tempora. Cujus cædis pœnas, ab oraculo Delphico ſæpiùs indictas Iadmon poſteà ſumpſit; Iadmonis illius Samii ex filio nepos, cui Æſopus, unà cum Rhodope Thraciâ meretrice illâ famoſiſſimâ, priùs ſervierat. (*Herodot. lib.* 2. *cap.* 134.)

Solon à Crœſo in Ciliciam profectus, urbem condidit, atque ex ſuo nomine Soloe appellavit: in quâ Athenienſium aliquot ſtatuit, qui tractu temporis, quum patriam linguam corrupiſſent, σολοικίζειν dicti ſunt. Hæc, in Solonis Vita, Diogenes Laërtius: quæ tamen ad *Solios* Cypri, non ad *Solenſes* Ciliciæ ſpectare, ex ipſius Solonis ad Philocyprum regem elegis apparet, à Plutarcho in ejuſdem Vitâ recitatis; ubi & ille docet, Cyprium hunc regulum, Solonis ope & conſilio hic uſum, exiguum oppidum *Æpeam* priùs dictum, in ſubjectum campum habitationi longè commodiorem tranſtuliſſe, & in Solonis honorem *Solos* denominaſſe.

Poſt abitum Solonis Crœſus, qui ſeipſum omnium hominum beatiſſimum arbitratus fuerat, quæ de rerum humanarum incertitudine moleſtè atque iracundè ab illo audierat, nimis vera fuiſſe, propriâ edoctus experientiâ, didicit. Statim enim ei quieſcenti ſomnium eſt oblatum,

Atym

cædem ultus Cyrus, ut ex utraque parte deinceps cum agricolis pax esset, cum armatis bellum, pactum cum Rege init. Deinde Babylonem prætervectus, & tribus hostium castellis receptis, ad Assyriorum Medorúmque confinia, unde initium expeditionis fecerat, exercitum reduxit. Quò accersitus ab eo avunculus Cyaxares, in tabernaculo regis Assyrii (Neriglissori occisi) honorificè excipitur: &, hyeme jam adventante, de rebus ad continuandum bellum comparandis communi deliberatur consilio. (*Id. lib. 5. & 6. initio.*)

3449 *b.* Laborosoarchodum, Nebuchadnesaris ex filiâ nepotem, ab amicis, eo quòd morum ipsum improbitas nimis sese exereret, interemptum excepit ejusdem Nebuchadnesaris ex filio Evilmerodacho nepos; Berosо *Nabonidus* (נבו-נים) Herodoto *Labynitus* (לבו-נדו) Abydeno *Nabannidochus*; Danieli Prophetæ *Belshasar* sive Baltasar dictus: cui 17 imperii annos tribuit in libro 3 Chaldaicæ historiæ Berosus, & in Regum Canone Ptolemæus. 4159 555

Hujus anno 1, de quatuor bestiis totidem regna significantibus, & Deo imperium omne filio hominis tradente, Danieli somnium est oblatum. (*Dan.* VII. 1.)

Mortuo Tyri regulo Balatoro, Babylone accitus Merbalus (מרבל-בן) regnavit annos 4. (*Phœnic. Annal.*)

3451 Belshasaris anno tertio, Arietis & Hirci visum, eladem imperio Persico ab Alexandro & populo Dei ab Antiocho inferendam præsignificans, Danieli, quum esset *Shushane* in Provinciâ *Elami* ad fluentum *Ulai*, est exhibitum. (*Dan.* VIII. 1, 2.) Circuit autem amnis *Eulæus* arcem *Susorum*, & *Susianam* ab *Elymaide* (id est, *Shushanchaos* ab *Elamitis*, ut Ezræ IV. 9. utriusque provinciæ incolæ distinguuntur) disterminat: quemadmodum in lib. 6. cap. 27. nos docet Plinius. Unde liquet, hoc tempore *Susianam*, non Medis aut Persis sed Babyloniis (sub quibus tùm vixit Daniel) subditam fuisse: ut suprà ad ann. Mundi 3405. est annotatum. 4161 553

Sub postremo verò hoc Babyloniorum rege, muros circa fluvium Babyloniæ civitatis (à Nabuchadnesare tantùm inchoatos) ex latere cocto & bitumine fuisse constructos, in libro 3 Chaldaicæ suæ historiæ narrat Berosus. (apud Josephum, lib. 1. contra Apion.) Hujus enim mater Nitocris, mulier solertissima, Medorum Babyloniæ jam imminentium potentiam & insidias verita, ut per anfractus fluvii remota fieret navigantibus, Euphratem qui rectus & celer erat depressis fossis flexuosum lentúmque effecit. Aggerem deinde mitæ magnitudinis ad utramque fluminis ripam excitavit; & supra urbem paludem ingentem effodit, in quam averso flumine siccatus est ejus alveus. Tum verò ripas intra urbem, ac descensus qui ex portulis ad flumen ferebant muris lateritiis munivit, juxta mœnium quæ urbem ambiebant rationem. Extruxit item circa mediam ferè urbem pontem lapideo opere: atque his omnibus demùm perfectis, Euphratem ex palude in pristinum alveum revocavit. (*Herodot. lib. 1. cap.* 185, 186, 188.) Pontis hujus, qui domos regias in utràque fluminis ripâ positas junxit, mirandam fabricam describens Philostratus, (*in Vitâ Apollonii, lib. 1. cap.* 18.) à reginâ ex *Medorum* gente natâ extructum illum fuisse asserit. Unde, ut Nebuchadnesarem *Amytim*, ita & filium ejus Evilmerodachum *Nitocridem*, Medici generis uxorem habuisse colligimus.

3453 Merbalo mortuo, Tyriis à Babylonio præfectus est Hiromus (חירם) frater ejus: qui 20 regnavit annis. (*Phœnic. Annal.*) 4163 551

3455 Darius Hystaspis filius natus est: paulò ante mortem Cyri annum ferè 20 ætatis agens; testante *Herodoto, lib. 1. cap.* 209. 4165 549

3456 *c.* Crœsus, Babylonii & confœderatorum exercitûs Imperator delectus, Halym fluvium qui Medorum & Lydorum dictionem disterminabat, Thaletis Milesii industriâ, sine ponte trajiciens, in Cappadociam pervenit: ibique urbem Pteriam expugnavit, cunctásque circà urbes cepit, Syros nihil commeritos exterminans. Cappadoces enim à Græcis Syros nominatos, confirmat Herodotus. (*lib. 1. cap.* 72.) Cyrus, caduceatoribus priùs ad Ionas tentandos ut ad se à Crœso deficerent frustrà missis, æquo marte cum Crœsi copiis conflixit. Postero die Crœsus, quum Cyrus ipsum supersederet invadere, Sardes regressus est: ubi per hyemem quiescere decreverat, & initio statim veris tendere adversùs Persas. Auxiliarios igitur qui aderant dimisit, & ad absentes socios (inter quos erant & Lacedæmonii) caduceatores ablegavit: utrisque edicens, ut ad quintum mensem Sardibus convenirent. Ita dissipato Crœsi exercitu, subitò supervenit Cyrus cum suis. Quorum inopinato adventu territus Crœsus, Lydos tamen educit in prælium, equitatu maximè confisus. Ejus ut vim Cyrus eluderet, camelos equis ejus objecit: quorum odorem cùm equi ferre non possent, aversi equites abducebant à prælio. At Lydi ex equis desiliunt, & pedites cum Persis confligunt; multísque aliquandiu utrinque cadentibus, tandem vertuntur in fugam: quos insecuti Persæ Sardes, post 14 dierum obsidionem, expugnarunt. Crœsus incendio damnatus, Solonis nomine ter inclamato, (cujus de rerum humanarum inconstantiâ sermonem priùs contempserat) à Cyro liberatus est, & à consiliis deinceps habitus. Cyrus Abradatæ Susorum regis, qui à Babylonio ad ipsum deficiens in pugnâ interemptus est, & Pantheæ quæ super mariti cadaver se jugulavit, funus curat, & ingenti apposito monumento decorat. *Herodot. lib. 1. à cap. 75. ad 90. cum Xenoph. Institut. lib. 7. Diodori Excerptis ab Hen. Valesio edit. pag.* 241. *Plutarch. in Solone, Polyan. Stratagem. lib. 7. in Cyro & Crœso, & Solino in Polyhistor. cap. 1. ubi*, Olympiade octavâ & quinquagesimâ victorem Cyrum intrasse Sardes, scribit; anno nimirùm illius primo ut habet etiam Eusebius in Chronico. 4166 548

Crœsus, vinculis suis Delphos missis, per oracula se delusum frustrà conqueritur. (*Herodot. lib. 1. cap.* 90. 91.)

Ionas & Æolas, volentes fidem conditionibus stare quibus Crœso fuerant subjecti, Cyrus repulit: solis Milesiis hoc concesso, qui sibi metuentes priùs cum eo fœdus pepigerant. (*Id. ibid. cap.* 142; 141, 169.) Reliqui, mœnibus suis communitis, Pythermonem Phocensem cum aliis

est : qui simul-atque in Ioniam venit, urbes, ductis circa mœnia aggeribus, expugnavit; sicque Phocæa primâ Ionum civitate potitus est. (*Herodot. lib.* 1. *cap.* 162.)

Phocæenses urbe sibi à Persis relictâ, cum conjugibus & liberis in Chium trajecerunt: unde Phocæam iterùm divertentes, præsidiis Persarum quæ Harpagus sibi reliquerat trucidatis, ex Oenusis insulis in Cyrnum sive Corsicam, ubi ante annos 20. civitatem Alaliam condiderant, navigârunt. Hic per quinquennium commorati, cùm omnem viciniam armis infestarent, Tyrrheni & Carthaginienses 60. navibus instructi contra totidem Phocæensium depugnarunt. Ibi Phocæenses cruentâ potiti victoriâ, 40 navibus amissis, Rhegium demigrarunt, & civitatem Hyelam sive Veliam in agro Oenotriæ condiderunt. (*Id ibid. cap.* 164,-167.) Phocæenses, qui Massiliam condiderunt, mari Carthaginienses deviciſſe, in libro primo Historiæ suæ confirmat Thucidides. Partem enim eorum Veliam, partem Massiliam condidisse, Romæ regnante Servio Tullio, post annum amplius sexcentesimum quàm Æneas in Italiam venit; Hyginus testatur, ab A. Gellio citatus, lib. 10. Noct. Attic. cap. 6. Ejusdémque Massiliensis coloniæ meminit Isocrates in Archidamo. *Vid. suprà, ann. Mund.* 3404.

Similiter & Teii, simul-atque aggerum beneficio eos cepisset Harpagus, omnes conscensu navibus trajecerunt in Thraciam: ibidémque urbem condiderunt Abderam, cujus fundamenta priùs Timesius Clazomenius jecerat. (ut suprà ad ann. Mund. 3349. est notatum.) Reliqui verò Iones omnes, præter Milesios qui jam Cyro fœdere astricti fuerant, superati tandem accesserunt Harpago: & in patriâ remanentes, ea quæ imperabantur subibant. (*Herodot. lib.* 1. *cap.* 168, 169.) Iisdem tamen, etiamsi afflictis, nihilominùs sese ad Panionium recipientibus Bias Prienæus (inter septem Sapientes præcipuus) consuluisse dicitur, sed frustrà; ut communi classe solventes, Sardiniam peterent, & ibi unam civitatem omnium Ionum constituerent. Hoc enim pacto eos servitute liberatos feliciter esse victuros. (*Ibid. cap.* 170.) * De Xanthiis verò Lyciæ, Harpago dedere se recusantibus; vid. *Appian.* lib. 4. bell. civil. pag. 635. C. cum *Plutarcho*, in *M. Bruto* (pag. 999. init. .)

3464 *c.* Cyrus, quum continentem universam subegisset, Assyriis bellum intulit; adversùs Labynitum (sive Nabonidum) eorum regem ducens exercitum. (*Herodot. lib.* 1. *cap.* 178. & 188.) rumore eâ de re ad Babylonios pervenisse, altero ante obsessam Urbem anno. (*Jerem.* L I. 46.) Cyrus enim Babylonem jam tendens ubi venit ad Gyndem amnem, qui influit in Tigrim, navigiis destitutus, trajicere eum non poterat. Interim equorum candidorum unus, qui sacri illis erant, fluvium ingressus, vorticibus ejus absorptus est. Quod ægerrimè ferens Cyrus, expeditione in Babylonem intermissâ, fluvium in 360. alveos diduxit: ut vel à mulieribus (quod comminatus fuerat) transiri posset, ne genua quidem tingentibus. Atque in eo opere perficiendo, tota æstas est absumpta. (*Herodot. lib.* 1. *cap.* 189, 190. & 202. *cum lib.* 5. *cap.* 52.) 4174 540

3465 *b.* Sequente vere Cyrus, conjunctis Medorum & Persarum gentiúmque fœderatarum copiis, Babylonem petrexit: ubi prælio inter duos dominatores (Cyrum & Belshazarem sive Nabonidum) commisso, Chaldæi prælio fusi ad Urbem confugerunt, & obsidionem passi sunt. (*Herodot. lib.* 1. *cap.* 190. *cum Jerem.* L I. 27, 28, 30.) quam illi tamen contempserunt: tum quòd eis commeatus esset copiosior quàm in annos 20, tum quòd de Cyri exercitu plurimos animis erga se magis esse benevolis arbitrarentur quàm erga Persas. (*Herodot. ibid. Xenoph. Institut. lib.* 7.) 4175 539

Cyrus à suis fossam latissimam profundissimamque circa Urbis murum undique agendam curavit, terrâ versùs seipsos adgestâ; & multas turres exstruendas, ut quamplurima essent excubiarum loca: divisoque in partes duodecim exercitu, ut pars quælibet unum anni mensem in excubiis esset, mandavit. (*Xenoph. ibid.*)

3466 *b.* Cyrus quum jam longo tempore nihil admodum res ipsius proficerent, à flumine ad ingentem illam palúdem, quam (latitudine quoquo-versùs 320. vel 420. stadiorum) regis hujus Babylonii mater Nitocris nuper defoderat, fossam duxit: deinde & hujus & alterius circa Urbis murum ab eo ductæ fossæ ostia aperiens, aquâ fluminis eò derivatâ, pristinum ejus alveum (duorum stadiorum latitudine per urbem tendentem) hominibus pervium reddidit. (*Herodot. lib.* 1. *cap.* 190, 191. *Xenoph. Instit. lib.* 7. *cum Jerem.* L. 38. & LI. 32, 36.) 4176 538

Per fluvium jam vadosum Cyrus cum exercitu transiens, obseratis omnibus quæ ad flumen ferebant portulis conscensisque sepris, Urbem invasit, quum die festo agitarentur convivia. (*Id ibid. cum Jerem.* L I. 39, 57.) Tantáque urbis erat magnitudo, ut (quemadmodum narrabant accolæ) quum capti jam essent qui extremas urbis partes incolebant, ii qui mediam habitabant urbem id non animadverterent. (*Herodot. lib.* 1. *cap.* 191.) Quò spectant & illa Prophetæ, (*Jerem.* L I. 31.) *Cursor obviam curſori curret, & nuncius obviam nuncio; ad indicandum Regi Babyloniæ, captam esse civitatem ejus ab extremitate.*

Eo tempore Belshasar (qui & Nabonidus & Labynitus) epulo magnificentissimo procerer exceptarus, vasa domûs Dei, quæ Nebuchadnesar ipsius pater (sive avus: fuisse enim filium filii ejus, ex *Jerem.* XXVII. 7. colligitur) Hierosolymis exportaverat, ad idolorum suorum gloriam verique Dei contumeliam, producit. Deus, immissâ manu, de annorum imperio Babylonico præfinitorum numeratione ejusdémque appensi & justo longè levioris inventi ad Medos ac Persas translatione, impendens judicium in tectorio parietis ante oculos omnium describit. Chaldæis scriptionem legere nescientibus, Reginæ monitu accersitus Daniel eam legit & interpretatur: qui propositum à rege præmium accipiens, tertius in regno futurus proclamatur. (*Dan.* V.) Cùm autem uxores Belshasaris convivio adfuisse, (*vers.* 2. & 3.) Regina verò postea superveniſſe (*vers.* 10.) dicatur; Regina mater hæc fuisse intelligitur, illa videlicèt Nitocris; quam postremi hujus Assyriorum sive Chaldæorum regis matrem fuisse, ex Herodoto jam audivimus.

Eâdem

Quæ ſi ſic ſe habent, ut dicimus, ſequitur, ut ſi quis ſe ipſum
occidat, ſeu ſe ipſum occidere conetur, ut ſe ipſum liberet
ab hac miſeria, ſeu ut fugiat peccatum futurum, ſeu ut
non offendat Deum, ſeu ut non offendat proximum, ſeu
ut non patiatur ſe offendi, ſeu ut non patiatur ſe vinci,
ſeu ut non patiatur ſe capi, ſeu ut non patiatur ſe ſpo-
liari, ſeu ut non patiatur ſe occidi, ſeu ut non patiatur
ſe damnari, ſeu ut non patiatur ſe damnum pati, ſeu ut
non patiatur ſe dedecus pati, ſeu ut non patiatur ſe
dolorem pati, ſeu ut non patiatur ſe mœrorem pati, ſeu
ut non patiatur ſe timorem pati, ſeu ut non patiatur ſe
ignominiam pati, ſeu ut non patiatur ſe infamiam pati,
ſeu ut non patiatur ſe ſervitutem pati, ſeu ut non pa-
tiatur ſe exilium pati, ſeu ut non patiatur ſe carcerem
pati, ſeu ut non patiatur ſe mortem pati, ſeu ut non
patiatur ſe vulnus pati, ſeu ut non patiatur ſe mutilari,
ſeu ut non patiatur ſe cruciari, ſeu ut non patiatur ſe
torqueri, ſeu ut non patiatur ſe ſupplicium pati, ſeu ut
non patiatur ſe mortem pati, ſeu ut non patiatur ſe
mortem pati, ſeu ut non patiatur ſe mortem pati, ſeu
ut

quæ in utroque pariter catalogo *universa congregationis* fuisse dicitur. [*Ezr.* II. 64. *Nehem.* VII. 66.] Eos verò qui ad complendam illam summam deliderantur, quærendos esse *in iis qui ascenderunt de reliquis tribubus*, in Chronici sui majoris cap. 29. Hebræi significant. Superfuerunt enim usque ad extremum Reipublicæ Judaicæ excidium, cæterarum etiam decem tribuum reliquiæ; [*Act.* XXVI. 7.] non solùm in *διασπορᾷ*, [*Jacob.* I. 1.] & Hierosolymis [*I Chron. IX.* 3. *Luc. II.* 36.] & reliquis civitatibus Judæ, [*II Chron. XI.* 16. *cum* XXXI. 6.] sed in propriis etiam sedibus. Neque enim integras regni Israelitici tribus Salmanasar abduxerat [ut ad annum Mund. 3327. ex Josiæ historiâ ostendimus:] sed aliquantam earum partem in terrâ suâ reliquit, à Nebuchadnesare posteà simul cum Judæis, Benjaminitis & Levitis in Babyloniam deportatam, & à Cyro inde dimissam. Indéque captivitate solutâ, ut primo anno Cyri *omnes Israëlitæ* habitavisse dicuntur in civitatibus suis: [*Ezr.* II. 70.] ita & sexto Darii iidem Templi encænia celebravisse memorantur, oblatis *pro peccato totius Israelis hircis duodecim, juxta numerum tribuum Israelis.* [*Ezr.* VI. 16, 17.] & Christo Evangelium in Galilæâ prædicante, [*Matth. IV.* 14.] impleta fuisse dicitur Esaiæ prophetia, de populo terræ *Zabulonis* & *Nephthali* vidente lucem magnam.

Primores paternarum familiarum Hierosolymam pervenientes, pro facultate suâ, ad Templi instaurationem obtulerunt auri drachmas 61000, argenti pondo 5000, & tunicas Sacerdotum 100. Habitaverúntque Sacerdotes ac Levitæ, similiterque omnes Israelitæ, in civitatibus suis. [*Ezr. II.* 68, 69, 70.]

3469 *a.* Mensis 7^i^ die 1°. [in Tubarum festo] Israelitæ ex civitatibus suis Hierosolymam unanimiter pervenientes, extructo Altari, sacrificia ordinaria unoquoque mane & vespere Deo obtulerunt: ejusdemque mensis die 15, festum Tabernaculorum celebrarunt. Materiam quoque & opifices ad Templum extruendum pararunt; secundùm facultatem à Cyro ipsis datam. [*Ezr.* III. 1,-7.]

c. Anno ab adventu eorum 1°, mense 2°. [sive Ijar] Leviras operi domûs Dei præfecerunt: & Templi secundi fundamenta, cum seniorum qui prius illud [ante annos 53] viderant planctu, & juniorum lætitiâ, posuerunt. [*Ezr.* III. 8,-13.] 4179 535

Hostes Judæorum Cuthæi, ab Esar-haddone in Samariam traducti, operam suam ad Templi structuram fraudulenter offerunt: sed repulsam ferentes, opus interturbant, & manus ædificantium debilitant. [*Ezr.* IV. 1,-4.]

3470 *a.* Primus annus Sabbaticus, post reditum à captivitate Babylonicâ, à Judæis actus est.

c. Samaritani per Cyri aulicos, largitione sibi conciliatos, cœptum à Judæis opus impediunt. [*Ezr.* IV. 5.] Unde Danieli trium septimanarum luctus obortus fuisse videtur: in quibus jejunium circa tertium mensis primi diem, anno imperii Cyri 3. cœptum, ipsis etiam festi Paschalis diebus continuatum est. [*Dan. X.* 1,-4.] Quo finito, die 24. mensis primi illa de regum Persicorum, Alexandri Magni & successorum ejus imperiis visio Danieli, ad Hiddekel sive Tigrim fluvium consistenti, est exhibita, quæ tribus ultimis prophetiæ capitibus continetur: quam & omnium postremam illum habuisse, paulò ante vitæ terminum, ex ejusdem epilogo colligitur. 4180 534

3473 Amasis à Cyro defecisse videtur, & captiva multitudo Ægyptiorum in terram suam rediisse, exactis 40. annis post eorum dispersionem sub Nebuchadnesare factam: vetere quidem regno, sed præ reliquis humili parúmque diuturno, postremis Amasis diebus eisdem restituto. [*Ezek.* XXIX. 11,-16. *Jerem.* XLVI. 26.] Cyrum enim Ægyptum sub imperio suo habuisse, tum in octavo Institutionis Cyri libro tum in totius operis Prologo, confirmat Xenophon: & à Cambyse ejus filio posteà fuisse subactam agnoscunt omnes. Unde tempore intermedio in libertatem se vindicavisse colligimus. 4183 531

Hujus defectionis occasione, forsasse etiam apud Tyrios, Hiromi (in quo ipsorum Judicum & Proregum catalogus apud Josephum terminatur) 20. annis jam completis, pro indigenis (cujusmodi apud eos, ut Amasim apud Ægyptios, hactenùs fuisse collocatos, vel ipsa Punica eorum nomina fidem fecerint) alienæ gentis Præsides sunt substituti.

3475 *b.* Cyrus septuagenarius vitâ functus est; postquàm Persici & Medici exercitûs Imperator declaratus est 30. annis, post captam Babylonem 9, post initam monarchiam 7. cum mense uno aut altero. De mortis genere, magna inter authores est dissensio. Herodotus, (*lib.* 1. *cap.* 214.) Justinus ex Trogo, (*lib.* 1. *cap.* 8.) & Valerius Maximus (*lib.* 9. *cap.* 10.) in prælio contra Massagetas vel Scythas occisum; cæsique caput amputatum à Tomyri reginâ, insatiabilem cruoris sitim illi exprobrante, in utrem humano sanguine repletum conjectum fuisse narrant. Diodorus Siculus (*lib.* 2.) eam Cyrum in acie captum cruci affixisse affirmat. Ctesias (*lib.* 11.) in prælio contra Derbicas (populum Hyrcanis vicinum) Cyrum jaculo ab Indo quodam sub coxâ in femore vulneratum, Derbicum regem Amoræum cum duobus filiis interfectum, & tertio à vulnere accepto die Cyrum mortem obiisse, scribit. Johannes Malela Antiochenus, ex commentitio quodam scripto Pythagoræ Samii, in pugnâ navali à Samiis interemptum esse Cyrum refert. Sed Xenophon [in *Institut. lib.* 8.] in Persidè inter suos placidâ morte defunctum fuisse memorat: quum, inter alia multa, filiis præcepisset ut cadaver suum nec in auro nec in argento nec ullâ in re aliâ sed in terrâ quamprimùm conderent; Persas tamen omnes ac socios ad monumentum ejus evocarent, atque illis exhibitis quæcumque in hominis fortunati funere solenne est exhiberi dimitterent. Conditorium verò illius Pasargadis in Persidè positum, rerum Alexandri Magni scriptores memoriæ commendarunt, Curtius, Plutarchus, Arrianus, & qui præsens Alexandri jussu illud inspexerat Aristobulus, à Strabone in libro 15°. Geographiæ producto; ubi ex eo & inscriptionem hanc monumenti refert. *O homo, Cyrus ego sum, qui Persis imperium constitui, & Rex Asiæ fui. Ne igitur monumentum mihi invidem.* Nam 4185 529

Græca

Græca illa, (ſed Perſicis, ſi credere libeat, literis exarata) quæ apud Geographum ex Oneſicrito ſubjicitur,

Εἰμὶ ἐγὼ παῖς Κῦρος βασιλεὺς βασιλεῦσι,

Cyrus ego, Rex olim Regum, conditus hic ſum;

ejuſdem eſt fidei, cujus commentum illud quod ex eodem reperit Lucianus (in libro de Longævis) alterum; Cyrum, quum deſideraret amicos, à Cambyſe filio ſublatos, centeſimum ætatis annum agentem, præ mœrore vitam finiviſſe.

Cyrus ſeniori filio Cambyſæ imperium; juniori verò Tanaoxaræ vel Tanyoxarcæ (quem Herodotus Smerdim, Juſtinus ex Trogo Mergim appellat) ut Creſiæ quidem placet, Bactriorum, Choramnæorum, Parthorum & Carmaniorum, ut verò Xenophonti (*lib.* 8. *Inſtitut.*) Medorum, Armeniorum, & Caduſiorum, ſatrapias reliquit.

In principio regni Ahaſueri (ſic enim Scriptura Cambyſem nominat) Samaritani, qui vivente Cyro cuniculis hactenùs egerant, accuſationem ſcriptis comprehenſam contra habitatores Judæ & Hieroſolymorum ad hunc deferre non ſunt veriti. [*Ezr.* IV. 6.] quàm immane inter patris & filii mores diſcrimen eſſet, non ignari. quippe quum Cyrus eſſet φρὸς τὸς ἀνθρωπίνους ἐυγνώμων καὶ φιλάνθρωπος, Cambyſes verò φύσει μανικὸς καὶ παρανοητικὸς τῶν λογισμῶν: ut à Diodoro Siculo rectè eſt obſervatum. [*In Excerptis ab Henr. Valeſio editis, pag.* 238. *&* 249. *cum Herodoto, lib.* 3. *cap.* 89.]

3477 *a.* Secundus annus Sabbaticus à reducibus Judæis actus eſt. 4186 528

3478 Cambapheus eunuchus, qui plurimùm apud Ægyptiorum regem poterat, patruelis ſui Izabatis eunuchi, qui non minùs apud Cambyſem authoritate valebat, interventu, pontes & alias Ægyptiorum res Perſæ prodidit: pactione interpoſitâ, ut ipſe Ægypti præfecturam conſequeretur. [*Cteſ. Perſicor. lib.* 12.] 4188 526

Inde exercitum ſibi Cambyſes, terreſtrem quidem tum ex aliis quibus imperabat, tum ex Græcis Ionibus Æolibúſque, navalem verò ex Phœnicibus præcipuè & Cypriis (qui ſeipſos Perſis dediderant) comparavit. Polycrates quoque Samiorum tyrannus quadraginta triremes, impoſitis in eas ſuſpectis ſibi civibus, auxilio miſit; rogans Cambyſem, ne eos domum remitteret. [*Herodot. lib.* 3. *cap.* 1. 19. *&* 44.]

Phanes genere Halicarnaſſeus, inter auxiliarios Ægypti non minimus, & rerum Ægypti ſatis gnarus, Amaſi infenſus, ad Cambyſem molientem adversùs Ægyptum expeditionem transfugit: eique cùm alias Amaſis res expoſuit, & quo pacto carentia aquis loca tranſmitteret ambigentem, ut miſſis ad regem Araborum nunciis rutum tranſitum obtineret, eum edocuit. [*Id. ibid. cap.* 4. *&* 7.] Eo enim invito, aditus illi in Ægyptum patere non poterat. [*Ibid. cap.* 88.]

3479 *b.* Arabs, fœdere cum nunciis inito, camelos omnes utribus aquâ completis oneratos egit ad loca humore carentia, ibique Cambyſis exercitum præſtolabatur. [*Id. ibid. cap.* 9.] 4189 525

Cambyſes cum exercitu in Ægyptum progreſſus, Amaſim non vivum nactus eſt, ſed defunctum, quum 44. annos regnaſſet. [*Id. ibid. cap.* 9. *&* 10.] Vitam illum cum morte commutaſſe, quando Cambyſes Ægyptum bello adortus eſt, Olympiadis LXIII. anno 1 (deſinente ſc.) in libro 1. Bibliothecæ refert Diodorus Siculus. Poſt eum filius Pſammenitus, Creſiæ Amyrtæus dictus, menſibus 6. regnavit. [*Herodot. lib.* 3. *cap.* 14.] Sub quo, apud Thebas Ægyptias pluit: quod in ſuperiori Ægypto magnum habitum eſt portentum. [*Ibid. cap.* 10.]

Perſæ, ubi ficcanea peragraverunt, ſubſedere vicini Ægyptiis. [*Ibid. cap.* 11.] Cambyſes verò Peluſium oppugnans, canes, oves, feles, ibides, & quotquot animalia Ægyptii deorum honore colunt, ante ſuum exercitum collocavit: quo territi obſeſſi Ægyptii, jaculari deſiterunt; metuentes ne ſactum aliquod animal læderent. Atque ita Cambyſes, Peluſio capto, aditum in Ægyptum ſibi fecit. [*Polyæn. Stratagem. lib.* 7.]

Ægyptiorum auxiliarii Græci & Cares, Phani, quòd externum exercitum in Ægyptum adduxiſſet, infenſi filios ab eo in Ægypto relictos in ejus conſpectu obtruncaverunt; epotóque eorum ſanguine, conflixerunt. [*Herodot. lib.* 3. *cap.* 11.]

Acri prælio commiſſo, plurimiſque utrinque cadentibus, in fugam vertuntur Ægyptii. [*Id. ibid.*]

Ad Ægyptios, qui nullo ordine ſervato Memphim confugerant, Cambyſes adverſo flumine navim Mitylenæam mittit cum caduceatore viro Perſâ, qui illos ad deditionem hortaretur. Illi frequentes urbe effuſi, navim corrumpunt, viroſque fruſtatim dilaniatos in oppidum afferunt. Deinde obſidionem aliquamdiu tolerant. [*Id. lib.* 3. *cap.* 13.]

Arceſilaus (Batti clandi & Pheretimæ filius) Cyrenen Cambyſi tradidit, & tributariam fecit. [*Id. lib.* 4. *cap.* 165.] Cyrenæi enim & Barcæi, & Libyes Ægypto contermini, vicinorum caſu territi, ſeſe citra pugnam dediderunt; tributúmque inter ſe partiti, dona miſerunt. Cambyſes munera quæ à Libybus venêre, perbenignè accepit; quæ à Cyrenæis, quòd exigua eſſent, aſpernatus; quingentas enim argenti minas miſerant: quas ſuâ manu prehenſas, diſperſit in milites. [*Id. lib.* 3. *cap.* 13. *&* 91.]

Decimo die quàm muros Memphis cepiſſet Cambyſes, regis Pſammeniti in ſuburbanâ cuſtodiâ cum aliis Ægyptiis ignominiæ gratiâ poſiti patientiam expertus eſt: in conſpectu ejus filiâ, cum aliis primæ nobilitatis virginibus, ſervili habitu, ad aquam in hydriâ comportandam miſſâ: & filio, unà cum duobus Ægyptiorum millibus, æqualis ætatis, vinctas fune cervices & frenata ora habentibus, ad mortem rapto. Luebant autem hi pœnas Mitylenæis, qui cum navi miſſi fuerant ad Memphim obtruncati: regiis judicibus ſtatuentibus, pro ſingulis ſuorum interemptis decem primariorum Ægyptiorum interficiendos. Atque inter hos primo loco ſublatus eſt

eit Pfammeniti filius: cui ſerò nimis Cambyſes parcendum voluerat. Ipſe verò pater apud Cambyſem vixit, nihil violentum paſſus: donec Ægyptios ad defectionem ſollicitaſſe convictus, epoto cruore taurino vitam finiit. [*Herodot. lib.* 3. *cap.* 14, 15.] quanquàm in Suſa illum relegatum affirmet Cteſias.

Memphi profectus Cambyſes, Sain abiit: ubi in ædes Amaſis ingreſſus, cadaver ejus è conditorio afferri, verberibuſque priùs atque omni contumeliâ affectum tandem cremari juſſit. [*Herodot. lib.* 3. *cap.* 16. *&* *Diodor. Sicul. in Excerptis Henr. Valeſii, pag.* 249.

Ita Ægypto potitus Cambyſes anno imperii ſui quinto per triennium in eâ regnavit. [*Jul. Afric. & Euſeb. Chronic. Grac. pag.* 17.] Ægyptiorum quinquaginta millibus in pugnâ cæſis, & ſex millibus Suſam translatis. [*Cteſ.*]

Pythagoram quoque ab ipſius militibus captum, Babylonem fuiſſe abductum, ibíque cum Magis converſatum, narrat in illius Vitâ Iamblichus. Addit alius Vitæ Pithagoræ ſcriptor, Malchus ſive Porphyrius; cum Babylone & cum aliis Chaldæis verſatum fuiſſe, & *Zabratum* etiam adiiſſe, ab cóque priſtinæ vitæ ſordibus fuiſſe expurgatum. Is *Nazaratus* ille Aſſyrius fuiſſe putatur, quem Alexander (Polyhiſtor, ni fallor) ἐν τῷ περὶ Πυθαγορικῶν συμβόλων, Pythagoræ fecit magiſtrum, aliique nonnulli *Ezechielem* fuiſſe perperàm ſunt opinati: ut in primo Stromatum libro Clemens Alexandrinus retulit. Cum Babylonienſibus tamen Judæis eum converſatum fuiſſe, illud argumento fuerit; quòd eorum dogmata complura in ſuam philoſophiam traduxerit: ut Hermippus ἐν τῷ πρώτῳ τῶν περὶ Πυθαγόρου βίβλων à Joſepho (lib. 1. contra Apionem) & ἐν τῷ πρώτῳ περὶ νομοθετῶν ab Origene (lib. 1. contra Celſum) citatus, indicat. Quod ipſum etiam Ariſtobulus Judæus, diſciplinæ Peripateticæ philoſophus, ἐν τῷ πρώτῳ τῶν πρὸς τὸν Φιλομήτορα (apud Clementem lib. 1. Stromat. & Euſebium lib. 13. Præparat. Evangelic.) confirmat; eâ, ut videtur, ratione etiam inductus, ut ante Perſarum imperium libros Moſaicos Græcè converſos fuiſſe crederet: quum ex conſuetudine, quam cum Hebræis habuit, eam ſapientiæ ſuæ partem adeptum fuiſſe Pythagoram, multò fuerit credibilius. Nam & cum illis quoque congreſſum fuiſſe Pythagoram, in illius Vitâ (ex Diogene, ἐν τοῖς ὑπὲρ Θούλου ἀνίγμασι) nos docet Porphyrius.

3480 Cambyſes navales copias adversùs Carthaginienſes fruſtrà parat: Phœnicibus, ex quibus nauticus præcipuè conſtabat exercitus, adversùs colonos ſuos militare recuſantibus. Intereà ab urbe Elephantinâ accerſit ex Ichthyophagis Æthiopicæ linguæ maximè gnaros, eóſque ad Æthiopes Macrobios (ſive longævos, qui Africam ad auſtrale mare incolunt) exploratores mittit, per ſpeciem dona ferendi illorum Regi, & menſam Solis ſpectandi. Rex Æthiopum, tenſo coram exploratoribus arcu, eum laxatum Cambyſi per eos miſit: monens, ut quum Perſæ tam facilè tantæ magnitudinis arcus tenderent, tunc copiis ſupramodum magnis inſtructus macrobiis Æthiopibus bellum inferret. [*Herodot. lib.* 3. *à cap.* 17. *ad* 25.] 4190 524

Smerdis ſive Tanyoxarces, Cambyſis ex eiſdem parentibus frater, arcum hunc ad duos digitos intendit: quod nemo alius è Perſis poterat. Unde invidiâ commotus Cambyſes, in Perſidem eum remiſit. [*Id. ibid. cap.* 30.]

Cambyſes irâ percitus, adversùs Æthiopes exiit in expeditionem, neque rei frumentariæ apparatu indicto, neque ſecum ipſo ratione initâ quòd in extrema terrarum faceret expeditionem: ſed veluti veſanus, nec mentis compos, ſimul-atque Ichthyophagos audiit, profectus eſt cum omni peditatu; Græcis, qui aderant, manere imperatis. [*Id. ibid. cap.* 24.]

Ubi Thebas pervenit Cambyſes, delegit de exercitu 50 circiter millia; quorum præfectis mandavit, ut oraculum Jovis Ammonis ſpoliatum incenderent, & univerſos accolas in ſervitutem redigerent: ipſe cum reliquis copiis adversùs Æthiopes contendit. [*Id. ibid. Diodor. Sicul. in Excerptis ab Henr. Valeſio edit. pag.* 249.]

In eâ expeditione, Æthiopas Cambyſes ſubegit Ægypto conterminos, qui Niſam incolunt & Baccho dies feſtos agunt. [*Herodot. lib.* 3. *cap.* 97.] Ibique *Saba* Æthiopum regiæ, atque inſulæ in quâ ea ſita erat, in honorem ſororis ſuæ germanæ, ejuſdémque & uxoris, *Meroës* nomen dedit. [*Strabo, Geograp. lib.* 17. *Joſeph. Antiquit. lib.* 2. *mp. e. al. cap.* 10.] Hanc enim, in Ægyptum cum comitatam, ibidémque poſtèa vitâ functam, in uxorem, novo apud Perſas exemplo, duxit: aliquantóque pòſt & ſeniorem alteram [*Herodot. lib.* 3. *cap.* 31.] *Atoſſam* ſcilicèt, quæ deinde & Mago & Dario Hyſtaſpis filio nupta fuit. [*Ibid. cap.* 68. *&* 88.]

Copiæ adversùs Ammonios miſſæ, Thebis moventes, ſeptem dierum per arenas itinere confecto, ad urbem Oaſin (quam incolebant Samii ii qui ferebantur è tribu Æſchrionidâ eſſe) & regionem quæ *Beatorum inſula* vocabatur, pervenerunt. Quúmque inde per arenam iter facerent, jámque medio ferè ſpatio inter Oaſin & Ammonios pranderent; magnum ac validum auſtrum ingruiſſe ferunt, & ingeſtis arenæ cumulis eos obruiſſe. [*Herodot. lib.* 3. *cap.* 26. *Juſtin. lib.* 1. *c.* 9.] Plutarchus, in Vitâ Alexandri, quinquaginta hominum millia arenis oppreſſa fuiſſe notat, id eſt, univerſum exercitum.

Exercitum adversùs Æthiopes profectum, antequàm quintàm itineris partem confeciſſet, commeatus omnis defecit, mox & jumenta ad veſcendum defecerunt: cúmque ulteriùs etiam progrederentur & ad arenas deveniſſent, ex ſeipſis ſortiti, decimum quemque comederunt. Id audiens Cambyſes, retrò rediit, Thebáſque pervenit, multis de exercitu amiſſis. [*Herodot. lib.* 3. *cap.* 25. *Senec. natural. quæſt. lib.* 2. *cap.* 30.] De quo Lucanus, lib. 10.

——Veſanus in ortus
Cambyſes longi populos devenit ad ævi;
Defectúſque epulis, & paſtum cade ſuorum;
Ignoro te, Nile, redit.

Cambyſes regreſſus Memphim, Græcos miſſos fecit, ut illinc enavigarent. [*Herodot. lib.* 3.

cap.

[illegible] [illegible] [illegible] [

habens in animo quamprimùm Susa versùs exercitum ducere in Magum. Insilienti in equum gladius vaginâ excidit; à quo in femore vulnus accepit. Vicesimo dehinc die, acciris Persarum primoribus, & fratris sui cædem & Magorum fraudem detexit: útque iis pulsis, imperium ad Medos (Magus enim erat Medus; ut ex Herodoto, *lib.* 3. *cap.* 73. *&* 126. colligere licet) rursus redire non sinerent obtestatus; femore celerrimè concabescente interiit, cùm regnallet septem omninò annos & menses quinque. [*Herodot. lib.* 3. *à cap.* 62. *ad* 66.] Revertentem ab expeditione Ægyptiacâ, apud Damascum esse mortuum, narrat Josephus, *lib.* 11. *Antiq. cap.* 3. pro *Ecbatanis* Herodoti *Damascum* substituens. Ctesias *Babylonem* usque pervenisse ait, ibique vulneratum occubuisse: de morte ejus, & portentis quæ eam antecesserunt, ita scribens.

Sacrificante Cambyse, quum victimæ jugularentur, sanguis non effluxit: quâ ex re animo concidere cœpit. Et Roxane puerum capite carentem ei peperit: & magis dejecto erat animo. Magique renunciarunt, hanc prodigiorum esse significationem; nullum regni successorem ab eo relictum iri. Mater etiam noctu illi in somnis apparens, ob fraternam cædem interminari illi est visa: ideóque magis etiam angebatur. Quúmque Babylonem accessisset, & ibi parvum lignum cultro poliens, tempus ut falleret, femoris musculum ferüisset; undecimo die mortem obiit. [*Ctes.*] Ex Ægypto verò discedens, præfectum ibi Aryandem reliquerat. [*Herodot. lib.* 4. *cap.* 166.]

Cambyse mortuo, nequaquam persuasum est Persis rerum potiri Magum, sed reverà fratrem illius regnare: Prexaspe præsertim pernegante eum à se fuisse interfectum; quam illi tutum jam non esset, ipsius manu filium Cyri interemptum fuisse confiteri. (*Herodot. lib.* 3. *cap.* 66.) Quæ res eò occultior etiam fuit, quòd apud Persas persona regis sub specie majestatis occulitur. [*Justin. lib.* 1. *cap.* 9.] Indéque Magus, simulando se Smerdin esse Cyri filium, qui ipsi fuerat cognominis & specie simillimus, securus regnavit menses 7, qui reliqui erant ad implendum octavum annum regni Cambysis: per quos menses omne genus liberalitatis in subditos munificentiæque exhibuit; adeò ut ejus defuncti magnum ceperit desiderium omnes Asiam incolentes, ipsis Persis exceptis. Nam missis ad singulas quibus imperabat nationes edictis, immunitatem tributorum ac vacationem militiæ in triennium tribuit, atque hoc statim adeptus imperium edixit. [*Herodot. lib.* 3. *cap.* 67.] Atossam quoque Cyri filiam; & reliquas omnes Cambysis uxores, sibi accepit. *Ibid. cap.* 68. *&* 88.]

* Ex septem Magis (tot enim fuisse in lib. 9. cap. 2. *Valerius Maximus* indicat. *) principes *duo* fuerunt; ab Herodoto (*lib.* 3. *cap.* 61. *&* 78.) memorati: *Patizites* (Trogo *Cometes* dictus) & ejus frater, qui solus, filii Cyri personâ assumptâ, regium nomen obtinebat; Herodoto *Smerdis*, Æschylo *Mardus*, Ctesiæ *Sphendadates*, Trogo *Oropastes*, in sacrâ Scripturâ *Artachshashta* nominatus.

Ad *Artachshashtam* hunc Samaritanorum perlatæ sunt literæ, de prohibendâ ædificatione Hierosolymæ; utpote civitatis (ut illi criminabantur) rebellis ac pessimæ, & quæ, ubi ædificata foret, tributa Persico Imperio negatura esset. [*Esr.* IV. 7,--16.]

3483 *a. Artachshashta* Rescripto suo Hierosolymam ædificari verat, donec à se aliter constitueretur. Cujus interdicti authoritate fulti Samaritani, Hierosolymam advolantes, armatâ manu Judæos ab ædificando prohibent. Unde illi, non ab Urbis tantùm, sed etiam à Templi ædificatione (quæ Cyri edicto expresè mandata fuerat) cessarunt; cujus opus, hactenùs interturbatum, deinceps planè intermissum est usque ad annum secundum regni Darii. (*Esr. IV.* 17,--24.)

Dum Magus imperium obtineret, Orœtes Persa Sardibus agens, Mitrobarem Dascylii satrapam (qui illi, dum viveret adhuc Polycrates, quòd insulam Samum provinciæ suæ adjacentem Regi non acquireret, exprobraverat) & filium ejus Cranapem, spectatos in Persis viros, interemit: & cùm alia quoque omnifaria flagitia commisit, tùm quendam è nunciis qui ad ipsum à Dario venerat, quòd parùm jucunda nunciasset, trucidandum curavit. [*Herodot. lib.* 3. *cap.* 126.]

b. Izabatem eunuchum, qui Cambysis corpus in Persidem sepeliendum portaverat, Magi fraudem universo exercitui patefecisse, confugientique ad templum caput esse abscissum, narrat Ctesias. Herodotus, octavo post mortem Cambysis mense, Otanis filii Pharnaspis sagacitate rem primùm compertam, deinde à Prexaspe palàm contestatam fuisse, dicit. Hunc enim ad convocatos Persas è turri oratione habitâ, se à Cambyse adactum Smerdim Cyri occidisse professum, & Magos esse qui tunc regnarent; sese inde in caput præcipitem dedisse, refert. [*Herodot. lib.* 3. *cap.* 68. *&* 75.] Otanis verò industriam, & Magorum casum, ex Herodoto & Trogo Pompeio, Justinus sic exponit. 4193 521

Ostanes (sive *Otanes* ille) per internuncios quærit de filiâ (nomine *Phadymâ*) quæ inter regias pellices erat, an Cyri regis filius rex esset. Illa nec seipsam scire ait, nec ex aliâ posse cognoscere; quia singulæ separatim recludantur. Tum pertrectare dormienti caput jubet; nam Mago Cambyses (vel *Cyrus*, ut vult Herodotus) aures utrasque præciderat. Factus deinde per filiam certior, sine auribus esse regem, optimatibus Persarum rem indicat; & in cædem falsi regis impulsos, sacramenti religione obstringit. Septem tantùm conscii fuere hujus conjurationis, qui ex continenti (ne, dato in pœnitentiam spatio, res per quenquam narraretur) occultato sub veste ferro, ad regiam pergunt. Ibi obviis interfectis, ad magos perveniunt: quibus ne ipsis quidem animus ad auxilium sui defuit; siquidem stricto ferro duos de conjuratis interficiunt (vel *fauciant* potiùs; ut ab Herodoto est traditum.) Ipsi tamen corripiuntur à pluribus: quorum alterum Gobryas medium amplexus, cunctantibus sociis ne ipsum pro mago transfoderent, quia res obscuro loco gerebatur, vel per suum corpus adigi mago ferrum jussit: fortunâ tamen ita regente, illo incolumi Magus interficitur. (*Justin. lib.* 1. *cap.* 9.)

Horum septem Persarum, apud Ctesiam, nomina sunt: *Onophas*, *Idernes*, *Norodobates*, *Mardonius*, *Barises*, *Artaphernes*, & *Darius Hystaspis* filius, apud Herodotum: *Otanes*, *Hydarnes*,

Mega-

Megabyzus, *Gobryas*, *Aspathines*, *Intaphernes*, & *Darius*; qui Susis (quibus pater ipsius *Hystaspes* præerat) tunc advenerat. Uterque verò, in liberationis ab his partæ perpetuam memoriam, annuum *Magophonia* festum à Persis celebratum fuisse indicat.

Sexto post eædem Magorum die, septem Persæ de formâ Reipublicæ constituendâ deliberant: Otane Democraticum, Megabyzo Oligarchicum, & Dario Monarchicum statum commendante. Quæ postrema sententia, de principatu uni deferendo, cùm vicisset: Otanes cæteris ex hâc lege jus suum imperii cessit, ut nulli ipsorum aut ipse aut ullus unquam posterorum illius subesset. Unde factum, ut deinceps sola hæc familia inter Persas libertatem retineret: nec Regis imperio, nisi quantum ei visum fuerit, pareret, leges Persarum non transgrediens. Et quia primus Otanes fuit, qui rem agitaverat, & reliquos in cœtum coëgerat: ipsum cum posteris suis, tum omni alio magnificentiæ genere apud Persas honorificentissimo, tum Medicâ quotannis veste, donandum censuerunt. De regni autem negocio ita inter eos convenit: ut sub ortum Solis conscensis equis, cujus equus hinnitum primus edidisset, is regnum Cambysis obtineret. Quod auspicium quum Dario Hystaspis filio, Oebaris equisonis sui arte, obtigisset; cæteri ex equis desilientes, Darium adoraverunt & Regem salutaverunt. [*Herodot. lib.* 3. *à cap.* 80. *ad* 88.]

Neque privilegiorum suorum tamen, magis quàm Otanes, interim sunt oblici. Hoc enim in commune obtinuerunt, ut & illi & cæterorum unicuique in regiam aditus pateret; & ad Regem sine internuncio introire liceret, nisi fortè cum uxore cubantem. [*Id. ibid. cap.* 84. *&* 118.] Deinde, ut tiaræ suæ situ à reliquis omnibus Persis distinguerentur. Cùm enim Regi soli & regni hæredi designato datum esset, ut rectam capite Tiaram gestarent; (ut apud Senecam, lib. 6. de Benefic. cap. 31. & Plutarchum, in *Themistocle* & *Artaxerxe* videre licet;) magnatum verò alii in posteriorem capitis partem eam obverterent: his & posteris eorum est concessum, ut in anteriorem partem prominentem eam ferrent; quòd, cùm Magorum aggrederentur cædem, hâc usi fuissent tesserâ. [*Plutarch. in Præceptis gerendæ Reipubl.*] Hoc enim pro signo, ut in tenebris mutuò se possent agnoscere, tum Darius dederat: ut vinculum, quod à posteriore capitis parte tiaram connectebat, in frontem reducerent. [*Polyæn. Stratagem. lib.* 7.]

* Darium, quum unus ex septem illis esset, principatum adeptum, in septem partes totum regnum divisisse, ejusque partitionis ad sua usque tempora parva quædam quasi semina perfuisse, in lib. 3°. de legibus refert *Plato*. Et quum septem Magorum nomine à B. Hieronymo [in *Daniel.* XI. 2.] nuncupati isti reperiantur: videndum & an non ad eos quoque Ammiani Marcellini illud spectet, in libro 23 scribentis; *Ex hoc Magorum semine septem post mortem Cambysis regnum iniisse Persidos, antiqui memorant libri; docentes Darii factione oppressos, imperitandi initium equino hinnitu sortiti.* Ante eos enim oppressos, licèt Darius dictaturâ quasi perpetuâ potiretur; ipsi tamen per vices annis singulis velut Tribunitiæ cujusdam potestatis consortes adsciti fuisse videntur. *

Cujus quidem rei triplex hæc consideratio suspicionem mihi injecit. Primùm, quòd conjurati isti, *onerosos* [quâ verò ratione magis quàm istâ?] Dario futuros se prævidentes, *sanctissimo Persis jurejurando illum obstrinxerint*, ne quem eorum, *aut veneno*, *aut ferro*, *aut ullâ vi*, *aut inopiâ alimentorum necaret*: quemadmodum *lib.* 9. *cap.* 2. confirmat Valerius Maximus. Deinde, quòd Æschylus (qui adversùs Darii copias in pugnâ Marathonià dimicavit) inter Magi cædem & Darii imperium duos ordine reges nominet, *Maraphim* & *Artaphrenem*: quorum alter *Mardonius*, alter *Artaphernes* Ctesiæ omninò esse videtur. Denique, quòd in sacris literis edicto, anno 2°. Darii de ædificando Templo promulgato, etiam *Artachshashtam*, regem Persiæ dictum, ex Ezræ VI. 14. consensum præbuisse appareat: per quem, alium quàm *Artaphernem* illum, difficiliter possimus statuere. * (Refer hæc ad annum, in quo Darii (*μοναρχιμὸν*) initium in Marmore Arundelliano collocatur.) *

Principio regni, Darius Cyri filiam Arossam [quæ fratri Cambysæ primùm, deinde Mago, nupserat) in matrimonium recepit, regalibus nuptiis regnum firmaturus: ut non tam in extraneum translatum, quàm in familiam Cyri reversum videretur. (*Herodot. lib.* 3. *cap.* 88. *& lib.* 7. *cap.* 2. *Justin. ex Trogo*, *lib.* 1. *cap.* 10.) Et ut ipse, priùs *Ochus* (ut ex Valerio Maximo, *lib.* 9. *cap.* 2. liquet) id est, אחש appellatus, regio שרש posteà recepto additamento, cum Cambysæ regno, ejusdem etiam cognomentum obtinuisse videtur; ita & *Achash-verosh* sive *Assuerus* ille fuisse, qui in historiæ Estheræ initio *regnum* dicitur *obtinuisse*, *ab Indiâ usque ad Æthiopiam*, *centum viginti septem provinciarum*; & hanc primariam illius uxorem non aliam quàm *Vasthin* esse habendam opinamur, cujus eodem in loco celebris habetur memoria.

Darius Orœtem Sardium præfectum, mille Persarum satellitibus stipatum, missis ad eos per Bagæum Artontis filium regiis literis, interimendum curavit. Cum cujus bonis Susâ deinde traductis, etiam Democedes Crotoniensis medicus est deportatus. (*Herodot. lib.* 3. *cap.* 127, 128, 129.]

Contigit non diu pòst, ut in venatu ferarum Darius, dum ab equo desilit, pedem intorserit vehementérque luxaverit. Quem retorquendo ac violenter tractando, quum Ægyptii medici per integrum septiduum Dario somnum abstulissent: octavo die adductus est ad eum Democedes, sicut erat pannosus ac compedes trahens. Qui Græcis medicamentis usus, comporem eum somni fecit, & brevi tempore incolumem reddidit. Ita Susis sanato Dario, Democedes multo auro ab eo & uxoribus ejus donatus maximas ædes obtinebat, & cum rege ad mensam sedebat; omnibus rebus affluens, præter hanc unam quòd ad Græcos redire non poterat. Quinetiam Ægyptios medicos, quum essent patibulis suffigendi, quòd à Græco medico superati forent, impetratâ ab rege veniâ liberavit. Vaticinum quoque quendam Eleum, qui Polycratem cum eo Magnesiam fuerat secutus, & Susis inter captivos pro neglecto habitus, relaxavit. [*Ibid. cap.* 129, 130, 132.]

Interjecto brevi tempore, contigit ut Atoſſæ Cyri filiæ & Darii uxori in mammilla ulcus exoriretur, deinde reſciſſum porrò graſſaretur. Eam quum curaſſet Democedes, ab eâ obtinuit, ut maritum ad ſubigendam Græciam ſollicitaret. A quâ perſuaſus Darius, accitis quindecim viris Perſarum ſpectatis, præcepit ut ſequentes Democedem omnia Græciæ maritima loca colluſtrarent: & rursùs cum ſecum reducerent. Iſti, quum in Phœnicem deſcendiſſent, & ex Phœnice in urbem Sidonem: comparatis omnibus, in Græciam trajiciebant, atque maritima ejus loca intuebantur & deſcribebant: primi Perſarum qui explorandi gratiâ in Græciam advenerunt. Tum pleraque ac celeberrima Græciæ loca contemplati, in Italiam Tarentum transmiſerunt: unde Crotonem ad domum ſuam profectus Democedes, ibique Milonis Crotonienſis nobilis illius athletæ filiâ in uxorem ductâ, ad Darium redire recuſavit. [*Ibid. à cap.* 133. *ad* 138. *cum Athenæi Dipnoſophiſt. lib.* 12. *&* Æliani *Var. hiſtor. lib.* 8. *cap.* 17.]

3484 *a.* Tertius annus Sabbaticus à reducibus Judæis actus eſt. 4194 520

c. Somnium Mardochæus Judæus habuiſſe dicitur, in Græcis Eſtheræ additionib. [*cap.* XI.] regni Artaxerxis Magni [ſic enim ibi appellatur Aſſuerus, ſive Darius Hyſtaſpides] anno 2°, menſis Niſanis die 1°, de fluvio Eſtheram, & duobus draconibus ſeipſum & Hamanem ſignificantibus. [*cap.* X.]

d. Anno 2°. Darii regis (quo Olympias LXV. acta eſt) menſis 6ⁱ. die 1. Haggæus Propheta negligentiam Judæorum in extruendo Templo reprehendit: continuam agrorum ſterilitatem cæteraſque quas hucuſque perpeſſi fuerant plagas, ob opus Dei neglectum (inter primum & tertium annum Sabbaticum) accidiſſe declarans, & erroris emendationem ſeriò urgens. Unde excitati Zorobabel Judæorum Præſes, Joſua ſummus Sacerdos, populúſque reliquus, intermiſſum opus repetunt, & rerum ad ædificationem neceſſariarum apparatum faciunt, menſis ejuſdem 6. die 24. [*Hagg.* I. 1,--15.]

3485 *a.* Menſis ſequentis 7ⁱ. die 21, Deus per Haggæum promiſſione præſentiæ ſuæ Judæos in opere confirmat: & licèt, in oculis eorum qui prius Templum (anno ante hunc 69°.) conſpexerant, initia iſta admodùm deſpicabilia viderentur; deſideratiſſimi tamen Meſſiæ poſt breve tempus (anno poſt hunc 516.) hic primùm ſiſtendi, pacíſque hinc ab eo in omnes Gentes propagandæ ratione habitâ, hujus Templi gloriam prioris illius longè excellentiorem futuram prænunciat. [*Hagg.* II. 1,--9.]

Menſe 8°, anno eodem Darii 2°, Zacharias propheta, Barachiæ filius, populum ad reſipiſcentiam hortatur. [*Zachar.* I. 1,--6.]

Menſis 9ⁱ, die 24, anno eodem ſecundo, tempore inter ſementem (qui peractum annum Sabbaticum ſtatim ſecutus eſt) & meſſem quaſi medio, à Zorobabele & Joſuâ Sacerdote, cum Haggæi & Zachariæ prophetantium auxilio, Templum ſuper jactis pridem fundamentis extrui cœptum eſt. [*Ezr. V.* 1, 2. *Hagg. II.* 10, 18, 19.]

Eodem die 24, duæ poſtremæ Haggæo revelatæ ſunt prophetiæ: de plagarum hucuſque maledicto populo inflictarum ceſſatione, una; de regnorum everſione & Zorobabelis exaltatione, altera. [*Hagg.* II. 10,-23.]

b. Tatnaius Præfectus regionis cis flumen, Setharboznaius & ſocii ejus Apharſakitæ, Hieroſolymam advenientes, Templi ſtructuram impedire conantur: cujuſnam mandato fuiſſent opus hoc aggreſſi, à Judæorum Senioribus inquirentes. Qui Cyri edicto fretos hoc ſe feciſſe reſpondentes, in ædificando ſtrenuè perrexerunt. [*Ezr. V.* 3, 4, 5. 13, 16.] Quum enim, ex Medorum & Perſarum lege, Regum edicta eſſent perpetua, nec mutari poſſent: [*Dan.* VI. 8, 12. *Eſther. I.* 19. *&* VIII. 8.] ſine novæ alicujus authoritatis expectatione, licitum fuerat Judæis cœptum opus perficere. 4195 519

Judæorum reſponſum hoſtes Dario per epiſtolam indicant; num ejuſmodi Cyri edictum in archivis Babylonicis extaret inquiri petunt, & quid hac in re fieri Regi placeat ſignificari ſibi poſtulant. [*Ezr. V.* 5,--17.]

Opere eum in modum ab inimicis interturbato, & fame adhuc [frugibus ad meſſem nondum maturis] in Judæâ invalescente; menſis 11. Sebat die 24, anno Darii 2°, equitum totum terrarum Orbem quietum jam & tranquillum obeuntium viſio Zachariæ eſt exhibita. Unde, Prophetâ audiente, reſpondit Dominus verba bona & conſolatoria Angelo deprecanti iram ejus atque indignationem, quæ efferbuerat contra populum Judaicum atque Urbem Hieroſolymorum & civitates Judæ jam 70. annis. [*Zachar. I.* 7,--12, 13,] quorum initium à cœptâ extremâ Hieroſolymorum obſidione (de qua ſuprà, ad annum Mundi 3415.) eſt deducendum. [*Jerem.* XXXIV. 1. *cum Ezek. V.* 12, 13.] Eodem quoque referenda, quæ in poſteriore parte capitis I. Zachariæ, & tribus proximis, ſubſequuntur; ubi, quæ cap. II. 6, 7. ad Judæos in Babyloniâ commorantes legitur hortatio, ut inde fugâ properè ſe ſubducant, ad calamitatem illam referenda videtur, quæ paulò pòſt à Dario Babylone captâ contigit.

Edictum Cyri, de Templo reædificando, Achmethæ ſive Ecbatanis in provinciâ Medorum repertum, cum novo pro Judæis Reſcripto à Dario ad Tatnaium & ſocios miſſum eſt: quo mandatum illis eſt, ut opus domûs Dei cœptum non modò non impediterent, ſed etiam collatis ex tributo Regio expenſis promoverent; ſumptibus quoque ad quotidiana ſacrificia à Sacerdotibus Hieroſolymitanis offerenda neceſſariis in diem ſuppeditandis. Quibus decretum Imperatorium ſine morâ exequentibus; Judæi, Haggæi & Zachariæ prophetiis confirmati, in ædificio perficiendo proſperè proceſſerunt. [*Ezr. VI.* 1,--14.]

Artachſhaſhtam verò, [*Ezra* VI. 14.] cum *Dario* hîc conjunctum, conſortem cum eo imperii hoc tempore fuiſſe opinati ſumus: è ſeptem videlicèt Perſis qui Magum oppreſſerunt unum; Æſchylo in Perſis *Artaphrenem*, Hellanico [ut habet illius Scholiaſtes] *Daphernem*, Cteſiæ *Artaphernem*, Herodoto *Intaphernem* appellatum. Hic, ex privilegio Principibus illis conceſſo,

ad Darium

ad Darium ſine internuncio introire volens à janitore & ab admiſſionali eſt prohibitus : quòd regem rei uxoriæ operam dare dicerent. Is verò, mentiri eos ratus, educto acinace, aures utrique naréſque præcidit ; & freni equini loris ad cervices ipſorum alligatis, dimiſit. Qui quum ſeſe Regi exhibuiſſent & cur id paſſi fuerant expoſuiſſent : Darius ſigillatim quemque Perſarum accerſivit, veritus ne id communi ſex illorum conſilio factum eſſet. Cúmque comperiſſet, ſine horum conſenſu id actum fuiſſe : Intaphernem, cum filiis ſuis [maximo tantùm natu matri donato] interimendum curavit. Ita Herodotus rem narrat, *lib.* 3. *cap.* 118. & 119. velut ſtatim poſt Magorum interitum peractam. Verùm alios ſecutus authores Valerius Maximus, *lib.* 9. *cap.* 2. non hunc ſolum, ſed & cæteros omnes, *mœroſos ſibi* jam factos, novo excogitato mortis genere, à Dario ſublatos fuiſſe refert. *Septum enim altis parietibus locum* [inquit ille] *cinere complevit, ſuppoſitóque tigno prominente, benignè cibo & potione exceptos in eo collocabat : è quo, ſomno ſopiti, in illam inſidioſam congeriem decidebant.* Quâ crudeli mortis ratione licèt eos peremptos fuiſſe non ſit veriſimile : adempto tamen illis deinceps regni omni conſortio, omere illo Darium ſe levâſſe maximè eſt credibile.

v. Indéque ſolus abſolutâ jam monarchiâ potitus *Darius*, qui nobis *Aſſuerus* eſt, à primo principatûs ſui initio anno tertio, cùm ſederet in ſolio regni ſui Suſis ; ad oſtentandam gloriam regni ſui & decorem magnitudinis ſuæ, Satrapis & magnatibus provinciarum ſuarum per dies 180. magnificum exhibuit convivium. [*Eſther.* I. 2, 3, 4.] Urbem verò Suſanam ab ipſo Dario *conditam* affirmat Plinius, lib. 6. cap. 27. vel potiùs regiarum ædium magnificentiâ amplificatam; ut in lib. 13. de Animalib. cap. 59. Ælianus explicat : ibíque & domicilium, & pecuniarum ſuarum theſauros eum habuiſſe, in lib. 5. cap. 49. docet Herodotus.

3486 *a.* Semeſtre magnatum convivium excepit ſeptiduanum aliud, toti populo qui præſtò erant Suſis, à maximo uſque ad minimum, præparatum : viris in atrio horti palatii regii cum Aſſuero, fœminis intùs in domo regiâ cum *Vaſhti* Auguſtâ, quæ nobis *Atoſſa* eſt Cyri filia, accumbentibus. [*Eſth.* I. 5, 9.]

Poſtremo hujus convivii die Rex, vino aliquantulùm incaleſcens, ut uxoris pulchritudinem viris oſtentaret, Vaſhtin evocat ; & venire recuſantem, conſilio Memucanis, unius è ſeptem Perſidis & Mediæ primariis jus & judicia noſcentibus, (*Regi* enim erant hi *Judices*, qui apud Perſas jus dicebant, & legum patriarum erant interpretes ; quorum apud Herodotum, *lib.* 3. *cap.* 14. & 31. ac Plutarchum, in *Artaxerxe*, fit mentio) repudiatam regno abdicat : promulgatâ lege, ut eſſet quiſque vir dominator domi ſuæ. [*Eſther.* I. 10,--22.]

Delectus puellarum formâ præſtantium ex omnibus provinciis regni Aſſueri inſtituitur, ut ei apta inveniatur uxor, quæ regnet loco *Vaſhti* repudiatæ : In quarum numerum *Hadaſſa* Hebræa, quæ & *Eſther*, Abichajilis Benjaminitæ filia, adſcita eſt. [*Eſth.* II. 1,--8.] 4196 518

3487 *a.* Anno 4°. Darii, menſis 9^i. Chisleu die 4, Judæis per Shareſerem & Regem-melechum de jejunio quinti menſis, ob Urbis & Templi excidium inſtituto, Sacerdotes ac Prophetas conſulentibus ; Deus jejunia illa 5^i & 7^i menſis, per LXX. annos ab illis obſervata, ſibi minùs grata fuiſſe reſpondet, & de obſtinatione in peccatis, quæ deſolationem terræ induxit, eos admonet. [*Zachar.* VII. 1,--14.] A dicto verò excidio, & cæde Gedaliæ (quæ 7^i menſis jejunio occaſionem præbuit) poſt bimeſtre ſpatium illud ſubſecutâ, uſque ad præſens tempus, 70. annos Chronologia noſtra exhibet.

Reſtauraturum deinde ſe Hieroſolymam, finem priſtinis ærumnis impoſiturum, Jejunia menſis *quarti*, [cujus die 9°. Urbs capta fuit] *quinti*, (cujus die 10°. Templum combuſtum fuit) *ſeptimi*, (quo populi reliquiæ, cæſo Gedaliâ, diſperſæ ſunt) & *decimi*, (cujus die 10°. Urbs ſub Sedekiâ à Nebuchadneſare primùm obſideri cœpta eſt) in Hilaria commutaturum, & gaudium atque dilatationem populo ſuo conceſſurum, promittit Deus. (*Zachar. c.* VIII.)

3489 *b.* Anno Darii 6° (deſinente,) menſis (12^i) Adar die 3°, ſtructura Templi finita eſt. Cujus dedicationem Iſraelitæ, ex captivitate reduces, cum gaudio & ampliſſimâ ſacrificiorum oblatione celebrârunt : Sacerdotibus & Levitis in miniſterio Templi ſecundùm ordines ſuos conſtitutis. [*Ezr.* VI. 15,--18.] 4199 515

Iidem die 14. menſis 1^i Paſcha primum in ſecundo Templo celebrârunt : feſtum deinde Azimorum ſeptem diebus cum lætitiâ peragentes : quòd cor regis Aſſyriorum convertiſſet ad eos Dominus. (*Ezr.* VI. 19,--22.) *Darii* videlicèt : qui Babylone, quæ ab eo defecerat, Zopyri operâ menſe à cœptâ obſidione vigeſimo recuperatâ, non minùs Aſſyrii quàm Perſici Imperatoris titulum jam jure obtinebat. [*Herodot. fin. lib.* 3. *& Juſtin. fin. lib.* 1.]

3490 *a.* Cùm perveniſſet terminus Eſtheræ, ut ſuo ordine ingrederetur ad regem Aſſuerum ; ab Hegaio eunucho è gynæceo in regium cubiculum eſt perducta. [*Eſth.* II. 12,--15.] Ἐν περσῶν γὰρ ἡ γυναικὸς φύσιν οὐκ ἔστιν. *Perſarum enim fœmina per vices in orbem ad illos pergunt :* ut in *lib.* 3. *cap.* 69. notat etiam Herodotus.

Anno verò regni Aſſueri 7°, menſe 10°. Tebeth, aſſumpta ad eum *Eſthera*, obtinuit benigniratem & gratiam coram eo, præ omnibus aliis virginibus : adeò ut imponeret coronam regiam capiti ejus, & reginam conſtitueret loco *Vaſhti*. [*Eſth.* II. 16, 17.] Unde, ut Vaſhtim eſſe *Atoſſam*, ita Eſtheram *Artyſtonam virginem* eſſe arbitrantur ; quam *Darium ex uxoribus maximè adamâſſe, ejúſque imaginem ex auro ſolido compactam habuiſſe*, narrat Herodotus. [*lib.* 3. *cap.* 88. *cum lib.* 7. *cap.* 69.] utcunque *Hadaſſa* alterum Eſtheræ nomen ad *Atoſſæ* appellationem multò propiùs accedere, & *Artyſtonam* ſororem Atoſſæ ac Cyri filiam ab Herodoto ſtatui, non ignoremus : ſive Perſicas genealogias minùs illum percepiſſe putandum fuerit, ſive ipſos Perſas per invidiam genus Eſtheræ diſſimulaviſſe.

b. In novarum nuptiarum honorem, Aſſuerus convivium magnificum, *Eſthera* dictum, omnibus principibus & ſervis ſuis exhibuit ; levamenta onerum provinciis conceſſit, ac dona largitus eſt ſecundùm facultatem regiam. [*Eſth.* II. 18.] 4200 514

a. Jubi-

a. Jubilæus XIX.

3491 Hippias Athenienſium tyrannus, quarto ante exilium ſuum anno, ſibi metuens, externa cœpit circumſpicere præſidia. Indéque Æantidæ filio Hippoclis Lampſaceni tyranni filiam ſuam Archedicen in matrimonium dedit; quòd eos in magnâ apud regem Darium authoritate eſſe videret. [*Thucydid. lib. 6.*] — Anno Periodi Julianæ 4201 — Ante æram Christi 513

3494 b. Haman Amedathæ filius Agagæus (ex regiâ Amalekitarum ſtirpe ortus) Mordecaio Judæo adorare eum nolenti infenſus, de totâ gente illius (genti originis ſuæ inimiciſſimâ, *Deuteron.* XXV. 19.) perdendâ cogitat. Cui propoſito exequendo tempus proſperum indagaturus, ad κληρομαντείαν converſus, menſe 1° Niſan, anno 12° regis Aſſueri, *pur*, id eſt ſortem, coram ſe conjici juſſit; * ut quo die & menſe tollendi è medio eſſent Judæi cognoſceret: cecidítque ſors in menſem 12um Adar, totius anni extremum. (*Eſther.* III. 1,--7.) — 4204 — 510

Deinde ſpecioſas quaſdam rationes immani ſuo cœpto prætendens, oblatis Aſſuero decem talentorum argenti millibus (quæ illi à Rege ſunt remiſſa) mandatum de toto Judæorum genere delendo ab eo impetravit. (*Eſther.* III. 7--11.) *

Menſis primi die 13°. Suſis propoſita, & in provincias omnes regi Aſſuero ſubjectas per curſores miſſa ſunt Edicta, ut omnes Judæi, nullâ aut ætatis aut ſexûs ratione habitâ, die 13°. menſis 12^i^ Adar occiderentur. [*Ibid.* 12,--15.] Quo intellecto; Mardochæus, Eſther, & univerſi Judæi, pro ſalute ſuâ cum fletibus & jejuniis Deo ſummiſsè ſupplicaverunt. (*cap.* IV.) In cujus rei memoriam hodiéque eorum poſteri 13um die menſis Adar ſolenne obſervant jejunium, quod *Eſtheræ jejunium* nominant.

Eſther regem adit magnifico apparatu, ab eo benignè accipitur, Regem & Hamanem invitat ad convivium ſemel iterúmque. Haman Mardochæo crucem parat. (*cap.* V.)

Aſſuerus fugiente per noctem ſomno annales recognoſcens, inſidias à Bigthane & Teresho, aulicis duobus ex cuſtodibus liminis, in necem ipſius paratas, per Mordecaium patefactas fuiſſe invenit: eúmque, ob acceptum hoc ab eo beneficium, publicè regiis honoribus affici jubet, idque per Hamanem capitalem illius hoſtem. (*cap.* VI.)

Haman ab Eſtherâ reginâ accuſatus, in crucem Mardochæo præparatam agitur. [*cap.* VII.] Hamanis domus Reginæ traditur: & Mardochæus, illius patruelis & nutritius, novis dignitatibus honoratur. [*c.* VIII. 1, 2, 15.]

Menſis 3^i^ Sivan die 23, Suſis propoſita, & in provincias 127. per curſores miſſa ſunt edicta regis Aſſueri; ut Judæis die 13° menſis Adar, ad cædem eorum ab Hamane priùs conſtituto, ubique liceret armis ſe defendere, omnéſque inimicos vim tentantes occidere, & ſpolia eorum diripere. Unde Suſis & in omnibus provinciis ingens oborta eſt lætitia: multíque ex populis terræ eis ſe adjungentes, proſelyti facti ſunt. (*c.* VIII. 9,--17.)

d. Hippias, ante pugnam Marathoniam (in quâ ipſe ſenex cum Medorum copiis militavit) annis 20, Athenis à Lacædemoniis & Alcmæonidis exulibus pulſus, Sigeum primò, fide ab Athenienſibus acceptâ, inde Lampſacum ad Æantidem generum ſuum, atque ab eo ad regem Darium profectus eſt. [*Thucyd. lib. 6.*] Sigeum verò, in Troade, Piſiſtratus Hippiæ pater, Hegeſiſtrato filio ſuo notho gubernandum tradiderat: quæ Hippiæ poſteà, & Piſiſtratidarum eò confugientium, poſteà ſedes fuit. [*Herodot. lib. 5. cap. 65, 91. & 94.*]

3495 b. Menſis 12^i^ Adar die 13°, adveniente, Judæi eos impunè ſuſtulerunt, qui in ipſos ex Hamanis decreto eodem die fuerant inſurrecturi; in Suſano palatio hominibus 500. cum 10. filiis Hamanis, in provinciis verò hominibus 75000. interemptis: ſed conſultò ſibi à prædâ temperárunt. [*c.* IX. 1,--16.] — 4205 — 509

Die 14, Provinciales Judæi, ab hoſtium cæde deſiſtentes, epulis & hilaritatibus ſeſe dedíderunt: qui verò Suſis commorabantur, alio vindictæ die à Rege conceſſo, 300. homines trucidárunt, & 10. filiorum Hamanis cadavera è patibulo ſuſpendérunt. [*c.* IX. 13,--19.]

Die 15, Judæi Suſis habitantes, ad epulas ac convivia converſi ſunt. [*c.* IX. 18.]

A Mordecaio inſtituta eſt conſuetudo celebrandi feſtum *Purim* ſive *Sortium* quotannis die 14° & 15° menſis Adar, & ab Eſtherâ reginâ confirmata. [*c.* IX. 20,--32.] Súntque hæc hodie Judæorum Bacchanalia: in quibus hiſtoriam Eſtheræ legentes, quoties mentio fit Hamanis, pugnis & malleis pulſant ſcamna in Synagogis.

3500 Ex Naxo inſulâ quidam locupletes à plebe in exilium miſſi, ad Ariſtagoram confugiunt Molpagoræ filium, eundémque generum ac conſobrinum Hiſtiæi Mileti tyranni; quem loco ſuo civitatis gubernatorem ille reliquerat, quum eum Darius per honoris ſpeciem Suſa ſecum abduceret. Ariſtagoras re cum Artapherne, Hyſtaſpis filio, Darii fratre, Ioniæ præfecto, Sardibus communicatâ, ſuadet illi, ut Naxum & quæ ex eâ penderent, Parum & Andrum, cæteráſque Cycladas inſulas Regi acquireret. Quo conſilio à Dario Suſis approbato; ad expeditionem ſequente vere ſuſcipiendam, ducentas naves inſtruxit. [*Herodot. lib. 5. cap.* 30, 31, 32.] — 4210 — 504

3501 c. Artaphernes Megabatem Achæmenidem, ſuum ac Darii conſanguineum, Perſici exercitûs ducem conſtitutum, cum 200. navibus Miletum mittit: qui aſſumpto ibi Ariſtagorâ cum Ionico exercitu Chium pervenit. Ubi rixâ inter Megabatem & Ariſtagoram ortâ, in obſidione Naxi fruſtrà quatuor conſumptis menſibus, uterque re infectâ domum rediit. [*Id. ibid. cap.* 32, 33, 34.] — 4211 — 503

3502 b. Anni 70. à captâ per Nebuchadneſarem Tyro hîc terminantur: quot depreſſæ urbis illius conditioni ab Eſaiâ prophetâ aſſignati leguntur. [*Eſai.* XXIII. 15, 17.] * in quem ſcribens [*Hieronymus lib. 6.* in Eſai. *cap.* 23] *Hæc omnia*, inquit, *juxta hiſtoriam expleta eſſe, conſonis Græcorum & Phœnicum literis indicatur: quòd poſt* LXX *annos inſtaurata, ad pœnitentiam priſtinam ſit reverſa:* „ Unde ea nunc ſui juris facta, uſque ad Alexandri Magni tempora, ab externo dominio libera permanſiſſe videtur. — 4212 — 502

Ariſta-

THE TIMES

Thursday, Jan. 1, 1852

Price Fourpence

Subscription Rates

Single Copy: 4d.

Quarterly: 5s. 6d.

Half-Yearly: 10s. 6d.

Yearly: 21s.

Postage Extra

Published Daily at the Office, Printing House Square, London

Entered at the Post Office as a Newspaper

All Rights Reserved

runt. Civitatum autem Cypriarum diutiſſimè obſidionem *Soli* pertulit: quam Perſæ, quinto menſe quàm obſidere cœperunt, circùm ſuffoſſo muro expugnaverunt. Atque ita Cyprii, quum annum liberi fuiſſent, denuò in ſervitutem ſunt redacti. [*Herodot. lib.* 5. *à cap.* 108. *ad* 116.]

3505 Perſarum Satrapæ, qui Darii filias in uxores duxerunt, *Dauriſes*, *Hymees* & *Otanes*, perſecuti eos Iones qui adversùs Sardes expeditionem fecerant, poſtquàm in naves repulerunt prælio victos, dehinc inter ſe partiti ſunt urbes quas expugnarent. [*Ibid. cap.* 116.] *Dauriſes* quidem ad urbes in Helleſponto ſitas converſus, cepit Dardanum, Abydum, Percotem, Lampſacum & Pæſon, ſingulas diebus ſingulis. Cui à Pæſo ad urbem Parion contendenti nuncius affertur, Cares cum Ionibus ſentientes, à Perſis defeciſſe: indéque converſo itinere ex Helleſponto adversùs Cariam copias duxit. [*cap.* 117.] *Hymees* ad Propontidem converſus, cepit Cion Myſiæ. Quâ expugnatâ audiens *Dauriſen* relicto Helleſponto tendere adversùs Cariam, omiſsâ Propontide, in Helleſpontum duxit exercitum. [*cap.* 122.] *Artaphernes* autem Sardium præfectus, & *Otanes* tertius dux, adversùs Ioniam continémque Æolidem delecti imperatores, cepêre ex Ioniâ quidem Clazomenas, ex Æoliâ verò Cumam. [*c.* 123.] Quibus captis, Ariſtagoras Mileſius cum ſuæ factionis hominibus de fugiendo deliberavit: Hecatæo hiſtorico conſulente, mœnia in Lero inſulâ ædificanda, atque illic quieſcendum, deindè illinc Miletum eſſe remeandum. Sed Ariſtagoræ erat ſententia Myrcinum, urbem inter Edones (ad Strymonem fluvium) ab Hiſtiæo priùs conditam, eſſe abeundum. Mileti igitur procuratione Pythagoræ, viro inter populares probato, demandatâ; ipſe ſumptis ſecum omnibus voluntariis in Thraciam navigavit, regionémque obtinuit ad quam conceſſerat. [*cap.* 124, 125, 126.]

Hiſtiæus Mileti tyrannus, à Dario dimiſſus, Sardes venit: ubi ab Artapherne præfecto excitatæ Ionicæ rebellionis inſimulatus, primâ ſtatim nocte fugâ ſe ad mare protipuit, & in Chium tranſmiſit. Ubi à Chiis, exiſtimantibus illum à Dario ad res novandas fuiſſe miſſum, in vincula conjectus, & cognoſcentibus deinde hoſtem fuiſſe Darii liberatus: literas Sardes per Hermippum Atarniteum de defectione procurandâ ad Perſas miſit. Sed negotio per nuncium Artaphernis patefacto, de Perſis illis ſumptum eſt ſupplicium. Hiſtiæus itaque hac ſpe lapſus, exoratis Chiis, Miletum reductus eſt. Sed Mileſii, libenter etiam Ariſtagorâ liberati, nullo pacto animum inducebant ad alium tyrannum illuc recipiendum, libertate jam guſtatâ. Atque adeò Hiſtiæus ſub noctem conatus introire Miletum, à quodam Mileſio in femore vulneratus eſt. Unde, rejectus à patriâ, rursùs ſe recepit in Chium. [*Id. lib.* 6. *initio.*]

3506 Dauriſe Perſâ adversùs Cares exercitum ducente, convenerunt illi ad columnas quæ *Alba* dicuntur, juxta amnem Marſyam. Ubi Pixodarus Mauſoli filius, vir Cindyenſis, qui Syennesis Cilicum regis filiam in matrimonio habebat, illis conſuluit, ut tranſmiſſo Mæandro flumen à tergo habentes, ita demùm cum hoſte congrederentur. Sed vicit altera ſententia, quæ ſuaſit, ut Perſis potiùs à tergo Mæander eſſet; ut ſi Perſæ fugerent, tamen in flumen incidentes, abire non poſſent. Ad amnem igitur Marſyam Cares prælium conſeruêre cum Perſis acre & diuturnum: in quo Perſarum duo, Carum decem ceciderunt millia. Caribus verò ad Labranda in Jovis militaris templum fugâ ſe recipientibus, & utrum ſeſe Perſis dederent an Aſiam penitùs relinquerent conſultantibus, ſubſidio venêre Mileſii cum ſociis. Unde animati, cum invadentibus Perſis concurrerunt: & quum diutiùs quàm priùs dimicatum eſſet, fugati ſunt; multis cæſis, Mileſiorum præcipuè. Poſt acceptam calamitatem hanc Cares copiis reparatis denuò pugnaverunt. Audientes enim urbes ſuas invaſum iri à Perſis, inſidias illis in viâ quæ in Mylaſſa fert collocaverunt; authore Heraclide Ibanolio, viro Mylaſſenſi. In eas inſidias Perſæ noctu incidentes, obtruncati ſunt cum ducibus ſuis Dauriſe & Amorge & Siſamace, nec non Myrſe Gygis filio. [*Herodot. lib.* 5. *à cap.* 118. *ad* 121.]

Hymees Perſa, in Helleſpontum ducto exercitu, cepit Æoles omnes qui oram Iliadem incolunt, & Gergithas qui ex priſcis Teucris remanſerant. Et quum has gentes cepiſſet, morbo deceſſit Troade. [*Ibid. cap.* 122.]

Hiſtiæus Mileſius, quum Chios ad tradendas ſibi naves inducere non poſſet, trajecit Mitylenen: ubi Lesbii, ab eo perſuaſi, octo triremes armârunt; quibus cum illo Byzantium navigârunt. Ibique ſubſidentes, Ionum onerarias naves, quæ è Ponto curſum tenebant, intercipiebant; præterquàm eorum qui ſe Hiſtiæo paratos obſequi dicebant. [*Id. lib.* 6. *cap.* 5. *&* 26.]

Ariſtagorâ Mileſio Myrcinum Edonum urbem obſidente, tam ipſe quàm ejus exercitus à Thracibus, tametſi illinc acceptâ fide excedere volentibus, interemptus eſt: ut in ipſo fine libri 5i tradit *Herodotus*. *Thucydides* verò libro quarto hinc annos 61 numerat, ad Athenienſium coloniam cum Agnone Niciæ filio Amphipolim deductam: quam anno quarto Olympiadis LXXXV. factam, in 12°. Bibliothecæ ſuæ libro docet Diodorus Siculus. Ad quam temporis normam ſexennii defectionis Ionicæ hiſtoria (in anno ſequente terminata) à nobis hic digeſta eſt.

3507 Adversùs Miletum ingens hoſtium exercitus terrâ marique imminebat. Duces enim Perſarum coactis in unum copiis cuncti in eam contendebant; minoris cætera oppida facientes. Inter claſſiarios promptiſſimi erant Phœnices: cum quibus militabant & Cyprii recèns ſubacti, & Cilices, & Ægyptii. [*Herodot. lib.* 6. *cap.* 6.] Hujus impendentis diſcriminis mentio videtur facta in literis quæ tribuuntur Anaximeni Mileſio (apud Diog. Laërtium in ejus Vitâ) ad Pythagoram, *Crotone* tunc agentem; ubi is, *cum annos* XX. *egiſſet*, *Metapontum migravit*, *ibique deceſſit*: ut ex Trogo, in lib. 20. cap. 4. refert Juſtinus. Olympiadis videlicet LXX. anno 4° (ut in *Euſebii* legitur Chronico) qui partem hujus, partem ſequentis anni, occupat.

Ionum claſſis 353 navium fuit, Barbarorum 600. Æaces filius Syloſontis Sami tyrannus, aliſque ſimiliter Ioniæ tyranni, qui ab Ariſtagorâ Mileſio exuti principatu ad Medos perfugerant, ſuos quique populares à reliquis ſociis abducere conati ſunt. Navali pugnâ ad Ladam (quæ parva eſt inſula urbi Mileſiorum obiacens) inter Phœnices & Iones initâ, ex 60. Samiorum

navi-

Anno Periodi Julianæ 4215 — Annorum ante eram Chriſtianam 499

Anno Periodi Julianæ 4216 — Annorum ante eram Chriſtianam 498

Anno Periodi Julianæ 4217 — Annorum ante eram Chriſtianam 497

Page 1 — Introduction — Definitions — Classification — Sources of Information — Literature — Bibliography — Periodicals — Societies — Museums — Collections — Exhibitions — Trade Catalogues — Manufacturers — Dealers — Importers — Exporters — Statistics — Customs Returns — Tariffs — Duties — Free Trade — Protection — Reciprocity — Commercial Treaties — Consular Reports — Diplomatic Reports — Trade Missions — Commercial Travellers — Agents — Brokers — Factors — Warehousing — Bonded Warehouses — Docks — Wharves — Quays — Harbours — Lighthouses — Buoys — Beacons — Pilotage — Navigation — Steamships — Sailing Vessels — Tonnage — Freight — Charter-parties — Bills of Lading — Insurance — Marine Insurance — Fire Insurance — Life Insurance — Average — General Average — Particular Average — Salvage — Wreck — Derelict — Collision — Rules of the Road — Signals — Flags — Ensigns — Pennants — Code of Signals — Wireless Telegraphy — Submarine Cables — Telegraphy — Telephony — Postal Service — Parcels Post — Money Orders — Postal Orders — Registered Letters — Book Post — Newspaper Post — Foreign Post — Colonial Post — Transit — Transhipment — Demurrage — Detention — Quarantine — Health Regulations — Passports — Visas — Emigration — Immigration — Naturalization — Aliens — Nationality — Domicile — Residence — Citizenship — Allegiance — Protection — Extradition — Asylum — Refugees — Political Offences — Piracy — Slave Trade — Contraband — Smuggling — Prohibited Articles — Dangerous Goods — Explosives — Inflammables — Poisons — Drugs — Opium — Alcohol — Liquors — Tobacco — Arms — Ammunition — Gunpowder — Fireworks — Matches — Petroleum — Coal — Fuel — Bunkering — Coaling Stations — Depots — Repairing Facilities — Docks — Dry Docks — Floating Docks — Slipways — Engineering — Shipbuilding — Iron — Steel — Timber — Wood — Forests — Lumber — Sawmills — Planing Mills — Joinery — Carpentry — Cabinet-making — Furniture — Upholstery — Bedding — Mattresses — Springs — Wire — Nails — Screws — Bolts — Nuts — Rivets — Hardware — Ironmongery — Tools — Cutlery — Knives — Scissors — Razors — Edge Tools — Files — Saws — Hammers — Anvils — Forges — Furnaces — Foundries — Castings — Moulds — Patterns — Models — Drawings — Plans — Specifications — Contracts — Tenders — Quotations — Estimates — Invoices — Pro Forma Invoices — Consular Invoices — Certificates of Origin — Weights — Measures — Metric System — Imperial System — Decimal System — Currency — Exchange — Foreign Exchange — Bills of Exchange — Drafts — Cheques — Banks — Banking — Credits — Letters of Credit — Circular Notes — Travellers' Cheques — Gold — Silver — Bullion — Coin — Mint — Assay — Hallmarks — Jewellery — Watches — Clocks — Optical Goods — Spectacles — Lenses — Cameras — Photography — Chemicals — Acids — Alkalis — Salts — Dyes — Colours — Paints — Varnishes — Oils — Turpentine — Resins — Gums — Waxes — Soap — Perfumery — Cosmetics — Toilet Articles — Brushes — Combs — Sponges — Leather — Tanning — Hides — Skins — Furs — Fur Trade — Boots — Shoes — Clothing — Hats — Caps — Gloves — Hosiery — Textiles — Cotton — Wool — Linen — Silk — Jute — Hemp — Flax — Spinning — Weaving — Knitting — Lace — Embroidery — Carpets — Rugs — Linoleum — Oilcloth — Canvas — Tents — Awnings — Sails — Rope — Twine — Cordage — Nets — Fishing Tackle — Sporting Goods — Toys — Games — Musical Instruments — Pianos — Organs — Gramophones — Records — Books — Printing — Publishing — Stationery — Paper — Cardboard — Envelopes — Pens — Pencils — Ink — Rubber — Gutta-percha — Celluloid — Ivory — Bone — Horn — Tortoiseshell — Mother-of-pearl — Buttons — Umbrellas — Walking Sticks — Fancy Goods — Novelties — Souvenirs — Curios — Antiquities — Art — Sculpture — Painting — Engraving — Lithography — Etching — Pottery — Porcelain — Earthenware — Stoneware — Glass — Glassware — Bottles — Jars — Tableware — Crockery — Cutlery — Plate — Silverware — Electroplate — Brass — Copper — Bronze — Aluminium — Tin — Zinc — Lead — Pewter — Enamel — Cloisonné — Filigree — Repoussé — Chasing — Engraving — Inlay — Damascening — Niello — Gilding — Plating — Polishing — Finishing — Packing — Cases — Crates — Boxes — Barrels — Casks — Bales — Sacks — Bags — Wrappers — Labels — Marks — Trade Marks — Brands — Patents — Designs — Copyright — Registration — Agents — Representatives — Travellers — Samples — Patterns — Models — Exhibitions — Fairs — Markets — Auctions — Sales — Purchases — Orders — Correspondence — Letters — Telegrams — Cables — Codes — Ciphers — Secret Writing — Invisible Ink — Steganography — Cryptography — Decipherment — Translation — Languages — Interpreters — Guides — Porters — Carriers — Transport — Roads — Railways — Canals — Rivers — Navigation — Steamboats — Boats — Canoes — Rafts — Portages — Waterfalls — Rapids — Cataracts — Lakes — Mountains — Passes — Valleys — Plains — Deserts — Oases — Wells — Springs — Water Supply — Irrigation — Agriculture — Crops — Cereals — Wheat — Maize — Rice — Barley — Oats — Rye — Millet — Sorghum — Pulses — Beans — Peas — Lentils — Vegetables — Fruits — Orchards — Vineyards — Wine — Grapes — Raisins — Currants — Olives — Oil — Dates — Figs — Citrus Fruits — Oranges — Lemons — Limes — Bananas — Pineapples — Coconuts — Copra — Coffee — Tea — Cocoa — Chocolate — Sugar — Sugar Cane — Sugar Beet — Refining — Molasses — Rum — Spices — Pepper — Ginger — Cinnamon — Cloves — Nutmeg — Vanilla — Drugs — Medicinal Plants — Herbs — Gums — Resins — Rubber — Latex — Vulcanization — Cotton — Cotton Gin — Ginning — Baling — Seed — Oil — Cake — Meal — Fodder — Hay — Straw — Grass — Pasture — Cattle — Horses — Mules — Donkeys — Camels — Oxen — Buffaloes — Sheep — Goats — Pigs — Poultry — Eggs — Dairy — Milk — Butter — Cheese — Cream — Meat — Beef — Mutton — Pork — Bacon — Hams — Sausages — Canning — Preserving — Salting — Curing — Smoking — Drying — Refrigeration — Cold Storage — Ice — Ice Machines — Ice Houses — Fishing — Fisheries — Pearl Fishing — Sponge Fishing — Whaling — Sealing — Hunting — Trapping — Game — Big Game — Shooting — Rifles — Guns — Ammunition — Powder — Shot — Bullets — Cartridges — Caps — Primers — Fuses — Detonators — Explosives — Dynamite — Blasting — Mining — Quarrying — Stone — Marble — Granite — Slate — Limestone — Sandstone — Gravel — Sand — Clay — Brick — Tile — Cement — Concrete — Lime — Mortar — Plaster — Asphalt — Tar — Pitch — Bitumen — Petroleum — Oil Wells — Refining — Kerosene — Benzine — Lubricating Oil — Grease — Candles — Lamps — Lighting — Gas — Gas Works — Electricity — Power Stations — Dynamos — Motors — Batteries — Accumulators — Cables — Wires — Switches — Fuses — Meters — Heating — Stoves — Ranges — Fireplaces — Chimneys — Flues — Ventilation — Fans — Pumps — Engines — Boilers — Steam — Steam Engines — Turbines — Gas Engines — Oil Engines — Internal Combustion — Motor Cars — Motor Boats — Aeroplanes — Airships — Balloons — Aeronautics — Flying Machines — Gliders — Kites — Parachutes — Aviation — Aerodromes — Hangars — Repairing Facilities — Spare Parts — Accessories — Tyres — Wheels — Axles — Springs — Brakes — Steering Gear — Transmission — Gearing — Chains — Belts — Pulleys — Shafting — Bearings — Lubrication — Oil — Grease — Graphite — Tallow — Soap — Emulsions — Cutting Fluids — Coolants — Abrasives — Emery — Corundum — Carborundum — Grinding — Polishing — Lapping — Honing — Machine Tools — Lathes — Drills — Milling Machines — Planers — Shapers — Slotters — Boring Mills — Presses — Punches — Dies — Jigs — Fixtures — Gauges — Micrometers — Calipers — Rules — Squares — Levels — Plumb Bobs — Surveying — Maps — Charts — Plans — Drawings — Tracings — Blueprints — Photography — Printing — Lithography — Engraving — Etching — Publishing — Books — Pamphlets — Periodicals — Newspapers — Magazines — Reviews — Journals — Bulletins — Reports — Statistics — Returns — Tables — Diagrams — Graphs — Charts — Maps — Atlases — Gazetteers — Directories — Guidebooks — Handbooks — Manuals — Dictionaries — Encyclopaedias — Libraries — Reading Rooms — Museums — Collections — Specimens — Exhibits — Catalogues — Labels — Cases — Showcases — Shelves — Racks — Drawers — Boxes — Packing — Wrapping — Tying — Sealing — Stamping — Marking — Numbering — Indexing — Filing — Cataloguing — Classification — Arrangement — Display — Exhibition — Fairs — Markets — Auctions — Sales — Purchases — Orders — Correspondence — Letters — Telegrams — Cables — Codes — Ciphers — Secret Writing — Invisible Ink — Steganography — Cryptography — Decipherment — Translation — Languages — Interpreters — Guides — Porters — Carriers — Transport — Roads — Railways — Canals — Rivers — Navigation — Steamboats — Boats — Canoes — Rafts — Portages — Waterfalls — Rapids — Cataracts — Lakes — Mountains — Passes — Valleys — Plains — Deserts — Oases — Wells — Springs — Water Supply — Irrigation — Agriculture — Crops — Cereals — Wheat — Maize — Rice — Barley — Oats — Rye — Millet — Sorghum — Pulses — Beans — Peas — Lentils — Vegetables — Fruits — Orchards — Vineyards — Wine — Grapes — Raisins — Currants — Olives — Oil — Dates — Figs — Citrus Fruits — Oranges — Lemons — Limes — Bananas — Pineapples — Coconuts — Copra — Coffee — Tea — Cocoa — Chocolate — Sugar — Sugar Cane — Sugar Beet — Refining — Molasses — Rum — Spices — Pepper — Ginger — Cinnamon — Cloves — Nutmeg — Vanilla — Drugs — Medicinal Plants — Herbs — Gums — Resins — Rubber — Latex — Vulcanization — Cotton — Cotton Gin — Ginning — Baling — Seed — Oil — Cake — Meal — Fodder — Hay — Straw — Grass — Pasture — Cattle — Horses — Mules — Donkeys — Camels — Oxen — Buffaloes — Sheep — Goats — Pigs — Poultry — Eggs — Dairy — Milk — Butter — Cheese — Cream — Meat — Beef — Mutton — Pork — Bacon — Hams — Sausages — Canning — Preserving — Salting — Curing — Smoking — Drying — Refrigeration — Cold Storage — Ice — Ice Machines — Ice Houses — Fishing — Fisheries — Pearl Fishing — Sponge Fishing — Whaling — Sealing — Hunting — Trapping — Game — Big Game — Shooting — Rifles — Guns — Ammunition — Powder — Shot — Bullets — Cartridges — Caps — Primers — Fuses — Detonators — Explosives — Dynamite — Blasting — Mining — Quarrying — Stone — Marble — Granite — Slate — Limestone — Sandstone — Gravel — Sand — Clay — Brick — Tile — Cement — Concrete — Lime — Mortar — Plaster — Asphalt — Tar — Pitch — Bitumen — Petroleum — Oil Wells — Refining — Kerosene — Benzine — Lubricating Oil — Grease — Candles — Lamps — Lighting — Gas — Gas Works — Electricity — Power Stations — Dynamos — Motors — Batteries — Accumulators — Cables — Wires — Switches — Fuses — Meters — Heating — Stoves — Ranges — Fireplaces — Chimneys — Flues — Ventilation — Fans — Pumps — Engines — Boilers — Steam — Steam Engines — Turbines — Gas Engines — Oil Engines — Internal Combustion — Motor Cars — Motor Boats — Aeroplanes — Airships — Balloons — Aeronautics — Flying Machines — Gliders — Kites — Parachutes — Aviation — Aerodromes — Hangars — Repairing Facilities — Spare Parts — Accessories — Tyres — Wheels — Axles — Springs — Brakes — Steering Gear — Transmission — Gearing — Chains — Belts — Pulleys — Shafting — Bearings — Lubrication — Oil — Grease — Graphite — Tallow — Soap — Emulsions — Cutting Fluids — Coolants — Abrasives — Emery — Corundum — Carborundum — Grinding — Polishing — Lapping — Honing — Machine Tools — Lathes — Drills — Milling Machines — Planers — Shapers — Slotters — Boring Mills — Presses — Punches — Dies — Jigs — Fixtures — Gauges — Micrometers — Calipers — Rules — Squares — Levels — Plumb Bobs — Surveying — Maps — Charts — Plans — Drawings — Tracings — Blueprints — Photography — Printing — Lithography — Engraving — Etching — Publishing — Books — Pamphlets — Periodicals — Newspapers — Magazines — Reviews — Journals — Bulletins — Reports — Statistics — Returns — Tables — Diagrams — Graphs — Charts — Maps — Atlases — Gazetteers — Directories — Guidebooks — Handbooks — Manuals — Dictionaries — Encyclopaedias — Libraries — Reading Rooms — Museums — Collections — Specimens — Exhibits — Catalogues — Labels — Cases — Showcases — Shelves — Racks — Drawers — Boxes — Packing — Wrapping — Tying — Sealing — Stamping — Marking — Numbering — Indexing — Filing — Cataloguing — Classification — Arrangement — Display

vulgatâ Latinâ habetur: *Rex verò Assuerus omnem terram, & cunctas maris insulas fecit tributarias.* Ut enim Darium *Insulas* (in Ægæo mari positas) Phœnicum classe subegisse, in primo Historiæ libro Thucydides, atque *Insulis* dominatum esse, in Menexeno suo confirmat Plato: ita à filio ejus Xerxe, (cui Insulas, quæ intra Cyaneas sunt & Triopium Cnidiæ Suniúmque Atticæ terræ promontorium, triremes subministrasse, in undecimo Bibliothecæ suæ libro testatur Diodorus Siculus) statim post bellum Græcanicum, & ante annum regni 12, (post quem tributum hoc *insulis* ab Assuero impositum Scriptura significat) amissas fuisse constat; neque præter Clazomenas (quam eo tempore parvam insulam fuisse, in libro octavo nos docet Thucidides) & Cyprum, sub successorum illius potestate alias fuisse, ex Antalcideæ pacis formulâ (apud Xenophontem, libro quinto Hellenicôn) intelligimus. Quod magno sanè argumento fuerit, non alium esse habendum Assuerum quàm Darium hunc; quem ob tributi ordinationem, & huic alia consimilia, καπηλον, id est, cauponem, vel institorem, à Persis dictum fuisse notat Herodotus: quum sub Cyro & Cambyse nihil dum fuisset circa tributa institutum, sed munera tantùm afferri solerent. [*Herodot. lib. 3. cap. 89.*] de quo & in epitome libri 15. Strabonis legimus. *Primus Darius Longimanus* (Artaxerxis cognomento avo Dario per errorem dato) *tributa ferre statuit. Ante illum enim, ex iis quæ regio unaquæque ferebat, solvebantur: veluti frumentum, equi, &c.* & in Polyæni Stratagem. lib. 7. *Darius primus tributa gentibus imposuit. Verùm ne molestè ferrent, non ipse exegit, sed Satrapas constituere jussit. Quibus ingentia tributa describentibus, ipse dimidiam partem subditis remisit. Qui libentibus animis dimidium pependerunt; quasi magno jam beneficio à Rege affecti.* Quam historiam attingit etiam Plutarchus in Apophthegmatib. Regum & Imperatorum.

3510 Ineunte vere, aliis ducibus à Rege abdicatis, Mardonius Gobriæ filius adhuc adolescens, recèns in matrimonium acceptâ Darii filiâ Artozostrâ, ad mare descendit, permagnas ducens peditum & classiariorum copias. Quo cum exercitu postquàm pervenit in Ciliciam, aliis ducibus pedestres copias in Hellespontum ducentibus, ipse classe in Ioniam pervenit: & Ionum tyrannis abrogato imperio, statum popularem in civitatibus constituit. Classe deinde Thasios, peditatu Macedones subegit. Classis è Thaso Acanthum usque procedens, indéque solvens, dum montem Athon circumvertit, tempestate jactata, ad trecentas naves & hominum supra viginti millia amisit. Mardonium autem cum pedestribus copiis in Macedoniâ stativa habentem Thraces Brygi sub noctem invaserunt, & cùm alios multos ex eis occiderunt, tùm ipsum Mardonium vulnerárunt. Qui, hisce demùm subactis, reduxit exercitum & in Asiam rediit. [*Herodot. lib. 6. cap. 43, 44, 45.*] — 4220 — 494

3511 Insequenti anno Darius Thasios, à vicinis insimulatos tanquàm defectionem molientes, muros suos diruere & naves omnes in Abdera transportare coëgit. Deinde quid in animo Græci haberent, pugnaréne secum an sese dedere tentandum ratus, legatos per Græciam misit, Regi terram & aquam petere jussos: tributariis sibi maritimis civitatibus interim imperans, ut naves longas, & hippagogas quibus equi ferrentur, præpararent. Terram & aquam multi tum in continente tum in insulis Persæ dediderunt: & inter primos Æginetæ. [*Ibid. cap. 46, 48, 49.*] — 4221 — 493

3512 Æginetæ, ut Græciæ proditores, à Cleomene Lacedæmoniorum rege bello petuntur. Ortâ inter eum & collegam Demaratum contentione, Demaratus regno exutus, in Asiam ad Darium profugit: à quo magnificè exceptus, territorióque ac urbibus donatus est. [*Ibid. cap. 49, 50, 61, 67, 70.*] — 4222 — 492

3513 Anno Darii 31° Nabonasari 257°, mensis Tybi die 30 (nostri Aprilis 25°) dimidiâ ante mediam noctem horâ, Lunare deliquium Babylone est observatum. [*Ptolem. magn. Synax. lib. 4. cap. 9.*] — 4223 — 491

Darius Mardonium, qui malè rem navalem gesserat, præfecturâ amovit, aliósque designatos duces adversùs Eretriam & Athenas misit; Datin genere Medum, & Artaphernem (Artabazum Equitum Aristophanis Scholiastes eum nominat) Artaphernis fratris sui filium. His in maritimâ Ciliciæ planitie castra ponentibus, advenerunt nauticæ copiæ omnes, cum hippagogis navibus quas tributarii præparaverant: in quas indroductis equis atque terrestri peditatu, sexcentis cum triremibus in Ioniam contenderunt. [*Herodot. lib. 6. cap. 94, 95.*] Plato in Menexeno trecentas tantùm naves, hominum quingenta millia memorat: quem militum numerum etiam Lysias retinet in Corinthiacorum auxiliariorum Epitaphio. Æmilius Probus in Miltiade, classem quingentarum navium, peditum ducenta millia, equitum decem fuisse scribit.

3514 *a.* Persæ, ex Samo solventes, ad Naxum appulerunt: urbémque & delubra incenderunt. Delo verò parcentes, ad alias insulas inde profecti, sumebant illic tum copias tum liberos insulanorum obsides. Quod cùm facere renuerent Carystii: tandiu obsessi sunt, donec in deditionem Persarum venerunt. [*Herodot. lib. 6. cap. 95, 96, 99.*] — 4224 — 490

b. Persæ Eretriâ septimo obsidionis die potiti, & aliquot illic dies morati, in Atticam navigaverunt, ejúsque magnam partem vastaverunt; ab Hippiâ Pisistrati filio demùm deducti in campos Marathonios: ubi ab Athenientibus & Platæensibus, Miltiadis (qui in Thraciâ Chersoneso dominatum obtinuerat) auspiciis profligati sunt; ex eorum parte 192 tantùm, ex Persarum verò circiter 6400 occumbentibus. [*Herodot. lib. 6. cap. 101, 102, 112, 117.*] Victi Persæ in naves confugerunt: ex quibus multæ suppressæ, multæ captæ sunt. Ducenta millia Persæ eo prælio, sive naufragio amisêre. Cecidit & Hippias, tyrannus Athenienſis, auctor & concitor ejus belli. [*Justinus ex Trogo lib. 2. cap. 9.*] Universum verò Persarum exercitum trecentorum millium fuisse, Valerius Maximus lib. 5. cap. 3. & sub initium Parallelorum suorum Plutarchus significat; sexcentorum millium Justinus & eum secutus Orosius: peditum centum, equitum decem millium, Æmilius Probus in Miltiade. Athenienſium decem fuisse millia, & Platæensium auxiliarium mille, ait Justinus, cum Orosio: mille Platæensium adventu, decem totius exercitus millia completa

fuisse

Monday, April 12, 1709.

Quicquid agunt homines, votum, timor, ira, voluptas,
Gaudia, discursus, nostri farrago libelli.

Juv. Sat. 1.

Where-ever Man inclines, by Hope or Fear,
Or Joy or Anger, all is Matter here.

Dryden.

Though the Undertaking a Work of this Nature may, to the Ingenious and Learned, appear a very humble Task; yet it is what the Author thereof could not prevail upon himself to perform, but by Considering that he shall therein be Employed for the Use and Entertainment of Persons who have Wit enough to Despise, and Good Nature enough to Pardon, the Faults of those who Endeavour to please them. The Character of Isaac Bickerstaff, Esq; which I have Assumed, is not Displeasing to me, for Reasons which I shall not Trouble the Reader with; but shall Proceed to Inform him, that I have Issued Orders to the Twelve Signs, which Compose the Zodiack, to Meet Monthly, and Transmit to me Faithful Accounts of the Passages of Mankind, which shall Occur to their Observation, during their Residence in the Several Parts of the Heavens assigned to their Influence. I have Directed, that the Fixed Stars, who are Lovers of Learning, shall Receive Gratis all Books which are Presented to the Author. The Planets are Solicited to Encourage Advertisements, and Persons who Desire Private Audience, Lotteries, Auctions, Quacks, Midwives, Fortune-tellers, Spectacle-makers, Masters of Fencing-Schools, Register-Offices, Pickled Cucumbers, Anodyne Necklaces, Tooth-Powders, Cock-matches, Horse-races, Running Footmen, Wash-balls, Pamphlets, Shuttlecocks, Ratafia, Cherry-Brandy, Aromatick Tinctures, Elixirs, Asses Milk, Eringo Roots, Cantharides, Tea, Coffee, Chocolate, Snuff, Tobacco, Fringes, Gloves, Perfumes, Billet-doux, Pomatums, Complexion-Powders, Washes, Essences, Tweezer-cases, Greek Balsams, Lavenders, Bibles, Shagreen Cases, Spectacles, Scarfs, Bands, Garters, Busks, Bodices, Ruffles, Cuffs, Pocket-Looking-Glasses, Snuff-Boxes, Patches, Blacking-Balls, Perukes, Tippets, Handkerchiefs, Crane-necked Canes, Silver Hilts, Paper, Pens, Ink, Sand, Wafers, Counters, Canary, Arrack, Citron-Water, Brandy, Usquebaugh, Cinnamon-Water, Anniseed, Clove-Water, Daffy, Dr. Stephens's Medicine, Spa-Water, Epsom-Salts, Scotch Pills, Daffy's Elixir, Turlington's Balsam, Bateman's Drops, Ward's Pill, Locatelli's Drink, Stoughton's Elixir, Anderson's Pill, Dr. Bates's Pectoral Tincture, Dr. Goddard's Drops, Dr. Lee's Elixir, Venice Treacle, Mithridate, Daffy's Elixir Salutis, Sal Prunella, Lucatelli's Balsam, Pain killing Powder, Steel Trap, Ess. Bezoar, Pectoral Snuff, Liquid Laudanum, Fever Powder, Pectoral Drops, Anodyne Drops, Stomachick Pills, Opium, Ipecacuanha, Sal Polychrest, Glauber's Salts, Basilick Salt, Tincture of Sena, Tincture of Rhubarb, Elixir Proprietatis, Aurum Potabile, Daffy's Elixir Salutis, Sal Volatile, Bolus Armoniack, Quinquina, Stone-Horse Drink, Barbadoes Water, Ward's Drops, Black Cordial, Spirit of Hartshorn, Drops of Life, Pearl Julip, Ethereal Spirit of Roses, Tincture of Coral, Tincture of Gold, Spirit of Box, Spirit of Tartar, Spirit of Vipers, Salt of Steel, Stone-Horse Spirit, Lavender Water, Rosemary Water, Sweet Marjoram Water, Orange-flower Water, Poppy Water, Cardamum Water, Fennel Water, Carduus Water, Black Cherry Water, Treacle Water, Lime Water, Rose Water, Alkermes, Diamber, Musk, Civet, Ambergrease, Zibeth, Castile Soap, Powder Soap, Shaving Soap, Cake Soap, Pearl Soap, Honey Soap, Almond Soap, Windsor Soap, Gascoin's Powder, Daffy's Powder, Bateman's Powder, Stoughton's Powder, Anderson's Powder, Locatelli's Powder, Turlington's Powder, Dr. Bates's Powder, Dr. Goddard's Powder, Dr. Lee's Powder, Dr. Stephens's Powder, Powder for the Tooth-ach, Dr. Radcliffe's Powder, Dr. Ratcliffe's Powder, Dr. Walker's Powder, Dr. Hill's Powder, Dr. Salmon's Powder, Dr. Bateman's Powder, Dr. Anderson's Powder, Dr. Stoughton's Powder, Dr. Locatelli's Powder, Dr. Turlington's Powder, Dr. Gascoin's Powder, Dr. Daffy's Powder, Dr. Walker's Powder, Dr. Hill's Powder, Dr. Salmon's Powder, Dr. Radcliffe's Powder, Dr. Ratcliffe

fodiendum iſthmum montis Athos, qui 12 ſtadiorum erat, adigebantur, adjuvantibus etiam in effodiendo accolis; præpoſitis operi, Bubare Megabyzi, & Artachæo Artæi filio, viris Perſis. Quorum operâ interciſus eſt iſthmus, ad mare recipiendum in foſſam tantæ latitudinis ut duæ triremes pariter illâc agitari poſſent. [*Id. ibid. cap.* 22, 23, 24.] Alia verò exercitûs pars in jungendo pontibus Helleſponto occupata eſt. Eſt autem ex Abydo ad ulteriorem continentem ſeptem ſtadiorum trajectus: quem pontibus junctum ingens adorta tempeſtas ea omnia dirupit atque diſſolvit. Quod indignè ferens Xerxes, trecenta Helleſponto verbera infligi, & in ejus pelagus par compedum demitti, atque eis qui præpoſiti operi erant capita præcidi juſſit. Deinde ab aliis architectis firmiores pontes perfici curavit. [*Ibid. à cap.* 33. *ad* 36.]

3524 *b.* Primo vere, Xerxes Sardibus, ubi hibernaverat, inſtructo cum exercitu profectus eſt Abydum versùs. Cui moventi Sol in cœlo apparere deſiit, quum nullæ nubes, verùm ſereniſſimus aër eſſet, & pro die nox extitit. Quo ſtupendo portento (naturale enim Solis deliquium hoc tempore Tabulæ Aſtronomicæ nullum nobis exhibent) Pythius Lydus perterritus, rogavit Regem, ut ex quinque ſuis liberis copiis ipſius adſcriptis unum ſibi natu maximum ſolatium ſenectutis relinqueret. Is verò indignatus, illum ipſum medium diſcindi juſſit, mediáſque inter partes traduci exercitum. [*Ibid. cap.* 37, 38, 39.] 4234 480

Hermotimus, qui ex Pedaſenſibus ſuper Halicarnaſſum genus ducebat, & apud Xerxem ex omnibus eunuchis plurimùm poterat, in Arcaneum Myſiæ agrum veniens, Panionium Chium mangonem, qui ipſum execuerat, cum uxore & liberis ad ſe accerſit: patréque ut quatuor filiorum, & filiis ut patris ſui genitalia abſcinderent adactis, mutilati corporis injuriam ultus eſt. [*Id. lib.* 8. *cap.* 105, 106.]

Xerxis exercitus è Lydia ad flumen Caïcum & regionem Myſiam pergens; inde ad terram Ilienſem pervenit: ubi ſub Idâ noctem agenti tonitrua & fulgura ingruerunt, & complures ex eo exercitu occiderunt. Deinde ad Scamandrum fluvium eſt ventum: quem aqua ſua deſtituit, nec hominibus jumentiſque potantibus ſuffecit. Eò Xerxes poſtquàm pervenit, Priami Pergamum aſcendit, loci viſendi cupidus: ubi Minervæ Iliadi mille boves immolavit, & libamine Magi heroibus parentaverunt. His actis terror per noctem exercitum invaſit: qui ſimul atque illuxit illinc movens, Abydon tandem pervenit. [*Id. lib.* 7. *cap.* 42, 43.]

Hîc Xerxem inceſſit cupido omnem exercitum oculis ſubjiciendi; itaque in prætorio quodam, quod ei Abydeni priùs ab eo juſſi è candido lapide in tumulo pro dignitate extruxerant, reſidens proſpiciebat litus, & illic terreſtres copias atque claſſem. Quam dum intuetur, ſubiit eum cupiditas ſpectandi navale certamen. Id poſtquàm eſt commiſſum, in quo Sidonii vicere, voluptatem Xerxes cepit, cùm certaminis tum copiarum ſpectaculo. Et quum intueretur omnem Helleſpontum navibus obductum, omnia litora atque Abydenorum plana hominibus referta; humanæ vitæ brevitatem reputans, quòd ex tantâ multitudine ad centeſimum annum nullus eſſet ſuperfuturus, lacrymas profudit. [*Id. cap.* 44, 45. *cum Valer. Maxim. lib.* 9. *cap.* 13.]

Xerxes, Artabano patruo ſuo ad tutandam domum & regnum Suſa prorege dimiſſo, ad tranſitum in Europam ſe paravit. Ubi exortus igitur ſol eſt, ex aureâ phialâ libans in mare, apud Solem vota concepit, ne quid ſibi adverſi contingeret, quo priùs deſiſteret Europam ſubigere quàm ad illius terminos perveniſſet. Hæc precatus phialam in Helleſpontum abjecit, aureúmque craterem, & Perſicum acinacem. His actis, per alterum pontium, qui vergebat in Pontum, peditatus omnis equitatúſque tranſivit; per alterum, qui vergebat in Ægeum, jumenta atque ſervitia: continuo ſeptem dierum totidemque noctium ſpatio in tranſitu conſumpto. Claſſis deinde extra Helleſpontum occidentem versùs ad promontorium Sarpedonis navigavit. Terreſtres copiæ per Cherſoneſum Agoram profectæ, ad ſinum Melana deflexerunt: ubi fluvius illis cui idem eſt nomen non ſuffecit, ſed alveum ſuum deſeruit. Hoc fluvio tranſmiſſo, occidentem versùs iter facientes, ad Doriſcum Thraciæ litus pariter & campum ingentem, quem grande flumen Hebrus interfluit, caſtra poſuêrunt. [*Ibid. à fin. cap.* 52. *ad init.* 59.]

c. In hoc litus appulsâ claſſe ac ſubductâ, terreſtrem primùm, deinde nauticum Xerxes luſtravit exercitum. In priore, peditum Herodotus 170 myriades, ſive 1700000 [*cap.* 60.] equitum, præter camelos & currus, 8 myriades, ſive 80000 [*cap.* 87.] fuiſſe refert: inter pedeſtrium copiarum duces, duos etiam Darii filios ex *Artyſtonâ* (quam nos *Eſtheram* fuiſſe opinati ſumus) ſuſceptos commemoratis; *Arſamen* Arabum & Æthiopum qui trans Ægyptum incolunt, [*cap.* 69.] & *Gobryam* Maryandenorum & Ligyum & Syrorum ductorem. [*cap.* 72.] Diodorus Siculus pedeſtris exercitus ſupra 80 myriades, ſive 800000 recenſet: numeri ab Herodoto poſiti ne dimidiam quidem partem exprimens. Eum verò numerum quem pedeſtribus copiis Diodorus, univerſo Perſico exercitui aſſignat Creſias; 80 videlicèt myriadum, præter currus. Iſocrates in Panathenaico, in pedeſtri exercitu 70 militum myriadas, ſive 700000 fuiſſe ait: quem totius ſimiliter exercitûs numerum fuiſſe, in Var. Hiſtor. lib. 13. cap. 3. affirmat *Ælianus*. Plinius 788000 numerat, libro 33. cap. 10. ubi tamen pro Xerxis, *Darii* nominatus reperitur exercitus. *Trogi* abbreviator *Juſtinus*, & eum ſecutus *Oroſius*, (*lib.* 2. *cap.* 10.) Xerxem ſeptingenta millia de regno armaviſſe, & trecenta millia de auxiliis. Æmilius Probus (in *Themiſtocle.*) terreſtres ejus exercitus ſeptingentorum millium peditum, equitum quadringentorum millium fuiſſe ſcribit.

Triremes imito numero 1207 fuerunt: quarum 300 Phœnices præbuerunt, cum Syris qui Paleſtinam incolunt: ut ait Herodotus, [*lib.* 7. *cap.* 89. *Paleſtina* nomine, maritimum Syriæ tractum, & quicquid Ægypto tenus eſt, ſe intelligere ſubjiciens; quam & *Syriam Paleſtinam* vocatam eſſe alibi dicit: *lib.* 3. *cap.* 91.] & incolas habere circumciſos. [*lib.* 2. *cap.* 104.] Inter reliquas enim gentes Perſico Imperio ſubditas, erant & Judæi: quos cum Xerxe contra Græcos militaviſſe, etiam ex illis Chœrili poëtæ confirmare conatur Joſephus, lib. 1. contra Apion.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

3524

faucibus quæ ab aquis calidis Thermopylæ sunt dictæ, 300. Xerxianorum myriadibus se opposuit: ut ex Epitaphio eorum liquet, quod ab Herodoto [*lib.* 7. *c.* 228.] memoriæ habetur traditum.

Μυριάσιν ποτὲ τῇδε τετρασχίλιαι ἐμάχοντο
Ἐκ Πελοπηΐου χιλιάδες τέτορες.
Myriades quondam repulêre hîc Marte trecentas
Mille quater Pelopis de regione viri.

Myriades 300. efficiunt 3000000, quot universo Xerxis exercitui in 10°. Θρακιστὶ Theodoretus attribuit. Apud Diodorum Siculum lib. 11. in hoc epigrammate, [*pag.* 16. *edit. Græcolat.*] pro τριακοσίας, leguntur δισσοσίας, id est, 2000000. quum idem tamen [*pag.* 5.] in toto exercitu paulò minùs 100. myriadibus sive 1000000. fuisse priùs dixerit; & de hac ipsâ pugnâ Thermopolytanâ speciatim agens, [*pag.* 9.] quingentos viros in centum myriadas impetum fecisse significaverit. Eandem tamen historiam ex Trogo narrans Justinus, [*lib.* 2. *cap.* 11.] *sexcentos viros castra quingentorum* [vel, ut apud Orosium legitur, *sexcentorum*] *millium irrupisse*; & Isocrates in Archidamo, illorum *mille* barbarorum *septingentis millibus* obviam iisse scripsit. Quos verò 1000. Isocrates (*in Archidamo & Panegyrico*,) 600. Justinus & Orosius, 500. Diodorus numerat, illi Græcorum sunt intelligendi quos, cæteris sociis dimissis, ad extremum conflictum secum retinuit: in quo & omnes simul cum eo fortiter occubuerunt: ex Spartanis quidem 300, ex Thespiensibus & Thebanis reliqui. [*Herodot. lib.* 7. *cap.* 222, 224.] Quorum vicem rependerunt viginti hostium millia hîc occisa. [*Id. lib.* 8. *cap.* 24.]

Per eosdem dies quibus terrestria ad Thermopylas, etiam navalia prælia ad Artemisium Euboicæ promontorium sunt gesta. [*Id. ibid. cap.* 15.] Eurybiades Lacedæmonius communi Græcorum classi hîc præfuit, ex navibus 271. [præter 9. quinquagenûm remorum navigia] constanti; quarum 127. ab Athenienſibus & Platæensibus suppeditatas refert Herodotus, [*ibid. cap.* 1.] quum ipsorum Atheniensium proprias 60. tantùm fuisse, dicat Isocrates (*in Panegyrico & Areopagitico.*) Communem tamen classem 300. navium, & earum 200. Atheniensium fuisse, narrat Æmilius Probus in *Themistocle.* Ancipiti marte utrinque decertatum fuisse, produnt Herodotus, Diodorus & Probus: licèt Persas clade hîc affectos, & Isocrates in Panegyrico & Ælianus in Variæ hist. lib. 2. cap. 25. retulerit. Tempus tamen, diei *sexti Thargelionis* [secundi vernalis mensis Atheniensium] rei gestæ ab Æliano hîc assignatum, cum narratione Herodoti non satis convenit: qui *mediâ æstate* [à vere videlicèt inchoatâ] hæc acta fuisse docet; [*lib.* 8. *cap.* 12.] quo Olympiacus agon inter medios bellorum strepitus, à Græcis actus est. [*Ibid. cap.* 26.] Olympias nimirùm LXXV, quâ bellum Græciæ Xerxem intulisse, præter alios, etiam in libri 9i Romanarum Antiquitatum initio testis est Dionysius Halicarnassens.

d. Quatuor post trajectum Hellesponti mensibus, Xerxis exercitus in Atticam perveniens, Athenas desertas cepit, Calliade tùm archonte. [*Herodot. lib.* 8. *cap.* 51.] quo etiam magistratum illum gerente, Anaxagoram Clazomenium, Anaximenis Milesii auditorem, quum annos tantùm viginti natus fuisset, Athenis philosophari cœpisse, ex Demetrii Phalerei Archontum descriptione, refert in illius Vitâ Laërtius: ex Ioniâ, ut in libro 1°. Stromatum notat Clemens Alexandrinus, philosophiâ Athenas translatâ; eo videlicèt tempore, quo à Pisistrato & Atheniensibus congestam *librorum copiam Xerxes, Athenarum potitus, urbe ipsâ præter arcem incensâ, abstulisse, asportavisseque in Persas*; in lib. 6. Noct. Attic. c. 17. refert A. Gellius; cui *arcem* tamen ab incendio hîc excipienti non facilè assentiendum: quum totam illam *acropolim* incensam Herodotus, [*lib.* 8. *cap.* 53.] & Ctesias; atque quod in eâ fuerat *templum Minervæ* dirutum fuisse Diodorus confirmet. * Delo verò ob religionem parcunt Persæ. (*Cicero, lib.* 1. *in Verrem.*) *.

Quò magis penetrabat in Græciam Xerxes, eò plures eum nationes sequebantur: *Melienses, Dorienses, Locri, Bœoti, Caryſtii, Andrii, Tenii, &c.* Quibus supplementis priores jacturæ ita resarcitæ fuisse existimantur: ut non minori numero vel pedestres copiæ vel nauticæ ad Salaminem & Athenas promotæ fuerint, quàm ad Sepiadem atque Thermopylas. [*Herodot. lib.* 8. *cap.* 66.] Quò spectant & superiùs citati versus illi Æschyli, in pugnâ Salaminiâ, naves 1000. vel 1207. Xerxi tribuentes: & quod refert Ctesias, Persas plusquàm mille naves in eâ habuisse. ut Plutarchi, in libello de gloriâ Atheniensium, locum taceam; de Salaminiâ Themistoclis victoriâ, mille navigiorum naufragiis constante. A Græcis verò multò plures ad Salaminem contractæ sunt naves, quàm ad Artemisium: triremes videlicèt 380. quarum 16. tantùm Lacedæmonii, 180. Athenienses præbuerunt. [*Idem ibid. cap.* 42, 43, 44, 48, 82.] De Atticarum navium numero convenit Plutarchus, in *Themistocle:* ut locum ex Herodoti lib. 8. [*cap.* 61.] Diodori Siculi lib. 15. huc non advocem, de Atheniensibus in bello Xerxico 200. naves πεπληρωμένας possidentibus: Æschylus universum Græcarum navium numerum in pugnâ Salaminiâ 300. fuisse ait, cum 10. eximiæ notæ aliis: licèt 700. Ctesias illis tribuat. Ex horum navibus, inter dimicandum XL; Xerxianorum verò supra CC periisse, præter naves unà cum viris captas, scribit: quam Persicas naves 500. amissas affirmet Ctesias. [*Diodor. Sic. lib.* 11.] Artemisia autem regina Halicarnassi, quæ in auxilium Xerxi venerat, inter primos duces bellum acerrimè ciebat: quippe ut in viro muliebrem timorem, ita in muliere virilem audaciam cerneres. [*Justin. lib.* 2. *cap.* 12.] adeò quidem, ut & ipse Xerxes hac occasione dixisse feratur: Viros extitisse sibi fœminas, fœminas autem viros. [*Herod. lib.* 8. *cap.* 88.]

Ita, ductu quidem Eurybiadis Lacedæmonii sed Themistoclis Atheniensis consilio & prudentiâ, parta est ipsâ Marathoniâ non inferior victoria Salaminia. In cujus tempore

designan-

cap. 115.] Tertiam temporis illius partem demit Æmilius Probus, in vitâ Themistoclis: *quâ sex mensibus iter fecerat*, [tantam enim moram in Europâ Xerxes fecerat] *eádem minus diebus triginta in Asiam reversum* fuisse scribens.

Xerxes, solutum pontem hybernis tempestatibus offendens, piscatoriâ scaphâ trepidus trajecit. Erat res spectaculo digna, & æstimatione sortis humanæ, rerum varietate miranda, in exiguo latentem videre navigio, quem paulò antè vix æquor omne capiebat; carentem etiam omni servorum ministerio, cujus exercitus propter multitudinem terris graves erant. [*Justin. ex Trogo, lib.* 2. *cap.* 13.]

Pedestres copiæ, Xerxem secutæ, pontem similiter tempestate dissolutum invenientes, Hellespontum navibus trajecêre ad Abydum. Ibi copiosiorem quàm in itinere commeatum adepti, nullâ moderatione sese reficientes, ac mutatis aquis, permulti interierunt ex iis qui de exercitu superfuerant: cæteri cum Xerxe Sardes pervenerunt. [*Herodot. lib.* 8. *cap.* 117.]

Xerxes, quum Sardes proficisceretur, misit Megabyzum ut templum Delphicum diriperet: illóque id recusante, Mataeas eunuchus mittitur; qui, re confectâ, ad Xerxem reversus est. [*Ctesias.*]

Nuncius per angaros Susa perlatus Xerxem Athenis potitum esse, tantâ Persas voluptate affecit; ut omnes vias myrto consternerent, & per eas odores incenderent, & ipsi in sacrificiis ac gaudiis versarentur. Secundus autem de clade Salaminiâ ita eos consternavit; ut universi vestes dilaniarent, vociferationéque & ejulatu irrequieto uterentur. [*Herodot. lib.* 8. *cap.* 99.] Quem luctum graphicè in *Persis* suis expressit Æschylus.

Classiarius Xerxis exercitus qui superfuerat, ubi à Salamine fugiens attigit Asiam, Rege cum aliis copiis è Chersoneso Abydum traducto, apud Cumas Æoliæ hyemavit. [*Herodot. lib.* 8. *cap.* 130.]

Artabazus Pharnabazi filius, cum 60. militum millibus à Mardonio acceptis Xerxem ad Hellesponti trajectum comitatus, quum jam ille in Asiâ esset, regressus circa Pallenen agebat; ut-potè Mardonio per Thessaliam Macedoniámque hybernante, nec alias copias obire curante. Cúmque Potidæatas, cum Pallenensium aliis, à Xerxe defecisse comperisset, & Olynthios mox defecturos suspicaretur: & Potidæam & Olynthon obsedit. Captâ verò Olyntho, Bottiæisque habitatoribus trucidatis, urbem Critobulo Toronæo origine Chalcidensi regendam tradidit. [*Id. ibid. cap.* 126, 127.]

Persas tres jam menses Potidæam obsidentes ingens æstus maris excepit; qui in Pallenen coëgit eos recedere: plurimis tamen eluvie illâ absorptis, multis etiam nando servare se conantibus per Potidæatas adnavigantes interemptis. Eos autem qui superstites fuerant Artabazus in Thessaliam ad Mardonium duxit. [*Ibid. cap.* 129.] 4235 479

b. Primo vere, Xerxianæ classis reliquiæ, quæ Cumis in hybernis fuerant, ad Samum transierunt, ubi nonnullæ naves hyemaverant. Ejus classis plerique epibatæ erant ex Persis & Medis; ducesque supervenerant, Mardontes Bargæi, & Artayutes Artachæi filius: qui ibi subsistentes, Ioniam à defectione cohibebant, trecentas naves cum Ioniis habentes. [*Ibid. cap.* 130.] Diodorus verò naves, quæ è Samo Ioniam observabant, plures quàm 400. fuisse affirmat. [*ad ann.* 2. *Olymp.* 75.]

Græcorum classis, navium 110, Leotychide rege Spartano & Xanthippo Atheniense ducibus, Æginam profecta est. Quò advenientes Ionum nuncii, oraturi Græcos ut ad ipsos liberandos in Ioniam navigarent, ægrè exoratos Delon usque perduxerunt. [*Herodot. lib.* 8. *cap.* 131, 132.] Idem verò Diodorus eos, in Æginâ dies aliquot commoratos, in Delum inde cum 250 triremibus navigavisse scribit.

c. Xerxes Celænis in Phrygiâ regiam & arcem extruxisse dicitur. [*Xenophon.* Κύρου ἀναβάσ. *lib.* 1.]

Mardonius Athenas adhuc desertas petiit, decimo mense postquam fuerant à Xerxe captæ: illisque incensis, & ædificiis quæ supererant dirutis, ad regionem Megarensem exercitum duxit; occidentalissimum Europæ terminum, ad quem Persica hæc processit expeditio. [*Herodot. libro* 9. *cap.* 3, 13, 14.]

d. Ad Græcorum classem in Delo permanentem venerunt è Samo legati, orantes, uti Græci & ipsos & Græcos Asiæ incolas à Persarum servitute liberarent. Leotychides Spartæ rex, habito super hoc Ducum consessu, cum illis decernit, urbes Græcorum liberandas esse: & initâ cum Samiis societate, Samum applicantes, classem ad templum Junonis locavêre, sese ad prælium navale apparantes. [*Id. ibid. cap.* 89, 91, 95. *cum Diodor. Sic. lib.* 11.]

Persicæ classis duces in Samo hærentes, auditâ Græcorum in se expeditione, cùm se ad pugnam navalem impares esse viderent, Phœnissas quidem naves abire permiserunt, cum cæteris verò ad Mycalen Ioniæ promontorium navigarunt: ubi peditatus agebat, præcepto Xerxis ad tutandam Ioniam relictus, numero 60000, duce Tigrane, omnium Persarum & specie & staturâ eminentissimo. Ibi juxta Cereris Eleusiniæ templum subductas naves munimento circumdederunt: & saxis stipitibúsque & circum mœnitiones depactis sudibus se instruxerunt. [*Herodot. lib.* 9. *cap.* 95, 96.] Nihilóque segniùs interim ex Sardibus & locis finitimis copias terrestres accersiverunt: ita ut ad 100000. cogerentur. Res quoque aliæ, quas belli usus efflagitat, ut in promptu essent, providerunt; Iones etiam ad hostem defecturos suspicati. [*Diodor. lib.* 11.]

Equestri pugnâ ad Erythras Bœotiæ inter Græcos & Persas commissâ, occubuit Persarum dux Masistius, à Græcis Macistius dictus, summo cum suorum luctu. [*Herodot. lib.* 9. *cap.* 20, 21, 24. & *Plutarch. in Aristide.*]

Græci, duce Pausaniâ Lacedæmonio Cleombroti filio, ad Plateas in Bœotiâ Persarum copias dissipârunt. Eas 12. myriadum, sive 120000. fuisse scribit Ctesias; 22. myriadum, id est, ducentorum millium peditum & viginti millium equitum, Æmilius Probus in *Pausaniâ*; 30.

myria-

3525 myriadum circiter, sive 300000, Plutarchus in *Aristide*. Quibus 30. myriadibus, & Græcos Mardonii auxiliarios addit Herodotus: quos ad quinque myriadas fuisse, ille conjectat. [*lib. 9. cap. 31.*] Diodorus Siculus [*ad ann. 2. Olymp. 75.*] Mardonium ait, præter eos quos à Xerxe acceperat, ex Thraciâ & Macedoniâ & sociis urbibus supra viginti myriadas contraxisse, & in universo exercitu quasi 50. myriadas, sive 500000, numeravisse. In Græcorum castris 7300. tantùm Ctesias nominat: quum solorum Athenienſium octo in eo fuisse millia Herodotus & Plutarchus confirment; & universus Græcorum exercitus vel 10. myriadum sive centum millium fuerit, ut Diodorus Siculus, Trogus Pompeius & Orosius, vel 11. myriadum sive 110000, ut Herodotus [*lib. 9. cap. 29.*] tradidit. Ex his verò 1360. tantùm in pugnâ cæsos fuisse refert [*in Aristide*] Plutarchus: licèt plures quàm 10000. Diodorus numeret.

Persicarum copiarum summus Præfectus Mardonius, regis [non *Xerxis*, ut in Pausaniâ innuit Æmilius Probus, sed patris ipsius *Darii*, ut ad annum M. 3510. suprà est ostensum] gener, in prælio cecidit; ab Aimnesto vel Arimnesto nobili Spartano lapide percussus. [*Herodot. lib. 1. cap. 63. Plutarch. in Aristide. Pausan. lib. 1.*] Neque enim audiendus Ctesias, qui eum vulneratum aufugisse, & quum à Xerxe ad diripiendam Apollinis ædem missus esset, ingruente ingenti grandine oppressum interiisse narrat: quanquàm & ex Trogo Justinus, & ex Justino Orosius, victum Mardonium veluti ex naufragio cum paucis profugisse referat.

Sublato duce, Persæ cæteráque multitudo ad ligneum castrorum suorum murum effugiunt: eóque demùm expugnato, plusquàm decem eorum myriades, sive centena millia, frustrà hostium implorată misericordiâ, trucidantur. [*Diodor. Sic.*] Unde, ex 30 eorum myriadibus, exceptis quatuor cum quibus Artabazus aufugit, ne tria quidem hominum millia cædem evaserunt. [*Herodot. lib. 9. cap. 69.*]

Leotychides Græcorum Dux ad Mycalen perveniens Ionibus qui in exercitu Persarum erant ad defectionem sollicitatis, & illorum & suorum operâ memorabilem obtinuit victoriam; simul cum Mardonte classiarii & Tigrane pedestris exercitûs duce, plus 30. Persarum millibus interemptis. Duo verò alii classiarii exercitûs duces, Artayntes & Ithramitres, effugerunt: qui evaserant aliis ad cacumina Mycales se recipientibus. [*Id. ibid. à cap. 97, ad 104. cum Diodoro, lib. 11.*]

Et juxta Cereris Eleusiniæ templa, & eodem ejusdem mensis die, pugna ad Platæas in Europâ diluculo diei gesta est, & vesperi apud Mycalem in Asiâ. Tantámque famæ velocitatem fuisse ferunt, ut per tantum spatii, tam brevi horarum momento, de Platæensi victoriâ rumor ad Græcos in Mycale pugnaturos accesserit. [*Id. ibid. cap. 99, 130. cum Justino, lib. 2. cap. 14.*] quanquàm Diodorus rectiùs Leotychidem nihil tùm de Platæensi victoriâ audivisse, sed ex industriâ commentum hoc ad animandos suos milites, stratagematis loco, adhibuisse censuerit. Diem verò illum *sextum* fuisse *Thargelionis* (secundi mensis vernalis Attici) refert Ælianus: [*Var. histor. lib. 2. cap. 25.*] quem meliùs Plutarchus, *Boëdromionis* (tertii æstivi mensis) diem vel *tertium*, [ut in *Camillo*, & *lib. de gloria Athenienſium*,] vel *quartum*, [ut in *Aristide*,] fuisse tradidit. Ita anno à Xerxis transitu, *secundo*, pugna ad Mycalen gesta est. [*Herodot. lib. 7. cap. 80.*]

Ionia à Persis defecit. [*Herodot. lib. 9. cap. 103.*] unà cum Æolensibus & Insulanis. [*Diodor. Sic. lib. 11.*]

Græci, Persarum navibus & castris ad Mycalen crematis, in Samum reversi, de gente Ionicâ (& Æolicâ etiam, ut Diodorus addit) ex Asiâ (in quâ Persarum violentiæ nimis videbantur futuri obnoxii) in Græciam transferendâ consultârunt. Athenienses autem veriti, ne Iones sui coloni ad universos Græcos jus coloniæ transferrent, ut in Asiâ manerent persuaserunt: promittentes se, ut jure cognationis devinctos, ipsorum auxilio nunquam defuturos. [*Herodot. ibid. cap. 105. Diodor. ibid. ad ann. 2. Olymp. 75.*]

Græci cum Samiis, Chiis, Lesbiis ac cæteris insulanis qui secum militabant societatis fœdere inito, datáque & acceptâ fide cum jurejurando, se permansuros in societate nec ab eâ defecturos; è Samo Hellespontum versùs navigantes, primùm circa Lectum promontorium stationem habuerunt, à ventis intercepti. Inde solventes, Abydum tenuerunt: & quum pontes, quorum præcipuè causâ illuc ierant, credentes se adhuc eos intentos esse inventuros, reperirent solutos, Leotychides Lacedæmonius cum sociis suis Peloponnesiis domum rediit; Athenienses verò & dux eorum Xanthippus (cum sociis, ut addit Thucydides, ex Ioniâ & Hellesponto qui jam à Rege defeciverant) in Chersonesum trajicientes, Sestum obtidebant. Præfuit autem illi provinciæ Xerxis præfectus Artayctes Persa, homo nefarius: & in urbem, validissimo muro munitam, contulerunt se cùm alii ex aliis circà oppidis, tum ex Cardiâ Oebazus, vir Persa, qui arma è pontibus illuc comportaverat. [*Herodot. ibid. cap. 105, 113, 114, 115.*]

Artabazus Pharnacis filius, qui cum militum quibus præfuit quatuor myriadibus (40000.) è pugnâ Platæensi se subduxerat, per Phocidem, Thessaliam & Macedoniam, properavit ad Thraciam: ac regionem mediterraneam præcidens, pervenit Byzantium; multis sociorum in itinere relictis, qui vel à Thracibus obtruncati, vel fame atque labore fuerant enecti. Ex Byzantio verò navigiis transmisit in Asiam. [*Id. ibid. cap. 65, 69, 76, 88.*]

Pauci verò illi qui ad Mycales montis cacumina profugerant, Sardes se receperunt, ubi Xerxes adhuc agebat. In eo itinere, cùm Masistes Darii Hystasp. filius Artayntem, (classiarii exercitûs ducem, superiùs commemoratum) inter alia probra, muliere ignaviorem in bello illo gerendo se exhibuisse dixisset: stricto acinace ob id ab illo petitus, interponente se Xenagorâ Halicarnassæo, à præsente periculo liberatus est; Xenagorâ à Xerxe, ob fratrem servatum, totius Ciliciæ præfecturâ donato. [*Ibid. cap. 106.*]

Sardibus autem tunc agens Xerxes, uxorem fratris Masistis, quæ illic erat, deperibat: quam

cùm de adulterio fruſtrà ſollicitaſſet, hujus & fratris ſui filiam Artayntam Dario filio ſuo deſpondit; ſperans hac ratione commodiùs ſe illâ potiturum. Contractóque matrimonio, aliiſque ex conſuetudine celebratis, domum reverſus eſt: [*Ibid. cap.* 107.] parte exercitûs ad bellum cum Græcis continuandum Sardibus relictâ. [*Diodor. Sicul. ann.* 2. *Olymp.* 75.]

3526 Xerxes in fugâ ſuâ Oraculum Didymei Apollinis in Branchidis (ut & alia templa Aſiæ omnia, præter Epheſium) incendit. Branchidæ, quòd Dei ſui theſauros tradidiſſent, unà abiverunt; ne ſacrilegii & proditionis pœnas dare cogerentur. [*Strabo. lib.* 14. *cum* * *Curtio lib.* 7. *cap.* 5. (*Edit. Raderi & alior.* *) *& Solino, cap.* 40.]

Xerxem *Suſa* profectum eſſe Herodotus, *Ecbatana* conceſſiſſe Diodorus ſignificat. Ex *Babylone* ad *Perſas* abiiſſe ſcribit Cteſias. In urbe Babylone templum Beli & cætera Babyloniorum loca ſacra eum è Græciâ revertſum ſubvertiſſe, in libro ſeptimo expeditionis Alexandri Arrianus author eſt. Beli quoque ibi ſepulcrum ab eo fuiſſe everſum, apud Strabonem [*libro* 16.] & ſtatuam ex auro ſolido 12 cubitorum ex illius templo ab eo fuiſſe ſublatam, Sacerdote qui eam loco dimovendam prohibuerat interempto, apud Herodotum [*libro* 1. *cap.* 183.] legimus.

Athenienſibus Seſtum obſidentibus, quum adveniſſet autumnus, & murus expugnari non poſſet; de obſidione ſolvendâ conſultatum eſt.

Verùm obſeſſis tantâ fame laborantibus, ut funibus lectorum elixis veſcerentur; ſub noctem, cùm alii Perſæ, tum Artayctes & Oebazus, à muris delapſi fugam capeſſerunt. Poſtquàm illuxit, Cherſonitani è turribus rem Athenienſibus indicaverunt, portáſque patefecerunt. [*Herodot. lib.* 9. *cap.* 116, 117.]

Quum magnum numerum Barbarorum, qui capti Seſti & Byzantii fuerant, ſocii Cimoni Athenienſi dividendum commiſiſſent: ille unam partem nuda corpora conſtituit, alteram quæ illi gerebant corporibus ornamenta poſuit; quam ſocii reliquiſſent, eâ Athenienſes fore contentos dictitans. Socii, Herophyto Samio ſuadente, ornamenta ut longè majoris pretii delegerunt; Athenienſibus captivorum reliquerunt corpora, malè ad laborem comparata. Verùm brevi pòſt amici & propinqui eorum qui capti erant, ex Phrygiâ & Lydiâ venientes, ſingulos grandi pretio redemerunt. Unde claſſem quatuor menſes Cimon aluit: inſupérque non parum Reipublicæ ex redemptione illorum auri ſuperfuit. Ibi tum Cimonis ſolertia admirationi cœpit eſſe: Athenienſes autem longè pluribus acceptis pecuniis, ſocios quibus ipſi priùs ridiculi viſi fuerant deriſerunt. [*Plutarch. in Cimone. Polyæn. Stratagem. lib.* 1.]

Oebazum in Thraciam fugâ elapſum Thraces Abſinthii Pleſtoro Deo ſuo immolaverunt; comitibus ejus aliter interfectis. Artayctem cum ſuis ad Ægos fluenta captum duxerunt Sextum: & in littore in quo Xerxes trajectum junxerat, (vel, ut alii aiunt, in tumulo urbi Madyto imminente) depactis humi aſſeribus ſuſpenderunt; filio ejus ante patris oculos lapidibus obruto. His actis, Athenienſes in Græciam remeavetunt, portantes tum alias pecunias, tum verò arma pontium, tanquàm apud templa repoſituri. Nec aliud præterea quippiam geſtum eſt per eam annum. [*Herodot. lib.* 9. *cap.* 118, 119, 120.] Xanthippus, præſidio urbi impoſito, ſocios dimiſit & cum civibus ipſe Athenas rediit. Atque ita bellum Medicum, quod vocatur, cùm per biennium duraſſet, hoc eventu terminatum eſt. [*Diodor. Sic. lib.* 11. *ad ann.* 2. *Olymp.* 75.]

Bagapates eunuchus, cùm ſeptem annos ſepulchro Darii aſſediſſet, mortuus eſt. [*Cteſias.*] 4236 478

Megabyzus uxorem ſuam Amytin, Xerxis & Ameſtris filiam, adulterii inſimulat: quæ idcircò acriter à patre reprehenditur. [*Idem.*] quum ipſe interim pater in inceſto adulterio voluptabundus totus jaceret. Ab uxore enim fratris ſui Maſiſtis ad eorum filiam, eandémque nurum ſuam, Artayntam amore converſo; nefariâ illius conſuetudine Suſis quotidie fruebatur. [*Herodot. lib.* 9. *cap.* 107, 108.]

3527 Pauſanias, Cleombroti filius, dux Græcis à Lacedæmone miſſus ut Græcas urbes Barbaricis adhuc præſidiis occupatas liberaret, navibus 20 (50 habet Diodorus) è Peloponneſo ductis, & ſociorum Athenienſium 30 aliis (quæ Ariſtidis imperio regebantur) adjunctis, in Cyprum expeditionem fecit; multáſque ibi civitates, quæ à Perſicis adhuc præſidiis tenebantur, ſervitute exemit. [*Thucidid. lib.* 1. *Diodor. Sicul. ad ann.* 4. *Olymp.* 75.] 4237 477

Xerxes Natalis regni ſui feſtum celebrans, fratris ſui Maſiſtis uxorem petenti Ameſtri conjugi ſuæ donavit: quæ eam mamillis, naribus, auribus, labris, linguâ mutilatam remiſit domum. Unde Maſiſtes, confeſtim inito cum liberis conſilio, ad Bactrianam provinciam, cujus ipſe erat præſes, profecturus, eámque cum Sacis ad defectionem inducturus, in itinere à copiis Xerxis cum liberis & toto comitatu trucidatus fuit. [*Herodot. lib.* 9. *à cap.* 108. *ad* 112.] Bactrianam verò illam ſatrapiam Hyſtaſpi filio ſuo Xerxes conceſſit. [*Diodor. Sicul. ad ann.* 4. *Olymp.* 78.]

3528 Pauſanias, capto poſt diſceſſum ex Cypro Byzantio, Perſas urbem tenentes, & inter eos Xerxis quoſdam neceſſarios & propinquos ibi captos (profugiſſe eos ſparſo rumore) omnes Regi ſine aliorum ſociorum conſcientiâ remiſit. Hæc omnia per Gongylum quendam Eretrienſem agebat: quem etiam cum literis ad Xerxem miſit, in quibus ipſius filiam ſibi conjugem dari petiit, & viciſſim ſe Spartam & reliquam Græciam ipſi ſubjecturum eſſe pollicitus eſt. Lætus ad eum confeſtim reſcripſit Xerxes per Artabazum Pharnacis filium: quem in maritimam regionem ideircò miſit, ut conſilia ſua cum eo commodiùs poſſet communicare Pauſanias. Atque eum in finem Daſcylitidis provinciæ præfecturam illi demandavit; Megabate, qui præfuerat, revocato. Cúmque hinc inſolentior factus Pauſanias, more Perſico vitam inſtitueret, & ſociis acerbè ac tyrannicè imperaret: major eorum pars, maximè Iones & quicunque regiâ nuper ſervitute liberati erant, ad Athenienſium ductum ſe receperunt. [*Thucyd. lib.* 1.] 4238 476

3529 Pauſanias à ſociis accuſatus, Byzantio à Lacedæmoniis Spartam revocatus eſt: ubi de privatis quibuſdam criminibus condemnatus, à crimine proditionis abſolutus eſt. Helleſponti verò 4239 475

præfe-

præfecturâ exutus, ipſe privatim acceptâ triremi Hermionicâ, injuſſu Lacedæmoniorum, eò profectus eſt: ut ſub ſpecie Græci belli ſua cum Xerxe conſilia agitaret. Ab Athenienſibus verò Byzantio vi ejectus Spartam non rediit. Colonis autem in Troade ſubſiſtens, iterùm ad eos delatus eſt; quòd & cum Barbaris conſilia agitaret, & non optimâ de causâ moram faceret. Quare ſecundò Spartam ab ephoris revocatus, in carcerem conjicitur. Sed cùm ſe juri ſiſteret, rursùm dimiſſus eſt. [*Id. ibid.*]

3530 Translato à Lacedæmoniis, ob odium Pauſaniæ, ad Athenienſes, voluntate ſociorum, principatu Græciæ; ſub titulo ulciſcendarum regionum ſtatuerunt illi, quas civitates pecunias conferre adversùs Perſam, quas naves, oporteret: Græciæ & Aſiæ civitatibus tributum cupidè ad præſidium ſalutis ſuæ conferentibus. Pecuniarum verò ſumma primùm conſtituta fuit 460 (non, ut apud Diodorum legitur, 560) talentorum; in Delo inſulâ, ut communi ærario, quotannis deponenda. [*Thucyd. lib.* 1. *Diodor. lib.* 11. *Juſtin. lib.* 16. *cap.* 3. *Plutarch. & Æmil. Prob. in Vitâ Ariſtidis.*] 4240 474

Pauſanias, proditus ab Argilio amaſio ſuo, cui literas ad Xerxem ultimas Artabazo deferendas tradiderat, fame necatus eſt. [*Thucyd. lib.* 1. *Diodor. lib.* 11. *Æmil. Prob. in Pauſaniâ.*]

3531 Artabanus, natione Hyrcanus, ſatellitum regiorum princeps, (qui apud Xerxem maximam obtinebat authoritatem, quemadmodum ejus pater Artaſyras apud Darium obtinuerat) communicato conſilio cum regis cubiculario Mithridate eunucho (Spamitrem vel Aſpamitrem appellat Cteſias) amicitiæ & cognationis neceſſitudine ſibi obſtricto, in Regis cubiculum cum ſeptem robuſtiſſimis filiis ab eo introductus, Xerxem noctu jacentem in lecto jugulavit. Deinde profundâ adhuc nocte ad Artaxerxem properans, à Dario (qui trium Xerxis filiorum natu erat maximus) quò maturiùs regno potiretur, patrem occiſum fuiſſe finxit, (quod & Ælianus, *lib.* 13. *cap.* 3. credidiſſe videtur:) impulitque illum ut fratrem regiis ſatellitibus obtruncandum traderet. [*Cteſias. Diodor. Sic. Juſtin. lib.* 3. *cap.* 1.]

Ita Artabani operâ regno potitus eſt Artaxerxes. [*Cteſ.*] qui lenitate atque animi celſitudine præcelluit; Μακρόχειρ ſive *Longimanus* nominatus, quòd manum dexteram haberet altera longiorem. [*Plutarch. initio Artaxerxis ſui.*] *Septem* verò primi imperii illius *menſes* in Euſebii Chronico, ipſi *Artabano* attribuuntur: quòd tanto tempore procuratoris, ut videtur, nomine ſub Artaxerxe regnum ille adminiſtraſſet. Etſi enim mox poſt Xerxis & Darii filii cædem Artabanum interfectum Diodorus innuat: aliquantum tamen temporis interceſſiſſe, & Cteſiæ & Juſtini pleniores hujus hiſtoriæ narrationes ſatis indicant.

Themiſtocles Athenienſis, ut conſiliorum Pauſaniæ de prodendâ Perſis Græciâ ad necem quæſitus, & ob id è Græciâ fugere coactus, Pydnæ (in Thermaico Macedoniæ ſinu) navem onerariam in Ioniam iter facientem conſcendit: quæ tempeſtate in Athenienſium exercitum Naxum obſidentem delata eſt. Nauclero igitur pecuniarum pollicitatione Themiſtocli conciliato, nocte ac die ſupra exercitum in ſalo ad anchoras navis conſtitit; indèque Epheſum ſalva appulit. [*Thucyd. lib.* 1. *Æmil. Prob. in Themiſtocle. Polyæn. Stratagem. lib.* 1.] Plutarchus refert, Themiſtoclem Cumam delatum, multos ſenſiſſe rei maritimæ præfectos inſidias ad ſe capiendum tendere, (præcipuè Ergotelem & Theodorum) quòd præmium Rex in caput ejus ducenta talenta pronunciaſſet: ideoque Ægas Æolicum oppidulum confugiſſe, ibique paucos dies apud Nicogenem delituiſſe; qui Æolum erat locupletiſſimus, & principibus qui circa Regem erant familiaris. Lyſitheiden hunc Diodorus nominat; tantarúmque opum fuiſſe addit, ut omnem in tranſitu Xerxis exercitum convivio exceptum lautè tractaverit. Hoſpitis verò hujus operâ, Themiſtoclem, in curru undique obtecto, (ut pellices Regis & magnatum vehendi apud Perſas mos erat) tutum in Perſiam iter habuiſſe, uterque narrat: licèt cum Persâ quodam ex maritima regione eum aſcendiſſe tantùm dicat Thucydides. Ex Epheſo verò Sardes trium dierum, ex Sardibus Suſa trium mensium iter eſſe, oſtendit Herodotus. [*lib.* 5. *cap.* 50, 53, 54.] 4241 473

Artabanus vitæ Artaxerxis inſidias ſtruens, conſilium ſuum cum Megabyzo (qui jam ob ſuſpectam adulterii uxorem ſuam Amytin, Artaxerxis ſororem, mœrore affectus erat) communicat: fidémque mutuò datam jurejurando firmant. Sed re totâ Megabyzi indicio proditâ, Artabanus eâ morte quâ Artaxerxes erat afficiendus afficitur: atque adeò quæcunque in Xerxem Dariúmque perpetrata fuerant patefiunt. Aſpamitres quoque (vel Spamitres eunuchus) qui cædis Xerxis ſac Darii conſcius fuerat, acerbiſſimo genere mortis, adhibitis videlicèt per ſcapham tormentis (quæ à Plutarcho in Artaxerxis vitâ deſcribuntur) plectitur. [*Cteſias.*] Pro *Megabyzo* Juſtinus *Bacabaſum*, in ſocietatem conſilii aſſumptum hic nominat: & modum cædis Artabani ita enarrat. *Artaxerxes, verens Artabani numerum filiorum, in poſterum diem paratum eſſe armatum exercitum jubet, recognituru & numerum militum, & in armis induſtriam ſingulorum. Itaque cùm inter cæteros ipſe Artabanus armatus aſſiſteret, Rex ſimulat ſe brevierem loricam habere: jubet Artabanum ſecum commutare: exuentem ſe, ac nudatum, gladio trajecit.* Ex quo loricæ modulo obiter notandum, Artaxerxem, non modò *adoleſcentem* ſed etiam *puerum admodum* à Juſtino dictum, ita adultâ tùm fuiſſe ætate, ut deinde ſeptimo imperii anno filiorum pater eſſe potuerit: quod Scriptura ſacra [*Ezra* VII. 25.] confirmat.

Poſt Artabani mortem, eorum qui cum illo conjurârunt, & Perſarum aliorum pugna oritur; in quâ cadunt tres Artabani filii, & graviter Megabyzus vulneratur. Quem caſum Artaxerxes, ejúſque ſorores Amytis (Megabyzi uxor) & Rhodogune, ac mater Ameſtris ingenti luctu proſecuti ſunt: atque adeò vix tandem hæc Apollonidis medici Coi operâ, ſummam adhibentis diligentiam, mortis periculo liberatur. Deſciſcunt ab Artaxerxe Bactra, aliúſque item præfectus Artabanus: & æquo marte pugnatur. Ita *Cteſias*: cujus illud, ᾗ ὁ ταγάπης ἄλλος Ἀρτάπανος vel Ἀρτάβανος, ambiguè ſcriptum eſt. Vel enim quod ex Henr. Stephani interpretatione

à nobis hic erit positum significare potest; alium à Bactrianorum Satrapa fuisse præfectum Artabanum hunc: vel Bactrianum Satrapam fuisse ipsum Artabanum, sed alium ab Artabano illo, cujus mortis proximè facta fuerat mentio. Si posterior admittatur sensus, ad posteriora tempora referenda fuerit hæc de Bactrorum defectione historia: si prior, ad præsentia. Hac enim tempestate Hystaspem Xerxis filium Bactrianorum Satrapiam administrasse, ex Diodoro Siculo; cúmque medium inter Darium & Artaxerxem fuisse genitum, ex Ctesiâ didicimus. Et quum juniorem fratrem in imperio sibi prælatum ille cerneret; ut Bactrianorum & aliorum sociorum auxiliares copias ad suum jus recuperandum ille cogeret, rationi nemini videbitur non esse consentaneum.

Olympiadis LXXVI, anno quarto (eodem de quo nunc agimus) *Themistoclem in Persas fugisse*, in Chronico suo notat Eusebius: traditioni Thucydidis satis convenienter, qui inter Naxiorum obsidionem & nobilem illam Cimonis de Persis ad Eurymedontem partam victoriam Themistoclis ad Artaxerxem adventum statuit; simúlque ipsius Artaxerxis imperii initium intra eosdem terminos collocat. Ait enim Themistoclem literas tùm dedisse ad Artaxerxem νεωϛὶ βασιλεύοντα, *nuper regnare incipientem*; quibus & amicitiam illius expetierit, & operam suam adversùs Græcos obtulerit. Unde verum initium imperii Artaxerxis eruitur; eo quod vulgò est receptum toto ferè novennio anterius. Plutarchus refert, ex *Phaniâ*, Themistoclem ab Artabano Chiliarcho ad Regem introductum fuisse; & ex *Eratosthene*, Chiliarchi gratiam pellicis ipsius operâ, quæ mulier erat Eretrica, obtinuisse. Sed quis Artabanus ille fuerit, non explicat: utrùm is qui imperium affectans ab Artaxerxe est occisus, an alter ille ejusdem nominis Satrapa ex Ctesiâ jam commemoratus, an verò Artabanus, cui regni tutelam à Xerxe in Europam transituro commissam fuisse ante septennium annotavimus. Si enim primus ille accipiendus, intra septem primos Artaxerxis menses Themistoclis adventus, juxta Eusebianas rationes, esset includendus: si verò alius, ad aliquam aliam anni primi imperii ipsius partem ille referri posset; quod etiam Thucydidis loco, de *Artaxerxis regno nuper incepto*, abundè satisfecerit. Chiliarchi verò, qui secundum gradum imperii tenebat, munus fuisse, admittendos ad Regem introducere; ex Æmilio Probo in Conone, & Ælian. lib. 1. Var. histor. cap. 21. notum est.

Themistocli à Rege humaniter accepto novum à Mandane Darii Hystaspidis filiâ creatum fuisse dicitur periculum. Hæc liberis suis in pugnâ Salaminiâ orbata, Rege primùm frustrà sollicitato, optimos quosque Persarum multis precibus ambit, & multitudinem tandem ad irrogandum Themistocli supplicium concitat. Inde, concursu in regiam facto, Rex sententiæ Senatus se rem totam permissurum promittit: & tempore sat longo ad præparationem judicii concesso, Themistoclem à præsente discrimine liberat. [*Diodor. Sic. lib.* 11.]

3532 Secundâ inter Persas & Bactrianos commissâ pugnâ, quum in Bactrianorum faciem ventus spiraret, vincit Artaxerxes, & in ejus ditionem universa Bactria concedit. [*Ctesias.*] 4242 471

Themistocles, cùm per anni spatium linguam Persicam, quantum fieri poterat, perdidicisset, * (*unum intra annum optimè locutum esse Persicè, constare* dicit *Quintilianus*, lib. II. cap. 2. *) & instituta morésque regionis percepisset; non solùm objecta crimina diluit, sed etiam tantam apud Regem gratiam consecutus est, quantam non alius unquam Græcorum. Adhibuit enim eum etiam venationibus & domesticis oblectationibus: ita ut ad matrem quoque Regis Amestrin admitteretur, eáque uteretur familiariter. Uxorem quoque Persicam ei dedit, nobilitate, formâ & morum honestate præditam: servorum præterea numerum ad ministeria, & poculorum omnis generis copiam, cæteráque ad usus quotidianos, imò ad voluptates etiam & delicias accommoda, largitus est. [*Thucyd. lib.* 1. *Diodor. Sic. lib.* 11. *Plutarch. in Themistocle.*]

Quum Demaratus Lacedæmonius (qui cum Xerxe è Græciâ reversus est) magnâ in offensâ apud Regem fuisset; quòd ut more regum, directam capite Tiaram gestans, curru vectus Sardes intraret, stultè postulasset: Themistocle intercedente, reconciliatus illi est. [*Plutarch. in Themist. cum Senecâ, lib.* 6. *de Benefic. cap.* 31.]

Magnesiæ provinciæ præfectus Themistocles, in minorem Asiam rediit. [*Thucyd. lib.* 1.] Insidias in itinere ab Epixye Persâ superioris Phrygiæ satrapâ & Pisidis ipsi positas, monente Dindymenâ Deorum matre (ut ipse per meridiem dormiens somniavit) effugit: cui idcircò Magnesiæ templum condidit, ejúsque filiam suam Mnesiptolemam creavit sacerdotem. [*Plutarch. in Themist.*] vel uxorem suam, ut alii volunt. [*apud Strabonem, libro* 14°.] Ut splendidiùs verò Themistocles in Asiâ viveret, donavit illi Rex Magnesiam ad Mæandrum, quinquaginta quotannis talenta pendentem, ad panes ipsi suggerendos: Lampsacum ad Hellespontum, unde vinum sumeret; & Myuntem juxta Mæandri ostia positam, ex qua obsonium haberet. Duas adjiciunt ex Troade alias Neanthes Cyzicenus, Phanias & Athenæus, (*lib.* 1. *cap.* 22.) Percoten & Palæscepsin, ad strata & vestimenta suppeditanda. [*Thucyd. lib.* 1. *Diodor. lib.* 11. *Plutarch. & Æmil. Prob. in Themistocle.*]

3533 Cimon, Miltiadis (quo duce apud Marathonem pugnatum est) filius, Græcorum contra Persas Dux ab Athenienſibus constitutus, cum 200. triremium classe è Piræeo egreditur. Postea Ionum & quotquot erant sociorum navibus adscitis, trecentarum numerum explevit. Cum tota igitur classe Cariam petit: ubi quicquid maritimarum erat urbium, à Græcis illuc deductarum, à Persis subitò defecit; cæteras ab indigenis possessas, & præsidiis adhuc Persicis obnoxias, vi summâ Cimon oppugnavit. Subactis urbibus Cariæ, quæcunque in Lyciâ erant eodem victoriæ cursu in fidem recepit. Cúmque subinde illis, qui ad societatem Athenienſium se adjunxerant, naves imperaret; factum est, ut magno classis numero augeretur. [*Diodor. lib.* 11.] 4243 471

Persæ copias terrestres ex gentibus suis conscribebant: nauticarum verò è Phœniciâ, Cypro

& Cili-

& Ciliciâ, delectus agebant. Summus Perſici exercitus imperator erat Tithraultes, Xerxis filius nothus. [*Id. ibid.*] Eum claſſi regiæ præfuiſſe tradit Ephorus, terreſtribus verò copiis Pherendatem. Sed Calliſthenes Ariomandis Gobryæ filii ſummum in exercitu imperium fuiſſe ſcribit. [*Plutarch. in Cimone.*]

3534 Poſt ſubactos ab Athenienſibus Naxios, [ut in libro 1°. docet Thucydides] Athenienſes ſociique Cimone duce, eâdem die Perſas & navali prælio juxta littus Cypri & terreſtri ad Eurymedontem fluvium in orâ Pamphyliæ profligaverunt: Olympiadis LXXVII. anno 3°, ut in libro XI. narrat Diodorus Siculus; qui tamen (ut in fine libri II. Juſtinus) Xerxem adhuc regnaviſſe ſenſit; contra mentem Thucydidis, qui rei geſtæ tempore proximus fuit. Rectiùs Euſebius ad annum Artaxerxis quartum victoriam hanc retulit: hanc ad eum notationem apponens. *Cimon juxta Eurymedontem Perſas navali pedeſtrique certamine ſuperat: & Medicum bellum conquieſcit.* Ab Artaxerxis enim initio, juxta Thucydidis rationes à nobis conſtituto, quartus illius annus in tertium Olympiadis LXXVII. (à Diodoro hic poſitum) incidit: licèt Euſebio, primum illius annum cum primo Olympiadis LXXIX. viciosè comparante, quartus illius in quartum ejuſdem Olympiadis neceſſariò conjiciendus fuerit. Sed totam rei geſtæ ſeriem ex Diodoro & Plutarcho, præſtat hic repetere. 4144 470

Quum audiiſſet Cimon regios duces cum magno exercitu & ingenti claſſe circa Pamphyliam ſtativa habere; quò ſis mare, quod inter inſulas Chelidonias eſt, redderet inacceſſum, à Cnido & Triopio cum 200. triremibus provectus, ad Phaſelitarum (qui Græci erant) urbem decurrit: & quia claſſem ipſius non recipiebant, neque deſciſcere volebant à Rege, agrum eorum uſſit & muros oppugnavit. Sed Chiis qui ſimul cum eo navigabant intercedentibus, pax inter eos conciliata eſt; eâ lege, ut talenta decem numerarent, Cimonem ſequerentur, unáque arma ferrent in barbaros. [*Plutarch. in Cimone.*]

Inde Cimon, exploratum habens Perſarum claſſem juxta Cyprum verſari, directo illuc curſu cum 250. navibus adversùs 340. progreditur. [*Diodor.*] Perſarum naves 350. fuiſſe ſcribit Ephorus, 600. Phanodemus. Verùm nihil hi pro tantâ claſſe ediderunt memorabile: ſed qui terræ proximi erant, relictis navibus, ad exercitum pedeſtrem, qui erat in propinquo inſtructus, refugêre; cæteri oppreſſi unà cum navibus periêre. Athenienſes verò ducentas naves captivas abduxêre. [*Plutarch.*] Thucydides triremes Phœnicum cepiſſe eos ait, & demerſiſſe omnes numero ad ducentas. Æmilius Probus in *Cimone*, eum *Cypriorum & Phœnicum ducentarum navium claſſem devictam cepiſſe* ſcribit. Diodorus Athenienſes, multis hoſtium navibus extinctis, plures quàm centum cum ipſis claſſiariis in poteſtatem ſuam redegiſſe; reliquas verò, à militibus fugâ ad Cyprum dilapſis deſertas, vacuas in eorum manus veniſſe narrat. Quas militibus refertas naves ex Phœnicum claſſe fuiſſe, vetus illi Donario quod à populo Athenienſi Deo eſt oblatum inſcripti, (apud eundem Diodorum & Ariſtidem in Oratione Platonicâ ſecundâ) indicant:

οἷά γ' ὁ τὴν μάχην πολλὰς ἰδόντας, Diodor. Κύπρῳ.
Φοινίκων ἑκατὸν ναῦς ἅλιον ἐν πυθέσθαι
Ἀνδρῶν πλησθείσας. ——————
Namque hi per terram Medorum examine fuſo,
Centum Phœnicum roſtra tulere mari
Plena viris. ——————

Plutarchus quoque in commentariolo de gloria Athenienſium, Cimonem ab Eurymedonte *centum triremes Phœniſſas* tuliſſe, memorat. Diodorus verò, non modò triremes plures quàm centum, ſed etiam ipſas CCCXL. (id eſt, integram Perſarum claſſem) & ſupra 20. virorum millia, eum cepiſſe affirmat.

Navali victoriâ non contentus Cimon, continuò totam claſſem ad exercitum pedeſtrem Perſarum appulit, ad Eurymedontem fluvium in Pamphyliâ tùm ſtativa habentem. In naves autem barbaricas quas ceperat ſuos milites impoſuit, tiaris & exotero ornatu Perſico amictos. Unde illi, ſuas triremes eſſe exiſtimantes, eas ut amicas receperunt. Cimon igitur nocte jam obortâ, quæ illunis erat denſiſſimiſque tenebris involuta, milites ſuos expoſuit: qui in hoſtium caſtra irrumpentes, omnes qui occurrebant occiderunt, & alterum barbarorum ducem Pherendatem, Regis fratris filium, in tabernaculo oppreſſum trucidârunt; omnéſque tandem, non opinatâ irruptione conſternatos, terga dare coëgerunt. [*Diodor.*] Hujus etiam ſtratagematis meminit Polyænus, lib. 1. (qui, pro Pamphiliâ, ad Cyprum milites ſuos Cimonem eduxiſſe malè tradidit) & Julium Frontinum, libro quarto extremo; apud quem *Cononis*, pro *Cimonis*, nomen perperàm legitur.

Cimon naves Phœniſſas 80, quæ prælio non interfuerant nec adhuc rem geſtam certò intellexerant, ad Hydrum ſtantes cepit. [*Plutarch.*]

3535 Cimon, cum quatuor triremibus Athenis ſolvens, 13. Perſarum naves in Cherſoneſo Thraciæ cepit; ejectiſque Perſis & Thracibus domitis, totam Cherſoneſum in ditionem Athenienſium redegit: effecitque ut in Aſiâ, ab Ioniâ uſque ad Pamphyliam, nuſquàm Perſica arma apparerent. [*Plutarch. in Cimone.*] Indéque factum, ut Pericles (qui hoc anno principatum apud Athenienſes obtinere cœpit) cum 50. navibus & Ephialtes cum 30, Chelidonias inſulas (in Pamphylio mari) ſupervectus, nihil claſſis barbaricæ viderit; (ut ex Calliſthene Plutarchus ibidem retulit:) & Perſas nec longis navibus intra Phaſelidem navigare auſos fuiſſe, nec intra Halym fluvium pedeſtres copias ducere, in Areopagitico & Panathenaico dixerit Iſocrates. Eos tamen, augeſcentem Athenienſium potentiam veritos, triremibus ampliori numero conſtruendis operam dediſſe, Diodorus ſcribit. 4145 469

3537 *b.* Ezra Sacerdos, Scriba (ſive legis-peritus) promptus in lege Moſis, ab Artaxerxe rege & 4147 467

ſeptem

ſeptem conſiliariis ejus ad Rempublicam Judaïcam conſtituendam & Eccleſiam reformandam Hieroſolymam miſſus, amplitſimum diploma obtinuit: quo, Judæis in patriam redeundi iterùm fit poteſtas, eóque aurum omne & argentum deferendi, tam quod Rex cum ſuis, quàm quod ipſi Judæi Deo offerre vellent; inſtrumenta in miniſterium domûs Dei donantur, & quicquid præterea eſſet neceſſarium è fiſco regio ſuppeditandum quæſtoribus trans flumen præſcribitur: Templi quoque miniſtris omnibus immunitas à tributis, totique populo *αὐτονομία* & ſuarum legum exercendarum jus conceditur. [*Ezr.* VII. 11,--26.]

c. Anno Artaxerxis ſeptimo, menſis 1 die 1, Ezra cum magnâ Judæorum multitudine è Babyloniâ profectus eſt. [*Ezr.* VII. 6, 7, 9. VIII. 1,--14.]

Ezra & itineris ſocii ad flumen Ahavæ triduo in tentoriis manſerunt; dum Levitæ, qui deerant, congregarentur. Omnibus congregatis indixit Ezra jejunium & preces, ad propitiandum numen pro itinere proſpero: omniſque auri & argenti Deo dicati curam 12 delectis Sacerdotibus totidemque Levitis commiſit. [*Ezr.* VIII. 15,--30.]

d. Menſis 1 die 12, à flumine Ahavæ profecti, menſis 5 die 1°, Artaxerxis anno 7°, Hieroſolymam pervenerunt; ibique triduo quieti conſederunt. [*Ezr.* VII. 8, 9. & VIII. 31, 32.]

Menſis 5 die 4, appenſum eſt aurum & argentum, & cum inſtrumentis ſacris in domo Dei repoſitum. Sacrificia quoque à reducibus Deo ſunt oblata: iiſque peractis, edicta Regis tradita ſunt Satrapis & principibus trans flumen; qui & populum & domum Dei favore proſecuti ſunt. [*Ezr.* VIII. 33,--36.]

3538 *a.* Ezra de affinitate Iſraëlitarum cum exteris certior factus, luget, jejunat, & Dei iram ſedulò pro omnibus publicè deprecatur. [*Ezr.* IX.] Magnâ quoque quæ ad eum confluxerat populi multitudine in fletus ſolutâ, Shecanias author fuit Ezræ, ut populus voto ſe obligaret Deo, ad alienigenas uxores unà cum ipſarum liberis dimittendas. Quod & factum eſt. [*c.* X. 1.]

Omnibus reducibus deportationis denunciarum eſt, ut intra triduum ſiſterent ſe Hieroſolymis; gravi pœnâ abſentibus propoſitâ. Unde convenientibus in Templi atrio hominibus omnibus Judæ & Benjaminis menſis 9 die 20, & trementibus tum propter hanc rem tum ob pluvias, edixit Ezra, ut ſepararent ſe ab uxoribus alienigenis. Quibus conſentientibus, & ut Judices expediendo negotio conſtituerentur rogantibus: ex Sacerdotum ordine duo cognitioni huic præfecti fuerunt; Levitis, qui eos adjuvarent, duobus etiam adjunctis. [*c.* X. 7,--15.]

b. Quæſtio hujus rei, à menſis 10 die 1 uſque ad diem 1 menſis 1, eſt habita; atque ita trimeſtri ſpatio totum negotium uxorum alienigenarum eſt abſolutum. [*c.* X. 16, 17.] 4248 486

d. Themiſtocles Magneſiæ morbo extinctus eſt; aut, ut alii volunt, venenum ſuâ ſponte ipſe ſumpſit, cùm ſe quæ Regi de Græciâ opprimendâ pollicitus eſſet, præſtare poſſe deſperaret. [*Thucyd. lib.* 1.] Viginti poſt exceſſum Coriolani annis eum mortem ſibi conciviſſe, in Lælio ſuo Cicero ſignificat: qui, juxta Dionyſii Halycarnaſſei rationes, cum initio anni 3i. Olympiadis LXXVIII. terminantur; ad quem in Euſebiano Chronico annotarum legitur. *Themiſtocles hauſto tauri ſanguine moritur*; quod plenius & elegantiùs à Valerio Maximo [*lib.* 5. *cap.* 6.] ita habetur expreſſum. *Themiſtocles, quem virtus ſua victorem, injuria patria imperatorem Perſarum fecerat; ne ſe ab eâ oppugnandâ abſtineret, inſtituto ſacrificio, exceptum paterâ tauri ſanguinem hauſit: & ante ipſam aram, quaſi quadam Pietatis clara victima, concidit. Quo quidem tam memorabili ejus exceſſu, ne Gracia altero Themiſtocle opus eſſet, effectum eſt:* de quo tamen mortis genere ſic contrà differentem Cicero in Bruto inducit Atticum. *Vt enim tu nunc dè Coriolano, ſic Clitarchus, ſic Stratocles, de Themiſtocle finxit. Nam quem Thucydides, qui & Athenienſis erat, & ſumma loco natus, ſummiſque vir, & paulo ætate poſterior, tantùm mortuum ſcripſit, & in Atticâ clàm humatum, addidit fuiſſe ſuſpicionem veneno ſibi conſciviſſe mortem: hunc iſti aiunt, cùm taurum immolaviſſet, excepiſſe ſanguinem paterâ, & eo epoto mortuum concidiſſe:* quanquam ante ſcriptam à Thucydide hiſtoriam, ipſi Athenienſes ab Ariſtophane in *Equitibus* (quam ille Comœdiam anno 7°. belli Peloponneſiaci Athenis Stratocle archonte docuit) poto ſanguine taurino mortuum fuiſſe Themiſtoclem audiverint.

3540 Jubilæus XX. 4249 465

3544 Inaros Pſammetichi filius, rex Libyæ, (non Lydius, ut apud Cteſiam legitur) à Mareâ urbe ſuper Pharum ſitâ egreſſus, majorem Ægypti partem à rege Artaxerxe abalienavit: & princeps ab eis creatus, Athenienſes, qui tùm fortè in Cypro 200 partim ſuis, partim ſociorum navibus bellum gerebant, accerſiit. [*Thucyd. lib.* 1.] 4254 460

Artaxerxes auditâ Ægyptiorum defectione, conſeſtim ex omnibus regni præfecturis militum delectus egit, claſſemque adornavit; nullius apparatûs curam prætermittens. [*Diodor. Sic. ad ann.* 2. *Olymp.* 79. biennii *προχρονισμὸν* accuratiorem Thucydidææ narrationis ſeriem antevertens.]

Ipſemet Artaxerxes exercitum in Ægyptum educere cogitat: ſed, non ita conſulentibus amicis, *Achæmenidem* fratrem cum 400 millibus peditum & 80 navibus miſit. [*Cteſias.*] Diodorus Ægyptiaci belli ducem *Achæmenem* conſtituiſſe cum narrat; Darii filium magnúmque ſuum patruum; traditis ei pluſquàm 300 equitum peditúmque millibus: *Achæmenem* intelligens Darii Hiſtaſpidæ & Atoſſæ filium; cui anteà Xerxes Ægyptum à ſe ſubactam gubernandam tradiderat. [*Herodot. lib.* 7. *cap.* 7. & 97.]

3545 Achæmenes ſive Achæmenides in Ægyptum profectus, prope Nilum caſtra poſuit; & refectis ab itineris labore militibus, ad pugnam ſeſe comparavit. Ægyptii verò copiis ex Libya & Ægypto accitis, ſubſidia Athenienſium expectabant. [*Diodor. Sic.*] 4255 459

Athenienſes è mari adverſo Nilo ſubvecti, flumine potiuntur. [*Thucyd.*] Inaros cum Charitimide, qui 40 navium Athenis miſſarum navarchus erat, mari victor evadit. Ex 50 Perſarum navibus, 20 cum ipſis hominibus captæ, 30 ſubmerſæ ſunt. [*Cteſias.*] *Diodorus* verò totam

Cyprian

Cypriam Athenienſium claſſem, quæ 200 navium fuit, in Ægyptum adductam fuiſſe narrat; non 40 tantùm naves, ut *Cteſias*.

Inaros cum Ægyptiis & Athenienſibus, terreſtrem pugnam adversùs Perſas init. Et ad tempus quidem Perſæ multitudine ſuâ præpollebant. At cùm ſtrenuè in illos Athenienſes inferrentur, & adverſum ſibi cornu pellerent; plurimis in acie trucidatis, reliqua etiam Barbarorum multitudo fugam arripit. Magna tùm ſtrages inter fugiendum editur. [*Diodor.*] Ex 400 quæ duxerat Achæmenides millibus, 100 hominum millia unà cum ipſo cæſa ſunt. Ille enim, vulnere ab Inaro accepto, interiit; ejúſque cadaver ad Artaxerxem miſſum eſt. [*Cteſias.*] Achæmenis filii Darii & Perſarum cum eo in Papremi ab Inaro Libye Pſammetichi filio interemptorum, meminit Herodotus. [*lib. 3. cap. 12. & lib. 7. cap. 7.*]

Athenienſes Perſas fugientes inſecuti, duabus Memphidis partibus potiti ſunt; & tertiam, *Album murum* dictam, in quam Perſæ & Medi confugerant, oppugnarunt. [*Thucyd. Diodor.*]

3546 Artaxerxes rex, ſuorum clade intellectâ, Megabazum Perſam cum multis pecuniis Lacedæmonem mittit; ut Peloponneſios ad bellum Athenienſibus inferendum ſollicitaret: reverſuros hoc pacto ex Ægypto, ad ſuccurrendum patriæ, Athenienſes victores ratus. At Lacedæmonii neque pecunias acceipiunt, neque aliàs poſtularis Perſarum antes præbent. Nihil igitur ſuccedente, pecuniis etiam fruſtrà effuſis, Megabazum cum reliquâ pecuniâ Rex evocat: & Megabyzum Zopyri novam in Ægyptios expeditionem parare jubet. [*Ibid.*] Megabyzum videlicèt, quem in Xerxis exercitu Imperatoris munere functum fuiſſe Herodotus, [*lib. 7. cap. 82.*] & Xerxis filiam Amytin uxorem duxiſſe refert Cteſias: Zopyri illius filium, qui Babylonem Dario Hyſtaſpidæ recuperavit; ut in ipſo libri tertii fine idem confirmat Herodotus. 4256 458

3547 Artabazus & Megabyzus, ad bellum Ægyptiacum Imperatores deſignati, ex patriâ equeſtres & pedeſtres copias, ultra 300 hominum millia educunt. [*Diodor.*] Sed 200 tantùm millia habet Cteſias. 4257 457

Ubi in Ciliciam & Phœniciam ventum eſt, ab itineris moleſtiâ exercitum Duces recreant: atque Cyprios, Phœnices & Cilices claſſem inſtruere jubent. Trecentis ergo triremibus ædificatis claſſiarios imponunt fortiſſimos, armis reliſque & cunctis rebus ad certamen navale idoneis inſtructos. [*Diodor.*] quibus Oriſcus præfuit. [*Cteſias.*]

In hoc belli apparatu, dum aſſiduè milites exercent, & ad rei militaris induſtriam & artes unumquemque aſſuefaciunt; totum propè annum conſumunt. Athenienſes interea obſidionem illorum, qui in *Album murum* refugerant, urgent. Sed cùm Perſæ fortiter ſe tutarentur, nec capi locus ille poſſet; obſidio per totum hunc annum continuatur. [*Diodor.*]

3548 Perſarum in Aſiâ duces, cum terreſtri exercitu per Syriam & Phœniciam iter fecerunt; præternavigante ad latus 300 navium claſſe in Ciliciâ comparatâ: & Memphim tandem pervenerunt. [*Diodor.*] ubi 200000 illis quos ſecum adduxerant, adjunxerunt ſe 300000 quos in Ægypto reliquerat Achæmenides. Ab his cum Ægyptiis eorúmque ſociis acriter pugnatum eſt: utrinque multis, ſed pluribus ex Ægyptiis, cadentibus. Tandem Megabyzus Inarum in femore vulnerat, fugátque: & Perſæ victores evadunt. Inarus verò fugiens, ad munitiſſimam Bybli urbem (in Proſopitide Nili inſulâ poſitam) ſe recepit; & cum eo Græci, & quicunque in prælio & cum Charitimide cæſi non fuerant. Ægyptus, præter Byblum, partes Megabyzi ſequitur. [*Cteſias.*] 4258 456

Megabyzus Ægyptios & Græcos, acie devictos, Memphide ejectos, & in Proſopitidem inſulam compulſos, annum & ſex menſes ibi obſedit. [*Thucyd. lib. 1.*]

3550 *a.* Anno Artaxerxis 20, menſe (nono) Ciſlevo, Nehemias Suſæ (ubi reges Perſarum hyemare ſolitos, libro 12 Dipnoſophiſt. Athenæus confirmat) accepto nuncio de adverſis rebus in Judæâ (quòd *muros Hieroſolymæ diſſipatos eſſet, & portæ combuſtæ igne*) luget, & adhibito jejunio Deum orat, ut populo ignoſcat & Regem ſibi propitium reddat. [*Nehem. I. 1,–11.*] 4259 455

c. Anno eodem 20, menſe Niſane, quum tempus advenitſet ut ſuo ordine in aulâ Nehemias Regi (cui erat à poculis) miniſtraret; ille, triſtitiæ ſuæ causâ Artaxerxi & conjugi aſſidenti (quam Creſiæ *Damaſpiam* fuiſſe putamus) expoſitâ, unà cum præfecturâ Judææ, ædificandæ Hieroſolymæ poteſtatem obtinet. [*Nehem. II. 1,–6.*] Indeque Septimanarum Danielis arcetitur initium. [*Dan. IX. 24, 25.*] 4260 454

Nehemias literis & comitatu à Rege inſtructus, Sanballato Horonitâ Moabitidis & Toblâ Ammonitidis Toparchâ fremente, Hieroſolymam pervenit, opus aggreditur, & inimicis illis cœptum irridentibus reſpondet. (*Nehem. II. 7,–20.*)

Perſarum duces in Ægypto, fluvii qui Proſopitidem inſulam cingebat alveo exſiccato, & aquâ per foſſas aliò aversâ, naves Athenienſium quæ ibi ſtationem habebant in arido ſtatuerunt, & inſulæ majorem partem continentem reddiderunt. Quamprimùm ergo claſſis in ſiccâ terrâ ſubſedit, Ægyptii timore perculſi, poſthabitis Athenienſibus, cum Perſis in gratiam redierunt. Athenienſes verò à ſociis deſtituti, ubi naves deinceps ad uſum incommodas viderunt, ſubjecto igne omnes concremarunt; ne in hoſtium poteſtatem venirent. Perſæ inde tranſgreſſi, Inſulam terreſtri prælio ceperunt: ſed Græcorum egregiâ audaciâ conſpectâ, & præteritis ſuorum cladibus æſtimatis, cum illis, quorum erant ſex millia & ampliùs, datâ fide ſunt pacti, ut abſque periculo incolumes Ægypto excederent, & domum quam liberet redirent. [*Thucyd. Diodor. Cteſias.*]

Hoc modo res Græcorum in Ægypto, cùm in ſextum annum extraxiſſent bellum, everſæ ſunt: & in poteſtatem Artaxerxis tota Ægyptus rediit, præter Amyrtæum, regem eorum qui in paludibus degunt. Hunc enim, & propter magnitudinem paludis, & quia gens illa bellicoſiſſima eſt Ægyptiorum, expugnare non potuerunt. [*Thucyd. lib. 1.*]

d. Eliaſhibus (filius Joiakimi, filii Jeſu ſive Jehoshuæ) ſummus Sacerdos, & reliqui Judæi ſuo ordine, mœnibus Hieroſolymitanis conſtruendis ſtrenuè incumbunt. [*Nehem. III.*] à menſis quinti Ab die quarto incipientes; ut ex cap. VI. 15. colligitur.

Anno mundi.		Anno Periodi Iulianæ.	Annum ante æram Christi.

Sanballatus & Tobias, unà cum Samaritis & aliis hostibus vicinis, cœptam urbis instaurationem primùm ludificantur: deinde, quum dimidiam muri partem extructam esse intelligunt, conspirant & in ædificatores insidias moliuntur. Quibus auditis, Nehemias Deum precatus disciplinam militarem instituit, & inimicorum conatus eludit. [*cap.* IV.]

Nehemias expostulantem populum, servitutis, æris alieni, & bonorum oppignerationis onere liberari curat: & ipse exemplo suo præiens de suo remittit, populum publicis oneribus sublevat, & sua cum ipsis communicat. [*cap.* V.]

Nehemias non solùm à Sanballato & aliis vicinis hostibus insidiis appetitur, sed etiam à pseudoprophetis & falsis fratribus objecta impedimenta sustinet. Quibus omnibus superatis, 52 dierum spatio murus tandem perfectus est, mensis (sexti) Elulis die 25; adversariis tum exteris tum domesticis frustrà sese opponentibus. [*cap.* VI.]

Muri dedicatio, maximâ cum celebritate & lætitiâ, peragitur. [*cap.* XII. 27,—43.]

Nehemias officia domûs Dei recognoscit, Urbi præsides instituit custodiásque ordinat; & conventu habito, Israëlitas reduces recenset, ad Urbem incolis muniendam: qui omnes pro suis facultatibus Deo offerunt. [*cap.* VII.]

Quum Græcorum 50 triremes, in priorum sociorum vicem successuræ, in Ægyptum navigassent; ignaræ omnium quæ acta essent, ad Mendesium Nili ostium stationem habuerunt. Hos adorti ab terrâ Persarum pedites, & in mari classis Phœnicum, majorem navium partem submerserunt: paucæ fugâ elapsæ sunt. Ex priorum etiam illorum magno numero pauci per Libyam Cyrenem profugientes, incolumes, majore parte amissâ, evaserunt. Hunc exitum habuit magna Athenienstum sociorúmque in Ægyptum expeditio. [*Thucyd. lib.* 1.]

3551. *a.* In festo Tubarum, mensis septimi die primo, universo Judæorum populo Hierosolymis congregato Lex Dei ab Ezrâ Sacerdote legitur & exponitur. Quâ auditâ, universi perculsi & in lachrymas soluti à Nehemiâ, Ezrâ, & Levitis qui eos docebant, eriguntur & ad festivam hilaritatem invitantur. [*Nehem.* VIII. 1, 2,—12.]

Die secundo, de dubiorum quorundam in lectione Legis occurrentium intellectu, à primoribus paternarum familiarum, Sacerdotibus ac Levitis, Ezra consulitur. Festum tabernaculorum in tuguriis & scenis frondeis sub dio, juxta Legem (*Levitic.* XXIII. 40.) observandum indicitur. [*Ibid.* 13, 14, 15.]

Die 15°. & sex sequentibus, Festum Tabernaculorum summo studio & religione celebratur; & quotidiana libri Legis lectio per septem dies habetur: octavo quoque interdicti die, pro ritu, (*Levitic.* XXIII. 36) observato. *Neque fecerant à diebus Josua filii Nun tam celebriter filii Israël usque ad diem illum: & fuit lætitia magna valdè.* [*Ibid.* 17, 18.] de quo Hebræi, in majoris sui Chronici cap. 30. *Dici potest, quòd comparat ingressum Israëlitarum in terram diebus Ezra, cum eorundem in eandem ingressu diebus Josuæ. Quemadmodum diebus Josua obligati sunt ad decimas, annos Shemita sive remissionis & Jubilæi, & sanctificárunt muratas urbes: sic in suo ingressu Ezra tempore, astricti fuerunt legibus de decimis, de annis Shemitæ, de Jubilæis; sanctificárunt urbes mœnibus cinctas, & vehementer lætati sunt coram Domino.*

Die 24, Israëlitæ reduces, separantes se ab omnibus alienigenis, resipiscentiam suam publicè profitentur: (*Nehem.* IX.) fœdereque cum Deo renovato, ad legis & cultûs ipsius observationem se obstringunt; (*cap.* X.) atque illius præcepti speciatim, (*Levit.* XXV. 4. *Deut.* XV. 1, 2.) de agrorum culturâ & debitorum exactione anno quoque septimo intermittendâ. [*Nehem.* X. 31.]

Principes populi confederunt Hierosolymis: plebs verò reliqua sortes conjecit, ut decima pars urbem sanctam incoleret: præter eos, qui sponte se obtulerunt ad habitandum in eâ. [*Nehem.* XI. *cum* I *Chronic.* IX.]

c. Megabyzus, Sartamâ Ægypti præfecto constituto, unà cum Inaro & Græcorum nonnullis ad Artaxerxem proficiscitur: post datam fidem, nihil eos ab illo detrimenti passuros. Quod etiam a Rege, licèt Inaro ob Achæmenidem interemptum vehementer irato, ita obtinuit: ut mater illius *Amestris* (pro quâ *Amytis* nomen in Ctesiam hîc irrepsit) Inarum & Græcos, ipsúmque Megabyzum generum suum, ad pœnas exposcens, repulsam pateretur. [*Ctesias.*] 4261 453

3554 Athenienses Cimonem imperatorem cum ducentis suis sociorúmque navibus in Cyprum miserunt. Ex his sexaginta naves in Ægyptum, accersitæ ab Amyrtæo rege in paludibus degentium, navigárunt: reliquæ Citium in Cypro oppugnárunt. [*Thucyd. lib.* 1.] Persicis tum copiis præerant Artabazus & Megabyzus: quorum prior, classis prætor cum 300 triremibus ad Cyprum stationem habebat; posterior terrestribus copiis (quæ ad 300 hominum millia erant) præfectus, in Ciliciâ stativa habebat. [*Diodor. Sic. lib.* 12. *ad ann.* 3. *Olymp.* 82.] 4264 450

Cimon legatos ad Templum Ammonis misit, de re quâdam occultâ oraculum consulturos. [*Plutarch. in Cimone.*]

3555 In Citii obsidione (ut author est Thucydides) decessit Cimon; vel ex morbo (ut Æmilius Probus) vel (ut alii volunt) ex vulnere quod confligens cum barbaris accepit. Moriens monuit suos ut extemplò discederent; & mortem suam tegerent. Contigítque ut, nemine sentiente neque hostium neque sociorum, illi reverterentur incolumes ductu auspiciisque Cimonis (ut Phanodemus ait) dies jam triginta defuncti. Qui verò ad consulendum oraculum missi fuerant, accepto ab Ammone responso, quòd jam ipse Cimon apud se esset; ad socios in Ægypto reverti, ab eis didicerunt, eodem tempore Cimonem mortem obiisse. [*Plutarch. in Cimone.*] 4265 449

Ex Ægypto redeunte Græcorum exercitu, qui Citium oppugnabant fame pressi, obsidione soluta, ad Salaminem Cypriam cursum tenuerunt: ubi cum Phœnicibus, Cypriisque & Cilicibus, terrâ & mari congressi sunt. In navali pugnâ, plurimas triremium demersérunt, centum cum ipsis militibus ceperunt, cæteras ad Phœniciam usque insecuti sunt. Perse verò cum parte

navium

navium adhuc reliquâ in Ciliciam, ubi Megabyzus in caſtris exercitum continebat, refugerunt. Sed Athenienſes citato illuc itinere profecti, expoſito in littus milite, prælio hoſtes adorti ſunt: in quo Anaxicrates claſſis præfectus egregiè decertans, heroico mortis genere occubuit. Cæteri prælio victores, magnâ ſtrage editâ, in naves ſe receperunt: & ſimul cum iis quæ in Ægyptum ierant navibus, domum ſunt reverſi. [*Diodor. Sic. ad ann. 3. & 4. Olymp. 82. ex Thucydide correctus.*] Athenienſes verò in Ægypto triremes 200 unà cum ſupplementis, in Cypro 150 amiſiſſe, ſcribit Ælianus. [*Var. hiſtor. lib. 5. cap. 10.*]

Rex Artaxerxes ſuorum in Cypro clade auditâ, de bello conſilium cum amicis init. Ibi pax ut ineatur cum Græcis ex uſu Reipublicæ eſſe decernitur. Per litteras ergo Ducibus & Satrapis bello Cyprico præfectis edicit, ut quibuſcunque poſſint conditionibus bellum cum Græcis componant. Artabazus itaque & Megabyzus legatos Athenas de pace verba facturos mittunt: in quorum conditiones cùm conſentirent Athenienſes; legatos & ipſi plenâ cum poteſtate mittunt, quorum princeps erat Callias Hipponici filius. [*Diodor. ann. 4. Olymp. 82.*] Quo etiam tempore Argivi legatos Suſa miſerunt, qui Artaxerxem interrogarent, an amicitiam quam cum patre ejus Xerxe contraxiſſent putaret adhuc durare, an ab illo pro hoſtibus haberentur. Quibus Artaxerxes, imò verò maximè perdurare reſpondit; nullámque ſibi civitatem amiciorem putare quàm Argos. [*Herodot. lib. 7. cap. 151.*]

Pacis fœdus inter Athenienſes horúmque ſocios & Perſas his legibus eſt ſancitum. Ut Græcis per Aſiam civitatibus univerſis libertate ac ſuo jure uti permittatur. Ne Satrapæ Perſarum trium dierum itinere inferiùs ad mare deſcendant. Ne longâ navi intra Phaſelidem & Cyaneas excurratur; vel (ut apud Plutarchum habetur expreſſum) ne intra inſulas Cyaneas & Chelidonias longam navem vel roſtratam Rex haberet. Hæc ubi Rex & militiæ præfecti rata habuerunt; Athenienſes contrà jurârunt ſe in provincias Artaxerxis armâ non expeditûros. [*Diodor. ut ſupr.*] Aram quoque pacis hâc de causâ perhibentur erexiſſe, ac Calliam qui eam legationem obierat ſummis honoribus decorâſſe. [*Plutarch. in Cimone.*]

3556 Artaxerxes, importunæ matris precibus per quinquennium fatigatus, Inarum & Græcos tandem illi tradidit. Et Inari quidem corpus tranſverſum tribus crucibus ſuffixit Ameſtris: Græcis verò quinquaginta (nam plures capere non potuerat) capita amputavit. [*Cteſias.*] Inarum Libyæ regem, proditione captum, in crucem actum fuiſſe, refert Thucydides. Filium tamen illius Thannyram, Perſarum beneficio, recepiſſe quem pater obtinuerat principatum, docet Herodotus. [*lib. 3. cap. 15.*] 4166 448

Megabyzus, magno dolore ob Inari & Græcorum cædem affectus, ut ſibi in Syriam provinciam ſuam proficiſci liceret petiit. Huc etiam clàm præmiſit Græcos alios; ipſéque eò profectus à Rege deſcivit: maximáſque copias coëgit, ex centum & quinquaginta millibus conſtantes. [*Cteſias.*]

3557 Adversùs Megabyzum Oſiris cum ducentis millibus mittitur. Pugnâ conſertâ Oſiris jaculo Megabyzum in femore percutit, & vulnus duos digitos altum infligit: ille verò ſimiliter jaculo Oſirin in femore, deinde & in humero vulnerat. Unde Oſirin ex equo cadere contigit: ſed cum complexus Megabyzus, ſublatum ſervari juſſit. Multi autem Perſæ ceciderunt, Zopyro Artiphióque Megabyzi filiis fortiter pugnantibus. Itaque tandem viribus longè ſuperior evadit Megabyzus: & victoriâ potitus, magnam Oſiris curam gerit; eúmque ad Artaxerxem mittit, ipſum reperientem. [*Idem.*] 4167 447

3558 Adversùs Megabyzum alter mittitur exercitus: duce Menoſtane (vel Menoſtate) filio Artarii ſatrapæ Babylonis & regis Artaxerxis fratris. Quibus inter ſe conſligentibus, Menoſtanes in humero à Megabyzo percutitur, & præterea in capite, ſed non lethali vulnere, feritur. Fugam deinde unà cum omnibus ſuis capit: & Megabyzus ſplendidâ potitur victoriâ. [*Idem.*] 4168 446

Artarius primùm per legatos, deinde Artoxares Paphlagon eunuchus & Ameſtris Megabyzo ſtudioſè conſilium dant, ut cum Rege paciſcatur. Miſſique ad eum, & ipſe Artarius, & Amytis uxor, & Artoxares jam 20 annos natus, & Oſiris filius Periſas, vix ut ad Regem proficiſcatur perſuadent. Cui tandem reverſo Rex per nuncios veniam ſe illi eorum quæ admiſiſſet dare ſignificavit. Sed quum egreſſo ad venationem Rege, & cum adorto leone, Megabyzus belluam in pedes ſe erigentem jaculo percutiens interfeciſſet; ſuccenſens ei Rex quòd eam percuſſiſſet antequàm ipſe eam ullo ictu attigiſſet, caput abſcindi imperavit. Verùm Ameſtris & Amytis aliorúmque precibus remiſſâ ei mortis pœnâ, ad urbem Cyrtæ circa mare Rubrum relegatur. Artoxares quoque eunuchus in Armeniam relegatur, quòd ſæpè pro Megabyzo liberiùs apud Regem loquutus eſſet. [*Idem.*]

3559 Herodotus, quum Athenis libros ſuos in Concilio legiſſet, honoratus eſt: ut in Euſebii Chronico legitur. Ubi annotat Scaliger; ſcripſiſſe libros ſuos Herodotum ante profectionem in magnam Græciam, non in magnâ Græciâ, ut quidam putant. (Plinium hîc ſecuti; ut in anno ſequente videbimus.) Verùm nos belli Peloponneſiaci in hiſce libris mentionem factam animadvertimus; tum in lib. 7. cap. 137. tum in lib. 9. cap. 72. in quorum priore res geſta anno belli illius ſecundo, in poſteriore quod anno 19°. Deceleæ eſt factum (poſt tempus in Euſebiano Chronico conſignatum 33°.) habetur commemorata. *Vid. infrà, ad ann. Mundi 3596. & 3597.* 4269 445

3560 Olympiadis LXXXIV anno primo, Praxitele Athenis archonte, annis 12 ante bellum Peloponnetiacum, Athenienſibus colonos in magnam Græciam ad urbem Thurium inſtaurandam mittentibus, cum eis profectus eſt *Lyſias*, annum 15 ætatis tùm agens: [*Plutarch. & Dionyſ. Halicarnaſſ. in vitâ Lyſiæ oratoris.*] & Herodotus, 41. qui licèt Halicarnaſſi in Cariâ natus fuerit, *Thurii* tamen obtinuit poſteà cognomentum; ἀπὸ τὴν κοινωνίαν τῶν ἐκ Θουρίου ἀποικίαν, *quòd ſocium ſe deducendæ in Thurios coloniæ præbuiſſet*: ut in libro 14. habet Strabo. Acta verò eſt jam dicta Olympias LXXXIV anno Romæ conditæ, juxta Varronis rationes, CCCX. quo, 4270 444

Herodotum *Thurii in Italia condidisse historiam* scripsit Plinius, lib. 12. cap. 4. (ut superiore anno notatum est.)

3562 Per Asiam, Græciam, Siciliam, Italiam, Galliam, Hispaniam, & totum ferè terrarum orbem, alta pax erat. [*Diodor. Sic. ann.* 3. *Olymp.* 84.] 4272 442

Nehemias, quum 12 annis Judææ præfuisset, ab anno 20 usque ad 32 Artaxerxis, rediit ad Regem. [*Nehem.* V. 14. & XIII. 6.]

Eo absente, Eliashib Sacerdos præpositus cubiculo domûs Dei, affinitate cum Tobia contractâ, paravit ei in atriis Templi cubiculum magnum, in quo recondi solebant sacra munera atque decimæ. Filius quoque Joiadæ, filii Eliashibi Sacerdotis summi (qui à jam dicto Eliashibo fuit diversus) Sanballati Horonitæ gener est factus. Quæ cum aliis corruptelis, quæ occasione absentiæ illius irrepserant, Nehemias cum novâ potestate Hierosolymam reversus postea severè correxit. [*Nehem.* XIII.]

3563 Megabyzus, quum in exilio quinque annos esset commoratus, aufugit, se pisagan esse simulando (pisagas autem à Persis dicitur leprosus, ad quem nemini accedere licet) & ad uxorem Amytin domúmque proficiscitur; & vix agnitus, per Amestrin & Amytin cum Rege reconciliatur: qui eum, quemadmodum anteà, suæ mensæ participem facit. Et quum 76 vixisset annos, mortuus est: propter quod magno Rex est mœrore affectus. [*Ctesias.*] 4273 441

3564 Bellum inter Samios & Milesios, ob Prienen, ortum est: anno post tricennalia Atheniensium & Lacedæmoniorum fœdera, ut ait Thucydides sexto, (ineunte sc.) Olympiadis verò LXXXIV, ut notat Diodorus, anno quarto (quasi medio.) Priene urbs Cariæ est: quam & Samii & Milesii sibi vindicabant. Milesii, bello inferiores, assumptis ex ipsis Samiis privatis quibusdam qui novari statum Reipublicæ cupiebant, Athenas profecti, de Samiorum injuriis conqueruntur. Quibus mandârunt illi, ut à bello quiescerent, & apud se de controversiâ disceptarent. Quod cùm Samii facere recusarent: bellum adversùs eos pro Milesiis decernendum procuravit Pericles, in gratiam amasiæ suæ Aspasiæ (nobilis illius meretricis, quam non tam ob summam formæ præstantiam quàm ob singulares animi dotes mirè ille diligebat) quæ patre Axiocho quodam Mileti nata fuerat. Athenienses igitur in Samum 40 missis navibus, duce Pericle, non magno negotio urbem in potestatem suam redegerunt, & optimatum gubernationem in populatem ibi converterunt. 4274 440

Statim verò post Periclis discessum, gravis in Samo seditio orta est: aliis popularem statum tuentibus, aliis optimatum administrationem magis probantibus. Qui ergo Democratiæ (noviter inductæ) adversabantur, consilio cum primoribus civitatis inito, in Asiam ad Pissuthnem Hystaspis filium regis Persarum Satrapam, qui Sardibus tùm imperitabat, profecti; societate cum eo contractâ, & 700 circiter militum manu ab eo acceptâ, cum eis furtim noctu in Samum trajiciunt. Ubi à complicum suorum factione adjuti, urbe potiti sunt: & apertos sese hostes Atheniensium professi, præsidium eorum & præfectos Pissuthni donârunt. Quibus peractis, extemplò adversùs Miletum, Byzantiis quoque ad defectionem pertractis, expeditionem adornârunt.

Athenienses, cognitâ Samiorum defectione, naves in Samum 60 trajiciunt: quarum 16 partim in Cariam Phœnicum navibus obviam sunt missæ, partim in Chium ac Lesbum, ut auxilia inde evocarent; reliquæ 44 cum Pericle militiæ duce & novem collegis manserunt. Samii, revocatis 20 navibus militem portantibus, quas ad Milesum oppugnandam miserant, & 50 aliis adjunctis, cum 44 Atheniensium navibus ad Tragiam insulam congressi, superati sunt. Inde, quum Athenis 40 naves & Chiorum Lesbiorúmque 25 auxilio venissent, Atheniensis egressi in terram, & ibi quoque superiores facti, portum occupârunt, triplicique urbem muro cingentes, à mari navibus clausérunt.

Paucis interjectis diebus, Pericles, acceptis ab Cauno Cariáque nunciis, quòd Phœnicum contra se naves venirent, quas Persæ auxilio Samiis mittebant, parte copiarum ad obsidionem relictâ, 60 ex statione naves assumpsit, maturatóque illuc itinere contendit. Stesagoras quoque ex Samo cum quinque navibus, & alii in Phœnicum occursum tendebant.

Samii, discessum Periclis idoneum sibi tempus attulisse considerantes, quo reliquas ejus naves invaderent, hortatu & ductu Melissi Ithogenis filii, summi Philosophi, eruptione subitò factâ, castra Atheniensium intuta neglectáque invadunt; præsidiariisque navibus demersis, cum reliquis acie congressi, eas superant. Hinc mari vicino 14 dies potiti, exportabant & importabant quæcunque volebant.

Pericles, suorum clade auditâ, sine mora regressus, classem numerosam ac validam contrahit. Cúmque subitò 40 naves Thucydides Agnónque & Phormio, 20 Tlepolemus & Anticles ab Athenis adduxissent, 30 quoque Chii & Mitylenæi misissent; jam magnis instructus copiis, Melisso acie fuso, obsidionem terrâ marique intentat, assiduisque urbem oppugnationibus fatigat. Obsidionales machinæ, arietes videlicèt & testudines, ab Artemone Clazomenio primùm ibi inventæ fuisse dicuntur: quem Artemonem Mechanicum cum Artemone Periphoreto, cujus in versibus suis (apud Athenæum, libro 12) meminit Anacreon, perperàm confudit Ephorus historicus. [*Thucyd. lib.* 1. *Diodor. ann.* 4. *Olymp.* 84. & *Plutarch. in Pericle.*]

3565 Nono mense Samii sese dedidérunt; dejectis muris, datis obsidibus, traditis navibus, impensas belli præfinito temporis spatio soluturi. Convenerunt & Byzantini, ut, sicut priùs, Atheniensibus subjecti essent. [*Thucyd. lib.* 1.] 4275 439

3566 Archæanactidis in regno Bosphori Cimmerii successit Spartacus. [*Diodor. ann.* 3. *Olymp.* 85.] 4276 438

3571 Spartacus mortem obiit: quem regnasse annos XVII, apud Diodorum Siculum ad annum 4 Olympiadis 86, VII verò, apud eundem, ad annum 3 Olymp. 85, legimus; quum interstitium inter utrumque annum Olympiacum, initio & fini ejus assignatum, quinque vel (utroque incluso 4281 433

Digitized by Google

incluſo termino) ad ſummum ſex regni annos nobis exhibeat. Spartaco verò in regno Boſphori ſucceſſit Seleucus.

3572 Athenis, anno præturæ Apſeudis & 4° Olympiadis LXXXVI propè completo, Meton Solſtitium æſtivum obſervavit die 21 Ægyptii menſis Phamenoth, (ſive Junii Juliani 27) tempore matutino. [*Ptolem. magn. Syntax. lib.* 3. *cap.* 2.] Deinde Enneadecaëteridem ſuam, ſive Cyclum lunarem 19 annorum inſtituit. [*Diodor. Sic. ann.* 4. *Olymp.* 86.] à Novilunio ſolſtitium illud proximè ſecuro, ſive Julii Juliani die 15°, initium illius deducens. — 4282 — 432

3573 A Cyrenæis occiſus eſt Arceſilaus, octavus eorum rex: ille qui 31 Pythiadem (anno 3 Olympiadis LXXIX) curru vicit; à Pindaro in Odâ IV & V celebratus. Cui ſuccedere conatus filius, à Cyrenæis repulſus eſt: & in Heſperidas inſulas ſe conferens, ibi defunctus eſt. Atque ita Cyrenaicum regnum, quod 200 annis duraverat, quatuor Battis ac totidem Arceſilais (juxta Delphicum oraculum, ab Herodoto commemoratum, *lib.* 4. *cap.* 163.) alternatim ſibi ſuccedentibus, finitum eſt. [*Scholiaſt. Pindari, in Od.* 4. *Pythion.*] — 4283 — 433

Ad finem decurrente anno primo Olympiadis LXXXVII, cùm duo tantùm menſes magiſtratus Pythodori Athenienſis archontis ſupereſſent; ineunte vere, cœptum eſt geri inter Lacedæmonios & Athenienſes bellum Peloponneſiacum: in quo, Athenienſium partibus ſe adjunxerunt Aſiarici maris accolæ, Cares, Dorienſes, Iones, Helleſpontii & omnes Inſulani, exceptis qui Melum & Theram inhabitabant. Legationes verò utrique ad Artaxerxem Regem Perſiæ deſtinabant, ſubſidium ab eo expetentes. [*Thucyd. lib.* 2.]

Initio hujus belli, tres nobiles hiſtorici vixerunt: Hellanicus 65, Herodotus 53, & Thucydides 40 annos natus: ut ex Pamphilæ libro XI refert A. Gellius. [*lib.* 15. *cap.* 23.] quorum poſtremus belli hujus hiſtoriam, uſque ad annum 21, per æſtates & hyemes diligenter pertexuit; ab initio veris æſtatem, ab initio autumni hyemem inchoans.

Primâ hujus belli æſtate, tanta poſt meridiem Solis eclipſis contigit, ut ſtellæ conſpectæ fuerint. [*Thucyd. lib.* 2.] Unde terror, ut prodigio oblato magno, inceſſit omnes. Pericles verò navis ſuæ gubernatorem trepidum & ſtupentem cernens, chlamydem objecit oculis ejus; rectúmque interrogavit nunquid horrendi id eſſet, aut portenderet gravius? Abnuente eo: Quid autem, inſit, inter hoc & illud intereſt; niſi quatenus illud quod caliginem invexit, chlamyde eſt grandius? [*Plutarch. in Pericle.*] & quæ à præceptore ſuo Anaxagorâ pertinentia ad Solis & Lunæ curſum acceperat, diſſeruit: nec ulteriùs trepidare cives ſuos vano metu paſſus eſt. [*Valer. Maxim. lib.* 8. *cap.* 11.] Hoc autem anno, tertio die Auguſti, horâ poſt meridiem quintâ, ad 10 circiter digitos Solem Athenis fuiſſe obſcuratum, Aſtronomicus etiam calculus demonſtrat.

3574 Peſtis horrenda, in Æthiopiâ primùm orta, inde Ægyptum Libyámque & maximè regis Perſarum regiones pervagata, Athenas ſecundâ belli æſtate graviſſimè afflixit. [*Thucyd. lib.* 2.] Genus morbi hiſtoricè deſcripſit (qui & ipſe eo morbo laboravit & alios laborantes vidit) Thucydides; medicè (qui ei curando tùm præſens operam præſtitit) explicavit Hippocrates, (*libro* 3. *Epidem. ſect.* 3.) poëticè verò (qui longo poſt tempore vixit) depinxit Lucretius. — 4284 — 434

In Colophoniorum oppido Notio domeſticâ ſeditione ortâ, Itamanes & Medi ab altera factione acciti ſuperiorem partem urbis occuparunt. [*Thucyd. lib.* 3.]

Extremâ æſtate, Ariſteas Adimanti filius Corinthius, & Lacedæmoniorum legati; Aneriſtus, & Nicolaus, & Pratodemus, ac Tegeates Timagoras, ſuóque nomine Polis Argivus; in Aſiam ad Artaxerxem euntes, ut ab eo pecuniam ad bellum auxiliáque compararent; in Thraciam priùs ad Sitalcem regem Terei filium pervenerunt. Sed cùm inde trajicere Helleſpontum cogitarent ad Pharnacem Pharnataci filium, per quem ad Artaxerxem deducerentur; à Sadoco Sitalcis regis & Nymphodoro Abderitâ Pythei filio prodiri, Athenas deportari ſunt. Quò poſtquàm venerunt, indemnatos & dicere etiam quædam conantes, Athenienſes eâdem die omnes necaverunt, & necatos in foſſas conjecerunt. [*Thucyd. lib.* 2. *cum Herodoto, lib.* 7. *cap.* 137.]

3575 *a.* Sequente hyeme, Athenienſes ſex naves in Cariam, duce Meleſandro, ablegârunt: ut & pecunias in illis regionibus exigerent, & prædones tollerent, qui ex Peloponneſo exeuntes infeſtare ſolebant naves onerarias, ex Phaſelide Phœnicéque & illâ continente navigantes. Meleſander verò cum Athenienſium navalibus copiis & ſociis egreſſus in Lyciam, acie victus, ipſe cum parte exercitûs interfectus eſt. [*Thucyd. lib.* 2.]

Seleucus in Boſphoro Cimmerio regnare deſiit; quum annis quatuor principatum illum obtinuiſſet. [*Diodor. ad. ann.* 4. *Olymp.* 86.] Poſt quem regnâſſe videtur Spartacus II. annis 22. — 4285 — 435

3576 Pericles mortuus eſt, anno 4. Olympiadis LXXXVII. [*Diodor. lib.* 12.] poſt inchoatum bellum Peloponneſiacum (cujus ipſe præcipuus author fuerat) annis 2 & menſibus 6. [*Thucyd. lib.* 2. *Ariſtid. Orat. Platon.* 2.,] quum 40 annis Reipublicæ Athenienſium præfuiſſet. [*Cicero, lib.* 3. *de Oratore*; *& Plutarch. in Pericle.*] — 4286 — 436

Anaxagoras Clazomenius, Periclis præceptor, mortem obiit; cùm annos 72 viviſſet: Olympiade LXX natus, & anno primo Olympiadis LXXVIII (lege, LXXXVIII) mortuus; ut ex Apollodori Chronicis refert, in illius Vitâ, Laërtius; ubi etiam addit; Lampſacenos eum honorificè ſepeliviſſe, hoc etiam (quod apud Ælianum quoque legitur, *lib.* 8. *Var. hiſtor. cap. ult.*) appoſito Epitaphio. — 4286 — 436

Ἐνθάδ' ὁ πᾶσιν, ἀληθείας ἐπὶ τέρμα περάσας
Οὐρανίου κόσμου κἀστρα διηλθόμην.

Hîc jacet ille, cui rerum patuere receſſus
Atque arcana poli, magnus Anaxagoras.

3577 Hyeme quarti anni belli Peloponneſiaci, Athenienſes naves duodecim, quæ ab ſociis tributum exigerent, ablegârunt, duce Lyſicle cum quatuor collegis. Is cùm hinc inde obeundo pecunias exigeret, dum Cariam ex Myunte per Mæandrium campum uſque ad Sandium collem

transgreditur; Cares Anæitæque ex insidiis coorti, eum cum magna parte exercitus deleverunt. [*Thucyd. lib.* 3.]

Alcidas classis Lacedæmoniorum præfectus, ad Myonesum Teiorum promontorium appellens, Græcorum Asiaticorum captivos pleroſque quos in navigando intercepterat, peremit. Quum verò Ephesum attigisset, Samiorum qui ex Anæis erant legati supervenientes, non ritè eum Græciam liberare dixerunt, si eos interficiat, qui neque arma contra ipsum tulissent, neque hostes essent, sed tantùm Athenienſium necessariò socii fuissent. Quibus ille persuasus, reliquos dimisit. [*Id. ibid.*] 4287 417

Seditione iterùm inter veteres cives, qui in inferiore parte urbis Notii habitabant, & eos qui illuc fugerant, ortâ: alteri à Pissuthne (Lydiæ Satrapâ) auxiliis Arcadum & barbarorum accisi, mox se interſepserunt; atque iis qui Colophoniorum superiorem urbem tenentes Medorum partis erant sese adjungentes, unam Rempublicam fecerunt. Alteri verò, cùm se clam istis subduxissent, & exularent, Pachetem Athenienſium ducem accersierunt. Is vocato ad colloquium Hippiâ, Arcadum qui in munitione erant Duce à Pissuthne constituto, datâque fide ut, si inter eos non conveniret, salvum & incolumem intra muros restitueret: postquàm exivit, extemplò in custodiam eum, sine vinculis tamen, tradidit. Inde munitionem repentè capit, & ex inopinato Arcadas barbarósque qui intus erant interimit: ipsúmque postremò Hippiam, ut spoponderat, introducit, introductum verò comprehendit, sagittísque configit. Notium Colophoniis, præterquàm qui Medorum partis fuerant, restituit. Posteà colonos illuc Athenienſes miserunt, & suis legibus urbem administrárunt; undique per omnes civitates Colophoniis civibus conquisitis. [*Thucyd. lib.* 3. *Polyæn. Stratagem. lib.* 3.]

3579 *c.* Artaxerxes Artaphernem Persam ad Lacedæmonios legatum misit, cum Epistolâ literis Assyriis scriptâ: in quâ, inter alia multa, quænam ipsorum voluntas, quive animus esset, non potuisse se assequi significavit. Nam & legatos venire multos, & nullius tamen cum cæteris verba consentire: quòd si suam aperire mentem velint, cum hoc Persâ mitterent aliquos. [*Thucyd. lib.* 4.] 4289 425

d. Artaxerxes vitâ excessit: eique filius Xerxes in imperio ad unum duntaxat annum successit. [*Diodor. Sicul. ann.* 4. *Olymp.* 88.] Cujus mater Damaspia, eodem ipso die quo Xerxes, (vel Artaxerxes maritus potiùs; ut sequentia indicant) è vitâ discessit. Bagorazus verò eunuchus cadaver patris & matris in Persiam tulit. [*Cresias.*]

3580 *a.* Hyeme anni 7 belli Peloponnesiaci, Aristides, Archippi filius, unus ex præfectis navium quæ tributi ab sociis colligendi causâ Athenis missæ fuerant, Artaphernem Persam legatum ab Artaxerxe ad Lacedæmonios euntem, Eione ad Strymonem fluvium comprehensum, Athenas advexit. Athenienſes verò Artaphernem triremi miserunt Ephesum, & suos unà legatos. Qui cùm illic audiissent Artaxerxem mortem nuper obiisse, domum redierunt. [*Thucyd. lib.* 4.]

b. Principio insequentis ætatis, Solem ex parte defeciſſe, libro 4. narrat Thucydides; à Veris principio, ut solet, Ætatem inchoans. Martii enim Juliani die 21, ad finem tendente anno 4. Olympiadis LXXXVIII, ante meridiem Solem ultra dimidiam diametri partem obscuratum fuisse, calculus Prutenicus ostendit. 4250 424

Exules Mitylenæorum (post captam ab Athenienſibus Mytilenen) aliorúmque Lesbiorum magno numero coacti, & auxiliis ex Peloponneso mercede conductis, Rhœtium ceperunt: acceptísque duobus millibus ſtaterum Phocaicorum, urbem inviolatam suis restituerunt. Inde Antandrum motis copiis, urbem proditione occupárunt. Constituerant enim cùm reliquas, quæ Æoliæ appellantur, urbes (quas Mitylenæi priùs coluerant, tunc verò Athenienſes tenebant) tum maximè Antandrum, liberare: quâ firmatâ, cùm naves ibi ædificare, ob lignorum copiam & Idam propinquam, possent: his alióque apparatu, se Lesbum inde propinquam infestare, inde Æolica quæ in continente essent oppida, in potestatem redigere posse sperabant. [*Thucyd. lib.* 4.]

c. Erant tunc in Hellespontο *Aristides* & *Demodocus* (*Symmachum* appellat Diodorus) præfecti navium Athenienſium stipendium ab sociis exigentium; *Lamacho*, qui tertius erat, in Pontum cum navibus 10 provecto. Illi, ubi Mitylenæos Antandrum communire velle accepissent; ex sociis exercitu coacto, illò navigant, hostes ab Antandro egressos acie fundunt, & oppido iterùm potiuntur. Lamachus verò qui in Pontum ierat, quum in Heracleotide fluvium Calecem (Cacherem Diodóro dictum) subiisset; relictis in eâ statione navibus, agros Heracliensium (qui, ob amicitiam regis Persici, collationem tributi abnuerant) populatus est. Sed cùm magna vis imbrium effusa esset, & amnis violento aquarum impetu se præcipitaret; navibus ad confragosa littorum loca illisis classem cum majore parte exercitûs amisit. Itaque cùm neque mari posset amissis navibus, neque terrâ auderet cum parvâ manu inter tot ferociſſimas gentes reverti; Heraclienſes honestiorem beneficii quàm ultionis occasionem rati, instructos commeatibus auxiliisque dimiserunt: bene agrorum suorum populationem impensam existimantes, si quos hostes habuerant, amicos reddidissent. Lamachus autem, cum reliquis quos habebat militibus, terrâ per vicinos Thraces, qui trans mare in Asiâ sunt, Chalcedonem pervenit. [*Thucyd. lib.* 4. *Diodor. lib.* 12. *Justin. lib.* 16. *cap.* 3.]

d. Quum Xerxes in quodam festo ebrius esset, atque in regiâ suâ dormiret; frater ejus Secundianus (ex Alogunâ Babyloniâ susceptus) & Pharnacyas eunuchus ingressi, eum interfecerunt. [*Cresias.*]

Secundianus, Sogdianus aliis dictus, imperio potitus est mensibus 7, ut habet *Diodorus* (ad annum 1 Olymp. 89.) vel mensibus 6 & diebus 15, ut *Cresias*.

Secundianus jampridem cum Bagorazo eunucho simultatem exercens, ex eo quod circa patris

cada-

cadaver absque consilio suo egerat criminis prætextu arrepto, lapidibus obrui imperavit. Quod factum ægerrimè exercitus tulit: qui quamvis ab eo muneribus donaretur, cum nihilominùs ob Bagorazi & fratris Xerxis cædem odio prosequebatur. [*Ctesiæ.*]

3581 *a.* Ochus (quem pater Artaxerxes Hyrcanorum præfectum constituerat) à fratre suo Secundiano accersitus, venturum se promittit; sed minimè venit: & hoc ab eo sæpiùs fit. Tandem Ochus multo se munit exercitu, & regnum occupaturus speratur. Arbarius equitum Secundiani præfectus ab eo ad Ochum defecit, deinde Artanes Ægypti satrapa, Artoxares quoque ex Armeniâ ad eum venit: ipsique invito cidarim imposuerunt. [*Idem.*] 4291 423

b. Regnat Ochus, & nomine mutato Dariæus appellatur: qui dolis juramentisque, monitu Parysatidis (sororis suæ simul & uxoris) Secundianum tentat. Secundianum verò Menostanes (qui præcipuum inter eunuchos apud eum locum tenebat) diligenter hortabatur ne crederet ejus juramentis, neque cum fallacibus hominibus pacisceretur: sed nihilominùs Secundianus persuadetur & capitur, & in cinerem conjectus moritur. [*Idem.*] De quo supplicii genere, vid. suprà ann. Mund. 3485. b. & [II. *Maccab.* XIII. 5, 6.]

Interfecto Secundiano sive Sogdiano, solus regnat Ochus, Darius Nothus appellatus: ad finem decurrente anno 1. Olympiadis LXXXIX; ut ex Thucydidis libro 8°, & Diodori Siculi 12°, intelligitur.

3582 Deliis ab Athenienſibus patrio solo expulsis, Pharnaces Adramyttium in Asiâ incolendam dedit. [*Thucyd. init. lib.* 5. *Diodor. ann.* 3. *Olym.* 89.] 4292 422

3583 Athenienses, Delphico oraculo moniti, Deliis insulam suam restituerunt. [*Thucyd. lib.* 5.] 4295 421

3588 Byzantini & Chalchedonii, adjunctis etiam Thracibus, magno cum exercitu in Bithyniam trajiciunt: agrisque pervastatis, multisque oppidulis per vim expugnatis, facinora supra modum crudelia perpetrârunt. Magno enim captivorum agmine ex viris, mulieribus & pueris collecto; ad unum omnes promiscuè jugulârunt. [*Diodor. ann.* 1. *Olymp.* 91.] 4298 416

3589 *a.* Jubilæus XXI. quem postremum Veteris Testamenti Prophetæ viderunt. Neque enim locus [*Nehem.* XII. 22.] de Dario ultimo accipiendus est, sed de Dario Notho: cujus tempore summum Pontificatum post patrem *Joiadam* (*Judam* Josepho dictum) obtinuisse *Johananem*, (qui & *Johannes* & *Jonathan* appellatus est) & *Jadduam* ejusdem filium Pontificatûs hæredem fuisse narrat, Nehemias innuit. [*c.* XII. 22, 23.] Verùm istorum obiter tantùm ille meminit: cùm justam historiam intra imperii Artaxerxis Longimani (patris hujus Darii) terminos contineat: de quo Josephus, libro primo contra Apion. *A morte Mosis usque ad Artaxerxem Persarum regem, qui fuit post Xerxem, Prophetæ suorum temporum res gestas in tredecim libris conscripserunt. Ab Artaxerxe verò usque ad nostrum tempus, singula quidem conscripta, non tamen prioribus simili fide sunt habita, eo quòd non fuerit certa successio Prophetarum.* Et Eusebius, in Chronico: ad annum Artaxerxis hujus 32; in quo Nehemiæ continua historia desinit. *Hucusque Hebræorum divinæ scripturæ annales temporum continent. Ea verò, quæ post hæc apud eos gesta sunt, exhibemus de libro Maccabæorum, & Josephi & Africani scriptis; qui deinceps universam historiam usque ad Romana tempora prosecuti sunt.*

Ultimum verò Prophetarum Malachiam Nehemiæ fuisse *σύγχρονον*; ex eo colligunt: quòd non hortetur populum ad ædificationem Templi, ut *Haggæus* & *Zacharias* fecerunt; sed extructo jam Templo, eas reprehendit corruptelas, quas tempore secundæ suæ præfecturæ apud Judæos se deprehendisse, in postremo libri sui capiculo Nehemias indicat; conjugia nimirùm cum alienigenis inita, [*cap.* II. 11.] decimarum detentionem, [*c.* III. 8.] & divini cultûs depravationem. [*c.* I. 13. II. 8.] Et quia deinceps solita Prophetarum successio non erat expectanda, extremis prophetiæ suæ verbis populum Malachias hortatur, ut Legi Mosis constanter adhæreat, usque dum exhiberetur summus Ecclesiæ Propheta *Christus*; cujus præcursor *Johannes* Baptista venturus esset *in spiritu & virtute Eliæ, ut converteret corda patrum in filios, & rebelles ad prudentiam justorum.* [*Malach.* IV. 4. *collat. cum Luc.* I. 17. *Matth.* XI. 14. & XVII. 12.] Quò spectat & illa Ecclesiæ vox, apud Hieronymum. [lib. 13. Commentar. in *Esai. cap.* XLIX.] *Post Aggæum & Zachariam & Malachiam, nullos alios Prophetas usque ad Johannem Baptistam videram.* Vid. I. Maccab. IV. 46. & IX. 27. & Augustin. de Civ. Dei, lib. 17. cap. 24.

Prophetis successisse Viros Synagogæ magnæ, initio libri *Pirke Abath* legimus: licèt Judæi posteriores in horum numerum ipsos etiam Prophetas, *Haggæum*, *Zachariam* & *Malachiam* referant: & *Ezram* caput Synedrii hujus constituant.

3590 Pissuthnes Lydiæ Satrapa à Dario rege defecit; & adversùs eum Tissaphernes, Spitradates & Parmises missi sunt. Pissuthnes verò adversùs eos tendit; secum habens Lyconem Athenienſem, cum Græcis quorum ille dux erat. Sed Regis duces pecuniis Lyconem Græcósque captârunt; & ut à Pissuthne desciscerent, persuaserunt. Deinde Pissuthni fide datâ, & ab eo acceptâ, eum ad Regem duxerunt: qui eum in cinerem conjecit, ejúsque Satrapiam Tissapherni tradidit. Lycon autem & urbes & regiones mercedem proditionis accepit. [*Ctesias.*] 4300 414

Ægyptum à Persis recessisse, & regnavisse ibi *Amyrtæum* Saitem annis 6. notat Eusebius in Chronico: qui *Amyrtæus* ille fuisse videtur, cujus meminit Herodotus lib. 2. cap. 140. & lib. 3. cap. 15. ubi plurimis malis Persas eum affecisse significat.

3591 Æstate 19. belli Peloponnesiaci, cùm Nicias noctu Athenienſium exercitum Syracusis clàm esset abducturus; Lunæ defectio in medio mensis Metagitnionis (*Augusti* Juliani die 27, horâ post meridiem circiter 10) obortа est: cujus conspectu ille territus, dilato abnavigationis tempore, & se & exercitum perdidit. [*Thucyd. lib.* 7. *Polyb. lib.* 9. *Diodor. Sic. ann.* 4. *Olymp.* 91. *Plin. lib.* 2. *cap.* 12. *Plutarch. in Niciâ, & in lib. de Superstitione.*] 4301 413

Insequente hyeme, duo Darii in orâ maritimâ minoris Asiæ præfecti, Tissaphernes Lydiæ & Pharna-

Pharnabazus Pharnabaci filius Helleſponti Satrapa, quò ex Græcis provinciarum ſuarum urbibus tributum Regi pendi ſolitum, quod Athenienſes ſolvi prohibuerant, recuperarent; ut ab Athenienſibus deſicerent, eas ſolicitârunt: ſimúlque Peloponneſios ad bellum contrà eos gerendum inſtigantes, ut ſocietatem cum Rege quamprimùm Lacedæmonii inirent laborârunt. Debilitatis etiam hoc modo in Aſiâ viribus Athenienſium, quorum auxilio fretus Piſſuthnes à Rege defecerat, Amorgen filium illius ſpurium, qui circa Cariam arma ceperat, ſperabat Tiſſaphernes, ut ei ab Rege præceptum erat, aut vivum adducturum aut interfecturum. Cùm Chios igitur & Erythræos paratos ad rebellandum cerneret, unà cum illorum legatis ſuum etiam, ad negotium communi conſilio promovendum Lacedæmonem miſit. [*Thucyd. lib.* 8.]

Sub idem tempus Calligetus Laophontis & Timagoras Athenagoræ filius (Megarenſis ille, hic Cyzicenus, ſuâ uterque patriâ extorris) Cyzicenorum nomine à Pharnabazo, cujus hoſpites erant, Lacædemonem venerunt; ut naves ab eis, quas in Helleſpontum deducerent, impetrarent. Hæc ſeorſim utriſque, Pharnabazi & Tiſſaphernis legatis, agentibus; magnum inter Lacedæmonios ſtudiorum certamen exarſit: his ut in Ioniam & Chium, illis ut in Helleſpontum claſſis priùs mitteretur, perſuadere nitentibus. Sed tandem Chiorum & Tiſſaphernis apud Lacædemonios maximè valuit peritio. Alcibiade quoque Cliniæ filio cauſam eorum adjuvante; qui, capitis ab Athenienſibus ſuis damnatus, apud Endium ephorum paternum hoſpitem tùm degebat. Erythræis igitur & Chiis in ſocietatem receptis; quadraginta, quæ eis mitterentur, naves decretæ ſunt. Calligetus autem & Timagoras, Pharnabazi & Cyzicenorum nomine, ad claſſem quæ in Chium mitteretur inſtruendam nihil contulerunt; 25 talenta, quæ ſecum ad naves conducendas attulerant, dare nolentes: quia propriâ poſteà claſſe navigare ipſis in animo erat. [*Id. ibid.*]

3592 *b.* Æſtate 20 belli Peloponneſiaci, ab Endio cæteriſque Ephoris Alcibiades Athenienſis & Chalcideus Lacedæmonius cum quinque navibus in Ioniam miſſi, ut urbes ibi Græcas ab Athenienſium ſocietate averterent, Corycum approperato itinere attigerunt. Eorúmque ſuaſu, Chii primùm, deinde & Erythræi, ab Athenienſibus apertè defecerunt. Exin tribus navibus Clazomenas provecti, eas quoque ad defectionem pertraxerunt. Clazomenii protinùs in continentem tranſgreſſi, caſtellum condiderunt; quò perfugium ſibi eſſet, ſi quâ ex parvâ inſulâ, quam tenebant, cedere cogerentur. Sic omnes quicunque defectionis participes erant, ſummo ſtudio ſe communire bellúmque apparare cæperunt. [*Thucyd. lib.* 8.] 4302 412

Strombichides Athenienſium dux Samum cum octo navibus adveniens, illinc ſumptâ unâ Samiâ, Teum trajecit; ejúſque incolis ne quid moliri vellent perſuaſit. Eòdem & Chalcideus cum 13 navibus advenit: aderátque ei Clazomeniorum atque Erythræorum peditatus. Teii peditatum illum quum à principio excipere noluiſſent, poſt Athenienſium fugam introduxerunt: qui expectato aliquandiu Chalcideo ab inſecutione Athenienſium necdum revertente, murum quem mediterranea versùs ad urbem Athenienſes extruxerant demolitus eſt, adjuvantibus eum aliquot qui ſupervenere barbaris, duce Tage Tiſſaphernis proprætore. Chalcideus Alcibiadéſque ad Samum usque Strombichidem perſecuti, aſſumptis navibus Chiis 20, Miletum navigârunt: eámque Alcibiadis præcipuè operâ, quòd ei familiaritas cum primoribus Mileſiorum intercederet, ad defectionem induxerunt. Eos inſecuti cum 18 navibus Athenienſes, quum à Mileſiis non reciperentur, in Ladam inſulam è regione ſitam appulerunt. [*Ibid.*]

Statim poſt Mileſiorum defectionem, prima Lacedæmoniorum cum rege Perſarum ſocietas per Tiſſapherenem & Chalcideum facta eſt: eâ conditione, ut quaſcunque regiones aut urbes Rex jam poſſideret, ejúſque majores poſſederunt, in Regis ditione manerent. [*Ibid.*]

Confeſtim inde Chii cum decem navibus, ut quid Mileti ageretur cognoſcerent & ſimul ad defectionem civitates ſolicitarent, Anæam (in Cariâ) vela dederunt. A Chalcideo autem nuntio ut redirent accepto, quonam Amorges (Piſſuthnis filius) terrâ militem adduceret, ad Dioshieron (Ioniæ oppidulum) navigârunt. Ibi conſpectis ſexdecim navibus, quibus poſt Thraſyclem Diomedon ab Athenis exierat; Chii cum unâ navi Epheſum, cum reliquis Teum diffugerunt. Sed earum quatuor ab Athenienſibus interceptæ ſunt, vacuæ tamen, hominibus priùs in terram elapſis: reliquæ urbem Teiam tenuerunt. Poſthæc cùm in Samum Athenienſes abiiſſent; Chii cum reliquis navibus & pedeſtribus ſimúl copiis digreſſi, Lebedum & Eras (in Ioniâ) ad defectionem pertraxerunt. [*Ibid.*]

Poſteaquàm ab Teo pedeſtres Chiorum copiæ abſceſſerunt, Tiſſaphernes cum exercitu adveniens, diruto Tei, ſi quid reliquum erat, muro, abiit. Digreſſo eo, paulò pòſt Diomedon cum decem navibus Athenienſium advenit; cúmque Teiis, ut ſe quoque reciperent, paciſcitur. Et illinc profectus Eras, quum urbem adortus expugnare non poſſet, abſceſſit. [*Ibid.*]

Athenienſes, capto Clazomeniorum in continente caſtello, ipſos in urbem ſuam, quæ in inſulâ erat, remigrare coëgerunt; præter defectionis authores, qui Daphnuntem conceſſerant. Sic in fidem Athenienſium Clazomenæ reverterunt. [*Ibid.*]

c. Eàdem æſtate naves 20 Athenienſium, quæ in Ladâ inſulâ adversùs Miletum in ſtatione fuerant, ad Panormum Mileſii agri excenſione factâ, Chalcideum Lacedæmonium præfectum cum paucis occurrentem obtruncârunt. Hinc tertiâ diſcedentes die trophæum erexerunt: quod Mileſii, tanquam ab iis poſitum qui regione haud quaquàm potiti fuiſſent, dejecerunt. [*Ibid.*]

Extremâ æſtate, 1500 Athenienſes gravis armaturæ, & 1000 Argivi, totidémque ex ſociis, navibus 48, Phrynicho & Onomacle & Scironidâ ducibus, Athenis tranſmiſerunt in Samum; indéque ad Miletum tranſgreſſi, caſtra poſuerunt. Adversùs eos egreſſi, Mileſiorum 800 gravis armaturæ milites, Alcibiades cum iis quos Chalcideus adduxerat Peloponneſiis, auxilia item Tiſſaphernis peregrina quædam, ipſéque Tiſſaphernes cum ſuo equitatu; prælium cum Athenienſibus & eorum ſociis committunt. Argivi qui primam aciem in ſuo cornu tenebant,

nimiùm

nimiùm viribus ſuis fiſi, à Mileſiis (quos ut Ionas, contempſerant) fugati, paulò minùs trecentos ex ſuis deſideràrunt. Sed victoria præcipua penès Athenienſes fuit: qui trophæo poſito, Miletum in peninſulâ ſitam obſidere parabant. Sed adventantis claſſis Siculæ & Peloponneſiæ nuncio turbati, ſuaſore Phrynicho, in Samum ſe receperunt. (*Ibid.*)

Claſſis adveniens, aucta navibus Chiis quæ priùs cum Chalcideo ab hoſtibus pulſæ fuerant, petente Tiſſapherne, Iaſum invaſit: ubi Amorges Piſſuthnæ filius ſpurius, qui à Dario defecerat, ſe tenebat. Peloponneſii, ſub Aſtyocho, rei maritimæ præfecto, (ad quem Theramenes Lacedæmonius claſſem illam adduxerat) & Syracuſani (quorum in hoc negotio, ſub duce Hermocrate, præ cæteris maximè virtus enituit) Iaſios, non hoſtiles ſed Atticas illas naves fuiſſe opinantes, improviſò adorti oppreſſerunt. Amorgen vivum captum Peloponneſii Tiſſapherni tradiderunt; ut eum ad Regem (ſicut ille imperaverat) ſi ei liberet, perduceret. Iaſum ipſam, antiquâ fortunâ divitiiſque opulentum oppidum, milites diripuerunt, ingentem inde prædam conſecuti. Auxiliarios quos Amorges habuerat, inviolatos ad ſe Peloponneſii receperunt; intérque milites ſuos, quòd plerique eorum eſſent ex Peloponneſo, conſcripſerunt. Oppidum Tiſſapherni tradiderunt, cum omnibus captivis tam liberis quàm ſervis; pro ſingulis ſtaterem Daricum pacti. Inde Miletum reverſi, Pædaritum Leontis filium præfectum à Lacedæmoniis in Chium miſſum, terreſtri itinere cum Amorgæ auxiliaribus Erythras uſque deduxerunt; & Mileto Philippum præfecerunt. [*Ibid.*]

d. Hyeme inſequente, Tiſſaphernes, cùm præſidium Iaſo impoſuiſſet, Miletum veniens, pecuniam (ut erat Lacedæmone promiſſum) Spartanis & ſociis ſolvit; drachmam Atticam menſtruam in ſingula capita: & in futurum tempus de certo ſtipendii modo convenit. [*Ibid.*]

Aſtyochus Lacedæmonius navarchus, cum decem Peloponneſiis navibus, & totidem Chiis, Pteleum nequicquam expugnare adortus tranſmiſit Clazomenas, ibique eos qui Athenienſium partis eſſent deditionem facere, & in Daphnuntem migrare juſſit: quod idem jubebat & Tamos Ioniæ proprætor. Illis facere imperata recuſantibus, adortus urbem muris carentem, tamen expugnare quum non poſſet, abiit. Acri autem coorto vento, ipſe quidem Phocæam & Cumam tenuit: cæteræ naves in inſulas Clazomenis objacentes (Marathuſam, Pelam & Drimyſſam) ejectæ ſunt. Ibi per octo dies tempeſtatibus retenti, omnibus rebus, quæ à Clazomeniis eò metu belli occultè exportatæ fuerant, partim direptis & abſumptis, partim in naves congeſtis, Phocæam Cumámque ad Aſtyochum navigàrunt. [*Ibid.*]

Eâdem hyeme Hippocrates Lacedæmonius à Peloponneſo profectus cum Thurinis decem navibus (quarum præfectus Dorieus Diagoræ filius cum aliis duobus erat) & unâ Laconicâ unâque Syracuſanâ, in Cnidum trajecit, quæ jam à Tiſſapherne deſciverat. Horum adventu cognito, qui Mileti erant eis negotium dant, ut parte dimidiâ navium in præſidio Cnidi relictâ, cæteris juxta Triopium (Cnidiæ promontorium) onerarias ab Ægypto tranſmittentes comprehendant. Eâ re auditâ, Atticenſes à Samo profecti, ſex naves ad Triopium præſidiarias interceperunt; claſſiariis in terram elapſis. Inde Cnidum provecti, urbem mœnibus nudatam adorti, parùm abfuit quin caperent. Sequenti die iterùm aggreſſi, cùm ipſi per noctem ſe communîſſent, & qui à Triopio ex navibus profugerant urbem intraſſent, difficilior jam expugnatio erat. Itaque agris vaſtatis, in Samum redierunt. (*Ibid.*)

1593 *e.* Quum à Peloponneſiis fœdus inter Chalcideum & Tiſſaphernem ictum, non omninò integrum, & ſibi parùm æquum, viſum eſſet: aliud inter Lacedæmonios ſociósque, & Regem Darium ejúſque filios & Tiſſaphernem, percuſſum eſt ſcriptúmque clariùs, Theramene Spartano præſente. Poſt quod, Theramenes, claſſe Aſtyocho traditâ, in celoce abnavigans è conſpectu abiit. [*Ibid.*]

Cum Pharnabazo altero Perſico præfecto, qui circa Helleſpontum regis ſui res curabat, & legatos Calligetum Megarenſem atque Timagoram Cyzicenum Spartam miſerat, negotium ob quod illi venerant confectum eſt: navéſque 27, quas illi à Lacedæmoniis Pharnabazo procuraverant, duce Antiſthene Spartano, circa brumale ſolſtitium ex Peloponneſo in Ioniam moverunt. Miſerunt unà Lacedæmonii undecim legatos Spartanos (quorum unus fuit Lichas Arceſilai filius) ut eorum conſilio Aſtyochus uteretur. Eis imperatum, ut ubi Milerum perveniſſent, tum cætera quàm rectiſſimè adminiſtrarent, tum naves illas, aut omnes aut plures pauciores ve, in Helleſpontum, ſi ipſis videretur, ad Pharnabazum mitterent; Clearcho Ramphii, qui ſimul navigabat, præfecto conſtituto: útque Aſtyocho (quem Pædariti literæ ſuſpectum fecerant) à claſſis præfecturâ, ſi ipſis ſic videretur, amoto Antiſthenem ſurrogarent. Hi verò à Malea (in ſinu Laconico) ſolventes, Melum inſulam primò tenuerunt: deinde longiore circuitu, quo ab hoſtibus tutiores eſſent, ad Caunum in Aſiâ appulerunt. [*Ibid.*]

Aſtyochus Cnidum appellens, inde feſtinavit ad occurrendum navibus Atticis, quæ Peloponneſias Caunum appulſas obſervabant. Ad quas cùm perveniſſet: Athenienſes illatâ primùm, non magnâ, deinde acceptâ majore clade, Halicarnaſſum ſe receperunt; victores Peloponneſii Cnidum redierunt. Athenienſes deinde in Symam inſulam (ad quam victi fuerant) ab Samo cum univerſis navibus contenderunt; nec tamen adversùs claſſem ad Cnidum ſtantem quidquam tentârunt: ſed receptis ex Syma navium armamentis, & Lorymis in continente oppugnatis, Samum redierunt. [*Ibid.*] 4303 411

Coactâ ad Cnidum univerſâ Peloponneſiorum claſſe (quæ 94 navium erat) undecim legati Lacedæmoniorum cum Tiſſapherne, qui huc advenerat, de rebus jam tranſactis agitabant, ſi qua illarum eis diſpliceret; déque bello futuro, quemadmodum id quàm rectiſſimè è re utriuſque partis gereretur. Et ante omnes Lichas, quæ tranſacta eſſent conſiderans, utrumque fœdus, etiam quod cum Theramene ictum erat, rectè factum fuiſſe negavit. Nullo enim modo tolerandum, ut Rex omnes eas teneret regiones, quibus aliquando ipſe majoréve ipſius

3593 imperitaſſent. Ita enim oportere rurſus & Inſulas omnes, & Theſſaliam, & Locros & deinceps Bœotiâ tenus, in ſervitutem redigere; ac Lacedæmonios, pro libertate, imperio Medorum Græcos ſubigere: quare aliud de integro fœdus faciendum, aut hocce non utendum, nec ex eo ſtipendium petendum. Hac de re ſtomacharus Tiſſaphernes, infecto negotio, inde abceſſit. [*Ibid.*]

Cùm à Peloponneſiis literæ Aſtyochio veniſſent, ut Alcibiadem (qui & illis ſuſpectus, & regi Lacedæmoniorum Agidi erat inimicus) interficeret; ille clàm ad Tiſſaphernem ſe ſubduxit: eique perſuaſit, ne ſtipendia tanta claſſi Peloponneſiorum præberet; ſed hoc potiùs ageret, ut neque hi Athenienſes evertere omninò poſſent, & bello eo utrique attriti & confecti, tandem Regi obtemperare cogerentur. [*Ibidem.*]

Piſander & decem alii Athenienſium legati, decreto populi, miſſi ſunt, ut cum Tiſſapherne & Alcibiade agerent, prout è Republicâ eſſe putarent. A quibus Alcibiades, Tiſſaphernis nomine, adeò ingentia poſtulavit; ut quamvis multa concedentes, tamen ad ultimum pactionem aſpernarentur. Poſtulabat enim, ut Athenienſes Ioniam traderent univerſam cum Inſulis circumjacentibus. Quod cùm illi non negarent; tandem in tertio congreſſu petiit, ut Regi liceret naves facere, & ipſorum præternavigare terram, quacunque & quantâ cum claſſe vellet. Tum verò non ampliùs toleranda iſta rati Athenienſes, & ſe deceptos ab Alcibiade credentes; irâ ſuccenſi abierunt inde, & in Samum ſe receperunt. (*Ibid.*)

b. Secundùm hæc, nondum confectâ hyeme, Tiſſaphernes protinùs Caunum ſe contulit, animo Peloponneſios iterùm revocandi Miletum, initiſque aliis quibuſcunque poſſet pactionibus, ſtipendium ſolvendi: ne prorſus ſibi hoſtes redderet. Convocatis igitur Peloponneſiis, ſtipendium eis numeravit, fœdúſque cum eis tertium iniit; cujus hoc erat principium. *Tertiodecimo anno regni Darii, ephoro Lacedæmone Alexippidâ, pactiones inita ſunt in campo Mæandri inter Lacedæmonios ſociósque, ac Tiſſaphernem & Hieramenem & Pharnaci liberos, de Regis deque Lacedæmoniorum & ſociorum rebus. Quæcunque regio in Aſiâ Regis eſt, Rex teneto; & de regionibus ſuis, ut volet, ſtatuito. &c.* De ſtipendii verò ſolutione pactum eſt; ut præſenti claſſi Tiſſaphernes illud præbeat, donec naves regiæ venerint: poſt quarum adventum, Lacedæmonii & ſocii ſuam claſſem ipſi alant, ſi velint; ſin à Tiſſapherne ſtipendium accipere malint, ipſum præbiturum eſſe, ſed eâ lege, ut finito bello pecuniam ei reddant quam acceperint. (*Ibid.*) Unde petenda explicatio illius, quod apud Juſtinum (*lib. 5. cap. 1.*) breviùs habetur propoſitum. *Darius rex Perſarum, factâ cum Lacedæmoniis per Tiſſaphernem præfectum Lydiæ ſocietate, omnem ſumptum belli pollicetur.*

Ineunte ſtatim proximæ æſtatis vere (quod anno belli Peloponneſiaci 21 initium dedit) Dercyllidas Spartanus Mileto cum parvâ manu in Helleſpontum terreſtri itinere, ut Abydum Mileſiorum coloniam ad rebellionem ſollicitaret, mittitur: quæ ad eum & Pharnabazum, ut & biduo pòſt Lampſacus, ab Athenienſibus deficit. Quo audito, Strombichides cum 24 Athenienſium navibus ex Chio properè accurrens, Lamptacenos obviam egreſſos acie vincit, urbemque mœnibus carentem primo impetu capit: rebúſque ibi conſtitutis, Abydum aggreſſus, ſed ab Abydenis fortiter ſe tuentibus repulſus, Seſtum è regione ſitam in Europâ trajecit, ibique præſidium ad tutelam totius Helleſponti collocavit. (*Thucyd. lib. 8.*)

Univerſa Athenienſium claſſis ad Samum coacta, pacto cum Samiis iniro, ad reſtituendum popularem Athenis & tollendum Quadringentorum noviter ibi erectum dominatum, communi juramento ſe obſtringunt: Thraſybulo & Thraſyllo ducibus conſtitutis. De Alcibiade ab exilio reducendo deliberant: ejus operâ ad ſe Tiſſaphernem à Peloponneſiis avertendum, & Regis amicitiam ſibi conciliandam, ſperantes. (*Id. ibid.*)

Inter claſſicos Peloponneſiorum milites qui Mileti erant, contra Aſtyochum & Tiſſaphernem murmur ortum. Illum namque priùs, quando ipſorum vires validæ & Athenienſium claſſis exigua fuiſſet, dimicare noluiſſe: nec adhuc velle, cùm & ſeditiones inter ipſos eſſe audiret, & naves nunquam in uno loco congregatas haberet. Ab hoc verò, Phœnicum naves (uti promiſerat) non accerſente, & ſtipendium militibus neque continenter neque integrum præbente, magno claſſem incommodo affici. Quum igitur quamprimùm prælio rem committendam flagitarent: Aſtyochus ſocíque Mileſios cum terreſtribus copiis Mycalen procedere jubent; ipſi cum univerſâ claſſe, quæ 112 navium erat, eódem circumvehuntur. Athenienſium naves 82, quæ in Glaucâ Mycales ſtationem habebant, horum claſſe conſpectâ, ſe in Samum recipiunt: Strombichide verò cum navibus ab Helleſponto ad eorum auxilium advenante, Peloponneſii Miletum revertuntur. Quos ſecuti Athenienſes, armatas naves 108 jam habentes, acie ad Miletum explicatâ, quum hoſtem prodire non cernerent, in Samum ſine pugnâ redeunt. Poſt quæ Peloponneſii animadvertentes, ne cum univerſâ quidem claſſe ſuſtinere ſe robur claſſis Atticæ poſſe, nec habere ſe unde tot claſſiariis ſtipendia ſolverent; præſertim Tiſſapherne malignè promiſſa præſtante; Clearchum Ramphii filium cum navibus 40 ad Pharnabazum in Helleſpontum, ultrò invitantem & ſtipendia prompta pollicentem aliáque ſtudia offerentem, mittunt. [*Ibid.*]

c. Thraſybulus, ad Tiſſaphernem profectus, Alcibiadem in Samum ſecum perduxit: ubi ab exercitu in Imperatorum numerum allectus eſt, omniúmque rerum ſumma ei permiſſa. Ille, Athenienſis exercitûs Imperator creatus, ad Tiſſaphernem protinùs navigavit; ut omnia conſilia cum ipſo communia habere videretur: ita in rem ſuam callidè tractato negotio, ut & Athenienſes per Tiſſaphernem, & Tiſſapherem per Athenienſes poſſet terrefacere. [*Ibid.*]

Hoc præterea æſtu illud quoque apud Peloponneſios qui Mileti erant obrinuit; ut ad prius erga Tiſſaphernem odium magnus hinc cumulus acceſſerit: ita ut non contra illum ſolum tumultuarentur, ſed etiam contra Aſtyochum; quem privari emolumenti gratiâ cum Tiſſapherne colln-

dere

dere criminabantur. Inter hæc verò accidit, ut Syracuſanorum Thurinorúmque nautica turba ſtipendium ab Aſtyocho procaciùs flagitarent. Cúmque ille tanto proterviùs reſponderet minaretúrque, & *Dorieo* (Thurinarum navium præfecto: quanquàm τῷ γε Δωριεῖ, de Syracuſanarum navium duce *Hermocrate*, Græcus accipiat Thucydidis Scholiaſtes) nautis ſuis aſtipulanti fuſtem intentaret; nautæ cum clamore in eum irruerunt: periiſſétque omninò, niſi ad aram quandam repentè confugiſſet. Mileſii quoque facto clàm impetu, caſtellum à Tiſſapherne in ſuâ urbe ædificatum, ejectis qui cuſtodiæ causâ inerant militibus, occupàrunt. Quæ res à reliquis etiam ſociis probata eſt, maximè à Syracuſanis: ſolo improbante Lichâ Lacedæmonio, qui Mileſios, aliósque qui in Regis ditione eſſent, Tiſſapherni moderatè imperanti obtemperare debere aiebat, donec bello felix finis imponeretur. [*Ibid.*]

Hâc contentione illis occupatis, Pindarus ſucceſſor Aſtyocho in præfecturâ maritimâ ab Lacedæmone venit, & imperium ab ipſo traditum accepit. Cum Aſtyocho indè Lacedæmonem diſcedente, Tiſſaphernes legatum è ſuis Gaulerem quendam Carem miſit, linguæ utriuſque (Perſicæ & Græcæ) gnarum: qui & Mileſios de caſtello accuſaret, & ſimul pro ipſo Mileſiorum & Hermocratis Syracuſani delationibus reſponderet; quos eò ſimul profecturos noverat, ipſúmque, quòd cum Alcibiade rebus Peloponneſiis noceret fideique ambiguæ eſſet, criminaturos. [*Ibid.*]

Tiſſaphernes, infenſis ei tum ob alia tum ob Alcibiadis reditum Peloponneſiis, ut qui jam apertè Athenienſium rebus faveret; ſui, ut viſus eſt, purgandi causâ Aſpendum, quò Phœnicum naves 147 pervenerant, profectus eſt, Lichâ Lacedæmonio unà ire juſſo: Tamo legato ſuo relicto, qui abſente ſe ſtipendium Peloponneſiis militibus exſolveret; quod ab illo tamen ſatis indiligenter fuit præſtitum. Philippum quoque Lacedæmonium cum duabus triremibus ad Phœnicum naves viſendas, Tiſſapherne jubente, Peloponneſii miſerunt. Sed & Alcibiades, quum Aſpendi Tiſſaphernem fuiſſe cognoviſſet, cum 13 navibus Caunum Phaſelidémque navigavit, ingentia omnia certiſſimáque auxilia ſuis pollicitus: quibus & in Samum demùm reverſus nunciavit, ſe ne Phœnicum naves Peloponneſiis mitterentur confeciſſe, & Tiſſaphernem amiciorem quàm antea Athenienſibus reddidiſſe. Nam ille quidem Aſpendi cum Phœnicibus congreſſus eſt, ſed nullas eorum naves Peloponneſiis tradidit; illud nugatoriè prætexens, quòd pauciores quàm juſſiſſet Rex eſſent contractæ: quum illi conſtitutum fuiſſet, ſuſpenſos tenere Græcorum animos; & neutris accedendo, utroſque paribus viribus inter ſe commiſſos atterere. [*Ibid.*]

Quadringentorum dominatus Athenis abrogatus eſt, Quinque millibus eorum loco ſubſtitutis: qui de Alcibiadis, & aliorum qui cum ipſo erant in patriam reditu legem tulerunt. [*Ibid.*] pacíque ille abſens imperio præficitur ſimul cum Traſybulo & Theramene: quorum virtute magna ſtatim in melius Athenienſium rerum facta eſt commutatio. [*Æmil. Prob. in Alcibiade.*]

Dum Peloponneſii cum claſſe Mileti hærent, nemo eorum quibus id à Tiſſapherne Aſpendum eunte mandatum fuerat ſtipendium claſſiariis ſolvebat; nec promiſſa claſſis, nec ipſe Tiſſaphernes illuc veniebat: ſcripſítque Mindaro maritimæ rei præfecto Philippus qui cum Tiſſapherne miſſus fuerat, & Hippocrates Spartanus Phaſelide tunc agens, neque venturam claſſem Phœniciam, neque juſti quicquam à Tiſſapherne eſſe expectandum. Contrà verò Pharnabazus, qui ad Helleſpontum res Perſicas curabat, omnem benevolentiam iiſdem oſtentabat. Nam ultrò eas ſollicitabat, & acceptâ ab iis claſſe cupidum ſe declarabat reliquas præfecturæ ſuæ civitates ab Athenienſibus avertere (quod ipſum quoque Tiſſaphernes præ ſe ferebat) ſperans hoc modo res ſuas ſeſe aucturum. Hiſce commotus Mindarus, ſummâ curâ inſtructis navibus LXXIII, propoſito ſubitaneo edicto, ut magis hoſtem in Samo lateret, cum iis Mileto ſolvens in Helleſpontum curſum direxit: quem Thraſyllus dux Athenienſium è Samo cum navibus LV. eſt inſecutus. [*Thucyd. lib.* 8.]

Mindari & Syracuſanorum claſſis cum Thraſylli & Thraſybuli claſſe ad Cynos-ſema (promontorium Hecubæ tumulo notum) confligit: ubi poſt ancipitem pugnam Athenienſes victoriam obtinuerunt; amiſſis navibus 15, hoſtium verò captis 21. Quod prælium navale à Thucydide pleniùs deſcriptum habetur in libro octavo, & Diodoro Sic. anno 2. Olymp. 92.

Quartâ poſt pugnam die, refectis magno ſtudio Seſti navibus, Athenienſes Cyzicum quæ ab ipſis defecerat navigârunt; conſpicatíque ad Harpagium & Priapum octo naves profectas è Byzantio, aggreſſi ſunt; ac ſuperatis prælio qui in terrâ erant, eas in poteſtatem redegerunt. Mox Cyzicum progreſſi, eam quoque mœnibus tum carentem receperunt, illíncque pecunias exegerunt. [*Thucyd. ibid.*]

d. Alcibiades cum navibus XXII. è Samo profectus, ab Halicarnaſſenſibus vim magnam pecuniæ exegit: deinde Meropidem populatus, Con muro munivit; & jam autumno propinquo, magnâ cum prædâ in Samum rediit. [*Id. ibid. Diodor. ann.* 2. *Olymp.* 92.]

Aſtacus Perſa Tiſſaphernis legatus, concepto contra Delios, qui patriâ ſuâ ab Athenienſibus pulſi Atramyttium incolebant, occulto odio, ſub amicitiæ ac ſocietatis ſpecie optimos eorum quoſque in expeditionem evocatos, cùm prandentes obſervaſſet, militibus ſuis circumdedit & jaculis confixit. [*Thucyd. ibid.*]

Antandrii, in Æolide, ne in ſe ſimili ſcelere ſæviret Aſtacus veriti, & onerum impatientes ab eodem ſibi impoſitorum, Peloponneſiorum milites (qui in Helleſponto tum verſabantur) ex Abydo per montem Idam in urbem ſuam deductos acceperunt, & Aſtaci præſidium ex arce ejecerunt. [*Id. ibid.*]

Tiſſaphernes ab Aſpendo in Ioniam reverſus, & hâc re, & aliis quæ Mileti Cnidíque (nam & illinc præſidia ejus pulſa fuerant) acciderunt commotus, magnâ ſe à Peloponneſiis contumeliâ affectum fuiſſe exiſtimavit. Plura igitur ab iiſdem mala ſibi metuens, ſimúlque anxius, ne

Pharnabazus qui minore tempore ſumptúque eos aluiſſet, feliciùs res contra Athenienſes gereret: ipſe ad eos in Helleſpontum ire conſtituit; ut & de Antandrio facto eos argueret, & de Phœnicum navibus aliiſque objectis criminibus ſeſe quàm poſſet commodiſſimè purgaret. Cúmque Epheſum primùm veniſſet, ſacrificium Dianæ fecit. (*Id. lib.* 8. *fin.*)

Hîc Thucydidis terminatur hiſtoria: quam deinceps per annos 17. Theopompus, per annos verò 48. continuavit Xenophon. (*Diodor. ann.* 2. *Olymp.* 92.) Prioris opus hiſtoricum interiit: poſterioris extat; ſed ἀκέφαλον. Præter Proœmium enim, duorum in eo annorum hiſtoria deſideratur: à fine ætatis anni XXI. belli Peloponneſiaci (in quo Thucydides deſiit,) uſque ad exitum ætatis anni XXIII.

3594 De 300. navibus in Phœniciam remiſſis, Tiſſaphernes eâ ratione Lacedæmoniis ſe purgavit; id fuiſſe factum, quòd & ab Arabum & ab Ægyptiorum rege (Amyrtæo) Phœniciæ inſidias parari cognoviſſet: ut ad annum 3. Olympiadis 93. habet Diodorus Siculus; quum 147. tantùm Phœnicum naves Aſpendum perveniſſe & à Tiſſapherne, contra promiſſi fidem, dimiſſas fuiſſe, Thucydides docuerit. — 4304 — 410

3595 *c.* Alterum ad Cynoſſema inter Lacedæmonios & Athenienſes návale prælium eſt factum, * in quo Athenienſibus erat Victoria, * quod à *Theopompo* eſt deſcriptum; ut refert Vitæ Thucydidis Græcus ſcriptor anonymus. — 4305 — 409

d. Thymochare Athenis cum paucis navibus veniente, ſtatim Lacedæmonii & Athenienſes prælio navali rursùm congreſſi ſunt; in quo Lacedæmonii ductu Hegeſandridæ victores evaſerunt. (*Xenophon, initio lib.* 1. *Hellenicôn.*)

Paulò pòſt Dorieus Rhodius Diagoræ filius, triremium Thurinarum ex Italiâ præfectus, hyemis initio cum 14. navibus Rhodo profectus, ad Helleſpontum tranſmiſit; ut cum Mindaro ſe conjungeret, qui ad Abydum ſubſiſtens, naves Peloponneſiaci nominis ſocias undique cogebat. Jámque ad Sigeum Troadis provectus erat Dorieus, quum Athenienſes juxta Seſtum commorantes, explorato ejus curſu, cum 20. navibus in eum feruntur. Dorieus, arreptâ fugâ, in litus Rhœteum triremes ſuas ſubduxit: expoſitiſque militibus, & urbis Dardaniæ præſidio aſſumpto, è terrâ pariter ac navibus pugnam contra Athenienſes ſuſtinuit; donec illi tandem nihil ſe proficere cernentes, Madytum rediêre ad reliquum exercitum. Hâc pugnâ conſpectâ Mindarus, qui apud Ilium Minervæ ſacrificabat, ut ſubſidium ſuis ferret navéſque Doriei reciperet, ad Dardanium promontorium cum navibus 84. contendit: Quibus & terreſtres Pharnabazi copiæ aderant, ad claſſem Lacedæmoniorum ſublevandam. Quibus obviam procedens Athenienſis navium 74. claſſis, ad litus juxta Abydum cum eis prælium iniit. Mindarus 97. ſuas & Doriei naves ſub imperio habens, in lævo cornu Syracuſanos ſtatuit; dextrum ipſe rexit. Dextrum Athenienſium cornu Thraſybulus, ſiniſtrum Thraſyllus duxit. A matutino tempore ad veſperam anceps trahebatur pugna: quum repentè Alcibiades, cum 18. navibus ex Samo in Helleſpontum naviguns, ſe conſpiciendum præbuit. Ex eo Peloponneſii versùs Abydum fugerunt: quos ocyùs Athenienſes inſecuti, decem eorum navibus confeſtim ſunt potiti. Exortâ dehinc magnâ ventorum procellâ, indéque multis circa perſecutionem objectis impedimentis; Peloponneſii ad litus incolumes elapſi ad terreſtres Pharnabazi copias ſe receperunt. Qui quidem ipſe ingreſſus equo mare, quouſque poterat, dimicabat: idémque ut facerent, equites peditéſque ſuos hortabatur. Peloponneſii quoque navibus conſtipatis, & oppoſitâ hoſtibus acie, non procul à litore pugnabant. Nocte igitur jam appetente, Athenienſes cum 30. vacuis hoſtium navibus quas ceperant, ac ſuis in prælio corruptis, Seſtum diſceſſerunt: & quam primùm illuxit, collectis naufragiorum reliquiis, trophæum excitaverunt. Deinde 40. navibus ibi relictis, cum cæteris alii aliò extra Helleſpontum ad exigenda tributa ſunt profecti. Unus è ducibus Thraſyllus Athenas navigavit, ea quæ acciderant nunciaturus, militémque & naves in ſupplementum claſſis petiturus. (*Xenoph. Hellen. lib.* 1. *Diodor. lib.* 13. *Plutarch. in Alcibiade.*)

Mindarus circa primam noctis vigiliam Abydum revectus, naves prælio concuſſas reſarcit, & ad Lacedæmonios tam pedeſtres copias quàm ſupplementa nautica poſtulatum mittit. Dúmque ad inſtruendam claſſem neceſſaria pararentur, terreſtribus ſuis copiis cum Pharnabazo ſocias Athenienſium in Aſiâ urbes oppugnare conſtituit. (*Diodor. ibid.*)

3596 *a.* Intereà venit in Helleſpontum Tiſſaphernes: cui quum Alcibiades, tam nobili potitus victoriâ, oſtentare ſe affectaret; cum muneribus doniſque hoſpitalibus, & comitatu imperatorio, triremi ad eum profectus eſt. Verùm Tiſſaphernes, apud Lacedæmonios jampridem malè audiens & ne apud Darium crimen ſibi pararetur metuens, comprehenſum eum Sardibus conjecit in vincula: præ ſe ferens, mandatum ſibi fuiſſe à Rege, ut Athenienſes hoſtium loco haberentur. Poſt dies verò 30. Alcibiades, cum Mantitheo quodam in Cariâ capto, equos nactus nocturnâ fugâ Clazomenas ſe contulit; Tiſſaphernem inſuper calumniatus, dimiſſum ſe ab illo fuiſſe. (*Xenoph. Hellen. lib.* 1. *Plutarch. in Alcibiade.*) — 4306 — 408

b. Mindarus, hyeme jam exeunte, cum 60. navibus Cyzicum petiit, caſtríſque ſuis cum Pharnabazi exercitu conjunctis, oppugnatam urbem vi cepit. Contra eum, cum 86. navium claſſe profecti Alcibiades, Thraſybulus & Theramenes, navali cum primùm, deinde terreſtri prælio (in quo heroicè pugnans ipſe cecidit) ſuperaverunt. Syracuſani, cùm effugere non poſſent, ſuas ipſi naves cremarunt: reliqua claſſe universâ potiti Athenienſes, ad Præconneſum captivas naves abduxerunt. Rem geſtam pleniùs deſcripſerunt, Xenophon libro 1. Hellenic. Diodorus lib. 13. Plutarchus in *Alcibiade*, & in 1. Stratagematum libro Polyænus.

Poſtridie Athenienſes è Præconneſo Cyzicum navigant: ubi in urbem, à Peloponneſiis & Pharnabazo deſertam, à Cyzicenis recepti ſunt. (*Xenoph.*) Duóque ex utrâque victoriâ trophæa excitarunt: unum pugnæ navalis, in Polydori inſulâ; alterum pedeſtris conflictûs, ubi primùm hoſtes in fugam conjecerunt. (*Diodor.*)

Cyzici

Cyzici per 20. dies commoratus Alcibiades, grandi à Cyzicenis acceptâ pecuniâ, nullo præterea damno eis illato, in Præconnesum revertitur. (*Xenoph.*)

Ductores Athenienſium qui ad Cyzicum hærebant, Chalcedonem devecti, Chryſopolim muris cingunt; locúmque in eo ad colligendas decimas, de venientibus è Ponto navibus, conſtituunt. (*Xenoph. Hellen. lib.* 1. *Polyb. lib.* 4. *pag.* 312. *&* *Diodor. ann.* 4. *Olymp.* 92.) Relictum hìc 30. navium præſidium cum duobus ducibus, Theramene ac Eubulo; qui & oppidum & naves è Ponto venientes obſervarent, aliiſque damnis hoſtes quibuſcunque poſſent afficerent, [*Xenoph.*]

Interceptæ ſunt ab Athenienſibus & iſtæ Laconicè ſcriptæ literæ, ab Hippocrate Mindari legato Lacedæmonem ad ephoros de clade Cyzicenâ miſſæ. Ἔῤῥει τὰ καλὰ· Μίνδαρος δ' ἀπόλωλεν· πεινῶντι τ' ὠδρὶ ἀπορίαμεν τί χρὴ δρᾶν. *Effluxerunt res praclarae; Mindarus interiit: eſuriunt milites; quid facto opus ſit, neſcimus*, (*Xenoph. & Plutarch.*)

His malis fracti Lacedæmonii, pacem petierunt: quam ne acciperent, operâ eorum effectum eſt, quibus ea res quæſtum præſtabat. (*Juſtin. lib.* 5. *cap.* 4.) Etſi enim Athenienſium modeſtiſſimi ad pacem animis inclinabant: qui tamen bellis ſerendis & ducendis adſueti erant, & ex publicis tumultibus compendium faciebant, bellum prætulerunt. Quam ſententiam promovit Cleophon, Demagogorum illius temporis maximus: qui cùm multa ad rem propoſitam accommodatè dixiſſet; ἐμπεπύκασιν τὸν δῆμον, τὸ μέγεθος τῶν ὑπερμάτων προφερόμενος, ὥσπερ τῆς τύχης ἐν ἰσχάδος ἰδιωμάτι βραχέϊον τὰ κατὰ πόλεμον περιπέμματα, ut elegantèr rem expreſſit Diodorus Siculus. Cleophon autem iſte, qui turbulentis ſuis concionibus populum ad ſuam perniciem (ut rerum mox ſecuta viciſſitudo declaravit) à pace avertit, lyrarum faber fuit, quem multi compedibus vinctum memineranr; per fraudem tamen ac turpiter in civium album inſcriptus, populo largitionibus corrupto, ſe gladio collum ei præciſurum minitabatur, qui pacis mentionem feciſſet: ut in Oratione de falsâ legatione habet Æſchines.

Peloponneſii & ſocii eorum Syracuſani, quotquot ad urbis Cyzicenæ præſidium relicti & è prælio fugâ ſervati fuerant, ad Pharnabazi caſtra ſe receperunt. (*Diodor. lib.* 13.) Eos conſolatus Pharnabazus, non eſſe ob naves ligneas amiſſas animos abjiciendos dixit, cùm lignorum abundans copia ſit in ditione Regis, dummodò ſalvi ſint homines: ſimul veſtem ſingulis & bimeſtre ſtipendium dedit. Ad hæc armatis nautis, præſidia conſtituit per univerſam oram maritimam curæ ſuæ commiſſam: & civitatum triremiúmque præfectis convocatis naves novas apud Antandrum extruere juſſit totidem quot erant amiſſæ; largitúſque eſt in hunc uſum pecunias, materiámque ex Idâ monte, quantâ eſſet opus, ſumere permiſit. Iiſque ita conſtitutis, Chalcedoni ſuppetias tulit. (*Xenoph. Hellen. lib.* 1.)

c. Dum claſſis ædificatur, Syracuſani cum ipſis Antandriis muro Antandrum circumdederunt, locúmque illum munitiſſimum reddiderunt: cujus beneficii gratiâ Syracuſani ab Antandriis civitate ſunt donati. [*Xenoph. ibid.*]

Ducibus Syracuſanis domi à populo exilio damnatis, eorum primarius Hermocrates quum Tiſſaphernem Lacedæmone accuſaſſet, ac non ſolùm Aſtyochi teſtimonio ſublevaretur, ſed etiam ipſe verum dicere viſus eſſet; ad Pharnabazum ſe conferens, priuſquàm quicquam pereret, magnam pecuniæ ſummam ab eo accepit: peregriniſque militibus & triremibus comparatis, in patrium revertus eſt. [*Id. ibid. cum Diodoro, ann.* 4. *Olymp.* 92.]

Paritippidâ Spartæ exilio mulctato quòd, conjunctâ cum Tiſſapherne operâ, ut omnes qui à Lacædemoniorum partibus ſtabant ex Thaſo inſulâ per ſeditionem ejicerentur, procuraſſe crederetur; ejus loco miſſus Cratesippidas, navales illius copias in Chio accepit. (*Xenoph. ibid.*) Hic cum 25. navibus, nihil memorabile gerens, tempus aliquod circa Ioniam contrivit. Poſteà verò, ejectorum è Chio pecuniâ inſtructus, illos domum reduxit, & exilii auctores numero 600. urbe expulit: qui Araneum, locum in oppoſitâ continente naturâ munitiſſimum, occupantes, aſſiduis eos excurſionibus inde infeſtabant. (*Diodor. ibid.*)

d. Olympiade XCIII, quâ ſtadio Eubotas Cyrenæus vicit, Euarchippo apud Spartanos ephoro, Euctemone Athenis archonte, bigarum mularium curſus, ξυνωρὶς ſive συνωρὶς dictus, ludis Olympiacis adjectus eſt: ut in 1. Hellenicorum Xenophon indicat. Cujus inſtituti, præter Diodorum Siculum libro 13. & Pauſaniam libro Eliacorum priore, meminit etiam in Stadionicarum Catalogo Julius Africanus: addens etiam, eâdem Olympiade pancratio viciſſe Polydamantem Scotuſſæum; illum videlicèt, quem Darius Nothus per legatos donis & promiſſis invitatum Suſa ad ſe evocavit; ubi tres de cohorte regiâ quæ Immortalium eſt dicta (de quâ Herodotus videndus, lib. 7. cap. 83.) ſimul in ſe irruentes occidit: ut in poſteriore Eliacorum libro refert Pauſanias; qui etiam, in eodem libro, de Eubotâ ſtadionicâ narrat; cùm ei Ammonis in Lybyâ oraculum victoriam è curſu prædixiſſet, ſtatuam antè faciendam ſibi curaviſſe, eodémque die & victorem renuntiatum fuiſſe & victoriæ teſtem ſtatuam dedicaviſſe.

Hoc anno Medos, qui à Dario Perſarum rege defecerant, rurſus ei ſe dedidiſſe, in primo Hellenicorum ſuorum teſtatur Xenophon. Medos quoque à Dario defeciſſe, & prælio victos iterùm ſubactos fuiſſe, in libro primo Hiſtoriæ ſuæ cap. 130. refert Herodotus. Qui cùm & Deceleani belli, libri 9. cap. 72, ante quinquennium geſti meminerit, & libri 3. cap. 15. filii Amyrtæi poſt patrem in Ægypto regnantis (de quo, ad annum ſequentem erit dicendum:) extremis belli Peloponneſiaci temporibus Hiſtoriam illum ſuam vel ſcripſiſſe vel ſaltem recognoviſſe colligimus.

Anni hujus æſtate ineunte, Athenis Thraſyllus acceptis navibus ſibi decretis, & nautis 5000 cetratorum inſtar armatis, quos cæteris cetratis adjungeret, ad Samum trajicit. Ubi triduum moratus, ad Pygelenſem (in Ioniâ) oram navigat: evaſtatóque illo agro, ad oppidi murum copias admovet. Cúmque è Mileto quidam ſubſidio Pygelenſibus veniſſent, & palantes Athe-

nienſium leviter armatos premerent; reliqui Athenienſes iis ſuccurrentes, Miletios omnes (paucis exceptis) occidunt, ducentiſque ſcutis cæſorum potiti trophæum ſtatuunt. Poſtridie Notium navigant: indéque paratis ad iter rebus omnibus, Colophonem pergunt; quæ ſtatim iis ceſſit. Nocte proximâ Lydiam ingrediuntur, adulto jam frumento, multóſque vicos exurunt: pecuniam, mancipia, prædam aliam ingentem capiunt. Cúmque hinc inde ſparſi, ac prædæ ſeparatim intenti eſſent; Stages Perſa (Tages ille, ut videtur, cujus ad annum M. 3592. ex Thucydide facta eſt mentio) equitum ſuorum opetâ vivum unum capit, & ſeptem interficit. [*Xenoph. Hellen. lib.* 1.]

Tiſſaphernes Thraſyllum ad Epheſum oppugnándam návigaturum animadvertens, magnas cogit copias; equitibúſque dimiſſis, imperat omnibus ut Dianæ latum opem Epheſum accurrerent. Thraſyllus, XVII. poſtquàm Lydiam invaſiſſet die, Epheſum navigat: gravem armaturam ad Coreſſum exponit, equites, cetratos, epibatas, cæteros omnes propter paludem ex oppidi parte alterâ: quúmque jam illuxiſſet, bipertitum exercitum admovet. Contrà oppidani & auxiliares à Tiſſapherne adducti, gravis primùm armaturæ pedites, qui erant Coreſſi, aggrediuntur. Quos poſteaquàm in fugam vertiſſent, & interfectis plus minùs 100, reliquos uſque ad mare perſecuti fuiſſent; ad eos, qui propter paludem erant, ſe convertunt. Ubi & Athenienſibus in fugam converſis, & 300 eorum interfectis; ſtatuerunt hoc loco trophæum, & alterum apud Coreſſum. Ex auxiliaribus verò Syracuſani præcipuè & Selinuntii ob ſtrenuam hîc navatam operam, præmiis ab Epheſiis ſunt affecti: conceſſâ & immunitate perpetuâ, ſi quis eſſe civis cuperet. [*Id. ibid.*] Ærei trophæi ab Epheſiis in opprobrium Athenienſium erecti, meminit etiam Plutarchus in *Alcibiade*.

Athenienſes, receptis per inducias cæſorum ſuorum corporibus, & Notii ſepultis, Lesbum versùs & Helleſpontum navigant. Cúmque in portu Methymnæ urbis Lesbiæ hærentes, 25 naves Syracuſanorum, qui ad Epheſum cum ipſis conflixerant, prætervehi conſpexiſſent: impetu in eas facto, quatuor earum cum vectoribus in poteſtatem redegerunt; cæteras in fugam datas Epheſum uſque ſunt perſecuti. Captivos omnes Thraſyllus Athenas miſit; præter Alcibiadem Athenienſem, Alcibiadis conſobrinum & exilii ſocium, quem interemit. Inde Seſtum ad exercitum navigat, & è Seſto copiæ univerſæ Lampſacum trajiciunt: ſimúlque hyems (ab autumno cœpta) aderat. Lampſaci verò quum vellet Alcibiades univerſas copias in eoſdem ordines redigere, milites illius cum Thraſyllianis commiſceri recuſabant; invicti ſcilicet hactenùs, cum iis qui victi fugatique venirent. [*Xenoph. Hellen.* 1.]

a. Quum *Lampſacum* (*Labdacum* vitiosè hîc habent Diodori codices) Alcibiadis & Thraſylli ibidem hyemantes copiæ militari communiviſſent opere, adversùs Abydenos expeditionem ſuſceperunt: quibus cum magnâ manu ſuppetias veniens Pharnabazus, prælio ſuperatus & fugatus eſt. Eum Alcibiades cum equitatu ſuo & 120 gravis armaturæ peditibus, quibus Menander præerat, in multam noctem uſque perſequi non deſtitit. Hâc victoriâ parta milites inter ſe conciliari & ſponte permiſti; ſimul ovantes in caſtra redière. [*Id. ibid. & Plutarch. in Alcibiade.*] 5597

Poſtero die trophæum excitavit Alcibiades, & Pharnabazi provinciam, nemine ire contrà auſo, ferro & igni vaſtavit. Sacerdotes verò ibi captos ſine pretio dimiſit. [*Plutarch. ibid.*]

Lacedæmonii, Tiſſaphernis tergiverſatione offenſi, Bœotium, & alios legatos ad Darium miſerunt: qui à Rege omnia, quæ petebant, impetrârunt. [*Xenoph. Hellen.* 1. 7.]

Eàdem hyeme, Alcibiadis & Thraſylli milites, diverſis expeditionibus in Aſiæ continentem factis, ditionem Regis populationibus vexabant. [*Id. ibid.*]

b. Darius filium ſuum Cyrum juniorem (annum 16. ætatis non excedentem; utpote à patre jam regnante ſuſceptum, ut narrat Cteſias, & Plutarchus in *Artoxerxe*) oræ maritimæ, cum Satrapæ titulo, præfecit; eorúmque omnium qui ad Caſtoli planitiem congregari ſolebant ſummum Ducem conſtituit: dato mandato, ut in bello contra Athenienſes gerendo Lacedæmoniis ſe adjungeret. [*Id. ibid. & in Expedit. Cyri lib.* 1. *initio.*] Juſtinus, lib. 5. cap. 5. ex Trogo, *in locum Tiſſaphernis Darium regem Perſarum filium ſuum Cyrum Ionia Lydiaque præpoſuiſſe; eúmque Lacedæmonios auxiliis opibúſque ad ſpem fortunæ prioris erexiſſe*, narrat. Eum enim in finem, Cyrum à patre fuiſſe miſſum, ut in bello contra Athenienſes perſequendo Lacedæmonios adjuvaret, refert Diodorus. [*ann.* 1. *Olymp.* 91.] à quo etiam Cyrus ἀρχὴν ἐπὶ θαλάττης ἐστρατιῶν, (ad ann. 2. Olymp. 94.) & τῶν ἐπὶ θαλάττης ἐστρατιῶν ἡγεμόνας, (ad ann. 4. ejuſd. Olymp.) *Satraparum* ſive *Satrapiarum oræ maritimæ Princeps* conſtitutus fuiſſe, rectè dicitur. Sub ejus enim ducatu & Pharnabazum & Tiſſaphernem etiam Satrapiis ſuis illic præfuiſſe certum eſt. 4307 407

Amyrtæum Saitæ in regno Ægyptiaco ſucceſſiſſe *Nepheritem*, novæ Dynaſtiæ regem, in Chronico Euſebiano legimus: quum ante Nephereum ſive Nepheritem illum proximè regnaviſſe Pſammitichum, à veteris Pſammitichi (qui in 26 Manethonis Dynaſtiâ, quæ *Saitarum* etiam fuit) poſteris oriundum, ex Diodoro Siculo (ad Olympiadis 95 annum 1.) didicerimus. Ut quæri etiam meritò hîc poſſit, an non *Pauſiris* iſte fuerit *Amyrtæi* filius: quem, Perſarum beneficio, paternum recuperaviſſe imperium, Herodotus author eſt. [*lib.* 3. *cap.* 15.] De hujus autem & ſubſequentium Regum annis, in Ægyptiacâ noſtrâ egimus Chronologiâ.

c. Anno quo Spartæ ephorus erat Pantacles, archon Athenis Antigenes, ineunte vere (quod illorum magiſtratuum proximè anteceſſit) Athenienſes cum univerſis copiis Præconneſum navigârunt, indéque profecti, caſtra Chalcedoni admoverunt. [*Xenoph. Hellenic.* 1.] Ad Theramenem, qui tunc Chalcedonem oppugnabat, 70 naves & 5000 milites ſub imperio habens, eos navigaſſe ſcribit Diodorus. [*ad ann.* 4. *Olymp.* 92.]

Chalcedonenſes, cognito Athenienſis exercitûs adventu, bona ſua omnia apud Thraces

Bithy-

3597 Bithynos, oppido ipſorum finitimos, depoſuere. Alcibiades autem aſſumpta militum parte cum equitatu iſtuc profectus, & navibus eódem quoque ſequi juſſis, res omnes eorum depoſcens, & arma minitans niſi pareretur, à Bithynis recepit: atque ita conſtitutâ cum illis pace, jam ſpoliis auctus, ad caſtra reverſus eſt; & Chalcedonem, univerſi exercitûs operâ, à mari ad mare muro ligneo cinxit. Tum præfectus Lacedæmonius Hippocrates, eductis ex oppido copiis ſuis, cum parte Athenienſium quos ducebat Thraſyllus conflixit, fortunâ diu ambiguâ; donec tandem Alcibiade cum peditum equitúmque ſubſidiis accurrente cæſus eſt Hippocrates, copiæque victæ in oppidum refugere ſunt coactæ. Pugnâ verò hâc durante Pharnabazus parte aliâ extra munitionem Atticam cum pedeſtribus & equeſtribus copiis validis ſe inferens, perrumpere ad opem ferendam Hippocrati cùm fruſtrà conatus fuiſſet; in Heracleum (ſive Fanum Herculis) quod erat in agro Chalcedonenſium, ubi caſtra munita habebat, ſe recepit. [*Xenoph. Hellenic.* 1. *Plutarch. in Alcibiade.*]

d. Poſt hæc Alcibiades in Helleſpontum & Cherroneſum ad conficiendam pecuniam contendit: reliqui verò copiarum duces (Theramenem ſolum Diodorus memorat) de Chalcedone convenêre cum Pharnabazo, ut daret Athenienſibus talenta 20, & legatos Atticòs ad Regem deduceret. Mutuóque juramento ſe obſtrinxêre duces & Pharnabazus in hanc ſententiam; ut Chalcedonenſes tributum non minus quàm ſolebant Athenienſibus penderent, quæque jam debebant, ea quoque ſolverent: interea Athenienſes arma non inferrent Chalcedonenſibus, donec legati à Rege rediiſſent. Reverſus quoque Alcibiades duobus à Pharnabazo miſſis Chryſopoli, Pharnabazus totidem ab Alcibiade deputatis Chalcedone, non ſolùm juſjurandum publicum præſtiterunt, ſed privatim etiam ipſi fœderibus ſe devinxerunt. [*Xenoph.*]

His ita factis, ſtatim Pharnabazus diſceſſit, ac legatos ad Regem proficiſcentes occurtere ſibi ad Cyzicum juſſit. Miſſi verò ad hanc legationem ab Athenienſibus fuêre, Dorotheus, Philodices, Theogenes, Euryptolemus, Mantitheus; & his adjuncti ab Argivis Cleoſtratus & Pyrrholochus. Etiam Lacedæmoniorum legati, Paſippidas & alii, ad Regem perrexêre: quibus ſe conjunxit Hermocrates, qui jam Syracuſis exulabat, ejúſque frater Proxenus. [*Id.*]

Dum horum deducendorum cura Pharnabazum teneret, ex oppoſito littore trajecit ad eum Clearchus Lacedæmonius præfectus, partim ut ab eo ſtipendium pro milite ſumeret, partim ut naves, quæ in Helleſponto & apud Antandrum & alibi erant, in unum cogerent. Eâ enim claſſe ſperabat ſe Athenienſium ſocios clade aliquâ affecturum; eâque ratione à Byzantii obſidione copias ipſorum abſtracturum. Verùm dum abeſſet ille, Byzantium Athenienſibus proditum eſt. [*Idem.*]

Pergentibus ad Regem legatis Athenienſium occurrerunt Beotius & cæteri Lacedæmoniorum legati à Rege redeuntes, ipſéque Cyrus maritimis omnibus cum imperio præfuturus: quo viſo, maximè quidem illi cupiebant ad Regem proficiſci; ſin id non liceret, domum reverti, Cyrus verò Pharnabazo præcepit, ut aut ſibi legatos traderet; aut domum eos remitteret: nolens ſcilicèt ſcire Athenienſes, quæ agebantur. Verùm Pharnabazus detinens interea legatos, jam ad Regem ſe eos deducturum, jam domum dimiſſurum profitebatur: atque ita ſuſpenſos per tres *annos* (an *menſes* potiùs?) ſecum detinuit; tandémque veniâ à Cyro impetratâ, ad ſuos remiſit. [*Id.*]

Alcibiades, ſumptis è Samo 20 navibus, in Ceramicum ſinum Cariæ navigat; & collectis illic talentis centum, captivarum & oppreſſarum à ſe navium non minùs ducentarum ſpolia ſecum ducens, Athenas venit: ubi generalis Dux belli cum ſummâ poteſtate creatus, pluſquàm ducentis talentis (ut in oratione contra filium ejus Alcibiadem Lyſias indicat) à civitate acceptis, exercitum 1500 gravis armaturæ peditum & 150 equitum, cum 100 navium claſſe, ibi conſcripſit. [*Xenoph. Hellen.* 1. *Diodor. lib.* 13. *Juſtin. lib.* 5. *cap.* 4, 5. *Plutarch. & Æmil. Prob. in Alcibiade.*]

Satyrus Spartaci filius Boſphori Cimmerii regnum per annos 14 obtinet. [*Diodor. ad ann.* 4. *Olymp.* 96.]

Lacedæmonii, quum Crateſippidæ navarcho magiſtratûs ſui tempus exiſſet, Lyſandrum ejus loco mittunt. Is cùm ad Rhodum appuliſſet, coactis navibus, in Con inſulam Miletúmque navigat: inde Epheſum; ubi cum 70 navibus ſubſtitit, dum Sardes Cyrus accederet. [*Xenoph. Hellenic.* 1.] Et quum Epheſum offendiſſet ſui cupidam & enixè facientem cum Lacedæmoniis, afflictam autem & moribus Perſicis & Perſarum commerciis (ob Lydiæ viciniam & crebram præfectorum regiorum hîc præſentiam) propè barbaram factam: communivit ibidem caſtra, naves onerarias imperavit illuc omnes decurrere, ac navalia ædificandarum triremium extruxit. Ita portus eorum frequentavit mercatoribus, negotiationibus forum, quæſtu ædes atque officinas complevit. [*Plutarch. in Lyſandro.*]

Certior factus Lyſander Cyrum applicuiſſe Sardes, cum legatis Laconicis illuc ad eum profectus eſt: incuſato multùm Tiſſapherne; cui quum imperatum eſſet Lacedæmoniis opem ferre & mari exigere Athenienſes, videbatur factus per Alcibiadem remiſſior pigreſcere, ac præbendo maligné ſtipendia navalem manum perdere. Cupiebat autem deferri & malè audire Cyrus quoque Tiſſaphernem: improbum hominem & privatim ſibi infenſum. Lyſandro verò adoleſcentem ad bellum acriùs capeſſendum incitanti, ille ampliſſima quæque promptiſſimè promiſit; affirmans ſic ſibi à patre fuiſſe mandatum: nec ſtudium, nec pecuniam defore oſtendit. Stipendium diurnum claſſiarii exercitûs ex tribus obolis quatuor obolorum reddidit, quod jam antè debebatur id eorum militi exſolvit, & ſtipendium menſtruum ante tempus dependit (decem Daricorum millibus Lyſandro numeratis:) atque ita exercitum univerſum multò quàm antè erat alacriorem reddidit; hoſtium verò claſſem brevi exinanivit. Complures enim ad eos, ubi ſtipendium eſſet uberius, tranſibant: qui verò remanebant, ſegnes reddiri ſunt & ſeditioſi,

ac

ac negotia ducibus quotidie exhibuerunt. [*Xenoph. Hellen. lib.* 1. *Diodor. lib.* 13. *& Plutarch. in Lysandro.*]

Hæc quum Athenienſes magno cum animi mœrore audiiſſent, Tiſſaphernis operâ legatos ad Cyrum mittunt. Eos ille non admittebat; quanquàm rogaret Cyrum Tiſſaphernes, ac ſe diceret Alcibiadis conſilio facere, quæ faceret: quòd is eſſet auctor, ut hoc unum ſpectaret, ne ulli Græcorum potentes eſſent; ſed imbecilli potiùs omnes, ſuis ipſi diſſidiis attriti. [*Id. ibid.*] Tres tamen adhuc annos reſtiterunt Athenienſes; cùm à Cyro pecuniis ad claſſem Peloponneſii juvarentur. [*Thucyd. lib.* 2.] Et quis miretur, tam florentes Athenienſium opes ruiſſe; cùm ad opprimendam unam urbem, totius Orientis vires concurrerent? [*Juſtin. lib.* 5. *cap.* 1.]

Lyſander Epheſum reverſus, ibíque quietem agens, naves 90 quas illic habebat in ſiccum ſubductas refecit. [*Xenoph. Hellen.* 1.] Ex urbibus quoque vicinis potentiſſimos acerſiit; initóque cum illis fœdere ſocietatis, re bene geſtâ, ſuæ quemque urbis principem ſe effecturum pollicebatur. Hinc evenit, ut illi ſtudiis inter ſe certantes plura imperatis ſubminiſtrarent: & opinione celeriùs Lyſander omnibus ad bellum conducentibus abundaret. [*Diodor. lib.* 13.]

Quum accepiſſet Alcibiades, Thraſybulum extra Helleſpontum progreſſum munire Phocæam; ad eum navigat, relicto apud claſſem gubernatore ſuo Antiocho; cum mandatis, ne adversùs Lyſandri claſſem proveheretur. Antiochus verò cum navi ſuâ, & aliâ Notianâ, (ut apud Xenophontem habetur & Plutarchum: Diodorus enim decem naves lectiſſimas illum eduxiſſe refert) in portum Epheſiorum invectus ad ipſas Lyſandri navium proras prætervehi auſus eſt. Tum Lyſander, primò paucis navibus deductis, eum inſequitur. Sed quum Antiocho pluribus cum navibus ſocii opem ferrent; univerſâ claſſe inſtructâ in eos pergit. Itaque & Athenienſes reliquis triremibus è Notio deductis in hoſtes provecti ſunt. Verùm quum naves eorum, nullo ſervato ordine, ſparſæ vagarentur, amiſſis 15. triremibus, terga tandem dederunt: ipſo etiam duce Antiocho interfecto. His navibus Lyſander ſecum ſumptis, & erecto ad Notium trophæo, Epheſum; Athenienſes verò Samum trajecerunt. Quò cùm Alcibiades rediiſſet, univerſâ cum claſſe ad Epheſiorum portum provectus, aciem ante oſtium ejus inſtruxit. At quum Lyſander claſſem ſuam non educeret, quòd navium numero longè inferior eſſet, Samum reverſus eſt. [*Xenoph. Hellenic.* 1. *Diodor. lib.* 13. *Plutarch. in Alcibiade & Lyſandro.*]

Alcibiades ex Samo cum univerſâ claſſe Cumam navigans, falſis in oppidanos objectis criminibus, multos eorum captivos in naves abduxit. At ubi conjunctis totius civitatis viribus Cumæi ex improviſo ad defenſionem ſuorum hoſtem invaderent; eorum impetum aliquamdiù Alcibiades ſuſtinuit: cùm verò ſubindè plures ex oppido & agro accurrerent, relictis captivis, ad naves confugere coactus eſt. Victum igitur ſe ægrè ferens, armatorum cohortes ex Mitylene accerſit, & inſtructâ ante urbem acie Cumæos ad conflictum provocat. Sed nemine prodeunte, vaſtatis illorum agris, Mitylenen repetiit. Cumæi verò legatis Athenas miſſis, actionem contra eum inſtituunt; quòd ſocii nominis urbem, quæ ipſos nullâ injuriâ affecerit, populando vexaſſet. Multæ quoque aliæ de improbitate hominis querelæ tum afferebantur. Nonnulli enim præſidiariorum in Samo, illi infenſi, Athenas trajecerant; & in publicâ illum concione criminabantur, quòd cum Lacedæmoniis colluderet, & familiarem cum Pharnabazo amicitiam contraxiſſet, in eam maximè ſpem ut, bello confecto, civibus ipſe dominaretur. [*Diodor. lib.* 13.]

a. Cumæis igitur ſuo, & Thraſybulo Thraſonis filio exercitûs nomine, Athenis Alcibiadem ob
3598 imperium malè adminiſtratum accuſantibus: ejus loco Conon & alii novem Duces ſubſtituuntur. Id ille ut audivit, relicto exercitu, in Thraciæ Chertoneſum unâ triremi ad caſtella ſua ſe recepit. [*Diodor. ibid. Xenoph. Hellenic.* 1. *Plutarch. in Alcibiade.*]

b. Lyſander, Epheſum ex urbibus accerſens eos quos maximè præſtare cæteris audaciâ & prudentiâ videbat, ut coitiones facerent arripiendiſque Rebus publicis adjicerent animum eos incitavit: fiduciâ illis injectâ, ſimul-atque oppreſſi Athenienſes eſſent, ſolutos ipſos fore populari imperio & principatum in patriis ſuis habituros. [*Plutarch. in Lyſandro.*] 4308 406

c. Luna veſpere defecit. [*Xenoph. Hellen.* 1.] Aprilis Juliani die 15 circa tertiam poſt occaſum Solis horam: ut Aſtronomicus oſtendit calculus.

Pityâ apud Lacedæmonios ephoro, Calliâ Athenis archonte, quum Lyſandri præfecturæ annus exiiſſet, ſucceſſor illi à Lacedæmoniis ad claſſem miſſus eſt Callicratidas. Cui infenſus Lyſander, naves quidem Epheſi illi tradidit, ſed datæ ſibi à Cyro pecuniæ ad ſtipendium nauticum remiſit reſiduum Sardes: jubens Callicratidam petere, ſi ei viſum eſſet, & videre quâ ratione ſuſtentaret milites. Unde neceſſitate ille compulſus, ad Cyrum in Lydiam perrexit, & nautis ſtipendium ab eo popoſcit. Ubi, homo minimè aulicus, dilationem graviter ferens, & Græcos mortalium miſerrimos eſſe affirmans, qui pecuniæ causâ barbaris adularentur; re infectâ, rediit. [*Xenoph. Hellen.* 1. *Plutarch. in Lyſandro.*]

Callicratidas Miletum navigans, pecuniam à Mileſiis impetrat; indéque Chium petens, Delphinium ibi caſtellum, quod Athenienſium præſidiarii circiter 500 tenebant, traditum ſibi diruit. Chio deinde quinque drachmarum viatico in nautas ſingulos coacto, adversùs Teios pergens, & noctu mœnibus illapſus, urbem diripit. Inde ad Lesbum profectus, Methymnam expugnat. Ad ejus auxilium Cononem Athenienſium Ducem, cum 70 navibus, ſerò advenientem, cum 170 navibus perſequens, pugnâ navali vincit; & 30 navibus amiſſis, cum reliquis 40 in portum Mitylenes fugere coactum, terrâ marique obſidet. Quo tempore, à Cyro etiam pecunia illi eſt allata. [*Xenoph. ibid. Diodor. lib.* 13.]

Athenienſium claſſis, quæ univerſa plurium quàm 150 navium fuit, ad Mitilynæam obſidionem ſolvendam prodiit. Callicratidas, Ereonico cum 50 navibus ad continuandam obſidionem relicto, cum cæteris 120 provectus, ad Arginuſas inſulas (inter Maleam Lesbi & Caranidem Aſiæ promontorium poſitas) fortiter pugnans occubuit. Victores Athenienſes naves 25 amiſe-

runt

runt, unà cum hominibus; paucis exceptis, qui ad litus evaſerunt. Peloponneſii, 77 ſuorum navibus deſideratis, fugâ in Chium, maximâque ex parte in Cumæorum & Phocænſium regionem, ſe receperunt. [*Id. ibid.*] Calliâ vero Athenis archonte (hoc eſt, anno tertio Olympiadis XCIII) navale hoc ad Arginuſas prælium commiſſum fuiſſe, cum Xenophonte & Diodoro Athenæus etiam (in libro quinto Dipnoſophiſt.) confirmat.

3599 Cyrus conſobrinos ſuos Autoboëſacem & Mitræum, fororis patris ſui Darii filios, interemit; quòd quum occurriſſent ei, manus intra manicam non continuiſſent obvolutas; qui honor ſoli Regi deferri erat ſolitus. Id quum Hieramenes & uxor ejus (occiſorum, ut videtur, parentes) reſciviſſent: Darium monuerunt, iniquiſſimum eſſe, ad tantam filii injuriam ipſum connivere. Quapropter eum Darius miſſis nuntiis ad ſe arceſſit, ægritudinem prætexens: quum apud Thamneria Medorum in caſtris ageret; contra finitimos Caduſios, qui ab eo defecerant, expeditione ſuſceptâ. [*Xenoph. Hellenic. lib.* 2.] 4309 405

Lacedæmonii in Æolide, & Ioniâ, inſuliſque hîc illic diſperſi, conventu Epheſi habito, legatos Lacedæmonem miſerunt, qui præſentem rerum ſtatum exponerent, & Lyſandrum remitti ad caſtra cum imperio peterent, prioribus experimentis probè ipſis cognitum. Miſit etiam iiſdem poſtulatis & Cyrus. Sed quia bis eundem claſſi vetabat lex præfici, hoc horum voluntati deeſſe Lacedæmonii volebant: nomen præfecturæ accommodaverunt Araco cuidam; Lyſandrum verbo legatum, re cum ſummâ poteſtate miſerunt. Lyſander igitur Epheſum veniens, Eteonicum è Chio cum navibus arceſſit: coactis etiam è Peloponneſo & aliunde navibus univerſis, ubicumque eſſent. Atque non has ſolùm reficiebat, ſed etiam alias apud Antandrum ædificabat. [*Xenoph. ibid. Diodor. ann.* 3. *&* 4. *Olymp.* 93. *Plutarch. in Lyſandro.*]

Lyſander ad Cyrum profectus; pecuniam ab eo petit. Quâ ægrè ab eo impetratâ (demonſtrabat enim Cyrus prioribus penſionibus liberalibus ſe exhauſtum) trierarchos conſtituit, & nautis ſtipendium debitum perſolvit. [*Xenoph. Hellenic. lib.* 2.]

Carthaginienſes, captâ Gelâ in Siciliâ, Apollinis extra urbem miræ magnitudinis æneam ſtatuam inde abreptam Tyrum tranſmiſerunt. [*Diodor. Sicul. ann.* 4. *Olymp.* 93.]

Cyrus, nuncio à patre accepto, Lyſandrum Sardes ad ſe accerſens, ne cum Athenienſibus prælio navali decerneret, vetuit; niſi multò majorem navium numerum haberet: magnam ſe in reditu ex Phœniciâ & Ciliciâ adducturum claſſem promittens. Suæ deinde præfecturæ urbes fidei Lyſandri commendavit, & quæ ex illis tributa ipſi peculiariter pendebantur aſſignavit ei omnia; & quod pecuniarum reliquum erat ei donavit. [*Xenoph. Hellen. lib.* 2. *Diodor. ann.* 4. *Olymp.* 93; *Plutarch. in Lyſandro.*]

Ad patrem deinde aſcendit Cyrus, Tiſſaphernie tanquàm amico ſibi adjuncto; cum trecentis gravis armaturæ militibus Græcis, quibus Xenias Parrhaſius præerat. [*Xenoph. Expedit. Cyri, lib.* 1. *pag.* 243. *&* 254.]

Cyro ad patrem profecto, Lyſander, ſoluto militibus ſtipendio, in Ceramicum Cariæ ſinum cum claſſe pergit: & caſtris ad *Cedreas* Athenienſibus confœderatum oppidum admotis, poſtridie expugnatas diripit, & habitatores, qui erant ſemibarbari, ſervituti mancipat. Ita in ſecundo Hellenicorum rem narrat Xenophon. Diodorus verò, ad annum 4. Olymp. 93. ita. Lyſander cum magno triremium numero, *Thaſium* Cariæ urbem Athenienſibus ſocietatis jure obnoxiam adortus, vi expugnat; pubémque omnem ad 800 jugulat, pueriſque ac mulieribus ſub haſtâ venditis, urbem ſolo æquat. Ubi pro *Cedreneſibus*, nomen *Thaſiorum* perperàm habetur poſitum: qui non Cariæ ſed Thaſi inſulæ, longè ab eâ disjunctæ, erant incolæ; & poſt victoriam ad Ægos-potamos, everſo Athenienſium ſtatu, à Lyſandro non vi ſed dolo ſunt oppreſſi; ut ex mutilatâ apud Æmilium Probum in *Lyſandro*, & integrâ rei geſtæ hiſtoriâ apud Polyænum in primo Strategematum libro, intelligitur.

d. Mileti quidam paucorum dominatûs ſtudioſi populare imperium, Lacedæmoniorum auxilio, ſuſtulerunt. Ac initio quum Dionyſia celebrarentur, factioni ſuæ maximè adverſantes in ædibus ſuis comprehenſos, ad 40. trucidârunt. Poſt obſervato tempore, quo forum hominibus refertum erat, delectos è populo 300. omnium locupletiſſimos capite mulctant. Interim cives aliquot ornatiſſimi, qui populi cauſæ favebant, mille humero non minores, metu circumſtantis periculi, ad Pharnabazum ſatrapam confugiunt. Is perquàm humaniter illos excepit, aureóque ſtatere ſingulis donato Clauda, quod Claudiæ [an *Clandæ* inſulæ? *Act.* XXVII. 16. caſtellum eſt, inhabitanda profugis conceſſit. *Diodor. ann.* 4. *Olymp.* 93.]

Athenienſes, Samo profecti & Regis fines depopulati, Chium & Epheſum versùs navigabant, ad navale prælium ſeſe parantes. Interim Lyſander Rhodo ſolvens, relictâ à dextris Ioniâ, in Helleſpontum cum claſſe contendit; prohibiturus illic navium exitus, & civitates quæ defecerant invaſurus. [*Xenoph. Hellenic.* 2.]

Lyſander, Abydo profectus, cum claſſe Lampſacum petiit Athenienſium ſociam: ſimul pedeſtri itinere Abydenis & aliis eò ſe conferentibus, quibus Thorax Lacedæmonius præfuit. Adorti civitatem, vi eam capiunt; divitemque & frumento, vino, rebus aliis plenam diripiunt. Atticum in eâ præſidium fide datâ Lyſander incolume dimiſit, ingenuis omnibus hominibus libertatem donavit, direptámque à militibus urbem Lampſacenis reſtituit. [*Xenoph. ibid. Diodor. ann.* 4. *Olymp.* 93. *&* *Plutarch. in Lyſandro.*]

Athenienſium claſſis, quæ 180. navium fuit, ad *Ægos-potamos* (ſive *Capræ fluenta*) in angustiis Helleſponti, à Lyſandro capta eſt, (ex toto numero vix decem triremibus evadentibus;) ſimúlque cum Ducibus, tria hominum millia. [*Id. ibid.*]

Conon, perditas jam res eſſe Athenienſium animadvertens, & crudelitatem civium metuens, cum navibus novem ad Abarinden Lampſaci promontorium appulit: ablatiſque inde majoribus navium Lyſandri malis, cum octo navibus ad regem Cyprium Euagoram, cum quo

amicitia ipsi intercesserat, navigavit; Paralo, sive triremi publica, Athenas remissa, ut ea quæ accidissent renunciaret. [*Id. ibid. cum Isocrate in Evagorâ & ad Philippum, Aristotele lib. 2. Rhetoric. Justino lib. 5. cap. 6. & Aristide in orat. Rhodiacâ.*]

Lysander, castris direptis, naves, captivos & spolia, ad tibias & cantus triumphales ducens, Lampsacum se recepit: eôdemque die Theopompum Milesium prædonem victoriæ nuncium Lacedæmonem misit, cum lectissimâ triremi, armis cæteris spoliis magnificentissimè exornatâ; qui triduo iter illud confecit. Philocles dux & captivi Athenienses omnes (3000. numero; ut habet Plutarchus in *Alcibiade* & *Lysandro*) duce Adimanto solo excepto trucidati sunt. [*Xenoph. Diodor. Plutarch.*]

Rebus Lampsaci constitutis, Lysander Byzantium & Chalcedonem navigans ab utrâque civitate receptus est: Atheniensium præsidiariis fide datâ dimissis. Qui Byzantium Alcibiadi prodiderant, in Pontum tunc fugâ elapsi, dein Athenas profecti, ibi civitati adscripti sunt. Lysander verò, Byzantii & Chalcedone relicto Sthenelao Lacedæmonio præfecto, Lampsacum ad reficiendas naves rediit. [*Xenoph. Hellen. 2.*]

Lysander ex omnibus urbibus qui Atheniensium rebus studebant ejectis, deletóque passim populi jure & aliis Reipublicæ formis, Harmostas Lacedæmonios singulis reliquit: denis ex conflatis ab se per oppida sodalitiis rectoribus delectis, quibus summum imperium potestatémque omnium rerum commisit. In horum enim numerum nemo admittebatur, nisi qui aut ejus hospitio contineretur, aut se illius fore proprium fide confirmârat. Atque ita δεκαδαρχία sive decemvirali potestate in omnibus urbibus constitutâ, ipsius nutu omnia gerebantur. [*Plutarch. & Æmil. Prob. in Lysandro.*]

Haud longo in his consumpto spatio, Lysander, præmissis Lacedæmonem nuntiis adesse se cum ducentis navibus, unà cum Agide & Pausaniâ regibus Spartanis Athenas obsedit: brevi sperans urbem se capturum. Sed, quum defenderent se fortiter Athenienses, rediit in Asiam: ubi civitatum respublicas demolitus est æquè omnium, & δεκαδαρχίας sive Decemviratus constituit; multis in unaquâque occisis, multis fugientibus. Et quum Mileti amici & hospites ejus, quibus operam suam ad opprimendum populum & adversarios pellendos fuerat pollicitus, mutato consilio rediissent cum æmulis suis in gratiam: mirâ simulatione & insigni usus perfidiâ, eorum qui partes populi tuebantur numero non minùs 800. Oligarchicis necandos tradidit. [*Plutarch. ibid.*]

3600 *c.* Athenienses, terrâ marique à Lacedæmoniis obsessi, pacem certis conditionibus consequuntur. Die 16. Munychionis Attici (Aprilis Juliani 24.) Atheniensibus à Lysandro conditiones pacis violatas objectum esse narrat in ejus Vitâ Plutarchus: quòd decem dies elapsi essent intra quos, juxta pacta conventa, urbis mœnia diruere tenebantur. Unde circa Munychionis 6. [Aprilis 14.] pacem illam factam esse colligitur, quæ bello Peloponnesiaco, post annos 27. [ut in libro 5to. docet Thucydides] finem dedit. 4310 404

Brevi post hanc pacem, Darius Asiæ rex, cùm per annos 19. imperium tenuisset, mortem obiit. Cui succedens filiorum natu maximus Artaxerxes, 43. annos regnavit. [*Diodor. Sicul. ann. 4. Olymp. 93.*] *Ochi Darius* Babylone mortuo successisse *Arsicam* sive *Arsacem*, ex Paryzatide antequàm regnum adipisceretur genitum, & mutato nomine *Artaxerxem* fuisse appellatum; scribit hujus ipsius Artaxerxis, qui à memoriæ felicitate *Mnemonis* cognomentum obtinuit, medicus Ctesias Cnidius. Neque aliò referendam existimaverim historiam illam, apud Athenæum libro 12. Dipnosophist. *Ochum* jam moriturum, à filio natu maximo interrogatum, quâ industriâ regnum per tot annos conservasset, id edoctus ut imitaretur: justa erga Deos omnesque homines faciendo illud se consecutum, respondisse. Etsi enim Ochus Darius ab uxore Paryzatide, juniorem filium Cyrum majore affectu complexa, Darii Hystaspidis exemplo urgeretur, ut juniorem sibi regnanti natum seniori ante regnum genito anteponendum statueret: id tamen ille facere noluit, sed regnum Artaxerxi, Cyro civitates quarum præfectus erat, testamento legavit. [*Plutarch. in Artaxerxe, Justin. lib. 5. cap. 11.*]

Artaxerxe regnum adepto, uxoris suæ Statiræ Idernis filiæ impulsu, Udiastæ (qui Terituchmem satrapam Statiræ fratrem & Amistris sororis Artaxerxis maritum, interfecerat) extracta retro per cervicem lingua exsecatur: & ejus mortui loco, filius Mitradates vel Mithridates (qui urbem Zarim filio Terituchmis conservaverat) satrapa constituitur. [*Ctesias.*]

Quum Pasargadas profectus esset Artaxerxes ut, pro more, stolâ suâ positâ eam indueret quam Cyrus priscus, priusquàm regno potiretur, gesserat; sacrisque regiis à sacerdotibus Persicis inauguraretur: adducit ad eum Tissaphernes sacerdotem illum, qui in pueritiâ Cyri magister patriæ institutionis fuerat, atque artem magicam eum docuerat. Cui ideirco fides est habita, Cyrum deferenti; quòd in templo circumvenire insidiis Regem, atque cùm vestem exueret adoriri & obtruncare statuisset. [*Plutarch. in Artaxerxe.*]

Artaxerxes fratrem Cyrum, interficiendi consilio, comprehendit; & compedibus aureis (regiæ familiæ honore habito) vinxit. Sed morituram jam mater ulnis complexa, ac capillo suo circumjiciens colligansque illius collum cum suo, multis lamentis & obsecrationibus obtinuit ei veniam: effecitque ut ad suam in Lydiâ & maritimis civitatibus præfecturam remitteretur. [*Id. ibid. cum Xenoph. Expedit. Cyri lib. 1. Justin. lib. 5. cap. ult. & Ctesiâ.*]

Alcibiades, formidine imperantium terrâ jam marique Lacedæmoniorum, in eam Bithyniæ partem quæ à Thracibus incolebatur secessit: eóque magnam vim pecuniæ tulit secum, majorem etiam in quâ degebat arce relinquens. Sed Thraces illi Bithyni, postquàm eum cum magnâ pecuniâ venisse senserunt, insidias ei fecerunt, & ea quæ apportavit abstulerunt: ipsum tamen capere non potuerunt. Inde igitur in Phrygiam ad Pharnabazum transiit: quem adeò suâ cepit humanitate, ut eum nemo in amicitiâ antecederet. Unde ei Gryneum dedit in

Phrygiâ

Phrygiâ castrum, ex quo quinquaginta talenta vectigalis habebat. [*Plutarch. & Æmil. Prob. in Alcibiade.*]

Lysandria, in honorem Lysandri, sunt instituta: in quibus quum Antimachus Colophonius & Niceratus Heracleotes carminibus certarent, Niceratum Lysander coronâ donavit. Antimachum, id molestè ferentem & poëma suum abolentem, cum juvenis Plato consolatus est: ignorantiam dicens iis quibus ineesset tantùm nocere, sicut cæcitatem iis solùm qui ipsi capti luminibus essent. [*Plutarch. in Lysandro, cum Diodoro, ann. 4. Olymp. 93; ex Apolledoro.*]

d. Proximâ post receptas à Lysandro Athenas Olympiade, quâ stadium vicit Crocinas Thessalus, (quæ XCIV. est numerata) Solis esse factum deliquium, in Hellenicorum libro 2. testatur Xenophon. Quod quidem hoc anno, 3. Septembris die, tempore matutino contigisse, calculus astronomicus demonstrat.

3601 *a.* Cyrus in Lydiam reversus, vinculorum memor, consilia init, quo pacto se deinceps è potestate fratris eximeret, atque etiam, si fieri posset, ejus loco regno potiretur. Itaque Græcas copias quàm poterat occultissimè cogebat, & prætextibus variis exercitum militem undique conquirebat, ut Regem imparatissimum offenderet. [*Xenoph. Expedit. Cyri, lib. 1. Plutarch. in Artaxerxe.*] Lysandro quoque triremem bicubitalem ex auro & ebore factam, victoriæ causâ gratulatoriam misit: quam ille in Brasidæ & Acanthiorum thesauro reposuit. [*Plutarch. in Lysandro.*] Et quum ad eum Lysander à sociis dona gerens venisset; (inter quæ monile forsasse illud fuerit, quod ex Thessaliâ à Scopâ juniore illi missum *Æliano* memorat, in *Var. Histor. lib. 12. cap. 1.*) hortum Sardibus à se dispositum & consitum Cyrus illi ostendit, eòsque de rusticæ rei exercitiis sermones cum eo habuit, quos recensèt Socrates in Xenophontis Oeconomico.

Apud Persas Satibarzanes Orontem criminatur: cum Parysatide Artaxerxis matre consuetudinem eum habere dicens; quum alioqui castè illa viveret. Morte igitur mulctatur Orontes: & mater Regi indignatur, venenóque Terituchmis filium (Mithradatem) necat. [*Ctesias.*]

Alcibiades, quum Cyrum fratri bellum clàm parare, Lacedæmoniis adjuvantibus, intellexisset; ad Artaxerxem ire statuit, ut primus ipse de insidiosis hisce molitionibus eum edoceret; hâc ratione & suis se rebus (Themistoclis exemplo) consulere potuisse sperans, & patriam Regis auxilio, à Lacedæmoniorum servitute liberare. Interim Critias, & XXX. Tyrannorum Athenis à Lacedæmoniis impositorum alii, certos homines ad Lysandrum in Asiam miserunt, qui eum certiorem facerent, nisi Alcibiadem sustulisset, nihil earum rerum fore ratum, quas ipse Athenis constituisset. Neque priùs tamen hæc Lysandrum moverunt, quàm à magistratibus urbanis est scytala allata, quæ juberet ut Alcibiadem tolleret. Pharnabazo igitur Satrapæ renunciat, societatem quæ Regi cum Lacedæmoniis esset stare non posse, fœderàque irrita futura, nisi Alcibiadem vivum aut mortuum tradidisset. Itaque Pharnabazus *Susamithren* patruum & *Magæum* (*Bagæum*, Æmilio Probo) fratrem ad Alcibiadem interficiendum misit; cùm ille esset in quodam Phrygiæ pago *Melissa* dicto, & in monte Elaphoente posito, itérque ad Regem compararet. Barbari ad illum opprimendum ab eis submissi, cùm ferro eum aggredi non auderent; noctu ligna contulerunt circa domum in quâ quiescebat, eámque succenderunt: deinde ex incendio evadentem Alcibiadem telis & sagittis eminùs missis interemerunt, capútque ejus ad Pharnabazum retulerunt. Reliquum corpus amica, quæ cum eo vivere consueverat, muliebri sua veste (quâ paulò ante interitum amictum se fuisse somniaverat) contectum, ædificii incendio cremavit; pro eâ quæ suppetebat copiâ, funus ei faciens splendidum atque honorificum. [*Ephorus, lib. 17. apud Diodor. Sic. ann. 1. Olymp. 94. Aristotel. hist. animal. lib. 6. cap. 19. Cicer. lib. 2. de Divinat. Valer. Maxim. lib. 1. cap. 7. Justin. lib. 5. cap. 8. Athen. Dipnosophist. lib. 13. Plutarch. & Æmil. Prob. in Alcibiade.*]

b. Clearchus Lacedæmonius, Byzantii tyrannidem exercens, & à suis duce Panthoidâ profligatus, fugâ per noctem arreptâ, in Ioniam trajecit. Ubi familiaritate cum Cyro, bellum adversùs fratrem Artaxerxem moliente, contractâ, Dux copiarum factus est. Videns enim in eo robur animi esse & confidentiam ad quidvis promptam; decem millia Daricorum nummorum ei dedit: quibus ille instructus, copias coëgit, ac progressus è Chersoneso, Thracibus iis quibus supra Hellespontum sedes sunt bellum intulit. Quæ res quia Græcis commodo erat, etiam sponte suâ civitates Hellesponticæ pecunias ad alendum hunc militem conferebant. Quapropter & hæ copiæ Cyro clàm alebantur. [*Xenoph. Expedit. Cyri, lib. 1. Diodor. ann. 2. Olymp. 94.*] 4311 403

c. Quum Pharnabazi provinciam Lysander vastaret, misit ille Spartam qui eum ob hoc accusarent. A Lacedæmoniis autem Pharnabazus, quòd inter regios præfectos in bello gerendo promptissimum se illis approbasset, diligebatur. Unde infensi ephori, unum ex amicis & collegis Lysandri Thoracem, quòd habere eum domi argentum comperissent, necaverunt: ipsum verò Lysandrum missâ scytalâ domum ab Asiâ revocaverunt. Pharnabazum igitur Lysander oravit, ut alias scriberet literas, quibus priores querelæ tollerentur. Ille pollicitus, aperté quidem ejusmodi scripsit quales Lysander petebat; alias verò scriptas clàm habebat, quas inter signandum prioribus illis substituit. Eas Lysander Lacedæmonem reversus ephoris tradens; imprudens suus ipse accusator factus est. [*Plutarch. & Æmil. Prob. in Lysandro. Polyan. Stratagem. lib. 7.*]

Paucis diebus interpositis, ægrè & non sine labore, ab ephoris peregrinationis ad Jovis Hammonis delubrum Lysander veniam impetravit: sacrificia quæ ante prælia voverat solvenda prætendens, sed nihil aliud interim agens, quàm ut oraculi istius antistites largitione corrumperet. Eum in finem magnâ pecuniæ vi secum transvectâ, in Libyam ille perrexit: cùm circa illa loca rex Libys paternus ipsius hospes esset; ad quam amicitiam testificandam, fratri Lysandri nomen Libyis fuerat indictum. Verùm præsides oraculi non

solùm corrumpi non potuerunt, sed etiam legatos Lacedæmona misetunt, qui Lysandrum accusarent, quòd sacerdotes fani corrumpere conatus esset. Hic ergo Lacedæmonem reversus, ad causam dicendam arcessitus, judicium est absolutus sententiis. [*Diodor. ann. 2. Olymp. 94. Plutarch. & Æmil. Prob. in Lysandro.*]

3602 Urbes Ioniæ, quæ priùs Tissapherni à Rege fuerant traditæ, hoc tempore omnes, exceptâ Milero, ad Cyrum defecerunt. Cùm enim Tissaphernes Mileti præsentisset, Milesios eandem ad Cyrum defectionem moliri; partim eos occiderat, partim ejecerat. Hos Cyrus in exilium ictos quum excepisset; exercitu comparato, terrâ marisque Miletum obsidebat, & ejectos reducere conabatur. [*Xenoph. Exped. Cyri, lib. 1. pag. 244. edit. Paris. Græco-latin.*] In terrestri exercitu, ex Græcis, Socrates Achæus fuit cum gravis armaturæ circiter quingentis; & Pasio Megarensis cum septingentis ferè. [*Ibid. pag. 245.*] Mari verò Tamos Ægyptius, Cyri navarchus, 25 navibus instructus urbem obsidebat. [*Ibid. pag. 252.*] 4312 402

Cyrus ad Artaxerxem mittens, eum orabat, ut fratri potiùs quàm Tissapherni concedere in eas urbes imperium vellet: quâ in re matris etiam studio adjuvabatur. Itaque accidit, ut Rex insidias sibi strui non animadverteret; sed existimaret Cyrum iccircò copias alere, quia Tissapherni bellum faceret: adeóque molestè non ferret, bellum inter ipsos geri. Nam mittebat Cyrus tributum Artaxerxi debitum iis ex urbibus quas Tissaphernes habuerat. [*Ibid. pag. 244.*]

Hunc Cyrum, qui neque Persico neque Babylonico unquam potitus est imperio, illum fuisse suaviter somniavit Georgius Hervartus, qui solutâ captivitate Babylonicâ Judæis, cum præside Zorobabele & Josuâ sive Jesu Jozadaki filio summo Sacerdote, in patriam redeundi potestatem dedit: quum Artaxerxes Mnemon hisce temporibus Imperator fuerit, summus Sacerdos Johannes (Nehemiæ XII. 11, 22, 23. Johanan & Jonathan dictus) populi verò præses Persicus Satrapa à Josepho, Antiquitat. lib. XI. cap. 7. nominatus Βαγώσης ὁ στρατηγὸς τοῦ ἄλλου (λοιπῦ ineptè legunt vulgata exemplaria) Ἀρταξέρξου, *Vagoses dux alterius Artaxerxis* (ut Rufinus quoque vertit:) alterius nimirùm à Longimano Artaxerxe, de quo in præcedente capite Josephus egerat. Historia verò quam de hisce ille narrat, est ejusmodi.

Johanni summo Pontifici frater erat Jesus: cui Vagoses amicus existens, Pontificatum se daturum est pollicitus. Hâc fiduciâ Jesus quum liberiùs cum fratre in Templo altercaretur, re ad rixam usque progressâ, tantam fratri bilem movit, ut ab eo per iram interficeretur. Quo cognito, Vagoses superveniens Templum ingressus polluit; illud jam antè à Sacerdote summo fratris sanguine prophanatum dictitans: ac per septennium ejus cædis pœnas à Judæis exegit, gravi muletâ impositâ; ut priusquàm quotidianas hostias offerrent, pro unoquoque (non *anno*, ut habent editæ Josephi versiones eâque secutus Salianus, sed) *agno*, ex publico quinquaginta drachmas penderent. Ea verò pœna terminata videtur fuisse cum ejus, à quo facinus perpetratum est, Pontificis Johannis obitu: quem ad hujus Artaxerxis (non Ochi) principatum & quidem illius annos primos, idcircò referimus; quòd Johananis sive Johannis hujus (nondum tamen Pontificis) mentionem in Ezræ libro factam invenerimus. [*Ezr. X. 6. cum Nehem. XII. 23.*] Inter septimum enim annum Artaxerxis Longimani (ad quem illa Ezræ historia pertinet) & finem septimi anni Artaxerxis Mnemonis (ante quem vitâ non excessisse Johannem supponimus) 70. annorum intervallum rationes nostræ constituunt. Ita Johanni post nonagesimum ætatis annum defuncto, successisset Jaddus filius: qui ad Alexandri usque imperium Pontificatum obtinuit; & circa 83. ætatis annum (si sub finem regni Darii Nothi natum illum fuisse ponamus) ex hominum vitâ demigravit. Sed hæc extra callem. Ad institutam Chronici seriem, & minoris Cyri (intra 22. annum ætatis) interitum, jam recurrimus.

3603 *b.* Cyrus Lacedæmonem legatos misit, rogans, ut quemadmodum ipse Lacedæmoniis contra Athenienses opem tulisset, ita & illi auxilia & milites sibi mittant: in literis suis jactitans, se largiturum, si pedestres venissent, equos, si equestres, bigas: si prædia haberent vicos, si vicos, urbes; stipendiúmque militibus non annumeraturum, sed admensurum. Lacedæmonii, justa eum postulare censentes & ex re suâ bellum istud fore arbitrati, velut ignorantes contra quem bellum pararetur, decernunt auxilia Cyro mittenda: quærentes apud Cyrum gratiam; & apud Artaxerxem, si vicisset, veniæ patrocinia, cùm nihil adversùs eum apertè decrevissent. Ephori igitur confestim ad Samium suum navarchum miserunt, ut quicquid Cyrus imperaret exsequeretur. (*Xenophon. lib. 3. Hellenic. init. Diodor. Olymp. 94. ann. 4. Justin. lib. 5. cap. ult. Plutarch. in Artaxerxe.*) 4313 401

Lacedæmoniorum navarchus cum triremibus suis Ephesum ad Tamon Ægyptium Cyri navarchum trajiciens, ad omnia promptam illi operam exhibuit. Classem enim suam cum illius conjungens, & simul cum illo ex Ioniâ in Ciliciam circumvectus, effecit ut Syennesis qui ibi rerum potitus est Cyrum adversùs fratrem pergentem terrâ impedire non posset. [*Xenoph. & Diodor. ibid. cum Cyri Expedit. lib. 1. pag. 248. & 252.*] Diodorus Samio Lacedæmoniorum navarcho, cui *Sami* nomen fuisse putat, 25. triremes assignat, & Tamo 50. quum ex certiore Expeditionis Cyri historiâ appareat, Tamo 25. fuisse naves, Pythagoræ verò Lacedæmonio (sic enim alterum nominat navarchum 35.)

Cyrus, quum in superiorem Asiam movere statuisset, causam belli eam præ se ferebat, quasi vellet adversùs Pisidas, regionem ipsius infestantes, exercitum ducere: indéque Clearchum Lacedæmonium; Aristippum Thessalum, Xeniam Arcadem, exules Milesios cum iis qui Miletum obsidebant, Proxenum Bœotium, copiásque quas habebat omnes, tum Græcas tum Barbaricas, Sardes accersivit. (*Xenoph. Expedit. Cyri, lib. 1.*)

Tissaphernes, cùm animadverteret apparatum belli majorem esse, quàm ut adversùs Pisidas comparari videretur; cum quingentorum equitum comitatu ad Artaxerxem quàm potuit maximis itineribus contendit: qui re ex eo cognitâ, omnia ad bellum necessaria comparare cœpit. [*Ibid.*]

Cyrus

Cyrus, quum curatores Lydiæ Persas constituisset sibi propinquos, Ioniæ autem & Æolidi viciniſque locis Tamon (navarchum) fidum sibi amicum, natione verò Memphitem, præesse jussisset: mox ipse cum exercitu Ciliciam & Pisidiam versùs movit; rumore passim disseminato, quòd nonnulli gentium istarum ab officio recessissent. [*Diodor.*]

Quo pacto autem Cyrus, στράτευμά τε συναλίξε, καὶ τοῦτ' ἦγεν ἐπὶ τὸν ἀδελφὸν, καὶ ὡς ἡ μάχη ἐγένετο, καὶ ὡς ἀπέθανε, καὶ ὡς ἐκ τούτου ἀπεσώθησαν οἱ Ἕλληνες ἐπὶ θάλατταν, Θεμιστογένει τῷ Συρακουσίῳ γεγραφέναι. *Quomodo & copias collegerit, & cum eis adversus fratrem ascenderit; tùm qui pugna commissa fuerit, perierit ipse; Græci deinde salvi ad mare pervenerint: Themistogenes Syracusanus memoriæ prodidit:* in tertii Hellenicorum initio, inquit Xenophon. Cum quo conferendus locus ille Plutarchi (in lib. de gloriâ Athenienſium) de *Xenophonte.* Ξενοφῶν αὐτὸς ἑαυτῷ γέγονε ἱστορία, γράψας ἃ ἐστρατήγησε, καὶ κατώρθωσε. καὶ Θεμιστογένει μὲν τέτταρα συγγεγράφθαι τὸν Συρακούσιον ἵνα πιστότερος ᾖ διηγούμενος ἑαυτὸν ὡς ἄλλον, ἥττων δ' ἐστὶ τῶν λόγων δόξαν φέρων. *Ipse Xenophon sua sibi historia fuit argumentum; scribens quomodo exercitum duxerit, & quid præclarè gesserit rei, ac de iis compositam Historiam esse à Themistogene Syracusano: gloriam hanc alii deferens scriptionis, ut de seipso tanquam alio scribens facilius fidem inveniret.* Et Suidæ alius de *Themistogene* illo *Syracusano historico:* quo, Κύρου ἀνάβασιν ἔτος ὃν τοῖς Ξενοφῶντος Ἑλληνικοῖς φέρεται, καὶ ἄλλα τινὰ περὶ τῆς ἑαυτοῦ πατρίδος, *Cyri expeditionem, quæ extat in Xenophontis Hellenicis, & alia quædam de suâ patriâ,* eum scripsisse significat. Cum Græcanicâ nimirum Xenophontis historiâ conjungi solebant hujus Ἀναβάσεως libri, in quorum fine toti huic expeditioni scriptor ipse interfuisse se indicat: indéque Xenophonti, cujus res in eâ gestæ utramque operis paginam implent, non à *Plutarcho* solùm sunt tributi, sed etiam à *Cicerone, Dionysio Halicarnassæo, Hermogene, Diogene Laertio, Athenæo, Æliano* (*var. Histor. lib. 7. cap.* 14.) & (ut ex nostris Eusebium & Hieronymum non commemorem) *Arriano Nicomediensi;* cui & *Novi Xenophontis* cognomentum attributum fuisse, apud *Photium* & *Suidam* legitur: tum quòd libris quatuor præceptoris sui Epicteti, sicut libris quatuor Xenophon magistri sui Socratis, sermones fuerit complexus; tum quòd ad exemplum septem librorum Ἀναβάσεως Κύρου, Xenophonti & ab aliis & ab ipso adscriptorum, totidem Ἀναβάσεως Ἀλεξάνδρου libros & ille scripserit. Quanquàm nec ipse prioris Ἀναβάσεως authorem in eo est imitatus; quòd illius τῇ βιβλίῳ μέρει ἑκάστῳ προοίμιον, ἄλλος δὲ οὐ, (quemadmodum à *Laertio* est observatum) *in singulis libris præmium fecit, totius autem operis nullum.* In singulorum enim librorum (præter sextum) initiis transitiones habentur, quæ brevem præcedentium complectuntur epilogum. Qui cùm Xenophontis mos non fuerit, aliáque nonnulla in his libris occurrant, quæ alibi à Xenophonte traditis minùs sunt consentanea: eò inclinat animus, ut à *Themistogene* commentarios hosce scriptos fuisse arbitremur; utcumque ob Veterum illorum authoritatem, *Xenophontis* eos titulo cirare haudquaquam nobis displicuerit.

Ex quinque verò capitibus Themistogenicæ Historiæ à Xenophonte suprà propositis, quatuor priores in *primo* Ἀναβάσεως libro habentur explicatæ. I. Copiarum Cyri collectio. II. Earundem in superiorem Asiam & locum pugnæ deductio. III. Pugnæ commissio. IV. Cyri interitus.

Sardibus enim movens Cyrus (ubi occurrisse ei Xenophontem, à Proxeno Bœotio Athenis accersitum, & militiæ huic nomen dedisse, in libro tertio legimus) Celænas in Phrygiâ pervenit, ibíque 30 dies moratus est: intra quos Clearcho Lacedæmonio exule & aliis Græcorum Ducibus ad eum diversis itineribus accesserunt; censúque Græcorum ibi instituto, inventa sunt armaturæ gravis militum undecim millia, cetratorum circiter duo.

c. Celænis Cyrus ad Caystri campum processit, ubi acceptâ ab Epyaxâ, Syennesis Cilicum regis uxore, (quâ nimis familiariter usus fuisse Cyrus dicebatur) pecuniâ, exercitui non solutum trimestre stipendium ægrè ferenti salarium quatuor mensium persolvit. Epyaxa quinque ante Cyrum diebus Tarsum in Ciliciâ venit: ejúsque suasu maritus Syennesis eò perductus, Cyro magnam pecuniæ vim ad alendum exercitum donavit. Syennesem verò vafri ingenii virum, ad incertum fortunæ eventum sese præparantem, ambos & Cyrum & Artaxerxem in hoc bello adjuvisse, addunt Ctesias & Diodorus. Alterum enim ex filiis, mediocri commilitantium manu instructum, Cyro adjunxit: alterum clàm ad Artaxerxem præmisit; qui tot in eum copias duci, séque invitum ad arma cum Cyro socianda pertractum, sincerâ tamen interim fide Regi addictum, redire ad vexilla ipsius velle, renunciaret. Dies 25 Cyrus cum exercitu Tarsi substitit: Græcis militibus negantibus se ulteriùs perrecturos. Sed eo motu prudentiâ Clearchi sedato, ad extremam Ciliciæ urbem Issum demùm perductus est: quò & Cyri classis appulit, cum 700 (800 habet Diodorus) gravis armaturæ militibus, quos ad eum Lacedæmonii sub Chirosophi ductu miserant. Quo etiam loco stipendiarii Græci 400 gravis armaturæ, qui Artaxerxi sub Abrocomâ militaverant, castris Cyri se adjunxerunt. Ipse verò Abrocomas, relictâ Phœniciâ, cum trecentis hominum millibus ad Regem perrexit: licèt non ante quintum à pugnâ diem ad eum pervenerit. Unde per Syriæ portas, ab eo desertas, traducto exercitu Cyrus ad locum pugnæ tandem devenit: ab Epheso eóusque stathmis 93, parasangis autem 535 (sive stadiis 16050) confectis.

Locum pugnæ *Cunaxa* appellatum fuisse, refert Plutarchus; à Babylone stadiis 500 distantem. Unde, quum in secundo Ἀναβάσεως libro (pag. 276.) stadiorum 3060 commemoratur distantia; pro, εἰς Βαβυλῶνα, Jacobus Cappellus εἰς Σοῦσα legendum esse putat. In Cyri exercitu censa sunt Græcorum 13 ferè millia; (licèt 10 tantùm millia Justinus habeat, libro 5. cap. ult.) è quibus 10400 scutati erant, 2400 vel 2500 cetrati: Barbarorum 10 myriades (100000) & currus falcati ferè 20. Ex partibus Artaxerxis, 90 myriades (900000) prælio interfuisse dicuntur, & currus falcati 150. Sed apud Plutarchum, Ctesias Cnidius (qui prælio interfuit) &

3603 apud Diodorum Ephorus, 40 myriades (400000) tantùm commemorant. In pugnâ, ex hujus copiis interfectos fuiſſe ſuprà 15000 refert Diodorus; ex Cyri verò 3000. Apud Plutarchum Ctelias, 9000 cæſorum numerum ad Artaxerxem relatum fuiſſe perhibet; ſibi verò non minùs 20000 viſos qui ceciderant. Commiſſa verò pugna eſt, ſub initium anni 4. Olympiadis XCIV, archonte Athenis Xenæneto, ante mortem Socratis anno uno: ut in Vitâ Xenophontis indicat Diogenes Laërtius.

Hic utroque fratre in prælio concurrente, prior Artaxerxes à Cyro per ipſam loricam in pectore vulneratus eſt: quod vulnus Ctelias ſe curaſſe commemorat. Cyrus verò dum pugnæ ſucceſſu elatus incautiùs in hoſtes fertur, à quodam percuſſus occubuit. Victor Artaxerxes contumelioſis modis in fratris cadaver ſæviit: caput & dextram quâ percuſſus ab eo fuerat abſcindens, & quaſi per triumphum circumferens. Quæ triſtis mater Paryſatis, Babylonem profecta, vix tandem recuperavit, Suſa miſit, ibique ſepeliit. Hunc amborum fratrum conflictum, ex Dinone & Cteſiâ, plenius Plutarchus explicat.

Rex caſtra diripiens, Phocaicam Cyri concubinam, ſapientiæ & elegantiæ nomine celebratam cepit [*Anaſtaſius* lib. 1. pag. 270.] Phocæenſis genere ex Ioniâ hæc fuit, Hermotimi filia, à ſuis primùm *Milto* vocata, poſteà à Cyro, quòd Aſpaſiæ Mileſiæ Axiochi filiæ & Periclis amicæ (de quâ ſuprà, ad annum Mundi 3564) formâ & prudentiâ non impar videretur, *Aſpaſia* eſt appellata. Hanc ſingulari ſtudio rex Artaxerxes requiſivit: quúmque ad ipſum vinctam eam ducerent, exanduit, & qui hoc fecerant in vincula conjecit. Aſpaſiam verò inter omnes pellices (quas 360 alebat formâ præſtantiſſimas) primam habuit, & præcipuè adamavit. [*Plutarch. in Periclè & Artaxerxe. Ælian. Var. hiſtor. lib.* 12. *cap.* 1. *Juſtin. lib.* 10. *cap.* 2.]

Græci cladis hujus & Cyri interitûs ignari, fortiter ex aliâ parte pugnârunt, & Tiſſaphernem ejúſque copias vicerunt. Sex tantùm millia Græcorum hîc fuiſſe, affirmat Iſocrates in Panegyrico: quos neque ex optimis delectos fuiſſe addit, ſed homines ita perditos, ut in ſuis civitatibus vivere non poſſent; ignaros regionis, deſtitutos à ſociis, à comitibus proditos, duce quem ſecuti fuerant amiſſo. Caſtra verò ipſorum Rex cum ſuis, qui Tiſſapherni in auxilium venerat, diripuit: ad quæ, copiis regiis iterùm fugatis, Græci reverſi, maximâ ex parte incænati pernoctârunt; cùm omnes etiam impranſi eſſent. Atque hîc *primus Anabaſeos* Cyri liber terminatur.

Secundus liber narrat, quo modo Græci, duce Clearcho Lacedæmonio, in patriam redire conſtituerint: & ut Tiſſaphernes, comitem ſe cum copiis ſuis & ducem itineris fore promittens, Clearchum cum tribus Ducibus (Proxeno Bœotio, Agiâ Arcade & Socrate Achæo) 20 præfectis cohortium, & 200 circiter militibus; fœdere ac jurejurando violato, tollendos è medio procuraverit. Narraverat & anteà in Perſicâ ſuâ hiſtoriâ (quam author hujus libri legerat) Cteſias Cnidius: quo pacto Tiſſaphernes per Menonem Theſſalum dolo juramentíſque Clearchum ducéſque cæteros in poteſtatem ſuam redegerit, eóſque compedibus vinctos Babylonem ad Regem miſerit; & quomodo Cteſias ipſe, quum medicus eſſet Paryſatidis, Clearcho dum in carcere eſſet multa humanitatis officia per eam præſtiterit; ut Rex Paryſatidi matri deprecanti pro Clearchi incolumitate jurejurando annuerit, verùm impulſu Statiræ uxoris cunctos Duces, præter Menonem, deinde trucidaverit; ut cæterorum Ducum cadavera à canibus & alitibus laniata fuerint, terræ verò cumulus magnæ altitudinis, venti procellâ excitatus, Clearchi corpus contexerit. [*Cteſ. in Photii Excerptis, & Plutarchi Artoxerxe.*]

d. Libro *tertio*, & quatuor ſequentibus, reliquorum Græcorum, qui Tiſſapherni inſidias evaſerant, reditus in patriam explicatur. ut milites à Xenophonte perſuaſi alios ſibi Duces elegerint, (quorum unus Xenophon ipſe fuit, in Proxeni locum ſuffectus) & per medias hoſtium regiones, longæ hyemis inclementiam & infinita paſſi diſcrimina, domum reverſi fuerint. Eorum ſumma apud Diodorum Siculum habetur, in anni 4 Olympiadis 94 hiſtoriâ: cui adjungi & ea poſſunt, quæ hac de re habet Iſocrates in Panegyrico.

Tiſſapherni Artaxerxes, ob operam ipſi in bello contra fratrem ſtrenuè navatam, non ſolùm ejus quam ipſe priùs obtinuerat, ſed etiam Satrapiarum, quibus Cyrus præfuerat, imperium conceſſit. [*Xenoph. Hellenic. lib.* 3, *Diodor. ann.* 4. *Olymp.* 94.] Magnificis etiam muneribus donato, ſuam ipſi filiam matrimonio adjunxit: & de reliquo fidiſſimum eum amicum fuit expertus. [*Diodor. ibid.*]

Carem, à quo in poplite Cyrus vulneratus occubuit, poſt decem dierum tormenta, effoſſis oculis & ære fervente in aures infuſo, Paryſatis necandum curavit. Mithridates qui primus Cyrum ſauciaverat, atque eum interfeciſſe in menſâ gloriatus fuerat, binis ſcaphis 17 dies incluſus, à vermibus abſumptus eſt. Bagabatem ſive Meſabatem Artaxerxis eunuchum, qui illius juſſu caput & manum Cyri à cadavere abſciderat, Paryſatis, victo in talorum luſu Rege filio, obtinuit: quem vivum excoriari juſſit, deinde corpus tranſverſum in tres ſuſtolli cruces & pellem ſeorsùm palo ſuffigi. Quo tempore Paryſatis, propter multam Artaxerxis obſecrationem, flere Cyrum ceſſavit. [*Cteſias: & Plutarch. in Artoxerxe.*]

Paryſatis Statiram reginam nurum ſuam veneno hunc in modum ſuſtulit. Ancillam habebat fidam, quæ plurimùm apud ipſam poterat, Gingen vel Gigin dictam: quam adminiſtram veneni Dinon tradit fuiſſe, conſciam modò invitam Cteſias. Illum qui venenum dedit, hic Belitaram appellat, Dinon Melantam. Naſcitur apud Perſas exigua avis, rhyntaces (vel rhyndaces) dicta; quæ omni caret excremento, habétque inteſtina omnia adipe differta. Hanc autumat Cteſias cultello, quem altero latere illeverat toxico, diſſecuiſſe Paryſatidem; partémque ſinceram manduſſe ipſam, Statiræ verò dediſſe veneno infectam alteram. Dinon non Paryſatidem ſed Melantam, medicatas carnes ſecuiſſe cultro & Statiræ appoſuiſſe. Quum animam

igitur

igitur ea magnis cum cruciatibus ageret, suspicionem Regi adversùs matrem attulit, feritatem illius & animum implacabilem cognoscenti. Unde quæstioni extemplo intentus, ministros matris & structores corripuit ac tormentis laceravit. At Gigin diu Parysatis in cubiculo suo tenuit, deposcentique denegavit Regi. Verùm posteà orante illâ ut domum nocte dimitteretur, certior factus locatis insidiis comprehendit Gigin, & veneficii reis debito affecit supplicio. Parysatidem verò Artaxerxes nullo nec verbo nec facto læsit, nisi quòd petentem relegaverit Babylonem: adjiciens, quoad supereſſet illa, non visurum se Babylonem. [*Plutarch. ibid.*]

Aristo cum quibusdam aliis Cyrenen occupavit; à quibus 500 civium omnium potentissimi subito incursu trucidati sunt: de cæteris ornatissimus quisque profugit. Exsules itaque Cyrenæi, assumptâ Messeniorum circiter 3000 (ex Græciâ à Lacedæmoniis hoc tempore expulsorum) manu, in aciem contra urbis occupatores descendunt: prælióque commisso, utrinque magna Cyrenæorum strages editur, & Messenii propè omnes ibi cadunt. A pugnâ verò missis ultrò citróque legatis, Cyrenæi rem componunt; & sub fide, per juramentum datâ & acceptâ, injuriarum memores se nunquam fore, communi deinceps jure civitatem administrârunt. [*Diodor. ann. 4. Olymp. 94.*]

3604 *a. Tissaphernes* (pro quo, *Pharnabazi* nomen apud Diodorum per errorem hîc irrepsit) ad omnes oræ maritimæ satrapias in fidem accipiendas ab Artaxerxe missus, mox civitates Ionicas omnes imperio suo parere volebat. [*Xenoph. Hellenic. lib. 3. Diodor. ad ann. 1. Olymp. 95.*]

Cùm præfecti & urbes, qui Cyro adhæserant, in anxio pavore essent, ne pœnas luerent eorum quæ in Regem deliquissent: cæteri quidem satrapæ per legatos Tissaphernis gratiam reconciliare sibi studuerunt. At qui plurimum inter eos poterat Tamos (Memphites; de quo suprà, ad ann. Mundi 3593. c. & 3603. b.) Ioniæ præfectus, opes filiósque omnes, præter unum Gaum qui regiarum posteà copiarum Dux fuit, triremibus imponens; in Ægyptum ad Psammitichum regem, quem beneficiis sibi devinctum habuerat, cum classe discessit. Psammitichus verò, tum benefactorum necessitudinem tum jus supplicum pro nihilo habens, supplicem & amicum unà cum liberis jugulavit, ut pecuniis & classe potiretur. [*Diodor. ibid.*]

Græci Trapezunte (quæ prima urbs Græca fuit ad quam venerant, in littore Ponti Euxini & regione Colchorum posita) profecti, tridui pedestri itinere Cerasuntem (aliud Græcum oppidum, in Colchide quoque ad mare situm) pervenerunt: ibíque 10 dies substitere, quibus institutâ lustratione, centi sunt milites 8600, qui ex 10000 circitèr salvi evaserant; quum reliqui partim per hostiles incursiones, partim à nivibus, partim etiam morbo consumpti periissent. Inde per Mosynæcorum, Chalybum & Tibarenorum regiones progressi, Græcorum ad oppi- 4314 400
b dum Cotyora venerunt, Sinopensium coloniam: *octo* videlicèt (vel *quinque* potiùs, ut series historiæ postulare videtur) post pugnam in regione Babylonicâ commissam mensibus; stathmis 122, parasangis verò 620 sive stadiis 18600 confectis. Hic verò 45 dierum stativa habuerunt. [*Expedit. Cyri, lib. 5.*]

Dum istic hæreretur, partim ex Cotyorensium foro, partim ex prædâ, quam ex Paphlagonum finibus agebant, Græci sibi victum quæsiverunt. Paphlagones vicissim Græcos aut dissipatos spoliabant, aut paulò longiùs à castris tabernacula habentes nocte oppugnabant: donec inter eos pax Corylæ, qui tum Paphlagonibus cum imperio præerat, interventu constituta est. Naves deinde Græci ab Heracleensibus & Sinopensibus nacti, ad Harmenen Sinopæ portum navigârunt; ibíque dies quinque sunt commorati. Inde Heracleam, Megarensium coloniam in Maryandenorum finibus sitam, navigârunt; & ad Acherusiam peninsulam appulerunt. In tres deinde partes diviso exercitu, Arcades & Achæi qui supra 4500 erant omnes gravis armaturæ pedites, navibus ab Heracleensibus impetratis primi navigârunt; ut subitò Bithynos adorti, quamplurima auferrent: & ad portum Calpæ, qui in mediâ ferè Bithynicâ est Thraciâ, nocte descendentes, ad vicos proximos stadiis plus minùs 50 à mari perrexerunt. Lacessiti verò ab eis Thraces, maximâ eos clade affecerunt. Una enim cohors, cum duce Smicrete, in conflictu tota deleta est; ex aliâ, octo tantùm cum duce Hegesandro servati sunt: reliqui autem duces & milites omnes, in colle quò convenerant, arctâ obsidione à Thracibus sunt circumsessi. Chirosophus, cum gravis armaturæ 1400 & cetratis 700 (qui Thraces erant, & Clearchum secuti fuerant) inde ab Heracleâ per regionem pedibus iter fecit; deinde cùm Bithynicam Thraciam attigisset, ac jam valetudine infirmiore uteretur, navem conscendit, & ad Calpæ portum tutò pervenit. Xenophon, cum gravis armaturæ peditibus 1700, cetratis 700, & 40 plus minùs equitibus, maritimo itinere in eos fines venit, qui Bithynicæ Thraciæ & Heracleotidis agros terminant: deinde per mediterranea progressus, socios suos à Thracum obsidione liberavit. Simúlque tandem ad Calpæ portum omnes coierunt. [*Ibid. lib. 6.*]

Mortuo ibi Chirosopho, in ejus locum Neo Asinensis est surrogatus: qui, quum exercitum miserè premi commeatus inopiâ videret, coactis plus minùs duobus hominum millibus ad prædam faciendam per Bithynorum vicos discurrit. Eos primi Pharnabazi equites invadunt: qui Bithynis opem laturi advenerant, & eorundem vicissim adjuti copiis, avertere volebant Græcos, ne Phrygiam ingrederentur. Trucidant hi equites ex Græcis non pauciores 500. Cæteri quemdam in montem fugâ se recipientes, suppetias illis Xenophonte veniente, salvi ad castra ante Solis occasum sunt reducti. Spithridate deinde & Rhathine cum novis copiis ad auxilium Bithynis ferendum adventantibus, Græci insigni adversùs eos potiti victoriâ, erecto trophæo ubi primùm conflixerant, ad castra sua juxta mare plus minùs 60 stadiis ab eo loco posita redierunt. Post eam pugnam hostes, suis rebus providentes, domesticos & facultates suas quò poterant longissimè abduxerunt. Græci verò posteà, cùm rectâ incedentes per Bithynos viâ nihil usquam offenderent, unius dici ac noctis itinere in Bithyniam reversi, amplam & mancipiorum & ovium copiam secum abduxerunt. Indéque sexto die Chrysopolim Chal-

cedoniæ

3604 cedoniæ urbem perveuerunt: ubi dies ſeptem commorati, prædam vendidcrunt. [*Ibid.*]

Pharnabazus, metuens ne Græcorum iſtæ copiæ ditionem ſuam bello peterent, Anaxibii Lacedæmonii navarchi operâ, qui tùm fortè Byzantii erat, effecit ut milites univerſi ex Aſiâ Byzantium traducerentur. Anaxibius cum Xenophonte in Aſiam reverſus, Cyzici ex Ariſtarcho novo Byzantii præfecto intellexit, ſucceſſorem ſibi datum ad Helleſpontum adventare Polum: indéque Parium navigans, ad Pharnabazum miſit, qui eum moneret, ut quæ ob Græcorum traductionem promiſerat ipſi præſtaret. A quo ſpe ſuâ fruſtratus, Xenophonti negorium dat, ut Græcorum copias in Aſiam ſummâ celeritate iterùm reduceret. Verùm à Pharnabazo perſuaſus Ariſtarchus conatum illum impediit. Unde ſub Seuthe Thraciæ rege militare coactus eſt Xenophon: ſævieute adhuc hyeme, & vi frigoris ita intensâ, ut nares & aures ab eo aduſtas multi Græcorum amiſerint. [*Ibid. lib.* 7.] Partem quidem Græcorum in patriam rediiſſe, partem verò maximam, ad 5000 ferè, ducem Xenophontem ſecutam in Thraciam fuiſſe, refert Diodorus. [*ad ann.* 1. *Olymp.* 95.] Unde liquet, vitiatum apud eum eſſe numerum, ubi Chryſopolim 3800 tantùm ſuperſtites pervenìſſe legimus. [*ann.* 4. *Olymp.* 94.]

c. Ionicæ & aliæ Græcæ per Aſiam urbes, quòd partim in libertatem ſe vindicare cuperent, partim Tiſſaphernem metuerent, (quia Cyrum, dum is adhuc eſſet in vivis, Tiſſapherni prætuleraut) recipere eum recuſabant: miſſiſque ad Lacedæmonios legatis petebant ut, quando totius ipſi Græciæ præſides ac duces eſſent, ſe natione Græcos habitantes in Aſiâ non negligerent; ſed darent operam, ut ipſorum ager à populationibus immunis eſſet, atque ipſi libertate fruerentur. [*Xenoph. Hellen. lib.* 3. *Diodor. ad ann.* 1. *Olymp.* 95.] Hanc legationem libenter Lacedæmonii audierunt: qui, more ingenii humani, quò plura habent eò ampliora cupientes, non contenti acceſſione Athenienſium opum vires ſibi duplicatas, totius Aſiæ imperium affectare cœperunt. [*Juſtin. lib.* 6. *cap.* 1.]

Lacedæmonii igitur, promiſſis ſtatim auxiliis, per legationem à Tiſſapherne contendunt, ne hoſtica Græcis oppidis arma inferre velit. At ille Cumæorum urbem cum exercitu primùm adortus, omnem circumquaque regionem vaſtat, magnóque captivorum numero potitur. Pòſt urbem ipſam obſidione cingit: ſed cùm propter hyemis interventum capere illam nequiret, captivis pro magnâ pecuniæ ſummâ redditis, ab obſidione diſceſſit. [*Diodor. ut ſuprà.*]

Thimbron à Lacedæmoniis in Aſiam miſſus eſt cum exercitu: in quo erant mille novitiorum civium Laconicorum, 4000 Peloponneſii, equiteſque Athenienſium 300, quibus XXX tyranni fuerant uſi; quos civitas Attica peregrè perire, quàm domi cum periculo manere volebat. Atque his Thimbron, cùm in Aſiam veniſſet, ex Græcis iſtius regionis urbibus plures addidit. [*Xenoph.*] Epheſi etiam; tum ex urbibus conföederatis tum aliunde, 2000 conſcripſit. Inde verò, ſub ſignis ſuis plures 7000 habens, 120 ſtadia progreſſus, Magneſiam Tiſſaphernis ditioni ſubjectam primo ſtatim impetu cepit. Mox etiam Tralles Ioniæ oppidum adortus, oppugnationem ejus inſtituit: verùm ubi nihil per loci firmitatem proficere licuit, Magneſiam retrò flexit. Hæc nullo tùm muro cincta fuit. Idcirco veritus ne denuò poſt diſceſſum ſuum Tiſſaphernes illam ſubigeret; ad proximum montem, nomine Thoracem, eam tranſtulit. Hoſtium deinde agros incurſans, variâ militem prædâ locupletavit. Verùm ubi magno cum equitatu Tiſſaphernem imminere accepit, Epheſum ſe recepit. [*Diodor.*] Illius enim equitatui ſuſtinendo impar, in planitiem deſcendere noluit: ſatis eſſe ſibi ducens, ſi populationes iis in regionibus prohibere poſſet, in quibus ipſe degeret. [*Xenoph.*]

Quum duobus jam propè menſibus Græci ſub Scuthe in Thraciâ Europæâ militaſſent, Charminus Laco & Polynicus à Thimbrone miſſi in caſtra venientes, eum hujus exercitûs operâ in bello contra Tiſſaphernem egere declararunt: pollicitúmque eſſe, ſe cuivis militi ſingulos in menſes Daricum nummum daturum in ſtipendium, præfectis cohortium binos, ducibus quaternos. Xenophonte verò ad iter in patriam ſe comparante, orârunt eum homines è toto exercitu lectiſſimi, ne priùs diſcederet, quàm copias abduxiſſet ac Thimbroni tradidiſſet. Inde igitur Lampſacum cum eis navigio trajecit: ubi cum Euclide Phliaſio vate congreſſus eſt. Hinc per Troadem profecti, Pergamum pervenerunt: ubi ab Hellade Gongyli Eretrienſis uxore, & ejus filiis Gorgione & Gongylo, Xenophon hoſpitio eſt exceptus. Horum conſilio & operâ, cùm ille Aſidaten Perſam capere fruſtrà (& non ſine ſuo & ſociorum magno periculo) fuiſſet conatus: caſu demùm in eum Xenophontis milites incidentes, ipſum cum uxore, liberis, equis, & fortunis omnibus (quæ magnæ erant) ceperunt. His ita geſtis Thimbron ſupervenit: acceptúmque à Xenophonte exercitum cum reliquo agmine Græco commiſcens, bellum Tiſſapherni & Pharnabazo intulit. [*Expedit. Cyri, lib.* 7.]

Atque hic terminantur ſeptem libri Ἀναβάσεως: quos ſcriptor, qui toti expeditioni ipſe interfuit, hoc concludit epilogo. *Pertranſimus ditionem Regis, quam nos ingreſſi peragravimus: Lydiam, Arimas, Phrygiam, Arracamas, Lycaoniam & Cappadociam, Mithradatem, Ciliciam, Syennefis, Phœniciam & Arabiam, Dernes, Syriam & Aſſyriam, Beleſis, Babyloni, Rhoparas, Mediam, Arbacen, Phaſianis & Heſperitis, Teribazum. Carduchi, Chalybes, Macrones, Colchi, Moſynœci, Cœti, Tibareni, ſui juris erant. Paphlagonia cum imperio parebat Corylæ. Bithynia, Pharnabazum. Thracibus, qui in Europâ ſedes habent, Seuthes. Totum iter, tum aſcenſus tum deſcenſus, (τῆς ἀναβάσεως καὶ καταβάσεως) ſtadiorum 215 confectum eſt, paraſangis 1150, ſtadiis verò 34255. (vel 34500 potiùs; ſingulis paraſangis 30 tribuendo ſtadia.) Temporis aſcenſus & deſcenſus ſpatium, annus unus, ac tres menſes.*

d. Novis Xenophontis copiis auctus Thimbron, in campis contra Tiſſaphernem caſtra locare auſus eſt: & Pergamum ſponte deditam in ſuam poteſtatem accepit, itémque Teuthraniam & Haliſarniam; quibus Eurytheues ac Procles, orti à Demarato Lacedæmonio, cum poteſtate præerant. Gorgio etiam & Gongylus, jam dicti fratres, ad ipſius partes tranſierunt: quorum alter

Gambrium

Gambrium & Palægambrium, alter Myrinam & Grinium poſſidebat. Urbes quoque aliquas non ſatis munitas vi Thimbron cepit. [*Xenoph. Hellenic. lib.* 3.]

3605 Thimbron Lariſſam, Ægyptiam vocatam, imperata facere detrectantem, caſtris circum eam locatis, obſedit. Quam cùm per vim fruſtrà aliquandiu oppugnaſſet, ab Ephoris mandatum accepit, ut relictâ Lariſâ in Cariam militem transferret. Et erat jam Epheſi, profecturus in Cariam, quum Dercyllidas (vir machinarum peritiâ clarus, & ob ingenii ſolertiam Siſyphi cognomentum adeptus) ad exercitum venit, in imperio ſucceſſor illi datus. Thimbron verò domum reverſus, atque à ſociis accuſatus, quòd exercitui licentiam ſpoliandi fœderatos conceſſiſſet, exilio mulctatus eſt. [*Id. ibid. Diodor. ad ann.* 2. *Olymp.* 95.] 4315 399

Mania Dardanenſis, virilis animi mulier, quæ poſt mariti ſui Zenis Dardanenſis obitum Æolidis ſatrapiam ſub Pharnabazo feliciter adminiſtraverat, & maritimas urbes Lariſſam, Hamaxitum & Colonas imperio ſuo adjecerat, à genero ſuo Midiâ, quum annos jam 40 exceſſiſſet, unà cum filio 17. plus minùs annos nato, perfidè interimitur. Cæde perpetratâ Scepſim & Gergithem munita oppida, in quibus imprimis opes ſuas Mania recondiderat, Midias occupat: reliqua oppida præſidiariis militibus, Pharnabazo integra ſervantibus. Ille miſſis ad Pharnabazum muneribus, ut regionem eam legibus illis quibus habuerat Mania ſibi obtinere liceret, fruſtrà poſtulat: vitam ſibi acerbam fore, non vindicatâ Maniæ morte, Pharnabazo reſpondente. [*Xenoph. ibid. cum Polyæno, lib.* 8. in *Taniâ* vel *Phaniâ*: ita enim ibi *Mania* nomen perperàm haberur exaratum.]

Dercyllidas, cùm videret ſibi adverſùs duos præfectos Arraxerxis regis, Pharnabazum & Tiſſaphernem, maximarum gentium viribus inſtructos, dimicandum; atque illos invicem ſibi ſuſpectos eſſe non ignoraret: ne cum utroque ſimul decertare neceſſum haberet, cum Tiſſapherne, ſtatutis conditionibus, pacem fecit. [*Id. ibid. cum Juſtino, lib.* 6. *cap.* 1. *Hercyllidâ* pro *Dercyllidâ* nominato.]

Poſt habitum cum Tiſſapherne colloquium, Dercyllidas in Æolidem Pharnabazo [cui ob ignominiam ab eo dudum, cùm Abydo ſub Lyſandro navarcho præfuit, acceptam, infenſior erat] parentem, exercitum ſuum, nullo ſociorum in itinere læſo, abduxit: ac ſtatim uno die *Lariſſam*, [pro quâ *Ariſbam* ponit Diodorus] *Hamaxitum* & *Colonas*, oppida maritima, per deditionem ſponraneam cepit. Paulò pòſt eodem modo *Neandrenſes*, *Ilienſes* & *Cocylitas* ſine vi admotâ in poteſtatem ſuam redegit: Cebrenen etiam munitiſſimam urbem, oſtentatâ oppugnatione territam, ad deditionem compulit. Cui cùm præſidium impoſuiſſet; rectâ Scepſim ac Gergithen versùs contendit; ubi Midiam, qui & Pharnabazum & cives metuebat, colloquii cauſâ acceptis obſidibus ſibi occurrentem, ac de ſocietate verba facientem, ſecum retinuit; eique oſtendit nullam aliam eſſe rationem ſocietatis ineundæ, quàm ſi cives liberos ſuis legibus vivere permitteret. Simúlque cum eo Scepſim ingreſſus, [*de quo legendus Polyænus, in Stratagem. lib.* 2.] facto ibi Minervæ ſacrificio, & Midiæ præſidio educto, cives ad reſtituram libertatem conſervandam eſt cohortatus. Deinde Gergithen cum exercitu profectus, nequicquam petente Midiâ ſibi eam relinqui, juſſu ejuſdem Midiæ portis apertis urbem illam quoque intravit: & repertis ibi Maniæ theſauris, qui octo militum millibus in integrum prope annum ſtipendio ſufficerent, Midiam exutum malè partis Scepſim ad privatim vitam ibi degendam habitarum dimiſit. Atque ita ſpatio dierum octo, novem urbibus eum potitum eſſe refert Xenophon; omnéſque Troadis urbes, partim dolo eum occupaviſſe, partim etiam vi ſubegiſſe, ſcribit Diodorus. [*ann.* 2. *Olymp.* 95.]

Inter Artaxerxem & Euagoram regem Salaminis [qui urbis illius dynaſtam regis Perſici amicum, ut *ad ann.* 2. *Olymp.* 97. idem Diodorus memorat, *Abdemonem Thyrſium* vel, ut Theopompus in Excerptis Photii num. 176. appellat, *Abdymonem Citiensm* inde ejecerat] diſſentio orta, Cononis Athenienſis qui apud hunc in Cypro & Cteſiæ Cnidii qui apud illum in aulâ Perſicâ agebat interventu, ſopita eſt: ab Euagorâ tributo Artaxerxi dato, & muneribus ad Satibarzanem miſſis. Ad Euagoram quoque, de reconciliatione cum Anaxagorâ Cypriorum rege, à Cteſiâ datæ ſunt literæ: quas, unà cum aliis ejuſdem generis Euagoræ & Cononis epiſtolis, Perſicæ ſuæ Hiſtoriæ inſeruit ipſe Cteſias.

Dercyllidâ ad Pharnabazum mittente percunctatum, utrum pacem an bellum mallet; is Phrygiæ [in quâ ſedem domicilii habebat] metuens, Æolidi [quam Dercyllidas obtinebat] finitimæ, inducias delegit. [*Xenoph. Hellenic.* 3.]

3606 *a.* Factis induciis, Dercyllidas Bithynicam in Thraciam profectus, ibidem hybernavit, non admodum hoc graviter ferente Pharnabazo; quòd Bithyni ſæpiùs illi bellum facerent. Dercyllidas verò res Bithynorum ſecurè rapiens, commeatûs copiâ abundabat. [*Id. ibid.*]

b. Odryſæ equites plus minùs 200. & cetrati plus minùs 300, è Thraciâ à Seuthe auxilio Dercyllidæ miſſi, prædatum exeuntes, magnâ clade à Bithynis affecti ſunt: poſteáque caſtra ſua cum Græcorum caſtris conjungentes, Bithynorum agros populationibus ac flammis vaſtaverunt. [*Ibid.*] 4316 398

Ineunte vere Dercyllidas è Bithynorum finibus excedens, Lampſacum venit: ubi ex tribus patriæ legatis intelligit, imperium ſibi in annum proximum eſſe prorogatum. Iiſdem legatis ephororum mandato milites quòd antehac ſociis injurii fuiſſent redarguentibus, & quòd hoc anno neminem læſiſſent collaudantibus, à præfecto copiarum quæ Cyrum ſecutæ fuerant eſt reſponſum; milites quidem unos eoſdémque eſſe, ſed diverſos duces diverſos militum mores feciſſe. Legatos deinde Dercyllidas Epheſo per Græci nominis civitates dimiſit; quòd eas tranquillo in ſtatu viſuri eſſent, ſibi gratulatus. [*Ibid.*]

c. Dimiſſis ex Aſiâ legatis, Dercyllidas rurſùm per nuncios Pharnabazum percunctatus eſt, induciáſne quæ per hyemem fuerant continuatæ, an bellum habere mallet. Quo inducias bello

rursum præferente, statim transmisso Hellesponto, isthmum Chersonesi Thraciæ, qui 37. stadiis porrigebatur, muro intercludit: quem vero tempore inchoatum, ante autumnum absolvit. [*Idem ibid. cum Diodoro, ann. 2. Olymp. 95. ubi duorum annorum res gestas in unum compingit.*]

Conon Athenienſis è Cypro ad Artaxerxem de rebus ſuis miſit epiſtolam: quam communicari illi voluit, vel per Zenonem Cretenſem (ſaltatorem,) vel per Polycritum Mendæum (medicum,) vel, ſi illi abeſſent, per Cteſiam medicum. Fama eſt Cteſiam, acceptâ Cononis epiſtolâ, de ſuo illi appoſuiſſe, ut ipſum quoque ad ſe Rex mitteret; ut ad negotia maritima tractanda perutilem. Ipſe autem Cteſias ait, Regem ſuâ ſponte hoc ſibi muneris injunxiſſe. [*Plutarch. in Artoxerxe.*] Cononis verò literas, tum ad Regem tum ad ſeipſum, ut & Orationem quam ad Regem de Cononе ipſe habuit, Hiſtoriæ ſuæ Cteſias inſeruit: ubi & de nunciis, quos Lacedæmonii hoc tempore ad Regem miſerunt, adhibitâ cuſtodiâ retentis, narrationem exponit.

Pharnabazus, poſt inducias cum Dercyllidâ factas, ad Regem adſcendens, Tiſſaphernem apud eum criminatus eſt, ut Lacedæmonios Aſiam ingreſſos non repulerit armis, ſed impenſis regiis aluerit: indignum eſſe dicens, bella non perfici ſed redimi, hoſtem pretio non armis ſummoveri. Hortatuſque Regem eſt, ut adornatâ claſſe, Cononem Athenienſium Navarchum ei præficiat. A quo & Cyprio rege Enagorâ perſuaſus ille, 500. talentis ad apparandam claſſem Pharnabazo numeratis, Phœniſſas triremes Cononi tradere, eúmque navalis belli Ducem conſtituere juſſit. (*Diodor. ad ann. 2. Olymp. 95. cum Iſocrate in Evagorâ & orat. ad Philippum, Pauſaniâ in Atticis, & Juſtin. lib. 6. cap. 1.*)

Pharnabazus ex aulâ Perſicâ reverſus Cononem, poſt habitum de præturâ navali colloquium, imperio maris præficit; multa Regis nomine præclara illi pollicitus. Conon, munere illo ſuſcepto ſed claſſe nondum ſatis inſtructâ, cum 40. quas paratas tum habebat navibus in Ciliciam devehitur; & ad bellum ibi gerendum ſeſe accingit. (*Diodor. ibid.*)

d. Cteſias ab Artaxerxe ad mare miſſus, in patriam ſuam Cnidum primùm, deinde Lacedæmonem profectus eſt: ut ſub Perſicæ ſuæ Hiſtoriæ finem ipſe narrat; quam cum hoc Olympiadis 95. anno 3. illum terminaſſe, Diodorus author eſt.

Dercyllidas ex Cherſoneſo in Aſiam regreſſus, vilicatis urbibus, Chiorum exules Ararna occupaſſe comperit; indéque excurſionibus in Ioniam factis, ex vicinorum prædis victum ſibi comparaſſe. Et quamvis munitum eſſet oppidum, & magnâ tum frumenti copiâ inſtructum; caſtris tamen circumdatum, per octo menſium ſpatium obſidere non ceſſavit. (*Xenoph. Hellenic. lib. 3.*)

3607 Compulſis tandem ad deditionem faciendam obſeſſis, Dercyllidas loci curam Draconti Pellenenſi committit: ipſe largiſſimâ commeatûs copiâ in eum convectâ, ut illuc veniens diverſorium haberet, Epheſum adiit. (*Ibid.*) 4317 397

Cùm Ionicarum civitatum legati Lacedæmonem profecti ſignificaſſent, ſi Caria, in qua Tiſſaphernis ſedes erat, infeſtaretur, exiſtimare ſe, ſtatim ipſum αὐτονομίαν eis conceſſurum, & ut arbitratu ſuo rempublicam adminiſtrarent permiſſurum: Dercyllidæ mandârunt Ephori, ut cum terreſtribus copiis in Cariam ſe transferret; & Pharaci claſſis ſuæ præfecto, ut in oram Cariæ naves ſuas duceret. (*Ibid.*)

Eodem tempore Pharnabazus etiam ad Tiſſaphernem venit: partim quòd is imperator omnium deſignatus eſſet, partim ut ad bellum in Græcos communi operâ gerendum ſe paratum teſtaretur. Atque hunc primùm Tiſſaphernes ſecum in Cariam ad rem ibi conſtituendam duxit; deinde impoſitis ibi in munitiones præſidiis, cum eodem in Ioniam rediit. Dercyllidas autem, ubi rurſus eos Mæandrum tranſmiſiſſe accepiſſet; habito cum Pharace colloquio, quo vereri ſe oſtendebat, ne Tiſſaphernes ac Pharnabazus Ioniam à præſidiis nudam percurrendo popularentur: & ipſe Mæandrum tranſiit. (*Ibid.*)

In Perſarum exercitu 20000. pedites, & 10000. equites erant: Dercyllidas non plures 7000 ſub ſignis ſuis habuit. (*Diodor. ad ann. 2. Olymp. 95.*) Et quotquot quidem erant è Peloponneſo milites, tranquilli ſubſiſtentes ad prælium ſe parabant: quotquot verò è Priene & Achillio, iremque de Inſulis & oppidis Ionicis, Dercyllidæ ſe adjunxerant, partim, armis in ſegete (quæ tunc denſa in Mæandri planitie erat) relictis, fugâ ſibi conſulebant; partim, cùm ad pugnam veniendum eſſet, minimè manſuros ſe eſſe ſatis declarabant. Tiſſaphernes tamen, cùm ſecum cogitaret, quo pacto Cyri milites cum ipſis pugnaviſſent, eſſque Græcos omnes ſimiles eſſe arbitraretur; ut prælium (quod Pharnabazus ſuadebat) iniret, adduci non poterat: ſed miſſis ad Dercyllidam nunciis, cupere ſe cum ipſo in colloquium venire ſignificabat. Datis igitur priùs acceptiſque utrinque obſidibus, de pacis conditionibus actum eſt: poſtulante Dercyllidâ, ut Rex urbes Græcas liberas & ſui juris eſſe ſineret; Tiſſapherne verò & Pharnabazo, ut Græcæ copiæ Regis è finibus, & Lacedæmoniorum præfecti ex civitatibus abirent. Placuitque inducias eſſe tantiſper, donec de his Dercyllidas ad Lacedæmonios, Tiſſaphernes ad Regem retuliſſet. Utroque verò dimiſſo exercitu; Perſarum copiæ Tralles, Græcorum Leucophryn diſceſſere. (*Xenoph. & Diodor. ut ſuprà.*)

3608 Herodas quidam Syracuſanus, cum nauclero quodam in Phœniciâ tum vivens, cùm triremes Phœniſſas partim aliunde iſtuc adpellere, partim ibidem inſtrui, partim adhuc ædificari videret, audirétque trecentas numero futuras: primâ nave quæ in Græciam tenderet conſcenſâ, Lacedæmoniis indicat, hanc claſſem tum à Tiſſapherne tum à Rege parari; ſed quò ea mittenda eſſet, dicens ſe ignorare. Eo nuncio commotis Lacedæmoniis, ex Regibus eorum alter Ageſilaus, à Lyſandro perſuaſus, ad Aſiaticam contra Perſas expeditionem ſeſe obtulit: adjunctis ſibi triginta Spartanis, quorum conſilio uteretur. Eorum primus ipſe Lyſander fuit: qui Decemviratus abs ſe in urbibus Aſiaticis inſtitutos (quos Ephori ſuſtulerant, juſſis omnibus 4318 396

more

more patrio rempublicam gereret) Agesilai operâ restituturum se iterùm sperabat. Ita Agesilaus, acceptis copiis bis millium è novis Spartæ civibus conscriptorum ac sex millibus sociorum, cùm annonæ tanto quantum in sex menses sufficeret, Geræsto (Euboeæ portu) cum amplissimis quas ibi coegerat copiis solvens, Ephesum navigavit: tantâ celeritate hic usus, ut priùs in Asiam cum copiis pervenerit, quàm regii satrapæ eum scirent profectum; quo factum est, ut omnes imperatores imparatos offenderet. [*Xenoph. Hellenic. lib. 3. & orat. de Agesilao; cum Plutarcho, & Æmil. Probo, in vitâ ejusd. Agesilai, & Pausaniâ in Laconicis; qui tamen* Sardes *primum appulisse Agesilaum scribit.*]

Novo delectu Ephesi quatuor militum millibus conscriptis, exercitum 10000. peditum & 400 (vel 4000, ut in Latinâ versione legitur) equitum in campum eduxit. Quos circumfocanea quædam colluvies prædæ gratiâ sequebatur, numero non inferior. [*Diodor. ann. 4. Olymp. 95.*]

Per internuncios verò à Tissapherne interrogatus, quam veniendi causam haberet; respondit, ut Græcas in Asiâ civitates in libertatem vindicaret. Petiit deinde Tissaphernes, ut tantisper Agesilaus à rebus gerendis abstineret, quoad ipse ad Regem mitteret; spem faciens omnia illi ex sententiâ se confecturum. Hinc, paucis mensibus ad eam rem conficiendam definitis, Tissaphernes Herippidæ, Dercyllidæ & Migalio missis ad se sacramentum præstitit, omninò sine dolo malo se pacem procuraturum: illis Agesilai nomine jurantibus, si hoc Tissaphernes faceret, se sine fraude servaturos inducias. Verùm Tissapherues, jurejurando mox violato, magnas à Rege copias accersebat, quas cum iis quibus jam antè utebatur conjungeret. Et quanquàm hæc Agesilaus animadverteret, nihilominùs in servandis induciis perstitit. [*Xenoph. Hellenic. 3. & in Agesilao: cum Plutarcho & Æmil. Probo, in Agesilao.*]

Quum in hoc otio apud Ephesum Agesilaus commoraretur, quòd rerumpublicarum status in urbibus perturbati essent, neque populariter amplius ea administrarentur (ut sub Athenienſium dominatu factum fuerat) neque Decemviratus in eis essent, qui Lysandro rerum potito instituti erant: urgebant Lysandrum omnes, hominem sibi notum, uti quæ cuperent ipsi ab Agesilao impetraret. Eam ob causam factum, ut magna hominum turba eum semper sectaretur; ita ut privatus quidam Agesilaus, Lysander rex esse videretur. Quod Agesilaus ægrè ferens, authoritatem illius primùm minuebat & sensim labefactabat; deinde legatum in Hellespontum mittebat. Ibi cùm comperisset Lysander, *Spithridatem* Persam (*Mithridatem* Plutarchus appellat) à Pharnabazo nonnihil opprimi, ad colloquium invitato persuasit, ut cum liberis, pecuniis, & 200 equitibus deficeret; statimque rebus ejus cæteris apud Cyzicum relictis, cum filio ad Agesilaum eum adduxit: id quod gratum Agesilao fuit, studiosè ex illo de Pharnabazi rebus percunctanti. [*Xenoph. Hellen. 3. Plutarch. in Lysandro & Agesilao.*]

Tissaphernes ob missas sibi à Rege copias animo elatus; Agesilao bellum denunciavit, ni statim Asiâ excederet. Quam denunciationem hilari animo ille accipiens, ut ad expeditionem se pararent, militibus præcepit; simúlque Ionibus, Æolibus & Helleſpontiis significavit, ut copias suas auxiliares Ephesum ad se mitterent. Cùmque Cariam eum petiturum existimaret Tissapherues, Phrygiam ille petiit: subactisque inopinâ irruptione civitatibus, magnam opum vim cepit; tutúsque ac sine periculo ad vicina Dascylii pervenit. Ibi equites ejus reliquum agmen præcedentes ab equitibus Pharnabazi excepti & in fugam compulsi, homines 12 & equos 2 amiserunt; sed opem cum peditatu ferente Agesilao, barbari uno ex suis amisso cesserunt. [*Xenoph. Hellenic. 3. & in Agesilao; cum Plutarcho & Æmil. Probo, in Agesilao.*]

Agesilaus, maximâ æstatis parte in populatione Phrygiæ finitimæque regionis consumptâ, locupletatum commodis exercitum sub autumnum Ephesum reduxit. [*Diodor. ann. 1. Olymp. 96.*] Ibique hyemavit. [*Æmil. Prob. in Agesilao.*]

3609 Nephereus, sive Nepherites, in Ægypto regnat ann. 6. 4319 395

Lacedæmonii per legatos Nephereum Ægypti regem de societate armorum solicitant: qui auxiliorum loco Spartanis ad centum triremes apparatum, & quingenta tritici millia donat. [*Diodor. ann. 1. Olymp. 96.*] *Hercinionem* hunc appellat Justinus & eum secutus Orosius: ita rem mutans. *Lacedæmonii à rege Ægypti Herciniene auxilia navalis belli per legatos petunt: à quo centum instructas triremes, & sexcenta millia modiorum frumenti missa* acceperunt. [*Justin. lib. 6. cap. 2. Oros. lib. 3. cap. 1.*]

Pharax Lacedæmoniorum navarchus, cum 120 navium classe ex Rhodo provectus, Salandæ Cariæ castellum, 150 stadiis à Cauno distans appellit. Hinc solvens, Caunum & Cononem Regiæ classis Imperatorem, cum navibus 40 stativa ibi habentem, oppugnat. At cùm Artaphernes & Pharnabazus ingenti exercitu Caunios subvenirent, Pharax obsidionem solvit; totámque classem in Rhodum abducit. Posthæc Conon triremes 80 cogit, & cum his in Chersonesum transmittit. Rhodii interea, classe Peloponnesiorum ejectâ, Lacedæmoniorum societatem deserunt; & Cononem cum totâ classe in urbem suam recipiunt. Tum qui donatum ex Ægypto frumentum advehebant, quòd Rhodios desciviſſe ignorarent, confidenter Insulæ naves advertunt: Conon verò cum Rhodiis onerarias in portum deducens annonâ urbem replevit. Ad Cononem præterea aliæ 90 triremes tum advenêre: è Ciliciâ nimirùm 10; & ex Phœniciâ 80, quarum Sidoniorum Regulus præturam gessit. [*Diodor. ann. 1. Olymp. 96.*] Sed Cononem seditio militum invasit, quos præfecti Regis stipendio fraudabant; eò instantiùs debita poscentes, quò graviorem sub magno duce militiam præsumebant. [*Justin. lib. 6. cap. 2.*]

Agesilaus cognoscens sine equitatu sufficiente locis planis bellum se rectè gerere non posse; huic conficiendo se dedit: permissâ divitibus in singulis civitatibus potestate, ut qui militare ipsi nollent, suo loco equum atque equitem substituerent. Deinde apperente jam vere, exer-

citum universum apud Ephesium coegit: ibique tum equites tum pedites omnis generis armaturæ exercuit diligenter & ad munera militaria paratiores reddidit; fecitque ut durante hoc exercitio urbs Ephesina supra modum solitum spectatu digna videretur, velut belli quædam officina. Adjecit & alia, ad animos militum spe bonâ erigendos & alacriores reddendos comparata. [*Xenoph. Hellen.* 3. *& in Agesilao: cum Plutarch. & Æmilio Probo in Agesilao.*]

Jamque annus exierat, à discessu Agesilai è patriâ, regressique domum sunt Triginta viri, quorum princeps erat Lysander; & alii totidem in decedentium locum, principe Herippidâ, submissi. Ex his Agesilaus Xenoclem, cum quodam alio, copiis equestribus præfecit; novis civibus, qui armaturâ gravi utebantur, Scythen; Cyri militibus, Herippidam; Migdonem, missis ab oppidis militibus. Denuntiavit etiam, confestim se ducturum rectissimâ viâ in munitissima regionis; ut tum corpora, tum animi militum ad pugnam præpararentur. Tissaphernes autem hæc ab Agesilao jactari ad se rursum fallendum arbitratus, in Cariam, quò reverà ipsum irrupturum credebat, iterùm cum peditatu ivit; equitatúmque in Mæandri campo subsistere jussit. Sed non aliter fecit quàm dixerat Agesilaus; rectáque Sardianam in regionem impetum fecit. Quúmque triduum hoste nullo conspecto, progrederetur; magnam rerum necessariarum copiam pro exercitu habebat. Die quarto equites hostium aderant: qui Græcos hinc inde palatos prædam agere conspicati, complures ex eis trucidárunt. Quibus auxilium ferens Agesilaus, cùm considerasset, necdum hostibus peditatum adesse, sibi verò nihil eorum quæ ad bellum paraverat deesse; prope Pactolum fluvium pugnâ commissâ, insignem victoriam consecutus est. Tum castris Persarum potitus, atque universa tum amica tum hostilia copiis suis circumplexus, inter alias opes, quas talenta 70 excedere comperit, camelos etiam cepit, quos postea secum in Græciam abduxit. Tissaphernes verò pugnæ hujus tempore Sardibus erat: eámque ob causam à Persis est insimulatus, quasi ab eo deserti proditíque fuissent.

Ita rem gestam narrat Xenophon. Sed Diodorus Tissaphernem cum equitum 10 & peditum 50 millibus adfuisse refert. Agesilaum, declives ad Sipylum tractus capessentem, ac totam Sardes usque provinciam incursantem, hortos ipsúmque Tissaphernis paradisum (sive viridarium, arboribus & aliis ad oblectationem facientibus magno sumptu & artificio excultum) pervastasse. Inde sese convertentem, Xenoclem Spartanum cum 1400. militibus, medio inter Sardes & Thybarnas spatio, ad insidiis hostes excipiendum collocasse: posteáque pugnâ confertâ, Persas fugatîe, ultra sex eorum millia occidisse, captivorum multitudinem magnam collegisse, & castra multis emolumentis referta diripuisse. His autem peractis Tissaphernem Sardes se recepisse, Agesilaum ad mare exercitum reduxisse. Pausanias in Laconicis, Agesilaum ait congressum cum Tissaphene in Hermi campis, vicisse Persarum non modò equitatum, sed etiam peditatum; qui tanto tunc numero erat collectus, ut post eum exercitum quem Xerxes adversùs Athenas duxit, & ante illum Darius contra Scythas, esset maximus. Verùm Xenophonti magis hîc fidendum: qui non Agesilaum solùm instituit (ut in tertio de Oratore habet Cicero) vel eo saltem usus est familiarissimè (ut in Vitâ *Agesilai* Æmilius Probus & in Vitâ *Xenophontis* refert Diogenes Laërtius) sed etiam hoc tempore in Asiâ cum Agesilao præsens adfuit, & sequente anno cum eodem in Græciam inde rediit.

Conon, Persicæ classis præfectus, ob militaris stipendii solutionem diu Rege per epistolas frustrà fatigato, ad postremum ad eum pergere statuit: Pharnabazo quoque ipsum mittente, ut Tissaphernem apud Regem proditionis accusaret. Hieronymo igitur & Nicodemo Athenienfibus navale imperium committens, in Ciliciam navigat, atque inde Thapsacum Syriæ delatus, secundo Euphratis amne Babylonem delabitur. Ibi primùm ex more Persarum ad Chiliarchum, qui secundum gradum imperii tenebat, Tithrausten accessit; seque ostendit cum Rege colloqui velle. Sed cùm ad aspectum & colloquium, nisi Rege priùs adorato, admitti non posset: per literas & internuntios res est acta. Rex verò tantùm auctoritate ejus motus est, ut Tissaphernem hostem judicârit, & Lacedæmonios bello prosequi jusserit, & ei permiserit, quem vellet, eligere ad dispensandam pecuniam. Hinc magnis muneribus donatus ad mare est missus, ut *Cypriis & Phœnicibus* cæteríque civitatibus maritimis naves longas imperaret, classemque quâ proximâ æstate mare tueri posset; dato adjutore Pharnabazo, sicut ipse voluerat. [*Diodor. ad Olymp. 96. ann. 1. Justin. lib. 6. cap. 2. Æmil. Prob. in Cone.*]

Ad *Cyprios* verò quod attinet: ex Isocratis Evagorâ est observandum, Artaxerxem etiam inter accipiendum beneficia, bellum adversùs eos molitum fuisse; decem ante illud finitum annis; quorum ferè *octo* in apparatum fuisse insumptos, ex iis quæ de belli Cyprii exitu ad ann. 4. Olymp. 98. habet Diodorus, infrà videbimus. Ex *octo* verò illis annis, *sex* effluxisse significare videtur Isocrates, quum habitus ab eo fuit Panegyricus: in quo de irritis hac in re Artaxerxis conatibus ita ille scribit. Ἐπ' Εὐαγόραν στρατεύσας, ὃς ἄρχων μὲν μιᾶς πόλεως ἦλθε τῆς Κύπρου, ὑπὸ δὲ πολλοῖς σωθῆναι δεηθεὶς ἔδοξεν ἄμεινον εἶναι τῆς νήσου, ἢ μὲν θάλατταν προσδιῳκηκώς, ὑπὲρ ἧς τὰς χεῖρας τεταχὼς ἦν μόνον πλέοντας· ἀλλ' ὅμως ἔτη τοσαῦτα δυνάμεις ἐκ διαίτας παρησκευάσατο βασιλεῖ πολεμεῖν, ἀλλ' οὐδὲ μιᾶς ἐξ ἴσου διαρκέσαι. *Bello contra Evagoram moto, unius urbis Cypriæ dominum, & in fœdere deditum: qui cum insulam incolat, & mari priùs cladem acceperit, & pro sua regionis defensione tria millia cetratorum duntaxat habeat; tamen copias adeo tenues Rex bello superare nequit, sed & jam in eo sex annos contrivit.*

Delatas adversùs Tissaphernem criminationes exacuente Parysatide (ob Cyri filii mortem illi infensissimâ) Tithrausten, cum mandato illum interimendi, summum belli Ducem facit; & datis huc illuc ad civitates & satrapas literis, ut omnes dicto audientes ipsi sint, edicit. [*Diodor. ann. 1. Olymp. 96.*]

Proficiscenti Tithraustæ duas alias epistolas Artaxerxes tradidit: unam ad ipsum Tissaphernem, de bello contra Græcos, summam omnium rerum ei permittens; alteram ad Ariæum satrapam Lydiæum ut in illo comprehendendo Tithraustæ operam tribueret. Eas reddidit

Tithrauftes,

Tithrauſtes, quamprimùm Coloſſas Phrygiæ devenit. Eò Tiſſaphernem Ariæus, lectis ſuis literis, vocavit ad communicanda conſilia, cùm de rebus aliis, tum imprimis de Græcis. Ille nihil ſuſpicatus mali, copias Sardibus reliquit: ipſe verò cum trecentis delectis Arcadibus & Mileſiis profectus, apud Ariæum divertit; jámque balneis operam dans, acinacem depoſuerat. Ariæus cum famulis eum in balneo comprehendit, concluſumque in vehiculo Tithrauſtæ tradidit. Qui Celænas uſque eum ducens, reſectum ejus caput inde ad Artaxerxem perferendum curavit. Rex matri Paryſatidi illud miſit: quæ ob filii Cyri mortem illius ſupplicio maximè eſt lætata; ut & Græcorum omnium matres & uxores, qui Cyrum ſecuti Tiſſaphernis fraude circumventi fuerant. [*Diodor. ibid. Polyæn. Stratagem. lib.* 7. *Xenoph. Hellen.* 3. *& in Ageſilao. Plutarch. in Artoxerxe & Ageſilao.*]

Tithrauſtes legatos ad Ageſilaum nunciatum mittit, belli hujus authorem Tiſſaphernem meritas jam luiſſe pœnas: Regem verò æquum cenſere, ut ille domum repetat, & Aſiæ civitates, ſuis utendi legibus impetratâ facultate, priſtinum Regi tributum pendant. Negante verò Ageſilao ſe id abſque magiſtratuum in patriâ conſenſu facturum: tandem conventum eſt ut, acceptis in commeatum exercitûs ſui 30 talentis, in Pharnabazi ditionem ille diſcederet, donec voluntatem ſuorum de totâ re cognoſceret. Ita, in tertio Hellenicorum, Xenophon. Diodorus tantùm ſcribit, Tithrauſtem, Ageſilao in colloquium pellecto, ſemeſtres cum eo feciſſe inducias. Addit, in oratione de laudibus Ageſilai, Xenophon: Tithrauſtæ dona ei complura offerenti, ſi ſuis finibus excederet, Ageſilaum reſpondiſſe. *Exiſtimatur apud nos honeſtius Imperatori eſſe, Tithrauſta, exercitum ſuum ditare quàm ſeipſum; & ab hoſtibus ſpolia potiùs quàm dona referre.*

Dum Phrygiam versùs, quæ Pharnabazo parebat, Ageſilaus pergeret; accepit à magiſtratibus urbanis ſcytalam, quâ claſſis non minùs quàm terreſtris exercitûs illi delatum eſt imperium, poteſtate etiam ei conceſſâ, ut claſſi navarchum daret quem vellet. Ille celeriter, tum publico civitatum tum privato eorum qui gratificari ipſi volebant ſtudio, claſſem 120 navium confecit; eique Piſandrum uxoris ſuæ fratrem præpoſuit; virum quidem laudis cupidum, & promptæ audaciæ, ſed agendarum rerum minùs peritum. [*Xenoph. Hellenic.* 3. *Plutarch. in Ageſilao. Pauſan. in Laconicis.*]

Piſandro ad claſſem digreſſo, & Ageſilao in Phrygiam porrò eunte; Tithrauſtes animadvertens Ageſilao nequaquam eſſe in animo Aſiâ excedere, ſed potiùs magnas ipſum de Rege ſuperando ſpes concepiſſe, Rhodium *Timocratem* (quomodo & à Plutarcho in Apophthegmatib. Laconicis appellatur, licèt apud eundem in Artoxerxe nomen *Hermocratis* irrepſerit) cum auro, quod argenti talenta 50 æquaret, in Græciam miſit. Quo corrupti civitatum principes, hoc effecerunt, ut maximæ civitatum inter ſe conſpirarent, & cum Athenienſibus commune contra Lacedæmonios bellum gererent. [*Xenophon ibid. Plutarch. in Artoxerxe. Pauſan. in Laconicis & Meſſenicis.*]

3610 *a.* Ageſilaus ſub autumnum Pharnabazi Phrygiam ingreſſus, regionem incendiis ac populationibus infeſtavit, urbes verò partim vi, partim ſpontaneâ deditione cepit. Deinde à Spithridate monitus Paphlagoniam petiit, ut eam ad defectionem à Perſis alienaret. Rex illius Corys, qui à rege Perſico acceſſitus ad eum profectus non fuerat, cum Ageſilao fœdus iniit; & Spithridatis ſuaſu mille equites & cetratorum duo millia illi reliquit. Atque ut gratiam Spithridati referret, ut illius filiam Corys in uxorem acciperet, Ageſilaus antequàm Paphlagoniâ diſcederet effecit. [*Xenoph. Hellenic. lib.* 4. *Id. & Plutarch. in Ageſilao.*] Erat enim amicis gratificandi valdè ſtudioſus: cujus affectûs teſtis etiam profertur Laconica iſta ad Idrieum Carem illi adſcripta epiſtola. *Νικίας εἰ μὲν μὴ ἀδικεῖ, ἄφες· εἰ δ' ἀδικεῖ, ἡμῖν ἄφες· πάντως δ' ἄφες. Niciam, ſi nihil admiſit, abſolve; ſin quid admiſit, nobis abſolve; omninò verò abſolve.* [Plutarch. in Ageſilao, & Apophthegm. Laconicis.]

Relictâ Paphlagoniâ, Daſcylium profectus eſt Ageſilaus: quo in loco regia Pharnabazi erat, & circum eam vici frequentes, ampli, copiâ commeatûs abundantes. Atque hîc in hybernis manſit; & partim undidem, partim aliunde prædas agendo, commeatum exercitui paravit. [*Xenoph. ibid.*]

b. Quum milites aliquando, contemptis hoſtibus, incautè commeatum quærerent, quòd ante id temporis adverſi nihil eis accidiſſet; fortè Pharnabazus in eos per planitiem palatos, cum duobus falcatis curribus & 400 equitibus, incidit. Eum Græci adequitantem conſpicati, ad ſeptingentos celeriter in unum globum coëunt. Ille nihil cunctatus, conſtitutis in fronte curribus, quos ipſe à tergo cum equitatu ſubſequebatur, agi eos in hoſtem jubet. Poſteaquàm immiſſi currus globum Græcorum diſjeciſſent, mox equites ad 100 homines proſternunt: cæteris fugâ ſe ad Ageſilaum recipientibus, qui cum gravi armaturâ non procul aberat. [*Id. ibid.*] 4320 394

Secundùm hæc tertio vel quarto die Spithridates caſtra Pharnabazum habentem amplo in vico, cui nomen Caue, plus minùs 160 ſtadiis abeſſe comperit: ac mox eâ de re certiorem Heripidam facit, Triginta contiliariorum primarium. Ille gravis armaturæ pedites 2000 totidémque cetratos, & equitum quotquot ſuadendo permovere poterat, ab Ageſilao petiit & impetravit: licèt ne dimidia quidem ſingulorum pars eum ſecuta fuerit. Cum illis verò quos habebat ſub primas tenebras iter ingreſſus, oriente jam die caſtra Pharnabazi invaſit; Myſis, qui ante ea cuſtodes collocari fuerant, magnâ ex parte trucidatis. Fugientibus deinde Perſis, caſtra diripiens, divite prædâ cum pretioſâ Pharnabazi ſupellectile potitus eſt. Ille enim obſidionem Græcorum metuens, Nomadum inſtar caſtra identidem huc illuc transferebat, eáque quàm maximè occulta habere cupiebat. Hic verò acerbus interverſæ prædæ Heripidas ſcrutator, diſpoſitis militaribus præfectis, Spithridatæ ac Paphlagonibus omnia quæ avehebant ademit. Quâ contumeliâ illi adfecti, rebus ſuis noctu collectis, Sardes abiere ad Ariæum: qui & ipſe aliquando

3610 defecerat, ac bellum cum Rege geſſerat. Hâc abitione Spithridatis & Megabatis filii ejus (cujus amore mirificè flagrabat Ageſilaus) & copiarum Paphlagonicarum, nihil in totâ hâc Aſiaticâ expeditione Ageſilao accidit moleſtius. (*Id. ibid. & Plutarch. in Ageſilao.*)

Colloquio inter Ageſilaum & Pharnabazum de ineundâ amicitiâ, Apollophanis Cyziceni, qui hoſpes utriuſque erat, operâ conciliato, Pharnabazus (ut in oratione de Ageſilao habet Xenophon) apertè profeſſus eſt, ſe, ni totius exercitûs fieret Imperator, defecturum à Rege; ſin Imperator crearetur, fortiſſimè bellum adversùs Ageſilaum geſturum, quàm quidem diu poſſet. Ageſilaus verò pollicitus eſt, ſe, quantâ celeritate poſſet, è Phatnabazi finibus exiturum; ac deinceps, quamdiu ſupereſſet alius quem bello peteret, ab illo rebúſque illius abſtenturum. Et jam conſcenſo equo Pharnabazus abibat, quum ejus ex Parapitâ filius ad Ageſilaum accurrens, hoſpitii jus daris & acceptis muneribus cum eo ſanciit. (*Id. Ibid.*)

Et jam ver appropinquabat, cùm Ageſilaus in campeſtria Thebes devehiens caſtra illic ad fanum Dianæ Aſtyrinæ poſuit; ibidémque, præter eas quas habebat, permagnas copias undequaque collegit. Parabat enim ſeſe ad iter in regiones ſuperiores; confidens gentes omnes, quas eſſet à tergo relicturus, à Rege ſe averſurum. [*Xenoph. Hellenic.* 4.] Et eò ingens de Ageſilao fama pervenerat; circumacto jam altero imperii ipſius anno. [*Plutarch. in Ageſilao.*]

c. Lacedæmonii, cùm jam certò cognoviſſent pecuniam Perſicam in Græciam eſſe miſſam; maximáſque civitates in bellum contra ſe conſpiraſſe; Epicydidam ad Ageſilaum miſerunt, qui eum ad opem patriæ ferendam domum revocaret. Hoc mandato accepto Ageſilaus, quanquàm animo turbatus quòd magnâ ſpe rei bene gerendæ dejiceretur, tamen parendum cenſuit. [*Ibid.*] Et hanc, quam Apoluthegmatibus ſuis Laconicis Plutarchus inſeruit, ad Ephoros reſcripſit epiſtolam.

Ageſilaus τοῖς ἐφόροις χαίρειν. Τὴν πολλὴν τῆς Ασίας κατεστραμμεθα, καὶ τοὺς βαρβάρους ἐλάσαμεν, καὶ ἐν τῇ Ιωνίᾳ ὅπλα ἱκανὰ ἐπεσάγαμεν πολλά. Επεὶ δ' ἐκέλευσέ με κ τὸν προθεσμίαν παραγίνεσθαι, ἕπομαι τῇ ἐπιστολῇ, χαλεπὸν δ' αὐτὰν καὶ φθάσαι. ἄρχω γὰρ οὐκ ἐμαυτῷ ἀρχὰν, ἀλλὰ τῇ πόλει καὶ τοῖς συμμάχοις. καὶ τότε ἄρχων ἄρχει ἀληθῶς κ δίκαι, ὅταν καὶ ἄρχηται ὑπό τι νόμου, καὶ ἔφορο ἢ οἵτι ἂν ἄλλοι ἐν πόλει ἄρχοντες ὦσι. Ageſilaus Ephoris Salutem. Magnam Aſiæ partem ſubegimus; barbaros profligavimus, & in Ioniâ multum armorum paravimus. Sed quoniam me ad definitum venire diem juberis, ſequor epiſtolam: ferè autem & antevertam. Imperium enim gero non mihi, ſed civitati & ſociis. ac tum Imperator verè juſtéque imperat, quando regitur à legibus & ephoris, aut ſi qui ſunt alii in civitate magiſtratus.

Ferunt etiam ad amicos eum dixiſſe, trigintà ſagittariorum millibus ex Aſiâ ſe à Rege expulſum: quòd tot aureis Daricis, Sagittarii notâ ſignatis, à Timocrate inter populi ductores diſtributis, Græcorum civitates ad bellum Lacedæmoniis inferendum inducêæ fuerint. [*Plutarch. in Apophthegm. Lacon. & Artoxerxe.*]

Ageſilaus Euxenum præfectum poſt ſe in Aſiâ conſtituit; præſidiariis non paucioribus 4000 cum eo relictis, ut civitatibus re ita exigente ſuccurreret. Et ut quàm maximè validas copias in patriam ſecum adduceret, propoſitis præmiis & honoribus civitates & militum præfectos, de optimis peditum equitúmque cohortibus inſtruendis, in æmulationem concitavit. [*Xenoph. Hellen.* 4.]

Xenophon, cum Ageſilao ex Aſia in Bœotiam ad bellum contra Thebanos profecturus, dimidium auri quod in reditu ab expeditione Cyri ſecum tulerat, Epheſi apud Megabyzum ædituum Dianæ reliquit. Videbatur enim illo itinere aleam prælii cum Ageſilao apud Coroneam ſubiturus. Itaque mandatum dedit, ſi ſalvus ipſe evaſiſſet è prælio, reſtituendam ſibi eſſe pecuniam ſacram; ſin aliquid humanitùs ei accideret, à Megabyzo illam Dianæ eſſe dedicandam. Ex dimidio reliquo Apollini donaria Delphos miſit. [*Expedit. Cyri, lib.* 5. *Diogen. Laërt. in Xenophonte.*] Ageſilaus verò ex manubiis in Aſiâ intra biennium receptis, decumam Delphico Apollini conſecravit, 100 talentis ampliorem. [*Xenoph. & Plutarch. in Ageſilao.*]

Ageſilaus, trajecto Helleſponto, apud Amphipolim de Lacedæmoniorum circa Corinthum partâ victoriâ nuncium accepit: atque ab eo in Aſiam quàm celerrimè Dercyllidas miſſus eſt, ut ſocias civitates hac de re certiores reddens, majorem hinc animis fiduciam illæ conciperent. [*Xenoph. Hellen.* 4. *Plutarch. in Ageſilao.*]

d. Celebris illa navalis pugna ad Cnidum (& Dorium montem, ut in 2°. Eliacorum habet Pauſanias) commiſſa eſt, archonte Athenis *Eubulo* (vel *Eubulide*, cujus prætura cum 3°. Olympiadis XCVI. anno cœpit) ut in oratione de rebus Ariſtophanis teſtis locupletiſſimus eſt Lyſias. Circa Dotyma Cherſoneſi claſſis regiæ Prætores cum pluribus quàm 90 triremibus agebant: Phœniſſis Pharnabazo, Græcis navibus Conone Athenienſi imperante. Piſander autem (pro quo, Periarchus apud Diodorum perperàm legitur) Lacedæmoniorum navarchus cum 80 triremibus è Cnido profectus ad Phyſcum Cherſoneſi appulit: atque inde vela tendens, in claſſem regiam incidit, primíſque navibus congreſſus ſuperior fuit. At ubi Perſicæ triremes ad ferendam ſuis opem confertim immínerent, ſociíque fugâ ad terram ſibi caverent; Piſander navem ſuam in hoſtes convertens, multis eorum occiſis, in conflictu fortiter occubuit. Tum Cononiani Lacedæmonios ad continentem perſecuti, 50 triremibus potiuntur. At virorum major pars natando ad terram evaſerat, quingentis circitèr captis: triremes reliquæ Cnidum incolumes effugerunt. (*Xenoph. Hellen.* 4. *Diodor. ad ann.* 2. *Olymp.* 96. *Juſtin. lib.* 6. *cap.* 3. *Æmil. Prob. in Cononе.*)

Ad Ageſilaum, in Bœotorum fines jam irrumpentem, de Lacedæmoniorum clade iſtâ & Piſandri (fratris uxoris ſuæ) morte triſtis allatus eſt nuncius: quo tempore Sol deficiens inſtar

Lunæ

Lunæ falcatus conſpiciebatur. [*Xenoph. Hellen.* 4. *Plutarch. in Ageſilao.*] Eam eclipſim die 14. Auguſti, anno ante æram Chriſtianam 394 contigiſſe, calculus offendit Aſtronomicus.

Pharnabazus & Conon, poſt navalem ad Cnidum victoriam circumnavigantes, præſidia & præfectos Lacedæmoniorum ex inſulis & urbibus maritimis ejecerunt: ſpe eis factâ, nullas ſe in eis arces exſtructuros, ac proprii juris ſe eas eſſe permiſſuros. [*Xenoph. Hellen.* 4.] Hinc Coi primùm, deinde Niſiæi, Tii & Chii à Lacedæmoniis defecerunt: quorum exemplum Mitylenæi, Epheſii & Erythræi ſecuti ſunt: ſimiléque defectionis ſtudium reliquas civitates repentè invaſit; quarum aliæ præſidiis Lacedæmoniorum ejectis libertatem retinuerunt, aliæ Cononi adhæſerunt. Atque ex hoc tempore maris imperium Lacedæmonii amiſerunt. [*Diodor. ad ann.* 2. *Olymp.* 96.]

Dercyllidas Lacedæmonius, Pharnabazo jam olim infeſtus, navalis ad Cnidum prælii tempore Abydi exiſtens, nequaquàm cæterorum præfectorum exemplo civitate exceſſit, ſed gravi oratione ad Abydenos habitâ, eos in fide Lacedæmoniorum continuit. Qui ſimul etiam venientes ad ſe præfectos amanter in urbem admittebant, & qui ſponte non veniebant ultrò accerſebant. Et quum complures Abydum confluxiſſent, Dercyllidas inde Seſtum è regione ſitam trajecit: ibíque eos qui urbibus Europæ exciderant ſuſcepit, & ad ſimilem conſtantiam excitavit; cogitandum eis proponens, ipſâ in Aſiâ, quæ ab initio Regis fuerat, & Temnum, oppidum haud amplum, & Ægienſes, & alia quædam oppida rempublicam ſuam adminiſtrare, Regis imperio minimè ſubjecta. [*Xenoph. Hellen.* 4.]

3611 *a.* Pharnabazus Epheſum deſcenſurus, triremibus 40 Cononi traditis, ut ad Seſtum ſibi accurreret juſſit. Seſto verò & Abydo minaciter denunciavit, ni Lacedæmonios ejicerent, ſe bellum adversùs ipſos moturum. Quibus non obtemperantibus, Cononi mandavit, ut ab uſu maris eos arceret; ipſe verò Abydenorum agrum vaſtavit. Eâ re quum nihil efficere ſe in ſubjiciendis eis videret, domum profectus eſt: Cononi verò in mandatis dedit, ageret cum civitatibus Helleſponto proximis de claſſe quàm poſſet fieri maximâ ad ver proximum conficiendâ. Et his agendis rebus hyems exacta eſt. [*Id. ibid.*]

b. Ineunte vere, magno navium numero inſtructo, prætereáque conducto externo milite, Pharnabazus & cum eo Conon per medias inſulas in Melum navigavit, ut Laconicam oram inde invaderet. 4321 393

c. Poſt populationem locorum maritimorum Pharnabazo in Aſiam rediturο perſuaſit Conon, ut claſſem ſibi attribueret. Se enim Athenas profecturum, ac longos muros inſtauraturum, & Piræum munitorum: quo nihil gravius Lacedæmoniis accidere poſſe affirmabat. Perlibenter eò à Pharnabazo dimiſſus Conon, datis etiam pecuniis ad murorum inſtaurationem, cum 80 triremibus Piræum appulit, muros utroſque & Piræei & Athenarum reficiendos curavit, pecuniæque 50 talenta, quæ à Pharnabazo acceperat, civibus ſuis donavit. [*Id. ibid. Diodor. ad ann.* 2. *& 3. Olymp.* 96. *Plutarch. in Ageſilao & Laconicis Apophthegmatib. Juſtin. lib.* 6. *cap.* 5. *Æmil. Prob. in Cononе.*]

d. Lacedæmonii hæc audientes, Antalcidam Spartiatam Leontis filium ad Tiribazum ducem Regis alterum (Sardibus præfectum) mittunt, ut cum, ſi poſſet, in partes ſuas traduceret, pacémque inter eos ac regem faceret. Quibus intellectis, Athenienſes quoque Cononem cum aliis pluribus in Aſiam ad eundem mittunt: ſuos etiam legatos Bœotis, Corinthiis & Argivis ſimul mittentibus. Poſteaquàm ad Tiribazum perventum eſſet, Antalcidas adeſſe ſe dixit, ut à Rege pacem Reipublicæ ſuæ peteret; eámque talem, cujuſmodi Rex cuperet. Nam Lacedæmonios nec de ſitis in Aſiâ Græci nominis urbibus adversùs Regem contendere; & ſatis eſſe ducere, ſi omnes inſulæ ac reliquæ extra Aſiam civitates libertate legibúſque ſuis fruantur. Cui quum reliqui legati nullo modo aſſentirentur: pace hâc non admiſsâ, domum ſinguli redierunt. Tiribazus autem, quanquàm abſque Regis auctoritate ſe Lacedæmoniis adjungere non tutum exiſtimabat; nihilominùs clàm pecunias Antalcidæ dedit, ut claſſe à Lacedæmoniis inſtauratâ, Athenienſes & eorum ſocii ad pacem propenſiores redderentur. Cononem etiam velut injuriosum in Regem, ac verè reum eorum quæ de ipſo Lacedæmonii detulerant, (quaſi copiis regiis urbes Athenienſibus compararet, atque ut Ioniam & Æoliam eis reſtitueret, clàm operam daret) Sardibus vinctum in cuſtodiâ detinuit. Tum ſtatim ad Regem profectus eſt; expoſiturus ei à Lacedæmoniis propoſita, & quid ac quare de Cononе à ſe ſit actum, déque his omnibus ſententiam Regis quæſiturus. [*Xenoph. Hellen.* 4. *cum Plutarcho in Apophthegmatibus Laconicis & Ageſilao, Diodoro ad ann.* 3. *Olymp.* 96. *& Æmil. Probo, in Cononе.*]

Mortuo Satyro ſucceſſit in Boſphori Cimmerii regno Leuco filius, per annos 40. [*Diodor. anno* 4. *Olymp.* 96.]

Ex palmis, quas Paryſatis per inſervientes ſibi eunuchos in Clearchi Lacedæmonii aggere ſepulchrali clàm defoderat, poſt octo annos mirandum nemus excreviſſe & locum eum inumbraſſe, in Perſicis ſuis retulit Cteſias: addens, magnâ inde pœnitentiâ ductum fuiſſe regem Artaxerxem, quòd virum Diis charum peremiſſet. [*Cteſ. in Photii Excerptis, & Plutarchi Artaxerxe.*]

Cononem Athenienſem ad Regem abductum & mortis ſupplicio fuiſſe affectum, nonnulli ſcripſerunt: (inter quos & *Iſocrates* eſt, in *Panegyrico.*) Dinon autem hiſtoricus, cui in Perſicis rebus multum tribuitur, effugiſſe eum narrat: illud addubitans, utrum Tiribazo ſciente an imprudente fuerit factum. [*Æmil. Prob. in Cononе.*]

3612 Rex, dum Tiribazus apud eum eſſet, Struthan in Aſiam minorem miſit, rem maritimam curaturum. Quem cùm Lacedæmonii, propter memoriam eorum malorum quæ provinciæ regiæ ab Ageſilao perpeſſæ fuerant, ſibi inimicum comperiſſent, Athenienſibus verò & eorum ſociis amiciſſimum; Thimbronem ad bellum ei faciendum miſerunt. Is trajecto mari, ex urbe Epheſo & cæteris urbibus in campeſtribus Mæandri ſitis, itémque ex Priene, Leucophrye, Achilleo excurrens, Regis agrum populando vexabat. [*Xenoph. Hellen.* 4.] Ionda enim & Coreſſum (præalti verticis montem, 40 ſtadiis ab Epheſo diſtantem) occupans, & octo militum

habens

habens millia, quibus in Asiâ adscripti accesserunt; Regis provincias populabundus invadebat. [*Diodor. ad ann.* 3. *Olymp.* 97.]

Progressit temporis Struthas, cum magnâ equitatûs Barbarici copiâ, gravis armaturæ quinque millibus & levis supra 20, non procul à Lacedæmoniis castrametatus, & Thimbronem nullo ordine aut curâ suos educere animadvertens; mittit in planitiem equites, quos excursione factâ quidquid facere prædæ poterant abigere jubet. Deinde ubi primos nec multos numero, & incondité suis opem ferentes vidit; cum magnis equitum instructisque copiis ipse in eos irruit. Ceciderunt inter primos Thimbron & Thersander ipsi charos; qui non solùm tibicen egregius, sed & belli peritus erat. Græci reliqui his cadentibus in fugam versi sunt: quos Persæ insecuti, partim interemerunt, partim vivos ceperunt. Pauci tamen in castellum Cnidum & amica oppida delati sospites evaserunt. [*Id. Ibid.*] 4322 392

3613 Ecdicus cum octo navibus ad opem exulibus Rhodiis ferendam à Lacedæmoniis missus, Cnidum appulit: ubi cùm populum Rhodium terrâ marique rerum potiri & classem duplo suâ majorem habere cognovisset; quietè Cnidi se continuit. [*Xenoph. Hellen.* 4. *cum Diodor. ann.* 2. *Olymp.* 97.] 4323 391

Iisdem in navibus miserunt & Diphridam cum mandato, ut in Asiam trajiceret, & urbes quæ Thimbronem receperant tueretur; utque collectis copiis è clade incolumibus, atque aliis quantas posset conscriptis, bellum contra Strutham gereret. Paruit hic, & inter alia à se prosperè gesta, Tigranem Struthæ generum cum uxore Sardes euntem in itinere intercepit, magnáque pecuniæ vi acceptâ dimisit; eâ occasione statim nactus, unde militi stipendium numeraret. [*Xenoph. ibid.*]

Euagoras rex Salaminius, Protagoræ filii sui operâ usus, totam ferè Cyprum in suam ditionem redegit. [*Isocrat. in Euagorâ.*] Et cæteras quidem civitates partim vi, partim verborum illecebris statim imperio suo subjecit: sed Amathusii cum Soliis & Citiensibus bellum armis depulturi, per legatos Artaxerxem de mittendis auxiliis sollicitant. Euagoræ præterea interfecti Agyris, qui confœderatus Persis fuisset, crimen impingunt; séque in occupatione Insulæ probam Regi operam navaturos pollicentur. Rex igitur tum quòd majus Euagoræ incrementum accedere nollet, tum quòd Cyprum ad suppeditandum navales copias, quibus Asia defendi posset, sicum peridoneum habere consideraret, auxilia decrevit. Dimissisque Cypriorum legatis, omnibus maritimis urbibus ut triremes compingerent, & ad classis usum pertinentia sedulò ac maturè appararent, edixit: ipse verò per superiorum provinciarum urbes transiens, magnas terrestres copias coëgit. [*Diodor. ann.* 2. *Olymp.* 97.] Imperatore creato Antophradate Lydiæ Satrapâ, Navarcho verò Hecatomno Cariæ Dynastâ. [*Theopomp. in Bibliothecâ Photii, num.* 176.] quorum posterior tamen, contra Euagoram bellum gerere jussus, clàm illi pecunias in peregrini militis stipendia subministrabat. [*Diodor. ut supr. & ad ann.* 3. *Olymp.* 98.]

3614 *c.* Quum intellexissent Lacedæmonii Ecdicum non satis habere virium ad commodandum amicorum rebus; Teleutiam cum navibus 12 è sinu Corinthiaco evocatum ad illum se conferre, eóque dimisso imperium sibi sumere, & Rhodiis partium Laconicarum studiosis auxilio esse ac inimicos premere præceperunt. Qui cùm in Samum venisset, aliquot ibi navibus auctus Cnidum pervenit: dimissóque domum Ecdico ipse Rhodum contendit, navibus instructus XXVII. [*Xenoph. Hellen.* 4. *cum Diodoro, ann.* 2. *Olymp.* 97.] 4324 390

In Rhodum navigans Teleutias, incidit in Philocratem Ephialtæ filium, qui Athenis cum navibus decem in Cyprum, ad ferendum Euagoræ subsidium, proficiscebatur. Has omnes intercepit Teleutias: & manubiis potitus, ad eas dividendas Cnidum repetiit. Atque ita accidit, ut qui Persarum regis hostis esset, clade afficeret eos, qui ad bellum gerendum contra eumdem regem proficiscebantur. [*Xenoph. ibid.*]

d. Athenienses videntes Lacedæmonios mari rursùm invalescere, Thrasybulum Styrensem cum classe navium 40 contra eos emittunt. Is in Ioniam excurrens, pecunias à sociis accepit. Et quum Asiaticis urbibus amicis uteretur, ob eam quâ rex & Athenienses conjuncti erant amicitiam; Byzantium navigans, decumam è Ponto navigantibus impositam publicanis vendidit. Deinde pellectis in amicitiam Chalcedonensibus, extra Hellespontum discessit. [*Id. ibid. cum Diodor. ann.* 1. *Olymp.* 97.]

Post hæc Thrasybulus cum suâ classe in Asiam rediens, tum ab aliis, tum etiam ab Aspendiis, ad Eurymedontem fluvium navibus adductis, pecuniam exegit. Verùm quum solutâ jam pecuniâ, militum ejus nonnulli per injuriam aliquid ex agris abigerent; irati Aspendii, compositis per noctem insidiis Athenienses adorti, & alios quosdam necarunt & ipsum Thrasybulum suo in tentorio obtruncârunt. Quo trierarchi Athenienium in pavorem conjecti, navibus illicò impletis, in Rhodum abnavigârunt. In Thrasybuli verò locum Athenienses Argyrium Ducem surrogatum ad classem miserunt. [*Xenoph. Hellen.* 4. *Diodor. ann.* 3. *Olymp.* 97.]

3615 Acoris in Ægypto regnat ann. 13. 4325 389

Hic, cum Barcæis & Euagorâ Cyprio fœdere inito, hostiles cum Persis inimicitias gessit. [*Theopomp. in Excerptis Photii. Diodor. ad ann.* 3. *Olymp.* 98.]

Lacedæmonii, quanquàm de Dercyllidâ quod quererentur non haberent, in Abydi tamen præfecturâ successorem illi miserunt Anaxibium; gratiâ Ephororum potissimè nixum, & amplissima de seipso pollicitum, si modò classe & pecuniâ juvaretur. Datæ ei triremes tres, & pro mille conductitiis militibus stipendium. Qui cùm Abydum venisset, primùm terrâ coactis conductitiis copiis, civitates nonnullas Æolicas à Pharnabazi fide avellebat, & agrum hostilem vastabat. Deinde tribus navibus ad priores quas secum adduxerat additis, Athenienses eorúmque socios eo mari utentes infestabat; navigia eorum (si qua oblata essent) capta Abydum secum abducens. [*Xenoph. Hellenic.* 4.]

Athenienses de his certiores facti, ad tuenda ea quæ à Thrasybulo erant constituta & acquisita,

Iphicra-

Iphicratem cum navibus 8 & militibus cetratis 1200 domum ex bello Corinthio reverſum adversùs Anaxibium miſerunt. Quo in Cherſoneſum perveniente, ſubmiſſis hinc inde prædonibus, per eos bellum inter ſe Anaxibius & Iphicrates gerebant. [*Id. ibid.*]

3616 Anaxibius cum copiis conductitiis & Laconicis ſuis & 200 Abydenis gravis armaturæ peditibus, Antandrum profectus, à civibus amicè ſuſceptus eſt. Interim illi Abydum inde reverſuro Iphicrates inſidias in montibus locat: triremes, quæ noctu ipſum tranſvexerant, ſecundùm Cherſoneſum litus ſurſum verſus legere jubens; ut pro more ſuo pecuniæ colligendæ causâ eò navigaſſe videretur. Ubi verò Abydeni, qui erant primâ in fronte, ad eum campum pervenerant qui eſt juxta Cremaſtem (ubi & fodinas auri habebant) reliquæ verò copiæ per declivia ſequerentur, ac jam Anaxibius ipſe cum Laconicis militibus deſcenderet: tum Iphicrates ſuos ex inſidiis prorumpere jubens, Anaxibium deſperatâ ſalute fortiter pugnantem occìdit, & cum eo præfectos urbium Lacedæmonios qui ad eum ſe contulerant ad 12. Cæteros in fugam actos ad urbem uſque perſecutus eſt: cæſis ex aliorum quidem numero 200, Abydenis verò gravis armaturæ peditibus ferè 50. Deinde in Cherſoneſum ſe retulit. [*Id. in lib. 4. fine.*] 4326 388

Hierace à Lacedæmoniis navarcho conſtituto; Teleutias, incredibili ſui deſiderio militibus relicto, in patriam rediit. [*Xenoph. Hellen. lib. 5.*]

3617 Hieraci in claſſis præfecturâ ſucceſſorem Lacedæmonii dederunt Antalcidam, quòd in eo rem Tiribazo maximè gratam facturos exiſtimarent. Ille Epheſum veniens, Nicolocho legato relicto, cum Tiribazo ad Artaxerxem pro pace conſtituendâ profectus eſt. [*Xenoph. Hellenic. lib. 5. Diodor. ad ann. 2. Olymp. 98.*] 4327 387

Nicolochus, ut Abydenis præſidio eſſet, Epheſo profectus, vaſtato in itinere Tenediorum agro, & acceptâ pecuniâ, Abydum inde conceſſit. Interim duces Athenienſium è Samothrace, Thaſo, & vicinis locis, opem Tenediis laturi properabant. Verùm ubi certiores facti eſſent, Nicolochum ſe Abydum recepiſſe: profecti ex Cherſoneſo cum 32. navibus, ipſum 25 naves habentem obſidebant. [*Xenoph. Hellen. 5.*]

Chabrias publicè ab Athenienſibus Evagoræ adjutor datus, cum octingentis cetratis & decem triremibus in Cyprum navigavit; neque priùs indè diſceſſit, quàm totam inſulam bello devinceret: quâ ex re magnam Athenienſes gloriam ſunt adepti. [*Id. ibid. & Æmil. Prob. in Chabriâ.*] Legationis Cypriæ pro auxilio ad Athenienſes miſſæ meminit, in oratione de rebus Ariſtophanis, Lyſias.

Artaxerxes, qui à cæteris Spartiatis ſemper fuit averſus, homines eſſe eos æſtimans, ut ait Dinon, omnium impudentiſſimos; profectum in Perſidem (atque inter Perſas Leonidam & Callicratidam ſaltantem) impensè complexus eſt Antalcidam: coronámque ex roſis & croco conſertam, quam in convivio capite gerebat, in pretioſiſſimum intingens unguentum, ex cœnâ illi miſit. Ad quem Antalcidas. Suſcipio quidem, inquit, donum & benevolentiam: ſed roſarum odorem naturæque fragrantiam artis adulteratione perdidiſti. [*Plutarch. in Artoxerxe, & Pelopidâ, & Sympoſiac. lib. 7. quæſt. 8. Athen. Dipnoſophiſt. lib. 2. Ælian. Var. hiſtor. lib. 14. cap. 39.*]

Cum Tiribazo à Rege rediit Antalcidas; fœdus & ſocietatem armorum cum eo pactus, ſi Athenienſes & eorum ſocii pace uti nollent, quam ipſe proponebat. Pharnabazus à rege vocatus, in ſuperiorem Aſiam perrexit: ubi & filiam Regis uxorem duxit. [*Xenoph. Hellen. 5.*]

Quum Nicolochum, mìà cum navibus, ab Iphicrate & Diotimo Abydi obſideri Antalcidas accepiſſet; pedeſtri itinere iſtuc profectus, acceptâ inde claſſe, noctu in mare provectus rumorem ſparſit, à Chalcedonenſibus ſe accerſiri, ſed Percopes portum ingreſſus ibi conquievit. Hâc de re certiores facti quatuor navarchi partium Atticarum, perſequi eum qui Præconeſum itur conſtituerant. At ille, cùm jam hi prætervecti eſſent, converſo curſu Abydum repetiit: & in inſidiis 12. navibus expeditiſſimis collocatis, octo naves, quas Thraſybulus Athenienſis tribu Cotalytenſis ex Thracia adductas cum reliquâ claſſe Atticâ conjungere cogitabat, imperatorio uſus ſtratagemate, in poteſtatem ſuam redegit. [*Id. ibid.*] Vid. Polyæn. Stratagem. lib. 2. in Antalcidâ.

Antalcidas, acceptis navibus 20 Syracuſanis & Italicis quas adduxit Polyxenus, & aliis tum ab Ionia quæ Tribazo, tum ab ea regione quæ Ariobarzani veteri ipſius hoſpiti parebat, claſſem navium ampliùs quàm 80 jam habens, totius maris imperio potiebatur: atque ita naves è Ponto Athenas petituras averſo curſu ad ſocios ſuos deflectere cogebat. [*Xenoph. ibid.*]

Cùm adeſſe eos Tiribazus juſſiſſet, qui pacis formulæ ab Artaxerxe miſſæ obedire vellent: omnes urbium Græcarum legati celeriter ad eum convenerunt. Quibus ille, Regiis ſigillis commonſtratis, hæc quæ perſcripta erant recitavit. *Rex Artaxerxes æquum eſſe cenſet, urbes quæ in Aſiâ ſunt, ut & inſulas Clazomenas & Cyprum, ſui imperii eſſe: alias verò urbes Græcas, tum parvas tum magnas, liberas & ſui juris relinqui, præter Lemnum, & Imbrum, & Scirum; quas ut olim, ita nunc etiam, Athenienſes obtineant. Hanc verò pacem qui non recipient, eis ego cum cæteris, qui eandem amplectentur, terrâ marique navibus ac pecuniis bellum inferam.* Quæ cùm legati, ad ſuas quique civitates, retuliſſent: licèt Aſiaticas Græcorum civitates, pro quibus bellum geſſerat Ageſilaus, ita fœdè Regi proditas eſſe moleſtè ferrent; neceſſitate tamen coactæ, leges illas pacis receperunt. [*Xenoph. Ibid. Iſocrat. in Panathenaico. Diodor. ann. 2. Olymp. 98. Plutarch. in Ageſilao & Artaxerxe. & Laconicis Apophthegmatib. Ariſtid. in Leuctricâ 1. & 4.*] Promulgatam verò eſſe pacem hanc anno poſt navalem pugnam ad Ægos-potamos 19°, ante Leuctricam 16°, in libro primo notat Polybius.

Pace compoſitâ, ad Ageſilaum (quem ſtrenuum illius exſequutorem fuiſſe docet Xenophon, Lacedæmoniis ejus cuſtodibus & tutoribus in Græciâ conſtitutis) Artaxerxes epiſtolam per Perſam quendam cum Callìâ Lacedæmonio miſit; in quâ hoſpitium & amicitiam illi obtulit.

Quam ille non accipiens, Regi renunciari juſſit : nihil cum opus habere mittendis ad ſe epiſtolis. nam ſi amicum ſe Rex Lacedæmonii & Græciæ gerat, ipſum ſummopere ei fore amicum : ſin verò inſidiari deprehendatur, non eſſe quòd ſe credat ipſi amicum fore, etiamſi plurimas acciperet epiſtolas. [*Plutarch. in Laconicis Apophtegmatib.*]

In formulâ pacis Antalcideæ, ex Xenophonte (qui eam ignorare non potuit) ſuperiùs propoſitâ, non omnes quidem (ut in *Artaxerxe* credidiſſe videtur Plutarchus) quæ Aliæ contribuuntur inſulas, Artaxerxi traditas, fuiſſe vidimus, ſed duas tantùm : *Clazomenas* (quam eo tempore inſulam fuiſſe, ad annum mundi 3504 & 3509, indicavimus) & *Cyprum*, è quâ, pax hæc Chabriam nunc evocabat ; quem adjutorem Euagoræ ab Athenienſibus datum, totam illi inſulam debellaſſe nuperrimè diximus. Indéque Euagoras, totâ propè Cypro evocatâ, adversùs Artaxerxem bello Græcorum diſtentum numeroſiſſimum coëgerat exercitum. Qui à longâ cum Græcis controverſiâ jam liberatus, copias ſuas in bellum Cypricum paratas eſſe juſſit. [*Diodor. ann.* 2. *Olymp.* 98.]

3618 Artaxerxes copias ſuas tum terreſtres 300000 militum, tum navales triremium plurium quàm 300, contra Euagoram Cypri regem eduxit. Pedeſtribus generum ſuum Orontem, navalibus Tiribazum, Duces præfecit. Qui aſſumptis in Phocæâ Cumâque exercitibus, in Ciliciam deſcenderunt : unde in Cyprum tranſvecti, ſtrenuè in bellum adminiſtrandum operâ incubuerunt. Euagoras, Ægyptios, Tyrios, Arabas, aliòſque Perſarum inimicos ſibi adjungens ; triremes 90 (quarum 20 erant Tyriæ, reliquæ Cypriæ) & militum, propriorum ſex millia, auxiliarium multò plures habebat. Cùmque pecuniæ affatim illi ſupperent ; numeroſam peregrinorum manum ſtipendio conduxit. [*Diodor. lib.* 15. *ann.* 3. *Olymp.* 98.] 4328 386

Euagoras navibus prædatoriis, quarum ſat multas ad manum habebat, onerarias hoſtium, quibus commeatus adferebatur, inſidiis exceptas vel intercepit, vel demerſit, vel acceſſu prohibuit. Unde ingente ſtatim annonæ caritate in caſtris Perſarum ortâ, conductitii eorum milites nonnullos Duces occiderunt, tumultúque tota caſtra impleverunt : ut non niſi magnâ cum difficultate Tribuni militares & navalis exercitûs Prætor Gaos ſeditionem illam comprimere potuerint. Cum totâ igitur claſſe avecti, magnam frumenti copiam è Cilicià tranſportabant : unde caſtris deinceps alimenta ſupperebant. At Euagoræ rex Acoris ex Ægypto frumenti & pecuniæ cæterique apparatus, quantum ſat eſſet, tranſmittebat. [*Id. ibid.*]

Evagoras claſſe hoſtili ſuam longè inferiorem eſſe cernens, 60 præterea naves implevit, & ab Acori 50 præter has accerſivit : ut triremes in univerſum 200 haberet. Ac pedeſtri primùm ſuo agmine partem terreſtris hoſtium exercitûs aggreſſus, victoriam obtinuit. Deinde claſſem eorum, Citium versùs præternavigantem, nec opinatò adortus, diſperſarum triremium partem ſubmerſit, partem in poteſtatem ſuam redegit. At cùm Navarchus Perſarum aliique Duces fortiter vim hoſtis exciperent, acris incruduit pugna, qua primùm Euagoras ſuperior erat : ſed poſt, ubi Gaos omni virium ſuarum mole infertur & animosè decertat ; Euagorani cum magnâ triremium jacturâ fugam capeſſunt. Perſæ itaque, prælio hoc victoriam adepti, utrumque exercitum congregant ad Citium : unde armis in hoſtem expeditis, Salaminem obſidione cingunt, urbemque à terra ſimul & mari oppugnant. (*Ibid.*)

Tiribazus à prælio navali in Ciliciam trajiciens, atque inde ad Artaxerxem profectus, victoriæ nuncium pertulit : & duo talentûm millia ad belli uſus reportavit. Euagoras, relicto ad defenſionem urbis filio *Pythagorâ* (*Protagorâ* fortaſſe, de quo ſuprà, ad annum M. 3613. ex Iſocrate mentio eſt facta) & ſummâ rerum in Cypro adminiſtratione illi commiſsâ, cum decem triremibus clam hoſtibus noctu è Salamine ſolvit, & in Ægyptum devehitur : ubi regi Acori perſuadet, ut toris ſecum viribus in hoc bellum incumbat. (*Ibid.*)

3619 Euagoras ab Ægypto in Cyprum redit ; pecunias quidem ſecum adferens, ſed expectatione ſua longè pauciores. Cùmque Salaminem vehemente obſidione preſſam inveniret, ſeque ſociorum auxilio deſtitutum ; de pacificatione legationem mittere cogitur. Tiribazus igitur, penes quem ſumma tùm poteſtas erat, ſe tranſactionem admiſſurum, ſi Euagoras omnibus per Cyprum urbibus cedens, & unius Salaminis dominio contentus, annuum Regi tributum dependat, & ad imperata, ut ſervus Domino, ſit præſtò, reſpondit. His conditionibus, licèt duris, annuit Euagoras ; poſtremâ tantùm exceptâ. Dicebat enim ſe ut regem Regi, non ut ſervum Domino, ſubjectum fore. Quod admittere tamen recuſavit Tiribazus. [*Diod. ann.* 4. *Olymp.* 98.] 4329 385

Alter copiarum præfectus Orontes, Tiribazi gloriæ invidens, miſſis clàm ad ſocerum ſuum Artaxerxem literis, tum de aliis illum criminatus eſt, tum quòd rerum novarum ſtudioſus, privatam belli ſocietatem cum Lacedæmoniis contraheret, & copiarum Duces ſibi ad benevolentiam & obſequia obnoxios redderet. Quas calumnias veras eſſe credens Artaxerxes, Orontæ ſcribit, ut Tiribazum comprehenſum illicò ad ſe tranſmittat. [*Id. ibid.*]

Orontes, Tiribazum metuens, per inſidias ita eum cepit. Domus erat quæ ſpecum profundum habebat. Super ſpecu lectum collocavit, non intenſum, ſed variis tapetibus ornatum. Vocat Tiribazum, quaſi colloquium cum eo habiturus. Tiribazus clàm ingreſſus, conſedit ; & per lectum in foſſam defertur, atque comprehenſus ad Artaxerxem vinctus mittitur. [*Polyæn. Stratagem. lib.* 7.]

Orontes copiis in Cypro cum ſummo imperio præfectus, dum magno Euagoram animo rurſùs obſidionem tolerare, & milites captivitatem Tiribazi moleſtè ferentes imperium detrectare & obſidionem relinquere videt ; Euagoram ad pacis conditiones, quibus ille cum Tiribazo conſenſerat, admittit : ut certum quotannis tributum Regi perſolvens, Salaminis ipſe regnum teneat, & ut rex Regis imperio auſcultet. Atque ita bellum Cyprium, ad decennii ferè tempus (parte tamen maxima in apparatibus conſumptâ) protractum, cùm duos tantummodò per totum hoc ſpatium annos bellum eſſet, finem ſuum accepit. [*Diodor. ann.* 4. *Olymp.* 98.]

In

In quam expeditionem quum Rex Perſarum ampliùs quinquaginta millia talentùm inſumpſiſſet, & bellum in decimum uſque annum prorogaſſet ; dominum earundem rerum reliquit Euagoram , quas ante illatum bellum habuerat. [*Iſocrat. in Euagorâ. Diodor. ann.* 4. *Olymp.* 98.]

Gaos navalis exercitûs prætor , cui filia Tiribazi nupta erat , metuens ne ob communicati cum ſocero conſilii ſuſpicionem ab Artaxerxe ad ſupplicium raperetur , defectionis à rege conſilium cepit. Et quum opum militumque copiâ inſtructus eſſet , & trierarchos inſuper favore ſibi præcipuo addictos haberet : cum Acori Ægyptiorum rege & Lacedæmoniis contra Artaxerxem ſocietatem iniit. [*Diodor. ibid.*]

Artaxerxes (Cambyſem imitatus ; *apud Herodot. lib.* 5. *cap.* 25. *& Valer. Maxim. lib.* 6. *cap.* 3.) judices quoſdam vivos excoriari , eorúmque pelles circum tribunalia expandi juſſit : ut judices alii his inſidentes ſemper ante oculos ſupplicii , quod judiciorum praviras mererentur , exemplum ſibi propoſitum haberent. [*Diodor. ibid.*]

3620 Artaxerxes , exercitum trecentorum millium peditum & decem millium equitum ducens , Caduſiis bellum intulit : (*Diodor. Olymp.* 98. *ann.* 4. *Plutarch. in Artoxerxe.*) In eo , multis utrinque millibus interfectis , inter alios cecidit & Camiſſares , natione Car , vir manu fortis & bello ſtrenuus : quem parti Ciliciæ , juxta Cappadociam quam incolunt Leucoſyri , Artaxerxes præfecerat. Cui & ſucceſſorem Datamem filium dedit ; cujus in hoc Caduſiano bello magna fuit opera. (*Æmil. Prob. in Datame.*) 4330 384

Artaxerxes , cum exercitu ſuo , ob commeatuum defectum ad magnas redactus anguſtias (ita ut caput aſini 60. drachmis vix emi poſſet) à Tiribazo , qui tunc in caſtris abjectus & contemptus erat , hunc in modum eſt ſervatus. Duo erant Caduſiis Reges , iique caſtra ſeorſim habebant. Re igitur cum Artaxerxe communicatâ , Tiribazus ad alterum Regem profectus eſt miſſo occultè ad alterum filio ſuo. Uterque autem utrumque decipiebat : regum utrique ſeorſim ſignificatione factâ , alterum legatis ad Artaxerxem miſſis , ſibi tantùm , omiſſo collegâ , amicitiam & ſocietatem cum eo quærere. His ambo fidem habuere : & quia invidiam mutuam habebant ſuſpectam , alter cum Tiribazo , alter cum Tiribazi filio , ad Artaxerxem legatos miſit. Atque ita pax cum utroque eſt compoſita & fœdus initum. (*Plutarch. in Artoxerxe.*)

Caduſiano bello finito , Artaxerxes Tiribazi caulam tribus judicibus eximiæ inter Perſas auctoritatis commiſit : quibus ita ille ſuam probavit innocentiam , atque in Regem merita , ut ab omnibus abſolutus fuerit , & à Rege deinceps maximis honoribus exornatus. At Orontem falſæ accuſationis damnatum , ex amicorum catalogo expunxit , extremáque ignominiâ notavit. (*Diodor. Olymp.* 98. *ann.* 4.)

Cùm Gaos in Cypro eſſet , Græcique quos apud ſe habebat iis qui in Ioniâ degebant literas contra ipſum ſcriberent : ut nocentes deprehenderet , triremem adduxit , remigibúſque viaticum præbuit , atque in Ioniam navigare juſſit. Cùm gubernator navigationem datâ operâ protraheret , multi multas epiſtolas remigibus dederunt : qui ſolventes , non procul ſupra urbem appulerunt. Gaos pedes in eum locum profectus , ubi triremis ſtabat , præcepit remigibus , ut omnes ſibi epiſtolas adferrent. In quibus cùm inveniſſet eos qui contra ſe ſcripſerant ; non ſubitò , ſed in quæſtionibus examinatos interfecit. (*Polyæn. Strategem. lib.* 7. *in Gao : pro quo* , Λαμε *&* Γλαμε *ibi perperàm ſcriptum habetur.*)

3621 Gaos , quum Lacedæmonios & Ægyptiorum regem ad bellum Perſis inferendum concitaſſet , dolo quorundam necatus , id quod moliebatur non peregit. Poſt mortem autem ejus Tachos , ejuſdem negotii adminiſtratione ſuſceptâ , exercitum ſibi collegit , urbémque juxta mare loco quodam ſublimi ædificavit , Leucam nomine ; in quâ & Apollini fanum extruxit. Sed cùm paulò pòſt is vitâ eſſet defunctus , Clazomenii , & Cumæi de ejus urbis poſſeſſione contenderunt ; & Clazomenii dolo Cumæos antevertentes , eâ ſunt potiti. Atque his ita geſtis , rebelliones per Aſiam ſponte ſuâ finem habuerunt ; & Lacedæmonii , poſt Gai Tachíque mortem , res Aſiæ omiſerunt. (*Diodor. ann.* 2. *Olymp.* 99.) 4331 383

3622 *Pharoſtrato* Athenis archonte , menſe Poſideone , anno Nabonaſari 366 , menſis Ægyptiaci Thoth die 26 , (Decembris Juliani die 23. ineunte) poſt mediam noctem horis 5. cum ſemiſſe ; Eclipſis Lunæ parva Babylone eſt obſervata. (*Hipparch. apud Ptolemæum , magn. Synax. lib.* 4. *cap. ult.*)

Eodem archonte , menſe Scirrhophorione , eodémque anno Nabonaſari , Phamenoth die 24 , (Junii 18. ad finem tendente) ante mediam noctem horis 5. cum ſemiſſe ; altera Lunæ Eclipſis ibidem eſt obſervata. (*Id. ibid.*) 4332 382

3623 Archonte Athenis *Euandro* , menſe Poſideone priore , anno Nabonaſari 367 , Thoth die 16 , (Decembris 12. deſinente) horis 2. cum ſemiſſe ante mediam noctem ; tertia Lunæ Eclipſis , eáque totalis , ibidem obſervata eſt. (*Id. ibid.*)

3627 Acoris Ægyptiorum rex , inimicitias jampridem cum rege Perſarum exercens , magnas tum aliorum peregrinorum copias undique contrahebat , tum præcipuè Græcorum ; quibus Chabriam Athenienſem Ducem præfecit. Hic , licèt abſque populi conſenſu id fieret , Imperatoris munere ſuſcepto , copiis in Ægypto præerat ; magnóque ad bellum gerendum cum Perſis ſtudio ſe præparabat. Pharnabazus autem ſummus militiæ Dux ab Artaxerxe declaratus , cùm ingentes ex Perſicis opibus in bellum apparatus & ipſe feciſſet ; nunciis Athenas miſſis , Chabriam criminabatur , quòd Ægyptiis ducem ſe proſtituendo , benevolentiam Regis à populo alienaret : ſimúlque rogabat , ut Iphicratem ſibi Ducem tribuerent. Athenienſes igitur , quibus hoc inprimis curæ erat , ut regis Perſarum benevolentiam ſibi conciliarent , & Pharnabazum ſuis commodis addictum haberent , ſine morâ Chabriam ex Ægypto revocant , & Iphicrati Perſis auxiliandi negotium imponunt. (*Diodor. ann.* 4. *Olymp.* 100.) 4337 377

Iphicrates ab Artaxerxe conducto adversùs Ægyptium regem exercitui præfectus, cujus numerus duodecim millium fuit, sic illum omni disciplinâ militari erudivit: ut, quemadmodum quondàm *Fabiani* milites Romani appellati sunt, sic *Iphicratenses* apud Græcos in summâ laude fuerint. [*Æmil. Prob. in Iphicrate.*] Plures autem annos in belli hujus apparatibus consumpsit Pharnabazus. Cujus expeditam in sermone facultatem & in rebus peragendis tarditatem animadvertens Iphicrates, mirari se dixit, quare ille oratione quidem celer esset, factis verò tardus & cunctabundus. Id verò hâc ratione fieri ab se Pharnabazus respondit; quòd verborum ipse, operum Rex foisset dominus. [*Diodor. ad ann.* 3. *Olymp.* 101.]

Hecatomno filius Mausolus in principatu Cariæ successit: quem annis 24. obtinuit. [*Diodor. ad ann.* 4. *Olymp.* 106.] duarum sororum natu majore Artemisiâ matrimonio sibi sociatâ. [*Strabo, lib.* 14.]

3628 Post Acorim, apud Ægyptios regnavit Psammuthis, annum 1. — 4338 — 376

3629 Post hunc, Nepherites, postremus Mendesiorum dynastiæ rex, menses 4. Quem excepit, primus Sebennytarum dynastiæ rex Nectanabis, annis 12. — 4339 — 375

Artaxerxes Ægyptiis bellum illaturus, quò faciliùs auxiliares è Græciâ copias haberet, legatos misit, qui Græcos ad communem pacem inter se faciendam eâ lege induceret, ut omnibus urbibus suo deinceps jure & absque præsidiis liceret vivere. Eam soli Thebani repudiârunt: reliqui Græci concordi sententiâ admiserunt. [*Diodor. ann.* 2. *Olymp.* 101.]

3630 Artaxerxis copiis ad Acen Syriæ urbem (* Ptolemaidem posteà dictam: quâ Persas receptaculo adversùs Ægyptum usos fuisse notavit *Strabo*; *lib.* 16. *pag.* 758. *) congregatis, lustratione initâ, Barbarorum ducenta milia sub Pharnabazi, Græcorum conductitiorum viginti millia sub Iphicratis imperio recensita fuere. Classis verò (præter navigia, quæ commeatum & cætera ad præsentes usus necessaria advehebant) numerus erat, triremes trecentæ, trigintaremes (τριακόντοροι) ducentæ. Ineunte æstate (sive primo vere) regii ductores in Ægyptum procedentes, Pelusium (quod è Syriâ tendentibus primum objectum erat) à Nectanabi rege mirificè præmunitum offenderunt. Quapropter in altum revecti, ne scilicet ab hoste conspicerentur, Mendesio Nili ostio longè porrectum littus habenti classem adverterunt. Ibi tribus armatorum millibus expositis, Pharnabazus & Iphicrates castellum super ostio extructum aggrediuntur. Sed cùm tria equitum peditúmque simul millia ad defensionem loci educerent Ægyptii, pugna vehemens committitur; in quâ Ægyptii tandem à Persarum multitudine (nam subinde plures è navibus accurrebant) concluli magnâ strage cæduntur; non paucis etiam captis, & reliquis in oppidulum refugere coactis. Iphicratis verò milites simul cum præsidiariis castelli intra muros illapsi, propugnaculum hoc impetu captum funditùs evertunt, locíque incolas captivos abducunt. [*Diodor. ann.* 3. *Olymp.* 101.] — 4340 — 374

Inde Iphicrates ipsam metropolim Memphim, præsidio tunc vacuam, cum classe statim aggrediendam esse consulebat; priùs quàm reliquæ Ægyptiorum copiæ sese aggregarent: Pharnabazus contrà, cum suis, omnes Persarum copias exspectandas esse, quòd hoc modo expeditio Memphitica minùs periculosa foret, existimabat. Interim Ægyptii sufficiens nacti otium, idoneo Memphim præsidio muniunt, & ad oppidulum illud evertum cum universo exercitu profecti, assiduis Persas conflictibus lacessunt, & magnam eorum cædem faciunt. Cúmque jam flatu Etesiarum Nilus insurgens omnem circa locum excursu inundaret, & Ægyptum subinde munitiorem efficeret: Persarum duces, quòd ipsa naturæ conditio obluctari videretur, discessum ex Ægypto maturandum esse censuerunt. Atque ita tam magni apparatus expeditio in nihilum recidit. [*Id. Ibid.*]

Quamprimùm in Asiam redière, Pharnabazo cum Iphicrate dissidium recruduit. Ex quo timens sibi Iphicrates, ne quod Cononi pridem acciderat, in vincula compingeretur: subornato navigio noctu se subducit, Athenásque revehitur. Eum missis illuc legatis Pharnabazus Ægypti non recuperati reum agit. Cui responsum Athenienses reddunt; illum pro merito, si noxium cognoverint, à se punitum iri: post breve tamen temporis intervallum, totius suæ classis imperium ei tradunt. [*Id. Ibid.*]

Nicocles eunuchus in Cypro, oberuncato per insidias rege Evagorâ, Salaminiorum regnum sibi rapuit: ut habet hoc anno Diodorus. Et ab eunucho quidem interfectum fuisse Evagoram, etiam Aristoteles libro 5. Politic. cap. 10. indicat: sed *Thrasydæi* fuisse illi nomen, ex Theopompo (in Bibliothecâ Photii, num. 176.) didicimus; qui eunucho hoc genere Eleo procurante, Evagoram & cum Nicocreontis (Cyprii illius tyranni, à quo ad epulas invitatum Isocratem, in hujus Vitâ Plutarchus narrat) filiâ concubuisse, & ob hoc ipsum mortem occubuisse significat. *Nicoclem* enim ipsius Evagoræ fuisse filium, & patri in regno successisse & liberis operam dedisse, constat ex Isocrate: quem 20 talentis, ob scriptam ad eum orationem, donatum ab illo fuisse scribit in Isocratis vitâ Plutarchus. Extat verò ejus Oratio, *ad Nicoclem* de regno sive Regis munere; & alia, *Nicocles* inscripta, in quâ, sub ipsius Nicoclis personâ, civium erga Regem officium describitur. Tertia item, *Evagoræ* titulo: quæ funebris in eum est oratio. Cùm enim hoc anno occisi Evagoræ funus, non magnifico tantùm & splendido apparatu, sed & choris, & musicâ, & ludis gymnicis, equorúmque & triremium certaminibus, ornaret Nicocles: hanc de patris laudibus orationem illi dicavit, existimans & Nicocli ipsi, & liberis ejus, & cæteris ab Evagorâ oriundis longè pulcherrimam fore adhortationem. (ἡγούμενος καὶ σοὶ καὶ τοῖς σοῖς παισὶ καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς ἀπ' Εὐαγόρου γεγονόσι, πολὺ καλλίστην ἂν ἡμῶν τούτου πλοῦν παρασκευασ. *Isocrat. in Evagorâ.*) Hinc igitur Diodori emendandus est error, & dicendum; in ereptо per Thrasydæum eunuchum rege Evagorâ, filium Nicoclem in regno Salaminio illi successisse.

Alcithene

3633 Alciſthene Athenis archonte, Artaxerxes Græciam denuò turbulentis motibus conquaſſari videns, per legatos iterùm ad pacem inter ſe, juxta leges nuper conditas, ſtabiliendam adhortatus eſt. Indéque ſingulæ Græcorum civitates communem inter ſe pacem renovantes, jurejurando ſe fœderi obſtrinxerunt: ſolis Thebanis exceptis. Pace verò ab Athenienſibus, Lacedæmoniis & Artaxerxe juratâ, Iphicrates cum claſſe ab Athenienſibus domum revocatus eſt. [*Diodor. ann.* 1. *Olymp.* 102. *cum Xenophon. Hellen. lib.* 6. *& Dionyſ. Halicarnaſſ. in vitâ Lyſiæ.*] 4343 371

Die verò 14°. Scirrhophorionis (anni Attici & magiſtratûs Alciſthenis menſis extremi) Junii Juliani 16°, fœdus hoc pacis Lacedæmone à Græcis pactum fuiſſe, docet Plutarchus in Ageſilao.

3634 Lacedæmonii à Thebanis duce Epaminondâ in pugnâ Leuctricâ profligati, Ageſilaum in Ægyptum, & Antalcidam ad Artaxerxem, ad pecuniam ſibi comparandam miſerunt. Antalcidæ verò petitio ita ab Artaxerxe rejecta eſt atque deſpecta; ut regreſſus ille, quòd videret ſe hoſtibus eſſe ludibrio, & metueret inſuper ephoros, vitam inediâ finierit. [*Plutarch. in Artaxerxe.*] 4344 370

3635 Philiſcus Abydenus ab Ariobarzane Artaxerxis ſatrapâ in Græciam miſſus, Thebanos eorúmque ſocios & Lacedæmonios, pacis componendæ gratiâ Delphos evocavit. Ubi, Thebanis non permittentibus ut Meſſene Lacedæmoniorum eſſet in poteſtate, offenſus ille, milites bis mille ſelectiſſimos ſtipendio conductos Lacedæmoniis relinquens, in Aſiam rediit. [*Xenoph. Hellen. lib.* 7. *Diodor. ann.* 4. *Olymp.* 102.] 4345 369

3636 Thebani, Græciæ principarum ambientes, legatos ad regem Perſarum mittendos cenſuerunt. Convocatis igitur ſociis, quòd Euthycles Lacedæmonius apud Regem jam eſſet prætextentes; ad eundem, ex Thebanis Pelopidam, ex Arcadibus Antiochum pancratiaſtem, ex Eleis Archidamum, ſimul cum Argivo quodam, ire juſſerunt. Quo cognito, Athenienſes quoque ex civitate ſuâ Timagoram & Leontem miſerunt. Inter quos omnes, apud Regem Pelopidas primum, ſecundum authoritatis & honoris locum Timagoras obtinuit. [*Xenoph. Hellen. libro* 7.] 4346 368

Iſmenias Thebanus, Pelopidæ in hac legatione collega, quum à Tithrauſte chiliarcho ad Regem adductus adorare eum juberetur; annulum quem geſtabat è digito detractum clàm abjecit ad pedes, confeſtimque procumbens ſuſtulit eum iterum: indéque exiſtimatus Regem adoraſſe, quicquid ab eo petiit, impetravit. [*Plutarch. in Artaxerxe. Ælian. Var. hiſtor. lib.* 1. *cap.* 21.]

Timagoras Athenienſis epiſtolam eo tempore de rebus arcanis per Beburim ſcribam ad Regem mittens, mille Daricis donatus eſt: cœnâ quoque lautiſſimâ ei miſſâ. Unde frater Regis Oſtanes: *Memineris*, inquit, *hujus Timagoræ menſæ. Neque enim levi de causâ ita tibi inſtructa apponitur.* Quæ improperatio proditionis potiùs quàm beneficii erat ſuggeſtio. [*Plutarch. Ibid.*] Dediſſe præterea Rex ei dicitur 80. vaccas, quæ illum valetudinis causâ lactis bovini indigentem comitarentur; lectum quoque pretioſum cum veſte ſtragulâ & ſtratoribus, quaſi rudibus ad ſternendum Græcis, ad eum miſiſſe: atque lecticâ demum ad mare infirmâ valetudine affectum deferendum curaviſſe, quatuor talentorum mercede bajulis præbitâ. [*Id. ibid. & in Pelopidâ.*] Sed Athenæus lib. 2. Timagoram Athenienſem, cùm Regem adoraſſet, magno honore acceptum fuiſſe ſcribens; illi tantùm ex appoſitis Regi ferculis miſſam quandam fuiſſe portionem affirmat: quod verò de pretioſo lecto & ſtragulis cum ſtratore (quaſi Græci quomodo ſubſterni oporteret ignorarent) ab Artaxerxe miſſis narratur, ad Timagoram Cretenſem refert, vel Entimum Gortynium, ut Phanias Peripateticus eum nominat.

Pelopidas, eâ quâ apud Artaxerxem pollebat gratiâ, literas obtinuit, quibus à Lacedæmoniorum poteſtate Meſſene immunis eſſe jubebatur, & Athenienſes navigia ſua ſubducere: ni parerent utrique, bellum eis indicendum; & ſi qua civitas ſequi recuſaret, eam primùm bello petendam eſſe. Leonte verò contrà liberè pronunciante; tempus jam poſcere, ut Athenienſes alium ſibi amicum loco Regis quærerent: adſcribi Artaxerxes mandavit; quòd, ſi quid æquius Athenienſes ſcirent, hoc Regem adeuntes eum docerent. [*Xenoph. Hellenic. lib.* 7.]

Domum legatis reverſis, Athenienſes Timagoram, inter officium ſalutationis Regem more gentis illius adulatum, capitali ſupplicio affecerunt: unius civis humilibus blanditiis, totius urbis ſuæ decus Perſicæ dominationi ſummiſſum graviter ferentes. Ita *Valerius Maximus lib.* 6. *cap.* 3. [in cujus textum, *Darii* nomen, pro *Artaxerxis*, neſcio quo pacto irrepſit.] Alii ob ſordidam Perſicorum donorum acceptionem necatum eum volunt: de quo videndus Plutarchus, in *Artaxerxe & Pelopidâ.* Sed à Leonte collegâ accuſatum memorat Xenophon; quòd ne quidem uti ſecum eodem contubernio voluiſſet, & omnia conſilia cum Pelopidâ communicaſſet; quam præcipuam damnationis illius cauſam fuiſſe non eſt dubium.

Thebani, convocatis ad audiendum Regis literas reliquis urbibus Græcis, & literis regiis à Perſâ earum latore, oſtenſo priùs Regis ſigillo, recitatis, jubebant omnes qui amici Regis & Thebanorum eſſe vellent, in iſta quæ literis continerentur jurare. Sed urbium legatis primùm, & ipſis civitatibus deinde jurare recuſantibus; tota illa Perſica legatio, & per eam à Pelopidâ & Thebanis affectata dominatio, in nihilum recidit. [*Xenoph. Hellenic. lib.* 7.]

3638 *a.* Jubilæus XXII. 4347 367

d. Artaxerxes, novâ legatione ad Græcos miſſâ, ut bellicis controverſiis finem ſtatuerent, & communem inter ſe pacem ſancirent, tandem perſuaſit. [*Diodor. ann.* 3. *Olymp.* 103.] 4348 366

Eudoxus Cnidius, ob famæ celebritatem Ἔνδοξος dictus, hoc tempore maximè claruit. Qui in Ægyptum cum Chryſippo medico profectus, commendatitias ab Ageſilao literas ad Nectanabin attulit: qui eum Sacerdotibus commendavit. Ubi cum *Ichemphy* Heliopolitano (qui *Conuphis* Clementi Alexandrino eſt, in 1°. libro Stromatum) eo agente, pallium illius circumlambit Apis. Unde celebrem illum quidem futurum, ſed non longævum, Sacerdotes dixe-

runt : ut refert Phavorinus in Commentariis. In Ægypto annum unum & menſes quatuor moratus, pube ſupercilioſque raſis, Octaëteridem ſecundùm quoſdam conſcripſit. [*de quâ, in noſtra de Macedonum & Aſianorum anno Diſſertationis capite extremo, aliquid eſt dictum.*] Inde Cyzicum atque ad Propontidem acceſſiſſe philoſophantem, atque ad Mauſolum perveniſſe dicitur. [*Diog. Laërt. in Eudoxo.*] Alii Eudoxum cum Platone in Ægyptum profectum, & ambos cum Sacerdotibus annos tredecim fuiſſe verſatos, tradiderunt : ut apud Strabonem libro 17. legimus.

3639 Heracleæ in Ponto, cùm plebs novas tabulas (quibus debitores ære alieno liberarentur) & agrorum ex æquo diviſionem impotenter flagitaret : optimates adversùs eam auxiliis à Timotheo Athenienſium & Epaminondâ Thebanorum duce fruſtrà petitis, Clearchum civem ſuum, quem ipſi in exilium egerant, ad tutelam ſuam revocárunt. [*Juſtin. lib. 16. cap. 4.*] — 4349 — 365

3640 Clearchus, diſſenſionem populi occaſionem invadendæ tyrannidis exiſtimans, primò tacitus cum Mithradate (rege Ponti) civium ſuorum hoſte colloquitur : & initâ ſocietate paciſcitur, ut revocatus in patriam, proditâ ei urbe, præfectus ejus conſtitueretur. Statuto verò tempore, quo urbem Mithradati traderet, ipſum cum amicis ſuis cepit ; capitúmque, acceptâ ingenti pecuniâ, dimiſit. Atque ut in illo ſubitum ſe ex ſocio fecit hoſtem : ſic ex defenſore ſenatoriæ cauſæ, repentè patronus plebis evaſit ; & adversùs auctores potentiæ ſuæ non ſolùm plebem accendit, verùm etiam nefandiſſima quæque tyrannicæ crudelitatis exercuit. Summo enim à plebe ad eum imperio delato, 60. Senatores comprehenſos (nam cæteri in fugam dilapſi erant) in vincula compegit : eóſque primùm fortunis, deinde vitâ ſpoliavit. [*Id. ibid.*] Séque totum ad imitationem Dionyſii Syracuſanorum tyranni componens, principatum Heracleenſium per 12. annos geſſit. [*Diodor. Olymp. 104. ann. 1. cum Excerptis ex Memnonis hiſtoriâ Heracleenſi, in Photii Bibliothecâ, num. 224.*] — 4350 — 364

3641 Tachos, Polyæno (lib. 7. Stratagem.) Thamus, Ariſtoteli (lib. 2. Oeconomic.) *Teos*, Julio Africano *Teos* dictus, in Ægypto regnat ann. 2. — 4351 — 363

Cum hoc anno & Hellenicorum ſuorum libros 7. Xenophon Athenienſis, & primam Hellenicorum ſuorum partem concluſit Anaximenes Lampſacenus : qui à Δευκαλίωνος & generis humani primordiis exorſus, ad prælium apud Mantineam commiſſum & Epaminondæ mortem hiſtoriam deduxit ; univerſas propè Græcorum & Barbarorum res geſtas 12. voluminibus complexus. [*Diod. ann. 2. Olymp. 104.*] in alterâ deinde parte res omnes ſuo tempore à Philippo Macedone & filio ejus Alexandro peractas adjiciens. [*Pauſan. Eliac. 2.*]

Mithradate rege Ponti mortuo, Ariobarzanes Phrygiæ Satrapa ab Artaxerxe conſtitutus regnum illius occupavit ; & per annos 26. illud obtinuit. [*Diodor. ad ann. 3. Olymp. 104. & ann. 4. Olymp. 110.*]

Clearchus Heracleæ tyrannus, quum Senatores qui profugerant civitates finitimas adversùs ſe concitare & bellum moliri didiciſſet, ſervos eorum manumittit : uxoréſque eorum & filias eis nubere, propoſitâ recuſantibus morte, compellit ; ut eos ſibi fideliores, & dominis infeſtiores redderet. Sed cùm matronis tam lugubres nuptiæ repentinis funeribus eſſent graviores : multæ ſe ante nuptias, multæ in ipſis nuptiis, occiſis priùs novis maritis, interimunt. Prælium deinde committitur : quo victor tyrannus captivos Senatores in triumphi modum per ora civium trahit. Reverſus in urbem, alios vincit, torquet alios, alios occidit : nullus locus urbis à crudelitate tyranni vacat. [*Juſtin. lib. 16. cap. 5.*]

3642 Lacedæmonii cum Artaxerxe, quòd ſocium ſe eorum profeſſus, Meſſenen tamen eos dimittere & Meſſenios communi Græcorum fœdere comprehendi mandaſſet, inſultates exercebant. [*Xenoph. in Ageſilao. Diodor. ad ann. 3. Olymp. 104.*] His ſe conjunxit Ariobarzanes Phrygiæ ſatrapa, qui Mithradatis demortui regnum poteſtati ſuæ nuper vindicaverat. [*Diodor. Ibid.*] — 4352 — 362

Autophradates (Lydiæ præfectus) Ariobarzanem ſocium Lacedæmoniorum ad Aſſum obſidens, Ageſilaum (qui tùm ſenex, ut pecunias patriæ ſuæ obtineret, in Aſiâ legationem obibat) veritus, fugâ inde diſceſſit : Cotys item Seſtum obſidens, quæ etiam tunc Ariobarzanis erat, & ipſe ſolutâ obſidione ſe ſubduxit. Mauſolus etiam, qui utrumque illum locum mari contum navibus obſidebat ; non metu ſed perſuaſione adductus, domum cum claſſe abiit : & pecuniis in uſum Lacedæmoniorum collatis, Ageſilaum in patriam remiſit. [*Xenoph. in Ageſilao.*] De Ariobarzane etiam Adramytii ab Autophradate terrâ marique obſeſſo, in 7°. Stratagematum libro Polyænus meminit.

Mauſolus, amicis convocatis, fingit ſe à rege Perſarum patrio principatu ſpoliatum iri, niſi ingenti pecuniæ ſummâ eum vellet redimere. Cui illi fidem adhibentes, eodem die infinitam pecuniæ vim ultrò illi mittendam curárunt. [*Polian. lib. 7. collat. cum Ariſtotele, in Oecenom. lib. 2.*] Quam tantum abeerat ut ille Regi tribueret, ut etiam Satrapis & Ducibus illis qui Regi bellum tunc intulerunt ſeſe adjungeret. Defecerunt enim hoc tempore ab Artaxerxe, de Ionum gente Lycii, Piſidæ, Pamphylii & Cilices : & præter hos Syri ac Phœnices cunctique ferè maris Aſiani accolæ. Tachos quoque Ægyptiorum rex, decreto in Perſas bello, & navibus extruendis & pedeſtribus conſcribendis copiis operam dedit : plurimiſque hinc inde è civitatibus Græciæ conductis, Lacedæmonios etiam in partes ſuas adduxit. [*Diodor. ann. 3. Olymp. 104.*]

Tantâ in Perſas undique conſpiratione excitatâ, pars vectigalium dimidia Artaxerxi deceſſerat ; reliqua verò neceſſariis belli uſibus haud ſatis erat : quum eodem tempore cum Ægyptiorum rege, & Græcis in Aſiâ urbibus, & Lacedæmoniis, horúmque adjutoribus Satrapis & Ducibus qui maritimas ſub imperio oras tenebant, ſimul fuerit belligerandum. [*Id. ibid.*]

Ageſilaum Lacedæmoniorum regem accerſiit ad ſe Rex Ægyptiorum ; Imperatoris in exercitu munus illi promittens. [*Xenoph. in Ageſilao.*] Ad cujus auxilium à patriâ ille allegatus,

eo

eo ſtipendio quod ſibi miſerat Tachos mercenarium militem conſcripſit : compleriſque navibus, atque adjunctis conſiliariis Spartiatis triginta, in Ægyptum cum mille gravis armaturæ militibus eſt delatus. [*Plutarch. in Ageſilao. Diodor. ut ſuprà.*] Hujus de adventu fama cùm ad regios eſſet perlata, celeriter munera eò cujuſque generis ſunt allata. Ut verò apparatum circa eum nullum conſpexere, tantùm ſenem in herbâ ad littus decumbentem, incomptum & corpore puſillum, horrido & obſoleto amictum pallio ; deſpicatui eum duxerunt. Multóque magis in ſulſinatem ejus ſunt mirati, quum hoſpitalibus muneribus addictis, farinam, vitulos & anſeres accepiſſet ; bellaria, cupedias & unguenta, ſervis diſpertienda reliquiſſet. [*Plutarch. & Æmil. Prob. in Ageſilao.*] Rex quoque Ægyptius, qui illum acceſſiverat, promiſſum Imperatoris munus illi non detulit : [*Xenoph. in Ageſil.*] ob brevitatem corporis cum deridens, & fabulam in eo impletam eſſe dicens : *Parturire montem, & murem naſci.* Quo audito, iratus Ageſilaus retuliſſe illi fertur : *Videbor aliquando tibi leo.* (*Athenæus, lib.* 14. *cum Plutarcho.*)

Chabrias Athenienſis, non publico quidem juſſu patriæ miſſus (ut Ageſilaus) ſed à Tacho rege perſuaſus, privato officio in hâc militiâ operam navabat. [*Diodor. & Plutarch.*] Qui Regi pecuniis indigenti conſilium dedit, ut ditiores regionis incolas juberet confeſtim quantum unuſquiſque poſſet auri vel argenti contribuere : & ex annuis tributis id poſteà eis rependeret. Atque hoc pacto multas pecunias ille collegit : neque injuriam cuiquam fecit. [*Polyæn. Stratagem. lib.* 3.] cujuſmodi technas quoque alias, ad pecuniam undique corradendam ab eo adhibitas, in 2°. Oeconomicorum libro recenſet *Ariſtoteles.*

Qui in Aſiâ ab Artaxerxe defecerant, totius belli adminiſtrationem Oronti Myſiæ ſatrapæ commiſerunt : qui, accepto ſtipendio viginti millibus conductitiorum in annum ſolvendo, eos primùm qui pecunias attulerant comprehenſos ad Artaxerxem tranſmiſit : multáſque deinde urbes, & conductitiam peregrinorum manum, legatis ab eo miſſis prodidit. [*Diodor. ann.* 3. *Olymp.* 104.] Belli ab Oronte cum Autophradate & aliis Regis ducibus geſti meminit, in 7°. Stratagematum libro, Polyænus. Sed cùm in poſtremo Artaxerxis Mnemonis anno ipſum Autophradatem ſimul cum Oronte & reliquis Satrapis ab illo defeciſſe confirmet Diodorus : pro filio ejus Ocho Artaxerxe Autophradatem, & adversùs eum belligeraſſe Orontem, dicendum omninò eſt.

Artabazo, copiarum Artaxerxis Mnemonis ductore, in Cappadociam invadente ; Datames provinciæ illius ſatrapa, cum multis equitum turmis & conductorum peditum viginti millibus, caſtra illi oppoſuit. Tum Mithribarzanes illius ſocer, equitatui præfectus, noctu cum equitibus ad Artabazum tranſiit. Qui utrinque ab utroque exercitu cæti, defectionis ſuæ pœnas dederunt. Addit Diodorus Artaxerxem, de Datamis in hoc procurando Imperatoriâ ſolertiâ certiorem factum, eum è medio tollere maturaviſſe, ac per inſidias brevi poſt interfeciſſe. Verùm diutiùs eum fuiſſe ſuperſtitem, ex *Æmilio Probo* conſtat : qui, ut obſcuriora fuiſſe Datamis geſta pleraque libenter agnovit, ita eo diligentiùs res ejus ſibi diſquirendas & deſcribendas propoſuit. Ut quæ plenius hic ab eo & à Polyæno (in libro 7°. Stratagem.) habentur explicata, ad Ochi Artaxerxis tempora eſſe referenda minimè dubitemus.

Rheomithres, à deficientibus Satrapis in Ægyptum miſſus, quingentis ibi talentis & quinquaginta longis navibus acceptis, Leucas Aſiæ urbem cum claſſe petiit ; & multos defectorum duces illuc accerſitos comprehendit, vinctóſque ad Artaxerxem tranſmiſit. Atque hoc proditionis munere in gratiam apud Regem offenſum eſt repoſitus. [*Diodor. ann.* 3. *Olymp.* 104.]

Tachos, comparatis jam in Ægypto rebus ad bellum neceſſariis, mercenariorum è Græciâ militum decem millibus Ageſilaum, claſſi Chabriam ex 200. triremibus conſtanti (quas quà ille arte intra paucos dies remigibus idoneis inſtruxerit, in 7°. Stratagem. libro docuit Polyænus) peditum Ægyptiorum octoginta millibus Nectanebum ſuum vel potiùs fratris aut ſororis ſuæ (ἀνεψιὸν enim vocat Plutarchus) filium, præfecit : ſummo exercitûs imperio ſibi ipſi reſervato. Et quanquam ſuaderet Ageſilaus, ut ipſe in Ægypto ſubſiſtens legatorum operâ bellum adminiſtraret : obtemperare tamen noluit. [*Diodor. ibid.*] Navigantem tamen in Phœniciam comitatus Ageſilaus eſt ; præter dignitatem ſuam & ingenium, obſecundans illi. [*Plutarch. in Ageſilao.*]

Ægyptiaco exercitu in Phœniciâ ſtativa habente, miſſis inde Nectanebis eſt ad expugnandas urbes Syriæ : ubi, conjuratione cum eo qui Ægypti præſes fuerat relictus initâ, Ægypti regem ſe declaravit : exercitûs præfectos largitionibus, & milites pollicitationibus, ad ſocietatem belli contra Tachon pelliciens. [*Diodor. ut ſupr.*]

3643 *a.* Tachos, & ab Ægyptiis ſuis & ab Ageſilao (quem incivili ſcommate offenderat) deſertus, ſibi metuens, Sidonem Phœniciæ, indéque ad regem Perſarum fugâ ſe recepit : ut cum Xenophonte & Plutarcho in *Ageſilao*, habent etiam Theopompus & Lyceas Naucratites in Ægyptiacis, ab Athenæo in libri 14. cap. 1. citati. A Rege verò humaniter eum fuiſſe exceptum, Diodorus & Ælianus indicant ; licèt illud Diodoro non aſſentiamur : ſummum belli contra Ægyptios moti Imperatorem declaratum, in patriam eum rediiſſe, & Ageſilai operâ regnum ſuum recuperaviſſe ; ſicut nec illud Æliano : (lib. 5. Var. hiſtor. cap. 1.) frugaliter illum in patriâ vixiſſe, Perſico verò luxu poſteà corruptum vitam amiſiſſe ; quum Ægyptiacas illius cœnas Perſicis longè fuiſſe lautiores, ex *Lynceo* (vel *Lyceâ* fortaſſe jam dicto) confirmet Athenæus, libri 4. capite 10.

Inde ex Mendete alius Rex declaratus, contractis centum hominum millibus, in Nectanebum inſurrexit. [*Plutarch. in Ageſil.*] Ita duobus ab Ægyptiis creatis regibus, Ageſilaus illius qui Græcorum magis ſtudioſus eſſe videbatur militiam eſt ſecutus. [*Xenoph. in Ageſil.*] Is erat Nectanebus : cum quo in caſtellum quoddam incluſus Ageſilaus, ab hoſtibus circumvallabatur. Ægyptio circumvallationem non ferenti, & pugnæ aleam experiri volenti, non obtempe-

runt : ut refert Phavorinus in Commentariis. In Ægypto annum unum & menſes quatuor moratus, pube ſupercilioſque raſis, Octæteridem ſecundùm quoſdam conſcripſit. [*de quâ, in noſtra de Macedonum & Aſianorum anno Diſſertationis capite extremo, aliquid eſt dictum.*] Inde Cyzicum atque ad Propontidem acceſſiſſe philoſophantem, atque ad Mauſolum perveniſſe dicitur. [*Diog. Laërt. in Eudoxo.*] Alii Eudoxum cum Platone in Ægyptum profectum, & ambos cum Sacerdotibus annos tredecim fuiſſe verſatos, tradiderunt: ut apud Strabonem libro 17. legimus.

3639 Heracleæ in Ponto, cùm plebs novas tabulas (quibus debitores ære alieno liberarentur) & agrorum ex æquo diviſionem impotenter flagitaret: optimates adversùs eam auxiliis à Timotheo Athenienſium & Epaminondâ Thebanorum duce fruſtrà petitis, Clearchum civem ſuum, quem ipſi in exilium egerant, ad turelam ſuam revocârunt. [*Juſtin. lib. 16. cap. 4.*] 4349 365

3640 Clearchus, diſſenſionem populi occaſionem invadendæ tyrannidis exiſtimans, primò tacitus cum Mithradate (rege Ponti) civium ſuorum hoſte colloquitur; & initâ ſocietate paciſcitur, ut revocatus in patriam, proditâ ei urbe, præfectus ejus conſtitueretur. Statuto verò tempore, quo urbem Mithradati traderet, ipſum cum amicis ſuis cepit; capitúmque, acceptâ ingenti pecuniâ, dimiſit. Atque ut in illo ſubitum ſe ex ſocio fecit hoſtem: ſic ex defenſore ſenatoriæ cauſæ, repentè patronus plebis evaſit; & adversùs auctores potentiæ ſuæ non ſolùm plebem accendit, verùm etiam neſandiſſima quæque tyrannicæ crudelitatis exercuit. Summo enim à plebe ad eum imperio delato, 60. Senatores comprehenſos (nam cæteri in fugam dilapſi erant) in vincula compegit: eóſque primùm fortunis, deinde vitâ ſpoliavit. [*Id. ibid.*] Séque totum ad imitationem Dionyſii Syracuſanorum tyranni componens, principatum Heraclienſium per 12. annos geſſit. [*Diodor. Olymp. 104. ann. 1. cum Excerptis ex Memnonis hiſtoriâ Heraclienſi, in Photii Bibliothecâ, num. 224.*] 4350 364

3641 Tachos, Polyæno (lib. 7. Stratagem.) Thamus, Ariſtoteli (lib. 2. Oeconomic.) *Teos*, Julio Africano *Teos* dictus, in Ægypto regnat ann. 2. 4351 363

Cum hoc anno & Hellenicorum ſuorum libros 7. Xenophon Athenienſis, & primam Hellenicorum ſuorum partem concluſit Anaximenes Lampſacenus: qui à Θεογονίᾳ & generis humani primordiis exorſus, ad prælium apud Mantineam commiſſum & Epaminondæ mortem hiſtoriam deduxit; univerſas propè Græcorum & Barbarorum res geſtas 12. voluminibus complexus. [*Diod. ann. 2. Olymp. 104.*] in alterâ deinde parte res omnes ſuo tempore à Philippo Macedone & filio ejus Alexandro peractas adjiciens. [*Pauſan. Eliac. 2.*]

Mithradate rege Ponti mortuo, Ariobarzanes Phrygiæ Satrapa ab Artaxerxe conſtitutus regnum illius occupavit; & per annos 26. illud obtinuit. [*Diodor. ad ann. 3. Olymp. 104. & ann. 4. Olymp. 110.*]

Clearchus Heracleæ tyrannus, quum Senatores qui profugerant civitates finitimas adversùs ſe concitare & bellum moliri didiciſſet, ſervos eorum manumittit: uxoreſque eorum & filias eis nubere, propoſitâ recuſantibus morte, compellit; ut eos ſibi fideliores, & dominis infeſtiores redderet. Sed cùm matronis tam lugubres nuptiæ repentinis funeribus eſſent graviores: multæ ſe ante nuptias, multæ in ipſis nuptiis, occiſis priùs novis maritis, interimunt. Prælium deinde committitur: quo victor tyrannus captivos Senatores in triumphi modum per ora civium trahit. Reverſus in urbem, alios vincit, torquet alios, alios occidit: nullus locus urbis à crudelitate tyranni vacat. [*Juſtin. lib. 16. cap. 5.*]

3641 Lacedæmonii cum Artaxerxe, quòd ſocium ſe eorum profeſſus, Meſſenen tamen eos dimittere & Meſſenios communi Græcorum fœdere comprehendi mandaſſet, ſimultates exercebant. [*Xenoph. in Ageſilao. Diodor. ad ann. 3. Olymp. 104.*] His ſe conjunxit Ariobarzanes Phrygiæ ſatrapa, qui Mithradatis demortui regnum poteſtati ſuæ nuper vindicaverat. [*Diodor. Ibid.*] 4352 362

Autophradates (Lydiæ præfectus) Ariobarzanem ſocium Lacedæmoniorum ad Aſſum obſidens, Ageſilaum (qui tùm ſenex, ut pecunias patriæ ſuæ obtineret, in Aſiâ legationem obibat) veritus, fugâ inde diſceſſit: Cotys item Seſtum obſidens, quæ etiam tunc Ariobarzanis erat, & ipſe ſolutâ obſidione ſe ſubduxit. Mauſolus etiam, qui utrumque illum locum mari centum navibus obſidebat; non meru ſed perſuaſione adductus, domum cum claſſe abiit: & pecuniis in uſum Lacedæmoniorum collatis, Ageſilaum in patriam remiſit. [*Xenoph. in Ageſilao.*] De Ariobarzane etiam Adramytii ab Autophradate terrâ marique obſeſſo, in 7°. Stratagematum libro Polyænus meminit.

Mauſolus, amicis convocatis, fingit ſe à rege Perſarum patrio principatu ſpoliatum iri, niſi ingenti pecuniæ ſummâ eum vellet redimere. Cui illi fidem adhibentes, eodem die infinitam pecuniæ vim ultrò illi mittendam curârunt. [*Polian. lib. 7. collat. cum Ariſtotele, in Oeconom. lib. 2.*] Quam tantum abeſt ut ille Regi tribueret, ut etiam Satrapis & Ducibus illis qui Regi bellum tunc intulerunt ſeſe adjungeret. Defecerunt enim hoc tempore ab Artaxerxe, de Ionum genere Lycii, Piſidæ, Pamphylii & Cilices: & præter hos Syri ac Phœnices cunctique ferè maris Aſiani accolæ. Tachos quoque Ægyptiorum rex, decreto in Perſas bello, & navibus extruendis & pedeſtribus conſcribendis copiis operam dedit: plurimiſque hinc inde è civitatibus Græciæ conductis, Lacedæmonios etiam in partes ſuas adduxit. [*Diodor. ann. 3. Olymp. 104.*]

Tantâ in Perſas undique conſpiratione excitatâ, pars vectigalium dimidia Artaxerxi deceſſerat; reliqua verò neceſſariis belli uſibus haud ſatis erat: quum eodem tempore cum Ægyptiorum rege, & Græcis in Aſiâ urbibus, & Lacedæmoniis, horúmque adjutoribus Satrapis & Ducibus qui maritimas ſub imperio oras tenebant, ſimul fuerit belligerandum. [*Id. ibid.*]

Ageſilaum Lacedæmoniorum regem accerſiit ad ſe Rex Ægyptiorum; Imperatoris in exercitu munus illi promittens. [*Xenoph. in Ageſilao.*] Ad cujus auxilium à patriâ ille allegatus,

eo

eo ſtipendio quod ſibi miſerat Tachos mercenarium militem conſcripſit : compleſſque navibus, atque adjunctis conſiliariis Spartiatis triginta, in Ægyptum cum mille gravis armaturæ militibus eſt delatus. [*Plutarch. in Ageſilao. Diodor. ut ſuprà.*] Hujus de adventu fama cùm ad regios eſſet perlata, celeriter munera eò cujuſque generis ſunt allata. Ut verò apparatum circa eum nullum conſpexere, tantùm ſenem in herbâ ad littus decumbentem, incomptum & corpore puſillum, horrido & obſoleto amictum pallio ; deſpicatui eum duxerunt. Multóque magis inſulſitatem ejus ſunt mirati, quum hoſpitalibus muneribus adductis, farinam, vitulos & anſeres accepiſſet ; bellaria, cupedias & unguenta, ſervis diſpertienda reliquiſſet. [*Plutarch. & Æmil. Prob. in Ageſilao.*] Rex quoque Ægyptius, qui illum arceſſiverat, promiſſum Imperatoris munus illi non detulit : [*Xenoph. in Ageſil.*] ob brevitatem corporis eum deridens, & fabulam in eo impletam eſſe dicens ; *Parturire montem, & murem naſci.* Quo audito, iratus Ageſilaus retuliſſe illi fertur : *Videbor aliquando tibi leo.* (*Athenæus, lib.* 14. *cum Plutarcho.*)

Chabrias Athenienſis, non publico quidem juſſu patriæ miſſus (ut Ageſilaus) ſed à Tacho rege perſuaſus, privato officio in hâc militiâ operam navabat. [*Diodor. & Plutarch.*] Qui Regi pecuniis indigenti conſilium dedit, ut ditiores regionis incolas juberet confeſtim quantum unuſquiſque poſſet auri vel argenti contribuere : & ex annuis tributis id poſteà eis rependeret. Atque hoc pacto multas pecunias ille collegit : neque injuriam cuiquam fecit. [*Polyæn. Stratagem. lib.* 3.] cujuſmodi techuas quoque alias, ad pecuniam undique corradendam ab eo adhibitas, in 2°. Oeconomicorum libro recenſet *Ariſtoteles.*

Qui in Aſiâ ab Artaxerxe defecerant, totius belli adminiſtrationem Oronti Myſiæ ſatrapæ commiſerunt : qui, accepto ſtipendio viginti millibus conductitiorum in annum ſolvendo, eos primùm qui pecunias attulerant comprehenſos ad Artaxerxem tranſmiſit ; multáſque deinde urbes, & conductitiam peregrinorum manum, legatis ab eo miſſis prodidit. [*Diodor. ann.* 3. *Olymp.* 104.] Belli ab Oronte cum Autophradate & aliis Regis ducibus geſti meminit, in 7°. Stratagematum libro, Polyænus. Sed cùm in poſtremo Artaxerxis Mnemonis anno ipſum Autophradatem ſimul cum Oronte & reliquis Satrapis ab illo defeciſſe confirmet Diodorus : pro filio ejus Ocho Artaxerxe Autophradatem, & adversùs eum belligeraſſe Orontem, dicendum omninò eſt.

Artabazo, copiarum Artaxerxis Mnemonis ductore, in Cappadociam invadente ; Datames provinciæ illius ſatrapa, cum multis equitum turmis & conductorum peditum viginti millibus, caſtra illi oppoſuit. Tum Mithribarzanes illius ſocer, equitatui præfectus, noctu cum equitibus ad Artabazum tranſiit. Qui utrinque ab utroque exercitu cæſi, deſectionis ſuæ pœnas dederunt. Addit Diodorus Artaxerxem, de Datamis in hoc procurando Imperatoriâ ſolertia certiorem factum, eum è medio tollere maturaviſſe, ac per inſidias brevi pòſt interfeciſſe. Verùm diutiùs eum fuiſſe ſuperſtitem, ex *Æmilio Probo* conſtat : qui, ut obſcuriora fuiſſe Datamis geſta pleraque libenter agnovit, ita eo diligentiùs res ejus ſibi diſquirendas & deſcribendas propoſuit. Ut quæ plenius hîc ab eo & à Polyæno (in libro 7°. Stratagem.) habentur explicata, ad Ochi Artaxerxis tempora eſſe referenda minimè dubitemus.

Rheomithres, à deficientibus Satrapis in Ægyptum miſſus, quingentis ibi talentis & quinquaginta longis navibus acceptis, Leucas Aſiæ urbem cum claſſe petiit ; & multos defectorum duces illuc accerſitos comprehendit, vinctóſque ad Artaxerxem tranſmiſit. Atque hoc proditionis munere in gratiam apud Regem oſtentum eſt repoſitus. [*Diodor. ann.* 3. *Olymp.* 104.]

Tachos, comparatis jam in Ægypto rebus ad bellum neceſſariis, mercenariorum è Græciâ militum decem millibus Ageſilaum, claſſi Chabriam ex 200. triremibus conſtanti (quas quâ ille arte intra paucos dies temigibus idoneis inſtruxerit, in 7°. Stratagem. libro docuit Polyænus) peditum Ægyptiorum octoginta millibus Nectanebum ſuum vel potiùs fratris aut ſororis ſuæ (ἀνεψιὸν enim vocat Plutarchus) filium, præfecit : ſummo exercitûs imperio ſibi ipſi reſervato. Et quanquam ſuaderet Ageſilaus, ut ipſe in Ægypto ſubſiſtens legatorum operâ bellum adminiſtraret : obtemperare tamen noluit. [*Diodor. ibid.*] Navigantem tamen in Phœniciam comitatus Ageſilaus eſt ; præter dignitatem ſuam & ingenium, obſecundans illi. [*Plutarch. in Ageſilao.*]

Ægyptiacò exercitu in Phœniciâ ſtativa habente, miſſus inde Nectanebus eſt ad expugnandas urbes Syriæ : ubi, conjuratione cum eo qui Ægypti præſes fuerat relictus initâ, Ægypti regem ſe declaravit : exercitûs præfectos largitionibus, & milites pollicitationibus, ad ſocietatem belli contra Tachon pelliciens. [*Diodor. ut ſupr.*]

3643 *a.* Tachos, & ab Ægyptiis ſuis & ab Ageſilao (quem incivili ſcommate offenderat) deſertus, ſibi metuens, Sidonem Phœniciæ, indéque ad regem Perſarum fugâ ſe recepit : ut cum Xenophonte & Plutarcho in *Ageſilao*, habent etiam Theopompus & Lyceas Naucratites in Ægyptiacis, ab Athenæo in libri 14. cap. 1. citati. A Rege verò humaniter eum fuiſſe exceptum, Diodorus & Ælianus indicant ; licèt illud Diodoro non aſſentiamur : ſummum belli contra Ægyptios moti Imperatorem declaratum, in patriam eum rediiſſe, & Ageſilai operâ regnum ſuum recuperaviſſe ficut nec illud Æliano : (lib. 5. Var. hiſtor. cap. 1.) frugaliter illum in patriâ vixiſſe, Perſico verò luxu poſteà corruptum vitam amiſiſſe ; quum Ægyptiacas illius cœnas Perſicis longè fuiſſe lautiores, ex *Lynceo* (vel *Lyceâ* fortaſſe jam dicto) confirmet Athenæus, libri 4. capite 10.

Inde ex Mendete alius Rex declaratus, contractis centum hominum millibus, in Nectanebum inſurrexit. [*Plutarch. in Ageſil.*] Ita duobus ab Ægyptiis creatis regibus, Ageſilaus illius qui Græcorum magis ſtudioſus eſſe videbatur militiam eſt ſecutus. [*Xenoph. in Ageſil.*] Is erat Nectanebus : cum quo in caſtellum quoddam incluſus Ageſilaus, ab hoſtibus circumvallabatur. Ægyptio circumvallationem non ferenti, & pugnæ aleam experiri volenti, non obtempe-

ravit

ravit Ageſilaus : ſed in caſtello manſit, donec totum exercitu & muro circumdatum eſſet ; excepto admodum exiguo ſpatio, per quod oſtium & tranſitus muri fuit. Tum verò per oſtium erupit : non paucos hoſtes in anguſtiâ cædens ; & circumdatum murum quaſi munimentum habens, ut circumdari ab hoſtibus non poſſet. [*Plutarch. in Ageſil. Polyæn. Stratagem. lib.* 2. *cum Diodoro, ann.* 3. *Olymp.* 104. *ubi tamen pro rege Mendeſio Tachon ille non rectè ſubſtituit.*]

b. Regem illum alterum, nationem Græcorum odio proſequentem, Ageſilaus victum prælio cepit ; alterum in regno conſtituit, & Lacedæmonii amicum fecit. [*Xenoph. in Ageſil.*] Chabriam quidem Nectanebo regnum conſtituiſſe, ſcribit Æmilius Probus : quia conjunctâ Athenienſis Chabriæ & Lacedæmonii Ageſilai operâ id factum eſt. Hinc autem ad Nectanebum regno exutum 12. anni in Diodoro numerantur : quot etiam regno illius tribuendi ſunt ; non 18. ut in Africano & Euſebio. 4353 361

Contendit ab Ageſilao amicè Nectanebus, ut ſecum hybernaret : Verùm feſtinavit ille ad bellum domeſticum, certus rempublicam ſuam ærarii inopiâ laborare, & externum militem alere. Itaque honorificè & munificè illum proſecutus, præter alios honores & munera, ad bellum domeſticum 230. (vel, ut Æmilius Probus habet, 220.) talenta ei donavit. [*Plutarch. in Ageſilao.*]

Pecuniis acceptis, Ageſilaus, domum versùs navigavit, quanquàm mediâ hyeme ; ideireo feſtinans, ne ſequenti æſtate civitas adversùs hoſtes otioſa foret. [*Xenophon, in Ageſilao.*] Tempeſtate verò in locum deſertum delatus, quem Menelai portum nuncupant, jacentem inter Cyrenas & Ægyptum ; in morbum implicitus, è vita deceſſit. Ibi eum amici quòd mel non haberent, cerâ circumfuderunt : atque ita Lacedæmonem deportaverunt. [*Plutarch. & Æmil. Prob. in Ageſilao.*] Corpus ejus melle conditum Spartam relatum, & regio ibi cultu ac honore ſepultum, affirmat Diodorus. [*ann.* 3. *Olymp.* 104.]

c. Ochus legitimus Artaxerxis filius, fratrem Arſamem ex concubinâ ſuſceptum, quòd magnâ apud patrem gratiâ valeret, ſubmiſſo percuſſore Harpate Tiribazi filio, è medio tollendum curavit. Artaxerxes, allato ei de dilecti filii interitu nuncio, ne paulisper quidem duravit ; verùm illicò luctu & mœrore extinctus eſt. [*Plutarch. in Artoxerxe.*]

Ochus, cùm ſciret patrem ſuperſtitem adhuc formidabilem ſubditis extitiſſe, ſe verò poſt ejus obitum pro nihilo habitum iri ; cum eunuchis, cubiculariis & Chiliarcho pactum iniens, mortem illius ad decem menſes celavit. Interea temporis regium ſigillum circummittens, nomine parentis edixit, ut Ochum regem promulgarent. [*Polyæn. Stratagem. lib.* 7.]

3644 Clearcho Heracleæ Ponti tyranno natus eſt filius Dionyſius ; qui 55. annos vivendo exegit : teſte Athenæo, lib. 12. & Memnone in Excerptis Photii, cap. 5. 4354 360

Ochus, cùm omnes eum regem ſalutarent obedientiámque ei præſtarent, patris mortem confeſſus, regium luctum ſecundùm leges Perſarum imperavit. [*Polyæn. lib.* 7.] & paterno nomine *Artaxerxes* cognominatus eſt. [*Diodor. Sic Valer. Maxim.*] Deinde regiam cognatorum cæde & ſtrage principum replevit ; nullâ non ſanguinis, non ſexûs, non ætatis miſericordia permotus. [*Juſtin. lib.* 10. *cap.* 3.] In quibus, *Ocham* ſororem, atque eandem ſocrum, vivam capite defodit ; & patruum cum centum ampliùs filiis ac nepotibus vacuâ aream deſtitutum, jaculis confixit. [*Valer. Maxim. lib.* 9. *cap.* 2.] qui pater fuiſſe videtur *Siſigambis* (Darii regis ultimi Perſarum matris :) cujus 80 fratres eodem die Ochum trucidaviſſe, adjecto etiam ſtragi tot filiorum patre, confirmat Q. Curtius. [*lib.* 10. *cap.* 8.]

3646 Chiis, Rhodiis, Byzantiis & Cois deficientibus ab Atheniensibus, bellum Sociale exortum eſt. Chio ab Atheniensibus obſeſſæ, præter ſocios, etiam Mauſolus Cariæ dynaſtes auxilia miſit. [*Demoſthen. in Orat. de pace, & de Rhodiorum libertate. Diod. ann.* 3. *Olymp.* 105.] * Thracum, Pæonum, & Illyriorum Reges contrà ſe conſpiratos Philippus ſubegit. (*Idem in Olymp* 106. *ann.* 1.) * 4356 358

3648 Olympiadis CVI. anno 1. (ut in Euſebii Chronico, ex Fuxenſi codice ab Arnaldo Pontacemendato, rectè legitur) *Alexander*, qui Aſiâ debellatâ *Magni* cognomentum poſteà obtinuit, Pellæ in Macedoniâ natus eſt. Cùm enim annos 32. & menſes 8. ille vixerit, ut ex Ariſtobulo retulit Arrianus ; & ad finem tendente anno 1. Olympiadis CXIV, Thargelione videlicèt penultimo Attici anni menſe vitâ deceſſerit, uti ſuo loco videbimus : eo quo dictum eſt anno, & quidem menſe anni Attici tertio *Boëdromione*, in lucem eum prodiiſſe conſectarium eſt. Ut & illi (apud Ælianum, lib. 2. Var. hiſtor. cap. 25.) magnopere erraverint, qui eodem ſexto *Thargelionis* die & in vitam eum introiiſſe, & è vitâ egreſſum eſſe, tradiderunt ; & Plutarchus quoque, qui in Vitâ Alexandri *ἡμέρᾳ μάλιστα ἑκατομβαιῶνος ἐν Μακεδόσι λῶον καλοῦσιν ἕκτῃ*, *incipientis menſis Hecatombæonis quem Macedones Loum appellant ſextâ*, die natum eum fuiſſe aſſerit. Et *Loi* quidem menſis die ſextâ natum fuiſſe, ut illi dicerent qui tùm viventes primi litteris hoc mandârunt, rationi erat conſentaneum : quum eo tempore *Lous* Macedonicus Metonico *Boëdromioni* reipsâ reſponderet ; quemadmodum ex ipſius Philippi patris Alexandri epiſtolâ ad Peloponneſios, in Diſſertationis de anno Macedonum & Aſianorum capitulo primo declaravimus. Quod poſteriorum temporum ſcriptores ignorantes, & Calippicum Syro-macedonum *Loum* cum Attico *Hecatombæone* congruere cernentes ; ſexto *Hecatombæonis* die natum fuiſſe Alexandrum crediderunt.* 4358 356

Atque ex hac origine Plutarchi ille error ortus fuiſſe videtur : quem & novo, in hac quam ſubjicit narratione, errato auxit. *Philippo, quum jam cepiſſet Potidæam, tres eodem tempore advenerunt nuntii. Unus quidem à Parmenione magnâ clade affectos fuiſſe Illyrios. Alter, equo celoce in certamine Olympico ſe viciſſe. De Alexandri verò nativitate tertius.* Atqui non anno hoc, ſed ante biennium, Potidææ expugnationem contigiſſe, ex Demoſthene in oratione contra Leptinem & Diodoro Siculo ad annum 3. Olympiadis 105, didicimus. Et ut in ipſam

Olym-

Olympiadem CVI. ea incidiſſet, & *ſexto Hecatombæonis die* lucem Alexander aſpexiſſet; mirum profectò eſſet, illud non multò priùs patrem reſciviſſe, quàm de Olympicâ victoriâ nuntius ad eum perveniſſet. In pleniluniо ènim agonem Olympicum actum fuiſſe, & Lunæ (ſive menſis) die decimo ſexto judicium eſſe factum, vetus Pindari (in Od. 5. Olymp.) nos docuit Scholiaſtes. Simpliciùs ex Trogo rem retulit Juſtinus, lib. 12. cap. 16. *eádem* quâ Alexander natus eſt *die, nuntium patrem ejus duarum victoriarum accepiſſe: alterius, belli Illyrici; alterius, certaminis Olympici, in quod quadrigarum currus miſerat.* Ex quibus non planè inter ſe conſentientibus narrationibus, licèt Alexandri nativitatem in æſtatem incidiſſe illius anni quo apud Eleos Olympias eſt acta, rectè colligi poſſe non abnuam: Ariſtobuli tamen, cui tantòperè notus ipſe Alexander fuit, de menſe ejus natalitio tanti apud me ponderis eſt teſtimonium; ut Philippum, priùs quàm naſceretur ipſi filius, de Olympicâ ſuâ victoriâ certiorem fuiſſe redditum, ne dubitandum quidem eſſe cenſeam.

Eodem die quo natus eſt Alexander, Epheſi Dianæ templum conflagravit. Unde ortus eſt ille ſive Timæi (ut Cicero) ſive Hegeſiæ Magneſii (ut Plutarchus vult) jocus, ſanè frigidus: quòd Diana, quum eâ nocte in partu Olympiadis occupata, domo abeſſet, Templo ſuo ſuccurrere non potuerit. [*Cicero, lib. 2. de naturâ Deor. & lib. 1. de Divinat. Plutarch. in Vitâ Alexandri.*] Qui templum incendit, eculeo impoſitus, id ſe feciſſe faſſus eſt, ut opere pulcherrimo conſumpto, nomen ejus per totum terrarum orbem diffunderetur. Unde à communi Concilio Aſiæ decretum eſt, ne quis nomen ejus ullo tempore nominaret. [*Valer. Maxim. lib. 8. c. 14. A. Gell. lib. 2. cap. 6.*] Quod Theopompus tamen hiſtoriis ſuis inſeruit: ſive *Heroſtratus* illud fuerit, ut apud Strabonem legimus libro 14. & Solinum, cap. 40: ſive *Ligdamis*, ut apud Heſychium. (in Λύγδαμις.)

Magi, quotquot eo tempore agebant Epheſi, Templi inflammationem exiſtimantes alterius eſſe prodigium cladis, diſcurrerunt, & facies ceciderunt: clamaverúntque, grandem peſtem & perniciem Aſiæ illo die editam. [*Plutarch. in Alexandro.*]

3648 Artabazus, ab Ocho deficiens, ſuis & Charetis Athenienſis copiis conjunctis, Regis Satrapas, 70. armatorum millibus inſtructos, in pugnâ ſuperat: tantâque pecuniæ ſummâ Charetem remunerat, ut in totum ſuum exercitum ſtipendia inde erogare poſſet. Eâ de re Rex cum Athenienſibus expoſtulat: qui, rumore diſſeminato eum cum trecentis navibus ſubſidio venturum illorum hoſtibus, contra quos Sociale bellum Charete duce tum gerebant; pace compoſitâ, bellum illud finierunt. [*Diodor. Olymp. 106. ann. 1. & 4.*] 4358 356

3650 Leuco, Boſphori Cimmerii rex, moritur. Ei Spartacus filius ſuccedens, regnum quinque annos tenuit. [*Diodor. ann. 3. Olymp. 106.*] 4360 354

3651 Artabazus, A Charete & Athenienſibus deſertus, ad Thebanos confugit: qui Pammenem, cum quinque armatorum millibus, ei tradiderunt. Pammenes in Aſiam trajiciens, junctis cum Artabazo copiis, duobus magnis prœliis regios Satrapas ſuperavit. [*Diodor. ann. 4. Olymp. 106.*] 4361 353

Clearchus Heracleæ in Ponto tyrannus, cùm in Dionyſiis ſive Bacchanalibus ludos ſpectatum iret, duodecimo principatûs ſui anno trucidatus eſt. [*Id. ibid.*] Cædis author præcipuus Chion Heracleotes fuit, Matridis filius, Platonis diſcipulus, & neceſſitudine ſanguinis tyranno devinctus. Huic ſe adjunxerunt Leonides & Antitheus (& ipſi philoſophi) & Euxenon, cum cognatis circiter quinquaginta; quos in inſidiis locarunt. Opportunam igitur occaſionem ſe adeptos rati, quum commune populi ſacrum tyrannus ageret; manu Chionis enſem trans ilia ipſius adegerunt. Qui inter multos & ſæviſſimos cruciatus magis magiſque ingraveſcentes, & pavores à ſpectris incuſſos (erant autem ſimulacra eorum quos crudelem in modum necaverat) altero die pòſt vitam cum morte commutavit. Conjurati verò propè omnes, partim à ſatellitibus in ipſo aggreſſionis articulo (ubi tamen ſtrenuos ſe viros gerebant) conciſi; partim aliquantò pòſt capti, & atrocibus ſuppliciis (quæ fortiter toleráruut) adfecti, occubuerunt. [*Memnon, in Excerpt. cap. 2. Juſtin. lib. 16. cap. ult. Suid. in* Κλέαρχος.] Vide ipſi Chioni adſcriptas epiſtolas ad Matridem.

Satyrus, Clearchi frater, in tyrannide ei ſucceſſit. [*Juſtin. ibid.*] eámque per ſeptem annos obtinuit. Ille non de inſidiatoribus fratris tantùm vindictam ſumpſit; ſed & in liberos eorum, qui rei perpetratæ conſcii non erant, ſæviit. Timothei verò & Dionyſii filiorum fratris curator relictus, adeò eorum rationem habuit; ut licèt conjugali uxoris, quam unicè amabat, conſuetudine uteretur, liberos tamen ex eâ procreare nollet: ne quem omninò inſidiatorem fratris filiis relinqueret. [*Memnon. Excerpt. cap. 3.*]

Olympiadis CVI. anno 4. (non C. anno 2. ut apud Plinium, libro 36. cap. 5. & 6. perperàm legitur) Mauſolus Cariæ regulus obiit. Cui Artemiſia ſoror & conjux ad biennium ſucceſſit. [*Diodor.*] marito ſine prole decedente. [*Strabo, lib. 14.*] Ea verò luctu atque deſiderio mariti flagrans, oſſa cineremque ejus, mixta odoribus contuſáque in faciem pulveris, aquæ indidit ebibitque: ipſa vivum ac ſpirans viri ſepulchrum fieri cupiens. [*A Gellius, lib. 10. cap. 18. Valer. Maxim. lib. 4. cap. 6.*]

3652 Olympiade CVII. (non CIII, ut apud Suidam habetur in Θεόδεκτης) Artemiſia agonem, præmiis ampliſſimis propoſitis, Mauſoli laudibus dicundis fecit. Ad eas laudes decertandas veniſſe dicuntur viri nobiles ingenio atque linguâ præſtabili; Theopompus Chius omnium Iſocratis diſcipulorum (ut eum in epiſtolâ ad Pompeium Dionyſius Halicarnaſſæus celebrat) clariſſimus, Theodectes Phaſelites è Lyciâ poëta Tragicus, Iſocratis item auditor, & Naucrates Erythræus Naucratites. (quorum omnium in Bibliothecâ meminit Photius, num. 176. & 260.) Sunt etiam qui Iſocratem ipſum cum iis certaviſſe memoriæ mandaverint: inter quos & Plutarchus eſt, in ejus Vitâ. Verùm non Athenienſis Iſocrates ille fuit, ſed ejuſdem nominis alter, 4362 352

ipius discipulus, & successor; ut ex Callistrato oratore docet Suidas. In eo certamine, Theopompum quidam; alii Theodectem, edita tragœdiâ quæ *Mausolus* inscribitur, vicisse memorant. [*A. Gell. lib.* 10. *cap.* 18. *Suidas*, *in* Θεόδεκτης & Θεόπομπος.) licèt Theopompo ex animi sententiâ rem hîc non successisse, vel illud arguat; quòd qui hîc ad laudes Mausoli dicendas conductus erat, spe suâ (ut videtur) fraudatus, in Historiâ posteà scriptâ à nullo illum facinore, pecuniæ causâ, sibi temperasse scripserit. [*Suid. in* Μαύσωλος.]

De Theopompo verò hoc (aliquoties à nobis antehac citato) Historico & Theodecte Tragico, non prætermittenda hîc est Demetrii Phalerei apud Aristeam (indéque apud Josephum, lib. 12. Antiquit. cap. 2. atque Eusebium, lib. 8. Præparat. Evangelic. cap. 3. & 5.) in LXX. Interpretum historiâ, narratio. *Theopompum* quidem, quòd ex libris Mosaicis vellet quædam historiæ suæ inserere; mentis perturbatione dies amplius triginta laborasse; & in morbi intermissione cùm exorasset Deum votis, ut indicaret sibi quâ de causâ hoc accidisset; in somno ei fuisse indicatum, eò evenisse illud, quia divina studio suo voluisset diffundere in vulgus: atque ita mutato consilio, pristinæ sanitati restitutum fuisse. *Theodectem* verò, cùm è sacris illis libris in tragœdiam quandam suam aliquid transferre statuisset, in oculorum glaucoma incidisse; donec perpendisset, propter hoc suum factum evenisse illud, & per multos dies Deum sibi reconciliasset.

3655 Artemisia, molita ingenti impetu operis, conservandæ mariti memoriæ, sepulchrum illud Halicarnassi memorabilissimum, dignatúmque numerari inter septem omnium terrarum spectacula; luctu demum confecta contabuit. [*Cicero*, *Tusc. quæst. lib.* 3. *Strabo*, *lib.* 14. *A. Gell. lib.* 10. *cap.* 18.] Opus id ut esset inter septem miracula, summi ætatis filius artifices maximè fecere: *Scopas* qui ab Oriente, *Bryaxis* qui à Septentrione, *Timotheus* qui à Meridie, & *Leochares* qui ob occasu cælavit. Et licèt priùs quàm opus peregissent Artemisia obierit: non recesserunt tamen, nisi eo jam absoluto: id gloriæ ipsorum artisque monumentum judicantes. [*Plin. lib.* 36. *cap.* 5. *cum Vitruvio*, *in lib.* 7. *Proœmio.*] Unde & ab eo, Romani magnificentissima quæque apud se monumenta *Mausolea* appellárunt. [*Pausan. in Arcadicis.*] 4363 351

Post Artemisiam, frater ejus Idrieus vel Hidrieus principatum Cariæ per annos septem tenuit. [*Diodor. ann.* 2. *Olymp.* 107.] Qui secundus Hecatomni filius existens, secundam illius filiam Adam, sororem suam juxta Carum legem uxorem sibi conjunxit. [*Strabo*, *lib.* 14. *Arrian. de reb. Alexandri*, *lib.* 1.]

Thebani bello Phocico ad summam rei nummariæ inopiam redacti, missis ad Artaxerxem Ochum legatis 300 argenti talenta ab eo obtinuerunt. [*Diodor. ann.* 2. *Olymp.* 107.]

Phœnices, Sidonii præsertim, ab Ochi præfectis contumeliosè tractati, defecerunt: & legatis ad Nectanebum Ægyptiorum regem missis, societatem belli adversùs Persas cum eo inierunt. Magno deinde triremium & mercenariorum militum numero, atque aliis ad belli usum necessariis comparatis; Regium Persarum hortum excitis arboribus devastárunt; fœnum ad regiorum equorum usum collectum incenderunt, & Persas à quibus malè habiti fuerant ad supplicia rapuerunt. Eos Syriæ satrapa & Mazæus Ciliciæ præfectus conjunctis viribus oppugnabant. Tennes verò Sidonis rex, quum quatuor millia stipendiariorum Græcorum, quibus Mentor Rhodius præerat, ab Ægyptiis in subsidium accepisset, horum & civium suorum conjunctis copiis, Satrapas illos profligavit, hostémque Phœnicià expulit. [*Id. ibid.*]

Novem civitatum Cypri reguli, Persarum Regi subjecti, factâ inter se conspiratione, Phœnicum exemplo defeciverunt; & necessariis ad bellum præparatis, merum regnis suis imperium arrogabant. Adversùs hos, Artaxerxis Ochi jussu, Idrieus nuper Carum principatum adeptus (ex instituto majorum amicus Persarum bellique socius) 40 triremes, cum octo mercenariorum millibus, ductu Phocionis Atheniensis & Evagoræ, qui superioribus annis in illâ insulâ regnum obtinuerat, in Cyprum misit. Hi amplissimam inter cæteras urbes Salaminem terrâ marique oppugnaverunt: ad quos plurimi ex oppositâ Syriæ & Ciliciæ continente, spe prædæ, ultrò confluxêre; ita ut ad duplum jam Phocionis & Evagoræ excresceret exercitus. [*Ibid.*]

Artaxerxes Ochus, 300000 peditum & 30000 equitum coacto exercitu, cum 300 triremibus & 500 onerariis res venales importantibus; promotis à Babylone castris, Phœniciam petiit. Mentor verò, quem Sidonii conductitiorum ex Ægypto militum ducem acceperant, adventu regio territus, Thessalionem quendam ad Regem mittit: promittítque se illi proditurum Sidonios, insuperque bello Ægyptio utilissimam operam navaturum. Thessalio fide à Rege acceptâ, & dextræ datione confirmatâ, rediens Regis promissa clam Sidoniis Mentori renunciavit. [*Ibid.*]

Interea Ochus, missis ad Græcos legatis auxiliares ad bellum Ægyptiacum copias ab eis deposcit. Athenienses igitur & Lacedæmonii, amicitiam se quidem cum Persis tueri velle, sed auxilia jam mitti integrum non esse, responderunt. Thebani verò Lacratem designatum ad hanc militiam ducem, cum mille gravis armaturæ militibus, suppetias Regi ferre jusserunt. Tria etiam millia suppeditárunt Argivi: quibus tamen ipsi ducem non præfecerunt; propterea quòd Regi Nicostratum [qui heroico quodam furore adflatus, Herculis exemplo, & leoninam in pugnis & clavam solebat gestare] pro duce nominatim expetenti refragandum non esse censuerunt. Græci quoque maritimas Asiæ urbes incolentes, 6000 milites miserunt: ut totus auxiliarium Græcorum numerus esset 10000. Sed jam ante horum adventum Rex Syriam emensus in Phœniciam devenerat, & castra non procul Sidone locárat. [*Ibid.*]

Tennes Sidoniorum rex, cum Mentore proditionis societate initâ, eum ad custodiam partis cujusdam in urbe obeundam, & negotium proditionis promovendum, reliquit: ipse verò cum 500 militibus ex urbe egrediens, ad publicum Phœnicum conventum se pergere simulavit.

Habebat

Habebat autem in comitatu 100 primariæ nobilitatis cives, quasi consiliarios: quos, tanquam defectionis authores, Artaxerxi jaculis configendos tradidit. Quingentos deinde Sidoniorum primores, habitu supplicum cum oleæ ramis ad se venientes, Artaxerxes similiter jaculis trajecit: quum ex Tenne intellexisset, sine certis conditionibus urbem illi esse tradendam. Postea Tennes, persuasis mercenariis Ægyptiis ut se cum Rege intra mœnia reciperent, urbem Artaxerxi prodidit. Qui videns Tennis operam sibi ultrà minimè necessariam, eum interfici jussit. [*Ibid.*]

Sidonii, qui ante Regis adventum naves suas universas incenderant, ne quis privatim sibi fugâ consuleret, quum mœnibus occupatis urbem captam viderent; se cum liberis & uxoribus intra ædes conclusos admotis flammis combusserunt. Numerum hoc incendio consumptorum (domesticis simul ministris connumeratis) 40 millia excessisse ferunt. Urbis combustæ cineres, auro argentóque liquefacto commixtos, multis talentis Rex vendebat. Aliæ verò urbes terrore perculsæ, Persis deditionem statim fecerunt. [*Ibid.*]

Inde progressus Ochus, Jerichuntem bello subegit; ut ex Solino (*cap.* 35.) & ad expeditionem Ægyptiacam multos secum Judæos adduxit, ut ex Aristea colligitur, in libello de LXX. Interpretibus: ubi & in epistolâ Ptolemæi Philadelphi ad Eleazarum, Hierosolymis multi ex Judæis in Ægyptum à Persis abducti fuisse dicuntur, cùm illi rerum potirentur. Quod ad Artaxerxis Ochi tempora referendum videtur: sicut & illud Justini, (*lib.* 36. *cap.* 3.) si quid in utrovis veri fuerit; *primùm Xerxem regem Persarum Judæos domuisse.*

3654 Salamine ab Evagorâ & Phocione circumsessâ, urbes Cypri cæteræ omnes se Persis submiserunt: solo Protagorâ Salaminis rege obsidionem tolerante. Interim Evagoras paternum sibi regnum asserebat, & regis Persarum auxilio restitutionem sui in pristinum moliebatur. Sed criminosè posteà delatus apud Artaxerxem, cùm rex Protagoram adjuvaret; abjectâ spe restitutionis, de objectis se criminibus purgavit, aliámque istâ majorem in Asiâ provinciam sortitus est. Protagoras verò, ulterò Persarum se imperio subjiciens, regnum Salaminis deinceps quietè retinuit. [*Diodor. ann.* 3. *Olymp.* 107.] Videtur autem Evagoras iste alterius Evagoræ, ante annos 24. mortui, ex filio Nicocle fuisse nepos. Seniorem enim Evagoram filios habuisse Nicoclem, qui illi in regno Salaminio successerit, & Protagoram: docet Isocrates. Nicocli verò succedens junior Evagoras, paterno regno à patruo Protagorâ exutus fuisse videtur. Majore verò in Asiâ principatu ab Ocho donatus, cùm provinciam illam malè administrasset, in Cyprum denuò profugit; ibique comprehensus, supplicio affectus est: ut *Diodorus* indicat. 4364 350

Ochum Ægyptum hoc Olympiadis CVII. anno 3°. obtinuisse, Nectanebo in Æthiopiam pulso, atque in eo Ægyptiorum regnum destructum fuisse, & Manethonem rerum Ægyptiacarum commentarios terminavisse: notat Eusebius in Chronico. Expugnatæ Ægypti historiam ad eundem annum fusè Diodorus Siculus enarrat: cujus summa hæc est.

Ochus, cùm post excidium Sidonis auxiliares copiæ ex Argis & Thebis Græcisque Asiæ urbibus ad ipsum venissent, conjunctis in unum exercitibus, ad Sirbonidem paludem pervenit: ubi ad voragines illas, quæ Barathra nominantur, per imperitiam locorum exercitûs partem amisit. Inde Pelusium, ad primum Nili ostium, venit: quod quinquies mille præsidiarii tutabantur, in quos Philophron imperium habebat. Hîc Græci prope urbem, Persæ 40 stadiorum inde intervallo castrametari sunt. Copias Græcorum in tria agmina ita Ochus divisit, ut unumquodque duos haberet duces, Græcum unum, Persam alterum. Primum ordinem tenebant Bœoti: quorum duces fuerunt Lacrates Thebanus, & Rosaces Persa Ioniæ Lydiæque satrapes. Secundum Argivi: quorum duces Nicostratus & Aristazanes Persa. Tertium Mentor, qui Sidonem prodiderat, & Bagoas eunuchus Persa. Singulis autem agminibus multæ peditum equitúmque barbarorum & tritemium copiæ sunt adjunctæ. Ex altera parte Nectanebus, ex Græcia mercenariorum militum viginti millia, ex Libya totidem, & Ægyptiorum qui Bellatores nominantur sexaginta millia sub vexillis habebat: cum navium fluviatilium, ad conflictus in Nilo accommodatarum, incredibili propè numero. Postquàm igitur oppida præsidiis non invalidis firmasset; ipse cum triginta millibus Ægyptiorum, & quinque millibus Græcorum, Libyúmque dimidio, aditus irruptionibus maximè opportunos insedit.

Ad hunc modum rebus utrobique instructis, Nicostratus Argivorum ductor duces nactus Ægyptios, quorum liberi & uxores a Persis obsides tenebantur, cum classe per fossam quandam in locum à conspectu remotiorem transmisit. Vicini Ægyptiarum munitionum præsidiarii, adventu hostium cognito, milites numero 7000 non minores, Clinio ex insulâ Co ductore, ad eos propulsandum emittunt. Prælio inito, Græci Persarum socii eorum plus quàm quinque millia, una cum duce Clinio, trucidant. Quâ suorum cæde Nectanebus auditâ, ad regiam urbem Memphim tuendam, cum manu quam circum se habebat, regreditur. Interea primi agminis ductor Lacrates Thebanus ad obsidionem Pelusii festinat; alveóque fossæ aliorsum derivato, eductóque per siccum aggere, machinamenta urbi admovet. Græci, qui per dies aliquot obsidentibus fortiter restiterunt, de regis discessu famâ ad ipsos allatâ, de compositione legatos mittunt. Quibus cum Lacrates sub juramenti religione fidem dedisset, fore, ut Pelusii deditione factâ, cum rebus quas tum efferrent in Græciam reveherentur; propugnaculum tradiderunt.

Mentor tertii agminis ductor, cùm urbes omnes duarum gentium, Græcorum videlicèt & Ægyptiorum, præsidiis defendi considerasset; rumorem per castra spargi curavit, constituisse Artaxerxem quàm humanissimè accipere eos qui se sponte dedissent, iis autem quos vi expugnasset parem cum Sidoniis exitum expectandum esse. Atque hinc inter Græcos & Ægyptios ortum est certamen, utri alios in deditione faciendâ anteverterent. Hac fraude Bubastus primùm, deinde & cæteræ urbes certis conditionibus in Persarum fidem se dediderunt.

Interim Memphi subsistens Nectanebus, ubi hostium expeditos progressus vidit, spe regni

abjectâ, congregatis quas licuit opibus fugit in Æthiopiam. [*Diodor. ann.* 3. *Olymp.* 107.] Alii eum, rasâ comâ & mutato habitu, per Pelusium ad Philippum Macedonum regem Pellam transfugisse ferunt. [*Vide Excerpta Barbaro latina à Scaligero edita, pag.* 58. *Chronicon Alexandrinum* (*sive Fastos Siculos*) *à Radero edit. pag.* 396. *Cedrenum, edit. Basil. pag.* 124. *& Glycam, pag.* 195. *ex Pseudo Callisthenis de Alexandro fabulosâ historiâ.*]

Artaxerxes Ochus, totâ Ægypto occupatâ, urbium maximè nobilium mœnia destruxit, fanisque expoliatis, ingentem vim auri argentique coacervavit. Commentarios etiam ex templis antiquis secum asportavit: quos tamen Bagoas aliquanto pòst grandi pecuniæ summâ redemptos Sacerdotibus restituit. [*Diodor. ut suprà*] Sacra quoque eorum, & Apim in Deum receptum, Ochus irrisisse traditur. [*Sever. Sulpic. histor. sacr. lib.* 2.] Cúmque eum Ægyptii, ob inertem ejus animum, Asinum appellassent: ille Apim, vi abstractum, immolavit asino. [*Ælian. Var. histor. lib.* 4. *cap.* 8.] Neque id solùm, sed & à coquis carnes ejus dissecari, & ad cœnam præparari voluit. [*Suidas, in* Ὦχος.]

Græcos deinde Ochus, quorum operâ militiam confecerat, pro merito cujusque muneribus ampliſſimis honoratos in patriam dimisit: & Pherendate Ægypti Satrapâ constituto, ipse gloriâ clarus spoliisque onustus, Babylonem cum exercitu rediit. [*Diodor. ann.* 3. *Olymp.* 107.] Eò verò partem quandam Judæorum captivam secum abduxit; pluribus in Hyrcaniam ad mare Caspium deportatis. Sic enim, ex Julio Africano, Georgius Syncellus retulit. Ὦχος Ἀρταξέρξου παῖς, εἰς Αἴγυπτον στρατεύσας, μεγάλῃ αἰχμαλωσίᾳ τῶν Ἰουδαίων· ὧν τοὺς μὲν ἐν Ὑρκανίᾳ κατῴκισε πρὸς τῇ Κασπίᾳ θαλάσσῃ, τοὺς δὲ ἐν Βαβυλῶνι, οἱ καὶ μέχρι νῦν ὧδε ἀνεῖδι ὡς πολλοὶ τῶν Ἑλλήνων ἱστοροῦσιν. *Ochus Artaxerxis filius, in Ægyptum expeditione susceptâ, partem Judæorum captivam duxit; quorum alios quidem in Hyrcaniâ collocavit ad mare Caspium, alios verò in Babylone ipsâ: qui & hucusque ibi sunt, ut Græcorum multi narrant.*

Et *multarum quidem myriadum à Persis in Babyloniam traductarum*, in libro de Judæis, Hecatæus Abderita meminit, à Josepho citatus in priore contra Apionem libro: de migratione verò in Hyrcaniam, ita in libri 31. cap. 7. scripsit Paulus Orosius. *Ochus, qui & Artaxerxes, post transactum in Ægypto maximum diuturnumque bellum, plurimos Judæorum in transmigrationem egit, atque in Hyrcaniâ ad Caspium mare habitare præcepit: quos ibi usque in hodiernum diem, amplissimis generis sui incrementis consistere, atque exinde quandoque erupturos, opinio est.* quæ tamen opinio ex apocryphi *Esdræ libro* IV. *cap.* XIII. 40,—46. de decem tribubus à Salmanasare deportatis & Judæorum de Hebræis clausis & fluvio Sabbatione fabulis originem traxisse videtur. Nam quod Petrus Trecensis (in Histor. Scholastic. Esther cap. 5. indéque apud Vincent. Bellovacens. Specul. Historial. lib. 30. cap. 89.) istos 10 tribuum captivos intra montes Caspios arctiori posteà custodiâ ab Alexandro conclusos narrat; Josephi (quem ille authorem hîc laudat) historiæ nullo modo, sed Pseudo-Gorionidis & Pseudo-Methodii ipsiúsque Alcorani Muhammedici de Alexandro figmentis multò magis reperitur consentaneum.

3655 Ochus Mentorem Rhodium, centum argenti talentis & magni pretii suppellectile donatum, Asiaticæ oræ præfecit, bellique contra defectores administrationem ei cum summâ potestate commisit. Qua gratiâ ille usus, Artabazum & Memnonem qui Persis bellum non ita pridem intulerant (*vid. supr. ann. Mund.* 3648. *&* 3651.) jámque ex Asia profugi apud Philippum in Macedoniâ commorabantur, Regi reconciliavit; & statim utrumque cum omni familiâ ad se accersiit. Erant enim Artabazo ex Mentoris & Memnonis sorore undecim filii & decem filiæ: quâ liberorum multitudine delectatus Mentor, filios adolescentes ad nobilissimas militiæ præfecturas paulatim evexit. (*Diodor. ann.* 4. *Olymp.* 107.) 4365 349

Mentor Hermiam Atarneusium tyrannum Artaxerxi rebellem, cujus in potestate munitiones urbesque complures erant, promissione veniæ à Rege impetrandæ ad colloquium pellexit: sed fraude circumventum in vincula conjecit, & annulo potitus, literas ad urbes passim dedit, ipsius nomine significans, ut iis qui literas attulissent arces & oppida traderentur. Quod & factum est. (*Id. ibid. Polyæn. Stratagem. lib.* 6.) Nec minùs alios etiam duces à Persis alienatos, partim vi subactos, partim imperatoriâ arte circumventos omnes brevi Mentor debellavit: conductos ære milites è Græciâ identidem Regi mittens, & res summâ fide ac strenuitate administrans. [*Diodor. ann.* 3. *&* 4. *Olymp.* 107. *Demosthen. Orat. in Aristocratem.*]

Mortuo Spartaco in Bosphori Cimmerii regno frater Parysades succedens, per annos 38 illud obtinuit. (*Diodor. ann.* 4. *Olymp.* 107.)

3656 Olympiadis CVIII. anno 1. Theophilo Athenis archonte, Plato philosophus, Veteris Academiæ Princeps, mortem obiit: ut Hermippus (apud Laërtium) Dionysius Halicarnassæus (in epistolâ ad Ammæum, de Demosthene) & Athenæus [lib. 5. cap. 13.) sentiunt. De quo nota est illa Numenii Pythagorici censura, ab Hesychio Milesio (in *Numenio*) commemorata: quòd ex *Mosaicis* libris, quæ de Deo & Mundo tradidit, subripuerit. Unde illud dictum ipsius celebre (non ab Hesychio solùm & cum secuto Suidâ, sed ante illos etiam à Clemente Alexandrino in primo Stromate laudatum:) Τί γάρ ἐστι Πλάτων, ἢ Μωσῆς ἀττικίζων; *Quid enim aliud est Plato, quam, Mosès Atticâ linguâ loquens?* Ex Mosaicis quoque libris pleraque in suos cum derivâsse, asserit (in libro, ad annum Mundi 3479. superiùs allegato) Aristobulus Judæus: ut Justini martyris, Clementis Alexandrini, Ambrosii, Theodoreti, Johannis Philoponi in Hexaemeron scribentis, & aliorum Christianorum testimonia huc advocare non sit necesse. 4366 348

Mortuo Platone, discipulus ejus Aristoteles, Peripateticæ philosophiæ conditor, ad Hermiam eunuchum Atarni tyrannum (de quo in anno præcedente dictum) profectus est: cum quo per triennium est commoratus; ut ex Apollodori Chronicis Laërtius, & in jam citatâ ad Ammæum

epistolâ

epistolâ docet Dionysius. Assi, quæ Hermiæ ditioni suberat [& cujus in *Act. XX.* 13. facta habetur mentio] propter affinitatem cum eo initam commoratum eum fuisse, in libro 13. Strabo indicat. Pythiadem enim Hermiæ adoptivam filiam (sive soror ipsius, sive fratris filia ea fuerit) uxorem duxit Aristoteles: licèt post mortem Hermiæ, ob benevolentiam quam erga eum habuit, Aristotelem eam matrimonio sibi sociavisse, ex ipsius ad Antipatrum epistolis, in libro 7°. de Philosophiâ, confirmet Aristocles Peripateticus. [*apud Euseb. de Præparat. Evangelic. lib.* 15.] Dum in Asiâ verò maneret, cum Judæo quodam, miræ prudentiæ & temperantiæ homine, qui de locis superioribus ad maritima descenderat, versatum fuisse Aristotelem, eúmque cum multis sapientiæ studiosis ibi congregatis Græcè differentem audivisse; in primo libro de Somno, primarius ipsius discipulus Clearchus Solensis (à Josepho, libro 1. contra Apionem, citatus) retulit. Ut huic acceptum fortasse fuerit referendum, quòd Peripatetica philosophia legi Mosaicæ & Prophetarum scriptis tam multum debeat: ut ex jam dicto Aristobulo, ejusdem Peripateticæ disciplinæ alumno, in libro 5. Stromatum, confirmat Alexandrinus noster Clemens.

3658 Satyrus, Heracleæ in Ponto tyrannus, Timotheo fratris Clearchi seniori filio summâ rerum traditâ, non multo tempore pòst difficillimo corripitur morbo & immedicabili. Cancer enim inter inguen & scrotum enatus, ad interiora pascendo subinde acerbiùs proserpens, eum absumpsit; postquàm 65 in vitâ, in tyrannide 7 annos complevisset. [*Memnon, in Excerpt. cap.* 3.] Timotheus verò fratrem suum Dionysium statim imperii consortem adscivit, & successorem sibi destinavit. [*Ibid. cap.* 4.] — 4368 — 346

3659 Memnon Rhodius Persarum dux, simulatâ amicitiâ Hermiam eunuchum Atarni tyrannum ad se vocavit, sub nomine hospitii & simulatorum negotiorum: comprehensúmque ad Regem misit; à quo suspensus periit. Sed philosophi quos Hermias ad se acciverat, Aristoteles & Xenocrates (Chalcedonius è Bithyniâ) evaserunt; fugientes è locis quæ Persæ obtinebant. [*Strabo, lib.* 13.] Aristoteles verò, quum per triennium apud eum mansisset, Mitylenen secessit, Eubulo Athenis archonte; quarto hoc Olympiadis CVIII. anno: ut ex Apollodori Chronicis refert Laërtius, & in epistolâ ad Ammæum Dionysius Halicarnasseus. Extat verò apud Laërtium epigramma hoc in Delphicam Hermiæ statuam ab Aristotele scriptum. — 4369 — 345

Τόνδ' ποτ' ἐχ ἱσίης παρελὰς μεσάτρυ θῆμυ ἀγελαὶ,
Ἕκτωνι Περσῶν τοξοφόρων βασιλεὺς,
Οὐ φασηῖς λόγχῃ φονίοις τε ἀγῶσι κρατήσας,
Ἀλλ' ἀνδρὸς πίστει χρησάμενος δολίῃ.
Impius hunc quondam Persarum morte tyrannus
Mulctavit, violans jusque nefasque, virum.
Nam neque collato oppressit certamine, verùm
Insidiosè hominis usus amicitiâ.

Quod id. è adscribendum putavi; ne quis cædis Hermiæ conscium fuisse philosophum, ex illo Tertulliani concluderet, in cap. 46. Apologetici. *Aristoteles familiarem suum Hermiam turpiter loco excedere fecit.*

3660 Idrieus Cariæ dynasta (cujus opulentiam in oratione ad Philippum celebrat Isocrates) morbo extinctus est: cui succedens soror & conjux Ada, per annos 4 principatum obtinuit. [*Strabo, lib.* 14. *Diodor. ann.* 1. *Olymp.* 109.] cùm usitatum esset in Asiâ, jam inde à Semiramide, ut & virorum uxores regnarent. [*Arrian. in Expedit. Alexandri, lib.* 1. *pag.* 24.] — 4370 — 344

3664 Pexodarus, filiorum Hecatomni ætate minimus, sorore Adâ è principatu Cariæ ejectâ, per annos quinque eum obtinuit. [*Diodor. ann.* 4. *Olymp.* 109.] Adæ unicâ, sed munitissimâ urbe, Alinda nomine relictâ. Pexodarus autem Orontobatem Persicum Satrapam accersiit ad societatem regni: eique filiam suam Adam ex Aphneide muliere Cappadocicâ susceptam matrimonio copulavit. [*Arrian. lib.* 1. *Strabo, lib.* 14.] — 4374 — 340

Philippus Macedonum rex Perinthum, Thraciæ urbem ad Propontidem, cum 30 armatorum millibus & telorum ac machinarum infinitâ copiâ tanto studio obsedit, nullam ut obsessis requiem præberet. Unde rex Persarum, nimia illius incrementa suspecta jam habens, regionum maritimarum Satrapis per literas mandavit, ut Perinthiis, quanto possent robore, subvenirent. Quod & sedulò ab illis factum est. [*Diodor. ann.* 4. *Olymp.* 109.] Unde & hanc unam ex præcipuis causis cur in Asiam contra Persas exercitum duxerit, in epistolâ ad Darium assignat Alexander. [*apud. Arrian. lib.* 1. *pag.* 41.

3666 c. Artaxerxem Ochum, quum 23 regnasset annis, ægrotantem Bagoas eunuchus militum tribunus veneno sustulit: medici ad hoc operâ usus. [*Diodor. ad ann.* 3. *Olymp.* 104. *& ad ann.* 2. *Olymp.* 111. *Sever. Sulpic. histor. sacr. lib.* 2.] Cùm enim natione esset ille Ægyptius, Ochum ob cæsum Apim tanto odio est prosecutus, ut non solùm *contumeliam gentis* (ut loquitur Severus Sulpicius) *morte regis ultus* fuerit: sed etiam ejus interempti cadaver in minutas partes concisum felibus projecerit, & ejus loco aliud sepulchro regio condiderit; atque ex ejus femoribus gladiorum manubria fecerit, ut ipsius animum ad cædes propensum repræsentaret. [*Ælian. Var. histor. lib.* 6. *cap.* 8.] Cùm autem in regno posset omnia, interfecto patre, filium ejus Arsen natu minimum regem constituit, simúlque omnibus ejus fratribus necem intulit: ut desertus hoc modo Rex tanto plus obtequii illi præstaret. [*Diodor. ad ann.* 3. *Olymp.* 107. *&* 2. *Olymp.* 111.] — 4376 — 338

Timotheus, Heracleæ in Ponto tyrannus, annis 15 post patris Clearchi obitum vitâ defungitur. (*Diodor. ann.* 3. *Olymp.* 110.) Hic ob præclarè merita non ultrà tyrannus, sed Εὐεργέτης & Σωτὴρ, *Benefactor* & *Servator* nuncupatus est. Ejus cadaver frater & successor Dionysius magnificis sumptibus rogo tradidit: ludos etiam equestres, & præter hos, gymnicos & thyme-

licos & scenicos, alios statim, alios postea, qui magnificentiores essent, peregit. [*Memnon, in Excerptis cap. 4.*]

* Olympiadis CX anno 2°, Xenocrates Chalcedonius Speusippi scholam suscipiens, docere cœpit. (*Laërt. in Xenocrate.*) *

3667 Conventu publico apud Corinthum indicto, Philippus Macedo Græciæ totius cum summâ potestate, in bello Persico gerendo, creatus Imperator magnificos in expeditionem illam apparatus facit: certóque militum auxiliariorum numero singulis urbibus indicto, in Macedoniam redit. [*Diodor. ann. 4. Olymp. 110. Justin. lib. 9. cap. 5.*] 4377 337

Ariobarzanes quum in Ponto annos 26 regnavisset, diem sum obiit. Cui succedens Mithradates, 35 annos regnavit. [*Id. ibid.*]

3668 *c.* Philippus, initio veris, tres duces in Asiam Persarum juris cum parte copiarum præmittit; Parmenionem, Amyntam & Attalum: ut Græcas in eâ urbes in libertatem assererent. [*Justinus, lib. 9. cap. 5. Diodor. ann. 1. Olymp. 111.*] 4378 336

Bagoas eunuchus, cùm certis deprehenderet argumentis, Arsen scelerum pœnas ab eo repetiturum: ipsum, cum liberis, tertio Imperii anno è vitâ sustulit. Regiâ verò domo sic ad solitudinem redactâ, cùm nemo ex ea gente supersset, qui successionem in regno sibi vindicaret; Darium, ex amicis quendam, Arsanis (qui Artaxerxis Persarum regis frater erat) filium, in regno collocat. Sic in libro 17 (*ad annum 2. Olymp. 111*) historiam refert Diodorus Siculus. Justinus verò (*libro 10. cap. 3.*) Codomanum, *ob memoriam pristina virtutis, Regem à populo constitutum, & Darii nomine, ne quid regiæ majestati deesset, honoratum* fuisse narrat, *Ne Darium quidem hereditarium Persarum accepit imperium, sed in sedem Cyri beneficio Bagoæ castrati hominis admissus:* inquit Alexander apud Curtium, lib. 6. cap. 4. Idémque in epistolâ ad Darium, apud Arrianum libro 2. (pag. 41.) eundem insimulat, ut *Ἀρσῆν ἀνῃρηκέναι μετὰ Βαγώου, τὴν τελευταίαν καταλαβόντα ἀρχὴν, οὐδὲ κατὰ τὸν Περσῶν νόμον, ἀλλὰ ἀδικίᾳ τῇ Βαγώου. quod Arsen cum Bagoâ interficiendum curasset, & imperium neque justè neque secundum Persarum legem occupavisset, summâ Persis injuriâ illatâ.* Ita & Strabo, libro 15. *Νάρσην ἀναιρεῖσθαι Βαγώου τοῦ εὐνούχου, καταστῆσαι ἄρχειν ἐκ τοῦ γένους τῆς βασιλικῆς. Narsem occidere Bagoum eunuchum, Darium substituisse qui ex Regum genere non fuerat.* Plutarchus denique, in libro priore de fortunâ Alexandri, ita eum Fortunam alloquentem inducit. *Δαρεῖος ἐμοὶ τὸν ἔχθρον, ὃν ἐν ἀδύτοις* (quæ vox hinc apud Ælianum, lib. 12. Var. histor. cap. 43. pro *ἀδύτοις* restituenda est) *ἐξ ἀρσάνου* (quæ vox item apud ipsum Plutarchum in Vitâ Alexandri, pro *ἀγχάρου*, est reponenda) *βασιλέως, κύριον Περσῶν ἐποίησας. Tunm erat opus Darium quem, ex servo & astandâ Regis, Dominum Persarum fecisti.* Hesychio autem Ἀρσάνται, ἡμεροδρόμοι est: & Suidæ *Astanda* & *Angari*, Persicâ appellatione, *οἱ ἐν διαδοχῇ γραμματοφόροι, tabellarii qui literas ferunt, aliis alii succedentes.* Ut ex Regiorum cursorum ordine Darius fuerit, qui אחשתדנים Esthetæ VIII. 10, 14. nominantur.

Bagoas eunuchus, sanguinariâ crudelitate cui hactenus assuetus fuerat inductus, medicatâ potione Darium necare instituit. Sed insidiis per indicium patefactis, rex Bagoæ comiter advocato poculum tradidit, & ad ebibendum illud vi hominem adegit. [*Diodor. ad ann. 2. Olymp. 111.*] hac excusatione popularibus satisfaciens: quòd insidiantem interemisset. [*Q. Curtius lib. 6. cap. 6.*]

d. Darius, ante Philippi mortem, futurum bellum in Macedoniam transferre studuit. [*Diodor. lib. 17.*]

A Dario in Samariam satrapa missus est Sanabelletes Cuthæus genere, unde & Samaritis origo est: qui Nicaso filiam suam Manassæ fratri Jaddi Sacerdotis summi nuptam dedit; ratus connubium hoc ceu vadem futuræ cum Judæorum gente amicitiæ. [*Joseph. Antiquit. lib. 11. cap. 7.*]

Philippus Macedonum rex, dum nuptias Alexandri Epirotarum regis cum filiâ suâ Cleopatrâ celebraret, apud Ægeas Macedoniæ oppidum à Pausaniâ Cerastæ filio ex Orestarum genre occisus est. [*Diodor. ann. 1. Olymp. 111. Justin. lib. 9. cap. 6. Joseph. lib. 11. cap. 8.*] Alexander verò in epistolâ ad Darium, per insidiatores, quos ingentis pecuniæ spe Persæ solicitaverant, parentem suum interfectum fuisse affirmat. [*apud Q. Curtium, lib. 4. cap. 1. & Arrian. lib. 2. pag. 41.*]

Paulò antequàm cæderetur Philippus, Neoptolemum Tragœdum ominosum carmen coram illo cecinisse, in libro 16, refert Diodorus: quod & coram Caligulâ repetitum, eodem quo trucidatus est die, narrat in ejus vitâ Suetonius. *Pantomimus Mnester* (inquit) *tragœdiam saltavit, quam olim Neoptolemus tragœdus Indis, quibus rex Macedonum Philippus occisus est, egerat.* Eam Latinæ historiæ partem non rectè (ut videtur) assecutus Josephus, libro 19. Antiquit. cap. 1. postquàm de illâ à Mnestete saltatâ tragœdiâ dixisset; *ὁ ὀρχησάμενος δρᾶμα ἐποίησε Κινύρᾳ, ἐν ᾧ αὐτός τε ἐκτείνετο, καὶ ἡ θυγάτηρ Μύρρα.* [quod Rufinus reddidit: *Pantomimus fabulam saltavit Cinyræ, in quâ & ipse occisus & ejus filia Myrrha videbatur:*] idem omen, quod eodem quo Philippus & Caligula ceciderant die contigisse fuit traditum, ad eumdem cædis utriusque diem ita deinde pertrahit. *Ὁμολογεῖται δὲ καὶ τῶν ἡμέραν ἐκείνην φθάσαι ἐν ᾗ Φίλιππον τὸν Ἀμύντου Μακεδόνων βασιλέα κτείνει Παυσανίας, εἰς τὸ θέατρον εἰσιόντα. Receptum autem est, eumdem diem fuisse, quo Philippum Amyntæ filium, Macedonum Regem, in theatrum ingredientem, Pausanias sociorum unus è medio sustulit.* Atque hinc nonnulli neci Philippi eundem ipsum quem cædi Caligulæ, Januarii diem 24, assignant. Sed tempus excessûs Philippi, ex initio successoris Alexandri, rectiùs intelligetur.

Sublato Philippo, archonte Athenis sive *Pythodemo* ut Arrianus eum nominat, sive *Pythodoro* ut Diodorus (anno primo Olympiadis CXI) successit Alexander, annos 20 tùm natus; ut Plutarchus, & ex Trogo Justinus scribunt. Et licèt apud Arrianum in Historiæ Alexandri initio, *ἡμῖν τι ἔτεσιν ἔτι*, *viginti circiter annorum* fuisse legatur, quum accepto post mortem patris

regno

regno in Peloponnesum profectus ille fuit; quod de vicenarii anni ratione præcisâ nonnihil detrahere videatur: tamen, ut de spatio inter cædem Philippi & iter Alexandri Peloponnesiacum interposito nihil dicamus; plenitudinem numeri illius exactam satis adstruit, quod in fine ejusdem Historiæ habetur annotatum, vixisse Alexandrum annos 32 cum mensibus octo, atque regnavisse annos 12 ac menses illos octo. Subductis enim annis 12 & mensibus 8 ab annis 32 & mensibus 8, relinquuntur anni 20 pleni, * (non 19, ut apud *Curtium*, *lib.* 9. *cap.* 12. innuitur) , & ab alicujus mensis vel adjectione vel detractione planè liberi. Et quum in fine Macedonici mensis *Desii* eum decessisse, ex ipsius Ephemeridibus (suo loco producendis) appareat: circa principium mensis ante illum octavi, id est *Dii*, regnum eum iniisse; & quod inde est consequens, circa 24. diem *Septembris* (à quo *Dium* mensem cœpisse, in Dissertatione de Macedonum & Asianorum anno Solari demonstravimus) potiùs quàm 24 *Januarii*, occisum fuisse Philippum, concludimus.

3669 *a.* In Peloponnesum profectus Alexander, exemplo patris, Corinthum evocatis civitatibus, communibus Græcorum (præter Lacedæmonios) suffragiis, in locum ejus Imperator & Dux eorum contra Persas substituitur. (*Justin. lib.* 11. *cap.* 2. *Diodor. lib.* 17. *Arrian. lib.* 1. *pag.* 1.)

c. Inde in Macedoniam reversus, ineunte vere per Thraciam in Triballos & Illyrios excurrit. [*Arrian. lib.* 1.] ubi magno prælio ad Danubium fluvium inito, Syrmum Triballorum regem superavit. [*Plutarch. in Alexandro.*] Interim nunciatur, Athenienses, Thebanos, & Lacedæmonios ab eo ad Persas defeciisse; autorémque ejus defectionis magno auri pondere à Persis corruptum Demosthenem oratorem extitisse, qui Macedonum deletas omnes cum rege copias à Triballis affirmaverit. [*Justin. lib.* 11. *cap.* 2. *cum Æschinis orat. in Ctesiphontem.*] Athenienses quoque Attalum, ex Macedonum in Asiâ ducibus unum, per legatos cum Demosthenis epistolâ sollicitârunt ut ab Alexandro deficeret; Græcarum civitatum exemplo, quæ decretum de abrogando illi imperio fecerunt. [*Diodor. ad ann.* 2. *Olymp.* 111. *cum Demosthenis orat. pro Ctesiphonte.*] 4379 335

d. Memnon Rhodius dux, cum quinque conductitiorum millibus à Dario in Phrygiam missus, Idâ monte transcenso, Cyzicenorum urbem subitâ impressione invadit. Conatu tamen frustratus, agrum eorum populatur, & ingenti prædâ onustus redit. [*Diodor. ibid.*]

Mortuo Pexodaro gener illius Orontobates, Regis Persarum authoritate fultus, Cariæ principatum obtinuit. [*Strabo, lib.* 14. *Arrian. lib.* 1. *pag.* 24.]

Alexander, devictis barbaris, exercitum in Græciam tumultuantem traducens, in transitu Thessalos sibi adjunxit, Thermopylásque trajecit, & Ambraciotas humanitate sibi devinxit. Tum traductis celeriter in Bœotiam copiis, & castris ad Cadmæam, quæ præsidio Macedonico tenebatur, positis; Athenienses per legatos petentibus veniam concessit, Thebanos eam contemnentes acriter oppugnavit. [*Diodor. ann.* 2. *Olymp.* 111. *Plutarch. in Alexandro.*]

Idem Hecatæum, cum manu armatorum non exiguâ, in Asiam ad Attalum comprehendendum misit. Attalus interea, mutato consilio, epistolam sibi à Demosthene scriptam, ad Alexandrum, cum amicâ sui defensione transmisit. Sed Hecatæus illum per dolum circumventum obtruncavit: atque ita Asiaticus Macedonum exercitus ad defectionem propendere desiit. [*Diodor. ibid.*]

Parmenio (qui erga Alexandrum optimè affectus erat) Grynium vi capit, ac cives sub coronâ vendit. Hinc Pitanem oppugnat: sed Memnon superveniens, incusso Macedonibus terrore, obsidionem solvit: [*Id. ibid.*]

Callas cum Macedonum & conductitiorum agmine in Troade cum Persis, numero longè superioribus, confligit: sed victus in Rhœteum sese recipit. [*ibid.*]

3670 *a.* Alexander Thebas Bœotias solo æquavit. [*Diodor. ann.* 2. *Olymp.* 111.] mense Octobri Juliano: utpote circa Mysteria. [*Plutarch. in Camillo*, * *pag.* 138. ubi & *eodem* die Lucullum Armenios & Tigranem fudisse *innuit*. quod pridie Non. *Octobr.* factum, idem indicat in Lucullo, *pag.* 510. (ut annus viz. Romanus tunc agebatur:) nam juxta Julianas rationes, posterius hoc circa Julii 28. accidit.] , Unde Mysteriorum magnorum solennitatem, quæ in manibus tunc erant, ob luctum Athenienses intermiserunt. [*Idem in Alexandro*, & *Arrian. lib.* 1.] Cæsâ Thebanorum 90, in servitutem abducta 30 millia: Sacerdotibus, & patris Philippi antiquis hospitibus, cum Pindari poëtæ domo atque posteris, conservatis. [*Ælian. Var. histor. lib.* 13. *cap.* 7.]

Alexander à communi Græcorum Concilio, in Isthmo Peloponnesi habito, Imperator contra Persas denuò electus, Corinthi Diogenem Cynicum invisit. [*Plutarch. in Alexandro.*]

b. In Macedoniam deinde rediit. [*Arrian. lib.* 1. *pag.* 11. ubi in oppido Dio de ratione subigendæ Asiæ cogitanti, per quietem summi Sacerdotis Hierosolymitani species illi est objecta; qui eum forti esse animo hortatus est, & sine morâ exercitum trajicere, utpote suo ductu potiturum Persarum imperio. (ut ipse narrat, apud Josephum, lib. 11. Antiquit. cap. ult.) 4380 334

c. Ineunte igitur vere, Alexander domo egressus, 20 dierum spatio Sestum pervenit: indéque cum exercitu trajecit in Asiam. [*Arrian. lib.* 1.] archonte Athenis *Euæneto*, ante obitum suum annis undecim: ut ex antiquioribus Chronologis, in primo Stromatum libro, refert Alexandrinus Clemens. tertio videlicèt mense ante initium præturæ *Cretici*: sub quâ Diodorus Siculus hanc *Nicæam* collocat. quem simpliciter (ut videtur) secutus Zosimus in primo Historiarum suarum libro, ad *tertium* regni Alexandri annum eam retulit: quum *secundo* reverâ facta fuerit; Olympiadis CXI. anno secundo currente.

In Europâ sub Antipatri administratione peditibus 12000 & equitibus 11500 relictis, ipse Alexander cum 60 navibus longis in Troadem trajecit. [*Diodor. ut supr.*] Parmenioni peditatûs maximam partem & equitatum ex Sesto in Abydum trajiciendi negotium dedit: qui triremibus 160 aliisque navibus onerariis quamplurimis transvecti sunt. [*Arrian. lib.* 1.]

De

De copiarum transvectarum numero, etiam inter ipsos qui expeditioni huic interfuerant, non satis convenit. Apud Polybium (*lib.* 12. *pag.* 663. *fin.*) *Callisthenes* equites 4500. pedites 30000: apud Plutarchum (in priore de fortunâ Alexandri libello) *Aristobulus* pedites quidem 30000, sed equites tantùm 4000. *Ptolemæus* Lagi filius Ægypti rex, pedites item 30000, sed equites 5000. *Anaximenes* verò Lampsacenus, aucto numero, 40000 pedites, 5500 equites, fuisse tradidit. In equitum 4000 numero, Livius (*libro* 9.) consentit cum Aristobulo; in 4500, Diodorus (*libro* 17.) Justinus (*lib.* 11. *cap.* 6.) & Orosius (*lib.* 3. *cap.* 16.) cum Callisthene: licèt supra 5000 fuisse, in libro primo Arrianus asserat; & apud ipsum Diodorum, particularis enumerationis numeri 5100 conficiant. In peditum 30000. numero, cum Callisthene, Aristobulo & Ptolemæo Diodori congruens est sententia. Non plus quàm 30, Livius; non multò plus quàm 30 peditum millia fuisse, Arrianus asserit. His 2 præterea millia Justinus & Orosius adjiciunt. Illum verò 40000 numerum, peditibus à Callisthene & Anaximene tributum, universis copiis Julius Frontinus sic assignat. *Alexander Macedo* 40. *millibus hominum, jam inde à Philippo patre disciplina assuefactis, orbem terrarum aggressus, innumeras hostium copias vicit.* [Frontin. Stratagem. *lib.* 4. *cap.* 2.] * *Vid.* & Panegyricum Constantino dictum. *

Stipendium his non amplius quàm 70. talenta habuisse Alexandrum Aristobulus; Duris 30 tantùm dierum commeatus: Onesicritus insuper talenta 200 eum debuisse, memoriæ prodidit. (*Plutarch. in vitâ, & lib.* 2. *de fortunâ Alexandri.*)

Cùm delati in continentem essent, Macedonum primus hastam Alexander è puppi in litus conjectam, quasi Asiæ possessionem occupaturus defixit: armatúsque de navi tripudianti similis prosiluit; & cæsis hostiis precatus est, ne se regem illæ terræ invitæ acciperent. Deinde ad tumulos Achillis (à quo per matrem genus ducebat) & Ajacis aliorúmque ducum qui in Trojano bello ceciderant, parentavit. (*Diodor. Justin. Arrian.*) beatum prædicans Achillem, quòd & dum viveret fidelem amicum nactus esset Patroclum, & post mortem magnum præconem nactus esset Homerum. (*Plutarch. in Alexand. cum Cicero. orat. pro Archiâ poetâ, & lib.* 5. *epist.* 12. *ad familiar. & Arrian. lib.* 1. *de Homero.*)

Quum in Ilium venisset, Palladi Trojanæ sacrificavit: suisque armis in templo ejus fixis, sacra quædam alia ex adytis illius desumpsit, quæ ex Trojano bello adhuc supererant. (*Diodor. Arrian.*) Et quum Alexandri sive Paridis lyra monstranda afferretur: Achillis eam se videre malle dixit, quâ fortium virorum laudes ille cecinisset. (*Plutarch. in Alexand. Ælian. Var. histor. lib.* 9. *cap.* 38.)

Ex Ilio deinde ad Arisben est progressus, ubi exercitus ejus universus trajecto Hellesponto castra fixerat. Postridiè Percotam, deinde Lampsacum prætergressus, ad Prosactium flumen consedit. (*Arrian. lib.* 1.) Lampsacenos quidem, quòd ad Persarum regem vel jam defecissent vel defectionis essent suspecti, Alexander excindere constituerat. Atque accedenti ad illum Anaximeni historico Lampsaceno (tum ipsi tum patri Philippo antè probè cognito) conceptis verbis juravit, quod petiturus esset id se non facturum. Cui ille: Peto, inquit, ut Lampsacum diruas. Quâ viri sagacitate circumventus Alexander, Lampsacenis invitus pepercit. [*Valer. Maxim. lib.* 7. *cap.* 3. *Pausan. Eliac. lib.* 2. *Suid. in Ἀναξιμένης.*]

Granico (Phrygiæ amne) magno cum periculo & labore superato, cum Persarum exercitu in Adrastiis campis Alexander conflixit. In acie Persarum sexcenta millia militum fuisse, Justinus & Orosius; Persarum equitatum fuisse 10 millium, externorum verò qui mercede conducti erant peditum paulò minùs 10 millium fuisse, Arrianus parùm probabiliter affirmat. Magis cautè Diodorus, equitum supra 10, peditum non infra 100 millia, fuisse scribit. Ex his, 20000 pedites, & 2500 equites in prælio ceciditse, Plutarchus; pedites plures quàm 10000, equites non minùs 2000 fuisse cæsos, vivos verò in hostis manus ultra 20000 venisse, Diodorus refert. Equitum Persarum mille circiter in fugâ occisos, exteros mercede conductos penè omnes deletos, vivos circiter 2000 captos fuisse narrat Arrianus: ut de Orosio taceam, qui *quadringenta ferè millia interfecta* memorat, libro 4. cap. 1. immani nimis errore.

In hâc pugnâ Alexandro, armaturâ ex Palladis Iliensis adytis desumptâ induto, galea capillo tenus dissecta est. De ejus exercitu desiderati, ut ex Aristobulo (qui expeditioni Alexandri interfuit) refert Plutarchus, equites 25. pedites novem. Præter pedites illos novem, equites 120 cecidisse, Justinus & Orosius narrat. Juxta Arrianum verò, Macedonum ex turmâ quidem regiâ circiter 25. in primo conflictu ceciderunt; quorum æneæ statuæ à Lysippo fusæ sunt: ex reliquo equitatu supra 60, ex peditatu circiter 30 sunt desiderati; quos Alexander postridie cum armis & reliquo cultu sepeliri jussit. Parta autem est insignis hæc victoria, quæ viam Alexandro in universam Asiam patefecit, mense Macedonico *Dasio*, Attici *Thargelionis* die sexto & *Maii* Juliani die 20, (Olympiadis CXI anno secundo adhuc currente:) ut in Dissertationis nostræ de Macedonum & Asianorum anno Solari capitulo primo (pag. 4, 5, & 11.) declaravimus.

Refectis inde copiis per Lydiam Alexander processit, urbémque Sardianorum cum thesauris inibi conditis, Mithrine (sive Mithrene) præfecto voluntariam deditionem faciente, occupavit. [*Diodor. Arrian.*]

d. Ephesum deinde profectus, oligarchiâ abrogatâ democratiam in civitate constituit, & tributa barbaris antè pensa Dianæ assignavit. Ephesii eos qui templum Dianæ spoliaverant, & Philippi statuam in eâdem æde subverterant, ad cædem poscunt: Syrphacémque ejúsque filium Pelagontem, & fratrum Syrphacis liberos, è Templo protractos lapidibus obruunt. (*Arrian. lib.* 1.) Templum enim nocte Alexandri natali ab Herostrato incensum, postmodum ad cultum augustiorem Ephesii reformârunt; fabro operi eodem Dinocrate præfecto, qui Alexandri jussu Alexandriam in Ægypto præmetatus est: ut in 40 capite tradit Julius Solinus. De quo videndus

Artemi-

Artemidorus, apud Strabonem lib. 14. ubi & ipsum Alexandrum narrat promisisse Ephesiis, & factos sumptus se compensaturum, & facturum de suo reliquos, eâ lege ut ipsum operi inscriberent: sed Ephesios id renuisse.

Dum Ephesi versatur Alexander, legati ex Magnesiâ & Trallibus adveniunt, atque urbes illi dedunt. Ipse Parmenionem cum 1500 peditibus exteris, & Macedonibus totidem, atque equitibus, ex auxiliariis, 200 mittit. Alcimalum quoque Agathoclis filium ad Æolicas & Ionicas urbes, quæ adhuc in Persarum erant potestate, cum non minoribus copiis emittit. Oligarchias ubique tolli jubet, & Democratias earum loco constitui, patriásque leges cunctis restitui; atque tributa, quæ Persis pendebant, rescindi. [*Arrian. lib.* 1.]

Ipse Ephesi commoratus, Dianæ sacrificavit: eique, cum universo exercitu armato ac veluti ad pugnam instructo, pompam misit. Postridie verò cum reliquo peditatu, sagittariis & Agrianis, Thracum equitatu, & sociorum copiis, ac cohorte regiâ, aliisque insuper tribus, Miletum profectus est. [*Id. ibid.*] Eò Persæ ex pugnâ ad Granicum elapsi, cum imperatore suo Memnone se receperunt. [*Diodor.*] Sed triduo ante eorum adventum Alexander, Nicanore cum 160 navibus misso, Laden proximam Mileto insulam occupaverat; Thracúmque & aliorum exterorum militum ad quatuor millia in ipsam transmiserat: ita ut Persarum classis, quæ navium circitèr 400 erat, seriùs appellens, sub Mycalem montem se recipere coacta fuerit. [*Arrian.*]

Alexandro Miletum terrâ marique continenter oppugnante; & adhibitis machinis mœnia disjiciente; Milesii supplices sese & urbem in ejus fidem tradiderunt. Græcos mercenarios 500, qui inde in parvam insulam urbi proximam se receperunt, Alexander in exercitum suum transcripsit: Milesiis vitam & libertatem dedit; Barbaros captos vel trucidavit, vel mancipiorum loco distraxit. [*Diodor. ann.* 3. *Olymp.* 111. *Arrian. lib.* 1.]

3671 4. Alexander classem illam suam 160 navium (totam 182 fuisse, in lib. 11. cap. 6. Justinus refert) dissolvit: 20 auxiliaribus Atheniensium & pauculis aliis navibus exceptis, quibus ad obsidionalia instrumenta vehendum uteretur. [*Id. Ibid.*]

Memnon Rhodius, uxore & liberis ad Darium veluti obsidibus missis, summus belli totius imperator ab eo declaratus est. [*Diodor. ibid.*]

Alexander cum toto exercitu in Cariam contendit: quáque iter faciebat, Græcas urbes suis uti legibus & à vectigalibus immunes esse jussit; se pro liberatione Græcorum bellum in Persas suscepisse, identidem professus. [*Id. ibid.*]

Dum iter adhuc faceret, Ada illi occurrit, cui Pexodarus frater principatum Cariæ ademerat. Ea ad avitum regnum recuperandum Alexandri auxilium implorat, Alinda munitissimam Cariæ urbem, ubi ipsa degebat, ei tradit; operam suam in recipiendis oppidis quæ defecerant pollicetur, quòd ea à suis necessariis teneri ostenderet; ipsúmque Regem sibi in filium adoptat. Alexander Alinda ei custodienda relinquit, Cariæ eam reginam declarat, regnum vindicare sibi illam jubet, & filii nomen non aspernatur. Indéque Cariæ civitates, missis ad eum legatis, aureis illum coronis honorant, promptámque ad cuncta operam illi deferunt. [*Id. ibid. Strabo, lib.* 14. *Arrian. lib.* 1. *Plutarch. in Alexandro.*]

Halicarnassum Cariæ metropolim, jam inde à soceri Pexodari morte, tenebat Orontobates Persa: cui se cum copiis suis adjunxit Persici exercitûs Imperator, Memnon Rhodius. Alexander positis ad urbem castris, oppugnationem acrem & terribilem instituit: in cujus defensione Ephialtæ Athenientis virtus præcipuè emicuit. Eo verò cum plurimis aliis cadente, Memnon cæterique duces ac Satrapæ, optimorum militum præsidio in arcem imposito, reliquam hominum turbam & opes in Côn insulam secum transportarunt. Alexander, arce muro fossáque insigni cinctâ, urbem ipsam solo adæquavit: eique & reliquæ Cariæ præsidio impósito, exterorum peditum trium millium, equitum ducentorum, ac Ptolemæo iis præfecto; totius provinciæ principatum matri suæ adoptivæ Adæ detulit. [*Diodor. ann.* 3. *Olymp.* 111. *Arrian. lib.* 1.]

Alexander militibus suis Macedonicis, qui paulò ante expeditionem uxores duxerant, ex Cariâ dimissis, hybernandi cum uxoribus potestatem fecit: Ptolemæo Seleuci filio, uno ex regiis corporis custodibus, iis præfecto; ex ducibus verò copiarum, Cœno Polemocratis & Meleagro Neoptolemi filio (quòd etiam hi recèns uxores duxissent) adjunctis. Imperavitque ut, quum ipsi reverterentur & eos qui unà dimissi erant reducerent, equitatum ac peditatum quàm maximum possent ex eâ regione conscriberent. [*Arrian. ibid.*] Cleandrum quoque Polemocratis filium ad conducendum ex Peloponneso militem cum pecuniâ misit. [*Id. ibid. & Quint. Curtius, in ipso lib.* 3. *initio.*]

Alexander Parmenionem Sardes mittit, datâ ei sociorum equitum præfecturâ: utque Thessalos equites aliósque auxiliarios & plaustra ducat, atque Sardibus in Phrygiam procedat, jubet. Ipse in Lyciam & Pamphyliam tendit; ut oris maritimis in potestatem redactis, classem hostium inutilem ipsis efficeret. Ac primò quidem ex itinere Hyparna oppidum munitum, extero milite mercenario qui arcem tenebat fide datâ exeunte, primo accessu cepit. Deinde Lyciam cum exercitu ingressus, Telmissenses pactis sibi conciliavit. Transmisso inde Xantho flumine, Pinara & Xanthum urbem & Patara deditione accepit, aliáque minora oppida circiter 30. [*Arrian. ibid.*]

b. His rebus gestis, mediâ hyeme in Myliada, magnæ Phrygiæ regionem, movit. Ibi cum legatis è Phaselide & inferiori Lycià ad eum missis fœdus iniit: urbibus omnibus ipsi traditis. Ipse paulò pòst in Phaselidem profectus, castellum quoddam munitum, quod ibi Pisidæ ad Phaselitas infestandos extruxerant, expugnat. [*Id. ibid.*] 4381 333

Dum circa Phaselidem esset, nuntium accepit de insidiis vitæ ipsius structis ab Alexandro Aëropo, quem Thessalico equitatui ille præfecerat: licèt suspectum, quòd simul cum fratribus suis, Heromene & Arrabæo, necis Philippi regis conscius fuisset. Darius enim acceptis

per Amyntam transfugam ab hoc Alexandro literis, Asisinem Persam ad maritimam oram miserat, prætextu quidem legationis ad Atyziem Phrygiæ satrapam, reverà autem, ut Alexandro huic fidem faceret, si regem Alexandrum interficeret, Macedoniæ regnum & mille insuper auri talenta se illi daturum. Sed Asisines à Parmenione comprehensus, quum rem totam prodere fuisset coactus, cum custodiâ ad regem Alexandrum missus est. Rex totâ re perspectâ, Amphotero ad Parmenionem cum mandatis clàm misso, Aëropum capiendum & custodiæ tradendum curat. [*Id. ibid.*] Quò referenda regis Alexandri illa, in literis ad Darium: apud Q. Curtium, lib. 4. cap. 1. *Cùm habeatis arma, licemini hostium capita; sicut tu proximè talentis mille, tanti exercitûs rex, percussorem in me emere voluisti.* Vid. Justin. lib. 11. cap. 7. init.

Alexander ex Phaselide movens, per littus Pamphylii maris exercitum Pergas usque deducit. * Hic Pamphiliæ percursus, inquit (*Plutarchus*,) compluribus suppeditavit historicis elegans ad miraculum excitandum & pompam argumentum: quasi divinâ quàdam sorte cederet Alexandro mare; quò & Menander in comœdiâ 1. allusit.

Ὡς Ἀλεξανδρῖνός ἐστι τοῦτο; κἀμοί τις ἔστω τῶν ἀπόντων ἔνδοξος ἀνὴρ ἐνταῦθα παρών· κἂν διὰ βαθέος δεῖ τοῦτον πορεύεσθαι, θεὸς ἔστω μοι βατός.

Quantum Alexandrina sunt ista: quare quòd si fortè quem
Ultrò currens aderis hìc coram
Sin meandum per maris fluctus profundi,
Permeabilis mihi mox fit.

Et de Alexandro agens Appianus, in libro 2. Εμφυλων (pag. 522.) Intimum, ait, Pamphylium sinum vadis vento nudatis transcurrit feliciter, fortunâ interim marinâ undas cohibente. Alexander verò ipse in epistolis suis nihil portenti ejuscemodi jactans, iter narrat fecisse se per Climaca appellatam, atque ex Phase prægressum eam peragrasse. (Plutarch:) sed re hac totâ audiendus (*Strabo, libro 14. pag. 666, 667*) „Termessus Pisidica urbs angustiis montium imminet per „quas in Milyadem transitur: atque Alexander propterea eam diruit, ut fauces istas „aperiret. Apud Phaselidem sunt ad mare angustiæ, per quas exercitum traduxit Alexander. Est „enim ibi mons Climax, Pamphylio incumbens mari, & propter littus arctum relinquens „transitum: qui tranquillo mari nudatur, & à viatoribus perambulari potest; mari exundante, „fluctibus admodùm obtegitur. Alexander autem *hybernam* incidit in tempestatem, (χειμὼν,) „cúmque fortunæ maximam eventûs partem crederet, antequàm defluerent undæ profectus est: „itaque contigit, ut totum diem milites per aquam iter facerent usque ad umbilicum in eam „demersi. Vid. *Diodor. Arrian. & Curt.* (ibique *Raderum* in Prolegom. & *Perer.* de transitu maris rubri.). Inde progressus Aspendum usque contendit, urbemque in editâ asperâque rupe sitam circumsedit, & ad deditionem compulit. In Pisidiam deinde tendens, Telmisso urbe frustrà tentatâ, & cum Selgeis Telmissensorum hostibus fœdere inito, Salagassum urbem vi cepit: ex Pisidis circiter 500 cæsis, ex Alexandri verò parte Cleandro duce cum militibus circiter 20 desideratis. Inde in alios Pisidas movit: & nonnulla eorum castella vi cepit, nonnulla pactionibus ad deditionem adduxit. Posthæc in Phrygiam ad Ascaniæ paludem, & quintis castris Celænas pervenit. (*Arrian. lib.* 1.)

Arcem Celænarum, quam Phrygiæ satrapa præsidio Carum mille & Græcorum mercenariorum centum tenebat, post 60 dierum inducias (quibus auxilium à Dario expectaretur) Alexander per deditionem recepit. [*Id ibid.* & *Curt. lib.* 3. *cap.* 1.]

Alexander Celænis 1500 milites præsidio relinquit: & dies decem ibi commoratus, Antigonum Philippi filium Phrygiæ satrapam declarat; & Balacrum Amyntæ filium ejus loco auxiliaribus copiis præficit. Ipse Gordium proficiscitur: literis ad Parmenionem missis, uti illuc sibi cum exercitu obviam veniat. [*Arrian. ibid.*]

Parmenio cum exercitu, & Macedones qui uxores noviter nuptas visum ierant, Gordium veniunt, & cum iis exercitus recèns conscriptus: quem Ptolemæus Seleuci, & Cœnus Polemocratis, atque Meleager Neoptolemi filius ducebant. Erat is exercitus, peditum quidem Macedonum mille & equitum 300; Thessalorum equitum 200, & Eleorum (quibus Alcias Eleus præerat) 150. (*Id. ibid.*)

Memnon, quem Darius universæ classi oræque maritimæ præfecerat, bellum ex Asiâ in Macedoniam & Græciam transferre cogitans; trecentarum navium classe instructâ, Chium insulam proditione capit; & præter Mitylenem, reliquas omnes Lesbi urbes in potestatem suam redigit. [*Diodor. ann.* 4. *Olymp.* 111. *cum Arriano, in libri* 2. *initio.*]

Hierosolymorum seniores ægrè ferentes Manassem, Jaddi summi Pontificis fratrem, contra legem duxisse externi generis fœminam; postulârunt, ut aut uxorem ille dimitteret, aut ad altare amplìus non accederet. Cúmque ob id frater Pontifex à ministerio sacerdotali eum repellere cogeretur; ad socerum Sanaballatem ille profectus, se quidem amare filiam ejus dixit, nolle tamen propter eam privari sacerdotio: qui honor & gentilitius ipsi, & apud Judæos semper in maximâ existimatione fuerit. Sanaballetes contrà recepit, se illi non Sacerdotium tantùm servaturum, sed & Pontificatum paraturum, & totius suæ provinciæ Principem eum facturum, modò ejus filiam retineret uxorem; ædificaturum quoque Templum in monte qui imminet Samariæ, Hierosolymitano simile: idque se Darii regis auctoritate facturum est pollicitus. His ille captus promissis, mansit apud socerum: putans se Pontificatum, dante Dario, consecuturum. Omnes quoque Sacerdotes & Israëlitæ, qui alienigenarum similiter implicati erant conjugiis, ad Manassem defecerunt: Sanaballete præbente eis & pecuniam & agros ad colendum, ac modis omnibus ambitionem generi promovente. [*Joseph. Antiquit. lib.* 11. *cap. ult.*]

Alexander nexum Gordium, vel exempto temonis paxillo (ut Aristobulus author est) explicuit, vel gladio (ut alii malunt) abrupit. (*Plutarch. in Alexandro. Arrian. lib.* 2. *Curt. lib.* 3. *cap.* 2. *edit. Rader. Justin. lib.* 11. *cap.* 7.)

Gordio

Gordio deinde Phrygiæ discedens Alexander, Ancyram Galatiæ urbem profectus est. Eò Paphlagonum legati ad eum venerunt; & fœdere cum eo inito, regionem suam dediderunt: cui Calas Phrygiæ satrapa ab eo est præpositus. Ipse, assumptis qui ex Macedoniâ nuper advenerant, Cappadociam petiit: omnemque quæ cis Halym fluvium est regionem, & partem aliquam ejus quæ trans Halym est, subegit. { *Arrian. lib.* 1. *cum Curtio, lib.* 3. *cap.* 3.]

Mortuo in Mitylenes obsidione Memnone, Autophradates & Pharnabazus Artabazi filius (cui Memnon moriens præfecturam suam commendârat, donec Darius aliquid de eâ statueret) certis conditionibus eam receperunt. Deinde Pharnabazus, Autophradate apud classem relicto, in Lyciam navigat, exteros mercenarios ducens. [*Arrian. lib.* 2. *init.*]

Darius, post mortem Memnonis, ex omnibus locis milites evocat, & Babylonem convenire jubet. [*Diodor. Olymp.* 111. *ann.* 4.] Castris ibi positis, universas vires in conspectum dedit: & circumdato vallo quod decies millium armatorum numerum caperet, Xerxis exemplo numerum copiarum iniit. *Persarum* erant centum millia: in queis eques triginta millia implebat. *Medi* decem equitum, quinquaginta millia peditum habebant. *Barcanorum* (quam gentem Hyrcanis conterminam fuisse docet Stephanus) equitum duo, peditum decem millia fuere. *Armenii* quadraginta millia miserant peditum, additis septem millibus equitum. *Hyrcani* sex millia expleverant, equis militaturi. *Derbices* quadraginta peditum, duo millia equitum armaverant. A *Caspio* mari octo millium pedester exercitus venerat, ducenti equites. Cum his erant ignobiles *alia gentes*; quæ duo millia peditum, equitum duplicem paraverant numerum. His copiis triginta millia *Græcorum*, mercede conducta, accesserunt. Ita numerum copiarum recenset Curtius, [*libro* 3. *cap.* 4.] qui summam 311200 tantùm efficit. Diodorus verò peditum 400 millia, equitum millia centum circiter, fuisse refert; quem numerum nuperæ etiam Justini editiones ex MSS. emendatæ retinent: licèt priores editiones, unà cum Justini sequace Orosio 300 peditum & 100 equitum millia exhibeant; & apud Arrianum lib. 2. & Plutarchum in *Alexandro*, 600 in universum millia nominata reperiantur.

Charidemus Athenienſis, belli peritus, (quem Athenis Alexander expulerat) Dario consulit, ut non ipse per se bellum gereret, sed per legatum, qui virtutis imperatoriæ experimenta dedisset: centum armatorum millia, quorum tertia pars è Græciâ mercede esset conducenda, ad expeditionem istam sufficere confirmans. Quo sano dato consilio, in Satraparum invidiam & Regis iram ita incurrit, ut ad capitale supplicium statim abstractus fuerit. [*Diodor. ut supr. Curt. lib.* 3. *cap.* 5.]

Darius Thymondam sive Thymodem Mentoris filium, impigrum juvenem, ad Pharnabazum misit; ut omnes peregrinos milites, quibus Memnon præfuerat, ab eo acciperet, operâ eorum usurus in bello: ipsique Pharnabazo tradidit imperium, quod antè Memnoni dederat. [*Curt. lib.* 3. *cap.* 6. *& Arrian. circa lib.* 2. *initium.*]

d. Alexander, *Abistamene* (ut Curtius) vel *Sabictâ* (ut Arrianus) Cappadociæ præposito, cum omnibus copiis ad Pylas sive angustias aditus qui Ciliciam aperit contendit: quúmque ad castra Cyri, (sive à majore, ut Curtius, sive à minore potiùs, ut Arrianus vult, denominata) quæ 50 stadia ab aditu illo aberant, pervenisset: ut Pylas valido præsidio insessas comperit, Parmenionem ibi cum cohortibus peditum, qui gravioris armaturæ erant, reliquit; ipse sub primam noctis vigiliam, sumptis secum scutatis & sagittariis atque Agrianis, ad Pylas movit, ut ex improviso præsidium invaderet. Præsidiarii verò in fugam se conjecerunt: & Arsames, qui Ciliciæ præerat, igne ferróque Ciliciâ vastatâ, ut hosti solitudinem faceret, ex Tarso ad Darium fugit. [*Arrian. lib.* 2. *Curt. lib.* 3. *cap.* 8.]

Cùm Tarsum magnâ festinatione venisset Alexander, captus Cydni fluminis amœnitate, per mediam urbem influentis, projectis armis, plenus pulveris ac sudoris, in præfrigidam undam se projecit. Tùm repentè tantus nervos ejus occupavit rigor, ut interclusâ voce non spes modò remedii, sed nec dilatio periculi inveniretur. [*Justin. lib.* 11. *cap.* 8.] Æstatem tunc fuisse, ejúsque calorem non aliam magis quàm Ciliciæ oram vapore Solis accendere; addit Curtius. [*lib.* 3. *cap.* 10.] Et præ nimio labore in morbum hunc incidisse Alexandrum, refert Aristobulus. [*apud Arrian. lib.* 2.] Philippus Acarnan medicus regem salutari potione, quamvis suspectus à Parmenione factus, curat. [*Justin. Curt. Arrian. Plutarch. Valer. Maxim. lib.* 3. *cap.* 8.]

Orontobates Persa (qui Halicarnassi arcem, & Myndum & Caunum ac Theram & Callipolim tenebat) à Ptolemæo & Asandro prælio victus est; cæsis peditum circiter 700, equitum 50, vivis non infra mille captis: indéque Myndii & Caunii, & pleraque tractûs ejus, ad Alexandri ditionem accesserunt. [*Arrian. lib.* 2. *Curt. lib.* 3. *cap.* 11.]

Darius, Euphrate pontibus juncto, quinque diebus trajecit exercitum. [*Curt. ibid.*]

Parmenionem Alexander ad præoccupandas alias Pylas sive angustias mittit, quæ Ciliciam ab Assyriâ (sive Syriâ) dividunt. Ipse ex Tarso subsecutus, primo die Anchialon pervenit. [*Arrian. lib.* 2.] Inde Solos profectus; arci præsidium militum, & civibus ducentorum argenti talentorum mulctam imposuit, quòd propensiore erga Persas animo fuissent. [*Id. ibid. Curt. lib.* 3. *cap.* 11.] Inde cum tribus Macedonum agminibus, sagittariis omnibus, atque Agrianis, Cilicas qui montes occupaverant adorsus, iisque intra septem in universum dies partim vi partim pactionibus in potestatem suam redactis, Solos rediit. Ubi quum Æsculapio sacrificasset, ipséque pariter ac totus exercitus pompam facibus circumgestaris peregisset, ludis etiam gymnicis ac musicis editis; Solensibus democratiam concessit. [*Arrian. ibid.*]

Græci milites, quos Thymodes à Pharnabazo acceperat, præcipua spes & propemodum unica, ad Darium pervenientes, magnoperè illi suadebant, ut retrò abiret, spatiosósque Mesopotamiæ campos repeteret; vel divideret saltem copias innumerabiles, neu sub unum fortunæ ictum totas vires regni cadere pateretur. Sed Dario consilium eorum displicuit: qui minimè

cunctandum hîc esse ratus, quum jam hyems (ab autumno inchoata) instaret; pecuniâ rerúmque pretiosissimis Damascum Syriæ (per Cophenem Artabazi filium, ut in libro 2°. Arrianus indicat) cum modico præsidio militum missis, reliquas copias in Ciliciam duxit: insequentibus more patrio agmen conjuge & matre, cum filiabus & parvo filio. (*Curt. lib. 3. cap. 13.*) cæteris impedimentis turbâque bellis inutili Damasci relictis. (*Diodor. Olymp.* 111. *ann.* 4.

Sanaballares lætus descensu Dari, aiebat se mox præstiturum quæ Manassi genero suo de Pontificatu fuerat pollicitus, quamprimùm reverteretur Darius post victoriam; quam illum sine dubio obtenturum, omnes Asiatici sibi persuaserant. [*Joseph. Antiquit. lib.* 11. *cap. ult.*]

3672 *a.* Alexander, negotio Philotæ dato ut equitatum per Aleïum campum ad Pyramum amnem duceret, cum peditatu & turmâ regiâ Magarsum venit, & Minervæ Magarsidi sacrificavit. (*Arrian. lib.* 2.)

Inde Pyramo amne ponte juncto, ad urbem Mallon pervenit, [*Curt. lib.* 3. *cap.* 11.] ubi Amphilocho (urbis conditori) ut heroi parentavit: quúmque cives seditione laborantes invenisset, eâ sedatâ, tributa quæ Dario pendere solita erant iis remisit. (*Id. ibid.*)

Quum adhuc apud Mallon esset, nuntii ad eum veniunt, Darium cum universo exercitu ad Sochos castra fixisse; locum à Pylis quæ Assyriam [sive Syriam] aperiunt duorum stathmorum intervallo dissitum. [*Id. Ibid.*]

Mallo deinde ad oppidum Castabalum pervenit. Ibi Parmenio illi occurrit, quem præmiserat ad explorandum iter (saltûs per quem ad urbem Issum penetrandum erat. Atque ille angustiis ejus occupatis, & præsidio modico relicto, Issum quoque desertam à Barbaris ceperat. Inde progressus, deturbatis qui interiora montium obsidebant, præsidiis cuncta firmavit: occupatóque itinere, idem & author & nuncius venit. [*Curt. lib.* 3. *cap.* 11.]

Issum deinde Alexander copias admovit: ubi consilio habito, utrum ultra progrediendum foret, an ibi opperiendi essent novi milites, quos ex Macedoniâ adventare constabat: Parmenio non alium locum prælio aptiorem esse ostendit; quòd illic utriusque regis copiæ numero futuræ essent pares, quum angustiæ multitudinem non caperent. [*id. ibid.*] Alexandro verò, in Ciliciam intraturo, supplementum advenisse è Macedonia 5000 peditum & 800 equitum, retulit Callisthenes, apud Polybium. [*lib.* 12. *pag.* 664.]

Darius, superato monte qui prope Pylas Amanicas est, Issum versùs movit, Alexandrum imprudens à tergo relinquens. Captâ Isso, quotquot Macedones ibi propter invaletudinem relictos comprehendit, crudeliter excruciatos interficit. Postero die ad Pinarum amnem processit. [*Arrian. lib.* 2.]

Postquàm verò ei nuntiatum est Alexandrum instructâ acie adventare, triginta millibus equitum & expeditorum sive levis armaturæ viginti millibus Pinarum flumen transiit; ut reliquum exercitum securiùs instruat. Ac primò quidem ex armigeris Græcos mercede conductos, numero triginta millium, adversùs Macedonum phalangem constituit. Ab utroque horum latere Cardacas, qui & ipsi armigeri erant, ad sexaginta millia collocat. Neque enim plures in simplice phalange constitui, locus in quo exercitus instruebatur, patiebatur. Reliqua expeditorum atque armigerorum multitudo, pro gentium varietate, in confertos inutilesque ordines redacta, post Græcos mercenarios & Cardacas illos stabat. Sic, in libro 2°. Arrianus: Curtius verò, in lib. 3. cap. 17. ita. *Nabarzanes* [Darii prætor] *equitatu dextrum cornu tuebatur; addiderat funditorum sagittariorúmque 20. fermè millibus. In eodem Thymodas erat, Gracis peditibus mercede conductis 30. millibus præpositus. Hoc erat haud dubiè robur exercitûs, par Macedonica phalangi acies. In lævo cornu Aristomedes Thessalus 20. millia Barbarorum peditum habebat. In subsidiis pugnacissimas locaverat gentes. Ipsum Regem in eodem cornu dimicaturum tria millia delectorum equitum assueta corporis custodiæ, & pedestris acies 40. millia sequebantur. Hyrcani deinde Medique equites: his proximi caterarum gentium ultra eos dextrâ lævâque dispositi. Hoc agmen, sicut dictum est instructum, sex millia jaculatorum funditorúmque antecedebant. Quidquid in illis angustiis adiri poterat, impleverant copiæ; cornuáque hinc ab jugo, illinc à mari stabant: uxorem matrémque Regis, & alium fœminarum gregem, in medium agmen acceperant.* Callisthenes, qui prælio ipse interfuit, equites 30000. & auxiliares totidem in phalangem compositos fuisse significat: quem Polybius libro 12°, in Alexandri exercitu pedites 42000. & equites 5000. ponens, multa absurda præ rei militaris & artis Tacticæ imperitiâ in hujus prælii descriptione temerè effutiisse demonstrat.

Cùm de educendo in aciem exercitu Alexandrum Hephæstio moniturus, per imprudentiam ὑγίαν βασιλῶ, pro χαῖρε, dixisset, conturbatis qui aderant, atque ipso Hephæstione contremiscente, [ac ti Regem ut dubiæ sanitatis hominem notavisset;] *Accipio omen*, respondit Alexander; *nam nos salvos è pugnâ reversuros esse, hoc verbum mihi nunc pollicetur.* Refert hoc in epistolâ ad Antipatrum Eumenes Cardianus; qui præsens tùm adfuit, & in eundem errorem ipse quoque est lapsus. [*apud. Lucian.* ἐν τῷ περὶ τοῦ ἐν τῇ προσαγορεύσει πταίσματος.]

Pugnam hanc commissam fuisse, archonte Athenis *Nicostrato* (vel *Nicocrate*, ut apud Diodorum est, anno 4. Olympiadis CXI.) mense *Maimacterione*, (cujus neomenia in 28. Octobris Juliani incidit:) atque in eâ, inter Persas, 10. equitum millia & peditum ad 90. millia cecidisse, scribit Arrianus. Cum quo in equitum cæsorum numero reliqui consentiunt: in peditum, & ab illo & inter se, maximoperè dissentientes. Nam 61. eorum millia numerat Justinus, 80. Orosius, 100. Curtius, plus 120. Diodorus Siculus. Plutarchus universè 110. militum millia cecidisse significat: 40. millia fuisse capta, Justinus & Orosius. At ex parte Alexandri quatuor & quingenti saucii fuere; triginta omninò & duo ex peditibus desiderati sunt: equitum centum quinquaginta interfecti: ut apud Curtium legitur. Cum quo de equitum numero similiter consentiunt

tiunt Plutarchus, Juſtinus & Orosius: licèt ex pedeſtribus, ad 500 Diodorus, 130 tantùm cecidiſſe duo reliqui retulerint.

Ptolemæus Lagi filius, qui tum temporis Alexandrum cum ſuis Darium inſequentem comitatus erat, author eſt, quum inſtructâ phalange inſequerentur, ſuper ſtrata hoſtium cadavera phalangem tranſiiſſe. (*apud Arrian. lib.* 2.) Alexandrum autem haud ampliùs quàm mille equites ſequebantur; cùm ingens multitudo hoſtium caderet. [*Curt. lib.* 3. *cap.* 22.] Sed equa, cui ex curru excuſſus inſedit Darius, relicti domi pulli recordata, tantam celeritatem adhibuit, ut ab inſequentium periculo eum liberaret. (*Ælian. hiſtor. Animal. lib.* 6. *cap.* 48.)

Alexander, diu Darium perſequendo fatigatus, poſtquàm & nox appetebat, & conſequendi ſpes non erat, 200 ſtadia emenſus, circa mediam noctem in caſtra, paulò antè à ſuis capta, pervenit. [*Diodor. & Curt.*] In iis capta eſt Darii mater (Diodoro *Siſygambris*, Curtio *Syſigambis* dicta) uxor (eademque ſoror, ut Juſtinus ait) cum filio (Ocho, nondum ſextum ætatis annum egreſſo, ut Curtius notat) & filiabus duabus (adultis virginibus: circum quas aliæ principum virorum uxores erant non multæ. Alii enim Perſæ uxores ſuas cum impedimentis Damaſcum miſerant. ſiquidem & Darius majorem pecuniarum partem, & quæcunque ad magnificum apparàtum pertinentia reges etiam militantes comitari ſolent, Damaſcum miſerat: adeò ut in exercitu ultra tria millia talentorum inventa non fuerint. [*Arrian.*]

Reginas Alexander Hephæſtione comite cum primâ luce adivit: & Darii matri Hephæſtionem pro Rege ſalutanti atque errorem deprecanti, *Etiam hunc Alexandrum eſſe*, comiter reſpondit. [*Diodor. Curt. Arrian.*] tam paucis verbis (ut eſt apud Valerium Maximum, lib. 4. cap. 7.) ſe cum comite ſuo partitus. Mulieribus verò regiis omnem cultum & ornatum, quem cum Dario habuerant, reſtituit auxitque: neque eas dedecus ullum à quoquam pati paſſus eſt. [*Id. cum Plutarcho, lib.* 2. *de fortun. Alexand.*]

Darius fugiendo *Vuchas* pervenit (*Sochos*, ut videtur, quas à pylis Amanicis duorum ſtathmorum intervallo diſſitas fuiſſe, ex Arriano ſuprà audivimus:) ubi Perſas exteróſque qui ex prælio evaſerant recolligens, cum quatuor eorum millibus Thapſacum contendit; ut quàm citiſſimè poſſet Euphratem inter ſe atque Alexandrum medium relinqueret. [*Curt. lib.* 4. *cap.* 1. *Arrian. lib.* 2.]

Amyntas Antiochi & Thymodes Mentoris filius, & Ariſtomedes Pheræus & Bianor Acarnan, omnes transfugæ, fugientes Tripolim Phœniciæ pervenerunt, octo circiter militum millia habentes. Ibi ſumptis navibus recèns in navale ſubductis, quibus anteà è Lesbo tranſvecti fuerant (tot ac ſibi ad vecturam ſufficere viderentur in mare protractis, reliquiſque in navali ſuccenſis, ne celeriter eos inſequendi facultatem ſuppeditarent) in Cyprum fugerunt, atque inde in Ægyptum. [*Arrian. ibid. cum Diodoro, ad ann.* 1. *Olymp.* 112. *& Curtio, lib.* 4. *cap.* 3.]

Alexander Balacrum Nicanoris filium, unum ex regiis corporis cuſtodibus, Ciliciæ ſatrapam deſignans; cuſtodiæ corporis in ejus locum Menetem Dionyſii filium ſuffecit. Polyperchonti Simæi filio agmen Ptolemæi Seleuci filii (qui in prælio ceciderat) ducendum dedit. Solenſibus 50 talenta, quæ adhuc reliqua erant ex ſummâ quam iis imperâràt, remiſit, & obſides reddidit. (*Id. ibid.*) Tribus aris in ripâ Pinari amnis Jovi atque Herculi Minervæque ſacratis, Syriam petiit; Damaſcum, ubi Darii gaza erat, Parmenione præmiſſo. [*Curt. lib.* 3. *cap.* 25.] cum quo illuc Theſſalos equites, quòd eorum fortiſſimâ operâ uſus in prælio fuiſſet, ex compoſito quò diteſceret, miſit. (*Plutarch. in Alexand.*)

Parmenioni eò proficiſcenti traditæ ſunt litteræ à præfecto Damaſci ad Alexandrum, de urbe ipſi prodendâ, ſcriptæ. Quarto die ad urbem pervenit: quando proditor, quaſi parum munimentis opidi fidens, ante Solis ortum pecuniam regiam (gazam Perſæ vocant) cum pretioſiſſimis rerum efferri jubet, fugam ſimulans, reverà ut prædam hoſti offerret. quo tempore procella ſubitò nivem effuderat, & humus rigebat gelu. Inter fœminas tum fugientes & captas, erant tres virgines Ochi (qui ante Darium regnaverat) filiæ, uxor quoque ejuſdem Ochi, Oxatriſque (frater hic erat Darii) filia; & conjunx Artabani principis purpuratorum, & filius, cui Ilioneo fuit nomen. Pharnabazi quoque, cui ſummum imperium maritimæ oræ Rex dederat, uxor cum filio excepta eſt. Mentoris filiæ tres, ac nobiliſſimi ducis Memnonis conjunx & filius: vixque ulla domus purpurati fuit tantæ cladis expers. [*Id. ibid.*] Ipſe Parmenio in Epiſtolâ ad Alexandrum, captas hîc, à ſe narrat pellices regias quæ callerent muſicam 329. coronarum textores 46. obſonii parandi artifices 277. qui in illis coquerent 29. lactarios 13. qui pocula conficerent 17. apothecis vini præfectos cellarios 70. unguentarios 40. (*Athenæ. Dipnoſoph. lib.* 13. *cap.* 9.)

Summa ſignatæ pecuniæ ibi repertæ fuit talentorum 2600, facti argenti pondus 500 æquabat. Præterea triginta millia hominum, cum ſeptem millibus jumentorum dorſo onera portantium capta ſunt. [*Curt. lib.* 3. *cap.* 25.]

Proditorem (qui Cophenes ille fuiſſe videtur, per quem pecuniam ſuam Damaſcum miſiſſe Darium Arrianus memorat) unus è conſciis ejus interfecit; & caput ad Darium tulit. [*Curt. ibid.*]

Syriæ quam Cœlen vocant Parmenionem (ut Curtius) vel Menonem Cerdiman (ut Arrianus vult) ſatrapam conſtituit: equitatu auxiliariorum ipſi in præſidium provinciæ commiſſo. Novum imperium Syri, nondum belli cladibus ſatis domiti, aſpernabantur: ſed celeriter ſubacti, obedienter imperata fecerunt. [*Arrian. lib.* 2. *Curt. lib.* 4. *cap.* 1.]

Parmenionem Alexander ad occupandam Perſicam claſſem, alióſque amicos ad recipiendas Aſiæ civitates miſit: quæ ſtatim auditâ famâ victoriæ (ad Iſſum partæ,) ipſis Darii præfectis, cum auri magno pondere tradentibus ſe, in poteſtatem victorum venerunt. Tunc in Syriam proficiſcitur: ubi obvios cum inſulis multos Orientis reges habuit. Ex his pro meritis ſingulorum alios in ſocietatem recepit: aliis regnum ademit, ſuffectis in loca eorum novis regibus. [*Juſtin. lib.* 11. *cap.* 10.]

Aradi insulæ, oræque maritimæ & plerorumque longiùs etiam à mari recedentium, rex tùm erat Gerostratus: qui, ut & alii Phœnicum ac Cypriorum reges, naves suas cum Autophradate classis Darii præfecto conjunxerat. Hujus filius (Aradiorum, absente patre, Prorex) Strato, in Phœniciam proficiscenti Alexandro factus obvius, auream coronam capiti ejus imposuit, Aradum & Marathum (ex adverso insulæ in continente sitam, urbem magnam atque opulentam) & Mariammen urbem, cæteràque omnia quæ ad ipsorum ditionem pertinebant, ei tradidit. [*Arrian. lib.* 2. *cum Curtio, lib.* 4. *cap.* 1.]

Eo in fidem accepto, Alexander ad urbem Marathon castra movit. Ibi illi literæ à Dario redduntur, ut redimendarum sibi captivarum potestatem faceret. Quibus aliâ epistolâ Alexander respondit: ad quam perferendam Thersippus missus. [*Justin. lib.* 11. *cap.* 12. *Curt. lib.* 4. *cap.* 1. *Arrian. lib.* 2. *Diodor. Olymp.* 111. *ann.* 4.] Legatos autem Græcorum qui ad Darium ante prælium advenerant, quum Damasci captos audiret Alexander, ad se mitti jussit. Ex quibus Thebanos Thessaliscum Himenii filium & Dionysodorum olympionicem, atque Athenienscm Iphicratem, celebris illius ducis Iphicratis filium, statim dimisit: Euthyclem verò Lacedæmonium, primùm quidem in custodiam (citra vincula tamen) tradidit; sed postèà, ubi res magnæ prosperè successerunt, dimisit. [*Arrian. ibid.*]

Marathо movens Alexander, Byblum factionibus tradítam cepit. Sidonem etiam, (ab Ocho non ita pridem tam malè habitam) Sidoniis ipsis odio Persarum & Darii eum accersentibus. [*Id. ibid. Curt. lib.* 4. *cap.* 1. Regnabat in eâ Strato: cui, quòd deditionem magis popularium quàm suâ sponte fecerat, Alexander regnum ademit. ejus loco Abdalonymum quendam, suburbanum horum exiguâ colentem stipe, regem constituit: eique non Stratonis modò regiam supellectilem, sed pleraque etiam ex Persicâ prædâ tribuit; regionem quoque urbi appositam ditioni ejus adjiciens. [*Curt. ibid. Justin. lib.* 11. *cap.* 10.] *Alynomum* hunc Plutarchus (lib. 2. de fortunâ Alexandri) appellat, & regem *Paphi*; *Balbnymum* Diodorus, & *Tyri* regem ab Alexandro factum narrat.

Jam tota Syria, jam Phœnicia quoque exceptâ Tyro, Macedonum erant: habebátque rex castra in continenti, à quo urbem angustum fretum dirimit. Tirii coronam auream magni ponderis per legatos, in titulum gratulationis, Alexandro miserunt; commeatúsque largè & hospitaliter ex oppido adduxerunt. Ille dona, ut ab amicis, accipi jussit: benignéque legatos allocutus, Tyrum se ire velle ad vota Herculi reddenda dixit. Cùm legati responderent, esse templum Herculis extra urbem, in eâ sede quam Palætyron sive veterem Tyrum ipsi vocant; ibíque in antiquiore templo rectiùs id eum esse facturum: in deprecantes ejus introitum ita exarsit, ut urbi excidium minaretur. Eò Carthaginensium legati ad celebrandum sacrum anniversarium more patrio tunc venerant: quippe Carthaginem Tyrii condiderunt, semper parentum loco culti. Hortari ergo Pœni cœperunt, ut obsidionem forti animo paterentur, brevi Carthagine auxilia venturа: námque eâ tempestate magnâ ex parte Punicis classibus maria obsidebantur. [*Curt. lib.* 4. *cap.* 5. *& 6. Justin. lib.* 11. *cap.* 10.]

Ita bello decreto, Tyrus septem mensium continuam obsidionem pertulit. [*Diodor. ad Olymp.* 112. *ann.* 1. *Joseph lib.* 11. *Antiquit. cap. ult. Curt. lib.* 4. *cap.* 15. *Plutarch. in Alexandro.*] 4382 332
rege eorum Azelmico tùm absente, & (filio in urbe relicto) cum Autophradate navigante. [*Arrian. lib.* 2.]

Palætyrum sive antiquam Tyrum confestim demolitur Alexander: magnáque vi saxorum per suos, & universos urbium vicinarum quos acciverat incolas, inde abducta atque in mare injectâ, molem jacere aggreditur, quæ insulam in quâ nova Tyrus sita erat cum continente, à quo stadiorum quatuor (ut cum Diodoro agnoscit Curtius libro 4. cap. 5. vel 700 etiam passuum, ut libro 5. cap. 19. Plinius vult) intervallo erat dissita conjungeret. [*Diodor. ut supr. Curt. lib.* 4. *cap.* 8.]

Amyntas Antiochi filius, cum quatuor millibus Græcorum conductitiorum qui cum ipso ex prælio Issico (in quo Sabaces Persicus Ægypti prætor cecidit) aufugerant, è Cypro ad Pelusii ostium navigat: urbéque potitur, à Dario missum eò se præfectum esse simulans; quòd Satrapes, Ægypti provinciam administrans, in Ciliciâ Persis militans occubuisset. Inde Memphin copias ille promovit: ad cujus famam Ægyptii ex vicis urbibúsque suis undique concurrentes, adversùs Persas illi se conjunxerunt. Persas Memphis præsidiarios prælio superatos in urbem compulit: qui non multò pòst Mazacis præfecti consilio ex urbe iterum erumpentes, solutis ordinibus ad prædam delapsos & victoriæ fiduciâ incautos adorti, ad unum omnes cum ipso duce Amyntâ occiderunt. [*Curt. lib.* 3. *cap.* 22. *& lib.* 4. *cap.* 3.]

Darii prætores qui prælio apud Issum superfuerant, cum omni manu quæ fugientes secuta erat, assumptâ etiam Cappadocum & Paphlagonum juventute, Lydiam recuperare tentabant. Sed Antigonus prætor Alexandri, tribus præliis aliâ atque aliâ regione commissis, eos fudit. Eodem quoque tempore classis Macedonum ex Græciâ accita, Aristomenem, qui ad Hellesponti oram recuperandam à Dario erat missus, captis ejus aut demersis navibus, superavit. [*Diodor. ad ann.* 1. *Olymp.* 112. *Curt. lib.* 4. *cap.* 4.]

Tyrum obsidens Alexander, scriptis ad Jaddum Judæorum Pontificem literis, auxilium & commeatum & tributum, quod priùs Dario pendere solebat, ab eo postulavit. Pontifice verò nunciis respondente, juramento se obligatum Dario, idque transgredi se non posse quamdiu ille vixerit: iratus Alexander, se Tyro captâ contra Pontificem esse venturum minatus est. [*Joseph. lib.* 11. *Antiq. cap. ult.*]

Ad eundem, Tyri oppugnationem jam incipientem, Sanaballates Cuthæus, à Dario deficiens, cum octo suorum millibus se contulit. A quo libenter acceptus, petiit ut per eum liceret Templum in suâ provinciâ excitare, cui generum suum Manassem Jaddi fratrem Pontificem præficeret.

3672 ficeret. Quod ubi impetratum eſt, omni ope adnitens, (utpote jam ſenior, & morti propinquus) Templum ædificavit, & Manaſſem ejus Sacerdotem conſtituit; ampliſſimum hunc honorem filiæ ſuæ poſteris relicturum ſe exiſtimans. [*Id. ibid. & lib.* 13. *cap.* 17.]

Alexander latiorem in continente aggerem ad oppugnandam Tyrum moliri orſus, novas machinas fabricari jubet. Quibus jam confectis, ipſe cum ſcutatis & Agrianis Sidonem movit, triremes quotquot ibi habebat contracturus: quòd difficilis admodum urbis expugnatio videretur, Tyriis mare obtinentibus. [*Arrian. lib.* 2.]

Inter hæc Geroſtratus Aradi, & Enulus Bybliorum rex, certiores facti urbes ſuas ab Alexandro captas, deſerto Autophradate & quas ille ducebat navibus, ad Alexandrum cum ſuâ claſſe venerunt, unâque cum iis etiam Sidoniorum triremes: ita ut ad 80 Phœnicum naves Alexander jam haberet. Per eoſdem dies etiam ex Rhodo triremes appulere; in quibus una peripolus dicta, & cum hac aliæ novem: ex Solis etiam & Mallo tres; ex Lyciâ decem. Ex Macedoniâ quoque navis una 50 remorum; cui præfectus erat Proteas Andronici filius. Neque multò pòſt etiam Cypri reges 120 navibus Sidonem venerunt; clade quam Darius apud Iſſum acceperat auditâ, eâ etiam re territi quòd tota Phœnicia in Alexandri poteſtatem veniſſet. Iis omnibus Alexander præterita errata ignovit; quòd neceſſitate potiùs quàm ſuâ ipſorum voluntate claſſem cum Perſis junxiſſent. [*Id. ibid.*] Autophradate quoque relicto, Azelmicus Tyri rex ad urbem ſuam jam obſeſſam rediit: in quâ & captum eum poſteà fuiſſe, Arrianus indicat.

In Libano monte, unde materies ratibus & turribus faciendis Alexandro vehebatur, Arabum agreſtes, incompoſitos Macedonas adorti, triginta ferè interficiunt, paucioribus captis. Alexander, Perdiccâ Craterôque (vel Parmenione, ut Polyænus innuit) ad obſidionem Tyri relictis, expeditâ manu Arabiam petiit. [*Curt. lib.* 4. *cap.* 8.] In *Arabiam* eum excurriſſe, notat etiam in quarto Straragematum libro Polyænus, quod Arrianus clariùs explicat: quando illum cum aliquot equitum turmis atque ſcutariis, Agrianis, & ſagittariis in *Arabiam* contendiſſe ſcribit, *ad montem cui Antilibano nomen eſt*: & Plutarchus, *ἐπὶ τὸν Ἀραβας τοὺς προσοικοῦντας τῷ Ἀντιλιβάνῳ*, *in Arabas qui Antilibanum accolunt*, eum moviſſe narrans.

Poſtquàm jam ad montana pervenit, ac relictis equis iter pedibus fecit, aliis longiùs progreſſis, ipſe nocte ingruente atque non longè ab hoſtibus feſſum & ſatiſcentem Lyſimachum pædagogum deſerere non ſuſtinens; dum excitat eum & trahit, ab exercitu imprudens cum paucis eſt divulſus, noctémque in tenebris & acri gelu loco iniquo agere coactus eſt. Cernens autem procul multos ignes ab hoſtibus accenſos, fretus agilitate corporis, ut Macedonum ſuorum incommodo mederetur, ad proximum accurrit ignem, & duobus barbaris aſſidentibus enſe cæſis, torrem abreptum ad ſuos illos paucos pertulit: qui magno ſtatim igne accenſo, tantum terrorem barbaris injecerunt, ut noctem illam tutò tranſegerint. Hæc ex Charete (Mitylenæo, rerum Alexandri ſcriptore) Plutarchus retulit.

Eâ regione partim vi ſubactâ, partim pactionibus in ſuam poteſtatem redactâ, undecim dierum ſpatio Alexander Sidonem eſt reverſus: ubi Alexandrum Polemocratis filium ex Peloponneſo cum Græcorum mercenariorum quatuor millibus venientem reperit. [*Arrian. lib.* 2.]

Paratâ jam claſſe (navium 190 ut Curtius, vel 200 ut Diodorus numerat,) Alexander ex Sidone ſolvens, Tyrum inſtructâ acie navigat. In dextro cornu ipſe erat, regiâ quinqueremi vectus: ſimúlque Cypriorum reges, reliquique Phœnices, excepto Pnytagorâ ſive Pythagorâ Cypriorum rege. Nam hic & Craterus lævum totius aciei cornu tenebat. [*Arrian. ibid. Curt. lib.* 4. *cap.* 10.]

c. Carthaginienſium legati 30. Tyrum venientes, domeſtico bello Pœnos impediri declarabant, quo minùs obſeſſis auxilium præſtare poſſent. Non tamen defecêre animis Tyrii, quanquàm ab ingenti ſpe deſtituti erant: ſed conjuges liberóſque devehendos Carthaginem tradiderunt; fortiùs quicquid accideret laturi, ſi chariſſimam ſui partem extra communis periculi ſortem habuiſſent. [*Curt. lib.* 4. *cap.* 11. *cum Diodoro, ad ann.* 2. *Olymp.* 112. *& Juſtino, lib.* 11. *cap.* 10.]

Cùm Apollo per inſomnia urbe ſe exceſſurum ſignificâſſe diceretur: Tyrii ſuperſtitione inducti, catenis aureis ſimulacrum ejus, quod Syracuſis (ut Curtius) vel Gelâ potiùs (ut ad annum Mundi 3599 ex Diodoro ſuprà notavimus) eò devexerant Pœni, in baſi devinxêre; aræque Herculis, cujus numini urbem dicaverant, inſerere vinculum, quaſi illo deo Apollinem retenturi, ejúſque ex urbe migrationem impedituri. [*Curt. & Diodor. ibid. Plutarch. in Alexandro.*]

Dum adhuc in obſidione Tyri verſaretur Alexander, legati ad eum à Dario venerunt; *decem millia* (*decies centum millia*, in Valerio Maximo perperàm leguntur) talentûm pro matris, uxoris ac liberorum dimiſſione, omnémque regionem inter Helleſpontum & Halyn amnem, unà cum filiæ matrimonio, illi offerentes. Quâ legatione in amicorum conventu explicatâ, Parmenionem dixiſſe ferunt; ſe quidem, ſi Alexander eſſet, eas conditiones accepturum: Alexandrum verò reſpondiſſe; & ſe, ſi Parmenio eſſet, ita facturum. Sed Dario, ſua ſibi dari, reſcripſit; juſſítque ſupplicem venire, & regni arbitria victori permittere. (*Arrian. lib.* 2. *cum Juſtino, lib.* 11. *cap.* 12. *Curtio, lib.* 4. *cap.* 16. *Plutarcho, in Apophthegmatib. & Alexandro, ac Valer. Maxim. lib.* 6. *cap.* 4.)

Tyrus capta eſt, archonte Athenis *Anicero* (vel *Niceta* potiùs, ut eum appellat Dionyſius Halicarnaſſæus in Dinarcho) menſe Hecatombæone: [*Arrian. lib.* 2. *pag.* 49.] in cujus medio Olympias CXII acta eſt. Ex Plutarcho verò, Loi Macedonici menſis die 30, Attici Hecatombæonis diei 5 & Julii Romani 24 reſpondente, in fine capitis quinti Diſſertationis noſtræ de Macedonum & Aſianorum anno Solari, docuimus.

Urbem per proditionem fuiſſe captam Juſtinus, (*lib.* 11. *cap.* 10.) per ſtratagema Polyænus,

(*Stratagem.*

3672 (*Stratagem. lib.* 4.) per apertam vim Diodorus, Curtius & Arrianus narrant. Poſt captam autem urbem, oppidanos pugnam eò uſque continuaſſe, dum numero plures quàm 7000 conciderentur, Diodorus ſcribit.

Tyriorum octo millia interfecta, prodit Arrianus. Intra munimenta urbis ſex millia armatorum trucidata eſſe; & duo millia, in quibus occidendi defecerat rabies, per ingens littoris ſpatium pependiſſe, Curtius refert. Et juvenes quidem omnes, numero non infra 2000, Alexandrum ſuſpendiſſe Diodorus memorat. Omnes qui prælio ſuperſuerant, ob memoriam veteris cædis, crucibus eum affixiſſe Juſtinus affirmat: ſervili nimirùm crucis hoc ſupplicio ideirco eos afficientem, quòd Tyrii olim ſervi conſpiratione factâ, omnem liberum populum cum dominis interfeciſſent, ipſique rempublicam invaſiſſent; uni Straroni ſeni filióque veniâ datâ, atque regno ipſi & poſteris ejus tradito.

De Alexandro verò Juſtinus addit. *Genus Straronis inviolatum ſervavit, regnúmque ſtirpi ejus reſtituit*; (Ballonymo fortaſſe illo rege conſtituto, quem cum Abdalonymo Sidoniorum regulo Diodorus confudit:) *ingenuis & innoxiis incolis inſula attributis, ut, exſtirpato ſervili germine, genus urbis ex integro conderetur.* Atque *hoc modo Tyrios Alexandri auſpiciis conditos* fuiſſe, ex Trogo Juſtinus aſſerit. [*lib.* 18. *cap.* 34.] Sed alii omnes everſorem, non conditorem Tyri eum faciunt: Eſaiæ quoque vaticinio conſentiente, c. XXIII. 1. [*collat. cum* I. *Maccab.* I. 1.] Si Curtio enim credimus: Alexander, exceptis qui in templa confugerant, omnes interfici, ignémque tectis injici juſſit. Si Diodoro: imbellem ætatem fœmineúmque ſexum ſervituti addixit; tantâ ejuſmodi captivorum turbâ inventâ, ut quamvis maxima pars Carthaginem deportata eſſet, reliquorum tamen ultra 13 millia numerarentur. Si Arriano: iis quidem omnibus qui in templum Herculis confugerant (inter quos, præcipuos Tyriorum principes fuiſſe dicit, & regem Azelmicum, & Carthaginienſium legatos qui ex veteri conſuetudine in honorem Herculis ad Metropolim conveniebant) veniam conceſſit, reliquos verò in ſervitutem redegit; Tyriorum & exterorum qui ſupererant venditis 30 circiter millibus.

Sidonios tamen qui urbem inter victores intraverant, cognationis cum Tyriis memores, (quippe utramque urbem Agenorem condidiſſe credebant) 15 eorum millia furto ſubducta & in navigiis ſuis occultata Sidonem perduxiſſe; Tyrúmque *poſt excidium* renatam fuiſſe, ſcribit Curtius. [*lib.* 4. *cap.* 15.] Poſt cladem ab Alexandro acceptam, calamitates omnes ſuperaviſſe, & cum navigationibus tum purpuratum capturâ ſe recollegiſſe; Strabo. [*lib.* 16. *pag.* 757.] *Parcimoniâ & labore querendi citò convaluiſſe*: Juſtinus. [*lib.* 18. *cap.* 4.] & tam citò quidem; ut 16°. poſt plagam ab Alexandro acceptam anno, ut Antigono Aſiæ Domino eam denuò obſidenti non per 7 ſolùm (ut ſub Alexandro) ſed per ipſos 15 menſes reſtiterit. [*Diodor. lib.* 19. *ad Olymp.* 116. *ann.* 2.] Neque priore ſuâ inſulâ contenta, nunc Alexandri oppugnantis operibus continens effecta, ita terminos ſuos dilatavit: ut Plinii ætate oppidum ipſum 22 ſtadia obtinuerit, circuitus 19 paſſuum millia, intrà Palætyro inclusâ. [*Plin. lib.* 5. *cap.* 19.]

Admetus, qui primus murum ceperat, & cum eo ſcutati viginti, in ipſo occupatæ urbis impetu: in univerſâ verò obſidione, ex Macedonibus 400 ad ſummum ceciderunt. [*Arrian. lib.* 2.]

Alexander Herculi ſacrificium fecit, & pompam cum exercitu armato & navibus illi peregit: ludos quoque gymnicos in æde illius multis collucentibus facibus edidit. Navem etiam Tyriam illi dicatam, quam navali incurſione ceperat, eidem cum inſcriptione dicavit. [*Id. Ibid.*] Apollinis verò ſimulacro aureas catenas & vincula detraxit; & φιλαλέξανδρον, ſive Alexandri amicum, appellari juſſit. [*Diodor. Olymp.* 112. *ann.* 1.] Ejuſdémque nominis die, eadémque horâ (ut Timæus refert) quâ Carthaginienſes ſimulacrum illud Gelois abripuerant, Græci magnifico ſacrificiorum munerúmque apparatu illi litárunt, quaſi ejus beneficio Tyrum expugnaſſent. [*Id. ad Olymp.* 93. *ann.* 4.]

Alexander captâ Tyro Judæam invadit. [*Euſeb. Chronic. cum Plin. lib.* 12. *cap.* 25.] & Syriam quæ Palæſtina vocatur in ſuam poteſtatem adduxit. [*Arrian. lib.* 2. *pag.* 50.] urbes, imperii jugum adhuc recuſantes, ipſe obiens. [*Curt. lib.* 4. *cap.* 17.] Cùm verò Hieroſolymam, ſicut comminatus fuerat, peteret, Jaddus Pontifex, ejus iram timens, ad Deum pro ſalute publicâ ſupplicationibus ſacrificiiſque confugit: à quo per ſomnium eſt monitus, ut coronatâ urbe portas aperiret, ipſe cum ſacerdotibus ſolenni ſui ordinis ornatu ſumpto, populus autem obviam procederet candidatus. Id agmen è longinquo conſpicatus Alexander, ad Pontificem acceſſit ſolus; & adorato Deo, cujus nomen aureæ tiaræ laminæ cernebatur inſcriptum, prior ipſum ſalutavit. Ejúſque rei cauſam à Parmenione rogatus, reſpondit; in Macedoniâ adhuc, cogitanti ſibi de Aſiæ imperio, tali ſpecie & habitu qualem hic cerneret viſum virum, authorem fuiſſe hujus expeditionis ſuſcipiendæ, & ſpem ſucceſſuum feciſſe. Inde ſacerdotibus deducentibus ingreſſus in urbem eſt, & aſcendens in Templum immolavit Deo ex Sacerdotis præſcripto: oſtenſóque ſibi Danielis libro, in quo Græcum quendam Perſas debellaturum ſignificat, (Dan. VIII. 7, 20, 21. & XI. 13.) hunc ipſum ſe eſſe interpretatus, lætus dimiſit multitudinem. [*Joſeph. lib.* 11. *cap. ult.*]

Sequenti verò die vocatis eis juſſit ut quicquid vellent peterent. Petentibúſque ut patriis legibus vivere ſibi liceret, útque ſeptimo quoque anno (quo agri non conſerebantur) tributorum eis daretur immunitas; conceſſit omnia. Rogantibus deinde ut eos quoque Judæos qui Babyloniam ac Mediam colerent, ſineret legibus uti propriis; hic etiam poſtulatis eorum ſatisfacturum ſe eſt pollicitus. (quum illorum ſc. locorum futurus eſſet Dominus.) Et cùm feciſſet eis poteſtatem, ſi qui vellent, ſalvis ſuis ritibus ſequi ejus militiam, multi in eam expeditionem dederunt nomina. Atque his apud Hieroſolymam actis, inde in alias propinquas urbes movens exercitum, ab omnibus amicè exceptus eſt. [*Id. ibid.*]

Samaritæ

Samaritæ quorum tunc metropolis erat Sicima, ſita ad montem Garizin & habitata à deſertoribus gentis Judaicæ, Alexandro penè in Hieroſolymitano agro, unà cum militibus quos ad eum Sanaballates miſerat, occurrunt: rogantes ut ipſorum urbem inviſat, & quod apud eos erat Templum præſentiâ ſuâ honoret. quod ille pollicitus eſt, poſt reditum ſe facturum. Cúmque poſtularent ut ſeptimi anni tributum ſibi remitteretur; quòd in eo nec ipſi quoque ſererent: Hebræos ſe eſſe dicentibus, (utpote à Joſepho ejúſque filiis Manaſſe & Ephraimo oriundos) Judæos verò eſſe negantibus, rem ad ſuum reditum ille diſtulit. (*Id. ibid.*)

Ex prætoribus Alexandri, Callas Paphlagoniam (quæ poſt Iſſicum prælium defecerat,) Antigonus Lycaoniam, Balacrus Idarne prætore Darii ſuperato Miletum recepit. [*Curt. lib. 4. cap. 17.*]

Alexander Ciliciam Socrati tradiderat; Philotâ (Parmenionis filio) regioni circa Tyrum jeſſo præſidere. Syriam quæ Cœle appellatur Andromacho Parmenio tradiderat, bello quod ſupererat interfuturus. Rex, Hephæſtione Phœnicis oram claſſe prætervehi juſſo, ad urbem Gazam cum omnibus copiis venit. [*Id. ibid.*] atque in eâ, Perſarum præſidiis defensâ, oppugnandâ duos menſes abſumpſit. (*Diodor. Olymp. 112. ann. 1. Joſeph. lib. 11. cap. ult.*)

Perſici præſidii ibi præfectus erat *Babemeſes* (ut Joſephus) vel *Batis* (ut Curtius & Arrianus eum appellant) eunuchus eximiæ in regem ſuum fidei: qui mercenariis Arabibus conductis, multóque antè frumento collecto, modico præſidio muros ingentis operis tuebatur.

Alexander duo in obſidione urbis vulnera accepit. Batis, ab eo captus, loro crudeliter per talos trajecto religatus ad currum & equis circa urbem raptatus eſt. Cecidere Perſarum Arabúmque circa decem millia: nec Macedonibus incruenta victoria fuit. [*Curt. lib. 4. cap. 10.*] Alexander Gazenſium uxoribus & liberis in ſervitutem redactis, coloniáque ex finitimis in urbem deductâ, eo tanquàm præſidio ad bellum eſt uſus. (*Arrian. fin. lib. 2.*) Unde non ſimpliciter, ſed ratione prioris urbis ſtatûs habitâ, Strabonis illa de Gazâ verba ſunt accipienda. [*lib. 16. pag. 759.*] ἐνδοξός ποτε γενομένη, κατεσκαμμένη δ' ὑπὸ Ἀλεξάνδρου, καὶ μένουσα ἔρημος. *olim illuſtris fuit; ſed ab Alexandro diſſoluta, manet deſerta.* niſi poſteriorem Gazam alio in loco poſitam fuiſſe dicamus: quod, in libro de locis Hebraicis, ita affirmat Hieronymus. *Quæritur, quomodo in quodam Prophetâ dicatur Gaza futura in tumulum ſempiternum. Quod ſolvitur ita: antiquæ civitatis locum vix fundamentorum præbere veſtigia; hanc autem quæ nunc cernitur, in alio loco pro illâ quæ corruit ædificatam.*

Alexander res ad Gazam exſecutus, Amyntam (Andromenis filium) cum decem tricemibus in Macedoniam miſit; ut eximios quoſque juvenes ad militiam delectos inde ſecum adduceret. [*Diodor. ad Olymp. 112. ann. 2. Curt. lib. 4. cap. 19.*]

3673 *a.* Alexander inde in Ægyptum, quò primùm iter inſtituerat, contendens, ſeptimo poſtquàm Gazâ moverat die, in regionem Ægypti *caſtra Alexandri* poſteà vocatam & urbem Peluſium pervenit. [*Arrian. init. lib. 3. Curt. lib. 4. cap. 20.*] non, retro converſo itinere, Hieroſolymam (uti minùs conſideratè à Joſepho eſt traditum) Gazâ expugnatâ petiit.

Ægyptiorum ingens multitudo, Alexandri adventum expectans, Peluſium convenerat: qui Perſarum inſolentiâ, avaritiâ & ſacrilegio offenſi, animo lubente Macedones receperunt. [*Curt. ibid. Diodor. ad Olymp. 112. ann. 2.*]

Præſidio Peluſio impoſito, navibúſque adverſo flumine Memphim petere juſſis Alexander Heliopolim contendit, Nilum à dextrâ habens: oppidiſque quotquot in itinere erant deditione receptis, Heliopolim per deſerta pervenit. Inde, trajecto flumine, Memphim profectus eſt. [*Arrian. lib. 3.*] nec ſuſtinuerunt adventum ejus Perſæ, defectione Ægyptiorum perterriti. Jámque haud procul Memphi erat: cùm in ejus præſidio *Aſtaces* prætor Darii relictus octingenta talenta Alexandro omnémque regiam ſupellectilem tradidit: ut apud Curtium, lib. 4. cap. 20. legitur. in quem tamen *Aſtacis* nomen irrepſiſſe videtur, pro *Mazacis*: quomodo & ipſe in quarto ejuſdem libri capite eum appellat; & Arrianus in lib. 3. initio. ubi *Mazacem* Perſam, Ægypti ſatrapam à Dario conſtitutum, Alexandrum in provinciam atque urbes amicè recepiſſe narrat.

Memphi ſacrificiis, ludíſque gymnicis ac muſicis (ad quos præſtantiſſimi quique è Græciâ artifices convenêre) peractis, inde ſecundo flumine Alexander ad mare devectus eſt: ſcutatos & ſagittarios atque Agrianos, & regiam turmam equitum ſociorum navibus imponens. quúmque Canopum veniſſet; elegit urbi locum inter mare (Ægyptium) & Mariam (ſive Mareotidem) paludem, quam nomine ſuo Alexandriam appellari voluit. [*Arrian. lib. 3.*] in cujus parte eâ quæ mari & navalibus imminebat, poſitus erat vicus, cui *Rhacotis* nomen fuit. [*Strabo, lib. 17. pag. 792. Pauſan. in Eliac. 1. pag. 169. Tacit. Hiſtor. lib. 4. cap. 84.*]

Alexandriam condidit Alexander anno regni ſui, non 7°. (ut Euſebius in Chronico, & ex eo Cyrillus Alexandrinus in libro primo contra Julianum & Cedrenus referunt) ſed 5°, Olympiade CXII. (ut eſt apud Solinum, cap. 32.) & quidem anno ejus *primo*; non, ut apud Diodorum eſt, *ſecundo*, multóque minùs, ut apud Euſebium, *tertio*. Verum enim tempus Alexandriæ condi cœptæ, rerum inter Tyri expugnationem & pugnam ad Gaugamela geſtarum ſeries ignorare nos non ſinit. Unde & à 5°. anno Darii, & Thoth Nabonaſari 417 (qui in 14. Novembris Juliani incidit, currente Olympiadis CXII. anno 1°.) Ptolemæus Alexandrinus in Regum Canone annos *Alexandri*, quem (in Præfatione ἀρχηγὸν κανόνων, quorum pars eſt Canon iſte) Alexandrinorum more τὸν κτίσλην ſive *Conditorem* ſuum nominat, deducit.

Urbem metatus eſt *Dinocrates* (quem Plutarchus tum in Vitâ tum in libro 2°. de fortunâ Alexandri *Staſicratem*, alii libri aliter nominant) nobilis ille architectus, cujus in Dianæ incenſo Templo reſtaurando Epheſii operâ ſunt uſi: alterum idcirco à conditore in memoriâ locum detinens. [*Strabo, lib. 14. pag. 641. Valer. Maxim. lib. 1. cap. 4. Vitruv. proem. lib. 2. Plin. lib. 5. cap. 10. & lib. 7. cap. 37. Solin. cap. 32. & 40. Ammian. Marcellin. lib. 22.*]

b. Tunc instare operi quibus id demandaverat jussis, ad Jovis Hammonis oraculum Alexander profectus est. [*Plutarch. in Alexandro, cum Arrian. lib. 3.*] ambitione quâdam inductus, quòd Persæum & Herculem priùs eò adscendisse intelligeret: ut in ejus historiâ narrat Callisthenes. [*apud Strabon. lib. 17. pag.* 814.]

Parætonium igitur usque secus mare per solitudinem profectus, sed non omninò inaquosam, per 1600. stadia iter fecit: ut tradit Aristobulus. [*apud Arrian. lib. 3. pag.* 53.] 4383 331

Circa itineris medium, legati Cyrenensium illi occurrerunt, coronam afferentes cum donis magnificis: inter quæ 300. equi erant ad bella condocefacti, & 5. quadrigæ de præstantissimis. Quibus acceptis, amicitiam & societatem cum illis junxit. [*Diodor. ad Olymp.* 112. *ann.* 2.]

Dum Parætonio Mesogabam, ubi Hammonis templum est, per sticuloſas arenas pertenderet, & austrinis incidentibus flatibus per pulverem vagaretur, imbrium superventu, & duorum corvorum ductu, servatum esse narrat Callisthenes. (*apud Strabon. ut supr.*) illâ quoque additâ fabellâ: corvos illos vocibus & crocitu, si qui nocte aberrarent, revocasse atque ad vestigium viæ reduxisse. (*Id. apud Plutarch. in Alexandro.*) Ptolemæus Lagi filius dicit dracones duos, clamore edito, agmen præcessisse, eósque in oraculi sedem & duxisse & reduxisse. Sed Aristobulus (cui plures assentiuntur) duos corvos ante exercitum volitasse scribit, eósque Alexandro itineris duces extitisse. (*Arrian. lib. 3.*)

Ad amaram (ut nominant) paludem deveniens, atque inde stadiis 100. superatis, urbes Hammonis nomine celebres præteriens, hinc unius diei itinere peracto ad Hammonis lucum & templum pervenit. [*Diodor. ut supr.*]

Ibi, quum subornasset antistites, quid sibi responderi vellet; hi templum ingredientem statim Hammonis filium salutant. (*Justin. lib. 11. cap. 11.*) Ita certus Alexander fuit, nobisque prodidit, diis ipsis mutis & surdis, vel in potestate esse antistitis quid velit fingere; vel in voluntate consulentis, quid malit audire. (*Oros. lib. 3. cap. 16.*)

Soli Regi Sacerdotem concessisse, ut in Templum ingrederetur habitu consueto, (cæteris omnibus vestem mutare & foris oraculum adire jussis:) atque alia quidem magnâ ex parte nutu & signis, hoc verò expressis verbis eum Regi dixisse, esse ipsum Jovis filium; scripsit Callisthenes. (*apud Strabon. ut supr.*) Ipse verò in epistolâ ad matrem Alexander oracula quædam sibi ait arcana reddita, quæ reversus soli ei relaturus esset. (*Plutarch. in Alexandro.*)

Idem, vel in eâdem vel in aliâ ad matrem epistolâ (quam & à Tertulliano, in lib. de Pallio cap. 5. citatam fuisse non dubito) à magno antistite sacrorum Ægyptiorum quodam Leone secretum sibi proditum retulit; quòd Dii homines quondàm fuerint; & in eorum cultu majorum & regum suorum memoriam gentes servaverint. (*Augustin. de Civit. Dei, lib. 8. cap. 5. & 27. & de consens. Evangelist. lib. 1. cap. 23. Minutius Felix in Octavio; cum Cypriano, de idolor. vanitate.*) Et quum in fronte epistolæ suæ ita is scripsisset; *Rex Alexander, Jovis Hammonis filius, Olympiadi matri salutem dicit:* scitè rescripsit illa ad hanc sententiam. *Amabo mi fili quieseas, neque deferas me, neque criminere adversum Junonem. Malum mihi prorsum illa magnum dabit, quum tu me literis tuis pellicem illi esse confiteris.* (M. Varro, in libro cui titulus *Orestes vel de insaniâ*; apud *A. Gell. lib. 13. cap. 1.*)

Alexander accepto responso sibi (ut dicebat) grato, in Ægyptum rediit: eodem, ut Aristobulus author est, quo venerat itinere, ut verò Ptolemæus scribit, rectiore viâ Memphim versus. (*Arrian. lib. 3.*)

Quum Memphim pervenisset, novæ ad eum accesserunt copiæ: ab Antipatro mercenarii Græci 400, quibus præerat Menœtas Hegesandri filius; ex Thraciâ equites circiter 500; quibus præfectus erat Asclepiodorus Eunici filius. Eo loci Jovi regi sacrificavit, donáque cum exercitu armato misit: ludos etiam gymnicos & musicos exhibuit. (*Id ibid.*)

Finitimis urbibus commigrare Alexandriam jussis, novam urbem magnâ multitudine implevit, & caput Ægypti esse jussit. (*Curt. lib. 4. cap. 21. Justin. lib. 11. cap. 11.*] Ad quam coloniam Judæos etiam devocavit: quorum virtutem approbans, & fide dignos inveniens, χάριτας τῆς συμμαχίας ἴδωκε τὸ μετοικεῖν καὶ πόλιν ἐξ ἰσοτιμίας πρὸς Ἕλληνας, *societatis præmium eis dedit jus civitatis æquale cum Græcis*; ita ut eorum ibi tribus, non *Alexandrinorum* solùm, sed etiam *Macedonum* appellationem sortita fuerit. (*Joseph. lib. 2. de Bello, περὶ τ. pag.* 816. *& lib. 2. contr. Apion. pag.* 1063. *edit. Græco-latin.*) * Huc referatur Philonis locus de Bruchio Alexandriæ parte Judæis assignatâ &c. (ut in meis de Alexandria condita Collectaneis.)

Alexander quoque Sanaballatis Cuthæi militibus, quos sequi se in Ægyptum jusserat, agros in Thebaide divisit: custodiâ regionis illius eis relictâ. [*Joseph. Antiquit. lib. 11. cap. ult.*]

Cupiditate tenebatur ipse non interiora modò Ægypti, sed etiam Æthiopiam invisendi: sed imminens à Dario bellum otiosæ peregrinationi tempora exemit. Itaque Ægypto præfecit Æschylum Rhodium & Peucestem Macedonem, quatuor millibus militum in præsidium regionis ejus datis: Claustra Nili fluminis Polemonem tueri jussit; 30. ad hoc triremibus datis. [*Curt. lib. 4. cap. 21.*] Et terrestribus quidem copiis quas in Ægypto reliquerat, duces illum præfecisse Peucestem Marcatati & Balacrum Amyntæ filium, classi (quæ Nili ostia & Ægyptium pelagus tueretur) Polemonem Theramenis filium, Arrianus affirmat. Civilem verò universæ Ægypti administrationem Doloaspi Ægyptio commisisse eum significat.

Africæ, quæ Ægypto junctæ est, præpositum fuisse Apollonium, vectigalibus ejusdem Africæ Ægyptique Cleomenem, scribit Curtius: atque in eandem sententiam Arrianus, Lybyæ finitimæ (Ægypto ad Occidentem) Alexandrum præfecisse Apollonium Charini filium, Arabiæ verò quæ est ad urbem Heroum (ad Orientem, quâ Petrææ Arabiæ Ægyptus est contermina) Cleomenem; mandato dato, ut huic tributa penderentur, legum autem imperium juxta veterem consuetudinem penès præsides esset. Apud Aristotelem in 2o. Oeconomicorum libro,

Κλεομένης

3673 Κλεομένης Ἀλεξανδρεὺς Ἀγγίππου ναυκρατίτης, apud Arrianum in 3°. historiæ Alexandri, Ἐπαινετὸς ille fuisse legitur. Sed in hoc, τὸν ἐκ Ναυκρατίτου sive Ναυκρατιτῆ, in illo, Ἀλεξανδρεὺς Ἀγγίππου ναυκρατίτης, restituendum censet sagacissimus Freinshemius: ut Naucratis (Milesiorum in Ægypto coloniæ) civis ille fuerit, Alexandriæ satrapa. Hujus enim postrò ædificandæ & colonis complendæ curam illi fuisse commissam, partim ex Aristotele intelligitur; qui ab Alexandro illi injunctum narrat, ut *urbem juxta Pharum* (7. stadiorum freto ab Alexandriâ dirempta ea est) *incolis frequentaret, & emporium quod priùs Canopi fuerat eò traduceret*; partim ex Justino, qui Cleomenem *Alexandriam ædificavisse*, in lib. 13. cap. 4. disertè asserit. Quò spectat & Alexandri anno post hunc octavo ad ipsum scripta epistola: quâ Hephæstioni mortuo templum cùm in urbe Alexandrinâ tum in Pharo insulâ exædificari mandabat; & tabulis contractuum quoscunque negotiatores inter se conficerent nomen illius inscribi. Refert Arrianus, in libro historiæ suæ 7°: ubi Cleomenem hunc improbum hominem fuisse refert, & multis Ægyptios injuriis affecisse.

Alexandrum, cùm secundo Nilo deflueret, assequi cupiens Hector Parmenionis filius, eximio ætatis flore, in paucis Regi charus, parvum navigium conscendit, pluribus quàm capere posset impositis: indèque mersâ nave periit. Rex amissi ejus desiderio vehementer afflictus est, repertúmque corpus magnifico extulit funere. (*Curt. lib. 4. cap. 21.*)

Oneravit hunc dolorem nuncius mortis Andromachi, quem præfecerat Syriæ. Eum vivum Samaritæ cremaverant. Atque ad ejus interitum vindicandum, quantâ maximè celeritate potuit, Alexander contendit. (*Id. ibid.*)

6. Alexander igitur, Nilo flumine ejúsque anfractibus omnibus circa Memphim ponte stratis, ineunte vere Memphi in Phœniciam movit. [*Arrian. lib. 3. pag. 55.*] In itinere, traditis illi qui prætorem interemerant & supplicio affectis, in Andromachi locum Memnona substituit. [*Curt. lib. 4. cap. 21.*] Samariam urbem captam Macedonibus ad inhabitandum tradidit; ut habet Eusebius (& ex eo Cedrenus) in Chronico: regionem verò Samaritidem Judæis, ob fidem ab eis illi præstitam, à tributi pensione immunem adjecit; ut ex Hecatæo Abderitâ refert Josephus. [*lib. 2. contr. Apion. pag. 1063.*] Templum tamen in Garizin monte situm mansit incolume: & si quis apud Hierosolymitas aut illiciti cibi sumpti, aut violati Sabbati, aut similis criminis reus ageretur; ad Sicimitas confugiebat, calumniam se passum dictitans. [*Joseph. Antiquit. lib. 11. cap. ult.*] cujusmodi non hic solùm, sed in Ægypto etiam inter Alexandrinos Judæos & Samaritas, ob diversum utriusque Templi cultum, simultates deinceps exiterunt. [*ut apud eundem libro 12. cap. 1. & lib. 13. cap. 6. videre licet.*]

Alexander Tyrum perveniens classem, quam præmiserat, ibi reperit: & Herculi rursùs sacrificavit, ludósque gymnicos & musicos edidit. [*Arrian. lib. 3.*] In eis Cypriorum reges erant choragi: ex quibus, ad histriones maximè conspicuos exhibendos, sorte delecti; Nicocreon Salaminius Thessalum protulit, cui ipse favebat Alexander, Pasicrates verò Solius Athenodorum, qui victor suffragiis est renunciatus. [*Plutarch. in Alexandro.*] Cypriorum autem reges, à Dario ad Alexandrum deficientes, jam antèa Tyrum oppugnanti classem miserant: indéque jam illis pro merito honor ab eo est habitus. [*Curt. lib. 4. cap. 21.*] De Nicocreonte tamen in cœnâ ad Alexandrum dixisse ferunt Anaxarchum Abderitam philosophum, (ut in Vitâ ejus habet Laërtius) oportuisse etiam caput satrapæ cujusdam illic apponi: quod dictum crudelissimæ mortis causa illi postèa extitit.

Tributis colligendis in Phœniciâ Cœranum Berrhœum Alexander quæstorem constituit; in Asiâ Philoxenum, qui trans Taurum vectigalia cogeret. Pecuniarum autem quas penès se habebat Harpalo, in horum locum suffecto, curam dedit. In Lydiam Menandrum unum ex sociis satrapam misit; Clearcho exteris, quorum dux erat Menander, suffecto. In Arimmæ locum Asclepiodorum Eunici filium Syriæ satrapam constituit. [*Arrian. lib. 3.*]

His compositis, Alexander Herculi Tyrio ex auro craterem cum triginta pateris dicavit: imminénsque Dario, iter ad Euphratem pronunciari jussit. [*Curt. lib. 4. cap. 21.*]

Ut ad Darium fama pervenit, Alexandrum eum, quamcunque adisset regionem, esse peiturum; omnia longinquarum gentium auxilia Babylonem contrahi jussit. Cúmque dimidio fermè major esset exercitus, quàm qui in Cilicià (ad Issum) fuerat; multis arma deerant: quæ summâ curâ comparabantur. [*Curt. lib. 4. cap. 22.*] Unde mendosos apud Curtium numeros esse liquet, [*ibid. cap. 27.*] ubi summa totius exercitûs, equitum 45. millium & peditum 200. millium fuisse legitur: quum longè plures Dario in Issicâ pugnâ adfuisse constet. Minórque etiam justo numerus est ille, qui apud Justinum [*lib. 11. cap. 12.*] & Orosium [*lib. 3. cap. 17.*] cernitur: 400. (vel 404, ut est apud Orosium) millium peditum, & 100. millium equitum. Plutarchus, in *Alexandro*, 10. myriadas (100. myriades, in *Apophthegmatibus* ejusdem, vitiosè omninò, habentur) sive millena millia numerat: cum quo & Diodorus facit, [*libro 17.*] 80. peditum myriadas, & haud minùs 20. equitum, fuisse dicens. Arrianus verò eundem aciei terrestri millium millenorum numerum tribuit, quem Plutarchus toti exercitui: 40. præterea equitum millia adjiciens (licèt pro τετρακισμυρίους; alii τετρακισχιλίους, sive 400 millia, hîc reponi malint: tum ut æquior aliquanto inter equitum & peditum numerum servaretur proportio; tum ne tanto minor quàm in Issico prælio compareret equitatus, quem in hoc *majorem priscino* fuisse, in lib. 4. cap. 22. confirmat Curtius:) cum curribus falcatis 200. (in quem numerum Diodorus etiam & Curtius consentium) & elephantis circiter 15, quos Indi adduxerant; quum totus Alexandri exercitus, equites ad 7. millia, pedites circiter 40 millia tantùm haberet. [*Arrian. lib. 3.*]

Darius cum ingenti suo exercitu Babylone Ninum versùs movens, à dextrâ parte Tigrim fluvium, à lævâ habebat Euphratem: agmen Mesopotamiæ campos impleverat. [*Diodor. ad*

ann. 2. *Olymp.* 112. *Curt. lib.* 4. *cap.* 12.] Tigri deinde superato, cum audisset haud procul abesse hostem; Satropacem equitum præfectum cum mille delectis præmisit. Mazæo prætori sex millia data, (tria ferè millia equitum Arrianus hîc habet; in quibus duo Græcorum mercenariorum mille fuisse ait) quibus hostem transitu amnis arceret. Eidem mandatum, ut regionem, quam Alexander esset aditurus, popularetur aut ureret: quippe credebat inopiâ debellari posse nihil habentem, nisi quod rapiendo occupasset. Ipse Arbela profectus est: ibique commeatuum sarcinarúmque majore parte depositâ, ad Lycum amnem pervenit; quem ponte junxit, & per dies quinque trajecit exercitum. Inde verò 80. stadia progressus, ad Bumelum amnem castra posuit. [*Curt. ibid.*] Arrianus castra eum Gaugamelis ad flumen Bumélum (ita enim in lib. 6. pag. 131. non, ut in lib. 3. cap. 57. Bumadum, appellat) posuisse dicit, plano undique & patenti campo. Quicquid enim inæqualis soli erat, æquari Darius jussit; ut commodus ad equitandum fieret, libérque oculorum undique pateret prospectus. [*Arrian. Curt.*]

d. Thapsacum pervenit Alexander, mense Hecatombæone, archonte Athenis Aristophane. (in anni videlicèt 2^i. Olympiadis CXII. ipso initio.) Hîc Euphratis erat vadum: quod duobus pontibus junctum Alexander reperit; sed qui imperfecti ad alteram usque ripam non pertingerent. Mazæus, cui Darius amnis tutelam mandaverat, statim atque Alexandrum appropinquare cognovit, cum omnibus copiis inde aufugit. Post ejus fugam, pontibus in ulteriorem ripam jactis Alexander universum exercitum traduxit. Inde ulteriùs per Mesopotamiam, ad lævam Euphratem & Armeniæ montes habens, Babylonem contendit, sed non rectâ viâ; quòd alia via commodior exercitui propter pabuli copiam futura esset, neque æstus tantopere gradientes torreret. In itinere exploratores nonnulli longiùs ab exercitu Darii speculatum digressi, capti significârunt Darium ad Tigrim fluvium consedisse, & Alexandrum transitu prohibiturum; multóque majores copias habere, quàm quibuscum in Ciliciâ pugnaverat. Verùm Alexander eò profectus, neque Darium ipsum, neque ullum ab eo præsidium ibi relictum invenit. [*Arrian. lib.* 3.]

Alexander per Tigrim, non labore solùm maximo, sed etiam extremo cum periculo ob fluminis rapiditatem, copias suas nemine prohibente traduxit: nec quidquam præter paucas sarcinas deperditum est. [*Id. ibid. Diodor. Olymp.* 112. *ann.* 2. *Curt. lib.* 4. *cap.* 23.] Ab Euphratis autem trajectu apud Thapsacum, usque ad hunc Tigris transitum, stadia 1400. (al. 2400.) Eratosthenes numerat. [*Strabo, lib.* 2. *pag.* 79. *& lib.* 16. *pag.* 746.]

Moris castris, à Tigri per Assyriam Alexander exercitum duxit; à sinistrâ habens Sogdianorum montes, à dextrâ Tigrim. Quarto deinde post transitum die, Mazæus adversùs eum mille præmisit equites: in quos Alexander præfectum Pæonum equitum Aristonem ferri jussit. Ille præfectum equitatûs Persarum Satropacem directâ in guttur hastâ transfixit, fugientémque per medios hostes consecutus, ex equo præcipitavit, & obluctanti caput gladio abscidit: quod relatum ante Alexandri pedes posuit, dicens; Hoc donum, Rex, apud nos poculo aureo pensatur. Arridens Alexander, Nempe vacuo, inquit: ego verò plenum mero tibi propino. [*Arrian. lib.* 3. *Curt. lib.* 4. *cap.* 25. *Plutarch. in Alexandro.*]

Biduo ibi stativa Alexander habuit: in proximum deinde diem iter pronunciari jussit. Sed primâ ferè vigiliâ Luna deficiens, primùm nitorem sideris sui condidit, deinde sanguinis colore suffuso lumen omne fœdavit: solicitíque sub ipsum tanti discriminis casum ingens religio, & ex eâ formido quædam militibus incussa est. [*Curt. ibid. cap.* 23. *&* 24.] *Apud Arbela, Lunam defeciſſe noctis ſecundâ horâ, eandémque in Siciliâ exorientem*, rectè retulit Plinius, lib. 2. cap. 70. non *horâ quintâ in Arbelis, Carthagini horâ ſecundâ*; ut in Ptolemæi Geographiâ (lib. 1. cap. 4.) legitur. Rectè etiam Plutarchus in *Alexandro*, eam mense *Boëdromione* defecisse affirmat, ὅτε ἦ τῶν Μυστηρίων ἡ ἀπόλυσις ἤρχετο, in medii videlicèt Boëdromionis plenilunio; quo magna Athenienſium *Myſteria*, per dies aliquot continuata, peragi primùm cœperunt. Hoc autem anno, in primâ parte noctis quæ Septembris Juliani diem 20. terminabat, Eclipsim hanc contigisse, Astronomicus ostendit calculus.

Ut consternati militum Alexandri animi erigerentur, consulti ab Alexandro Ægyptii vates respondebant; Solem Græcorum, Lunam esse Persarum: quoties illa deficiat, ruinam stragémque illis gentibus portendi. [*Curt. lib.* 4. *cap.* 24.] Alexander Lunæ, Soli, ac Terræ, à quibus eclipses fieri dicuntur, sacrificium fecit. Aristander, vates ipsius, felicem ac faustum successum Alexandro & Macedonibus per Lunæ defectum portendi pronunciabat: præliúmque eo ipso mense committendum esse, & sacrificia ipsa victoriam Alexandro portendere. [*Arrian. lib.* 3.]

Erectis jam ad spem & fiduciam militibus, Alexander impetu animorum utendum ratus, secundâ vigiliâ castra movit. Dextra Tigrim, læva montes Gordyæos habebat. Proximâ luce, cum paucis suorum mille fermè Persarum exploratores assecutus, alios cæcidit, alios cepit; equitesque præmisit simul speculatum, simul ut ignem quo Barbari cremaverant vicos extinguerent: quippe fugientes raptim tectis acervísque frumenti injecerant flammas: quæ cùm in summo hæsissent, ad inferiora nondum penetraverant. Extincto igitur igne, plurimum frumenti repertum est: & Mazæus, qui antè per otium vicos incenderat, jam fugere contentus, pleraque inviolata hosti reliquit. [*Curt. lib.* 4. *cap.* 24.]

Alexander haud longiùs 150. stadiis Darium abesse compererat. Itaque ad satietatem quoque copiâ commeatuum instructus, quatriduo in eodem loco substitit. [*Id. Ibid.*]

3674 4. Interceptis deinde Darii literis, quibus Græci milites solicitabantur ut regem interficerent, aut proderent; castra movit. (*Id. lib.* 4. *cap.* 25.)

Statira, Darii soror & uxor, itineris continui labore animíque ægritudine fatigata, ex collisione abjecti partûs decessit: cujus morti illacrymatus Alexander, exequias ejus, nulli parcens

sumptui,

ſumptui, benignè eſt proſecutus. (*Id. ibid. Juſtin. lib.* 11. *cap.* 12. *Plutarch. in Vitâ, & lib.* 2. *de fortunâ Alexandri.*)

Tireus vel Tyriotes ſpado, inter trepidationem lugentium elapſus, Dario mortem conjugis nunciavit: qui primùm vehementiſſimè perturbatus, deinde intellectâ Alexandri clementiâ & continentiâ, ad cœlum manus tendens precatus eſt ut, ſi de ſe jam tranſactum eſſet, ne quis alius in Cyri ſolio ſederet quàm iſte tam juſtus hoſtis, tam miſericors victor. [*Curt. & Plutarch. ibid.* * *Athena. lib.* 13. *cap.* 27.] *Arrianus* libro 4°. paulò poſt Iſſicam pugnam hoc factum dicit.

Darius humanitate & continentiâ Alexandri victus, ad novas pacis conditiones ferendas decem legatos cognatorum principes miſit: pro matre & duabus virginibus filiabus triginta millia talentûm (*auri* additamentum, quod in *Curtio* bis hic occurrit, tollendum eſſe, ex collatione cum *Juſtino* liquet, & cum *Diodoro* etiam; ſi τάλαντα ἀργυρίου τριακοντακισχίλια, pro τριςχίλια, uti res poſtulat, apud eum reponamus) & alteram filiam (*Saprinam*, *Statipnam*, *Sarrinam*, & *Statyram*, in variis editionibus Curtii, lib. 4. cap. 16. dictam) uxorem, & quidquid inter Helleſpontum & Euphratem eſt, in dotem ejus offerens. Quibus ab Alexandro reſponſum eſt datum: modò milites ſuos literis ad proditionem, modò amicos ad perniciem ipſius, à Dario pecuniâ fuiſſe ſolicitatos; ideóque ad internecionem eum perſequendum eſſe, non ut juſtum hoſtem ſed ut percuſſorem venificum; & quæ ille amiſit, & quæ adhuc habet, præmia eſſe belli: hoc regente utriuſque terminos regni, id quemque habiturum quod proximæ lucis aſſignatura fortuna eſt. (*Curt. lib.* 4. *cap.* 26. *Juſtin. lib.* 11. *cap.* 12. *Diodor. Olymp.* 112. *ann.* 2.]

Dimiſſi legati, Dario nunciant adeſſe certamen. Ille confeſtim Mazæum cum tribus equitum millibus, ad itinera quæ hoſtis petiturus erat occupanda, præmiſit. Reliqui, acie diſpoſitâ, decem ſtadia procedebant: juſſique ſubſiſtere armati, hoſtem expectabant. Alexander, omni graviore comitatu intra munimenta cum modico præſidio relicto, ad hoſtem contendit. [*Curt. ibid. cap.* 26. & 27.]

Panicus timor Alexandri exercitum invaſit. Cœli enim fulgor tempore æſtivo ardenti ſimilis internitens, ignis præbuit ſpeciem: flammáſque ex Darii caſtris ſplendere, velut illati temere præſidiis illius, credebant. Alexander per tubicinem ſigno ſecuritatis dato, peditum anteſignanis mandavit, ut ante pedes arma ponerent, atque idem ſequentibus ſe dicerent. Omnibus ex ordine id facientibus, nullam ſubiti cauſam eſſe terroris, ſed procul ſtare hoſtem, Alexander indicavit. Tandem compotes ſui, pariter arma & animos recepere: nec quidquam ex præſentibus tutius viſum eſt, quàm in eodem loco caſtra munire. [*Id. cap.* 28. *Polyæn. Stratagem. lib.* 4.]

Noctu Alexander copiis eductis, circiter ſecundam vigiliam movit, ut primâ ſtatim luce manus cum barbaris conſereret. [*Arrian. lib.* 3.]

Poſtero die Mazæus, qui cum delectis equitum in edito colle ex quo Macedonum proſpiciebantur caſtra conſederat, ad Darium rediit. Macedones eum ipſum collem occupaverunt: quòd & tutior planitie eſſet, & inde acies hoſtium quæ in campo explicabatur conſpici poſſet. [*Curt. lib.* 4. *cap.* 29.]

Mercenarium deinde ex Pæoniâ militem præcedere Alexander jubet. Ipſe peditum phalangem in duo cornua extenderat: quorum utrumque tegebant equites. [*Id. ibid.*] Diſtabant caſtra à caſtris 60. fermè ſtadiis. Jámque ad ipſos propè tumulos exercitus Alexandri proceſſerat: quum, conſpectis barbaris, cum ſuis ille conſultavit; an ex eo loco phalanx in hoſtem agenda eſſet, an poſitis tum ibi caſtris, omnis ille locus in quo prælium erat committendum, accuratiùs eſſet perluſtrandus. Prior plurium erat ſententia: Parmenionis poſterior, quam & Alexander probavit. [*Arrian. lib.* 3.] Melius igitur ille ratus in eodem tumulo caſtra munire, vallum jaci juſſit: ſtrenuéque opere perfecto in tabernaculum, ex quo tota acies hoſtium conſpiciebatur, ſeceſſit. [*Curt. ut ſupr.*]

Servitia, quæ Alexandri caſtra ſequebantur, per ludum inter ſe velitabantur: unius partis duce Alexandro, alterius Dario ab ipſis nuncupato. Quod ubi accepit Alexander: ipſos juſſit ſolos congredi duces. Alexandrum ipſe armavit, Philoras Darium. Spectavit exercitus pugnam, omen ex eventu capturus. Acri conſertâ pugnâ, ille qui Alexander dicebatur vicit; donóque duodecim vicos & jus ſtolæ Perſicæ utendi accepit. [*Eratoſthenes: apud Plutarch. in Alexandro.*]

Accedentes ad Alexandrum amici, de militibus ſunt conqueſti; quòd in tentoriis colloquia agitantes componerent inter ſe, totam ſe in ſuum lucrum verſuros prædam, nihilque inde in ærarium regis illaturos. Tum ſubridens Alexander: *Bona*, inquit, *nunciatis; audio enim colloquia hominum, non fugere ſed vincere paratorum.* Multique tum ad eum acceſſerunt milites, bono eſſe animo jubentes, neque multitudine hoſtium terreri: quòd ne ipſorum quidem vociferationem (barritum enim militarem γρόμφος hic denotat, non *axillarum fœtorem*, uti Xylander reddidit) eſſent toleraturi. [*Plutarch. in Apophthegmatibus.*]

Nocte, quæ à defectione Lunæ erat undecima, quum exercitus utrinque in conſpectu eſſent; continuit Darius copias ſuas in armis ad faces ordines ſuos luſtrans: toto campo inter Niphatem & Gordyæos montes interpoſito barbaricis luminibus undique collucente. Alexander, quieſcentibus Macedonibus, cum vate Ariſtandro pro tabernaculo ſuo ſacris quibuſdam arcanis operabatur, atque Apollini immolabat. [*Id. in Alexandro,*] vel, ut res à *Curtio* eſt expreſſa: Ariſtander in candidâ veſte verbenas manu præferens capite velato, precibus præibat preces regis, Jovem, Minervam, Victoriámque propitiantis.

Parmenioni & aliis amicorum pluribus ſuadentibus, ut intempeſtâ nocte hoſtes adoriretur, & contegeret tenebris ſummum inſtantis terroris certaminis, Alexander reſpondit; ſe non furaturum victoriam. (*Plutarch. Curt. Arrian.*) Darius verò metuens ne ejuſmodi quid accide-

ret, & castra accuratè munita non haberet; cum exercitu, quemadmodum initio aciem instruxerat, ita totam noctem stetit. Quæ longa in armis mora, si quid aliud, Persarum rebus sequente die damno fuit. [*Arrian.*]

Alexander, de summâ rerum anxiè sollicitus, noctem illam insomnem duxit. Circa excubias verò matutinas somno tam profundo correptus quievit, ut nec ortâ jam luce expergefieri potuerit. Amicisque causam tam alti somni quærentibus respondit, omni se metu ac solicitudine à Dario exoneratum, qui copias in unum locum congregasset: quòd uno jam die diuturnorum laborum & periculorum se finem facturum speraret. [*Diodor. Olymp.* 112. *ann.* 2. *Justin. lib.* 11. *cap.* 13. *Curt. lib.* 4. *cap.* 30, 31. *Plutarch. in Alexandro.*]

Prælium hoc commisisse Alexandrum refert Justinus, [*lib.* 11. *cap.* 14.] *quinto post acceptum regnum anno*; exacto nimirùm *quinto*, & ineunte *sexto*: licèt eum *septimo imperii sui anno superavisse & occidisse Darium*, minùs considerate ad Danielis cap. XI. Hieronymus scripserit. Arrianus pugnam hanc *archonte Athenis Aristophane*, *mense Pyanepsione*, factam fuisse narrat: atque ita Aristandri vaticinium completum fuisse; eodem illo mense quo Lunæ defectus visus erat, Alexandrum & prælium commissurum, & victoriâ potiturum. [*lib.* 3. *pag.* 63.] Et quidem ad *Aristophanis* præturam, cum Diodoro Siculo rectè victoriam istam ille retulit: quæ sub sequentis anni archonte, appellationis non dissimilis, *Aristophonte*, in Dionysii Halicarnassei epistolâ ad Ammæum perperàm locata legitur: Neque in eo fallax fuit Aristandri vaticinium, eodem quo Luna defecit mense insignem hanc ab Alexandro reportatam fuisse victoriam: sed in ipso mense designando Arrianus lapsus est; *Pyanepsionem* fuisse dicens, quem *Boedromionem* fuisse astronomicus eclipseos illius demonstrat calculus. Eóque mense & eclipsim, & die ab eâ undecimo pugnam fuisse factam, Plutarchus in *Alexandro*; victoriámque Alexandro obtigisse, *πέμπτῃ φθίνοντος Βοηδρομιῶνος*, idem nos docuit in *Camillo*; qui quidem Boëdromionis (undetriginta diebus constantis) dies XXV, Kalendis Octobribus anni Juliani respondebat.

Gaugamelis ad Bumélum fluvium pugnam fuisse commissam, Ptolemæus Lagi filius, & Aristobulus (qui eidem interfuerunt) confirmant: quos & Strabo (lib. 16. pag. 737.) Plutarchus in *Alexandro*, (apud quem tamen, in quibusdam exemplaribus, ut & Zonaræ, Γαυγαμίλων vitiatum nomen legitur) Arrianus (lib. 6. pag. 131.) & Ammianus Marcellinus (lib. 23.) meritò hic secuti sunt. Quia verò *Gaugamela* non civitas est, sed vicus non magnus, neque locus celebris, aut gratum auribus nomen (quod quidem *Domum cameli* apud Strabonem & Plutarchum denotare dicitur, vel *Corpus cameli* potiùs: id enim propriè גוף גמל Chaldæis & Syris sonat) præ se ferens; inde factum Arrianus putat, ut *Arbelis*, utpote urbi celebri, gloria pugnæ apud illam commissæ adscripta fuerit. Similiter & Strabo, quòd tenuis esset ille pagus, Arbela verò habitatio memorabilis (quam & ab Hoseâ prophetâ celebratam, ad annum Mundi 3276. suprà indicavimus) circa Arbela & prælium & victoriam fuisse, Macedonas famam sparsisse refert, eámque scriptoribus tradidisse. Neque admodum tamen vicina loca fuerunt ista. Nam inter Bumelum amnem ad quem Gaugamela sunt posita & Lycum fluvium 80 ferè stadia fuisse, confirmat Curtius. [*lib.* 4. *cap.* 12.] Inter Lycum verò, *Aturia* sive *Assyria* (quomodo *Assyriam* ab indigenis fuisse appellatam, Dio in *Trajano* indicat) & Babyloniæ regionis, in quâ Ninus & Gaugamela erant) terminum, atque Caprum fluvium, in æquali inter utrumque distantiâ, Arbela & Nicatorium montem (à victoriâ hâc sic ab Alexandro nominatum) fuisse sita, sub libri 16 initium nos docuit Strabo. Quâ ratione, eo in loco constitui debebant *Arbela*, quo in Ptolemæi 5ª. Asiæ tabulâ posita sunt *Gaugamela*; quæ non cis, sed trans Lycum locata ibi cernuntur, contra non Strabonis solùm, sed etiam Eratosthenis (apud eund. lib. 2. pag. 79.) Curtii & Arriani fidem. Quibus omnibus diligenter inter se collatis, Gaugamela ab Arbelis, non quidem 500 vel 600 (quæ aliorum, apud Arrian. lib. 3. pag. 57. & 63. & lib. 6. pag. 130. fuit sententia) sed paulò tamen pluribus quàm 100 stadiis, remota fuisse colligimus.

Aciei Darii dispositionem, scripto comprehensam, post pugnam fuisse repertam, tradit Aristobulus; ut refert Arrianus: *lib.* 3. *pag.* 52.] apud quem, ut etiam apud Curtium, [*lib.* 4. *cap.* 27. & 32.] utriusque exercitûs ordinatio plenius habetur descripta.

Darius curru armisque relictis, equam (ut ferunt) recèns enixam conscendens, effudit se in fugam. [*Plutarch. in Alexandro.*] quod & in Issicâ pugnâ eum fecisse, ex Æliano jam antè audivimus: qui & in eodem loco monuit, Darium consuevisse in aciem secum ad hunc usum equas deducere, domique frequentes alere. Ita cum paucis fugæ comitibus ad Lycum amnem contendit. Quo trajecto, quibusdam suadentibus ut pontem, ad iter hostium impediendum, solveret; quum tot millia suorum, quæ nondum ad amnem pervenerant, ponte rescisso prædam hostis futuram videret, malle se dixit insequentibus iter dare, quàm auferre fugientibus. [*Curt. lib.* 4. *cap.* 36. 37. *Just. lib.* 11. *cap.* 14.] Ubi, cùm pro *Lyco*, apud Justinum *Cydnus* habeatur positus; cujus nominis fluvium per mediam *Tarsum* influere, supra (ad ann. M. 3671.) dictum est: inde Orosio data erroris videtur occasio; ut apud *Tarsum* postremum hoc inter Darium & Alexandrum prælium pugnatum fuisse scriberet. [*lib.* 3. *cap.* 17.]

Mazæo lævum Macedonum cornu vehementer urgente, Parmenio Alexandrum, qui in persequendo Dario usque Lycum amnem processerat, ad suis auxilium ferendum revocavit. Interim Mazæus, Darii fugâ intellectâ, & ipse fugiens, non recto itinere sed majore & ob id tutiore circuitu Tigrim superat, & Babylonem cum reliquiis devicti exercitûs intrat. [*Curt. lib.* 4. *cap.* 37.]

Darius mediâ ferè nocte Arbela pervenit: quò & magna pars amicorum ejus ac militum fugerat. Quibus convocatis, consilium suum exposuit: urbibus & gazâ Alexandro relictis, se ultima regni cum expeditâ manu petiturum, indéque bello Vires reparaturum. [*Id. lib.* 5. *cap.* 1.] Nullâ

igitur

3674 igitur mora ibi factâ, trans montes Armeniæ in Mediam fugit; Persis nonnullis consanguineis, pauciſque eorum qui melophori appellantur, comitatus. Accesserunt etiam ad eum post fugam mercenariorum exterorum duo millia; quorum duces erant Paron Phocæus & Glaucus Æolus. [*Arrian. lib. 3.*]

Alexander à Lyco flumine rediens, acriùs quàm usquam anteà equestre prælium cum Parthis & Indorum nonnullis ac Persarum plurimis fortissimisque commisit: in quo, ex sociis ejus circiter 60. cæsi sunt, Hephæstione & Cœno ac Menidâ vulneratis. Sed & his Alexander superior evasit. [*Id. ibid.*]

Ab Alexandri partibus in toto prælio centum summùm capita sunt desiderata: equi, partim vulneribus acceptis partim ex nimiâ in persequendo fatigatione, mille; ex quibus prope dimidia pars sociorum erat. Ex barbaris verò circiter trecenta millia cæsa ferebantur: multoque major numerus captorum quàm cæsorum fuit. Elephanti etiam omnes, & currus quotquot in prælio confracti non fuerant, in potestatem venerunt. Ita Arrianus. Sed Diodorus, de Barbaris in hâc pugnâ ampliùs 90 millia equitum peditúmque interiisse, Macedonum verò ad quingentos interemptos, & vulneratos quamplurimos fuisse affirmat. Curtius verò, [*lib. 4. cap. ult.*] cecidisse Persarum, quorum numerum victores inire potuerunt, millia quadraginta; Macedonum minùs quàm 300 desideratos fuisse dicit. De numero cæsorum tum in hoc tum in duobus præcedentibus ad Issum & Granicum prœliis, ita scribit Orosius; libro 3. cap. 17. præteriti triennii (4 tantùm mensibus & diebus aliquot adjectis) calamitates simul recensens. *In tantâ malorum multitudine; difficillimâ dictis fides, tribus præliis totidémque annis quinquies decies centena millia peditum equitúmque consumpta sunt: & hæc quidem ex eo regno illisque populis, unde jam ante annos non multo plures decies novies centena millia profligata referuntur. Quamquàm extra has clades per eosdem tres annos & Asiæ civitates plurimæ oppressæ sint, & Syria tota vastata, Tyrus excisa, Cilicia eximanita, Cappadocia subacta, Ægyptus addicta sit: Rhodus quoque insula ultrò ad servitutem tremefacta successerit; plurimæque subjecta Tauro provincia, atque ipsi mons Taurus duo detrectatum jugum domitus & victus acceperit.*

Alexander, equitibus qui circa ipsum erant quiete data, ad mediam noctem Arbela contendit: quòd Darium, & pecuniam, omnemque regium apparatum se ibi capturum speraret. Postero itaque die eò perveniens, Darium quidem ibi non invenit; pecuniam verò nactus est, & scutum Darii atque arcum cepit. [*Arrian. lib. 3.*] Tria millia talentûm argenti ibi fuisse, scribit Diodorus; quatuor Curtius: totius exercitûs opibus in illam sedem congestis. [*Curt. lib. 5. c. p. 2.*]

Quum hunc pugna illa nacta fuisset exitum; Persarum quidem planè dissolutum videbatur Imperium, Rex verò Asiæ declaratus Alexander magnificè diis suis sacrificavit; atque amicis opes, domos & provincias est largitus. [*Plutarch. in Alexand.*]

Cùm vicinum aëris tractum, ex odore cadaverum totis jacentium campis, infectum iri facilè colligeret; maturiùs Arbelis castra movit. [*Diodor. inst. part. 2. libri 17. Curt. lib. 5. cap. 2.*] Quartis verò hinc castris ad Mennin urbem pervenit; ubi caverna est, ex quâ fons ingentem vim bituminis effundit. [*Curt. ibid.*]

Babylonem inde procedenti Alexandro Mazæus, qui ex acie in urbem eam confugerat, cum adultis liberis supplex occurrit, urbem séque dedens: cúmque ille benignè cum liberis excepit. Bagophanes arcis & regiæ pecuniæ custos, ne studio à Mazæo vinceretur, totum iter floribus coronisque constravit; argenteis altaribus utroque latere dispositis, quæ non thure modò, sed omnibus odoribus cumulavit. Rex armatis stipatus, oppidanorum turbam obviam egressam post ultimos pedites ire jussit. Ipse cum curru urbem, ac deinde regiam intrans; postero die lapellectilem Darii recognovit. [*Curt. lib. 5. cap. 3.*], Justinus [*lib. 11. cap. 14.*] Alexandrum, *donatis refectisque militibus*, 34. (cum enim numerum meliores libri habent; astipulante quoque Orosio, lib. 3, cap. 17.) *diebus recognovisse* scribit: per quot etiam dies illius *exercitum saginarum* in hac urbe fuisse, in lib. 5. cap. 3. agnoscit Curtius; pluribúsque quàm 30, commodorum abundantiâ & civium hospitalitate detentum, ibidem hæsisse, in libri 17. partis posterioris initio confirmat Diodorus.

Iter alios qui Alexandrum hinc excepernnt, Chaldæi fuerunt; qui siderum motus & status temporum vices ostendêre. [*Curt. lib. 5. cap. 3.*] A quibus acceptas 1903 annorum observationes cœlestes hinc in Græciam ad Aristotelem misit Alexandri comes Callistenes: ut suprà, ad annum Mundi 1771, ex Porphyrio est annotatum.

Chaldæos quoque hic Alexander consuluit: atque ex eorum consilio Belo sacrificavit; & quæcunque circa templorum instaurationem facienda monuerunt, peregit. Babyloniis enim, ut templa quæ ibi Xerxes subverterat restaurarent, imperavit: Beli præcipuè, in mediâ urbe situm; cujus idcirco rudera exportari jussit. [*Arrian. lib. 3. pag. 63. & lib. 7. pag. 159.*] quod ipsum tanti erat operis; ut ad expurgandam duntaxat terram, decem millium hominum labor bimestris requireretur. [*Strabo, lib. 16. pag. 738.*] Alexandro verò cunctis militibus suis ut terram exportarent præcipiente, soli Judæi id facere recusárunt: quos multas ob id plagas & detrimenta pertulisse non modica, donec eis ignoscente rege securitas præberetur, qui tum cum eo vixit Hecatæus Abderita, in libro de Judæis, prodidit. [*Josephus contra Apionem lib. 1. pag. 1049.*]

Maximè miratus est Alexander hiatum ignis ἐν Ἐκβατάνοις, vel ἐν Βαγάνοις [ut alia habent exemplaria: *Bagana* enim juxta Euphratem à Stephano Byzantino collocata, non *Ecbatana* Mediæ metropolis hic intelligenda] perpetuò sicut ex fonte subvecti, & scaturiginem naphthæ ex abundantiâ non longè ab illo hiatu stagnantis: de cujus igneæ naturæ experimentis Alexandro hic ostensis, in ejus Vitâ pluribus agit Plutarchus.

Alexan-

Alexander, Bagophane qui arcem Babyloniæ tradiderat sequi se jussio, Agathonem Pydnæum cum 700 Macedonum & 300 ære conductorum præsidio arcis illius custodiæ præfecit. Babyloniæ satrapam Mazæum transfugam constituit. Apollodorum Amphipolitam & Menetem Pellæum prætores, qui Babyloniæ & satrapiarum ad Ciliciam usque militiæ præessent, reliquit: duobúsque millibus peditum cum mille talentis argenti traditis, ut quantas possent militum copias conducerent, eis mandavit. Asclepiodorum Philonis filium tributis cogendis præfecit. Mithrinem, qui Sardium arcem ipsi prodiderat, satrapam in Armeniam misit. (*Diodor. Arrian. & Curt.*]

Ex pecuniâ Babyloniæ inventâ, Macedonico cuique equiti minas senas & peregrino quinas; pediti Macedonico binas, & peregrino bimestre stipendium, honoris causâ donavit. [*Diodor.*] Mina Attica 100 drachmis constabat: quas cum Romanis denariis confundens Curtius, Macedonicis equitibus 60m denarios, peregrinis 500, & pedestribus 100 tributos fuisse scripsit. [*lib. 5. cap. 6.*]

Jámque promotis Babylone castris in itinere rex erat: quum Amyntas Andromenis filius, cum exercitûs supplemento ab Antipatro prætore Macedoniæ misso, ad eum venit. Erant autem ex Macedoniâ, 500 equites & 6000 pedites: ex Thraciâ 600 equites, cum 3500 peditibus; & ex Peloponneso, 4000 pedites, equites verò vel 380 ut Curtio, vel, ut Diodoro placet, paulò minùs 1000. Quos quinquaginta principum Macedoniæ liberi adulti, ad custodiam regii corporis destinati, comitabantur. (*Diodor. & Curt.*)

His receptis, in profectione institutâ perrexit Alexander, sextúsque castris in regionem quæ Sitacine (Curtio, Satrapene) vocatur, pervenit. Et quia hæc regio quicquid ad usum vitæ necessarium esset largè suppeditabat, complures in eâ dies substitit: quibus, de virtute militari inter suos egregio instituto certamine, octo qui fortissimi judicati essent, singulis militum millibus præfecit; tum primùm in hunc numerum copiis distributis. Namque anteà quingenariæ cohortes erant, nec fortitudinis præmia gesserant. Cúmque anteà equites in suam quisque gentem describerentur, seorsùm à cæteris; exempto nationum discrimine, præfectos non utique suarum gentium, sed delectos attribuit. Quum militari denique disciplinâ in multis reformatâ effecisset, ut exercitus totus benevolentiâ eximiâ imperatorem complecteretur, & imperiis quàm obsequentissimum se præberet: ad quæ restabant certamina deinceps contendit. (*Diodor. & Curt. lib. 5. cap. 6.*)

Jámque Susa aditurus, in itinere obvium habuit filium satrapæ Susiorum, & tabellarium cum literis à Philoxeno, quem Alexander statim ex prælio Susa miserat. Literarum sententia erat; Susios urbem tradidisse, omnemque pecuniam Alexandro salvam esse. [*Arrian. lib. 3.*] Quod & per filium suum Abulites Susiorum ille satrapa significavit, sive suâ sponte, sive (ut nonnulli scribunt) Darii jussu; ut prædâ Alexandrum retinente, ipse interim ad instaurandum bellum sat temporis haberet. [*Diodor. & Curt. lib. 5. cap. 7.*]

Benignè juvenem excepit rex, & eo duce ad Idaspam (sive Choaspem) amnem venit, delicatam vehentem aquam. Hic Abulites cum donis regalis opulentiæ occurrit: inter quæ dromades cameli erant velocitatis eximiæ, & duodecim elephanti à Dario ex Indiâ acciti. [*Curtius, ibid.*]

Vicesimo post discessum à Babylone die, Alexander Susa pervenit; urbémque ingressus, millia quinquaginta argenti talenta, reliquúmque apparatum regium accepit. [*Arrian. lib. 3.*] Totidem talenta argenti, non signati formâ sed rudi pondere, commemorat etiam Curtius. Diodorus auri & argenti formâ non signati plus quadraginta millia talentûm, & novem millia talentorum auri sub Daricâ formâ excusi, inventa fuisse refert: Plutarchus, numismatis quadraginta talentûm millia, & quinque millia talentûm purpuræ Hermionicæ; quæ 190 annos ibi servata, florem recentem adhuc & novitium retineret.

Eo loco Alexander patrio more collucentibus facibus sacrificavit, ludósque gymnicos edidit. [*Arrian.*] Consedit deinde in regiâ sellâ, multo excelsiore quàm pro habitu corporis. Itaque pedes cùm imum gradum non contingerent, unus ex regiis pueris mensam subdidit pedibus, in quâ Darius vesci erat solitus. Quod ut pro dextro omine acciperet, Philotas illi persuasit. [*Diodor. & Curt. lib. 5. cap. 7.*]

Macedonicas vestes multámque purpuram dono ex Macedoniâ sibi missam, cum iis qui confecerant, Alexander matri Darii Sysigambi, quam omni honore & filii quoque pietate prosequebatur, tradi jussit. Mœstam verò ex monito simul addito, ut si cordi vestis esset, conficere eam neptes suas assuefaceret, ipse præsens, dicto ob ignorationem Persicorum morum excusato, solatus est. [*Curt. ibid. cap. 8.*] Atque eam, cum Darii filiabus & filio Ocho, Susis reliquit: magistris, qui Græcam eos linguam edocerent, adhibitis. [*Diodor.*]

Persidis fines hinc aditurus, Susa urbem Archelao cum præsidio trium millium tradidit, Xenophilo arcis curam mandavit, thesaurorum Callicrati tutelam permisit, satrapiam regionis Susianæ Abuliti Persæ restituit. [*Curt. ibid. cap. 8.*] Ad mare Menetem misit, Syriæ, Phœniciæ & Ciliciæ præsidem. [*Arrian. lib. 3.*]

Alexander quartis castris ad fluvium Pasitigrim pervenit: eóque superato, cum novem millibus peditum & equitum tribus aut quatuor millibus, regionem Uxiorum adiit. Finitima Susis ea est, & in primam Persidem excurrit, arctum inter se & Susianos aditum relinquens. Madates erat hujus regionis præfectus, qui Sysigambis sororis filiam secum matrimonio junxerat. Ab Alexandro 1500 mercede conducti & Agriani ferè 1000 Tauroni præfecto dati, ac post Solis occasum iter ingredi jussi; ducibus peritis locorum per calles & occultas vias ad urbem à rege obsidendam deducebantur. Ipse, sumptis secum corporis custodibus regiis & scutatis atque ex reliquo exercitu octo circiter millibus, tertiâ vigiliâ movens, circa lucis ortum superavit angustias;

3674 posteàque urbem obsidere cœpit. Auxiani undique circumsessi, ex arce 10 oratoribus ad Alexandrum missis, veniam frustrà precantur. Sysigambis deinde literis ille flexus, non Madati modò propinquo ipsius ignovit, sed omnes & deditos & captivos liberrare atque immunitate donavit; urbem reliquit intactam, agros sine tributo colere permisit: ut scribit Curtius. [*lib. 5. cap. 9.*] Nam Arrianus, ex Ptolemæo Lagidâ quidem refert, Darii matris rogatu agrum illis incolendum esse datum: sed addit tamen, annuum tributum eis fuisse impositum: equorum 100, jumentorum 500, & ovium 30000. Diversimodè enim à Diodoro, Curtio & Arriano, hæc narratur historia.

Uxiorum gentem subactam Alexander Susianorum satrapiæ contribuit: divisisque cum Parmenione copiis; sarcinas & impedimenta, Thessalósque equites, ac socios, & mercenarios exteros, reliquúmque exercitum gravioris armaturæ, campestri itinere procedere cum illo jussit. Ipse, peditatu Macedonum secum sumpto, equitatúque sociorum, atque equitibus antecursoribus, simúlque Agrianis & sagittariis; iter per juga montium cepit, quorum perpetuum dorsum in Persidem excurrit. [*Curt. lib. 5. cap. 10. Arrian. lib. 3.*]

Quinto die, Alexandrum angustias Persidis, quas Susidas Pylas vocant, intravisse, Diodorus & Curtius confirmant. Has Ariobarzanes Persarum satrapa, cum peditum 25. millibus & equitibus 300. (ut Diodoro) vel peditibus propè 4000 & equitibus circiter 700 (ut Arriano placet) occupaverat: à quo Alexander cum damno ac pudore repulsus, ad 30 stadia ex angustiis illis retrocedere coactus est. Tandem à captivo pastore, patre Lycio Persíde matre orto, per angustos, abruptos, & nivibus obsitos colles deductus, fusis fugatísque hostibus, liberum transitum obtinuit. Ariobarzanes tamen 40 fermè equitibus & quinque millibus peditum stipatus, per mediam aciem Macedonum cùm multo suorum atque hostium sanguine erupit, Persepolim urbem, caput regionis occupare festinans. Sed à custodibus urbis exclusus, consectatis utrinque hostibus, cum omnibus fugæ comitibus renovato prælio cecidit. [*Vid. Diodor. Curt. Plutarch. Arrian. & Polyæn. lib. 4. Stratagem.*]

Persepolim procedenti Alexandro literæ redduntur à Tiridate custode regiæ pecuniæ, indicantes, eos qui in urbe essent, audito ejus adventu, diripere velle thesauros: idróque properato opus esse. Ille igitur, pedestribus copiis relictis, totâ nocte cum equitibus itineris tanto spatio fatigatis ad Araxem amnem primâ luce pervenit: eóque ponte juncto, milites transmittit. (*Diodor. & Curt. lib. 5. cap. 11.*]

Jámque duobus ab urbe stadiis aberat, cùm 800 circiter (tot enim Diodorus, Justinus, & Suidas in Ἀλέξανδρος, numerant; non, ut Curtius, *ad quatuor ferè millia*) captivi Græci, Eudæmone Cymæo ductore, supplicantium ritu obviam illi processerunt. Eos superiores Persarum reges in servitutem abstraxerant: pœnámque captivitatis, pedibus aut manibus aut auribus aut naribus amputatis, inustísque barbararum literarum notis, in longum sui ludibrium reservaverant. Rogabant hi Alexandrum, ut sicuti Græciam, se quoque ab hostium crudelitate vindicaret: datáque ab eo redeundi potestate, agros accipere maluerunt; ne non tam gaudium parentibus, quàm detestandum sui conspectum reportarent. Rex, consilio eorum comprobato, ter millenas unicuique *drachmas* (quas *denarios* hîc quoque Curtius reddidit) quinásque stolas viriles & totidem fœmineas, bina insuper juga boum, 50 oves, & 50 tritici medimnos dat; ut coli serique attributus iis ager posset. Immunes etiam ab omnibus tributis Regi persolvendis facit; ac curatoribus mandat, ut ne à quoquam injuriâ afficiantur, diligenter provideant. [*Diodor. & Curt. ibid. cap. 12. cum Justino, lib. 12. cap. 14.*]

Postero die convocatos duces copiarum docuit; nullam infestiorem urbem Græcis fuisse, quàm Persepolim, regni Persarum metropolim: ideóque diripiendam militibus eam, regiâ tantùm exceptâ, concessit. Indéque strages ingens captivorum illic edita. Scribit enim ipse, rarum id è re suâ esse, imperasse ut hostes contrucidarentur. Argenti reperisse eum ibi parem ac Susis summam, Plutarchus scribit. Diodorus, arcem ingressum Alexandrum, centum & viginti talentorum millia illic invenisse ait, auro ad argenti rationem reducto: quam eandem summam habet & Curtius. [*lib. 5. cap. 13.*]

Cùm Persepoli Alexander sub aureâ testudine in solio regio primùm consideret; Demaratus Corinthius (Alexandri familiaris & amicus paternus) senili more illacrymasse fertur, ac dixisse, fraudatos magnâ voluptate Græcos, qui antequàm in Darii solio Alexandrum spectassent sedentem vitâ essent functi. (*Plutarch. in Alexandro.*)

Alexander arcem Persepolis, tribus millibus Macedonum præsidio relictis, Nicarchidem tueri jubet. Tiridati quoque, qui gazam tradiderat, servatus est honos, quem apud Darium habuerat: magnáque exercitús parte & impedimentis ibi relictis, urbi Parmenionem Craterúmque præfecit. Ipse cum mille equitibus peditúmque expeditâ manu interiorem Persidis regionem sub ipsum Vergiliarum sidus petiit: multísque imbribus, & propè intolerabili tempestate vexatus, procedere tamen quò intenderat perseveravit. Ventum erat ad iter perpetuis obsitum nivibus, quas frigoris vis gelu adstrinxerat: quum, territis militibus, Rex equo desilíit, pedésque per nivem & concretam glaciem ingredi cœpit. Incolæ, qui sparsis tuguriis habitabant, ut conspexere hostium agmen, interfectis qui fugientes comitari non poterant, devios montes & obsitos nivibus petiverunt. Inde per colloquia captivorum paulatim feritate mitigatâ, tradidere se regi; nec in deditos graviùs consultum. (*Curt. lib. 5. cap. 14.*)

b. Vastatis deinde agris Persidis, victísque compluribus redactis in potestatem, ventum est in 4384 330
Mardorum gentem bellicosam, & multùm à cæteris Persis cultu vitæ abhorrentem: quam ipsam quoque Alexander domuit. Itaque trigesimo die, postquàm à Persepoli profectus erat, eòdem redit. Dona deinde amicis cæterisque pro cujusque merito dedit: propemodum omnibus, quæ in eâ urbe ceperat, distributis. (*Id. ibid.*)

Iſtam Perſicæ expeditionis, *ſub ipſum Vergiliarum ſidus* (ut dicitur) ſuſceptæ, hiſtoriam ſolus Curtius memorat: quum Plutarchus Alexandrum, quòd eſſet hyemis tempeſtas, ut exercitum reficeret, quatuor menſes in Perſide tranſegiſſe ſcribat. *Idibus Novembr. Atrica Vergiliarum occaſu ſuo hyemem inchoare*, notat Plinius. [*lib.* 18. *cap.* 31.] Sed ante Decembrem Alexandrum Perſepolim non perveniſſe, temporum ſeries à prælio ad Gaugamela cóuſque deducta demonſtrat. De Mardis quoque dubium movent alii; quos poſt Darii demum mortem ab Alexandro domitos, refert ipſe Curtius. [*lib.* 6. *cap.* 9.] niſi Mardos Perſidis (de quibus Herodotus, lib. 1. cap. 125. Nearchus, apud Strabon. lib. 11. pag. 524. & Arrian. in Indicis, pag. 196.) à Mardis Hyrcaniæ confinibus placeat hic diſtinguere. Neque quod *propemodum omnia diſtributa* ab Alexandro fuiſſe dicit Curtius, quæ in urbe Perſepolitanâ (de eâ enim apertè ille loquitur, non de Paſargadis, ut ad ann. M. 3669. perſuadere nobis voluit Jacobus Cappellus) fuerant capta, cum eo ſatis conſonat, quod in fine præcedentis capitis ab eodem fuerat dictum: Alexandrum, ad vehenda 120000 talenta in hujus urbis gazâ reperta, quæ ad uſus belli ſecum portare decreverat, jumenta & camelos & à Suſis & à Babylone contrahi juſſiſſe. Quod cum Strabonis illis conferri poterit. [*lib.* 15. *pag.* 731.] *Pecunia quicquid in Perſidâ erat, Suſa exportavit, & ipſa quoque theſauris & ſupellectile plena: Traditum eſt, præter ea quæ Babylone & in caſtris erant & in hanc ſummam non venere, in Perſidâ & Suſis inventa fuiſſe talentorum quadraginta millia; ſunt qui dicunt quinquaginta.* & illis Diodori. *Cum pecunia illius partem ad neceſſarios belli uſus auferre, partem Suſis deponere, ut ibi cuſtodiretur, conſtituiſſet: mules tum doſſuarios tum jugales magno numero, & cum his* 3000 *camelos clitellarios, è Babyloniâ & Meſopotamiâ contrahi juſſit; quibus omnia ad loca deſtinata tranſvexit.* Reliquum quoque inſtrumentum regium & opes decem millibus jugorum mularium & quinque millibus camelorum egeſta fuiſſe, Plutarchus in *Alexandro*, refert.

Ecbatanis in Mediâ ſubſiſtens Darius, relictos à fugâ milites ad ſe recepit, armiſque nudatos rurſùm inſtruxit. A finitimis etiam gentibus militem evocavit; Satrapáſque ac duces in Bactris & præfecturis ſuperioribus, per nuncios eò miſſos, ut in benevolentiâ ac fide erga ipſum perſiſterent, admonuit. [*Diodor. in partis* 2. *libri* 17. *ipſo initio.*] Statuit verò apud ſe, ſi Suſis & Babylone hæreret Alexander, ipſe apud Medos opperiretur an qui circa eum erant novi aliquid molirentur: ſi verò in ſe exercitum duceret, in Parthiam & Hyrcaniam uſque ad Bactra ſe recipere, totáque regione vaſtatâ, omnem illi progrediendi poteſtatem præripere. Itaque mulieres, reliquúmque apparatum univerſum quem penès ſe habebat, vehiculáque omnia ad pylas Caſpias miſit: ipſe, cum copiis quas pro tempore collegerat, in Ecbatanis expectavit. [*Arrian. lib.* 3.]

c. Alexander epinicia Perſepoli celebrans, magnifica Diis ſuis ſacrificia obtulit, amicóſque ſplendidiſſimo epulo excepit; cui & meretrices interfuerunt, quæ commeſſatum venerant ad amatores ſuos. Ex his una Thais fuit, Ptolemæi Lagi filii amica, genere Attica: cujus jam temulentæ hortatu, temulentus & ipſe Alexander, licèt Parmenione multùm diſſuadente, cum cantu tibiiſque & fiſtulis arcem & urbem incendit. Sed ſobrius poſteà factum doluit: majores pœnas Græcis Perſas daturos fuiſſe dicens, ſi ipſum in ſolio regiáque Xerxis conſpicere coacti eſſent. [*Diodor. Plutarch. Arrian. Curt. lib.* 5. *cap.* 15.]

Poſtero die Alexander viro Lycio, itineris quo Perſidem intraverat duci, 30. talenta dono dedit. [*Curt. ibid.*]

Paſargadas, urbem à Cyro conditam, præfecto ejus Gobare tradente, & in eâ ſex millia talentorum, Alexander cepit. [*Id. cap.* 13.] ubi & Cyri ſepulchrum vidit: ut ex Ariſtobulo, qui præſens adfuit, refert Strabo. [*lib.* 15. *pag.* 730.]

Reliquas deinde Perſiæ urbes adortus, partim vi partim benevolentiâ, ſub poteſtatem ſuam eas redegit. [*Diodor.*] quod ſub exortum matutinum Vergiliarum factum fuiſſe videtur, à quo æſtatis initium ducebant veteres: non ſub matutinum earum occaſum & initium hyemis; quâ tempeſtate *interiorem Perſidis regionem* ab Alexandro ſubactam fuiſſe ſubindicavit Curtius.

Perſis Alexander ſatrapam conſtituit Phraſaortem Rheomithris filium. [*Arrian. lib.* 3.] Deinde in regionem Mediæ tranſiit: ubi ſupplementum novorum militum è Ciliciâ occurrit. Peditum erant quinque millia, equites mille: utriſque Plato Athenienſis præerat. His copiis auctus, Darium perſequi ſtatuit. [*Curt. lib.* 5, *cap.* 16.]

Darius, relictis Ecbatanis, adire Bactra decreverat: ſed veritus ne celeritate Alexandri occuparetur, conſilium itérque mutavit. Aberat ab eo Alexander ſtadia 1500. ſed jam nullum intervallum adversùs celeritatem ejus ſatis longum videbatur. Itaque prælio magis quàm fugæ ſe præparabat. Triginta millia peditum eum ſequebantur, in quibus Græcorum erant quatuor millia (ducente Patrone) fide erga Regem ad ultimum invictâ: funditorum quoque & ſagittariorum manus quatuor millia expleverat. Præter hos, 3500 equites erant, maximè Bactrianorum: quibus Beſſus, Bactrianæ regionis præfectus, præerat. [*Curt. ibid.*] Triginta millia Perſarum & conductitiorum Græcorum, Diodorus; tria tantùm equitum & peditum ſex millia Arrianus hic commemorat. Pecuniæ quoque ex Mediâ ad ſeptem millia talentùm Darium ſecum tuliſſe, apud Arrianum legimus. Strabo verò [*lib.* 15. *cap.* 731.] octo millia cum Dario è Mediâ fugiente exportata, ab iis qui eum necaverunt direpta fuiſſe; & Diodorus [*ad ann.* 4. *Olymp.* 112.] eundem talentorum numerum Alexandrum Darium perſequentem à gazarum cuſtodibus accepiſſe, ſcribit. Apud Perſarum etiam reges in more fuiſſe poſitum, ex Charetis Mitylenæi libro quinto hiſtoriæ Alexandri, refert Athenæus, [*lib.* 11. *pag.* 514. *edit. Græcolat.*] ut ad verticem regii cubilis ſupernè eſſet cœnaculum cum quinque loculis, in quo auri talenta quinquies mille ſemper aſſervabantur, quod cervical regium appellabant: cubilis verò pedibus

vicinum

3674 vicinum alterum cum tribus loculis, ubi talentorum argenti tria millia reponebantur, quod ſubſellium regium nuncupabant.

Beſſus Bactrianorum ſatrapa, & Nabarzanes mille equitum qui cum Dario fugerant præfectus, regem ſuum, per milites quibus præerant comprehenſum, vinciri juſſerunt: eâ mente, ut ſi Alexander ipſos inſecutus foret, tradito rege vivo initent gratiam victoris; ſin autem eum effugere potuiſſent, interfecto Dario, regnum ſibi occuparent, bellúmque renovarent. [*Curt. lib. 5. cap. 18, 22, & 23. Arrian. lib. 3. pag. 67, 68. & 76. init.*] In vico Parthorum *Tharâ* (vel *Darâ* potiùs, ita ab Arſace primo Parthorum rege, in Darii ibi capti memoriam, poſteà appellatâ) fato quodam factum hoc fuiſſe, ex Trogo notat Juſtinus: [*lib. 11. cap. 15.*] ut in terrâ eorum, qui ſucceſſuri imperio erant, Perſarum regnum finiretur.

Pecunia regis (de quâ dictum eſt) & ſupellex quaſi jure belli diripitur. Beſſus & Nabarzanes, cum Brâzâ (ſive Barzaënte) Arachotorum & Drangorum ſatrapâ, Darium captivum in curru abducunt. Ne tamen honos regi non haberetur, aureis compedibus eum vinciunt. Et ne fortè cultu regio poſſet agnoſci, ſordidis pellibus vehiculum intexerant. Ignoti jumenta agebant, ne percunctantibus in agmine monſtrari poſſet: cuſtodes procul ſequebantur. Perſæ promiſſis Beſſi onerati, maximè quia nemo alius erat quem ſequerentur, conjunxere ſe Bactrianis; agmen eorum tertio aſſecuti die. Beſſus loco Darii, à Bactrianis equitibus aliiſque barbaris qui cum Dario fugerant, dux aſſignatus eſt. Artabazus verò & ejus filii, cum iis qui imperio ejus parebant, Græcique milites (quorum dux Patron erat) ſeceſſione à Beſſo factâ, à publicâ viâ ad montes deflectentes, Parthienem petierunt. [*Curt. lib. 5. cap. 13. Arrian. lib. 4. pag. 68.*]

Alexander in Mediam pergens, Paritacas, impetu in eorum regionem facto, ſubegit: ſatrapámque iis dedit Oxoathren Abuleti filium, qui anteà apud Suſas ſatrapatum geſſerat. [*Arrian. pag. 66.*]

Tabas oppidum eſt in Paritacene ultimâ: ibi tranſfugæ nunciant, præcipitem fugâ Bactrâ petere Darium. [*Curt. lib. 5. cap. 24.*] Certiora deinde, quum ab Ecbatanis trium dierum itinere abeſſet, ex Bilthane Ochi (qui ante Darium in Perſide regnârat) filio cognoſcit: quintum jam diem eſſe, ex quo Darius fugiſſet. [*Arrian. lib. 3.*]

Alexander, ubi in Ecbatana venit, Theſſalos equites aliósque ſocios in patriam remiſit: * Quòd alacritatem ad perferendos labores imminutam ſentiret: (*Arrian. lib. 3. pag. 121.*) * ac præter integrum ſtipendium duo millia talentûm illis donavit. [*Arrian. lib. 3. Plutarch. in Alexand.*] Diodorus & Curtius (hiſtoriam hanc poſt Darii mortem de Græcis militibus generatim, ſingulari Theſſalorum mentione nullâ factâ, referentes) equitibus ſingulis *talentum*, ſive *denariorum ſena millia*, (ut in *lib. 6. cap. 32* expreſſit Curtius; *denario*, suo more, pro *drachmâ* ſumpto) regem dono dediſſe narrant. Addit Diodorus, pediti cuique denas minas (ſive mille drachmas) illum donaviſſe: & regreſſuris in patriam quantum ſufficeret viatici adjecto, eos quibus deinceps cum ipſo militiam obire lubitum eſſet trinis talentis munetaviſſe. Remanentibus verò cum eo non paucis; reliquos per Epocillum Polyidis filium ad mare deduci juſſit alio equitum præſidio adjuncto. Theſſali enim equos ibi reddiderunt. Meneti etiam per literas mandavit, ut quum eò perveniſſent, navibus in Euboeam tranſvehendos curaret. [*Arrian. lib. 3.*]

Hujus in milites munificentiæ occaſione, Alexandrum in perſequendo Dario maximam pecuniarum vim in poteſtatem ſuam redegiſſe, Diodorus refert. *A gazarum enim cuſtodibus octo millia talentûm acceperat. Extra quorum numerum, in militem diſtributa, cum ornamentis & poculis*, XIII. *millia talentûm efficiebant. Summa autem furtò ſublatarum & per vim abſtractarum longè ampliùs cenſebatur.* Hæc Diodorus: [*pag. 547. edit. Græco-latin.*] cum quibus illa Curtii [*lib. 6. cap. 2.*] ſunt conferenda. *Viginti ſex millia talentûm proximâ prædâ redacta erant: è queis* XII. (XIII. habet Juſtinus, *lib. 12. cap. 1.*) *millia in congiarium militum abſumpta ſunt. Par huic pecuniæ ſumma cuſtodum fraude ſubtracta eſt.* Nunc verò Parmenioni negotium dediſſe Alexandrum, ut pecuniam omnem ex Perſis allatam in Ecbatanis Harpalo cuſtodiendam traderet, cum præſidio ſex millium Macedonum, & equitum amicorúmque nonnullis relicto, apud Arrianum [*pag. 67.*] legimus. Eam pecuniam, undique Ecbatana comportatam, nonnull. CLXXX. millia talentorum fuiſſe dicunt: [*Strabo, lib. 15. pag. 731.*] inter quos Diodorus eſt; qui & Parmenionis fidei theſauros illos concreditos fuiſſe affirmat. [*pag. 552.*] Pecuniam omnem CXC. millia talentûm Ecbatanis congeſtam, eique Parmenionem fuiſſe præpoſitum, Juſtinus narrat. [*lib. 12. cap. 1.*] Ubi ab utroque theſauri hujus cuſtodia Parmenioni rectiùs tribuitur quàm, ab Arriano, Harpalo; quem Babylone relictum, atque pecuniis & vectigalibus ibi præpoſitum fuiſſe conſtat.

Parmenionem verò, aſſumptis exteris, & Thracibus, reliquóque equitatu, præterquàm amicorum, per Caduſiorum fines in Hircaniam hoc tempore Alexandrum miſiſſe, Arrianus ibidem refert. Clito quoque regiæ turmæ duci ſcripſiſſe; ut quum è Suſis in Ecbatana veniſſet (ibi enim valetudinis causâ relictus erat) receptis Macedonibus qui pecuniarum præſidio poſiti fuerant, in Parthos moveret, quò & ipſe venturus erat.

Alexander, aſſumpto equitatu amicorum, & antecurſoribus, equitibúſque mercede conductis quos Erigyius ducebat, ex phalange Macedonicâ (iis exceptis qui pecuniarum præſidio relicti fuerant) Agrianis etiam & ſagittariis ſibi conjunctis, in Darium movit. Quúmque ſummâ feſtinatione contenderet, multi in itinere milites præ laſſitudine relicti, multi etiam equi extincti ſunt. Alexander nihilo ſectiùs inſtitutum iter urgebat, & undecimis caſtris Ragas pervenit. [*Arrian. lib. 3.*] undecim illis diebus, 5300 ſtadiis confectis. In quo prolixo itinere equites, licèt aquæ inopiâ ſummè laborantes, magnâ alacritate Alexandrum ſunt

secuti: sic tamen, ut 60 soli ad finem itineris comitati eum fuisse perhibeantur. *Plutarch. in Alexand.*]

Ragarum locus iste (cujus in *Tobit.* I. 14. & IV. 1. facta habetur mentio) unius diei itinere à Caspiis pylis distabat, equitanti ita ut Alexander ducebat. Darius verò jam Caspias portas prætergressus erat: & eorum qui fugientem comitabantur, plerique in domos suas se recipiebant, non pauci etiam Alexandro sese dedebant. [*Arrian. ut supr.*]

Alexander, depositâ spe Darium ullâ celeritate abs se comprehendi posse, quinque diebus ibi substitit: recreatóque exercitu, Oxydatem nobilem Persam Mediæ satrapam constituit; qui à Dario capitali supplicio destinatus, Susis in vinculis cohibebatur. [*Id. ibid. cum Curt. lib. 6. cap.* 2.]

Hinc in Parthos exercitum Alexander duxit. Ac primo quidem die juxta Caspias pylas castra posuit: postridie ipsas pylas ingressus est, ad loca cultoribus frequentia. Quúmque inde commeatum in exercitum intulisset, quòd interiorem regionem incultam esse audisset, Cœnum cum equitatu exiguóque peditatu frumentatum misit. [*Arrian. ibid.*]

Inter hæc Bagistanes Babylonius vir illustris è Darii exercitu ad Alexandrum venit: ex quo cognovit, non quidem vinctum regem, sed in periculo esse aut mortis aut vinculorum. [*Id. ibid. Curt. lib.* 5. *cap.* 24.]

Alexander majore adhuc celeritate sibi utendum putans, non expectato Cœni qui frumentatum iverat reditu, amicos tantùm, equitésque antecursores, ac peditum fortissimos simul atque expeditissimos, qui secum irent delegit; arma solùm & duorum dierum cibaria gerentes. Reliquo exercitui Craterum præficiens, ut itinera moderatiùs faceret mandavit. Totâ deinde nocte, & postero die ad meridiem usque continuato itinere, aliquantulum temporis militi ad quietem dedit. Inde rursùs totâ nocte progressus, diluculo in ea castra pervenit, unde Bagistanes discesserat: atque inde iterùm magno itinere per noctem & insequentem diem ad meridiem usque confecto, in pagum quendam pervenit, ubi qui Darium ducebant pridie consederant, ut est apud Arrianum; vel in vicum, in quo Darium Bessus comprehenderat, ut apud Curtium.

Ibi (decursis 500. stadiis à loco in quo Bagistanem convenerat) Alexander Melonem Darii interpretem excepit. Is, quum corpore æger non potuisset agmen sequi, deprehensus celeritate regis, transfugam se esse simulabat, ne pro hoste haberetur. Ex hoc Alexander acta cognoscit: sed fatigatis necessaria quies erat. Itaque delectis equitum sex millibus, trecentos, quos Ilimachas appellant (*de quibus videndi Julius Pollux & Hesychius*) adjungit. Dorso bi graviora arma portabant, cæterùm equis vehebantur: cùm res & locus posceret, pedestris acies erat. Ita rem narrat Curtius: [*lib.* 5. *cap.* 24.] Arrianus verò [*lib.* 3. *pag.* 68.] ita. Quum intelligeret non posse pedites se fœlminanter equitantem sequi: equites circiter quingentos equis desilire jubet, & duces peditum aliósque præstantissimos quosque, ita ut pedites armati erant, equos conscendere. Nicanori verò scutatorum præfecto, & Attalo Agrianorum duci, per viam qua Bessus cum suis processerat reliquos (qui quidem levissimè armati essent) ut ducant injungit; cæteri pedites ut quadrato agmine sequantur.

Hæc agentem Alexandrum adeunt Orsillos & Mithracenes, qui Bessi parricidium exosi transfugerant: nunciabántque, stadia 100 abesse Persas: ipsos brevius iter monstraturos. His itaque ducibus rex primâ vesperâ cum expeditâ equitum manu monstratam viam ingreditur; phalange, quantum festinare posset, sequi jussâ. Jamque 300 stadia processerant, cùm occurrit *Brochubelus* (*Antibelus* Arriano, *pag.* 6^m. dictus) Mazæi filius, Syriæ quondam (sub Dario) prætor. Is quoque transfuga, nunciabat Bessum haud ampliùs quàm 100 stadia abesse: exercitum, utpote qui nihil præcaveret, incompositum inordinatúmque procedere; Hyrcaniam videri petituros; si festinaret sequi, palantibus superventurum. [*Curt. lib.* 5. *cap.* 24.]

Bessus & cæteri facinoris ejus participes, quum Alexander eis immineret, vehiculum Darii assecuti, cœperunt hortari eum, ut conscenderet equum & se hosti fugâ eriperet. Quod cùm ille facere recusasset: Satibarzanes & Barzaëntes tela in eum conjecerunt, multísque confossum vulneribus reliquerunt. Jumenta quoque, ne longiùs prosequi possent, convulnerárunt; duobus servis, qui regem comitabantur, occisis. [*Curt. lib.* 5. *cap.* 25. *cum Arriano, lib.* 3. *pag.* 69. & 72.] solo fideli cane, quem educaverat, cum eo permanente. [*Ælian. histor. animal. lib.* 6. *cap.* 25.]

Hoc edito facinore, Satibarzanes & Barzaëntes cum 600. equitibus sese in præcipitem fugam dederunt. [*Arrian. pag.* 69.] Et, ut vestigia fugæ spargerentur, Nabarzanes Hyrcaniam, Bessus Bactra paucis equitum comitantibus petierunt. Reliqui ducibus destituti, quâ quemque aut spes ducebat aut pavor, dissipabantur: quingenti tantùm equites congregaverant se, incerti adhuc relicténe melius esset, an fugere. [*Curt. ut supr.*]

Alexander hostium trepidatione comperta, Nicanorem cum equitum parte ad inhibendam fugam præmittit: ipse cum cæteris sequitur. Tria fermè millia resistentium occisa sunt: reliquum agmen more pecudum intactum agebatur; jubente rege ut cædibus abstineretur. Festinantem Alexandrum vix tria millia equitum persecuta sunt. At in eos, qui lentiùs sequebantur, incidebant universa fugientium agmina. Vix credibile dictu, plures captivi quàm qui caperent erant: adeò omnem sensum territis fortuna penitùs excusserat, ut nec hostium paucitatem, nec multitudinem suam satis cernerent. [*Id. ibid.*]

d. Interim jumenta, quæ Darium vehebant, nullo regente decesserant militari viâ; & errore delata per quatuor stadia, in quàdam valle constiterant, æstu simul & vulneribus fatigata. Haud procul erat fons, ad quem monstratum à peritis Polystratus Macedo siti maceratus accessit. Ac dum galeâ haustam aquam sorbet, tela jumentorum deficientium corporibus infixa

conspexit.

conſpexit. [*Id. ibid.*] cúmque propiùs acceſſiſſet, in vehiculo Darium, multis quidem vulneribus confoſſum, ſed ſpirantem adhuc invenit. Darius verò aquâ, quam poſtulaverat, hauſtâ, gratias illum ad Alexandrum, ob humanitatem matri & uxori & liberis exhibitam, perferre jubet. Pro ſe, juſtam magis quàm gravem ſepulturæ veniam orare. Quod ad ultionem pertineat: jam non ſuam, ſed exempli, communémque omnium regum eſſe cauſam, quam negligere, illi & indecorum & periculoſum eſſe; quippe cùm in altero juſtitiæ ejus, in altero etiam utilitatis cauſâ verſetur. In quam rem unicum pignus fidei regiæ, dexteram ſe ferendam Alexandro dare. Poſt hæc, porrectâ Polyſtrato manu, exſpiravit. [*Juſtin. lib.* 11. *cap.* 15. *cum Plutarcho, in Alexandro.*]

Atque hic Dario vitæ exitus fuit, archonte Athenis *Ariſtophonte*, menſe Hecatombæone; quum annos circiter 50 natus ille fuiſſet, [*Arrian. lib.* 3. *pag.* 69.] & 6 annos regnaviſſet, anno à morte Cyri, imperii Perſici conditoris, 200, in ipſo tertii anni Olympiadis CXII. initio: à quo & Calippum Cyzicenum (ab Ariſtotele, qui tum in Lycæo claruit, in 12° Metaphyſicorum libro laudatum Mathematicum) ἐξαηκοσιονταετηρίδα ſuam, ſive 76 annorum Periodum, deduxiſſe; ex Aſtronomicis obſervationibus variis, in magnâ Ptolemæi Syntaxi ad eam accommodatis, intelligimus. Etſi enim prælio ad Gaugamela, ante 9 menſes pugnato, & exutum principatu Darium, in libro 16° Strabo, & *Aſia imperium rapuiſſe* Alexandrum, in libro 11° ſcribat Juſtinus: quum hîc tamen Darium *à cognatis occiſum, vitam pariter cum Perſarum regno finiviſſe* (ut in fine libri 10 idem Juſtinus loquitur) apertè liqueat; in monarchiæ Alexandri Aſiaticæ memoriam, Calippum hanc Periodi ſuæ epocham conſtituiſſe, dubitare non poſſumus.

Huic verò Alexandri monarchiæ *quinque* tantùm annos, ex Euſebii Chronico, Iſidorus & Beda tribuunt; *ſex* Julius Africanus, *ſeptem* qui ſub Alexandro Severo ſcripſit Chronographus, (tomo 2. antiqu. lect. Henr. Canſii, pag. 600.) *decem* vel *undecim* in fine libri 15 Strabo, *duodecim* Nicephorus Conſtantinopolitanus in Chronico, & *octodecim*, omnium longiſſimè à ſcopo aberrans, in libro primo Stromatum Alexandrinus Clemens. quum à menſe *Hecatombæone*, quo extinctus eſt Darius in Ariſtophontis prætura, uſque ad menſem *Thargelionem*, quo Alexandrum mortuum eſſe docebimus archonte Hegeſiâ, annos *ſex* & menſes *decem* decurriſſe conſter. Quo tantulo temporis ſpatio tot ac tanta in Oriente ille geſſit; ut pervolaſſe illum potiùs, quam peragraſſe meritò dici poſſe videatur. Unde in prophetiâ Danielis VIII. 5. ſub typo deſcribitur *Hirci venientis ab occaſu in ſuperficiem totius terræ, & terram non tangentis*; & VII. 6. Pardo alato comparatur, beſtiæ (ut ad eum locum annotat Hieronymus) velociſſimæ & ἰφιπτωμ. *Nihil enim* (ut ſubdit idem) *Alexandri victoriâ velocius fuit; qui ab Illyrico & Hadriatico mari uſque ad Indicum Oceanum & Gangem fluvium non tam prœliis quàm victoriis percurrit.* Quæ autem poſt Darii exceſſum ab illo ſunt geſta, in Diodori libri 17. parte alterâ, Juſtino libro 12°. Curtii libris 5. poſterioribus, Plutarchi *Alexandro*, Arriani *libro* 3°. & quatuor ſequentibus, habentur explicata: è quibus omnibus, ſuis diſpoſitam temporibus, rerum ſeriem hîc exhibendam curavimus.

Vix jam ſpiritum exhalârat Darius, cùm Alexander equitatu ſecum rapto illum aſſequitur, & viſo corpore defuncti, tam indignam illo faſtigio mortem lacrymis proſecutus eſt: chlamydéque ſuâ injectâ corpus involvit, illúdque ad matrem militum regio more ſepeliri, & majorum tumulis inferri juſſit. Fratrem quoque ejus Oxathrem recepit in cohortem amicorum, omni vetuſtæ claritatis honore ſervato. Beſſo etiam perſequendo ſtatim operam dedit. Sed cùm longiſſimis ille ſpatiis anticipatis in Bactrianam fugâ evaſiſſet; aſſequi ſe hominem non poſſe animadvertens, retrò ſe convertit.

Dum Hecatompyli, quæ urbs in Parthiene à Græcis erat condita, ſtativa haberet Alexander, commeatibus undique advectis: rumor orioſi militis vicatim ſine authore percrebuit, Macedonibus in patriam redeundi datam eſſe poteſtatem. Alexander, pacato exercitu patriam cogitante, & jubentibus militibus quocunque vellet duceret, tertio per Parthienem die ad fines Hyrcaniæ (quam Nabarzanes occupaverat) penetrat. Cratero relicto cum iis quibus præerat, & ex manu quam Amyntas ducebat additis ſexcentis equitibus & totidem ſagittariis, ut ab incurſione barbarorum Parthienem tueretur. Erigyium impedimenta, modico præſidio dato, campeſtri itinere ducere jubet. Ipſe, ſumptis ſcutatis & Macedonicæ phalangis expeditiſſimis quibuſque & ſagittariorum nonnullis, centum & quinquaginta ſtadia emenſus, in planitie juxta amnem non magnum caſtra poſuit.

Quartum jam diem eo in loco quietem militi dederat, quum literas Nabarzanis, qui Darium cum Beſſo intercepérat, accepit: quibus illi ſe dedidit. Hinc rex 20 ſtadia proceſſit, ſemitâ propemodum inviâ; nullo tamen hoſte obvio penetravit, tandémque ad ulteriora perventum eſt. Triginta hinc ſtadia proceſſerat, cùm Phradapharnes Hyrcanorum ac Parthorum ſatrapa occurrit, ſe & eos qui poſt Darii mortem profugerant dedens: quibus benignè exceptis ad oppidum Arvas pervenit. Hic ei Craterus occurrit: qui omnem regionem per quam iter feceràt, partim vi partim deditione incolarum receperat. Erigyius quoque cum impedimentis & curribus eódem pervenit. Hi ſecum Phradatem ſive Autophradatem Tapurorum gentis præfectum adduxerunt: quem in ſatrapiam ſuam Alexander reſtituit.

Quum in ultima Hyrcaniæ Alexander intraviſſet, Artabazus Perſa (qui hoſpes Philippi fuerat, quum Ocho regnante exularet; & Dario fidiſſimus permanſit) 95 annum agens, unà cum Cophene & octo aliis filiis eâdem matre (Mentoris & Memnonis ſorore) genitis, ab Alexandro humaniſſimè ſunt excepti. Aribarzanes quoque & Arſames, Darii præfecti, in poteſtatem ejus ſe dederunt.

Alexander Mardorum gentem Hyrcaniæ confinem invaſit: qui, occupatis montium faucibus, cum 8000. armatorum manu illi occurrerunt. Eos rex adortus, multos eorum interfecit,

plerosque vivos cepit, reliquos in montium angustias fugere coëgit. (*Diodor.*) Reddito denique equo Bucephalo, quem cepetant, per 50: legatos veniam sibi dari petierunt. Alexander verò, acceptis obsidibus, Antophradatem eis, ut & Taputis, satrapam præfecit.

Inde quinto die in castra reversus rex est unde in Mardos moverat. Eò Andronicus Agerri filius & Artabazus, ipsius jussu, Græcos milites 1500 qui auxiliarem Dario operam navaverant, & legatos 90 ad Darium missos, adduxerunt. Quatuor Lacedæmoniorum legatos, ac Dropidem Athenienſium, Alexander in custodiam tradidit. Nam Democrates Athenienſis, qui maximè Macedonum opibus semper obstiterat, desperatâ venià, gladio se transfixit. Sinopeorum legatos, & legatum Carthaginienſium Heraclidem, reliquósque Græcorum legatos Alexander liberos dimisit. Militibus secum retentis Andronicum præfecit, qui illos adduxerat. Artabazum verò, geminato honore quem Darius habuerat ei, remisit dotium.

His rebus peractis, ad maximam Hyrcaniæ urbem Zeudracarta vel Zadracarta exercitum duxit: atque ibidem dies quindecim commoratus est. Hìc Nabarzanes ad eum venit, dona ingentia ferens: inter quæ Bagoas erat specie singulari spado; qui plurimùm apud eum posteà poterat.

Thalestris sive Minithæa Amazonum regina, terris inter Phasim & Thermodontem fluvium imperitans, cum 300 mulieribus (reliquis copiis ad fines Hyrcaniæ relictis) ad Alexandrum, liberos ex eo quæsitura, accessisse, & 13 cum eo diebus commorata fuisse dicitur. Amazonum gentem hanc Hyrcaniæ finitimam fuisse, contra omnium Geographorum authoritatem, affirmat Curtius. [*lib.* 6. *cap.* 10.] Albanis vicinas Amazones has fuisse, Justinus asserit; [*lib.* 42. *cap.* 3.] & 25 (al. 35) dierum inter confertissimas gentes itinere confecto, Alexandro occurrisse. [*lib.* 12. *cap.* 3.] Clitarchus ait Thalestrin à Caspiis portis & Thermodonte profectam ad Alexandrum venisse: quod iter stadiorum amplius 6000 est. [*Strabo*, *lib.* 11.] Congressûs hujus, præter Clitarchum, meminerunt Polycritus, Onesicritus, Antigenes, Hister, & alii multi. Sed Aristobulus, Chares ὁ ἱππαρχικὸς, Ptolemæus Lagides, Anticlides, Philo Thebanus, Philippus ὁ ἱππαρχικὸς, Hecatæus Eretriensis, Philippus Chalcidensis, & Duris Samius, commentum hoc esse dicunt. Quibus adstipulari apparet & ipsum Alexandrum: qui Antipatro omnia exactè scribens, Scytham quidem ait filiæ sibi nuptias obtulisse, Amazonis verò nusquàm meminit. Fama quoque est, multis annis pòst Lysimacho jam regnanti Onesicritum quartum librum suum recitavisse, in quo meminit Amazonis; ac Lysimachum subridentem dixisse: *Et ubi tunc ego eram?* [Plutarch. in Alexand.] Vid. Strabon. lib. 11. pag. 505. & Arrian. lib. 7. pag. 155, 156.

Alexander in Parthienem cediens, fastui & luxui Persico se totum tradidit. Amicos quoque suos longam vestem auratam purpureámque sumere jussit: & militibus suis, si quarum captivarum consuetudine tenerentur, uxores ducere permisit.

Bessus tiarâ erectâ & veste regiâ sumptâ, Artaxerxem se & Asiæ regem appellari jussit. Persas qui in Bactra profugerant, & ex Bactrianis complures, confoederatósque Scythas & cæteros Tanais accolas contraxit: hostili animo Alexandro occursurus.

Satrapam Parthorum & Hyrcanorum Alexander *Ammynapem* Parthum constituit; qui sibi unà cum *Mazæo* (vel *Mazace* potiùs) Ægyptum tradiderat. Adjunxit autem illi *Nepolemum* Pythophanis filium, unum ex amicis; qui rerum Parthicarum & Hyrcanicarum simul curam gereret. [*Arrian. lib.* 3. *pag.* 69.] Curtius ait satrapam Hyrcaniæ datum esse *Menapim* (ita enim contractè *Ammynapem* appellat;) qui exul, regnante Ocho, ad Philippum pervenerat. [*lib.* 6. *cap.* 8.] Justinus, Parthis domitis præfectum fuisse ex nobilibus Persarum *Andragoram*: unde posteà originem Parthorum reges habuere. [*lib.* 12. *cap.* 4.] quum præfecto, quem Parthici regni conditor Arsaces oppressit, id nominis fuisse confirmet idem. [*lib.* 41. *cap.* 4.]

Susiam, urbem Ariorum, Alexander pervenit: quò Satibarzanes Ariorum satrapes ad eum accessit. Huic satrapatum ille reddidit: unáque cum eo Anaxippum unum ex amicis misit, 40 equestribus jaculatoribus ei adjunctis; quos custodes locorum disponeret, ne Arii ab exercitu illàc transeunte damni aliquid acciperent.

Alexander adversùs Bessum profecturus, cùm grave spoliis apparatúque luxuriæ agmen vix moveri animadverteret, suas primùm, deinde totius exercitûs sarcinas, exceptis admodum necessariis, incendi præcepit.

Nicanor Parmenionis filius, argyraspidum præfectus, subitâ morte correptus, magno desiderio sui affecit cunctos. Rex ante omnes mœstus cupiebat quidem subsistere, funeri affuturus: sed penuria commeatuum festinare cogebat. Itaque Philotâ cum 2600 relicto, ut justa fratri persolveret, ipse contendit ad Bessum.

Satibarzanes, cui Ariorum Satrapiam Alexander restituerat, Anaxippo & equitibus jaculatoribus qui cum eo relicti fuerant interfectis, ad urbem Ariæ primariam Chortacam sive Artacoana copias congregavit. Inde verò (quòd Alexandrum ulteriùs progressum audisset) cum exercitu ad Bessum ire constituit; ut commune cum illo bellum Macedonibus inferret.

Ista rescisens Alexander, intermisso itinere in Bactra, stadiisque sexcentis biduo emensis, ad Artacoana pervenit. Cujus cognito adventu, Satibarzanes cum duobus millibus equitum (nec plures subitò contrahi poterant) Bactra ad Bessum perfugit: cæteri proximos montes occupaverunt. Rex Satibarzanem longiùs jam progressum frustrà insecutus, præruptâ rupe ad quam Ariorum tredecim millia armata se receperant expugnatâ, ad Craterum qui Artacoana obsidebat rediit. Ille omnibus præparatis, regis expectabat adventum, captæ urbis titulo (sicut par erat) cedens. [*ut in* II. *Sam.* XII. 27, 28.] Rex verò supplicibus semet dedentibus veniâ datâ, non obsidionem modò solvit, sed omnia sua etiam incolis reddidit. Omnibúsque

provinciæ

provinciæ hujus urbibus, 30. dierum ſpatio in ditionem ſuam redactis, Ariorum tatrapam Artacem Perſam conſtituit.

Alexandro ſupplementum novorum militum occurrit. Zoïlus quingentos equites ex Græcia adduxerat: tria millia ex Illyrico Antipater miſerat. Philippus Menelai filius ex Media (ubi Theſſalos equites, qui ſub ejus præfecturâ fuerant, militiæ hujus ſacramento abſolutos Echatanis Alexander domum remiſerat) equites mercenarios, cum 130. equitibus Theſſalis qui voluntarii remanſerant, ſecum tulerat. Ex Lydia 2600. pedites advenerant: quos 300. equites gentis ejuſdem ſequebantur. Eorum dux (ex Arriano) videtur fuiſſe Andromachus.

Hâc manu adjectâ, ad Drangas (Zarangæos ab Arriano appellatos) venit: quorum ſatrapes Barzaëntes, unus ex iis qui Darium in fugâ oppreſſerat, ſupplicionum quæ meruerat metu, ad Indos qui cis Indum flumen incolunt ſtatim profugit.

Jam nonum diem in Drangianæ gentis urbe regiâ Alexander ſtativa habebat, cùm domeſticis inſidiis eſt petitus. Dimnus quidam, ex Chalæſtra urbe Macedoniæ oriundus, Nicomacho amatio ſuo aperit, in tertium diem inſidias regi comparatas; séque ejus conſilii fortibus viris & illuſtribus eſſe participem. Nicomachus licèt fidem ſilentii jurejurando pollicitus, tamen fratri Ceballino negotium dat, ut rem totam regi ſignificet. Sed Ceballinus, cùm regis adeundi poteſtas non fieret, Philotæ primùm, deinde ob cunctationem ſuſpectum illum habens Metroni (nobili juveni, armamentarii præfecto) rem patefacit; & ut quamprimùm eam ad regem perferat, illum admonet. Alexander, eo audito, omnes comprehendi & interrogari jubet. Dimnus, haud ignarus quam ob cauſam accerſeretur, gladio quo cinctus erat ſe interemit. Ceballinus clamitat, eodem temporis momento quo audierat, ſe Philotæ ut rem regi nunciaret mandaviſſe. Philotas id non negat: verùm non prævaricatione, ſed per incuriam ſe id omiſiſſe affirmat, & quòd res nihili videretur. Tormentis autem poſtrèà adhibitis conjurationem confeſſus, cum aliis inſidiarum conſciis capitale ſubivit ſupplicium.

Tum quoque ad judicium Senatûs Macedonum Lynceſtes Alexander eductus eſt: quem, ob veterem in regem conſpirationem, jam *triennium* in cuſtodiâ detentum fuiſſe Diodorus & Curtius memorant. Hic Alexander Aëropus ille eſt, quem ante pugnam Iſſicam, hoc eſt, ante *quadriennium* integrum, ob inſidias Alexandro ſtructas cuſtodiæ fuiſſe traditum, ex Diodoro, Juſtino & Arriano conſtat. [*Vid. ann. Mund. 3671. b.*] Et non ſemel intentati hujus parricidii reum illum fuiſſe compertum illa Alexandri ad Macedonicum Senatum verba, (apud Curtium, *lib. 8. cap. 16.*) oſtendunt. *Lynceſtem Alexandrum bis inſidiarum capiti meo à duobus judiciis liberavi: rurſùs convictum, per triennium tamen* [ſic enim & hic in Palatino MS. legebatur; non, ut in editis, *per biennium*] *diſtuli; donec vos poſtularetis, ut eundem debito ſupplicio ſceleſtus lueret.* Hoc enim tempore, cùm hæſitans & trepidus cauſam diceret; ab iis qui proximè adſtabant lanceis confoſſus occubuit.

Lynceſtæ corpore ablato, rex amiciſſimos Philotæ Amyntam Andromenis filium, cum Attalo Simmiâque fratribus ſuis, introduci juſſit: nam Polemon minimus ex fratribus, cùm Philotam torqueri comperiſſet, profugit; ſed captus ad judicium reductus eſt. Tandem verò, cunctis deprecantibus, Amyntam & fratres ejus Alexander ſuâ ſententiâ abſolvit.

Ad Philotæ patrem Parmenionem Mediæ præfectum & dignitate regi proximum, è medio tollendum, Polydamantem longè illi acceptiſſimum & duos Arabas camelis dromadibus impoſitos, ut citatis itineribus famam de Philotæ ſupplicio anteverterent, cum literis ad Cleandrum, Sitalcem & Menidam (Medici exercitûs duces ſub Parmenione conſtitutos) Alexander miſit. Quorum operâ 70. jam annorum ſenex, dum poſt Alexandri ad ſe epiſtolam, filii nomine ſcriptam alteram ſecurus legeret, confoſſus periit. Cleander, capite ejus ad regem miſſo, ut truncus humaretur ægrè permiſit. Triginta aut quadraginta dierum itinere diebus undecim peracto, rem confectam fuiſſe Strabo indicat. [*lib. 15. pag. 724.*]

Alexander, verens ne victoriarum ſuarum gloria ſævitiæ maculâ in Macedoniâ infuſcaretur, eâdem techná quâ Gaos (ſuprà, anno Mundi 3620.) uſus, ſimulat ſe ex amicis quoſdam in patriam miſſurum. Hortatur milites ſuis ſcribere, rariorem habituros occaſionem, propter militiam remotiorem. Datos faſces epiſtolarum tacitè ad ſe deferri jubet; ex quibus cognito de ſe ſingulorum judicio, eos qui tædium laboris queſti aut de rege duriùs opinati fuerant in unam cohortem, quam *ἀτάκτων τάγμα* nominabat, contribuit: duce illis Leonidâ dato, qui Parmenioni quondàm intimâ familiaritate erat conjunctus. Amicorum verò equitatui, in duas partes diviſo, Hephæſtionem Amyntoris & Clitum Dropidis filium præfecit.

Rebus in Drangianâ conſtitutis, ad eos qui olim Agriaſpæ vel Arimaſpi à Cyro verò majore, ob beneficium ab eis acceptum, Euergetæ dicti ſunt, duxit exercitum: atque amicè ab eis eſt exceptus.

Quinto poſtquàm in eorum regionem pervenerat die, cognoſcit Saribarzanem cum duobus millibus equitum quos à Beſſo acceperat, in Ariorum agros rurſùs ingreſſum, eos à fide ipſius abduxiſſe. Adverſùs quem ſex millia Græcorum peditum & 600. equites, Erigyii & Carani (vel Staſanoris, ut habet Diodorus) ductu, cum Artabazo Perſâ, Andronico & Phrataphernе Parthorum ſatrapâ, Alexander miſit.

Ipſe apud Euergetas Apollini ſacrificavit: & Demetrium, unum ex corporis cuſtodibus, quem Philotæ conſiliorum participem fuiſſe ſuſpicabatur, comprehendit & Ptolemæum Lagi filium in ejus locum ſuffecit. Euergetas magnâ pecuniâ donavit: tantúmque ex finitimis locis agri quantum petiere (exiguum autem petiere) dedit. A finitimis quoque Gedroſiis amicè receptus, meritam eis gratiam retulit.

3675 *a.* Diebus 60. apud Euergetas actis, Amenidem (qui Darii ſcriba fuerat) Alexandrum eis præfectum reliquiſſe ſcribit Curtius. Liberos eos dimiſiſſe, affirmat Arrianus. Illorum ſimul & Gedroſiorum prætorem Teridatem conſtituiſſe Diodorus narrat.

In Bactra deinde & Bessum Alexander movit, Drangis Dragogisque in ipso itinere subactis. Subegit etiam Arachosiam: ibique exercitum, qui sub Parmenione fuerat, occupavit. Sex millia Macedonum erant, & 200. nobiles, & quinque millia Græcorum, cum equitibus 200. (al. 600. rectiùs:) haud dubiè robur omnium virium regis. Arachosiis datus Menon prætor: quatuor millibus peditum & sexcentis equitibus in præsidium relictis.

Tum Alexander in Paropamisadas exercitum duxit: quod sub occasum Vergiliarum & initium hyemis factum, ex Strabone colligimus. (*lib.* 15. *pag.* 724. *fin.*) Regio nivibus tota opplera est: & obscura cœli vetiùs umbra, quàm lux, nocti similis pressit terram, vix ut quæ prope sunt conspici possent. In hac tamen solitudine, quidquid malorum tolerari potest, inopiam, frigus, lassitudinem, desperationem, Alexandri pertulit exercitus. Multos exanimavit rigor insolitus nivis, multorum adussit pedes. Tandem ad cultiora perventum est, commeatúque largo recreatus exercitus, simul & qui consequi non poterant in illa castra venerunt. Et brevi, quicquid hominum ibi fuit, in ditionem Regis concessit.

Hinc ad Caucasum montem, qui à quibusdam Paropamisus nuncupatur, Alexander progressus, cum 16. aut 17. dierum spatio superavit: urbémque sub ejus radicibus condidit ad portam quâ in Mediam via aperitur, quam Alexandriam nominavit. Alias etiam urbes condidit, per unius ab Alexandriâ iter diei remotas. In has Barbarorum septem & extra ordines sequentium tria millia, & militum quorum operâ uti desiisset quotquot vellent, collocavit. Satrapam illi regioni constituit Proëxem Persam: ex amicis verò Niloxenum Satyri filium *tuturum* sive speculatorem cum exercitu ibi reliquit.

Commisso inter Macedones & Arios prælio; Satibarzanes qui Barbaris præerat, galeâ è capite detractâ, si quis viritim dimicare vellet, provocavit ad pugnam. Huic Erigyius occurrit, & hastâ transfossum interemit. Barbari duce amisso, quem magis necessitate quàm sponte secuti erant, fide acceptâ, se cum armis Erigyio tradiderunt.

b. Bessus Persis, qui participes consiliorum in capiendo Dario fuerant, comitatus, Bactrianisque circiter septem millibus, & Dahis ultra Tanaim fluvium habitantibus, regionem Caucaso adjacentem depopulatus est; ut præ vastitate regionis inter se & Alexandrum interjectæ, rerúmque necessariarum penuriâ, Alexandrum quo minùs progrederetur impediret. Is vero nihilominùs processit, difficulter quidem ob nivium altitudinem & commeatûs inopiam: processit tamen. 4385 329

Exactâ enim hyeme habens Indiam supernè ad dextram, per summa montium transivit in Bactrianam. Via erat nuda arborum, nisi quòd rari aderant terebinthi frutices. (*Strabo*, *lib.* 15. *pag.* 725.) Succo ex sesamâ expresso haud secùs quàm oleo (ad mitigandum frigus) milites artus perungebant. At hujus succi 240. denariis amphoræ singulæ, mellis 390. denariis, 300. vini æstimabantur: tritici nihil, aut admodum exiguum, reperiebatur. In frugum penuriâ milites fluviatili pisce & herbis sustinebantur. Jámque hæc ipsa alimenta defecerant, cùm jumenta quibus onera portabant cædere jussi sunt: quorum carne, dum in Bactrianos perventum, traxere vitam. (*Curt. lib.* 7. *cap.* 7.) Addit Strabo, etiam crudis jumentorum carnibus propter lignorum penuriam vesci fuisse coactos: sed ad eam eruditatem concoquendam silphii copiam præsentem auxilio fuisse.

Bessus Alexandri celeritate perterritus, diis patriis facto sacrificio, sicut illis gentibus mos est, cum amicis ducibúsque copiarum inter epulas de bello consultabat. Ubi ferox ille verbis, & parto per scelus regno superbus, ac vix potens mentis dicebat, socordiâ Darii crevisse hostium famam: sibi placere in Sogdianos recedere: atque Oxum amnem velut murum hosti objicere, dum ex finitimis gentibus valida auxilia concurrerent. Temulentis verò convivis salubrem esse hanc sententiam conclamantibus; *Cobares* (ut Curtius, vel *Bagodoras*, ut eum Diodorus appellat) natione Medus, professione Magus, ut validioris potiùs occuparet gratiam, & Alexandro se dederet, consuluit. Quod Bessum commovit, ut, stricto acinace, quo minùs eum occideret vix ab amicis contineretur. Cobares autem inter tumultum elapsus, nocte ad Alexandrum transfugit.

Quintodecimo die Alexander ab urbe à se conditâ (Alexandriâ) & hybernaculis, *Adrapsa* pervenit, Bactrianæ urbem; ut refert Strabo. (*lib.* 15. *pag.* 725.) *Drapsaca* profectus, (inquit Arrianus) recreato exercitu, in Aornos & Bactra, maximas Bactrianæ urbes, movit: quibus primo impetu captis, præsidium in arce Aorni constituit; cui Archelaum Androclis filium, unum ex amicis, præfecit.

Septem vel octo millia Bactrianorum habebat armata Bessus; quæ, quamdiu propter cœli intemperiem Indiam potiùs Macedonas petituros crediderant, obedienter imperata fecerunt. Postquam autem adventare Alexandrum compertum est; in suos quisque vicos dilapsi, Bessum reliquerunt. Ille, cum clientum manu qui non mutaverant fidem, Oxo amne superato, exustisque navigiis quibus copias transvexerat, ne iisdem hostis uteretur, in Nautaca Sogdianæ regionis se recepit; novas copias in Sogdianis contracturus. Sequebantur eum Spitamenes & Oxyartes, Sogdianos equites habentes, & Dahæ à Tanai profecti.

c. Alexander, Artabazo Persâ Bactrianorum regioni Satrapâ dato, sarcinas & impedimenta ibi cum præsidio relinquit. Ipse cum expedito agmine loca deserta Sogdianorum intrat, nocturno itinere exercitum ducens. Ubi cùm per 400 stadia ne modicus quidem humor existeret: æstu sitique die sequente ab ejus exercitu vehementer laboratum est. Et qui aquam posteà intemperantiùs hauserunt, intercluso spiritu extincti sunt: qui multo major hominum numerus fuit, quàm ullo amiserat prælio.

Ad fluvium Oxum Alexander pervenit primâ ferè vesperâ: totámque eam noctem perpetuis vigiliis agens, exercitûs partem magnam quæ consequi non potuerat expectavit.

Antequam

3675

Antequam vero flumen trajiceret, ex Macedonibus qui aut præ ætate aut vulneribus inepti ad pugnam erant, & ex Thessalis qui voluntarii remanserant, 900 ferè seligens; equiti bina talenta dedit, pediti terna denariûm (sive drachmarum) millia; monitósque ut liberos generarent, remisit domum. Cæteris gratiæ actæ, quòd ad reliqua belli navaturos operam pollicebantur.

Stasanorem quoque, unum ex amicis, ad Arios misit, qui Arsacem eorum satrapam comprehenderet, quòd mali aliquid moliri videretur: útque ejus loco satrapatum obtineret jussit.

Cúmque materia navigiis aut pontibus struendis deesset: moræ impatiens Alexander pelles sub quibus milites in tentoriis degebant, aut utres stramentis refertos quamplurimos colligari & quàm accuratissimè committi jussit: atque ita quinque dierum spatio exercitum per amnem traduxit.

Spitamenes, inter omnes amicos præcipuo honore cultus à Besso, ut Alexandrum flumen Oxum superasse cognovit, consilio cum Datapherne & Catene (quibus à Besso maxima fides habebatur) communicato, Bessum comprehendit; direpto ex capite regni insigni, laceratáque veste quam spolium occisi regis induerat.

Alexander trajecto Oxo, celeriter eò exercitum duxit, ubi Bessum cum copiis esse acceperat. Interea nuntii ad eum à Spitamene & Datapherne veniunt, pollicentes, si aliquem ex ducibus suis cum aliquantis copiis mitteret, sese Bessum esse tradituros. Ad quos ille Ptolemæum Lagi filium misit, cum tribus amicorum equitum cohortibus, & hastatis equitibus omnibus; ex peditibus verò, Philotæ agmine, & argyraspidibus mille, Agrianisque omnibus ac sagittariorum parte dimidiâ. Cum his Ptolemæus, decem stathmorum iter quatriduo emensus, eò pervenit ubi pridie barbari cum Spitamene castra habuerant.

Dum Bessus perducitur, in parvulum Branchidarum oppidum Alexander pervenit. Hi Mileto quondam jussu Xerxis transierant; & in eâ sede constiterant; quia in illius gratiam templum Didymei Apollinis violaverant. (ut suprà, ad annum Mundi 3526, est notatum.) Urbs; ut proditorum receptaculum, tota direpta & subversa est; incolis ad unum, sine omni misericordiâ, trucidatis. Quæ si in ipsos proditionis authores excogitata essent, justa ultio esse, non crudelitas videretur: nunc culpam majorum posteri luere, qui ne viderant quidem Miletum, adeò Xerxi non potuerant prodere. [*Curt. lib. 7. cap. 12. cum Strabone, lib. 11. pag. 517, 518.*]

Ad Alexandrum cum exercitu transeuntem perductus est Bessus, non capistro modò vinctus, sed etiam omni velamento corporis spoliatus; tam Barbaris quàm Macedonibus gratum spectaculum. Dona omnibus qui eum adduxerant data sunt. Ipsum Alexander Oxatræ Darii fratri, quem inter corporis custodes habebat, tradi jussit: ut cruci affixum, mutilatis auribus naribúsque, sagittis configerent Barbari: asservarentque corpus, ut ne aves quidem contingerent. Deinde flagellis cæsum in Bactra remisit: sed supplicium ejus distulit; ut eo loco, in quo Darium ipse occiderat, necaretur.

Alexander, supplemento equorum sumpto, (quorum multos tam in transitu Caucasi montis, quàm in itinere ad Oxum amnem & discessu ab Oxo amiserat) ad Tanaim fluvium profectus est: non illum qui Europam ab Asiâ disterminans in paludem Mæotidem delabitur, sed *Jaxartem*; quem Plinius [*lib. 6. cap. 16.*] a Scythis *Silyn*, à finitimis *Orxantem* appellari Aristobulus dicit.

Hic nonnulli ex Macedonibus ad petendum pabulum incomposito agmine egressi, à Barbaris qui de proximis montibus decurrerunt opprimuntur: pluréque capti sunt quàm occisi. Hi ad 30 (vel, ut *Curtius*, 20) millia erant: adversùs quos Alexander assumptis expeditioribus totius exercitûs celeriter profectus, sagittâ ictus est, quæ in medio crure fixa reliquerat spiculum. Collem nihilominùs captum fuisse, atque ex 30 millibus non plures 8 millibus evasisse, refert *Arrianus*. Sed proximo quàm ex acie subductus est rex die, Barbaros ultrò deditione factâ & captivis redditis pacem ab Alexandro impetravisse, *Curtius* narrat.

Castris inde motis, rex lecticâ militari vehebatur; quam pro se quisque eques pedésque subire certabant. Hinc quarto die ad urbem Maracanda, Sogdianorum regiam, cujus murus 70 stadia amplectebatur, perventum est: ubi, præsidio urbi relicto, proximos vicos Alexander depopulatus est atque ussit.

Paucis pòst diebus legati venerunt à Scythis Abiis; qui liberi à morte Cyri, tum se Alexandro permiserunt.

Barbari fluvio finitimi Macedonum Milites, qui in Scythicis urbibus præsidio constituti erant, comprehensos interficiunt; urbésque suas majoris securitatis causâ muniunt. Conjunxerunt se illorum defectioni Sogdianorum plerique, sollicitati ab iis qui Bessum ceperant: qui & Bactrianorum nonnullos ad se pertraxerunt. Susianorum, & Bactrianorum septem millia equitum erant; quorum authoritatem cæteri sequebantur. Ad quos coërcendos missi ab Alexandro Spitamenes & Catenes, à quibus traditus ei fuerat Bessus, primarii defectionis authores extiterunt: sparsâ famâ, Bactrianos equites à rege omnes ut occiderentur fuisse accersitos.

His cognitis, Alexander Gazam, Craterus Cyropolim aggreditur. Gazâ captâ, puberes omnes interfecti, mulieres & pueri mancipati, urbs diruta est: ut cæteri cladis exemplo continerentur. Hâc & aliis quatuor urbibus biduo captis & direptis; Cyropolim ille contendit: in quam ut omnium maximam & munitissimam octodecim armatorum millia se receperant. In ejus obsidione & promptissimi quique militum cecidêre, & ipse Rex ad ultimum periculum venit. Namque cervix ejus saxo ita ictta est, ut oculis caligine offusis collaberetur, ne mentis quidem compos. Sed invictus adversùs ea quæ cæteros terrent, nondum percurato vulnere acriùs obsidioni institit, naturalem celeritatem ità concitante. Et primo quidem tumultu captæ urbis cæsi sunt ex hostibus 8000. reliqui in arcem confugerunt. Quos quum Alexander uno die obsessos tenuisset; aquarum inopiâ pressi deditionem fecerunt.

Cyropoli, juſſu Alexandri, diruta; ex ſeptem urbibus, in quas barbari ejus regionis confugerant, una ſola jam ſupererat. Eam primo inſultu ille cepit: & quidem deditione, ut Ptolemæus ſcribit. Ariſtobulus verò etiam hanc vi captam tradit, omnéſque in eâ comprehenſos, interfectos fuiſſe. Ptolemæus captivos in exercitum diſtributos narrat, vinctóſque cuſtodiri juſſos, donec ipſe ex eâ regione diſcederet: nequis eorum qui defectionem fecerant relinqueretur.

Dum hæc geruntur, Scytharum Aſiaticorum exercitus ad ripas Tanais fluvii venit, quòd audiſſent nonnullos barbarorum trans flumen incolentes ab Alexandro defeciſſe: ut ſi qua inſignis defectio fieret, ipſi quoque in Macedones irruerent.

Interim Spitamenes muris Maracandæ ſe includens, Macedonum præſidium in arce relictum obſidebat. Adverſùs hunc Alexander Meneſthenem, & Andromachum, ac Caranum miſit: cúmque his equites ex amicis 60, ex mercenariis 800, quos ducebat Caranus; pedites autem mercenarios 1500. (vel 3000, ut habet *Curtius.*) His adjunxit Pharnuchem interpretem, qui barbarorum linguam callebat, aptúſque qui cum iis ageret videbatur.

Alexander ad Tanaim amnem rediit, & quantum ſoli occupaverant caſtris, muro circumdedit. Sexaginta ſtadiorum urbis murus fuit. Hanc quoque urbem Alexandriam appellari juſſit. Opus tantâ celeritate perfectum eſt, ut decimo ſeptimo die quàm munimenta excitata erant, tecta quoque urbis abſolverentur. Ita *Curtius.* [*lib. 7. cap. 17.*] Intra diem ſeptimum decimum, murum ſex millium paſſuum conſummatum, *Juſtinus* ait: [*lib. 12. cap. 5.*] viginti dierum ſpatio urbem muro cinctam *Arrianus* retulit. Eam Græcis mercenariis habitandam dedit, & finitimis Barbaris quibus ſuâ ſponte eò commigrandi voluntas fuit, nonnullis etiam Macedonibus qui inepti bello erant. Incolas quoque novæ urbi dedit captivos, quos reddito pretio dominis liberavit: & trium civitatum populos, quas Cyrus condiderat, eò tranſtulit.

Rex Scytharum, cujus tùm ultra Tanaim imperium erat, ratus eam urbem ſuis impoſitam eſſe cervicibus, fratrem Carthaſim nomine cum magnâ equitum manu miſit ad diruendam eam, procúlque amne ſubmovendas Macedonum copias. In conſpectu Alexandri obequitabat hoſtis, & cum telis, quæ trans flumen ejaculabatur, etiam probra barbarico more jaciebat. Alexander autem adhuc æger ex vulnere, voce deficiebat, nec inſiſtere in terrâ, nec equo vehi, nec ſuos docere poterat vel hortari.

Spitamenes, Daharum ſive Nomadum Scytharum circiter 600 equitibus ſuo equitatui adjunctis, eos qui Maracandæ auxilio obſeſſis miſſi ab Alexandro fuerant, oppreſſit. Macedonibus in ipſo conflictu ex improviſo ſupervenille Scythas, qui in hortis abditi fuerant, tantáque eorum copias occiſione occidiſſe, ut equites non plures 40 & pedites circiter 300 tantùm evaſerint; Ariſtobulus author eſt. Cecidiſſe eo prælio peditum duo millia, cum 300 equitibus, ſcribit *Curtius*; eámque cladem Alexandrum ſolerti conſilio texiſſe, morte denunciatâ iis qui ex prælio venerant, ſi acta vulgaſſent.

d. Alexander, in præparatas rates exercitu impoſito, & leviùs armatis ſuper utres farmento repletos nare juſſis, Tanaim mirâ induſtriâ trajecit: fruſtrà obnitentibus qui in adverſâ fluminis ripâ ſtabant Scythis. Quos in fugam datos, quanquam vexationem invalidi corporis pati non poterat, per 80 tamen ſtadia inſequi perſeveravit. Jámque linquente animo, ſuis præcepit, ut donec lucis aliquid ſupereſſet, fugientium tergis inhærerent. Quúmque in ſummo æſtu acerrimè eos inſequerentur, univerſus exercitus magna ſiti laboravit. Ipſe etiam Alexander aquâ (qualem ea regio fert) vitioſâ epotâ, vehementi profluvio alvi correptus eſt. Ex Scythis cæſi circiter mille, capti 150, equique 1800. abacti. Ceciderunt autem Macedonum equites ſexaginta, pedites centum ferè: mille ſaucii fuerunt.

Haud multò pòſt legati Scytharum ad Alexandrum venerunt, factum excuſaturi. Non eſſe ei illata arma communi totius gentis Scythicæ conſilio, ſed ab iis qui latronum more ex rapto viverent: ſe verò imperata facere velle dicentes. Quibus humaniter ille reſpondens; captivos omnes ſine pretio remiſit: ut fidem faceret, ſibi cum ferociſſimis gentium de fortitudine, non de irâ fuiſſe certamen.

Eâ clementiâ moti Sacæ, legatos quoque ad eum miſerunt, qui pollicerentur gentem imperata facturam. His etiam benignè exceptis, comitem Excipinum dedit, juvenem ſibi gratiſſimum & Hephæſtionem alterum.

Alexander, aſſumptâ amicorum equitum parte dimidiâ, ſcutatis omnibus, & ſagittariis atque Agrianis, & ex phalange expeditioribus, Maracanda contendit: quò Spitamenem reverſum eſſe acceperat, denuóque eos qui in arce erant obſidere. Ipſe tridui ſpatio 1500. ſtadia emenſus, quarto die ſub auroram ad urbem venit. Spitamenes cum ſuis copiis, ut Alexandrum adventare intellexit, non expectato ejus adventu, relictâ obſidione, fugit. Quem ille acriter inſecutus, ad eum locum pervenit, in quo milites ejus à Scythis cæſi fuerant. Horum oſſa tumulo contegi juſſit, & inferias more patrio dedit. Deinde fugientes hoſtes ad deſerta uſque inſecutus eſt.

Jam Craterus, cum majore parte exercitûs modicis itineribus ſubſequi juſſus, ad Regem pervenerat. Itaque ut omnes qui defecerant pariter belli clade premerentur, copias diviſit: urique agros, & interfici puberes juſſit. Totam verò eam regionem, quam Polytimetus amnis irrigans tranſit, percurrit: inde enim, ubi ſub terram ille ſe condit, omnis ulterior regio deſerta eſt.

Sogdianorum pluribus quàm 120000 interfectis (ut lemma Diodori in alteram partem libri 17 indicat) 30 eorum nobiliſſimi, corporum robore eximio, captivi ad Alexandrum perducti ſunt. Quorum invictum adverſùs mortem animum ille admirans, eis fide datâ viram donavit. Neque promiſſum illi officium fefellerunt. Nam qui remiſſi domos ierant, in fide continuêre populares. Quatuor inter cuſtodes corporis, nulli Macedonum in Regem charitate ceſſerunt.

In

In Sogdianis Peucolao cum tribus millibus peditum (neque enim majore præsidio indigebat) relicto, Bactra pervenit. Hic, conventu omnium quotquot aderant habito, Bessum introducit: accusatáque ejus in Darium perfidiâ, nares ei summásque aures præscindi jubet; deinde in Ecbatana mittit, ut ibi in Medorum Persarúmque concilio morte mulctaretur. *Plutarchus* eum reclinatis duabus arboribus Alexandri jussu alligatum fuisse refert; ut ad naturalem statum valido cum impetu redeunte utrâque, ille in diversa avelleretur. *Diodorus*, fratrem Darii cæteróſque propinquos omni contumeliæ & cruciatûs genere in hominem grassatos, corpore tandem minutatim conciso, particulas huc illuc fundis disjecisse, narrat.

Per idem tempus venerant ad Alexandrum Phrataphernes Parthorum satrapa, & Stasanor ad Arios missus ut Arsacem comprehenderet: quem quidem vinctum adduxerunt, & Barzanem quem Bessus Persis satrapam dederat, ac nonnullos alios qui tum unà cum Besso defecerant.

E maritimâ quoque orâ accesserunt Epocillus, & Melanidas, ac Ptolemæus Thracum dux; qui pecunias cum Menete missas & socios ad mare deduxerant. Ptolemæus & Menidas peditum tria millia & equites mille adduxerunt mercede militaturos. Alexander quoque ex Lyciâ cum pari numero peditum & quingentis equitibus venit. Totidem è Syriâ Bessum Syriæ satrapam atque Asclepiodorum mari præfectum sequebantur. Antipater Græcorum mercenariorum octo millia, in queis quingenti equites erant, miserat; Asandro & Nearcho ducentibus.

Exercitu ita aucto, ad ea quæ defectione turbata erant componenda Alexander processit. Plerique enim Sogdianorum in arces se receperant, neque satrapæ quem iis Alexander constituerat morem gerere volebant. Polysperchonte igitur & Attalo & Gorgiâ atque Meleagro apud Bactrianos relictis, ut regionem illam præsidio tenerent; ne barbari ejus loci novi aliquid molirentur, útque eos qui disjuncti ab ipsis essent expugnarent: ipse quarto die ad Oxum fluvium castra posuit. Hic quia limum vehit, turbidus semper & insalubris est potu. Itaque puteos miles cœperat fodere; nec tamen humo egestâ exsiliebat humor; quum in ipso tabernaculo Regis conspectus est fons: quem quia tardè notaverant, subitò extitisse finxerunt; Réxque ipse credi voluit donum Dei id fuisse. [*Curt. lib. 7. cap. 25.*] Plutarchus narrat, Proxenum Macedonem, præfectum eorum qui stragulis erant appositi, dum tabernaculo regio locum foderet, juxta Oxum amnem, fontem detexisse pinguis & oleosi liquoris: idque Alexandrum, in epistolis ad Antipatrum, inter maxima à Deo sibi oblata ostenta reposuisse. Arrianus duos ibi fontes, alterum aquam, alterum oleum fundentem, non procul ab ipsius tabernaculo ortos fuisse narrat. Quod cùm à Ptolemæo Lagi filio esset Alexandro nunciarum: ille statim ex vatum præscripto sacrificium fecit. Respondítque Aristander, fontem oleo manantem labores portendere, victoriam tamen ex labore consecuturam.

Superatis deinde amnibus Ocho & Oxo, ad urbem Marginiam sive Margianam pervenit. Circa eam sex oppidis condendis electa sedes est. Duo ad Meridiem versa, quatuor spectantia Orientem, modicis inter se spatiis distabant; ne procul repetendum esset mutuum auxilium. [*Curt. ut supr.*] *Octo* urbes Alexandrum in Bactrianâ & Sogdianâ condidisse, refert Strabo; [*lib. 11. pag. 517.*] *duodecim* Justinus; [*lib. 12. cap. 5.*] qui & distribuisse eas addit his, quoscunque in exercitu seditiosos habebat.

3676 1. Arimazes Sogdianus cum triginta armatorum millibus petram (*Oxi*, ut eam Strabo nominat) occupavit: alimentis antè congestis, quæ tantæ multitudini vel per triennium supperterent. Petra in altitudinem 30 eminebat stadia, circuitu 150 complectebatur. Juvenes 300, propositorum ab Alexandro præmiorum magnitudine incitati, ferreis fulcris, quæ subinde defigebant, connisi in altum paulatim ad montis cacumina pervenerunt: 32 tantùm ex eo numero, quos instabilis gradus fefellerat, ex præcipiti devolutis. Barbari inopinato spectaculo attoniti, plures eos quàm erant & bene armatos esse rati, ultrò se dediderunt. Arimazes igitur, desperatis magis quàm perditis rebus, cum propinquis nobilissimísque gentis suæ descendit in castra: quos omnes verberibus affectos, sub ipsis radicibus Petræ Alexander crucibus affigi jussit. Multitudo deditiorum incolis novarum urbium cum pecuniâ captâ dono data est. Artabazus in Petræ regionisque ei appositæ tutelâ relictus est. [*Curt. lib. 7. cap. ult. Vid. & Polyæn. Stratagem. lib. 4. in Alexandro, num. 29.*]

Alexander, in ditionem redactâ Sogdianorum Petrâ, cùm propter vagum hostem spargendæ manus essent, in quinque partes divisit exercitum. Hephæstionem tribus partibus præesse jussit: quartæ Cœnum & Artabazum præfecit. Ipse quintâ parte secum sumptâ, regionem ingreditur Maracanda versùs; reliqui, ut quisque potuit, progressi, alios qui in arces confugerant vi expugnárunt, alios deditionem voluntariè facientes receperunt. Postquàm verò universæ copiæ, majore Sogdianæ provinciæ parte peragratâ, ad Maracanda convenerunt: Hephæstionem emittit, qui in Sogdianorum urbes colonias deducat; Cœnum autem & Artabazum in Scythas, quòd nuntiatum fuerat Spitamenem ad eos confugisse. Ipse cum reliquo exercitu Sogdianorum ditionem ingressus, cætera oppida quæ ab iis qui defecerant occupabantur parvo negotio expugnavit: & iis qui ante certamen imperata fecerunt, eorum qui armis fuerant subacti urbes agrósque jussit attribui.

Dum hæc aguntur, Spitamenes & Bactrianorum exules, cum Sogdianorum profugorum manu qui in Scytharum regionem profugerant, & 600 (vel 800) Massagetarum equitibus, ad arcem quandam Bactrianis oppositam profecti, & præfectum præsidii nihil hostile expectantem adorti, militibus qui in præsidio erant interfectis, præfectum in custodiâ renuerunt. Ipsi captâ hâc arce, animis elati, paucis pòst diebus Zariaspis appropinquantes urbem oppugnare statuerunt, multámque prædam inde abegerunt.

Ad hos coërcendos Attinas regionis ejus præfectus 300 equites, insidiarum quæ parabantur ignarus, eduxit. Cui se adjunxerunt equites ex amicorum regiorum cohorte, qui Zariaspis invaletudinis causâ relicti jam convaluerant armáque ferre & equos conscendere poterant; cum Pithone Soclis filio (iis qui ex regiâ familiâ Zariaspis erant præfecto) & Aristonico citharœdo. Hi enim collectis mercenariis equitibus circiter 80, qui præsidio Zariaspis relicti fuerant, & regiorum puerorum nonnullis cum Attinâ in Massagetas ferebantur. Sed Spitamenes & milites quos in sylvis campo junctis ille condiderat, ex improviso eos adorti, ex amicis quidem septem, ex mercenariis equitibus 60, & Aristonicum citharœdum, (qui in eâ pugnâ se non ut citharœdum sed strenuum militem gesserat) Attinam verò cum suis omnibus interemerunt. Pithon saucius in hostium potestatem vivus venit. Celeriter ad Craterum hujus cladis fama perlata est: qui cum omni equitatu superveniens, fugientes Massagetas usque ad solitudinem est insecutus. Ubi acri pugnâ inter eos initâ, victoria penès Macedones fuit. Et ex Massagetis quidem, 150 equitibus cæsis, reliqui facilè per solitudinem evaserunt. Dahæ autem mille oppressi sunt: quorum clade totius regionis finita defectio est.

Alexander, Sogdianis rursùs subactis, Maracanda repetiit. Ibi à rege Scytharum Europæorum super Bosphorum colentium dona & legationem accepit. Filiæ suæ nuptias illi obtulit: cujus rei & ipsum Alexandrum meminisse in epistolâ ad Antipatrum, ex Plutarcho jam antè notavimus. Quòd si affinitatem hanc ille dedignaretur; ut principes Macedonum cum primoribus suæ gentis connubio coire pateretur, rogavit: se quoque si juberetur, venturum ad eum pollicitus; ut ab ipso coràm imperata acciperet.

Eodem quoque tempore Phrataphernes, sive Pharæmanes, qui Chorasmiis præerat, Massagetis & Dahis regionum confinio adjunctus, misit qui facturum imperata pollicerentur. Ille utrâque legatione benignè auditâ, Hephæstionem & Artabazum opperiens stativa habuit.

Postquàm hi advenerant, in regione *Bazariâ* (vel *Bassitis*, ut in lemmatibus libri 17 Diodori legitur) Alexander cum toto exercitu ingressus saltum, qui quatuor continuis æstatibus intactus fuerat, agitari undique feras jussit. Inter quas cùm leo magnitudinis raræ ipsum regem invasurus incurreret: fortè Lysimachus (qui postea in Thraciâ regnavit) venabulum objicere feræ cœperat. Quo rex repulso & abire jusso, feram non excepit modò, sed etiam uno vulnere occidit. Deinde quatuor millibus ferarum dejectis, in eodem saltu cum toto exercitu epulatus est.

Maracanda reditum est: & Artabazo à satrapatu Bactrianorum propter senectutem absoluto, veteri Philippi militi Clito Dropidæ Macedonis filio provincia ejus destinata est; fratri Hellanicæ (sive Lanicæ) nutricis Alexandri, quæ haud secùs quàm mater à Rege diligebatur. Sed in quiete Clitum pullatum Alexander videre sibi est visus, inter Parmenionis filios, qui mortui erant omnes, considentem.

Tertius à somnio hoc oblato dies erat apud Macedones Baccho sacer: in quo Alexander quotannis Baccho sacrificare solitus, jam eo neglecto Dioscuris sacrificium cum epulo instituit. Quidam tum ab orâ maritimâ poma Græca regi attulerant: quorum viriditatem & speciem ille miratus, accivit Clitum, ut ei ostenderet illa & impertiretur. Clitum, relicto quod tum faciebat sacrificio ad Regem pergentem, tres oves, in quas facta jam fuerat libatio, sunt secutæ. Quo intellecto, Rex rem ad vates retulit Aristandrum & Cleomantem Lacedæmonium. Denunciantibus illis terrum prodigium esse, Alexander, somnii sui memor, ut properè pro Clito litarent præcepit. Clitus verò ad epulum venit, cùm Rex Dioscuris sacrificaret. Cúmque Alexander in convivio multo incaluisset mero, immodicus æstimator sui, celebrare quæ ipse gesserat cœpit, & res patris Philippi deprimere: majore convivarum parte assentante. Clitus contrà, memoriam Philippi tueri, præterita efferre, præsentia imminuere, est ausus; gravibus etiam additis in Regem contumeliis. Quum jam Alexander irâ percitus eum interfecturus prosiliret; ipse (ut refert Aristobulus) per ostium ultra muros & fossam in arcem ad Ptolemæum Lagi F. corporis custodem subductus, quin reverteretur continere se non potuit; & quum in Alexandrum Cliti nomen inclamantem incidisset, eique respondisset, *En tibi Clitum Alexander*: tum fariśâ ictus interiit.

Alexander, facti atrocitate postèà consideratâ, eodem furore in pœnitentiam, quo pridem in iram versus, mori voluit. Itaque triduum totum inclusus, à cibo & potu abstinuit, neque alium ullam corporis curam habuit.

Cùm jam in quartum diem perseverata inedia esset, armigeri corporisque custodes in tabernaculum irrumpentes, diu precibus ipsorum reluctatum ægrè vicerunt, ut cibum caperet. Vatibúsque nonnullis Liberi patris iram hic causantibus, quòd sacrificium ejus fuisset prætermissum; sacrificium illi reddidit. siquidem non ingratum ei erat, casum illum ad iram numinis potiùs quàm ad suum maleficium referri. Aristander quoque vates visum quod de Clito fuerat ei representatum & prodigium in mentem revocans, jamdudum hæc in fatis fuisse monuit. Multum profuere & Callisthenis philosophi preces, condiscipulatu apud Aristotelem familiaris illi: sed multò magis Anaxarchi Abderitæ sophistæ impudens arrisit adulatio, ex eo quòd veteres sapientes Justitiam Jovi assidentem finxerunt impiè concludentis, quicquid à rege actum fuerit, id justum existimari debere. Quóque minùs cædis puderet, jure interfectum Clitum Macedones decreverunt: sepulturâ quoque prohibitus!, ni Rex humari jussisset.

Decem diebus maximè ad confirmandum pudorem apud Maracanda consumptis, cum parte exercitûs Hephæstionem in regionem Bactrianam Alexander misit, commeatus in hyemem paraturum. Satraparum autem Bactrianorum, quem Clito destinaverat, Amyntæ Nicolai filio dedit. Cœnóque ibidem relicto cum suis ac Meleagri copiis, equitibúsque ex amicis 400, & jaculatoribus equestribus, tum Bactrianis Sogdianíque, quibus Amyntas præerat, eos omnes

Cœno

Anno Mundi. | Anno Periodi Julianæ. | Annorum ante æram Christi.

3676 Cœno patere & in Sogdianis hybernare jussit: partim ut præsidio regioni essent, partim ut Spitamenem, si is fortè per hyemem ea loca peragraret, ex insidiis caperent. [*Arrian. lib.* 4.]

Ipse Alexander Xenippa pervenit: quæ Scythiæ confinis erat regio; ad quam Bactriani exules qui ab Alexandro defecerant, se receperunt. Sed postquàm Regem adventare compertum est, pulsi ab incolis, 2200 ferè, omnes equites, congregantur. Hi ex improviso adorti Amyntam prætorem Alexandri, diu anceps prælium fecerunt; Ad ultimum 700 suorum amissis, quorum 300 hostis cepit, dedere terga victoribus, haud sanè inulti: quippe 80 Macedonum interfecti, prætérque eos; 50 saucii facti sunt. Veniam tamen etiam post alteram defectionem impetraverunt.

His in fidem acceptis, in regionem quam *Naura* (vel *Nautaca* potiùs) appellant, Rex cum toto exercitu venit. Satrapes erat Sisimithres, duobus ex suâ matre filiis genitis. quippe apud eos parentibus stupro coïre cum liberis fas est. Is armatis popularibus fauces regionis, quâ in arctissimum cogitur, valido munimento sepserat. Fauces illas à fronte prætersluens rapidissimus torrens, à tergo Petra objecta, muniebat, [*Curt. lib.* 8. *cap.* 6.] Arrianus apud *Parataeas* petram hanc fuisse ait; altitudinis 20, ambitûs 60 ferè stadiorum; eámque, ut & dominum ejus, *Chorienis* appellat nomine. Strabo verò *Sisimithris* petram (sic enim, cum Curtio & Plutarcho, nominat) in Bactrianâ collocat; eámque altitudine 15, ambitu 80 stadiorum, supernè autem planam & glebosam, & 500 viris alendis sufficientem, fuisse refert: atque in eâ (non, ut Arrianus, in Sogdianâ petrâ) Oxyartem filiam Roxanem, quæ Alexandro nupsit, habuisse affirmat. [*Strab. lib.* 11. *pag.* 517.]

Alexander, quanquam angustias naturali situ munitas validâ manu Barbari tuebantur, tamen arietibus admotis munimenta quæ manu adjuncta erant concussit, fundísque & sagittis propugnantium plerosque dejecit: quos ubi dispersos fugavit, ruinas munimentorum supergressus, ad Petram admovit exercitum. Cæterùm interveniebat fluvius coëuntibus aquis ex superiore fastigio in vallem; magnique operis videbatur tam vastam voraginem explere. Cæsis tamen abietibus, quarum magna in ambitu illius montis copia erat, scalas ex iis confici jussit, ut per eas exercitus in voraginem descenderet. Et interdiu quidem ipse opus urgebat, cum dimidiâ exercitûs parte: noctu verò vicissim corporis custodes Perdiccas & Leonnatus & Ptolemæus Lagi filius, reliquo exercitu in tres partes distributo, nocturni operis ipsis commissi curam gerebant. Nec per diem plus 20 cubitis, noctu paulò minus efficiebant, quantumvis universus exercitus in opere esset: tanta erat & ipsius loci asperitas, & operis difficultas.

Erat tunc cum Alexandro, nationis ejusdem sed ditionis suæ, Oxyartes (Roxanes pater:) qui ab eo interrogatus, quid animi haberet Sisimithres; omnium hominum eum trepidissimum fuisse respondit. Cui Rex: *Profectò tu petram nobis ostendis esse superabilem, quando ejus non est firmum caput.* Et missus quidem ad eum trepidum diffidentémque rebus suis Oxyartes, ut se cum matre liberísque & totius cognationis grege Regis potestati permitteret persuasit. Deditâ deinde petrâ Alexander, assumptis argyraspidibus circiter quingentis, arcem spectandi causâ concendit: & victimis Minervæ ac Victoriæ cæsis, pœnidem & illius & omnium locorum quorum anteà fuerat Sisimithrem constituit: spe majoris etiam provinciæ facta, si cum fide amicitiam ipsius coluisset. Duos quoque illi juvenes patre tradente secum militaturos sequi jussit.

Relictâ deinde phalange, ad subigendos qui defecerant, cum equite processit. Arduum & impeditum saxis iter primò utcunque tolerabant. Mox equorum non ungulis modò attritis, sed corporibus etiam fatigatis, sequi plerique non poterant; & rarius subinde agmen fiebat. Nobiles quoque juvenes comitari cum soliti defecerant; præter Philippum, Lysimachi fratrem. Ille enim pedes (incredibile dictu) cùm loricâ indutus arma gestaret, Regem tamen subinde equos mutantem per 500 stadia comitatus est: atque in saltu, in quo se Barbari abdiderant, Regem cominùs cum hoste dimicantem protexit. Sed postquàm Barbari in fugam effusi deseruêre sylvas: animus, qui in ardore pugnæ corpus sustentaverat, liquit; & inter ipsius Regis manus collapsus expiravit. Mœstum Regem alius haud levis dolor excepit. Erigyius inter claros duces fuerat, quem extinctum esse, paulò ante quàm reverteretur in castra, cognovit. Utriusque funus omni apparatu atque honore celebratum est.

Spitamenes cum suis Gabas perveniens, (munitum Sogdianorum oppidum, medium inter Massagetas & Sogdianos situm) vagorum Scytharum equitibus circiter 3000, ut se illi conjungerent atque in Sogdianos unà irrumperent, facilè persuadit. Cœnus, cognito Spitamenis adventu, obviam cum exercitu profectus, ex equitibus eorum amplius 800 occidit; ex suis, equitibus tantùm 25 & peditibus 12 delideratis. Unde Sogdiani qui cum Spitamene pugnæ superfuerant & Bactrianorum plerique, Spitamene in fugâ deserto, Cœno se se dediderunt.

Massagetæ Scythæ, re ita malè gestâ, Bactrianorum & Sogdianorum sociorum impedimenta diripuerunt; & cum Spitamene in solitudinem confugerunt. Sed cùm intellexissent Alexandrum animo penetrandi deserta adventare; interfecti Spitamenis caput ad eum miserunt, tanquàm illum à se se hoc facto aversuri. [*Arrian. lib.* 4.] Cùm haud procul esset Alexander, uxorem Spitamenis caput mariti à seipsâ abscissum ad eum attulisse, scribit Curtius: [*lib.* 8. *cap.* 8.] Regemque atrocitatem sceleris detestatum, è castris eam abegisse; ne licentiæ barbaricæ exemplar in Græcorum mores & mitia ingenia transferret.

Dahæ, Spitamenis cæde compertâ, Dataphernem defectionis ejus participem vinctum Alexandro séque dedunt. Cœnus & Craterus, cum Phratapherne Parthorum & Stasanore Ariorum satrapâ, omnibus iis rebus quas Alexander imperârat confectis, Nauraca ad illum reverterunt. *b.* Alexander quiete exercitui ad Nautaca datâ, quòd vigeret tum bruma, (*διμηνίαν τῦ χειμῶνος*, ut apud Arrianum legitur) convertit animum ad vindicandas injurias eorum, quibus a prætoribus suis avarè ac superbè imperabatur. Ergo *Phrataphernì* Hyrcaniam & Mardos cum Tapiris tradidit: mandavitque ut Phradatem satrapam cui succedebat, qui sæpiùs accersitus 4386 328

ab Alexandro non parebat, ad se in custodiam mitteret. Atiani Drangarum præfecto substitutus est *Stasanor*. *Arsaces* (Curtio, *Arsopates* Arriano) Satrapes in Mediam missus est: ut Oxidares, quem malè sibi velle Rex intellexerat, inde discederet. Babylonia, mortuo Mazæo, *Deditameni* (*Stameni*, Arriano) subjecta est. Sopolis verò & Epocillus ac Menœdas in Macedoniam sunt missi, ut exercitum inde ducerent.

His compositis, tertio mense ex hybernis Rex movit exercitum; regionem, quæ Gabaza appellatur, aditurus. Tertio verò itineris die tam immanis orta est tempestas, ut frigoris vehementiâ penè opprimeretur exercitus. Ejus horrendam speciem, cum Regis constantiâ atque in colligendo & solando milite humanitate, ob oculos nobis ponit Curtius: [*lib.* 8. *cap.* 9.] mille militum atque lixarum calonúmque pestem illam consumpsisse narrans. Ubi etiam illud, à Valerio Maximo quoque (*lib.* 5. *cap.* 1.) & Julio Frontino (*lib.* 4. *Stratagem. cap.* 6.) commemoratum, adjicit. ut Alexander quum ipse admoto igne refoveret artus, Macedonem gregarium militem nimio frigore obstupefactum in suam sedem imposuerit: id ei salutare fuisse dicens, quod apud Persas capitale extitisset, in sellâ regiâ consedisse.

Postero die convocatis amicis copiarúmque ducibus, pronunciari Alexander jussit; ipsum omnia, quæ amissa essent, redditurum: quod & præstitit. Nam Sisimithres multa jumenta, & camelorum duo millia adduxit, pecoráque & armenta; quæ distributa pariter militem & damno & fame liberaverunt. Rex, gratiam sibi relatam à Sisimithre præfatus, sex dierum coacta cibaria ferre milites jussit, Sacas (qui defecerant) petens: totámque eorum regionem depopulatus, triginta millia pecorum ex prædâ Sisimithri dono dedit.

Roxanem virginem Oxyartis filiam Alexander connubio sibi jungens, (quod in Sisimithris Petrâ factum, in libro 15° Strabo indicat) multos simul ex suis amicis ad filias illustrium barbarorum accipiendas in matrimonium impulit: quemadmodum in capitulis libri 17. Diodori annotatum legimus.

c. Cogitationibus in bellum Indicum versis, ne quid à tergo quod impedire posset moveretur, ex omnibus provinciis triginta millia juniorum Alexander legi jussit, & ad se armata perduci; obsides simul habiturus & milites. Deinde in Bactra movens, Craterum cum 600 amicorum equitibus, suóque & Polysperchontis atque Attali & Alcetæ peditatu, ad persequendum Austanem & Catanem, qui soli ex defectoribus in Paratacene supererant, misit. Acri inter hos pugnâ commissâ, Craterus superior evasit: Catanes in prælio occisus, Austanes captus ad Alexandrum adductus est. Ex barbaris equites 120 cæsi; pedites circiter 1500. Quo facto Craterus in Bactra est profectus. Polysperchon quoque regionem, quæ Bubacene appellatur, in ditionem redegit.

Alexander, quod olim pravâ mente conceperat nunc esse maturum ratus, quonam modo cœlestes honores usurparet cœpit agitare. Jovis filium non dici tantùm se, sed etiam credi volebat; tanquàm perinde animis imperare posset, ac linguis. Itaque more Persarum Macedonas venerabundos, ipsum salutare prosternentes humi corpora jussit. Non deerat talia concupiscenti perniciosa adulatio, perpetuum malum regum; quorum opes sæpiùs assentatio quàm hostis evertit. [*Curt. lib.* 8. *cap.* 12.] Horum adulatorum, ad Regis voluntatem omnia loquentium, primarii tunc erant; Agis Argivus pessimorum carminum post Chœrilum conditor, Cleo Siculus, & Anaxarchus sophista. Acerrimus inter recusantes Callisthenes Olynthius, Aristotelis discipulus, fuit: quæ res illi exitio fuit; ejúsque maturandi ista obvenit occasio.

Hermolaus Sopolidis filius, puer nobilis ex regia cohorte, qui sub Callisthene Philosophiæ operam dabat, quum aprum inter venandum telo occupasset quem Rex ferire destinaverat, jussu ejus verberibus affectus est. Quam ignominiam ægrè ferens, cum Sostrato primùm Amyntæ filio, æquali atque amico suo, deinde cum Antipatro Asclepiodori (qui satrapatum Syriæ gerebat) filio, & aliis ex eadem cohorte pueris regiis de interficiendo Alexandro conjuravit. Quâ proditione per Epimenem Arsei filium, ex conscriis unum, detectâ; de sontibus sumptum est supplicium. Alexander Cratero protinùs & Attalo & Alcetæ scribens, pueros in quæstione confessos ait se hoc consilium per se iniisse, neque fuisse alium conscium quenquam: postea verò in epistolâ ad Antipatrum idem crimen impingit Callisthenis; Aristotelem quoque (ex cujus consobrinâ Herone natus ille fuit) ita tacitè perstringens. *Οἱ μὲν παῖδες, ὑπὸ τῶν Μακεδόνων κατελεύθησαν· τὸν δὲ σοφιστὴν ἐγὼ κολάσω, καὶ τοὺς ἐκπέμψαντας αὐτὸν, καὶ τοὺς ὑποδεχομένους τοῖς πόλεσι τοῖς ἐμοῖς ἐπιβουλεύοντας. Ac pueri quidem* (inquit) *lapidibus sunt à Macedonibus oppressi: in sophistam ego animadvertam, & in illos qui eum miserunt, & oppidis suis insidiantes mihi recipiunt.*

Callisthenem postquàm comprehensus fuit, septem menses in vinculis custoditum, ut in concilio præsente Aristotele judicaretur; ac quo tempore apud Mallos & Oxydracas in Indiâ sauciatus Alexander fuit, (inter quod & puerorum regiorum conjurationem ampliùs quàm 17 mensium interjectum est spatium) ex corpore supra modum pingui & morbo pediculari excessisse, Chares Mitylenæus author est. Regios pueros, quæstione adhibitâ, se à Callisthene ad facinus illud incitatos dixisse, Aristobulus & Ptolemæus Lagi filius affirmant. Sed illum tortum ac deinde suspensum vitam finiisse, Ptolemæus; compedibus vinctum in exercitu ductum fuisse, ac postea morbo interiisse, scribit Aristobulus. Adeò ne ipsi quidem scriptores quorum magna est fides, quique tum temporis Alexandro aderant, de rebus manifestis inter se consentiunt.

Amyntâ apud Bactrianos cum equitibus 3500 & peditibus 10000 relicto, adulto jam vere (ἐξήκοντος δὴ τοῦ ἔτους, ut apud Arrianum habetur) Alexander ex Bactris in Indos movit: ut Oceano ultimóque Oriente finiret Imperium. Cui gloriæ ut etiam exercitûs ornamenta conveniret, scutis argenteas laminas, equis frenos aureos addidit, loricas quoque, alias auro, alias argento adornavit. CXX millia armatorum erant qui eum ad id bellum sequebantur.

Rex decem diebus superato Caucaso Alexandriam pervenit, quam ipse apud Paropamisadas exstruxerat: præfidémque illius urbis amovit, quòd non bene officio suo functus fuisse videretur.

Pluribus

3676 Pluribus deinde cólonis in Alexandriam, ex finitimis & Macedonibus qui inutiles bello erant, deductis; Nicanorem unum ex sociis illius urbis gubernationi præfecit: Tyriaspen verò totius regionis Paropamisadarum, & reliquæ provinciæ ad Cophenem fluvium usque, satrapam constituit.

Inde ad urbem Nicæam profectus, sacrificio Minervæ facto, ad Cophenem amnem processit: & caduceatore præmisso, Taxilem ac cæteros præsides qui trans Cophenem & cis Indum [impropriè dictam Indiam] incolebant, obviam sibi progredi jussit.

d. Taxiles, & alii gentium suarum reguli, Alexandro occurrerunt, imperata facturi: illum terrium Jove genitum ad ipsos pervenisse memorantes. Patrem Liberum, atque Herculem, famâ cognitos esse: ipsum coràm adesse, cerníque. Ampla illi offerebant munera: elephantos etiam 25. se missuros polliciti. Alexander benignè exceptos sequi jussit, iisdem itinerum ducibus usurus.

Cæterùm cùm ampliùs nemo occurreret, Alexander diviso exercitu Hephæstionem ac Perdiccam in Peucelaotidem regionem misit, Indum fluvium versùs, unà cum Gorgiæ & Cliti & Meleagri copiis, atque equitum amicorum dimidiâ parte, & mercenariis equitibus omnibus: mandatis traditis, ut oppida omnia quæ in itinere essent aut deditione reciperent aut vi expugnarent; quúmque ad Indum fluvium pervenissent, navigia facerent, queis in ulteriora transportari posset exercitus. Cum his etiam Taxiles reliquíque ejus regionis præsides sunt missi.

Astes Peucelaotidis regionis præses, defectione tentatâ, & se & urbem in quam confugit perdidit. Hephæstion enim eam 30 dies obsessam expugnavit, Astéque in eâ interfecto, ejus gubernationem Sangæo tradidit; qui paulò ante Astem fugiens, ad Taxilem se contulerat. quod quidem illi fidem apud Alexandrum auxerat.

Alexander cum argyraspidum manu, & equitatu amicorum qui Hephæstionem secuti non erant, & eorum qui Asseteri vocantur agmine, cúmque sagittariis atque Agrianis & hastatis equitibus, in Aspios, Thyræos & Arasocos movit: itinerèque ad Choen fluvium facto, montano magnâ ex parte atque aspero, eóque amne difficulter transmisso, Craterum cum peditatu post se lentim sequi jussit. Ipse sumpto secum equitatu universo, & Macedonum peditibus 800, scuta pedestria gestantibus in equos impositis, summâ celeritate contendit: quòd barbari ejus regionis in montes confugisse nunciarentur, & in urbes munitiores ad repugnandum sese recepisse.

Eos qui occurrerunt, levi prælio in urbem proximam (in ipso itinere sitam) Alexander compulit: & oppidanos pro mœnibus instructâ acie stantes, primo impetu ut potuit repressit, & intra portas rejecit. Jam supervenerat Craterus. Itaque ut principio terrorem incuteret genti nondum arma Macedonum expertæ, præcepit, ne cui parceretur; munimentis urbis, quam obsidebat, incensis. Cæterùm dum obequitabat mœnibus, sagittâ per thoracem ictus, vulnus in humero accepit; sed thorax, quo minùs ea altiùs in humerum penetraret, obstitit. Ptolemæus etiam Lagi filius & Leonnatus vulnerati. Tum Alexander quâ parte commodior ad oppugnandum murus videbatur, castra ad urbem locavit: posteróque die sub lucem exteriorem murum, qui minùs firmus erat, Macedones parvo negotio superârunt. Ad interiorem Barbari aliquandiu restitere: sed quum admotis scalis omni ex parte telis peterentur, neque diutiùs sustinere pollent; protinùs eruptione per portas factâ, in montes non procul ab urbe dissitos sese proripuerunt. Et eò quidem multi evaserunt: sed Macedones eos insecuti non paucos in fugâ cecidérunt. Urbs verò ipsa, omnibus qui in eâ relicti fuerant trucidatis, solo æquata est.

Inde domitâ ignobili gente, ad urbem Nysam sub radicibus Meri montis, à Dionysio sive Baccho (ut ferebatur) conditam, cum exercitu Alexander pervenit. Sed ab Acuphi civitatis principe, cum legatis 30 ex primoribus ad eum misso, exoratus, Nysæis civibus, 300 equites mittere ad ipsum jussis, libertatem & αὐτονομίαν concessit; atque Acuphim (filio & nepote obsidum loco ab eo acceptis) Nysææ provinciæ præsidem constituit. Dionysio quoque sacrificium fecit, & cum amicis epulatus est; Macedonibus hederâ redimitis Dionysio hymnos canentibus, & variis appellationibus eum invocantibus.

----Bacchúmque vocant, Bromiúmque, Lyæúmque,
Ignigenámque, satúmque iterum, solúmque bimatrem.

[*Ovid. Metamorph. lib.* 4.] Vide Philostratum, in Vita Apollonii, lib. 2. cap. 4.

Hinc ad regionem, quæ Dædala vocatur, perventum est. Desertuerant incolæ sedes, & in avios sylvestrésque montes confugerant. Ergo Acadera transit, æquè vasta & destituta incolentium fugâ.

Urbe Andacenâ deditione receptâ, Craterum ibi cum aliis peditum ducibus reliquit: ut reliquas ejus regionis urbes, quæ se sponte non dederent, vi expugnaret; & provinciam, prout commodissimum præsenti rerum statui videretur, administraret.

Ipse cum argyraspidibus, & sagittariis, atque Agrianis, Cœnúsque & Attali copiis, & equitum agmine, atque amicorum equitum quatuor summùm turmis & equestrium sagittariorum dimidiâ parte, ad flumen Euaspla contendit, ubi Aspiorum præfectus erat: magnóque itinere confecto secundis castris ad urbem, cui Arigæum nomen erat, pervenit. Barbari simulac Alexandrum appropinquare senserunt, incensâ urbe in montes confugerunt: quos eò usque Macedones insecuti, multam eorum cædem fecerunt. Ducem etiam Ptolemæus Lagi filius prostravit, armisque exuit.

Jam verò & Alexander advenerat cum peditibus qui ex equis descenderant: qui quidem in Barbaros irruentes, difficulter eos in montes repulerunt. Advenit & Craterus cum exercitu; peractis iis rebus quas Alexander imperârat. Ei desertæ ab incolis urbis Arigæi instaurandæ

negotium

negocium Alexander dedit: utque colonos ex finitimis qui suâ sponte accedere vellent, & ex iis qui bello inutiles essent deduceret, jussit. Ipse eò contendit, quò barbarorum pleroſque confugisse audierat: quúmque ad montem quendam perveniſſet, ad ejus radicem castra posuit.

Interea Ptolemæus pabulatum ab Alexandro missus, longiùs cum exiguâ manu speculandi causâ progressus, Alexandro nuntiat plures in barbarorum quàm in ipsius castris ignes videri. Alexander, parte exercitûs ad montem ubi fuerat relictâ, quum ad ignium conspectum veniſſet, quas secum adduxit copias in tres partes divisit. Uni Leonnatum corporis custodem præfecit: adjuncto ei Attali & Balacri agmine. Alteram Ptolemæo Lagi filio ducendam dedit: eique argyraſpidum regiorum partem tertiam, Philippi & Philotæ agmen, sagittariorum duo millia, Agrianos & totius equitatûs dimidium, assignavit. Tertiam partem ipse duxit quâ confertiſſimam barbarorum aciem vidit. Illi enim multitudine suâ confisi, & Macedonibus quòd pauci viderentur contemptis, in planitiem descenderunt. Ubi atroci pugnâ factâ, victoria penès Macedones fuit. Ptolemæus (tertiæ illius Macedonicarum copiarum ductor) author est, hominum ultra quadraginta millia tum capta fuisse, boum ultra 230 millia: è quibus Alexandrum præstantissimas quasque delectas, quòd eximiâ pulchritudine atque magnitudine excellere viderentur, in Macedoniam, regionis colendæ causâ, mittere voluisse.

3677 *a.* Exinde Alexander in Assacenos movit: qui quidem equitum duo millia, peditum 30 millia, elephantos triginta, ad pugnam instruxisse nuntiabantur. Mortuóque nuper eorum rege Assaceno (quod gentilitium & commune principum istorum nomen fuisse videtur) mater ejus Cleophis regioni tùm præerat.

Craterus instauratis mœnibus urbis, ad cujus exædificationem relictus fuerat, milites gravioris armaturæ ad Alexandrum adduxit; machinis etiam tormentisque advectis, sicubi obsidione opus esset. Alexander cum equitatu amicorum & equestribus jaculatoribus, Cœni ac Polysperchontis agmine, Agrianis mille & sagittariis, in Assacenos pergit; per Guræos iter faciens, & Gurzum regionis illius fluvium difficulter transiens. Barbari ut adventare eum senserunt, confertâ acie subsistere non ausi, dissolutis ordinibus, prout cuique integrum erat, in urbes sese recipiunt; iis sese tueri statuentes.

Alexander Massaga cum exercitu petiit, regionis Assacenorum urbem maximam, & 35. stadiorum muro cinctam. Triginta millia peditum eam tuebantur: è quibus ex Indiâ interiore conducti fuerant ad septem millia. Ad collem quendam septem circiter stadiis à flumine Guræo dissitum pugnâ initâ, in urbem sese recipere coacti sunt; ducentis in fugâ cæsis. Alexander confestim phalangem muris admovet: indéque telo in suram incidente percussus, dixisse fertur; se quidem Jovis filium dici, sed corporis saucii dolores persentiscere: adjiciens etiam (ut in libro 2. de fortunâ illius Plutarchus refert) ex Homeri Iliad. 5. quòd *sanguis* è vulnere effluxerit, non verò

ἰχωρ, οἷός τε ῥέει μακάρεσσι θεοῖσιν,
Ille cruor, divis qualis solet esse beatis.

Intra nonum diem, ingenti militum ardore, immanibus cavernarum spatiis completis & mobilibus turribus erectis, obsessi territi; postquàm loci præfectus telo ex machinis ictus occubuit, desperatâ urbis tutelâ, concessêre in arcem: indéque legatos ad Alexandrum miserunt, veniam petituros. Cleophis quoque regina cum magno nobilium fœminarum grege aureis pateris vina libantium processit. Ipsa, genibus Regis parvo filio admoto, non veniam modò, sed etiam pristinæ fortunæ impetravit decus: quod credidêre tamen ampliùs formæ quàm miserationi datum. Concubitu enim redemptum regnum ab Alexandro recepisse putabatur; illecebris consecuta, quod virtute non potuerat. Unde & ab Indis, propter prostratam pudicitiam, *scortum regium* posteà appellata est. Ab Alexandri verò partibus 25. tantùm in universâ obsidione desiderati sunt.

Indi mercede conducti, qui in urbis defensione multùm Alexandrum infestaverant, cum armis juxta pacta conventa discedentes, 800 ab urbe stadiis castra posuerunt. Eos Alexander implacabili odio prosequens, instructo agmine adortus est: se, ut ex urbe excederent, permisisse dicens; non uti perpetuò deinceps Macedonum forent amici. Illi periculorum magnitudine haud perterrefacti, conjunctis ordinibus sese munierunt, totáque acie in orbem coactâ, liberos & fœminas in medium receperunt. Validissimâ deinde hostem pugnâ excipiunt; fœminæque indutis cæsorum armis, operam suam in conflictu viris adjungunt: sed ad extremum multitudine superati occubuêre. Inutilem verò inermémque turbam Alexander inde abductam cum fœminis adhuc reliquis equitibus concessit. Quæ res gloriæ ipsius notam inussit, & rebus bello præclarè ab illo gestis quasi labes adhæsit.

Alexander Cœnum ad urbem opulentam & munitam, Bazira dictam, mittit; ratus oppidanos, Assacanorum expugnatione auditâ, deditionem facturos: quam illi tamen facere noluerunt. Attalum verò & Alcetam & Demetrium equitatûs præfectum ad urbem Oram mittit; & ut eam muro in orbem ducto intercludant, tantisper dum ipse advenerit, jubet. Oppidani in Alcetam excursionem faciunt: quos Macedones facilè repulsos atque in urbem rejectos muris clausêrunt. Cúmque in eam barbarorum finitimorum nonnullos, ab Abissaro missos, clam se immissuros Alexander accepisset: Cœnum apud Bazira munitam arcem extruere, præsidióque quod oppidanis agri usum impedire posset in eâ relicto, reliquum exercitum ad se ducere jussit.

Bazirenses Cœnum cum maximâ copiarum parte discessisse conspicati, contemptâ Macedonum qui relicti erant paucitate, in planitiem excurrunt: ubi quingentis eorum in pugnâ cæsis, & vivis supra 70. captis; reliqui in urbem repulsi, acriùs deinceps ab excursione in agrum, ab iis qui in arce ex adverso murorum extructâ erant, arcebantur.

Oreorum

Oreorum urbem primo impetu Alexander expugnavit, & elephantos ibi repertos cepit. Quod Bazirenſes audientes, viribus ſuis diffiſi, ſub mediam noctem deſertâ urbe in petram Aornum nomine confugerunt. Quorum exemplo & reliqui, ſuis oppidis relictis, eódem armati ſe receperunt. Alexander verò Oris & Maſſagis præſidio firmatis, Baziræ muros extruxit; & oppida illa ab incolis ſuis deſerta occupavit.

6. Taxile mortuo, filius ejus Omphis ſive Mophis, qui patri fuerat author dedendi regnum Alexandro, per legatos jam illum conſuluit; regnare ſe interim vellet, an privatum opperiri ejus adventum? Permiſsóque ut regnaret, non tamen jus datum uſurpare ſuſtinuit. Interim Hephæſtionem (ad Indum flumen ponte jungendum, cum Perdiccâ miſſum) benignè quidem excepit, gratuitum frumentum copiis ejus admenſus: non tamen ei occurrit, ne fidem ullius nili Regis experiretur. 4387 327

Alexander Embolima veniens, quæ urbs non procul à petrâ Aorno ſita eſt, Craterum cum parte exercitûs ibi reliquit: útque frumentum quantum poſſet, aliáque neceſſaria ad longi temporis moram ibi faciendam in urbem convehat juſſit; ut inde progreſſi Macedones, diuturnâ obſidione eos qui petram tenebant conficerent, ſi primo impetu capi non poſſet. Ipſe aſſumptis ſagittariis atque Agrianis, Cenique agmine, & ex reliquâ phalange delectis iis qui & expeditiores & meliùs armati eſſent, præterea ex equitatu amicorum 200, ac ſagittariis equeſtribus 100, exercitum ad petram admovit.

Petram hanc ab Hercule fruſtrà obſeſſam fuiſſe, terræque motu coactum abſiſtere, fama vulgaverat. Quo majore illius expugnandæ deſiderio Alexander exarſit; acta Herculis ſuperare geſtiens. Ambitus petræ ſtadiorum fuit centum, altitudo 16. ſi Diodoro credimus. Ab Arriano enim ambitus 200. ſtadiorum fuiſſe fertur: altitudo, quâ humillima erat, ſtadiorum undecim. Radices ejus ad meridiem Indus fluvius (non procul à fontibus, ut in libro 15. Strabo indicat) alluebat: partes alias præaltæ voragines & inviæ rupes cinxerant. Senex quidam pauperculus cum duobus filiis domicilium hîc in quodam ſpecu habuit, ubi tres lectuli erant, petræ inciſi. Hic Alexandro, 80. talenta illi promittenti, aditum qui unicus in petræ ducebat verticem monſtravit. Quo occupato; quia nuſquàm exitus alibi patebat, Barbaros obſidione Rex concluſit, ut auxilii nihil ſupereſſet. Hinc infinitâ aggerentium operâ effecit, ut intra ſeptimum diem vallis & radix petræ explerentur: & de propinquo cum hoſte rem gerens, oppugnationem acerrimam inſtituit; quæ aſſiduis nec interruptis per ſeptem dies totidémque noctes conflictibus duravit. Alexander, multis ſuorum partim ſcandendo partim pugnando amiſſis, (inter quos primarii erant, Charus & Alexander, ipſi cognominis) licèt nulla ſpes potiundæ petræ offerretur, ſpeciem tamen oſtendit in obſidione perſeverantis: præſidio, quod in aditu fuerat, amoto; ut liberum quicunque vellent abeundi ſpatium haberent. Barbari, illius conſtantiâ, perterriti, noctu Petrâ excellerunt.

Rex, Balacro qui ſpecularetur præmiſſo, cognoſcit Petram fugâ Indorum eſſe deſertam. Tum aſſumptis ex cuſtodibus corporis & argyraſpidibus 700, primus in eam conſcendit: Macedones, ſeſe mutuò ſubtrahentes, illum ſecuti ſunt. Exinde in recedentes barbaros ſigno dato converſi, multos in fugâ interfecerunt: plerique etiam eorum trepidè fugientes, per præcipitia delapſi perierunt. Alexander locorum magis quàm hoſtium victor, magnis tamen factis ſacrificiis, Minervæ Victoriæque aras in Petra locavit: præſidióque in eâ poſito, & illi & regioni adjunctæ Siſicoptum vel Siſocoſtum præfecit, qui ex Indis Bactra ad Beſſum tranſfugerat, & poſtquàm Alexander Bactrianorum regionem ſubjugavit, conjunctis cum eo copiis fidelem imprimis ei operam navaverat.

Alexander è petrâ in Aſſacanorum regionem movit. Aſſacani enim fratrem, cum elephantis & finitimorum barbarorum non exiguâ manu, in illius regionis montes confugiſſe acceperat; quúmque ad urbem Dyrtam pervenilſet; neminem incolarum aut in eâ aut in vicinâ regione reperit.

Poſtero die Nearchum & Antiochum, qui ſinguli mille argyraſpidibus præfecti erant, emittit. Ac Nearcho quidem Agrianos levis armaturæ dat; Antiocho ad mille argyraſpides quos ducebat, alia duo millia adjungit. Hos ſpeculatum in illa loca mittit; & an fortè nonnullos ex barbaris comprehendere poſſent, è quibus cùm alia ad regionis notitiam pertinentia, tum de elephantis cognoſcerent.

Ipſe ad Indum flumen pergit; exercitu qui viam faceret præmiſſo: neque enim aliter ea loca tranſiri poſſunt. Cùm verò anguſtias itineris obſideri ab *Eryce* quodam comperiſſet; gravius agmen exercitûs Cœno ducendum modicis itineribus tradidit. Ipſe prægreſſus cum funditore ac ſagittario, deturbatis qui obſederant ſaltum, ſequentibus ſe copiis viam fecit. Indum hunc *Aphricem* appellat Diodorus; & milites 20000, cum elephantis 15. habuiſſe ſcribit. Indi verò, ſive odio ducis, ſive gratiam victoris regis inituri, ſive Erycem ſive Aphricem hunc fugientem adorti interemerunt; capútque ejus atque arma ad Alexandrum detulerunt. Ille facto impunitatem dedit, honorem denegavit exemplo.

Hinc ad flumen Indum ſextis decimis caſtris (ſive die decimo ſexto) Alexander pervenit: urbémque Peuceliotim haud procul à flumine ſitam deditione recepit; præſidióque Macedonum impoſito, Philippum ei præfecit. Multa præterea minora oppida ad Indum amnem ſita ſubegit; comitantibus eum Cophæo & Aſſagete præſidibus provinciæ. Barbaris etiam nonnullis captis, certior factus eſt Indos ejus regionis ad Bariſadem (Abiſarum fortaſſe) confugiſſe; & elephantos in paſcuis apud Indum fluvium relictos eſſe. Quo cognito, ad eum locum in quo elephanti erant duci ſe juſſit. Ubi, inter venandum, duo è præcipitiis lapſi perierunt; reliqui capti, admiſſis ſelſoribus, exercitui admoti ſunt. Sylvam quoque cæduam apud flumen nactus, eam ab exercitu cædi navéſque ædificari juſſit, quibus in Indum flumen

subductis, ad pontem quem jam multò antè Hephæstion & Perdicca construxerant, vectus est. Illi, quia plura flumina superanda erant, sic juxtà naves, ut solutæ plaustris vehi possent, rursúsque conjungi. Præter eas autem quibus pons junctus fuerat, etiam duas naves triginta remorum multáque minora navigia illi paraverant.

Alexander ibi stativis per 30. dies ad recreandum exercitum habitis, magnifica diis suis sacra peregit; ludósque gymnicos & equestres ad flumen edidit. Regioni eis Indum sitæ ex amicis Nicanorem satrapam constituit. Per pontem deinde (quem juxta civitatem Peucolaitidem positum fuisse, in libro 15. Strabo affirmat) traductis copiis, iterùm patrio more sacrum fecit. Vere autem incipiente, in campos inter Indum & Hydaspem positos Alexandrum esse ingressum confirmat apud Strabonem (lib. 15. pag. 691.) Aristobulus.

c. Jam 30. stadia Alexander aberat, quum Omphis cum armato exercitu & elephantis per modica intervalla militum agmini immixtis, amicos simul adducens, illi occurrit. Ac primò Alexander, non socium sed hostem adventare credens, ad pugnam se parabat. At Indus cognito Macedonum errore, jussis substistere cæteris, concitato equo ad Alexandrum excurrit: seque cum regno suo (quod magnitudine Ægypto non cedebat) illi tradidit. Quærenti Alexandro, plures agricultores haberet an milites; cum duobus regibus bellanti sibi, majore militum quàm agrestium manu opus esse, respondit. Abisarus & Porus illi erant: ultra Hydaspem amnem regnantes. Omphis, permittente Alexandro, & regium insigne sumpsit, & more gentis suæ Taxiles est appellatus; eo nomine sequente imperium, in quemcumque transiret.

Taxila urbs (à quâ commune illud nomen regibus est inditum) omnium quæ inter Indum & Hydaspen sunt maxima est. Ejus cives cum novo suo rege perhumaniter Alexandrum excepérunt: qui & eis tantum finitimæ regionis quantum petierunt adjecit. Cúmque per triduum Taxiles hospitaliter Alexandrum accepisset: quarto die, & quantum frumenti copiis, quas Hephæstion duxerat, præbitum à se esset ostendit; & aureas coronas ipsi amicísque omnibus dono dedit. Elephantos etiam 30. (ut Arriano, vel 56, ut Curtio placet) multáque pecora eximiæ magnitudinis, tauros ad tria millia, oves ultra decem millia, Alexandro tradidit. Equites præterea 700. Indos auxilio ab eo missos refert *Arrianus*, & 200. talenta argenti data: cùm lignati argenti 80. tantùm talenta *Curtius* commemoret.

Hac ejus benignitate Alexander mirè lætus, argenti talenta quæ is dederat remisit, & mille talenta ex præda quam vehebat adjecit; multáque convivalia ex auro & argento vasa, plurimum Persicæ vestis, 30. equos ex suis, cum iisdem insignibus queis assueverant cùm ipsum vehérent. Quæ liberalitas sicut Barbarum obstrinxerat, ita amicos ipsius vehementer offendit: è quibus Meleager super cœnam largiore vino usus, gratulari se Alexandro dixit, quòd saltem in India reperisset dignum talentis mille. Rex haud oblitus quàm ægrè tulisset quòd Clitum ob linguæ temeritatem occidisset, iram quidem tenuit, sed dixit; *Invidos homines nihil aliud quam ipsorum esse tormenta.*

Postero die, ab Abisaro montanorum Indorum rege frater ipsius aliíque legati cum pecuniis & elephantis missi ad Alexandrum venerunt, omnia ditioni ejus, ita ut mandatum erat, permittentes: firmatáque invicem fide, ad regem suum remissi sunt. Nonnulli etiam à Doxareo præside ad Alexandrum venerunt, dona afferentes.

In Taxilis Alexander rursùs sacrificia consueta peragit, ludósque gymnicos & equestres facit. Et Philippo Machatæ præside illius regionis constituto, præsidioque Taxilis impósito, milites invaletudinis causa bello inutiles ibi relinquit. Ipse Hydaspem amnem versùs movit.

Porum Alexander nominis sui fama ratus ad deditionem posse compelli, misit ad eum Cleocharem; qui denuntiaret ei, ut stipendium penderet, & in primo finium suorum aditu ipsi occurreret. Porus, alterum ex his facturum sese respondit; ut intranti regnum suum præsto esset, sed armatus.

Huic finitimorum Indorum rex alter Porus fuit, hujus ex fratre nepos: qui, patrui odio, legatione ad Alexandrum missâ, se pariter & regionem cui imperabat Alexandro dedidit.

Alexander Cœnum Polemonis filium retrò ad Indum amnem misit; útque navigiis quæ ad trajiciendum Indum præparárat dissectis, ad Hydaspem fluvium ea transferret, jussit. Navigia itaque breviora quidem in duas, quæ verò triginta remis instructa erant in tres partes dissecta, & curribus in ripam Hydaspis transvecta sunt.

Navigiis ibi rursùs compactis atque in amnem subductis, Alexander assumptis copiis Taxila rediit: & quinque Indorum millia nactus, quos Taxiles ejúsque regionis præsides ducebant, ad Hydaspem fluvium contendit. Ubi in itinere, Barsaëntes (Drangarum quondàm satrapa, & defectionis Arachosiis author) vinctus, trigintáque elephanti simul capti ad Alexandrum sunt adducti: opportunum adversùs Indos auxilium, quibus plus in belluis, quàm in exercitu spei ac virium erat. Gamaxus quoque exiguæ partis Indorum regulus, qui Barsaënti se conjunxerat, vinctus adductus est. Utroque in custodiam, elephantis autem Taxili traditis, ad amnem Hydaspem Alexander tunc pervenit: Barsaënte posteà, ob perfidiam quâ in Dario opprimendo usus fuerat, interfici jusso. (ut ex Arriano, lib. 3. pag. 72. intelligitur.)

In ulteriore Hydaspis ripâ Porus consederat, transitu Alexandrum prohibiturus: viribus corporis, & animi magnitudine pariter insignis. Quinque enim cubitis proceriorem fuisse ferunt (licèt quatuor tantùm cubitorum & unius palmi mensura apud Plutarchum legatur:) crassitudine autem tantâ, ut lorica ejus duplo excederet loricas aliorum qui robore excellerent. Ipsum vehebat elephantus super cæteras belluas eminens: cui proportione equitis ille insidebat. Elephantos 85, eximio corporum robore, hosti illum objecisse scribit *Curtius*: quum 130. *Diodorus*, plures quàm 200. cum habuisse dicat *Arrianus*. Currus 300, cum 30. peditum millibus, *Arrianus* & *Curtius* illi tribuunt: plures quàm mille currus, & peditum millia 50

Diodorus;

3677 *Diodorus* ; licèt 20. tantùm peditum millia *Plutarchus* memoret. Equites verò 2000. *Plutarchus* idem, 3000. *Diodorus*, 4000. *Arrianus*, in aciem ab illo adductos fuisse refert.

Interlabente utraque castra Hydaspe, elephantis semper objectis Porus observabat transitum: Alexander verò strepitum in castris & tumultum quotidie ingentem excitavit, quò assuefaceret suos non formidare barbaros. Hinc nocte procellosâ & illum cum parte peditum & lectissimis equitibus procul ab hostibus progressus, in insulam non magnam transiniit. Ibi imbre ingentibus procellis fuso, crebrisque in exercitum presteribus & fulguribus cadentibus, quamvis interire nonnullos & perstringi fulmine videret, ex insulâ tamen solvens ad ulteriorem ripam contendit. Hydaspes, quum ex illâ tempestate torrens & tumidus ferretur, grandi eluvie perrupit ripam, magnáque pars illac undæ decurrit. Terram intermediam Alexander cepit non stabili pede; utpote lubricam & undique ab undâ laceratam. Cæteri quoque Macedones cum armis eluviem illam superarunt, ad pectus undâ pertingente. Amne trajecto, 20. stadia ante peditatum suum cum equitibus provectus Alexander, mille equites & 60. currus, qui secum fuerant congressi, fudit: curribus captis omnibus, & ex equitibus 400. occisis. Porus Alexandrum transmisisse videns, cum omnibus copiis se intulit: non pluribus relictis, quàm qui Macedonum in alterâ ripâ adhuc relictorum transitum impedirent. Belluas & hostium multitudinem metuens Alexander, in alterum cornu ipse invectus est, cæteros immisit in dexterum. Barbaris autem qui premebantur globo facto ad bestias semper se recipientibus, promiscua pugna facta est: & vix octavâ horâ hostes terga dederunt. Ita rem gestam in epistolis ipse Alexander retulit.

Priorem illum conflictum, in quo cæsi 400. equites & 60. currus capti sunt, cum Pori filio fuisse habitum narrat Aristobulus: ipsum quoque in eo interfectum fuisse addens. Ptolemæus, verò copias cum Pori filio missas majores duplo illis facit, quas jam ex Alexandro recensuimus. Duo enim millia equitum secum duxisse illum scribit; & currus 120. Posteriorem conflictum, cum universis Pori copiis factum, quem leviter perstrinxit Alexander, fusiùs describit Arrianus: de numero demùm in utrâque pugnâ occisorum ista subjiciens. Cæsi sunt ex Indis pedites paulò minùs 20000, equites 3000. currus omnes dissipati; duo Pori filii interfecti. Spitaraces etiam Indorum illius regionis præses, omnésque elephantorum & curruum præfecti, & equitatus ac peditatûs Pori duces, occisi sunt: & elephanti qui in pugnâ cesi non erant, capti. Ex peditatu Alexandri, qui 6000. numero primum conflictum adierunt, 80. summùm deliderati: ex sagittariis equestribus, qui quidem primi pugnam aggressi sunt, 10. ex amicorum equitatu 20. ex reliquo omni equitatu 200. Cum quibus illa Diodori conferri poterit recensio. Occubuerunt Indorum plures quàm 12000. inter quos duo Pori filii, summique exercitûs præfecti, & ducum clarissimi fuêre. Vivi autem in victoris manus plus quàm 9000, & elephantes 80, venerunt. Ex Macedonibus equites 280. peditésque ultra 700. cecidêre.

Captum Porum rogante Alexandro, quomodo tractaturus eum esset; *Regiè* respondit. Adjiciente Alexandro nihilne aliud vellet; Omnia, inquit, verbum *Regiè* complectitur. Unde regiè hominem generosum Alexander tractans, in amicorum numerum eum recepit, & in regnum restituit: quod, inter Hydaspem & Acesinem positum, 300 ferè urbium fuisse, Strabo confirmat. [*lib.* 15. *pag.* 698.]

Facta fuisse hæc Arrianus significat *ὥρα ἔτους ἣ μετὰ τροπὰς μάλιστα τὰς θέρους τρέπεται ὁ ἥλιος*, *tempestate anni, quâ post æstivum cardinem Sol convertitur*: quo tempore, crebrissimos imbres à cœlo in Indorum regionem ruere, indéque Hydaspem fluvium, qui hyeme vado transiri poterat, aquis summopere auctum fuisse, narrat. [*lib.* 5. *pag.* 107.] Cum quo Jacobus Cappellus alium ejusdem locum confert, [*lib.* 7. *pag.* 163.] in quo de Euphrate similiter scribit; hyeme quidem esse vadosum, præaltum verò ac exundantem *ἦρος ἀνατείλαντος, ἢ πολὺ δὴ μάλιστα ἀπὸ τροπὰς αἱ τέναι τοῦ θέρους ὁ ἥλιος ἐπιστρέφει*, *vere appropinquante, multóque magis sub ipsum æstivum quem sol convertit cardinem.* Cùm enim quatuor anni cardines communi nomine Græci τροπὰς appellent: qui in duas tantùm partes annum partiuntur, Æstatem & Hyemem, æstivam τροπὴν à vernо, brumalem ab autumnali æquinoctio inchoant. Quâ ratione Arrianus apud Orientales illos *appropinquante vere*, multóque magis post ipsum æquinoctium, quæ ipsi æstiva τροπὴ est sive semestris æstivi initium, imbres cadere & flumina sentir crescere. De Indicis certè regionibus, testis *αὐτόπτης* est Aristobulus (qui hoc tempore ad Hydaspem fluv. cum ipso Alexandro fuit) *τοῦ ἔαρος ἀρχομένου ἢ τοὺς ὄμβρους ἐνάρχεσθαι, καὶ ἀεὶ καὶ μᾶλλον λαμβάνειν τὸν ὄγκον*, *vere incipiente imbres ibi incipere, ac deinde semper magis augeri*: ut apud Strabonem [*lib.* 15. *pag.* 691.] legimus. Et tempore inter vernum æquinoctium & solstitium æstivum interjecto pugnam cum Poro fuisse commissam, hisce verbis ipse Arrianus clarissimè confirmat. [*lib.* 5. *pag.* 114.] Τοῦτο τὸ τέλος τῇ μάχῃ τῇ πρὸς Πῶρόν τε ἢ τοὺς ἰνδικοὺς τοῦ Ὑδάσπου ποταμοῦ ἐνδὸς Ἀλεξάνδρῳ ἐγένετο, ἐπ' ἄρχοντος Ἀθήνησιν Ἡγεμόνος, μηνὸς Μουνυχιῶνος. *Hujusmodi exitum habuit pugna Alexandri adversus Porum & Indos trans Hydaspem amnem colentes, Archonte Athenis Hegemone, mense Munychione*: qui eo anno *Maio* Juliano totus ferè respondebat. Ipsum verò solstitium æstivum, sive θερινὰς τροπὰς propriè dictas, circa adventum Alexandri ad fluvium Acesinem demum contigisse; ex Nearcho posteà declarabitur.

Alexander tam memorabili victoriâ lætus, quâ sibi Orientis fines apertos esse censebat, iis qui in pugnâ cecidérant justa peragenda curavit, Soli pro victoriâ victimas immolavit, ludósque gymnicos atque equestres ad Hydaspis ripam, eo loco quo primùm cum exercitu trajecit, celebravit. Et quia summa illic erat commeatûs abundantia, exercitui 30. dierum quietem ad reficienda corpora indulsit. Milites verò, quò promptioribus animis reliqua belli obirent, pro concione laudatos docuit, quidquid Indis virium fuisset, illâ dimicatione prostratum: cæteram opimam prædam fore, celebratásque opes in eâ regione eminere, quam peterent. Copiarum du-

3677 ces coronis, & mille aureis singulos donavit. Ceteris quoque proportione aut gradus quem in amicitiâ obtinebant, aut navatæ operæ, honos habitus est. De trophæo verò ab Alexandro hîc erecto, videndus Philostratus est, libro 2. Vitæ Apollonii cap. ult.

Cùm in animo Alexander haberet, simul ac terminos Indiæ attigisset, Oceanum invisere: navigia hic ædificari jussit. In proximis enim Emodis montibus abietis proceræ copia, nec parium cedri & pini, ac multa materia navalis erat. Quam cædere aggressi, magnitudinis inusitatæ reperere serpentes, ad 16. cubitorum longitudinem porrectos. Rhinocerotes quoque, rarum alibi animal, in iisdem montibus erant: & simiarum genera tum numero, tum magnitudine corporum insolenti; quarum cùm multas Macedones aliquando in collibus quibusdam vidissent ordinibus stare instructis, exercitum esse putantes, in eas tanquàm hostes contendere ceperunt: sed à Taxile qui tum cum Alexandro erat, re cognitâ cessaverunt. [*Vid. Strabon. lib. 15. pag. 698, 699.*]

Duas Alexander hic urbes, in utrâque Hydaspis ripâ condidit: in ulteriore fluminis ripâ, unde transmiserat, unam; in loco quo pugna commissa fuerat, alteram. Hanc, à victoriâ adversùs Indos partâ, *Nicæam*; illam *Bucephalen* vel *Bucephaliam* appellavit, in equi sui Bucephali memoriam. Ille enim eo loci interiit: non quidem ex vulnere in prælio accepto, (ut, inter alios, in lib. 5. cap. 2. A. Gellius voluit) sed laboribus pariter atque ætate fractus. Triginta enim annorum eum tùm fuisse, præter Arrianum, confirmat etiam à Plutarcho citatus Onesicritus. *Rex defuncto duxit exequias; urbémque tumulo circumdedit nomine ejus.* [*Plin. lib. 8. cap. 42.*] Juxta has urbes Alexandrum classem suam extruxisse, notat Strabo: [*lib. 15. pag. 698.*] Hydaspe interfluente, inter Porì & Taxilæ fines medio; cujus utriusque summo in classe hâc ædificandâ studio usum fuisse Alexandrum, *Curtius* etiam memorat. [*lib. 9. cap. 7.*]

Alexander, Cratero cum parte copiarum relicto, qui urbes has quas condere cœperat exædificaret muróque cingeret, in Indos Porì regno finitimos movit; qui *Glaucanica* Aristobulo, Ptolemæo Lagidæ *Glaucæ* appellantur: equitatûs amicorum alteram partem apud se habens, & ex iisdem peditum phalangibus selectissimos quosque, equestres sagittarios omnes, Agrianos præterea & sagittarios. Hic urbes 37. deditione recepit: quarum quæ minima erat, non minùs quam quinque incolarum millia habebat; multæ verò etiam decem. Pagorum quoque magnum numerum cepit; atque eos quidem non minùs quàm urbes ipsas incolarum frequentiâ celebres. Taxiles verò hujusce regionis imperium Poro dedit. Taxilem etiam Poro conciliatum in sua remisit.

Per id tempus legati ab Abisaro ad Alexandrum venerunt; pollicentes omnia facturum quæ imperasset, modò ne cogeret corpus suum dedere. Neque enim aut sine regio imperio victurum: aut regnaturum esse captivum. Cui Alexander nunciari jussit, si gravaretur ad se venire, ipsum ad eum cum exercitu magno ejus malo esse venturum. Venerunt etiam legati ad Alexandrum ab Indis qui liberè suis legibus utentes vivunt, & à Poro alio Indorum præfecto.

Phrataphernes Parthorum atque Hyrcaniæ satrapa cum Thracibus sibi commissis ad Alexandrum venit. Venerunt & nuntii à Sitico Assacenorum satrapâ, Assacenos interfecto præsule ab Alexandro defecisse nuntiantes. Adversùs hos Philippum & Tyriespem cum exercitu misit; qui Assacenorum motus compescerent & provinciam regerent. Quo tempore & Cleophis Assacenorum regina Alexandro filium peperit: qui *Alexander* ab eâ nominatus, regno posteà potitus est. [*Justin. lib. 12. cap. 7. cum Curt. lib. 8. cap. 20. fin.*]

Porus ille alter Porì nuper debellati ex fratre nepos, non tam Alexandri, quàm patrui metu deserto regno suo, ad Gangaridarum se nationem protripuit: omnibus iis qui bello apti erant, quibus quidem persuadere potuit, fugæ comitibus secum sumptis.

d. Alexander rapidum Acesinis amnem, 15. stadiorum latitudinis, cum exercitu transmisit. Qui pellibus usi sunt, trajecerunt sine periculo. Eorum verò qui navibus transvecti sunt, quum plerœque cautibus illisæ rumperentur, non pauci in amne perierunt: ut ex Ptolemæo Lagi filio refert Arrianus. [*lib. 5. pag. 115.*] Cœnum verò cum suis copiis ad ripam Alexander reliquit: ut reliqui exercitûs, frumentum & alia necessaria ex regione Indorum quæ ei parebat allaturi, transitum curarent.

Posita prope Acesinem castra, ob fluminis exundationem, in arduum magis locum subducere se coactos fuisse, idque circa æstivum solstitium contigisse, Nearchus tradidit, qui tùm inter milites Alexandri præsens adfuit. [*apud Strabon. lib. 15. pag. 692.*] quod & Arrianus confirmat in Indicis: [*pag. 172.*] ubi Alexandri exercitum ab Acesine fluvio fugisse scribit, quum mediâ æstate ejus aqua campos obrueret.

Sylvæ hic erant propè in immensum spatium diffusæ, procerísque & in eximiam altitudinem editis arboribus umbrosæ. Nonnullæ ad 70. cubitos erectæ, crassitie erant tantâ, ut difficulter quatuor illas viri complecterentur; & umbram ad tria plethra vel pedes 300. de se projectabant. Plerique rami instar ingentium stipitum flexi in humum, rursùs, qua se curvaverant, erigebantur; adeò ut species esset non rami resurgentis, sed arboris ex suâ radice generatæ. De quibus videndus Plinius, *lib. 12. cap. 5.* & Strabo, *lib. 15. pag. 694.* ubi sub unâ harum arborum 50. equites meridiari potuisse, authorem Aristobulum profert.

In hoc etiam tractu magna vis serpentum erat, qui specie quidem exiles, sed varietate corporis insignes erant; & tantâ morsûs efficacitate, ut eum mors extemplò sequeretur. Macedones igitur, ut a pestiferis eorum morsibus sese tutarentur, lectos ex arboribus suspendebant, & maximam noctis partem insomnem ducebant: donec ab incolis de remedio veneni, radice quâdam, edocti a malo isto liberati sunt.

Porum hinc Alexander in regnum suum remisit; mandatis additis, ut lectissimis Indorum qui bellicosissimi haberentur copiis, & elephantis (si quos haberet) collectis, ad se rediret. Ipse per deserta ad Hyarotim vel Hydraotem alium Indiæ fluvium, (latitudine quidem Acesine

nihilo

3677 nihilo minorem, cursûs verò rapiditate inferiorem) pervenit: & per omnem regionem præsidia idoneis locis posuit; ut Craterus & Cœnus tutò ad se pervenirent, frumento per maximam regionis partem directo.

Deinde Hephæstioni partem exercitûs committens, (peditum scilicèt phalanges duas, equitum tum suum tum Demetrii agmen, & sagittariorum partem dimidiam) in Pori illius qui aufugerat regionem misit, cámque ut alteri Poro amico suo traderet, jussit; & si quæ aliæ ad ripam Hyarotis gentes Indorum essent liberè suis legibus viventes, earum omnium gubernationem eidem Poro daret.

Ipse Hyarotim fluvium, non ita difficulter atque Acesinem trajecit. Junctum erat flumini nemus opacum arboribus alibi inusitatis, agrestiumque pavonum multitudine frequens. Rex verò ulteriùs progressus, pleroſque deditione recepit; nonnullos etiam cum armis occurrentes, alios verò fugientes captos vi subegit.

Inter hæc Alexandro nunciatur, & alios quosdam Indos liberos & eos qui appellantur Cathæi pugnâ eum excipere paratos, si eò exercitum duceret, reliquos finitimos etiam liberè viventes ad societatem solicitare. Cum his quoque conspirasse Oxydracas aliam Indorum gentem, & Mallos aliam ab his diversam: adversùs quos paulò antè & Abisarus & Porus conjunctis copiis ac multis Indorum in societatem adscitis profecti, quum nihil tanto belli apparatu dignum gessissent, recessérunt. Locus verò ad quem confligere statuissent, Sangala esse dicebatur: urbs Cathæorum magna (ut in eâ regione) & non muro solùm sed etiam palude munita. Cathæi verò hi, *Calthæi* apud Polyænum (libro 4. Stratagem.) appellantur, *Cathari* apud Diodorum: qui communi gentis hujus decreto sancitum fuisse ait, ut cum viris defunctis uxores concremarentur: quod ipsum de *Cathæis* à Strabone est notatum. [*lib.* 15. *pag.* 699.]

In Cathæos istos confestim contendens Alexander, secundis castris ab Hyarote fluvio ad urbem pervenit cui Pimprama nomen est. Ea Indorum gens Adraistæ (Andristæ Diodoro) vocabantur: qui statim pactionibus deditionem fecerunt.

Alexander postero die militibus ad quietem dato, tertio die Sangala profectus est: ubi Cathæi aliique his finitimi, qui sese iis conjunxerant, ante urbem in colle non omninò arduo, quem triplici curruum inter se junctorum ordine munierant, instructâ acie stantes illum expectabant. Sed, curribus dissipatis & octingentis suorum amissis, in urbem refugere sunt coacti. Quos eâ conclusos Rex obsidens, duplici vallo oppidum cinxit, præterquàm quà stagnum obstabat. Eo verò loco Ptolemæum Lagi filium statuit: argyraspidum tria millia, Agrianos omnes, unúmque sagittariorum agmen illi adjungens. Ille currus priore pugna captos, ad obsessorum fugam impediendam, transversos collocavit. Barbari sub quartam noctis vigiliam eò effusi, in currus impingentes à Ptolemæo repulsi, 500. in fugâ cæsis, tursùs in urbem se receperunt. Interea Porus advenit, reliquos elephantos adducens, & Indorum quinque millia. Jámque & machinæ Alexandro confectæ erant & muris admovebantur. Macedones, mœnibus nondum quassatis sed lateritio muro suffosso scalisque omni ex parte admotis, urbem vi ceperunt. In ejus expugnatione 17. millia Indorum trucidata sunt: capti supra 70000, currus 300, equites 500. De Alexandri exercitu circiter centum in universâ obsidione desiderati sunt: sed 1500. circiter vulnerati; in quibus, cùm alii duces, tum Lysimachus corporis custos fuit.

Alexander, cæsis patrio more sepultis, ad vastandam eam regionem Perdiccam cum expeditâ manu misit. Eumenem etiam scribam (Cardianum videlicèt illum, Philippi scribam; cujus vitam à Plutarcho & Æmilio Probo habemus descriptam) cum 300. equitibus ad duas urbes, quæ cum Sangalis conspiraverant, misit; ut, venià oblatâ, deditione eas reciperet. Sed oppidani, de Sangalorum expugnatione certiores jam antea facti, urbibus desertis fugerant. Quotquot verò è fugâ ob invaletudinem relicti fuerunt, 500. circiter, comprehensi cæsique sunt. Reliquos verò assequendi spe depositâ, rediens Alexander Sangalam solo æquavit.

Aliam deinde urbem validam, in quam aliarum quoque confugerant incolæ oppugnare aggressus, civibus eum deprecantibus & portas aperientibus veniam dedit; & obsidibus acceptis, ad proximam urbem, magnam & frequentem, castra movit. Obsides ducebantur ante agmen: quos cùm è muris agnovissent, utpote gentis ejusdem, in colloquium vocaverunt. Illi clementiam regis, simúlque vim commemorando, ad deditionem eos perduxerunt. Mutatáque inde famâ quæ de Alexandro sparsa fuerat, ac si latronum ac barbarorum more belligeraret; cæteræ urbes, simili modo deditæ, suâ illum sponte receperunt. [*Curt. lib.* 9. *cap.* 2. *Polyæn. Stratagem. lib.* 4. *in Alexandro, sect.* 30.]

Hinc in regnum Sopithis perventum est. Ille, multum inter omnes Barbaros eminens corporis specie (quatuor enim cubitos excedebat) ex urbe regia cum duobus adultis filiis progressus, baculum quem gestabat auream beryllis distinctum Alexandro tradidit, eique se, & liberos, & gentem suam dedidit. Cúmque illius beneficio regnum iterùm recepisset; totum exercitum ad dies aliquot epulo magnifico excepit. Et post varia magnique impendii munera Alexandro data, canes etiam 150. obtulit ex commixtione cum tigribus (ut fama erat) ortos, magnitudine & viribus mirificè præstantes. Quorum virtutis præsens experimentum, quatuor ex iis cum eximiæ magnitudinis leone commissis, est exhibitum. *Vid. Strabon. lib.* 15. [*pag.* 700.] & *Ælian. histor. animal. lib.* 8. *cap.* 1.

Interea Hephæstio cum agmine priùs secum misso revertitur: postquàm magnam Indiæ portionem longè latéque subegisset. Cui Rex meritam strenuitatis laudem retribuit.

Relicto Sopithe in suo regno, Alexander ad gentem proximam, cujus rex erat Phegeus, processit: ubi cùm incolis acceptus esset Macedonum adventus, & Phegeus ipse multis cum muneribus obviam Alexandro procederet, nihil quod imperaret detractans; ut beneficio suo regnum obtineret, concessit, & cum exercitu splendidè ab illo tractatus, biduum apud eum substitit.

Tertio die ad Hyphalin fluvium (Hypanim aliis dictum) Alexander promovit: qui septem stadia latus & sex orgyias altus, & taxis præterea impeditus, transitu erat perquàm difficilis. Percontatus igitur Phegeum quæ noscenda erant, 11. vel 12. dierum ultra flumen per vastas solitudines iter esse cognovit: excipere deinde Gangem maximum totius Indiæ fluminum: Ulteriorem ripam colere gentes Gandaridas (aliis, Gangaridas) & Prasios, (aliis, Præsidas, Præsiæos, Pharrasios & Tabræsios dictos) eorumque regem esse Agrammen (Diodoro Xandramen appellatum) 20. millibus equitum ducentisque peditum, curribus insuper bis mille, & tribus (vel quatuor, ut apud Diodorum habetur) mille elephantis, ad bellum adornatis instructum.

Cùm incredibilia hæc Alexandro essent visa: Porum ad se accersitum percontatur, an vera essent quæ dicerentur. Ille vires quidem gentis & regni haud falsò jactari respondit: cæterùm qui regnaret, ultimæ sortis conjoris filium, invisum esse vilemque popularibus. Et Androcottus (qui id temporis adolescens ipsum Alexandrum vidit; & quum procacitate suâ illum offendisset, ut apud Justinum lib. 15. cap. 4. legitur, interfici à rege jussus, salutem pedum celeritate quæsivit) sæpe postea dixisse fertur: Nihil factum fuisse propius quàm ut rerum illic Alexander potiretur, quòd rex ob improbitatem & ignobilitatem invisus atque contemptus esset.

Considerabat hìc Alexander, milites suos jam labore defatigatos, fructum illius finito tandem periculo expectare. Continuos enim octo annorum (tot enim à regni Alexandri initio eò usque decurrerant) labores cum summis periculis ærumnosè toleraverant; & tum præterea accidit, ut ad dies 70. horridi ex cœlo imbres, tonitruis & fulminibus continenter admixtis, præcipitarent: quemadmodum apud Diodorum legimus. Unde, ut munificentiâ animos militum sibi obstringeret, liberam eis per hosticos agros (ut addit idem) omni bonorum genere exuberantes, prædandi potestatem concessit. Et dum illi in populatione occupabantur, uxores eorum puerósque ex illis natos, convocavit: atque illis quidem menstruum ut exhiberetur frumentum; his verò ut pro ratione ejus quod patres acciperent, suum etiam stipendium numeraretur, constituit.

Ubi magnam bonorum ubertatem consecuti milites in castra redierunt; omnes in concionem Rex advocavit. Ibi probè meditato sermone ad illos disseruit, ut prompti & alacres Gandaridis secum bellum inferrent. Cui Cœnus Polemocratis filius exercitûs nomine respondens, longiorem militiam deprecatus est. Et quum nullo Macedones pacto ad voluntatem ejus se accommodarent: tum (ut Ptolemæus Lagi filius refert) nihilominùs pro transitu sacrificium fecit. Quúmque extà infaustos eventus portendissent; convocatis amicis qui & ætate grandiores maximéque familiares ei erant, quoniam omnia illum ab ulteriore profectione revocarent, exercitui declaravit, statutum sibi esse domum reverti.

Exuperato tamen amne, aras illum in adversâ ripâ dicavisse, parum probabiliter à Plinio habetur traditum. [*lib. 6. cap. 17.*] Nam quod ibidem apud eundem sequitur, [*Epistolæ quoque Regis ipsius consentiunt his:*] non ad illud de transitu Hyphasis, sed ad illa quæ de ordine & distantiis stationum Alexandri, ex Diogneto & Bætone itinerum ejus mensoribus descripta præcesserant, referendum esse existimo. Cui enim credibile est, Alexandrum sine exercitu, & sine ulteriùs progrediendi ullo proposito, tam difficilem transitum aggredi voluisse? aut si maximè voluisset, hostium qui eum opperiebantur exercitum non occursurum illi fuisse & quod molichatur impediturum? præsertim, cùm in partes Orientales ulteriùs Alexandrum non processisse notet Strabo; (*lib. 15. pag. 700.*) quòd *Hypanim* (sive *Hyphasim*) *transire prohiberetur*: & suâ etiam memoriâ Plutarchus testetur, Præsiorum (sive Praliorum) reges *trajecto flumine* Deorum aras illas ab Alexandro positas veneratos, hostias ibi Græco ritu immolavisse.

In citeriore igitur Hyphasis ripâ Alexander, diviso per ordines exercitu, ex quadrato saxo XII. aras erigi jussit, monumentum expeditionis suæ; altitudine quidem (50. cubitorum) maximis turribus bellicis pares, latitudine quam quæ turrium est majore. In quibus sacrificio more patrio peracto, ludos etiam fecit gymnicos & equestres. Hinc castra triplo majore, quàm antea fuerant, ambitu complexus, fossam pedes 50. latam & 10. altam duxit: atque è terrâ intra fossam accumulatâ murum non contemnendum extruxit. Pedites etiam jussit, ut in tabernaculo quisque suo duo cubilia quinûm cubitorum extrueret: equites autem, ut cubilibus etiam præsepia, altero tanto utilitatis ampliora, adderent. Arma quoque, & equorum frœna, & ejus generis cætera, eâdem ratione ampliora facta, relinqui jussit: ut speciem omnium augeret posteritati fallax miraculum. [De ararum inscriptione, in fine libri 2. Vitæ Apollonii consulendus Philostratus.]

His perfunctus, cum universis copiis, eodem quo venerat itinere, ad Hydraotem fluvium rediit: quo trajecto, ad Acesinem retrocessit. Ibi urbem exædificatam reperit, ad quam condendam Hephæstion relictus fuerat: atque in eam ex finitimis quicumque in eam commigrare vellent, & mercenariis ad militiam ineptis, colonos induxit.

Arsaces, provinciæ Abisaro finitimæ præses, & frater Abisari, aliique amici ad Alexandrum venerunt, dona adferentes quæ apud Indos censentur maxima; elephantos etiam ab Abisaro missos 30. Abisarum ipsum morbo impeditum venire non potuisse dicentes. Quod quum & legati qui ab Alexandro ad illum missi fuerant confirmarent; facilè persuasus rem ita se habere, Abisarum provinciæ ipsius satrapam constituit, atque Arsacem illius imperio adjunxit: & tributis quæ penderent imperatis, ad Acesinem fluvium rursùs sacrificium fecit.

Acesine transmisso, ad Hydaspem venit: ubi quicquid in Nicæâ & Bucephalâ imbres corruperant, militum operâ instauravit. Præterquàm enim quòd ab eo tempore quo ad Hydaspem primò venit, usque ad hoc quo ad eundem iterùm rediit, continuè pluisse, præsertim plantibus Etesiis, Aristobulus author est: [*apud Strabon. lib. 15. pag. 691.*] etiam ad dies 70. horrenda tonitrua & fulmina imbribus continenter fuisse admixta, ex Diodoro jam audivimus.

4. Alexander, quum jam ad Hydaſpis ripas multas triginta remorum naves & biremes paratas haberet, multas etiam tranſmittendis equis aptas, cæteráque omnia ad vehendum exercitum neceſſária; per Hydaſpem in auſtralem Oceanum navigare ſtatuit: collectíſque omnibus Phœnicibus, Cypriis, Caribus & Ægyptiis qui exercitum ſecuti fuerant; ex iis navigia implevit.

Per id tempus Cœnus ex intimis fideliſſimíſque Alexandri amicis morbo extinctus eſt; cujus morte ingemuit quidem Rex, & magnificè pro eo ac tempus ferebat ſepeliendum eum curavit; orationis tamen quâ ulteriorem illius in Orientem progreſſum diſſuaſerat non immemor, ſignificatione ſatis acerbâ declaravit; quòd ſi intra tam paucos dies ſe vitâ exceſſurum ille prævidiſſet, tam longam orationem minimè exorſus fuiſſet.

Sub idem tempus nova ex Græciâ ſupplementa, tum auxiliariorum tum ſtipendiis militantium, ductu imperatorum adventârunt: 30. ampliùs peditum millia, & 6. millia fermè equitum. Arma ſimul eleganter fabricata in 25000. pedites, & medicamentorum 100. talenta, tunc advecta. Ita Diodorus. Curtius verò, lib. 9. cap. 7. Memnon ex Thracia in ſupplementum equitum 6. millia; præter eos ab Harpalo, peditum 7. millia adduxerat: armáque 25000. auro & argento cælata pertulerat; queis inter milites diſtributis, vetera cremari Rex juſſit.

Harpalus verò ille à quo ſupplementum peditum ad Alexandrum miſſum fuiſſe Curtius innuit, non alius fuit quàm ille, cujus fidei thetauros Babylonis & vectigalium aſſervationem Alexander commiſerat; & quem regionis illius *Σατραπεύειν* ſive curatorem fuiſſe relictum, ſcribit in *Alexandro* Plutarchus: ſatrapiâ tamen Mazæo, qui Babylonem Alexandro tradiderat, reſervatâ; cui mortuo Deditamenes deinde ſucceſſor eſt datus, quanquàm & ipſe Harpalus provinciæ hujus ſatrapes à Diodoro appelletur, in anni hujus 2^i. Olymp. CXIII. hiſtoriâ: ubi eum narrat, quum ab Indicâ expeditione nunquam reverſurum Regem ſperaret, ita voluptatibus & delitiis ſe dediſſe, ut ad impendiorum exuberantiam nihil faceret reliquum. Ac primùm (inquit) ad fœminarum ſtupra nefariósque cum Barbaris concubitus ſe convertit: & intemperantiſſimo voluptatum abuſu magnam pecuniæ ſibi creditæ vim prodegit. A mari autem rubro per longiſſimum intervallum magnam piſcium copiam ſibi afferendam curabat: tantóſque in quotidianum victum ſumptus profundebat, ut malè apud omnes audiret. Ex Athenis inſuper famoſiſſimum ſcortum Pythonicen, & poſt ejus mortem Glyceram accerſivit. De quibus in epiſtolâ ad Alexandrum Theopompus eſt conqueſtus: quòd impenſis pluribus quàm 100. talentis mortuæ Pythonicæ duo monumenta, alterum Athenis, alterum in Babyloniâ, Harpalus erexerit; auſus etiam lucum & aram & templum ſtatuere, Pythonicæ Veneris nuncupatum. Glyceræ verò æneam ſtatuam in Tarſo Syriæ poſuerit, eíque conceſſerit ut in regio palatio habitaret, atque à populo ſalutaretur & appellaretur Regina. *Vid. Athenæum, lib. 13. cap. 23.*

Similiter & in Mediâ Cleander, Sitalces & Heracon, Alexandrum ſoſpitem ex Indiâ non credentes reverſurum, cùm omnia prophana ſpoliaſſent, templa etiam diripuerunt, virginibus & principibus fœminarum ſtupra intulerunt, multáque alia in ſubditos improbè atque avarè perpetrárunt: ita ut inviſum Macedonum nomen avaritia eorum ac libido Barbaris fecerit. Inter omnes tamen eminebat Cleandri furor, qui nobilem virginem conſtupratam ſervo ſuo pellicem dederat. [*Curt. lib. 10. cap. 1. Arrian. lib. 6. pag. 142.*]

Alexander aditurus Oceanum, diſcordes & vetera odia retractantes Porum & Taxilem Indiæ reges, firmatâ per affinitatem gratiâ, in ſuis regnis reliquit. Porum autem non modò regionis inter Hydaſpem & Aceſinem (ut anteà:) ſed etiam liberorum populorum inter Aceſinem & Hyphaſim ab eo ſubjectorum regem conſtituit: gentium quidem omninò 7, urbium autem ſupra 2000. [*Arrian. lib. 6. pag. 124.*] Alii in eâ regione gentes 15, urbes non mediocres 5000, & vicos quamplurimos fuiſſe memorant. [*Plutarch. in Alexandro.*] Et regio ſanè inter Hydaſpem & Hyphaſim ſive Hypanim poſita, non quidem 15, ſed 9. gentes habuiſſe dicebatur, urbes verò ad 5000, Co Meropide non minores: ut ex Apollodoro rerum Parthicarum ſcriptore refert, in libri 15. initio, [*pag. 686.*] Strabo. Cui tamen numerus ille veritatis limites longè exceſſiſſe viſus eſt: quod ipſe poſteà in eodem libro [*pag. 701.*] hiſce verbis eſt profeſſus. *Δοκεῖ δὲ πρὸς ὑπερβολὴν εἰρῆσθαι τὸ πλῆθος.* Unde & ad univerſum Indiæ tractum ab Alexandro domitum hoc pertraxiſſe Plinium videmus; libri ſexti capite 17, ita hâc de re ſcribentem, *Alexandri Magni comites in eo tractu India quem ſubegerant, ſcripſerunt quinque millia oppidorum fuiſſe, nullum Co minus, gentium novem.* Philippus, unus è cohorte amicorum, qui regionis ultra Indum poſitæ ſatrapes fuerat, quum hoc tempore in Bactrianorum regione triduo eſſet illi ceſſandum, cum magnis quas ducebat copiis Alexandrum ſequi juſſus eſt. Nyſæi equites Nyſam ſunt remiſſi. Cratero & Hephæſtioni imperatum eſt, ut quàm celerrimè ad Sopithis regiam præirent, claſſemque præſtolarentur. Ad dextram Hydaſpis ripam Craterus, cum peditum atque equitum parte: ad ſiniſtram Hephæſtion, cum majore melioréque exercitûs parte & 200 elephantis, proceſſit. Copiæ Alexandri 120000 militum erant, cum iis quos ex maritimis oris adduxerat. Venerunt etiam ii quos paſſim ad conſcribendum exercitum miſerat, barbaras omnis generis nationes, variis armis inſtructas, ſecum habentes. [*Arrian. lib. 6. & in Indicis, pag. 181.*] Peditum 120 millia, equitum ad 15 millia, à Plutarcho illi tribuuntur.

Claſſem Alexandri mille navium fuiſſe dicit Curtius: quarum 200 apertas, 800 actuarias fuiſſe, Diodorus ſcribit. Arrianus in Indicis 800 tantùm numerat; partim oblongas atque onerarias, partim vehendis equis & frumento aptas. Sed idem alibi Ptolemæum Lagi filium (qui è triremium ductoribus unus ipſe fuit) hic potiſſimùm ſequendum judicat: ſecundùm quem, nave triginta remorum 80 erant; at in univerſum omnes, tam quæ equos vehebant quàm actuariæ & fluviales, quæ aut multò antè aut tum temporis conſtructæ fuerant, non multùm pauciores 1000.

Totius

Totius classis præfectus, Nearchus Androtimi filius Cretensis genere; Evagoras verò Eucleonis filius Corinthius, scriba fuit. Ipsius Alexandri triremis Onesicritus Astypalæus gubernator fuit. Reliquarum triremium ductores recenset Arrianus in Indicis.

His ita constitutis, Alexander diis patriis, & quibus vates monebant, sacrificavit: Neptuno etiam & Amphitritæ ac Nereidibus, ipsique Oceano. Hydaspi quoque unde solvebat: Acesini præterea, in quem Hydaspes influit; & Indo, in quem uterque fertur. Certamina quoque musica & gymnica proposuit; victimis per singula agmina & turmas distributis.

Sub auroram exercitus naves conscendit: argyraspides videlicèt, & sagittarii omnes, & equites amici appellati; omnes ad 8000. non multis diebus ante Pleiadum occasum, ut in libro 15. *Strabo* ex Aristobulo indicat; nempe sub nostri Octobris exitum. Ipse Alexander conscensâ nave, aureâ phialâ ex prorâ in flumen fusâ libavit, Acesinem simul & Hydaspem & Indum invocans. Deinde quum Herculi progenitori libasset, simúlque Ammoni & aliis diis quibus consueverat, signum educendis navibus tubâ dari jubet: quâ auditâ, statim naves ordine subducuntur. Imperatum enim erat quanto spatio actuarias, quanto hippagines, quanto bellicas naves sejunctas inter se esse oporteret; ne temerè nullóque ordine navigantes colliderentur: neque iis quæ velociores erant interrupto ordine alias prævertere permittebatur.

Alexander hoc pacto navigans tertio die eò loci appulit, quò Craterum & Hephæstionem in utráque ripâ castra locare jusserat: biduum ibi commoratus, dum Philippus cum reliquo exercitu adveniret. Et Philippum quidem cum iis quos adduxit ad Acesinem fluvium misit, juxta Acesinis ripam iter eum facere jubens. Craterum etiam & Hephæstionem rursùs emisit; itineris quod tenerent ratione præscriptâ.

Ipse per Hydaspem fluvium navigationem persectus (nusquàm 120 stadiorum spatio angustiorem) expositis militibus, ad Sibarum sive Sobiorum fines processit. Hos ex posteritate illorum fuisse memorant, qui cum Hercule petram Aornon oppugnaverant; & post irritum conatum, in illâ regione ægri ab eo relicti fuerant. Pelles ferarum pro veste, clavæ tela eis erant: multáque, etiam cùm Græci mores exoleviscent, stirpis ostendebant vestigia. Alexandro verò castra prope clarissimam eorum urbem collocante, qui præcipuæ in eâ erant auctoritatis exeunt, & in colloquium Regis admissi, necessitudinis antiquæ memoriam renovant; & cupidè omnia se facturos, quomodo cognatos deceat, pollicentur. Quod & munerum haud vulgarium exhibitione testatum faciunt. Eorum benevolentiam gratè Alexander accipiens, civitates illorum liberas esse jubet.

Hinc excursione factâ, 250 stadia processit: depopulatúsque regionem, oppidum caput ejus coronâ cepit.

Agalassensium gens 40 peditum & 3 equitum millia in ripâ fluminis illi opposuit: quæ, amne superato, in fugam compulit. Plerisque cæsis, superstites in vicina oppida refugerunt: quibus expugnatis, puberes interfecti, cæteri servituti mancipati sunt.

De cæteris etiam incolis qui ad arma concurrerant, 20000 in magnâ quâdam urbe tutandi sui causâ congregatos vi expugnavit. Sed cùm obseptis viarum angustiis fortiter è tectis propugnarent, vi summâ pulsus, Macedonum haud paucos amisit. Oppido igitur per iram incenso, maximam illorum partem simul combussit. Ter mille qui adhuc superfuerant in arcem elapsos, cùm supplices veniam rogarent, impunè dimisit.

Tum denuò cum amicis naves conscendens, magna celeritate in Mallos & Oxydracas contendit: quòd & plurimos eos & bellicosissimos illius tractûs esse acceperat; quódque liberis atque uxoribus in munitissima oppida traductis, ipsi prælio cum eo decernere statuisse nunciarentur. tantóque magis accelerandum sibi putabat; ut eos nondum constituros, sed apparandis rebus perturbatos opprimeret.

b. Quinto igitur die ad confluentem Hydaspis & Acesinis pervenit: ubi unus ex duobus isque angustissimus alveus efficitur, rapidúsque ejus ob angustias cursus fit, & ingentes vortices volvit. Multæ itaque naves quassatæ, duæ majores inter se collisæ cum multis qui eis vehebantur perierunt: & ipsâ prætoriâ in vastum abreptâ vorticem, Rex ultimum vitæ periculum adiit. At postquàm fluminis alveus sese aperire cœpit, mitiore jam cursu minúsque violentis vorticibus redditis, ad dextram ripam classis appulsa sinu quodam est recepta, quem rupes fluctibus objecta tutum ad subducendas naves faciebat. 4388 326

Rex, aris ibi positis & Diis suis ob insperatò redditam salutem sacrificio facto, triginta stadia processit: & in barbarorum regionem qui deditionem non fecerant incursione factâ, quam iis ne Mallis suppetias ferrent interdixisset, ad classem reversus est; ibique Hephæstionem, Craterum & Philippum cum suis quemque copiis reperit.

Inter Hydaspis & Acesinis, atque Acesinis & Indi confluentes Oxydracarum Mallorúmque regio est posita; Hydaspe apud Oxydracas in Acesinem incurrente, & Acesine apud Mallos in Indum: uti nos docet Arrianus in Indicis. [*pag.* 171.] Hos aliàs bellare inter se solitos, tunc periculi societas junxerat: datísque & acceptis ultro citróque denis virginum millibus, per affinitatem illam inter se reconciliati erant. Octoginta millia peditum in armis erant, equitum decem millia, cum 700 curribus; pro quibus 900 quadrigas habet Curtius. Equitum 60 millia Justinus [*lib.* 12. *cap.* 9.] & Orosius [*lib.* 3. *cap.* 19.] Mandris vel Ambris, & Sabracis vel Subagris vel Sugambris suis tribuunt: his enim nominibus Malli & Oxydracæ (apud Diodorum quoque *Syracusa* depravatè dicti) in variis eorum codicibus appellati reperiuntur.

Macedones, qui omni discrimine jam defunctos se esse credidérant, postquàm integrum bellum cum ferocissimis Indiæ gentibus superesse cognoverunt, improviso metu territi, rursùs seditiosis vocibus Regem increpare cœperunt: quos ille, oratione ad eos habitâ, pacavit.

Barba-

3678 Barbarorum dux ſpectatæ virtutis, ex natione Oxydracarum electus, ſub radicibus montis caſtra poſuit: latéque ignes, ut ſpeciem multitudinis augeret, oſtendit; clamore quoque ac ſui moris ululatu idemtidem Macedones fruſtrà terrere conatus. Sed luce appetente, cùm Alexander fiduciâ ac ſpe plenus alacres milites arma capere & exire in aciem juberet: barbari, ſive metu ſive ſeditione inter ipſos obortâ, alii aliò ſubitò diſperſi, avios montes & impeditos occupaverunt. Quorum agmen Rex fruſtrà perſecutus, impedimenta cepit.

Refectis jam navibus, Alexander Nearchum cum claſſe ad Mallorum fines miſit; præcipiens ut trium dierum itinere exercitum præverteret. Et Hydaſpem trajiciens elephantos & Polyſperchontis agmen & ſagittarios equeſtres atque Philippum cum ſuis, Cratero (qui ad dextram Hydaſdis ripam fuerat) ducere præcepit. Hephæſtionem cum ſuis quinque dierum iter præcedere, Ptolemæum Lagi filium cum ſuis triduo poſt ſuum diſceſſum ſequi juſſit: ut quicunque eum effugeret in alteras utriuſque copias incideret. Eos verò qui præmiſſi erant, quum ad confluentes Aceſinis & Hydraotis (in quibus Mallorum erant termini, ut Oxydracarum in Aceſinis & Hydaſpis confluentibus) pervenîſſent, expectare juſſit, dum & ipſe eò veniat, & Crateri ac Ptolemæi copiæ ei conjunctæ ſint.

Ipſe, ſumptis argyraſpidibus, & ſagittariis atque Agrianis, & Pythonis agmine quod ex iis qui Aſſetæri vocantur conſtabat, ſagittariis etiam equeſtribus omnibus, & ex equitatu amicorum dimidiâ parte; per aridam & ſiticuloſam regionem in Mallos contendit: eos adoriturus, priuſquam aut illi Oxydracis, aut Oxydracæ illis adjumento eſſe poſſent.

Ac primo quidem die juxta amnem non magnum caſtra locavit, diſtantem ab Aceſine ſtadiis centum. Ibi curato corpore, & exigui temporis quiete militibus datâ, mandat ut quas quiſque lagenas habeat, aquâ repleat. Progreſſuſque per id quod ſupererat diei & per noctem totam ad 400 circiter ſtadia, ſub lucem ex improviſo Mallorum multis ſupervenit, qui, quòd eum nunquam per ſiticuloſa illa loca venturum ad ſeſe putaſſent, extra urbem inermes vagabantur. Eorum pleroſque occidit: aliis in urbem repulſis ac concluſis, equitatu loco valli (peditum enim phalanx eum aſſequuta non erat) muros in orbem cinxit.

Statim verò ac peditatus advenit, Perdiccam quidem cum ſuis & Clitî equeſtribus copiis, cúmque Agrianis, ad aliam Mallorum urbem obſidendam mittit, in quam Indorum non parvam manum confugiſſe acceperat: mandans ut eos urbe incluſos teneant, neque oppugnationem aggrediantur donec ipſe advenerit; tantùm curent, ne qui urbe elapſi alios barbaros de Alexandri adventu certiores faciant. Poſthæc urbem oppugnare cœpit.

Multis in expugnatione cæſis, barbari murum deferentes in arcem confugerunt: eáque vi captâ omnes, ad 2000 numero, cæſi ſunt.

Perdiccas ad urbem quam obſidere juſſus fuerat profectus, eam ab incolis deſertam reperit: quos quum non multo antè tempore effugiſſe cognoviſſet, curſum fugientium veſtigia ſectatus eſt. In fugâ captos omnes ferè occidit: reliquis paluſtria loca ſaluti fuerunt.

Alexander, curato corpore & quiete ſuis datâ, ad primam noctis vigiliam progreſſus eſt: magnúmque iter eâ nocte emenſus, ſub diluculum ad Hydraotem fluvium pervenit. Ac multos quidem Mallorum jam amnem tranſgreſſos cognovit: alios alveum tranſeuntes adortus, pleroſque interfecit, amnéque pertranſito, eos qui tranſmiſerant conſequutus, multos ex iis cæcidit, multos cepit. Maxima tamen pars in oppidum naturâ atque opere munitum ſe recepit.

Poſtquam peditatus advenit, Alexander Pithonem in eos miſit cum ſuo aliiſque duobus equitum agminibus: qui primo impetu illapſi oppidum ceperunt, omnibus qui eò confugerant (qui quidem in illo impetu interfecti non erant) in ſervitutem redactis. Quo facto, Pithon in caſtra rediit.

Alexander deinde in quandam Brachmanum urbem exercitum duxit, quò aliam Mallorum manum confugiſſe audierat. Eò ſimulac venit, denſam phalangem omni ex parte muro admovit. Oppidani, deſertis mœnibus, in arcem fugere coacti ſunt: quâ captâ, alii ſuccenſis ſuis ædibus ipſi etiam earum incendio perierunt: plerique pugnantes interfecti. Quinque in univerſum millia perierunt: pauci vivi in poteſtatem venerunt.

Rex unum diem ibi commoratus, quiete exercitui datâ, poſtridie in alios Mallos movit: quos quidem urbes deſeruiſſe & in ſolitudines ſeſe abdidiſſe cognovit. Ibi etiam uno die cum exercitu ſubſtitit.

Poſtero die Pithonem & Demetrium equeſtris agminis præfectum retrò ad flumen miſit, quibus ad copias quas ducebant expeditorum cohortes aliquot, quæ rei gerendæ ſufficerent, adjunxit: mandatis additis, ut ad ripam fluminis iter facientes, ſi quos eorum qui in ſylvas ripis circumjectas confugerant reperiſſent, niſi ſponte deditionem facerent, interficerent. Multos itaque in ſylvis nacti occiderunt.

Ipſe in maximam Mallorum urbem exercitum duxit, in quam etiam ex aliis oppidis multi ſeſe recepiſſe nuntiabantur. Sed & hanc Indi, ſimul-atque Alexandrum adventare intellexerant, deſeruerant; tranſitoque Hydraote fluvio, in ripis ejus quæ altæ inprimis erant aciem inſtruxerant, tanquàm tranſitu prohibituri. Eò Alexander confeſtim equitatum duxit, peditatu ſequi juſſo. Sed cùm in medio eſſet amne, Indi celeriter, ordinatè tamen, à ripâ receſſerunt: cùm numero circiter 30 eſſent millia. Alexander confertam eorum phalangem videns, quum peditatum ſecum non haberet, excurſiones obequitando faciebat; prælium nequaquam committendum cenſens.

Quum verò Agriani, aliâque expeditorum agmina, quos ſelectiſſimos ſecum ducebat, & ſagittarii advenîſſent; & peditum phalanx haud procul inde appareret: Indi concitato curſu in vicinam urbem munitam coniegerunt. Quos inſecutus Alexander, multos interfecit: quúmque jam urbe concluſi eſſent, primo acceſſu (ante peditatûs adventum) muros equitatu cinxit.

Demophoon vates Alexandrum conveniens, auguriis quibusdam maximum illi periculum portendi significavit: ideóque, ne committeret, aut certè differret obsidionem, cum monuit. Rex homine jurgiis excepto, quòd strenuè certantibus impedimento esset, divisóque in duas partes exercitu; ipse alteram earum ducens, Perdiccas alteram, impetum in murum fecit: quem cùm Indi sustinere non possent, desertis mœnibus in arcem se receperunt. Alexander, cum iis qui circa ipsum erant, primus perfractâ quâdam portâ in urbem irrupit: & scalas ad arcem admoveri jussit. Cúmque cunctari Macedones viderentur, ipse scalam cuidam ereptam muro applicans in summum muri fastigium evasit. Post hunc Peucestas, (scutum gestans, quod Alexander ex æde Palladis Iliacæ sumptum in omnibus præliis præ se gestari curabat) & post eum Leonnatus corporis custos per eandem scalam subiit: ac per aliam scalam Abreas unus ex *δημοσιῶν* sive duplariorum ordine. Tum argyraspides de rege solliciti, quum & ipsi scalas celeriter conscenderent, fractis scalis præcipites in terram corruerunt, aliisque simul conscendendi facultatem sustulerunt. [*Vid. Appian. sub fin. lib. 2. bell. Civil.*]

Rex è vicinis circumquaque turribus telis petitus, (neque enim quisquam cominùs eum ferire audebat) è mœnibus in arcem deliliit, atque ad ejus murum obfirmatus, nonnullos cominùs eum lacessentes, atque ipsum Indorum ducem audaciùs irruentem gladio interfecit; sic ut deinceps nemo propiùs auderet accedere, sed eminùs omnes omnis generis tela jacularentur.

Intereà Peucestas & Abreas & Leonnatus desiliunt, acritérque pro rege pugnant. Et Abreas quidem faciem sagittâ trajectus cecidit. Alexander etiam ipse (ut Ptolemæus Lagi filius tradit) tam grave in pectore vulnus accepit, ut unà cum sanguine spiritum etiam ex vulnere sufflaret. Peucestas, qui Palladis Iliacæ scuto interjecto regem protegebat, & Leonnatus, qui ictus illi intentatos excipiebat, ipsi quoque graviter vulnerabantur: paúmque aberat quin vita Alexandrum simul cum sanguine deficeret. Et Peucestam quidem in eo periculo regem scuto protexisse, omnes profitentur: (unde & *Alexandri Magni servator* à Plinio, lib. 34. cap. 8. dici meruit:) de Leonnato verò non omnes consentiunt, ut nec de Abreâ duplario. Ptolemæum quoque Lagi filium huic pugnæ adfuisse, tradiderunt Clitarchus & Timagenes & in Atticis Pausanias: quum ipse absuisse se scribat, & eo tempore copiarum ducem adversùs alios barbaros pugnavisse. *Tanta* (inquit Curtius) *componentium vetusta rerum monumenta vel securitas, vel par huic vitium credulitas fuit.*

Macedones vi in arcem irrumpentes, omnes ad unum trucidant; non senibus, non fœminis, non infantibus parcentes: regémque scuto efferunt, viveret nec ne incerti. Curatio vulneris gravior ipso vulnere fuit. Sed ea fortiter toleratâ, in spem vitæ Rex rediit: quam ægrè exercitui sum probavit, ad quem rumor perlatus fuerat, eum ex vulnere interiisse. Quamprimùm ergo potuit, ad Hydraotis fluvii ripas se deferri curavit; secundo amne navigaturus ad castra, quæ circa confluentes Hydraotis & Acesinis subsidebant: ubi Hephæstion exercitui, & Nearchus classi præerat. Navi ad ripam appulsâ, dextram multitudini porrexit, & lecticâ rejectâ equum ascendit: mox etiam pedes in tabernaculum suum transiit, cum incredibili omnium gratulatione atque lætitiâ. * Macedonibus de Rege sollicitis, ipsum in navi se curandum præbuisse ut esset spectaculo omnibus; scribit *Appianus*, in Mithridaticis. (*pag.* 232.) *.

Rex, septem diebus curato vulnere, nec dum obductâ cicatrice, cùm audiisset convaluisse apud Barbaros famam mortis suæ; duobus navigiis junctis, statui in medium undique conspicuum tabernaculum jussit, ex quo se ostenderet periisse credentibus: conspectúsque ab incolis, spem hostium falso nuncio conceptam inhibuit.

Secundo deinde amne defluxit, aliquantum intervalli à cæterâ classe præcipiens; ne quies corpori invalido adhuc necessaria pulsu remorum impediretur. Quarto postquàm navigare cœperat die, pervenit in regionem desertam quidem ab incolis, sed frumento & pecoribus abundantem. Placuit is locus, & ad iram & ad militum requiem.

Nearchus, Alexandri navarchus, narrat amicos, quòd se tanto discrimini objecisset, ut militis non ducis officio functum reprehendisse; cumque ægrè Rex id ferret, & indignationem vultu indicaret, senem quendam Bœoticum placuisse illi versu iambico admonentem, *Qui magnum aliquid faciat, æquum esse & pati.* Et habetur sanè apud Curtium [*lib. 9. cap. 12.*] oratio amicorum nomine à Cratero ad Regem in hunc sententiam habita: unà cum ipsius responsione, in quâ, ubique laudis materiam offerri ostendens; *Post nonum regni mei*, inquit, *post vicesimum atque octavum ætatis annum, videórne vobis in excolendâ gloriâ cui me uni devovi posse cessare?* Ita enim Curtius loquentem inducit Alexandrum: quum regni quidem *decimum* (quod dicto huic satis convenit) sed ætatis *tricesimum* hunc fuisse annum, ex accuratiore calculo Chronologico liqueat.

Dum per complures dies stativa Rex hic haberet, quibus & vulneri curando & navibus pluribus construendis operam dedit, Græci milites nuper in colonias per Bactrianam & Sogdianam ab eo distributi, numero circiter 3000, quòd & jampridem sedes inter Barbaros assignatas molestè ferrent, & tunc rumore defuncti ex vulnere regis arrigerentur, à Macedonum imperio defecerunt. Occisis enim quibusdam popularium qui validiores erant, arma spectare cœperunt: & Bactrianâ arce, quæ negligentiùs asservata erat, occupatâ, Barbaros quoque in societatem defectionis impulerunt. Athenodorus erat princeps eorum: qui regis quoque nomen assumpsit; non tam imperii cupidine, quàm in patriam revertendi cum iis qui authoritatem ipsius sequebantur. Huic Biton vel Bicon quidam nationis ejusdem, sed ob æmulationem infestus, comparavit insidias; invitatúmque ad epulas, per Boxum quendam Macedonum in convivio occidit. Postero die concione advocatâ, Biton ultrò insidiatum sibi Athenodorum plerisque persuaserat. Sed aliis suspecta fraus erat Bitonis, & paulatim in plures cœpit manare suspicio. Itaque Græci milites arma ceperunt, occisuri Bitonem, si daretur occasio. Verùm principes eorum multitudinis iram mitiguerunt.

Præter

Præter ſpem ſuam Biton præſenti periculo ereptus, paulò pòſt inſidiatus authoribus ſalutis ſuæ eſt: cujus dolo cognito, & ipſum comprehenderunt, & Boxum. Cæterùm Boxum protinùs placuit interfici; Bitonem etiam per cruciatum necari. Jámque corpori tormenta admovebantur, cùm Græci, incertum ob quam cauſam, lymphatis ſimiles ad arma diſcurrunt: quorum fremitu exaudito, qui torqueri Bitonem juſſerant, omisêre; veriti ne id facere tumultuantium vociferatione prohiberentur. Ille, ſicut nudatus erat, pervenit ad Græcos: & miſerabilis facies ſupplicio deſtinati in diverſum animos repentè mutavit: dimittique eum juſſerunt.

Interim legati à Mallis, qui reliqui erant, ad Alexandrum venerunt, deditionem totius gentis facientes: itémque ab Oxydracis urbium præfecti ac præſides ipſi, & cum his alii 150 principes illius gentis, & ipſi quoque gentem dedentes. Alexander mille ex primoribus gentis (2500 equites habet Curtius) ſibi mittere eos juſſit; quos vel pro obſidibus, ſi vellet, teneret, vel ut militibus uteretur, donec reliquos Indos debellaſſet.

Invitatis deinde ad epulas legatis harum gentium regulíſque, exornari convivium juſſit. Centum aurei lecti modicis intervallis poſiti erant: lectos circumdederant aulæa purpurâ auróque fulgentia. Quidquid aut apud Perſas vetere luxu, aut apud Macedonas novâ immutatione corruptum erat, confuſis utriuſque gentis vitiis, in illo convivio oſtendit. Intererant epulis Dioxippus Athenienſis (de quo *Plinius* libr. 35. cap. 11. *Athenæus* libr. 6. cap. 6. *Ælianus*, lib. 10. cap. 22. & lib. 12. cap. 58. & *Plutarchus* in lib. de Curioſitate) pugil nobilis, & ob eximiam virtutem virium regi pernotus & gratus; & Corragus Macedo, corporis robore item præſtans, & qui non rarò in pugnis ſtrenuè rem geſſerat. Hic jam temulentus Dioxippum ad ſingulare certamen provocat. Poſteróque die Dioxippus nudus & oleo perfuſus, ſtipite tantùm ac pallio armatus, Macedonem clypeo, ſariſſâ, lanceâ gladióque inſtructum proſternit.

Macedonibus & ipſo Alexandro dedecus hoc genti ſuæ coram Barbaris impoſitum ægrè admodum ferentibus, poſt paucos dies inter epulas aureum poculum ex compoſito ſubducitur, & furti ſuſpicione Dioxippus infamatur. Quam ignominiam cùm ille ferre non poſſet; in diverſorium regreſſus, literis conſcriptis quæ Regi redderentur, ferro ſe interimit.

Alexander navibus equites, ex amicis quidem 1700, expeditos verò totidem quot antea, & pedites ad 20000 imponit: & non multum ſpatii per Hydraotem emenſus, ad confluentes Hydraotis & Aceſinis pervenit; indéque per Aceſinem navigans, ad confluentem Aceſinis atque Indi venit. Ibi cum claſſe ſubſtitit, donec Perdiccas cum exercitu advenit, Abaltanis, liberâ Indorum gente, in ipſo itinere ſubactis.

Inter hæc aliæ triginta remorum naves, aliæque onerariæ, quæ in Xathris, liberâ etiam Indorum gente, conſtructæ fuerant, advenerunt. Præterea legati ab Oſſadiis, libero quoque Indorum populo, Alexandrum adierunt deditionem facientes.

Oxydracarum quoque & Mallorum legati cum donis ſunt reverſi. Præter lineæ veſtis aliquantum, mille ſcuta Indica erant, & ferri candidi talenta centum, leonéſque raræ magnitudinis, & tigres; utrumque animal ad manſuetudinem domitum. Lacertarum quoque ingentium pelles, & dorſa teſtudinum. *Trecenti erant* [*equi*, 1030] *currus*, *quos quadrijugi equi ducebant.* Ita apud *Curtium* legitur, [*lib. 9. cap. 15.*] Arrianus illos pro obſidibus mille viros præſtantiſſimos & maximos miſiſſe; 500 etiam curribus eorúmque propugnatoribus, quos Alexander non petierat, adjectis: atque eum, obſidibus remiſſis, currus accepiſſe ſcribit.

Alexander utrique nationi ſtipendium quod Arachoſiis penſitabat impoſuit, & Philippum ſatrapam præfecit; Aceſinis & Indi confluentibus ſatraparum illius terminans. Ut non facilè hic fides Plutarcho fuerit adhibenda, Philippi ſatrapiam triplo quàm Pori fuiſſe majorem: præſertim ſi tantæ amplitudinis illam Pori fuiſſe admiſerimus, quantam ille nobis eam exhibuit. Philippo verò univerſum Thracum equitatum Alexander reliquit, aliáque agmina, quæ provinciæ cuſtodiendæ ſufficere viderentur. Ad hæc urbem ad confluentem fluminum condi juſſit, arbitratus populoſam & claram futuram: atque navalia ibi extrui curavit.

Per eoſdem dies Oxyartes ſive Oxathres prætor Bactrianorum, Roxanes Alexandri uxoris pater, ad generum veniens, criminis Bactrianæ arcis à Græcis defectoribus occupatæ abſolutus eſt.

c. Deinde, Polyſperchonte cum exercitu Babyloniam miſſo, (ut eſt apud Juſtinum, lib. 12. cap. 10.) & Cratero cum magnâ relicti exercitûs parte & elephantis ad ſiniſtram Indi fluminis ripam ire juſſo (quòd ab eâ parte exercitui gravioris armaturæ commodior via futura videretur, & gentes finitimæ non omninò amicæ eſſent) cum lectiſſimâ manu navibus conſcenſis, navigationem in Oceanum redintegrat. Proditur autem nullo die minùs quàm ſtadia 600 navigaſſe in Indo; nec potuiſſe ante menſes quinque enavigare, adjectis paucis diebus. [*Plin. lib. 6. cap. 17.*]

In hac navigatione ad Sabracarum ſive Sambeſtarum regionem Alexander primùm appulit. Hi tum numero tum virtute hominum nulli Indicarum gentium poſtferendi, urbes quæ populi imperio reguntur incolunt. Et de Macedonum adventu certiores facti, peditum 60 millia, & equitum ſex (vel, ut Curtius, octo) millia, cum 500 curribus, coëgerant: quibus & tres duces ſpectatos virtute bellicâ præfecerant. At clatſe jam imminente, novâ & inuſitatâ acceſſus facie (de quâ, præter *Curtium*, *lib. 9. cap. 15.* videndus etiam *Plinius*, *lib. 19. cap. 1.*) perterriti, cùm & ubique pervulgata Macedonum gloria metum incuteret, & ſeniores periculum certaminis diſſuaderent, 50 ex præcipuâ nobilitate legatos ad Alexandrum miſerunt gentem dedituros. Cui pacem ille concedens, munera ampliſſima & honores qui Heroëm deceant ab incolis eſt conſecutus.

Quarto deinde die ad ripæ utriuſque accolas, qui Sodræ (vel Sogdæ, ut apud Arrianum) &

Mallani appellantur, pervenit; eoque humiliter in fidem accepit. Hic ad Indum flumen urbem Alexandriam dictam condidit, & mille qui eam incolerent delegit: portus etiam & navalia extruxit; navésque quassatas reparari jussit. Totius verò regionis quæ à confluentibus Acesinis atque Indi ad mare usque pertinet Oxyartem socerum suum & Pithonem Agenoris filium satrapas constituit; universa etiam maritimà orà illis adjunctà: Ipse secundo amne in Mulicani regis fines tantâ celeritate venit, ut priùs eò irrumperet quàm ille quicquam de ejus expeditione audivisset. Inopinato itaque ejus adventu perculsus Mulicanus, confestim Alexandro obviam processit, dona quæ apud Indos censentur amplissima adferens, universos etiam quos habebat elephantos ducens, gentemque pariter & se dedens; ac culpam suam agnoscens, quod hoc anteà non fecisset, neque per legatos amicitiam illius petiisset. Alexander Mulicano venià culpæ datà, urbem simul & regionem (de quâ videnda quæ ex Aristobulo & Onesicrito refert Strabo, *lib.* 15. *pag.* 694. & 701.) admiratus, pristinum imperium ei reliquit.

Hic de Teriolte vel Tiryeste satrapâ, quem Parapamisadis præfecerat, iisdem arguentibus, cognovit: multáque avarè ac superbè fecisse convictum, interfici jussit. Oxyartem verò sive Oxathrem socerum suum satrapatu illius donavit.

Cratero ut arcem in urbe Mulicani extrueret, jussit: quæ quidem præsente adhuc Alexandro exædificata est, præsidiúmque ei impositum; quòd peridoneus is locus videretur ad finitimas gentes in fide atque officio continendas.

Inde assumptis sagittariis atque Agrianis, omnique equitatu quem in navibus vehebat, ad Præstos aliam Indiæ gentem pervenit: & in eorum regem Porticanum vel Oxycanum nomine, quòd nec is legatos de deditione misisset, movit; duásque urbes maximas quæ illi parebant cepit. Earum alteri ipse Porticanus cum magnâ manu popularium se incluserat; quam Alexander tertio die quam cœperat obsidere expugnavit. Porticanus verò in arcem probè munitam confugiens, legatos de conditione deditionis ad Alexandrum misit. Sed antequàm adirent eum, duæ turres cum ingenti fragore procciderant, per quarum ruinas Macedones evasêre in arcem: quâ captâ, Porticanus cum paucis repugnans occisus est. Dirutâ arce, omnibus captivis venundatis, & præda militi datâ, elephantos Alexander secum ipse abduxit.

Duas illas urbes direptioni militum concessas incendisse Alexandrum, ac deinde reliquas Porticani urbes omnes expugnatas diruisse, eóque magnum finitimis terrorem incussisse, scribit Diodorus. Reliquas urbes adventantes Alexandro deditionem fecisse, nullâ earum ad arma conversâ, narrat *Arrianus*.

Posthæc Alexander Brachmanum regis *Sambi* (apud Curtium *Sabi* vel *Sami*, Plutarchum *Sabòa*, Justinum *Ambigeri*, Orosium *Ambira* nominati) fines ingressus est; quem fugisse acceperat. Postquàm verò urbi quæ illius imperii caput est (Sindomana vel Sindonalia nomen illi erat) appropinquavit, portæ urbis ei apertæ sunt: quique Sambo domestici erant, cum numerata pecunia & elephantis ei occurrerunt; declarantes Sambum non hostili animo in Alexandrum fugisse, sed Mulicani ab eo dimissi metu, cum quo graves ille inimicitias gerebat.

Hoc & aliis multis oppidis in fidem acceptis, Alexander aliam quandam urbem quæ defecerat cepit, & Brachmanum nonnullos quos defectionis authores fuisse constabat interfecit. Horum enim impulsu Sambus, qui nuper se dediderat, & urbes ejus ditioni subjectæ defecerant. Urbem cuniculo ab Alexandro captam Curtius memorat: viros in media fermè urbe è terrâ emergere barbaris mirantibus. Clitarchus apud eundem, octo (vel octoginta potiùs, ut alii cum Diodoro legunt) Indorum millia in eâ regione cæsa author est, multósque captivos sub corona venditos. Et has quidem clades gens Brachmanum experta fuit. Cæteris autem, quæ supplices veniam exorabant, auctoribus pœnâ affectis, Alexander ignovit. Ipse Sambus rex, fugâ in ulteriores partes cum 30 elephantis arreptâ, periculo se subduxerat.

Ex Gymnosophistis, qui præcipuè illum ad defectionem concitaverant & plurimùm Macedonas fatigaverant, decem Alexander cepit: quibus quæstiones obscuras proposuit, necem denuntians primo qui parum rectè respondisset. Quæstiones illas, cum responsionibus, in Vitâ Alexandri recenset Plutarchus; qui & eos muneribus honoratos dimissos fuisse refert.

Mulicano interim deficiente, Pithon satrapa Agenoris filius cum idoneo exercitu in eum missus est: qui urbes illi subditas adortus, alias direptas subvertit, aliis præsidia imposuit, arcésque in iis extruxit. Captum verò ab eo Mulicanum ipsum Alexander in regione suâ crucifigi jussit, & Brachmanum quotquot ipsum ad defectionem instigârant.

Alexander Indum, in quo classem expectare se jusserat, rursùm repetens, quarto deinde die secundo amne Harmatelia (Sambi & Brachmanum urbem) pervenit. Cúmque oppidani, suâ fortitudine & difficili locorum aditu confisi, portas clausissent; Alexander quingentos Agrianos cum armis mœnia subire jussit, & hoste ad pugnam lacessito fugam retrò capessere. Ter mille igitur ex urbe contra illos erumpentibus, simulato pavore statim terga verterunt: quos Barbari effusè sequentes, in alios, inter quos ipse Alexander erat, inciderunt. Renovato ergo prælio, sexcenti eorum cæsi sunt, mille capti, cæteri mœnibus urbis inclusi. At vulneratorum ex agmine regio non exiguus numerus in extremum venit discrimen. Ferramenta enim armorum lethali veneno oppidani tinxerant. Cùm inter multos vulneratus etiam Ptolemæus Lagi filius esset, morituróque jamjam videretur; per quietem Alexandro monstratam in remedia veneni herbam fuisse dicunt, quâ in potu acceptâ, statim periculo liberatus est. Cæteri quoque salutari herbæ usu cognito, ejusdem curationis ope convaluerunt. Verisimile est, aliquem rei peritum eam Regi indicasse; sed adulationis gratiâ adjuncta fabula est, inquit Strabo, libro 15. [*pag.* 723.] qui tamen apud Oritas (de quibus postea) hoc contigisse refert.

Cùm Harmateliorum deinde urbem munitam & amplam Alexander oppugnare instituisset; oppidani supplices ei occurrentes, seque ipsos & urbem dedentes, veniam ab eo consecuti sunt.

d. Mœris, proximæ gentis Pattalenæ rex, ad Alexandrum veniens, se & regionem suam illius fidei commisit. Quem principatui suo restitutum, omnia quæ ad excipiendum exercitum necessaria essent ille parare jussit.

Alexander Craterum, Attali & Meleagri & Antigenis agmen ducentem, nonnullósque ex sagittariis, ex amicis etiam & Macedonibus quos inutiles bello factos Macedoniam reperere voluerat, in Carmaniam per Arachotos & Zarangos (vel Drangas) proficisci, elephantósque ducere jussit. Ad alteram Indi ripam Hephæstion aliam exercitûs partem, ad alteram ripam Pithon equestres jaculatores & Agrianos ducebat. Huic etiam, ut colonos in urbes à se conditas ducat, Rex imperat; & siquid apud finitimos Indos novatum esset, rebus compositis ad Pattala se cum reliquis copiis conjungat.

Quúmque jam triduo Alexander navigasset, nuntiatum ei est, Mœrim, magnâ Pattalensium manu coactâ, urbem deseruisse, & in montes profugisse. Quo nuntio accepto, properantiùs classem egit.

Circa Canis exortum in Pattalenam perveniſſe, cùm jam menses *decem* navigasset, & non multis ante occasum Pleiadum diebus navigationem cœpisset; ex Aristobulo nos docuit Strabo. [*lib.* 15. *pag.* 691. 692.] Sub Julii igitur nostri exitum Pattala Alexander appulit, à cœptâ per fluvios navigatione mense *decimo* ineunte: quum secundo amne Hydaspe, Acesine & Indo navigans, *novem* menses solidos (ut ex notatorum siderum ortu & occasu liquet) exegisset. Ut minùs hic exacta fuerit Plutarchi in *Alexandro* illa numeratio. *ἀ ὁδὸ τ ποταμῶν πρὸς τὸν θάλασσαν ἐναγαγὼ μησὶν ἑπτὰ χρόνον ἀνάλωσε. Descensus per flumina ad mare septem mensium spatium absumpsit.*

Pattalis potitus Alexander, urbem incolis, agrum agricolis vacuum reperit. Magnæ ex agris prædæ actæ sunt pecorum armentorúmque, magna vis reperta frumenti. Missi expeditissimi quique è toto exercitu, qui fugientes incolas insequerentur. Capti eorum nonnulli confestim ad alios adhuc fugientes missi sunt, qui illos ad reditum hortarentur; liberam illis ut anteà & urbis habitationem & agri culturam promittentes: multique eorum redierunt.

Deinde Hephæstione in Pattalis arcem ædificare jusso; alios in eam regionem quæ aquarum inopiâ laborabat Alexander misit qui puteos foderent, regionémque habitabilem facerent. Hos barbarorum finitimorum nonnulli ex improviso adorti, quum aliquot interfecissent, multis etiam suorum desideratis, in solitudinem ese receperunt. Quo audito, alias copias Alexander misit quæ se prioribus adjungerent, quò tutiùs opera jam incepta absolverent.

Cum Nearcho egit Alexander, ut tempestate anni opportunâ classem & exercitum navalem ab Indi ostiis per Oceanum in sinum Persicum atque Euphratis & Tigris ostia deduceret: ut ex ipsius Nearchi historiâ refert Arrianus in Indicis. [*pag.* 182.] *ἡγεμόνα μὲν Νέαρχον ἀποδείξας, ἀρχιναύκληρον δὲ Ὀνησίκριτον*, inquit Plutarchus. *Classis quidem universæ præfectum Nearchum constituens, magistrum verò gubernatorem Onesicritum.* Unde & ipse Onesicritus in historiâ suâ *Navarchum* se (ut est apud *Arrian. lib.* 6. *pag.* 124.) & ipsum secutus *Plinius* (*lib.* 6. *cap.* 22. *classis præfectum*, Strabo verò (*lib.* 15. *pag.* 698. & 721.) *ἀρχιναύκληρον* rectiùs eum appellavit. *Vide Arrianum*, *lib.* 7. *pag.* 162. *& in Indicis*, *pag.* 191.

Apud Pattala Indus in duos ingentes alveos divisus (quorum uterque Indi appellatione ad mare usque retinet) triquetrâ figurâ insulam efficit, Pattalenam ab urbe denominatam, Delta Ægyptio majorem. Onesicritus unumquodque latus triangularis hujus insulæ 2000 stadiorum facit. Sed basim, sive distantiam inter duo Indi ostia, (quorum utrumque est paluſtre) Aristobulus 1000 tantùm, Nearchus, & eum secutus Arrianus, 1800 stadiorum, Plinius 220 milliarium esse dicit. [*Strabo lib.* 15. *pag.* 701. *Plin. lib.* 6. *cap.* 22, *Arrian. lib.* 5. *pag.* 103. *& lib.* 6. *pag.* 135. 137.]

Per dexteriorem fluvii alveum Alexander ad Oceanum navigare instituens, delectis navibus quæ velociores erant, & biremibus omnibus, & 30 remorum navibus, actuariisque nonnullis, & ducibus sumptis amnis peritis, navigationem cœpit: Leonnato cum mille equitibus & peditibus circiter 8000 terrâ juxta classem procedere jusso.

Postridie quàm solverat, orta tempestas ventúsque æstui contrarius cavas undas ciebat, navésque inter se collidebat: adeò ut pleræque quassaræ, nonnullæ verò ex 30 remorum navibus prorsùs dissipatæ fuerint, priusquàm ad insulam medio ferè alveo enatam appulerint.

Ibi diutiùs Alexander subsistere coactus est, tum ut alias naves fabricaret, tum quia itineris duces socordiùs asservati profugerant. Missis igitur qui conquirerent alios, cùm nulli reperirentur, sine ullo duce navigabant; omnium per quæ ferebantur ignari. Jámque 400 stadia processerant, cùm gubernatores agnoscere ipsos auram maris, & haud procul videri sibi Oceanum abesse, indicant Regi. Is paucos navigio emisit in ripam, qui agrestes vagos exciperent; è quibus certiora nosci posse sperabat. Illi, scrutati omnia tuguria, tandem latentes reperêre. Qui interrogati, quàm procul abessent mari, respondérunt nullum ipsos mare ne famâ quidem accepisse: cæterùm tertio die perveniri posse ad aquam amaram, quæ corrumperet dulcem.

Arrianus narrat, à nonnullis levis armaturæ militibus in ulteriorem ripam emissis Indos aliquot captos fuisse, quibus deinceps in eo flumine navigationis ducibus Alexander usus fuerit. Postquàm autem eò perventum est ubi amnis latitudo in 200 stadia extenditur (quâ nimirùm parte ampliſſimus est) quum ventus à mari vehementior incubuisset; rursùs in sinum quendam à ducibus navigationis præmonstratum eos sese recepisse. Curtius verò, cùm tertio (ut prædictum fuerat) die mixtum flumini subiisset mare, leni adhuc æstu confundente dispares undas ad aliam insulam medio amne sitam paulò lentiùs, quia fluminis cursus æstu reverberabatur, applicuisse eos classem refert.

Ibi quum in statione essent, & ad commeatus petendos discurrerent, in novum metum inci-

3678 derunt. Ingens enim maris æstus (qui & hodie in littore *Cambaiæ*, ubi Indus in Oceanum influit maximè memorabilis est) totos circa flumen campos subitò inundavit, tumulis duntaxat eminentibus velut insulis parvis; in quos plerique trepidi, omissis navigiis, enare properârunt. Reciprocante deinde mari, redditisque terris quæ paulò antè profundo salo mersæ fuerant, destituta navigia alia præcipitabantur in proras, alia in latera procumbebant. Quúmque stato tempore æstus iterùm recurreret: quæ quidem limo firmiter insederant naves, citra ullum detrimentum sublatæ rursùs navigabant; quæ verò in sicciore terrâ parum firmiter hæserant, earum aliæ æstus impetu raptæ invicem illisæ sunt, aliæ in ripam propulsæ dissilierunt.

His omnibus pro eo ac tempus ferebat reparatis, Alexander duabus actuariis navibus secundo flumine præmisit qui insulam explorarent in quam indigenæ aiebant ipsi descendendum esse ad Oceanum naviganti. Eam insulam illi *Cellusa*, Alexander *Scillustin*, alii *Psiluncin* appellaverunt. Qui postquàm renuntiârunt ipsam insulam magnam esse, portúsque commodos & aquam habere, reliquam classem eò agi jussit. Ipse cum lectioribus navibus ulteriùs processit, exploraturus an eâ parte quâ flumen in mare exit, facilis classi transitus futurus esset: progressúsque ab insulâ 100 circiter stadia, aliam insulam prospexit jam in mari sitam.

Tum ad priorem fluminis insulam rediit, atque ad ejus promontorium appulsus, diis quibus ab Hammone se sacrificare jussum esse dicebat, sacrum fecit. Postero die ad aliam in Oceano sitam insulam navigans, aliis hostiis, aliis etiam diis, alio quoque modo sacrificavit: id quoque ex Hammonis oraculo facere se prædicans. Et Indi ostia prætergressus, in vasto pelago navigavit: ibique tauros Neptuno cæsos in mare projecit, atque libatione sacrificio superadditâ, phialam auream & crateras aureos gratias agens in undas immisit; precatus ut exercitum navalem in finum Persicum à Nearcho ducendum salvum & incolumem posset transmittere. [*Arrian. lib. 6. pag.* 136.]

Justinus, [*lib.* 12. *cap.* 10.] Alexandrum secundo æstu ostio fluminis Indi invectum, in monumenta rerum à se gestarum, urbem Bareen ibi condidisse, aràsque statuisse scribit. *Curtius*, [*lib.* 9. *cap.* 16.] mediâ nocte, ut æstum occuparet, cum paucis navigiis secundo amne defluxisse, evectúmque os ejus 400 stadia processisse in mare; atque tandem voti sui compotem, præsidibus & maris & locorum diis sacrificio facto, ad classem rediisse. *Diodorus Siculus*, cum familiaribus ad Oceanum provectum, duabus illic insulis repertis, magnifico Deos sacrificio esse veneratum, aureáque pocula numero haud pauca nec pondere exigua unà cum libamentis in mare projecisse; tandemque excitatis in Tethyos & Oceani honorem aris, expeditioni propositæ finem imposuisse ratum, classe per amnem retrò esse subvectum. In reditu verò ad Hyala urbem insignem appulisse eum addit, eandem cum Spartâ reipublicæ formam habentem. Bini enim ex duabus familiis in eâ Reges, perpetuo successionis ordine, res bellicas administrabant: summæ autem rerum gerendarum Curia seniorum præerat.

Alexander, adverso flumine, Pattala reversus, arcem exædificatam reperit, & Pithonem cum copiis rediisse, omnibus iis rebus ad quas missus fuerat peractis. Cúmque partem classis ad urbem Pattala, (quæ & adhuc apud Indos Cambaienses nomen suum retinet) ubi Indus amnis in duos alveos dividitur, relinquere statuisset: portus & navalium ibi extruendorum Hephæstioni negotium dedit.

Ipse per alterum (sinistrum scilicet) Indi alveum rursùs in Oceanum navigavit; ut quâ parte factior minúsque vehemens ejus in mare irruptio esset, cognosceret. Quúmque jam non procul a faucibus fluminis abesset, ad lacum quendam pervenit, qui aut ab ipso flumine latè diffuso effingitur, aut ab aquis ex circumvicinis locis influentibus flumenque auctius & marino sinui perquam simile reddentibus. Ibi plerosque militum cum Leonnato, actuariásque naves omnes reliquit. Ipse cum aliquot navibus 10 remorum & biremibus superato fluminis ostio, eâ quoque parte in Oceanum excurrit; facilióque eâ parte classem in mare subduci posse cognovit. Deinde in littus cum equitibus aliquot egressus, ad maris oram tridui iter fecit: & regionis quam adnavigabat ratione exploratâ, puteos complures effodi jussit, unde aqua classi suppetere posset. [*Arrian. lib. 6. pag.* 137.]

Altero post relictum Oceanum die, classem adverso flumine haud procul lacu salso appulsam refert Curtius, cujus incognita natura plerosque decepit temerè ingressos aquam. quippe scabies corpora invasit, & contagium morbi etiam in alios vulgatum est; cui tamen oleum remedio fuit. Qui si is ipse lacus fuerit, cujus jam ex *Arriano* facta est mentio: ad posteriorem hunc ab Oceano reditum (cujus aliàs solus *Arrianus* meminit) ista referenda fuerit historia.

Alexander, rursùs Pattala reversus, partem exercitûs ad puteos illos effodiendos in maritimam oram misit; mandatis additis, ut absoluto opere Pattala redeant. Ipse denùò in lacum navigans, alium portum atque alia navalia ibi extruxit: præsidióque ibidem relicto, frumentum in quatuor menses convexit, aliáque ad navigationem necessaria paravit. [*Arrian. ut suprà.*] Condita verò ab eo ad istum lacum fuisse videtur Potana, ut commodam in illâ Oceani orâ navium haberet stationem: quemadmodum ex *Diodoro*, libro 3. (*pag.* 181. *edit. Græco-latin.*) cum Agatharchide (*in Excerptis apud Photium, cod.* 250. *cap.* 51.) & loco isto *Arriani*, collato colligimus.

Alexandrum in Pattalenâ cum copiis substitisse, vernum tempus expectantem, atque interim urbes aliquas condidisse; jámque mitigatâ hyeme, & navibus quæ inutiles videbantur crematis, terrâ discessisse exercitum, affirmat *Curtius*. [*lib.* 9. *cap.* 16. & 17. *init.*] Sub æstivum quoque tempus (à vere inchoatum) ex Indiâ eum discessisse, *Strabo* significat. [*lib.* 15. *pag.* 721.] aliud profectò dicturus, si quod ipse statim subjicit Nearchi (qui maritimæ tum expeditioni non interfuit modò, sed etiam præfuit) testimonium paulò attentiùs considerasset: *Rege iter jam peragente, se in autumno sub vespertinum Pleiadum exortum navigationem incepisse.*

Mense

Menſe igitur Septembri Alexander, Leonnato præmiſſo ut puteos opportunis locis foderet, quà terreſtri itinere ducturus erat exercitum, (cùm ſicca regio eſſe diceretur) & navibus quæ vitium fecerant crematis, Pattalis caſtra movens, cum exercitu ad Arbim vel Arabium amnem proceſſit; qui *Arbitas* ſive *Arabitas* (*Aribas* Dionyſio Periegetæ, *Abritas* aliis dictos) & cum iis *Indos*, ab *Oritis* diſterminat. Arbitæ enim maritimam Indiæ oram inter Indum & Arbim fluvium interjectam incolunt; quam mille ſtadiorum eſſe Nearchus ait. [*apud Straben. lib. 15. pag. 720. & Arrian. in Indic. pag. 185. fin.*] Et extremi Indorum hi ſunt: (ut ex Arriano, *ibid. pag.* 184. & Plinio, *lib. 7. cap. 2.* intelligitur:) proximis Oritis (ut eſt apud eundem Plinium, *lib. 6. cap. 23.* & Arrianum in Indicis, *pag. 185. fin.*) propriâ, non Indorum, linguâ loquentibus.

Arbies ſive Arabitæ hi, gens *αὐτόνομος* & libera, quum neque ſatis virium haberent ut cum Alexandro confligerent, neque tamen ſeſe ſubjicere ei vellent, ſimul-atque eum cum exercitu adventare ſenſerunt, in ſolitudines aufugerunt.

Alexander, reliquis copiis Hephaſtioni traditis, ſecum dimidiam argyraſpidum & ſagittariorum partem, agminâque eorum qui Aſſeteri vocantur, agmen etiam equitatûs ex amicis, & ex ſingulis præfecturis equitum cohortem unam, equeſtrémque ſagittarios omnes aſſumens, ad Oceanum lævam versùs convertitur: puteóſque fodi juſſit, ut exercitui præternavigaturo aqua abundè ſuppeteret.

Pattaleni, Alexandro abeunte, animos recipientes ac libertatem affectantes, Nearchum & exercitum cum eo relictum adorti expulerunt, & quum adhuc apti venti non ſpirarent diſcedere coëgerunt: ut ex ipſo Nearcho refert Strabo. [*lib. 15. pag. 721.*] Ante initium enim hyemis, quæ ſimul cum occaſu Pleiadum (menſe Novembri) incipiebat, iis in locis non erat opportunum navigandi tempus. [*Arrian. lib. 6. pag. 157.*]

3679 4. Quamprimùm igitur Etеſii venti ceſsárunt, (qui totâ ibi æſtate ex mari in terram ſpirantes, omnem navigationem præcludunt) Nearchus, ſacrificio Jovi ſervatori facto ludiſque gymnicis editis, è portu ſolvit, anno regni Alexandri undecimo, Archonte Athenis *Cephiſodoro*, menſis Boëdromionis die 20, ſive Kalendis Octobribus Julianis: ut in Diſſertationis de anno Solari Macedonum cap. 2. ex Arriani Indicis oſtendimus. *Cephiſodori* verò nomen, non ſolùm ante annos 40 (ad Olympiadis CIII. annum 3) ſed etiam poſt triennium, 2°. videlicèt Olympiadis CXIV. anno (qui poſt exceſſum Alexandri proximus fuit) in Archontum tabulâ occurrit. Ut, ſi nomen hoc in Arriano rectè hîc ſeſe habeat, neque ſcrupulum aliquem injiciat duorum Cephiſodororum tam propinqua vicinitas: ejuſmodi futura ſit in Olympiadis CXIII. Tetraëteride, inter Diodorum Siculum, Dionyſium Halicarnaſſeum (in *Dinarcho*) & Arrianum noſtrum, diſpoſitionis archontum differentia.

Olymp. CXIII.	*Diodor.*	*Dionyſ.*	*Arrian.*
Ann. I.	Euthycritus.	Euthycritus.	Hegemon.
II.	Chremes.	Hegemon.	Chremes.
III.	Anticles.	Chremes.	Cephiſodorus.
IV.	Soſicles.	Anticles.	Anticles.

Xylenopolim verò Ab Alexandro conditam, urbem illam fuiſſe, è quâ Nearchus & Oneſicritus navigationis cœperunt exordium, in lib. 6. cap. 23. refert Plinius: de quâ mirum tamen eſt, illum ibidem addere; *juxta quod flumen, aut ubi fuerit, non ſatis explanari.* Ubi enim ea eſſet, niſi in *Pattalenâ*; in quâ Nearchus & Oneſicritus, opportunum navigandi tempus expectaturi, ab Alexandro relicti ſunt? aut juxta quod aliud flumen, quàm *Indum*; in quo claſſis ſtabat? & per quem deductam eam fuiſſe ad Oceanum, ex ipſo Nearcho ita in Indicis ſuis [*pag.* 183.] nos docuit Arrianus.

Primo die, quum è portu ſolviſſent, per fluvium Ινδυμ ad amplum quendam alveum appulerunt, cui *Stura* nomen eſt, diſtantem à portu ſtadiis circiter 100. biduóque ibi commorati ſunt.

Tertio die inde moventes, ad alium alveum 30 ſtadiis inde remotum pervenerunt; cujus aqua ſaltedinem maris referebat. Mare enim in eam accedente æſtu ſe ingerit, aquáque flumini permiſta etiam recedente æſtu manet. *Caamana* is locus dicitur.

Inde 20 ſtadia provecti, ad *Coreatim* ſecundo flumine pervenerunt.

Hinc rursùm moventes, non procul navigárunt: ſcopulum conſpicati eâ parte quâ Indus in mare ferrur, & fluctus littori illidebantur, littúſque ipſum aſperum erat. Cæterùm quà ſcopulus mollior videbatur, foſſâ quinque ſtadiorum perductâ, naves traduxerunt æſtu marino accedente.

Inde ſtadia 150 emenſi, in *Crocala* arenoſam inſulam pervenerunt; ibíque alterum diem commorati ſunt. Vicina huic inſulæ loca incolunt Arabii Indica gens, ab Arabio fluvio ita nominati, qui eorum fines (ut dictum eſt) ab Oritarum finibus dividit.

Reliquam deinde navigationem per Oceanum factam Arrianus fuſiùs proſequitur (& ex eo Joann. Baptiſta Ramuſius, in Navigat. volum. 1. fol. 269.) ipſum *Nearchum* hîc ſecutus: ut in libro 6°. hiſtoriæ Alexandri [*pag.* 143. *fin.*] ipſe confirmat. Cujus Peripli breviarium apud Plinium quoque extat, libro 6. cap. 23. ex *Oneſicrito* à Jubâ rege excerptum: ut verba illa oſtendunt. *Indicare convenit quæ prodit Oneſicritus, claſſe Alexandri circumvectus in mediterranea Perſidis ex Indiâ, narrata proximè à Jubâ.* ex quibus & illud explicandum eſt quod apud Plinium ibidem ſubjungitur. *Oneſicriti & Nearchi navigatio nec nomina habet manſionum, nec ſpatia*: nempe, ut à Jubâ, vel Oneſicrito etiam, ea eſt prodita. A Nearcho enim manſionum notata fuiſſe & nomina & ſpatia, quæ Arrianus ex eo deſcripſit fidem nobis faciunt.

Alexander, (ut ad eum denuò revertamur) Arbi ſive Arabio amne tranſmiſſo, magnam ſollru-

dinis

3679 dinis partem eâ nocte transgressus, sub auroram cultæ habitatæque regioni appropinquavit. Tum peditibus instructâ acie sequi jussis, ipse sumptis equitibus, iisque per turmas distributis atque expansis ut magnam campi partem occuparent, Oritarum terram invasit. Plerique eorum qui ad arma confugerant ab equitatu cæsi; non pauci etiam vivi in potestatem venerunt. Posthæc modico fluvio reperto, juxta eum castra locavit.

Tripartito facto agmine, maritimos Ptolemæus, mediterraneos Leonnatus, ipse Rex montana & his subjecta loca pervastavit. Unde prædâ milites ingente sunt potiti, & numerus peremptorum ad multas se myriades extendit.

Hephæstione, cui major pars exercitûs fuerat tradita, adveniente, Alexander Rhambacia, pagum illius gentis maximum, progressus est: ubi cùm portum à fluctibus tutum & commodum invenisset, Hephæstioni mandavit ut urbem ibi extrueret. Quâ conditâ, & Alexandriâ nominatâ, Arachosiorum in eam deducta est colonia.

Alexander sumptâ rursùs secum argyraspidum atque Agrianorum dimidiâ parte, equitúmque agmine & sagittariis equestribus, ad fines Gedrosiorum atque Oritarum contendit, qua angustus ad eos aditus patere nuntiabatur: ad quem Oritæ Gedrosis conjuncti castra locârant, Alexandrum transitu prohibituri. At simulac adventare illum audierunt, multi quidem deserto præsidio ex angustiis profugerunt: Oritarum verò duces ad eum profecti, & se & gentem in ejus potestatem dederunt. His ille imperat ut convocatâ Oritarum multitudine, domum eos remittant: nihil incommodi, si id faciant, accepturos.

Satrapam Alexander Oritis constituit Apollophanem, Leonnato corporis custode illi adjuncto: quibuscum Agrianos omnes, & sagittariorum equitúmque nonnullos, aliósque pedites & equites Græcos mercenarios, in Oris reliquit; útque classem expectantes dum illa regionem circumnavigârit, novam urbem inhabitandam curarent, & Oritarum res componerent, mandavit.

Ipse cum magnâ exercitûs parte (jam enim Hephæstion advenerat) in Gedrosiorum regionem maximâ ex parte desertam contendit. In quâ eremo (ut refert Aristobulus) Phœnices, qui mercimoniorum causâ exercitum comitabantur, myrrhâ & nardo odoratâ jumenta sua onerârunt. Horum enim aromatum tanta ibi erat copia, ut exercitus eis pro tecto & stratis uteretur; & ex nardi radicum proculcatione suavissimus odor latè diffunderetur. [*Arrian. lib. 6. pag. 138. Strabo, lib. 15. pag. 721.*]

Craterum cum parte exercitûs per mediterranea Alexander præmisit, ut & Arianam subigeret (quo communi nomine regiones omnes ab occiduis Indiæ finibus ad Carmaniam usque protentæ comprehenduntur) & in eadem loca procederet, in quæ ipse iter erat facturus. Craterus verò, per Arachotos & Drangas in Carmaniam itinere instituto, eos qui in regione Choarinâ parere recusabant subegit. [*Strabo, ut supr. pag. 721. & 725.*] Ozinem quoque (Ordonem Arriano dictum) & Tariaspem nobiles Persas defectionem in Perside molientes oppressos à se in vinculis detinuit. [*Curt. lib. 9. cap. 18.*]

Ipse Rex cum aliâ exercitûs parte per Gedrosium 500 à mari stadiis profectus, sæpe etiam mari appropinquavit; per viam difficilem, sterilem, aquarum indigam & penitùs detertam iter faciens. Cupiebat enim regionem mari vicinam obire; ut quinam portus propinqui essent perlustraret, simúlque per transitum quæ classi necessaria essent præpararet, & puteos effodi foràque & portus statui curaret. [*Strabo, ut supr. pag. 721. Arrian. lib. 6. pag. 139.*]

Hunc in finem, Thoantem Mandrodori filium cum modico equitatu ad mare speculatum misit; visurum an ullus uspiàm portus, aut aqua non procul à mari, aut aliud quicquam necessariorum reperiretur. Qui reversus nuntiavit, piscatores quosdam abs se in littore inventos sub angustis tuguriis degentes. Ea tugurria ex conchis congestis facta esse, tecta ex piscium spinis. Eos verò ipsos piscatores modicâ aquâ uti (quam magna cum difficultate è sabulo effodiebant) ac ne illâ quidem omninò dulci.

Postquàm Alexander in locum quendam Gedrosiorum venisset frumento abundantem, id acceptum & sigillo suo obsignatum jumentisque impositum ad mare vehi jussit. Interea verò dum in portum mari proximum it, milites neglecto sigillo atque ipsi adeò custodes frumento usi sunt; iis qui maximè fame premebantur partiti. Quibus Alexander, cognitâ necessitate quâ adacti id fecissent, ignovit. Ipse quicquid frumenti peragratâ eâ regione conquiri potuit, per Cretheum Callatianum, ad classis cum exercitu adnavigantis usum misit: indigenis etiam imperans, ut ex superioribus locis quantum possent frumenti moliti, cum palmarum fructibus & pecudibus, exercitui ad mercatum adferrent. Telephum quoque, unum ex amicis, in alium locum cum frumento molito non multo misit.

Inter hæc, montanorum Oritarum quidam Leonnati agmen adorti, numerum haud exiguum prostraverunt; & inde ad sua se receperunt. [*Diodor.*] Indéque Oritæ cum vicinis populis se conjungentes, defectione factâ, octo millia peditum & 400 equites edixerunt: adversùs quos cum copiis suis progressus Leonnatus, magno prælio eos vicit; cæsis sex millibus, ducibúsque eorum omnibus. Ab ipsius verò partibus, equites 15, pedites non multi, & Apollophanes Oritarum satrapes, deciderati sunt. [*Curt. lib. 9. cap. 18. Arrian. lib. 7. pag. 149. & in Indicis, pag. 184.*]

Nearchus cum classe huc appellens, frumentum ab Alexandro in commeatum exercitûs ad decem dies procuratum navibus intulit, tempestate quassata navigia refecit, ex nauris qui segniores in opere esse videbantur peditatui quem Leonnatus ducebat adjunxit; peditesque in nautarum supplementum ex Leonnati copiis delegit. [*Arrian. Indic. pag. 185.*]

Philippus, Oxydracarum & Mallorum satrapes, mercenariorum fraude interemptus est: ejúsque percussores à Macedonibus, qui illi corporis custodes erant, partim in ipsâ cæde partim post perpetratum facinus capti & interfecti sunt.

In

In Gedrosiâ plura incommoda & damna accepisse Alexander dicitur, quàm in totâ reliquâ per Asiam expeditione; ita ut militarium copiarum quas in Indiam adduxerat, ne quartam quidem partem reduceret: graves morbi, pravus victus, fervores torridi, arenæ profundæ, aquæ inopia & fames tot absumpserant. Alexandrum tamen, non ignoratâ ejus itineris difficultate, ambitione quâdam incitatum voluisse per Gedrosiam ducere exercitum scribit Nearchus: cùm auditu accepisset Semiramidem quoque & Cyrum hâc in Indiam feciſſe expeditionem, sed illam fugâ salutem consecutam evasisse cum 20. hominibus, hunc cum septem. quòd glorioſum sibi fore putaret, si istis tanta passis, ipse victor per eadem loca exercitum incolumem reduxisse jactaretur. Hâc igitur de causâ, simúlque ut classi non procul remotæ necessaria submini strraret, Alexandrum hâc viâ rediisse tradit Nearchus. [*Strabo, lib. 15. pag. 686. & 722. Arrian. lib. 6. pag. 140.*]

Cùm itineris duces, deletis in arenâ à vento viæ vestigiis, viam se nescire dicerent; Alexander conjecturâ assecutus ad sinistram deflectendum esse, paucis equitibus assumptis ad quærendum littus properavit: quorum equis nimio æstu defatigatis & in itinere relictis, ipse cum quinque in universum equitibus ad littus pervenit. In quo postquàm effodienti aqua potui idonea inventa est, universum exercitum propere accersit; ac deinceps usque ad diem septimum per littoream regionem profectus est, aquis abundans. Tum duces itineris viam agnoscentes, ad regionem mediterraneam eos deduxerunt. [*Strabo, ibid. pag. 722. Arrian. pag. 142.*]

Sexagesimo igitur postquàm ex Oris (pro ὁρῶν enim apud Strabonem, & *finibus* apud ejus interpretem, ex Arriano ἔθνων reponendum est) discesserat die, ad Gedrosiorum regiam, *Pura* dictam, Alexander pervenit: ibíque militibus quietem dedit, & exercitum tempestivis conviviis relaxavit. [*Strabo, ut supr. pag. 723. Arrian. pag. 140. & 142. Plutarch. in Alexandro.*]

Ad Phrataphernem Parthorum satrapam, & Drangianæ atque Ariæ (juxta Taurum montem) præfectos, viros omnium expeditissimos misit cum mandatis, ut quàm celerrimè camelos, dromedarios & id genus jumenta portandis sarcinis adsueta, cibariis aliisque ad usum commodis rebus onusta, ad Carmaniæ fines adducerent. Qui mandatis ad provinciarum satrapas quàm ocyssimè perlatis, ut magna commeatuum vis ad definitum locum deportaretur, effecerunt.

Menone Arachosiorum præfecto ex morbo nuper defuncto, Sibyrtius Arachosiæ & Gedrosiæ præpositus est.

b. Alexandro Carmaniam versus procedenti cædes Philippi Oxydracarum & Mallorum satrapæ nuntiata est. Ille, scriptis ad Eudemum & Taxilam literis, regionis Philippo commissæ administrationem eis demandavit; tantisper dum ipse satrapam aliquem eò mitteret. 4389 325

Carmaniam ingresso Aspasbes occurrit, gentis illius satrapes; suspectus res novare voluisse, dum in Indiâ Rex esset. Eum Alexander, dissimulatâ irâ, comiter allocutus, dum exploraret quæ delata erant, in eodem honore habuit.

Hic Craterus ad eum venit, reliquum exercitum & elephantos secum ducens: unáque Ordonem sive Ozinem & Zariaspem, quos quòd defectionem apud Persas moliti essent ceperat. Eódem etiam Stasanor Ariorum & Zarangorum (sive Drangarum) satrapes venit, & cum his Phrasmanes Phrataphernis Parthorum & Hyrcanorum satrapæ filius. Venerunt etiam duces copiarum quas cum Parmenione in Mediâ reliquerat, Cleander & Sitalces, & cum Agathone Heracon, quinque millia peditum cum equitibus mille adducentes.

Indiæ præfecti (sicut imperatum erat) equorum, jumentorum, jugaliúmque (clitellariorum & dorsuariorum) vim ingentem, ex omni quæ sub imperio erat regione, miserunt. Stasanor etiam & Phrataphernes magnam jumentorum & camelorum copiam subministrârunt. Alexander jumenta ad sarcinas vehendas, quibus deerant, restituit: omniáque partim in singulos præfectos, partim per centurias & cohortes partitus est. Arma quoque ad pristinum refecta sunt cultum: quippe haud procul à Perside aberant, non pacatâ modò, sed etiam opulentâ.

Hic Alexander, charisteria (ut ex Aristobulo refert Arrianus) sacrificavit ob victoriam de Indis partam, & ob exercitum ex Gedrosiis servatum: ludos etiam musicos & gymnicos edidit. Peucestam prætereà, qui eum apud Mallos scuto suo protexerat, in corporis sui custodem adscripsit. Quem honorem septem tum gesserant; Leonnatus Antei, Hephæstion Amyntoris, Lysimachus Agathoclis atque Aristonus Pisæi filius, (omnes Pellæi;) Perdiccas Orontis filius, (ex Orestide Macedoniæ) Ptolemæus Lagi & Pithon Crateæ filius (Eordenses:) quibus octavus, ob navatam apud Mallos operam, Peucestas additus est.

Alii (in quibus & Diodorus est, & Curtius, & Plutarchus) Alexandrum cum exercitu, æmulatione quâdam Dionysiacæ bacchationis, septem diebus per Carmaniam processisse ferunt. [*Diodor. Plutarch. in Vitâ, & lib. 1. de fortunâ Alexandri. Curt. lib. 9. cap. 18. cum lib. 3. cap. 24. & lib. 8. cap. 19.*] Quod Arrianus ideò verisimile esse non existimat; quia neque Ptolemæus Lagi, neque Aristobulus Aristobuli filius, neque alius quispiam author cui hac in parte fides haberi possit; illud memoriæ prodidit.

Aspastes Carmaniæ satrapes, Alexandri jussu, interfectus est; & Tlepolemus Pythophanis filius successor illi datus. [*Curt. lib. 9. cap. ult. Arrian. lib. 6. pag. 142. & in Indicis, pag. 193.*]

Cleander & Sitalces, qui Parmenionem jussu Alexandri occiderant, gravium scelerum (quorum antè meminimus) à provinciâ cui præfuerant, atque exercitu ipso accusati sunt: nec tot facinora, quot admiserant, compensare poterant cædis perquàm gratæ regi ministerio. Eos igitur tum vinxit, suo loco necandos: sexcentos autem militum, qui sævitiæ eorum ministri fuerant, statim interfici jussit. Eodem die de Ozine quoque & Zariaspe, quos authores defectionis Persarum Craterus adduxerat, sumptum est supplicium.

Inter hæc Nearchus, Arabiorum, Oritarum, Gedrosiorum atque Ichthyophagorum regione

circumnavigatâ, in ſinum Perſicum delatus Harmoziam ſive Armoziam (quæ *Ormus* hodie dicitur) appulit: ſubductiſque in terram navibus, ad Alexandrum (quem à Græco quodam à caſtris illius ſejuncto quinque dierum itinere abfuiſſe intellexerat) cum paucis profectus, in maritimâ quâdam urbe Salmunte dictâ ſcenicos in theatro ludos exhibentem eum invenit.

Alexander ob ſervatum in Oceano exercitum, Jovi Servatori, Herculi, Apollini Alexicaco, Neptuno aliiſque diis marinis ſacrificavit. Ludos etiam gymnicos & muſicos edidit, pompámque induxit: cujus dux Nearchus erat, ſertis ac floribus ab omni exercitu petitus.

Rex, auditis quæ in navigatione contigerant, Nearchum ad claſſem remiſit, exiguo exercitu comitatum; quòd per amicam regionem eundum ei eſſet: & ut ad Euphratis oſtia navigaret, juſſit; inde adverſo amne Babylonem ſubiturus.

Tlepolemo in ſatrapatu ſuo nondum ſatis confirmato, collecti undequaque Barbari tuta munitáque Carmaniæ loca occupárant. Iſti Nearchum ad mare proficiſcentem diverſis in locis ſunt adorti: ita ut bis ac ter uno atque eodem die pugnare neceſſe habuerit. Tandem verò magno cum labore ad mare ſalvus perveniens, Jovi ſervatori ſacrificavit, gymnicóſque ludos edidit. Deinde Armaziâ ſolvens, per ſinum Perſicum littus legendo (iis itineribus quæ, ex ipſius Nearchi hiſtoriâ, ab Arriano referuntur in Indicis) ad Euphratis oſtia claſſem deduxit.

Per Pori & Taxilis literas intelligens Alexander Abiſarum morbo interiiſſe, regnum ipſius filio ejus attribuit. In locum etiam Philippi Oxydracarum & Mallorum ſatrapæ, ex vulnere mortui, Eudæmonem vel Eudemum potiùs, qui dux erat Thracum, ſubſtituit.

Hephæſtionem cum majore exercitûs parte, cúmque jumentis & elephantis, ſecus mare ex Carmaniâ in Perſidem miſit; quòd per hyemis tempus Perſicum mare tranquillum eſſet, & omnium rerum eſſet ibi abundantia.

Staſanore in ſuam provinciam remiſſo, Alexander cum expeditiſſimis peditum, cúmque amicorum equitatu & aliquâ ſagittariorum parte, Paſargadas Perſidis profectus eſt: ubi nummos feminis donavit, ut Perſarum regibus moris erat, quoties in Perſidem venirent, ſingulis aureum largiri.

In finibus Perſidis Orſines ſive Orxines illi occurrit: qui poſt mortem Phraſaortis ſatrapæ (Alexandro adhuc apud Indos res gerente, ex morbo vitâ functi) Perſas Alexandro in officio continebat; quamdiu nemo eſſet qui ejus provinciæ curam gereret. Is à ſeptem Perſis oriundus, ad Cyrum quoque regem originem ſui referens, cùm omnis generis donis non Alexandrum modò, ſed etiam amicos ejus omnes ſuper ipſorum vota coluiſſet; Bagoæ ſpadoni, regis amaſio, nullum honorem habuit: quæ cauſa mortis illi brevi poſt fuit. (*Curt. lib.* 4. *cap.* 27. *& lib.* 10. *cap.* 3. *Arrian. lib.* 6.)

Acceſſit quoque ad eum in Paſargadis Atropates Mediæ ſatrapes: Baryaxem Meduſh capcum, quòd erectâ cidari capiti impoſitâ Perſarum ac Medorum regem ſe appellaſſet, & cum eo omnes defectionis ſocios adducens: quos Alexander necari juſſit.

Ægerrimè verò ferebat ſcelus in Cyri ſepulchrum admiſſum: quod perfractum ſpoliatúmque reperit; pretioſis omnibus quæ priùs ibi viderat, præter lecticam & urnam auream, in quâ Cyri corpus conditum fuerat, inde aſportatis. Confractâ quoque lecticâ, & ſublato urnæ operculo, corpus prædatores ejecerant: ipſam verò urnam comminuere conati fuerant, ut commodiùs auferri poſſet, partim præſcindentes partim contundentes; quúmque opus ex ſententiâ non ſuccederet, relictâ tandem urnâ abierunt. Ariſtobulo verò datum ab Alexandro negotium eſt, ut ſepulchrum de integro inſtauraret, corporiſque reliquias quæ ſupererant in urnâ conderet, operculóque tegeret; quæquæ rupta eſſent reficeret, præſtinóque ornatui reſtitueret. adhæc ædiculæ portam lapide & calce obſtrueret, regio ſigno illi impreſſo. Hæc, ex ipſius Ariſtobuli hiſtoriâ, refert Strabo lib. 15. (*pag.* 730.) & Arrianus ſub finem lib. 6.

Poſt hæc Alexander magos ſepulchri cuſtodes comprehenſos in quæſtionem dari juſſit, ut authores facinoris indicarent: qui torti, neque de ſe neque de aliis quicquam confeſſi ſunt. Quapropter, nullius rei ſibi conſcii deprehenſi, ab Alexandro dimiſſi ſunt. Polymachum tamen, quamvis Pellæus eſſet non ex obſcuriſſimis, ob apertum Cyri conditorium, ab Alexandro interfectum fuiſſe Plutarchus narrat.

Paſargadis deinde Perſepolim Perſarum regiam Alexander profectus eſt, quam ipſe priùs concremavit; ſed reverſus factum improbavit. Ibi multa Orxini crimina ſunt objecta: quòd templa & ſepulchra regia ſpoliaſſet, multóſque Perſarum injuſtè peremiſſet. Speciatim verò de Cyri ſepulchro ab eo ſpoliato ſuſpicio à Bagoâ eſt injecta: in quo tria talentorum millia condita fuiſſe, ex Dario ſe accepiſſe mentiebatur ſpado. Cujus operâ effectum eſt, ut nobiliſſimus Perſarum & eximiæ in regem benignitatis in crucem ageretur.

Eodem tempore Phradates quoque (qui Hyrcanorum, Mardorum & Tapyrorum aliquando prætor fuerat) regnum affectaſſe ſuſpectus, occiditur. [*Curt. lib.* 8. *cap.* 8. *& lib.* 10. *cap.* 4. *init.*]

Alexander Peuceſtem corporis cuſtodem (quòd fidem ejus egregiam cùm aliis in rebus tum apud Mallos expertus eſſet) Perſis ſatrapam conſtituit. Qui ſtatim, ſolus ex omnibus Macedonibus, veſte Medicâ ſumptâ linguam Perſicam didicit; reliquáque omnia ad Perſicum modum accommodavit. Quo quidem nomine Alexander eum collaudavit: & Perſæ, quòd Perſicum cultum patrio prætuliſſet, gavili ſunt.

Alexandrum cupido cepit navigandi per Euphratem ac Tigrim in Perſicum mare, fluminúmque in mare exitus viſendi; quemadmodum & Indi oſtia, & quod ex eâ parte eſt mare viderat. Arabiam quoque & Africam ambire decreverat, atque per columnas Herculis in mare mediterraneum decurrere. [*Arrian. init. lib.* 7.] Meſopotamiæ igitur prætoribus imperavit, materiâ in Libano monte cæsâ devectâque ad urbem Syriæ Thapſacum, ingentium carinas navium

ponere,

3679 ponere; (non quidem septiremes omnes, ut Curtius voluit; sed variorum ordinum, ut ex Aristobulo posteà intelligemus) deducique Babylonem. Cypriorum regibus imperatum, ut æs stupámque & vela præberent. (*Curt. lib.* 10. *cap.* 1.)

Nearchus & Onesicritus cum Alexandri classe ad Euphratis ostia provecti, Diridotim pervenerunt, Babylonicæ regionis mercatum: quò thus & alia aromata quæ fert Arabia negotiatores adferunt. Ibi Alexandrum Susa profecturum intelligentes, retrorsùm profecti ad Palitigris ostia navigârunt; & adverso flumine per regionem bene habitatam atque opulentam vecti sunt: confectisque stadiis 150. ibi constiterunt, expectantes reditum eorum quòs Nearchus miserat sciscitaturos ubinam locorum Rex esset. Ipse diis servatoribus sacrificium fecit, ludósque edidit; universo exercitu navali in lætitiam effuso. (*Arrian. in Indicis.*)

Calanus Indus Gymnosophista, cùm ad annum 73. vitam produxisset, nec ullam per id temporis sensisset corporis infirmitatem, apud Pasargadas ægrotare primùm cœpit. Invaletudine igitur tentatus, quæ in dies magis ingravescebat, ubi ad Susianos fines est perventum (ibi enim hoc factum affirmat *Diodorus*; non in Babylonis suburbio, ut *Ælianus, lib.* 5. *Var. hist. cap.* 6.) precibus ab Alexandro contendit, ut ingentem sibi rogum construi, eique à se conscenso ignem a ministris subjici juberet. Rex initio quidem eum ab hoc proposito avertere conabatur: quum verò à proposito deduci non posse cerneret, sed aliud genus mortis quæsturum, nisi istud ei concederetur, crederet; rogum ei ut petierat accendi jussit, ejúsque rei negotium Ptolemæo Lagidæ corporis custodi dedit. [*Diodor. lib.* 17. *Strabo, lib.* 15. *pag.* 686. & 717. *Arrian. lib.* 7.] Cùm autem ad rogum iret, reliquos amicos osculatus, ad Alexandrum deosculandum accedere noluit: dicens, Babylone se illum reperturum, ibique osculum esse daturum; eum moriturum ibi esse præsignificans. [*Arrian. lib.* 7. *pag.* 160. *Plutarch. in Alexand. Cicero, lib.* 1. *de divinat. Valer. Maxim. lib.* 1. *cap.* 8.]

Simulac verò ii quibus id negotii datum erat ignem rogo immiserunt, tubas clanxisse Nearchus tradit, (ita enim ab Alexandro imperatum erat) universúmque exercitum clamores sustulisse, perinde atque quum prælium inire consuevit: elephantos etiam ingentem quendam bellicúmque fremitum edidisse, Calanum cohonestantes. [*Arrian.*]

Addit Chares Mitylenæus musicum certamen & athleticum in ejus honorem Alexandrum edi curavisse: atque Indis gratificari volentem, usitatam etiam ipsis potandi vini concertationem adhibuisse; atque primas obtinenti præmium constituisse talentum, proximo triginta minas, tertio decem. Frequentibus igitur amicis & præfectis ad cœnam invitatis: qui plurimum in eâ hausit Promachus, ad quatuor congios progressus est; relatóque pro victoriæ pretio talento, triduum superstes fuit. Ex cæteris, 35 continuò ob vehemens frigus crapulam insecutum interierunt: sex verò pauco intervallo interposito mortui sunt in tentoriis. [*Athenæus, lib.* 10. *cap.* 12. *Plutarch. in Alexandro. Ælian. Var. histor. lib.* 2. *cap.* 41.]

c. Nearchus & Onesicritus, cum navali exercitu, per Palitigrim adverso flumine navigantes, ad pontem quendam recèns factum, per quem Alexander terrestrem suum exercitum in Susas traducturus erat, constiterunt. (*Arrian. in Indicis, pag.* 197.) *Festos dies Susis agentem Alexandrum inveniſſe* eos scribit Plinius, (*lib.* 6. *cap.* 23.) *septimo menſe poſtquàm digreſſus ab iis fuerat Patalis, tertio navigationis.* vel, návigationis potiùs *sexto*: quum mense post discessum Alexandri proximo eam cœpisse docuerimus.

Utroque exercitu jam conjuncto, Alexander pro navibus simul & milite salvis sacrificia fecit, ludósque edidit. Nearchus quoquoversùs per castra ibat, floribus ac sertis petebatur. (*Arrian. ut supr.*)

Atropate in satraparum suum misso, Alexander Susâ proficiscitur. Ubi Abuliti, qui nihil præparaverat commeatûs; tantùm argenti signati tria millia talentûm attulit, equis objicere jussit pecuniam: quibus eam non gustantibus; Quòd igitur nobis, inquit, hic paratus? Abulitem in vincula illum conjecisse, & filium ejus Oxathrem sive Oxyartem hastâ transverberavisse, Plutarchus: utrumque ob res Susiorum non rectè administratas, necavisse scribit *Arrianus*.

Multæ devictæ gentes præfectos suos accusaverunt; qui, de Alexandri reditu ab Indicâ expeditione omni cogitatione depositâ, multa flagitia cùm in templa & sepulchra tum in subditos ipsos admiserant. Eos, sine respectu amicitiæ, Rex in conspectu legatorum necari jussit. De Cleandro quoque & Sitalce, quos in Carmaniâ damnaverat, sumptum est supplicium. Et Heracon, qui tum temporis criminationem subterfugerat, à Susiis convictus, quòd eorum templum diripuisset, etiam ipse pœnas dedit. Jámque pronior Alexander ad fidem delationibus adhibendam factus erat, atque atrocibus suppliciis leviter etiam delinquentes afficiebat, quippe quos majora delicta animo agitasse cogitabat.

Eâ Regis in duces improbè se gerentes severitate divulgatâ, multi ex præfectis, injuriarum & scelerum sibi conscii, timere sibi cœperunt. Ideò nonnulli, corrasis undique pecuniis, fugam inierunt: alii, qui mercenariis præerant, à Rege defecerunt. Eâ re cognitâ, literæ ad omnes Asiæ præsides & satrapas missæ sunt, quibus inspectis, extemplò quicquid conductitii militis esset exauctorare jubebantur. [*Diodor. ad ann.* 2. *Olymp.* 113.)

Cùm imperata illi exsequerentur, multi peregrini, sacramentis militaribus exsoluti, per totam Asiam huc illuc vagabundi discurrebant, & prædando victum sibi necessarium conquirebant; donec ex omnibus passim locis ad Tænarum Laconiæ convenerunt. Sic & satrapæ ducesque Persarum, qui fuerant relicti, collecto milite & pecuniis ad Tænarum profecti, vires ibi conjunxerunt. [*Id. ad ann.* 3. *Olymp.* 113. *& ann.* 2. *Olymp.* 114.]

Alexander Statiram, Darii filiam natu majorem, uxorem duxit; & præter hanc aliam (ut Aristobulus tradit) Parysatin, ex filiabus Ochi natu minimam. Drypetim, minorem Darii filiam uxorisque suæ sororem, Hephæstioni dedit. Crateroe, Amestrin vel Amástrinem Oxyartæ

3679 sive Oxathræ Darii fratris filiam. Perdiccæ, Atropatis Medorum satrapæ filiam. Nearcho, Spitamenis Bactrii filiam. Ptolemæo Lagidæ corporis custodi atque Eumeni Cardiano, Artabazi duas filias, & Barsines sorores; ex quâ, licèt matrimonio sibi non copulatâ, ipse Alexander filium Herculem susceperat. Ptolemæi uxor Artacama (vel Apama) Eumenis Artonis, dicta est. Ubi obiter notandum; *Barsines* nomen, apud Arrianum, quidem (*lib. 7. pag.* 148.) pro *Statira*, apud Plutarchum verò (sub initium Vitæ *Eumenis*, ubi uxorem ejus nominat) pro *Artonis*, videri irrepsisse.

Reliquis amicis similiter Persarum ac Medorum illustrium filias Alexander matrimonio copulavit: quarum omnium numerus 80 ut *Arrianus*, 90 ut *Ælianus*, 92 ut *Charet*, 100 ut *Plutarchus* (libro 1. de fortunâ Alexandri) scriptum reliquit. Alexandri verò & cæterorum omnium nuptiæ eodem & tempore & loco simul agebantur; ipso rege dotes omnibus conferente: & per quinque dies continuos Susis nuptiales eorum epulæ câ pompâ sunt celebratæ, quâ apud Ælianum (*in Var. histor. lib.* 8. *cap.* 7.) Et Athenæum (*Dipnosophist. lib.* 12. *cap.* 18.) ex Charetis Mitylenæi historiæ Alexandri *libro* 10, descriptas habemus. Cuique convivarum, quorum fuerit novem millium numerus, aurea phiala ad libandum data fuisse memoratur. Reliquis quoque Macedonibus qui Asiaticas uxores antèà duxerant, supra decies mille numero, sponsalia munera ab Alexandro donata sunt.

Adhæc opportunum ei visum fuit, quidquid æris alieni milites conflaverant propriâ impensâ solvere. Quumque quantum quisque deberet ad se referri jussisset, ut pecuniam acciperent: initio quidem pauci nomina sua conscribi passi sunt; veriti ne Alexander id eo consilii faceret, ut exploraret quibus militibus ob immoderatos sumptus quos facerent stipendium non sufficeret. Inter eos verò qui nomina dederunt fuit Antigenes luscus; qui alterum oculum, quum obsideret Philippus Perinthum, teli ictu amiserat. Ille obæratum se simulans, adducto certo ad mensam qui affirmavit se ei dedisse mutuò, pecuniam recepit. Eo posteà mendacii comperto, exarsit Rex; summovitque eum aulâ, atque præfecturam ademit. Quam ignominiam ægrè ille ferens, præ se tulit manus sibi ipsum illaturum. Id timens Alexander, iram deposuit, & ipsum pecuniam eam habere jussit.

Postquàm ei renuntiatum est, pleroscque nomina dare nolle, sed suas unumquemque rationes & contractus occultare; militum diffidentiam reprehendit: dicens, non debere regem erga subditos alium quàm veracem esse; neque quenquam subditorum aliter affectum esse debere, quàm ut regem veracem esse credat. Deinde mensis per castra dispositis, pecuniàque iis impositâ, & constitutis qui largitionem illam administrarent; omnium qui rationes contractúsque suos adferrent debita solvi jussit, ne nominibus quidem debitorum conscriptis. Ac tum demum veracem Alexandrum crediderunt: gratiúsque eis accidit ignorari nomina, quàm debito liberari.

Ea largitio exercitui facta, 10 millium talentorum, apud *Justinum* & *Arrianum* fuisse dicitur: cùm paulò minus 10 millibus totum æs alienum fuisse dissolutum, rectiùs *Diodorus* scripserit. Ex decem enim talentorum millibus prolatis, 130 talenta re ita fuisse, & *Curtius* & *Plutarchus* confirmant; à *Curtio* etiam hoc adjecto epiphonemate. *Adeò ille exercitus sui dissimarum gentium victor, plus tamen victoriæ quàm prædæ deportavit ex Asiâ.*

Alia præterea aliis pro uniuscujusque dignitate dona Rex dedit, aut pro virtute quâ quis in periculis eminuisset. Eos verò qui præclarum aliquod facinus edidissent aureis coronis donavit. 1. *Peucestam*, qui scuto cum apud Malios protexerat. 2. *Leonnatum*, qui etiam ibi eum propugnârat, multáque alia apud Oros præclarè gesserat. 3. *Nearchum*, qui classem cum exercitu ex Indorum regione per Oceanum salvam deduxerat. 4. *Onesicritum*, navis regiæ gubernatorem, ob eandem causam. 5. *Hephæstionem*, aliósque corporis custodes.

Inter hæc, satrapæ novarum urbium abs se conditarum, aliarúmque provinciarum quas debellârat, ad Alexandrum venerunt, 30 millia Persarum (& aliorum peregrinorum; de quibus suprà, anno Mundi 3676. *c.*) Susa ducentes; qui ejusdem ætatis adolescentes omnes erant, formæ decore viribúsque corporum eximii. Hi, ex regio mandato undique conquisiti & à magistris ad Macedonicum militiæ morem instituti, armísque Macedonicis magnificè instructi, ante urbem castra posuerunt. Ubi cùm studii & exercitationis suæ in armis specimen Regi exhibuissent, præclaris ab eo muneribus cohonestati sunt; & *Epigoni*, id est, posteri vel successores appellati.

d. Alexander, pedestris exercitûs majorem partem Hephæstioni in Persicum mare ducendam committens, ipse, classe in Susiorum regionem appulsâ, conscensis navibus cum argyraspidibus & agemate ac parte equitum amicorum per Eulæum amnem ad mare navigavit. Quúmque jam non procul ab ostiis fluminis abesset, plerisque navibus atque iis quæ quassatæ erant ibi relictis, ipse cum velocioribus ab Eulæo amne per mare ad Tigris ostia contendit: reliquæ naves, per Eulæum advectæ in alveum qui ex Tigri in Eulæum ducitur, in Tigrim devectæ sunt.

Alexander circumvectus mari, quidquid spatii inter Eulæum & Tigrim Persici sinûs littus continet, per Tigrim ad castra navigavit, ubi Hephæstion cum omnibus copiis consederat. Inde rursùs Opim, urbem ad Tigrim sitam: atque inter navigandum cataractas omnes tolli jussit; quas Persæ confecerant, ne quis è mari navali classe in eorum regionem penetraret: hujusmodi inventa esse dicens hominum qui armis parum valerent. [*Arrian. lib. 7. cum Strabone, lib.* 16. *p.* 740.]

Opim quum venit, universo exercitu convocato pronuntiavit, se omnes eos qui vel ætate vel membrorum mutilatione inutiles ad pugnam facti essent missos facere, & in domos suas redeundi potestatem dare: qui verò voluntariè manerent, tantum se largiturum, ut meritò aliis qui domi desideant invidiosi sint futuri, aliósque Macedones excitaturi ut libenter unà cum eis pericula ac labores adeant.

Hæc, ab Alexandro animo gratificandi Macedonibus dicta, ipsi ita interpretati ac si ab eo

despice-

3679 deſpicerentur inutileſque ad res bellicas judicarentur, alia ſimul omnia quæ indignationem eis moverant ad animos revocabant. Quòd ſtolâ Medicâ Alexandrum indutum cernerent: quódque nuptiæ illæ magnificæ Perſico more fuiſſent celebratæ. Quòd Peuceſtas Perſarum ſatrapes cultu ipſo atque ſermone Perſizaret; quódque Alexander barbaricâ illâ affectatione delectaretur. Quòd Bactriani, Sogdiani, Arachoti, Zarangi, Arii, Parthi, & qui ex Perſis Enacæ vocantur equites, amicorum equitatui accenſi permiſtique eſſent. Quòd quinta equitum præfectura acceſſiſſet, non quidem tota ſolis barbaris conſtans, ſed quòd univerſo equitatu aucto, agemati accenſi fuiſſent Cophes Artabazi filius, Hydarnes & Artiboles Mazæi filii, Phradaſmenes, Phrataphernis Parthorum atque Hyrcaniæ ſatrapæ filii, Itanes Oxyartis filius & Roxanes Alexandri uxoris frater, Ægobares & ejus frater Mithrobæus: quódque horum dux eſſet Hydaſpes Bactrianus; & quòd his Macedonicæ haſtæ loco barbaricorum jaculorum datæ eſſent. Quòd adoleſcentes barbaros *Epigonorum* nomine & ornatu Macedonico decoraſſet. Quòd Macedonica denique inſtituta ipſóſque adeò Macedones deſpectui haberet. Non igitur jam ampliùs ſilentium tenuerunt, ſed omnes militiæ ſacramento abſolvi petierunt: jubentes eum ſolum cum patre ſuo Hammone inire bella, quum milites ſuos faſtidiret.

Irritatus Alexander, confeſtim cum ducibus qui eum circumſtabant è tribunali proſiliens, XIII præcipuos eorum qui multitudinem ad ſeditionem concitabant correptos apparitoribus tradidit; & mergi in amnem vinctos juſſit. Tantam vel illis moriendi patientiam metus regis, vel huic exigendi ſupplicii conſtantiam diſciplina militaris dabat. Deinde, ſolis amicis & cuſtodibus corporis comitantibus, regiam ingreſſus; neque corpus curavit, neque amicorum quenquam eo die admiſit: ſed ne poſtridie quidem.

Tertio die peregrinorum militum concionem advocari juſſit, Macedonibus intra caſtra cohibitis: & cùm frequentes coiſſent, adhibito interprete, perpetuam illorum tum in ſe tum in priſtinos reges fidem laudavit, & ſua in illos beneficia commemoravit: ut nunquam quaſi victos ſed veluti victoriæ ſocios habuerit, & affinitatibus connubiorum victos victoribus miſcuerit. *Proinde*, inquit, *genitos eſſe vos mihi non aſcitos milites credite. Aſia & Europa unum atque idem regnum eſt: Macedonum vobis arma do. Inveteravi peregrinam novitatem: & cives mei eſtis, & milites.*

Deinde, mille ex his juvenes in numerum ſatellitum legit, eiſque corporis ſui cuſtodiam in aulâ tradidit. Ducatus agminum inter Perſarum principes partitus eſt: & militaribus eorum ordinibus Macedonica impoſuit nomina. Ex his quoque cognatos effecit: quibus ſolis, ut deoſculari ipſum liceret permiſit. [Vide Polyæni Stratagem. lib. 4. in *Alexandro*, num. 7.]

Cùm viderent Macedones à Perſis Regem ſtipari, & ex his ſatellites apparitoréſque deligi, atque ad primos honores eos provehi, ſe verò cum ignominiâ rejici; conciderunt animis, ac collocuti inter ſe, concurſu in regiam facto, interiore duntaxat retentâ tunicâ, arma ante januam projecerunt: & pro foribus ſtantes, cum clamore ac plangore intromitti ſe poſtulârunt; authores tumultûs dedere volentes, & ut ſuppliciis ſuis potiùs ſaturarent ſe quàm contumeliis Regem orantes. Ille verò, quamvis jam placatior, non admiſit eos. Non abiceſſerunt illi, ſed duos dies & noctes ante regiam lamentantes, Dominúmque appellantes perdurâvere: à jamjâ ſe non diſceſſuros profeſſi, niſi Alexander eorum commiſeratione rangeretur. Tertio die ille prodiit, humiléſque ac demiſſos conſpicatus, & communi omnium mœrore atque ejulatu commotus, diu quoque collachrymatus eſt. Quúmque aliquantum veluti aliquid dicturus conſtitiſſet, ipſi ſupplices permanſerunt.

Tum Callines quidam, & ætate & præfecturâ in amicorum equitatu non obſcurus, ita locutus eſt. *Hoc eſt, ô Rex, quod Macedonum animos malè habet, quòd jam nonnullos Perſarum tibi cognatos effeciſti, atque hos te deoſculari ſinis; Macedonibus ab hujuſcemodi honore exclufis.* Tum Alexander ejus orationem interrumpens; *Omnes vos*, inquit, *cognatos mihi facio, ac deinceps ita vocabo.* His dictis Callines progreſſus eum deoſculatus eſt, aliíque quibus id cordi fuit. Atque ita receptis armis clamantes & pæana canentes ad caſtra redierunt.

Inde Rex ſacrificium diis quibus conſueverat fecit, epulúmque publicum curavit: accumbente ipſo pariter omnibúſque Macedonibus, deinde Perſis ac deinceps reliquis, prout quiſque aut dignitate aut virtute bellicâ illuſtris eſſet. Tum ex eodem cratere & Rex & qui unà accumbebant libârunt; Græcis vatibus & Magis vota nuncupantibus, & cùm alia fauſta ac proſpera, tum concordiam imperiíque ſocietatem inter Macedonas & Perſas precantibus. Novem millia convivarum huic epulo adfuiſſe memorant; eóſque omnes eandem libationem feciſſe, eundémque pæanem cecinisſe.

Alexander, Tigri amne tranſmiſſo, ad pagos Caras dictos caſtra locavit. Inde, quatridui ſpatio Sittacenen emenſus, Sambana pervenit: ubi per ſeptem dies ſubſtitit. Tridui deinde itinere Celonas venit: quò Bœotiorum à Xerxe deducta fuit colonia. Inde à recto itinere deflectens, viſendi causâ Bagiſtamen ingreſſus eſt; regionem fructiferis arboribus aliíſque omnibus ad uſum & delectationem hominum pertinentibus abundantem.

Inter hæc, Harpalus Macedo gazæ & vectigalibus regiis Babylone præpoſitus, malè ſibi ex luxu conſcius & Alexandri (qui multos ex ſatrapis ad ſe delatos capitali ſupplicio affecerat) ſeveritatem metuens, convaſatis quinque millibus talentûm argenti & militum ſex millibus ſtipendio conductis, ex Aſiâ profugit. Relictis verò ad Tænarum Laconiæ militibus, (quò & alios peregrinos milites ex Aſiâ dimiſſos confluxiſſe diximus) ad populum Athenienſem ſupplex venit. Sed Antipatro & Olympiade eum ſibi dedi poſtulantibus, grandi pecuniæ ſummâ in Demoſthenem & cæteros Oratores qui ejus cauſam apud populum agerent diſpertitâ, evaſit, & ad milites in Tænarum remeavit. [*Diodor. ad ann. 2. Olymp. 113. Pauſan. in Atticis. Plutarch. in Demoſthene, & Phocione.*] Apud Arrianum, libro 7. (pag. 155.) lacuna hîc habetur: in quâ

cum Alexandri itinere hoc fugæ etiam Harpali historiam conjunctam fuisse, ex Photii Bibliothecâ (*cod.* 91.) intelligitur. & litem περὶ δώρων, de donis ab Harpalo acceptis, Dionysius Halicarnassæus, in fine epistolæ ad Ammæum de Demosthene, Anticle archonte (cujus præturam in quartum hunc annum Olympiadis CXIII ab eo conjici suprà ostendimus) Demostheni intentatam fuisse indicat.

Concertatione inter Hephæstionem & Eumenem de dono quopiam exortâ, ac multis ultrò citróque jactis convitiis; Alexander minis deterrimum Hephæstionem non libenter Eumeni, ejus rei cupido, reconciliavit. [*Plutarch. in Eumene. Arrian. lib. 7. pag. 155.*]

3680 *a.* Alexander regionem ingressus est, in quâ regiorum equorum armenta maxima pasci solebant. Hic enim in campo Nisæo equorum 150 vel 160 millia olim fuisse dicebantur: licèt tunc Alexander non multò plures 50 millibus (ut *Arriano* placet) vel 60 (ut *Diodoro*) ibi repererit.

Cùm hic per 30 dies Alexander commoratus fuisset, septimis inde castris Ecbatana attigit totius Mediæ regiam; cujus ambitum 250 stadiorum fuisse perhibent. Ibi, ut pro felici successu rerum ei moris erat, sacrificium fecit; ludósque gymnicos & musicos edidit, conviviáque cum amicis curavit. Deinde rebus compositis necessariis, retulit se iterum ad spectacula scenica & thymelica: statis etiam compotationibus & conviviis institutis; quòd tria millia artificum ad eum ex Græcia venissent.

Apollodorus Amphipolites, ex amicis Alexandri, dux exercitûs quem Alexander Mazæo Babyloniorum satrapæ reliquerat, severitate Regis in satrapas qui provinciis præfuerant (ut, qui Babylone unà cum eo vixerat, Harpagus) perterritus, fratrem suum Pithagoram aruspicem de salute suâ consuluit. Pithagoras ejus litteris respondens, cujus potissimùm metu vaticinio uti vellet rogavit: qui quum respondisset, se ab Alexandro & Hephæstione sibi metuere; pro Hephæstione primùm exta ille inspexit. Quúmque jecinori fibræ deesserent; litteras rursùm scripsit, eásque obsignatas ad Apollodorum ex Babylone in Ecbatana misit, quibus monebat ne quicquam ab Hephæstione metueret: prope diem enim è vivis sublatum iri. Quam quidem epistolam Aristobulus scribit Apollodorum accepisse pridie quàm Hephæstion exiret è vitâ [*Arrian. lib. 7. cum Appiano, sub fin. lib. 2. de bell. Civil.*]

Hephæstion enim vino nimiùm indulgens, febre correptus est. Atque, ut juvenis & militaris, exactionis impatiens victûs, dum medicus Glaucus (vel Glaucias) ad theatrum abiit, prandium sumpsit; adesóque gallo gallinaceo asso, atque epoto ingenti vini frigefacti cratere, malè habuit: paulóque pòst, septimo ab initio morbi die, decessit.

Habebantur eo die à pueris certamina gymnica: à quibus recedens Alexander, quum magnâ celeritate ad Hephæstionem se contulisset, mortuum reperit. Ille verò totum triduum neque cibum degustavit, neque ullam aliam corporis curam tenuit; sed aut lamentans aut tacitè dolorem premens jacuit. Stolam quoque permutavit, neque seipsum solùm & militares sed equos etiam omnes mulósque tonderi curavit. Ecbatanorum & circumjectorum oppidorum muris pinnas detraxit: ut urbes ipsæ, loco priscis imaginis sordidâ assumptâ & squalidâ specie, lugere viderentur. Miserum medicum egit in crucem. Tibias musicámque in castris compescuit: & per universam barbarorum regionem publicum luctum indixit. (*Diod. ad ann. 3. Olymp. 113. Plutarch. in Alexandro & Pelopidâ. Arrian. lib. 7. & in Epistetum, lib. 2. 22. Ælian. Var. hist. lib. 7. cap. 8.*)

Cadaver Babylonem deportandum Perdiccæ trädidit: quòd ibi magnificentissimas exsequias illi peragere statuisset. De sumptuosissimo quoque monumento illic ei extruendo cum artificibus quotidie egit, præsertim cum Stasicrate, qui projectam granditatem & magnificentiam in novis rebus edendis profitebatur.

Eumenes, veritus ne Alexander illum lætitiam ex Hephæstionis obitu percepisse suspicaretur, Alexandro suggessit honores quibus maximè ornare valeret defunctum: atque argentum ad excitandum Hephæstioni tumulum largè & benignè præbuit. Se quoque & arma Hephæstioni devovit: quod & ejus exemplo ex amicis Alexandri alii multi fecerunt. (*Plutarch. in Eumene. Arrian. lib. 7.*)

Præter hæc Alexander neminem in Hephæstionis locum, qui equitum amicorum Chiliarchiæ præesset, sufficit; ne Hephæstionis nomen ex agmine interiret: sed Hephæstionis Chiliarchiam vocari voluit, signúmque ei præferri in agmine & prælio quod Hephæstion confecerat.

b. Ad luctûs levationem bellum Alexander adhibuit, ac sicut ad venationem hominum cum Ptolemæo Lagidâ (cui partem exercitûs ducendam tradidit) egressus, in Cossæos gentem bellicosam Uxiis finitimam & montanos Mediæ tractus incolentem (quæ per omne dominatûs Persici tempus invicta permanserat, & nunc quoque elatis animis virtutem Macedonum nullo dignam metu judicabat) expeditionem suscepit: atque aditus prior occupans, plerosque Cossæi tractus populatus est. Per omnes verò conflictus victor, multos Barbarorum internecione delevit: eaque Hephæstionis parentatio dicta est. Hyeme autem adortum esse eos Alexandrum, quando regionem suam aditi nullâ ratione posse putabant, cum Nearcho [*apud Strabonem, lib. 11. pag. 524.*] *Arrianus* etiam testatur. (*lib. 7. pag. 157. & in Indicis pag. 196.*] Vid. *Polyæn.* Stratagem. lib. 4. in *Alexandro*, num. 31. | 4390 | 324

Cossæi, quòd & ubique succumberent & multitudinem captivorum suorum ægrè ferrent, salutem popularium qui capti fuerant cum servitute suâ commutare coacti sunt. Cúmque se suáque omnia arbitratu victoris permisissent; eâ conditione pacem impetrárunt, ut ad quævis imperata Regis morigeros se præstarent. Ita Alexander intra dies 40. gente armis perdomitâ, cùm ad difficiliores locorum aditus urbes condidisset, exercitum inde abduxit.

Alexander Heraclidem Argæi filium cum navium architectis, in Hyrcaniam misit; qui excisâ è montibus Hyrcaniæ materiâ naves oblongas conficeret, partim tectas partim apertas, Græcarum navium instar. Cupiebat enim etiam Caspium mare, & cui mare illud committeretur, cognoscere.

c. Quum

c. Quum per Tigrim flumen exercitum trajeciſſet, Babylonem versùs contendit. Transferendis autem caſtris ſubinde quieſcendi moram interpoſuit; & ut recolligere vires agmen poſſet, lento itinere proceſſit. Jámque 300. ſtadia Babylone aberat, cùm Chaldæi vates, miſſo ad eum è ſuis Belephante, ne urbem introiret monuerunt; hunc locum ei fatalem fore teſtati.

Alexander ubi per Nearchi indicium (præ metu enim illum convenire ipſe Belephantes non audebat) quid à Chaldæis denunciaretur accepit; pleriſque à ſe amicis in urbem dimiſſis, ipſe aliam ingreſſus viam Babylonem declinavit, & 200. inde ſtadiis caſtrametatus, ad Burſiam (quæ Ptolemæi fortaſſe Barſita fuerit) urbem trans Euphratem, deſertam olim, quieto agmine ſubiit.

Ibi ab Anaxarcho & aliis Græcis rationibus philoſophicis perſuaſus Magorum prædicta contemnere, ut falſa & incerta: Euripidis illum iambum uſurpavit:

Μάντις δ' ἀγαθὸς, ὅστις εἰκάζει καλῶς.
Qui conjicit bene, augur eſt is optimus.

Tum Chaldæi denuò rogabant, ſaltem non Occidentem ſpectans duceret exercitum, ſed potiùs circumactum agmen in Orientem duceret. Quorum conſilio de circumagendo itinere in urbem acquieſcere eum voluiſſe, ſcribit Ariſtobulus. Ex primo quidem die ad Euphratem caſtra poſuit: poſtridie verò quum flumen ei ad dextram eſſet, juxta ipſum proceſſit; cupiens prætergredi eam urbis partem quæ occaſum ſpectabat, ut inde Orientem verſùs ſe converteret. Sed, quum paludoſis limoſiſque locis impeditus, id commodè præſtare non potuiſſet; poſterioribus quoque vatum monitis neglectis, obversâ in Occidentem facie cum exercitu urbem ingreſſus eſt. [*Vide Appian. ſub fin. lib. 2. bell. Civil. pag. 525. & Seneca Suaſoriam 4.*]

Cùm ad muros urbis perveniſſet, corvorum examen vidit certantium & ſe mutuò cædentium; quorum aliquot juxta ipſum ſunt delapſi. Cúmque Apollodorus illi indicaſſet, fratrem ſuum Pithagoram (qui tum in urbe aruſpicinam exercebat) de ipſo exta conſuluiſſe; accitum Pithagoram rogavit, quid deprehendiſſet in hoſtiâ. Qui cùm reſpondiſſet, quòd hoſtiæ jecinora abſque fibris inventa eſſent: rurſus interrogavit Rex, quid hoc portenderet. Eo verò magnum malum (vel extremum diem, ut apud Appianum eſt *ſub fin. lib. 2. belli Civil. pag. 525.*) portendi dicente, tantùm abfuit ut Alexander illi ſuccenſuerit, ut eum deinceps chariorem habuerit; quòd citra dolum ſimpliciter ei rem ipſam dixiſſet. Hæc ſe ab ipſo Pithagorâ audiviſſe ſcripſit Ariſtobulus.

Quum Babylonii perquàm humaniter, ut etiam antea, Alexandri milites excepiſſent; omnes ad otium & voluptates, quòd ingens rerum neceſſariarum copia ſupereret, ſe converterunt. (*Diodor.*)

Babylonem ad Alexandrum ex omnibus ferè orbis terrarum partibus legati venerunt. Nam præter eos quos Aſiæ nationes, civitates & principes miſerant; etiam multi ex Africâ & Europâ legati acceſſerunt. Ex Africâ, ab Hammoniis, Æthiopibus, Carthaginienſibus cæteriſque Pœnis, & cunctis qui mare uſque ad columnas Herculis accolebant. Ex Europâ, à Græcorum civitatibus & Macedonibus, Thracibus, Illyriis & Scythis, Brutiis quoque Lucanis ac Tuſcis Italiam incolentibus, Siciliæ & Sardiniæ inſulis; ab Hiſpanis etiam & Gallis, quorum nomina ac cultum tum primùm Macedones cognoverunt.

Legatorum catalogo accepto, quibus primùm, & quibus deinceps reſponderet, dum ad omnes perveniretur, Alexander conſtituit. Ac primùm eos qui ſacrorum causâ venerant, audire decrevit. Secundum locum his dedit, qui dona attulerant; tertium iis qui cum finitimis controverſias habebant: quartum illis qui de privatis tractaturi venerant. Ultimæ partes illorum erant, qui reſtitutioni Græcorum exulum refragabantur. In hortis igitur aureum ſibi ſolium ſtarui curavit, & lectos argenteis fultos pedibus; in quibus ſedens cum amicis, legationibus reſponſa dabat: ut ex Ephippo Olynthio refert Athenæus. [*lib. 12. cap. 18.*] Atque ut grata ea eſſent reſponſa, cunctóſque placatos & benevolos à ſe dimitteret, in primis illi, curæ fuit.

Eleis omnium primis operam dedit; & poſt illos Hammoniis, Delphis, Corinthiis, Epidauriis, & cæteris: pro majeſtate templorum audientiæ prærogativam illis tribuens. Et quum Epidauriorum legatis poſtulata conceſſiſſet, donarium per eos miſit Æſculapio: ſed his adjectis verbis. *Æſculapius parum æquus mihi fuit; qui amicum, quem ego tanquam caput meum amabam, non ſervâſti.* Quorquot etiam clarorum virorum ſtatuas, aut deorum ſimulachra, aut aliud quidvis diis conſecratum Xerxes Babylonem, vel Suſa, vel in Paſargadas, aut quamvis aliam Aſiæ partem ex Græciâ deportaverat, ea legatis deportanda dedit. Atque ita Harmodii & Ariſtogitonis æneas ſtatuas Athenas remiſiſſe dicitur, ſimúlque Dianæ Cerceæ ſimulachrum.

De reducendis verò Græcarum civitatum exulibus, per Nicanorem Stagiritam epiſtolium hoc miſit in Olympicâ celebritate, quæ tum appetebat, publicè promulgandum. *Βασιλεὺς Ἀλέξανδρος, τοῖς ἐκ τῶν Ἑλληνίδων πόλεων φυγάσι. Τῶ μὲν φεύγειν ἡμᾶς οὐχ ἡμεῖς αἴτιοι γεγόναμεν, ὑμεῖς δὲ καθηγεῖσθε εἰς τὰς ἰδίας πατρίδας ἡμεῖς ἐσόμεθα, πλὴν τῶν ἀναγκαίων. Γεγράφαμεν δὲ Ἀντιπάτρῳ περὶ τούτων, ὅπως τὰς μὲν βουλομένας τῶν πόλεων κατάγειν ἀναγκάσει. Alexander rex, Græcarum civitatum exulibus. Auctores exilii veſtri nos haud fuimus: reditus verò in patriam, ſacrilegis & ſceleratis tantummodo exceptis, nos erimus. Quâ de re Antipatro ſcripſimus, ut civitates reſtitutioni ſuorum refragantes vi cogat.* [*Diod. lib. 17. ad ann. 2. Olymp. 113. & lib. 18. ad ann. 2. Olym. 114.*]

His abſolutis, ad apparatum funeris Hephæſtionis Rex animum convertens, vicinis civitatibus imperavit, ut quicquid poſſent ad ornatum ejus conferrent. Mandatum præterea ad omnes Aſiæ gentes dedit, ut ignem qui ſacer à Perſis vocatur, quouſque exequias peregiſſet, extinguerent: quemadmodum in regum obitu à Perſis factitari ſolebat. Quod pro infelici omine à vulgo acceptum fuit; ut quod ipſius Regis mortem portenderet.

Tunc ergo Ducum & amicorum unuſquiſque ad voluntatem Regis ſe accommodans, ſimulachro

ex ebore

3680

ex ebore auróque & aliâ magnæ exiſtimationis materiâ faciendâ curaverat. Ipſe accitis undique architectis & ſubtiliſſimorum artificibus magno numero, muri partem ad ſtadia 10. demolitus eſt: lateribúſque collectis, & loco qui rogum excepturus erat complanato, pyram quadrilateram exciravit; cujus unumquodque latus ſtadium obtinebat, altitudo autem 130. ampliùs cubitorum erat. Totius ſtructuræ hujus ornatum pluribus deſcribit Diodorus: de funebrium horum ſumptuum ſummâ deinde ſubjiciens. Quia deductores ſimul & milites, legatíque & homines indigenæ, certatim ad funeris hujus apparatum ſumptus conferebant; pluſquàm 12. millia talentorum impenſam fuiſſe ferunt. Quam talentorum ſummam & *Juſtinus* habet, libro 12. cap. 12. licèt *Plutarchus* & *Arrianus* myriadem, ſive 10. talentorum millia, tantùm numerent.

Alexander injectis in pyram armis, auro & argento, ſimul ea cum mortuo igni tradidit; itémque veſtem magni apud Perſas pretii. [*Ælian. Var. hiſtor. lib. 7. cap. 8.*] Ludos præterea gymnicos & muſicos, cùm certantium multitudine, tum ſumptuum præmiorúmque magnitudine longè prioribus omnibus illuſtriores inſtituit. Tria enim agonitarum millia ad ipſius tumulum certaviſſe dicuntur. [*Arrian. lib. 7.*]

Tum quoque fortè accidit ut Philippus, ex amicis Regis unus, cum oraculo ab Hammone reverteretur, fas eſſe Hephæſtioni ut Heroi ſacrificare. Quo nuncio lætatus mirificè Alexander, primus ſacrum illi fecit: cæſíſque victimis, ad 10. millia omnis generis, ſplendido totam multitudinem convivio accepit. [*Diodor. ad ann. 1. Olymp. 114. cum quo conferend. Arrian. lib. 7. pag. 157. & 164.*] Cleomeni quoque Ægypti ſatrapæ, (ut ſuprà ad annum Mundi 3675. *a.* annotavimus) homini improbo, ut templa illius nomini exædificarentur imperavit; & tabulis contractuum nomen illius inſcriberetur: hoc quoque in epiſtolâ ad illum ſcriptâ adjecto. *Ἢν γὰρ κατειλήφω ἐγὼ τὰ ἱερὰ τὰ ὑπ' Αἰγύπτῳ παλαιὰ κατεσκευασμένα, ἢ τὰ ἱερὰ τοῦ Ἡφαιστίωνος, εἴτί τι πρότερον ἡμάρτηκας, ἀφίημί σε τούτου, ἢ τὸ λοιπὸν, ἐπειδὰν ἀμάρτῃς, ἐμοὶ μέλῃ, ἐξ ἐμοῦ ἔχειν. Si enim ego templa in Ægypto ritè ædificata reperiam Hephæſtioni ut Heroi exſtructa invenero: non ſolùm ſiquid antehac commiſiſti, ignoſcam; ſed quantumcunque deinceps deliqueris, nihil incommodi tibi à me accidet.* [*Arrian. ibid. pag. 165.*]

Continuò deinde templa Hephæſtioni civitates pleræque dicârunt, delubra condiderunt, aras, ſacra, ferias novo deo ſanxerunt. Jusjurandum omnium religioſiſſimum Hephæſtionis nomine fuit. Capitale erat ſiquis hâc parte vel contaretur, vel neglectim coleret. Narrabantur inſomnia, viſæ Hephæſtionis umbræ, prædicabantur illius reſponſa. Denique aræ & ſacra dicata ſunt familiari & malorum vindici deo. Proinde cùm his Alexander initio mirè oblectaretur, tandem ita captus eſt, ut fidem quoque adhiberet; gloriaretúrque quòd non modò diis genitus eſſet, ſed deos quoque ipſe faceret. Quo quidem tempore ex copiarum ducibus Agathocles Samius ad extremum periculi venit, quòd Hephæſtionis tumulum præteriens illachrymaſſe viſus eſſet. Ac niſi Perdiccas, venanti ſibi Hephæſtionem apparuiſſe mentitus, per deos omnes ipſúmque Hephæſtionem dejeraſſet, ex ipſo ſe cognoviſſe, Agathoclem non ut mortuum & vanæ divinitatis titulis fruſtra ornatum fleviſſe, verùm ob memoriam priſtinæ ſodalitatis lachrymas non tenuiſſe; vir fortis & de Rege bene meritus, pietatis in amicum graves pœnas innoxio capite pependiſſet. [*Lucian. lib. περὶ ἀστρολογίας.*]

d. Apud Eleos Olympias CXIV. acta eſt: quo anno Alexandrum mortem obiiſſe *agnoſcunt univerſi*, (ut in lib. 1. contra Apionem habet Joſephus) Hageſiâ ſive Hegeſiâ Athenis archonte, ut in libro 17. Bibliothecæ Diodorus & in 7° de rebus Alexandri confirmat Arrianus. ad finem videlicèt tendente illius magiſtratu & anno hoc Olympiaco: ut ex menſe quo mortuus eſt poſteà conſtabit.

In panegyri Olympiacâ, præſente universâ Græciâ, Alexandri de revocandis Græcarum civitatum exulibus epiſtola, publico victoris præconio promulgata eſt. Cujus tamen mandato Athenienſes & Ætoli minimè parendum cenſuerunt. [*Diodor. ad ann. 2. Olymp. 113. Juſtin. lib. 13. cap. 5.*]

Recepit Alexander apud Babylonios, ut refert Ariſtobulus, claſſem navalem, quæ partim per Euphratem in Perſicum mare ſubvecta erat Nearcho duce, partim in Phœniciâ Cypróque extructa fuerat. Phœnicum quinqueremes 2, quadriremes 3, triremes 12, triginta remorum naves 30, in partes diſſectæ, per ſeptem ſtadia in urbem Thapſacum portatæ ſunt: ibíque rurſùs compaginatæ, Babylonem per Euphratem delatæ ſunt. Alias quoque naves Babylone, ex hortorum & lucorum cupreſſis, Alexander conſtruxit: cùm alterius materiei ibi eſſet inopia. Supplementa etiam in naves aliáque miniſteria, & purpuras piſcantium aliorúmque marinorum operariorum multitudo, ex Phœniciâ atque universâ maritimâ orâ ad eum venerunt. [*Strabo, lib. 16. pag. 741. Arrian. lib. 7. pag. 161. ex Ariſtobulo.*]

Portum præterea apud Babylonios Alexander effodi curavit, qui mille naves oblongas caperet: porticus etiam & navalia portui adjunxit. Miſítque Miccalum Clazomenium cum 500. talentis in Phœniciam & Syriam, qui quoſcunque maritimos poſſet mercede alliceret vel conduceret. In maritimam enim Perſici ſinûs oram ejúſque inſulas colonias ducere ſtatuerat: quæ non minùs opulenta quàm Phœnicia fore videbatur. [*Arrian. ibid.*]

Claſſe verò Arabas invadere habebat in animo Alexander, eam prætexens occaſionem, quòd ex omnibus barbaris ſoli illi legatos ad eum non miſiſſent, neque quidquam officii aut honoris detuliſſent: reverà, omnibus dominandi impulſus cupiditate. Et cùm duos tantùm deos coli ab eis audiviſſet, Jovem ſive Cœlum & Bacchum: non indignum cenſebat ſe, qui pro tertio deo apud eos haberetur; ſi vicitlet, & patriam libertatem illis, ut Indis, reſtituiſſet. [*Strabo, & Arrian. ut ſupr.*]

Cúmque Arabiam maritimam Indiâ minorem non eſſe accepiſſet, multáſque inſulas habere

adjacentes:

adjacentes: Archiam, Androtthenem (Thasium illum, de quo *Strabo* lib. 16. pag. 766. & *Theophrastus* lib. 2. de caulis Plantarum cap. 7.) & Hieronem Solensem, cum tribus 30. remorum navibus ex Babylone misit; ut universâ Arabiæ Chersoneso circumnavigatâ, loca illius regionis explorarent. E quibus, Archias duas insulas in mari ad Euphratis ostia sitas fuisse Alexandro nuntiabat: minorem alteram, Dianæ sacratam, 120. stadiis à littore fluviique faucibus distantem, (Icarum, ut Aristobulus ait, ab Alexandro vocari jussam;) alteram majorem, unius diei ac noctis navigatione ab Euphratis ostio distantem, cui Tylus nomen erat. Omnium verò longissimè progressus Hieron, ingentem Chersoneti magnitudinem fuisse nuntiabat, ejúsque promontorium esse longè in Oceanum porrectum: quod & ii qui cum Nearcho ex Indiâ navigabant, priusquàm in sinum Persicum flecterent, non procul abs se remotum viderant. [*Arrian. lib. 7. & in fide Indicorum.*]

Dum triremes parantur, portúsque apud Babylonem effoditur, Alexander per Euphratem ad Pallacopam amnem devectus est, 800. fermè stadiis à Babylone distantem. Ibi ille navigans, ut narrat Aristobulus, & suam ipse scapham gubernans, fossas inspexit, eásque comitantis multitudinis operâ expurgavit; ora quædam obstruens, & alia aperiens. Cúmque fossam quandam ad paludes & lacus, qui sunt Arabiam versùs, tendere animadverteret habentem os obstructu difficillimum, propter cedentem & mollem terram: aliud novum os aperuit 30. à priore stadiis, capto loco petroso, atque traducto alveo. Multa etiam Assyriorum regum & principum sepulchra, in his paludibus & lacubus extructa, Alexander vidit. [*Strabo, lib. 16. pag. 741. Arrian. lib. 7.*]

Navigando per lacus in Arabum regionem descendens, urbem ibi ædificavit mœnibúsque cinxit: coloniâ eò deductâ ex Græcis mercenariis, voluntariis, & qui aut senectute aut casu aliquo inepti bello facti erant. [*Arrian. ibid.*]

Hic verò Chaldæos ille irridens, quòd salvus & intrasset Babylonem & tunc exiisset navigio; fiduciâ plenus per paludes navigabat, Babylonem à sinistrâ habens. [*Id. ibid. cum Appiano, sub fin. lib. 2. bell. Civil.*] Quúmque in illis angustiis pars exercitûs inopiâ ducis erraret; præmisso duce qui viam monstraret, in alveum eos reduxit. Orto deinde ingente vento, & navigio quod ipse gubernabat à cæteris scaphis avulso, regium capitis velamentum in aquam procidit, diadema verò ei alligatum vento abreptum arundini cuidam, ex iis quæ regum sepulchris adnatæ erant, hæsit. Quod nauta quidam natando illuc excurrens receptum non manu gestavit, ne natans madefaceret, sed capiti impositum retulit. Aristobulus ex Phœnicibus nautis unum eum fuisse ait, atque plagis affectum, quòd diadema regium capiti imposuisset. Consultos de hoc omine ab Alexandro vates, ut magnifica diis sacrificia omni adhibitâ diligentiâ perageret, jussisse scribit Diodorus. *Vide Appianum in Syriacis, pag. 124. edit. Graecolatin.*

Quum Alexandro deinde nuntiatum esset, Athenienses & Ætolos edicto ipsius de Græcarum civitatum exulibus reducendis parere noluisse; mille naves longas sociis imperari præcepit, quibus in Occidente bellum gereret, cum validâ manu ad Athenas delendas excursurus. Quod consilium tamen posteà omissum est. [*Justin. lib. 13. cap. 5.*] Vid. *Curt. lib. 10. cap. 4. Plin. lib. 9. cap. 8.*

3681 *a.* Babylone Alexander otium & panegyricam vitæ rationem complexus est: crapulæ & temulentiæ ita addictus, ut in Diariis ejus ab *Eumene Cardiano* & *Diodoro Erythræo* compositis, quos dies & quas noctes ebrius ille dormierit, sæpiùs annotatum reperiatur. [*Athenæus, lib. 10. cap. 11. cum Philino, apud Plutarch. lib. 1. Sympos. cap. 6.*] Cujus ex *Eumene* specimen exhibet *Ælianus libro 3. Var. histor. cap. 23.* quod, ut Ephemeridis nostræ anni Macedonici, usus aliquis appareat, mensium nostrorum Julianorum diebus additis, subjicere hic libuit; pro Δι Ϝ tamen, quod apud *Ælianum* nullo sensu legitur, mensi Δῖος nomine priùs restituto.

Die mensis quinto [Septemb. 28.] *apud Eumenem perpotavit: deinde sexto* [Septemb. 29.] *crapulam edormiit; neque aliud illo die fecit, quàm ut surgeret, & ducibus de crastinâ profectione mandata daret, inquiens eum summo mane futurum. Septimo deinde die* [Septemb. 30.] *epulatus est apud Perdiccam, atque iterum potavit: & octavo* [Octob. 1.] *dormiit. Decimoquinto verò die ejusdem mensis* [Octob. 8.] *potavit: & sequente* [Octob. 9.] *solito more crapulam somno decoxit. Vigesimo quarto* [Octob. 17.] *cænavit apud Bagoam; cujus domus stadiis 10. à regiâ distabat: deinde tertio* (vel *quinto* potiùs) *obdormiit.*

b. Videns Babylonem Alexander & magnitudine & rebus cæteris excellere, eam adornare atque regiam suam ibi constituere destinaverat. [*Strabo, lib. 15. pag. 731.*] Indeque Beli templum instaurare atque è veteribus ruderibus exædificare statuerat, atque (ut quidam scribunt) augustius quàm anteà fuerat efficere. Quúmque ipso absente segniùs quàm vellet Babylonii operi instarent; ipse cum universo exercitu opus aggredi cogitabat. Sed cùm multi res laboris esset, & multi temporis; quod inceperat perficere non valuit: morbus enim & mors statim eum oppressit. [*Id. lib. 16. pag. 738. cum Arrian. lib. 7. pag. 159.*] 4391 323

Alexander per quietem existimavit à Cassandro se interfici, cùm eum nunquam vidisset. Interposito deinde tempore, postquàm in conspectum venisset, nocturni metûs patefactâ imagine, ut Antipatri filium esse cognovit, adjecto versu Græco qui fidem somniorum elevat, præparati jam adversùs caput suum veneficii suspicionem animo repulit. (*Valer. Maxim. lib 11. cap. 7.*)

Quum barbaros Cassander venerabundos Alexandrum salutare conspexisset, hujuscemodi spectaculi hactenùs insolens, in cachinnum est effusus. Eâ re exarsit ita Alexander, ut arreptum crinibus caput ejus ambabus manibus vehementer contuderit ad parietem. (*Plutarch. in Alexand.*)

c. Quemadmodum fama erat, ab Antipatro per Cassandrum allatum fuisse venenum, tra-

ditúmque fratri Iollæ, & ab eo ſuprematæ Regis potioni inditum: ita credebant etiam, Craterum cum veterum militum manu ad Antipatrum interficiendum ab Alexandro fuiſſe miſſum. [*Curt. lib.* 10. *cap. ult.*] De veneno, quo necatum eſſe Alexandrum credidêre plerique, videnda quæ ex variis authoribus collegit *Andreas Schottus* in Vitis comparatis Ariſtotelis ac Demoſthenis, ad ann. 1. Olympiadis 114. & *Matthæus Radérus*, ad Curtii lib. 10. cap. 7. De Cratero verò & militibus veteranis hiſtoria ſeſe ita habet: quam à *Juſtino*, *Plutarcho* & *Arriano* ante Hephæſtionis exceſſum relatum, hoc tempore contigiſſe tum ex aliis tum ex hoc colligimus; quòd quum moreretur Alexander, Craterus cum militibus nondum in Macedoniam venerit, ſed adhuc fuerit in Ciliciâ.

Macedones voluntarii ab Alexandro in patriam dimiſſi ſunt, qui aut per ætatem aut aliquam membrorum mutilationem inutiles bello erant: ad *duorum*, ut [*in lib.* 17. *ad ann.* 2. *Olymp.* 113. *& lib.* 18. *ad ann.* 2. *Olymp.* 114.] *Diodorus*, vel *undecim* millia, ut [*in lib.* 12. *cap.* 12.] *Juſtinus* habet. Quibus quidem non exacti tantùm temporis ſtipendia ille perſolvit, ſed etiam viatico eos quod ad reditum ſufficeret eſt proſecutus. Singulis etiam talentum ultra ſtipendium numeravit. Si quibus autem filii ex Aſiaticis mulieribus eſſent, apud ſe relinqui juſſit: ne ſeditionem aliquam in Macedoniâ excitarent barbararum mulierum liberi, pueris domi relictis matribúſque permiſti. Eos verò Macedonicis moribus imbutos belliciâque diſciplinâ inſtructos, quum in viros excreviſſent, parentibus ſe reddituros promiſit. *Juſtinus* ait, in patriam revertentibus ſtipendia, veluti militantibus, data: *Plutarchus*, demortuorum liberis orphanis ſtipendia parentum attributa; additque, ſcripſiſſe Alexandrum ad Antipatrum, ut reduces veterani in omnibus ludis & ſpectaculis primum locum tenerent, & coronati ibi conſiderent. Tum ſalutatos omnes, lachrymantes Rex ipſe lachrymans dimiſit.

Cum his & ex amicis Regis dimiſſi ſenes, Clytus, Gorgias, Polydamas, Adamas, Antigenes. Dux omnibus adjunctus eſt Craterus, Regi fideliſſimus & chariſſimus, & ſecundus ab eo Polyſperchon: ne, ſiquid humanitùs Cratero accideret, qui tùm corpore erat parum firmo, ducem itineris deſiderarent. Craterum deinde Macedoniæ, Thraciæ, Theſſaliæ ac libertati Græcorum, in Antipatri locum, præeſſe juſſit: atque in ejus locum Antipatrum evocavit; in veteranorum dimiſſorum locum aliorum Macedonum ætate ac viribus florentium ſupplementum adducere ſecum juſſum.

Cratero milites emeritos in Ciliciam ducenti mandata quædam, ſcripto comprehenſa, perficienda Alexander dedit: quorum capita præcipua, ex commentariis regis, ſub initium libri 18. recenſet *Diodorus Siculus*. Ut mille naves longæ triremibus grandiores in Phœniciâ, Syriâ, Ciliciâ, & Cypro, ad expeditionem in Carthaginienſes, & cæteros qui littorales Africæ & Hiſpaniæ vicinaſque ad Siciliam uſque regiones incolebant, compaginarentur. Ut iter per Africæ maritima ad Herculis columnas expeditum redderetur. Ut templa ſex magnifica 1500. talentùm ſumptu fabricarentur. Ut pro tantæ claſſis modo portus & navalia locis opportunis exſtruerentur. Adhæc ut civium in urbes novas commigratio, & hominum ex Aſiâ in Europam & rursùm ex Europa in Aſiam translatio fieret: ut per connubia & neceſſitudines continentes orbis maximas concordiâ mutuâ & cognationis amicitiâ inter ſe devinciret. Hæ tùm erant illius molitiones: de quibus Lucanus, libro 10.

——Oceano claſſes inferre parabat
Exteriore mari, non illis flamma, nec unda,
Nec ſterilis Libye, nec Syrticus obſtitit Ammon;
Iſſet in occaſus, mundi devexa ſecutus,
Ambiſſétque polos, Nilúmque à fonte bibiſſet.
Occurrit ſuprema dies: naturáque ſolum
Hunc potuit finem veſano ponere regi.

Nec longè ille ab interitu aberat, quum legati è Græciâ, ut eum tanquàm deum colerent, venerunt; iique ipſi coronati, cum coronis aureis coronaverunt.

Peuceſtas etiam, è Perſide reverſus, cum 20. circiter Perſarum millibus magnam quoque Coſſæorum manum & Tapurorum non paucos Babylonem adduxit; quòd & hæ gentes Perſidi finitimæ in primis bellicoſæ eſſe dicebantur. Venit item Philoxenus, è Cariâ exercitum ducens, & Menander è Lydiâ; Menidas quoque cum equeſtribus copiis. Alexander Perſarum ſtudio collaudato, quòd Peuceſtæ per omnia paruiſſent, ſimúlque Peuceſtâ ipſo qui moderatè ſapientérque gubernaſſet; & illos, & eos qui ex mari cum Philoxeno & Menandro venerant, Macedonicis ordinibus accenſuit. Claſſem quoque crebrò ad remum exercebat. Cúmque magna eſſet inter triremes & quadriremes quæ in fluvio erant contentio, atque acre remigum & gubernatorum certamen: victoribus coronæ dabantur.

Quum Alexander, copias quæ cum Peuceſtâ, Philoxeno & Menandro venerant in Macedonicos ordines diſtribuens, ſubim ſentiret, (ut ex Ariſtobulo refert Arrianus) nonnihil à ſolio recedens, ſellam vacuam reliquit: amicis etiam cum comitantibus, qui ab utrâque ſolii parte iectis (argenteis pedibus innixis) inſidebant. Quidam verò obſcurus homo (ſunt qui aliquem qui in cuſtodiâ ſive vinculis habebatur, fuiſſe dicant) per medios eunuchos utrinque thronum circumſtantes tranſiens in ſellâ regiâ conſedit. Eum quum eunuchi è ſolio detrahere non auderent, Perſicâ quâdam lege prohibiti; laceratis veſtibus, pectora faciémque contuderunt; magnum aliquod malum ominati. Quæ ubi Alexandro nuntiata ſunt, eum qui ſolio inſederat in quæſtionem dari juſſit, num fortè ex compoſitis inſidiis id feciſſet exploraturus. Affirmante verò illo, quòd levitate quâdam animi impulſus id feciſſet: tanto majus malum vates inde portenderunt. Eorundem conſilio, miſerum illum necatum fuiſſe *Diodorus* refert; ut quicquid ſiniſtri portenderetur, in caput illius derivaretur. Idem narrat & *Plutarchus*: qui in quæſtione

quoque

3681 quoque interrogatum quis eſſet, Dionyſium dici ſe, eſſe Meſſenium genere, & alia quædam confeſſum illum fuiſſe addit.

Paucis pòſt diebus, quum Rex diis ſuis conſuetas pro felicibus ſucceſſibus hoſtias ſacrificaſſet, nonnullâſque ex vatum monitu adjeciſſet; cum amicis epulatus eſt, conviviúmque in multam noctem produxit. Hoſtias etiam exercitui dediſſe, vinúmque per cohortes & centurias diſtribuiſſe dicitur. Recedentem è convivio Medius Theſſalus, inſtauratâ comeſſatione, & ipſum & ſoldales ejus invitavit. In Sympoſio apud Medium viginti accubuerunt convivæ; quibus omnibus præbibens Alexander, paria etiam ab iis accepit: quemadmodum ex commentariis Nicobulæ tributis refert Athenæus. [*lib.* 10. *cap.* 11. & *lib.* 12. *cap.* 18.]

Cùm poculum ibi duos continens congios Alexander poposciſſet (ut in libro de Alexandri & Hephæſtionis obitu & ſepulturâ narrat, apud Athenæum lib. 10. cap. 11. Ephippus Olynthius) bibenſque Proteam Macedonem provocaſſet: ille accepit, atque cùm Regem pluribus verbis laudaſſet, ita bibit ut ei ab omnibus applauderetur. Poſteà verò, exiguo tempore interpoſito, idem poculum poſtulavit Proteas; tursúſque bibit, Regem provocans. Quod capiens Alexander, egregiè quidem bibit, non tamen potuit ferre; ſed poculo ex manibus demiſſo, in pulvinar decubuit: ac jam inde morbo correptus interiit. Atque hic fuit *Herculaneus* ille fatalis Alexandro ſcyphus: cujus, præter *Diodorum* & *Plutarchum*, in 83. epiſtolâ meminit etiam Seneca. [*Cum quibus conferendus & Athenæus*, *lib.* 11. *cap.* 17. & *Macrobius*, *lib.* 5. *Saturnal. cap.* 21.]

Ariſtobulus narrat eum, quum delirio ex febre teneretur atque ingenti cruciaretur ſiti, vinum potaſſe: hinc in phreneſim incidiſſe, atque 30. *Daſii* menſis die, ſive *Maii* Juliani 24, deceſſiſſe. Attici *Thargelionis* die *ſexto*, vitâ cum exceſſiſſe, tradunt alii (ut apud *Ælianum*, *lib.* 2. *Var. hiſtor. cap.* 25. videre licet) qui *Maii* 18. vel 19. diei reſpondebat. In Alexandri Diariis, ad 28. *Daſii* diem, ſive *Maii* 22, obitus ejus refertur. Menſe igitur *Daſio* Macedonico, & *Maio* Juliano, mortuum illum fuiſſe intelligimus: utcunque de certo menſis illius die aliquanta fuerit inter ſcriptores diſſenſio.

Ex Diariis regiis, quæ circa morbum Alexandri contigerunt, *Arrianus* & *Plutarchus* diligenter explicant: ſed Diariorum quibus illi ſunt uſi, quis author fuerit, neuter indicat; utrum Cardianus Eumenes, an Diodotus Erythræus, vel Strattis etiam Olynthius; nam & hunc Diaria Alexandri libris quinque, ac de obitu ejus ſpeciatim ſcripſiſſe, ex Suidâ didicimus. Verùm, cujuſcunque ea fuerint, quandoquidem nihil aut ſimplicius aut certius hâc de re habere poſſumus, quæ à Plutarcho inde ſunt excerpta placuit hic proponere: dierum *Daſii* & *Maii* collatione, ex noſtrâ anni Macedonici Ephemeride ſimul appoſitâ.

Ὀγδόῃ μὲν οὖν φθίνοντος Δαισίου μηνὸς, *Octavo decimo die menſis Daſii*, [Maii die 12.] *in balneo febris causâ dormivit. Poſtero die*, [Maii 13.] *lotus contulit ſe in cubiculum: eúmque diem aleæ ludo cum Medio tranſegit. Inde veſperi lotus, & ſacris operatus, cibum ſumpſit avidiùs, atque per noctem febre afflictus eſt. Die vigeſimo* [Maii 14.] *lotus ſolenne ſacrum iterum peregit: decumbénſque in balneo, Nearcho vacavit, navigationem ſuam & quid vidiſſet in Oceano exponenti.* Τῇ δευτέρᾳ φθίνοντος, *die vigeſimo primo* [Maii 15.] *cùm idem feciſſet, aggravavit febris; noctémque egit gravem. Poſtridie* [Maii 16.] *acri febre tentatus eſt: translatúſque decubuit juxta magnum natatorium. Eodem tempore cum ducibus egit, quemadmodum ordinibus vacuis præficerent ſpectatos.* Ἐκκαιδεκάτῃ [φθίνοντος,] *Vigeſimo quarto die*, [Maii 18.] *ingraveſcente vi morbi, ſacra peregit; ad quæ eſt deportatus: ac præcipuos duces in aulâ juſſit commorari, centuriones verò & tribunos excubare pro foribus. Delatus in ulteriorem regiam,* τῇ ἑκτῃ [φθίνοντος] *vigeſimo quinto die* [Maii 19.] *paulìſper quievit: ſed febris non remiſit. Cùm autem adiiſſent eum Duces, nullam vocem edidit.* Ὁμιλοῦντος δὲ αὐτοῦ πίπτουσι. *Pari modo vigeſimo ſexto egit.* [Maii 20.] *Unde Macedones, mortuum rati, ad fores magno ſtrepitu acceſſerunt, miniſque amicos Regis coëgerunt ut admitterentur: ac foribus apertis tunicati ad unum omnes præter lectum ejus tranſierunt. Eodem die Pithon & Selecus ad templum Serapis miſſi, ut an eò deportandus eſſet Alexander conſulerent; ne loco ille moveretur, reſponſum acceperunt.* Τῇ δὲ τρίτῃ φθίνοντος περὶ δείλην ἀπέθανε. *Die autem vigeſimo octavo*, [Maii 22.] *ſub veſperam, expiravit.*

Qui præter lectum ejus tranſibant Macedones, aliâ januâ admiſſi, aliâ egrediebantur. [*Lucian. Pſeudomant.*] Et quanquam violentiâ morbi dilabebatur in cubitum tamen erectus, dextram omnibus, qui eam contingere vellent porrexit. [*Valer. Maxim. lib.* 5. *cap.* 1.] &, quod incredibile dictu auditúque, in eodem habitu corporis, in quem ſe compoſuerat cùm admiſſurus milites eſſet, duravit, donec à toto exercitu illo ad ultimum perſalutatus eſt. [*Curt. lib.* 10. *cap.* 7.]

Dimiſſis militibus, amicos circumſtantes percontatur, *videanturne ſimilem ſibi reperturi regem.* Tacentibus cunctis, tum ipſe, *ut hoc neſciat, ita illud ſcire vaticinarique ſe ac prènè oculis videre* dixit, *quantum ſit in hoc certamine ſanguinis fuſura Macedonia; quantis cædibus, quo cruore, mortuo ſibi parentatura.* Ad poſtremum, corpus ſuum in Hammonis templo condi jubet. [*Juſtin. lib.* 12. *cap.* 15.] Cúmque quærerent amici, cui relinqueret regnum; *Fortiſſimo*, reſpondit. Exemptum tamen digito annulum Perdiccæ tradidit: ex quo omnes conjecerant, cum regnum ei commendaſſe, quoad liberi ejus in ſuam tutelam perveniſſent. [*Æmil. Prob. in Eumene.*] Rurſùs Perdiccâ interrogante, *quando cæleſtes honores haberi ſibi vellet*; dixit, *tum velle, cùm ipſi felices eſſent.* Suprema hæc vox fuit Regis, & paulò pòſt extinguitur. (*Curt. ut ſupr.*).

In Eratoſthenis Canonibus, (apud Clement. Alexandrin. lib. 1. Stromat.) à Philippi morte ad Alexandri μετάθεσιν, anni *duodecim* numerantur: quot etiam Alexandri regno in I. Mac-

ditúmque fratri Iollæ, & ab eo ſuprematæ Regis potioni inditum: ita credebant etiam, Craterum cum veterum militum manu ad Antipatrum interficiendum ab Alexandro fuiſſe miſſum. [*Curt. lib.* 10. *cap. ult.*] De veneno, quo necatum eſſe Alexandrum credidêre plerique, videnda quæ ex variis authoribus collegit *Andreas Schottus* in Vitis comparatis Ariſtotelis ac Demoſthenis, ad ann. 1. Olympiadis 114. & *Matthæus Raderus*, ad Curtii lib. 10. cap. 7. De Cratero verò & militibus veteranis hiſtoria ſeſe ita habet: quam à *Juſtino*, *Plutarcho* & *Arriano* ante Hephæſtionis exceſſum relatum, hoc tempore contigiſſe tum ex aliis tum ex hoc colligimus; quòd quum moreretur Alexander, Craterus cum militibus nondum in Macedoniam venerit, ſed adhuc fuerit in Ciliciâ.

Macedones voluntarii ab Alexandro in patriam dimiſſi ſunt, qui aut per ætatem aut aliquam membrorum mutilationem inutiles bello erant: ad *decem*, ut [*in lib.* 17. *ad ann.* 2. *Olymp.* 113. *& lib.* 18. *ad ann.* 2. *Olymp.* 114.] *Diodorus*, vel *undecim* millia, ut [*in lib.* 12. *cap.* 12.] *Juſtinus* habet. Quibus quidem non exacti tantùm temporis ſtipendia ille perſolvit, ſed etiam viatico eos quod ad reditum ſufficeret eſt proſecutus. Singulis etiam talentum ultra ſtipendium numeravit. Si quibus autem filii ex Aſiaticis mulieribus eſſent, apud ſe relinqui juſſit: ne ſeditionem aliquam in Macedoniâ excitarent barbararum mulierum liberi, pueris domi relictis matribúſque permiſti. Eos verò Macedonicis moribus imbutos bellicáque diſciplinâ inſtructos, quum in viros excreviſſent, parentibus ſe redditurum promiſit. *Juſtinus* ait, in patriam revertentibus ſtipendia, veluti militantibus, data: *Plutarchus*, demortuorum liberis orphanis ſtipendia parentum attributa; additque, ſcripſiſſe Alexandrum ad Antipatrum, ut reduces veterani in omnibus ludis & ſpectaculis primum locum tenerent, & coronati ibi conſiderent. Tum ſalutatos omnes, lachrymantes Rex ipſe lachrymans dimiſit.

Cum his & ex amicis Regis dimiſſi ſenes, Clytus, Gorgias, Polydamas, Adamas, Antigenes. Dux omnibus adjunctus eſt Craterus, Regi fideliſſimus & chariſſimus, & ſecundus ab eo Polyſperchon: ne, ſiquid humanitùs Cratero accideret, qui tùm corpore erat parum firmo, ducem itineris deſiderarent. Craterum deinde Macedoniæ, Thraciæ, Theſſaliæ ac libertati Græcorum, in Antipatri locum, præeſſe juſſit: atque in ejus locum Antipatrum evocavit; in veteranorum dimiſſorum locum aliorum Macedonum ætate ac viribus florentium ſupplementum adducere ſecum juſſum.

Cratero milites emeritos in Ciliciam ducenti mandata quædam, ſcripto comprehenſa, perficienda Alexander dedit: quorum capita præcipua, ex commentariis regis, ſub initium libri 18. recenſet *Diodorus Siculus*. Ut mille naves longæ triremibus grandiores in Phœniciâ, Syriâ, Ciliciâ, & Cypro, ad expeditionem in Carthaginienſes, & cæteros qui littorales Africæ & Hiſpaniæ vicináſque ad Siciliam uſque regiones incolebant, compaginarentur. Ut iter per Africæ maritima ad Herculis columnas expeditum redderetur. Ut templa ſex magnificæ 1500. talentûm ſumptu fabricarentur. Ut pro tantæ claſſis modo portus & navalia locis opportunis exſtruerentur. Adhæc ut civium in urbes novas commigratio, & hominum ex Aſiâ in Europam & rursùm ex Europâ in Aſiam translatio fieret: ut per connubia & neceſſitudines continentes orbis maximas concordiâ mutuâ & cognationis amicitiâ inter ſe devinciret. Hæ tùm erant illius molitiones: de quibus Lucanus, libro 10.

——Oceano claſſes inferre parabat
Exteriore mari, non illis flamma, nec unda,
Nec ſterilis Libye, nec Syrticus obſtitit Ammon;
Iſſet in occaſus, mundi devexa ſecutus,
Ambiſſetque polos, Nilúmque à fonte bibiſſet.
Occurrit ſuprema dies: naturáque ſolum
Hunc potuit finem veſano ponere regi.

Nec longè ille ab interitu aberat, quum legati è Græciâ, ut eum tanquàm deum colerent, venerunt; iique ipſi coronati, cum coronis aureis coronaverunt.

Peuceſtas etiam, è Perſide reverſus, cum 20. circiter Perſarum millibus magnam quoque Coſſæorum manum & Tapurorum non paucos Babylonem adduxit; quòd & hæ gentes Perſidi finitimæ in primis bellicoſæ eſſe dicebantur. Venit item Philoxenus, è Cariâ exercitum ducens, & Menander è Lydiâ; Memidas quoque cum equeſtribus copiis. Alexander Perſarum ſtudio collaudato, quòd Peuceſtæ per omnia paruiſſent, ſimúlque Peuceſtâ ipſo qui moderatè ſapienterque gubernaſſet; & illos, & eos qui ex mari cum Philoxeno & Menandro venerant, Macedonicis ordinibus accenſuit. Claſſem quoque crebrò ad remum exercebat. Cúmque magna eſſet inter triremes & quadriremes quæ in fluvio erant contentio, atque acre remigum & gubernatorum certamen: victoribus coronæ dabantur.

Quum Alexander, copias quæ cum Peuceſtâ, Philoxeno & Menandro venerant in Macedonicos ordines diſtribuens, ſitim ſentiret, (ut ex Ariſtobulo refert Arrianus) nonnihil à ſolio recedens, ſellam vacuam reliquit: amicis etiam cum comitantibus, qui ab utrâque ſolii parte iectis (argenteis pedibus innixis) inſidebant. Quidam verò obſcurus homo (ſunt qui aliquem qui in cuſtodiâ ſine vinculis habebatur, fuiſſe dicant) per medios eunuchos utrinque thronum circumſtantes tranſiens in ſellâ regiâ conſedit. Eum quum eunuchi è ſolio detrahere non auderent, Perſicâ quâdam lege prohibiti; laceratis veſtibus, pectora faciémque contuderunt; magnum aliquod malum ominati. Quæ ubi Alexandro nuntiata ſunt, eum qui ſolio inſederat in quæſtionem dari juſſit, num forte ex compoſitis inſidiis id feciſſet exploraturus. Affirmante verò illo, quòd levitate quâdam animi impulſus id feciſſet: tanto majus malum vates inde portenderunt. Eorundem conſilio, miſerum illum necatum fuiſſe *Diodorus* refert; ut quicquid ſiniſtri portenderetur, in caput illius derivaretur. Idem narrat & *Plutarchus*: qui in quæſtione

quoque

3681 quoque interrogatum quis ellet, Dionyſium dici ſe, eſſe Meſſenium genere, & alia quædam confeſſum illum fuiſſe addit.

Paucis pòſt diebus, quum Rex diis ſuis conſuetas pro felicibus ſucceſſibus hoſtias ſacrificaſſet, nonnullâſque ex vatum monitu adjeciſſet; cum amicis epulatus eſt, conviviúmque in multam noctem produxit. Hoſtias etiam exercitui dediſſe, vinúmque per cohortes & centurias diſtribuiſſe dicitur. Recedentem è convivio Medius Theſſalus, inſtauratâ comeſſatione, & ipſum & ſoldales ejus invitavit. In Sympoſio apud Medium viginti accubuerunt conviyæ; quibus omnibus præbibens Alexander, paria etiam ab iis accepit: quemadmodum ex commentariis Nicobulæ tributis refert Athenæus. [*lib.* 10. *cap.* 11. *& lib.* 12. *cap.* 18.]

Cùm poculum ibi duos continens congios Alexander popoſciſſet (ut in libro de Alexandri & Hephæſtionis obitu & ſepulturâ narrat, apud Athenæum lib. 10. cap. 11. Ephippus Olynthius) bibénſque Proteam Macedonem provocaſſet: ille accepit, atque cùm Regem pluribus verbis laudaſſet, ita bibit ut ei ab omnibus applauderetur. Poſteà verò, exiguo tempore interpoſito, idem poculum poſtulavit Proteas: turſúſque bibit, Regem provocans. Quod capiens Alexander, egregiè quidem bibit, non tamen potuit ferre; ſed poculo ex manibus demiſſo, in pulvinar decubuit: ac jam inde morbo correptus interiit. Atque hic fuit *Herculaneum* ille fatalis Alexandro ſcyphus: cujus, præter *Diodorum & Plutarchum*, in 83. epiſtolâ meminit etiam Seneca. [*Cum quibus conferendus & Athenæus, lib.* 11. *cap.* 17. *& Macrobius, lib.* 5. *Saturnal. cap.* 21.]

Ariſtobulus narrat eum, quum delirio ex febre teneretur atque ingenti cruciaretur ſiti, vinum potaſſe: hinc in phreneſim incidiſſe, atque 30. *Daſii* mentis die, ſive *Maii* Juliani 24, deceſſiſſe. Attici *Thargelionis* die *ſexto*, vitâ eum exceſſiſſe, tradunt alii (ut apud *Æl*ianum, *lib.* 2. *Var. hiſtor. cap.* 25. videre licet) qui *Maii* 18. vel 19. diei reſpondebat. In Alexandri Diariis, ad 28. *Daſii* diem, ſive *Maii* 22, obitus ejus refertur. Menſe igitur *Daſio* Macedonico, & *Maio* Juliano, mortuum illum fuiſſe intelligimus: utcunque de certo menſis illius die aliquanta fuerit inter ſcriptores diſſenſio.

Ex Diariis regiis, quæ circa morbum Alexandri contigerunt, *Arrianus* & *Plutarchus* diligenter explicant: ſed Diariorum quibus illi ſunt uſi, quis auctor fuerit, neuter indicat; utrum Cardianus Eumenes, an Diodotus Erythræus, vel Strattis etiam Olynthius; nam & hunc Diaria Alexandri libris quinque, ac de obitu ejus ſpeciatim ſcripſiſſe, ex Suidâ didicimus. Verùm, cujuſcunque ea fuerint, quandoquidem nihil aut ſimplicius aut certius hâc de re habere poſſumus, quæ à Plutarcho inde ſunt excerpta placuit hùc proponere: dierum *Daſii* & *Maii* collatione, ex noſtrâ anni Macedonici Ephemeride ſimùl appoſitâ.

Ὀγδόῃ μὲν δεκάτῃ Δαισίου μηνὸς, *Octavo decimo die menſis Daſii*, [Maii die 12.] *in balneo febris causâ dormiit. Poſtero die*, [Maii 13.] *lotus contulit ſe in cubiculum: eúmque diem alea ludo cum Medio tranſegit. Inde veſperi lotus, & ſacris operatus, cibum ſumpſit avidiùs, atque per noctem febre afflictus eſt. Die vigeſimo* [Maii 14.] *lotus ſolenne ſacrum iterum peregit: decumbénſque in balneo, Nearcho vacavit, navigationem ſuam & quid vidiſſet in Oceano exponenti.* Τῇ δευτέρᾳ φθίνοντος, *die vigeſimo primo* [Maii 15.] *cùm idem feciſſet, aggravavit febris; noctémque egit gravem. Poſtridie* [Maii 16.] *acri febre tentatus eſt: translatúſque decubuit juxta magnum natatorium. Eodem tempore cum ducibus egit, quemadmodum ordinibus vacuis præficerent ſpectatos.* Ἕκτῃ [φθίνοντος,] *Vigeſimo quarto die*, [Maii 18.] *ingraveſcente vi morbi, ſacra peregit; ad quæ eſt deportatus: ac præcipuos duces in aulâ juſſit commorari, centuriones verò & tribunos excubare pro foribus. Delatus in ulteriorem regiam,* τῇ ἑξῆς [φθίνοντος] *vigeſimo quinto die* [Maii 19.] *paulìſper quievit: ſed febris non remiſit. Cùm autem adiiſſent eum Duces, nullam vocem edidit.* Ὁμοίως δὲ καὶ τῇ πέμπτῃ. *Pari modo vigeſimo ſexto egit.* [Maii 20.] *Unde Macedones, mortuum rati, ad fores magno ſtrepitu acceſſerunt, miſíſque amicos Regis coëgerunt ut admitterentur: ac foribus apertis tunicati ad unum omnes præter lectum ejus tranſierunt. Eodem die Pithon & Seleucus ad templum Serapis miſſi, ut an eò deportandus eſſet Alexander conſulerent; ne loco ille moveretur, reſponſum acceperunt.* Τῇ δὲ ἑβδόμῃ φθίνοντος περὶ δείλην ἀπέθανε. *Die autem vigeſimo octavo*, [Maii 22.] *ſub veſperam, expiravit.*

Qui præter lectum ejus tranſibant Macedones, aliâ januâ admiſſi, aliâ egrediebantur. [*Lucian. Pſeudomant.*] Et quanquam violentiâ morbi dilabebatur in cubitum tamen erectus, dextram omnibus, qui eam contingere vellent porrexit. [*Valer. Maxim. lib.* 5. *cap.* 1.] &, quod incredibile dictu auditúque, in eodem habitu corporis, in quem ſe compoſuerat cùm admiſſurus milites eſſet, duravit, donec à toto exercitu illo ad ultimum perſalutatus eſt. [*Curt. lib.* 10. *cap.* 7.]

Dimiſſis militibus, amicos circumſtantes percontatur, *videanturne ſimilem ſibi reperturi regem.* Tacentibus cunctis, tum ipſe, *ut hoc neſciat, ita illud ſcire vaticinarique ſe ac pœnè oculis videre* dixit, *quantum ſit in hoc certamine ſanguinis fuſura Macedonia; quantis cadibus, quo cruore, mortuo ſibi parentatura.* Ad poſtremum, corpus ſuum in Hammonis templo condi jubet. [*Juſtin. lib.* 12. *cap.* 15.] Cúmque quærerent amici, cui relinqueret regnum; *Fortiſſimo*, reſpondit. Exemptum tamen digito annulum Perdiccæ tradidit: ex quo omnes conjecerant, cum regnum ei commendaſſe, quoad liberi ejus in ſuam tutelam perveniſſent. [*Æmil. Prob. in Eumene.*] Rurſùs Perdiccâ interrogante, *quando cœleſtes honores haberi ſibi vellet*: dixit, *tum velle, cùm ipſi felices eſſent.* Suprema hæc vox fuit Regis, & paulò pòſt extinguitur. (*Curt. ut ſupr.*).

In Eratoſthenis Canonibus, (apud Clement. Alexandrin. lib. 1. Stromat.) à Philippi morte ad Alexandri μετάβασιν, anni *duodecim* numerantur: quot etiam Alexandri regno in I. Mac-

clud. 1. 8. & utroque Hebræorum Chronico, ut etiam à Tertulliano, (in lib. contra Judæos cap. 8.) Porphyrio, (in Græcis Eusebianis Scaligeri, pag 124.) Juliano, (in Cæsarib.) Rufino, (in Joseph. antiquit. lib. 12. cap. 2.) Orosio, (lib. 3. cap. 23.) Hieronymo & Theodoreto (in Danielis cap. XI.) tributos legimus. quanquàm A. Gellius, (lib. 17. cap. 21.) annos tantùm *undecim*; Julius Africanus & ex eo Eusebius in Chronico, annos *duodecim* & menses *sex*; Diodorus Siculus, (sub finem libri 17.) annos totidem & menses *septem*; Livius, (lib. 9. & 45.) atque Æmilius Probus, (in *Eumene*) *tredecim* annos illius assignet principatui.

Neque multò minor, de totius vitæ decursæ spatio, inter authores occurrit differentia: de quo, in V^a. Philippicâ, M. Cicero. *Quid Macedo Alexander? cùm ab ineunte ætate res maximas gerere cœpisset, nono & trigesimo anno mortem obiit? quæ est ætas nostris legibus decem annis minor, quàm Consularis.* Decessisse illum, *mensem unum, annos tres & triginta natum*, in extremo libri 12. capite refert *Justinus*. Non plures tamen quàm 32. annos illi tribuunt. *Philostratus*, (de vitis Sophistar. lib. 2. in Herode) *Eusebius*, (in Chronico, & lib. 1. de vitâ Constantini) *Hieronymus*, (in Daniel. cap. VIII. & XI.) & Eusebianum Chronicon hîc secuti complures alii. Quæ omnia ad normam illam exigenda sunt ab *Arriano* [*lib. 7. pag. 167.*] propositam. *Ἔζησε δὲ καὶ τριάκοντα ἔτη, καὶ τὸ τρίτον μηνὸς ἐπιλιπὼν ἐτελεύτα, ὡς λέγει Ἀριστόβουλος. Ἐβασίλευσε δὲ δώδεκα ἔτη, καὶ τοὺς ἴσους τούτοις μῆνας. Vixit annos triginta duos, & tertii mensis ferè assecutus est: quemadmodum tradidit Aristobulus. Regnavit verò duodecim annos, ac menses illos octo.*

Post Alexandri excessum, ortâ inter pedites & equites illius de formando rerum præsentium statu discordiâ tantâ, ut ad pugnam utrique se compararent: ita demum ex Ducum consensu res constitutæ sunt. *Aridæo* Alexandri fratri, quem Philippus rex ex Philinnâ Larissæâ saltatrice (ut, ex Ptolemæo Agesarchi filio in Philopatoris historiis refert *Athenæus*, lib. 13. cap. 13.) & scorto (ut apud *Justinum* est, lib. 13. cap. 2. & *Plutarchum* in fine *Alexandri*) susceperat, summa vel umbra potiùs imperii est commissa; regique declarato *Philippi* nomen est impositum. Huic adjungendus erat & ex Roxane nascituris filius: quæ exacto mense *octavo* [ut in loco jam notato habet *Justinus*] vel *sexto* [ut *Curtius*, lib. 10. cap. 10.] jam ex Alexandro prægnans erat. Herculis enim, qui tum Pergami erat, quòd eum Alexander ex Barsine legitimo matrimonio sibi non conjunctâ suscepisset, in successione imperii ratio non est habita. Et quia Aridæus mentis satis compos non erat [ex corporis vitio, non nativo, ut in fine *Alexandri* notat *Plutarchus*, sed medicamentis ab Olympiade procurato] *Perdiccas* Orontis filius, Macedo ex Orestide, cui Alexander moriens annulum tradiderat, regni ἐπιμελητὴς sive procurator, re ipsâ Rex, est delignatus. Castrorum, exercitûs & rerum cura *Meleagro* Neoptolemi filio, cum vel sub Perdiccâ assignata esset. Equitatûs amicorum nobilissima præfectura, quam post Hephæstionem Perdiccas habuerat, *Seleuco* Antiochi filio [cum vel sub Perdiccâ etiam] commissa est. Cura quoque regni & regiæ pecuniæ custodia *Craterο* est concredita. Erant autem in thesauris [ut in lib. 13. cap. 1. *Justinus* refert] quinquaginta millia talentûm, & in annuo vectigali tributo tricena millia. [*Diodor. inst. lib. 18. Justin. lib. 13. cap. 1, 2, 3, 4. Curt. lib. 10. cap. 10, 11, 12. Plutarchus in Eumene, & fine Alexandri. Dexippus & Arrianus, in libris rerum post Alexandrum gestarum apud Photium, in Bibliothec. cod. 82. & 92. Appian. in Syriacis, pag. 120. & 124.*]

* Jaddus Judæorum Pontifex hoc anno mortuus est, successit filius ejus Onias I. [*Joseph. Antiquit. lib. 11. in fine. Euseb. Chronic.* edit. Scalig. *pag. 50.*] *

Annos *Philippi ab excessu Alexandri Magni numerari, initio semper à die primo mensis ejus sumpto, cui apud Ægyptios nomen est Thoth*: in libello de die Natali notat Censorinus. Ægyptii enim astronomi æram hanc, facilioris calculi gratiâ, ad annos suos æquabiliter accommodantes, caput ejus in primo die Thoth incuntis anni à Nabonasaro 425. collocant: in 12. videlicèt Novembris, anni Periodi Julianæ 4390, mense ante verum excessûs Alexandri tempus septimo. Atque ab illius *Thoth* initio Stellarum omnium epochas in προχείρων κανόνων τῆς ἀστρονομίας libro nondum edito deducit Ptolemæus. de quo ita ille, in Præfatione ad Syrum. *Σωιζόμεναι αἱ ἐποχαὶ πάντων ἐντεῦθεν, εἰς τὸν ἀπ' Ἀλεξανδρείας τῆς πρὸς λίβα μεσημβρίας τῶν καθ' Αἰγυπτίους θωθ πομπαίας τὸ πρῶτον ἔτος Φιλίππου τοῦ μετ' Ἀλέξανδρον τὸν κτίσαντα. Constituta sunt hîc epochæ ad meridianum Alexandriæ quæ est in Ægypto: à Kalendis mensis Ægyptiaci Thoth, primi anni Philippi qui fuit post Alexandrum Conditorem.* non *Philippi* patris (uti quidam putârunt) sed fratris & successoris *Alexandri*, cui, ut Urbis suæ fundatori honorarium *Conditoris* titulum tribuere solebant Alexandrini. *Ἀπὸ τῆς ἀρχῆς καὶ τούτου οἱ χρόνοι τῶν προχείρων κανόνων ὑπὸ* Πτολεμαίου λαβόντες, *καὶ ὑπ' αὐτοῦ ἀπαταξάντων Αἰγυπτιακοῖς ἔτεσι φερόμενοι*, ut in Græcis etiam collectaneis, inter Eusebianos à Scaligero editis, (pag. 48.) legimus. *Ab hujus igitur* Philippi Aridæi, *initio tempora expeditorum canonum secundum Ptolemæum* (qui anno Ægyptiorum æquabili in illis est usus) *& secundum restitutionem anni Ægyptiaci* (ad annum fixum Alexandrinorum, quo in suis canonibus usus est Theon) *sumpta, numerantur.* Unde & in epistolâ ad Apollophanem Dionysio Areopagitæ falsò attributâ (apud Hilduinum in Areopagiticis) Tabulæ hujusmodi astronomicæ *Canonis Philippi Aridæi* nomen obtinuerunt.

Septimus dies erat (ut apud *Justinum* legitur: *triginta* enim dies habet *Ælianus*, in Var. histor. lib. 12. cap. 64.) ex quo Alexandri corpus exanimum jacebat in solio, curis omnium ad formandum publicum statum à tam solenni munere aversis: & nullâ illud labe ac ne minimo quidem livore corruptum, inventum est. Vigor quoque qui conflat ex spiritu, non destituerat vultum. Itaque Ægyptii Chaldæique jussi corpus suo modo curare, primò non sunt ausi admovere velut spiranti manus. Deinde precati, ut jus fasque esset mortalibus attrectare eum, purgavere corpus: repletúmque est odoribus aureum solium, & capiti adjecta fortunæ ejus insignia. [*Curt. lib. 10. cap. ult.*]

Funeris,

Funeris, & currus quo regium cadaver in Hammonis templum deducendum erat apparandi negotium Aridæi (sive Regis, ut apud *Justinum*, lib. 13. cap. 4. & *Dexippum*, in Græcis Eusebianis Scaligeri pag. 48. legimus; sive alterius potiùs Aridæi, de quo ex Diodoro posteà videbimus) curæ commissum est. [*Diodor. ad ann.* 2. *Olymp.* 114.] In quorum magnificentissimum apparatum biennium ab eo est insumptum. [*Diodor. ad ann.* 3. *Olymp.* 114.] Quanto tempore quum sepulturâ ille caruisset; mater ejus Olympias graviter ingemiscens dixisse fertur. *Tu vero, ô fili, quum inter cœlites locari volueris, & id perficere summo studio conatus sis; nunc neque illorum quidem, quorum omnibus mortalibus æquale & par jus est, particeps fieri potes, terræ sepulturaque.* (Ælian. Var. histor. lib. 13. cap. 30.)

Mater regis Darii Sisygambis, audicâ morte Alexandri, dolori succubuit: obvolutóque capite accidentes genibus suis neptem nepotémque (Drypetin & Oxathrem) aversata, cibo pariter abstinuit & luce. Quinto postquàm mori statuerat die, inediâ vitam finiit. [*Diodor. fin. lib.* 17. *Justin. lib.* 13. *cap.* 1. *Curt. lib.* 10. *cap.* 8.]

Roxane prægnans, quum à Macedonibus coleretur, & alteram Alexandri conjugem Statiram majorem Darii filiam æmularetur, literis circumventam commentitiis evocavit. Quam, ut venit, cum sorore [Drypeti, Hephæstionis viduâ] necavit; ac cadavera earum in puteum præcipitavit, terrámque ingessit: conscio & adjutore Perdiccâ. [*Plutarch. in fine Alexandri.*]

Roxane filium peperit, patris nomine Alexandrum dictum: quem mox regem militaris turba renunciavit. [*Arrian. in Biblioth. Photii, cod.* 92. *cum Pausaniâ in Atticis, & Dexippo in Græcis Eusebianis Scaligeri, pag.* 48.]

Perdicca lustrationem castrorum, propter mortem Regis & discordiam quæ eam secuta est, edixit. Macedonicus autem lustrationis modus erat, ut discissæ canis viscera ultimo in campo, in quem deduceretur exercitus, ab utrâque abjicerentur parte. Transeunte exercitu, Perdicca 300. fere qui Meleagrum erumpentem ex concione, quæ prima habita est post mortem Alexandri, secuti erant, à cæteris discretos, elephantis in conspectu totius exercitûs objecit: omnésque beluarum pedibus obtriti sunt, ipso inspectante Aridæo; quem nihil ab infante differentem [ut in libro 2. de fortunâ Alexandri habet Plutarchus] purpurâ modò infantiliter involutum Meleager in solio constituit. Tum verò Meleager, quia ipsius corpori vis non afferebatur, in agmine quietus stetit: sed mox, desperatâ salute, in templum confugiens, occisus est. [*Justin. lib.* 13. *cap.* 4. *Curt. lib.* 10. *cap.* 12. *Arrian. apud Photium.*]

Alexandrum de toto regno testamentum à se confectum in Rhodiorum civitate deposuisse, confirmat Diodorus Siculus [*lib.* 20. *ad ann.* 4. *Olymp.* 118.] Eo *testamento nationem omnem in successoris unius jura translatam*, in libro 23. Ammianus Marcellinus innuit. *Credidêre quidam, testamento Alexandri distributas esse provincias. Sed famam ejus res, quanquam ab authoribus tradita est, vanam fuisse comperimus*; inquit Q. Curtius. [*lib.* 10. *cap.* 13.] Verùm opinionem illam alteram, ab authoribus & traditam & creditam, primi libri Maccabaici scriptor secutus fuisse videtur; qui Alexandrum, *cùm adhuc viveret*, ministris suis illustribus regnum suum divisisse asserit. Et Alexandrinus Chronographus (ex quo collectanea Barbaro-latina à Scaligero edita, pag. 58. & 59. desumpta sunt) Alexandri testamento eam provinciarum inter Principes dispositionem factam fuisse significat; quam à Perdiccâ (cui imperii post mortem suam constituendi potestatem annulo tradito ille commisit) peractam, *Diodorus*, (sub libri 18. initium) *Justinus*, (lib. 13. cap. 4.) *Curtius*, [lib. 10. cap. 13.] *Arrianus*, in Photii Bibliothecâ, cod. 92.] *Dexippus*, [ibid. col. 82.] & alii scripto prodiderunt. Ea autem, quantum ex eorum omnium inter se collatione intelligere possumus, fuit ejusmodi.

In Europâ, Thraciâ & Chersoneso, gentibúsque Thraciæ finitimis usque ad mare quod Salmydessum Ponti Euxini urbem attingit, Lysimachus Agathoclis filius Pellæus præfectus est. Quæ verò ultra Thraciam ad Illyrios, Triballos & Agrianos pertinent, ipsáque Macedonia, & Epirus ad Ceraunios usque montes pertingens, cum Græciâ universâ, Antipatro & Craterо obvenerunt.

In Africâ, Ægyptus & quicquid Libyæ ac Cyrenaicæ Alexander obtinuerat [cum omni illâ Arabiæ parte quæ Ægypto adjacet] Ptolemæo Lagi filio obtigit; quem *Soteris* cognomentum à Rhodiis accepisse, indicat in Atticis Pausanias. A Macedonibus Philippi patris Alexandri filius fuisse credebatur. Mater enim Arsinoë, ex Philippo gravida, in uxorem ab eo tradita est Lagó obscuro cuidam Macedoni. Unde, quum aliquando Ptolemæus [ut in libro de irâ cohibendâ refert Plutarchus] Grammaticum quendam ob inscitiam subiratus, interrogasset, *quis Pelei fuisset pater? Lagi patrem* à Rege sibi nominati petiit; obscuritatem generis illius eo dicterio perstringens. [*Vid. Curt. lib.* 9. *cap.* 15. *Pausan. in Attic. pag.* 5. *edit. Græc. Francofurt. & Suid. in voce* Λάγος.] Cleomenes verò, ab Alexandro vectigalibus hujus Satrapiæ præpositus, Ptolemæo provinciam tradere eique vicariam præstare operam jussus est. Et quia statim post mortem Alexandri Ptolemæus hanc satrapiam obtinuit, & quadragesimo pòst anno vitam ipse finiit: principatûs inde Ægyptiaci anni 40. Lucianus, [*in Macrobiis*] Dexippus, [*in Græcis Eusebianis Scaligeri, pag.* 49.] Porphyrius [*ibid. pag.* 225.] Clemens Alexandrinus, [*lib.* 1. *Strom.*] Eusebius [*in Chronico*] Epiphanius [*in lib. de ponderib. & mensur.*] & alii, illi attribuunt. Post quem & posteri, ad Cleopatram usque, regnum Ægyptiacum obtinuerunt; commune ab eo *Ptolemæorum* nomen adepti.

In minori Asiâ, Cappadocia & Paphlagonia, & regiones conterminæ Ponto Euxino adjacentes, usque ad Trapezuntem Sinopensium coloniam, (ad quas Alexander temporis incommoditate, dum bellum cum Dario gereret, exclusus non accesserat) Eumeni Cardiano sunt assignatæ: cum mandato, ut bellum cum Ariarathe gereret, qui solus tùm Macedonum detrectabat imperium. Pamphyliæ, Lyciæ, Lycaoniæ, & magnæ Phrygiæ satrapes constitutus est Antigonus:

gonus: minoris Phrygiæ, quæ Helleſponto adjacet, Leonnatus. Lydiæ (non mediterraneæ ſolùm, ſed etiam littoralis, id eſt, Æolidis & Ioniæ) ſatrapia Menandro ab Alexandro priùs conceſſa [teſte *Arriano*, lib. 3. pag. 56.] eidem confirmata eſt: pro quo, Meleagri nomen apud Diodorum irrepſit. Cariæ Caſſandro Antipatri filio, Ciliciæ & Iſauriæ præfectura Philotæ commiſſa eſt.

In majore Aſiâ, Laomedonti Mitylenæo Syria cum Phœnice data eſt. Cypri inſulæ reguli poteſtatem ab Alexandro illis conceſſam aliquandiu retinuerunt. Armeniæ Neoptolemus, Meſopotamiæ Arceſilaus, Babyloniæ Archon præfectus eſt. Atropates Perdiccæ ſocer, Mediæ ſatrapes ab Alexandro relictus eſt. In hâc diviſione, *Media majori Atropatum, minori ſocerum Perdiccæ præpoſitum* fuiſſe, referunt Juſtinus [*lib.* 13. *cap.* 4.] & Oroſius [*lib.* 3. *cap.* 23.] ipſum Atropatem Perdiccæ ſocerum fuiſſe neſcientes. Diodorus hîc, quaſi ſui oblitus, Mediam *Pithoni* primùm, deinde *Atrapæ* vel *Atropatæ* potiùs, à Perdiccâ traditam fuiſſe ſcribit. [*lib.* 18. *pag.* 587. & 588. *edit. Græcolatin.*] Sed re poſteà rectiùs conſideratâ, in ſecundâ demùm ſatrapiarum partitione ab Antipatro in Triparadiſo factâ Pithoni Mediam obrigiſſe agnoſcit: [*lib.* 19. *pag.* 660.] neque à genero aliquam dignitatis partem Atropatæ fuiſſe ademptam, ullo modo fit veriſimile. Bactrianæ citerioris & Sogdianæ adminiſtratio Philippo conceſſa eſt: Sogdianæ tamen communicato cum Oropio imperio; quem accepto ab Alexandro illius regno ob perduellionem exutum fuiſſe, *Dexippus* indicat. In Perſidis ſatrapiâ Peuceſtes, in Hyrcaniæ & Parthiæ [quas ſimul cenſas fuiſſe, confirmat etiam Strabo, lib. 11. pag. 514.] Phrataphernes, in Carmaniæ Tlepolemus Pythophani filius, in Bactrianæ ulterioris & Paropamiſi Oxyartes ſive Oxathres (Roxanes pater & Alexandri ſocer) in Ariæ & Drangianæ (juxta Taurum) Staſanor Solitus, in Suſianæ Scynus, in Arachoſiæ & Gedroſiæ Sibyrtius, ut ab Alexandro conſtituti fuerant, relicti ſunt. Indiæ ora, à Paropamiſo atque ab Aceſinis & Indi confluentibus uſque ad Oceanum, Pithoni Agenoris filio permiſſa eſt: ſicut Mallorum & Oxydracarum ſatrapia Eudemo vel Eudæmoni Thracum duci, reliquáque India Poro, & Taxili, & Abiſari filio; quos ab ipſo Alexandro iis in locis conſtitutos ſuprà vidimus.

Cùm hæc diviſio veluti fatale munus ſingulis contigiſſet, magna incrementorum materia plurimis fuit. Siquidem non longo pòſt tempore, quaſi regna, non præfecturas diviſiſſent: ſic reges ex præfectis facti, magnas opes non ſibi tantùm paraverunt, verumetiam poſteris reliquerunt. (*Juſtin. lib.* 13. *cap.* 4.) Atque ita maximum in terris Macedonum regnum nomenque inde morte Alexandri diſtractum in multa regna eſt. [*Liv. lib.* 45.] Hujus tamen honoris ornamentis tamdiu omnes abſtinuerunt, quamdiu filii regis ſui ſupereſſe potuerunt. Tanta in illis verecundia fuit; ut cùm opes regias haberent, regum tamen nominibus æquo animo caruerint, quoad Alexandro juſtus hæres fuit. [*Juſtin. lib.* 15. *cap.* 2.] Quæ omnia à Spiritu ſancto, Daniel. **XI.** 4. clarè fuerunt prædicta.

d. De mandatis Cratero ab Alexandro datis, Perdiccas deliberationem ad publica Macedonum comitia retulit. Quæ licèt illi approbarent: tamen cùm ſupra modum ardua perfectúque difficillima viderunt, nihil eorum paragendum ſtatuerunt. [*Diodor. ann.* 2. *Olymp.* 114.]

* Poſt Jaddum filius ejus Onias I. apud Judæos Pontifex maximus fuit [*Joſeph. in fine lib.* 11. *Antiquit.*] annis 21.

Græci veterani ab Alexandro in ſuperiorum ſatrapiarum coloniis collocati redeundi in patriam deſiderio affecti, quòd ad extremos imperii fines eſſent rejecti, à Macedonibus defecerunt; Philone Æniane duce ſibi electo. Et jam ultra 20 millia peditum, & 3. millia equitum omnes bellorum certamina ſæpiſſimè expertos, & eximiæ fortitudinis viros, contraxerant. Adversùs hos, ex Macedonum agmine 3000 pedites & 800 equites ſorte delectos Pithoni (qui à cuſtodiâ corporis Alexandro fuerat, vir animi celſi & ducèndi exercitûs peritus) ducendos Perdiccas tradidit: literis etiam ad præfectos datis, ut his peditum decem & equitum octo millia adderent. Pithon verò Græcos humanitate ſibi conciliare, auctiſque per horum ſocietatem copiis, ſuis providere commodis & provincias ſuperiores in ſuam poteſtatem redigere cogitabat. Quod animadvertens Perdiccas, ut rebelles armis edomitos trucidaret, ſpoliáque militibus diſtribueret, edicto cavit. Cúmque Pithon corrupto per quendam Æmanem Lipodoro, qui trium millium agmini apud rebelles præerat, victoriam obtinuiſſet: præcone ad devictos miſſo, ut arma deponerent edixit, & datâ acceptâque fide, ſuam quiſque domum reverterentur. Sed Macedones mandatorum Perdiccæ memores, poſthabitâ jurisjurandi religione, univerſos confoderunt, opéſque diripuerunt. Ita Pitho, ſpe ſuâ fruſtratus, cum Macedonibus ad Perdiccam eſt reverſus. [*Diodor. ibid. Prolog. Trogi, lib.* 13.]

Ptolemæus Ægyptum citra periculum adeptus, humanum ſe regionis ejus incolis exhibebat: & octo millibus talentûm potitus, conductis, qui æra mererentur, exercitum comparabat. Complures etiam amicè erga illum affecti, propter æquitatem, ad ipſum confluebant. Cúmque certò futurum ſciret, ut Perdiccas Ægypti ſatrapiam ipſi adimere conaretur; cum Antipatro ſocietatis fœdus iniit. [*Diodor. ut ſupr.*] & reges finitimos beneficiis obſequiiſque ſibi devinxit. [*Juſtin. lib.* 13. *cap.* 6.] Cleomenem quoque, vicarium ſibi adjunctum, quòd Perdiccæ ſtuderet, ſibi ſuſpectum occidit, & Ægyptum præſidiis firmavit. [*Pauſan. Attic. pag.* 5. *edit. Græco-latin.*]

3682 Habebant in mandatis Leonnatus & Antigonus, ut magnâ manu Eumenem Cardianum in ſatrapiam Cappadociæ & Paphlagoniæ inducerent. Antigonus, elatus jam animo atque deſpiciens omnes, Perdiccæ litteris non obtemperavit: Leonnatus verò ex ſuperioribus provinciis deſcendens in Phrygiam, recepit Eumeni ſe illam expeditionem ſuſcepturum. Sed quum Cardianorum Hecatæus tyrannus, cum illo congreſſus, oraret ut Antipatro potiùs & obſeſſis Lamiæ Macedonibus ſubſidio veniret, in Græciam trajicere inſtituit: quò etiam invitavit Eumenem,

cúmque

cúmque reconciliare enisus est cum Hecatæo. Detrectante verò expeditionem Eumene, & timere se Antipatrum dicente; fidem habens ei Leonnatus, nihil eum consiliorum suorum celavit. Sed cùm ad societatem suam perducere eum non posset, interficere conatus est: & fecisset nisi ille clàm ex præsidiis ejus effugisset. Nocte enim cum impedimentis suis discessit: habens secum equites 500, & ex ministris suis stipatores 200, atque auri ad argenti rationem quinque talentùm millia. Cùm autem ita ad Perdiccam fugisset, Leonnatique consilia enuntiasset; ita-tim apud eum multum valuit, atque adhibitus est in concilio. [*Plutarch. & Æmil. Prob. in Eumene.*]

Leonnatus Antipatro opem ferem, à Græcis in prælio occiditur. [*Diodor. ann.2. Olymp.114. Justin. lib.13,cap.5. Plutarch. in Phocione. Arrian. apud Photium.*]

Thimbro, interfecto in Cretâ per dolum Harpalo, (qui direptis Alexandri thesauris ex Asia profugerat) & quicquid illi pecuniarum reliquum erat, unà cum exercitu & classe, potitus: ex Cydonia urbe Cretensium, cum sex (vel septem, ut *Diodorus* innuit) militum millibus in Cyrenem trajecit, accersitus à Cyrenensium Barcensiúmque exsulibus. *Diod. & Arrian. ut suprà. Strabo, lib.17.pag.837.*]

Inito cum Cyrenæis conflictu, Thimbro multos eorum occidit, nec paucos cepit. Inde re-dacto in potestatem suam portu, expugnatos & perterritos Cyrenæos ad pacificationem adegit hâc lege; ut quinque millia talentùm argenti persolverent, dimidiámque curruum partem ad expeditionem instructam præberent. Per legatos etiam ab aliis urbibus, ut societatem irent secum, contendit; finitimam subjugare Libyam præ se ferens. Quin & relictas in portu mercatorum opes invasit, & diripiendas militibus, ut ad promptitudinem in bello invitarentur, concessit. [*Diodor.*]

Mnasicles Cretensis, Thimbronis ducum unus rerum bellicarum peritus sed turbulenti homo ingenii, ad Cyrenæos defecit: multísque crudelitatem Thimbronis & perfidiam criminatus, ad solvendum pacta & libertatem asserendum illos suadendo perpulit. Propterea, cùm 60 tantùm talentis exhibitis reliqua pecuniæ summa non exsolveretur: Thimbro quotquot tùm in portu aderant, Cyrenæos, numero 800, comprehendit; & continuò admotis urbi copiis, tum suis tum Barcæorum & Hesperitarum, cum eo militantium, Cyrenen oppugnavit. Sed cùm nihil efficere valeret, in portum retrocessit. [*Id.*]

Cyrenæi parte copiarum in urbe relictâ, cum cæteris finitimorum agros populatum eunt. 4392 312
His ergo Thimbronis opem implorantibus, quicquid tùm præstò erat militum ad suppetias educit. Quo tempore magnam in portu solitudinem esse conjectans Mnasicles, relictis intra Cyrenen invadendi portus auctor est. Quibus è vestigio morem gerentibus, impetum ille facit in portum: eóque propter Thimbronis absentiam facilè potitus, quicquid mercium adhuc reliquum erat negotiatoribus postliminio reddit, ac portum omni studio tutatur. Malè hoc primùm habebat Thimbronem, quòd opportuno excidisset loco, & impedimentorum jacturam timul fecisset: sed resumptis pòst animis, cùm oppidum Taricha expugnasset, spes iterùm arrexit. [*Id.*]

Classiarii Thimbronis milites, quum excluși portu cibariis indigerent, excursibus in agros quotidie factis alimenta sibi conquirebant: quos per regionem dispalantes Afri ex insidiis adorti, magnum ex iis numerum cædunt, nec minorem capiunt. Superstites igitur fugâ ad naves elapsi, ad socias inde urbes navigârunt. Sed quum vehemens tùm ventus insurrexisset, navium plurimas mare absorpsit: de cæteris, pars in Cyprum, pars in Ægyptum à fluctibus ejecta est. Quo successu animosiores facti Cyrenæi, pugnâ cum Thimbrone commissâ, plurimos de militibus ipsius peremerunt. [*Id.*]

Craterus è Cilicià profectus, cum sex millibus qui cum Alexandro in Asiam trajecerant & quatuor millibus eorum quos in itinere assumpserat, Persis præterea sagittariis ac funditoribus mille & 1500 equitibus, ad ferendas Antipatro suppetias, in Thessaliam venit: ubi primas ultrò concedens Antipatro, junctis cum eo castris ad Peneum fluvium consedit. Signis deinde apud Cranona mense Munychione (sive Aprili) Græcos superàrunt. [*Id. cum Arriano, & Plutarcho in vitâ Phocionis, & Demosthenis.*]

Thimbro, conductis peregrinis militibus, qui plures quàm 2500 numero sine stipendiis ad Tænarum adhuc oberrabant, bellum cum Cyrenæis redintegravit. Illi, à finitimis Afris & Carthaginiensibus suppetias accersentes, triginta millibus in universum cum oppidanis simul coactis, de summâ rerum cum Thimbrone acie disceptârunt: magnóque inito conflictu, multis eorum interemptis, Thimbro victoriam est consecutus. Tum Cyrenæi, cæsis in acie cunctis ducibus, Mnasiclem Cretensem cum aliis quibusdam exercitui præficiunt. Thimbro victoriâ elatus, portum Cyrenensem obtinet, & quotidie Cyrenem oppugnat. Bello tandem in longum protracto, Cyrenæi commeatûs inopiâ laborantes, inter se dissidere cœperunt: & plebs viribus superior opulentos urbe pepulit. Qui patriâ amissâ partum ad Thimbronem, partim in Ægyptum perfugerunt. [*Diodor. ut supr.*]

Qui in Ægyptum se receperunt, Ptolemæo ad reducendum se permoto, cum validis peditum & classiariorum militum copiis, duce Ophellâ Macedone reversi sunt. Quorum audito reditu, qui cum Thimbrone erant exules noctu se illis adjungere festinabant: sed re detectâ, trucidati sunt omnes. Tum plebis Cyrenaicæ ductores, territi exulum reditu, pace cum Thimbrone initâ, conjunctis viribus cum Ophellâ confligentes, debellati sunt. [*Id.*]

Thimbro in fugâ ab Afris quibusdam bigas agentibus comprehensus, ad Epicydem Olynthium, cui Teuchiram urbem curandam Ophellas commiserat, adductus est. Eum Teucheritæ, Ophellâ permittente, flagellis cæsum in Cyrenensium portum de cruce suspendendum miserunt. Cyrenæis verò adhuc seditionem moventibus ipse Ptolemæus accessit; rebúsque omnibus constitutis, domum renavigavit. [*Arrian. apud Photium.*]

Perdiccas

Perdiccas regem Philippum regiásque copias secum habens, in Ariarathen Cappadociæ regulum, quòd Eumeni Cardiano ibi imperare jusso non cessisset, expeditionem suscepit. Magnas Ariarathes tum popularium tum exterorum copias sibi comparaverat: 30 peditum, 15 millia equitum sub vexillis habens. Duobus præliis commissis, Perdiccas victor quatuor millia interfecit, & supra sex millia vivos in potestatem accepit, inter quos ipse etiam Ariarathes fuit. Hunc omnesque propinquos excarnificatos in crucem egit. Victis autem incolumitate concessâ, postquàm res in Cappadociâ constituisset, satrapiam Eumeni (prout in partitione destinatum erat) gubernandam tradidit. (*Diodor. cum Arriano, & Plutarcho in Eumene, & Appiano in Mithridaticis, pag.* 175.)

Eumenes urbes commisit amicis suis, iisque præfectos cum præsidiis imposuit. Judices ibidem & procuratores, quos sibi visum fuit, reliquit; nihil in his se ingerente Perdiccâ. Inde unà cum Perdiccâ remeavit: quod tribuit ejus observantiæ, & ne abesset ab aulâ. (*Plutarch.*)

Perdiccas & rex Philippus, relictâ Cappadociâ, in Pisidiam profecti; duas urbes, unam Larandæorum, Isaurensium alteram, everterе decreverunt. Nam hæ, vivente adhuc Alexandro, Balacrum Nicanoris filium, ducem illis ac satrapam designatum, occiderant. Larandæorum itaque urbem primâ incursione subigunt: & trucidatis puberibus, aliisque sub coronâ venditis, urbem solo æquant. Isaurenses obsessi, incensâ urbe, se cum opibus eremant. Milites quibus diripiendam urbem Perdiccas concessit, flammâ restinctâ, multum argenti auríque reperiunt. (*Diodor. ann.* 2. *Olymp.*114.) A Cappadocibus factum incendium hoc, victo Ariarathe, refert *Justinus*, (*lib.*13. *cap.*6.) & eum secutus *Orosius*. (*lib.*5. *cap. ult.*)

Iollas Antipatri filius & Archias è Macedoniâ ad Perdiccam venerunt, adductâ in uxorem illi Nicæâ Antipatri filiâ. Eam Perdiccas, priusquàm res ipsius confirmatæ erant, jam antè desponderat. Sed posteaquàm regias copias regnique administrationem & tutelam adeptus erat; Cleopatram Philippi filiam & germanam Alexandri sororem, Eumene Cardiano imprimis suadente, matrimonio sibi jungere constituit. Interim verò, quo faciliùs ab Antipatro supplementum tyronum ex Macedoniâ obtineret, & ne conatibus suis reluctantem illum haberet, Nicæam duxit: Alcetæ fratris præcipuè consilio ad nuptias illas inclinatus. (*Diodor. & Arrian. cum Justino, lib.* 13. *cap.*6.)

Cynna quoque Philippi filia & Alexandri soror (sed non ex eâdem matre) filiam suam Adeam, quæ posteà Eurydices cognomen tulit, Philippo Aridæo uxorem adducebat. Cynnam verò Perdiccas & frater ejus Alcetas occiderunt. Unde Macedonum seditione ortâ, ad eam sedandam Perdiccas filiam ipsius Aridæo, matrimonio conjungendam procuravit. [*Arrian. apud Phot.* ubi Cynane *appellatur; quæ ab eodem Arriano in lib.* 1. *de rebus Alexandri pag.*5. Cyna, *neque à Diodoro ad ann.* 1. *Olymp.*116. *& Athenæo in lib.*13. *cap.*2. Cynna *est nominata.*]

Perdiccas ex Cilicià ablegavit Eumenem, verbo ad suam provinciam, revera ut confinem Armeniam a Neoptolemo commotam in potestate retineret. Quem Eumenes, quamvis animi tumore inflatum, blandis verbis elaboravit in officio continere. (*Plutarch. in Eumene.*)

Eumenes phalangem Macedonum inflatam & ferocem inveniens ex provincialibus manum equestrem collegit; vectigalia eis remittens, & immunitatem dans. Equos etiam emit, quos distribuit iis quibus ex comitatu suo maximè fidebat: largitionibus animos eorum inflammans, corporáque itineribus faciendis ac laboribus exercens. Unde exiguo spatio equites non minùs 6560 ab eo coacti sunt. (*Id. ibid.*)

3683 Antipater & Craterus in Græciâ Ætolis bellum intulerunt. Quos cùm Crateri milites per hyemem in locis nive conspersis perdurare cogerent: commeatûs inopiâ extremum in discrimen venerunt. (*Diodor.*)

Perdiccæ munera Sardes ad Cleopatram Eumenes attulit: cùm jam Perdiccæ esset decretum, Nicæâ Antipatri filiâ repudiatâ, ejus in locum Cleopatram ducere. Id Menander Lydiæ satrapa Antigono, qui amicitiam cum Antipatro colebat, significavit. (*Arrian.*) Cúmque Antigonum Perdiccas calumniis & criminationibus iniquis oppressum occidere statuisset: ille, quasi contra objecta se crimina defensurus esset, præ se ferebat. Interim fugâ clam adornatâ cum familiaribus Demetrioque filio, naves Atticas noctu ingressus in Europam, ut cum Antipatro se conjungeret, contendit. (*Diodor.*) 4595 321

Cùm Aristander Telmissensis vâtes, à Diis sibi revelatum finxisset, eam terram quæ Alexandri corpus exciperet felicissimam & ab hostium incursionibus in perpetuum futuram liberam: de eo potiundo inter Macedonum duces, Perdiccam inprimis & Ptolemæum, magno studio est certatum. (*Ælian. lib.* 12. *cap.* 64.) A Perdiccâ suis negotium datum erat, ut Ægas illud deportarent. (*Pausan. in Attic. pag.* 5.) Sed Aridæus qui illud apud se servabat, contra Perdiccæ voluntatem cum eo ad Ptolemæum profectus est; à Babylone per Damascum in Ægyptum iter faciens. Qui sæpenumerò licet à Polemone Perdiccæ familiari impeditus, pervicit tamen, re ex animi sui sententiâ gestâ. (*Arrian. apud Phot.*)

Aridæus igitur, biennio in funeris apparatu insumpto, (cujus magnificentia à Diodoro copiosè describitur) è Babylone corpus Alexandri deportavit: ingente opificum & aliorum qui vias aperirent & pompam deducerent multitudine comitante. Ptolemæus verò cum exercitu ex Ægypto Syriam usque obviam processit. (*Diodor. ann.* 3. *Olymp.* 114.) acceptúmque corpus Macedonico ritu Memphi condidit. (*Pausan. Attic. pag.*5.) & inde paucis post annis Alexandriam transtulit. (*Curt. lib.*10. *cap. ult.*) quam tamen translationem a filio ejus Ptolemæo Philadelpho factam fuisse, (Pausanias significat. (*in Attic. pag.*6.) Vid. Strabon. lib. 17. pag. 794.

Perdiccas in Cappadocia congregatis amicis & ducibus, utrum in Macedoniam agmen movendum, an prius in Ptolemæum arma expedienda essent, deliberandum proposuit. Quibusdam placebat bellum in Macedoniam transferri: sed magis in rem visum est ab Ægypto incipere, ne

in

in Macedoniam profectis Asia a Ptolemæo occuparetur. Eumeni igitur, præter provincias quas acceperat, Caria, & Lycia, & Phrygia à Perdiccâ sunt adjectæ: partisque illius Asiæ, quæ inter Taurum montem & Hellespontum jacet, præfectura illi est commissa. Copiarum etiam quæ in Cappadociâ & Armeniâ erant dux cum summo imperio creatus, Craterum & Antipatrum opperiri, locisque ad Hellespontum occupatis, transitum eorum prohibère jussus est. Alcetæ quoque fratri suo, & Neoptolemo Perdiccas præcepit, ut Eumeni in omnibus parerent; Eumenem verò voluit pro suo agere arbitrio. Clito cura classis est tradita: Cilicia Philotæ adempta, Philoxeno data. Ipse verò Perdiccas Damasco profectus, quò speciosiorem causam expeditioni prætexeret, regem Aridæum & Alexandrum puerum Alexandro Magno & Roxane genitum in exercitu habuit, & cum eis Ægyptum versùs, adversùs Ptolemæum dimicaturus, iter instituit. [*Diodor. Justin. lib.* 13. *cap.* 6. *Arrian. Plutarch. & Æmil. Prob. in Eumene. Pausan. in Attic. pag.* 5.]

Cùm Antipater & Craterus ab Antigono audivissent Perdiccam, acceptâ in matrimonium Cleopatrâ, cum exercitu in Macedoniam tanquam regem ad imperium illis adimendum esse venturum: pace cum Ætolis protinùs factâ, Polysperchontem Græciæ & Macedoniæ præposuerunt; ipsi verò è Chersonesо Hellespontum trajecerunt, trajectus custodibus clàm per legatos deceptis. Legatos etiam ad Ptolemæum, Perdiccæ maximè infensum ipsisque amicum & iisdem insidiis appetitum, de societate jungendâ mitti placuit. Missi sunt & ab his ad Eumenem ac Neoptolemum, Perdiccæ obnoxios, legati: quibus Neoptolemus quidem assensus est, Eumenes verò minimè. [*Diodor. Justin. ut supr. Arrian.*]

Alcetas, cum Macedonibus quibus præerat, expeditionem in Antipatrum & Craterum suscipere apertè abnuit: Neoptolemus verò, invidiâ adversùs Eumenem stimulatus, non modò clàm cum illis societatem est pactus, verumetiam insidias Eumeni struxit, & prodere exercitum ejus voluit. Quam rem cùm præsensisset Eumenes, cum proditore decernere prælio necesse habuit: magnâque strage factâ, impedimenta illius cepit, & reliquam multitudinem sibi adjunxit; magno bonorum ex Macedonibus virorum numero copias suas adaugens. Neoptolemus cum 300. equitibus ex acie elapsus, ad Antipatrum & Craterum profugit. Ab illis ad Eumenem legati missi, qui inducerent eum ut transiret ad ipsos, retentis provinciis suis, acceptisque insuper ab ipsis aliis. Quo respondente, priùs vitam se quàm fidem relicturum: in duas partes exercitum divisérunt. Cum unâ Ciliciam versùs progressus est Antipater; ut inde in Ægyptum profectus, unà cum Ptolemæo contra Perdiccam decertaret: cum alterâ Craterus est relictus, adversùs Eumenem dimicaturus.

Eumenes, hostium adventu cognito, veritus ne si copiæ suæ cognoscerent adversùs quos ducerentur, non modò non iturás, sed simul cum nunciò in diversa fugituras; deviis itineribus eas duxit, in quibus vera audire non possent: rumore divulgato, Neoptolemum iterùm ingruere & Pigrim cum Cappadocum & Paphlagonum equitatu. Effecit etiam illud locorum præoccupatione, ut equitatu potiùs dimicaret quo plus valebat, quàm peditatu quo hostibus erat inferior. Peditum 20. millia ex diversis nationibus ille ducebat; equitum verò millia quinque, quorum virtute certaminis periculum decernere constituerat. Equites aliquanto plures quàm 2000. Craterus habebat: pedites autem, numero quidem Eumeni pares, sed majore parte Macedones, celebratæ strenuitatis viros, in quibus spem victoriæ collocaverat.

In Cappadociâ instructâ utrinque acie, Craterus dextrum administrabat cornu, sinistro Neoptolemum præfecit. Eumenes Cratero ex adverso neminem locavit Macedonum, sed duas externorum equitum alas, quas Pharnabazus Artabazi filius & Tenedius Phœnix ducebat; jubens, ut nullis editis vocibus in Craterum irrumperent: ipse cum trecentis equitibus fortissimis Neoptolemum adortus est. Tum Craterus cum turmâ delectorum in hostes impressione factâ, insigniter quidem decertavit; sed equo cespitante, à Thrace quodam (vel Paphlagone, ut *Arrianus* innuit) in latus decurrente hastâ transfossus in terram decidit; quem unus ex Eumenis ducibus cognoscens, custodiam corpori graviter jam affecti animámque agentis adhibuit. Eumenes interèa & Neoptolemus inter se complexi in terram ex equis deciderunt: ut facilè intelligi possit inimicâ mente contendisse, animóque magis etiam pugnasse quam corpore. Tum Eumenes Neoptolemi poplitem ferit: qui mox acceptâ plagâ enervatus jacuit. Animi tamen firmitate corporis imbecillitatem superante, in genua connixus, adversarii brachium & femur tribus ictibus sauciavit. Quorum cùm nullus esset lethalis; Eumenes secundo ictu collum impetens, Neoptolemum obtruncavit: diebus circitèr decem, postquàm eundem priori prælio fugaverat. [*Iid.*]

Eumenes Craterum ex acie semivivum elatum recreare studuit: cúmque id non posset, multis lachrymis & extensâ dextrâ sortem ejus miseratus, pro hominis dignitate atque pristinâ amicitiâ amplo funere extulit; ossáque in Macedoniam uxori ejus ac liberis remisit. [*Plutarch. & Æmil. Prob. in Eumene.*]

Duce utroque interfecto, multis præterea & maximè nobilibus captis, cornúque utroque in fugam acto, profligati equites ad phalangem peditum, tanquam ad prævalidum quendam murum, se receperunt. Eumenes hâc victoriâ contentus, tubâ militibus revocatis, trophæum excitavit, & eos qui in acie ceciderant funeravit. Pedestris verò Macedonum exercitus, qui in ea loca erat deductus, ut invito Eumene elabi non posset, pacem ab eo impetravit: datâque per jusjurandum fide, potestatem in pagis vicinis frumentandi accepit. Verùm resumptis viribus, comparatisque alimentis, contra jurejurando obstrictam fidem noctu inde digressus, clam ad Antipatrum se recepit. (*Diodor. cum Arrian. & Æmil. Prob.*]

Perdiccas cum Regibus (Aridæo & Alexandro puero) & copiis in Ægyptum veniens, non procul ab urbe Peluso castra posuit: ubi dum fossam quandam antiquam repurgare instituit,

3683 Nilus ſupra modum effuſus opera labefactavit. Et licèt Ptolemæus objecta crimina coram multitudine ita purgaſſet, ut injuſtè accuſatus videretur : bellum tamen, contra voluntatem multitudinis, illi intulit. (*Diodor. & Arrian.*)

Quum Perdiccas videret multos amicorum, caſtris ejus deſertis, ad Ptolemæum tranſire: doctoribus convocatis, alios donis, alios promiſſis magnificis, omnes denique colloquiis humanis ſibi conciliavit. Inde clàm ſub veſperam caſtris motis, juxta Nilum conſedit, non procul à caſtello quodam cui Murus Camelorum erat nomen. Illuceſcente die, tranſmiſſis copiis & elephantis oppugnationem caſtelli aggreſſus, & à Ptolemæo fortiter repulſus, in caſtra ſua retrocedere coactus eſt. Quibus noctu motis itinere tacito in regionem quandam venit Memphi adverſam, ubi Nilus in duas partes ſcitilis inſulam effecit recipiendis caſtris idoneam. Quò dum exercitum trajicere conaretur, plures duobus millibus perierunt : inter quos non pauciores mille, diu huc illuc jactati, à belluis in fluvio ſunt devorati. Ptolemæus autem ejectorum ad ipſum corpora combuſſit, juſtiſque exequiarum peractis, oſſa defunctorum neceſſariis & amicis tranſmittit. Unde Macedonum animi in Perdiccam longè magis efferati, benevolentiam ſuam ad Ptolemæum inclinàrunt. (*Diodor.*)

Seditione in caſtris ortâ, ducum primores ad centum numero deſciverunt : inter quos nobiliſſimus erat Pithon nulli amicorum Alexandri virtute & gloriâ ſecundus. Equitum verò nonnulli, conſpiratione factâ, oppreſſum in tentorio Perdiccam trucidárunt : quum per tres annos (vel, tertio jam currente anno) principatum obtinuiſſet. [*Id. cum Arriano, Juſtino lib.* 13. *cap.* 8. *Pauſan. in Attic. pag* 5. *& Æmilio Probo in Eumene ; qui* Perdiccam apud flumen Nilum interfectum à Seleuco & Antigono *fuiſſe ſcribit.*]

Poſtridie congreſſis ad concionem militibus, Ptolemæus ad Reges, tranſmiſſo Nilo profectus eſt : doniſque allatis & variis quoque obſequiis tam eos quàm cæteros Macedonum proceres amanter complexus eſt. Et quum à ſe facta excuſaſſet ; quia commeatus defecerat ; largam frumenti copiam exerciqui ſubminiſtravit, aliiſque neceſſariis caſtra replevit. Quin & ipſorum Perdiccæ amicorum vicem dolere ſe palàm oſtendit : & quibuſcumque Macedonibus periculum aliquod imminere videretur, eoſdem ille omni ope ac ratione metu liberare ſtuduit. Quanquàm vero gratiâ quâ apud multitudinem valebat Regum tutelam vindicare ſibi facillimè potuiſſet : conſilio tamen ſuo effecit, ut quum deliberationem Macedones de imperio propoſuiſſent, omnes propenſis animis Pithonem (qui Græcos in ſuperiore Aſiâ à Macedonibus deficientes debellaverat) & Aridæum (qui Alexandri corpus deportaverat) regum Aridæi & Alexandri pueri curatores cum ſupremâ poteſtate crearent ; & copiis univerſis, Perdiccæ loco, præficerent. [*Diodor. & Arrian.*]

Duobus poſt Perdiccæ interitum diebus, de victoriâ Eumenis in Cappadociâ cædéque Neoptolemi & Crateri nuncius pervenit : qui ſi duobus diebus illum antevertiſſet, propter ſucceſſus magnitudinem nemo Perdiccæ manus inferre fuiſſet auſus. Ob Crateri verò necem infenſi Macedones, Eumenem hoſtem declarárunt, & de adjunctis ipſi viros nobiliſſimos 50. quorum in numero erant, & Pitho Illyrius (ſic enim conjunctim apud Juſtinum lego ; ut etiam apud Arrianum in Indicis, pag. 181. Πιθὼν Κρατεῦ Ἀλεξάνδρου, quæ Stephano urbs eſt Illyridis) & Perdiccæ frater Alcetas. Dux contra eos Antigonus cum Antipatro delectus eſt : evocatúſque è Cypro eſt Antigonus, & unà cum Antipatro ad Reges feſtinare juſſus. [*Diodor. & Arrian. cum Juſtino, lib.* 13. *cap.* 8. *& Plutarcho in Eumene.*]

Interfecti etiam ſunt à Macedonibus in Ægypto amicorum Perdiccæ fideliſſimi, & ſoror ejus Atalanta ; quam Attalus claſſis Imperator, qui tùm ad Pelufium agebat, uxorem duxerat. Ille certior de uxoris & Perdiccæ cæde factus, cum claſſe ſolvens, Tyrum appulit. Ubi Archelaus Macedo, præſidio urbis præfectus, comiter eum excepit ; urbémque, cum 800 talentis à Perdiccâ cuſtodiæ ſuæ commiſſis, ei tradidit. Ita Attalus ad Tyrum ſubſiſtens, quicunque è caſtris ad Memphim Perdiccæ amicorum evaſerant, collectos recreavit. [*Diodor.*]

Eurydice, regis Aridæi conjux, Pithonem & Aridæum Regum curatores nihil ſe inconſultâ volebat agere. Qui primò quidem non repugnárunt : pòſt tamen, nihil illi commune cum Republicâ eſſe ; ſibi verò illam, dum Antigonus & Antipater veniant, curæ fore reſponderunt. [*Arrian.*]

Pithon & Aridæus à Nilo cum Regibus & copiis profecti, in Triparadiſum ſuperioris Syriæ pervenerunt. Ibi dum Eurydice multa curioſiùs agit, & curatorum ſtudiis adverſatur ; Pithon incommoditate illâ offenſus, quòd & Macedones in mandata ejus magis intentos videret, advocatâ concione, tutelâ ſe abdicavit. Macedones ergo Antipatrum cum ſummâ poteſtate curatorem elegerúnt. [*Diodor.*]

Exercitus ab Antipatro quæ Alexander promiſerat militiæ præmia poſcit. Antipater, cùm in præſentiâ nihil haberet, æquum poſtulare reſpondit : ſéque mox theſauros regios, quæque alibi recondita eſſent, exploraturum eſt pollicitus. Quæ ipſius oratio parùm jucunda fuit exercitui. Quare cùm Eurydice quoque criminationes adversùs Antipatrum foveret, plebe indignante, ſeditio coorſtur. Quo tempore & Eurydice in eum concionatur (Aſclepiodoro ſcribâ ſermonem ejus referente) & præter eam item Attalus : planè ut vix cædi ereptus ſit Antipater. Ejus patrocinium Antigonus & Seleucus apud inconditam plebem ſuſceperunt : quî & ipſi propterea non parùm de vita periclitati ſunt. Morti ergo ereptus Antipater ad ſuum ſe recepit exercitum, & equitum præfecti dein evocari convenerunt : vixque tandem ſeditioni fine dato, Antipatrum rursùm, ut anteà, ſummæ præeſſe rei jubent. [*Arrian.*]

Dehinc Satrapiarum in Triparadiſo ab Antipatro facta eſt partitio : quâ priorem partim ratam habuit, partim ubi temporum neceſſitas exigeret innovavit. Et Ptolemæo quidem, quam hucuſque tenuerat, aſſignavit. Fieri enim haud poterat, ut is aliò transferretur ; propterea quòd ſuâ ipſius virtute Ægyptum velut armis parram obtinuiſſe videretur. Meſopotamiam & Arbelitidem

Amphi-

Amphimacho regis fratri, Babyloniam Seleuco, Parthiam Philippo, Ariam & Drangianam Stasandro Cyprio, Bactrianam & Sogdianam Stasanori Solio ex eadem insulâ oriundo, attribuit. Mediæ, Atropatæ (mortuo Perdiccâ genero suo) ademptæ, ad Caspias usque portas præfecturam Pithoni Crateæ sive Cratevæ filio assignavit. Unde Atropates minorem Mediam, à se Atropatiam nominatam, à Macedonum potestate avertens, ditionis illius ab aliis separatæ regem se constituit: cujus successionem ad sua usque tempora ibidem duravisse, testatur Strabo. [*lib.* 11. *pag.* 523.] Antigeni (pro quo, *Antigoni* nomen apud *Diodorum* perperam legitur) argyraspidum ductori, quòd primus Perdiccam invasisset, Susianæ præfectura, & pecuniæ Susis colligendæ cura commissa est: eique è Macedonibus, qui maximè tumultuati fuerant, ad tria millia traditi. Reliquæ majoris Asiæ satrapiæ in eodem quo priùs fuerant statu relictæ sunt, nisi quòd *Patala*, urbem Indorum maximam, Poro regi cessisse *Arrianus* referat: quod nos non facile admittimus.

In minore Asiâ, Cappadocia (& cum eâ conjuncta Paphlagonia; adempto Eumeni provinciæ) Nicanori, Lydia (non Lycia, ut apud *Diodorum* legitur) Clito, Phrygia minor ad Hellespontum posita Aridæo data est. Cariam Callander; magnam Phrygiam, Lycaoniam, Pamphyliam & Lyciam Antigonus, ut antè, retinuit. Apud *Diodorum*, pro *Lyciâ*, malè hîc posita est *Cilicia*: quam Philoxeno datam ab Antipatro idem ipse priùs dixerat; vel (ut apud *Arrianum* est) confirmatam potiùs. Eam enim provinciam Philotæ ademptam dedisse Perdiccam Philoxeno, ex *Justino* (*lib.* 13. *cap.* 6.) suprà audivimus.

Antigonum hunc (quem, quòd uno careret oculo *Cyclopem* appellatum scribit Ælianus, *lib.* 12. *Var. histor. cap.* 43.) regii exercitûs imperatorem constituit Antipater, iisdemque copiis quibus antèà Perdiccas præfuerat eum præfecit, eique Regum curam custodiamque mandans, bellum cum Eumene conficiendum volenti commisit. Unde ab Antipatro ἐπίτροπον τῆς ἄνω Ἀσίας *Appianus*, (*in Syriacis pag.* 121.) & τῆς Ἀσίας στρατηγὸν αὐτοκράτορα, *Diodorus* (*lib.* 18. *pag.* 626.) declaratum eum fuisse significat. Filium verò suum Callandrum (Cariæ satrapam) ut equitum Chiliarchum illi adjunxit: ut si quid privatæ rei moliretur Antigonus, clam id habere non posset. [*Diodor. & Arrian.*]

Eodem tempore, corporis Regii custodes ac stipatores, Autolycum Agathoclis filium, Amyntam Alexandri filium atque Peucestæ fratrem, Ptolemæum Ptolemæi filium & Alexandrum Polysperchontis filium, Antipater designavit. [*Arrian.*] Valdéque ab omnibus ob res bene gestas laudatus, cum Regibus & agmine suo Macedoniam versùs iter intendit. [*Id. & Diodor.*]

Eumenes, ut se hostem à Macedonibus judicatum bellúmque Antigono decretum cognovit, ultrò ea militibus suis indicavit: ne fama aut rem in majus extolleret, aut militum animos rerum novitate terreret; simul, ut circa se animati essent, cognosceret, sumpturus consilium ex motu universorum. Constanter tamen præfatus est, si cui hæc terrori essent, habere eum discedendi potestatem. Quâ voce adeò cunctos in studium partium suarum induxit; ut ultrò illum omnes hortarentur, rescissúróque se ferro decreta Macedonum affirmarent. [*Justinus lib.* 14. *cap.* 1.]

His etiam auditis, Alcetas Perdiccæ frater fugâ salutem sibi quæsivit: & Pisidas sibi conciliavit. Commoda enim ex hostico sic inter illos partiebatur, ut prædæ dimidium acciperent. In colloquiis præterea verborum humanitate utens & in conviviis quotidie eorum nobilissimos mensæ adhibens, multosque donis eximiis honestans; omnium sibi benevolentiam conflavit. [*Diodor. pag.* 623.]

Attalus quoque, totius classis imperio tunc fungens, qui in civili ab Antipatro defectione nemini secundus fuerat, fugiens pariter cæteris fœdi exulibus miscuit: exercitúmque tandem conflavit peditum 10000, equitum 800. ac cum his Cnidum, Caunum & Rhodum invadere conatus, à Rhodiis fortiter, Demarato apud eos classis præfecto, repulsus fuit. [*Arrian.*]

3684 Eumenes ex regiis armentis, quæ ad Idam pascebantur, equos sumpsit quot habebat opus. Cúmque rationem procuratoribus scriptam misisset, risisse dicitur Antipater ac dixisse; mirari se cautionem Eumenis, qui expectaret ipsis se de rebus regiis relaturum rationem, aut repetiturum ab ipsis. [*Plutarch. in Eumene.*]

Hinc exercitu, non in *Æoliam*, ut vulgata legunt *Justini* exemplaria, sed, ut codex habet Manuscriptus, in *Ætuliam* (sive Ætulanen, Armeniæ minoris in Cappadociâ portionem; ut ex Ptolemæo hîc observavit juvenis eruditissimus mihique amicissimus Isaacus Voſſius) promoto, pecunias civitatibus Eumenes imperavit; recusantesque dare, hostiliter diripuit. Inde Sardes profectus est ad Cleopatram sororem Alexandri Magni, ut ejus voce centuriones principalesque confirmaret; exitiosaturos ibi majestatem regiam, unde soror Alexandri staret. [*Justin. lib.* 14. *cap.* 1.] Cúmque Sardes eam in itinere suo Antipater peteret; Eumenes in Campis Lydiis decertare cum eo voluit, quòd ab equitatu firmus esset, simul etiam quòd Cleopatræ vires suas ostentare gestiret. Sed Cleopatra, verita ne apud Antipatrum & Macedonas quasi belli ipsis causa foret in crimen vocaretur, Eumeni ut Sardibus abscederet persuasit. [*Plutarch. & Arrian.*] Antipater tamen eam nihilominùs cùm advenisset, ob societatem cum Eumene atque Perdiccâ, non sine probris atque convitiis increpavit. Illa verò, supra quàm ab eo sexu expectari poterat, sese defendit, aliâque plurima vicissim objecit: ac tandem pacati discesserunt. [*Arrian.*]

Eumenes, relictâ Lydiâ, superiorem Phrygiam petiit, & Celænis hybernavit. [*Plutarch.*] Nuncios ad Alcetam ejúsque socios misit, qui copias omnes in unum adducere, atque ita junctis viribus communem hostem oppugnare rogarent. Aliis verò aliud suadentibus, nihil effectum est. [*Arrian.*] Ubi Alcetâ, Polemone & Docimo de ducatu cum eo contendentibus; Hoc illud, inquit, est quod dici solet, Exitii nulla habetur ratio. [*Plutarch.*]

Eumenes militibus intra triduum solvere stipendium pollicitus, fecit iis villarum illius regio-

nis castellorúmque hominibus & pecore refertorum, auctionem. Qui mercatus aliqua fuerat ordinum ductor vel mercenariorum præfectus, tormentis & machinis ab Eumene acceptis, expugnabat ea: prædámque in debitum stipendium milites partiebantur. (*Id.*)

Antipater cum Eumene pugnare adhuc non ausus, Cassandrum misit, qui eum Attalo atque Alcetâ dimicaret. Certatum hic est æquo propemodum marte: sic tamen, ut inferior Cassander discesserit. (*Arrian.*)

Cassander ab Antigono dissentiens, animi perturbationem, Antipatro patre inhibente, deposuit. Apud Phrygiam tamen cum patre congressus, ne à Regibus longiùs discederet, sed Antigonum suspectum haberet, hortatus est. Antigonus verò cùm temperatâ suî prudentiâ, tum variis obsequiis atque virtutibus, suspicionem pro virili sustulit. Mitigatus itaque Antipater, de illis copiis quas in Asiam secum transvexerat, pedites Macedonici generis 8500 & parem equitum externorum numerum, cum elephantorum parte dimidiâ, id est, 70 Antigono tradidit; quo facilius bellum cum Eumene conficeret. Ita Antigonus bellum hoc administrare exorsus est. Antipater verò, acceptis Regibus cæterisque copiis, in Macedoniam trajecturus abiit. [*Id.*]

Ibi cùm tumultuantes milites pecuniam postularent, promisit Antipater, ubi Abydum perveniisset, illam sese curaturum, præbiturúmque fortasse donativum universum: sin verò, majorem certè partem accepturos. Hâc ergo spe lactatos, absque seditione deinceps Abydum usque eos perduxit: unde ipse noctu (deceptis altu militibus) unà cum Regibus Hellespontum ad Lysimachum trajecit. Postridie verò ejus diei, etiam ipsi transierunt; de pecuniâ poscendâ in præsens quiescentes. Hæc Arrianus: (*in Bibliothecâ Photii, cod. 92.*) qui hîc libros suos 10 de Rebus post Alexandrum gestis terminavit.

Antigonus, ad Eumenem bello subigendum, ex hybernis copias ad se contraxit: & comparatis bello necessariis in Eumenem duxit, qui tunc ad Cappadociam subsistebat. (*Diodor.*) In totis verò Eumenis castris abjectæ inventæ sunt epistolæ, centum talenta & honestum ordinem proponentes ei qui Eumenis caput ad Antigonum detulisset. (*Justin. lib. 14. cap. 1. Plutarch. in Eumene.*) His cognitis, Eumenes vocatis ad concionem militibus, primò gratias agit, quòd nemo inventus esset, qui spem cruenti præmii fidei sacramento anteponeret: deinde callidè subnectit, confictas has à se epistolas ad experiundos suorum animos esse. Quo facto, & in præsenti labantium animos deterruit; & in futurum providit, ut si quid simile accidisset, non se ab hoste corrumpi, sed à duce tentari arbitrarentur. Omnes igitur operam suam certatim ad custodiam salutis ejus obtulerunt. [*Justin.*] Decreverunt autem, ut ex præstantissimis mille essent assiduè corporis ejus custodes, stationesque & excubias vicissim agerent. Obtemperabant illi, lætique præmia accipiebant ab eo, quæ à regibus amici. Siquidem jus Eumeni erat causias purpureas & chlamydes conferendi: quod apud Macedones habebatur inter dona regia præcipuum. (*Plutarch.*) — 4394 — 320

Ab Eumene tamen ex præcipuis ducibus quidam nomine Perdiccas, cum 5000 peditibus & 500 equitibus, deficiens, tridui viâ castra habebat. Contra hunc Phœnicem Tenedium cum quatuor millibus selectissimorum peditum & mille equitibus Eumenes misit. Is noctu raptim iter faciens ex improviso rebelles opprimit adhuc dormientes; captóque Perdiccâ, exercitu potitur. Tum præcipuos defectionis authores capite multat Eumenes; & milites cæteris mixtos humaniter tractat, sibíque benevolentiam illorum conciliat. (*Diodor.*)

Posthæc Antigonus per internuncium cum Apollonide equitum præfecto quodam apud Eumenem agens, ingentibus promissis, ut proditorem se exhiberet, in pugnâ ad hostes transeundo, effecit. Castra tùm habebat Eumenes in Orcynis Cappadociæ, equestri prælio accommodatis. Antigonus igitur cum toto exercitu illuc profectus, superiores camporum tractus quibus montes imminent occupavit. Habebat tum Antigonus supra decem millia peditum (quorum plerique Macedones erant, fortitudine admirabiles) & duo millia equitum, cum elephantis triginta: Eumenes verò non minùs 20 millibus peditum, & 5. millibus equitum. Prælium hinc acerrimum committitur: & propter subitum Apollonidis cum equitatu à sociis secessum, Antigonus vincit; octo circiter millibus adversariorum occisis. Impedimentis quoque omnibus potitur. (*Id.*)

Proditori verò non dedit facultatem Eumenes, ut ex fugâ elaberetur ad hostes; sed arreptum suspendit. Ipse fugiens, contrariâ ac illi tenebant qui eum insequebantur viâ, insciis illis convertit iter; atque præteritis hostibus, ut ad locum venit ubi fuerat pugnatum, castra metatus mortuos coacervatos circumjectorum vicorum diruptis foribus cremavit, seorsùm duces, seorsùm gregarios milites: excitatisque tumultu, recepit se. ut Antigonus, qui pòst eò pervenit, stuperet audaciam atque immotum ejus animum. (*Plutarch.*)

Hinc incidens in Antigoni impedimenta, quum multa libera capita & magnam vim servitiorum opúmque facilè capere potuisset, veritus ne sui spoliis prædáque locupletati ad resistendum timidiores, ad fugam ob sarcinas tardiores, & in subeundis periculis inertiores efficerentur; ut corpora primùm curarent & pabulum darent equis, deinde hostes adorirentur, præcepit. Interim ad Menandrum super hostium impedimenta positum clàm summittens eum monuit, ut ex locis planis ad proximi montis latus celerrimè se reciperet, ne ab equitibus ille subitò cingeretur. Quod, periculo animadverso, cùm ille fecisset: Eumeni se multum debere profitebantur adversarii, qui eorum liberos à servitute, & uxores à militari violentiâ servasset. Quod tamen non illorum causâ factum ab eo dixisse fertur Antigonus, sed ne seipsum tot pedicis fugientem intricaret. (*Id.*)

Hinc vagabundus Eumenes & fugitans, magnam militum partem induxit ut facesserent: vel quòd eorum gereret solicitudinem, vel quòd trahere eos secum nollet pauciores quàm ad signa conferenda, & plures quàm ad tegendam fugam suam. Postquam in Nora castellum munitum (quod suo tempore Neroassium dictum, in libro 12° notavit *Strabo*) ad Lycaoniæ & Cappa-

dociæ poſitum confinia, cum 500 equitibus & 200 peditibus (licèt utriuſque tamen ordinis circiter 500 *Diodorus* ſtatuat) refugit; quotquot amici ejus miſſionem poſtulaverunt, quòd non ferrent aſperitatem loci vel victûs anguſtias, omnes complexus atque omni comitate proſecutus, miſſos fecit. Loci enim ambitus duo ſtadia non excedebat: erátque frumenti ibi & aquæ & ſalis copia, ſed obſoniorum nihil ſuppetebat. [*Id. cum Diodoro, & Juſtino, lib. 14. cap. 2.*]

Antigonus admoto exercitu, antequàm obſidere Eumenem cœpiſſet, evocavit eum ad colloquium: illóque obſides rogante, ad ſe ſicut ſuperiorem ut veniret mandavit. Cui ille: *Neminem*, inquit, *quouſque gladii compos ero, me cenſeo ſuperiorem.* Ubi Antigonus igitur fratris filium Ptolemæum, ut ille poſtulaverat, in arcem miſit, deſcendit Eumenes: ac complexi inter ſe conſalutavere amicè ac familiariter. Multa quum eſſent diſputata, neque mentionem Eumenes ſalutis ſuæ & veniæ ullam faceret, verùm ſatrapias quoque ab initio traditas poſceret ſibi firmari & præmia reddi: obſtupuerunt aſſiſtentes, admiratique ſunt animum ejus & fortitudinem. Antigonus ergo de his ad Antipatrum ſe relaturum pollicitus, Eumenem ægrè à turbâ rutum reduxit; atque duplici muro foſſiſque circumvallatis Noris, relictóque quod oppugnationi ſufficeret præſidio, inde movit. (*Id.*)

Poſt aliquod tempus interjectum Eumenes legatos (inter quos Hieronymus Cardianus hiſtoricus, civis ſuus, fuit) ad Antipatrum, quòd ſolus par Antigoni viribus videbatur, de pacificatione miſit. (*Diodor. & Juſtin. lib. 14. cap. 2.*] Ipſe interim circumſtellus victum ſociis, licèt tenuem, lætum tamen, paravit: omnes viciſſim ad menſam ſuam invitaſs conviviúmque lepidis ſermonibus & comitate condiens. (*Diodor. & Plutarch.*) Quotieſcunque autem voluit, & apparatum & munitiones Antigoni alias incendit, alias disjecit. (*Æmil. Prob.*)

Cùm reverereturne uno loco manens equos militares perderet, quòd ſpatium non eſſet agitandi: certis quotidie horis eos ita ſuſpendebat, ut poſterioribus pedibus innixi, prioribus elevati, dum naturalem aſſiſtendi appetunt conſuetudinem, ad ſudorem uſque crura jactarent. Hordeum etiam objiciebat eis elixum, ut & perficerent id citiùs & concoquerent meliùs. Quo factum eſt, quod omnibus mirabile eſt viſum, ut jumenta æquè nitida ex caſtello educeret, ac ſi in campeſtribus ac planis ea locis habuiſſet. (*Diodor. Jul. Frontin. Stratag. lib. 4. cap. 7. Plutarch. & Æmil. Prob. in Eumene.*)

Ptolemæus Lagi filius, advertens Phœniciam & Syriam quæ Cava dicitur, maximè ſibi accommodam futuram, unde & Ægyptum poſſet tueri, Cyprum invadere, multum in hoc operæ dedit, ut illis potiretur. Laomedontem igitur Mitylenæum, harum provinciarum ſatrapam à Perdiccâ & Antipatro conſtitutum, ut eas ſibi traderet, oblato ingenti auri pondere tentavit. Quod quum non impetraſſet, Nicanorem unum ex amicis ducem creavit, & cum juſtis illuc copiis miſit. Is expeditione in Syriam factâ, Laomedontem cepit: qui corruptis cuſtodibus, ad Alcetam aufugit in Cariam. Nicanor verò, Syriâ totâ & Phœniciâ intra breve tempus ſubactâ & præſidiis munitâ, in Ægyptum rediit. [*Diodor. cum Appiano in Syriac. pag. 121. & Pauſaniâ in Atticis, pag. 5.*]

Ptolemæus partes cavæ Syriæ & Phœniciæ adortus, Hieroſolymis dolo occupatis ad centum hominum millia ex Judæâ in Ægyptum traduxit: ex quibus circiter 30000 ſelectos, qui ætate & robore præſtarent, armis inſtructos in exercitum & ad militiæ uſum ſtipendiis amplioribus recepit, iſſique ut maximè fidis Ægypti præſidia munita commiſit. Reliquam verò turbam ſeniorum & juniorum, ac mulierum etiam, conceſſit militibus in ſervitutem; non tam ſponte & conſilio ſuo, quàm exoratus ab illis, ad uſus & neceſſaria in belli rebus miniſteria. [*Ariſteas, in libello de LXX. interpretib. cum epiſtol. Ptolemæi Philadelphi apud eund. Joſeph. Antiquit. lib. 12. cap. 1. & 2. Euſeb. in Chronico.*]

De captis ab eo Hieroſolymis ita meminit Agatharchides Cnidius, in τ Ἀνδίχων ſive Alexandri Magni ſucceſſorum hiſtoriâ. [apud Joſeph. lib. 1. contra Apion. pag. 1050. cum lib. 12. Antiquit. cap. 1.] *Qui vocantur Judæi, habitant omnium munitiſſimam civitatem, quam Hieroſolyma vocare ſolent indigenæ. Hi ſeptimâ die vacare conſueverunt, & neque arma illo die geſtare, neque agriculturam attingere, neque alterius cujuſpiam miniſterii curam habere: ſed in locis ſacris manus extendentes, orare uſque ad veſperam. Ingreditur verò in civitatem Ptolemæo Lagi cum exercitu, & hominibus eorum qui civitatem cuſtodire debebant obſervantibus inſipientiam; patria quidem acerbum ſuſcepit dominum, lex verò convicta eſt malam habere conſuetudinem.* Addit Appianus, Ptolemæum Hieroſolymorum mœnia diruiſſe; relictiſque in Syriâ præſidiis, in Ægyptum navigaviſſe. (*Syriac. pag. 119. & 121.*)

De Ægyptiacâ deportatione, in libro 12. Antiquit. cap. 1. ita ſcribit Joſephus. *Ptolemæus multos captivos ex montano Judæa tractu & Hieroſolymorum vicinâ, Samariâque & Garizin monte, in Ægyptum traductos juſſit ſedes ibi figere. Et cùm Hieroſolymitas pertinaciſſimè jurijurandi fidem ſervare compertum haberet ex reſponſo quod Alexandri legatis poſt Darii cladem dederant; multa ex eis præſidia diſpoſuit per arces: & cùm eis apud Alexandriam jus civitatis pari cum Macedonibus conditione dediſſet, ſacramento omnes devinxit, ſervaturos fidem poſteris ejus qui tam multa ipſis crediderat.* & in libro ſecundo contra Apionem. (*pag. 1063.*) *Ptolemæus Lagi Judæis Alexandrinis Ægyptiaca caſtra commiſit; arbitratus fide ſimul eorum & fortitudine conſervanda: & in Cyrene credens ſe tutiſſimè regnaturum, & in aliis Lybiæ civitatibus, ad ea loca partem Judæorum habitandi causâ direxit.* * Huc ſpectat & *Philonis* ille locus de Judæorum Ægyptienſium, à Catabathmo &c. & *Strabonis*, ex Hiſtoriarum libris citatus à *Joſepho.* (lib. 14. Antiquit. cap. 12.) *Quatuor erant genera in Cyrenenſium urbe*, &c. *In Cyrenaicam verò regionem inde tranſiit ut conterminam (quemadmodum etiam Judæa eſt) vel potius partem olim regni Ægyptii.* „ Ex horum Cyrenenſium Judæorum poſteris, fuit Jaſon ille Cyrenæus, è cujus ſcriptis ſecundus liber Maccabæorum fuit excerptus; (II. *Maccab.* II.

24.] & Simon Cyrenæus, qui Chriſti crucem tulit: [*Matth.* XXVII. 32.] & quorum in Act. II. 10. & VI. 9. facta habetur mentio.

3685 Antigonus, dum Noris muro duplici circumſeptus hæreret Eumenes, in Alcetam & Attalum expeditionem ſuſcepit. Cum toto igitur exercitu è Cappadociâ profectus in Piſidiam contendit, ubi Alcetas cum ſuis conſiſtebat: & intra ſeptem dies 2500 ſtadia emenſus, ad urbem quæ Cretenſium vocatur venit; & jam hoſtibus ignaris adventus ipſius imminens, colles quoſdam & impedita loca prior occupavit. Sub ſignis verò, præter elephantos, pluſquàm 40 peditum, & equitum ſeptem millia habebat. Cum quibus Alcetas tamen congredi eſt auſus; cùm illi pedites 16000 & equites 900 tantùm ſocii armorum eſſent. Sed Antigonus ex edito loco pugnans & viribus longè ſuperior, profligato toto illius agmine, Attalum cum Docimo & Polemone multiſque ducibus inſignibus cepit. Quibus in fidem acceptis, reliquos in ordines ſuos diſtribuit; & clementem humanúmque ſe illis præbens, agmen ſuum amplificavit haud mediocriter. [*Diodor.*]

Alcetas cum ſatellitibus & filiis ſuis Piſidiſque illi militantibus, in Piſidiæ urbem Termeſſum confugit: Piſidis illis, qui ſexies mille circiter numero erant & ſtrenuitate excellentes, nullo ſe eum pacto derelicturos promittentibus. Quum igitur Antigonus cum toto agmine ad Termeſſum caſtrametatus, Alcetam ſibi dedi peteret, eúmque tradendum ſeniores cenſerent: juniores initâ conjuratione decretum fecêre, ſe pro ſalute ejus quodvis periculum ſubituros. Seniores verò noctu legatis ad Antigonum miſſis, ſe Alcetam ſive vivum ſive mortuum ipſi tradituros pollicentur: ſi juvenes modò levioribus velitationibus, & ſimulatâ fugâ, longiùs extra urbem eliceret. Quod dum ille faceret, captatâ abſentiæ juvenum opportunitate, immiſſis ſuis Alcetam ſeniores invaſerunt: qui nec in hoſtium poteſtatem veniret, ipſe manus ſibi intulit. Cadaver lectulo impoſitum & lacernâ vilifſimâ obtectum, ekùn illis qui præliabantur, Antigono eſt traditum: quod indignis toto triduo affectum contumeliis ille tandem inſepultum abjecit. Juniores à pugnâ reverſi in ſuos efferantur: & urbis parte occupatâ, domos primùm incendere decreverunt. Sed mutatâ ſententiâ, ad incurſiones & latrocinia converſi, magnam hoſticæ terræ partem devaſtârunt. Alcetæ verò cadaver ab Antigono relictum ſplendidè funerârunt. [*Id.*]

Antipater moriturus Regum curatorem & ducem ſummâ cum poteſtate deſignavit Polyſperchontem: qui natu ferè maximus erat inter omnes Alexandri commilitones, & à Macedonibus in honore habebatur. Filius ejus Caſſander, Chiliarchi quod obtinebat munere non contentus, & Polyſperchontem ſibi à patre prælatum indignatus, de ſummâ rerum poteſtate cum amicis ſuis colloquia inſtituit. Occultè inſuper miſſis ad Ptolemæum legatis, amicitiam renovavit; & ut ſocietatem armorum ſecum jungeret, claſſe quamprimùm ex Phœniciâ in Helleſpontum expeditâ, rogavit. Similiter & ad cæteros duces & civitates miſit, qui de armis cum ipſo jungendis ſolicitarent. [*Id. cum Plutarcho, in Phocione.*] 4395 319

Quum Antigonus, ex Piſidiâ Phrygiam verſùs exercitum duceret; ad Cretenſium urbem perveniſſet: de his omnibus ab Ariſtodemo Mileſio certior factus eſt. Quibus cum voluptate audiris, ſummum ſpe ſuâ imperium complexus eſt. [*Diodor. cum Plutarcho, in Eumene.*] Aſiæ enim imperator cum plenariâ authoritate ab Antipatro relictus, & majorem exercitûs vim habens, theſauris in Aſiâ potiturum ſe, dum nemini ad reſiſtendum facultas ſupperet, confidebat. Erant tum in exercitu illius 60 peditum & 10 equitum millia, & 30 elephantes. Prætérque has copias, ſe alias inſuper quando opus foret comparaturum ſperabat: quòd peregrinis ſubinde allectis ubertim Aſiæ ſtipendia poſſet ſufficere. Senatu igitur amicorum coacto, quòd ſummam rerum capeſſat, illis exponit; & præcipuis amicorum, quâ ſatrapias, quâ præfecturas, adſcribit: omnéſque, ſpes magnas ſuggerendo, ad capeſſendum quæ agitabat promptiores facit. Aſiam enim pervadere, ejectíſque Satrapis qui hactenùs fuerunt, ad amicos ſuos imperia traducere conſtituerat. [*Diodor.*]

Aridæus Phrygiæ ad Helleſpontum ſatrapes, cognitâ Antigoni molitione, Satrapiæ ſuæ res in tuto ponere ſtatuens, Cyzicenorum urbem, quòd maxima eſſet & præ cunctis opportuna, ſubitò aggreſſus eſt: habens ſecum pluſquàm decem millia pedirum mercede conductorum Macedonúmque mille, ſagittarios & funditores Perſas 500, & equites 800, cum omni telorum & catapultarum apparatu ad oppugnationem neceſſario. Cyziceni, ſub ſpecie tractatûs de conditionibus urbis tradendæ dilatione obſidionis obtentâ, à Byzantiis milites & tela, cæteráque propugnationi urbis convenientia, acciverunt: navibúſque longis oram præternavigantes, ſuos ex agris receptos in urbem revexerunt. Unde, obſidentium plurimis interfectis, Aridæus infecto negotio in ſatrapiam ſuam regredi coactus eſt. (*Id.*)

Antigonus, Celænis tum ſubſiſtens, cum viginti peditum & tribus equitum millibus ex toto agmine delectis, celeriter ad ferendum Cyzicenis ſuppetias contendit: periclitatam urbem ad futuras moliriones ſibi obnoxiam reddere conſtituens. Sed quum paulò ſeriùs illuc veniſſet, ad Aridæum legatos mittit, qui hiſce de rebus cum eo expoſtularent: ſimúlque ut ſatrapiâ decederet, atque unâ ad victum urbe acceptâ privatam inde vitam ageret, imperavit. Id ille ſe facturum negavit: & diſtributis per urbes præſidiis, partem exercitûs cum præfecto miſit; mandato ei dato, ut ſe cum Eumene conjungens, Nora caſtellum obſidione liberaret, Eumenémque periculis exemptum in ſocietatem belli adversùs Antigonum adſciſceret. [*Id.*]

Vere appropinquante Eumenem, ſimulatâ deditione, dum de conditionibus tractat, præfectis Antigoni impoſuiſſe, ſeque ac ſuos omnes è caſtro extraxiſſe incolumes ſcribit in ejus Vitâ *Æmilius Probus*. Antigonum verò, quum auxilia Eumeni ab Antipatro miſſa didiciſſet, ab obſidione receſſiſſe, *Juſtinus* refert. [*lib.* 14. *cap.* 2.] At *Diodorus* & *Plutarchus* Eumenem, Hieronymi Cardiani amici & civis ſui interventu, fide præſtitâ, ab obſidione liberatum fuiſſe narrant. Ita enim res ſe habuit.

Anti-

Antigonus de summo principatu consilia animo versans, Hieronymum historicum ad se accersitum, magnisque invitatum muneribus, legationem ad Eumenem obire jubet; quâ hortetur ipsum, ut pugnæ in Cappadociâ gestæ oblitus, amicitiam & societatem belli secum jungat: dona prioribus longè majora, & ampliorem provinciam; atque ut primus sit inter amicos, ac totius instituti particeps, illi promittens. (*Diodor.*) Quúmque præscripta ab eo fuisset jurisjurandi formula, quâ pactio sanciretur: eam Eumenes suo arbitratu correxit; & ad Macedones à quibus circumsidebatur retulit, utra jurisjurandi formula esset æquior. Antigonus enim defunctoriè in capite Regum factâ mentione, reliquum jusjurandum in se nominque suum conceperat. Eumenes verò primo loco Olympiadem cum Regibus posuit, deinde sic jusjurandum composuit, ut juraret sibi eosdem amicos & inimicos fore, non qui essent Antigono tantùm, sed qui essent Olympiadi & Regibus. Quæ cùm essent visa justiora, Eumene illud juramentum suscipiente, obsidionem solverunt; miserúntque ad Antigonum, ut ille quoque Eumeni id sacramentum diceret. Interea. Eumenes quoscunque Noris habuerat Cappadocum obsides eis reddidit. Antigonus autem Macedonibus quòd jurisjurandi emendationem comprobassent, acerbè & amarè rescripsit; atque ut Eumenem obsiderent rursùs & circumvallarent, serò nimis mandavit. (*Plutarch.*)

Eumenes post annuam obsidionem insperatò salutis compos factus, ad tempus in Cappadociâ moram traxit; ibique amicos priſtinos, & palantes per regionem militiæ socios, recollegit. (*Diodor.*) A Cappadocibus, qui obsides receperant, equos, jumenta & tentoria accepit: collectitíque illis militibus, qui dispersi post fugam in illis locis vagabantur, equites paulò minùs mille contraxit. (*Plutarch.*) Quia enim mirum in modum industrius erat, confestim multos ejusdem spei socios, & ad communem militiam obsequium deferentes, habuit. Denique intra pauxillum dierum, præter quingentos illos amicos qui obsidionem cum ipso in munitione toleraverant, plus quàm bis mille ad imperata promptos milites apud se habuit. [*Diodor.*]

Antigonus, missis ad debellandum Aridæum minoris Phrygiæ satrapam copiis, ipse cum numeroso agmine, versùs Lydiam movit, satrapam ejus Clitum inde ejecturus. Qui præcognito ejus adventu, præcipuas urbes præsidiis munierat: ipséque in Macedoniam, ut Regibus & Polysperchonti audaciam & defectionem Antigoni significaret, & auxilia sibi peteret, transmittebat. [*Diodor.*]

Tum Antigonus Ephesum primo statim adventu in fidem accepit, adjutantibus illum in urbe nonnullis. Post quum appulisset Ephesum Æschylus Rhodius, & in quatuor navibus è Ciliciâ advexisset 600 argenti talenta Regibus missa in Macedoniam: ille pecuniam intercepit, sibi ad peregrinos milites conducendum illâ opus esse dictitans. Quo facto satis declaravit, quòd totus ad sua tractandum negotia conversus, Regibus adversaretur. Post hæc urbes deinceps oppugnatum ibat; alias vi subigens, alias verbis sibi concilians. (*Id.*) Atque ab hâc defectione numerantur anni illi 12, quos Antigoni principatui à Dexippo, Porphyrio & Eusebio tributos invenimus. [*in Græcis Eusebianis Scaligeri. pag.* 48. 164. & 226.]

Cassander transmisso Hellesponto, in Asiam ad Antigonum se contulit; auxilium ut sibi ferret rogitans, & Ptolemæum in belli societatem venturum confirmans. Illum haud invitus suscepit Antigonus, & confestim tum pedestribus tum nauticis se illum copiis instructurum promisit. Hæc simulatione quâdam agebat, quasi propter amicitiam cum Antipatro illi opem ferret: sed reverâ magnis hominem bellis distineri volebat, ut ipse, extra periculum, Asiâ perdomitâ, summum imperium ad se pertraheret. (*Diodor.*)

Polysperchon, Regum tutor & imperii Macedonici ἐπιμελητὴς sive procurator, epistolam Regum nomine scriptam ad Eumenem misit, suadens ut operâ suâ Regibus addictâ, inimicitias cum Antigono non deponeret: sive in Macedoniam transgressus communi secum opere tutelam Regum gerere vellet, sive potiùs eligeret in Asiâ remanere, & exercitibus pecuniisque acceptis contra Antigonum, qui jam manifestò à Regibus defeciſſet, bellum gerere. Quòd si majoribus indigeret copiis, vel se cum Regibus universas regni vires in Asiam traducturum. Ad quæstores etiam Ciliciæ ab eisdem datæ sunt literæ, ut ex pecuniâ quæ erat Quindis (ubi Macedonum fuisse gazophylacium, docet Strabo, *lib.* 14. *cap.* 672.) Eumeni 500 talenta ad resarciendum damna pridem accepta; ceteræque pecuniæ quantum ad peregrini militis conductionem aliósque belli usus requisiverit, exhiberent. Ad Antigenem quoque & Teutamum trium millium argyraspidum duces scripserunt, ut eos Eumeni traderent, eúmque in omnibus alacriter juvarent; utpote totius Asiæ imperatorem plenâ cum potestate designatum. Similes præterea ab Olympiade matre Alexandri Magni missæ sunt literæ: quibus, inter alia, ut cùm ipsi tum Regibus opem ferret solicitè postulabat. [*Diodor. cum Plutarcho & Æmilio Probo, in Eumene.*]

Eumenes confestim è Cappadociâ movit, 500 equites & peditum supra duo millia secum habens. Non enim spatium illi erat ad suscipiendum eos, qui se unà militaturos polliciti, venire tardabant: propterea quòd ingens Antigoni manus duce Menandro adventaret, quæ in Cappadociâ illum degere, hostem Antigoni factum prohiberet. Qui verò relictus fuerat exercitus, triduo serius Eumenem secutus, cùm eum assequi non posset, in Cappadociam regressus est. (*Diodorus.*)

Magnis itineribus contendens Eumenes, superato celeriter Tauro, in Ciliciam devenit. Tum duces argyraspidum Antigenes & Teutamus, Regum literis obsecuti, cum amicis per longum intervallum Eumeni occurrerunt: & comiter excepto gratulati, quòd è maximis periculis nec opinato incolumis evasisset, promptè ad omnia se præstò illi futuros sunt polliciti. Ipsum etiam Argyraspidum ex Macedoniâ agmen, tria millia circiter, cum benevolentiâ studióque obviam processit. [*Id.*]

Invi-

Invidiam Macedonum veritus Eumenes, quam ſubiturus erat, ſi ipſe alienigena (ex Thraciæ Cherſoneſo Cardianus) ſummo imperio potiretur; primùm 500 talenta ad reficiendum ſemetipſum à Regibus conceſſa recepturum ſe abnuit: tantâ donatione ſe non indigere dictitans, qui nullum ſibi principatum conſciſcere laboraret. [*Diodor. & Plutarch.*] Deinde Alexandri nomine tabernaculum ſtatuit, (ab ipſo, ut hoc faceret, monitum ſe per ſomnium fuiſſe fingens) in cóque ſellam auream cum ſceptro ac diademate poni juſſit, eóque omnes quotidie convenire, ut ibi de ſummis rebus conſilia caperentur: credens minore ſe invidiâ fore, ſi ſpecie imperii, nominiſque ſimulatione Alexandri, bellum videretur adminiſtrare. [*Diodor. Plutarch. Æmil. Prob. Polyæn. lib. 4. Stratagem.*] Interim ipſe per omnes tractationes publicas æqualem ſe cæteris ducibus exhibendo, & omnes colloquiis humaniſſimis demulcendo, invidiam à ſe depulit. Conſimiliterque erga Macedones qui Argyraſpides nominabantur ſe gerendo, magnum ſibi favorem contraxit, & dignus qui Regum curam gereret habebatur. [*Diodor.*] Blandimentis enim uſus, nunc commilitones ſuos, nunc patronos appellabat, periculorum Orientalium ſocios. addens, ſolos fuiſſe quorum virtute Oriens ſit domitus, ſolos qui militiam Liberi patris, qui Herculis monumenta ſuperârint: per hos Alexandrum, magnum factum, per hos, divinos honores & immortalem gloriam conſecutum. orans denique, ut non tam ducem ſe, quàm commilitonem reciperent, unumque ex corpore ſuo eſſe vellent. [*Juſtin. lib. 14. cap. 2.*]

Hinc ex amicis delegit Eumenes maximè idoneos, quos pecuniis largiſſimè inſtructos ad conducendum liberaliſſimis ſtipendiis militem huc illuc miſit. Horum alii exemplò in Piſidiam Lyciámque ac finitimam regionem, alii in Ciliciam, Cœle-ſyriam, Phœniciam & Cyprum profecti, cogendi milites munere ſedulò functi ſunt. A quibus cùm ſtipendia offerrentur ampliſſima; multi quoque ex Græciæ urbibus accurrebant, & nomina in hanc militiam profitebantur: adeò ut intra breve tempus colligerentur peditum ſupra decem millia & equitum 2000. præter argyraſpides, & qui cum Eumene venerant. (*Diodor.*)

Ptolemæus cum claſſe ad Zephyrium Ciliciæ delatus, miſſis quibuſdam ducibus Argyraſpidas ſolicitabat, ne Eumenem à Macedonibus jampridem ſupplicio capitis addictum ſequerentur. Ad præfectos itidem præſidii in Quindis miſit, ne quicquam illi pecuniarum exhiberent. Huic verò morem nemo geſſit: propterea quòd Reges, & tutor ipſorum Polyſperchon, atque etiam Olympias, ſcripſerant, ut ad omnia Eumeni, velut ſummo regni imperatori, parerent. (*Id.*)

Antigonus deinde ex amicis Philotam cum 30 Macedonibus ad Argyraſpides miſit, qui primò ducum & præceptorum militum animos privatim tentarent, ſi fortè largitione aut munerum pollicitatione induci poſſent ad inſidias adversùs Eumenem ſtruendas. Et aliorum quidem nemini perſuadere valuerunt. Solus Teutamus argyraſpidum dux corrumpi ſe paſſus, ut collegam etiam ſuum Antigenem ad ejuſdem facinoris ſocietatem illectaret, operam dedit. Sed ad meliora eum conſilia Antigenes reduxit: docens certiora ſibi ab Eumene, viro fideli ac mediocris fortunæ, ſperanda eſſe; quàm ab Antigono nimiùm potenti, qui ad ſumma provectus, in Satrapias ipſis dehinc ademptas ſurrogaturus eſſet amicos ſuos quos velit. Tum Philotas communes Antigoni ad exercitum litteras ducibus reddidit; quibus mandavit, ut Eumenem ſine morâ comprehenſum occiderent: additâ comminatione, niſi id facerent, ſe cum univerſo exercitu venturum ad bellum eis pœnámque inferendam. Quibus cùm illi eſſent exterriti, ſuperveniens Eumenes cohortatus eos eſt, ut Regum decreta exſequerentur, nec homini jam apertè rebellanti auſcultarent. Cúmque multa præſenti negotio accommoda diviſſet; non imminenti duntaxat periculo exemptus eſt, ſed etiam multitudinem ad benevolentiam priſtinâ majorem inflexit. (*Id.*)

Hinc indictâ militibus expeditione, in Phœniciam contendit Eumenes; naves ex omnibus paſſim urbibus contrahere, validámque comparare claſſem properans: ut Polyſperchon, aſſumptis ex Phœniciâ navibus, mare in poteſtate haberet, & copias quandocunque vellet tutò è Macedoniâ in Aſiam contra Antigonum tranſportare poſſet. Ipſe ergo, ad nauticas colligendum vires, in Phœniciâ ſubſtitit. (*Id.*)

Polyſperchon Clitum (Lydiæ ſatrapam) navibus præfectum cum totâ claſſe miſit, ad finitima Helleſponti ſtationem habere jubens, & prohibere copias ex Aſiâ in Europam tranſmeantes. Aridæum quoque (majoris Phrygiæ ſatrapam) qui cum militibus ſuis in Cianorum urbem confugerat, Antigono inimicum, adſumere mandavit. (*Id.*)

Poſtquàm ad Helleſpontum trajeciſſet Clitus, jámque urbes ad Propontidem in fidem acceperat, & Atidæi copiis ſe confirmaſſet: præſidii Munychiani dux, à Caſſandro cum totâ claſſe miſſus, navigavit. Antigoni etiam naves aſſumpſit: ita ut ſupra centum numerus ſe extenderet. Commiſſo igitur prælio navali haud procul à Byzantiorum urbe, Clitus vicit, & naves hoſtium 17 demerſit; nec infra 40 cum ipſis hominibus cepit. Reliqui in Chalcedonenſium ſe portum receperunt. Quibus tam proſperè geſtis Clitus hoſtes mari non ampliùs contendere auſuros, propter cladis acceptæ magnitudinem, exiſtimabat. (*Id.*) Quo exultaſſe illum non eſt mirum; quum priùs ad Amorgum (è Cycladibus inſulis unam) tribus aut ad ſummum quatuor depreſſis Græcorum navibus, vocari ſe Neptunum paſſus eſt, tridentémque geſtavit: ut in libro 2 de fortunâ Alexandri refert *Plutarchus*.

Antigonus, audito claſſis detrimento, actuariis navibus à Byzantinis nocte acceſſis ſagittarios, funditores, & alios ex levioris armaturæ ordinibus, quot ſufficere videbantur, imponit; eóſque in oram ulteriorem tranſportat. Hi ex hoſticis navibus in terram egreſſos & caſtra pedeſtria metatos adorti, terrorem Clitianis incutiunt. Qui ſubito metu perturbati, in naves inſiliunt: unde ingens exiſtit tumultus, quâ ob impedimenta, quâ etiam ob captivorum multitudinem. Interim Antigonus naves longas adornârat: in quibus peditum ſtrenuiſſimos mediocri

numero collocatos eò miſit, cum exhortatione ut audacter hoſtes invaderent: victoriâ enim certiſſimè potituros. Hi ergo cum Nicanore noctu ſubvecti, cùm jam illuceſceret, ſubitò in hoſtes tumultuantes impreſſione factâ, primo ſtatim concurſu illos vertunt: naviúmque alias roſtris pulſatas ſurſum jactant, aliis remos detergunt; nonnullas cum viris ſe dedentes citra diſcrimen in poteſtatem accipiunt. Tandem, exceptâ prætoriâ, reliquis omnibus unà cum militibus potiuntur. Clitus autem ad terram fugâ elapſus, deſertâ navi, per Macedoniam ſe recipere inſtituit: ſed in Lyſimachi milites quoſdam delapſus interlit. (*Diodor.*)

Antigonus, clade tantâ hoſtibus affectis, maris poteſtatem ſibi vendicare, Aſiæque imperium citra controverſiam acquirere properabat. Idèò ex omni exercitu 20 peditum millibus & equitum millibus 4. delectis, qui maximè forent expediti, versùs Ciliciam movit; ut Eumenis cohortes diſſiparet, priuſquàm agmen copioſius contraxiſſet. (*Id.*)

3687 Jubilæus XXIII.

Eumenes, cognito Antigoni impetu, Phœniciam (in quâ tùm erat) injuſtè à Ptolemæo occupatam, Regibus iterùm vindicare conabatur. Sed ab opportunitate deſtiturus, motis è Phœniciâ caſtris, agmen per Cavam Syriam duxit; ut Satrapias, quas ſuperiores vocant, attingeret. [*Diodor. lib.* 18.] Et Argyraſpidas, cum duce eorum Antigene, ſecum habens, in pagis Babyloniæ Caris appellatis hyemavit. (*Id. lib.* 19.)

Ad Seleucum Babyloniæ & Pithonem Mediæ ſatrapam legatis miſſis, poſtulavit Eumenes, ut auxilia Regibus ſubminiſtrantes, communi ſecum bello Antigonum impugnarent. Seleucus autem, ſe Regibus quidem neceſſaria exhibiturum reſpondit: Eumeni autem, qui dudum publico Macedonum concilio capite damnatus fuerat, nunquam obtemperaturum. Antigenem etiam & Argyraſpidas, ut abdicarent imperio Eumenem, per legatum ſolicitavit: ſed fruſtrà. [*Id. ibid.*] 4397 317

Eumenes, collaudatâ in ſe militum fide, cum exercitu progreſſus, juxta Tigrim fluvium caſtra poſuit; ut 300 à Babylone ſtadiis abeſſet. Atque ibi, incolarum incurſu, nonnullos ſuorum amiſit. Inde Suſa progredi cogitabat; ut & copias ex ſuperioribus ſatrapiis evocaret, & regiis theſaurís ad urgentes neceſſitates uteretur. Sed aggreſſo eum Seleuco apud Euphratem fluvium, parum abfuit, quin univerſum exercitum in ſubitâ inundatione amitteret; cùm veteris cujuſdam foſſæ capite à Seleucianis rupto, univerſa caſtra in aquis ſtagnarent. Illum ergo diem Eumeniani, in tumulum quendam confugientes, quieri permanſerunt, quomodo his rebus conſulendum eſſet ambigentes. Poſtridie verò navigiis 50 quæ contis impellebantur adhibitis, præcipuum exercitûs robur, nemine tranſitum interturbante, tranſportárunt. Seleucus enim equitatum ſolummodò, eúmque longè numero adverſariis inferiorem, penès ſe habebat. Jámque nox appetebat; cùm Eumenes de impedimentis anxius retrò Macedones iterùm tranſmiſit; & docente quodam indigenâ, locum quendam purgavit, quò foſſam divertere, ac meabilem reddere tractum vicinum, facile erat. Quo Seleucus animadverſo, cùm illos è Satrapiâ ſuâ quamprimùm excedere cuperet, de induciis legatos miſit, libertúmque illis tranſitum permiſit. Atque ita Eumenes contra quàm ſperaſſet è Seleuci manibus elapſus, cum agmine in Perſiam (vel Suſianam potiùs) devenit; 16 millibus peditum, & 1300 equitibus tunc inſtructus. Et recreato ex laboribus & ærumnis milite, ad præfectos ſuperiorum provinciarum miſit, qui militem & pecunias inde accerſerent. [*Id. lib.* 18. & 19.]

Attalus, Polemo, Docimus, Antiparer & Philotas, duces qui cum Alcetæ copiis capti in caſtello quodam incredibiliter munito aſſervabantur, auditâ Antigoni in ſuperiores provincias profectione (in Meſopotamiâ verò tùm tum fuiſſe, *Diodorus* indicat) armis correptis, mediam circa noctem, ipſi tantùm octo cuſtodiam 400 militum invadunt. Xenopithem, qui cuſtodiæ præerat, correptum de muro petræ ſtadium altæ præcipitem agunt; aliiſque partim conciſis partim exturbatis, domos incendunt: ex illis verò qui extrinſecùs ſucceſſum rei obſervabant, ad quinquaginta intrò recipiunt. Sed dum inter ſe diſſentientes, conſultarent, utrum manere ac caſtelli munitione uti, ſubſidia Eumenis præſtolantes, an fugâ quamprimùm arreptâ per agros divagari expediret; è vicinis præſidiis pedites 500 & equites 400 plures, & ex indigenis hinc inde ſupra 3000 accurrentes, ductore ex ſeipſis creato, locum illum caſtris ſuis circundant. Docimus, qui ex arce excedendum priùs ſuaſerat, animadverſo quodam deſcenſit ab excubiis immuni, per legatum egit cum Stratonice Antigoni uxore, quæ non procul inde aberat: & cum uno comite illac exiliit. Verùm, non ſervatâ fide, cuſtodiæ mancipatus eſt. Qui cum eo deſcenderat, ducem ſe hoſtibus præbuit; nec paucis in caſtellum adductis, unum ex ſaxis præceliis occupavit. Attalus verò cum cæteris, qui in caſtello manendum eſſe ſtatuerant, ex die in diem certamen fortiter continuárunt. (*Id. lib.* 19.)

Pitho Mediæ ſatrapes, Philotâ ſuperiorum Provinciarum duce interempto, fratrem ſuum Eudramum in illius locum ſuffecerat. Quo perpetrato, reliqui Satrapæ omnes concurrêre, ne ſimili modo tractarentur veriti: quòd turbulenti Pithon ingenii eſſet, magniſque ſe conatibus implicaret. Superatum igitur prælio, ubi magnam ejus militum partem conciderant, è Parthiâ profligárunt. Ille quidem principio receptum in Media quærebat: ſed brevi pòſt Babylonem profectus, Seleucum ut ſibi auxilium ferret rogitabat. (*Id. lib.* 19.)

Eumenes in Suſianâ agens, exercitum in tria agmina, propter frumenti penuriam, diviſit. Et ſic tripartitum per regionem iter habens, tritici magnam ſenſit inopiam. Oryzam igitur ſeſamúmque ac fructus palmæ, quibus regio illa abundabat, inter milites diſtribuit. Quanquàm verò jam antea Regum literas ad ſuperiorum præfectos Satrapiarum perferendas curârat: tamen etiam tunc tabellarios miſit, rogatum, ut cum ſuis quiſque copiis in Suſianam occurrerent omnes. Eas in expeditione adversùs Pithonem unum in locum congregatas tabellarii invenerunt. (*Ibid.*)

Nobiliſſimus inter duces erat, & communi omnium ſcito imperium gerebat Peuceſtes; quem Alexander corporis cuſtodem & Perſidis ſatrapam conſtituerat. Aderant illi tum ſagittarii & funditores Perſici decies mille; & ex diverſis gentibus in Macedonicum adoptati ordinem ter mille: equites autem ex Græcis & Thracibus 600. & ex Perſis plures 400. Polemon Macedo, Carmaniæ ſatrapes, in peditatu habebat 1500. in equitatu 700. Sibyrtius Arachoſiæ præſes, 1000 pedites, 610 equites exhibuit. Androbazus ab Oxyartâ Paropamiſadum ſatrapâ cum 1200 peditatu & 400 equitatu miſſus erat. Staſander Ariæ & Drangianæ ſatrapes, adjunctis ſibi Bactrianis, pedites 1500 habebat, equites 1000. Ex Indiâ venerat *Eudamus* (apud Arrianum *Eudemus*, apud Curtium *Eudemon* dictus; Oxydracarum & Mallorum ſatrapes) cum 300 equitibus, 3000 peditibus, & elephantis 120. Quas belluas nactus erat, quum dolo Porum Indorum regem interfeciſſet. Univerſim cum Satrapis congregata erant ampliùs 18700 peditum (licèt particulares numeri 21100 conficiant) equitum 4600. (*Ibid.*)

Hi cùm in Suſianam ad Eumenem pervenìſſent, concionem publicam advocârunt: in quâ ingens, inter Peuceſtam præcipuè & Antigenem argyraſpidum ducem, de Imperatoris electione exorta eſt contentio. Eam jam antè uſurpato ſtratagemate ſedavit Eumenes: erecto Alexandri tabernaculo & ſolio; ad quod convenientes, communi conſilio de ſingulis negotiis conſulerent. (*Ibid.*)

Poſt hæc cùm ipſi Suſa perveniſſent, à theſaurorum cuſtodibus Eumenes tantam pecuniarum copiam eſt conſecutus, quantam neceſſitas exigebat. huic enim ſoli, quantum poſtularet, exhibendum eſſe, Reges per litteras conſtituerant. Macedonibus ergo ſtipendia in ſex menſes erogavit: & Eudamo qui elephantes ex Indiâ adduxerat, 100 dedit talenta, expenſarum quidem nomine in belluas, ſed reverâ, ut hoc munere hominem ſibi devinciret. Cuicunque enim per obortas factiones hic ſeſe adjunctùrus fuerat, ei propter uſum belluarum formidabilem ingens momentum afferebat. Aliorum Satraparum unuſquiſque ex regione ſuâ militem ſibi obnoxium alebat. Eumenes itaque in Suſianâ moram trahens, exercitum recreabat. (*Ibid.*)

Philippus Aridæus, cum uxore ſuâ Eurydice, juſſu Olympiadis occiſus eſt, ſex annis poſt Alexandrum potius regno. (*Juſtin. lib. 14. cap. 5.*) & menſibus præterea quatuor, [*Diodor.*] anno quarto Olympiadis CXV. [*Id. & Porphyr. in Græc. Euſeb. pag.* 128.] circa 22 diem Septembris.

3688 Caſſander Olympiadem, cum nepote Hercule Alexandri Magni filio & matre ejus Barſine, in urbe Macedoniæ Pydnâ concluſam obſedit. Ineunte vere, quum fames indies invaleſceret, milites ſuos Olympias dimittere coacta eſt; ipſáque tandem, pactâ ſalute, (quam ægrè etiam obtinuit) victori ſe tradidit. (*Diodor. & Juſtin. lib. 14. cap. 6.*) 4398 316

Antigonus, motis à Meſopotamiâ caſtris, in Babyloniam venit; ſocietatéque cum Seleuco & Pithone initâ, & militum ab eis manu acceptâ, navigiis Tigrim fluvium junxit; tranſportatiſque copiis, celeriter adversùs hoſtes contendit. De quibus certior factus Eumenes, Xenophilo arcis Suſianæ præfecto mandatis datis, ne quid pecuniarum Antigono traderet, neque ad colloquium ejus deſcenderet, totam Tigris fluminis oram à fontibus ad mare uſque cuſtodiis munivit. Et quia cuſtodiæ illæ propter longitudinem non paucis militibus indigebant, Eumenes & Antigenes à Peuceſtâ, ut ſagittariorum decem millia ex Perſiâ ad eum mitterent, impetrârunt. [*Diodor. ann. 1. Olymp. 116.*]

Antigonus cum exercitu in Suſæ regiam profectus, Seleucum terræ ſatrapam creavit; datiſque militibus arcem obſidere juſſit. Detrectante verò poſtulata Xenophilo theſaurorum cuſtode, ipſe nocturnis itineribus ſub Caniculæ exortum ad Copratem fluvium in Tigrim decurrentem profectus, ob immodicum æſtum magnam militum jacturam fecit. Cúmque quatuor circiter plethrorum latitudo fluvii illius eſſet, paucas naviculas quæ contis propellebantur nactus, è peditatu aliquot tranſmiſit, reliquum agmen expectare juſſos. De quâ hoſtium molitione per ſpeculatores edoctus Eumenes, qui 80 inde ſtadiis aberat, cum quatuor millibus peditum & 1300 equitibus ſuperato Tigridis ponte, de Antigoni exercitu qui tranſierant offendit plus quàm tria peditum millia, & equites 500. nec pauciores quàm ſex millia eorum, qui ſparſim pabulandi causâ trajicere ſolebant. Hos derepente adortus, dum inter ſe turbantur, cæteros illicò in fugam vertit, Macedones verò, qui reſiſtere audebant, vi numeróque ſuperatos in fluvium omnes depulit: ubi, navigiis præ multitudine ingreſſorum demerſis, pauci evaſerunt. Et qui aquis credere ſe nolebant, quatuor circiter millia, in hoſtis poteſtatem venerunt. Ita *Diodorus. Plutarchus*, Paſitigrim amnem aggreſſum tranſmittere Antigonum, quod cæteri qui in ſtationibus erant ne ſenſerunt quidem, ſolum Eumenem excepiſſe ſcribit; ſigniſque collatis multos occidiſſe de militibus ejus, flumen cadaveribus compleviſſe, & quatuor millia cepiſſe.

Deſperato fluminis tranſitu, Badacam versùs, urbem ad Eulæum fluvium ſitam, caſtra movit Antigonus. ubi per dies aliquot ſubſiſtens, exercitum æſtûs magnitudine confectum recreavit. Inde Ecbatana profecturus, non regiâ viâ, propterea quòd & immodico æſtu & 40 dierum longitudine moleſta erat, ſed per Coſæos iter inſtituit viâ breviore & frigidiore: ubi plurimis ſuorum deſideratis, cæteriſque in periculum adductis, vix nono tandem die in habitabiles Mediæ tractus evaſit. Ubi tumultuantibus adversùs eum militibus, qui intra 40 dies in tres clades non exiguas inciderant, Pithon totam obire Mediam ab eo juſſus, equites 2000 & equos cum apparatu plus 1000, tantúmque præterea jumentorum numerum, ut totus armari exercitus poſſet, ſecum reduxit: cum 500 inſuper ex regio fiſco talentis. Equites illos in ordines cooptavit Antigonus: equis verò in eos qui amiſerant diſtributis, & jumentis liberaliter huc illuc donatis, priſtinam militum benevolentiam recuperavit. (*Diodor. ann. 1. Olymp. 116.*]

Eumeniani, motis à Paſitigride caſtris Perſiam versùs, ad Perſepolim regni ſedem 24 dierum itinere pervenerunt: ubi à Peuceſtâ, qui regionis illius erat ſatrapes, totus exercitus, poſt ſacrifi-

cia

ficia Diis Alexandróque & Philippo facta (ove etiam, ut Plutarchus narrat, ad sacra facienda viritim divisâ) magnificentissimo epulo est excepeus. Quum verò his & aliis obsequiis eum multitudinem sibi conciliare dignitatémque Imperatoriam ambire videret Eumenes: adulterinam quandam epistolam Syriacis literis ab Oronte Armeniæ satrapâ, qui Peucestæ amicus erat, scriptam commentus est; quòd Olympias cum Alexandri filiolo, sublato Cassandro, regnum Macedoniæ recuperasset, & Polysperchon in Asiam contra Antigonum cum validissimâ regli exercitûs parte atque elephantis trajecisset. [*Diodor. ibid. Polyæn. Stratagem. lib. 4.*] Fide igitur literis habitâ, quum in Eumenis manu futurum videretur, & provehere per regem quos vellet, & pœnas à delinquentibus exigere: omnes ab eo expectatione maximæ spei pendendum sibi arbitrabantur. Siqui verò ab ipso alieni erant, eos ille in judicium deferens perterrefaciebat (exemplo in Sibyrtio Arachosiæ satrapâ dato:) Peucestam interim comitate verborum ac promissorum magnitudine deliniens, atque in officio continens. (*Diodor. ibid.*)

Alios etiam Satrapas & duces devincire sibi cupiens Eumenes, pecuniis se indigere simulavit; & unumquemque, ut motuum Regibus darent, adhortatus est. Quadringentis igitur talentis à quibus expedire visum ducibus acceptis, illos qui priùs insidiarum aut defertionis fuerant suspecti, metu amittendi crediti, fidissimos jam & corporis sui custodes habebat. [*Id. ibid. & Plutarch. in Eumene.*]

3689 *a.* In minore Asiâ Attalus & alii duces, post obsidionem per annum unum & menses quatuor fortiter toleratam, in hostis tandem potestatem venerunt. [*Diodor. ad ann. 4. Olymp. 115.*]

In Asiâ majore Antigono cum exercitu ex Mediâ ih Persiam moyente, illi occurturus Eumenes, cùm post peractum sacrificium opiparo convivio exercitum excepisset, & bibendo convivis nimis se intemperasset, in morbum incidens, profectionem ad dies aliquot inhibuit. Quo casu fracti animi sunt militum, dicentium, alios convivia splendidè parare, Eumenem unum imperare & belligerare nôsse. Remittente tamen malo, cùm se brevi recollegisset, copias promovit: primum agmen ducente Peucestâ cum Antigene, ipso in lecticâ cum elephantum doctoribus subsequente. Jamque iter unius diei exercitus inter se distabant: cùm per missos utrinque speculatores, cognito hostium numero consilióque, ad pugnæ discrimen se compararent. Cúmque Eumenes extra aciem quietis gratiâ in lecticâ ferretur, antesignanique vociferarentur gradum se nisi illius ductu non promoturos: ille mox lecticâ ab uno cornu ad alterum circumlatus, in ordines suos digessit exercitum, inspectante & cachinnante Antigono. Et copias quidem in aciem illi producebant: sed propter loci difficultatem confligere non poterant. [*Diodor. ann. 1. Olymp. 116. Plutarch. in Eumene.*]

Ad tria ergo stadia translatis ab invicem castris, quatridoum in velitationibus & agrorum depopulatióne consumebant, rerum omnium egeni. Quintâ inde luce Antigonus rursùm copias Eumenis ab eo avertere promissis conatus est: sed à Macedonibus legati ejus cum minis sunt repulsi. Deinde Gabienem, tridui itinere inde distantem regionem commodam & opulentam, ab Antigono ad capienda castra noctu occupatum iri præsentiens Eumenes, per simulatos perfugas Antigonum moneri curavit, Eumenem noctu ejus castra invasurum: ad quem incursum dum ille se parat, Eumenes Gabienem præoccupare contendit. Sed Antigonus fraude agnitâ, quanquàm duas jam noctis vigilias antevertisset Eumenes, insecutus nihilominùs eum est; & Pithone cum reliquo agmine lentè subsequi jusso, ipse magnâ celeritate cum expeditissimis usus, in colle præalto se inspiciendum Eumeni præbuit. Is ratus totum cum Antigono exercitum adesse, subsistit, antequàm ad optatum locum perveniret, atque aciem instruxit, cùm interea reliquæ copiæ ad Antigonum confluxerunt: sicque uterque dux sibi mutuis artibus imposuere. [*Diodor. ibid.*]

Hic verò (in Paretacenorum regione) uterque Imperator egregiè aciem suam instruxit: ut copiosè declarat *Diodorus*. Ducebat secum Eumenes peditum 35 millia, equites 6100, elephantos 114. Antigonus peditum plus quàm 28 millia, equites 8500, elephantos 65. Eventu prælii ancipiti acerrimè pugnatum est, in mediam usque noctem, Lunâ plenâ: quando jam fessi, prælio omisso castrametari cogebantur. Interempti sunt ex parte Antigoni 3700 pedites, & 54 equites, vulnerati plus 4000. Ex peditatu Eumenis ceciderunt 540, equites perpauci; vulnerati plures 900. (*Id. ibid.*)

Eumenes ad eos qui in pugnâ ceciderant accedere studebat, ut eorum corporibus potitus victoriam certò sibi assereret. Verùm infragante turbâ, & ad impedimenta sua quæ longiùs aberant revertendum esse vociferante, obsecundare illis coactus est. Antigonus verò vi turbam compulit, ut prope interfectos castra ponerent: eorúmque sepulturæ dominus factus, de victoriâ contendit, affirmans nihil in prœliis potius esse, quam potiri eorum qui ceciderint. Tum suorum cadaveribus sub diei ortum sepultis, & præcone hostium de recipiendis mortuis apud se decreto, exactâ die illum dimisit, recuperationem mortuorum in crastinum permittens. Ipse primâ statim vigiliâ apperente cum toto exercitu movens, contentis itineribus procul ab hoste ad Gamarga usque Mediæ perrexit: quæ regio sub Pithonis imperio affatim omnia magnis exercitibus suppeditare poterat. (*Ibid.*) Atque ita Antigonum in Paretacis malè acceptum Eumenes in Mediam hyematum coëgit redire. [*Æmil. Prob. in Eumene.*] in *Gadomalis* vel *Gaderis* ut Diodorus, vel *Gadomartis* ut Polyænus appellat.

Eumenes per exploratores de abitu hostis certior factus, ab insecutione abstitit; quòd & ipse inediâ ærumnisque magnis affectum haberet militem: & ad mortuorum exsequias conversus, magnificè sepeliendos curavit. Ibi Ceteus, dux eorum qui ex Indiâ venerant, cùm occisus esset; ingens inter duas ejus uxores contentio est exorta, utra earum impetraret, ut cum marito mortuo viva combureretur. Junior magno cum gaudio victoriam adepta, rivalem quæ uterum ferebat, vivere coactam, mœrore confectam reliquit: ut pluribus narrat Diodorus.

Eumenes, negotio funerationis expedito, è Paræacis in Gabienem movit: quæ regio à castris Antigoni diitabat, si per culta quis iter faceret, stadiorum 25. per deserta vero & inaquosa, 9. Tantis alter ab altero spatiis remotus hyemavit, & copiam exercitui ad recolligendum vires præbuit. (*Id.*)

Cassander regnum Macedoniæ affectans, Olympiadem regis Philippi viduam & Alexandri M. matrem è medio sustulit, Thessalonicem ejusdem Philippi (non Aridæi, ut apud *Justinum* legitur) filiam & Alexandri sororem duxit uxorem, puerúmque Alexandrum Alexandri Magni filium cum matre Rhoxane in arcem Amphipolitanam custodiendos misit. (*Diod. Olymp.* 116. *ann.* 1. *Justin. lib.* 14. *fin.*)

Quum paulisper Eumenis milites respirassent, ducibus insultantes regionem Gabenorum fermè universam hybernis occuparunt; ut postremorum tabernacula prope mille stadia essent à primis direpta. [*Plutarch.*] Hyberna enim sumpserant non ad usum belli, sed ad ipsorum luxuriam: indeque longè inter se discesserant. (*Æmil. Prob.*)

Hoc Antigonus cùm comperisset, intelligeretque se parem non esse paratis adversariis, dispersos eos & non opinantes aggredi statuit. Itaque famam spargens, sese in Armeniam ducturum, repentè sub brumale solstitium (ἅπας ἀνὴρ οἶδε χειμαίνειν ἐρημίαν, ut à *Diodoro* est notatum) relictâ viâ regiâ, per desertam iter contendit; interdiu ignibus per castra accensis, nocte extinctis, ne qui ex editis locis ignem noctu conspicati, hostis adventum suum nunciarent. Sed cùm quinque jam dies laboriosè iter fecissent, milites propter frigus aliósque usus necessarios ignem in castris die noctúque accendebant. Quod conspicati quidam solitudinis accolæ, eodem die per nuncios camelis dromedariis usos (qui non multò minùs 1500 stadiis uno die conficiunt) Eumeni & Peucestæ significârunt. (*Diodor. Plutarch. & Æmil. Prob.*)

6. Peucestes nuntii metu prorsus obstupefactus, cùm haud secus reliquos videret affectos, fugæ consilium cepit. Quibus tumultum Eumenes & timorem abstersit; promittens se effecturum, ut hostes triduo aut quatriduo (vel, ut apud *Æmilium Probum* est, non minùs quinque dierum spatio) tardiùs venirent quam expectabantur. Itaque primùm nuncios ad suos dispersos misit, ut unum in locum convenirent. Deinde ipse cum expeditis ducibus excurrens, crebros ignes in regione montanâ, qui ab Antigono videri possent, excitari jussit, quales solent in castris per noctes accendi; idque intra 70 stadiorum ambitum, quo procul spectantibus justus esse videretur exercitus. Antigonus itaque ab aliquo proditum se credens, & Eumenem cum toto exercitu adventare existimans; ne fatigatus cum recentibus dimicare cogeretur, flexit iter suum, & anfractum longiorem copiosæ viæ capit; ibique diem unum opperitur ad lassitudinem sedandam militum, ac reficienda jumenta, quo integriore exercitu decertaret. (*Id. & Polyæn. lib.* 4. *Stratagem.*) 4399 315

Interim copiæ ad Eumenem majori ex parte congregatæ sunt: militesque prudentiam ejus mirati, solum ipsum præcellè rebus jullerunt. Ex quo Argyraspidum præfecti, Antigenes & Teutamus, invidiâ extimulati, cum plerisque Satrapis & ducibus de eo tollendo consilium inierunt. Quod cum Eudamus elephantis præpositus & Phœdimus, duo ex eis qui pecuniam ipsi mutuò dederant, ut amissionem præverterent, Eumeni clàm detexissent: ille, in turbâ belluarum versari se dicens, testamentum condidit, literásque omnes confecit; ne ipso mortuo ex arcanis his crearentur illis qui eas scripserant pericula aut calumniæ. (*Plutarch.*)

Ad postremum deinde prælium deventum est, quo inter Antigonum & Eumenem de summâ rerum est pugnatum: quod à *Diodoro* pluribus habetur descriptum. Erant Antigono peditum 22, equitum 9 millia, elephanti 65. Eumeni pedites erant 36700, equites 6050, elephanti 114. Campus erat latissimus, sabulosus & totus inculcus: ex quo tantum pulveris ab equitatu est excitatus, ut si quis paululum abesset, quid fieret dispicere non posset. Quo observato Antigonus, Medis & Tarentinis quibusdam equitibus clàm missis, impedimenta hostium, quæ quinque circiter stadia à loco prælii aberant, occupavit. Peucestes etiam Persæ satrapes, ab Antigono conterritus, cum equitatu suo ex pulvere se subducens, aliorum etiam ad 1500 secum avulsit. Argyraspides verò pedestre Antigoni agmen violentiùs adorti, nemine suorum amisso, supra quinque millia hostium cæciderunt, peditatúmque omnem in fugam conjecerunt. Atque ita superior prælio discessit Eumenes; 300 tantùm suorum interemptis. (*Diodor. Plutarch. Polyæn. lib.* 4.)

Quum Macedones impedimenta sua capta, uxoresque ac liberos, cum multis aliis necessitudine sibi devinctis, in hostis potestate esse comperissent: magnus mœror & luctus in eorum qui vicerunt castris versabatur. Quos furentes pacare conatus Eumenes, ab eis quinque millia hostium cæsa esse dicebat; & si in bello perirent, ultrò hostes pacem petituros. Damna, quibus se victos putent, duo millia mulierum & paucos infantes & servitia esse: quæ meliùs vincendo possint reparare, quàm deserendo victoriam. Argyraspides verò neque fugam se tentaturos respondebant, post conjuges amissas, neque bellum gesturos contra liberos suos: ultróque eum convitiis agitabant. Ignaris deinde cæteris ducibus, Teutamus confestim ad Antigonum legatos mittit petentes ut sua reddi jubeat: conventúmque est, ut tradito Eumene restituerentur omnia, & Macedonicæ copiæ se cum Antigonianis conjungerent. Atque ita Macedones, & cum illis decem Persarum millia quibus Peucestes præerat, Satrapæ quoque aliorúmque ducum & militum pars maxima, deserto Eumene, ad Antigoni castra transierunt. [*Id. cum Justino, lib.* 14. *cap.* 3.]

Argyraspides igitur, impetu in Eumenem facto, gladium ei eripuerunt, manúsque in tergum zonâ revinxerunt: atque quarto post peractum prælium die Nicanori, qui ab Antigono ad eum accipiendum fuerat missus, tradiderunt. Petiit ille, ut per medios Macedonas duceretur, & ut postremum sibi alloqui exercitum liceret. Quo facto, custodes suos præcedere ad Antigoni castra cœpit. Sequitur exercitus prodito Imperatore suo, & ipse captivus, triumphúmque de seipso ad victoris sui castra ducit: & ne quid deesset pompæ, elephanti quoque & auxilia Orientalia subsequuntur. Antigonus verò Eumenem, verecundiâ prioris amicitiæ, in conspectum suum ve-

nire

nire prohibitum, allignati cuſtodibus præcepit. [*Plutarch. in Eumene. Juſtin. lib.* 14. *cap.* 4.]

Inter ſaucios tunc etiam Hieronymus Cardianus hiſtoriarum ſcriptor captivus fuit abductus. Qui per antegreſſum tempus ab Eumene ſemper in pretio habitus, poſt interitum ejus Antigoni etiam humanitatem fidemque expertus eſt. [*Diodor. lib.* 19. *Olymp.* 116. *ann.* 1.] Scripſit autem Hieronymus τ᾽ Διαδόχων (ut habet Diodorus, lib. 18. pag. 621. & Joſephus, lib. 1. contr. Apion. pag. 1050.) vel Ἐπιγόνων (ut Dionyſius Halicarnaſſeus, in Romanarum ſuarum Antiquitatum proœmio) id eſt, Succeſſorum Alexandri Magni, & temporis ſui, hiſtoriam.

Antigonus tum Eumene tum omni exercitu hoſtili potitus, Antigenem argyraſpidum ductorem comprehendit, vivúmque in loculo conditum exuſſit. Eudamum quoque, qui ex Indiâ elephantos adduxerat, & Celbanum, alióſque perpetuò ſibi infenſos, è medio ſuſtulit. (*Diodor.*)

Cùm quæreret ab Antigono præfectus cuſtodum (cui Onomarcho nomen erat) quemadmodum Eumenem ſervari vellet; ut acerrimum leonem, reſpondit, aut ut ferociſſimum elephantum. Paulatim verò ad miſericordiam flexus, catenas graviores ei præcepit detrahi, & puerum ex familiâ ejus ad eum admitti, ut ungeretur: permiſitque amicis qui vellent, ut eum adirent & ferrent neceſſaria. Et licèt filius quidem illius Demetrius, & Nearchus Cretenſis conſervare ſtuderent Eumenem: cæteri tamen ferè omnes intercedebant ſuadebántque de medio tollendum. Antigonus tamen uſque ad ſeptimum diem deliberandi ſibi ſpatium reliquit. Tum autem, cùm vereretur ne qua ſeditio exercitus oriretur, venit ad eum quemquam admitti; & quoridianum victum amoveri juſſit: nam negabat ſe ei vim allaturum, qui aliquando fuiſſet amicus. Cúmque duos vel tres dies fame fuiſſet fatigatus, & caſtra eſſent repentè movenda; miſſus intrò quidam, inſciente Antigono, eum jugulavit. Corpus Antigonus, ob ſuperiorem cum illo neceſſitudinem, amicis ejus ſepeliendum tradidit: qui illud militari honeſtóque funere, comitante toto exercitu, cremaverunt; oſſáque ejus, vaſculo recondita argenteo, in Cappadociam ad uxorem & liberos ejus deportanda curaverunt. (*Diodor. Olymp.* 116. *ann.* 1. *Plutarch. & Æmil. Prob. in Eumene.*)

Antigonus reducto in Mediam univerſo exercitu, reliquam hyemem in pago quodam non procul Ecbatanis tranſegit; militémque per totam huc illuc Satrapiam diſtribuit, & maximè in præfecturam quæ Rages (à ῥήγνυμι, quòd terræ motibus hic urbes complures & pagi 2000. corruerint; ut, ex Poſſidonio, refert Strabo, lib. 11. pag. 514.) nomen obtinuit. Ubi cùm Pithonem Mediæ ſatrapam complures militum in hibernis, quà promiſſis quà etiam donis, ſibi devinctos reddere & ad defectionem pellicere cognoviſſet; diſſimulatione uſus, rumorem ſpargi curavit, ſe Pithonem cum ſat valido ad defenſionem exercitu ſuperioribus provinciis ſatrapam eſſe relicturum. Literis quoque ad eum ſcriptis contendit, ut quamprimùm ad ſe veniat; quò coràm de neceſſariis inter ſe collocuti, propediem ad mare deſcendant. Quibus & conſimilibus aliis literis ab amicis datis deceptus Pitho, qui in extremis Mediæ partibus hyberna tunc habebat, ad Antigonum ſe contulit. Qui eum nactus, in conſeſſu ejuſdem conſilii participum actionem illi intendit: ac facili negocio condemnatum illicò necavit. [*Diodor. ut ſupr.*]

c. Antigonus, coacto in unum locum exercitu, Satrapam Mediæ deſignavit Orontobatem Medum, ducem verò exercitûs Hippoſtratum, qui 3500. pedites habebat peregrinos. Ipſe aſſumptis copiis Ecbatana progreſſus eſt: ubi argenti non ſignati quinque talentûm millibus receptis, in Perſidem contendit. Adſcenſus autem ille ad regiam uſque, quæ Perſépolis vocatur, dierum erat 20. circiter. [*Ibid.*]

Interea dum iter facit Antigonus Pithonis amici & molitionis conſortes, quorum nobiliſſimi Meleager & Menœtas erant, diſpalantes Eumenis & Pithonis familiares, circiter 800. equites, congregant: initióque Medorum, qui ſimul deſciſcere nolebant, agros populantur. Deinde Hippoſtrati & Orontobatis caſtra nocte invadunt. Nec multum aberat, quin conatus ſucceſſum habuiſſet: ſed multitudine ſuperati, cùm militum quoſdam ad commutem pellexiſſent defectionem, retrocеſſerunt. Qui verò expediti erant, omnéſque equis utebantur; ex improviſo fecerunt incurſiones, & magnam in terrâ conſternationem excitárunt. Sed aliquantò pòſt in locum præcipitiis circumdatum incluſi, partim cæſi, partim capti ſunt. Ductores autem, Meleager & Cranes Medus, & de nobilioribus quidam alii, inter reſiſtendum occubuêre. [*Ibid.*]

Quamprimùm in Perſiam venit Antigonus, regio ab incolis honore affectus eſt; ut qui citra controverſiam jam Aſiæ eſſet dominus. Ibi convocato amicorum ſenatu, de Satrapiis conſilia tractavit. Carmaniam Tlepolemo, Bactrianam Staſanori, Paropamiſum Oxyartæ Rhoxanes patri, unde avelli illos facilè non potuiſſe putabat, retinendam permiſit. In Ariam Euitum: eíque brevi pòſt mortuo Euagoram ſuffecit, virum ob fortitudinem & prudentiam admirandum. (*Ibid.*)

Ex Arachoſiâ Antigonus Sybertium bene ipſi cupientem accerſens, in Satrapiâ ſuâ confirmavit: eíque Argyraſpidum, qui Eumenem dediderant, mille turbulentiſſimos tradidit; verbo quidem ad uſus belli, at reipsâ ad interitum. Privatim enim injunxerat, ut paulatim ad eos belli uſus ipſos amandaret, in quibus periturí eſſent; ne quis eorum in Macedoniam rediret, vel mare Græcum aſpiceret. [*Diodor. ibid. cum Plutarcho, in fine Eumenis, & Polyæno lib.* 4. *Strategem.*]

Videns Antigonus in magnâ apud Perſas gratiâ eſſe Peuceſtam, ſatrapiam ante omnia illi ademit. Hoc indignè ferentibus indigenis, quum Theſpias quidam ex illuſtriſſimis unus liberiùs contradiceret, non admiſſuros imperium alterius Perſas; huic vitam ademit. Aſclepiodorum verò, mediocri inſtructum manu, Perſiæ dedit præfectum; Peuceſtámque ad ſpes alias translatum, & vanâ arrectum perſuaſione, è regione eduxit. (*Diodor. ibid.*)

Dum Antigonus iter Suſa versùs habet, Xenophilus opes Suſianas in poteſtate habens ad

Pasitigrim illi occurrit : quem Seleucus ad omne imperatum faciendum miserat. Hunc susceptum inter summos se colere amicos simulabat : ne mutato animo rursùs ipsum excluderet, metuens. Ipse, occupatâ Susorum arce, vitem inibi auream, operúmque copiam, ad 15. millium talentûm æstimationem, nactus est. Conflata ipsi etiam alia pecuniarum vis è coronis, cæterisque donis & spoliis, ad quinque talentûm millia ; & totidem per Mediam collecta, præter Susianos thesauros : ità ut in summâ 15. millia talentûm conficerentur. (*Id. ibid.*)

d. Antigonus Susianæ præfectum reliquit ex indigenis quendam Aspisam. Ipse pecunias omnes ad mare deportare constitutum habens, vehiculis & camelis operam dabat comparandis : cásque secum asportans, Babyloniam versùs cum exercitu perrexit. [*Diodor. Olymp.* 116. *ann.* 2.]

Cùm dietum 12. spatio Babylonem attigisset, Seleucus regionis satrapes regalibus Antigonum donis honoravit ; exercitúmque universum convivio excepit. Ibi quum Seleucus mulctasset quendam è ducibus, non communicato cum Antigono consilio ; indignatus ille, rationes ab eo poposcit proventuum & pecuniæ publicæ. Seleucus se non obstrictum esse ad reddendas de hac regione rationes, quam Macedones ob navatam vivente Alexandro operam sibi dederint, respondit. Dissidio in dies glisceute, Seleucus Antigono imparem se esse videns, veritúsque ne ipsum (ut Pithonem Mediæ satrapam) è medio tolleret ; cum 50. equitum comitatu, ad Ptolemæum in Ægyptum secessit. Hujus enim benignitas, & erga confugientes ad ipsum humanitas, ubique pervulgata erat. [*Id. ibid. & Appian. in Syriac. pag.* 121.]

Lætitiâ exultanti Antigono, quòd non coactus amico vim inferre, sine sanguine & sudore Babyloniam recepisset, Chaldæi responderunt ; si dimitteretur Seleucus, futurum ut Asia tota in potestatem illius veniret, & Antigonus ipse acie cum illo congressus vitam suam finiret : unde facti pœnitens, qui persequerentur hominem, misit. Verùm hi aliquo usque progressi, negotio infecto redierunt. [*Diodor. ibid.*] Antigonus verò Blitorem Mesopotamiæ præfectum, quòd Seleucum abeuntem transmisisset, magistratu amovit. [*Appian. ibid.*]

Seleucus in Ægyptum elapsus, omnibus humanitatis officiis a Ptolomæo exceptus est : apud quem acerbè accusato Antigono, Ptolemæum ad bellum cum eo gerendum accendit. [*Diodor. ibid. cum Pausaniâ in Attic. pag.* 5.]

3690 Seleucus amicorum quosdam in Europam misit ; qui Cassandrum in Macedoniâ & Lysimachum in Thracia imperantem ad inimicitias cum Antigono suscipiendas incitarent. Cujus propositum ex verisimilibus conjecturis assecutus Antigonus, missis ad Ptolemæum, Lysimachum & Cassandrum legatis, ut pristinam secum amicitiam conservare vellent rogavit. [*Diodor. ut supr.*] Sed Seleuci operâ eò effectum, ut inter ipsum & Ptolemæum, Lysimachúmque & Cassandrum, contra Antigonum fœdus iniretur. [*Appian. ut supr.*]

Antigonus, satrapâ Babylone creato Pithone qui ex Indiâ venerat, promotis castris iter Ciliciam versùs intendit. Ubi Mallon (in Ciliciâ) perventum est ; in hyberna exercitum distribuit, jam post occasum Orionis. (mense Novembri Juliano.) Pecunias etiam in Quindis decem millia talentûm accepit. Ex annuis præterea reditibus undecim millia talentûm ei collecta erant. [*Diodor. ibid.*]

Junque in superiorem Syriam movebat Antigonus, cùm legati à Ptolemæo, Lysimacho & Cassandro advenêre. Qui introducti ad consessum postulabant, ut Cappadocia Lyciáque Cassandro, Phrygia juxta Hellespontum Lysimacho, Syria tota Ptolemæo, & Babylonia Seleuco traderetur : simúlque pecuniæ publicæ, quas à pugnâ cum Eumene sibi vendicasset, cum ipsis cæterisque Macedonibus qui satrapias suas amiserant dividerentur. Quibus asperiùs ille respondens, se jam in Ptolemaici negotii apparatu esse dicebat ; neque se in ejus belli præmia socios admissurum, in cujus periculum solus descenderat. [*Diodor. & Appian. ut supr. Justin. lib.* 15, *cap.* 1.]

Legatis re infectâ regressis : Ptolemæus, Lysimachus & Cassander societatem armorum inter se pacti, bellum terrâ marique enixè instruxerunt. *(Id.)* Antigonus quanta belli surgentis moles esset futura perpendens, nationes ac civitates principésque ad societatem invitavit. Ad reges Cypri Agesilaum, in Rhodum Idomenea & Moschionem, in Cappadociam nepotem ex fratre Ptolemæum cum exercitu, in Laconiam Aristodemum Milesium cum mille talentis ad conducendos milites, ablegavit. Ipse per universam Asiam, quam in potestate habebat, faces & tabellarios dispositit : quorum operâ celeriter omnia administraret. [*Diodor.*] 4400 314

His expeditis, in Phœniciam movit Antigonus, copias etiam navales contrahere properans. Castris ergo ad Tyrum Phœniciæ positis, regulos Phœnicum & Syriæ præfectos accersens, ut suam ad naves compaginandas operam cum ipso conjungerent invitavit : quandoquidem totam Phœniciæ classem Ptolemæus haberet in Ægypto. His mandavit, ut 4500000. frumenti medimnos (tantus enim sumptus in annum fiebat) ocyssimè præpararent. Ipse congregatis undique qui ligna cæderent & naves compingerent, materiam ex monte Libano ad mare deportandam curavit : cui decidendæ & dividendæ octo virorum millia, devehendæ autem mille jumenta operam locabant. (*Id.*)

His dum fungitur Antigonus, juxta mare castra habens, venit ex Ægypto Seleucus cum navibus centum regaliter instructis ; & contemptim castra illius prætervectus est. Quod cùm præsentes tum è civitatibus socios non parum turbavisset : bono eos animo Antigonus esse jussit, 500. se navibus hâc ipsâ æstate mare ingressurum confirmans. Interim Agesilaus legatione in Cypro functus aderat ; quòd Nicocreon cæterique regum potentissimi societatem cum Ptolemæo contraxerint, Cittieus autem & Lapithius, Marius & Cerynites ad ipsius amicitiam se contulerint, renuncians. Quibus auditis, tria armatorum millia duce Andronico ad Tyri obsidionem reliquit Antigonus : ipse cum exercitu Joppen & Gazam, ad imperata contumaces,

adortus,

adortus, violentâ eas manu expugnavit, & redactos in poteſtatem ibi Ptolemæi milites, in ſuos ordines diſtribuit: præſidio quoque in urbes introducto, quod ad imperata faciendum oppidanos cogeret. Tum in priſtina ad Tyrum caſtra reverſus, neceſſaria obſidioni adornavit. (*Id.*)

Per hoc tempus Ariſto, cujus fidei Crateri oſſa credita fuerant, ad ſepulturam illa tradidit Philæ Antipatri filiæ: quæ priùs Cratero, tum verò Demetrio nupſerat. Huic enim ut eam duceret pater Antigonus perſuaſit: averſanti ut ætate ſibi non reſpondentem, ſed majorem, Euripideo hoc in aurem inſuſurrans,

Ὅπου τὸ κέρδος, οὐδὲν φίλον χαυνότερον·
Ubi lucrum ſuadet, reluctetur licèt
Natura, ducas conjugem.

χαυνότερον *Ducas*, pro δουλότερον *Servias*, ſcitè ſubjecto. Hæc verò fœmina ingenio & prudentiâ excellere videbatur. Nam turbulentos in exercitu milites erga unumquemque ſicuti par eſſet gerendo ſe, compeſcebat: pauperum ſorores filiáſque ſuis impenſis elocabat: atque è periculis multos calumniis iniquis circumventos eripiebat. [*Id. cum Plutarcho, in Demetrio.*]

Inter duces ab Antigono miſſos, Ariſtodemus in Laconiam tranſvectus, & conducendi militis copiam à Spartanis adeptus, è Peloponneſo 8000. coegit: atque cum Polyſperchonte & filio ejus Alexandro congreſſus, amicitiæ fœdere Antigono illos adſtrinxit. Et Polyſperchontem quidem Peloponneſi ducem creavit: ſed Alexandro, ut ad Antigonum in Aſiam trajiceret, perſuaſit. [*Diodor.*]

Ducum alter Ptolemæus cum exercitu in Cappadociam profectus, cùm obſeſſam ab Aſclepiodoro Caſſandri præfecto Amiſum offendiſſet, periculis illam exemit; & dimiſſo certis pactis Aſclepiodoro, Satrapiam recuperavit. Hinc per Bithyniam ducens, Zibyten Bithynorum regem in oppugnatione Aſtacenorum & Chalcedonenſium urbis occupatum inveniens, obſidionem ſolvere coegit: initâque ſocietate cum urbibus & Zibyte, poſtquàm obſides accepiſſet, Ioniam & Lydiam verſùs movit. Ut enim oræ illi quàm celerrimè auxilium ferret, quippe Seleuco claſſe illam petituro, ſcripſerat Antigonus. Ad quæ loca ubi Seleucus appulit, Erythras circumſedit. Sed in propinquo hoſtem eſſe certior redditus, abſque effectu inde ſolvit. (*Id.*)

Venerat interea Polyſperchontis filius Alexander ad Antigonum. Ubi publicâ militum ac peregrinantium illic advocatâ concione, Caſſandro actionem intendit: ſeque Olympiadis mortem ab illo interfectæ ulciſci velle, & Alexandrum regis ſui filium cum matre obſidione Amphipolitanâ liberare, & Græcos omnes à præſidiis illius immunes ſuo juri reſtituere, declaravit. Deinde Alexandrum, ad magnas in poſterum ſpes excitatum, cum 500. talentis in Peloponneſum remiſit. (*Id. cum Juſtino, lib.* 15. *cap.* 1.]

Antigonus, navibus è Rhodo accerſitis & pleriſque recèns ædificatis inſtructus, Tyrum contendit. Cui dum maris imperio jam potitus frumenti importationem intercludit, ad graviſſimam obſeſſos egeſtatem adduxit. (*Diodor.*)

Ptolemæus Lagi filius, auditis quæ Macedones cum Antigono de libertate Græcis reddendâ decrevilſent, ejuſdem ſententiæ decretum etiam ipſe ſcripſit: notum hoc fieri cupiens, ſe non minùs Antigono libertatis Græcorum curam gerere. Suis etiam partibus adjunxit Caſſandrum Cariæ ſatrapam, virum potentem, & qui non paucas ſub imperio urbes tenebat. Et licèt jam anteà regibus in Cypro tria militum millia mittlet; tamen nunc etiam decem alia militum millia cum Myrmidone Athenienſi, & Polyclitum cum navibus centum eódem miſit; fratre Menelao omnium imperatore conſtituto. (*Id.*)

Hi tranſvecti in Cyprum, adjuncto illic cum claſſe Seleuco, in conſeſſu, quid facto opus ſit deliberant. Placet tandem, ut Polyclitus cum 50. navibus in Peloponneſum tranſgreſſus, Ariſtodemo & Alexandro & Polyſperchonti bellum faceſſat; Myrmidon cum peregrino milite in Cariam ea ſupperias allatum Caſſandro ſatrapæ, quem Ptolemæus Antigoni dux armis impetebat: & Seleucus Menelaúſque in Cypro relicti cum Nicocreonte rege aliiſque ſociis, adverſarios oppugnent. Diviſis autem, ad hunc modum copiis, Seleucus Ceryniam & Lapithum expugnat: & pellecto in ſuas partes Stratocco Malenſium rege, Amathuſiorum principem obſides dare cogit. Citiorum verò urbem, cùm adjungere illam ſibi non poſſet, omnibus admotis copiis obſidet. [*Id. ibid.*]

Sub id tempus ex Helleſponto Rhodóque naves 40, Themiſone navarcho, ad Antigonum venerunt: alias itidem 80. Dioſcorides inde adduxit. Sed jam antè inſtructam habebat Antigonus claſſem ex compaginatis in Phœniciâ 120. navibus; adnumeratis quas ad Tyrum reliquerat. Ita ut in univerſum congregatas haberet 240. naves longas: inter quas tetreres 90. penteres 10. enneres 3, decères 10. (à 4, 5, 9, 10. ordinibus remigum ſic appellatæ) & 130. apertæ. Hac claſſe diviſâ, 50. naves in Peloponneſum miſit: cæteris Dioſcoridem, ſuum ex fratre nepotem, præfecit; cum mandato, ut huc illuc navigando ſocios tutaretur, inſuláſque nondum ſocietati ipſorum addictas, partibus ſuis conciliaret. [*Ibid.*]

Polyclitus Seleuci legatus, è Cypro tranſmittens, Cenchreas (Corinthiorum navale) appulit. Ubi cùm Alexandrum Polyſperchontis filium ab Antigono ad Caſſandrum deſciviſſe didiciſſet, nihil copiarum hoſtilium videns, Pamphyliam verſùs navigationem intendit. Inde Aphrodiſiadem Ciliciæ devectus, audivit Theodorum Antigoni navarchum ex Patara Lyciæ cum claſſe Rhodiâ, ex Cariâ remiges habente, prætervehi; & Perilaum cum agmine terreſtri claſſem in littore comitari, ad tutum illis iter præbendum. Utroſque igitur vafrè decepit. Expoſitum enim militem opportuno abſcondit loco, quâ hoſtes tranſire neceſſum erat: ipſe cum totâ claſſe eò delatus, cùm promontorium ſibi objecciſſet, acceſſum hoſtibus obſervat. Peditatus ibi primus in inſidias incidit: Perilaus capitur; aliique inter dimicandum partim cadunt, partim

Digitized by Google

tim vivi in hostium manus veniunt. Dúmque classiarii auxilio suis venire conantur, Polyclitus repentè ordinatâ invectus acie, hostem perturbatum facilè in fugam vertit. Idcircò evenit, ut naves universæ, nec exiguus virorum numerus caperetur: inter quos fuit etiam Theodotus ipse, vulneribus confectus, qui post paucos dies obiit. (*Ibid.*)

Polyclitus citra periculum tanto usus successu, in Cyprum, atque inde ad Pelusium renavigavit. Quem laudatum Ptolemæus donis ingentibus honestavit, atque victoriæ insignis authorem longè ampliùs provexit: Perilaum verò ac de cæteris captivis quosdam, cùm Antigoni legatio propter illos venisset, solvit. Ipse dehinc ad Ecregma (quod vocatur) profectus, colloquium cum Antigono habuit: sed non concedente Antigono quæ postulabat, rursùs discessit. [*Ibid.*]

3691 Cassander ex Macedoniâ exercitum in Cariam misit: tum ut urbibus Ptolemæo & Seleuco ibi confœderatis opem ferret; tum ut maturè Antigonum distraheret, ne ocium transmittendi in Europam haberet. Hujus agminis duces, Cassander (Cariæ satrapes) & Prepelaus, audientes Ptolemæum Antigoni præfectum copias in hyberna distribuisse, ipsúmque in sepulturâ patris occupatum; Eupolemum ad Caprima in Cariâ hostibus insidiatum misêre, 8000. peditibus & 1000. equitibus adjunctis. Sed Ptolemæus, hostium consilio per transfugas explorato, ex proximè hyemantibus pedites 8500. & 600. equites evocavit: atque mediam circa noctem insperatò vallum hostis adortus, cùm sine excubiis in somnum effusos obruisset, tum Eupolemum ipsum cepit, tum ad deditionem milites adegit. [*Diodor. Olymp.* 116. *ann.* 3.]

Antigonus Asiam sibi vendicare Cassandrum videns, filium Demetrium in Syriâ cum mandatis reliquit, ut Ptolemæanos, quos cum exercitu in Syriam progressuros suspicio erat, insidiis exciperet. Peditum ex peregrinis 10. millia, ex Macedonibus 2. millia, Lycios insuper & Pamphylios 500, sagittariósque ac funditores ex Persiâ 400, quinque etiam millia equitum, & supra 40. elephantos cum eo remanere jussit. Quatuor consiliarios illi adjunxit; Nearchum Cretensem, Pithonem Agenoris filium, qui paucos ante dies Babylone venerat, Andronicum Olynthium & Philippum: viros ætate provectos, qui militiæ Alexandri per totam expeditionem socii fuerant. Nam juvenis adhuc erat Demetrius, annos tantùm 22. natus. (*Id. ibid.*) 4401 313

Ipse Antigonus, cæteris apud se copiis retentis, dum Taurum superare nititur, in magnam vim nivium incidit, nec parvam militum jacturam fecit. Ideò retrò in Ciliciam reversus, aliámque nactus opportunitatem, minori incommodo montem illum transcendit; & ad Celænas Phrygiæ progressus, in hyberna exercitum distribuit. (*Id. ibid.*)

Tyrus, per annum & tres menses obsidione fortiter toleratâ, sub conditione Antigono dedita est: Ptolemæanis cum rebus suis abire permissis. Præsidii verò ad urbem tuendam introducti dux mansit Andronicus. (*Id. ad Olymp.* 116. *ann.* 2. & 117. 1.)

Medius cum classe cui præerat è Phœnicià ab Antigono accersitus, Rhodiorum naves 36. fortè illi occurrentes prælio subactas unà cum viris in potestatem redegit. [*Id. Olymp.* 116. *ann.* 3.]

Cassander (Cariæ satrapes) mole belli gravatus, cum Antigono hâc conditione transegit; ut milites omnes Antigono traderet, & Græcis urbibus juris sui libertatem concederet, ac Satrapiam quam priùs habuerat tanquam donum retineret, firmus Antigono deinceps amicus. Horum causa, obsidem illi fratrem Agathonem dedit. Sed post dies non multos, cùm pactorum illum pœniteret, fratrem è custodiâ surripuit; & legatione ad Ptolemæum & Seleucum missâ, ut quamprimùm sibi auxilia ferrent, contendit. Quod indignissimè ferens Antigonus, terrâ marique copias ad liberationem urbium misit; & classi Medium navarchum, terrestri autem agmini Docimum imperatorem præposuit. Hi ad urbem Milesiorum profecti, cives ad libertatem invitant, arcem præsidio munitam expugnant, legésque suas reipublicæ restituunt. [*Id. Olymp.* 116. *ann.* 4.]

Hic dum illi occupantur, Antigonus Tralles expugnat, & Caunum progressus, accersitâ classe, etiam hanc urbem capit, præter arcem. Quam vallo cinctam, ex quâ parte invadi poterat, continuis assultibus impetit. Missus erat cum sat validâ manu Ptolemæus ad Iasum urbem. Is cum Antigono se conjungere cogitur. Et hæ tum Cariæ urbes in ditionem Antigoni venerunt. [*Id. ibid.*]

3692 Cyrenæi à Ptolemæo deficientes, arcem veluti jamjam præsidium ejecturi obsident. Cúmque legati ex Alexandriâ illuc missi, ut ab obsidione desisterent, hortarentur; capite illos multant; & obsidionem majore contentione urgent. His graviter commotus Ptolemæus, Agim ducem cum terrestri illuc exercitu mittit; classem etiam in subsidium belli, Epæneto prætore, expedit. Agis itaque bellum adversùs defectores strenuè persequens urbem vi subigit: authoresque defectionis in vincula compactos Alexandriam mittit, cæteris verò arma demit. Hinc civitatis rebus prout commodum ei videbatur constitutis, in Ægyptum redit. (*Id. Olymp.* 117. *ann.* 1.) 4402 312

Ptolemæus, ubi Cyrenes negotium ex animi sententiâ successerat, in Cyprum adversùs reges imperium detrectantes ex Ægypto cum exercitu trajecit: & Pygmalionem cum Antigono per legatos agentem nactus, è medio sustulit. Tum Praxippum Lapithiæ regem, & Cerynitæ principem de alienatione suspectum comprehendit. Stasiœcum præterea cepit Mali regulum; eversáque urbe incolas Paphon transtulit. Quibus peractis, Nicocreontem Cypro ducem imposuit; urbésque ac reditus ejectorum regum illi attribuit. Ipse cum exercitu in superiorem Syriam transvectus, Posideum & Potamos Carum expugnatas diripuit: expeditóque cursu in Ciliciam provectus Mallum cepit, & deprehensos in urbe sub hastâ vendidit. Finitimam insuper regionem devastavit: & ditato emolumentis exercitu, in Cyprum renavigavit. (*Id. ibid.*)

Demetrius Antigoni filius in Cœle-Syriâ interim subsistebat, copiis Ægyptiorum imminens. Ubi verò de captis urbibus audivit, Pithonem illis in locis cum imperio reliquit; elephantis &

gravis

gravis armaturæ ordinibus ei traditis. Ipſe equitatu ordinibúſque ferentariorum aſſumptis, ſubitis itineribus Ciliciam versùs perrexit, ut periclitantibus opem ferret. Sed cùm tardius quàm opportunum eſſet, poſt hoſtium inde diſceſſum, veniſſet; citatò in caſtra rediit equis in itinere pleriſque amiſſis. Intra dies enim ſex à Mallo 24. ſtathmos confecit: ita ut propter immodicos labores, neque cacularum neque equiſonum quiſquam ſubſequi poſſet. [*Ibid.*]

Ptolemæus, quum eum quem volebat progreſſum res habuiſſent, tunc quidem in Ægyptum regreſſus eſt. Sed non diu pòſt à Seleuco inſtigatus, propter inimicitias cum Antigono, in Cœle-ſyriam movere & cum Demetrio confligere decrevit. Quamobrem copiis undique contractis, ab Alexandriâ ad Peluſium movit, 18000. habens in peditatu, in equitatu 4000: quorum alii Macedones, alii conductitii erant. Ægyptiorum multitudo partim tela cæteráque impedimenta geſtabat, partim armis ad pugnæ uſum inſtructa erat. A Peluſio deſerta emenſus, prope hoſtes ad vetuſtam Syriæ Gazam caſtra poſuit. Ita etiam Demetrius, ex hybernis undique evocatis in Gazam veterem militibus, hoſtis adventum prætolabatur. [*Ibid.*]

Olympiade CXVII. Ptolemæus Lagi vicit in Gazâ prælio Demetrium Antigoni, Poliorcetem cognominatum: ut habet Caſtor chronographus. [*apud Joſeph. lib. 1. contr. Apion. pag.* 1048.] Cujus prælii plenior apud *Diodorum Siculum* extat deſcriptio, in ejuſdem Olympiadis hiſtoriâ: ubi ex Demetrianis ſupra 8000. captos fuiſſe narrat, occiſos verò ſupra 500. (5000: ex Plutarcho legendum) quorum magna pars equites fuerint, præcipuæ nobilitatis viri. Inter amicos verò qui ceciderant, illuſtriſſimos fuiſſe notat; Pithonem, æquali cum ipſo Demetrio functum imperio; & Boeotum, qui longo tempore cum patre Antigono vixerat, & omnis arcani erat particeps.

Ptolemæus & Seleucus urbe Gazâ potiti ſunt: Demetrius contento itinere Azotum pervenit circa medium noctis, 270. ſtadia emenſus. Hinc præconem de recuperandis ad ſepulturam cadaveribus miſit: quam Ptolemæus & Seleucus non ſolùm conceſſerunt, ſed tabernaculum inſuper & regiam ſupellectilem cum amicis & toto famulitio abſque lytris remiſerunt; generoſo adjecto dicto, non de prædâ ſed de dignitate & imperio iniiſſe ſe certamen. [*Diodor. Plutarch. in Demetr. Juſtin. lib.* 15. *cap.* 1.]

Demetrius, quòd juſtis ad reſiſtendum copiis deſtitueretur, miſſo ad patrem (qui tùm in Phrygiâ agebat) tabellario, ut quàm celerrimè ſuppetias ferret, poſtulavit. Ipſe verò Tripolin Phœniciæ ingreſſus, milites è Ciliciâ, & alios, quicunque vel urbes vel caſtella ab hoſte longiùs remota cuſtodiebant, evocavit. (*Diodor.*) Antigonus pugnâ nuntiatâ, Ptolemæum imberbes ait nunc vicille, ſed iteratò dimicaturum cum viris. Ne animum autem infringeret filii, petenti de integro per ſe prœliari non prohibuit, ſed conceſſit. (*Plutarch. in Demetr.*)

Ptolemæus in Ægyptum captivos milites miſit, in claſſis præfecturas huc illuc diſtribuendos. Ipſe, quum cæſis in pugnâ omnibus exſequias peregiſſet magnificas, Phœniciæ urbes cum exercitu invaſit; alias obſidendo, alias perſuadendo ſibi adjungens. Poſt receptam Sidonem, prope Tyrum caſtrametatus, Andronicum prætidii ducem de tradendâ urbe ſollicitavit; præmia cum honoribus ampla illi promittens. Qui nullo ſe modo fidem, quam Antigonus & Demetrius ipſi haberent, proditurum reſpondens; gravillimis Ptolemæum convitiis inceſſit. Sed aliquanto pòſt, cùm per ſeditionem militum in hoſtis manus veniſſet; præteritâ injuriæ memoriâ, muneribus affectum Ptolemæus inter amicos cooptavit, & honorificè provexit. [*Diodor.*]

Seleucus, acceptis à Ptolemæo peditibus mille (ut ait *Appianus*; non plures enim quàm 800: habet *Diodorus*) & 200: equitibus, cum tantillo exercitu ad Babyloniæ ſatrapiam recuperandam properavit. Quum in Meſopotamiam perveniſſet, Macedonum qui Carrhis conſederant alios ſuadendo pellexit, alios vi compulit ad ejuſdem militiæ ſocietatem. Simulac verò Babylonium ingreſſus fuit, complures incolarum ei occurrebant, & adſociari, quicquid ei vitium foret communi ſe operâ facturos pollicebantur. Adjunxit ſe illi etiam Polyarchus, adminiſtrationis quoddam munus gerens, cum amplius mille armatis. Cæterum qui amicitiam cum Antigono tuebantur, ubi multitudinis impetum cohiberi non poſſe vident, in arcem cui Diphilus cuſtos impoſitus erat confugiunt. Hujus oppugnationem inſtituit Seleucus: eáque per vim captâ, pueros & amicos illic aſſervatos (quos, poſt diſceſſum illius ex Babylone in Ægyptum, in cuſtodiam tradiderat Antigonus) inde eripuit. His autem confectis, milites conſcribit, & equos à ſe coëmptos iis qui uti poſſent tradidit. Dèmque in congreſſibus humanum ſe omnibus præbet, paratos & alacres ad quemvis eventum periculorum ſocios ſibi conciliat. Hoc itaque modo Seleucus Babyloniam recuperavit. (*Diodor. cum Appiano, in Syriac. pag.* 122.)

Contra eum Nicanor, cui Antigonus Mediæ ſatrapiam commiſerat, peditum ſupra 10: & equitum 7. millia è Mediâ Perſiâque & finitimis locis eduxit. Cui occurrit Seleucus, habens in univerſum aliquanto plus tribus millibus peditum, & equites 400. Tranſgreſſus autem Tigrim fluvium, quum paucorum viâ dierum hoſtes abeſſe audiret; milites in paludibus propinquis occultavit, nec opinantes opprimere conſtitutum habens. Nicanor, quum promotis ad Tigrim ſignis hoſtes non inveniret; prope ſtathmum quendam regium caſtris locum delegit, longiùs illos fugiſſe opinatus. Nocte inſequente dum contemptu hoſtis Nicanor excubias negligentiùs ageret; Seleucus derepentè illum adortus, tumultum ac pavorem magnum excitavit. Perſis enim pugnam conſerentibus, accidit, ut tùm Euager ſatrapes illorum, tùm alii duces caderent. Poſt quem eventum major pars militum, quòd & periculum extimeſcerent & adminiſtratione Antigoni offenderentur, ad Seleucum tranſitionem fecerunt. Nicanor autem cum paucis relictus, quum ne hoſtibus traderetur formidaret, cum amicis per deſerta fugit. (*Diodor.*)

Ita validò potitus exercitu Seleucus, dum & humanum ſe omnibus præbat, facilè Suſianam & Mediam & nonnulla de conterminis locis ditioni ſuæ adjecit. Ac de rebus à ſe geſtis ad Ptolemæum cæteróſque amicos perſcripſit; jam regiam majeſtatem & gloriam principatu dignam

consecutus : ut in rerum anni 1. Olympiadis CXVII. enarratione refert *Diodorus Siculus*. Unde ab eo anno & initium principatûs Seleuci deducit *Eusebius*, indidémque & Edessenos sua tempora & Græcorum regnum Maccabæorum notat supputare historiam. Et sanè ab autumno hujus anni, id est, Septembri vel Octobri anni Periodi Julianæ 4402. secundi Maccabæorum libri collector suos *Græcorum* annos, Hebræi *æram Contractuum*, Edesseni & reliqui Syri suam Seleucidarum epocham, atque Arabes *Alexandri Dhilkarnaim* quos vocant annos dinumerant. A præcedente tamen vete *Græcorum* annos primi libri Maccabæorum Scriptor, auspicatur.

3693 Ptolemæus Lagides in Cœle-syriâ subsistens, ex amicis quos secum habebat Cillen Macedonem magnis cum copiis adversùs Demetrium in Syriâ superiore castra habentem misit: ut totâ Syriâ eum expelleret, aut velut indagine comprehensum contereret, imperans. Demetrius à speculatoribus certior factus Cillen ad Myuntem negligenter castra metatum; impedimentis relictis, cum militum expeditissimis secum raptis, contentum nocte iter fecit: & repentino insultu circa matutinas excubias non expectantem perculit, atque castra cum ipso cepit duce. Milites 7000. vivos in potestatem redegit, ac permagnâ prædâ potitus est. Quia tamen Ptolemæum cum toto exercitu contra se venturum existimabat; ita castra fecit, ut paludes & lacus pro munimine illorum haberet. [*Diodor. Olymp.* 117. *ann.* 1. *& Plutarch. in Demetr.*]

De felici ejus pugnæ successu ad Antigonum, qui Celænis tùm in Phrygiâ versabatur, scripsit Demetrius; invitans ipsum, ut vel exercitum quam ocyssimè mitteret, aut ipse Syriam adiret. Qui redditis literis gavisus fuit oppidò, quòd filius adhuc juvenis & suo rem ductu prosperè gessisse videretur, & dignum se regno ostenderet. [*Diodor.*] Demetrius verò, patre annuente, Cillen ducem & amicos ejus ad Ptolemæum remisit; parem priori ipsius munificentiæ gratiam reperiens. [*Plutarch.*]

Antigonus, copiis assumptis, è Phrygiâ movit; & Tauro intra paucos dies superato, cum Demetrio castra adunavit. Ptolemæus verò cognito Antigoni adventu, ex Ducum consilio excedendum esse è Syriâ judicans; præcipuas urbes à se occupatas, ut Acen Syro-phœniciæ, & Joppen Samariámque & Gazam Syriæ, destruxit. Tum receptis ad se copiis & opibus quæ agi terrique poterant, in Ægyptum remeavit. [*Diodor. Olymp.* 117. *ann.* 1.]

Multi hominum cognoscentes mansuetudinem & clementiam Ptolemæi, cum eo proficisci in Ægyptum & rebus communicare voluerunt. Quorum unus erat Ezechias ὁ ἀρχιερεὺς (secundarius fortasse Pontifex: nam summus tùm erat Onias I) Judæorum: homo ætate quidem quasi 66. annorum, dignitate verò apud contribules magnus, dicendique facultate & rerum usu pollens. Hæc & alia plura de Ezechiâ, qui cum eo apud Ptolemæum hoc tempore consuetudinem habebat Hecatæus Abderita, in peculiari quem de *Judæis* conscripsit libello: ubi & de altero Judæo sibi cognito, Mosollamo sive Meshullamo nomine, aliam ita narrat historiam.

„ Eunte me ad mare rubrum, unà secutus est quidam cum aliis equestrium Judæorum nos de-
„ ducentium, nomine Mosollamus, vi animosus; inter omnes sagittarios Græcos & Barbaros
„ optimus. Is igitur multis in itinere progredientibus, & quodam vate augurium captante &
„ petente ut cuncti staterent, interrogavit cur subsisterent omnes. Ostendente verò ei vate avem
„ quam intuebatur, atque dicente; quòd si quidem expediret eis ut manerent omnes, staret
„ avis, si verò surgens anteriùs evolaret, procederent, si verò post tergum iret, recedere cunctos
„ oporteret: rursùm ducens, arcúmque trahens, sagittam emisit, & avem percussam interemit.
„ Indignantibus verò vate & quibusdam aliis, & maledicentibus ei: Quid furitis, inquit, in-
„ faustissimam avem sumentes in manum? Hæc enim suam salutem nesciens, de nostro itinere
„ nobis prosperitatem potuit indicare? Si enim præscire futura valuisset, in hunc locum nequa-
„ quam venisset, metuens ne sagittâ à Mosallamo Judæo periret.

Ex eodem etiam libro de Judæis alia complura, in lib. 1. contra Apionem, *Josephus* repetit: Sacerdotum quoque numerum, qui decimas accipiunt & universa in communi gubernant, circa 1500. tunc fuisse, inde referens. Et Demetrius Phalereus in epistolâ ad Ptolemæum Philadelphum (apud *Aristeam* in libello de LXX. interpretibus & eundem *Josephum* lib. 12. Antiquit. cap. 2.) causam ex eo reddit, cur nullus vel Poëta vel Historicus sacrorum librorum, aut virorum qui juxta eorum præscriptum res suas administraverunt, mentionem fecerit: quia sanctam nimirùm quandam & venerandam contineant in se sententiam; profano ore nequaquàm temerandam.

Antigonus, cùm citra periculum Syriam totam Phœniciámque recuperasset, in regionem Arabum qui Nabatæi vocantur expeditionem suscepit. Hanc enim gentem cùm rebus suis parùm æquam esse judicaret; ex amicis suis Athenæum designavit, traditis illi armaturæ levioris 4000. peditibus, & equitibus idoneis ad cursum 600. mandato dato, ut subitò Barbaros invadat, & omnem illis prædam adimat. In propinquo tum erat celebris conventus quò finitimi partim merces suas venditum, partim aliquid rerum utilium sibi mercatum, confluere solebant. Ad hunc Nabatæi etiam profecti erant; relictis in rupe quâdam opibus & viris senio confectis, unà cum liberis & uxoribus. Athenæus, tempore hoc observato, celeriter ad Petram cum expeditâ manu contendit; & ab Idumææ provinciâ tridui & trinoctii spatio 2200. stadia emensus, sub noctem intempestam, insciis Arabibus, Petram occupavit. Milites continuò quos ibi deprehenderant partim occidunt, partim capiunt, quosdam sauciatos reliquunt; thurisque & myrrhæ partem maximam cum talentis 500. convalatam auferunt. Nec ultra vigiliæ tempus commorati, quòd persecutionem Barbarorum metuerent, protinùs revertuntur; & 200. itinere stadiorum confecto, defatigati castra faciunt: excubias socorditer administrantes, quòd intra duos aut tres dies hostem illuc pervenire non potuisse existimarent. [*Diodor. Olymp.* 117. *ann.* 1.] 4403 311

Arabes

Arabes ab iis qui exercitum viderant certiores facti, extemplò relictâ Panegyri ad Petram veniunt: ubi à sanciis de rebus quę contigerant edocti, omni festinatione Græcos persequuntur. Et quia milites Athenæi in tuendis castris negligentiùs agebant, & propter lassitudinem oppressi erant somno, captivorum quidam clanculum aufugêre: per quos exploratis hostium rebus, circiter vigiliam tertiam castra invadunt, numero existentes octo millibus haud pauciores; & plerosque in lectis adhuc jacentes mactant, experrectos autem & arma capessentes transfigunt. Ad extremum pedites universi occumbunt; & equitum circiter 50. evadunt, majori ex parte saucii. Deinde facultatibus suis recuperatis Nabatæi in Petram revertuntur: & epistolâ ad Antigonum literis Syriacis scriptâ, Athenæum criminantur, se verò purgant. Quibus rescribens Antigonus, justam eos vindictam exercuisse dolosè professis est; & incusato Athenæo, præter mandata incursionem hanc ab eo factam asseveravit. (*Id. ibid.*)

Antigonus, cùm pro amico Barbarorum ad tempus se gessisset, ex toto exercitu 4000. pedites; qui & leves armis & ad cursum apti essent, cum pluribus quàm 4600. equitibus, delegit; quibus imperavit, ut ad complures secum dies cibos ignis haud indigentes ferrent: Demetriumque filium Ducem eorum constitutum sub primam vigiliam misit; cum edicto, ut quocunque posset modo Arabes ulcisceretur. Is triduum per avia iter faciens, clàm Barbaros opprimere festinabat. At speculatores ingressu hostilis exercitûs animadverso, facibus Nabatæis rem significant. Festinanter itaque Græcos adventare opinati, in Petram (ad quam unus tantùm aditus manu factus tendebat) sarcinis depositis, custodiam illi validam præfecerunt: ipsi verò prędam inter se partiti, alii aliò in deserta greges abegerunt. Demetrius ubi ad Petram pervenit, translatamque prædam animadvertit; continenti oppugnatione castellum tentavit. Sed cùm inclusi fortiter repugnarent, & propter altitudinem locorum facilè superiores essent, certamine ad vesperam usque continuato, receptui signum datum est. Pace deinde cum Nabatæis initâ, Demetrius acceptis obsidibus donisque de quibus convenerat, a Petrâ discessit; stadiaque 300. emensus, juxta lacum Asphaltitem castra posuit. [*Id. ibid.*] *Plutarchus*, ingenti captâ prædâ & 700. camelis recepisse se, scribit.

Antigonus, cùm Demetrius ad ipsum reversus singula quæ gesserat exposuisset, ob pacificationem cum Nabatæis illum reprehendit; Barbaros impunitos dimissos multò confidentiores evasuros dicens. Quòd autem lacum Asphaltitem contemplatus regno proventum aliquem reperisse videretur, cum laudavit: & procuratorem illius fecit Hieronymum Cardianum historicum (quem ab Antigono Syriæ præfectum fuisse, in lib. 1. contrà Apion. notat *Josephus*; & quòd Judæorum in Historiâ suâ non meminerit, meritò inculat; quum penè in ipsis locis egerit.) Huic imperatum erat, ut navigia construeret; exceptúmque è lacu bitumen omne in unum congereret locum. Sed Arabes ad 6000. congregati, inque ratibus suis aggressi eos qui in navigiis versabantur, missilibus propè omnes confixerunt. Quo factum, ut spem redituum illorum Antigonus omitteret. [*Diodor.*]

Antigonus, acceptis à Nicanore Mediæ duce aliisque satrapis de successibus prosperis Seleuci literis, Demetrium filium mittit cum peditibus Macedonicis 5000, mercenariis 10000, & equitibus 4000. cum mandato; ut ad Babylonem usque adscenderet, & recuperatâ satrapiâ, celeriter ad mare descenderet. Qui Damasco Syriæ egressus, patris mandatum studiosè executus est. At Patrocles, à Seleuco Babyloniæ præses datus, postquam Mesopotamiæ hostes imminere cognovit, adventum illorum, quòd paucos circum se haberet, expectare non ausus, cæteros ut urbe excederent jussit: horúmque alii, Euphrate relicto, in deserta fugerent; alii superato Tigri, in Susianam & ad mare Persicum fugerent. Ipse cum adjunctâ manu, fluminùm & fossarum objectu loco propugnaculorum se tutans, in Satrapiâ versatus est; tum insidias hosti moliens, tum ad Seleucum in Mediam de iis quæ subinde herent missitans, eúmque ad ferendum celerrimè suppetias exhortans. [*Id.*]

Demetrius, ubi Babylonem pervenit urbémque reperit desertam, arcium oppugnationem aggressus est: captámque alteram militibus diripiendam concessit, ejectóque inde Seleuci præsidio, suum ibi septem millium militum imposuit. Altera per dies aliquot obsessa, cùm tempore indigeret, Archelaum ex amicis unum ad obsidionem reliquit; 500. peditibus & 1000. equitibus illi traditis. Ipse, quum tempus jam excurreret quo ut hanc expeditionem conficeret injunctum erat, quæcunque ex illâ provinciâ rapere possent in prędam suam vertere militibus jussis, ad mare descendit: firmius Seleuco relinquens imperium, quippe qui cedere videretur, dum vastat quasi jam non suum. [*Id. cum Plutarcho, in Demetrio.*]

Ad mare regressus Demetrius Halicarnassum, quam obsidebat Ptolemæus, celeriter succurrens liberavit. [*Plutarch. in Demetrio.*]

Cassander, Ptolemæus & Lysimachus pacem cum Antigono fecerunt; scriptâ etiam formulâ pactorum, in hanc sententiam. Ut Cassander summus Europæ dux esset, donec Alexander è Rhoxane ad maturam ætatem perveniisset. Lysimachus Thraciam in potestate haberet. Ptolemæus Ægypto & conterminis in Lybiâ & Arabiâ urbibus imperaret. Antigonus toti Asiæ præesset. Græcique suis legibus viverent. Non tamen diu his pactis steterunt: sed unusquisque probabiles captans prætextus, subinde plura acquirere nitebatur. (*Diodor. Olymp.* 117. *ann.* 2.)

3694 Cassander quum Alexandrum Rhoxanes adolescere videret, & sermones per Macedoniam à quibusdam spargerentur, decere ut puero è custodiâ producto regnum paternum traderetur: sibi ipsi metuens, Glauciæ custodiæ præfecto imperavit, ut Rhoxanen obtruncaret, cum rege; & cadaveribus occultatis, factum nemini enunciaret. (*Id. ibid.*) * Unde sublatâ jam regiâ sobole, ab Octobri hujus anni Periodi Julianæ 4403 annos regni Seleucidarum dinumerant Chaldæi apud Ptolemæum Alexandrinum in magnâ Syntaxi. (*lib.* 9. *cap.* 7. & *lib.* 11. *cap.* 8.) Quâ æra & ipsi Syriaci Reges in Rescriptis suis sunt usi [II. *Macchab.* XI. 33.] *.

Paryſades Boſphori Cimmerii rex, poſt annos 38. defunctus, filio natu maximo Satyro imperium reliquit: quod 9. tantùm mentes ille obtinuit. [*Id. ad Olymp. 117. ann. 3.*]

In Peloponneſo dux Antigoni Ptolemæus, ab eo ad Caſſandrum deficiens ad quendam ex fideliſſimis amicis Phœnicem, cui procurationem ſatrapiæ ad Helleſpontum ille reliquerat, milites tranſmiſit: útque caſtella & urbes tuerentur, neque Antigoni deinceps authoritatem ſequerentur, monuit. (*Diodor. Olymp. 117. ann. 3.*) 4404 310

Ptolemæus Ægyptius Antigonum criminatus, quòd contra commune ducum fœdus urbes Græcorum nonnullas præſidiis muniviſſet, miſſis cum Leonide præfecto copiis, aſperæ Ciliciæ urbes Antigonó ſubjectas poteſtatis ſuæ fecit. Ad urbes etiam Caſſandro & Lyſimacho addictas rogatum miſit, ut ſuam amplexæ ſententiam, ne creſceret potentia Antigoni prohiberent. [*Id. ibid.*]

Antigonus natu minorem filium Philippum cum Phœnice & defectoribus belligeratum ad Helleſpontum miſit: ſed in Ciliciam Demetrium. Qui militiæ ſuæ munus ſtrenuè exſequens, & Ptolemæi duces vicit, & urbes recuperavit. [*Ibid.*]

Polyſperchon in Peloponneſo Caſſandrum in crimen vocans, & Macedonum imperium affectans, Herculem Alexandri M. & Barſines filium è Pergamo (ubi educabatur, jam circiter 17. annos natus) acciſſit: & ad Caſſandri inimicos miſſitans, ut adoleſcentem in regnum paternum reduceret, oravit. (*Ibid.*)

Ptolemæus Lagides, jam Cypri urbes ſub ditione habens, quum à Nicocle Paphiorum rege occultam cum Antigono amicitiam fuiſſe initam ex relatu quorundam cognoviſſet, ex amicorum numero Argæum & Callieratem, cum mandatis de tollendo Nicocle, miſit. Illi ergo in Inſulam profecti, à Menelaó exercitûs præfecto militibus acceptis, domum Nicoclis circumſiſtunt; & expoſito Ptolemæi decreto, ut vitâ ſe abdicaret, imperant. Qui ad diluendum quæ objiciebantur primùm ſe convertit: ſed ubi nemo attendit, manus ſibi infert. Axiothea Nicoclis uxor, auditâ viri morte, filias ſuas adhuc virgines jugulat; fratrúmque Nicoclis conjuges, ut unà cum ipsâ mortem opperant, inſtigat: cùm tamen nihil acerbi in eas ſtatuiſſet Ptolemæus; ſed incolumitatem illis conceſſiſſet. Fratres quoque Nicoclis, foribus occluſis domóque ſuccenſâ, ſibi ipſi manus intulerunt. Atque ita familia regum Paphiorum, tragicis oppreſſa calamitatibus, abolita fuit. [*Diodor. ibid. & Polyæn. Stratagem. lib. 8.*]

Agathocle Siciliæ tyranno in Africam navigante, ut contra Carthaginienſes bellum gereret tantum factum eſt Solis deliquium, ut ſtellis ubique apparentibus omninò noctis inſtar eſſet. [*Diodor. Olymp. 117. ann. 3. Juſtin. lib. 22. cap. 6.*] Quam horrendam Solis ecliptim 15°. die menſis Auguſti, calculus aſtronomicus hoc anno nobis exhibet.

Epicurus, annos 32. natus, ſcholas primùm Mitylenis & Lampſaci per quinquennium habuit. [*Diog. Laert. in Epicuro.*]

In Boſphoro Cimmerio Eumelus, cum Barbaris quibuſdam finitimis amicitiam pactus, fratri natu maximo Satyro de regno controverſiam movit. De quo Satyrus certior factus, cum numerosâ adversùs illum manu contendit: & ſuperato Thapſi fluvio, ubi caſtris hoſtium approximavit, plauſtris, quibus maximum commeatûs vim adveherat, caſtra circumdedit; inſtructáque acie, ipſe medium, ut Scytharum mos habet, agmen obtinebat. Militabant verò ipſi mercenarii Græci haud plures 1000. (al. 1000.) Thraceſque totidem. Cæteri omnes Scythæ erant auxiliares ſupra 10000, & equites haud pauciores 10000. Eumelum Ariopharnes rex Thracum adjutabat 10000. equites & 12000. pedites habens. Satyrus equeſtri primùm inito prælio cum Ariopharne, in fugam eum convertit, deinde fratrem Eumelum totúmque hoſtium agmen fudit; & utrumque prælio ſuperatum in regiam, fluvio, præcipitiis arduis & ſylvis conſertis cinctam, ſe recipere coëgit. (*Diodor.*)

Satyrus initio agros hoſtium vaſtavit, pagóſque incendit: unde captivorum prædæque vim ingentem coëgit. Impreſſione deinde per paludes factâ, ligneis caſtellis potitus eſt. Quibus direptis, trajectóque fluvio, ſylvam etiam, quâ neceſſariò ad regiam tranſeundum erat, triduanâ militum operâ dejecit, ac quarto demùm die ad murum acceſſit. Ibi Meniſcus mercede militantium ductor per aditum illapſus, ad murum licèt ſtrenuè cum ſuis certaret, retrò tamen, longè majore globo in ipſum erumpente, pellitur. Cui dum Satyrus ſuccurreret, brachium ejus haſtâ tranſverberatur. Quo vulnere graviter affectus, in caſtra ſe recipit, & ſubſequente nocte vitâ excedit. Meniſcus, obſidione ſolutâ, in Gargazam urbem exercitum abduxit: atque inde regis corpus Panticapæum ad Prytanim ejus fratrem per amnem deportavit. Is ſepulturâ magnificè paratâ, poſtquam in regia conditoria exuvias repoſuiſſet, Gargazam abſque morâ profectus, exercitum ſimul & principatum accepit. [*Ibid.*]

Eumeli tum legatio de parte regni ipſum convenit: cui ille obtemperare noluit. Præſidio itaque Gargazæ relicto, Panticapæum rediit, ut regni ſtatum confirmaret. Per id verò tempus Barbarorum auxilio Gargazam occupavit Eumelus, & de cæteris urbibus ac caſtellis non pauca. Prytanim deinde prælio vicit, iſthmóque paludi Mæoticæ vicino incluſum ad deditionis pacta coëgit; quibus & militem tradidit, & regno ſe exceſſurum eſt pollicitus. Verùm ubi Panticapæum rediit (quæ in Boſphoro regnantium perpetuò erat regia) imperium denuò recuperare conatus eſt. Sed victus, in hortos quos vocant perfugit, atque ibi occiſus eſt. Regnavitque poſt eum frater Eumelus, annos quinque & menſes totidem. (*Ibid.*)

3695 Ut imperium Eumelus ſtabiliret, fratrum ſuorum Satyri & Prytanis amicos, conjuges præterea & liberos, è medio ſuſtulit. Solus tantùm Paryſades Satyri filius, oppidò juvenis adhuc, manus ejus evaſit. Nam equi celeritate uſus, ex urbe ad Agarum Scytharum regem profugit. Cùm autem cives neceſſariorum cædem indignè ferrent; advocatâ in concionem multitudine, Eumelus de perpetratis ſe purgavit, & patriam eis reipublicæ formam reſtituit. Immanitatem 4405 309

etiam,

etiam, quam incolæ Panticapæi habuerant illis concessit: omnia insuper tributa se illis remissurum pollicitus: multáque ad favorem populi sibi conciliandum tum differuit. Cunctis igitur brevi ad pristinam benevolentiam per beneficia reductis, æquum deinceps juxta leges imperium exercuit; nec mediocrem sibi virtutum admirationem peperit. (*Ibid.*)

Ptolemæus Lagides, ubi duces suos urbes in Cilicia amisisse cognovit, classe Phaselidem transportatâ, urbem illam expugnavit. Hinc in Lyciam transvectus, Xanthum Antigoni præsidio infestam vi cepit. Inde Caunum appulsus, urbem sibi dediram accepit; arcésque præsidiis occupatas violentâ manu subegit. Heracleum excidit: Perticum verò deditione militum in manus ejus venit. [*Diodor. Olymp.* 117. *ann.* 4.]

Tum in Côn profectus, accivit Ptolemæum. Is Antigoni ex fratre nepos erat, exercitúmque fidei suæ creditum habebat: sed relicto patruo, cum Ptolemæo rei communiter gerendæ societatem iniverat. Ex Chalcide igitur profectum, & Côn delatum, initio humaniter Ptolemæus excepit. Pòst quum insolentiùs illum se gerere, & duces muneribus colloquiísque sibi devincire, animadverteret; veritus ne quid insidiarum moliretur, præoccupatum custodiæ tradidit, & cicutam bibere coëgit. Milites autem castra illius secutos promissis ad se pellexit, & ordinibus suorum immiscuit. (*Id. ibid.*)

Cassander, metuens ne Macedones ad Herculem Alexandri Magni filium (qui annos 14, ut *Justinus*, vel 17 potiùs, ut *Diodorus* indicat, tum excesserat) transfugerent; fœdere cum Polysperchonte clanculùm inito, illius operâ occidi eum tacitè cum matre Barsine curavit, corporaque eorum terrâ obrui, ne cædes sepulturâ proderetur. Itaque sublato jam utroque Alexandri filio, cùm nullus restaret in Imperio successor, Satraparum quisque provinciam cui præfectus erat tanquàm regnum armis partum obtinebat. [*Id. ibid. & Justin. lib.* 15. *cap.* 2. & *Porphyr. Edit. Scalig. p.* 228.]

3696 Ptolemæus è Myndo magnâ cum classe per Insulas navigans, in transitu Andrum reducto præsidio liberavit. [*Diodor. Olymp.* 118. *ann.* 1.] 4406 308

Cleopatra, Philippi filia & Alexandri Magni soror, Antigono infensa, propensione suâ ad Ptolemæum inclinavit; Sardibúsque, ut transportaretur ad ipsum, excessit. At Sardium præfectus, cui servandæ ejus mandatum dederat Antigonus, discessum illius inhibuit: ejúsque deinde jussu, mulierecularum quarundam operâ dolosè illam necavit. Antigonus verò se necis authorem infamari nolens, quasdam ex mulierculis, quasi vitæ illius insidiatas, capite plexit; & funus regiâ magnificentiâ curavit. (*Id. ibid.*)

Ophellas, qui Thimbrone dejecto Cyrenæos Ptolemæi imperio subjecerat, cùm Cyrenen ipse jam cum vicinis urbibus sibi vendicasset, majorem animo principatum complectebatur. Dúmque in his cogitationibus versatur, Ortho Syracusanus Cyrenen legatus ab Agathocle ad illum venit; ad belli contra Carthaginienses societatem illum invitans, illísque devictis Imperium Africæ ei promittens. Cùm igitur ad consilium jam olim meditatum nunc spes nova accederet, lubens obtemperavit: & Athenas (unde uxorem Eurydicen Miltiadis filiam acceperat) de belli societate legationem misit. [*Id. ibid.*]

3697 Athenientium & aliorum Græcorum multis militiæ huic promptis animis sese adjungentibus; 4407 307
quòd florentissimam se Africæ partem sorte divisuros, & Carthaginis opes direpturos sperarent: Ophellas tandem, ubi cuncta expeditioni necessaria affatim comparaverat, copias eduxit; pedites plusquàm 10000, equites 600 (vel 700,) currus 100, aurigas essedariósque milites supra 300, sub signis habens. Ad hæc qui extraordinarii appellantur non infrà 10000 comitabantur. Multúque horum liberos & uxores, nec non alia impedimenta secum ducebant: ita ut hic exercitus coloniæ speciem haberet. Octodecim ergo dierum itinere confecto, tria stadiorum millia emensi, circa Automulas (in occidentali Cyrenaicæ termino) castra posuerunt. Deinde per siticulosam & bestiis infestam regionem magno cum labore pergentes, vix tandem, itinere duorum amplius mensium ærumnosissimè confecto, Agathoclis castra assequuntur: ubi copiis exiguo inter se disjunctis intervallo, castra posuêre. [*Id. ibid.*]

Agathocles Ophellæ obviam progressus, benignè omnibus suppeditatis, ut exercitum ab erumnis reparandum curaret monebat: & cùm sæpiùs simul cœnarent, ab Ophella filius adoptatus est. Majore verò parte Ophellæ militum pabulatum & frumentatum egressâ, concionem militum suorum advocat: & Ophellam criminatus, quòd qui ad societatem armorum venisset, nunc insidias pararet; exacerbatâ multitudine, confestim instructum contra Cyrenæos exercitum educit. Insolentiâ rei perculsus Ophellas, defendere se conatur. At celeritate hostis oppressus, dum & reliquiæ exercitûs ad resistendum non sufficiunt, inter præliandum occumbit. Agathocles multitudinem adhuc reliquam ad ponendum arma cogit: omniúmque animis promissionum liberalitate conciliatis, toto sic pœritur exercitu. Quos verò bello minùs habiles invenit, Syracusas deportandos navibus imposuit: quarum paucæ tamen, gravi exortâ tempestate, integræ eò pervenerunt. [*Id. ibid. cum Justin. lib.* 22. *cap.* 7.]

Ophellâ sublato, Cyrene & reliqua Libya ad Ptolemæi obsequium rediit. [*Suid. in* Λαμάχ.]

3698 Demetrius, *Poliorcetes* sive *Expugnator* (ut Plinius vocem reddidit) cognominatus, validis 4408 306
à patre Antigono copiis terrestribus simul & navalibus, telorum insuper aliorúmque ad obsidionem utilium convenienti apparatu instructus, & ad Græciæ urbes in libertatem vindicandas missus; Epheso solvit. [*Diodor. Olymp.* 118. *ann.* 2.] & 5000 argenti talenta secum habens, cum 250 navium classe Piræum appulit, die 26 mensis Thargelionis (circa Maii Juliani 31.) ut in Demetrii vitâ refert *Plutarchus*. Receptisque Athenis, Megarensium urbem cepit, & Munychiam Athenientium præsidium (à Dionysio Cassandri præfecto occupatum) excidit, archonte Athenis Anaxicrate: ut, præter alios habet Philochorus (qui hoc tempore claruit) in Atticarum historiarum libro octavo. [*apud Dionysium Halicarnassenm, in Dinarcho.*] ad finem

nimirùm tendentæ prætura Anaxicratis, & cum eâ secundo anno Olympiadis CXVIII.

Eurydicen Opheltæ sive Ophellæ Cyrenæ principis (superiore anno interempti) viduam Athenas remigrantem matrimonio ibi Demetrius sibi junxit. Has nuptias posuerunt in beneficio & honore civitatis suæ Athenienses. Iidemque Demetrium & Antigonum *Reges* primùm appellaverunt, hoc nomen aliàs aversatos: quod quidem ex insignibus regiis unum adhuc Philippi & Alexandri generi illibatum aliis & intactum supererat. [*Plutarch. in Demetr.*]

Ex Græciâ à patre Antigono revocatus Demetrius, ut cum Ptolemæi ducibus in Cypro belligeraret, in Cariam cum copiis transmisit. Inde in Ciliciam devectus, militibúsque & navibus inde acceptis, in Cyprum trajecit: habens secum pedites 15000, equites 4001 navium ad cursum expeditarum triremes suprà 110, tardarum verò, sed tamen militarium, 55. præter pontones omnis generis, quot tantæ equitum peditúmque multitudini sufficerent. Ac primò in finitimâ Carpasiæ ortâ castra posuit; subductisque navibus, vallo & fossâ profundâ castra munivit. Vicinas deinde urbes aggressus, Uraniam & Carpasiam vi cepit. Et relictâ tutandis navibus custodiâ mediocri, Salaminem cum exercitu petiit. [*Diodor. Olymp.* 118. *ann.* 2.]

Menelaus, à Ptolemæo (fratre) Insulæ præfectus, Salamine tùm subsistens, quum stadia 40 hostes inde abessent, eductis è castellis hinc inde militibus, 12000 pedites & 800 equites adversùs illos eduxit prælióque paulisper commisso, ab hoste pressus, cum suis terga vertit. Demetrius verò in urbem usque eos insecutus, non multò pauciores 5000 cepit, & circiter 1000 interemit. Ac captivos quidem primùm in ordines suos distribuit: sed cùm ad Menelaum fugituros illos posteà animadverteret, propterea quòd impedimenta sua in Ægypto penès Ptolemæum reliquerant; navigiis impositos ad patrem Antigonum transmisit. [*Id. ibid.*]

Antigonus tum in superiore Syriâ urbem, suo nomine Antigoniam vocatam, juxta Orontem fluvium condebat; magnificos in eam sumptus faciens, ita ut ambitu 70 stadia complecteretur. Locus enim ille ad insidiandum Babyloniæ & superioribus provinciis, inferioi etiam Satrapiæ & præfecturis Ægyptum usque, idoneus erat. [*Ibid.*]

Menelaus Salaminem repetens, ad tolerandam obsidionem sese parat; & ad Ptolemæum in Ægyptum mittens, auxilium ab eo, ut in magno positus discrimine, postulat. Demetrius contrà machinas ad vi capiendam urbem parat; unam præsertim, *Helepolim* (à capiendis urbibus) vocatam: arietésque prægrandes, & duas testudines eis ferendis aptas. Obsessi verò, facibus circa mediam noctem desuper immissis, operum maxima quæque incenderant; militum qui in eis erant compluribus etiam absumptis. Neque Demetrius tamen ab incepto idcircò destitit; sed terrâ marique oppugnationem urgens, temporis diuturnitate se hostes debellaturum existimavit. (*Ibid.*)

Ptolemæus, clade suorum auditâ, cum exercitu instructissimo terrestri ac navali ex Ægypto solvit; & ad Cypri urbem Paphon delatus, scaphas ex urbibus assumpsit, Citiúmque (quod 200 à Salamine distabat stadiis) appulit. Tota ejus classis 140 (vel 150, ut apud Plutarchum est) longas habebat naves: quarum maxima erat quinqueremis, minima quadriremis. Has Pontones plus quam 200 sequebantur, peditum vehentes millia decem, haud minùs. Menelao etiam mandavit, ut à Salamine cum 60 navibus, ferente máximè prælio, à tergo in Demetrii classem impressionem faceret, ordinésque disturbaret. At Demetrius animadverso ejus consilio partem exercitûs ad obsidionem relinquens, Antisthemi navarcho, ut classis oppidanæ eruptionem ad conflictum intercluderet decem quinqueremes tradidit: tot enim ad angustas portûs tenendas sufficere arbitrabatur. Ipse pedestres copias instructas per prominentia in pelagus promontoria circumfudit; & cum classe navium 108 (vel 180, ut *Plutarchus* habet) quarum maximæ septiremes erant, pars tamen major quinqueremes, in altum provectus est. [*Diodorus & Plutarchus.*]

Ptolemæus oppositos sibi fudit fugavitque; & navium alias demersit, alias cum ipsis militibus cepit. Jámque à victoriâ revertens, etiam cæteras se facilè subacturum sperabat: cùm lævum cornu profligatum, & proximas quasque fugam capessere & Demetrium vi gravissimâ imminere, animadvertit. Ad Citium ergo retrocessit. Victor autem Demetrius, navibus militaribus Neoni & Buricho traditis, ut hostem persequerentur & in mari natantes exciperent, ad castra portúmque suum reversus est. (*Diodor.*)

Interim verò dum prælio navali disceptatur, Menelaus Salamini præfectus naves 60 viris armisque completas, Menestio navarcho, in subsidium Ptolemæo misit: & certamine cum 10 navibus, quæ stationem in ostio portûs habebant, commisso; quum oppidani vi sibi exitum patefacerent, Demetriani ad terrestres se copias fugâ receperunt. Menestiani autem in altum evecti, ubi paulò seriùs quàm commodum esset venerunt, Salaminem regressi sunt. [*Idem.*]

Ptolemæus rebus Cypri desperatis, cum solis octo navibus in Ægyptum refugit. [*Id. cum Justino, lib.* 15. *cap.* 2. *& Plutarcho.*] Menelaus Salaminem & naves & pedestres copias Demetrio tradidit; equites 1200, gravis armaturæ milites 12000. [*Plutarch.*] Receptísque deinde urbibus Insulæ cæteris omnibus, Demetrius prætidiarios in ordines suos cooptavit, pedites 16000, equites verò circiter 600. [*Diodor.*]

Pontones (πορίδια) amplius 100 cepit Demetrius, in quibus 8000 propè milites erant. De longis navibus una cum viris captæ sunt 40, corruptæ verò circiter 80, quas salsugine plenas ad castra prope urbem victores subduxerunt. Vitiatæ etiam fuerant ex Demetrianis, 20; quæ debitâ accuratione refectæ, commodos deinceps usus præbuerunt. Sic, *Diodorus. Plutarchus*, ita. Ex navibus Ptolemæi 70, cum propugnatoribus & sociis navalibus, captæ sunt. Ex turbâ, quæ in navibus onerariis circa littus stationem habebant, servitiorum, amicorum Ptolemæi, fœminarúmque, ad hæc armorum, stipendii, machinarum, nihil prorsùs elapsum Demetrio est

sed

ſed omnia cepit, atque in caſtra deportavit. In his fuit Lamia, tibiarum primùm modulatione, deinde commercio meretricio celebris. Tunc verò etiam exoleſcente formâ multò ſe juniorem pellexit Demetrium: adeóque lepôre devinxit & cepit eum, ut ab aliis mulieribus amaretur, unius illius eſſet amator. [*Plutarch.*]

Demetrius hoſtes qui ceciderant magnificè funeravit, atque captivos miſſos fecit. Athenienſibus eum armorum numerum dono dedit, quibus 1200 milites armare poterant. (*Plutarch. in Demetr.*) Ptolemæi filium Leontiſcum, & fratrem Menelaum, amicóſque ejus cum privati inſtrumenti miniſterio, pari provocatus antèà munere, in Ægyptum remiſit: & ut appareret eos non odio, ſe dignitatis gloriâ accenſos, donis muneribúſque inter ipſa bella contendebant. Tantò honeſtiùs tunc bella gerebantur, quàm nunc amicitiæ coluntur. [*Juſtin. lib.* 15. *cap.* 2.]

Victoriæ nuntium patri Demetrius miſit Ariſtodemum Mileſium, inter omnes aulicos adulatorem primum: qui diù ſuſpenſum eum tenens, tandem altâ voce exclamavit. *Salve rex Antigone: vicimus prælio navali regem Ptolemæum, Cyprum tenemus, milites* 16800 *captivos habemus.* Cui ille: *Et tu quoque hercle*, inquit, *ſalve. Quia verò ita nos torſiſti, lues pœnam: nam tardiùs præmium læti nuntii accipies.* [Plutarch.]

Hâc victoriâ elatus Antigonus, diademate ab amicis impoſito, Regis deinceps nomen uſurpavit: Demetrio quoque diadema miſit, ſcriptáque epiſtolâ Regem appellavit. Ptolemæus etiam, ne ob acceptam cladem animum abjeciſſe videretur, neve minoris apud ſuos authoritatis haberetur, diadema etiam ipſe aſſumpſit, & in omnibus exinde literis Regem ſeſe appellavit. Horum exemplo reliqui etiam principes, Seleucus, qui ſuperiores provincias ſuæ ditioni recèns adjecerat, itémque Lyſimachus & Caſſander, & ipſi regiam ſibi majeſtatem vindicaverunt: fratre, matre & filiis Alexandri Magni jam extinctis. [*Diodor. Juſtin. lib.* 15. *cap.* 2. *Plutarch. in Demetr. & Appian. in Syriac. pag.* 122.]

3699 Seleucus non Babyloniæ ſolùm, ſed etiam Mediæ rex factus eſt: *Nitatore*, ſive *Nicatore*, ſuâ manu in pugnâ occiſo, cui Antigonus Mediæ ſatrapiam commiſerat. [*Appian. ibid.*] Quem tamen non à cæſo illo, ſed à victoriarum crebritate, *Nicatoris* ſive *Nicanoris* (ſic enim etiam in numiſmatis inſcribitur) cognomentum accepiſſe, Appianus [*ibid. pag.* 124.] & Ammianus Marcellinus [*lib.* 23. *hiſtor.*] confirmant. Expugnatis enim inde Bactrianis, reliquas quoque gentes uſque ad Indum fluvium, ab Alexandro priùs devictas, Imperio ſuo adjecit. [*Juſtin. lib.* 15. *cap.* 4. *Appian. Syriac. pag.* 123.] 4409 305

Rex Antigonus, cùm filius ipſi natu minimus è vivis exceſſiſſet, regio funus apparatu deduxit: & Demetrio ex Cypro ad ſe vocato, copias ad Antigoniam convenire juſſit. Nam expeditionem in Ægyptum deſtinarat. Itaque peditum agmen ducens ipſe, per Cœle-ſyriam ſigna promovit, habens in exercitu peditum ſupra 80 & equitum circa 10 millia, cum elephantis 85. Claſſi Demetrium præfecit: quem juxta copias terreſtres oram legere juſſit, inſtructas habens in univerſum 150 naves longas, & pontones militares 100 quibus ingens telorum copia vehebatur. Cúmque navium magiſtri occaſum Pleiadum cenſerent reſpiciendum, qui poſt dies octo futurus videbatur, (ſub Aprilis initium;) ut nimis ad pericula timidos increpavit. [*Diodor. Olymp.* 118. *ann.* 3.]

Antigonus ad Gazam caſtrametatus; quòd Ptolemæi apparatum antevertere cuperet, militibus ut 10 dierum cibariis ſe inſtruerent imperavit. Camelis autem ex Arabiâ coactis medimnûm frumenti 130 millia, & vim magnam fœni cæteris jumentis impoſuit, carriſque tela vehens, iter per deſerta faciebat, non abſque moleſtiâ: quòd pleraque ibi loca paluſtria erant & cœnoſa, maximè circa Barathra, quæ vocantur. (*Id. ibid.*)

Demetriani, poſtquam nocte intempeſtâ Gazâ ſolviſſent, tranquillo per aliquot dies mari, velocium navium remulco pontones militares poſt ſe trahebant. Inde cùm Pleias opprimeret eos, & ventus Borealis inſurgeret; multæ quadriremes ſubitò ad urbem Rhiphiam, appulſu difficilem & lacuſtrem, vi tempeſtatis delatæ ſunt. De navigiis autem quibus tela vehebantur, alia undis ſubmerſa perierunt, alia curſu reciproco Gazam petierunt. Scaphiarum tamen ſirmiſſimis ſummâ contentione enixi, Caſium uſque penetrârunt. Id Nilo haud procul diſtat: ſed importuoſum eſt, & tempeſtate coortâ nullum præbet acceſſum. Jactis idcircò anchoris, duobus circiter ſtadiis à terrâ in ſalo multis circumdati periculis conſiſtere cogebantur. Ad eam denique penuriam ſunt redacti, ut ſi ad unum tempeſtas diem adhuc duraſſet, aquâ potabili jam deficiente, ſiti enecti omnes periiſſent. At cùm in extremâ verſantes anxietate exitium jam imminens expectant, flatus remiſit: & Antigonus cum exercitu illuc delatus, haud procul à claſſe caſtra poſuit. Navibus itaque egreſſi vires in caſtris reficiunt, & avulſas à claſſe naves præſtolantur. In hâc autem maris commotione perierunt quinqueremes tres; unde quidam ad littus enatârunt. (*Ibid.*)

Hinc promotis Antigonus copiis prope Nilum, duûm intervallo ſtadiorum caſtrametatur. At Ptolemæus, cùm opportuniſſima loca firmis præſidiis occupaſſet, miſit quoſdam in navigiis quæ contis propellebantur, cum mandatis, ut prope exſcenſum adnavigantes proclamarent; illum, ſi qui ab Antigono deficerent, binas gregario minas, præfecturam gerenti talentum, eſſe daturum. His ita proclamatis, defectionis cupido mercenarios Antigoni invaſit. Inter quos etiam pleriique duces erant, certas ob cauſas tranſitionis cupidi. Cùm igitur multi deſciſcerent, Antigonus ſagittarios & funditores, catapultáſque complures in ripa fluminis diſpoſuit; quibus excurrentes in navibus contrariis repulit. Nonnullos etiam tranſfugarum correptos ſupplicis horrendis mulctavit; ut à ſimili conatu cæteros deterreret. (*Ibid.*)

Antigonus, aſſumptis navibus quæ tardiùs venerant, ad Pſeudoſtomon, quod vocatur, contendit; ibi ſe partem militum expoſiturum arbitratus. At ubi validum ibi præſidium invenit,

& catapultis omnique missilium genere prohiberetur; nocte jam appetente discessit. Hinc magistris navium, ut in faces intenti prætoriam sequerentur, mandavit; & ad Phagneticum Nili ostium est provectus. Ortâque die, ubi multas aberrasse naves cognovit, illas expectare, & omnium quas agebat celerrimas ad quærendum illas emittere, coactus est. Tempore igitur longiùs protracto, Ptolemæus de accessu hostium certior factus, properè suis auxiliatum venit, instructisque copiis in littore constitit. Tum hoc etiam descensu exclusum se cernens Demetrius, orâmque contiguam stagnis & paludibus à naturâ munitam esse audiens, cum totâ classe retrocessit. [*Ibid.*]

Vehemens inde Boreas incumbit, sublatasque in altum fluctibus tres quadriremes & militares aliquot, ejdem tempestatis violentiâ in littus ejectæ, in Ptolemæi manus venerunt. Cæteræ, dum summâ ope rem gerunt nautæ, incolumes ad castra Antigoni evaserunt. Ad omnes verò fluminis exitus præsidia Ptolemæus firmissima dispositerat; magnâmque fluviatilium navigiorum copiam in promptu habebat, omni missilium genere, & viris qui his uti scirent, instructorum. Quæ res Antigonum haud modicè angebat. Nam ostio Pelusiaco ab hostibus præoccupato, navales copiæ nullum habebant usum; copiæque terrestres, fluminis (quod post solstitium sensim modicèque crescit Sole Cancrum transeunte, abundantissimè autem eodem Leonem ingresso) altitudine inhibitæ, utut maximè vellent, nihil efficiebant. Et quod maximum, elapsis jam bene multis diebus, & milites frumentum, & jumenta pabulum deficiebat. [*Ibid.*]

Submittente igitur animos exercitu, Antigonus concionem advocat: ducibúsque consilium proponit, utrum manere præstet & belligerari, an nunc quidem in Syriam reverti; sed postèa meliùs instructos redintegrare expeditionem, quo tempore minimæ altitudinis videatur annis. Ibi cunctis eò inclinatis, ut quàm ocyssimè abirent, vasa milites conclamare jussit: & classe simul totâ oram legente, celeriter Syriam repetivit. [*Ibid.*] Cujus expeditionis inanem exitum Medius Antigoni amicus in somnis prævidisse dicitur. Visus enim ei ipse est Antigonus cum toto exercitu certare diaulo, validè & acriter primùm; deinde vires ejus flaccescere paulatim: denique, ut flexit cursum, languidus & anhelosus ægrè spiritum recipere. [*Plutarch. in Demetr.*]

Ptolemæus discessu hostium majorem in modum lætatus, Diis suis sacro pro beneficiis acceptis instituto, splendidum amicis epulum exhibuit: datisque ad Seleucum, Lysimachum & Cassandrum literis, tum de prospero successu, tum de multitudine transfugarum eos certiores fecit. Ipse jam altero Ægyptum certamine tutatus, jámque regionem hastâ partam jure se tenere existimans, Alexandriam remeavit. [*Diodor.*] Unde & hinc regnum illius, in Regum Canone, *Claudius Ptolemæus* inchoat: à morte Alexandri Magni ad initium Ptolemæi Lagi annos 19. ἰλοχιρῶς dinumerans. Cum 6°. enim Novembris præsentis, anni Periodi Julianæ 4409. juxta ipsius rationes, 19us ille à morte Alexandri annus terminatur.

Interea dum ista in Ægypto geruntur, Dionysius Heracleæ Ponticæ tyrannus (ut refert *Diodorus*) vitam cum morte commutavit; quum annos regnavisset 33. ut ab *Athenæo* est traditum: [*lib.* 12. *cap.* 26.] licèt à Memnone 30, à Diodoro 32 tantùm illius principatui assignentur. De mirâ ejus pinguedine, præter Memnonem, meminit etiam Nymphis Heracleota, in libro de Heracleâ 2°. (apud *Athenæum*, in loco jam citato) & *Ælianus*, in Var. Histor. lib. 9. cap. 13. Ex Amastri sive Amestri filiâ Oxathræ, fratris Darii postremi Persarum regis, (quam Cratero priùs Alexander M. uxorem dederat) duos suscepit ille filios; Clearchum & Oxathrem, Zathram *Diodoro* appellatum. Moriens igitur, uxori administrationem cunctam, & filiorum, qui adhuc teneræ admodùm ætatis erant, tutelam (adjunctis quibusdam aliis) reliquit. [*Memnon, in Excerptis Photii, cap.* 5. *cum Diodoro, ad Olymp.* 118. *ann.* 3, *&* 119. *ann.* 3.]

3700 Menedemus Patarâ Lyciæ profectus, & tribus triremiolcis (quod triremis imperfectæ genus est) a Rhodiis præfectus, quadriremem cepit ex Cilicià venientem; in quâ literæ erant à Philâ, simul cum veste regiâ cæteráque suppellectile impensiùs adornatâ, ad maritum suum Demetrium Poliorcetem missæ. Quæ omnia in Ægyptum ad Ptolemæum regem deportanda ille curavit. Id bilem Demetrio contra Rhodios movit: quorum ille unic urbem terrâ marique acriter oppugnabat. Verùm post annuam obsidionem, Atheniensium interventu, pax inter eos hâc lege est inita; ut Antigono & Demetrio, nisi si Ptolemæo bellum inferrent, societatem armorum Rhodii præstarent. [*Diodor. Olymp.* 119. *ann.* 1. *Plutarch. in Demetr.*] 4410 304

Rhodii, finito bello, in Libyam Theoros miserunt, ex Ammonis oraculo scisciturri, an Ptolemæum uti Deum venerandum censeret. Quo annuente, lucum in urbe illi consecraverunt quadratum, extructâ ad unumquodque latus porticu ad stadii longitudinem; eámque *Ptolemæum* indigetarunt. [*Diodor. ut supr.*] Ipsi etiam Ptolemæo *Soteris* cognomentum tum primùm ab illis tributum est. [*Pausan. in Attic. pag.* 7.] quòd eos videlicèt ab Antigoni & Demetrii violentiâ salvos præstitisset. neutiquàm verò a militibus Alexandri, quòd eum ab Oxydracarum vel Mallorum potiùs impetu servassent: ut aliis visum fuit. [*apud Arrian. de expedit. Alexand. lib.* 6. *pag.* 131. *&* *Stephanum Byzantin. in* Ὀξυδρακαί.

Eumelus Bosphori Cimmerii rex, jam sextum annum regnum administrans, inopinato quodam casu oppetivit. Dum enim è Scythiâ domum revertens ad sacrificium quoddam properat, quadrijugóque curru, qui quatuor rotis instructus & tentorio contectus erat, ad regiam contendit; equi consternati violenter illum abripiunt. Nam cùm habenis contrahendis auriga non sufficeret, metuens ille ne in præcipita loca deferretur, desilire conatur: sed gladio rotæ implicito, eodem simul impetu abstrahitur, & illicò exanimatur. Cui succedens Spartacus filius, annos 20. regnavit. [*Id. ad Olymp.* 117. *ann.* 3. *&* *Olymp.* 119. *ann.* 1.]

3701 Seleucus transmisso Indo fluvio, cum Sandrocotto sive Androcotto bellum gerebat. Ille enim eâ tempestate quâ Seleucus futuræ magnitudinis fundamenta jaciebat, occisis Alexandri præfectis, Indiam possidebat. [*Justin. lib.* 15. *cap.* 4. *Appian. Syriac. pag.* 122, 123.] 4411 303

Hunc

Huic molienti bellum adversùs præfectos Alexandri, elephantus ferus ingentis magnitudinis ultrò se obtulit, & veluti domitâ mansuetudine, cum tergo excèpit; dúxque belli, & præliator insignis fuit. [*Justin. ibid.*] Indéque, cum sexcentis militum millibus Indiam peragrans, universam redegit in potestatem. [*Plutarch. in Alexandro.*] Tum occupato regno, populum quem ab externâ dominatione liberaverat, ipse servitio premebat. [*Justin. ut supr.*]

Ad hunc frequenter se commeasse, quum apud Sibyrtium Arachosiorum satrapam degeret, in Indicis suis scribit Megasthenes. [*Arrian. de expedit. Alexandri, lib. 5.*] ubi & in castris ejus 400 hominum millia se invenisse refert. [*Strabo, lib. 16. pag. 709.*]

3702 Cassander Macedoniæ rex, missis in Asiam ad Antigonum legatis, ut secum pacem iniret oravit. Ubi verò ille nullam se pacem initurum, nisi Cassandet res suas ipsius arbitrio permitteret, respondisset: Cassander & Thraciæ rex Lysimachus, communicato inter se consilio, ad Ptolemæum Ægypti & Seleucum superiorum provinciarum regem legatos mittunt; superbiam Antigoni in responsionibus demonstrantes, bellique hujus periculum omnibus commune esse docentes. [*Diodor. Olymp. 119. ann. 3.*] Cùm igitur carpi se singulos ab Antigono considerarent; dum privatam singulorum, non commune universorum bellum ducunt, nec auxilium ferè alter alteri volunt, quasi victoria unius, non omnium foret: per epistolas se invicem confirmantes, tempus & locum coëundi condixerunt, bellúmque communibus viribus instruxerunt. Cui cùm Cassander interesse propter finitimum bellum non posset; Lysimachum cum ingentibus copiis in auxilium sociis misit. [*Justin. lib. 15. cap. 2.*] 4412 302

Seleucus, affinitate cum Sandrocotto Indorum rege contractâ, regiones ad Indum sitas, quas Arianis ademptas Alexander Magnus proprias colonias fecerat, dono illi dedit: 500 vicissim elephantis ab eo acceptis. [*Strabo, lib. 15. pag. 724. Plutarch. in Alexandro, & Appian. in Syriac. pag. 123.*] Atque ita pactione factâ, compositisque in Oriente rebus, Seleucus in bellum Antigoni descendit. [*Justin. lib. 15. cap. 4.*]

Lysimachus cum milite ipsius ex Europâ in Asiam ingressus, Lampsacenos & Parianos, cùm sponte in partes ejus concederent, liberos dimisit: expugnatóque Sigeo præsidium induxit. Exinde 6000 peditibus & 1000 equitibus Prepelao traditis, ad Æolidis & Ioniæ urbes sibi adjungendas illum misit. Ipse Abydum primò obsidere aggressus, tela machinásque & alia comparavit. At ubi per mare à Demetrio armatorum multitudo, quæ urbem tutari posset, supervenit, à proposito destitit: Phrygiáque ad Hellespontum subactâ, etiam Synada urbem, in quâ regia erant impedimenta, obsidione cinxit. Quo tempore Docimum Antigoni præfectum ad res marte communi gerendas induxit: ejúsque operâ Synada & castella quædam, ubi regiæ opes reconditæ erant, in potestatem accepit. [*Diodor. Olymp. 119. ann. 3.*]

Interim Prepelaus dux, in Æolidem Ioniámque missus à Lysimacho, Adramyttio in transitu potitus est, Ephesúmque obsédit. Pavore autem obsessis injecto, urbem deditione accepit; & Rhodiorum obsides illic deprehensos in patriam dimisit. Et Ephesios quidem ipsos missos fecit: sed omnes in portu naves incendit; quòd maris dominium hostes tenerent, totúsque belli exitus adhuc incertus esset. Hinc Teios etiam atque Colophonios sibi adjunxit. Erythræis autem & Clazomeniis per mare subsidium venerat. Idcircò urbes hasce capere non potuit: sed agrum illorum populatus, Sardes versùs duxit. Ibi præfectum Antigoni Phœnicem & Docimum ad defectionem pellexit; urbémque præter arcem in fidem accepit. Hanc enim custodiens Philippus, de necessariis Antigoni unus, benevolentiam erga eum qui sibi fidem habebat conservavit. [*Id. ibid.*]

3703 Antigonus tunc ingens certamen & festum Panegyricum Antigoniæ instituerat: magnísque ad hoc præmiis & mercedibus undiquè conciverat athletas & artifices præstantissimos. Ubi verò de tractatu Lysimachi & defectione militum audivit, ludos abrupit; athletísque & artificibus mercedem, non minùs 200 talentis, persolvit. Ipse, copiis assumptis, ex Syriâ citatis itineribus contra hostes perrexit. Ubi Tarsum Ciliciæ pervenit; de pecuniâ, quam è Quindis asportaverat, exercitui ad tres menses stipendia numeravit. Et præter hanc cum exercitu tria talentúm millia advexerat: ut, si quando pecuniâ opus foret, hæc sumptuum facultas in promptu haberetur. Superato hinc Tauro, Cappadociam versùs contendit; & rebelles in superiore Phrygiâ & Lycaoniâ ad pristinam militiæ societatem reduxit. [*Ibid.*]

Eo tempore Lysimachus, hostis adventu cognito, in Senatu cum suis deliberavit, quid imminentibus his periculis agendum esset. Illi ad pugnam non esse descendendum, quoad Seleucus è provinciis superioribus adventasset; sed occupanda firmiora loca, castrísque fudeto & fossâ præmunitis; adventum hostis expectandum, censebant. Hic ergo, quod decretum erat, studiosè peregit. Antigonus verò, ut proximè hostes ventum, explicatis in aciem copiis, pugnam lacessebat. Ubi nemo ex adverso prodire audet; ipse loca quædam insedit, quâ cibaria hostibus importari necesse erat. Lysimachus igitur veritus, ne intercisso commeatu in hostis potestatem veniret; noctu inde movit, & 400 stadia emensus, circa Dorylæum castra posuit. Locus enim ille frumento alióque commeatu abundabat: amne præterfluente, qui castrametantibus illic munimenti loco esset. Jacto igitur vallo, fossâ prælatâ triplicíque fudeto castra firmarunt. Antigonus discessu hostium audito, è vestigio insequitur: & castris illorum propinquans, ubi in aciem nemo descendit, fossâ circumdare castra hostium cœpit; eáque obsidendi animo, catapultas ac tela asserenda curavit. Cúmque velitationes circa fossam existerent, quòd Lysimachiani telis in opere versantes arcere conarentur; in omnibus Antigoniani superiores erant. [*Ibid.*]

Post aliquod tempus, Antigonianorum opera perfici, & Lysimachianorum alimenta deficere cœperunt. Lysimachus igitur, tempestuosa captatâ nocte, ex castris illis digressus, per loca editiora in hyberna concessit. Ut verò Antigonus exortâ luce discessum hostium animadvertit, è regione per campestria etiam ipse contendit. Sed cùm magni caderent imbres; & regionis ille tractus profundus & cœnosus esset; jumentorum non pauca hominésque nonnulli perirent:

peribant: totus denique exercitus cum difficultate magnâ conflictabatur. Propterea Antigonus, tum ut militem ab ærumnis illis reficeret, tum quòd hybernam anni tempestatem ingruere videret, à persequendo destitit. Convenientissimis itaque locis ad hyemandum delectis, in partes exercitum distribuit. [*Ibid.*]

Similiter etiam Lysimachus in campo Salmoniæ exercitum in hyberna distribuit. Largum verò ex Heracleâ commeatum sibi procuraverat: quòd affinitatem cum Heracleensibus contraxerat. Uxorem enim duxerat Amestrin, Dionysii (ut dictum est) viduam & filiorum ejus tutricem, civitati illi tunc imperantem. [*Id. ibid. cum Memnone in Excerptis Photii cap.* 5.] 4413 301

Demetrius cum exercitu ex Græciâ à patre Antigono accersitus, pace cum Cassandro factâ, directo per insulas cursu, Ephesum transmisit: expositóque milite castrametatus, urbem in pristinum ordinem coëgit, & præsidium à Prepelao duce Lysimachi inibi collocatum datâ fide abire permisit. Suâ verò custodiâ arci impositâ, Hellespontum usque progressus est: ibique Lampsacenos & Parianos, aliásque mutatæ fidei urbes, recuperavit. Hinc ad Ponti ostium profectus, apud Chalcedoniorum fanum castra munit, & ad tuendum locum tria peditum millia, & 30 naves longas ibi reliquit: copias reliquas in urbes ad hybernandum huc illuc dispertitus. [*Diodor. Olymp.* 119. *ann.* 3.]

Sub hæc tempora Mithradates, imperio Antigoni subditus, cùm in Cassandri partes transisse putaretur, ad Cium Mysiæ, cujus, ut & Arrhinæ, 35 annos princeps fuerat, interfectus est. [*Id. ibid.*] Ejus historiam alii longè aliter narrant. Est enim hic Mithradates ille Ariobarzanis filius, vir regii apud Persas generis, (ab uno è septem illis Persis, qui Magum occiderunt, oriundus; ut ex *Polybio*, lib. 5. pag. 388. *Floro*, lib. 3. cap. 5. & *Sexto Aurelio Victore*, de viris illustrib. cap. 76. colligitur:) quem Κτιστὴν sive Conditorem cognominatum fuisse, & principatûs Ponti successionem usque ad Eupatorem (sive Mithradatem illum, qui cum Romanis tam diuturnum bellum gessit) reliquisse, confirmat *Strabo*. (lib. 12. pag. 561.) Ex quo & Tertullianus, in lib. de Animâ: *Mithradatem*, inquit, *ex somnio Ponto potitum è Strabone cognosco.* Antigonus enim in somnis visus sibi fuisse dicitur aurum in arvo seminare, & id demessum Mithradatem in Pontum asportare: quem idcircò comprehensum volebat occidere. De quo à Demetrio ille monitus, sex equitibus comitatus aufugit: communito quodam vico in Cappadociâ, multis ad eum deficientibus, & Cappadociam ipsam & finitimas gentes Ponticas obtinuit; regúmque Ponti stirpem, quæ octavâ fermè successione à populo Romano est deleta, edidit. [*Plutarch. in Demetrio, & Appian. in Mithridatic. pag.* 176.] Ad annum usque 84. cum vixisse, *Lucianus* in Μακρόβιοις ex Hieronymo Cardiano & aliis scriptoribus refert. Eique in principatu succedens filius, Mithradates & ipse dictus; auctâ ditione paternâ, Cappadociam & Paphlagoniam annos 36 gubernavit. [*Diodor. ut supr.*]

Cassander Pleistarchum in Asiam, cum exercitu 12000 peditum & 500 equitum Lysimacho auxiliatum misit. Pleistarchus verò ad Ponti fauces delatus, insessum ab hoste locum invenit: desperatóque transitu, Odessum adiit; quæ inter Appolloniam & Galatiam ex adverso Heracleæ, quæ copiarum Lysimachi partem habebat, sita est. Ibi quum navigiis ad transportandum militem idoneis destitueretur, trifariam exercitum partitus est. Et prima quidem classis Heracleam incolumis pervenit. Altera à præsidiariis ad ingressum Ponti navibus subacta fuit. Tertiam verò, quâ Pleistarchus ipse transmittebat, tanta oppressit tempestas, ut pars maxima navium & corporum interiret. Nam Hexeris quæ Prætorem vehebat submersa est; & de navigantibus in eâ, qui 500 ut minimum erant, 33 duntaxat evaserunt. Inter quos ipse Pleistarchus, fragmento navis suffultus, ad terram semimortuus ejectus est. Is Heracleam deportatus, refocillato a calamitate istâ corpore, ad Lysimachum in hyberna se contulit: quum majorem exercitûs partem amisisset. [*Id. ibid.*]

Iisdem diebus ex Ægypto profectus cum instructissimo exercitu Ptolemæus, omnes Cœlesyriæ urbes in ditionem redegit. Dum Sidonem verò obsideret, falsus à quibusdam rumor est sparsus, commisso inter Reges prælio, Lysimachum & Seleucum victos Heracleam se recepisse, victorémque Antigonum cum exercitu in Syriam contendere. Hanc famam pro verâ ille accipiens, cum Sidoniis in quinque menses inducias fecit: & præsidio munitis, quas subegerat urbibus, cum exercitu in Ægyptum remeavit. [*Ibid.*]

Dum hæc geruntur, de militibus Lysimachi quidam ex hybernis ad Antigonum transfugerunt, 2000 videlicèt Autariatæ, Lyciique & Pamphylii circiter 800. Hos perhumaniter excepit Antigonus: & stipendiis, quæ sibi à Lysimacho deberi affirmabant, persolutis, honoraria insuper adjunxit. [*Ibid.*]

Per id etiam tempus Seleucus cum numeroso exercitu, ex superioribus præfecturis ducto, in Cappadociam venit; militésque, præparatis tabernaculis, in hyberna collocavit. Habebat autem sub signis in peditatu 20000. in equitatu, sagittariis equestribus adnumeratis, circiter 12000. elephantes 480. currúsque falcatos supra 100. Regum itaque copiæ hunc ad modum coibant: quòd omnes ad futuram æstatem armis discepture constitutum haberent. [*Diodor. fin. lib.* 20.]

Pithagoras aruspex, ut anteà pro Alexandro Magno & Perdiccâ, ita & nunc pro Antigono exta consulens, fibrásque jecinori deesse reperiens, mortem illius eo portendi prædixit. [*Arrian. de expedit. Alexandri, lib.* 7. *pag.* 160.] A Demetrio etiam secundùm quietem Alexander eximiè armatus percontari visus fuisse dicitur, quodnam signum pugnæ daturi essent: illóque respondente, *Jovem & Victoriam*, deinde subjecisse. *Abeo ergo ad hostes tuos: illi enim me accipient.* [Plutarch. in Demetr.]

Antigonus coitionem illam regum jactavit se, sicut avicularum semina legentium concursum, lapidis jactu & strepitu dissipaturum. Hostibus tamen appropinquantibus, præter solitum morem cogitabundus & taciturnus conspiciebatur; filiúmque suum exercitui ostendens, successorem commendabat. Quódque omnes maximè mirabantur, in tabernaculo colloquium cum

eo solus habebat : cum antea ne cum ipso quidem quidquam arcani colloqui agitare consuevisset, sed consilia sua tecta semper haberet. Instructâ verò jam acie progressus, in faciem corruit: eóque casu afflictus, cùm surgeret, manus cœlo tendens victoriam a diis, aut antequàm vinceretur, mortem sensûs expertem petiit. [*Plutarch. ibid.*]

Pugna inter Reges ad Ipsum, Phrygiæ oppidum, est commissa. [*Arrian. de reb. Alexandr. lib. 7. Plutarch. in Pyrrho. Appian. in Syriac. pag.* 122.] Olympiadis CXIX. anno quarto [*Diodor. & Porphyr.*] ineunte sc. Habebat Antigonus & Demetrius peditum supra 70 millia, decem equitum elephantos 75. Hostibus peditum erant 64 millia, equites 10500. elephantes 400, currus 120. Demetrius, cum præstantissimâ parte equitum, Antiochum Seleuci filium (& in regno posteà successorem) adortus est : cúmque illum præclarâ pugnâ fudisset, intempestivè eum nimisque impensè insequendo labefecit victoriam. Neque enim regressus conjungere se peditatui valuit ; elephantis interjectis. [*Plutarch. in Demetr.*] Inter eos verò qui eum sequebantur, Pyrrhi inprimis virtus emicuit : qui quum 17 tantùm annos esset natus, ab Epirotis regno tunc ejectus, Demetrio se adjunxit ; qui sororem ipsius Deidamiam (Alexandro, Alexandri Magni & Rhoxanes filio, uxorem destinatam) matrimonio sibi junxerat. [*Id. in Pyrrho.*]

Seleucus, cùm Antigoni phalangem præsidio equitum nudatam cerneret, impressionem se facturum in eam simulando perterruit, & ad se transeundi potestatem haud inutili consilio fecit. Magna enim pars phalangis Antigonianæ ultrò ad eum concessit ; reliqua in fugam versa est. Antigonus autem, multis in eum verbis, cùm quidam ei diceret ; *In te hi, Rex* ; retulit, *At Demetrius nobis succurret.* Qui ille spe ad extremum usque fretus, dum filium circumspectat, grandine in eum telorum conjectâ, occubuit : aliisque comitibus & amicis eum relinquentibus, solus apud cadaver Larissæus Thorax remansit. [*Id. in Demetr.*] quod regio deinde honore est sepultum. [*Diodor. lib.* 21.] In Ægyptiacâ expeditione, annos paulò minùs 80, natum illum fuisse, *Plutarchus* ; in hac, supra 80, *Appianus* : universam vitam 86 annorum fuisse, affirmat Porphyrius. [*In Græc. Eusebian. Scalig. pag.* 226. *fin. ult.*] Sed ex Hieronymo Cardiano, qui cum eo militavit, 81 tantùm annos vixisse, docet *Lucianus* in *Macrobiis.*

Demetrius, cum quinque peditum & quatuor equitum millibus, continenti fugâ Ephesum perrexit. Ibi metuentibus omnibus, ne pecuniâ indigens Dianæ templum violaret ; ipse etiam veritus ne milites se ab eo non abstinerent, celeriter inde abiit. (*Plutarch. in Demetr.*) matréque Stratonice ex Ciliciâ, & opibus cunctis secum assumptis, in Salaminem Cypri navigavit : quæ tum in illius potestate erat. [*Diodor. lib.* 21.]

Reges victores Antigoni & Demetrii imperium veluti magnum corpus discerptum in partes diviserunt, eásque inter se partiti, prioribus suis provinciis adjecerunt. [*Plutarch. in Demetr. Appian. in Syriac. pag.* 122. *fin. cum Polyb. lib.* 5. *pag.* 410.] Et cùm de prædâ non convenirent, iterùm in duas factiones diducti sunt. Seleucus Demetrio, Ptolemæus Lysimacho se conjunxit. [*Justin. lib.* 15. *cap.* 4.] Omnium enim longè potentissimi erant, *Seleucus* & *Ptolemæus* : quorum etiam de principatu suscepta contentio ad successores (Seleucidas *Regum Aquilonis*, & Ptolemæos *Regum Austri* nomine, in XI. vaticinii Danielis capitulo designatos) deinceps est propagata.

Post Oniam, *Simon* ejus filius summus Judæorum Pontifex clarus fuit, *Justus* cognominatus ; quòd & Deum piè coleret, & cives summâ prosequeretur benevolentiâ. [*Euseb. Chronic. Joseph. lib.* 12. *cap.* 2.] Cujus in libro Ecclesiastici, cap. 50. hoc legitur elogium. *Simon Oniæ filius, sacerdos magnus ; qui in vitâ suâ refarcivit Ædem, & in diebus suis corroboravit Templum. Sub ipso structa est altitudo* (sive lorica) *duplex, celsum munimentum Templi in ambitu. Ipsius temporibus cavatum est ex are conceptaculum aquarum, triplâ magnitudine ad mare. Qui curam populi sui gessit contra casum, qui firmavit urbem valloque cinxit.* [Vid. Salian. Annal. Tom. 5. anno Mundi 3675. & *Scalig. Animadvers. in Euseb. num.* MDCCLXXXV.] 4414 300

Seleucus die 23. Xanthici sive Aprilis ménsis in Casio monte Jovi Casio sacrificans, de loco urbis condendæ illum consuluit. Ubi aquila, raptâ parte carnis sacrificii, ad mare (infra Paropolim urbeculam a Syro Agenoris filio in monte conditam) in Pieriæ emporio dejecisse eam dicitur. Ibi igitur statim fundamenta urbis posuit, quam à nomine suo Seleuciam appellavit. [*Johan. Malela, in Chronico inedito.*] In quâ tamen condendâ, alii augurium fulminis eum secutum fuisse ; ideoque fulmen, tanquam numen consecratum, hymnis propriis, ibi deinceps cultum fuisse referunt. [*Appian. Syriac. pag.* 125.]

Inde progressus Seleucus, Iopolim, in Silphio monte positam, petiit : & post triduum Jovi Fulminatori, in fano à Perseo Danaës filio condito, die primo Artemisii sive Maii mensis ibi sacrificavit. Deinde Antigoniam veniens, in aris ab Antigono extructis sacrificio Jovi oblato, una cum Amphione sacerdote oravit, ut signo aliquo demonstraretur, utrum Antigoniam incolere ipsum oporteret alio nuncupandam nomine, an urbem novam alio in loco condere. Et tum quoque aquila ablatam altari partem holocausti, juxta Silphium montem deposuisse dicitur. Unde è regione montis illius & Iopoleos in eo positæ, prope Orontem fluvium, ubi vicus erat cui nomen Botzia, munium jecit fundamenta die 22 mensis Artemisii, Sole exoriente : urbéque Antiochi filii nomine appellata, Jovis Botzii templum statim condidit. Hæc, & alia plura, *Johannes Malela Antiochenus* tradidit de origine urbis suæ : quam à Seleuco, anno regni sui 12°. extructam fuisse, confirmat *Eusebius* in Chronico. Hæc autem, Syriæ metropolis, tetrapolis posteà facta est, ex quatuor partibus constituta ; quæ & singulæ suo, & omnes communi muro circumdabantur. Quarum prima tantùm Seleuci Nicatoris, secunda multitudinis habitatorum, tertia Seleuci Callinici, quarta verò Antiochi Epiphanis opus fuit. [*Strabo, lib.* 16. *pag.* 750.]

Ex Antiochi filii & successoris nomine Seleucum urbem Antiochiam appellavisse, præter Malelam ac Cedrenum, tradidit etiam in Misopogone *Julianus* : quum ex Antiochi patris sui nomine ita eam nuncupavisse *Strabo* dicat, & *Appianus*, & *Trogus Pompeius* ; ex quo Justi-

nus [*lib.* 15. *cap.* 4.] refert, eum hic *gemina originis memoriam consecrasse. Nam & urbem Antiochi patris nomine vocavisse; & campos vicinos urbi, Apollini dicavisse.* à quo scilicèt mater ejus Laodice genitum eum fuisse, persuadere illi studebat. Antiochiæ enim suburbanum, luco amœnissimo celebratissimum, Daphne erat, Apollini sacrata: * (ab urbe distans 40 stadiis ut *Strabo*, sive quinque millibus passuum ut Vetus Itinerarium Burdigalense habet.), Unde ut hæc, Δάφνη ἡ πρὸς Ἀντιόχειαν καμένη, in II. Maccab. IV. 33. ita & urbs ipsa; Ἀντιόχεια ἡ ὑπὸ Δάφνῃ, ab aliis appellata reperitur. * De Daphne videndus (*Jo. Malela*) ad finem rerum Seleuc.,

Seleucus, solo æquatâ Antigoniâ, materiam inde per Orontem fluvium traduxit, atque Athenienses & Macedonas, numero 5300, ab Antigono ibi collocatos, Antiochiam transtulit. [*Jo. Malela.*] Et Antigoniam quidem Seleucum destruxisse, sed incolas in conditam à se Seleuciam deduxisse, Diodorus author est. [*lib.* 20. *ad Olymp.* 118. *ann.* 2.] Verùm habitatorum Antiochiam à Nicatore ex Antigoniâ traductorum, meminit etiam Strabo. [*Lib.* 16. *pag.* 750.] qui & ex genere Triptolemi atque Argivorum, qui ad Ionem quærendam cum eo missi fuerant, aliquos eôdem à Nicatore translatos fuisse addit. Qui non alii quàm illi Achivi sunt; quos Antiochiam ἢ ὑπὸ Δάφνῃ incoluisse, Stephanus Byzantinus indicat. Quò spectant & Johannis Malelæ illa. Περιεβάλετο δὲ αὐτὸν Σέλευκος ὁ τῆς Ἀργείας ἱστορίας, ἣν κατήγαγε ἐν αὐτῷ ἀπὸ τῆς Ἰουδαίας, ἐν τῷ αὐτῷ Ἀντιοχείᾳ οἰκεῖν. ὡς τινας ἐκ προγόνων ἐν Ἄργει, πολιτογραφῆσαι ἐκείνοις. [*Confer Scaligeri notas, ad numerum Eusebianum* MDCCXIII.] * Judæos quoque Antiochiæ Seleucus collocavit, & jus civium eis dedit. (*Joseph. lib.* 2. *contr. Apion. pag.* 1063.),

Lysimachus Thraciæ rex Arsinoën, Ptolemæi non Philadelphi (ut apud Memnonem, *cap.* 5. legitur) sed Lagidæ sive Soteris (ut ex Plutarcho in *Demetrio*, & Justino, *lib.* 17. *cap.* 2. & *lib.* 24. *cap.* 2. & ipso quoque Memnone, in *Excerpt. cap.* 9. intelligitur) & Eurydicen (ut est apud Pausaniam, in *Attic. pag.* 8. filiam) uxorem duxit. Quo offensa prior illius uxor Amastris, Dionisii Heracleæ tyranni vidua, deserto Lysimacho, Heracleam reversa est: atque ad Pontum Euxinum urbem Amastrin sui nomine appellatam erexit, & colonis ex Sesamo, Cytoro, Cromno ac Teio accersitis frequentavit. [*Memnon. Excerpt. cap.* 5. *cum Strabone; lib.* 12. *pag.* 544.]

3705 Lysimachi exemplum secutus Seleucus, missis legatis, Demetrii Poliorcetæ & Philæ filiam Stratonicen in matrimonium petit. Assumptâ igitur filiâ Demetrius cum tota classe (quam Athenis receperat) navigavit in Syriam. In itinere verò Ciliciam attigit: quam Cassandri frater Pistarchus tum tenebat, extra ordinem à regibus post conflictum cum Antigono sibi donatam. Qui violatos putans ex Demetrii descensione fines suos; profectus est ad expostulandum cum Seleuco, quòd cum communi hoste sine aliis regibus in gratiam rediisset. De eo factus Demetrius certior, à mari ad Quinda contendit. Ubi quum reliqua adhuc ex thesauris 1200. talenta reperisset, his asportatis maturavit concendere, & raptim solvit. (*Plutarch. in Demetr.*) 4415 299

Demetrio & uxori ejus Philæ occurrit ad Orossoa Seleucus. Prior in tabernaculum suum invitavit in castris Seleucus Demetrium. Inde Demetrius illum in tredecim ordinum navi accepit. Inde per otium colloqui amicè, totosque dies conversati sunt, absque armis & stipatoribus: donec Seleucus, ductâ secum Stratonice, magnâ cum pompâ Antiochiam rediit. [*Id. ibid.*]

Demetrius, Cilicia occupatâ, uxorem Philam ad fratrem Cassandrum, criminum Pistarchi diluendorum gratiâ, mittit. Interea uxor illius altera Deidamia Athenis ad eum rediit: quæ quum non diu apud eum fuisset, morbo extincta est. (*Ibid.*)

3706 Seleucus à Demetrio, ut pro certâ pecuniâ traderet sibi Ciliciam, postulavit. Quod cum ille denegasset, Sidonem & Tyrum ab eo iracundè reposcens, iniquè agere visus est: qui cùm ab India ad mare Syriacum omnes regiones possideret, adeò tamen parvi animi esse vellet, ut propter duas urbes socerum suum adversâ fortunâ usum exagitaret. Animosè verò respondens Demetrius, ne si millies quidem victus fuisset, Seleucum se generum mercede asciscere dignaturum; urbes illas præsidiis firmavit. (*Ibid.*) 4416 298

3707 Cassander, quum annis 19. res Macedoniæ administrasset, mortuus est; relictis ex Thessalonice (Alexandri M. sorore) tribus filiis, Philippo, Antipatro & Alexandro: qui post patrem, annis tribus & mensibus sex regnaverunt. (*Dexippus, & Porphyrius: in Gracis Eusebianis Scaligeri, pag.* 48. & 228.]

Philippo, filiorum Cassandri natu maximo, brevi post initum regnum tempore tabidi corporis lue sublato; duo superstites fratres, Antipater & Alexander inter se de regno contenderunt. [*Justin. lib.* 16. *cap.* 1. *Pausan. in Bœotic. pag.* 287. *Plutarch. in Pyrrho & Alexandro.*]

Antipatrum hunc Dexippus & Eusebius in Chronico *Antigonum* appellat. Neque alium intelligere potuit Dexippus; quum Demetrium Phalereum scripsit, post Cassandri mortem, *Antigonum* metuentem, ad Ptolemæum Soterem venisse. (*Diog. Laert. in Demetr. Phaler.*]

Cum eodem quoque Ptolemæo obiit eo tempore in Ægypto Pyrrhus fuit. Ubi Antigonen Berenices reginæ ex priore marito Philippo filiam uxorem duxit. (*Plutarch. in Pyrrho, Pausan. in Attic. pag.* 10.)

Pyrrhus, Antigones uxoris suæ operâ, Ægyptiorum classe cum pecuniâ à Ptolemæo impetrata Epirum repetit: & cum Neoptolemo (qui regnum illius occupaverat) fœdus atque amicitiam communicato iniit regno. (*Id. ibid.*) 4417 297

Ad quintum annum Demetrii ab obitu patris, & duodecimum Ptolemæi ab extinctione sobolis Alexandri M. (de quâ ad fin. anni Mundi 3695.) numeratum, Chronologiam suam ab Adamo & exitu Hebræorum ex Ægypto deduxit Eupolemus historicus, in libro de Judææ Regibus: Apud *Clementem Alexandrinum*, libro 1. Stromatum.

3708 Demetrius Poliorcetes Samaritarum urbem vastavit, quam Perdicca antè construxerat. (*Euseb. Chronic.*) 4418 296

3709 Fabio Maximo V. & Q. Decio Mure V. Consulibus Pyrrhum regnare cœpisse scribit, in 1°. 4419 295

Historiæ

Historiæ suæ libro, *Velleius Paterculus*. Occiso nimirum eo tempore Neoptolemo, integri regni Epirotici possessione potitus est. Quando & Berenices & Ptolemæi memor, quorum beneficio id consecutus est; natum sibi ex Antigone filium appellavit Ptolemæum, & urbem quam in Chersoneso Epiri condidit Berenicem nominavit. [*Plutarch. in Pyrrho.*]

3710 Anno 36. primæ Periodi Calippicæ, die 25. Pondeonis, Nabonassari verò 454, Paophi die 16, post mediam noctem horis 3, (Decembris Juliani die 21.) Timocharis observavit Alexandriæ Lunam boreali suâ extremitate contingere botealissimam earum quæ sunt in fronte Scorpii. (*Ptolem. μεγάλ. συντάξ. lib. 7. cap. 3.*)

Eodem quoque anno, Elaphebolionis die 15, Tybi 5, ante mediam noctem horis 4, (Martii Juliani die 9.) observavit idem conjunctionem Lunæ cum Spicâ Virginis. [*Id. ibid.*] 4420 294

Thessalonice regina, Cassandri vidua, Philippi (patris Alexandri M.) ex Nicasipoli filia, ab Antipatro filio, cùm vitam etiam per ubera materna deprecaretur, occisa est: quòd in divisione regni pro natu filiorum minimo Alexandro propensior fuisse videretur. Alexander in ultionem maternæ necis socios evocavit; ex Epiro Pyrrhum, ex Peloponneso Demetrium Poliorcetem. [*Justin. lib. 16. cap. 1. Plutarch. in Pyrrho & Demetrio. Pausan. in Bœotic. pag. 287.*]

Lysimachus Thraciæ rex, *Demetrii* adventum verens, persuadet genero suo Antipatro, ut malit cum fratre in gratiam reverti, quàm paternum hostem in Macedoniam admitti. [*Justin. ibid.*] Et cùm sciret *Pyrrhum* omnia Ptolemæo gratificaturum; adulterinas Ptolemæi nomine literas ad illum mittit, quibus author ei erat, ut 500. talentorum mercede ab Antipatro acceptâ expeditionem illam omitteret. Sed fraudem Pyrrhus agnovit: quòd epistola soluta consuetam salutationem non ostenderet, *Pater filio*; sed, *Rex Ptolemæus regi Pyrrho* S. D. Et consilia ista omnia subitus Demetrii in Macedoniam adventus diremit. (*Plutarch. in Pyrrho.*)

Ptolemæus Soter totam Cypri insulam, quæ Demetrio parebat, cepit: unâ urbe Salamine exceptâ, in quâ matrem & liberos ejus relictos obsedit. Quos deinde, urbe captâ, ad Demetrium, additis muneribus & honoribus, dimisit. [*Plutarch. in Demetr.*]

Demetrius, per insidias interfecto Alexandro, regnum Macedoniæ occupavit. [*Justin. lib. 16. cap. 1. Pausan. Bœotic. pag. 287. Plutarch. in Pyrrho & Demetrio*, & libello περὶ Δαιμονίου.] quod per annos septem illum obtinuisse, *Plutarchus* confirmat.

3711 Lysimachus, quum bello Dromichætis Getarum regis premeretur; ne eodem tempore & adversus Demetrium dimicare necesse haberet, traditâ Demetrio alterâ parte Macedoniæ, quæ Antipatro ejus genero obvenerat; pacem cum eo fecit. (*Justin. lib. 16. cap. 1. cum Strabone, lib. 7. pag. 302. & 305.*) 4421 293

Dromichætes captum Lysimachum humaniter excepit. [*Strabo, ut supr. Diodor. in Excerptis H. Valesii; pag. 257, 258.*] Cui Lysimachus filiam despondit, & eâ Thraciæ parte cessit quæ trans Istrum est. [*Pausan. Attic. pag. 8.*]

Clearchus Heracleæ Ponti tyrannus, Lysimacho contra Getas belligeranti operam navans; cum illo captus est: eóque ex captivitate soluto, ipse etiam prudentiâ Lysimachi postea est dimissus. [*Memnon. Excerpt. cap. 6.*]

3712 Post reditum Lysimachi à bello Getico, Agathocles filius illius natu maximus (qui in bello primùm militiæ initiatus &, ut quidam referunt, ab hoste captus fuerat) Lysandram, Ptolemæi Soteris & Eurydices filiam, uxorem duxit. [*Pausan. Attic. pag. 8.*] 4421 291

Lysimachus deinde classe in Asiam trajiciens, urbes quæ Antigono & Demetrio parebant occupavit. [*Id. ibid. cum Plutarcho, in Demetrio.*] Ubi cùm Ephesios oppugnaret, & illi in auxilio haberent Mandronem archipiratam; qui plerumque onerarias prædâ naves Ephesum appellebat: corrupto ei ad proditionem junxit fortissimos Macedonum, quos ille restrictis manibus pro captivis Ephesum introduceret; qui postea, raptis ex arce armis, urbem Lysimacho tradiderunt. [*Jul. Frontin. Stratagem. lib. 3. cap. 3.*] Cúmque urbs in cavo loco posita maris inundatione, cum ingenti civium clade, submersa posteà fuisset (de quâ calamitate, apud *Stephanum Byzantinum*, epigramma Duridis Elaitæ legitur) Lysimachus in alium locum eam transtulit, & novo conjugis *Arsinoës* nomine indigetavit; licèt eo mortuo, prisca *Ephesi* appellatio redierit. (*Strabo, lib. 14. pag. 640. Stephan. in Ἔφεσος.*) In civitatem verò novam Lebedios & Colophonios, urbibus eorum eversis, ille deduxit. Quod urbium illarum excidium Phœnix in Iambis suis deplorat. (*Pausan. ut supr.*)

3713 Seleucus Nicanor in conditas à se per Asiam & inferiorem Syriam urbes, atque in ipsam metropolim Antiochiam, Judæos transtulit: jus eis civium & municipalem ordinem cum Macedonibus ac Græcis æquali honore concedens. (*Euseb. Chronic. Joseph. Antiquit. lib. 12. cap. 3. & lib. 2. contra Apion. pag. 1063.*) Urbium verò à se conditarum 16. a patre denominavit Antiochias, 6. à matre Laodiceas, 9. à se Seleucias, 5. ab uxore Apameas; 1. ab alterâ uxore Stratoniceam. Aliis verò Græca Macedonicáque nomina imposuit: ut Berrhœæ, Edessæ, Pellæ, &c. (*Appian. Syriac.*) 4423 291

3715 Agathocles Siciliæ tyrannus, jamjam moriturus, uxorem suam Theoxenam, genitósque ex eâ duos parvulos cum omni pecuniâ, & familiâ, regalíque instrumento, quo nemo regum ditior fuit, navibus impositos Ægyptum, unde uxorem acceperat, remisit; timens ne prædonem regni sui, hostem paterentur. Quanquàm uxor diu, ne ab ægro divelleretur, deprecata est: nubendo se dicens non prosperæ tantùm, sed omnis fortunæ iniisse societatem; nec invitam periculo spiritus sui empturam, ut extremos viri spiritus exciperet. Discedentes parvuli, flebili ululatu amplexi patrem tenebant. Sed finem lachrymis necessitas profectionis imposuit; & mors regis proficiscentes filios insecuta est. (*Justin. lib. 23. cap. 2.*) 4425 289

Clearchus & Oxathres Heracleæ Ponti tyranni, matrem Amastrim, quum navi se commisisset, insigni commento & flagitio, mari suffocandam curârunt. (*Memnon. Excerpt. cap. 6.*) 4426 288

3716 Lysimachus Amastris, quondam conjugis suæ, necem ulturus, Heracleam ingreditur: & dum intimam patris affectionem Clearcho eíque addictis præ se fert; Clearchum primò, dein-

de fratrem ejus Oxathren, è medio tollit. (*Ibid. cap.* 7.) post patris Clearchi mortem (ut ex Diodoro, ad Olymp. 118. ann. 3. intelligitur) annis 17. Hinc, ubi redactâ in clientelam suam civitate, opes tyrannorum dominatu collectas in prædam suam vertisset, & liberam civibus rempublicam restituisset, in proprium se regnum recepit. (*Memnon, ut supr.*)

Theophrasto in scholâ successit Strato Lampsacenus Arcesilai filius, Physicus dictus: Ptolemæi Philadelphi præceptor; à quo talentis 80. donatum aiunt. Scholæ autem, ut ait Apollodorus in Chronico, præesse cœpit Olympiade CXXIII. eique annis 18. præfuit. (*Diog. Laert. in Strabone.*)

Demetrius Poliorcetes, totum imperium paternum recuperare moliens, tantis viribus Asiæ imminebat, quantas secundùm Alexandrum habuit nemo. In exercitu enim peditum erant centum millia duobus millibus minùs, equitum paulò minùs duodecim millia: naves in classe ad quingentarum numerum; quarum aliquæ ingentis molis erant, 15. vel 16. ordinum. Fœdus etiam cum Pyrrho fecit: ne is vicinus subindè molestias exhibens graviora ipsius consilia interturbaret. (*Plutarch. in Demetrio & Pyrrho.*)

* Judæorum Pontifex Eleazarus (Oniæ I. filius) frater Simonis, suscipit Templi ministerium; filio Simonis Oniâ parvo admodùm derelicto. (*Euseb. Chronic. cum Josepho, lib. 12. cap. 2.*).

3717 Seleucus, Ptolemæus & Lysimachus, tantum apparatum meritò habentes suspectum, pactâ societate adunatisque exercitibus, bellum adversùs Demetrium transferunt in Europam. Communi quoque nomine missis ad Pyrrhum legatis, cum hortantur ut Macedoniam invaderet; neque id fœdus putaret, quod Demetrius non pacis dandæ causâ pepigisset, sed ut iis quibus vellet bellum inferre posset accepisset. Quibus Pyrrhus assentiens, exercitu Demetrii corrupto, ipsóque in fugam acto, regnum Macedoniæ occupavit. [*Id. ibid. Justin. lib. 16. cap. 2.*] Quo tempore elephantos aliquot eum primùm fuisse nactum, notat Pausanias. [*in Attic. pag. 11*] 4427 287

Superveniente deinde Lysimacho, qui Demetrii oppressionem commune fuisse utriusque opus contendit, & partiri regnum postulavit; haud dum satis fidens Pyrrhus Macedonibus, annuit postulatis Lysimachi, regionésque & urbes inter se diviserunt. [*Plutarch. ut supr.*] Dum hæc aguntur, Lysimachus generum suum Antipatrum, regnum Macedoniæ ademptum sibi soceri fraude querentem, interfecit; filiámque suam Eurydicen querelarum sociam in custodiam tradidit. Atque ita universa Cassandri domus Alexandro Magno, seu necis ipsius, seu stirpis extinctæ pœnas partim cæde, partim supplicio, partim parricidio luit. [*Justin. ut supr.*]

Ita nudatus regno Demetrius quum Cassandriam refugisset, uxor ejus Phila dolore victa, non sustinuit iterùm privatum & exulem videre maritum; sed abjectâ omni spe, veneno vitam finiit. [*Plutarch. in Demetr.*]

Demetrio Athenienses, ad Pyrrhum ab ipso deficientes, obsidente; missus ad illum ab eis Crates philosophus, ut obsidionem solveret persuasit. Coactis igitur navibus suis omnibus ac militum undecim millibus cum equitatu impositis, in Asiam ad Cariam & Lydiam Lysimacho adimendam navigavit. Ibi Eurydice eum, Philæ soror, circa Miletum excepit, adducens suam & Ptolemæi Soteris filiam Ptolemaidem: quam Seleucus gener illius antèa conjugem illi à Ptolemæo impetraverat. Hanc Demetrius, collocante Eurydice, duxit: ex quâ Demetrium filium suscepit, qui Cyrenis postèa regnavit. [*Ibid.*]

Multas urbes deditione, multas verò vi subactas Demetrius recepit. Sardes etiam occupavit. Et defecerunt ad eum à Lysimacho quidam; qui & pecuniam & milites adferebant. Cùm autem Agathocles, Lysimachi filius, cum copiis adventaret: in Phrygiam ascendit, eo consilio, ut Armeniâ aditâ Mediam perturbaret, tentarétque superiores Asiæ provincias, quæ pulso possent præbere recessus multos & varia perfugia. Agathoclem verò insequentem aliquoties levibus præliis superavit. [*Ibid.*]

Frumentatione autem & pabulatione exclusus, in magnis difficultatibus fuit. Præterea errore quodam in transitu Lyci amnis admisso, multos homines aquâ abreptos perdidit: ad extremum verò, lue famem comitante, amissis ad octo millia hominum, retrò abductis reliquiis Tarsum venit. Et statuerat ille quidem omnem injuriam ab eâ provinciâ prohibere, quæ Seleuco tùm fuberat; quem offendere nullo modo cogitabat. Sed id fieri non poterat: cùm in extremis difficultatibus essent milites: & transitus Tauri montis Agathocles obstruxisset. Literas itaque ad Seleucum dedit: in quibus deploratâ suâ fortunâ, suppliciter ab eo petiit, ut se necessarium suum miseraretur, qui hostibus quoque miserandus esset. [*Ibid.*]

3718 Seleucus Demetrii soceri sui sortem miseratus, præfectis suis scripsit, ut illum sumptibus rege dignis, & exercitum ejus alimentis largè foverent. Sed Proeles, Seleuco valdè familiaris, ipsius animum variâ suspicione ita imbuit; ut contra eum Ciliciam versùs ille duxerit exercitum. Mutationem miratus Demetrius, ad loca Tauri munitissima se recepit; missisque ad eum legatis ab eo petiit, ut ipsius bonâ pace liceret sibi aliquam liberorum barbarorum provinciam occupare, in eáque errorum & fugarum fine facto, reliquum vitæ suæ exigere. Sin id nollet, saltem copias per hyemem ibi aleret, neque omnium rerum egenum summoveret & hostibus objiceret. Seleucus omnia hæc siniſtrè interpretatus, id modò ei permisit, ut datis obsidum loco primoribus suorum amicorum, per duos menses in Caraoniâ (confine Cappadociæ provinciâ) hyemaret: simúlque fauces, quibus iter in Syriam patebat, obstruxit. [*Ibid.*]

Ibi Demetrius undique septus & instar feræ inclusus (hinc Agathocle Lysimachi, inde objecto illi Seleuco) vertit se necessariò ad vim, finesque Seleuci depopulatus est: ac cum adoriente confligeret Seleuco, semper discessit superior. Currus falcatos aliquando in se emissos superavit, atque hostes fugavit: claustráque Syriæ, dejectis præsidiis, in suam redegit potestatem. Jámque planè animo erectus, parabat cum Seleuco de rerum summâ dimicare, quum gravis morbus illum occupavit: qui & corpus ejus vehementer debilitavit, & res evertit; militibus partim ad hostem transeuntibus, partim ex castris aliò dilabentibus. [*Ibid.*]

Dum

Dum ita in Syriâ Seleuci poteſtati ſubjaceret Demetrius, Lyſimachus (cui diffidens Seleucus, auxilia illius ibi jam rejecerat) in Macedoniâ Pyrrhum bello aggreſſus eſt. [*Juſtin. lib.16. cap.3. Pauſan. Attic. pag.9. Plutarch. in Pyrrho & Demetr.*]

Victor Lyſimachus, pulſo Pyrrho, Macedoniam occupavit. [*Juſtin. ibid.*] eámque annorum 5. & menſium 6. ſpatio, obtinuit. [*Dexip. & Porphyr.*] 4428 286

Poſt dies 40. à morbo recreatus Demetrius, aſſumpto quod ſupererat militum, velut in Ciliciam iturus caſtra movit: inde nocte abſque tubâ in diverſam partem profectus, ſuperato Amano monte, ſubjectas regiones populatus eſt uſque ad Cyrrheſticam. Cùm eódem advenisſet & caſtra proximè poſuiſſet Seleucus; de nocte adversùs cum Demetrius cum exercitu contendit, ignorantem quid fieret & dormientem. Ille à transfugis quibuſdam de ejus adventu certior factus, lecto exiliens ſigna juſſit canere: ac dum crepidas induit, clamavit ad amicos, cum immani belluâ ſibi rem eſſe. Demetrius ex tumultu hoſtium proditas inſidias ſentiens, celeriter ſuos retrò abduxit. [*Plutarch. in Demetr.*]

Ortâ luce, quum inſtaret Seleucus, certum de ſuis in alterum cornu miſit Demetrius, ipſe oppoſitum ſibi cornu in fugam egit. Tum Seleucus equo dimiſſo, & depoſitâ galeâ, & peltâ ſumptâ, monſtravit ſe mercenariis: hortatúſque eſt eos, ad ſe ut tranſirent, tandemque intelligerent, ſe, ut ipſis, non ut Demetrio parceret, tamdiu cunctatum eſſe. Inde omnes ſalutantes eum & Regem appellantes, tranſitionem ad ipſum fecerunt. [*Ibid.*]

Hanc omnium mutationum extremam ſibi accidere intelligens Demetrius, ad Amani montis portas confugit; eámque noctem in ſylvâ umbroſâ, cum amicis & convitibus perpaucis exegit: inde Caunum pergere cogitans, unde per mare evadere ſe poſſe ſperabat. Et cùm ne in illum quidem diem ſuos ſatis habere viatici comperiſſet: commodùm advenit ejus amicus Soſigenes cum 400. aureis, quibus vitam toleraturos ſe uſque ad mare ſperantes, per tenebras contenderunt ad montium juga ſuperanda. Sed quia hoſtium frequentes ignes in illis lucebant; illo deplorato itinere, retrò ſe unde digreſſi erant recipere coacti ſunt. Ubi cùm quidam diviſſet, debere eum Seleuco ſe tradere; ſtricto enſe mortem ſibi conſciſcere voluit. Verùm amicorum tandem conſiliis perſuaſus, miſit ad Seleucum, ſe ſuáſque res illi dedens. (*Ibid.*)

Eâ re nunciatâ, miniſtris mandavit Seleucus, ut tentorium regium, & alia quæ ad excipiendum Demetrium pertinerent, magnificè appararent: miſitque confeſtim ex comitatu ſuo Apollonidem Demetrii quondam familiarem, qui eum conſolaretur, oſtenderétque, citra ullum metum tanquam ad neceſſarium & generum ipſum eſſe venturum. Eâ ſententiâ Seleuci vulgatâ, pauci primùm, mox plurimi amicorum ad Demetrium certatim confluxerunt. Quæ res miſerationem Demetrii in invidiam vertit: æmuliſque inde data eſt occaſio Seleuci humanitatem divertendi; cùm, ſimul-atque conſpiceretur Demetrius, multas innovationes in caſtris extituras dicerent. [*Ibid.*]

Pauſanias igitur cum mille circiter peditibus ſimul & equitibus obviam miſſus, remotis cæteris, ſubitò Demetrium non in Seleuci conſpectum, ſed in Syriæ peninſulam abduxit. Eâ in Cherſoneſo per reliquum tempus, validâ adhibitâ cuſtodiâ, cultus ſufficiens Seleuci juſſu præbitus ei fuit: neque pecuniæ, curſus, ambulationes regiæ, hortive venationibus commodi, deerant. Licebat & amicis, qui unà fugerant, & cum ipſo eſſe volebant, unà degere. Aliqui etiam quotidie ad eum à Seleuco ventitabant, cum benignis mandatis, bono animo eſſe hortantes; ſpemque libertatis, certorum pactorum interventu, facientes, ubi Seleuci filius Antiochus & uxor ejus Stratonice advenisſent. [*Ibid.*] Pellæ verò cuſtoditum fuiſſe Demetrium, in libro 21. Diodorus Siculus author eſt. [*In Excerptis ab Henr. Valeſio edit. pag.262.*]

Demetrius, cùm in eam fortunam devenisſet, ad filium ſuóſque apud Athenas & Corinthum duces atque amicos ſcripſit, ne literis ipſius neque ſigillo crederent; ſed perinde ac ſi mortuus eſſet, urbes & res reliquas Antigono reſervarent. [*Plutarch. in Demetr.*] Unde & ab hoc tempore regnum Antigoni filii ejus in Græciâ, anno videlicèt antequam regnum Macedoniæ illi adjeciſſet 10°, deducit Porphyrius: qui à *Gonis* in Theſſaliâ, ubi vixerat & educatus fuerat, *Gonata* cognomentum illum tuliſſe monet. [*In Grac. Euſeb. Scalig. pag. 226.*] Antigonus verò allatam patris captivitatem graviter ferens, ſumptâ veſte lugubri, cùm ad alios reges tum ad Seleucum ſupplex ſcripſit; quidquid ipſi relictum fuerat, atque adeò ſeipſum pro parente obſidem offerens. Idem à Seleuco, multæ civitates & dynaſtæ petierunt. [*Plutarch. in Demetr.*]

Solus Lyſimachus legatione ad Seleucum miſſâ monuit, ne hominem ſummâ flagrantem cupiditate, qui omnibus Regibus inſidiatus eſſet, ullatenus è manibus dimitteret; ac bis mille talenta daturum ſe promiſit, ſi illum è medio tolleret. Seleucus autem vel aliàs eum execratus, longè impenſiùs hinc duxit deteſtabilem & barbarum: indéque legatos illius acerbè increpuit, quòd ſe non ſolùm ad violandam fidem, ſed ad tantum ſcelus contra conjunctiſſimum hominem ſuſcipiendum impellerent. Cæterùm ad Antiochum filium qui in Mediâ morabatur ſcriptis literis, conſilium ejus exquiſivit, quid Demetrio faciendum eſſet. Illum enim cuſtodiâ liberare, atque in priſtinum regnum ſplendidè reducere conſtituerat: cujus beneficii gratiam cum Antiocho filio communicatam volebat; quòd is Stratonicem Demetrii filiam in matrimonio haberet, liberóſque ex eâ ſuſtuliſſet. [*Id. ibid. & Diodor. in Excerptis lib.21. à Valeſio editis.*]

3719 Demetrius Syriæ Cherſoneſo incluſus, primùm utcunque venationibus & curſibus corpus exercuit: paulatim verò ad pigritiam & ignaviam delapſus, poculis & aleæ ſe dedit, atque his tempus ferè traduxit. [*Plutarch. in Demetr.*] 4429 285

Ptolemæus Soter, quum ex Euridice Antipatri filiâ primùm, deinde ex Berenice (quam Eurydicæ comitem in Ægyptum Antipater miſerat) liberos ſuſcepiſſet; ex hujus filiis, Ptolemæum (Philadelphum dictum) quum ei mors eſſet vicina, reliquit in Egypto regnaturum: ut in Atticis habet Pauſanias. Ante infirmitatem, regnum illi tradidiſſe, ejúſque rei populo rationem tradidiſſe, ſcribit Juſtinus. [*lib.16. cap. 2.*] Quum 38. imperaviſſet ille annos, regnum

filio

filio communicavisse, & per biennium simul cum eo regnavisse, authores sunt Lucianus in *Macrobiis* & Porphyrius. [*In Græcis Eusebianis, pag.* 225.] Nos ineunte anno illius 39us. (à morte Alexandri numerato) in regni consortium Philadelphum admissum fuisse sentimus: atque in ejus rei memoriam, à Dionysio Astronomo novam Æram esse institutam; quam ab hujus anni æstate deducendam esse, observationes illius cœlestes à Cl. Ptolemæo in magnâ Syntaxi commemoratæ demonstrant. Qui Dionysius non alius ab illo fuisse videtur, quem Plinius lib. 6. cap. 17. à Philadelpho in Indiam missum fuisse refert.

Demetrium Phalereum Ptolemæo Soteri ut filiis quos ex Eurydice non ex Berenice genuerat impartiretur regnum, constituisse, tradit Hermippus. Et quum ille Philadelpho concedere illud voluisset, ad eum dixisse, *Si alteri dederis, ipse non habebis*; in Epitome successionum Sotionis, Heraclides refert. [*apud. Diog. Laërt. in Demetr. Phaler.*] Pater tamen ei regnum non solùm publicè tradidit, sed etiam privatim officium regi inter satellites fecit: omni regno pulchrius Regis esse patrem dicens. [*Justin. lib.* 16. *cap.* 2.]

Ptolomæus, qui *Ceraunus*, i. e. Fulminis (vel à celeritate in rebus agendis, vel *ἀπὸ τοῦ τὰ πάντα ταράττειν*, ut est apud Memnonem, propter ferociam & audaciam) cognomentum tulit, Ptolemæi Soteris ex Euridice filius, quum pater juniori filio regnum dare decrevisset, ex Ægypto metu profugus ad Seleucum se recepit. Quem ille ut amici filium miseratus, liberaliter & honorificè tractabat: promissis etiam additis, fore ut defuncto parente in paternum Ægypti regnum ab eo deduceretur. [*Memnon. Excerpt. cap.* 9. *&* 13. *Appian. Syriac. pag.* 128.]

3720 Olympiade CXXIV, ut apud Cyrillum Alexandrinum in libro 1mo. contra Julianum legitur, Sarapidis simulachrum Alexandriam è Sinope pervenit, Ptolemæo Philadelpho in Ægypto regnante, quemadmodum nonnulli perhibent: vel sub primo Ptolemæo, (hâc verò ineunte Olympiade simul uterque regnavit) à quo legatos hâc de re ad Scydrothemidem regem, qui tunc Synopensibus in Ponto imperitabat, fuisse missos, sub finem libri Historiarum quarti pluribus narrat *Cornelius Tacitus*. 4430 284

Eâdem Olympiade, in Eusebiano Chronico, Sostratus Cnidius Pharum in Alexandriâ construxisse dicitur. de quâ Plinius, lib. 36. cap. 12. *Magnificatur turris à rege facta in insulâ Pharo portum obtinente Alexandriæ, quam constitisse octingentis talentis tradunt: magno animo (ne quid omittamus) Ptolemæi regis; quòd in eâ permiseris Sostrati Cnidii architecti structuræ ipsius nomen inscribi. Usus ejus, nocturno navium cursui ignes ostendere, ad prænunciandas vada portúsque introitum.* Sostratum *φίλον τῶν βασιλέων* (*amicum Regum*; Lagidæ utique & Philadelphi quos ineunte hâc Olympiade simul regnavisse diximus) in libro 17. (*pag.* 791.) appellat Strabo; inscriptionemque hanc structuræ appositam refert. *Σώστρατος Κνίδιος Δεξιφάνους, θεοῖς σωτῆρσιν ὑπὲρ τῶν πλωιζομένων. Sostratus Cnidius Dexiphanis F. Diis Servatoribus, Pro navigantibus.* Quam eandem, in fine libelli de rectè conscribendâ historiâ, Lucianus habet: licèt non permissu regio (ut Plinius) sed architecti dolo id factum ita narret. Cùm turrim illam extruxisset, intus quidem in saxis suum ipsius nomen inscripsit; supernè autem calce illitâ, atque ita priore inscriptione occultatâ, nomen ejus qui tum regnavit super inscripsit: ratus quod evenit, parvo admodum tempore futurum esse ut literæ istæ foris inscriptæ unà cum calce illitâ reciderent & evanescerent, interior autem ille titulus appareret.

Ut autem ad Pharon facilis pareret accessus, quæ à continente *ἐπὶ μέγιστα σταδίων* (sicut in Oratione Ægyptiacâ ab Aristide est notatum) distabat; ingentibus aggeribus in mare jactis & ponte junctis, Heptastadium isthmus factus est, qui Pharon ex insulâ peninsulam jam redditam cum Rhacoti suburbio Alexandrino conjungeret. De quo, sub finem Commentarii III. de bello civili, Julius Cæsar. *Pharus est in insulâ turris magnâ altitudine mirificis operibus extructa, quæ nomen ab insulâ cepit. Hæc insula objecta Alexandriæ, portum efficit: sed à superioribus regibus* (ita enim cum Brodæo, Scaligero & Saliano legendum, non *regionibus*; ut in vulgatis habetur codicibus) *in longitudinem passuum nongentorum in mare jactis molibus, angusto itinere & ponte cum oppido conjungitur.* Neque enim Ammiani Marcellini, libro 22.) Johannis Malelæ, (lib. 9. cap. 2.) Fastorum Siculorum scriptoris, Georgii Cedreni & Johannis Tzetzæ audiendæ sunt fabulæ: qui Cleopatræ postremæ Alexandrinorum reginæ curâ & turrim & aggerem extructa fuisse somniârunt.

Spartacus in Bosphoro Cimmerio regnare desiit, cùm per annos 20. (ut ad annum 1. Olympiadis CXIX. docet *Diodorus Siculus*) imperavisset. Cui successisse videtur Satyri filius Paryzades: de quo ad annum Mundi 3695. est dictum.

Demetrius Poliorcetes, tertium jam annum in Chersoneso Syriæ inclusus, ex otio, saginâ & vino in morbum delapsus è vitâ migravit. [*Plutarch. in Demetr.*] post patris Antigoni excessum, annis 17. [*Dexip. Porphyr. & Euseb.*] Malè audivit ob ejus mortem Seleucus: & non mediocriter ipsum pœnituit, quòd adeò suspectum eum habuisset. Antigonus autem filius, ubi reliquias patris cognovit asservari, cum navibus suis omnibus apud insulas obviam eis occurrit, & receptos ad se cineres aureâ urnâ condidit: quam diademate purpuráque ornatam, iis cæremoniis quibus tantum funus honestari decuit, Corinthum primùm, deinde Demetriadem secum detulit: urbem illi cognominem, ex parvis ad Iolcon (in Thessaliâ) oppidulis frequentatam. [*Plutarch. in Demetr.*]

Seleucus, iis omnibus quæ in Syriâ & Asiâ (propriè sic dictâ) Demetrius habebat potitus, ex utroque regno unum fecit imperium. [*Euseb. Chronic.*] Quâ tempestate Judæi annuum stipendium, trecenta argenti talenta ei dabant; nec tamen per externos magistratus, sed per sacerdotes suos regebantur, patrióque ritu vivebant. [*Sever. Sulpic. sacr. histor. lib.* 2.]

3721 Ptolemæus Lagi filius, Soter dictus, mortem obiit; post regnum filio communicatum, sive initium æræ Dionysianæ, anno 1, & mensibus ferè 3, post Alexandri M. excessum annis 39,

&

& mens. 4. circiter (pro quibus alii 40, Ptolemæus in Regum Canone 39. tantùm numerat:) quum annos 84. (ut habet in *Μακροβίοις* Lucianus) vivendo exegisset. Regiones illi subditæ, à Theocrito in Idyllio 17°. commemorantur: *Ægyptus, Phœnicia, Arabia, Syria, Lybia, Æthiopia, Pamphylia, Cilicia, Lycia, Caria, & Cyclades* insulæ. Et quidem eâ lege arma ille cum Seleuco contra Antigonum consociasse dicitur; ut Asiæ universæ dominatus Seleuco pararetur, Cœlesyriam verò & Phœniciam propriam ut sibi faceret. Seleucidis contrà asserentibus, Ptolemæum cum Antigono bellum gessisse, non ut sibi quicquam pararet, verùm ut Seleucum Cœle-syriæ imperium sibi asserentem adjuvaret; atque Antigono devicto, Cassandrum & Lysimachum Seleuco Syriam universam decreto suo attribuisse. [*Polyb. lib. 5. pag. 410.*] Licèt verò Syriam & Phœniciam (quod Theocritus est testatus) aliquando Ptolemæo paruisse non sit dubium; & post mortem Antigoni, qui eas illi eripuerat, Syros iterùm subegisse, in Atticis [*pag. 6.*] scripserit Pausanias: Tyrum tamen & Sidonem in Demetrii Poliorcetæ potestate fuisse, eóque sublato & hisce & universâ Syriâ potitum fuisse Seleucum, jam anteà ostendimus.

Ptolemæo Philadelpho Josephus [*lib. 12. cap. 2.*] annos 39. tribuit; à communi cum patre regno, ut videtur, dinumeratos: post patris verò mortem, 37 Clemens Alexandrinus, 38 Ptolemæus in Regum Canone, Porphyrius, Eusebius, & alii. Quum juxta nostras rationes, post mortem patris annos 37 & menses ferè 8, universim 39 annos ille regnaverit, uno mense minùs. Minorem autem ille fratrem Argæum, ut insidias sibi comparantem; alterúmque fratrem, ex Euridice natum, quòd ab eo Cyprios ad defectionem solicitaret suspectum, è medio sustulit. [*Pausan. in Attic. pag. 6.*] Ut præter meritum φιλάδελφου cognomentum obtinuisse videatur. Urbes illum 33 39. possedisse, Theocritus in Idyllio 17. affirmat. Tantæque potentiæ fuisse narratur, ut Ptolemæum patrem vinceret. Quod ex historiis confirmat Hieronymus, in *Daniel.* cap. 11. & ex regiis tabulis *Appianus Alexandrinus*, suâ in Romanas historias Præfatione. Quibus, de navium magnitudine & numero, *Athenæus* etiam est addendus, in Dipnosophist. lib. 5. cap. 5.

* Ptolemæus Philadelphus, mortuo patre, Demetrium Phalereum (qui illi suaserat ut regnum filiis ex Euridice susceptis relinqueret) in regionem quandam relegatum custodiri mandavit, donec quid de eo statueretur dispiceret: quemadmodum ex Hermippo refert in Demetrii Vitâ [*Diogenes Laertius.*] Quod verò ex aliorum fide Diogenes subdit, illum ex languore degravatum, morsu aspidis ibi periisse, falsum esse convincunt Aristeas in LXX. Interpretum Historiâ, Aristobulus Peripateticus in libro 1. Commentariorum Mosaicorum ad Ptolemæum Philometorem scriptorum, (apud *Eusebium* lib. 13. Præparat. Evangelic.) *Josephus* lib. 12. Antiquit. cap. 2. & contra Apionem lib. 2. *Tertullianus* in Apologetico cap. 18. *Cyrillus Hierosolymitanus* Catechesi 4ª. *Φιλοκαλίαν. Epiphanius* in libro de mensuris & ponderibus. *Hieronymus* Commentar. Daniel. cap. 11. *Augustinus* lib. 18. de Civitate Dei cap. 42. & alii: & quibus constat Demetrium in honore posteà apud Philadelphum fuisse, & Bibliothecæ Alexandrinæ curam suscepisse. Vide infrà, annum Mundi 3727. *

Anno 47. primæ Calippicæ Periodi, Anthesterionis mensis die 8, Nabonasari 465, mensis Athyr die 29, ante mediam noctem horis 3. (Januarii Juliani die 29. desinente) Timocharis Alexandriæ observavit australem mediam Lunæ partem inductam ad tertiam vel mediam succedentem Vergiliarum partem. [*Ptolem. lib. 7. cap. 3.*] — 4431 — 183

Lysimachus Thraciæ & Macedoniæ rex, uxoris suæ Arsinoës (ex quâ alios liberos susceperat) fraude seductus, Agathoclem filium suum natu maximum, quem in successionem regni ordinaverat, & per quem multa bella prosperè gesserat, vel veneno vel Ptolemæi Cerauni (fratris Arsinoës) manu interfecit. [*Strabo, lib. 13. pag. 623. Justin. lib. 17. cap. 1. Pausan. Attic. pag. 9. Memnon. Excerpt. cap. 9.*]

Parricidium secutæ principum cædes sunt; luentium supplicia, quòd occisum juvenem dolebant. Itaque & hi qui cædibus superfuerant, & hi qui exercitibus præerant, certatim ad Seleucum defecerunt, [*Justin. ibid.*] Cúmque ob filii cædem in odio subditorum esset Lysimachus, civitates ab eo ad Seleucum defecerant. [*Memnon. ibid.*]

Lysandra (Ptolemæi Soteris filia & Arsinoës soror) cum filiis ex Agathocle procreatis, & fratribus, ad Seleucum profugit: quibus & Alexander, Lysimachi ille quidem sed ex Odrysiade uxore filius, comitem se addidit. Qui cùm Babylonem pervenissent; à Seleuco, ut bellum contra Lysimachum susciperet, supplices contenderunt. [*Pausan. ibid. cum Appiano, in Syriac. pag. 130.*]

Eodem tempore & Philetærus Paphlago, eunuchus quidem sed liberaliter educatus & a Lysimacho thesauri sui custodia in munitione Pergamenâ præfectus, Agathoclem interfectum dolens, eámque ob rem, Arsinoës criminationibus, petitus, Pergamum supra Caycum occupavit; atque inde per legatum se pecuniámque omnem Seleuco obtulit. Semperque potentiorem ac sibi propiorem pollicendo demedrenóque lactans, castelli ac pecuniæ per annos 20. dominus mansit. [*Pausan. Attic. pag. 7. & 9. Strabo, lib. 13. pag. 623.*] *Τὸν Περγάμου διαφυγόντα*, Appianus eum Appellat: [*Syriac. pag. 129.*] nummi veteres, in Hub. Goltzii Thesauro, *Regem.* Novi enim Pergamenorum principatûs condendi author ille fuit; 60. jam annos natus; ut ex Luciano in *Μακροβίοις* intelligitur.

3721 Anno 48. primæ Calippicæ Periodi, Pyanepsionis mensis die 25, Nabonasari 466, mensis Thoth die 7, post mediam noctem horis 3. cum semisse, (Novembris Juliani die 9.) Timocharis Alexandriæ observavit Lunam conjunctam Spicæ Virginis, parte suâ boreali. [*Ptolem. lib. 7. cap. 3.*]

Antiochus Soter Seleuci Nicatoris filius, novercæ Stratonices (quæ Seleuco filium peperat) amore correptus, agnoscens tamen cupiditatem nefariam, nec tentavit quicquam nec prodidit: sed languens decubuit, ulterò cupiens emori. Verùm rem deprehendit Leptines mathematicus, vel ut complures tradiderunt Erasistratus medicus Aristotelis filiâ genitus & Chrysippi discipulus (ut in lib. 29. cap. 1. habet Plinius) Chrysippi nimirùm Cnidii medici ut in *Chrysippo* — 4432 — 282

indicat Laërtius, licèt eum alii Theophrasti auditorem fuisse dicant, ut in fine Vitæ Theophrasti idem Laërtius annotat: contra cujus sectatores Erasistratæos, De venæ sectione à Galeno liber scriptus extat. Hic enim juxta Antiochum sedens, ut eum ad introitum Stratonices rubore perfundi & spiritu increbrescere, eáque egrediente pallere & excitatiorem anhelitum subinde recuperare animadvertit: deprehensam morbi causam Seleuco exposuit. Qui charissimâ sibi conjuge filio cedere non dubitavit: & convocato in concionem exercitu eo præsente ambos matrimonio junxit. Cúmque 72. sub se haberet Satrapias; majore parte (τὰ ἄνω ἔθνη, sive Trans-euphratenses regiones, complectente) filio traditâ, tantùm quæ inter Euphratem & mare sita sunt sibi retinuit. [*Appian. in Syriacis: cum Valerio Maximo, lib. 5. cap. 7. Plutarcho in Demetrio, Luciano de Syriâ Deâ, Galeno περὶ τῶν προγνώσεων, & Juliano in Misopogone.*]

3723 Lysimachus in Asiam trajiciens, bellum Seleuco intulit. Ultimum hoc certamen commilitonum Alexandri fuit: quorum 34 jam extinctis, hi duo soli erant superstites. In Phrygiâ quæ Hellespontо adjacet prælium est commissum *παρὰ Κόρου πεδίον*, ut apud Porphyrium legitur. [*in Græc. Euseb. Scalig. pag. 228.*] In eo Lysimachus dum fortiter dimicat, magnâ clade acceptâ ab Heraclienſi quodam Seleuci milite Malacone nomine, pilo trajectus est: atque ita, amissis antè variis casibus XV. liberis, non instrenuè morieus, postremus domûs suæ ruinæ cumulus accessit. [*Pausan. Attic. pag. 9. Memnon. Excerpt. cap. 9. Appian. Syriac. pag. 128. & 130. Justin. lib. 17. cap. 1. & 2. Oros. lib. 3. cap. ult.*] Annos 70. natum eum tum fuisse Appianus, 74. Justinus & Orosius, 80. verò, qui tum ipse claruit, Hieronymus Cardianus historicus (apud Lucianum in *Macrobiis*) affirmat. 4433 281

Extincti Lysimachi corpus canis domesticus diu protegens, alites feràsque arcuit; donec Thorax Pharsalius diu quæsitum, & indicio canis maximè agnitum, jam tabidum invenit. Quod à Lysandrâ multis cum precibus impetratum, Alexander Lysimachi ex Odrysiade filius sustulit; & in Thraciam Chersonesum deportatum, sepulturæ mandavit. Olla in Lysimachensium templo à civibus condita sunt; quod posteà Lysimachium est vocatum. [*Pausan. & Appian.*]

Eo sublato, regnum ad Seleuci ditionem, ut pars, accessit. [*Memnon.*] Qui tantâ victoriâ lætus, & quod majus victoriâ putabat, solum se de cohorte Alexandri remansisse, victorémque victorum extitisse; non humanum fuisse opus, sed divinum munus gloriabatur. [*Justin.*]

Heraclienses Ponti, audito Lysimachi interitu, & quòd à populari suo occisus esset, 84. postquàm Clearchus primus apud eos tyrannidem arripuerat anno, libertatis recuperandæ desiderio, quam post tyrannos domesticos Lysimachus eis eripuerat; fortes se viros declarabant. Lysimachus enim, licèt postremo Clearcho & fratre ejus Oxathre è medio sublatis, Heraclienſibus libertatem aliquamdiu restituisset; posteà tamen uxoris Arsinoës importunitate victus, Heracleæ bellum intulit, (cujus Justinus, lib. 17. cap. 3. meminit) eâque potitus, Heraclitum Cymæum, virum Arsinoës observantissimum, præfectum illius constituit. Quem cives, post Lysimachi mortem, convenientes, non incolumitatem tantùm sed etiam munerum splendidum viaticum, pristinam modò libertatem obtinerent, obtulerunt. Cúmque ille irâ inflammatus, eorum nonnullos ad supplicia rapi juberet; Heraclienses pacto cum præsidii præfectis inito, ut æquali in Republicâ jure uterentur & quibus fraudari essent stipendia reciperent, captum Heraclitum in custodiâ ad tempus detinuerunt. Metu dehinc soluti, mœnia arcis ad fundamenta usque diruerunt, & missâ ad Seleucum legatione, Phœcitum civitatis curatorem fecerunt. [*Memnon. Excerpt. cap. 8. & 10.*]

Zipœtes Bithyniæ regulus, Lysimachi anteà, tunc etiam Seleuci causâ (nam cum utroque simultates habebat) Heraclientibus infensus, excursionibus in agros eorum factis, à nullo maleficiorum genere abstinuit. Sed neque illius exercitus cladium expers fuit: haud multo mitiores quàm intulit, ipse recipiens. [*Ibid. cap. 11.*]

Interea Seleucus Aphroditium in urbes Phrygiæ & eas quæ adjacent Ponto procuratorem misit. Hic rebus quarum causâ venerat confectis, post reditum in aliarum quidem civitatum laude prolixus erat, Heraclienses autem criminabatur ut Seleuco parum addictos. Seleucus ergo hoc irritatus, legatos ad se profectos fastidivit, & minis increpitans terruit. Quorum unus tamen Chamæleon nihil his perculsus, ita regem compellavit: *Herculeſ κάρτιον, Seleuce* (*κάρτιον* autem Dorienſibus eum significat qui est fortior.) Quam vocem cùm Rex non intelligeret, conceptâ in irâ pertinax, se avertit. Legatis igitur, neque domum redire, neque illic manere, operæ pretium videbatur. Quæ cùm Heraclienſibus renuntiarentur, tum cæteris se munierunt, tum copias auxiliares collegerunt; & per legatos Mithradatem Ponti regem, & Byzantinos & Chalcedonios de ope ferendâ sollicitarunt. [*Ibid. cap. 12.*]

At exules ab Heracleâ qui supererant, ita tandem convenerunt. Nymphidius quidam ex eorum numero reditum eis suadet; nec difficilem hunc esse demonstrat, si nihil eorum quæ majores amisissent molestè viderentur & turbulentè reposcere: & quàm minimo negotio persuasit. Quare cùm eo quo consuluerat modo felicem inveniret successum reditus: tum reducti, tum quæ recepit illos patria in communi & æquâ versabantur lætitiâ. Nam & humanissimè eos cives tractabant, & nihil horum quæ ad mediocrem vitæ sustentationem conducunt, defieri patiebantur. Hoc itaque modo in antiquum nobilitatis & gubernationis decus sese vindicârunt. [*Ibid.*]

3724 Seleucus, in Macedoniâ patriâ suâ quod reliquum senectutis erat transigere destinans, Hellespontum trajecit. Cúmque inde Lysimachiam peteret, aram obiter vidit in loco sitam conspicuo; & ubi percontatus, *Argos* ei nomen fuisse didicit, (de *Argis* autem cavendum ab oraculo monitus ille fuisse dicitur) ulteriùs causam appellationis scitabatur; num ab Argonautis in Colchos præternavigantibus denominata sit, an ab Argivis qui ad Ilium militârunt nomen ei fecerint accolæ, an quòd Argo navis ibi naufragium passa sit, an ab Atridarum patriâ. Talia quærentem Ptolemæus Ceraunus, Ptolemæi Soteris ex Eurydice filius & Arsinoës uxoris Lysimachi frater, à tergo aggressus confodit: benefactorem scilicèt suum, qui illum aluit & 4434 280

ubique

ubique ſecum circumduxit. Atque ita regnum Macedoniæ, quod Lyſimacho eripuerat, poſt menſes admodùm ſeptem, cum vitâ pariter Seleucus amiſit. [*Juſtin. lib.* 17. *cap.* 2. *Appian. Syriac. pag.* 128, 129. *Memnon. Excerpt. cap.* 13.]

Seleucum maximum poſt Alexandrum regem fuiſſe, animóque maximè regio præditum, maximæque poſt illum terræ portioni imperaſſe, in libro de rebus Alexandri 7°. aſſirmat Arrianus: vitam verò ille finiit, anno ab exceſſu Alexandri 43, æræ Græcorum ſive Seleucidarum 32, quum annos viviſſet, juxta Appianum, 73: licèt Juſtinus 78. ætatis anno periiſſe illum ſignificet. Corpus ejus cremavit Philetærus Pergami dynaſtes, pro magno auri pondere à Cerauno ſibi traditum, & cineres ad Antiochum ejus filium remiſit: qui in maritimâ Seleuciâ conditum honoravit delubro addito, & ſano ei ſacrato, quod nominatum eſt Nicatorium. [*Appian. Syriac. pag.* 129.] Et hunc verò, & filios nepotéſque ejus, anchoram in femore, veluti notam generis naturalem habuiſſe refert *Juſtinus*, lib. 15. cap. 4. & *Auſonius* in Claris Urbibus, de Antiochiâ canens;

——— Illa Seleucum
Nuncupat, ingenuum cujus fuit anchora ſignum:
Qualis inuſta ſolet generis nota certa, per omnem
Nam ſobolis ſeriem nativa cucurrit imago.

Notat verò Polybius, libro 2. [*pag.* 128.] Ptolemæum Lagi filium, Lyſimachum, Seleucum & Ptolemæum Ceraunum, circa Olympiadem CXXIV. omnes in vivis eſſe deſiiſſe. Et Lagidæ quidem anno illius Tetraëteridis Olympicæ *primo*, Lyſimachus & Seleucus *quarto*, vitam cum morte commutavit. Sed Ceraunus ante finem primi anni ſequentis Olympiadis non periit. Quem idcirco, eandem obituum *συνδρομὴν* in eodem libro [*pag.* 155.] poſteà repetens Polybius, conſultò videtur prætermiſiſſe.

Ptolemæus Ceraunus, Seleuco trucidato, equi curſu adjutus Lyſimachiam profugit: ubi impoſito ſibi diademate, cum ſatellitum manu ſpecioſiſſimâ ad exercitum tendit. Ibi neceſſitate compulſi eum receperunt & regem ſalutârunt, qui paulò antè Seleuco ſacramenti religione erant adſtricti. [*Memnon. Excerpt. cap.* 13.]

Antigonus Gonatas Demetrii Poliorcetæ filius, cæde Seleuci intellectâ, expeditionem ſuſcepit in Macedoniam; pedeſtribus & nauticis copiis Ptolemæum Ceraunum antevenire properans. At Ptolemæus expeditas habens Lyſimachi naves, inſtructâ acie occurrit: inter quas erant cùm aliæ, tum ex Ponto ab Heracleâ accerſitæ hexeres & penteres & quæ aphractæ appellantur; & una octeris, Leontiferæ nomine inſignis, quæ magnitudine & elegantiâ in admirationem veniebat. In eâ enim 100. viri, ſuæ quique centuriæ ordine, remos ducebant; ita ut ex alterâ parte 800, ex utrâque autem 1600. numero eſſent: qui verò è foris pugnabant 1200, & duo gubernatores inerant. Poſtquàm in aciem delcentium eſt, ſuperior evaſit Ptolemæus, in fugam versâ Antigoni claſſe. Ubi fortiùs cæteris pugnârunt naves ex Heracleotide; & palmam inter has tulit octeris Leontifera. Victus itaque Antigonus, in Bœotiam ſe recepit: & Ptolemæus in Macedoniam tranſiens, firmiter regnum per annos 2. obtinuit. [*Ibid. cap.* 14, 15.] anno videlicèt 1. & menſibus 5. ut magis diſtinctè *Dexippus* & *Porphyrius* rem explicant.

Ptolemæus Ceraunus, cùm & in gratiam memoriæ magni Ptolemæi patris, & in favorem ultionis Lyſimachi ambitioſus apud populares eſſet, primò Lyſimachi filios conciliare ſibi ſtatuit; nuptiáſque Arſinoës ſororis ſuæ, matris eorum petiit, puerorum adoptione promiſsâ: ut cùm in locum patris eorum ſucceſſiſſent, nihil illi moliri, vel verecundiâ matris, vel appellatione patris auderent. Fratris quoque (Ptolemæi Philadelphi) regis Ægypti concordiam per epiſtolas deprecatus eſt: profeſſus deponere ſe offenſam erepti paterni regni; neque ampliùs à fratre quæſiturum, quod honeſtiùs à paterno hoſte perceperit. [*Juſtin. lib.* 17. *cap.* 2.] Cum Antiocho quoque Seleuci filio pacem fecit. [*Id. lib.* 24. *cap.* 1.]

Sed nec Pyrrhus rex Epiri omiſſus, ingens momentum futurus, utri parti ſocius acceſſiſſet: qui & ipſe ſpoliare ſingulos cupiens, omnibus ſe partibus venditabat. Itaque Tarentinis adversùs Romanos laturus auxilium, ab Antigono (Gonatâ) naves ad exercitum in Italiam deportandum mutuò petiit; ab Antiocho (Seleuci filio) pecuniam, qui opibus quàm militibus inſtructior erat; à Ptolemæo (Cerauno) Macedonum militum auxilia. Cui ille quinque millia peditum, equitum quatuor millia, elephantos quinquaginta, non ampliùs quàm in biennii uſum dedit. Ob hæc Pyrrhus, filiâ Ptolemæi in matrimonium acceptâ, vindicem eum regni (Epirotici ſui) reliquit: ne abductâ in Italiam juventute, prædam hoſtibus regnum relinqueret. [*Id. lib.* 17. *cap.* 2.]

Relicto igitur cuſtode regni filio Ptolemæo (quem ex Berenices filiâ Antigone ſuſceperat) annos 15. nato, (cujus tamen ipſius cuſtodiam Ptolemæo Cerauno reliquerat) exercitum Pyrrhus in portu Tarentino expoſuit; duobus parvulis filiis, Alexandro & Heleno, in ſolatia longinquæ ſecum expeditionis abductis. [*Id. lib.* 18. *cap.* 1.] Non expectato autem vere, tempeſtate anni admodùm incommodâ, eò illum trajeciſſe, ex Dionyſio Halicarnaſſeo tradit Zonaras: circa Olympiadem CXXIV, ut habet Polybius. [*lib.* 2. *pag.* 129.] Tetraëteridis nimirùm illius Olympicæ anno 4°. & ultimo.

Antiochus Soter, poſt patris Seleuci mortem, Syriæ regnum annos 19. obtinuit. [*Porphyr. & Euſeb. & Sever. Sulpic.*] Qui cùm vix tandem multis prœliis nec univerſum tamen patris regnum recuperaſſet; expeditam manum in ulteriora Tauri mittit, Patrocle duce: qui Hermogenem, Aſpendium genere, legatum ſibi adoptavit. Hic cùm alias urbes, tum Heracleam Ponti, infeſtare conſtituerat. Verùm Heraclienſium legatione placatus, è finibus eorum exceſſit: & percuſſo cum eis amicitiæ fœdere, per Phrygiæ agros in Bithyniam ſe convertit. Sed Bithyniorum inſidiis exceptus, unà cum exercitu internecione cæſus eſt; cùm ſtrenui viri facinora, ſuo loco, in hoſtes edidiſſet. [*Memnon. Excerpt. cap.* 16.] Zipœtes verò Bythiniæ rex, Antiochi copiis ita deletis, urbem ad Lyperum montem condidit, nomine ſuo inſignem. [*Id. ibid. cap.* 21.]

Anno Mundi. | Anno Periodi Julianæ. | Annotatæ ante annum Christi.

Anno 50. primæ periodi Calippicæ desinente, a morte Alexandri 44, æstivum Solstitium observavit Aristarchus Samius: post idem à Metone observatum annis 152, (sive 8. enneadecaëteridis:) ut ex Hipparchi libro de anni magnitudine refert Ptolemæus. [*lib. 3. Syntax. cap. 2.*]

Arsinoë Lysimachi vidua, fratri suo Ptolemæo Cerauno nupta, in urbem suam Cassandream eum recepit. Qui, occupatâ arce, filios illius ex Lysimacho rege (Lysimachum 16. annos natum, Philippum triennio minorem) in matris gremio trucidari curavit. Ipsa quoque, scissâ veste & crinibus sparsis, cum duobus servulis ex urbe protracta, Samothraciam in exilium abiit. [*Justin. lib. 24. cap. 2. & 3. Memnon. Excerpt. cap. 15.*]

3725 | 4435 | 279

Anno post Pyrrhi in Italiam transitum ineunte altero, Græciam Galli invaserunt. [*Polyb. lib. 1. pag. 62.*] Divitis enim trifariam copiis, ac suâ cuique parti provinciâ attributâ; alii Thracas & Triballos duce Cerethrio, Pannonios alii Brenno & Acichorio, Macedonas & Illyrios alii Belgio (ita enim apud *Justinum* lib. 24. cap. 5. & lib. 25. cap. 2. legitur, non ut apud Pausaniam, *Bolgio*) ducente, adierunt. [*Pausan. in Phocicis, pag. 335.*]

Belgio & suis, Ptolemæus Ceraunus Macedoniæ rex cum paucis & incompositis, quasi bella non difficiliùs quàm scelera patrarentur, parricidiorum furiis agitatus, occurrit. Regis Dardanorum legationem, 20 millia armatorum in auxilium offerentem, sprevit. Et cùm Galli legatos ad eum mitterent, offerentes pacem, si emere vellet: pacem daturum se negavit, nisi principes suos obsides dederint & arma tradiderint. Prælio verò conserto, victi Macedones sunt. Ptolemæum multis vulneribus saucium sauciatus quo vehebatur elephas excussit: quem vivum captum Galli discerpserunt; caput ejus amputatum, & lanceâ fixum, totâ acie ad terrorem hostium circumferentes. Paucos ex Macedonibus fuga servavit: cæteri aut capti, aut occisi sunt. [*Justin. lib. 24. cap. 4. 5. & lib. 25. cap. 2. cum Memnonis Excerpt. cap. 15. & Diodori Sic. lib. 22. §. 3. & Pausaniæ in Phocic. pag. 335.*]

Ptolemæum in regno Macedoniæ frater ejus Meleager excepit: quem post menses duos, ut indignum, ejecerunt Macedones; in ejus locum substituto Antipatro Philippi (cujus in lib. 12. cap. 14. apud *Justinum* mentio) fratris Cassandri filio. Quem illi Etesiam, quòd 45 tantùm diebus, quot circiter Etesiæ venti apud eos spirare solebant, appellârunt. [*Porphyr. in Græc. Euseb. pag. 228.*]

Brennus (quem natione *Pransum* fuisse quidam dicunt, ut apud *Strabonem*, lib. 4. pag. 187. legitur) auditâ Belgii ducis victoriâ, indignatus opimam prædam & Orientis spoliis onustam tam facilè à se relictam esse; adunatis 150 millibus peditum, & 15 millibus equitum, in Macedoniam properat. [*Justin. lib. 24. cap. 6.*] Sed apud Dardanos Illyriæ seditione inter milites ortâ, ad 20 millia hominum (quem numerum Suidas etiam habet, in voce Γαλάται) cum Leonorio ac Lutario regulis, secessione factâ à Brenno, in Thraciam iter averterunt. Ubi cum resistentibus pugnando, pacem petentibus stipendium imponendo, Byzantium cùm pervenissent; aliquamdiu oram Propontidis vectigalem habendo, regionis ejus urbes obtinuerunt. [*Liv. lib. 38.*]

3726 *a.* Sosthenes unus de Macedonum principibus, contractâ juventute, & Gallos victoriâ exultantes compescuit, & Macedoniam ab hostili populatione defendit. Ob quæ virtutis beneficia, multis nobilibus regnum Macedoniæ affectantibus, ignobilis ipse (utpote τὸν τῆ δημοτικῶν, ut à Porphyrio notatum, non ex regiâ stirpe ortus) præponitur: & cùm rex ab exercitu appellatus esset, ipse non in Regis sed Ducis nomen jurare milites compulit. [*Justin. lib. 24. cap. 5.*] Per duos verò annos Macedonibus ille præfuit. [*Porphyr. & Euseb.*]

Cùm Brennus Macedoniam ingressus agros villásque popularetur, occurrit ei cum instructo exercitu Macedonum Sosthenes: sed pauci à pluribus, trepidi à valentibus facilè victi sunt. Itaque cùm victi se Macedones intra muros urbium condidissent; victor Brennus, nemine prohibente, totius Macedoniæ agros deprædatus est. [*Justin. lib. 24. cap. 6.*]

Leonorius & Lutarius, Lysimachia fraude captâ, Chersonesóque omni armis possessâ, ad Hellespontum descenderunt. Ibi verò exiguo divisi freto cernentibus Asiam, animi ad transeundum accensi sunt: nunciósque ad Antipatrum præfectum ejus oræ de transitu miserunt. [*Liv. lib. 38.*]

Zipœtes, quum in Bithyniâ 48 annos regnasset & 76 vixisset, mortem obiit, 4 filiis relictis: quorum Nicomedes natu maximus patri in regno succedens, fratribus non frater, sed lictor factus est. [*Memnon. Excerpt. cap. 21.*] Junior verò Zipœtes, prioris fortasse filius, (in *Livii* libro 38° Zybœas dictus) maritimam Bithyniæ partem, Thraciam Thyniacam sive Asiaticam dictam, obtinuit. [*Ibid. cap. 18.*]

Antiocho Sotere in Bithynios expeditionem instituente, Rex eorum Nicomedes per legatos auxilium ab Heraclienſibus petiit & impetravit: gratiam se relaturum, ubi in simili necessitate tempus flagitaret, pollicitus. Eâ occasione Heraclienses Cierum, & Tium, & Thynidem terram, multis expensis ad se reduxerunt. Cùm verò Amastrin (quæ & ipsa cum aliis adempta eis fuerat) tam bello quam pretio recuperare conarentur: qui illam tenebat Eumenes, Ariobarzani Mithradatis (in Ponto tùm regnantis) filio gratis eam tradere, quàm Heraclienſibus pecuniâ revendere maluit; vetaniâ iræ subactus. [*Ibid. cap. 17.*]

b. Brennus & Acichorius cum Illyriis (ut in Illyricis suis habet *Appianus*) quos Autarios & Celtis quos Cimbros vocant; è Macedoniâ in Græciam transierunt, exercitum 152000 peditum habentes, & 20400 equitum; quorum equitum singulis duo famuli adjuncti erant, in equis & ipsi, qui dominis auxilio succurrerent, & mortuis succederent. Sed dum templum Delphicum spoliare conantur, fulminibus, terræ motu, montis Olympici ruinâ, acerrimo frigore & nive plurimâ (quam hyemis tempus esset) vehementer afflicti sunt. Qui Phocensium armis perierunt, non multò pauciores quàm sex hominum millia fuerunt; nocturno gelu, & postea panico terrore confecti, amplius decem millia: nec minor numerus fame consumpti. Brennus, dolore vulnerum & acceptæ cladis pudore efferatus, cùm mero affatim se ingurgitasset,

4436 | 278

semet

ſemet ipſe confodit. Acichorius, punitis belli auctoribus, cum decem millibus ſanctorum citato agmine Græciâ exceſſit. Sed aſſidui imbres & gelu, nix concreta, & fames, & ſuper hæc maximum pervigiliæ malum, miſeras infelicis belli reliquias obterebant. Gentes quoque nationeſque, per quas iter habebant, palantes velut prædam ſectabantur. [*Pauſan. in Phocicis & Atticis. Juſtin. lib.24. cap.6, 7, 8. Eclog. Diodor. lib.22. §. 13. Appian. Illyric. pag.758.*] Contigiſſe cladem hanc biennio poſt Pyrrhi in Italiam tranſitum, ſignificat Polybius: [*lib.2. pag.* 108.] anno ſecundo Olympiadis CXXV, archonte Athenis Anaxicrate, Pauſanias. [*in Phocic. pag.* 340.]

c. Illyriis illis Autariis qui cladem hanc evaſerant, quum ad propria rediiſſent, infinitam ranarum vim ſubortam fuiſſe ferunt, quæ putreſcentes flumina corrumperent. Vapore deinde ex terrâ exhalante, peſtem Illyrios invaſiſſe, donec profugi à patriâ, & peſtem deferentes, quum nemo ob timorem ſuſcipere auderet, 23 dierum progreſſi iter, ad tellurem paluſtrem inhoſpitámque venere, & juxta Baſternarum gentem urbes condidere. Celtarum quoque tellurem concuſſam fuiſſe aiunt, urbeſque abſorptas: nec priùs finem tantæ cladi impoſitum, quàm & ipſi pari modo è latibus egreſſi ſunt, & in Illyrios qui cum ipſis unà deliquiſſent, pervenere. quos peſte jam confectos, & ob id debiles, quum facilè vicciſſent, contrectatione earum rerum morbo correpti in fugam abiere, & ad Pyrenen uſque loca mutavere. [*Appian. ut ſupr.*] Et Cordiſtas ſanè, Gallorum illorum reliquias qui oraculum Delphicum armis tentârunt, in agris vicinis Iſtro collocaviſſe Bathanatium quendam eorum ducem, à quo via illa per quam redierunt Bathanatii nomen ſervaverit, Athenæus narrat. [*lib. 6. cap.4.*] Quos Gallos *Strabo* Scordiſcos appellat, ad Iſtrum poſitos; & Autariatas (ſive Autarios illos) potentiâ ſuâ exuiſſe confirmat. [*lib. 7. pag.* 293. 296. 313. 317. 318.]

Inter Gallorum illorum regulos qui ad Helleſpontum deſcenderant novâ ſeditione ortâ, Leonorius Byzantium, unde venerat, cum majore hominum parte repetiit: Lutarius, Macedonibus per ſpeciem legationis ab Antipatro ad ſpeculandum miſſis, duas rectas naves & tres lembos ademit; quibus alios atque alios dies noctéſque tranſvehendo, intra paucos dies omnes copias in Aſiam trajecit. [*Liv. lib.* 38.]

Bello inter juniorem Zipœten Bithynum & Heraclienſes orto, victoriâ Zipœtes potitus eſt: ſed ſociorum auxiliis ſupervenientibus, fugâ ſe ſubduxit. Unde cæſorum ſuorum cadavera Heraclienſes aſſecuti, ea cremârunt; oſſáque in urbem relata, magnificè in præclarè de patriâ meritorum monimento condiderunt. [*Memnon. Excerp. cap.* 18.]

d. Circa eadem tempora, Antiocho Sotere & Antigono Gonatâ in copias militares magnos utrinque apparatus facientibus; Antigono Nicomedes Bithyniæ rex operam navabat, Antiocho complures alii. Antiochus verò priuſquàm in Antigonum duceret, adversùs Nicomedem bellum inſtituit. Hic igitur & aliunde auxilia collegit, & de belli ſocietate Heracleam miſſis legatis, 13 in ſubſidium triremes inde accepit: & tum demum claſſem ſuam Antiochi claſſi oppoſuit. Etſi autem adverſas aliquandiu tenebant acies; neutri tamen pugnæ initium fecerunt, ſed abſque effectu tandem abſceſſerunt. [*Ibid. cap.* 19.]

Byzantini Gallorum incurſationibus fatigati, cùm ab aliis ſociis auxilia, tum ab Heraclienſibus aureos mille (al. 4000) per legatos impetrârunt. Haud ita multò pòſt Nicomedes Bithyniæ rex conditionibus hiſce tranſitum Galliis in Aſiam conciliavit. *Ut Nicomedi ejuſque poſteris amicitia fœdere ſemper conjuncti manerent. Abſque Nicomedis ſententiâ & voluntate nemini, à quo per legatos ſolicitarentur, in bellis opem ferrent: ſed amicis hujus amici, & inimicis hoſtes forent. A Byzantinis etiam ſtarent, ſi qua neceſſitas incideret. Societatem præterea colerent cum Tianis & Heraclienſibus, & Chalcedoniis, & Cieranis, & nonnullis qui alias ſub juriſdictione gentes haberent.* [Ibid. cap.20, 21.] Atque ita Leonorius, adjuvante Nicomede Bithyniæ rege, à Byzantio tranſmiſit, [*Liv. lib.* 38. *Strabo, lib.*12.*pag.*566.] Gallorum verò in Aſiam tranſitum, anno 3° Olympiadis CXXV, Democle Athenis archonte, factum fuiſſe confirmat Pauſanias. [*in Phocic.pag.*340.]

Neque per hoc tamen à Gallorum infeſtatione liberati Byzantini ſunt. Nam ex iis qui cum Brenno periculo ad Delphos defuncti ſunt nonnulli ad Helleſpontum duce Comontorio venerunt: qui nequaquam in Aſiam trajecerunt, ſed bonitate agrorum circa Byzantium capti, ſedes ibidem poſuerunt. Deinde Thracibus devictis, ac regni ſui ſede Tylæ inſtitutâ, ultimum Byzantinis periculum creaverunt. [*Polyb. lib.*4. *pag.* 313.]

3727 Ptolemæus Philadelphus, honeſtarum artium amore ſtudióque flagrans, egregiam Alexandriæ Bibliothecam inſtituit, in eâ urbis regione quam Bruchium vocant. Cúmque librorum ex omnibus terrarum partibus conquirendorum curam Demetrio Phalereo commiſiſſet; illius hortatu libros ſacros ex Hebraicâ linguâ in Græcam à LXXII. interpretibus vertendos curavit, regni ſui anno *ſeptimo*: ut in libro de menſuris & ponderibus habet *Epiphanius*. De quo in Apologetici ſui cap. 18. Tertullianus. *Ptolemæorum eruditiſſimus (quem Philadelphum ſupernominant) & omnis literaturæ ſagaciſſimus, quum ſtudio Bibliothecarum Piſiſtratum (ut opinor) æmularetur; inter cætera memoriarum, quibus aut vetuſtas aut curioſitas aliqua ad famam patrocinabatur, ex ſuggeſtu Demetrii Phalerei grammaticorum tunc probatiſſimi, cui præfecturam mandaverat, libros à Judæis quoque poſtulavit.* 4437 277

Et quidem Ptolemæum hunc, ſi quem alium, humaniſoribus diſciplinis deditum fuiſſe, in libro 22°. hiſtoriarum confirmat Phylarchus. [*apud Athenæum, lib.*12. *cap.*17.] Quod pluribus, in libri de Architecturâ ſeptimi Præfatione demonſtrat Vitruvius: ubi, quum Bibliothecam Alexandrinam ſummâ diligentiâ perfeciſſet, Muſis & Apollini ludis dedicatis, quemadmodum Athletarum ſic communium ſcriptorum victoribus præmia & honores eum conſtituiſſe docet; & quomodo Zoilum Homeromaſtigem à Macedoniâ ad ſe venientem ille exceperit, enarrat.

In conquirendis autem libris exemplo illi præivit Ariſtoteles. Ille moriens bibliothecam ſuam Theophraſto tradidit, qui libros ſuos deinde omnes Teſtamento (quod apud Laër-

ium extat) Neleo Sceptio relinquit. [*Strabo, lib. 13. pag. 608. Plutarch. in Sylla.*] Ab eo libros illos omnes mercatum Ptolemæum Philadelphum, cum iis quos Athenis & Rhodi emerat Alexandriam transferri curaviſſe, ſcribit Athenæus. [*lib. 1. cap. 1.*] licèt Strabo & Plutarchus, [*in locis notatis*] cum quibus & alibi ipſe *Athenæus* facit, [*lib. 5. cap. 11.*] Theophraſti libros, & cum eis Ariſtotelis bibliothecam, ad Nelei hæredes tranſiiſſe & ab eorum poſteris Apelliconi Teio Syllanis demum temporibus magno pretio venditos fuiſſe referant.

Bibliothecæ huic, poſt Demetrium Phalereum (non modò Grammaticorum, quo tantùm nomine à Tertulliano commendatum eum audivimus, probatiſſimum, ſed etiam Philoſophum nobilem & Reipublicæ Athenienſis aliquando principem) Zenodotum Epheſium (primum Homericorum verſuum correctorem) ex *Suidâ*; deindè Ariſtophanem (qui ſummo ſtudio ſummâque diligentiâ quotidie omnes Bibliothecæ libros ex ordine perlegit) à Ptolemæo fuiſſe præfectum, ex jam citatâ *Vitruvii* Præfatione didicimus. Sed hæc poſteà ſunt facta. Quæ ad tempus ſpectant præſens, ex Ariſteæ de LXX. interpretibus libello, & eum ſecuto Joſepho, [*lib. 12. Antiquit. cap. 2.*] atque Euſebio, [*lib. 8. Præparat. Evang.*] excerpta jam ſubjicimus.

Interrogatus à Rege Demetrius Phalereus, quot librorum myriadas jam comparaſſet, circiter 20 adfuiſſe reſpondit; ſed ſperare ſe brevi ad 50 numerum eſſe perventurum. Qui 200000 librorum numerus, cùm non in noſtro ſolùm Ariſteâ, ſed etiam in eo quo Joſephus & Euſebius ſunt uſi, ſimiliter extet: minor ille 54800 à poſteriore ſcriptore Epiphanio hîc poſitus numerus haudquaquam eſt recipiendus. *Iſidorus Hiſpalenſis, libro 6°. Originum, Ptolemæi Philadelphi temporibus, *Septuaginta millia librorum Alexandriæ inventa* fuiſſe refert. apud quem pro *Septuaginta*, Lipſius *Sexcenta* reponenda eſſe affirmat: quot duo illi numeri 20 & 50 myriadum, ab Ariſteâ commemorati, ſimul junctî efficiunt 7 quotque *A. Gellius* & *Ammianus Marcellinus* in eâ Bibliothecâ (ſed quum à poſterioribus Ptolemæis plurimùm aucta, anno abhinc ferè 430, abſumpta fuit incendio) numerata fuiſſe ſcripſerunt.

Demetrius Regi, ut à Judæis divinas eorum leges peteret; Ariſteas regius ſatelles, ad id commodiùs obtinendum, ut Judæorum captivos in Ægypto detentos libertate donaret, perſuaſit. Numerus captivorum ſupra 10 myriadas fuiſſe memoratur. Pro uniuſcujuſque capitis redemptione, 20 drachmæ expenſæ faiſſe dicuntur in Ariſteâ noſtro; vel 120, ut apud *Joſephum* legitur. Et drachmæ quidem 120, ſiclos ſive ſtateras, aut argenteos tetradrachmos, 30 efficiunt: quod ſervi pretium conſtituitur, [*Exodi* XXI. 32.] pro quo & Servator noſter, quum pro nobis ſervi formam aſſumpſit, à proditore venditus eſt. Drachmæ verò 20, quæ apud Ariſteam leguntur, per 10 myriadas ſive centena millia multiplicatæ drachmas exhibent 2000000. quæ per 6000 divitæ, quot numero drachmas talentum Atticum continet, talenta nobis Attica 333⅓ exhibent. Pretium autem à Ptolemæo pro captivorum Judæorum redemptione perſolutum, 400 talenta exceſſiſſe tum in Joſephi tum in noſtro Ariſteâ legitur: quia ſupra 10 myriades liberatæ fuiſſe memorantur: eodem etiam lytro, Regis juſſu, pro lactentibus pueris qui unà cum matribus redempti ſunt, inſuper erogato. Unde expenſas ultra 460 talenta protractas fuiſſe refert *Joſephus*: pro quibus 660 in vulgatis leguntur Ariſteæ exemplaribus.

Ex Judæis hiſce ætate & viribus valentiores in exercitum recepit Ptolemæus, aliiſque qui idonei ſunt viti negotia aulæ commiſit: ut in epiſtolâ ad Eleazarum Pontificem ipſe confirmat. Præ quâ unâ Regis epiſtolâ, duæ aliæ ab Epiphanio ſunt ſuppoſitæ, & ſtylo & ſententiâ ab eâ quæ apud Ariſteam, Joſephum & Euſebium habetur, diverſiſſimæ: quarum poſterior ab hâc inchoatur paræmiâ. Θησαυρὸς κεκρυμμένος, καὶ πηγὴ ἐσφραγισμένη, τίς ὠφέλεια ἐκ ἀμφοτέρων; *Theſauri abſconditi, & fontis obſignati, quæ utilitas in utriſque?* Ubi in epiſtolâ Græco regi affictâ, quis non ſtatim advertat manifeſtum Hebraiſmum? cúmque ex illis, [*Eccleſiaſtici* XX. 30. & XLI. 18.] expreſſum. Σοφία κεκρυμμένη, καὶ θησαυρὸς ἀφανὴς, τίς ὠφέλεια ἐκ ἀμφοτέρων; *Sapientia abſcondita, & theſaurus inviſus, quæ utilitas in utriſque?*

Unà cum epiſtolâ, dona etiam magnifica ad Templi Hieroſolymitani uſum, per Andream & Ariſteam fatellites ſuos, ſummo Pontifici Eleazaro Ptolemæus miſit. Mensam auream, longitudinis duorum cubitorum (& ſemiſſis, ut in Joſepho additum reperitur) altitudinis ſeſquicubitalis, & craſſitudinis non minoris ſemicubito: undique ex auro probato ſolidam, & non aureis laminis extrinſecus obductam. Crateres argenteos duos, capientes plus quàm duas metretas; cum ſimilibus argenteis tribus. Phialas aureas 20, & argenteas 50. Ad quorum omnium confectionem exhibuerat ille auri 50 pondo talentorum, argenti 70, & lapides pretioſos non pauciores quinque millibus: adeò ut quintuplo pretium auri ſuperarent lapides collati, & artificum induſtria navata. Miſit inſuper & Rex, ad ſacrificia alióſque Templi uſus, argenti talenta centum.

Eleazarus Pontifex, hiſce acceptis, ex ſingulis tribubus (ſuperfuiſſe enim poſt reditum ex captivitate Babylonicâ etiam decem Iſraeliticarum tribuum reliquias, ad annum Mundi 3468. *c.* ſuprà oſtendimus) ſex viros ſeniores & genere, & doctrinâ, & rerum uſu præſtantes, elegit; qui Legem divinam, uti Rex poſtulaverat, ex Hebraicâ linguâ in Græcam traducerent. Horum 72 Seniorum apud Ariſteam conſignata habentur nomina: quorum poſtremum *Ezekielum* illum ipſum fuiſſe exiſtimaverim, cujus Ἐξαγωγὴ, ſive de Hebræorum eductione ex Ægypto ſacram tragœdiam, Præparationis ſuæ Evangelicæ libro nono inſeruit *Euſebius*. Judaicæ enim, non (ut Clemens Alexandrinus & Euſebius ſenſiſſe videntur) Græcæ eum fuiſſe originis, vel ipſum *Ezekieli* nomen arguit.

Epiſtolam quoque ad Regem ſcripſit Eleazarus: cujus hoc apud Ariſteam habetur initium. Αὐτός τε ὑγίαινε (vel, ut rectiùs apud Euſebium legitur, Εἰ αὐτός τε ὑγίαινεις) καὶ ἡ βασίλισσα Ἀρσινόη ἡ ἀδελφὴ, καὶ τὰ τέκνα, καλῶς ἂν ἔχοι καὶ ὡς βουλόμεθα. *Si & tu, & Arſinoë ſoror tua, & liberi valeant; bene ſe res habet, & ut cupimus.* Ptolemæus enim Philadelphus poſt Arſinoën Lyſimachi regis Thraciæ & Macedoniæ filiam, ex qua Ptolemæum Euergetem & Berenicem (de

quibus

quibus ſuo loco) ſuſceperat, alteram etiàm Arſinoëm ſororem ſuam duxit; quæ jam dicto Lyſimacho primo ſuo marito mortuo, fratri quoque ſuo Ptolemæo Cerauno priùs nupſerat. Diem verò illa obiit, antequàm Philadelpho parerer: qui eam ita dilexit, ut Arſinoïdi in Ægypto præfecturæ cognomentum ab eâ dederit. [*Pauſan. Attic. pag.* 7.] factam ei ex topazio ſtatuam quatuor cubitorum in delubro quod aureum cognominabatur ſacraverit, [*Plin. lib.* 37. *cap.* 8.] eique templum ex magnete Dinocrates architectus concamerare inchoaverit, ut in eo ſimulachrum ejus è ferro pendere videretur: [*Idem. lib.* 34. *cap.* 14.]

Juſſus ob inceſti qui quondam fœdus amoris,
Arſinoën Pharii ſuſpendis in aere templi;

ut in Idyllio 9. cecinit Auſonius.

LXXII. Seniores Alexandriam ingreſſi, munera ab Eleazaro miſſa Ptolemæo obtulerunt, cum membranis variis, in quibus Lex aureis litteris linguâ Judæorum perſcripta erat: quæ mirâ arte elaboratæ erant, & ita compoſitæ ut earum commiſſuræ oculis diſcerni non poſſent. Contigitque ut eo venirent illi tempore, quo Rex navali adversùs Antigonum prælio victoriâ fuit potitus. Cujus naumachiæ, ob hiſtoriarum hujus temporis defectum, nulla alibi facta reperitur mentio. Neque enim eorum placere nobis poteſt ſententia, qui ad illud tempus eam referendam exiſtimant, quo Antigonus Gonatas bellum Athenienſibus inferens, urbem eorum terreſtribus maritimiſque copiis oppugnavit: quod poſt Pyrrhi mortem ex *Juſtini* libro 26, & ex Pauſaniæ Laconicis ante Aretæ five Arei I. Lacedæmoniorum regis exitum (inter Periodi videlicet Julianæ annum 4442 & 4450) geſtum fuiſſe intelligimus. Etſi enim Areus cum terreſtribus Lacedæmoniorum, & Patroclus cum navalibus Ptolemæi copiis ſubſidio Athenienſibus tùm venerit: domum tamen ſine pugnâ recedente Areo, fruſtrà eis opitulatum fuiſſe Patroclum, Pauſanias indicat. [*in Attic. pag.* 7. *& Laconic. pag.* 87.]

Magnifico deinde illos convivio per 7 aut (ut Joſephus habet) 12 dies Ptolemæus excepit: eorum curam gerente Dorotheo, & cibaria pro victûs eorum peculiari ratione miniſtrante. Et Rex per intervalla quædam quæſtiones politicas & ethicas eorum ſingulis propoſuit: quibus illi ex tempore prudenter admodùm reſponderunt: ut apud Ariſteam (qui iſta ex Regiis Diariis deſcripſiſſe ſe dicit) videre licet. Hunc mandavit, ſingulis talenta tria donari, & puerum qui ea obtulit.

Poſt tres dies quàm iſta ſunt acta, Demetrius per aggerem maris ſeptem ſtadiorum cum Interpretibus progreſſus, trajecto ponte in Pharon inſulam eos adduxit, & in domo juxta ſeptentrionale littus ſplendidè extructâ, atque ab omni tumultu & ſtrepitu remotâ, eos collocavit. Ibi interpretationem illi aggreſſi, ſingula ex collationibus ad conſonantiam elaborabant: quæ ita elaborata Demetrius exſcribenda curabat. Et quotidie quidem ad horam uſque nonam eo in ſtudio verſabantur, deinde diſcedebant ad curandum corpus: quibus omnia largè ſuppeditabantur quæ cupiebant; & præter hæc quotidie de illis quæ Regi apparabantur, his Dorotheus ex mandato regio ſubminiſtrabat. Atque etiam quotidie bene manè veniebant in aulam, & ſalutato Rege redibant ad ſuum locum: lotiſque ex mari manibus, & precibus ad Deum peractis, pergebant legere & ſingula interpretari. Epiphanius verò, ab Ariſtæi & Joſepho hîc diſcedens, in 36 cellulis, binos ſcilicet in ſingulis, à primo diluculo uſque ad veſperam Interpretes concluſos fuiſſe ſcribit: deinde ſub veſperam 36 *ſcaphis* ad Ptolemæi palatium advectos, ad ejus epulas fuiſſe adhibitos: in priore narrationis parte neſcio quorum aliorum, in poſteriore (ut videtur) eorum ſecutus fabulas, qui Heptaſtadii aggerem non ante Cleopatræ tempora perfectum fuiſſe ſomniaverunt.

Ac ita quidem cecidit, ut illa eorum interpretatio diebus 72 abſolveretur, perinde ac ſi datâ operâ hoc ab illis factum fuiſſet. Quâ abſolutâ, Demetrius illam Judæis omnibus in locum illum ubi ea perfecta erat congregatis prælegit, præſentibus etiàm ipſis Interpretibus: qui ut authores magnorum bonorum, magnâ laude & approbatione ſunt accepti ab ipsâ Judæorum multitudine. Similiter & Demetrium proſecuti ſunt ſuâ laude; rogatíntque ut principibus ipſorum totam Legem deſcriptam dare vellet. Quum autem perlecta eſſent iſta; aſſtantes & Sacerdotes, & ſeniores Interpretum, & magiſtratus & principes multitudinis, dixerunt. *Quoniam rectè, ſanctè, & per omnia accuratè perfecta eſt iſta interpretatio: par eſt, ut omnia ſicut ſunt permaneant, nec ulla fiat immutatio.* Omnibus ad hæc cum approbatione acclamantibus: juſſit Demetrius ut dira imprecarentur, (ſicut in more illis erat) ſi quis, immutaturus eſſet quid vel addendo vel transferendo vel auferendo.

Cùm Regi quoque omnia eſſent perlecta, valde admiratus eſt legislatoris mentem: magnámque curam librorum haberi, eóſque religiosè aſſervari juſſit. Ipſos etiam Interpretes rogavit, ut poſt reditum ſuum in Judæam crebriùs ad ſe venire vellent: deditque cuique tres ſtolas pulcherrimas, duo auri talenta, calicem talenti unius, & cœnaculi ornatum univerſum.

Eleazaro præterea Pontifici miſit per eoſdem, decem lectos argenteis pedibus ſuffultos cum eis competenti apparatu, calicem 30 talentorum, ſtolas decem, purpuram, coronam decore inſignem, & byſſina linteola circiter centum: ad hæc phialas, & trullas, & duos aureos crateras ad libationes ſacras. Rogavítque eum per literas, ne prohibere vellet, ſi quando qui iſtorum virorum iter ad ſe ſuſcepturi eſſent: quandoquidem plurimi faceret cum doctis conſuetudinem, opéſque ſuas in ejuſmodi homines largè conferre mallet, quàm in res alias non tanti momenti.

Galli à Brenno duce, cùm in Græciam proficiſcerentur, ad Macedoniæ terminos tuendos relicti, ne ſoli deſides viderentur, peditum quindecim millia, equitum tria millia armaverunt: & Getarum Triballorúmque copias fugaverunt. [*Juſtin. lib.* 25. *cap.* 1.]

3728 Antigonus Gonatas, navali prælio (ut dictum eſt) à Ptolemæo Philadelpho ſuperatus, pace cum Antiocho Sotere ſtatutâ, (ut in lib. 25. cap. 1. Juſtinus indicat) in Macedoniam, ubi pater ejus Demetrius Poliorcetes aliquando regnaverat, profectus eſt. Quam decimo poſtquam in

Græciâ regnare cœperat anno obtinens Antigonus, per annos 34 in eâ regnavit. [*Porphyr. in Græc. Euseb. pag.* 229.] Cujus etiam posteri per successiones ibidem regnaverunt, usque ad Perseа: quo à Romanis subjugato, regnum expiravit Macedonicum. [*Plutarch. in fine Demetrii.*]

Galli, Getis & Triballis fugatis, legatos ad Antigonum regem Macedoniæ miserunt; qui pacem ei venalem offerrent, simul & regis castra specularentur. Quos Antigonus regali munificentiâ, ingenti apparatu epularum ad cœnam invitavit. Sed Galli expositum grande auri argentique pondus admirantes, prædæ ubertate solicitati, infestiores quàm venerant revertuntur. Itaque consentientibus omnibus castra Regis aggrediuntur: qui præsentiens tantam tempestatem, signum pridie dederat, ut omnibus rebus ablatis in proximâ sylvâ taciti se occultarent. Galli, ablatis quæ in vacantibus castris invenerant, ad littus convertuntur. Ibi dum naves incautiùs diripiunt, à remigibus, & ab exercitûs parte quæ eò cum conjugibus & liberis confugerant, nihil tale metuentes trucidantur: tantáque cædes Gallorum fuit, ut Antigono pacem opinio hujus victoriæ, non à Gallis tantùm, verumetiam à finitimorum feritate præstiterit. [*Justin. lib.* 25. *cap.* 1. & 2.] — 4438 — 276

Ad eos verò Gallos quod attinet, qui sub 17 ducibus (quorum summi fuerunt Leonorius & Lutarius) diversis trajectibus in Asiam transierunt: in unum illi rursùs coëuntes; auxilia Nicomedi dederunt, adversùs Zybœam (sive Zipœtum juniorem) maritimam partem Bithyniæ tenentem, gerenti bellum. Horum & ex Heracleâ Ponti accersitorum barbarorum operâ devictus Zybœas est, Bithyniáque omnis in ditionem Nicomedis concessit. Galli verò longè latéque terram depopulati, quod erat prædæ inter se dispertiti sunt: regnúmque cum Nicomede dividentes regionem à se possessam Gallogræciam cognominaverunt. [*Liv. lib.* 38. *Justin. lib.* 25. *cap.* 2. *Ademon. Excerpt. cap.* 20.]

Non plus ex viginti millibus hominum quàm decem ex his armata erant: tamen tantum terroris omnibus quæ cis Taurum incolunt gentibus injecerunt; ut quas adissent quásque non adissent, pariter ultimæ propinquis, imperio eorum parerent. Cúmque tres essent gentes, Tolistobogii (al. Tolistoboii, à Gallis Boiis ut putatur oriundi) Trocmi & Tectosagi: in tres partes Asiam, quâ cuique populorum suorum vectigalis ea esset, divisérunt. Trocmis Hellesponti ora data: Tolistobogii Æolida atque Ioniam, Tectosagi mediterraneæ Asiæ sortiti sunt. Atque ita stipendium totâ cis Taurum Asiâ exigebant: sedem autem ipsi circa Halyn flumen ceperunt. [*Liv. lib.* 38. *Suid. in* Γαλάται.]

De horum ex Europâ in Asiam transitu 13 libros scripsit Demetrius Byzantinus. [*Laërt. in Demetr. Phaler.*] De quo & Phœnnis, ætate unâ antequàm res gereretur, Oraculum edidisse dicitur.

Δὴ τότ' ἀμυδραίμβροτα φρενὸς πέρσει Ἑλλησπόντου
Αὐλῶνα Γαλάταν ἱλαὸς σφετὸς, οἳ ῥ' ἀθρήσας
Λείψει πορθήσουσι δὲ ἔτι κύπτοντα δόμοις
Πάγχυ μάλ', ὃ ναίουσι πὰρ ἠϊόνι θαλάσσης.
Hostilis Gallorum acies tunc milite multo
Littora complebit: transmissis fluctibus Helles
Vastabit populans Asiam. Sed diis graviora
Intentant illis, Pelagi prope cærula sedes
Qui posuere suas. [Pausan. Phocic. pag. 330.]

Olympiade CXXVI. Eratosthenes Cyrenæus, Aglai (vel, ut alii tradunt, Ambrosii) filius, natus est: Aristonis Chii Philosophi, Lysaniæ Cyrenæi Grammatici, & Callimachi Cyrenæi Poëtæ discipulus. [*Suid. in* Ἐρατοσθ.]

3730 Curius Dentatus Consul contra Pyrrhum pugnavit: & cæsis hostium 23 millibus, captísque cástris, ipsum Tarentum fugavit. [*Eutrop. lib.* 2.]

Cùm legati quos Pyrrhus ad Asiæ reges & Antigonum Gonatam, ut pecuniam & auxilia exposcerent, reversi literas ei reddidissent: Pyrrhus Epirotarum & Tarentinorum principibus convocatis eas non recitavit, sed propediem affutura auxilia affirmavit. Cùm percrebuisset igitur fama in Romanorum etiam exercitu, & è Macedoniâ & ex Asiâ magna Pyrrho auxilia adventare; nihil illi novi moliri ausi sunt. [*Pausan. Attic. pag.* 11.] Pyrrhus verò dissimulatis causis, repentinam fingit profectionem. Socios interim parare bellum jubet: arcis Tarentinæ custodiam Heleno filio & amico Miloni tradit. [*Justin. lib.* 25. *cap.* 3.] Et quum in bello Italico & Siculo sex annos contrivisset, virésque suas imminuisset; abs spe excidens, cum octo millibus peditum & 500 equitibus, in Epirum reversus est. [*Plutarch. in Pyrrho.*]

Curius in Consulatu de rege Pyrrho triumphavit: primúsque Romam elephantos quatuor duxit. [*Eutrop. lib.* 2.] Et in illo triumpho nihil libentiùs populus Romanus aspexit, quàm illas quas timuerat cum turribus suis belluas: quæ non sine sensu captivitatis, summissis cervicibus, victores equos sequebantur. [*Florus, rerum Romanar. lib.* 1. *cap.* 18.] Mense verò Januario vel Februario triumphum hunc actum fuisse, ex Triumphalium fastorum fragmentis marmoreis colligitur. — 4440 — 274

Quum Pyrrho adjunxissent se aliquot Galli, in Macedoniam, ubi regnabat Antigonus Gonatas, ad prædandum & populandum incursionem fecit. Ubi quum multas urbes cepisset, & transfugissent ad eum duo millia militum; spe affulgente majore, in Antigonum movit, ejúsque copias cùm proprias tum Gallorum mercenarias profligavit. Gallorum enim, qui magno numero agmen Antigoni claudentes pugnabant strenuè, plurimi cæsi sunt. Elephantorum duces circumventi, se & belluas omnes dediderunt. Macedonum peditatus, tumultu & metu ex clade acceptâ consternatus, invitante Pyrrho & ordinum ductores omnes nominatim inclamante, ab Antigono discesserunt. Antigonum fugâ se subducentem, ad maritimas usque urbes persecutus est. [*Plutarch. in Pyrrho. Pausan. in Attic. pag.* 11. 12.]

Post victoriam Pyrrhus pulcherrima & splendidissima spolia Gallis detracta in Itoniæ Palladis templo (quod inter Pheras & Larisam est) sacravit; cum epigrammate quod in Plutarcho &

Pausa-

Pauſaniâ habetur. Macedonum verò ſcuta in Dodonæi Jovis templo ſuſpenſit, cum epigrammate alio, quod apud Pauſaniam extat. Superioremque Macedoniam & Theſſaliam in ditionem ſuam redegit. [*Iid. ibid.*] Et quaſi damna amiſſæ Siciliæ Italiæque acquiſito Macedoniæ regno jam penſaſſet, relictum Tarenti filium Helenum arceſſivit. [*Juſtin. lib. 25. cap. 3.*]

Cùm Pyrrhus Ægeas diripuiſſet (quæ Macedoniæ regia erat, in quâ & Regum mauſolæa erant) Gallorum qui eum ſecuti fuerant præſidium ibi reliquit. Qui cùm à quibuſdam accepiſſent, in Regum illic humatorum monimentis maximas opes ex more priſco repoſitas eſſe, effoſſis omnibus tumulis, opes quidem inter ſe partiti ſunt; oſſa autem ac cineres defunctorum cum ludibrio diſſipaverunt. At Pyrrhus, cùm ob id facinus malè apud Macedonas audiret, barbaris impunè id eſſe tulit; quòd eorum auxilio in bellicis opus haberet. [*Plutarch. ibid. Diodor. lib. 22. in Excerptis à Valeſio edit. pag. 266.*]

Antigonus cum paucis equitibus, fugæ comitibus, amiſſi regni ſpeculaturus eventus, Theſſalonicam ſe recepit; ut inde cum conductâ Gallorum mercenariorum manu bellum repararet. Sed rursùs à Ptolemæo Pyrrhi filio funditùs victus, cum ſeptem comitibus fugiens, non jam recuperandi regni ſpem, ſed ſalutis latebras ac fugæ ſolitudines captavit. [*Juſtin. lib. 25. cap. 3.*] Quem per ludibrium Pyrrhus impudentem vocavit; quòd non ſumeret pallium, ſed purpuram adhuc geſtaret. [*Plutarch. ut ſupr.*]

5731 | Caio Fabio Luſcino & Caio Claudio Caninâ Conſulibus, quum de Romanorum incrementis & re adverſùs eos à Pyrrho malè geſta Ptolemæus Philadelphus inaudiſſet; legatis cum donis Alexandriâ Romam miſſis, ſocietatis fœdus cum eis pepigit. [*Eutrop. lib. 2. Liv. lib. 14. Dio, in Excerptis legationum à Fulvio Urſino Romæ editis, & Jo. Zonaræ Chronic. tom. 2.*] Romani, lætati quòd ſummæ rex auctoritatis tanti eos feciſſet, Q. Fabium Gurgitem, Cn. Fabium Pictorem & Q. Ogulinum, legatos ad eum miſerunt. Hi munera, quæ à Rege magnifica privatim acceperant, in ærarium & quidem priùs quàm ad Senatum legationem referrent, detulerunt: de publico ſcilicèt miniſterio nihil cuiquam, præter laudem bene adminiſtrati officii, accedere debere judicantes. Sed reſtituta illis ſunt quæ in ærarium depoſuerant, non ſolùm Patrum conſcriptorum decreto ſed etiam Populi permiſſu: eáque legatis quæſtores promptè unicuique diſtribuerunt. Ita in iiſdem Ptolemæi liberalitas, legatorum abſtinentia, Senatus ac Populi Romani æquitas, debitam probabilis facti portionem obtinuit. [*Dio, ut ſupr. Valer. Max. lib. 4. cap. 3.*] 4441 | 273

3732 | Anno 13° ſecundùm Dionyſium Ægonis ſive Capricornionis die 25°, anno à morte Alexandri 52 ſive ab initio Nabonaſari 476 Athyr die 20, (Januarii Juliani die 17) ſtella Martis matutina obſervata eſt ſub boreali Scorpii fronte. [*Ptolem. lib. 10. cap. 9.*] 4442 | 272

Pyrrhus Macedoniæ regno potitus, Græciæ Aſiæque regna meditabatur. [*Juſtin. lib. 25. cap. 4.*] Sed priùs quàm totam Macedoniam ſubegiſſet, à Cleonymo Spartano ad bellum Laconicum accitus eſt. [*Pauſan. Attic. pag. 12.*] abſente Lacedæmoniorum rege Areo, qui Gortyniis in Cretâ bello preſſis ſuppetias tum ferebat. Ducebat autem ſecum Pyrrhus peditum 25 millia, equitum millia duo, elephantos 24. Qui apparatus non Cleonymo Spartam, ſed Peloponneſum ſibi quærere Pyrrhum docuit. [*Plutarch. in Pyrrho.*]

3733 | Anno Philadelphi 13° (*cum dimidio*, in quibuſdam codicibus perperàm hîc additur) Nabonaſari 476. Meſori die 17, (Octobris Juliani die 11°) horâ (ab occaſu Solis) 12ª, Timocharis obſervavit ſtellam Veneris matutinam exactè obſcuratîe ſtellam Prævindemiatrici oppoſitam. [*Ptolem. lib. 10. cap. 4.*]

Pyrrho Spartam oppugnante, mulierum multitudo Archidamiâ duce uſque ad Arei regis reditum urbem defendit; & Ptolemæum Pyrrhi filium cum duobus millibus Gallorum & delectis Chaonibus in urbem irruere tentantem Acrotatus Arei filius ſtrenuè repulit. Pyrrhus ſpe tuâ fruſtratus deſtitit cœpto, agróſque depopulatus eſt; in animo habens ibidem hybernare. [*Plutarch. in Pyrrho.*]

Dum bellum Laconicum trahitur, Antigonus Macedonum urbibus recuperatis, in Peloponneſum copias duxit, Pyrrho occurſurus; quem ſciebat inde in Macedoniam ad perſequendum ibi bellum eſſe reverſurum. [*Pauſan. Attic. pag. 12.*] Pyrrho Argos movente, Areus viis inſeſſis Gallos & Moloſſos qui agmen claudebant carpſit: & Oræſus quidam Cretenſis Ptolemæum Pyrrhi filium ſtrenuè dimicantem interemit. [*Plutarch.*] Cujus corpus ut relatum patri eſt, dixiſſe Pyrrhum ferunt; aliquanto tardiùs eum, quàm timuerit ipſe vel temeritas ejus meruerit, occiſum eſſe. [*Juſtin. lib. 25. cap. 4.*]

Nocte illâ quâ Pyrrhus Argos ett ingreſſus, ſummæ ipſius haſtæ noctua inſediſſe dicitur. [*Ælian. hiſtor. Animal. lib. 10. cap. 37.*] Sequente die, illiſâ capiti tegulâ ab anu quâdam paupercula necatus eſt. Ejus caput à Zopyro quodam Antigoni milite abſciſſum Alcyoneus Antigoni filius ad pedes patris cum amicis conſidentis abjecit. Antigonus correpto juvene, quòd tanti viri ſubitæ ruinæ, immemor humanorum caſuum, effuſo gaudio inſultaret; humo caput ſublatum cauſâ, quâ velatum caput ſuum more Macedonum habebat, texit: corpúſque Pyrrhi redditum, honoratiſſimè cremandum curavit. Quinetiam filium ejus Helenum captivum ad ſe pertractum, & cultum & animum gerere regium juſſit: oſſáque Pyrrhi ei aureâ urnâ incluſa, Epirum in patriam ad Alexandrum fratrem portanda dedit. Amicos quoque Pyrrhi, caſtris & exercitu toto in poteſtatem ſuam redactis, humaniter tractavit. [*Plutarch. in fine Pyrrhi. Juſtin. lib. 25. cap. 5. Valer. Maxim. lib. 5. cap. 1.*]

Tarentini, Pyrrhi morte compertâ, tum adverſùs Romanos tum adverſùs Milonem qui cum præſidio Epirotarum urbem obtinebat, à Carthaginienſibus auxilia acceperunt. Milo in anguſtias redactus, Romanis terrâ Carthaginienſibus mari prementibus, Papirio Curſori conſuli arcem eâ conditione tradidit, ut ſibi cum pecuniis & militibus incolumi diſcedere liceret. Urbs Papirio deditionem fecit, armis & navibus traditis, muriſque dirutis, & tributo impoſito. Atque ita bellum 4443 | 271

Tarentinum confectum est. [*Zonar. ex Dione. Oros. lib. 4. cap. 3. Frontin. Stratagem. lib. 3.*]

3734 Stratoni Lampsaceno, postquàm per annos 18 scholæ Peripateticorum præfuisset, defuncto successit Lycon Astyanactis filius Troadensis, vir eloquens & instituendis pueris maximè idoneus. (*Laërt.*) — 4444 — 270

3735 Attalo juniori fratri Philetæri natus est Attalus, qui Pergami rex posteà fuit, & annos 72. vixit; ut est apud Polybium (*in Excerptis Henr. Valesii, pag. 102. & Suid. in Ἄτταλος*) & Livium, libro 33. — 4445 — 269

3736 Jubilæus XXIV.

3739 Mithradati, postquàm in Ponto 36 annos regnavisset, filius Ariobarzanes successit. [*Diodor. lib. 20. ad ann. 3. Olymp. 119. cum Memnonis Excerpt. cap. 17. & 25.*] — 4448 — 266

3740 Anno secundùm Dionysium 21 Scorpionis mensis die 22 & 26, Nabonasari 484 mensis Thoth die 18 & 21, (Novembris Juliani die 14. & 18.) Mercurii matutini observatio facta est. [*Ptolem. lib. 9. cap. 10. & 11.*] — 4449 — 265

3741 Philetærus Teius (Teii in Ponto natus) cùm per annos 20 Pergamenis præfuisset, octogenarius obiit. Cui succedens Eumenes I. illius ex seniore fratre Eumene nepos, per 22 annos principatum illum obtinuit. [*Strabo, lib. 12. pag. 543. & 13. pag. 623. 624. cum Luciano, in Μακρόβιοις.*] — 4451 — 263

Bellum Punicum I. sive Siculum, à Romanis (tunc primùm arma extra Italiam moventibus, & navalia prælia incuntibus) contra Carthaginienses, Siciliam occupantes, per annos 24 continuos gestum est. [*Polyb. lib. 1.*]

Hoc anno, quo Diognetus archon Athenis fuit, Chronographus Parius Canonem suum consignavit; à clarissimo Seldeno inter marmora Arundelliana in lucem productum.

3742 Anno secundùm Dionysium 23 Hydronis sive Aquarionis die 29 (19 vel 20 legendum, ex assignato loco Solis apparet) Nabonasari 486 mensis Chœac die 17 (Februarii Juliani die 11) manè; & Tauronis die 4, sive Phamenoth Ægyptii die 1 (in Ptolemæo enim A pro A hìc reponendum) sive Aprilis Juliani die 26, vesperi horâ noctis primâ: eodémque anno Nabonasari, sed 24° Dionysiano, Leonionis die 28 sive Payni 30 (Augusti Juliani 23) vesperi, Mercurii observationes à Dionysio astronomo factæ sunt: quas ex Hippareho refert Ptolemæus, in magni Operis lib. 9. cap. 7. — 4452 — 262

Nicomedes Bithyniæ rex Astacum urbem amplians de nomine suo Nicomediam nuncupavit. *Euseb. Chronic. cum Pausaniâ in Eliac. 1. pag. 159. Treb. Pollione in Gallienis, & Ammian. Marcellin. lib. 22.*] E regione Astaci Nicomediam eum extruxisse scribit Memnon: [*in Excerpt. cap. 21.*] Strabone quoque & Plinio eadem similiter distinguentibus.

Eumenes I. multis circa Pergamum locis potitus, cum Antiocho Seleuci filio apud Sardes prælio congressus, eum superavit. [*Strabo, lib. 13. pag. 624.*]

3743 In Syriâ Antiochus, altero filio occiso, altero rege nuncupato Antiocho, decessit: [*Prolog. in Trogi Pompeii lib. 26.*] qui Gallis ex Europâ in Asiam irrumpentibus profligatis, *Soteris* cognomentum est adeptus. [*Appian. Syriac. pag. 130.*] de quâ victoriâ videndus Lucianus *ἐν τῷ ὑπὲρ τῆς προσαγορίας πάσματος*, & in Zeuxide vel Antiocho. Successorem verò Antiochum (Soteris & Stratonices filium) Θεὸν sive *Divum* primi cognominaverunt Milesii, quia Timarchum eorum tyrannum sustulit. [*Appian. ut supra.*] Tatianus Assyrius in oratione adversùs gentes huic Antiocho significat tres Chaldaicæ suæ historiæ libros dicavisse Berosum, Beli apud Babylonios sacerdotem: à quo cœlestium observationum annorum 480 apud Babylonios factarum memoriam fuisse traditam, in lib. 7. cap. 56. refert *Plinius*. Quem annorum numerum si à capite æræ Nabonasari, cum viris doctis, deduxerimus: eorum terminus hujus Antiochi initium sexennio tantùm anteverterit. Regno verò illius annos 15. *Porphyrius*, *Eusebius*, *Severus Sulpitius* & *Johannes Malela Antiochenus* pariter attribuunt. — 4453 — 261

Hic Judæis in Ionia civium jus inter ethnicos concedens, suis tamen moribus vivere permisit. [*Joseph. lib. 12. cap. 3.*] Adversùs Ptolemæum Philadelphum gessit bella quamplurima; & totis Babylonis atque Orientis viribus dimicavit. Volens itaque Ptolemæus post multos annos molestum finire certamen, filiam suam Berenicen Antiocho uxorem dedit, priore uxore Laodice adhuc vivente; ex quâ duos filios ille susceperat, Seleucum Callinicum & Antiochum Hieracem cognominatum. Deduxitque Ptolemæus filiam suam Pelusium usque; & infinita auri & argenti millia dotis nomine dedit: unde & Δωσίθεος, id est, Dotalis appellatus est. [*Hieronym. in Daniel. cap. 11.*] Quem & magnis impensis curavisse, ut ad Berenicem Nili aqua deferretur, ut solius hujus fluminis aquam filia sua biberet, ex Polybio refert Athenæus. [*lib. 1. cap. 2.*] Fallitúrque omninò Appianus qui ambas, & Laodicem & Berenicem, ejusdem Philadelphi filias facit. [*in Syriac. pag. 130.*]

3746 Laodice Antiocho Theo Antiochum filium peperit, qui Hierax est cognominatus. [*Vid. infrà, ann. Mund. 3760.*] — 4456 — 258

3747 Anno secundùm Dionysium 28 Didymonis mensis die 7, Nabonasari 491 mensis Pharmuthi die 5, (Maii Juliani die 28) stella Mercurii vesperi visa est prope caput australe Geminorum. [*Ptolem. lib. 9. cap. 7.*] — 4457 — 257

3749 * Judæorum Pontificatum, post Eleazarum, Manasses ejus avunculus (vel patruus, Jaddi filius) accepit. [*Euseb. Chronic.* cum *Josepho, lib. 12. cap. 3.*] — 4459 — 255

Eleazarus sacerdos natus est; qui nonagenarius sub Antiocho Epiphane Nobile martyrium subiit. [II. *Maccab.* VI. 14.] quem Pseudo-Gorionides cum Eleazaro Pontifice, qui ante annos 20 græcæ LXX Interpretum versioni operam dedit, ineptè confundit. *

3750 Periodus Calippica *secunda* incipit; — 4460 — 254

3753 Aratus Sicyonius, 20 annos natus, patriam suam Nicoclis tyranni jugo ereptam Achæorum Reipublicæ adjunxit. [*Polyb. lib. 2. pag. 130.*] Deinde talenta 150 à Ptolemæo Philadelpho ei donata egenis civibus suis, cùm in alia tum ad redimendos captivos, dilargitus est. Quia verò — 4463 — 251

placari

placari non poterant exules, qui prædiorum suorum possessores fatigabant, navigare ad Ptolemæum perrexit, eúmque rogare ut argento sibi ad conciliandam civitatem suam subveniret. Quo in itinere multis jactatus periculis in Cariam, atque inde longo spatio in Ægyptum transvectus est: ubi dono civitati suæ 150 talenta à Rege accepit. Ex quibus 40 secum statim auferens, in Peloponnesum rediit. [*Plutarch. in Arato.*]

3754 Manlio Vulsone & Attilio Regulo Consulib. (in quorum Consulatum belli Punici primi annum 14 incidisse notat Polybius) Parthi, *Arsace* duce, à Macedonibus primùm defecerunt. [*Trog. Pompei. lib.* 41.] Hunc recentiores Persæ *Aski vel Askan* nominant, Mircondus *Chapur*: quem 72 annis post mortem Alexandri regnare cœpisse scribit. Quod tempus uno tantùm anno Vulsonis & Reguli Consulatum antecedit, triennio verò Olympiadem CXXXIII, quâ Arsacis & Parthorum defectionem, sub Antiocho Theo cœptam, in Chronico suo notavit, Eusebius. Quia tamen diem quo cum ejusdem Antiochi filio & successore Seleuco Callinico congressus Arsaces, victor fuit (ipsúmque Seleucum cepit; ut ex Posidonii historiarum 16°. refert Athenæus, lib. 4. cap. 14.) *Parthi exinde solennem, velut initium libertatis, observabant*; quemadmodum ex Trogo narrat Justinus: [*lib.* 41. *cap.* 4.] idcircò & *Justinus* ipse, & *Appianus* in Syriacis. [*pag.*130.] sub Seleuco Parthos à Macedonum Imperio defeciſſe crediderunt. Arsacisque memoriæ hunc honorem Parthi tribuerunt, ut omnes exinde reges suos *Arsacis* nomine nuncuparent. [*Justin. lib.* 41. *cap.* 5. *Strabo, lib.* 15. *pag.* 702.] 4464 250

Parthos autem una cum Persis (quos unam & eandem gentem faciunt posteriores rerum Persicarum scriptores: de quo *Schikardi* Tarich pag. 101. 102. videri potest, & nota nostra 3. in Acta Ignatii) à Persarum Imperio defeciſſe, in Parthicis suis *Arrianus* memorat. [*apud Photium, in Bibliothec. cod.* 58.] ubi & hanc defectionis occationem fuisse narrat. Arsaces & Tiridates ex filio Arsacis Phriapite (vel Priapatio) geniti Phereclem (sive Agathoclem, ut apud Georgium Syncellum legitur) ab Antiocho Theo ejus oræ Satrapam constituturn, quòd altero fratrum (Tiridate) abuti per vim fœdè conaretur, interemerunt; conscitis etiam aliis quinque. Gentem deinde Macedonum pellentes, Imperium ipsi arripuerunt; quod ipsius Romani succedente tempore fuit æmulum. [*Vid. Strabonem, lib.* 11. *pag.* 515.]

Eodem etiam tempore Theodotus mille urbium Bactrianarum præfectus defecit: quod exemplum secuti totius Orientis populi, à Macedonibus defecerunt. [*Justin. lib.* 41. *cap.* 4. *ex Trogo.*] Syriæ & Mediæ regibus dissidentibus, Euthydemum Græcos qui Bactrianam incolebant à Macedonum obedientiâ primùm abalienavisse tradunt alii. Deinde Arsacem Diodoti sive Theodoti Bactriani incrementa fugientem Parthiam ad defectionem pertraxisse. Addit etiam Apollodorus in Parthicis, Bactrianos illos Græcos, viribus auctos, etiam Indiæ manus intulisse, atque Hypanim fluvium versùs ortum transgressos ad Isamum usque pervenisse, majoremque quàm ipsum Alexandrum Indiæ partem subegisse. [*Strabo, lib.* 11. *pag.* 515, 516. & *lib.* 15. *pag.* 686.]

3758 Antiochus Theos, Syriæ rex amore superatus, Laodicen enim liberis suis reduxit in regiam. Quæ metuens ambiguum viri animum, ne Berenicem reduceret, cum per ministros veneno interfecit. *Hieronym. in Daniel. cap.* 11. *Appian. Syriac. pag.* 130.] Dissimulandi verò sceleris gratiâ, Artemonem quendam Antiocho simillimum in lectulo perinde quasi ipsum regem ægrum Laodice collocavit: adhibitisque universum populum & sermone ejus & vultu consimili fefellit; ac tamdiu defunctum maritum dissimulavit, quoad ex arbitratu ejus regni successor ordinaretur. [*Valer. Max. lib.* 9. *cap.* 14. *Plin. lib.* 7. *cap.* 12. *Solin. cap.* 1.] Atque ita Syriæ regnum obtinuit Antiochi & Laodices maximus natu filius Seleucus, qui à victoriis (quas nullas tamen habuisse legitur) *Callinicus*, & à barbâ *Pogon* cognomine est dictus: [*apud Polyb. lib.* 2. *pag.* 155.] regnavitque ann. 20. [*Euseb. Chronic.*] 4468 246

In Ægypto quoque Ptolemæus Philadelphus, qui importuno luxu dementatus semper se victurum, & à se solo repertam fuisse immortalitatem stultè jactitaverat, (ut ex Phylarchi historiarum libro 22°. Athenæus, lib. 12. cap. 17. retulit) anno post patris obitum 38. vitam demum cum morte commutavit. Cui succedens filius ex Arsinoë Lysimachi filiâ illi genitus Ptolemæus *Euergetes ann.* 25. regnavit; ut habet Ptolemæus in Canone, Clemens Alexandrinus in lib. 1. Stromat. & Hieronymus in cap. 9. Danielis. Sub eo Phœnicem avem Heliopolim advolaviſſe ferunt, multo cæterarum volucrum comitatu, novam faciem mirantium. [*Tacit. Annal. lib.* 6.]

Laodice Berenicem, cum filio quem Antiocho pepererat, Icadioni & Genneo (sive Cœneo) Antiochiæ principibus occidendam tradidit. [*Hieronym. in Daniel. cap.* 11. *Appian. in Syriac. pag.* 130.] Berenice cùm ad se interficiendam missos didicisset, Daphnæ se clausit. Ubi quum obsideri eam cum parvulo filio nuntiatum Atiæ civitatibus esset, recordatione paternæ majorúmque ejus dignitatis, casum tam indignæ fortunæ miserantes, auxilia ei omnes misêre. Frater quoque Ptolemæus (Euergetes) periculo sororis exterritus, relicto regno, cum omnibus viribus advolat. [*Justin. lib.* 27. *cap.* 1.] Sed ante adventum auxiliorum, Laodices insidiis interceptus puer est. Quod Berenice graviter ferens, armata currum conscendit, persecutáque satellitem regium Cœneum crudelis imperii ministrum, quem hastâ nequicquàm petierat, saxo ictum prostravit; ac super ejus corpus actis equis, inter infesta contrariæ partis agmina ad domum in quâ interfecti pueri corpus occultari arbitrabatur perrexit. [*Valer. Maxim. lib.* 9. *cap.* 10.]

Qui interfecerant puerum, alium quendam interfecto simillimum produxerunt in populum, eúmque ut ille esse videretur, regio satellitio stipaverant, Berenicæ verò præsidium stipendiariorum Gallorum dederunt, locúmque ei regiæ firmissimum tradiderunt, & jusjurandum atque fœdus inibant. Aristarcho enim medico quem secum habebat suadente, ut pacem cum eis faceret, Berenice credidit. At illi juramento quasi stratagemate usi, Berenicem statim adorti jugulârunt. Quæ verò circa eam erant mulieres defensionem parabant, plurimæ ceciderunt. Panariste autem, Mania & Gethosyne corpus Berenices obruentes terrâ, aliam quandam in lectum collocârunt, quasi illam adhuc viventem, & vulnus acceptum sanaturam:

Anno Mundi | Anno Periodi Juliani | Ante Christum

ac tantiſper ſubditis perſuaſerunt, donec Ptolemæus veniret. [*Polyæn. Stratagem. lib.* 8.]

Univerſæ civitates quæ defecerant, ingente claſſe ad defenſionem & ultionem Berenices comparatâ, Ptolemæo ſe tradiderunt. [*Juſtin. lib.* 27. *cap.* 1.] Ille verò Laodicen interfecit, & ingreſſus Syriam, Babylonem uſque pervenit. [*Appian. Syriac. pag.*130.] Cœle-ſyriam cum Seleucia occupans, [*Polyb. lib.* 5. *pag.* 402. 403.] Syriam quoque & Ciliciam, ſuperioréſque partes trans Euphratem, & propemodum univerſam Aſiam. [*Hieronym. in Daniel. cap.* 11.] & quidem ſine bello ac pugnâ à Tauro uſque ad Indiam omnia occupans: ſi Polyæno (in loco jam citato) credimus. Cum quo comparanda & illa ſunt, quæ in Euergetæ monumento Adulitano (Romæ, anno 1631 à Leone Allatio edito) habentur. *Ægypto, Libyæ, Syriæ, Phœniciæ, Cypri, Lyciæ, Cariæ, & Cycladum inſularum imperium à Patre accipiens, exercitum pedeſtribus equeſtribuſque copiis, ingenti claſſe, & elephantis Troglodyticis Æthiopicíſque (à Patre primùm, & ab ſe in his regionibus captis, abductíſque in Ægyptum, & ad bellicos uſus edoctis) inſtructiſſimum in Aſiam trajecit. Omni verò intra Euphratem tractu, Ciliciâ, Pamphiliâ, Ioniâ, Helleſponto & Thraciâ, cum earum omnium regionum copiis, Indicis elephantis, indigeníſque Regibus in poteſtatem redactis; Euphratem trajecit, & Meſoporamiam, Babyloniam, Suſiam, Perſidem, Mediam, reliquáſque regiones ad Bactrianam uſque ſubegit.*

Syriam univerſam obtinens Ptolemæus, Hieroſolymam venit; ibíque multa ſacrificia euchariſtica Deo obtulit, & donaria dicavit victoriâ digna. [*Joſeph. lib.*2. *contr. Apion. pag.*1064.]

3759 Ptolemæus domeſticâ ſeditione (cujus in lib. 27. cap. 1. *Juſtinus* meminit) in Ægyptum revocatus, Syriam quidem ipſe obtinuit; Ciliciam autem amico ſuo Antiocho gubernandam tradidit, & Xanthippo alteri duci provincias trans Euphratem. Diripiéníque regnum Seleuci, quadraginta millia talentorum argenti tulit, & vaſa pretioſa ſimulachráque deorum 2500. in quibus erant & illa quæ Cambyſes captâ Ægypto in Perſas portaverat. Indéque Ægyptii, quia poſt multos annos deos ipſorum retulerat, *Euergetis* cognomentum illi tribuerunt. [*Hieronym. in Daniel. cap.*11.] De quo & in Adulitano monumento ita legimus. *Sacria, quæ ab Ægypto Perſæ abſtuleranr, receptis, ac cum reliquâ congeſtâ gazâ in Ægyptum relatis, ἀνάρμους ἀπέστειλε διὰ τῶν ἱερῶν ποταμῶν, exercitum duplicâ ſoſſâ fluminibúſque corrivatis direxit.* 4469 | 245

Poſt diſceſſum Ptolemæi, Seleucus cùm adversùs civitates quæ defecerant ingentem claſſem comparaſſet; repentè ortâ tempeſtate claſſem amiſit. Unde civitates, quæ odio ejus ad Ptolemæum tranſierant, repentinâ animorum mutatione in naufragii miſericordiam verſæ, imperio ſe ejus reſtituerunt. [*Juſtin. lib.* 27. *cap.* 2.]

3760 Anno 67 ſecundùm Chaldæos menſis Apellæi die 5, Nabonaſari 504 menſis Thoth die 27 (Novembris Juliani die 18) mane Mercurii ſtella obſervata eſt ſuperior boreali fronte Scorpionis. [*Ptolem. lib.* 9. *cap.* 7.]

Seleucus Callinicus bellum Ptolemæo Euergetæ inferens, victus prælio, trepidus Antiochiam confugit. Inde ad Antiochum fratrem miſſis literis, auxilium ejus imploravit; oblatâ ei Aſiâ, intra fines Tauri montis, in præmium latæ opis. Antiochus autem cùm eſſet annos 14 natus, ſupra ætatem regni avidus, occaſionem non tam pio animo quàm offerebatur arripuit: ſed latronis more, totum fratri eripere cupiens, * (Laodice matre auxilium ferente, ut in libro περὶ φιλαδελφίας *Plutarchus* ſignificat.), puer ſceleratam virilémque ſumpſit audaciam. Unde *Hierax* eſt cognominatus: quia non hominis ſed accipitris ritum in alienis eripiendis ſectaretur. [*Juſtin. lib.* 27. *cap.*2. *cum Strabon. lib.* 16. *pag.*754.] 4470 | 244

3761 Ad majeſtatem Seleuci conſervandam, inter Smyrnæos & Magneſianos menſe Lenæone fœdus eſt initum: quod inter marmora Arundelliana adhuc conſervatum eſt. 4471 | 243

Ptolemæus, cùm Antiochum in auxilium Seleuco venire cognoviſſet, ne cum duobus uno tempore dimicaret, in annos decem cum Seleuco pacem fecit. [*Juſtin. lib.* 27. *cap.* 2.] Quo longinquæ pacis tempore Athenis accerſitum Eratoſthenem Cyrenæum bibliothecæ Alexandrinæ præfeciſſe videtur. [*Suid. in Ἐρατοσθένης & Ἀνελλήνισε.*] * Eo tempore Onias II. Simonis Juſti filius (poſtquàm poſt patris mortem Pontificatum primùm Eleazarus ſuſcepiſſet quòd ætate eſſet ille parvulus, deinde & Manaſſes quòd eſſet ille βραχὺς τὸν διάνοιαν, (ut *Joſephus* loquitur,) & animi pusilli) apud Judæos principatum & Pontificatum ſenex illiberaliter geſſit; nihil præter pecuniam curans. Sub eo Samaritæ plurimùm Judæos infeſtabant; agros vaſtando, & homines in captivitatem abducendo. Cúmque Onias, præ avaritiâ, 20 argenti talentorum tributum, quod pro populo majores ejus de ſuo Regibus pendere ſolebant, ſolvere neglexiſſet; iratus Ptolemæus Euergetes, legato Hieroſolyma miſſo, minatus Oniæ eſt, ni tributum redderetur, regionem militibus ſuis ſe diviſurum, & novas colonias eò deducturum. Joſephus autem quidam Tobiæ filius, ætate juvenis, ſed honeſtate, prudentiâ & juſtitiâ inter Hieroſolymitas celebris, quum in Phicolâ natali vico ab urbe abſens, à matre (quæ Oniæ Pontificis ſoror, Simonis Juſti filia erat) de adventu legati fuiſſet edoctus, legationem publicam pro populo ipſe ſuſcepit. Qui familiaritatem Regis & Cleopatræ reginæ ob plurima in eos obſequia conſecutus, non imminentem ſolùm Judæis calamitatem depulit; ſed etiam acceptis à Rege duobus militum millibus, colligendis vectigalibus Cœleſyriæ, Phœniciæ, Judææ & Samariæ præfectus eſt. Quo munere per 22 annos ille tunctus vectigalia annua, quæ 8000 talentorum tantùm fuerant, duplicata reddidit: relictis etiam Regi damnatorum confiſcationibus, quæ priùs publicanis ſolebant accedere. [*Joſeph. ibid. cap.*3. *&* 4.]

3762 Antigonus Gonatas, quum in Macedoniâ 34. annos, in Græciâ 42. regnaviſſet, vixiſſetque annos 80. (ut Medius & alii ſcriptores teſtantur) vel 83. (ut Porphyrius) mortem obiit. [*Lucian. in Macrob. tom. Porphyr. in Græcus Euſebian. Scalig. pag.* 229.]

Huic ſuccedens filius Demetrius, annos 10. regnavit. [*Porphyr. ibid. Polyb. lib.* 2. *pag.* 131.] qui Cyrene & totâ Libyâ potitus eſt. [*Porphyr. ibid.*] Ei habenti uxorem Antiochi regis *Syriæ* ſororem, Olympias Pyrrhi Epirotæ regis filia, amiſſo marito eodémque germano

fratre

fratre Alexandro, filiam suam Pithiam in matrimonium tradidit. Unde prior uxor, velut matrimonio pulsa, sponte suâ ad fratrem Antiochum discessit; eúmque in mariti bellum impulit. [*Justin. lib.* 28. *cap.* 1.] Toto verò illius regno nullus alius Antiochus rex fuit præter Hieracem, qui fratri Seleuco regnum eripere volebat. nam & ambobus fratribus *regum* nomen ex Trogo tribuit Justinus: [*lib.* 41. *cap.* 4.] & in Mesopotamiam (in quâ Seleucum Callinocopolin condidisse, ad ann. 1. Olymp. 134. Fasti Siculi indicant) Antiochum se recepisse, idem Trogus, [*lib.* 27. *Prolog.*] & Polixnus [*Stratagem. lib.* 4. *in Antiocho Hierace.*] indicat: licèt *Syriam* tunc neque Antiochus neque Seleucus, sed Ægypti rex Ptolemæus Euergetes possederit.

Hoc verò tempore Asiam (propriè dictam) fratri Seleuco Callinico extorquere conatus Antiochus Hierax, Gallorum mercenarium exercitum adversùs eum conduxit. Quo in prælio, virtute Gallorum, Seleucus Ancyræ victus est. * (*Justin. lib.* 27. *cap.* 2. cum Trogi Prologo 27.) Cùm Seleucus in eâ pugnâ victus nusquam appareret, crederetúrque periisse, toto exercitu à barbaris occidione occiso: Antiochus, hoc nuncio allato, purpuram deposuit, pullâque sumptâ veste, & clausâ regiâ fratrem luxit. Paulò pòst audito eum vivere, & alium exercitum colligere, progressus diis suis sacrificium ob lætum nuncium obtulit; urbibúsque sibi subjectis ut sacrificarent & serta gererent imperavit. (*Plutarch. in Apophtegmatib. & lib.* περὶ φιλαδελφίας) * Sed Galli arbitrantes Seleucum in prælio cecidisse, in ipsum Antiochum arma verterunt; liberiùs depopulaturi Asiam, si omnem stirpem regiam extinxissent. Quod ubi sensit Antiochus; velut à prædonibus, auro se redemit, societatémque cum mercenariis suis junxit. Eumenes verò victorem Antiochum Gallósque, adhuc ex superiore congressione saucios; integer ipse viribus, superans, majorem partem Asiæ occupavit. [*Justin. lib.* 27. *cap.* 2. & 3. *cum Trogi Prologo* 27.] — Anno 4472, Anno ante eram 242.

3763 Eumenes, filius Eumenis senioris fratris Philetæri, ebrietate periit; ut ex Ctesiclis libro 3. de Temporibus Athenæus refert. [*lib.* 10. *cap.* 16.] Cui successit Attalus, Attali (qui minor natu frater Philetæri fuit) & Antiochidis Achæo natæ filius. Hic divitiis suis prudenter simul & magnificè utendo effecit, ut primùm sibi, deinde & aliis non indignus regno videretur. Victis deinde prælio uno Gallis, tum primùm regium nomen palam sibi adscivit: regnúmque adeò stabile ac firmum reliquit, ut ad tertiam stirpem possessio ejus descenderit. [*Polyb. lib.* 18. *in Excerptis ab Henr. Valesio edit. pag.* 102. & *apud Suid. in* Ἄτταλος. *Liv. lib.* 33. *Strabo, lib.* 13. *pag.* 624.] Quâ de re ipsi Attalo à Pythiâ redditum hoc oraculum memorat Suidas: — Anno 4473, Anno ante eram 241.

Θάρσει ταυροκέρως, ἔξεις βασιλήϊδα τιμὴν,
Καὶ παίδων παῖδας, τέκνων γε δ' οὐκέτι παῖδας.
Bono sis animo, Tauricorne: habebis regium honorem,
Et filiorum filii; sed horum non item filii.

A taurinis cornibus imagini illius appictis Ταυροκέρως ille nominatus fuisse existimatur: sicut & *Tauri filius*, in oraculo illo Phaënnis de Gallorum strage ab illo faciendâ. [*apud Pausan. in Phocic. pag.* 334.]

——Τάχα γὰρ σφιν ἀνώτερα Κρονίων.
Ὄρσας ταύρου διογενέος φίλτατον υἱὸν,
Ὃς πᾶσιν Γαλάταις λύθρον ἦμαρ ἐφήσει.
Brevi enim ipsis apitulaturem Jupiter
Excitabit Tauri a Jove nutriti charum filium,
Qui omnibus Galatis lethalem diem immittet.

De hoc Attali & Gallorum conflictu Livius, libro 38. *Primus Asiam incolentium* Gallis stipendium dare *ausus Attalus, pater regis Eumenis, audaciaque incepta præter omnium opinionem adfuit fortuna: & signis collatis superior fuit.* Narrat verò Polyænus, [*lib.* 4. *Stratagem. in Attal.*] quo commento milites timore perculsos ad pugnandum cum eis tunc animaverit Sudines Chaldæus vates: qui non alius esse videtur quàm Sudines ille Babylonius mathematicus, à Strabone commemoratus; [*lib.* 16. *pag.* 739.] cujus tabulis Astronomicis Vettius Valens Antiochenus in motu Lunæ investigando usum se fuisse profitetur.

Anno secundùm Dionysium 45 mensis Parthenionis sive Virginionis die 10, à morte Alexandri 83 mensis Epiphi die 17, (Septembris Juliani die 3) manè Jupiter observatus est obtexisse australem Aselli stellam. [*Ptolem. lib.* 11. *cap.* 3.]

3764 Lacydes Cyrenæus, novæ Academiæ princeps, Arcesilao (Pitanæo ex Æolide) succedens, Academiæ scholam habebat in horto quem Attalus rex fieri curaverat: eámque anno 4 Olympiadis CXXXIV. administrare cœpit. [*Laërt. in Lacyd.*] — Anno 4474, Anno ante eram 240.

3768 Anno 75 secundùm Chaldæos Dii mensis die 14, Nabonasari 512 mensis Thoth die 9, (Octobris Juliani die 29) Mercurius matutino tempore visus est prope lancem Libræ meridionalem. [*Ptolem. lib.* 9. *cap.* 7.] — Anno 4477, Anno ante eram 237.

3772 In Macedoniâ Demetrius rex, relicto filio Philippo parvulo admodum, decessit. Cui Antigonus tutor datus, (qui à magnificis promissis *Doson* cognominatus est) acceptâ in matrimonium matre pupilli, regem se constituit. [*Justin. lib.* 28. *cap.* 3.] & ann. 12. regnavit. [*Excerp. Porphyr. Euseb.*]

* Judæorum Pontifex maximus Simon (II) Oniæ (II) filius clarus habetur. [*Euseb. Chronic. cum Josepho*, lib. 12. cap. 4.] *

3774 Lycon Troadensis moritur; quum Peripateticorum scholæ post Stratonem Lampsacenum annos 40 præfuisset, & annos 74 vixisset. [*Laërt.*] — Anno 4484, Anno ante eram 230.

3775 Anno 82 secundùm Chaldæos Xanthici mensis die 5, Nabonasari 519 mensis Tybi die 14, (Martii Juliani die 1) vesperi, observata est Saturni stella sub australi Virginis humero digitis duobus. [*Ptolem. lib.* 11. *cap.* 7.] — Anno 4485, Anno ante eram 229.

3778 Antiochus Hierax à Ptolemæo Euergete, ad quem confugerat, arctissimâ custodiâ servatus, operâ cujusdam meretricis adjutus quam familiarius noverat, deceptis custodibus elabitur; fugiénsque à latronibus interficitur. [*Justin. lib.* 27. *cap.* 3.] — Anno 4487, Anno ante eram 227.

Seleucus quoque Callinicus, frater illius, iisdem fermè diebus equo præcipitatus interiit. [*Id. ibid.*] duobus post se filiis relictis: quorum major Seleucus, cognomento *Ceraunus*, qui in regno illi successit, nec valetudine firmus nec opibus, exercitum in officio continere non potuit; junior Antiochus, ob res gestas *Magnus* posteà cognominatus, post mortem patris ad superiora Asiæ loca migravit. [*Polyb. lib. 4. pag. 315. & lib. 5. pag. 186. cum Appiano in Syriac. pag. 86. & 131.*] Regnavit verò Seleucus Ceraunus ann. 3. [*Porphyr. Euseb. Sever. Sulpit.*] 4488 226

3781 Seleucus Ceraunus expeditionem suscipiens adversùs Attalum, qui omnem jam cis Taurum Asiam suo imperio subjecerat, Hermiæ Cari regno commendato, magno cum exercitu Taurum transgressus est. [*Polyb. ut supr.*] 4490 224

Seleucus dolo ab amicis Apaturio Galatâ & Nicanore appetitus veneno in Phrygiâ periit. [*Polyb. ibid. Appian. Syriac. pag. 131. Hieronym. in Daniel. cap. 11. Justin. lib. 29. cap. 1.*] Erat tum in castris Achæus Andromachi (qui Laodicæ conjugis Seleuci frater, Alexandriæ captivus à Ptolemæo detinebatur) filius. Ille, ut Seleuci cognatus, cædem illius è vestigio ulciscens, Apaturium & Nicanorem trucidavit: copias verò & res universas cùm prudentiâ, tum magnitudine animi singulari administravit. Nam quum diadematis capiti imponendi occasionem esset nactus, accederet etiam populorum voluntas regnum illi certatim deferentium, ipse inclinare animum in eam partem noluit: sed Antiocho juniori Seleuci Callinici filio imperium conservans, per omnes regiones bellum circumferens, quicquid eis Taurum fuerat amissum recepit. [*Polyb. lib. 4. pag. 315. & 317.*] 4491 223

Exercitus qui erat in Syriâ Antiochum, cognomento Magnum, de Babylone vocavit ad regnum. [*Hieronym. in Daniel. cap. 11.*] quod impubis (ut habet Justinus, lib. 29. cap. 1.) & *nondùm vir*, admodum adhuc puer (ut Polybius, lib. 4. pag. 272.) ille adiens, per annos 36 obtinuit; ut apud Porphyrium est & Eusebium.

Antiochus, totius eis Taurum Asiæ dominatione Achæo cumulatâ, Mediæ Molonem & fratrem ejus Alexandrum Persidis satrapam constituit. Summæ verò in aulâ Hermias Car præerat: qui naturâ sævus, in alios propter levia delicta, quæ interpretatione suâ graviora faciebat, animadvertebat; alios per calumniam falsis criminationibus appetens, inexorabilem se & immitem judicem præbebat. [*Polyb. lib. 5. pag. 186.*]

Cleomenes Lacedæmoniorum rex prælio ad Sellasiam ab Antigono Dosone Macedoniæ rege victus & regno exutus, ad Gythium navibus conscensis, quas multò antè ad incerta casuum paraverat, cum conjuge & amicorum nonnullis Alexandriam ad Ptolemæum Euergetem Ægypti regem (ad quem liberos suos & matrem Cratesicleam, quum auxilium illi promitteret, obsides priùs miserat) proficiscitur, atque honorificè ab eo suscipitur. [*Polyb. lib. 2. pag. 154. Justin. lib. 28. cap. 4. Pausan. in Corinthiac. pag. 52. Plutarch. in Cleomene.*]

3782 Duo fratres, Molo Mediæ & Alexander Persidis satrapes, Antiochi regis puerilitatem aspernati, spe etiam illâ ducti, quasi Achæus consilia cum ipsis esset consociaturus, præcipuè autem calumnias & crudelitatem Hermiæ veriti, deficiendi & satrapias suas à Rege avertendi consilium inierunt. [*Polyb. lib. 5. pag. 386.*] 4492 222

Magno terræ motu Caria & Rhodus insulæ adeò concussæ sunt, ut labentibus vulgò tectis ingens quoque illic Colossus ruerit. [*Euseb. Chronic. Oros. lib. 4. cap. 13.*]

Ptolemæus Euergetes Cleomeni (qui propter prudentiam & urbanitatem ingenuam Indies charior illi fuit) spem fecit, cum navibus & pecuniâ remissurum eum se in Græciam, atque in regno repositurum. Attribuit etiam ei annua 24 talenta: quibus ille se & amicos frugaliter ac modicè tolerabat; reliqua in illos impendens, qui Græciâ extorres in Ægyptum se contulerant. [*Plutarch. in Cleomene.*]

3783 Ptolemæus, priusquàm præstitisset Cleomeni quæ ad restitutionem pertinebant, mortuus est: [*Id. ibid.*] sive ex morbo, ut vult Polybius, [*lib. 2. pag. 155.*] sive scelere filii *Philopatoris*, per antiphrasin ita dicti, ut Justinus; cujus in lib. 29. cap. 1. hæc de re verba sunt ista. *Ægyptum, patre ac matre* (Strabon. lib. 17. *Agathoclià* dictâ) *interfectis, occupaverat Ptolemæus, cui ex facinoris crimine cognomentum Philopator fuit.* 4493 221

Philopatorem hunc etiam *Tryphonem* cognominatum fuisse, apud Plinium [*lib. 7. cap. 56.*] legimus: ex vivendi videlicèt ratione, ut habet Ælianus, [*Var. histor. lib. 14. cap. 31.*] molli & delicata. In Fastis Siculis, Ptolemæus Philopator qui & *Gallus* Ptolemæi Euergetæ qui & *Tryphon* filius fuisse dicitur. Ubi sicut pro eo, in *Tryphonis* cognomine patri malè attributo, faciunt depravatæ lectionis vestigia in Trogi Prologo 27. & 30. ita in illo filii altero, consentit magni collector Etymologici; qui Philopatorem *Gallum* dictum notat, quòd foliis hederæ, ut *Galli* (matris Magnæ sacerdotes) in Bacchi orgiis (Διονυσιακαῖς τελεταῖς) interstinctus & coronatus incederet. Usque eò enim rex ille effœminatus lustris & vino erat, ut ubi sobrius magis & sedulus erat solito, τελεταῖς & ludos celebraret, cum tympano circumcursitans. [*Plutarch. in Cleomene.*] Ita ille παντελῶς ἐκλύσας ἑαυτὸν καὶ τὴν ἀρχὴν, (ut inquit *Polybius*) sic regnum sum administrabat, quasi continuos ludos agitaret: fœdis amoribus & insanis continuisque potationibus indulgens. [*Polyb. lib. 5. pag. 380. 381.*] Addit Strabo, [*lib. 17. pag. 796.*] & hunc, & successores deinceps illius Ptolemæos omnes, malè regnum gessisse, luxu perditos. Regnavit autem Philopator post mortem patris ann. 17. [*Ptolem. in Reg. Canone. Clem. Alexandr. Porphyr. Euseb.*]

Philopatori fratrem Magan, qui per matrem Beronicen apud milites pollebat, formidans, de utriusque cæde cum Sosibio (cujus maxima inter ejus amicos tunc erat authoritas) deliberabat. Auxii verò authores illius consilii, ne propter Beronicæ potissimùm audaciam, id inceptum frustra esset; ministros aulicos blanditiis delinire coacti sunt; magnorum spem commodorum omnibus ostendentes, si ex voto res ipsis succederet. Eo igitur tempore animadvertens Sosibius Cleomenem, qui Regis auxilio indigebat, singulari prudentiâ & vero usu rerum quas

gesserat

gesserat pollere, magna pollicitans, participem consilii eum fecit. Dissuasit verò rem Cleomenes: plures aiens, si fieri posset, gignendos Regi fratres esse ad regni securitatem & perpetuitatem. Cúmque Sosibius fidem diceret mercenariorum militum, quamdiu viveret Magas, non fore ipsis firmam: respondit Cleomenes, quod ad id attineret, ut securi essent. Inter mercenarios enim tria propemodum millia Peloponnesiorum esse, & Cretenses ad mille: qui, si annuisset modò, ad omnia quæ vellet exsequenda prælio futuri essent. Quibus verbis animatus Sosibius, Beronicen cum filio Magâ & illis qui eos sectabantur, è medio tollendos curabat. [*Polyb. lib. 5. pag. 380. 382. & lib. 15. in Excerptis Valesii, pag. 65. & Plutarch. in Cleomene.*]

Philopator ad necem utriusque parentis cæde etiam fratris adjunctâ, velut rebus feliciter gestis, luxuriæ se tradidit: Regisque mores omnis secura regia est. Neque amici tantùm præfectique, verumetiam omnis exercitus, depositis militiæ studiis, otio ac desidiâ corrupti marcebant. (*Justin. lib. 30. cap. 1.*)

Antiocho cum suis consilium ineunte, quomodo Molonis & Alexandri rebellioni esset occurrendum; Epigenes (qui eas copias reduxerat qui in gratiam Seleuci convenerant, & apud legiones præcipuæ erat authoritatis) ut è vestigio Rex ipse adversùs rebelles procederet, suadebat. Hermias contrà, ad repetendam Cœle-Syriam Regem adolescentulum incitans, bellum adversùs Molonem ducibus Xenoni & Theodoto Hemiolio gerendum mandavit. (*Polyb. lib. 5. pag. 387.*)

Inter hæc, dum Seleuciæ ad Zeugma Antiochus agebat, advenit Diogenes navarchus è Cappadociâ, Laodicen Mithradatis Regis Ponti filiam ducens: cum quâ statim Antiochus nuptias celebravit. Antiochiam deinde è superioribus regionibus veniens, ibi Laodicen salutari Reginam jubet: totúsque se deinde ad bellum comparat. (*Ibid. pag. 388.*)

Eodem tempore Molo, promptum ad omnia coadjutorem habens fratrem Alexandrum, adversùs regios duces magno cum exercitu profectus est. Xeno & Theodotus ejus adventu perturbati, intra urbes se receperunt. Molo Apolloniatico potitus agro, commeatibus omnis generis supra modum abundabat. [*Ibid.*]

3784 In Macedoniâ Philippus Demetrii filius, mortuo Antigono tutore eodémque vitrico, annos 14 natus, regnum suscepit: (*Justin. lib. 28. cap. ult. & lib. 29. cap. 1.*) Illúdque per annos 42 administravit. (*Dexip. Porphyr. Euseb.*) Eâdem verò CXXXIX Olympiade Philippum Macedoniæ, Ptolemæum Philopatorem Ægypti, & Antiochum Magnum Syriæ regnum suscepisse, notat Polybius. (*lib. 2. pag. 155.*) Ut enim in Tetraëteridis illius Olympiadicæ anno *primo* Antiochus, ita in *tertio* ejusdem Philopator, & in *quarto* Philippus cœpit regnare. Et iisdem fermè temporibus prope universi orbis imperia, novâ regum successione mutata fuisse, observat idem *Polybius* libro quarto (*pag. 271.*) & *Justinus* libri 29. capite 1. ubi, inter alios, Ariarathem quoque traditum sibi Cappadociæ regnum accepisse scribit uterque.

Quum mortuo jam Antigono Ætoli Lacedæmoniis juncti, communi odio Achæos & Macedones persequerentur; Ptolemæum Philopatorem rogabat Cleomenes, ut rebus necessariis ac milite instructum se dimitteret: deinde quum negligenter audiretur, precibus etiam atque etiam contendebat, quò abeundi sibi cum suâ duntaxat familiâ veniam daret. Et Rex quidem nulli serio negotio attendens, futurique parùm providus, pro cæterâ fatuitate suâ verborum Cleomenis nullam rationem habebat. Sosibius verò, cujus erat tum in eo regno summa auctoritas, communicato hâc de re cum amicis consilio, dimittendum non esse Cleomenem statuebat. (*Polyb. lib. 5. pag. 381.*)

Molo Tigrim trajicere & Seleuciam obsidere conatus est. Deinde quò minus copias transmitteret à Zeuxide, qui fluviatiles omnes naves occupaverat, impeditus, ad Ctesiphontis castra concessit; ibique necessaria exercitui ad hybernandum comparavit. (*Ibid. pag. 389.*)

Antiochus ut Molonem progredi in expeditione susceptâ, suos verò pedem referre cognovit; ducendi adversùs ipsum, omissa in Cœle-Syriam contra Ptolemæum expeditione, impetum cepit. At Hermias propositi sui tenax, misso adversùs Molonem Xenœta Achæo, cui & exercitum & summum liberúmque Imperium attribuerat; juvenem Regem Apameam perduxit, ibique copias coegit. [*Ibid. pag. 390.*]

Xenœtas quum Seleuciam castra movisset, accito Diogene Sufianæ & Pythiadâ Rubri maris præfecto, copias eduxit: ac Tigrim amnem pro munimento habens, in conspectu hostium consedit. Castra deinde Molonis, qui noctu discesserat, quum occupasset, & securus genio cum suis indulgeret, intempestâ nocte reversus Molo, nec opinantes oppressit, geminis castris exuit, Xenœtam ipsum temerè pugnantem interfecit. Inde Seleuciam cum exercitu celeriter advenit, eámque primo impetu cepit: quoniam Zeuxis aufugerat, & unà cum illo Diomedon Seleuciæ ipsius præfectus. Tum subactâ Babyloniæ præfecturâ & eâ quæ ad mare Rubrum est, Susorum urbem cepit: & relictis qui arcem, ad quam dux Diogenes se receperat, obsidione premerent, Seleuciam ad Tigrim repetens, exercitum ibi refecit. Et in regione quidem ad amnem sitâ, omnia usque ad Europum urbem occupavit: in Mesopotamiâ verò, omnia usque ad Dura. [*Ib. pag. 391. 392. 393.*]

Alexandriæ Cleomenes custodiæ traditus, Ptolemæi Philopatoris profectione Canopum versùs observatâ, rumorem inter custodes dissulit, inibi se esse ut a Rege liberaretur: eisque vino sepultis, amicis qui unà erant & famulis comitatus circa meridiem foras erupit, & populum ad seditionem frustrà incitâvit. Deinde omni salutis spe abjectâ, conjurati manus sibi intulerunt. [*Ib. pag. 385.*] post Cleomenis fugam annis ferè tribus. (*Id. lib. 4. pag. 304.*) Cùm hæc Philopatori renunciarentur, Cleomenis corpus pelle nudari & cruci affigi jussit; matrémque Cratesicleam ac filios, cum cæteris mulieribus quæ ibi erant, interfici. [*Plutarch. in Cleomene.*]

Antiochus cum universo exercitu suo Laodiceâ profectus, & deserum emensus, ad Marsyam convallem venit, inter Libani & Antilibani radices sitam. Per hanc convallem plures dies ducto agmine, & adjacentibus oppidis in potestatem redactis, Gerra demum & Brochos (castella faucibus illis hinc & inde imminentia) pervenit: quæ à Theodoto Ætolo (Cœle-Syriæ Præfecto) occupata

cupata invenit. Et Antiochus quidem vim facere primò instituit: sed munitissimâ locorum naturâ & Theodoti repugnantiâ avocatus, incepto desistit. (*Polyb. lib. 5. pag.* 390.) Pro quâ tamen operâ Theodotus adeò nullam reportavit gratiam, ut contrà Alexandriam accitus, etiam de vitâ periculum subiret. [*Ibid. pag.* 385, & 405.]

Antiochus, nuntio allato de internecinâ Xenœtæ clade, & Molonis victoriâ, qui superiores præfecturas sui jam planè juris fecerat; relictâ expeditione quam inchoaverat, ad subveniendum rebus suis accurrit. (*Polyb. lib. 5. pag.* 390.) Quâ de re consultatione habitâ, quum Hermias communi omnium suffragio hoc ipsum suadentium ultrà resistere non posset; Epigenem per calumniam, fictâ Molonis ad eum epistolâ & cæteris Epigenis insertâ chartis, è medio sustulit. Rex contra Molonem progressus, ut ad Euphratem venit, assumptis quas ibi habebat copiis, Antiochiam in Mygdoniâ circa brumam (*εἰς ὥρας χειμερινὰς* pervenit; ibique dum desæviret hyems substitit. (*Ib. pag.* 393. 394. 395.)

Inde profectus quadragesimo pòst die, Lybam venit: & Zeuxidis, non Hermiæ, consilium secutus, Tigrim cum universis copiis trajecit. Deinde Dura versùs profecti, eam urbem, quæ à duce quodam Molonis obsidebatur, primo impetu liberàrunt. Postèà, quum diebus singulis castra moverent, octavo die Oricum superàrunt, & Apolloniam pervenerunt. [*Ibidem pag.* 395. 396.] 4494 220

Molo, licèt à suis deseri formidaret, aciem tamen contra Regem instruxit: & exercitu in duo cornua diducto, sinistrum Neolao fratri commisit, alterum sibi retinuit. Ubi concurrêre acies, dextrum cornu in fide perstitit, & acerrimè contra regios conflixit: sed sinistrum ad Regem transitionem fecit. Eâ re animadversâ Molo, cùm prope jam undique cingeretur, manus sibimet ipse intulit: paritèrque omnes qui conjurationis participes fuerant, domum suam quisque concesserunt, ibique similem exitum fecerunt. Neolaus quoque ubi pugnâ evasit, & in Persidem ad Alexandrum Molonis fratrem, matrem & Molonis liberos obtruncavit: dein super mortuorum cadaveribus ipse se jugulavit, postquàm Alexandro persuasisset, ut ipse quoque idem faceret. Rex Molonis corpus in crucem tolli edito loco jussit, rebellem autem exercitum duris verbis increpitum, datâ dexterâ recepit in fidem; certósque viros constituit, qui istos in Mediam reducerent, & eam provinciam rectè constituerent. Ipse interim Seleuciam è superiore tractu regni regressus est: ubi Hermias cives duriùs tractans mulctæ etiam nomine mille talenta ab eis exegit; quæ ad 150 Rex reduxit. Diogenem deinde Mediæ Prætorem, Apollodorum Susianæ reliquit: Tychonem verò scribarum principem, qui præfectus erat exercitui, in proxima Rubro mari loca misit. [*Ib. à pag.* 396 *ad* 399.]

Quo tempore Antiochus adversùs Molonem bellum gerebat, Theodotus Ætolus Cœlesyriæ præfectus Alexandriâ reversus, Ptolemæum Philopatora pro deplorato habens, & illius aulæ proceribus diffisus, occupatâ per se Ptolemaide, per Panætolum Tyro, Antiochum statuit convenire & Cœlesyriæ urbes illi tradere: & brevi tempore ad exitum rem perduxit. [*Ibid. pag.* 385. & 405.]

Attalo regi Pergami, ex Apollonide Cyzicenâ, natus est Attalus Philadelphus; qui annos 82 vixit, ut in *Μακροβίοις* refert Lucianus. Antiocho quoque tum filius (Seleucus, ut videtur, Philopator) natus est.

3785 Jubilæus XXV.

Antiochus filio auctus Artabazanem statuit aggredi, qui Atropatios & vicinas alias gentes dominio obtinebat. Ille Regis adventu perterritus, maximè propter ætatem jam planè decrepitam, pacem cum Antiocho quibus ipse voluit legibus fecit. [*Polyb. lib. 5. pag.* 399. 400.]

Dum bellum hoc cum Artabazane gereretur, Achæus, postquàm Attalum in urbem Pergami conclusisset, omniáque circùm loca in potestatem suam redegisset, & cum Ptolemæo Philopatore consiliorum societatem iniisset, facile sibi fore sperans in Syriam priùs irrumpere quam Antiochus reverteretur, & Cyrrhestis qui à Rege defecerant adjuvantibus regnum illud celeriter obtinere; è Lydia cum universo exercitu profectus est. Laodiceam verò Phrygiæ ut ventum, diadema capiti imposuit, nomen regium tunc primùm assumens, & quum legatis cæterisque responsa dabat, & quum ad civitates scribebat: Syriride exule præ cæteris ut id faceret ipsum impellente. Mox itinere aliquandiu continuato, ubi jam Lycaoniæ appropinquabat, seditio in exercitu est orta; ægrè ferente milite, duci se ad bellum cum eo gerendum, quem sibi regem natura dedisset. Itaque Achæus, qui vertisse in contrarium voluntates ipsorum sentiret, conatis abstitit: atque ut armatis suis persuaderet de invadenda Syriâ nihil unquam à se fuisse cogitatum, mutato itinere Pisidiam populatus est. atque hâc ratione ditato exercitu, conciliatâ sibi benevolentiâ ac fide militum, domum est reversus. [*Idem lib. 4. pag.* 271. 314. 315. & *lib. 5. pag.* 401. 402.]

Pace cum Artabazane firmatâ, Apollophanes Seleuciensis medicus ab Hermiâ sibi timens, Antiocho suspectum eum fecit. Quem Rex, invaletudine simulatâ, foràs abductum conjuratis occidendum præbuit. Quo etiam tempore Apamensium uxores uxorem Hermiæ, liberi liberos lapidibus obruerunt. [*Id. lib. 5. pag.* 400. 401.]

Antiochus domum reversus, dimittis ad hybernandum copiis, nuntios ad Achæum cum mandatis minarum plenis misit. [*Ibid. pag.* 401. 402.]

Antiochus convocato Apameam exercitu, sub ver primum, Apollophane Seleucensi medico suadente, Seleuciam quæ Pieria dicitur adiit: Diogneto navarcho eò cum classe, & Theodoto Hemiolio cum idoneâ manu ad occupandas Cœlesyriæ fauces, misso. Ipse verò, Seleucensium plerisque pecuniâ promissisque corruptis, captóque suburbio, urbem deditione recepit; civibúsque perhumaniter tractatis portum & arcem præsidiis firmavit. [*Polyb. lib. 5. à pag.* 402 *ad* 405.] 4495 219

Erat in his Rex occupatus, quum litteræ à Theodoto Ætolo illi afferuntur; quibus rogabatur ut contenderet quamprimùm in Cœle-syriam; quam se ipsi traditurum significabat. Rex igitur ad eum progreditur: sed Theodotum, proditione patefactâ, dux Ptolemæi Nicolaus Ptolemaide inclusum obsedit, & Lagoram Cretensem cum Dorymene Ætolo ad occupandas fauces

prope

prope Berytum misit. Quibus ab Antiocho fugatis, soluta obsidione Theodotus & Panætolus, amicis suis comitati, obviam illi processerunt: Tyrúmque & Ptolemaïdem, cum omnibus apparatibus qui in illis erant, ei tradiderunt. Repertæ ibi sunt naves 40. quæ Diogneto navarcho sunt traditæ. [*Ibid. pag.* 405. 406. *cum lib.* 4. *pag.* 305.]

Antiochus factus certior Ptolemæum Memphim concessisse, copias Pelusii esse congregatas, Nili aggeres recludi, omnes aquæ dulcis scaturigines obrui; mutatâ sententiâ de exercitu ducendo versùs Pelusium, per Cœle-Syriam quoquoversum agmen dúctans, urbium alias vi, alias æquitate conditionum sibi adjungere conabatur. Quæ leviter igitur munitæ erant, hæ adventu illius perterritæ, ad ejus amicitiam se applicabant: reliquæ in fide manebant; & his obsidendis plurimum temporis insumere Rex cogebatur. [*Idem lib.* 5. *pag.* 406.]

Interea nullam quidem rerum suarum curam gerebat Philopator: sed Agathocles & Sosibius, penès quos erat regni administratio, operam omnem in parando bello collocant; idque inscio, quantum fieri potuit, Antiocho. Quin & Cyzicenos, Byzantinos, Rhodios, Ærolos sollicitant ad pacem inter utrumque Regem procurandum: dum, illi interim peritissimos quosque duces & copias quamplurimas conscribunt, ac rei militaris disciplinâ imbuendas curant. [*Ibid. pag.* 406. 407. *cum lib.* 4. *pag.* 305.]

Sed inter Byzantinos & Rhodios novum eodem tempore bellum est exortum, quòd Byzantini, Gallis tributa coacti persolvere, portorium à navigantibus in Pontum exigerent. [*Id. lib.* 1. *pag.* 158. *& lib.* 4. *pag.* 305. 306. 314.]

Rhodii igitur, missis illicò ad Prusiam (Bithyniæ regem illum, cui Χωλῷ sive Claudi cognomentum fuisse, in *Memnonis* Excerpt. cap. 29. legimus) legatis, societatem belli cum eo inierunt; Byzantinis tum ob alias causas infenso, tum quòd ad dirimendas inimicitias inter Achæum & Attalum tantum studii adhibuissent ut nihil supra: quorum mutuam inter se amicitiam rebus suis inutilem multis modis futuram existimabat. Cum legatis igitur Rhodiorum ita constituit, ut rem mari gerere illis suaderet; ipse non minora hostibus detrimenta se terrâ illaturum polliceretur. Indéque Hieron Byzantinis ille ademit (quem locum, ad mercatores qui in Pontum navigabant pertinentem, paucis antè annis Byzantini magnâ pecuniæ vi emerant) & eam Mysiæ partem, quam in Asiâ à longo jam tempore obtinuerant. [*Id. lib.* 4. *pag.* 314. 315. 316.]

Rhodiorum exemplum secuti Byzantini, & ab Attalo & ab Achæo per legatos auxilium petierunt. Et erat quidem Attalo voluntas prompta: sed qui ab Achæo intra paterni regni fines erat compulsus, momentum ad victoriam afferre poterat non sanè magnum. Achæus verò, qui in regionibus Asiæ cis Taurum latè dominabatur, quíque Regis nomen paulò antè assumpserat, auxilia Byzantinis promisit. [*Ibid. pag.* 314.] Miserunt etiam illi ad Tibiten, qui ipsum è Macedoniâ adducerent, ad bellum cum Prusiâ gerendum. Existimabatur enim Bithyniorum regnum pari jure ad Tibiten pertinere atque ad Prusiam, cujus ipse patruus erat. [*Ibid. pag.* 316.]

Prusias rex, Tibitæ patrui sui adventum metuens, omnia castella, in quibus aliqua videbatur esse ad res bello gerendas opportunitas, demolitus est. [*Ibid. pag.* 318.]

Rhodii ut à Byzantinis Achæum averterent, patrem illius Andromachum, qui Alexandriæ captivus detinebatur, à Ptolemæo obtinuerunt, filio restituendum. Quâ re confectâ, nonnullísque insuper honoribus Achæo decretis, spem Byzantinis cui plurimum innitebantur ademerunt. Tibites etiam, dum in patriam ex Macedoniâ reducitur, fato functus consilia ipsorum morte suâ vehementer conturbavit. Cavaro igitur (Gallorum qui in Thraciâ erant regulo; ut libro octavo docet *Polybius*, in Excerptis Henr. Valesii pag. 26. & *Athenæo* lib. 6. cap. 6.) qui eo tempore Byzantium venerat intercedente, pacem cum Prusiâ & Rhodiis, omissâ deinceps portorii exactione, inierunt: eâ lege, ut ablata omnia Prusias restitueret. [*ibid. pag.* 317, & 318.]

Per idem tempus Mithradates Ponti rex bellum Sinopensibus indixit: qui à Rhodiorum populo acceptis 140 drachmarum millibus, & urbem suam & peninsulam in quâ ea sita erat adversùs illius insultus munierunt. [*Ibid. pag.* 323.]

3786 Antiochus Dura (urbem Phœniciæ, Dora *Ptolemæo* dictam) obsedit; sed conatu irrito: cùm & locus esset naturâ munitus, & obsessis subinde opem ferret Nicolaus. Adpetente verò jam hyeme, missis à Ptolemæo legatis demum annuit, ut ad quatuor menses fierent induciæ: cùm diutiùs à ditione suâ abesse nollet. Jam enim manifestum erat rebus ipsius insidias struere Achæum; à quo Ptolemæum adjuvari nemo dubitabat. Dimissis igitur legatis, ubi præsidia locis opportunis imposuisset, rerum omnium curâ Theodoto mandatâ, Seleuciam redit; & in hyberna exercitum dimisit, nullam de cætero exercendi militis curam gerens. Persuadebat enim sibi, ad ea quæ restabant, nihil dimicatione futurum opus: quòd partem aliquam Cœle-Syriæ & Phœniciæ jam in potestate habens, cætera loca à volentibus se accepturum, & omnia colloquiis transactúrum sperabat. [*Ibid. pag.* 409.]

Cùm nihil de pace per legatos transigeretur, ineunte jam vere copias contrahit suas Antiochus, habens in animo terrâ marique hostem aggredi, & reliquas Cœle-Syriæ partes nondum subactas in potestatem redigere. [*Ibid. pag.* 411.] 4496 218

Ptolemæus summam rerum tuendam Nicolao Ætolo tradit; commeatus omnium rerum Gazam undatim convehit: copias quâ pedestres, quâ maritimas emittit; Perigene classi præposito, tectas quidem naves 30 habenti, onerarias verò ampliùs 400. [*Ibid. pag.* 411.]

Antiochus Marathum progressus, quum ad eum Aradii venissent de societate acturi, non solùm accepit illos in societatem; sed etiam controversiam quæ insulanos Aradios & eos qui continentem habent invicem anteà alienabat, sedavit, atque ut inter se concorditer viverent effecit. Deinde per Theû-prosopon Phœniciam ingressus, Berytum venit: & in transitu Botrym occupavit, Trierem verò & Calamum incendit. [*Ibid.*]

Quum autem ad pugnam esset ventum, diviso in tres acies exercitu, unam Theodoto, alte-

ram Menedemo tradidit, tertiam ad res mari gerendas reservavit, præposito Diocle, qui Parapotamiam ad Euphratem Præfecturam obtinebat. Ipse cum prætoriâ suâ cohorte medius inter omnes stetit; spectator quæ gererentur omnium futurus, & ut quisque suorum laboraret, opem eò laturus. Simul & Diognetus classi Antiochi, & Perigenes Philopatoris classi præfectus, navales copias ad pugnam direxerunt; terræ quàm maximè fieri poterat appropinquantes, & ut terrestris navalisque prælii una duntaxat facies appareret connitentes: Mox quum uno omnes dato signo, & uno imperio, hostem simul invaderent, mari quidem pugnæ discrimen æquabatur; terrâ verò Nicolaus Ætolus copiarum Philopatoris dux à Theodoto demum fugatus est: quâ in fugâ, ad duo millia perierunt, nec pauciores vivi capti sunt; qui supererant cunctis ad Sidonem se recipientibus. Perigenes, ut cladem terrâ esse acceptam vidit, retrò ipse quoque concedens eadem petiit loca. Antiochus cum exercitu profectus, ad Sidonem signa constituit: urbis tamen oppugnationem non censuit sibi tentandam; quòd & rerum necessariarum copiâ abundaret, & hominibus esset refertissima. [*Ibid. pag.* 412. & 413.]

P. Cornelio Scipione & T. Sempronio Longo Consulib. Hannibal laborioso per Alpes transitu descendit in Italiam, æstatis tempore. [*Liv. lib.* 21.] Olympiadis CXL. anno 2, declinante sc. Unde principium ducit bellum Punicum II. sive Hannibalicum; à *Polybio*, *Livio*, *Silio Italico*, & *Appiano Alexandrino* in Hannibalicis descriptum. Quo Romanorum & Carthaginiensium nomen adeò inclaruit: ut in Græciâ primùm, deinde & in insulis atque Asiâ (propriè dictâ) ad illos jam in rebus suis omnes, non ad Philippum, Antiochum aut Ptolemæum oculos suos converterent. [*Polyb. lib.* 5. *pag.* 443.]

Eâdem æstate quâ in Italiam Hannibal, in Palæstinam Antiochus Magnus irrupit. Hic enim, Diogneto navarcho negotio dato ut classe Tyrum appelleret, ipse assumptis legionibus Philoteriam duxit, ad lacum (Tiberiadis) sitam quem Jordanes amnis influit: qui inde exiens, per Scythopolitanæ urbis campos labitur. Captâ utrâque illâ urbe, Philoteriâ & Scythopoli (quæ Josepho Bethsan est in tribu Manassis) & præsidio in utramque inducto, montibus deinde superatis Atabyrium (sive Thabor) accessit, oppidum in colle situm, ad cujus summum verticem stadia numerantur quindecim. Antiochus levibus præliis oppidanos lacessens, quum antesignanos suos procedere quàm longissimè jussisset, mox repentè conversis qui fugiebant, & eis coortis qui fuerant in insidiis locati, acre prælium fecit, & multos eorum occidit: ac tandem insecutus ipse, eum cunctis terrorem injecit, ut primo impetu hanc quoque urbem caperet. [*Polyb. ibid. pag.* 413.]

Eo tempore Keræas è numero præfectorum Ptolemæi, ad Antiochum defecit: quo munificè ab illo suscepto, etiam Hippolochus Thessalus non multò pòst abductis de Ptolemaico exercitu 400 equitibus, ad ipsum transfugit. Antiochus verò postquàm præsidio Atabyrium firmasset, castra inde movens, Pellam & Camum & Gephrum deditione accepit. Hic adeò felix rerum successus adjacentis Arabiæ populos movit, ut cohortationibus mutuis incitati, communibus suffragiis se illi omnes adjungerent. Quâ novâ spe auctus Rex, opibúsque Arabum subnixus, in Galatidem devenit: eâque potitus Abila in potestatem redegit; & simul omnes qui, Niciâ duce, proferendâ ope eò occurrerant. Restabat adhuc Gadara, locus opinione hominum præ cæteris omnibus illius tractûs eximiè munitus. Ad hunc Rex admovit exercitum: molitúsque opera oppidanos ita terruit, ut in deditionem extemplò venerint. [*Ibid. pag.* 414.]

Eadem æstate in Pamphyliâ Pednelissenses à Selgensibus obsessi, jamque de salute periclitantes, per legatos opem ab Achæo petunt. Mittit Achæus peditum sex millia, equites 500. duce Garsyere. Is per Milyada ingressurus, comperit aditus à Selgensibus occupatos. Fingit igitur discessum. E vestigio Selgenses, digressos hostes rati, & ipsi discedunt; ad castra alii, alii ad messem, quæ jam maturuerat, faciendam. Garsyeris confestim regreditur, & transmissis nullo obsistente faucibus ad Climacem, eas ipse tutatur, ac totius belli curam Phaylo mandat. Phaylus Pergam profectus, Pamphyliæ Pisidiæque populos ad opem obsessis ferendam invitat. Aspendii quatuor, Etennenses octo hominum millia mittunt. Selgenses temeritate suâ rem prope confectam corrumpunt, ac turpiter profligati, decem circiter hominum millibus amissis, Selgam confugiunt. Fugientibus instat Phaylus. Illi conterriti, Logbasim mittunt de pace acturum. Is pro deprecatore proditorem agit. Induciæ fiunt, quarum beneficio Selgam commeabant milites. Arcessitur Achæus, cujus clementiæ sese committebant Selgenses. In his tempus teritur, dum fraudi commodam tempus expectatur. Cùm jam ad exitum perducenda videretur, res detegitur. Logbasis cum conjuratis &c, quos admiserat, hostibus trucidatur. Tum Achæus seriò de pace agit. Nec abnuunt Selgenses: jussi pendere statim 400, & post aliquod tempus 300 talenta; & Pednelissenses captivos gratis dimittere. Achæus, postquàm Milyadem & partem Pamphyliæ maximam sui juris fecisset. Sardes proficiscitur: ubi continuum cum Attalo bellum gerens, etiam Prusiæ minabatur. [*Ibid. à pag.* 415. *ad* 420.]

Quo tempore Achæus in Expeditione contra Selgenses erat occupatus, Attalus Tectosages Gallos (quos propter opinionem fortitudinis ad bellum contra Achæum ex Europâ acciverat) secum habens, per Æolidis urbes agmen ductabat, & per finitimas istis, quæ priùs metu se Achæo dediderant. Cuma, Smyrna & Phocæa ultrò se ei adjunxerunt: Ægæenses & Lemniæ, adventu illius perterriti, deditionem fecerunt. Adierunt illum & à Teïs Colophoniisque legati: quorum urbes, obsidibus acceptis, in eadem fœderis leges recepit atque antè. Continuato deinde itinere, trajectóque amne Lyco, ad quæ Mysi habitant loca venit. Quorum ut emensus est fines, Carsensium attigit: quos, simul cum eis qui Didyma-tiche custodiebant, ita terruit; ut castellum utrumque Themistocles, quem iis locis Achæus discedens præfecerat, ipsi traderet. Profectus inde, Apiæ campum populatus, Pelecantem montem superavit; & ad Megistum amnem castra posuit. Eò loci quum Luna defecisset, Galli molestias itineris ægrè jampridem ferentes (ut quos in expeditione uxores liberique plaustris vecti sequebantur)

bantur) tunc loco oſtenti quod acciderat de Lunâ ducentes, ulteriùs ſe progreſſuros negârunt. [*Ibid. pag.* 420.] Septembris enim Juliani die primo, initio noctis Luna oriens, ultra horam obſcurata permanſit.

Attalus veritus ne Galli inclinatis ad Achæum animis res ipſius invaderent, & quòd fidem ipſius ſecuti in Aſiam trajeciſſent, contrucidare eos nolens; ad Helleſpontum, quo tranſmiſerant, tutò eos reduxit, ibique agros ad colendum idoneos eis aſſignavit: de cætero, quoties aliquid deinceps æquum à ſe poſtularent, pro ſuâ virili ſe ipſos adjuturum promittens. Deinde Lampſacenis, Alexandrenſibus atque Ilienſibus, quòd in ipſius fide manſiſſent, benignè appellatis; cum exercitu Pergamum reverſus eſt. [*Polyb. ibid. pag.* 421.]

3787 *a.* Antiochus factus certior magnum hoſtium numerum in urbem Arabiæ Rabatamana (Rabbath-ben-Ammon) convenisſe, & agros eorum Arabum incurſionibus infeſtare; eò caſtra movit; ac prope illos terræ tumulos tendit, quibus urbs fuit impoſita. Deinde quum circuiſſet collem, eóque omni ex parte perſpecto, deprehendiſſet duos tantùm aditus eum habere; utroque in loco fabricatis machinis muros dejiciendi operam Nicarcho & Theodoto ſeparatim mandavit. Cúmque celeriter & opinione hominum citiùs pars utraque mœnium ruiſſet; dies pariter ac noctes, ſine ullâ intermiſſione, ſummâ vi irruptionem tentabant regii: ſed, propter hominum multitudinem quæ in urbem ſe receperat, conatu planè irrito. Tandem captivorum aliquis ſubterraneum meatum oſtendit, per quem obſeſſi aquatum deſcendebant: quo obſtructo, oppidani aquæ inopiâ adacti deditionem fecerunt. Rex urbe potitus, Nicarchum ibi cum idoneo præſidio reliquit. Hippolocho & Kerææ, qui à Ptolemæo defeceraut, cum quinque peditum millibus ad vicina Samariæ loca proficiſci juſſit; ut provinciæ illi præſiderent, & omnes qui ipſius imperium agnoſcerent ab hoſtium injuriis tutarentur. Ipſe verò Ptolemaïdem versùs caſtra movit; illic hybernaturus. [*Ibid. pag.* 414. & 415.]

b. Cn. Servilius Romæ Idibus Martiis Conſulatum iniit. Inter prodigia ex pluribus ſimul locis tunc nunciata; in Sardiniâ *Solis orbem minui viſum*, & Arpis *pugnantem cum Lunâ Solem*, narrabatur. C. Flaminius alter Conſul, qui Romæ tum aberat, eodem vere ad lacum Thraſymenum in Hetruriâ adversùs Hannibalem infeliciter pugnans, cum 15. Romanorum millibus in acie cæſus eſt. [*Liv. lib.* 22.] Eclipſis Solis eo anno, Februarii Juliani die XI, in Sardiniâ viſa fuit. Et nobilem illam in Hetruriâ pugnam, ſimul cum alterâ inter Antiochum & Philopatorem de Cœle-ſyriæ imperio habitâ, Olympiadis CXL. anno 3°. (ad finem tendente) contigiſſe, confirmat Polybius. [*lib.* 5. *pag.* 442.] Quæ poſterior pugna, in Palæſtinâ ad Raphiam geſta, ita ab eo habetur deſcripta. 4497 217

c. Ineunte vere Antiochus & Ptolemæus, præparatis rebus omnibus, in eó jam erant, ut expeditionem ſuſceptam prælio terminarent. Ptolemæus igitur, peditum ſeptuaginta millia; equitum quinque, elephantos 73. ſecum trahens, Alexandriâ movit. [*id. ibid. pag.* 421.] & in urbe Peluſii caſtra primùm poſuit. Ibi aſſumptis qui ſequebantur à tergo, poſtquàm frumentum exercitui eſſet mentus, per terram currentem aquâ, propter Caſium montem & ea quæ vocantur Barathra iter habens, Gazam progreſſus eſt. Quintis deinde caſtris quò deſtinaverat pervenit, ibique ſtadia 50. à Raphiâ ſigna conſtituit: quæ urbs Cœle-ſyriam ex Ægypto petenti, poſt Rhinocorura occurrit prima omnium è Syriacis. [*Ibid. pag.* 422.]

Per eoſdem dies etiam Antiochus eódem cum exercitu advenit: in quo peditum 72. erant millia, equitum ſex, elephanti 102. Qui urbem Raphiam prætervectus, decem ferè ſtadia primùm, & poſt paucos dies non longiore ſtadiorum quinque intervallo à Ptolemæi exercitu caſtra collocavit. [*ibid.*]

Eo tempore Theodotus Ætolus, qui in Ptolemæi aulâ antea verſatus fuerat, ac propterea mores illius & vitæ quotidianæ conſuetudinem notam habebat, duobus tantùm comitatus, ſub lucem hoſtile vallum intravit: & ſequente nocte in tentorium Regis ſe intulit, ut ſolus eum occideret, atque hoc pacto bellum diſſolveret. Sed abducto eo Dositheus Drimyli filius (qui genere quidem erat Judæus, poſteà verò à majorum religione defecit) fecit ut ignobilis quidam recumberet in tentorio ejus. Theodotus autem in tentorium irrumpens, ex iis qui ibi cubabant duobus vulneratis, & Andreâ archiatro obtruncato, ſine diſcrimine in caſtra ſua ſe recepit. [*ibid.* & III. *Maccab.* I. 3, 4.]

Poſtquàm per dies quinque oppoſiti invicem caſtra Reges habuiſſent, viſum utrique eſt, prælio jam decernendum. [*Polyb. ibid.*] Deinde quum prælium vehemens committeretur, & partis Antiochi res multò eſſent valentiores; Ptolemæi ſoror Arſinoë capillis paſſis obambulans, milites cum lachrymis eſt hortata, ut & ſeipſos & liberos ſuos uxoreſque audacter defenderent: promittens ſe, ſi vincerent, cuique duas animinas daturam. Itaque evenit ut adverſarii cominùs pugnando perderentur, & multi quoque captivi comprehenderentur. [III. *Maccab.* I. 5, 6. *cum Polyb. lib.* 5. *pag.* 424. 425.]

Deſideravit autem è ſuis Antiochus non multò pauciores, decem millibus peditum; equites 300 & eo plures. Capti ſunt vivi ſupra 4000. Elephanti in conflictu periêre tres, è vulneribus poſteà duo. E Ptolemaicis occiſi ſunt pedites 1500. equites 700. ex elephantis 16. ſunt trucidati; reliquorum pars major capta. [*Polyb. ibid. pag.* 427.]

Sepultis ſuorum cadaveribus, Rex Antiochus cum reliquis copiis domum eſt reverſus. Ptolemaïs & Raphiam & reliquas urbes, ut ad quamque acceſſerat, à civibus ſibi traditas recepit: quum omnes civitates in dominatu ipſius inſtaurando & deficiendo ad illum, de celeritate inter ſe certarent. Cœle-ſyriæ enim populi ad Ægypti regum venerationem præ cæteris inclinati, hâc inſuper occaſione accedente, nullum blandimenti genus prætermittentes, coronis, ſacrificiis, altaribus cæteróque ejus generis cultu Ptolemæum honorârunt. [*Ibid. pag.* 427. 428.] Ille verò propinquas civitates adiens, donariáque delubris earum diſtribuens, ut ſubditi ſui bono eſſent animo effecit. [III. *Maccab.* I. 7.]

Judæis mittentibus ex Senatu & Senioribus qui salutarent ipsum, & munera apportantes de iis quæ evenerant gratularentur ipsi; accidit ut eo esset paratiore animo ad eos quàm citissimè adeundos. Qui Hierosolymitani templi pulchritudinem admiratus, etiam adyta (in quæ summo Pontifici soli ingredi licebat, idque semel tantùm in anno) penetrare voluit. Quod cùm Judæi contentiosissimè recusarent, & Regi crescret ex recusatione desiderium; toto templo lachrymis & ejulatu, civitate tumultu & querelis confusâ, Simon Pontifex ex adverso templi (inter templum sc. & altare) flectens genua, elatâ voce orationem ad Deum habuit, opem ab eo præsenti necessitati implorans. Eâ finitâ, Rex corpore animóque ita perturbatus est; ut ne fari quidem posset, & semivivus à suis extra templum abduceretur. [III. *Maccab.c.*I. & II.]

Simulac Antiochiam ingressus est rex Antiochus, Antipatrum fratris filium & Theodotum Hemiolium legatos de pace ad Ptolemæum mittit. Qui victoriâ tam inopinatâ contentus, & omninò Cœle-syriæ imperium recuperatîe præter spem satis habens, minaciter paululùm legatos allocutus & de Antiochi quæstus injuriis, inducias in annum eis concessit; Sosibio ad firmandum fœdus misso. [*Polyb. lib.* 5. *pag.*428. *cum Justino*, *lib.*30. *cap.* 1.]

d. Ptolemæus tres in Syriâ ac Phœniciâ menses moratus, ad componendum singularum civitatum statum, omnibus illis locis Prætorem relinquens Andromachum Aspendium, cum sorore Arsinoë & amicis ad repetendam Alexandriam castra movit: imposito eo fine huic bello, quem subditi, reliquæ ejus vitæ atque institutorum gnari, satis mirari non poterant. Antiochus, ubi fœdus cum Sosibio affirmasset, ad bellum contra Achæum, sicut antèa proposuerat, se comparabat. [*Polyb. ibid.*]

3788 Antiochus bello per hyemem magnâ curâ adornato, ineunte æstate Taurum montem superavit; & factâ cum Attalo societate, Achæum bello est agressus. [*Id. ibid. pag.* 444. & 446.] Quem dum Sardibus inclusum ille obsideret; leves dimicationes & pugnæ sine intermissione ullâ continuè committebantur noctu atque interdiu: quum milites nullum non genus insidiandi aut insidiatores captandi, invadendique sese invicem comminiscerentur. [*Id. lib.* 7. *pag.* 506.] 4498 216

Cùm Galli qui ab Attalo ad Hellespontum fuerant relicti, Ilienses obsiderent, Alexandrenses qui Troadem incolebant, misso Themistâ cum quatuor militum millibus, ex universâ Troade eos ejecit; impediendo commeatus, & eorum conatibus se opponendo. Qui inde pulsi, Arisbâ Abydenæ ditionis urbe occupatâ, cætera ejus tractus oppida ex insidiis conabantur invadere; & assiduum cum illis bellum gerebant. Adversùs hos igitur Bithyniæ rex Prusias expeditionem suscepit, & acie dimicavit. Ac viros quidem in ipso prælio, dum manus conseruntur, contrucidavit; sobolem verò propemodum omnem atque conjuges in ipsis castris jugulavit: atque utensilia victori militi diripienda concessit. [*Id. lib.* 5. *pag.*447.]

Ptolemæus Philopator in Ægyptum reversus, ab omni rerum honestarum studio ad luxuriosum ac perditum vivendi genus se contulit. [*Id. lib.*14. *in Excerptis Valesii*, *pag.*62.] Augescens enim malitiâ, non solùm innumeris se libidinibus explevit, sed etiam famosis libellis Judæos Alexandrinos vexare cœpit, & à vero Dei cultu avertere. Qui resisterent, vel occidi jussit, vel omni dignitate ac libertate privatos, stigmaticos fieri, insito hederæ folio, quod Bacchi erat insigne: qui autem patriâ religione desertâ, obtemperarent, hos voluit æquo cum Macedonibus jure cives Alexandrinos censeri.

Multi igitur Regis voluntati cesserunt; plurimi autem se à vitæ discrimine, & inustione, pecuniæ largitione redemerunt. Qui autem in avitâ religione perstiterunt, in reges quidem benevolentiam fidémque constantem observabant, sed ab apostatarum convictu abstinebant; & ut gentis suæ hostes abominati, communi conversatione & signis amicitiæ omnibus eos privabant. Quod adversarii tamen ita sunt interpretati, ac si neque regi neque potestatibus illi consentirent, sed ab eorum obedientiâ homines averterent. Unde Philopator, non in Alexandrinos solùm sed in reliquos etiam totius Ægypti Judæos iratus, datis literis omnes in unum locum cogi jussit, ultimis suppliciis afficiendos. Descriptio eorum à Regis ministris diebus 40. facta est; à 25°. videlicèt die mensis Pachon usque ad 4um. Epiphi, hoc est, juxta fixum Alexandrinorum annum, (quem ante pugnam Actiacam in usu apud illos non fuisse, recentiores Chronologi sine ullâ ratione sibi persuaserunt) à Maii Juliani die 20. usque ad Junii 29: constitutâ perditione illorum à 5°. Epiphi ad 7, diebus tribus.

Tempore constituto, Judæi Alexandriæ in Hippodromo constituuntur, ut omnium præterentium probris & irrisionibus paterent. Tum Rex Hermonem elephantorum præfectum advocat, jubétque sub insequentem diem, multo thure in vinum immisso, potari elephantos numero 500. eáque potione efferatos in Judæos immitti, ab iis protereudos ac discerpendos. Postero die regem altus sopor detinet usque ad horam prandii; cùm jam tota spectatorum turba diffluxisset. Insequenti die mandatorum eundem capit oblivio; ut furere putaret eos qui ad spectaculum eum invitabant. Tertio die, quum in Judæos immittendæ essent belluæ, visi sunt duo terribiles Angeli de cœlo descendere: qui spectatores ita perturbârunt, ut quasi constricti vinculis immobiles hærent. Rex quoque totus inhorruit, atque animo commutatus feritatem deposuit. Quin & elephanti in armatos qui subsequebantur conversi, proculcabant & profligabant illos.

Tum Rex Judæos laudatos vinculis solvi jubet, Deúmque ipsorum protectorem agnoscit: & per septem dies (à 7°. usque ad 14. Epiphi, sive à 2°. ad 9um. nostri Julii) publicum epulum eis præbet. Quibus expletis, potestatem interficiendi apostatas Judæi ab illo impetrant: dicentes, eos qui ventris causâ præceptiones divinas omiserint, ne in præcepta quidem Regis bono animo futuros unquam. Quorum cùm supra 300. è medio in itinere sustulissent, Ptolemaida (in Arsinoite Nomo ad Nilum positam) quæ à rosarum feracitate Rhodophoros est dicta, pervenerunt; ubi de communi sententiâ ipsorum classis dies septem eos præstolabatur. Ibi convivium eucharisticum fecerunt: Rege alacriter ipsorum cuique omnia suppeditante quæ erant opus ut se in suas

domos

domos singuli reciperent. Unde, terrâ & mari & fluvio, summo cum gaudio ad sua incolumes sunt reverti. Quæ omnia fusiùs in tertio Maccabæorum libro habentur descripta: quem in Ecclesiasticæ suæ historiæ initio Philostorgius portentosum vocat, nihilque simile primo explicantem. * quanquàm tantam is apud nos obtineat authoritatem; ut inde Josephum corrigendum existimemus, qui in libro 2°. contra Apionem à temporibus Philopatoris ad regnum Euergetæ II sive Physconis ita traduxit. *

Ægyptii, secundâ ad Raphiam pugnâ inflati, dicto audientes esse Philopatori non ampliùs dignabantur; ducem & auctorem quærentes, tanquam idoneis ad illi resistendum viribus præditi: quod ad extremum fecerunt; idque haud ita multò pòst. [*Polyb. lib. 5. pag.* 444.]

3789 Cum Ægyptiis defectoribus bellum gessit Philopator. [*Id. ibid.*] In quo, ab illius partibus Judæos recenti jam beneficio ab eo affectos stetisse, non est dubium. Hoc certè tempore victos illos, & 60. millia armatorum ex numero eorum cæsa fuisse, in Eusebii & Jornandis Chronico proditur. Quæ tanta clades *Demetrium*, qui de Judææ regibus librum edidit, fortasse moverit, ut numeri annorum qui à captivitate Assyriacâ & Babylonicâ usque ad quartum hunc Ptolemæum effluxerunt rationem hic incundam esse censeret: quemadmodum apud *Clementem Alexandrinum in* 1°. libro Stromatum legimus. Unde & ipsum historicum *Demetrium*, ut post Philopatorem, ita & ante desolationem populo Judaico ab Antiocho Epiphane illatam scripsisse colligimus: ad quam potissimùm (si illam habuisset cognitam) priorum illarum calamitatum epochas accommodaturum eum fuisse, non levi ad suspicandum conjecturâ ducimur. 4499 215

Sardium urbs, præter arcem, Lagoræ Cretensis solertiâ, altero obsidionis anno ab Antiocho capta est. [*Polyb. lib.* 7. *a pag.* 506. *ad* 510.]

Solibius, qui sub Philopatore res Ægyptias administrabat, de liberando Achæo, qui in Sardium arce obsessus tenebatur, cum Bolide Cretensi egit. Ille, consilio cum Cambylo præfecto Cretensium qui Antiocho militabant communicato, Achæum ex Arce dolo clàm eductum Antiocho prodidit. Achæo, extremis primùm membris mutilato, caput amputatum atque utri asinino insutum, truncus in crucem sublatus est. Eorum qui in arce erant, aliis cum Ariobazo Sardium præfecto, aliis cum Laodice Achæi uxore (Mithradatis regis filia) sentientibus, dum sibi invicem diffidunt, celeriter utraque factio & se & arces fidei Antiochi permiserunt. [*Id. lib.* 8. *à pag.* 522. *ad* 529.]

3790 Lacydes Cyrenæus, novæ Academiæ princeps, annis 26. in schola consumptis, solus ex omni memoriâ vivens Phocensibus Telecli & Euandro eam tradidit. [*Laert. in Lacyd.*] 4500 214

3792 Antiochus Mediam & Parthiam, cæteràque provincias quæ à progenitoribus ejus defecerant, aggressus est. [*Appian. in Syriacor. init.*] Expeditionem ejus Parthicam adversùs Arsacem, qui Parthorum imperium inter primos fundavit, in libro 10. explicavit Polybius. [*à pag.* 597. *ad* 602.] 4502 212

3793 P. Sulpitio & Cn. Fulvio Consulibus Lævinus Prætor cum Ætolis & Attalo rege Pergami societatem iniit. [*Liv. lib.* 26. *Justin. lib.* 29. *cap.* 4. *Eutrop. lib.* 3.] Quam cum Romanis amicitiam Attalus constantissimâ fide ad extremum finem vitæ servavit. [*Polyb. pag.* 820.] 4503 211

3794 Alexandriam ad Ptolemæum Cleopatramque reges M. Attilius & Manius Acilius legati, ad commemorandam renovandamque amicitiam à Senatu Romano missi, dona tulere: Regi togam & tunicam purpuream, cum tellâ eburneâ; Reginæ pallam pictam, cum amiculo purpureo. [*Liv. lib.* 27.] 4504 210

* Arsace, primo Parthorum Rege mortuo, successit Arsaces II, ejus filius, qui cum Antiocho Magno bellum gessit, regnavit ann. 36. (*Onuphrius*) *

3795 Ptolemæo Philopatori, ex Eurydice uxore eademque sorore suâ, natus est Ptolemæus Epiphanes; qui quinquennis postèà patri in regno successit. [*Justin. lib.* 30. *cap.* 1. *&* 2.] 4505 209

Hujus natalem Syriæ & subjectæ regionis magnates omnes celebrarunt: ac deinde Alexandriam gratulatum magno cum apparatu iunt profecti. Inter reliquos, Josephus quoque Judæus (Tobiæ & filiæ Simonis Justi Pontificis filius) Syriæ, Phœniciæ & Palæstinæ vectigalibus exigendis præpositus, filium suum natu minimum Hyrcanum (ex fratris sui Solymii filia susceptum) ad Regem salutandum misit: literis ad procuratorem suum Arionem (qui omnem ipsius pecuniam tractabat Alexandriæ, tribus talentorum millibus non minorem) conscriptis; ut nummos ipsi præberet ad emendum Regi id quod inveniret pulcherrimum & pretiosissimum. Cúmque alii, & hi munificentissimi, obtulissent talenta non plus quam viginti: Hyrcanus emptos à se centum pueros, totidemque puellas adduxit; jussos singulos talentum offerre, hos quidem Ptolemæo regi, has verò Cleopatræ reginæ. Quam tam insperatam munificentiam Ptolemæus miratus, adolescentem honorificentissimè tractatum, & donatum regiè, scriptis quoque ad patrem, & fratres, & omnes suos duces atque procuratores commendatitiis literis, dimisit liberaliter. Fratres autem (quos septem habebat, sed ex aliâ matre genitos) cùm cognovissent tantum honoris ei habitum à Regibus; decreverunt obviam proficisci, & de medio illum tollere; ne patre quidem insscio, qui ob profusam in munera tam immensam pecuniam iratus, non erat de salute ejus solicitus. Sed fratribus adortis eum in itinere, duos eorum occidit, & alios ex eorum comitatu non paucos. Sed quum Hierosolyma veniens, exciperetur à nemine, territus secessit trans Jordanem fluvium, & illic vitam egit. [*Joseph. lib.* 12. *cap.* 4.]

3796 Philippus rex Macedonum cum Ætolis & auxiliis à Romanis & Attalo rege emissis bis prospero eventu pugnavit. Naves auxiliares ex Bithyniâ ab rege Prusiâ accepit. Attalus rex & P. Sulpitius Romanus Proconsul Æginæ hybernârunt. [*Liv. lib.* 27.] Vid. Polyb. lib. 10. pag. 612. 613. & 851.

Initio veris Sulpitius & Attalus Æginâ Lemnum classe junctâ transmiserunt; posteáque in Euboeam appulsi, Oreum & Opuntem ceperunt. Attalus audiens Prusiam Bithyniæ regem in fines regni sui trangressum, omissis Romanis rebus atque Ætolico bello, in Asiam trajecit. 4506 208

Philippus rex Elatiam, justis ibi se operiri Ptolemæi Rhodiorumque legatis, venit. Ubi cum de finiendo Ætolico bello cum legatis ageretur, nuncius affertur, Machanidam (Lacedæmoniorum tyrannum) Olympiorum solenne ludicrum parantes Eleos aggredi statuisse. [*Id. lib.* 28.] Hâc verò ætate Olympias CXLIII. acta est.

* Judæorum Pontifex maximus Onias (III) filius Simonis (II) insignis habetur. [*Euseb.* Chronic. cum *Joseph. lib.* 12. *cap.* 4. & 5.] vir bonus & benignus, verecundus quidem visu, sed moribus mitis, & sermones decenter efferens; qui à puero laborem contumpserat in rebus omnibus quæ virtutis sunt propriæ. (II Maccab. XV. 12.) *.

3797 Arsinoëm reginam Ptolemæi Philopatoris sororem à Sosibio, Ptolammonis operâ, fuisse interempram, refert Polybius. [*lib.* 15. *pag.* 719. & *in Excerptis Valesii, pag.* 65.] A Philopatore verò occisam Eurydicen, uxorem eandemque sororem suam, apud Justinum legimus. [*lib.* 30. *cap.* 1.] Ut eadem fuisse videatur, & Polybii *Arsinoë*, & Justini *Eurydice*, & Livii etiam atque Josephi *Cleopatra*. [*suprà, ann. Mundi* 3794. & 3795.]

Sublatâ uxore & sorore sua Philopator, Agathocliæ psaltriæ & fratris ejus Agathoclis turpi amore captus, cum admiratione omnium ad regni curam Agathoclem promovit; hominem nullâ aulicâ solertiâ aut rerum administrandarum industriâ præditum. Accedebat & utriusque mater Oenanthe, quæ geminæ sobolis illecebris, devinctum Regem tenebat. Agathocles Regis lateri junctus, civitatem regebat; tribunatus, præfecturas & ducatus mulieres ordinabant: nec quisquam in regno suo missus, quàm ipse rex poterat. [*Polyb. lib.* 15. *pag.* 720. & *in Excerptis Valesii pag.* 65. *Justin. lib.* 30. *cap.* 1, 2. *Plutarch. in Erotico*; & *Clemens. Athena. lib.* 6. *cap.* 6. & *lib.* 13. *cap.* 13. *Hieronym. in Daniel. cap.* 11.]

Cùm populo vir idoneus deesset, cujus ductu iram suam in Agathoclem & Agathoeliam effunderent, interim quiescebant; unicam spem adhuc in Ptolemæo habentes, qua se tantisper sustentabant. [*Polyb. pag.* 66. *Excerpt. Valesii.*] Huic juveni, in militari vitâ assiduè cum splendore vectato, pecuniæ regiæ cura commissa est: quam cùm ille, non ut curator, sed quasi hæres vectato, pecuniæ regiæ cura commissa est: quam cùm ille, non ut curator, sed quasi hæres administraret: in odium offensionémque aulicorum incurrit. Unde cùm Ptolemæus Sosibii (de quo dictum est) filius, à Philippo ex Macedoniâ (cum superioris, ut videtur, anni legatis) Alexandriam reversus, Ptolemæo obtrectare cœpisset; universos aulicos faventes sibi invenit. [*Id. lib.* 16. *pag.* 82. & 85. *Excerpt. Valesii.*]

3798 Hâc dissensione brevi in majus auctâ, in concilio publicè habito adversùs Ptolemæum aulici, & adversùs ipsos simul omnes Ptolemæus accusationem instituit. Quâ auditâ, Sosibius (cui regii annuli & corporis custodia erat mandata) annulum illi tradidit: eóque accepto, cuncta deinceps Ptolemæus arbitratu suo administravit. [*Ibid. pag.* 85. & 86.]

3799 P. Cornelio Scipione & P. Licinio Crasso Consulibus, invento à Decemviris carmine in libris Sibyllinis, *quandocunque hostis alienigena terræ Italiæ bellum intulisset, eum pelli Italiâ victumque posse, si mater Idæa Pessinuntia Romam advecta esset*; quinque legati, qui eam deportarent, à Romanis ad Attalum Regem missi sunt. * In illâ enim urbe Phrygiæ ab Attalicis regibus magnificum templum matri illi fuit extructum, quæ Idæa & Dindymene & Cybele est appellata. * Hi singulis quinqueremibus profecti sunt, ut ex dignitate populi Romani adirent eas terras, ad quas conciliandâ majestas nomini Romano esset. Attalus legatos, comiter Pergami acceptos, Pessinuntem in Phrygiam deduxit: sacrúmque iis lapidem, quem Matrem deûm incolæ esse dicebant, tradidit, ac deportare Romam jussit. * [*Cicero*, de Aruspicum respons. *Diodor. Sicul.* in Excerptis Valesii, pag. 381. *Liv. lib.* 29. *Strabo lib.* 12. *pag.* 507. *Herodian. lib.* 1. de reditu legatorum: addenda hic, tùm ex locis notatis, tùm ex Cicerone in Bruto, (& aliis notatis à *Bellendeno*, pag. 149.) *Plutarch.* in Africano. *Solin. cap.* 7. *Plin. lib.* 7. *cap.* 34. & 35. *Valer. Max.* lib. 8. cap. 16. *Sil. Italic. lib.* 7. *Aur. Vict.* de vir. illustr. cap. 44. *Ammian. Marcellin. lib.* 22. *pag.* 219.]

Ab Antiocho *pacatam superiorem Asiam Bactris tenus*, in Prologo libri 30 *Trogi* notatum invenimus. Ibi verò, quum multo tempore Euthydemum de regno Bactrianorum deturbare frustra ille conatus esset; fœdus tandem cum eo iniit. Ad quod sanciendum quum Euthydemus filium suum Demetrium misisset: ejus indole ac specie delectatus Antiochus, regno dignum judicavit. Et primò quidem unam è suis filiabus se ei desponsurum promisit: deinde ejus patri regii nominis usurpandi fecit potestatem. Tum fœderis conditiones super cæteris rebus scripto complexus, & societate jurejurando firmatâ, castra movit: ubi primùm militibus commeatum largiter dedisset, & elephantos omnes accepisset quos Euthydemus secum habebat. [*Polyb. lib.* 11. *pag.* 651.]

Mox superato Caucaso, Indorum fines ingressus amicitiam cum Sophagaseno rege renovavit. Ibi quoque elephantos alios accepit; ut jam 150. bestias haberet: deinde exercitui frumentum denno mensus, copias cœpit reducere; Androsthene Cyziceno relicto ad devehendam gazam sibi à Rege promissam. [*Id. ibid. pag.* 652.]

3800 Arachósiam inde ventum: unde trajectò amni Erymantho, itinere per Drangianam habito, in Carmaniam Antiochus venit. In eâ provinciâ, quia hyems jam appetebat, in hybernis copias collocavit. [*Ibid.*]

Philippo regi Macedonum pax à Romanis data est. Fœderi, inter alios, Prusias Bithyniæ rex à Philippo; Rhodii & Attalus rex à Romanis adscripti sunt. [*Id. ibid.*] * potiùs *Livius lib.* 29. Omissa enim sunt hic quædam ex Livio supplenda, & Appiani legat. 20. (pag. 357, 358. edit. Fulv. Ursini.) *.

Alexandriæ Ptolemæus Philopator mortuus est, relicto successore filio Ptolemæo *Epiphane*. Eum *quatuor* tunc annorum Hieronymus, (in Daniel. cap. 11.) *quinque* Justinus fuisse refert. Regno verò Epiphanis anni 24. tribuuntur à Ptolemæo in Regum Canone, Clementi Alexandrino, Porphyrio, Eusebio & Hieronymo.

Philopatoris mors, dum Agathoclis & mater ejus Oenanthe pecuniam regiam rapiunt, &

imperium

Anno Periodi Julianæ.	Annus ante æram Christi.
4507	207
4508	206
4509	205
4520	204

imperium initâ cum perditissimis societate occupare conantur, diu occultata fuit. [*Justin. lib.*30. *cap.* 2.] Tandem Agathocles, primariorum Macedonum concilio convocato, cum sorore Agathocliâ & puero rege ad eos prodiit: sorori puerum à moriente patre in ulnas traditum, & illorum fidei commissum narrat: & præsentis Critolai testimonio, in eo jam esse Tlepolemum ut sibi assumat diadema, confirmat. Quibus similia cùm in aliis quoque cœtibus concionabundus diceret, ab omnibus contemptus est. Tum, ut suam cum Tlepolemo discordiam faceret palàm, socrum ipsius Danaën, ex æde Cereris abreptam & per mediam urbem revelatâ facie tractam, in carcerem conjecit. Mœragenem deinde satellitum unum, quòd omnia Tlepolemo indicaret, ejúsque adjuvaret conatus, (propter illam necessitudinem quæ ipsi cum Adæo urbis Bubasti præfecto intercederet) delatum, Nicostrato qui illi erat ab epistolis torquendum tradidit. Qui cùm à tormentis miro modo nudus evasisset, Macedones adversùs Agathoclem concitavit. [*Polyb. lib.*15. *pag.*712,713,714.]

Cúmque jam circa regiam turba omnis generis hominum confluceret, Agathocles se cum Rege & cognatis suis in Syringe, porticu triplici portarum obice munitâ, abdidit. Sed cum Macedones cogunt sibi Regem tradere: quem in publicum educunt, & in regio throno collocant, populo lætitiâ gestiente. Nec multò pòst Agathocles in vinculis ductus, à primis qui accurrerant confoditur. Post hunc ductus est Nico, deinde Agathoclia nuda cum sororibus, ac deinde universa cognatio. Novissima omnium Oenanthe, ex Thesmophorio avulsa, nuda, equo vecta in Stadium inducta est. Quibus simul omnibus populo traditis, alii mordere, alii mucronibus configere, alii oculos eruere. Ut quisque autem illorum ceciderat, jacentis membra distrahebant, donec artus omnium detruncassent. Eodem quoque tempore puellæ quæ cum Arsinoë fuerant educatæ, cùm audissent ante triduum Cyrenis Alexandriam advenisse Philammonem, cui Reginæ occidendæ negotium commissum fuerat; in ejus domum per vim irruperunt, Philammonem saxorum fustiúmque ictibus occiderunt, filium ætate planè puerum strangulârunt, uxorem nudam traxerunt in plateam, ibique trucidârunt. [*Ibid. pag.* 716,718, 719.] Seditione verò sedatâ, Aristomeni Acarnani aliquanto pòst negotiorum regni cura commissa est. [*Ibid. pag.* 717. *cum lib.*17. *pag.*771.772.] Qui tutor Regis constitutus, cuncta negotia prudenter administravit. [*Diodor. Sicul. in Excerptis, à Valesio edit. pag.* 294.]

Auditâ morte Philopatoris, Antiochus Syriæ & Philippus Macedoniæ rex de relicti pupilli regno inter se dividendo fœdus impium inierunt; mutuis etiam hortatibus sese invicem concitantes, ut ipsum è medio tollerent. [*Id. lib.* 15. *pag.*707. *cum Liv. lib.* 31. *& Justin. lib.* 30. *cap.* 3.] De quo Polybius, libro 5. [*pag.* 559.] Πτολεμαίου τοῦ βασιλέως μεταλλάξαντος τὸν βίον, συμφρονήσαντες Ἀντίοχος ὁ Φίλιππος ὅτι διαιρήσει τὸ καταλειπόμενον παιδὸς ἀρχὴν, ἤρξαντο ἀκαταστάτως, ὁ μὲν τὰς χεῖρας ἐπιβάλλειν, Φίλιππος μὲν τοῖς κατ' Αἴγυπτον καὶ Καρίαν, Ἀντίοχος δὲ τοῖς κατὰ Κοίλην Συρίαν καὶ Φοινίκην. *Ptolemæo rege mortuo, Antiochus & Philippus de relicti pueri regno dividendo junctis inter se consiliis, nequiter & dolosè agere cœperunt; Philippus quidem in Ægyptum & Cariam, Antiochus verò in Cœle-syriam & Phœniciam manum injiciendo.* * & Appianus in legat. 21 à Fulvio Urlido editâ. Λόγος ἦν, ὅτι Φίλιππος καὶ Ἀντίοχος ὁ Σύρων βασιλεὺς ὑπόκοιτο ἀλλήλοις: Ἀντίοχῳ μὲν ὁ Φίλιππος συστρατεύσοι ἐπί τε Αἴγυπτον καὶ δὴ Κύπρον, ὧν τοτὶ ἦρχον ὅτε παῖς ἦν Πτολεμαῖος ὁ τέταρτος, ὃν Φιλοπάτορ ἐπώνυμον ἦν. Φιλίππῳ δ' Ἀντίοχος δὴ Κυρήνην καὶ τὰς Κυκλάδας νήσους καὶ Ἰωνίαν. *Fama erat Philippum & Antiochum Syrorum regem sibi promisisse invicem: Antiocho quidem Philippum simul cum eo pugnaturum se contra Ægyptum & Cyprum, quibus tum imperabat Ptolemæus quartus qui Philopator vocitatus est*, (nam & hic, in Syriacis semper Philopatorem patrem cum Epiphane filio Appianus perperam confundit) *puer adhuc existens: Philippo verò Antiochum adversùs Cycladas Insulas & Ioniam*, cum illo copias se conjuncturum. * & Hieronymus in 11. cap. Danielis. *Philippus rex Macedonum & Magnus Antiochus pace factâ, adversùm Agathoclen* (Aristomenem rectiùs dixisset) *& Ptolemæum Epiphanem dimicârunt: sub hâc conditione, ut proximas civitates, regno suo singuli de regno Ptolemæi jungerent.* Ex quibus ille Josephi locus est exponendus, lib. 10. Antiquit. cap. 3. *Antiocho Magno in Asiâ regnante, tu continuâ vexatione tam Judæa fuit quàm Cœle-syria: quòd eo bellum gerente cum Philopatore Ptolemæo, hujúsque filio qui Epiphanes cognominatus est, sive vinceret sive vinceretur, malè multaretur: non aliter quàm navis fluctibus undique oppugnata, inter prosperam & adversam Antiochi fortunam jactata. Tandem victor Antiochus Judæam suæ ditioni adjecit. Defuncto verò Philopatore, filius ejus magnum exercitum duce Scopâ misit in Cœle-syriam: qui & multas ejus urbes & nostram gentem vi in potestatem ejus retraxit, &c.* Hoc enim ille voluit, aut velle certè debuit: Antiochum pro Judæâ cum Ptolemæo Philopatore & Epiphane vario eventu decertantem, sub Epiphane tandem eam obtinuisse; quam deinde Scopas pro Epiphane recuperatam, aliquanto pòst amiserit. Quod non percipiens Eusebius, ad annum Philopatoris 10. *Antiochum victo Philopatore Judæam sibi sociavisse*; & ad Epiphanis annum 1. *Ptolemæum Epiphanem, Scopâ principe militiæ destinato, Judæam cepisse*, in Chronico suo annotat. quum pugnâ ad Raphiam victus Antiochus cum Philopatore bellum postea redintegrasse nullibi legatur: & quod inter illos fœdus erat initum, ipso illo primo Epiphanis anno (quo nondum huic bello, ut posteà videbitur, Scopas se immiscuit) ab Antiocho primùm ruptum fuisse, in commentariis ad 11. cap. Danielis ita nos doceat Hieronymus. *Ptolemæo Philopatore mortuo, adversùm filium ejus, qui tunc quatuor annorum erat & vocabatur Ptolemæus Epiphanes, rupto fœdere Antiochus movit exercitum.*

3801 Cn. Servilio Cæpione & Cn. Servilio Gemino Consulib. Frusinone arcus Solem tenui lineâ amplexus est; circulum deinde ipsum major Solis orbis extrinsecùs inclusit. [*Liv. lib.*30.] Ea eclipsis Solaris fuisse videtur; quam hoc anno, Maii Juliani die 6, contigisse calculus Astronomicus demonstrat. 4511 203

Carthaginienses, multis Scipionis victoriis in desperationem acti, in auxilium publicæ salutis

Han-

Hannibalem domum revocarunt : isque anno 16°. ex Italia discedens, in Africam trajecit. [*Id. ibid.*]

Philippus Macedonum rex Heraclidem Tarentinum, hominem improbissimum, Rhodum ad Rhodiorum naves corrumpendas, & legatos in Cretam, qui ad bellum contra Rhodios suscipiendum Cretenses incitarent, misit. [*Polyb. lib.*13. *pag.*672.673.]

Pugnâ navali inter Philippum & Rhodios ad Laden insulam initâ, duas Rhodiorum quinqueremes cum ipsis hominibus Philippus cepit. Reliquæ Rhodiorum naves in altum refugientes, in Myndiam tempestate ejectæ & postridie ad insulam Co delatæ sunt. Hostes verò quinqueremes captas ad naves suas religantes, ad insulam Laden (è regione Mileti) in ipsis Rhodiorum castris stationem fecerunt. Quod videntes Milesii, non Philippo solùm sed etiam Heraclidi, urbem ingressis, coronas obtulerunt. [*Id. in Excerptis Valesii, pag.*70. *&* 73. *ex Zenone & Antisthene, Rhodiis historicis.*]

3802 Philippus annonæ penuriâ oppressus universam Attali ditionem ad ipsas Pergamenæ urbis portas vastare non destitit. Et cùm neque urbem ob locorum munitiones capere, neque ex agris propter Attali diligentiam prædam facere potuisset; in templa & aras sæviit, ipsos etiam lapides confringens, ne dissipatæ ædes posthac restitui possent. Ac postquàm Nicephorium lucum (juxta Pergamum) penitùs excidisset, multâque ibidem fana solo æquavisset; principio quidem versùs Thyatira est profectus, mox inde reflexo itinere Campum petiit qui Thebes appellatur, ratus se per eas regiones maximâ prædâ potiturum esse. Quâ spe iterum frustratus, delatúsque ad Hieram Comen, legatos ad Zeuxim (Lydiæ sub Antiocho satrapam) misit; postulans ut commeatum subministrare, ac reliqua sibi præstare ex præscripto fœderis vellet. At Zeuxis parere quidem fœderi velle se inprimis simulabat; sed reipsâ nolebat Philippum opibus ac potentiâ augere. [*Polyb. lib.* 16. *in Excerptis Valesii, pag.*66.69. *cum Diodor. Sicul. ibid. pag.*294. *&* *Appian. Legat. pag.*21.] 4512 202

Navale prælium cum Attalo & Rhodiis ad Chium insulam Philippus iniit. In eo cæsi sunt, Rhodii quidem ad 60, de copiis Attali ad 70. è classe verò Philippi, Macedones circiter 3000. socii navales ad 6000. Capti sunt vivi, Macedones cum sociis circiter 2000. Ægyptii ad 700. Philippus tamen, licèt universo prælio victus, victoriam duplici prætextu vendicabat. Unus erat, quòd Attalo Erythras profugere coacto, regiam illius navim ceperat, & suis alligatam in portum deduxerat. Alter, quod naves quum ejecisset circa Argennum Ioniæ promontorium, videbatur stationem occupasse quæ naufragiis colligendis opportuna erat. [*Polyb. lib.*16. *à pag.*723. *ad* 730.]

Prinassum Cariæ urbem obsidens Philippus, quum nihil promoveret, dolo & stratagemate usus oppido potitus est. [*Id. ibid. pag.*730.731.] In Iasio, Bargyliis & Euromensium urbe præsidia collocavit. [*Ibid. pag.*731. *&* *lib.*17. *pag.*744.]

3803 P. Cornelius Scipio Hannibalem in Africâ suprema Carthaginiensibus pugnâ vicit. Defectu Solis integro territos tunc illos fuisse, apud *Zonaram* legimus. Sed minorem fuisse illum defectum, tum *Livii* testimonium libro 30. Cumis Solis orbem *minui* visum referentis, tum calculi astronomici ratio confirmat; quæ hoc anno, Octobris Juliani die 19. exiguam admodum Solis eclipsim nobis exhibet. Sunt qui Hannibalem ex acie ad mare perveniisse, atque inde præparatâ nave ad regem Antiochum extemplò profectum tradant: postulantique ante omnia Scipioni ut Hannibal sibi traderetur, responsum esse, Hannibalem in Africâ non esse. [*Liv. ibid.*] Sed veriùs alii, Scipionem neque exposcere eum à civibus voluisse, neque in ejus fortunam insultavisse, memorant. [*Plutarch. in T. Q. Flaminio.*] (al. *Flaminino.*)

Abydum adveniente Philippo rege, Abydeni ne legatis quidem admissis portas illi clauserunt. Eorum oppugnatio diu Philippum tenuit: eripíque ex obsidione, ni cessatum ab Attalo & Rhodiis foret, potuerunt. Attalus 300. tantùm milites in præsidium, Rhodii quadriremem unam ex classe, cùm ad Tenedum staret, miserunt. Eodem posteà cùm jam vix sustinerent obsidionem, & ipse Attalus cùm per Ægæum mare ad Tenedum venisset: spem tantùm auxilii ex propinquo ostendit, neque terrâ neque mari adjutis socils. Abydeni primò tormentis per muros dispositis, non terrâ modò adeuntes aditu arcebant, sed navium quoque stationem infestam hosti faciebant. Posteà cùm & muri pars strata ruinis, & ad interiorem raptim oppositum murum cuniculis jam perventum esset; legatos ad Philippum de conditionibus tradendæ urbis miserunt. Pacisebantur autem, ut Rhodiam quadriremem cum sociis navalibus, Attalique præsidium emitti liceret; atque ipsis urbe excedere cum singulis vestimentis. Quibus cùm Philippus nihil pacati, nisi omnia permittentibus respondisset: adeò renunciata hæc legatio ab indignatione simul ac desperatione iram accendit, ut delectos 50. è senioribus coram universis jurare coëgerint, se ubi interiorem murum occupatum ab hoste vidissent, liberos & conjuges fore occisuros, & quicquid pretiosum habebant in mare dejecturos; militémque simul omnes juraverint, aut hostem superaturos se, aut pro patriâ dimicantes mortem oppetituros. [*Liv. lib.*31. *Polyb. lib.*16. *pag.*736,737,738.] 4513 201

Sub idem ferè tempus & ab Attalo rege & Rhodiis legati Romam venerunt, injurias Philippi querentes, & Asiæ civitates solicitari nunciantes. Quibus responsum est, curæ Asianam rem Senatui fore. [*Liv. lib.*31. *cum Justin. lib.*30. *cap.*3.]

A Romanis ad Reges Ptolemæum & Antiochum, ut controversias illorum dirimerent, tres legati missi sunt; C. Claudius Nero, M. Æmilius Lepidus, & P. Sempronius Tuditanus. Qui quum Rhodum venissent, de Abydi obsidione audientes & cum ipso Philippo colloqui cupientes, sicut in mandatis acceperant, inhibito itinere ad Reges, M. Æmilium, è tribus natu minimum, ad eum miserunt. Ille ad Abydum cum Philippo congressus, ei significavit, decrevisse Senatum ab ipso petere, ne ullâ cum Græcorum gente bellaret, neve Ptolemæi rebus manus injiceret; & ut pro injuriis Attalo atque Rhodiis illatis judicium subiret. Hæc si faceret, quo minùs pace frueretur, nihil vetare: si non obtemperaret, bellum illi à populo Romano esse paratum. Cui Rex: "Ætas, inquit, & forma, & super omnia Romanum nomen te ferociorem facit. Ego autem "primùm velim vos fœderum memores servare mecum pacem: si bello lacessieritis, mihi

quoque

" quoque in animo est facere, ut regnum Macedonum nomenque, haud minùs quàm Romanum, " nobile bello sentiatis. [*Id. ibid. cum Polyb. pag.*738,739,787,788. *& Appian. legat.* 11.]

M. Æmilium Lepidum hunc à Romanis in Ægyptum etiam missum fuisse, ut tutorio nomine regnum pupilli (Ptol. Epiphanis) administraret, refert Justinus: [*lib.* 30. *cap.* 3.] sive legatione Alexandrinorum exorati illi fuerint, *ut tutelam pupilli susciperent, tuerentúrque regnum Ægypti, quod jam Philippus & Antiochus factâ inter se pactione divisisse* dicebantur; [*ibid. cap.* 2.] sive pupillus *postremis patris precibus* fidei ipsorum fuerit traditus, ut idem alibi significat. [*lib.* 31. *cap.* 1.] De quo Valerius Maximus, lib. 6. cap. 6. *Cum Ptolemæus rex tutorem populum Romanum filio reliquisset, Senatus M. Æmilium Lepidum Pont. Max. bis Consulem ad pueri tutelam gerendam Alexandriam misit: Amplissimique & integerrimi viri sanctitatem Reipublicæ usibus & sacris operatam externa procurationi vacare voluit; ne fides civitatis nostræ frustra petita existimaretur.* Putabat nimirùm tutorio munere tunc illum fuisse functum, quando Pontifex Maximus esset, & secundum Consulatum gesserat: (quum eo tamen tempore Epiphanes in vivis esse desiisset:) quia nummos, ut videtur, viderat, in quibus unà cum illis dignitatibus etiam veteris honoris tutorii memoriam conjunctam reperit. Nam & ad hunc usque diem denarii extant argentei. quibus in altero latere inscripta est ALEXANDREA. in altero, S. C. M. LEPIDUS. PONT. MAX. TUTOR. REG. qui etiam, in effigie appositâ, adolescentulo à dextris stanti cum sceptro in manu cœronam imponere cernitur.

Athenienses, agro ipsorum à Philippi copiis pervastato, à Romanis, Rhodiis, Attalo & Ptolemæo rege auxilium petierunt. [*Liv. lib.* 31.]

Romanorum & Rhodiorum legati simul cum Attalo Athenis convenientes, communi consensu bellum adversùs Philippum decreverunt. Honores primùm regi Attalo immodici, deinde & Rhodiis ab Athenientibus sunt habiti. Etiam tribum unam de nomine Attali nuncupârunt; ad decem veteres tribus addendam. [*Id. ibid. Polyb. legat.*3.*pag.*786.787.]

Dum bellum adversùs Philippum à Romanis apparatur, legati à rege Ptolemæo (vel curatoribus ejus potiùs) venerunt, qui nunciârunt, Athenienses adversùs Philippum petisse ab Rege auxilium. cæterùm etsi communes socii sint, tamen nisi ex auctoritate populi Romani, neque classem neque exercitum, defendendi aut oppugnandi cujusquam causâ, Regem in Græciam missurum esse. vel quieturum eum in regno, si populo Romano socios defendere libeat: vel Romanos quiescere, si malint, passurum; atque ipsum auxilia, quæ facilè adversùs Philippum tueri Athenas possent, missurum. Gratiæ Regi ab Senatu actæ, responsúmque, tutari socios populo Romano in animo esse: si quâ re ad id bellum opus sit, indicaturos Regi; regnique ejus opes scire subsidia firma ac fidelia suæ Reipublicæ esse. Munera deinde legatis, in singulos quinûm millium æris, ex Senatus consulto missa. [*Liv. ibid.*]

Anno 54. (ita enim in MS. Græco Lambethano rectè legitur, non 52. ut in vulgato) secundæ Periodi Calippicæ, Nabonatari 547. mensis Mesori die 16. (Septembris Juliani die 22.) horâ post meridiem 7ª, Eclipsis Lunæ Alexandriæ est observata. [*Ptolem. lib.* 4. *cap.*11.]

3804 Autumno fermè exacto, P. Sulpitius Galba Consul cum exercitu adversùs Philippum in Macedoniam trajecit. Ibi ei prælò fuere Athenienstum legati, orantes, ut se obsidione eximeret. Missus extemplò Athenas est C. Claudius Cento cum 20 longis navibus & militum copiis. Non enim Philippus ipse Athenas obsidebat; sed eo maximè tempore Abydum oppugnabat. [*Liv. lib.*31.]

Abydeni, juramenti sui memores, adeò pertinaciter pugnaverunt; ut cùm nox prælium diremptura esset, Rex prior, territus rabie eorum, pugnâ absteterit. Glaucides & Theognetus cum è senioribus illis aliquot, quibus atrocior pars facinoris delegata erat, quum paucos & confectos vulneribus ac lassitudine supersse prælio cernerent; luce primâ, Sacerdotes cum infulis ad urbem dedendam Philippo miserunt. Verùm tanta rabies multitudinem invasit; ut repentè omnes ad cædem conjugum liberorúmque discurrerent, seque ipsi per omnes vias lethi interficerent. Obstupefactus eo furore Rex suppressit impetum militum, & triduum se ad moriendum Abydenis dare dixit: quo spatio plura facinora in se victi ediderunt, quàm infesti edidissent victores; nec nisi quem vincula aut alia necessitas mori prohibuit, quisquam vivus in potestatem venit. Rex opibus Abydenorum potitus, quas ut perderentur ipsi simul coacervaverant, urbi præsidio imposito, discessit. [*Liv. ibid. Polyb. lib.*16. *pag.*738.739.]

Bargyliis ille moratus, de Attali, Rhodiorum & Romanorum bellicis adversùs ipsum apparatibus admodum erat sollicitus. Et cùm ejus copiæ fame laborarent; alimenta eis modica partim Lydiæ præfectus Zeuxis, partim Mylasenses & Alabadenses & Magnetes suppeditabant. Quibus cùm aliquid offerrent, præter ingenium adulabatur; cùm nihil dabant, insidias comparabat. Denique Mylasensium urbi structis operâ Philoclis insidiis, ob imprudentiam frustratus recessit: & Alabadensium agros quasi hostiles vastavit, causatus alimenta militi suo conquirenda esse. [*Polyb. lib.*16. *in Excerptis Valesii, pag.*86.89.]

Anno 55. secundæ Periodi Calippicæ, Nabonasari 548, mensis Mechir die 9, sub mediam noctem, (Martii Juliani die 20. incunte) Alexandriæ Luna tota defecit. [*Ptolem. lib.* 4. *cap.*11.] 4514 200

Insequente ætate, bellum a Romanis, adjuvantibus rege Attalo & Rhodiis, adversùs Philippum sociósque ejus in Macedoniâ gestum est. [*Liv. lib.* 31.]

Scopas, Ætolorum gentis princeps, ab Alexandriâ magno cum pondere auri ab rege Ptolemæo missus, sex millia peditum, & equites mercede conductos Ægyptum avexit. Nec ex juventute Ætolorum quenquam reliquisset, ni Damocritus nunc belli quod instaret, nunc futuræ solitudinis admonens (incertum curâ gentis, an ut adversaretur Scopæ, parum donis cultus) partem juniorum castigando domi continuisset. [*Id. ibid.*]

Circa hæc tempora, mortuo Josepho Tobiæ filio, populus Hierosolymitanus seditionibus agitatus est propter ejus filios; dum majores fratres Hyrcano bellum inferunt nati minimo. Plerique

enim favebant senioribus, & in his Simon Pontifex propter cognationem. [*Joseph. lib. 12. cap. 5.*]

Anno 55. secundæ Periodi Calippicæ, Nabonassari 548, mensis Mesori die 5, post mediam noctem horâ 3ª, (Septembris Juliani die 12. ineunte) Alexandriæ Luna tota defecit. [*Ptolem. lib. 4. cap. 12.*]

Attalus ante autumnale æquinoctium deditione Oreum recepit, Athenis sacris Eleusiniis interfuit, deinde in Asiam se recepit; Agesimbroto & Rhodiis domum remissis. [*Liv. lib. 31.*]

3806 *a.* Ptolemæus Epiphanes magnum exercitum duce Scopâ misit in Cœle-syriam; qui & multas ejus urbes & Judæam vi in ejus potestatem retraxit: ut in lib. 12. Antiquit. cap. 3. refert *Josephus*; addito etiam *Polybii* hoc, ex libro historiarum 16, testimonio. *ὁ δὲ τῶ Πτολεμαίου στρατηγὸς Σκόπας ἐφόδους ἐποιήσατο εἰς τὰς ἄνω τόπους, καὶ κατεστρέψατο ἐν τῷ χειμῶνι τὸ τῶν Ἰουδαίων ἔθνος. Scopas copiarum Ptolemæi Dux, ad superiores regiones verso impetu, per hyemem Judæorum gentem subegit.* De quo & Hieronymus, in Daniel. cap. 11. *Cum Antiochus teneret Judæam, missus Scopas Ætolus, dux Ptolemæi partium, adversus Antiochum fortiter dimicavit: cepitque Judæam, & optimates Ptolemæi partium secum abducens, in Ægyptum reversus est.*

Antiochus interim regnum Attali, præsidiis navalibus terrestribúsque vacuum, (quibus ille rem in Macedonico bello Romanam rem juvabat) invasit. [*Liv. lib. 32.*]

b. Senatus Romanus, hâc de re legatorum Attali querelâ auditâ, ad Antiochum legatos misit, qui nunciarent, Attali naviúmque ejus & militum operâ adversùs Philippum communem hostem uti populum Romanum. gratum eum facturum Senatui, si regno Attali abstineat, bellóque absistat. æquum esse socios & amicos populi Romani reges, inter se quoque ipsos pacem servare. Quorum auctoritate motus Antiochus, finibus Attali exercitum deduxit. Ob quod beneficium legati ab Attalo gratias Senatui egerunt; & coronam auream 246. pondo in Capitolio posuerunt. [*Id. ibid.*] 4516 198

c. Duæ ex Asiâ classes profectæ, una 14. quinqueremium cum Attalo rege, Rhodia altera 10. navium tectarum cui Agesimbrotus præerat classi Romanæ se adjungentes, Philippum persequebantur. [*Ibid.*]

d. Eâ æstate, Antiochum omnes quæ in Cœle-syriâ civitates Ptolemæi erant in suam potestatem redegisse, in lib. 33. *Livius* indicat. Eodémque anno Antiochum, Scopâ superato, Syriæ urbes recepisse & Judæis voluntate conjunctum fuisse, in *Eusebiano Chronico* legimus.

Antiochus enim ad fontes Jordanis (ubi Pancas condita est) cum Scopâ prælio congressus, factus est superior: cúmque recepisset occupatas à Scopâ urbes unà cum Samariâ, Judæi quoque ultrò deditionem fecerunt; receptúmque intra mœnia ejus exercitum & elephantos liberaliter aluerunt, & oppugnantibus præsidium in arce à Scopâ relictum impigrè auxilium tulerunt. Ita *Josephus*, libro 12. Antiquit. cap. 3. ex ipsius Antiochi ad Ptolemæum præfectum epistolâ hoc confirmans. ubi etiam ex *Polybii* libro 16 refert, quomodo victo Scopâ Antiochus Batanæam, Samariam, Abila & Gadara recepit; móxque Judæi qui Hierosolyma & celebre ejus loci templum incolunt, ad eum defecerunt. Quomodo etiam Gazenium urbem (qui in Ptolemæi fide constantissimè permanserunt) Antiochus obsederit & vastaverit, in eodem libro explicavit Polybius. [*Vide Excerpt. Valesii, pag. 77. & 86.*]

Prælium quo ad Panium (juxta fontes Jordanis) cum Scopâ conflixit Antiochus, Zeno Rhodius, in *ἐτεσίῳ* suâ historiâ, (cujus in libro 7°. meminit Laërtius) copiosè descripsit: ejúsque narrationis capita præcipua, accuratiore Polybii censurâ notata, cum aliis Excerptis Polybianis, legenda nobis exhibuit vir eruditissimus Henricus Valesius. [*pag. 77. 78. & 81.*] Fugavit verò in eo prælio Scopam Antiochus, & cum decem millibus armatorum obsedit clausum in Sidone. Ob quem liberandum misit Ptolemæus duces inclytos, Æropum & Menoclem & Damoxenum. Sed obsidionem solvere non potuit: donec fame superatus Scopas manus dedit, & nodus cum sociis dimissus est. [*Hieronym. in Daniel. cap. 11.*]

3807 *a.* Ita Antiochus Phœnicem, cæteráque Syriæ quidem, sed juris Ægypti civitates cùm invasisset; [*Justin. lib. 31. cap. 1.*] victoriâ illâ ad Panium partâ, Syriæ regibus Cœle-syriam & Phœniciam deinceps possidendam reliquit. [*Polyb. legat. 72. pag. 893.*] Ipse verò Antiochus in hyberna Antiochiam concessit. [*Liv. lib. 13.*]

Anno Nabonassari 551. & tribus annis antecedentibus, 17 dies mensis Athyr vagi, à quo usque ad 21 (teste *Plutarcho* in lib. de Iside & Osiride) Isia ab Ægyptiis celebrabantur, incidebat in diem 28. Decembris Juliani; ubi Eudoxum Brumale solstitium collocavisse, in 7°. capite libelli nostri de Macedonum & Asianorum anno Solari ostendimus. Hoc quum Dositheus in Octaëteride suâ (quam Eudoxo inscriptam fuisse, Censorinus nos edocet) vel in Parapegmate illi annexo, quod *Colonia* (prope Athenas, vel *Colonis* potiùs in Æolide) ille edidit, hoc tempore notavisset: inde apud Græcos opinio illa invaluit, cujus in sexto capite astronomici sui operis meminit Geminus; secundùm Ægyptios & secundùm Eudoxum in brumale solstitium Isia semper incidere. quem errorem ab Eratosthene quoque in commentatio de Octaëteride detectum fuisse, idem ibidem significat.

Hâc hyeme Philippus rex cum Romano Consule Tito Quinctio Flaminino de pacis conditionibus colloquium habuit: inter quas & hæc à Flaminino est proposita; Ptolemæo regi Ægypti urbes omnes à Philippo esse reddendas, quas post Philopatoris Ptolemæi mortem occupasset. [*Polyb. lib. 17. pag. 743. Liv. lib. 32.*]

b. Eodem anno inter insulas Theramenem (sive Theram) & Therasiam, medio utriusque ripæ & maris spatio terræmotus fuit: in quo, repentè ex profundo cum calidis aquis insula emersit. In Asiâ quoque eâdem die idem motus terræ Rhodum, multásque alias civitates gravi ruinarum labe concussit, quasdam solidas absorbuit. Quo prodigio territis omnibus, vates cecinere, otium Romanorum imperium, vetus Græcorum ac Macedonum voraturum. [*Justin. lib. 30. cap. 4.*] 4517 197

c. Initio veris Quinctius Flamininus, Attalo Elatiam accersito, Thebas cum eo profectus est, ut Bœotos cum Romanis societate jungeret. Ubi quum majore quàm ætas ferret impetu orationem ad Bœotos hâc de re haberet Attalus; segnior jam & infirmior quàm ut contentionem di-

cendi

cendi ſuſtineret, ſubitâ vertigine aut rheumate correptus, in concione ipsâ obmutuit, & concidit. Hinc parte membrorum captus, Thebis æger ille decubuit. Quinctius, poſtquàm non vitæ præſens periculum vis morbi atruliſſe ſed membrorum debilitatem viſa eſſet, relicto eo ad curationem neceſſariam corporis, Elatiam unde profectus erat rediit. [*Livius, initio libri* 33. *ex codice Bambergenſi Romæ, & Pariſiis anno* 1616. *editi; cum Plutarcho in Q. Flaminio.*]

Principio ejuſdem veris Antiochus, præmiſſis terrâ cum exercitu filiis duobus Ardue ac Mithridate, juſſiſque Sardibus ſe opperiri, ipſe cum claſſe centum tectarum navium, ad hoc levioribus navigiis cercuriſque ac lembis proficiſcitur: ſimul per omnem oram Ciliciæ & Cariæ tentaturus urbes quæ in ditione Ptolemæi eſſent; ſimul Philippum exercitu navibúſque adjuturus. Zephyrio, & Solis, & Aphrodiſiade, & (ſuperato Anemurio Ciliciæ promontorio) Selinunte, aliiſque ejus oræ caſtellis omnibus, aut metu aut voluntate ſine certamine in deditionem acceptis; Coraceſium præter ſpem portas illi occlulit. [*Liv. lib.* 33.]

Dum Coraceſium Antiochus oppugnabat, legati à Rhodiis miſſi ei denunciârunt; ſi intra Nephelida promontorium Ciliciæ copias ſuas non contineret, ſe obviam ituros: non ab odio ullo, ſed ne conjungi cum Philippo paterentur, & impedimento eſſet Romanis liberantibus Græciam. Quibus auditis, iræ Rex temperavit, & legatos ſe Rhodum miſſurum reſpondit: iiſque mandaturum, ut renovarent vetuſta jura cum eâ civitate, ſua, majorúmque ſuorum; & veterent eos adventum pertimeſcere regis, nihil his aut ſociis eorum noxæ futurum fraudíve. Nam Romanorum amicitiam ſe non violaturum, argumento & ſuam recentem ad eos legationem eſſe, & Senatus honorifica in ſe decreta retponsáque. [*Id. ibid.*]

Rhodii Peræam (quæ regio eſt continentis adversùs inſulam) à Philippo occupatam, à ſuis majoribus poſſeſſam, armis ſibi vendicârunt, Pauſiſtrato prætore; fugatis Macedonibus, cum regio præfecto Dinocrate. Quòd ſi confeſtim victores Stratoniceam petiſſent; poterant eam quoque urbem ſine certamine recipere. At quia in caſtra receperunt ſe, Dinocrates cum reliquiis copiarum eam ita firmavit, ut fruſtrà ea mox à Rhodiis oppugnaretur. Rem geſtam pluribus narrat *Livius*, libro 33.

Attalus æger Thebis Pergamum navibus advectus, moritur. [*Id. ibid. Polyb. pag.* 820. *Plutarch. in Qu. Flamin.*] Vixit annos 72. regnavit 44. [*Liv. ibid. Polyb. in Excerptis Valeſii, pag.* 102. *& apud Suid. in* Ἄτταλος.] licèt 43 tantùm annos illi Strabo tribuat. [*lib.* 13. *pag.* 624.] Uxorem & liberos quatuor habuit ſuperſtites. [*Liv. ibid.*] uxorem Apollonidem Cyzicenam, & filios ex eâ ſuſceptos, Eumenem, Attalum, Philetærum, & Athenæum: quorum natu maximus Eumenes poſt patrem regnavit. [*Strabo, ut ſupr. Plutarch.* ἐν παραλλήλοις.] qui tres minores natu fratres, & ætate & induſtriâ pollentes, ita in officio continuit, ut cuſtodes regni ac dignitatis ſuæ eos haberet ſatellites. [*Polyb. in Excerpt. Valeſii, pag.* 169. *& apud Suid. in* Ἄτταλος.] Unde mater eorum prædicabat ſubinde ſe beatam, non propter divitias vel imperium, ſed quòd tres filios videret natu maximi eſſe ſatellites; eúmque in medio ipſorum gladios haſtáſque ferentium abſque metu verſari. [*Plutarch. ut ſupr.*] De Apollonide ſive Apolloniade, & liberorum in eam amore, videndus etiam *Polybius*, in Excerptis Valeſii [*pag.* 113. 114.] & apud *Suidam*, in Ἀπολλωνίς.

d. Debellato ad Cynoſcephalas in Theſſaliâ Philippo (cujus victoriæ in I. Maccab. VIII. facta eſt mentio) Flamininus conditiones pacis dedit; non aliam magis ob cauſam, quàm quòd Antiochum à Syriâ cum exercitu eſſe profectum & Europam versùs iter inſtituiſſe intellexerat. Quatuórque menſium induciæ Philippo ſunt conceſſæ, ut legatos hâc de re Romam mitteret, & Senatui arbitrium omne deferret. [*Polyb. legat.* 6. *pag.* 792. *Liv. lib.* 33. *edit. Rom. & Pariſ.*]

Rhodii, auditâ Philippi clade, curam non omiſerunt tuendæ libertatis civitatum; ſociarum Ptolemæi, quibus bellum ab Antiocho imminebat. Nam alias auxiliis juverunt, alias providendo ac prænonendo conatus hoſtis, causáque libertatis fuerunt Cauniis, Myndiis, Halicarnaſſenſibus, Samiiſque. [*Liv. lib.* 33.] Ex urbibus tamen quæ à Ptolemæi partibus tenebantur, captæ ab Antiocho ſunt poſt Coraceſium, Corycos, Andriace, Limyra, Patara, Xanthus, & ad extremum Epheſus. [*Hieronym. in Daniel. cap.* 11.]

3808 *a.* Antiochus, cùm hybernaret Epheſi, omnes Aliæ civitates in Antiquam imperii formulam redigere eſt conatus. Et alias quidem videbat facilè jugum accepturas: de Smyrnâ in Æolide, & Lampſaco in Helleſponto cùm dubitaret, monita ſimul & vim afferebat; ne earum urbium exemplum reliquæ in repugnando ſequerentur. Miſit ergo ex Epheſo qui Smyrnam, & ex Abydo qui Lampſacum obſiderent. [*Liv. lib.* 33.] Adversùs quem Smyrnæi Lampſacenique, & cæteri, qui recuſabant imperata facere, miſsâ ad Flamininum legatione, Romanorum opem auxiliúmque petiere. [*Appian. Syriac. pag.* 87.]

Claudio Marcello Conſule, paulò poſtquàm initus ab illo fuit magiſtratus, Romam legari venerunt de fœdere iciendo cum Philippo acturi. Et Senatuſconſulto tum conſtitutum eſt: "Ut Græci omnes, & qui in Aſiâ degunt & qui in Europâ, liberi ſint, ſuiſque legibus utantur. "Ut qui in Philippi ditione ſunt, & ſi quas ille urbes Græcorum præſidiis tenet, eas ante "celebrationem ludicri Iſthmiorum Romanis Philippus tradat. Eas quæ in Aſiâ ſunt, Euromum, "Pedaſa, Bargylia, Iaſſum, Abydum, Thaſum, Myrinam, Perinthum, deductis inde præſidiis, "liberas eſſe iubet. Ne cum Eumene Attali filio (id enim etiam nominatim adjectum ſcribit "Valerius Antias) novo rege bellum gerat. De liberatione Cianorum ſcribat T. Quinctius Fla"mininus ad Prusiam, quid Senatui placeat, *&c.* Atque ad iſta exequenda, Senatus decem viros è primoribus lectos in Græciam miſit. [*Polyb. legat.* 7. *pag.* 793. *& legat.* 9. 795. *Liv. lib.* 33.]

b. Iſthmiorum celebritate peractâ, in quâ Græcorum libertas publicâ præconis voce promulgata eſt, Titus Flamininus & decem viri Româ miſſi, Hegeſianactem & Lyſiam, qui ab Antiocho ad Titum legati venerant, audierunt. Juſſerunt verò Antiochum liberis in Aſiâ civitatibus abſtinere, neque ullam earum bello laceſſere; iis item excedere quæ Ptolemæi aut Philippi 4518 196 ſuiſſent,

fuiſſent, priuſquam illas occupaſſet: denuntiarúntque inſuper, ne in Europam aut ipſe tranſiret, aut copias traiceret; addiderúntque, quoſdam è ſuo numero ad Antiochum eſſe venturos. [*Polyb. legat. 9. pag. 798. 799. Liv. lib. 33.*]

Dimiſſo conventu, decem Romanorum legati partiti munia inter ſe, ad liberandas ſuæ quiſque regionis civitates diſceſſerunt. Ac Publius quidem Lentulus in Aſiam Bargylia nave contendit, eámque urbem liberam eſſe juſſit. Lucius Sertinius Hephæſtiam & Thaſum & Thraciæ urbes adiit, atque idem fecit. Publius Villius & Lucius Terentius ad Regem Antiochum eſt profectus: Cn. Cornelius ad Regem Philippum. [*Polyb. legat. 9. pag. 799. Liv. lib. 33. Plutarch. in Flaminio.*] c. Initio veris Antiochus navibus ab Epheſo profectus, Helleſpontum petiit, & terreſtribus copiis ab Abydo trajectis, & cum navalibus conjunctis, Cherſoneſi urbes deditione accepit. Inde Lyſimachiam venit: quam Thracum impetu paucis antè annis deletam, de integro condere cœpit; ut Seleucus filius eam ſedem regni haberet. [*Liv. lib. 33. Appian. Syriac. pag. 86. 87.*]

Quum ex animi ſententiâ Antiocho inceptum procederet, atque is jam in Thraciâ eſſet, venit Selymbriam L. Cornelius; qui legatus à Senatu miſſus fuerat ad pacem conciliandam inter ipſum Antiochum & Ptolemæum. E decem Romanorum legatis, P. Lentulus à Bargyliis, L. Terentius & P. Villius à Tiruſo, Lyſimachiam petierunt. Eódem & à Selymbriâ L. Cornelius, & ex Thraciâ poſt paucos dies Antiochus convenerunt. Hegeſianax quoque & Lyſias, qui ad Titum Flamininum ab Antiocho miſſi fuerant, in tempus illius conventûs inciderunt. Ibi L. Cornelius æquum cenſebat, ut Ptolemæo cederet Antiochus urbes ditionis ejus, quas ipſe recèns occupaverat; iis verò quæ à Philippo (à Romanis jam devicto) erant poſſeſſæ excederet: monebátque, ut à liberis civitatibus abſtineret. Rex ante omnia mirari ſe dixit, quonam jure Romani de Aſiæ urbibus controverſiam ſibi moverent; cùm ille de iis quæ in Italiâ gerantur nihil quicquam inquireret. Græcorum liberas civitates, quæ ſunt in Aſiâ, libertatem nanciſci debere, non ex Romanorum juſſione, ſed ex beneficio ſuo. Sibi denique cum Ptolemæo & amicitiam eſſe, & id agere ſe, ut brevi etiam affinitas jungatur. [*Polyb. pag. 800. 769. & 770. Liv. lib. 33. Appian. Syriac. pag. 87. 88.*]

Quum dixiſſet L. Cornelius æquum videri, ut Lampſaceni Smyrnæique vocarentur, & dicendi poteſtas illis fieret; ita eſt factum. Aderant Lampſacenorum quidem legati Parmenion & Pythodorus; Smyrnæorum verò, Cœranus. Quibus liberam orationem habentibus, indignatus Rex, quòd videretur apud judices Romanos eorum quæ feciſſet rationem contendentibus ſecum reddere; loquentem Parmenionem tacere juſſit: non ſub Romanis judicibus, ſed Rhodiis, diſceptare haſce controverſias ſibi placere affirmans. Ita colloquium tunc eſt ſolutum, quum nullo modo inter ipſos conveniſſet. [*Polyb. lib. 17. pag. 770.*]

Polycrates, cujus fidei Cypri adminiſtratio & omnium redituum qui inde proveniunt fuit commiſſa, tradità provinciâ Ptolemæo Megapolitano, Alexandriam veniens, pecuniæ vim non mediocrem Ptolemæo Epiphani inde advexit. Eam ob cauſam magno omnium applauſu tunc exceptus eſt. [*Id. pag. 773.*]

Sub illius adventum, Ætolorum motus Scopâ duce extitit: qui cùm & numeroſam militum manum haberet, & tempus eſſet nactus opportunum, Rege adhuc puero; dum cunctatur, dum deliberat, præventus eſt. Nam ubi didicit Ariſtomenes amicos illum ſuos domum cogere, & unà cum ipſis conſultare; miſſis ſatellitum nonnullis, ad Regium concilium eum vocavit. Scopæ verò repente adeò externata mens eſt, ut neque eorum quæ moliebatur tentare quicquam auderet; nec Regi parere, cùm ab eo vocaretur, ſuſtineret. Demum Ariſtomenes, cognitâ ipſius inopiâ conſilii, domum ipſius militibus circumdat, & per Ptolemæum Eumenis filium adducendum curat. [*Ibid. pag. 771.*]

Qui ubi concilium eſt ingreſſus, à Rege primùm, deinde à Polycrate & Ariſtomene accuſatus, omnium non Regiorum ſolùm, ſed etiam exterarum gentium legatorum quotquot aderant, ſententiâ damnatus eſt. Ariſtomenes enim, quando ipſum accuſaturus erat, tum alios Græcos viros illuſtres ſecum accepit, tum etiam legatos Ætolorum qui de pace fuerant miſſi: inter quos Dorymachus erat Nicoſtrati filius. Scopas igitur, unà cum amicis qui eum ad Concilium ſequebantur, in carcerem eſt conjectus. Proximâ deinde nocte, Ariſtomenes Scopam quidem & ejus cognatos omnes veneno ſuſtulit: Dicæarchum verò, hominem inſigniter impium, tormentis excruciatum necavit. Hic enim Dicæarchus ille erat qui præfectus navium Philippi, in Cycladibus inſulis bello vexandis, in porro duas excitavit aras, unam *Impietati*, alteram *Iniquitati*; iiſque ut Diis ſacrificavit. E cæteris Ætolis ſi qui fuerunt qui redire in patriam vellent, abeundi & omnia ſua auferendi poteſtatem Rex cunctis fecit. [*Ibid. pag. 772.*]

Ætolorum motu compoſito, veſtigio aulici ad conſueta ſolennia quando aliquis Rex ſalutatur, quæ Anaclateria vocant, celebranda ſe comparant: ætate quidem necdum exigente; ſed quod exiſtimarent, ubi innotuiſſet ſui juris & arbitrii Regem eſſe factum, in aliquo meliore ſtatu ipſius regnum fore quieturum, & ab eo principio aliquid ſemper deinceps incrementi accepturum. Proviſo igitur rerum omnium magnifico apparatu, pro dignitate regni quod deſtinaverant ſunt exſecuti. [*Ibid. pag. 773.*]

Dum diſceptationes per dies aliquot Lyſimachiæ inter Antiochum & Romanorum legatos haberentur, rumor (ex illâ Scopæ, ut videtur, conjuratione ortus) ſine ullo ſatis certo authore de morte Ptolemæi regis, ut nullius exitus imponeretur ſermonibus effecit. nam diſſimulabat pars utraque ſe audiſſe. Et L. Cornelius, cui legatio ad duos reges Antiochum Ptolemæúmque mandata erat, ſpatium modici temporis ad conveniendum Ptolemæum petebat; ut priuſquàm moveretur aliquid in novâ poſſeſſione regni, perveniret in Ægyptum. Et Antiochus ſuam fore Ægyptum, ſi tum occaſio eſſet, cenſebat. Itaque dimiſſis Romanis, relictóque Seleuco filio cum terreſtribus copiis ad reſtituendam ut inſtituerat Lyſimachiam; ipſe omni claſſe navigans Epheſum, legatis ad Quinctium Flamininum miſſis qui ad fidem de ſocietate agerent, oram Aſiæ

legens,

legens, pervenit in Lyciam : Patarísque cognito vivere Ptolemæum, navigandi in Ægyptum omíssum consilium est. [*Liv. lib.* 33. *Appian. Syriac. pag.* 88.]

3809 *a.* Antiochus ad Cyprum, quâ se potiturum sperabat, properans, quum Chelidonium promontorium superasset, paulísper seditione remigum est retentus in Pamphyliâ circa Eurymedontem amnem. Inde profectum eum ad capita (quæ vocant) Sari fluminis, fœda tempestas obortà propè cum omni classe demersit. Multæ naves ejectæ: multæ ita haustæ mari, ut nemo in terram enaverit. Magna vis hominum ibi interiit, non remigum tantùm, militúmque ignotorum, sed etiam insignium amicorum. Collectis reliquiis naufragii, quum res non in eo esset ut Cyprum tentaret, in Seleuciam Syriæ delatus, classem quassatam reparavit; & ibi celebravit liberorum nuptias, Antiochi & Laodices, quós matrimonio junxerat. Deinde subduci navibus jussis (quia jam hyems instabat) ipse in hyberna Antiochiam processit. [*Id. ibid.*]

b. Decem legati Romam reversi, de rebus Antiochi & ejus in Syriam profectione Senatum edocuerunt. [*Liv. lib.* 33.] Hannibalis æmuli, nuncios literásque ab eo ad Antiochum missas, & ab Rege ad eum clàm legatos venisse, criminabantur. Quæ etsi falsa, apud timentes tamen pro veris habebantur. Itaque legati à Senatu Carthaginem missi sunt, qui apud eorum senatum arguerent Hannibalem cum Antiocho rege consilia belli inire, & eum quoquo modo tollendum curarent. [*Id. ibid. Justin. lib.* 31. *cap.* 1. 2.] 4519 195

Flamininus legatis Antiochi de societate agentibus respondit, nihil se absentibus decem legatis sententiæ habere; Romam eundum ad Senatum iis esse. [*Liv. lib.* 34.]

Hannibal, Carthagine clàm se subducens, prospero cursu Tyrum pervenit: exceptúsque à conditoribus Carthaginis, ut aliâ patriâ est. Ibi paucos moratus dies, Antiochiam navigavit: unde profectum jam regem Antiochum quum audisset, filium ejus solenne ludorum ad Daphnem celebrantem convenit; comitémque ab eo exceptus, nullam moram navigandi fecit. Ephesi regem est consecutus, fluctuantem adhuc animo, incertúmque de Romano bello. Sed haud parvum momentum animo ejus ad moliendum, adventus Hannibalis fecit: tantásque ex eo ardor illi accessit, ut non tam de bello, quàm de præmiis victoriæ cogitaret. [*Liv. fin. lib.* 33. *cum Justin. lib.* 31. *cap.* 2. 3. *& Æmil. Probo, in Hannibale.*]

Hîc, quum Phormio Peripateticus aliquot horas de Imperatoris officio & omni re militari coram Hannibale copiosè disseruisset, dixisse Hannibal fertur; multos se deliros senes sæpe vidisse, sed qui magis quàm Phormio deliraret, vidisse neminem. [*Cicer. de Oratore, lib.* 2.]

c. T. Q. Flamininus, cum Eumene & Rhodiis, adversùs Lacedæmonios & tyrannum eorum Nabidem bellum prosperè gessit. [*Liv. lib.* 34.]

M. Porcio [Catone] Consule, Smyrnæi primi templum urbis Romæ statuerunt. [*Tacit. Annal. lib.* 4.] quorum exemplum Alabandenses postèa secuti, & templum ejus fecerunt, & ludos ei anniversarios ut Divæ instituerunt. [*Liv. lib.* 43.]

3810 Eratosthenes Cyrenæus Aglai filius, quem non Grammaticum solùm sed etiam poëtam meritò quis vocârit & philosophum & geometram, quum 82 annos vixisset, mortuus est. [*Lucian. in Macrobiis.*] Cui in Bibliothecæ Alexandrinæ præfecturâ successit Apollonius *Alexandrinus* Callimachi discípulus, Argonauticorum scriptor; qui, quòd Rhodi diu commoratus esset, *Rhodii* cognomentum est adeptus. [*Suid. in Ἀπολλώνιος.*] 4520 194

Antiochus Judæorum erga se cognitâ voluntate magnis eos muneribus donat, & per epistolas crebris laudibus prosequitur. [*Euseb. Chronic.*] Extant hæ epistolæ apud *Josephum*, libro 12 Antiquit. cap. 3. in quarum unâ ad Ptolemæum præfectum scriptâ, variæ continentur donationes ac immunitates Urbi & Templo Hierosolymitano concessæ. In aliâ ad Zeuxidem, ex Judæis qui Babyloniam ac Mesopotamiam incolunt duo millia familiarum in Phrygiam & Lydiam traduci jubentur; ad eos qui res novas ibi moliebantur in officio continendos.

3811 Antiochus cogitans Græciam invadere, & inde bellum adversùs Romanos incipere, communicavit cum Hannibale id consilium: qui negabat opprimi Romanos nisi in Italiâ posse. Ad hoc sibi centum tectas naves, 16 millia peditum, mille equites deposcebat. Eà se classe primùm Africam petiturum: magnopere confidere & Carthaginenses ad rebellandum ab se compelli posse: si illi cunctentur, se aliquâ parte Italiæ bellum excitaturum Romanis. In hanc sententiam cùm adduxisset Regem; non ipse quidem Africam accessit, (quemadmodum in Vitâ Hannibalis retulit *Æmilius Probus*) sed Aristonem quendam Tyrium nactus Ephesi, specie negotiationis Carthaginem misit, qui popularium animos ad bellum præpararet. Hunc Carthagine obversantem inimici Hannibalis comprehenderunt. Dúmque multis diebus in Senatu deliberaretur, an eum Romam ad purgandam publicam conscientiam mitterent, ille conscensâ nave ad Hannibalem profugit. Quo cognito, mitti legatos Romam, qui rem ad Consules & Senatum deferrent, placuit. [*Liv. lib.* 34. *Justin. lib.* 31. *cap.* 3. 4. *Appian. Syriac. pag.* 89. 90.] 4521 193

Interim Antiochus legatos Romam misit Lysiam, Hegesianactem & Menippum, ut Senatûs mentem pertentarent, quamvis aliud simulabat: ac si simpliciter ad amicitiam petendam jungendámque societatem eos misisset. Ab eis tamen significari jussit, mirari se, cur jubeatur Æolidis & Ioniæ urbibus abscedere, & quibusdam tributa remittere, & non miscere se negotiis Asiæ, & omittere avitum possessionem Thraciæ: hæc enim jussa non in amicos, sed in victos competere. Legatis respondendi negotium Quinctio Flaminino & decem legatis, qui in Græciam missi fuerant, à Senatu delegatum est. A quibus cùm urgeretur, ut aut Antiochus omni Europâ abstineat, aut Romanis jus sit Asiæ civitatum amicitias & tueri quas habeant & novas complecti: à Regiis est responsum, se nec velle nec posse pacisci quicquam, quo regnum Antiochi minuatur. Ita integra dilata res est. [*Liv. ibid. Diod. Sicul. legat.* 4. (*Edit. Fulvii Ursini.*) *Appian. Syriac. pag.* 89.]

Vixdum legati abierant, cùm à Carthagine legati bellum haud dubiè parare Antiochum,

Hannibale ministro, attulerunt: injeceruntque curam, ne tumultu & Punicum bellum excitaretur. [*Liv. ibid.*]

3812 *a.* Antiochus rex hyeme Raphiæ in Phœnice (vel Palæstinâ) Ptolemæo regi Ægypti filiâ in matrimonium datâ, Antiochiam se recepit. [*Liv. lib.* 35.] Certus enim jam bellum adversùs Romanos gerere, propinquos reges connubiis sibi adjungendos putavit. misitque Ptolemæo in Ægyptum Cleopatram, Syram cognomine; in dotem addens Cœle-syriam, quam ei priùs ipse ademerat: demulcens adolescentem, ut bello Romano quiesceret. [*Appian. Syriac. pag.* 88.] Hieronymus, in cap. 11. Danielis, Antiochum ait, in Ægyptum regnum suum extendere volentem, filiam suam Cleopatram per Euclem Rhodium septimo anno regni adolescentis despondisse Ptolemæo, & tertiodecimo anno (juxta Chronicon Eusebii, quod ille sequitur; vel, juxta nostras rationes, duodecimo) tradidisse, datâ ei dotis nomine omni Cœle-syriâ & Judæâ: neque Ægyptum tamen obtinere potuisse; quia Ptolemæus Epiphanes & duces ejus, sentientes dolum, cautiùs se egerunt, & Cleopatra magis viri partes quàm parentis fovit. *Josephus*, libro 12. Antiquit. cap. 3. Antiochum scribit, amicitiâ & fœdere Ptolemæo conjunctum, Cleopatram filiam in matrimonium ei dedisse, dotis nomine concessâ Cœle-syriâ, unà cum Phœnice, Judæâ & Samariâ: divisisque inter utrumque regem vectigalibus, optimates suæ quemque patriæ imperatam pecuniam collegisse, & Regibus pependisse.

Antiochidem filiam aliam Ariarathi regi Cappadocum connubio jungendam misit Antiochus: & tertiam Eumeni regi Pergami. Sed hic, quia videbat eum jam bellum contra Romanos instituere, & in hunc ullum affinitatem quærere, nuptias renuit. Mirantibúsque fratribus Attalo & Philetæro aspernari eum affinitatem tanti regis vicini, & ultrò invitantis, ostendit imminere bellum: in quo si Romani (quod omninò credebat) superiores forent, firmiter suum regnum esset obtenturus; sin Antiocho victoria contingeret, aut à præpotente vicino spoliandus regno ille esset, aut majoris regis imperio subjiciendus. [*Appian. Syriac. pag.* 88. 89.] quâ de re videnda ipsius Eumenis oratio, apud *Polybium* in legat. 25. & *Livium* libro 37.

b. Antiochus per Ciliciam, Tauro monte superato, extremo jam hyemis Ephesum pervenit. [*Liv. lib.* 35.] 4522 191

Inde principio veris, Antiocho filio misso in Syriam ad custodiam ultimarum partium regni (ne quid absente se à tergo moveretur:) ipse cum omnibus terrestribus copiis ad Pisidas, qui circa Selgam incolunt, oppugnandos est profectus. [*Id. ibid.*]

Eo tempore Elæam venerunt legati à Romanis ad Antiochum missi; qui sub specie legationis, & Regis apparatum specularentur, & Hannibalem aut Romanis mitigarent, aut assiduo colloquio suspectum invisúmque Regi redderent. P. Sulpitius & P. Villius hi erant; qui Lysimachiæ antè apud Regem fuerant. [*Liv. lib.* 34. & 35. *Justin. lib.* 31. *cap.* 4. *Jul. Frontin. Strateg. lib.* 1. *cap.* 8. *Appian. Syriac. pag.* 90. 91.]

Elæâ legati Pergamum adscenderunt, ubi Eumenis erat regia: quem priùs convenire jussi fuerant, quàm Antiochum adiissent. Ille, quantum authoritate aut consilio valebat, Romanos ad bellum contra Antiochum incitavit. Sulpitius æger Pergami substitit. Villius, quum Pisidiæ bello occupatum esse Antiochum audisset, Ephesum profectus, dum paucos ibi moratur dies, dedit operam ut cum Hannibale, qui tum ibi fortè erat, sæpe congrederetur: ut animum ejus & tentaret, si quà posset, & metum demeret periculi ei quicquam ab Romanis esse. [*Liv. lib.* 35.]

Claudius Quadrigarius, secutus Græcos Acilianos libros, P. Africanum in eâ fuisse legatione tradit: cúmque Ephesi collocutum cum Hannibale. Et sermonem etiam unum refert, quo quærenti Africano quem fuisse maximum Imperatorem crederet, respondisse, Alexandrum Macedonum regem. Quærenti deinde quem secundum poneret, Pyrrhum dixisse. Exequenti, quem tertium diceret; semetipsum dixisse. Tum risum obortum Scipioni, & subjecisse. Quidnam tum diceres, si me vicisses? Tum me verò, inquit, & ante Alexandrum, & ante Pyrrhum, & ante omnes alios Imperatores esse. Et perplexum Punico astu responsum, & assentationis genus Scipionem movisse: quòd è grege se Imperatorum velut inæstimabilem secrevisset; & Alexandro præstantiorem vicisse innuisset. [*Id. ibid. cum Plutarcho in T. Q. Flaminino, & Appiano in Syriac. pag.* 91, 92.]

c. Villius ab Epheso Apameam processit. Eò & Antiochus audito Romanorum legatorum adventu occurrit. Apameæ congressis disceptatio eadem fermè fuit, quæ Romæ inter Quintium & legatos Regis fuerat. Mors nunciata Antiochi filii Regis, paulò antè in Syriam missi, diremit colloquium. Legatúsque Romanus, ne alieno tempore incommodus obversaretur, Pergamum concessit. Rex Ephesum, omisso quod inchoaverat bello, rediit. [*Liv. lib.* 35.]

Romani legati à Pergamo Ephesum accersiti, cum Minione quodam, amicorum Antiochi principe, colloquium habuerunt. Romanos accusabat Minio, quòd prætextu liberandi Græcos, Antiocho bellum pararent: cùm ipsi tam multos populos, clarásque urbes sibi subjectas haberent & vectigales, quæ olim liberæ ac sui juris erant. Respondente Sulpitio, & ad suas partes aliarum civitatum legatos (præparatos jam antè ab Eumene & instructos) advocante; è disceptatione altercatio facta est. [*Id. ibid.*]

Antiochus, audita Rhodiorum legatione, ipsos, & Byzantinos Cyzicenósque, & quicunque alii Græci Asiam accolunt, liberos fore pollicitus est, si Romanis ipse fœdere jungeretur: Æolas autem & Ionas eodem jure esse noluit, assuetos jamdudum parere barbaris etiam Asiæ regibus. Itaque Romani legati nullâ re impetratâ (non enim in hoc, sed exploratum venerant) in urbem reversi sunt. [*Appian. Syriac. pag.* 92.]

3813 *a.* Post hos Ætolorum legati venerunt ad Regem, Thoante legationis ejus principe: qui offerebant ei totius Ætoliæ copiarum Imperium, hortabantúrque ut in Græciam trajiceret tanquam

ad

ad rem paratam; nec sinebant ut expectaret exercitum descendentem à mediterraneis Asiæ regionibus. Quibus auscultans Antiochus in Græciam statim trajicere constituit. [*Id. ibid. pag.* 92. 93. *cum Polybio, lib.* 3. *pag.* 159. *& Justino, lib.* 30. *cap.* 4. *& lib.* 32. *cap.* 1.]

Priusquàm solveret naves, Ilium à mari ascendit, ut Minervæ sacrificaret. Inde ad classem regressus, proficiscitur 40 tectis navibus, apertis 60. Ducentæ onerariæ cum omnis generis commeatu bellicóque alio apparatu sequebantur. Copiæ universæ, 10 millia peditum fuere, & 500 equites, cum sex elephantis: vix ad Græciam nudam occupandam satis copiarum, nedum ad sustinendum Romanum bellum. [*Liv. lib.* 35.]

Eumenes statim fratrem Attalum Romam misit, qui nunciaret Antiochum Hellespontum cum exercitu transisse; atque Ætolos ita se parare, ut sub adventum ejus in armis essent. Et Eumeni absenti, & præsenti Attalo gratiæ actæ: atque huic ædes liberæ decretæ, & munera data. [*Id. ibid.*]

b. Circa hyemis ferè medium in urbe Demetriade consultatione de bello administrando ab Antiocho habitâ, prudentissimum Hannibalis consilium neglectum est: nisi quòd ad classem copiásque accersendas ex Asiâ Polyxenidas missus est. [*Liv. lib.* 36. *Justin. lib.* 31. *cap.* 5. 6. *Appian. pag.* 93, 94.] 4513 191

Antiochus, amore captus virginis Chalcidensis Cleoptolemi hospitis sui filiæ; quinquagenario major, intermissis tanti belli curis, celebravit nuptias; Euboeæ nomine illi imposito. Reliquum quoque hyemis in conviviis & voluptatibus traduxit: exercitu etiam per totum id tempus soluto in otium ac delicias. [*Polyb. lib.* 20. *apud Athenæum, lib.* 10. *cap.* 12. *Diod. Sicul. & Dio, in Excerptis Valesii, pag.* 296. *&* 609. *Liv. lib.* 36. *Appian. pag.* 96. *&* 98.]

M. Acilius Glabrio Consul ad quintum nonas Maias (qui eo anno, ut ex anni sequentis eclipsi colligitur, in Januarium Julianum incidit) paludatus Româ adversùs Antiochum egressus est. [*Liv. lib.* 36.]

Sub idem tempus legati ab duobus regibus, Philippo Macedoniæ & Ptolemæo Ægypti rege, Romam venerunt; pollicentes ad bellum auxilia, & pecuniam & frumentum. ab Ptolemæo etiam mille pondo auri, 20 millia pondo argenti allata. Nihil est acceptum, gratiæ Regibus actæ. Et cùm uterque se cum omnibus copiis in Ætoliam venturum, bellóque interfuturum pollicerentur: Ptolemæo id remissum; Philippi legatis responsum, gratum eum Senatui populóque Romano acturum, si M. Acilio consuli non defuisset. [*Id. ibid.*]

c. Antiochus ab Acilio Consule & Catone tribuno militari ad Thermopylas superatus (quod prælium apud *Livium*, libro 36. *Plutarchum* in *Catone majore*, *Appianum* in Syriacis, & *Frontinum* libro 2. Stratagem. cap. 4. habetur descriptum) & in Asiam fugatus, cum novâ nuptâ Ephesum secessit. [*Liv. Justin. Appian. & Polyb. in Athenæo, lib.* 10. *cap.* 12.] Apud Tullium de Senectute ait Cato se ad Thermopylas Acilio Glabrione Consule, quarto à suo Consulatu anno, pugnavisse. Ipsúmque Catonem victoriæ nuncium Romam ab Acilio missum fuisse, & in ejus Vitâ *Plutarchus*, & in libro 56. *Livius* confirmat. Quæ de Buplago Syro & Publio duce Romano post hanc pugnam contigisse refert Antisthenes historicus, videnda apud Phlegontem Trallianum, in lib. de Mirabilib. cap. 3.

Antiochus Ephesi securus admodum de bello Romano erat, tanquam non transituris in Asiam Romanis. Quam securitatem quum Hannibal illi excussisset: Rex à mediterraneis satrapiis, properè copias convocavit ad mare: classem etiam apparans, cui præerat Polyxenidas exul Rhodius: móxque trajecit in Chersonesum, & rursùs eam muniit; misso in Sestum & Abydum præsidio, per quas in Asiam trajectus erat Romanis legionibus. [*Liv. lib.* 36. *Appiani pag.* 99.]

3814 *a.* C. Livius Salinator (à Romanis ad classem missus successor Attilio) & rex Eumenes, Asiam classe petentes, obvium circa Phocæam Polyxenidam classis Antiochi præfectum in fugam conjiciunt, decem naves ejus demergunt, 13 capiunt, ipsi unicam eámque Panicam amittunt, fugientes Ephesum usque persequuntur. Rhodiis deinde (qui pugnâ jam peractâ cum 25 tectis navibus supervenerant) & Eumene domos dimissis, Romana classis ad Canas venit; & cùm jam hyems appeteret, fossâ vallóque circumdatis naves subductæ sunt. [*Liv. lib.* 36. *Appian. pag.* 99. 100.]

Cùm navalis hæc ad Coricum pugna ageretur, Magnesiam quæ ad Sipylum est rex Antiochus concesserat, ad terrestres copias comparandas. Superatum verò se tum quum audivisset, classi maximè reparandæ, ne totâ maris possessione pelleretur, intentus fuit. Itaque & Hannibalem in Syriam misit, ad Phœnicum accersendas naves: & Polyxenidam quassatas reficere & alias parare naves jussit. Ipse in Phrygiâ hybernavit: undique auxilia, etiam è Gallo-Græciâ, accersens. [*Liv. lib.* 36. *&* 37. *Appian. pag.* 100.] Galatas enim muneribus & terrore apparatûs in societatem belli pertraxit; ratus idoneos quos Romanis opponeret propter magnitudinem corporum. [*Appian. pag.* 89.]

Legati ab Ptolemæo & Cleopatrâ, gratulantes quòd M. Acilius Consul Antiochum regem expulisset, Romam venerunt: ut in Asiam exercitum trajicerent adhortantes. Omnia enim perculsa metu non in Asiâ modò, sed etiam in Syriâ esse dicebant; seque ad ea quæ censuissent Senatus, paratos fore. Gratiæ ob hoc regibus actæ sunt, & legatis munera dari jussa, in singulos quaternûm, millium æris. [*Liv. lib.* 37.]

Filium Seleucum in Æolide cum exercitu reliquit Antiochus, ad maritimas continendas urbes; quas illinc à Pergamo Eumenes, hinc à Phocæâ Erythrísque Romani solicitabant. Omne verò hybernorum tempus, partim sociis ferendo opem, partim quos in societatem pellicere non poterat depopulandis, Seleucus consumpsit. [*Id. ibid.*]

b. Mediâ fermè hyeme, rex Eumenes cum duobus millibus peditum & 100 equitibus Canas venit, ubi Romana classis hybernabat. Ibi quum magnam ille prædam agi posse dixisset ex hostium agro qui circa Thyatira esset, hortando perpulit Livium ut quinque millia militum secum mitteret. Missi ingentem prædam intra paucos dies averterunt. [*Id. ibid.*] 4514 190

Inter

Inter hæc Phocææ seditio orta, quibusdam ad Antiochum multitudinis animos avocantibus. Gravia hyberna navium erant, grave tributum (quòd togæ 500 imperatæ erant cum 500 tunicis) gravis etiam inopia frumenti; propter quam naves quoque, & præsidium Romanum excessit. Tum verò liberata metu factio erat quæ plebem in concionibus ad Antiochum trahebat. Senatus & Optimates in Romanâ societate perstandum censebant: sed defectionis authores plus apud multitudinem valuerunt. [*Id. ibid.*]

Phocæensium igitur magistratus, suspectam multitudinis voluntatem habentes, legatione ad Seleucum Antiochi filium missâ, rogabant ne urbi suæ appropinquaret: sibi enim propositum esse quiescere, atque expectare quem exitum bellum universum nanciscceretur. Ille verò, cognitâ inclinatione animorum vulgi & frumenti apud eos inopiâ, nullo dato responso urbem versùs duxit. [*Polyb. legat.* 18.]

Romæ cùm ambo Consules, Lucius Cornelius Scipio & C. Lælius Nepos, Græciam provinciam ambirent, P. Scipio Africanus dixit, si provinciam Græciam Lucio fratri decrevissent, legatum se illi in Asiam iturum. Quæ vox magno assensu audita sustulit certamen: quòd Africano nemo aptior videretur, qui Hannibali opponeretur. [*Cicero, Philippic.* 11. *Liv. lib.* 37. *Ascon. Pedian.* in *Cicer.* Orat. contra Verrem, de Præturâ urbanâ. *Valer. Maxim. lib.* 5. *cap.* 5. *Justin. lib.* 31. *cap.* 7.]

Per eos dies quibus Lucius Consul ad bellum contra Antiochum est profectus, ludis Apollinaribus, ad quintum Idus Quintiles cœlo sereno interdiu obscurata lux est cùm Luna sub orbem Solis subisset. [*Liv. lib.* 37.] Et certè horrendam Solis eclipsim Romæ non longè post Solis ortum die 14. Martii Juliani contigisse, calculus astronomicus demonstrat. Cui si quintus Iduum Quintilium tunc respondebat: ut Kalendæ Januariæ sequentis anni in 29 diem Augusti Juliani incurrant, erit consectarium. Tanta tum Romani Kalendarii fuit perturbatio.

c. Sub æquinoctium vernum, Pausistratus cum 36 Rhodiorum navibus, Livius cum 30 Romanorum, & Eumenes rex cum 7 quadriremibus suis Hellespontum petierunt. In portum, quem vocant Achæorum, classem primùm Livius advertit: inde Ilium ascendit, sacrificioque Minervæ facto, legationes finitimas ab Eleunte & Dardano & Rhœteo, tradentes in fidem civitates suas benignè audivit. Inde ad Hellesponti fauces navigavit: & 10 navibus in statione contra Abydum relictis, cæterâ classe in Europam ad Sestum oppugnandam trajecit. Quâ per deditionem receptâ, ad oppugnationem Abydi sese expedivit. [*Liv. lib.* 37. *Appian. pag.* 101.]

Dum hæc in Hellesponto geruntur, Polyxenidas classis Regiæ præfectus, qui Rhodo tum exulabat, Pausistrato Rhodiorum navium Duci regis Antiochi classem, aut totam aut majorem ejus partem, traditurum se simulat. Ille proditori nimiâ credulitate fidem adhibens Samum petiit: ubi custodias negligentiùs adhibens, vitam cum 29 navibus amisit. Nam quinque tantùm Rhodiæ, cum duabus Cois, effugerunt. [*Id. ibid.*]

Sub idem tempus Seleucus proditam Phocæam, portâ unâ per custodes apertâ, recepit: & Cymæ, aliæque ejusdem oræ urbes ad eum metu defecerunt. [*Liv.*]

Dum hæc in Æolide fiunt, Abydus cùm per aliquot dies obsidionem toleràsset, præsidio regio tutante mœnia, jam omnibus fessis, Philota quoque præfecto præsidii permittente, magistratus eorum cum Livio de conditionibus tradendæ urbis agebant. Sed cùm intervenisset nuncius Rhodiæ cladis, Livius, obsidione Abydi & custodiâ Hellesponti extemplò relictâ, cum omni classe Phocæam petiit. Quam cùm teneri valido præsidio audisset, nec procul Seleuci castra esse; depopulatus maritimam oram, & prædâ maximè hominum raptim in naves impositâ, tantum moratus dum Eumenes cum classe assequeretur, Samum petere intendit. Quò, tempestate jactatus, tandem pervenit: classemque suam cum Rhodiâ navium 20, cui Eudamus præfectus fuerat, ibi conjunxit. [*Liv.*]

Classe ita auctâ, profecti extemplò sunt Ephesum: & contra fauces portûs instructâ in frontem navium acie stetere. Posteaquam nemo adversus ibat, classe divisâ, pars in salo in hostium portus in anchoris stetit, pars in terram milites exposuit. In eos jam ingentem prædam latè depopulato agro agentes, Andronicus Macedo (Nicandrum appellat Appianus) qui in præsidio Ephesi erat, eruptionem fecit; exutósque magnâ parte prædæ ad mare ac naves redegit. Qui mox inde Samum reversi sunt: quò & L. Æmilius Regillus Prætor, in Romanæ classis præfecturâ C. Livii successor, pervenit; cui à Chio eò trajicienti duæ Rhodiæ quadriremes missæ obviam à Livio, & rex Eumenes cum duabus quinqueremibus occurrit. [*Id. cum Appian. pag.* 102.]

Ibi concilio de bello navali habito, L. Æmilius cum totâ classe, ad interendum hostibus terrorem, portum Ephesi; Livius Pataram Lyciæ adiit. Æmilius ab Epheso tempestate repulsus, irrito incepto, Samum rediit. Civitates quas Livius est prætervectus, Miletus, Myndus, Halicarnassus, Cnidus, Cous, imperata enixè fecerunt. Sed in Lyciâ malè à tempestate atque ab hoste acceptus, in Græciam transmisit; ut conventis Scipionibus, qui tum circa Thessaliam erant, in Italiam trajiceret. [*Liv.*]

Samum à Scipionibus ad L. Æmilium & Eumenem advenêre literæ; quibus de pactis induciis cum Ætolorum gente, & profectione terrestrium copiarum versùs Hellespontum certiores fiebant. Antiocho similiter & filio ejus Seleuco eadem ab Ætolis sunt nuntiata. [*Polyb. legat.* 19.]

Legatione ab Eumene, societatis jungendæ causâ, in Achaiam missâ; multitudo Achæorum in concilio congregata societatem firmavit; & juvenum manum suppetias ei misit. [*Id. legat.* 20.]

L. Æmilius cum totâ classe Miletum & cæteram sociorum oram prætervectus, in Bargyletico sinu exscensionem ad Iassum fecit. Urbem Antiochi tenebat præsidium, agrum circà Romani hostiliter depopulati sunt. Missis deinde qui per colloquia principum & magistratuum tentarent animos, posteaquam nihil in potestate suâ responderunt esse, Æmilius ad urbem oppu-

gnandam

gnandam duxit. Sed Iasensium exulum precibus moti Rhodii, Eumene etiam rege assumpto, pervicerunt, ut oppugnatione abstineretur. [*Liv.*]

Heraclienses Ponti, legatis ad Æmilium missis, literas ab eo humanitatis plenas acceperunt: quibus & amicum fore ipsis Senatum, nec ullâ in re prudentiam Romanorum & curam (si quando his indigeant) eis defuturam pollicebatur. [*Memnon. Excerpt. cap.* 28.]

Dum Eumenes procul à domo cum Romanis & Rhodiis Lyciæ maritima oppugnabat, in fines regni illius Seleucus transiit. Ad Elæam primò infestis signis accessit: deinde omissâ oppugnatione urbis, agros hostiliter depopulatus, ad caput arcemque regni Pergamum oppugnandam duxit. Attalus Eumenis frater stationibus extra urbem positis; primò fatigare hostem excursionibus cœpit: deinde ut se infirmiorem vidit, mœnibus se continuit; & obsideri urbs cœpta est. [*Id.*]

Eodem fermè tempore & Antiochus ab Apameâ profectus, Sardibus primùm, deinde haud procul Seleuci castris ad caput Caici amnis stativa habuit, cum magno exercitu misto variis ex gentibus. Plurimum terroris in Gallorum mercede conductis quatuor millibus erat. Hos, paucis admistis, ad pervastandum passim Pergamenum agrum misit. [*Id.*]

Hæc cùm Sami Eumenes didicisset, avocatus domestico bello, cum classe Elæam petiit: indéque priusquàm hostes sentirent Pergamum ingressus, levia per excursionem prælia ibi fecit. Post paucos verò dies Romana Rhodiáque classis, ut opem illi ferrent, Elæam ab Samo venerunt. [*Id.*]

Cùm tot classes in unum convenisse portum Antiocho allatum esset; & sub idem tempus audivisset Consulem cum exercitu in Macedoniâ esse, paratáque quæ ad transitum Hellesponti opus essent: de pace cum Romanis, Eumene & Rhodiis agendum sibi statuit. Motis igitur castris ad Elæam accessit: & tumulo quodam adversùs urbem occupato, peditum omnes copias ibi constituit; & cum equitatu (erant autem supra sex millia equitum) in campos sub ipsa Elææ mœnia descendit. Missis deinde in urbem qui de pace agerent: L. Æmilius Eumene à Pergamo accito, Rhodiorum etiam navarchis Eudamo & Pamphilidâ adhibitis, eâ de re consilium habuit. Et Rhodii quidem pacem non aspernabantur: sed Eumenes neque honestum esse dicebat de pace agi, neque finem rei eo tempore imponi posse. Atque in eam sententiam Antiocho respondit Æmilius; ante Consulis adventum de pace agi non posse. Quo responso accepto, Elæensium agrum extemplò vastavit. Deinde Seleuco filio ad Pergami obsidionem continuandam relicto, cum infesto exercitu continuis itineribus pergens, in agrum illum opulentum, quem Thebes campum vocant, impressionem fecit; omnisque generis prædâ exercitum suum implevit. [*Polyb. legat.* 21. *Liv. lib.* 37.]

Per eosdem dies Diophanes Megapolitanus cum mille peditibus & centum equitibus ab Achæis in Eumenis auxilium missus, Elæam advenit. [*Liv. ibid. cum Polyb. legat.* 20.] Veterani omnes & periti belli erant; & ipse dux, Philopœmenis (summi tum omnium Græcorum Imperatoris) discipulus. [*Liv. ibid. Appian. pag.* 102. *cum Polybio, legat.* 20. *pag.* 810. *& in Excerptis Valesii, pag.* 110.]

Egressos navibus obviam missi ab Attalo nocte Pergamum deduxerunt. Unde factis excursionibus aliquot, non minùs audacibus quàm felicibus, Seleucum ex agro Pergameno castra movere Achæi coëgerunt. [*Liv. ibid. Appian. pag.* 102. 103.] qui nihilominùs in maritimâ otâ permanens, aliis terrori, aliis præsidio erat. [*Liv.*]

Dum Antiochus Adramyttenum hostiliter itinere facto petit; eò Æmilius & Eumenes, ut urbi præsidio essent, navibus circumvecti venerunt. Antiochus igitur urbe abstinens, agros depopulatus est. Peræam inde coloniam Mitylenæorum expugnavit; Cotton, & Corylenum, & Aphrodisiadem, & Crenen, primo impetu cepit: deinde per Thyatira Sardes rediit. [*Liv.*]

Classis Romana cum Eumene Rhodiisque, Mitylenem primò, inde retrò, unde profecta erat, Elæam rediit. Inde Phocæam petentes, ad Bacchium insulam urbi Phocensium imminentem appulerunt; & quibus antè abstinuerant templis ligníque hostiliter direptis, ad ipsam urbem transmiserunt. Sed quum missum ab Antiocho præsidium trium millium armatorum urbem intravisset: extemplò oppugnatione omissâ, classis ad insulam se recepit; nihil aliud quàm depopulato circa urbem hostium agro. Inde Eumenes Elæam, Romana & Rhodia classis Samum rediit. [*Id.*]

d. Æstate mediâ Rhodiorum classis, quæ 32 quadriremium & 4. triremium, cum Antiochi classe ab Hannibale ex Syriâ ductâ, quæ 37 majoris formæ navium erat, ad Sidam in Pamphyliâ promontorium pugnam iniit: in quâ Hannibalem Rhodii fugârunt, sed naves ejus, ægris magnâ ex parte remigibus, insequi longiùs non potuerunt. Sed ut ejus ad veterem classem transitum impedirent, Chariclitum cum 20 navibus rostratis ad Patara & Megistem portum miserunt: quò etiam mox Pamphilidas cum 4. navibus tectis missus est. [*Id.*] Atque ita in Pamphyliâ clausus Hannibal est. [*Appian. pag.* 104.] Vid. Æmil. Prob. in *Hannibale.*

Sardes veniens Antiochus, ad Prusiam Bithyniæ regem (cognomento qui Κυνηγὸς sive *Venator* dictus est) legatos & literas misit, quibus eum ad ineundum secum adversùs Romanos societatem hortabatur. Et jam fluctuabat animo Prusias, quum literæ à Lucio & Publio Scipionis fratribus acceptæ animum illius à metu Romanorum aliquantum liberârunt. Maximè autem est confirmatus, posteaquàm Româ legatio ad eum venit, cujus princeps C. Livius, qui prætor antè classi præfuerat. Cum his enim legatis ille collocutus, spes consiliáque sua ab Antiocho penitùs teparavit. [*Polyb. legat.* 22. *pag.* 811. 812. *Liv. lib.* 37. *Appian. pag.* 101.]

Antiochus posteaquàm à spe societatis Prusiæ decidit, Ephesum ab Sardibus est profectus ad classem, quæ per aliquot menses instructa ac parata fuerat, visendam. Quum enim nullam aliam rationem esse judicaret impediendi ne pedestres hostium copiæ trajicerent, atque omninò bellum ex Asiâ expellendi, quàm si potentem maris se firmè stabiliret; navali prælio cum hoste dimicare proposuit. [*Polyb. & Liv. ibid.*]

Notium itaque Colophoniorum oppidum Epheso vicinum oppugnare aggreditur; ut dum Ro-

mani ſociam urbem obſidione liberare parant; occaſio rei bene gerendæ Polyxenidæ daretur. Erant Polyxenidæ naves 89. vel 90. quibus Æmilius & Rhodii ad Myonneſum occurrerunt, Æmilius cum navibus 58 & Rhodii cum 22. ut *Livius*, vel 25 ut *Appianus* refert. In pugnâ victus Polyxenidas, ſecundo vento Epheſum fugâ petiit: amiſſis navibus 42 (non 29 tantùm, ut apud *Appianum* legitur:) ex quibus 13 unà cum vectoribus in poteſtatem hoſtium venerunt. Romanorum naves duæ fractæ ſunt, vulneratæ aliquot. Rhodiam unam captam Polyxenidas ſecum Epheſum abduxit. Menſe Decembri (ut annus tunc Romæ agebatur) pugnam hanc fuiſſe commiſſam, locus ille Macrobii indicat, in primo libro Saturnalium. XI. *Kalend. Januar. feria ſunt Laribus dedicatæ; quibus eadem bello Antiochi L. Æmilius Regillus prætor in campo Martio curandam vovit.* quod votum poſt annos undecim illum exſolviſſe docet in libro 40 *Livius*: ubi & Tabulæ, victoriæ hujus ſummam continentis, ſuper valvas & novi ſui templi & ædis Jovis Capitolini ab eo fixæ, exemplum (ſed vitioſè admodum exaratum) legendum proponitur.

Hujus cladis nuntio territus Antiochus, præſidium à Lyſimachiâ, ne opprimeretur ibi à Romanis, deduci pravo conſilio juſſit: * (*Liv.*) & Lyſimachienſes relictâ urbe cum omnibus familiis in Aſiam migrare juſſit. [*Diodor. Sicul. in Excerptis Valeſii pag.* 298.]. Colophonis etiam obſidione abſcedens, Sardes recepit ſe: atque inde in Cappadociam ad generum ſuum Ariarathen, qui auxilia accerſerent, & quocunque aliò poterat ad copias contrahendas miſit. [*Liv.*] Ipſe verò Sardibus hærens, rei gerendæ tempora conſumebat, & ſummâ lentitudine omnia adminiſtrabat. [*Polyb. legat.* 23.]

3815 *a.* Æmilius poſt victoriam navalem profectus Epheſum, directis ante portum navibus, quum confeſſionem concelli maris ultimam hoſti expreſſiſſet, Chium navigans, naves in prælio quaſſatas quum ibi refeciſſet, Phocæam trajecit, quæ dudum à Romanâ ſocietate defeceràt. Eam primùm vi adortus, poſteà deditione recepit: ſed quo minùs diriperetur, à milite impetrare non potuit. Urbem tamen agroſque & ſuas leges iis reſtituit: & quia jam hyems appetebat, gemino cum urbem portu inſtructam ad hybernandum claſſi delegit. [*Liv.*]

Per idem ferè tempus Lyſimachia, refecta omnium rerum commeatibus, velut in adventum Romani exercitûs præparatis, Scipiones excepit. Unde ingreſſi rursùs iter per Cherſoneſum, Helleſpontum pervenerunt; ubi omnibus curâ regis Eumenis ad trajiciendum præparatis, velut in pacata littora, nullo prohibente, aliis aliò delatis navibus, ſine tumultu trajecere. [*Id.*]

Antiochus metu conſternatus & rebus ſuis diffidens Heraclidem Byzantinum legatum de pace ad Romanos miſit: cum mandatis & publicè concilio, & privatim P. Scipioni Africano communicandis. Cùm verò reſponſum accepiſſet Antiochus, impenſam quæ in bellum facta eſſet omnem præſtare eum oportere, & cis Taurum montem poſſeſſione Aſiæ cedere: ille, nihil gravius ſibi ſi bello eſſet victus imperatum iri ratus, cogitatione pacis abſtinuit, & neceſſaria ad prælium omnia undique apparavit. [*Polyb. legat.* 23. *Diodor. Sicul. legat.* 6. & 7. *à Fulv. Urſino edit. Liv. lib.* 37. *Juſtin. lib.* 31. *cap.* 7. *Appian. pag.* 105.]

Lucius Scipio Conſul ex ſtativis ad Helleſpontum movens, Dardanum primùm, deinde Rhœteum, utráque civitate obviam effuſâ, venit. Inde Ilium proceſſit, caſtriſque in campo qui eſt ſubjectus mœnibus poſitis, in urbem arcémque quum aſcendiſſet, Minervæ ut arcis præſidi ſacrificavit. Atque hîc mutua gratulatio Ilienſium ac Romanorum fuit: Ilienſibus Æneam cæteróſque cum eo duces à ſe profectos, Romanis ſe ab his procreatos referentibus. Tantáque lætitia omnium fuit, quanta eſſe poſt longum tempus inter parentes & liberos ſolet. [*Liv. & Juſtin. lib.* 31. *cap.* 8.] Demetrius Scepſius puerum ſe ſub id tempus ait Ilium peregrè veniſſe; atque ita neglecta vidiſſe domicilia, ut ne tecta quidem imbricibus coctis integerentur. [*Strabo, lib.* 13. *pag.* 594.]

Inde profecti ſextis caſtris ad caput Caici amnis perveherunt. Ubi & Eumenes rex, cum auxiliis occurrit. Hic plurium dierum præparatis cibariis, conſilium erat ire ad hoſtem priuſquàm hyems opprimeret: [*Id.*]

P. Scipio Africanus Elæam æger delatus eſt; relicto apud fratrem legato Cn. Domitio. Antiochus verò circa Thyatirenos campos contrahens copias, non longè ab hoſtibus, Scipioni filium quem captivum habebat ſine pretio ad eum remiſit. Quod non ſolùm animo patrio gratum munus, ſed corpori quoque ſalubre gaudium fuit. [*Vid. Polyb. legat.* 23. *Liv. lib.* 37. *Juſtin. lib.* 31. *cap.* 7. *Appian. pag.* 105. 106. *Aurel. Victor. de vir. illuſtr. cap.* 54. & *Dionem, in Excerptis Valeſii pag.* 609.]

Senatus populuſque Heraclienſium in Ponto, legatione ad Scipiones miſſâ, ut iniram priùs cum Æmilio amicitiam confirmarent, impetrârunt. Ut Antiochus etiam in gratiam apud Romanos reponeretur, orabant: & perſcripto ad Regem plebiſcito, ut bellum contra Romanos deponeret, adhortabantur. [*Memnon. Excerpt. cap.* 28.]

Elephantis immenſæ magnitudinis, auro, purpurâ, argento, & ſuo ebore fulgentibus Antiochum aciem ſuam utrimque vallaviſſe, ſcribit Florus. [*Hiſtor. Rom. lib.* 2. *cap.* 8.] Habuiſſe illum elephantos 120, in I. Maccab. VIII. 6. legimus. Et 102 quidem contra Ptolemæum Philopatorem eum eduxiſſe, & 150 elephantos poſteà habuiſſe; ex *Polybio* jam antè audivimus. [*ad ann. Mund.* 3787. & 3799.] ſed 54. tantùm cum Romanis pugnanti illi adfuiſſe, memorat *Livius*. Qui etiam 70 millia peditum & plus 12 millia equitum habuiſſe eum refert: licèt 70 tantùm millia univerſo illius exercitui *Appianus* tribuat. *Trecenta millia peditum, equitum falcatorúmque curruum non minor numerus:* inquit *Florus*; nimis profectò hyperbolicè. In Romano verò exercitu 30 tantùm millia fuiſſe, *Appianus* affirmat: è quibus & duo millia miſtorum Macedonum Thracúmque præſidio caſtris fuiſſe relictos, *Livius* indicat.

Circa Magneſiam ad Sipylum montem poſitam pugna commiſſa eſt. Ab eâ abfuit tum Hannibal, cum Syrâ claſſe in Pamphyliâ clauſus, tum P. Scipio Africanus, ægritudine Elææ detentus. Nebuloſus is dies fuit: qui & caligine Regiis in tam latâ acie conſpectum cornuum ſuo-

rum

rum adimebat, & humore arcus fundâſque & jaculorum amenta emolliebat. Cùm in dexteriore cornu pulſa legio Romana ad caſtra fugeret; M. Æmilius Lepidus tribunus militum ad tutelam caſtrorum relictus, armare ſe milites ſuos & extra vallum progredi juſſit, ſtrictiſque gladiis fugientibus mortem minari, niſi in prælium reverterentur. Attonita tùm ambiguo periculo legio, comitantibus M. Æmilio & duobus millibus Macedonum Thracúmque qui in caſtris relicti fuerant, in prælium reverſa eſt; magnáque cæde editâ, initium victoriæ fuit. Ex Regiis ad 50 millia peditum cæſa eâ die dicuntur: equitum quatuor millia: ut apud *Livium* & *Eutropium* legitur. Captos fuiſſe 1400 refert *Livius*; undecim millia *Juſtinus*. Ex elephantis nonnulli interfecti ſunt, 15 cum rectoribus capti. Romanorum aliquot vulnerati ſunt: ceciderunt non plus 300 pedites, 24 equites, & de Eumenis exercitu 25.

Antiochus cum paucis fugiens, in ipſo itinere pluribus congregantibus ſe, modicâ manu armatorum, mediâ fermè nocte Sardes pervenit. Inde quum audiſſet Seleucum filium & quoſdam amicorum Celænas (juxta quas nova urbs condita, cui Apameæ nomen eſt inditum ab Apameâ ſorore Seleuci regis) fugiſſe; & ipſe quartâ vigiliâ cum conjuge ac filiâ eò conceſſit: Zenoni Sardium cuſtodiâ traditâ, & Timone Lydiæ præpoſito. Inſequenti verò die Celænis (relictis ibi ducibus, qui regios è fugâ recolligerent) in Syriam profectus eſt. [*Liv. lib.* 37. *Appian. pag.* 110. *& ex Dione, Zonaras.*]

Polyxenidas Antiochi navarchus, auditâ pugnâ, Epheſum reliquit; & claſſe uſque ad Patarà Lyciæ pervectus, metu ſtationis Rhodiarum navium quæ ad Megiſten erat, in terram egreſſus, cum paucis itinere pedeſtri Syriam petiit. [*Liv. ibid.*]

Legati à Thyatirâ primùm & à Magneſiâ ad Sipylum, deinde à Sardibus, Trallibus, Magneſiâ quæ ſuper Mæandrum eſt, & Epheſo, ad dedendas urbes venerunt: Aſiæ civitatibus in fidem Conſulis ditionémque populi Romani ſeſe tradentibus. [*Id. ibid.*]

Sardibus receptis, Conſul eò ſe contulit. Eò & frater ejus P. Scipio ab Elæâ, cùm primùm pati laborem viæ potuit, venit. Sub idem ferè tempus Muſæus, caduceator ab Antiocho miſſus, per P. Scipionem à Conſule petiit impetravitque, ut legatos mittere liceret regi de ſummâ rerum acturos. Paucis deinde pòſt diebus, venêre legati ab Antiocho, Zeuxis qui præfectus Lydiæ fuerat, & Antipater fratris Antiochi filius. Hi priùs Eumene convento, quem propter vetera certamina averſum maximè à pace credebant eſſe, & placatiore eo & ſuâ & regis ſpe invento, tum P. Scipionem, & per eum Conſulem adierunt: præbitóque iis petentibus frequenti concilio, eædem conditiones pacis datæ ſunt, quæ anteà ad Helleſpontum, priuſquàm prælium committeretur, fuerant oblatæ; P. Scipione prædicante, Neque Romanis ſi vincantur animos minui, neque ſi vincant, ſecundis rebus inſoleſcere. Oportere igitur Antiochum Europâ cedere, & Aſia omni cis Taurum. Pro impenſis in bellum factis 15 millia talentûm * (quot numerat & Plutarchus in *L. Paulo Æmilio, pag.* 258.), Euboicorum dare: 500 præſentia, 2500 quum Senatus populúſque Romanus pacem comprobaverint, 1000 deinde talenta per 12 annos continuos: Eumeni quoque 400 talenta reddere, & quod frumenti reliquum ex eo, quod patri debitum erat. * *Antiochus omni cis Taurum agro & decem millibus talentorum ſpoliatus eſt*: inquit Mithridates in epiſtolâ ad Arſacem. (libro 4°. Hiſtoriarum Saluſtii.) *, Hannibalem quoque Carthaginienſem, Thoantem Ætolum, & alios aliquot belli concitatores dedere. Pignoris autem loco obſides 20 dare. Quum acciperent conditiones Antipater & Zeuxis, placuit omnibus legatos Romam mitti, ad pacis comprobationem obtinendam: atque ita tum diſceſſum eſt. [*Polyb. legat.* 24. *Diodor. Sic. legat.* 9. *Liv. lib.* 37. *Juſtin. lib.* 31. *cap.* 8. *Appian. pag.* 111. 112.]

Sequentibus diebus Conſul in hyberna exercitum Magneſiam ad Mæandrum & Tralles Epheſumque diviſit. [*Polyb. & Liv. ibid.*]

Epheſum ad Conſulem paucos poſt dies pars imperatæ pecuniæ advecta eſt, & adducti obſides: [*Id. ibid.*] inter quos fuiſſe juniorem regis filium Antiochum narrat *Appianus* [*pag.* 112. 113.] licèt à Scipionis ſucceſſore Cn. Manlio Vulſone hoc primùm exactum fuiſſe, ut inter obſides Antiochus Regis filius daretur, ex Dione referat Zonaras.

b. M. Aurelius Cotta legatus L. Scipionis, cum Antiochi legatis, & Eumenes rex, itémque Rhodiorum, Smyrnenſium, & omnium fermè cis Taurum populorum ac civitatum legati Romam profecti ſunt. [*Polyb. & Liv. ut ſuprà.*] — 4525 — 189

M. Acilius Glabrio de rege Antiocho & Ætolis triumphans, Romam ingreſſus eſt. [*Liv. lib.* 37.]

Cn. Manlius Vulſo Conſul in Aſiam miſſus eſt. Exercitus ei quem L. Scipio habebat eſt decretus: & in ejus ſupplementum quatuor millia peditum Romanorum, 200 equites, & ſociorum

c. ac Latini nominis octo millia peditum & 400 equites. Eodémque ferè tempore & Cn. Manlius conſul in Aſiam, & Q. Fabius Labeo prætor ad claſſem venit. [*Liv. lib.* 37.] Vere autem primo Epheſum Conſul venit; acceptiſque copiis à L. Scipione, & exercitu luſtrato, concionem apud milites habuit, quâ ad novum cum Gallis ſuſcipiendum bellum eos adhortatus eſt. [*Id. lib.* 38.] Fabius verò claſſe ab Epheſo in Cretam profectus eſt; ut Romanos atque Italici generis captivos ibi detentos ſervitute eximeret. A Cretâ Epheſum reverſus; tribus inde navibus in Thraciæ oram miſſis, ab Æno & Maroniâ præſidia Antiochi deduci juſſit, ut in libertate ex civitates eſſent. [*id. in lib.* 37. *fine.*]

Appetente æſtate, Eumenes rex & legati ab Aſiâ Romam venerunt. Cotta in Senatu primùm, deinde in concione narravit, quæ eſſent geſta in Aſiâ. Eumenes deinde, poſtulante Senatu, ſua merita poſtulatáque modeſtè expoſuit. Cui Rhodii tam pro ſe, quàm pro libertate Græcarum civitatum reſtiterunt. Quibus auditis, à Senatu decretum eſt, ut cis Taurum montem quæ intra regni Antiochi fines fuiſſent, Eumeni attribuerentur: præter Lyciam Cariámque uſque ad Mæandrum amnem; quæ civitatis Rhodiorum eſſent. Cæteræ civitates Aſiæ, quæ Attali

ſtipendiariæ fuiſſent, eædem Eumeni vectigal penderent: quæ vectigales Antiochi fuiſſent, ea liberæ atque immunes eſſent. [*Polyb. legat.* 25. & 36. *Diodor. Sic. legat.* 10. *Liv. lib.* 37. & 38. *Appian. Syriac. pag.* 116.]

Antiochi regis legati Antipater & Zeuxis auditi à Senatu, ut pacis in Aſiâ à L. Scipione datæ conditiones confirmarentur, impetrârunt. Et quum paucos poſt dies etiam populus eam pacem juſſiſſet eſſe ratam: fœdus in Capitolio cum Antipatro, principe legationis & regis Antiochi fratris filio, eſt ictum, quo pacta illa confirmabantur. [*Polyb. legat.* 25. *Liv. lib.* 37.] Hoc fœdus in æs inciſum, dedicatum eſt in Capitolio, ubi ſolent & alia dedicari fœdera. Exemplar ejus Manlio Vulſoni, ſucceſſori Scipionis, tranſmiſſum eſt. [*Appian. pag.* 115.]

Inter alia verò conſtitutum fuiſſe, ut tam ipſe Antiochus, quàm qui regnaturi eſſent poſt eum, tributum magnum ſolverent, & darent obſides & διαγράμμα ſive diviſi Imperii partem; in I. Maccab. VIII. 7. legimus. Et ex pactis quidem hiſce, intra 12 annos, penſionibus æquis, ſolvere tenebatur Antiochus talenta Euboica (non Attica, ut verba Polybii non rectè videtur accepiſſe Livius, ſed argenti Attici optimi) 12000, quorum unumquodque 80 libras Romanas ponderaret; & tritici 540 millia modiûm: atque obſides 20 dare, unoquoque triennio murandos. In Imperii verò diviſione relictæ Antiochô ſuêre, non ſolùm * Syria, ut in *L. Æmilio Paulo.* (pag. 258.) innuit Plutarchus; neque etiam, Comagena & Syriæ & Judæa, ut voluit Memnon, [*in Excerpt. cap.* 28.] ſed etiam regiones ſuperiores trans Euphratem, Babylonia, Aſſyria, Suſiana, &c. atque in inferioribus Ciliciæ; licèt in freto Ciliciæ ultra Calycadnium & Sarpedonium promontorium belli causâ illi navigare non fuerit permiſſum. [*Polyb. legat.* 25. & 35. *Liv. lib.* 37. & 38. *Appian. pag.* 112. 113.] * Et antequàm cum Romanis rem haberet, Aſiam ferè (ὅλην σχεδὸν) iiſdem cum finibus habuiſſe quibus eam tenuit Seleucus Nicanor confirmat Plutarchus in *M. Catone Majore.* (pag. 342.).

Smyrnæorum & reliquorum omnium Aſiaticorum legationibus auditis, Senatus more majorum decem legatos miſit ad res Aſiæ componendas, & controverſias inter civitates dirimendas. [*Polyb. legat.* 25. *Diodor. Sic. legat.* 10. *Liv. lib.* 37.]

d. Quo tempore Romæ de pace cum Antiocho agebatur, in Aſiâ Cn. Manlius Conſul ſummâ ope tetendit, ut eam pacem turbaret; & Antiochum, ſi ſui poteſtatem feciſſet, inſidiis exciperet. Verùm ille cognitâ fraude Conſulis, cùm ſæpe colloquiis petitis captatus eſſet, non congreſſum modò ſed conſpectum etiam ejus vitavit. Conſul eum inſequi cupiens, in ipſis propè Tauri jugis ad divortia aquarum caſtra poſuit. Cùm nullam ibi cauſam belli inveniret, quieſcentibus regiis, cum Gallo-græcis bellum geſſit: eo prætextu, quòd & auxiliis Antiochum juviſſent; & adeò indomita haberent ingenia, ut nequicquam Antiochus emotus ultra juga Tauri montis eſſet, niſi horum opes frangerentur. Et quia Eumenes Romæ tunc aberat, accerſitus Pergamo frater ejus Attalus Conſuli, ab Epheſo ad Magneſiam profecto, cum mille peditum & 200 equitum auxiliis occurrit. Quibus deinde ad Harpaſum fluvium progreſſis occurrit Eumenis & Attali frater Athenæus, cum Cretenſi Leuſo & Corrago Macedone: qui mille pedites miſtarum gentium, & 300 equites ſecum adduxerunt. [*Liv. lib.* 38.]

Huc legati ab Alabandis ad Conſulem venerunt: quorum rogatu caſtellum quod ab ipſis nuper defeciverat, vi receptum, Alabandenſibus eſt redditum. Ipſe viâ nihil digreſſus, ad Antiochiam ſuper Mæandrum amnem poſuit caſtra: quò Seleucus Antiochi filius, ex fœdere icto cum Scipione, ad frumentum exercitui dandum venit. Tabentes in finibus Piſidarum, qui in agmen Romanum eruptionem temerè fecerant, 25. talentis argenti & 10 millibus medimnûm tritici imperatis, in deditionem ſunt accepti: Tertio inde die ad Chaum amnem perventum: inde profecti, Erizam urbem primo impetu, ceperunt. [*Liv. ibid.*]

Moagetes tyrannus, cui Cibyra, Syleum, & quæ Alymne (vel Alinda) appellatur, ſuberant, homo crudelis & callidus, ægrè adduci ſe paſſus eſt, ut datis Conſuli 130 talentis & 10 millibus medimnûm frumenti, ſalutem propriam redimeret. [*Id. ibid. Polyb. legat.* 30.]

Quum Colobatum amnem Conſul trajeciſſet, Iſindenſium legati ad eum venerunt; orantes ut opem ipſis ferret. Termeſſenſes namque, accitis Philomelienſibus, agrum eorum vaſtaſſe, urbem diripuiſſe, nunc quoque arcem urbis obſidere, quò cives univerſi cum conjugibus & liberis confugiſſent. Ille, occaſione hâc libenter arreptâ, Pamphyliam versùs agmen duxit: Iſindenſes obſidione exemit, & Termeſſenſibus, 50 talentis argenti acceptis, pacem dedit; uti & Aſpendiis, cæteriſque Pamphyliæ populis, eodem modo. [*Polyb. legat.* 31. *Liv. ut ſupr.*]

3816 *a.* Ex Pamphyliâ ad Galaticam expeditionem reverſus, Cormaſâ urbe captâ, & multâ prædâ, caſtra movit. Progredienti præter paludes, legati à Lyſinoë dedentes civitatem occurrerunt. Quibus ſuſceptis, in Sagalaſſenum Piſidarum agrum venit: ex quo ingente prædâ abactâ, quum legati ab urbe veniſſent, acceptâ coronâ 50 talentorum, cum 20 millibus medimnûm hordei, ac totidem tritici, pacem eis dedit. [*Polyb. legat.* 32. *Liv. ut ſupr.*]

Progreſſus inde ad Obrimæ fontes, ad vicum quem Aporidos κώμην vocant caſtra poſuit. Eò Seleucus ab Apameâ poſtero die venit. Ægros inde & inutilia impedimenta quum Apameam dimiſiſſet, ducibus itinerum à Seleuco acceptis, profectus eo die in Metropolitanum campum, poſtero die Dinias Phrygiæ proceſſit. Inde Synnada venit; metu omnibus circà oppidis deſertis: quorum jam prædis grave agmen trahens, vix quinque millium die toto itinere profecto, ad Beudos quod vetus appellant, & tertio inde die ad Galatarum fines pervenit. [*Liv.*]

Hic plures dies ſtativa habens, legatos ad Epoſſognatum miſit; qui unus ex Galatarum regulis & in Eumenis amicitiâ manſerat, & negaverat Antiocho adversùs Romanos auxilia. Ille ad Galatarum Reges profectus, ut æquis conditionibus ſe Romanis ſubjiceret, perſuadere conatus eſt. [*Id. cum Polyb. legat.* 33.] Trium verò populorum, Toliſtoboiorum, Tectoſagum & Trocmorum Reges tunc erant, Ortiagon, Combolomarus & Gaulotus. [*Liv.*] è quibus

Ortiagon

Ortiagon præ cæteris liberalitate, prudentiâ & fortitudine insignis, consilia de Galatarum principatu in se unum transferendo agitare credebatur. [*Polyb. in Excerp. Valesii, pag.* 114. *& apud Suid. in* Ὀρτιάγων.]

Interea Oroandensium legati ad Consulem in vico quem vocant Tyscon castra habentem venerunt, amicitiam petentes: quam, 200 talentis solutis, postea impetrârunt. [*Liv.*]

Ad Cuballum Gallo-græciæ castellum castra habentibus Romanis, apparuere cum magno tumultu hostium equites, & quosdam occiderunt. Quibus deinde fugatis, & aliquot fugientibus occisis, continentibus itineribus ad Sangarium flumen Consul processit. [*Liv.*]

Ponte ibi facto, quia vado nusquàm transitus erat, transgressis flumen Galli Matris magnæ ab Attide & Battaco sacerdotibus Pessinunte missi occurrêre cum insignibus suis; vaticinantes fanatico carmine, Deam Romanis victoriam & imperium ejus regionis offerre. Accipere se omen quum dixisset Consul; castra eo ipso loco posuit. [*Liv. & Polyb. in Excerptis Valesii, pag.* 209.]

Postero die ad Gordium pervenit, tum desertum fugâ incolarum oppidum, sed copiâ rerum omnium refertum. Ibi stativa illi habenti legati ab Epossogiato nunciârunt, collocutum eum cum regibus Gallorum fuisse, sed ad nullam æquam conditionem perducere potuisse. Olympum eos montem cum conjugibus & liberis & reliquâ substantiâ universâ petere; ut inde armis locorúmque situ se tueantur. [*Liv. & Polyb. legat.* 33.] Certiora postea Oroandensium legati attulerunt. Tolisto-boios Olympum montem cepisse; Tectosagos alium montem, qui Magna dicatur, petiisse: Trocmos, conjugibus ac liberis apud Tectosagos depositis, armatorum agmine Tolisto-boiis stativis auxilium ferre. [*Liv.*]

Galatarum castra in Olympo monte posita à Consule & Attalo sunt expugnata. Claudius Quadrigarius bis pugnatum in Olympo scribit, & ad 40 millia hominum cæsa. Valerius Antias, qui magis immodicus in numero augendo esse solet, non plus decem millia cæsa refert. Numerus captivorum, haud dubiè millia 40 explevit: quia omnis generis ætatisque turbam secum traxerant; demigrantium magis quàm in bellum euntium modo. Consul armis hostium in uno concrematis cumulo, cæteram prædam conferre omnes jussit: & aut vendidit quod ejus in publicum redigendum erat; aut cum curâ, ut quàm æquissima esset, per milites divisit. [*Liv.*]

Supererat bellum integrum cum Tectosagis. Ad eos progressus Consul, tertiis castris Ancyram, nobilem in illis locis urbem, pervenit: unde hostes paulò plus decem passuum millia aberant. Ibi Chiomara Ortiagontis regis uxor captiva, à centurione stuprum passa, præcisum ejus caput ad maritum suum, qui ab Olympo domum refugerat; retulit. [*Liv. cum Floro, lib.* 2. *hist. Rom. cap.* 11. *& Aurel. Victore de vir. illustr. cap.* 55.] Plenius historiam hanc retulit *Polybius*: qui cum ipsâ Chiomarâ Sardibus se collocutum & ejus prudentiam admiratum fuisse scripsit. [*Plutarch. de Clar. mulierib.*]

Ad Ancyra in stativa oratores Tectosagum ad Consulem venerunt; petentes, ne inde castra moveret, priusquàm de pacis conditionibus cum suis regibus esset collocutus. Illi verò specie colloquii insidias Romanis struxerunt; quorum etiam plurimos, prævalente multitudine, peremerunt: magnáque pars oppressa foret, nisi pabulatorum 600 equites ad clamorem & cædem fugientium occurrissent. [*Polyb. legat.* 34. *Liv. lib.* 38.]

Romani ardentibus irâ animis, postero die cum omnibus copiis ad hostem pervenerunt. Biduo in naturâ montis explorandâ absumpto, die tertio Consul in quatuor partes divisas copias eduxit. Hostium quod roboris erat, Tectosagi & Trocmi mediam tenebant aciem, millia hominum 50: equitatum (quia equorum nullus inter inæquales rupes usus erat) ad pedes deductum, 10 millia hominum, ab dextro locaverunt cornu. Ariarathis Cappadoces, & Morzis auxiliares, in lævo quatuor fermè millium numerum explebant. Prælio conserto Galatæ, post plurimam suorum cædem, quò quemque tulit impetus, fugerunt. Fugatis deinde sine pugnâ duobus Galatarum cornibus, octo millia hominum in fugâ cecidêrunt, reliqui flumen Halyn trajecerunt. Postero die Consul captivos prædámque recensuit. Ubi captivi alligati catenas morsibus & ore tentaverunt, atque suffocandas invicem fauces præbuerunt. Præda verò tanta fuit, quantam avidissima rapiendi gens, quum eis montem Taurum omnia armis per multos tenuisset annos, coacervare potuit. Galatæ ex dissipatâ passim fugâ in unum locum congregati, magna pars saucii aut inermes, nudati omnibus rebus, oratores de pace ad Consulem miserunt. Eos Manlius Ephesum venire jussit. Ipse (jam enim medium autumni erat) locis gelidis propinquitate Tauri montis excedere properans, victorem exercitum in hyberna maritimæ oræ reduxit. [*Liv. ibid. cum Appiano, in Syriac. pag.* 115. *& Floro, lib.* 7. *cap.* 11.]

Romæ, Kalendis Februariis (quæ, ut annus tum agebatur, in 27 Septembris Juliani diem inciderunt) L. Æmilius Regillus navalem de rege Antiocho triumphum egit. [*Liv. lib.* 37.]

Sub id tempus quo decem Romani legati, & alii qui ex Asiâ missi fuerant, profectionem ab Urbe parabant, Brundusium in Italiam Publius & Lucius Scipio appulerunt: & post aliquot dies triumphantes Romam sunt invecti. [*Polyb. legat.* 25.] Triumphavit verò ex Asiâ de Antiocho L. Scipio mense intercalario pridie Kalendas Martias (circa 16 Novembris Juliani diem) anno ferè posteaquàm consulatu abiit: & ne cognomine fratri Africano cederet, *Asiaticus* est appellatus. [*Liv. lib.* 37.] * Duxitque in triumpho argenti cælati pondo millia 450, & vasorum aureorum pondo 200 millia, anno Urbis conditæ (juxta Varronianas rationes) 565. [*Plin. lib.* 33. *cap.* 11.] de quo pluribus agit *Livius* libro 37mo. *

C. Manlio Vulsoni, post exactum Consulatum, proconsulare in Asiâ imperium in annum prorogatum est. [*Id. lib.* 38.]

b. Olympiadis CXLVII. anno quarto, ad Cn. Manlium proconsulem Ephesi hybernantem, legationes undique ex omnibus civitatibus gentibúsque, quæ eis Taurum montem incolebant, convenerunt: propter victoriam de Galatis partam coronas aureas illi afferentes. Quos omnes | 4516 | 188

laudatos comiterque exceptos, lætiores etiam quam venerant, ille dimisit. Venerunt & à Galatis legati, ut scirent quibus legibus pacem à Romanis essent impetraturi. Quibus respondit; postquàm venisset Eumenes, de pace cum iis se acturum. Similiter quoque ab Ariarathe Cappadocum rege missi sunt legati, ad veniam petendam, lucndámque pecuniâ noxam, quòd auxiliis Antiochum (socerum suum) juvisset. Ei talenta argenti 600 (licèt 200 tantùm habeant *Livius* & *Appianus*) sunt imperata. Venit & missus ab Antiocho Musæus: cui venturum se ad fines Pamphyliæ Proconsul dixit, & talenta 2500 * suprà constituta (*pag.* 283.) licèt *Diodorus* [legat. 12.] 1000 tantùm commemoret; ut anni illius tributum. * frumentúmque, ex pacto cum L. Scipione fœdere, acceperunt. [*Polyb. legat.* 35. *cum Diodoro legat.* 11. & 12. *Liv. lib.* 38.]

c. Principio deinde veris lustrato exercitu, assumptóque Attalo, Proconsul profectus, die octavo Apameam venit. Ibi triduum stativis habitis, tertiùs rursùs ab Apameâ castris in Pamphyliam, ad locum constitutum legatis Antiochi, pervenit. Ibi quum triduum consedisset, frumentum à regiis advectum exercitui divisit, pecuniam uni Tribunorum militum traditam Apameam deportari jussit. Inde ad Pergam duxit: quæ una iis locis regio tenebatur præsidio. Appropinquanti præfectus præsidii obvius fuit, 39 dierum tempus petens, ut regem Antiochum de urbe tradendâ consuleret. Dato tempore, ad eam diem præsidio decessum est. [*Iid. ibid.*]

Sub idem tempus, decem legati & rex Eumenes ineunte jam æstate Ephesum appulerunt: ubi eùm è nauseâ sibi datum se refecissent, Apameam ascenderunt. Proconsul audito eorum adventu, Lucium Manlium fratrem cum quatuor millibus militum ad Oroandenses misit; ad reliquum pecuniæ ex eo quod pepigerant exigendum. Ipse, jussis sequi Antiochi legatis, Apameam exercitum reduxit. Invento ibi Eumene cum decem legatis, de iis quæ agenda essent consultabant. Primum igitur placuit ipsis ictum cum Antiocho fœdus pacemque confirmare: in cujus leges à Senatu scriptas (quarum apud *Polybium* & *Livium* formula extat) Manlius Proconsul legatis Antiochi jusjurandum præstitit; missò confestim in Syriam Q. Minucio Thermo tribuno & Lucio Manlio fratre (qui tum fortè ab Oroandensibus pecunias asportans redierat) qui ab Rege jusjurandum exigerent, & omnes conditiones firmarent. [*Iid. ibid. cum Appiano, pag.* 113.]

* Obsidem verò Antiochus filium suum Antiochum, qui Epiphanes postea est dictus, Romam misit. [1. Macc. I. 11. *Appian. in Syriac. pag.* 116. *Sever. Sulpic. sacr. histor. lib.* 2.] ubi domum illam ei publicè fuisse ædificatam, quæ posteà dicitur Lucilii poëtæ fuisse, ex Attici annalibus, in Orationem Ciceronis contra L. Pisonem docuit *Asconius Pedianus.* *

Q. Fabio Labeoni, qui classi præerat, Proconsul scripsit, ut Patara extemplò proficisceretur; quæque ibi naves regiæ essent, concideret exemeretque. [*Polyb. & Liv. ut suprà. Sulpitius Severus sacr. Hist. lib.* 2.] Profectus ab Epheso Labeo, 50 tectas naves aut concidit, aut incendit. Telmessum eâdem expeditione (territis subito adventu classis oppidanis) recepit. Ex Lyciâ protinùs, jussis ab Epheso sequi qui ibi relicti erant, per insulas in Græciam trajecit. Athenis paucos moratus dies, dum Piræum ab Epheso naves venirent, totam inde classem in Italiam reduxit. [*Liv.*]

Cn. Manlius, quum inter cætera quæ ab Antiocho accipienda erant elephantos quoque (qui in Apameâ erant, ut apud *Polybium* legitur) accepisset; dono Eumeni omnes dedit. Deinde causas civitatum, multis inter novas res turbatis, cognovit. Et Ariarathes rex, parte dimidiâ pecuniæ imperatæ, Eumenis beneficio cui desponderat per eos dies filiam, remissâ, in amicitiam est acceptus. [*Idem.*]

Apameæ quoque decem legati & Proconsul, anditis omnibus qui eò convenerant, iis qui de agro aut pecunia aut simili re aliâ inter se contendebant, urbes ex communi consensu assignârunt, in quibus suas controversias disceptarent. Colophonios in Notio habitantes, Cymæos & Mylassenses immunes in posterum ab omni pensitatione tributi futuros pronuntiârunt. Clazomenios, præter immunitatem, Drymussam etiam insulam ipsis objectam dono dederunt. Milesiis Sacrum agrum, quo propter hostes priùs cesserant, restituerunt. Chios, Smyrnæos & Erythræos pro singulari fide quam eo bello præstiterunt, & agro quem quique illorum cupiebant donârunt, & in omni præcipuo honore habuerunt. Phocæensibus & pristinæ leges restitutæ, & ager quem ante bellum habuerant redditus. [*Polyb. legat.* 36. *Liv.* 38.]

Ilienses Rhœteum & Gergithium addiderunt; non tam ob recentia ulla merita, quàm originum memoria. Eadem & Dardanum liberandi causa fuit. [*Liv. ibid.*]

Cúmque ante sub Pergami ditione pauca quædam fuissent loca usque ad mare, juxta sinum Elaiticum & Adramyttenum, (ut docet *Strabo*, lib. 13. pag. 624.) regi Eumeni Lysimachiam & Thracicam Chersonesum in Europa dederunt: in Asiâ Lycaoniam omnem, Myliada, Phrygiam utramque (minorem ad Hellespontum, & majorem alteram) & Lydiæ Ioniæque omnia; exceptis oppidis quæ libera fuerant, quo die cum rege Antiocho pugnatum est. Nominatim verò Trailes, & Ephesum, & in Lyciâ Telmessum, ei donaverunt. Mysiam, quam priùs ipse subegerat & Prusias rex ei ademerat, illi restituerunt. De Pamphylia, quam Eumenis citra Taurum, legati Antiochi ultra Taurum esse dicebant, integra res ad Senatum est rejecta. [*Polyb. legat.* 36. *Liv. lib.* 37. & 38. *Strabo lib.* 12. *pag.* 577. & *lib.* 14. *pag.* 665.]

Rhodiorum legati Thæetetus & Philophron, ut sibi Lycia & Caria juxta Senatûs decretum darentur, orabant. Ilienium legati Hipparchus & Satyrus, Romanos decemviros pro mutuâ inter ipsos cognatione rogârunt, ut Lyciis veniam delictorum darent. Utrisque decemviri, quod in ipsis esset, conati sunt satisfacere. Nam in gratiam Ilienium, nihil asperius in Lycios consuluerunt: Rhodiis verò ut gratificarentur, Lyciorum gentem eis contribuerunt; exceptâ Telmesso, & castris Telmessiorum, & agro qui Ptolemæi Telmessi fuerat. Caria quoque trans Mæandrum eis est data: illis oppidis exceptis quæ in libertate fuerant, pridie quam cum Antiocho pugnatum erat. Verùm Lycii quævis se potiùs perpessuros dicebant, quàm ut Rhodiis subjicerentur: utpote non pro munere, sed tanquam amici & socius à decem legatis concessi. [*Polyb. legat.* 36. & 39. & 60. *Liv. lib.* 37. & 38.]

Cùm

Cùm ab Antiocho Romani, inter cæteras conditiones pacis, deditionem Hannibalis depoſcerent; admonitus à rege Hannibal, Cretam ad Gortynios profugit. [*Juſtin. lib. 32. cap. 4. Æmil. Prob. in. Hannibale.*] Fama tamen tenet, devicto à Romanis Antiocho, Hannibalem in Armeniam ad Artaxiam primùm ſe contuliſſe, & cum alia multa utiliter ſuaſiſſe, tum metropolis Armeniæ condendæ authorem illi fuiſſe, quæ à principis nomine Artaxata ſive Artaxiaſata dicta fuerit. [*Plutarch. in Lucullo. Strabo, lib. 11. pag. 528.*] Artaxias enim & Thariades ſive Zariadres duces militiæ Antiochi, permiſſu illius Armeniæ (prior majori, alter minori) imperaverunt. Poſteà verò Romanis, qui Antiochum debellaverant, ſeſe adjungentes, Regum titulum aſſumpſerunt. [*Strabo, ibid. & pag. 531. 532.*] Atque eo tempore, quo cum Romanis illi ſocietatem inierunt, Hannibalem relictâ Armeniâ in Cretam ſeceſſiſſe, veri fuerit ſimillimum.

Antiochus, Aſiâ provinciâ amiſsâ, benignè ſibi à populo Romano factum eſſe dicebat, quòd nimis magnâ procuratione liberatus, modicis regni terminis uteretur. [*Cicero, pro Dejotaro. Valer. Maxim. lib. 4. cap. 1.*]

3817 Cn. Manlius & decem legati omnibus rebus ordinatis, aut iis ſaltem quæ maximè erant neceſſariæ, cum omni exercitu ad Helleſpontum ſunt profecti; in tranſitu quæ erant cum Galatis firmaturi. [*Polyb. legat. 36. Liv. lib. 38.*]

Eò evocatis Galatarum regulis leges ſunt datæ, quibus pacem cum Eumene ſervarent; denunciatúmque, ut morem vagandi cum armis finirent, agrorúmque ſuorum terminis ſe continerent. [*Liv. ibid.*] in illis nimirùm partibus Phrygiæ, Paphlagoniæ, Myſiæ ad Olympum, & Cappadociæ, quæ ab illis occupatæ nomen *Galatiæ* obtinuerunt. [*Zonar. ex Dione.*] Tributum quoque eis fuiſſe impoſitum, in I. Maccab. VIII. 2. legitur. Atque ita Romani, Galatarum caſtigatâ audaciâ, ſibi quidem citerioris Aſiæ imperium abſque controverſiâ quæſiverunt (finem Imperii ſui Taurum montem ſtatuentes:) incolas verò illius terroribus atque injuriis, quas Barbari inferre eis erant ſoliti, liberârunt. [*Polyb. lib. 3. pag. 159. cum Manlii orat. apud Livium, lib. 38.*]

Contractis ex omni orâ navibus, & Eumenis etiam claſſe per Athenæum fratrem regis ab Elæâ adductâ, copias omnes Manlius in Europam trajecit. [*Liv. lib. 38.*]

Antiochus in *loca ſuperiora* exercitum ducens, (ſive, *ultimas regni ſui penetrans urbes*, ut ad Daniel. cap. 11. loquitur Hieronymus) ſucceſſorem filium Seleucum Philopatorem declaravit: ut ex II. Maccab. IX. 25. intelligitur.

Cùm Antiochus gravi tributo pacis à Romanis oneraretur, ſeu inopiâ pecuniæ compulſus, ſeu avaritiâ ſollicitatus, quâ ſperabat ſe ſub ſpecie tributariæ neceſſitatis exculatiùs ſacrilegia commiſſurum; Jovis Beli templum in Elymaïde auro & argento ac pretioſiſſimis refertum eſſe donariis audiens, ſpoliare illud conſtituit. In Elymaïdem igitur veniens, cauſatúſque ab incolis bellum ſibi illatum eſſe; adhibito exercitu, nocte templum aggreſſus eſt, grandémque pecuniam inde abſtulit. Quâ re proditâ, finitimi barbari abſque aliorum ope eum adorti, ipſum cum omni militiâ interemerunt. [*Diodor. Sicul. in Excerptis Valeſii, pag. 292. & 298. Strabo, lib. 16. pag. 744. Juſtin. lib. 32. cap. 2.*] Adversùs Elymæos pugnantem, cum omni deletum eſſe exercitu, Hieronymus: [*in Daniel. cap. 11.*] à ſodalibus, quos tenulentus in convivio pultaverat, occiſum fuiſſe ſcribit Aurelius Victor. [*de vir. illuſtr. cap. 54.*] Ejus verò exceſſum ad C. Flaminii & Æmilii Lepidi Conſulatum rectè ex Dione refert *Zonaras*. 4527 187

Poſt patrem, Seleucus *Philopator* (*Soter* Joſepho, lib. 12. cap. 4. filii Demetrii cognomento, dictus) annos 12. regnavit; otiosus nec admodum potens, propter cladem quam pater acceperat. [*Appian. Syriac. pag. 131. cum Porphyrio, Euſebio, & Severo Sulpitio.*] Cui in ipſo regni initio filius natus eſt Demetrius Soter; quem moriente patruo Antiocho Epiphane 25. annorum fuiſſe ſignificat Polybius. [*Legat. 107. cum Appian. in Syriac. pag. 117.*] Ad hunc verò Seleucum ſpectat locus ille, initio capituli tertii libri II. Maccabæorum. *Dum ſancta civitas cum omni pace habitaretur, & leges conſervarentur optimè, propter pietatem Oniæ ſacerdotis ſummi, & improbitatis odium; accidit ut ipſi quoque reges honorarent hunc locum, & templum miſſis muneribus optimis decorarent: adeò ut Seleucus ipſe rex Aſiæ ſuppeditaret de ſuis reditibus omnes ſumptus ad miniſteria publica ſacrificiorum pertinentes.*

Prætore Achæorum Philopœmene, venit Alexandriâ Demetrius Athenienſis, Ptolemæi legatus, ad renovandam ſocietatem Regis nomine cum gente Achæorum. Qui fœdere libenter renovato, legatos ad Regem miſerunt, Lycortam Polybii hiſtorici patrem, & Theodoridam & Rhoſitelem Sicyonios: ut & præſtarent ipſi jusjurandum, & à Rege exigerent. [*Polyb. legat. 37.*]

3818 Cn. Manlius Vulſo, majore decem legatorum parte reclamante, de Gallis Aſiaticis Romæ ad III. Nonas Martias triumphavit. [*Liv. lib. 38. & 39.*] De cujus in Aſiâ rebus geſtis Hannibal, hoc tempore à belli curâ vacuus, commentarios Græco ſermone, quem à Solilo Lacedæmonio didicerat, ad Rhodios conſcripſit. [*Æmil. Prob. in Hannibale.*] Solilum verò hunc Ilienſem fuiſſe, & res Hannibalis libris 7 ſcripſiſſe, confirmat Diodorus Siculus. [*lib. 26. eclog. 3.*]

Prætore Achæorum Ariſtæno, redierunt qui ad Ptolemæum miſſi fuerant legati; quum Megalopoli Achæorum conventus celebraretur. Cui Lycortas expoſuit, quonam modo & præſtitiſſent & exegiſſent à Rege jusjurandum: addens deinde, attuliſſe ſe donum communi Achæorum, arma ænea ad peltaſtas inſtruendos 6000. & pecuniæ ſignatæ æreæ talenta 200. [*Polyb. legat. 41.*] 4528 186

Ad eundem conventum Eumenes legatos miſit, ut ſocietatem quæ patri ipſius fuerat cum Achæis renovaret; 120 etiam talenta ſe eis daturum pollicens, ut fœnore eâ ſummâ occupatâ, è reditibus alerentur qui in publicis conventibus ad concilium convenirent. Quam oblatam

largitionem, etsi propter vim oblatæ pecuniæ supra modum blandientem, cum clamore omnes respuerunt. [*Id. ibid. Diodor. Sic. legat.* 13.]

Eodem & Seleuci legati venerunt, tum renovandæ amicitiæ, tum ut decem naves longas Achæis pollicerentur. Quibus placuit, amicitiam quidem cum rege Seleuco renovare; sed navium quas donabat munus in præsentia non accipere. [*Id. ibid.*]

3819 Romam venerunt Eumenis legati, de Thraciæ urbibus Maroneâ atque Æno (quas ut Thraciæ Chersonesi appendices à Romanis sibi donatas ille asserebat) acturi, & de Philippo Macedonum rege conquesturi, quòd oppidis illis per vim occupatis præsidia imposuisset, & Thracum inde multitudinem in Macedoniam traduxisset. Ad quorum causam cognoscendam legati Q. Cæcilius Metellus, M. Bæbius & Tib. Sempronius missi, Thessalonicæ Philippum regem & adversam partem eâ de re disceptantes audiverunt. [*Polyb. legat.* 40. & 42. *Liv. lib.* 39.] 4529 185

3820 Illis Romam reversis, & legatis Philippi & Eumenis qui cum iis venerunt eadem iterantibus quæ Thessalonicæ priùs fuerant dicta; aliam legationem novam; cujus princeps Appius Claudius fuit, Senatus decrevit: mandato dato, ut ab Æno & Maroneâ præsidia deducerentur, maritimáque omnis Thraciæ ora à Philippo & Macedonibus liberaretur. [*Polyb. legat.* 42. & 44. [*Liv. lib.* 39.]

Etiam è Spartâ Areus & Alcibiades, viri apud suos existimatione summâ, legati Romam missi, eodem tempore in Senatu de injuriis quas Lacedæmoniis Achæi intulerant graviter sunt conquesti. Quibus auditis, placuit Patribus, ut de his quoque rebus iisdem legatis darentur mandata. [*Polyb. legat.* 42. *Pausan. in Achaic. pag.* 214.]

Lycortas Megapolitanus (Polybii pater) Achæorum prætor concilium indixit: in quo Areus & Alcibiades, qui legationem Romam adversùs gentem Achæorum susceperant, capitis damnati sunt. [*Liv. lib.* 39. *Pausan. ut supr.*] 4530 184

Paucos post dies Româ legati venerunt: quibus Clitore in Arcadiâ datum est concilium. [*Liv. ibid. Polyb. legat.* 43.] Sed minimè fuit eorum adventus Achæis gratus: quum Areum & Alcibiadem, capitis abs se in concilio proximo damnatos, cum eis viderent. Lycortas, pro majestate magistratus, causam Achæorum summâ libertate egit. Legati dicta illius non magni facientes, Areum & Alcibiadem sententiâ suâ nihil grave in Achæos commisisse declarârunt; & ut damnatio eorum nuper facta tolleretur, effecerunt. [*Liv. & Pausan. ut suprà.*]

Cùm Hannibal diu quietam vitam apud Gortynios in Cretâ egisset, invidiosúmque se propter nimias opes videret; amphoras complures plumbo repletas in templo Dianæ, quasi fortunæ suæ præsidia, deposuit: atque ideò nihil de illo sollicitâ civitate, quoniam velut pignus opes ejus tenebat, ad Prusiam (cognomento Venatorem, Bithyniæ regem) contendit, auro suo in statuis æneis quas secum portabat infuso; ne conspectæ opes vitæ nocerent. [*Justin. lib.* 32. *cap.* 4. *Æmil. Prob. in Hannibale.*]

Inter Prusiam & Pergamenum regem Eumenem bellum ortum est; quod Prusias, Hannibalis fiduciâ rupto fœdere, prior intulit. [*Justin. ibid.*] Bellum inter eos gerebatur & mari & terrâ: sed utrobique Eumenes plus valebat, propter Romanorum societatem. Cùmque domesticis rebus minùs esset robustus Prusias; cæteros reges conciliabat illi Hannibal, adjungebátque bellicosas nationes. [*Æmil. Prob.*] Inter reges erat Philippus Macedo: qui Philoclem legatum cum auxiliis ad Prusiam misit. [*Polyb. legat.* 46.]

3821 Olympiade CXLIX, initio Consulatûs M. Claudii Marcelli & Q. Fabii Labeonis, ab Eumene rege legatio cum fratre ejus Athenæo, coronam 15000 aureorum secum afferente, Romam venit, ad querendum de Philippo: simul quòd non deducerentur ex Thraciæ urbibus præsidia; simul quòd in Bithyniam Prusiæ bellum adversùs Eumenem gerenti auxilia missa forent. [*Polyb. legat.* 46. *Liv. lib.* 39.] Inter Lacedæmoniorum quoque legatos, Areus & Alcibiades ad Senatum eodem tempore venerunt. [*Polyb. ibid.*]

Cùm Prusias terrestri bello ab Eumene victus esset, & prælium in mare transferens navium multitudine superaretur; dolo pugnandum esse putavit Hannibal, cùm par non esset armis. Omne serpentium genus in fictiles lagenas conjici jussit, medióque prælio in naves hostium mitti: præcepto classiariis dato, omnes ut in unam Eumenis regis concurrerent navem, à cæteris tantùm isto serpentium commento se defenderent. Et ut palam faceret suis, quo loco Eumenes esset; caduceatorem ad illum misit cum epistolâ, nihil continente aliud, nisi quod ad irridendum eum pertineret. Bithynis igitur universis navem Eumenis adorientibus, ille fuga saluti suæ consuluit: quam consecutus non esset, nisi intra sua præsidia se recepisset, quæ in proximo littore erant collocata. Reliquæ Pergamenæ naves cùm adversarios premerent acriùs, repentè in eas vasa fictilia conjici cœpta sunt: quæ jacta, initio ritum pugnantibus excitârunt; neque quare id fieret, poterat intelligi. Sed ubi serpentibus repleri naves cœpere, ancipiti periculo circumventi, hosti victoriam cesserunt, neque ad sua castra nautica retulerunt. [*Justin. lib.* 32. *cap.* 4. *Æmil. Prob. in Hannibale.*] 4531 183

Ita Hannibal consilio arma Pergamenorum superavit: neque tum solùm, sed sæpe aliàs pedestribus copiis pari prudentiâ pepulit adversarios. [*Prob. ibid.*] ubi semel, cùm illi pugnare placeret, & negaret Prusias se audere, quòd exta prohiberent: *An tu*, inquit, *carunculæ vitulinæ magis, quàm imperatori veteri credere?* [*Cicero de Divinat. lib.* 2. *Plutarch. de exilio. Valer. Maxim. lib.* 3. *cap.* 7.]

Hæc ubi Romam nuntiata sunt, missi à Senatu legati sunt, qui utrumque regem in pacem cogerent, Hannibalemque deposcerent. [*Justin. ut supr.*] Titum Quintium Flamininum ad Prusiam & Seleucum legatum tunc fuisse missum, Philopœmene adhuc vivente & præru-

ram Achæorum gerente, Polybius indicat. [*legat.* 47.] In legatione ad Pruſiam, adjunctos ei fuiſſe L. Scipionem Aſiaticum & P. Scipionem Naſicam, apud *Livium* in fine libri 39. affirmat Valerius Antias.

Ageſipolis, qui in ætate puerili Rex Spartæ fuerat, legatus cum aliis ab iis qui Lacedæmone exulabant Romam miſſus, in itinere à piratis occiſus eſt. [*Polyb. legat.* 49.] Hic poſt Cleomenis mortem puer ab ephoris Rex ritè & legitimè conſtitutus (*ut in libro* 4. pag. 304. docet *Polybius*) ab inſequentibus Lacedæmoniorum tyrannis, Lycurgo, Machanidâ & Nabide, regno excluſus eſt. Eo verò legitimo rege vitâ functo, Areus ille (de quo ex Polybio, Livio & Pauſaniâ, jam dictum eſt) acerrimus patriæ libertatis adversùs Achæos vindex, imminutâ jam per Romanos Achaicæ Reipublicæ potentiâ, Regis ſaltem titulum obtinuiſſe videtur. Ad Oniam enim III. Oniæ filium, ſummum Judæorum Pontificem; Areium Lacedæmoniorum regem legationem cum literis miſiſſe, *Joſephus* lib. 12. Antiquit. cap. 4. & *Euſebius* in Chronico confirmant. Habentur eæ litteræ apud *Joſephum* cap. 5. in prioris Maccabæorum libri capitulo 12 ex Hebræo (eo enim ſermone librum illum primitùs ſcriptum fuiſſe oſtendit *Hieronymus*) cum brevitate & retentis Hebraiſmis expreſſæ. In quibus ſcriptura illa Spartiatarum & Judæorum cognationem commemorans, ex Græcorum Mythologiis petita fuiſſe videtur: cujuſmodi Claudii Iolai illa eſt (apud Stephanum Byzantinum, in voce Ἰουδαία) à *Judæo Spartone*, Bacchi commilitone, *Judaicam* gentem referens nomen acceſſiſſe. Licèt nomen *Spartonis* ſui temporis Spartiatis ignoratum fuiſſe, ſignificet *Pauſanias*. [*in Corinthiac. pag.* 58.]

Eumenes cum Pruſiâ Bithyniæ & Ortiogonte Galatarum rege bellum geſſit. [*Prolog. Trogi lib.* 32. *cum Polybio, lib.* 3. *pag.* 159.]

3822 Ad initium Conſulatûs L. Æmilii Pauli & Cn. Bæbii Tamphili mortem Hannibalis referimus. Hiſce enim Conſulibus illum interiiſſe, ſcripſerunt *Polybius* & *Valerius Antias*: non ſub præcedentis anni Conſulibus, ut *Atticus* atque cum ſecuto *Livio*; neque ſub anni inſequentis, ut *Sulpicio* viſum fuit. [*apud Æmil. Probum, in Hannibale.*] Mortis autem modus ex *Livio* libro 39. *Val. Maxim.* lib. 9. cap. 2. *Juſtino* libro 32. capite 4. *Plutarcho* in T. Q. Flaminino, *Dione* apud Zonaram, *Æmilio Probo* in Hannibale, & *Appiano* in Syriacis pag. 92. ejuſmodi fuiſſe memoratur.

Hannibal uno loco ſe tenebat, in caſtello quod ei à Pruſiâ datum erat muneri: ſeptémque ex ædificio exitus fecerat, & ex iis quoſdam occultos, ne cuſtodiâ ſepirentur. Cùm nunciatum igitur illi eſſet, milites regios in veſtibulo eſſe; poſtico, quod devium maximè atque occultiſſimi exitus erat, fugere conatus, ut id quoque occurſu militum obſeptum ſenſit, & omnia circà clauſa cuſtodiis diſpoſitis eſſe: veneno ſumpto, quod multò antè præparatum ad tales habebat caſus, ſeptuagenarius vitam finiit. De morte verò ejus ferunt hoc datum fuiſſe oraculum.

Λίβυσσα κρύψει βαιὸς Ἀννίβα τάφος,
Annibalis cineres terra Libyſſa teget.

quod ille de Africâ acceperat: cùm viculus eſſet ille Bithyniæ maritimus; de quo, in lib. 5. cap. 42. Plinius. *Fuit Libyſſa oppidum, ubi nunc Hannibalis tantum tumulus.*

Pharnaces, rex Ponti Sinopenſem urbem de improviſo expugnavit: quæ ei ac ejus deinceps ſucceſſoribus ſervivit. [*Strabo, lib.* 12. *pag.* 545. & 546.]

Olympiadis CXLIX. anno 2, venerunt Romam legati ab Eumene & Pharnace regibus bellum tum inter ſe gerentibus, atque à Rhodiis de Sinopentium clade querentibus. Indéque Marcius & alii legati à Senatu ſunt miſſi, ad res Sinopentium viſendas & Regum controverſias cognoſcendas. [*Polyb. legat* 51. & 53. *Liv. lib.* 40.] 4532 182

Hyrcanus (Joſephi filius, Tobiæ nepos) Seleuci tempore trans Jordanem fluvium tributis colligendis præpoſitus, caſtrum munitiſſimum è marmore candido extruxit, quod Tyrum vocavit; in finibus Arabiæ & Judææ Trans-Jordanenſis, non procul regione Heſebonitide poſitum: præfuitque illi tractui poſtremo toto regni Seleuci ſeptennio, aſſiduum cum Arabibus bellum gerens; eorum multos interficiens, alios in captivitatem abſtrahens. [*Joſeph. lib.* 12. *cap.* 4. 5.]

Marcius & collegæ, à Senatu ad cognoſcendum de bello inter Eumenem & Pharnacem miſſi, legationem ſuam renunciaverunt: & moderationem Eumenis in omnibus rebus, Pharnacis verò avaritiam & ingentem ſuperbiam ploribus expoſuerunt. [*Polyb. legat.* 53.] Fuit enim ille omnium ex ſuperiori memoriâ Regum iniquiſſimus. [*Idem in Excerptis Valeſii pag.* 130.]

3823 Ariarathe Cappadoce cum Eumene Pergameno contra Pharnacem Ponticum bellum gerentibus; à tribus regibus Romam legati miſſi ſunt. Quibus auditis Senatus reſpondit; iterùm ſe legatos miſſurum, qui de eorum controverſiis diligentiùs cognoſcerent & ſtatuerent. [*Id. ibid. cum lib.* 3. *pag.* 159. *Liv. lib.* 40.]

Pharnaces aſpernatus iterùm nomen Romanum, quum cauſæ cognitio ad Senatum fuiſſet delata, Leocritum per hyemis tempus cum decem militum millibus ad devaſtandam Galatiam miſit. [*Polyb. legat.* 55.] 4533 181

Ipſe, vere ineunte, copias coëgit; ceu facturus in Cappadociam impreſſionem. [*Idem ibidem.*]

Eumenes, graviſſimè indignatus quòd omnes fidei leges migraſſet Pharnaces, ſimul cum fratre Attalo Româ tùm reverſo exercitum duxit in Galatiam. Et Leocritum quidem ibi non offenderunt: ſed quum Carſignatus (pro quo Epoſſognatum reponendum opinatur Fulvius Urſinus) & Gæzotorius legatos ſubinde mitterent, ne quid ſibi noceretur poſcentes, & imperata cuicumodi illa eſſent facturos ſe pollicentes; repudiatâ horum petitione, quia fidem priùs

mutaſſent,

mutarent, cum omni exercitu adversùs Pharnacem profecti sunt. [*Ibid.*]

Quintis castris Calpito (vel Calpiâ Bithyniæ urbe) ad Halym fluvium est ventum; sexto deinde die Amisum pervenerunt: ubi postquàm Ariarathes Cappadocum rex cum suis se illis conjunxisset, agrum Amisenum sunt ingressi. Quum vix metati castra essent, nuntius affertur, adesse legatos populi Romani ad pacem conficiendam. Quo cognito, Eumenes Attalum misit qui illos exciperet: ipse copias duplicabat; & magno studio ornabat. [*Ibid.*]

Hortantibus legatis post tum adventum ut bellandi finem facerent, respondent Eumenes & Ariarathes, paratos se ad omnia quæ vellent suaderéntque. Perentibúsque illis, ut dum de pace tractaretur, exercitus ex hostico deduceretur, assensus est Eumenes; ac sequenti die motis signis in Galatiam ducere exercitum cœpit. [*Ibid.*]

Romani cum Pharnace congressi, cùm persuadere illi non possent ut in colloquium ipse cum Eumene veniret; ægrè tandem ab eo obtinuerunt, ut ad oram maritimam legatos mitteret cum liberâ potestate pacem iis legibus conficiendi, quas ipsi legati dixissent. Postquàm venerunt legati, instituto colloquio, cui ipsi intererant, cum Romanis & Eumene: hic quidem studio pacis ad omnes conditiones paratus erat descendere: contrà verò legati Pharnacis ita se gesserunt, ut facilè intelligerent Romani, non eum fuisse Pharnacem qui consentiré paci vellet. [*Ibid.*]

Itaque solupo infectâ pace colloquio, quum Romani Pergamo discessissent, & Pharnacis legati essent dimissi; duravit inter reges bellum; & necessaria in eam rem apparare instituit Eumenes: qui tamen eodem tempore obnixè rogatus à Rhodiis, celeriter ad eos se contulit, ut bellum contra Lycios administraret. [*Ibid.*] * quanquàm in hoc cum Pharnace bello, inter ipsos Rhodios & Eumenem controversia orta fuerit. quum Hellesponti fretum obsidenti Eumeni, ne cui navi in Pontum transitus pateret, Rhodii se opposuerunt, & constum ipsius impedierunt. [*Id. legat.* 67.] *.

Leocritus Pharnacis præfectus, cùm Pium (vel Teium potiùs ad Pontum oppidum) crebris oppugnationibus urgeret, mercenarios milites, qui præsidio urbi erant, dedere eam coëgit; eâ conditione, ut ipsi quoque quocunque libitum esset tutò deducerentur. Sed quum ut universos occideret mandatum accepisset à Pharnace, quòd olim ipsum offendissent; contra fœderis fidem in eos iter agentes impressione factâ, cunctos sagittis confixit. [*Diodor. Sicul. in Excerpt. Valesii, pag.* 302.]

Seleucus coactis haud contemnendis copiis ad opem Pharnaci ferendam profectus, Taurum montem superare jam parabat. Sed cùm apud se reputasset per leges fœderis, quod populus Romanus cum patre pepercisset, id ei non licere; recessit. [*Id. ibid.*]

3824 Inter Pharnacem, Attalum & cæteros, fœdus postea ictum est. Eumenes Pergami tùm commorans, è gravi morbo convaluerat. Qui post Attali fratris adventum, ubi omnia quæ gesta fuerant cognovisset approbatisque; fratres omnes suos Romam misit. Ibi privatim pro se quisque eos juvenes, quos in bellis Asiaticis notos habuerant, comiter accepit: Senatus verò & hospitia & lautia uberrima iis exhibuit. Attalus in Senatum ingressus, de Pharnacis questus est injuriis; & ut eum pro commeritâ noxâ castigarent, Patres oravit. Cui benignè illi responderunt; missuros se legatos, qui bello huic omninò finem sint imposituri. [*Polyb. legat.* 56. *Diodor. Sic. legat.* 14.] 4534 180

Ptolemæus Epiphanes, cupiens societatem inire cum gente Achæorum, legatos misit, decem naves pollicens 50 remorum, omnibus rebus instructas. Achæi, quòd esset munus dignum cujus haberetur gratia, (utpote ad summam talentorum fermè decem accedens) promissionem ejus cupidè susceperunt. Legatósque ad eum decreverunt Lycortam cum filio suo Polybio (historico) licèt annis minore quàm per leges liceret, unáque cum his Aratum, Arati Sicyonii filium: qui & Regi gratias agerent pro armis & pecuniâ, quæ priùs per Lycortam miserat; simúlque naves ab eo acciperent, & in Peloponnesum devehendas curarent. Verùm patriæ fines legatio illa, intervenicute morte Ptolemæi sub idem tempus, non excessit. [*Idem legat.* 57.]

Cùm enim Ptolemæus Seleuco moliretur insidias, & adversùs eum exercitum præpararet; cùm unus è ducibus ab illo quæreret, tantas res moliens, ubi haberet pecuniam: respondit, sibi amicos esse divitias. Quod cùm divulgatum esset in populis: timentes duces ne eorum opes ille auferret, veneno eum sustulerunt. [*Hieronym. in Daniel. cap.* 11.] Apud Priscianum Grammaticum Cato regem optimum & beneficentissimum eum vocat. Et aliquamdiu quidem præclarè se gessit magnámque laudem retulit: postquam verò ab adulatoribus corruptus Aristomenem, quem instar patris observaverat, epoto cicutæ poculo mori coëgisset, magis ac magis efferatus, & tyrannicâ sævitiâ non regiâ utens potestate, in tantum Ægyptiorum odium venit, ut parum abfuerit quin regno excideret. [*Diodor. Sicul. in Excerpt. Valesii, pag.* 294. 297.]

Mortuus, duos post se reliquit filios impuberes: quorum grandior Philometor, minor Physcon est cognominatus. [*Joseph. lib.* 12. *cap.* 5.] Ptolemæum *Philometorem* (Epiphanio *Philopatorem* perperam dictum) annos 35 post patrem regnavisse, Ptolemæus in Regum Canone, Clemens Alexandrinus, Eusebius, & alii confirmant: è quibus nos, ad temporum exæquationem, menses penè quatuor detrahimus.

3825 Pharnaces subitâ & gravi hostium impressione territus, legatos ad Eumenem & Ariarathem de pace misit: qua bellum, quod Eumenes & Ariarathes cum Pharnace & Mithradate Armeniæ satrapâ gesserunt, hisce conditionibus finitum est. Ut Pharnaces Galatiam nullo modo ingrederetur; & quæcunque illi anteà cum Gallis fuissent fœdera dirimerentur. Ut Paphlagoniâ pariter excederet; & quos priùs inde eduxit incolas, simul cum armis, restitueret. 4535 179

Ut

Ut Ariarathi loca omnia ei adempta, cum obsidibus, restitueret. Ut captivos transfugásque omnes sine pretio redderet. Ut Morziæ & Ariarathæ regibus 900 talenta, ex eorum gazâ ablata, restitueret: atque Eumeni, pro belli impensis, 300 talenta penderet. Et ut Armeniæ satrapes Mithradates 300 solveret talenta; quia bellum cum Ariarathe gessit, contra fœdus quod cum Eumene habuit. Comprehensi sunt hoc fœdere, è dynastis Asiæ, Artaxias majoris partis Armeniæ regulus, & Acusilochus, ex Europæis Gatalus Sarmata; è liberis civitatibus, Heracleotæ, Mesembriani, Chersonelitæ, & cum his præterea Cyziceni. Ad quarum conditionum observationem cùm obsides à Pharnace dati advenissent, dimissi sunt exercitus. [*Polyb. legat.* 59.]

3816 Teium ad Pontum oppidum, quod ex pacis fœdere Prusias reddiderat, Eumenes aliquanto pòst ab eo exoratus illi dedit: in magnam accipientis gratiam. [*Id. ibid.*]

Mortuo rege Macedonum Philippo, filius ejus Perses vel Perseus, Q. Fulvio & L. Manlio Consulibus, regnum accepit: regnavitque undecim annos. [*Liv. lib.* 45.] vel ann. 10. mens. 8. ut à *Porphyrio* accuratiùs est expressum. [*in Grac. Euseb. Scalig. pag.* 229.]

Periodus Calippica *tertia* incipit. 4536 178

Lycii legatos Romam miserunt, de Rhodiorum, quibus ab L. Cornelio Scipione attributi erant, crudelitate querentes. Servitutem, quam sub rege Antiocho erant perpessi, collatam cum præsenti statu, præclaram libertatem visam esse dicebant: nihilque inter se jam & argento parata mancipia interesse. Motus his Senatus, literas Lyciis ad Rhodios dedit: quibus monebantur, ita sub eorum simul imperio & tutelâ esse Lycios, ut in ditione Populi Romani civitates sociæ sint. [*Liv. lib.* 41.]

3817 Prusias sororem Persei, Perseus filiam Seleuci Laodicen uxorem duxit; Rhodiis cum totâ classe sponsam ad eum deducentibus. [*Liv. lib.* 42. *Polyb. legat.* 60. *Appian. legat.* 25.] 4537 177

Rhodiis Lycios bello petentibus, Xanthii è Lyciâ in Achaiam & Romam legationem miserunt, cujus princeps erat Nicostratus. [*Polyb. legat.* 60.]

Lyciis bello jam devictis, legati eorum Romam venerunt: quibus exeunte jam æstate, postquàm Tiberius & Claudius Consules in expeditionem contra Istros & Agrios fuissent missi, ad Senatum datus est accessus. Ibi quum & Rhodiorum crudelitatem, & calamitatem suam enarrassent; eò tandem Senatum adduxerunt, ut legatos Rhodum mitterent, qui significarent, inspectis commentariis quos decem legati in Asiâ fecerant repertum esse, Lycios Rhodiis à Romanis datos fuisse, non loco muneris, sed ut pro amicis & sociis eos haberent. Quod quidem multitudini (Rhodiis ob navatam Perseo in deducendâ sponsâ operam infensæ) minus probabatur; qui ad exhauriendos Rhodiorum apparatus & thesauros, Rhodios & Lycios inter se committi cupiebant. [*Id. ibid. cum Appian. Mithridat. pag.* 212.]

3818 Postquàm Romanorum legatio Rhodum venit; tumultus inter cives & magna perturbatio est orta: quòd rebus Lyciorum jam rectè ordinatis, aliud denuò molestiarum principium sibi viderent exoriri. Lycii enim, simul ac ista à Romanis sunt declarata, seditionem iterùm excitárunt; séque paratos ostenderunt omnia pati, quò legibus suis & libertati redderentur. Rhodii verò Romanos à Lyciis fuisse deceptos rati, legatum statim Lycophronem ad Senatum miserunt. Cujus legatione auditâ, Senatus responsum dare distulit. [*Id. legat.* 61. & 62.]

* Anno quarto regnante Ptolemæo & Cleopatrâ, in Ægyptum attulerunt Dositheus (qui se Sacerdotem & Levitici generis esse ferebat) & Ptolemæus filius ejus epistolam Purim (de die per sortes ab Hamane ad cædem Judæorum delecto, & ob eorum liberationem festivitate anniversariâ deinceps celebrato;) quam Græcè interpretatum fuisse dixerunt Lysimachum filium Ptolemæi Hierosolymitam: quemadmodum in fine editionis vulgatæ græcæ libri *Esthera* indicatur. Cujus Dosithei, in 2°. contra Apionem libro, Ita Josephus meminit. *Philometor Ptolemæus & ejus uxor Cleopatra totum Regnum Judæorum fidei commiserunt: & copiarum omnium duces fuerunt Onias & Dositheus Judæi.* Onias videlicèt, (Oniæ III qui hoc tempore summo apud Judæos Pontificatu est potitus) filius: quem in summâ apud Ptolemæum & Cleopatram fuisse gratiâ, posteà videbimus. *

Simon quidam ex tribu Benjamin, Templi præfectus patrocinio, cum Oniâ III. Pontifice contendens, quum vincere eum non potuisset; ad Apollonium Thrasæi filium Cœle-syriæ & Phœniciæ præfectum se contulit: immensam opum vim in Templi gazophylacio esse indicans, quâ non uterentur Sacerdotes, quæque in Regis potestatem posset redigi. Quod cùm Apollonius Seleuco regi renuntiasset; ille Heliodorum præfectum ærario Hierosolyma misit, qui eam pecuniam inde auferret. Ibi Onias Pontifex Heliodorum monuit, pecunias in Templo asservatas partim viduarum & orphanorum, partim Hyrcani Tobiæ (nepotis; de quo ad annum Mundi 3822) viri eminentissimi, esse depositas; neque talentorum 400 argenti, & 200 auri, summam excedere: eámque esse & Templi & depositi religionem, ut nullo eam modo violari oporteret. Cùm verò Heliodorus neque Oniæ rationibus precibúsve, neque populi tumultuantis dolori acquiesceret; à Dei angelis percussus & exanimatus domum à suis exportatus est. Mox tamen Oniæ precibus sanitati restitutus, ad Seleucum rediit; Templi sanctimoniam & Dei potentiam prædicans. Habetur historia in II. Maccabæorum libri capite III. & apud Josephum in libello περὶ αὐτοκράτορος λογισμοῦ: qui pro *Heliodoro* tamen *Apollonium* (ut & Fastorum Siculorum scriptor) hic substituit, & sub Seleuci exitum gesta ista fuisse indicat. 4538 176

Quum ex conditionibus pacis Antiocho Magno datæ, obsides Romanorum arbitratu subinde permutandi essent; pro Antiocho Epiphane prioris Antiochi filio, qui Romæ tum obses fuit, [1. *Maccab.* 1. 11.] Demetrius prætentis regis Seleuci filius obses substitutus est. [*Appian. Syriac. pag.* 116.]

Simon

mutatient, cum omni exercitu adversùs Pharnacem profecti sunt. [*Ibid.*]

Quintis castris Calpito (vel Calpiâ Bithyniæ urbe) ad Halym fluvium est ventum; sexto deinde die Amisum pervenerunt: ubi postquàm Ariarathes Cappadocum rex cum suis se illis conjunxisset, agrum Amisenum sunt ingressi. Quum vix metati castra essent, nuntius affertur, adesse legatos populi Romani ad pacem conficiendam. Quo cognito, Eumenes Attalum misit qui illos exciperet: ipse copias duplicabat; & magno studio ornabat. [*Ibid.*]

Hortantibus legatis post suum adventum ut belli finem facerent, respondent Eumenes & Ariarathes, paratos se ad omnia quæ vellent suaderéntque. Petentibúsque illis, ut dum de pace tractaretur, exercitus ex hostico deduceretur, assensus est Eumenes; ac sequenti die motis signis in Galatiam ducere exercitum cœpit. [*Ibid.*]

Romani cum Pharnace congressi, cùm persuadere illi non possent ut in colloquium ipse cum Eumene veniret; ægrè tandem ab eo obtinuerunt, ut ad oram maritimam legatos mitteret cum liberâ potestate pacem iis legibus conficiendi, quas ipsi legati dixissent. Postquàm venerunt legati, instituto colloquio, cui ipsi intererant, cum Romanis & Eumene: hic quidem studio pacis ad omnes conditiones paratus erat descendere; contrà verò legati Pharnacis ita se gesserunt, ut facilè intelligerent Romani, non eum fuisse Pharnacem qui consentiré paci vellet. [*Ibid.*]

Itaque soluto infectâ pace colloquio, quum Romani Pergamo discessissent, & Pharnacis legati essent dimissi; duravit inter reges bellum; & necessaria in eam rem apparare instituit Eumenes: qui tamen eodem tempore obnixè rogatus à Rhodiis, celeriter ad eos se contulit, ut bellum contra Lycios administraret. [*Ibid.*] * quanquàm in hoc cum Pharnace bello, inter ipsos Rhodios & Eumenem controversia orta fuerit. quum Hellesponti fretum obsidenti Eumeni, ne cui navi in Pontum transitus pateret, Rhodii se opposuerunt, & conatum ipsius impedierunt. [*Id. legat.* 67.] *.

Leocritus Pharnacis præfectus, cùm Pium (vel Teium potiùs ad Pontum oppidum) crebris oppugnationibus urgeret, mercenarios milites, qui præsidio urbi erant, dedere eam coëgit; eâ conditione, ut ipsi quoque quocunque libitum esset tutò deducerentur. Sed quum ut universos occideret mandatum accepisset à Pharnace, quòd olim ipsum offendissent; contra fœderis fidem in eos iter agentes impressione factâ, cunctos sagittis confixit. [*Diodor. Sicul. in Excerpt. Valesii, pag.* 302.]

Seleucus coactis haud contemnendis copiis ad opem Pharnaci ferendam profectus, Taurum montem superare jam parabat. Sed cùm apud se reputasset per leges fœderis, quod populus Romanus cum patre percussérat, id ei non licere; recessit. [*Id. ibid.*]

3824 Inter Pharnacem, Attalum & cæteros, fœdus postea ictum est. Eumenes Pergami tùm commorans, è gravi morbo convaluerat. Qui post Attali fratris adventum, ubi omnia quæ gesta fuerant cognovisset approbasseque; fratres omnes suos Romam misit. Ibi privatim pro se quisque eos juvenes, quos in bellis Asiaticis notos habuerant, comiter accepit: Senatus verò & hospitia & lautia uberrima iis exhibuit. Attalus in Senatum ingressus, de Pharnacis questus est injuriis; & ut eum pro commeritâ noxâ castigarent, Patres oravit. Cui benignè illi respondérunt: missuros se legatos, qui bello huic omninò finem sint imposituri. [*Polyb. legat.* 56. *Diodor., Sic. legat.* 14.] 4534 180

Ptolemæus Epiphanes, cupiens societatem inire cum gente Achæorum, legatos misit, decem naves pollicens 50 remorum, omnibus rebus instructas. Achæi, quòd esset munus dignum cujus haberetur gratia, (utpote ad summam talentorum fermè decem accedens) promissionem ejus cupidè susceperunt. Legatósque ad eum decreverunt Lycortam cum filio suo Polybio (historico) licèt annis minore quàm per leges liceret, unáque cum his Aratum, Arati Sicyonii filium: qui & Regi gratias agerent pro armis & pecuniâ, quæ priùs per Lycortam miserat; simúlque naves ab eo acciperent, & in Peloponnesum devehendas curarent. Verùm patriæ fines legatio illa, intervenientè morte Ptolemæi sub idem tempus, non excessit. [*Idem legat.* 57.]

Cùm enim Ptolemæus Seleuco moliretur insidias, & adversùs eum exercitum præpararet; cùm unus è ducibus ab illo quæreret, tantas res moliens, ubi haberet pecuniam: respondit, sibi amicos esse divitias. Quod cùm divulgatum esset in populis; timentes duces ne eorum opes ille auferret, veneno eum sustulerunt. [*Hieronym. in Daniel. cap.* 11.] Apud Priscianum Grammaticum Cato regem optimum & beneficentissimum eum vocat. Et aliquamdiu quidem præclarè se gessit magnámque laudem retulit: postquam verò ab adulatoribus corruptus Aristomenem, quem instar patris observaverat, epoto cicutæ poculo mori coëgitlet, magis ac magis efferatus, & tyrannicâ sævitiâ non regiâ utens potestate, in tantum Ægyptiorum odium venit, ut parum abfuerit quin regno excideret. [*Diodor. Sicul. in Excerpt. Valesii, pag.* 294. 297.]

Mortuus, duos post se reliquit filios impuberes: quorum grandior Philometor, minor Physcon est cognominatus. [*Joseph. lib.* 12. *cap.* 5.] Ptolemæum *Philometorem* (Epiphanio *Philopatorem* perperam dictum) annos 35 post patrem regnavisse, Ptolemæus in Regum Canone, Clemens Alexandrinus, Eusebius, & alii confirmant: è quibus nos, ad temporum exæquationem, menses penè quatuor detrahimus.

3825 Pharnaces subitâ & gravi hostium impressione territus, legatos ad Eumenem & Ariarathem de pace misit: qua bellum, quod Eumenes & Ariarathes cum Pharnace & Mithradate Armeniæ satrapâ gesserunt, hisce conditionibus finitum est. Ut Pharnaces Galatiam nullo modo ingrederetur; & quæcunque illi anteà cum Gallis fuissent fœdera dirimerentur. Ut Paphlagoniâ pariter excederet; & quos priùs inde eduxit incolas, simul cum armis, restitueret. 4535 179

Ut

Ut Ariarathi loca omnia ei adempta, cum obsidibus, restitueret. Ut captivos transfugásque omnes sine pretio redderet. Ut Morziæ & Ariarathæ regibus 900 talenta, ex eorum gazâ ablata, restitueret: atque Eumeni, pro belli impensis, 300 talenta penderet. Et ut Armeniæ sarrapes Mithradates 300 solveret talenta; quia bellum cum Ariarathe gessit, contra fœdus quod cum Eumene habuit. Comprehensi sunt hoc fœdere, è dynastis Asiæ, Artaxias majoris partis Armeniæ regulus, & Acusilochus, ex Europæis Gatalus Sarmata; è liberis civitatibus, Heracleotæ, Mesembriani, Chersonesitæ, & cum his præterea Cyziceni. Ad quarum conditionum observationem cùm obsides à Pharnace dati advenissent, dimissi sunt exercitus. [*Polyb. legat.* 59.]

3816 Teium ad Pontum oppidum, quod ex pacis fœdere Prusias reddiderat, Eumenes aliquanto pòst ab eo exoratus illi dedit; in magnam accipientis gratiam. [*Id. ibid.*]

Mortuo rege Macedonum Philippo, filius ejus Perses vel Perseus, Q. Fulvio & L. Manlio Consulibus, regnum accepit: regnavitque undecim annos. [*Liv lib.* 45.] vel ann. 10. mens. 8. ut à *Porphyrio* accuratiùs est expressum. [*in Grac. Euseb. Scalig. pag.* 229.]

Periodus Calippica *tertia* incipit. 4536 178

Lycii legatos Romam miserunt, de Rhodiorum, quibus ab L. Cornelio Scipione attributi erant, crudelitate querentes. Servitutem, quam sub rege Antiocho erant perpessi, collatam cum præsenti statu, præclaram libertatem visam esse dicebant: nihilque inter se jam & argento parata mancipia interesse. Motus his Senatus, literas Lyciis ad Rhodios dedit: quibus monebantur, ita sub eorum simul imperio & tutelâ esse Lycios, ut in ditione Populi Romani civitates sociæ sint. [*Liv. lib.* 41.]

3817 Prusias sororem Persei, Perseus filiam Seleuci Laodicen uxorem duxit; Rhodiis cum totâ classe sponsam ad eum deducentibus. [*Liv. lib.* 42. *Polyb. legat.* 60. *Appian. legat.* 25.] 4537 177

Rhodiis Lycios bello petentibus, Xanthii è Lyciâ in Achaiam & Romam legationem miserunt, cujus princeps erat Nicostratus. [*Polyb. legat.* 60.]

Lyciis bello jam devictis, legati eorum Romam venerunt: quibus exeunte jam æstate, postquàm Tiberius & Claudius Consules in expeditionem contra Istros & Agrios fuissent missi, ad Senatum datus est accessus. Ibi quum & Rhodiorum crudelitatem, & calamitatem suam enarrassent; eò tandem Senatum adduxerunt, ut legatos Rhodum mitterent, qui significarent, inspectis commentariis quos decem legati in Asiâ fecerant repertum esse, Lycios Rhodiis à Romanis datos fuisse, non loco muneris, sed ut pro amicis & sociis eos haberent. Quod quidem multitudini (Rhodiis ob navatam Perseo in deducendâ sponsâ operam infensæ) minus probabatur; qui ad exhauriendos Rhodiorum apparatus & thesauros, Rhodios & Lycios inter se committi cupiebant. [*Id. ibid. cum Appian. Mithridat. pag.* 212.]

3818 Postquàm Romanorum legatio Rhodum venit: tumultus inter cives & magna perturbatio est orta: quòd rebus Lyciorum jam rectè ordinatis, aliud demùm molestiarum principium sibi viderent exoriri. Lycii enim, simul ac ista à Romanis sunt declarata, seditionem iterùm excitárunt; séque pararos ostenderunt omnia pati, quò legibus suis & libertati redderentur. Rhodii verò Romanos à Lyciis fuisse deceptos rati, legatum statim Lycophronem ad Senatum miserunt. Cujus legatione auditâ, Senatus responsum dare distulit. [*Id. legat.* 61. & 62.]

* Anno quarto regnante Ptolemæo & Cleopatrâ, in Ægyptum attulerunt Dositheus (qui se Sacerdotem & Levitici generis esse ferebat) & Ptolemæus filius ejus epistolam Purim (de die per sortes ab Hamane ad cædem Judæorum delecto, & ob eorum liberationem festivitate anniversariâ deinceps celebrato;) quam Græcè interpretatum fuisse dixerunt Lysimachum filium Ptolemæi Hierosolymitam: quemadmodum in fine editionis vulgatæ græcæ libri *Esthera* indicatur. Cujus Dosithei, in 2°. contra Apionem libro, Ita Josephus meminit. *Philometor Ptolemæus & ejus uxor Cleopatra totum Regnum Judæorum fidei commiserunt: & copiarum omnium duces fuerunt Onias & Dositheus Judæi.* Onias videlicèt, (Oniæ III qui hoc tempore summo apud Judæos Pontificatu est potitus) filius: quem in summâ apud Ptolemæum & Cleopatram fuisse gratiâ, posteà videbimus.

Simon quidam ex tribu Benjamin, Templi præfectus patrocinio, cum Oniâ III. Pontifice contendens, quum vincere eum non potuisset; ad Apollonium Thrasæi filium Cœle-syriæ & Phœniciæ præfectum se contulit: immensam opum vim in Templi gazophylacio esse indicans, quâ non uterentur Sacerdotes, quæque in Regis potestatem posset redigi. Quod cùm Apollonius Seleuco regi renuntiasset; ille Heliodorum præfectum ærario Hierosolyma misit, qui eam pecuniam inde auferret. Ibi Onias Pontifex Heliodorum monuit, pecunias in Templo asservatas partim viduarum & orphanorum, partim Hyrcani Tobiæ (neporis; de quo ad annum Mundi 3822) viri eminentissimi, esse depositas; neque talentorum 400 argenti, & 200 auri, summam excedere: eámque esse & Templi & depositi religionem, ut nullo eam modo violari oporteret. Cùm verò Heliodorus neque Oniæ rationibus precibúsve, neque populi tumultuantis dolori acquiesceret; à Dei angelis percussus & exanimatus domum à suis exportatus est. Mox tamen Oniæ precibus sanitati restitutus, ad Seleucum rediit; Templi sanctimoniam & Dei potentiam prædicans. Habetur historia in II. Maccabæorum libri capite III. & apud Josephum in libello περὶ ἀυτοκράτορος λογισμοῦ: qui pro *Heliodoro* tamen *Apollonium* (ut & Fastorum Siculorum scriptor) hic substituit, & sub Seleuci exitum gesta ista fuisse indicat. 4538 176

Quum ex conditionibus pacis Antiocho Magno datæ, obsides Romanorum arbitratu subinde permutandi essent; pro Antiocho Epiphane prioris Antiochi filio, qui Romæ tum obses fuit, [I. *Maccab.* I. 11.] Demetrius præsentis regis Seleuci filius obses substitutus est. [*Appian. Syriac. pag.* 116.]

Simon

Simon Benjaminita, pecuniarum & patriæ ille proditor, Oniam Pontificem de civitate & gentilibus optimè meritum, calumniatus est, tamquàm si ipse Heliodorum compulisset, & malorum artifex extitisset. Cúmque eò usque discordia processisset; ut cædes à Simonis parte fierent; atque ad Simonis malitiam furor etiam Apollonii accederet: ad Seleucum regem Onias est profectus. [II. *Maccab.* IV. 1,-6.] Sed eum jam mortuum fuisse, antequàm ab Oniâ conveniretur, Jasonis Cyrenæi abbreviator subindicat: licèt id ab Oniâ effectum, ut Simon in exilium pelleretur, *Eusebianum* Chronicon significet.

* Arsaci II. Parthorum Regi successit Priapatius, (al. Pampatius,) regnavitque annos 15. (juxtà *Justinum*, *lib.* 42. *cap.* 5.) vel secundùm *Onuphrium*, ann. 40. *

Finis Partis I.

Digitized by Google

JACOBI USSERII
ARMACHANI
ANNALIUM
PARS POSTERIOR.

IN QUA,

PRÆTER MACCABAICAM
ET
NOVI TESTAMENTI HISTORIAM,

Imperii Romanorum Cæsarum sub C. Julio & Octaviano ortus, rerúmque in Asiâ & Ægypto gestarum continetur

CHRONICON:

A B

Antiochi Epiphanis regni exordio, usque ad Imperii Vespasiani initia atque extremum Templi & Reipublicæ Judaicæ excidium, deductum.

Digitized by Google

LECTORI.

HABES hic, Lector, Annalium noſtrorum partem alteram: quam in Rhodi & Inſularum inter Aſiam & Europam poſitarum hiſtoriâ nuctiorem priore invenies. Licèt enim eas priùs, laboris minuendi gratiâ, ad Græciam referre ſtatuerim: conſiderato tamen in Orientalis Imperii diviſione Aſianæ diœceſi Inſularum provinciam fuiſſe attributam, in Aſiâ quoque & ipſe collocandas eas eſſe poſtea judicavi. Quæ de oſtentis, præſagiis & oraculis profero; ex authorum, è quibus ea ſunt producta fide refero: quid de iis ſentiendum ſit, doctiſſimorum virorum, quorum de hoc argumento ſcripta accurata extant, judicio relinquens. In Cornelio Tacito citando, Berneggeri & Freinshemii editionem, capitibus diſtinctam, ſum ſecutus. Eorum quæ in Evangelicæ & Apoſtolicæ Hiſtoriæ diſpoſitione ampliorem confirmationem requirere videbuntur, in Chronologiâ ſacrâ, † (ſi vitam Deus & vires ad eam perficiendam dederit) rationem ſum redditurus. Interim errata, quæ vel meâ vel operarum incuriâ ſunt admiſſa, ut emendes rogo.

† Quam in hoc Tomo, ad calcem Annalium, damus juxta Editionem Oxonienſem.

RERUM ASIATICARUM ET ÆGYPTIACARUM CHRONICON,

A Maccabaicorum temporum initiis ad Judaicæ Reipublicæ excidium sub Vespasiano productum.

3829 QUUM Antiochus, Antiochi Magni filius, Româ (ubi obses fuerat) in patriam rediens, Athenas perveniſſet, frater ejus Seleucus inſidiis Heliodori ſublatus eſt. Heliodorum verò, Syriæ regnum affectantem, Eumenes & Attalus expulerunt, deducto in poſſeſſionem ejus Antiocho, ut hoc beneficio amicum eum ſibi redderent: jam enim ob quaſdam offenſiunculas etiam hi Romanos ſuſpectos habebant. [*Appian. in Syriacis pag.* 116, 117.] 4539 175

Demetrius Seleuci filius, cui jure regnum debebatur, decimum tunc ingreſſus ætatis annum, Romæ obſes eo tempore remanſit. Apollonius verò, qui cum ipſo educatus fuerat, mortuo Seleuco, (apud quem plurimùm gratiâ valuerat) Miletum ex aulâ migravit. [*Polyb. legat.* 114.] Novum autem regem Antiochum Syri *Epiphanem* ſive *Illuſtrem* cognominârunt; quòd alienis regnum uſurpantibus, ipſe avitæ ditionis aſſertor exortus ſuis illuxerit. [*Appian. Syriac. pag.* 117.] Quem tamen à fanaticis moribus, *Epimanem* ſive *Inſanum*, rectiùs appellandum cenſuit Polybius. [*apud Athenæum, lib.* 2. *cap.* 2. *lib.* 5. *cap.* 4. *& lib.* 10. *cap.* 12.]

Syriæ enim regnum adeptus, novam quandam & cæteris inſolitam Regibus vitæ rationem ſtatim iniit. Primùm clàm è regiâ digreſſus inſciis miniſtris, per urbem temerè vagabatur uno aut altero comite adſcito. Præterea honori ducebat cum plebeiis atque infimæ ſortis peregrinis & advenis verſari ac compotare. Quòd ſi quos fortè juvenes convivium celebrare ſenſerat, ilatim cum poculo & ſymphoniâ ad comeſſationem accedebat: adeò ut rei novitate perculſi plerique partim ſe in fugam darent, partim metu conticeſcerent. Poſtremò demptâ veſte regiâ, amictus togâ, perinde ac Romæ à candidatis fieri viderat, ſalutabat ac prehenſabat obvium quemque ex plebe; atque interdum Ædilitatem interdum Tribunatum plebis petebat. Magiſtratum demùm populi ſuffragiis adeptus, Romano more poſitâ eburneâ ſellâ jus dicebat, cognoſcebátque de forenſibus cauſis & controverſiis civium, eo ſtudio eáque diligentiâ, ut prudentiſſimus quiſque ambigeret quidnam ſibi vellet. Quidam ſimplicitatem, quidam imprudentiam, nonnulli inſaniam id interpretabantur. [*Diodor. Sicul. in Excerptis Valeſii pag.* 305, 306.] Habet iſta & *Athenæus* (in ſuprà citato lib. 5. cap. 4. & lib. 10. cap. 12.) ex *Polybii* Hiſtoriarum libro 26. quæ & *Livius* in librum ſuum 41 tranſtulit; ut in fragmento illo videre licet, quod de *Perſeo* perperam interpretatus eſt Carolus Sigonius.

Anno regni Græcorum (ſive Macedonum, à Seleuco) 137. regnare Antiochum cœpiſſe, & 149. vitâ exceſſiſſe, primi libri Maccabaici ſcriptor nos edocet. [*cap.* I. 10. *&* VI. 16.] Unde & annos illi XII. in Chronico ſuo tribuit Johannes Malela Antiochenus, qui à Porphyrio, Euſebio, Hieronymo, Severo Sulpicio & aliis XI. tantùm nominantur. Ad quorum conciliationem dicendum, anno 137. deſinente cœpiſſe, & 149. ineunte (à vernâ tempeſtate, ut huic authori numerare mos eſt) deſiſſe regnare Antiochum; ultra 11 annos, aliquot præterea menſibus exactis.

Huic primùm ab his qui in Syriâ Ptolemæo Philometori favebant non datum fuiſſe honorem regium, ſed poſteà ſimulatione clementiæ illum obtinuiſſe; in commentariis ad XI. caput Danielis affirmat *Hieronymus*. Initâ verò cum Eumene ſocietate, Syriæ & finitimis gentibus potenter imperavit: Babylonis ſatrapiâ Timarcho, ærarii verò curâ Heraclidæ fratri commiſsâ; fratribus ambobus, turpi ſibi conſuetudine conjunctis. [*Appian. Syriac. pag.* 117.]

Hyrcanus Joſephi filius, Tobiæ nepos, videns præpotentem Antiochum, & veritus ne in poteſtatem ejus redactus pœnas daret eorum quæ contra Arabas auſus fuerat, ipſe ſibi manus intulit: poſſeſſionem verò ejus univerſam occupavit Antiochus. [*Joſeph. lib.* 12. *cap.* 5.]

Jaſon, Simonis II. Pontificis filius, diuturni pontificatûs fratris ſui Oniæ III pertæſus, ut eum ipſe adipiſceretur, 360 argenti talenta, & reditus cujuſdam alterios 80, Antiocho eſt pol-

licitus: additis præterea & 150 aliis, si concederetur ipsi potestas gymnasium & ephebium Hierosolymis constituendi, atque Hierosolymitanos in civium Antiochenorum numerum referendi. Quibus conditionibus ab avaro rege libenter acceptis, Jason amoto fratre Oniâ Pontificatum invasit: principatumque obtinens, ad Græcum statim ritum populares suos cœpit traducere, humana regum indulta per Johannem Eupolemi (qui posteà legatione ad Romanos functus est) patrem Judæis obtenta dejecit, & legitimas administrationes dissolvens nova legi repugnantia induxit instituta. [II. *Maccab.* IV. 7,–11.] Oniæ III per hoc tempus vitâ functo fratrem *Jesum*, qui *Jasonem* se vocari maluit, substitutum, & amoto demum (post triennium) à sacerdotio Jasone, novi Pontificis Menelai & Tobiæ filiorum (sive nepotum Hyrcani fratrum) operâ Græcos ritus introductos fuisse, in lib. 12. Antiquit. cap. 6. *Josephus* affirmat. Sed in libello de Maccabæis longè aliter, & ad mentem Maccabaici scriptoris (si immanem illam pensionis annuæ summam exceperis) satis accommodatè, hunc in modum idem rem retulit. Antiochus *abrogato Onia summo sacerdotio, Jasonem fratrem ejus suffecit*, 3660. *talenta singulis annis illi dare pollicitum. Qui factus summus sacerdos & populi dux, gentem ab antiquis moribus & institutis alienatam ad omnem iniquitatem seduxit: ita ut non in arce Judææ patria nostra gymnasium institueret, sed & templi curam aboleret.*

3830 Anno Philometoris 7, Nabonassari 574, Phamenoth secundùm Ægyptios die 27 (*Mari Julians die* 1 *incunte*) horis 2. post mediam noctem, Ecliptis Lunæ Alexandriæ observata est. [*Ptolem. lib. 6. cap. 5.*] 4540 174

Inter Cretenses mutuo furore semetipsos lacerantes, sex mensium induciæ fuerunt: deinde multo gravius bellum exarsit. Verùm adventu Q. Minutii legati, qui cum decem navibus ad sedanda eorum certamina à Romanis missus erat, in spem pacis venerunt. [*Liv. lib. 41.*]

Lycii quoque per idem tempus, incitante Eumene, à Rhodiis deficientes, bello ab eis vexabantur. Castella quædam, & ager in extremis finibus situs oppositæ continentis Rhodiorum, à prætidiariis Eumenis infestabantur. [*Polyb. legat. 61. & 67. Liv. lib. 41. & 42.*]

Judæi nonnulli apostatæ, cum Oniâ Pseudo-pontifice consentientes, impetratâ à rege Antiocho potestate vivendi secundùm statuta Gentium, sub ipsam arcem Sionis gymnasium extruxerunt, ephebeorum pulcherrimos sub petaso legibus Ephebei subjecerunt, atque arte reduxerunt sibi præputia; ut nudi quoque non essent Græcis dissimiles. Sicque invalescebat Hellenismus, & progressus morum alienigenarum; ut non ampliùs alacres Sacerdotes essent ad ministeria altaris; sed templum ipsum contemnentes, & sacrificia negligentes, festinarent participes esse iniquæ exhibitionis quæ in palæstrâ post disci certamen fiebat. [I. *Maccab.* I. 11, -15 & II. *Maccab.* IV. 12.--15. *cum Josepho, lib. 12. cap. 6.*]

Cùm quinquennalis agon Tyri celebraretur, cui rex Antiochus aderat; impius Jason spectatores eò misit Hierosolymitanos jure civitatis Antiochenæ donatos, τριακοσίας vel (ut rectiùs multò in Bibliothecæ Arundellianæ Ms. codice legitur) τριχιλίας τριακοσίας 3300 argenti drachmas ad sacrificium Herculis affe entes: quas illi tamen ad navium trierium fabricam erogandas procurârunt. [II. *Maccab.* IV. 18, 19, 20.]

3831 Ab Antiocho rege missi legati Romam venerunt: quorum princeps Apollonius (quem Romanorum legati qui in Syriâ fuerant in maximo honore apud regem, amicissimúmque populo Romano fuisse renunciârunt) in Senatum introductus, præter stipendium à rege debitum (quod seriùs fuisse præstitum, multis justísque causis excusabat) vasa præterea aurea quingentûm pondo donum attulit. Addidit, *petere Regem, ut quæ cum patre suo societas atque amicitia fuisset, ea secum renovaretur: imperarique sibi populus Romanus, quæ bono fidelique socio regi essent imperanda; se nullo usquam cessaturum officio. Ea merita in se Senatus fuisse, quum Roma esset, eam comitatem juventutis; ut pro rege, non pro obside, omnibus ordinibus fuerit.* Legatis benignè responsum: & societatem renovare cum Antiocho, quæ cum patre ejus fuerat, A. Attilius prætor urbanus jussit. Quæstores urbani stipendium, vasa aurea Censores acceperunt: eisque negotium datum est, ut ponerent ea in quibus templis videretur. Legato centum millium æris munus missum, & ædes liberæ hospitio datæ, sumptúsque decretus, donec in Italiâ esset. [*Liv. lib. 42.*] 4541 17,

Antiocho filius natus est Antiochus Eupator; quem ille novennem moriens reliquit. [*Appian. Syriac. pag. 117. & 131.*]

Mortuâ Ptolemæi Philometoris dilectâ matre Cleopatrâ, Antiochi Magni filiâ & Antiochi Epiphanis sorore, cui pater Cœle-Syriam (vel magnam saltem ejus partem) dotis nomine tradiderat; Eulæus eunuchus nutricius Philometoris & Lenæus Ægyptum regentes, Cœle-Syriam ab Antiocho Epiphane, ut fraude occuparam repetebant: quod bello inter avunculum & puerum originem præbuit: ut ex Callinici Sutorii Alexandrinis historiis refert Porphyrius, [*apud Hieronym. in cap. 11. Danielis.*] Pro Philometoris verò jure in repetendâ Cœle-Syriâ allatum est: Antiochum Magnum patrem Epiphanis Ptolemæo Epiphani patri Philometoris in pupillari ætate constituto contra jus & fas Cœle-Syriam primùm eripuisse; eámque postea eidem cum filiâ suâ Cleopatrâ dotis nomine restituisse. Antiocho Epiphane contrà asserente, à tempore quo pater illius patrem Philometoris ad Parium devicit, Syriæ regibus Cœle-Syriam semper paruisse; eámque Cleopatræ Philometoris matri pro dote à patre concessam fuisse pernegante. [*Polyb. legat. 72. & 82.*]

Sedere tum primùm in throno cœpit Philometor, & τὰ περὶ αὐτὸν illius acta est celebritas. [II. *Maccab.* IV. 21.] Túmque Ptolemæi (Dorymenis filii, cognomento qui Macron dictus est) prudentia enituit. Qui cùm Cypri insulæ præfecturam Rege admodùm puero accepisset, neque regiæ pecuniæ dispensatoribus quicquam redderet; posteaquàm adolescentiam jam Rex attigit, collectam satis magnam pecuniæ vim Alexandriam misit: Rege & cæteris omnibus aulicis priorem illius parsimoniam vehementer hic probantibus. [*Polyb. lib. 27. in Excerptis Valesii, pag. 126.*]

Antio-

Antiochus, missō in Ægyptum Apollonio Menesthei filio ad Philometoris regis *πρωτοκλισια* celebranda, percipiens eum à rebus suis alienum esse factum, curavit ut contra ipsum confirmaretur. Unde Joppen veniens, profectus est Hierosolyma: ubi magnificè à Jasone & civitate acceptus, cum facibus & acclamationibus, introductus est. Inde verò in Phœniciam cum exercitu abiit. [II. *Macrab.* IV. 21, 22.]

3852 Jason, post triennium quàm Pontificatum ab Antiocho nundinatus fuerat, Menelaum Simonis Benjaminitæ proditoris fratrem misit; ut promissam Regi afferret pecuniam, & de negotiis cum necessariis commonefaceret. Ille verò legationis opportunitate in rem suam usus, iisdem artibus quibus Jason fratrem suum Oniam, & ipse Jasonem circumvenit: argentique 300. talenta, supra ea omnia quæ à Jasone præstanda erant, Regi pollicitus, ad seipsum summum transtulit Sacerdotium. [II. *Macrab.* IV. 23, 24, 25. *Sever. Sulpic. Histor. sacr. lib.* 2.] Hunc Menelaum priùs Oniam fuisse dictum, atque Oniæ III. ipsiusque Jasonis fratrem, & Simonis II. Pontificis filium natu minimum extitisse, Josephus asserit. [*Antiquit. lib.* 12. *cap.* 6. *cum lib.* 15. *cap.* 3.] 4542 172

Menelaus regio mandato principatum adeptus, Jasonem in regionem Ammonitidem expulit: sed promissarum Regi pecuniarum nihil curavit. [II. *Macrab.* IV. 25, 26, 27.]

C. Popilio Lænate & P. Ælio Ligure Consulibus, Attalum regis Eumenis fratrem legatum venisse Romam, *Valerius Antias* scribit; ad deferenda de Perseo Macedonum rege crimina, indicandósque apparatus belli. Plurium annales, & quibus credidisse malis, ipsum Eumenem venisse tradunt. Eumenes igitur ut Romam venit, cum summo honore exceptus & in Senatum introductus; causam veniendi Romam fuisse dixit, præter cupiditatem videndi Deos hominésque quorum beneficio in eà fortunâ esset supra quam ne optare quidem auderet, etiam ut coràm moneret Senatum, ut Persei conatis obviam iret. [*Liv. lib.* 42. *Appian. legat.* 25. *à Fulv. Ursino edit.*] Tantáque omnium hîc fuit taciturnitas, ut ante bellum perfectum & Perseum captum sciri non potuerit, quid aut ille locutus esset, aut Patres respondissent. [*Liv. ibid. Valer. Maxim. lib.* 2. *cap.* 2.]

Post aliquot deinde dies Rhodiorum legationis princeps Satyrus, coram Senatu intemperantiùs in Eumenem invectus, quòd Lyciorum gentem adversùs Rhodios concitasset, graviórque Asiæ esset quàm Antiochus fuisset: popularem quidem ac gratam populis Asiæ (nam eò quoque jam favor Persei venerat) orationem habuit: quæ Eumeni tamen majorem gratiam apud Romanos conciliavit: ita omnes ei honores habiti, donáque quàm amplissima data, cum sellâ curuli atque ebureo scipione. [*Liv. ut supr. Diodor. Sicul. legat.* 16. *à Fulv. Ursino edit.*]

Eumene Româ in regnum redeunte, & ut sacrificaret Apollini à Cirrâ ad templum Delphicum ascendente, insidiatores à Perseo submissi * (quorum princeps erat Euander Cretensis dux auxiliorum ejus), saxa duo ingentia devolverunt: quorum altero caput ictum est Regi, altero humerus sopitus; ex semitâ proclivi in declive multis super prolapsum jam saxis congestis. Amici postero die compotem jam sui ad navem deferunt: inde Corinthum, à Corintho per Isthmi jugum navibus traductis Æginam trajiciunt. Ubi adeò secreta ejus curatio fuit, admittentibus neminem, ut de morte ejus fama & in Asiam & Romam perlata fuerit. [*Liv. lib.* 42. *Appian. legat.* 25.]

Attalus, celeriùs quàm dignum concordiâ fraternâ erat obiisse Eumenem credens, non solùm arci Pergamenæ præfecto tanquam jam haud dubius regni hæres est locutus, sed etiam sumpto diademate fratris uxorem Stratonicen (Ariarathis Cappadocum regis filiam) sibi despondens, paulò calidiùs in amplexus ejus ruit. Verùm haud multò pòst fratrem vivere & Pergamum venire audiens, posito diademate, cum stipatoribus pro more obviam ivit, hastile gerens. Quem Eumenes & amicè amplexus est, & reginam honorificè ac splendidè salutavit: fratri nihilominùs in aurem insusurrans,

Μὴ ἀνδρὶ γῆμαι σὸν τελευτήσαντ' ἴδῃς.
Uxorem haud duc, nisi defunctum videris.

Neque aliud per omnem vitam quod offensæ speciem haberet aut fecit aut dixit: sed eâdem quâ antè benevolentiâ eum prosecutus est. [*Liv. lib.* 42. *Diodor. Sicul. in Excerpt. Valesii pag.* 306. *Plutarch. in Apophthegmat. & lib. περὶ φιλαδελφίας.*]

Eumenes, præter pristinum odium recenti etiam scelere Persei stimulante, summâ vi parabat bellum. Legati ad eum ab Româ, gratulantes quòd è tanto periculo evasisset, venerunt. [*Liv. lib.* 42.]

Postquàm Ariarathes rex Cappadocum ex uxore Antiochide Antiochi Magni filiâ duas filias & unum filium (Mithridatem primùm, deinde Ariarathem dictum) suscepisset: ex duobus filiis quos uxor (sterilem se futuram rata) priùs sibi supposuerat, Ariarathem seniorem cum mediocribus facultatibus Romam, juniorem Olophernem sive Orophernem dictum in Ioniam misit; ne de regno cum germano filio contenderent. [*Diodor. Sic. lib.* 31. *in Photii Bibliothec. cod.* 244.] Hoc igitur anno ille Ariarathem filium suum educandum Romam misit, ut jam inde à puero assuesceret moribus Romanis hominibúsque: petens, ut eum non sub hospitum modo privatorum custodiâ, sed publicæ etiam curæ ac velut tutelæ vellent esse. Ea Regis legatio grata Senatui fuit: decreverúntque, ut Cn. Sicinius prætor ædes instructas locaret, ubi filius Regis comitésque ejus habitare possent. [*Liv. lib.* 42.]

Romani legatos ad Reges socios miserunt, Eumenem, Antiochum, Ariarathem, Masanissam, & regem Ægypti Ptolemæum; alios verò in Græciam, Thessaliam, Epirum, Acarnaniam, & Insulas: ut in bello contra Perseum ipsos se conjungerent. [*Appian. legat.* 25.] Ad Asiam & Insulas explorandas T. Claudius Nero & M. Decimius sunt missi, atque adire

Cretam & Rhodum julli; simul renovare amicitiam, simul speculari, num solicitati animi sociorum ab rege Perseo essent. [*Liv. lib.* 42.]

5833 Ex Asiâ qui circa socios reges missi erant legati redeuntes renunciârunt, Eumenem in Asiâ, Antiochum in Syriâ, Ptolemæum in Alexandriâ sese convenisse. Omnes solicitatos legationibus Persei, sed egregiè in fide permanere; pollicitósque omnia quæ populus Romanus imperasset præstaturos. Civitates quoque socias adisse: ceteras satis fidas, solos Rhodios fluctuantes & imbutos Persei consiliis inveniisse. Venerant legati Rhodii ad purganda ea quæ vulgò jactari de civitate sciebant: cæterùm senatum iis dari, eùm novi Consules magistratum inissent, placuit. [*Liv. ibid.*]

P. Licinio, C. Cassio Consulibus, omnes reges civitatésque quæ in Europâ quæque in Asiâ erant converterunt animos in curam Macedonici, ac Romani belli. Eumenem cùm vetus odium stimulabat, tum recens ira, quòd Persei scelere propè ut victima mactatus Delphis esset. Prusias Bithyniæ rex statuerat abstinere armis, eventumque expectare: nam neque pro Romanis se æquum censere adversùs fratrem uxoris arma ferre: & apud Persea victorem veniam per sororem impetrabilem fore. Ariarathes Cappadocum rex, præterquàm quòd Romanis suo nomine auxilia pollicitus erat, ex quo est junctus Eumeni affinitate; in omnia belli pacisque se consociaverat consilia. Antiochus imminebat quidem Ægypti regno, & pueritiam regis & inertiam tutorum spernens; & ambigendo de Cœle-Syriâ, causam belli se habiturum existimabat, gesturúmque sine ullo impedimento, occupatis Romanis in Macedonico bello, id bellum: tamen omnia & per suos legatos Senatui, & ipse legatis eorum eximiè pollicitus erat. Ptolemæus propter ætatem alieni etiam tum arbitrii erat: tutores & bellum adversùs Antiochum parabant, quo vindicarent Cœle-Syriam; & Romanis omnia pollicebantur ad Macedonicum bellum. [*Liv. lib.* 42.] Atque ita in auxilio Romanorum, Ptolemæus rex Ægypti, Ariarathes Cappadociæ, Eumenes Asiæ, & Masanissa Numidiæ fuerunt. [*Oros. lib.* 4. *cap.* 20.] 4545 171

Tres legati, A. Posthumius Albinus, C. Decius, & A. Licinius Nerva, à Romanis missi sunt ad Crotenses: qui sagittariorum auxilia eis subministrârunt. [*Liv. lib.* 42.]

Tres alii legati, T. Claudius Tiberius, P. Posthumius, & M. Junius, ad Insulas & Asiæ urbes sunt missi. Hi circumeuntes, hortabantur socios ad suscipiendum adversùs Persæum pro Romanis bellum: & quo quæque opulentior civitas erat, eo accuratiùs agebant: quia minores secuturæ majorum authoritatem erant. Rhodii maximi ad omnia momenti habebantur; quia non favere tantùm, sed adjuvare etiam viribus suis bellum poterant; 40 navibus authore Hegesilocho comparatis; qui in summo tùm magistratu erat, quem Prytanim ipsi vocabant. Hic enim jam antèa, simul ac cognitum erat bellum à Romanis cum Perseo gestum iri, multis rationibus cives suos cohortatus ut spes suas cum Romanis jungerent, desideraturos eos eundem navalem apparatum dicebat, quem nuper Antiochi, quem Philippi antè bello vidissent: trepidaturos tum Rhodios repentè parandâ classe quum mittenda esset, nisi instruere navalibus sociis cœpissent. Ideò magis enixè faciendum esse, ut crimina delata ab Eumene fide rerum refellerent. His illi incitati, 40. navium classem instructam ornatámque legatis Romanis advenientibus, ut non expectatam adhortationem esse appareret, ostenderunt. Et hæc legatio magnum ad conciliandos animos civitatum Asiæ momentum fuit. [*Id. ibid. Polyb. legat.* 64.]

Perseus postquam colloquium cum Romanis habitum, omnia causæ suæ jura epistolæ unius formâ est complexus, & quæ ab utrâque parte fuerant dicta: ita disposita, ut superior fuisse in disceptatione videri posset. Et circa alias quidem civitates per tabellarios dumtaxat literas illas formatas misit: Rhodum verò etiam legatos ire jussit, Antenorem & Philippum. Qui ubi eò ventum, literas magistratibus tradunt: deinde post paucos dies in Senatum veniunt, à Rhodiis petunt, ut in præsentia quidem nihil moveant, sed quid geratur velut è speculâ propiciant; verùm si Romani contra fœderis leges Persæum & Macedonas aggrediantur lacessere, pacem ut conciliare inter ipsos conentur. Id enim fieri, & interesse omnium, & Rhodiis præcipuè convenire. Nam quo plus ipsi quàm cæteri æquabilitati juris & libertati studeant, (ut qui non suæ tantùm libertatis sint custodes ac vindices, sed & reliquorum etiam Græcorum:) eo diligentiùs observare, sibique pro virili cavere ipsos debere ab illis, quorum mens & consilia in contrarium tendant. Hæc & similia his plura quum disseruissent legati, etsi placebat omnibus eorum oratio: quia tamen præoccupati benevolentiâ Romanorum animi erant, & partis melioris authoritas vincebat, cæteris quidem comes se erga legatos exhibebant: cæterùm responsi loco Persæum rogabant, nequid hujusmodi à se postularet, unde possint existimari voluntati Romanorum contrarium aliquid facere. Quod responsum Antenor quidem non accepit: verùm reliquâ Rhodiorum civilitate & humanitate usus, in Macedoniam est reversus. [*Polyb. legat.* 65. *Liv. lib.* 42.]

Caius Lucretius Prætor Romanus, dum circa Cephaleniam stabat classi, per literas cum Rhodiis egit, naves sibi mitti petens: eámque epistolam Socrati aliptæ tradidit perferendam. Hæc Rhodum illo tempore est perlata, quo posterioris semestris Seratocles Prytanis erat. Quum eâ de re consultatio haberetur, Agathageto quidem & Rhodophonti & Astymedi ac pluribus aliis placebat, ut sine ullâ tergiversatione naves mitterent Rhodii, & ut jam inde a principio belli cum Romanis se jungerent. At Dino & Polyaratus, quibus ne illa quidem probabantur quæ antèa Romanorum ad gratiam fuerant decreta, non à Romanis missam eam epistolam fuisse calumniabantur, sed à Rhodiorum inimico rege Eumene; qui id omni studio ageret, ut ad bellum ipsos traheret, ac populo impensas & molestias non necessarias conciliaret. Eam enim ab aliptâ nescio quo allatam Rhodum fuisse: quum Romani ad ejusmodi

minute-

miſterium vel præcipuæ dignationis viros magno ſtudio deligere ſoleant. Adversùs iſtos quum Prytanis Stratocles ſeſe comparaſſet, & multa contra Perſeum diſſeruiſſet, Romanos è contrario multis laudaſſet; Rhodios pervicit, ut decretum de mittendis navibus ſanciretur. Itaque ſex triremibus extemplò inſtructis, Chalcidem quinque miſerunt duce Timagorâ; unam Tenedum, cui præfectus eſt Timagoras alter. Hic inventum in Tenedo Diophanem, qui à Perſeo ad Antiochum fuerat miſſus, ipſum quidem capere non potuit; at navem cum omni inſtrumento cepit. [*Polyb. legat.* 67.]

Romani, legationibus auditis quæ ex Aſiâ venerant, Rhodiorum & reliquarum civitatum ſtatu cognito, legatis Perſei ſenatum præbuerunt. [*Id. legat.* 68.] Tum igitur Solon atque Hippias de univerſis rebus dicere, & Partum iram deprecari ſunt conati. Præcipuâ tamen curâ, & minimè tamen probabiliter (manifeſta enim res erat) inſidiarum Eumeni factarum crimen eſt defenſum. Poſtquàm peroraſſent, Senatus, qui bellum jam antè decreverat, denuntiavit eis, ut & ipſi, & quicunque è gente Macedonum Romam tum fortè adveniſſet, extemplò mœnibus urbis Romæ, Italiâ intra trigeſimum diem excederent. [*Id. ibid. Diodor. Sicul. legat.* 17. *Liv. lib.* 42.]

Quum Eumeni denunciatum eſſet, ut bellum contra Perſeum ſummis viribus juvaret: (ſicut apud *Juſtinum* legitur, lib. 33. cap. 1.) ad Chalcidem in Bœotiâ navibus ille acceſſit, cum Attalo atque Athenæo fratribus; Philetæro fratre relicto Pergami ad tutelam regni. Inde cum Attalo & quatuor millibus peditum, mille equitum, in Theſſaliam ad Licinium Conſulem venit. Athenæus Chalcide relictus eſt cum duobus millibus peditum: quos Marcus Lucretius eò adveniens, cum navali 10. millium exercitu, ad Haliarti obſidionem ſecum deduxit. [*Liv. lib.* 42.]

Ad idem ferè tempus & ab aliis ſociis naves Chalcidem convenerant: duæ Punicæ quinqueremes, duæ ab Heracleâ ex Ponto triremes, quatuor Chalcedone, totidem Samo, tum quinque Rhodiæ quadriremes. [*Id. ibid.*] Sed eas C. Lucretius Prætor Marci frater cum ſupervenisset, quia nuſquàm erat maritimum bellum, ſociis remiſit. [*Id. ibid. cum Polyb. legat.* 67. *fin.*] Ipſe verò Prætor unà cum fratre Haliartum oppugnans, deditione tandem captam à fundamentis diruit; & ſine certamine Thebas recepit. [*Liv. ut ſupr.*]

Dum iſta geruntur in Bœotiâ, Licinius conſul, Eumenes & Attalus in Theſſaliâ cum Perſeo conflixerunt. Primum inter eos prælium incertâ victoriâ eſt finitum. In eo Eumenis fermè 30. interfecti: inter quos Caſſignatus dux Gallorum cecidit. In ſecundo verò congreſſu, victoriam Perſeus retulit. [*Id. ibid.*] Qui victor tamen, à Licinio pacem petens, impetrare illam non potuit. [*Id. ibid. Polyb. legat.* 69. *Appian. legat.* 26.]

Victor Perſeus Antenorem Rhodum miſit, ad redimendos captivos qui cum Diophane navigabant. Quâ in re magnopere hæſitatum eſt ab iis qui Rempublicam adminiſtrabant, quid opus eſſet facto. Philophroni enim & Theæteto nullo placebat modo, ut Rhodii Perſei rebus ſe immiſcerent: Dinoni contrà & Polyarato id placebat. Ac tandem facta eſt cum Perſeo ſuper captivorum redemptione conventio. [*Polyb. legat.* 70.]

Antiochus manifeſtò jam videns Alexandrinos ad bellum pro Cœle-ſyriâ ſe parare, Meleagrum miſit Romam legatum; qui mandatu ſuo Senatui nuntiaret & teſtans foedera diceret, præter omne jus à Ptolemæo ſe invadi. [*Id. legat.* 71.]

Quum jam eſſet inchoatum ab Antiocho & Ptolemæo bellum pro Cœle-ſyriâ, Romam utriuſque Regis legati venerunt: Antiochi quidem, Meleager, Soſiphanes & Heraclides; Ptolemæi verò, Timotheus & Damon. Venit Meleager, ut Senatui teſtaretur, priorem Ptolemæum contra omne jus Antiochum laceſſere, & regionis cujus erat dominus poſſeſſione velle privare: Timotheus autem ad renovandam amicitiam, ſed præcipuè ad obſervandos Meleagri cum Romanis congreſſus. Amicitiam igitur ubi renovaſſet, & congruentia poſtulatis ſuis reſponſa accepiſſet, Alexandriam eſt reverſus. Meleagro verò Senatus reſpondit, Quinto Marcio ſe permiſſurum, ut de iis rebus ad Ptolemæum ſcribat, ita ut eſſe è re populi Romani fideque ſuâ viderit. [*Id. legat.* 72. *Diodor. Sicul. legat.* 18.]

Antiochus, prælio inter Peluſium & montem Caſium cum Ptolemæi ducibus commiſſo, eos vicit. Parcens verò puero regi, & amicitias ſimulans, aſcendit Memphim: atque ibi ex more Ægypti regnum accipiens, pueríque rebus ſe providere dicens, cum modico populo totam Ægyptum ſibi ſubjugavit. [*Porphyrius, ex Callinico Sutorio; apud Hieronym. in Daniel. cap.* 11.] Quo tempore & Ptolemæus Macron Dorymenis filius, cui Cypri præfecturam Philometor commiſerat, ad partes Antiochi tranſiiſſe & inſulam illi tradidiſſe videtur: ut in II. *Maccab.* X. 13. legimus. Unde Cypri curâ Crateti commiſsâ, [II. *Maccab.* IV. 29.] Ptolemæum præfectum Cœle-ſyriæ & Phœniciæ conſtituit. [*ibid.* VIII. 8.] & in præcipuorum amicorum numerum admiſit. [I. *Maccab.* III. 38.]

3834 Jubilæus XXVI.

A Licinio Conſule, Eumene, Attalo, & Miſagene regulo Numidarum fugatus Perſeus, cùm Pellam veniſſet, exercitum in hyberna dimiſit. Conſul Lariſſam rediens, inde Eumene atque Attalo domum remiſſis, Miſagenem cum Numidis ſuis & reliquo exercitu per Theſſaliam in hybernis collocavit. [*Liv. lib.* 42.]

Quum Antiocho promiſſam à Menelao pecuniam Soſtratus Hieroſolymitanæ arci præfectus, ad quem rerum quæ ex vectigalibus colligebantur exactio pertinebat, fruſtrà poſceret & poſtularet: uterque à Rege Antiochiam eſt advocatus. Reliquitque vicarium, Menelaus quidem in ſummi ſacerdotii adminiſtratione fratrem ſuum Lyſimachum; Soſtratus verò in loco ſuo Cratetem, qui Cypriis præfuit. [II. *Maccab.* IV. 27, 28, 29.]

In Ciliciâ Tarſenſibus & Mallotis ſeditionem moventibus, quòd civitatum harum reditus

Antiochus pellici ſuæ Antiochidi donâvillet: ad eam ſedandam feſtinanter Rex profectus eſt; relicto Antiochiæ qui vices ſuas gereret Andronico. [II. *Maccab.* IV. 30, 31.]

Abſentiæ Regis occaſionem captans Menelaus, vaſa nonnulla aurea (Lyſimachi vicarii ſui operâ) ex templo Hieroſolymitano ſubtraxit: quorum alia donavit Andronico, in Tyrum & circumjacentes civitates alia vendidit. Quod Onias III. legitimus Pontifex bene cognoſcens, ſacrilegii eum arguit: & in Daphnes juxta Antiochiam aſylum ſe ſubduxit. [*Ibid.* 32, 33.] Ibi enim, in luci medio aſylum fuit, & Apollinis fanum. [*Strabo, lib. 16. pag. 750.*] quod ampliſſimum Apollinis Daphnæi fanum Epiphanes Antiochus Rex ille condidit iracundus & ſævus, [*Ammian. Marcellin. lib.* 22.]

Andronicus, rogatu Menelai, Oniam per dolum ex aſylo eductum, contra fidem ei datam & juratam, perfidè interemit. [II. *Maccab.* IV. 34.]

Rege Antiocho ex Ciliciâ Antiochiam reverſo, Judæi qui in civitate erant multique ex aliis gentibus, de indignâ ſanctiſſimi ſenis cæde apud eum conqueſti ſunt. Qui contriſtatus & effuſis lachrymis dolorem ſuum teſtatus, Andronicum purpurâ exutum circumduci juſſit per urbem, & in eodem loco occidi in quo ipſe Oniam occiderat. [*Ibid.* 35,--38.]

Cùm Hieroſolymis multa ſacrilegia fierent à Lyſimacho, conſcio Menelao; congregavit ſe multitudo contra Lyſimachum, vaſis aureis jam multis exportatis. Contra quam tria circiter armatorum millia ille eduxit: Tyranno quodam eorum duce conſtituto, non minùs impotentiâ animi quàm ætate provecto. E turbâ verò, alii lapides, alii fuſtes validos arripuerunt: quidam etiam de adjacente cinere manum complentes, in Lyſimachum & ejus milites conjecerunt. In eo tumultu multi vulnerati, nonnulli proſtrati, reliqui in fugam acti; ipſe verò ſacrilegus Lyſimachus prope gazophylacium interfectus eſt. [*Ibid.* 39,--42.] 4544 170

Cùm Antiochus rex Tyrum veniſſet, tres viri ab Hieroſolymitano Senatu miſſi contra Menelaum, ut ſacrilegiorum & facinorum Lyſimachi participem, accuſationem coram eo inſtituerunt. Convictus verò Menelaus, multis pecuniis Ptolemæo Dorymenis filio ad placandum Regem promiſſis, illius operâ effecit, ut non ipſe ſolùm abſolutus in ſummo Sacerdotio permaneret, ſed etiam ut inſontes illi tres qui pro civitate populóque & ſacris vaſis cauſam dixerunt morti adjudicarentur. Quorum vicem miſerati Tyrii ipſi, magnificè eos ſepeliendos curaverunt. [*Ib.* 44,--50.]

Sub idem tempus, *ſecundam* expeditionem in Ægyptum Antiochus inſtruxit. Acciditque Hieroſolymis, ut ad 40. ferè dies continuos in aëre miræ ſpecies conſpectæ fuerint armatorum equitum, & pedeſtrium copiarum confligentium; futurorum malorum prænuncia. [II. *Maccab.* V. 1,--4.]

Antiochus, regnum Ægypti ſuo cupiens adjicere, eam ingreſſus eſt cum turbâ numeroſâ, curribus, elephantis, equitibus, & magnâ claſſe. Et inſtituit bellum contra Ptolemæum regem Ægypti: qui averſus à conſpectu illius fugit, ceciderúntque conſoſſi multi. Poſteà occuparunt civitates munitas in terrâ, accepítque Antiochus ſpolia Ægypti. [I. *Maccab.* I. 16,--19.]

Falſo rumore de morte Antiochi ſparſo, Jaſon non pauciores mille viros ſecum aſſumens, in civitatem Hieroſolymitanam repentè impreſſionem fecit. Urbe occupatâ, Menelaus in arcem confugit: Jaſon verò faciebat cædes civium ſuorum; non cogitans ſecum adversùs cognatos proſperitatem infelicitatem eſſe maximam. Nec principatum tamen recuperare ille potuit: ſed cum pudore profugus iterùm in regionem Ammonitidem rediit. Ubi apud Aretam regem Arabum accuſatus, neque ibi conſiſtere auſus, in civitatem unam ex alterâ fugere coactus eſt; ab omnibus exoſus, ut legum deſertor & hoſtis patriæ ſuæ publicus. [II. *Maccab.* V. 5,--8.]

Antiochus in Ægypto audiens, ex vulgatâ de ſuo obitu famâ Hieroſolymitanos maximum gaudium concepiſſe, & ex ſeditione à Jaſone morâ rebellaturam Judæam ſuſpicatus, animo eſt efferatus. [II. *Maccab.* V. 10. *Joſeph. in libello de Maccabæis.*] Et revertens, poſtquàm perculiſſet Ægyptum anno regni Græcorum ſive Seleuci 143, aſcendit contra Iſraëlem & Hieroſolyma cum turbâ numeroſâ. [I. *Maccab.* I. 21, 22.]

Joſephus, 12. *Antiquit. cap.* 7. anno Seleucidarum 143. urbem eum cepiſſe ſcribit. ſed *δραχυτὶ, abſque pugnâ*; portas illi aperientibus ſuæ factionis hominibus. Verùm in II. *Maccab.* V. 11. urbem *δορυάλωτον*, *armis* cepiſſe dicitur. Ipſeque *Joſephus*, in Belli Judaici lib. 1. cap. 1. non ſolùm *τὴν πόλιν αἱρεῖν καὶ κρατεῖν*, *ut urbem expugnaviſſe* cum refert; ſed etiam *καὶ μετάμελον αὐτὸν ἐφ' οἷς τὴν πολιορκίαν ἔπαθον*, *eorum quæ in obſidione pertulerat memoriâ* efferatum fuiſſe adjicit. Hieroſolymitanos quoque, civitatem obſidente Antiocho, cum armis egreſſos & in pugnâ peremptos fuiſſe, in 6°. ejuſdem Operis Libro (pag. 929.) idem ipſe *Joſephus* aſſetit.

Urbe igitur occupatâ, juſſi milites obvios quoſque trucidare, in omnem ætatem & ſexum crudeliter ſevierunt: ita ut 80. millia hominum tridui ſpatio deſiderata fuerint; 40. quidem cæſa, totidémque alia venundata. [II. *Maccab.* V. 11,--14.]

Non contentus his Antiochus, auſus eſt etiam in Templum ingredi, ducem habens proditorem legum & patriæ Menelaum; & ſceleratis manibus ſacra vaſa capere, & quæcunque ab aliis Regibus ad loci gloriam & honorem fuerant poſita. [*Ibid.* 15,16.] altare aureum, & lychnum lucentem cum omnibus inſtrumentis ejus, & menſam propoſitionis, & crateras, & phialas, & thuribula aurea, & velum, & coronas, & ornatum aureum Templi foribus appenſum. Detraxítque aurum omnibus quæ auro obtecta erant, ſimilitérque argentum accepit, & inſtrumenta deſiderabilia, & theſauros abſconditos, quos invenit. [I. *Maccab.* I. 23, 24.]

Polybius Megapolitanus, Strabo Cappadox, Nicolaus Damaſcenus, Timagenes, Caſtor Chronographus & Apollodorus ſcripſerunt, pecuniis indigentem Antiochum violato fœdere, Judæos ſocios ſuos & amicos fuiſſe aggreſſum, & ſpoliaſſe Templum auro argentóque plenum, neque aliquid dignum deriſione illic invenitſe. [*Joſeph. contr. Apion. lib.* 2.] Etenim grave

Romanis

Digitized by Google

Romanis ſtipendium penſitans, ipſe immenſis ſumptibus penè neceſſariò cogebatur pecunias rapto quærere, neque ullam prædandi occationem omittere. (*Sever. Sulpic. ſacr. hiſtor. lib.* 2.) Alia tamen complura in gentis odium & religionis contemptum hîc ab eo fuiſſe patrata referunt Judæorum inimici: in libro 34. Bibliothecæ Diodori, indéque in Photii Bibliothecâ, (*cod.* 244.) ita repetita. *Antiochus Epiphanes, devictis Judæis, in ſacrum Dei adytum eſt ingreſſus, quò ſoli Pontifici intrare licuit. Ibi lapideam invenit ſtatuam viri barbâ promiſſâ, tenentis manibus librum inſidentiſque aſino: quam putabat Moſis eſſe, qui & Hieroſolyma condiderit, & gentem fundârit, & odioſas illas omnibus gentibus leges tulerit. Ipſe verò cupiens abducere odium gentium, leges diſſolvere conatus eſt. Quare ſtatua conditoris* (Moſis) *& alteri Dei ſubdiali porcam ingentem ſacrificavit, & illa ſanguine perfudit: & carnem coquens, juſſit ſacros eorum libros, qui leges continerent, jure illo corrumpi & obliterari. Lychnum verò immortalem ab illis dictum & ſemper ardentem in Templo extingui juſſit: & carnem ſuillam ſummum ſacerdotem* (Menelaum) *aliòſque Judæos comedere coëgit.* Omnibus verò adverſariorum calumniis luculentum illud Strabonis Cappadocis teſtimonium opponimus, in 16°. Geographiæ ſuæ libro, Judæos ut *juſtos & vere religioſos* commendantis. (*Διαφερόντως δὲ Ἰουδαῖοι τῶν ἀλλοδαπῶν ἔσται. pag.* 761.)

Antiochum verò, captâ urbe, porcos ſuper altari mactaviſſe, & jure carnium illarum Templum aſperſiſſe, refert etiam Joſephus. (*lib.* 13. *cap.* 16.)

Antiochus 1800. talenta exportans è Templo, celeriter Antiochiam repetiit: præfectis relictis ad affligendam gentem; Hieroſolymis quidem Philippo genere Phryge, moribus barbaro, Garizimis verò in Samariâ Andronico. Præter quos & Menelaus peſſimè omnium efferebatur in cives; adversùs Judæos animum habens inimiciſſimum. (II. *Maccab.* V. 21, 22, 23.)

Aſianorum legati Romæ in Senatu ſunt auditi. Mileſii nihil ſe præſtitiſſe memorantes, ſi quid imperare ad bellum contra Perſeum Senatus vellet, præſtare ſe paratos eſſe polliciti ſunt. Alabandenſes templum urbis Romæ ſe feciſſe commemoraverunt, ludóſque anniverſarios ei Divæ inſtituiſſe: & coronam auream 50. pondo, quam in Capitolio ponerent, Jovi donum attuliſſe, & ſcuta equeſtria 300. ea cui juſſiſſent tradituros. Donum ut in Capitolio ponere & ſacrificare liceret, petebant. Hoc etiam Lampſaceni, 80. pondo coronam afferentes, petebant: commemorantes, *Diſceſſiſſe ſe à Perſeo, poſtquam Romanus exercitus in Macedoniam veniſſet, quum ſub ditione Perſei & antè Philippi fuiſſent. Pro eo, & quòd imperatoribus Romanis omnia præſtitiſſent, id ſe tantùm orare, ut in amicitiam populi Romani reciperentur; & ſi pax cum Perſeo fieret, exciperentur, ne in regiam poteſtatem reciperentur.* Cæteris legatis comiter reſponſum. Lampſacenos in ſociorum formulam referre Q. Mœnius prætor juſſus. Munera omnibus in ſingulos binûm millium æris data. Alabandenſes ſcuta reportare ad A. Hoſtilium Conſulem in Macedoniam juſſi. (*Liv. lib.* 43.)

3835 Quum communi Achæorum decreto conſtitutum eſſet, ut omnes Eumenis honores, qui indecori & contra leges eſſent, tollerentur: Soſigenes & Diopithes Rhodii, qui per id tempus judicia exercebant, offenſi privatis ex cauſis Eumeni, omnes illius honores in Peloponneſi civitatibus everterunt. (*Polyb. legat.* 74.)

A. Hoſtilio proconſule hyberna cum copiis in Theſſaliâ habente, Attalus (qui Elatiæ tum hybernabat) certò intelligens Eumenem fratrem acerbiſſimè ferre, quòd communi decreto illuſtriſſimos ſuos honores ſuſtuliſſent, re cum Archone Achæorum prætore communicatâ, ad commune gentis concilium legatos miſit, qui de reſtituendis Regi honoribus agerent. Ubi, Polybio (hiſtorico) ſuadente, factum eſt decretum; quo jubebantur magiſtratus omnia quæ ad Eumenis honorem ſpectabant inſtaurare: niſi quid fortè in iis eſſet, quod aut Achæorum commune parum deceret, aut legibus repugnaret. Ita igitur Attalus, quæ temerè in Peloponneſo peccata fuerant circa Eumenis fratris honorem, tunc temporis emendavit. (*Id. ibid. & in Excerptis Valeſii, pag.* 130. 133.) 4545 169

Principio veris Q. Marcius Philippus Conſul contra Perſeum miſſus eſt. (*Liv. lib.* 44. *init.*)

Decretum ab Achæis eſt editum de ſubmittendis Marcio Conſuli pro viribus auxiliis: quod ad illum à Polybio perlatum eſt. Miſſus etiam eſt ab eis ad Attalum legatus Theocritus; qui decretum ei afferret, quo reſtituti erant Eumeni omnes honores. Per idem tempus quum fama eſſet allata Achæis, celebrata fuiſſe in honorem Ptolemæi Regis Anacleteria, ſicut eſt moris Ægypti Regibus, ubi ad legitimam regnandi ætatem pervenerunt, officii ſui eſſe exiſtimantes, ut ſuæ ob id quod geſtum erat lætitiæ ſignificationem darent, legatos decreverunt mittere, ad renovandam amicitiam quæ genti Achæorum erat cum Ægypti Regibus. Statim igitur Alcithus & Paſidas ſunt delecti. (*Id. legat.* 78.)

Per id tempus facinus impium, & à Græcorum inſtitutis longè alienum, in Cretâ inſulâ eſt admiſſum. Cùm enim inter Cydoniatas & Apolloniatas non ſocietas ſolùm ſed etiam commune ſocietatis jus intercederet, atque omnia jura quæ hominibus ſacroſancta habentur utriſque eſſent communia; ejúſque fœderis tabulæ ſacramento utrinque firmatæ juxta ſimulacrum Jovis Idæi fixæ extarent: Cydoniatæ tamen, pacis tempore tanquam amici ab Apolloniatis excepti, calcatâ fœderis religione urbem eorum occupârunt; viriſque omnibus trucidatis, ac bonis eorum direptis, uxores ac liberos omnémque agrum inter ſe diviſerunt. (*Polyb. & Diodor. Sicul. in Excerpt. à Valeſio edit. pag.* 133. & 310.)

Cydoniatæ, metuentes ſibi à Gortyniis, (à quibus jam antè ne caperetur ipſorum urbs in præſentiſſimum periculum venerat, quando eam occupare Nothocrates eſt aggreſſus) legatos ad Eumenem miſerunt, auxilium ex fœdere eum poſcentes. Rex Leonem ducem delegit, quem eò celeriter cum 300. militum manu miſit. Id ubi advenit præſidium, Cydoniatæ portarum claves Leoni tradiderunt, & univerſam civitatem ejus curæ permiſerunt. (*Id. legat.* 79.)

Cùm ad recuperandam Cœlesyriam, Eulaii spadonis fraudu, novum à Ptolemæo bellum institueretur; Antiochus, *tertiâ* in Ægyptum expeditione susceptâ, in potestatem suam eam redegit. (*Polyb. legat.* 80, 81, & 82.) Fusis enim fugatisque Ægyptiis, cùm ad internecionem delere omnes potuisset, equo circumvectus occidi eos vetuit, & vivos capi jussit. Ob quam maximè humanitatem & Pelusio, & paulò pòst universâ Ægypto est potitus. (*Diodor. Sicul. in Excerpt. Valesii. pag.* 320.)

Glisscentibus Rhodi magis magisque in dies contrariis factionibus, quum audivissent Romæ à Senatu decretum fuisse, non quæ ipsorum magistratus sed quæ Senatus imperasset esse deinceps præstanda; Philophrone & Theæteto suadentibus, ineunte æstate Romam ad Senatum missi sunt legati Hegesilochus Hegesiæ filius, & Nicagoras Nicandri filius; ad Consulem verò Q. Marcium Philippum, & ad C. Marcium Figulum classis præfectum, Agesipolis, Ariston, & Pancrates. Mandatum his omnibus erat, ut amicitiam cum populo Romano renovarent, utque criminationibus respondèrent, quibus nonnulli civitatem onerabant. Hegesilocho verò hoc insuper negotii est impositum, ut exportandi frumenti facultatem peteret. Agesipolis Q. Marcium est allocutus, ad Heracleam in Macedoniâ castra habentem. Cui quum mandata sua exposuisset, Consul non solùm dixit nullam iis se fidem habere qui de Rhodiis detraherent; sed legatos etiam est hortatus, ne quemquam eorum ferrent, qui de Romanis aliquid blaterare auderent: multáque omninò humanitatis officia cumulatè iis præstitit. Scripsit & de iisdem rebus ad populum Romanum. Quum autem Agesipolis comitate Consulis mirificè captus esset; seducens eum Marcius ad familiare colloquium, mirari se dixit, cur Rhodii Reges bellantes pro Cœlesyriâ componere inter se non conarentur: id enim ipsis vel maximè convenire. Ad Caium deinde classi præfectum Agesipolis profectus, benignéque ab eo habitus, ac multò etiam comiùs quàm fuisset à Marcio Consule, brevi Rhodum est reversus. Ubi postquàm legationem renuntiasset, quum viderentur ambo duces Romani in comitate atque humanitate verbis declarandâ, & benevolentiâ in responso significandâ, ex æquo invicem certasse; erigi animis omnes Rhodii cœperunt, ac vanâ spe inflari: at non omnes eodem modo. Nam pars sanior ob Romanorum benignitatem lætitiâ gestiebat: qui verò rerum novarum cupidi erant, & in præsentem statum malè affecti, ii cogitare apud se instituerunt, ingentem hanc supra modum comitatem Romanorum indicio esse, terreri ipsos imminenti periculo, neque ex animi sententiâ res ipsis succedere. Postea verò quàm insuper accidisset; ut inter quosdam effutiret Agesipolis, privatim sibi à Marcio fuisse mandatum, ut in Senatu Rhodiorum de componendâ pace inter Reges mentionem faceret: tum enimverò nihil dubitabat Dino, quin pessimo loco res Romanorum essent. Ergo etiam legati Alexandriam, ad dirimendum bellum quod inter Antiochum & Ptolemæum erat conflatum, missi sunt. (*Polyb. legat.* 80.)

Inclinante æstate Hegesilochus & alii Rhodiorum legati Romam venientes, omni genere humanitatis & comitatis à Senatu sunt accepti. Erat verò notissimum, intestinâ seditione laborare Rhodios: quum Agathagetus, Philophron, Rhodophon & Theæretus spes omnes suas in Romanis defixissent; Dino contrà & Polyaratus, in Perseo & Macedonibus. Ex quo perfæpe fiebat, ut rebus quæ ad deliberandum proponebantur in contrarias partes disceptatis, & dissidentibus sententiis, occasionem inde sumerent qui detractum ire civitati cupiebant. Verùm Patres nihil eorum sibi innotuisse simulabant: qui tamen omnia quæ apud illos fuerant gesta probè nôrant. Frumenti verò exportandi è Siciliâ ad centum mille modiûm potestatem fecerunt. (*Id. legat.* 64. 73. & 80.)

Postcaquàm Ægyptus ab Antiocho fuit occupata, Comano & Cineâ de summâ rerum cum rege Ptolemæo consultantibus, visum est faciendum; ut concilium ex illustrissimis quibusque ducibus conscriberetur, de cujus sententiâ omnia deinceps gererentur. Ei concilio ante omnia placuit, ut advenæ Græci qui fortè ibi reperiebantur, legati ad Antiochum proficiscerentur, de pace cum eo acturi. (*Id. legat.* 81.)

Erant tunc eo loci legationes duæ ab Achæorum gente missæ: una ad renovandam cum Rege amicitiam, quæ mandata fuerat Alcitho Xenophontis filio Ægiensi & Pasiadæ; altera de antagonisticum agone. Erat & missa ab Atheniensibus de donatione quâdam legatio, cujus princeps Demaratus. Item factæ legationes ab iisdem duæ: una de festo Panathenæorum, cujus caput fuit Callias pancratiasta; altera de mysteriis, quam obibat Cleostratus, qui super eo ad Regem orationem habuit. Mileto aderant Eudemus & Ieesius: Clazomenis Apollonides & Apollonius. (*Ibid.*)

Cum his Ptolemæus rex Tlepolemum & Ptolemæum rhetorem legatos suos misit. Qui adverso flumine navigantes, ad Antiochum venerunt. Eos ille benignè susceptos primo die ad epulas magnificè structas invitavit: postridie verò sui conveniendi potestatem fecit, & mandata jussit exponere. Primi igitur omnium verba apud eum fecerunt legati Achæorum; deinde ab Atheniensibus missus Demaratus, & post hunc Eudemus Milesius. Omnes verò Eulaii spadonis culpâ susceptum bellum dicebant: deinde cognationem atque ætatem Ptolemæi allegantes, Regis iram deprecabantur. Antiochus quum orationibus illorum esset assensus, atque ipse etiam plura in eandem sententiam disseruisset, justa sua commemorare cœpit: magno studio probare conendens, pertinere ad Syriæ reges Cœlesyriæ possessionem; & quæ legati Alexandrini de Cœlesyriâ pro dote cum Cleopatrâ Philometoris tunc regnantis matre concessâ dicebant, vera esse negans. In quam sententiam quum multa disseruisset, nec tantùm sibi sed etiam omnibus qui præsentes erant causam suam probavisset; Naucratim tunc quidem navibus petiit: atque eo etiam loco benignè appellatis tractatisque civibus, in Græcos verò qui ibi commorabantur aureis singulis divisis, Alexandriam iter instituit. Legatis responsum se daturum pollicitus est, postquàm Aristides & Theris essent reversi:

velle

velle enim ſe omnium conſiliorum ſuorum conſcios ac teſtes habere Græcos. (*Ibid. & legat.* 82.)

Philometor, in deliciis ac muliebribus inſtitutis ab Eulæo ſpadone educatus, eam contraxit ignaviam; ut ab omni periculo remotus, longiſque ſpatiis ab hoſte diviſus, regno maximo atque opulentiſſimo ſine certamine ceſſerit. (*Diodor. Sicul. in Excerpt. Valeſii, pag.* 310. 313.)

Quum Philometori, poſtquàm undecim regnaviſſet annis, diadema ab Antiocho fuiſſet ablatum; Alexandrini juniori ipſius fratri *Energeta* ſummam rerum permiſerunt. (*Porphyr. in Græc. Euſebian. Scalig. pag.* 54. & 225.) quem ipſi tamen poſteà propter maleficia *Cacergetem* appellárunt. (*Athenæ. lib.* 4. *cap.* 24. & *lib.* 12. *cap.* 27.) A corporis autem ſaginâ & diſtento aqualiculo *Phyſconis* ſive Ventricoſi cognomentum obtinuit: quod cum altero in nummis ejus ita conjunctum legitur. ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ ΦΥΣΚΩΝΟΣ ΕΥΕΡΓΕΤΟΥ.

Ab Epiphanio, in libello de ponderibus & menſuris, ob literarum ſtudium *Ptolemæus Philologus* hic eſt dictus. Nam & Ariſtarchi diſcipulorum unus ille fuit, & hiſtoricos commentarios conſcripſit, ab Athenæo ſubinde laudatos. [*Athenæ. lib.* 2. *cap.* 33.] * Omnium quoque Alexandriam appellentium ad ſe Libros deferri, & in novas Chartas deſcribi curabat: Et novos quidem illos Dominis dabat, à quibus in Portum invectis, ad ſe allati Libri eſſent: allatos verò in Bibliothecâ reponebat, τῶν ἐκ πλοίων Inſcriptione additâ; ut ex Navibus eos acceptos fuiſſe intelligeretur. Cúmque ab Athenienſibus Sophoclis, Euripidis & Æſchyli Libros, ut eos tantùm deſcriberet, & mox ſartos tectos reſtitueret, quindecim oppigneratis Talentis accepiſſet: in pulcherrimis membranis magnificè eos deſcribi mandavit: retentiſque quos ab Athenienſibus acceperat; illis miſit quos ipſe apparaverat; ut quindecim talenta tenerent, orans, acciperéntque novos pro veteribus, quos ipſi dederant Libros. Refert iſta in *Commentario* 2°. *ad Epidemiorum Hippocratis Librum tertium* [*Claudius Galenus Pergamenus.*]. Unde, cùm in Aſiâ eo tempore Attali filius Eumenes regnaverit, quem bibliothecis Pergamum inſtruxiſſe confirmat Strabo [*lib.* 13. *pag.* 624.] ad hunc Ptolemæum ea referenda exiſtimaverim, quæ in Præfatione 7i. libri leguntur apud Vitruvium. *Reges Attalici, magnis Philologiæ dulcedinibus inducti, cùm egregiam Pergami Bibliothecam ad communem delectationem inſtituiſſent: tunc item Ptolemæus, infinito zelo cupiditatiſque ſtudio incitatus, non minoribus induſtriis ad eundem modum contenderat Alexandriæ comparare.* & apud Plinium, lib. 13. cap. 11. *Æmulatione circa Bibliothecas Regum, Ptolemæi & Eumenis, ſupprimente chartas Ptolemæo, Varro membranas Pergamo tradidit repertas.*

Paulùs regno Ptolemæus Philometor, ad fratrem minorem Ptolemæum Energetem Alexandriam confugit. [*Juſtin. lib.* 34. *cap.* 2.] Quem Alexandrini à poteſtate Antiochi liberantes, cum fratre regni participem effecerunt: cum hujus *duodecimo*, illius *primum* annum connumerantes. [*Porphyr. ut ſupr.*] licèt Philometorem paulò poſt illi exegerint, & in exilium miſerint. [*Polyb. legat.* 84. & 89.]

Eâ occaſione libenter arreptâ, Antiochus exulis tutelam ſuſcepit: ejúſque reducendi ſpecioſo titulo, in Ægyptiaco ſuo bello defendendo, ad omnes Aſiæ & Græciæ civitates legationibus recipiendis literiſque dimittendis eſt uſus. [*Liv. lib.* 44. & 45.]

3836 4. Antiochus per honeſtam ſpeciem majoris Ptolemæi reducendi in regnum, bellum cum minore fratre ejus, qui tum Alexandriam tenebat, gerens, ad Peluſium navali prælio victor fuit: & tumultuario opere ponte per Nilum facto transgreſſus cum exercitu ipſam Alexandriam obſedit. Unde minor ille Ptolemæus & Cleopatra ſoror, Romam miſerunt legatos, qui orarent Senatum, ut opem regno regibúſque amicis imperio ferrent. Ea enim merita Populi Romani in Antiochum, eam apud omnes Reges gentéſque authoritatem eſſe; ut ſi legatos miſiſſent, qui denunciarent non placere Senatui ſocios regibus bellum fieri, extemplò abſceſſurus à mœnibus Alexandriæ, abduceréturque exercitum in Syriam eſſet. [*Id. lib.* 44.]

Fruſtrà tentatis mœnibus Alexandriæ, Antiochus inde abſceſſit. [*Id. lib.* 45.] priùs tamen legatis, Meleagro, Soſiphane & Heraclide Romam miſſis: qui ex 150. talentis concreditis, 50. in coronam Romanis tradendam impenderent, reliquam ſummam Græcis quibuſdam civitatibus dividerent. (*Polyb. legat.* 83.)

Per eoſdem dies Rhodiorum legati, quorum princeps erat Pratio, ad componendam pacem miſſi, Alexandriam appellentes, mox in caſtra ad Regem venerunt. Hi in colloquium Antiochi admiſſi, patriæ conjunctionem cum utroque regno commemorantes, & mutua inter ambos Reges neceſſitudinis jura, quæque ad utrumque ex pace confectâ rediturа ſint commoda, longam orationem ſunt exorſi. At Rex dicentem legatum interpellans; longiore oratione nihil opus eſſe ait. Regnum enim ad majorem Ptolemæum pertinere: cum uto verò pacem dudum ſe feciſſe, & amicum eſſe; & ſi ab exilio cum Alexandrini revocare voluerint, per ſe licere. (*Id. legat.* 84.)

Antiochus, relicto Memphi majore Ptolemæo, cui regnum quæri ſuis viribus ſimulabat, cæteráque Ægypto illi traditâ, quum Peluſii validum reliquiſſet præſidium, in Syriam exercitum abduxit. Cùm enim bello inteſtino inter fratres cum exitum fore ſibi polliceretur, ut victor feſſus certamine par ipſi non eſſet futurus: clauſtra Ægypti munenda ſibi putavit, ut quum vellet rurſùs exercitum induceret, & fratrem victorem mox aggrederetur. (*Liv. lib.* 45.)

Eumenes rex 20. rectis navibus Elæâ profectus, Marcio Figulo prætori Romanæ claſſis præfecto, & quinque rectis navibus à Pruſiâ rege miſſis, in Caſſandrenſium finibus occurrit. Ibi cum Prætore, ſimul à mari, ſimul à terrâ, Caſſandream urbem fruſtrà eſt aggreſſus: tentatâ etiam non meliore ſucceſſu Torone & Demetriade. Fama fuit per Cydam Cretenſem & Antimachum qui Demetriadi præerat, tractatus inter Eumenem & Perſeum conditiones amicitiæ. Cydas enim iſte, qui ex intimis Eumenis erat, & priùs ad Amphipolim cum Chimaro

3836 quodam popitari tum & nunc ad Demetriadem tenet cum Menecrate quodam Persei duce atque iterùm cum Antimacho sub ipsis mœnibus urbis collocutus fuisse observabatur. A Demetriade certè abscedens Eumenes, ad Q. Marcium Consulem navigavit: eique gratulatus quòd prosperè Macedoniam intrasset; Pergamum in regnum abiit. Marcius Figulus Prætor, parte classis in hyberna Sciathum missâ, cum reliquis navibus Oreum Bœotiæ petiit. (*Id. lib.* 44.)

De Eumene rege longè diversa tradunt. Valerius Antias, nec classe adjutum ab eo Prætorem esse, cùm sæpe eum litteris accersisset, refert: nec cum gratiâ ab Consule profectum in Asiam; (indignarum quòd ut iisdem castris tenderet, permissum non fuerit) ne ut equites quidem Gallos, quos secum adduxerat, relinqueret, impetrari ab eo potuisse. Attalum fratrem ejus, & remansisse apud Consulem; & sinceram ejus fidem æquali tenore, egregiámque operam in toto hoc bello fuisse. (*Ibid.*) Regem verò Eumenem in eo bello medium fuisse animo, neque fratris initiis, neque suæ respondisse consuetudini, scribit Velleius Paterculus. (*Histor. lib.* 1. *cap.* 9.)

Romæ, Pamphylii legati coronam auream, ex 20. millibus Philippeorum factam, in Curiam attulerunt: petentibúsque iis, ut id donum in cellâ Jovis ponere & sacrificare in Capitolio liceret, permissum; benignéque amicitiam renovare volentibus legatis responsum, & binûm millium æris singulis missum munus. (*Liv. lib.* 44.)

Tum ab rege Prusiâ legati, de pace reconciliandâ cum rege Perseo, auditi sunt: profitente Prusiâ, & ad id tempus se cum Romanis stetisse, & quoad bellum foret staturum. Cæterùm quum ad se à Perseo legati venissent de finiendo cum Romanis bello, & iis pollicitum deprecatorem apud Senatum futurum; petere, si possent inducere in animum ut finiant iram, sé quoque in gratiâ reconciliatæ pacis posse uti. (*Id. ibid.*)

Rhodiorum arrogantior de eâdem re legatio fuit. Superbè enim commemoratis erga populum Romanum beneficiis, & penè victoriæ de Antiocho rege majore parte à se vindicatâ, adjecerunt; cùm pax inter Macedonas Romanósque esset, sibi amicitiam cum rege Perseo captam. Eam se invitos, nullo ejus in se merito, quoniam ita Romanis visum sit in societatem belli trahere, interrupisse. Tertium se annum multa ejus incommoda belli sentire; mari intercluso inopiâ insulam premi, amissis maritimis vectigalibus atque commeatibus. Cùm id ultra pati non possent; legatos alios ad Persèum in Macedoniam misisse, qui ei denunciarent, Rhodiis placere pacem eum componere cum Romanis: se Romam eadem nunciatum missos. Per quos stetisset quo minùs belli finis fieret, adversùs eos quid sibi faciundum esset, Rhodios consideraturos esse. Quibus nihil responsum, Claudius Quadrigarius auctor est: tantùm Senatusconsultum recitatum, quo Caras & Lycios liberos esse juberet populus Romanus; litterásque extemplò ad utramque gentem ut scirent indicatum mitti. Quâ auditâ re principem legationis, cujus magniloquentiam vix Curia paulò antè ceperat, corruisse. Alii responsum esse tradunt: Populum Romanum & principio hujus belli, haud vanis authoribus compertum habuisse, Rhodios cum Perseo rege adversùs Rempublicam suam occulta consilia iniisse, & si id antè dubium fuisset, legatorum paulò antè verba ad certum redegisse; & plerumque ipsam se fraudem, etiamsi initio cautior fuerit, detegere. Visuros se esse, quid sibi faciendum sit: quid Rhodii visuri sint, ipsos scire. Populum certè Romanum devicto Perseo (quod propediem sperent fore) visurum, ut pro meritis cujusque in eo bello civitatis gratium dignam referat. Munus tamen legatis in singulos binûm millium æris missum est: quod ii non acceperunt. [*Id. ibid.*]

Ita verò rem narrat *Dio*. Pacem à Romanis petebat rex Perseus: eámque obtinuisset, ni Rhodii, metuentes ne Romani adversarium amitterent, cum Persei legatis suos quoque legatos conjunxissent. Nam nihil ab his moderati, qualia par erat eos dicere qui pacem rogarent, prolatum fuit. adeóque veluti si non tam Perseo pacem peterent quàm darent, cùm alia superbè dixere, tum ad extremum minati sunt: eos se, quorum culpâ pax non coisset, bello cum cæteris aggressuros. Unde factum, ut quum ne priùs quidem extra suspicionem Romanis essent, magis invisos se reddiderint; & quo minùs pacem Perseus impetraret, præpedierint. [*Dio, legat.* 19. *al.* 20.] * (Vide *A. Gellium lib. VII. c.* 3. *initio.*) *

b. Sub initium Consulatûs L. Æmilii Pauli & C. Licinii, Alexandrini legati ab Ptolemæo & Cleopatrâ regibus in Senatum vocati sunt. Sordidati, barbâ & capillo promisso, cum ramis oleæ ingressi Curiam, procubuerunt: & querentes orabant Senatum, ut opem regno regibúsque amicis ferrent. [*Liv. lib.* 44.] 4546 168

Quum ex iis Senatus intelligeret, Antiochum exterâ Ægypto occupatâ inibi esse ut Alexandriæ etiam fieret dominus: ratus nonnihil ad se pertinere incrementum hujus Regis, legationem decrevit: tum ad pacem faciendam, tum ad visendum quæ in universum rerum ibi fieret facies esset. [*Polyb. legat.* 90.]

Extemplò igitur patres C. Popillium Lænatem, C. Decimium & C. Hostilium, legatos ad finiendum bellum inter reges miserunt. Priùs Antiochum, deìn Ptolemæum adire jussi, & nunciare, ni abstitisset bello, per utrum stetisset, eum non pro amico nec pro socio habituros esse. [*Liv. lib.* 44.]

His intra triduum simul cum legatis Alexandrinis profectis, legati ex Macedoniâ Quinquatribus ultimis venerunt: qui, inter alia, Eumenem classemque ejus, tanquàm vento allatas naves, sine causâ & venisse & abisse referebant, nec animum ejus regis constare satis visum; & sicut omnia de Eumene dubia, ita Attali egregiè constantem fidem nunciabant. [*Id. ibid.*]

Tempus, quo legati in Ægyptum missi Româ discessérunt, in antiquo anni hujus Diario (quod 2°. Annalium suorum tomo, ad annum Urbis 585. inseruit Pighius) ita habetur expressum. III. *Non. April. C. Popillius Lænas, C. Decimius, C. Hostilius, legati mittuntur ad Reges Syriæ & Ægypti, ad bellum inter ipsos componendum. Legati bene mane, cum turbâ clientium & propinquorum, sacrificârunt ad Castoris Dis Penatibus P. R. Tauro fecer. & perlitârunt.* Dies

autem

autem III. Non. April. ſicut annus Romæ tunc agebatur, diei 23°. Januarii noſtri Juliani reſpondebat: ut ex calculo Lunaris eclipſeos, quæ poſt 5 menſes contigit, colligimus.

Poſtquàm Antiochus cum exercitu in Syriam receſſit, Ptolemæus Philometor periculum quod ab illo impendebat prudenter animadvertens, Alexandriam ad Cleopatram ſororem primùm, deinde ad Euergetem fratrem amicóſque ejus non priùs deſtitit mittere, quàm pacem cum iis confirmaret: ſorore plurimùm adjuvante, non conſilio modò, ſed etiam precibus. Itaque conſentientibus cunctis pace factâ, Memphi revectus & Alexandriam receptus, unà cum fratre regnavit, ne multitudine quidem adverſante: quæ in bello non per obſidionem modò, ſed etiam poſtquàm à mœnibus abſceſſum eſt, quia nihil ex Ægypto ſubvehebatur, omnium rerum attenuata inopiâ erat. (*Liv. lib.* 45. *cum Polyb. legat.* 89.)

His cùm lætari Antiochum conveniens eſſet, ſi reducendi ejus causâ exercitum in Ægyptum induxiſſet, adeò eſt offenſus; ut multò acriùs infeſtiúſque adversùs duos, quàm antè adversùs unum, pararet bellum. Indéque Cyprum extemplò claſſem miſit: quæ Ægyptias ibi naves & Ptolemæi duces prælio devicit. (*Liv. lib.* 45. *Polyb. legat.* 92.)

Ambo Ptolemæi fratres, diadema & regiam poteſtatem tum habentes, quum omnis generis auxiliis indigerent, Eumenem & Dionyſiodorum legatos ad gentem Achæorum miſerunt: qui pedites mille, equites 200. peterent; ducem autem auxiliarium omnium copiarum Lycortam, equitum verò filium ejus Polybium. Ad Theodoridam quoque Sicyonium ſcripſerunt, ut mercenarios conduceret milites ad mille. (*Polyb. legat.* 89. & 91.)

Perſeus Macedonum & Gentius Illyriorum rex, datis utrinque obſidibus, fœdere contra Romanos conjuncti, legatos Rhodum mittendos decreverunt: civitatem, penès quam unam tum rei navalis gloria eſſet, duorum ſimul regum nomine ad bellum contra Romanos incitari poſſe ſperantes. Legati Theſſalonicam miſſi ſunt, & ut parati eſſent ad navem conſcendendam juſſi. Ibi Metrodorus erat: qui nuper ab Rhodo venerat, authoritáſque Dinone & Polyarato principibus civitatis ejus affirmabat Rhodios paratos ab bellum eſſe. Ut enim apud Coos Hippocritus & Diomedon fratres, ita apud Rhodios Dino & Polyaratus, pro Macedonibus verba facere, & Romanos accuſare, ac ſocietatem cum Perſeo publicè ſuadere auſi ſunt. Metrodorus verò princeps junctæ hujus cum Illyriis ad Rhodios legationis datus eſt. (*Polyb. legat.* 85. & *in Excerptis Valeſii, pag.* 137. *Liv. lib.* 44.)

Perſeus, Telemnaſto Cretenſi legato ad Antiochum miſſo, eum monuit, ne præſentem occaſionem miſſam faceret; neve arbitraretur, ad unum ſe Romanorum ſuperbiam & dura imperia ſpectare: quin potiùs pro certo haberet, ejuſdem ſe quoque fortunæ periculum brevi facturum, niſi nunc ipſum adjuvaret; maximè quidem conciliandâ pace, ſin minùs, opem ferendo. (*Polyb. legat.* 85. *Liv. lib.* 44.)

Eodem quoque tempore Perſeus *Cryphontem* (ſic enim *Polybii* Excerpta eum nominant, quem edita *Livii* exemplaria *Eropontem* vocant) legatum ad Eumenem miſit; qui & duabus jam antè ad eundem legationibus functus fuerat. [*Id. ibid.*] Eumenem verò oblatâ pecuniâ ſollicitavit, ut aut ſuas foveret partes, aut pacem ſibi conciliaret cum populo Romano, aut certè neutri faveret parti: ſperans vel ſe horum quidpiam impetraturum, vel ſanè effecturum eâ ſollicitatione (quod & conſecutus eſt) ut Eumenes ſuſpectus Romanis eſſet. Sed Eumenes ſocietatem quidem Perſei aſpernabatur, pacis verò conciliandæ causâ 1500 talenta, ut neutri adeſſet 1000 poſcebat. Perſeus procurandæ pacis causâ daturum ſe eam pecuniam dixit, ſed non in anteceſſum, verùm Samothraciæ in templo depoſitarum quoad patrata pax eſſet. [*Appian. Macedonic. in Excerpt. Valeſii, pag.* 562.] Ea inſula cùm ipſius ditionis eſſet, vidit Eumenes nihil intereſſe an Pellæ pecunia eſſet: idque egit, ut partem aliquam præſentem ferret. Quam cùm obtinere non poſſet; Cryphon ab eo, ignotis quæ occultè acta erant, rediit. De captivis redimendis actum eſſe, & ipſi evulgaverant; & Eumenes Conſulem, virandæ ſuſpicionis causâ, certiorem fecit. (*Liv. lib.* 44.)

Rhodiis inter ſe diſſidentibus, & prævalente in comitiis eâ parte quæ Perſeo favebat, placuit legatos ad dirimendum bellum inter Perſeum & Romanos mitti. Prytanes igitur legatos extemplò miſerunt: Romam quidem Ageſipolim & Cleombrotum, ad Conſulem verò & Perſeum, Damonem, Nicoſtratum, Ageſilochum & Telephum. In Cretam etiam legatos miſerunt, ad renovandam cum univerſis Cretenſibus amicitiam: monendúmque ut temporum conditionem ac periculum imminens attenderent; & cum Rhodiorum populo conſentientes, eundem inimicum atque amicum ducerent. Miſſi item ſunt ad ſingulas civitates, qui de iiſdem rebus cum illis agerent. (*Polyb. legat.* 86.)

Ptolemæorum regum legati, dum adhuc hyems eſſet, in Peloponneſum venientes, quum in Achæorum conventu Corinthi habito veterem amicitiam, quam multis argumentis invicem fuerant teſtati, renovaſſent, & afflictum Regum ſtatum ob oculos poſuiſſent, opem poſcentes: parata erat multitudo non parte aliquâ copiarum, ſed omnibus viribus, ſi opus eſſet, ire ſuppetias. Verùm huic ſententiæ Callicrates & Diophanes & Hyperbatonus adverſabantur. Contra quos Lycortas & Polybius differentes, Achæos hortabantur, ut pactorum & acceptorum beneficiorum, imprimis verò jurisjurandi memores, ſocietatis leges ſervarent. Cúmque iterùm multitudo acclamaſſet, opem ferendam: Callicrates deliberationem illam fregit, metu magiſtratibus injecto, quali leges poteſtatem ipſis non concederent in ejuſmodi conventu de auxiliis deliberandi. (*Polyb. legat.* 89.)

Paulò poſt concilio in urbem Sicyoniorum convocato, cui non magiſtratus ſolummodò intererant, verùm omnes annis triginta majores, poſtquàm multi ſermones habiti eſſent: à Callicrate inductus eſt in theatrum rectà ab itinere tabellarius, ſubditicias literas Q. Marcii (Proconſulis) afferens; quibus Achæos hortari fingebatur ut, Romanorum voluntatem ſecuti, conciliare invicem Reges conarentur. Indéque legati ab Achæis miſſi ſunt Archon Ægirates, Ar-

 ceſilaus

Anno Mundi. 5836

ceſilaus & Ariſto Megapolitani, ad pacem inter Ptolemæos reges & Antiochum faciendam. Quâ ex re indignatus Polybius, rerum curâ & adminiſtratione ſe abdicavit: & legati Alexandrini, ſpe auxiliorum amiſsâ, domum reverſi ſunt. (*Id. ibid. & legat.* 91.)

Paſtæ hyberna agitans Perſeus, in Ioniam copias direxit, quibus annonam quæ inde ſubvehebatur Romanis intercluderet. (*Appian. ut ſupr. pag.* 565.) Antenorem & Callippum præfectos claſſis cum 40 lembis, quibus & quinque prilies (majores naves) ſunt adjunctæ, Tenedum miſit: ut inde ſparſæ per Cycladas inſulas naves Macedoniam cum frumento petentes tutarentur. Caſſandreæ deductæ naves, in portus primùm qui ſub Atho monte ſunt, inde Tenedum placido mari cùm trajecissent; ſtantes in portu Rhodias apertas naves, Eudemúmque præfectum earum, inviolatas, atque etiam benignè appellatos dimiſerunt. Cognito deinde in latere altero naves ſuorum 50 onerarias, à roſtratis Eumenis (quibus Damius præerat) ad montem Athon in oſtio portûs incluſas, diſſipatis hoſtibus eas eduxerunt, & in Macedoniam, 10 lembis eas tutantibus miſerunt. (*Liv. lib.* 44.)

Lembi illi nono poſt die ad claſſem ad Sigæum ſtantem redierunt: quæ Subota (inſula ea eſt interjecta Elææ & Atho) inde trajecit Poſtero verò die quàm eò ventum eſt, naves 35 quas Hippagogos vocant, ab Elæâ profectæ cum equitibus Gallis equiſque (Attalo ab Eumene miſſis) Phanas promontorium Chiorum petebant, unde tranſmittere in Macedoniam poſſent. His Antenor, profectus à Subotis, inter Erythræum promontorium Chiúmque, quà arctiſſimum fretum eſt, inopinatò occurrit. Cúmque reſiſtendi ſpes nulla eſſet, pars eorum qui propiores continenti littori erant, in Erythræam enatárunt: pars velis datis ad Chium naves ejecere, reliquique equis effuſâ fugâ urbem petebant. Sed propiùs urbem lembi acceſſúque commodiore cùm expoſuiſſent armatos; partim in viâ fugientes Gallos adepti Macedones exciderunt, partim ante portam excluſos. Gallorum 800. fermè (aut 700, ut habet *Gruteriana* editio) occiſi, 200 vivi capti: equi, pars in mari fractis navibus, abſumpti; partim nervos ſuccidérunt in littore Macedones. Viginti eximiæ equos formæ cum captivis, eoſdem 10 lembos, quos antè miſerat, Antenor devehere Theſſalonicam juſſit, & primo quoque tempore ad claſſem reverti, Phanis ſe eos expectaturum. Triduum fermè claſſis ad urbem ſtetit. Phanas inde progreſſi ſunt: & ſpe celeriùs revertis 10. lembis evecti, Ægeo mari Delum trajecerunt. (*Id. ibid.*)

Dum hæc geruntur, legati Romani C. Popillius, C. Decimius & C. Hoſtilius, à Chalcide profecti, tribus quinqueremibus Delum quum veniſſent; lembos ibi Macedonum 40, & 5 regis Eumenis quinqueremes invenerunt. Sanctitas templi inſulæque inviolatos præſtabat omnes. Itaque permixti Romanique & Macedones, & Eumenis navales ſocii, in templo, inducias religione loci præbente, verſabantur. (*Id. ibid.*)

Antenor Perſei præfectus, quum aliquas alto præferri onerarias naves ex ſpeculis ſignificarum foret; parte lemborum ipſe inſequens, parte per Cyclades diſpoſitâ, præterquam ſi quæ Macedoniam pererent, omnes aut ſupprimebat aut ſpoliabat naves. Quibus poterant Popillius aut Eumenis naves, ſuccurrebant: & vecti nocte binis aut ternis plerumque lembis Macedones fallebant. (*Id. ibid.*)

Per id ferè tempus Gentii regis Illyriorum legati Parmenio & Morcus, & unà cum his Metrodorus Perſei, Rhodum venerunt: quibus authoritatem addidit, non lemborum modò adventus paſſim per Cycladas atque Ægeum vagantium mare, & occiſorum equitum multitudo; ſed etiam conjunctio ipſa regum Perſei Gentiíque, & fama cum magno numero peditum equitúmque venientium Gallorum. Hæc enim animos, Dinoni quidem & Polyarato, qui Perſei partium erant, addiderunt, Theæteto verò contrà dejecerunt. Decretum igitur eſt à Rhodiis, benignum ambobus Regibus reſponſum dare: iiſque ſignificare, ſtatuiſſe bello finem ſe authoritate ſuâ imponere; ipſóſque adeò monere, faciles ſe ad pacem ut præberent. Súntque etiam Gentii legati in Prytaneo magnâ comitate ab iis excepti. (*Id. ibid. Polyb. legat.* 87.)

c. Primo vere Antiochus cum exercitu Ægyptum petens, in Cœleſyriam proceſſit. Circa Rhinocolura Ptolemæi [Philometoris] legatis agentibus gratias quòd per eum regnum patrium recepiſſet, petentibúſque ut ſuum munus tueretur & diceret potiùs quid fieri vellet quàm hoſtis ex ſocio factus vi atque armis ageret, reſpondit; non aliter neque claſſem revocaturum, neque exercitum reducturum, nili ſibi & totâ Cypro & Peluſio, agróque qui circa Peluſiacum Nili oſtium eſſet, cederet: diemque præſtitit, intra quam de conditionibus peractis reſponſum acciperet. [*Liv. lib.* 45.]

Antiochus Apollonium, tributorum ſuorum collectioni præfectum, [μισαρχίαν apud *Joſephum*, lib. 12. Antiquit. cap. 7. μισάρχην in II. *Maccab.* V. 24. dictum] cum viginti duorum millium exercitu, in civitates Judææ miſit; duobus annis integris poſtquàm ipſe Templum Hieroſolymitanum ſpoliaverat: mandans ut puberes omnes jugularet, mulieres verò & juniores venderet. [I. *Maccab.* I. 30. II. *Maccab.* V. 24.]

Quum Hieroſolyma veniſſet Apollonius, nihil hoſtile præ ſe ferens, cohibuit ſe uſque ad diem Sabbathi: quo omnes qui ad ſacra proceſſerant confodit, & per civitatem cum armis diſcurrens magnam peremit multitudinem. Et accipiens ſpolia civitatis, eam incendit; diruítque domos ejus & muros in circuitu. Abduxerúntque captivas mulieres liberóſque & jumenta poſſederunt. [I. *Maccab.* I. 31, -- 34. II. *Maccab.* V. 25, 26.] Joſephus, *lib.* 12. Antiquit. *cap.* 7. ipſi Antiocho tribuens quæ à miniſtris ejus ſint peracta, *direptâ totâ urbe, habitatores partim necaviſſe* eum ſcribit, *partim captivos unà cum liberis & uxoribus abduxiſſe uſque ad decem millium numerum.*

Judas quoque Maccabæus cum novem aliis ſecedens, in montibus ferarum more tranſigebat vitam cum ſuis comitibus; qui gramineo alimento veſci perſeverabant, ne participes eſſent

con-

3836 contaminationis, (II. *Maccab.* V. 27.) ſive ciborum vetitorum; ſive idololatriæ, ſive etiam contaminationis & eam ſecutæ deſolationis ipſius Sanctuarii: (I. *Maccab.* I. 39. 41.) quæ teſtitutionem & purificationem ejuſdem ab eodem Judâ Maccabæo poſteà factam (I. *Maccab.* IV. 43. 54.) trium annorum & ſex menſium ſpatio anteceſſit. quanto tempore civitatem Hieroſolymitanam ab Antiocho fuiſſe oppreſſam, *Joſephus* in librorum de bello Judaico procemio, & quotidiani ſacrificii religionem ceſſaviſſe, in *lib.* 1. *cap.* 1. & Sanctuarium deſolatum fuiſſe, in *libro* 6. ejuſdem operis (*pag.* 929.) idem *author* ſignificat. poſtremum quoque illud, de Sanctuarii deſolati tempore, aſſerente Hippolyto. (*Caten. Grac. in Daniel. cap.* 8.)

Poſteà ædificaverunt in civitate Davidis ſive Sione murum magnum, & turribus firmis munitum, qui fuit ipſis pro arce: & nefariorum hominum præſidio ei impoſito, Hieroſolymorum ſpolia ibi depoſuerunt. Cùmque inde inſidiæ Templum frequentantibus ſubinde fierent, ſanguiſque innocens effunderetur, & contaminaretur Sanctuarium; fugerunt habitatores Hieroſolymorum: & fuit urbs habitatio exterorum, fuitque extera natis ſuis, liberis ſuis derelinquentibus ipſam. [1. *Maccab.* I. 35, -- 40.]

Rhodiorum legati in Romanorum caſtra venerunt, cum iiſdem de pace mandatis, quæ Romæ ingentem iram Patrum excitavere. Multo iniquioribus animis à caſtrenſi concilio auditi ſunt. Itaque cùm alii præcipites ſine reſponſo agendos caſtris, pronunciavit poſt diem quintumdecimum ſe reſponſum daturum. Interim, ut appareret quantum pacificantium Rhodiorum authoritas valuiſſet, conſultare de ratione belli gerendi cœpit. [*Liv. lib.* 44.]

Pridie quàm Perſeus ſuperatus eſt, C. Sulpicius Gallus tribunus militum ſecundæ legionis, L. Æmilii Pauli Conſulis permiſſu ad concionem militibus vocatis pronunciavit, nocte proximâ, ne quis id pro portento acciperet, ab horâ ſecundâ uſque ad quartam horam noctis Lunam defecturam eſſe. Id quia naturali ordine ſtatis temporibus fiat, & ſciri antè & prædici poſſe; neque in prodigium trahi deberet. [*Id ibid.*] Quod mox & compoſito volumine eum docuiſſe narrat *Plinius*, *lib.* 2. *cap.* 12. ubi hunc primum Romani generis rationem defectûs utriuſque ſideris in vulgus extuliſſe refert. De quo apud *Ciceronem* (in libello de Senectute) Cato. *Mori videbamur in ſtudio dimetiendi penè cœli atque terræ Gallum, familiarem patris tui* (Æmili Pauli,) *Scipio. Quoties illum lux nactu aliquid deſcribere ingreſſum, quoties nox oppreſſit cùm cœpiſſet manè? Quàm delectabatur, cùm defectiones Solis & Lunæ multò nobis antè prædiceret!*

Nocte, quam pridie Nonas Septembris inſecuta eſt dies, editâ horâ Luna cùm defeciſſet, Romanis militibus Galli ſapientia propè divina videbatur: Macedonas ut triſte prodigium occaſum regni perniciémque gentis portendens movit. [*Liv. lib.* 44. *cum Juſtin. lib.* 33. *cap.* 1. *Valer. Maxim. lib.* 8. *cap.* 11. *Jul. Frontin. Stratagem. lib.* 1. *cap.* 12.] Totalem verò Lunæ obſcurationem Junii Juliani die 21. horâ 8. poſt meridiem, hoc anno in Macedoniâ contigiſſe calculus Aſtronomicus demonſtrat: quum jam nocte corpora ſomno & quieti milites dare vellent; ut in *Paulo Æmilio* habet Plutarchus. Unde colligitur, Idus Martias hujus anni, quibus ſecundum ſuum Conſulatum Paulus iniit, in 4um. Januarii Juliani diem incidiſſe.

Sequente die, victo Perſeo, (I. *Maccab.* VIII. 5.) regnum Macedonicum cecidit: cùm jam inde à Carano per annos 626 ſtetiſſet. Imperii verò Macedonici reliquiæ, Romano jam ſurgente imperio, in Seleucidis Syriæ & Ptolemæis Ægypti adhuc ſuperfuerunt.

Tertio die Perſeus quàm pugnatum erat, Amphipolim in Thracia, cum 500 ferè Cretenſibus, fugâ pervenit. Ab Amphipolitanis verò non receptus, pecuniâ & auro argentóque in lembos qui in Strymone ſtabant delatis, & ipſe ad flumen deſcendit. Cretenſibus, ſpem pecuniæ ſecutis, ex thetauro huc ſcyphos & crateras aliáque aurea & argentea vaſa, ad 50 talentorum pretium, deprompſit; potiráque in ripâ, diripienda illis reliquit. Ab hac direptione cùm per tumultum naves conſcenderent, lembum unum in oſtio amnis multitudine gravatum merſerunt. Galipſum vel Alepſum eo die, poſtero in Samothraciam inſulam cum duobus talentûm millibus pervenit: atque ad templum Caſtoris & Pollucis ſupplex confugit. (*Liv. lib.* 44. *cum Plutarcho in Paulo Æmilio.*)

Victoriæ Romanæ fama cùm pervaſiſſet in Aſiam, Antenor qui cum claſſe lemborum ad Phanas ſtabat, Caſſandriam inde trajecit. (*Liv. lib.* 45.)

d. C. Popillius qui ad Delum præſidio navibus Macedoniam petentibus erat, poſtquàm debellatum in Macedoniâ & ſtatione ſummotos hoſtium lembos audivit, dimiſſis & ipſe Atticis navibus, ad ſuſceptam legationem peragendam navigare Ægyptum perrexit: ut priùs occurrere Antiocho poſſet, quàm ad Alexandriæ mœnia accederet. Cùm præterveherentur Aſiam legati, & Loryma veniſſent, qui portus 10 ampliùs millia ab Rhodo abeſt, ex adverſo ipſi urbi poſitus: principes Rhodiorum occurrerunt (jam enim eò quoque victoriæ fama perlata erat) orantes ut Rhodum deveherentur. Nam & id ad famam ſalutémque civitatis pertinere dicebant, noſcere ipſos omnia quæ acta eſſent agerentúrque Rhodi, & comperta per ſe non vulgata famâ Romam referre. Diu negantes perpulerunt, ut moram navigationis brevem pro ſalute ſociæ urbis paterentur. Et poſtquàm Rhodum ventum eſt, in concionem quoque eos iidem precibus pertraxerunt. [*Id. ibid.*]

Adventus legatorum auxit potiùs timorem civium quàm minuit. Omnia enim Popillius, quæ ſinguli univerſique eo bello hoſtiliter dixerant fecerántque, retulit; & vir aſper ingenio augebat atrocitatem eorum quæ dicerentur vultu truci & accuſatoriâ voce: ut quum propriæ ſimultatis nulla cauſa cum civitate eſſet, ex unius ſenatoris Romani acerbitate, qualis in ſe univerſi Senatûs animus eſſet, conjectarent. C. Decimii moderatior oratio fuit: qui in pleriſque eorum quæ commemorata à Popillio eſſent, culpam non penès populum, ſed penès paucos concitatores vulgi eſſe dixit, eos venalem linguam habentes, decreta plena regiæ aſſentationis

tionis feciſſe, & eas legationes miſiſſe, quarum Rhodios ſemper non minùs puderet quàm pœniteret: quæ omnia, ſi poteſtas populo foret, in capita noxiorum verſura. Cum magno aſſenſu auditus eſt, non magis eo quòd multitudinis noxam elevabat, quàm quòd culpam in authores verterat. Itaque cùm principes eorum Romanis reſponderent, nequaquam tamen tam grata oratio eorum fuit, qui quæ Popillius objecerat diluere utcunque conati ſunt, quàm eorum qui Decimio in authoribus ad piaculum noxæ objiciendis aſſenſi ſunt. Indéque Rhodii illi, qui priùs tantos gerebant ſpiritus, quaſi tam Philippum quàm Antiochum viciſſent ac viribus potiores ipſis Romanis eſſent, in tantam adacti fuere trepidationem: ut præſentibus legatis decretum extemplò fecerint, ut qui pro Perſeo adversùs Romanos dixiſſe quid aut feciſſe convincerentur, capitis condemnarentur. Exceſſerunt urbe ſub adventum Romanorum quidam, alii mortem ſibi conſciverunt. Legati non ultra quàm quinque dies Rhodi morati, Alexandriam profecti ſunt. Nec eo ſegniùs judicia ex decreto coram his facto Rhodi exercebantur: quam perſeverantiam in exequendâ re Decimii lenitas afferebat. (*Idem ibid. cum Diont, legat.* 10. *al.* 21.)

Quum de Perſei fugâ nuncius Romam perlatus fuiſſet, placuit Senatui legatos Rhodiorum, qui ad pacem cum Perſeo faciendam venerant, in Curiam vocare. Legati, quorum princeps Ageſipolis, Senatum ingreſſi miſſos ſe dixerunt ad dirimendum bellum; quod grave atque incommodum Græciæ omni, ſumptuoſum ac damnoſum ipſis Romanis eſſet. nunc quando finitum illud eſſet, ita ut ſemper optaverant Rhodii; gratulari ſe illis. Hæc ubi breviter dixiſſet Ageſipolis, Curiâ exceſſit. Senatus eâ occaſione ulus, quum Rhodios vellet παραδείγματίσαι & exemplum aliis conſtituere, reſponſum dedit. Rhodios neque utilitatum Græciæ neque curâ impenſarum populi Romani, ſed pro Perſeo legationem eam miſiſſe. Nam ſi ea fuiſſet cura quæ ſimularetur; tum mittendos legatos fuiſſe, cùm Perſeus in Theſſaliam exercitu inducto per biennium Græcas urbes alias obſideret, alias denunciatione armorum terreret. Tum nullam pacis ab Rhodiis mentionem factam: poſtquàm verò ſuperatos ſaltus transgreſſóſque in Macedoniam Romanos audirent, & incluſum teneri Perſeum, tunc Rhodios legationem miſiſſe; non ad ullam aliam rem, quàm ad Perſeum ex imminenti periculo eripiendum. Propterea cenſere Patres, neque lautia aut aliud beneficium, neque ullum benignum reſponſum legatis dare ſe debere. (*Polyb. legat.* 88. *Liv. lib.* 45.)

Thoas, qui Rhodo à Dinone ad Perſeum internuncius miſſus ſæpè in Macedoniam navigaverat, rebus jam inclinatis, ſibi metuens Cnidum confugit. Cúmque eum Cnidii in cuſtodiam compegiſſent, vindicatus à Rhodiis Rhodum remiſſus eſt: ubi habitâ de ipſo quæſtione cuncta confeſſus, prorſus cum omnibus interceptarum litterarum notis, cúmque epiſtolis tum à Dinone tum à Perſeo ultrò citróque miſſis conſentiebat. Unde convictus Dino ad aliorum exemplum ſupplicio eſt affectus. (*Polyb. in Excerpt. Valeſii, pag.* 137, 138.)

Cn. Octavius, qui unà cum Paulo Æmilio bellum Macedonicum adminiſtrabat, claſſe Samothraciam appulsâ Perſeum Dioſcurorum quidem religione motus reliquit inviolatum; mari tamen & effugio præclusit. (*Plutarch. in P. Æmilio.*) Cúmque eum modò minis, modò ſpe ad deditionem pellicere conarentur; adjuvit in hoc illum res ſeu caſu contracta, ſeu conſilio. L. Attilius Illuſtris adoleſcens, cùm in concione eſſe populum Samothracum animadvertiſſet; conceſſu magiſtratus, queſtus eſt, creditam Inſulæ ſanctitatem violari Euandri Cretenſis præſentiâ; qui cùm Eumenis regis cædem Delphis penè perpetraſſet, jam ſe unà cum Perſeo Templi aſylo tutaretur. Hinc Theondas, qui ſummus magiſtratus apud eos erat, (Regem ipſi appellant) ſe totámque inſulam in poteſtate Romanorum eſſe videns, ut Euander judicio permitteretur à Perſeo poſtulavit. Id cùm Perſeus improbaret, quòd videret patefactum crimen in ſe devolutum iri, Euandrum interfici curavit: corrupítque pecuniâ Theondam, ut renunciaret populo, ſibi ipſum mortem conſciviſſe. Cæterùm tanto facinore in unum relictum amicum, ab ipſo per tot caſus expertum, omnium qui ſecum erant alienavit animos: & cùm pro ſe quiſque tranſiret ad Romanos, ſolus propè relictus, fugæ conſilium capere coactus eſt. (*Liv. lib.* 45.)

Cum Oroande igitur Cretenſi cui nota Thraciæ ora erat, quia mercaturas in eâ regione fecerat, clàm Perſeus egit, ut ſe ſublatum in lembum (qui ad Demetrium promontorium ſtabat) ad Thracum regem Cotym deveheret. Sub occaſum Solis delata ad lembum pecunia eſt, quanta clàm deferri poterat: quâ receptâ Oroandes arte Creticâ uſus, primis tenebris ſolutâ nave, per altum Cretam petiit. Mediâ deinde nocte, miſerabilis Perſeus ex anguſtâ feneſtrâ per murum ſe puerósque & conjugem demiſit, laborum & erroris rudes. Poſtquam in portu navis non inventa eſt, vagatus aliquandiu in littore, poſtremò timens lucem jam appropinquantem, in obſcurum angulum in templi latere ſe recepit. (*Liv. & Plutarch. ut ſuprà.*)

Ubi juſſu Prætoris Octavii pronunciatum eſt per præconem, regios pueros (principum liberos ad Regis miniſterium electos) Macedonáſque alios qui Samothraciæ eſſent, ſi tranſirent ad Romanos, incolumitatem libertatémque & ſua omnia ſervaturos, quæ aut ſecum habebant aut in Macedoniâ reliquiſſent: tranſitio omnium facta eſt, nominâque dabant ad C. Poſthumium Tribunum militum. Ion quoque Theſſalonicenſis liberos parvos regios, fidei ſuæ à patre commiſſos, Octavio tradidit: nec quiſquam præter Philippum maximum natu è filiis cum rege eſt relictus. Tum ſeſe filiúmque Octavio tradidit: fortunam, deóſque quorum in templo erat, nullâ ope ſupplicem juvantes, ſtultè accuſans. In prætoriam navem imponi juſſus, eódem & pecunia quæ ſuperfuit delata eſt: extemplóque claſſis Amphipolim repetiit. (*Ibid.*)

Antiochus ad occupandum Pelufium veniens, ubi Leuſinem flumen eſſet tranſgreſſus, (qui locus quatuor millia ab Alexandriâ abeſt) legatis Romanis occurrit. Quos quum advenientes ſalutaſſet, dextrámque Popillio porrigeret; tabellas quas manibus tenebat, Senatuſconſultum continentes quo bellum adversùs Ptolemæum extemplò finire ille jubebatur, tradidit, atque

omnium primùm id legere juſſit. Perlectis tabellis, quum ſe conſideraturum adhibitis amicis, quid faciendum ſibi eſſet, dixiſſet: Popillius virgâ quam in manu gerebat vitigineâ circumſcripſit Regem; ac priuſquàm circulo deſcripto excederet, tabellis eum reſpondere juſſit. Obſtupefactus Rex iſto adeò inſolito atque imperioſo facto, ubi parumper hæſitaſſet; *Faciam*, inquit, *quod Romani jubent*. Tum demum Popillius dextram Regi tanquam ſocio & amico porrexit. Pancorum deinde dierum ac numero certo definitorum ſpatio conceſſo, Antiochus copias ſuas in Syriam (pro ἀγρίαν enim in Polybio ταρίαν ex Livio reſcribendam cenſemus) gravatè ille quidem ac gemens, ſed tamen abduxit, in præſentia tempori cedendum ratus. [*Polyb. legat.* 92. *& Liv. lib.* 45. *cum Ciceronis in Philippicâ octavâ, Velleio Paterculo lib.* 1. *cap.* 10. *Valerio Maximo lib.* 6. *cap.* 4. *Juſtino lib.* 34. *cap.* 3. *Appiano in Syriac. pag.* 131. *Plutarcho in Apophthegmat. cap.* 32, *&c.*]

Samaritani videntes Judæos ab Antiocho miſerrimè oppreſſos, origine Sidonios ſe fuiſſe profitebantur; indéque literas ab Antiocho ad Apollonium præſidem ſuum & Nicanorem procuratorem regium obtinuerunt, ut in communem cum Judæis cauſam ipſos non involverent; útque templum Garizitanum, hactenus nullius Dei titulo inſignitum, Διὸς Ἑλλανίου ſive *Jovis Græcanici* nomine deinceps appellaretur. Extat hâc de re apud *Joſephum*, *lib.* 12. *Antiquit. cap.* 7. Epiſtola ſupplex Samaritanorum; cum Antiochi Reſcripto, *anno* XLVI (ſed neſcio à quâ epochâ deducto) *menſis Hecatombeonis die* XVIII. dato.

Cùm exceſſiſſet Ægypto Antiochus, Romani legati conçordiam inter fratres, inter quos vixdum convenerat, authoritate ſuâ firmàrunt. [*Liv. lib.* 45.] C. Popillius liberationem Menalcidæ Lacedæmonii, qui neceſſariis regum temporibus ad rem familiarem augendam ſedulò fuerat abuſus, à Regibus beneficii loco periit: Polyaratum verò, qui apud Rhodios Perſei partibus maximè faverat, ut Romam mitterent juſſit. Et Menalcidas quidem dimiſſus eſt: de Polyarato verò res dilata. Ptolemæus enim & Polyaratum & patriam reveritus, Romam illum mittere haudquaquàm decrevit, Sed Rhodum potiùs: quod & ipſe Polyaratus poſtulabat. Navigio igitur impoſitum & Demetrii cujuſdam ex amicis cuſtodiæ traditum Rhodum deſtinavit; litteris etiam ad Rhodios de illius tranſvectione datis. At Polyaratus Phaſelidem appulſus, neſcio quid animo cogitans, ſumptis verbenis atque infulis ad communem urbis larem confugit. [*Polyb. legat.* 92. *&* 95. *& in Excerptis Valeſii, pag.* 138.]

Popillius, rebus Alexandriæ compoſitis, Cyprum navigavit: & inde quæ jam Ægyptios ibi vicerat claſſem atque exercitum Antiochi in Syriam dimiſit. [*Polyb. legat.* 92. *Liv. lib.* 45.]

Ægypti Reges liberati bello contra Antiochum, ante omnia legatum Romam miſerunt Numenium ex numero amicorum, gratias pro acceptis beneficiis acturum. [*Polyb. Legat.* 95.]

Cùm Phaſelitæ Rhodum miſiſſent, poſtulantes ut Polyaratum ipſi accipere aſportareque vellent: Rhodii navem quidem miſerunt, verùm præfecto navis Epichari accipere illum in navem interdixerunt; quoniam Alexandrinis Rhodi hominem iſtere mandatum fuiſſet. Nave igitur Phaſelidem delatâ, cùm Epichares Polyaratum navigio excipere abnueret; contrà Demetrius, cujus cuſtodiæ commendatus ab Rege fuerat, exurgere hominem ac proficiſci juberet, urgeréntque adeò Phaſelitæ, veriti ne id ſibi apud Romanos fraudi eſſet: perculſus caſûs gravitate Polyaratus, Demetrii navigium rurſùs conſcendit. Verùm in excenſione opportunitatem nactus, iterùm confugit Caunum contento curſu: ac ſimiliter quiritando Cauniorum auxilium implorabat. A quibus repulſam paſſus, eo quòd Rhodiis contribuli eſſent; clam ad Cibyratas miſit, poſtulans ut in urbem reciperetur, mitterentúrque qui ipſum tutò deducerent. Notus autem Cibyratis eò erat, quòd liberi Pancratis tyranni educati apud eum fuerant. Cúmque aſſentiſſent Cibyratæ & poſtulatis paruiſſent: Polyaratus Cibyram delatus eſt. [*Id. in Excerpt. Valeſii, pag.* 138. 141.]

Popillius & ea legatio quæ ad Antiochum miſſa erat Romam redieus, retulit controverſias inter reges ſublatas eſſe, exercitúmque ex Ægypto in Syriam reductum. Pòſt iplorum Regum legati venerunt. Antiochi legati referebant omni victoriâ potiorem pacem Regi, quæ Senatui placuiſſet, viſam: cúmque haud ſecus quàm Deorum imperio legatorum Romanorum juſſis paruiſſe. Gratulati deinde victoriam de Perſeo ſunt; ad quam ſummâ ope, ſi quid imperatum foret, adfuturum Regem fuiſſe. Ptolemæi legati communi nomine regis & Cleopatræ gratias egerunt. Plus eos Senatui populóque Romano quàm parentibus ſuis, plus quàm Diis immortalibus debere: per quos obſidione miſerrimâ liberati eſſent, regnum patrium propè amiſſum recepiſſent. Reſponſum ab Senatu eſt: Antiochum rectè atque ordine feciſſe quòd legatis paruiſſet, gratúmque id eſſe Senatui populoque Romano. Regibus Ægypti Ptolemæo Cleopatræque ſi quid per ſe boni commodique eveniſſet, id magnopere Senatum lætari: daturúmque operam, ut regni ſui maximum ſemper præſidium poſitum eſſe in fide populi Romani ducant. Munera legatis ut ex inſtituto mittenda curaret, C. Papirio prætori mandatum. [*Liv. lib.* 45.]

Et ab Eumene & ab Attalo & ab Athenæo fratribus communis legatio de victoriâ contra Perſeum gratulatum Romam venit. [*Id. ibid.*]

3837 Rex Antiochus edicto edito imperavit gentibus omnibus ſibi ſubjectis eoſdem cultus in toto regno ſervare, relictiſque propriis conſuetudinibus eandem cum Græcis religionem profiteri; mortis pœnâ non obedientibus propoſitâ: & præfecit inſpectores unicuique populo, qui ad hoc faciendum omnes cogerent. [*I. Maccab.* I. 43, 52, 53.]

Ex his, in Judæam & Samariam ſenem quendam Athenæum miſit, ut Judæos à divinæ legis obſervatione diſcedere cogeret, & templum Hieroſolymitanum contaminaret; illi Διὸς Ὀλυμπίου *Jovis Olympii* nomine impoſito, ſicut Garizinitano Διὸς Ξενίου *Jovis Hoſpitalis* ave Peregrinorum tutoris. Illud enim cognomentum quàm Ἑλλανίου Samaritanorum conditioni convenientius fuiſſe, re meliùs conſiderata, cenſuiſſe videtur: quod in terra Judæorum peregrini illi eſſent & advenæ. [II. *Maccab.* VI. 1, 2.]

Ad hæc, quæ ex Scripturis Sanctis, & Traditionibus Patrum, & Conciliorum Generalium decretis, de Sacramentorum institutione, numero, & natura, ad hanc Fidei nostræ confessionem, contra varios hujus temporis errores, necessaria esse visa sunt, ea omnia, Sacrosancta hæc Synodus, firmiter amplectitur, & recipit, atque reliqua omnia, & singula, quæ ab eadem Ecclesia universali, & Catholica, eisdem Sacramentis definita, declarata, & observata fuerunt, sine ullo dubitationis vel retractationis ullo modo admittendo, omnia, & singula prædicta, fidelibus omnibus, ut ea credant, & teneant, & in Ecclesiis administrentur, & observentur, firmiter præcipit, & mandat.

Ad hæc, quæ ex Scripturis Sanctis, & Traditionibus Patrum, & Conciliorum Generalium decretis, de Sacramentorum institutione, numero, & natura, ad hanc Fidei nostræ confessionem, contra varios hujus temporis errores, necessaria esse visa sunt, ea omnia, Sacrosancta hæc Synodus, firmiter amplectitur, & recipit, atque reliqua omnia, & singula, quæ ab eadem Ecclesia universali, & Catholica, eisdem Sacramentis definita, declarata, & observata fuerunt, sine ullo dubitationis vel retractationis ullo modo admittendo, omnia, & singula prædicta, fidelibus omnibus, ut ea credant, & teneant, & in Ecclesiis administrentur, & observentur, firmiter præcipit, & mandat.

Digitized by Google

conſenſu & concordiâ regum reſiſti queat ; quantò minùs ſi ad exteternum bellum inteſtina ſeditio adjiciatur ? Introductus igitur in Senatum Attalus, gaudium ſuum de victo Perſeo primùm teſtatus eſt : deinde de fide atque alacritate animi ſuâ quam ad id bellum adhibuerat diſſerut. Tum de mittendis legatis qui Galatas ſuâ authoritate ab armis avocarent, & ad ſtatum priorem redigerent, multis verbis egit. Adjecit etiam de Æniorum & Maronitarum urbibus ; quas ſibi dari dono poſtulabat : accuſationem verò fratris & petitionem de dividendo regno penitùs omiſit. [*Id. ibid.*]

Senatus, exiſtimans Attalum iterùm ad ſe aditurum & de iis rebus ſeparatim acturum, legatos miſſurum ſe promiſit ; & in muneribus largiendis, quæ moris eſt dare, magnificentiâ ſingulari eſt uſus : urbes etiam illas daturum ſe eſt pollicitus. Sed quùm poſt exhibita ſibi omnia humanitatis officia urbe exiiſſet Attalus, neque eorum quæ ſperabat Senatus quicquam feciſſet ; fruſtrati Patres ſuâ ſpe, dum is adhuc eſſet in Italiâ, Ænum & Maroneam liberas pronuntiârunt, promiſſione quam Attalo fecerant revocatâ. Legationem verò, cujus Publius Licinius princeps erat, ad Galatas miſerunt. [*Polyb. legat.* 93.]

Inter multas Aſiæ Græciæque legationes, poſt Attalicam hanc ; Rhodiorum maximè legati in ſe omnium oculos animoſque converterunt. Eorum duplex hoc tempore erat legatio : quarum priorem obibat Philocrates, poſteriorem Philophron & Aſtymedes. [*Id. ibid. Liv. lib.* 45.] Rhodii enim reſponſo illo accepto, quod ſtatim poſt pugnatam cum Perſeo pugnam Ageſipoli datum fuerat, irâ Patrum adverſùs ſe cognitâ & minis auditis, extemplò legationes illas miſerunt. [*Polyb. ibid.*] * quibus temeritatem quorundam Popularium ſuorum deprecarentur, & fidem conſiliúmque publicum expurgarent. [*A Gellius, lib.* 7. *cap.* 3. 7.]

Legati quum primò in veſte candidâ viſi eſſent (quod & gratulantes decebat ; & ſi ſordidam veſtem habuiſſent, lugentium Perſei caſum præbere ſpeciem poterant :) poſtquàm conſulti ab Marco Junio Conſule patres, ſtantibus in Comitio legatis, an locum, lautia, Senatúmque darent ; nullum hoſpitale jus in iis ſervandum cenſuerunt. Egreſſus Curiâ Conſul, quum Rhodii gratulatum ſe de victoriâ, purgarémque civitatis crimina dicentes veniſſe, petiſſent ut Senatus ſibi daretur, pronuntiavit : ſociis & amicis & alia comiter atque hoſpitaliter præſtare Romanos & Senatum dare conſuêſſe ; Rhodios non ita meritos eo bello, ut amicorum ſociorum numero habendi ſint. His auditis proſtraverunt ſe omnes humi ; Conſulem & cunctos qui aderant orantes, ne nova falsáque crimina plus obeſſe Rhodiis cenſerent quàm antiqua merita, quorum ipſi teſtes eſſent. Et extemplò veſte ſordidâ ſumptâ, domos principum cum precibus ac lachrymis circumibant ; orantes ut priùs cognoſcerent cauſam, quàm condemnarentur. [*Liv. lib.* 45.]

Marcus Juventius Talna Prætor, cujus inter cives & peregrinos juriſdictio erat, populum adverſùs Rhodios incitabat : novóque & malo exemplo, antè non conſulto Senatu, non Conſulibus tertioribus factis, de ſuâ unius ſententiâ rogationem tulerat, vellent juberéntne bellum Rhodiis indici, & ex ejus anni magiſtratibus deligi qui ad id bellum cum claſſe mitteretur ; ſe eum ſperans futurum eſſe. Huic actioni M. Antonius & Marcus Pomponius tribuni plebis adverſabantur ; indeque inter prætorem & tribunos omnia intempeſtivè agendi certamen erat. Tribuni feſtinationem prætoris ante tempus intercedendo in adventum imperatoris Æmilii differendam perſuaſerunt. [*Id. ibid.*] Ab Antonio prætor de roſtris eſt detractus : introductíque in Senatum ab eo Rhodiorum legati, verba fecerunt ; priùs quidem Philophron, deinde etiam Aſtymedes. [*Polyb. legat.* 91. *cum Diodor. Siculo, legat.* 19. *& in Photii Bibliothecâ, cod.* 244.] Cujus poſterioris videtur ea eſſe oratio, quæ ἀπόρρητος habetur apud *Livium*. Suam enim concionem in litteras relatam Aſtymedem publicaviſſe, teſtatur *Polybius* : quam tamen à prudentioribus eo nomine improbatam fuiſſe, addit idem ; quòd (in priore fortaſſe illius parte, quæ apud *Livium* deſideratur) defenſionem patriæ ſuæ ita inſtituiſſet, ut cum reliquorum Græcorum criminatione minimè neceſſariâ eſſet conjuncta.

Finitâ oratione, univerſi procidérunt, ramóſque oleæ ſupplices jactantes, tandem excitati Curiâ exceſſerunt. Tunc ſententiæ interrogari cœptæ. Infeſtiſſimi Rhodiis erant, qui conſules prætoréſve aut legati geſſerant in Macedonia bellum. Plurimùm cauſam eorum adjuvit M. Porcius Cato ; qui aſper ingenio, tum lenem mitémque Senatorem egit. Ejus oratio pro eis in Senatu tunc habita, quinto Originum libro ab ipſo eſt incluſa. [*Liv.*] * Cùm enim pars Senatorum de Rhodienſibus quererentur, malèque eos animatos fuiſſe dicerent, bellúmque eò illis faciendum cenſerent : M. Cato exſurrexit, & optimos, fidiſſimóſque ſocios (quorum opibus diripiendis, poſſidendíſque non pauci ex Summatibus intenti infeſtique erant) defenſum conſervatúmque perrexit ; Oratione hac inclytâ dictâ, quæ pro *Rhodienſibus* eſt inſcripta : Ex quâ complura ab *A. Gellio* laudata habentur : [*lib.* 7. *cap.* 3.] & illud imprimis. Rhodienſes ſuperbos eſſe aiunt : id objectantes quod mihi à liberis meis minimè dici velim. Sint ſanè ſuperbi ? quid id ad nos attinet ? Idne iraſcimini, ſi quis ſuperbior eſt quàm nos ? Patres domùm, de injuriis multa ſigillatim Rhodiis aſperè ac durè exprobrantes ; niſi per paucos populo Romano amicos ſtaret, ac maximè per ipſos legatos, ſcire probè Senatum dixerunt, quomodo Rhodii eſſent tractandi. Atque ita redditum eis eſt reſponſum ; ut nec hoſtes fierent, nec ſocii permanerent. [*Polyb. Diodor. Sicul. & Liv. ut ſupr.*]

Hoc edito reſponſo, extemplò Rhodum abiit Philocrates : Aſtymede Romæ ſubſiſtente, ut quæ agerentur ſciret, certioréſque ſuos faceret. Rhodii, quia maximo illo metu belli à Romanis inferendi videbantur liberati, cætera etſi erant admodùm triſtia æquo animo ferebant. [*Polyb. & Liv.*]

P. Licinius & cæteri legati qui cum Attalo ad finiendum bellum inter Gallos & regem Eumenem miſſi erant, Synnada pervenerunt : cùm Eumenes (quem, recuperatâ valetudine, ver primum

num ex domo exciverat) ad Sardes undique exercitum contraxisset. Synnadis legati Romani Solovertium ducem Gallorum sunt allocuti, & Attalus cum eis profectus: sed castra Gallorum intrare eum non placuit, ne animi ex disceptatione irritarentur. P. Licinius cum regulo Gallorum locutus, ferociorem eum deprecando reperit. Ut minimum videri posset, inter opulentos reges Antiochum Ptolemæúmque tantum legatorum Romanorum verba valuisse, ut extemplo pacem facerent: apud Gallos nullius momenti fuisse. [*Liv. lib.* 45.]

Ineunte ætate Rhodii legatum *Theætetum* (*Taxidetum* Livii habent exemplaria) præfectum classis constituunt, cum coronâ è 10. (vel 20, ut apud *Livium* legitur) aureorum millibus; & simul cum eo legationem aliam, cujus princeps Rhodophon, Romam miserunt: ut modis omnibus societatem cum Romanis niterentur contrahere. Societatem autem à Romanis ita volebant peti, ut nullum de eâ re scitum populi Rhodii fieret, aut litteris mandaretur: ne, si eam non impetrarent, præter irritam legationem, major repulsis esset ignominia, & facti decreti eos pœniteret. Cùm igitur ex legibus potestatem sanciendæ societatis, sine rogatione ullâ perlatâ, Præfectus classis unus haberet: per ipsum tentare animos decreverunt. Et antehac quidem illi, licèt nobilissimas pulcherrimásque victorias Romanorum adjuvissent, per annos tamen 40. ita in amicitiâ fuerant, ut sociali fœdere se cum eis non illigarent: ne sacramenti religione adstricti, regibus & dynastis aliis bella cum Romanis gerentibus spem auxilii sui, si opus esset, prorsùs abscinderent. Nunc verò summâ contentione honorem hunc obtinere sunt enisi, non quod novis societatibus inhiarent aut quemquam præter ipsos Romanos metuerent; sed ut minùs se Romanis suspectos redderent. [*Polyb. legat.* 93. *Liv. lib.* 45. *Dio, legat.* 21. *vel* 22.]

Vix Romam Theætetus appulerat, cùm Caunii ab eis defeciverunt; & Mylassenses Euromensium opida occupârunt. Rhodii igitur, Lyco properè misso cum exercitu, Caunios, quanquàm Cibyratarum asciverant auxilia, coëgerunt imperio parére: & Mylassenses Alabandenósque, qui Euromensium provinciâ ademptâ ad ipsos conjuncto exercitu venerunt, circa Orthosiam acie vicerunt. [*Polyb. & Liv ibid.*]

Sub idem ferè tempus à Senatu decretum est editum, quo Caribus & Lyciis omnibus quos Rhodiis post confectum bellum Antiochicum Romani attribuerant libertas concedebatur: jussíque Rhodii sunt ante certam diem ex Lyciâ Cariâque præfectos deducere. Quo accepto nuntio, mentes Rhodiis iterùm pavore sunt concussæ: malè metuentibus, ne & coronam frustrà donassent, & societatem frustrà speràssent. Atque ita Rhodii Lyciam Cariámque, postquàm magnis expensis, tria bella ad eas obtinendas sustinere fuissent coacti, tandem amiserunt. [*Polyb. legat.* 93. & 104. *Liv. lib.* 45. *Appian. Syriac. pag.* 116.]

Quum Theæteto senatus esset datus, de societate cum Rhodiis ineundâ verba fecit. Sed dum Patres moras nectunt, vitâ ille functus est, octuagenario jam major. Deinde advenerunt Romam Caunii & Stratonicenses exules: qui postquàm in Senatu essent auditi, factum est Senatusconsultum, quo jubebantur Rhodii præsidia Cauno & Stratonicea educere. Eo responso accepto, Philophron & Astymedes festinanter in patriam sunt profecti; ne Rhodii si præsidia educere neglexissent, aliarum denuò calamitatum principium suæ civitati exoriretur. [*Polyb. legat.* 99.]

Per idem tempus Cnossii & Gortynii bellum cum Rhaucîis gerebant: icto fœdere inter ipsos, quod & jurejurando firmaverant; non priùs se bellandi finem facturos, quam Rhaucum vi expugnassent. [*Id. legat.* 100.]

Rhodii cognitâ Cauniorum legatione, quum animadverterent nihil remittere Romanorum iram, obsecuti per omnia eorum voluntati sunt. [*Id. ibid.*] Atque ita amiserunt Caunum, quam à Ptolemæi ducibus talentis 200. redemerant; & Stratoniceam, quam ut magnum beneficium ab Antiocho & Seleuco acceperant: quarum urbium utraque 120. annua talenta civitati ipsorum pendebat. [*Id. legat.* 104.]

Rhodii legationem, cujus princeps erat Aristoteles, Romam miserunt. His mandatum erat, ut societatis iterùm mentionem facerent, inque eam curam incumberent. Sed quum adultâ jam ætate in urbem legati illi venissent, & dato iptis senatu, post expositum Rhodiorum obsequium in omnibus quæ imperata fuerant, ad societatem multis variisque rationibus Patres essent hortati; Senatus ejusmodi responsum dedit, in quo nullâ amicitiæ mentione factâ, ut societatem Rhodiis indulgerent, Patres sui officii negàrunt esse. [*Id. legat.* 100.]

3838 Autumni initio L. Æmilius Paulus, præpolito castris C. Sulpitio Gallo, ad circumeundam Græciam cum haud magno comitatu profectus est; regentibus latera Scipione filio & Athenæo Eumenis regis fratre. Macedoniæ libertatem, & leges sociis convenientes dedit. Ab iisdem rebus ludicrum, quod ex multo antè præparato, & in Aliæ civitates & ad reges missis qui denunciarent, & quum circumiret ipse Græciæ civitates indixerat principibus, magno apparatu Amphipoli fecit. Notatáque est in illo conventu Europæ Asiæque, undique partim ad gratulationem partim ad spectaculum contractâ multitudine, tantis navalibus terrestribúsque exercitibus, ea copia rerum, ea vilitas annonæ; ut & privatis & civitatibus & gentibus dona data pleraque ejus generis sint ab Imperatore, non in usum modò præsentem, sed etiam quod domos averherent. [*Liv. lib.* 45.]

A Romanis Labeo ad Antissam in Lesbo insulâ diruendam, & traducendos Methymnam Larysæos est missus: quòd Antenorem Persei præfectum, quo tempore cum Iembis circa Lesbum est vagatus, receptum commeatibus juvissent. [*Id. ibid.*]

Prusias (Venator) Bithyniæ rex, cum filio Nicomede, Romam venit. Illi obviam L. Cornelium Scipionem quæstorem Capuam Senatus misit: censuítque ut domus ei Romæ quàm optima conduceretur, & copiæ non solùm ipsi sed etiam comitibus ejus publicè præberentur.

In eóque excipiendo tota urbs unius hominis amici vultum habuit. [*Liv. lib.* 45. *Valer. Maxim. lib.* 5. *cap.* 1.]

Magno comitatu urbem ingressus ad forum à portâ tribunâlque Q. Cassii prætoris perrexit : concursúque undique facto, Deos qui urbem Romam incolerent, Senatúmque & populum Romanum salutatum se dixit venisse : & gratulatum quòd Persea Gentiúmque regem vicissent ; Macedonibúsque & Illyriis in ditionem redactis, auxissent Imperium. Quum prætor Senatum ei, si velit, eo die datum dixisset ; biduum petiit, quo templa Deûm urbémque & hospites amicósque viseret. Datus qui circumduceret eum L. Cornelius Scipio quæstor. Tertio pòst die Senatum adiit, victoriam gratulatus est, merita sua in eo bello commemoravit ; petiit ut votum sibi solvere, Romæ in Capitolio decem majores hostias, & Prænestæ unam Fortunæ liceret : ea vota pro victoriâ populi Romani esse. Et ut societas secum renovaretur : agérque sibi de rege Antiocho captus, quem nulli datum à populo Romano Galli possiderent, daretur. Filium postremò Nicomedem Senatui commendavit. Omnium qui in Macedoniâ imperatores fuerant, favore est adjutus. Itaque cætera quæ petebat concessa : de agro responsum est, legatos se missuros ad inspiciendum, an ager ille populi Romani fuisset nec cuiquam datus. Facilè Nicomedis commendationem se accipere. Quantâ autà regum amicorum liberos tueatur populus Romanus, documento Ptolemæum Ægypti regem esse (cui nuper regnum ab Antiocho invadente, suâ authoritate conservârat.) Justum est etiam, ut victimæ aliáque quæ ad sacrificium pertinerent, seu Romæ seu Prænestæ immolare vellet, Regi ex publico, cum magistratibus Romanis, præberentur ; & ut ex classe quæ Brundusii esset, naves longæ 20 assignarentur, quibus uteretur : donec ad classem dono datam ei Rex pervenisset, L. Cornelius Scipio ne ab eo abscederet, sumptúmque ipsi & comitibus præberet, donec navem conscendisset. Mirè lætum & eâ benignitate in se populi Romani Regem fuisse ferunt : munera sibi data ipsum remisisse, filium jussisse donum populi Romani accipere. Hæc de Prusiâ Romani scriptores retulerunt. [*Liv. ibid.*]

Polybius & alii Græci, quum veniret in Curiam, summisisse se illum scribunt ; & osculo limen Curiæ contigisse ; & *Deos Servatores* suos Senatum appellasse, aliámque orationem non tam honorificam audientibus quàm sibi deformem habuisse : atque ob hanc ipsam summam vilitatem responsum à Senatu benignius accepisse. [*Id. ibid. Polyb. legat.* 97. *Diodor. Sicul. legat.* 22. *Dio, legat.* 22. *vel.* 23.] Moratus autem circa urbem 30 haud amplius dies, in regnum est profectus. [*Liv. fin.* lib. 45.]

Secundùm hæc fama est allata, Eumenem regem Romam adventare. Qui quia Macedonico bello se medium egerat : ne aut inimicus judicatus videretur si exclusus esset, aut liberatus crimine si admitteretur ; lex in commune lata est, ne cuiquam regi Romam venire liceret. [*Polyb. legat.* 97. *Liv. lib.* 46.] Deinde certiores facti Eumenem Brundusium in Italiam appulisse ; Quæstorem ad eum miserunt, qui decretum hoc ei afferret, & dicere eum juberet, Ecquid ope Senatus in aliquo esset ei opus : quòd si Patres nihil posceret, denuntiaret ei, ut quàm primùm Italiâ excederet. Rex habito cum Quæstore colloquio, intellectâ Senatûs voluntate, verbum nullum commutavit, nullâ re opus habere se confirmans. Hoc pacto, non solùm ne Eumenes Romam veniret, sed etiam aliud quid quod ad rem eorum faciebat, Romani consecuti sunt. Nam quum ingens regno Pergameno periculum à Galatis immineret : non erat dubium quin propter hanc contumeliosam Eumenis rejectionem, amicis quidem omnibus illius animi conciderent ; Galatæ verò duplo ad persequendum bellum animosiores essent futuri. Atque hæc ineunte hyeme sunt facta. [*Polyb. ibid.*]

Mattathias filios suos ad pietatis studium & fortitudinem in Lege Dei constanter defendendâ cohortatus, Simonem ut consiliarium & patrem eis commendavit, Judam verò Maccabæum ut belli ducem : utpote robore valentem a juventute suâ. Deinde eis benedicens, mortuus est anno regni Græcorum 146. postquam annum unum miseræ & exulanti turbæ præfuisset. Et sepelierunt eum filii ejus in sepulchris patrum suorum in Modin : & planxerunt eum omnes Israëlitæ planctu magno. [I. *Maccab.* II. 49, - 70. *Joseph. lib.* 12. *cap.* 8, 9.] 4548 166

Judam Maccabæum, in locum patris succedentem, adjuvabant omnes fratres ipsius, & omnes qui adhæserant patri ipsius. [I. *Maccab.* III. 1, 2.] Qui latenter introeuntes in vicos, adhortabantur cognatos ; & eos qui permanserant in Judaismo allumentes congregaverunt sex virorum millia. Et invocarunt Dominum, ut aspiceret populum ab omnibus afflictum, misereretur templum ab hominibus impiis profanatum & urbem perditam, & sanguinem ad se clamantem exaudiret : ac recordatus iniquæ perditionis infantium innocentium, & blasphemiarum quæ prolatæ fuerant in nomen ipsius, odium suum in scelestos ostenderet. [II. *Maccab.* VIII. 1, - 4.]

Interim Antiochus Epimanes, cùm de ludis ab Æmilio Paulo in Macedoniâ peractis audivisset, ac vellet largitionis magnificentiâ Paulum superare ; legatos speculatoréque in civitates misit, qui ludos denunciarent ab ipso ad Daphnem juxta Antiochiam exhibendos : ita ut ex universâ Græciâ (ut *Polybius*) vel ex omnibus orbis partibus (ut *Diodorus* narrat) ad spectaculum illud viri celeberrimi certatim concurrerent. Pompæ verò ordinem, in Historiarum suarum libro 31, ita descripsit *Polybius*.

Præibant hominum ætate florentium millia quinque, Romanorum instar armatorum, cum hamatis loricis. Sequebantur continenter Mysi totidem. Ab his Cilicum tria millia, levis armaturæ, expeditorum, cum aureis coronis. Post hos Thraces totidem, Galatarum quinque millia, & præterea quidam cum argenteis scutis. Post hoc deinceps gladiatorum paria 240. Horum à tergo fuerunt, Pisæis quidem vel Nisæis potiùs (ut doctissimus *Casaubonus* locum emendavit) equis insidentes mille, plebeiis verò ter mille : & horum complures cum pha-

leris

leris ac coronis aureis, cum argenteis alii. His succedebant socii & amici, equites circiter mille: omnes cum aureis phaleris. Conjuncta cum iis fuit amicorum ala, numero illis par, & ornatu. Præter hos delecti 1000 progressi sunt: quos secutum est appellatum *agema*, præstantissimus equitum ordo, circiter 1000. Postremum agmen claudebant equites cataphracti 1500. quòd & viri & equi armis operti essent, ita dicti. Omnes isti prædicti paludamenta purpurea habebant: quidam etiam auro texta, & animantium imaginibus picturata. Post hæc, centum currus sex equis junctis processerunt, quadrigæ verò 40. Erat præterea junctorum elephantum currus, & biga. Sigillatim verò 36 elephanti sine ordine subsequebantur.

Adolescentes puberes circiter 800 coronas aureas habentes processerunt, boves opimi circiter 1000, mensæ sacræ fermè 300, elephantorum dentes 800. Omnium quotquot apud homines vel creduntur vel dicuntur esse dii aut dæmones, atque adeò heroum idola ferebantur; alia inaurata, alia stolis aureis induta, adjectis his omnibus cum ornatu sumptuoso elogiis ac sententiis, traditæ de illis historiæ congruentibus. Additæ sunt his & imagines Noctis, Diei, Terræ, Cœli, Auroræ, & Meridiei. Dionysii, qui regi fuit ab epistolis, pueri mille in eô pompæ ductu incedebant, argenteis vasis onusti, quorum nullum minus pendebat mille drachmis: Regis autem 600 pueri illos consequebantur, aurea vasa sustinentes; & hos mulieres circiter 200, ex aureis urnis spectatores unguentis respergentes. Post quas mulieres 80 in lectîcis aureos pedes habentibus vehebantur, atque in argenteos pedes habentibus 500 sedentes; magnâ impensâ cultæ ac exornatæ. In pompâ hæc splendidissima fuerunt.

Post eam, ludi & gladiatoria certamina & venationes per dies 30 sunt celebrata: quo toto tempore diversi generis unguentorum facta est omnibus qui in gymnasium certaturi venirent, à Rege copia. Eum in usum quindecim labra aurea erant posita crocino unguento plena; totidémque cinnamomino & nardino. Ea unguenta primis quinque diebus sunt data: parique munificentiâ reliquis deinceps diebus, telinum, amaracinum & liliacium. Ad epula sternebantur convivis aliquando mille triclinia, aliquando mille quingenta, apparatu sumptuosissimo. Quæ omnia sic absoluta & exculta sunt partim iis quibus in Ægypto (perfidè violato fœderis pacto) Philometorem regem adhuc puerulum defraudaverat, partim iis quæ ab amicis collata sunt, partim ex spoliis plurimorum templorum quæ expilaverat. [*Polyb. apud Athenæum, lib. 5. cap. 4. & lib. 10. cap. 12.*]

Sed magnitudinem hujus apparatûs, quæ ipse Rex per se obibat vilem atque indecoram reddiderunt. Modico enim vectus cantherio ultro citróque pompæ adequitans, illos progredi, hos subsistere jubebat; alios, prout erat libitum, ordinabat: adeò ut si quis diadema ei detraxisset, nemo Regem esse illum crediturus fuerit, qui ne mediocris quidem atque honestioris ministri speciem præ se ferret. Jam verò in publico epulo, ad cœnaculorum aditus subsistens, alios introducebat, alios in lectis componebat. Ministeis qui fercula portabant dux ipse præibat; & circumambulans, modò adsidebat, modò humi accubabat; nec rarò aut buccean interim aut poculum è mensâ deponens, exiliebat discurrebátque. Cœnaculum etiam circumlustrans, propinatos tibi nunc ab his nunc ab illis calices ultro hauriebat: & cum his, qui festivis narrationibus convivas exhilarabant, ludibundus jocabatur. Quin & producto in longum tempus convivio, cùm multi jam excessissent, ipse totus coopertus a mimis allatus est, humique depositus, velut unus quidam ex suis contortibus. Tandem verò velut symphoniâ excitatus surrexit & saltavit, atque cum ridiculis scurris histrionem egit: adeò ut præ pudore cuncti ex convivio diffugerent. [*Polyb. ibid. & eum secutus Diodor. Sic. in Excerptis Valesii, pag. 321.*]

Peracto demùm ludicro, legatus mox venit ad Antiochum Tiberius Gracchus, ad explorandа Regum consilia & rerum statum à Senatu missus: quem ea dexteritate atque humanitate excepit Rex, ut non solùm moliri cum res novas nihil suspicaretur, aut ullum signum animadverteret animi propter illa quæ Alexandriæ acciderant subalienati; sed etiam omnibus se opponeret, qui ejusmodi aliquid dicerent. Nam & aulâ cessit legatis Romanis Antiochus, & ipso propè diademate: quum tamen ad eos voluntas ejus non inclinaret, sed animo esset à Romanis alienissimo. [*Polyb. legat. 101. & 109. Diodor. Sic. in Excerptis Valesii, pag. 321.*]

Dum ludicris suis Daphnæ vacabat Antiochus, seriò in Judæâ res gessit Judas Maccabæus. A fratribus enim impigrè adjutus, ejecto hoste & impiis tribulibus necatis, à præteritis piaculis eam terram purgabat. [*Joseph. lib. 12. cap. 9.*] Civitates & vicos ex improviso veniens succendebat, & commoda loca occupans non paucos hostium in fugam vertebat; maximè noctium adjumento ad hujusmodi insidias usus: adeò ut de fortitudine ejus fama ubique personaret. [I. *Maccab.* III. 8, 9. II. *Maccab.* VIII. 6, 7.]

Legatis qui à Galatis ex Asiâ Romam sunt missi concessit Senatus, ut suis legibus uterentur: si modò intra habitationes proprias sese continerent, & extra fines armati non prodirent. [*Polyb. legat.* 102.]

Pytho legatus à Prusiâ Bithyniæ rege Romam missus, de Eumene rege Senatui est conquestus, quòd fines suos depopularetur & quædam loca sibi adimeret: accusans eum insuper, quòd à Galatiâ omninò non abstineret, nec Senatûs decretis modum gereret; sed eos quidem qui ipsius partes sequerentur alleret omnibúsque rebus ornaret, eos verò qui Romanæ partis erant & ex Senatûs decretis administrari Rempublicam cupiebant humiliores redderet. Aderant & è civitatibus Asiaticis nonnulli qui eundem accusabant, & initam ab eo societatem cum Antiocho contra populum Romanum significabant. His auditis Senatus, neque criminationes respuit, neque mentem aperuit suam, sed clam apud se habuit; Eumeni atque Antiocho diffidens. Galatis interim aliquid semper deferebat, & in libertate vindicandâ adjuvabat. [*Id. legat.* 104. *Liv. lib. 46.*]

Astymedes Rhodiorum legatus, patriæ causam Romæ coram Senatu agens, oratione magis

moderatâ

moderatâ quàm in priore legatione est usus. Omissâ enim criminatione aliorum, id unum egit, ut satis pœnarum suos dedisse ostenderet & longè supra delictum. Ubi institutâ particulari detrimentorum quæ Rhodii passi fuerant enumeratione, præcipuam eorum calamitatem illam fuisse dixit, quòd portus vectigal amisissent: quum & Delum Romani jussissent esse immunem, & populo libertatem ademissent statuendi, sicut antè faciebat, tum de portorio tum de cæteris publicis rebus: ita ut portorium, quod superioribus temporibus decies centenis drachmarum millibus redimebatur, nunc ad centum quinquaginta millia vix pervenerit. Cúmque ipsis liquidò constaret, paucorum culpâ id delictum fuisse admissum, eósque adeò omnes à populo supplicüs fuisse affectos, ne in susceptâ irâ erga illos qui nihil deliquerunt inexorabiles permanerent, sed in pristinam gratiam & benevolentiam illos reciperent, oravit. Hoc enim esse quo nunc patriæ esset opus, non autem belli & armorum ullam societatem. Visáque est omnibus illius oratio præsenti Rhodiorum statui convenire. Et quum Tiberius Gracchus, nuper ex Asiaticâ legatione reversus, primùm quidem omnibus Senatûs decretis à Rhodiis fuisse obtemperatum, deinde omnes capitis fuisse damnatos quorum operâ alienatus populus fuerat à Romanis, renuntiaret: dicentibus contrarium os obturavit, & ut societatem Romani cum Rhodiis initent pervicit. [*Polyb. legat.* 104.]

De Eumenis verò & Antiochi consiliis nihil certius Senatui renuntiare Tiberius potuit, illis quæ jam antè quàm Româ proficisceretur, cognoverat. Adeò comitate suâ Reges in mutuis congressibus eum sibi adjunxerant. [*Id. legat.* 105.]

Apollonius Samariæ præfectus, ex gentibus & Samaritanis magno collecto exercitu, contra Judæos pugnavit. Quem percussum Judas Maccabæus occidit: ceciderúntque vulnerati multi, & reliqui fugerunt. Cepitque Judas spolia eorum, & inter ea gladium Apollonii, quo deinceps in bello ipse semper est usus. [I. *Maccab.* III. 10, 11, 12. *Joseph. lib.* 12, *cap.* 10.]

Audiens verò Seron Cœlesyriæ præfectus Judam, multis undique ad eum confluentibus, magnas circa se copias habere; contractis quibus præerat militibus, adjunctis etiam impiis Judæorum perfugis, ad ascensum Beth-horonis in Judæâ castra posuit. Ubi à Judâ Maccabæo contritus est Seron & exercitus ejus: cæsíque ex eis circiter 800 viris, reliqui in regionem maritimam ad Philistæos fugâ se receperunt. [I. *Maccab.* III. 13,—24. *Joseph. ut supr.*]

3839 Id ubi compertum est Antiocho, irâ succensus, congregavit copias omnes regni sui: & dato eis in annum stipendio, mandavit ut paratæ essent ad omnem usum. Quo stipendio numerato, vidit thesauros suos exhaustos deficere. Nam deficientibus Judæis ab eo, qui ei ultra trecenta argenti talenta annua pependerant, & Græcis præterea urbibus multísque regionibus persecutionis malo turbatis, (nam ne Gentibus quidem ille pepercerat, sed deterere inveteratas superstitiones & ad unum ritum deducere tentaverat) vectigalia plurimùm imminuta sunt. Veritúsque ut non haberet quod sufficeret ad ejusmodi sumptus & donaria, quæ dederat anteà liberali manu (ut abundaverat supra reges priores largitate donorum:) de profectione in Persidem cogitare cœpit: ut acciperet tributa regionum illarum, & congregaret pecuniam multam. [I. *Maccab.* III. 27,—31. *Joseph. lib.* 12. *cap.* 11. *Sever. Sulpic. sacr. histor. lib.* 2.]

Eò profecturus Antiochus, Lysiam regii generis hominem regionibus inter fluvium Euphratem & terminos Ægypti positis præfectum, & filii sui Antiochi (Eupatoris) curatorem in Syria reliquit: & tradito ei dimidio exercitûs universi cum elephantis, Judæorum nomen funditùs delere jussit, & eorum regionem dare alienigenis incolendam. Cum reliquo exercitu ipse profectus Antiochiâ (juxta Daphnem) anno regni Græcorum 147. trajecto Euphrate, regiones superiores peragravit. [I. *Maccab.* III. 32,—37.]

Philippus (quem Hierosolymis Antiochus præfecerat, II. *Maccab.* V. 22.) videns Judam Maccabæum brevi ad incrementum pervenisse, Ptolemæo (Dorymenis filio) Cœle-syriæ & Phœniciæ duci scripsit, ut succurreret Regis negotiis. Ipse verò citò electum Nicanorem Patrocli filium è summis amicis mittit, subjectis ei militibus è gentibus omnigenis non paucioribus vicies mille, ut universum Judæorum genus tolleret: eique Gorgiam adjunxit ducem, rerum militarium peritissimum. [II. *Maccab.* VIII. 8, 9.]

Ipsum quoque Ptolemæum filium Dorymenis, ut his suppetias ferret, misit Lysias: ita ut sub tribus ducibus, Ptolemæo, Nicanore & Gorgiâ, numerarentur 40 millia peditum, & 7 millia equitum. Qui profecti cum universo exercitu suo, castra posuerunt prope Emmauntem in regione campestri. [I. *Maccab.* III. 38, 39, 40.]

Cúmque Romanis tributum deberet Antiochus bis mille talentorum; ex venditione mancipiorum Judæorum illud solvere, constituens Nicanor, mille mercatores è civitatibus maritimis accersiit, promittens 90 corpora talento se distracturum. [II. *Maccab.* VIII. 10, 11, 34, 36.] Quorum auditâ famâ, mercatores regionis sumpto argento & auro multo cum administris suis in castra venerunt, ut Israëlitas servos compararent: & accesserunt ad eos copiæ Syriæ, & regionis allophylorum sive Philistæorum. [I. *Maccab.* III. 41.]

Urbe Hierosolymitanâ à suis delertâ, & Templo profanato, Judas Maccabæus in tanto periculo exercitum suum Maspham sive Mitzpam, è regione Hierosolymorum, duxit: quia ante Templum conditum locus ille orationis fuerat Israëli. [*Judic.* XI. 11. XX. 1. XXI. 5, 8. I. *Sam.* VII. 5, 6. X. 17.] Ibi indicto jejunio, ardentibus votis defensionem exiguæ manûs (habebat enim secum sex tantùm millia, vel septem, ut in Latinis legitur codicibus) adversùs tantas hostium vires à Deo peti jussit. Deinde iis qui ædificaverant domos, & desponsaverant uxores, & plantaverant vineas, & formidolosis, juxta Legem (*Deuteron.* XX. 6, 7, 8.) domum dimittis; aciem in quatuor ordines divisit, & fratres suos Duces eis præficiens, eorum cuilibet 1500 milites ducendos tradidit. Et movens se exercitus, ad austrum Emmauntis castrametatus est è regione hostium. Ubi Judas, omnes studiosè cohortatus ad fortiter pugnandum & mortem pro

patriâ

patriâ divinisque legibus oppetendam, ad prælium in proximum diem paratos esse jussit. [I. *Macc. III.* 42,--60. *II. Macc. VIII.* 12,--22.]

Eâ nocte Gorgias incautos opprimere cogitans, assumptis quinque millibus peditum & mille lectis equitibus, Judæorum castra, ducibus præsidiariis Sionis, adiit. Quo audito Judas, captâ sapienter opportunitate divisum exercitum invadendi, Emmauntem contra Nicanorem profectus est, dum abesset scientissimus belli Gorgias. Qui cùm venisset in castra Judæ noctu, & neminem invenisset, ratus eos fugere, quærebat hostes suos in montibus. Simulac autem illuxit dies, apparuit Judas in campo Emmauntino cum tribus virorum millibus: qui tamen tegumenta & gladios non habebant pro voluntate suâ. (I. *Macc. IV.* 1,--6.)

Judas, animatis ad prælium militibus suis, & tesserâ eis datâ, DEI AUXILIO, ipse primæ aciei dux congressus est cum Nicanore. Facto autem illis adjutore Omnipotente, trucidârunt ex hostibus supra novem millia, vulnerarúntque & mutilârunt membris majorem partem exercitûs Nicanoris, & omnes fugere coegerunt. Fuga verò tam effusa fuit, ut Judæi ab Emmaunte alios usque ad Gazara (quomodo in *Græco* Maccabaico Bibliothecæ Arundellianæ codice legitur) sive Gadara (ut in *Josepho*) alios in campos Idumææ, alios in Palæstinam, Azotum & Jamniam usque, persecuti fuerint: novissimis omnibus in eâ cæsis, usque ad tria circiter virorum millia. (*Ibid.* 8,--15. *II. Macc.* VIII. 23, 24.)

In his fugitivis fuerunt etiam negotiatores illi, qui nihil de victoriâ dubitantes, regium exercitum secuti spe captivos mercandi, ipsi prædæ fuere. Pecunias enim eorum Hebræi acceperunt, quibus ipsi emendi fuerant: cúmque eos multùm persecuti essent, receperunt se tempore intercluso. Vesperâ enim à quâ Sabbatum incipiebat appropinquante, quum victi exercitûs arma collegissent, & spolia eis detraxissent; sabbatho vacaverunt, Dei misericordiam ob liberationem tam mirandam celebrantes. (II. *Macc. VIII.* 25, 26, 27.)

Judæos ad spolia sese conferentes cohibuit Judas, quòd eis dimicatio immineret contra Gorgiam, ex irritâ expeditione reversum. Cujus copiæ in monte statim apparentes, quum ex inflammatorum castrorum fumo alteram exercitûs sui partem fugatam percepissent, & Judam cum suis in campo paratum ad prælium viderent; fugerunt omnes in terram alienigenarum. Judas igitur ad castrorum spolia reversus, accepit aurum multum, & hyacinthum & purpuram marinam (à Phœnicum mercatoribus relictas) & divitias magnas. (*I. Macc. IV.* 16,--23.) Ex quibus, parte debilibus, viduis & pupillis erogatâ, reliqua inter se milites partiti sunt. Communi deinde supplicatione factâ, ut servis suis porrò propitius esset Dominum rogaverunt. (*II. Maccab. VIII.* 28, 29.)

Cum Timotheo & Bacchide Judæi posteà congressi, supra viginti millia hostium interfecerunt, munitiones altissimas obtinuerunt, & spolia plurima diviserunt; æquis partibus inter ipsos, & debiles, & pupillos, & viduas, & senes, effectis. Quúmque arma eorum collegissent, accuratè omnia comportârunt in opportuna loca: reliqua verò spolia tulerunt Hierosolyma. Philarchen quoque, qui cum Timotheo erat, interfecerunt; virum sceleratissimum, & qui multùm Judæos afflixerat. Similiter & epinicia ob partam victoriam in patriâ celebrantes, Callisthenem qui sacras portas incenderat, in domunculam quandam confugientem, cremaverunt. Ille verò omnium sceleratissimus Nicanor, gloriosâ veste (quo minùs agnosceretur) depositâ, per mediterranea solitarius fugiens, venit Antiochiam; Judæos, propugnatorem habentes Deum, invictos fuisse prædicans. (*II. Maccab. VIII.* 30,--36.)

Lysias, ex iis qui effugerant suorum cladem rescíscens, confusus est; quòd ea non evenissent Israëlitis quæ voluerat, & quæ Rex ipsi mandaverat. (*I. Maccab. IV.* 26, 27.)

Sequente igitur anno (regni Græcorum 145°.) cum sexaginta millibus lectissimorum peditum & quinque millibus equitum per Idumæam in Judæam irruit. Cui habenti castra ad Bethsuram (in Judææ termino) Judas Maccabæus cum decem millibus occurrit; &, invocato priùs publicè auxilio Dei, prælium cum hostibus commisit. Ubi cùm Lysias videret Judæos contemptu mortis quasi furentes hostium globos perrumpere, & suos in fugam jam conversos esse, quinque circitèr millibus amissis; Antiochiam rediit, novam expeditionem majore apparatu moliturus. (*I. Maccab. IV.* 28,--35.) 4549 165

Antiochus Epiphanes adversùs Artaxiam regem Armeniorum, qui de Orientis partibus movebatur, expeditione susceptâ, plurimos de ejus exercitu interfecit, ipsúmque Artaxiam cepit. (*Appian. Syriac. pag.* 117. *&* 131. *Porphyr. apud Hieronym. in Daniel. cap.* 11.)

Cùm Prusias Bithyniæ rex Eumenem Pergamenum, Romanis aliàs ob inventas litteras societatis ab eo cum Perseo contra ipsos initæ indices satis suspectum, non solùm ipse omni studio accusavisset, sed etiam Galatas & Selgenses & multos alios Asiæ populos ad faciendum idem impulisset: Attalus & Athenæus à fratre Eumene Romam missi, non solùm omnia quæ objiciebantur crimina coram Senatu diluerunt; sed etiam honoribus aucti in patriam redierunt. At non propterea suspicionem dudum conceptam adversùs Eumenem & Antiochum remisit Senatus: sed C. Sulpicium Gallum & Marium Sergium legatos misit, qui de consiliis Antiochi atque Eumenis accuratè inquirerent; nunquid bello necessaria apparareut, ac societatem adversùs Romanos junxissent. (*Polyb. legat.* 106. *Diodor. Sicul. legat.* 22.)

C. Sulpicius Gallus in Asiam delatus, edicta per celeberrimas civitates imprudenter proposuit, quibus jubebat ut quicumque Eumenem regem accusare vellet, ad diem certum Sardibus præstò esset. Ipse cùm Sardes venisset, positâ in gymnasio sellâ, per decem dies audiendis accusatoribus vacavit, omnis generis probra ac convicia in Regem libentissimè admittens, omnémque criminandi ansam amplectens; quippe qui ingenio esset vano, atque ex dissensione cum Eumene gloriam captaret. (*Polyb. lib.* 31. *in Excerpt. Valesii, pag.* 145.)

dolor, & acerba inteſtinorum tormenta. Nec magis tamen animo ſanior illa ægritudine corporis effectus, furorem adhuc in Judæos ſpirans, accelerari profectionem juſſit. Sed dum magno curſus ageretur impetu, ex eo ille decidit; gravíque caſu omnia corporis membra diſtorta & colliſa ſunt. Cúmque è terrâ elevatus geſtatorio ille portaretur; de corpore ejus vermibus ſcaturientibus, vivenxis carnes decidebant: ita ut ob intolerabilem odoris gravitatem nemo exportare illum poſſet, eóque putore totus gravaretur exercitus. (II. *Maccab.* IX. 5,–10.) Unde iter Babylonicum intermittere coactus, in Perſidis opido Tabis ſubſtitit: ut ex Polybio (*in Excerptis Valeſii, pag.* 144.) & Hieronymo (*in cap.* 11. *Danielis,*) intelligitur. ubi lecto affixus, complures dies hæſit. (*I. Macc.* VI. 8, 9.) φθίσιν & tabe diffluens. (*Appian. Syriac. pag.* 131.) *c.* A vernæ tempeſtatis exordio iniit annus regni Græcorum CXLIX, in primo Maccabæorum libro uſurpatus.

Quum brevi ſe moriturum arbitraretur Epiphanes, convocatis omnibus amicis ſuis, agnovit ob injurias Judæis illatas dira illa ſe pati, & nunc perire dolore magno in terrâ peregrinâ. (I. *Maccab.* VI. 10,–13.) Quúmque ne ſuum quidem odorem poſſet perferre, dixit, *juſtum eſſe Deo ſubjici, cúmque qui mortalis eſſet non paria Deo arroganter ſapere.* Et orans Dominum, vovit ſe Hieroſolymitanis & Judæis omnibus αὐτονομίαν conceſſurum, (ut ſuis deinceps legibus propriiſque inſtitutis liberè uterentur,) Templum elegantiſſimis donariis ornaturum, ſancta vaſa omnia quamplurimùm aucta redditurum, convenientes ad ſacrificia ſumptus ex reditibus propriis ſuppeditaturum, Judaicæ religioni ipſum ſe addicturum, & aditurum omnem locum habitabilem annunciantem robur Dei. Sed quum nequaquam laborioſi dolores deſinerent; benevolentiſſimis ad Judæos ſcriptis litteris, deprecatus eos eſt, ut ſibi & filio ſuo Antiocho, quem (patris exemplo) vivens regem jam deſignaverat, fidem ſervarent. (II. *Maccab.* IX. 11,–27.)

Tum vocans Philippum amicum, qui cum ipſo fuerat educatus, (ὁ συνήθροφος αὐτῷ, ut in II. *Maccab.* IX. 29. appellatur) conſtituit eum ſuper totum regnum: & dedit ei diadema, & ſtolam ſuam, & annulum; ut adductum filium ſuum Antiochum (ex Antiochiâ, ubi eum cum Lyſiâ reliquerat) enutriret (utpote novennem adhuc, ut ex Appiano anteà notatum) ad regnandum. Ita mortuus eſt rex Antiochus, anno regni Græcorum 149. (*I. Maccab.* VI. 14, 15, 16.) obitu miſerrimo, in terrâ peregrinâ, in montibus. (II. *Maccab.* IX. 28.) Parataceni ſc. circa Babyloniam: ubi *Tabas* opidum fuiſſe, ex Curtii libro 5. docet hîc Grotius. de quo *Polybius*, libro 31. (*in Excerptis Valeſii, pag.* 144.) Ἐν Ταβαῖς δ' Περσίδος ἱδρύσατο τὸ ἱερὸν διαρπάσας, ὡς ἴσμεν ἐκ τῶν ἀρχαίων, τινὰς ἐνυπνιασθεὶς ἢ διαπονήσας πρὸς τὸ παραυτίκα (Ἀρτέμιδος) ἱερὸν παράνομον. Ex *Polybio* quidem & *Diodoro* refertq, in Danielis cap. 11. ſcribens *Hieronymus*, Antiochum *quibuſdam phantaſiis atque terroribus verſum in amentiam, ac poſtremùm morbo interiiſſe; quia templum Dianæ violare conatus eſſet.* quum miſer ipſe coram amicis omnibus mala illa ſe paſſum fuerit profeſſus; quòd ex Hieroſolymitano templo *omnia vaſa aurea & argentea abſtuliſſet, & miſiſſet qui tollerent è medio habitatores Judæa ſine cauſa.* [I. *Maccab.* VI. 12, 13.]

Mortui cadaver exportavit Philippus: qui etiam metuens filium Antiochi, ad Ptolemæum Philometorem in Ægyptum abiit. [II. *Maccab.* IX. 29.] copias ſibi comparaturus contra Lyſiam: qui, Epiphanis morte cognitâ, *Antiochum* filium ejus pro eo in regnum ſuffecit, quem adoleſcentem educaverat, eúmque *Eupatorem* nominavit. (I. *Maccab.* VI. 17.) Quo cognomento à Syris, propter patris virtutem, fuiſſe eum compellatum ſcribit *Appianus*: puerum à Lyſiâ educatum fuiſſe, etiam confirmans. (*in Syriac. pag.* 117.]

Antiochus Eupator, ſuſcepto regno, Lyſiam univerſi regni præfecit negotiis, ſpeciatim verò Cœleſyriæ & Phœniciæ primarium ducem eum conſtituit. Ptolemæus enim Macron, Dorymenis filius, qui eo munere ſub Antiocho Epiphane functus fuerat (II. *Maccab.* VIII. 8. *cum* I. *Maccab.* III. 38.) quum jus Judæis conſervare ſtuderet, conſideratâ injuriâ quæ ipſis facta fuerat, & res illorum cum pace tranſigere conaretur; ob hoc apud Eupatorem ab amicis accuſatus, & quòd Cyprum fidei ſuæ à Philometore commiſſam Antiocho Epiphani tradidiſſet proditor identidem appellatus, hauſto veneno vitam finivit. [II. *Maccab.* X. 11, 12, 13.] Cujus hoc apud Polybium [*in Excerptis Valeſii, pag.* 126.] extat elogium. Πτολεμαῖος ὁ στρατηγὸς ὁ τῆς Κύπρου ἀδικηθεὶς Λίγυπτιακὸς γέγονε, ἀλλὰ νουχὸς καὶ φρονιμός. *Ptolemæus præfectus Cypri nullâ re Ægyptius fuit, ſed prudens ac ſtrenuus imprimis.*

Gorgias verò, cùm eſſet dux locorum circa Judæam milites habebat mercede conductos & quotidie contra Judæos bellum fovebat. Et huic conjuncti etiam Idumæi opportunas munitiones obtinentes exercebant Judæos; & apoſtatas Hieroſolymis profugos excipientes, bellum ducere tentabant. [II. *Maccab.* X. 14, 15.]

Judas igitur Maccabæus in Acrabbatenâ Idumææ regione cum filiis Eſau, qui Iſraëlitas circumſederant, bellum geſſit: & impetu in munitiones eorum facto, loca obtinuit, non minùs viginti millibus interemit, & cepit ſpolia eorum. [I. *Maccab.* V. 3. II. *Maccab.* X. 16, 17.]

Et recordatus eſt malitiæ filiorum Bæanis, qui populo inſidiati fuerant per vias. Hi cum novem millibus in duas munitiſſimas turres confugerunt, quæ habebant omnia ad obſidionem ferendam neceſſaria. Ipſe igitur Maccabæus ad loca quæ magis perurgebant ſecedens, fratrem ſuum Simonem cum Joſepho & Zacchæo ad obſidionem illorum reliquit. Verùm qui cum Simone aderant, pecuniæ avidi, acceptis ab iis qui in turribus erant 70. drachmarum millibus, permiſerunt quoſdam elabi. Quod reſciſcens Maccabæus, proditores illos coram populi principibus convictos interfecit: & confeſtim duabus turribus occupatis, eas exemavit, & internecione in eis delevit pluſquàm viginti millia. (I. *Maccab.* V. 4, 5. II. *Maccab.* X. 16–23.)

Inde ad Ammonitas tranſivit: ubi reperit manum fortem, & populum multum, cum Timotheo duce ipſorum. Et commiſit cum eis prælia multa, & percuſſit eos: captáque Jazer & pagis ejus, reverſus eſt in Judæam. [I. *Maccab.* V. 6, 7, 8.)

Timotheus, qui priùs à Judæis superatus fuerat, congregatis exteris copiis quamplurimis, & equitibus non paucis ex Asiâ collectis, advenit quasi armis Judæam capturus. Maccabæus verò & qui cum illo erant, post gravem humiliationem & divini nominis invocationem Hierosolymis excedentes, procul ab urbe cum illis congressi sunt: & cœlestibus quorundam equitum pro se pugnantium apparitionibus confirmati, 20500. pedites & 600. equites interfecerunt. Ipse verò Timotheus in munitissimum præsidium, *Gazara* dictum, ubi frater ejus Chæreas dux erat, confugit: eóque demùm expugnato, è fovcâ quadam in quâ se occultaverat eductus, simul cum fratre & Apollophane jugulatus est. (II. *Maccab.* X. 24, -- 38.)

Trocmi, Galatarum gens, Cappadociam frustrà aggressi, cùm nullam illius partem occupare potuissent, ad Romanos confugientes, regem Ariarathem in odium illorum adducere sunt conati. A quibus ad Regem missa est legatio: cujus princeps erat Marcus Junius. [*Polyb. legat.* 108.]

3841 *a* Ab autumno iniit annus æræ Contractuum sive Dhilkarnain, à secundi libri Maccabæorum collectore receptæ, CXLIX. æræ verò Chaldæorum, in Principum Reseripsis. (*Ibid. cap.* 21.) & magnâ Ptolemæi Syntaxi (*lib. 9. cap. 7. & lib. 11. cap. 8.*) usurpatæ, annus CXLVIII. qui & Sabbaticus fuit.

Gentes quæ erant circa regionem Galaaditidem congregatæ sunt adversùs Israëlitas qui erant in finibus ipsorum, ad tollendum eos è medio. Et ex Tubienis Judæis, terram Tobi (*Judic.* XI. 3.) incolentibus, circiter mille viros interfecerunt: & captivas abduxerunt uxores & liberos, cum ipsâ suppellectile eorum. Cúmque illi Galaaditidos Israëlitæ in Dathema munitionem confugissent: Timotheus (alius ab illo quem cum fratre Chæreâ occisum fuisse jam diximus) ad eos obsidendos cum exercitu perrexit. Eodémque tempore & alii ad perdendos Galilæos è Ptolemaïde, Tyróque & Sidone, atque universâ Galilæâ alienigenarum, convenerunt. (I. *Maccab.* V. 9, -- 15.)

Galaaditis & Galilæis tempestivum auxilium à Judâ & fratribus ejus expetentibus, ille, cum populo Hierosolymis deliberatione habitâ, in tres partes copias suas divisit: Simoni fratri ter mille viros ad Galilæos, sibi & Jonathani fratri octies mille ad Galaaditas liberandos, deputavit: residuum exercitum cum Josepho Zachariæ filio & Azariâ ducibus populi ad Judææ custodiam reliquit; mandato dato, ne cum gentibus committerent prælium, donec ipsi reverterentur. (*Ibid.* 16, -- 20.)

Profectus igitur in Galilæam Simon, cum gentibus multa commisit prælia, persecutúsque est eas usque ad portas Ptolemaidis: & ceciderunt ex illis circiter tria millia virorum, quorum accepit spolia. Et assumens qui erant in Galilæâ, & in Arbattis (ערבות h. e. locis planis & campestribus) cum uxoribus & liberis, & quæcunque illis erant, abduxit in Judæam cum lætitiâ magnâ. (*Ibid.* 21, 22, 23.)

Priusquam verò Judas ad Galaaditas perveniisset, multi eorum comprehensi sunt in Bossora, Bosor, Alemis, Chasphor, Maced, Carnain, & cæteris urbibus Galaaditis. (*Ibid.* 26. 27.)

Cùm Judas & frater ejus, trajecto Jordane, per Arabiam desertam tridui itinere fuissent profecti, Nabatæi pacificè occurrentes narraverunt illis quæ Galaaditis acciderant; ac postridie statuisse hostes, castris locatis contra munitiones, illas capere & omnes qui in iis erant è medio tollere die uno. Unde Judas cum exercitu subitò convertit iter per desertum ad Bosor, captâque urbe masculos omnes occidit, acceptisque omnibus eorum spoliis, ipsam incendit. Et abiens inde nocte, ad munitionem usque profectus est. Cúmque illucescente die machinæ ad eam oppugnandam admoverentur, clamórque civitatis in cœlum tolleretur; qui cum Judâ erant procedentes tribus ordinibus à tergo hostium, clanxerunt tubis & inclamaverunt oratione. Agnoscentia verò castra Timothei Maccabæum esse, fugerunt à conspectu ejus: percussítque eos plagâ magnâ, adeò ut ceciderint ex illis die illo ad octies mille viri. Pòst deflexit ad Maspham: eâque captâ, masculos omnes occidit, acceptisque spoliis eam incendit. Atque inde movens cepit Chasphor, Maced, Bosor, & reliquas civitates Galaaditidis. (*Ibid.* 24, -- 36.).

Dum Judas & Jonathan essent in Galaaditide, & Simon in Galilæâ ex adverso Ptolemaidis; Josephus Zachariæ filius & Azarias, ad custodiam Judææ relicti, auditis eorum strenuis factoribus, ut & ipsi tale nomen sibi comparatent, contra acceptum mandatum ad pugnandum cum gentibus Jamniam exercitum deduxerunt. Egressus verò cum suis ex urbe Gorgias, usque ad fines Judææ eos fugavit: ceciderúntque eo die ex populo Israëlitico ad duo millia virorum. (*Ibid.* 55, -- 62.)

b. Lysias regis Eupatoris tutor & cognatus, regníque negotiis præfectus, ægerrimè ferens ea quæ facta fuerant, congregatis quasi 80. millibus, & equitatu universo, atque 80. elephantis, contra Judæos profectus est: statuens se & Hierosolymam Græcorum habitaculum, & Templum vectigale, & summum Sacerdotium vænale quotannis effecturum. Judæam igitur ingressus, Bethluram in munito agro quasi quinque stadiis ab Hierosolymis positam arctâ cinxit obsidione. Cui occurrens, Angelo ducente, Maccabæi exercitus, hostium undecim millia prostravit, & 1600. equites. Reliqui verò omnes, cum ipso Lysiâ in fugam acti sunt: quorum plurimi vulnerati, armis nudati evaserunt. (II. *Maccab.* XI. 1, -- 12.) 4551 163

Reputans secum Lysias damnum quod acceperat, & pro Judæis Deum pugnare intelligens, legatos ad eos de pace misit; æquis ejus conditionibus se consensurum pollicitus, & ut Rex eis amicus esset effecturum. Maccabæus publicæ utilitati consulens, assensit: & scripto per Johannem & Absalomum misso, quid pro Judæis postularet significavit: quæ à Rege concessa sunt omnia. (*Ibid.* 13, 14, 15.) Extant eâ de re litteræ, tum Antiochi regis ad Lysiam, (*Ibid.* 22, -- 26.) tum ad Judæos Lysiæ, datæ anno (æræ Chaldæorum) 148, die 24. mensis qui in Græcis codicibus *Dioscorinthius*, in Latinis *Dioscorus* scriptus est. (*Ibid.* 16, -- 21.) Is

autem

autem in anno Chaldaico mentis embolimus fuiſſe videtur, inter Dyſtrum & Xanthicum (quo ſequentes Regis & Romanorum ad Judæos de eâdem pace ſcriptæ ſunt litteræ) interpolitus: qui idcircò in editione Græcâ libri Eſtheræ (in Bibliothecâ nobiliſſimi Comitis Arundellii conſervatâ) menſis *Adar-niſan* & *Dyſtri-xanthici*, apud poſteriores Hebræos *Veadar* ſive alterius Adar, nomen obtinet. Quanquàm Syrus noſter ſecundi libri Maccabaici interpres, pro eo, *Tiſrin poſteriorem* Syrorum hic ſubſtituerit.

Anno eodem (æræ Chaldaicæ) 148, menſis Xanthici (item Chaldaici) die 15, ad populum Judæorum datæ habentur litteræ; & ab Antiocho rege, (II. *Maccab.* XI. 27,--33.) & à Quinto Memmio & Tito Manlio (al. Manio, vel Manilio) Romanorum legatis, qui eo tempore Antiochiam ad Regem proficiſcebantur. (*Ibid.* 34,--38.) quos & Lyſias, pactionibus hiſce peractis, eódem ſecutus eſt. (II. *Maccab.* XII. 1.)

c. Sub veris initium cœpit annus regni Græcorum CL, quo primi libri Maccabaici ſcriptor eſt uſus.

Demetrius Seleuci Philoparoris filius, quum multos jam annos obſes Romæ eſſet detentus, & jam annum ætatis 23 attigiſſet; à Senatu poſtulavit ut per populum Romanum in regnum patrium, à patrui ſui Antiochi Epiphanis filio injuſtè occupatum, reſtitueretur: Romam patriam ſibi & altricem, omnes Senatorum filios inſtar fratrum, ipſos Senatores loco patrum eſſe affirmans. Patres tamen, conducibilius rebus ſuis exiſtimantes regi Syriam à puero quàm à viro, Demetrium eſſe detinendum, & puero quem Antiochus reliquerat regnum firmandum, communi conſenſu decreverunt. Stratim verò legatos, Cn. Octavium, Spurium Lucretium, & L. Aurelium, ad regnum illud adminiſtrandum ex voluntate ipſius Senatûs, miſerunt: neminem impedimento fore credentes, Rege puero, & principibus aulæ bene agi ſecum putantibus, ſi Romani Demetrio regnum non traderent; quod futurum exiſtimabant. Cumque audiſſent multos elephantos eſſe in Syriâ, & naves aliquot ſupra definitum Antiocho numerum: legatis mandaverunt, ut & naves comburerent, & elephantis nervos inciderent; & uno verbo, regias opes quàm maximè poſſent imminuerent. (*Polyb. legat.* 107. *Appian. Syriac. pag.* 117. *Zonar. ex Dione. Juſtin. lib.* 34. *cap.* 3.)

Præterea mandatum iſtis eſt, ut Macedones inviſerent: qui popularis ſtatus inſolentes, publici concilii uſum nullum habebant, & ſeditiones inter ſe agitabant. Juſſi etiam fuerunt legati, res Galatarum & Ariarathis regnum diligenter inviſere. (*Polyb. ibid.*) Cum Junio verò & prioribus legatis pro tempore locutus Ariarathes, quòd prolixâ humanitate eos accepiſſet, ſuas ipſius laudes prædicantes dimiſit. (*Id. legat.* 108.)

Inter Eupatorem & Judæos inita pax ſtatim rupta eſt. Ex ducibus enim qui in vicinis locis erant, Timotheus, Apollonius Gennæi filius, Hieronymus, Demophon, & Nicanor Cypriarches, non ſinebant Judæos quieſcere. Joppenſes quoque non minùs quàm ducentos eorum qui ſecum habitabant in navigia ſua pellectos & in altum perductos ſubmerſerunt. (*II. Maccab.* XII. 2, 3, 4.)

Judas Maccabæus, crudelitate hâc intellectâ, Joppenſium portum noctu incendit, & ſcaphas concremavit, & confodit eos qui illuc confugerant. Accipitus quoque Jamnienſes ſimile facinus in Judæos ſecum habitantes patrare voluiſſe; nocte portum eorum cum claſſe ſuccendit: adeò ut Hieroſolymam uſque, 240 ſtadiis inde diſtantem, flammæ ſplendores apparerent. (*Ibid.* 5,--9.)

Inde ſtadiis novem adversùs Timotheum proficiſcentem Judæ exercitum Arabes Nomades aggreſſi ſunt, non pauciores 5000 peditibus & 500 equitibus. Ubi commiſſâ validâ pugnâ, ſuperati Arabes, promittentes ſe & pecora daturos & reliquis in rebus fore ipſis adjumento, à Judâ pacem impetraverunt. (*Ibid.* 10, 11, 12.)

Caſpin civitatem, ponte munitam & muris circumſeptam & promiſcuis gentibus habitatam, Judæ milites vi ceperunt: tantâ civium ſtrage editâ, ut adjacens lacus ſtadiorum duorum latitudinis perfuſus ſanguine plenus videretur. (*Ibid.* 13,--16.)

Inde profecti ſtadia 750, Characem pervenerunt ad Judæos qui (Tobi terram incolentes) Tubieni dicebantur. A quibus locis Timotheus re infectâ tum diſceſſerat, præſidio valde firmo ibi relicto. Quod Judæ duces Doſitheus & Soſipater aggreſſi, eorum qui à Timotheo ibi fuerant relicti plures quam decem mille peremerunt. (*Ibid.* 17, 18, 19.)

Poſt hæc congregavit Timotheus exercitum alium ex circumjacentibus omnibus gentibus & mercede conductis Arabibus; 120 millium peditum, & 2500 equitum. Dimiſiſque uxoribus & liberis & apparatu reliquo in locum qui dicebatur Carnion vel Carnaim, (erat enim difficilis obſeſſu & aditu propter locorum omnium angustiam:) caſtrameratus eſt contra Raphon, trans torrentem. Quem prior cum omnibus copiis ſuis trajiciens Judas, gentes illas omnes fugavit: aliis aliò delatis; adeò ut ſæpe læderentur à ſuis, & gladiorum mucronibus configerentur. Itaque perſecutioni inſtans maximâ contentione Judas, confodit ex eis ad 30. virorum millia. (I. *Maccab.* V. 37,--43. II. *Maccab.* XII. 20,--23.)

Ipſe verò Timotheus in agmen Doſithei & Soſipatri incidens, poſtulavit cum multis veteratoriis artibus, ut ſe vivum dimitterent; eo quòd multorum & parentes & fratres haberet, quorum nulli parceretur, ſi ipſum occiderent. Quúmque fidem dediſſet ille ſe eos illæſos reſtituturum; dimiſerunt eum propter ſalutem fratrum ſuorum. (II. *Maccab.* XII. 24, 25.)

Progreſſus inde Judas ad urbem Carnaim & fanum Atargatæ in eâ poſitum, quò plurimi confugerant; incenſo fano cum omnibus qui in eo erant, & everſâ urbe, jugulavit hominum 25. millia. (I. *Maccab.* V. 43, 44. II. *Maccab.* XII. 26, 27.)

Tunc abduxit Judas omnes Iſraëlitas qui erant in Galaaditide, cum uxoribus liberiſque & ſupellectili eorum, ut venirent in Judæam. Et venerunt Ephronem uſque: quæ urbs magna

& munitiſſima erat in ipſo ingreſſu ; in quâ omnium nationum turbæ habitabant, & adoleſcentes robuſti ad muros conſtituti eam fortiter propugnabant, ubi denique machinarum telorúmque multi apparatus erant. Cúmque per medium ejus Judæ & exercitui ejus neceſſariò tranſeundum eſſet, & excluderent eos cives, atque lapidibus portas obſtruerent: oppugnârunt illi urbem totum illum diem totámque noctem, eámque ſubjugatam radicitùs everterunt ; & acceptis ſpoliis ejus, atque omnibus maſculis ad 25. millium numerum gladio interemptis, ſuper occiſos per eam tranſiverunt. [I. *Maccab. V.* 45,--51. *II. Maccab. XII.* 27, 28.]

Inde trajecerunt Jordanem in campum magnum, ex adverſo Bethſanis, (I. *Maccab. V.* 52.] quæ Græcis dicta eſt Scythopolis, [*Joſeph. lib.* 12. *cap.* 12.] ſtadiis 600. diſtans Hieroſolymis. Cúmque in eam irruerent ; teſtantibus Judæis qui illic erant, quâ benevolentiâ Scythopolitæ in eos uſi eſſent, & quàm benignâ converſatione adverſis temporibus, gratias eis agebant, & ut in reliquum tempus erga gentem benigni eſſent hortabantur. [II. *Maccab. XII.* 29, 30, 31.]

Judas verò agens extremam aciem, adhortabatur populum in totâ viâ, donec in Judæam veniſſet. [*I. Maccab.* V. 53.] Venerunt autem Hieroſolyma, quum jam propinqua Pentecoſte eſſet: [*II. Maccab. XII.* 31.] & aſcenderunt in montem Sionis cum lætitiâ & gaudio ; obtuleruntque holocauſta; eo quòd non cecidiſſet ex ipſis ullus, donec reverſi eſſent cum pace. [*I. Maccab.* V. 54.]

Poſt Pentecoſten Judas & fratres ejus, cum 3000. peditum & 400. equitum comitatu, proceſſerunt, cum Gorgiâ Idumææ duce pugnaturi. (II *Maccab. XII.* 32, 33. *cum* I. *Macc.* V. 65.)

In illâ pugnâ pauci ex Judæis ceciderunt : Doſitheus verò quidam eques ex turmâ Baccenoris, vir potens, quum teneret Gorgiam & captum chlamyde fortiter eum abduceret ; delatus in eum quidam Thrax eques humerum amputavit ei ; atque ita ſceleſtus Gorgias effugit in Mariſa. Cùm autem illi qui Eſdrin (unum è Judæ ducibus) ſequebantur diuturnâ pugnâ fatigarentur ; invocans Judas Dominum, & incipiens ſermone patrio clamorem hymnis conjunctum, Gorgiæ milites ex improviſo aggreſſus eſt, eóſque in fugam vertit. (II. *Maccab. XII.* 33,--37.)

Tum Judas collecto poſt victoriam exercitu, in proximam civitatem Odollamum venit ; ubi ſuperveniente die ſeptimo purificati ſabbathum tranſegerunt. Poſtridie verò quum Judæ milites corpora illorum qui in pugnâ ceciderant ad ſepulturam tollerent, invenerunt ſub tunicis cujuſque eorum donaria Jamnienſium idolis dicata ; quæ Judæis lex [*Deuteron. VII.* 25, 26.] prohibuerat : adeò ut omnibus fieret manifeſtum, iſtos propter hanc cauſam cecidiſſe. Ad ſupplicationem igitur converſi ſunt, ἀξιώσαντες τὸ γεγονὸς ἁμάρτημα πλήρως ἐξαλειφθῆναι, rogantes ut commiſſum iſtud peccatum, perfectè deleretur, vel (ut codex Arundellianus & Aldina habet editio) ἐξώσαν μὰ διὰ τὸ γεγονὸς ἁμάρτημα πλήρως ἐξαλειφθῆναι, rogabant ut non propter commiſſum iſtud peccatum omninò delerentur : & collatitiâ pecuniâ *duorum* (vel *trium*, ut Græcus Arundellianus & Syriacus meus codex, vel *duodecim*, ut Latina habent exemplaria) millium drachmarum argenti Hieroſolymam miſsâ, ſacrificium pro peccato offerendum curabant. (*Ibid.* 38,--43.)

d. Deinde progreſſus Judas cum fratribus ſuis, debellavit filios Eſau in regione (Judææ) meridianâ, & percuſſit Hebronem cum pagis ejus, & ſublatâ munitione illius turres ejus incendit circumquaque. Inde movit ut proficiſceretur in terram Allophylorum, & tranſivit per Samariam. Quo tempore ceciderunt ſacerdotes aliqui in prælio cùm vellent ſtrenuè agere, & inconſultò prodiiſſent ad pugnam. Tum deflexit Judas Azotum versùs, in terram Allophylorum ſive Philiſtæorum ; & evertit aras eorum, & ſculptiles deos combuſſit : cúmque cepiſſet ſpolia civitatum, in Judæam revertus eſt. (*I. Maccab. V.* 65,--68.)

Ibi, quum præſidiarii Antiochi milites qui Hieroſolymis in arce erant concluderent Iſraëlitas circa Sanctuarium, ſtudentes illis ſemper malefacere & firmamento eſſe gentibus ; Judas & totus populus ſimul obſederunt eos anno regni Græcorum 150. paratis in eos baliſtis & machinis. Exeuntes verò nonnulli ex eis qui obſidebantur, quibus adhæſerunt quidam impii Iſraëlitæ, Antiocho Eupatori regi, ut Judæorum creſcenti potentiæ celeriter occurreret, perſuaſerunt. [*I. Maccab. VI.* 18,--27.]

Congregavit igitur Rex omnes amicos ſuos ducéſque exercitûs ſui & magiſtros equitum, nec non cum copiis ab aliis regnis & inſulis ſive oris maritimis advenientibus : ita ut eſſet numerus copiarum ejus, 100. millia peditum, 20. millia equitum, & elephanti 32 edocti ad prælium. (*Ibid.* 28, 29, 30.) In Maccabæorum verò libro altero leginus, anno 149. [æræ contractuum ſc.] perlatum eſſe ad Judam Maccabeum ; contra Judæam adventare Antiochum Eupatorem, cum Lyſiâ regni procuratore, habentem copias Græcas 110000 peditum, equites 5300, elephantos 22, & falcatos currus 300. [*II. Maccab. XIII.* 1, 2.]

His Menelaus Pſeudo-pontifex ſe commiſcuit ; falsâ ſpe ductus, dignitatem, cujus titulum tantùm gerebat, ab Eupatore ſe obtenturum. (*II. Maccab. XIII.* 3.)

Rex Eupator mente efferatus veniebat, pejora quàm ſub patre ejus facta fuerant erga Judæos peracturus. Quibus Judas cognitis, præcepit populo, ut die ac nocte Dominum invocarent, ut ſolito præſidio ipſis adeſſet. Deinde communicato cum ſuis conſilio, ſtatuit exire obviam Regi ; & circa Modin caſtra poſuit. (*II. Maccab. XIII.* 9,--14.)

Regius interea exercitus per Idumæam profectus, Bethſuram oppugnavit, adhibitis machinis: quas egreſſi Bethſurani incenderunt, & pugnaverunt viriliter. Judas autem caſtra movit ad Bethzachariam contra caſtra Regis. (*I. Maccab. VI.* 31,32.) Deinde datâ ſuis teſſerâ, DEI VICTORIAS, cum juvenibus optimis delectis invadens noctu caſtra hoſtium, uſque ad ipſum Regis Prætorium ; ad quatuor virorum millia & elephantem primarium cum his qui ſuperpoſiti fuerant, interfecit : caſtriſque metu ac perturbatione repletis, quum jam dies illuxiſſet, proſperè diſceſſit. (*II. Maccab. XIII.* 15, 16, 17.)

Rex

Marriage Act, 26 Geo. 2. c. 33. s. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40.

3842 adultus posteà paterno nomine Ariarathes dictus est. Regnum adeptus, amicos ac duces subditósque omnes debitâ sollicitudine complexus, omnium ordinum benevolentiam sibi conciliavit. Cúmque Græcis litteris esset imbutus, & philosophiæ operam navaret; factum inde est ut Cappadocia, olim Græcis ignota, tunc eruditis fuerit receptaculum. [*Liv. lib.* 46. *Diodor. Sicul. in Bibliothecâ Photii, cod.* 244. *& Excerptis Valesii, pag.* 325.]

c. A veris initio cœpit annus regni Græcorum CLI, cujus in primo libro Maccabæorum ipsus est.

Legati Ariarathis novi Cappadociæ regis Romam venientes, Senatum hortabantur, ut Regem qui publicè privatimque universis Romanis cupiebat benevolentiâ suâ complecteretur. Senatus verò non solùm amicitiam societatémque petitam renovavit, sed etiam laudato Regis animo comiter legatos excepit: postquàm Tiberius (Gracchus, de quo ad annum Mundi 3838. dictum.) ab Asiaticâ legatione reversus, de hujus Regis & patris ipsius animo erga populum Romanum, atque in universum de eorum regno, multa benigna retulisset. [*Polyb. legat.* 109.]

Rhodii, legatis suis Cleagorâ & Lygdami Romam missis, ut Lyciam & Cariam sibi pari atque anteà jure possidere liceret petierunt. [*Id. legat.* 110.]

Quum in Cariâ Calyndenses à Caunïis defecissent, ac posteà obsidionem eorum aggressi essent Caunii, illi principio quidem à Cnidiis auxilia poposcerunt; quorum adventu aliquandiu hostibus restiterunt: sed mox de exitu belli anxii, legationem ad Rhodios miserunt, se suámque urbem illis dedentes. Rhodii terrâ marique auxilio misso, urbem obsidione liberârunt, eámque sibi traditam acceperunt. Mox & Senatus ejus possessionis retinendæ jus & potestatem illis concessit. [*Id. legat.* 111.]

Rex Cappadociæ Ariarathes, ex legatis Româ reversis benevolentiam Romanorum se nactum intelligens, in tuto jam sibi regnum esse collocatum persuasus; diis suis Charisteria sacrificavit & duces suos convivio excepit. Deinde legatos Antiochiam ad Lysiam misit, ut sororis & matris (Antiochidis, filiæ Antiochi Magni) ossa reciperet. Quâ de re discedentibus legatis mandata dedit, cum postulatis precibúsque conjuncta: expostulatione de cæde Octavii supersedendum sibi existimans, (quantumvis iniquo animo eam ferret;) ne si Lysiam irritaret, voti sui compos fieri non posset. Quum autem, permittente Lysiâ, reportatæ reliquiæ ad eum fuissent; magnifico apparatu illas suscepit, & summo studio juxta patris tumulum posuit. [*Id. legat.* 112.]

Postquàm Ptolemæi fratres regnum sunt partiti, venit Romam Ptolemæus junior, ut institutam cum fratre partitionem redderet infectam: quòd diceret, non sponte se, sed difficultatibus temporum necessariò cedentem, id fecisse quod jussus erat. Petebat igitur à Senatu, ut Cyprum sibi adjudicaret: nam etiam sic, longè deteriorem suam portionem futuram portione fratris. Contrà verò legatus à Philometore missus Menithyllus, dicebat quòd ipsi Romanorum legati Canuleius ac Quintus suo testimonio confirmabant: Ptolemæum nempe juniorem non solùm Cyrenen sed etiam vitam fratris operâ retinere; omnium animis ab eo adeò alienatis, ut pro magno beneficio concessum sibi, præter spem suam & omnium opinionem, Cyrenæ regnum acciperet. Quibus omnibus contradicente Ptolemæo; Senatus, partim quòd partitionem non planè peractam animadverteret, partim quòd divisum regnum cuperet, (ut fieres ferret divisum facilius quàm unitum in suam potestatem redigeret) postulata junioris accepit. Et legatos protinùs misit, Titum Torquatum & Cn. Merulam; cum mandatis; ut pacem inter fratres conciliarent, & juniori Cyprum traderent. [*Id. legat.* 113.]

Quum Romam de Cn. Octavii cæde nuntius esset allatus, & Antiochi Eupatoris legati quos Lysias miserat Romam venissent, & multa disseruissent quò cædis ejus conscium Regem non fuisse ostenderent: Senatus legatos remisit, nullâ prolatâ sententiâ; quia mentem suam prodere omninò nolebat. [*Id. legat.* 114.] Octavio verò statuam in Rostris poni jussit. [*Cicero; Philippic.* 9.]

Demetrius Seleuci filius hoc nuntio perculsus, Polybium (historicum) accersens, cum eo deliberavit, deberémne iterùm de suis rebus cum Senatu agere: qui eum monuit ne bis in eundem lapidem impingeret, sed auderet ipse aliquid regno dignum; ad fugam eum hoc modo obscurè hortatus. Ille tamen Apollonii familiaris sui, hominis quidem minimè mali sed admodùm juvenis, consilium secutus in Curiam venit, & ut saltem necessitate liberaretur manendi Romæ pro obside oravit, quandoquidem regnum Antiocho Eupatori firmassent. Cùm nihilominùs Senatus in sententiâ permaneret; Demetrius cum Diodoro primùm (homine vafro, qui recens è Syriâ venerat, & ipsum olim educaverat) deinde cum Polybio, de fugâ suâ deliberavit. Menithyllus Ptolemæi Philometoris legatus, operâ Polybii (cum quo arcta illi familiaritas intercedebat) particeps consilii factus, reditum suum parare præ se ferens, Carthaginiensium navem sacram, quæ Tyrum navigatura erat & diis patriis Carthaginiensium primitias de more allatura, ad vecturam palàm conduxit. Paratis omnibus, Demetrius suum illum educatorem Diodorum in Syriam præmisit; qui omnes ibi tumusculos colligeret, & quis populorum esset sensus exploraret. Ipse paucos itineris socios futuros assumens, apud quendam ex amicis cum eis cœnavit; reliquos Anagniam amandavit, quò postridie venationis causâ se dicebat esse venturum. [*Polyb. legat.* 114.]

Æger tum in lecto decumbens Polybius, veritus ne juvenis Demetrius, extractâ in tempus longius compotatione, occasionem evadendi amitteret: quum jam tenebresceret, breve pittacium obsignatum ad eum misit, in quo gnomæ istæ erant descriptæ.

Ὁ ἀρὼν τὰ τῶ μέλλοντος, εἰχοῖας φέρων
Εἰς ἃ φέρει τύχ. τοῖς δὲ τολμῶσι τὶ, πλέον.
Τόλμα τὶ, πρόθυμος, ἁρπάζ', ἀποτύγχανε;
Εὐτύχει. πάντα μᾶλλον ἢ σαυτὸν φρόν.

CAP. XVII.

An Act for the Relief of Creditors against Fraudulent Conveyances.

[Repealed by Act 5 Geo. 3. c. 41.]

Downloaded by [University of Sydney] at 00:00 01 January 2000

tiones deseruissent ; Rex non libere tantùm adscensu est potitus , sed etiam subjectam quatuor turrium munitionem , ubi magna erat aquarum copia , in potestatem redegit. [*Polyb. legat.* 115.]

Inde septem castris solitudinem emensus est ; militibus qui sub Mochyrino erant maritimo itinere illum comitantibus. Cyrenenses , illo appropinquante , aciem eduxerunt ; pedites ad octo millia , equites ad quingentos. Ex iis enim quæ Philometor Alexandriæ gesserat animadversâ ejus voluntate ; quum cernerent nihil regii Euergetæ inesse , sed tyrannicè omnia ab eo administrari : ut suâ sponte se illi subjicerent , inducere in animum non poterant. Itaque inito cum eo prælio , victoriam reportârunt. [*Id. ibid.*]

b. Judas Maccabæus videns Nicanorem minùs familiariter secum agere , & solitam conversationem asperiorem exhibere ; cogitans non ex bono esse austeritatem istam , congregatis non paucis suorum comitum , se ab illo occultavit. [II. *Maccab.* XIV. 30.] 4553 161

Veniens Nicanor Hierosolymam cum copiis multis , Judam dolosis verbis ad colloquium pellexit. Cúmque salutarent alter alterum pacificè , parati erant hostes Judam abripere. Quod quum Judæ innotuisset ; territus faciem ejus ampliùs noluit videre. Cognoscens itaque Nicanor detectum esse consilium suum ; processit obviam Judæ ad pugnam juxta Capharsalama. Ubi ceciderunt ex parte Nicanoris quasi quinque millia virorum : reliqui verò fugerunt in civitatem Davidis. [I. *Maccab.* VII. 27.--32.]

His ita gestis , ascendit Nicanor in montem Sion : cui obviam processerunt è loco sancto quidam è Sacerdotibus & è Senioribus populi , salutaturi ipsum cum pace , & demonstraturi ei holocaustum quod offerebant pro Rege. Sed is subsannavit eos ; & tradi sibi Judam imperavit. Illis autem dicentibus cum juramento se nescire ubi locorum ille esset : protendens dexteram in Templum juravit , nisi traderetur Judas ejúsque copiæ in manus ejus , se quum rediturus esset in pace domum Dei incensurum & altare suffossurum , & illustre Templum Libero patri ibidem ædificaturum. Sacerdotes verò ingressi steterunt ante altare & Templum , flentesque Deum orabant ut Nicanoris minas redderet irritas , ejúsque blasphemias ulciscerentur. [I. *Maccab.* VIII. 33,--38. II. *Maccab.* XIV. 31,--36.]

Ad Nicanorem delatus est Rhazis Senator Hierosolymitanus , qui ob benevolum in cives suos affectum *Pater Judæorum* est appellatus. Sublato igitur illo putans se maximum malum Judæis illaturum , misit milites supra 500 qui eum comprehenderent. Qui quum turrim in quâ is erat occupaturi in januam aulæ vim facerent , ignémque ad incendendas fores adferri juberent ; gladio se petiit , & quum præ festinatione vulnus sibi inflixisset non lethale , è muro seipsum dedit præcipitem : deinde cursu petram quandam præruptam assecutus , jámque planè exanguis effectus , protulit intestina , & ambabus manibus ea projiciens in turbas , vitâ est defunctus. [II. *Maccab.* XIV. 37.--46.] De quo consulendus *S. Augustinus* , in epist. 61. ad Dulcitium , & lib. 1. contra Gaudentium , cap. 23.

Cùm Nicanor intellexisset Judam abesse Hierosolymis , & in partibus Samariæ versari , egressus Hierosolymis castra locavit in Beth-horon ; ubi copiarum incrementum ex Syriâ illi occurrit. Judas verò castrametatus est in Hadasâ (30 stadiis ab hoste distante) cum tribus virorum millibus. Cúmque daret operam Nicanor ut pugnaret die Sabbati , & à quibusdam Judæis qui eum ex necessitate sequebantur amicè moneretur , ut diei illi ejúsque authori Deo debitum honorem deferret ; monitores , cum summâ in Deum blasphemiâ , superbè rejecit. Maccabæus verò suos ex Lege & Prophetis consolabatur : & præterea revocans eis in memoriam certamina quæ perfecerant , & quod ipse habuerat insomnium de Oniâ (qui fuerat summus Sacerdos , ejus nominis III.) pro populo Judæorum orante & Jeremiâ propheta gladium aureum sibi tradente illis enarrans , animos eorum excitabat. Unde orationibus & firmâ in Deum fiduciâ illi armati , die 13°. mensis 12i. Adar in hostes irruerunt. Ubi quum primus ipse Nicanor ceciderisset in prælio , reliqui abjectis armis suis fugerunt. Quos Judæi persecuti unius diei itinere ab Hadasâ usque dum venitur Gazeram , clanxerunt post eos tubis classicum sonantibus. Et egressi ex omnibus vicis Judææ circumvicinis ad fugientium hostium cædem convolârunt : ita ut non minùs 35 millibus gladio ceciderint , ne uno quidem ex universo exercitu superstite relicto. Deinde acceperunt spolia prædámque : & caput Nicanoris atque manus cum humero amputârunt & detulerunt Hierosolymam. Ubi capite in summâ arce suspenso , & dextrâ quam superbè in domum Dei extenderat ; linguam etiam impii abscindi jussit Judas , & minutatim avibus dari. Statuerúntque omnes decreto communi , ut quotannis celebritas haberetur die illo 13°. mensis 12i, Syrâ linguâ Adar dicti , die uno ante diem festi Mordecaici. [I. *Maccab.* VII. 39,--49. II. *Maccab.* XV. 1,--37. *Joseph. lib.* 12. *cap.* 17.]

Hic terminatur secundi Maccabæorum libri continua historia : in quâ quinque librorum Jasonis , Judæi Cyrenensis , Breviarium comprehenditur.

Post eædem Nicanoris Judæa dies paucos à bello quievit. [I. *Maccab.* VII. 50.] In quibus Judas Maccabæus , quum de Romanorum potentiâ & humanitate erga afflictos omnes audivisset , quántúmque sibi ab eis Demetrius timeret didicisset , Eupolemum Johannis & Jasonem Eleazari filium legatos suo fratrúmque & Reipublicæ Judæorum nomine Romam ad Senatum misit : ut societate & amicitiâ cum populo Romano initâ , à regis Demetrii & imperii Græcorum gravi jugo liberarentur. [*cap.* VIII. 1, 17, 18, 31, 32.]

Cn. Merula ad Euergetem Alexandriâ reversus , nuntiavit ei nihil eorum quæ à fratre ejus Philometore fuerant postulata potuisse impetrari : quòd diceret pactis esse standum quæ facta essent ab initio. Quibus auditis , Euergetes Comanum & fratrem ejusdem Ptolemæum Romam legatos cum Merulâ proficisci jussit ; qui de iniquitate fratris & contemptu erga

populum

populum Romanum cum Senatu agerent. Quibus in itinere etiam Titus Torquatus, Cn. Merulæ in legatione collega, occurrit; & ipſe, re infectâ, Alexandriâ dimiſſus. Eodem quoque tempore à Philometore Menithyllus Alabandenſis legatus ad Senatum miſſus eſt. [*Polyb. legat.* 116. & 117.]

Audiens Demetrius cecidiſſe Nicanorem & copias ejus in prælio, Bacchidem & Alcimum ſecundò in Judæam miſit, & dextrum cornu, ſive præſtantiorem ſui exercitûs partem, cum eis. Qui profecti viâ quæ ducit in Galgala, caſtra poſuerunt in Mæſaloth (al. Maſſadoth) quæ eſt in Arbelis: eâque occupatâ, peremerunt homines multos. [I. *Maccab.* IX. 1, 2.]

c. Menſe primo anni regni Græcorum 152, caſtra moverunt versùs Hieroſolyma (ut Judam Maccabæum ibi quærerent:) indéque Berean (vel Beerzath, ut in Arundelliano habetur codice) profecti ſunt cum 20 millibus peditum & 2 millibus equitum. Judas verò caſtra poſuit in Eleasâ, habens 3000 viros electos ſecum: qui hoſtium multitudine territi eum deſeruerunt, 800 tantùm in caſtris relictis. Cum paucis hiſce ingentem Bacchidis exercitum ille adortus, à mane pugnavit uſque ad veſperam: fugatóque dextro cornu, in quo ipſe erat Bacchides, fugientes perſecuti ſunt ad Azotum montem uſque. Sed qui in ſiniſtro erant cornu Judam & eos qui cum eo erant conſecuti, Judam fortiter dimicantem interemerunt, eóque cadente cæteri fugerunt. Unde tollentes Jonathan & Simon Judam fratrem ſuum, ſepeliverunt eum in ſepulchro patrum ſuorum in Modin: luxitque eum univerſa Iſraël dies multos. [I. *Macab.* IX. 5,—22.] Cecidit autem Judas Maccabæus anno poſt exceſſum patris Mattathiæ 6°. * Et Pontificatûs anno 3°. ſecundùm *Joſephum*, quem conſule *Antiq. lib.* 12. *cap.* 19. *

Poſt mortem Judæ emerſerunt iniqui in omnibus terminis Iſraëlis; qui ejus metu ptiùs latitaverant: & magnâ fame eodem tempore ingruente, tota ferè regio cum ipſis Bacchidi ſe ſubmiſit, ut victu commodiùs frueretur. Bacchides verò impios iſtos præfectos conſtituit regionis; qui Judæ Maccabæi amicos paſſim conquiſitos ad ipſum excruciandos & illudendos adduxerunt. Fuitque afflictio magna in Iſraële, qualis non fuerat ex quo die non eſt viſus Propheta inter eos. [I. *Maccab.* IX. 23,—27.]

Interim legati à Judâ Maccabæo Romam miſſi, cum populo Romano pacem & ſocietatem inierunt: fœdúſque in tabulis æreis inſcriptum eſt; ut Judæi Romanis, & Romani Judæis mutua auxilia contra communes hoſtes exhiberent. Ad Demetrium etiam regem à Senatu miſſæ ſunt literæ, ne gentem Judæorum ampliùs opprimeret: alioqui ſe à populo amico & fœderato omnem injuriam, bellum terrâ marique gerendo, propulſaturos. [I. *Maccab.* VIII. 19,—32.] Quò ſpectat & illud de Judæis *Juſtini*, lib. 36. cap. 3: *A Demetrio cùm deſciviſſent, amicitiâ Romanorum petitâ, primi omnium ex Orientalibus libertatem receperunt, facilè tunc Romanis de alieno largientibus.*

Hoc primum inter Romanos & Judæos fœdus ſocietatis ac amicitiæ fuiſſe notat *Joſephus*, lib. 12. Antiquit. cap. 17. quod aliis expreſſum verbis ibi habetur; hâc etiam commentitiâ adjectâ ἐπιγραφῇ. *Scriptum eſt hoc Senatuſconſultum ab Eupolemo Johannis filio & Jaſone Eleazari* (Judæorum ſc. legatis) *ſub Pontifice quidem Judâ, duce verò Simone fratre ipſius.* quaſi Judâ ſuperſtite alius imperator fuiſſet quàm ipſe Judas; aut ſi fuiſſet, non Jonathan potiùs futurus ille fuiſſet, quàm Simon, qui poſt illius demum mortem ducatum eſt conſecutus. Nam quod paulò antè à *Joſepho* eſt ſcriptum, Alcimo defuncto populum communibus ſuffragiis Pontificatum Judæ tradidiſſe, manifeſti erroris ex [I. *Maccab.* IX. 54, 55, 56.] convincitur; ubi poſt Judæ exceſſum vitâ functum fuiſſe Alcimum clariſſimè oſtenditur. Ipſéque Joſephus, errore poſteà agnito, Jacimo ſive Alcimo nullum omninò ſucceſſiſſe, retulit, ſed per totum ſeptennium Hieroſolymam Pontifice caruiſſe. [*Antiquit. lib.* 20. *cap.* 8. *pag.* 701.]

Longâ inter legatos utriuſque Ptolemæi altercatione in Curiâ habitâ, quum Titus & Cnæus (qui ad eos à Romanis legati miſſi fuerant) ſuo teſtimonio atque favore omni ac ſtudio cauſam Euergetæ ſublevarent; decrevit Senatus, ut intra dies quinque Menethyllus Philometoris legatus Româ excederet, & ut fœdus quod cum Philometore erat tolleretur. Legatos etiam Publium Apuſtium & Caium Lentulum ad Euergetam miſerunt: qui extemplò Cyrenam profecti, nuntium eorum quæ geſta fuerant magnâ diligentiâ ad eum pertulerunt. Ille confeſtim novâ ſpe inflatus milites conduxit, & animum atque mentem omnem ad conſilia de Cypro occupandâ tranſtulit. [*Polyb. legat.* 117.] d.

Amici omnes Judæ Maccabæi convenientes, fratrem ejus Jonathanem (cognomento qui Apphus dictus eſt) ejus loco Ducem elegerunt. Quo cognito, Bacchides quærebat eum occidere. Id quum Jonathani & Simoni fratri ejus, omnibúſque qui cum eo erant innotuiſſet; fugerunt in deſertum Thecoæ, & caſtrametati ſunt ad aquam foſſæ Aſphar. Miſit verò Jonathan fratrem ſuum Johannem (cui Gaddis cognomen fuit) cum militum manu, rogatum Nabatæos Arabas amicos ſuos, ut apud ipſos impedimenta ſua deponerent, quæ multa erant. Quibus in itinere occurrerunt filii Jambri ex Medabâ; & incurſu in eos facto, Johannem cum ſociis occiderunt, prædâque omni collectâ abierunt. Neque tamen diuturna fuit horum prædonum lætitia. Cùm enim didiciſſent Jonathan & Simon filios Jambri ſponſam ducere è Nadabath filiam cujuſdam ex magnatibus Chananæorum, cum pompâ magnâ multóque optimatum comitatu; ſurrexerunt ex inſidiis, factóque in eos impetu, ad 400 occiderunt, & reliquis ad montem fugientibus, ſpolia eorum omnia acceperunt. Sumptâque ultione de ſanguine fratris ſui, ad Jordanis paluſtria redierunt. [I. *Maccab.* IX. 28,—42. *Joſeph. lib.* 13. *cap.* 1.]

Jonathanem inſecutus Bacchides, venit die Sabbathi ad ripas Jordanis cum exercitu multo. Commiſſoque prælio, extendit Jonathan manum ſuam ut feriret Bacchidem; ſed ictum ille cautè declinavit: ceciderunt tamen ex militibus illius eo die circiter 1000 (vel 2000, ut habet *Joſephus*) viri. Jonathan, tantæ multitudini imparem ſe eſſe videns, cum ſuis in Jordanem in-

filiit, & in ulteriorem ripam tranavit: nec eum hostis persequi conatus est. Hierosolymam verò reversus Bacchides, ædificavit urbes munitas in Judæâ, & munitionem quæ est in Jerichunte, & Emmaum, & Beth-horon, & Bethel, & Tamnatha Pharathoni, & Tephon, muris celsis, & portis, & vectibus: posuitque præsidia in eis, ut inde factis excursibus nocerent Israëlitis. Munivit quoque urbem Bethsuram, & Gazaram, & arcem Hierosolymitanam: posuitque in eis milites & commeatum. Acceptósque filios principum regionis obsides, collocavit in arce Hierosolymis in custodiâ. [I. *Maccab.* IX. 43,--53. *Joseph. ut supr.*]

Cùm ex Zadriadis minoris Armeniæ regis filiis Mithrobuzanes ad Ariarathem Cappadociæ regem confugisset: regno illius imminens Artaxias majoris Armeniæ rex (quem Antiochus Epiphanes devicerat) legatione ad Ariarathem missâ hortatus eum est ut secum consentire vellet, & altero è duobus fratribus, quem penès se habebat, interfecto Sophenem partiretur. Sed Ariarathes, qui multùm ab hujusmodi fraude abhorrebat, legatos graviter objurgavit; litterisque ad Artaxiam datis monuit ut ab ejusmodi scelere abstineret: Mithrobuzanem verò in regnum paternum reduxit. [*Diodor. Sicul. in Excerpt. H. Valesii, pag.* 325.]

3844 *a.* Ariarathes Romanorum legatos Tiberium Gracchum, Lucium Lentulum & Servilium Glauciam, in Cappadociâ regiè excipit. [*Polyb. legat.* 119.] Eò Demetrius Soter Menocharem misit, ut de regno suo confirmando cum Romanorum legatis seriò ageret. [*Id. legat.* 120.] Sororis quoque suæ (Persei Macedonum regis viduæ) nuptias Ariarathi regi obtulit: quas ille, Romanorum offensam veritus, respuit. [*Diodor. Sicul. legat.* 24. *Justin. lib.* 35. *cap.* 1.]

b. Postquàm Menocharis ad Demetrium Antiochiam venisset, & sermones quos cum Romanorum legatis habuerat illi exposuisset; existimans Rex supra omnia necessarium suis rebus esse in præsentia, ut legatos illos omnibus modis sibi adjungeret & placaret, relictis rebus, ad eos misit primùm in Pamphyliam, deinde iterùm Rhodum, quidvis se facturum in gratiam Romanorum promittens, donec perfecit ut Rex ab illis salutaretur. Tiberius enim, qui ex animo illi cupiebat, plurimùm illum adjuvit ad impetrandum quod cupiebat, & ad jus regni ei conciliandum. [*Polyb. legat.* 120.] 4554 160

Leptines, qui Cn. Octavium Romanorum legatum Laodiceæ occiderat, Demetrium regem adiens, oravit, ne cæde Cnæi moveretur, néve propterea in Laodicenos gravius quicquam iret consultum: ipsum enim se Romam profecturum, & Senatui probaturum, diis volentibus id à se admissum. Indéque, quia sponte suâ atque alacris ibat, sine vinculis & custodibus Romam ductus est. Isocrates contrà Grammaticus, qui loquacitate suâ hoc sibi infortunium accersivit, simulac nomen ejus fuit delatum, mente captus est atque in totum alienatus: ubi verò etiam collum sibi boiis circundari vidit & vincula admoveri, cibum rarò sumere cœpit corporisque cultum penitùs aspernari. [*Polyb. legat.* 122.]

c. Anno regni Græcorum 153 mense 2, murum atrii interioris, (atrium Populi ab atrio Gentium secernentem) à Zorobabele & Prophetis extructum, Alcimus dirui jussit. Sed impio Pontifici Deus os occlusit, paralysi eum percutiens; ita ut neque loqui quicquam amplius potuerit neque præcepta dare ultima de domo suâ, sed cum magno cruciatu vitam finiverit. [I. *Maccab.* IX. 54,55,56.] anno post occupatum ab eo summum Sacerdotium *tertio*. Josephus libro 12. Antiquitat. cap. 17. *quadriennium* illi assignat: *triennium* verò in capite penultimo libri ejusdem operis 20. ubi etiam post ejus mortem per *septennium* Hierosolymam sine Pontifice mansisse addit. Inter anni autem 153^i mensem 2um quo mortuus est Alcimus, atque 160^i mensem 7um quo stolam Pontificalem Jonathan induit, [I. *Maccab.* X. 21.] intercesserunt anni 7. & menses præterea 5.

Videns Bacchides mortuum esse Alcimum, ad regem Demetrium est reversus: & quievit Judæa annos duos. [I. *Maccab.* IX. 57.]

3845 Circa CLV Olympiadem, Ariarathis Cappadociæ regis legati Romam venerunt, coronam aureorum decies mille adferentes: qui Senatui etiam significarent, quomodo Tiberium Gracchum excepisset, & ipsorum causâ oblatas à Demetrio amicitias & sororis nuptias respuisset; & paratum ipsum esse declararent, quicquid imperarent Romani, mandatis eorum obtemperare. Cujus erga populum Romanum propensi affectûs ubi Tiberii Gracchi & reliquorum legatorum consentiens testimonium est auditum; Patres coronam magni beneficii loco acceperunt, & vicissim quæ plurimi apud Romanos æstimari solent dona, scipionem sellámque eburneam, illi miserunt. Atque hos legatos Senatus absque morâ ante hyemis initium dimisit. [*Polyb. legat.* 119. & 121. *Diodor. Sicul. legat.* 24.]

Novis Consulibus (Cn. Cornelio Dolabellâ & M. Fulvio Nobiliore) magistratum ineuntibus legatio communis Prusiæ Bithyniæ regis & Gallogræcorum de Eumene Pergami rege conquerentium in Senatu audita est. Auditus est & Attalus, quem frater Eumenes ad causam suam agendam eódem miserat. Qui non à criminationibus solùm liberatus est, sed etiam honore auctus, & summâ exceptus est ac dimissus benevolentiâ. Quantum enim erant alienati Patrum animi à rege Eumene, quem oderant; tantum benevolentiæ erga Attalum præ se ferebant & studii amplificandæ ejus dignitatis. [*Polyb. legat.* 119. & 121.] 4555 159

c. Menocharis aliique legati à Demetrio Sotere Syriæ rege missi Romam venerunt, coronam aureorum decies mille adferentes, (quam ut gratitudinis signum Rex miserat, quòd obses habitus esset liberaliter) simúlque Leptinem qui Cn. Octavium legatum manu suâ occiderat, & Isocratem grammaticum qui cædem patratam defenderat, adducentes. Ubi Isocrates ille mirum hominibus spectaculum præbuit. Nam & aspectus illius supra modum terribilis atque efferatus erat; ut hominis qui per annuum spatium & eo amplius neque sordes, neque ungues, neque pilos purgasset; animi verò habitum oculorum species ac motus cum esse arguebant, ut qui spectaret nullius feræ occursum æquè refugeret atque illius. Leptines contrà sibi semper constans,

ſtans, in Senatum venire paratus erat: & quum cædem à ſe patratam apud omnes quibuſcum loquebatur fateretur; illud conſtanter affirmabat, nihil ſibi Romanos eſſe nocituros. Quæ ſpes tandem eum non fefellit. Cùm enim perdiu dubitatum eſſet à Patribus, quid eſſet opus facto: tandem & legatos ſuſcepit Senatus & coronam accepit; homines verò qui fuerant adducti rejecit, quaſi crimen id commune eſſet Syris omnibus. Integra enim omnia ſibi ſervabat; ut quoties vellet vindicandi criminis poteſtatem haberet. Iccircò etiam Demetrio hujuſmodi reſponſum dedit: Senatum ſuam illi benevolentiam imperticurum, ſi idoneâ ratione caverit, ſe in ipſius poteſtate futurum, ſicut eſſet olim. [*Polyb. legat.* 122. *Diodor. Sicul. legat.* 25. *Appian. Syriac. pag.* 118.]

Orophernes, Holophernes aliis appellatus, ad Demetrium Soterem Syriæ regem profectus, ſe à juniore fratre Ariarathe per injuriam regno Cappadociæ pulſum conqueſtus eſt: licèt hunc legitimum non fuiſſe filium, ſed ab Antiochide reginâ ſuppoſitum vel adoptatum, ex *Dione* Zonaras & ex *Diodoro* nos (ad annum Mundi 3832.) anteà retulerimus. Demetrius Ariarathi propter faſtiditas ſororis nuptias infenſus; ſupplicem recepit: & mille talentorum mercedem cum eo pactus, conſilio & viribus ſuis Ariarathem, licèt ab Eumene Pergami rege adjutum, regno expulit. [*Polyb. lib.* 3. *pag.* 161. *Liv. lib.* 47. *Juſtin. lib.* 35. *cap.* 1. *Appian. Syriac. pag.* 118. *Zonar. ex Dione.*]

Eumenes rex Pergami moriens & uxorem Stratonicem (Ariarathis nuper regno pulſi ſororem) & regnum fratri Attalo legavit. [*Plutarch. in Apophthegm. & lib. περὶ φιλαδελφίας*] quum regnaſſet annos 38. Succedentium enim illi fratris & filii annis (à *Strabone* memoratis) ex intervallo inter ipſius initium & regni Pergameni exitum (in Romanâ hiſtoriâ poſito) ſubductis; ſuperſunt 38. ut ſub initia anni 39i. ille deceſſerit: licèt apud *Strabonem* 40 regni anni perperàm illi tributi reperiantur. Reliquit verò Eumenes regni hæredem filium, quem ex Stratonicâ ſuſceperat Attalum Philometorem: ſed tutorem regni & filii admodùm parvi natu conſtituit fratrem ſuum Attalum Philadelphum; qui regnum per annos 21 deinceps adminiſtravit. [*Strabo, lib.* 13. *pag.* 624.]

3846 *a.* Secunda Æquinoctii autumnalis obſervatio, anno 20 tertiæ Periodi Calippicæ, Ægyptiacorum ἐπαγομένων die primo, (Septembris Juliani 27°) manè, ſub ortum Solis, ab Hipparcho facta eſt. [*Ptolem. lib.* 3. *cap.* 2.]

Orophernes, pulſo fratre Ariarathe, cùm res ſummâ prudentiâ adminiſtrare, & favorem multitudinis gratiâ ac beneficiis conciliare ſibi debuiſſet, nihil horum præſtitit: ſed cogendæ pecuniæ intentus, multiſque per ſummum ſcelus occiſis, Timotheum quidem (quem legatum poſteà Romam miſit) quinquaginta, Regem Demetrium ſeptuaginta talentis coronavit; reliqua 400 talenta brevi ſe perſoluturum, ac 600 præterea additurum pollicitus. Quâ re quum Cappadocibus ſe inviſum eſſe cerneret; cunctos ſpoliare, atque principum bona in fiſcum ſuum redigere cœpit. [*Diodor. Sicul. in Excerptis Valeſii, pag.* 334.]

Idem, quum in Ioniâ eſſet educatus, (ut ad annum Mundi 3832 ex Diodoro eſt oſtenſum) inſtitutis patriæ neglectis, τὴν Ἰωνικὴν καὶ τεχνιτικὴν ἀπαιδευσίαν, *Ionicam & artificioſam intemperantiam* introduxit. [*Polyb. lib.* 32. *apud Athenæum, lib.* 10. *cap.* 12.] Collectâ verò ingenti pecuniæ vi, 400 talenta ad incertos fortunæ caſus apud Prienenſes depoſuit: quæ ei poſteà fideliter ab illis ſunt reddita. [*Polyb. & Diodor. Sicul. in Excerpt. Valeſii, pag.* 170, 173. & 334.]

c. Quum Jonathan & ſui per biennium quieti & ſecuri in loco ſuo habitaſſent, Judæi aliquot prævaricatores Bacchidem monuerunt, poſſe eos omnes unâ nocte comprehendi. Qui cum copiis multis profectus, clanculùm epiſtolas omnibus ſociis ſuis in Judæâ miſit, ut Jonathanem eóſque qui cum eo erant comprehenderent. Sed quum innotuiſſet eis conſilium ipſorum; comprehenſos ex hominibus regionis, qui authores erant illius ſceleris, ad quinquaginta viros interfecerunt. [I. *Maccab.* IX. 57,–61.] 4556 158

Poſteà ſecedens Jonathan & Simon & qui cum eo erant in Bethbaſi (vel Bethalagan, ut apud *Joſephum* eſt) in deſerto, muros diſjectos ejus reſtituit, & firmavit eam. Quod ut cognovit Bacchides, congregavit univerſam multitudinem ſuam, iſſque qui ex Judæâ erant ut ad ſe venirent denunciavit: caſtriſque contra Bethbaſin locatis, oppugnabat eam diebus multis, feciſque machinas. Jonathan verò, relicto Simone fratre in urbe, exiit in circumſitam regionem cum numero aliquo. Et percuſſit Odoarrhen (al. Odomera) & fratres ejus, filióſque Phaſiron in tabernaculo ipſorum. Cúmque cœpiſſet obvios quoſque cædere & penetrare in exercitum hoſtilem: Simon & qui cum eo erant egreſſi ex urbe incenderunt machinas. Ita pugnantibus illis contra Bacchidem, contritus eſt ab illis: qui conatus ſuos in irritum cecidiſſe dolens, iram convertit in viros impios qui expeditionis hujus ipſi authores fuerunt, & occidit ex his multos; deliberavítque abire in terram ſuam. Id ubi cognovit Jonathan; miſit ad eum legatos de pace cum eo componendâ, & de captivis reddendis quos ex Judæâ ille ceperat. Quod libenter accipiens Bacchides, ſpopondit ſe malum Jonathani non procuraturum ullo dierum vitæ ſuæ: reverſúſque eſt in terram ſuam, nec unquam poſthac Judæam cum exercitu repetiit. Ita ſublato ex Iſraële bello, habitavit Jonathan Miemashi (in tribu Benjaminiticâ:) cœpítque judicare populum, & delevit impios ex Iſraële. [*Ibid.* 61,–73.]

3847 Tertia Æquinoctii autumnalis obſervatio, anno 21 tertiæ Periodi Calippicæ, Ægyptiacorum ἐπαγομένων die primo, (Septembris Juliani 27°) in meridie, ab Hipparcho facta eſt. [*Ptolem. lib.* 3. *cap.* 2.]

Ariarathes regno pulſus, Romam ſupplex veniens, Sextum Julium Conſulem adiit; convenientem calamitati in quâ verſabatur ſpeciem præ ſe ferens. Venerat & Demetrii legatio, cujus princeps Miltiades; & ad excuſanda quæ objiceret Ariarathes inſtructus, & ad criminandum illum odioſè. Orophernes quoque legatos miſerat Timotheum & Diogenem; ut coronam Romam 4557 157

afferrent,

Land Registration Act, 1870, and the Land Transfer Act, 1875, and the Acts amending the same, and to the Land Registry Rules, 1903, and the Land Registry (Fees) Rules, 1903, and the Land Registry (Fees) Rules, 1904, and the Land Registry (Fees) Rules, 1905, and the Land Registry (Fees) Rules, 1906, and the Land Registry (Fees) Rules, 1907, and the Land Registry (Fees) Rules,

Take of Rectified Spirit of Wine, one pint;
Camphor, two ounces.
Dissolve the Camphor in the Spirit.

Take of Rectified Spirit of Wine, one pint;
Camphor, two ounces;
Nitre, one ounce.
Dissolve the Camphor and Nitre in the Spirit.

Take of Rectified Spirit of Wine, one pint;
Camphor, two ounces;
Nitre, one ounce;
Volatile Alkali, half an ounce.
Dissolve the Camphor and Nitre in the Spirit, and add the Volatile Alkali.

Take of Rectified Spirit of Wine, one pint;
Camphor, two ounces;
Nitre, one ounce;
Volatile Alkali, half an ounce;
Opium, one drachm.
Dissolve the Camphor and Nitre in the Spirit, add the Volatile Alkali, and digest the Opium in the mixture.

Take of Rectified Spirit of Wine, one pint;
Camphor, two ounces;
Nitre, one ounce;
Volatile Alkali, half an ounce;
Opium, one drachm;
Saffron, half an ounce.
Dissolve the Camphor and Nitre in the Spirit, add the Volatile Alkali, and digest the Opium and Saffron in the mixture.

Take of Rectified Spirit of Wine, one pint;
Camphor, two ounces;
Nitre, one ounce;
Volatile Alkali, half an ounce;
Opium, one drachm;
Saffron, half an ounce;
Oil of Amber, one drachm.
Dissolve the Camphor and Nitre in the Spirit, add the Volatile Alkali, digest the Opium and Saffron in the mixture, and add the Oil of Amber.

Take of Rectified Spirit of Wine, one pint;
Camphor, two ounces;
Nitre, one ounce;
Volatile Alkali, half an ounce;
Opium, one drachm;
Saffron, half an ounce;
Oil of Amber, one drachm;
Oil of Lavender, one drachm.
Dissolve the Camphor and Nitre in the Spirit, add the Volatile Alkali, digest the Opium and Saffron in the mixture, and add the Oils of Amber and Lavender.

Take of Rectified Spirit of Wine, one pint;
Camphor, two ounces;
Nitre, one ounce;
Volatile Alkali, half an ounce;
Opium, one drachm;
Saffron, half an ounce;
Oil of Amber, one drachm;
Oil of Lavender, one drachm;
Oil of Rosemary, one drachm.
Dissolve the Camphor and Nitre in the Spirit, add the Volatile Alkali, digest the Opium and Saffron in the mixture, and add the Oils of Amber, Lavender and Rosemary.

Take of Rectified Spirit of Wine, one pint;
Camphor, two ounces;
Nitre, one ounce;
Volatile Alkali, half an ounce;
Opium, one drachm;
Saffron, half an ounce;
Oil of Amber, one drachm;
Oil of Lavender, one drachm;
Oil of Rosemary, one drachm;
Oil of Cinnamon, one drachm.
Dissolve the Camphor and Nitre in the Spirit, add the Volatile Alkali, digest the Opium and Saffron in the mixture, and add the Oils of Amber, Lavender, Rosemary and Cinnamon.

Take of Rectified Spirit of Wine, one pint;
Camphor, two ounces;
Nitre, one ounce;
Volatile Alkali, half an ounce;
Opium, one drachm;
Saffron, half an ounce;
Oil of Amber, one drachm;
Oil of Lavender, one drachm;
Oil of Rosemary, one drachm;
Oil of Cinnamon, one drachm;
Oil of Cloves, one drachm.
Dissolve the Camphor and Nitre in the Spirit, add the Volatile Alkali, digest the Opium and Saffron in the mixture, and add the Oils of Amber, Lavender, Rosemary, Cinnamon and Cloves.

Take of Rectified Spirit of Wine, one pint;
Camphor, two ounces;
Nitre, one ounce;
Volatile Alkali, half an ounce;
Opium, one drachm;
Saffron, half an ounce;
Oil of Amber, one drachm;
Oil of Lavender, one drachm;
Oil of Rosemary, one drachm;
Oil of Cinnamon, one drachm;
Oil of Cloves, one drachm;
Oil of Nutmegs, one drachm.
Dissolve the Camphor and Nitre in the Spirit, add the Volatile Alkali, digest the Opium and Saffron in the mixture, and add the Oils of Amber, Lavender, Rosemary, Cinnamon, Cloves and Nutmegs.

Misit quoque ad Jonathanem Demetrius epistolas, quibus pacem cum eo renovavit; dedit-que ei potestatem congregandi copias & arma comparandi, ut belli adversùs Alexandrum gerendi socius ipsi esset: obsides quoque, qui erant in arce, jussit ei tradi. Quibus litteris publicè Hierosolymæ à Jonathane lectis; qui in arce erant, timore perculsi tradiderunt ei obsides, quos ille parentibus ipsorum reddidit. [I. *Maccab.* X. 3,—9.]

d. Hâc occasione prudenter usus Jonathan, habitavit Hierosolymæ; cœpítque ædificare & instaurare eam. Et extruendos curavit muros & montem Sionis per circuitum ex lapidibus quadratis ad munitionem. Fugerúntque alienigenæ qui erant in munitionibus quas extruxerat Bacchides; & abiit unusquisque in terram suam: Bethsuræ tantùm quidam ex apostatis & Legis desertoribus remanserunt; erátque hoc ipsis perfugium. [*Ibid.* 10,—14.]

Audiverat interea rex Alexander promissiones, quas mittis litteris Demetrius fecisset Jonathani; ideóque & ipse per litteras amicitiam & societatem ejus quæsivit; constituítque eum summum Sacerdotem gentis suæ, utque amicus Regis vocaretur concessit, simúlque purpuram ei misit & coronam auream. [*Ibid.* 15,—20.]

3852 Jonathan sacram stolam induit septimo mense anni 160 regni Græcorum, in festo Tabernaculorum. [I. *Maccab.* X. 21.] post mortem fratris Judæ anno nono, non *quadriennio*, ut apud Josephum [*lib.* 13. *cap.* 5.] legitur. Eâ enim ratione, ante annum Græcorum 164. vitâ non excessisset Jonathan: contra Maccabaicæ historiæ veritatem. [I. *Maccab.* IX. 3, 18, 54.] Qui error ex alio illo, de Judâ in Pontificatu Alcimo succèdente, est prognatus: quem ab ipso Josepho posteà agnitum fuisse ostendimus; Jacimo sive Alcimo mortuo neminem successisse, sed per integrum septennium civitatem sine Pontifice mansisse, clarissimè profitente. [*lib.* 20. *cap.* 8.] Quo septennio, cum quinque insuper mensibus, demùm completo; Jonathan nunc, Hasmonæorum primus, ex Sacerdotali quidem Jehojaribi sed non ex Pontificiâ Jaddi (cujus Onias hæres hoc tempore in Ægypto cum Ptolemæo Philometore degebat) familiâ, summi Sacerdotii munere functus est.

Demetrius Soter, dolens, ad Alexandri partes inclinatos fuisse Judæos; remissionis debitorum & tributorum omnium (quibus gens miserè à Macedonibus hactenùs oppressa fuerat); & amplissimorum donorum prolixâ pollicitatione, eorum ambivit amicitiam. Verùm tam profusa promissorum copia hoc ipso parum probabilis Jonathani & populo Judaico visa est; quòd ab homine proficisceretur, qui rebus ipsis docuisset se eos odisse, nihilque eorum præstiturum si à præsenti necessitate liberaretur. Eo itaque repudiato, acquieverunt Alexandro, qui primus cum illis de pace egerat; atque illi deinceps socii in bello semper fuerunt. [I. *Maccab.* X. 22,—47.]

Andriscus quidam Adramyttenus, ultimæ sortis homo, Persei postremi Macedonum regis se filium ferens, & mutato nomine Philippus vocatus; quum Macedoniam turbare conatus à nemine curaretur; in Syriam ad Demetrium Soterem (cujus soror Perseo nupta fuerat) spe auxilii impetrandi se contulit. Fabulam autem hujusmodi finxit. Ex pellice se Perseo rege ortum, traditum educandum Cyrthesiæ cuidam esse: ut in belli casus, quod ille cum Romanis ageret, aliquod velut semen stirpis regiæ extaret. Perseo demortuo, Adramytti se educatum usque ad duodecimum annum ætatis patrem esse credentem, à quo educaretur; ignarum generis fuisse sui. Affecto deinde eo, cùm prope finem vitæ ultimum esset, detectam tandem originem suam: falsæque matri libellum datum signo Persei regis signatum, quem sibi traderet, cùm ad puberem ætatem venisset; obtestationesque ultimas adjectas, ut res in occulto ad id tempus servaretur. Pubescenti libellum traditum: in quo relicti sibi duo thesauri à patre dicerentur. Tum scientem mulierem subditicium se esse, veram stirpem ignoranti ediditle genus: atque obtestatam, ut prius quàm ad Eumenem manaret res, Perseo inimicum, excederet iis locis; ne interficeretur. Ob hoc mendacium à Demetrio rege comprehensus, & Romam missus; cùm neque Persei filium esse constaret, & alioqui nihil insigne haberet; per contemptum neglectus est. [*Liv. lib.* 48. *&* 49. *Zonar. ex Dione.*] 4562 152

3854 Alexander Balas, tam è milite qui in Syriâ à Demetrio defecerat quàm ex Attali, Ariarathis, Jonathanis & præcipuè Ptolemæi Philometoris copiis auxiliaribus, magno exercitu contracto, cum Demetrio congressus est. Et sinistrum quidem Demetrii cornu oppositam sibi aciem terga coëgit vertere: hærentésque diu fugientium vestigiis etiam castra eorum diripuerunt. At dextrum cornû in quo Demetrius ipse pugnabat, compulsum est loco cedere. Reliquis verò effusè fugientibus, Demetrius fortiter decertans alios hostium occidit, alios non sustinentes ipsius impetum persequens, abreptus est in cœnum quoddam profundum & transitu difficile: ubi prolapso equo, omni effugio destitutus, à circumfusâ accurrentium coronâ jaculis confixus est. At ille etiam pedes generosè repugnabat; donec crebris vulneribus confectus succubuit. [I. *Maccab.* X. 48, 49, 50. *Joseph. lib.* 13. *cap.* 5. *Justin. lib.* 35. *cap.* 1. *Appian. Syriac. pag.* 131.] Atque ita Demetrius, cùm annos 12. regnum Syriæ tenuisset, cæteris regibus in ipsum conspirantibus, vitam simul cum regno amisit: inquit Polybius. [*lib.* 3. *pag.* 161.] Quem (ut qui Demetrium ipse bene noverat) in duodenario annorum regni numero Porphyrius, [*in Græc. Euseb. Scaliger. pag.* 228.] *Eusebius & Severus Sulpicius* sunt secuti: licèt 11. tantùm *Josephus* illi assignaverit. 4564 150

Post mortem Demetrii (qui liberos post se Demetrium & Antiochum reliquit) paulò ante Achaicum bellum, Cometes effulsit, non minor Sole. Primò igneus ac rubicundus orbis fuit, clarúmque lumen emittens, quanto vinceret noctem. Deinde paulatim magnitudo ejus districta est, & evanuit claritas: novissimè autem totus intercidit. [*Seneca, Natural. quæstion. lib.* 7. *cap.* 15.]

Quum Ptolemæi Philometoris præcipuè operâ (testante *Appiano*) Alexander Demetrium

vità pariter & regno ita exuisset: missis ad Ptolemæum legatis, filiam ejus matrimonio sibi jungendam expetiit. Quo libenter annuente, Ptolemæus cum filiâ suâ Cleopatrâ (fœminâ ad Syriaci regni exitium natâ) ex Ægypto egressus venit Ptolemaidem, anno regni Græcorum 162 (desinente.) Ubi inter Alexandrum & Cleopatram celebratæ sunt nuptiæ, ut inter reges fieri solet, magnificè. [I. *Maccab.* X. 54,–58.]

Ad has nuptias ab Alexandro invitatus Jonathan, duobus illis regibus amicisque eorum aurum & argentum ac dona plurima dedit: & invenit gratiam coram illis. Convenerúntque improbi quidam ex Israële, ut accusarent eum. Quibus tantùm abfuit ut Alexander rex attenderet, ut Jonathanem purpurâ indui juberet, & sedem ei apud se tribueret; & principibus suis præciperet, ut cum eo in mediam Ptolemaidem exeuntes promulgarent, ne quis illi obloqueretur neque molestiam illi crearet de ullo negotio. Quod videntes accusatores, diffugerunt omnes. Rex verò honore affecit eum, & conscripsit eum inter primos amicos, & ducem (copiarum in Judæâ) eum constituit & (in palatio suo) μεταλήπτωρα. Et reversus est Jonathan Hierosolymam cum pace ac lætitiâ. [*Ibid.* 59,–62.]

Onias, Oniæ III Pontificis filius, qui profugus Alexandriæ degebat apud Ptolemæum Philometorem, de recuperando Pontificatu Hierosolymitano (ad Hasmonæorum familiam translato) nullâ jam spe relictâ, æternam sibi memoriam parare volens; regi Ptolemæo & Cleopatræ reginæ (sorori pariter ipsius & conjugi) per supplicem libellum significavit se, dum bello illis variis in regionibus operam navaret, animadvertisse apud Cœle-syriam & Phœniciam & Leontopolim in Ægypti præfecturâ Heliopolitanâ, aliisque in locis Judæos præter decorum habere templa, & ideò malè inter eos convenire. rogare igitur; ut templum quod apud castrum agrestis Babylonis invenit, nulli sacratum numini jámque collapsum repurgare sibi liceat; & aliud ejus loco Deo maximo extruere ad Hierosolymitani illius similitudinem, pari etiam modo & mensurâ: ut Judæi qui Ægyptum incolunt illic convenientes, quo magis alerent mutuam concordiam, eo Regum ulibus commodiùs inservirent. Nam & Esaiam vatem prædixisse, quòd erit Domino Deo altare in Ægypto, & alia multa de eo loco prophetavisse. [*Joseph. lib.* 13. *cap.* 6.]

In quibus observandum illud primò: non quum primùm in Ægyptum ad Philometorem & Cleopatram Onias se contulit, novi Templi structuram illum fuisse aggressum; sed postea quàm illis strenuam in bellis tum Ægyptiacis tum Syriacis navasset operam. Philometorem enim & Cleopatram totum suum regnum Judæis committentes, militiæ totius duces Oniam & Dositheum Judæos constituisse, in libro 2 contra Apionem [*pag.* 1064.] *Josephus* confirmat. Deinde, vaticinium illud Esaiæ, quo ad sacrilegam suam ambitionem statuminandam abusus est Onias, ad spirituale Christi Domini nostri regnum spectare. Locus est, in Esaiæ cap. XIX. 18, 19. *Tempore illo erunt quinque civitates in terrâ Ægypti loquentes linguâ Canaan, & jurata Domino exercituum: civitas destructionis dicitur unaquæque. Tempore illo erit altare Domino in medio terrâ Ægypti; & titulus Domino juxta terminum ejus.* Ubi pro עיר החרס *civitate destructionis*; ob maximam literarum similitudinem, עיר החרס olim legebatur, id est πόλις ἡλίου; ut interpretatus est Symmachus. Quomodo & Hieronymus reddidit: *Civitas solis vocabitur una.* Et Chaldæus Paraphrastes, utraque lectione conjunctâ: *Civitas solis, quæ destruetur.* Quâ occasione fortasse & ἀλεξανδρείαν νομὸν Oniam elegisse, in quo Templum suum construeret, conjicit *Scaliger.*

Onias igitur, impetrato loco in agro Heliopolitano, 180 stadiis à Memphi distante Templum ibi extruxit, Hierosolymitano minus & non peræquè opulentum; cum turri simili, ingentibus saxis 60 cubitis erectâ. Altaris autem fabricam secundùm patrium imitatus est: & donariis similiter exornavit, præter candelabri confectionem. Candelabrum enim non fecit, sed informatum aureum lychnum tanquam jubatis lumine radiantem de aureâ catenâ suspendit. Totum verò circa templum spatium cocto latere circumdedit, saxeas portas habente. Concessit autem Rex etiam multum agri modum, ac pecuniæ reditus: ut & Sacerdotibus esset copia ad multa quæ Dei cultus desideraret. Invenit autem Onias & Judæos quosdam sibi similes, (τὸν Ὀνίου λεγομένου χάραν κατασκευῆς, apud *Josephum* lib. 14. Antiquit. cap. 14. & lib. 1. Belli cap. 7.) & Sacerdotes & Levitas, qui illic divinum cultum frequentarent. [*Joseph. lib.* 7. *Belli cap.* 37. *cum lib.* 11. *Antiquit. cap.* 6.] In *Mishnâ* tamen, *tract.* מנחות cap. 13. §. 10. Sacerdotes qui ministrabant templo Oniæ, eodem, & meritò quidem habentur loco, quo Sacerdotes excellorum: quibus (ex II. Reg. XXIII. 9.) non concessum fuerat offerre holocausta super altare Domini quod fuerat Hierosolymis; sed tantùm ut azymos panes comederent (instar Sacerdotum immundorum) in medio fratrum suorum.

Alexandriæ inter Judæos & Samaritas de sacris ipsorum seditio est exorta; illis Hierosolymitanum, his Gariziticum templum juxta Mosis præscripta contendentibus esse legitimum: provocatúmque est ad Ptolemæum Philometorem regem & amicorum ejus consessum, ut ab his causa audiretur, & utrius partis causidici succumberent, morte mulctarentur. Patrocinabatur Samaritis Sabbæus cum Theodosio, Judæis Andronicus Messalami filius: juraverúntque per Deum & Regem, quòd ex lege probationes allaturi essent; & rogaverunt Regem ut necaret eum qui jusjurandum non servasse deprehenderetur. Rex, multis amicis in consilium adhibitis, causam audivit: & Andronici rationibus persuasus, Hierosolymitanum templum ex sententiâ Mosis fuisse conditum pronuntiavit; Sabban verò & Theodosium addixit supplicio. [*Joseph. lib.* 13. *cap.* 6.]

Apud Philometorem in Ægypto Aristobulus Judæus tum claruit, Peripateticus philosophus: qui ad eundem Regem explanationum in Mosem commentarios scripsit. Ex quorum ad eum Præfatione insignis habetur citatus locus à *Clemente Alexandrino* lib. 1. Stromat. & *Eusebio* in Evangelicæ Præparat. lib. 13. cap. 7. qui & ibi, & in operis ejusdem lib. 8. cap. 3. longiora alia ex iisdem commentariis fragmenta producit.

Bellum

3855 Bellum Punicum III. cœpit: in quo Mithridates Euergetes, qui Ponticorum regum primus amicitiam cum populo Romano iniit, naves aliquot auxiliares contra Carthaginienſes ſuppeditavit. [*Appian. in Mithridatic. pag.* 176.] Ad hoc bellum adminiſtrandum ambo Conſules ſunt miſſi, Manilius cum exercitu, & Marcius Cenſorinus cum claſſe; quibus ſecretò mandatum eſt, ne priùs à bello deſinerent quàm diruta Carthagine. [*Liv. lib.* 49. *Appian. in Libyc. pag.* 42.] 4565 149

Andriſcus ſive Pſeudo-philippus, Româ clàm ſe ſubducens, contracto exercitu, totam Macedoniam aut voluntate incolentium aut armis occupavit, & regni inſignia aſſumpſit; Olympiadis CLVII. anno 3. Cúmque Theſſaliam invadere armis atque occupare vellet; per Romanorum legatos auxiliis Achæorum ea defenſa eſt. [*Liv. lib.* 49. & 50. *Vellei. Patercul. lib.* 1. *Porphyr. in Græc. Euſeb. Scalig. pag.* 229.]

Pruſias Venator rex Bithyniæ, poſtquàm cognovit filium ſuum Nicomedem Romæ gratioſum eſſe, mandavit ei ut à Senatu peteret, remitti ſibi quod ſupererat pecuniæ debitæ Attalo; & addidit ei Menam, ut ſimul legatione fungeretur. Cui clàm mandatum dedit, ſi impetraverit remiſſionem pecuniæ, ut Nicomedi adhuc parceret: ſin minùs, Romæ illum interficeret. [*Appian. in Mithridatic. pag.* 173.] eâ ratione conſulere ſtudens minoribus filiis, quos ex noverca ejus ſuſceperat. [*Juſtin. lib.* 34. *cap.* 4.] quorum unus, ejuſdem cum patre nominis, pro ſuperiore ordine dentium unum os continens æqualiter extentum habuiſſe dicitur; nec ad ſpeciem deforme, neque ad uſum ullâ ex parte incommodum. [*Liv. lib.* 50. *Valer. Maxim. lib.* 1. *cap. ult. Plin. lib.* 7. *cap.* 16.]

Cum legato ſuo Menâ Pruſias cercuros aliquos miſit & duo millia militum. Ad contradicendum illi; Andronicus ab Attalo legatus miſſus, demonſtravit mulctam Pruſiæ impoſitam minorem fuiſſe quàm rapinam. Quum igitur nec mulcta remitteretur Pruſiæ, & Nicomedem Romæ Menas videret eſſe in pretio; inops conſilii nec occidere eum auſus eſt, nec reverti in Bithyniam. Ita morantem convenit non invitum juvenis: conſpiratúmque in Pruſiam, aſcito in ſocietatem Andronico; ut is regi ſuo Attalo perſuaderet Nicomedem in Bithyniam deducere. Congreſſi igitur in Bernice oppidulo Epiri, noctu conſcensâ nave quid agendum eſſet collocuti ſunt; & diverſi diſceſſerunt eâdem nocte. Manè verò Nicomedes aſcendit navem purpurâ & diademate ornatus more regio: cui mox Andronicus occurrit, & Regem appellatum deducebat cum 100 quos circa ſe habebat militibus. Menas verò ſimulabat ſe tum primùm ſentiſſe Nicomedis præſentiam, & circumcurſans ea duo quæ habebat militum millia, ut ſagaciter applicarent ſe ad eum qui futurus eſſet potior hortatus eſt: monens, Pruſiam ſenem eſſe, Nicomedem juvenem; Bithynos illum avertari, hunc optare; Romanorum optimates juvenem diligere, & Andronicum jam ejus ſatellitem promittere ab Attalo auxilium, rege vicino Bithynis & latè regnante & Pruſiæ hoſte vetere. Ad hæc memorabat crudelitatem Pruſiæ; detegens ejus in omnes patrata facinora, & inde odium publicum. Ut verò & hos milites animadvertit abhorrere ab ejus ſceleribus, ſtatim ad Nicomedem adduxit; & ſecundus Regem eum appellavit poſt Andronicum, ſtipavitque duorum millium ſatellitio. [*Appian. ut ſuprà, pag.* 173, 174.]

Attalus, promptè excepto juvene, Pruſiam juſſit filio civitates aliquot ad inhabitandum & agros ad victum attribuere. Reſpondit ille, mox ei daturum ſe univerſum regnum Attali; in cujus gratiam & antè invaſiſſet Aſiam. Hæc locutus, miſit Romam qui accuſarent Nicomedem & Attalum, citaréntque ambos in judicium. [*Id. ibid. pag.* 174.]

Nicomedes, Phaetlonis (ſive Phaënnidis potiùs) Epirotidis oraculo fretus, quod ſuis ex commodis ipſe interpretabatur, hortatu Attali bellum patri Pruſiæ fecit. [*Zoſim. hiſtor. lib.* 1.] Illo igitur & Attalo, cum ſuis, mox in Bithyniam profectis; Bithyni ad eos paulatim defecerunt. Pruſias verò nemini ſe credens, & ſperans Romanos ſe erepturos ex inſidiis, à Diegyllè Thrace ſocero ſuo 500 Thracas impetravit; quibus ſolis commiſit corporis ſui cuſtodiam, & in arcem Nicææ ſe incluſit. [*Appian. Mithridatic. pag.* 174.]

3856 Romæ prætor urbanus non ſtatim ad Senatum adduxit legatos Pruſiæ, Attalo gratificans: & poſtquàm tandem introduxit, juſſus à Senatu legatos eligere qui bellum compeſcerent, elegit tres; quorum unus ſaxo quondam in caput percuſſus fœdas cicatrices præferebat, alter pedibus æger erat, tertius ingenio ſocors & uſque ad ſtultitiam ſimplex habebatur. Quos irridens Cato Cenſorius (qui paulò pòſt ætatis ſuæ anno 85 vitam finiit) legationem dixit mitti à populo Romano, quæ nec caput nec pedes nec cor haberet. [*Id. ibid. Liv. lib.* 50. *Plutarch. in Catone majore.*]

Legati profecti in Bithyniam, juſſerunt partes ab armis diſcedere. Nicomede autem & Attalo ſimulantibus ſe authoritati Senatûs cedere, Bithyni ſubornati negabant ſe poſthæc ferre poſſe immanitatem Pruſiæ; maximè poſtquàm deprehenſi ab eo fuiſſent moleſtè ferre illius imperium. Sic legati, quia nondum hæ querelæ ad Senatum pervenerant, abierunt infecto negotio. Pruſias, deſperatâ ope à Romanis, quibus fretus nulla paraverat auxilia, migravit Nicomediam, ut hâc munitâ hoſtem inde arceret: ſed opidani, Rege prodito, portas aperuerunt. Pruſiam religione fani Jovis ſe tutantem confoderunt quidam immiſſi à Nicomede. [*Appian. Mithridatic. pag.* 174. 175.] Ab ipſo filio Nicomede Pruſiam ad aram Jovis confugientem occiſum fuiſſe narrat Diodorus Siculus. [*in Photii Bibliothecâ, cod.* 244.] ab Attalo interfectum *Strabo*, [*lib.* 13. *pag.* 624.] à filio, adjuvante Attalo, *Livius*, [*lib.* 50.] à ſubditis ſuis cæſum ex Dione refert *Zonaras*. Tantum enim Bithynorum in eum fuiſſe odium narrat *Polybius*; [*in Excerptis Valeſii, pag.* 174. & *Suid. in* Πρυς.] ut omnes impetu effuſo non ad defectionem modò ſed ad pœnas etiam de eo ſumendas ferri cœperint.

Andriſcus ſive Pſeudo-philippus in Macedoniâ Romanum prætorem Juventium contrà ſe

Aradii, exitium Marathenſibus (in Phœnicià) molientes ad Ammonium qui regno (Syriæ, ſub Alexandro Balâ) tum præerat ſecretò miſerunt. Et oblatis ei 300 talentis, ut Marathum ipſis traderet perſuaſerunt: Ammonius verò Iſidorum ad Marathenſes miſit; verbo aliud præ ſe ferentem, reverà autem ut urbem ipſis ereptam Aradiis traderet in mandatis habentem. Marathenſes in Regis gratiâ ſuperiores Aradios videntes, militibus regiis in urbem minimè receptis, ex civibus ætate maximè provectis decem clariſſimos, cum veteſtiſſimis quæ in urbe habebantur Deorum ſimulachris, ſupplices ad Aradum inſulam ablegârunt: ut Aradiorum in ſe iram placarent. At Aradii animis arrecti & concitati, communes ſupplicationis leges contempſerunt; & Deorum religione inſuper habitâ, ſtatuas eorum confregerunt & contumeliosè conculcârunt. Et cùm legati à turbâ lapidibus peterentur, ægrè Senatorum quorundam operâ eſt effectum, ut ſalvi in carcerem ducerentur. Qui cùm quiritantes, & ſupplicum religionem & ſacroſanctum legatorum jus conteſtarentur; à quibuſdam audaciſſimis juvenibus necati ſunt. At auctores hujus ſceleris ſtatim in concionem progreſſi, detractis interemptorum annulis, litteras tanquam à legatis ad populum Marathenſem miſerunt, quibus ſignificabant Aradios propediem auxilia miſſuros eſſe: eo conſilio ut Marathenſes, admiſſis Aradiorum militibus, rati eos reverà ſibi auxilio adeſſe, ignari interciperentur. Et cùm navigia omnia ademiſſent privatis, ne quis eam fraudem Marathenſibus indicare poſſet; quidam nauta non alienus à Marathenſibus, eorum vicem miſeratus, cùm in proximo freto commeare eſſet ſolitus, adempto navigio, noctu id fretum audacter enatavit, octo circiter ſtadiorum intervallo, & Marathenſibus Aradiorum inſidias detexit. Unde Aradii, cùm conſilia ſua explorata eſſe intelligerent, ab hujuſmodi per litteras fraude deſtitetunt. [*Diodor. Sicul. legat.* 29. *& in Excerptis Valeſii*, *pag.* 349, 350.] Vi autem apertâ Marathum aggreſſi, urbem captam diruerunt, & agrum ejus ſorte inter ſe diviſerunt. [*Strabo, lib.* 16. *pag.* 753.]

3858 Quarta Æquinoctii autumnalis obſervatio, anno 32. tertiæ Periodi Calippicæ, Ægyptiacorum ἐπαγομένων die 3°. (Septembris Juliani 27. incunte) mediâ nocte, ab Hipparcho facta eſt: anno à morte Alexandri 178°, vel 177°. deſinente potiùs; 178°. poſt biduum inituro. [*Ptolem. lib.* 3. *cap.* 2.]

Anno ejuſdem periodi Calippicæ eodem, à morte Alexandri 178°, Ægyptiaci menſis Mechir die 27, (Martii Juliani die 24.) manè, Æquinoctium vernum exactiſſimè à ſe obſervatum fuiſſe ſcribit Hipparchus. [*Id. ibid.*] 4568 146

Cn. Cornelio Lentulo & L. Mummio Conſulibus. Carthago diruta eſt. [*Vellei. Paterc. lib.* 1.] Quâ occaſione Scipio, vices rerum humanarum conſiderans & ſimilem aliquando Romæ ipſius caſum futurum reformidans, carmen illud protulit:

Ἔσσεται ἦμαρ ὅτ᾽ ἂν ποτ᾽ ὀλώλῃ Ἴλιος ἱρὴ,
Καὶ Πρίαμος, καὶ λαὸς ἐϋμμελίω Πριάμοιο.
Jámque dies aderit, quo concidat Ilion ingens;
Et Priamus Priamique tuæ plebs armipotentis.

ut ipſemet præceptori ſuo Polybio, qui tunc aderat remque in hiſtoriâ ſuâ retulit; confeſſus eſt: [*Appian. in Libyc. pag.* 82.]

L. Mummius Conſul, à Senatu ad bellum Achaicum conficiendum miſſus, cum paucis venit in caſtra: & Metello (qui peracto bello Macedonico Achaicum tunc adminiſtrabat) cum ſuis copiis in Macedoniam amandato, ad Iſthmum ipſe ſubſtitit, donec univerſum agmen coëgiſſet. Fuit militum numerus, equites 3500, peditum 23 millia. Præſtò fuerunt Cretenſes ſagittarii: & è Pergamo, quæ ſupra Caicum eſt, ab Attalo miſſum manum adduxit Philopœmen, Conſul, victo ad Iſthmum Diæo (poſtremo Achæorum Prætore & Achaici motûs authore primo) tertio poſt pugnam die Corinthum ingreſſus urbem direptam, tubâ præeunte, funditùs evertit. [*Liv. lib.* 52. *Vellei. Paterc. lib.* 1. *Juſtin. lib.* 34. *cap.* 2. *Florus, lib.* 2. *cap.* 16. *Pauſan. in Achaicis, pag.* 221. *Oroſ. lib.* 5. *cap.* 3.] Olympiadis CLVIII (ita enim in Plinio legendum eſt, non CLVI) anno tertio, Urbis conditæ (ſecundùm Varronis ſupputationem) DCVIII. [*Plin. lib.* 34. *cap.* 2.]

Polybius ex Africâ ad ſuccurrendum patriæ advolans, nobiliſſimorum artificum tabulas Corinthi in ſolum projectas vidit, ac milites ſuper iis talis ludentes: quarum duas in Hiſtoriâ ſuâ nominat, Herculem Deianiræ tunicâ excruciatum, & Bacchum ab Ariſtide Thebano pictum; de quo nonnulli parœmiam illam dictam putant, Οὐδὲν ἐρεῖ ὁ Διόνυσος, *Nihil ad Bacchum*, Ariſtidis ſc. [*Strabo, lib.* 8. *pag.* 381.] Quam Bacchi tabulam cùm in prædâ vendendâ VI. M. ſeſtertiùm (vel 102. talentis; ut eſt apud *Plinium*, lib. 7. cap. 38. & lib. 35. cap. 10.) ab Attalo rege empram L. Mummius intellexiſſet; pretium miratus, ſuſpicatúſque aliquid in eâ virtutis quod ipſe neſciret, revocavit tabulam, Attalo multùm querente, & Romæ in Cereris delubro poſuit. [*Plin. lib.* 35. *cap.* 4.] Harum enim rerum tam rudis ille fuit, ut quum maximorum artificum perfectas manibus tabulas ac ſtatuas in Italiam portandas locaret, juberet prædici conducentibus, ſi eas perdidiſſent, novas eos reddituros. [*Vellei. Paterc. lib.* 1.] Donaria igitur & reliqua ornamenta, quæ admiratione videbantur digniſſima, Romam ſunt aſportata: quæ verò minoris erant pretii, Attali auxiliorum duci Philopœmeni donata, & Pergamum delata ſunt. [*Pauſan. in Achaic. pag.* 221.]

Ptolemæus Philometor, maximis copiis & terreſtribus & navalibus coactis, ex Ægypto in Syriam venit: per ſpeciem juvandi Alexandrum Balam generum ſuum, reverà autem ut regnum Syriacum illi ereptum ſuo adjungeret. Cúmque Alexandri juſſu excepiſſent eum civitates omnes pacificè; prætidiarios milites ſpecie auxilii in unaquàque collocavit. [I. *Maccab.* XI. 1, 2, 3.]

Ut prope Azotum venit Ptolemæus, oſtenderunt ei templum Dagonis incenſum, ipſámque

Azo-

Azotum & suburbana ejus destructa, & à Jonathane in bello cæsorum atque exustorum acervos quos in viâ ipsius aggesserant. Sed invidiosè illis quæ fecerat Jonathan narrantibus, Rex fidem fecit. Jonathan verò magnifico cum apparatu Regi ad Joppen occurrens, benignè ab eo exceptus est. Qui Regem inde ad Eleutherum usque fluvium comitatus, rediit Hierosolymam. [*Ibid.* 4.–7.]

Ptolemæus potitus urbibus maritimis usque ad Seleuciam maritimam (ad Orontis fluvii ostia positam;) cogitabat de Alexandro pessimè. Apud Ptolemaïdem enim per Ammonium structas sibi fuisse insidias; cúmque ad supplicium deposceretur, Alexandrum dedere illum noluisse, conquerebatur. Ablatam igitur ab Alexandro filiam suam Cleopatram Demetrio Soteri in matrimonium dedit: in regnum paternum restituere eum promittens. [*Ibid.* 8.–12. *cum Josepho, lib.* 13. *cap.* 8. *& Livio, lib.* 52.]

Antiocheni propter Ammonium, à quo plurimis affecti fuerant incommodis, Alexandrum deseruerunt. Ammonius, amictu fœminco quærens latebras, cæsus est. Ptolemæus Antiochiam ingressus, & à civibus rex consalutatus, duo capiti diademata circumposuit, Asiæ (sive Syriæ) & Ægypti. Sed Ægypti imperio se contentum fore dictitans, Antiochenis persuasit ut Demetrium reciperent; pollicitus cum majorem rationem habiturum recentis eorum beneficii, quàm odiorum quæ illis cum patre ejus Seleuco intercesserant. [*Joseph. ut supr. cum* 1. *Maccab.* XI. 13.] Atque ita Antiocheni, veterem patris offensam novis meritis correcturi, se ei tradiderunt. Milites quoque paterni, favore juvenis accensi, prioris sacramenti religionem novi regis superbiæ præferentes, signa ad Demetrium transtulerunt. [*Justin. lib.* 35. *cap.* 2.]

Alexander tum in Ciliciâ erat. [1. *Maccab.* XI. 14.] ubi consulto Apollinis Sarpedonii oraculo, responsum accepisse fertur; eum ut locum caveret, qui biforme spectaculum protulisset. Quod quidem civitatem Arabiæ Abas (in quâ paulò pòst occisus ille est) spectavisse putabatur: ubi Herais quædam, patre Diophanto è Macedoniâ & matre Arabissâ genita & Samadi cuidam nupta, mutato sexu in virum tum transiit & paternum Diophanti nomen assumpsit. [*Diodor. Sicul. fin. lib.* 32. *in Photii Bibliothecâ, cod.* 244.]

3859 Quinta Æquinoctii autumnalis observatio, anno 33. tertiæ Periodi Calippicæ, Ægyptiacorum ἐπαγομένων 4°. (Septembris Juliani 27.) manè, ab Hipparcho facta est. [*Ptolem. lib.* 3. *cap.* 2.]

Alexander ex Ciliciâ validum secum ducens exercitum, Syriam invasit, & agrum Antiochenum rapinis atque incendiis vastavit. Cui occurrens Ptolemæus una cum genero suo Demetrio ad Oenoparam fluvium prælio eum vicit. Ille cum quingentis suorum in Arabiæ civitatem Abas è pugnâ fugit, ad Arabiæ dynastam quem Maccabaicæ historiæ scriptor *Zabdielem*, Josephus *Zabelum*, Diodorus Siculus *Dioclem* nominat. At qui cum Heliade duces à parte Alexandri steterant, pacto cum Demetrio inito, de proprio commodo legationem adornantes, dolo Alexandrum necaverunt. In superiore verò prælio fortè accidit, ut equus Ptolemæi consternatus barritu elephanti eum excuteret, prostratúmque aggressi hostes vulneribus in caput inflictis in periculum extremum adducerent; ni ereptus esset interventu satellitum: attamen per integrum quatriduum sopitis sensibus, nec loqui potuit, nec loquentes intelligere. Alexandri verò caput Zabdiel Arabs recisum misit ad Ptolemæum: qui die quintâ demum respirans à vulneribus & ad se reversus, jucundissimo sibi rumore simul & spectaculo capitis ac mortis Alexandri pavit animum ac oculos. Die verò posteà tertio, inter curationem, dum ossa medici terebrare contendunt, & ipse expiravit. [1. *Maccab.* XI. 14.–18. *Polyb. in Excerpt. Valesii, pag.* 194. *Diodor. Sicul. ut suprà. Liv. lib.* 52. *Strabo, lib.* 16. *pag.* 751. *Joseph. lib.* 13. *cap.* 8.]

Alexandri Balæ regno, post cædem Demetrii Soteris quinquennium Josephus tribuit: [*lib.* 13. *cap.* 8.] à quo menses 5. circiter detrahendos censemus; ut ex Maccabaici scriptoris authoritate, hujus & Philometoris exitus synchronismus appareat. Post Alexandri verò mortem, solus Syriæ regnum obtinuit Demetrius Demetrii Soteris filius, anno regni Græcorum 167°, [1. *Maccab.* XI. 19.] qui, quòd alienum à familiâ suâ vicisset, idem cum primo Seleuco, regiæ stirpis authore, *Nicanoris* sive *Nicatoris* cognomentum accepit. [*Appian. Syriac. pag.* 111.]

Mortuo Ptolemæo Philometore, milites quos ille in arcibus & urbibus Syriæ præsidio reliquerat, ab iis qui erant in iisdem munitionibus (procurante Demetrio) occisi sunt. [1. *Maccab.* XI. 18.] Cæteros quoque Ptolemæi milites malè mulctabat Demetrius; oblitus & auxilii & affinitatis, quæ per Cleopatræ nuptias recens intercesserat. Illi verò pertæsi hominis ingratitudinem, receperunt se Alexandriam; elephantis tamen in ejus potestate relictis. [*Joseph. lib.* 13. *cap.* 8.]

In Ægypto Cleopatra, nuper defuncti Philometoris soror & conjux, favore principum adjuta, filio suo paternum regnum asserere nitebatur. [*Joseph. lib.* 2. *contra Apion. pag.* 1064. *Justin. lib.* 38. *cap.* 8.] Verùm hujus conatibus Ptolemæus minor Philometoris frater, qui Cyrenis regnabat, Euergetes II. & Physcon dictus, per legatos inde vocatus obstitit. Adversùs eum Onias (qui Templum in præfecturâ Heliopolitanâ condiderat) bellum pro Cleopatrâ suscipiens, ad urbem Alexandrinam parvum Judæorum deduxit exercitum, cùm esset illic Thermus præsens Romanorum legatus: ut in suo adversùs Judæos commentario *Apion Grammaticus* retulit. [*Joseph. ut supr.*] 4569 145

Physcon verò, ut litem hanc omnem terminaret, ipsam Cleopatram sororem natu majorem communi fratri nuptam sibi nubere coëgit. [*Valer. Maxim. lib.* 9. *cap.* 1.] Ac statim ubi Alexandriam ingressus est, fautores pueri trucidari jussit. Ipsum quoque die nuptiarum, quibus

matrem

matrem ejus in matrimonium recipiebat, inter apparatus epularum & solennia religionum, in complexu matris interfecit: atque ita thorum sororis, cæde filii ejus cruentus, ascendit. Post quod non mitior in populares, qui eum in regnum vocaverant, fuit. Siquidem peregrinis militibus licentiâ cædis datâ, omnia sanguine quotidie manabant. (*Justin. lib.* 38. *cap.* 8.) Multos etiam calumniatus tanquam saluti suæ insidiatos crudelibus suppliciis extinxit: alios, variis commentus causas, in exilium misit, ademptis facultatibus. [*Diodor. Sicul. in Excerpt. Valesii, pag.* 350.]

Jonathan, congregatis his qui erant in Judæâ & multis fabricatis machinis, arcem Hierosolymitanam oppugnavit. Quod quum à viris iniquis & osoribus gentis suæ Demetrio Nicatori esset renunciatum; iratus Rex scripsit Jonathani, ut omissâ obsidione veniret sibi obviam quàm celerrimè Ptolemaidem ad colloquium. At ille, non solutâ obsidione, dedit se periculo, veniens ad Regem cum Senioribus & Sacerdotibus, ac muneribus, quibus placavit Regem: causámque suam ita egit, ut Rex calumniatoribus rejectis eidem principatum Sacerdotii confirmaverit, ac præcipuum inter amicos locum tribuerit. Jonathan denique pollicitus dare Regi 300 talenta, obtinuit ab eo immunitatem toti Judææ, & tribus Toparchiis ei adjectis, (quarum etiam in I. *Maccab.* X. 30. facta est mentio) Apherimæ sc. Lyddæ & Ramathæ, ab omnibus decimis & tributis quæ Regibus pendi consueverant. Quâ de re Regis litteræ ad Lasthenem (qui cum Cretensibus auxiliariis Demetrium ad regnum perduxit) cognatum & patrem ab ipso dictum, conscriptæ extant. (I. *Maccab.* XI. 20,–37.)

Demetrius videns ditionem suam pacatam, neque quicquam sibi obsistere, retentis peregrinis militibus quos ex Cretâ & aliis insulis coëgerat, domesticos ac veteranos omnes dimisit: ob quod hostes illi facti sunt omnes milites patrum ipsius. (I. *Maccab.* XI. 38.) ut qui soliti essent ab aliis ante eum regibus etiam pacis tempore stipendia accipere; ut alacriores fierent ad subeunda, quoties opus esset, pericula. (*Joseph. lib.* 13. *cap.* 8.)

Eam alienationem militum à Demetrio animadvertit quidam ex Alexandri Balæ ducibus *Diodotus*, qui posteà Rex factus *Tryphonis* nomen sibi assumpsit. Natus hic Secoanis castello Apamiensium, educatus Apamiæ est. (I. *Maccab.* XI. 39. *Strabo, lib.* 16. *pag.* 752. *Liv. lib.* 52. *&* 55. *Joseph. lib.* 13. *cap.* 9. *Appian. Syriac. pag.* 132.) Hic igitur ad Elmalchuelem Arabem profectus, qui nutriebat Antiochum Alexandri Balæ puerulum, indicavit ei quæcunque fecerat Demetrius Nicator, & inimicitias quas exercebant cum eo milites: atque assiduus apud eum erat, rogans ut traderet ipsi puerulum, reducendum ad regnum patris sui. Cúmque Arabs difficilem se illi hîc præberet: mansit illic dies multos. (I. *Maccab.* XI. 39, 40.)

Demetrius Nicator interim, ab omni immunem periculo se esse credens, omnes qui in bello adversati ejus partibus fuerant inusitatis suppliciis è medio sustulit, Lasthene homine scelerato ac temerario, qui universo regno præpositus erat, juvenem alienationibus corruptum ad nefaria crimina quotidie incitante. (*Diodor. Sicul. in Excerpt. Valesii, pag.* 346.)

3860. Jonathan, missis ad Demetrium legatis, rogavit ut præsidiarios milites ex arce Hierosolymitanâ & aliis munitionibus amoveret; quòd Israëlitas bello premerent. Quibus ille respondit non solùm postulata se facturum; sed etiam glorioſum Jonathanem cum gente suâ effecturum, cùm opportunum foret; nunc verò, quum milites sui omnes ab eo defecissent, auxilium militare se ab eo postulare. Cui Jonathan quamprimùm obsecutus, tria millia virorum fortium misit Antiochiam: quos Rex excepit cum gaudio. (I. *Maccab.* XI. 41,–44.)

Externis copiis (quibus magis fidebat quàm suis) firmatus Demetrius, Antiochenis arma adimi jussit. Quæ illi non solùm tradere recusárunt, sed quasi centum & viginti millium concursu in mediam civitatem facto, Regis vitam petierunt: eóque in regiam fugere compulso, vias urbis occupárunt, & eum oppugnare sunt aggressi. Sed ad ejus auxilium Judæi omnes pariter convenerunt & dispersi per urbem ad centum millia eo die occiderunt: incensâque urbe, captísque spoliis multis, Regem liberaverunt. Tunc abjectis armis pacem cum Rege cives fecerunt: gloriámque adepti Judæi coram Rege & omnibus qui erant in regno ejus, reversi sunt Hierosolymam cum spoliis multis. (I. *Maccab.* XI. 45,–52. *cum Diodoro Siculo, in Excerpt. Vales. pag.* 346.)

Maximâ parte urbis Antiochenæ incendio consumptâ, multísque ob seditionem hanc capite damnatis, bonísque eorum in fiscum regium redactis; permulti ex civibus odio ac metu Demetrii è patriâ profugi, per omnem Syriam passim vagabantur, opportunum vindictæ locum tempúsque observantes. Interim Demetrius cunctis invisus, cædibus atque exiliis & bonorum publicationibus nihilominùs sæviebat; patris sui crudelitatem longo intervallo superans. (*Diodor. ibid. pag.* 349.) Mentitúsque omnia quæcunque Jonathani dixerat, alienatus ab eo est, & afflixit eum graviter. (I. *Maccab.* XI. 53.) bellum quoque minatus, nisi redderet tributa omnia quæ Judæorum gens solita erat prioribus regibus pendere. (*Joseph. lib.* 13. *cap.* 9.)

Diodotus, qui & Tryphon, tandem ex Arabiâ cum Antiocho puerulo, ex Alexandro Balâ & Cleopatrâ Ptolemæi Philometoris filiâ genito, qui & Θεὸς sive *Divus* cognominatus est, in Syriam reversus, regnum illi, diademate capiti imposito, asserebat. Ad quem confluentibus copiis omnibus quas Demetrius exauctoraverat, aperto bello Demetrium adortus est; eúmque prælio superatum Seleuciam fugere compulit. Diodotus verò capeis illius elephantis, Antiochiam obtinuit. (I. *Maccab.* XI. 54, 55, 56. *cum Livio, lib.* 52. *Josepho, lib.* 13. *cap.* 9. *&* 12. *init. & Appian. Syriac. pag.* 132.) 4570 144

Tum Antiochus (vel ejus potiùs nomine Diodotus) missis ad Jonathanem litteris & legatis, Pontificatum ei confirmavit, quatuor Toparchias (ad tres illas in fine superioris anni nominatas, Ptolemaide fortasse adjectâ; ex I. *Maccab.* X. 30, 39.) concessit, & in regiorum amicorum numerum eum coopravit. Misítque ei vasa aurea in ministerium, & dedit ei potestatem bibendi

bibendi ex vatis aureis & gestandi purpuram & habendi fibulam auream. Simonem quoque fratrem ejus regiarum copiarum ducem constituit, à tractu Tyri usque ad fines Ægypti. (1. *Maccab.* XI. 57, 58, 59.) Jonathan verò lætus tot collatis in se per Antiochum beneficiis atque honoribus, & ipse suos legatos ad eum simul & Tryphonem misit: amicum se & socium professus, gesturúmque unà bellum contra communem hostem Demetrium: multa de ejus ingratitudine questus, quòd pro beneficio injuriam sibi reposuisset. (*Joseph. lib.* 13. *cap.* 9.)

Diodotus, à regibus abalienatâ Syriâ, Coracesio castello Ciliciæ belli arce usus est; & Cilicibus, ut societates piraticas inirent, author fuit. (*Strabo, lib.* 14. *pag.* 688.)

Demetrius Laodiceæ moratus conviviis celebrandis, atque hujusmodi luxu segnie otium terebat: ac nihilominùs multos interim injuriâ afficiebat; calamitatibus suis nullatenus prudentior factus. [*Diodor. Sicul. in Excerpt. Valesii, pag.* 353.]

Quo tempore Ptolemæus Euergetes II. sive Physcon ex solenni Ægyptiorum more apud urbem Memphim in palatio inaugurabatur, natus est ei filius ex reginâ Cleopatrâ (suâ & fratris Philometoris sorore simul & conjuge:) quâ re supra modum exhilaratus, puerum Memphitem nominavit, quòd sibi in urbe Memphi solenne sacrum peragenti natus esset. Dum verò natalitia pueri celebrat, à solitâ crudelitate nequaquam desciscens, Cyrenæos quosdam, qui cum in Ægyptum deduxerant, interfici jussit; quòd paulò liberiùs ob Irenem pellicem eum objurgassent. (*Id. ibid. pag.* 354.)

Cùm Jonathani permissum esset ab Antiocho, collectis etiam è Syriâ & Phœniciâ militibus, bellum contra Demetrii duces gerere, confestim urbes trans Jordanem fluv. sitas peragravit: congregatisque ad eum omnibus copiis auxiliaribus Syriæ, Ascalonem profectus est; ubi ei obviam processerunt cives honorificè. Cúmque Gazam inde venientem cives excluduissent, obsedit urbem Jonathan, & suburbana ejus incendit ac depræda[tus] est. Eâ clade acceptâ Gazenses pacem postulárunt, datisque obsidibus impetrárunt. Jonathan verò obsidibus Hierosolymam missis, totam regionem peragravit, Damascum usque. (1. *Maccab.* XI. 60, 61, 62. *Joseph. lib.* 13. *cap.* 9.)

Principes Demetrii in Cades Galilææ urbem venerunt; ut Jonathanem abstraherent à Syriæ negotiis, laturum opem Galilæis suæ ditionis hominibus. Quibus ille occursurus, fratrem suum Simonem in Judæâ reliquit: qui Bethsuram acriter multis diebus oppugnavit, & ad deditionem tandem compulit; ejectóque inde Demetrii præsidio, suum ibidem collocavit. (1. *Maccab.* XI. 63,--66. & XIV. 7, 33. *Joseph. lib.* 13. *cap.* 9.)

Jonathan autem & exercitus ejus castra habebant ad aquam Genesareth, & manè venerunt in campum Asor: ubi Demetrianorum exercitus eis occurrit, quum insidias priùs in montibus collocavisset. Quæ cùm se in conspectum dedissent, veriti Judæi ne in medio intercepti contruciderentur, in fugam se dederunt: ita ut penè omnes Jonathanem in periculo desererent; præter Mattathiam filium Absalomi & Judam filium Chalphi præcipuos copiarum militarium duces, cum quinquaginta virorum fortium manu. Jonathan verò, humiliter exorato divino auxilio, reversus cum paucis illis ad prælium, hostes fugavit. Quâ fugâ à Judæis qui Jonathanem deseruerant animadversâ, & ipsi reversi, fugientes hostes ad sua ipsorum castra Cadesum usque sunt persecuti. Et ceciderunt ex alienigenis eo die ad ter mille viri: & Jonathan reversus est Hierosolymam. (1. *Maccab.* XI. 67,--74. *Joseph. ut supr.*)

Jonathan, videns res suas bene procedere, Numenium Antiochi & Antipatrum Jasonis filium legatos Romam misit; qui confirmarent & renovarent amicitiam & societatem cum Judâ Maccabæo priùs initam. (1. *Maccab.* XII. 1, 16.) Quibus etiam mandavit, ut in reditu Lacedæmonios inviserent, eósque cognationis ac pristini fœderis cum Oniâ III. Pontifice initi admonerent: datâ in eam rem epistolâ; in quâ populus Judaicus, inter alia, declarat, in signum perseverantis amicitiæ se eorum ut fratrum in solennibus sacrificiis & precibus indesinenter recordari. (*Ibid.* 2, 5,--18. *Joseph. lib.* 13. *cap.* 9.)

Audiens Jonathan revertisse duces Demetrii cum exercitu multo majore quàm anteà, ad bellum sibi inferendum, movit Hierosolymâ, obviámque illis processit in regionem Amathitin in extremis Chananææ finibus. Cúmque ad 50. stadia prope hostem castra posuisset; misit qui res hostium & munitiones specularentur. Qui cùm quosdam captivos adduxissent; indicantes quòd ex improviso hostis vellet eos aggredi: præcepit Jonathan suis, ut essent in armis parati ad pugnam per totam noctem; dispositisque circum castra excubiis. Quod cùm audissent adversarii, timore perculsi, per castra sua crebris ignibus excitatis [qui Judæos fallerent] nocte clàm profugerunt: quos manè frustrà insecutus est Jonathan, quum jam Eleutherum fluvium illi trajecissent. Flexo igitur in Arabiam itinere, Zabadæos [vel Nabatæos, ut apud *Josephum* legitur] percussit, cepitque spolia eorum: motisque inde castris venit Damascum; & peragravit totam regionem illam, Demetrianos inquirens & persequens. Nec quievit interea frater ejus Simon, sed expeditione susceptâ Ascalonem usque & vicinas munitiones, inde declinans Joppen occupavit. Audivit enim cives Demetrianis munitionem tradere voluisse: posuitque ibi præsidiarios milites, ut custodirent eam. [1. *Maccab.* XII. 24,--34. *Joseph. lib.* 13. *cap.* 9.]

Legati Judæorum ingressi Senatum, renovárunt amicitiam & societatem cum Romanis: qui & litteras eis dederunt ad sociorum singulorum præsides, ut eos cum pace in Judæam deducerent. [1. *Maccab.* XII. 3, 4.] In reditu verò, Lacedæmonii & comiter eos exceperunt, & decretum publicum de amicitiâ atque societate tradiderunt. [*Joseph. ut supr.*] cujus exemplum in 1. *Maccab.* XIV. 22, 23. aliâ occasione ita recitatur. *Numenius Antiochi filius & Antipater Jasonis filius legati Judæorum venerunt ad nos, renovatum eam quam nobiscum habebant amicitiam. Et placuit populo excipere viros illos honorificè, referrique exemplum verborum eorum in acta publica, ut horum monumentum habeat populus Spartiatarum.*

Revertius

Antiochus Theos, Alexandri Balæ filius, à Diodoto sive Tryphone tutore suo per fraudem occisus est: corruptis quidem medicis, qui eum calculi dolore consumi ad populum mentiti dum secant illum, occiderunt. Tryphon verò à patriâ suâ exorsus, Apamiâ cum Larisâ, Casianis, Megarâ, Apolloniâ, & cæteris urbibus circùm vicinis, primùm potitus est; indéque progressus, reliquam Syriam invasit, regnóque diadema sibi imposuit, fecitque plagam magnam in terrâ. (I. *Maccab.* XIII. 31, 32. *cum Livio, lib.* 55. *Strabone, lib.* 16. *pag.* 752. *& Justino, lib.* 36. *cap.* 1.)

Tryphon ex privato Rex ita factus, per Senatûs Romani sententiam principatum suum confirmare maturavit. Auream igitur Victoriam, decem millium aureorum pondus habentem, Romanis per legatos misit: credens, tum ob doni pretium, tum quòd felix esset Victoriæ augurium, Regem se ab illis appellandum. Verùm Senatûs versutiâ spes ejus hîc elusa est. Accepto enim donario, pro Tryphonis nomine, Regii pueri per dolum ab eo occisi titulum inscribi jussit. [*Diodor. Sicul. legat.* 31.] Quo nihil ille tamen deterritus, nummos cudendos curavit, quorum adhuc aliqui extant ΒΑCΙΛΕΩC ΤΡΥΦΩΝΟC & ΤΡΥΦΩΝΟC ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΟC ΒΑCΙΛΕΙΜC inscriptionem præferentes. Regnum enim occupare ausus, & *Regis* appellationem, & pro vetere *Diodoti* novum *Tryphonis* nomen, cœpit sibi assumere. [*Appian. Syriac. pag.* 132.]

Sarpedon copiarum Demetrii dux, à Tryphonis exercitu cui Ptolemaidis incolæ se adjunxerant, superatus, cum suis militibus in mediterraneam regionem secessit. Sed dum victores Tryphoniani per oram maritimam inter Ptolemaidem & Tyrum iter facerent, repentè ad ingentem altitudinem elatus maris fluctus in terram irruens, alios in pelagus abreptos, alios in locis concavis relictos suffocavit; ac deinde recedens, cum mortuorum cadaveribus ejectos acervatim pisces multos detexit. Quam calamitatem cùm Sarpedonis milites intellexissent, eò celeriter reversi, hostium quidem strage lætati sunt, pisces verò abunde multos collegerunt, & ante portas Ptolemaidis (ubi pugna commissa fuerat) Ποσειδῶν Τροπαῖος sive *Neptuno Aversori* sacrificaverunt. (*Strabo, lib.* 16. *pag.* 758. *& Athenæus, lib.* 8. *cap.* 2. *ex Possidonii Stoici Historiâ.*)

Simon, Judæorum Dux & Pontifex, instauravit munitiones Judææ, circummunieris eas turribus altis & muris magnis & portis & vectibus; posuitque annonas in munitionibus. Præ aliis verò urbibus Bethsuram muniendam curavit, quæ in finibus Judææ, ubi fuerant arma hostium anteà; posuitque illic præsidium Judæorum. (I. *Maccab. XIII.* 33. *XIV.* 7, 33.)

Adhæc Simon, actus Tryphonis meras rapinas fuisse videns, per delectos viros coronam auream ad Demetrium Nicatorem regem misit: rogans, ut tributorum remissionem Judææ concederet. (I. *Maccab.* XIII. 34, 37. XIV. 10, 33.)

Audiens Demetrius Simonis legatos honorificè à Romanis fuisse exceptos, atque à Judæis Sacerdotibúsque Principatum & Pontificatum ipsi & posteris fuisse concessum; confirmavit & ipse ei Pontificatum, fecitque eum unum ex amicis suis. (I. *Maccab. XIV.* 38,--41.) Epistolam quoque ad illum misit, ita inscriptam. *Rex Demetrius Simoni Pontifici & amico Regum, & Senioribus gentique Judæorum, Salutem.* in quâ, pace cum illis factâ & omnium præteritorum errorum ἀμνηστίᾳ promissâ, priora omnia pacta (Jonathani indulta, I. *Maccab.* XI. 32,--37.) confirmavit, munitiones quas extruxerant illis concessit, tributa omnibus & rerum vænalium vectigalia Hierosolymitanis remisit. Atque ita, anno regni Græcorum 170 sublatum est jugum Gentium ab Israële: cœpíque populus in syngraphis & contractibus scribere; *Anno primo, Simone Pontifice magno & stratego ac duce Judæorum.* [I. *Maccab.* XIII. 35,--42. *Joseph. lib.* 13. *cap.* 11.]

In illis diebus Simon Gazæos, qui mortuo Jonathane rebellaverant, obsedit &, per helepolim concussâ & expugnatâ turre, ad deditionem compulit. A civibus verò misericordiam ejus supplicitèr implorantibus ille flexus, non delevit eos, sed ejecit ex urbe: & domibus ab idolis & omni immunditiâ purgatis, hymnis Deum celebrans urbem ingressus est: collocatísque ibi veris Dei cultoribus, munivit eam, & ædificavit sibi in eâ domum, in quam subinde se conferret. [I. *Maccab.* XIII. 43,--48.]

3862 Sexta Æquinoctii autumnalis observatio, anno 36 tertiæ Periodi Calippicæ, Ægyptiacorum *ἐπαγομένων* die 4, (Septembris Juliani 26) vespere sub Solis occasum, ab Hipparcho facta est. [*Ptolem. lib.* 3. *cap.* 2.]

Alexandra Judæorum posteà regina, nunc nascitur: siquidem annos 73 illa vixerit; ut apud *Josephum* legitur, libri 13. Antiquitat. capite ultimo; & in 33° capitulo Judaicæ Historiæ, quæ Arabicè, secundi libri Maccabaici titulo, ad calcem Bibliorum Parisiensium πολυγλώττων excusa extat. Hæc ab *Eusebio* in Chronico, *Epiphanio* in hæresi 29. Ναζωραίων, *Hieronymo* in Daniel. cap. 9 & 11. atque *Severo Sulpicio* in sacr. histor. lib. 2. *Salina* etiam appellata reperitur. Quod Eusebius, uti solet, à Julio Africano; ille à Justo Tiberiensi, vel alio aliquo antiquo rerum Judaicarum scriptore hausisse videtur.

Quum altero jam anno præsidiarii arcis Hierosolymitanæ omni commeatu excluti fame enecarentur, dedere se coacti sunt. Quibus inde ejectis, mundavit Simon arcem ab idolorum inquinamentis: ingressúsque est in eam die 23. mensis 2i. (Ijar,) anno regni Græcorum 171°, cum ramis palmarum, cinyris, cymbalis, nablis, hymnis & canticis. Constituítque quotannis agitari diem illum cum lætitiâ: quòd hoste liberati essent, qui Israëlitis Templum adeuntibus tantopere nocuerat. Et munivit arcem, & montem Templi, cui illa imminebat, ad securitatem tum regionis tum civitatis: habitavítque ipse ibi cum suis. [I. *Maccab.* XIII. 49,--53. *&* XIV. 7, 36, 37.] 4572 142

Videns Simon filium suum Johannem (Hyrcanum posteà cognominatum) virum fortem esse, copiarum omnium ducem eum constituit: & habitavit in Gazaris, (I. *Maccab. XIII.* 54.)

in finibus

haberet in præpositos operibus & sartis tectis Templi, in præfectos Toparchiis, in exercituum ductores & præfectos munitionibus. Item ut sacrorum curam haberet, útque obediretur ei ab omnibus; & ut scriberentur sub nomine ejus omnes syngraphæ in regione, & ut indueretur purpurâ aurúmque gestaret. nec liceret ulli ex populo aut Sacerdotibus rescindere quicquam horum, aut contradicere iis quæ ab illo dicerentur; aut cogere conventum in regione sine illo, aut indui purpurâ ornarive fibulâ aureâ. Quæ cùm recepisset Simon, placuit ei Pontificatu fungi, essèque imperatorem & ethnarcham Judæorum ac Sacerdotum, & præesse omnibus. Tum scripturam hanc poni jusserunt in tabulis æreis, eásque columnis appendi in porticibus Templi, in loco conspicuo; atque exempla ejusdem poni in Templi gazophylacio, ut inde haberet Simon & filii ejus. (I. *Maccab.* XIV. 26,--49.)

3864 Milites Tryphonis mores pertæsi, defecerunt ad Cleopatram Demetrii Nicatoris uxorem, quæ tum in Seleuciâ cum liberis se incluserat. Misit verò illa ad Demetrii (mariti sui captivi) fratrem Antiochum; conjugium suum & regnum ei offerens. Quod fecit illa, partim amicorum suasu, partim quòd timeret ne Seleucienses quidam urbem Tryphoni traderent. (*Joseph. lib.* 13. *cap.* 12.) 4574 140

Antiochus hic, Demetrii Soteris filius; apud Josephum (*lib.* 7. *Antiquit. cap.* 12. *& lib.* 13. *cap.* 16.) à religione Pius; & (*lib.* 13. *cap.* 12.) paterno cognomento *Soter* dictus reperitur; apud Trogum Pompeium (*in Prolog. lib.* 39.) & Eusebium (*in Chronico*,) *Sidetes* vel *Sedetes*: sive à venatione (quæ Syris צידה est, & cui summè illum deditum fuisse Plutarchi Problemata indicant) cognomentum illud acceperit, sive ab urbe Sidensi, ex quâ ad Tryphonem obsidendum profectum illum fuisse scribit *Georgius Syncellus*. In Asiâ priùs educatum, & cum seniore fratre Demetrio Nicatore apud Cnidium hospitem à Demetrio Sotere patre depositum fuisse refert Justinus. (*lib.* 35. *cap.* 2. *&* 36. *cap.* 1.) Rhodi de captivitate fratris, & quid secutum esset, cum didicisse, refert Appianus. (*in Syriac. pag.* 132.) atque ex insulis maris, Regis assumpto titulo, litteras cum Simoni Sacerdoti summo & Ethnarchæ totíque genti Judæorum, in I. *Maccab.* XV. 1, 2. misisse legimus.

In hisce litteris, de hostibus suis ille questus, ostendit se ad ultionem sumendam paratum; ne fortè Regis nomen frustra usurpasse videretur. Inde, conciliandi Simonis causâ, confirmat ei immunitates & privilegia ab aliis regibus concessa; & jus monetæ propriâ notâ cudendæ adjicit. Hierosolymam quoque cum Sanctuario ab omni regiâ jurisdictione liberam esse decernens, plura etiam majoráque se collaturum cùm regnum obtineret promittit. (*Ibid.* 3,--9.)

3865 Numenius Antiochi filius & alii legati, ad renovandam cum Romanis amicitiam & societatem à Simone pontifice populóque Judæorum missi, Romam venerunt: clypeum aureum magnum ponderis mille minarum secum afferentes. Quo accepto, Lucii Consulis litteræ ad Reges & provincias eis sunt traditæ: ut nihil in Judæos intentarent mali, neque auxilium ferrent pugnantibus adversùs eos; & si quando transfugæ ex Judæâ ad eos venirent, Simoni Pontifici eos traderent secundùm patriam legem puniendos. (I *Maccab.* XIV. *&* XV. 15,--21.) 4575 139

Lucius iste L. Calpurnius Piso fuit, L. Popilii Lænatis (in Hispaniam contra Numantinos missi) collega: quorum Consulatûs apud *Valerium Maximum*, lib. 1. cap. 3. hæc occurrit mentio. *P. Cornelius Hispalus prætor peregrinus, M. Popilio Lænate, L. Calpurnio Consulib. edicto Chaldæos intra decimum diem abire ex Urbe atque Italiâ jussit: levibus & ineptis ingeniis, fallaci siderum interpretatione, quæstuosam mendaciis suis caliginem injicientes.* quanquàm in suâ editione Stephanus Pighius, pro *Lucii* prænomine, *Cnei* ex Fastis Consularibus Cassiodori, contra codicum fidem hic substituerit.

Reges, ad quos missæ sunt hæ litteræ, quinque fuerunt: Ptolemæus Euergetes II. sive Physcon Ægypti, Demetrius Nicator (licèt captivus apud Parthos jam detentus) Syriæ, Attalus Philadelphus Asiæ Pergamenæ, Ariarathes Cappadociæ, & Arsaces sive Mithridates Parthiæ. Civitates, regiones & insulæ, 19. Sampsama, (vel, ut in Latino habetur, Lampsacus) Sparta, Delus, Myndus, Sicyon, Caria, Samus, Pamphylia, Lycia, Halicarnassus, Rhodus, Phaselis, Coos, Sida, Aradus, Gortyna, Cnidus, Cyprus, & Cyrene. (I. *Maccab.* XV. 16,22,23.)

Anno regni Græcorum 174°, Antiochus Sidetes in terram patrum suorum reversus est. (*Ibid.* 10.) ubi in matrimonium Cleopatram uxorem fratris recepit: (*Justin. lib.* 36, *cap.* 1.) quòd Rhodogunam regis Parthorum filiam Demetrius duxisset, indignatam. (*Appian. Syriac. pag.* 132.) Regnavitque deinc Antiochus annos 9. (*Porphyr. & Euseb.*)

Transeuntibus ad Antiochum omnibus copiis, paucæ cum Tryphone remanserunt: qui ita derelictum se videns, Doram (urbem Phœniciæ maritimam) fugâ se recepit. Quò eum persecutus Antiochus, tum terrestribus peditum 120 & equitum 8 millium, tum navalibus copiis urbem ita arctè circumsedit, ut neminem ex eâ egredi vel in illam ingredi sineret. (I. *Maccab.* XV. 10,--14.)

Interea Numenius ejúsque comites Româ venerunt; litteras ad Reges & provincias, earúmque exemplum ad Simonem Pontificem scriptum, secum ferentes. (*Ibid.* 15, 24.)

Antiocho arctâ obsidione & crebris insultibus Tryphonem in urbe Dorensi prementi, misit Simon delectorum virorum duo millia, cum argento & auro & multis instrumentis bellicis. Quæ ille accipere noluit: sed omnia quæ priùs cum eo pactus fuerat rescindens, alienabatur ab eo. Unde ad Simonem misit Athenobium, ut Gazaram & Joppen & arcem Hierosolymitanam ab eo repeteret, & tributa locorum extra fines Judææ ab eo possessorum exigeret; aut pro illis 500 talenta argenti, & pro damnis illatis tributísque urbium alia talenta 500 postularet: bellum minitans, nisi imperata fierent. (*Ibid.* 25,--31.)

Veniens Athenobius amicus regis Hierosolymam, ut vidit Simonis magnificentiam, abacum multo auro argentóque instructum, & reliquum domesticum apparatum, obstupuit; & verba Regis

ei retulit.

ei retulit. At Simon ſe aliena negavit opida poſſidere, ſed ſua ab hoſtibus injuſtè detenta legitimi belli jure recuperaviſſe: pro Joppe verò & Gazaris, ex quibus gravia damna ab hoſtibus populus paſſus fuerit, centum talenta obtulit. Ille cum irâ ad Antiochum reverſus, renunciavit ei quæ audierat & viderat: neque minore irâ Rex exarduit; videns ſibi non obtemperari, nec objectam vim timeri. (*Ibid.* 32,-36.)

Tryphon interim conſcendens navem fugit in aliam Phœniciæ maritimam urbem Orthoſiadam. (*Ibid.* 37.)

Tum conſtituit Antiochus Cendebæum præfectum regionis maritimæ; datiſque ei pedeſtribus & equeſtribus copiis, mandavit ei ut extrueret Cedronem (vel, ut Latinus codex habet, Gedorem; de quâ Joſu. XV 58.) & bellum Judæis inferret: ipſe autem Rex perſequebatur Tryphonem. (*Ibid.* 38, 39.)

Cendebæus Jamniam adveniens, cœpit Judæam invadere & captivum ducere populum & occidere: extructâque Cedrone (vel Gedore,) collocavit ibi equites & copias peditum, qui excurſionibus vias Judææ infeſtarent; quemadmodum præceperat ei Rex. (*Ibid.* 40,41.)

1866 Aſcendens Johannes (Hyrcanus) de Gazaris nuntiavit Simoni patri ſuo quæ à Cendebæo gerebantur: qui ſenio jam fractus, duobus ſenioribus filiis ſuis Judæ & Johanni belli curam commiſit. Illi delectis ex regione 20 millibus bellatorum & equitibus profecti ſunt contra Cendebæum, & pernoctârunt in oppido natali ſuo Modin. Inde mane ſurgentes profecti ſunt in campum, ubi eis occurrit copioſus adverſariorum exercitus: ſed interjectus erat torrens inter ipſos. Johannes prior vadum ingreſſus eſt, ducémque populus eclericer ſecutus eſt: quem ita diviſit, ut equites in medio peditum poſiti, eos protegerent, & viciſſim protegerentur ab ipſis, contra ingentem adverſariorum equitatum. Clanxerúntque ſacris tubis, fuſóque Cendebæo & ejus exercitu ceciderunt ex illis ſaucii multi; ex reſiduis verò alii in munitionem quam Cendebæus extruxerat, alii aliò fugerunt. Quos Johannes perſecutus eſt (fratre ejus Judâ vulnerato) uſque ad turres quæ in agris Azoti, circiter duo hominum millia occidit: ſuccenſíſque turribus illius incolumem in Judæam reduxit exercitum. (*1. Maccab.* XVI. 1,-10.)

Tryphon poſtremò ad populares ſuos Apameam ſe recepit. Quo tempore contigiſſe videtur quod de eo Frontinus (*libro 2. Strategem. cap. 13.*) *per totum iter fugientem pecuniam ſparſiſſe, eáque ſeſtantes Antiochi equites morantem, effugiſſe.* Apameâ verò vi captâ interfectum eſſe Tryphonem, triennio poſt captum à Parthis Demetrium, Joſephus ſignificat. (*lib.* 13. *cap.* 12.) Ab Antiocho magno cum labore tandem interfectum, Appianus; (*Syriac. pag.* 132.) in quodam caſtello incluſum, ad mortem ſibi conſciſcendam adactum fuiſſe, ſcribit Strabo. (*lib.* 14. *pag.* 668.) Ex Orthoſiâ fugatum, in ignem inſilientem periiſſe, refert *Georgius Syncellus.* 4576 138

In Ægypto militiæ præfectus Hierax, cùm & rei bellicæ ſcientiſſimus, & in congreſſibus admodùm popularis ac præterea eximiâ animi magnitudine eſſet, Ptolemæi Phyſconis Imperium ſuſtinuit. Nam cùm Ptolemæus pecuniæ inopiâ premeretur, militéſque ſtipendiis fraudati deficere ad Galæſtem parati eſſent, ipſe ex ſuâ pecuniâ numerato militibus ſtipendio ſeditionem pacavit. Regem verò ipſum Ægyptii protsùs deſpiciebant; cùm viderent & in ſermonibus puerilem, & effuſum in fœdiſſimas libidines, & ob intemperantiam effœminato corpore eſſe. (*Diodor. Sicul. in Excerpt. H. Valeſii, pag.* 361. 362.)

In Aſiâ Pergamenâ, Attalum Philadelphum fratrem Eumenis longo otio & pace diſſolutum Philopœmen amicorum unus gubernabat: ita ut Romani ſubinde per jocum quærerent ex his qui ex Aſiâ navigabant, Rexne apud Philopœmenem aliquid poſſet. (*Plutarch. in lib. An ſeni ſit gerenda Reſpublic.*) Nec tamen Attalus filiorum ſuorum ulli regnum relinquere voluit; ſed Eumenis fratris filio, cujus tutela ipſi commiſſa fuerat, virilem ætatem adepto vivus diadema impoſuit Regíſque nomen detulit. (*Id. in Apophthegmat. & in lib. περὶ φιλαδελφίας.*)

Poſt mortem patrui Attali, Attalus Philometor cognominatus, quem ex Straronicâ filiâ Ariarathis Cappadocum regis Eumenes ſuſtulerat, per quinquennium regnum Pergamenum obtinuit. (*Strabo, lib.* 13. *pag.* 624.)

Hic acceptum regnum cædibus amicorum & cognatorum ſupplicíis ſtatim fœdavit; nunc matrem anum, nunc Beronicen ſponſam maleficiis eorum necatam confingens. (*Juſtin. lib.* 36. *cap.* 4.) Cúmque ex paternis amicis potiſſimos ac nobiliſſimos inſidiarum adversùs ſe ſuſpectos habuiſſet, cunctos è medio tollendos ſibi eſſe ſtatuit. Delectos igitur ex barbaris ſtipendiariis cruentiſſimos quoſque & pecuniæ avidiſſimos in cellis quibuſdam palatii abſcondit, móxque accerſitis in regiam ex omni amicorum numero iis quos maximè ſuſpectos habebat, cunctos barbarorum miniſterio interfecit; ac confeſtim liberos uxoréſque eorum eodem ſupplicio affici mandavit. Cæteros verò amicos, qui aut militaribus copiis aut civitatibus præerant, partim per fraudem & inſidias ſuſtulit, partim comprehenſos cum omni familiâ obruncavit. Itaque cùm ob crudelitatem non ſubditis modò ſed etiam finitimis omnibus inviſus eſſet; cuncti ex ejus ditione rerum novarum deſiderio erecti erant. (*Diodor. Sicul. in Excerpt. Valeſii, pag.* 370.)

3867 Poſt hanc ſceleſtam violentiæ rabiem, ſqualidam veſtem ſumpſit, barbam capillóſque in modum reorum ſummiſit; non in publicum prodire, non populo ſe oſtendere, non domi lætiora convivia inire, aut aliquod ſignum ſani hominis habere: prorsùs ut pœnas pendere manibus interfectorum videretur. (*Juſtin. lib.* 36. *cap.* 4.)

Attalus dimiſsâ regni adminiſtratione, hortos fodiebat, gramina ſeminabat, & noxia innoxiis permiſcebat, eáque omnia veneni ſucco infecta velut peculiare munus amicis mittebat. (*Id. ibid.*) Neque tantùm hyoſcyamum & helleborum, ſed etiam cicutam & aconitum & dorycnium ipſe in hortis regiis ſeminabat & plantabat: liquoréſque & ſemina & fructus horum elaborabat cognoſcere, ac ſuo quæque tempore colligere. (*Plutarch. in Demetrio.*) Libros 4577 137

quoque

quoque de agriculturâ eum ſcripſiſſe, à Varrone (*de re ruſtic. lib.* 1. *cap.* 2.) Columellâ, (*lib.* 1. *cap.* 1.) & Plinio, (*lib.* 18. *cap.* 3.) docemur.

Antiochus Sidetes civitates, quæ initio fraterni imperii defecerant ſummâ induſtriâ perſecutus eſt; domitáſque rurſus regni terminis adjecit. (*Juſtin. lib.* 36. *cap.* 1.)

3868 Ptolemæus Euergetes II. ſive Phyſcon multos Alexandriæ cives, qui eum in regnum vocaverant, jugulavit; & non paucos eorum qui cum fratre ipſius (Philometore, quo cum ſimultates habuerat) pubeſcentes adoleverant in exilium egit. Cædíſque licentiâ peregrinis militibus datâ, omnia ſanguine quotidie manabant. (*Juſtin. lib.* 38. *cap.* 8. *Athenæus lib.* 4. *cap.* 24. *fin.*) Ipſam quoque ſororem ac conjugem Cleopatram, filiâ ejus virgine per vim ſtupratâ & in matrimonium adſcitâ, repudiavit. Quibus rebus territus populus in diverſa lapſus eſt, patriámque metu mortis exul reliquit. Solus igitur in tantâ urbe cum ſuis relictus Ptolemæus, cùm regem ſe non hominum ſed vacuarum ædium videret, edicto peregrinos ſolicitavit. (*Juſtin. ibid.*) Atque hinc urbes inſuláſque replevit grammaticis, philoſophis, geometris, muſicis, pædagogis, pictoribus, medicis, & aliis multis artificibus; qui ob inopiam ea docentes quæ ſcirent, multos viros eximios effecerunt. Cúmque jam, ob continuos bellorum motus qui Alexandri ſucceſſorum temporibus exarſerunt, ἐγκυκλοπαιδεία defeciſſet ac exoleviſſet; hâc occaſione diſciplinarum omnium renovatio rurſùs facta eſt. (*Athenæus, ut ſuprà.*)

P. Scipio Æmilianus (qui eversâ Carthagine cognomentum *Africani* obtinuit) Spurius Mummius & L. Metellus, legati à Romano Senatu ad inſpicienda ſociorum regna & urbes & res eorum componendas miſſi, Ægyptum, Syriam, Aſiam, Græciam, ſedulò perluſtrârunt. (*Cicero, in Somnio Scipionis. Strabo, lib.* 14. *pag.* 669. *Juſtin. lib.* 38. *cap.* 8. *Plutarch. in Apophthegmat. Athenæus, lib.* 6. *cap.* 8. *& lib.* 12. *cap.* 27.) Nobilem hanc legationem P. Scipionem *ante cenſuram* obiiſſe, ſcribit in *Lucullo* Cicero; poſt cenſuram & paulò ante ſecundum Conſulatum eam contigiſſe, idem in Scipionis Somnio ſignificat: *poſt duos* verò *Conſulatus, totidemque ſuæ præcipuæ gloriæ triumphos*, Carthaginienſem & Numantinum, legatione hâc cum functum fuiſſe affirmat Valerius Maximus. (*lib.* 4. *cap.* 3.) *Polybius*, qui Numantinum bellum peculiari opere (ut ex *Ciceronis* lib. 5. ad familiar. epiſt. 12. notum eſt) deſcripſit, etiam hujus legationis meminit; (ut ex *Athenæo*, lib. 6. cap. 8. *& Suidâ* in voce Βάρος collato cum *Diodori Siculi* legat. 32. intelligimus:) non aliâ ad operis inſtituti rationem occaſione magis accommodatâ, quàm quòd legatione illâ peracta, Scipio ad finem bello Numantino imponendum miſſus fuerit. Eámque ob cauſam, è tribus variantibus ſententiis mediam nobis hîc amplecti libuit.

Scipio in legatione hâc ex amicis non *Caium Lælium* (ut in viriatis *Aurelii Victoris* de viris illuſtr. cap. 58. exemplaribus legitur) ſed *Panætium philoſophum*, unum omninò comitem ſecum aſſumpſit: (*Cicero, in Lucullo. Plutarch. in Apophthegmat. & libello de philoſophando cum Principibus ex hiſtoriâ Poſidonii.*) Cui *Poſidonius Stoicus* ab Athenæo, (*lib.* 12. *cap.* 27.) perperàm adjungitur; ætate (ut ſuo loco apparebit) longè poſterior. Servos *quinque* ſolos ſecum Scipio duxit, teſtibus *Poſidonio & Polybio*; (ex quibus corrigendus & Valerius Maximus qui *ſeptem*, & Aurelius Victor qui *duos* illi aſſignant:) atque de his uno in peregrinatione mortuo, alium nolens emere, domum ſcripſit, ut alius ſibi in illius locum Româ mitteretur. (*Athenæ. lib.* 6. *cap.* 8. *Plutarch. in Apophthegmat.*) Itaque cùm per ſocios & exteras gentes iter faceret, non mancipia ejus, ſed victoriæ numerabantur: nec quantum auri & argenti, ſed quantum amplitudinis pondus ſecum ferret, æſtimabatur. (*Valer. Maxim. lib.* 4. *cap.* 3.)

3869 Peregrinis edicto Ptolemæi Euergetæ Alexandriam confluentibus, legati Romanorum eò appulerunt: (*Juſtin. lib.* 38. *cap.* 8.) Ubi cùm Scipio navi egreſſus capite veſte cooperto procederet, circumcurſitantes Alexandrini rogaverunt ut retegere faciem, deſiderióque ejus videndi captis ſpectandam præberet: vocémque & plauſum eo impetrato inſtituerunt. (*Plutarch. in Apophthegm.*)

Rex verò legatis obvius procedens, ridiculus Romanis fuit. Erat enim & vultu deformis, & ſtaturâ brevis, & ſaginâ ventris non homini ſed belluæ ſimilis. Quam fœditatem nimia ſubtilitas perlucidæ veſtis augebat; prorsùs quaſi aſtu inſpicienda præberentur, quæ omni ſtudio occultanda pudibundo viro erant. Sic enim, ex Trogo Pompeio, Juſtinus, (*lib.* 38. *cap.* 8.) hominem depinxit: quem ex Poſſidonii Stoici Hiſtoriarum libro 7mo. ita nobis exhibuit Athenæus, (*lib.* 12. *cap.* 27.) Natali Comite interprete. *Corpus ob delicias craßitudine corruptum fuerat, & à ventris magnitudine, quem circumdare difficile erat omnino. Ob quæ veſtem talarem manicatam ad talos uſque habentem induerat: neque unquam pedeſtris incedebat, niſi propter Scipionem.* Cujus ambulationem cùm Rex ob ignaviam & molliciem corporis ægrè magno niſu æquaret; Scipio Panætio in aurem inſuſurravit. *Jam nunc Alexandrini fructum noſtræ peregrinationis ceperunt, qui propter nos Regem viderint deambulantem.* ut in Apophthegmatibus refert *Plutarchus*. Ex quo perſpicitur, quàm rectè Dalechampius Athenæi interpres verba illa, ἀφόδου μᾶλλον ἢ πεζὸς, ἀ' μὴ διὰ ξυστίνων, reddiderit: *Pedibus ille nunquam ex regiâ prodibat, ſed perpetuò ſcipione ſubnixus.*

Rex opulentis conviviis legatos excepit, & circumducens oſtendit eis tum palatia tum reliquam regiam gazam. Illi autem virtute præſtantes, cibis quidem modicis & ad ſanitatem conducentibus uſi, opulentum illum apparatum, ut qui animum ſimul & corpus corrumperet, contemnebant: obiter verò & quaſi nullius pretii eſſent intuentes ea quæ à Rege in admiratione habebantur, quæ conſideratione ſuâ digna erant accuratè obſervabant; urbis ſitum & amplitudinem, & quæ circa Pharum erant peculiaria. Memphin deinde navigantes, regionis bonitatem, Nili opportunitates, urbium multitudinem, infinitas incolarum myriadas, Ægypti munitionem, totámque regionis excellentiam, quàm bene ea eſſet ad imperii & ſecuritatem & magnitudinem comparata, conſiderabant. Mirati denique Ægyptum incolentium multitu-

dinem

dinem & locorum commoditates, maximum in eâ imperium conſtitui potuiſſe cenſebant, ſi idoneos Dominos regnum illud nactum fuiſſet. Deinde, rebus Ægypti luſtratis, in Cyprum, atque inde in Syriam ſunt profecti. [*Diodor. Sicul. legat.* 32.]

Mithridati Euergetæ regi Ponticо natus eſt Mithridates ille magnus, qui *Dionyſius* ſive *Bacchus* cognominatus eſt: & *Eupator*. Unde & urbi à ſe conditæ *Eupatoriæ* nomen dedit. [*Appian. in Mithridatic. pag.* 176. & 251.] In urbe verò Sinopenſi & natus & educatus eſt: quam idcircò in eximio honore ille habuit, capútque totius regni fecit. [*Strabo, lib.* 12. *pag.* 545.]

Quo genitus Mithridates eſt anno, ingens Cometes effulſit. [*Juſtin. lib.* 37. *cap.* 2.] non alius profectò quàm ille, cujus in Naturalium quæſtionum lib. 7. cap. 15. Seneca ita meminit. *Attalo regnante, initio Cometes apparuit modicus: deinde ſuſtulit ſe diffuditque, & uſque in æquinoctialem circulum venit; ita ut illum plagam cœli, cui Lactea nomen eſt, in immenſum extentus æquaret.* Mithridati enim, cum *Eutropio* [*lib.* 6.] & *Oroſio*, [*lib.* 6. *cap.* 5.] qui Livium ſequi ſolent, annos vitæ 72. tribuimus. Si enim, cum *Appiano*, [*pag.* 249.] annos tantùm 68. aut 69. vixiſſe dixiſſemus: poſt extinctum Attalum, non eo regnante, Cometes ille apparuiſſet.

Simon Judæorum Pontifex & ethnarcha, circumiens Judææ civitates & adminiſtrationis earum curam gerens, unà cum filiis ſuis Mattathiâ & Judâ Jerichuntem deſcendit anno regni Græcorum 177°, menſe undecimo, qui Sabat vocatur. Ibi excepit eos Ptolemæus Abubi filius, Simonis Pontificis gener, in Doc caſtello quod munierat. Hic à ſocero ſuo Jerichuntinæ provinciæ præpoſitus, cùm divitiis abundaret, proprio nomine imperium regionis obtinere cupiebat. Simonem igitur cum filiis lauto convivio excipiente illo in prætidiariâ domo, ubi largiùs illi bibiſſent, ſicarii quos abſconderat armati cum eo ingreſſi, Simonem & duos filios & quoſdam ex famulis ipſius perfidè trucidârunt. [I. *Maccab.* XVI. 11,--17.] Simonem inſidiis generi ſui Ptolemæi in convivio cæſum fuiſſe, quum octo omninò annos Judæis præfuiſſet, refert Joſephus. [*lib.* 13. *cap.* 14.] Nos, poſt mortem fratris Jonathanis, per annos 8. & menſes 3. circiter, ſummo Pontificatu functum illum fuiſſe, ex Maccabaicâ Hiſtoriâ colligimus. 4579 135

Ptolemæus ſtatim de perpetrato ſcelere Antiochum Sidetem regem certiorem fecit; petens ab eo exercitum in auxilium, ut ei regionem & urbes Judæorum in manus traderet. [I. *Maccab.* XVI. 18.] Quæ tam ſubita enunciatio patrati criminis, promiſſióque tradendæ regionis, non levem ingerit ſuſpicionem totum hoc facinus non ignaro Rege fuiſſe ſuſceptum; & ab eodem dignitatem quam iſte proditor ambiebat illi in pretium ſceleris priùs fuiſſe promiſſam: quemadmodum in Annalium ſuorum Epitome obſervat *Jacobus Salianus*. Quò & illud ſpectat, quod in Prologo libri 36. *Trogi Pompeii* legitur: *Antiochum, interfecto Hyrcano, Judæos ſubegiſſe.* filii *Hyrcani* nomine, pro patris *Simonis*, per errorem ſubſtituto. ſicut vice versâ *Euſebius* in Chronico, ſubactæ ab Antiocho illo Judææ hiſtoriam tangens, eum *ad conditiones Pontificem Simonem compuliſſe* ſcripſit: patris *Simonis*, pro filii *Hyrcani* nomine poſito.

Miſit & alios ſicarios perfidus Ptolemæus Gazaram, ut incautum Johannem (Hyrcanum) è medio tollerent: & Chiliarchos (Judaicæ militiæ ſub Johanne duces) per litteras ad ſe accerſivit, magnorum munerum pollicitatione eos ad ſe alliciens. Et alios miſit qui occuparent Hieroſolymam & montem Templi. Præcurrens autem quidam Gazaram, nunciavit Johanni periiſſe patrem & fratres ipſius, nec non miſſos eſſe qui ipſum quoque occiderent. Quo tam triſti nuncio etſi conſternatus eſt animo, meditatum tamen ſicariorum ſcelus antevertit, & occidit eos. Atque ita Pontifex eſt factus poſt patrem ſuum. [I. *Maccab.* XVI. 19,--24.]

Hic primus liber Maccabæorum deſinit, XL. annorum hiſtoriam complexus. Quam *Joſephus* deinde continuans, à narratione parum probabili ducit initium. Ait enim, Johannem Hyrcanum maturè in urbem refugiſſe, & à populo receptum eſſe; excluſo Ptolemæo, per aliam portam ingredi volente. Johannem factis operatum, eduxiſſe contra Ptolemæum exercitum, eúmque in arce Dagon ſupra Jerichuntem ſitâ obſediſſe. Quam cùm expugnare niteretur, Ptolemæum Johannis matrem & fratres duos, quos intus detinebat, in mœnia productos flagris acerrimè cædi juſſiſſe, minitantem eoſdem præcipites dare nili ab oppugnatione deſiſteretur. Eorum commiſeratione motum Johannem, illicò in primis conatibus elanguiſſe: ac licèt forti mater animo, filio ne molliretur affectibus, ſed ultionem de proditore perſequeretur, ſuadere non ceſſaret: nihilominùs quoties eam verberari conſpiciebat, toties materno victum affectu, oppugnationis impetum remittere coactum eſſe. Donec ſuperveniente anno Sabbatico, quo Judæis ceſſare ab operibus ſicut die ſeptimo moris eſt; liberatus à bello Ptolemæus, occiſis Hyrcani matre ac fratribus, fugit ad Zenonem cognomento Cotylam, qui urbis Philadelphiæ tum erat tyrannus. [*Joſeph. lib.* 1. *Belli, cap.* 2. & *Antiqu. lib.* 13. *cap.* 14. 15.]

Quæ omnia, ex perſonarum, temporis, & loci conſideratione in 6°. Annalium ſuorum tomo *Salianus* multiplicis vanitatis coarguit. [*ad ann. Mundi* 3919. §. 5, 6, 7. & 3920. §. 5, 6.] ubi rectè etiam monet; anno Sabbatico belli adminiſtrationem, aut obſidiones urbium, aut propugnationes, nuſquam in lege Domini Judæis fuiſſe prohibitas. Cui & nos hoc addimus: præſentem quidem annum, revera fuiſſe Sabbaticum; non tamen poſt, ſed 4 menſibus ante Simonis cædem illum cœpiſſe, ineunte videlicèt æræ Contractuum anno CLXXVII. ut ex annorum Sabbaticorum ſerie, ad hæc uſque tempora ab ipſis Judæis retentâ, apparet.

Anno 43 tertiæ Periodi Calippicæ, menſis Ægyptii Mechir die 29 (Juliani Martii 24 ineunte) poſt mediam noctem, Æquinoctium vernum ab Hipparcho eſt obſervatum. [*Ptolem. lib.* 3. *cap.* 2.] Et deſinente eodem ejuſdem Periodi anno, Solſtitium æſtivum ab eodem eſt obſervatum. [*Id. ibid.*]

Antiochus Sidetes, anno regni ſui 4 (deſinente) & Hyrcani primo (ineunte) in Judæam duxit exercitum; vaſtatiſque agris, Hyrcanum in urbem Hieroſolymitanam compulit: eámque

Copyright © 2010 Apple Inc. All rights reserved.

Use of this software is subject to the terms of the Apple Software License Agreement, which may be found at the following URL:

http://www.apple.com/legal/sla/

IN ADDITION TO THE RIGHTS AND OBLIGATIONS SET FORTH IN THE APPLE SOFTWARE LICENSE AGREEMENT, YOU MAY COPY AND MODIFY THE APPLE SAMPLE CODE IN THIS NOTICE FOR THE PURPOSES OF DEVELOPING NEW SOFTWARE PROGRAMS AND PRODUCTS FOR USE WITH APPLE'S MACINTOSH COMPUTERS AND YOU MAY DISTRIBUTE THE APPLE SAMPLE CODE IN MODIFIED OR UNMODIFIED FORM IN BINARY FORM ONLY IN CONJUNCTION WITH SUCH NEW SOFTWARE PROGRAMS AND PRODUCTS. YOU MUST REPRODUCE THE FOREGOING COPYRIGHT NOTICE AND THIS PARAGRAPH IN ANY SUCH MODIFIED OR UNMODIFIED VERSIONS OF THE APPLE SAMPLE CODE OR PORTIONS THEREOF THAT YOU DISTRIBUTE.

THE APPLE SAMPLE CODE IS PROVIDED "AS IS" AND APPLE MAKES NO WARRANTIES, EXPRESS OR IMPLIED, INCLUDING WITHOUT LIMITATION THE IMPLIED WARRANTIES OF NON-INFRINGEMENT, MERCHANTABILITY AND FITNESS FOR A PARTICULAR PURPOSE, REGARDING THE APPLE SAMPLE CODE OR ITS USE AND OPERATION ALONE OR IN COMBINATION WITH YOUR PRODUCTS.

IN NO EVENT SHALL APPLE BE LIABLE FOR ANY SPECIAL, INDIRECT, INCIDENTAL OR CONSEQUENTIAL DAMAGES (INCLUDING, BUT NOT LIMITED TO, PROCUREMENT OF SUBSTITUTE GOODS OR SERVICES; LOSS OF USE, DATA, OR PROFITS; OR BUSINESS INTERRUPTION) ARISING IN ANY WAY OUT OF THE USE, REPRODUCTION, MODIFICATION AND/OR DISTRIBUTION OF THE APPLE SAMPLE CODE, HOWEVER CAUSED AND WHETHER UNDER THEORY OF CONTRACT, TORT (INCLUDING NEGLIGENCE), STRICT LIABILITY OR OTHERWISE, EVEN IF APPLE HAS BEEN ADVISED OF THE POSSIBILITY OF SUCH DAMAGES.

Application Delegate Tutorial

This tutorial shows you how to create an application delegate object and how to use it to respond to application-level events. You'll learn how to:

- Create a delegate object
- Implement delegate methods
- Set the delegate in the application object
- Respond to application-level events

Overview

Many Cocoa objects, including the application object, use delegation to customize their behavior. Delegation is a mechanism by which one object sends messages to another object when certain events occur. The receiving object is the delegate, and it can respond to the messages by performing custom operations.

The application object sends messages to its delegate when it launches, when it receives a request to open a file, when it is about to terminate, and when it receives a request to open a temporary file. By implementing these delegate methods, you can customize the application's behavior at these critical points in its lifecycle.

Create the Delegate Object

The application delegate is typically a custom object that you create in your project. It can be any object that conforms to the `NSApplicationDelegate` protocol.

To create the delegate object, add a new class to your project. In the class interface, declare that it conforms to the `NSApplicationDelegate` protocol:

```
@interface AppDelegate : NSObject <NSApplicationDelegate>
@end
```

Implement Delegate Methods

The `NSApplicationDelegate` protocol defines many optional methods. You implement only the methods you need. Here are some of the most commonly used ones.

applicationDidFinishLaunching:

This method is called after the application has finished launching and is ready to run. Use it to perform any setup that requires the application to be fully initialized.

```
- (void)applicationDidFinishLaunching:(NSNotification *)aNotification {
    // Perform setup here
}
```

applicationShouldTerminate:

This method is called when the application is about to terminate. Return `NSTerminateNow` to allow termination, or `NSTerminateCancel` to cancel it.

```
- (NSApplicationTerminateReply)applicationShouldTerminate:(NSApplication *)sender {
    return NSTerminateNow;
}
```

application:openFile:

This method is called when the application receives a request to open a file, for example when the user double-clicks a document in Finder.

```
- (BOOL)application:(NSApplication *)sender openFile:(NSString *)filename {
    // Open the file
    return YES;
}
```

Set the Delegate

To set the delegate, assign your delegate object to the application object's `delegate` property. The best place to do this is in your `main.m` file, before the application starts running:

```
int main(int argc, const char * argv[]) {
    @autoreleasepool {
        NSApplication *app = [NSApplication sharedApplication];
        AppDelegate *delegate = [[AppDelegate alloc] init];
        [app setDelegate:delegate];
        [app run];
    }
    return 0;
}
```

Respond to Application-Level Events

Once the delegate is set, it will receive messages for the events you've implemented. You can use these messages to coordinate your application's behavior with the system.

For example, you might use `applicationShouldTerminate:` to prompt the user to save unsaved changes before quitting, or `application:openFile:` to open a document that the user has dragged onto your application's icon in the Dock.

Next Steps

Now that you've created a delegate object, explore the other delegate methods in the `NSApplicationDelegate` protocol. Consider implementing `applicationSupportsSecureRestorableState:` to opt in to secure state restoration, and `applicationDockMenu:` to provide a custom Dock menu.

Quod factum fuit 30 ferè à defectione diebus. Hoc bellum cùm opprimi à Prætoribus minimè valuiſſet, C. Fulvio Conſuli mandatum eſt. [*Diodor. Sicul. lib.* 34. *in Photii Bibliothecâ, cod.* 244. *& Excerptis H. Valeſii, pag.* 369, 370. *Liv. lib.* 56. *Florus, lib.* 3. *cap.* 19.] Hóque exemplo, tum aliis nonnullis in locis ſimilis ſervorum facta eſt defectio, tum in Delo inſulâ. [*Diodor. ut ſuprà.*] in quâ tanta mancipiorum erat officina, ut eorum myriadas uno die & accipere poſſet & diſtrahere. ut etiam proverbium extiterit: *Mercator appelle navim, expone, omnia illicò vendideris.* [*Strabo, lib.* 14. *pag.* 668.]

Scipio Africanus, Conſulum alter, ad Numantinum bellum conficiendum in Hiſpaniam profectus eſt. Quò magnificentiſſima dona ad eum ex Aſiâ regem Attalum miſiſſe, in *Ciceronis* oratione pro Dejotaro legimus: quæ Africanus acceperit, inſpectante exercitu. Cui ſimile de Antiocho Sidete, in *Livii* libri 57^i. epitome hoc ipſo tempore memoratum reperitur. *Scipio ampliſſima munera ſibi ab Antiocho rege Syriæ miſſa, cùm celare aliis imperatoribus Regum munera mos eſſet, pro tribunali acceperum ſe eſſe dixit: eáque omnia referre quæſtorem in publicas tabulas juſſit; ex iis viris fortibus munera ſe daturum* profeſſus.

3871 Attalus, ultimus Aſiæ Pergamenæ rex Philometor dictus, cùm æratiæ artis fabricæ ſe tradidiſſet, cæteriſque fingendis & ære fundendo procudendóque delectaretur; matri ſepulchrum facere inſtituit: cui operi intentus, morbum ex Solis fervore contraxit, & ſeptimo die deceſſit. [*Juſtin. lib.* 36. *cap.* 4.] 4581 133

Eudemus Pergamenus Attali teſtamentum Romam attulit; & Pergamenum diadema regium atque purpuram Tiberio Graccho tribuno plebis tradidit. [*Plutarch. in Tib. Graccho.*] In teſtamento ſcriptum fuerat: POPULUS ROMANUS BONORUM MEORUM HÆRES ESTO. In bonis autem Regis ipium etiam regnum populus Romanus connumerans, provinciam non bello & armis, ſed teſtamenti jure tenebat. [*Florus, lib.* 2. *cap.* 20.] cùm teſtamento Attali regis Aſia ita legata populo Romano fuerit, (ſi tamen legati) ut libera eſſe deberet. [*Liv. lib.* 59.] Romani certè de *ſimulato impio teſtamento* accuſantur in Mithridatis ad Arſacem epiſtolâ, apud *Saluſtium* libro Hiſtoriarum 4°. neque jure eos factos Attali hæredes, occultè notat ipſe *Horatius*; ut obſervavit Acron ad illud Odæ 18. libri 2^i. Carminum;

——— neque Attali
Ignotus hæres regiam occupavi.

Tiberius Sempronius Gracchus gratiam populi pretio apperens, latâ lege agrariâ quæ ab ipſo *Sempronia* eſt dicta, cenſoriam Aſiæ locationem conſtituit; ut agri nempe illius à Populi Romani cenſoribus locarentur: atque ambitioſè ad populum legem promulgavit; ut civibus, qui Sempronia lege agrum accipere deberent, pecuniâ Attali advectâ, ad agrum colendum inſtrumentumque ruſticum divideretur. De urbibus verò quæ regni Attali fuiſſent, negavit quicquam ad curiam Senatus pertinere, ſed de iis ad concilium ſe populi relaturum. [*Cicero, Verrin.* 2. *Liv. lib.* 58. *Plutarch. in Tib. Graccho. Oroſ. lib.* 5. *cap.* 8.] Sed cùm in Comitiis tribuniis eâ ætate habitis, ut ipſe tribunus plebis ſubſequenti anno permaneret, authore P. Cornelio Naſicâ Pontifice Max. in Capitolio occiſus eſt. [*Appian. Bell. Civil. lib.* 1. *pag.* 358.] Scævolâ & Piſone Conſulib. [*Aſcon. Pedian. in Verrin.* 2.] eâdem ætate, quâ & Attalus mortuus eſt.

3872 Ariſtonicus mentitus regiæ ſtirpis originem, ut ait *Velleius Paterculus*; reverà Eumenis regis filius & Attali defuncti frater, non juſto tamen matrimonio, ſed ex pellice Epheſiâ cithariſtæ cujuſdam filiâ genitus, velut paternum regnum Aſiam invaſit: urbéſque regibus parere conſuetas, partim facilè ſollicitavit, paucas quæ metu Romanorum tradere ſe ei nolebant, vi recepit. [*Liv. lib.* 59; *Vellei. Paterc. lib.* 2. *cap.* 4. *Strabo, lib.* 14. *pag.* 646. *Florus, lib.* 3. *cap.* 20. *Juſtin. lib.* 36. *cap.* 4. *Plutarch. ſub fin. Vitæ T. Q. Flaminini. Appian. Bell. civil. lib.* 1. *pag.* 360. *& Mithridatic. pag.* 212. *Eutrop. lib.* 4.]

Leucas oppidulum ad defectionem primùm ille pertraxit. Indè autem eſt ejectus, cùm cum Epheſii apud Cumam navali pugnâ viciſſent. [*Strabo, ut ſupr.*]

Profectus Ariſtonicus in mediterranea, celeriter multitudinem pauperum & ſervorum ad libertatem evocatorum coëgit, quos Heliopolitas appellavit. [*Id. ibid.*] Servi enim ob ſævitiam dominorum ei ſe adjunxerunt; multâſque urbes maximis cladibus affecerunt. [*Diodor. Sicul. in Excerptis Valeſii, pag.* 362.] Ac primùm Thyatira invaſit Ariſtonicus, deinde Appolloniadem occupavit, pòſt alia adortus eſt caſtella. [*Strabo, ut ſupr.*] Myndum, Samon, Colophonem, vi cepit. [*Florus, lib.* 2. *cap.* 20.] 4582 132

Contra eum ſtatim urbes copias miſerunt: & Nicomedes rex Bithyniæ, Ariarathes Cappadociæ, Pylæmenes Paphlagoniæ, & Mithridates Ponti, Romanis adversùs eum auxilia tulerunt. Quinque deindè Romani legati advenerunt. [*Strabo, ut ſupr. cum Juſtino, lib.* 37. *cap.* 1. *& Eutropio, lib.* 4.]

Anno 38, ſub rege Euergetâ (II. ſive Phyſcone; à tempore quo ſimul cum fratre Philometore regnare cœpit, regni ipſius epochâ deductâ, de quâ ſuprà ad ann. Mundi 3835.) Jeſus filius Sirach Hieroſolymitanus in Ægyptum veniens, ibique commoratus, librum avi ſui Jeſu, Græcis *Panaretum & Eccleſiaſticum* dictum, ex Hebræo ſermone in Græcum tranſtulit: ut ipſe in Verſionis ſuæ Prologo indicat. Quem librum etiam Hebraicum ſe vidiſſe refert Hieronymus in epiſt. 115. prænotatum; *Parabola Jeſu filii Syrach.*

P. Rupilius, ex publicano Siculo Conſul factus, bellum ſervile in Sicilîâ confecit. [*Liv. lib.* 59. *Aſcon. Pedian. in* 4. *Verrinam. Valer. Maxim. lib.* 2. *cap.* 7. *& lib.* 6. *cap.* 9.] Tauromenium obſidens, Comanum Cleonis fratrem ex urbe fugientem cepit; & demùm arce à Sarapione Syro proditâ, fugitivos omnes in urbe repertos, cruciatibus priùs affectos præcipitavit. Inde Ennam profectus, cùm Cleonem Imp. urbe egreſſum, ac heroicâ quâdam fortitu-

P. Craſſus Aſiæ Proconſul, licèt & ſuis & regum Bithyniæ, Ponti, Cappadociæ, & Paphlagoniæ maximis copiis adjutus, extremo tamen anni tempore inordinatâ acie prælium conſeruit victus eſt; exercitu poſt plurimam cædem in fugam acto. Ipſe verò juxta Leucas à Thracibus, quorum magnum numerum Ariſtonicus in præſidio habebat, inter Elæam & Smyrnam inſidiis exceptus, in hoſtium poteſtatem venit. Sed ille memor & familiæ & Romani nominis, virgulam quâ ad regendum equum uſus fuerat in cuſtodis ſui Thracis oculum direxit: qui vi doloris accenſus, latus Craſſi ſicâ confodit. Ita ille excogitato genere mortis, effugit & dedecus & ſervitutem. Caput ejus Ariſtonico oblatum eſt; corpus Smyrnæ ſepultum. [*Liv. lib. 59. Vellei. Paterc. lib. 2. Strabo, lib. 14. pag. 646. Valer. Maxim. lib. 3. cap. 2. Florus, lib. 2. cap. 20. Juſtin. lib. 36. cap. 4. Jul. Obſequens, de prodigiis. Eutrop. lib. 4. Oroſ. lib. 5. cap. 10.*]

M. Perperna Conſul, qui ſucceſſor Craſſo veniebat, auditâ illius morte & exercitûs Romani clade, raptim in Aſiam pervolavit: atque Ariſtonicum recenti victoriâ feriatum improviſo bello adortus, nudatum omnibus copiis in fugam vertit. Cúmque Stratoniceen urbem, ad quam ille confugerat, obſidione cinxiſſet; fame ad deditionem compulit, captúmque in vinculis habuit. [*Liv. Paterc. Strabo, Florus, Juſtin. Eutrop. Oroſ. ut ſuprà; cum Valer. Maximo, lib. 3. cap. 4.*] 4584 230

Bloſius Cumanus, qui poſt Tiberii Gracchi cædem (quem tanti ille fecit, ut ſi Capitolio faces ſubdere ille præcepiſſet, id exequi ſibi turpe non ducturum profeſſus fuerat) Româ ad Ariſtonicum in Aſiam ſe contulit; cùm res ejus labefactatas cerneret, ſeipſum interemit. [*Plutarch. in Tib. Graccho.*]

Ante captum Ariſtonicum, Apollinis Cumani ſimulachrum lachrymaviſſe per quatriduum Romæ nunciatum eſt: quo prodigio aruſpices territi, cùm id ſimulachrum in mare putaviſſent eſſe projiciendum, Cumani ſenes interceſſerunt. Tum verò peritiores acciti aruſpices reſponderunt, Græciæ hinc portendi exitium, unde ſimulachrum deductum eſſet. Sacrificatum tum à Romanis, donáque in templo poſita. [*Jul. Obſequens, de prodigiis. Auguſtin. de Civit. Dei, lib.* III. *cap.* XI.]

Phrygia à Romanis recepta eſt. [*Jul. Obſequ. ibid.*]

Phraates Demetrium Nicatorem in Syriam ad occupandum regnum eum Parthico præſidio mittit: ut eo pacto Antiochus ad ſua tuenda à Parthiâ revocaretur. Interim quoniam viribus non poterat, inſidiis Antiochum ubique tentabat. [*Juſtin. lib. 38. cap.* 10.]

Cùm gravari ſe annonæ exhibitione & injuriis militum civitates, per quas Antiochus exercitum in hyberna diviſerat, ægrè ferrent, ad Parthos deficiunt; & die ſtatutâ omnes apud ſe diviſum exercitum per inſidias, ne invicem ferre auxilia poſſent, aggrediuntur. Quæ cùm nunciata Antiocho eſſent; auxilium proximis laturus, cum eâ manu quæ ſecum hyemabat progreditur. [*Id. ibid.*]

In Antiochi tabernáculo hirundines hidum fecerunt: quo prodigio neglecto, prælium ille commiſit. [*Jul. Obſequens, de prodigiis.*] Et quidem adversùs Phraatem, quem in itinere obvium habuit, fortiùs quàm exercitus ejus dimicavit: ad poſtremum tamen metu ſuorum deſertus eſt. [*Juſtin. ut ſuprà.*]

Primus author fugæ & Antiochi deſertor Athenæus fuit: qui delatus ad pagos quoſdam quos in hoſpitiis vexaverat, ab omnibus tecto excluſus eſt; cunctiſque alimenta ei negantibus, huc illuc per regionem vagabundus, tandem fame interiit. [*Diodor. Sicul. in Excerpt. Valeſii, pag.* 374. 377.]

Ipſum verò Antiochum in prælio hoc à Parthis occiſum, Julius Obſequens, [*lib. de prodigiis.*] Juſtinus, [*lib. 38. cap.* 10. *&* 39. *cap.* 1.] Joſephus, [*lib. 13. cap.* 16.] Euſebius, [*in Chronico,*] & Oroſius, [*lib. 5. cap.* 10.] memorant. Victum ſibi ipſi manus intuliſſe, refert Appianus. [*in Syriac. pag.* 132.] Rebus malè geſtis, è loco quodam ſe præcipitem dejeciſſe, refert Ælianus. [*lib.* 10. *de Animalib. cap.* 34.] Recentiores nonnulli, cum reliquiis exercitûs ad templum Nannææ in Perſide conceſſiſſe, & quum illud expilare vellet, à ſacerdotibus intùs lapidibus fuſile obrutum autumant: cum Ruperto Tuitienſi, [*lib.* 10. *de victoriâ verbi Dei, cap.* 6. 16. *&* 24.] hunc illum Antiochum eſſe exiſtimantes, cujus mentio fit in epiſtolâ Judæorum Hieroſolymitanorum ad fratres Ægyptienſes, [II. *Macchab.* I. 10.–17.]

Cùm Antiochum interemptum ſepeliret Arſaces, (ita communi Parthicorum regum nomine Phraates eſt appellatus) hæc dixiſſe eum author eſt Poſidonius Apamenus, libro Hiſtoriarum 16°. [*apud Athenæum, lib.* 10. *cap.* 12.] bibacitatem illius arguentem. *Fefellit te, Antiochè, vinum & audacia: ſperabas enim magnis poculis regnum te Arſacis ebibiturum.*]

Poſtquàm exſequias Phraates regio more Antiocho feciſſet, filiam Demetrii, quam ſecum Antiochus adduxerat, captus amore virginis, uxorem duxit. Pœnitere deinde dimiſſi Demetrii cœpit: ad quem retrahendum cùm turmas equitum feſtinatò miſiſſet, Demetrium hoc ipſum metuentem jam in regno dimiſſi invenerunt; fruſtráque omnia conati, ad regem ſuum reverſi ſunt. [*Juſtin. lib.* 38. *cap.* 10.]

Antiocho in Parthiâ cum exercitu deleto, frater ejus Demetrius, obſidione Parthorum liberatus ac reſtitutus in regnum, cùm omnis Syria in luctu propter amiſſum exercitum eſſet; non aliter affectum ſe oſtendit, quàm ſi Parthica ipſius ac fratris bella (quibus alter captus, alter occiſus erat) proſperè geſſiſſet. [*Id. lib.* 39. *cap.* 1.]

Poſt Antiochum Judæi nullum Macedonum regem tulerunt: domeſticiſque imperiis uſi, Syriam magnis bellis infeſtavetunt. [*Id. lib.* 36. *cap.* 1.] Syriæque & Phœniciæ non pauca ſubegerunt. [*Strabo, lib.* 16. *pag.* 761.] Hyrcanus enim poſt Antiochi cædem defecit à Macedonibus: jámque nec ut ſubditus, nec ut amicus ullam illis ferebat opem ampliùs. Quamprimùm

the Blood, and Spirits, and Humours, and Parts, and Faculties, and Functions, and Excretions, and Habit of the Body, and Temperament, and Age, and Sex, and Custom, and Diet, and Sleep, and Watching, and Exercise, and Rest, and Repletion, and Inanition, and Accidents, and Symptoms, and Causes, and Effects, and Critical Days, and Crises, and Signs, and Prognostics, and Seasons, and Air, and Place, and Situation, and Water, and Medicines, and Remedies, and Methods of Cure, and Physicians, and Patients, and Relations, and Friends, and Servants, and Attendants, and Visitants, and Letters, and Messengers, and Messages, and Answers, and Writings, and Reading, and Learning, and Study, and Meditation, and Contemplation, and Speculation, and Practice, and Experience, and Observation, and Reason, and Judgment, and Memory, and Invention, and Fancy, and Imagination, and Dreams

gentem fuisse, Stephanus Byzantinus (*in voc.* Ἰδουμαῖοι.) scripserit: hanc tamen differentiam inter *Idumæos & Judæos*, ex *Ptolemæi* (illius fortasse qui procurator Herodis fuit, apud *Josephum* lib. 16. Antiq. cap. 11.) libro *primo de rege Herode*, in lib. de verborum differentiis notavit Ammonius Grammaticus. *Judæi sunt, qui naturâ ita fuerunt ab initio. Idumæi verò non Judæi fuerunt ab initio, sed Phœnices & Syri; à Judæis autem superati, & ut circumciderentur & in unam cum eis gentem coirent & iisdem legibus subderentur adacti, Judæi sunt nominati*: non generis utique, sed religionis & instituti ratione habitâ. Nam & alii homines, qui secundùm eorum statuta vivunt, *Judæorum* nomen gerunt, quanquàm alienigenæ: ut in libro 37° Romanæ Historiæ notavit *Dio*. Atque hinc ab Hebræis, Herodis & posterorum regnum מלכות הגרים *Proselytorum* (non, ut à *Munstero* in Seder Olam minore, & *Scaligero* in Judaici Computi Spicilegio, libro 7. de Emendat. tempor. est redditum, *Hagarenorum*) dictum reperitur. Apud Judæos verò, *Proselyti justitiæ* sive *justi* (ut eos appellabant) quales ab hoc tempore Idumæi fuit habiti, in suorum loco & numero semper censebantur.

Ptolemæus Physcon præfectum maximum à Cyrenis filium; ne eum Alexandrini contra se regem crearent, interfecit. Tunc populus statuas & imagines ejus detraxit. [*Justin. lib.* 38. *cap.* 8.] Quod factum studio sororis Cleopatræ existimans, cùm eam aliter injuria afficere non posset, filium Memphitem quem ex eâ susceperat, liberalis formæ optimæque spei puerum, in conspectu suo occidi jussit: protinúsque caput ejus & manus & pedes præcisos & in cistâ chlamyde opertos satelliti tradidit Alexandriam portandos, & cùm natalis Cleopatræ ageretur matri inter epulas pro munere natalitio offerendos. Quæ res non reginæ tantùm, verum etiam universæ civitati; acerba & luctuosa fuit: tantúmque mœrorem festivissimo convivio intulit, ut regia omnis repentino luctu incenderetur. Verso igitur studio principum ab epulis in exsequias; membra lacera populo ostendunt; & quid sperare de rege suo debeant; filii cæde demonstrant. [*Id. ibid. Diodor. Sicul. in Excerptis Valesii, pag.* 374. *Liv. lib.* 59. *Julius Obsequens, de prodigiis; Valer. Maximus, lib.* 9. *cap.* 2.]

Idem Ptolemæus, cùm animadverteret quanto sui odio patria teneretur, timori remedium scelere petivit: quóque tutiùs plebe trucidatâ regnaret, frequentis juventutis gymnasium armis & igni circumdedit, omnésque qui in eo erant partim ferro, partim flammâ necavit. [*Valerius Maximus, ibid.*]

Phraates exercitum Græcorum, quem bello Antiochi captum superbè crudelitérque tractaverat, in bellum secum adversùs Scythas duxit: immemor prorsùs, quòd hostiles eorum animos nec captivitas minuerat, & insuper injuriarum indignitas exacerbaverat. Itaque cùm inclinatam Parthorum aciem vidissent, arma ad hostes transtulêre; & diu cupitam captivitatis ultionem, exercitûs Parthici & ipsius Phraatis regis cruentâ cæde, exsequuti sunt. [*Justin. lib.* 42. *cap.* 1.]

In hujus locum Artabanus, patruus ejus, rex Parthorum substituitur: Scythæ autem contenti victoriâ, depopulatâ Parthiâ, in patriam revertuntur. Sed Artabanus bello Thogariis (vel Tocharis, populo Scythici generis) illato, in brachio vulneratus, statim decedit: filio Mithridate Magno (qui cum Orroadiste Armeniæ rege bellum posteà gessit) successore relicto. [*Id. ibid. cap.* 2.]

Anno 50 tertiæ Periodi Calippicæ, mensis Ægyptii Epiphi die 16, (Augusti Juliani die 5) horis æquinoctialibus 6 ante meridiem, in Rhodo insulâ Hipparchus observavit Solem in grad. 8. minut. 35. Leonis; Lunam in grad. 12. minut. 2. Tauri. [*Ptolem. lib.* 5. *cap.* 3.]

3876 Anno eodem 50, mensis Ægyptii Phamenoth die primo, (Martii Juliani die 23, circa occasum Solis, Æquinoctium vernum ab Hipparcho est observatum. [*Id. lib.* 3. *cap.* 2.] 4586 118

Anno eodem observavit idem, stellam quæ in corde Leonis est, distare à puncto Solstitii æstivalis grad. 29. minut. 50. [*Id. lib.* 7. *cap.* 2.]

Hegelochus Ptolemæi Physconis dux, missus adversùs Marsyam Alexandrinorum ducem, vivum eum cepit; copiásque ejus internecione delevit. Adducto autem in conspectum Regis Marsyâ, cùm cuncti acerbissimis supplicîis eum protinùs extinctum iri crederent, Ptolemæus præter spem illi pepercit. Jam enim præteritæ crudelitatis pœnitere eum cœperat; & infensum sibi vulgus conciliare hujusmodi clementibus factis cupiebat. [*Diodor. Sicul. in Excerptis Valesii, pag.* 377.]

Finito luctu orbitatis, Cleopatra regina, cùm se fratris Physconis bello urgeri videret, auxilium à Demetrio Nicatore rege Syriæ genero suo (Cleopatra enim Demetrii uxor hujus Cleopatræ & Philometoris erat filia) per legatos petiit; pretium auxilii regnum Ægypti ipsi promittens. Cujus potiundi spe ille allectus, Ægypto bellum intulit & Pelusium oppugnavit. [*Justin. lib.* 38. *cap.* 9. *& lib.* 39. *cap.* 1. *Porphyrius, in Græcis Eusebianis Scaligeri, pag.* 227.]

3877 Johanni Hyrcano natus est filius Alexander Jannæus, Judæorum posteà Rex: qui annos 49. vivendo exegit. [*Joseph. lib.* 13. *cap.* 23. *fin.*] Hic mox natus, exosus patri factus est. Deum enim in somnis sibi apparentem Hyrcanus de successore rogavisse dicitur; solicitus de Aristobulo & Antigono, quos præ cæteris diligebat fratribus. Deo verò Jannæi hujus characteres ostendente, contristatus pater quòd is in omnia ejus bona esset successurus, in Galilæâ educari eum voluit, neque unquam dum viveret in conspectum suum admisit. [*Id. ibid. cap.* 20.]

Circa hoc tempus, Simoni Dosithei, Apollonio Alexandri & Diodoro Jasonis filio, legatis ab Hyrcano & Judæorum populo de amicitiâ & societate cum Romanis renovandâ missis, à Fannio Marci filio prætore urbano Senatus datus est, VIII. Id. Februar. qui, ut annus Romanus tum agebatur, in Novembrem Julianum incurrit. Editúmque Senatusconsultum est, ut Joppe & portus, Gazaráque & fontes, atque urbes reliquæ per Antiochum Sidetem præter Senatûs decretum ablatæ, restituantur. Neve militibus regiis liceat per regionem ipsorum aut

subdi-

Ireland, and the Dominions thereunto belonging, and the Succession to the Crown of Ireland, in the Heirs of the Body of the Princess Sophia, being Protestants, and for making more effectual the Limitation of

Alexander Zebina regnum conſecutus, ſocietatem inſit cum Johanne Hyrcano Pontifice: ejúſque temporibus res Hyrcani maximis ſucceſſibus ſunt auctæ. [*Joſeph. lib. 13. cap. 17.*]

Manius Aquilius Proconſul ex Asia III Idus Novembris (qui in Julianum Auguſtum tum incurrebat) triumphavit: ut ex fragmentis Tabularum triumphalium marmorearum colligitur. De quo Mithridates, in epiſtolâ ad Arſacem (apud *Saluſtium*, Hiſtoriarum libro quarto.) Romani, *ſimulato impio teſtamento, filium Eumenis Ariſtonicum, quia patrium regnum petiverat, hoſtium more per triumphum duxere.* A Manio Aquilio ductum illum in triumpho, capite pœnas dediſſe, Velleius Paterculus ſignificat. [*lib. 2. cap. 4.*] Romæ enim in carcere juſſu Senatûs ſtrangulatus eſt. [*Strabo, lib. 14. pag. 646. Eutrop. lib. 4. Oroſ. lib. 5. cap. 10.*]

Manius Aquilius, repetundarum reus corruptis judicibus, elapſus eſt. [*Appian. Bell. Civil. lib. 1. pag. 362, 363.*]

3879 M. Plautio Hypſæo & M. Fulvio Flacco Conſulib. Locuſtarum ingentia agmina in Africâ à vento in mare dejecta, fluctibúſque ejecta odore intolerabili Cyrenis, mortifero vapore gravem peſtilentiam fecerunt pecori: hominúmque 800. millia conſumpta tabe proditum eſt. [*Jul. Obſequens, de prodigiis; cum P. Oroſio. lib. 5. cap. 11.*] 4589 125

Dorylao Pontico, Tactico ſive exercitûs ordinandi perito, à Mithridate Euergetâ rege Ponti in Cretam ad peregrinos conducendos milites miſſo, bellum ibi Cnoſſiis adversùs Gortynios eſt obortum. Dorylaus à Cnoſſiis dux creatus, bellum celeriter & feliciter confecit. Summiſque ab eis adfectus honoribus, cùm paulò pòſt de cæde Mithridatis audiviſſet, ibi cum familiâ ſuâ manſit: matris Straboni Geographi proavus. [*Strabo, lib. 10. pag. 477, 478. & lib. 12. pag. 557.*]

3880 Anno æræ contractuum 188ª, Judæi Palæſtini, Senatúſque Hieroſolymitanus & Judas, celebraturi Encænia repurgati Templi 25 die menſis Chaſleu, ſcripſerunt ad Ariſtobulum magiſtrum Ptolemæi (Phyſconis) ex regio genere Sacerdotum Aaronico, & Judæos Ægyptienſes, ut & ipſi idem facerent. [II. *Maccab.* 1. 10, 18.] Quem *Judam*, Rupertus Tuitienſis [*lib. 10. de victoriâ verbi, cap. 15.*] Judam Eſſenum illum eſſe exiſtimat; quem poſt annos 19. Antigoni (Johannis Hyrcani filii) præſentaneam cædem prædixiſſe, neque in vaticiniis ſuis falli ſolitum fuiſſe, refert Joſephus. [*lib. 13. cap. 19.*] *Ariſtobulum* verò Clemens Alexandrinus [*lib. 5. Stromat.*] & Euſebius Cæſarienſis [*tum in lib. 8. Præparat. Evangelic. cap. 3. tum in Chronico.*] Judæum illum ſectæ Peripateticæ philoſophum fuiſſe cenſent, de quo ſuprà ad finem anni Mundi 3854. à nobis facta eſt mentio.

Seleucus Demetrii Nicatoris filius, injuſſu matris Cleopatræ ſumpto diademate, regnavit in Syriâ ann. 1. [*Liv. lib. 60. Porphyr. in Græc. Euſeb. pag. 227.*] 4590 124

Alexander Zebinas, cùm ab eo illuſtriſſimi duces Antipater & Clonius & Æropus defeciſſent, urbémque Laodiceam occupaſſent, eos tandem expugnavit. Cæterùm ſingulari animi magnitudine in captos uſus, omnibus pepercit. Erat quippe ingenio leni ac placido, & in congreſſu ac ſermonibus mirabili comitate: quapropter ab omnibus non mediocriter amabatur. [*Diodor. Sicul. in Excerpt. Valeſii, pag. 377.*]

3881 Mithridates Euergetes Ponti & minoris Armeniæ rex, Sinope dolo familiarium necatus, uxorem & liberos ſucceſſores reliquit. Verùm è duobus filiis natu major Mithridates cognomento Eupator totum regnum ſibi vendicavit. [*Strabo, lib. 10. pag. 477. cum Juſtino, lib. 37. cap. 1.*] Modico enim interlapſo tempore matrem, regni conſortem à patre deſtinatam; dum carcere vinctam tenet, violentiâ iſtâ & temporis diuturnitate confecit. Ita *Memnon.* [*in Excerptis Photii, cap. 32.*] Mithridatem verò extremâ pueritiâ regnum fuiſſe ingreſſum, matre veneno interfectâ, in Hiſtoriâ ſuâ retulit Saluſtius. [*apud Servium, in lib. 6. Æneid.*]

Undecim annorum fuiſſe Mithridatem, quam pari in regno ſuccederet, *Strabo*; tredecim fuiſſe, *Memnon* affirmat. Nos medium annum duodecimum aſſumpſimus; *Eutropium* ſecuti, qui regnaviſſe illum annis 60, vixiſſe 72. tradidit: licèt 56. tantùm regni annos Plinius [*lib. 25. cap. 2.*] illi tribuat; & Appianus 57. *Vide ſuprà ann. Mundi* 3868.

Quemadmodum eo quo genitus eſt Mithridates anno, ita & eo quo regnare primùm cœpit, ſtella cometes, & noctu & interdiu, 70 diebus ita luxit, ut cœlum omne conflagrare videretur. Nam & cauda illius quartam partem cœli (ſive 45 gradus ſuperioris hemiſphærii) occupavit; & fulgore ſui, Solis nitorem vicit: & cùm oriretur occumberétque, quatuor ſpatium horarum conſumebat. [*Juſtin. lib. 37. cap. 2.*]

In Syriâ, Cleopatra filium Seleucum, vel quòd injuſſu ſuo diadema ſumpſiſſet, ſive metuens ne ille patris Demetrii necem ulciſceretur, ſive eodem furore gerens omnia, ſagittâ confixum interemit. Alterum deinde filium ex Demetrio ſuſceptum Antiochum Grypum, quem Athenas educandum miſerat, regem hactenùs conſtituit; ut nomen regis penès filium, vis autem omnis imperii penès matrem eſſet. [*Liv. lib. 60. Juſtin. lib. 39. cap. 1. Appian. Syriac. pag. 132.*] Demetrio verò matris inſidiis ſublato fratrem juniorem Antiochum ſucceſſiſſe Olympiadis CLXIV. anno 2°, notavit Porphyrius: [*in Græc. Euſeb. Scalig. pag. 227.*] qui non *Grypum* ſolùm ſed etiam *Philometorem* vocatum eum fuiſſe addit; quod poſterius cognomentum à *Joſepho* quoque illi tributum fuiſſe videmus. [*lib. 13. cap. 20.*] 4591 123

3882 Alexander Zebinas tumens ſucceſſu rerum, ſpernere jam etiam Ptolemæum, à quo fuerat ſubornatus in regnum, ſuperbâ inſolentiâ cœpit. Itaque Ptolemæus, reconciliatâ ſororis Cleopatræ gratiâ, deſtruere Alexandri regnum, quod odio Demetrii viribus ſuis acquiſierat, ſummopere inſtituit. Miſit igitur ingentia Grypo auxilia, & filiam Tryphænam Grypo nupturam; ut populos in auxilium nepotis, non ſocietate tantùm belli, verum etiam affinitate ſuâ ſolici- 4592 122

non ut captivæ opem ferret, ſed ne effugere captivitatis mala poſſet, quæ ſui æmulatione in hoc potiſſimum regnum invaſerit, hoſtique ſororis nubendo hoſtem ſe ejus effecerit. Tum peregrinos exercitus in certamina fratrum adductos, tum repudiatam à fratre, contra matris voluntatem, extra Ægyptum nuptam accuſat. At Grypus uxorem à ſuſcepto ſcelere revocare conatus, contra morem ait eſſe bellorum, ut poſt victoriam ſæviatur in fœminas, præſertim in ſanguine conjunctas, qualis Cleopatra; quæ illi ſoror, ſibi conſobrina, liberiſque communibus matertera ſit. Quibus tot neceſſitudinibus ſanguinis, ſuperſtitionem templi quoque adjecit, quò obdita profugerat: concludens, neque occiſâ illâ ſe virium quicquam Cyziceno dempturum, nec ſervaturum redditâ. Tryphæna contrà, rata non miſericordiæ hæc verba ſed amoris eſſe, milites in templum immiſit; qui Cleopatram ſimulacrum deæ amplexantem truncatis manibus confoderunt: ne ſcilicet minùs ſorores inter ſe, quàm fratres pugnare viderentur. [*Juſtin. lib.* 39. *cap.* 3.]

Cleopatra Ægypti regina, harum ſororum matet, anno hoc regni 4°, minorem filium Alexandrum Cypri regem factum eò miſit: ut per eum majori Latburo unà ſecum regnanti formidoloſior eſſet ipſa. [*Pauſan. in Attic. pag.* 7, 8. *Porphyr. in Grac. Euſeb. pag.* 225.]

3892 Repetitâ inter fratres Antiochos, Cyzicenum & Grypum, prælii congreſſione; victor Cyzicenus uxorem Grypi Tryphænam, quæ paulò antè ſororem interfecerat, cepit: ejúſque ſupplicio uxoris manibus patentavit. [*Juſtin. lib.* 39. *cap.* 3.] fratréinque regno expellens; pro eò Syris imperavit. [*Appian. Syriac. pag.* 132.] Et Grypus quidem imperio exutus; Aſpendum ſeceſſit: indeque *Aſpendii* cognomentum eſt adeptus. Regnum verò ſuſcepit Cyzicenus, ab anno primo Olympiadis CLXVII. [*Porphyr. in Grac. Euſeb. pag.* 227.] — 4602 — 111

3893 Anno 2°. ejuſdem Olympiadis, Aſpendo rediens Antiochus Grypus Syriam obtinuit: Cyzicenus verò, diviſo imperio, Cœleſyriâ potitus eſt. [*Id. ibid.*] — 4603 — 111

Antiochus Cyzicenus recens regnum adeptus, ad crapulas ac luxum & inſtituta longè à Regibus aliena ſe contulit. Mimis enim atque hiſtrionibus, circulatoribus denique cunctis ſupra modum deditus, eorum artes ſummo ſtudio perdiſcebat: operam quoque neuroſpaſticæ dedit, maximúmque ſtudium poſuit in movendis per ſe animalium ſimulachris quinque cubitorum magnitudine, auro argentóque tectis, atque in aliis hujuſcemodi machinamentis. Quinetiam intempeſtivis venationibus addictus erat: ac ſæpenumerò cum uno aut altero famulo noctu clàm egreſſus, apros, leones ac pardos venabatur. Nec raro cum feris beſtiis temerè congreſſus; in graviſſima diſcrimina ſalutem ſuam adduxit. [*Diodor. Sicul. lib.* 35. *in Excerptis Valeſii, pag.* 385.] De alterius fratris Antiochi Grypi luxu, videnda quæ ex Poſidonii Apamenſi Hiſtoriarum libro 28. refert *Athenæus*, lib. 5. cap. 9. & lib. 12. cap. 19.

3894 Alexander Jannæus, anno ætatis 16°, ex uxore Alexandrâ filium ſuſcepit Hyrcanum: quem, nuncio de Actiacâ Cæſaris victoriâ accepto, quum 80. ætatis annum exceſſiſſet, Herodes è medio ſuſtulit. [*Joſeph. lib.* 15. *cap.* 9.] Unde colligimus, *Alexandram* hanc, ab Eccleſiaſticis ſcriptoribus (ut ad annum Mundi 3862. ſuprà eſt notatum) *Salinam* etiam appellatam, à *Salome* illâ Ariſtobuli uxore diverſam fuiſſe, quam Græci *Alexandram* nominabant; quæque, marito mortuo, fratrem ejus Alexandrum hunc Jannæum, 22. tum annos natum, (regnaviſſe enim 27, vixiſſe 49. annos tradit *Joſephus*) Regem illius loco conſtituit; uti apud Joſephum, [*lib.* 13. *cap.* 20.] legitur. — 4604 — 110

Bellum quo duo hi fratres ſe mutuo arterebant Johanni Hyrcano occaſionem præbuit, ut ſecurè frueretur Judææ proventibus, & ingentem pecuniarum vim inde cogereret. Et Cyziceno vaſtante fratris regionem, quum Grypo Hyrcanus nihil ab Ægypto auxilii venire cerneret, ſed tam ipſum quàm ejus fratrem multas clades accipere ex mutuis inter ſe certaminibus: utrumque facilè deſpexit. [*Joſeph. lib.* 13. *cap.* 17.]

Ad oppugnandos igitur Samaritas, Syriæ regibus ſubjectos, duxit ille exercitum: infenſus eis propter injurias Mariſſenis (Idumæis paulò antè ſub ejus ditionem redactis) colonis Judæorum & ſociis illatas. Cùm Samariam igitur urbem munitiſſimam foſſâ & duplici muro per 80. ſtadia cinxiſſet, obſidioni præfecit filios Antigonum & Ariſtobulum: quibus urgentibus & fame premente eò neceſſitatis adducti ſunt Samaritæ, ut coacti veſci cibis inſuetis homini, poſtremò Antiochi Cyziceni opem imploraverint. [*Id. ibid. cap.* 18.]

3895 Cyzicenus ad ferendum Samaritis auxilium properè adveniens, ab Ariſtobuli militibus victus eſt: & inſequentibus eum fratribus uſque Scythopolim, ægrè evaſit. Quo eodem die Hyrcanus pontifex ſolus in Templo odoramenta adolens vocem audiiſſe fertur, nunciantem filiorum recentem de Antiocho victoriam. A quâ illi reverſi, Samaritas rurſùm intra mœnia compulerunt, & ab eodem Antiocho iterùm auxilium petere coëgerunt. [*Id. ibid.*]

Antiochus Cyzicenus, accitis à Ptolemæo Lathuro circiter ſex armatorum millibus, quos ille invitâ matre Cleopatrâ (nondum ab eâ regno deturbatus) miſerat, primùm vagabatur per ditionem Hyrcani latrocinabundus cum Ægyptiis; non audens quidem aperto marte decernere, quòd eſſet impar viribus, exiſtimans tamen ſe vaſtandis agris effecturum ut Hyrcanus obſidionem Samariæ ſolveret. Sed poſtquàm multos è ſuis amiſit exceptos hoſtium inſidiis, profectus eſt inde Tripolim; Callimandro & Epicrati ducibus demandato bello Judaico. Ex his Callimander audaciùs quàm prudentiùs cum hoſte congreſſus, profligatis ſuis & ipſe inter alios cecidit. Epicrates autem pecuniâ corruptus, Scythopolim & alia quædam opida manifeſtè Judæis prodidit: nec quicquam Samaritis obſeſſis profuit. Atque ita Hyrcanus, integro anno in oppugnatione exacto, non contentus urbem capere, etiam ſolo eam æquavit. [*Id. ibid.*] — 4605 — 109

Seleucienſes qui ad Antiochiam Syriæ ſunt (*ἀυτονόμους* adepti) hinc tempora ſua dinumerârunt. [*Faſti Siculi, anno* 4. *Olympiad.* 167.]

3896 Hyrcanus è ſectâ Phariſæorum, quorum diſcipulus & ſummus fautor fuerat, præcipuis ad — 4606 — 108

convivium invitatis, cujuidam ex eis Eleazari contumelia oſtenſus, qui matrem captivam tempore Antiochi Epiphanis ſervitutem ſerviiſſe falsò illi exprobraverat, & ob convitium illud non ita indignè atque ille expectabat à reliquis exceptum, contra totam ſectam à Jonathane Sadducæo irritatus, ab eorum partibus ad Sadducæos tranſiit. Phariſæi verò traditiones multas à majoribus per manus acceptas populo commendabant, quæ non ſunt ſcriptæ inter leges Moſaicas: quibus idcircò authoritatem Sadducæi abrogabant, dicentes oportere eas tantùm ſervari quæ ſcripto continentur. Atque hinc magna inter utroſque exorta eſt controverſia; cùm ditiores haberent à Sadducæorum partibus, Phariſæi cæteræ multitudinis uterentur favoribus. Cùm Hyrcanus igitur, Phariſæorum conſtitutionibus abrogatis, earum obſervatores pœnis afficeret, ſeditio orta eſt: quam licèt ille tum ſedaverit, inde tamen factum eſt, ut & ipſe & ejus filii in vulgi odium incurrerint. [*Joſeph. lib.* 13. *cap.* 18.]

3898 Johannes Hyrcanus mortuus eſt; quum per annos 29. ſummo functus fuiſſet Sacerdotio: ut ex Joſepho refert *Euſebius*, lib. 8. Demonſtrat. Evangelic. cap. 2. & illum Latinè vertens, in commentariis ad 9. caput Danielis, repetit *Hieronymus*. licèt in noſtris libris, & in antiquâ quoque Rufini verſione, *Joſephum* illi nunc 33. [ut in *lib.* 1. *Belli*, *cap.* 3.] nunc 31. [ut in *lib. Antiquitat.* 13. *cap.* 18. *& lib.* 20. *cap.* 8.] annos attribuat. Obiit pater ejus Simon anno regni Græcorum 177°, menſe 11°, Sabat; (1. *Maccab.* XVI. 14.) circa Februarium ſc. anni Periodi Julianæ 4579. uxor verò ejus Alexandra (uti poſteà videbimus) circa Novembrem anni ejuſdem Periodi 4644. Interſitium eſt annorum 65, & menſium ferè 9. Unde detractis annis 37. regno filiorum & uxoris ejus à *Joſepho* aſſignatis, relinquuntur Hyrcano anni tantùm 28. & menſes 9. circiter. 4607 107

Johannem hunc primi libri Maccabæorum recentiorum nonnulli, ſine juſtâ aliquâ ratione, ſcriptorem fuiſſe exiſtimant: & ab alio aliquo poſtrema hæc illius verba adjecta fuiſſe fingunt. *Cætera rerum Johannis & bellorum ejus, & ſtrenuorum factorum ejus quæ præclarè geſſit, ſtructuraque murorum* (Hieroſolymitanorum, Antiochi Sidetis juſſu dejectorum) *quos exiruxit, & aliorum ejus; ecce ſcripta ſunt in commentariis Pontificatus ejus, ex quo factus eſt Pontifex poſt patrem ſuum.* quarto illo, ut videtur, Maccabæorum libro, quem Græcè ex Hebraico translatum, Lugduni in Santis Pagnini apud Prædicatores Bibliothecâ manuſcriptum legiſſe ſe teſtatur *Sixtus Senenſis* in fine libri 1. Bibliothecæ ſanctæ; ita incipientem. *Καὶ μὴ τὸ ἀναγεγραμμένα ἢ ξίφεσιν ἐξηλθὸν Ἰωάννης υἱὸς αὐτῦ ἀρχιερεὺς ἀντ' αὐτῦ. Et poſtquam occiſus eſt Simon, factus eſt Johannes filius ejus ſummus Sacerdos pro eo.* Ex quo & *Joſephus* ſua hauſiſſe putatur: qui Hyrcanum tres maximos ſimul honores habuiſſe notat; Principatum gentis, Pontificatum, & Prophetiam. Ex divinis enim colloquiis tantam futurorum præſcientiam nactum illum fuiſſe affirmat, ut duos majores natu è ſuis liberis non diu paterni principatûs compotes fore prædixerit. [*Joſeph. lib.* 2. *Belli*, *cap.* 3. *& lib.* 13. *Antiquit. cap.* 18.]

De turri, quam *Antoniam* Herodes poſteà appellavit, ab eo ædificatâ, & ſtolâ cum reliquo Pontificio ibi repoſitâ, in lib. 20. Antiquit. cap. 6. ita etiam ſcripſit idem. *Hyrcanus Pontifex ejus nominis primus, extructâ prope Templum turri, degebat in eâ majorem temporis partem: & quoniam hanc ſtolam habebat in ſuâ cuſtodiâ, quâ nemo præter illum utebatur, recepturus privatum habitum, eò loci illam depoſuebat. Quem morem etiam filii ejus obſervârunt, atque eorum poſteri.* Poſt hujus verò exceſſum, lapillos qui erant in pectorali Pontificis & ſardonychem in dextro illius humero (quorum emicatione voluntas Dei populo Judaico ſignificari ſolebat) irato Deo propter legum ſuarum prævaricationem, fulgorem emittere deſiiſſe, ſignificat idem, [*lib.* 3. *Antiquit. cap.* 9.] annis 200. ante Antiquitatum Judaicarum libros hos à ſe compoſitos; quos anno imperii Domitiani 13°. (id eſt, Periodi Julianæ 4807.) ſe abſolviſſe, in fine Operis ipſe indicat.

Poſt Hyrcanum filiorum natu maximus *Judas*, alio nomine *Ariſtobulus* dictus & *Philellen* (à familiaritate & conſuetudine cum Græcis ſive ethnicis) cognominatus, Principatum ſimul & Pontificatum per unum tantùm annum obtinuit: primúſque omnium poſt reditum à captivitate Babylonicâ, diademate ſibi impoſito, principatum in regni formam tranſtulit. [*Joſeph. lib.* 1. *Belli*, *cap.* 3. *Antiquit. lib.* 13. *cap.* 19. *& lib.* 20. *cap.* 8.] licèt *Strabo* illius fratrem & ſucceſſorem Alexandrum primum pro Sacerdote ſe Regem feciſſe ſcripſerit: [*lib.* 16. *pag.* 762.] non habitâ ratione Ariſtobuli; quòd is fortaſſe poſt aſſumptum diadema parùm vixerit.

Ariſtobulus fratrem ſuum ſecundum Antigonum, quem præ aliis diligebat, in regni ſocietatem aſſumpſit: tres verò reliquos vinctos cuſtodiæ tradidit. Matrem etiam conjecit in carcerem principatûs æmulam (nam illam Hyrcanus rerum dominam reliquerat:) eóque crudelitatis proceſſit, ut fame necaret in vinculis. [*Joſeph. lib.* 1. *Belli*, *cap.* 3. *& lib.* 13. *Antiquit. cap.* 19.]

In Ægypto Cleopatra, cùm gravaretur ſocio regni filio Ptolemæo (Lathuro,) populum in eum incitavit. [*Juſtin. lib.* 39. *cap.* 4.] Ex omni enim eunuchorum numero, quos amantiſſimos ſui eſſe putabat, ſaucios in concionem produxit; Ptolemæum inſimulans, & inſidias ſibi feciſſe, & eunuchos vulneribus fœdaſſe. Quâ re Alexandrini commoti, non multum abfuit quin Ptolemæum impetu facto opprimerent: ſed cùm ille navi ſe è periculo proripuiſſet, haud ita multò pòſt è Cypro reverſum Alexandrum regem appellaverunt. [*Pauſan. in Aticis*, *pag.* 8.]

Antequàm abiret ille in exilium, Selenem uxorem mater Cleopatra illi abſtulit; eo indignius, quòd duos ex eâ filios jam haberet. [*Juſtin. lib.* 39. *cap.* 4.] Alexander verò à matre arceſſitus, & Ægypti rex in locum fratris conſtitutus, 8um. tum regni ſui Cyprii numerabat annum, cùm mater Cleopatra regni ſui Ægyptii numeraret 11um. [*Porphyr. in Grac. Euſeb. Scalig.* *pag.* 225.] Hunc, non minùs quàm patrem Phyſconem, multâ ſaginâ obeſum evaſiſſe notat *Athenæus*, lib. 12. cap. 17. ubi ex Poſidonio Apameno, in Hiſtoriarum libro 47° hunc de eo locum

cum profert. *Ægypti rex invisus populo, familiarium assentationibus exceratus, in multis verò delicuis vivens, ne ambulare quidem poterat, nisi duobus suffultus incederet. At in saltationibus quæ epulis adhibebantur, nudis ille pedibus è lectis superioribus desiliens, exercitatis concitatius & agilius corpus saltando movebat.*

Aristobulus, illato bello Iturææ, magnam ejus partem Judææ limitibus adjecit; habitatoribus ejus comminatione exilii coactis circumcisionem cæterósque Judaicos ritus admittere. Quod ex Timagene historico hisce verbis confirmat Strabo. *Hic vir æquus fuit, & Judæis multis in rebus commodus: nam & ditionem eorum auxit, & partem Ituræorum eis attribuit, devinctam circumcisionis fœdere.* [Joseph. *lib.* 13. *cap.* 19.] 4808 106

3899 Cùm Antigonus magnificè reverteretur è bello, quo tempore populus Judæorum solenne Tabernaculorum festum celebrabat; accidit ut Aristobulus rex ægrotans in turri quæ pòst Antonia est cognominata decumberet, frater verò Antigonus interfuturus sacris, splendidissimè ornatus ascenderet in Templum, potissimùm pro salute regis vota facturus. Monitus Aristobulus à malevolis delatoribus ut ab insidiis illius sibi caveret, satellitibus in loco quodam obscuro & subterraneo juxta turrim illam collocatis mandavit, ut si quidem sine armis frater veniret, nemo eum attingeret; sin verò armatus, trucidarent: præmisit tamen ad eum qui rogaret, ut inermis veniret. At Salome regina & cæteri illi malevoli nuncio persuaserunt ut contraria diceret, cupere Regem ita uti erat illum armatum videre. Fortè Judas quidam, secta Essenæ, rerum futurarum vaticinatione apud suos celebris, Antigonum in turri Stratonis eo ipso die perituum prædixerat: cùm aliam ipse Stratonis turrim nesciret, præter eam, quæ posteà Cæsarea dicta est, & 600. stadiis Hierosolymis aberat. Ubi igitur incolumem Antigonum eâ die ad Templum accedentem vidisset, mortem sibi optabat; metuens ne falsi convinceretur, hactenùs pro vero prophetâ habitus. Sed paulò pòst Antigonum in loco illo subterraneo interfectum audiit, qui eodem nomine quo maritima Cæsarea, Stratonis turris appellabatur. [*Joseph. lib.* 1. *Bell.*, *cap.* 3. *& lib.* 13. *Antiquit. cap.* 19.]

Aristobulo confestim sceleris pœnitudine morbus ingravescebat; ita ut postremò crescentibus doloribus sanguinem vomeret. Eum quidam è ministris foras efferens eo ipso in loco ubi Antigoni interfecti cruore terra fœdata fuerat fortè collapsus, Aristobuli sanguinem effudit. Quo cognito, Aristobulus Dei vindictam justam agnoscens, cum maximis animi & corporis cruciatibus vitâ excessit. [*Id. ibid.*]

Post Aristobuli obitum Salome ejus uxor, quam Græci Alexandram nominant, solutis ejus fratribus quos in vinculis ille habuerat, Alexandrum Jannæum ætate cæteros præcedentem atque modestiâ regem constituit. Ille verò regno potitus, alterum fratrum insidiantem sibi interfecit, alterum contentum privatâ & otiosâ vitâ in honore habuit. [*Joseph. lib.* 13. *cap.* 20.] qui Absolomus dictus, à Pompeio post annos 42. Hierosolymis captus est. [*Id. lib.* 14. *cap.* 8.]

Alexander Jannæus constitutis rebus imperii, prout sibi visum est conducere, ad Ptolemaidem duxit exercitum: & cùm prosperè pugnasset, victos intra mœnia compulit; eósque obsessos oppugnare aggressus est. In Syriâ eo tempore duo fratres, Philometor sive Grypus & Cyzicenus, mutuis cladibus suas vires atterentes, Ptolemaidensium periculum negligebant. Zoilus tyrannus, qui ex Regum discordiâ occasione captatâ Stratonis turrim & Dora occupaverat, obsessis aliquam sed exiguam opem attulit. Ptolemæus Lathurus, à matre Cleopatrâ Ægypti regno ejectus, Cyprum obtinebat. Atque ad hunc Ptolemaidenses missis legatis, orabant ut auxilio veniens ex Alexandri manibus periclitantes eriperet. Qui cùm ei spem fecissent, quòd delatus in Syriam habiturus esset Gazæos & Ptolemaidenses in suis partibus, simúlque Zoilum & Sidonios multósque alios adjuraturos; elatus promissis, navigationem parabat. [*Id. ibid.*] 4509 105

Interim Demænetus, qui plurimùm apud suos cives authoritate pollebat, persuasit Ptolemaidensibus ut mutarent sententiam: conducibilius esse dicens incertam cum Judæis belli aleam subire, quàm in certissimam servitutem accito domino se dedere; & insuper non præsens solùm bellum sustinere, sed majus etiam ab Ægypto imminens. Cleopatram enim non permissuram Ptolemæum vires sibi parare è vicinià, sed contra eos venturam cum valido exercitu: dare enim reginam operam, ut illum etiam è Cypro ejiciat. [*Id. ibid.*] Neque eum hîc sua fefellit opinio. Cleopatra enim exulantem filium bello persecuta, non solùm Cypro illum expulit, sed etiam ducem exercitûs sui, quòd vivum eum è manibus dimisisset, interfecit. quanquàm Ptolemæus verecundiâ materni belli, non viribus minor ab insulâ recesserit: si *Justinum* hic audire libeat. [*lib.* 39. *cap.* 4.]

Ptolemæus igitur, cognitâ in itinere Ptolemaidensium mutatione, nihilominùs cursum continuavit: & cùm appulisset ad Sycaminum, eò loci copias exposuit; quæ constabant, connumeratis peditibus & equitibus, circiter 30. millibus. His adductis ad Ptolemaidem, & castris ibi positis; ùm neque legatos ejus admittere, neque verba audire vellent, in magnam conjectus est solicitudinem. Postquàm verò Zoilus ad eum & Gazæi venerunt, petentes auxilium contra Judæos & Alexandrum agros ipsorum vastantem; Ptolemaidis obsidio, metu Ptolemæi, soluta est. [*Joseph. lib.* 13. *cap.* 20.]

3900 Alexander Jannæus, reducto domum exercitu, cœpit astu agere; clàm Cleopatram contra Ptolemæum vocans, apertè verò amicum ejus & socium se simulans. Quin & 400. argenti talenta daturum se pollicitus est; si ille vicissim in gratiam ipsius Zoilum tyrannum tolleret, & agros ejus Judæis attribueret. Quod quidem Ptolemæus libenter præstitit: sed posteà comperto quòd ille clàm ad matrem ipsius Cleopatram misisset, fœdus cum eo initum dissolvit. [*Id. ibid.*]

Quum Mario, ad expeditionem adversùs Cimbros se accingenti, Senatus auxilia ex transmarinis

Bill, intituled, An Act for the Relief of Thomas Hall, Esquire, and others, Proprietors of the Middle Level of the Fens, called Whittlesea Mere, in the County of Huntingdon, and for draining the same, and for other Purposes therein mentioned, was read the first time.

Ordered, That the said Bill be read a second time upon Monday next.

Ordered, That the Petition of the Proprietors of the Middle Level of the Fens, called Whittlesea Mere, in the County of Huntingdon, be referred to the Committee to whom the said Bill is referred

Happy families are all alike; every unhappy family is unhappy in its own way.

Everything was confused in the Oblonskys' house. The wife had discovered that the husband was carrying on an intrigue with a French girl, who had been a governess in their family, and had announced to her husband that she could not live under the same roof with him. This situation had lasted three days and was painfully felt by the couple themselves, by all members of the family, and by the servants. The members of the family and the servants felt that there was no sense in their living together, and that chance guests at any inn had more in common with one another than they, the members of the family and the servants of the Oblonskys. The wife did not leave her own apartments, the husband had not been home for three days. The children ran wild all over the house; the English governess quarreled with the housekeeper and wrote to a friend asking her to look out for a new situation for her; the man-servant had left on the previous day, taking advantage of the dinner hour; the cook had walked off the premises during the night; the kitchen-maid, who had left her place, was still lingering in the house.

On the third day after the quarrel, Prince Stepan Arkadyevitch Oblonsky—Stiva, as he was called in the world—woke up at the usual hour, that is, at eight o'clock in the morning, not in his wife's bedroom, but on the leather couch in his study. He turned over his stout, well-cared-for person on the springy couch, as if he would sink into a long sleep, vigorously embraced the pillow on the other side and buried his face in it; but suddenly he sprang up, sat on the couch, and opened his eyes.

"Yes, yes, how was it?" he thought, recalling his dream. "How was it? To be sure! Alabin was giving a dinner in Darmstadt; no, not Darmstadt, but something American. Yes, but Darmstadt was in America. Yes, Alabin was giving a dinner on glass tables, and the tables sang, Il mio tesoro, or rather, not Il mio tesoro, but something better, and there were some sort of decanters, and they were women, too," he remembered.

Stepan Arkadyevitch's eyes sparkled gaily, and he pondered, smiling. "Yes, it was nice, very nice. There was much that was delightful, but there is no telling in words, or even in one's thoughts, what one sees in dreams. But what did I really see? Yes. Alabin was serving them up from a dish, and they were rising to the ceiling, like little bladders, and they were singing, Il mio tesoro, and not Il mio tesoro, but something better, and some little decanters were flying about, and they were also women," he recalled.

Stepan Arkadyevitch's eyes twinkled, and he fell to thinking. "Yes, it was very nice. There was much else that was splendid, but it is impossible to put it into words, or even to think of clearly in the waking state." And noticing a ray of light that fell sideways between the heavy portières, he cheerfully dropped his feet from the couch, found with them the slippers of Moroccan leather, a present on his last birthday, and according to a nine-year-old habit, without getting up, reached out his hand in the direction where, in his bedroom, hung his dressing-gown. And at this point he suddenly remembered how and why he was sleeping not in his wife's bedroom, but in his study. The smile disappeared from his face, he knitted his brow.

"Oh, oh, oh!" he groaned, recalling everything that had happened. And in his imagination there rose again all the details of the quarrel with his wife, all the hopelessness of his situation, and most painful of all, the fault of his own.

"Yes, she will not forgive me and cannot forgive me. The worst of it all is that I am to blame for everything, and yet I am not to blame. That is the whole drama," he thought. "Oh, oh, oh!" he repeated, in despair, recalling the most painful impressions connected with this quarrel.

Most disagreeable was the first minute when, returning from the theatre, happy and contented, with a huge pear in his hand for his wife, he did not find her in the drawing-room; to his surprise, she was not in the study either, and finally he saw her in the bedroom with the unlucky, fatal note which revealed everything.

She, this eternally fussing and narrow-minded Dolly, as he mentally called her, was sitting motionless with the note in her hand, and looked at him with an expression of horror, despair and anger.

"What is this? this?" she asked, pointing to the note.

And, as often happens, the memory of this incident was not so much painful in itself as in the way in which he had responded to these words of his wife.

What had happened to him was like what happens to people when they suddenly feel a sharp pain in the physical sense. He had done as he always did in such cases. His face had instantly assumed a defiant expression, he had begun to defend himself or to excuse himself, he had not had time to think what he was doing, for this action had involuntarily followed from the impression produced on him. Only when he had begun to speak, he had felt instinctively that his excuses were in the nature of things inadmissible, that he had not had time to think what he was doing, for this action had involuntarily followed from the impression produced on him. Only when he had begun to speak, he had felt instinctively that his excuses were in the nature of things inadmissible, that he had not had time to think what he was doing, for this action had involuntarily followed from the impression produced on him.

Digitized by Google

Ecclesiæ, & Clericis, & Personis Ecclesiasticis, & Religiosis, & Locis Religiosis, & Hospitalibus, & Leprosis, & Pauperibus, & Miserabilibus Personis, & Viduis, & Orphanis, & Peregrinis, & Mercatoribus, & Rusticis, & Agricolis, & Animalibus, & Bobus, & Vaccis, & Vitulis, & Porcis, & Ovibus, & Agnis, & Capris, & Hædis, & Equis, & Jumentis, & Asinis, & Asinabus, & Asinulis, & Gallinis, & Anseribus, & Pullis, & Columbis, & Apibus, & Molendinis, & Molendinariis, & Furnis, & Furnariis, & Piscariis, & Piscatoribus, & Vineis, & Vinitoribus, & Vinetis, & Pratis, & Pratariis, & Pascuis, & Pascuariis, & Nemoribus, & Nemorariis, & Terris, & Terrariis, & Terrenis, & Hortis, & Hortulanis, & Hortulanariis, & Hortulanagiis, & Hortulanagiariis, & Hortulanagiis, & Hortulanagiariis, & Hortulanagiis, & Hortulanagi

3909 Anna prophetissa filia Phanuelis è tribu Aseriticâ nupta, cum marito septem annis à virginitate vixit. (*Luc.* I. 36.) 4619 95

Tigranis filius Tigranes, qui Parthis datus obses fuerat, in paternum Armeniæ regnum ab iis restitutus est; quum mercedis loco 70 regionis illius convalles ab eo accepissent. [*Strabo, lib.* 11. *pag.* 532. *Justin. lib.* 38. *cap.* 3. *Appian. in Syriac. pag.* 118.] ut colligitur ex anno regni 25° cujus, ex Plutarchi *Lucullo*, infrà ad annum Mundi 3934. occurret mentio.

3910 Q. Mutius Scævola Proconsul in Asiam missus, lecto tibi legato amicorum optimo P. Rutilio Rufo (quem ipsum, *Asiæ Proconsulem*, in *D. de orig. Juris*, non rectè facit Pomponius) hujus consilio in administrandâ provinciâ ac jure dicundo semper est usus, ejúsque præcipuè operâ publicanorum injurias, quibus provinciales miserè oppressi fuerant, coërcuit. Nam quotiescunque aliqui ab illis vexati eum adierant, datis judicibus integerrimis publicanos ubique condemnabat, & condemnatos adversariis quos injuriâ affecerant in carcerem abducendos tradebat. Cúmque præterea sumptum omnem, tum suum tum comitum, ex suâ pecuniâ ille faceret; brevi provincialium benevolentiam populo Romano conciliavit. [*Cicero, lib.* 2. *de Oratore. Diod. Sicul. in Excerpt. Valesii, pag.* 393, 394.]

Seleucus Antiochi Grypi filius, multis coactis copiis, Antiocho Cyzicено patruo bellum intulit. Cyzicenus ex Antiochiâ ducto exercitu, cum eo congressus prælio victus est: & quum ab equo in hostium castra abriperetur, jamjam capiendus seipsum interemit; postquàm 18 regnavisset annos. Regno autem ejus potitus Seleucus, Antiochiam recepit. [*Porphyr. in Grac. Euseb. pag.* 227.] Cyzicenum in prælio à Seleuco captum & neci traditum *Josephus*; [*lib.* 13. *cap.* 21.] cum filiis Grypi bello congressum interiisse, refert *Trogus*. [*lib.* 40. *Prolog.*] 4620 94

Cn. Domitio & C. Cœlio Consulib. Senatusconsultum factum est, ne quis Cretensibus mutuam pecuniam daret. (*Ascon. Pedianus, in argument. orat. pro C. Cornelio.*) Vid. ann. Mundi 3935. *ex Dione.*

Q. Mutius Scævola, quum solos novem menses Asiæ præfuisset, ne sumptui esset ærario, provinciam deposuit. [*Cicero, ad Atticum, lib.* 5. *epist.* 17. *cum Asconio Pediano, in orat. Ciceronis contra L. Pisonem.*] Qui Asiam tam sanctè & tam fortiter obtinuit, ut Senatus deinceps in eam provinciam ituris magistratibus exemplum atque formam officii Scævolam decreto suo proponeret. [*Valer. Maxim. lib.* 8. *cap.* 15.] Et dies festus à Græcis in honorem ejus constitueretur, quem *Mutia* Asiani nominabant. (*Ascon. Pedian. in* tertiam *contra Verrem, & Divinationem contra eund.*) de quibus, in Verrinâ secundâ, Cicero. *Mithridates in Asiâ, cum eam Provinciam totam occupasset, Mutia non sustulit; hostis, & hostis in cæteris rebus nimis ferus & immanis, tamen honorem hominis Deorum religione consecratum violare noluit.*

Legatus tamen illius Publius Rutilius Rufus, vir summæ innocentiæ, qui cum illo consentiens à publicanorum injuriis Asiam defenderat, ab equitum factione (quos in exigendis vectigalibus multa præter fas actitantes ille cum Proconsule coërcuerat) in judicium vocatus est, quasi ipse munera accepisset. Ille verò eâ fidei atque innocentiæ constantiâ usus est, ut die sibi ab accusatoribus dictâ, usque ad cognitionem neque capillum barbámve promiserit, obsoletam vestem induerit, nec insignia senatoria deposuerit, inimicos permulserit, judices temperârit; orationem quoque à Prætore concessam nihilo summissiorem quàm animum, (qualem nimirùm bonum calumniâ appetitum ac longè plus Reipublicæ quam suam ipsius vicem miserantem decebat) habuerit, nec quicquam splendore præteritorum annorum humilius dixerit. [*Liv. lib.* 70. *Ascon. Pedian. in Divinat. contra Verrem. Valer. Maxim. lib.* 6. *cap.* 4. *Dio, in Excerpt. Valesii, pag.* 637. *Oros. lib.* 5. *cap.* 17.] De quo, in 1. de Oratore Dialogo, (qui post triennium in L. Marcii Philippi consulatu habitus fuisse fingitur) M. Cicero. *Cum esset vir ille exemplum innocentiæ, cúmque illo nemo integrior esset in civitate neque sanctior; non modò supplex judicibus esse noluit, sed ne ornatius quidem aut liberius causam dici suam, quàm simplex ratio veritatis ferebat. Paullum Cottæ tribuit partium, disertissimo adolescenti, sororis suæ filio. Dixit item causam illam quàdam ex parte Q. Mutius, more suo, nullo apparatu, puræ & dilucidè.* Et in Bruto. *Quum innocentissimus in judicium vocatus esset (quo judicio convulsam penitus scimus esse Rempublicam) cùm essent eo tempore eloquentissimi viri L. Crassus & M. Antonius consulares, eorum adhibere neutrum voluit. Dixit ipse pro sese, & pauca C. Cottæ, quòd sororis erat filius: & is quidem tamen, ut Orator, quanquam erat admodum adolescens. Sed Q. Mutius enucleatè ille quidem & politè, ut solebat, nequaquam tamen eâ vi atque copiâ, quam genus illud judicii & magnitudo causæ postulabat.*

Atque ita equites Romani, judiciorum potestatem Gracchanis legibus nacti, Rutilium, virum non sæculi sui sed omnis ævi optimum, interrogatum lege repetundarum, maximo cum gemitu civitatis, damnaverunt. [*Vellei. Patercul. lib.* 2.] Damnatus verò, quum lis pecuniâ esset æstimata, bonis protinùs cessit: quo maximè declaratum est eum alienum ab objecto crimine fuisse. Multo enim minus ex universis ejus bonis redactum est, quàm ex Asiâ rapuisse ab accusatoribus dicebatur: eáque omnia justis ac legitimis titulis ad se pervenisse demonstrabat. Ejus autem damnationis invidia in C. Marium recidit; cui viri hujus virtus gravis & molesta fuit. Quamobrem Rutilius, quum ea quæ in urbe gerebantur improbaret, nec cum ejusmodi homine versari ac degere ampliùs vellet, nemine cogente in exilium abiit: & profectus in Asiam Mitylenis vixit. (*Dio, ut supr. pag.* 637, 638.) Cúmque illum quidam consolaretur, & diceret justare arma civilia, ac brevi futurum ut omnes mules reverterentur: Quid tibi, inquit, mali feci, ut mihi pejorem reditum quàm exitum optares? Malo, ut patria exilio meo erubescat, quàm reditu mœreat. (*Seneca de beneficiis, lib.* 6. *cap.* 37.) Cæterùm nihilo inde plus pristina illius gloria opésque imminutæ fuere. Omnes enim Asiæ civitates legatos secessum ejus operientes obviam miserunt. Neque solùm Q. Mutius, sed civitates etiam ac Reges,

quotquot ejus beneficiis antehac erant usi, plurima illi donaverunt; adeò ut longè plura possideret, quàm ante exilium in bonis habuerat. (*Valer. Maxim. lib. 2. cap. 10. Dio, ut suprà pag. 638.*)

3911 Antiochus Eusebes sive Pius, Antiochi Cyziceni filius, quum meretricis cujusdam operâ, quæ formæ gratiâ illum adamaverat, Seleuci patruelis insidias evasisset, (licèt Syri pietatis merito servatum illum fuisse putent, indéque Eusebis cognomentum illi tribuant) pervenit Aradum, & impositò sibi diademate Seleuco bellum intulit: quem uno prælio victum è totâ Syriâ expulit. (*Joseph. lib. 13. cap. 21. Appian. in Syriac. pag. 133.*) 4621 93

Seleucus fugâ delatus in Ciliciam, postquàm à Mopsuestianis receptus est, cœpit ab eis tributa exigere: qui non ferentes exactionem, unà cum regiâ & ipsum & amicos concremaverunt. [*Joseph. ibid.*] Quoniam violentus & supra modum tyrannicus fuit, Mopsuestiæ in gymnasio crematum fuisse, *Appianus*: (*pag. 132.*) Ab Antiocho Cyziceni filio vivum exustum fuisse, *Eusebius* in Chronico: cùm fugisset in urbem, & percepisset Mopsuestianos vivum ipsum voluisse comburere, manus sibi ipsi intulisse, scribit *Porphyrius*. (*ut supr. pag. 227.*)

Gemelli fratres Seleuci, Antiochus & Philippus, adductis copiis Mopsuestiam vi ceperunt, & fraternam mortem ulti eam diruerunt. Superveniens verò Cyziceni filius Antiochus Pius, prælio eos superavit. Et Antiochus quidem equo in Orontem è pugnâ fugiens, in flumine submersus est. Frater verò illius Philippus (ad quem nummos inscriptionem præferentes ΦΙΛΙΠΠΟΥ ΕΥΕΡΓΕΤΟΥ ΦΙΛΑΔΕΛΦΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ refert *Scaliger*) & Antiochus Pius, ab anno 3° Olympiadis CLXXI. simul regnare incipientes; & æstimabiles copias habentes, de universo Syriæ regno obtinendo inter se decertârunt. (*Porphyr. ut supr. pag. 227.*)

3912 Ptolemæus Lathurus quartum Antiochi Grypi filium Demetrium Eucærum, Cnido accitum, regem Damasci constituit. Cui cum fratre Philippo copias conjungenti Antiochus Pius strenuè restitit. (*Joseph. lib. 13. cap. 21.*) Superatus tamen Antiochus, ad Parthos fugere coactus est. [*Porphyr. ut supr. Euseb. in Chronico.*] 4622 92

3913 Quum Mithridates Ponti rex Cappadociam, sublatis duobus filiis quos ex sorore ipsius Laodice Cappadocum rex (Ariarathis illius qui in bello contra Aristonicum occidit, & alterius Laodices, de quâ superiùs dictum, filius) susceperat, occupavisset; suo ipsius filio octo annorum puero, cui Ariarathis nomen imposuit, regno tradito & Gordio rectore ei addito: Nicomedes Philopator Bithyniæ rex timens, ne accessione Cappadociæ etiam Bithyniam finitimam ille invaderet, subornavit puerum eximiæ pulchritudinis, quasi Ariarathes tres non duos filios genuisset, qui à Senatu Romano paternum regnum peteret. Uxorem quoque Laodicen (Mithridatis sororem, quæ post mortem Ariarathis prioris mariti Nicomedi nupserat) Romam misit, ad testimonium trium ex Ariarathe susceptorum filiorum. Quod ubi Mithridates cognovit, & ipse pari impudentiâ Gordium Romam misit; qui Senatui assereret, puerum cui Cappadociæ regnum tradiderat ex eo Ariarathe genitum, qui bello Aristonici auxilia Romanis ferens cecidisset. (*Justin. lib. 38. cap. 1, 2.*)

Galadenorum regina cum Parthis bellum gessit. In cujus auxilium vocatum Antiochum Pium Cyziceni filium fortiter in prælio dimicantem occubuisse; atque ita Syriæ regnum penès duos fratres Grypi filios, Philippum atque Demetrium Eucærum, remansisse scribit *Josephus*. [*lib. 13. cap. 21.*] Cum biennio, quod Philippo filio Grypi tribuit, Seleucidarum Imperium terminat *Eusebius* in Chronico. Sed cùm post hoc tempus, & Antiochum Pium à Tigrane regno pulsum fuisse, in fine Syriacorum suorum *Appianus*, & Philippum cum duobus fratribus suis Demetrio Eucæro & Antiocho Dionysio Damasci regibus bellum gessisse & Syriæ regno potitum fuisse, doceat Josephus: (*lib. 13. cap. 22. & 23.*) dicendum potiùs videtur, Antiochum Pium à Parthis (ad quos, non ut hostes, sed ut salutis perfugium & præsidium eum se contulisse, *Porphyrius* & *Eusebius* confirmant) reversum, suam Syriæ partem quam per biennium Philippus occupaverat recuperavisse, Philippúmque ut damnum illud resarciret de regno Damasceno ditioni suæ adjiciendo cum fratribus suis Demetrio & Antiocho contendisse (qui motus Syriæ regum illi fuisse videntur, à *Livio* in libro 70. enarrati) reliquámque omnem Syriam à Cyziceni filio non possessam, sibi vendicasse. Quorum certaminum à Philippo partim cum Antiocho Pio, partim cum fratribus suis per octo sequentes annos habitorum tandem pertæsi Syri, relictis Seleucidis, Tigranis Armeniæ regis imperio se subjecerunt: ut in libri 40 initio *Justinus* indicat. Antiocho verò *Pii* cognomentum per jocum à Syris datum *Appianus* (in loco citato) existimat; quòd Selenen duxisset, quæ priùs & patri ejus Cyziceno, & patruo Grypo, nupserat: indéque meritò, divinâ ultione, à Tigrane pulsum fuisse pronunciat. 4623 91

Senatus Romanus, studio Regum Asiaticorum intellecto, aliena regna falsis nominibus furantium, Mithridati Cappadociam, & Nicomedi, ad solatium ejus, Paphlagoniam ademit. Ac ne contumeliâ regum foret, ademptum illis quod daretur aliis, uterque populus libertate donatus est. Sed Cappadoces munus libertatis oblatum abnuentes, missis ad Romanos legatis, negabant vivere gentem suam sine Rege posse. Quod mirati Romani, permiserunt eis ut de ipsorum corpore Regem suis quem vellent suffragiis crearent. Ita Rex ab iis factus est Ariobarzanes. (*Justin. lib. 38. cap. 2. Strabo, lib. 12. pag. 540.*) Romanis Gordium, quem Mithridates eis commendaverat, rejicientibus. (*Justin. lib. 38. cap. 5.*)

3914 L. Cornelius Sylla, finitâ prætura (quâ anno L. Cæsaris & P. Rutilii Consulatum præcedente functum illum fuisse, in libro historiæ suæ 2° *Velleius Paterculus* significat) quum præesset Ciliciæ, legatus in Cappadociam missus est; specioso expeditionis titulo ad Ariobarzanem in regnum reducendum, revera ut multa molientem Mithridatem reprimeret. Sylla igitur haud magnas secum copias adducens, sed promptâ ejus operâ sociorum, magno quidem Cappadocum sed majore Armeniorum, qui Gordio suppetias venerant, numero interfecto, ipsum Gordium (cum intruso regulo Ariarathe, cui rector ille à Mithridate fuerat præpositus)

ejecit,

ejecit, & Ariobarzanem juxta Senatûs decretum, Mithridate non contradicente; Regem declaravit. [*Liv. lib.* 70. *Plutarch. in Syllâ. Appian. in Mithridatic. pag.* 108. *& lib.* 1. *Bell. Civil. pag.* 396.

Parthorum legati à rege Arſace miſſi ad Syllam venerunt, ut amicitiam à populo Romano peterent. [*Liv. lib.* 70. *Sext. Rufus in Breviario.*] quum nihil ante eam diem commercii inter utramque gentem interceſſiſſet. Legationis illius princeps Parthus Orobazus fuit: qui cùm Syllam apud Euphratem agentem conveniſſet, tres ſedes, unam Ariobarzani, alteram Orobazo, tertiam ſibi poſuiſſe Sylla dicitur, mediúſque inter duos ſedens audientiam deditîs legato. Quamobrem necavit poſtmodum Rex Parthorum Orobazum. Syllam alii prædicaverunt, quòd barbaros habuiſſet ludibrio; alii ut arrogantem & intempeſtivè ambitioſum culpaverunt. Memoriæ quoque proditum eſt quondam ex comitatu Orobazi Chalcidenſem, inſpecto Syllæ vultu, animíque & corporis haud defunctoriè obſervatis motibus, atque ad artis præcepta expensâ ejus naturâ, prædicaſſe, fieri non poſſe quin ſummus hic vir futurus eſſet: mirari etiam ſe, quemadmodum patiatur & nunc non eſſe omnium primus. (*Plutarch. in Syllâ: cum Velleio Paterculo, lib.* 2. *cap.* 24.) 4624 90

Syllam Romam regreſſum poſtulavit Cenſorinus repetundarum; quòd magnam pecuniam contra leges ex amico & ſocio regno cepiſſet. Verùm ad judicium non occurrit; ſed accuſationem reliquit. (*Plutarch. ibid.*)

Mithridates ad ſocietatem Romani belli quod olim meditabatur Tigranem Armeniæ regem, nihil de offensâ Romanorum ſentientem, pellexit: per Gordium illi perſuadens, ut Ariobarzani ſegni admodùm, quem Romani Cappadociæ Regem conſtituerant, bellum inferret. Et ne quis dolus ſubeſſe videretur, filiam ſuam ei Cleopatram in matrimonium tradidit. [*Juſtin. lib.* 38. *cap.* 3.]

3915 Mithraas & Bagoas Tigranis duces, pulſo Ariobarzane, qui primo eorum adventu ſublatis rebus ſuis Romam contendit, Ariarathem in regnum deduxerunt. Atque ita per Tigranem rursùs Cappadocia juris eſſe Mithridatis cœpit. (*Id. ibid. & Appian. in Mithridatic. pag.* 176.)

Eodem tempore, mortuo Nicomede Philoparore, Senatus Romæ filium ejus Nicomedem, ex Nysâ (ſaltatrice à Mithridate, apud *Juſtinum* lib. 38. cap. 5. appellatâ) progenitum, Bithyniæ Regem inſtituit. Cujus fratrem ætate majorem Socratem, & ipſum *Nicomedem* appellatum atque *Chreſtum* ſive Frugi cognominarum, cum exercitu contra eum miſit: qui, eo pulſo, regnum ipſe occupavit. (*Juſtin. ibid. Appian. pag.* 176. *&* 178. *Memnon. in Excerpt. Photii, cap.* 32.)

Quum regno pulſus Nicomedes ſuppliex Romam veniſſet: decretum in Senatu eſt, ut & ille & Ariobarzanes in regna ſua reſtituerentur. Legati ad hoc miſſi ſunt, Manius Aquilius (qui ſervile bellum in Siciliâ confecit) & Maltinus ſive (ut in MS. legitur) M. Altinius. (*Juſtin. & Appian. ut ſupr.*) Juſſique adjutare, Lucius Caſſius, qui Aſiam Pergamenam cum exiguo obtinebat exercitu, & Mithridates ipſe. Verùm is propter controverſum jus Cappadociæ & Phrygiam ſibi à Romanis ablatam, nihil eos juvit. (*Appian. ibid. pag.* 176, 177.) ſed ſuis querelis quibuſdam oppoſitis, & oſtensâ legatis pecuniæ magnitudine quam publicè privatimque tunc expendiſſet, quievit. [*Dio, legat.* 30. *in edit. Græcâ, vel* 31. *in Græco-latinâ.*] licèt ipſe in oratione quam *Trogus Pompeius* commemorat, & Cappadociâ filium ſuum eductum quam jure gentium victor occupaverat, & regem Bithyniæ Chreſtum à ſe in gratiam Romanorum occiſum fuiſſe, affirmet. (*Juſtin. lib.* 38. *cap.* 5.)

Mithridates ſocietatem cum Tigrane, bellum adversùs Romanos geſturus, junxit: pactique inter ſe ſunt, ut urbes agríque Mithridati, homines verò & quæcunque auferri poſſent Tigrani cederent. Et quantum bellum ſuſcitaret intelligens, legatos ad Cimmerios, alios ad Gallogræcos, & Sarmatas Baſtarnáſque, auxilium petitum miſit. Nam omnes has gentes, Romanum meditabundus bellum, variis beneficiorum muneribus jam antè illexerat. A Scythiâ quoque exercitum venire juſſit. (*Juſtin. lib.* 38. *cap.* 3.) omnes qui Tanaim & Iſtrum paludémque Mæotidem accolunt ad exequenda juſſa ejus paratos habens. In Ægyptum quoque & Syriam miſit qui ſocietatem regum ei compararent. Naves ſtratas habuit 300. & alias inſuper ædificabat: accitis è Phœnicià & Ægypto proretis ac gubernatoribus. Paternum & ipſe regnum habuit viginti millia ſtadiûm parens in longitudinem; multáſque circumvicinas gentes acquiſivit, & inter eas Colchos gentem bellicoſam. (*Appian. in Mithrid. pag.* 178. *&* 180.) Poſſedit enim regionem quæ Haly fluvio determinatur; uſque ad Tibarenos & Armenios, atque intra Halyn uſque ad Amaſtrin ac Paphlagoniæ quaſdam partes. Adjecit autem ditioni ſuæ etiam oram maritimam versùs occaſum uſque ad Heracleam: in diverſam verò partem Ponto adjecit quæ ſunt uſque ad Colchidem & Armeniam minorem. (*Strabo, lib.* 12. *pag.* 540, 541.) Gentes 25 ſub ditione eum habuiſſe, ſcribit A. Gellius, (*lib.* 17. *cap.* 17.) 22. Valerius Maximus, [*lib.* 8. *cap.* 7.] Quintilianus, (*lib.* 11. *cap.* 2.) Plinius [*lib.* 7. *cap.* 24. *& lib.* 25. *cap.* 2.] earumque omnium linguas percalluiſſe, neque cum ſubditis colloquutum unquam fuiſſe per interpretem. Gentium quoque 22 ore locutum eum fuiſſe, in *Sexti Aurelii Victoris* lib. de viris illuſtrib. cap. 76. legimus: licèt pro 22, libri Manuſcripti 50 numerum hîc exhibeant. 4625 89

Quum Romani legati, cum Caſſiano milite aliiſque copiis è Galatiâ & Phrygiâ contractis, Nicomedem in Bithyniam, Ariobarzanem in Cappadociam reduxiſſent: amborbus mox ſuadebant, ut vicinam Mithridatis ditionem incurſionibus vexando materiam belli quærerent; oſtentantes ſpem auxilii. Neuter tamen vicinum tam potentem laceſſere armis auſus eſt: ſed urgentibus legatis, Nicomedes, qui magnam pecuniam pro reſtitutione ducibus & ipſis legatis ex pacto debebat, magnam etiam, aliàs à Romanis Aſiaticis ad uſuram acceperat, quæ tum re-

 perebatur,

petebatur, invitus in ditionem Mithridatis irrupit, & usque Amastrim urbem populatus est, nemine vetante occurrentéve. nam Mithridates, quamvis paratas haberet copias, tamen cedebat, ut multas justásque causas belli haberet. (*Appian. Mithridatic. pag.* 177. *cum Livio, lib.* 74. *& Dione, legat.* 30. *vel* 31.) de quâ Romanorum injuriâ ita illum conquerentem in Epistolâ ad Arsacem, libro 4°. Historiarum inducit Salustius. *Nam quid ego me appellem? quem disjunctum undique regnis & tetrarchiis ab imperio eorum, quia fama erat divitem, neque servaturum esse, per Nicomedem bello lacessiverunt, sceleris eorum haud ignarum, & ea quæ accidêre testatum antea.*

Ubi Nicomedes cum magnâ prædâ domum rediit, Mithridates ad Romanos duces legatósque, quorum voluntate hæc facta non ignorabat, Pelopidam oratorem misit, de injuriis à Nicomede illaris expostulaturum. Cúmque Nicomedis legati culpam in Mithridatem, à quo primum injuriæ initium factum esset, conjicerent: Romani respondêrunt, neque placere sibi Mithridatem molestiâ affici à Nicomede, neque ut Nicomedi bellum inferretur passuros. Itaque Mithridates, ut apertè à Romanis læsus, misit cum magnâ manu filium Ariarathem ad occupandum regnum Cappadociæ: qui mox Ariobarzane pulso ibi regnavit. (*Appian. in Mithridatic. pag.* 179. *cum Livio, lib.* 76. *&* 77. *Eutrop. lib.* 5. *& Orosio, lib.* 6. *cap.* 2.) Maltino sive M. Altinio, Romano legato, etiam ibi superato. (*Justin. lib.* 38. *cap.* 4.)

Romam Mithridates legatos misit, petens à Romanis; ut, si Nicomedem pro amico haberent, vel persuaderent, vel cogerent hominem ex æqui justíque ratione secum agere: sin autem, hostis ulciscendi potestatem sibi facerent. Romani non modò nihil eorum egere, quæ volebat; sed etiam minas addidere, ni Cappadociam Ariobarzani restitueret, pacémque cum Nicomede coleret. Simul legatos ipsius eo die discedere jussêrunt: ac præterea prohibuerunt, nisi paruisset imperio, nullum ut ampliùs legatum mitteret. (*Dio, legat.* 31. *vel* 32.)

Interim verò Pelopidam ad Romanorum duces Mithridates ablegavit; ut eis significaret se legatos quæstum de illis ad Senatum misisse, & ut ibi ad causam dicendam adessent denuntiaret, néve quicquam absque communi Senatûs Populíque Romani decreto inciperent. Cujus oratio quum vita illis esset insolentior, jussêrunt Mithridatem abstinere à Nicomede & Cappadociâ (sibi enim curæ fore ut mox in eam restituatur Ariobarzanes:) Pelopidam autem statim castris excedere, &, nisi Rex jussa faciat, non redire ampliùs. Cum hoc responso dimissus est, non sine custodiâ, ne quem obiret corrumperet. (*Appian.*)

Statim verò Romani duces, non expectatâ ex Urbe de tanto bello Senatûs aut populi sententiâ, à Bithyniâ, Cappadociâ, Paphlagoniâ & Gallogræciâ copias contraxerunt: quibus se L. Cassii, cum quo Asiam obtinebat, adjunxit exercitus. Divisísque copiis, Cassius castrametatus est in confinio Bithyniæ & Galatiæ, Manius Aquilius quà transitus patebat Mithridati in Bithyniam, Q. Oppius in finibus Cappadociæ: singuli cum 40 peditum equitúmque millibus. Habebant & classem circa Byzantium, cui Minutius Rufus & C. Popilius præerant, ad oris Ponti custodiam. Juvabat eos & Nicomedes cum peditum 50, equitum 6. millibus. (*Idem.*)

Mithridates in exercitu proprio habebat 250 pedirum, 40 equitum millia, 300 naves tectas, 100 dicrota, & alium apparatum pro ratione tam numerosæ militiæ. Præerant autem his copiis Neoptolemus & Archelaus duo fratres; & ipse Rex per se administrabat plurima. Inter auxilia verò Arcathias Mithridatis filius adduxerat ex Armeniâ minore 10 millia equitum: Dorylaus phalangitis (gravis peditum armaturæ) præerat, Craterus 130 falcatis curribus. [*Id.*]

Ut ad Amniadh fluvium in latis campis conspexerunt se Nicomedes & duces Mithridatis (ipse enim non aderat) instruxerunt acies: Nicomedes omnes suos, Neoptolemus & Archelaus expeditos tantùm & equites Arcathiæ & currus aliquot: nam phalanx adhuc erat in itinere. Diu verò alternante victoriâ, Mithridatis duces, licèt militum numero inferiores, incredibili strage à falcatis curribus editâ, Nicomedem cum suis in Paphlagoniam fugere coëgerunt; castrisque & pecuniis hostium sunt potiti. [*Id. cum Memnone cap.* 33. *& Strabone, lib.* 12. *pag.* 562.]

Nicomedes ita fugatus, prope Manium Aquilium castra admovit. Mithridates Scorobam montem ascendit, qui est Bithynorum & Ponticorum confinium. Ejus antecursores 100 equites Sarmatæ, cùm fortè offendissent 800 Nicomedis equites, ceperunt ex eis aliquot. Manium Aquilium retrocedentem Neoptolemus & Nemanes Armenius circa primum Pachium vicum assecuti horâ septimâ, quum abiisset Nicomedes ad Cassium, coëgerunt pugnare, ducentem equitum quatuor millia, peditum verò decuplum: cæsísque decem millibus, 300 vivos ceperunt. Ipse verò Aquilius, castris amissis, fugiens ad Sangarium fluvium, noctu eum trajecit, & evasit in Pergamum. [*Appian. cum Livio, lib.* 77.]

Cassius & Nicomedes, & cæteri quotquot legati Romani aderant, moverunt castra in Leontocephalen, castellum Phrygiæ munitissimum: ubi novitiam tironum multitudinem ex opificibus aut agricolis aut plebe infimâ collectam armis exercebant, & novos ex Phrygibus delectus faciebant. Sed quum utrique pigri essent ad officium, dimissis omnibus recesserunt: Cassius cum suis copiis Apameam, Nicomedes Pergamum, Aquilius Rhodum versùs. Quæ ubi audiêrunt oris Ponti custodes, dispersi sunt; claustris Ponti & Nicomedis navibus Mithridati traditis. [*Appian.*]

Captivos omnes in bello isto comprehensos Mithridates cum viatico ad suos remisit; ut apud hostes clementiæ opinionem sibi pararet. [*Id.*] Quæ ejus humanitas quum omnium sermonibus celebraretur, statim universæ civitates certatim se ejus partibus adjunxerunt. Itaque cernere erat legatos singularum civitatum decretis publicis eum invitantes, Deúmque ac Servatorem appellantes. Adventúque Regis cognito, cuncti è civitatibus effusi in veste candidâ illum ingenti lætitiâ excipiebant. [*Diodor. Sicul. in Excerpt. Valesii, pag.* 401.] augustiori honore quàm pro mortalium sorte Deum eum appellantes & implorantes. [*Athenæus, lib.* 5. *cap.* 11.] dominúmque, patrem, conservatorem Asiæ, Euium, Dionysium, Nysium, Bromium, Bacchum

nominantes.

nominantes. (*Cicero, pro Flacco.*) Qui Bacchi, præ aliis, titulus quamobrem illi fuerit attributus, in primo Sympoſiacorum libro *Plutarchus* explicat.

Mithridates igitur, in Italiam Nicomede ſe ſubducente, primo adîtu occupatâ totâ Bithyniâ, obibat eam, civitates conſtituens & ordinans. (*Memnon. cap.* 33. *Liv. lib.* 76. *&* 77. *Strabo*; *lib.* 12. *pag.* 562. *Appian. pag.* 183.) Phrygiam deinde provinciam populi Romani cum ingenti exercitu intravit. (*Liv. lib.* 77.) ibique uſus eſt Alexandri diverſorio: fauſtum omen putans ſi ubi Alexander interquievit, pernoctaret Mithridates. Atque ita & Phrygiæ reliqua, & Myſiam Aſiámque, Romanorum provincias recentes, percurrebat uſque ad Cariam & Lyciam. (*Appian. pag.* 183.)

3916 Mithridates, miſſis circumquaque ſuis ducibus, ſubegit Lyciam & Pamphyliam aliáque uſque Ioniam. (*Appian. pag.* 184.) Paphlagoniam quoque invaſit, pulſo ex eâ rege amico populi Romani Pylæmene. (*Eutrop. lib.* 5. *Oroſ. lib.* 6. *cap.* 2. *cum Appiano in Mithridatic. pag.* 209.)

Athenionem, Athenionis Peripatetici ex ſervâ Ægyptiâ filium, (qui à mortuo domino hæres relictus, & Athenis in civitatem adſcriptus, Ariſtionis aſſumpto nomine adoleſcentulos in rhetoricâ & Peripateticâ philoſophiâ inſtituebat) legatum Athenienſes ad Mithridatem miſerunt. Qui in regiorum amicorum numerum receptus, litteris ſuis ad rerum novarum ſpem eos erigebat. [*Athenæus, lib.* 5. *cap.* 10. *&* 11. *ex Poſidonii Apameni hiſtoriâ.*] Homo ex impudentiâ ſimul ac ſævitiâ conflatus; qui ex Mithridatis vitiis teterrima quæque quaſi quandam in ſe colluviem traxerat. (*Plutarch. in Syllâ; & ejus exſcriptor Dio, in Excerptis Valeſii, pag.* 649.)

Quum Laodicenſibus Lycum fluvium accolentibus, ad quos Q. Oppius Pamphyliæ Proconſul cum equitibus & mercenario milite ſe receperat, per præconem Mithridates ſecuritatem promiſiſſet, ſi Oppium ei dederent; mercenarios quidem dimiſerunt; ipſum verò Oppium adduxerunt ad Mithridatem, præcedentibus lictoribus in ludibrium. Eum Mithridates ſecum circumducebat, oſtentans captivum ducem Romanum. [*Liv. lib.* 78. *Athen. ut ſupr. cap.* 11. *Appian. pag.* 184.]

Prævalentibus per Aſiam Mithridatis partibus, quum urbes omnes miro quodam impetu deficerent à Romanis, Lesbii non ſolùm ſeipſos ſed etiam Aquilium, qui Mitylenas confugerat ibique ex morbo curabatur, Regi tradere conſtituerunt. Itaque lectos juvenes corporum robore præſtantes ad ejus diverſorium miſerunt: qui facto ſimul impetu correptum Aquilium vinxerunt, rati pulcherrimum ſe munus ac Mithridati gratiſſimum oblaturos eſſe. (*Diodor. Sicul. in Excerptis Valeſii, pag.* 401.] Cum Aquilio quoque alios Mithridati vinctos Mitylenæi tradiderunt. (*Vellei. Patercul. lib.* 2. *cap.* 18.) Aquilium verò, legationis & belli hujus authorem præcipuum, vinctum in aſino Rex circumvehebat; coactum ſuâpte voce apud ſpectatores proclamare ſe eſſe Manium Aquilium. Idémque Manius longâ nexus catenâ, cum Baſtarne quodam procero cubitos quinque, pedes ab equite interdum trahebatur. Tandem verberibus atque omni ſupplicio excruciato Pergami aurum liquarum in os ejus infundi juſſit Mithridates, corruptelas largitionum exprobrans Romano nomini. (*Athen. & Appian. ut ſupr. cum Cicerone, in Orat. pro lege Manilià & lib.* 5. *Tuſculan. quæſt. Livio, lib.* 78. *&* *Plinio, lib.* 33. *cap.* 3.)

Ordinatis deinde ſatrapis adivit Rex Magneſiam, Epheſum & Mitylenem, hilariter exceptus ab omnibus: Epheſiis etiam Romanorum effigies apud ſe poſitas tollentibus. (*Appian.*)

Eo favore civitatum exceptus Mithridates, multum ibi auri argentique, ſtudio veterum regum, magnúmque belli apparatum invenit: quibus inſtructus, debita civitatibus publica privatáque remiſit, & vacationem quinquennii conceſſit. (*Juſtin. lib.* 38. *cap.* 3.) *Ego ultus injurias, Nicomedem Bithyniâ expuli, Aſiámque ſpolium regis Antiochi recepi, & Gracia dempſi grave ſervitium:* inquit ille, in epiſtolâ ad Arſacem: libro 4°. Hiſtoriarum *Saluſtii.*

Ex Ioniâ revertens Mithridates cepit Stratoniceam, mulctavitque pecuniâ, & impoſuit ei præſidium: ubi conſpicatus formoſam virginem Monimam Philopœmenis filiam, recepit in ſuum gynæceum. Cum Magnetibus autem & Paphlagonibus Lyciiſque, propter præſidia reſiſtentibus, bellum continuabat. (*Appian.*) ubi Magnetes ad Sipylum montem Archelaum illius ducem incurſionibus fines ſuos vaſtantem, multis ex Barbarorum agmine cæſis, vulneraverunt. (*Pauſan. in Atticis, pag.* 18.)

Cleopatra Ægypti regina, quum occultis inſidiis filio Alexandro exitium machinaretur, occupata ab eodem interficitur: digna prorsùs hâc mortis infamiâ, quæ etiam matrem thoro expulit, & duas filias viduas alterno fratrum matrimonio fecit, & filio alteri in exilium acto bellum intulit, alteri erepto regno exitium per inſidias machinata eſt. (*Juſtin. lib.* 39. *cap.* 4. *cum Pauſaniâ in Atticis, pag.* 8. *Athenæo, lib.* 12. *cap.* 27. *& Euſebio in chronico.*) Regnaverat autem ille, ſimul cum matre, annos 18. (*Porphyr. in Grac. Euſeb. Scalig. pag.* 225.)

Ubi primùm compertum eſt, ſcelere Alexandri matrem interfectam, concurſu populi facto, ille civium metu aufugit. Poſt cujus fugam Alexandrini, miſſis in Cyprum legatis, ſeniori fratri Ptolemæo Lathuro inde revocato regnum Ægypti reddiderunt: qui per annos 8 vel (ut exactiùs *Porphyrius* tempus expreſſit) annos 7. & menſes 6. eo deinceps potitus eſt. (*Juſtin. lib.* 39. *cap.* 5. *Pauſan. Porphyr. & Euſeb. ut ſupr.*)

Anna prophetiſſa filia Phanuelis, marito defuncto, vidua per 84 annos in Templo (uſque dum Chriſtum in eo præſentem vidit) jejuniis ac precibus vacavit, Deo ſerviens nocte ad die. (*Luc.* II. 37.) 4616 88

Itali defectores ad Mithridatem miſerunt, ut in Italiam adversùs Romanos adduceret copias: ita enim facilè conjunctis copiis poſſe Romanorum vires deturbari. Quibus ille reſponſum dedit, ducturum ſe copias in Italiam, poſtquàm Aſiam ſubegiſſet: id enim tum agebat. Eam ob rem Italis animos deſpondentibus, bellum Sociale ſive Marſicum ſopitum eſt. (*Diodor. Sicul. in Bibliothecâ Photii, cod.* 244.) In quo, inter externarum gentium auxilia miſſa populo Romano (à *Livio* in libro 72° commemorata,) duæ quadriremes tectæ fuerunt, ab Heracleotis Ponti ſuppe-

ditatæ ; quarum in eorum historia Memnon meminit. (*cap.* 31.) Ab Italorum verò partibus, inter alios, Agamemnon Cilix pirata stetit : cujus, in Excerptis Valesii pag. 398. *Diodorus Siculus*, & in lib. 5. cap. 18. mentionem facit *P. Orosius*.

Mithridates, cives Romanos per urbes Asiæ dispersos consiliis suis impedimento esse intelligens, Epheso secretas litteras satrapis omnibus civitatúmque magistratibus scripsit, ut universi ad eandem diem trigesimam invaderent armis Romanos Italósque hospites cum uxoribus, liberis, cæterisque ingenuis domesticis Italici generis, & occisos insepultos abjicerent : & bona eorum partim Regi, partim percussoribus cederent. Per præconem etiam interminatus est mulctam cæsos sepelientibus aut vivos celantibus ; præmio proposito iis qui latitantes tollerent : pollicitus servo libertatem si herum occideret, debitori verò creditorem necanti debitæ pecuniæ dimidium. His clàm ad omnes simul scriptis, ubi statuta dies venit, nullo modo explicari aut comprehendi verbis potest, quæ tunc multitudo Romanorum civium cæsa sit, quis mœror plurimarum provinciarum, quis gemitus occidendorum pariter atque occidentium fuerit ; cùm singuli quique aut prodere innocentes hospites & amicos, aut ipsi periclitari pœnâ hospitum cogerentur. (*Appian. in Mithridatic. pag.* 185. 206, 209, *&* 212. *cum Cicerone, in Orat. pro lege Manilià, & pro Flacco. Memnone, in Excerpt. cap.* 33. *Livio, lib.* 78. *Velleio Paterc. lib.* 2. *cap.* 18. *Floro, lib.* 3. *cap.* 5. *Eutrop. lib.* 5. *& Orosio, lib.* 6. *cap.* 2.

Ibi Ephesii è Dianæ templo ab ipsarum statuarum complexu distractos interficiebant. Pergameni eos qui in ædem Æsculapii confugerant, quum nollent abicedere, statuis hærentes sagittis configebant. Adramytteni abnatare conatos in mare persequendo necabant, simúlque infantes eorum submergebant. Caunii (Antiocho devicto attributi Rhodiis, & paulò antè à Senatu juri suo redditi) Italos qui ad sacratam ejus civitatis curiam confugerant ab ipsis aris protraxerunt ; cæsíque priùs in conspectu matrum infantibus, ipsas deinde, & postremò earum maritos, interemerunt. (*Appian. ut supr. pag.* 185.) Tralliani ipsi quidem neminem occiderunt, sed, ne hospitum cæde manus contaminarent scilicet, Theophilum quendam Paphlagonem virum trucem ad hoc mercede conduxerunt : qui in ædem Concordiæ concluſos tam immaniter contrucidavit, ut statuas complectentibus manus amputaret. (*Id. ibid. cum Diane, in Excerptis Valesii, pag.* 642.)

Apud Mitylenæos P. Rutilius Rufus exulans crudelitatem Regis in togatos, soccos & pallium assumendo, homo consularis vitavit. (*Cicero, pro C. Rabirio Posthumo.*) Ut Theophanis Mitylenæi, rerum Pompei Magni scriptoris, commentum nullo modo fuerit recipiendum : qui in arce Καρῶ à Pompeio receptà, inter alia Mithridatis arcana, Rutilii quoque orationem repertam esse prodidit, quâ ad hanc Romanorum cædem Regem ille incitaverit. (*Plutarch. in Pompeio.*) Ejusmodi verò vestitûs mutatione & alii Romani, ut imminens periculum effugerent, tum sunt usi. (*Athena. lib.* 5. *cap.* 11.) Calaminæ quoque in Lydiâ fluctuantes insulæ multorum civium salus fuit. (*Plin. lib.* 2. *cap.* 95.) Occisorum tamen uno illo die numerus 80 millium fuit. (*Memnon, cap.* 33. *Valer. Maxim. lib.* 9. *cap.* 2.) non 150, ut apud Plutarchum (*in Syllâ,*) & eum secutum Dionem (*legat.* 36. *vel* 37.) ille relatus reperitur.

Mithridates in Coum trajecit : ubi exceptus à libentibus, Alexandri qui in Ægypto regnaverat filium, (& ipsum Alexandrum dictum,) cum multis pecuniis in Coo relictum à Cleopatrâ aviâ, & à Cois sibi deditum assumpsit educavitque regiè ; & è thesauris Cleopatræ magnas divitias, artificum opera egregia, gemmas, mundum muliebrem, magnámque vim pecuniæ misit in Pontum. (*Appian. in Mithridatic. pag.* 186, 252, 253. *& Bell. civil. lib.* 1. *pag.* 414.) Præter Cleopatræ verò thesauros, etiam Judæorum 800. talenta Mithridatem inde abstulisse, ex Strabonis Historiarum libris confirmat *Josephus* : quæ à Judæis Asiaticis, metu belli Mithridatici, depositа in eâ insulâ fuisse existimat, ad Templum Hierosolymitanum deferenda. (*lib.* 14. *cap.* 12.)

Alexander, junioris Alexandri jam dicti pater, anno Ægyptiaci sui regni 19, (Cyprii, 26) ab Ægyptiis, ductore Tyrrho regum cognato, prælio navali victus, unà cum uxore & filiâ ad urbem Lyciæ Myra fugere coactus est : unde in Cyprum declinans, à Chæreâ navarcho prælio exceptus interiit. (*Porphyr. in Grac. Euseb. Scalig. pag.* 225.)

Athenio, sive Aristio, legatus ad Athenienses ex Asiâ à Mithridate remissus, tempestate Carystiam in Eubœâ delatus est : ad quem inde referendum naves longas, sellámque argenteis fultam pedibus, Athenienses miserunt ; maximâ ferè parte civitatis ad eum excipiendum effusâ. Qui præfecturam urbis adeptus, sævam ibi tyrannidem exercuit ; eorum qui Romanis favebant aliis occisis, aliis Mithridati traditis. Cujus tyrannidem multi fugientes, Amisum Athenienſium in Asiâ coloniam habitatum se contulerunt ; ibique in civitatem recepti sunt. (*Posidonius Apameus, apud Athenæum, lib.* 5. *cap.* 11. *cum Plutarcho in Lucullo, & Pausaniâ in Atticis, pag.* 18.)

Quotquot Itali evaserant ex Asiâ, Rhodi habebant receptaculum, & in his L. Cassius Proconsul Asiæ. Rhodii mœnia portúsque munierunt, & instruxerunt machinis : nonnullis Telmissensibus & Lyciis adjuvantibus. Et adventante cum classe Mithridate, suburbia diruerunt, ne hostibus essent usui : navesque ad pugnam instruxerunt, alias à fronte, alias à lateribus. (*Appian.*) Solâ verò navium multitudine inferiores, reliquis omnibus longè superiores erant. Námque & arte gubernatorum, & aptâ navium instructione, & peritiâ remigum ; & militum fortitudine, scientiâ denique ac virtute præfectorum Rhodii præstabant. Contrà autem Cappadoces imperiti navalis pugnæ & inexercitati &, quæ exitii causâ solet esse, incompositi agebant. (*Diodor. Sicul. in Excerpt. Valef. pag.* 402.)

Cappadoces navale prælium, sub oculis ac conspectu Regis sui ineuntes, animorum alacritate benevolentiam suam illi approbare cupiebant. Cúmque navium duntaxat numero potiores essent, omni arte circumvenire hostium classem atque intercipere conabantur. [*Diodor. ibid.*] Tandem verò Damagoras classis Rhodiorum præfectus post Solis occasum cum sex navibus 25 regias adortus, duas ex eis demersit, duas item alias in Lyciam compulit : & nocte in alto exactâ reversus

est. In

eſt. In quo certamine, navem Mithridatis tuos hortantis Chia ſocia per tumultum impacta concuſſit: propéque fuit, ut ipſe Rex in hoſtium veniret manus. Quod ille non diſſimulans poſtea, gubernatorem & proretam affecit ſupplicio; atque Chiis iratus eſt omnibus. Deinde terreſtres copias, ad Mithridatem ex Aſiâ navigantes in onerariis & triremibus, turbo repentinus ad Rhodum transverſus appulit. Quas turbatas adhuc tempeſtate diſperſáſque aggreſſi Rhodii, partim ceperunt partim perforârunt incenderúntque: & 400. viros captivos abduxerunt. Ad extremum Mithridates, ſambucâ machinâ & ſcalis ad urbis oppugnationem fruſtrâ admotis, victus cum ignominiâ à Rhodo receſſit. (*Appian. cum Memnone, cap.* 33. *& Livio, lib.* 78.)

Obſeſſis deinde Pataris, cædebat Latonæ lucum ad machinas, donec minaci ſomnio juſſus eſt abſtinere à ſacris arboribus: relictóque ad bellum in Lyciâ continuandum Pelopidâ, Archelaum miſit in Græciam, ut ſuadendo cogendóque quotquot poſſet civitates ad partes ſuas adduceret. Ipſe poſthac pleraſque curas committens ſuis ducibus, delectus habebat militum & arma fabricabat, & oblectabat ſe cum Stratonicenſi muliere Monimâ; & pro tribunali cognoſcebat cauſas eorum qui dicerentur inſidiati ejus ſaluti, aut res novas moliti, aut quomodocunque proclives. (*Appian. pag.* 188.)

Archelaus præfectus Regis cum 120 millibus equitum ac peditum in Achaiam præmiſſus, Athenarum civitatem ab Ariſtione Athenienſi traditam accepit. (*Liv. lib.* 78. *Eutrop. lib.* 5. *Oroſ. lib.* 6. *cap.* 2.) Profectúſque cum claſſe & cibariis Delum, quæ ab Athenienſibus defecerat, & alia caſtella expugnavit. Pecuniam quoque Apollini dicatam è Delo Athenienſibus per Ariſtionem miſit, miſſis ſimul ad cuſtodiam pecuniæ duobus millibus militum. (*Appian. pag.* 188, 189.) Apellicon verò Teius (ut refert *Athenæus*, lib. 5. cap. 11.) civis Athenienſis, & Athenioni ſive Ariſtioni illi ob ſectæ Peripateticæ ſocietatem conjunctiſſimus, cum cohortibus aliquot Delum celeriter profectus, negligentiùs circa inſulam diviſis cuſtodiis, atque adeò poſteriore inſulæ parte ſine præſidio & vallo relictâ, ſecurus ibi commorabatur. Quâ hominis ſocordiâ & imprudentiâ intellectâ, Orobius (ſive Orbius) exercitûs Romani dux, cui Deli tutela commiſſa fuerat, nocte illuni expoſitis ſuis militibus, ſopitos & ebrios adortus, Athenienſes ac eorum commilitones pecudum more trucidavit, numero 600. vivos cepit, ad 400. præclaro illo duce Apelliconte fugâ clanculùm elapſo. Multos, quos in villas confugientes erat conſpicatus, exuſſit cum ipſis ædificiis, & helepoli cuniculíque aliis ipſorum machinis obſidionalibus. Deinde trophæum erexit & aram, cui hæc inſcripſit:

Τὰς ᾗ Θυνίτας ἔχει ξείνας τάφος, αἱ περὶ Δῆλον
Μαρνάμεναι ψυχὰς ὤλεσαν ἐν πελάγει.
Τῆι ἱερὰν ὅτι πᾶσιν Ἀθηναίοις περάζει,
Κοσκὼ Ἄρει βασιλῆι Καππαδόκων δέδμηται.

Hic peregrina jacet gens, circum littora Deli
Quæ pugnans animas perdidit in pelago.
Inſula Cecropidûm quum devaſtata tumultu eſt,
Illis Cappadocum juncta ubi turma fuit.

3917 Metrophanes ſubmiſſus à Mithridate cum aliâ manu militum, Eubœam & agros Demetriadis Magneſiæque, quæ civitates à factione regiâ abhorrebant, populabatur. Quem Brytius (ſive Brutius Sura, prætoris Macedoniæ Sentii legatus, ut *Plutarchus* indicat) aggreſſus è Macedoniâ cum exiguis copiis, navali pugnâ certavit: demerſáque unâ nave magnâ & unâ hemioliâ, omnes ſocios navales qui in eis fuerant occidit, inſpectante Metrophane. Ille verò territus fugit: quem ſecundo vento navigantem cùm Brytius aſſequi non poſſet, Sciathum inſulam expugnavit, quæ prædonum barbarorum erat receptaculum. Quibus in poteſtatem redactis, ſervos in crucem egit, liberos abſciſſis manibus mulctavit. (*Appian.*)

Ex filiis Mithridatis, unus in Ponto & Boſphoro vetus regnum uſque ad ſolitudines ſuper Mæotim lacum, adverſante nullo, obtinebat: alter Ariarathes ingentibus copiis Thraciam & Macedoniam inſiſtebat ſubigere. Duces ejus cum exercitibus alias oras domabant: quorum Archelaus princeps claſſe fermè totum obtinens pelagus, inſulas Cycladas in ditionem redigebat, aliáſque quotquot intra Maleam poſitæ ſunt. (*Plutarch. in Syllâ.*) Eretriâ quoque & Chalcide, adeóque totâ Eubœâ, ad Mithridatis partes accedente. (*Memnon. cap.* 34.)

Lucius Sylla, diſceſſum ejus urgente Conſule L. Cornelio Cinnâ, Proconſulari poteſtate cum quinque legionibus & cohortibus aliſque aliquot ad bellum Mithridaticum gerendum in Græciam profectus eſt. (*Plutarch. in Syllâ. Dio, in Excerpt. Valeſ. pag.* 642. *Appian. in Mithridatic. pag.* 190. *& lib.* 1. *Bell. Civil. pag.* 399.) Sedebat tum Pergami Mithridates, opes, dynaſtias & dominatus amicis diſpertiens. Memorant, quo tempore claſſem Sylla ab Italiâ ſolvit, inter alia quæ agenti Pergami Mithridati oblata fuerunt prodigia, Victoriam coronatam, quæ à Pergamenis ſupernè demittebatur machinis, quum penè attingeret caput ejus, delapſam coronam in theatro ad ſolum diffractam fuiſſe: atque inde horrore populum, Mithridatem ingenti fuiſſe conſternatione perculſum; licèt omnia ei id temporis ex ſententiâ procederent. (*Plutarch. in Syllâ.*) 4617 87

Inter reliqua prodigia, quæ Mithridati adversùs ſocios populi Romani bellum paranti apparuerunt, ſub conſulatu L. Syllæ & Q. Pompeii à Julio Obſequente commemorantur iſta. „Stratopedo, ubi Senatus haberi ſolebat, corvi vulturem tundendo roſtris occiderunt. In eundem „locum ſidus ingens cœlo demiſſum, Iſidis ſpecies viſa fulmine petere. Lucum Furiarum cùm „Mithridates ſuccenderet, riſus exauditus ingens, ſine authore. Quum aruſpicum juſſu virginem Furiis immolaret; è jugulo puellæ riſus ortus turbavit ſacrificium.

Romæ M. Cicero Moloni Rhodio dedit operam, & actori ſummo cauſarum, & magiſtro. [*Cicero, in Bruto.*] Alabandenſis hic è Cariâ fuit Orator: ut infrà, ad annum Mundi 3917. ex *Strabone* declarabitur.

Sylla

Sylla ingressus Atticam, missâ parte copiarum ad oppugnandum in urbe Aristionem, ipse rectâ Piræum petiit, ubi Archelaus præfectus Mithridatis intra muros se receperat. (*Appian.*)

3918 Hyeme appetente, ad Eleusinem castrametatus Sylla, fossam à montibus ad mare profundam deduxit. Cumque navibus indigeret, Rhodum misit qui eas accerserent. (*Id.*)

Athenas, longâ fame fatigatas, Sylla tandem cepit: & quidem, ut ipse in Commentariis suis retulit. *Kalendis Martiis.* ἥτις ἡμέρα συμπίπτει μάλιστα τῇ τελουμένῃ τῷ Ἀνθεστηριῶνι μηνὶ, ἐν ᾧ πρὸς τύχαις ἐκπλήγματα πολλὰ τῷ διὰ τὸν ἐπομβρίαν ἀλύδρῳ ἐκ τῆς φθορᾶς ἐπέσπε ὄμβρος, ὡς τὸν ἐκ τῶν χρόνων ἐκεῖνον μάλιστα τῷ κατακλυσμῷ συμπεσόντα, inquit *Plutarchus*; cum mensis Antheterionis initio, quò Ogygii diluvii ab Athenienſibus celebrabatur memoria, diem illum conferens. Utut verò Lunaris Athenienſium Antheſterion Plutarchi ætate, Juliano Martio quandoque reſponderit: in vitioſâ tamen anni ratione hoc tempore à Romanis obſervatâ, Kalendæ Martiæ in Poſideonem potiùs Atticum & Julianum Decembrem incidiſſe poſſent videri.

Rhodii, quum non poſſent mare, vagantibus Mithridatis claſſibus, ad auxilium Syllæ ferendum 4628 86
trajicere, L. Lucullum virum inter Romanos illuſtrem, unum ex Syllæ legatis, juſſerunt clàm navigare in Syriam, Ægyptum & Libyam; collectiſque navibus à regibus, & civitatibus quæ exercerent rem nauticam, claſſem aliquam ad Rhodiam adjungere. Ille mediâ hyeme, nihil infeſtum mare veritus, cum tribus Græcis myoparonibus & dicrotis totidem Rhodiis in tantum periculum ſe demiſit vaſti pelagi ac navium hoſtilium, quæ, quòd mari potirentur, paſſim vagabantur frequentes. In Cretam tamen decurrit, eámque ſibi adjunxit. (*Appian. in Mithridatic. pag.* 192. *Plutarch. in Lucullo.*)

Ariſtio tyrannus & exteri, qui urbe captâ in arcem Athenienſem confugerant, à Curione diu obſeſſi, aquæ penuriâ tandem preſſi dedere ſe coacti ſunt. Eodémque die & momento quo tyrannum ex arce Curio deduxit, coierunt ex ſereno nubes; unde imber ingentibus fuſus procellis arcem aquâ implevit. Ariſtionem verò cum ſuo ſatellitio, quive magiſtratum aliquem geſſerant, aut quomodocunque à conſtitutionibus Romanorum poſt captam Græciam ordinatis diſceſſerant, affecit Sylla ſupplicio: cæteris dedit veniam. (*Appian. ibid. pag.* 195, 196. *Plutarch. in Syllâ. Strabo, lib.* 9. *pag.* 398.) Ariſtionem, qui in Minervæ templum confugerat, vi inde extractum interfici juſſiſſe Syllam, refert Pauſanias. (*in Attic. pag.* 18.) Veneno à Syllâ necatum eum fuiſſe, dicunt alii. (*Plutarch. in Syllâ.*)

Magneſia, quæ ſola in Aſiâ civitas in fide manſerat, ſummâ virtute adversùs Mithridacem defenſa eſt. (*Liv. lib.* 81.)

Lucullus Cyrenæos continenter à tyrannis & bello exagitatos inveniens, Rempublicam eorum conſtituit & legibus firmavit. (*Plutarch. in Lucullo.*) Poſt libertatem enim à Romanis ante decennium illis donatam, Nicocratis & fratris ejus Leandri tyrannidem fuerant perpeſſi, & ab eâ nuper Aretaphilæ uxoris Nicocratis ſtrenuâ operâ liberati; ut in libello de virtutibus mulierum pluribus *Plutarchus* oſtendit. Et poſt decennium alterum, Cyrene à Romanis provincia facta eſt: ut infrà ad Annum Mundi 3928. ex *Appiano* declarabitur. Hoc verò tempore, Judæorum ſeditione agitatum fuiſſe Cyrenem, atque ad eam ſedandam Lucullum à Syllâ fuiſſe miſſum; ex Straboniis Hiſtoriarum libris confirmat *Joſephus*. (*lib.* 14. *cap.* 12.)

Dum Cyrenis curſum in Ægyptum Lucullus dirigit, piratarum incurſu omnia ferè amiſit navigia. Incolumis ipſe tamen Alexandriam magno cum honore eſt delatus. Claſſis enim ei univerſa, ut Regi navigaturi fieri ſolebat, eximiè exornata proceſſit obviam: cúmque Ptolemæus (Lathurus; cui μείρακιον, vel adoleſcentis appellatio à Plutarcho parum appoſitè hìc tribuitur) mirificâ humanitate excepit; &, quod duci extraneo ante eum delatum fuerat nemini, diverſorium & excubationem ei in regiâ dedit. Impenſarum verò & ſumptus non quantum cæteris, ſed quadruplum tantum illi præbuit. Neque is tamen præter neceſſaria admiſit quicquam: nec donum, licèt miſſa facere: quæ valerent 80. talentis, accepit. Dicitur autem neque Memphim adiſſe, neque quicquam ex celebratis Ægypti miraculis viſiſſe: quòd ſeriantis hæc ſpectatoris & delicati eſſent, non, ſicut ipſe, qui ſub dio tendentem juxta hoſtium præſidia reliquiſſet imperatorem. (*Plutarch. in Lucullo.*)

Ptolemæum regem Alexandriæ Conſuli Syllæ eum conciliaviſſe, ſcribit *Aurelius Victor.* (*de vir. illuſtr. cap.* 74.) At neque Conſul tum Sylla fuit, ſed Proconſul; neque Ptolemæus belli terrore ſocietatem Syllæ admitrere tum voluit. Naves tamen Lucullo, quæ proſequerentur eum in Cyprum, attribuit; & conſcenſuro ſalutandi colendíque causâ pretioſum ſmaragdum auro illigatum dedit. quod donum recuſavit primùm Lucullus: ſed ubi inſculptam imaginem ſuam monſtravit Rex, veritus eſt rejicere; ne, ſi diſcedere inimico animo exiſtimaretur, inſidiæ ſibi mari parentur. (*Plutarch. ut ſupr.*)

Lucullus cum navium manu quam in prætervehendo fecit ex opidis maritimis, repudiatis quæ ſceleribus contractæ prædatoriis erant, in Cyprum trajecit. Nuntiato hoſtes ſub promontoriis ſtare & ipſum capere, ſubduxit claſſem omnem; civitatibúſque de hybernis ſcripſit & annonâ, quaſi illic ver expectaturus. Inde aſpirante aurâ, navibus repentè deductis, vela fecit. Interdiu velis ſubductis & contractis navigans, noctu in altum datis, Rhodum applicuit ſoſpes. (*Id. ibid.*)

Cinna Conſul L. Valerium Flaccum collegam ſuum cum duabus legionibus in Aſiam miſit, ut provinciæ præeſſet & bellum contra Mithridatem gereret. Eum rei militaris imperitum comitatus eſt unus ex ſenatoribus C. Fimbria, vir non contemnendæ authoritatis apud milites: quem Flacci *legatum* Livius, Aurelius Victor & Oroſius, ὑπαρχὸν Dio, *quæſtorem Strabo*, *præfectum equitum* Velleius Paterculus appellat. Datum his à Senatu mandatum eſt, ut Syllam, ſi partes Senatûs tueretur, adjuvarent; ſin minùs, cum ipſo priùs manus conſererent. E Brunduſio verò transmare illis navigantibus, multæ naves tempeſtate confractæ ſunt; & prætoriæ earum incendit

novus

novus à Mithridate ſubmiſſus exercitus. [*Memnon. cap. 36. Liv. lib. 82. Strabo, lib. 13. pag. 594. Vellei. Paterc. lib. 2. cap. 24. Dio, in Excerpt. Valeſii, pag. 650. Appian. lib. 1. Bell. civil. pag. 396. & in Mithridatic. pag. 204. cum Oroſio, lib. 6. cap. 2.*

Dux Mithridatis Taxiles ex Thraciâ & Macedoniâ cum 100 millibus peditum, 10 equitum, curribus falcatis 90 movens, accivit Archelaum: qui comminſtis agminibus 120 millia hominum [plus quàm 60 millia habet Memnon] ſub ſignis ducebant; Thracum, Ponticorum, Scytharum, Cappadocum, Bithynorum, Galatarum, Phrygum, & aliorum è novis Mithridatis provinciis profectorum. Sylla L. Hortenſio aſſumpto, qui 6000 ex Italiâ adduxerat, cum his ad Chæroneam congreſſus eſt, equites habens non plures 1500, pedites non minùs 15000, ut habet *Plutarchus*; ne tertiam quidem partem hoſtium numero æquans, ut *Appianus*. Victoriam tamen conſecutus eſt Sylla: cæſis millibus adverſariorum 110 [vel 100, ut in *Livii* epitome legitur] & caſtris expugnatis. Archelaus cum non multò pluribus quàm 10 millibus Chalcidem effugit. Sylla de exercitu ſuo refert 14 [vel, ut alii, 15] fuiſſe deſideratos; quorum etiam duo ſub veſperum adfuerint, falſò periſſe creditos. [*Memnon, cap. 34. Liv. lib. 82. Plutarch. in Syllâ. Appian. in Mithridat. Eutrop. lib. 5. Oroſ. lib. 6. cap. 2.*]

Audiens Sylla Flaccum, qui ex adverſâ factione fuerat Conſul creatus, tranſmeare cum legionibus mare Ionium, verbo contra Mithridatem, reverà contra ſe; huic ut occurreret, contendit in Theſſaliam. (*Plutarch.*) Cúmque Flaccus vir malus, avarus & in puniendo crudelis, exoſus eſſet omnibus militibus, eorum pars, præmiſſa in Theſſaliam, ad caſtra Syllæ tranſiit: reliquos Fimbria, melior Flacco dux viſus & clementior, continuit ne deficerent. (*Appian. pag. 204.*)

Archelaus, quoniam Romani claſſe carebant, ſecurè per inſulas vagabatur, maritima populans; Cerinthum etiam oblidere auſus, factâ ibi exſcenſione. Sed à Romanis quibuſdam peregrinis nocti appetitus per inſidias, celeriter conſcenſis navibus ſolvit inde, & rediit Chalcidem; archipiratæ quàm bellatori ſimilior. (*Appian. pag. 199.*)

Mithridates auditâ tantâ ſuorum clade territus, ut par erat, nihilominùs novos delectus habuit ex omnibus ſibi ſubjectis gentibus. Ratúſque non defore qui ſibi victo, vel nunc vel per aliam occaſionem, ſtruerent inſidias, omnes ſuſpectos colligebat, priuſquàm bellum denuò crudeſceret. [*Appian.*]

Ac primùm Galatarum tetrarchas, & quos circa ſe habebat in amicorum cohorte, & qui nondum erant ſubditi, omnes necavit cum liberis & uxoribus; exceptis tribus fugâ ſervatis. Horum alios inſidiis oppreſſit, alios unâ nocte peremit in convivio; putans neminem eorum in fide conſtantem permanſurum, ſi Sylla veniret: confiſcatiſque bonis eorum, in civitates induxit præſidia, & genti ſatrapam Eumachum impoſuit. Sed cum mox tetrarchæ qui evaſerant, collectâ ex agris manu clientum, ejecerunt cum ſuis præſidiis è Galatiâ: ut Mithridates nihil ex eâ gente reliquum haberet præter pecuniam. [*Idem.*]

Chiis quoque iratus jam inde ex quo navis eorum imprudens in regiam impegerat in navali contra Rhodios prælio, primùm publicavit bona civium qui ad Syllam profugerant: deinde miſit qui apud Chios in factionem Romanam inquirerent. Poſtremò Zenobius [vel, ut *Memnon* vult, Dorylaus] cum exercitu eò appulſus, quaſi trajecturus in Græciam, muros Chiorum & munitiora loca noctu occupavit: additiſque ad portas cuſtodiis, cives in concionem vocatos arma & obſides, ſelectos optimatum liberos, ſibi tradere compulit; quæ omnia Erythras ille miſit. Regiæ deinde venerunt litteræ duorum millium talentorum mulctam à Chiis exigentes: ad quam ſolvendam ornamenta templorum & mundum muliebrem conferre coacti ſunt. Zenobius verò, cauſatus deeſſe aliquid juſto ponderi, in naves, ſeorſùm viros, ſeorſum mulieres ac pueros, imponendos curavit; & agris inter Ponticos diviſis, & divulſos à patriâ miſeros Chios in Pontum Euxinum ad Mithridatem miſit. [*Id. ibid. cum Memnone, cap. 35.*]

At Heraclienſes, quibus cum Chiis amicitia interceſſit, Ponticas in tranſitu naves quæ captivos vehebant adorti, ne reſiſtentes quidem [non enim ſat virium erat] in urbem ſuam deduxere. Et tunc quidem largè rebus neceſſariis ſuppeditatis Chios refecerunt: poſtmodum verò, eximiis affectos muneribus, in patriam reſtituerunt. [*Memnon, ut ſupr.*]

Epheſii Zenobium cum militibus accedentem juſſerunt ad portam arma deponere, & cum paucis in urbem ingredi. Tulit hoc ille, & diverſens ad Philopœmenem patrem Monimæ à Mithridate adamatæ, quem rex præſidem ac cuſtodem ei civitati reliquerat, per præconem ad concionem evocavit Epheſios. Qui nihil ſuave ab eo expectantes, rem diſtulerunt in ſequentem diem, & noctu congregati cohortatique ſe mutuò, Zenobium in carcerem truſum necaverunt: ſimúlque muris appoſito præſidio, multitudinem armatam centuriabant, fruges ex agris comportabant, & juventutem in ſuâ poteſtate retinebant. Quibus auditis Tralliani, Hypæpeni, Meſopolitæ, & quidam alii [in quibus Smyrnæi, Sardi ſive Sardienſes & Colophonii, ab *Oroſio* lib. 6. cap. 2. numerantur] Chiorum calamitate perterriti, Epheſiorum exemplum imitabantur. (*Appian.*)

3919 Fimbria, cùm in itinere Flaccum longo intervallo antecurriſſet, maximam turbandi opportunitatem nactus, ut militum benevolentiam ſibi conciliaret, eis permiſit uti agros ſociorum quaſi hoſtiles vaſtarent, atque obvium quemque in ſervitutem redigerent. Quam milites licentiam libenter amplexi, intra paucos dies maximas ſibi opes comparârunt. Verùm hi quos ſpoliaverant, Conſuli obviam profecti de injuriis ſibi illatis graviter conquerti ſunt. Qui cùm rem moleſtè ferret, ſequi ſe eos juſſit ut ſua ſinguli recuperarent; ac Fimbriæ interminatus mandavit, ut quæcunque per vim ablata erant, quamprimùm dominis reſtitueret. Sed ille culpam quidem in milites, qui hæc injuſſu ſuo præſtitiſſent, conferebat: clàm tamen eos

monebat ne mandatis parerent, neve quæ belli jure parta erant eripi sibi paterentur. Indéque cùm direpta retineri Flaccus minaciter juberet, nec milites edicto auscultarent, magnus in castris tumultus excitatus est. [*Diodor. Sicul. in Excerpt. Valesii, pag.* 406, 409.]

Quum Sylla, Flacco occursurus, ad opidum Meliteam venisset; diversis ex locis allatum est, regionem quam reliquerat à tergo ab non minore exercitu regio quàm antè conculcari. Siquidem Dorylaus, qui Chalcidem appulerat grandi classe, quâ adveterat armatorum 80 millia, qui erant in omnibus Mithridatis militibus optimè exercitati & instructi, confestim Bœotiam incurrit, atque eâ orâ potitus, contendit Syllam ad dimicandum elicere. [*Plutarch. in Syllâ.*] Dorylaus hic Philæteri, fratris Dorylai Tactici (de quo ad annum Mundi 3879. est dictum) filius, unà cum Mithridate enutritus fuerat: ejúsque convictûs consuetudine Rex adeò fuit delectatus, ut ad virilem ætatem perveniens non modò ipsum ad summos honores promoverit, & Comanensi in Ponto sacerdotio donaverit, sed etiam cognatos ejus Dorylai Tactici & Sterotæ mulieris Macetidis filios, Lagetam (cujus filia, matris Strabonis Geographi mater fuit) & Stratarcham, post patris eorum mortem Cnosso ad se evocaverit. [*Strabo, lib.* 10 *pag.* 477, 478. *& lib.* 12. *pag.* 557.]

Dorylaus cum suis 80. [ut *Plutarchus & Appianus*, vel 70. ut *Eutropius* habet & *Orosius*] lectissimis millibus & Archelaus [pugnam priùs frustrà dissuadere conatus] cum decem quæ adhuc ex prioribus copiis reliqua habebat millibus, Syllam ad Orchomenum adorti, 15. horum millia [ut *Appianus & Orosius*, vel 20. ut *Eutropius*] amiserunt: inter quos & Diogenes Archelai filius interfectus est. Renovarà deinde pugnâ, reliquæ omnes Mithridatis copiæ exinctæ sunt. Nam 20. millia in proximam paludem pulsa, quum preces percussoribus suis non intellectas frustrà effudissent, interempta sunt; totidémque alia in flumen coacta ac necata: reliqui miserorum passim trucidati sunt. [*Appian. cum Livio, lib.* 82. *Eutropio, lib.* 5. *& Orosio, lib.* 6. *cap.* 2.] Horum interfectorum sanguine paludes inundasse, & stagnum cadaveribus oppletum fuisse refert *Plutarchus*: ita ut suo quoque ævo, annis post eam pugnam propè 200, multi barbarici arcus, galeæ, loricarum ferrearum fragmenta & gladii, como reperirentur immersa.

Archelaus ipse quum dies duos (ut apud *Plutarchum* Sylla dicit) vel triduo [ut in libro 5. habet *Eutropius*] nudus in Orchomeniorum paludibus latuisset, nactus naviculam, Chalcidem trajecit; & quicquid usquam erat copiarum Mithridatis convocavit properè. Sylla verò Bœotiam continuis defectionibus nutantem diripuit; transgressúsque in Thessaliam, hyemavit, Lucullum expectans cum navibus. Et quia nihil comperti habebat de eo, fabricavit naves alias. [*Appian.*] Quanquàm Archelaum cum classe regiâ Syllæ se tradidisse dicat *Livius*; [*lib.* 82.] & classem Syllam proditione Archelai intercepisse scribat *Aurelius Victor.* [*de vir. illustr. cap.* 76.] & privatum Syllæ cum Archelao commercium multis suspectum fuisse constet; tum alias ob causas, tum quòd agrum privatum in Eubœâ (ubi Chalcis erat) decem millium jugerum Cappadoci donasset. Quas tamen suspiciones omnes in Commentariis suis ipse Sylla conatus est diluere. [*Plutarch. in Syllâ; & eum secutus Dio, legat.* 33. *vel* 34.] licèt altiùs hominum animis eas insedisse, ostendant illa in Mithridatis ad Arsacem epistolâ; [in 4°. libro. Historiarum Salustii.] *Incepta mea, postremus servorum Archelaus, exercitu prædito, impedivit.* Et quod à Strabone est proditum: Archelao illi, qui contra Syllam bellum gessit, postea à Romanis, adeóque ab ipso Syllâ & Senatu, honorem esse habitum. (*lib.* 12. *pag.* 558. *& lib.* 17. *pag.* 796.

Byzantium interim Flaccus venit: ubi seditionem adversùs eum Fimbria concitavit. Quum enim Flaccus militibus extra muros tendere jussis ipse Byzantium esset ingressus, hâc Fimbria occasione arreptâ, causari cœpit Flaccum pecuniam à Byzantinis accepisse: hæc calumniando jactans, illum in urbe genium curare, dum ipsi sub pellibus asperitatem hyemis tolerarent. Quibus sermonibus incensi milites, in urbem irruperunt: cæsíque nonnullis quos fortè obviam reperirent, per singulas domos dispersi sunt. (*Dio, in Excerpt. Valesii, pag.* 650.)

Per Byzantinorum fines in Bithyniam progressus L. Valerius Flaccus, Nicææ stativa habuit. [*Memnon. cap.* 36.] de quo Cicero, in oratione pro Flacco, hujus ipsius filio: *Unum atque idem erat tempus, cum L. Flacco consuli* [vel jam Proconsuli potiùs] *portas tota Asia claudebat; Cappadocem autem illum* [Mithridatem] *non modò recipiebat suis urbibus, verùm etiam ultrò vocabat.*

Inter Fimbriam & Flacci Quæstorem lite quâdam ortâ, quum ejus arbiter Flaccus nullam honoris Fimbriæ rationem habuisset; minatus est Fimbria (ut habet *Appianus*) se Romam reversurum, vel (ut apud *Dionem* est) minatus est Flaccus se illum Romam invitum esse remissurum. Quâ ex causâ quum Fimbria conviciis Flaccum oneraret, Flaccus potestatem ei ademit de successorem dedit. [*Appian. pag.* 204. *Dio, in Excerpt. Valesii, pag.* 650.] — 4629 — 85

Fimbria per simultatem ita dimissus, [*Aurel. Victor, de vir. illustr. cap.* 70.] ad milites qui Byzantii agebant abiit, eósque ut Romam abiturus salutavit, litteráque ab iis ad familiares poposcit: injuriam sibi illatam identidem gemens, monénsque ut beneficiorum suorum meminissent, ac sibimet ipsi diligenter caverent: Flaccum scilicet ipsis insidiari obscurè significans. Quos quum dictis suis auscultare, ac suâ causâ bene velle, Flaccum verò suspectum habere perspiceret; consceníso suggesto eos apertè adversùs Flaccum concitavit: atque inter cætera criminatus est, eum acceptâ pecuniâ illos proditurum. (*Dio, ut supr.*)

Fimbria, Hellesponto iterùm trajecto, milites ad rapinas atque omnis generis flagitia cohortatus, pecunias extorquere à civitatibus cœpit; eásque inter milites dividere: qui effrænem licentiam nacti, ac spe ingentis lucri illecti, eum tanquam optimè de omni exercitu meritum diligebant. (*Diodor. Sicul. in Excerpt. Vales. pag.* 409.)

Flacco classe Chalcedonem petente, absentiæ illius occasione arreptâ, Fimbria primùm

Thermo

& ſe, quamprimùm attigerit Aſiam, viſurum num pace an bello Mithridates opus habeat. Archelaus verò Syllam obſecrabat, ejúſque prehensâ dextrâ, lachrymans iram ipſius mitigabat. Impetravit denique, ut ipſemet ad Mithridatem ablegaretur. Nam aut præſcriptis ab ipſo legibus confecturum pacem; aut ni aſſentiretur ille, vel ſibi vel illi (Græca enim hîc variant) manus ſe illaturum. [*Plutarch. & ex eo Dio, legat.* 34. *vel* 35. *Appian. pag.* 207.]

3910 Alexander Jannæus, pace cum Aretâ factâ, adversùs vicinos (ſexennio ante mortem) exercitum ducens, Diam urbem vi cepit. [*Joſeph. lib.* 13. *cap.* 23.]

Reverſus à Mithridate Archelaus, apud Philippos in Macedoniâ Syllæ occurrit: omnia nuntians ex ſententiâ eſſe, cupere autem ante omnia Mithridatem ipſum convenire. Unde Sylla per Thraciam duxit ad Cyſicla; Lucullo, qui jam cum claſſe ad eum venerat, Abydum præmiſſo. E Cherſoneſo tranſitum tutum Lucullus illi præbuit, atque in tranſportando exercitu juvit. [*Plutarch. in Syllâ & Lucullo. Appian.* 207, 208.]

Congreſſus eſt Sylla cum Mithridate ad opidum Troadis Dardanum. Habebat ibi Mithridates ſecum naves remigio inſtructas 200, & terreſtrium copiarum 20000, equites 6000, & curruum falcatorum vim magnam: Sylla cohortes quatuor, & equites 200. Ibi colloquium eſt habitum, ambobus cum exiguo comitatu in campum progreſſis, inſpectante utrinque exercitu. Quum autem Mithridates huic obviam veniſſet, ac dextram porrexiſſet; interrogavit eum Sylla, acciperétne quibus conditionibus pepigerat Archelaus pacem? Tacente primùm rege, ac multis deinde querelis & criminationibus utrinque jactatis, tandem iracundâ Syllæ oratione Mithridates territus, conſentit in leges pacis Archelao datas. Atque ita demùm ſalutavit eum Sylla, ac complexu eſt oſculatus. [*Memnon. cap.* 37. *Plutarch. in Syllâ; & ex eo Dio, legat.* 35. *vel* 36. *Appian. pag.* 208, 209, 210.]

Leges verò pacis hæ fuerunt. Ut Mithridates paternis, id eſt, Ponticis contentus, Aſiâ & Paphlagoniâ abſtineret; Bithyniâ Nicomedi, Ariobarzani Cappadociâ cederet. Duces, legatos, captivos, transfugas, fugitivos, & Chios cæteroſque è civitatibus ſuis in Pontum abſtractos, remitteret. Duo (vel, ut *Memnon* habet, tria) millia talentûm Romanis penderet; & naves roſtratas 70. (vel, ut idem *Memnon* habet, 80.) ſuis armamentis inſtructas Syllæ traderet. Civitatibus denique apud Romanos haud eſſet noxæ, quòd ad Romanos defeciſſent. licèt Romani poſteà (contra pacis formulam) earum multas ſervili jugo oppreſſerint. [*Memnon. & Plutarch. ut ſuprà; & Plutarchum exſcribens Dio, legat.* 33. *vel* 34. *Appian. pag.* 207. *Liv. lib.* 83. *Vellei. Paterc. lib.* 2. *cap.* 23.] Atque ita bellum Mithridaticum primum, (ante annos quatuor cœptum) à Syllâ, ne integro quidem triennio, cæſis hoſtium 160. millibus, receptis Græciâ, Macedoniâ, Ioniâ, Aſiâ, cæteríque gentibus quas Mithridates occupaverat; ademptâque claſſe & rege intra regnum paternum compulſo, finitum eſt. [*Appian. lib.* 1. *Bell. civil. pag.* 396. *cum Mithridatic. pag.* 206. & 209. & 210.] Vixque quidquam in Syllæ operibus clarius, quàm quòd, quum per triennium Cinnanæ Marianæque partes Italiam obſiderent, neque illaturum ſe bellum iis diſſimulavit, nec quod erat in manibus omiſit: exiſtimavítque antè frangendum hoſtem quàm ulciſcendum civem; repulſóque externo metu, ubi quod alienum eſſet viciſſet, ſuperaret quod erat domeſticum. [*Vellei. Paterc. lib.* 2. *cap.* 24. *cum Plutarcho, in collat. Sylla & Lyſandri.*]

Mithridates igitur traditis Syllæ navibus & ſagittariis 500, cum cæteris quæ debebantur ex fœdere, reliquis navigiis in Pontum ad paternum regnum delatus eſt. [*Memnon. ut ſuprà; Strabo, lib.* 13. *pag.* 594. *Plutarch. & ex eo Dio, legat.* 36. *vel* 37. *Appian. pag.* 210.] At Sylla, quum milites hanc pacem ægrè ferre ſentiret; quòd grave quiddam ducerent, videre regem omnium infeſtiſſimum, qui tot millia civium Romanorum in Aſiâ degentium uno die trucidari curaſſet, cum opibus & ſpoliis abnavigantem ex Aſiâ, quam totis annis quatuor prædis ac tributis colligendis exhauſiſſet; hâc ſe ratione purgabat, quòd bello ſimul & cum Fimbriâ & cum Mithridate, ſiquidem ii ſe conjunxiſſent, gerendo viribus impar eſſet. [*Plutarch. & Dio, ibid.*]

Ex eo loco movit Sylla ad ſecundum à Fimbriâ ſtadium, qui caſtra juxta Thyatira habebat. Poſtulante verò Syllâ tradi ſibi exercitum, cui ille contra leges præeſſet; ludens reſpondit Fimbria, ne ipſum quidem jam imperare legitimè. Quúmque foſſam Sylla duceret, milites Fimbriæ ſagati prætidiis egreſſi ſalutaverunt Syllanos, & in opere faciundo propensè juverunt. [*Plutarch. ibid. Appian. pag.* 210. *Oroſ. lib.* 6. *cap.* 2.]

Eam mutationem cernens Fimbria, convocatis in concionem militibus reliquis, rogabat ut permanerent: qui quum negarent ſe bellaturos contra cives, diſciſſâ tunica ſuppliciter prehenſabat ſingulos. Et quum id quoque averſarentur, plutáque transfugia fierent; circumibat tribunorum tentoria, corruptíſque largitione ex eis aliquot, rursùs advocatâ concione juſjurandum exegit. Quúmque conclamaſſent Veneti, oportere nominatim ad ſacramentum citari militem, ille præconem juſſit nominare ſuos beneficiarios, & Nonium ante omnes, quorumcunque facinorum ſocium. Et quum ne hic quidem juraret, ſtricto gladio necem intentavit ei; donec coorto clamore militum territus deſtitit. [*Appian. ut ſuprà.*]

Servum deinde pecuniis & ſpe libertatis induxit, ut pro transfugâ receptus in caſtra Syllæ ipſum interficeret: qui parum conſtanter rem aggreſſus, & ex ipſâ trepidatione ſuſpectus, comprehenſus, omnia faſſus eſt. Tum Syllanus exercitus cum irâ & contemptu circumſiſtens vallum Fimbriæ, contumeliosè vocabat eum Athenionem: quo nomine aliquando fugitivorum in Siciliâ quidam paucorum dierum rex fuerat. [*Id. ibid.*]

Quapropter Fimbria ſpe omni abjectâ, in munitionem progreſſus, Syllam invitavit ad colloquium. Is pro ſe miſit Rutilium: quod maximè contriſtavit Fimbriam; ne colloquium quidem ſibi concedi, quod non ſoleat negari vel hoſtibus. Quúmque rogaret veniam, ſi quid peccaſſet per ætatis imprudentiam; Rutilius reſpondit, Syllam permiſſurum ut incolumis ad mare

Take of Sulphuric Acid, Water, each a pint and a half; Nitre, a pound; Sulphur, two ounces. Mix the Acid with the Water, and add the Nitre and Sulphur, previously mixed together. Put the mixture into a glass retort, and distil with a gentle heat, until the Nitre is decomposed.

The Sulphur is added to the Nitre, in order to prevent the Nitrous Acid from passing over in the form of red vapour. The Sulphur is converted into Sulphuric Acid, which unites with the Nitre, and forms Sulphate of Potash.

Take of Nitrous Acid, Water, each a pint and a half; Nitre, a pound; Sulphur, two ounces. Mix the Acid with the Water, and add the Nitre and Sulphur, previously mixed together. Put the mixture into a glass retort, and distil with a gentle heat, until the Nitre is decomposed.

The Sulphur is added to the Nitre, in order to prevent the Nitrous Acid from passing over in the form of red vapour. The Sulphur is converted into Sulphuric Acid, which unites with the Nitre, and forms Sulphate of Potash.

Take of Nitrous Acid, Water, each a pint and a half; Nitre, a pound; Sulphur, two ounces. Mix the Acid with the Water, and add the Nitre and Sulphur, previously mixed together. Put the mixture into a glass retort, and distil with a gentle heat, until the Nitre is decomposed.

The Sulphur is added to the Nitre, in order to prevent the Nitrous Acid from passing over in the form of red vapour. The Sulphur is converted into Sulphuric Acid, which unites with the Nitre, and forms Sulphate of Potash.

Take of Nitrous Acid, Water, each a pint and a half; Nitre, a pound; Sulphur, two ounces. Mix the Acid with the Water, and add the Nitre and Sulphur, previously mixed together. Put the mixture into a glass retort, and distil with a gentle heat, until the Nitre is decomposed.

The Sulphur is added to the Nitre, in order to prevent the Nitrous Acid from passing over in the form of red vapour. The Sulphur is converted into Sulphuric Acid, which unites with the Nitre, and forms Sulphate of Potash.

Take of Nitrous Acid, Water, each a pint and a half; Nitre, a pound; Sulphur, two ounces. Mix the Acid with the Water, and add the Nitre and Sulphur, previously mixed together. Put the mixture into a glass retort, and distil with a gentle heat, until the Nitre is decomposed.

The Sulphur is added to the Nitre, in order to prevent the Nitrous Acid from passing over in the form of red vapour. The Sulphur is converted into Sulphuric Acid, which unites with the Nitre, and forms Sulphate of Potash.

Take of Nitrous Acid, Water, each a pint and a half; Nitre, a pound; Sulphur, two ounces. Mix the Acid with the Water, and add the Nitre and Sulphur, previously mixed together. Put the mixture into a glass retort, and distil with a gentle heat, until the Nitre is decomposed.

The Sulphur is added to the Nitre, in order to prevent the Nitrous Acid from passing over in the form of red vapour. The Sulphur is converted into Sulphuric Acid, which unites with the Nitre, and forms Sulphate of Potash.

Take of Nitrous Acid, Water, each a pint and a half; Nitre, a pound; Sulphur, two ounces. Mix the Acid with the Water, and add the Nitre and Sulphur, previously mixed together. Put the mixture into a glass retort, and distil with a gentle heat, until the Nitre is decomposed.

The Sulphur is added to the Nitre, in order to prevent the Nitrous Acid from passing over in the form of red vapour. The Sulphur is converted into Sulphuric Acid, which unites with the Nitre, and forms Sulphate of Potash.

Take of Nitrous Acid, Water, each a pint and a half; Nitre, a pound; Sulphur, two ounces. Mix the Acid with the Water, and add the Nitre and Sulphur, previously mixed together. Put the mixture into a glass retort, and distil with a gentle heat, until the Nitre is decomposed.

The Sulphur is added to the Nitre, in order to prevent the Nitrous Acid from passing over in the form of red vapour. The Sulphur is converted into Sulphuric Acid, which unites with the Nitre, and forms Sulphate of Potash.

Take of Nitrous Acid, Water, each a pint and a half; Nitre, a pound; Sulphur, two ounces. Mix the Acid with the Water, and add the Nitre and Sulphur, previously mixed together. Put the mixture into a glass retort, and distil with a gentle heat, until the Nitre is decomposed.

The Sulphur is added to the Nitre, in order to prevent the Nitrous Acid from passing over in the form of red vapour. The Sulphur is converted into Sulphuric Acid, which unites with the Nitre, and forms Sulphate of Potash.

Take of Nitrous Acid, Water, each a pint and a half; Nitre, a pound; Sulphur, two ounces. Mix the Acid with the Water, and add the Nitre and Sulphur, previously mixed together. Put the mixture into a glass retort, and distil with a gentle heat, until the Nitre is decomposed.

The Sulphur is added to the Nitre, in order to prevent the Nitrous Acid from passing over in the form of red vapour. The Sulphur is converted into Sulphuric Acid, which unites with the Nitre, and forms Sulphate of Potash.

L. Murena, ad ordinandas res in Asiâ, cum duabus Fimbrianis [sive Valerianis] legionibus, à Syllâ relictus est. [*Appian. pag.* 213.] Quò & illa Julii Exuperantii, de Syllâ, sunt referenda. *Murenam legatum suum provinciæ Valerianisque præfecit militibus, quos infidos bellis existimabat esse civilibus: & cum parte exercitûs, injuriæ dolore commotus, ad extinguendam Marianam venit factionem.* Licèt apud illum, velut ante cœptum à Syllâ bellum Mithridaticum, quando nullæ erant Valerianæ vel Fimbrianæ legiones, non potuit illud demùm finitum, res hæc facta memoretur.

Cum Murenâ Prætore relictus in Asiâ Quæstor est L. Lucullus; qui admirabili quâdam laude provinciæ præfuit. [*Cicero, in Lucullo.*] atque ita negotiis Asianis detentus, turbis Syllanis & Marianis in Italiâ minimè interfuit. [*Plutarch. in ejus vitâ.*]

Ex Epheso cum totâ classe Sylla solvens, tertio die Piræeum appulit: & mysteriis initiatus, desumpsit sibi bibliothecam Apelliconis Teii, in quâ plerique Aristotelis & Theophrasti libri erant hauddum satis in vulgus noti. [*Plutarch. in Syllâ.*] Cùm enim Apelliconi multa suppeteret pecunia, Aristotelis bibliothecam & alias plures copiosas ille coëmerat: surreptaque è Metroo [Phrygiæ deæ templo] decretorum quæ à majoribus promulgata fuerant autographa possederat; & ex aliis civitatibus si quid esset antiquum, vel arcanum & reconditum, id omne corraserat. [*Athenæus, lib. 5. cap. 11. ex Posidonio Apameno.*] Tenebatur verò is librorum amore, quàm philosophiæ studio majore: indeque, quum à Nelei Scepsii posteris Aristotelis & Theophrasti libros humore & blattis vitiatos magnâ pecuniâ sibi comparasset, erosarum particularum quærens instaurationem, in nova libros transtulit exemplaria, lacunas non rectè implens, ediditque libros mendorum plenos. Statim verò à morte Apelliconis bibliothecam illius Sylla recepit: [*Strabo, lib. 13. pag. 609.*] quâ ipse suam Bibliothecam Romæ locupletavit. (*Lucian. in lib. adversus indoctum.*)

Mithridates in Pontum reversus, multas denuò gentes, quæ propter res ejus adversas ab illo defecerant, sub potestatem suam redegit. [*Memnon, cap.* 37.] initio à Colchis facto. Quibus quum bellum inferret, illi filium ejus Mithridatem sibi regem postulârunt: quo impetrato, statim redierunt sub imperium. Id Rex suspicatus factum per ambitionem filii, vocatum ad se vinxit aureis compedibus, nec multò post necavit: egregiâ hujus operâ usus in Asiâ contrà Fimbriam. (*Appian. in Mithridat. pag.* 213, 214.)

Agenti Athenis Syllæ quum dolor cum gravedine torpidus decubuisset in pedes, Adipsum ille navigavit: ibique aquis calidis usus est, ferians simulque tempus trahens cum mimis. [*Plutarch. in Syllâ.*]

3921 Sylla cum exercitu Brundusium appulit, Olympiade CLXXIV. (*Appian. bell. civil. lib.* 1. *pag.* 401.) L. Scipione & C. Norbano Consulib. [*Liv. lib.* 85. *Jul. Obsequens, de prodigiis; Eutrop. lib.* 5.] reversus in Italiam, anno postquàm inde discesserat *quarto* non, *post quintum annum* ait Julius Obsequens tradidit.

Ptolemæus Lathurus Thebais ab ipso deficientibus bellum intulit. [*Pausan. in Attic. pag.* 8.]

L. Lucullus Mitylenæos, qui apertè à Syllanis partibus defecerant, cupiebat reducere ad culpam agnoscendam & pœnam moderatam, quòd secuti fuissent Marium, pendendam. Quos ut insanire vidit, classe eos adortus est, fudit, atque intra muros redegit. Dum opidum obsidet, navigavit propalàm die versùs Eleam: verùm rectè regressus, collocatis prope urbem insidiis, quievit. Ubi Mitylenæi incompositè & ferociter sicut vacua castra oppressuri eruperunt; subitò in eos coortus, cepit ingentem numerum. Interfecit ex iis qui pedem contulerunt quingentos; servos 6000, & immensam aliam prædam avertit. (*Plutarch. in Lucullo.*)

Mithridates adversùs Bosphoranos, qui ab ejus imperio defecerant, classem parabat & magnum exercitum: adeò ut ob magnitudinem apparatûs mox orta sit opinio (cujus in oratione pro lege Manilià *Cicero* etiam meminit) non in Bosphoranos sed in Romanos hæc parari. Nam neque dum Ariobarzani solidam Cappadociæ possessionem reddiderat, retentis sibi locis quibusdam: & Archelaum suspectum habebat, quasi quum esset in Græciâ, plus æquo in conditionibus pacis Syllæ concessisset. (*Appian. in Mithridatic. pag.* 214.)

Archelaus territus ad L. Murenam fugit; eúmque irritando, effecit ut prior Mithridati arma inferret: ut in Mithridaticis suis habet *Appianus*. Archelaum quoque *ad Syllam* (cujus in Asiâ vices Murena tum agebat) *defeciße*, in libro 39 *Dio*; & ad eundem *se cum uxore liberisque contuliße*, scribit Orosius. (*lib.* 6. *cap.* 2.) Ut Memnoni hîc ægrè fides fuerit adhibenda, qui Archelaum, non solùm cum Mithridate mansisse, sed etiam in postremo bello Mithridatico strenuè partes illius propugnavisse, tradidit. [*Vid. supr. ann. Mundi* 3919.]

L. Murena, triumphi ductus cupidine, bellum adversùs Mithridatem renovavit. (*Liv. lib.* 86. *Appian. in Mithridatic. pag.* 213.) Per Cappadociam enim invasit Comana, urbem sub Mithridate maximam, & religioso opulentóque templo insignem: interfectíque nonnullos Regis equites. (*Appian. ibid. pag.* 214.)

Ad Murenam Mithridates legatos amandavit: qui cùm ipsi natione Græci essent, & vitæ genere philosophi, plus Regem culpârunt quàm commendârunt. Cúmque pacis cum Syllâ initæ leges prætexerent: negavit Murena se videre ulla fœdera, nulla enim Sylla conscripserat; sed executione pactorum contentus, discesserat. Hæc locutus Murena confestim prædas agebat, ne à sacris quidem pecuniis abstinens: atque hyberna habens in Cappadociâ, illius regnum Ariobarzani magis confirmavit, & circa ingressum regni Mithridatis urbem Ecinimam condidit. (*Memnon, cap.* 38. *Appian. pag.* 214.)

Quum mutuis Seleucidarum odiis inexpiabili bello & reges & regnum Syriæ consumptum esset; ad externa populus auxilia concurrit, peregrinósque sibi reges circumspicere cœpit. Ita- | 4631 | 83

que

que cùm pars Mithridatem Ponticum, pars Ptolemæum ab Ægypto arcessendum censeret: occurrerétque quòd Mithridates implicitus bello Romano esset, Ptolemæus quoque semper hostis fuisset Syriæ: omnes in Tigranem regem armeniæ consenserunt, instructum, præter domesticas vires, & Parthicâ societate & Mithridatis affinitate. Igitur accitus in regnum Syriæ, per 18 annos eo potitus est. [*Justin. lib. 40. cap. 1. & 2.*] usque dum à Pompeio illi adempum, Romanorum imperio est adjectum.

Horum annorum prioribus 14, Tigranis nomine Magadates cum exercitu Syriæ præfuit: donec eum exercitum in sui regis auxilium abducere coactus fuit; victoque Tigrane regnum Syriæ Antiocho Asiatico à Lucullo est datum. [*Appian. in Syriac. pag. 118,119. & 133.*] Antiochus *Pius* interim [*Asiatici* pater] & Syriâ ab Euphrate usque ad mare & parte etiam Ciliciæ à Tigrane exutus, in alio Ciliciæ necdum vel à Tigrane vel à Romanis occupato angulo latebat. [*Appian. in Mithridat. pag. 243. Justin. lib. 40. cap. 2.*] uxor verò ejus Selene, cum duobus filiis, in Phœniciâ & parte aliquâ inferioris Syriæ aliâ regnabat; ut ex *Josephi* lib. 13. cap. ult. & *Ciceronis* libro 4°. in Verrem colligimus.

Mithridates & ad Senatum & ad Syllam misit, qui expostularent de Murenâ. [*Appian. pag. 214.*] Et illic verò & Murena, pro se quisque contra alterum legatis missis, Heraclienses de auxiliis solicitárunt. Sed quam potentia Romanorum formidabilis videretur ipsis, & Mithridatis vicinitatem etiam timerent; legatis respondérunt, in tantâ bellorum tempestate difficulter proprios se lares tueri, nedum aliis auxilium posse. [*Memnon, cap. 38.*]

Alexander Jannæus Gaulanam & Seleuciam expugnavit. [*Joseph. lib. 13. cap. 23.*]

3921 L. Murena, trajecto Haly fluvio magno & tum maximè imbribus tumido, 400 Mithridatis vicos incursavit; nusquàm occurrente Rege, & expectante legatorum Romam missorum reditum. Atque ita refertus prædâ Murena in Phrygiam & Galatiam reversus est. Ubi Callidius propter querelas Mithridatis Româ missus, nullum quidem Senatusconsultum ei obtulit; denuntiavit tamen, omnibus audientibus, jubere Senatum ut à fœderato rege abstineat. Quibus dictis, mox, in conspectu aliorum, seorsùm cum eo collocutus est: nec Murena quicquam de priſtinâ vehementia remisit, fines Mithridatis tunc quoque incursans. (*Appian. pag. 214, 215.*)

Murenæ non pauci dederunt consilium, ut Sinopem invadens, de regia ipsâ bellum moveret: eâ enim captâ, facilè etiam cætera in potestatem venirent. At Mithridates, validis hâc præsidiis communitâ, ipse bello gerendo incubuit. [*Memnon, cap. 38.*] Ubi Gordium igitur jussisset invadere vicos finitimos, ille mox jumenta impedimentáque & tam paganos quam milites comprehendit, & castra sua Murenæ castris in adversâ ripâ opposuit. Pugnæ verò neuter fecit initium, donec Mithridates venit cum majore exercitu: moxque circa fluvium committitur magnum prælium. Ibi Rex vi transivit flumen, aliàs quoque Murenam longè superans: qui in tumulum naturâ munitum se recipiens, urgente Rege, per montanos calles properavit in Phrygiam, multis amissis vel in fugâ vel in prælio. (*Appian. pag. 215.*) 4632 82

Hæc tam præclara acceleratáque & obiter parta victoria præpeti famâ vulgata, multos transtulit ad Mithridatem: qui & ex Cappadociâ pulsis omnibus Murenæ præsidiis, ingenti pyrâ in excelsi montis cacumine accensâ, Στρατίῳ Διὶ sive Jovi Bellipotenti Victimas more patrio obtulit. [*Id. ibid.*]

3923 L. Cornelius Sylla, Dictator creatus, ut priſtina Reipublicæ forma videretur manere, M. Tullium & Cornelium Dolabellam Consules à populo fieri permisit: licèt ipse jam planè regnans illis præfuerit. [*Appian. lib. 1. Bell. civil. pag. 412.*] In quorum Consulatûs initio, III. Kalend. Februar. [ut ex fragmentis Triumphorum marmoreis liquet] qui dies in mensem Novembrem Julianum tùm incidit, de rege Mithridate ingenti gloriâ [ut in libro quinto habet *Eutropius*] triumphavit. Eique triumpho, licèt magnificentiâ & raritate manubiarum regiarum grandi, major tamen species & pulchrius spectaculum accessit ab exulibus. Siquidem clarissimi viri & principes civitatis secuti sunt coronati currum Syllæ, servatorem & parentem eum appellantes; quòd illius beneficio essent in patriam reduces, liberósque & conjuges recepissent. [*Plutarch. in Syllâ.*] Id quoque in Syllâ hîc laudatum: quòd quum consummatâ potentiâ suâ triumphum duceret, ut Græciæ & Asiæ multas urbes, ita civium Romanorum nullum opidum vexerit. [*Valer. Maxim. lib. 18. cap. 3.*] In eo triumpho, quod ex Capitolinæ ædis incendio cæterísque omnibus delubris C. Marius filius Prænestæ detulerat, tredecim millia auri pondo sub eo titulo transtulit Sylla, & argenti septem millia. Idem ex reliquâ omni victoriâ pridie transtulerat auri pondo quindecim millia, argenti pondo centum & quindecim millia. [*Plin. lib. 33. cap. 1.*] Unde per bidoum triumphasse eum colligitur.

Alexander Jannæus, redactâ in suam potestatem valle quæ Antiochi dicitur & Gamalâ castello, Demetrium locorum illorum dominum multorum criminum accusatum principatu suo exuit: & tertio demùm expeditionis suæ anno completo domum reduxit exercitum; magnâ alacritate Judæis eum ob res prosperè gestas excipientibus. Per hæc verò tempora & Syrorum & Idumæorum & Phœnicum urbes tenebant Judæi: ad mare, Stratonis turrem, Apolloniam, Joppen, Jamniam, Azotum, Gazam, Anthedonem, Raphiam, Rhinocorurum: in mediterraneis, per Idumæam regionem Adora & Marissam, & Samariam: montes quoque Carmelium ac Itaburium, ad hæc Scythopolim, Gadara, Gaulanitidem, Seleuciam, Gabala: & Moabiticas urbes, Essebonem, Medabam, Lemham, Oronas, Telithonem, Zaram, Aulonem Cilicium, & Pellam: quam diruerunt, quòd incolæ Judaicos ritus recipere recusarent. Possidebant & alias Syriæ non obscuras urbes, quas imperio suo noviter adjecerant. [*Joseph. lib. 13. cap. 23.*]

L. Cornelius Sylla Dictator, indignum esse censens Mithridatem fœderatum bello infestari, Aulum Gabinium misit, qui seriò Murenæ denuntiaret, abstineret arma à Rege; & Mithridatem cum Ariobarzane reduceret in mutuam gratiam. In eo conventu Mithridates obside tradito

Ario-

[illegible] Majesty's Ministers, and the Ministers of the Most Christian King, and the Most Catholic King, and the Most Faithful King, and the Most Serene Republic of Venice, and the Most Serene Republic of Genoa, and the Most Serene Republic of Lucca, and the Most Serene Republic of Modena, and the Most Serene Republic of Parma, and the Most Serene Republic of Piacenza, and the Most Serene Republic of Guastalla, and the Most Serene Republic of Mirandola, and the Most Serene Republic of Massa, and the Most Serene Republic of Carrara, and the Most Serene Republic of Monaco, and the Most Serene Republic of Andorra, and the Most Serene Republic of San Marino, and the Most Serene Republic of Liechtenstein

Sir Thomas Seymour, Knight, Baron Sudley, Lord High Admiral of England, Governor of the King's Majesty's Person, and Master of the Wards and Liveries.

Sir Anthony Denny, Knight, Groom of the King's Majesty's Privy Chamber.

Sir William Herbert, Knight, Master of the Queen's Majesty's Horse.

Sir Edward Wotton, Knight, Comptroller of the Household of the King's Majesty.

Sir Edward Montague, Knight, Chief Justice of the Common Pleas.

Sir Edward North, Knight, Chancellor of the Court of Augmentations and Revenues of the King's Majesty's Crown.

Sir Edward Rogers, Knight, Comptroller of the King's Majesty's Household.

Sir Anthony Wingfield, Knight, Vice-Chamberlain of the King's Majesty's Household.

Sir Thomas Cheyney, Knight, Treasurer of the King's Majesty's Household.

Sir Richard Southwell, Knight.

Sir Thomas Darcy, Knight, Master of the King's Majesty's Great Wardrobe.

Sir Thomas Wentworth, Knight, Lord Wentworth.

Sir Anthony Brown, Knight, Master of the King's Majesty's Horse.

Sir Richard Rich, Knight, Chancellor of the Court of Augmentations and Revenues of the King's Majesty's Crown.

Sir Edward Seymour, Knight, Earl of Hertford, Governor of the King's Majesty's Person, and Lieutenant-General of his Highness's Army and Navy.

Sir John Gage, Knight, Comptroller of the King's Majesty's Household.

Sir Anthony Browne, Knight, Master of the King's Majesty's Horse.

Sir Edward Hastings, Knight, Master of the King's Majesty's Horse.

Sir Thomas Seymour, Knight, Baron Sudley, Lord High Admiral of England, Governor of the King's Majesty's Person, and Master of the Wards and Liveries.

Sir Anthony Denny, Knight, Groom of the King's Majesty's Privy Chamber.

Sir William Herbert, Knight, Master of the Queen's Majesty's Horse.

Sir Edward Wotton, Knight, Comptroller of the Household of the King's Majesty.

Sir Edward Montague, Knight, Chief Justice of the Common Pleas.

Sir Edward North, Knight, Chancellor of the Court of Augmentations and Revenues of the King's Majesty's Crown.

Sir Edward Rogers, Knight, Comptroller of the King's Majesty's Household.

Sir Anthony Wingfield, Knight, Vice-Chamberlain of the King's Majesty's Household.

Sir Thomas Cheyney, Knight, Treasurer of the King's Majesty's Household.

Sir Richard Southwell, Knight.

Sir Thomas Darcy, Knight, Master of the King's Majesty's Great Wardrobe.

Sir Thomas Wentworth, Knight, Lord Wentworth.

Sir Anthony Brown, Knight, Master of the King's Majesty's Horse.

Sir Richard Rich, Knight, Chancellor of the Court of Augmentations and Revenues of the King's Majesty's Crown.

Sir Edward Seymour, Knight, Earl of Hertford, Governor of the King's Majesty's Person, and Lieutenant-General of his Highness's Army and Navy.

Sir John Gage, Knight, Comptroller of the King's Majesty's Household.

Sir Anthony Browne, Knight, Master of the King's Majesty's Horse.

Sir Edward Hastings, Knight, Master of the King's Majesty's Horse.

lib. 11. *pag.* 532.] Erant in eâ frequentes ex Ciliciâ exciti Græci, frequentes barbari eâdem atque Græci sorte usi, Adiabeni, Assyrii, Gordyeni, Cappadoces: quos excisis eorum patriis deduxerat illuc, ac sedes figere coëgerat. [*Plutarch. in Lucullo.*] Hoc verò tempore, quo Cappadociam incursionibus vastavit, Mazacenos omnes sedibus suis ejectos in Mesopotamiam transtulit, & majorem Tigranocertæ partem iis habitatoribus frequentavit. [*Strabo, lib.* 12. *pag.* 539.]

Geminus, insignis mathematicus, opus suum astronomicum (ex quo Procli Sphæra est excerpta) scripsit, 120. annis postquàm Ægyptiorum Isia in Eudoxi Solstitium brumale, sive Decembris 18. incurrebant: ut ipse in cap. 6. indicat. *Vid. ann. Mundi* 3807. *a.*

M. Cicero Rhodum veniens, ad eundem quem Romæ audiverat Molonem se applicavit; cùm actorem in veris causis scriptorémque præstantem, tum in animadvertendis notandisque vitiis & instituendo docendóque prudentissimum. Is dedit operam, ut nimis redundantem & superfluentem juvenili quâdam licentiâ Ciceronem reprimeret, & quasi extra ripas diffluentem coërceret. [*Cicero, in Bruto.*] 4637 77

Floruit ibidem eodem tempore summus etiam artis Oratoriæ magister Apollonius; cui à Strabone Μαλακῦ sive *Mollis*, ab aliis *Molonis* cognomentum tribuitur, & ob hoc à nonnullis (inter quos & Quintilianus est, *lib.* 12. *cap.* 6.) cum priore illo *Molone* confunditur. Alabandenses è Cariâ erant ambo, Meneclis Alabandensis rhetoris discipuli; & uterque domo suâ profectus, eandem artem Rhodi professus est: licèt seriùs Molon eò se contulerit, indéque Homericum illud ab Apollonio audierit, Ὀψὲ μαλακόν. [*Strabo, lib.* 14. *pag.* 655, 660, 661.] Unum Cicero *Molonem* semper appellat: alterum, in libro 1. de Oratore, *Apollonium Alabandensem*; ubi ita de eo loquens M. Antonius introducitur. *In eo vel maximè probavi summum illum doctorem Alabandensem Apollonium, qui cùm mercede doceret, tamen non patiebatur eos quos judicabat non posse oratores evadere operam apud se perdere, dimittebátque: & ad quam quemque artem putabat esse aptum, ad eam impellere atque hortari solebat.*

Hunc Apollonium fama est, quòd imperitus esset Romanæ linguæ, à Cicerone petiisse, ut declamaret Græcè: Ciceronem autem morem ei gessisse libenter, ita fore ratum, melius ut corrigeret se ille. postquàm declamavit, cæteris stupore defixis & certatim collaudantibus eum, Apollonium non hilarem fuisse dum audiret dicentem; & quum peroravisset, diu sedisse cogitabundum: tandem verò, ubi id momordit Ciceronem, dixisse. *Te quidem laudo, Cicero, & admiror: Græcia verò me miseret conditionis, quum cernam, quæ reliqua nobis sola erant ornamenta, ea quoque te ad Romanos transtulisse, litteras & eloquentiam.* (Plutarch. in Cicerone.)

Rhodi Ciceronem quoque philosophum Posidonium audivisse *Plutarchum* confirmat. Eúmque inter eos, à quibus institutus fuit, enumerat ipse *Cicero*; in lib. 1. de Naturâ Deorum, & lib. de Fato. Posidonius verò iste Stoicæ sectæ philosophus, Apameæ quidem in Syriâ natus, sed Rhodi postea civis factus Rhodius est appellatus; ut ex Strabone [*lib.* 14. *pag.* 654.] & Athenæo [*lib.* 6. *cap.* 6.] cognoscitur. Ubi & illud obiter notandum, quum *Posidonium* & *Apollonium Molonis* vel *Molonem* (ut alibi scribitur) de Judæis & eorum Templo fabularum fomitem Apioni Grammatico præbuisse dicat Josephus: [*lib.* 2. *contr. Apion. pag.* 1065.] prioris nomine Apamenum hunc *Posidonium* intelligere, Ciceronis in philosophiâ Stoicâ magistrum, ex cujus Historiarum libris tam multa à nobis in superioribus sunt producta; posterioris verò vel *Apollonium* illum de quo jam diximus, vel potiùs *Molonem* illius æqualem, quem inter *scriptores* in Ciceronis Bruto numeratum, atque à quibusdam eundem cum Apollonio illo fuisse habitum, jam diximus.

P. Servilius proconsul in Ciliciâ Isauros domuit, & aliquot urbes piratarum expugnavit. [*Liv. lib.* 93.] Urbem ipsam Isauram demolitus est, & pleraque piratarum munitiones excidit quæ ad mare erant. [*Strabo, qui ipsum Servilium se vidisse ait, lib.* 12. *pag.* 568, 569. *& lib.* 14. *pag.* 665.] Lyciam & urbes ejus clarissimas obsessas oppressásque cepit. Præterea Olympum montem pervagatus, Olympum, Phaselidem, & Corycum tres magnas urbes evertit. Primus quoque Romanorum per Taurum duxit exercitum, ac limitem itineris fecit: lateráque montis in Ciliciam vergentia perscrutatus, Isauros bello fractos in Romanorum ditionem redegit. [*Oros. lib.* 5. *cap.* 23. *cum Floro, lib.* 3. *cap.* 6. *Salustio lib.* 1. *Histor. apud Priscianum libro* 15. *Asconio Pediano, in Verrinam* 3. *& Eutropio, lib.* 6.] Agros Attalicnsium, Phaselitarum atque Olympenorum, agrúmque Agerensem, & Orindicum, & Gedusanum, populo Romano Servilii victoriam adjunxisse, in 14. & 2ª. Agrariâ confirmat *Cicero*: qui etiam in 4°. contra Verrem libro de Phaselide speciatim ista adjicit. Phaselis illa, quam cepit P. Servilius, non fuerat urbs antè Cilicum & prædonum: Lycii illam, Græci homines, incolebant. Sed quòd erat ejusmodi loco atque ita projecta in altum, ut & exeuntes è Ciliciâ prædones sæpe ad eam necessariò devenirent, & cùm ex hisce se locis reciperent, eódem deferrentur; adiciverunt illud sibi opidum piratæ, primò commercio, deinde etiam societate.

3928 L. Magius & L. Fannius de exercitu Fimbriæ profugi Mithridati sese adjunxerunt: eique persuaserunt ut cum Q. Sertorio, qui in Hispaniâ tum contra Romanos arma sumpserat, societatem belli paciscereiur. Hos ille legatos cum litteris ad Sertorium misit: pecuniam & naves illi ad bellum se præbiturum promittens; & ab illo vicissim omnem Asiam, quâ populo Romano fœdere cum Syllâ icto cesserat, confirmari sibi postulans. Legatos, myoparone illo quem Myndi à C. Verre comparaverant in Italiam transvectos & ad Sertorium inde festinantes, Senatus in hostium numero habendos censuit, & inquirendos mandavit. Ad Sertorium tamen illi pervenerunt: qui coacto suorum concilio, quod Senatum vocabat, quum cæteri accipiendas conditiones censerent, eas improbavit. Ut Asiæ enim provincia, quâ ille populum Romanum injustè spoliaverat, quámque à Fimbriâ bello illi extortam ipse fœdere cum Syllâ sancito dimiserat, negavit permissurum se ut in ejus ditionem iterùm recideret. 4638 76

Bithyniam

3929 qui ita historiam hanc explicat, ut duos Ptolemæos Apiones fuisse perneget. Agros porrò *Cyrenenses, qui Apionis fuerunt*, in 2^a. Agrariâ *Cicero* commemorat: sicut *agros regis Apionis quondam habitos, & populo Romano cum regno relictos*, in 14^a. Annalium libro *Cornelius Tacitus*.

Quod hujus ætatis reliquum fuerat, & integram hyemem insequentem, in apparatu belli adversùs Romanos Mithridates consumpsit: in materie cædendâ, fabricandisque navibus & armis. [*Appian. in Mithridatic. pag.* 217.] Copias ad verum & justum apparatum contraxit. Detraxit enim variam multitudinem, dissonorum minas barbarorum, armorum inauratorum & gemmis distinctorum instrumentum. Pro his gladios fabricavit more Romano, scuta solida compegit, atque exercitatorum habuit magis quàm competorum equorum delectum. Adhæc naves non deauratis tabernaculis, nec balneis pellicum & gynæciis delicatis adornatas, sed armis, missilibus telis opibúsque comparavit refertas. [*Plutarch. in Lucullo.*] Frumenti 200. medimnûm myriadas ad mare detulit. Auxilia prætiò ei fuere, præter veteres copias, Chalybes, Armenii, Scythæ, Tauri, Achæi, Heniochi, Leucosyri, & qui circa Thermodontem fluvium terram incolunt quam vocant Amazonum. Hæc accesserunt in Asiâ pristinæ potentiæ. Trans mare verò in Europâ Sarmatarum gentes, Basilii, Iazyges, Coralli, Thracum item quæcunque Istrum flumen & Rhodopem Æmúmque montes accolunt, & insuper Basternæ, omnium horum fortissimi. [*Appian. ut supr.*]

Julius Cæsar admodùm juvenis (25. annorum circitèr) Rhodum secedere statuit; ut per otium Apollonio Moloni clarissimo tunc dicendi magistro operam daret. Huc dum hybernis jam mensibus trajicit, circa Pharmacusam insulam (ad littus Asiaticum supra Miletum) à piratis captus est, qui multis jam navigiis mare infestum habebant. Hos Cæsar postulantes pro ipsius redemptione 20 talenta, derisit, quasi ignaros quem tenerent: 50 daturum se pollicitus. Mox comites servósque suos ad civitates Asiæ, pecuniæ quâ redimeretur expediendæ gratiâ, dimisit: uno medico & cubiculariis duobus secum retentis. Cum his per dies 38. inter homines immanissimos Cilicas relictus, apud eos ita se gessit, ut pariter iis terrori venerationíque esset, neque unquam aut nocte aut die vel excalcearetur vel discingeretur; in hoc scilicèt, ne, si quando aliquid ex solito variaret, suspectus iis, qui oculis tantummodo eum custodiebant, foret. Quoties quiescebat, misso aliquo indicebat eis silentium: & quasi non custodiretur ab eis, sed stiparetur, unà ludebat & se exercebat. Carmina quoque & orationes scribebat, eáque in circulo eorum pronuntiabat. Si qui non admirarentur ea, hos palàm inertes appellabat & barbaros: frequentérque per jocum suspensurum se eos minabatur. Placebat id illis, simplicitati ejus & ætati hanc linguæ libertatem ascribentibus. [*Vellei. Patercul. lib. 2. cap. 41. Sueton. in Julio, cap. 4. Plutarch. in C. Cæsare.*] In quâ custodiâ asservatus, exclamasse ferebatur: Quanto gaudio, Crasse, perfundêris nuntiatâ meâ captivitate? [*Plutarch. in M. Crasso.*] 4619 75

Publicâ civitatum pecuniâ Mileto allatâ, ante numerata 50 talenta piratas Cæsar obsides civitatibus cogit dare: deinde expositus in littore, sequente nocte contractâ classe tumultuariâ ex Miletiorum portu solvens, invectúsque in insulam, ad quam prædones adhuc stabant, partem classis eorum fugavit, partem mersit, navésque eorum aliquot cum multis hominibus in potestatem suam redegit. Lætus nocturnæ expeditionis triumpho, ad suos reversus est: eorúmque quos ceperat pecuniâ in prædam versâ, ipsos Pergami dedit in custodiam. Ad Junium deinde Asiæ proconsulem in Bithyniam perrexit, (idem enim & Asiæ & Bithyniæ, nuper in provinciam redactæ, eo tempore præfuit) petens, ut auctor fieret sumendi de captivis supplicii. Quod cùm ille se facturum negasset, & nummorum cupidus venditurum se captivos dixisset; Cæsar, salute illi dictâ, incredibili celeritate Pergamum revectus, priùs quàm de eâ re ulli Proconsulis redderentur epistolæ, omnes quos ceperat cruci suffixit; sicut per jocum sæpe illis in insulâ prædixerat. [*Patercul. lib. 2. cap. 42. Sueton. & Plutarch. ut supr.*] Quoniam verò ante deditionem suffixurum se eos cruci juraverat, jugulari priùs jussit, deinde suffigi. [*Sueton. cap.* 74]

Vere ineunte, cœptum est tertium bellum Mithridaticum: quod, per annos undecim cum dimidio gestum, ipsius Mithridatis interitu tandem terminatum est. Ille igitur jam decursione factâ classium, sacrificavit Τροπαίῳ Διί, sive bellipotenti Jovi, more consueto; & Neptuno quadrigas albarum equarum in altum demersit: atque ita properavit in Paphlagoniam, ducibus exercitûs Taxile & Hermocrate. [*Appian. in Mithridatic. pag.* 217, 218.] Peditum 120 (vel 140, ut apud *Appianum*) erant millia ad Romanos ordines instructorum, equitum 16 millia, præter currus falcatos centum. Sequebatur castra & alia turba magna eorum qui vias muniebant aut deferebant sarcinas, atque etiam negotiatorum. [*Id. ibid. Plutarch. in Lucullo.*]

Ubi in Paphlagoniam est ventum, Mithridates concione magniloquâ ad milites habitâ quum in odium Romanorum exercitum irritasset, Bithyniam Nicomedis testamento nuper eis relictam invasit. [*Appian. pag.* 218.] Eam à Mithridate occupatam, *Livius*; [*lib.* 93.] & à civitatibus ejus libenter illum susceptum fuisse, in Lucullo *Plutarchus* confirmat.

Asia quoque, quòd intolerandis malis à fœneratoribus & publicanis Romanorum esset oppressa, ad Mithridatem est relapsa. [*Plutarch. ibid.*] Ejus urbes aliquot cum M. Mario sive Vario, quem Ducem illi Sertorius ex Hispaniâ miserat, cepit: eúmque in urbes cum virgis & securibus invectum Rex ipse tanquam majorem potestatem & ministri specie ultrò sequebatur. Ille verò aliis libertatem dabat: aliis quam immunitatem concederet, beneficio se facere id Sertorii dicebat. Atque ita Asia, quæ à publicanis vexabatur, avaritiâque & contumeliis premebatur militum prætidiariorum, ad spem erigebatur exoptabárque expectatum imperii conversionem. [*Id. in Sertorio.*]

Julius Cæsar, vastante regiones proximas Mithridate, ne desidere in discrimine sociorum videretur,

Theorem. Let $\varphi(x)$ be a function of the real variable x, which is defined for all values of x in the interval (a, b), and let $\varphi(x)$ be continuous in this interval. Let $\varphi(x)$ have a derivative $\varphi'(x)$ for all values of x in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi'(x)$ be continuous in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi'(x)$ have a derivative $\varphi''(x)$ for all values of x in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi''(x)$ be continuous in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi''(x)$ have a derivative $\varphi'''(x)$ for all values of x in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi'''(x)$ be continuous in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi'''(x)$ have a derivative $\varphi''''(x)$ for all values of x in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi''''(x)$ be continuous in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi''''(x)$ have a derivative $\varphi'''''(x)$ for all values of x in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi'''''(x)$ be continuous in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi'''''(x)$ have a derivative $\varphi''''''(x)$ for all values of x in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi''''''(x)$ be continuous in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi''''''(x)$ have a derivative $\varphi'''''''(x)$ for all values of x in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi'''''''(x)$ be continuous in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi'''''''(x)$ have a derivative $\varphi''''''''(x)$ for all values of x in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi''''''''(x)$ be continuous in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi''''''''(x)$ have a derivative $\varphi'''''''''(x)$ for all values of x in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi'''''''''(x)$ be continuous in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi'''''''''(x)$ have a derivative $\varphi''''''''''(x)$ for all values of x in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi''''''''''(x)$ be continuous in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi''''''''''(x)$ have a derivative $\varphi'''''''''''(x)$ for all values of x in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi'''''''''''(x)$ be continuous in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi'''''''''''(x)$ have a derivative $\varphi''''''''''''(x)$ for all values of x in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi''''''''''''(x)$ be continuous in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi''''''''''''(x)$ have a derivative $\varphi'''''''''''''(x)$ for all values of x in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi'''''''''''''(x)$ be continuous in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi'''''''''''''(x)$ have a derivative $\varphi''''''''''''''(x)$ for all values of x in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi''''''''''''''(x)$ be continuous in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi''''''''''''''(x)$ have a derivative $\varphi'''''''''''''''(x)$ for all values of x in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi'''''''''''''''(x)$ be continuous in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi'''''''''''''''(x)$ have a derivative $\varphi''''''''''''''''(x)$ for all values of x in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi''''''''''''''''(x)$ be continuous in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi''''''''''''''''(x)$ have a derivative $\varphi'''''''''''''''''(x)$ for all values of x in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi'''''''''''''''''(x)$ be continuous in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi'''''''''''''''''(x)$ have a derivative $\varphi''''''''''''''''''(x)$ for all values of x in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi''''''''''''''''''(x)$ be continuous in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi''''''''''''''''''(x)$ have a derivative $\varphi'''''''''''''''''''(x)$ for all values of x in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi'''''''''''''''''''(x)$ be continuous in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi'''''''''''''''''''(x)$ have a derivative $\varphi''''''''''''''''''''(x)$ for all values of x in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi''''''''''''''''''''(x)$ be continuous in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi''''''''''''''''''''(x)$ have a derivative $\varphi'''''''''''''''''''''(x)$ for all values of x in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi'''''''''''''''''''''(x)$ be continuous in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi'''''''''''''''''''''(x)$ have a derivative $\varphi''''''''''''''''''''''(x)$ for all values of x in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi''''''''''''''''''''''(x)$ be continuous in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi''''''''''''''''''''''(x)$ have a derivative $\varphi'''''''''''''''''''''''(x)$ for all values of x in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi'''''''''''''''''''''''(x)$ be continuous in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi'''''''''''''''''''''''(x)$ have a derivative $\varphi''''''''''''''''''''''''(x)$ for all values of x in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi''''''''''''''''''''''''(x)$ be continuous in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi''''''''''''''''''''''''(x)$ have a derivative $\varphi'''''''''''''''''''''''''(x)$ for all values of x in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi'''''''''''''''''''''''''(x)$ be continuous in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi'''''''''''''''''''''''''(x)$ have a derivative $\varphi''''''''''''''''''''''''''(x)$ for all values of x in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi''''''''''''''''''''''''''(x)$ be continuous in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi''''''''''''''''''''''''''(x)$ have a derivative $\varphi'''''''''''''''''''''''''''(x)$ for all values of x in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi'''''''''''''''''''''''''''(x)$ be continuous in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi'''''''''''''''''''''''''''(x)$ have a derivative $\varphi''''''''''''''''''''''''''''(x)$ for all values of x in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi''''''''''''''''''''''''''''(x)$ be continuous in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi''''''''''''''''''''''''''''(x)$ have a derivative $\varphi'''''''''''''''''''''''''''''(x)$ for all values of x in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi'''''''''''''''''''''''''''''(x)$ be continuous in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi'''''''''''''''''''''''''''''(x)$ have a derivative $\varphi''''''''''''''''''''''''''''''(x)$ for all values of x in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi''''''''''''''''''''''''''''''(x)$ be continuous in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi''''''''''''''''''''''''''''''(x)$ have a derivative $\varphi'''''''''''''''''''''''''''''''(x)$ for all values of x in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi'''''''''''''''''''''''''''''''(x)$ be continuous in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi'''''''''''''''''''''''''''''''(x)$ have a derivative $\varphi''''''''''''''''''''''''''''''''(x)$ for all values of x in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi''''''''''''''''''''''''''''''''(x)$ be continuous in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi''''''''''''''''''''''''''''''''(x)$ have a derivative $\varphi'''''''''''''''''''''''''''''''''(x)$ for all values of x in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi'''''''''''''''''''''''''''''''''(x)$ be continuous in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi'''''''''''''''''''''''''''''''''(x)$ have a derivative $\varphi''''''''''''''''''''''''''''''''''(x)$ for all values of x in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi''''''''''''''''''''''''''''''''''(x)$ be continuous in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi''''''''''''''''''''''''''''''''''(x)$ have a derivative $\varphi'''''''''''''''''''''''''''''''''''(x)$ for all values of x in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi'''''''''''''''''''''''''''''''''''(x)$ be continuous in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi'''''''''''''''''''''''''''''''''''(x)$ have a derivative $\varphi''''''''''''''''''''''''''''''''''''(x)$ for all values of x in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi''''''''''''''''''''''''''''''''''''(x)$ be continuous in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi''''''''''''''''''''''''''''''''''''(x)$ have a derivative $\varphi'''''''''''''''''''''''''''''''''''''(x)$ for all values of x in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi'''''''''''''''''''''''''''''''''''''(x)$ be continuous in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi'''''''''''''''''''''''''''''''''''''(x)$ have a derivative $\varphi''''''''''''''''''''''''''''''''''''''(x)$ for all values of x in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi''''''''''''''''''''''''''''''''''''''(x)$ be continuous in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi''''''''''''''''''''''''''''''''''''''(x)$ have a derivative $\varphi'''''''''''''''''''''''''''''''''''''''(x)$ for all values of x in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi'''''''''''''''''''''''''''''''''''''''(x)$ be continuous in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi'''''''''''''''''''''''''''''''''''''''(x)$ have a derivative $\varphi''(x)$ for all values of x in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi''(x)$ be continuous in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi''(x)$ have a derivative $\varphi'''(x)$ for all values of x in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi'''(x)$ be continuous in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi'''(x)$ have a derivative $\varphi''(x)$ for all values of x in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi''(x)$ be continuous in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi''(x)$ have a derivative $\varphi'''(x)$ for all values of x in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi'''(x)$ be continuous in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi'''(x)$ have a derivative $\varphi''(x)$ for all values of x in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi''(x)$ be continuous in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi''(x)$ have a derivative $\varphi'''(x)$ for all values of x in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi'''(x)$ be continuous in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi'''(x)$ have a derivative $\varphi''(x)$ for all values of x in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi''(x)$ be continuous in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi''(x)$ have a derivative $\varphi'''(x)$ for all values of x in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi'''(x)$ be continuous in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi'''(x)$ have a derivative $\varphi''(x)$ for all values of x in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi''(x)$ be continuous in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi''(x)$ have a derivative $\varphi'''(x)$ for all values of x in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi'''(x)$ be continuous in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi'''(x)$ have a derivative $\varphi''(x)$ for all values of x in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi''(x)$ be continuous in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi''(x)$ have a derivative $\varphi'''(x)$ for all values of x in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi'''(x)$ be continuous in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi'''(x)$ have a derivative $\varphi''(x)$ for all values of x in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi''(x)$ be continuous in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi''(x)$ have a derivative $\varphi'''(x)$ for all values of x in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi'''(x)$ be continuous in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi'''(x)$ have a derivative $\varphi''(x)$ for all values of x in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi''(x)$ be continuous in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi''(x)$ have a derivative $\varphi'''(x)$ for all values of x in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi'''(x)$ be continuous in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi'''(x)$ have a derivative $\varphi''(x)$ for all values of x in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi''(x)$ be continuous in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi''(x)$ have a derivative $\varphi'''(x)$ for all values of x in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi'''(x)$ be continuous in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi'''(x)$ have a derivative $\varphi''(x)$ for all values of x in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi''(x)$ be continuous in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi''(x)$ have a derivative $\varphi'''(x)$ for all values of x in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi'''(x)$ be continuous in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi'''(x)$ have a derivative $\varphi''(x)$ for all values of x in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi''(x)$ be continuous in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi''(x)$ have a derivative $\varphi'''(x)$ for all values of x in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi'''(x)$ be continuous in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi'''(x)$ have a derivative $\varphi''(x)$ for all values of x in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi''(x)$ be continuous in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi''(x)$ have a derivative $\varphi'''(x)$ for all values of x in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi'''(x)$ be continuous in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi'''(x)$ have a derivative $\varphi''(x)$ for all values of x in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi''(x)$ be continuous in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi''(x)$ have a derivative $\varphi'''(x)$ for all values of x in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi'''(x)$ be continuous in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi'''(x)$ have a derivative $\varphi''(x)$ for all values of x in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi''(x)$ be continuous in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi''(x)$ have a derivative $\varphi'''(x)$ for all values of x in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi'''(x)$ be continuous in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi'''(x)$ have a derivative $\varphi''(x)$ for all values of x in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi''(x)$ be continuous in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi''(x)$ have a derivative $\varphi'''(x)$ for all values of x in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi'''(x)$ be continuous in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi'''(x)$ have a derivative $\varphi''(x)$ for all values of x in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi''(x)$ be continuous in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi''(x)$ have a derivative $\varphi'''(x)$ for all values of x in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi'''(x)$ be continuous in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi'''(x)$ have a derivative $\varphi''(x)$ for all values of x in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi''(x)$ be continuous in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi''(x)$ have a derivative $\varphi'''(x)$ for all values of x in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi'''(x)$ be continuous in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi'''(x)$ have a derivative $\varphi''(x)$ for all values of x in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi''(x)$ be continuous in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi''(x)$ have a derivative $\varphi'''(x)$ for all values of x in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi'''(x)$ be continuous in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi'''(x)$ have a derivative $\varphi''(x)$ for all values of x in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi''(x)$ be continuous in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi''(x)$ have a derivative $\varphi'''(x)$ for all values of x in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi'''(x)$ be continuous in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi'''(x)$ have a derivative $\varphi''(x)$ for all values of x in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi''(x)$ be continuous in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi''(x)$ have a derivative $\varphi'''(x)$ for all values of x in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi'''(x)$ be continuous in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi'''(x)$ have a derivative $\varphi''(x)$ for all values of x in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi''(x)$ be continuous in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi''(x)$ have a derivative $\varphi'''(x)$ for all values of x in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi'''(x)$ be continuous in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi'''(x)$ have a derivative $\varphi''(x)$ for all values of x in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi''(x)$ be continuous in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi''(x)$ have a derivative $\varphi'''(x)$ for all values of x in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi'''(x)$ be continuous in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi'''(x)$ have a derivative $\varphi''(x)$ for all values of x in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi''(x)$ be continuous in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi''(x)$ have a derivative $\varphi'''(x)$ for all values of x in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi'''(x)$ be continuous in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi'''(x)$ have a derivative $\varphi''(x)$ for all values of x in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi''(x)$ be continuous in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi''(x)$ have a derivative $\varphi'''(x)$ for all values of x in the interval (a, b), except possibly for a finite number of values of x in this interval. Let $\varphi'''''''''

3929 qui ita historiam hanc explicat, ut duos Ptolemæos Apiones fuisse pernegret. Agros porrò *Cyrenenses, qui Apionis fuerunt*, in 2°. Agrariâ *Cicero* commemorat: sicut *agros regis Apionis quondam habitos, & populo Romano cum regno relictos*, in 14°. Annalium libro *Cornelius Tacitus*.

Quod hujus ætatis reliquum fuerat, & integram hyemem insequentem, in apparatu belli adversùs Romanos Mithridates consumpsit: in materie cædendâ, fabricandisque navibus & armis. [*Appian. in Mithridatic. pag.* 217.] Copias ad verum & justum apparatum contraxit. Detraxit enim variam multitudinem, dissonorum minas barbarorum, armorum inauratorum & gemmis distinctorum instrumentum. Pro his gladios fabricavit more Romano, scuta solida compegit, atque exercitatorum habuit magis quàm competorum equorum delectum. Adhæc naves non deauratis tabernaculis, nec balneis pellicum & gynæciis delicatis adornatas, sed armis, missilibus telis opibúsque comparavit refertas. [*Plutarch. in Lucullo.*] Frumenti 200. medimnûm myriadas ad mare detulit. Auxilia præstò ei fuere, præter veteres copias, Chalybes, Armenii, Scythæ, Tauri, Achæi, Heniochi, Leucosyri, & qui circa Thermodoontem fluvium terram incolunt quam vocant Amazonum. Hæc accesserunt in Asiâ pristinæ potentiæ. Trans mare verò in Europâ Sarmatarum gentes, Basilii, Iazyges, Coralli, Thracum item quæcunque Istrum flumen & Rhodopem Æmúmque montes accolunt, & insuper Basternæ, omnium horum fortissimi. [*Appian. ut supr.*]

Julius Cæsar admodùm juvenis (25. annorum circitèr) Rhodum secedere statuit; ut per otium Apollonio Moloni clarissimo tunc dicendi magistro operam daret. Huc dum hybernis jam mensibus trajicit, circa Pharmacusam insulam (ad littus Asiaticum supra Miletum) à piratis captus est, qui multis jam navigiis mare infestum habebant. Hos Cæsar postulantes pro ipsius redemptione 20 talenta, derisit, quasi ignaros quem tenerent: 50 daturum se pollicitus. Mox comites servósque suos ad civitates Asiæ, pecuniæ quâ redimeretur expediendæ gratiâ, dimisit: uno medico & cubiculariis duobus secum retentis. Cum his per dies 38. inter homines immanissimos Cilicas relictus, apud eos ita se gessit, ut pariter iis terrori veneratióque esset, neque unquam aut nocte aut die vel excalcearetur vel discingeretur; in hoc scilicet, ne, si quando aliquid ex solito variaret, suspectus iis, qui oculis tantummodo eum custodiebant, foret. Quoties quiescebat, misso aliquo indicebat eis silentium: & quasi non custodiretur ab eis, sed stiparetur, unà ludebat & se exercebat. Carmina quoque & orationes scribebat, eáque in circulo eorum pronuntiabat. Si qui non admirarentur ea, hos palàm inertes appellabat & barbaros: frequentérque per jocum suspensurum se eos minabatur. Placebat id illis, simplicitati ejus & ætati hanc linguæ libertatem ascribentibus. [*Vellei. Patercul. lib. 2. cap. 41. Sueton. in Julio, cap. 4. Plutarch. in C. Cæsare.*] In quâ custodiâ asservatus, exclamasse ferebatur: Quanto gaudio, Crasse, perfundêris nuntiatâ meâ captivitate? [*Plutarch. in M. Crasso.*] 4639 75

Publicâ civitatum pecuniâ Mileto allatâ, ante numerata 50 talenta piratas Cæsar obsides civitatibus coëgit dare: deinde expositus in littore, sequente nocte contractâ classe tumultuariâ ex Milesiorum portu solvens, invectúsque in insulam, ad quam prædones adhuc stabant, partem classis eorum fugavit, partem mersit, navésque eorum aliquot cum multis hominibus in potestatem suam redegit. Lætus nocturnæ expeditionis triumpho, ad suos reversus est: eorúmque quos ceperat pecuniâ in prædam versâ, ipsos Pergami dedit in custodiam. Ad Junium deinde Asiæ proconsulem in Bithyniam perrexit, (idem enim & Asiæ & Bithyniæ, nuper provinciam redactæ, eo tempore præfuit) petens, ut auctor fieret sumendi de captivis supplicii. Quod cùm ille se facturum negasset, & nummorum cupidus venditurum se captivos dixisset; Cæsar, salute illi dictâ, incredibili celeritate Pergamum revectus, priùs quàm de eâ re ulli Proconsulis redderentur epistolæ, omnes quos ceperat cruci suffixit: sicut per jocum sæpe illis in insulâ prædixerat. [*Patercul. lib. 2. cap. 42. Sueton. & Plutarch. ut supr.*] Quoniam verò ante deditionem suffixurum se eos cruci juraverat, jugulari priùs jussit, deinde suffigi. [*Sueton. cap.* 74]

Vere incunte, cœptum est tertium bellum Mithridaticum: quod, per annos undecim cum dimidio gestum, ipsius Mithridatis interitu tandem terminatum est. Ille igitur jam decursione factâ classium, sacrificavit Τριαρίῳ Διΐ, sive bellipotenti Jovi, more consueto; & Neptuno quadrigas alborum equorum in altum demersit: atque ita properavit in Paphlagoniam, ducibus exercitûs Taxile & Hermocrate. [*Appian. in Mithridatic. pag.* 217, 218.] Peditum 120 (vel 140, ut apud *Appianum*) erant millia ad Romanos ordines instructorum, equitum 16 millia, præter currus falcatos centum. Sequebatur castra & alia turba magna eorum qui vias muniebant aut deferebant sarcinas, atque etiam negotiatorum. [*Id. ibid. Plutarch. in Lucullo.*]

Ubi in Paphlagoniam est ventum, Mithridates concione magniloquâ ad milites habitâ quum in odium Romanorum exercitum irritasset, Bithyniam Nicomedis testamento nuper eis relictam invasit. [*Appian. pag.* 218.] Eam à Mithridate occupatam, *Livius*; [*lib. 93.*] & à civitatibus ejus libenter illum susceptum fuisse, in Lucullo *Plutarchus* confirmat.

Asia quoque, quòd intolerandis malis à fœneratoribus & publicanis Romanorum esset oppressa, ad Mithridatem est relapsa. [*Plutarch. ibid.*] Ejus urbes aliquot cum M. Mario sive Vario, quem Ducem illi Sertorius ex Hispaniâ miserat, cepit: eúmque in urbes cum virgis & securibus invectum Rex ipse tanquam majorem potestatem & ministri specie ultrò sequebatur. Ille verò aliis libertatem dabat: aliis quam immunitatem concederet, beneficio se facere id Sertorii dicebat. Atque ita Asia, quæ à publicanis vexabatur, avaritiâque & contumeliis premebatur militum præsidiariorum, ad spem erigebatur exoptabátque expectatum imperii conversionem. [*Id. in Sertorio.*]

Julius Cæsar, vastante regiones proximas Mithridate, ne desidere in discrimine sociorum videretur,

videretur, ab Rhodo, quò pertenderat, transiit in Asiam: auxiliisque contractis, & præfecto Regis provinciâ expulso, nutantes ac dubias civitates retinuit in fide. [*Sueton. in Julio, cap.* 4.] licèt conata ejus, qui obtinebat Asiam magistratus populi Romani (Junius) merù suo magnopere destituerit. (*Vellei. Paterc. lib.* 2. *cap.* 42.)

Bello in Ciliciâ & Pamphyliâ gesto P. Servilium intra triennium finem dedisse, indéque *Isaurici* nomen assumpsisse, *Eutropius* & *Orosius* (ex *Livio*, ut illis moris est) referunt. Apud *Ciceronem*, libro 3°. in Verrem (quæ Oratio frumentaria appellatur) *quinquennium exercitui præfuisse* dicitur. Unde ad annum ante hunc quintum, quo & Consulatum gessit, profectionem ejus in provinciam retulimus. Unum verò hunc plures prædonum duces vivos cepisse, quàm omnes anteà; in quinto contra eundem libro affirmat *Cicero*: atque inter eos Niconem nobilissimum piratam; qui vincla ruperat; quâ felicitate cepetat eâdem recuperavisse. Ciliciam & Isauriam *bello piratico catervis mixtas prædonum, à Servilio Proconsule missas sub jugum, factas fuisse vectigales*, in 14°. Historiarum suarum libro Ammianus Marcellinus: *Pamphyliam, Lyciam* (vel *Ciliciam* potiùs) *Pisidiámque deviciſſe* illum; *feciſſéque provincias*, in libro de regnorum ac temporum successione scribit *Jornandes*. In Ciliciam verò provinciam missum esse hujus anni Consulem Octavium; ex Plutarchi *Lucullo* intelligimus.

Quacumque iter fecit Servilius; jucundissimum spectaculum omnibus victorum caporúmque hostium præbebat. Itaque ei concursus undique fiebant; ut non modò ex his opidis quâ ducebantque, sed etiam ex finitimis visendi causâ convenirent. Indéque triumphus ejus omnium triumphorum gratissimus populo Romano fuit atque jucundissimus. (*Cicero, in Verrem, lib.* 5.) In quo & signa illa atque ornamenta; quæ ex urbe Olympo capâ sustulerat, ferculis ante triumphantem per pompam vecta sunt: quæ ille deinde in tabulas publicas ad ærarium perscribenda curavit; non numerò solùm signorum, sed etiam uniuscujusque magnitudine, figurâ & statu, notatis atque descriptis. (*Id. in eund. lib.* 1. *& Ascon. Pedianus ibid.*) Servilii triumphantis meminit quoque Valerius Maximus; (*lib.* 8. *cap.* 1.) *Eutropius*; *Sextus Rufus*; & *Claudianus* poëta; libro 1. in Eutropium ita de illo canens.

Indomitos curru Servilius egit Isauros.

M. Antonius, (M. Antonii triumviri pater) gratiâ Cottæ consulis & Cethegi factione, in Senatu cùrationem infinitam tractus tuendæ totius oræ maritimæ, quâ Romanum erat Imperium, cùm & ipse nequam esset & comites haberet pessimos, Siciliam & provincias omnes depopulatus est. (*Cicero, act.* 2. *in Verrem lib.* 2. *Lactant. Institut. lib.* 1. *cap.* 11. *Ascon. Pedian. in Divinationem, & locum Ciceronis notatum, contra Verrem.*) 4640 74

L. Lucullo Consuli Gallia Cisalpina provincia obtigit. Verùm mortuo Octavio; qui Ciliciam obtinebat, Lucullus Præciæ meretricis operâ conciliato sibi Cethego, qui Romæ omnia tùm poterat, Ciliciam provinciam est assecutus: cui cùm adhæreret Cappadocia, omnes ei pariter bellum Mithridaticum decreverunt. M. Cotta tamen; ipsius in Consulatu collega, multis precibus à Senatu obtinuit, ut cum classe ad Propontidem tuendam & Bithyniam propugnandam ipse mitteretur. (*Plutarch. in Lucullo.*) Atque ita ambo Consules ad bellum hoc sunt missi: ut alter Bithyniam tueretur, alter in Asiâ Mithridatem persequeretur. (*Cicero, pro Murenâ. Memnon. cap.* 39. *Eutrop. lib* 6.) Lucullum enim Consulem non solùm Ciliciam, sed etiam *Asiam* (propriè dictam) sortitum fuisse, eique per *septennium* præfuisse, ex Velleio Paterculo (*lib.* 2. *cap.* 33.) intelligimus.

Lucullus, conscriptâ in Italia legione; in Asiam cum eâ trajecit: ubi duas Fimbrianas, & duas alias legiones accepit; quæ in universum jamdudum deliciis atque avaritiâ erant corruptæ. Fimbriani, quòd alienevissent sine imperio agere, intractabiliores erant & procaciores; sed bellicosi, laborúmque militarium periti & patientes. Lucullus tamen & alios correxit, & horum præcidit ferociam. (*Plutarch. ut supr. cum Appiano in Mithridatic. pag.* 219.) Fœneratores quoque & publicanos Romanos, quorum rapinis Asiani ad defectionem sint impulsi; castigando moderatiores efficere nitebatur; defectionesque disjiciebat populorum, quum nemo jam ferè quiesceret. (*Plutarch. ibid.*)

Mithridates, tum alium in procinctu habens exercitum frequentissimum; tum triremes 400 cum navium minorum quas penteconteres & cercuras vocitant non exiguo numero, Diophantum Mitharum cum validâ manu in Cappadociam dimisit, ut præsidia in urbibus collocaret; &, si Lucullus Pontum ingrederetur, occurreret & progressum ejus intercluderet. Ipse verò 150 peditum millia sub vexillis apud se retinuit, & 12 millia equitum, quos falcati sequebantur currus 120. nec ulla machinarum omnis generis copia aberat. Concitato igitur itinere, per Timonitidem, Cappadociam & Galatiam pergens, ad diem nonum Bithyniam attigit. Lucullus interim Cottam in Chalcedoniorum portu stationem habere jussit, cum omni classe. (*Memnon, cap.* 39.)

Mithridatis classis Heracleam in Ponto præterlegens, ab eâ non est recepta. Forùm tamen venale rogantibus cives præbuerunt: & commerciis, ut fieri solet, initis, nobiles ex Heracleâ viri Silenus & Satyrus capti; non aliâ conditione sunt dimissi, quàm ut quinque triremibus Mithridatem in hoc cum Romanis bello adjuvarent. Quo facto Romanorum inimicitiam populus Heracliensis sibi conciliavit. Quum igitur auctiones publicas Romani in aliis civitatibus instituerent; Heracleam quoque, propter hanc causam, his expoluerunt. Cúmque auctionatores urbem ingressi, contra Reipublicæ morem argentum exigerent, in mœrorem cives conjecerunt, qui servitutis initium hoc esse existimabant. Quare, cùm per legationem ad Senatum Romanum publicationem bonorum deprecari res postularet, ipsi à quodam in urbe audacissimo persuasi, publicanos è medio sustulerunt, tam secretò, ut de nece illorum nemini quicquam constaret. (*Id. cap.* 40.)

M. Cotta

M. Cotta multis nunciantibus Lucullum adventare & jam in Phrygiâ castra habere, existimans triumphum se tantùm non in manibus tenere, ne consors ejus Lucullus foret, cum Mithridate dimicare maturavit. [*Plutarch.*] Marius (sive Varius) & Eumachus duces à Mithridate adversùs Lucullum missi, magno exercitu brevi congregato, cum P. Rutilio (M. Cottæ legato) apud Chalcedonem congressi sunt, eúmque cum plurimâ exercitûs ipsius parte cæciderunt. [*Oros. lib. 6. cap. 2.*] Basternis Italorum pedites in fugam vertentibus, & prolixam stragem edentibus. [*Memnon. cap. 41.*]

Mithridate Chalcedonem petente, quò Romani undique ad Cottam confluxerant, Cotta negotiis bellicis minimè assuetus non prodiit: sed classis ejus præfectus, nomine Nudus, cum exercitûs parte campum occupavit, quà erat munitissimus, pulsúsque inde refugit ad portam Chalcedonis, laboriosè multa septa superans; & in ipsâ portâ tumul irruentium ea fuit compressio, ut persecutores nullum telum in eos frustrà mitterent. Ut verò portæ custodes dimiserunt clathros præ metu, Nudum & aliquot alios præfectos subduxerunt funibus: reliqui amicos inter & hostes contrucidati sunt, incassum manus tendentes ad utrosque. [*Appian.*]

Mithridates utendum fortunâ ratus, eâdem die classem ad portum admovit: perruptáque in ore portûs catenâ ferreâ, quatuor hostiles naves incendit, reliquas 60 ligatas ad puppes suarum abstraxit; nec Nudo prohibente nec Cottâ, qui se continebant intra mœnia. Deliderata sunt Romanorum tria circiter millia, & in his Lucius Manlius Senator: Mithridates è Basternis, qui primi portum invaserant, amisit 20. [*Idem.*] Præter 60 naves cum viris, terrâ 4 peditum millia Cottam amisisse, *Plutarchus* tradidit. Uno die mare & terram cadaveribus Romanis fœdè oppleta fuisse *Memnon* ait: in conflictu navali occisis octo millibus, captis 4500; de pedestri autem exercitu Italorum 5300 desideratis. cùm à parte Mithridatis Basternæ circiter 30, ex reliquâ autem multitudine 700 tantùm ceciderint.

Atque hoc fuit prælium ad Chalcedonem, quo M. Aurelius Cotta Consul victus est. [*Liv. lib. 93.*] de quo Mithridates in epistolâ ad Arsacem, libro quarto historiarum Sallustii. *Marcum Cottam Romanum ducem apud Chalcedona terrâ fudi; mare cum classe pulcherrimâ.* Quæ Cottæ res, & terrâ & mari calamitosæ, vehementer & opes Regis & nomen auxerunt. [*Cicero, pro Murenâ.*] Hoc enim Mithridatis successu omnium animi servilem in modum concidêre. Sed Lucullus ad Sangarium fluvium castra habens, cognitâ eâ clade, perculsos militum animos verbis erexit. [*Memnon, cap. 41.*]

Quum Archelaus, Mithridatis quondàm præfectus sed tunc Romanarum partium, suo tantùm conspectu confirmaret Lucullum toto Ponti regno potiturum; negavit ille venatoribus se timidiorem esse, omissis feris ut ad vacua eorum lustra contenderet: atque ita fatus, in Mithridatem movit; peditum secum habens 30 millia, equites 2500. Ubi contemplatus est hostes, obstupefactus eorum multitudine cupiebat abstinere pugnâ & tempus ducere: sed quia Marius, quem ex Hispaniâ miserat Sertorius cum copiis ducem Mithridati, occurrit lacessivitque eum, instruxit aciem ad confligendum. Quum jam penè concurrerent, ex nullâ evidenti commutatione, sed cœlo repentè diruptо, grandis visa est flammea moles, corpore dolium, colore candens argentum referens, inter utramque aciem delabi: quod ostentum utrosque perculsos diremit. Id prodigii in Phrygiâ aiunt circa Otryas accidisse. [*Plutarch.*]

L. Lucullus Consul adversùs Mithridatem equestribus prœliis feliciter pugnavit, & expeditiones aliquot prosperas fecit: poscentésque pugnam milites à seditione inhibuit. [*Liv. lib. 94.*]

Cùm urbem Cyzicenam sibi Mithridates Asiæ januam fore putavisset, quâ effractâ & revulsâ tota pateret provincia; totius belli impetum in eam transferre instituit. [*Cicero, pro Murenâ.*] Urbs enim erat ea Asiæ clarissima & populo Romano amicissima. [*Id. pro lege Manilia.*] quæque in nuperâ clade Chalcedonensi civium tria millia & decem naves amiserat. Rex igitur, quò Lucullum falleret, mox à cœnâ densam ac nimbosam noctem nactus castra movit, & oriente luce oppositum urbi montem Adrastiam (Dindymum aliis dictum) occupavit. [*Plutarch.*] Mithridatem peditum 150 millibus, magnóque equitatu, Cyzicenos invasisse, & montem Adrastiam atque suburbium occupavisse, scribit *Strabo.* (*lib. 12. pag. 575.*) Lucullum, in universum habentem 30 millia peditum & 1600 equites, circa Cyzicum castra sua Mithridati opposuisse; & ex transfugis, quòd circiter trecenta virorum ille haberet millia, cognovisse *Appianus* memorat. Quin & *plus quàm trecenta millia hominum fame & morbo in* Cyzici *obsidione amisisse fertur*: ut apud *Orosium* legimus. [*lib. 6. cap. 2.*] Ex universâ quoque tam lixarum quam militum colluvie, *non minus trecenta millia* à Lucullo contrucidata fuisse perhibentur: ut à *Plutarcho* habetur traditum. quum longè modestiùs in sexto Breviarii sui libro scripserit *Eutropius*; sequente *hyeme & æstate, à Lucullo centum ferè millia hominum ex parte Regis extincta fuisse.*

Cyzicenos Mithridates denis ex terrâ castris cinctos, per mare quoque 400 navium classe oppugnavit. [*Strabo, pag. 575, 576. cum Plutarcho.*] Cúmque illi nescirent ubinam gentium esset Lucullus, Mithridatici ejus castra sub oculis civium posita, Armeniorum & Medorum esse auxilia, Mithridati à Tigrane missa, jactabant. Primus Demonax, ab Archelao in urbem missus, adesse Lucullum iis indicavit. Quibus fidem ei non habentibus, arbitrantibúsque ad levanda præsentia mala eum ficta adferre; puer adfuit captivus, qui è manibus hostium elapsus, digito castra Romana eis commonstravit. (*Plutarch.*) Ad ipsos quoque Lucullus, ut bono animo essent, hostium mittit unum ex militibus nandi peritum: qui per hostium naves duobus utribus suspensus, mediam ipse regulam tenens & pedibus iter adgubernans, septem millia passuum transmeavit. (*Florus, lib. 3. cap. 5. Oros. lib. 6. cap. 2.*)

Lucullus

3931

Lucullus Mithridati à tergo incumbens, memorabili Ponticos victoriâ profligavit: aliquanto pluribus quàm 10000 in acie cæsis, & 13000 captis. (*Memnon, cap.* 42.)

Montem conspicatus est Lucullus castris opportunum; quo occupato, ipse copiam habiturus erat commeatuum, hostes verò inopiam. Unicus angustus in eum erat aditus; quem Mithridates valido tenebat præsidio, à Taxile ducibúsque aliis admonitus. L. Manius sive Magius, arbiter fœderis ictì cum Sertorio, clàm ad Lucullum miserat nuntium; à quo acceptâ fide, Mithridati persuasit, ut sineret Romanos transire & castrametari pro libito. Fimbrianas enim legiones, quæ aliquando militassent sub Sertorio, velle transfugere, & facturas id propediem; nihilque opus esse sudore & sanguine, quando sine certamine vincere liceat. Huic consilio Mithridates imprudenter assensus, ut nil suspicans, passus est Romanos securè superaris faucibus contra se magnum montem munire: quo in potestatem redacto, ipsis à tergo subvehendi erant commeatus liberè, Mithridati contrà lacti, montibus & fluviis excluso ab importationibus terrestribus; tenuiter subministrabantur; quum neque pateret exitus, neque vi repellere posset Lucullum, ob neglectam locorum opportunitatem, & imminens hyems etiam maritimas importationes esset impeditura. (*Appian.*)

Circa Thraciam quam vocant Comen Lucullum castra posuisse, loco maximè opportuno ad excludendas vias & regiones, quà & unde petendus necessariò erat Mithridaticis commeatus, scribit *Plutarchus*. Eos verò qui ad Fimbrianos milites, transitionem simulantes, adducendos à Mithridate missi sunt, interfectos ab illis fuisse, *Memnon* indicat.

Machinas insignes, ad urbis oppugnationem, Nicomedes Thessalus fabricaverat. (*Plutarch.*) 4641 73

inter quas helepolis eminebat centum cubitorum; supra quam alia turris assurgebat, catapultis instructa saxa teláque varia ejaculantibus. Ante admotas verò machinas, tria millia Cyzicenorum captivorum in navibus ad mœnia Rex adduci curavit; ut eorum misericordiâ & precibus commota civitas deditionem faceret. Quod cùm frustrà tentatum fuisset, præcone è muris jussit Lysistrati ducis monente, ut quándo in alienam potestatem redacti fuissent, fortunam fortiter ferrent: Mithridates vim terrâ marique contra Cyzicum adhibuit, oppidani omni studio sese defendentibus. Qui tamen omnem laborem patientissimè ferentes; efficere non potuerunt quin pars mœnium exulta corrueret sub vesperam: sed propter calorem incendii nemo sustinuit irrumpere. Verùm ipsi Cyziceni noctu substruxerunt munitionem aliam (*Appian.*)

Serò effecit Lucullus, ut auxiliares in urbem per noctem immitterentur. (*Strabo; pag.* 576.) Cùm enim in lacu Dascylite acatia saris magna commearent, eorum maximum ille subduxit, plaustro ad mare devexit, eique quot capere poterat milites imposuit. Qui noctu clàm trajicientes, imprudentibus hostibus urbem sunt ingressi. (*Plutarch.*)

Instante Proserpinæ festo, in quo nigram bovem immolare Cyzicenis mos erat, illi nullam talem habentes è farinâ fictam hostiam admoverunt aræ. Vacca quæ Proserpinæ alebatur; trans fretum pascebat cum reliquo armento Cyzicenorum. Hæc illo die armento relicto de montibus per hostium classem adnatavit solâ, & in ore portûs classtra sub aquis evasit; atque ita per mediam urbem cursu ad Proserpinæ templum delata, ante aram constitit. Quam Cyziceni, egregiâ spe conceptâ, immolârunt. (*Julius Obsequens de prodigiis, Plutarch. & Appian.*)

Aristagoræ, qui in summo magistratu erat, (ut ait *Julius Obsequens*: *Plutarchus* enim τὸν ἄρχοντα γραμματέα appellat) Proserpina in quiete visa dixisse fertur, adversùs tibicines se tibicinem comparasse; vel, ut refert *Plutarchus*, tibicinem Libycum in tubicinem Ponticum se impulsuram. Mirantibus hanc vocem Cyzicenis, primâ luce fluctuavit mare quasi immenso incumbente vento, & admotæ muris Regis machinæ stridore & crepitu primùm quid instaret indicaverunt: inde auster, supra modum procellosus coortus, horæ brevi momento, & reliquas Regis machinas sic laceravit ut inutiles redderentur, & turrim ligneam helepoli impositam tantâ vi concussit, ut proruerit eam. (*Id.*)

Memoriæ quoque est proditum, Ilii fuisse compluribus Minervam in somnis obversatam, copioso manantem sudore, parténque pepli discissam ostendentem: eámque dixisse, modò venire se ab ope Cyzicenis ferendâ. Columnam autem, quæ decreta & literas de his inscripta habet, ostendebant Ilienses. (*Plutarch.*)

Amici Mithridati consulebant ut ab urbe classem solveret: qui nihil motus, ascendit imminentem montem Dindymum, & ab eo duxit continentem ad muros urbis aggerem; in quem impositis turribus, cuniculis quoque suffodiebat & suspendebat mœnia. (*Appian.*) Quæ quidem Cyziceni ita sustinuerunt, ut parum etiam abfuerit quin ipsum Mithridatem caperent vivum in cuniculo, quem is fodiebat; cùm ipsi alium ex adverso agerent. Evasit tamen, cùm te observatâ se è cuniculo subduxisset. (*Strabo, pag.* 576.)

Hyeme superveniente privatus est Mithridates & maritimis commeatibus, si quos habuerat. Necessariorum igitur difficultate presso exercitu, fame multi emoriebantur, humanis quidam vescebantur carnibus, herbas alii in cibum vertendo, morbos sibi contrahebant: quorum insepulta cadavera pestem invexerunt insuper. (*Memnon, cap.* 42. *Strabo, pag.* 576. *Florus, lib.* 3. *cap.* 5. *Plutarch. Appian. Oros. lib.* 6. *cap.* 2.)

Dum oppugnat Lucullus arcem quandam, occasione maturans Mithridatem uti, averso ab hoste itineribus partem copiarum instructam armis domum abire præcipiens, omnem fermè equitatum cum jumentis, atque ex peditatu minùs utiles, in Bithyniam dimisit. Ob inediam enim infirmi jam equi erant, claudicantésque solearum inopiâ detritis ungulis. Hâc re nunciatâ, contendit Lucullus de nocte in castra. Diluculo tempestate sæviente insecutus eos est cum cohortibus decem & equitatu; quamvis nive affligerentur atque aliis incommodis, ut multi milites ex gelu succumbentes sequi non valerent. Cum cæteris in trajectu Rhyndaci fluvii hostes assecutus,

cutus, stragem edidit tantam, ut Apolloniâ egressæ fœminæ diriperent impedimenta & trucidatos spoliarent. Capta sunt equorum sex millia & jumentorum infinitus numerus: capta virorum ad quindecim millia; quos omnes præter castra hostium Lucullus duxit. Qui & *amplius quàm quindecim millia hominum tunc interfecisse narratur*: si *P. Orosium* audimus. Tunc etiam primùm visos Romanis camelos *Salustius* autumat: quasi illis qui olim duce Scipione Antiochum devicerunt, & cum Archelao ad Orchomenon & Chæroneam certaverunt, cameli cogniti non fuissent. [*Plutarch. Appian. Oros.*]

Fannius, qui se Mithridati junxerat, & Metrophanes regius prætor, à Mamerco tunc victi, cum duobus millibus equitum in Mœsiam profugerunt; atque inde in Mæoniam digressi, in ambustos colles campósque Inarimos inciderunt: in quibus diu oberrantes, inopinatis tandem periculis exempti sunt, & clàm in Regis castra venerunt. [*Oros. lib. 6. cap. 2.*]

Eumachus dux & alii Mithridatis præfecti, bellum in Phrygiâ moventes, multos Romanos cum liberis & conjugibus interfecerunt; Pisidásque & Isauros & Ciliciam subjerunt: donec Dejotarus, unus è tetrarchis Gallograeciæ, vagantes assecutus, eos cum militum suorum multis trucidatos repressit. (*Liv. lib. 94. Appian. pag. 222. Oros. ut supr.*)

3952 Jubilæus XXVIII.

Cùm Cyziceni aggeres quos Rex à Dindymo duxerat suffoderent, machinásque incenderent, & non ignari hostem fame debilitatum, vexarent eum crebris eruptionibus; Mithridates decrevit fugere. [*Appian.*] de quo ipse in epistolâ ad Arsacem, apud *Salustium* in Historiarum libro quarto. *Apud Cyzicum magno cum exercitu in obsidione moranti frumentum defuit, nullo circùm adnitente, simul hyems mari prohibebat: ita, sine vi hostium, regredi coactus sum in patrium regnum.* Ad Cyzicum enim, ut & posteà ad Amisum, milites suos Lucullum duas hyemes in castris continuisse, *Plutarchus* docet ex *Salustio*. De solutâ obsidione Cyzici, videndus quoque est *Cicero*, in Orat. pro lege Maniliâ, pro Murenâ, & pro Archiâ poetâ.

Mithridates fugam quamprimùm instituens arripere, quò tricas & moras Lucullo necteret à tergo, misit ad mare Græcum præfectum classis suæ Aristonicum: quem, jam jam solucturum, Lucullus per proditionem in potestatem suam redegit cum decem millibus aureorum, quos portabat ad solicitandam exercitûs Romani partem. (*Plutarch.*)

Terrestres copias Rex ducibus Lampsacum reducendas reliquit. Hermæus & Marius (dux Sertorianus) 30 hominum millia illuc ducebant. Eos à tergo premens Lucullus, & Æsepum fluvium tunc tumidiorem trajicientes assecutus de improviso, permultos cepit, & viginti millia interemit; (è quibus plus quàm undecim millia Marianorum militum fuisse referuntur:) ita ut Granicus & Æsepus amnes cruenti redderentur. Mithridatis verò satrapes, Romanæ avaritiæ peritus, spargi à fugientibus sarcinas & pecuniam jussit, quâ sequentes moraretur. (*Memnon, cap. 42. Polyænus, Stratagem. lib. 7. Florus, lib. 3. cap. 5. Plutarch. Appian. Oros. lib. 6. cap. 2.*)

Mithridates ipse, per mare reditum instituens, noctu classe provectus est in Parium. (*Appian.*) Dum milites verò cum eo soluturi, naves, quarum aliæ jam repletæ, aliæ mox replendæ essent, confertim occuparent, & undique illis adhærerent; factum est ut præ multitudine imminentium pars navium deprimeretur, pars etiam subverteretur. Quod conspicati Cyziceni, impetu in castra Ponticorum facto, ægros ibi relictos trucidárunt, & si quid superesset diripuerunt. (*Memnon, cap. 42.*)

Lucullus Cyzicum ingressus, ingenti lætitiâ & magnifico honore exceptus est. (*Plutarch.*) in cujus honorem ludi deinceps ibi sunt celebrati, quos *Lucullea vocant*. (*Appian.*) Civitatem Romani honorárunt, & libertatem ei concesserunt. (*Strabo, lib. 12. pag. 576. Tacit. Annal. lib. 4. cap. 36.*)

Mithridates suos Lampsacum compulsos & obsessos à Lucullo, classe illuc missâ, exportavit unà cum Lampsacenis: relictisque Mario sive Vatio duci Sertoriano, Alexandro Paphlagoni, & Dionysio eunucho, decem millibus selectorum militum in navibus quinquaginta, cum majore earum parte petiit Nicomediam. Verùm & harum & illarum multæ tempestate perierunt. (*Appian.*)

Mithridates, collectis ut potuit in Ponto viribus, Perinthum circumsedit & oppugnavit: éaque non potitus, in Bithyniam transmisit. (*Memnon, cap. 42.*)

Antiochus (Asiaticus) & frater ejus, regis Antiochi (Pii) filii pueri, qui regni Syriæ partem (à Tigrane non occupatam) obtinebant, Romam venerunt; regnum Ægypti, quod ad se & ad Selenem matrem suam pertinere arbitrabantur, petituri: ibíque biennium ferè, comitatu regio atque ornatu, moram traxerunt. (*Cicero, lib. 4. in Verrem.*)

Antipas sive Antipater Idumæus, nobilitate ac opibus gentis suæ princeps, (alterius Antipæ sive Antipatri, quem à rege Judæorum Alexandro & ejus uxore Alexandrâ ducem totius Idumeæ constitutum ferunt, filiis) ex uxore Cypro, illustri inter Arabas loco natâ, filium suscepit Herodem; qui posteà Judææ regnum obtinuit. siquidem hic 25 annorum fuerit, quando eum pater Galilææ præfecit: de quo, ad annum Mundi 3957 erit dicendum. Vide suprà, ann. Mundi 3875.) quanquàm *Nicolaus Damascenus*, in gratiam Herodis regis, (cujus adhuc superstitis Vitam descripsit) Antipatri genus à primatibus Judæorum, qui in Judæam venerunt è Babyloniâ, deduxerit. (*Joseph. lib. 14. cap. 2.*) quomodo & in Historiæ Judæorum Arabicæ (ad calcem Bibliorum Parisiensium πολυγλώττων editæ) capite 35. legimus; Judæum fuisse Antipatrum, ex filiis eorum qui de Babyloniâ cum Ezrâ Sacerdote ascenderant, atque ab Alexandro (Jannæo) Idumæorum regioni præfectum uxorem inde duxisse. Julius verò Africanus in epistolâ ad Aristidem (apud *Eusebium*, lib. 1. Histor. Ecclesiast. cap. 6. & 7.) eúmque secutus *Ambrosius* (lib. 3. Commentar. in Luc. cap. 1.) ex traditione eorum, qui Servatori

4642 72

tori nostro secundùm carnem cognati Ἀσκάλωνιται nuncupabantur, Antipatrum Herodis cujusdam Ascalonitæ, templi Apollinis æditui, filium fuisse refert; atque ab Idumæis latronibus Ascalone captivum abductum, Idumæorum moribus & disciplinis fuisse institutum. Atque hæc communior Christianorum Patrum est sententia.

Barba cum robustâ Italorum manu veniens, & ex ducibus Luculli Triarius, Apameam obsederunt. Cives, cùm aliquandiu pro viribus suis hostem sustinuissent, apertis tandem portis eos intromisere: ut apud *Memnonem* legitur. *Appianus* verò Triarium eò appulsum vi urbem cepisse, & Apamenorum in fanis ad quæ confugerant, magnam cædem edidisse scribit. Prusam deinde sub monte Olympo munitissimam civitatem captam expugnatámque Romanus exercitus diripuit. Hinc Prusiadem, mari impositam, Triariùs cum exercitu petiit: quam rex Bithyniæ Prusias Heraclienſibus ademptam de se denominavit; cùm antè ab amne præterfluente Cierus (vel Cius) diceretur. Ut urbi appropinquavit, facilè Prusienses eum receperunt, Ponticis ejectis. Nicæam deinde, quam præsidium Mithridatis tenebat, ventum est. Pontici verò, intellecto cives animis ad Romanos propendere, noctu se ad Mithridatem Nicomediam subduxerunt. Romani igitur sine molestiâ urbem suæ potestati subjecerunt. (*Memnon, cap.* 43. & 49. *Appian. pag.* 223. *cum Oroſio, lib.* 6. *cap.* 2.)

Lucullus ad Hellespontum profectus, classem instruxit: & Troadem delatus; divertit in delubro Veneris. Eam nocte sopitus videre visus est sibi astistentem & dicentem,

Τί κνώσσεις μεγάθυμε λέων; πάρα δ' ἔτι ἐγγύθι.
Quid dormis animose leo, quum proximus adsit
Hinnulus ecce frequens.

Quod somnium dum surgens adhuc nocte advocatis amicis exponeret, adfuerunt ab Ilio quidam, qui nuntiarent conspectas ad Achæorum portum quinqueremes regias tredecim, quæ cursum in Lemnum intenderent. Statim igitur solvit, & 13 illis navibus potitus, præfectum earum Isidorum occidit. [*Plutarch. cum Appiano.*]

Lucullus victoriam prosecutus, Marium sive Varium (qui missus à Sertorio dux fuerat) Alexandrum & Dionysium circa Lemnum adeptus in desertâ insulâ (ubi ara Philoctetis cum æreo serpente monstratur) contemptim in eos invectus est: mandato priùs suis dato, ne quem unoculum interficerent. Altero enim oculo captus erat Marius: quem ipse probris & contumeliis priùs vexatum necare instituerat. Illis verò constanter manentibus, & navigia omnia ad terram attrahentibus, cohibuit Lucullus remigium; & binas naves emittendo ex agmine, volebat eos prolicere. Illi autem non provehebantur contrà: sed à terrâ & ex fororum tabulis se defendentes, Romanis vulnera injecerunt. Nec circumvehendi locus dabat facultatem, vel navibus fluctuantibus hostilem classem premendi terræ accubantem & firmiter consistentem. Circum missis tamen aliis navibus diversâ parte, quâ accessum insula in terram dabat, fortissimos quosque pedites Lucullus tandem exposuit. Hi aversos adorti hostes, partem eorum interfecerunt, partem in naves compulerunt: qui metu Luculli non ausi altum petere, oram legebant, & terrâ marique impugnati vulnerabantur, cum magnâ cæde ac consternatione fugientium. (*Plutarch. & Appian.*) Triginta & duas naves regias, & complures onerarias, aut demersit Lucullus aut cepit. Multi ibi ex his quos Sylla proscripserat interempti sunt. (*Oros. lib.* 6. *cap.* 2.)

Posterâ die tres duces de spelunca, ubi latebant, extracti sunt: è quibus Marius (sive Varius) Luculli jussu occisus est. Non placebat enim Romanum Senatorem in triumpho duci. (*Id. ibid. cum Appiano.*) Alexander ad eam pompam servatus est. Dionysius autem, cpoto quod secum habebat veneno, mox exspiravit. (*Appian.*)

Atque hæ fuerunt duæ illæ navales Luculli victoriæ; altera ad Tenedum, altera in mari Ægeo parta, quarum in capite 44. *Memnon* meminit; & velut unam, aliquoties *Cicero* celebrat. Ita enim in Oratione pro lege Manilià, à Lucullo ait *classem magnam & ornatam, quæ ducibus Sertorianis ad Italiam studio inflammato raperetur, superatam esse atque depressam.* & pro L. Murenâ. *illam pugnam navalem ad Tenedum, quum contento cursu, acerrimis ducibus, hostium classis Italiam spe atque animis inflata peteret, mediocri certamine & parvâ dimicatione commissam arbitraris?* & in Orat. pro Archiâ poëtâ: ubi, *L. Lucullo dimicante, interfectis ducibus depressam hostium classem, & incredibilem apud Tenedum pugnam illam navalem* prædicat.

Lucullus de suis rebus gestis ad Senatum misit laureatas litteras, ut mos erat victoribus. (*Appian.*) Cúmque Senatus ei ad classem parandam tria millia talentûm decrevisset; negavit per litteras eâ pecuniâ sibi opus esse, jactans sine sumptu & tanto paratu Mithridatem se sociorum navibus pelago exacturum. (*Plutarch.*)

His confectis, properavit Lucullus ipsum insequi Mithridatem; quòd in spe esset circa Bithyniam se illum inventurum, retentum à Voconio, quem ad instandum fugienti cum navibus miserat Nicomediam. Sed Voconius, dum in Samothrace initiatur mysteriis & festos dies celebrat; haud occurrit in tempore: Mithridatem verò, qui jam cum classe vela fecerat & maturabat antequàm ipsum peteret Lucullus Pontum tenere, corripuit atrox tempestas; quâ classis partim abrepta partim est depressa, omniáque littora ejectis fluctu naufragiis per multos dies fuerunt completa. Eam Dianæ Priapinæ irâ Ponticis fuisse immissam dicebant, quòd fanum ejus spoliavissent & signum loco movissent.

Mithridatem Pontum petentem bis tempestatem passum fuisse scribit *Dio*, amisissèque hoc infortunio virorum circiter decem millia, & naves circiter 60. reliquis disjectis, ut quamque ventus abstulit. *Naufragiis apud Param, & Heracleam, militum optimos cum classibus amisisse* se dicit Mithridates in epistolâ ad Arsacem; apud *Salustium. Orosius* ait, Mithridatem adversùs Byzantium (quò à Lucullo illum fugatum dicit *Eutropius*) instructâ classe navigantem, tempestate correptum 80 rostratas naves perdidisse. *Florus* denique, *centum amplius*

curus, stragem edidit tantam, ut Apolloniâ egressæ fœminæ diriperent impedimenta & trucidatos spoliarent. Capta sunt equorum sex millia & jumentorum infinitus numerus: capta virorum ad quindecim millia; quos omnes præter castra hostium Lucullus duxit. Qui & *amplius quàm quindecim millia hominum tunc interfeciſſe narratur*: si *P. Oroſium* audimus. Tunc etiam primùm visos Romanis camelos *Saluſtius* autumat: quasi illis qui olim duce Scipione Antiochum devicerunt, & cum Archelao ad Orchomenon & Chæroneam certaverunt, cameli cogniti non fuissent. [*Plutarch. Appian. Oroſ.*]

Fannius, qui se Mithridati junxerat, & Metrophanes regius prætor, à Mamerco tunc victi, cum duobus millibus equitum in Mœsiam profugerunt; atque inde in Mæoniam digressi, in ambustos colles campósque Inarimos inciderunt: in quibus diu oberrantes, inopinatis tandem periculis exempti sunt, & clàm in Regis castra venerunt. [*Oroſ. lib. 6. cap. 2.*]

Eumachus dux & alii Mithridatis præfecti, bellum in Phrygiâ moventes, multos Romanos cum liberis & conjugibus interfecerunt; Pisidásque & Isauros & Ciliciam subejerunt: donec Dejotarus, unus è tetrarchis Gallogræciæ, vagantes assecutus, eos cum militum suorum multis trucidatos repressit. (*Liv. lib. 94. Appian. pag. 222. Oroſ. ut supr.*)

1932 Jubilæus XXVIII.

Cùm Cyziceni aggeres quos Rex à Dindymo duxerat suffoderent, machinásque incenderent, & non ignari hostem fame debilitatum, vexarent eum crebris eruptionibus; Mithridates decrevit fugere. [*Appian.*] de quo ipse in epistolâ ad Arsacem, apud *Saluſtium* in Historiarum libro quarto. *Apud Cyzicum magno cum exercitu in obsidione moranti frumentum defuit, nullo circùm adnitente, simul hyems mari prohibebat: ita, sine vi hostium, regredi coactus sum in patrium regnum.* Ad Cyzicum enim, ut & posteà ad Amisum, milites suos Lucullum duas hyemes in castris continuisse, *Plutarchus* docet ex *Saluſtio*. De solutâ obsidione Cyzici, videndus quoque est *Cicero*, in Orat. pro lege Manilià, pro Murenâ, & pro Archiâ poëtâ.

Mithridates fugam quamprimùm instituens arripere, quò tricas & moras Lucullo necteret à tergo, misit ad mare Græcum præfectum classis suæ Aristonicum: quem, jam jam soluturum, Lucullus per proditionem in potestatem suam redegit cum decem millibus aureorum, quos portabat ad solicitandam exercitûs Romani partem. (*Plutarch.*)

Terrestres copias Rex ducibus Lampsacum reducendas reliquit. Hermæus & Marius (dux Sertorianus) 30 hominum millia illuc ducebant. Eos à tergo premens Lucullus, & Æsepum fluvium tunc tumidiorem trajicientes assecutus de improviso, permultos cepit, & viginti millia interemit; (è quibus plus quàm undecim millia Marianorum militum fuisse referuntur:) ita ut Granicus & Æsepus amnes cruenti redderentur. Mithridatis verò satrapes, Romanæ avaritiæ peritus, spargi à fugientibus sarcinas & pecuniam jussit, quâ sequentes moraretur. (*Memnon, cap. 42. Polyænus, Stratagem. lib. 7. Florus, lib. 3. cap. 5. Plutarch. Appian. Oroſ. lib. 6. cap. 2.*)

Mithridates ipse, per mare reditum instituens, noctu classe provectus est in Parium. (*Appian.*) Dum milites verò cum eo soluturi, naves, quarum aliæ jam repletæ, aliæ mox replendæ essent, confertim occuparent, & undique illis adhærerent; factum est ut præ multitudine imminentium pars navium deprimeretur, pars etiam subverteretur. Quod conspicati Cyziceni, impetu in castra Ponticorum facto, ægros ibi relictos trucidárunt, & si quid supererat diripuerunt. (*Memnon, cap. 42.*)

Lucullus Cyzicum ingressus, ingenti lætitiâ & magnifico honore exceptus est. (*Plutarch.*) in cujus honorem ludi deinceps ibi sunt celebrati, quos *Lucullea vocant*. (*Appian.*) Civitatem Romani honorárunt, & libertatem ei concessérunt. (*Strabo, lib. 12. pag. 576. Tacit. Annal. lib. 4. cap. 36.*)

Mithridates suos Lampsacum compulsos & obsessos à Lucullo, classe illuc missâ, exportavit unà cum Lampsacenis: relictísque Mario sive Vario duci Sertoriano, Alexandro Paphlagoni, & Dionysio eunuchio, decem millibus selectorum militum in navibus quinquaginta, cum majore earum parte petiit Nicomediam. Verùm & harum & illarum multæ tempestate perierunt. (*Appian.*)

Mithridates, collectis ut potuit in Ponto viribus, Perinthum circumsedit & oppugnavit: eáque non potitus, in Bithyniam transmisit. (*Memnon, cap. 42.*)

Antiochus (Asiaticus) & frater ejus, regis Antiochi (Pii) filii pueri, qui regni Syriæ partem (à Tigrane non occupatam) obtinebant, Romam venerunt; regnum Ægypti, quod ad se & ad Selenem matrem suam pertinere arbitrabantur, petituri: ibíque biennium ferè, comitatu regio atque ornatu, moram traxerunt. (*Cicero, lib. 4. in Verrem.*)

Antipas sive Antipater Idumæus, nobilitate ac opibus gentis suæ princeps, (alterius Antipæ sive Antipatri, quem à rege Judæorum Alexandro & ejus uxore Alexandrâ ducem totius Idumeæ constitutum ferunt, filius) ex uxore Cypro, illustri inter Arabas loco natâ, filium suscepit Herodem; qui posteà Judææ regnum obtinuit. siquidem hic 25 annorum fuerit, quando eum pater Galilææ præfecit: de quo, ad annum Mundi 3957 erit dicendum. Vide suprà, ann. Mundi 3875.) quanquàm *Nicolaus Damaſcenus*, in gratiam Herodis regis, (cujus adhuc superstitis Vitam descripsit) Antipatri genus à primatibus Judæorum, qui in Judæam venerunt è Babyloniâ, deduxerit. (*Joſeph. lib. 14. cap. 2.*) quomodo & in Historiæ Judaicæ Arabicæ (ad calcem Bibliorum Parisiensium πολυγλώττων editæ) capite 35. legimus; Judæum fuisse Antipatrum, ex filiis eorum qui de Babyloniâ cum Ezrâ Sacerdote ascenderant, atque ab Alexandro (Janneo) Idumæorum regioni præfectum uxorem inde duxisse. Julius verò Africanus in epistolâ ad Aristidem (apud *Euſebium*, lib. 1. Histor. Ecclesiast. cap. 6. & 7.) eúmque secutus *Ambroſius* (lib. 3. Commentar. in Luc. cap. 1.) ex traditione eorum, qui Servatori

4642 72

tori nostro secundùm carnem cognati Ἀσωέρωνες nuncupabantur, Antipatrum Herodis cujusdam Ascalonitæ, templi Apollinis æditui, filium fuisse refert; atque ab Idumæis latronibus Ascalone captivum abductum, Idumæorum moribus & disciplinis fuisse institutum. Atque hæc communior Christianorum Patrum est sententia.

Barba cum robustâ Italorum manu veniens, & ex ducibus Luculli Triarius, Apameam obsederunt. Cives, cùm aliquandiu pro viribus suis hostem sustinuissent, apertis tandem portis eos intromisere: ut apud *Memnonem* legitur. *Appianus* verò Triarium eò appulsum vi urbem cepisse, & Apamenorum in fanis ad quæ confugerant, magnam cædem edidisse scribit. Prusam deinde sub monte Olympo munitissimam civitatem captam expugnatámque Romanus exercitus diripuit. Hinc Prusiadem, mari impositam, Triariis cum exercitu perlit: quam rex Bithyniæ Prusias Heraclensibus ademptam de se denominavit; cùm antè ab amne præterfluente Cierus (vel Cius) diceretur. Ut urbi appropinquavit, facilè Prusienses eum receperunt, Ponticis ejectis. Nicæam deinde, quam præsidium Mithridatis tenebat, ventum est. Pontici verò, intellecto cives animis ad Romanos propendere, noctu se ad Mithridatem Nicomediam subduxerunt. Romani igitur sine molestiâ urbem suæ potestati subjecerunt. (*Memnon, cap.* 43. & 49. *Appian. pag.* 223. *cum Oroso, lib.* 6. *cap.* 2.)

Lucullus ad Hellespontum profectus, classem instruxit: & Troadem delatus, divertit in delubro Veneris. Eam nocte sopitus videre visus est sibi assistentem & dicentem,

Τί κνώσσεις μεγάθυμε λέον; πρὸς δή τοι ἰόντες.
Quid dormis animose leo, quum proximus adsit
Hinnulus ecce frequens.

Quod somnium dum surgens adhuc nocte advocatis amicis exponeret, adfuerunt ab Ilio quidam, qui nuntiarent conspectus ad Achæorum portum quinqueremes regias tredecim, quæ cursum in Lemnum intenderent. Statim igitur solvit, & 13 illis navibus potitus, præfectum earum Ilidorum occidit. [*Plutarch. cum Appiano.*]

Lucullus victoriam prosecutus, Marium sive Varium (qui missus à Sertorio dux fuerat) Alexandrum & Dionysium circa Lemnum adeptus in desertâ insulâ (ubi ara Philocteris cum æreo serpente monstratur) contemptim in eos invectus est: mandato priùs suis dato, ne quem unoculum interficerent. Altero enim oculo captus erat Marius: quem ipse probris & contumeliis priùs vexatum necare instituerat. Illis verò constanter manentibus, & navigia omnia ad terram attrahentibus, cohibuit Lucullus remigium; & binas naves emittendo ex agmine, volebat eos prolicere. Illi autem non provehebantur contrà: sed à terrâ & ex fororum tabulis se defendentes, Romanis vulnera injecerunt. Nec circumvehendi locus dabat facultatem, vel navibus fluctuantibus hostilem classem premendi terræ accubantem & firmiter consistentem. Circum missis tamen aliis navibus diversâ parte, quâ accessum insula in terram dabat, fortissimos quosque pedites Lucullus tandem exposuit. Hi aversos adorti hostes, partem eorum interfecerunt, partem in naves compulerunt; qui metu Luculli non ausi altum petere; oram legebant, & terrâ marique impugnati vulnerabantur, cum magnâ cæde ac consternatione fugientium. (*Plutarch. & Appian.*) Triginta & duas naves regias, & complures onerarias, aut demersit Lucullus aut cepit. Multi ibi ex his quos Sylla proscripserat interempti sunt. (*Oros. lib.* 6. *cap.* 2.)

Posterâ die tres duces de spelunca, ubi latebant, extracti sunt: è quibus Marius (sive Varius) Luculli jussu occisus est. Non placebat enim Romanum Senatorem in triumpho duci. (*Id. ibid. cum Appiano.*) Alexander ad eam pompam servatus est. Dionysius autem, eporo quod secum habebat veneno, mox exspiravit. (*Appian.*)

Atque hæ fuerunt duæ illæ navales Luculli victoriæ; altera ad Tenedum, altera in mari Ægeo parta, quarum in capite 44. *Memnon* meminit; & velut unam, aliquoties *Cicero* celebrat. Ita enim in Oratione pro lege Manilià, à Lucullo ait *classem magnam & ornatam, quæ ducibus Sertorianis ad Italiam studio inflammato raperetur, superatam esse atque depressam*, & pro L. Murenâ. *Illam pugnam navalem ad Tenedum, quum contento cursu, acerrimis ducibus, hostium classis Italiam spe atque animis inflata peteret, mediocri certamine & parvâ dimicatione commissam arbitraris?* & in Orat. pro Archiâ poëtâ: ubi, *L. Lucullo dimicante, interfectis ducibus depressam hostium classem, & incredibilem apud Tenedum pugnam illam navalem* prædicat.

Lucullus de suis rebus gestis ad Senatum misit laureatas litteras, ut mos erat victoribus. (*Appian.*) Cúmque Senatus ei ad classem parandam tria millia talentûm decrevisset; negavit per litteras eâ pecuniâ sibi opus esse, jactans sine sumptu & tanto paratu Mithridatem se sociorum navibus pelago exacturum. (*Plutarch.*)

His confectis, properavit Lucullus ipsum insequi Mithridatem; quòd in spe esset circa Bithyniam se illum inventurum, retentum à Voconio, quem ad instandum fugienti cum navibus miserat Nicomediam. Sed Voconius, dum in Samothrace initiatur mysteriis & festos dies celebrat, haud occurrit in tempore: Mithridatem verò, qui jam cum classe vela fecerat & maturabat antequàm ipsum peteret Lucullus Pontum tenere, corripuit atrox tempestas; quâ classis partim abrepta partim est depressa, omniáque littora ejectis fluctu naufragiis per multos dies fuerunt completa. Eam Dianæ Priapinæ irâ Ponticis fuisse immissam dicebant, quòd fanum ejus spoliavissent & signum loco movissent.

Mithridatem Pontum petentem bis tempestatem passum fuisse scribit *Dio*, amisissèque hoc infortunio virorum circiter decem millia, & naves circiter 60. reliquis disjectis, ut quamque ventus abstulit. *Naufragiis apud Param, & Heracleam, militum optimos cum classibus amisisse* se dicit Mithridates in epistolâ ad Arsacem; apud *Salustium*. *Orosius* ait, Mithridatem adversùs Byzantium (quò à Lucullo illum fugatum dicit *Eutropius*) instructâ classe navigantem, tempestate correptum 80 rostratas naves perdidisse. *Florus* denique, *centum amplius*

navium classem, apparatumque belli gravem, in Ponticum mari aggressam tempestatem, tam fædâ strage laceravisse, ut navalis belli instar efficeret.

Quum navis oneraria quâ Mithridates vehebatur nec ad terram appelli ob molem in tantâ procellâ videretur gubernatoribus posse, & aquam jam accepisset atque obruta esset undis; licèt amici vetarent, in Seleuci tamen piratæ myoparonem, ipso piratâ juvante, transilivit, corpore prædonibus permisso. A quibus Heracleam Ponticam, (ut ait *Plutarchus*) Sinopem primùm ac pòst Amisum, (ut *Appianus* & *Orosius*) subvectus est incolumis.

Cotta superiora damna resarcire volens, à Chalcedone, ubi succubuerat, Nicomediam copias transtulit; & 150 stadia ab urbe castrametatus, à dimicatione cavit. Ibi, magnâ adhibitâ festinatione, citatis itineribus Cottam sponte suâ Triarius est assecutus; & Mithridates in urbem se recepit. Tum uterque Romanus exercitus ad oppugnationem ejus se paravit. At Rex, cognito gemino conflictu navali Ponticos à Lucullo victos, nec parem se ad occurrendum præsentibus Romanorum copiis esse, classem in fluvium retrò movit; & gravi correptus tempestate, triremes aliquot amisit: ipse tamen cum plurimis in Hypium fluvium delatus est. (*Memnon, cap.* 44.)

Hic, quum tempestas eum moraretur, audito Lamachum Heraclientem, quem antiquo amicitiæ fœdere obstrictum haberet, ad reipublicæ gubernaculum sedere; multis hominem promissis attraxit, ut sibi in urbem recipiendo operam daret: missis etiam hoc nomine ad eum pecuniis. Lamachus, publico extra urbem epulo civibus apparato, sub quod clausas se non habiturum portas fidem dederat, mero populum ineficavit; útque eo ipso die ex compacto Mithridates superveniret illis, operam dedit. Itaque nec olfacto Mithridatis adventu, urbs in ejus arbitrium venit. Postridie plebem Rex convocatam amicis excepit verbis, útque fidem erga ipsum tueretur hortatus, Connacorigi cum præsidio quatuor millium urbem custodiendam tradidit. Prætextus erat, defensurum se cives, si Romani quid contrà molirentur, & conservaturum. Hinc distributis in cives, maximè in magistratus, pecuniis, versùs Sinopem navigationis cursum direxit. (*Id. ibid.*)

Lucullus receptâ Paphlagoniâ atque Bithyniâ, per Bithyniam & Galatiam in regnum Mithridatis invasit: & Nicomediæ suas copias cum Cottæ & Triarii agminibus, ut irruptionem in Pontum facerent, conjunxit. (*Eutrop. lib. 6. Plutarch. & Memnon, cap.* 45.) At renunciatâ Heracleæ oppugnatione, quum de proditione necdum constaret, sed totius simul civitatis voluntate defectionem contigisse arbitrarentur; Luculli consilium erat ut ipse cum robore exercitûs per mediterranea & Cappadociam moveret in Regem & totum ejus regnum, Heracleam oppugnaret Cotta, Triarius autem assumptâ classe missas in Cretam & Hispaniam Mithridatis naves in reditu circa Hellespontum & Propontidem interciperet. (*Memnon, ut supr.*)

His Mithridates auditis, in novos belli apparatus incubuit: & ad generum sum Tigranem Armenium, & ad Macharem filium regnantem in Bosphoro, & ad Parthum misit qui properè contraherent auxilia. Ad Scythas quoque finitimos cum multis donis & magno auri pondere Diocletem ire jussit: sed ille & cum donis & cum auro ad Lucullum transfugit. Cæteris quoque denegantibus, Tigranes, licèt diu cunctaretur, (eo enim abnuente, bellum hoc cœptum fuisse, epistola Mithridatis ad Arsacem, libro quarto Historiarum *Sallustii* inserta, confirmat) sæpiùs tamen à filiâ Mithridatis non sine molestiâ interpellatus, auxilia tandem promisit. (*Id. ibid. cum Appiano.*)

Legatus ad Tigranem à Mithridate missus, fuit Metrodorus Scepsius, è philosopho in politicum mutatus hominem: in eum amicitiæ gradum à Mithridate provectus, ut pater Regis diceretur; & demandato ei judicis officio, ab ejus sententiâ non liceret ad Regem provocare. Legati consilium de subsidio contra Romanos ferendo roganti Tigrani, respondit ille. *Vt legatus consulo, ut consiliarius abnuo.* Cúmque invitum ille eum ad Mitridatem remitteret; in itinere mortuus Metrodorus est, sive regis operâ, sive è morbo: utrumque enim fertur. Nam quod ille dixerat, Mithridati Tigranes renuntiavit; nihil eum arbitratus de Metrodoro gravius consulturum. Cujus facti pœnitentiâ Tigranes ductus, cadaver illius funeravit splendidè: neque ulli magnificentiæ pepercit in mortuum, quem vivum prodiderat. (*Strabo, lib.* 13. *pag.* 609, 610. *& Plutarch. in Lucullo.*)

3933 Diversos contra Lucullum Mithridates præfectos misit; & post commissas acies, variæ accidunt fortunæ vices: in plerisque tamen ad Romanos magis successu inclinante (*Memnon, cap.* 45.) Et in principio quidem difficultate necessariorum usque eò laboravit Lucullus, ut 30 millia Galatarum sequerentur castra, qui frumenti medimnum humeris singuli portabant. Progressus verò, obiter subigebat & deprædabatur omnia: móxque, ut in regione fortunatâ & diu bello intactâ, mancipium vendebatur drachmis quatuor, bos drachmâ; capra, oves, vestes, & reliqua, pari vilitate pretii. Cúmque distrahere prædam, omnibus abundantibus, nulli jam valerent; alii eam reliquerunt, alii corruperunt. (*Plutarch. & Appian.*)

Deinde Lucullus oppugnavit Amisum & Eupatoriam, quam juxta Amisum Mithridates condidit & appellavit de suo cognomine, fecitque regiam: partem verò exercitûs ad Themiscyram oppugnandam misit, sitam ad Thermodoontem fluvium. Hi contra Themiscyrenses turribus utebantur & aggeribus, & cuniculos tam amplos fodiebant, ut in eis pugnæ committerentur subterraneæ. Hos opidani supernè aperiebant, & per foramina demittebant in operariòs ursas aliásque bestias & apum examina. At apud Amisum laborabatur aliis difficultatibus: dum Amisenses repugnant strenuè, nonnunquam erumpendo, atque etiam provocando ad singularia certamina. (*Appian.*)

Cùm Lucullus ad Amisum lentâ obsidione tempus tereret, exercitus ejus cunctationem culpabat; & quòd omnes urbes per deditionem, vi cepisset nullam, neque diripiendam militi concessisset, indignabatur. Eam verò cunctationem certo consilio à se fuisse susceptam, ille declaravit:

ravit : ut paulatim Mithridatis vires attereret ; nec cogeret, desperantem de propriis viribus, ad Tigranem fugere, & eum sibi hostem facere. de quo ita loquentem Lucullum *Plutarchus* inducit. *Paucorum dierum est ex Cabiris in Armeniam iter, ubi sedet otiosus rex regum Tigranes tantâ subnixus potentiâ, quâ Parthis extorquet Asiam, civitates Graecas in Mediam deportat. Syriam obtinet & Palestinam, reges Seleuci successores tollit, eorum filias & conjuges sedibus extractas abducit. Hic Mithridatis propinquus est & gener.*

Cotta, motis Romanorum castris, primùm in Prusiadem, Cietum olim nominatam, duxit. Inde ad mare Ponticum descendit, & maritimam prætergressus oram, Heracleæ mœnibus in rupis vertice positis castra applicavit. Loci autem firmitati Heraclienses fidebant ; & Cottæ oppugnationem fortiter urgenti, simul cum præsidiariis à Mithridate introductis, repugnabant. Et plures quidem è multitudine Romanâ cadebant : crebra tamen etiam Heraclientium vulnera erant à telis. Quapropter ab oppugnatione receptui Cotta suis cecinit, & remotiùs aliquantò castrametatus, totus in hoc erat intentus, ut exitum ad res necessarias intercluderet obsessis. Annonæ igitur caritate oborrâ Heraclienses, dimissis ad colonias legatis, alimenta sibi venundari petierunt : & benignè accepta est legatio. (*Memnon, cap.* 49.)

Brevi antè Triarius, Romanâ classe instructus, à Nicomediâ impetum fecerat in Ponticas triremes versùs Cretam & Hispaniam à Mithridate emissas. At cùm reliquas in Pontum retrò abire resciviſſet, (multæ enim de his & procellâ & pugnis, suo quæque loco, navalibus interierant) adsecutus illas ad Tenedum, manus conseruit. LXX ipsi triremes erant : Pontici autem pauciores aliquantò LXX agebant. Postquam infestis concursatum est prorîs, regii ad tempus vim hostium initio sustinuerunt : sed posteà universis in fugam effusis, plenam Romani victoriam & celebrem sunt consecuti. Atque ita classis Mithridatis tota, quanta in Asiam cum ipso exiverat, subacta est. (*Id. cap.* 50.)

Ad Amisenses obsessos Mithridates largè commeatus, arma, milites, submittebat è Cabiris ; ubi hybernans alium colligebat exercitum. [*Appian.*] Et convenerunt ad eum peditum 40, equitum 4 millia ; ut *Plutarchus* & *Appianus* : vel peditum 40, equitum 8 millia, ut *Memnon* numerat. 4643 71

Olthacus (qui *Appiano* Olcabas Scytha est) Dardariorum Mæotim paludem accolentium dynastes, vir in re bellicâ, consilio & consuetudine civili laudatus, quum in Mithridatis esset præsidiis & cum aliquo popularium suorum dynastarum certamen & æmulationem de primis semper ibi haberet ; recepit Mithridati ingens factum, Lucullum se interfecturum. Collaudatus à Rege, atque in speciem iræ probris ab eo ex compositio fugillatus, equo arrepto transfugit ad Lucullum ; & ab eo benignè receptus est. (*Plutarch.*)

Olympiadis CLXXVII instante anno primo, vere, Murenâ ad Amisi obsidionem continuandum cum duabus legionibus relicto, Lucullus cum tribus aliis per montana contra Mithridatem profectus est. (*Phlegon Trallianus, chronic. lib.* 5. *in Bibliothecâ Photii, cod.* 97. *Plutarch. & Appian.*) Fuit hic Murena Lucullo imperatori legatus, & Murenæ illius quem Sylla prætorem Asiæ reliquerat filius. *Quâ in legatione* (ut in Oratione pro eo habitâ declamat Cicero) *duxit exercitum, signa contulit, manum conseruit, magnas copias hostium fudit, urbes partim vi partim obsidione cepit. Asiam istam refertam, & eandem delicatam, sic obiit, ut in eâ neque avaritiæ neque luxuriæ vestigium reliquerit : maximo in bello sic est versatus, ut hic multas res & magnas sine imperatore gesserit, nullam sine hoc imperatore.*

Mithridates stationes dispoſuerat Lucullum prolubituras, & ignibus significaturas si quid accideret. His præerat Phœnix, vir regii generis ; qui dedit quidem ex pacto signum adventûs Luculli, verùm ipse ad eum transfugit cum suis copiis : & ille superatis jam securè montibus descendit ad Cabira. (*Appian.*)

Mithridates transgressus Lycum amnem & in campos patentes progressus, lacessivit Romanos: (*Plutarch.*) Diophanto & Taxilâ adversùs eos missis. Et principio velitationibus ferè assiduis hostiles exercitus inter se vires explorabant. (*Memnon, cap.* 45.) Posteà commisso equestri prælio, Romani terga verterunt, & Lucullus retrò ad montes se recepit. In eo prælio Pompeius vel Pomponius equitum ejus præfectus captus est, atque ad Mithridatem vulneribus gravis pertractus. Quem ubi rogavit Rex an, si ipsum conservaſſet, amicus sibi esset futurus : *Sanè*, inquit, *si pacem cum populo Romano feceris ; sin secus, hostis.* Post quod responsum volentibus eum occidere barbaris, non permisit Rex ; negans se sæviturum in virtutem destitutam à fortunâ. (*Plutarch. & Appian.*)

Deinde per continuos aliquot dies productis in aciem copiis, quum Lucullus ad pugnam non descenderet, quà ad eum ascenderet, Mithridates circumspiciebat. (*Appian.*)

Interim Olcabas sive Olthacus Scytha, quòd in proximo equestri prælio multos Romanos servavisset, ad mensæ consiliorúmque ac secretorum societatem admissus, venit ad eum dormientem circa meridiem in tentorio, brevi ut solebat accinctus pugione ; quasi rem magni momenti cum eo communicaturus. Sed à Menedemo cubiculario Luculli repulsus, metuens subduxit se ex castris, atque conscenso equo ad Mithridatem transcurrit. (*Plutarch. & Appian.*) Alium verò Scytham, nomine Sobadacum, de transfugiendo ad Lucullum cogitare, Regi indicavit : qui statim comprehensus est. (*Appian.*)

Quum Lucullus, prævalentibus equitatu hostibus, planiciem timeret ; petere autem montanam regionem longinquam, saltuosam, impeditam gravaretur : Græcos quosdam, qui abdiderant se in spelunçam quandam reperit ; quorum natu maximus Apollodorus, (venatorem, peritum montanorum callium, *Appianus* fuisse ait) ducturum se eum recepit, & locaturum in tutâ castris sede, quæ arcem haberet Cabiris imminentem. Hoc ductore usus Lucullus, primâ vigiliâ incensis ignibus movit : saltúque sine incommodo superato, per vias nulli tritas ad arcem illam pervenit. Ubi diluxit, conspectus est supra capita hostium metari castra locis qui dimicare volenti

3933 facultatem ejus dabant, &, ne compelli posset, quiescenti. Et campis tunc quoque propter equites vitatis, post eluviem quandam aquâ plenam castra posuit. (*Idem.*)

Quum neuter exercitus in animo haberet in præsentiâ prælio decernere, ferunt cervum persequentibus regiis interceptâ viâ occurrisse Romanos. Hinc initium ortum certaminis, pluribus semper ad utrosque affluentibus. Fugâ tandem Romanorum factâ, ipse solus in campum descendens Lucullus, & primis occurrens fugientium, consistere imperavit & redire secum in hostem. His parentibus, cæteri à fugâ se reprimentes globo facto hostes facilè fugaverunt & usque ad castra consectati sunt. Reversus Lucullus eos qui ceperant fugam solitâ ignominiâ notavit; discinctos fossam duodecim pedum ducere jubens, adstantibus & spectantibus reliquis militibus. (*Plutarch.*)

Deficiente commeatu, frumentatum mittebat Lucullus in Cappadociam, & crebrò velitabatur cum hostibus: donec, fugientibus aliquando regiis, Mithridates è castris procurrens suos objurgatos è fugâ revertere coëgit, tantúmque pavorem incussit Romanis, ut perpetuo cursu in montana refugerent, etiam postquàm à persequendo destitissent regii, & quisque proximum à tergo fugæ socium tanquam persecutorem fugeret: tantus pavor omnes occupaverat. Ejus victoriæ nuntios Mithridates circa omnes terras dimisit. (*Appian.*)

Sornatius cum decem cohortibus à Lucullo frumentatum missus, insectante eum uno ex Mithridatis ducibus Menandro, restitit; commissoque prælio, magnam stragem & fugam edidit hostium. (*Plutarch.*)

Postquàm iterùm cum copiis Adrianus à Lucullo in Cappadociam missus est, ut commodatè exercitus commeatum haberet: Taxiles & Diophantus, Mithridatis duces, Menemachum & Myronem cum quatuor peditum & duobus equitum millibus contra eum miserunt: ut, insidiis in medio positis, impedimenta revertentibus adimerent. (*Memnon, cap.* 45. *Phlegon, ann.* 1. *Olymp.* 177. *&* *Plutarch.*) Cùm enim Lucullo commeatus sola Cappadocia suppeditaret; sperabat Mithridates se reductum eum ad talem inopiam, qualem ipse ad Cyzicum passus fuerat. (*Appian.*)

Verùm equites regii quum in primum agmen frumentatorum in quibusdam faucibus incidissent, non expectato dum in patentiora loca procederet, non potuerunt equis uti in angustiis. Romani interim celeriter instructis ordinibus, favente sibi asperitate locorum, alios ex regiis occiderunt, alios per rupes præcipites impulerunt, alios turmatim dispersos in fugam egerunt. (*Id.*) Eos insecuti Romani, subsidiis à Lucullo missis, ad ipsa Diophanti & Taxilis castra provehuntur. Ubi valido certamine inito, ad breve tempus obstitere Pontici. Mox ubi primi abcesserunt duces, tota inclinata est acies: & ipsi copiarum ductores nuncii cladis venerunt Mithridati. (*Memnon, cap.* 45.) Equites & pedites qui cum Menemacho & Myrone venerant, duobus exceptis, omnes trucidatos fuisse *Plutarchus* asserit. Triginta millia lectissima Regis, à quinque Romanorum millibus vastata fuisse, scribit *Eutropius.* (*lib.* 6.) Lucullum in Ponto adversùs Mithridatem feliciter pugnavisse, cæsis hostium ampliùs quàm sexaginta millibus, tradidit *Livius,* (*lib.* 97.) etiam illis, qui paulò pòst in Mithridatis fugâ cecidissent, simul comprehensis.

Hujus cladis fama non tam citò ad Lucullum quàm ad Mithridatem pervenit. (*Appian.*) Et præter illius castra magno splendore Adrianus iter fecit, ingentem numerum secum trahens plaustrorum commeatu & prædâ onustorum. Unde animus illius planè est dejectus, trepidatio autem & timor milites incessit. (*Plutarch.*) Rex verò, Lucullum in se destitutum equitatu quamprimùm facturum impetum ratus, de fugâ cogitavit præ metu, & id consilium amicis statim aperuit in suo tentorio. At illi, non expectato signo vasa colligendi, res suas ante lucem è castris emittebant: adeò ut in portis jumenta præ multitudine se invicem comprimerent. Exercitus vero id videns, & agasones agnoscens, pavore suspicionem augente, indignè ferens non datum signum etiam sibi, vallum cum irâ uno impetu proruit. (*Appian.*) Iratique milites ad portas accurrentes, diripuerunt sarcinas, & qui eas abducebant obtruncârunt. Inter quos Dorylaus dux, qui præter purpuram quâ erat amictus nihil habebat, propter eam ipsam periit: & Hermæus aruspex in portis conculcatus interiit. (*Plutarch.*)

Diffugiebant passim totis campis milites nullo ordine, quâ quisque poterat, non expectatis ducum ac præfectorum imperiis. Quæ ubi Rex sensit tumultuariè præproperéque fieri, procurrit è suo tentorio dicturus aliquid: sed quum à nemine audiretur, compressus in turbâ concidit. (*Appian.*) Eum Cabiris clam fuis aliquamdiu se continuisse, ac deinde fugam arripuisse, scribit *Memnon:* (*cap.* 46.) statim verò in equum sublatum cum paucis ad montes properâsse, *Appianus* refert. *Plutarchus* ita rem narrat. Mithridates, quum nemo apud eum ne apparitor quidem vel equitio remansisset, in catervâ se cæterorum extulit castris: ac ne equum quidem ex regiis ad manum habuit. Verùm quum sero tandem in fluctu fugæ illius conspexisset jactatum eunuchus Ptolemæus, cui equus erat, desiliit præbuitque equum Regi.

Lucullus certior factus de frumentatorum victoriâ, vidensque fugam hostium, misit magnam manum equitum quæ fugientes persequeretur; eos verò qui in castris adhuc reliqui ad resistendum se parabant circumdedit legionibus: edixitque ut tantisper à rapinis abstinerent, dum satisfieret cædibus. At miles, conspectis multis vasis aureis & argenteis, pretiosisque vestibus, edicti oblitus est. (*Appian.*) Sed & Rex ipse à Galatis cum insequentibus, qui tamen regem ignorabant, captus fuisset; nisi mulus ex iis qui regiam gazam portabant conjecisset se inter regem & consectantes: sive sponte sese obtulit, sive de industriâ Rex objecit eum insequentibus. Dum enim illi auro colligendo atque inter se de prædâ digladiando moram nectunt, Rex è manibus eorum elapsus est. (*Memnon, cap.* 46. *Plutarch. & Appian.*) Cúmque Callistratum, qui Regi à secretis erat, captum in castra duci Lucullus imperâsset; qui illum ducebant, succinctum 500

aureis

aureis sentientes, occiderunt. (*Plutarch.*) Hujus è Ponto Mithridatis fugæ ita meminit, in oratione pro lege Manilià, M. Cicero. *Mithridates fugiens, maximam vim auri atque argenti pulcherrimarúmque rerum omnium, quæ & à majoribus acceperat & ipse bello superiore ex totâ Asiâ direptas in suum regnum contulerat, in Ponto omnem reliquit. Hæc dum nostri colligunt omnia diligentius, Rex ipse è manibus effugit.*

Mithridatem insequendo Lucullus Talaurorum renùs pervenit: Unde quum quarto jam die Mithridates prævertisset in Armeniam (non in Iberiam, ut apud Josephum, *lib.* 13. *cap.* 24. perperàm legitur) ad Tigranem fugere, retrò concessit: & Regis castra militibus diripienda concessit. (*Plutarch.*) M. Pompeium ducem adversùs Mithridatem misit: ipséque cum universis copiis Cabira movit. (*Memnon, cap.* 47.) Ita verò rem hanc totam obumbrat Mithridates in epistolâ ad Arsacem, libro 4°. Historiarum Salustii. *Restituto apud Cabira exercitu, & variis inter me atque Lucullum prœliis, inopia rursus ambos incessit. Illi suberat regnum Ariobarzanis bello intactum:* (Cappadocia sc.) *ego, vastatis circùm omnibus locis, in Armeniam concessi.*

In Comana igitur evadens Mithridates, inde ad Tigranem cum duobus equitum millibus profugit. (*Appian.*) Sed expetitum à genero colloquium non impetravit. Eum enim qui tantum regnum amiserat, neque in conspectum admittere, neque alioqui affinem agnoscere, dignatus est. Corporis tamen sui custodiam ab eo accepit: & in castellis ali more regio jussus est, & aliis hospitalitatis officiis adfectus. (*Memnon, cap.* 48. *& Appian.*) licèt contemptim & superbè rejectum, atque remotissimè in locis palustribus & insalubribus quodammodo septum eum fuisse *Plutarchus* tempserit.

Ex fugâ Mithridates Bacchum sive Bacchidem eunuchum misit, ut sorores, uxores, & concubinas suas, quæ apud Pharnaciam servabantur, quomodocunque posset interimeret. (*Memnon, cap.* 46. *Plutarch. & Appian.*)

In multis duæ regis sorores fuerunt, Roxane & Statira, quæ annis propè 40 in virginitate vixerant; & uxores duæ Ionides natione, Berenice Chia & Monima Milesia. Ubi adfuit Bacchides, eísque indixit mortem, quæ cuique facillima & levissima videretur; Monima detractum capiti diadema collo aptavit, atque ex eo semet ipsa suspendit. Quo citò abrupto; *Execrabilis fascia*, inquit, *ne hic quidem erit mihi utilis!* Tum illud projecit conspultque; ac jugulum obtulit Bacchidi. Berenice poculum veneni sumpsit, cujus portionem matri dedit præsenti & petenti; unáque ebiberunt ambæ. Valuit autem in corpus imbecillius vis veneni: Berenicen verò, quæ minus justo hausserat, non absolvit. Ea igitur, quum diu animam ageret, accelerante Bacchide strangulata est. Ferunt etiam ex innuptis illis sororibus, alteram, post multas in fratrem execrationes & probra, virus epotasse: Statiram verò nihil gravius aut abjectius locutam, fratrem collaudasse; quòd de vitâ in discrimen vocatus, rationem etiam habuisset ipsarum; prospexissetque ut citra contumeliam vitam ponerent liberæ. (*Plutarch.*)

Lucullus Cabiris circumsessis, dum barbari certo se pacto ei permittunt, & ipsos in fidem accipit, & mœnibus potitur. (*Memnon, cap.* 47.) Cabiris verò aliisque compluribus captis arcibus, grandes thesauros invenit & carceres, in quos conditi multi Græci, multi etiam Regis necessarii erant: qui quum habuissent se jamdudum pro deploratis, Luculli beneficio non tam conservati sunt, quàm revixerunt & quodammodo reviati sunt. Atque inter cæteros soror Mithridatis Nysa capta est, magnâ ipsius salute. (*Plutarch.*)

Præfecti prælidiorum Mithridatis unanimiter ad Lucullum transibant, paucis exceptis. (*Appian.*) Inter hos, Strabonis geographi avus maternus, (Moaphernis, Colchidis sub Mithridate præfecti, ut ille libro 11. pag. 499. indicat, frater) quòd sobrinum ipsius Tibium hujúsque filium Theophilum Mithridates nuper necavisset, secum quindecim præsidiaria castella ab eo ad Lucullum convertit. (*Strabo, lib.* 12. *pag.* 557.) Atque ita Romanis legionibus Pontus est parefactus; qui antè populo R. ex omni aditu clausus fuerat. (*Cicero pro lege Manilià, & pro Archiâ.*)

Creticum hinc bellum à Romanis est susceptum; solâ vincendi nobilem insulam cupiditate. Causa tamen prætendebatur; quòd Mithridati Cretenses faverent, & cum Romanis bellum gerenti milites supeditarent conductitios; & quòd in illius gratiam cum piratis quos Marcus Antonius prætor (Triumviri pater) tùm persequebatur belli societatem iniissent, ipsúmque Antonium legatum ad eos missum despexissent, atque illi superbè respondissent. Hinc igitur statim invasit insulam Antonius, cum ingenti quidem victoriæ spe atque inducià; adeò, ut plures catenas in navibus quàm arma portaret. Sed pleraque naves interceperunt hostes; captiváque corpora religata velis ac funibus pependêre: ac sic velificantes triumphantium in modum Cretes portibus suis adremigaverunt. Ipse verò Antonius in morbum incidens, bellum parum prosperè gestum morte suâ finivit: ab eo nihilo seciùs *Cretici* cognomentum adeptus. (*Liv. lib.* 97. *Florus, lib.* 3. *cap.* 7. *Asconius in orat. de præturâ Verris Siciliensi. Appian. legat.* 30.)

Antiochus (Asiaticus,) Antiochi (Pii) filius, quum biennium ferè Romæ unà cum fratre commoratus, per Senatum quæ de regno Ægypti postulaverat obtinere non potuisset, in regnum patrium rediens, & iter per Siciliam facere volens, Syracusas venit; ibíque in domo Q. Minucii Rufi diversatus est. Candelabrum ille secum Romam attulerat è gemmis clarissimis opere mirabili perfectum, in Capitolio ponendum: sed quia nondum templum erat perfectum, statuit id secum in Syriam reportare, & cùm Jovis simulachrum dedicaretur (quod sequente anno à Q. Catulo est factum) cum cæteris rebus illud quoque donarium per legatos in Capitolium remittere. Sed & hoc candelabrum, & non pauca etiam pocula aurea gemmis distincta, & trullam vinariam ex unâ gemmâ pergrandi excavatam, Verres Siciliæ Prætor per fraudem illi abstulit, & sua reposcentem de provinciâ ante noctem discedere jussit; competisse se dicens, ex ejus regno piratas in Siciliam esse venturos. (*Cicero in Verrinâ sextâ sive libro quarto in Verrem.*)

Cùm in Judæâ veteres Alexandri Jannæi amici, alii post alios, Pharisæorum artibus,

Alexandrâ

Alexandrâ reginâ dissimulante, cæderentur; eorum potentiores, cum Aristobulo Alexandræ filio natu minore, in regiam convenientes, à Reginâ orârunt, ut vel ibi omnes interficerentur, vel per castella distributi reliquam vitam, ab inimicorum insidiis tuti, exigerent. Illa verò, inops melioris consilii, custodiam castellorum eis credidit: exceptis Hyrcaniâ, Alexandrio & Machærunte, in quibus res sibi charissimas recondiderat. (*Joseph. lib.* 13. *Antiquit. cap.* 24.)

Cotta ad Heracleam castra habens, nondum toto oppugnationem exercitu aggressus erat; sed aliquos de Romanis particulatim admovebat, Bithynorum multos statuens in fronte. Cúmque plures vulnerarentur & oppeterent, machinis animum adjecit: quarum testudo præ aliis formidinem incussit obsessis. Totam igitur vim militum, castris excitam, admovit turri cuidam, ruinæ spem præferenti. Verùm ubi semel atque iterùm percussa, non modò contra opinionem persisteret, sed etiam aries à cæterâ machinâ distractus avelleretur; animus Heraclienſium crescere, & perturbatus mœrore Cotta timere cœpit nunquam urbs ne caperetur. Postero etiam die, cùm machina iterùm impacta nihil proficeret, instrumentum illud concremavit, & fabris capita præcidit. Relictóque ad mœnia præsidio, cum cæterâ militum turbâ in campo Lycæo vocato stativa delegit, largam victûs copiam præbente: atque inde omni circa Heracleam regione devastatâ, in magnam cives difficultatem coëgit. Quare denuò ad Scythas Chersonesi incolas, & Theodosianos, & circa Bosphorum dynastas, de societate legationem misit: quæ non absque effectu est reversa. (*Memnon, cap.* 31.)

Dúmque hostes urbi incumbunt, non multo minùs ab internis vexata ea est molestiis. Præsidiariis enim Mithridatis militibus id non satis erat quo plebs urbana victitabat: verùm verberibus mulctatos cives suppeditare quæ in promptu non erant per vim jusserunt. Sed & præsidiariis longè importunior erat præfectus Connacoria, non modò non prohibens vim suorum, sed etiam liberè permittens. (*Id. ibid.*)

3934 Lucullus Chaldæos & Tibarenos subégit. (*Plutarch.*) Armeniâ quoque minore, quam Mithridates tenuerat, potitus est. (*Id. & Eutrop. lib.* 6.) Et postquàm obeundo, Ponti provinciam constituisset, ad maritimas quoque illius urbes classem appulit. (*Appian.*)

Amisus adhuc obsidebatur: præfecto Callimacho scientiâ apparatûs machinalis & omni vi versutiæ, cujus in obsidione usus sit, vehementissimè Romanos fatigante. (*Plutarch.*) Lucullus eò profectus, ad deditionem cohortatus est: sed cùm non persuasisset, ad Euporiam obsidionem transtulit; negligenter se illam oppugnare simulans. Dum verò custodes, simili negligentiæ exemplo provocati, securè agerent; ille jussis arripere scalas militibus mœnia conscendendi copiam fecit. Et sic capta Euporia extemplò diruitur. (*Memnon, cap.* 47.)

Nec multo pòst capta est Amisus, quæ per alteram jam hyemem (ut ex *Sallustio* confirmat *Plutarchus*) obsidionem pertulerat. Quâ enim diei horâ milites abducere & reficere Callimachus consueverat, eâ Lucullus, scalis admotis, conscendit mœnia. (*Id. ibid. & Plutarch.*) Quorum quum modicam partem cepisset, Callimachus, vel quòd prædam invideret Romanis, vel quòd facultatem sibi evadendi strueret, (nemo enim abnavigantes est moratus) deseruit incenditque urbem. Ut autem vis flammæ muros comprehendit, accingebant se milites ad prædam. At Lucullus, intercunctis miserius urbis, foris voluit prohibere ignem, atque ad restinguendum adhortatus est milites. Cæterùm nemo obtemperabat ei, sed clamantes armis concrepabant; donec vi adactus, quò urbem ipsam eriperet ex incendio, permisit eis prædam. Illi verò diversum egerunt. Quum enim ad faces rimarentur omnia, & omnes in angulos lumen inferrent, ipsi pleraque ædificia concremaverunt. Flammam imber, dum capitur urbs, divino quodam casu effusus, extinxit. Pleraque Lucullus, ante discessum suum, quæ dirupta fuerant, instauravit. (*Plutarch.*) Cædéque ulteriore civium inhibitâ; & urbem & regionem superstitibus reddidit. (*Memnon, cap.* 47.)

Eo tempore captus est Tyrannio grammaticus: quem, cùm ob insignem eruditionem Lucullus nollet servum fieri, Murena ab eo acceptum manumisit; eo munere usus illiberaliter. (*Plutarch.*) Patriâ verò Amisenus ille fuit: ut in libro 12°. (*pag.* 548.) *Strabo*, ipsius auditor, indicat.

Selene regina, Cleopatra alio nomine dicta, (quæ post mortem mariti sui Antiochi Pii, unà cum filiis, parte Syriæ quam Tigranes Armeniæ rex non occupaverat regnabat) Syros ut Tigranem excluderent sollicitavit; & nonnullas Phœniciæ urbes ab ejus obedientiâ abduxit. Ad quam defectionem cohibendam, Tigranes cum ingenti exercitu in Syriam ingressus est. (*Joseph. lib.* 13. *cap.* 24. *cum Plutarcho, in Lucullo.*) Quâ in expeditione, Tigranes 70 illas Armeniæ convalles, quas obses Parthis mercedis loco dederat, recuperavisse; & Parthorum ditionem, quæ circa Ninum & Arbela est, populatus fuisse videtur. (*Strabo, lib.* 11. *pag.* 532.) Est enim hoc omninò *recens* illud Tigranis adversùs Parthos bellum, cujus in Mithridatis ad Arsacem proximè sequente anno missâ epistolâ, (in libro 4°. Historiarum *Sallustii*) facta habetur mentio: in quo & χώραν τινὰ ἀμφισβήτησιν, *regionem quandam controversam*, ereptam Partho fuisse, in 35°. Historiarum suarum libro confirmat *Dio*.

Alexandræ Judæorum reginæ anno 9°. Matthiæ Curto Sacerdoti Josephus filius natus est, Josephi historici avus: ut ipse initio libri de Vitâ suâ indicat.

Alexander filium Aristobulum cum exercitu misit versùs Damascum, contra Ptolemæum Mennæum, qui gravis erat urbi vicinus. Sed ille nullâ re memorabili gestâ domum rediit. (*Joseph. lib.* 13. *cap.* 24.)

Per idem tempus nunciatum est, Tigranem cum 500 militum millibus invasisse Syriam, & brevi in Judæam esse venturum. Ea fama non immeritò Reginam & totam gentem terruit: miserúntque ad eum legatos cum magni pretii muneribus, obsidentem tunc Ptolemaidem; quam & postea cepit. Ibi inventum legati rogaverunt, ut bene sibi de Reginâ deque totâ Judæorum

gente

gente polliceretur. Ille verò collaudatos quòd è longinquo veniſſent ad exhibendum ſibi officium, juſſit omnia bona ſperare. (*Id. Ibid.*) Licèt enim Tigranem omnes Ciſeuphratenſium Syrorum gentes Ægyptum uſque ſcripſerit Appianus; (*in Syriac. pag.* 118.) & *Paleſtinam* nominatim eum obtinuiſſe, apud *Plutarchum* dixerit Lucullus: tamen Ægyptum versùs ultra Phœniciam eum non proceſſiſſe, & ex *Strabone* in fine libri 11. intelligitur, & ex *Eutropii* libro 6. qui & *partem* tantùm Phœniciæ occupatam ab eo fuiſſe confirmat.

Lucullus legatum ad Tigranem miſit Appium Clodium (uxoris ſuæ fratrem) qui Mithridatem expoſceret. (*Memnon, cap.* 48. *& Plutarch.*) Eum duces regii per ſuperiores regiones traxerunt viâ præter neceſſitatem tortuosâ, flexuosâ, & prolixâ; quouſque libertus ejus Syrus natione rectam indicavit: eóque ducente, paucis diebus Euphrate ſuperato pervenit Antiochiam quæ Epidaphne eſt dicta. Ibi Tigranem operiri juſſus (aberat enim ſubjugans adhuc nonnullas Phœniciæ urbes) complures dynaſtas, qui non ex animo parebant Armenio, conciliavit. In quibus Gordyenorum rex fuit Zarbienus. (*Plutarch.*)

Multis inſuper Appius donatis à Tigrane civitatibus, quæ legatos clàm ad ipſum miſerant, Luculli opem promiſit, juſſis in præſenti nihil movere: Erat enim Græcis intolerandum Armeniorum & durum imperium. Spiritus præſertim ipſius regis ita arrogantes & inflati ex curſu rerum tam proſperò evaſerant; ut quicquid mortales optant & ſuſpiciunt, non modò in arbitrio eſſe ſuo, ſed & propter ſe arbitraretur natum. Reges ſerviebant ei multi. Quatuor autem habebat in comitatu ſuo, apparitorum vel ſatellitum loco, qui equitante ipſo pedites juxtà currerent tunicati; in ſolio verò ſedenti & reſponſa gentibus danti adſtarent pectinatim complicatis inter ſe manibus: qui maximè habitus videbatur eſſe conſeſſio ſervitutis. (*Idem.*)

L. Metellus in prætura Siciliensi ſucceſſor Verri datus. (*Aſcon. Pedian. in Divinat.*) Adversùm piratas in *Siciliâ* (non *Ciliciâ*, ut in *Livianâ* epitome nuperàm habetur editum) proſperè rem geſſit. (*Liv. lib.* 98. *Oroſ. lib.* 6. *cap.* 3.) Siculis verò Verrem repetundarum reum pollulantibus, pro illis Cicero, delignatus Ædilis, in certamen venit cum deſignato Conſule Hortenſio. (*Cicero, in Brute.*) In quo, Verrem accuſandi partes Ciceroni fruſtrà præripere conatus eſt Q. Cæcilius Niger, qui Verris in eâ inſulâ quæſtor fuerat; domo quidem Siculus, (ut in Divinationem quæ extat adversùs Cæcilium notavit *Pedianus*) conditione verò libertinus, & religione Judæus; ut in Vitâ Ciceronis ſcripſit *Plutarchus*. ubi & inde ortum Ciceronis in Cæcilium jocum retulit: *Quid Judæo cum verre?*

Libro 2°. in Verrem, ille Ciceronis locus nonnihil facit ad præſentium rerum ſtatum indicandum. *Verùm veniat ſanè: decernat bellum Cretenſibus, liberet Byzantios, regem appellet Ptolemæum; quæ vult Hortenſius, omnia dicat & ſentiat.* Cui & illic conſimilis, in epiſtolâ Mithridatis proximè ſequente anno ad Arſacem ſcriptâ apud *Saluſtium*, libro Hiſtoriarum 4°. *Cretenſes ſoli omnium liberi ea tempeſtate, & rex Ptolemæus.* & mox. *Ptolemæus pretio diem belli protulit. Cretenſes impugnati ſemel jam, neque finem niſi excidio habituri.* Ex quorum collatione promptum fuerit colligere, jus illud quo ad recuperandum regnum Ægyptiacum Antiochus Aſiaticus apud eos uſus fuerat in commodum ſuum vertiſſe: ut tantiſper Ptolemæum Alexandrum regem appellandum cenſerent, quamdiu ſecuram regni illius poſſeſſionem continuatâ largitione redimeret: & primum illud Creticum bellum, M. Antonii clade interruptum, redintegrare eos ſtatuiſſe; quod & ab eis præſtitum fuiſſe, in ſequentis anni hiſtoriâ videbimus.

Lucullus in Aſiam profectus, adhuc mulctæ à Syllâ impoſitæ nomine debentem quartam partem fructuum; tributum pro ædium modo & ſervorum numero ſtatuit. (*Appian.*) Urbes enim Aſiæ publicani & fœneratores depopulati fuerant, ſervilémque in modum vexaverant; adeò ut privatim filios filiáſque vendere, publicè ornamenta, picturas, ſigna detrahere cogerentur: ipſiſque hic erat exitus, ut creditoribus in ſervitutem addicerentur. Eas peſtes ita repreſſit Lucullus, ut intra quadriennium omnia nomina diſſoluta fuerint, & poſſeſſiones liberæ ſuis dominis poſtliminio reſtitutæ. Erat publicum hoc æs alienum 20 millium talentûm, quæ Aſiæ Sylla imperaverat. Hujus ſummæ ſolutum eſt creditoribus duplum, quæ uſuris redacta jam ab illis fuerat ad 120 millia talentûm. Illi verò, velut magnâ injuriâ affecti, Lucullum Romæ inſectati ſunt; & nonnullos qui in concionibus ibi dominabantur concitaverunt in eum. At Lucullus non tantùm à gentibus de quibus bene meritus fuerat diligebatur; verùm erat etiam charus cæteris provinciis, quæ beatos ducebant illos qui talem nacti eſſent rectorem. [*Plutarch.*]

Lucullus ubi Aſiam multis præclaris legibus atque altâ pace confirmaviſſet, nec voluptates & feſtivitates præteriit: verùm ſpectaculis, feſtis triumphalibus, muneribúſque athleticis & gladiatoriis civitates Epheſi reſidens oblectavit. Hæ celebraverunt viciſſim in illius honorem *Lucullia*; jucundioremque eo honore veram præſtiterunt illi benevolentiam. [*Idem.*]

Tigranes Cleopatram cui Selenæ cognomentum fuit, in Meſopotamiæ caſtello Seleuciâ aliquandiu incluſam, interemit. [*Strabo, lib.* 16. *pag.* 749.] Atque ita Antiochus Aſiaticus, qui jure matris regnum Ægypti recuperare ſperaverat, etiam eâ regni Syriæ parte quam illa tenuerat excidit.

Ubi Antiochiam Tigranes rediit, Appius legatus palàm dixit ſe veniſſe, ut Mithridatem Luculli triumphis debitum abduceret: alioquin Tigrani bellum ſe indicere. Quâ libertate factus ille eſt commotior quamvis vultum ad ſerenitatem, legati audiendi causâ, compoſuiſſet; qui tunc primùm, poſt annos fermè viginti quinque, liberam vocem audiret: tot enim annos regnaverat, vel potiùs graſſatus fuerat. [*Plutarch.*] Reſponſum dedit Appio, ſcire ſe quidem improbum eſſe Mithridatem, ſed tamen affinitatis habere rationem: univerſorum ſe criminationem hominum meriturum confirmans, ſi uxoris patrem hoſti tradat. Se igitur non deſerturum Mithridatem; & Romanis, ſi bellum inferrent, reſtiturum. Lucullo verò infenſus, quòd ſe *Regem* tantùm, non *Regem regum*, in epiſtolâ ſaluaviſſet; neque ipſe reſcribens, eum *Impera-*

roris titulo dignatus est. Appius ex multis donis acceptâ phialâ unâ aureâ, ne Regem rigidius repudiando offenderet, celeri cursu ad Imperatorem regressus est. (*Id. cum Memnone, cap.* 48.)

Quum detectus esset Gordyenorum rex Zarbienus clàm cum Lucullo societatem iniisse, unà cum uxore & liberis à Tigrane necatus est. (*Plutarch. in Lucullo.*)

Ut rediit Appius, & bellum cum Tigrane gerendum apparuit; Lucullus votiva sacra diis suis Ephesi persolvit, ac si jam debellatum esset. Deinde in Pontum iterùm contendit; motisque castris Sinopen, vel potiùs illos qui eam tenebant regios obsedit Cilicas. (*Id. cum Appiano, pag.* 128.) Ut enim foris à Romanis, ita intus oppugnata urbs est ab insidente tyranno, custodiæ illius à Rege Mithridate præfecto: Cleochare videlicèt spadone, ut *Orosius*; vel Bacchide, ut eum *Strabo* nominat. Námque hic, proditionem aliquam subinde metuens, ac multas cædes civium edens, eò rem deduxit; ut neque ad propugnandum fortiter civibus animus, neque ad deditionem initis pactis faciendam facultas esset. (*Strabo, lib.* 12. *pag.* 546.) Quam tragœdiam à *Memnone* ita plenius habemus expositam.

Leonippus, cui cum Cleochare cura urbis & tutario à Rege commissa fuerat, re desperatâ, de proditione ad Lucullum mittit. At Cleochares cum Seleuco archipiratâ (nam & hic Mithridatis erat legatus, officii auctoritate cum cæteris æquatus) Leonippi proditionem odorati, advocatâ concione, hominem accusant: cives verò criminis hujus actionem non admittunt, quòd probum esse existimabant. Ideò Cleocharis factio, gratiam ejus apud plebem metuens, noctu ex insidiis hominem trucidant. Populus quidem hunc casum ægrè ferre, sed Cleochares cum suis rerum potiri, & tyrannicè res administrare: hac viâ parricidii in Leonippum pœnas subterfugturos se existimantes. (*Memnon, cap.* 55.)

Interim Censorinus, Romanæ classis Prætor, triremes agens quindecim, commeatum à Bosphoro Romanorum castris advehentes, prope Sinopen appellit. Contra quem Cleocharis & Seleuci triremes Sinopicæ, ductu Seleuci egressæ, navali prælio decernunt; & victis Italis, naves onerarias in suum duces lucrum auferunt. Elatus hoc successu Cleochares cum collegâ, plusquàm antea tyrannico urbem imperio premit. Nam cautis legitimo judicio non discepratis, ad neces opidanos capiunt, & ad multa alia crudelitate suâ abutuntur. Accidit autem ut in contraria scinderentur studia Cleochares & Seleucus. Ille enim pertisteudum in bello, Seleucus trucidatis Sinopentibus urbem Romanis, magnificæ remunerationis pacto, tradendam censebat. Atqui neutrâ sententiâ comprobatâ, quicquid possidebant navibus onerariis ingestum ad Macharem filium Mithridatis, tum temporis in Colchide agentem, mittunt. (*Id. ibid.*)

Sub idem tempus Lucullus ad urbem accedens, valido eam nixu oppugnabat. Machares verò Mithridatis filius, legatione ad Lucullum missâ, amicitiæ & societatis fœdus ab eo petiit. Ille, petitione benignè admissâ, fœdus pro firmo se habiturum respondit, si nullos Sinopensium commeatu juvaret. Qui non solùm imperata fecit, sed etiam destinata Mithridaticis ad Lucullum deferenda curavit. (*Id. cap.* 56.) Atque ita Bosphori rex Machares, missâ ad Lucullum mille aureorum coronâ, in amicitiam & societatem populi Romani receptus est. (*Liv. lib.* 98. *Plutarch. & Appian.*)

Cleochares & Seleucus hæc videntes, spe omni abjectâ, multos civium Sinopensium trucidârunt, magnas opes in naves congesserunt, urbem ad direptionem militibus concessserunt & postea inflammârunt. Tum gravioribus navibus incensis, & levioribus nocte conscensis, ad interiora Ponti, quæ à Sinegibis & Lazis incoluntur, aufugerunt. Excitatâ igitur flammâ, quid actum esset Lucullus animadvertit: scalásque ad mœnia adhibere jussi milites transcenderunt. Ingressus urbem Lucullus, ex regiis qui remanserant octo millia interfecit: cæterorum verò miserios, celeri occursu immissum restinxit incendium, & civibus res suas restituit. Ita misera civitas, versâ vice hostium sociorúmque, unde defendenda, disperdita, & unde disperdenda, servata est. (*Memnon, cap.* 56. *Plutarch. Appian. Oros. lib.* 6. *cap.* 3.)

Sinopes verò hanc curam habuisse Lucullum, moxque liberam eam fecisse, tali ferunt monitum insomnio. Visus est ei in somnis adsistere quispiam qui diceret: *Progredere paululum Lucille, venit enim Autolycus ut te conveniat.* Ubi surrexit, non potuit assequi conjecturâ quò id tenderet: sed urbem illo die cepit, atque in persequendo Cilicas, qui navibus fugam capessebant, jacentem vidit in littore statuam: quam Cilices illi fugæ comitem asciturí, pannis obvolutam constrinxerant funiculis, sed satis spatii non habuerant ut navigio imponerent. Solutis involucris, talem Lucullus vidit, qualis species ei noctu obversata fuerat: & Autolyci, qui Sinopen condidit, statuam fuisse didicit. Quo audito, subierunt illi Syllæ præcepta, in Commentariis suis monentis, nihil perinde fidele ducendum & firmum, ac quod in somniis demonstraretur. (*Plutarch. & Appian.*) Hanc verò Autolyci statuam, quòd Sthenidis erat opus, & Billari sphæram, secum tulit: reliquis omnibus urbis ornamentis relictis. (*Strabo, lib.* 12.)

Post Sinopen Lucullus Amisum etiam restituit suis civibus, qui pariter per mare profugerant; urbemque ἐυτύχουσαν & liberam esse jussit. [*Appian.*] Aliis quoque Græcis, quicumque vellent, frequentavit urbem; eique agrum 120 stadiorum attribuit. Ex Athenientibus quoque, qui Syllæ temporibus Aristionis tyrannidem fugientes eò se habitatum contulerant, quotquot incolumes superfuerant, eos honestè vestivit; ducenásque in capita drachmas largitus, in patriam remisit. (*Plutarch.*)

Repugnabat etiammum Amasea, (Strabonis geographi patria:) sed non multum intercessit spatii, cùm etiam ipsa Romanorum in fidem concessit. (*Memnon, cap.* 56.)

Agros Heracleæ populatus Cotta, muros iterùm adortus est. At cùm segnes ad oppugnationem remissísque animis videret milites; à conatu desistens, vocarum misit Triarium, ut cum triremibus quamprimùm advolans commeatus in mari facultatem opidanis interciperet. (*Id. cap.* 51.)

Assumptis

Aſſumptis ergo Triarius quas habebat navibus, & 20 Rhodiis, quarum ſumma 45 conficiebat, in Pontum trajecit: &, adventu ejus in tempore Cottæ ſignificato, eodem die exercitum ad mœnia appulit Cotta, & imminens Triarii claſſis apparuit. Tum repentino navium adventu Heraclienſes turbati, 30 quidem naves in mare deduxerunt, ſed eas non ſatis complebant. Reliqua multitudo ad propugnandam urbem ſe convertit. Primi Rhodii in naves Heracleoticas impreſſionem fecerunt: & ſtatim tres Rhodiorum & quinque Heraclienſium ſunt depreſſæ. Hinc pugnæ ſupervenientes Romani, multis acceptis damnis, pluribus tamen illatis, Heracleotas fuderunt, & ad urbem fugere compulerunt, 14 navibus deperditis. Claſſis victrix in Magnum ſubiit portum. Peditatum etiam ab oppugnatione Cotta revocavit. (*Id. cap.* 52.)

Triariani in dies ſingulos è portu ſubvecti, eos qui frumenta circumſeſſis importare conarentur impedierunt. Ingens igitur annonæ caritas urbem tenuit: ita ut chœnix frumenti ad 80 Atticos procederet. Et ſuper alias ærumnas etiam peſtis homines invaſit, vel ex aëris mutatione, vel incouſuetâ victûs ratione exiſtens; & per varias calamitatum formas varios hominum interitus effecit. Inter quos etiam Lamachus longè acerbiore quàm alii & lentiore mortis cruciatu extinctus eſt. Lues hæc maximè prætidiarios corripiebat: ut de 3000, mille interierint. (*Id. ibid.*)

3935 Connacorix, hâc afflictionum mole fatiſcens, urbem Romanis prodere, & Heracleotarum exitio ſuam permutare ſalutem ſtatuit. Operam huc conferebat etiam Heraclienſis quidam, Damopheles, conſiliorum Lamachi æmulator, præſidio urbis & ipſe à Lamachi interitu præfectus. Connacorix à Cottâ, ut homine moribus importunis & dubiâ fide, ſibi cavens, cum Triario rem communicavit; nec ſegniùs in eodem cum his ſtudio Damopheles decurrit: & acceptis pactorum conditionibus, quibus ſe beatos fore ſperabant, ad proditionem ſe accinxerunt. Obiter autem quæ à proditoribus agebantur in vulgus emanârunt. In concionem igitur concurrente, prætidiſque præfecto advocato, Brithagoras vir inter populares præcipuæ auctoritatis, multis precibus à Connacorige expetiit, ut de communi omnium ſalute cum Triario conferre liceret. Ille verò pacificationem eam ſuſcipiendam eſſe prorsùs negavit; at aſtutè confictis verbis Heraclienſes in fraudem induxit. (*Id. cap.* 53.)

Nocte igitur intempeſtâ Connacorix, exercitu navibus impoſito, (per fœdus enim cum Triario initum ſalvis abire, & ſi quid lucri feciſſent, ſecum aſportare licebat) ipſe cum militibus diſceſſit. Damopheles autem, ſoluto portis, introfuſum Romanorum exercitum & Triarium recepit: quorum alii per portam irruperunt, nonnulli etiam muri pinnacula tranſcenderunt. Tum demum proditos ſe Heraclienſes ſenſerunt: pârſque horum ſe dedidit, pars trucidata eſt. Res in abdito repoſitæ & ſupellectilia direpta ſunt: & magnâ crudelitate in cives eſt ſævitum. Nam recurrit animo Romanis, quanta navali conflictu detrimenta accepiſſent, & quantas ſuſtinuiſſent ærumnas in oppugnatione. Ideóque nec ab his qui ad ſacra loca confugerant eſt temperatum; ſed juxta aras & delubra ſupplices mactati ſunt. Quocirca multi trans muros elapſi, mortis inevitabilis metu, per totam regionem diſperſi ſunt; nonnullis etiam ad Cottam transfugere coactis. (*Id. ibid.*)

Ab his quum Cotta de expugnatione urbis, & hominum ſtrage & direptione bonorum, certior fuiſſet factus; irâ totus exardeſcens, quam celerrimè ad urbem feſtinavit. Moleſtè etiam ſimul tulit exercitus, quòd non modò gloriâ rerum fortiter geſtarum ſpoliari, ſed etiam commodis univerſis fraudati eſſent. Ideò implacabili cum gentilibus certamine conſerti, mutuis ſe cædibus hauſiſſent; niſi Triarius, concitatione illorum intellectâ, multis pacaſſet verbis Cottam, & in communes ſe lucrum expoliturum ſanctè promittens, bellum inteſtinum inhibuiſſet. (*Ibid.*)

Audiens Cotta, Teium & Amaſtrin à Connacorige fuiſſe occupatas; Triarium ſine morâ dimiſit, ut has ei urbes adimeret. Ipſe interim Heracleæ manens, acceptis deditiis & captivis, cætera per omnem ſævitiam adminiſtravit. Nam dum opes paſſim ſcrutatur, ne ſacris quidem pepercit. Statuas enim & imagines, tam pulchras quàm multas, loco movit: quin & Herculem è foro, & ornatum ejus à pyramide, multâque alia æquè miranda atque pulchra è fanis & urbe ſublata, navibus inferſit. Ad ultimum, juſſis ignem immittere militibus, multis urbem partibus ſuccendit. Ita capta & ſubacta eſt Heraclea, cùm duos oppugnationem annos ſuſtinuiſſet. (*Id. cap.* 54.)

Triarius ad urbes ſibi demandatas profectus, Connacorigi (is enim proditionem Heracleæ aliarum occupatione diſſimulare animo præſumpſerat) ſecuritate abeundi factâ, civitates ſub conditionibus certis recepit. (*Id. ibid.*)

Cotta, rebus quo dictum eſt modo confectis, pedeſtres copias unà cum equitatu Lucullo tradidit, & ſociorum auxilia, in ſuam quæque patriam, dimiſit: ipſe verò cum claſſe abiit. Ibi naviurn quæ Heracleæ ſpolia vectabant, pars ſupra modum onerata haud procul à littore diſſoluta eſt; pars, aparctiâ vento contrà flante, in vada procellis ejecta, pleraque aſportandorum excuſſit. (*Ibid.*)

Lucullus, Sornatio ad ordinandam provinciam cum 6000 militibus relicto, aſſumptis ſecum 12 millibus peditum & minus tribus millibus equitum (duas legiones & 500 equites habet *Appianus*) in Cappadociam eſt ingreſſus: & Ariobarzanem habens amicum, quàm maximis itineribus contendit ad flumen Euphratem, quâ in parte Cappadocia ab Armeniâ disjungitur. [*Saluſt. Hiſtor. lib.* 4. *apud Nonium, in voc.* Naves codicariæ. *Memnon, cap.* 58. *Plutarch. Appian.*]

Ex hyeme tum inflatus turbidúſque erat Euphrates: ſed quum ſub veſperam cœpiſſet unda ſubſidere, ubi diluxit, amnem ripis ſuis oſtendit clauſum. Unde incolæ Lucullum adoraverunt; quòd haud temerè id antea accidiſſet, fluviúſque tranſitum illi præſtaret expeditum &

3955 maturum. Traducto quoque exercitu, lætum illi oblatum est prodigium. Ex bobus enim Dianæ Perficæ (quam eximiè venerantur barbari trans Euphratem colentes) sacratis, quæ haud facilè capiebantur, una sponte semetipsam Lucullo præbuit hostiam. Qui Euphrati etiam, transitûs causâ, sacrificavit taurum: & toto eo die stativa illic habuit. (*Plutarch.*)

Postero die & insequentibus iter fecit per Sophenem. Incolas, qui debebant se & promptè recipiebant exercitum, nullâ re violavit. (*Id.*) solas ab eis exigens pecunias. nam regionum earum incolæ abhorrebant ab armis: nec dignabantur se medios ingerere Tigrani & Lucullo dimicantibus. (*Appian.*)

Ibi quum milites arcem, in quâ ingens præda putabatur esse, capere vellent: *Illa arx*, inquit Lucullus, ostendens procul Taurum, *expugnanda potius est; hæc præmia reposita sunt victoribus.* Extentis deinde itineribus Tigrim transgressus, iniit Armeniam. (*Plutarch.*)

Armeniam invadente Lucullo, Alexandra Judæorum regina in morbum difficilem incidit. Unde minor ejus natu filius Aristobulus, regnum affectans, noctu egressus uno comitante famulo contulit se ad ea castella, quibus paterni amici erant præpositi. Conscia verò ejus conatûs erat sola uxor; quam domi reliquit cum liberis. ac primùm venit Agaba, ubi Galæstes erat unus è potentibus, à quo perlibenter exceptus est. (*Joseph. Antiquit. lib. 13. cap. 24. cum lib. 1. Belli, cap. 4.*)

Sequenti die Regina sensit Aristobuli absentiam, nec tamen statim suspicata est illum ad res novandas esse profectum. Verùm postquàm alii super alios nuncii venerunt, nunc hoc nunc illud castellum occupatum esse nunciantes, (nam intra quindecim ferè dies 22. castella occupavit;) tum demùm & regina ipsa, & gens universa in magnâ consternatione fuit: verita ne regno usurpato, pœnas ab illis exigeret, qui in ipsius familiares grassati fuerant. Placuit igitur uxorem ejus cum liberis in arce Templo vicinâ custodiri. Ad Aristobulum interim plurimi confluebant, ex novis rebus captantes utilitatem; ut jam nec strepitus deesset, nec ornatus regius. Ipse exercitum à monte Libano, & Trachonitide, & vicinis dynastis colligebat. (*Id. ibid. lib. 13. cap. 24.*)

Hyrcanus ergo Pontifex & seniores Judæorum Reginam adeunt, & rebus præsentibus aliquod expediri consilium postulant. Illa jubet eos facere quidquid putarent reipublicæ conducere, & præsenti facultate virium pecuniarúmque uti: jam se, corporis animíque vigore deficiente, rerum administrationi vacare non posse. His dictis, non multò pòst vitâ functa est. (*Ibid.*)

Post eam, regnum obtinebat senior ejus filius Hyrcanus; anno 3°. Olympiadis CLXXVII, Q. Hortensio & Q. Metello (Cretico posteà cognominato) Consulibus. (*Id. lib. 14. Antiquit. cap. 1.*) quod & mater adhuc vivens illi commiserat. Verùm junior Aristobulus viribus atque authoritate præstabat. (*Id. lib. 1. Belli, cap. 4.*)

Quum Consules sortirentur, Hortensio bellum adversùs Cretenses gerendum obvenit. Sed is urbe delectatus, & foro (in quo primum locum post Ciceronem obtinebat) Metello collegæ hanc expeditionem ultrò cessit. (*Xiphilin. ex Dione.*)

Bello hoc ita decreto; qui inter Cretenses ætate & prudentiâ magis eminebant, ut legati Romam mitterentur consuluerunt, qui objecta crimina diluerent, & benignis verbis precibúsque Senatum placare conarentur. Viros igitur clarissimos triginta Romam legatos dimiserunt: non solùm pactionum antiquarum renovationem, sed etiam pro beneficio suo gratiam, quòd eorum quæstorem militésque (in superiore cum M. Antonio pugnâ) servassent, adepturos se sperantes. Legati Senatorum domos privatim obeuntes, ita eos tibi conciliârunt; ut quum in Senatum introducti accusationibus prudenter illi satisfecissent, atque beneficia sua & belli cum Romanâ potestate societatem diligenter exposuissent, in eam itum fuerit sententiam, ut Cretenses & ab objectis criminibus absolverentur & inter amicos ac socios populi Romani centerentur. Verùm Lentulus, cognomento qui Spinther dictus est, decretum hoc irritum reddidit. Unde sæpiùs hâc de re in Senatu actum est, tandémque conclusum, ut Cretenses, quòd latrociniorum cum piratis fuissent participes, navigia omnia prædatoria usque ad terrascalmum, & quotquot Romanorum captiva detinebant, Romam transmitterent. Postulatúmque præterea est, ut omnes captivi, omnesque transfugæ, & obsides clarissimi numero 300, & Lasthenes qui cum Antonio pugnaverat & Panares, simul cum 4000. argenti talentis, traderentur. (*Diodor. Sicul. legat. 35. Appian. legat. 30. Dio, legat. 37. al. 38.*) 4645 69

De his verò nullum à Cretensibus, qui essent domi, responsum Romani expectârunt: sed alterum è Consulibus statim miserunt, qui hæc reciperet, ac nisi darent, bellum eis inferret. Daturi verò illi non erant. Qui enim ab initio, priùs quàm hujusmodi quid ab eis exigeretur, & quàm potiti essent victoriâ, admissum à se aliquid confiteri noluerant; quonam modo post victoriam sibi tot ac talia simul imperari sustinuissent? Id ergo cùm certò Romani scirent, & suspicione futurum præcepissent, ut legati nonnullos aggrederentur pecuniâ corrumpere, quò bellum hoc impedirent: senatusconsulto prohibuere, ne quis eis quidquam mutuò daret. [*Dio, ibid.*]

Cretensibus de iis quæ à Senatu postulata fuerant deliberantibus, prudentiores quidem quæ iussa fuerant omnia facienda censuerunt: qui verò à Lasthenis partibus fuerunt, cùm criminationibus essent obnoxii & ne Romam transmissi, supplicium paterentur sibi metuerent, multitudinem commoverunt; ut avitam libertatem tuerentur, obtestantes. [*Diodor. legat. 35.*]

Romam Cotta reversus, honore à Senatu affectus est, & *Pontici* cognomento, quòd Heracleam cepisset, nobilitatus. [*Memnon, cap. 61.*]

Mithridates annum & octo menses in partibus Armeniæ demoratus, necdum in conspectum Tigranis generi sui admissus erat. Hic tamen exoratus tandem, ut coram se salutandi potestatem ei faceret, splendidâ cum pompâ occurrit, & regali locorum magnificentiâ excepit. Sed triduum absque colloquio cum eo transegit: lautissimis deinde conviviorum apparatibus benevolentiam ei suam ostendit. [*Memnon, cap. 57.*] Tum in colloquio, quod habuerunt in regiâ arcanum,

mutuas

mutuas ſuſpiciones in Metrodori Scepſii & aliorum capita lenierunt amicorum, in quos cautas detorſere. (*Plutarch.*) & decies mille inſtructus equitibus in Pontum Mithridates remiſſus eſt. (*Memnon.*)

Lucullus agmen ad urbem adduxit, ubi Tigranis pellices & de rebus pretioſis ac charis non pauca aſſervari didicerat. (*Idem, cap. 58.*)

Tigrani, quòd cum qui adventum Luculli primus ipſi nunciavit tanquam turbatorem populi ſuſpendiſſet, nemo poſtmodum detulit quicquam. Ut verò tandem ſenſit, Mithrobarzanem cum duobus (ut *Appianus*) vel tribus (ut *Plutarchus* habet) equitum millibus, & peditum ingenti numero, contra Lucullum miſit; cum mandatis, ut eum ad ſe vivum attraheret, cæteros obtereret. (*Plutarch. & Appian.*)

Luculli copiæ partim caſtrametabantur, partim adhuc erant in itinere, cùm ſpeculatores ei nunciant adeſſe hoſtem. Timens igitur ne diſtractos & incompoſitos turbaret incurſu ſuos, ad caſtra munienda ipſe ſubſtitit. Sextilium verò legatum cum 1600. equitibus & pari ferè peditum numero præmiſit; juſſum ſubſiſtere cùm ad hoſtem perveniſſet, donec accepiſſet caſtra eſſe permunita. Verùm ferociter invehente ſe Mithrobarzane, coactus eſt manum conferere: quo in conflictu pugnans Mithrobarzanes cecidit; reliqui in fugâ, demptis paucis; cuncti perierunt. (*Plutarch.*)

Tigranes relictâ Tigranocertâ, urbiſque cuſtodiâ fidei Mancæi commiſſâ, obibat regionem, colligens exercitum; & ad Taurum ſe recipiens, eò copias omnes contrahebat. (*Id. cum Appiano.*) Cæterùm Lucullus ſpatium ei non permittens ad ſe parandum, Murenam miſit ad premendos & carpendos eos qui ad Tigranem conglobabant ſe: Sextilium aliò, ut obſiſteret magnæ Arabum manui, ne conjungerent ſe Regi. (*Plutarch.*)

Sextilius, caſtra ponentibus ſuperveniens, oppreſſit majore ex parte Arabas. Murena Tigranem inſequens aſperâ & arctâ convalle longo agmine iter facientem, opportunitate datâ, adoritur. Tigranes, dimiſſis omnibus impedimentis, fugam capeſſit. Multi occumbunt, plures capiuntur Armenii. (*Id.*)

Sextilius, Mancæo intra Tigranocertam compulſo, regiam mox extra mœnia ſitam diripuit, urbem arcémque circumvallavit, admotiſque machinis, cuniculis etiam ſuffodit mœnia. (*Appian.*) Ipſéque Lucullus eò adveniens, urbem caſtris cinctam obſedit acriter; non perpeſſurum id ratus Tigranem, ſed ſtimulante irâ ad dimicandum deſcenſurum. (*Plutarch.*) Sed cum gravibus incommodis affecere Barbari, non ſolùm conjectis telis, ſed etiam naphthâ, quam tormentis quibuſdam emittebant. Eſt autem naphtha ex genere bituminis, uſque adeò ardens, ut omnia quibus adhæreſcit prorsùs exurat, nec ullâ re humidâ facilè reſtinguatur. (*Xiphilin. ex Dione.*)

Tigranem Mithridates per legatos & litteras (ut *Plutarchus*; non ipſe præſens, & Tigranem cum primùm conveniens, ut habet *Appianus*) magnopere ſuadebat, ne ſigna cum Romanis conferret; ſed cum equitatu tantùm circumcurſando agróſque vaſtando, ad famem eos, ſi poſſet, redigeret: quemadmodum ipſe, à Lucullo preſſus ad Cyzicum, ſine certamine miſerat exercitum.

Tigrani junxerunt ſe Armenii & Gordyeni; ad hæc omne nomen Medorum & Adiabenorum excitum reges illarum gentium adduxerunt: frequentes quoque à mari Babylonico venerunt Arabes, multi item à mari Caſpio Albani, & contermini illis Iberes, nec pauci ad Araxem colentium liberi populi. (*Plutarch.*) Hi partim ſtudiis in regem & donis evocati, ut *Plutarchus*; partim etiam metu quodam ducti advenerunt, ut in oratione Manilianâ notavit *Cicero*. Gravis enim atque vehemens opinio per animos gentium barbararum pervaſerat, fani locupletiſſimi & religioſiſſimi diripiendi causâ in eas oras Romanum exercitum eſſe adductum. Indéque nationes multæ atque magnæ novo illo terrore contra Lucullum ſunt concitatæ.

Ut omnes iſtæ copiæ ſimul convenerunt; ſpe, ferociâ, minis barbaricis omnia perſonârunt Tigranis convivia ſimul & conſilia. Et in vitæ diſcrimen venit Taxiles, qui Mithridatis legatus in præſidiis ejus erat; quòd ſententiæ de committendo prælio repugnaret, rem inexpugnabilem arma Romana eſſe dictitans. Et quia Mithridates ipſe per invidiam viſus eſſet Tigranem ab inſigni palmâ avertere, illum Tigranes non eſt præſtolatus; ne in ſocietatem veniret gloriæ. (*Plutarch.*) quum priùs ipſe miſiſſet qui Mithridatem revocarent. (*Memn. cap. 58.*)

Sex circiter militum millia Tigranes ad tutandam urbem in quâ ejus pellices aſſervabantur ire juſſit. Qui cùm eò veniſſent, per medium Romanorum agmen facto impetu, & exitibus ex eorum caſtris ſagittariorum grandine intercluſis, regias concubinas & gazas periculo exemptas noctu Tigrani tutas & ſalvas præmiſerunt. Ubi verò illuxit, Romani & Thraces, certamine cum Armeniis feliciter inito, prolixam eorum ſtragem fecerunt; nec pauciores vivos ceperunt quàm cæciderunt. (*Memnon, cap. 58. &, ex eo correctus, Appianus.*)

Tigranes cum reliquo exercitu contra Lucullum, progreſſus eſt: perquàm ægrè ferens (ut aiunt) apud amicos, quòd cum uno ſibi Lucullo, non cum univerſis eſſet Romanis ducibus certandum. Siquidem ſagittariorum & funditorum habebat 20. millia, equitum 55, gravis armaturæ peditum, partim in cohortes partim in phalangas deſcriptorum, 150 millia; viarum munitorum & ad alia miniſteria deſtinatorum, 55 millia. (*Plutarch.*)

Ut Tauro ſuperato, Tigranes ſimul cum toto agmine conſpectus, & ipſe ex edito circumſidentem Tigranocertam exercitum Romanum eſt contemplatus; barbara colluvies quæ in urbe erat ululatu & plauſu excepit Regis conſpectum, Romaniſque ex muro minitans commonſtravit Armenios. (*Plutarch.*)

Lucullus, Murenâ cum ſex millibus peditum ad continuandam Tigranocertæ obſidionem relicto, ſecum 14 cohortes, (in quibus legionarii non ampliùs decem millia erant) univerſum

3953 equitatum, funditores & sagittarios ad millè, adversùs Tigranem ducens, apud flumen in campo spatioso consedit. (*Id.*) Confestim verò Tigranes, ut Romanorum exilitatem vidit castrorum, superba per contemptum de iis verba jecit: *Si legati sunt hi, multi sunt; sin hostes, perpauci.* [Memnon, cap. 59. Plutarch. Appian. & Xiphilin. ex Dione.]

Transmissurum flumen Lucullum quidam duces admonuerunt, cavendam illam diem, quæ ex nefastis (quas atras vocant) erat una. Illà enim die exercitus Cepionis fuerat à Cimbris in conflictu oppressus. Hic verò occurrens; *Pugnemus ergo*, inquit, *hodie strenuè, ut hanc diem quoque ex nefastâ & tristi festam lætamque Romanis reddamus.* Fuit illa pridie Non. Octobr. (*Plutarch. in Lucullo, & Camillo, & Apophthegmat.*) ut annus quidem Romanus tunc agebatur: in Julianum verò Quintilem sive Julium mensem incurrens; ineunte 4°. anno Olympiadis CLXXVII. ad quem à *Phlegonte* pugna hæc rectè est relata.

Cùm à cataphractis maximè sibi metuerent Luculli milites, bono eos jussit esse animo: plus enim in spoliandis iis fore laboris, quàm in vincendo. Primúsque ad tumulum aggressus, cùm motum videret barbarorum, exclamavit: Vicimus ô commilitones. (*Plutarch. in Apophthegmat.*) Dextro verò Tigranis cornu statim in fugam acto, mox inclinatio fit in proximo; dehinc terga vertunt omnes. Grandem itaque & præcipitem Armenii fugam capessunt; & pro hominum numero cædes sequitur. (*Memnon. cap. 59.*) Romanis armillas & torques calcando per 120 stadia cædem continuantibus, donec nox supervenit. Qui tum demùm reversi, spoliabant cadavera: quod fieri ante cædem peractam Lucullus edicto vetuerat. (*Appian.*)

Cæsa è Tigranis copiis quinque millia, & his plures captos, præter cæteram hominum colluviem, *Phlegon* narrat. Triginta millia hominum in eo bello cæsa, referuntur: ut ait *Orosius.* (*lib. 6. cap. 3.*) Pedites cecidisse, inquit *Plutarchus*, supra centum millia perhibentur, equitum pauci planè effugisse. Ex Romanorum exercitu centum vulnerati, quinque desiderati. *Antiochus philosophus* in Commentario de Diis hujus pugnæ mentionem faciens, negat à sole visam parem. *Strabo* in libris Historiarum ipsos Romanos commemorat puduisse, & semetipsos derisisse, quòd in ejusmodi mancipia induissent arma. *Livius* nunquam Romanos signa cum hostibus contulisse tanto numero inferiores. Neque enim vigesimam propemodùm partem, imò nec minorem, æquârunt victores victorum. (*Plutarch.*)

Si 18 millia militum habuisse Lucullum cum *Eutropio*, *Sexto Rufo* & *Jornande* dicamus: numerus ille per 20 multiplicatus, 360 millia efficiet. Tribuantur jam Tigrani, *peditum* non 150 cum *Plutarcho* sed 250 cum *Appiano* millia, *equitum* non 50 cum *Appiano* sed 55 cum *Plutarcho* millia; addantúrque ex eodem Plutarcho, *sagittariorum* 20, & calonum 55 millia: eadem 360 millium emerget summa. Quæ si admittenda: longè infra verum & *Phlegontis* calculus ille fuerit, qui peditum 40, equitum 10 millia; & *Memnonis*, qui utrorumque simul 80 tantùm millia Tigranis assignat exercitui. ut & supra verum, illa quæ apud *Eutropium* legitur numeratio: *Regem cum 600 millibus clibanariorum & 100 millibus sagittariorum & armatorum venisse.* Clibanarii autem sunt, *equites cataphracti, ferreâ omni specie*, ut à *Salustio* hic sunt descripti: (libro Historiarum 4°. à Nonio, in voc. *cataphracti*, citato:) quorum in Tigranis exercitu XVII tantùm millia fuisse, ad Senatum scripsit ipse Lucullus; testante *Plutarcho.* Ut in immani illo DC millium numero, virio manifesto laborare *Eutropium*, nullum possit esse dubium. In *Sexti Rufi* Breviario, 7500 tantùm clibanarii; sagittariorum verò 120 (al. 130) millia numerantur.

Tigranes initio statim vim 150 equitibus comitatus effuso cursu ad castellum quoddam fugam arripuit. Filium quum videret in eâdem fortunâ, detractum ex capite diadema & tiaram illi profusis lachrymis tradidit: aliâ viâ jubens, siquâ posset, ut seipsum servaret. Adolescens, quia regni insignia non audebat capessere, fidissimo amico ea servanda dedit: qui fortè captus atque ad Lucullum est atractus. Atque ita inventam Tigranis tiaram vittáique milites Lucullo dederunt. (*Memnon, cap. 59. & Plutarch. cum Orosio, lib. 6. cap. 3. & Xiphilino, in epitome Dionis.*) Lucullus verò, signis retrò Tigranocertam versùs motis, majore conatu in obsidionem incubuit. (*Memnon, ibid.*)

Ad pugnam non properavit Mithridates, solitâ Lucullum cautione & productione bellum ratus administraturum: ideóque accersitus, lentè ad Tigranem pergebat. Ac postquam primùm in paucos Armenios incidit in viâ, qui perculsi metúque exangues recipiebant se; conjecit aliquid. Ut plures jam exuti & vulnerati occurrerunt, audita clade, Tigranem quæsivit. Quem quum desolatum & abjectum offendisset, non insultavit ei vicissim; verùm ex equo desiliit, deploratisque communibus calamitatibus, regium comitatum qui ipsum sequebatur dedit illi, eúmque in futurum confirmavit. (*Plutarch.*) Fiduciâ ei additâ, ornatum quoque regium, adjucto non viliorem, circumposuit. Exercitûs etiam colligendi proposuit consilium (cùm & ipse manum non contemnendam haberet) ut victoriæ damna bello recuperaturo. Tigranes autem, plus virtutis & prudentiæ illi tribuens, & magis Romanorum bellis, idoneum existimans, omnia Mithridati permisit. (*Memnon, cap. 59.*)

Mancæus, ex Tigranocertâ suorum clade conspectâ, universos Græcos milites mercenarios exarmavit, ut suspectos: qui veriti ne comprehenderentur, arreptis fustibus congregari & incedebant & quiescebant. Mancæo verò cum armatis barbaris eos invadente, obvolutis veste brachii vice clypei, audenter in eos fecerunt impetum: & quotquot occidissent, eorum arma statim inter se partiebantur. Quúmque satis armorum viderentur nacti pro tempore, occupatis aliquot turribus quibus distinguebantur mœnia, vocabant ad se Romanos obsessores, & ascendentes recipiebantur intra mœnia. Ita *Appianus*; & ab eo minimè dissentiens *Plutarchus.* Ex peregrinis urbem inhabitantibus majorem partem fuisse Cilicas, eósque ortâ inter ipsos & Armenios seditione, Romanos nocte introduxisse, atque hos, præter ea quæ Cilicum erant, omnia

diripuisse;

ditipuiſſe ; in Libro 35. affirmat *Dio*. Mithridatis verò, vel Tigranis potiùs, duces, deſperatâ rerum ſummâ, ſalutem pactos, Lucullo urbem dediſſe, *Memnon* tradit. (*cap.* 59.)

Lucullus Tigranocertâ potitus, theſauros Regis qui ibi erant cepit; urbem militibus dedit diripiendam: in quâ, præter cæteras opes, octo millia talentûm pecuniæ ſignatæ ſunt inventa. Sed & 800 drachmas in ſingulos inſuper de prædâ diviſit. Quum repertos in urbe accepiſſet multos ſcenicos, quos undequaque conquiſierat Tigranes dedicaturus theatrum quod extruxerat, his ad ludos & ſpectacula & triumphalia eſt uſus. (*Plutarch.*) Multas potentiſſimorum conjuges captas ab omni injuriâ cuſtodivit: atque eo facto maritos earum ſibi conjunxit. (*Dio, lib.* 35.) Græcos, præbito viatico, remiſit in patrias ſuas: Cappadoces quoque & Cilices & alii barbari qui eò commigrare coacti fuerant, poſtliminiò domum redire permiſſi ſunt. Itaque accidit ut unâ urbe convulsâ, (opus enim adhuc ſemiperfectum Lucullus ſubvertit, exiguúmque pagum reliquit) multæ recepris civibus ſuis inſtaurarentur; à quibus ut bene de ipſis meritus & conditor eſt cultus Lucullus. (*Plutarch. cum Strabone, in fine lib.* 11. *pag.* 532. *& lib.* 12. *pag.* 539.)

Tunc ad Lucullum totius penè Orientis ſupplices venere legati. (*Oroſ. lib.* 6. *cap.* 3.) Sophenorum gens ei ſe adjunxit. Antiochum regem Commagenæ (quæ Syriæ regio eſt, ad Euphratem & Taurum ſita) Alchaudonium Arabiæ regulum, aliòſque nonnullos per legatos ſecum paciſcentes in fidem recepit. Multas quoque Armeniæ partes ſibi adjunxit. (*Plutarch. & Dio, lib.* 35.)

Q. Metellus ad Creticum bellum cum tribus legionibus profectus, manu cum Laſthene ad Cydoniam urbem conſertâ, victor Imperator eſt appellatus: totámque inſulam igni & ferro populatus, Cretenſes iuita caſtella & urbes compulit. (*Florus, lib.* 3. *cap.* 7. *Phlegon, Olymp.* 174. *ann.* 4. *apud Photium. Appian. legat.* 30.) nullâ fœderis, ſi quando id ei obtendebatur, ratione habitâ. (*Dio, lib.* 36.)

Ptolemæo Auletæ nata eſt filia Cleopatra, poſtrema ex Macedonum ſtirpe Ægyptiorum regina: ſiquidem 39 annos vixit: teſtante Plutarcho, *in Antonio.*)

Tigranes & Mithridates, obeundo regiones, alium colligebant exercitum: cujus præfectura Mithridati eſt credita. (*Plutarch. & Appian.*)

Magadates, qui Tigranis nomine Syriæ cum exercitu per annos 14 præfuit, exercitum illum in ſui regis auxilium abduxit. Unde Antiochus, Antiochi Pii & Selenæ filius, qui quòd in Aſiâ eſſet educatus *Aſiatici* cognomentum obtinuit, in regnum Syris non invitis ſeſe inſinuavit. Nec Lucullus, qui Tigranem recèns acquiſitis terris expulit, Antiocho avitam poſſeſſionem invidit. (*Appian. in Syriac. pag.* 118, 119, 133.) Lucullum verò Syriâ & Phœnice Tigranem expuliſſe, ſub finem libri XI. ſcribit *Strabo*: & ab eodem Lucullo, victo Tigrane, Antiochum Cyziceni filium (vel ex filio nepotem potiùs) regem Syriæ fuiſſe appellatum, donec quod Lucullus dederat Pompeius poſtea adimeret; apud *Juſtinum* (*libro* 40. *cap.* 2.) legimus. Inter acceptum verò & ademptum illi regnum, annorum quatuor interceſſit ſpatium.

Tigranes & Mithridates legatos, qui auxilia peterent, tum ad alios vicinos miſerunt, tum ad Arſacem Parthum: Romanos apud eum traducentes, eóſque, ſi victoriam obtinuiſſent contra ſe ab aliis deſtitutos, in ipſum quoque arma ſtatim verſuros, dicentes. (*Dio, lib.* 35.)

Arſaces hic, communi Parthicorum regum appellatione ita dictus, proprio nomine *Paceri* quidem à Xiphilino, *Phradatis* verò à Memnone nuncupatur. Et ſuperiore quidem anno, qui 3ius Olympiadis CLXXVII. fuit, Sinatruci regi Parthorum defuncto ſucceſſiſſe *Phraatem*, à Phlegonte Tralliano habetur traditum. (*in Photii Bibliothecâ, cod.* 97.) Verùm ſeriùs *Phraatem* Dio quidem *Arſaci*, Appianus verò *Sintrico* ſucceſſiſſe docet: uti ſuo loco videbimus. Et hunc ipſum Arſacem imperio tùm potitum, quum ante ſexennium bellum hoc Mithridatis tertium eſt inceptum, verba hæc illius in Epiſtolâ ad eundem (de quâ paulò pòſt) ſatis indicant. TE *remoto procul, omnibus aliis obnoxiis, rurſus tamen bellum cepi.* Unde proptium *Arſacis* hujus nomen *Sintricum* ſive *Sinatrucem* fuiſſe concludimus.

Arſaces verò iſte Tigrani, ob recens bellum de controverſâ quâdam regione ab eo motum, iraſcebatur: ſed eâ regione Tigranes jam illi ceſſit: atque ut cum magnis convallibus Meſopotamja etiam & Adiabene ditioni ſuæ permitterentur, pro ſocietatis præmio Parthus expectavit. Lucullus verò, de legationibus Tigranis ac Mithridatis ad Arſacem miſſis factus certior, ipſe quoque nonnullos ex ſociis ad eundem ablegavit; minas ei, ſi illos auxiliis juvare, promiſſiones autem, ſi Romanorum rebus ſtudere maluiſſet, præponentes. Cúmque à Luculli legatis urgeretur, ut aut ſibi auxiliaretur, aut ſpectator ſaltem eſſet certaminis; ille, utrique parti ſocietatem clàm pollicitus, neutri præſtitit. (*Memnon, cap.* 60. *Plutarch. & Appian. & Dio, lib.* 35.)

Ex reliquiis libri 4i. Hiſtoriarum *Saluſtii*, ſupereſt adhuc hâc de re integra Mithridatis ad Arſacem epiſtola: ubi illam *iram in Tigranem recentis belli* in rem ipſius ita convertit. *Ille enim obnoxius, qualem tu voles, ſocietatem accipiet.* & inſignem illam de eo reportatam à Romanis victoriam ita elevat. *Quia multitudinem arctis locis pugnâ prohibuere, imprudentiam Tigranis pro victoriâ oſtentant.* deinde contra Romanos ita illum concitat. *Tu verò, cui Seleucia maxuma urbium regnumque Perſidis inclytis divitiis eſt, quid ab illis, niſi dolum in præſens, & poſteà bellum expectas? Romani in omnes arma habent, acerruma in eos quibus vitiis ſpolia maxuma ſunt: audendo & fallendo, & bella ex bellis ſerendo, magni fiebi, per hunc morem extinguent omnia, aut occident. quod difficile non eſt, ſi tu Meſopotamiâ, nos Armeniâ circumgredimur exercitus ſine frumento, ſine auxiliis, &c. téque illa fama ſequetur auxilio profectum magnis regibus, latrones gentium oppreſſiſſe. Quod ni facias moneo, hortórque: non malis perniciæ noſtrâ unum imperium prolatare, quam ſocietate victor fieri.*

Ubi

Ubi de rebus ad Heracleam à M. Cottâ gestis sinistra fama Romam pervenit, in publico erat odio: invidiámque tantæ ei opes adaugebant. Cujus declinandæ causâ; pleraque in ærarium spolia retulit: tametsi nihilo mitiores in se Romanos hoc efficeret, dum è plurimis cum pauca referre persuasum haberent. Captivos etiam Heracleæ statim dimittendos decreto publico scivérunt. (*Memnon, cap.* 61.)

Thrasymedes insuper, Heracleensium unus, pro concione Cottam publicè accusavit; & civitatis suæ erga Romanos benevolentiam commemoravit: &, si quid ab hâc remiserint, non civitatis voluntate, sed magistratuum fraude & adversariorum vi factum fuisse ostendit. Miserabili etiam querelâ ob oculos posuit urbis inflammationem, úsque omnia in suum commodum Cotta converterit, cum lamentis & fletu, commemoravit. Accesserat captivorum quoque multitudo, viri & matronæ cum liberis, lugubribus vestimentis amicti, & supplices, cum ejulatu prætendentes manus. Romanorum verò optimatibus ad commiserationem casûs illius inflexis, progressus in medium Cotta, ubi pauca linguâ patriâ disseruisset, resedit: & exsurgens Carbo: *Non*, inquit, *Cotta, capiendam tibi non exscindendam urbem demandavimus.* & post eum alii consimili in Cottam criminatione sunt invecti. Multis igitur exilio dignus videbatur. Moderatione tamen adhibitâ, finem ei clavum abrogabant. Heracleensibus verò agrum & mare & portus restituerunt: rogatione perlatâ, ut nemo horum servituti addiceretur. (*Id. ibid.*)

Thrasymedes, his confectis, plebem remisit in patriam: ipse verò, cum Brithagorâ & Propylo Brithagoræ filio, per aliquot annos Romæ subsistens, quæ patriæ usus exigeret administravit. (*Id. cap.* 62.)

Cum Lucullus Tigranem non insequeretur, sed ei evadendi omninò otium concederet; non ab aliis tantùm sed a suis quoque civibus reprehensus est, quòd debellare noluisset, quò diutiùs cum imperio esset. Ideóque præfectura (quæ ei commissa fuerat) Asiæ propriè ita dictæ, Prætoribus est assignata. (*Dio, lib.* 35.)

Lucullus ad Gordyenos profectus, regis ipsorum Zarbieni (qui, ob societatem cum ipso clàm initam, à Tigrane necatus fuerat) exequias celebravit. Pyræ, veste & auro regali & Tigranis mirandæ spoliis, ipsemet subdidit facem, ac libamina cum amicis & necessariis illius infudit; amicum quoque suum & socium populi Romani appellavit. Adhæc monumentum jussit ei sumptuosum, ex thesauris regiis faciendum locari. Unde Gordyenorum gens ita fuit in Lucullum animata, ut, relictis sedibus suis, illum sequi cum liberis & conjugibus vellent. (*Plutarch.*)

In Zarbieni regiis aurum & argentum multum est repertum. Frumenti in horreis decies trecenta millia medimnûm condita erant. Ita & miles auctus est; & Lucullo fuit ingenti honori quòd, ne teruncio quidem ex ærario accepto, bellum ipsius belli sumptibus sustineret. (*Id.*)

Hic Artacis regis Parthorum legati eum adierunt, amicitiam & societatem petentes. Fuit id Lucullo haud ingratum: qui invicem Secilium (sive Sextilium potiùs) ad Parthum misit. Arsaces, suspicatus hominem bello clarum non tam pacti nuper initi causâ quàm ut regionem copiásque suas exploraret, nullum, Romanis auxilia nulla suppeditavit. ita tamen ut ne contra illos quicquam etiam moliretur; sed in medio sese partium contineret. (*Id. cum Dione, lib.* 35.)

3936 Cùm fluctuantem cum consilio, poscentémque clàm societatis a Tigrane præmium Mesopotamiam, Lucullus didicisset; Tigranem & Mithridatem statuit ut adversarios confectos tranquillæ, & periclitari Parthorum vires, atque expeditionem in eos movere. Itaque in Pontum ad Sornatium legatum suum & alios misit litteras, ut copias quæ illic erant adduceret; quasi ex Gordyene in Parthos signa moturus. Sed illi contumaces milites nullis blandimentis vel imperio movere poterant; vociferantes, neque illic permansuros se, sed relicto sine præsidio abituros Ponto. Hæc ad Lucullum relata, etiam quos secum ipse habebat milites corruperunt: ob divitias jam & delicias languescentes ad militiam, & otium quærentes. Ut verò Ponticorum illorum acceperunt ferociam, viros appellaverunt, imitandósque jactaverunt: multis enim factis missionem se & requiem meritas. Atque ita Lucullus expeditionem Parthicam deponere coactus est. (*Plutarch.*)

Cùm insula Delus in Ægeo mari posita, quò omnes undique cum mercibus atque oneribus commeabant, referta divitiis, parva, sine muro, nihil tamen timeret; (ut apud *Ciceronem* est, in oratione pro lege Manilià:) Athenodorus pirata illius incolas captivos abduxit, atque Deorum ipsius signa destruxit. Caius verò Triarius urbis ruta cæsa instaurans, Delum muro cinxit. ut in 5to Chronicorum suorum libro, ad annum 4. Olympiadis CLXXVII, notavit *Trallianus Phlegon.* (*in Bibliothecâ Photii, cod.* 97.) 4646 68

Mithridates opidatim instruxit armorum fabricas, & delectus habens, conscripsit fermè omnes Armenios: ex quibus selectis fortissimorum 70 millium peditum, & dimidio equitum, reliquos dimisit. Hos verò in turmas & cohortes digestos proximè disciplinam Italicam tradidit exercendos viris Ponticis. (*Appian.*)

Eo anno quo Consulatum Q. Marcius Rex solus gessit, Lucullus mediâ jam æstate, (priùs enim propter frigus in hostium fines invadere nequaquam potuerat) cum exercitu adversùs Tigranem profectus est. Postquàm superavit Taurum & campos vidit virentes, exanimatus est: adeò sunt illic ex algore serotina tempora. Attamen descendit in campos, ac duobus vel tribus præliis coortos in ipsum Armenios fudit. (*Plutarch. cum Dione, lib.* 35.) Dum Mithridates enim peditatum omnem & partem equitatûs in colle contineret; cum reliquo Tigranes Romanos frumentatores adortus, victus est. unde postea securiùs frumentabantur, etiam ex locis Mithridati propinquis, & castra admoverunt propiùs. (*Appian.*) captóque qui comportatus Tigrani fuerat commeatu, quam ipsi extimescebant, affuderunt inopiam hostibus. (*Plutarch.*)

Inde

Iude aliquam regionis partem Lucullus vaſtavit, ut barbaros eam defendentes ad pugnam eliceret: quúmque nihil illi moverent, ad ipſos contendit. *Ibi tum* equitatus hoſtilis graviter equitatum Romanum premebat, nemine cum peditatu manum conſerente: ſtatimque ubi Lucullus ſcutatis ſuis equitatui ſuccurrebat, terga oſtendebant. neque tamen cladem ullam accipiebant, ſed ſagittis in inſequentes à tergo emiſſis, multos mox interimebant, multos vulnerabant. Ea vulnera, gravia difficiliáque ſanatu erant. Nam duplices erant ſagittis cuſpides, & ita quidem adfixæ, ut ſive manerent in corporibus tela, ſive extraherentur, interitum eis celerrimum adferrent. Intus enim ferrum alterum relinquebatur; quòd nihil haberet, quo retraheretur. [*Dio.*]

In Cretâ, quum Laſthenes dux Cydoniæ à Q. Metello proconſule obſeſſus Cydoniæ Gnoſum inde profugiſſet; Panares alter urbis illius dux, ſalutem ſuam pactus, Cydoniam Metello tradidit. Gnoſum deinde circumſidente Metello, Laſthenes domum opibus repletam ſuccendit, & Gnoſo aufugit. [*Appian. legat* 30.] Gnoſus, Lyctus, Erythræa, & aliæ plurimæ civitates à Metello expugnatæ ſunt. [*Liv. lib.* 99. *Florus, lib.* 3. *cap.* 7. *Appian. legat.* 30.] Cretenſes verò obſidione Metelli ad ultimam uſque penuriam compulſi, ſuâ jumentorúmque ſuorum urinâ ſitim ſedare coacti ſunt. (*Valer. Maxim. lib.* 7. *cap.* 6.)

Lucullus exercitum ad Tigranis regiam convertit Artaxata, ubi parvi liberi & conjuges ejus erant. Quod ille non ferens, caſtris motis quarto die prope Romanos conſedit; medium capiens Arſamiam amnem, quem tranſire neceſſe erat petituris Artaxata Romanis. (*Plutarch.*)

Lucullus poſtquàm diis ſuis ſacrificavitſet, quaſi certus de victoriâ, exercitum traduxit. Duodecim cohortibus in fronte poſitis, reliquos, ne circumvenirentur, in ſubſidiis collocavit. Multi enim & delecti equites ſtabant in hoſtium adverſâ acie: ante quorum ſigna ſagittis ex equo utentes Mardi & Iberes haſtati erant, quibus Tigranes præcipuè inter externos milites ut pugnaciſſimis fidebat. Nihil eſt ab illis tamen editum præclari. Pauliſper cum equitatu Romano velitati non tulerunt impetum legionum: verùm hinc inde fugâ divulſi, equitem ad inſequendum traxere. [*Idem.*]

Simul atque hi diſſipati ſunt, provehentibus Tigranis equitibus, videns ſplendorem & multitudinem eorum Lucullus, ſubtimuit. Itaque equitem à conſectandis hoſtibus revocavit. Interim ipſe ſatrapis cum præſtantiſſimo quoque ſibi oppoſitis occurrit primus: quos, antequàm manus conſerere poſſent, conſternatos pepulit. Ex tribus regibus, qui ſimul in hâc acie fuerunt, fœdiſſimè fugit Ponticus Mithridates; qui ne clamorem quidem ſuſtinuit Romanorum. Hi quum per longum ſpatium totâ nocte hoſtium tergis inhærerent; non ſolùm trucidandis, verumetiam capiendis, pecuniáque & prædâ agendâ ac ferendâ fatigati ſunt. *Livius* author eſt priore prælio plures fuiſſe, in hoc nobiliores hoſtes captos & cæſos. [*Id.*]

Piratæ his diebus latiùs quàm priùs per omnia ſparſi maria, non tantùm intercipientes navium commeatus ſed etiam inſulas provinciáſque vaſtantes, in immenſum augebantur: ita ut navigatio Romanis toto orbe victoribus ſola tuta non eſſet. [*Plutarch. in Pompeio. Appian. in Mithridat. Dio, lib.* 36. *Eutrop. lib.* 6. *Oroſ. lib.* 6. *cap.* 4.] Quod altero ab hinc anno ita illis in memoriam revocavit *Cicero*, in Oratione pro lege Manilià. *Quam provinciam tenuiſtis à prædonibus liberam per hoſce annos? quod vectigal tutum vobis fuit? quem ſocium defendiſtis? cui, præſidio claſſibus veſtris fuiſtis? quam multas exiſtimatis inſulas eſſe desertas? quam multas aut metu relictas, aut à prædonibus captas urbes eſſe ſciorum? Sed quid ego longinqua commemoro? Fuit hoc quondam, fuit proprium populi Romani, longè à domo bellare, & propugnaculis imperii ſociorum fortunas, non ſua tecta defendere. Socii veſtris ego mare clauſum per hoſce annos dicam fuiſſe; cùm exercitus noſtri Brunduſio nunquàm niſi ſummâ hyeme tranſmiſerint? Quid, ad nos cùm ab exteris nationibus venirent, captos quererar, cùm legati populi Romani redempti ſint? mercatoribus tutum mare non fuiſſe dicam; cùm duodecim ſecures* [duobus videlicèt prætoribus, Sextilio & Bellino, captis; ut docet Plutarchus] *in prædonum poteſtatem pervenerint? Quid aut Colophonem aut Samum, nobiliſſimas urbes, innumerabiliſque alias captas eſſe commemorem; cùm veſtros portus, atque eos portus quibus vitam & ſpiritum ducitis, in prædonum fuiſſe poteſtate, ſciatis?* &c. *An non imperium eſſe hoc videbatur; cùm populi Romani legati, prætores, quæſtoréſque capiebantur? cum ex omnibus provinciis commeatu & private & publice prohibebamur? cùm ita clauſa erant nobis omnia maria, ut neque privatam rem maritimam neque publicam jam obire poſſemus?* Hæc elegantèr ille, ut omnia.

Piratæ iſti Ciliciam, cognomine aſperam, commune omnium faciebant receptaculum, ceu belli ſedem præcipuam. Habebant quidem paſſim caſtella, arces, deſertas inſulas, ſtationéſque occultas navium; ſed potiſſimùm excurrebant ex hâc parte Ciliciæ aſperâ importuoſâque, & altiſſimis aſſurgente cacuminibus. unde ab omnibus communi nomine appellabantur *Cilices*; quòd malum id ortum in Ciliciâ, in ſocietatem Syros, Cyprios, Pamphylios, Ponticos & fermè omnes Orientales gentes pertraxit. qui propter diuturnitatem belli Mithridatici, malentes inferre damna quàm perpeti, mari terram mutârunt: ut breviſſimo tempore exorta ſint eorum multa millia. (*Appian. pag.* 234.)

Habebant illi navigia prædatoria ſupra mille, & urbes à ſe captas 400. Inviolata & intacta ante id fana edoti expilârunt; Clarium, Didymæum, Samothracium: *Telluris* apud Hermionam, *Æſculapii* apud Epidaurum, *Neptuni* in Iſthmo, Tænaro & Calauriâ, *Apollinis* in Actio & Leucade, *Junonis* in Samo, Argis & Leucanio. Peregrina ſacra in Olympo faciebant, & myſteria quædam peragebant arcana: quorum illa quæ Mithræ ſive Solis dicebantur, poſteà mutârunt, primùm ab illis monſtrata. Majorem in modum Romanis inſultabant. Ubi quis captus civem Romanum ſe eſſe clamavit, & nomen edidit; trepidare ſe fingentes, femora percutiebant, & genibus ejus accidebant, ſupplicéſque ut veniam daret precabantur.

Cúmque ille abjectos bonâ fide & supplices arbitraretur: alii calceos ei inducebant, alii togâ velabant; ne ultrà scilicet ignoraretur. Ubi ad eum modum diu hominem illuserant & detinerant; postremò admotis medio in salo scalis descendere & abire illæsum jubebant: qui nollet, hunc ipsi præcipitatum demergebant. [*Plutarch. in Pompeio.*]

3937 Sub æquinoctio autumnali graves tempestates nec opinantem Luculli exercitum corripuerunt. Ningebat ferè; & quum serenum esset, pruina cum gelu infesta erat. Unde equis erant amnes ex immodico frigore parùm potabiles; ruptáque glacies & nervos equorum asperitate incidens ægrè permeabiles efficiebat. Tractus ferè nemorosius saltuosúsque rigabat eos assiduè ex nive in itinere effusa: atque incommodè locis humidis pernoctabant. Primùm igitur precibus ad Lucullum per tribunos agebant, deinde tumultuosiùs coibant, & per tentoria noctu conclamabant: quod esse seditiosi exercitús signum apparebat. Lucullus verò obnixè sed frustrà obsecrabat: obtestans eos hactenus ut animos obfirmarent, dum Armeniorum Carthagine captâ infestissimi hostis opificium delevissent. Hannibalis enim Pœni consilio (ut suprà ad annum Periodi Julianæ 4526. est dictum) Artaxata fuisse condita, fama tenebat. Ubi verò nihil profecit, retrò Lucullus signa movit. (*Idem in Lucullo.*) Quem exercitús Romani regressum ita in oratione pro lege Manilià excusare conatur Cicero. *Noster exercitus, etsi urbem ex Tigranis regno* [Tigranocertam] *ceperat, & præliis usus erat secundis; tamen nimiâ longinquitate locorum, ac desiderio suorum commovebatur. Hic jam plura non dicam. fuit enim illud extremum, ut ex iis locis à militibus nostris reditus magis maturus, quàm processus longior quæreretur.*

Lucullus per Armeniam in Mesopotamiam regressurus, aliis jugis trajecto Tauro in regionem Mygdonicam descendit, munificam & apricam: in quâ urbs ampla & populosa erat, Nisibis barbaris, Græcis Antiochia Mygdonica appellata. [*Id. ibid. cum Orosio lib. 6. cap. 3.*]

Eam urbem Macedones condiderant. [*Joseph. lib. 20. cap. 2.*] Parthis verò, cum reliquâ Mesopotamiâ, Tigranes jam ademerat; thesaurósque in ea suos cæteráque multa reposuerat. Duplici muro lateritio cincta erat, magnæ crassitiei; fossaque magnæ altitudinis circundabatur, ut neque concuti murus neque subrui posset. [*Dio, lib. 35.*] Præerat ei authoritate Tigranis frater Guras; arte & solertiâ machinali Callimachus, is qui Amisi plurimum negotii exhibuerat. [*Plutarch.*]

Castris prope urbem positis, omne genus oppugnationis Lucullus adhibuit. [*Id.*] Initio autem hyemis, quum barbari se victores Romanósque jamjam decessuros existimantes, negligentiùs nonnihil sese gererent: noctem Lucullus nactus, in quâ neque Luna fulgebat, & imber ingens cum tonitribus coortus erat, ut neque cernere barbari neque audire quicquam possent, atque ob id exteriorem murum fossámque in medio actam, paucis ibi relictis, deserent; ab omni parte murum aggressus est. Cúmque per aggeres in eum haud difficulter evasisset, obtruncatis nullo negotio custodibus, qui ibi pauci relicti fuerant, partem fossæ aliquam [antè enim barbari pontes dejecerant] ingestâ terrâ æquavit: quum ab hostibus neque sagittis neque igne ob vim pluviarum lædi posset. Fossa superatâ, urbem ipsam statim cepit: neque enim erant interiora mœnia admodùm valida, quòd exteriùs obductis fidebant. [*Dio.*]

Eos qui in arcem confugerant, fide datâ acceptáque, recepit. (*Id.*) In quibus Tigranis fratrem Garam, in potestatem ejus se dedentem, comiter habuit: Callimachum verò non audivit, quamvis grandis pecuniæ se reconditos thesauros profiteretur proditurum, verùm in vinculis haberi imperavit ad pœnas pendendas; quòd inflammatâ Amisenorum urbe, gloriam sibi & benignitatis erga Græcos materiam declarandæ præcidisset. [*Plutarch.*] Multâ deinde acceptâ pecuniâ, Nisibi Lucullus hyberna habuit. [*Dio.*]

Interea qui Romæ in concionibus dominabantur, per invidiam Lucullum criminabantur, imperii & pecuniæ aviditate bellum ducere: unum propemodum Ciliciam, Asiam, Bythyniam, Paphlagoniam, Galatiam, Pontum, Armeniam, omnes denique provincias usque ad Phasim obtinere; nunc verò etiam Tigranis regias deprædatum, quasi ad exuendos reges foret, non ad debellandos missus. Il enim unum ex prætoribus dixisse aiunt L. Quintium: à quo potissimùm impulsus populus Romanus provinciæ successores mittendos Lucullo scivit, multósque milites qui sub eo meruerant dimittendos. [*Plutarch.*]

In castris verò res ejus maximè evertit P. Clodius, homo insolens, summæque dissolutionis & audaciæ: frater uxoris Luculli, cum quâ vulgatum erat lascivissimâ muliere stupri cum consuetudinem habuisse. Hic, quum multis ob mores suos inferior primum quem cupiebat locum apud Lucullum non teneret, Fimbrianos (sive Valerianos) milites, in eum concitavit: eos nimirum quos antè Fimbria induxerat ut L. Valerium Flaccum Consulem occiderent, ac se ducem caperent. Iidem à Clodio jam seducti, Lucullum ducem nec in Tigranem nec in Mithridatem sequi volebant: sed hyemis prætextu in Gordyene tempus traducebant, alium aliquem imperatorem ad succedendum Lucullo venturum expectantes. [*Idem.*]

Dum Nisibim Lucullus obsideret, Tigranes ad eam, quam inexpugnabilem esse existimabat, defendendam se non convertit: sed, Mithridate propriam in regionem misso, ipse in Armeniam suam contendit; ubi L. Fannium resistentem sibi obsedit, tantisper dum Lucullus re cognitâ auxilio illi proficisceretur. [*Dio, lib. 35.*]

Mithridatem, in Pontum ad regni sui reliquias profectum, sequebantur propriorum quatuor millia, & totidem accepti à Tigrane. [*Appian.*] Cum quibus ille alteram Armeniam cæterásque regiones invadens, multos Romanorum in iis regionibus vagantes ex improviso adortus interfecit, nonnullos prælio victos cæcidit, & pleraque loca magnâ celeritate recepit. Benevolentiâ enim illi homines erga Mithridatem affecti erant, tum quòd suæ esset gentis, tum ob paternum ejus regnum: iidemque Romanos odio habebant, partim quòd peregrini

esset,

essent, partim quòd à præfectis eorum malè tractarentur: itaque Mithridati libenter accesserunt. [*Dio.*] Quò referendus & ille *Ciceronis* locus in Oratione Manilià. *Mithridates & suum nomen jam confirmârat, & eorum qui se ex ejus regno collegerant; & magnis adventitiis multorum regum & nationum copiis juvabatur. Hoc jam ferè sic fieri solere accepimus, ut regum afflicta fortuna facile multorum opes allicians ad misericordiam: maximèque eorum, qui aut reges sunt, aut virum in regno; quòd regale iis nomen magnum & sanctum esse videatur. Itaque tantum victus efficere potuit, quantum inculumis nunquam est ausus optare.*

Mithridates M. Fabium, ducem à Lucullo iis in locis relictum, vicit: magnoperè usus auxilio Thracum, qui, quum antèà sub ipso stipendia fecissent, tum cum Fabio militabant; itémque servorum qui in castris Romanorum erant. [*Id. cum Appiano.*]

Primùm Thraces à Fabio speculatum missi, quum nihil sani renuntiassent, isque incautiùs progressus in Mithridatem inopinatò incidisset; Thraces quoque Romanos adorti sunt. Unde in fugam versus est Fabius, quingentis in eâ pugnâ occisis. Fabius deinde, liberatis servis quotquot castra sequebantur, rursùs dubio marte pugnavit: donec servis libertatem Mithridate deferente, ipsi in prælio eum adjuverunt. periissentque haut dubiè Fabiani omnes; nisi Mithridates saxo ictus in genu, & telo sub oculo saucius, elatus celeriter fuisset è prælio. Dum barbari enim, de Regis salute soliciti, per multos dies à pugnâ cessarent; Fabio cum suis in unum locum perfugiendi spatium concessum est. Curabant autem regem Agari, gens Scythica, remediis confectis è serpentum virulentiâ: qui propterea semper sequebantur comitatum regium. [*Id. inter se collati.*]

Fabius deinde Cabiris inclusus oppugnatúsque, à C. Triario servatus est. Is enim quum ex Asiâ ad Lucullum iter eà faciens rem gestam accepisset, coactâ ex iis qui aderant quàm maximâ poterat manu, Mithridatem, totum exercitum Romanum adversùs se venire parantem, adeò terruit; ut, priùs quàm in conspectum ejus veniret, castra movere cogeret. Unde Triarius audacior factus, usque in *Comagenes* (vel *Comana* potiùs, in Cappadociâ; de quibus, in sequentibus, *Dio*) fugientem insecutus, ibi vicit. Castra habebat Mithridates ex alterâ ejus fluvii parte quâ Romani accedebant. Eos ut ex itinere fessos aggrederetur; ipse prior occurrit; reliquos inter prælium per alium pontem invadere jussit. Quum diu æquo marte certatum esset, pons abruptus, quòd multi confertim per eum transire contenderent, Mithridatem subsidiis spoliavit, perturbavitque. Ab hoc conflictu utrique [hyems enim jam erat] se in castella sua receperunt, & quieti dederunt. [*Dio, lib.* 35.]

Aulus Gabinius tribunus plebis sententiam tulit, ut ex iis qui consulatum gessissent, unus quispiam deligeretur imperator contra piratas omnes cum plenâ potestate; imperiúmque ei esset ad triennium, & uteretur copiis amplissimis ac multis legatis. Incertum summisséne in hoc ipsum à Pompeio (quem tamen non nominaverat) an studio gratiæ ab eo ineundæ adductus: utique non eo animo, quòd reipublicæ consultum vellet, vir ipse pessimus. [*Id. lib.* 36.] de quo, in oratione post reditum ad Senatum, Cicero. *Qui nisi in æram tribunatus confugisset; neque vim prætoris, neque multitudinem creditorum, neque bonorum proscriptionem effugere potuisset. quo in magistratu nisi rogationem de piratico bello tulisset; profectò & egestate & improbitate concitus piraticam ipse fecisset: ac minore quidem cum reipublicæ detrimento, quam quod intra mœnia nefarius hostis prædòque versatus est.*

Plebiciti hujus, à Senatu etiam (quamvis invito, ut in libro 36. confirmat *Dio*) posteà comprobati, sententiam à Velleio Paterculo [*lib.* 2. *cap.* 31.] ita habemus expositam. Ut, cùm belli more, non latrociniorum, orbem classibus jam, non furtivis expeditionibus, piratæ terrerent, quasdam etiam Italiæ urbes diripuissent; Cnæus Pompeius ad eos opprimendos mitteretur: esséque ei imperium æquum in omnibus provinciis cum Proconsulibus, usque ad quinquagesimum miliarium à mari. Quo Senatusconsulto penè totius tertarum orbis imperium uni viro deferebatur: sed tamen idem hoc ante *biennium* in Marci Antonii prætura decretum erat; inquit *Velleius*. apud quem, *sexennium* pro *biennio* videtur reponendum: cùm ante triennium in bello Cretico M. Antonium interiisse constet; & *biennium* M. Antonium (in bello Cretico defunctum) in vivis esse desierit; & illam *curationem infinitam totius oræ maritimæ, quâ Romanum erat imperium*, in Luculli & Cottæ Consulatu commissam ei fuisse, *Asconius Pedianus* (in orat. de Verris prætura Siciliensi) nos docuerit. ut suprà, ad annum Mundi 3930 & 3933 est ostensum.

Lege igitur istâ Gabiniâ Pompeio ad triennium (ut habent *Appianus* & *Dio*) data est, non ναυαρχία & classis imperium, sed μοναρχία [ut apud *Plutarchum* est] & in omnes omninò homines libera potestas; tum in toto mari quod intra columnas Herculis est, tum in maritimis provinciis ad intervallum 400 à mari stadiorum; in quibus potestatem haberet imperandi regibus, præsidibus, civitatibus, ut juvarent se rebus omnibus. Ita *Appianus*: [*pag.* 235.] milliaria 50, à *Velleio* & *Plutarcho* posita, per 400 stadia explicans; cuique milliari octo tributis stadiis. *Xyphilinus* ex libro 36° *Dionis* 400 stadia, ex 35° *dierum à mari trium iter*, hîc retulit: itinere unius diei stadiis 133 $\frac{1}{3}$ milliaribus verò 16 $\frac{2}{3}$ definito.

Permisit præterea Pompeio ea lex ex Senatu deligere quindecim legatos, quibus singulas provincias demandaret. Argenti ex ærario & à publicanis quantum liberet, navésque 200 sumere: militum sociorúmque navalium, quantum visum esset conscribere. Advocatâque deinde concione, multa alia Pompeius ipse à populo obtinuit, geminavítque penè apparatum. Naves enim 500 complevit, (licèt 270 tantùm, annumeratis etiam hemioliis, *Appianus* habeat) peditum 120 millia & equitum *quinque* (vel, ut Appianus, *quatuor*) millia conscripsit: prætorios, & qui cum imperio fuerant, ex Senatu 24 (vel 25, ut habet *Appianus*) legatos delegit: quæstores additi ei duo. [*Plutarch. in Pompeio.*] Sex quoque talentorum Atticorum

millia data ei sunt. Adeò laboriosa res visa est tot navales exercitus in tanto mari & tot latebris persequi, refugientes facilè, rursúmque infestantes ex improviso. [*Appian.*]

Pompeius, quum classibus suis & socialibus Rhodiorum abundaret, pluribus legatis atque præfectis utraque Ponti & Oceani ora complexus est: sicque per omnis æquoris portus, sinus, latebras, recessus, promontoria, freta, peninsulas, quicquid piratarum fuit quâdam indagine inclusit. [*Florus, lib. 3. cap. 6.*] Legatis enim senatoriis mari distributo, naves, equites, pedites, & prætoria cuique dedit insignia: ita ut quisque merum imperium haberet in parte fidei suæ creditâ; & prædones ab aliis exagitatos excuperent alii, ne quis persequendo proveheretur longiùs, néve longinquis navigationibus res diu protraheretur. [*Appian.*] 4647 67

Freti Gaditani Tiberio Neroni, maris Balearici Manlio Torquato; utrique Hispaniæ cura est commissa. Gratilius Ligusticum sinum, M. Pomponius Gallicum, Pompeii juvenes (Imperatoris filii) Adriaticum mare obsederunt. Sardiniam, Corsicam, & propinquas insulas P. Attilius: Libycum Lentulus, Ægyptium mare Marcellinus tenuit. L. Gellius Tusco mari & oræ Italiæ est impositus; à Siciliæ littoribus ad Acarnaniam, Cn. Lentulus observavit. Ionium mare Plotio Varo Terentióque Varroni (togatorum doctissimo: de quo *Plinius*, lib. 3. cap. 11. & lib. 7. cap. 30. & lib. 16. cap. 4. ubi navali coronâ in hoc bello ab Pompeio donatus fuisse dicitur) servandum obrigit: L. Cinnæ Peloponnesus, Attica, Eubœa, Thessalia, Macedonia, Bœotia; L. Cullio mare Ægeum universum & Hellespontus. (licèt mare Asiaticum Cæpioni *Floro* attribuat.) Lyciam & Pamphyliam, Cyprum & Phœniciam Metellus Nepos curavit; Bithyniam & Thraciam P. Piso: ipsas Propontidis fauces Porcius Cato sic obditis navibus quasi portam obseravit. [*Florus, lib. 3. cap. 6. & Appian. pag. 236.*] Ipse Pompeius, quasi Rex regum, circumcursabat & visebat manentem quemque in statione suâ: ne persequendo piratas priusquàm uno loco absolveret victoriam, distraheretur in alia; sed essent ubique qui succurrentes sibi maturò, piratas vagando elabi non sinerent. [*Appian. ibid.*]

Ita dispersis quoquoversùm copiis, à mari infero incipiens Pompeius, & incidentes catervatim circumveniens piraticas naves, confestim everriculavit eas atque in portus detraxit. Qui verò maturaverant distrahere se & evadere, hi in Ciliciam sicut alvearium undique delati abdiderunt se. [*Plutarch. in Pompeio.*] Cúmque mare Tuscum, Africum, Sardoum, Corsicum, Siculum, intra dies 40. impigro suo labore & studio enixo legatorum Pompeius expurgasset; Romam veniens, quæ desiderabat peregit. [*Id. ibid. cum Livio, lib. 99. & Appiano, pag. 236.*]

Brundusio solvens Pompeius, in originem fontémque belli Ciliciam cum navibus 60 præstantissimis contendit. Nec hostes detrectavere certamen; non ex fiduciâ, sed quia oppressi erant, insi videbantur: sed nihil tamen ampliùs, quàm ut ad primum ictum concurrerent. Mox ubi circumfusa undique rostra viderunt, abjectis statim telis remisque, plausu undique pari, quod supplicantium signum fuit, vitam petiverunt. [*Florus, lib. 3. cap. 6. cum Plutarcho & Appiano.*] Ut à Brundusio profectus est, undequinquagesimo die totam ad imperium populi Romani Ciliciam adjunxisse, affirmat in Manilianâ *Cicero*. Quod de *totâ* Ciliciâ tam subitò receptâ, ut oratoriè in laudem Pompeii dictum, est accipiendum. [*Vid. ann. Per. Julian. 4651.*]

Postquàm Mithridatem nuntiatum est, fuso Fabio, in Sornatium & Triarium pergere, Fimbriani (sive Valeriani) milites, verecundiâ moti, Lucullum ad suppetias illis ferendas sequebantur. [*Plutarch. in Lucullo.*] Mithridates interim (Manio Acilio Glabrione & C. Pisone Consulib.) ad Gaziursa Triario oppositis castris, provocare hominem ad prælium atque irritare intendit, cùm aliis rebus, tum in conspectu Romanorum milites suos in armis exercendo: ut cum eo congressus ante Luculli adventum, superiórque (quod sperabat) factus, reliquam etiam regni partem recuperaret. Quum Triarium non eliceret, suorum aliquos ad Dadasa castellum mittit, in quo Romanorum impedimenta erant deposita: ut Romanos ei opitulaturos in manus suas perduceret. Neque id eum fefellit. Quum enim eatenus Triarius Mithridatis multitudinem reformidans, Lucullúmque quem accersierat operiens, se continuisset, postquàm Dadasa oppugnari accepit, militesque rebus suis metuentes, tumultuantes, minati sunt se injussu ejus, nisi ipsos educeret, ad defendendum ituros, invitus castris excessit. [*Dio, lib. 35.*]

Quum progressus esset Triarius in aciem contra Mithridatem, procella, qualis nulla antè in omni hominum memoriâ, exorta est; quæ in utriusque castris disjecit tentoria, jumenta transversum egit per devia, præcipitavit etiam nonnullos milites. Et tunc quidem utrique retrocesserunt. Cùm autem nuntiaretur adventus Luculli, Triarius quasi paratam jam cupiens illi præripere victoriam, ante lucem invasit stationes Mithridatis. Cúmque diu pari virtute certassent, tandem Rex in suo cornu connixus incepit victoriam; & distractis hostibus peditatum eorum in fossam quandam cœnosam compulit, ubi cædebantur impunè fidente vestigio. Usus deinde victoriâ, persequebatur animosè per campos equites: donec quidam Romanus centurio, qui specie famuli equitantem cursu æquabat, in femur eum percussit graviter, quòd tergum ejus non speraret se posse per thoracem perfodere. Et hunc quidem statim in frusta conciderunt proximi: Mithridates verò in extremam aciem elatus est. [*Appian. cum Plutarcho & Dione.*]

Amici regii suis egregiè vincentibus signum properè dederunt receptui. Id, ut inopinatum, trepidationem injecit pugnantibus, veritis ne fortè aliunde aliquid mali acciderit: donec re cognitâ statim ibi in campo tumultuariè circumsteterunt corpus regium. Tandem Timotheus medicus, cohibito sanguine, sublimem eis ostendit: Romanis interim multis fugâ elapsis, qui nisi hic casus accidisset occidione deleti omnes fuissent. Mithridates, postquàm recollegit animum, statim reprehendit eos qui signum receptui dederant, & eâ ipsâ die Romanis castris

admovit

3937 admovit exercitum: quæ jam deserta erant pavore militum. Militum Romanorum supra septem millia ibi cæsa fuisse dicuntur: in quibus centuriones 150 & tribuni 24. quantus præfectorum numerus haud temerè in ullâ Romanorum clade desideratus est. [*Ibid.*] Ad Scotium verò montem pugnam hanc factam fuisse, *Appianus* docet. [*pag.* 254.] *qui propter victoriam Mithridatis, & infelicitatem Triarii, detrimentum exercitus* Romani, *magnam in illis partibus habet nobilitatem:* ut ex *Hirtio* intelligere licet, in commentario de bello Alexandrino; ubi non multo longiùs millibus passuum tribus à Zelâ Ponti oppido eum abesse indicat.

Hæc clades illa est quam *Cicero*, in Oratione pro lege Manilîâ post semestre ferè habitâ, sub præteritionis specie ita commemorat. *In exercitum vestrum, clarum atque victorem*, Mithridates *impetum fecit. Sinite hoc loco, Quirites*, (*sicut poëtæ solent, qui res Romanas scribunt*) *præterire me nostram calamitatem: quæ tanta fuit, ut eam ad aures L. Luculli non ex prælio nuntius sed ex sermone rumor afferret.* Et pòst. *Acceptâ in Ponto calamitate, ex eo prælio de quo vos paulò antè invitus admonui, cùm socii pertimuissent, hostium opes animique crevissent, cùm satis firmum præsidium provincia non haberet; amisissetis Asiam, Quirites, nisi ad id ipsum temporis divinitùs Cn. Pompeium ad eas regiones fortuna populi Romani attulisset. Hujus adventus & Mithridatem insolitâ inflatum victoriâ continuit, & Tigranem magnis copiis minitantem Asiæ retardavit.*

Mithridates, curato vulneri, suspicatus alios quoque in suo exercitu hostes esse, militum delectum quasi alius rei causâ instituit: jussitque singulis confestim in sua tabernacula se recipere, Romanos solos deprehensos occîdit. [*Dio, lib.* 35.]

Inde in Armeniam, quam Romani minorem vocant, se recepit: commeatus qui deportari poterant secum auferens, cæteros verò corrumpens, ne Lucullo venienti essent usui. Quo tempore Attilius, Romanus senator, qui judicii metu dudum profugus ad Mithridatem in amicitiam ejus receptus fuerat, deprehensus est regi struere insidias. Quem ille pro dignitatis pristinæ reverentiâ torqueri veritum, simplici morte necavit: sed conscios excruciavit graviter. Liberti verò cum quibus Attilius consilium communicaverat illæsi dimitti sunt, ut patroni sui ministri. [*Appian.*]

Adveniens Lucullus Triarium, quem infensi milites requirebant, clàm eripuit. [*Plutarch. in Lucullo.*] sed qui sub eo ceciderunt militum cadavera reliquit inhumata; quod suorum militum animos imprimis ab eo putatur abalienâsse. [*Id. in Pompeio.*]

Ad Talaura loco edito Mithridates considens, & adventantem cum ingenti manu Tigranem expectans, priusquàm conjungerentur ambo, pugnam detrectabat. Et Medus Mithridates, alter Tigranis gener, Romanos palantes repentè adortus, magnâ clade affecit. [*Plutarch. Appian. Dio.*]

Quintus Marcius Rex, superioris anni Consul, in Ciliciam (quæ prima Luculli provincia fuerat) Proconsul missus est. Qui eò per Lycaoniam cum tribus legionibus tendens, Lucullo petenti auxilium non tulit, cautans milites se nolle sequi. [*Sallust. Histor. lib.* 5. *apud Priscianum, lib.* 18. *& Dio, lib.* 35.]

In Ciliciam Marcius quum venisset, Menemachum qui à Tigrane defecerat in suam fidem accepit: & P. Clodium (cujus sororem quandam, ut aliam Lucullus, & ipse conjugem habebat) qui metu perpetratorum apud Nisibim à Lucullo desciverat, rei navali præfecit. [*Dio, lib.* 35.]

Cùm Clodius in Cilicas piratas incidisset, & ab iis captus redimendi sui pretium posceretur; ad Ptolemæum Cypri regem ille misit petitum, ut millo redemptionis pretio ipsum liberaret. Sed cùm ille, præ parcimoniâ, duo tantùm talenta dedisset, piratæ pretium aspernati, simul & Pompeium reformidantes, gratis potiùs dimittere Clodium maluerunt. [*Strabo, lib.* 14. *pag.* 684. *Appian. Bell. civil. lib.* 2. *pag.* 441. *Dio, lib.* 35. *&* 38.]

Lege Gabiniâ, præsentis anni Consul Manius Acilius Glabrio in Bithyniæ & Ponti provinciâ successor Lucullo datus est, & legionibus Valerianis (sive Fimbrianis, quæ militiâ liberatæ priùs, iterùm stipendia faciebant) militiæ missio facta est. Quod cùm illæ comperissent, victoriâ quietèque & rerum copiâ luxuriantes, adhæc absente Lucullo (quippe is plerumque peregrè ibat) degentes, tumultuatæ sunt; Lucullum quasi privatum jam contemptui habentes. [*Sallust. Historiar. lib.* 5. *apud Priscian. lib.* 18. *& Dio, lib.* 35.]

Hujus tumultus P. Clodium præcipuum authorem facit *Dio*. [*Ibid.*] Eúmque dimissum à piratis, *exercitu L. Luculli sollicitato per nefandum scelus, fugisse illinc*, in oratione de Aruspicum responsis, affirmat *Cicero*. Antiochiam verò Syriæ se contulisse scribit *Dio*; ut Antiochenos cum Arabiis disceptantes auxilio juvaret: ibique, quum simili modo nonnullos ad seditionem concitaret, parum abfuisse quin periret. [*Dio, lib.* 35.]

Lucullus inops consilii, nec temerè se movere loco, nec ibi hærere ausus, statuit obviam procedere Tigrani; si fortè illum inopinantem simul ac itinere fatigatum fundens, aliquo modo seditiones militum componeret. Quorum neutrum ipsi successit. Milites enim, aliquandiu eum secuti, quum in Cappadociam iter flectendum esset, omnes unanimiter, ne verbo quidem ullo facto, sese converterunt. Valeriani autem, qui & Fimbriani, quum Romæ exauthoratos se esse accepissent & aliis decretas esse Luculli provincias, omninò à signis dilapsi sunt. Nullam non hîc indignitatem subiit Lucullus, singulos orando & tentoria obeundo, demissus & lachrymis oppletus: nonnullorum etiam prehendens manus. Illi verò prensationes repellere, inanes zonas objicere, jactaréque, solus dimicaret cum hostibus ex quibus diteseere nosset solus. [*Plutarch. & Dio.*]

Ita Lucullum, ne persequeretur Mithridatem ac Tigranem summámque victoriæ imponeret, seditio militum tenuit, qui sequi nolebant: cùm legiones Valerianæ, implera à se stipendia

dicentes, Lucullum relinquerent. [*Liv. lib. 98.*] Tandem tamen cæterorum quoque militum precibus Valeriani sive Fimbriani isti expugnati, receperunt se illam æstatem ad signa mansuros: quòd si nemo interea ad pugnandum secum descenderet, discessuros. His oportebat acquiescere Lucullum, aut desertam præsidio relinquere barbaris provinciam. Continuit ergo illos non jam imperio, neque eos in aciem eduxit; verùm satis huic erat, modò manerent: potiebatúrque vastari à Tigrane Cappadociam, & insolescere de integro Mithridatem. [*Plutarch. in Lucullo.*]

Scripserat verò jam antè ad Senatum Lucullus, confectum à se fuisse bellum Mithridaticum: adveneruntque ad res Ponti componendas, sicut pacatas, legati. [*Id. ibid. Dio, lib. 36.*] Qui ubi jam adfuerunt, offenderunt ne ipsum quidem sui juris esse, verùm à militibus haberi ludibrio & sugillari. Hi verò eò in imperatorem progressi insolentiæ sunt, ut exactâ æstate sumpserint arma, gladiisque districtis provocarent nusquam apparentes, qui jam receperant se hostes, jubilantésque & brachia jactantes inaniter, excederent castris, testati completum tempus quo Lucullo commoraturos se promiserant. [*Plutarch. in Lucullo.*]

Adveniens deinde in demandatam sibi provinciam Acilius Glabrio Consul, dimissis circa populos præconibus pronuntiavit, Lucullum incusari à Senatu quòd bellum diutiùs justo protraheret: proinde Senatum missum facere ejus exercitum, publicaturum bona eorum qui voluntati suæ non paruerint. Quibus ad exercitum perlatis, mox diffluebant milites: exceptis paucis, qui admodùm pauperes, ideóque mulctam non timentes, maluerunt apud Lucullum permanere. [*Appian.*] Sicque prope totum regnum suum Mithridates recepit, & Cappadociæ multum detrimenti intulit: neque Lucullo obstante, neque ipso Acilio defendente. Is enim quum priùs festinâsset, ut victoriam Lucullo præriperet; ubi tùm quæ acta essent rescivit, ne ad exercitum quidem venit, sed in Bithyniâ tempus traxit. [*Dio, lib. 35.*]

Addatur his & *Ciceronis* ille locus, ex Oratione Manilîâ ad Quirites, in Luculli gratiam ista omnia ita emollientis. *L. Lucullus, qui aliquâ ex parte iis incommodis mederi fortasse potuisset, vestro jussu coactus, quòd imperii diuturnitati modum statuendum veteri exemplo putaviſtis, partem militum, qui jam stipendiis confectis erant, dimisit, partem Glabrioni tradidit.* Sic igitur dimisso Lucullo, ad bellum piraticum sive maritimum (ut *Salustius & Cicero* illud nominant) à Pompeio gestum & hâc eadem æstate confectum, redeamus.

Maxima & prævalentissima prædonum pars proles suas, opes, & inutilem turbam in arcibus & opidulis munitis ad montem Taurum sepositerant. Ipsi navibus completis ad Coracesion Ciliciæ instantem excepere Pompeium; atque acie fusi, mox obsessi sunt. Postremò missis caduceatoribus se, opidáque & insulas, quæ septa præsidiis tenebant expugnatu aspera atque inaccessa, in deditionem ejus permisere. [*Plutarch. in Pompeio.*]

In Ciliciam quidem cum machinarum magno numero Pompeius venerat, existimans eorum arces in rupibus sitas oppugnandas modis omnibus. Sed nihil his opus habuit, sola enim celebritas nominis & amplitudo apparatûs ita prædones perterruerat, ut sperantes clementiorem victorem si abstinerent à certamine, primùm hi qui Cragum & Anticragum tenebant castella maxima, deinde montani Cilices alii post alios se ejus fidei permiserint: simúlque multum armorum vel jam perfectorum vel in fabricis inchoatorum tradiderint, præterea naves alias semiperfectas in navalibus, alias navigantes, æs ferrúmque in tales usus comportatum, lintea, funes, variámque materiam; captivorum multitudinem vinctorum, ut vel se redimerent, vel ut operarentur in ergastulis. Pompeius materiam incendit, naves abduxit, captivos domum dimisit: quorum multi invenerunt ibi cenotaphia sibi posita, quippe desiderati jampridem. [*Appian. in Mithridatic.*] Ita debellatum est, & prædonum manus undique mari non majore quàm *trium* mensium spatio exactæ. [*Plutarch. ut supr.*] vel *duorum* etiam; si *Lucanum* audimus, ita in 2° libro canentem:

Antè bis exactum quàm Cynthia conderet orbem,
Omne fretum metuens pelagi pirata reliquit,
Anguilaque domum terrarum in sede popoſcit.

Scaphas ampliùs 1300 Pompeius combussit, & prædonum diruit receptacula. [*Strabo, lib. 14. pag. 665.*] Naves expugnatæ sunt 72. deditæ 306. ut *Appianus* refert. Naves captas 800 *Plutarchus* numerat; & in his, rostratas 90. Naves verò 846 aut depressas aut captas fuisse, confirmat *Plinius.* [*lib. 7. cap. 25. & 26.*] Opida, castella, cæteráque horum receptacula, 120. Prædonum, qui repugnare conabantur, cæsa sunt circiter decem millia. [*Appian.*]

Prædonum qui superfuerant plus 20 millia neque interficere Pompeius statuit, neque ut dissiparentur, aut coirent de integro inopes & bellatores multi, sinere existimavit securum. [*Plutarch.*] Itaque ne denùò paupertas eos ad flagitia impelleret, remoto à mari loco in certâ sede eos constituens, agros eis, quos desertos videbat, colendos, urbésque inquilinis indigentes habitandas concessit: datáque facultate sine rapto vivendi, rapinis arcuit. [*Liv. lib. 99. Vellei. Paterc. lib. 2. cap. 32. Florus, lib. 3. cap. 6. Dio, lib. 36.*] Malum igitur, Adana, Epiphaniam, & si quod aliud infrequens opidum in asperâ Ciliciâ, habitare eos jussit. [*Appian.*] Maritimam quoque Ciliciæ urbem, Solos priùs, Pompeiopolim postèà dictam, nuper à Tigrane Armeniorum rege vastatam instaurans, complures ibi collocavit: multósque Didymenam, incolis tunc egentem, transtulit. (*Strabo, lib. 14. Plutarch. in Pomp. Dio, lib. 36.*)

Ita tantum bellum, tam diuturnum, tam longè latéque dispersum, quo bello omnes gentes ac nationes premebantur, Cn. Pompeius extremâ hyeme apparavit, ineunte vere suscepit, mediâ æstate confecit: ut in Oratione Manilianâ peroravit *Cicero*; quum anteà de eodem dixisset. *Hoc tantum bellum, tam turpe, tam vetus, tam latè divisum atque dispersum, quis unquam arbitraretur aut ab omnibus imperatoribus uno anno, aut omnibus annis ab uno imperatore confici*

potuisse?

potuiſſe? In quo etiam, præter *velocitatem* victoriæ, & *felicitatem* miratur *Florus*, quòd ne una quidem navis amiſſa eſt; & *perpetuitatem*, quòd ampliùs piratæ non fuerunt; quod ſingulari conſilio ducis proſpectum fuiſſe ille ait, qui maritimum genus à conſpectu longè removit maris, & mediterraneis agris quaſi obligavit. Neque de *velocitate* tamen audiendus eſt, dum quod de mari infero tantùm eſt proditum (quod & ipſum ſatis in ſe quod miremur habet) ad univerſam ille trahit victoriam, ac ſi *quadrageſimo die parta* ea fuiſſet: quum id apertè refellat *Cicero*; ut de *Dione* nihil dicam qui ſpatio unius anni à Pompeio majori ex parte maria fuiſſe pacata, illis verbis ſignificat. *τὰ πλεῖστα ἀνθρώπων ἡμέρας.*

In Cretâ, (quam poſt Ciliciam alterum piratarum fuiſſe fontem *Plutarchus* hîc affirmat) adeò ſævè in captivos conſulebatur, ut veneno ſe plerique conficerent; alii deditionem ſuam ad Pompeium abſentem mitterent. [*Florus, lib. 3. cap. 7.*] Erat ille tum in Pamphyliâ: quò venientes ad illum legari, ei ſe omnes Cretenſium civitates dedere velle dixerunt. Ille ſpem deditionis non ademit, obſideſque imperavit. [*Cicero, pro lege Manilià.*] Metello interim per litteras bello interdixit; & ne dicto illi eſſent audientes, civitatibus ſcripſit. [*Plutarch. in Pompeio.*] Quin & ex inſulâ excedere eum juſſit: ſe enim eam, ut partem provinciæ ſibi demandatæ, ſuſcepturum. [*Appian. legat. 30.*] Unum quoque ex legatis ſuis L. Octavium eò miſit, ſed ſine exercitu; utpote qui non bellum eſſet obiturus, ſed urbes in fidem populi Romani accepturus. Qui eum obſeſſis includens ſe muris, atque una cum his dimicans, non modò odioſum & invidioſum, verùm ridiculum quoque Pompeium reddidit. [*Plutarch. ut ſupr. Dio, lib. 36.*]

Metellus, contempto Pompeii in alienâ provinciâ imperio, in inſtituto bello perrexit: eóque infeſtior, in hoſtes jus victoris exercuit; & antequàm Pompeius adveniret, damnum eis dare properavit. [*Florus, Plutarch. Dio.*] Litteris quoque Romam miſſis, gloriam rerum à ſe geſtarum querebatur à Pompeio ſublatam præteriri; qui in Cretam miſerit legatum ſuum ad accipiendas urbium deditiones. Quibus reſpondens Pompeius, rationem reddidit, hoc ſe facere debuiſſe. [*Liv. lib. 99.*]

Cornelius Siſenna Græciæ eâ tempeſtate præfectus, in Cretam cum exercitu veniens, Metellum ut populis parceret monuit: quem ubi ab inſtituto deducere non potuit, nihil quicquam ad eum coërcendum egit. [*Dio, lib. 36.*]

Ariſtion Cydoniâ excedens, devicto Lucio Baſſo obviam ei provecto, Hierapydna occupavit; urbémque eam adversùs Romanos tutatus eſt. [*Id. ibid.*]

Metellus, multis afflictis, Eleutheram urbem per proditionem accepit: quum proditores turrim lateritiam magnæ molis expugnatúque longè omnium difficillimam, aliquot noctibus continenter ita aceto madefeciſſent ut perfringi poſſet. Deinde, Eleutheræ ſtipendio imperato, Lappam vi cepit: nihil moratus Octavium, qui eam tum temporis tenebat. Et ab Octavio quidem vim omnem abſtinuit: Cilices autem, quos is ſecum habebat, interemit. [*Id. Ibid.*] Octaviúmque multis contumeliis & probris in caſtris affectum dimiſit. [*Plutarch.*]

Octavius, hæc indignè ferens, non jam ut antè quietem egit: ſed primùm accepto exercitu Siſennæ, qui tum morbo vitam finierat, oppreſſis opitulatus eſt, iiſque reſtitutis, Hierapydna ad Ariſtionem ſe contulit; ibique communi conſilio bellum geſſerunt. Cúmque aliquandiu perſeveraſſent, poſtquàm adverſum ſe ire Metellum perceperunt, caſtello relicto, vela in altum dederunt. Ibi tum tempeſtate vexati, & in terram multis ſuorum amiſſis ejecti ſunt. [*Dio, lib. 36.*]

Marcus Cotta, quum quæſtorem ſuum P. Oppium, quem peculatûs & inſidiarum ſuſpectum habebat, repudiaſſet, ipſe autem magnam vim pecuniæ ex Bithyniâ corraſiſſet, à C. Carbone accuſatus eſt. iſque Carbo, etſi præter tribunatum plebis honorem alium nullum geſſerat, ob id conſularibus honoribus exornatus eſt. [*Id. ibid.*] Vid. ſupr. ſub finem anni Mundi 3955.

3938 Sinatruci (quem Appianus *Sinnrcem*, Dio communi Parthicorum regum appellatione *Arſacem* nominat) defuncto ſucceſſit filius ejus Phraates illius nominis ſecundus Parthorum rex, cognomento impio *Deus* appellatus. [*Appian. in Mithridatic. pag. 242. & Dio, lib. 36. collat. cum Phlegonte, in Bibliothecâ Photii, cod. 97.*] Vid. eund. ann. Mundi 3955.

Hyrcanum, poſt exceſſum Alexandræ matris elapſis tribus menſibus, ab Ariſtobulo juniore fratre pulſum fuiſſe regno, apud *Joſephum* legimus. [*lib. 15. cap. 9.*] Sed cùm ab Hyrcano regnare incipiente, Q. Hortenſio & Q. Metello Cretico Conſulib. uſque ad Ariſtobulum regnare deſinentem captis à Pompeio Hieroſolymis C. Antonio & M. Tullio Cicerone Conſulib. ſex annos effluxiſſe conſtet, & ex eis non plures quàm tres annos totidémque menſes Ariſtobulo *Joſephus* ipſe tribuat; Hyrcani regno tres, non *menſes*, ſed *annos* tribuendos eſſe apparet: ex quibus nos, ad temporum exæquationem, duos tantùm menſes detrahendos eſſe cenſemus.

Hoc igitur tempore, commiſſo ad Jerichuntem prælio, multi ex Hyrcani militibus ad fratrem Ariſtobulum transfugerunt. Quo facto, Hyrcanus in arcem confugit; in quam cuſtodiendi filii & uxor Ariſtobuli à matre Alexandrâ depoſiti fuerant. Reliqui etiam ejus factionis homines cùm victoris metu intra ſeptum Templi ſe recepiſſent, brevi deditionem fecerunt. Cœptum eſt deinde agi inter fratres de pacis conditionibus: in quibus obtinuit Ariſtobulus ut regnaret, & fratrem ſineret in otio frui quæ illi obvenerant facultatibus, & privatam vitam agere. Hoc fœdus in ipſo templo, datâ acceptâque fide, junctiſque dexteris ſancitum eſt: & poſt mutuos complexus in conſpectu populi factos, digreſſi fratres ſunt; alter in regiam, alter privatus in ædes Ariſtobuli. [*Joſeph. lib. 14. cap. 1.*] Sicque Ariſtobulus regnum ſimul uſurpavit & ſummum ſacerdotium, annis tribus, & menſibus totidem; ut dictum eſt. (*Id. lib. 20. cap. 8.*)

Quum ipſis Kalendis Januariis quibus Lucius Tullus & Æmilius Lepidus Conſulatum inierunt, (quæ, ad annos tum apud Romanos agebatur, in Octobrem Julianum incidebant) legem

3958 ſub præcedentis diei veſperam à C. Manilio tribuno plebis latam, quæ libertis ſuffragiorum jus idem cum patronis tribuebat, Senatus abrogaſſet: metuens ſibi Manilius, ſemper venalis & alienæ miniſter potentiæ, ut abſentis Pompeii gratiam aucuparetur, legem promulgavit aliam: ut belli contra Mithridatem, & Tigranem adminiſtrationem, unà cum legionibus & provinciis quas Lucullus habebat, Ciliciâ quoque quam Marcius Rex & Bithyniâ quam Acilius Glabrio obtinebat, Pompeius acciperet: retineréque claſſem & imperium maritimum, ut ab initio acceperat. [*Dio, lib. 36. cum Livio, lib. 100. Velleio Paterc. lib. 2. cap. 33. Aſconio Pediano in Orat. Cornelianam & Plutarcho in Pompeio.*]

Indignatione maximâ nobilitatis legem iſtam fuiſſe latam, notavit *Livius*. Senatui enim & optimatibus affici Lucullum injuriâ apparebat; cui non belli ſed triumphi mitteretur ſucceſſor, nec bellis gerendis ſed rerum geſtarum præmiis cedere, eáque permittere aliis cogeretur. [*Plutarch. in Luculio.*] Diſplicebat quoque, quòd Marcius & Acilius, antequàm magiſtratûs ſui tempus exiret, eo ſe abdicare juberentur. [*Dio, lib. 36.*] Sed maximè Pompeii ſuſpecta erat potentia; cui uni hâc ratione totum Romanum Imperium ſubjectum videretur. Quas enim videbatur provincias priore lege Gabiniâ non obtinere, Phrygiam, Lycaoniam, Galatiam, Cappadociam, Ciliciam, ſuperiorem Colchidem, Armeniam, lege hâc Maniliâ ille accipiebat. [*Plutarch. in Pompeio.*] prorogatâ illi eâdem poteſtate belli pacíſque, & arbitratu proprio vel hoſtes judicandi, vel aſciſcendi ſocios, ut quemque dignum exiſtimaverit. Sed & in omnes exercitus, quotquot eſſent extra Italiam, eidem imperium datum eſt. Quæ omnia ſimul numquam cuiquam ante hunc populus Romanus contulerat. [*Appian. pag. 238.*]

Hâc occaſione habita eſt à Cicerone, tum Prætore, *Oratio pro lege Maniliâ*: anno 23°. poſt immanem illam omnium civium Romanorum in Aſiâ cædem, Mithridatis juſſu, uno die patratam. Sic enim ibi, de eo ille. *Ab illo tempore, annum jam tertium & viceſimum regnat: & ita regnat, ut ſe non Ponto neque Cappadocia latebris occultare velit, ſed emergere è patrio regno atque in veſtris veſtigiis, hoc eſt, in Aſia luce verſari.*

Pompeius, qui adhuc in Ciliciâ belli piratici reliquias perſequebatur, vel eo confecto (ut in vitâ illius habet *Plutarchus*) vacuas negotiis urbes viſebat, ubi per litteras quæ Romæ acta eſſent accepit, dicitur amicis adſtantibus & congratulantibus frontem contraxiſſe, ac femur percuſſiſſe, quaſi moleſtè jam ferens & pertæſus imperii ſuſcipiendi; cujus tamen omnes ſciebant illum fuiſſe cupientiſſimum. [*Plutarch. in Pompeio. Dio, lib. 36.*] Cúmque ſe priùs velut in Cretam & ad Metellum navigaturus paraviſſet; nullâ deinceps Cretæ, vel aliorum maritimorum negotiorum, ſi qua reſtabant nondum confecta, ratione habitâ, in barbarico bello adornando totus erat. [*Dio, ibid.*] Et propoſitis ubique edictis, milites revocavit ad ſe; dynaſtáſque & reges pacatos evocavit. [*Plutarch. ibid.*]

Tigranes junior, Mithridatis ex filiâ nepos, à Tigrane patre deficiens, bello ab eo victus eſt. Indéque primores ſibi adjungens patris imperio offenſos, ad Phraatem regem Parthorum confugit. [*Liv. lib. 100. Appian. pag. 242. Dio, lib. 36.*]

Pompeius ad gerendum bellum adverſùs Mithridatem profecturus, cum rege Parthorum Phraate amicitiam renovavit: [*Liv.*] fœdere conditionibus priſtinis (Syllæ & Lucullo oblatis) inito. de quo Pompeius, apud *Lucanum*, libro octavo.

——ſi fœdera nobis
Priſca manent, mihi per Latium jurata Tonantem,
Per veſtros aſtricta magos.

Pro cujus cum Pompeio initi fœderis ratione Phraates, Armeniam Tigrani ſubditam unà cum juniore Tigrane invaſit. Pervenientes igitur uſque ad urbem Artaxata, obviis omnibus ſubactis, eam obſêderunt: Tigrane ſene, eorum metu, in montes ſeſe ſubducente. [*Dio.*]

Ad tentandum Mithridatis animum, Metrophanem, qui amicas ei conditiones offerret, Pompeius miſit. Mithridates Pompeium parvi admodùm eo tempore pendebat, quòd Phraatem regnum Parthorum recens adeptum adjuncturum ſibi ſperabat. Quem ubi celeriter à Pompeio præoccupatum ad invadendum Tigranis Armeniam impelli percepiſſet; animo collapſus, legatos extemplo ad Pompeium miſit, qui de conditionibus pacis agerent. Pompeius, ut arma deponeret, & transfugas traderet, jubebat. [*Dio.*] 4648 66

Ubi id primùm in caſtris Mithridatis eſt auditum, transfugæ, quorum magnus erat numerus, ne traderentur veriti, atque barbari, ne deſtituti auxilio horum bellare cogerentur, tumultuabantur: & admiſiſſent aliquid in Mithridatem, niſi legatos à ſe miſſos ille prætendiſſet, non pacis petendæ causâ, ſed ut Romanorum apparatum ſpecularentur. [*Idem.*] Juravit igitur ſe nunquam cum Romanis pacem habiturum, propter ipſorum avaritiam; nec traditurum eis quenquam, nec facturum quicquam niſi in communem utilitatem omnium. (*Appian.*)

Quum jam in Galatiam Pompeius veniſſet, ei Lucullus obviam factus eſt. (*Dio.*) ad Danala caſtellum. (*Strabo, lib. 12. pag. 567.*) Erat Lucullus conſulatûs ordine & ætate prior, ſed Pompeii ex pluribus imperiis & gemino triumpho dignitas major. Faſces laureati, victoriarum causâ, utrique præferebantur. Quia verò venerat Pompeius longâ viâ per loca arida & ſqualida, torridas laureas faſcibus ejus circumjectas quum conſideratent Luculli lictores, benignè illius lictoribus largiti ſunt ex ſuis recentibus & virentibus. Eam rem amici Pompeii in fauſtum omen vertêre; Luculli victoriarum præmia & ornamenta Pompeium ablaturum. (*Plutarch. in Lucullo, & Pompeio.*)

Lucullus debellatum omninò eſſe affirmabat, neque expeditione quicquam opus eſſe militari: hâc eâdem de causâ etiam viros, à Senatu ad res componendas ablegatos, jam adeſſe. Pompeio, verò quum ut retrocederet non perſuaderet, ad eum criminandum ſe convertit. (*Dio, lib. 36.*) ortíſque inter imperatores jurgiis, cùm Pompeius Lucullo avaritiam, Lucullus

Pompeio

Pompeio interminatam cupiditatem obiceret imperii; neuter ab eo, quod arguebatur; mentitus argui poterat. [*Vellei. Paterc. lib.* 2. *cap.* 33. *Plutarch. in Pompeio.*]

Hinc Lucullus in Galatiâ divisit pro arbitrio captum de hoste agrum, & dona alia dedit. Indéque acerbè à Pompeio est reprehensus; quòd hoste vivo provincias componeret, præmiáque & honores dilargiretur quæ facere patrato & confecto bello victores solerent, Pompeius verò paulò longiùs castris positis, interdixit nequis ei parêret; neque cuiquam permisit eum adire, vel rata esse acta ejus, vel quæ ex consilio decem legatorum dispensabat, verùm prohibuit ea per edicta: erátque ob majorem exercitum, quem habebat, formidabilis. Milites quoque ab eo Pompeius abstraxit omnes, 1600 solùm ad triumphum illi relictis; quos ob contumaciam sibi inutiles & Lucullo ducebat infensos. [*Plutarch. in Pompeio, & Lucullo.*] Valerianas verò (sive Fimbrianas) legiones sibi adscivit: quibus, utut in Lucullum contumacibus, citra omnem seditionem ipse usus est. [*Dio, lib.* 35. *&* 36.]

Inde Romam rediit Lucullus; *è Ponticâ prædâ* librorum copiam secum advehens, [*Isidor. Origin. lib.* 6. *cap.* 3.] quibus Bibliothecam suam ille instruxit; quæ omnibus, Græcis præsertim, semper patebat. [*Plutarch. in Lucullo.*] Idémque cerasos primùm è Ponto vexit in Italiam. [*Plin. lib.* 15. *cap.* 25.] Eum verò omni genere injuriæ à Pompeio affectum Senatus honorificè excepit. [*Plutarch. in Pompeio.*]

Metellus, domitis Cretensibus, liberæ in id tempus insulæ leges tulit, [*Liv. lib.* 100.] & longissimæ libertatis fine mulctavit. [*Vellei. Paterc. lib.* 2. *cap.* 38.] Eam intulam per *biennium* Metellum evertisse, diuturnóque bello domitam in potestatem redegisse, legésque Minois Romanis legibus permutavisse; scribit *Orosius.* [*lib.* 6. *cap.* 4.] Ingentibus prælíis intra *triennium* omnem provinciam eum cepisse, in libro sexto refert *Eutropius*: Velleio quoque Paterculo astipulante; cujus in *lib.* 2. *cap.* 34. hâc de re verba sunt ista. *Per id tempus à Quinto Metello Creta insula in populi Romani potestatem redacta est, qua, ducibus Panare & Lasthene, viginti quatuor millibus juvenum coactis, velocitate pernicibus, armorum laborúmque patientissimis, sagittarum usu celeberrimis, per triennium Romanos exercitus fatigaverat.* Quod bellum Cretense L. Flaccus ex magnâ parte gessit, atque unà cum summo imperatore sustinuit. [*Cicero, pro Flacco.*] Octavam militum centuriam, principem dictam, C. Nasennius municeps Suessanus duxit. [*Id. ad Brutum, epist.* 8.] Q. Metelli miles fuit Cn. Plancius, legato C. Sacerdoti & L. Flacco probatissimus. [*Id. pro Plancio.*]

Eo modo Cretensibus qui ante id tempus in perpetuâ libertate vixerant, neque unquam alienigenæ domino paruerant, servitutis jugum impositum est: cognomentúmque Metellus ab eis sumpsit *Cretici.* [*Dio, lib.* 36.]

Antipas, qui & Antipater, (Antipæ ducis Idumææ filius, & Herodis regis Judææ pater) vir pecuniosus, naturâ factiosus & industrius, studens Hyrcani partibus, cùm suspectam haberet Aristobuli potentiam, & timeret eum propter mutuam simultatem; clancularíis obtrectationibus effecit, ut contra illum potentiores Judæorum conspirarent: iniquum esse dictitans genere Aristobulum incubare usurpato per injuriam imperio, ex quo ejecisset fratrem natu majorem, eúmque ætatis prærogativâ spoliasset. Eisdem verbis etiam Hyrcanum obtundebat assiduè; addens ne vitam quidem illi esse in tuto, nisi maturâ fugâ saluti suæ prospiceret: amicos enim Aristobuli nunquam non consultare, quomodo eo sublato de medio dominationem alteri constabiliant. His sermonibus Hyrcanus nolebat credere, quòd esset naturâ bonus, & calumnias non libenter admitteret: quæ quidem animi lenitas & quietis amor paravit ei opinionem ignaviæ. Antipater nihilominùs quotidie non desistit novas de fratre criminationes fingere, quasi insidiaretur vitæ illius. [*Joseph. lib.* 14. *cap.* 2.]

Phraates, quum Artaxatorum obsidionem diuturnam fore censeret, filio Tigranis partem copiarum relinquens, domum se recepit. (*Dio, lib.* 36.)

C. Julio Cæsari Quæstori ulterior Hispania obvenit: ubi cùm mandatu Prætoris jure dicundo conventus circumiret, Gadésque venisset, animadversâ apud Herculis templum Magni Alexandri imagine, ingemuit; & quasi pertæsus ignaviam suam, quòd nihil dùm à se memorabile actum esset in ætate quâ jam Alexander orbem terrarum subegisset, (annorum verò 34 tùm erat Cæsar) missionem continuò efflagitavit, ad captandas quamprimùm majorum rerum occasiones in Urbe. Decedens ergo ante tempus, colonias Latinas de petendâ civitate agitantes adiit: & ad audendum aliquid concitasset, nisi Consules conscriptas in Ciliciam legiones paulisper ob id ipsum retinuissent. (*Sueton. in Julio Cæsare, cap.* 7. *&* 8.)

Pompeius totius classis stationibus quod inter Phœniciam & Bosphorum est mare amplexus, movit in Mithridatem; habentem tum è propriâ ditione lectissimum exercitum, 30 millium peditum in phalangem ordinatorum, equitum verò duo (ut apud *Plutarchum*) vel tria (ut apud *Appianum* est) millia, ad regni sui præsidium. (*Plutarch. in Pompeio. Appian. pag.* 238.) Et quia Lucullus eam regionem nuper vastaverat, propter inopiam commeatuum multa fiebant transfugia: quamvis Rex in deprehensos sæviebat atrocibus suppliciis; quos aut de rupe dabat præcipites, aut mulctabat oculis, aut vivos comburebat. Quo metu absterrebat quidem multos ne transfugerent; sed nihilominùs arterebatur inopiâ. (*Appian. ibid.*)

Pompeius equitibus collocatis in insidiis, alios misit qui propalàm stationem Regis lacesserent: quos jussit post provocationem cedere, quasi territos, donec hostes in insidias provecti terga verterent. Et fortasse victores irrupissent in castra cum fugientibus, ni Rex hoc ipsum metuens prodentisset pedites: illi verò retrocesserunt. Hæc fuit prima inter partes equestris velitatio. (*Id. ibid.*)

Mithridates aliquandiu subterfugiebat, quòd copiis esset minoribus instructus; vastabátque obviam quamque regionem: hostémque hinc inde circumducere, & commeatuum inopiâ affligere

ſtudebat. Ubi verò Pompeius Armeniam (minorem, Mithridati ſubditam) ingreſſus eſt, partim hâc ipsâ de causâ, partim ut eam deſertam occuparet; ibi demùm veritus Mithridates, ne ea regio ſe abſente in poteſtatem hoſtium veniret, eòdem perrexit. (*Dio, lib. 36.*)

Tumulum ex adverſo hoſtium tutum Mithridates inſedit: ubi cum toto exercitu quietem egit, penuriâ rerum neceſſariarum Romanos ſe confecturum ſperans; quæ ſibi in ſuâ ditione commoranti undique affatim advehebantur. Erat ſub eo tumulo planities nuda poſita. In eam ſubinde nonnullos equitum demittebat, qui obvios quoſque læderent: quo effectum eſt, ut crebri ab hoſte ad ipſum transfugerent. (*Id. ibid.*)

Pompeius quum eo in loco hoſtem aggredi non auderet, alium caſtris locum obtinuit, circa quem omnia ſylvis erant oblita; ut minùs jam hoſtium equitatus ſagittariique nocere poſſent. Ibi inſidiis commodo loco poſitis, ipſe cum paucis ad caſtra hoſtium palam acceſſit, tumultúque excitato, ad locum, quem deſtinaverat, è caſtris eos pertraxit: ita magnam hoſtium cædem fecit. Addidit ea res animos: ideóque alios ad alias regionis partes emiſit, qui commeatus adducerent. (*Ibid.*)

Quum montem in quo caſtra habuerat, quaſi aridum, Mithridates reliquiſſet, eum ipſum occupavit Pompeius: atque ex fruticum indole locorúmque convexitate conjiciens ſubeſſe ibi fontes, imperavit puteos paſſim deprimi, fuitque in caſtris ſtatim aquæ affluentia; ut mirarentur tam diu id Mithridatem fugiſſe. [*Plutarch.*]

Montem autem occupavit Mithridates in Aciliſenâ, aquâ præditum, apud Daſtira; haud procul Euphrate, qui dividit minorem Armeniam ab Aciliſenâ. [*Strabo lib. 12. pag. 555.*] Atque hic Pompeium caſtra Regis, in minori Armeniâ juxta montem Daſtracum, obſidione concluſiſſe, ſcribit *Oroſius*. [*lib. 6. cap. 4.*] Vallum enim 150 ſtadiorum crebris caſtellis diſtinctum Regi circundedit; ut difficilem ei frumentationem redderet. Id opus Rex non impediit; ſive metu, ſive imprudentiâ, quæ plerunque ſolet calamitatem antecedere. [*Appian.*] Per dies 45 eum obſeſſum fuiſſe, *Plutarchus*, per 50 dies vix vitam toleraviſſe, narrat *Appianus*; cùm quicquid jumentorum habebat mactaviſſet, equis tantùm ſervatis.

Tandem verò Mithridates, ubi hoſtem tuto rerum neceſſariarum commeatu auctum, Manaitin regionem Armeniæ (ejuſdem nominis deaſtro conſecratam) per aliquos cepiſſe, frequentesque alios ei ſe adjungere, Marcii quoque exercitum (cum legionibus quas in Ciliciam, cui ille præfectus fuerat, conſcriptas fuiſſe, ex *Suetonio* antèa audivimus) ei acceſſiſſe percepit; territus, regionem hanc ſibi relinquendam ſtatuit. [*Dio.*] Inutilibus igitur & ægrotis occultis, cum fumoſiſſimis copiis emprione per noctem factâ, per vias difficiles magno ſilentio clàm aufugit. [*Plutarch. Appian. & Oroſ.*] nocturnis deinceps itineribus Armeniam (majorem) Tigrani ſubditam petere: [*Dio.*] atque Pompeium perſequentem bello repellere ſtatuens. [*Oroſ. lib. 6. cap. 4.*]

Poſtridie Pompeius vix eum aſſecutus, extremum agmen invaſit. Rex ne tum quidem, quamvis amicis ſuadentibus, deſcendit in prælium, contentus hoſtem ſubmovere per equites; & veſpere in denſiſſimas ſylvas ſe abdidit. [*Appian.*]

Sequenti die vicum occupavit Mithridates circumquaque munitum rupibus: ad quem unicus aſcenſus patebat, & ſervabatur à quatuor cohortibus. Romani quoque ex adverſo ſtationem oppoſuerunt, ne Rex effugeret. [*Idem.*]

Quùm in ipſos limites adventum eſſet, metuens Pompeius ne Euphratem tranſmittere Mithridates antevertere atque ita effugere, nocturnam pugnam tentare inſtituit. [*Plutarch. & Dio.*] Prior itaque caſtra movit, feſellitque barbaros meridie conquieſcentes; eâ pergens viâ, quâ ipſi erant ituri: nactúſque locum idoneum inter colles ſitum, ibi milites in editâ traduxit, expectavitque hoſtium adventum. Barbari, quibus nihil dum adverſi evenerat, & jam in loca tuta ſe accedere credebant, ſecurè, neque cuſtodiæ etiam causâ quoquam præmiſſo, ibant; ſpetantes ab inſequendo jam Romanos deſituros. [*Dio.*]

Eo tempore fama fert viditſe Mithridatem in ſomnis ſpeciem, quæ futura ei prænuntiaret. Videbatur ſibi in mari Pontico ſecundo navigare vento, Boſphoruſque jam proſpicere & comiter unà vectos affari, ut qui certâ & indubitatâ incolumitate gauderet: verùm repentè ab omnibus ſe reperiſſe deſertum, ac fragmento exiguo navigii jactari. His occupatum motibus & imaginibus aſſilientes amici excitaverunt, Pompeium nuntiantes adeſſe. Cùm igitur pro vallo neceſſariò pugnandum eſſet; eductis copiis inſtruxerunt duces aciem. [*Plutarch.*]

Hos parare ſe ubi Pompeius vidit, dubitavit per tenebras diſcrimen prælii ſubire: tantùm circumferendos, ne fugerent, arbitratus eſt; ac ſub lucem exercitu ſuo, qui firmior erat, aggrediendos. At majores natu ordinum ductores precando & adhortando concitaverunt eum. [*Idem.*]

Primùm igitur ex compoſito omnes tibicines ſimul claſſicum cecinerunt, pòſt & milites & cætera turba clamorem bellicum ſuſtulerunt: tum alii haſtis ſcuta, alii ſaxis ærea vaſa percuſſerunt. Montes circum cavi acceptum ſonitum quam maximè terribilem reddiderunt: quem ut repentè barbari nocturnum in deſertis locis accepere, vehementer animo dejecti ſunt, ſe divinitùs immiſſum in malum incidiſſe rati. Interim Romani undique de ſublimi lapidibus, ſagittis reliſque jaculabantur: & ob tantam multitudinem nullum ſine vulnere telum cadebat. Cúmque jacula omnia conſumpſiſſent, in barbaros decurrerunt: qui mutuò ſeſe trudentes conculcanteſque peribant, quum neque ſeipſos tutari neque hoſtem aggredi poſſent; quòd major pars equites ac ſagittarii eſſent, quibus neque in tenebris proſpectus, neque in tantis anguſtiis conatus illus procedebat. [*Dio.*]

Ubi Luna effulſit, barbari utique ſe in luce hoſtem depellere poſſe putantes gaudebant; poterátque ipſis commodo eſſe, niſi eam à tergo Romani habuiſſent. Lunâ enim in occaſu declivi,

umbræ

3938 umbræ longè corpora præcurrentes incumbebant hostibus: qui longitudinem umbrarum proximitatem hostium rati, cuncta in irritum tela fuderunt: frustrà inanem umbram, ac si jam cominùs starent, impetentes. Quos Romani veluti inermes posteà aggressi, sine labore vicerunt. [*Idem; cum Floro, Plutarcho, & Eutropio.*]

Nocturnum hoc fuisse prælium, *Livius*, [*lib.* 100.] *Florus*, [*lib.* 3. *cap.* 5.] *Plutarchus*, [*in Pompeio*,] *Dio*, [*lib.* 36.] *Eutropius*, [*lib.* 6.] & *Orosius*, [*lib.* 6. *cap.* 4.] consentiunt. Solus *Appianus*, interdiu hunc in modum gestum illud fuisse narrat. Uterque exercitus primo mane armatus est: & progressi utrinque stationarii velitabantur per declivia. Nonnulli etiam equites regii sine equis injussi opem ferebant suis militibus: in quos quum complures Romanorum equites irruerent, regii uno agmine castra cursu petebant, ut consensis equis cum Romanis æquo marte congregerent. Eos ita cum clamore cursúque ruentes conspicati è superiore loco qui adhuc armabantur Ponticí, rem non intelligentes, ratique hos captis diversâ parte castris fugere; & ipsi projectis armis fugiebant: & quum non pateret exitus, impingebant in se invicem, glomerabantúrque donec per rupes delilirent. Reliquum facile fuit Pompeio conficere, cædenti prehendentique inermes & impeditos rupibus. Cæsa sunt ad decem millia, & castrâ capta cum omni apparatu. Ita *Appianus*. [*in Mithridatic. pag.* 239, 240.]

Longè plus quàm decem millia interiisse, *Plutarchus* refert. Plurimos fuisse interemptos, & haud pauciores vivos in potestatem hostium venisse, *Dio*. Quadraginta millia occisa, *Eutropius*: totidem cæsa vel capta fuisse, scribit *Orosius*. Pompeium verò, 20 vel 30 tantùm de exercitu suo perdidisse, & duos centuriones, *Eutropius*: Romanos vulneratos mille, vix autem 40 interfectos, ait *Orosius*.

Ipse Mithridates initio 800 equitum cuneo per Romanos erupit. Mox cæteris dilapsis, solus relictus cum tribus est. In quibus Hypsicratia fuit (pellex *Plutarcho*; uxor verò *Valerio Maximo* & *Eutropio* dicta) quam, quia virilis semper audaciæ fuerat, Hypsicratem Rex appellavit. Tunc verò veste amicta virili Persicâ & equo vecta, nec corpore ex fugæ prolixitate fatiscere visa est, nec curando Regis corpore & equo est fatigata. [*Plutarch. Valer. Maxim. lib.* 4. *cap.* 6. *Eutrop. lib.* 6.] Filia quoque Dripetine Laodice reginâ nata, duplici ordine dentium deformis admodùm, comes fugæ patris fuit. [*Valer. Maxim. lib.* 1, *cap.* 8.]

Sic igitur Rex inter tumultus belli fugâ lapsus; adjutus etiam beneficio subluſtris noctis, evasit: per devia equum manu trahens, atque ad omnes nocturnos strepitus trepidans. (*Oros. lib.* 6. *cap.* 4.) donec in quosdam equites mercenarios incidit, & peditum circiter tria millia: à quibus statim deductus est in castellum Sinoregem, ubi multum pecuniæ coacervaverat. (*Appian.*) Quod castellum Inora *Plutarchus*, Sinoria vel Synoria *Strabo* appellat; in confinio minoris & majoris Armeniæ positum. (*Strabo*, *lib.* 12. *pag.* 555.)

Inde munera & annuum stipendium fugæ comitibus dedit: & sex fermè talentorum millia secum tulit. (*Appian.*) Vestes pretiosas, inde sumptas, confluentibus ad ipsum ex fugâ distribuit. Præterea lethale virus cuique amicorum ferendum secum dedit, nequis in manus hostium veniret invitus. Inde in Armeniam ad Tigranem contendit. (*Plutarch.*)

Tigranes à Mithridate per legatos compellatus, non modò eum non suscepit, sed etiam legatos comprehensos in vincula conjecit: eum Tigrani filio suo contrà se seditionis causam fuisse prætendens. (*Dio*, *lib.* 36.) Centum quoque talenta in caput ejus Tigranem pronuntiasse, *Plutarchus* refert. Ita spe suâ frustratus Mithridates, præteritis Euphratis fontibus, fugam in Colchidem intendit. (*Plutarch. Appian. Dio.*) quam ille priùs ditioni suæ subjecerat. (*Strabo*, *lib.* 12. *pag.* 555.)

Quum nusquam igitur cursum ille suum intermitteret, die quartâ Euphratem transiit. Per triduum deinde dispositis & armatis vel præsentibus vel accedentibus copiis, invasit Chotenem, præfecturam Armeniæ: ubi Chotenos Iberosque missilibus ac glandibus iter impedire conatos propulit, & ad Absarum fluvium pervenit. (*Appian.*)

Pompeius, qui Mithridatem insequerentur, emisit: sed ille Phasin fluvium jam transgressus effugerat. Itaque urbem eo loco, quo vicerat, Pompeius condidit. (*Dio*, *lib.* 36.) inter duo flumina quæ ab uno monte diversis specubus exoriuntur, hoc est, Euphratem & Araxem, in minore Armeniâ positam; & ex re Nicopolim appellarunt. Eam senibus lassis & ægris, vulneratisque aut emeritis militibus suis volentibus ille tribuit: ad quos multis vicinorum accedentibus, Cappadocum moribus Nicopolitæ posteà vixere. (*Id. ibid. cum Strabone*, *lib.* 12. *pag.* 555. *Appiano*, *pag.* 243. & 251, *Orosio*, *lib.* 6. *cap.* 4.)

Tigranes pater in filium Tigranem, solum ad Artaxatorum obsidionem relictum, profectus, prælio eum vicit. Ille in fugâ primùm ad Mithridatem avum se contulit: quem victum esse cùm intelligeret, atque ipsum auxilio aliorum magis indigere, quàm alii posse opitulari; ad Romanos se adjunxit. (*Dio*, *lib.* 36.) Ad hos enim, quamvis nepos Mithridatis ex filiâ, supplex ille confugit: (*Appian.*) Pompeióque ad Araxem fluvium occurrit. (*Plutarch.*) Eo duce usus Pompeius in Armeniam adversùs patrem ejus exercitum duxit; (*Dio.*) tanquam Mithridatis socium: Artaxata petens, Tigranis regiam, (*Appian.*)

Tigranes pater re cognitâ territus, cùm mitem animo ac placidum Pompeium accepisset esse, statim præconem ad eum misit; traditis etiam Mithridatis legatis, quos in vincula conjecerat. Quum filius impedimento esset, ne quicquam tolerabile posset impetrare, nihilóque minùs Pompeius, transmisso Araxe fluvio, Artaxatis appropinquaret; ibi demùm Tigranes urbem ei dedit, & præsidium in eâ accepit: ipséque cum amicis & necessariis, ne caduceatore quidem præmisso, ad eum profectus est; permissurus ejus arbitrio omne suum jus, & accusaturus filium apud ipsum judicem. (*Plutarch. Appian. Dio.*)

Ita verò se, quò & reverentiâ Pompeio & misericordiâ dignus videretur, comparaverat; ut,

quantum ejus heri poterat, maximè inter priſtinam dignitatem ac præſentem humilitatem medium ſervaret ſtatum. Togam námque ſemialbam & candyn totum purpureum exuerat; tiaram autem cum faſciâ gerebat. [*Dio.*] Cui quum Pompeius tribunos & præfectos equitum obviam miſiſſet honoris gratiâ; Regis comites parùm ſecuros ſe rati, quia caduceatorem non præmiſerat, retrò fugerunt. [*Appian.*]

Ubi ad caſtra Pompeii ſextodecimo ab Artaxatis milliario Tigranes venit, præſtò ei fuerunt duo Pompeii lictores, qui juſſerunt ut equo deſcenderet, quo vectus patrio more ipſum etiam vallum intraturus fuerat. Neminem enim mortalium in caſtris Romanis unquam viſum qui equo inſideret. Obtemperavit Tigranes, gladiúmque diſcinxit tradidítque eis. [*Eutrop. Plut. & Dio.*] Pedibus ingreſſum, projectóque diademate in terram prolapſum, adorantémque ſe more barbarico intuitus Pompeius, miſericordiâ commotus exiluit, & apprehenſâ dextrâ eum erexit, atque inſigne regium quod ille de ſuo capite abjecerat repoſuit: & ſedere juſſit ad latus ſuum, ex altero filium collocans; qui neque aſſurrexit patri, neque aliâ ullâ comitate erga eum uſus eſt. [*Cicero, pro P. Sextio. Eutrop. lib. 6. Dio, Appian. & Plutarch. tum in Pompeio, tum in Luculli & Cimonis collatione.*]

Tigranes ſe regnúmque ſuum Pompeii ditioni permiſit: præfatus, neminem alium neque Romanum neque ullius gentis virum futurum fuiſſe, cujus ſe ſocietati commiſſurus foret, quàm Cn. Pompeium: proinde omnem ſibi vel adverſam vel ſecundam, cujus auctor ille eſſet, fortunam tolerabilem futuram; non eſſe turpe dicens ab eo vinci quem vincere eſſet nefas, neque ei inhoneſtè aliquem ſummitti quem fortuna ſuper omnes extuliſſet. [*Vellei. Paterc. lib. 2. cap. 37.*] A Pompeio deinde ille, ſimul cum filio, ad cœnam invitatus eſt: verùm filius vocatus non adfuit; quâ re inprimis ſibi Pompeium infenſum reddidit. [*Dio.*]

Poſtridie eorum controverſiis auditis, patri avitum Armeniæ regnum Pompeius reſtituit (magnâ etiam & præcipuâ parte Meſopotamiæ additâ; ut habet *Strabo*, lib. 16. pag. 747.) ademptis illi quas præterea bello acquiſierat provinciis & mulctâ ſex millium talentorum urgenti (quæ populo Romano daret, quia bellum ſine causâ ipſi commoviſſet) illi impoſitâ: filium verò in Gordenâ Sophenâque regnare juſſit, cæteræ Armeniæ hæreditarem poſt patris mortem aditurum. Thesauros tamen in Sophenâ (regione Armeniæ finitimâ) repoſitos patri adjudicavit: quia pactam ſibi pecuniam aliâ ratione habere non poterat. [*Cicero, Vellei. Paterc. Plutarch. Appian. Dio, & Eutrop. ut ſuprà.*]

Has conditiones pater approbans, lætúſque quòd eſſet à Romanis rex appellatus, non ſolùm Cappadociæ & Ciliciæ quibuſdam partibus, ſed etiam totâ Syriâ & Phœniciâ deceſſit, ab Euphrate uſque ad mare: has enim provincias, cum parte Ciliciæ, Tigranes occupaverat, ejecto Antiocho Pio. [*Liv. lib.* 101. *Vellei. Paterc. lib. 2. cap.* 37. *Plutarch. Appian. Dio, & Eutrop.*]

Spe ſuâ fruſtratus Tigranes junior, indignabatur, & fugam cogitabat. Quod maturè ſentiens Pompeius, in liberam cuſtodiam eum dedit: ad pecuniæ ſervatores miſſis, qui eam omnem Tigrani patri dari juberent. Quum id recuſarent, dicerentque non ab alio quàm à Tigrane juvene, cujus jam tum ea regio eſſe judicabatur, debere imperari; is ad caſtella miſſus eſt: quæ cùm occluſa inveniret, proximè acceſſit, & quamlibet invitus, tamen ut reſetarentur imperavit. Nihilo plus cuſtodes obtemperabant; obtendentes haud ſuâ voluntate, ſed coactum Tigranem hoc jubere. Id verò graviter ferens Pompeius, in vincula juvenem conjecit: atque ſic demùm ſenex theſaurum accepit. [*Dio, lib.* 36.]

Appianus ait Armenios, qui regem ad Romana caſtra iter facientem metu deſeruerant, filio adhuc apud Pompeium hærenti ſuaſiſſe ut patrem ex inſidiis invaderet; ſed illum captum & in vincula conjectum fuiſſe: & quum vinctus etiam Parthos contra Romanos ſolicitaret per nuntios, ad triumphum eſſe ſervatum.

Pater pecuniâ potitus, & alia plurima & vim pecuniæ longè majorem quàm de quâ conventum erat Pompeio dedit: & unumquemque militem argenti drachmis 50 (vel 150, ut apud *Strabonem* legitur) centurionem 1000, tribunum 10000 (vel talento, ut habet *Strabo* & *Plutarchus*, quod 6000 tantùm drachmas habet) liberaliter donavit. quo facto inter amicos ſociósque populi Romani annumeratus eſt. [*Strabo, lib.* 11. *pag.* 530. *Plutarch. Appian. Dio.*] Pecunia verò debita populo Romano omnis, ſicuti Pompeio moris erat, redacta in quæſtoris poteſtatem eſt, ac publicis deſcripta litteris. [*Vellei. Paterc. lib. 2. cap.* 37.]

Ariobarzani Pompeius integrum Cappadociæ regnum reddidit: attributâ & Sophenâ Gordenáque quas Tigrani minori priùs aſſignaverat: quæ deinceps in provinciâ Cappadociæ cenſebantur. Eidem dedit etiam Ciliciæ civitatem Cabala [vel Gabala] & quaſdam alias: quod regnum Ariobarzanes integrum reliquit poſteà filio ſuperſtiti. [*Appian. pag.* 243, 244.]

3939 C. Julius Cæſar, ante paucos dies quàm ædilitatem iniret, venit in ſuſpicionem conſpiraſſe cum M. Craſſo conſulari, item Syllâ & Autronio poſt deſignationem conſulatus ambitus condemnatis, ut principio anni [Kalendis videlicèt Januariis, in Octobrem Julianum tunc incidentibus, quibus Cotta & Torquatus Conſulatum inibant] Senatum adorirentur; & trucidatis quos placitum eſſet, dictaturam Craſſius invaderet, ipſe ab eo magiſter equitum diceretur, conſtitutáque ad arbitrium republicâ Syllæ & Autronio conſulatus reſtitueretur. Unde in epiſtolâ quâdam ad Axium *Cicero* retulit, *Cæſarem in Conſulatu confirmaſſe regnum de quo Ædilis cogitárat.* (*Sueton.* in Julio Cæſare, cap. 9.)

Pompeius, relicto ad præſidium Armeniæ Afranio, per gentes Caucaſum circumcolentes contra Mithridatem iter intendit. Albani & Iberi, maximæ nationes, primò petenti Pompeio tranſitum dederunt: ut apud *Plutarchum* legimus. Eos tamen Pompeium, quòd tranſitum minimè dediſſent, prælio viciſſe retulit *Livius.* [*lib.* 101.] Quod prælium, à Plutarcho & Appiano breviter & diverſimodè deſcriptum, *Dio* pleniùs ita explicat. Pompeius, diviſis in

tres

tres partes copiis, in Tanaiticâ regione & ad Cyrnum fluvium hyberna habuit: quæ ei tamen quieta non fuerunt. Albanorum enim, qui ſupra Cyrnum [ſive Cyrum] fluvium incolunt, rex Oroëſes [Orodem *Florus* lib. 3. cap. 5. *Eutropius* lib. 6. & *Oroſius* lib. 6. cap. 4. eum appellat] nonnihil ut juniori Tigrani amico ſuo gratificaretur, ſed præcipuè quòd verebatur ne Albaniam quoque Romani invaderent, ac ſperans, ſi per hyemem improvidos & non uno in loco caſtrametatos adoriretur, haud dubiè ſe operæ pretium facturum, ſub ipſa Saturnalia exercitum adverſùs Romanos duxit. ita quidem, ut ipſe Metellum Celerem, qui Tigranem ſecum habebat, aggrederetur; alii autem contra Pompeium, alii contra tertiæ partis præfectum L. Flaccum irent: ut, quum ſingulis eodem temporis momento negotium faceſſeretur, mutuò ſibi ſubvenire non poſſent. Ita *Dio.* [*lib.* 36.] *Appianus* ait Oroëzem Albanorum & Otocum (vel Artocum potiùs) Iberorum regem cum 70 millibus inſidias Pompeio ſtruxiſſe circa Cyrnum fluvium: *Plutarchus*, non minùs 40 millia barbarorum in Romano Saturnalium feſto Cyrnum fluvium adverſùs Pompeium trajeciſſe narrat. Saturnalia verò menſe Decembri celebrabantur: qui, ut annus Romanus tunc agebatur, in Septembrem vel Octobrem Julianum incurrebat, id eſt, in autumni initium: à quo hyemis tempeſtas ab illis deducitur qui annum in duas partes dividunt, Æſtatem & Hyemem; quod à *Thucydide*, in belli Peloponneſiaci hiſtoriâ, ſemper videmus obſervatum.

Oroëſem Metellus vi profligavit. Flaccus, quum foſſæ ſuorum caſtrorum ambitus tantus eſſet ut defendi nequaquàm poſſet, aliam interiùs egit; credentéſque id pavoris cauſâ factum hoſtes intra foſſam exteriorem pertraxit: tum in nihil tale expectantes impetu facto, multos in ipſo conflictu, multos in fugâ peremit. Pompeius interea maturè de barbarorum contra cæteros conatu reſciverat. Itaque iis, qui contra ipſum ibant, inopinatò prior occurrit: victiſque illis, rectà adverſùs Oroëſem ipſum contendit, neque tamen aſſecutus eſt. Is enim à Metello Celere depulſus, auditis & reliquorum cladibus, fugâ ſe eripuit. [*Dio.*]

Pompeius, quum multos Albanorum in tranſitu Cyrni comprehenſos peremiſſet, eorum deinde precibus conceſſit, pacémque dedit. Habebat quidem in animo, in eorum viciſſim intrare fines, ut maleficium reponeret: ſed propter hyemem tum haud gravatim bellum protulit. Hæc, in 36i libri fine, *Dio. Plutarchus* Pompeium ſcribit illatis ſignis ingentem hoſtium numerum fudiſſe; deinde Regi ſupplici, legatos ad ipſum mittenti, dediſſe veniam, icto cum eo fœdere.

Mithridates hybernabat in Dioſcuriade. [*Appian. pag.* 240.] ubi initium eſt iſthmi Euxino & Caſpio mari interjecti. [*Strabo, lib.* 11. *pag.* 498.]

Antipater tandem urgendo ægrè ab Hyrcano obtinuit, ut aſſentiret fugere ad Aretam regem Arabum, ſuum quoque pollicitus auxilium; idque eo facilius impetravit, quòd Judææ confinis ſit Arabia. Præmiſſus igitur ad Regem eſt Antipater, accepturus ab eo fidem, quòd inimicis non dediturus eſſet ſuum ſupplicem: quod ubi ille interpoſitâ fide promiſit, Antipater ad Hyrcanum reverſus eſt Hieroſolyma; & non multo pòſt aſſumpto eo noctu urbem egreſſus, magnis itineribus pervenit in urbem quæ Petra dicitur, apud quam erat Aretæ regia. [*Joſeph. lib.* 14. *cap.* 2.]

Antipater, cùm eſſet Aretæ regi amiciſſimus, rogabat eum ut Hyrcanum in Judæam reſtitueret: & inſtando quotidie dandóque munera tandem perſuaſit. Hyrcanus quoque pollicitus eſt, ſi ope ejus reductus regnum reciperet, redditurum ſe ei regionem cum duodecim urbibus, quæ pater ipſius Alexander Jannæus Arabibus eripuerat. Erant autem hæ: Medaba, Naballo, Livias, Tharabaſa, Agalla, Athone, Zoara, Oronæ, Mariſſa, Rydda, Luſa, Oryba. [*Id. ibid.*]

Alexander II. Ægypti rex, Alexandri I. filius, ab Alexandrinis eſt expulſus. [*Sueton. in Julio Cæſare, cap.* 11.] *Filio* verò *Alexandri expulſo ſuffectus fuiſſe Ptolemæus Nothus*, in Prologo libri 39 *Trogi* legitur. Nothus videlicèt ille Ptolemæi Lathuri filius, qui Διόνυσος ὁ νέος, novus Dionyſius ſive Bacchus, & Auletes eſt appellatus. Dionyſiorum enim mollitiem muliebriter ille ſectabatur: & inſtitâ muliebri amictus, ad numeros dithyrambicos cymbalorúmque modos ſaliebat. [*Lucian. de non temerè credendo calumniæ.*] In arte quoque choraulicâ ſe exercuit: & adeò eâ ſe jactavit, ut non pigeret eum certamina in regiâ celebrare, ad quæ & ipſe cum aliis concertaturus prodiit. [*Strabo, lib.* 17. *pag.* 796.] 4649 65

Aretas rex Arabum, 50 millium exercitum ſecum ducens, Ariſtobulum prælio vicit. Poſt quam victoriam multis ad Hyrcanum transfugientibus, deſolatus Ariſtobulus confugit Hyeroſolyma. Arabs autem adducto ſecum toto exercitu, oppugnabat eum in Templo, adjuvante Hyrcanum etiam populo; ſolis ſacerdotibus non deſerentibus Ariſtobulum. Sed Aretas, admotis tam Judæorum quàm Arabum exercitibus, acriter oppugnationi inſtabat. [*Joſeph. lib.* 14. *cap.* 3.]

Dum hæc geruntur inſtante azymorum feſto optimates Judæorum relictâ ſuâ regione fugerunt in Ægyptum. Erat in Judæâ Onias quidam, vir juſtus, qui aliquando ſiccitatis tempore impetraverat piis precibus pluviam; tunc verò in latebras ſe abdiderat civile bellum præſentiens. Hunc in caſtra adductum Judæi rogabant, ut quemadmodum olim ſterilitati attulerat remedium, ita tunc devoveret diris Ariſtobulum & quotquot ejus factionem ſequebantur. Id cùm diu recuſans cogeretur à turbâ, ſtans in medio eorum ſic precatus eſt. *Deus univerſi hujus mundi rex, quoniam & hi qui mecum ſtant tuus ſunt populus, & qui oppugnantur tui ſacerdotes ſunt, precor ut neque hos contra illos, neque illos contra hos, orantes exaudias.* Poſt hæc vota circumſtetere eum quidam ex Judæis viri perditi, & obruerunt lapidibus. Quam crudelitatem Deus ultus eſt continuò; cædíque Oniæ pœnas exegit in hunc modum. [*Ibid.*]

Dum Ariſtobulus oppugnatur cum ſacerdotibus, ſupervenit Paſcha: in quo mos erat multis Deum honorare ſacrificiis. Quibus quia carebant obſeſſi, rogaverunt ſuos tribules, ut acceptâ

3939 quantam postularent pecuniâ victimarum copiam sibi facerent. Illis verò pactis mille drachmas in singula capita, & repræsentare sibi jubentibus; Aristobulus & sacerdotes libenter id fecerunt, & per funem è muro demiserunt pretium. At illi acceptâ pecuniâ non reddiderunt victimas: sed eò progressi sunt impietatis, ut non servatâ fide hominibus, Deum etiam fraudarent debitis honoribus. Sacerdotes autem, quibus per pactorum speciem illusum fuit, oraverunt Deum ut pœnas de tribulibus suis sumeret. Nec dilata est vindicta: sed procella vehemens immissa fecit per totam eam regionem magnam vastationem fructuum; ita ut tritici modius veniret drachmis quindecim. (*Ibid.*)

Cum Iberis Pompeius bellum gessit, majorem in modum cupidis de Mithridate bene mereri ac propulsare Pompeium: quippe qui neque Medis neque Persis neque Alexandro aut Macedonibus adhuc paruerant. [*Plutarch.*] Rex igitur eorum Artoces [L. Cottâ & L. Torquato Consulib.] veritus ne adversùm se iretur, ad Pompeium legatos, tanquam parandæ amicitiæ causâ, misérat: interim quomodo eâ re fretum inopinatò adoriretur, parabat. Hoc præsentiens Pompeius, antequàm is ad eam rem se satis instruxisset, aditúmque regionis superatu difficilem [de quo *Strabo*, lib. 11. pag. 501.] occupasset, regionem ejus intravit: & priùs quàm de ejus præsentiâ Artoces cognosceret, ad urbem Acropolin pervenit; quæ sita ad ipsas angustias, quà Caucasus procurrit, ad custodiendum aditum communita fuerat. Artoces territus, occasione se instruendi præceptâ, Cyrnum fluvium transgressus, pontem combussit. Qui erant in urbe, tum propter Artocis fugam, tum quòd etiam pugnâ victi fuissent, se dediderunt. Potitus ergo faucibus illis Pompeius, præsidium eis imposuit: indéque progressus, omnem regionem intra fluvium positam subegit. [*Dio, initio lib.* 37.]

Transituro jam Cyrnum Pompeio, Artoces per internuncios & pacem ab eo petiit, & pontem omniáque necessaria se præbiturum est pollicitus: & utrumque obtinendæ pacis causâ præstitit. Ubi verò Pompeius Cyrnum trajecit, ille ad Pelorum fluvium fugâ se proripuit: aufugitque ab eo quem, quum transitu potuisset prohibere, ad se attraxerat. Pompeius, re animadversâ, fugienti instat: cursúque allecutus hostem congressúsque, priusquàm sagittarii arte suâ uti possent, haud multo labore fundit. His actis, Artoces, trajecto Peloro, atque hujus etiam fluminis ponte cremato, aufugit: reliqui partim in conflictu, partim pedibus per flumen tentato transitu, perierunt. Multi per sylvas dispersi, ab arboribus præcelsis jaculando dies aliquot traxerunt: sed & hi, postmodùm arboribus succisis periere. [*Id. ibid.*] In prælio novem millia occubuisse, captos autem amplius decem millia, *Plutarchus* refert.

Artoces ad Pompeium de pace impetrandâ internuntios cum donis misit: lecto videlicèt, mensâ & sellâ, omnibus aureis; eáque ut acciperet, precabatur. Pompeius dona accepit, (ut, transactionis spe oblatâ, ulteriùs non progrederetur) eáque quæstoribus, ut referrent in tabulas publicas, tradidit; tamen pacem se daturum negabat, nisi priùs filios Artocis obsides accepisset. Artoces aliquamdiu rem suspensam tenuit: tandem, quum Romani vado fluminis per æstatem reperto, nullo quidem repugnante, ægrè tamen, transivissent; & filios obsides misit, & cum Pompeio pacem firmavit. (*Dio, lib.* 37. *cum Plutarcho & Floro, lib.* 3. *cap.* 5.) Pompeium Iberiæ regem Arthacem vicisse acie & in deditionem accepisse, *Eutropius*; Iberiam cum Arthace rege in deditionem accepisse, *Sextus Rufus & Jornandes*: Artocem regem Iberiæ bello fudisse, totámque Iberiam in deditionem accepisse, scribit *Orosius*. [*lib.* 6. *cap.* 4.]

Mithridates per gentes Scythicas, vel infensas vel alienas, iter fecit; partim conciliatis hominibus, partim vi adactis. Et Heniochos quidem, libenter exceptus, transiit: Achæos verò obsistere ausos fugavit. Mæoticas deinde regiones ingressus, multis subditas regulis, ob famam rerum gestarum regnique ab omnibus hospitaliter exceptus deductúsque, multa dona dedit recepitque: atque etiam in societatem eos pertraxit; elocatis filiabus potentissimum quemque illorum sibi conjungens. (*Liv. lib.* 101. *Appian. pag.* 240, 241. *Dio, lib.* 36.) Quò spectat & ille *Strabonis* locus. (*lib.* 11. *pag.* 496.) Heniochi quatuor reges habuerunt, quo tempore Mithridates fugiens ex avitâ ditione in Bosphorum, per ipsorum regionem transivit: nam hæc ei pervia fuit. De Zygiorum autem transitu spem abjiciens ob locorum difficultates istorum & feritatem hominum, ægrè per oram, plerunque mare conscendens: donec ad Achæos venit; à quibus admissus, (licet illos ei restitisse, ex *Appiano* jam audiverimus) iter perfecit è Phasside factum ad stadiorum penè quatuor millia. Hæc *Strabo*: qui & ex rerum Mithridaticarum scriptoribus hunc gentium illarum ordinem recenset; primùm Achæos, deinceps Zygios, Heniochos, Cercetas, Moschos, Colchos. (*pag.* 497.) Per quas omnes efferatas gentes Hypsicratea regina fugientem virum, animo pariter & corpore infatigabili secuta est: quæ tonsis capillis equo se & armis assuefecerat, quo faciliùs laboribus & periculis ejus interesset. Cujus tanta fides asperarum atque difficilium rerum Mithridati maximum solatium & jucundissimum lenimentum fuit. Cum domo enim & penatibus vagari se credidit; uxore simul exulante. [*Valer. Maxim. lib.* 4. *cap.* 6.]

Machares Mithridatis filius, qui in Bosphoro Cimmerio tùm regnabat & Romanorum rebus studebat, quum patrem audivisset tam brevi tempore tot feras gentes, & quæ vocantur claustra Scythiæ, nulli antè permeata, transisse; legatos ad eum misit, qui excusarent, quòd necessitate coactus Romanos coluerit. Sed ubi cognovit eum implacabilem, fugit in Chersonesum Ponticam, incensis navibus quò patri persequendi facultatem adimeret. Sed quum ille immisisset in eum classem aliam; manus sibimet intulit. Mithridates amicos, quos ipse Machari in regnum abeunti comites addiderat, omnes interemit: domesticos verò dimisit incolumes. Ita *Appian.* (*pag.* 241.) Patrem per ejus familiares, securitate & pecuniis missis ad facinus impulsos, filium interfecisse, scribit *Dio.* (*lib.* 36.) Macharem quoque parricidio trucidatum ab eo fuisse, narrat *Orosius.* (*lib.* 6. *cap.* 5.)

Pompeius

Pompeius in Septentrionem Scythicum, iter tanquam in mari ſtellis ſecurus, Colchos excidit: regémque eorum Orodem, poſitis etiam ſub ipſo Caucaſo caſtris, juſſit in plana deſcendere: ut apud *Florum*, lib. 3. cap. 5. legitur. Qui cùm paulò pòſt Albaniæ regem *Orodem* [cum Eutropio & Oroſio] fuiſſe ſignificet: pro *Orode* hoc in loco, vel *Olthacis* nomen ſubſtituendum eſſe videtur, quem Colchorum regem à Pompeio in triumpho fuiſſe traductum *Appianus* indicat; [*pag.* 253.] vel *Ariſtarchi*, quem illius loco Colchis regem fuiſſe impoſitum, ex eodem *Appiano* (*pag.* 251.) & *Eutropio* [*libro* 6.] didicimus.

Ad Phaſim fluvium Servilius Pompeio cum claſſe, quâ ruebatur Ponrum, occurrit. Ac Mithridatis inſectatio, qui in gentes Boſphori & Mæotidis accolas abdiderat ſe, magnas perplexitates illi præbuit. (*Plutarch.*) Colchos verò obibat *ille* ut Argonautarum & Caſtoris Polluciſque peregrinationes viſeret; præcipuè locum videre cupiens in quo Prometheus fertur affixus fuiſſe Caucaſo. Quæ ſpectacula obiturus, deducebatur à vicinis gentibus. [*Appian. pag.* 241, 242.] Colchos enim conterminóſque iis populos partim verbis, partim terrendo ſibi conciliaverat. Ibi comperto, iter terreſtre per multas & ignotas bellicoſáſque gentes, difficile; maritimum adhuc incommodius, propter importuoſam regionem incoláſque ejus, futurum: navales copias in ſtationibus Mithridatem, ne quâ enavigare néve ad eum commeatus pervehi poſſet, obſervare juſſit. Ipſe in Albanos profectionem convertit, non directo itinere, ſed, ut eos propter pactum ſecuros inopinato adventu obrueret, [licèt Albanos demùm defeciſſe, indéque irâ & pervicaci ulciſcendi ardore ſtimulatum in eos vertiſſe Pompeium dicat *Plutarchus*] in Armeniam regreſſus, Cyrnum pedeſtri itinere, quo loco eum vadoſum æſtas reddiderat, trajecit. [*Dio*, *lib.* 37.]

Ingenti verò difficultate & periculo fluvium ille tranſmiſit. Eum enim magno ſpatio palis barbari vallaverant. (*Plutarch.*) Equites primùm Pompeius ſecundo flumine, hinc jumenta, poſtea pedites tranſire juſſit: ut & vim fluminis diſtinderent corporibus ſuis equi; &, ſi quod tamen jumentum vi aquæ impelleretur, in eos qui alterutrâ ex parte comitabantur incideret, neque ulteriùs deferretur. [*Dio.*] Hic quum eum longa, arida, & aſpera via exciperet, decem millia utrium aquâ implevit, atque ita perrexit. [*Plutarch.*]

Ad Cambyſem fluvium deinde venit, nihil ab hoſtibus paſſus; æſtu autem ſitíque toto exercitu vehementer afflicto; quamvis nocturnis plurimùm itineribus uterentur. Duces itinerum ex captivis acceperat; à quibus non id iter quod commodiſſimum erat demonſtrabatur. Ipſe etiam fluvius parum utilitatis afferebat; cujus aquâ frigidiſſimâ, affatim potâ, multi admodùm lædebantur. Quum ne hîc quidem quiſquam reſiſteret, ad Abantem fluvium acceſſerunt, præter aquam nihil ſecum portantes: reliqua omnia benignè ab incolis ſuppeditabantur; itaque & ab omni maleficio in eos temperatum eſt. [*Dio.*]

Tranſgreſſis fluvium adventare Orœſen afferrur. [*Idem.*] Habebat ille peditum 60 millia, equitum millia 12 [vel 22, ut apud *Strabonem* legitur] in acie inſtructa, magnâ ex parte malè & ferinis tergoribus armatorum: quos regis frater, Coſis nomine, ductabat. [*Plutarch. cum Strabone, lib.* 11. *pag.* 502.] Pompeius, ut hoſtem, priuſquàm multitudinem Romanorum adeſſe ſentiret retróque cederet, ad pugnam eliceret; equites primo loco conſtituit, mandatis priùs quæ agenda eſſent: poſt illos reliquam multitudinem in genua ſubſidentem ſcutíſque opertam collocavit; eis uti quieſcerent imperans. Ita eorum præſentiam non antè animadvertit Orœſes, quàm ad manus ventum eſt. Equites igitur, quos ſolos eſſe putabat contemnens invaſit: & levi momento in fugam, quam datâ operâ faciebant, vertit, acritérque cedentibus inſtitit. Tum repentè pedites ſe erigentes, facto inter ſe ſpatio ut ſecuris ſuis per medios eſſet receptus, temerè inſequentes hoſtes exceperunt: magnámque eorum multitudinem circundederunt, in medióque deprehenſos conciderunt. Qui circundati non erant, in eos equites, partim ad dextram, partim ad lævam à tergo circumvecti, impetum fecerunt. Ita ab equitibus quoque magna hoſtium cædes facta eſt: & qui ab utrâque clade in ſylvas fugâ ſe proripuerunt, incenſis ſylvis perierunt; ſubinde acclamantibus Romanis, *Hem Saturnalia*, *hem Saturnalia*. Sub id enim tempus (ut dictum eſt) Albani eos antè per inſidias fuerant adorti. [*Dio*, *lib.* 37.]

In hâc pugnâ, Coſis frater regis in ipſum invectus Pompeium, percuſſit jaculo loricæ ejus commiſſuram: Pompeius illum haſtâ tranſfixit & occîdit. In eâ quoque Amazones, à montibus Thermodonti fluvio accubantibus profectæ, auxilio veniſſe perhibentur barbaris. Et quidem à prælio, dum ſpolia barbarorum legunt Romani, peltas Amazonicas cothurnóſque reperere; corpus verò muliebre reperere nullum. [*Plutarch.*] Videndus & *Appianus*, pag. 242. ubi hanc & priorem pugnam cum Albanis geſtam ut unam commemorat. Licèt ter etiam Pompeium exercitum Orodis Albanorum regis præfectóſque ejus viciſſe, cum *Eutropio & Sexto Rufo*, tradiderit *Oroſius*. [*lib.* 6. *cap* 4.]

Pompeius, depopulatâ regione, poſtremò epiſtolas Orodis [ſive Orœſis] de pace cum Albanis inſtaurandâ, & lectulum aureum & alia dona ab eo miſſa, libenter accepit; & veniam Albanis dedit. (*Florus*, *lib.* 3. *cap.* 5. *Dio*, *lib.* 37. *Eutrop. lib.* 6. *Oroſ. lib.* 6. *cap.* 4.) qui memores Italicæ originis, quòd ab Albano monte Herculem ſecuti fuiſſe dicerentur, exercitum Pompeii fratres ſalutaverunt. (*Juſtin. lib.* 42. *cap.* 3.) Neque Albanis ſolùm Pompeius pacem dedit, ſed reliquis etiam aliquot Caucaſum montem uſque ad mare Caſpium (nam eò uſque is mons, à Ponto facto initio, pertingit) accolentibus populis, per legatos eam petentibus. (*Dio*, *lib.* 37.) Undique eum adverſùs Iberos Albanóſque ad utrumque uſque mare, Caſpium ac Colchicum, bellaviſſe ſcripſit *Strabo*. (*lib.* 11. *pag.* 492.) Licèt enim magno Hyrcaniam & mare Caſpium viſendi deſiderio Pompeius teneretur; quum trium tantùm dierum itinere inde jam abeſſet; tamen mortiferorum ſerpentium multitudine ab eo propoſito deterritus, in Armeniam minorem divertit: ut in ejus Vitâ nos docet *Plutarchus*.

Pompeius

Pompeius, ſuperato Tauro, bellum Antiocho Commageno intulit: donec & ille in amicitiam receptus eſt. [*Appian. pag.* 244.] Cui tum commiſit ille Seleuciam Meſopotamiæ caſtellum, & quicquid ex incurſu in Meſopotamiam ceperat. (*Id. pag.* 251. *cum Strabone, lib.* 16. *pag.* 745.) Darium quoque Medum profligavit: vel quia juverat Antiochum, vel quia Tigranem anteà. Ita *Appianus*, in Mithridaticis: [*pag.* 244.] qui Darium & Medos inter reges & populos à Pompeio victos; [*pag.* 250. & 253.] ſicut Mediam *Velleius Paterculus* [*lib.* 2. *cap.* 40.] inter regiones cum victoriâ ab eo penetratas, connumerat. Licèt Elymæorum & Medorum regibus, qui legatos ad eum miſerant, benignè tantùm reſcripſiſſe Pompeium *Plutarchus* dixerit.

Phraates Parthorum rex, quum tanto impetu Pompeium ferri videret, Armeniámque & Ponti partes eò loci pertingentes ab ejus legatis captas eſſe, Gabinium quoque jam ultra Euphratem ad Tigrim uſque proceſſiſſe; eorum terrore perculſus, de fœdere inito cum Romanis renovando legatos ad Pompeium mittit: nec eâ tamen legatione quicquam aſſecutus eſt. Pompeius enim, præſentium ſucceſſu ſpéque ſecuturarum inde rerum fretus, eum parvi pendebat: & inter alia reſponſa, quæ ſuperba legatis dabat, Corduenem (ſive Gordyenem) regionem, de quâ Phraati erat cum Tigrane controverſia, poſcebat. Quum legati de hâc re (neque enim quicquam habebant in mandatis) nihil reſponderent, nonnihil ad Phraatem ſcripſit. (*Dio, lib.* 37.)

In litteris verò ſuis non Regem eum regum [ut alii omnes, etiam Romani, ipſéque in triumpho ſuo poſtea Pompeius) ſed Regem ſimpliciter appellavit: quod indignè Phraates tulit, ut qui regno etiam ſuo ſpoliaretur. Pompeius verò, non expectato reſponſo, confeſtim Afranium cum exercitu in Gordyenem miſit: qui Parthos eam incurſantes expulit, & uſque ad Arbelitin inſectatus eſt; regionémque Tigrani reſtituit. (*Id. ibid. cum Plutarcho, in Pompeio.*)

Ex Armeniâ in Syriam à Pompeio miſſum eſſe Gabinium, apud *Joſephum* legimus. [*lib.* 1. *Belli, cap.* 5. & *Antiquit. lib.* 14. *cap.* 4.] Quod nos de minore Armeniâ accipimus, in quam, confecto bello Albano, ſeceſſiſſe Pompeium ex *Plutarcho* audivimus: licèt de majore *Joſephum* intellexerit, eâque homonymiâ deceptus, eo tempore quo cum Tigrane bellum Pompeius gerebat in Syriam miſſum Gabinium fuiſſe ſcripſerit. niſi fortè, ut *Appianus*, ita etiam ille, Tigranis deditionem expeditione Albanâ poſteriorem fecerit: quâ priorem fuiſſe nos, cum *Livio, Velleio, Floro, Plutarcho, Eutropio, & Oroſio*, ſtatuimus.

Scaurus, ubi Damaſcum venit, recèns à Metello & Lollio captam reperit. His inde ſubmotis, cognitóque in Judæâ quid ageretur, illuc velut ad quæſtum cucurrit. Regionem ingreſſo legati facti ſunt obviam, tam ab Hyrcano Templum Hieroſolymitanum obſidente quàm à fratre ejus Ariſtobulo ibidem tùm obſeſſo; utrique petentes ſocietatem & auxilium. Et cùm Ariſtobulus polliceretur 400 talenta, nec pauciora Hyrcanus: Scaurus Ariſtobuli promiſſa prætulit. Acceptâ igitur pecuniâ, ad Hyrcanum & Aretam regem (Nabathæorum ſuorum copiis, licèt non valdè ad id bellum gerendum animatis, ipſum adjuvantem) legatos miſit; Romanorum eis & Pompeii nomen intentans, niſi ab obſidione deſiſterent. Itaque & Aretas ex Judæâ in Philadelphiam receſſit metu perculſus, & Scaurus Damaſcum rediit. Ariſtobulus verò, omnibus quas habebat copiis collectis, Aretam & Hyrcanum eſt perſecutus: & congreſſus cum eis apud locum quem Papyronem nominant, prælio vicit; cæſis circiter ſeptem millibus hoſtium, inter quos etiam Cæphalio Antipatri frater fuit. (*Joſeph. ut ſupr.*)

Reverſus ex Armeniâ Pompeius, adeuntibus ſe regibus (barbaris, quos numero duodecim convenîſſe *Plutarchus* retulit) & dynaſtis jus dixit, ac reſponſa dedit: aliiſque regna confirmavit, aliis principatus auxit, aliorum eminentiam imminuit ac depreſſit. (*Xiphilin. ex Dione.*) Ad quod tempus illa à *Valerio Maximo* celebrata hiſtoria referenda eſſe videtur.

Ariobarzanes filio ſuo Cappadociæ regno ceſſit, in conſpectu Cn. Pompeii. Cujus cùm ipſe tribunal conſcendiſſet, invitatúſque ab eo in curuli ſellâ ſediſſet, poſtquàm filium cum ſcribâ humiliorem fortunâ ſuâ locum obtinentem conſpexit, non ſuſtinuit infra ſe collocatum intueri: ſed protinùs è ſellâ deſcendit, & diadema in caput ejus tranſtulit; hortaríque cœpit, ut eò tranſiret unde ipſe ſurrexerat. Excidérunt lachrymæ juveni, cohorruit corpus, dilapſum diadema eſt, nec quò juſſus erat progredi potuit; quódque penè fidem veritatis excedit, lætus erat qui regnum deponebat, triſtis cui dabatur: nec ullum finem tam egregium certamen habuiſſet, niſi patriæ voluntati authoritas Pompeii adfuiſſet. Filium enim & Regem appellavit, & diadema ſumere juſſit, & in curuli ſellâ conſidere coëgit. (*Valer. Max. lib.* 5. *cap.* 7.)

Pompeius deinde Cœleſyriam & Phœniciam, nuper regibus liberatas & ab Arabibus ac Tigrane vexatas, conſtituit. Licèt enim Antiochus eas auſus eſt repetere, non tamen obtinuit: ſed in unam redactæ conjunctæque provinciam leges acceperunt, & more populi Romani adminiſtratæ ſunt. (*Xiphilin. ex Dione.*)

Antiochum hunc, *Pium* fuiſſe, Cyziceni Antiochi filium, *Juſtinus*, (*lib.* 40. *cap.* 2.) *Appianus* in Mithridaticis, (*pag.* 244.) & Porphyrius (*in Græcis Euſebianis Scaligeri, pag.* 227.) referunt. Sed rectiùs idem *Appianus* in Syriacis, (*pag.* 119. & 133.) Antiochum *Aſiaticum*, Antiochi Pii & Selenæ filium, hunc fuiſſe affirmat: qui ante quadriennium, Luculli vel beneficio vel permiſſu, regnum Syriæ à Tigrane derelictum adeptus, in Pompeii *δεχαλίαν* (ut pag. 133. ille loquitur) dum is aliis diſtineretur negotiis, per unum jam annum [poſtquàm Tigranes jure quod in Syriam habebat populo Romano ceſſerat] illud retinuit. Et licèt ipſe præſens paternum regnum poſceret: eo tamen illum, nunquam de populo Romano malè meritum, Pompeius privavit. Facile enim fuit tanto exercitu regem inermem opprimere: quamvis alia prætexebatur cauſa; iniquum videlicèt eſſe, poſtquàm veteres reges ſemel Tigranis armis pulſi fuere Syriâ, nunc eam Seleucidis victis cedere, potiùs quàm Romanis victoribus.

Negabátque

Negabátque Pompeius ſe Antiocho daturum, quod tueri neſciret: ne rursùs Syriam Judæorum & Arabum latrociniis infeſtam redderet. [*Juſtin. & Appian. in locis ſuprà notatis.*]

C. Julius Cæſar ædilis, conciliato populi favore, tentavit per partem tribunorum ut ſibi Ægyptus provincia plebiſcito daretur: nactus extraordinarii imperii occaſionem, quòd Alexandrini regem ſuum, ſocium atque amicum à Senatu appellatum, expulerant, réſque vulgò improbabatur. Neque obtinuit; adverſante optimatium factione. [*Sueton. in Julio, cap.* 11.]

In Ægyptum verò Pompeius à rege (Alexandro II expulſo) contra ſeditioſos eſt vocatus; & donatus muneribus ac pecuniis, & veſtimentis in uſum totius exercitûs. Ægyptum tamen ille non adiit: ſive cavens inimicorum invidiam, religionémque oraculi (Sibyllini; de quo infrà ad anni Mundi 3948. initium) ſive ob alias rationes. [*Appian. Mithridat. pag.* 251.]

Pompeius tum Damaſcum venerat, & Cœleſyriam obibat: quum venerunt ad eum legati ex universâ Syriâ & Ægypto atque Judæâ: eodem, ut videtur, tempore, quo duodecim Reges ad eum convenisſe ex Plutarcho diximus. De quibus, ex *Strabonis* Hiſtoriarum libris, locus iſte profertur à Joſepho. [*Antiquitat. lib.* 14. *cap.* 5.] *Venit & ex Ægypto legatio, & corona aureorum quater mille. Et ex Judeâ, ſive Vitis ſive Hortus: quod opus* Τερπωλὴν, *id eſt, Delectamentum vocabatur. Hoc donum vidimus etiam nos Romæ in Jovis Capitolini templo dedicatum, cum inſcriptione Alexandri Judæorum Regis: æſtimabatúrque quingentis talentis.* Quod donarium, ab Alexandro Jannæo in Templo Hieroſolymitano repoſitum & à filio ejus Ariſtobulo ad Pompeium inde tranſmiſſum, ex Pompeii triumphorum actis *Plinius* fuiſſe refert, *Montem aureum quadratum, cum cervis & leonibus & pomis omnis generis, circundatâ vite aureâ.* [*Plin. lib.* 37. *cap.* 2.]

3940 Paulò pòſt iterùm ex Judæâ ad Pompeium venerunt legati: Antipater pro Hyrcano; & Nicodemus pro Ariſtobulo. Legatus Ariſtobuli de acceptâ pecuniâ Gabinium primùm accuſavit qui 300, deinde Scaurum qui 400 talenta receperat: hos quoque inimicos ei faciens. Utrumque litigantium, & Hyrcanum & Ariſtobulum, Pompeius ad ſe venire juſſit. [*Joſeph. lib.* 14. *cap.* 5.]

Afranius per Meſopotamiam in Syriam, præter pactum à Pompeio cum Phraate initum, proficiſcens, in itinere aberravit; multúmque, ob hyemem & penuriam victûs, incommodi paſſus eſt: periiſſétque cum ſuis, niſi eos Carrenſes, qui Macedonum coloni eſſe feruntur & circum ea loca incolunt, excepiſſent deduxiſſentque. [*Dio, lib.* 37.]

Pompeius, Aſpidi (in Ponto) hyberna agens, adverſantes ſibi etiamnum regionis partes recipiebat: quantum ex fragmentis libri 37 *Dionis* colligere poſſumus; quæ in Conſulatu Cæſaris & Figuli tranſpoſita eſſe, collatis inter ſe partibus, Lector facilè animadvertet. Ex omnibus verò Mithridatis pellicibus, quæ attractæ ad eum fuere, nullam Pompeius attigit; ſed omnes ad parentes & propinquos remiſit. Nàm ducum ferè & dynaſtarum filiæ conjugéſque fuerant. [*Plutarch.*]

Inter alia, caſtellum Symphorium, tradente Stratonice, Pompeium tunc accepiſſe *Dio* indicat. Stratonice hæc, cantoris cujuſdam (uti fama eſt) filia, una è regiis ſive concubinis ſive uxoribus fuit: deſertámque ſe ſuccenſens, dum adhuc Pontum circumiret Mithridates, emiſſo ad commeatum parandum præſidio, Romanos recepit; hoc unum pacta, ut ſi fortè Pompeius Xipharem filium in poteſtatem redigeret, matri eum ſervaret incolumem. Subterraneorum quoque theſaurorum conſcia (quos multa ærea vaſa ferreis circulis vincta celabant) eos Pompeio obtulit. Ex quibus ille, quæ ornatum templis, & triumpho exiſtimabat præbitura ſplendorem, ſola accepit; reliquis Stratonicem oblectare ſe juſſit. [*Plutarch. Appian. Dio.*]

His cognitis, Mithridates filium Xipharem interfecit ad fretum, inſpectante matre ex adverſo littore, & cadaver inſepultum projecit: pietatem negligens, modò matri doleret quæ peccaverat. [*Appian.*]

Arcem quoque recepit Pompeius illam inexpugnabilem, quæ Καινὴ ſive *Nova* dicta eſt: in quâ pretioſiſſima quæque Mithridates depoſuerat, quæ à Pompeio poſteà dicata ſunt Capitolio. [*Strabo, lib.* 12. *pag.* 556, 557.] In eâ quoque arcana Mithridatis monumenta Pompeius nactus eſt: nec ea invitus legit, quòd præter alia ſecreta clarè etiam illius cenſum patefacerent. [*Plutarch.*] Inter arcana fuerunt & Mithridatis commentationes medicæ: quas transferre Latino ſermone Pompeius libertum ſuum Lenæum, Grammaticæ artis doctiſſimum, juſſit. [*Plin. lib.* 25. *cap.* 2.]

Phraates legatos ad Pompeium miſit: per quos de acceptis injuriis queſtus, Tigranem juniorem in vinculis ab eo detentum, ut generum ſuum, mitti ſibi poſtulavit: útque imperiorum Euphrates terminus eſſet, eúmque Pompeius ne tranſiret, edixit. Cui reſponſum ille dedit, Tigranem in patris potiùs quàm ſoceri jure eſſe. termino autem ſe uſurum juſto. [*Plutarch. cum Dione.*]

Phraates verno tempore (quo Lucius Cæſar & C. Figulus Conſulatum geſſerunt) contra Tigranem expeditionem fecit: ubi prælio victus, poſteà hoſti prævaluit. [*Dio, lib.* 37.]

Pompeius ineunte vere, copiis ex hybernis revocatis, in Damaſcenum agrum profectus eſt: obitérque arcem in Apamiâ diruit, quam Antiochus Cyzicenus munierat. Ptolemæi quoque Mennæi ditionem conſideravit, viri noxii non minùs quàm fuerat Dionyſius Tripolitanus affinitate ei conjunctus, qui ſecuri percuſſus eſt. Mille tamen talentis iſte redemit ſe à ſupplicio: quæ Pompeius erogavit in ſtipendia militum. Excidit etiam caſtellum Lyſiada, cujus tyrannus erat Silas Judæus. Tranſiens deinde per Heliopolim & Chalcidem, ſuperatóque medio monte in Cœleſyriam veniens, à Pellâ Damaſcum ſe contulit. (*Joſeph. lib.* 14. *cap.* 5.)

Ibi Judæos audivit, & eorum principes Hyrcanum & Ariſtobulum; qui inter ſe diſſidebant, ſicut gens ipſa ab utroque. Judæi aiebant ſe nolle eſſe ſub regibus, quòd patrium inſtitutum

habeant, ut sui Dei pareant sacerdotibus. Hos autem duos, esse quidem è sacerdotum genere; sed velle principatum gentis in aliam formam traducere, ut eam in servitutem subigant. Hyrcanus querebatur sibi majori natu minimam portionem regionis esse relictam, cætera à minore fratre usurpata per vim omnia: qui & terrâ finitimos violentus incursaret, & in mari haberet piratarum receptacula. Attestabantúrque illi hæc dicenti plus quàm mille ex Judæorum optimatibus, quos Antipater ad hoc induxerat. Aristobulus contrà, excidisse è regno Hyrcanum aiebat propter ignaviam, & publicum apud suæ gentis homines contemptum: se autem id necessariò assumpsisse, ne ad alios transferretur. Et in testimonium citabat quosdam juvenes fastuosos, exosos omnibus propter purpureas vestes, capillitii curam, & phaleras ornamentáque cætera: qui hoc cultu tanquam ad pompam & non ad judicium venerant. (*Joseph. lib. 14. cap. 5.*)

Pompeius his auditis, & improbatâ Aristobuli violentiâ, dimisit eos placidè: promittens se venturum in eorum ditionem, quamprimùm res Nabatæorum inspexisset. Interim jussit eos quietos esse: comiter habens Aristobulum, ne is alienatus intercluderet ei transitum. Nec tamen ullam apud eum inivit gratiam. Aristobulus enim, qui quantum potuit ornatus cultu regio venerat, offensus obsequiis, neque ferendum existimans abjectius quàm regem deceret utilitati servire, à Diospoli regrediebatur; profectúsque ad opidum Delium, inde in Judæam se contulit, res suas curaturus. (*Id. ibid. & lib. 1. Belli, cap. 5.*)

Alexander II. Ægypto expulsus, Tyrum secessit, ibique vitam finiit: famâ sparsâ, testamento illius populo Romano regnum Ægypti fuisse relictum. De quo *Cicero* in Oratione primâ Agrariâ, ipso primo Consulatûs sui die habitâ. *Dicent Decemviri, id quod & dicitur à multis & sæpe dictum est, regis Alexandrini testamento regnum illud populi Romani esse factum. Dabitis igitur Alexandriam etiam perennibus iis, quibus apertissime pugnantibus restitistis?* & in Oratione secundâ, plenius. *Quid Alexandria, cunctáque Ægyptus? ut occultè latet? ut recondita est? ut furtim tota Decemviris traditur? Quis enim vestrûm hoc ignorat, dici, illud regnum testamento regis Alexandrini populi Romani esse factum? Hic ego Consul populi Romani non modo nihil judico, sed ne quid sentiam quidem profero. Magna enim mihi res non modo ad statuendum, sed etiam ad dicendum videtur esse. Video qui testamentum factum esse confirmet; auctoritatem Senatus extare hereditatis aditæ sentio. tùm quando, Alexandro mortuo, legatos Tyrum misimus, qui ab illo pecuniam depositam nostris recuperarent; hæc L. Philippum sæpe in Senatu confirmasse, memoriâ teneo. cum, qui regnum illud teneat hoc tempore,* (Ptolemæum Auletem,) *neque genere, neque animo regio esse, inter omnes ferè video convenire. Dicitur contrà, nullum esse testamentum: non oportere populum Romanum omnium regnorum appetentem videri; demigraturos in illa loca nostros homines, propter agrorum bonitatem & omnium rerum copiam. Hæc tanta de re P. Rullus cum cæteris Decemviris, collegis suis, judicabit?*

Fama quoque est, M. Crasso Censori acerbiorem actionem & violentam suscipienti, ut efficeret populo Romano vectigalem Ægyptum, Lutatium Catulum ejus in Censurâ collegam enixè restitisse; atque hinc dissensione exortâ, ultrò eos magistratum deposuisse. [*Plutarch. in Crasso.*]

Pompeium tenebat cupiditas Syriæ recipiendæ, atque per Arabiam penetrandi ad mare Rubrum: ut quemadmodum consectandis modò Albanis penè attigerat mare Hyrcanum (sive Caspium,) & in Occidente Romanum imperium mari terminaverat Atlantico, ita jam victor illud in Oriente ad mare Rubrum usque protenderet. Quippe Mithridatis alioquin arduam videbat capturam: eúmque in fugâ quàm certamine graviorem. Itaque validiorem hostem fatus relicturum se ei famem, stationes navium disposuit contra navigantes in Bosphorum mercatores, pœnámque capitalem captis indixit: ac trahens secum magnam exercitûs manum, iter est ingressus. (*Plutarch. in Pompeio.*)

Syriam cœlen & Phœnicen bello aggressus, Ituræos primùm Arabésque perdomuit. (*Appian. pag. 244. Eutrop. lib. 6. Oros. lib. 6. cap. 6.*) qui montanam regionem ad Libanum incolentes, vicinos latrociniis infestabant. Receptacula enim munitissima habebant: supernè quidem in monte, Sinnam & Borrhama, & alias hujusmodi munitiones; infrà autem Botryn & Gigartum, & speluncas ad mare sitas, & castellum promontorio Θεοῦ προσώπου dicto impositum. Quæ omnia Pompeius evertit: & Byblum (sive Palæbyblum) excurrens, quæ Cinyræ fuit regia, tyranno securi percusso, eam liberavit. (*Strabo, lib. 16. pag. 755.*)

Subjugatis per Afranium Arabibus qui Amanum accolunt, descendit in Syriam: quam ut justo rege vacantem in formam provinciæ redegit, possessionémque fecit populi Romani. (*Id. ibid.*) &, Antiochi nullâ ratione habitâ, ab Antiochensibus pecunias accipiens, civitatem fecit ἀυτόνομον & suo uti jure permisit. (*Porphyr. in Græcis Eusebianis Scaligeri, pag. 227.*) Multa etiam Antiochensibus indulgens, publici consessûs locum collapsum restituit: honore illis habito, quòd ab Athenienſibus originem suam deducerent. [*Johan. Malela Antiochenus, in Chronico.*]

Seleuciam quoque (Pieriam) vicinam Antiochiæ civitatem inexpugnabilem libertate donavit; eo quòd regem Tigranem non recepisset. (*Strabo, lib. 16. pag. 751. Eutrop. lib. 6.*) Antiochensibus verò obsides reddidit: & aliquantum agrorum Daphnensibus, quo lucus ibi spatiosior fieret; delectatus amœnitate loci & aquarum abundantiâ. (*Eutrop. lib. 6.*) Unde luci hujus ingentis, fontanis aquis irrigui, ambitum stadiorum 80 fuisse, notavit *Strabo*. (*lib. 16. pag. 750.*) Daphnensem lucum, addito nemore, Pompeium consecravisse, scribit *Sextus Rufus* in Breviario. Militari manu consitum ab eo fuisse, commentario in Ezechiel. cap. 16. & Apollini consecratum fuisse, in Chronico addit *Hieronymus*. Quæ de novo nemore addito vera fortasse fuerint. Vid. ann. Mundi 3704. & 3833. de vetere luco.

Erat tum in Syriâ Cato Minor (Uticensis posteà appellatus) Stoicæ sectæ philosophus, ju-

venis

venis tùm quidem, ſed magnæ exiſtimationis: qui a Dejotaro Galatarum rege (vel Tetrarchâ potiùs) ob jus hoſpitii & amicitiam paternam *invitatus*, peragrabat Aſiam; mores & inſtituta atque vires cujuſque provinciæ contemplaturus. Iter perpetuo faciebat pedibus: amici, qui comitabantur eum, vectabantur equis. Hic ad Antiochiam, abſente Pompeio, viſendam pergens, & pro portâ virorum turbam in veſtibus candidis, atque ex uno latere viæ adultos, ex altero pueros diſcretos, cernens; ſtomachabatur, ratus honoris ſui & officii causâ hæc, quæ non morabatur, facta: amicos tamen deſcendere; & ſecum pedibus juſſit incedere. Ut propè ventum eſt, ille qui omnia iſta adornabat & turbam componebat, vir ætate jam provectiore, virgam & coronam manu tenens, obtulit ſe præ aliis Catoni; ac, ne ſalute quidem datâ, quæſivit, ubi *Demetrium* reliquiſſent, & quando eſſet adfuturus. Pompeii ille erat libertus; & quòd plurimum apud eum poſſet, ab omnibus colebatur. Ibi Catonis amicis in riſum effuſis, Cato ait: *O miſeram civitatem!* neque alio dato reſponſo præteriit. Poſt autem quoties id narrabat vel meminerat, ſolebat ipſe quoque ridere. (*Plutarch. in Pompeio, & in Catone minore.*)

Quum Tigranes Armenius, à Phraate Partho prælio ſuperatus, Pompeium in Syriâ agentem ut ferret ipſi auxilium accerſeret; legatos denuò ad eum Phraates miſit, multa & Pompeium incuſans & Romanos inſimulans: adeò ut & pudorem, & terrorem Pompeio injiceret. Itaque neque Tigrani auxilium tulit, neque deinceps bellum, etſi multi ad id incitarent, adversùs Phraatem ſuſcepit. Hanc enim expeditionem ſibi à populo Romano non fuiſſe demandatam, & Mithridatem adhuc eſſe, dicebat: ad hæc ſe rebus confectis contentum eſſe, neque velle alia aggredi; ne dum plura appeteret, in his adverſam fortunam, veluti Lucullus, experiretur. Phraatis autem accuſationes dictis elevabat; non quidem refutans, verùm ei litem cum Tigrane de limitibus quibuſdam intercedere; ſeque miſſurum tres viros, qui eam dijudicarent. Atque eos quidem miſit: hiſque reges tanquam re verâ arbitris acceptis, omnem ipſi inter ſe controverſiam compoſuerunt. Tigranem ira ſtimulabat, quòd ſupperias non impetraſſet. At Phraates Tigranem quoque ſalvum eſſe volebat; cujus olim, ſi res ita ferret, auxilio contra Romanos uti poſſet. Utrique ſatis conſtabat, uter ipſorum alterutrum ſuperaſſet, illum & negotium cum Romanis habiturum, & in ipſorum poteſtatem eo faciliùs venturum. His itaque cauſis moti, in gratiam redierunt. (*Dio, lib. 37. cum Plutarcho, & Appian. pag. 244.*)

Dum his negotiis Pompeius diſtinetur, Mithridates Pontum circumluſtravit, & Panticapæum, quod eſt in Europâ ad oſtium Ponti emporium, occupavit. (*Appian. ibid.*) Ipſe quoque legatos ad Pompeium adhuc in Syriâ morantem, & neſcientem eum eſſe ſuperſtitem, miſit; qui tributa populo Romano pollicerentur, ſi concederetur ei regnum paternum. Cúmque ille poſtularet, ut ipſe Rex veniret, ſicut Tigranes venerat: id ſe facturum negavit, ut parùm decorum perſonæ Mithridatis; miſſurum tamen filios & amicos aliquot. (*Appian. pag. 245.*)

His dictis, delectus maximos habuit promiſcuè, tam è ſervis quàm ex ingenuis: arma quoque multa & tela fabricabat & machinas, nulli parcens materiæ ne bobus quidem aratoribus in uſum nervorum. Tributa omnibus etiam tenuibus præſcripſit: quæ à miniſtris exigebantur cum multorum injuriis, non ſentiente Mithridate. Morbus enim quidam ulceroſus faciem ejus invaſerat; ut à ſolis tribus eunuchis aſpici pateretur qui eum curabant. Quo procurato, jam etiam copiæ paratæ aderant, 60 cohortes ſexcentenariæ, & alia multitudo numeroſa, navéſque, & loca opportuna quæ duces illo ægrotante occupaverant: trajecítque partem exercitûs Phanagorium, alterum emporium ſitum in oſtio, ut aditum utriaque teneret, Pompeio etiam tùm hærente in Syriâ. [*Id. ibid.*]

In Boſphoro Mithridate Cerealia ſacra celebrante, terræ motus poſt hominum memoriam maximus repentè exortus eſt: quo multæ urbes dejectæ ſunt, & magna clades agris illata. [*Dio, lib. 37. Oroſ. lib. 6. cap. 5.*] Cui ſimilis, ſi non idem, terræmotus in Syriâ ille fuit; quo centum ſeptuaginta millia hominum & multas urbes periiſſe, ex Trogo *Juſtinus* refert. Quod prodigium murationem rerum portendere aruſpices reſponderunt. [*Juſtin. lib. 40. cap. 2.*]

Eodem tempore Caſtor Mithridatis præfectus, qui Phanagorio præerat, Tryphonem eunuchum regium (à quo aliquando tortus fuerat) intrantem adortus interfecit, & plebem ad libertatem vocavit: quæ quamvis jam arx teneretur ab Artapherne cæteriſque Mithridatis filiis, aggeſtis circumquaque lignis eam incendit. Quo metu Artaphernes, Darius, Xerxes, Oxathres & Eupatra liberi Mithridatis ſeſe dederunt. In his ſolus Artaphernes erat fermè quadragenarius; reliqui formoſi pueri. Cleopatra verò, altera filia, reſtitit: cujus generoſitate pater delectatus, ſubmiſſis multis dicrotis ea potiuit. Reliquos Caſtor, arce occupatâ, ad præſidia Romanorum tranſmiſit. [*Appian. pag. 245, 246. Oroſ. lib. 6. cap. 5.*]

Quotquot erant in propinquo caſtella nuper occupata à Mithridate, audaci exemplo Phanagorenſium permota defecerunt; Cherſoneſus, Theudoſia, Nymphæum, aliáque circa Pontum opportuna bello gerendo. [*Appian.*]

Mithridates accenſus irâ, non ſolùm defectorum nonnullos deprehenſos ſupplicio affecit; ſed etiam complures amicos ſuos, & Exipodram filium ſuum interfecit. [*Dio, lib. 37. Oroſ. lib. 6. cap. 5.*] Vidénſque crebras defectiones, & ſuſpectum habens exercitum, ne parùm conſtantis eſſet fidei, quippe coactus ad militiam, (præſertim accedentibus gravibus exactionibus, & adverſitate fortunæ ſemper intutâ apud mutabiles ſubditorum militum animos) miſit ad Scythiam per eunuchos ad regulos nuptum filias: petens ut quamprimùm cum copiis venirent auxilio. Hæ deducebantur à 500 militibus: qui parùm à Mithridate digreſſi, eunuchos interfecerunt, quòd ab his apud regem præpotentibus ſemper moleſtati fuerant; & puellas ad Pompeium adduxerunt. [*Appian.*]

Pompeius relictâ Syriâ, Amisum in Ponto profectus est : ubi ambitione impulsus, quod in Lucullo tantopere reprehenderat, ipse egit. Dominante enim in Bosphoro Mithridate qui manum haud contemnendam jam contraxerat, quasi omnibus confectis, provincias ordinavit, & dona contulit. [*Plutarch.*]

Et quidem Pontum, vivente adhuc Mithridate, in provinciæ formam ab eo redactam, in libro 102. *Livius* indicat. Ea Galatiæ addita, & in undecim conventus distributa, Bythiniæ nomine appellata est. [*Strabo, lib.* 12. *pag.* 541.]

Mithridatium à Ponto avulsum Bogodiatoro Pompeius dedit. (*Id. ibid.*) Lunæ, Comanorum in Ponto deæ, Pontificem, regiâ dynastiâ præditum, creavit Archelaum, ejus cui à Syllâ & Senatu honor est habitus (ut ad annum Mundi 3919. dictum est) filium : adjecitque ad sacrum agrum & alium per orbem duorum schœnorum, sive stadiorum 60. ac mandavit inhabitantibus Comana, ut Archelao parêrent. Horum ergo is princeps fuit, & hierodulorum in urbe degentium, qui pauciores 6000 non fuerunt dominus ; nisi quòd vendendi eos non habebat potestatem. (*Id. lib.* 12. *pag.* 558. *& lib.* 17. *pag.* 796. *cum Appiano, pag.* 251.)

Paphlagoniæ dynastam Attalum à Pompeio constitutum, *Appianus* ; [*pag.* 251.] Attalo & Pylæmeni Paphlagoniam fuisse redditam, *Eutropius* : ejúsque postea à Pylæmene morientè populum Romanum relictum fuisse hæredem, *Sextus Rufus & Jornandes* refert. Armeniam minorem Dejotaro Galatiæ regi (vel tetrarchiæ potiùs) donavit ; quia socius belli Mithridatici fuerat. (*Eutrop. lib.* 6.) Unum enim Dejotarum in toto orbe terrarum ex animo amicum verèque benevolum, unum fidelem populo Romano judicavit. [*Cicero, in Philippicâ* 11.] Unde & Gadilonitidis in Ponto regionis partem ei dedit ; ut & quæ sunt ad Pharnaciam & Trapezuntem, Colchos usque ad minorem Armeniam : & regem ejus ditionis constituit ; cùm etiam paternam tetrarchiam haberet Tolistoborgiorum Galatarum. [*Strabo, lib.* 12. *pag.* 547.] Galatiam enim tetrarchis è stirpe Pompeius reliquit. [*Id. ibid. pag.* 541. *cum Appiano, pag.* 251.] Paulò verò post in trium, deinde duorum, tandem unius Galatia venit potestatem Dejotari. [*Strabo, lib.* 12. *pag.* 567.]

Mithridates, tot liberis & castellis totóque regno spoliatus, dignitate quoque amissâ & spe auxiliorum ex Scythiâ, tamen ne tum quidem quicquam humile aut præsenti calamitate dignum cogitabat : sed ad Gallos Europæos, quorum jam antè hâc de causâ paraverat amicitias, per Scythas & Istrum iter destinabat, ut cum eis per Alpes Italiam invaderet ; sperans multos Italiæ populos odio Romanorum ibi adjungendos. (*Florus, lib.* 3. *cap.* 5. *Appian. pag.* 246. *Dio, lib.* 37.)

Eos magnificos conatus destituit exercitus, deterritus ipsâ immani audaciâ, & expeditionis longitudine, tum quòd ducerentur contra viros quos ne domi quidem sustinere potuerant : & existimabant Mithridatem rebus suis desperatis velle fortiter potius ac regiè vitam finire quàm in otio. Attamen durabant aliquantisper & quieti eum patiebantur : erat enim non mediocris, & haud quaquàm contemnendus Rex vel in calamitatibus. [*Appian.*]

Arabiæ Petreæ, ad mare Rubrum usque, rex Aretas, quum prioribus temporibus Syriam frequenter vexasset, essetque ob id à Romanis, qui ad Syriæ propulsandas injurias venerant, prælio victus ; tamen adhuc bellum gerebat. Adversus eum vicinosque, Phraate quietem jam agente atque Syriâ & Phœniciâ constitutâ, Pompeius expeditionem suscepit. [*Dio, lib.* 37.] Quæ quidem apud multitudinem castrensem non carebat reprehensione. Declinationem enim putabant eam insequendi Mithridatis ; atque in illum vertenda arma censebant, veterem hostem, qui jam bellum instaurabat & parabatur (ut annuntiabatur) per Scythiam & Pannoniam cum exercitu invadere Italiam. Sed Pompeius prorsus sibi factu existimabat vires opprimere bellum gerentis, quam corpus capere fugientis. (*Plutarch.*)

Iter ingressus Pompeius, cadavera illorum qui duce Triario infeliciter cum Mithridate pugnantes in Ponto ceciderant, quæque Lucullus insepulta reliquerat, splendidè & magnificè tumulavit. Aretas, contemptis antè Romanis armis, tunc magno metu perculsus, dicto audientem scripsit se fore Pompeio & imperata facturum. Quò magis autem hujus consilium Pompeius exploraret, movit Petram. [*Plutarch.*] ubi regem cum vicinis sine labore in potestatem redegit, & custodiæ tradidit. [*Dio, lib.* 37.] urbe eorum Petrâ captâ. [*Oros. lib.* 6. *cap.* 6.] licèt, omissis illis, Pompeium contra Aristobulum arma movisse, *Josephus* ; quum verò non procul Petrâ abesset, accepto de Mithridatis cæde nuncio, extemplò signa retrò ex Arabiâ movisse & Amisum pervenisse, *Plutarchus* scripserit.

Romæ P. Servilius Rullus Tribunus plebis inito magistratu legem agrariam promulgavit, de creandis cum summâ potestate decemviris, quibus jus esset agrum publicum totâ Italiâ atque Syriâ, & quicquid nuper à Pompeio partum erat, vendere vel colonis dividere. Cui Kalendis Januariis (quæ ut annus tum Romæ agebatur, in initium ferè Juliani Octobris incurrebant) inito Consulatu Cicero se opponens, habitâ in Senatu oratione contra Rullum, omnes legis illius metu liberavit. (*Cicero, in primâ agrariâ & lib.* 2. *ad Attic. ep.* 1. *cum Plutarch. in Cicerone.*)

Cúmque eâ lege potestas Decemviris daretur eos vendendi agros, *quos rex Mithridates in Paphlagoniâ, Ponto, Cappadociâque possederat* ; in secundâ oratione agrariâ coram populo habitâ, plebisciti illius iniquitatem hac ille interrogatione perstrinxit. *Itáne verò ? non legibus datis, non auditis verbis imperatoris, nondum denique bello confecto, cùm rex Mithridates amisso exercitu regno expulsus, tamen in ultimis terris aliquid etiam nunc moliatur, atque ab invictâ Cn. Pompeii manu Mœotide & illis paludibus & itinerum angustiis atque altitudine montium defendatur ; cùm imperator in bello versetur, in locis autem illis etiam nunc belli nomen reliquum sit : eos agros, quorum adhuc penes Cn. Pompeium omne judicium & potestas mare majorum debet esse, Decemviri vendent.*

L. Valerius Flaccus, qui Romæ prætoram gesserat, in Asiam Prætor missus est. Quam prætoram Asiaticam illius fuisse annuam, illique Quintum Ciceronem in eâ successisse, testatur Quinti frater Marcus Cicero in oratione pro hoc *ipso* Flacco, repetundarum à provincialibus postulato, habitâ.

3941 Pharnaces, filiorum Mithridati charissimus, & sæpe regni hæres designatus, patri struxit insidias: sive quòd timebat ne Italica patris expeditio omnem ei apud Romanos spem reconciliationis præcluderet, sive aliâ causâ vel cupiditate permotus. Captis autem insidiarum conscîis & ad torturam admotis, Pharnaci tamen pater, suasu Menophanis, veniam dedit. (*Appian.*) Hanc veniam (ut *Salianus* hîc notat) *Dio* tacet; quin potiùs semel iterúmque missos ait ad Pharnacem comprehendendum satellites, qui ab eo in suas partes traducti fuerint, & cum iis Panticapæo urbe captâ patrem in suam potestatem redegisse: hâc etiam observatione additâ, Mithridatem, quamvis in omnibus regiis rebus sapientissimum, hoc tamen non animadvertisse: nihil neque arma, neque multitudinem subditorum, sine eorum benevolentiâ, conducere; quinimo hæc ipsa, si fides absit, tantò minùs tuta esse, quantò sunt plura. Quæ observatio in subsequente quoque Appiani narratione locum habet.

Pharnaces, sciens exercitum alieno esse ab Italicâ expeditione animo, noctu primarios Romanorum transfugas proximè Mithridatem tendentes accessit: & periculum si in Italiam irent ipsis non ignotum exaggerans, multáque, si manerent, eis pollicens, induxit eos ut à patre deficerent. Móxque nocte eâdem ad alia propinqua castra dimisit nuntios: & illis quoque pertractis in suam sententiam, manè primi transfugæ conclamaverunt, quibus proximi quique, & mox alii, clamorem reddiderunt; reddidit & navalis exercitus. Et quidem plerique clamorem defectionis indicem ediderunt, non præmoniti nec corrupti, sed vel plurium exemplum secuti quibus resistere non possent, vel novarum rerum in afflicti senis calamitate cupidi.

Mithridates excitatus clamore, misit quosdam rogatum quid sibi poscerent. Illi non dissimulanter aiebant se filium regem petere, juvenem pro sene eunuchis dedito, interfectore multorum filiorum, ducum ac amicorum. His auditis Mithridates eos allocuturus prodiit: & interim manus quædam præsidiariorum conferebat se ad transfugas; qui negabant se eos admittere, nisi ad fidem impetrandam ederent aliquod facinus, simúlque Mithridatem ostendebant. At illi equum fugientis interfecerunt, & Pharnacem quasi jam voti compotes regem appellaverunt: quorum quidam membranam chartaceam longam latámque è templo depromptam vice diadematis circumdedit ejus capiti.

Id conspicatus senex è superiore porticu, alios post alios mittebat ad Pharnacem, qui tutum abitum peterent. Sed quum nemo rediret, veritus ne Romanis dederetur, satellites & amicos qui adhuc apud eum permanebant laudatos misit ad novum regem: quorum aliquot in viâ præter opinionem occidit exercitus. (*Appian.*) Ipse diu ex altissimo muro filium frustrà precatus, ubi inexorabilem vidit, moriturus exclamasse fertur. *Quoniam Pharnaces mori jubet, vos si estis dii patrii precor, ut quandoque & ipse hanc vocem à liberis suis audiat.* Statimque descendens ad uxores, pellices ac filias suas, venenum omnibus dedit. [*Oros. lib. 6. cap. 5.*]

Duæ filiæ virgines quæ apud eum educabantur, Mithridatis & Nysîa, Ægypti Cypriqne desponsæ regibus, enixè patrem rogabant ut ante illum potionem venenatam sumerent, vetabantque bibere donec ipsæ hausserunt. [*Appian.*] Sed Mithridati ad mortem neque haustum venenum, quod circa gladium perpetuò secum circumferebat, neque mucro, quo seipsum vulnerârat, satis fuerunt. Quamvis enim datâ operâ concitatiùs ambularet, ut infusa pestis per venas vegetatione corporis acta discurreret; nihil tamen agebat, propter quotidianam pharmacorum consuetudinem, quibus vitalia sua adversùs noxios succos obstruxerat, quæ nunc quoque vocantur Mithridatica. Ictus autem gladii, quem suâ sibi manu intulerat, tum propter ætatem, præsentésque quæ circumstabant calamitates, imbecillior fuit; tum veneni sumptione, cuicuimodi tandem id fuerit, debilitatus. Quum igitur neque seipsum confecisset, & diutiùs tempus trahere videretur: Bitœtum sive Bithocum Gallum quendam militem jam fracto muro discurrentem, auctoritate vultus territum revocavit, & in cædem suam manum trepidantis adjuvit. Denique & à seipso, & ab hostibus cæsus occubuit. [*Dio, lib. 37. cum Livio, lib. 102. Floro, lib. 3. cap. 5. Valerio Maximo, lib. 9. cap. 2. Plinio, lib. 25. cap. 2. Justino, lib. 37. cap. 2. A. Gellio, lib. 17. cap. 16. Appiano, pag. 248. Aurelio Victore, de Vir. illustr. cap. 76. & Orosio lib. 6. cap. 5.*]

Hunc vitæ exitum apud Panticapæum in Bosphoro Cimmerio sortitus est Mithridates: *vir, neque silendus, neque dicendus sine curâ, bello acerrimus, virtute eximius, aliquando fortunâ semper animo maximus, consiliis dux, miles manu*; ut eum Velleius Paterculus [*lib. 2. cap. 18.*] celebrat: denique *rex post Alexandrum maximus*, ut eum in *Lucullo* suo appellat Cicero. quibus elogiis & nos permoti, non minorem in Mithridatis quàm in Alexandri rebus digerendis curam ponendam existimavimus.

De Mithridatici belli spatio, in fine capitis 1^i libri 6^i, ita scribit Orosius. *Bellum Mithridaticum vel, ut verius dicam, belli Mithridatici clades, multas secum involvens provincias, tractu & protensa per 40 annos fuit. Nam 662°, ut dixi,* (lib. 5. cap. 19.) *anno ab Urbe conditâ, quo etiam primum civile bellum ceperat inardescere; consulatu Ciceronis verò & Antonii, ut verbis poëtæ optimi* (Lucani) *loquar, barbarico vix consummata veneno est. Sed in his temporibus 30 gerendi belli inveniuntur anni: qualiter autem 40 à plerisque dicti sint, non facile discernitur.*

Bella Mithridatem cum Romanis per annos 46 gessisse, apud *Justinum* (*lib. 37. cap. 1.*) legimus. Annos illis 42 *Appianus* in Mithridaticorum initio, (*pag. 170.*) alibi verò 40, (*in Syriacis, pag. 118. & Mithridaticis, pag. 249.*) ut & Florus, (*lib. 3. cap. 5.*) & Eutropius,

3941 (*lib.* 6.) attribuit. Apud Plinium, [*lib.* 7. *cap.* 26.] titulus in delubro Minervæ à Pompeio positus bellum hoc 30 annorum fuisse notat. Atqui ab initio primi belli Mithridatici usque ad ipsum Mithridatis exitum, non plures quàm 26 reperiuntur anni; intermediis quoque pacis annis simul annumeratis. Ut rotundato numero bellum illud 30 annorum fuisse dicatur: quomodo Cicero [*orat. in L. Pisonem*] in Consulatu suo C. Rabirium perduellionis reum, ob eædem Saturnini authoritate Senatûs 40 annis antè peractam, se defendisse significat; quam *Dio* [*lib.* 37.] exactiori calculo, ante 36 annos factam fuisse affirmat. de quo, in Pisonianam illam orationem *Asconius Pedianus* est consulendus.

Erat hoc tempore in Judæâ Pompeius. Iratus enim Aristobulo, adversus eum, Hyrcano multùm hoc precante, Romanas legiones, cum auxiliaribus copiis à Damasco cæteráque Syriâ excitis, duxit. Cùm verò Pellam & Scythopolim prætergressus pervenisset Coreas, ubi Judææ mediterranea versùs est initium, & Aristobulum in Alexandrium, castellum elegans in montis vertice positum, refugisse intellexisset, accersivit illum ad se per nuncios. Ille, multis suadentibus ut caveret bellum à Romanis, descendit: & cùm de jure principatûs cum Hyrcano fratre disceptasset, permissu Pompeii rursùm in arcem se recepit. Idque iterùm & tertiò fecit, simul spe regni Pompeio obsecundans, & omnia ejus imperata facturum se simulans; simul redeundo in arcem se muniens, & apparatus bellicos faciens, metu ne ad Hyrcanum transferretur dominium. (*Joseph. Belli, lib.* 1. *cap.* 5. *& Antiquit. lib.* 14. *cap.* 6.)

Jubente Pompeio ut castella traderet sibi Aristobulus, & præfectis eâ de re scriberet, quibus præceperat ut non nisi manu suâ scriptis litteris obtemperarent; parnit quidem, sed ægrè ferens secessit Hierosolyma, quasi ad certum bellum se præparaturus. Quem Pompeius statim, nec enim tempus apparatûs dandum putabat, cum exercitu est insecutus. [*Id. ibid.*]

In itinere, circa Jerichuntem, venit nuntius è Ponto, Mithridatem à filio suo Pharnace occisum esse significans. (*Ibid.*) Quem lætum nuntium lancearum cuspidibus tabellarii statim demonstrabant, quas lauri frondibus exornabant. Non erat ibi suggestus, neque dum erectus fuerat castrensis, quem faciunt grandibus cespitibus excisis & accumulatis: tunc verò nimiâ properatione & studio congestis jumentorum clitellis tumulum excitavere. Eò postquàm conscendit Pompeius, nuntiavit iis Mithridatem manus sibi ipsum intulisse, omniáque illic Pharnacem sibi & Romanis occupavisse. [*Plutarch. in Pompeio.*]

Inde exercitus haud immeritò, quasi in Mithridatis corpore hostium myriade extinctâ, ovans ad sacrificia & convivia se convertit: lætatúsque Pompeius est, quòd factis suis & expeditionibus, quam haud ita expectaverat facilem, coronidem imposuisset. [*Id. ibid.*] Tantum enim in hujus unius animâ posuit, ut cùm omnia, quæ ille tenuerat, victoriâ possideret, tamen non antè, quàm illum vitâ expulit, bellum confectum judicârit. (*Cicero, pro Murenâ.*) de quo ita illum jactitantem, in libro secundo inducit Lucanus:

Idem per Scythici profugum divortia Ponti
Indomitum Regem, Romanáque fata morantem,
Ad mortem, Syllâ felicior, ire coegi.

Pompeius prima castra apud Jerichuntem habens, ubi palmeta sunt præstantissima, & opobalsamum provenit inter unguenta præcipuum, mane sequenti movit, inde versùs Hierosolyma. Tum verò Aristobulus anteactorum pœnitens obviam ei venit; pecuniámque pollicitus, quódque semetipsum ei cum civitate permitteret, rogabat ut omisso bello quicquid vellet pacatè ageret. Pompeius, datâ petenti veniâ, misit Gabinium cum militibus in urbem ad accipiendum pecuniam: qui tamen re infectâ rediit, exclusus & vacuis manibus; militibus Aristobuli pactum irritum facientibus. Eâ re commotus Pompeius, Aristobulo custodiæ tradito, ad urbem properavit; cæterà quidem probè munitam, tantùm è Septentrionali latere injuriis expositam. (*Joseph. lib.* 14. *cap.* 7.)

Civibus intùs inter se dissidentibus, qui cum Hyrcano sentiebant, urbem Pompeio dedendam censuerunt: ad quos & alii plurimi, Romanorum constantiam metuentes, accesserunt. Aristobuli verò factio excludi eum jubebat & bellum parari; eo quòd regem haberet in vinculis. Hi prævenientes alteros, Templum occuparunt, & præciso ponte qui in urbem ferebat, ad bellum se expedierunt. At illi intromisso exercitu urbem & domum regiam tradiderunt: quarum custodiam Pompeius legato suo Pisoni commisit. Ipse vicinas Templo domos aliáque propinqua ædificia muniebat. Et primùm quidem conditiones pacis inclusis obtulit: quas cùm illi non admitterent, omnia quæ circum erant oppugnationi paravit: Hyrcano alacriter suppeditante quicquid usus posceret. [*Id. lib.* 1. *Belli, cap.* 5. *& lib.* 14. *Antiquit. cap.* 8.]

Pompeius à septentrionali Templi latere, quod maximè erat oppugnationi obnoxium, admovit milites. Erant autem hâc quoque parte turres altæ, & fossa manu facta; præter profundam vallem quæ Templum cingebat. nam etiam versùs urbem abrupta erant omnia, sublato ponte, quâ parte Pompeius erat cum suo contubernio. Erigebant autem quotidie magno labore aggerem Romani, cædentes circumquaque arbores: vallémque replebant omni genere materiæ per milites comportato. quod opus per se erat difficillimum, propter immensam vallis altitudinem; Judæis præsertim modis omnibus desuper obsistentibus. [*Ibid.*]

Sed nisi patrius nobis mos esset, inquit *Josephus*, per otium septimum quemque diem exigere; non potuissent absolvere aggerem, vetantibus adversariis. Prohibere enim vim inferentes permittit, sed opus facientem hostem impedire nos lex (non scripta utique, sed à Doctoribus tradita) non sinit. Quod ubi animadverterunt Romani, sabbatis neque eminùs incessebant telis Judæos, neque manus cum eis conferebant: tantùm erigebant aggerem & turres, machináque admovebant, ut eis postridie adversùs nos uti possent. Ita *Josephus*, [*lib.* 14. *Antiquit. cap.* 8.] & Agrippa rex, apud eundem, [*libro* 2. *Belli, cap.* 16.] hos maximè

dies

dies Pompeium ad bellum destinasse memorans, in quibus hi qui oppugnabantur sabbatorum agebant otia.

Recitatis in Senatu Pompeii litteris, de Mithridate interfecto confectóque bello Mithridatico, supplicatio dierum duodecim, Cicerone Consule referente, Pompeio decreta est. [*Cicero, de provinciis Consularib.*] Romanique festos dies egerunt, liberati hoste gravissimo. (*Appian. pag.* 250.)

Titus Ampius & Titus Labienus tribuni plebis legem tulerunt, ut Pompeius ludis Circensibus coronâ laureâ & omni cultu triumphantium uteretur: scenicis autem prætextâ, coronâque laureâ. Quod ille tamen non plus, quàm semel usurpare sustinuit. (*Vellei. Patercul. lib.* 2. *cap.* 40. *cum Dione, libro* 37.)

Hierosolymis, valle jam repletâ, & appositis aggeri turribus, admotisque machinis Tyro allatis, Romani saxis missilibus Templi mœnia concutiebant; diúque turres, magnitudine simul & pulchritudine præstantes, vim obsidentium sustinebant. Romanis verò tunc plurimùm defatigatis, Pompeius Judæorum tolerantiam & in aliis admiratus est; & præcipuè quòd, velut in altâ pace civitas ageret, omnem Dei cultum inter media tela versantes diligentissimè celebrarent. Toto enim oppugnationis tempore, consueta peragebantur sacrificia: bis per singulos dies, manè & circa nonam horam, super altari immolantibus Sacerdotibus, ac ne in extremo quidem discrimine sacra intermittentibus. (*Joseph. lib.* 1. *Belli, cap.* 5. *& lib.* 14. *Antiquit. cap.* 8.)

Quum Romæ feriæ Latinæ agerentur, (quæ non stativæ erant, sed conceptivæ) Cometes effulsit: & Novembris Juliani die 7, horis duabus post mediam noctem, Luna eclipsim passa est. cujus, in libro 2° de Consulatu suò, his versibus *Cicero* meminit.

Tu quoque, cùm tumulos Albano in monte nivalles
Lustrâsti, & lato maculâsti lacte Latinas;
Vidisti & claro tremulas ardore cometas,
Multáque misceri nocturnâ strage putâsti.
Quod fermè dirum in tempus cecinere Latinæ;
Cùm claram speciem concreto lumine Luna
Abdidit, & subitò stellanti nocte peremptæ est.

Mense obsidionis Hierosolymitanæ tertio, concussâ turri maximâ crebris arietis ictibus, collapsáque & secum ruinam trahente muri proximi, certatim hostium agmina in Templum irruperunt. Primus autem murum transcendere ausus est Cornelius Faustus Syllæ filius, sequente cohorte militum; mox aliâ parte Furius centurio cum suis manipularibus: & inter utrumque Fabius, & ipse centurio, cum manu suorum validâ. Hi circumsepto undique fano, alios aliò confugientes, vel etiam pauliſper repugnantes, interfecerunt. Ubi plurimi Sacerdotum quanquàm hostes strictis gladiis irruentes viderent, intrepidi tamen in peragendis rebus divinis perseverabant: & in ipso libandi & adolendi ministerio mactabantur, saluti quoque obsequium religionis præferentes. (*Ibid.*)

Omnia autem plena erant cædibus: & Judæorum alii à Romanis confossi cadebant, alii à gentilibus suis adversæ partis studiosè trucidabantur; plurimi per abrupta semetipsos præcipitabant, nonnulli subjectis in ædes ignibus concremabantur, non sustinentes spectare quæ patrabantur ab hostibus. Itaque Judæorum quidem millia duodecim occubuerunt: Romanorum verò perpauci desiderati, sed plures sauciati sunt. Inter captivos etiam Absalomus, patruus simul & socer Aristobuli, (ille Johannis Hyrcani filius, quem contentum privatâ & otiosâ vitâ in honore ab Alexandro Jannæo habitum scripsit *Josephus*, lib. 13. cap. 20.) comprehensus tenebatur. (*Ibid.*)

Captum est Templum die jejunii, C. Antonio & M. Tullio Cicerone Consulib. Olympiade CLXXIX. (*Joseph. lib.* 14. *cap.* 8.) annóque illius primo. (*Euseb. Demonstrat. Evangelic. lib.* 8. *cap.* 2.) solenni mensis tertii jejunio; quo Urbs posteà à Sosio est occupata. (*Joseph. lib.* 14. *cap. ult.*) Qui mensis tertius anni civilis est accipiendus, apud Hebræos & alios Orientales (ut in lib. 1. Antiquit. cap. 4. *Josephus*, & in principium Ezechielis *Hieronymus* indicat) ab autumno deducti: ille videlicèt Syrorum mensis tertius, ab eis *Canun prior*, ab Hebræis *Casleu* dictus; cujus die 28° jejunium, in memoriam sacri voluminis ab impio Jehojakimo combusti, (*Jerem.* XXXVI. 9, 22, 23.) in hunc usque diem Judæi celebrant. Quod jejunium si (ut ad annum Mundi 3398 est annotatum) ob captam primùm à Nebuchadnesare Hierosolymam, quando Babyloniis primùm populus Dei servire cœpit, fuerit indictum: insignem hic eventuum ἐμφασιν observare liceat: ut eodem ejusdem mensis die, & post 543 annos à Pompeio, quando Romanis, & post 26 deinde annos iterùm à Sosio, quando Herodi Idumæo & ejus posteris Judæi servire cœperunt, Templum Hierosolymitanum capi contingeret. Dies verò ille 28 mensis Casleu hoc anno Decembris Juliani diei 20 respondit: & (quod notatu dignum est) in Saturni quoque diem, sive Judaicum Sabbatum, incidit; quo Templum à Pompeio expugnatum fuisse, *Dio* significat. Numerarúrque hic annus 79, ab anno regni Græcorum 170, quo ab Israële jugum Gentium sublatum fuisse legitur. (1. *Maccab.* XIII. 41.) Unde, quàm brevi temporis spatio libertate suâ illi potiti fuerint, intelligitur.

Introgressus in templum Pompeius, & unà cum eo non pauci alii, inspexerunt quæ nefas est videre nisi soli Pontifici. Cúmque intùs essent mensa & candelabrum cum lychnis & pocula libatoria & thuribula, ex auro cuncta, congestáque aromatum moles, & in thesauris sacræ pecuniæ circiter talentorum duo millia: nihil tamen horum Pompeius attigit. Sequenti verò die purgare Templum ædituos jussit, & Deo legitima offerre sacrificia. (*Joseph. lib.* 1. *Belli, cap.* 5. *& lib.* 14. *Antiquit. cap.* 8.)

Hyrcano Pontificatum Pompeius reddidit: tum propter alia ipsius officia obsidionis tempore

præstita,

3941 præſtita, tum quia totâ regione habitantibus Judæis author fuit, ne arma pro Ariſtobulo ſumerent. [*Id. ibid.*] Cum Pontificatu principatum quoque ſuæ gentis accepit: ſed diadema eum ferre Pompeius vetuit. Indéque, præter priores 9 annos, quibus matre Alexandrâ regnante Pontificatum geſſerat, per alios 24 annos ſummum ſacerdotium obtinuit. [*Id. lib.* 20. *Antiquit. cap.* 8.] pro quibus nos annos 23 cum dimidio accipimus.

Illos qui maximè belli cauſa fuiſſent Pompeius ſecuri percuſſit: Fauſto verò & aliis, qui primi murum conſcenderunt, digna præmia perſolvit. [*Joſeph. lib.* 1. *Belli, cap.* 5. *& lib.* 14. *Antiquit. cap.* 8.]

Judæos Pompeius populo Romano fecit tributarios. [*Id. ibid. Euſeb. Chronic. Sever. Sulpic. Hiſtor. ſacr. lib.* 2.] Urbes verò quas ſibi ſubjugaverant in Cœleſyriâ ademptas illis juſſit proprio parere Præſidi; & totam gentem, priùs elatam rebus proſperis, contraxit intra veteres terminos. Gadaram deinde, quam Judæi paulò antè ſubverterant, in gratiam liberti ſui Gadarenſis Demetrii [de cujus inſolentiâ in *Pompeio* ſcripſit *Plutarchus*] inſtauravit. Reliquas mediterraneas urbes, Hippon, Scythopolim, Pellam, Dion, Samariam, Mariſſam, Azotum, Jamniam, Arethuſam, ſuis reſtituit habitatoribus; præter eas quæ in bellis erant dirutæ. Similiter & maritimas, Gazam, Joppen, Doram, & Stratonis turrim [quæ poſteà ab Herode magnificè reſtaurata, Cæſarea eſt appellata] Pompeius liberas eſſe juſſit: eáſque omnes provinciæ Syriæ contribuit. (*Joſeph. ut ſupr.*) 4651 63

Hujus calamitatis, inquit *Joſephus*, (lib. 14. cap. 8.) *cauſa fuêre Hieroſolymitanis Hyrcanus & Ariſtobulus, inter ſe diſſidentes invicem. Nam tum primùm libertatem amiſimus, ſubjecti Romanorum imperio; & regionem de Syris bello captam reddere ipſis coacti ſumus: & inſuper plus quàm decem millia talentorum brevi tempore à nobis Romani exegerunt.* quot ſolum Crallum è Templo abſtuliſſe, idem *Joſephus* poſteà (*cap.* 12.) affirmat: ut de tributis & penſitationibus populo indictis iſta hic ille intellexiſſe videatur.

Cum his quæ à patrio hiſtorico *Joſepho* ſunt tradita, non abs re fuerit ea quoque conferre, quæ ab exteris ſcriptoribus, qui animo à Judæis fuerunt alieniſſimo, de re à Pompeio adverſus eos geſtâ memoriæ habentur prodita. Inter quos primum locum obtinet *Cicero*, in cujus Conſulatum inciderunt iſta: apud quem, in Oratione pro L. Flacco, de Pompeii abſtinentiâ hoc occurrit teſtimonium. *Cn. Pompeius, captis Hieroſolymis, victor ex illo fano nihil attigit. Imprimis hoc, ut multa alia, ſapienter; quòd in tam ſuſpicioſâ ac maledicâ civitate locum ſermoni obtrectatorum non reliquit. Non enim credo religionem, & Judæorum & hoſtium, impedimento præſtantiſſimo Imperatori, ſed pudorem fuiſſe.* & religionis Judaicæ cum Romanâ, qualis ab homine ethnico expectari poterat, ejuſmodi facta collatio. *Sua cuique civitati religio eſt, noſtra nobis. Stantibus Hieroſolymis, pacatiſque Judæis, tamen iſtorum religio ſacrorum à ſplendore hujus imperii, gravitate nominis noſtri, majorum inſtitutis, abhorrebat: nunc verò hoc magis, quod illa gens, quid de imperio noſtro ſentiret, oſtendit armis; quam chara diis immortalibus eſſet, docuit, quòd eſt victa; quod elocata, quòd ſervata vel* (ut alii legendum cenſuerunt) *ſerva facta eſt.*

Ex *Tito Livio*, hæc tantùm habentur in libri 102 epitome. *Cn. Pompeius Judæos ſubegit: fanum eorum Hieroſolyma, inviolatum ante id tempus, cepit.* niſi fortè ut alias hiſtoriæ ſuæ partes, ita & hanc, ex eo mutuatos fuiſſe exiſtimemus, *Eutropium & Oroſium.* Ita verò, in libro ſexto rem attigit Eutropius. *Ad Judæos tranſgreſſus, Hieroſolymam caput gentis tertio menſe cepit; duodecim millibus Judæorum occiſis, cæteris in fidem acceptis.* Oroſius, lib. 6. cap. 6. ex Petrâ Arabum Pompeium profectum fuiſſe ſcribens contra Judæos, *quibus Ariſtobulus expulſo fratre Hyrcano primus ex ſacerdote rex præerat*, non ex Joſepho, ſed ex alio non æquè rerum Judaicarum perito, hiſtoriam hanc ſe accepiſſe indicat: qui tamen de re à Pompeio geſtâ non malè ita retulit. *Ad Hieroſolymam urbem eorum Gabinium cum exercitu miſit. Ipſe continuò ſubſecutus, & à patribus urbe ſuſceptus, ſed à plebe muro templi repulſus, oppugnationem ejus intendit. Id non ſolùm naturâ loci verumetiam ingenti muro foſſâque maximâ munitum, cum alias aliis legiones dies noctéſque ſuccedere ſine requie cogeret, vix tertio menſe expugnavit. Tredecim* (*duodecim* habet Joſephus & Eutropius) *millia ibi Judæorum cæſa narrantur: cætera multitudo in fidem venit. Pompeius muros civitatis everti aquarique ſolo imperavit: & cùm aliquantos principes Judæorum ſecuri percuſſiſſet, Hyrcanum ſacerdotio reſtituit, Ariſtobulum captivum Romam duxit.*

Strabo, Geograph. lib. 16. *Quum palàm jam Judæa tyrannide premeretur, primus pro ſacerdote ſe regem fecit Alexander: cujus filios Hyrcanum & Ariſtobulum de imperio diſceptantes, Pompeius ſuperveniens dejecit: atque eorum munitiones evertit, & ipſa imprimis Hieroſolyma vi capta ſunt. Ea munitio petroſa erat, & bene ſepta, & interius aquis abundans, exterius omnino ſicca. Foſſam habebat in lapide exciſum 60 pedum profunditate, latitudine 250. E lapide autem exciſo educta erant Templi mœnia. Pompeius cepit, ut ferunt, obſervato jejunii die, dum ab omni opere Judæi abſtinerent, impletâ foſſâ & admotis ſcalis. Juſſitque mœnia omnia convelli: ac quantum omnino potuit latronum receptacula ſuſtulit, & loca ubi gaza tyrannorum recondita erat. Eorum duo in Jericuntis ingreſſu ſita erant, Thrax & Taurus: reliqua verò, Alexandrium, Hyrcanium, Macherûs, Lyſias, & qua circa Philadelphiam erant, item Scythopolis Galilææ proxima* (*pag.* 762. 763.) & pòſt: *Pompeius quibuſdam quæ Judæi ſibi violenter aſciverant ablatis, ſacerdotio præfecit Hyrcanum.* (*pag.* 764. 765.)

Apud *Lucanum*, in libro tertio Pharſaliæ, Pompeius inter gentes Orientis à ſe petitas Judæam ita connumerat.

Me dominus cognovit Arabs, me Marte feroces
Heniochi, noſtique erepto vellere Colchi.

Cappadoces

Digitized by

Cappadoces mea signa timent, & dedita sacris
Incerti Judæa Dei, mollisque Sophene:
Armenios, Siliciisque feros, Tauroisque subegi.

Plutarchus in Pompeio. *Judæam subegit, regémque Aristobulum cepit.* Appianus, in Mithridaticis; de eodem. *Aretæ Arabum Nabataorum regi bellum intulit, & Judæis, qui ab Aristobulo sua rege defecerant: donec expugnavit Hierosolyma, urbem eis sanctissimam.* [pag. 244.] & in Syriacis. *Una Judæorum gens armis subigenda superfuit: cujus regem Aristobulum victor Pompeius Romam misit, & Hierosolymorum, maxima sanctissimaque in eâ regione urbis, mœnia diruit.* (pag. 119.)

Corn. Tacitus, Historiar. lib. 5. cap. 9. *Romanorum primus Cn. Pompeius Judæos domuit: templúmque jure victoriæ ingressus est. Inde vulgatum, nullâ intus Deûm effigie, vacuam sedem & inania arcana. Muri Hierosolymorum diruti, delubrum mansit.* L. Florus, Histor. lib. 3. cap. 5. de eodem. *Libanum Syriæ Damascúmque transgressus, per nemora illa odorata, per thuris & balsami sylvas, Romana signa circumtulit. Arabes, si quid imperaret, præsto fuere. Hierosolymam defendere tentavere Judæi: verum hanc quoque & intravit, & vidit illud grande impiæ gentis arcanum patens, sub aureo vitem cælo.* (de quo consulendus Lipsius, Elector. libro 2. cap. 5.) *Dissidentibúsque de regno fratribus, arbiter factus regnare jussit Hyrcanum. Aristobulo, quia renuebat eam rem, catenas dedit.*

Dio denique, libro 37. in M. Ciceronis & C. Antonii Consulatu. *In Syriam Palæstinam, quòd hujus incolæ Phœnicen infestassent*, Pompeius *profectus est. Eam regebant Hyrcanus & Aristobulus fratres: ac tum fortè propter Pontificatum* (*regi enim nomen summi Pontificis apud eos est*) *sui Dei, quicunque is tandem est, dissidentes, urbes seditionibus agitabant. Hyrcanum igitur Pompeius sine prælio* (*neque enim is copias, quibus resisteret, habebat*) *statim in potestatem suam redegit. Aristobulum autem, in arce quâdam circumsessum, ad conditiones pacis accipiendas compulit. cúmque is neque pecunias, neque arcem traderet, in vincula conjecit: indéque reliquos etiam haud difficulter subegit. Hierosolymorum autem oppugnatio haud parvo ei labore stetit. Urbem quidem ipsam, à fautoribus Hyrcani receptus, facilè obtinuit: templum autem, quod alterius partis homines præoccupaverant, haud absque labore cepit. Situm erat loco edito, suis mœnibus munitum: nec, si ex æquo omnibus diebus id defendissent, expugnatum esset. Verùm, quòd Saturni quos vocant diebus propugnationem intermittentes, iisque ab omni opere vacantes, Romanis eo libero spatio occasionem muri subruendi dederunt. Quippe ubi hunc hostium morem animadverterunt, nihil ferè egerunt reliquis diebus: quum verò circumactâ septimanâ, Saturni dies rediisset, denuo aggressi, summâ vi templum oppugnârunt. Atque ita tandem Judæi, nihil quicquam propugnantes, in potestatem hostium venerunt. Ibi tum pecuniis direptis, regnum Hyrcano datum, Aristobulus abductus est. Hæc eo tempore in Palæstinâ gesta sunt.*

Pompeio res gerente circa Judæam, Ptolemæum (Auletam) octona millia equitum suâ pecuniâ toleravisse; & mille convivas totidem aureis potoriis, mutantem vasa cum ferculis, saginavisse *Varro* tradit. (*Plin. lib. 33. cap. 10.*) cui ex Ægypto quotannis 12500 talentorum tributum pendi consuevisse, in quâdam oratione (quæ interiit) prodidit *Cicero.* (*Strabo, lib. 17. pag. 798.*) licèt *Diodorus Siculus* reditum Ægypti hoc tempore 6000 tantùm talentorum fuisse retulerit.

Seleucis in Palæstinâ à Pompeio condita est. (*Appian. pag. 253.*)

Pompeius Cœlesyriæ, usque ad Euphratem fluvium & Ægypti terminos, cum duabus Romanis legionibus, administratione Scauro relictâ, in Ciliciam abiit: Aristobulum vinctum secum abducens, cum duabus filiabus & totidem filiis. (*Joseph. lib. 14. Antiquit. cap. 8.*) quorum unus Alexander ex itinere fugit; minor autem Antigonus cum sororibus Romam vectus est. (*Id. lib. 1. Belli, cap. 5. fin.*)

Syriam Pompeium, illinc decedentem, Scauro quæstori suo regendam reliquisse, scribit Appianus. (*in Syriac. pag. 119. cum lib. 5. Bell. civil. pag. 676, 677.*) Hujus autem, simul & Judææ, administrationem Scauro eum permisisse, in lib. 1. Belli cap. 8. addit *Josephus.* Palæstinam quoque Pompeium, *Judæis domitis & Hierosolymis captis, in provincia speciem rectori delatâ jurisdictione formavisse*, in libro 14 affirmat *Ammianus Marcellinus.* Et Regis quidem nomen, licèt sine diademate, Hyrcanus tum retinuit: sed illius tanta erat ingenii tarditas & imbecillitas, ut non vectigalia solùm ordinandi, sed alia quoque omnia pro libitu in Palæstinâ disponendi, potestatem sibi Syriæ præsides assumerent, ut in Gabinii præfecturâ posteà videbimus.

Cicerone & Antonio Consulib. IX. Kalend. Octobris, Octavio ex Atiâ uxore (Juliæ, sororis C. Julii Cæsaris, filiâ) natus est Octavius. (*Sueton. in Octav. Aug. cap. 4. & 5.*) qui posteà *Cæsar Augustus* dictus est: quóque imperante Mundi servator D. N. Jesus Christus natus est. (*Luc. II. 1, 6, 7.*) Author verò est *Julius Marathus*, ante paucos quàm Octavius nasceretur menses, prodigium (sive oraculum) Romæ factum publicè, quo denuntiabatur Regem populi Romani Naturam parturire: Senatum exterritum censuisse ne quis illo anno genitus educaretur; eos qui gravidas uxores haberent, quo ad se quisque spem traheret, curasse ne Senatusconsultum ad ærarium deferretur. [*Sueton. ut suprà cap. 94.*] De die natali IX. Kalend. Octobr. cum Suetonio consentit ipse Augustus in epistolâ ad Caium nepotem, [*apud A. Gellium, lib. 15. cap. 7.*] Hemerologium antiquum, [*in Inscriptionibus Gruteri, pag. CXXXIII.*] & Lapis Narbonensis: [*ibid. pag. CCXXIX.*] *Dione* non dissentiente, qui in libro 56 Septembris die 23 natum eum fuisse affirmat. In Septembri enim Juliano 30 dierum, IX. Kalend. Octobr. est Septembris 23. licèt in Septembri Pompiliano, qui 29 tantùm dierum

fuit, 22° ejuſdem menſis reſponderit. September verò, ut annus tum Romæ (ante correctionem à Julio Cæſare inſtitutam) agebatur, in menſem Junium anni Periodi Julianæ 4651 incidit

Catilinariâ conjuratione Romæ erumpente, Q. Marcius Rex & Q. Metellus Creticus imperatores ad urbem erant: impediti, ne triumpharent, calumniâ paucorum, quibus omnia honeſta atque inhoneſta vendere mos erat. [*Saluſt. in Conjurat. Catilin.*]

Ab anno 2 Olympiadis CLXXIX Philadelphienſes annos ſuos dinumerant. (*Faſti Sicyon.*) Philadelphia autem hæc non procul à Judæâ videtur eſſe: de quâ *Joſephus*, lib. 1. Belli, cap. 5. & *Strabo*, lib. 16. pag. 760. & 763. ubi latronum circa eam receptacula à Pompeio (hoc anno) diruta fuiſſe ſignificat: quæ cauſa fortaſſe fuerit hujus annorum epochæ inſtituendæ.

Pompeius Ciliciæ reliqua, quæ nondum agnoſcebant Romanum imperium, obeundo ſine certamine Romanis ſubjugavit. [*Appian. pag.* 244.] exceptâ parte ab Eleuthero-cilicibus poſſeſsâ: quorum opida in monte Amano ſita à Cicerone Ciliciæ proconſule poſteà ſunt expugnata.

Pharnaces conditum murîâ corpus Mithridatis patris ſui ad Pompeium miſerat: ſimul ſe & regnum ei dedens. (*Dio. lib.* 37.) Cadaver eum Sinopen in triremе Pompeio tranſmiſiſſe ſcribit *Appianus*; ſimúlque eos qui Manium (Aquilium) ceperant, & obſides multos Græci barbariſque generis: atque rogaviſſe, ut aut paternum regnum, aut Boſphoranum tantùm, quod Machares frater à Mithridate acceperat, tenere ſibi liceret. *Plutarchus* Pompeium ait, quum Amiſum perveniſſet, inveniſſe multa dona à Pharnace allata, multa corpora ex familiâ regiâ, ipſum etiam Mithridatis cadaver non admodùm ex facie cognitum; verùm ex cicatricibus, ab iis qui id ſpectaculi deſiderabant, agnitum. Ipſum enim non ſuſtinuiſſe id videre Pompeium, verùm Sinopen amandaviſſe.

Cum vitâ enim illius etiam nomen hoſtile extinctum Pompeius exiſtimans, nullas in defunctum fruſtrà iras exercendas putavit; ſed in patrio ſepulchro condi juſſit. [*Dio, lib.* 37.] Corpus igitur illius regiè ſepeliendum curatoribus ejus, addito ſumptu, tradidit; & inferri juſſit apud Sinopen monumentis regiis, laudatum ob geſtorum excellentiam, ut regum ætatis ſuæ præſtantiſſimum. [*Appian. pag.* 250.]

Veſtem, quâ amicire ſe ſolitus erat Mithridates, armorúmque molem & ſplendorem Pompeius miratus eſt. At gladii vaginam, quæ conſtiterat talentis quadringentis, Publius furatus venundedit Ariarathi. Cidarin Caius Mithridatis collactaneus Fauſto Sullæ filio petenti occultè dedit, operis mirifici: quod tum Pompeium latuit. at Pharnaces, quum pòſt reſciviſſet, in illos qui ea averterant animadvertit. [*Plutarch.*]

Pharnacem verò & Caſtorem Phanagorenſem Pompeius populi Romani amicis & ſociis adſcripſit. [*Appian. pag.* 251. *Dio, lib.* 37.] Pharnaci quoque, quòd Italiam è multis difficultatibus exemiſſet, Boſphoranum regnum conceſſit: exceptis Phanagorenſibus, quos liberos ſuo jure permiſit vivere; quoniam primi recolligenti vires Mithridati, jámque claſſem, exercitum receptaculáque habenti, deficientes exhibuerunt negotium, exemplóque dato aliis, cauſa fuerunt ejus interitûs. [*Appian. pag.* 250.] Verùm poſt Pompeii diſceſſum, oppugnavit Pharnaces Phanagorenſes eorúmque vicinos, donec præ fame ad pugnam progreſſi opidani victi ſunt: quos illæſos recepit ille in amicitiam, acceptis tantùm obſidibus. [*Id. pag.* 253, 254.]

Pompeius in Ponto caſtella recepit, quorum deditionem, qui in eorum præſidio erant poſiti, ad ipſius adventum differendam exiſtimârunt: veriti, ne cujus pecuniæ ſibi tuendæ cuſtodia eſſet data, eam alii diripientes, ſibi culpam imponerent. [*Dio, lib.* 37.] In Talauris verò, quam urbem Mithridates habuerat apparatûs promptuarium, duo millia poculorum ex Onyche gemmâ factorum compactorúmque auro inventa ſunt, multæ phialæ pſyctereſque, calices, lecti, ſellæ, ornatiſſima omnia, item fræna equorum, pectorales humeraleſque phaleræ, gemmatæ auratæque: quibus recipiendis percenſendiſque 30 dies quæſtor inſumpſit. Eorum pars à Dario Hyſtaſpis filio ſucceſſoribus per manus tradita fuerat; partem ex Ptolemæorum regum gazâ Cleopatra penès Coos depoſuerat, unde Mithridates à civibus tradita deportaverat: partem ipſe Rex paraverat ac collegerat, elegantioris ſupelſectilis percupidus. [*Appian. pag.* 251, 252.]

Romæ Comitiis Conſularibus habitis, pro L. Murenâ in ſequentem annum Conſulem deſignato & ambitûs accuſato *Cicero* Conſul orationem habuit: in quâ L. Luculli exercitum, qui ad triumphum ipſius convenerat, comitem Murenæ in petitione Conſulatûs præſtò fuiſſe dicit. De quo triumpho, in Lucullo ſuo idem *Cicero* ita etiam meminit. *Cum victor à Mithridatico bello revertiſſet, inimicorum calumniâ triennio tardiùs quàm debuerat triumphavit. Nos enim conſules introduximus penè in urbem currum clariſſimi viri.* Populum enim adversùs eum inflammaverat C. Memmius, ac quaſi multa intervertiſſet de prædâ, traxiſſetque bellum, ſuaſerat ut ei triumphum denegaret. Sed viri principes & potentiſſimi inferentes ſe tribubus, multis precibus & contentione ægrè tandem populum induxerunt, ut triumphum ei concederet. [*Plutarch. in Lucullo.*]

Triumphum verò non, ut aliqui, pompæ prolixitate & rerum traductarum copiâ faſtidioſum duxit, ſed armis hoſtilibus, quorum erat vis ingens, & machinis regiis Circum Flaminium exornavit: quod erat per ſe haud contemnendum ſpectaculum. Ipſo in triumpho equites cataphracti pauci, currus falcati 10 traducti, amici & duces regii 60. Naves longæ roſtratæ 110 translatæ. Ipſius Mithridatis aurea ſenûm pedum ſtatua, & gemmis diſtinctum ſcutum: captúmque Tigranis diadema, in triumpho ductum. Fercula 20 vaſorum argenteorum; aureorum poculorum, armorum & nummorum 32. Hæc per viros traducta. Octo muli lectos aureos portaverunt, 56 argentum infectum, alii 107 argenti ſignati paulò minus vicies ſepties centena millia drachmarum. In tabulis breviaria pecuniæ, quam Pompeio ad bellum piraticum & quæſtoribus dederat: præterea quod militibus, in ſingulos 950 drachmas, diviſerat. Denique ſplendidum epulum Urbi & circumjectis vicis dedit. [*Id. ibid.*]

Poſt

Post triumphum & Mithridatici belli rationes redditas, in diæram pristinâ temperantiâ multò magnificentiorem Lucullus se convertit: primúsque ad omnia deliciarum genera Romanis dux extitit, cùm duorum regum Tigranis ac Mithridatis opulentiam accepisset. [*Nicolaus Damascen. Historiar. lib.* 27. *apud Athenæum, lib.* 6. *cap. ult. & lib.* 12. *cap.* 21.] Quem profusæ in ædificiis convictibúsque & apparatibus luxuriæ primum authorem fuisse, *Velleius Paterculus* quoque confirmat. (*lib.* 2. *cap.* 33.)

3942 Eupatoriam, quam Mithridates Eupator conditam à se denominaverat, & ob receptos Romanos diruerat, Pompeius instauravit; agróque & civibus additis, Magnopolim appellavit. (*Strabo, lib.* 12. *pag.* 556. *Appian. pag.* 251.) Cabira in urbis formam adornavit, ac Diopolim nominavit. (*Strabo, ibid. pag.* 557.) Bithynis & Ponticis leges & jura constituit: de quibus *Plinius* Bithyniæ prætor meminit, in epistolis ad Trajanum. (*lib.* 10.)

Pompeius ex Ponto in Asiam (propriè dictam) profectus, Ephesi hyemavit. (*Dio, lib.* 37.) Cúmque omnia terrâ marique confecisset, classem tamen Asiæ civitatibus imperavit; sumptu ad L. Syllæ descriptionem accomodato. (*Cicero, pro Flacco.*)

L. Valerius Flaccus, qui superiore anno Romæ prætor fuit, hoc anno præturam Asiæ gessit. (*Id. ibid.*)

Sub finem hyemis, exercitui victori præmia Pompeius distribuit, viritim 1500 drachmas Atticas, (quot, qui minimum, accepisse confirmat etiam *Plutarchus*) & pro dignitate ampliùs Tribunis ac centurionibus: cujus pecuniæ summam ferunt talentorum 16 millium fuisse. (*Appian. pag.* 252.) Legatis & quæstoribus, qui oras maris defendissent, sestertiûm bina millia; commilitibus singulis quinquagena data fuisse; apud *Plinium* legimus. (*lib.* 37. *cap.* 2.) Si tamen integer ille locus est. 4852 61

D. Julio Silano & L. Murenâ Consulib. Metellus de Cretâ triumphavit. (*Eutrop. lib.* 6.) & quidem *Kalendis Junii* [quantum ex fastorum triumphalium marmoreorum fragmentis colligi potest) quæ in *Martium* Julianum eo tempore inciderunt. Ornamentum tamen triumphi ejus, captivos duces, Pompeius subduxit. (*Vellei. Paterc. lib.* 2. *cap.* 40.) Panarem enim & Lasthenem, auxilio cujusdam tribuni plebis ad hoc persuasi, eripuit; quòd sibi ex pacto eos, non Metello, accessisse diceret. [*Dio, lib.* 36.] Sed & Luculli & Metelli triumphum cùm ipsorum singularis virtus, tum etiam invidia Pompeii apud optimum quemque fecit favorabilem. (*Vellei. Paterc. ut supr. cap.* 34.) Triumphi verò Metelli Cretici meminit etiam *Appianus.* [*legat.* 30.]

Ut Ephesum ad salutandum Pompeium ætate majorem dignitatéque præcellentem accessit Cato, conspiciens eum Pompeius non tenuit se loco, neque permisit ut sedentem adiret se; sed tanquam ex primoribus alicui exiliens processit ei obviam, dexterámque porrexit: & multis laudibus statim in amplectendo & salutando præsente, pluribus etiam digressi virtutem extulit. Quasi tamen non haberet illo præsente liberum imperium, dimisit eum libenter: eique penè soli eorum qui Romam navigabant liberos suos & uxorem commendavit, alioquin propinquitate ei conjunctos. (*Plutarch. in Catone minore.*)

Pompeius, postquàm multos principes regésque partim debellavisset partim conditionibus certis sibi adjunxisset, arces non minùs mille, urbes non infra 900 cepisset, urbes 39 vel collapsas aut bello vastatas (uti erant Mazaca, regum Cappadociæ primaria sedes) restituisset, octo urbes regionésque colonis auxisset, majoremque earum nationum partem quæ per continentem Asiam Romanorum erant suis ipse legibus instruxisset, eisque rempublicam ordinavisset; Ephesò demùm solvens, per Insulas & Græciam majore pompâ iter in Italiam instituit. [*Dio, lib.* 37. *cum Appiano, pag.* 251. *& Plutarcho in Pompeio.*]

Cùm in Lesbum insulam Pompeius venisset, Mitylenen civitatem immunitate Theophanis gratiâ donavit. (*Plutarch. ibid.*) Mitylenæi enim Manium Aquilium aliósque vinctos tradiderant: quibus libertas jam, in unius Theophanis gratiam, à Pompeio restituta est. (*Vellei. Paterc. lib.* 2. *cap.* 18.) Erat hic Balbus Cornelius Theophanes patriâ Mitylenæus rerum Pompeii scriptor: quem inter intimos ille habuit, & in concione militum civitate donavit; cuique defuncto cœlestes honores Græca adulatio posteà tribuit. (*Cicero, pro Archiâ poetâ, Strabo, lib.* 13. *pag.* 617. *Valer. Maxim. lib.* 8. *cap.* 14. *Cornel. Tacit. Annal. lib.* 6. *cap.* 1. *Jul. Capitolin. in Maximo & Balbino.*)

Apud Mitylenæos patrium poëtarum certamen spectavit Pompeius, quod unum habebat argumentum ipsius res gestas: & delectatus theatro, delineavit effigiem & figuram ejus, quo Romæ simile excitaret grandius & excellentius. [*Plutarch.*]

Rhodum profectus, omnes sophistas audivit; donavitque singulis talentum. Posidonius etiam descripsit quæstionem, quam illo audiente habuit contra Hermagoram rhetorem De quæstione generali. [*Idem.*] Pompeius verò intraturus Posidonii domum, fores percuti de more à lictore vetuit: & fasces lictorios januæ submisit is, cui se Oriens Occidénsque submiserat. [*Plin. lib.* 7. *cap.* 30.] De quorum congressu, ex ipsius Pompeii ore ista retulit, in libro secundo Tusculanarum quæstionum, Cicero. *Posidonium & sæpe ipse vidi, & id dicam, quod solebat narrare Pompeius, se, cùm Rhodum veniisset decedens ex Syriâ, audire voluisse Posidonium: sed cùm audivisset eum graviter esse ægrum, quòd vehementer ejus artus laborarent, voluisse tamen nobilissimum philosophum visere. Quem ut vidisset & salutavisset, honorificisque verbis prosecutus esset, molestéque se dixisset ferre, quòd eum non posset audire, at ille, Tu verò, inquit, potes: nec committam ut dolor corporis efficiat, ut frustra tantus vir ad me venerit. Itaque narrabat, eum graviter & copiosè de hoc ipso, nihil esse bonum nisi quod honestum esset, disputasse: cúmque quasi faces ei doloris admoverentur, sæpe dixisse. Nihil agis, dolor: quamvis sis molestus, nunquam te esse confitebor malum.* Aiunt quoque Pompeium Rhodum venisse, quo tempore

ad bellum Mithridaticum proficiſcebatur, mox adversùs Mithridatem ducturus, ibíque Poſidonium diſſerentem compellaſſe, ínque ſuo diſceſſu interrogaſſe, ecquid mandaret: eum autem illud Homericum protuliſſe,

Αἰὲν ἀριστεύειν, καὶ ὑπείροχον ἔμμεναι ἄλλων.
Rem gere præclarè, atque aliis præſtare memento.

ut apud *Strabonem* legitur. [*lib.* 11. *pag.* 492.]

Valerius Flaccus Prætor civitatibus Aſiæ pecuniam & remiges claſſis nomine imperavit. ſed numero navium eâ quâ Pompeius uſus fuerat dimidio minore: bipartitò claſſe diſtributâ, ut una pars ſupra Epheſum, altera infra Epheſum navigaret. quâ claſſe M. Craſſus ab Æno (Thraciæ) in Aſiam, & Flaccus ex Aſiâ in Macedoniam navigavit. Cúmque aurum, Judæorum nomine, quotannis ex Italiâ & ex omnibus Romanorum provinciis Hieroſolymam exportari ſoleret; Flaccus ſanxit edicto, ne ex Aſiâ exportari liceret. Unde Apameæ comprehenſum ante pedes prætoris in foro expenſum eſt auri pondo centum paulò minus per Sex. Cœſium equitem Romanum, Laodiceæ viginti pondo paulò amplius per L. Peducæum, Adramyti per Cn. Domitium legatum, Pergami non multum; atque in ærario aurum eſt repoſitum. Hæc, in oratione pro eo habitâ, commemorat & defendit *Cicero*.

Scaurus, Syriæ præſes à Pompeio relictus, Arabiam ingreſſus, ad Petram quidem regionem aſperitate prohibebatur accedere: quæ autem circùm erant omnia vaſtabat; multis & in hoc malis affectus. Nam exercitum fames premebat: cui tamen Hyrcanus per Antipatrum ex Judæâ frumentum & alia neceſſaria ſuppeditabat. Miſſáſque à Scauro ad Aretam legatus Antipater, eo quòd familiaris & hoſpes eſſet, perſuaſit etiam illi pecuniâ numeratâ vaſtationem agrorum redimere: ſponſor factus pro 300 talentis. Atque his conditionibus hoc bellum finitum eſt, non minùs ſi Scauri quàm ex Aretæ ſententiâ. [*Joſeph. lib.* 1. *Belli*, *cap.* 6. *&* *lib.* 14. *Antiquit. cap.* 3.] Hinc argenteum denarium in Ædilitate ſuâ cudendum curavit Scaurus, in quo ſupplex ante eum jacet in genibus Rex barbaro habitu, chlamyde longâ caligíſque laxis indutus, coronam præſentans cameli dorſo impoſitam: circumſcríptis literis, M. SCAVRVS. ÆD. CVR. EX S.C. & ſubtus, REX. ARETAS. [*Pigh. Annal. Romanor. tom.* 3. *pag.* 341. *&* 362.]

Quum Pompeius M. Piſonem legatum ſuum ad petendum Conſulatum miſiſſet; Romani & comitia uſque ad adventum ejus diſtulerunt, & Piſonem præſentem omnes unanimi conſenſu Conſulem deſignárunt. Pompeii enim commendatio pro eo non apud amicos tantùm ſed apud inimicos etiam valebat: tanto Illius metu, priuſquàm exercitum dimiſiſſet, omnes tenebantur, [*Dio*, *lib.* 37.]

3943 Sub Piſonis Conſulatûs initia (circa Novembrem Julianum) in Italiam Pompeium advenisſe, ex *Ciceronis* lib. 1. ad Atticum epiſt. 9. & 11. intelligitur. Cúmque non ſine exercitu venturus in Urbem exiſtimaretur, & libertati publicæ ſtaturus arbitrio ſuo modum, atque Italiam ſibi ſubjicere potentiámque in omnes Romanos ſibi parare poſſet; ut primùm tamen Brundúſium appulit, ipſe ſuâ ſponte copias omnes dimiſit, quum neque Senatus neque populus quicquam de eis decreviſſet. [*Velleï. Paterc. lib.* 2. *cap.* 40. *Plutarch. Appian. Dio.*] Plutarchus ait Pompeium benignè dimiſſos milites admoniſſe, ut ad triumphum ſuum adeſſent: ſed ne in triumpho quidem eis utendum illum putaviſſe, affirmat *Dio*. [*lib.* 37.]

Romæ concione habitâ, bellum Orientis cum viginti & duobus regibus ſeſe geſſiſſe Pompeius narravit. [*Oroſ. lib.* 6. *cap.* 6.] & Aſiam ultimam provinciam accepiſſe, eandémque mediam patriæ reddidiſſe. [*Plin. lib.* 7. *cap.* 26. *cum Floro*, *lib.* 3. *cap.* 5.]

Q. Tullius Cicero, Marci frater natu minor, Prætor Aſiam ſortitus, L. Valerio Flacco ſucceſſor eſt datus. [*M. Cicero*, *in orat. pro Flacco*; *&* *lib.* 1. *epiſt.* 12. *ad Atticum.*]

In provinciam profecturus, uxoris ſuæ fratrem T. Pomponium Atticum legati loco ſecum ire voluit. Ille verò non decere ſe arbitrabatur, cùm præturam gerere noluiſſet, aſſeclam eſſe prætoris. [*Cornel. Nepos*, *in Vitâ Attici.*] Quod Quintus vehementer ægrè tulit. [*M. Cicero*, *lib.* 1. *epiſt.* 14. *ad Attic.*]

P. Clodius, & ob defectionem Niſibiticam, & quòd in mulieris habitu ſacrarium in quod virum intrare nefas erat intraſſet, & quòd uxorem Metelli Pontificis & C. Cæſaris ſtupraſſet, & quòd cum ſorore ſuâ rem habuiſſet, accuſatus, à judicibus nihilominùs pecuniâ corruptis eſt abſolutus. [*Cicero*, *lib.* 1. *epiſt.* 12. *ad Attic. Liv. lib.* 103. *Plutarch. in Ciceron. Dio*, *lib.* 37.]

Piſoni Conſuli deſponſam Syriam ſe ei ademiſſe, ad Atticum ſcribit *M. Cicero*. [*lib.* 1. *epiſt.* 13.] Itaque Scauro, à Pompeio in Syria relicto, ſucceſſor à Senatu Marcius Philippus vir prætorius miſſus eſt: qui cum Arabibus ex vicino Syriam infeſtantibus conflictatus eſt. [*Appian. in Syriac. pag.* 119, 120.]

Anno 9°. Pontificatûs atque ethnarchiæ Hyrcani, (à morte videlicèt matris Alexandræ deducto: priùs quàm à Gabinio ethnarchia ei eſt adempta) menſe Panemo ſive Junio: in honorem illius promulgatum fuiſſe videtur Athenienſium illud pſephiſma, quod apud *Joſephum*, lib. 14. Antiquit. cap. 16. extat. licèt eam temporis notationem ad præcedens Romani Senatûs decretum ille ibi referat: quod & Hyrcani prioris filii Simeonis tempore, & Idibus Decembribus (in Septembrem Julianum tunc incurrentibus) editum fuiſſe, ad annum Periodi Julianæ 4587, oſtendimus. Hoc autem decretum, in gratiam Hyrcani II. filii Alexandri factum, Munychionis quidem Attici, die XI (circa Aprilis Juliani diem XXVIII) ab Eucle Menandri Alimuſio ſcribà exaratum, Panemi verò Macedonici πέμπτῃ ἐπὶ δέκα ſive die XXVII (Junii Juliani diei XX reſpondente) Ducibus eſt traditum, archonte Athenis Agathocle: ut in libelli de Macedonum & Aſianorum anno Solari capite 1°. ſignificavimus.

Quintus Cicero primus ſumptu remigum & claſſis parandæ civitates Aſiæ levavit. [*M. Cicero in orat. pro Flacco.*] & urbes complures penè deſertas, in quibus unam Ioniæ nobiliſſimam 4653 61

Samum,

Samum, alteram Cariæ Halicarnaſſum, recreavit. (*Id. lib. 1. epiſt. 1. ad Quintum fratr.*)

Triumphum ad Natalem ſuum Pompeius diſtulit. quem & *tertio & pridie* Kalendas Octobris (qui dies natalis fuit, in menſem Julium vel Junium Julianum tunc incurrens) duxit, M. Meſſalâ & M. Piſone Conſulibus; ut partim ex Faſtorum triumphalium fragmentis marmoreis, pleniùs autem ex ipſius Pompeii triumphorum actis à *Plinio* lib. 7. cap. 26. & lib. 37. cap. 2. commemoratis, intelligitur. Et licèt magnificentiſſimum de tot regibus per biduum egerit triumphum: (ut eſt apud *Velleium Paterculum*, lib. 2. cap. 40. & *Appian.* in Mithridaticis:) illud tamen bidui tempus triumphi magnitudinem non cepiſſe, docet *Plutarchus*; ſed apparatûs magnam partem, quæ ad exornandum alium triumphum ſatis ſuppeditaſſet, non fuiſſe ſpectatum.

Qui Pompeium in omnibus cum Alexandro contendunt & cönferunt, 34 annis minorem eum tum fuiſſe volunt; cùm reverà 40 annorum fuerit: ſi *Plutarchum* audimus. Et quidem ipſe Pompeius à primâ adoleſcentiâ, ſermone fautorum, ſimilem ſore ſe credens Alexandro regi, facta conſultáque ejus æmulatus erat. [*Saluſt. Hiſtoriar. lib. 3. apud Nonium Marcellum, in voc. æmulus.*] Verùm *in ætate tanti viri* eos ut *nimium occupatos* non invenuſtè notavit Velleius, [*lib. 2. cap. 53.*] *quos fefellit quinquennium; cum à Caio Acilio & Quinto Servilio Conſulibus tam facilis eſſet annorum digeſtio*; id quod *Plutarcho*, illos alios corrigenti, hîc accidit; dum 40 tantùm ætatis annos Pompeio nunc aſſignat, qui reverà fuerunt 45.

Primum ex Africâ, alterum ex Europâ, tertium hunc ex Aſiâ, Pompeius triumphum duxit: & quot partes terrarum orbis erant, totidem fecit monumenta victoriæ ſuæ. [*Velleï. Paterc. lib. 2. cap. 40. Plutarch. in Pomp.*] Unde & magnus ille qui nunc agebatur triumphus *de Orbe terrarum* inſcriptionem prætulit. [*Dio, lib. 37.*] *Magnúſque* à totâ cöncione hîc conſalutatus eſt. [*Liv. lib. 103.*] quo cognomento, jam pridem à populo illi dato, contentus fuit: tametſi multa nova nomina de tot rebus geſtis accipere potuiſſet. [*Dio, ut ſupr.*]

Triumphi Præfatio (ex actis ejus à *Plinio* lib. 7. cap. 26. deſcripta) hæc fuit. *Cùm æram maritimam à prædonibus liberaſſet, & imperium maris populo Romano reſtituiſſet; ex Aſiâ, Ponto, Armeniâ, Paphlagoniâ, Cappadociâ, Ciliciâ, Syriâ, Scythis, Judæis, Albanis, Iberiâ, inſulâ Cretâ, Baſternis, & ſuper hæc de regibus Mithridate atque Tigrane triumphavit.* quibus *Mediam, Colchidem, Meſopotamiam & Arabiam*, Plutarchus; *Heniochos & Achæos* addit Appianus.

In portus adduxit Pompeius naves 700 integras. Plauſtrorum, quibus arma in pompâ ſunt tranſvecta, ingens fuit numerus, & in his roſtra navium: poſthæc multitudo captivorum ac piratarum, non victorum, ſed cultorum habitu patrio. Ipſum ſublimem præcedebant regum ſatrapæ vel duces vel filii, partim captivi partim obſides, in ſummâ 324. [*Appian.*]

Inter hos Tigranes, Tigranis regis Armeniæ filius, fuit cum conjuge & filiâ, & ipſius Tigranis uxore Zotime: adhæc Mithridatis ſoror & quinque filii (Arraphernes, Cyrus, Oxathres, Darius, Xerxes) & duæ filiæ, Orſabaris & Eupatra. Traductus eſt & Colchorum rex Olthaces, & Judæorum rex Ariſtobulus, tyranníque Cilicum: Scytharum item regiæ fœminæ, duces tres Iberorum, Albanorum duo, cum Menandro Laodicenſi, qui equitum Mithridatis præfectus fuerat. Albanorum quoque & Iberûm obſides, & Commagenorum regis. Trophæa etiam permulta traducta ſunt, numero pugnis omnibus paria, quibus aut ipſe aut per legatos palmam tulerat. [*Idem, cum Plutarcho.*]

Abſentium effigies tranſvehebantur, Tigranis & Mithridatis, pugnantium & cedentium ac fugientium. Mithridatis verò etiam oppugnatio & noctu tacita fuga repræſentata fuit: ac poſtremò etiam mors ejus ſubjecta fuit ſpectatorum oculis; appictis & virginibus mortis ejus ſociis. Præferebantur & tabulæ cum filiorum & filiarum ante illum defunctorum imaginibus; & deorum barbaricorum figuræ cum ornatu patrio. [*Appian.*]

Ipſe Pompeius gemmato curru vehebatur, amictus, ut fertur, Alexandri Macedonis chlamyde. Currum ſequebantur ſocii hujus expeditionis præfecti militum, partim equites, partim pedites. [*Idem.*]

Pridie Kalend. Octobr. die natalis ſui tranſtulit Pompeius alveum cum teſſeris luſorium è gemmis duabus, latum pedes tres, longum pedes quatuor, (in quo fuit Luna aurea pondo 30.) lectos tricliniares tres, vaſa ex auro & gemmis abacorum novem, ſigna aurea tria, Minervæ, Martis, & Apollinis; coronas ex margaritis triginta tres, montem aureum quadratum cum cervis & leonibus & pomis omnis generis, circundatâ vite aureâ. [*de quâ ſupr. ad fin. anni Mundi 3939.*] Muſeum ex margaritis; in cujus faſtigio horologium erat. Ipſius Pompeii imaginem, è margaritis. [*Plin. lib. 37. cap. 2.*] In triumpho arbores quoque ſe duxiſſe ſcribit Pompeius: ebenum videlicèt, & balſamum uni terrarum Judææ conceſſum. [*Id. lib. 12. cap. 4. & 25.*]

Carpenta quoque traduxit & fercula onuſta auro & ornamentis aliis variis in quibus erat lectus Darii Hyſtaſpis filii, & ſella ac ſceptrum Mithridatis Eupatoris, aureáque ipſius effigies octo cubitorum pectore tenus. [*Appian.*] Pharnacis, qui primus regnavit in Ponto, argentea ſtatua: & currus aurei argenteíque. [*Plin. lib. 33. cap. 12.*] argentique ſignati ſeptem millia myriadum & 510 drachmæ inſuper. (*Appian.*) Tabulis quoque oſtenſum eſt, univerſa populi Romani vectigalia 5000 myriadum antea fuiſſe, cum his quæ ipſe populo Romano acquiſierat ad myriadas 8500 jam creviſſe. (*Plutarch.*)

Translata eſt & tabula, breviarium rerum à Pompeio in Oriente geſtarum continens, hoc inſcripta titulo. „ Naves roſtratæ 800 captæ ſunt. Urbes conditæ 8 in Cappadociâ, in Cili„ ciâ Cœleſyriâque 20. in Paleſtinâ, Seleucis. Reges victi, Tigranes Armenius, Artoces „ Iberus, „ Otezes Albanus, Darius Medus, Aretas Nabatæus, Antiochus Commagenus. Hæc titulus. (*Appian.*) Cui ſimilem & *Plinius* commemorat, (*lib. 7. cap. 26.*) ab eo in delubro Minervæ poſitum, quod ex manubiis dicabat. *Cn. Pompeius Magnus imper. bello*

XXX *annorum confecto, fusis, fugatis, occisis, in deditionem acceptis hominum viciès semel centenis* LXXXIII *millibus, depressis aut captis navibus* DCCCXLVI. *oppidis, castellis* MDXXXVIII. *in fidem receptis, terris à Maoti lacu ad Rubrum mare subactis, Votum merito Minervæ.*

In æratium retulit vasa, aurum & argentum signatum ad viginti millia talentûm. (*Plutarch.*) Inter dona in Capitolio ab eo dicata, Mithridatis regis dactylotheca fuit; ut *M. Varro* aliique ejusdem ætatis authores confirmant: quæ primùm ad margaritas gemmásque Romanorum mores inclinavit. (*Plin. lib.* 37. *cap.* 1.) Ibidemque pretiosissima quæque Mithridatis dicata sunt, in Novo castello reperta. (*Strabo, lib.* 12. *pag.* 556, 557.) & Vitis illa aurea ex Judæâ allata. (*Id. apud Josephum, lib.* 14. *cap.* 5.) & sex pocula murrhina, in Urbem tum primùm inducta: quæ protinùs ad hominum usum transiere, abacis etiam escariisque vasis inde expetitis. (*Plin. lib.* 37. *cap.* 2.)

Ubi triumphus pervenit Pompeius in Capitolium, neminem captivum necavit ut triumphatores alii; sed publicis impensis remisit quemque in suam patriam, exceptis regiis. [*Appian.*] Nam quod addit Appianus, [*pag.* 243. & 253.] Aristobulum mox interemptum esse, & post eum Tigranem; deceptum hic eum fuisse apparet. Aristobulum enim in patriam posteà rediisse, *Josephus* & *Dio*: Tigranem verò post triumphum apud Flavium Senatorem in catenis à Pompeio fuisse depositum, & ex ejus custodiâ a Clodio tribuno plebis fuisse ereptum, *Asconius Pedianus* in Orationem Milonianam, confirmat.

3944 Gazenses (anno jam tertio à Judæorum potestate liberati) hinc tempora sua dinumerárunt. [*Fasti Siculi; anno* 4. *Olymp.* 179.] Circa Octobris verò Juliani diem 27 Gazenses annum suum inchoasse, ex Marco Gazensi diacono in Vitâ Porphyrii Gazensis episcopi colligimus.

Ne Quinto Ciceroni in Asiaticâ præturâ succederetur, Marcus frater effecit: ut ipse in epistolâ ad eum scriptâ indicat, in quâ, inter alia in provinciâ a Quinto præclarè gesta, etiam illud recenses; sublata Mysiæ latrocinia, cædes multis locis repressas, pacem totâ provinciâ constituram, neque solùm illa itinerum atque agrorum, sed multo etiam plura & majora opidorum & furta & latrocinia esse depulsa. [*Lib.* 1. *epist.* 1. *ad Quint. fratr.*]

Quum M. Cicero commentarium Consulatûs sui Græcè à se compositum ad Posidonium (Apamenum, philosophum & historicum) Rhodum misisset, ut ornatiùs de iisdem rebus scriberet; eum ille legens, non modò non excitatum se esse ad scribendum, sed etiam planè perterritum, rescripsit. [*lib.* 2. *epist.* 1. *ad Atticum.*]

Ptolemæo Auletæ senior filius est natus, qui ipsi in regno successit: siquidem non plures quam XIII annos ille egit, quando ad eum post pugnam Pharsalicam Pompeius profugit; ut in libro 42 *Dio* innuit.

Pompeius à Senatu postulabat, ut multa quæ regibus, dynastis, & civitatibus ipse concesserat, Patres rata haberent. [*Appian. Bell. civil. lib.* 2. *pag.* 432.] 4654 60

Lucullus tum otii voluptatibus divitiisque fruendis sese dediderat: sed monente Senatu excitatus ut authoritatem suam accommodaret ad rempublicam capessendam, confestim Pompeium adortus est. [*Plutarch. in Pompeio.*] Itaque & ille & Metellus Creticus, acceptæ injuriæ memores, & cum iis pars optimatium refragabatur, ne aut promissa civitatibus à Pompeio, aut benemeritis præmia, ad arbitrium ejus, persolverentur. (*Vellei. Paterc. lib.* 2. *cap.* 40.) Jubebátque Lucullus, ut de singulis suis factis seorsùm Pompeius referret; neque peteret, ut simul omnia approbarentur. Nam & aliàs iniquum esse dicebat, simpliciter ejus omnia acta, quæ qualia essent nemo ipsorum compertum haberet, tanquam à domino quodam patrata, rata haberi: & quum ipse ex Luculli actis quædam rescidisset, postulabat, ut utrisque in Senatu expositis, is utra approbatione digna visa forent confirmaret. Lucullum Cato, Metellus Celer consul, & alii qui cum iis sentiebant, enixè defendebant. (*Dio, lib.* 37.) Mithridaticam victoriam suam fuisse illo jactante, Crasso quoque in suum favorem pertracto. [*Appian. Bell. civil. lib.* 2. *pag.* 432, 433.] Indeque decreta sua, quæ aboleverat Pompeius, obtinuit; (*Plutarch. in Pomp.*) sanctiones verò, quas Pompeius devictis fecerat regibus, rescidit: ac quum rogationem de agris militi dividendis tulisset, rem adjutore Catone impedivit. (*Id. in Lucullo.*)

Ita in Senatu jactatus Pompeius, ad Tribunos plebis coactus est confugere. (*Id. in Pomp.*) Et cùm L. Flavius tribunus, qui de agro militibus Pompeianis dividendo rogationem ferebat, etiam hoc ei addidisset, omnibus civibus suffragium esse dandum, quo & hoc faciliùs juberetur, & acta Pompeii rata pronuntiarentur: Metellus Consul tantâ contentione id impugnavit, ut ab eo in carcerem duceretur. Consule nihilominùs cum aliis in sententiâ pertinaciter persistente, Pompeius à petitione demùm destitit: serò pœnitens, quòd dimissis exercitibus seipsum inimicorum iniuriis exposuisset. (*Dio, lib.* 37.)

Interea C. Julius Cæsar Romam venit, Consulatum petiturus. Eum Pompeius adjunxit sibi socium, operam se daturum jurejurando pollicitus, ut consul fieret: hoc tandem modo effecturum se sperans, ut acta ipsius in transmarinis provinciis, quibus tot obtrectabant, per Cæsarem confirmarentur consulem. Cúmque Pompeius & M. Crassus inter se inimicitias exercerent ex consulatu, quem summâ discordiâ simul gesserant; non solùm utrumque inter se reconciliavit, sed etiam cum utroque potentiæ societatem iniit, ne quid ageretur in Republicâ quod displicuisset ulli è tribus: quæ conspiratio urbi orbique terrarum, ac sibi ipsis tandem exitiabilis fuit. (*Liv. lib.* 103. *Vellei. Paterc. lib.* 2. *cap.* 44. *Sueton. in Julio Cæsare, cap.* 19. *Plutarch. in Lucullo, Crasso, Pompeio & Cæsare. Appian. Bell. civil. lib.* 2. *Dio, lib.* 37.)

Hanc trium principum civitatis conspirationem *Varro*, nobilissimus hujus temporis scriptor, uno libro complexus, Τεσσάρων sive *Tricipitinam* inscripsit. (*Appian. pag.* 433.) Atque ab eâdem, in Metelli Celeris consulatu initâ, belli civilis historiam scribere exorsus est *Asinius*

Pollio:

Pollio : ut *Horatius*, libro 2°. Carmin. Ode 1ª, & ejus interpretes Acron & Porphyrio confirmant. Neque enim (ut plurimi existimabant) Cæsaris & Pompeii dissentio civilia invexit bella, sed conjunctio potiùs ad convellendos optimates, conspirantium primùm, deinde tandem inter se dissidentium. (*Plutarch. in C. Cæsare.*)

Ab hoc etiam anno, quo Olympias CLXXX est acta, & Athenis Herodes (alius ab Herode illo Attico, cujus ut suo tempore celebratissimi meminit *Pausanias & A. Gellius*) archon fuit, rerum Cæsarianarum initium *Diodor. Siculus* deducit: qui & eo anno Ægyptum se lustravisse indicat, regnante Ptolemæo qui ὁ νέος Διόνυσος sive *novus Bacchus* dicebatur. [*Bibliothec. historic. lib.* 1. *part.* 1. & 2.]

3945 Præturæ Asiaticæ Quinti Ciceronis tertius annus est additus; licèt parùm secundâ famâ proconsulatum Asiæ administratum ab illo fuisse, dicat *Suetonius*. (*in Octav. Augusto, cap.* 3.) Unde hoc anno à *Marco Cicerone* de bene gubernandâ provinciâ luculenta illa scripta est epistola, quæ inter scriptas ad Quintum fratrem primo legitur loco.

Marcio Philippo in præfectu à Syriæ Senatus Lentulum Marcellinum, virum Prætorium, successorem misit. Τὸ ἓν μὲν ἐκατέρῳ θέρος ἐπεφέρετο χρόνος, τοὺς γοίτους ἐνοχλοῦντας Ἄραβας ἀμυνομένῳ, inquit *Appianus* in Syriacis. [*pag.* 120.] *Ab utroque quidem* (separatim utique, non conjunctim) *biennale actum est tempus, cum Arabibus ex vicino infestantibus conflictato.*

Julius Cæsar Consul, neque Lucullo neque aliorum quoquam repugnante, omnia Pompeii acta, uti pollicitus fuerat, confirmavit. (*Appian. Bell. Civil. lib.* 2. *pag* 435. *Dio, lib.* 38.) 4655 59

Pervicitque Pompeius, ne Senatus honores, quos Ponticis quibusdam Lucullus promiserat, ratos haberet: iniquum esse dictitans, bello alterius operâ confecto alterius in potestate præmiorum & honorum distributionem poni. [*Strabo, lib.* 12. *pag.* 558.] Urbèque armis & militibus completâ, Catonem & Lucullum dejecit foro, atque acta sua per vim firmavit. [*Plutarch. in Lucullo, & Pompeio.*]

In primo hoc Consulatu suo societates ac regna pretio dedisse Cæsarem scribit *Suetonius*: [*cap.* 54.] ut qui uni Ptolemæo, propè sex millia talentorum suo Pompeiique nomine abstulerit. Et Ptolemæum quidem (Auletam) magnam pecuniæ summam, partim de suo partim mutuò acceptam, in Romanos quosdam impendisse, refert etiam in libro 39. *Dio*: ut ab illis Ægypti regnum sibi confirmaretur, atque amicus ac socius appellaretur. Et debuisse Cæsari Auletam 1750 μυριάδας, in Cæsaris vitâ refert *Plutarchus*: quarum mille, postquàm occiso Pompeio in Ægyptum venerat, Cæsar ad sustentandum exercitum exegerit; quum cæteras Auletæ liberis antè condonasset.

Hoc vero anno, quo primum egit Cæsar Consulatum, Auletam in populi Romani societatem ex lege & Senatusconsulto fuisse receptum, in 3° Belli civilis commentario *Cæsar* ipse indicat: cúmque honorem, ante proscriptionem Ptolemæi Cyprii fratris sui, [quæ sequente anno est facta] illum à Senatu consecutum fuisse, in Sextianâ oratione confirmat *Cicero*. qui & in lib. 2. ad Attic. epist. 16. est consulendus.

C. Antonius, frustrà cum defendente M. Cicerone (qui ejus in Consulatu collega fuerat) damnatus est. [*Dio, lib.* 38.] Qui in Cephaleniâ exul degens, totámque sub se insulam tanquam suam possessionem habens, urbem ibi extruere cœpit, sed non absolvit. [*Strabo, lib.* 10. *pag.* 455.]

P. Clodio legatio ad Tigranem Armeniæ regem est decreta. Quâ ille contemptâ, ex patricio plebeius adoptione factus est: ut eâ ratione Tribunus plebis designari posset. [*Cicero, lib.* 2. *ad Attic. epist.* 7. & *orat. pro domo suâ. Dio, lib.* 38.]

Brithagoras, vir inter Heracleenses Ponti summæ authoritatis, cum filio suo Propylo ad Julium Cæsarem est profectus: & propiùs in amicitiam ejus admissus, annis 12 per omnes terras eum est secutus, ut civium suorum prosperitati consuleret. (*Memnon, cap.* 62.)

3946 P. Clodius, tribunus plebis factus, ut novos Consules ad partes suas pertraheret, amplas eis decrevit provincias: A. Gabinio Syriam, cum Babylone & Persis; L. Pisoni Achaiam, Thessaliam, Græciam, Macedoniam, omnémque Bœotiam. (*Cicero, pro P. Sextio, pro domo suâ, & de Provinciis Consularib. Plutarch. in Cicerone.*)

Quintus Cicero, quum triennium Asiæ præfuisset, ex provinciâ decessit: ut in epistolis (*lib.* 2. *ad familiar. epist.* 15. & *lib.* 6. *ad Attic. epist.* 6.) confirmat Marcus frater ejus. qui Thessalonicæ in exilio tum degens, ita ad Atticum de itinere fratris sui scribit. (*lib.* 3. *epist.* 9.) *Quintus frater cùm ex Asiâ discessisset ante Kalendas Maias* (sub Februarii Juliani exitum) *& Athenas venisset Idibus; valde fuit ei properandum, ne quid absens acciperet calamitatis, siquis fortè fuisset qui contentus nostris malis non esset. Itaque cum malui properare Romam, quàm ad me venire.* 4656 58

P. Clodii lege tribunitiâ, Magnæ Matris in urbe Phrygiæ Pessinunte sacerdos spoliatus sacerdotio est; & Brogitarus Gallogræcus (qui Bogodiatorus ille esse putatur, cui Mithridatium à Ponto avulsum dedisse Pompeium scribit *Strabo*, lib. 12. pag. 567.) homo nefarius, qui fanum illud non colendi sed violandi causâ appetens, pecuniâ grandi per legatos suos à Clodio emerat, in locum ejus est substitutus. Cúmque Sacerdotes Pessinuntii antiquitùs reguli quidam fuissent, (ut in loco notato *Strabo* indicat:) eâdem lege tribunitiâ, non solùm Dejotarus, sæpe à Senatu regali nomine dignus existimatus; sed etiam gener ipsius Brogitarus, qui id numquam à Senatu postulaverat, sed pecuniâ tantùm de eo per syngrapham cum Clodio pactus fuerat, Rex appellari jussus est. Dejotarus verò partem eam legis quæ congruebat cum judicio Senatûs, ut ipse Rex esset, recepit, nullo nummo Clodio dato: Pessinuntem verò in pristinâ religione servavit; maluítque generum munere Clodii, quàm illud fanum antiquâ suâ religione carere. (*M. Cicero, de Aruspicum respons. &, pro P. Sextio.*)

Idem quoque Clodius, ut Ptolemæum Cypri regem, Ptolemæi Auletæ regis Alexandri fratrem

(& om-

[& *omnibus morum vitiis*, ſi Velleium Paterculum audimus, illi ſimillimum] quòd ipſum à piratis captum olim neglexiſſet, ulciſceretur, quum avito regali otio quietus ille perfrueretur, causâ incognitâ ac nullâ commemoratâ injuriâ, de regno ejus in provinciæ formam redigendo & de pecuniâ & bonis ejus omnibus publicandis legem tulit: & ſub honorificentiſſimo miniſterii titulo, Marcum Catonem à republicâ relegavit; lege quoque latâ, ut ille, licèt pervivus, ad rem adminiſtrandam cum prætorio imperio, adjecto etiam quæſtore, in Cyprum mitteretur. [*Cicero, pro P. Sextio, & pro domo ſuâ. Liv. lib.* 104. *Florus, lib.* 3. *cap.* 9. *Strabo, lib.* 14. *pag.* 684. *Vellei. Paterc. lib.* 2. *cap.* 45. *Plutarch. in Catone minore. Appian. Bell. civil. lib.* 2. *pag.* 441. *Dio, lib.* 38.] de quo, in Sextianâ oratione, Cicero. *Ille Cyprius miſer, qui ſemper ſocius, ſemper amicus fuit, de quo nulla unquam ſuſpicio durior aut ad Senatum aut ad imperatores noſtros allata eſt, vivus (ut aiunt) eſt & videns, cum victu ac veſtitu ſuo publicatus. En, cur ceteri reges ſtabilem eſſe ſuam fortunam arbitrentur, quum hoc illius funeſti anni perdite exemplo videant, per tribunum aliquem & ſexcentas operas, ſe fortunis ſpoliari & regno omni poſſe nudari.* Unde & Ammianum Marcellinum (*libro* 14.) dicere non piget; avidè magis (ob ærarii ſui anguſtias) hanc inſulam populum Romanum invaſiſſe, quàm juſtè. & Sextum Rufum, in Breviario: famoſam divitiis inſulam, paupertatem populi Romani & penuriam ærarii, ut occuparetur, ſollicitaviſſe; ita ut jus ejus avariùs magis quàm juſtiùs illi fuerint aſſecuti.

Tigranes, regis Tigranis filius & hoſtis, in vinculis etiamnum juſſu Pompeii apud L. Flavium, qui hoc anno Prætor fuit, detinebatur. Clodius tribunus plebis, pecuniâ corruptus, petiit à Flavio, ut ad cœnam Tigranem adduci juberet, quò eum videret. Adductum collocavit in convivio: atque vinculis exemptum dimiſit liberum; nec repetenti Pompeio reddidit. Cúmque ad navem adductus, profugeret ille; tempeſtate delatus eſt Antium. Clodius tribunus illicò Sextum Clodium miſit, ut eum ad ſe deduceret. Flavius quoque, re cognitâ, ad Tigranem corripiendum profectus eſt. Ad quartum lapidem ab Urbe pugna facta eſt; in quâ multi ex utraque parte ceciderunt, plures tamen ex Flavii: inter quos & M. Papirius eques Romanus publicanus, familiaris Pompeio. Flavius ſine comite Romam vix perfugit. Indignatos Pompeium Gabiniúmque Clodius tribunus contumeliis infectatus eſt: eorúmque aſſectas verberibus & vulneribus mulctavit, Gabinii conſulis faſces confregit, facultatéſque ejus ſacras eſſe juſſit. [*Cicero, pro domo ſuâ. Aſcon. Pedian. in orat. Milonianam. Plutarch. in Pompeio. & Dio, lib.* 38.]

Serapidem, & Iſidem, & Harpocratem cum Cynocephalo, Capitolio prohibitos Piſo & Gabinius Conſules, evertis etiam aris eorum, abdicaverunt; turpium & otioſarum ſuperſtitionum vitia cohibentes. [*Tertullian. in Apologetico.*]

Ptolemæo Auletæ, * junior filius natus eſt. 15° poſteà ætatis anno, à ſorore Cleopatrâ veneno ſublatus: (*Joſeph. lib.* 15. *c.* 4.) Tum verò Auletes, Cyprum à Romanis poſcere, aut amicitiæ eorum renuntiare, ab Ægyptiis juſſus, non parebat. Et tum ob hanc cauſam, tum ob ingentia tributa quæ vi ab Ægyptiis exigebat, ut æs alienum diſſolveret, quod in emendâ Romanorum ſocietate contraxerat, in odia eorum incurrit. Itaque quum neque perſuadere eis ut quieſcerent, neque vi eos adigere poſſet, (conductitios enim milites nullos habebat:) ex Ægypto aufugiens, Romam navigavit. [*Liv. lib.* 104. *Dio, lib.* 39.] ut Pompeius & Cæſar ipſum cum exercitu reducerent. [*Plutarch. in Catone minore.*] Timagenes tamen (qui ſub Auguſto hiſtorias ſcripſit: de quo *Seneca*, lib. 3. de Irâ, cap. 23.) ſine causâ Ptolemæum & nullâ compulſum neceſſitate diſceſſiſſe affirmat; ac Theophanis ſuaſu, Pompeio quæſtûs occaſionem & novorum bellorum materiam parantis, Ægyptum reliquiſſe. [*Idem, in Pompeio.*]

Catoni ad Cypriacam expeditionem proficiſcenti Clodius tribunus neque navem, neque militem, neque miniſtrum attribuit, præter duos ſcribas; quorum fur & improbiſſimus alter, alter ipſius Clodii cliens erat. Quaſi autem leve munus ei Cypri negotium impoſuiſſet, inſuper Byzantinorum exules imperavit ei reducere: moliens ut in tribunatu ſuo abeſſet Cato quàm diutiſſimè. [*Id. in Catone minore.*]

Cato per Canidium amicum, quem præmiſit in Cyprum, egit cum Ptolemæo ut ſine certamine cederet; oſtensâ ſpe, neque inopem neque abjectum ipſum victurum: ſacerdotium enim ei Veneris Paphiæ populum daturum. Interim Rhodi ipſe ſubſtitit, ſimul & apparatui incensus & reſponſum operiens: [*Id. ibid.*] Ptolemæus verò, quum quid de ſe decretum eſſet percepiſſet, & neque arma ſumere adversùs Romanos auderet, neque regno exutus vitam ibi ferendam duceret; omni pecunia impoſitâ navibus in altum proceſſit, ut claſſe perforatâ ſuo arbitrio periret, & ut hoſtes præda carerent. Sed cùm non ſuſtinuiſſet mergere aurum & argentum, futurum ſuæ necis præmium domum revexit, hauſtóque veneno vitam finiit; titulo Rex inulæ, animo autem pecuniæ miſerabile mancipium. [*Id. ibid. Horus, lib.* 3. *cap.* 9. *Strabo, lib.* 14. *pag.* 684. *Vellei. Paterc. lib.* 2. *cap.* 45. *Valer. Maxim. lib.* 9. *cap.* 14. *Appian. Bell. civil. lib.* 2. *pag.* 441. *Dio, lib.* 39. *Ammian. Marcellin. lib.* 14. *Sextus Rufus, in Breviario.*]

Ptolemæus Auletes Romam navigans, quum Rhodum appuliſſet, ibíque Catonem convenire vellet, miſit ad eum; ſperans illum ad ſe venturum. Is verò Ptolemæum juſſit, ſi ei viſum eſſet, ad ſe venire. Poſtquàm ille venit, neque obviam ei proceſſit, neque aſſurrexit; ſed quaſi unum de vulgo ſalutavit, & aſſidere juſſit. Id primùm commovit illum: qui miratus eſt tantum in populari & exiguo ornatu ſupercilium & ſeveritatem. Ubi ſermonem deinde de rebus ſuis exorſus eſt, inculavit eum Cato, quòd tantâ relictâ felicitate, tantis ſeſe ſubjeciſſet indignitatibus, laboribus, largitionibus, & avaritiæ principum Romanorum; quos redacta in argentum Ægyptus vix eſſet expletura. Conſulebárque ut cum claſſe reciperet ſe, & cum civibus rediret in gratiam: comitem etiam ſeipſum offerens & in reconciliando adjutorem. Rex, quaſi ex inſaniâ & amentiâ ab eâ oratione ad mentem reductus, veritate perſpectâ & Catonis prudentiâ,

inſtituit

mittunt illius ut consilius. Cæterùm averius iterùm ab amicis, ut primùm Romam appulit, atque ad fores unius accessit in magistratu positi: deflevit inconsulta sua cœpta, quòd divina tanti viri fastidivisset oracula. [*Plutarch. in Catone minore.*] Romanis verò adventus ejus ex alterâ parte tantam posteà exhibuit molestiam; ut M. Crassus [referente *Cicerone* in oratione pro Cœlio] de eo illud Tragœdi usurpaverit: *Vtinam ne in monte Pelio.*

Alexandrini, quum Ptolemæi profectionem in Italiam ignorarent, mortem oppetiisse arbitrari, filiam ejus Berenicen, quæ legitima erat, unà cum seniore ejus sorore Thryphænâ, (quæ & Cleopatra senior) regno præfecerunt. (*Strabo, lib. 17. pag. 796. Dio, lib. 39. Porphyrius in Grac. Eusebium. Scaligeri, pag. 226.*) Miseruntque Menelaum & Lamponem & Callimandrum ad Antiochum Pium (vel Asiaticum potiùs illius filium, quem Pompeius Syriæ regno exuerat) ut simul cum fœminis in Ægypto regnaret. Sed ille, morbo correptus, interiit. (*Porphyr. ibid. pag. 227.*)

Ambo Consules paludati in provincias exierunt, Piso in Macedoniam, Gabinius in Syriam: populo execrationibus eos prosequente. (*Cicero, pro Sextio; & in L. Pisonem.*) Quum autem Gabinius, in Syriam navigaturus, M. Antonium (qui posteà Triumvir fuit) ad capessendam militiam invitaret, abnuit privatum sequuturum se: sed delatâ sibi equitum præfecturâ, secutus est illum ad bellum. (*Plutarch. in Antonio.*)

T. Ampius, operâ P. Clodii tribuni plebis, Ciliciam provinciam extra ordinem obtinuit. (*Cicero, pro domo suâ: cum lib. 1. ad Familiar. epist. 3.*)

De rebus Gabinii in profectione, & primo adventu in Syriam ita meminit in oratione de Provinciis Consularibus M. Cicero. *Ejus iter in provinciam fuit ejusmodi, ut rex Ariobarzanes consulem vestrum ad eadem faciendam, tanquam aliquem Thraecem, conduceret. Deinde adventus in Syriam primus, equitatus habuit interitum: post concisa sunt optima cohortes.* Cujus amissionis equitatûs & cohortium idem etiam in oratione pro Sextio refricat memoriam.

3947 Quum magna vis pecuniæ à Ptolemæo Cypriorum rege relicta diceretur, decrevit Cato Byzantium primò proficisci. In Pamphyliâ sororis ejus filios M. Brutus (Julii Cæsaris posteà interfector) colligendi sui ex imbecillitate gratiâ tunc agebat. Ei, ut quamprimùm inde in Cyprum navigaret, scripsit Cato; quòd Canidium in tractandis pecuniis temperatas non habiturum manus suspicaretur. Quam profectionem Brutus suscepit perinvitus: tum Canidii verecundiâ, ut ignominiosè à Catone habiti; tum prorsùs ejusmodi actum & procurationem, utpote juvenis & literis deditus, neque liberalem censens neque se dignum. Attamen ita curam hîc intendit, ut fuerit à Catone commendatus. (*Plutarch. in Catone, & in Bruto.*)

Alexander Aristobuli filius, qui à Pompeio ex itinere fugerat, Judæam incursionibus vexabat: Hyrcano jam non valente ei resistere, & de mœnis Hierosolymorum reficiendis cogitante, quos Pompeius dejecerat; à quo tamen conatu Romani qui ibi erant eum cohibuerunt. Alexander verò pervagando regionem multos Judæos armavit: collectisque propere decem millibus peditum & 1500 equitibus, munitionibus firmavit Alexandrium castellum juxta Coreas situm, & Hyrcanium, & Macharuntem non longè à montibus Arabum. (*Joseph. lib. 1. Belli, cap. 6. & lib. 14. Antiquit. cap. 10.*) 4657 57

Adversùs hunc expeditionem suscepit Syriæ præses A. Gabinius: præmisso M. Antonio cum aliis ducibus. Hi conjuncti cum Judæis in officio manentibus, quorum duces erant Pitholaus & Malichus, assumptis etiam Antipatri auxiliis; occurrerunt Alexandro, sequente cum reliquo exercitu Gabinio. Alexander recepit se propius Hierosolyma: ubi conserto prælio, Romani occiderunt hostium circiter tria millia, neque pauciores ceperunt. Gabinius autem ubi Alexandrium castellum venit, conclusos ad pacem invitavit, veniam præteritorum pollicendo. Et cùm multi hostium extra castellum stationem haberent, Romani eos adorti sunt: ubi multis cæsis egregiam operam navavit M. Antonius. (*Id. ibid.*) Qui hospitio ab Antipatro amicissimè exceptus, quum Triumvir post annos 16 in Syriam venisset, erga filios illius Phasaëlum & Herodem humanitatis hujus non immemorem se fuisse ostendit. (*Id. lib. 1. Belli, cap. 10. & lib. 14. Antiquit. cap. 23.*)

Gabinius, relictâ ad Alexandrii oppugnationem parte exercitûs, ipse reliquam Judæam perlustravit: & quotquot invenit urbes dirutas, ædificari mandavit. Atque hoc pacto Samaria, Azotus, Scythopolis, Anthedon, Apollonia, Jamnia, Raphia, Dora, Marissa, Gaza, atque aliæ non paucæ instauratæ sunt: quorum posthæc habitatio tuta permansit, cùm antè longo tempore deserta fuissent.

His ita per regionem dispositis, ad Alexandrium reversus est Gabinius: & cùm intenderetur oppugnatio, per legatos veniam petiit Alexander; offerens castella Hyrcanium & Macharuntem, & postremò Alexandrium. Quæ quidem Gabinius omnia, consilio matris Alexandri, funditùs diruit; ne rursùs belli alterius receptaculum forent. Mulier enim de marito & liberis, qui captivi Romam abducti fuerant, sollicita, Romanis favebat; & Gabinium omnibus obsequiis prosecuta, quicquid ab eô petiit impetravit. (*Id. lib. 1. Belli, cap. 6. & lib. 14. Antiquit. cap. 10.*)

Mox Gabinius, rebus dispositis, Hyrcanum Hierosolyma deduxit; curâque Templi & Sacerdotii ei demandatâ, cæteris Reipublicæ partibus optimates præfecit; & constitutis quinque juridicis conventibus, in totidem æquales partes totam provinciam distribuit: ita ut alii Hierosolymis, alii Gadaris (al. Doris) alii Amathunte, alii Jerichunte, alii Sepphoris jura peterent. Atque ita singulari unius dominatione Judæi liberati, aristocraticè libenter regebantur. (*Id. ibid.*)

Philippus Euergetes Antiochi Grypi & Tryphænæ, filiæ Ptolemæi octavi Ægyptiorum regis, filius (qui ante annos 35. Syriæ rex fuerat) ab Alexandrinis ad Ægypti regnum capescen-

dum accersitus, à Gabinio Syriæ præside est cohibitus. (*Porphyr. in Græcis, Eusebius. Scaliger. pag.* 227.)

Ptolemæum Auletam Romæ Pompeius suscepit & Senatui commendavit, ac de reductione ejus egit. (*Strabo, lib.* 17. *pag.* 796.) Ptolemæus verò, ut à Cornelio Lentulo Spinthere Consule, cui provincia Cilicia mandata erat, restitueretur petiit. (*Dio, lib.* 39.) ipsóque Lentulo referente, ut ab eo reduceretur, Senatusconsultum factum est. (*Cicero, lib.* 1. *ad famil. epist.* 1. *cum orat. in L. Pisonem, & pro Rabirio Postumo.*)

Atque ab eodem Consule datum fuisse consilium dicebatur, ut Pompeio omnis potestas rei frumentariæ per totum imperium Romanum terrâ marique tribueretur: ut majore imperio ita Pompeio adjuncto, ipse regi Ptolemæo mitteretur auxilio. (*Plutarch. in Pompeio.*)

Alexandrini centum viros Romam ablegaverunt, qui & contra Ptolemæi accusationes ipsos defenderent, & vicissim ipsum de illatis injuriis accusarent. Cujus legationis Dio Academicus princeps fuit. (*Strabo, lib.* 17. *pag.* 796. *Dio, lib.* 39.)

Ptolemæus, emissis in omnes partes certis hominibus, legatis insidias posuit, ac pleroscque in ipso itinere interfecit: cæteros partim in ipsâ urbe occidit, partim injecto terrore, aut pecuniis corruptos, eò perduxit, ne causam cujus gratiâ missi erant apud magistratus agerent, ullâmve interemptorum mentionem facerent. (*Dio, ibid.*) Quò spectat, quod de legatis Alexandrinis contra jus fasque interfectis, in oratione de Aruspicum responsis; & quod de Alexandrinorum pulsatione Puteolanâ, in oratione pro Cœlio, habet *Cicero.*

Hæc res in tantum rumoribus vulgo jactabatur, ut Senatus vehementer indignaretur, eos singulatim movente Marco Favonio: quòd & multi sociorum legati Romam missi (quorum unum Theodosium, legatum ad Senatum à civitate liberâ missum, P. Clodii & Hermachi Chii operâ *Cicero* de Aruspicum responsis sicâ percussum commemorat) per vim vitâ spoliati essent; & quòd magnus eo tempore Romanorum esset numerus, qui muneribus se corrumpi sivissent. Itaque principem legationis Dionem ad se vocaverunt; ut ab eo de veritate rei fierent certiores. Sed adhuc tantum pecuniâ poterat Ptolemæus, ut neque Dio in senatum venerit, neque ulla de cæde interemptorum mentio, quamdiu ipse Romæ fuit, fieret. (*Dio, ut suprà.*)

Tandem verò Dio quoque ipse, homo doctissimus, qui tum apud L. Lucceium (hominem item eruditissimum: à quo, in lib. 5. ad familiar. epist. 12. petit *Cicero*, ut res à se in Consulatu gestas litteris mandet) qui fuerat ei cognitus Alexandriæ, habitabat, per insidias est necatus. Cujus cædis neque P. Ascitius, qui ut ejus conscius accusatus est, neque Ptolemæus ullas pœnas dedit. Judicio enim liberatus est Ascitius: Regem verò domi suæ accipiebat Pompeius, & enixè juvabat. Et licèt multi, quòd se muneribus corrumpi passi essent, insequenti tempore in judicium essent pertracti; pauci tamen convicti sunt: quòd quum essent complures eidem crimini obnoxii, unusquisque sibi metuens alteri auxilium ferebat. Ea tum mortales pecuniæ studio perpetrabant. (*Cicero, in orat. pro Cœlio. Dio, lib.* 39.)

M. Cato, reconciliatis exulibus cum cæteris civibus compositóque concordiâ Byzantio, in Cyprum navigavit: quem haud gravatim Cyprii receperunt, pro servis se jam deinceps amicos sociósque populi Romani futuros sperantes. Amplum verò & regium in poculis, mensis, gemmis, purpurâ, invenit ibi Cato apparatum: quem cùm distrahendum & redigendum in argentum curavisset; paulo minus septem millia argenti talentûm inde coëgit. (*Plutarch. in Catone minore, & Bruto. Strabo, fin. lib.* 14. *Dio, lib.* 39.)

Hic verò curiosè omnia quum vellet ille persequi, omniáque ad summum intendere pretium, atque ipse interesse omnibus & adhibere extremum calculum, ne consuetudini quidem fori credidit; verùm simul omnes suspectabat apparitores, præcones, sectores, amicos. Ipse denique cum licitantibus colloquebatur seorsim, & propellebat singulos, atque eâ ratione pleraque promercalia addixit. Quare tum multos amicos quasi diffidens eis offendit, tum intimum omnium Munatium ad offensionem lacessivit propè implacabilem. Et Julio Cæsari Anticatonem posteà scribenti materiam dedit criminandi locus hic amarissimam. Munatius enim hic (cui Rufi cognomentum tribuit *Valerius*, lib. 4. cap. 3.) de Catone & expeditione ejus Cypriacâ commentarium edidit; quem potissimùm est Thraseas secutus. In quo tamen commentario, non ex Catonis diffidentiâ extitisse scribit Munatius istam simultatem: sed quòd, cùm serius ipse in Cyprum venisset, Caro eum neglexit, & Canidium, qui initio adfuerat fidémque & abstinentiam suam ei probaverat, ipsi prætulit. (*Plutarch. in Catone.*)

Extremo Consulatûs sui mense (in Septembrem Julianum tunc incidente) quando novi tribuni plebis magistratum inierunt, P. Cornelium Lentulum Spintherem iter in Ciliciam provinciam suam paravisse, & Ptolemæum Auletam Româ discessisse, locus ille ex lib. 22. Annal. Fenestellæ à Nonio Marcello citatus ostendit. *Ut magistratum inierunt Tribuni, C. Cato turbulentus adolescens & audax, nec imparatus ad dicendum, concionibus assiduis invidiam & Ptolemæo simul, qui jam profectus ex Urbe erat, & P. Lentulo Consuli, paranti jam iter, concitare secundo quidem populi rumore cœpit.* A Cicerone verò causa Ptolemæi defensa est: ut & ipse in oratione pro Cœlio subindicat, & Fortunatianus apertiùs confirmat, orationem ejus de rege Ptolemæo nominatim citans.

3948 Initio Consulatûs L. Marcii Philippi & Cn. Lentuli Marcellini, statua Jovis in Albano monte cœlitùs facta, restitutioni Ptolemæi aliquantum moræ injecit. Quum enim Sibyllini libri consulerentur: Regem Ægypti *dolosis consiliis* (ut apud *Ciceronem* est, in orat. pro Rabirio Postumo) Romam venturum, Sibylla prædixisse dicebatur; & de ejus susceptione, in hanc sententiam (ut habet *Dio*) pronuntiasse. *Si rex Ægypti auxilii alicujus indigens venerit, amicitiam ei ne denegaveritis, nullis autem copiis eum adjuveritis: sin secus feceritis,*

labores

labores & pericula habebitis. Quod oraculum in populum evulgatum eſt, C. Catonis tribuni plebis operâ, non enim licebat Sibyllinum ullum carmen populo enuntiare, niſi id Senatus decreviſſet: quantóque minùs id licere videbatur, tanto plebs agriùs rem ferebat. Vetitus itaque Cato ne ſententia oraculi ſupprimeretur; eam Latinè redditam Pontifices ille plebi exponere coëgit, priuſquàm Senatus quicquam eâ de re ſtatueret. [*Dio, lib.* 39.] Hæc tamen opinio populi Romani fuit, à Lentuli Spintheris (Ciliciæ Proconſulis) obtrectatoribus nomen inductum fictæ religionis fuiſſe: neque tam ut illum impedirent, quàm ut nequis propter exercitûs cupiditatem (quem inter alios Pompeius maximè ambiebat) Alexandriam vellet ire. [*Cicero, lib.* 1. *ad familiar. epiſt.* 4.]

Ammonius Ptolemæi legatus, reductionem regis per Spintherem apertè pecuniâ oppugnabat. Pauci illi qui Regis cauſæ bene volebant, omnes rem ad Pompeium deferri volebant. Senatus religionis calumniam, non religione ſed malevolentiâ & illius regiæ largitionis invidiâ, comprobabat. (*Id. ibid. epiſt.* 1.) Et, quaſi rei religionis obſtiti jam non poſſet, factum eſt Senatuſconſultum, cum multitudine Regem reduci, periculoſum Reipublicæ videri. [*Id. ibid. epiſt.* 2. *& lib.* 2. *ad Quint. fratr. epiſt.* 2. *cum Appiano, in Syriac. pag.* 120. *& Parthic. pag.* 134.]

Ptolemæus, oraculo intellecto, pro Spinthere dari Pompeium ſibi ducem petiit: inventique libelli ſunt per forum & in Curiâ diſſeminati, quibus id ſignificabatur. Unde Regis hâc de re litteris ab Aulo Plautio tribuno plebis publicè recitatis, collega ejus Caninius (apud Plutarchum *Canidius* perperàm dictus) legem tulit, ut ſine exercitu Pompeius duobus lictoribus comitatus Regem cum Alexandrinis in gratiam reduceret. Quæ lex licèt Pompeio diſplicere non videretur, ne hæc ipſa tamen res eum adhuc majorem efficeret, à Senatoribus ſub prætextu partim mandatæ annonæ partim ſalutis ipſius (uti metuere præ ſe ferebant) explosa ea eſt. [*Plutarch. in Pompeio. Dio, lib.* 39.]

In Senatu autem hâc de re variæ fuerunt ſententiæ. Bibulus, ut à tribus legatis, ex iis qui privati eſſent; Craſſus, ut à tribus legatis, ſive privatis, ſive in imperio conſtituris: Volcatius, Lupo tribuno plebis referente, (cum quo Afranius, Libo, Hypſæus, & Pompeii familiares omnes concurſabant) ut à Pompeio; Hortenſius, Lucullus & Cicero, ut à Lentulo Spinthere, Ptolemæus ſine exercitu reduceretur, cenſuerunt. Servilius verò reduci eum omninò negavit oportere. [*Cicero, lib.* 1. *ad familiar. epiſt.* 1. *&* 2.]

Menſe Februario (ſive Novembri Juliano) C. Caro tribunus plebis legem promulgavit de imperio Lentuli abrogando; quod filio ejus veſtirum mutandi occaſionem dedit: ut in lib. 2. ad Quintum fratrem epiſt. 3. M. *Cicero* memorat. quod de Ptolemæi in regnum reducendi imperio, ex Senatuſconſulto in Conſulatu ipſi conceſſo, intelligendum. Ciliciæ enim proconſulatum, Cypri etiam (M. Catone inde diſcedente, tributariæ factæ, ut in libro 14 *Ammianus Marcellinus*, & in prætoriæ provinciam à Romanis redactæ, ut in fine libri 14 *Strabo* indicat) adjectione auctum, ex *Ciceronis* ad eum ſcriptis epiſtolis (lib. 1. ad familiar. epiſt. 7. & ſequentib.) poſt legis hujus promulgationem retinuiſſe ipſum conſtat.

Ptolemæus, cùm neque per Pompeium (quod maximè cupiebat) neque per Lentulum reduci ſe in regnum poſſe videret, de reditu jam deſperans, Epheſum profectus in Dianæ templo commoratus eſt. [*Dio, lib.* 39.]

Ariſtobulus, cum filio Antigono, Româ elapſus in Judæam reverſus eſt: ubi magnâ iterùm Judæorum manu conflatâ, partim mutationis cupidorum partim quibus olim dilectus erat, Alexandrium recèns dirutum denuò munire conatus eſt. [*Joſeph. lib.* 1. *Belli, cap.* 6. *& lib.* 14. *Antiquit. cap.* 11.]

Adversùs eum hæc molientem præſes Syriæ Gabinius milites miſit, ducibus Siſennâ (filio) Antonio & Servilio; qui Alexandrium occupari non ſinerent, & darent operam ut ipſum comprehenderent. Ad Ariſtobulum verò & alii multi Judæorum propter nominis celebritatem confluxerunt, & Pitholaus Hieroſolymorum præfectus cum mille armatis transfugit. Cúmque in eo confluxu multi fuiſſent non ſatis armis inſtructi; Ariſtobulus, iis ut inutilibus dimiſſis, aſſumptiſque armatorum octo tantùm millibus (inter quos Pitholaus erat cum ſuis) Macharuntem contendit. Eos ſecuti ſunt Romani: habitóque conflictu, aliquandiu pars Ariſtobuli fortiter dimicando perſeveravit, donec quinque virorum millibus deſideratis terga vertere coacta eſt. Prope verò ad duo millia in quendam tumulum confugerunt: unde dilapſi, ut quiſque potuit, ſalutem ſibi quæſiverunt. Cæteri mille cum Ariſtobulo, perruptâ Romanorum acie, Macharuntem perfugerunt, caſtrúmque munire cœperunt. Sed non ultra biduum oppugnationem ſuſtinere valens Ariſtobulus, multis acceptis vulneribus captivus, cum Antigono filio, ad Gabinium adductus eſt. (*Id. ibid.*)

Plutarchus in *Antonio* rem geſtam ita amplificat; victoriam totam Antonio acceptam referens. *Adverſus Ariſtobulum, qui Judæos ad rebellandum ſollicitaverat, miſſus, ampliſſima arcis mœnia primus tranſcendit, præſidiiſque illum omnibus exuit reliquis. Inde ſignis collatis ingentes copias ejus parvâ manu fudit, pauciſque dempeis occidione eas occidit. Ipſe mox cum filio Ariſtobulus captus eſt.* Dio, lib. 39. non ita rectè, ipſum Gabinium in Palæſtinam profectum, Ariſtobulum (qui Româ profugus, tumultus aliquos ciebat) comprehendiſſe & Pompeio miſiſſe ſcribit; imperatóque Judæis ſtipendio, inde in Ægyptum, ad reducendum Ptolemæum profectum eſſe.

Tyrannio, in ædibus M. Ciceronis docens, Bibliothecam illius pulcherrimè diſpoſuit; Dionyſio & Menophilo, libertis ab Attico miſſis, uſus adminiſtris. [*Cicero, lib.* 2. *ad Quint. fratr. epiſt.* 4. *& lib.* 4. *ad Attic. epiſt.* 4. *&* 8.] Tyrannio videlicèt Amiſenus; qui (ante annos 14) à Lucullo captus, & Romæ clarus ac dives factus, librorum ultra 30 millia ſibi comparavit.

3948 [*Suid. in voc. Tυραννίων.*] qui ex Syllanâ bibliothecâ libros Aristotelis describendos curavit: a quo Andronicum Rhodium exemplaria ferunt accepisse, eâsque quas habemus Aristotelis tabulas evulgasse. [*Strabo, lib.* 13. *pag.* 608. *& Plutarch. in Syllâ.*]

In Cypriaco negotio administrando, abstinentiæ & continentiæ M. Catonis testes producit Valerius, [*lib.* 4. *cap.* 2.] *Epirum, Achaiam, Cycladas insulas, maritimam partem Asiæ, provinciam Cyprum, unde quum pecunia deportanda ministerium sustineret, tam aversum animum ab omni venere quàm à lucro habuit; in maximâ utrinsque intemperantiæ versatus materiâ. nam & regiæ divitiæ potestate ipsius continebantur, & fertilissima deliciarum tot egregiæ urbes, necessaria totius navigationis diverticula erant. Atque id Munatius Rufus, Cypriacæ expeditionis fidus comes, scriptis suis significat.*

Longam navigationem veritus Cato, multa vasa paravit; quorum singula bina talenta & 500 drachmas capiebant. Singulis longum alligavit funiculum, cujus capiti corticem suberis prægrandem annexuit; ut, si fractum esset navigium, alligatus ab imo locum commonstraret. Atque argentum quidem omne, pauco excepto, prosperè transvectum est. At rationes omnium quæ procuraverat habebat in duobus codicibus diligenter descriptas: quorum alterum libertus ejus Philargyrus ferens, quum ex Cenchreis solvisset, demerso navigio unà cum sarcinis amisit; alterum ipse Corcyram usque servaverat. verùm quum in foro tetendisset, nautæ autem crebras pyras ob gelu nocte incendissent; inflammatis tentoriis simul codex est desideratus. Quamvis verò inimicos quidem & calumniatores redditurі erant procuratores præsentes regii clingues: pupugit tamen res Catonem; qui non ad suam probandam fidem confecerat rationes, sed sedulitatis præbere aliis exemplum gestiebat. [*Plutarch. in Catone minore.*]

Ita Cyprias ille opes, velut hostiles exuvias classi impositas, Liburnis per Tiberinum ostium maximâ cum diligentiâ in Urbem deportavit. [*Florus, lib.* 3. *cap.* 9. *Vellei. Patercul. lib.* 2. *cap.* 45. *Valer. Maxim. lib.* 4. *cap.* 1. *Ammian. Marcellin. lib.* 14.] quam rem latiùs ærarium populi Romani quàm ullum triumphum impleviſſe, affirmat *Florus.* [*ut supr.*] 4658 56

Catonis adventu Romæ nuntiato, illicò omnes magistratus & sacerdotes, unà cum Consulibus (quorum alter, L. Marcius Philippus, Marciæ uxoris Catonis pater fuit) universo Senatu & frequenti populo obviam ei ad flumen prodierunt, & ripas utrinque compleverunt: nihilque à triumphi specie & splendore discessit ejus subvectio. Cujus tamen in eo notata est insolentia, quòd ad Consules & Prætores effusos obviam non descenderit, neque cursum inhibuerit, sed hexeri regiâ ripam prævectus non antè egressus fuerit quàm ad eum locum classe fuerit navali invectus, ubi erat exponenda pecunia. [*Vellei. Patercul. lib.* 2. *cap.* 45. *Plutarch. in Catone minore.*] Nave nihilominùs egredienti Consules & cæteri magistratus, & universus Senatus populúsque Romanus officii gratiâ præstò fuit: non quòd magnum pondus auri & argenti, sed quòd M. Catonem classis illa incolumem advexerat, lætatus. [*Valer. Maxim. lib.* 8. *cap. ult.*]

Translatæ per forum pecuniæ, speratâ longè majoris, cepit populum admiratio. [*Plutarch.*] Et quia multis mancipiis pecuniisque ex facultatibus regiis collectis, Cato nulli in se repetundarum accusationi locum dederat, sed ab omni crimine liber cuncta Romanis tradiderat; tandem rei bene gestæ non minorem, quàm si victor è bello rediisset, honorem adeptus fuit. Quòd enim complures muneribus se corrumpi paterentur, id effecerat, ut pecunias despicere quàm hostes superare rarior virtus haberetur. [*Dio, lib.* 39.]

Unum ex Cypriâ hâc legatione philosophum deportavisse Catonem, refert *Plinius.* [*lib.* 7. *cap.* 30.] Niciæ regio procuratori, de ejus fide & diligentiâ testatus, Cato libertatem à Senatu obtinuit. [*Plutarch. in Catone.*] Clodius servos ex Cypro advectos, *Clodios* nominare intendit, quòd ipse Catonem eò amandasset: sed quia Cato obstabat, non obtinuit. Igitur eis *Cypriorum* cognomen datum est. nam ne *Poretes* quidem eos nominari, quod nonnulli instituerant, Cato passus est. [*Dio, lib.* 39.]

Clodius Catoni, quòd sibi se opposuisset, succensens, administrationem ejus calumniis impetiit, rationésque eum actorum suorum postulavit: non quòd putaret se eum alicujus injusti facti posse arguere; sed quia naufragio commentarii Catonis ferè omnes perierant, id pro se nonnihil facturum Clodius arbitrabatur. Adjuvit in hoc etiam negotio Cæsar Clodium, quanquam absens: & (ut quidam referunt) accusationes ei contra Catonem per litteras misit. [*Dio, ibid.*] Cato verò tantùm prædicavit se ex Cypro argenti Reipublicæ coëgisse, quum ne unum quidem equum vel militem ipse accepisset, quantum ex tot bellis & triumphis concusso orbe terræ non retulisset Pompeius. [*Plutarch. in Catone minore.*]

M. Ciceroni, nihil eorum quæ Clodius in tribunatu gessisset ratum habendum esse in Senatu contendenti, M. Cato se opposuit: non in gratiam Clodii, sed quòd inter illius acta rescindenda quoque esset iptius in Cypro procuratio, ut ex illegitimi rogatione tribuni mihi non legitimè. [*Plutarch. ibid. & in Cicerone.*]

Phraati II. à filiis per scelus sublato Orodes in Parthorum regno successit: fratre suo Mithridate ex Mediâ, cui imperabat, ejecto. Ita in libro 39, *Dio.* Verùm filiis de regno contendentibus, Orodes ipse primùm, deinde Mithridates in exilium pulsus fuisse videtur. Orodem verò ab exilio reduxit Surenas, vir opibus, genere atque authoritate inter Parthos post regem secundus; cui prærogativa erat gentilitia, ut novo regi Parthorum primus diadema imponeret. Hic enim Seleuciam magnam in Orodis potestatem redegit: ante alios ascensis mœnibus, profligatisque suâ manu propugnatoribus. Et quum nondum trigesimum annum exegisset illo tempore, summam tamen consilii & prudentiæ existimationem est consecutus. Hæc enim de eo referunt, *Plutarchus* in *Crasso*, & *Appianus* in Parthicis [*pag.* 140, 141.] Qui idem *Appianus* tamen, tum in

Parthicis

Parthicis, [*pag.* 134.] tum in Syriacis, [*pag.* 120.] aliâ vice Mithridatem à fratre Orode regno Parthico pulsum fuisse agnoscit. Quanquàm Mithridatem propter crudelitatem regno à senatu Parthico pulsum fuisse, & fratrem ejus Orodem regnum vacans occupavisse, in lib. 42. cap. 4. *Justinus* significet. licèt ibi Mithridatem hunc cum Mithridate Parthorum rege, cui res gestæ *Magni* cognomen dedere, eundem perperàm faciat: quum inter Magnum illum & hujus fratrem Orodem, *variam complurium regum in Parthis successionem* extitisse, vel ex ipso Prologo libri 42 *Trogi Pompeii* (cujus epitomen *Justinus* nobis dedit) satis appareat.

Regno, sive à senatu Parthico, sive à fratre Orode pulsus Mithridates, ad Gabinium Syriæ Proconsulem, expeditionem in Arabes tum parantem, venit: eúmque permovit, ut omissis Arabibus contra Parthos duceret, ipsúmque in regno recuperando adjuvaret. [*Appian. in Syriacis, pag.* 120. *& Parthicis, pag.* 134. *Dio, lib.* 39.]

Idibus Maiis (in Februarium Julianum incurrentibus) lectis in senatu frequenti litteris A. Gabinii de re bello cum maximis Syriæ gentibus ac tyrannis (quo nomine, Judææ, Commagenæ, Chalcidis, Emesæ, Trachonitidis, Bataneæ, & Abilenæ principes appellari solebant) bene gestâ fides non est habita; & supplicatio, quam eo nomine in templis Romæ faciendam petiit, denegata. [*Cicero, lib.* 2. *ad Quint. fratr. epist.* 7. *orat. de provinciis Consularib. & in L. Pisonem.*]

Quum Gabinius Aristobulum regem cum filiis Romam misisset: illum quidem Senatus in vinculis ibi detinuit, filios autem in Judæam mox remisit: quòd ex Gabinii litteris cognovisset, matri eorum pro traditione castellorum promissum illud fuisse. Ita *Josephus* lib. 1. Belli cap. 6. & lib. 14. Antiqu. cap. 11. ubi regnum simul & Pontificatum per annos tres & menses sex obtinuisse Aristobulum addit: quod Arabicus historiæ Judaicæ collector (ad calcem Bibliorum πολυγλώττων Parisiensium editus) capitulo 40. de prioris principatûs spatio accipit; *donec captivus adductus est primâ vice:* quum de priore illo & posteriore hoc, simul sumpto, intelligendum potiùs fuisse videatur. ut ante priorem quidem captivitatem annos tres & menses totidem (ut in lib. 20. Antiqu. cap. 8. diserte *Josephus* confirmat) post reditum verò ex urbe Romanâ, & ante secundam captivitatem tres alios menses in regno ille exegerit.

M. Cicero, oratione de Provinciis Consularibus in Senatu habitâ, ut L. Pisone & A. Gabinio (quibus Consulibus ipse in exilium pulsus fuerat) revocatis, eorum provinciæ, Macedonia & Syria, futuris Consulibus decernerentur, suasit: ista, inter alia, Gabinio objiciens. *In Syriâ, imperatore illo, nihil aliud actum est, nisi pactiones pecuniarum cum tyrannis, decisiones, direptiones, latrocinia, cædes; cùm populi Romani imperator, instructo exercitu, dexteram tendens, non ad laudem milites hortaretur, sed omnia sibi & empta & emenda esse clamaret. Jam verò publicanos miseros tradidit in servitutem Judæis & Syris, nationibus natis servituti. Statuit ab initio, & in eo perseveravit, jus publicano non dicere; pactiones sine ullâ injuriâ factas rescidit, custodias sustulit, vectigales multos, ac stipendiarios liberavit: quo in opido ipse esset, aut quò veniret, ibi publicanum aut publicani servum esse vetuit.*

Gabinius, quum multis maleficiis Syriam afflixisset, adeóque plus damni quàm prædones, qui tum maximè vigebant, dedisset provinciæ; omnem quæstum quem inde ceperat pro minimo ducens, ad expeditionem in Parthos faciendam, quòd prædivites essent, animum adjecit, atque ad eam se paravit. (*Dio, lib.* 39.)

Gabinii amicus Archelaus fuit Comanorum in Ponto à Pompeio Pontifex constitutus. (ut suprà, ad annum Mundi 3940. est dictum.) Is cum Gabinio tunc degens, se ei socium in bello Parthico, quod ille parabat, futurum speravit: sed id Senatus non permisit. (*Strabo, lib.* 12. *pag.* 558. *& lib.* 17. *pag.* 796.)

Quum Gabinius, adversùs Parthos ducto exercitu, Euphratem trajecisset; Ptolemæus Auletes cum litteris Pompeii advenit: magnámque pecuniam tum Gabinio, tum exercitui se, partim illicò partim postquàm restitutus esset, daturum pollicitus est. Decem millium talentûm mercedem Gabinio ab illo fuisse oblatam, non solùm *Plutarchus* sed etiam *Cicero* confirmat, in oratione pro Rabirio Postumo: ubi & bis millies atque quadringenties sestertiûm eam summam æstimat. Plerique duces refragati sunt; & Gabinius bellum hoc dubitavit suscipere, quamvis vehementer decem illis millibus talentûm mancipatus. Antonius verò rerum avidus magnificarum, & Ptolemæo cupiens gratificari roganti, præstò ei fuit ad inducendum atque incendendum ad suscipiendum hoc bellum Gabinium. Et tametsi lex vetaret, ut neque præsides provinciarum finibus excederent, neque arbitrio suo bella susciperent; atque etiam populus, Sibyllinorum carminum religione inductus, ne Ptolemæus reduceretur interdixisset: Gabinius tamen quanto magis id veritum sciebat, tanto majorem inde quæstum fecit; Parthicóque negotio omisso, in Alexandrinos expeditionem suscepit. (*Joseph. lib.* 1. *Belli, cap.* 6. *& lib.* 14. *Antiqu. cap.* 11. *Plutarch. in Antonio. Appian. in Syriac. pag.* 120. *& Parthic. pag.* 134. *Dio, lib.* 39.)

Regnum Ægyptiorum obtinebat eâ tempestate Berenice, Auletæ filia: quæ ex Syriâ accersito quodam Seleuco, qui se è Syriacorum regum stirpe ferebat, eum & maritum appellavit & regni bellique consortem fecit. Hic turpissimarum sordium homo, (ut eum in *Vespasiano* describit *Suetonius*, cap. 19.) Ptolemæus *Cocces* & *Cybiosactes* & Νοθόπατρος sive *Subditivus* per contemptum cognominatus, aureum alveum, in quo Alexandri Magni corpus Alexandriæ conditum jacebat, rapuit: sed nullam è prædâ utilitatem percepit. Regina enim, ubi nullius pretii hominem vidit, intra pancos dies eum strangulavit; cùm ejus sordes, illiberalitatémque pati non posset. Et cùm ei jam quæreretur maritus regio sanguine natus; Archelaus ille Comanorum Pontifex in Syriâ tum degens, & filium Mithridatis Eupatoris (sub quo pater ipsius Archelaus contra Syllam & Romanos bellum gesserat) se esse simulans, per amicos quosdam ad reginam deductus est: à quâ, ut vir rebus gerendis aptus, eisdem quibus Seleucus

conditionibus receptus, ſex menſes ſimul cum eâ regno potitus eſt. (*Strabo, lib. 17. pag. 794. & 796. & lib. 12. pag. 558. Dio, lib. 39.*)

C. Clodius, P. Clodii frater, ex Prætură (quam hoc anno eum geſſiſſe, in libro 39 *Dio* indicat) Aſiam provinciam obtinuit. (*Cicero, ad Attic. lib. 4. Epiſt. 14.*) Cujus in eâ Quæſtor C. Scribonius Curio fuit: ad quem *Ciceronis*, in libro ſecundo ad Familiares, ſcriptæ epiſtolæ extant.

3949 Novis Conſulibus, lege à C. Trebonio tribuno plebis latâ, ad quinquennium provinciæ decretæ ſunt; Cn. Pompeio Hiſpania & Africa, M. Licinio Craſſo Syria cum vicinis regionibus: poteſtate utrique datâ, ut ſumerent ſibi quantum vellent militum ex civibus & ſociis, bellúmque & pacem cum quibus ipſis videretur contraherent. (*Liv. lib. 105. Plutarch. in Craſſo, Pompeio, & Catone minore. Appian. Bell. civil. lib. 2. pag. 437, 438. Dio, lib. 39.*)

Craſſus, mox ut ſortitus eſt provinciam ſuam, gaudium ſuum diſſimulare non potuit; nihil unquam ſibi acciditſe felicius exiſtimans. Apud familiares autem multa vana effundebat & juvenilia præter ætatem ac ingenium: non de Syriâ tantùm & Parthiâ victoriam ſibi prædeſtinans, ſed uſque ad Bactros & Indos Orientalemque Oceanum ſpes ſuas vanas proferens. Et quamvis in lege, quæ de imperio ejus lata erat, bellum Parthicum non fuerat adſcriptum: ſciebant tamen omnes Craſſum in eam prædam inhiare; & Cæſar ex Galliâ ſcribens, laudabat ejus propoſitum, & ut pergeret hortabatur. (*Plutarch. in Craſſo.*)

A. Gabinius, relicto in Syriâ filio Siſennâ admodùm parvo natu cum perpaucis militibus, atque ita provinciâ cui præfectus fuerat prædonum injuriis magis expoſitâ, per Palæſtinam in Ægyptum profectus eſt. (*Dio, lib. 39.*) contra Archelaum, quem ſibi regem aſciverant Ægyptii. (*Liv. lib. 105.*) In quâ expeditione Hyrcano & Antipatro amicis uſus eſt ad omnia quæ militiæ neceſſitas exigebat. Nam & pecunia & armis & frumento & auxiliis Antipater eum adjuvit. (*Joſeph. lib. 1. Belli, cap. 6. & lib. 14. Antiqu. cap. 11.*)

Quum iter per altum & ſitiens ſabulum eſſet faciendum circa eluviem & Sirbonidis paludes, quas Typhonis exhalationes vocant Ægyptii: miſſus cum equitatu M. Antonius (quem tum juvenem præfectum equitum Gabinii fuiſſe, in lib. 5. Bell. civil. pag. 676. notat *Appianus*) non modò angulias occupavit, ſed Peluſium quoque cepit, amplam urbem: (*Plutarch. in Antonio*) Antipatri conſilio Judæis, qui Peluſium accolebant ceu cuſtodes Ægypti aditus, in ſocietatem pertractis. (*Joſeph. ut ſupr.*)

Ita in poteſtatem redacto Peluſii præſidio, ſimul iter præſtitit Antonius exercitui ſecurum, & ſpem imperatori victoriæ firmavit. Ptolemæus verò, ſimul-atque Peluſium iniit, irâ & odio inflammatus Ægyptios trucidare inſtituit: ſed intercedens Antonius, id prohibuit. [*Plutarch. in Antonio.*]

Peluſio duplici acie inſtructâ, progreſſus Gabinius, eâdem die Ægyptios occurrentes fudit. [*Dio, lib. 39.*]

Cicero, Romæ oratione habitâ, Commageno regi ignobili non modò Zeugma opidulum in Euphrate poſitum extorſit, ſed etiam multa in eum dicens, togam ejus prætextam, quam erat adeptus Cæſare Conſule, magno hominum riſui expoſuit. [*Cicero, lib. 2. ad Quintum fratr. epiſt. 11.*]

Idibus Februariis (in Novembrem Julianum incurrentibus) Tyriis eſt ſenatus datus frequens: frequentes contrà Syriaci publicani. Vehementer vexatus eſt Gabinius: exagitati tamen à Domitio publicani, quòd cum eſſent cum equis proſecuti. [*Id. ibid. epiſt. 12.*]

Circa IV. Kalendas Maias, (in Februarium Julianum incidentes) *Puteoli magnum fuiſſe rumorem, Ptolemæum eſſe in regno*, ſcribit Cicero. [*ad Attic. lib. 4. epiſt. 9.*] Et in Ægypto quidem ille tum fuit: & adverſarium Archelaum, opinione citiùs occurrentem, ceperat Gabinius ut jam ab eo nihil negotii reſtaret. Sed veritus Gabinius ne, quaſi nullâ magnâ re geſtâ, minus pecuniæ quàm convenerat à Ptolemæo acciperet; ad hæc ſperans, propterea quòd acris ac magni nominis Archelaus haberetur, majorem ſibi pecuniæ ſummam futuram: inſuper ab ipſo Archelao magnâ vi nummorum acceptâ, hominem, quaſi is aufugiſſet, dimiſit. [*Dio, lib. 39.*] 4659 55

M. Antonius poſteà in prœliis & certaminibus, quæ magna & crebra commiſſa fuerunt, multa fortitudinis & conſilii imperatorii facta edidit: liquidiſſimè autem, quum circumdedit & circumvenit à tergo hoſtes, indéque victoriam in frontem incurrentibus paravit. Et horum causâ eximiis donis honoratus eſt. [*Plutarch. in Antonio.*]

Populus Ægyptius, ductu Archelai adversùs A. Gabinium mœnibus urbis egreſſus, quum caſtra vallo atque foſsâ cingere juberetur, univerſus ſuccłamavit, ut id opus publicâ pecuniâ faciendum locaretur. Quapropter deliciis tam enerves animi, ſpiritum Romani exercitûs ſuſtinere non potuerunt. [*Val. Maxim. lib. 9. cap. 1.*] Inde rursùs & in flumine navibus, & terreſtri pugnâ victoriam Gabinius obtinuit. Nam Alexandrinis quidem ad audienda omnia ſatis eſt animorum, naturâque ſunt ad effutiendum linguâ quidvis quod eis ad animum acciderit maximè præcipites ac temerarii: & iidem ad bellum ejuſque labores omnium ineptiſſimi: quanquàm in ſeditionibus (quæ apud eos & frequentiſſimæ & maximæ eveniunt) ad cædes ſubinde deveniant, in iſſque perire bonum quoddam in primis expetendum exiſtiment. [*Dio, lib. 39.*]

Iis igitur victis Gabinius, occiſóque præter alios in pugnâ Archelao, è veſtigio omni Ægypto potitus eſt, eámque Ptolemæo reddidit. [*Dio, ibid. Liv. lib. 105. Strabo, lib. 12. pag. 558. & lib. 17. pag. 796.*] Quam totam cauſam ita perſtringit *Cicero*, in oratione contra Piſonem, de furore Gabinii agens. *Effusâ jam maximâ prædâ, quam ex fortunis publicanorum, ex agris urbibuſque ſociorum exhauſerat, cùm partem ejus prædæ profunda libidines devoraſſent, partem*

nova quædam & inaudita luxuries, partem etiam in illis locis ubi omnia diripuit emptiones, partem permutationes ad hunc Tusculani montem extruendum: cum illa ejus intermissa intolerabilis ædificatio constitisset; seipsum, fasces suos, exercitum populi Romani, numen interdictumque deorum immortalium, responsa Sacerdotum, auctoritatem Senatus, jussa populi, nomen ac dignitatem imperii, regi Ægyptio vendidit. Cum fines provinciæ tantos haberet, quantos voluerat, quantos optaverat, quantos pretio mei capitis emerat, his se tenere non potuit. Exercitum eduxit ex Syriâ. qui licuit extra provinciam? Tribuis ut mercenarium comitem regi Alexandrino. quid hoc turpius? In Ægyptum venit: signa conjulit cum Alexandrinis. quando hoc bellum aut hic ordo (Senatorius) *aut populus susceperat? Cepit Alexandriam. quid aliud expectamus à furore ejus; nisi ut ad Senatum tantis de rebus gestis litteras mittat?* Nullas tamen eum misisse, notavit *Dio*; ne ipse suorum facinorum delator existeret.

Interfecti Archelai corpus requisitum M. Antonius (cui cum illo familiaritas & jus hospitii intercesserat) regio cultu funeravit. Unde magnam is sui memoriam Alexandrinis reliquit. [*Plutarch. in Antonio.*] In Ponto verò Comanorum sacerdotium Archelai filius post patrem accepit. [*Strabo lib.* 12. *pag.* 558.]

Gabinius ex suo exercitu milites præsidii causâ Alexandriæ apud regem Ptolemæum reliquit: qui in consuetudinem posteà Alexandrinæ vitæ atque licentiæ venerunt, & nomen disciplinamque populi Romani dedidicerunt, uxoresque duxerunt; ex quibus plerique liberos habebant. [*Cæsar. Comment. Bell. civil. lib.* 3.] ad quos spectant illa *Lucani*; libro 10:

——pars maxima turbæ
Plebis erat Latiæ: sed tanta oblivio mentis
Cepit, in externos corrupto milite mores,
Ut duce sub famulo jussuque satellitis irent;
Quas erat indignum Pharia parere tyranno.

Ptolemæus regno restitutus filiam suam, Berenicen reginam, è medio sustulit. [*Strabo, libro* 17. *pag.* 796. *Dio, libro* 39. *Porphyr. in Græc. Euseb. Scalig. pag.* 226.] Idemque reliquorum primatum locupletiores, ut qui plurimâ pecuniâ opus haberet, interemit. [*Dio, ut supr.*]

C. Rabirius Postumus eques Romanus; qui Ptolemæo & regnanti absens; & Romam adventanti indéque posteà discedenti præsens pecuniam non suam solùm, sed etiam amicorum temerè crediderat, ut eam recuperaret, Romanâ togâ cum Græco pallio Alexandriæ mutatâ, curationem & quasi dispensationem regiam suscipere coactus est; *Diaeetes* regius ab Auletâ constitutus. Custodiam tamen regiam posteà ille pertulit, vidit in vinculis familiares suos, mors ob oculos sæpe versata est; nudúsque atque egens ad extremum fugit è regno. [*Cicero, pro C. Rabirio.*]

Dum in Ægypto morabatur Gabinius; Alexander Aristobuli filius, denuò invaso per vim principatu, multos Judæorum ad defectionem reduxit: collectóque magno exercitu, regionem obeundo, interfecit Romanos quotquot adipisci potuit, reliquos in montem Garizim compulsos obsedit. Reversus verò Gabinius, Antipatrum propter notam viri prudentiam præmisit ad tumultuatores: qui multos illorum reduxit ad officium. Sed Alexander, 30 Judæorum millia secum habens, ausus est occurrere Gabinio; & collatis signis decernere ad montem Itabyrium: quo prælio desiderata sunt ex acie Judaicâ decem millia. Tum Gabinius, urbis Hierosolymitanæ rebus ex Antipatri sententiâ constitutis, contra Nabatæos profectus, hos quoque profligavit uno prælio. [*Joseph. lib.* 14. *cap.* 11.]

Mithridates rex (Phraatis II. filius) à Gabinio derelictus, non quidem Arabum ope regnum Parthicum recuperavit, (ut ex pravâ interpretatione verborum *Appiani*, in Syriacis pag. 120. vulgò est creditum) sed Babylonem potiùs se recepit; ut ex *Justino* colligitur. Quam cùm frater ejus Orodes diu obsedisset, & fame coactos opidanos in deditionem tandem compulisset: Mithridates, fiduciâ cognationis, ultrò se in potestatem ejus tradidit. Sed Orodes plus hostem quàm fratrem cogitans, in conspectu suo trucidari eum jussit. (*Justin. lib.* 42. *cap.* 4.)

Gabinius nobiles Parthos, Mithridatem & Orsanem, qui ad ipsum profugerant, etiam dimisit; sparso inter milites rumore, quòd aufugissent. (*Joseph. lib.* 1. *Belli, cap.* 6. *& lib.* 14. *Antiqu. cap.* 11.)

Quum Syri plurimùm de Gabinio quererentur, & aliis de causis, & quòd ob absentiam ejus à prædonibus infestati vehementer essent: quum item crebræ accederent publicanorum querelæ, qui quòd per eos impediti vectigalia exigere nequissent, magnum æs alienum conflaverant: irati Romani, sententias concipiebant, parati Gabinium condemnare. Ciceróque cùm aliàs vehementer Gabinium accusavit, tum consilium quoque dedit, ut denuò Sibyllina carmina legerentur: persuadens sibi pœnam aliquam adscriptam, ubi violata fuissent. Sed Consulum alter Pompeius Gabinio ultrò studebat, alter Crassus, simul ut collegæ rem gratam faceret, simul etiam ob acceptas quas Gabinius miserat pecunias. Quare uterque apertè eum defendens, nihil decerni patiebantur: inter alia Ciceroni quoque exilium exprobrantes. (*Dio, lib.* 39.)

Pompeius, in secundo hoc suo Consulatu, ludis & spectaculis munificentissimis exhibitis; Theatrum suum dedicavit. (*Cicero, lib.* 2. *Offic. & lib.* 7. *ad familiar. epist.* 1. *Ascon. Pedian. in orat. Pisonianam.*) quanquàm theatrum illud non ab ipso Pompeio extructum dicebatur, sed à Demetrio (Gadareno) liberto ejus id ex pecuniis quas, dum miles sub eo esset, paraverat, conditum fuisse. qui quidem nomen operis ad Pompeium retulerit: ne malè audiret, quòd libertus tantum pecuniæ collegisset, unde tantos sumptus facere posset. (*Dio, lib.* 39.)

Gabinius legatum à Crasso, ut in Syriæ provinciâ ipsi succederet, missum non admisit; sed magistratum, quasi perennem eum accepisset, retinuit. (*Dio, ibid.*)

Quum

Quum tribuni plebis Craſſo conſuli obtarent ne milites conſcriberet, eique decretam expeditionem reſcindere conarentur; Craſſus ad arma ſe convertit. Tribuni plebis, quia ſuam libertatem armis deſtitutam in actionibus ejus prohibendis infirmam eſſe videbant; à reclamando deſtiterunt: ſed multis eum diris devoverunt. Et Craſſo in Capitolio conſuetas expeditionis causâ precationes obeunti, auſpicia infeſta prodigiáque obnuntiaverunt. (*Id. ibid.*)

Quum Ateius tribunus plebis pararet inhibere ejus exitum, & multi unanimiter indignarentur hominibus pacatis & fœderatis arma inferri; timens Craſſus, oravit Pompeium ut ſe deduceret: erat enim magna illius apud plebem authoritas. Multos igitur tunc ad reclamandum & impediendum Craſſum paratos, conſpectus ante eum Pompeius placido intuitu ac vultu leniviſt; ita ut ſilerent & tranſeuntibus cederent. (*Plutarch. in Craſſo.*)

Ateius verò tribunus Craſſo occurrens, primùm voce cohibebat, denuntians ne procederet: deinde apparitorem juſſit manus in eum injicere & in carcerem abducere. Sed reliquis tribunis plebis id non permittentibus, Craſſus extra pomerium evaſit. (*Id. ibid. cum Dione, lib. 39.*) Ateius tamen ad portam interim accurrens, focum ibi accendit: & Craſſo prætereunte ſuffitum faciens libámſque inſuper, diris eum devovebat imprecationibus; nova & horrenda nomina deorum invocans. Cujuſmodi arcanas & priſcas execrationes eâ præditas vi Romani exiſtimabant, ut nemo ſic devotus poſſet evadere, neque illi etiam bene cederet qui devoveret. (*Plutarch.*)

Tribunum plebis Metellum hoſtilibus diris euntem Craſſum devoviſſe, ſcribit *Florus.* (*lib. 3. cap. 11.*) Et quidem tribunos plebis communiter diris eum publicè devoviſſe, Velleius Paterculus, (*lib. 2. cap. 46.*) Appianus (*lib. 2. Bell. civil. pag. 438.*) & Dio, (*lib. 39.*) ſignificant:

——— *Craſſumque in bella ſecuta*
Sæva Tribunitia moverunt prælia dira;

Ut in libro tertio Lucanus cecinit. Præ aliis tamen *P. Ateium obnunciaviſſe ei diras, ſignóque objecto munuiſſe eum quid eventurum eſſet, niſi caviſſet*; in libro primo de Divinatione confirmat *Cicero*: à cujus penè latibus in provinciam Craſſus eſt profectus, cùm apud ipſum cœnaviſſet, in hortis generi ejus Craſſipedis. (*Id. lib. 1. ad familiar. epiſt. 9.*) Secedente deinde Cicerone in Tuſculanum, circa medium menſis Novembris (in Sextilem Julianum tunc incidentis) Craſſus paludatus profectus eſt. (*Id. lib. 4. ad Attic. epiſt. 12.*) & Brunduſii exercitum navibus impoſuit. (*Id. lib. 2. de Divinat.*)

Solvens Brunduſio Craſſus, pelago etiamnum ex tempeſtate turbido, non paucas naves amiſit: è reliquis expoſitum militem terreſtri itinere duxit per Galatiam. Ubi quum reperiſſet regem Dejotarum, admodùm ſenem, novam urbem condere, cavillans, *O rex*, inquit, *duodecimâ horâ ædificare incipis.* Cui ille arridens; *Ne tu quidem, imperator, quantum video, matutinus contra Parthos proficiſceris.* Exceſſerat enim jam Craſſus annum ſexageſimum; plus tamen quàm pro ætate ſenili vultu præferens. [*Plutarch.*]

3950 Cicero in Senatu Craſſi abſentis cauſam contra novos Conſules & multos Conſulares ſummâ contentione defendit. [*Id. lib. 5. ad familiar. epiſt. 8.*]

Quum quod in Syriâ magnopere ageret nihil Craſſus haberet, [nam & Syri quieti erant, & qui priùs Syriam bellis vexárant potentiâ Craſſi perterriti, nihil tùm movebant] in Parthos, ſine ullâ belli cauſâ, expeditionem ſuſcepit. Tantùm prædivites eos fuiſſe acceperat: & Orodem, qui nuper rex factus eſſet, ſuperatu facilem ſperabat. [*Dio, lib. 40.*] 4660 54.

Auditâ verò Hieroſolymitani Templi opulentiâ, quam Pompeius intactam reliquerat; in Palæſtinam divertit, Hieroſolymam adiit, Templum pervaſit, opes diripuit. [*Oroſ. lib. 6. cap. 13.*]

Erat tum in Templo trabs ex auro ſolida, 300 minas Hebraicas ſive libras 750 pendens, inſerta trabi cavæ lignæ, ex quâ aulæa templi pendebant; quorum admiranda pulchritudo erat & apparatus pretioſiſſimus. Hoc cæteris ignotum ſolus ſciebat Eleazarus ſacerdos ſacri theſauri cuſtos; qui Craſſum totum in colligendo auro eſſe videns, timénſque omnibus templi ornamentis, auream hanc illi trabem redemptionem pro omnibus ei tradidit; quum priùs eum jurejurándo obſtrinxiſſet, nihil aliud loco morturum. Craſſus tamen & hanc accepit, & mox violato jurejurando non ſolùm duo millia talentorum quæ Pompeius non attigerat, ſed etiam totum reliquum aurum, cujus ſumma accedebat ad octo talentorum [Atticorum] millia, templo abſtulit. Quas tantas divitias, cùm vix fidem apud exteros inventuras *Joſephus* perſpiceret; eas à Judæis in Europâ, Aſiâ, Ægypto & Cyrenaicâ degentibus longo tempore congeſtas fuiſſe, ex *Strabonis Cappadocis* libris hiſtoricis [hodie non extantibus] & aliis aſtruere nititur. [*lib. 14. Antiqu. cap. 12.*]

Craſſus, extructo ponte, facilè ac turbò trans Euphratem duxit exercitum; multíſque Meſopotamiæ civitatibus ultrò ſe dedentibus potius eſt. [*Plutarch. in Craſſo.*] Inexpectato enim ejus tranſitus barbaris acciderat: indéque nullum in Meſopotamiâ præſidium alicujus momenti conſtitutum fuerat. [*Dio, lib. 40.*]

Talymenus Ilaces [vel Sillaces] regionis illius ſatrapes, paucis equitibus ad Ichnias caſtellum cum Craſſo congreſſus victúſque, accepto vulnere ad Regem ſe recepit; eúmque de Craſſi expeditione certiorem fecit. [*Dio, ibid.*]

Interim Craſſus & urbes recepit, Græcas potiſſimùm, atque in his Nicephorium. Macedonum enim aliorúmque Græcorum, quos bellorum ſocios aliquando Macedones habuerant, complures coloni vim Parthorum graviter ferentes, atque in Romanis, à quibus Græcos amari ſciebant, multum ſpei collocantes, haud gravatim ad eos defecerunt. (*Id. ibid.*)

Soli Zenodotiæ cives, quorum tyrannus erat Apollonius, centum milites Romanos intra

muros, quaſi ſe in fidem eorum daturi, receptos obtruncaverunt. Unde Craſſus, admoto exercitu, eam expugnavit & diripuit, & incolas ejus ſub haſtâ vendidit. Et cùm, præter hoc unum, nihil tunc neque feciſſet neque paſſus eſſet hoſtile Craſſus; tamen ſalutari ſe ab exercitu Imperatorem ſuſtinuit. Ob quod, magnam ille ſubiit infamiam, abjectúſque eſt habitus; quaſi majora non ſperaret, ſucceſſu qui tam ſe efferret tenui. [*Id. ibid. cum Plutarcho in Craſſo.*]

Domitio & Appio Conſulibus in Italiam reverſus eſt A. Gabinius. [*Aſcon. Pedian. in init. orat. Piſonian.*] Iiſdémque Conſulibus de eo adhuc abſente, utut pro eo Pompeius ſteterit, iterùm dictæ ſunt ſententiæ: quarum pleræque ipſi adverſæ fuerunt. Nam & Domitius ob contentionem in petitione conſulatûs inimicus Pompeio erat, quòd eo invito magiſtratum cepiſſet: & Appius, quanquàm affinis Pompeio eſſet, tamen quia ſtudio permulcendæ plebis ducebatur, ſperabátque fore ut ſiquid nunc tumultus injecitſet pecuniâ deinceps à Gabinio corrumperetur; omnes ſuas actiones eò dirigebat. Decretum ergo eſt, ut Sibyllina carmina relegerentur: quantumvis Pompeius reclamaret. Interim pecuniæ à Gabinio præmiſſæ Romam venerunt. Ex, non modò abſens, ſed ne prætens quidem gravius quicquam ut pateretur, effecerunt. Eo enim tum tempore confuſio Romæ erat, ut quum Gabinius exiguam earum pecuniarum, quibus ipſe corrupeus fuerat, partem magiſtratibus quibuſdam judicibuſque largiretur, non modò nullam officii rationem illi habuerint, ſed reliqui quoque docti ſint pecuniæ causâ improbè agere, quippe quum ſe eâ facilè à ſupplicio redimere poſſent. [*Dio, lib. 39.*]

XII. Kalend. Octobr. (circa menſem Julium Julianum) Gabinius ad Urbem acceſſit: IV Kalend. Octobr. noctu urbem introivit. [*Cicero, lib. 3. ad Quint. fratr. epiſt. 1.*] Ipſe enim turpium facinorum conſcientiâ ita urgebatur, ut & ſerò in Italiam advenerit, & noctu in urbem evectus ſit; multíſque diebus extra domum ſuam prodire non auſus fuerit. [*Dio, lib. 39.*]

Gabinium tres factiones poſtulabant: L. Lentulus, Flaminis filius, qui eum de majeſtate poſtulavit; T. Nero cum bonis ſubſcriptoribus, & C. Memmius tribunus plebis cum L. Capitone. Cúmque edicto C. Alfii Prætoris de majeſtate accuſatus adeſſet; concurſu magno & odio univerſi populi penè afflictus eſt. [*Cicero, lib. 3. ad Quint. fratr. epiſt. 1.*]

Decimo poſt adventum in urbem die, quo ipſum oportebat hoſtium numerum & militum renuntiare, mirè hæſit ſummâ in frequentiâ. Appius Conſul majeſtatis eum accuſavit, nomina data, ille verbum edidit nullum. Cùm vellet exire, à Conſulibus retentus eſt, & introducti publicani. Homo undique actus, cùm à Cicerone maximè vulneraretur, non tulit, & eum trementi voce exulem appellavit. Conſurrexit ſenatus cum clamore ad unum, ſic, ut ad corpus ejus accederet: pari clamore atque impetu publicani. VI. Id. Octobr. Gabinium ad populum luculenter calefecit Memmius; ſic, ut Calidio verbum pro eo facere non licuerit. Poſtridie ejus diei, divinatio apud Catonem (prætorem) fuit, de accuſatore in Gabinium conſtituendo: ſive Memmio, ſive Ti. Nerone, ſive C. & L. Antoniis Marci filiis. [*Id. ibid. epiſt. 2.*]

Accuſationes in Gabinium multæ, & actores haud pauci extiterunt: primùm autem de Ptolemæi reductionis crimine, cognitum eſt. In eâ actione univerſus ferè populus ad tribunal confluxit: ſæpiúſque illis cum diſcerpere animus fuit; præſertim quòd nec Pompeius aderat, & Cicero eum acerrimè accuſabat. [*Dio, lib. 39.*] Sed ipſe *Cicero*, in epiſt. 2. & 4. libri tertii ad Quintum fratrem, eum accuſaſſe ſe negat: vel quòd inimicitiæ ſibi periculoſæ ſuſcipiendæ eſſent contra Pompeium, vel quòd non deſperaret rem & ſine ſe & nonnihil per ſe confici potuiſſe, vel quòd infamia ſempiterna eſſet ei ſubeunda ſi tam infamis reus, ipſo agente, eſſet elapſus. *Ego verò*, inquit ille in epiſtolâ 4, *hâc de mediocritate delector: ac mihi illud jucundum eſt, quòd, cùm teſtimonium ſecundùm fidem & religionem graviſſimè dixiſſem, reus dixit, ſi in civitate ſibi eſſe licuiſſet, mihi ſe ſatisfacturum; neque me quidquam interrogavit.* & in epiſtolâ 9. *Feci ſummâ cum gravitate, ut omnes ſentiunt, & ſumma cum lenitate, quæ feci. Illum neque urſi, neque levavi. Teſtis vehemens fui: præterea quievi.*

In hoc de majeſtate judicio, Gabinius accuſatoribus frigidiſſimis uſus, odio tamen omnium generum premebatur: quæſitor gravis & firmus erat Alfius; Pompeius vehemens in judicibus rogandis. [*Cicero, lib. 3. ad Quint. fratr. epiſt. 3.*] Gabinius ſe Ptolemæum reduxiſſe dicebat Reipublicæ causâ; quòd claſſem Archelai timeret, quòd mare refertum fore prædonum putaret: lege etiam id ſibi licuiſſe dicebat. [*Id in orat. pro Rabirio Poſtumo.*] Socii Pompeii & Cæſaris promptiſſimè ei opitulabantur; aliud tempus à Sibyllâ aliúnque regem indicatum dicentes: eóque maximè nitebantur, quòd nulla in eo carmine rei perpetratæ pœna erat aſſignata. [*Dio, lib. 39.*] Accuſatoris L. Lentuli incredibilis erat infantia: quem fremebant omnes prævaricatum, ſed tamen niſi mira contentio, & preces Pompeii, dictaturæ etiam rumor, plenus timoris fuiſſet; ipſi Lentulo Gabinius non reſpondiſſet. Cùm verò judices 70 tuliſſent ſententias; 32 condemnârunt, 38 abſolverunt. [*Cicero; lib. 4. ad Attic. epiſt. 16. & lib. 3. ad Quint. fratr. epiſt. 4.*]

Gabinium, cùm de tantis criminibus judicium ſuſtineret, immenſam pecuniæ vim elargitum fuiſſe; eóque abſoluto parùm abfuiſſe, quin ipſos judices populus interfeciſſet, in 39° hiſtoriarum ſuarum libro tradit *Dio*. A Memmio verò ad populi judicium Gabinium fuiſſe productum, & interceſſione Lælii tribuni plebis eodem fuiſſe exemptum, in libri 8. cap. 1. hunc in modum refert *Valerius Maximus*. A. Gabinius in maximo infamiæ ſuæ ardore ſuffragiis populi C. Memmio accuſatore ſubjectus, abruptæ eſſe ſpei videbatur: quoniam & accuſatio partes ſuas plenè exhibebat, & defenſionis præſidia invalidâ fide nitebantur; & qui judicabant, irâ præcipiti, pœnas hominis cupidè expetebant. Lictor igitur & carcer ante oculos obverſabantur; cùm interim omnia iſta propitiæ fortunæ interventu diſpulſa ſunt. Filius namque

Gabinii Siſenna conſternationis impulſu ad pedes ſe Memmii ſupplex proſtravit: inde aliquod fomentum procellæ petens, unde totus impetus tempeſtatis eruperat. Quem truci vultu à ſe victor inſolens repulſum, excuſſo manu annulo humi jacere aliquandiu paſſus eſt. Quod ſpectaculum fecit, ut Lælius tribunus plebis approbantibus cunctis Gabinium dimitti juberet, ac documentum daretur, neque ſecundarum rerum proventu inſolenter abuti, neque adverſis properè quemquam debilitari oportere.

Neque ſic tamen evaſit Gabinius. De majeſtate enim abſolutus, tum ob alias nonnullas cauſas, tum quòd ex provinciâ centena millia (drachmarum vel denariorum) eóque amplius compilaſſet, pòſt in judicium pertractus, repetundarum damnatus eſt. Pompeius qui ad rem frumentariam explicandam profectus Urbe fuerat (nam frumentum permultum exundatione Tiberis corruptum fuerat) ac tum in Italiâ verſabatur, ad hoc judicium ut veniret properavit. Sed quum ſeriùs veniſſet, ex ſuburbanis non antè recellit, quàm id conſummatum eſſet. Idémque populo extra pomœrium congregato, quia ipſi proconſulare imperium jam gerenti in Urbem venire non licebat, multa pro Gabinio verba fecit, recitatis etiam litteris ad ſe pro Gabinii ſalute a Cæſare miſſis: judicéſque deprecatus eſt: & Ciceronem non modò à Gabinio accuſando avertit, ſed ut ejuſdem cauſam ageret effecit. Nihil tamen ea Gabinio profuerunt. Nam judices, partim quòd populum timerent, partim quòd nullum à Gabinio magnum munus accepiſſent, (is enim levioribus de cauſis in jus vocatus, nullos ſumptus jam faciebat: haud dubius causâ ſe tum quoque ſtaturum) exilio eum damnaverunt: ex quo poſteà Cæſar eum reduxit. [*Dio, lib.* 39.]

Gabinium, ex tantis inimicitiis receptum in gratiam, ſummo ſe ſtudio defendiſſe, in oratione pro Rabirio Poſtumo ipſe agnoſcit Cicero. In quo, licèt ejus humanitas à Valerio Maximo [*lib.* 4. *cap.* 2.] laudetur: inde tamen Ciceroni nomen crimenque perfugæ auctum vehementer fuiſſe, confirmat *Dio*. Et oblitus omninò eſt Marcus illius, quod ad Quintum fratrem antea ſcripſerat. (*lib.* 3. *epiſt.* 5.) *Gabinium ſi, ut Panſa putat oportuiſſe, defendiſſem, concidiſſem. Qui illium oderunt* [*ſi fuit toti ordines*] *propter quem oderunt, neipſum odiſſe cœpiſſent.* quanquam, in oratione illâ pro Rabirio hanc facti ſui rationem ipſe reddiderit. *Mihi cauſa defendendi Gabinii fuit reconciliatio gratiæ: neque me verò pœnitet mortales inimicitias, ſempiternas amicitias habere.*

Timagenes Alexandrinus [vel, ut quidam volunt, Ægyptius] regii argentarii filius, qui bello captus, Romam a Gabinio deductus & à Fauſto Syllæ filio redemptus fuerat, Romæ ſub Pompeio, Julio Cæſare & Triumviris, Rhetoricam docuit, & multos libros edidit. [*Suid. in* Τιμαγένης.]

P. Cornelius Lentulus Spinther Proconſul Ciliciæ, re bello bene geſtâ, ab exercitu Imperator appellatus eſt. [*Cicero, lib.* 1. *ad familiar. epiſt.* 8. & 9.]

3951 Appius Claudius Pulcher, ſub exitum Conſulatûs ſui Senatuſconſulto ſucceſſor P. Cornelio Lentulo deſignatus, ſine lege Curiatâ, ſuo ſumptu in Ciliciam eſt profectus. [*Id. ibid. epiſt.* 9. & *lib.* 1. *ad Quint. fratr. epiſt.* 2. & *lib.* 4. *ad Attic. epiſt.* 16.] Cui in provinciam venienti obviam proceſſit Lentulus. [*Id. lib.* 3. *ad familiar. epiſt.* 7.] poſt quem ſuſcipiens imperium Appius, miſerrimè provinciam afflixit, & penè perdidit. [*Id. ad Attic. lib.* 5. *epiſt.* 16. & *lib.* 6. *epiſt.* 1.]

Quum Craſſus eodem impetu barbarorúmque terrore uſus, quo prima Meſopotamiæ loca ceperat, procedere, ac Babylonem Seleuciámque, Parthis ſemper infeſtas urbes, tentare debuiſſet; in Meſopotamiâ commorari gravatus, & quietem otiúmque in Syriâ deſiderans, Parthis ſe ad bellum parandi ſpatium, relictóſque in Meſopotamiâ Romanos milites opprimendi occaſionem præbuit. [*Plutarch. in Craſſo. Dio, lib.* 40.]

Ille igitur diſpoſitis per dedititias urbes præſidiis, quæ peditum ſeptem millium fuerunt & mille equitum, terrò in Syriam hybernaturus ceſſit. Ibi filium (Publium Craſſum) excepit à Cæſare venientem è Gallia, donis militaribus ab illo ornatum, & adducentem delectos mille equites. [*Plutarch.*]

In Syriâ moram trahens Craſſus, exactori magis quàm imperatori ſimilem ſe exhibuit. Non enim comparandis armis tempus impenſum eſt, aut exercendo militi: ſed ſupputabat civitatum reditus, & deæ Hierapolitanæ thelaurum ponderibus & trutinis per multos dies examinabat. Populis quoque ac regulis milites imperans, mox remittebat eis militiam acceptâ pecunia: atque ita in contemptum veniebat. Exeuntibus verò è deæ Hierapolitanæ templo patre & filio, primus in foribus adoleſcens Craſſus procidit, & mox incurrens in illum ſenex. [*Id.*] Urbs autem Hierapolis ea eſt, quam Bambycen & Edeſſam alii, Magog Syri vocant: ubi dea Syra Atargatis, Græcis Derceto dicta, colebatur. [*Strabo, lib.* 16. *pag.* 748. *Plin. lib.* 5. *cap.* 23.]

Rabirio Poſtumo, Ptolemæum Alexandriam crediti ſervandi causâ ſecuto, majeſtatis crimen apud judices motum eſt. [*Sueton. in Claudio, cap.* 16.] Gabinio enim jam repetundarum damnato & in exilium pulſo, C. Memmius Rabirium accuſavit, quòd Gabinium Alexandriam proficiſci impulerit; quòd diœcetes Regis factus Alexandriæ pallium ſumpſerit, & pecuniam Gabinio ſibique ex imperatis tributis coëgerit. Defendit eum Cicero quando vis frigorum hyémſque invaleſcebat: ut ex Oratione ejus, quæ adhuc extat, intelligitur.

M. Craſſus, interfecto Publio filio exercitúque deleto, trans Euphratem cum ignominiâ & dedecore periit. [*Cicero, lib.* 2. *de Divinat.*] Eam cladem in libro 40 enarrat *Dio*; ſed multò pleniùs in Craſſi Vitâ *Plutarchus*: ex quo ea omnia ad verbum penè ſunt deſcripta, quæ in *Appiani* Parthicis hâc de re leguntur. Quare hujus celebratiſſimæ hiſtoriæ præcipuas partes, inde petitas, cum *Saliano*, operæ pretium fuerit hîc ſubjicere. 4661 53

Orodes Parthorum rex in Syriam legatos ad Craſſum miſit: qui & expoſtularent cum eo

quòd

quòd Mesopotamiam invaluisset, & causas belli exquirerent. Mittit præterea Surenam cum exercitu ad recipienda ea, quæ vel capta fuerant, vel defecerant: ipse expeditionem in Armeniam instituit: ne Artabazes Tigranis filius, qui tùm ibi regnabat, ipse de suo regno sollicitus, ullum Romanis auxilium mittere posset. (*Dio.*)

Crassum in Syriâ ex hybernis copias convocantem legati Orodis adierunt, (licèt *Florus* in Mesopotamiâ hoc factum referat, quum apud Nicephorium Crassus castra posuisset) percussâ cum Pompeio Syllâque fœdera in memoriam illi revocantes: simúlque denunciantes; si missus esset à populo Romano exercitus contra Parthos, gesturos illos bellum implacabile in Romanos: sin patriâ invitâ, Crassus privati quæstûs gratiâ arma Parthis intulisset, & urbes occupasset; acturum Regem moderatè, Crassi senectutis misericordiâ motum, populóque Romano milites remissurum. Quibus Crassus, regiis inhians thesauris, nihil, ne imaginario quidem jure, sed Seleuciæ, (urbs ea Mesopotamiæ est, à Græcis habitata) causas se belli editurum respondit. [*Florus, lib.* 3. *cap.* 11. *Plutarch. & Dio.*] Tum ridens legatorum princeps Vagises, & volam sinistræ manûs digitis dextræ percutiens, *Antè*, inquit, *hunc pili nascentur, quàm tu Seleuciam aspicias.* Atque ita legati abierunt, Orodi regi bellum nuntiaturi.

Interea præsidiarii quidam, qui magno cum periculo è Mesopotamiâ evaserant, formidolosa de Parthorum multitudine, armorum genere, pugnandi ratione propriâ docti experientiâ referentes, adeò fregere animos Romanorum; ut quidam ex præfectis Crasso subsistendum censerent, atque ex integro de summâ rerum concilium convocandum. In his erat Crassi Quæstor Cassius. Aruspices quoque à progrediendo deterrebant. Quos omnes Crassus repulit.

Inprimis enim erexit eum Armeniorum Rex Artabazes, qui in castra cum sex millibus equitum venit, qui dicebantur esse Regis stiparores & satellites; aliâque pollicebatur decem millia cataphractorum, & 30 millia peditum, qui propriis sese alerent sumptibus. Suadebat autem Crasso, ut per Armeniam irrueret in Parthiam; omnia se affatim exercitui subministraturum: tutum etiam iter fore, propter regionis asperitatem, equitatui, quo uno maximè Parthi valerent, minùs obnoxiam. At Crassus sapientissimum consilium neglexit, & collaudatum Armenum dimisit; ostendens se per Mesopotamiam ducturum, ubi multos egregiosque milites Romanos reliquisset.

Ergo Zeugma ad oram Euphratis adit: ubi multorum prodigiorum minas neglexit, quæ fusiùs *Plutarchus*, & *Dio* commemorant: quorum præcipuum illud, à *Julio Obsequente* in libro de prodigiis ita notatum. *Cum coorta tempestas signifero signum arreptum* (vel *ereptum*) *mersisset exegisti, & offendente nimborum caligine prohiberentur transire*, pertinaciter Crassus perseveravit. & à L. Floro, [*lib.* 3. *cap.* 11.] ita. *Cum Zeugma transisses exercitus, rapta subitis signa turbinibus hausit Euphrates.* Etiam consilium Cassii neglexit monentis, ut dum aliquid certi de Parthis allatum esset, in aliquâ urbium in quibus præsidium habebat, reficeret exercitum. Sin minùs, ut secundo flumine Seleuciam peteret: sic naves commeatum suppeditaturas & castra secuturas: amnem quoque præsiturum, ne circumveniri ab hoste possent.

Hæc perpendentem Crassum à salubri consilio abduxit Augarus seu Abgarus Osroënus. Ita enim rectè à *Dione* nominatur; qui à *Floro* [*lib.* 3. *cap.* 11.] Mazares Syrus, variantibus verò Breviarii *Sexti Rufi* exemplaribus Mazatus, Marachus, Macorus & Abgarus etiam appellatur. Apud *Plutarchum*, Arabum Phylarchus Ariamnes ille dictus reperitur: licèt in quibusdam *Plutarchi* codicibus, & in his quæ ex eo in *Appiani* Parthica sunt traducta, Acbarus nuncupatus inveniatur. Hic verò Romanis anteà fœdere junctus sub Pompeio, barbarorum partes tum potiores habuit. Et quum Partho studeret, simulavit se Crassi amicum, liberalitérque ei pecuniam suam impendens, & exploravit omnia ejus consilia & Parthis enuntiavit. Cúmque Crassus Seleuciam contendere decrevisset, indéque ad Ctesiphontem urbem trajicere; id consilium, tanquàm multo tempore opus habiturum, ut repudiaret, atque ut rectà adversùm Surenam & Sillacem Orodis regis duces, (qui solus & subvehere commeatus, & munire poterat, à tergo relicto Euphrate) exercitum duceret, persuasit.

Exercitum ille deinde per infinitam planitiem deduxit, viâ arenosâ & sitiente, omni stirpe virgultisque destitutâ. Et jam dolus cœperat esse suspectus, cùm Artabazes nuncios Crasso mittit, non posse se illi auxilia mittere, gravi quippe bello urgeri, Orode Armeniorum vicos vastante: monere autem maximè Crassum, ut illuc se convertat, & junctis cum Armenis copiis, cum Orode decernat. Quod si non placeat, ita progrediatur, ut regiones declinet equitabiles. Id consilium Crassus etiam cum stomacho rejecit; regémque nullo rescripto dignatus, sibi non superesse nunc tantum otii dixit, ut curaret Armeniam, sed in reditu Artabazum daturum pœnas proditionis. Mox verò Abgarus, prinsquàm doli compertus esset, subduxit se; quum Crasso persuasisset, se hostium exercitum circumventurum, & perturbaturum.

Non multum progressi fuerant, cùm pauci speculatores accurrentes, nunciaverunt reliquos ab hoste occisos: cóque adesse ingentibus animis, copiisque instructos. Hic Crassus obstupuit, exercitus perculsus est metu. Et Crassus quidem primùm Cassii sententiam secutus, aciem explicatiorem instruxit: mox malè mutato consilio contractis copiis quadratam aciem & profundam fecit. Alterum cornu Cassio alterum filio C. Publio attribuit: ipse in mediâ acie constitit. Cùm ad rivum Balissum nomine ventum esset, cùm plerique ducum suaderent, ut ibi castra ponerentur, & pernoctarent; interimque explorandum, quæ essent hostium copiæ, & quàm instructæ: id quoque consilium respuit Crassus, ejus filio cum suis equitibus prælium affectantibus: jussitque, ut in acie stantes, quibus liberet cibum caperent & biberent. Quod prinsquàm factum esset ab omnibus, incomposito gradu properavit, non lento & interquiescente, donec hostes in conspectu fuere.

Surenas non totam à principio aciem exhibuit, nec armorum dignitatem, sed idoneo ad terrorem Romanorum loco, quos primùm infestis hastis loco movere institerunt. Cæterùm ut altitudinem confertæ aciei & militum videlicet stabilitatem, gradum retulere. Cùm autem ordines suos dissolvere viderentur, priusquàm id Romani adverterent, undique se ipsorum aciei circumfudêre. Cùm verò levem armaturam Crassus procurrere jussisset, haud longè sunt progressi, sed grandine sagittarum malè accepti, retrò se inter gravem armaturam receperunt, initiúmque tumultûs & pavoris præbuerunt, cernentibus vim telorum omnia perrumpentium, & vulnerum magnitudinem.

Hic Parthi divulsi, undique in confertam aciem sagittas eminùs ejaculari cœperunt, tanto damno, nullum ut telum esset irritum; tantâ vi, ut immanes plagas mortésque frequentissimas afferrent, tantâ constantiâ, ut ne fugientes quidem à jaculando cessarent. Et sperabant quidem Romani fore, ut effusis semel telis ad manus venirent. Ut verò cognoverunt multos camelos illis præstò esse sagittis onustos, à quibus circumvecti primi sagittas sumebant; obtorpuit Crassus videns nullum fore sagittandi finem, donec omnes telis confixi jacuissent: jussítque filium eniti cum hoste conferre, priùs quàm ab eo circumfunderetur.

Juvenis igitur assumptis 1300 equitibus (quorum mille à Cæsare acceperat) sagittariis 500, & proximis clypeatorum octo cohortibus, impetum in Parthos fecit; fugientes de industriâ, usque dum ille longiùs abstractus à patre est. Tum verò converso vultu Romanos aggressi, cinctos undique sagittis confixerunt. Ipse Publius (quem ut *lectissimum juvenem*, in lib. 6. cap. 13. Orosius, ut *clarissimum & præstantissimum juvenem*, in libro 6. commendat hîc Eutropius) quia non poterat uti manu transfixa, armigero latus feriendum præbuit. Ex duobus ejus sodalibus, Censorinus senator ac orator eodem modo periisse dicitur; Megabacchus, animi corporisque fortitudine eximius, se ipse confodit, ut & nobiliores cæteri. Reliquos subeuntes collem barbari contis confoderunt pugnantes. Vivi non ampliùs quingenti in eorum potestatem venisse dicuntur.

Capite Publii truncato, in Crassum illicò contenderunt; qui filii reditum expectabat, dum minùs aliquantò instaret hostis. At nunciis aliis, super alios supervenientibus, actum esse de Publio, nisi valido auxilio quamprimùm succurreretur, instituit cum exercitu progredi; cùm supervenere hostes clangore terribiles, & victoriâ ferociores, Publii caput hastâ suffixum ferentes. Id spectaculum Romanos vehementer infregit; Crassus tamen animare conatur suos, ad extorquendam hosti lætitiam, & sævitiam vindicandam. Redintegratum est prælium; sed cùm Romani iterum sagittarum grandine conficerentur, misere multi peribant. Nam qui temerè, ne sagittis configerentur, in hostem irruebant, contis validis, quibus illi subinde bina corpora uno impetu transverberabant, in angustum cogebantur: donec appetente nocte receperunt se Parthi, jactantes unam noctem se Crasso largiri, ad filium lugendum.

Eâ nocte Octavius & Cassius, centuriones & milites convocarunt; nam Crassus publico privatóque obrutus luctu, obvoluto capite in tenebras abdiderat se; cùm metus futurorum reliquos exercitus ad fugæ consilium impulit. Exercitus sine tubâ excitatus silentio abire cœpit. Mox autem debilibus sentientibus se relinqui, ingens tumultus & confusio, cum ejulatu & comploratione castra occupavit. Inde perturbatio & pavor progredientes occupavit: quòd clamore excitum hostem incursurum putarent. Et sensit ille quidem abeuntes; sed insequi neglexit. Trecenti, equites expediti, Egnatio duce, Carras in expeditâ nocte pervenerunt; & appellatis excubitoribus nunciari jusserunt præfecto Coponio, Crassum ingentem pugnam cum Parthis commisisse: nec alio verbo addito, ad urbem Zeugma properârunt. Coponius ex contusâ oratione infaustam rem nunciari existimans, suos armat extemplò, & Crasso per debilium curam lentiùs progredienti occurrit, cúmque cum exercitu urbe recepit.

Ubi diluxit, Parthi castra Romanorum adeunt, & ibi relictos ad quatuor millia contrucidârunt. Multos quoque in campo palantes equitatu exceperunt: in his quatuor cohortes, quas eadem nocte Varguntcius legatus ducebat, & noctu à viâ aberraverant. Has in colle circumvecti pugnantes oppressérunt; præter viginti milites, qui per medios hostes perrumpentes, Carras incolumes pervenerunt. Cujus Varguntcii cladis meminit & *Orosius*. [*lib. 6. cap. 13.*]

Incertus animi Surenas an Carris esset Crassus cum Cassio, an aliò se ex fugâ contulissent; Carras dimittit certos homines, qui id perdiscerent, specie fœderis incundi cum Romanis si excederent Mesopotamia. Quod cùm Romanis, quibus omnia propè desperata erant, placuisset, tempúsque & locum congressûs Crassi & Surenæ peterent; Surenas intelligens hostem inclusum Carris, postridie cum exercitu affuit, opidum vehementer premens, imperántque Romanis si cupiant inducias; sibi Crassum & Cassium vinctos dari. Hîc nimirùm ingemuerunt Romani se deceptos, & longinquâ inanique spe auxilii Armeniorum omissâ, de fugâ cogitabant.

Id consilium nemini Carrenorum ante tempus aperiendum erat; aperuit tamen Crassus omnium perfidissimo Andromacho, quem insuper delegit itineris ducem: itaque omnia consilia Parthi didicerunt, Andromacho singula prodente. Et quoniam noctu pugnare neque solitum Parthis est, neque facile; Crassus autem noctu exiverat, ne hostes longiùs à tergo fugientium relinquerentur, Andromachus Romanos aliis atque aliis viis deducebat: postremò in profundas paludes, & loca fossis concisa deflexit. Fuerunt nonnulli qui, Andromachi circumflexiones suspectas habentes, eum sequi noluerunt. Nam Cassius reculit se Carras, & inde cum equitibus quingentis, proripuit se in Syriam. Alii fidos nacti duces, loca montosa, quæ Synaca dicuntur, ceperunt, & ante lucem in tutum pervenere, ferè quinque millia, quibus præfectus erat vir fortis Octavius.

Crassum insidiis Andromachi implicatum in locis difficilibus, & palude, occupavit dies

cum

3951 cum quatuor cohortibus legionariorum, & paucis equitibus, & quinque lictoribus, cum quibus labore magno eluctatus difficultates itineris, jam appropinquantibus hostibus in alium tumulum refugit duodecim fermè stadiis ab Octavio distantem, non tam munitum aut equis impervium, sed subjacentem Synacis, & conjunctum longâ cervice tendente per mediam planiciem. Itaque periculum ejus Octavium latere non poterat. Ergo primus cum paucis accurrit in ejus auxilium; deinde reliqui se invicem increpantes sequebantur, repressisque hostibus à tumulo, Crassum in medium receperunt. Scutisque objectis jactabant nullum Parthorum telum posse corpus Imperatoris attingere, priusquàm propugnatores omnes ad unum cecidissent.

Itaque Surena videns Parthos jam segniùs subire pericula, & periculosum esse pugnare cum desperatis, è loco præsertim editiore pugnantibus, & si fortè nox supervenerit, Romanos jam montana tenentes capi non posse, sed ad Armenios belli redintegrandi gratiâ profecturos, (ut ait *Dio*) alteram fraudem perfidiámque machinatus est. Dimisit enim aliquot captivos, qui barbaros de industriâ confabulantes audiverant, Regem non abhorrere à pace cum Romanis faciendâ, exhibiturúmque Crasso omnem humanitatem, si id per ipsum fieri posset. Interim abstinebant à pugnâ barbari, & Surena cum optimatibus paulatim ad tumulum accedens levavit arcum, & protensâ dextrâ, Crassum ad fœdera invitavit: Parthorum vim eum jam expertum, nunc humanitatem, si velit, experturum. Non assentiebatur Crassus, & meritò fraudem timebat; ut qui nullam ejus mutationis causam videret.

At milites etiam cum convicio pacem petebant. Ille conabatur precibus & ratione persuadere, ut reliquum diei perdurarent, noctu per montosa iter facturos, ne propinquæ salutis spem abrumperent. Sed cùm indignantes & arma concutientes minarentur, territus pergit ad hostes, & tamen conversus ad suos; *Vos*, inquit, *Octavi & Petroni, & quotquot adestis præfecti Romani, cernitis quam vim patiar. Verùm cæteris mortalibus nunciate, ubi incolumes fueritis, deceptum ab hostibus Crassum, non à civibus deditum, periisse.* Quod videri potest dixisse, hâc amicâ voce tentans eorum pertinaces animos infringere, dum famæ ipsorum curam gerit. Octavius autem & cæteri non hæserunt in tumulo, sed simul descenderunt: lictores sequi honoris causâ volentes Crassus à se removit.

Primi ex barbaris occurrerunt duo semigræci, qui Crassum ex equis desilientes adoraverunt, salutatúmque Græcè rogabant, ut præmitteret, qui Surenam cæteróque, qui ad colloquium veniebant, pertentarent an inermes venirent. Misit ille duos Roscios fratres, quos extemplò Surenas retinuit, atque cum primoribus provectus equo, cùm Crassus pedes iret, jussit ad eum equum adduci, & ad fluvium usque, ad scribendas pacis leges progredi, quòd Romani non essent admodùm pactorum memores, simúlque dexteram ei porrexit. Quúmque Crassus equum accerseret, negavit esse opus. Hunc enim tibi, inquit, Rex dono dat. Móxque admotus ei is equus auro frenatus, in quem stratores eum sustulerunt, & assectati sunt, verberibus concitantes equum. Ibi Octavius primus arripuit frenum, & secundùm illum unus ex tribunis Petronius, mox reliqui circumfusi inhibere paraverunt equum, atque illos, qui ex utráque parte urgebant Crassum, retrahere.

Cúmque se mutuò protruderent, turbaréntque, ventum est ad verbera. Octavius stricto gladio occidit unius barbari equisonem; alius Octavium, à tergo feriens. Petronius telum non habuit, sed percussus in loricam retiluit integer. Cæterùm Crassum Parthus Pomaxathres vel Maxarthes nomine interfecit, aut ut aliis placet, jacentis caput & dexteram detruncavit. *Dio* in dubio relinquit, an ab aliquo suorum occisus sit, ne vivus in hostium manus veniret; an verò ab hostibus. Comprehensum &, ne quid vivus pateretur, repugnantem interemptum fuisse, in libro 106. *Livius* retulit. *Ipse in colloquium sollicitatus, signo dato, vivus in hostium manus incidisset, nisi tribunis reluctantibus, fugam ducis barbari ferro occupassent:* ait in lib. 3. cap. 11. *L. Florus.* & eum secutus *Sextus Rufus*, in Breviario, ad Valentinianum Augustum. *Ipse Crassus quum ad colloquium sollicitatus vivus penè capi potuisset, repugnantibus tribunis vaserat, & dum fugam petit occisus est.*

Ita ad Sumacam Mesopotamiæ urbem Sarenas Parthorum imperator Crassum dolo captum interemit. [*Strabo, lib. 16. pag. 747.*] quamvis vivum auferre maluisset. [*Oros. lib. 6. cap. 13.*] Unâ cum parte majore Romani exercitûs eum interemptum dicit *Velleius Paterculus.* [*lib. 2. cap. 46.*] Omnes cum eo Lucanos milites, quorum magnus numerus in exercitu erat, interemptos fuisse ait *Plinius.* [*lib. 2. cap. 56.*] Undecim legiones penè cum suo capite cum amisisse, scribit *Jornandes.* [*de regnor. succession.*] Summa omnium interfectorum 20 millia dicitur fuisse; eorum qui vivi in potestatem hostium venerunt decem millia, ut apud *Plutarchum* legitur. Ex centum verò millibus vix decem millia refugisse in Syriam, affirmat *Appianus.* [*lib. 2. Bell. civil. pag. 438.*] Mense autem Junio, ut in libro 6°. Fastorum *Ovidius* cecinit,

* *Crassus ad Euphraten Aquilas, natámque fuósque*
Perdidit; & Leto est ultimus ipse datus. *

mediâ æstate (μεσοῦντος τοῦ θέρους) hæc contigisse, in Historiarum suarum libro 40. narrat *Dio*: ubi & Parthos hoc tempore omnem ditionem intra Euphratem recuperavisse, adjicit.

Reliquiæ Romani exercitûs, quo quemque rapuit fuga, in Armeniam, Ciliciam Syriámque distractæ, vix nuncium cladis retulerunt. [*Florus, lib. 3. cap. 11.*] Cognitâ verò hâc Romanorum clade, multæ Orientis provinciæ à societate vel fide populi Romani defecissent, ni Cassius collectis ex fugâ militibus paucis, intumescentem Syriam egregiâ animi virtute ac moderatione pressisset. [*Oros. lib. 6. cap. 13.*] Hic Cassius, quum ei Carris à militibus odio Crassi imperium esset delatum, atque ipse etiam Crassus ob magnitudinem calamitatis ultrò

id concederet, non acceperat: nunc autem necessitate rerum adductus, Syriæ administrationem suscepit. [*Dio, lib.* 40.] Estque hic Crassi Quæstor, qui Syriam in populi Romani potestate nunc retinuit, idem ille Caius Cassius, qui unà cum Bruto Julium Cæsarem posteà interemit. [*Velles. Patercul. lib.* 2. *cap.* 46. *cum* 56. *&* 58.]

Surenas caput dextramque Crassi ad Orodem misit in Armeniam: * *corpore* ut ait Valerius Maximus, (lib. 1. cap. 6.) *inter promiscuas cadaverum strues; avium, ferarumque laniatibus objecto:* * ipse verò sparsis Seleuciæ rumoribus per nuntios quòd vivum Crassum duceret, subornato Caio quodam inter captivos illi simillimo, pompam ibi quandam ridiculam instruxit, quam contumeliæ causâ appellavit triumphum. [*Plutarch.*]

Interea Orodes cum Artabaze sive Artavasde Armenio in gratiam redierat, ejus sorore desponsâ Pacoro suo filio: móxque secuta sunt convivia comessationésque; & inter alia, Græca quoque introducta sunt acroamata. nam Orodes nec linguæ Græcæ rudis erat nec literarum: Artavasdes verò etiam tragœdias scribebat & orationes & historias. Tum tragœdo Jasone Tralliano canente ex Euripidis Bacchis carmen de Agave, ingressus virorum cœnaculum Sillaces, caput Crassi projecit in medium: quod exiliens à cœna Pomaxæthres sive Maxarthes ad se trahebat, tanquam sibi potiùs quam illi debitum. [*Idem.*]

Inter alias contumelias, nonnulli referunt etiam in os Crassi Parthos aurum liquefactum, verbis insuper insultantes, infudisse. [*Dio, lib.* 40.] Inter hos L. Florus est: cujus [*in lib.* 3. *cap.* 11.] hæc de re verba sunt ista. *Caput ejus recisum, cum dextera manu, ad regem reportatum, ludibrio fuit, neque indigno. Aurum enim liquidum in rictum oris infusum est; ut cujus animus arserat auri cupiditate, ejus etiam mortuum & exangue corpus auro urueretur.* Quibus similia & *Sextus Rufus* in Breviario habet, & eum secutus *Jornandes.*

Surenas non multò pòst perjurio dignas pœnas dedit; ab Orode, gloriæ illius invidente, occisus. [*Plutarch. in Crasso.*]

Romæ, loco Crassi junioris in bello Parthico occisi, M. Cicero Augur factus fuit. [*Id. in Cicerone.*]

Patre illius M. Crasso eodem tempore sublato, *Tricipitina* Varroniana unum caput recisum est, & belli civilis inter Pompeium & Cæsarem jacta fundamenta. Occiso enim Crasso, qui utrique imminebat, reliquum erat Cæsari, quo evaderet maximus, ut eum qui superarat profligaret. [*Plutarch. in Cæsare, & in Pompeio.*]

Nec quenquam jam ferre potest, Cæsárve priorem,
Pompeiúsve parem. (Lucan. lib. 1.)

3952 Senatusconsultum per interregnum factum est, ne quis Consul neve quis Prætor ante quinti anni exitum provincias exteras sortiretur. Idque paulò pòst à Pompeio confirmatum est. [*Dio, lib.* 40.] qui ab Interrege Ser. Sulpitio V. Kalend. Mart. mense intercalari, (circa initium sc. Decembris Juliani) Consul creatus est. [*Ascon. Pedian. in orat. Milonian.*]

* Alexandro Aristobuli filio ex Alexandrâ Hyrcani filiâ, natus est filius Aristobulus: ut ex ætate ejus à *Josepho* notatâ, colligitur. [*lib.* 15. *cap.* 2. *&* 3.] *

Parthi Syriam invaserunt, non magno tamen exercitu; quòd in eâ neque milites neque Imperatorem ab Romanis esse putabant: itaque Cassius eos non magno negotio repulit. [*Dio, lib.* 40.] 4662 52

Cassius veniens Tyrum, invisit etiam Judæam, ubi Tarichæas primo impetu cepit, & Judæorum circiter 30 millia abduxit in servitium. Pitholaum quoque, qui Aristobuli seditionem fovebat, interfecit; hortante Antipatro, qui plurimum apud eum poterat. Antipater enim, cùm maximam inter Idumæos authoritatem haberet, aliorum etiam qui ubique potentes essent amicitiam hospitiis familiaritatéque conquirebat. Præcipuè autem regem Arabum per affinitatem sibi sociavit: apud quem etiam, dum bellum contra Aristobulum gereret, liberos suos deposuit. At Cassius, Aristobuli filio Alexandro per conditiones ad quietem compulso, ad Euphratem castra movit, Parthos transitu prohibiturus. [*Joseph. lib.* 1. *Belli, cap.* 6. *&* *lib.* 14. *Antiquit. cap.* 12.]

3953 M. Marcello & C. Sulpitio Consulibus, fœdus cum Rhodiis renovatum est: quo cautum est, ne alter populus alterum armis impeteret; sed auxilia mutua sibi invicem præberet. Juraverúntque Rhodii, eosdem hostes se habituros, quos Senatus populúsque Romanus. [*P. Lentulus, apud Cicer. lib.* 12. *ad familiar. epist.* 15. *cum Appiano, lib.* 4. *Bell. civil. pag.* 627. *&* 630.] Atque eâ occasione Posidonius Apamenus, qui Rhodi scholam habuit, Romam venisse videtur, consule M. Marcello: ut apud *Suidam* legitur. [*in voc.* Ποσειδώνιος.] nobilis nimirùm ille Philosophus, Mathematicus & Historicus: de cujus Sphærâ, in libro 2. de naturâ Deorum, ita meminit Cicero. *Si in Scythiam aut in Britanniam, spherum aliquis tulerit hanc, quam nuper familiaris noster effecit Posidonius; cujus singula conversiones idem efficiunt in Sole, & in Lunâ, & in quinque stellis errantibus, quod efficitur in cœlo singulis diebus & noctibus: quis in illâ barbarie dubitet, quin ea sphæra sit perfecta ratione?* 4663 51

Quum ex Senatusconsulto & lege Pompeiâ, superiore anno latâ, nullus Consularem Prætoriámve provinciam obtinere posset, niti qui quinquennio Consularis Prætoriúsve fuisset: M. Calpurnius Bibulus qui per septem, & M. Tullius Cicero qui per undecim annos Consulares jam fuerant, neque in ullas provincias adhuc iverant; ille Syriam, hic Ciliciam provinciam est sortitus. De Syriâ testis est *Dio*, in libro 40. de Ciliciâ ipse *Cicero*, lib. 3. ad familiar. epistolâ 2. quam jam Proconsul designatus *Appio Pulchro Imp.* (ob rem enim bello in Ciliciâ bene gestam Imperatoris nomen exercitus illi tribuit) cui successurus erat, ille scripsit: in quâ, & contra voluntatem suam & præter opinionem accidisse significat, ut ex Senatusconsulto sibi cum imperio in ipsius provinciam proficisci necesse esset. Legatos verò habuit

Cicero,

Cicero, Quintum Tullium fratrem, C. Pomptinium, L. Tullium, & M. Anneium: Quæſtores L. Meſſinium & Cn. Volmſium.

Exercitum Ciceroni obvenisſe 12000 peditum & 2600 equitum, in Vitâ illius refert *Plutarchus*. Ipſe ſe nomen tantùm duarum legionum exilium habuiſſe dicit. [*lib. 5. ad Attic. epiſt. 15.*] qui exercitus vix unum ſaltum ueri poſſet: uti ad ipſum ſcripſit M. Cœlius. [*Ibid. lib. 8. epiſt. 5.*]

Die XI. Kalend. Junias (qui ut Romæ tum annus agebatur, in Martii Juliani diem 6. incidit) Cicero, in provinciam profecturus, Brunduſium venit. Ibi præſto ei fuit Q. Fabius Appii Claudii Pulchri, cui ſucceſſurus erat, legatus: qui eum monuit, præſidio firmiori opus eſſe ad iſtam provinciam. Cenſebántque omnes ferè, ut in Italiâ ſupplementum Ciceronis & Bibuli legionibus ſcriberetur. Id Ser. Sulpicius Conſul paſſurum ſe negavit: tantúſque conſenſus Senatus fuit, ut maturè Cicero & Bibulus proficiſcerentur, parendum ut fuerit. Idque ita factum eſt. [*Id. lib. 3. ad familiar. epiſt. 3.*]

Ante civile Cæſaris & Pompeii bellum, Juliani Martii die 7. paulò poſt meridiem, facta eſt horrenda Solis defectio, digitorum 10 cum dimidio: de quâ in libro 41. *Dio.* ὁ ἥλιος ὅλος ἐλλείπει. *Sol totus deliquium pertulit.* & Lucanus, libro 1.

Ipſe caput medio Titan cùm ferret Olympo,
Condidit ardentes atrâ caligine currus;
Involvitque orbem tenebris, gentéſque coëgit
Deſperare diem.

Brunduſio ſolvens Cicero, Actium venit XVII. Kalend. Quintiles (Martii Juliani die 29.) indéque iter pedibus faciens, Athenas VII Kalendas Quintiles (Aprilis Juliani die 8.) pervenit. [*lib. 5. ad Attic. epiſt. 9. & 10.*] quum pridie quàm illuc veniſſet, Memmius (qui de ambitu condemnatus ibi tum exulabat) Mitylenas profectus fuiſſet. [*Ibid. epiſt. 11.*]

Menſe Aprili Juliano Ptolemæus Auletes obiit: de quo M. Cœlius in epiſtolâ ad M. Ciceronem Româ Kalendis Sextilibus (Maii Juliani die 15.) perſcriptis, [*lib. 8. ad familiar. epiſt. 4.*] quum in ſequentem annum Conſul jam deſignatus eſſet C. Marcellus. *Nuntiatum nobis, & pro certo jam habetur, regem Alexandrinum mortuum!* In ejus Teſtamento hæredes erant ſcripti ex duobus filiis major, & ex duabus filiabus ea quæ ætatè antecedebat. Hæc uti fierent, per omnes deos, pérque fœdera quæ Romæ feciſſet, eodem teſtamento Ptolemæus populum Romanum obteſtabatur. Tabulæ teſtamenti, unæ per legatos ejus Romam ſunt allatæ, ut in ærario ponerentur; alteræ, eodem exemplo, relictæ atque obſignatæ Alexandriæ ſervabantur. [*Cæſar, lib. 3. Commentar. Bell. civil.*]

Hoc itaque teſtamento præcipiebatur, ut Ptolemæus filius natu major cum ſeniore ſorore Cleopatrâ, more majorum apud Ægyptios, matrimonio jungeretur; ſimúlque regnum illi tenerent, ſed ita tamèn, ut ſub tutelâ populi Romani eſſent. [*Dio, lib. 42.*] de quo, Cleopatra ad Cæſarem; apud Lucanum, libro 10.

——— non urbes prima tenebo
Femina Niliacas: nullo diſcrimine ſexus
Reginam ſcit ferre Pharos. lege ſumma peremptâ
Verba patris, qui jura mihi communia regni
Et thalami cum fratre dedit.

Hujus teſtamenti tabulæ Romam delatæ, cùm propter publicas occupationes in ærario poni non potuiſſent, apud Pompeium ſunt depoſitæ. [*Cæſar, lib. 3. Bell. civil.*] quem novo regi, propter juvenilem ejus ætatem, tutórem datum fuiſſe, refert *Eutropius*. [*lib. 6.*]

Decem ipſos dies Athenis moratus M. Cicero, pridie Nonas Quintiles (Aprilis Juliani die 19.) inde profectus eſt. (*lib. 2. ad familiar. epiſt. 8.*) quo die à Piræeo ſolvens ad Zotera delatus eſt vento moleſto, qui eum ibidem Nonis tenuit. VIII. Idus (Aprilis die 25.) ad Cei vicum, inde Gyarum, hinc Scyrum, inde Delum curſum confecit. (*lib. 5. ad Attic. epiſt. 12.*) XI. Kalend. Sextil. (Maii Juliani die 5.) Epheſum venit: tardiùs navigans propter aphractorum Rhodiorum imbecillitatem. Ibi incredibilis multitudo præſtò ei fuit: Græcique ei quaſi Epheſio prætori ſe alacres obtulerunt. (*ibid. epiſt. 13.*) Prætor verò Aſiaticarum diœceſium (quæ à Ciliciæ provinciâ ſejunctæ fuerant) tum Q. Thermus Epheſi fuit: cum quo, de re M. Anneii legati ſui, qui cum Sardianis habuit controverſiam, Cicero egit; atque ad eum, pro eodem & aliis, varias poſteà epiſtolas ſcripſit. (*lib. 13. ad familiar. epiſt. 53, 54, 55, 56, 57. & lib. 5. ad Attic. epiſt. 20.*) Bithyniæ verò Prætorem P. Silium eodem tempore exiſtiſſe, ex lib. 13. ad familiar. epiſt. 61. colligitur.

Epheſi Ciceronem expectabat P. Nigidius, Romam ex legatione decedens, vir doctiſſimus; & Mitylenis, ejus ſalutandi & viſendi causâ, venit eódem Cratippus, Peripateticorum illius temporis facilè princeps: ut in Præfatione ad Platonis Timæum, Latinè à ſe convertum, ipſe teſtatur *Cicero*.

Epheſo relictâ, Tralles profectus eſt Cicero, æſtuoſâ & pulverulentâ viâ. (*lib. 5. ad Attic. epiſt. 14.*) VI. Kalendas Sextiles (Maii Juliani die 10) Tralles venit: ubi præſtò illi fuit L. Lucilius cum litteris Appii Pulchri. (*lib. 3. ad familiar. epiſt. 5.*) unde intellexit, inter alia, ſeditionem militum ſedatam ab Appio, ſtipendiúmque eis uſque ad Idus Quintiles perſolutum. (*lib. 5. ad Attic. epiſt. 14.*)

Pridie Kalendas Sextiles (Maii Juliani die 14.) Sulpicio & Marcello Conſulib. Cicero Laodiceam, in provinciam (perdiram ab Appio & planè everſam) venit: à quo die annus hic

magi-

3953 magiſtratus, a Senatu illi commiſſis, numerari cœptus eſt. [*lib. 5. ad Attic. epiſt. 15, 16, 20. & 21. cum lib. 3. ad familiar. epiſt. 6. & lib. 15. epiſt. 2. & 4.*] Cùm verò à Cypriis legatis, qui Epheſum obviam ipſi venerant, intellexiſſet Cicero, Scaptium Appii in Cypro præfectum incluſum in curiâ ſenatum Salamine turmis aliquot equitum obſediſſe, ut fame ſenatores quinque morerentur: quo die retigit provinciam, litteras miſit, ut equites ex inſulâ ſtatim decederent. [*lib. 5. ad Attic. epiſt. 21. & lib. 6. epiſt. 1.*]

Cùm propter anni tempus ad exercitum ſibi confeſtim eſſe eundum videret, triduum Laodiceæ moratus (dum pecunia acciperetur, quæ ipſi ex publicâ permutatione debebatur) III. Nonas Sextiles (Maii Juliani 17) iter Apameam fecit: ibique quatuor vel quinque dies, Synnadis triduum, Philomelii quinque dies egit. Quibus in opidis cùm magni conventus fuiſſent, multas civitates acerbiſſimis tributis, & graviſſimis uſuris, & magno ære alieno liberavit. [*lib. 3. ad familiar. epiſt. 5. & lib. 15. epiſt. 4. cum lib. 5. ad Attic. epiſt. 15, 16. & 20.*]

Appius Claudius, cùm ex lege Corneliâ (Cornelii Syllæ Dictatoris) triginta dies ad decedendum de provinciâ, poſt ſucceſſoris adventum, concederentur: uſdem diebus Tarſi forum egit, quibus Cicero juris dicendi causâ conventum habebat Apameæ, Synnadis & Philomelii. [*lib. 3. ad familiar. epiſt. 6. & 8. cum lib. 5. ad Attic. epiſt. 16, 17.*]

M. Bibulus Proconſul circiter Idus Sextiles (Maii Juliani 25.) ab Epheſo in Syriam provinciam ſuam navibus, quòd ſecundos ventos haberet, profectus eſt. [*lib. 15. ad familiar. epiſt. 3.*] Cui cùm milites in Aſia conſcribere Senatus permiſiſſet, delectum habere noluit. [*ibid. epiſt. 1.*] Nam ſociorum auxilia propter acerbitatem atque injurias imperii Romanorum, aut ita imbecilla erant, ut non multùm eos juvare poſſent; aut ita ab illis alienata, ut neque expectandum ab iis, neque committendum eis quidquam videretur. [*Ibid.*]

Cùm ante Ciceronis in provinciam adventum ſeditione quâdam exercitus eſſet diſſipatus; quinque cohortes ſine legato, ſine tribuno militum, denique etiam ſine centurione ullo apud Philomelium conſediſſent, reliquus exercitus eſſet in Lycaoniâ: M. Anneio legato ſuo imperavit Cicero, ut eas quinque cohortes ad reliquum exercitum duceret, coactóque in unum locum exercitu, caſtra in Lycaoniâ apud Iconium faceret. Quod cùm ab illo diligenter eſſet actum; Cicero in caſtra VII. Kalend. Septembr. (Junii Juliani die 7.) venit: cùm intereà ſuperioribus diebus ex Senatuſconſulto, & evocatorum militum firmam manum, & equitatum ſatis idoneum, & populorum liberorum regúmque ſociorum auxilia voluntaria comparaviſſet. [*Ibid. epiſt. 4.*]

Dejotarus filius, qui Rex à Senatu appellatus eſt, Ciceronis pueros ſecum in regnum duxit, dum in æſtivis Marcus Cicero bellum gereret. [*lib. 5. ad Attic. epiſt. 17, 18.*] Cui uni filio ut Dejotarus pater Galatiæ regnum ſtabiliret, cæteros filios omnes cum necaviſſe, in libro de Stoicorum repugnantiis tradit *Plutarchus*. Amborum verò Dejotarorum, patris & filii, ſimul regnantium, in Philippicâ XI ſummâ cum utriuſque laude, meminit *Cicero*.

Pacorus Orodis Parthorum regis filius, quocum nupta erat regis Armeniorum ſoror, cum maximis Parthorum copiis multarúmque præterea gentium magnâ manu Euphratem tranſiens, bellum in provinciam Syriam intulit. [*lib. 15. ad familiar. epiſt. 1, 2, 3, 4. & lib. 5. ad Attic. epiſt. 18.*] Dux autem revera erat Oſaces: Pacoro, qui nondum ex ephebis exceſſerat, nomen tantùm ducis gerente. [*Dio, lib. 40.*]

Parthi in Syriam ita profecti, in itinere poſitis locis omnibus in ſuam poteſtatem redactis, Antiochiam uſque progreſſi ſunt, cum ſpe reliquorum etiam potiundorum. Nam neque Romani juſtis copiis eam provinciam tenebant: & populi Romanorum dominationem moleſtè ferentes, ad Parthos, tanquam ſibi vicinos & familiares, inclinabant. [*Dio, ibid.*] Proconſul quoque Bibulus nondum in Syriam venerat. Cùm enim annua tantùm illi provincia, ut Ciceroni, à Senatu eſſet conſtituta; ob eam cauſam tardiùs ad provinciam ſuam accedere ille dicebatur, quòd tardiùs vellet inde decedere. [*Cic. lib. 5. ad Attic. epiſt. 16. & 18.*]

Cicero III. Kalend. Septembr. (Junii Juliani 11.) exercitum luſtravit apud Iconium. [*lib. 3. ad Attic. epiſt. 19.*] Kalendis, vel III. Nonas Septembr. legati miſſi a rege Antiocho Commageno venerunt in caſtra ad Iconium: qui primi Ciceroni nuntiârunt, Parthorum magnas copias Euphratem jam tranſire cœpiſſe; dicíque Armenium regem in Cappadociam impetum eſſe facturum. Quo nuntio allato, etiamſi eſſent nonnulli, qui ei regi minorem fidem habendam putarent; Cicero tamen vehementer eſt commotus tum de Syriâ, tum de ſuâ provinciâ, de reliquâ denique Aſiâ. Itaque exercitum ſibi per Lycaoniam, & per Iſauros, & per Cappadociæ regionem eam, quæ Ciliciam attingeret, ducendum putavit. [*lib. 15. ad familiar. epiſt. 1, 2, 3, 4.*]

Poſtquàm igitur decem dies Iconii fuiſſet moratus, moto exercitu, caſtra in Cappadociâ extrema non longè à Tauro monte apud opidum Cybiſtra locavit: ut Artavaſdes rex Armenius, quocunque animo eſſet, ſciret non procul à ſuis finibus exercitum populi Romani eſſe, ipſéque ſimul & Parthi Cappadociâ ſe excludi putarent. ſicque conterminam Ciliciam ille tueretur, & Cappadociam tenens, nova regum finitimorum conſilia impediret; qui, etiamſi Romanis eſſent amici, tamen aperte Parthis inimici eſſe non audebant. [*lib. 5. ad Attic. epiſt. 20. & lib. 15. ad familiar. epiſt. 2. & 4.*]

Cybiſtris equitatum Cicero in Ciliciam miſit, ut & ipſius adventus eis civitatibus quæ in eâ parte erant nuntiarus firmiores animos hominum faceret; & ipſe maturè, quid ageretur in Syria, ſcire poſſet. [*lib. 15. ad familiar. epiſt. 2.*]

Ibi etiam officium à Senatu ſibi injunctum curavit: ut Ariobarzanem Cappadocum regem tueretur, ejúſque ſalutem, incolumitatem, regnúmque defenderet. Cúmque rex ipſe cum Ariarathe, fratre ſuo, & paternis amicis majoribus natu, ad Proconſulem in caſtra veniens,

(ubi

(ubi triduum quatriduúmve prætentem eum fuiſſe, ex *lib. 6. ad Attic. epiſt. 2.* intelligitur) de inſidiis vitæ ſuæ ſtructis conquereretur, & equitatum cohortéſque de exercitu Romano ad ſuum præſidium poſtularet: Cicero amicos ejus hortatus eſt ut regis ſui vitam, docti caſu acerbiſſimo patris ejus, omni curâ cuſtodiáque defenderent; & ipſum Regem, ut in ſuâ vitâ conſervandâ primùm regnare diſceret, à quibus perſpexiſſet ſibi inſidias parari, in eos uteretur jure regio; pœnâ afficeret quos neceſſe eſſet, reliquos metu liberaret. præſidio exercitûs Romani ad eorum qui in culpâ eſſent timorem potiùs, quàm ad contentionem uterentur: fore autem, ut omnes, quando Senatuſconſultum nôſſent, intelligerent, ſe regi, ſi opus eſſet, præſidio eſſe futurum. De quo, in fine [12. *illius*] epiſtolæ ad Conſules & Senatum ſcriptæ, ipſos eo ſtudioſiùs feciſſe certiores dicit *Cicero:* quòd in rege Ariobarzane ea ſibi ſigna videretur virtutis, ingenii, fidei, benevolentiæque erga ipſos perſpexiſſe; ut non ſine causâ tantam curam in ejus illi ſalutem viderentur contuliſſe.

Mithram & Athenæum, ab Ariobarzane importunitatè Athenaïdis exilio mulctatos, maximâ apud regem authoritate gratiâque Cicero conſtituit. Cúmque magnum bellum in Cappadociâ concitaretur, ſi Sacerdos (Comanorum; quem majeſtate, imperio & potentiâ ſecundum à rege conſenſu gentis illius habitum fuiſſe, in libro de bello Alexandrino confirmat *Hirtius*) armis ſe, quod facturum putabatur, defenderet; adoleſcens & equitatu, & peditatu, & pecuniâ paratus, & ſociis, qui novari aliquid volebant: perfecit Cicero, ut è regno ille diſcederet; réxque ſine tumultu, ac ſine armis, omni authoritate aulæ communitâ, regnum cum dignitate obtineret. [*Ibid. epiſt. 4.*] quanquàm idem alibi ita judicaverit: nihil illo regno ſpoliatius, nihil rege egentius. [*lib. 6. ad Attic. epiſt. 1.*]

Atque hoc modo ſervatum eſt Ariobarzanis cum ipſo rege regnum. [*Cato, in epiſt. 5. lib. 15. ad familiar.*] & Cappadocia illi conciliata atque obediens facta, ſine armis & multâ cum gratiâ. [*Plutarch. in Cicerone.*] de quo, ad Atticum [*lib. 5. epiſt. 20.*] ita jactitat ipſe Cicero. *Ariobarzanes operâ meâ vivit, regnat, ἐκ παράδοξου, conſilio & authoritate: & quia inſidiatoribus ejus ἀπροόπτως me non modò ἀπροβλήτως præbui, regem regnúmque ſervavi.*

Interea multorum litteris atque nuntiis cognovit Cicero, Caſſium (abſente adhuc à Syriâ Bibulo) Antiochiæ cum exercitu fuiſſe; magnas Parthorum copias & Arabum ad Antiochiam acceſſiſſe; magnúmque eorum equitatum, qui in Ciliciam tranſiſſet, ab equitum quos ipſe eò præmiſerat turmis, & à cohorte prætoriâ, quæ erat Epiphaniæ præſidii causâ, occidione occiſum: Parthóſque in Cyrrheſticâ, parte Syriæ proximâ Ciliciæ, fuiſſe. Cùm videret igitur à Cappadociâ Parthorum copias averſas, non longè à finibus eſſe Ciliciæ; relictis Cybiſtris Cappadociæ, (ubi caſtra dies quinque habuerat) exercitum in Ciliciam duxit: atque in finibus Lycaoniæ & Cappadociæ, XIII. Kalend. Octobr. (Junii Juliani die 30) litteras tum à Tarcondimoto, tum ab Iamblicho Phylarcho Arabum, qui reipublicæ Romanæ amici habebantur, accepit: nuntiantes Pacorum cum permagno equitatu Parthico tranſiſſe Euphratem, & caſtra poſuiſſe Tybæ: de quo ille ad Conſules & Senatum ſtatim ſcripſit. [*lib. 15. ad familiar. epiſt. 1, 2. & 4. cum lib. 5. ad Attic. epiſt. 18. & 20.*]

Rumore adventûs Ciceronis & Caſſio, qui Antiochiâ tenebatur, animus acceſſit, & Parthis timor injectus eſt. Receſſerunt igitur illi ab Antiochiâ ante Bibuli adventum feliciter inde à Caſſio rejecti: qui & cedentes ab opido inſecutus, rem bene geſſit. [*lib. 5. ad Attic. epiſt. 20, 21. & lib. 2. ad familiar. epiſt. 10.*] Quam hiſtoriam pleniùs ita enarrat *Dio.*

Quum Antiochiæ capiendæ ſpe Parthi eſſent dejecti, Caſſio magnâ vi eos depellente, (ipſi autem ad oppugnationem locorum ineptiſſimi erant) Antigoniam contenderunt: cujus urbis ſuburbana quum eſſent arboribus conſita, atque eò ipſi accedere neque auderent neque poſſent: arbores ſuccidere, locúmque ſylvâ deſpoliare inſtituerunt, ut audacter tutóque urbem eâ aggredi poſſent. Cùm nec hoc ſuccederet, quia & magni laboris negotium erat, & tempus incaſùm terebatur, & Caſſius palantes ab ipſis affligebat; aliò arma verſuri, Antigoniâ diſceſſerunt. Interea Caſſius collocatis in viâ quâ tranſituri erant inſidiis, ſe iis cum paucis oſtendit, atque ad inſequendum pertraxit; tum ſuos circumjecit. [*Dio, lib. 40.*] ubi & magnâ authoritate Oſaces dux Parthorum vulnus accepit, eóque interiit paucis pòſt diebus. [*Cicero, lib. 5. ad Attic. epiſt. 20.*]

Apud Juſtinum, [*lib. 42. cap. 4.*] non ita rectè hiſtoria deſcripta legitur. *Pacorus miſſus ad perſequendas Romani belli reliquias, magnis rebus in Syriâ geſtis, in Parthiam patri ſuſpectus revocatur: quo abſente, exercitus Parthorum relictus in Syriâ, à Caſſio Quæſtore Craſſi cum omnibus ducibus trucidatur.*

C. Caſſium quæſtorem M. Craſſi Parthos, qui in Syriam tranſcenderant, cæcidiſſe, *Livius*; [*lib. 108.*] tranſgreſſos in Syriam Parthos, felici rerum eventu, fugaviſſe ac fudiſſe, *Velleius*; [*lib. 2. cap. 46.*] contra Perſas (ita enim Parthos vocat) in Syriam irrumpentes ter cum ſummâ admiratione conflixiſſe, eóſque trans Euphratem redactos vaſtaviſſe, *Sextus Rufus* in Breviario; ſingulari animo perditas res tantâ virtute reſtituiſſe, ut Perſas crebris prœliis vinceret, narrat in libro 6. *Eutropius.* Quibus addantur & illa Oroſii, [*lib. 6. cap. 13.*] de eodem Caſſio. *Antiochum copiáſque ejus ingentes prælio victis & interfecit: Parthos quoque ab Oronte in Syriam miſſos, jámque ingreſſos Antiochiam, bello expulit, ducémque eorum Oſacen interfecit.* & Ciceronis, in Philippicâ undecimâ. *Magnas ille res geſſit ante Bibuli ſummi viri adventum; cùm Parthorum nobiliſſimos duces maximáſque copias fudit, Syriámque immani Parthorum impetu liberavit.* Neque enim fidem meretur, quod in Hiſtoriæ Judaicæ, quæ Arabicè edita ſecundi libri Maccabaici præfert titulum, capitulo 41. de Caſſio adjectum habetur. *Prætergrediens Euphratem, expugnavit Perſas, atque reduxit in Romanorum obedientiam. Reduxit quoque in eorum obedientiam viginti duos Reges quos ſubegerat Pompeius: &*

redegit in Romanorum obedientiam quicquid erat in regionibus Orientis. Bellum autem Orientis cum viginti & duobus regibus gloriatum fuisse Pompeium, ex *Orosio* [*lib. 6. cap. 6.*] jam suprà audivimus.

Pridie Kalendas Octobres (Quintilis Juliani die 11.) Senatui Romæ in æde Apollinis coacto placuit, in Ciliciam & in octo reliquas provincias sorti̇tò deinceps mittendos esse Proprætores, qui Romæ priùs Prætores, neque in provinciâ antè cum imperio fuerunt. [*lib. 8. ad familiar. epist. 8.*]

Cicero cum exercitu iter in Ciliciam per Tauri pylas faciens, III. Non. Octobr. (Quintilis Juliani die 16) Tarsum venit. [*lib. 5. ad Attic. epist. 20.*]

Nonis Octobrib. (Quintilis Juliani die 18.) eodem die in Senatu recitatæ sunt victrices Cassii litteræ, quibus per se scripsit confectum fuisse bellum Parthicum: & litteræ Ciceronis, tumultum Parthicum nuntiantes. Indèque Cassii litteris parùm est creditum. [*lib. 5. ad Attic. epist. 21.*] Eódemque die, Tarso Cicero Amanum versùs profectus est. [*lib. 3. ad familiar. epist. 8.*] qui mons ipsi cum Bibulo communis erat, Syriam à Ciliciâ aquarum divortiis dividens; hostium plenus sempiternorum. [*Ibid. lib. 2. epist. 10. & lib. 5. ad Attic. epist. 20.*]

Postridie ejus diei (Quintilis Juliani 19) castra habuit in campo Mopsuestiæ: unde Romam ad Appium Pulchrum (cui in Proconsulatu successerat) scripsit epistolam 8. lib. 3. ad familiar. in cujus fine leguntur ista. *De Parthis quod quaeris, fuisse nullos puto. Arabes qui fuerunt; admisto Parthico ornatu, dicuntur omnes revertisse. Hostem esse in Syriâ negant ullum.* Nam quum ad Amanum Cicero pervenit, hostem ab Antiochiâ recessisse, & Bibulum Antiochiæ esse, cognovit indèque Dejotarum confestim jam ad ipsum venientem cum magno & firmo equitatu & peditatu, & cum omnibus suis copiis, certiorem fecit, non videri esse sausam, cur abesset à regno: séque ad eum, si quid fortè novi accidisset, statim litteras nuntiósque missurum esse. [*lib. 15. ad familiar. epist. 4.*]

Cùm autem vehementer interesse utriusque provinciæ Cicero consideraret, pacare Amanum, & perpetuam hostem ex eo monte tollere; discedere se ab eo monte simulavit, & alias partes Ciliciæ petere. Cúmque abesset ab Amano iter unius diei, & castra apud Epiphaniam fecisset; IV. Idus Octobris (Quintilis Juliani die 23) cùm advesperascceret, expedito exercitu ita noctu iter fecit, ut ad III. Idus Octobres, cùm lucesceret, in Amanum ascenderet. [*Ibid.*]

Distributis igitur cohortibus & auxiliis, quum aliis ipse simul cum Quintò fratre legato, aliis C. Pomptinus legatus, reliquis M. Annius & L. Tullius legati præessent; plerosque nec opinantes oppressit: multique occisi, alii capti, reliqui dissipati sunt. Fugerana (vel Erana potiùs) quæ fuit non vici instar sed urbis, quòd erat Amani caput; itémque Sepyra & Cyrnoris (vel Commoris) acriter & diu repugnantes, Pomptino illam partem Amani tenente, ex antelucano tempore usque ad horam diei decimam, magnâ multitudine hostium occisâ, capta sunt. Castella munita sex improviso adventu capta sunt; complura incensa. His rebus ita gestis castra in radicibus Amani habuit Cicero apud Aras Alexandri, ad Issum: quo in loco Darius ab Alexandro est superatus. Ibi quatriduum in reliquiis ejus partis Amani montis quæ ad ipsius provinciam spectabat delendis, agrisque vastandis, consumpsit: & ob victoriam justam partam, Imperator ab exercitu appellatus est. Atque ita direpto & vastato Amano, die quinto Isso discessit. [*Ibid. cum lib. 2. epist. 10. & lib. 5. ad Attic. epist. 20. & Plutarcho, in Ciceron.*]

Interim Bibulus in Amanum veniens, laureolam in mustaceo & inanem Imperatoris appellationem ibi cœpit quærere. Sed fœdam plagam ille accepit. Cohortem enim primam totam perdidit, centurionemque primipili nobilem, sui generis Asinium Dentonem, & reliquos cohortis ejusdem: & Sext. Lucilium (T. Gavii Cœpionis, locupletis & splendidi hominis, filium) tribunum militum. [*lib. 5. ad Attic. epist. 20.*]

Exercitum adduxit Cicero ad infestissimam Ciliciæ partem, quæ ab Eleuthero-cilibus incolebatur, feris hominibus, & acribus, & omnibus rebus ad defendendum paratis: qui cùm ne regibus quidem unquam paruissent, hoc tempore & fugitivos recipiebant, & Parthorum adventum acerrimè expectabant. Horum opidum Pindenissum, in altissimo & munitissimo loco positum, 57° ante Saturnalia die (XII. Kalend. Novembr. sive Sextilis Juliani die 1) aggressus, vallo & fossâ circumdedit, sex castellis castrisque maximis sepsit: aggere, vineis, turreque altissimâ, oppugnavit; multis sagittariis, & magnâ tormentorum copiâ hîc usus, quemadmodum, tum in epistolâ ad M. Cœlium Rufum Ædilem designatum, 25° oblidionis die (Sextilis Juliani 25) scriptâ; (*lib. 2. ad familiar. epist. 10.*) tum in litteris ad M. Catonem, (*lib. 15. epist. 4.*) & Pomponium Atticum, (*lib. 5. epist. 20.*) post urbem captam exaratis, ipse *Cicero* significat.

3954 *a.* Magno tandem labore atque apparatu, sine ullâ molestiâ sumptúve sociorum, multis suorum lanciis, incolumi exercitu, negotium Cicero confecit: omnibúsque partibus urbis disturbatis aut incensis ipso Saturnalium die (XIIII Kalend. Januar. sive Septembris Juliani die 26) Pindenissenses compulsi in potestatem ejus pervenerunt. Militibus, equis exceptis, reliquam prædam concessit. Mancipia tertio Saturnalium vænibant. A Tibarenis, qui Pindenissensibus finitimi pari erant scelere & audaciâ, obsides accepit. Hinc exercitum in hyberna dimisit: Quintúmque fratrem negotio præposuit, ut in vicis aut captis aut malè pacatis exercitus collocaretur. (*Ibid.*) Atque ita æstivis ipse confectis, Quintum fratrem hybernis, & Ciliciæ præfecit. (*lib. 5. ad Attic. epist. 21.*) & ut æstivos menses rei militari, ita hybernos jurisdictioni dare instituit. (*Ibid. epist. 14.*)

P. Cornelius Lentulus Spinther ex Ciliciâ triumphum Romæ duxit: ut ex epist. ad Attic. lib. 5. epist. 21. (collat. cum lib. 1. ad familiar. epist. 9.) colligitur.

Orodis.

Orodis regis Parthorum filius in Cyrrhesticam Ciliciæ regionem venit: in quâ & Parthi hyemârunt. (*lib.* 5. *ad Attic. epist.* 21. *&* *lib.* 6. *epist.* 1.)

Q. Volusium certum hominem & mirificè abstinentem Cicero misit in Cyprum, ut ibi paucos dies esset: ne cives Romani pauci, qui illic negotiabantur, jus sibi dictum negarent. nam evocari ex insulâ Cyprios non licebat. (*lib.* 5. *ad Attic. epist.* 21.)

Cicero in Ciliciæ civitatibus magnâ admiratione exceptus, Nonis Januariis, (sive Octobris Juliani die 13) Tarso in Asiam profectus est. Taurum igitur mense imperii sui sexto transgressus, quacunque iter fecit, nullâ vi, nullo judicio, nullâ contumeliâ, authoritate & cohortatione perfecit, ut & Græci & cives Romani, qui frumentum compressarant, magnum numerum populis pollicerentur, ad famem, in eâ parte Asiæ tum grassantem (quum messis nulla fuisset) sublevandam. (*Ibid.*)

Dejotarus, cujus filio pacta erat Artavasdis (Armeniæ regis) filia, & cujus auxiliis magnis Cicero erat usus, Laodiceam ad eum cum Ciceronibus pueris venit: nunciavitque, Orodem cum omnibus Parthicis copiis primâ æstate transiturum. (*lib.* 5. *ad Attic. epist.* 20, 21. *cum lib.* 6. *epist.* 1.)

Laodiceæ, ab Idibus Februariis (Novemb. Juliani die 19) ad Kalendas Martias (Februarii Juliani diem 26) forum egit Cicero dimissum futurum Asiaticarum: ex Idib. Februar. Cybraticum, & Apameense: ex Idib. Mart. Synnadense, Pamphylium. Multæ civitates ære alieno liberatæ, multæ valde levatæ sunt: omnes suis legibus & judiciis usæ, *αὐτονομίαν* adeptæ, revixerunt. (*lib.* 5. *epist.* 21. *lib.* 6. *epist.* 2.)

b. Romæ Ciceroni, pro re in Ciliciâ præclarè gestâ, supplicationes à Senatu decretæ sunt; L. Æmilio Paulo & C. Claudio Marcello Consulib. (*lib.* 2. *ad familiar. epist.* 15. *lib.* 8. *epist.* 11. *lib.* 15. *epist.* 5, 6, 13. *&* *lib.* 7. *ad Attic. epist.* 1.) 4664 50

C. Cassius, qui M. Crassi Quæstor fuerat, post Parthicam victoriam è Syriâ discessurus, Ciceroni Laodiceæ adhuc commoranti M. Fabium commendavit. (*lib.* 9. *ad familiar. epist.* 25. *&* *lib.* 15. *epist.* 14.) Cui rescribens Cicero, cùm pro magnitudine rerum quas gesserat, tum pro opportunitate temporis illi gratulatur, quòd de provinciâ decedentem summa laus & summa gratia provinciæ prosecuta fuerit. Romámque ut properet monet: ubi, hâc recenti victoriâ tantâ, clarum adventum ipsius futurum pronunciat.

Cicero legatum suum M. Annelium, cujus prudentiam, virtutem & fidem in bello adversus Cilicas expertus fuerat, ad controversiam quam cum Sardianis habebat profectum, Q. Thermo Asiæ Prætori commendavit: útque ante Kalendas Maias, quando in Ciliciam ire cogitabat, remitteretur rogavit. (*lib.* 13. *ad familiar. epist.* 55. *&* 57.)

P. Cornelius Dolabella, Tulliæ M. Ciceronis filiæ paulò pòst factus maritus, Appium Claudium Pulchrum, triumphum ob rem bello in Ciliciâ bene gestam Romæ petentem, majestatis atque ambitûs reum fecit. Simul-atque Dolabella accessit ad tribunal, Appius introiit in urbem, triumphique postulationem abjecit: ac demùm, Q. Hortensio & M. Bruto defendentibus, utriusque criminis absolutus est. (*lib.* 8. *ad familiar. epist.* 6. *&* 13. *lib.* 2. *epist.* 13, 16. *lib.* 3. *epist.* 10, 11, 12. *lib.* 6. *ad Attic. epist.* 6. *&* *lib. de clarit Oratorib.*)

M. Bibuli Syriæ proconsulis duos egregiæ indolis filios relicti à Gabinio in Ægypto equites interfecerunt. [*Cæsar, de bello Civil. lib.* 3. *Valer. Maxim. lib.* 4. *cap.* 1.] Eorum interfectores vinctos regina Cleopatra ad Bibulum misit; ut gravissimæ cladis ultionem arbitrio suo exigeret. At ille intactos vestigio ad Cleopatram reduci jussit: dicendo, potestatem hujus vindictæ non suam, sed Senatûs esse debere. (*Valer. ibid. Seneca ad Marciam.*)

Nonis Maii in Ciliciam proficisci cogitabat Cicero: [*lib.* 2. *ad familiar. epist.* 13. *&* *lib.* 6. *ad Attic. epist.* 2.] sed ante Nonas Junias [Aprilis Juliani diem 2.] Tarsum non venit. Ibi verò multa illum moverunt: magnum in Syriâ bellum; magna in Ciliciâ latrocinia. [*lib.* 6. *ad Attic. epist.* 4.]

Inde profectus, cùm esset in castris ad fluvium Pyramum, Tarso Q. Servilius literas ad eum misit Appii Claudii Pulchri, Romæ Nonis Aprilib. [Juliani Februarii die 1.] scriptas; quibus se absolutum majestatis fuisse significabat. [*lib.* 3. *ad familiar. epist.* 11.]

Quum bello Parthico Syria arderet, & magnus Antiochiæ metus esset, & Bibulus in tanto mœrore suo [ob cædem filiorum] maximam curam belli sustineret: quamvis magna spes in Ciceronе atque ipsius exercitu esset; dixisse tamen fertur Bibulus, quidvis se perpeti malle, quàm videri equisse illius auxilio. Cumque ad Thermum [Asiæ Prætorem] de Parthico bello scriberet, ad Ciceronem litteram nunquam misit; ad quem intelligebat ejus belli pertinere periculum. Legari tamen ejus litteras ad Ciceronem miserunt, ut subsidio veniret. [*lib.* 2. *ad familiar. epist.* 17. *&* *lib.* 6. *ad Attic. epist.* 5.]

Et infirmum quidem habebat Cicero exercitum; sed Galatarum, Pisidarum & Lyciorum auxilia bona. Officium verò suum esse putavit, exercitum habere quàm proximè hostem, quoad provinciæ præesse per Senatusconsultum illi liceret. Cujus annuæ provinciæ cùm propè adesset terminus; ipsi cum Dejotaro convenit, ut in ejus castris rex esset cum suis copiis omnibus. [*lib.* 6. *ad Attic. epist.* 1. *&* 5.] De quo, in Philippicâ XI, Cicero. *Fuimus imperatores ego & M. Bibulus in propinquis finitimisque provinciis: ab eo regè adjuti fuimus & equitatu, & pedestribus copiis.*

c. Parthi M. Bibulum in obsidione habuerunt. [*Cæsar, de bello civil. lib.* 3.] qui, se opido munitissimo & copiosissimo tamdiu tenuit, quamdiu in provinciâ Parthi fuerunt; [*Cic. lib.* 12. *ad familiar. epist.* 19.] & pedem portâ, quoad hostis cis Euphratem fuit, non extulit. [*lib.* 6. *ad Attic. epist.* 8, *&* *lib.* 7. *epist.* 2.]

At Parthi repentè Bibulum semivivum reliquerunt: [*lib.* 7. *ad Attic. epist.* 2.] incredibili

felicitate è totâ Syria discedentes. (*Ibid. lib. 6. epist. 6. lib. 7. epist. 1. & lib. 2. ad familiar. epist. 17.*) Bibulus enim Parthos contra sese invicem concitavit: Ornodopante quodam satrapâ, qui Orodi infensus erat, sibi adjuncto, persuasóque per interruntios, ut Pacorum regem constitueret, atque ejus auxilio Orodi bellum faceret. (*Dio, lib. 40.*)

Bibulus in litteris quas ad Senatum de rebus à se gestis misit, quod Ciceroni cum illo erat commune sibi soli attribuit, quod Ciceronis erat proprium sibi adscripsit, quod verò ipsius erat solitus id cum Cicerone communicavit: ut in epistolâ ad Salustium Quæstorem ipsius [*lib. 2. ad familiar. epist. 17.*] Cicero conqueritur. Ubi & illud pusilli animi & ipsâ malevolentiâ jejuni atque inanis in illis litteris notat: quòd Ariobarzanem, quem Senatus per Ciceronem regem appellavit ipsique commendavit, iste non regem, sed regis Ariobarzanis filium appellaverit. Cúmque ille, qui nihil præclarè gesserat, aditeretur de triumpho; & Cicero, in cujus exercitu spem illius exercitus habuit, idem non assequi dedecus existimaret: etiam ipse, consulentibus amicis, de triumpho cogitare cœpit. [*lib. 6. ad. Attic. epist. 7, 8. & lib. 7. epist. 2.*]

Parthorum metu jam sublato, Cicero præsidia, quæ magna & firma Apameæ & aliis locis paraverat, omnia deduxit. [*lib. 2. ad familiar. epist. 17.*]

Quum circa III. Kalend. Sextil. (Maii Juliani diem 26) annui muneris terminus instaret, & à decedente ex Senatusconsulto relinquendus esset qui præesset; Cicero provinciæ à metu Parthico jam liberæ C. Cœlium Caldum, Quæstorem (loco Cn. Volusii) nuper Româ ad se missum, nobilem quidem adolescentem sed minùs gravem & continentem, præfecit. [*lib. 2. ad familiar. epist. 15. & 19. cum lib. 6. ad Attic. epist. 4. & 6.*]

III Nonas Sextiles (Maii Juliani die 29) jam imperio annuo terminato, ad Sidam Pamphyliæ navi accessit. [*lib. 3. ad familiar. epist. 12.*] Inde Laodiceam, extremum provinciæ limitem, profectus est: ibique Messinium quæstorem suum expectare jussit, ut confectas rationes lege Juliâ apud duas civitates (Laodicensem & Apameensem) in provinciâ posset relinquere. [*lib. 6. ad Attic. epist. 7. cum lib. 2. ad familiar. epist. 7. & lib. 5. epist. 20.*] De prædâ verò (ex Amano monte) nihil attigit ipse, sed illud totum, ut & ex annuo sumptu, qui ipsi decretus fuerat, ad mille sestertia (cohorte ejus ingemiscente, quæ omne illud distribui sibi oportere putabat) ærario reliquit: prædibus quoque publicæ omnis pecuniæ Laodiceæ quæsitis; ut & ipsi & populo caveretur sine vecturæ periculo. [*lib. 7. ad Attic. epist. 1. lib. 2. ad familiar. epist. 17.*]

M. Bibulo, acceptis ipsius litteris, suadente Catone, à Senatu amplissima 20 dierum supplicatio decreta est. [*lib. 7. ad Attic. epist. 2. & 3.*] Sed legiones quas Senatus decrevit in Syriam per Marium (qui ibi Salustio in Quæstoris munere erat successurus) mittendas, liberatâ jam à Parthorum metu provinciâ, detentæ sunt. [*lib. 2. ad familiar. epist. 17.*] Factum verò fuerat Senatusconsultum, ut Bibulo ad bellum Parthicum legio una à Cn. Pompeio, altera à C. Cæsare, mitteretur. Pompeius ex iis quas tum secum habebat legionibus nullam dedit: sed qui huic negotio erant præfecti, eos jussit legionem, quam ipse Cæsari utendam priùs dederat, à Cæsare petere. Cæsar, quum voluntate adversariorum se expoliari nemini dubium esset, Pompeio legionem remisit; atque ex suo numero, ut Senatusconsulto satisfieret, transdidit alteram. Hæ igitur duæ legiones, ut in Parthos mittendæ, adornabantur: quum verò nullus earum ad id bellum usus esset, veritus Consul Marcellus ne Cæsari redderentur, in Italiâ retinuit & Pompeio tribuit. Quæ quorsum tenderent, licèt Cæsar satis animadverteret, tamen omnia patienda statuit: quòd non absurdum prætextum retinendarum suarum legionum, & aliarum copiarum contrahendarum hinc sibi oblatum cerneret. (*Cæsar, commentar. de bello civili, lib. 1. Hirtius, de bello Gallico, lib. 8. Plutarchus, in Pompeio, & Dio, sub fin. lib. 40.*)

d. Q. Thermo Prætori ex Asiâ decedenti suasit Cicero, ut nobilem adolescentem Quæstorem suum (C. Antonium: ut in Annal. tom. 3. pag. 431. ostendit *Pighius*) provinciæ præfectum relinqueret. (*lib. 2. ad familiar. epist. 18.*)

Cicero pecuniam omnem, quæ ad ipsum salvis legibus pervenerat, id est, sestertium **XXII** millia, Ephesi apud publicanos deposuit. (*lib. 5. ad familiar. epist. 20.*) Ibique Etesiis ventis vehementissimè tardatus, Kalendis Octobribus (Quintilis Juliani die 25.) Epheso conscendit, (*lib. 6. ad Attic. epist. 8.*) & Rhodum appulit: (*Plutarch. in Cicerone.*) Ciceronum puerorum causâ. (*lib. 6. ad Attic. epist. 7. cum lib. 2. ad familiar. epist. 17.*) Ibique de Q. Hortensii morte audivit. (*initio Bruti, sive, De claris Oratorib.*)

Adversis ventis usus, pridie Idus Octobris (Sextilis Juliani die 7) Cicero Athenas venit. (*lib. 14. ad familiar. epist. 5. & lib. 6. ad Attic. epist. 9.*)

Instantibus belli civilis inter Cæsarem & Pompeium motibus, Sol paulò post exortum, Sextilis Juliani die 21. eclipsim quinque ferè digitorum passus est: ad quam *Petronii* illud, de belli hujus prognosticis, referendum videatur.

——namque ore cruento
Deformis Titan vultus caligine texit.
Civiles acies jam tum spirare putares.

M. Bibulus è Syriâ decessit, Veientone provinciæ præfecto: ut ad Atticum, in libri 7i, epistolâ 3, V. Idus Decembris (sive Octobris Juliani die 1) datâ, ostendit *Cicero.*

* Consule Marcello celeres Pompeio Legiones mandante, & novos delectus permittente, Tribunitiâ potestate statim initâ, intercessit M. Antonius: promulgationem ferens, ut conscriptus exercitus in Syriam mitteretur, & Bibulo subveniret, Bellum cum Parthis gerenti; ac ne quis delectum habenti Pompeio nomen daret. (*Plutarch.* in Antonio) atque concione X. Calend. Januar. (Octobris Juliani die 13) habitâ, accusationem contra Pompeium instituit. (*Cicero ad Attic. l. 7. ep. 8.*) *

Kalendis

3955

Kalendis Januariis (in Octobris Juliani diem 22 incidentibus) quibus C. Claudius Marcellus & L. Cornelius Conſulatum inierunt, Senatuſconſultum factum eſt, uti ante certam diem Cæſar exercitum dimittat; ſi non faciat, eum adversùs Rempublicam facturum videri. Cui decreto quum fruſtrà intercedſſilent tribuni plebis, M. Antonius & Q. Caſſius; inter Cæſarem & Pompeium civilis belli factum eſt initium. (*Cæſar, commentar. de bello civili lib.* 1. *Cicero, in Philippic.* 2. *Vellei. Patercul. lib.* 2. *cap.* 49. *Dio, lib.* 41. *init.*)

Pridie Nonas Januarias (Octobr. 25) Cicero ad Urbem acceſſit: ſicque ei obviam eſt proditum, ut nihil fieri potuerit honoratius. Sed incidit in ipſam flammam Civilis diſcordiæ vel potiùs belli. (*lib.* 16. *ad familiar. epiſt.* 11.) Urbem tamen non intravit: Senatu frequente, inter has ipſas turbas, triumphum ipſi flagitanti quem Lentulus Conſul, quo majus beneficium ſuum faceret, diſtulit. (*ibid. cum lib.* 7. *ad Attic. epiſt.* 1.) Et quum decerneret ei triumphum Senatus; malle ſe dixit, factâ concordiâ, Cæſaris currum ſequi. (*Plutarch. in Ciceron.*) Verùm invaleſcens ea diſcordia, & ipſius & M. Bibuli triumphum non diſtulit tantùm, ſed etiam omninò ſuſtulit. *Vid. lib.* 9. *ad Attic. epiſt.* 2. *&* 6. *& lib.* 11. *epiſt.* 6.

VII. Idus Januarii (Octobris Juliani die 28) Senatuſconſultum perſcriptum eſt; ut Conſules, Prætores, Tribuni plebis, quique Proconſules tunc ad Urbem fuerant, (inter quos erat Cicero) operam darent, ne quid Reſpublica detrimenti caperet. Profugerúntque ſtatim ex Urbe tribuni plebis (qui Senatûs decreto intercelſerant) & ſeſe ad Cæſarem contulerunt. (*Cæſar, Bell. civil. lib.* 1. *Cicero, ad familiar. lib.* 16. *epiſt.* 11. *Dio, lib.* 41.)

Proximis diebus habito Senatu extra Urbem, præſente Pompeio, provinciæ privatis decretæ ſunt: duæ Conſulares, reliquæ Prætoriæ. Scipioni obvenit Syria. (*Cæſar, ut ſupr.*) Fuit hic Metellus Scipio: qui filiam Corneliam, Publii Craſſi apud Parthos occiſi viduam, Pompeio hoc anno (*ante biennium, quàm ille extingueretur*; ut in *lib.* 2. *cap.* 54. *Velleius* indicat) uxorem dederat, & cum eo in Conſulatu collega anno abhinc tertio fuerat. [*Plutarch. in Pompeio. Dio, lib.* 40.] In Ciliciæ verò provinciâ Ciceroni Seſtium vel Sextium ſucceſſiſſe, ex *lib.* 5. *ad familiar. epiſt.* 20. cum *lib.* 11. *ad Attic. epiſt.* 7. collatâ: & in Cyprum, deinceps ab eâ ſeparatam, cum jure prætorio priſcum Quæſtorem miſſum fuiſſe Sextilium Rufum, ex *lib.* 13. *ad familiar. epiſt.* 48. colligitur. Tres quoque dioeceſes Aſiaticas, (Cibyraticam, Synnadenſem & Apameenſem) Ciliciæ provinciæ ademptas, novo Aſiæ Proconſuli P. Servilio tributas fuiſſe; ex ejuſdem libri epiſtolâ 67. colligit *Sigonius*. (*de antiquo jure provinciar. lib.* 1. cap. 11.)

Eodem die, VIII. Kalend. Mart. (Juliani Decembris die 11.) quo Feralia celebrabantur, (ut in *Gruteri* inſcriptionibus pag. CXXXIII. videre licet) Corfinio Cæſar poſt meridiem, & Canulio manè Pompeius Brundulium profectus eſt. (*lib.* 8. *ad Attic. epiſt.* 22. *& lib.* 9. *epiſt.* 1.) quum autumnus jam exiiſſet. [*Dio, lib.* 41.]

Brunduſio Pompeius ſocerum Scipionem & Cneium filium ad parandam claſſem miſit in Syriam. [*Plutarch. in Pompeio.*] De quo *Cicero*, in libri 9i ad Atticum epiſtolâ 18. pridie Nonas Martias (Juliani Decembris die 23.) ſcriptâ: *Scipio vel in Syriam proficiſcitur forte, vel cum genero honeſtè, vel Cæſarem fugit iratum.*

VII. Idus Mart. [Juliani Decembris 26.] Cæſar Brunduſium venit, & ad murum caſtra poſuit: ut ipſe in epiſtolio ad Oppium & Cornelium Balbum ſcribit. [*lib.* 9. *ad Attic. epiſt.* 16.]

XVI. Kalendas Apriles [ut in *epiſtolâ* 18. *libri* 9. *ad Atticum* habetur: non IV. Kalendas Martias: ut apud *Lipſium* legitur, in epiſtolâ 31. Centuriæ ad Germanos & Gallos] quo Liberalia celebrabantur, [ut ex Faſtis marmoreis liquet; *in Gruteri inſcript. pag.* CXXXIII.] quæ in 5. diem Januarii Juliani tunc incidebant, Pompeius Brunduſio, cum omnibus copiis quas habuerat, in Epirum profectus eſt. Quo ipſo Liberalium ſive Dionyſiorum die filii ipſius pugnâ Mundenſi in Hiſpaniâ victi ſunt; poſt annos quatuor quàm pater ad bellum profectus fuiſſe dicitur. [*Plutarch. in Cæſare.*] eodem videlicèt die, quo Pompeius pater, relictâ Italiâ, belli ſedem in Græciâ conſtituit: non, quo *ab urbe bellum geſturus aufugit*; ut per errorem, ſcriptum eſt ab *Oroſio*. [*lib.* 6. *cap.* 16.] 4665 49

Poſtero die Cæſar Brunduſium introiit; ibique concionatus, Romam inde contendit; ante Kalendas ad Urbem eſſe volens. [*lib.* 9. *ad Attic. epiſt.* 18.]

Inde Ariſtobulum in patriam Paleſtinam Cæſar dimiſit; ut contra Pompeium is aliquid moveret. [*Dio, lib.* 41.] Ariſtobulum vinculis ſolutum in Syriam eum miſiſſe refert *Joſephus*; additis duabus legionibus, quo facilius ordinaret provinciam: verùm ſpe ſuâ utrumque fuiſſe fruſtratum; veneno à Pompeianis Ariſtobulo ſublato, & à Cæſarianis funerato. [*Joſeph. lib.* 1. *Belli, cap.* 7. *& lib.* 14. *Antiq. cap.* 13.]

Alexander quoque Ariſtobuli filius, ſecundùm Pompeii litteras, Antiochiæ à Scipione ſecuri eſt percuſſus: accuſatione pro tribunali priùs habitâ ſuper his quæ in Romanos admiſerat. Ptolemæus verò Mennæus dynaſta Chalcidis, quæ ſita eſt in monte Libano, miſſo Philippione filio Aſcalonem ad uxorem Ariſtobuli, filium illius Antigonum & duas filias ad ſe accerſivit: quarum minoris Alexandræ captus amore Philippio, conjugio eam ſibi copulavit. (*Id. ibid.*)

Pompeius annuum ſpatium ad comparandas copias nactus (quod vacuum à bello, atque ab hoſte otioſum fuerat) magnam ex Aſiâ Cycladibúſque inſulis, Corcyrâ, Athenis, Ponto, Bithyniâ, Syriâ, Ciliciâ, Phœnice, & Ægypto claſſem coëgit; magnam locis omnibus ædificandam curavit: magnam imperatam Aſiæ, Syriæ, regibúſque omnibus, & dynaſtis, & tetrarchis, & liberis Achaiæ populis pecuniam exegit; magnam ſocietates earum provinciarum, quas ipſe obtinebat, ſibi numerare coëgit. (*Cæſar, Bell. civil. lib.* 3.) Fertur ex Ægypto naves ſexaginta ei miſſas à regibus Cleopatrâ fratréque hujus etiam tunc puero. Habebat etiam auxilia ex Ioniâ, ſagittarios ex Cretâ, ex Ponto jaculatores, equites ex Galatiâ: Commageni miſſi ab

Antiocho, Cilices & Cappadoces, & quidam ex minore Armeniâ, Pamphylii quoque & Pisidæ, ad eum venerunt. (*Appian. bell. civil. lib. 2. pag.* 458. & 472.)

M. Cato in Asiam à Pompeio missus, ut cogentes illic navigia & milites adjuvaret, duxit secum sororem Serviliam, atque natum ex eâ Luculli filium. Ubi quum Rhodios benevolentiâ Pompeio adjunxisset; Serviliâ cum filio apud eos relictâ, ad Pompeium reversus est, egregiis pedestribus & navalibus viribus jam instructum. (*Plutarch. in Catone minore*) Omnésque terras, omnia maria movere, reges barbaros incitare, gentes feras armatas in Italiam adducere cogitabat. (*Cicero, ad Attic. lib.* 8. *epist.* 11.)

Ipsum quoque Parthorum regem Orodem, etsi post Crassorum cædem hostium in numero habitum, ad societatem suam pertrahere Pompeius tentabat. Orodes, si Syria sibi concederetur, auxilium promisit: Syriam verò non adeptus, suppetias non tulit. (*Dio, lib.* 41.) quanquàm aliàs Pompeianarum partium Parthi fuere: & propter amicitiam cum Pompeio bello Mithridatico junctam, & propter Crassi necem, cujus filium in partibus Cæsaris esse audierant; quem ultorem patris victore Cæsare futurum non dubitabant. (*Justin. lib.* 42. *cap.* 4.)

Magnam classem Alexandriâ, Colchis, Tyro, Sidone, Andro (vel Arado potiùs) Cypro, Pamphyliâ, Lyciâ, Rhodo, Chio, Byzantio, Lesbo, Smyrnâ, Mileto, Coo, comparatam ad intercludendos commeatus Italiæ, & ad occupandas frumentarias provincias, Pompeius adhibuit. (*Cic. ad Attic. lib.* 9. *epist.* 11.)

Præerat Ægyptiis navibus Pompeius filius; Asiaticis D. Lælius & C. Triarius; Syriacis C. Cassius; Rhodiis C. Marcellus cum C. Pomponio; Lyburnicæ atque Achaicæ classi Scribonius Libo & M. Octavius. Toti tamen officio maritimo M. Bibulus præpositus cuncta administrabat; ad hunc summa imperii respiciebat. (*Cæsar. bell. civil. lib.* 3.)

3956 *a.* Julius Cæsar Dictator creatus, post undecim dies, seipso & P. Servilio Isaurico Consulibus declaratis, dictaturâ se abdicavit. (*Cæsar, initio lib.* 3. *Commentar. de Bello civili, Plutarch. in Cæsare. & Appian. lib.* 2. *Bell. civil. pag.* 457.)

A prima hâc Cæsaris dictaturâ Syro-macedones *Cæsarianorum temporum* (cujusmodi epochæ in antiquo saxo, *Inscript. Gruteri pag.* CCLXXXVII. 3. occurrit mentio) numerationem instituerunt, à Septembris Juliani die 24 (quo Solarem Macedonum annum cœpisse alibi ostendimus) deductam. A quo die non Syro-macedones solùm, sed etiam Imperatores Romani *Indictiones* suas, sive quinorum denorum annorum circulum; & Antiocheni *æram* suam (quæ per 15 divisa, Indictionem Imperatoriam semper exhibet) inchoârunt. licèt anni formâ postea mutatâ, & Macedonicis mensibus ad Julianos conformatis, Antiocheni æræ suæ, & reliqui Orientales Indictionum initium ad novi sui anni exordium retulerint, & à 24 die ad Kalendas Septembres traduxerint. Quidquid verò sit de Indictionum origine (quam ad Constantiniana tempora communitet referunt:) Antiochenæ æræ caput à Septembri anni Periodi Julianæ 4665. esse repetendum, extra omnem poni debet controversiam.

Exeunte anno quo Marcellus & Lentulus Consulatum gesserunt, Pompeius dux Romanorum constitutus, & Senatus qui in Epiro cum eo erat, regibus & populis bene de se merentibus honores impertiebant: ut in libro quinto *Lucanus* narrat:

——— pelagique potens Phœbeia donis
Exornata Rhodos, gelidique inculta juventus
Taygeti: famâ veteres laudantur Athenæ,
Massiliæque sua donatur libera Phœbo.
Tunc [a] *Sadalen fortémque Cotyn, fidúmque per arma*
Dejotarum, & gelidæ dominum [b] *Rhascipolin oræ*
Collaudant: Libyámque jubent auctore Senatu
Sceptrifero parere Jubæ.

[a] Sadalem filium Cotis regis Thraciæ appellat Cæsar. (*lib.* 3. *Bell. civil.*)
[b] Rascipolim macedonum ducem. (*Id. ibid.*)

eodémque modo Ptolemæo puero Ægypti etiam regnum confirmatum tum fuisse adjicit. quò referenda & illa Pothini nutricii Ptolemæi de Pompeio verba, apud *eundem*, in libro 8°.

——— quòd nobis sceptra Senatus
Te suadente dedit.

Circa brumale solstitium nuntios Cæsar ad exercitum dimisit, ut sibi ad Brundusium occurrerent: ipse Decembri mense Româ discessit, ne magistratûs quidem sui respectu expectatis Kalendis ineuntis anni proximis. Ita *Appianus*, [*Bell. civil. lib.* 2. *pag.* 458.] existimans eandem anni Romani tum fuisse rationem, quæ suo ipsius tempore extitit: quum tamen Kalendæ illæ Januariæ, quibus secundum suum Consulatum Cæsar erat initurus, Juliani Octobris diei 11. responderit. Simili quoque errore *Florus* [*lib.* 4. *cap.* 2.] Cæsarem, *quamvis hyems medià prohiberet tempestate, ad bellum navigavisse* asserit: paritérque *Plutarchus*, in *Pompeio*, Brundusium Cæsarem vénisse scribit, ἐν τροπαῖς ἤδη τοῦ χειμῶνος ὄντος, & in *Cæsare*, inde illum solvisse, χειμῶνι ἐν τροπαῖς ὄντος, ἀγομένου Ἰανουαρίου μηνὸς, tempore brumalis solstitii, ineunte mense Januario; quem Athenienſium Posideoni respondere dicit. Et ipse quidem Cæsar, Commentariorum de bello civili libro tertio, *pridie Nonas Januar. naves, impositis legionibus septem, solvisse* se confirmat, & *postridie terram attigisse Cerauniorum*. Sed non Julianus ille fuit Januarius, in quem Plutarchi tempore Posideon Atticus incurrebat, sed quem vitiosa anni Romani ratio tunc exhibebat; quum Nonæ illius [quibus ad Ceraunia Cæsar appulit] Juliani Octobris diei 15. responderunt. *Et jam hyemem appropinquavisse*, indéque Pompeium *iter ex Macedoniâ in hyberna Apolloniam Dyrrhachiúmque habuisse*, ipse Cæsar posteà significat; neutiquam verò *brumam*, id est, hyemis *solstitium* tunc extitisse.

Frumenti verò vi maximâ ex Thessaliâ, Asiâ, Ægypto, Cretâ, Cyrenis, reliquísque regionibus compa-

comparatâ, hyemare Pompeius Dyrrachio, Apolloniâ, omnibúsque opidis maritimis constituerat, ut mare Cæsarem (licèt fruſtrà) transire prohiberet. (*Cæsar, Bell. civil. lib.* 3.)

Syriæ præses Scipio, (Pompeii socer) detrimentis quibusdam circa montem Amanum acceptis, seſe Imperatorem appellavit. Quo facto civitatibus tyranníſque magnas imperavit pecunias: item à publicanis suæ provinciæ debitam biennii pecuniam exegit, & ab eisdem insequentis anni mutuam præcepit; equitésque toti provinciæ imperavit. Quibus coactis, finitimis hostibus Parthis post se relictis, legiones equitésque ex Syriâ deduxit: cúmque nonnullæ militum voces audirentur, seſe contra hostes si ducerentur ituros, non contra civem & Consulem; deductis Pergamum atque in locupletiſſimas urbes in hyberna legionibus, maximas largitiones feciț, & confirmandorum militum causâ diripiendas iis civitates dedit. (*Id. ibid.*)

Interim acerbiſſimè imperatæ pecuniæ totâ provinciâ exigebantur. Multa præterea generatim ad avaritiam excogitabantur. In capita ſingula ſervorum ac liberorum tributum imponebatur. Columnaria, oſtiaria, frumentum, milites, remiges, arma, tormenta, vecturæ imperabantur: cujus modò rei nomen reperiri poterat, hoc ſatis eſſe ad cogendas pecunias videbatur. Non solùm urbibus, ſed penè vicis caſtelliſque ſingulis cum imperio præficiebantur: qui horum quid acerbiſſimè crudeliſſimeque fecerat, is & vir & civis optimus habebatur. Erat plena licitorum & imperitorum provincia, conferta præfectis atque exactoribus: qui, præter imperatas pecunias, ſuo etiam privato compendio ſerviebant: dictitabant enim ſe domo patriáque expulſos, omnibus neceſſariis egere rebus: ut honeſtâ præſcriptione rem turpiſſimam tegerent. Accedebant ad hæc graviſſimæ uſuræ (quod in bello plerumque accidere conſuevit) univerſis imperatis pecuniis: quibus in rebus prolationem diei donationem eſſe dicebant. Itaque æs alienum provinciæ eo biennio multiplicatum eſt. Nec minùs ob eam cauſam civibus Romanis ejus provinciæ, ſed in ſingulos conventus ſingulàſque civitates certæ pecuniæ imperabantur: mutuáſque illas ex Senatuſconſulto exigi dictitabant. (*Ibid.*)

Epheſi præterea à fano Dianæ depoſitas antiquitùs pecunias Scipio tolli jubebat. Cùm verò in fanum ventum eſſet, adhibitis compluribus Senatorii ordinis quos advocaverat Scipio, litteræ ei reddantur à Pompeio, mare tranſiſſe cum legionibus Cæſarem; properaret ad ſe cum exercitu venire, omniáque poſthaberet. His litteris acceptis, quos advocaverat dimittit: ipſe iter in Macedoniam parare incipit; paucíſque pòſt diebus eſt profectus. Hæc res Epheſiæ pecuniæ ſalutem attulit. (*Ibid.*)

Habebat interim Pompeius in exercitu ſuo, præter Romanas & Italicas legiones, & duas quas ex Aſiâ Lentulus Conſul conſcribendas curaverat, ſagittarios ex Cretâ, Lacedæmone, Ponto, Syriâ reliquiſque civitatibus tria millia numero, funditorum cohortes ſex, mercenarias duas, equites 7000. ex quibus equitibus, 600 Gallos Dejotarus adduxerat; 500 Ariobarzanes ex Cappadociâ. 500 Gallos Germanóſque; quos Alexandriæ Gabinius præſidii cauſâ apud regem Ptolemæum reliquerat, Pompeius filius cum claſſe adduxerat. 300 Tarcundarius, Caſtor & Domilaus ex Gallograeciâ dederant: (horum alter unà venerat, alter filium miſerat:) 200 Commagenus Antiochus, cui magna præmia Pompeius tribuit, miſerat; in quibus plerique erant luppotoxotæ. Cum Scipione verò ex Syriâ duæ expectabantur legiones. (*Id. ibid.*)

b. Poſt Cæſaris adventum in Epirum, multi jam menſes tranſierant, & hyems præcipitaverat; neque Brunduſio naves legioneſque, in Italiâ relictæ, ad Cæſarem veniebant. Tum verò M. Antonius & Fuſius Calenus, nacti Auſtrum ſibi faventem, naves ſolverunt; tréſque veteranorum legiones & unam tironum, cum equitibus 800 ad Cæſarem adduxerunt. Quorum tranſitum cùm Q. Coponius, qui Dyrrachii claſſi Rhodiæ præerat, impedire conaretur, tempeſtas exorta naves Rhodias ita afflixit, ut ad unam conſtratæ omnes numero 16 cliderentur & naufragio interirent; & ex magno remigum propugnatorúmque numero pars ad ſcopulos alliſa interficeretur, pars à Cæſarianis diſtraheretur: quos omnes conſervatos Cæſar domum remiſit. [*Id. ibid.*] 4666 48

In Ægypto, Ptolemæus puer per ſuos propinquos atque amicos Cleopatram, ſororem ſuam ſimul & conjugem, regno expulit. (*Cæſar, lib.* 3. *Bell. civil. Liv. lib.* 111.)

——*habens ſub jure Pothini*
Affectus enſéſque ſuos:

ut apud *Lucanum* (*lib.* 10.) Cleopatram hîc conqueſtam legimus. Nam ut per pueri familiares, motâ ſeditione, ejectam eam fuiſſe narrat *Strabo*; ita Pothino ſpeciatim apud *Plutarchum* in *Cæſare* tributum illud invenitur. *Erat* enim tum *in procuratione regni, propter ætatem pueri, nutricius ejus eunuchus, nomine Photinus*, (ut apud *Cæſarem* legitur) idem ille ipſe, qui à Græcis ſcriptoribus Ποθινὸς rectiore nomine eſt appellatus. Ita verò ejecta Cleopatra, cum ſorore in Syriam ſeceſſit; (*Strabo, lib.* 17. *pag.* 796.) exercitum ibi paraturа. (*Appian. Bell. civil. lib.* 2. *pag.* 480.)

Pharnaces, Mithridatis regis Ponti filius & Boſphori Cimmerii rex, quum civile hoc bellum, quod diuturnum fore ſperaverat, inter Romanos coortum, & procul abeſſe Cæſarem audiviſſet, cupiditate totius paterni regni recuperandi impulſus, à Romanis defecit; & Boſphori tutelâ Aſandro creditâ, Colchidem nullo certamine, itémque omnem Armeniam (cum Moſchicâ regione, in quâ Leucotheæ templum eum ſpoliaviſſe notat *Strabo*, lib. 11. pag. 498.) Dejotaro abſente, adhæc urbes aliquot Cappadociæ Pontíque, quæ Bithyniæ juriſdictioni ſubjacebant, in ſuam poteſtatem redegit. (*Dio, lib.* 42.) Sinope captâ, Amiſum quoque appetiit. (*Appian. in Mithridatic. pag.* 254.) Sed eam tum obtinere non potuit.

Pompeius uxorem ſuam Corneliam in Lesbum inſulam clàm miſit; ut Mitylenis, à bellicis

tumultibus

tumultibus ſecura quieſceret. (*Lucan. lib. 5. fin.*) cum quâ & privignum ejus Scatum, minorem Pompeii filium, eódem cum miſiſſe, Plutarchus (*in Pompeio*) Dio (*lib. 42.*) & Appianus (*lib. 5. pag. 747.*) referunt: quem in caſtris tamen apud patrem manſiſſe, *Lucanus* narrat. (*lib. 6. fin.*)

L. Hirtius (al. Hirrius) à Pompeio ad Parthos legatus miſſus (ut ex Cæſaris commentario 3. de bello civili intelligitur) ab Orode rege non modò ſuppetias non impetravit, ſed etiam ab eo, jure gentium violato, in vincula conjectus eſt. (*Dio, lib. 42.*) ob negatam nimirùm illi Syriam: ut ſuprà, ex eodem *Dione*, (*lib. 41.*) dictum eſt.

c. Dyrrachii, per quatuor penè menſes, Pompeium maximis operibus obſeſſum, ad extremum Pharſalico prælio Cæſar fudit. [*Sueton. in Julio Cæſare, cap. 35.*]

Quo tempore in Theſſaliam (ubi ad Paleopharſalum eſt pugnatum) Cæſar, & paucis poſt cum diebus Pompeius, venit; *ſegetem propè jam maturam fuiſſe*, ipſe teſtis eſt Cæſar. (*Bell. civil. lib. 3.*) & inſtante pugnâ, prodiiſſe Cæſarianos, *ἐπὶ ἐπιτηδείων* Appianus, (*Bell. civil. lib. 2.*) *ad ſegetem rapeus* Lucanus (*lib. 7.*) confirmat. Erátque tum *ἀκμὴ θέρους καὶ καύματα πολὺ ἀδηλότατα ἀέτου & ἀέτιος plurimus*: ſi Plutarcho (*in M. Bruto*) credimus.

Eodem die quo Pharſalicum prælium eſt commiſſum, Antiochiæ in Syriâ tantus clamor exercitus, ſignorum ſonus crepitúſque armorum eſt exauditus, bis, ut in muros armata civitas diſcurreret. Hoc idem Ptolemaide accidit. Pergami à templi Bacchi adyto, quò præter ſacerdotes adire fas non erat, tympanorum cymbalorúmque ſonitus ortus, per totam urbem pervenit. Item Trallibus, in templo Victoriæ, ubi Cæſaris ſtatuam conſecraverant, palma viridis in tecto inter coagmenta lapidum ex pavimento extitiſſe oſtendebatur. Syris quoque duo juvenes pugnæ hujus exitum annuntiantes, nuſquam poſteà apparuiſſe dicebantur. (*Cæſar, Bell. civil. lib. 3. Julius Obſequens de prodigiis. Plutarch. in Cæſare. Dio, lib. 42.*)

In Pompeii exercitu fuerunt omnes fermè nationes quotquot versùs Orientem per circuitum mare accolunt: Thraces, Helleſpontii, Bithyni, Phryges, Iones, Lydi, Pamphylii, Piſidæ, Paphlagones, Cilices, Syri, Phœnices, Hebræi, contiguique his Arabes, Cyprii, Rhodii, Cretenſes funditores, & inſulani cæteri. Aderant & reges dynaſtæque; Dejotarus tetrarcha Gallogræcorum, & Ariarathes rex Cappadocum. Armenios Ciseuphratenos ducebat Taxiles; Transeuphratenos Megabates legatus Artapæ regis. Alii quoque minores dynaſtæ adjutabant pro viribus. [*Appian. Bell. civil. lib. 2. pag. 472.*] Cúmque illius exercitus majori parte ex Aſianis conſtaret, nullúmque belli uſum habentibus, victus eſt. [*Dio, lib. 41.*] &, ut cecinit Petronius,

Ille tremor Ponti, ſævi quoque terror Hydaſpis,
Et piratarum ſcopulus; modò quem ter ovantem
Jupiter horruerat, quem fracto gurgite Pontus
Et veneratus erat ſubmiſſâ Boſphorus undâ,
(Proh pudor!) Imperii deſerto nomine fugit.

Cæſar, captis Pompeii ſcriniis, ſecretas litteras, quæ benevolentiam quorundam erga eum & animi acerbitatem adversùs ipſum Cæſarem prodebant, neque legit neque deſcripſit, ſed optimâ fide extemplò concremavit: ne quid gravius in quenquam ſtatuere ex litteris cogeretur. [*Plin. lib. 7. cap. 25. fin. Dio, lib. 41. fin.*] Idémque poſteà & regulis & populis qui auxilia Pompeio tulerant, imperatâ tantùm pecuniâ, neque ullo alio ſupplicio impoſito, veniam dedit. Nullam enim ſibi aut certè exiguam cum iis interceſſiſſe notitiam, conſiderabat; quum Pompeii multa magnáque in eos contitiſſent merita: longéque plus laudis eis tribuebat, quàm illis, qui quum à Pompeio beneficiis eſſent affecti, in periculo eundem deſtituiſſent. [*Dio, ut ſuprà.*]

Pompeius, caſtris relictis, Lariſſam paucis comitantibus, profugit. Urbem ipſam, quanquàm invitantibus civibus, ingreſſus non eſt; ne ſe recepto, culpam Lariſſæi ſuſtinendam haberent: ſed poſtquàm eos ad victoris amicitiam accedere juſſit, ipſe rebus neceſſariis acceptis, ad mare progreſſus eſt. [*Dio, lib. 42.*]

C. Ciſſius, cum claſſe Syrorum & Phœnicum & Cilicum, in Siciliam venit: & Cæſarianis navibus incenſis, poſtquàm de prælio facto in Theſſaliâ cognitum eſt, cum claſſe diſceſſit. [*Id. ibid.*]

Claſſis Rhodia, cui C. Coponius imperio prætorio præfuerat, poſt cladem Pharſalicam Pompeianis deſertis, domum rediit. [*Cicero, lib. 1. de Divinat.*]

L. Lentulus (Crus) qui ſuperiore anno Conſul fuerat, & P. Lentulus (Spinther) conſularis, cum aliis qui ex fugâ Pompeium inſecuti, ad Rhodi inſulam venientes, opido ac portu non ſunt recepti: miſſíſque ad eos nunciis, ut ex iis locis diſcederent, contra voluntatem ſuam naves ſolvere jubebantur. [*Cæſar, Bell. civil. lib. 3.*]

Cæcilius Baſſus, equeſtris ordinis vir Pompeianarum partium, Tyrum ſe recepit: ibíque in eo loco, ubi mercatorum negotiationes exerceri ſolent, latitavit. [*Dio, lib. 47. & Libo, apud Appianum, lib. 3. Bell. civil. pag. 576.*]

M. Claudius Marcellus, Cæſarem metuens, Mitylenas conceſſit; ibíque in ſtudio bonarum artium beatiſſimè vixit: (ut ex Bruto refert *Seneca* in conſolatione ad Albinam:) fruſtrà ſuadente Cicerone, ut inde Romam rediret, & à Cæſare veniam peteret. [*lib. 4. ad familiar. epiſt. 7. & 8.*]

Ex fugâ Pharſalicâ veniens Labienus, Pompeiani exercitûs cladem nuntiavit Dyrrachii: ubi M. Cato cum 15 cohortibus & 300 triremibus relictus fuerat. Unde & ille & Cicero, & cum eis alii, ſubitò perterriti metu, naves conſcenderunt: & noctu ad opidum reſpicientes, flagrantes onerarias, quas incenderant milites, quia ſequi noluerant, viderunt. Cato verò in Corcyram (inſulam ſub Epiro ad confine maris Ionii & Adriatici poſitam) ubi claſſis erat, cum iis quibus eadem ſententia placebat, trajecit: ibíque reliquos quoſque qui ex prælio Pharſalico effugerant; aut alioquin eaſdem partes ſequebantur, ad ſe accepit. Ex prælio L. Scipio

Pompeii

5936 Pompeii ſocer, Labienus, Afranius, & alii plurimi viri illuſtres venerunt. Paulò pòſt Octavius etiam, qui Ionium mare tenens Caium Antonium ceperat, iis ſe adjunxit. Cnæus quoque Pompeius (ſenior Magni filius) qui claſſe Ægyptiâ circumvectus in Epirum incurſiones fecerat, patre ſuperato, quum Ægyptii domum avecti eſſent, Corcyram ipſe conceſſit. Hujus factum C. Caſſius quoque, qui Siciliam vexaverat, atque alii complures imitati, ad Catonem perfugerunt; quem virtute cæteris præſtare animadvertebant. [*Cicero, lib. 1. de Divinat. Plutarch. in Catone minore. Appian. bel. civil. lib. 2. pag. 482. Dio, lib. 42.*]

Ibi Cato Ciceroni, ut conſulari prætorius, imperium deferebat. Quod cùm Cicero (vir nihil minùs, ut in libro 111° notavit *Livius*, quàm ad bella nàtus) recuſaret; militiámque ſubterfugeret, penè fuit interemptus: Pompeio adoleſcente ejúſque amicis proditorem cum vocantibus, & gladios diſtringentibus. Sed obſiſtens Cato, vix illum cædi eripuit, & ex caſtris eduxit. [*Plutarch. in Catone, & in Cicerone.*]

Claſſe deinde diviſâ inter amicos Pompeii præcipuos, Caſſius in Pontum navigavit ad Pharnacem, excitúrus eum contra Cæſarem; Scipio verò in Africam, fretus Varo & ejus copiis, Jubæque Mauri auxiliis. [*Appian. Bell. civil. lib. 2. pag. 482.*]

Ipſe Cato, Pompeium Magnum in Ægyptum vel Africam conjiciens elapſum, properánſque ad illum, conſcendit cum omnibus ſuis, atque vela fecit: poteſtate tamen antè abeundi & remanendi factâ illis qui non prompti erant ad ſequendum. [*Plutarch. in Catone.*] Ejus navigationem in libro nono ita *Lucanus* depinxit.

Corcyra ſecreta petit, ac mille carinis
Abſtulit Emathia ſecum fragmenta ruinæ.
Quis ratibus tantis fugientia crederet æra
Agmina? quis pelagus vidtas arctaſſe carinas?
Dorida tunc Malean, & apertam Tenaron umbrîs,
Inde Cythera petit, Boreámque urgente Carinas
Creta fugit: Dictæa legit, cedentibus undis,
Littera. tunc auſum claſſi præcludere portus
Impulit, ac ſævas meritum Phycunta rapinas
Sparſit.

Eſt autem Phycus regionis Cyrenaicæ promontorium, & opidum; quòd diripiendum militibus Catonem dediſſe, Poëta ſignificat. Sed ulteriore Catonis navigatione hîc intermiſſâ, ad Pompeii Magni & eum inſequentis Julii Cæſaris itinera convertendus eſt ſermo.

d. Cæſar Pharſali biduo moratus, ad celebrandam ſacrificiis victoriam reficiendúmque feſſum prælio militem, tertiâ die Pompeium inſecutus eſt. [*Appian. Bell. civil. lib. 2. pag. 482.*] Omnibus enim rebus relictis, perſequendum ſibi Pompeium exiſtimavit, quaſcunque in partes ex fugâ ſe recepiſſet; ne rursùs copias comparare alias, & bellum renovare poſſet: &, quantum itineris æquitatu efficere poterat, quotidie progrediebatur; legionémque unam minoribus itineribus ſubſequi juſſit. [*Cæſar, lib. 3.*]

Pompeius ad mare perveniens, ibi quod nocti ſupererat in tuguriolo piſcatorio quievit. Circa diluculum, navigium fluviatile conſcendit, acceptíſque omnibus qui liberæ conditionis erant, ſervíſque ad Cæſarem abſque timore ire juſſis, à terrâ receſſit. [*Plutarch. in Pompeio.*] de quo *Lucanus*, libro 8.

Littora contigerat, per quæ Peneïus amnis
Emathiâ jam cæde rubens exibat in æquor:
Inde ratis trepidum, ventis & fluctibus impar
Fluminei vix tuta vadis, evexit in altum.

Quum verò in hoc navigio terram ille legeret, navem conſpexit prægrandem onerariam, quæ vela factura erat. Nauclerum habebat ea Peticium civem Romanum: qui agnitum Pompeium ex cymbâ in navem ſuam recepit; unà cum ambobus Lentulis (*Conſularibus*; quos Rhodo excluſos, ex Cæſare diximus) & Favonio (*Prætorio*; ex Velleio, *lib. 2. cap. 53.*) & aliis quos ille volebat omnibus. Mox regem Dejotarum (qui auſpiciis fide adhibitâ, quæ ſecunda ſibi facta fuiſſe credebat, ad Pompeium venerat; ut in libro primo de Divinatione *Cicero* indicat) videntes ex terrâ ad ipſos properantem, eum quoque accepere. [*Plutarch. in Pompeio.*]

Ibi Pompeius ad anchoram unâ nocte conſtitit: &, vocatis ad ſe Amphipoli hoſpitibus; & pecuniâ ad neceſſarios ſumptus corrogatâ; cognito Cæſaris adventu, et eo loco diſceſſit. [*Cæſar, lib. 3.*]

Ita prævectus Amphipolim, paucis diebus ad littus Lesbi inſulæ applicuit. [*Cæſar, & Plutarch. ut ſupr. Dio, lib. 42.*]

Mitylenis ille uxorem ad mare accerſivit: multíque ibi ſimul ſunt conqueſti. Tum illa afferri ex opido res ſuas juſſit, evocavítque ancillas. Mitylenæis verò Pompeium ſalutantibus & invitantibus in opidum, abnuit; atque monuit illos victori ut parêrent, bonóque eſſent animo: nam clementem & benignum Cæſarem eſſe. Tum ad Cratippum philoſophum converſus (ille enim ex urbe ad eum viſendum deſcenderat) conqueſtus eſt, & cum eo diſputavit nonnihil de providentiâ, aſſerente philoſopho, διὰ τὴν παροῦσαν, *propter perverſam reipublicæ adminiſtrationem*, jam opus eſſe *monarchiâ*; & à Pompeio quærente. *Qui & quo ſigno credamus, ſi Cæſarem vicriſſet, rectius is quàm illum fortunâ uſurum fuiſſe?* [*Plutarch.*]

Biduum tempeſtate ibi retentus, navibúſque aliis additis actuariis, res ſuas in quatuor triremes impoſuit, quæ à Rhodo & Tyro venerant; & cum conjuge atque amicis prope continentem Ciliciam uſque navigavit, portus ſequens ubi aquare & accipere poterat neceſſaria. [*Cæſar, lib. 3. cum Plutarcho, in Pomp. Appiano, pag. 479, 480. & Dione, lib. 42.*]

3956

His addantur, ex libro octavo, Lucani illa:

Sparsus ab Emathiâ fugit quicunque procellâ,
Assequitur Magnum: primúsque à littore Lesbi
Occurrit natus, procerum mox turba fidelis.
Nam neque dejecto fatis, acieque fugato
Abstulerat Magno reges Fortuna ministros:
Terrarum dominos & sceptra Eoa tenentes
Exul habet comites, jubet ire in devia mundi
Dejotarum, qui sparsa ducis vestigia legit.

Deinde expositio mandato, quo ad Parthos auxilia rogaturus missus est Dejotarus, (quod ille tamen nunquam præstitit) Pompeii deinceps navigationem Poëta ita enarrat.

——— dimisso in littore rege,
Ipse per Icariæ scopulos, Ephesumque relinquens,
Et placidæ Colophona maris, spumantia parva
Radit saxa Sami, spirat de littore Coo
Aura fluens; Gnidon inde fugit, claramque relinquit
Sole Rhodon, magnósque sinus Telmessides undæ
Compensat medio pelagi. Pamphylia puppi
Occurrit tellus: nec se committere muris
Ausus Adhuc ullis: te primùm parva Phaselis
Magnus adit, nam te metui vetat incola rarus,
Exhaustaque domus populis; majorque carina
Quàm tua turba fuit.

Primum oppidum Attalium Pisidiæ iniit Pompeius. Ibi ei nonnullæ naves ex Cilicià occurrerunt, militesque contracti ad eum sunt, atque rursùs 60 ordinis senatorii ad eum convenerunt. Ubi cùm accepisset classem adhuc salvam esse, & Catonem magnâ vi militum ex fugâ collecta in Africam trajecisse: quòd ipse tam procul à classis subsidio prælium cum Cæsare conseruisset, serò illum pœnituit. [*Plutarch. in Pomp.*] Selinunte verò in Ciliciâ Pompeium cum Lentulo superioris anni Consule, & reliquis qui eum secuti fuerant Senatoribus, de tutissimo ad quem se reciperet loco consilium cepisse, in libro 8°, *Lucanus* retulit.

Ex Ciliciâ in Cyprum Pompeius pervenit. [*Cæsar, lib.* 3.] ubi, qui Paphum profecti cum sunt, honorificam de M. Ciceronе factam ab eo fuisse mentionem confirmant. [*Cicero, in Philippicâ* 2.] Hic cognovit consensu omnium Antiochensium, civiúmque Romanorum qui illic negotiarentur, arcem Antiochiæ antè captam esse, excludendi sui causâ; nunciósque dimissos ad eos qui se ex fugâ in finitimas civitates recepisse dicerentur, ne Antiochiam adirent: id si fecissent, magno eorum capitis periculo futurum. Jámque de Cæsaris adventu fama ad civitates perferebatur. Quibus rebus cognitis Pompeius, depositio adeundæ Syriæ consilio, pecuniâ societatis sublatâ & à privatis quibusdam sumptâ, & æris magno pondere ad militarem usum in naves imposito, duobúsque millibus hominum armatis, (partim quos ex familiis societatum delegerat, partim à negotiatoribus coëgerat, quosque ex suis quisque ad hanc rem idoneos existimabat) Pelusium navigavit. [*Cæsar, lib.* 3.]

Theophanes enim Lesbius & amicorum alii illi suaserant ut, aliis locis posthabitis, Ægyptum peteret, (regionem non solùm trium dierum itinere propinquam, sed etiam opulentam & potentem) ubi auxilium à pupillo rege expectare posset: quum & patrem ipsius per Gabinium regno Pompeius restituisset; & non ingratus filius naves Pompeio contra Cæsarem auxiliarias jam misisset. [*Vellei Paterc. lib.* 2. *cap.* 53. *Plutarch. in Pomp. Appian. pag.* 480. *Dio, lib.* 42.] Ut igitur ea sententia obtinuit; conscensâ Seleucide triremi, ex Cypro Pompeius cum uxore solvit. Alii, pars in navibus longis, pars in onerariis, eum comitati sunt. (*Plutarch.*) ad quam navigationem spectat *Lucani* hoc in libro 8° carmen.

Hæc ubi deseruit Pompeius littora, totos
Emensus Cypri scopulos, quibus exit in austrum,
Inde maris vasti transfuso vertitur æstu:
Nec tenuit Casium nocturno lumine montem,
Infimaque Ægypti pugnaci littora velo
Vix tetigit, quà dividui pars maxima Nili
In vada decurrit Pelusia septimus amnis.

Cæsar, (ut ad res ab eo Pompeium persequente gestas revertamur) propter triremium inopiam modicis navigiis Hellespontum trajecit. Cui pontone quodam vecto, Cassius ad Pharnacem properans cum decem rostratis navibus in medio freto occurrit. Neque refugit tamen Cæsar, sed cominùs tendens, ad deditionem adversarium hortatus est: qui horrendâ Cæsaris felicitate attonitus, ratúsque illum contra se navigare de industriâ, manus supplices è triremi tendens orabat veniam; móxque classem, 70 (ut Appiano credimus) navibus constantem, ei dedidit. (*Suetonius in Julio Cæsar. cap.* 63. *Appianus, pag.* 482, 483. *Dio, lib.* 42.)

Quum Asiam Cæsar attigisset, Cnidiis Theopompi qui fabulas collegit gratiâ libertatem concessit. [*Plutarch. in Cæsare.*] Iones & Æolas, cæteráque nationes quæ minorem Asiam incolunt, per legatos veniam petentes recepit in gratiam. (*Appian. pag.* 483.) pecuniâ tantùm eis imperatâ: quam alio tamen compensavit beneficio. Asiam enim à publicanis, qui eam acerbissimè habuerant, liberavit; partemque vectigalium convenientem in tributi collationem convertit. [*Dio, lib.* 42.] cunctisque Asiam incolentibus remisit tertiam tributi partem. [*Plutarch. ut supr.*]

T. Ampius

T. Ampius pecunias Epheso ex fano Dianæ tollere volens, Senatores omnes ex provinciâ vocavit; ut iis testibus summa pecuniæ uteretur. Sed interpellatus adventu Cæsaris profugit. Ita duobus temporibus Ephesiæ pecuniæ Cæsar auxilium tulit. (*Cæsar, lib. 3.*).

Quum nemo dicere haberet quò intenderet fugam Pompeius, nihilque esset certi; aliquantulum itineris Cæsar solus cum M. Bruto (quem à Pompeianis partibus ad se reversum inter præcipuos amicos habuit) faciens, periclitatus est sententiam ejus: & quia ex certis rationibus collectis optimam videbatur de fugâ Pompeii conjecturam facere, omissis aliis in Ægyptum contendere instituit. [*Plutarch. in M. Bruto.*] veritus ne is eo regno præoccupato vires recolligeret. [*Dio, lib. 42.*] Rhodum igitur trajecit; ac ne hîc quidem expectato exercitu dum in unum conveniret, consensis Cassianis & Rhodiis triremibus cum eis quas circa se habebat copiis, nemini aperiens quò cursum flexurus esset, sub vesperam solvit, jussis aliis gubernatoribus ignem prætorianæ sequi & signum ejus interdiu: suo verò jam longè à terrâ semotus mandavit ut Alexandriam versus tenderet. Atque ita die tertiâ per altum eò devecti sunt. (*Appian. pag. 483.*)

Lucanus libro nono, poëticè magis quàm historicè Cæsaris hoc iter explicans, ad Ilium & illi vicina loca diutiùs cum moratum narrat; indéque solventem, post noctem septimam ad Ægyptum perveniſſe.

Sic fatus, repetit classes, & tosa secundis
Vela dedit Coris; avidúsque urgente procellâ
Iliacas pensare moras; Asiamque potentem
Prævehitur, pelagóque Rhodon spumante relinquit.
Septima nox Zephyro nunquam laxante rudentes
Ostendit Phariis Ægyptia littora flammis:
Sed prius orta dies nocturnam lampada texit,
Quam tuas intraret aquas.

At nemo certiùs quàm ipse *Cæsar* rem totam aperuerit: in tertio de Bello Civili commentario ita de se scribens.

" Cæsar, paucos dies in Asiâ moratus, cùm audisset Pompeium Cypri visum, conjectans " eum in Ægyptum iter habere, propter necessitudines regni reliquáque ejus loci opportu- " nitates, cum legionibus, unâ quam ex Thessaliâ se sequi jusserat, & alterâ quam ex Achaiâ " à Fusio legato evocaverat, equitibúsque 800, & navibus longis Rhodiis 10 & Asiaticis " paucis, Alexandriam pervenit. In his erant legionibus hominum 3200, reliqui, vulneribus " ex præliis & labore ac magnitudine itineris confecti, consequi non potuerant. Sed Cæsar, " confisus famâ rerum gestarum, infirmis auxiliis proficisci non dubitaverat; atque omnem sibi " locum tutum fore existimabat.

Anni tempestatem, quâ Pompeius ante Cæsarem Ægyptum attigerat, in 8° libro *Lucanus* ita descripsit.

Tempus erat, quo Libra pares examinat horas
Non uno plus nocte die; nec lucis habendi
Lux minor hyberna vernis solatia damni.

In fine nimirùm Septembris, ut annus tunc quidem agebatur, periisse Pompeium ille legerat; & sub finem ejusdem mensis in Juliano anno, qui ipsius tempore in usu fuit, in Libram Solem ingredi solitum esse noverat: indéque, diversâ temporum ratione non consideratâ, circa autumnale æquinoctium ad Ægyptum perveniſſe Pompeium scripsit. Cùm reverâ Sol tunc in Leonem ingredi cœperit, quando sub ortum Caniculæ intumescere Nilus maximè incipiebat; non in Libram, quando intra ripas revocari idem fluvius solebat.

Non longè à Pelusiaco Nili ostio, circa montem Casium, inter Ægypti & Arabiæ fines interpositum, castra eo tempore rex erat Ptolemæus, magnis copiis, cum sorore Cleopatrâ gerens bellum, quam paucis antè mensibus regno expulerat: castráque Cleopatræ non longo spatio ab ejus castris distabant. (*Cæsar, lib. 3. cum Plutarcho in Pompeio. Appiano, pag. 480. & Dione, lib. 42.*) *Puerum ætate* hunc fuisse dicit Cæsar, *adultâ ætate puerum* Hirtius, (*de bello Alexandr.*) *παραπλήσιον παιδαρίῳ* Strabo, [*lib. 17. pag. 796.*] *παῖδα ἔτι καὶ νεαρὸν admodum puerum* Dio, (*lib. 42.*) *adolescentem* Orosius, (*lib. 6. cap. 15.*) *καὶ ἀνδρὸς ἤδη admodum adolescentem* Plutarchus; [*in Pomp.*] *puero quam juveni propiorem* Velleius; [*lib. 2. cap. 53.*] XIII ad summum annos natum Appianus (*pag. 480.*) fuisse scribit.

Pompeius igitur, conspecto in littore tanto exercitu, quia egredi in terram, nisi tuto sibi id liceret, non audebat;

Comperit ut regem Casio se monte tenere,
Flexit iter (quemadmodùm in octavo libro habet *Lucanus*: & ad regem aliquos de suis misit, qui adventum suum supplicibus verbis illi nunciarent; & ut, pro hospitio atque amicitiâ patris & beneficio in illum collato, Alexandriâ reciperetur, atque illius opibus in calamitate tegeretur, orarent. [*Cæsar, lib. 3. Plutarch. in Pomp. Appian. pag. 480. Dio, lib. 42.*] Sed qui ab eo missi erant, confecto legationis officio, liberiùs cum militibus regis colloqui cœperunt, eósque hortari, ut suum officium Pompeio præstarent, néve ejus fortunam despicerent. In hoc erant numero complures Pompeii milites, quos ex ejus exercitu acceptos in Syriâ Gabinius Alexandriam transduxerat, bellóque confecto apud Ptolemæum, patrem pueri, reliquerat. [*Cæsar, ut suprà.*]

Ipse rex puer nihil respondit. Sed amici ejus qui in procuratione erant regni, Ægyptius Achillas militiæ, & pecuniarum curator eunuchus Pothinus, consultare cœperunt de Pompeio: adhibito in consilium, inter cubicularios alios, Theodoto vel Chio vel Samio, mercenario quidem Rhetoricorum doctore, sed qui apud regem, ut præceptor ejus, authoritatem habebat maximam. [*Liv. lib. 112. Plutarch. & Appian. ut supr.*]

In iſto conſeſſu, alii recipiendum, arcendum alii Ægypto Pompeium cenſebant. Theodotus verò, facundiam & declamandi oſtentans facultatem, utramque partem falſi declaravit; unúmque in præſentia expedire, ut receptum interficerent; adjiciens in peroratione, Mortuum non mordere. [*Plutarch. in Pompeio, & in Bruto.*]

Ejus ſententiam ſecuti reliqui, ſive timore adducti, ut poſteà prædicabant, ne ſollicitato exercitu regio Pompeius Alexandriam Ægyptúmque occuparet, ſive deſpectâ ejus fortunâ, ut plerumque in calamitate ex amicis inimici exiſtunt, iis qui erant à Pompeio miſſi palàm liberaliter reſponderunt, eúmque ad regem venire juſſerunt; ſed clàm Achillam præfectum regium, ſingulari hominem audaciâ, & L. Septimium tribunum militum, qui in bello prædonum apud ipſum Pompeium ordinem duxerat, ad illum interficiendum miſerunt. [*Cæſar, lib.* 3.]

Hi cum Salvio altero centurione & tribus vel quatuor miniſtris naviculâ parvulâ conſcensâ, ad navem Pompeii provecti ſunt. Interim exercitus tanquàm in hoſpitis honorem ſecundùm littus totus inſtructus eſt in aciem; rege in medio verſante, conſpicuo veſte purpureâ. Simul naves aliquot regiæ compleri conſpiciebantur: ut nec elabi ſe, ſi mutarent conſilium, viderent poſſe. Appropinquante naviculâ, prior aſſurrexit Septimius ac Latinè Pompeium imperatorem appellavit. Achillas verbis Græcis ſalute datâ, hortatus eſt eum ut in naviculam ſuam deſcenderet. nam & navem ipſius propter magnitudinem, quódque ibi vadoſum eſſet mare, nec triremis ob brevia ſabuloſa patiens, ad terram adduci non poſſe; & cupere regem, ipſum quamprimùm videre. Primores omnes eorum qui Pompeium comitabantur ad eum conſcendentes, quíque mà cum eo navigabant omnes, monuerunt eum, dum extra telorum jactum eſſent, retrorsùm ut in mare navem ageret: ipſéque cum eis conſiderans inſtructam aciem, vilem ad ſe miſſam naviculam, non regem obvium, non purpuratorum aliquem, multa ſuſpicabatur. Corneliâ nihilominùs ſalutatâ, quæ exitum ejus jam antè deplorabat, duos centuriones, ex libertis unum Philippum, & ſervum Scynem nomine, ante ſe in naviculam juſſit deſcendere. Porrigente deinde ei dexteram Achillâ, ingreſſus eſt & ipſe: quum priùs, ad uxorem & filium converſus, Sophoclis illa iambica pronunciaſſet.

Ὅστις γὰρ τύραννον ἐπεσφοιτᾷ τινι,
Κἂν μὴ δοῦλος, ἢν ἐλεύθερος μόλῃ.
Nam cum tyranno ſi cui negotium eſt,
Fit ſervus ejus, liber etſi venerit.

Dein cunctis inter navigandum ſilentibus, aucta eſt ejus ſuſpicio, tenénſque in parvo libello conſcriptam abs ſe Græcam orationem, quâ uti apud Ptolemæum ſtatuerat, eam cœpit legere. Poſtquàm terræ appropinquatum eſt, Pompeium illi, ne cum Ptolemæo congreſſus, vel ab ipſo rege, vel à Romanis, quos ſecum habebant, vel ab Ægyptiis (horum enim in ipſum magna erat benevolentia) incolumitati allectaretur, veriti, antequàm ad littus appellerent, interficere ſtatuerunt. Cornelia cum amicis ex navi anxia ſpeculabatur eventum: cœpítque Pompeius ſuſtollere animos, quòd ad deſcenſionem multos ex regiis cerneret honoris & recipiendi ejus gratiâ concurrentes. Sed dum Philippum manu ille prehenderet, quo ſurgeret commodiùs, Septimius primus à tergo eum trajecit, inde ſecundùm eum Salvius & mox Achillas enſes in eum ſtrinxerunt. Ille, cùm ſe neque defendendi ſui neque effugiendi facultatem habere vidit, ambabus manibus faciem togâ intexit: nec quicquam indignum ſe locutus eſt nec fecit, tantùm ſuſpirio edito patienter ictus excepit. [*Id. ibid. Plutarch. Appian. Dio.*]

Hoc procul viſo, uxor amicique qui in navibus erant, magno cum ejulatu, ad littus uſque exaudito, deos fœderum vindices ſublatis in cœlum manibus implorárunt; anchoríſque properè ſolutis, fugæ ſe mandaverunt. [*Plutarch. & Appian.*] Hi partim ab inſequentibus Ægyptiis capti ſunt, partim fugâ ſeſe eripuerunt. [*Dio.*] quum Tyrum priùs appuliſſent. A Tyriis enim in fugâ eos fuiſſe receptos, *Dio* libro 42 indicat. Ex his qui evaſerunt, Cornelia uxor & Sextus Pompeii filius in Cyprum refugerunt. (*Liv. lib.* 112.) Cætera Pompeiana claſſis direpta eſt; omnibus qui in eâ erant crudeliſſimè trucidatis: ibíque & Pompeius Bithynicus (*cujus in Bruto, ſeu de claris Oratoribus, ut ſui æqualis meminit Cicero*) occiſus eſt. Lentulus verò vir conſularis apud Peluſium interfectus eſt. [*Oroſ. lib.* 6. *cap.*15.] L. Lentulus ſc. (ſuperioris anni Conſul) quem comprehenſum à Rege & in cuſtodiâ necatum fuiſſe ſcribit Cæſar. [*Bell. civil. lib.* 3.] Eum una cum Pompeio Cyprum petiiſſe, ſed non ante poſterum à funerato Pompeio diem ex Cypro in Ægyptum perveniſſe, & paulò pòſt egreſſum ex mari comprehenſum & necatum fuiſſe, *Plutarchus* in *Pompeio* ſignificat.

Caio Cæſare & Publio Servilio Conſulibus, jugulatus Pompeius eſt; duodeſexageſimo ætatis anno (completo;) pridie natalem ipſius. [*Vellei. Patercul. lib.* 2. *cap.* 55.] eâ ipsâ die, quâ quondam de Mithridate & piratis triumphaverat. [*Dio, lib.* 42.] Per biduum autem triumphum illum eum duxiſſe, III & pridie Kalend. Octobris, qui poſterior dies natalis ejus fuit, ex Plinio, [*lib.* 7. *cap.* 26. *& lib.* 17. *cap.* 2.] ſuo loco oſtendimus. Ut minùs accuratè *Plutarchus* undeſexaginta annos vixiſſe Pompeium, & poſtridie Natalis ſui fato functum fuiſſe ſcripſerit; annum unum & dies duos vitæ illius adjiciens. Ultimus verò ille Septembris dies, qui Pompeio ſupremus fuit, hoc anno, uti vitioſè tempora tum Romæ numerabantur, in Quintilis Juliani diem 25. juxta noſtras rationes incidit.

Pompeii caput à Septimio (ut ait *Lucanus*) reſectum, ſervatum eſt in adventum Cæſaris, expectatione maximi prœmii: truncus verò è naviculâ nudus projectus, ſpectare cupientibus eſt relictus. Philippus ejus libertus, dum ſatiárunt oculos, remanſit apud eum. Inde aquâ marinâ abluit corpus, ac tuniculâ quâdam ſuâ involvit. Quum nihil aliud ad manum eſſet, circumſpiciens littus reperit parvulæ naviculæ piſcatoriæ marcidas quidem reliquias, ſed quæ

ſufficerent

3956 sufficerent ad rogum cadaveri nudo, nec eo integro. Has congerenti & componenti quidam jam gravi ætate civis Romanus assistens, qui prima stipendia juvenis sub Pompeio fecerat, funeris peragendi consortem se adjunxit. (*Plutarch. in Pomp.*) * proximo die L. Lentulus hujus rei ignarus ex Cypro advectus, & littus legens, ut funeris Pyram vidit, atque assistentem Philippum, commilitonibus dixisse fertur; *Quid scimus an hâc flammâ Cn. Pompeius cremetur:* (*Id. ibid. Valer. Max. lib.* 1. *cap.* 8.) Pompeium in littore, quendam cum sepelivisse, aggesto exiguo tumulo, scribit *Appianus*: (*pag.* 481.) eique alium quempiam hanc inscriptionem addidisse.

Τῷ παῦρ ἀρήσαντι νέκυν σκάπτειν ὀλίγῃ.
Vix caperet tumulus, quæ parva recondit arena.

Apud Aurelium Victorem, (*de viris illustr. cap.* 77.) truncus Nilo jactatus, à Servio Codro rogo inustus humatúsque fuisse legitur; inscribente sepulchro, HIC SITUS EST MAGNUS POMPEIUS. De quo & *Lucanus*, libro 8°.

E latebris pavidus decurrit ad æquora Codrus,
Quæstor ab Idalio Cinyraa littore Cypri
Infaustus Magni fuerat comes. ille per umbras
Ausus ferre gradum; vultum pietate timorem
Compulit, ut mediis quæsitum corpus in undis
Duceret ad terram, traheretque ad littora Magnum.

In mari enim cadaver ejus rectiùs quærit Poëta, quàm Aurelius Victor in Nilo: quum non procul à Casio monte Magnum Pompeium jugulatum & tumulatum fuisse, tum ex aliis, tum ex *Strabone* quoque (*lib.* 16. *pag.* 760.) & *Plinio* (*lib.* 5. *cap.* 12.] liqueat.

Hic magni Pompeii vitæ fuit exitus: qui inter Romanos habitus anteà potentissimus, ut Agamemnon etiam cognominaretur, quòd mille navibus & ipse cum imperio præfuisset, tunc quasi unus de extremæ sortis Ægyptiis in naviculâ prope Ægyptum interiit. quúmque omnes cives de gente Cassiâ ex oraculo quondam suspectos habuisset, à nemine Cassio insidiis peritus est, sed ad montem Cassium & cæsus est & tumulatus. (*Dio, lib.* 42.) Qui mons non longè à Judææ finibus situs est; quam ille primus Romanorum jugo subdiderat.

Qui cum Catone erant, in Cyrenem venientes, de Pompeii morte audiverunt. (*Dio, lib.* 42.) eò ex Cypro delatâ Corneliâ cum privigno Sexto Pompeio: ut illa *Lucani*, in nono libro indicant.

Prima ratem Cypros spumantibus accipit undis:
Inde tenens pelagus, sed jam moderatior, Eurus
In Libycas egit sedes, & castra Catonis.

Addit deinde, Pompeii filium (seniorem, Cnæum) qui cum Catone fuerat, à fratre (juniore, Sexto) qui cum Corneliâ erat, patris mortem ibi didicisse; Corneliam Pompeii exuvias in littore combussisse, ejúsque exemplo reliquum exercitum accensis rogis eorum manibus qui in Pharsaliâ occubuerant parentasse, atque Catonem funebri oratione Pompeii memoriam celebrasse.

Hinc, variantibus sententiis, hi quibus spes veniam à Cæsare consequendi nulla superarat, Caroni adhæserunt: alii, quò quemque casus deferebat, discessione factâ se contulerunt; alii rectà ad Cæsarem profecti, impunitatem adepti sunt. [*Dio, lib.* 42.] Cornelia quoque, propositâ impunitate, Romam posteà incolumis rediit. [*Id. ibid.*] ibique in Albano mariti reliquias ad se delatas posuit. [*Lucan. lib.* 8. *cum Plutarcho, in fine Pompeii.*]

Catonis copiæ, præcipuè classiarii Cilices quorum dux erat Tarcho, discedere ab eo parantes, illius verbis moti redierunt ad officium. [*Lucan. lib.* 9.]

Cyrenis Cato à civibus est admissus; quum paucis antè diebus portas clausissent Labieno. [*Plutarch. in Catone.*] Lucanus, lib. 9.

Proximus in muros & mœnia Cyrenarum
Est labor: exclusus nullâ se vindicat irâ;
Pandque de vultis sola est, vicisse, Catoni.
Inde peti placuit Libyci conterminus Mauris
Regna Juba.

quum Cyrenis intellexisset Cato, à rege Jubâ Scipionem Pompeii socerum fuisse receptum, & Appium Varum, cui data à Pompeio provincia Africa fuerat, illis se cum exercitu conjunxisse. (*Plutarch. ut supr.*)

Cæsar post tertium diem insecutus, (quantum ex libri 112 *Liviani* epitome colligi potest) Alexandriam advectus est, rege Ptolemæo circa montem Casium adhuc hærente. [*Appian. pag.* 483.] Ibi quum tumultuantes ob cædem Pompeii Alexandrinos reperisset, non ausus statim in terram egredi, portu relicto substitit aliquandiu: ut in libro 42 habet *Dio*. Et in libro 9 *Lucanus*:

——— ibi plena tumultu
Littora, & incerto turbatus murmure vocis
Accipit: ac dubiis vertus se credere regnis
Abstinuit tellure ratis.

Tum, cognitâ Pompeii morte, primùm è navi egrediens Cæsar, clamorem militum audiit, quos rex in opido præsidii causâ reliquerat; & concursum ad se fieri vidit, quòd fasces anteferrentur. In hoc enim omnis multitudo majestatem regiam minui prædicabat. [*Cæsar, lib.* 3.] Cujus rei, & in libro 42 *Dio*, & in libro 10 *Lucanus* ita meminit:

Sed fremitu vulgi fasces, & jura querentis
Inferri Romana suis, discordia sensit

Pectora, & ancipites animos.

Sine periculo tamen Alexandriam tumultuantem Cæsar intravit: [*Liv. lib.* 112.] in regiam fugiendo se recipiens. Militibus autem ejus aliquibus arma adempta sunt: reliqui, dum omnes naves ad littus pervenirent, tetio avecti sunt. (*Dio, lib.* 42.)

Cæsar, quum ei Theodotus caput Pompeii & annulum obtulisset, infensus est: annulúmque accipiens, illachrymavit. [*Liv. lib.* 112. *Plutarch. in Cæsare.*] Caput ab Achillâ Ptolemæi satellite, Ægyptio velamine involutum, cum annulo Cæsari præsentatum fuisse; eúmque; non continentem lachrymas, illud plurimis & pretiosissimis odoribus cremandum curavisse: apud Aurelium Victorem [*de vir. illustr. cap.* 77.] legimus. Et de capite quidem per satellitem allato, ita *Lucanus*, libro 9°.

——— dira satelles
Colla gerit Magni, Phario velamine tecta.

De lachrymis verò; quas ille, ut & *Dio*, simulatione expressas fuisse vult:

Non primo Cæsar damnavit munera visu,
Averteretque oculos; vultus, dum crederet, hausit:
Usque fidem vidit sceleris, tutúmque putavit
Jam bonus esse socer, lachrymas non sponte cadentes
Effudit, gemitúsque expressit pectore lato;
Nos aliter manifesta putans abscondere mentis
Gaudia, quàm lachrymis.

Et de capitis funeratione, ita præcipientem Cæsarem inducit:

——— Vos condite busto
Tanti colla ducis: sed non, ut crimina tantum
Vestra tegat tellus, justo date thura sepulchro,
Et placate caput, cineréque in luctore fusos
Colligite, atque unam sparsis date manibus urnam.

Caput autem in suburbio sepeliri jussit: sacellúmque ibi dedicavit Nemeseos. [*Appian. pag.* 484.]

Atque ut affectum suum in Pompeium ampliùs declararet, amicos & familiares ejus, qui eâ in regione palantes capti a rege fuerant, benignè accepit omnes, ac beneficiis sibi devinxit: Romámque ad amicos scripsit, eum ex victoriâ capere se maximum & jucundissimum fructum, quòd quotidie aliquos cives, qui oppugnaverant se, servaret. [*Plutarch. in Cæsare.*]

Cæsar, priusquam exercitus ejus ad ipsum appulisset, propter infrequentiam suorum dabat se otio; comiter excipiens obvios, & visendi causâ urbem obambulando mirabatur ejus pulchritudinem, & sapientiæ professores plerosque stans audiebat: quod otium ei gratiam & bonam existimationem paravit apud Alexandrinum populum. (*Appian. Bell. civil. lib.* 2. *pag.* 483. *fin. &* 484. *init.*) Templa illium invisisse, & antrum in quo Alexandri Magni corpus jacebat, ita *Lucanus* narrat, in libro 10.

——— vultu semper celante timorem,
Intrepidus Superûm sedes, & templa vetusti
Numinis, antiquas Macetûm testantia vires
Circuit: & nullâ captus dulcedine rerum,
Non auro, cultuque deûm, non mœnibus urbis,
Effossum tumulis cupidè descendit in antrum.
Illic Pellæi proles vesana Philippi
Felix prædo jacet; terrarum vindice fato
Raptus.

Cn. Domitio Calvino Cæsar Asiam finitimásque provincias administrandas tradidit. (*Hirtius, in lib. de Bello Alexandrino.*) útque exercitus qui in Asiâ erant ad sese recipiens, cum Pharnace rege bellum gereret jussit. (*Dio, lib.* 42.) Quum verò crebras Alexandriæ continuis diebus ex concursu multitudinis concitationes fieri, complurésque milites omnibus urbis partibus interfici, Cæsar animadverteret; legiones sibi ex Asiâ afferri jussit, quas ex Pompeianis militibus confecerat. Ipse enim Etesiis necessariò tenebatur; qui Alexandriâ navigantibus sunt adversissimi venti. (*Cæsar, lib.* 3.) Aquilones enim isti sunt: qui sub finem Sextilis Juliani flare desinunt; ut tum in *Gemini* & *Ptolemæi* ephemeridibus, tum in *Plinio* [*lib.* 2. *cap.* 47.] & *Columellâ* [*lib.* 2. *de re rustic.*] videre licet. Unde error *Lucani* detegitur, qui autumnalis demùm æquinoctii tempore Pompeium ad Ægyptum venisse in libro octavo tradidit: & laboriosum M. Catonis in Africâ per deserta cum legionibus iter, (de quo, in libro 112; *Livius*) postquam Cyrenis de morte Pompeii audiit. ab illo susceptum, ad hyemem illud subsequentem in libro nono retulit.

Nam quum Cyrenis discedens classe Syrtes trajicere conatus, tempestate in Tritonidem paludem rejiceretur; Sexto Pompeio cum copiarum parte in cultioribus Africæ relicto, cum reliquo exercitu Catonem pedestri itinere, hyeme mari jam clauso, per deserta ad Jubam Mauritaniæ regem contendisse narrat. Sic enim ille:

His igitur depulsa locis, ejectáque classis
Syrtibus, haud ultrà Garamantidas attigit undas:
Sed duce Pompeio Libyes melioris in oris
Mansit: at impatiens virtus hærere Catonis
Audet in ignotas agmen committere gentes,
Armorum fidens, & terrâ cingere Syrtim.
Hæc eadem suadebat hyems, qua clauserat æquor.

Quod

Quod ipsum *Plutarchus* etiam in Catonis Vitâ affirmat: χειμωνος ὥρᾳ pedestre hoc iter susceptum ab eo fuisse scribens.

Ejus verò exercitus in regione Nasamonum, Syrtibus vicinâ, ventis arenam impellentibus, alibique vehemente siti & serpentum varii generis occurrentium multitudine, miserè afflictus est. Et ad templum Jovis Ammonis perveniens Cato, suadente Labeone ut de rebus futuris oraculum consuleret, id facere recusavit. Ac tandem, duobus mensibus per arenosa Africæ deserta vagatus, Leptim pervenit; ibique hyemem exegit. [*Lucan. lib. 9.*] Quâ exactâ, ad Jubam milites adduxit; qui non multò minùs decem millia erant. [*Plutarch. in Catone.*]

Cæsar (ut ad eum, Etesiis Alexandriæ detentum redeamus) in Ægypto cogendis pecuniis, dijudicandâque lite inter Ptolemæum & Cleopatram, tempus trahebat. [*Dio, lib. 42.*] Ex ingente enim pecuniæ summâ quæ à Ptolemæo Auletâ patre regis pueri ipsi debebatur, aliquam partem ad sustentandum exercitum tunc exigebat. [*Plutarch. in Cæsare.*] quam exactionem Ægyptii, multitudinis numinum præ aliis omnibus mortalibus superstitiosissimi cultores, eò molestiùs ferebant, quòd nec à sacris ipsorum Cæsar abstineret. [*Dio, lib. 42.*] quanquàm & hìc à tutoribus ille eludebatur, quo minùs pecuniam acciperet, templa sua astu spoliantibus; ut & regios thesauros vacuos esse ostenderent, & in invidiam Cæsaris populum concitarent. [*Oros. lib. 6. cap. 15.*] Ad quam augendam, Pothinus eunuchus, qui maximâ erat authoritate præditus, propalàm multa loquebatur faciebátque. Nam vitiosissimum & vetustissimum militibus metiebatur frumentum; addens, ferrent & acquiescerent, quòd vescerentur alienis. Sibi quoque ipsi ad cœnas vasis ligneis & figlinis jussit ministrari; aurea & argentea Cæsarem ferens omnia accepisse ad debiti solutionem. [*Plutarch. ut suprà.*]

Controversias verò regum ad populum Romanum & ad se, quòd esset Consul, Cæsar pertinere existimabat: atque eo magis officio suo convenire, quòd superiore ipsius Consulatu cum patre horum Ptolemæo, facta esset societas. Sibi igitur ostendit placere, regem Ptolemæum atque sororem ejus Cleopatram exercitus quos haberent dimittere; & de controversiis jure apud se potiùs, quàm inter se armis, disceptare. [*Cæsar, lib. 3.*]

Pompeii mors Romæ non est credita, nisi post eò missum ipsius annulum; in quo tria trophæa erant insculpta (sive, ut *Plutarchus* vult, Leo ensem ferens.) Tum verò Romani honores in Cæsarem certatim effuderunt: potestate ei datâ, ut de Pompeianis arbitratu suo statueret. Ut ei belli pacisque jus in omnes homines esset; etsi neque ad populum de iis retulisset. Ut quinque continuis annis Consulatum gereret. Ut Dictator non ad semestre tantùm spatium, Ut olim, sed in integrum annum diceretur. Ut tribunitiam potestatem per omnem vitam haberet, ipsis Tribunis assidendo, déque rebus agendis unà cum ipsis statuendo: quod nulli unquam concessum fuerat. [*Dio, lib. 42.*]

His acceptis honoribus Cæsar, quamvis extra Italiam erat, statim Dictaturam iniit. [*Id. ibid.*] Ut rectè hinc principatum illius *Josephus* arcessiverit; tres annos cum dimidio illi assignans. [*lib. 4. Antiqu. cap. 17.*] Atque in Syriâ, ut à primâ Dictaturâ Antiocheni, ita à secundâ hâc Dictaturâ Laodiceni tempora Cæsariana dinumerasse videntur. Laodicenam enim æram unico tantùm anno Antiochenâ posteriorem fuisse, *Eusebius* in Chronico ad annum secundum imperii Probi indicat.

3957 *a.* Regem, eósque quorum authoritate ille regebatur, Cæsarem tentavisse insidiis, author est Velleius Paterculus, [*lib. 2. cap. 54.*] Quod ipsum de Ptolemæo rege affirmat Suetonius, [*in Julio, cap. 35.*] & Eutropius; [*lib. 6.*] & de Pothino eunucho, *Plutarchus.* Ob quas clàm illi structas insidias, corporis sui tuendi causâ in conviviis pernoctare eum cœpisse ferunt. Cúmque Pothinus diceret ei, in præsentia ut abiret & magnis negotiis insisteret, posteáque cum gratiâ reverteretur: responso dato, minimè se Ægyptiorum consilium requirere, Cleopatram clàm ex agro accersiit. [*Plutarch. in Cæsare.*]

Nam Cleopatra, quum hactenùs per alios causam suam contra fratrem apud Cæsarem egisset, simul-atque naturam ejus cognovit, quòd mulierum amoribus quàm maximè esset obnoxius; per internuntios Cæsari questa fuerat, se prodi ab amicis, cuperéque ipsam per se apud eum litem suam prosequi. [*Dio, lib. 42.*] Quo jam impetrato; unum illa secum trahens ex amicis Siculum Apollodorum, exiguo acatio conscenso primis tenebris applicuit ad regiam. Et quum nullâ aliâ ratione posset latere, culcitrâ involutâ protrudit se in longum: Apollodorus verò constrictam loro culcitram per portam ad Cæsarem intulit. (*Plutarch.*) Ejus ad Cæsarem adventum ita in libro 10. *Lucanus* enarrat.

Jam Pelusiaco veniens è gurgite Nili,
Rex puer, imbellis populi sedaverat iras
Obsidis quo pacis Pellâ tutus in aulâ
Cæsar erat: cum se parvâ Cleopatra biremi,
Corrupto custode Phari laxare catenas,
Intulit Emathiis ignaro Cæsare tectis;
Dedecus Ægypti, Latio fatalis Erinnys,
Romano non casta malo.

Cleopatra affusa Cæsaris genibus, partem regni reposcebat. Aderat puellæ forma, & quæ duplicaretur ex illo, quòd talis passa videbatur injuriam: odiúmque ipsius regis, qui Pompæi eadem partium fato non Cæsari dederat, haud dubiè idem in ipsum ausurus, si expedîsset. [*Florus, lib. 4. cap. 2.*] Ubi verò Cæsar Cleopatram vidit, loquentémque nonnihil audivit, ita confestim mancipium ejus factus est; ut statim sub auroram Ptolemæum accersierit, pacificationémque tentaverit: Cleopatræ, cujus antè judex esse voluerat, tunc advocatum agens. Quæ res, quódque improviso suam sororem intùs esse videbat, ita pueri animum irâ inflam-

mavit;

mavit; ut prosiliens ad populum, proditum se clamaret, ac denique diadema capite detractum abjiceret. [*Dio*, *lib.* 42.]

Magno inde tumultu coorto, Ptolemæum Cæsariani milites intrò abripuerunt, Ægyptii autem commoti sunt: ac, nisi Cæsar metu perculsus ad eos prodiisset, déque loco tuto omnia se quæ vellent facturum promisisset; ipso primo impetu regiam, quam terrâ marique jam invadebant, occupassent. neque enim Romanis, qui se apud amicos versari credebant, ullæ ad resistendum aderant vires. [*Dio*, *ibid.*]

Posthæc Cæsar in concionem cum Ptolemæo & Cleopatrâ progressus, patris eorum testamentum de scripto recitavit: quo præcipiebatur, ut more majorum apud Ægyptios, inter se quidem illi matrimonio jungerentur, regnúmque tenerent; sed ita tamen, ut sub tutelâ populi Romani essent. His addebat Cæsar suum esse, qui Dictaturam gereret omnemque populi potestatem obtineret, ut & liberos curaret & patris voluntatem exequeretur. Ptolemæo igitur & Cleopatræ regnum Ægypti dedit: Arsinoæ autem Ptolemæóque juniori, germanis horum, Cyprum largitus est. In eum enim tunc terrorem venerat, ut his quoque de suo aliquid concederet, nedum ipse ex rebus Ægypti quicquam adipisceretur. Atque ad hunc modum is tumultus tunc sedatus fuit. [*Id. ibid. cum Cæsare*, *lib.* 3. *Livio*, *lib.* 112. *& Plutarcho*, *in Cæsare.*]

Ad Cn. Domitium Calvinum, Cæsaris in Asiâ legatum, rex Dejotarus veniens oravit, ne Armeniam minorem, regnum suum, néve Cappadociam, regnum Ariobarzanis, possideri vastaríque pateretur à Pharnace: quo malo nisi liberarentur, imperata sibi facere, pecuniámque promissam Cæsari non posse se persolvere. Domitius nuncios confestim ad Pharnacem misit, Armeniâ Cappadociáque ut decederet. Quam denunciationem cùm majorem vim habituram existimaret, si propius eas regiones cum exercitu accessisset; ad legiones profectus, ex tribus quas habebat, unam XXXVI secum ipse duxit, duas reliquas in Ægyptum ad Cæsarem misit, litteris ejus evocatas. Legioni XXXVI duas alias adjunxit Domitius à Dejotaro acceptas, quas ille disciplinâ atque armaturâ Romanâ complures constitutas habebat, equitésque centum; totidémque ab Ariobarzane sumpsit. Misit quoque P. Sextium ad C. Plætorium Quæstorem; ut legionem adduceret, quæ ex tumultuariis militibus in Ponto confecta erat: Quintúmque Patiscum in Ciliciam, ad auxilia accersenda. Quæ copiæ celeriter omnes jussu Domitii Comana convenerunt. [*Hirtius*, *de bello Alexandrino.*]

Interim legati responsum à Pharnace referunt: Cappadociâ se discessisse, Armeniam minorem recepisse, quam paterno nomine jure obtinere deberet; denique ejus regni causa integra Cæsari servaretur, paratum enim se facere quod is statuisset. Cappadociâ verò ille idcirco discessit, quòd facilius Armeniam defendere posset subjectam suo regno, quàm Cappadociam longiùs remotam. Quod cùm Domitius animadvertisset, perseverare cœpit ut eo quoque regno decederet: neque enim aliud jus esse Cappadociæ, atque Armeniæ; neque justè eum postulare ut in Cæsaris adventum res integra differretur, id enim esse integrum, quod ita esset ut fuisset. His responsis datis, cum supradictis copiis profectus est in Armeniam. Complures interim legationes Pharnaces ad Domitium misit quæ de pace agerent, regiáque munera ei ferrent: quæ constanter omnia aspernabatur Domitius; nec sibi quidquam antiquius, quàm dignitatem populi Romani & regna sociorum recuperare, legatis respondebat. (*Id. ibid.*)

Cæsare bellum Alexandrinum gerente, regem Dejotarum illius utilitatibus paruisse, & exercitum Cn. Domitii suis tectis & copiis sustentavisse, in Oratione pro eo habitâ confirmat *Cicero.*

In Ægypto Pothinus eunuchus, cui regiarum pecuniarum totiúsque regni procuratio commissa fuerat, veritus ne ob priorem Ægyptiorum seditionem, quam ipse præcipuè concitaverat, ad supplicium deposceretur; novi & difficilis belli author extitit. Is primùm inter suos questus, regem ad dicendam causam evocari, reliquis deinde, quos ad partes suas pertrahere volebat, suspicionem injecit, Cæsarem quidem componendæ turbæ causâ regnum utriusque simul dedisse, sed progressu temporis soli Cleopatræ id attributurum. Achillam verò, copiarum omnium præfectum, qui etiamnum apud Pelusium morabatur, incitatum suis, & regis inflatum pollicitationibus, per litteras & nuncios movit, ut exercitum regium equitatúmque omnem à Pelusio clàm Alexandriam adduceret. (*Cæsar*, *Bell. civil. lib.* 3. *Dio*, *lib.* 42.)

Cæsaris copiæ nequaquam erant tantæ, ut eis extra oppidum, si esset dimicandum, confideret: relinquebatur, ut se suis locis opido teneret, consiliúmque Achillæ cognosceret. Milites tamen omnes in armis esse jussit: Regémque hortatus est, ut ex suis necessariis, quos habebat maximæ authoritatis, legatos ad Achillam mitteret; &, quid esset suæ voluntatis, ostenderet. A quo missi Dioscorides & Serapion, qui ambo legati Romæ fuerant, magnámque apud patrem Ptolemæum authoritatem habuerant, ad Achillam pervenerunt. Quos ille, cùm in conspectum ejus venissent, priùs quàm audiret aut cujus rei causâ missi essent cognosceret, corripi atque interfici jussit. Quorum alter accepto vulnere occupatus, per suos pro occiso sublatus; alter interfectus est. Quo facto, regem ut in suâ potestate haberet, Cæsar effecit: magnam regium nomen apud suos authoritatem habere existimans, & ut potiùs privato paucorum & latronum consilio, quàm regio, susceptum bellum videretur. [*Cæsar*, *ibid.*]

Erant cum Achillâ copiæ, ut neque numero, neque genere hominum, neque usu rei militaris contemnendæ viderentur. Millia enim viginti in armis habebat. Hæ constabant ex Gabinianis militibus: qui jam in consuetudinem Alexandrinæ vitæ atque licentiæ venerant, & nomen disciplinámque populi Romani dedidicerant. Huc accedebant collecti ex prædonibus latronibúsque Syriæ Ciliciæque provinciæ, finitimarúmque regionum. Multi præterea capitis damnati exulésque convenerant; fugitivísque omnibus Romanis certus erat Alexandriæ receptus certáque vitæ conditio, ut, dato nomine, militum essent numero: quorum si quis à domino-

comprehenderetur, concursu militum eripiebatur; qui vim suorum, quòd in simili culpa versabantur, ipsi pro suo periculo defendebant. Hi regum amicos ad mortem deposcere, hi bona locupletum diripere, stipendii augendi causâ, Regis domum obsidere, regno expellere alios, alios accersere, vetere quodam Alexandrini exercitus instituto consueverant. Erant præterea equitum millia duo, qui inveteraverant compluribus Alexandriæ bellis. (*Id. ibid.*)

His copiis fidens Achillas, paucitatémque militum Cæsaris despiciens, occupatâ Alexandriâ, primo impetu domum Cæsaris irrumpere conatus est. Sed Cæsar, dispositis per vias cohortibus, impetum ejus sustinuit. Eodémque tempore pugnatum est ad portum: ac longè maximam ea res attulit dimicationem. Simul enim, diductis copiis, pluribus viis pugnabatur: & magnâ multitudine naves longas occupare hostes conabantur. Harum erant auxilio quinquaginta missæ ad Pompeium: quæ prælio in Thessaliâ facto, domum redierant. Illæ triremes omnes & quinqueremes erant, aptæ instructæque omnibus rebus ad navigandum. Præter has, XXII erant, quæ præsidii causâ Alexandriæ esse consueverant, constratæ (vel rostratæ) omnes. Quas si hostes occupassent, classe Cæsaris ereptâ, portum ac mare totum in suâ potestate haberent; commeatúque & auxiliis Cæsarem prohiberent. Itaque tantâ est contentione actum, quantâ agi debuit; cùm ille celerem in eâ re victoriam, hi salutem suam constitere viderent. Sed rem obtinuit Cæsar: omnésque eas naves, & reliquas quæ erant in navalibus, incendit; quòd tam latè tueri tam parvâ manu non poterat. [*Id. ibid.*]

——— nec puppibus ignis
Incubuit solis: sed qua vicina fuêre
Tecta mari longis rapuêre vaporibus ignem:
Et cladem fovêre Noti; percussáque flamma
Turbine, non alio motu per tecta cucurrit,
Quàm soles æthereo lampas decurrere sulco,
Materiáque carens, atque ardens aëre solo:

ut in libro 10 *Lucanus* cecinit.

Ea flamma cùm partem urbis invasisset, quadringenta millia librorum proximis fortè ædibus condita exussit; singulare monimentum studii curæque majorum, qui tot tantáque illustrium ingeniorum opera congesserant. [*Oros. lib. 6. cap. 15.*] Elegantiæ Regum curæque egregium id opus fuisse, dixit hîc *Livius*: ut est apud *Senecam*, in lib. de Tranquillitate animi, cap. 9. ubi & idem numerus 400 millium librorum Alexandriæ arsisse legitur. Millia tamen 700 *A. Gellius*, [*lib. 6. cap. 17.*] *& ex monimentarum veterum concinente* (ut ille loquitur) *fide*, *Ammianus Marcellinus* [*lib. 22.*] conflagrasse refert: & quidem cùm in fine Alexandrini belli à militibus posteà civitas diriperetur. Verùm in ipso belli hujus initio, ex navalibus depascente incendio, magnam Bibliothecam deflagravisse, [*Plutarchus in Cæsare;*] & cum navali penum quoque frumentarium Bibliothecámque incensa fuisse, in libro 42 confirmat *Dio*.

A classis incendio Cæsar confestim ad Pharum insulam (quæ angusto aggere 900 passuum longitudinis & ponte urbi conjuncta, portum efficit) hostibus in pugnâ occupatis, milites suos navibus exposuit, atque ibi præsidium collocavit. Quâ re effectum est, uti tutò frumentum auxiliáque navibus ad eum supportari possent. [*Cæsar, lib. 3.*] Unde *Lucanus*, lib. 10. de captâ ab eo Pharo agens:

Illa duci geminos bellorum præstitit usus.
Absulit excursus & fauces æquoris hosti:
Cæsaris auxiliis aditus & libera ponti
Ostia permisit.

Reliquis oppidi partibus sic est pugnatum, ut æquo prælio discederetur: neutris propter locorum angustias loco pulsis, paucisque utrimque interfectis. Cæsar loca maximè necessaria complexus, noctu præmuniit. In eo tractu opidi pars erat regiæ exigua, in quam ipse habitandi causâ initio erat inductus, & theatrum conjunctum domui, quod arcis tenebat locum, aditúmque habebat ad portum & ad reliqua navalia. Has munitiones insequentibus auxit diebus; ut pro muro objectas haberet, neu pugnare invitus cogeretur. [*Cæsar, lib. 3.*]

Quum Ægyptii, metuentes ne Cæsar navali certamine jam victor urbis portum occuparet, introitum ejus, parvo relicto spatio, aggere injecto obstruxissent: ipse illud quoque spatium, onerariis navibus lapidum plenis eo demersis obturavit, omnémque è portu exeundi facultatem navibus hostium intercludit. Unde effectum est, ut minori negotio res necessarias, aquámque (nam aquationem Achillas, intercisis aquæductibus, ei ademerat) petere posset. [*Dio, lib. 42.*]

Misit Cæsar circum omnes propinquas regiones, atque inde auxilia evocavit. [*Cæsar, lib. 3.*] Rhodo atque ex Syriâ Ciliciáque omnem classem accersit: ex Cretâ sagittarios, equites ab rege Nabatæorum Malco evocavit; tormenta undique conquiri, & frumentum mitti, auxiliáque adduci jussit. [*A. Hirtius, de bello Alexandrino.*] Domitium Calvinum per litteras de magno suo periculo edocuit; flagitavítque ab eo, ut quamprimùm sibi subsidia mitteret, propiúsque ipse Alexandriam per Syriam accederet. (*Id. ibid.*) Mithridates verò Pergamenus, magnæ nobilitatis domi scientiæque in bello & virtutis, fidei dignitatísque in amicitia Cæsaris, in Syriam Ciliciámque est missus, ad auxilia accersenda. [*Id. ibid. cum Josepho, lib. 14. cap. 14. & Dione, lib. 42.*]

Interim Ganymedes eunuchus Arsinoën negligentiùs custoditam furtim ad Ægyptios traduxit: eáque illi reginâ constitutâ, jam eo majori studio bello incubuerunt, quòd ducem ex Ptolemæorum prosapiâ nacti essent. [*Dio, lib. 42.*] De quâ *Lucanus*, libro 10.

——— subrepta paratis
A famulo Ganymede dolis, pervenit ad hostes
Cæsaris Arsinoe: quæ castra carentia rege
Ut prolem Lagea tenet.

& ipse *Cæsar*; sub finem Commentariorum belli Civilis. *Filia minor Ptolemæi regis, vacuum possessionem regni sperans, ad Achillam se ex regiâ transjecit, unâque bellum administrare cœpit. Sed celeriter est inter eos de principatu controversia orta: quæ res apud milites largitione auctâ. Magnis enim jacturis sibi quisque eorum animos conciliabat.*

Hæc dum apud hostes geruntur, Pothinus, nutricius pueri, & procurator regni in parte Cæsaris, cùm ad Achillam nuncios mitteret, hortaretúrque ne negotio desisteret néve animo deficeret, indicatis deprehensísque internunciis, à Cæsare est interfectus. [*Cæsar, ibid.*] qui deinceps puerum regem palàm diligenti custodiâ asservavit: eóque facto Ægyptiorum animos magis exasperavit. [*Dio, lib.* 42.]

Dum hæc in Ægypto geruntur, Domitius Calvinus adversùs Pharnacem profectus, magnis & continuis itineribus confectis, castra posuit longè à Nicopoli (urbe minoris Armeniæ à Pompeio conditâ; in quâ jam antè à se occupatâ tum degebat Pharnaces) circiter septem passuum millia. Ubi cùm a Pharnace frustrà paratæ in illum fuissent insidiæ, postero die propiùs accedens Domitius, castra opido contulit: aciémque Pharnaces instruxit more & instituto suo. Proximâ verò nocte Pharnaces, interceptis tabellariis qui de Alexandrinis rebus litteras ad Domitium ferebant, de Cæsaris periculo & avocatione Domitii edoctus, victoriæ loco ducebat, si trahere tempus posset. Domitius autem, quum Cæsaris magis periculo quàm suo commoveretur, copias extra castra eductas in prælium paravit: XXXVI^{a} legione in dextro cornu, Ponticâ in sinistro, Dejotari legionibus in mediâ acie collocatis. Cúmque utrimque instructâ acie proelium esset ad dimicandum, Ponticâ legione penè totâ amissâ, magnâ parte Dejotari militum interfectâ, XXXVI^{a} legio in loca montana se recepit, non amplius 150 desideratis. Ceciderunt eo prælio splendidi ac illustres viri nonnulli equites Romani. Quo tamen incommodo Domitius accepto reliquias exercitus dissipati collegit, itineribúsque rutis per Cappadociam, appetente jam hyeme, in Asiam rediit. [*Hirtius: cum Appiano, lib.* 2. *Bell. civil. pag.* 484. *& Dione, lib.* 42.]

Cæsariani atque Alexandrini certatim inter se munitionibus atque operibus contendebant. Cæsar studebat maximè, ut quam angustissimam partem opidi palus à meridie interjecta efficiebat, hanc operibus vineísque agendis à reliqua parte urbis excluderet: sperans, primùm, ut, cùm esset in duas partes urbis divisa, acies uno consilio atque imperio administraretur; deinde, ut laborantibus succurri atque ex alterâ opidi parte auxilium ferri posset; in primis verò, ut aquâ pabulóque abundaret, quod utrumque palus largè præbere poterat. Alexandrini in omnes partes Ægypti legatos conquisitoresque delectus habendi causâ, miserunt, magnúmque numerum in opidum telorum atque tormentorum convexerunt; & alia, ab *Hirtio* in Commentario de bello Alexandrino commemorata, peregerunt.

Quum hostium subinde numerus augeretur; ad amicitiam eos perducendi Cæsar consilium cepit: Ptolemæúmque eo in loco unde ab illis exaudiri posset constitutum Ægyptiis dicere jussit, neque se quicquam adverti pati, neque bello opus esse: proinde pacem componerent; seque curaturum, ut conditiones convenirent. Sed illi suspicati ad hoc eum à Cæsare suborna-tum fuisse, nihil à proposito deflexerunt. [*Dio, lib.* 42.] Et maturè expellendum esse Cæsarem dicebant; qui, tempestatibus propter anni tempus jam interclusus, recipere tranmarina auxilia non posset. [*Hirtius.*]

Interim, dissensione glíscente inter Achillam, qui veterano exercitui præerat, & Arsinoën regis Ptolemæi (Auletæ) minorem filiam; cùm uterque utrique insidiaretur, & summam imperii ipse obtinere vellet: præoccupavit Arsinoë per Ganymedem eunuchum nutricium suum, atque Achillam, quasi rem navalem ille prodidisset, interemit. Quo occiso, ipsa sine ullo socio & custode omne imperium obtinuit, dux verò exercitus Ganymedes constitutus est. Is, suscepto officio, largitionem in milites auxit, & reliqua pari diligentiâ administravit. (*Hirtius, & Dio.*)

Cùm Alexandria tota ferè suffossa sit, specúsque habeat ad Nilum pertingentes quibus aqua in privatas domos inducitur ut paulatim subsidat & potabilis fiat; Ganymedes intersceptis specubus, atque omnibus urbis partibus quæ à suis tenebantur, magnam aquæ vim è mari rotis ac machinis in eam urbis partem redundare coëgit quâ Cæsariani continebantur: ut jam ob repositarum in proximis ædificiis aquarum salsedinem ad extremum casum omnes deducti viderentur, & fugam plerique moliendam censerent. At eo consilio improbato, Cæsar puteos opere nocturno fodi jussit, magnáque dulcis aquæ copiâ inventâ, operosæ Alexandrinorum machinationes irritæ redditæ sunt. [*Hirtius.*]

Eo biduo legio XXXVII. ex dedititiis Pompeianis militibus, cum frumento, armis, telis, tormentis, impósita in naves à Domitio Calvino, ad littora Africæ paulò suprà Alexandriam delata est. altera enim legio, quæ itinere terrestri per Syriam ab eo erat missa, ad Cæsarem non venit. Naves verò illæ, Euro multos dies continenter flante, in anchoris stabant, portúmque capere prohibebantur. De quo certior factus Cæsar, navem conscendit atque omnem classem sequi jussit; nullis suis militibus impositis, ne munitiones nudaret. Cúmque ad eum locum accessisset qui appellatur Cherrhonesus, & aquandi causâ remiges in terram exposuisset, nonnulli ab hoste excepti, Cæsarem ipsum in classe venisse, nec ullos milites in navibus habere, docuerunt. Itaque instructis omnibus navibus, Cæsari redeunti cum legione Domitii occurrunt: & quamvis eo die Cæsar dimicare nollet, una tamen Rhodia navis in dextro Cæsaris

cornu,

3957 cornu, longè ab reliquis collocata, à quatuor hoſtium navibus conſtratis aliiſque apertis invaditur: cui Cæſar auxilium ferre coactus, feliciſſimè rem geſſit; & niſi nox prælium dirimiſſet, totâ claſſe hoſtium potitus fuiſſet. [*Id.*]

Hoc damno accepto, Ægyptii à Ganymede confirmati, tametſi ampliùs 110 naves longas in portu navalibúſque amiſerant, omni tamen ſtudio ad reparandam claſſem incubuerunt. Navibus ergo ex omnibus Nili oſtiis & ex occultis regiæ navalibus contractis, paucis diebus contra omnium opinionem quadriremes 22, & quinqueremes 5, præter minores apertáſque complures, confecerunt; & omnes milite inſtructas ad pugnam præparárunt. (*Id.*) apertóque portûs introitu, ibi navibus ſuis in ſtatione locatis, multum Romanis negotii exhibuerunt. [*Dio, lib.* 42.]

Cæſar Rhodias naves novem habebat (nam, decem miſſis, una in curſu littore Ægyptio defecerat) Ponticas octo, Lycias quinque, ex Aſiâ 12. Ex his quinqueremes quinque erant, & quadriremes decem: reliquæ infra hanc magnitudinem, & pleræque apertæ. Cum his Pharon circumvectus Cæſar, adverſas naves hoſtibus conſtituit. Erant inter duas claſſes vada tranſitu anguſto: latiſque diu ab utriſque expectatum eſt, ab utris tranſeundi fieret initium; quòd quæ priùs tranſiſſent ab hoſtili multitudine priùs opprimi poſſent, quàm cæteræ tranſire & pugnam capeſſere valerent. Rhodiæ tamen naves primum ſibi tranſitum depoposcerunt; & ſingulari arte ita multitudinem hoſtilem, nunquam obverſis lateribus, ſuſtinuerunt, ut cæteris & trajectum & pugnam liberam præberent. [*Hirtius.*]

Victoria penès Cæſarianos ſtetit: quorum naves omnes incolumes manſere. Alexandrinorum quinqueremis una capta eſt, & biremis cum defenſoribus remigibúſque, tres depreſſæ; reliquæ propinquam fugam ad Pharum opidum cepere: quas cives protexerunt ex molibus atque ædificiis imminentibus, & Cæſarianos propiùs adire prohibuerunt; ſed inde mox induſtriâ Romanorum ejecti, opidum atque inſulam multis deſideratis amiſerunt. Cùm autem inſulam gemino ponte continenti jungeretur, altero derelicto ab hoſte facilè Romani potiti ſunt: in altero quum aliquorum temeritate perturbata res fuiſſet, in fugam verſi, curſu ad naves contenderunt. Eorum pars, proximas nacta naves, multitudine hominum atque onere depreſſa eſt; pars, reſiſtens & dubitans quid eſſet capiendum conſilii, ab Alexandrinis interfecta eſt: nonnulli, expeditas ad anchoras naves conſecuti, incolumes diſceſſerunt; pauci ad proxima navigia adnatárunt. Cæſar in ſuum navigium ſe recepit: quò multitudo hominum inſecuta quum irrumperet, fore quod accidit ſuſpicatus, ſeſe ex navigio ejecit, atque ad eas quæ longiùs conſtiterant naves adnatavit: indéque ſuis laborantibus ſubſidio ſcaphas mittens, nonnullos conſervavit. Navigium verò ejus, multitudine depreſſum militum, unà cum hominibus interiit. (*Id.*)

Neque hîc tacendum quod, ab Hirtio præteritum, à Suetonio [*in Julio, cap.* 64.] & eum ſecuto Oroſio, (*lib.* 6. *cap.* 15.) de Cæſare memoriæ eſt proditum: nando per 200. paſſus, evaſiſſe eum ad proximam navem; elatâ lævâ, ne libelli quos tenebat madefierent. quod ipſum de libellis ſervatis refertur etiam à Plutarcho (*in C. Cæſare*,) & Dione. (*lib.* 42.) Appianus verò [*lib.* 2. *bell. Civil. pag.* 523.] ita rem narrat. Solus in ponte intercluſus premente hoſte abjecit purpuram & in mare deſiliit: inſectantibúſque regiis diu ſub aquis natavit, per intervalla tantùm reſpirans prolato capite, donec ad unicam navem adnatans, porrectis manibus agnitus eſt & ſervatus. Et licèt ſcribat *Suetonius*, paludamentum quoque Cæſarem mordicùs traxiſſe, ne ſpolio potiretur hoſtis: *Florus* tamen (*lib.* 4. *cap.* 2.) unà cum *Plutarcho*, relictum ab eo in fluctibus fuiſſe paludamentum dicit, ſeu fato, ſeu conſilio; ut illud ingruentibus hoſtium telis ſaxiſque peteretur. Et Ægyptios paludamento potitos, trophæo, quod de fugatis tum hoſtibus ſtatuerant, illud affixiſſe, tanquam ipſum ducem cepiſſent; & ab Appiano (*lib.* 2. *bell. Civil. pag.* 484.) à Dione (*in lib.* 42.) eſt traditum.

Hoc prælio deſiderati ſunt ex numero legionariorum militum circiter 400. & paulò plures claſſiarii atque remiges. Alexandrini eo loco caſtellum magnis munitionibus multiſque tormentis confirmaverunt; atque, egeſtis è mari lapidibus, liberè ſunt uſi eo poſtea ad mittenda navigia. [*Hirtius.*]

Mithridates interea Pergamenus ex Syriâ & Ciliciâ magnas copias celeriter, & propenſiſſimâ civitatum voluntate & ſuâ diligentiâ, collegit. [*Idem.*] Primò autem ſolus veniens Aſcalonem, deinde ad ſe accerſivit gubernatorem Judææ Antipatrum; qui tria millia militum ei adjunxit, ſuóque hortatu, ut Hyrcanus Pontifex & cæteri dynaſtæ ſocia arma conferrent, effecit: quemadmodum ex Hypſicrate (Phœnicum hiſtorico) refert *Strabo*. [*apud Joſephum, lib.* 14. *cap.* 15.] Egit enim cum Arabum primatibus, ut & ipſi venirent auxilio: ejúſque potiſſimùm operâ certatim opem tulerunt Cæſari Iamblichus dynaſta & Ptolemæus ejus filius & Tholomæus Sohemi filius Libanum montem incolentes, & urbes Syriæ penè univerſæ. [*Joſeph. ibid. cap.* 14.]

Quum Romanos detrimento nuper accepto vehementiùs incitatos Alexandrini cernerent, & adverſis rebus æquè ac ſecundis confirmari; legatos ad Cæſarem miſerunt, ut Regem dimitteret & ad ſuos tranſire pateretur, paratâ jam multitudine belli tædio facere quod Rex imperaſſet: eo ſi authore in Cæſaris amicitiam venturi eſſent, facilè deditionem futuram. Cæſar, etſi tam Regis quàm Alexandrinorum dubiam habebat fidem, dimittere tamen voluit, quòd illius adventu, nec hoſtium vires creſcerent, & bellum ſibi glorioſius futurum eſſet: ſimúlque monuit, ut regno ſuo conſuleret, & fidem populo Romano ſibique præſtaret. Ille, diſſimulato per lachrymas gaudio, orabat ne dimitteretur: à Cæſare tamen dimiſſus, contra eum acriter bellum cœpit gerere. [*Hirtius: cum Dione.*]

Quum, duce aſſumpto, Alexandrini nihilo ſe firmiores factos aut languidiores Romanos animadverterent, eludentibúſque militibus Regis ætatem atque infirmitatem, magnum dolo-

3957 rem acciperent, neque se quidquam prohecse viderent; rumoresque exisserent, magna Cæsari præsidia terrestri itinere ex Syriâ Ciliciâque adduci (quod nondum Cæsari auditum erat:) commeatum, qui Romanis mari supportabatur, intercipere statuerunt. Itaque expeditis navigiis, locis idoneis ad Canopum in statione dispositis navibus, insidiabantur commeatibus. [*Hirt.*] Et quia evocati ex Syriâ milites Cæsaris jam appropinquabant; omnia littora custodierunt; multúmque iis copiis detrimenti attulerunt. Et his quidem qui in Africam inciderunt, aliquam Cæsar opem tulit: sed apud ostia Nili multos Ægyptii ignibus editis, perinde acsi Romani ea loca obtinerent, deceptos comprehenderunt; ita ut reliqui eò accedere non auderent. [*Dio.*]

Hinc classem instrui Cæsar jussit; cui præfectus est Tiberius Claudius Nero. Proficiscebantur in eâ classe Rhodiæ naves, atque in his Euphranor; quem solita in pugnando felicitas hûc destituit. Cùm enim ad Canopum ventum esset, instructáque utrimque classis conflixisset, & suâ consuetudine Euphranor primus prælium commisisset, & illic triremem hostium perforasset ac demersisset; proximum longiùs insecutus, parùm celeriter insequentibus reliquis, circumventus ab Alexandrinis est: atque ita qui unus ex omnibus eo prælio bene rem gessit, solus cum suâ quadriremi victrice periit. Hostibus tamen prælio victis, ut sui tutò terræ adnavigare possent, Tiberius effecit. [*Hirtius: cum Dione.*]

Sub idem tempus Mithridates Pergamenus è Syriâ veniens, itinere pedestri, quo conjungitur Ægyptus Syriæ, Pelusium magnas copias adduxit. (*Hirt.*) Conatus verò in ostium Nili, quod ad Pelusium est, adverso fluvio contendere, quum navigiis introitum Ægyptii obstruxissent noctu, ad fossam advectus est; in eámque navibus transportatis (neque enim pertingit ad mare) in Nilum navibus successit: deinde eos qui ostia Nili custodiebant subitò mari fluviòque simul adortus, ostia ipsa liberavit: Pelusiúmque classe terrestribúsque copiis aggressus est. (*Dio.*) idque opidum, firmo præsidio occupatum ab Achillâ propter opportunitatem loci, (namque tota Ægyptus maritimo accessu Pharo, pedestri Pelusio, velut claustris, munita existimatur) repentè magnis circumdatum copiis, multiplici præsidio pertinaciter propugnantibus, & copiarum magnitudine, quas integras vulneratis defessisque subjiciebat, & perseverantia constantiáque oppugnandi, quo die est aggressus, in suam redegit potestatem; præsidiúmque ibi suum collocavit. (*Hirt.*) Ibi præcipuam operam navavit Antipater; primúsque dejectâ quâdam muri parte, aditum cæteris irrumpentibus in urbem aperuit. (*Joseph. lib. 14. cap. 14.*)

Inde, re bene gestâ, Alexandriam ad Cæsarem Mithridates contendit. (*Hirt.*) & quum Dioscoridem quendam obviam sibi ire audisset, eum positis insidiis interfecit. (*Dio.*) easque regiones, per quas iter faciebat, auctoritate eâ quæ plerunque adest victori, placavit, atque in amicitiam Cæsaris redegit. (*Hirt.*)

Mithridatem & Antipatrum properantes ad Cæsarem transitu arcebant Judæi Ægyptii, qui regionem quæ Oniæ dicitur incolebant. Hos Antipater ut tribules in partes suas traduxit: maximè cum ostendisset Hyrcani Pontificis litteras; in quibus rogabantur, ut amicos se præberent Cæsari, eúmque commeatibus juvarent & rebus exercitui necessariis. [*Joseph. lib. 14. cap. 14.*] Asinius verò (Trallianus, Belli civilis scriptor) ipsum Hyrcanum Pontificem cum Mithridate Ægyptum invasisse scripsit: ut ex Strabone *Josephus* [*ibid. cap. 15.*] retulit. Pro quo & illa Cæsaris de Hyrcano verba faciunt, Tabulæ æneæ in illius gratiam ab eo inscriptæ. [*ibid. cap. 17.*] *Ἐν τῷ ἐγγίσαντι Ἀλεξανδρείᾳ πολέμῳ μετ' χιλίων πεντακοσίων στρατιωτῶν ἦλθε σύμμαχος, ᾗ σὺν Μιθριδάτου ἀπεσταλκὼς ὑπ' ἐμοῦ, πάντας ἀνδρείᾳ τοὺς ἐν τάξει ὑπερβαλών.* *In proximo Alexandrino bello in auxilium venit cum 1500 militibus; & ad Mithridatem à me missus, virtute cessit nemini.*

Judæi, regionis Oniæ incolæ, auctoritate Antipatri atque Hyrcani Pontificis libenter paruerunt. Quod ubi audiverunt qui Memphim accolebant, & ipsi Mithridatem accersiverunt: & ille eo profectus, hos quoque adjunxit suis partibus. (*Joseph. lib. 14. cap. 14.*)

Quem loco qui à Græcæ literæ similitudine nominatur *Delta*, non ita longè ab Alexandriâ, appropinquare Mithridatem Rex Ptolemæus cognovisset, & transeundum ei Nilum flumen esset; magnas adversus eum copias misit, quibus aut vinci aut certè retineri posset, ne se cum Cæsare conjungeret. Quæ primæ copiæ flumen à Delta transiere, & Mithridati occurrere properarunt, prælium commiserunt, festinantes præripere subsequentibus victoriæ societatem. Quorum impetum Mithridates magnâ cum prudentia, Romano more castris vallatis, sustinuit. Cum verò incautè atque insolenter succedere eos munitionibus videret; eruptione undique facta, magnum numerum eorum interfecit. Quod reliqui locorum notitia reliqui se texissent, partimque in naves, quibus flumen transierant, recepissent; funditùs deleti essent. Qui ut paululùm ab illo timore se recreârunt, adjunctis iis qui subsequebantur, rursùs Mithridatem oppugnare cœperunt. (*Hirtius.*)

Commissa pugna est circa locum qui Castra Judæorum dicitur. Curabat dextrum cornu Mithridates, sinistrum Antipater. In pugna Mithridatis cornu inclinatum est, videbatúrque cladem accepturum, nisi maturè præter fluminis ripam accurrens cum suis Antipater, qui jam adversarios profligaverat, exemptis sociis periculo, Ægyptios jam vincentes coëgisset terga vertere. Qui adeò fugientibus institit, ut castra quoque hostium caperet: advocato etiam in prædæ partem Mithridate, quem insectando hostem longè à tergo reliquerat. Ex suis Mithridates 800 amisit: Antipater 50. (vel 80. ut est apud *Josephum*, *lib. 1. Belli*, *cap. 7.*) Mithridates verò de his Cæsarem per litteras certiorem reddidit: ingenuè fassus Antipatrum & salutis sibi causam fuisse & victoriæ. [*Joseph. lib. 14. cap. 15.*]

b. Sub idem penè tempus & rex Ptolemæus ad opprimendum Mithridatem profectus est, & Cæsar ad recipiendum. Celeriore fluminis Nili navigatione Rex est usus, in quâ magnam & 4667 47

paratam

paratam classem habebat. Cæsar eodem itinere uti noluit; ne navibus in flumine dimicaret. [*Hirt.*] Noctu igitur navibus solutis, tanquàm ad ostium quoddam Nili properaret, accensisque per omnes naves plurimis facibus, quo magis eò contendere videretur, initio navibus est provectus, pòst luminibus extinctis retrò navigavit: circumvectúsque urbem, ad peninsulam Africæ adhærentem appulit; & expositis militibus, paludem circumivit. [*Dio.*] priúsque Regis copiis occurrit, quàm is Mithridatem aggredi posset: eúmque ad se victorem incolumi exercitu recepit. [*Hirt.*]

Consederat Rex cum copiis in loco excelsiore, naturàque munitissimo: ab eo Cæsar septem millia passuum circiter aberat, & interjectus erat fluvius, in quo trajiciendo etiam cum Alexandrinis pugnandum fuit. Eo superato, simúlque Alexandrinis transitum prohibentibus magnâ ex parte cæsis, non magno intervallo à castris Regis castra Cæsar posuit. Postero die castellum, quod Rex in proximo vico non longè à suis castris muniverat, brachiisque cum opere castrorum conjunxerat, vici obtinendi causâ, Cæsar aggressus omnibus copiis expugnavit: indéque fugientes Alexandrinos in castra milites ejus insecuti, munitionibus successerunt, acerrimèque eminùs prœliari cœperunt. Sed diversis telis illi figebantur, adversi ex flumine, in quo multæ naves instructæ funditoribus & sagittariis eos impugnabant. [*Hirt.*]

Cæsar, cùm videret milites acriùs prœliari non posse, nec tamen multum profici propter locorum difficultatem; animadvertit excelsissimum locum castrorum relictum esse ab Alexandrinis, quòd & per se munitus esset, & studio partim pugnandi partim spectandi decurrissent in eum locum, in quo pugnabatur. Cohortes igitur illicò circuire castra, & summum locum aggredi jussit: hísque Carsulenum præfecit, & animi magnitudine & rei militaris scientiâ virum præstantem. Quò ut ventum est, paucis defendentibus munitionem, Cæsarianis contrà militibus acerrimè pugnantibus, diverso clamore & prœlio perterriti Alexandrini, trepidantes in omnes partes discurrere cœperunt. Quorum perturbatione Romanorum animi adeò sunt incitati, ut penè eodem tempore ex omnibus partibus, primi tamen editissimum locum castrorum caperent: ex quo decurrentes, magnam multitudinem hostium in castris interfecerunt. Quod periculum plerique Alexandrini fugientes, acervatim se de vallo præcipitaverunt in eam partem quæ flumini erat adjuncta: quorum primis in ipsâ fossâ munitionis magnâ vi oppressis, cæteri faciliorem fugam habuerunt. (*Idem.*)

Constat fugisse ex castris Regem ipsum, receptúmque in navem, & multitudine eorum, qui ad proximas naves adnatabant, demersa navigio periisse. [*Idem: cum Livio, lib.* 112. *Dione, lib.* 42. *& Oroſio, lib.* 6. *cap.* 16.] Corpus ipsius obrutum limo ad Nili ripam devolutum, loricæ aureæ (cujusmodi usos fuisse Ptolemæos, Julius Capitolinus in *Maximino juniore* confirmat) indicio cognitum fuit. [*Florus, lib.* 4. *cap.* 2. *Eutrop. lib.* 6. *Oroſ. lib.* 6. *cap.* 16.] Post patris Auletæ mortem, annis 3. & mensibus 8. ille superfuit. unde regno ejus *quadriennium* à Porphyrio tribuitur. [*in Græc. Euſeb. Scaligeri pag.* 226.]

In hoc bello 20 millia hominum cæsa, 12 millia cum 70 longis navibus dedita, 500 ex victoribus cecidisse referuntur. [*Oroſ. lib.* 6. *cap.* 16.] In eo vulnera quoque accepit Antipater: quum ejus operâ forti in rebus periculosissimis Cæsar usus fuisset. [*Joſeph. lib.* 14. *cap.* 15.]

Cæsar, magnæ victoriæ fiduciâ, proximo terrestri itinere Alexandriam cum equitibus contendit; atque eam partem opidi victor introiit, quæ præsidio hostium tenebatur. Omnis verò multitudo opidanorum, armis projectis munitionibúsque suis relictis, veste eâ sumptâ quâ supplices dominantes deprecari consueverunt, sacrísque omnibus prolatis quorum religione precari offensos iratósque animos regum erant soliti, advenienti Cæsari occurrerunt, séque ei dediderunt. Cæsar in fidem receptos consolatus, per hostium munitiones in suam partem opidi magnâ gratulatione venit suorum: qui non tantùm bellum ipsum ac dimicationem, sed etiam talem adventum ejus felicem fuisse lætabantur. [*Hirtius.*]

In fastis Kalendaribus marmoreis, [*Inſcript. Gruteri pag.* CXXXIII.] ad VI Kalendas Apriles, annotatum habetur. HOC DIE CÆSAR ALEXAND. RECEPIT. Ut autem annus hoc tempore Romæ agebatur, dies ille in 14. Januarii Juliani diem incidit. Tunc igitur bellum Alexandrinum est finitum: quod à Cæsare gestum *neque loco, neque tempore æquo, sed hyeme anni*, refert *Suetonius.* [*in Julio, cap.* 35.]

Cæsar Ægypto potitus, Romanorum dominio eam non subjecit, sed Cleopatræ concessit, cujus gratiâ totum bellum gesserat. Metuens tamen ne Ægyptii mulieris imperio tradita denuò tumultuarentur, néve Romanorum in se animos cùm hujus rei tum suæ cum Cleopatrâ consuetudinis causâ commoveret; conjugem eam fratris superstitis esse jussit, regnúmque utrisque commune fecit. Id quidem in speciem agebat; re ipsâ totum Cleopatræ regnum deferebatur. Maritus enim ejus *nudum puer* ætate erat, (11 tantùm annorum: unde & *νέον παντελῶς* eum fuisse dicit *Strab.* lib. 17. p. 796.) ipsa autem apud Cæsarem gratiâ nihil non poterat. Itaque sub prætextu conjugii, quo fratri jungebatur, regnique cum eo ex æquo obtinendi, ipsa sola rerum potiebatur, ac Cæsaris consuetudine utebatur. Hæc liberiùs *Dio*, [*lib.* 42.] quæ molliùs, in Cæsaris gratiam, A. Hirtius ita retulit. *Cæsar, Ægypto atque Alexandriâ potitus, reges constituit, quos Ptolemæus testamento scripserat, atque obtestatus erat populum Romanum ne mutarentur. Nam, majore ex duobus puero rege amisso, minori transdidit regnum, majorique ex duabus filia Cleopatræ, quæ manserat in fide præsidiisque ejus.* & Suetonius: [*in Julio, cap.* 35.] *Regnum Ægypti victor Cleopatræ fratrique ejus minori permisit: veritus provinciam facere, ne quandoque violentiorem præsidem nacta, novarum rerum materia esset.*

Cum Cleopatrâ Cæsar & convivia in primam lucem sæpe protraxit; & in Nilum unà cum ipsâ 400 navibus subvectus, eâdem nave thalamego penè Æthiopiâ tenùs Ægyptum penetravit, nisi exercitus sequi recusasset. [*Sueton. ibid. cap.* 52. *cum Appiano, lib.* 2. *Bell. civil. pag.* 484.]

Alexandriæ Cæsar columnam æream statuit, jura quæ Alexandrinis Judæis ipse concessit inscripta continentem. [*Joseph. lib.* 14. *Antiquitat. cap.* 27. *&* *lib.* 2. *contr. Apion. pag.* 1063.]

Pharnaces, rebus secundis elatus, quum de Cæsare ea quæ optabat, speraret, Pontum omnibus copiis occupavit: ibique & victor, & crudelissimus rex, quum sibi fortunam paternam feliciore eventu destinaret, multa opida expugnavit, bona civium Romanorum Ponticorúmque diripuit, supplicia constituit in eos qui aliquam formæ atque ætatis commendationem habebant ea, quæ morte essent miseriora; Pontúmque nullo defendente, paternum regnum se recepisse glorians, obtinebat. [*Hirtius.*]

Præcipuè verò crudelitatem suam in Amisum urbem Ponticam exercuit: quam, quum diu restitisset, vi expugnatam diripuit, puberibus interfectis & impuberibus ad unum exectis omnibus. [*Appian. lib.* 2. *Bell. civil. pag.* 484. *Dio, lib.* 42.]

c. Asander, cui tutelam Bosphori Pharnaces crediderat, bonæ gratiæ à Romanis ineundæ causâ spéque regni Bosphorani ab eis accipiendi, contra dominum suum insurrexit. [*Dio, ibid.*]

Cæsar ex Ægypto ad M. Ciceronem litteras misit, ut esset idem qui fuisset, & Imperatoris (ob rem in Ciliciâ gestam) appellationem retineret: & C. Pansâ nuntium perferente, concessos fasces laureatos Cicero tenuit, quoad tenendos putavit. [*Cic. pro Ligario.*] Post reditum enim ex Ciliciæ provinciâ, Romam adhuc ille non introierat: sed lictores cum fascibus secum circumferebat, triumpho frustrà inhians. [*lib.* 11. *ad Attic. epist.* 6.] Redditæ sunt autem Cæsaris litteræ Ciceroni, pridie Idus Sextil. [*lib.* 14. *ad familiar. epist. ult.*] sive postremo die Maii Juliani.

Pharnaces, Bithyniâ occupatâ & Cappadociâ, Armeniæ minori imminebat, omnésque illius oræ reges & tetrarchas concitabat. [*Plutarch. in Cæsare.*] In Asiam quoque, spe ejusdem successûs quo pater ejus Mithridates usus fuerat, contendebat. [*Dio, lib.* 42.]

In Ægypto Cæsarem menses novem exegisse, *Appianus* indicat. (*lib.* 2. *Bell. civil. pag.* 484.) Ac vel diutiùs ibi Cleopatra eum detinuisset, vel Romam proficiscentem comitata fuisset; nisi Pharnaces eum & Ægypto invitum detraxisset, & in Italiam properare vetuisset. (*Dio, lib.* 42.) Cleopatra verò filium brevi pòst illi peperit, Cæsarionem ab Alexandrinis appellatum. (*Plutarch. in Cæsare.*) eo nomine à matre, ipso Cæsare permittente, filio imposito. (*Sueton. in Julio, cap.* 52.) Eam tamen, postì Cæsaris discessum, cum hoste ipsius Cnæo Pompeio, seniore Magni filio, consuetudinem habuisse, in *Antonio* suo *Plutarchus* subindicat.

Cleopatræ sororem natu minorem Arsinoën, cujus nomine diu Ganymedes impotenter regnaverat, ex regno Cæsar deduxit: ne qua rursùs nova dissensio, priusquàm diuturnitate confirmarentur Regis imperia, per homines seditiosos nasceretur. Legione veteranâ sextâ secum deductâ, cæteras tres ibi reliquit; quo firmius esset eorum Regum imperium qui neque amorem suorum habere poterant, quòd fideliter permansérant in Cæsaris amicitiâ; neque vetustatis auctoritatem, paucis diebus reges constituti. (*Hirtius, cum Suetonio, in Julio, cap.* 76.)

Sic, rebus omnibus confectis & collocatis, itinere terrestri Cæsar in Syriam est profectus, ut ait *Hirtius*; [*cum Suetonio in Julio Cæsare, cap.* 35. *Plutarcho in Cæsare, Appiano lib.* 2. *Bell. civil. pag.* 484. *& Orosio, lib.* 6. *cap.* 16.] vel classe, ut scribit *Josephus* [*lib.* 14. *cap.* 15.] & ipse *Hirtius* postèa confirmat.

De Cæsaris ab Alexandriâ discessu rumor III. Non. Quintil. (Aprilis Juliani die 23) in Italiam pervenit. [*Cic. ad Attic. lib.* 11. *epist.* 19.] Antiochiæ Cæsarem reliquit C. Trebonius: qui Seleuciâ Pieriâ profectus, 28 dierum itinere confecto, XVI. Kalend. Septembr. (Junii Juliani die 3.) in Italiâ fuit. [*Id. ibid. epist.* 23.] Unde colligitur, XV. Kalend. Sextil. sive Maii Juliani die 6. Cæsarem Antiochiæ fuisse.

Johannes Malela Antiochenus, in Chronicorum libro 9. adhuc inedito, *die duodecimo mensis Artemisii sive Maii* in urbe Antiochenâ de Julii Cæsaris imperio edictum publicè propositum fuisse innuit: & *vicesimo* ejusdem mensis die de ipsius Urbis libertate à Julio Cæsare eò missum edictum alterum, ita incipiens. Ἐν Ἀντιοχείᾳ τῇ μητροπόλει, ἱερᾷ καὶ ἀσύλῳ, καὶ αὐτονόμῳ, καὶ αὐτοδικίᾳ τῆς ἀνατολῆς, Ἰούλιος Γάϊος Καῖσαρ, &c. atque die demùm *vicesimo tertio* Antiochiam ingressum esse Dictatorem Cæsarem, quum die 20 Antiochiæ illum fuisse, illud jam productum Edicti exordium non obscurè significet; ac die 23 ex urbe potiùs illum discessisse, quàm eò venisse, fuisset dicendum.

Antigonus Aristobuli filius ad Cæsarem veniens, questus est de patris infortunio, quòd propter ipsum veneno à Pompeianis extinctus esset, & frater suus à Scipione securi percussus: rogabátque ut sui misereretur, paterno principatu ejecti. Præterea Hyrcanum accusabat & Antipatrum, quòd per vim principatum gentis gererent, nec abstinerent ab ipsius injuriis: auxilia eos in Ægyptum Cæsari misisse criminatus, non benevolentiâ sed timore veteris discordiæ, & ut amorem Pompeii deprecarentur. Antipater verò causam suam egit, diluens objecta crimina: Antigonúmque seditionis & novarum rerum studiosum esse coarguit. Commemorabat etiam quantum proximo bello laborasset pro Cæsare: ipsum verborum suorum testem adducens, & multitudinem vulnerum quæ acceperat ostentans. Tum Cæsar oratione Antipatri motus, Hyrcanum pontificem declaravit: Antipatro verò dynastiam quamcunque ipse optaret obtulit, & procuratorem Judææ constituit. [*Josephi. lib.* 1. *Belli, cap.* 8. *& lib.* 14. *Antiquit. cap.* 15.]

Statuit autem Cæsar, Hyrcanum & liberos ejus ethnarchiam & pontificatum Judæorum perpetuò retinere more patrio: æque in sociorum & amicorum suorum numerum recipi. & si

qua

3957 qua controverſia exorta fuerit de Judaicâ diſciplinâ, judicium penès ipſum eſſe. adhæc nec hyberna militi debere, nec pecunias ab eo exigi. dedicarique æream tabulam hæc continentem in Capitolio, & apud Tyrum, Sidonèm, Aſcalonem, in templis, inſcriptam Romanis atque Græcis litteris: & ut decreta hæc ad omnia loca mittantur. [*Lib.* 14. *Antiqu. cap.* 17.]

Cæſar commoratus ferè in omnibus Syriæ civitatibus quæ majoris erant dignitatis, præmia benemeritis & viritim & publicè tribuit: de controverſiis veteribus cognovit ac ſtatuit. Reges, tyrannos, dynaſtas provinciæ, finitimóſque (qui omnes ad eum concurrerant) receptos in fidem, conditionibus impoſitis provinciæ tuendæ ac defendendæ, dimiſit & ſibi & populo Romano amiciſſimos. [*Hirtius.*]

Tyri omnia Herculis donaria Cæſar ſuſtulit; quòd conjugem & filium Pompeii in fugâ recepiſſent. [*Dio, lib.* 42.]

Paucis diebus in Syriæ provinciâ conſumptis, Sextum Cæſarem amicum & neceſſarium ſuum legionibus Syriæque cum præfeciſſe, ait *Hirtius*: Sexto quæſtori ac cognato ſuo omnia ibi eum commiſiſſe, ſcribit *Dio*. [*lib.* 47.] Legionem ab eo, jam tum de bello Parthico cogitante, in Syriâ relictam, & ἀξίωμα ſive præfecturæ dignitatem conſanguineo ſuo Sexto Julio adoleſcentulo conceſſam fuiſſe, *Appianus* indicat. [*lib.* 3. *Bell. civil. pag.* 575. *& lib.* 4. *pag.* 623.]

Cæſar, ordinatis rebus Syriæ, eadem claſſe quâ venerat profectus eſt in Ciliciam. [*Hirtius: cum Joſepho, lib.* 14. *cap.* 16.] Cujus provinciæ civitates omnes evocavit Tarſum: ibíque, rebus omnibus provinciæ & finitimarum civitatum conſtitutis, cupiditate proficiſcendi ad bellum (Ponticum) gerendum non diutiùs moratus eſt. [*Hirtius.*]

Hic Tarcondimoto (cujus ſuprà, ex *Ciceronis* epiſtolâ 1. libri 15 ad familiares, facta eſt mentio) qui Ciliciæ partem ſibi ſubjectam habebat, & re navali Pompeium plurimùm juverat, ignovit. [*Dio, lib.* 41.]

Antipater, ubi de Syriâ Cæſarem proſecutus eſt, in Judæam reverſus, obeundo provinciam novarum rerum cupidos compeſcuit, tum minis agens tum conſiliis. Fore enim, ut ſi Hyrcano contenti ſint principe feliciter degant fruendo ſuis quiſque poſſeſſionibus. Sin novas ſibi ſpes polliceantur, & lucra ex rebus turbatis capterent: ſe quidem pro præſide habituros dominum, Hyrcanum verò pro rege tyrannum, tum Romanos atque Cæſarem acerbos hoſtes pro principibus. Hos enim nequaquam laturos mutari aliquid ex his quæ ipſi conſtituerint. Cùm tamen Hyrcanum ſtupidum ac ſegnem animadverteret, per ſe ſtatum provinciæ componebat. Et Phaſaëlum quidem è liberis ſuis natu maximum Hieroſolymis & circumjacenti regioni Ducem conſtituit: Herodi ſecundo, admodùm adoleſcenti, Galilæam curandam commiſit. [*Joſeph. lib.* 1. *Belli, cap.* 8. *& lib.* 14. *Antiquit. cap.* 16, 17.]

Herodem tum *quindecim* tantùm annorum fuiſſe, apud *Joſephum* legimus. [*lib.* 14. *cap.* 17.] eundem quoque ex eo numerum Rufino in verſione ſuâ, Photio in Bibliothecâ, [*cod.* 238.] Pſeudogorionide Hebræo, [*lib.* 5. *cap.* 3.] & Nicephoro Calliſti, [*lib.* 1. *hiſtor. Eccleſ. cap.* 6.] retinentibus. Verùm primi rerum Herodis deſcriptores, Ptolemæus & Nicolaus Damaſcenus, ex quibus ſua Joſephus hauſit, non 15 ſed 25 ſcripſiſſe videntur; & nota κε in ιε, facili librariorum errore, deinde tranſiviſſe. Ab hoc enim tempore ad Herodis mortem anni numerantur 45. cum dimidio ferè. Quibus anni additi 25, annos conficerent 68 atque anni dimidium: cujus dimidium alterum ſi ille exegiſſet, ætatis annum 70 attigiſſet. Quum verò extremo morbo laboraret, ἐπὶ ἔτεσιν ἑβδομηκοντὰ, *circa annum ſeptuageſimum* fuiſſe illum, ipſe quoque *Joſephus* agnoſcit. [*lib.* 17. *cap.* 8.]

Phaſaëlo natus eſt filius Phaſaëlus; cui poſteà Salampſio Herodis & Mariammes filia nupſit. [*Joſeph. lib.* 18. *cap.* 7.] ſiquidem ſeptennis ille erat, quum pater Phaſaëlus mortuus eſt. [*Id. lib.* 14, *cap.* 25.]

Pharnaces adversùs Aſandrum, qui in Boſphoro ab eo defecérat, expeditionem inſtituit. Sed quum eſſe in viâ Cæſarem, atque in Armeniam properare audiret; perterritus, magíſque ab impetu quàm exercitu ejus ſibi timens, multos ad eum antequàm propiùs accederet legatos de pace miſit, ſi quacunque tandem ratione præſens diſcrimen evitare poſſet. Idque inprimis obtendebat, ſe Pompeium nullo auxilio juviſſe: ſperabátque ſe Cæſarem, in Italiam Africámque properantem, ad pacificationem adducturum, à cujus diſceſſu bellum renovare facilè poſſet. Quod ipſum Cæſar ſuſpicatus, primos ac ſecundos ejus legatos comiter accepit; ut ſpe pacis quàm maximè incautum poſſet invadere. [*Dio, lib.* 42.]

Cæſar, magnis itineribus per Cappadociam confectis, biduum Mazace commoratus, venit Comana, vetuſtiſſimum in Cappadociâ Bellonæ templum: quod tantâ religione colebatur, ut ſacerdos ejus majeſtate, imperio & potentiâ ſecundus à rege conſenſu gentis illius haberetur. (*de quo videndus Strabo, lib.* 12. *pag.* 535.) Hoc ſacerdotium Cæſar homini nobiliſſimo Nicomedi Bithynio adjudicavit: qui, regio Cappadocum genere ortus, jure minimè dubio, vetuſtate tamen interrupto, illud repetebat. [*Hirtius.*] Etſi enim cæteris qui pro Pompeio contra ſe ſteterant, ditionum quas à Pompeio acceperant poſſeſſionem confirmaverit: Comanorum tamen ſacerdotium in Nicomedem tranſtulit ab Archelao. [*Appian. in Mithridatic. pag.* 254.] quod patri ipſius Archelao, ſororis Cleopatræ natu maximæ marito, à Gabinio in Ægypto occiſo, Pompeius tribuerat. [*Strabo, lib.* 12. *pag.* 558.]

Quum propiùs Pontum finéſque Gallogræciæ Cæſar acceſſiſſet, Dejotarus tetrarches Gallogræciæ, tunc quidem penè totius, quod ei neque legibus neque moribus conceſſum fuiſſe cæteri Tetrarchæ contendebant, ſine dubio autem rex Armeniæ minoris ab Senatu appellatus, depoſitis regiis inſignibus, neque tantùm privato veſtitu ſed etiam reorum habitu, ſupplex ad Cæſarem venit oratum, ut ſibi ignoſceret, quòd in Cn. Pompeii caſtris fuiſſet: ſéque ignoratione ſtatûs Italiæ ac neceſſitate exercituum Pompeii, quibus vallatus erat, defendebat. Eam

excusationem Cæsar rejiciebat: sed tamen se concedere id factum dicebat superioribus suis beneficiis, veteri hospitio atque amicitiæ, dignitati ætatique hominis, atque precibus eorum qui frequentes concurrissent, hospites atque amici Dejotari, ad deprecandum. De controversiis Tetrarcharum postea se cognituruin esse dixit: & regium vestitum ei restituit. Legionem autem eam quàm ex suis Dejotarus disciplinâ Romanâ constitutam habebat, equitatúmque omnem ad bellum (Ponticum) gerendum adduci jussit. [*Idem.*] Hunc tamen Dejotarum hospitem suum pecuniâ Cæsar mulctavit: & Armeniam minorem à Senatu illi datam, sed à Pharnace tunc occupatam, Ariobarzani Cappadociæ regi attribuit. [*Cicero, in orat. Philippic. 2. & de Divinat. lib. 1. & 2. Dio, lib. 41.*]

Imperatam pecuniam, iterum & tertiò auctionibus factis Dejotarum dedisse, quâ Cæsar uteretur ad bellum; in oratione pro eo rege habitâ *Cicero* indicat, ubi etiam, ad gratiam conciliandam, ita ille ad Cæsarem hâc de re perorat. *Quid retineat per te meminit, non quid amiserit: neque se à te mulctatum arbitratur; sed, cùm existimares multa tibi multa esse tribuenda, quo minus à se, qui in alterâ parte fuisset, ea sumeres, non recusavit. &c. Omnia tu Dejotaro, Cæsar, tribuisti; cùm & ipsi filio nomen regium concessisti. Hoc nomine retento atque conservato, nullum beneficium populi Romani, nullum judicium de se Senatus imminutum putat.*

Cùm in Pontum Cæsar venisset, copias omnes in unum locum coëgit: quæ numero, atque exercitatione bellorum mediocres erant. Exceptâ enim legione VI, quam secum adduxerat Alexandriâ veteranam, (multis laboribus periculisque functam, multisque militibus partim difficultate itinerum ac navigationum, partim crebritate bellorum, adeò diminutam, ut minùs mille hominum in eâ esset) reliquæ erant tres legiones: una Dejotari; duæ, quæ in eo prælio, quod Cn. Domitius fecit cum Pharnace, fuerant. [*Hirtius.*]

Adventante Cæsare territus Pharnaces, legatos de pace misit à ducentesimo stadio ferentes ei coronam auream, & satis stultè regis sui filiam offerentes in matrimonium. [*Appian. Bell. civil. lib. 2. pag. 484.*] In primis autem deprecabantur, ne ejus adventus hostilis esset: facturum enim omnia Pharnacem, quæ imperata essent. maximèque commemorabant, nulla Pharnacem auxilia contra Cæsarem Pompeio dare voluisse; cùm Dejotarus, qui dedisset, tamen ei satis fecisset. Cæsar respondit, se fore æquissimum Pharnaci, si quæ polliceretur repræsentaturus esset. Monuit autem, ut solebat, mitibus verbis legatos, ne aut Dejotarum sibi objicerent, aut nimis eo gloriarentur beneficio, quòd auxilia Pompeio non misissent. [*Hirtius.*] atque hoc ipsum Pharnaci vitio vertit, quòd & improbus & impius in benefactorem suum fuisset. [*Dio, lib. 41. & 42.*] Jubebat denique, ut Ponto confestim ille decederet, familiásque publicanorum remitteret; cæteràque restitueret sociis civibúsque Romanis, quæ penès eum essent: si fecisset, tum demùm munera recepturum se dixit, quæ bene rebus gestis imperatores ab amicis accipere consuêssent. [*Hirtius.*]

Pharnaces omnia liberaliter pollicitus, cùm festinantem ad Urbem Cæsarem speraret libentiùs etiam creditorum suis promissis; lentiùs agere, decedendi diem postulare longiorem, pactiones interponere, in summâ frustrari cœpit. Cujus calliditate cognitâ, Cæsar ita negotium acceleravit, ut celeriùs omnium opinione manum consereret. [*Idem.*]

Ad castra igitur Pharnacis quum venisset, in hanc vocem erumpens, *Ergo jam non dabit pœnas patricida?* in equum insiluit; & ad primum clamorem editum in fugam hostem vertit, magnámque stragem edidit: adjutus circiter mille equitibus, qui primi procurrentem secuti sunt. Ita *Appianus*, in Bell. civil. lib. 2. [*pag. 485.*] Similiter & in libro Historiæ suæ 42. *Dio*: Eâdem die quâ ad hostem pervenerat, ex itinere ad dimicationem descendit; & aliquandiu ab equitatu curribúsque falcatis hostium conturbatus, tandem victoriam obtinuit. In colle Cæsarem aciem instruxisse, notat *Julius Frontinus*: [*Stratagemat. lib. 2. cap. 2.*] eámque rem ei expeditam fecisse victoriam: quòd pila ex edito in subeuntes barbaros emissa protinùs eos averterent. Cum Cæsare quoque Dejotarum in acie contra Pharnacem fuisse, corpúsque suum periculo objecisse; in oratione pro eo rege habitâ confirmat *Cicero*.

Commissa pugna circa Scotium montem est, non multò longiùs tribus passuum millibus ab urbe Zelâ distitum; juxta quem Pharnacis pater Mithridates Triarium exercitúmque Romanum magnâ clade affecerat. [*Hirtius: cum Plutarcho in Cæsare, Appiano in Mithridatic. pag. 254. & Dione, lib. 42.*] Eum montem Pharnaces, (ut accuratiorem totius hujus pugnæ historiam ex *Hirtio* repræsentemus) veteribus paternorum castrorum refectis operibus, copiis omnibus suis occupavit. Cæsar, qui ab hoste millia passuum quinque castra posuerat, valles regis castris proximas, occupaturus, proximâ nocte, vigiliâ quartâ, legionibus omnibus expeditis impedimentisque in castris relictis, eum ipsum locum cepit in quo Mithridates prælium adversùs Triarium fecerat.

Pharnaces, quum id repentè primâ luce animadvertisset, copias suas omnes pro castris instruxit: &, sive loci felicitate impulsus, sive auspiciis & religionibus inductus, (*quibus obtemperasse eum postea audiebamus*; inquit Hirtius) sive contemptu paucitatis Romanarum copiarum, quarum magnam partem jam sub Domitio fuderat, ultrò Romanos castra sua munientes iniquo loco invasit. Quod illis, subitò ab operibus vocatis & nondum ordinibus instructis, magnum terrorem attulit. Falcatæ regiæ quadrigæ, permistos milites perturbabant: quæ tamen celeriter multitudine telorum sunt oppressæ. Intecuta has est acies hostium: actíque cominùs prælio facto, dextro cornu, quo veterana legio VI. erat collocata, initium victoriæ natum est ab eâ parte; sinistro deinde cornu mediáque acie totæ profligatæ sunt copiæ regis. Itaque multis militibus partim interfectis partim suorum ruinâ oppressis, qui velocitate effugere poterant, armis tamen projectis, vallem transgressi, nihil ex loco superiore inermes proficere poterant. Romani verò victoriâ elati, subire iniquum locum munitionésque aggredi non dub-

dubitârunt: &, defendentibus castra iis cohortibus quas Pharnaces præsidio reliquerat, celeriter castris hostium sunt potiti. [*Id.*]

Ita Pharnacem Cæsar uno &, ut sic dixerim, non toto prælio obtrivit, more fulminis, quod uno eodemque momento venit, percussit, abscessit. Nec vana de se prædicatio est Cæsaris, ante victum hostem esse quàm visum. [*Florus, lib. 4. cap. 2.*] Jactabátque ille, eâdem die & pervenisse se ad hostem, & vidisse eum, & vicisse. [*Dio, lib. 42.*] quod in litteris ad amicum quendam Amintium sive Anitium Romam missis ab eo tribus illis verbis est expressum: VENI, VIDI, VICI. [*Plutarch. in Cæsare. Appian. lib. 2. Bell. civil. pag. 485.*] Intra quintum enim quàm adfuerat diem, quatuor quibus in conspectum venit horis, unâ Pharnacem profligavit acie. [*Sueton. in Julio, cap. 35.*] crebrò commemorans Pompeii felicitatem, cui præcipua militiæ laus in bello Mithridatico de tam imbelli genere hostium contigisset. [*Id. ibid. cum Appiano, lib. 2. Bell. civil. pag. 485.*]

Pharnaces, interfectâ multitudine omni aut captâ suorum, cum paucis equitibus profugit. Cui nisi castrorum oppugnatio facultatem attulisset liberiùs profugiendi, vivus in Cæsaris potestatem adductus esset. [*Hirtius.*] Sinopen verò ille cum mille equitibus refugit. [*Appian. Mithridatic. pag. 254.*]

Cæsar, incredibili est lætitiâ affectus, quòd maximum bellum tantâ celeritate confecerat: erátque subiti periculi recordatio lætior, quòd victoria facilis ex difficillimis rebus acciderat, [*Hirt.*] Prædam omnem regiam & mannbias, quamvis plurimæ erant, militibus donavit. [*Id. & Dio.*] Cúmque trophæum eo in loco Mithridates de Triario statuisset; quia id consecratum diis belli evertere fas non erat, ipse de Pharnace suum opposuit, atque ita Mithridaticum obscuravit quodámque modo dejecit. Postea receptis omnibus quæ vel Romanis vel eorum sociis Pharnaces ademerat, singula iis qui amiserant restituit; parte quâdam Armeniæ, quam Ariobarzani dono dedit, exceptâ. Amisenorum calamitatem libertate eis datâ compensavit. [*Dio.*] Legionem VI. decedere ad præmia atque honores accipiendos in Italiam jussit; auxilia Dejotari domum remisit: duas reliquas legiones cum Cœlio Viniciano in Ponto reliquit. Ita per Gallogræciam Bithyniámque in Asiam iter fecit: omniúmque earum provinciarum de controversiis cognovit & statuit; jura in tetrarchas, reges, civitates distribuit. [*Hirtius.*]

In Asiâ pecuniam obiter colligebat, magnâ publicanorum per singulos populos acerbè exigentium invidiâ. [*Appian. Bell. civil. lib. 2. pag. 485.*] (cujus tum Proconsul fuit, Cæsaris & Ciceronis in auguratu collega, P. Servilius Isauricus: ut ex *lib. 13. ad familiar. epist. 68.* intelligitur.)

Brithagoras, vir inter Heracleenses Ponti summæ authoritatis, qui civium suorum causâ Cæsarem per orbem hucusque secutus fuerat, illo Romam jam redire instituente, senectâ & laborum assiduitate exhaustus, vivere desiit; grandem patriæ luctum relinquens. [*Memnon, in Excerptis Photii, cap. 62.*]

Mithridatem Pergamenum (à quo res feliciter celeritérque gesta in Ægypto fuit) regio genere ortum, disciplinis etiam regiis educatum, (nam eum Mithridates, rex Asiæ totius, propter nobilitatem Pergamo parvulum secum asportaverat in castra, multósque tenuerat annos) regem Bosphori Cæsar constituit, quod sub imperio Pharnacis fuerat: provinciásque populi Romani à Barbaris, atque inimicis regibus, interposito amicissimo rege, munivit. [*Hirtius.*] De quo videndus *Strabo*, lib. 13. pag. 625. (cum notis Casauboni:) & *Appianus* in Mithridaticis, pag. 254.

Eidem bellum contra Asandrum mandavit: ut Bosphoro potitus, ejus in amicum ulcisceretur perfidiam. [*Dio, lib. 42.*] Eidem quoque Trocmorum in Gallogræciâ (Ponto & Cappadociæ confinia possidentium) tetrarchiam, ut materni generis jure ipsi debitam, adjudicavit; occupatam & possessam paucis antè annis à Dejotaro. [*Cicero, in orat. Philippic. 2. & lib. 2. de Divinat. Hirtius, de bello Alexandr. Strabo, lib. 12. pag. 567. & lib. 13. pag. 625. Dio, lib. 42.*]

In Græciam Italiámque deinde Cæsar navigavit: magnâ vi pecuniæ undique quibuscunque titulis confectâ, veluti antè ab ipso quoque factum fuerat. Partim enim eam pecuniam, quæ Pompeio priùs promissa fuerat, exegit; partim, aliis obtentis causis, alias imperabat. Multas quoque à principibus regibúsque aureas coronas accepit, partarum victoriarum ergô. Duásque res esse prædicabat, quibus & pararentur & conservarentur & augerentur imperia; milites & pecuniæ: earúmque alteram per alteram consistere, & alterutrâ deficiente, alteram simul concidere. [*Dio, lib. 42.*]

Ille ad Kalendas Septembr. (quæ inciderunt in Junii Juliani diem 17) *Athenis non videtur fore. Multa enim eum in Asiâ dicuntur morari; maximè Pharnaces:* inquit *Cicero* ad Atticum. [*lib. 11. epist. 24.*] Verùm Pharnace *sine ullâ belli morâ victo*, (ut in libri *Liviani* 113. epitome legitur) cæterísque rebus celerrimè confectis, *in Italiam celeritate omnium opinione venit;* ut in fine libri de bello Alexandrino notavit *Hirtius.*

Romam verò Cæsar venit, circumagente se anno quo Dictator iterùm designatus fuerat, (qui magistratus nunquam antè fuerat annuus) & in proximum annum Consul declaratus est. [*Plutarch. in Cæsare.*]

Pharnaces Domitio (Calvino,) qui ad ipsum persequendum à Cæsare relictus fuit, Sinopen tradidit: & pace acceptâ dimissus cum mille suis equitibus, equos interfecit; iniquissimè id ferentibus eorum dominis. Inde conscensis navibus, *in Pontum* cum fugisse, apud *Appianum* in Mithridaticis [*pag. 254.*] legimus, quum, *ex Ponto*, fuisset dicendum. Nam & in Ponto ipsa Sinope fuit: & in Bosphoranum regnum à Pompeio sibi traditum refugisse Pharnacem, in libro 2. Bell. civil. [*pag. 485.*] idem ipse *Appianus* confirmat.

Herodes Galilææ præfectus, Ezechiam Judæum, qui cum magno latronum agmine Syriæ fines incursare solebat, comprehensum cum multis latrocinii sociis interfecit. Quod ejus factum magnam ei apud Syros & per eos apud Sextum Cæsarem, qui tunc Syriam provinciam administrabat, conciliavit gratiam. (*Joseph. lib. 1. Belli, cap. 8. & lib. 14. Antiquit. cap. 17.*)

Phasaëlus, excitatus ad æmulationem fraternæ gloriæ, Hierosolymitanorum gratiam sibi conciliavit: omnia negotia publica per se obeundo, nec abutendo potestate ad cujusquam injuriam. Quo factum est, ut pater ejus Antipater haud secùs quàm si rex esset, à totâ gente coleretur: nec propterea tamen minùs fidelis aut benevolus Hyrcano ipse fuit. (*Id. ibid.*)

3958 Cæsar, contra P. Cornelium Scipionem Pompeii Magni socerum, M. Catonem & Mauritaniæ regem Jubam expeditione susceptâ, XIV. Kalend. Januar. in Lilybæum pervenit: indéque, VI. Kalend. Januar. navem conscendens, post diem quartam in conspectum Africæ venit. (*Hirtius, in lib. de bello Africano.*) XIV. verò Kalend. Januar. dies, in Septembris Juliani proleptici diem 30 & ultimum eo tempore incidebat: ut sequentis longi anni dierum 445 retrograda à primi anni Juliani Kalendis Januariis facta patefaciet numeratio. Quod minùs animadvertentes *Plutarchus* & *Dio*; ille quidem [*in Cæsare,*] *περὶ τροπὰς χειμερινὰς circa Solstitium brumale*, in Siciliam; hic (*libro* 43.) *χειμῶνος μεσοῦντος medià hyeme* in Africam, Cæsarem trajecisse retulit. Ante *brumam* verò in Africam illum transmisisse, etiam *Ciceronis* illa in libro 2°, de Divinatione satis indicant. *Cæsar, cùm à summo aruspice moneretur ne in Africam ante brumam transmitteret, nonne transmisit? quod ni fecisset, unum in locum omnes adversariorum copiæ convenissent.*

Kalendis Januariis (in Octobris Juliani diem 13 incurrentibus) Cæsar castra ad opidum Ruspinam habuit: & pridie Nonas Januarii (Octobris 16) post diem tertium quàm Africam attigit, ab horâ diei quintâ usque ad Solis occasum acerrimo prælio habito, Labienum & Petreium vicit: atque VI. Kalend. Februar. (Novembris Juliani 6°.) hostilem exercitum Labieni & Scipionis denuò repulit. [*Hirtius.*]

Pharnacem, in Bosphorum vi intrare tentantem, ab Asandro in carcerem conjectum atque interemptum fuisse, in libro 42° *Dio* significat: quod ab *Appiano* in Mithridaticis [*pag.* 254.] ita latiùs habetur explicatum. Pharnaces, collectâ Scytharum ac Sarmatarum manu, Theudosiam Panticapæumque occupavit. Et quum ab Asandro bello peteretur, equites ejus, equis destituti nec assueti pedestri prælio, vincebantur: solus Pharnaces egregiè pugnans, tandem consauciatus cecidit quinquagenarius, postquàm regnavit in Bosphoro annis 15 ut habet *Appianus*, vel 17 potiùs: quot à cæde patris ejus Mithridatis hucusque numerantur.

Cæcilius Bassus, ordinis equestris, qui à pugnâ Pharsalicâ post devictum Pompeium fugiens Tyri latitaverat, sui similibus nonnullis ad se receptis, sibique modò his modò illis militibus Sexti Syriæ præsidis diversis temporibus ad custodiam urbis venientibus conciliatis; quum multæ res adversæ Cæsaris in Africâ nuntiarentur: non contentus jam præsenti sorte, ad novas res consurrexit. Deprehensus verò in hoc à Sexto antequàm sese paravisset, auxilium se Mithridati Pergameno ad occupandum Bosphorum parare dixit: habitâque sibi fide, dimissus est. (*Dio, lib.* 47.)

Optimates Judæorum videntes Antipatrum cum filiis tantopere crescere, tam favore gentis quàm Hyrcani pecuniis & percipiendis ex Judæâ reditibus, malignè erga eum affecti sunt. Jam enim amicitiam contraxerat cum Romanis imperatoribus, & persuaso Hyrcano ut pecuniam eis mitteret, ipse hujus muneris sibi usurpavit gratiam: tanquam de proprio mittens, & non quasi ab Hyrcano acceptam. Quæ Hyrcanus audiens adeò nihil curabat, ut gaudere etiam facto videretur. Sed maximè terrebat Judæorum primates violentum ac audax Herodis ingenium & tyrannidis cupidum. Adeuntes igitur Hyrcanum, apertè jam incusabant Antipatrum: de filio ejus Herode maximè conquesti, quòd Ezechiam cum plerisque aliis, nullâ ab Hyrcano potestate acceptâ, interfecisset; legibus contemptis, quæ hominem quantumvis scelestum non sinunt affici supplicio, nisi prius damnatum ex sententiâ judicum. Matres quoque eorum quos ille necaverat, per singulos dies in templo non desinebant precibus suis tum regem tum populum obrundere; rogantes ut Herodes coram Synedrio facti sui rationem reddere cogeretur. Permotus igitur his Hyrcanus, Herodem ad judicium & dicendam causam evocavit. (*Joseph. lib.* 14. *cap.* 17.)

Herodes, ordinatis Galilææ rebus quemadmodùm existimabat sibi conducere, à patre prænonitus ne privati more ad judicium veniret, mediocre sed tamen sufficiens sibi præsidium adjunxit in itinere: ne vel Hyrcanum terreret si plures adduceret, vel ipse sine tutelâ subiret judicii periculum. Quin & Sextus Cæsar præses Syriæ scripsit ad Hyrcanum ut eum absolveret; minis si contra fecisset additis. Cùm constitisset igitur Herodes coram Synedrio purpuratus cum armatis stipatoribus, omnes sunt attoniti: nec quisquam eorum qui absentem accusaverant ausus est hiscere; sed hærebant inopes consilii. Tum unus è consessu Sameas, vir justus & ob hoc invictus terroribus, (quem fervidioris tamen fuisse ingenii, vetus illud Hebræorum dictum ostendit: *Esto humilis ut Hillel, & non* רגפ *iracundus ut Samai:*) assurgens, non solùm Herodem audaciæ ac violentiæ accusavit, sed ejus culpam in judices & regem ipsum, qui hanc ei concesserunt licentiam, derivavit: quos ipsos etiam posteà, justo Dei judicio, pœnas Herodi esse daturos prænuntiavit. Quod rei eventus, & confessus illius judicibus & Hyrcano ab Herode rege facto interemptis, verum fuisse comprobavit. Hyrcanus verò animadvertens judices propensiores ad damnandum Herodem, rem in sequentem diem distulit: & clàm eum admonuit, ut fugâ sibi consuleret. Atque ita ille secessit Damascum, quasi regem fugiens: cúmque convenisset Sextum Cæsarem, & res suas in tuto collocasset, palàm præ se tulit quòd non esset comparaturus si denuò citaretur ad judices. Illi verò indignabantur, & Hyrcanum conabantur docere, quòd in ipsius perniciem hæc omnia tenderent. (*Id. ibid.*)

In

In Africâ Cæſar, XII. Kalend. Apriles (Januarii Juliani die 21) luſtrato exercitu, poſtero die productis univerſis copiis in acie conſtitit: ſed poſtquàm ſatis diúque adverſarios à ſe ad dimicandum invitatos ſuperſedere pugnæ animadverteret, reduxit copias. (*Hirtius, de bello Africano.*)

Cæcilius Baſſus ex litteris, quas à Scipione ſibi miſſas fingebat, retulit: Cæſarem in Africâ victum interiiſſe, ſibíque imperium Syriæ mandatum. Itaque cum iis quos ad hoc inſtruxerat militibus Tyrum occupavit: hínceque ad Sexti copias procedens, ab obvio ſibi facto eo victus, vulnus accepit: indéque vi quidem adversùs eum quicquam agere in poſterum non conatus eſt. (*Dio, lib.* 47.)

Cæſar, pridie Nonas Apriles (Februarii Juliani die 4) tertiâ vigiliâ ab opido Agar egreſſus, XVI. millia paſſuum eâ nocte progreſſus, Thapſum eâ die circummunire cœpit. Ubi & Jubam & Scipionem memorabili pugnâ ſuperavit: poſt quam M. Cato Uticæ ſibi ipſi manus intulit. (*Hirtius, de bello Africano.*)

Sextus Cæſar, acceptâ pecuniâ, Herodem Cœleſyriæ præfecit. Herodes, impatienter ferens quòd vocatus fuiſſet in judicium, exercitum contra Hyrcanum duxit: ſed patris Antipatri & fratris Phaſaëli occurſu & precibus cohibitus eſt quò minùs invaderet Hieroſolyma; placantium eum & rogantium, ut terruiſſe contentus reipsà læderet neminem, néve ulteriùs adversùs authorem ſuæ dignitatis procederet. Quorum monitis ille paruit; ratus ſufficere ſibi ad futuras ſpes, quòd potentiam genti declaraviſſet. [*Joſeph. lib.* 14. *cap.* 17.]

In Africâ Cæſar per quietem magnum exercitum vidiſſe dicitur, appellantem ſe fierotémque: & permotum eo ſomnio, in memoriales tabellas, retuliſſe confeſtim de condendâ Carthagine Corinthóque. [*Appian. in Libycis, pag.* 85.]

Julium Cæſarem Hyrcanus per legatos rogavit, ut confirmaret cœptam ſocietatem & amicitiam. [*Joſeph. lib.* 14. *cap.* 17.]

Cæcilius Baſſus miſſis ſuis ad Sexti Cæſaris milites, qui certâ ſpes ipſis proponerent, adeò eos ſibi adſociavit, ut Sexto occiſo legio ejus ad ipſum tranſierit. [*Id. ibid. Liv. lib.* 114. *Libo: apud Appian. lib.* 3. *Bell. civil. pag.* 576. *Dio, lib.* 47.] quanquàm ab aliis hunc in modum res referatur hiſtoria. Sextus adoleſcens voluptatibus vacans, legionem quam Julius Cæſar in Syriâ reliquerat indecenter ſecum circumducebat. Id reprehendentem Baſſum, qui legionis illius curam habebat, aliquando rejecit cum contumeliâ: & aliquanto pòſt quum vocanti obediret tardiùs, juſſit eum attrahi. In eo tumultu quum ad manus ventum eſſet, exercitus non ferens inſolentiam jaculis Sextum confixit. Cúmque mox pœnitentia ſequeretur & metus à Cæſare, conjurârunt, ni venia fidéſque ſibi daretur, uſque ad mortem ſe decertaturos? coacto etiam Baſſo, ut fieret ejus conjurationis ſocius. Deinde ex novo delectu aliud agmen confecerunt, & aſſuefecerunt eiſdem quibus ipſi utebantur exercitiis. [*Appian. Bell. civil. lib.* 3. *pag.* 575, 576. *& lib.* 4. *pag.* 623.]

Baſſus omnem exercitum, præter paucos qui Apameæ hyemaverant, quos inde ante ſuum adventum egreſſos in Ciliciam uſque inſecutus fruſtra fuit, ad ſe pertraxit: reverſúſque in Syriam, prætor nominatus eſt, Apamcámque munivit, ut eam domicilium quaſi belli haberet: omnes qui validâ eſſent ætate, non liberos tantùm ſed ſervos etiam, ad militiam delegit; pecuniam confecit, arma fabricavit. [*Dio, lib.* 47.]

Cæſar, Africano bello confecto, Idibus Jun. (Aprilis Juliani die 14.) Uticæ claſſem conſcendit, & poſt diem tertium Carales in Sardiniam pervenit: unde III. Kalend. Quintil. (Juliani Aprilis die 29) navibus ſecundùm terram provectus, duodetricesimo die, (Maii Juliani die 26) eo quòd tempeſtatibus cohibebatur, ad urbem Romam venit. [*Hirtius, in fine lib. de bello Africano.*]

Quatuor Romæ triumphos egit Cæſar eodem menſe, ſed interjectis diebus: diverſo quemque apparatu & inſtrumento. [*Sueton. in Julio, cap.* 37.] Gallici apparatus ex citro, Pontici ex acantho, Alexandrini teſtudine, Africi ebore conſtitit. [*Vellei. Patercul. lib.* 2. *cap.* 56.] Pontico triumpho inter pompæ fercula trium verborum prætulit titulum, VENI. VIDI. VICI. non acta belli ſignificantem, ſicut cæteri, ſed celeriter confecti notam. [*Sueton. ut ſupr.*] In eo fugâ Pharnacis riſum populo movit. Alexandrinus de Ægyptiis triumphus medius inſertus eſt, Gallicum inter & Ponticum: in eóque Achillæ Phounſque caſus plauſibilis fuit. [*Appian. Bell. civil. lib.* 2. *pag.* 491.] Sed Arſinoës Ægyptiæ, & mulieris & pro reginâ tunc habitæ, quæ inter victos [quod nunquam Romæ contigit] ducebatur, conſpectus plurimum commiſerationis populo injecit. Quæ poſt triumphum tamen, in germanorum gratiam, dimiſſa eſt. [*Dio, lib.* 43.]

Germani verò ejus, ſoror natu major Cleopatra & frater minor Ptolemæus, Cleopatræ maritus, à Cæſare arciti hoc anno Romam venerunt; atque ab eo inter amicos ſociósque Romanorum ſunt adſcripti. In ſuis quoque ipſius ædibus Cæſar domicilium Cleopatræ aſſignavit; eámque non niſi maximis honoribus præmiſque auctam remiſit: quòd malè inde audiret, nihil omninò penſitans. [*Id. ibid. Sueton. in Julio, cap.* 52.] Quin & in æde Veneris Genitricis, ex voto inſtante pugnâ Pharſalicâ concepto extructâ [quam hoc anno dedicatam ab eo fuiſſe, confirmat etiam *Dio.*] ad Veneris latus effigiem Cleopatræ auream Cæſar ſtatuit. [*Appian. Bell. civil. lib.* 2. *pag.* 492. * *cum Dione lib.* 51. *pag.* 459. *fin.*]

In Syriâ C. Antiſtius [Vetus] atque alii Cæſariani duces, cum equeſtribus ac pedeſtribus copiis contra Cæcilium Baſſum venientes, Apameæ eum obſidione circumcluſerunt. Hiſce finitimi quoque, qui Cæſaris rebus ſtudebant, ſeſe adjunxerunt: inter quos & Antipater, tam interempti quàm ſuperſtitis Cæſaris causâ, quòd ambobus eſſet amicus, per filios ſuos ſubminiſtravit auxilia. Quum autem aliquandiu æquis viribus eſſet certatum, neutráque pars prævalere alteri poſſet, induciis pacto nullo firmatis, ad auxilia paranda alia bellum ſuſpenderunt. [*Joſeph. lib.* 1. *Belli, cap.* 8. *fin. & lib.* 14. *Antiquit. cap.* 17. *fin. cum Dione, lib.* 47.]

Mithridates Pergamenus Leucotheæ templum (in Moschicâ regione circa Phasim fluvium) à Pharnace priùs compilatum denuò spoliavit. (*Strabo, lib.* 11. *pag.* 498.] Sed ut Pharnacem ita & hunc Bosphorum occupare tentantem, Asander (apud *Strabonem* Casander & Lysander perperàm dictus) evertit; atque utroque sublato, regno Bosphori ipse quietè potitus est. (*Id. ibid. pag.* 495. *& lib.* 13. *pag.* 625.]

C. Julius Cæsar Pontifex Maximus, suo III. & M. Æmilii Lepidi Consulatu, Romani anni emendationem instituit: Sosigenis in astronomicis, Flavii scribæ in fastis ordinandis, usus operâ. Cúmque jam mense Februario dies 23. fuissent intercalati: ipse præterea inter Novembrem & Decembrem duos alios menses intercalares dierum 67. interposuit: ita ut præsens annus menses 15. dies verò 445. habuerit. [*Censorinus de die natali, cap.* 8. *cum Suetonio, in Julio, cap.* 40. *Plinio, lib.* 18. *cap.* 25. *Dione, lib.* 43. *Macrobio, lib.* 1. *Saturnal. cap.* 14.]

3959 Pridie Kalendas Intercalares priores, (Septembris Juliani die 26) Cicero ad Cæsarem pro Q. Ligario orationem habuit. (*lib.* 6. *ad familiar. epist.* 14.)

A Kalendis Januariis, quibus Consulatum IV. Cæsar iniit, primus ordinationis Julianæ annus numeratus est. Inde enim anni à se constituti ille fecit principium. (*Censorin. ut supr.*] 4689 45

In Hispaniâ Cæsar cum Pompeii liberis bellum gerens, XI. Kalend. Martias Ateguâ opido potitus est, & Imperator appellatus. Quum Liberalia (*Plutarcho, in Cæsare, numero* dicta) Romæ agerentur, (XVI. Kalend. April. ut ex vetere Kalendario liquet) memorabilem illam ad Mundam urbem victoriam obtinuit. In quo prælio cecidêrunt ex Pompeianis millia hominum circiter 30. cum duobus ducibus Labieno & Atio Varo, atque ordinis equestris millibus ferè tribus: ex Cæsarianis desiderati ad hominum mille, saucii ad 500. Interfecto deinde Cn. Pompeio adolescente, qui fasces & imperium sibi arripuerat, pridie Idus Aprilis Cæsari, dum gradiebatur Hispalim, caput ejus allatum, & populo datum est in conspectum. [*Auctor Commentarii de bello Hispaniensi.*]

Pridie Palilium (XII. Kalend. Maias) sub vesperam, de hâc victoriâ nuntius allatus Romam fuit. (*Dio, lib.* 43.) & pridie Kalendas Maias, Hispali Cæsar ad M. Ciceronem litteras dedit consolatorias, (*Cicer. ad Attic. lib.* 13. *epist.* 20.) ob mortem Tulliæ filiæ; quæ post repudiatam matrem Terentiam, apud P. Lentulum ex partu decessit. (*Ascon. Pedian. in orat. Pisonian. Plutarch. in Ciceron.*) quum ejus maritus P. Cornelius Dolabella in Hispaniâ apud Cæsarem fuerit: ut ex Philippicâ 2a. & epistolarum ad Atticum libro 13. percipitur.

Habuit quoque Cæsar in hoc bello comitem Caium Octavium, nepotem sororis suæ Juliæ, 18 annos natum; nunquam aut alio usum hospitio, quàm suo, aut alio vectum veliculo: Pontificatúsque sacerdotio puerum honoravit. [*Vellei. Paterc. lib.* 2. *cap.* 59.]

Dejotarus rex turbatus, legatum ex Galatiâ Blesamium in Hispaniam ad Cæsarem misit: qui litteris ad eum Tarracone datis, bene sperare & bono regem esse animo jussit. [*Cicero, pro Dejotaro.*]

Dum bellum in Syriâ cum Cæciliô Basso trahitur, L. Statius (apud Velleium *Statius*, & Appianum *Sextius*) Murcus [apud Josephum *Marcus* perperàm dictus] vir prætorius, à Julio Cæsare Sexti successor missus, cum tribus agminibus ex Italiâ venit: atque à Basso fortiter est repulsus. [*Vellei. Paterc. lib.* 2. *cap.* 69. *Joseph. lib.* 1. *Belli, cap.* 8. *fin. & lib.* 14. *Antiquitat. cap.* 17. *fin. Appian. Bell. civil. lib.* 3. *pag.* 576. *& lib.* 4. *pag.* 623.] Nam & Bassi exercitum regio alebat, & socios ille permultos habebat Arabum phylarchos, qui loca munita in proximo tenebant. Inter ea loca erat Lysias ultra lacum sita qui juxta Apamiam est, & Arethusa, Sampsicerami & filii ejus Iamblichi [cujus in epist. 2. libri 15. ad familiar. *Cicero* meminit] regio; qui phylarchi genti Emesenæ imperabant. Propè etiam erat Heliopolis & Chalcis, sub Ptolemæo posita Mennæi filio, qui Marsyam & Ituræorum montana obtinebat. (*Strabo, lib.* 16. *pag.* 753.)

Alchaudonius Arabs [Alchædamus *Strabonis* dictus] Rhambæorum Nomadum intra Euphratem habitantium rex, qui antè cum Lucullo pactum inierat, deinde verò Parthis contra Crassum suppetias tulerat, à Basso simul & adversariis ejus advocatus, in Mesopotamiam egressus est. Cùm autem in medium inter Apamiam & Cæsarianorum castra locum advenisset, priusquàm alterutri parti quicquam responderet, auxilium suum venale proposuit. Basso verò plura danti se conjunxit; ac in pugnâ fugientis longè superior hostibus fuit. [*Id. ibid. cum Dione, lib.* 47.]

Idibus Septembribus Cæsar in Larcano suo novissimum testamentum fecit: demandavitque virgini Vestali maximæ. In eo tres instituit hæredes sororum nepotes, C. Octavium ex dodrante [non ex parte tantùm dimidiâ; ut apud *Livium* est, libro 116.] L. Pinarium & Q. Pedium ex quadrante reliquo. C. Octavium etiam in familiam nomenque adoptavit: plurésque percussorum in tutoribus filii, si quis sibi nasceretur, nominavit. In secundis etiam hæredibus Decimum Brutum constituit, [*Suetom. in Julio, cap.* 83.] & M. Antonium. [*Dio, lib.* 44. *cum Floro, lib.* 4. *cap.* 4.] si priores designati hæreditatem non adirent. [*Appian. Bell. civil. lib.* 2. *pag.* 518.]

3960 Mense Octobri Cæsar Romam omnium victor ingressus, omnibus qui contra se arma tulerant ignovit. [*Vellei. Paterc. lib.* 2. *cap.* 56.] Post actum verò initio hujus mensis Hispaniensem triumphum, Consulatu se abdicavit: & novo honorarios Consules sufficiendi instituto introducto, trimestres fecit Consules, Q. Fabium Maximum & C. Trebonium. [*Dio, lib.* 43. *cum Graveri Inscript. pag.* CCXCVIII. *init.*] quorum prior Consul ex Hispaniâ III. Idus Octobr. triumphavit. [*Ibid. pag.* CCXCVII.] Unde, cùm in triumpho Cæsaris eborea opida Chrysippus vidisset translata, & post dies paucos Fabii Maximi lignea; thecas ea opidorum Cæsaris fuisse dixit. (*Quintilian. lib.* 6. *cap.* 4.)

Multi

Multi & maximi honores Cæſari à Senatu ſunt decreti: & inter eos, ut Dictator in perpetuum eſſet; (*Liv. lib.* 116.) & inſuper prænomen Imperatoris haberet. (*Sueton. in Julio, cap.* 76.) non eo ſenſu, quo & antè & poſtea etiam ob rem in militiâ bene geſtam ducibus eſt tributum, ſed quo potentia & authoritas in Republicâ ſumma ſignificaretur. (*Dio, lib.* 43.) Nam & conceſſum illi eſt, ut ſolus milites & militiæ imperium haberet, ſolus publicas pecunias curaret; ac ne cui alterutro horum ipſius injuſſu uti liceret: atque ut magiſtratuù omnes etiam plebeii ejus poteſtati ſubjicerentur, juraréntque ſe nullis ejus decretis refragaturos. (*Id. ibid. & Appian. lib.* 2. *Bell. civil. pag.* 494.) Indéque à poſtremo hoc ejus in Urbem reditu, *quinque menſes principalis quietis* illius, deducit Velleius Paterculus. (*lib.* 2. *cap.* 56.)

Getas, ſive Dacos, qui ſe in Pontum & Thraciam effuderant, Cæſar coërcere meditabatur. (*Sueton. in Julio, cap.* 44; *Appian. lib.* 2. *pag.* 497.) Ad quam expeditionem ille ſe parans, Octavium, Atiæ, filiæ ſororis ſuæ Juliæ, filium Apolloniam, quæ Ionio mari imminet, ut literas ſimul & rem militarem diſceret, præmiſit; mox belli Getici, ac deinde Parthici, habiturus commilitonem. (*Vellei. Paterc. lib.* 2. *cap.* 59. *Sueton. in Octavio, cap.* 8. *Plutarch. in M. Bruto. Appian. lib.* 3. *pag.* 531. *Dio, lib.* 45.) ubi magiſtro dicendi uſus eſt Apollodoro Pergameno; quem jam grandem natu eò ſecum ab Urbe eduxerat. [*Sueton. in Octavio, cap.* 89. *cum Strabone, lib.* 13. *pag.* 625. *& Quintiliano, lib.* 3. *cap.* 1.) Atque eò etiam alæ equitum è Macedoniâ viciſſim ad eum commeabant, cum quibus exerceretur: ubi comiter omnes excipiendo gratioſus apud exercitum factus eſt. (*Appian. lib.* 3. *pag.* 531.)

Caſtor adoleſcens, à patre Caſtore Saocondario (ut eum appellat *Strabo*) & matre regis Dejotari filiâ incitatus, Romam ad accuſandum avum profectus eſt: regis ſervo Phidippo medico ſpe promiſiſque corrupto, ut ficto crimine Dominum capitis arceſſeret, quaſi is Cæſarem in tetrarchiâ ſuâ hoſpitio exceptum interficere voluiſſet. Cui legati regii, Hieras, Bleſamius, Antigonus & Dorylaus, ſeſe oppoſuerunt: corpora ſua pro ſalute regum ſuorum (patris & filii ſimul tunc regnantium) Cæſari offerentes. Pro eo Cicero, veteris hoſpitii & familiaritatis memor, in domo Cæſaris orationem habuit: ita inuſitatum fuiſſe præfatus, regem reum capitis eſſe, ut ante hoc tempus non fuerit auditum. Ob hanc verò accuſationem Dejotarus filiam ſuam unà cum mariro Caſtore Saocondario (nobili illo Chronographo) in ipſius Caſtoris regiâ Gorbeio trucidavit. [*Strabo, lib.* 12. *pag.* 568; *Suidas in* Καίσαρ.] De quâ re totâ; videndus clariſſimus *Voſſius* [heu! quondam noſter] in libri de Hiſtoricis Græcis primi capite ultimo.

Idibus Decembr. Q. Pedius [tertium intra hoc trimeſtre ſpatium] ex Hiſpaniâ triumphum duxit. [*Gruter. Inſcript. pag.* CCXCVII.] in quo, ut ante eum Fabius, non eburneis ſed ligneis ferculis uſus, riſum multum excitavit. [*Dio, lib.* 43.]

Parthi à Cæcilio Baſſo ad auxilium in Syriam evocati advenerunt: ſed ob hyemem non diu adfuerunt, neque memorabile quicquam egerunt. Ita, in libro 47. *Dio.* Eorum tamen adventu ab arctâ obſidione, quâ ab Antiſtio Vetere tum premebatur, ipſum fuiſſe liberatum in literis ad Balbum ſcriptis ipſe Vetus confirmat: de quibus ita *Cicero*, lib. 14. ad Attic. epiſt. 9. *Balbus hîc eſt, multúmque mecum: ad quem à Vetere littera data prid. Kalend. Jan. cùm à ſe Cæcilius circumſideretur, & jam teneretur: veniſſe cum maximis copiis Pacorum Parthum; ita ſibi eſſe eum ereptum, multis ſuis amiſſis. in quâ re accuſat Fufcatium. Ita mihi videtur bellum illud inflare. ſed Delabella & Nicias viderint.* quibus ſc. provinciæ Syriæ & belli Parthici, poſt cædem Cæſaris, cura fuit commiſſa: quando hæc à Cicerone ſcripta fuit epiſtola.

Romæ, pridie Kalend. Januarias, Q. Fabio Maximo conſule mortuo, C. Caninius Rebilus paucißimarum horarum Conſulatum petiit. [*Id ibid. cum Plinio, lib.* 7. *cap.* 53. *& Suetonio, in Claudio cap.* 15. *& Trebellio Pollione, in* XXX. *tyrannis.*] de quo Cicero, ad Curium: [*lib.* 7. *ad familiar. epiſt.* 30.] *Caninio conſule, ſcito neminem prandiſſe: nihil tamen eo conſule mali factum eſt. Fuit enim mirificâ vigilantiâ; qui ſuo toto conſulatu ſomnum non viderit.* Vid. Macrob. lib. 2. Saturnal. cap. 3. & lib. 7. cap. 3.

Proximo die quintum & poſtremum ſuum Conſulatum Cæſar iniit: in quo, ut Hyrcano Judæorum Pontifici & ethnarchæ gentique Judæorum, pro ſuo erga ipſum & populum Romanum affectu, gratiæ referrentur edixit: eundémque Hyrcanum habere & mœnibus inſtruere Hieroſolymorum urbem decrevit, & gubernare eam ſecundùm ſuam voluntatem; atque ut Judæis ſecundo locationis anno de reditibus eorum ſubducerent, immunéſque eſſent ab angariis & vectigalibus, conceſſit: ut apud *Joſephum*, lib. 14. Antiquit. cap. 17. videre licet. ut falli videatur idem, cùm in præcedente capite Cæſarem in Syriâ agentem litteras Romam ad Conſules miſiſſe narrat, ut Hyrcano diſjecta per Pompeium patriæ mœnia reſtituendi daretur poteſtas; ſtatimque, Cæſare ex Syriâ recedente, Antipatrum ſtrenuè operi illi incubuiſſe. Quod enim ille ſubjicit Senatuſconſultum, neque ad hunc Hyrcanum, neque ad murorum Hieroſolymitanorum reſtaurationem, quicquam ſpectat: ut ſuprà ad Mundi annum 3877. monuimus. de quo & *Salianus* videndus, ad annum Mundi 4007. num. 36, 37. 4670 44

In hoc eodem quinto Conſulatu, anno Juliano ſecundo, in honorem Julii Cæſaris, legem ferente M. Antonio ejus in Conſulatu collegâ, Quintilis menſis *Julius* appellatus eſt; quòd hoc menſe ad quartum Idus Quintiles Julius procreatus eſſet. [*Appian. Bell. civil. lib.* 2. *pag.* 494. *Dio, lib.* 44. *Cenſorin. de die natali, cap.* 9. *& Macrob. lib.* 1. *Saturnal. cap.* 12.] Unde, quum ſequente menſe *Sextili* M. Brutus, prætor urbanus poſt cæſum à ſe Cæſarem ludos Apollinares edendos præſcripſiſſet NONIS JUL. ad Atticum ſuum [*lib.* 16. *epiſt.* 1.] ſcribebat Cicero. *Stomachari totum diem licet. quidquàmne turpius, quàm Brutо* JULIIS? atque de eo monitus ab illo ipſe Brutus, ſeſe ſcripturum aiebat, ut venationem quæ poſtridie ludos Apollinares futura eſſet, proſcriberent III. ID. QUINTIL. [*Ibid. epiſt.* 4.]

Cæsar Carthaginem & Corinthum, quæ prius uno tempore deleræ fuerant, (ut supra ad annum Mundi 3858. dictum est) deductis eo Romanorum colonis, instauravit. (*Dio, lib.* 43. *cum Strabone, lib.* 8. *pag.* 381. *& lib.* 17. *pag.* 813.) Quod de Corintho, *Pausanias* in Corinthiacis, de Carthagine etiam *Solinus* (*capite* 30.) & in hisce Libycorum *Appianus* eatenus confirmant, quòd inter eversam & restitutam Carthaginem annos 102. interjectos fuisse contentiant. Id enim temporis spatium ad præsentem hunc annum rectè nos deducit : in quem & M. Antonii & P. Dolabellæ, à *Solino* hic nominatus, Consulatus incurrit. Ut minùs consideratè *Appianus* à Cæsare Augusto has urbes restauratas fuisse significaverit.

Magna tum populum Romanum cupiditas Crassum amissumque cum eo exercitum ulciscendi, spesque debellandi Parthos, incessebat. Id igitur bellum Cæsari unanimi consensu decreverunt, summóque ad id studio sese comparaverunt. Ac præter cætera quæ ejus belli causâ agebant, ut & administrorum copia Cæsari esset, & eo absente neque sine magistratibus urbs esset; neque si ipsa eos delegisset res ad motus intestinos rediret : magistratus jam ante ad totum triennium (tantum enim temporis Parthicæ expeditioni impendendum existimabant) constituere intenderunt. Horum dimidium partem Cæsar, quod lege quidam (de quâ consulendus *Suetonius* in *Julio*, cap. 42.) ei concessum fuerat, reipsâ autem omnes designabat. [*Dio, lib.* 43.]

Geras vero, sive Dacos, volens prior aggredi, præmisit trans sinum Adriaticum legiones sedecim, & equitum decem millia. Mox Parthis inferre bellum per Armeniam minorem, nec nisi ariti expectos aggredi prælio statuit. (*Sueton. in Julio, cap.* 44. *Appian. lib.* 2. *pag.* 497.)

Ad bellum Syriacum contra Cæcilium Bullum gerendum, Cornificium Cæsar misit, Syriânque provinciam illi tribuit. (*Cicero, lib.* 12. *ad familiar. epist.* 18. *&* 19.) Sed, dum legiones ad eum perducerentur, cædes Cæsaris intervenit : post quam ea provincia P. Cornelio Dolabellæ Consuli est assignata. (ut videbimus) Cornificio Africâ vetere datâ. (*Cic. ibid. epist.* 19. *&* 21. *Appian, lib.* 4. *pag.* 620, 621.)

Trium legionum quas Alexandriæ relinquebat curam & imperium Rufino liberti sui filio, exoleto suo, Cæsar demandavit. (*Sueton. in Julio, cap.* 76.)

VII. Kalend. Februar. Cæsar ovans ex monte Albano Urbem ingressus est. (*Inscript. Gruteri, pag.* CCXC VII.) Decretum enim erat, ut ipse feriis Latinis peractis ita inveheretur. (*Dio lib.* 44.)

Cùm à sacrificio Latinarum revertentem & ex monte Albano in Urbem descendentem, nonnulli Regem salutavissent : indignante populo ille offensus, Cæsarem se non Regem esse respondit. Ubi quum obticuissent cuncti, planè tristis dolensque transiit. Et cùm quidam è turbâ statuæ ejus coronam lauream candidâ fascia (quod regium erat insigne) præligatam imposuisset : tribuni plebis Epidius Marullus & Cæselius Flavus coronam fasciæ detrahi, hominemque duci in vincula jussere. Cæsar verò dolens, seu parùm prosperè motum regni mentionem, sive, ut ferebat, ereptam sibi gloriam recusandi, tribunos graviter increpitos potestate privavit. [*Sueton. in Julio Cæsare, cap.* 79. *Plutarch. in eodem. Dio, lib.* 44. *cum Livio, lib.* 116. *& Appiano, lib.* 2. *Bell. civil. pag.* 495, 496.]

Lupercalibus (quæ 15. Februarii die celebrata fuisse, vetus Kalendarium indicat) ad Cæsarem sedentem in Rostris, amictum togâ purpureâ, in sellâ aureâ, coronatum, ipsius in Consulatu collega M. Antonius, nudis inter Lupercos cursibus, supplex accessit, & diadema illi populi Romani nomine obtulit : quod ubi ab eo capiti ipsius impositum Cæsar detraxit, & in Jovis templo dedicandum, adscribi jussit in fastis : *Ad Lupercalia, C. Cæsari Dictatori perpetuo M. Antonius Consuleni, populi jussu, regnum detulisse, Cæsarem uti noluisse.* Unde in suspicionem venit, quasi ex composito id fecisset, Regique nomen adpeteret, sed ita ut cogi ad accipiendum id quodammodo vellet. [*Id. ibid. Cicero in Philippicâ* 2, 3, *&* 13. *Velleii. Paterculi. lib.* 2. *cap.* 56. *Plutarch. in Antonio. Cassiodor. in Chronico.*]

Rumor deinde quidam, sive verus, sive falsus, (uti fabulæ nonnunquam confingi solent) passim emanavit, pontifices Quindecemviros dictos in libris Sibyllinis reperisse, vincì Parthos à Romanis posse, si Rege duce bellum eis moveretur, esse ipsis alioquin insuperabiles : indèque proximo senatu L. Cottam Quindecemvirum sententiam dixisse, ut Cæsar rex appellaretur. Nonnulli verò jactabant, oportere eum Romanorum quidem dictatorem imperatoremque appellari, aut si quod nomen esset regio pluribilius : cæterarum verò gentium, quæ sub Romano essent imperio, diserte Regem nominari. (*Sueton. Plutarch. & Dio ; ut supr. Appian. pag.* 497.] Quò referendum & *Ciceronis* illud, in libro 2. de Divinatione. *Sibylla versus observavimus, quos illa furens fudisse dicitur. Quorum interpres* (L. Cotta) *nuper falsa quadam hominum fama deterrui in senatu putabatur : eum, quem ve verâ regem habebamus, appellandum quoque esse Regem, si salvi esse vellemus.*

Curabat omninò Cæsar ut quamprimùm exiret Urbem, in quâ laboraret invidiâ. Verùm quatriduo ante diem profectioni destinatam à conjuratis consossus est. (*Appian. pag.* 497.) In eâ conjuratione fuisse amplius 60. consciosque ferunt Senatores equitesque Romanos. [*Sueton. in Julio, cap.* 80. *Eutrop. lib.* 6. *fin. Oros. lib.* 6. *cap.* 17.] cujus capita fuerunt M. Brutus, & C. Trebonius, & C. Cassius, & ex Cæsaris partibus Decimus Brutus. [*Livi, lib.* 116.] Cùm venisset igitur Cæsar in Curiam, expeditionem Parthicam meditans ; ibi in curuli sedentem eum Senatus invasit : tribúsque & viginti vulneribus occisus est. [*Id. ibid. Florus, lib.* 4. *Histor. Rom. cap.* 2.] Idibus Martiis, ætatis anno 56. [*Sueton. in Julio Cæsare, cap.* 81, 88, 89. *Plutarch. in eodem ; & Appian. lib.* 2. *Bell. civil. pag.* 522.]

Sic ille, qui lignis collatis quinquagies dimicaverat, & 1192 millia hominum prælii occiderat, [referente *Plinio*, lib. 7. cap. 25.] in eo senatu, quem majore ex parte ipse coopterat, in curiâ Pompeii, ante ipsius Pompeii simulachrum, tot centurionibus suis inspectantibus,

à nobi-

3960 à nobiliſſimis civibus, partim etiam à ſe omnibus rebus ornatis, trucidatus ita jacuit, ut ad ejus corpus non modò amicorum ſed ne ſervorum quidem quiſquam accederet. [*Cicero, lib.* 2. *de Divinat.*]

P. Cornelius Dolabella, 25 annos natus ab ipſo Cæſare quum Urbe eſſet abiturus, ſuo loco, in ejus anni reliquum Conſul deſignatus, quum faſces atque inſignia corripuiſſet conſularia, in medium progreſſus, authorem ſuæ dignitatis multis convitiis proſcidit: &, ut quidam produnt, rogationem tulit, ut in poſterum, ea dies natalis Urbis haberetur. (*Appian. lib.* 2. *pag.* 505. & 509. *cum Velleio Paterculo, lib.* 2. *cap.* 58.)

Poſt tertium à Cæſaris cæde diem, (ut in 14. Philippicâ habet *Cicero*) quum Liberalia agerentur, (ut ex lib. 14. ad Atticum epiſt. 10. & 16. colligitur) id eſt, XVI. Kalend. April. in ædem Telluris Senatu convocato, quum Conſul Antonius, Plancus & Cicero de præteritorum oblivione & concordiâ verba feciſſent, ut injuriarum obliteratâ memoriâ pax inter cives conſtitueretur, atque ut Cæſaris acta rata eſſent, decretum eſt. (*Cicero, Philippicâ* 1. *Velleii. Paterc. lib.* 2. *cap.* 58. *Plutarch. in Cicerone, Bruto, & Antonio. Appian. lib.* 2. *Dio, lib.* 44.)

Atque illo primùm die (ut eſt in 14. Philippicâ) M. Antonius, depoſitis inimicitiis, Dolabellam collegam ſibi in Conſulatu eſſe voluit: quanquàm quum primùm Cæſar oſtendiſſet ſe, priuſquàm proficiſceretur, Conſulem eum eſſe juſſurum, acerrimè illi ſeſe oppoſuiſſet; ut in Philippicâ 2. oſtendit *Cicero*, & *Plutarchus* in *Antonio*. Nam initio quidem ſtatuerat ad conſulatum non admittere, nondum ad eum pertinentem: ſed ne ſeditionem moveret, collegam ſibi eſſe jam paſſus fuit. (*Dio, lib.* 44.)

Sequente die Senatus rurſùs conveniens, percuſſoribus Cæſaris provincias decrevit: M. Bruto Cretam, Caſſio Africam, Trebonio Aſiam, Cimbro Bithyniam, Decimo Bruto Galliam circumpadanam. (*Plutarch. in M. Bruto.*)

Ex his, priores duo Prætores Urbis erant: qui cùm indecorum arbitrarentur ante magiſtratûs exitum provincias ambitioſè invadere, neque tutum ſibi eſſe viderent urbanas adminiſtrare juriſdictiones; privati in Italiâ reliquum anni agere ſtatuerunt. Quo intellecto, Senatus præfecit eos frumento in urbem convehendo, uſque ad tempus abeundi in provincias. (*Appian. lib.* 3. *pag.* 530.) ut Brutus ſcilicet in Aſiâ, Caſſius in Siciliâ frumentum emendum ad Urbem mittendum curarent. Sed Caſſius munus illud aſpernatus eſt. (*Cicero, ad Attic. lib.* 15. *epiſt.* 9, 11, 12.)

Excogitatum eſt à quibuſdam, ut privatum æratium Cæſaris interfectoribus ab equitibus Romanis conſtitueretur: id facilè effici poſſe arbitrati ſunt, ſi principes illius ordinis pecunias contuliſſent. Itaque appellatus eſt à C. Flavio Bruti familiari Atticus, ut ejus rei princeps eſſe vellet. At ille, qui officia amicis præſtanda ſine factione exiſtimaret, ſempérque à talibus ſe conſiliis removiſſet, reſpondit, ſiquid Brutus de ſuis facultatibus uti voluiſſet, uſurum, quantum ex paterentur: ſe neque cum quoquam de eâ re collocuturum, neque coiturum. Sic ille conſenſionis globus hujus unius diſſenſione diſjectus eſt. (*Corn. Nepos, in vitâ Attici.*)

In æde Caſtoris nominum litteræ quædam Antonii & Dolabellæ conſulum excuſſæ ſunt: quibus utriſque alienationem à patriâ ſignificatam fuiſſe dicit *Julius Obſequens*, in libro de Prodigiis.

Conſul Antonius collegæ ſuo Dolabellæ ut juveni ambitioſo perſuaſit, petere mitti ſe in Syriam & ad exercitum contra Parthos conſcriptum. Perfecitque, ut populi ſuffragiis Syria illi obveniret provincia, ſimúlque bellum Parthicum legionéſque ad id deſtinatæ à Cæſare, unà cum his quæ in Macedoniam præceſſerant. Atque ipſe deinde Macedoniam (exercitu ita denudatam) à Senatu obtinuit. (*Appian. lib.* 3. *pag.* 530, 531, & 550.)

Antonii potentiam metuens *Cicero*, ſtatuit primùm legatus in Syriam cum Dolabellâ proficiſci. (*Plutarch. in Cicerone.*) IV. Nonas Aprilis liberâ legatione conceſſâ; ut, cùm vellet, introire, exire, liceret. (*Cic. ad Attic. lib.* 15. *epiſt.* 11.) Sed poſteà ab Hirtio & Pansâ, Conſulibus in ſequentem annum deſignatis, perſuaſus conſilium mutavit: &, Dolabellâ omiſſo, æſtatem Athenis agere decrevit. [*Plutarch. ut ſupr.*] iter in Græciam ſuſcepturus ante Olympia. [*Cic. ad Attic. lib.* 15. *epiſt.* 24. & *lib.* 16. *epiſt.* 7.] Hoc verò anno Olympias 184. eſt acta.

Octavius, ſexto poſtquàm Apolloniam venerat menſe, de Cæſaris avunculi cæde nuntio accepto, ex Epiro in Italiam tranſmiſit: ubi Brunduſii ab exercitu obviam progreſſo tanquam Cæſaris filius exceptus, omni morâ præciſâ [idque eò magis, quòd ſecum magnam vim pecuniæ militúmque à Cæſare præmiſſam habebat] ſtatim nomen *Cæſaris* aſſumpſit, hæreditatémque iniit. Atque ita Brunduſii ſe in *Juliam* gentem adſciſcens, pro Caio Octavio ſe Caium Julium Cæſarem Octavianum deinceps appellavit. [*Liv. lib.* 117. *Julius Obſequens, de prodigiis. Appian. lib.* 3. *pag.* 531, 532. *Dio, lib.* 45.]

Ad hoc nomen mox, non aliter quàm ad verum filium, undique magnus concurſus fuit, partim amicorum Cæſaris, partim libertorum & mancipiorum; cum eſque militum etiam, vel qui apparatum & pecunias ferebant in Macedoniam, vel qui vectigalia pecuniámque aliam ex provinciis exactas portabant Brunduſium. Ille tum multitudine ad ſe confluentium, tum Cæſarei nominis vulgo gratioſiſſimi exiſtimatione factus auctior & confidentior, ad Urbem iter fecit, cum haudquaquam contemnendo comitatu, in dies torrentis modo creſcente. [*Appian. ibid. pag.* 532, 533.]

XIV. Kalend. Maii, Octavius Neapolim venit: ac poſtridie in Cumano M. Ciceronem inviſit. [*Cic. lib.* 14. *ad Attic. epiſt.* 10.] de quo ita *Cicero* ipſe, in Epiſtolâ ad Atticum X. Kalend. conſcriptâ.] *ibid. epiſt.* 12.] *Nobiſcum hic perhonorifice & amicè Octavius: quem quidem ſui Cæſarem ſalutabant, Philippi non.* Neque enim placebat Atiæ matri Philippóque vitrico, adiri nomen invidioſæ fortunæ Cæſaris: ut apud *Velleium Paterculum* legimus. [*lib.* 2. *cap.* 60. *cum Suetonio in Octavio, cap.* 8. & *Appiano, lib.* 3. *pag.* 532, 533.]

Octavio

Octavio adventanti Romam immanis amicorum occurrit frequentia: &, cùm intraret urbem, Solis orbis super caput ejus, curvatus æqualiter rotundaríque in colorem arcus, (veluti coronam tanti mox viri capiti imponens) conspectus est. Ita *Velleius.* (*lib.* 2. *cap.* 59.) Et *Julius Obsequens*, de prodigiis: *Quum horâ diei tertiâ ingenti circumfusâ multitudine Romam intraret, Sol puri ac sereni cœli orbe modico incluſus, extrema linea circulo, qualis tendi arcus in nubibus solet, eum circumscripsit.* Varii nimirùm coloris circulus, qualis esse in iride solet, orbem Solis tunc ambiit: ut in Senecâ, (*Natural. quæstion. lib.* 1. *cap.* 2.) Plinio, (*lib.* 2. *cap.* 28.) Suetonio, (*in Octavio, cap.* 95.) Dione, (*lib.* 45.) & Oroſio, (*lib.* 6. *cap.* 20.) videre licet.

Octavius accitos sub noctem amicos jussit universos manè sibi præstò esse in foro cum comitatu idoneo. ubi Caium fratrem Antonii, prætorem urbanum, accedens, ait se adoptionem accipere: qui mos Romanus est, adoptioni authoritatem prætoris interponere. Hoc verbo relato per scribas in acta publica, statim è foro Antonium consulem adiit. (*Appian. lib.* 3. *pag.* 534.) Eum Consul superbè excepit, (neque is erat contemptus, sed metus) vixque admisso in Pompeianos hortos loquendi secum tempus dedit. (*Vellei. Patercul. lib.* 2. *cap.* 60.)

Circenses neglecti sunt ludi, quos Palilibus (XI. Kalend. Maii) in Cæsaris honorem celebrari decretum fuerat; quòd de Hispaniensi ipsius victoriâ nuntius pridie illius diei Romam allatus fuisset. (*Dio, lib.* 44. *&* 45. Sed Quinctius & Lamia coronas ibi gessêrunt, honoris Cæsaris causâ. (*Cic. lib.* 14. *ad Attic. epist.* 16. *&* 22.)

Quum percussores Cæsaris, quibus provinciæ sorte contigerant, in eas amandarentur: (ut in lib. 44. habet *Dio*:) C. Trebonius itineribus deviis in provinciam est profectus. (*Cic. lib.* 14. *ad Attic. epist.* 10.) Q. Philippo in Asiæ Proconsulatu successurus. (*lib.* 13. *ad familiar. epist.* 73. *&* 74. *collat. cum epist.* 43. *&* 45.) Cum eo Proquæstor ordinarius venit Patiscus: extraordinarius verò ad vectigalia in potestatem redigenda & cogendas pecunias à Senatu in Asiam missus est P. Lentulus P. Lentuli Spintheris filius. (*lib.* 12. *ad familiar. epist.* 14, 15.)

XI. Kalend. Jun. Trebonius Athenas venit; atque ibi Ciceronem adolescentem optimis studiis sub Cratippo operam dantem inveniens, utrumque in Asiam provinciam suam invitavit: ut ipse in litteris ad patrem VII. Kalendas Junias datis narrat. (*lib.* 12. *ad familiar. epist.* 16.) quibus & Cicero pater in libri 15. ad familiares postremâ respondit epistolâ.

IV. Non. Jun. lex lata est quæ earum rerum, quas Cæsar statuisset, decrevisset, egisset, Consulibus cognitionem dedit. (*Cicero, ad Attic. lib.* 16. *epist.* 18.)

Antonius, postquam ei acta Cæsaris inspicere exequique quæ is fieri jussisset mandatum fuit, libellis corruptis & pro arbitrio immutatis, quicquid ipsi libitum fuit tanquam ex Cæsaris præscriptis egit: civitatibus dynastisque eâ ratione gratificans, & magnam pecuniæ vim sibi congerens. Non enim agros solùm & vectigalia, sed libertatem etiam & jus Romanæ civitatis & alias immunitates vendebat ille; idque non tantùm singulis, sed provinciis quoque totis & populis universis. Déque his omnibus toto Capitolio tabulæ figebantur. (*Cicero, in Philippicâ* 2. *&* *lib.* 12. *ad familiar. epist.* 1. *Vellei. Patercul. lib.* 2. *cap.* 60. *Plutarch. in Antonio. Appian, lib.* 3. *pag.* 529. *Dio, lib.* 44.) in quarum unâ civitates locupletissimæ Cretensium vectigalibus liberabantur; statuebaturque ne post M. Brutum proconsulem, esset Creta provincia. (*Cic. ibid.*) Grandi quoque acceptâ pecuniâ, fixit Antonius legem quasi à Cæsare latam, quâ Siculi facti sunt cives Romani. (*Id. lib.* 14. *ad Attic. epist.* 12.)

Rex Dejotarus, simul-atque audivit Cæsaris interitum, res sibi ab illo ablatas suo marte recuperavit. Legati tamen ejus timidi & impediti, sine reliquorum amicorum regis sententiâ, syngraphâ sestertiûm centies Fulviæ uxori Antonii datâ, decretum in Capitolio fixum obtinuerunt, quo à Cæsare ipso reddita illi omnia ridiculè fingebantur. (*Id. ibid. & in* 2. *Philip.*)

Quum *ludi victoriæ Cæsaris* XIII. Kalend. Sextil. (ut ex vetere Kalendario liquet, in Gruteri Inscript. pag. CXXXIII.) edendi essent; non audentibus facere quibus obtigerat id munus, Octavius edidit. (*Sueton. in Octav. cap.* 10.) quum eorum apparandorum curam C. Matio viro doctissimo commisisset: qui minùs id probanti Ciceroni (*lib.* 12. *ad familiar. epist.* 27. *&* *lib.* 15. *ad Attic. epist.* 2.) hanc sui facti rationem (*in dicti libri* 12. *epist.* 28.) reddit. *Ludos, quos Cæsaris victoria Cæsar adolescens fecit, curavi. At id ad privatum officium, non ad statum Reipublicæ pertinebat. Quod tamen munus & hominis amicissimi memoriæ atque honoribus præstare, etiam mortui, debui: & optimæ spei adolescenti, ac dignissimo Cæsari, petenti negare non potui.*

Atque huc *Dionis* illa in libro 45. sunt referenda; *ἐψηφίσαντο τιμὰς ἐπωνύμους ἰδίας ἑαυτῷ τε καὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ ἱεροῦσθαι. Supplicationibus quibusdam ob victorias die peculiari nomini ipsius dicato sacrificatum est.* Cúmque priùs decretum fuisse & *Appianus* in libro Bellorum civilium 2. [*pag.* 494.] & in libro 43. ipse confirmet *Dio*; ut publicè solemnibus sacris celebrarentur dies quibus victorias adeptus fuerat; in unum hunc diem sacris ipsius *ἐπωνύμοις* dicatum omnium simul victoriarum ab eo reportatarum conjecta videtur fuisse commemoratio. Pharsalicæ enim, reliquarum omnium celeberrimæ, diem in fastis non fuisse peculiariter signatum, *Lucani* illud in libro 7°. indicat.

Tempora signavit leviorum Roma malorum,
Hunc voluit nescire diem.

M. Brutus & C. Cassius Trebonium in Asiâ & Tullium Cimbrum in Bithyniâ clàm per litteras monuerunt, ut occultè pecunias colligerent, & de exercitu dispicerent. [*Appian. lib.* 3. *pag.* 529, 530.] Quibus auscultans Cimber, etiam classem comparavit. *Cassius, ad Ciceron. lib.* 12. *ad familiar. epist.* 13.] Ebriosus nimirùm ille Cimber: quem in seipsum ita jocatum fuisse, in epist. 83. refert Seneca. *Ego quemquam feram, qui vinum ferre non possum?*

Cæsar Octavianus annos undevigenti natus, exercitum privato consilio & privatâ impensâ comparavit: ut ipse in Breviario rerum suarum, Ancyrano marmori insculpto, indicat. [*Inscr. Gruteri, pag.* CCXXX.] ante diem IX Kalend. Octobris scilicet; quo annum ætatis vice-

ſimum ille eſt ingreſſus. Nam ante Antonii ex urbe diſceſſum (qui ſequente Octobri, contigit) Ciceronis & aliorum qui Antonium oderant operâ Senatui commendatus, gratiam populärem ipſe inſtitit colligere, & milites ex coloniis cogere. [*Plutarch. in Antonio.*] ſibique & reipublicæ vires contra Antonium parabat, deductos in coloniis veteranos excitavit. [*Liv. lib.* 117.] de quo Florus. *Octavius Cæſar etate & injuriâ favorabilis, & nominis majeſtate quod ſibi induerat, revocatis ad arma veteranis, privatus (quis crederet ?) Conſulem aggrediturus.* Ita ille ; lib. 4. cap. 4. ubi tamen *mira dictu & ægre credenda* illum eſſe, non recte ſtatuit : ut nec *Dio*, qui 18 annorum tum fuiſſe ſcribit, quum Cæſaris nomen aſſumpſit hæreditatemque iniit. [*lib.* 45. *pag.* 271.] Neque etiam ſatis accurate vel a Seneca, [*lib.* 1. *de Clementia, cap.* 9.] *duodevicieſimum egreſſus annum*, vel à Velleio Paterculo *decimum nonum annum ingreſſus* ille fuiſſe dicitur. *Cum Cæſar*, inquit hic, *decimum nonum annum ingreſſus, mira auſus, ac ſumma conſecutus, privato conſilio, majorem Senatu pro republicâ animum habuit.* [*lib.* 2. *cap.* 61.] Quum enim exercitum comparare cœpit, decimum nonum ætatis annum ille ferè exegerat : & ab eo tempore uſque ad ejus exceſſum, anni numerantur 57. quot & principatui ipſius aſſignat Maximus mopachus in Computo.

Hic paveſactus Antonius, venit cum eo in colloquium in Capitolio ; & reconciliati ſunt. Eâ nocte Antonio per quietem dextera manus fulmine viſa eſt icta : & poſt paucos dies delatum ad eum eſt, Cæſarem inſidias ipſi parare. Cumque purganti ſe Cæſari ille non crederet ; ſimultas exarſit de integro inter eos veheniens. [*Plutarch. in Antonio.*]

Antonius, majoribus hic ratus ſibi opus fore copiis, nec ignarus Macedonicas legiones tum virtute præſtare, tum numero (erant enim ſex) eſſeque adjunctam magnam manum ſagittariorum & armaturæ levis ac veſtrum, equitatum præterea cæterumque apparatum abſolutiſſimum, qui videbatur deberi Dolabellæ propter decretum ei bellum Parthicum, quando Cæſar contra Parthos paraverat ; cogitavit eas ad ſe pertrahere : quia propter propinquitatem ſtatim trajecto mari ſupero poterant adeſſe in Italiâ. Cumque falſus repente ſpartûs eſſet rumor, Getas audirâ morte Cæſaris incurſionibus vaſtare Macedoniam ; Antonius à Senatu exercitum petiit, quo de hoſtibus pœnas ſumeret : dicens Macedonicum illum exercitum à Cæſare contra Getas paratum fuiſſe priuſquàm Parthos aggredi ſtatuiſſet, & pacata eâ impræſentiarum omnia circa limitem Parthicum. Tandémque, Dolabellæ unam legionem ſe traditurum pactus, imperator Macedonicarum copiarum electus eſt. [*Appian. lib.* 3. *pag.* 541, 542.] Et lege de permutatione provinciarum per vim latâ obtinuit ; ut Macedoniam, quæ Marco Bruto ſorte obtigerat provincia, frater ipſius Caius Antonius ſibi vindicaret ; Galliam verò Ciſalpinam, Decimo Bruto aſſignatam, ipſe Conſul Marcus Antonius, una cum Macedonico illo exercitu qui Apolloniam à Cæſare præmiſſus fuerat, conſequeretur. [*Dio, lib.* 45. *cum Livio, lib.* 117. *& Appiano, lib.* 3. *pag.* 543, 545, 546.]

Legiones Alexandrinas in armis eſſe ; Bailum è Syriâ arceſſi, Caſſium expectari, ferebatur. [*Cicer. ad Attic. lib.* 15. *epiſt.* 23.]

Inſtante ludorum tempore, quos æditurus erat ædilis Critonius, Cæſar Octavianus patri ſellam auream atque coronam parabat : id quod illi ex Senatuſconſulto in perpetuum ludis omnibus decretum fuerat. Cumque Critonius negaret ſe paſſurum honorari Cæſarem in iis ludis quos ipſe ſumptu ſuo faceret ; Cæſar illum ad Antonium duxit, ut conſulem : Conſul ad Senatum ſuper ea re ſe dixit relaturum. Cæſar indignatus, *Refer*, inquit : *ego interim ſellam proponam.* Id Antonius exaſperatus prohibuit : nec hoc contentus, prohibuit etiam ludis proximè ſecutis, quos Cæſar ipſe celebrabat in honorem Veneris Genitricis inſtitutos, quando ædes ei in foro & forum ipſum à patre dedicatum eſt. Quod Antonii factum exceptum eſt publico odio. [*Appian. ibid. pag.* 543, 544.]

Ad VI Kalend. Octobris, in veteris Kalendarii fragmento marmoreo, [*In Inſcript. Gruter. pag.* CXXXV. *fin. collat. cum integro altero pag.* CXXXIII.] habetur annotatum. VENERI. GENETRICI. IN. FORO. CÆSAR. Eo igitur die Octavianus ludos inſtitutos ob perfectionem fani Veneris, quos vivo adhuc Cæſare quidam ſeſe celebraturos receperant ſed tunc negligebant, ipſe ſuis ſumptibus, tanquam ad ſe ratione generis pertinentes, ad captandam populi gratiam fecit. [*Dio, lib.* 45.] Quos dum ille ederet ; Cometam repentè emerſiſſe docet *Seneca*, in Natural. quæſtion. lib. 7. cap. 17. *Suetonius* in *Julio*, cap. 88. & *Plinius*, lib. 2. cap. 25. ubi de eo ipſius Octaviani hæc verba refert. *In ipſis ludorum meorum diebus, ſidus crinitum per ſeptem dies, in regione cœli qua ſub ſeptentrionibus eſt, conſpectum. Id oriebatur circa undecimam horam diei, clarimque & omnibus terris conſpicuum fuit. Eo ſidere ſignificari vulgus credidit Cæſaris animam inter Deorum immortalium numina receptam : quo nomine id inſigne ſimulachro capitis ejus, quod mox in foro conſecravimus, adjectum eſt.* Quod & in nummis quibuſdam conſpicitur poſt exceſſum ejus ſignatis, cum inſcriptione DIVI JULII : & in illo Virgiliano eſt ſignificatum, Æneid. 8. *patrioque aperitur vertice ſidus.*

3961 VII. Id. Octobr. Antonius Brundiſium venit, profectus obviam legionibus Macedonicis quatuor, (è quinque) quas ſibi conciliare pecuniâ cogitabat : [*Cicero, lib.* 12. *ad familiar. epiſt.* 23. *cum Appian. lib.* 3. *pag.* 552, 554. *& Dione, lib.* 45. *pag.* 276. *edit. Graculanæ Hanovienſis.*] quàſque à Senatu populoque Romano advertis Getas ei datas, ipſe tranſvexit in Italiam. [*Velleii. Paterc. lib.* 2. *cap.* 61. *cum Appiano, lib.* 3. *pag.* 543. *& 546. & 558. fin.*]

Eòdem Octavianus & ſuos cum pecuniis, qui ſibi illos milites conduceret, præmiſit. (*Dio, ut ſupr.*) Ipſe verò properavit in Campaniam ; veteranos à patre in colonias deductos ad tuam militiam revocaturus. Móxque primùm ad ſe pelliexit Calatiæ veteranos, dein Caſilini, ex utroque latere Capuæ poſitos : & repræſentatis in ſingulos 500 denariis (quos *Appianus* & *Dio*

drachmas, Græco more, reddiderunt) contraxit circiter decem millia virorum, neque juſta armaturâ inſtructorum, neque digeſtorum in militares ordines; omnes ſub uno ſigno ducturi tanquam ſatellitium. [*Cicero, lib. 16. ad Attic. epiſt. 8. & Philipp. 3. Vellei. Paterc. lib. 2. cap. 61. Appian. lib. 3. pag. 552, 553.*] Atque his deinceps *Evocatorum* nomen eſt inditum: quòd impetratâ miſſione militiæ, rursùs ad eam vocati fuerint. [*Ser. Galba, ad Cicero. in lib. 10. ad familiar. epiſt. 30. Dio, lib. 45. pag. 276. & lib. 55. pag. 565.*]

Brundiſii interim quatuor Macedonicæ legiones incuſantes Antonium ob ceſſationem in perſequendis Cæſaris percuſſoribus, ſine acclamationibus deduxerunt eum ad tribunal; quaſi rationem auditurî ante omnia. Id tilentium ille iniquo animo ferens, non continuit ſe quin eis exprobraret ingratitudinem, non agnoſcentibus quantò præſtaret in Italiam ire quàm in Parthiam, nec ullum ſignum grati animi edentibus. Præterea querebatur, quòd miſſos ab adoleſcente petulante (ſic enim appellabat Cæſarem) concordiæ turbatores non adduceret ad ipſum: ſe tamen eos inventurum; exercitum verò ducturum ad decretam ſibi provinciam, fortunatam illam Galliam, & præſentium unicuique 100 drachmas ſive denarios daturum. Hæc in promittendo parcitas riſu excepta eſt: quem quum moleſtè ferret, aucto tumultu deſerebatur. [*Appian. lib. 3. pag. 554. cum Dione, lib. 45. pag. 276. & Cicerone, lib. 16. ad Attic. epiſt. 8.*]

Quum Antonius à tribunis ſeditioſos expetiſſet, ex militari diſciplinâ ſorte duxit decimum quemque: nec tamen in hos omnes, ſed in partem tantùm animadvertit, putans ſe eos territurum paulatim. [*Appian. ibid. pag. 554, 555.*] atque in hoſpitis tectis Brundiſii in ſinu, non modò avariſſimæ ſed etiam crudeliſſimæ uxoris, Fulviæ delectos Martiæ legionis centuriones trucidavit. [*Cicero, Philip. 3, 5. & 13. Dio, lib. 45. pag. 276.*]

Hoc facinore irritatos milites ubi videre Cæſariani qui ad eos corrumpendos miſſi fuerant, libellos ſpargebant per exercitum, pro Antonii ſordibus & crudelitate revocantes ſuperioris Cæſaris memoriam; & ad junioris liberalitatem invitantes. Quorum indiciis quum Conſul magna præmia propoſuiſſet, celatoribus contrà interminatus eſſet pœnam; nemine prodito ægrè ferebat, quaſi exercitus eos tegeret. [*Appian. pag. 555.*]

Quum Cæſar Octavianus ad res gerendas acceſſiſſet, plebemque ſibi devincire inſtituiſſet; M. Brutus & C. Caſſius, ſimul ſpe popularis reipublicæ ſtatûs tenendi abjectâ, ſimul Cæſarem metuentes, ex Italiâ ſolverunt; Athenaſque delati, magnificè fuerunt accepti. Ita *Dio.* [*lib. 47. pag. 338, 339.*] Eoſdem, quum ſuperior eſſe cœpit Antonius, provinciarum quæ iis datæ erant à Conſulibus deſperatis rebus, in exilium profectos fuiſſe, ſcribit in Attici Vitâ Cornelius Nepos. & *nunc metuentes arma Antonii, nunc, ad augendam ejus invidiam, ſimulantes ſe metuere; teſtatos editis, libenter ſe vel in perpetuo exilio dum reipublica conſtaret concordia, nec ullam belli civilis præbituros materiam*, Italiâ profectos fuiſſe, narrat *Velleius Paterculus.* [*lib. 2. cap. 62.*]

Quum alii ad Octaviani partes, alii ad Antonii diſcederent, atque exercitus vænales tanquam ſub haſtâ pluris licitanti addicerent ſe: Brutus Italiam ſtatuit relinquere, ac per Lucaniam pedeſtri itinere Eleam ad mare venit; indéque ſolvens, Athenas profectus eſt. Ubi Theomneſtum Academicum & Cratippum Peripateticum (Mitylenæum) audiens, unáque cum his vacans literis, omninò feriari videbatur & otiari: cùm in occulto tamen pararet bellum. [*Plutarch. in Vit. Bruto.*] Caſſii verò claſſem paucis pòſt diebus Brutum conſequutam fuiſſe, in Philippicâ X. indicat *Cicero.*

Brutus & Caſſius Macedoniam atque Syriam, ut ſibi priuſquàm Antonio Dolabellæque aſſignatas, per vim invadere ſtatuerunt. Quod conſilium poſtquàm detectum eſt; Dolabella properavit in Syriam, obiter inviſurus Aſiam, ut inde pecunias colligeret. Sic *Appianus*, de bellis civilibus libro tertio pag. 541. Putabat enim ille (ut & ante eum, *Florus*, lib. 4. cap. 7.) Bruto Macedoniam & Caſſio Syriam à Julio Cæſare, antequàm ab his ipſis occideretur, decretas fuiſſe; earúmque à Conſulibus poſteà ipſis ademptarum loco, minores alias conceſſas eſſe provincias, Cyrenem & Cretam inſulam, vel ut alii produnt, has ambas Caſſio, Bruto verò Bithyniam: atque his contemptis, illos exercitum ac pecunias collegiſſe, animo invadendi Syriam & Macedoniam. [*Appian. lib. 3. pag. 527, 530, 531, 533, 536, 550. & lib. 4. pag. 622.*]

Verùm à Julio Cæſare Syriam Cornificio fuiſſe deſtinatam, ex *Cicerone*: & quarto poſt eadem illius die Bruto Cretam, Caſſio Africam à Senatu fuiſſe decretam, ex *Plutarcho* ſuprà audivimus. Indéque in Philippicâ XI, de *Bruto*, Cicero. *Neque enim eſt in provinciam ſuam Cretam profectus: in Macedoniam alienam advolavit.* et de *Caſſio. Natura legi paruit, cùm eſt in Syriam profectus: alienam provinciam, ſi homines legibus ſcriptis uterentur; his verò oppreſſis, ſuam, lege naturæ.* Utramque etiam provincias ſine ullo Senatuſconſulto aut authoritate publicâ occupaviſſe, confirmat *Velleius Paterculus:* [*lib. 2. cap. 62.*] & de utroque, apud Athenienſes diverſantes, ita ſcribit *Dio:* [*lib. 47. pag. 339.*] Quum audirent Cæſarem „augeri, Cretâ ac Bithyniâ (eò enim miſſi erant) neglectâ, quòd eas ſibi provincias non „magnopere profuturas judicarent, ad occupandas Syriam ac Macedoniam animum adjecerunt; „nihil quidem ad eos pertinentes, ſed quòd eo tempore pecuniâ copiiſque florebant.

Dolabella, itinere per Achaiam, Macedoniam & Thraciam facto, tardiùs in Aſiam venit. In Achaia verò milites atque equites habens, Veteri Antiſtio occurrit; qui, dimiſſo exercitu (quo adversùs Cæcilium Baſſum nuper uſus fuerat) ex Syriâ erat reverſus, ubi quodvis adire periculum ille maluit, quàm videri aut coactus eſſe pecuniam aut Dolabellæ dare, aut libenter dediſſe. [*Dio, lib. 47. pag. 344. & Brutus; in lib. Ciceronis ad Brut. epiſt. 11.*]

Kalendis Novembribus litteræ Ciceroni ab Octaviano ſunt redditæ: quibus conſultabat, utrum Romam cum quatuor millibus veteranorum proficiſceretur, an Capuam teneret &

3961 Antonium venientem excluderet: an iret ad tres legiones Macedonicas, quæ iter secundum mare superum faciebant, quas congiarium ab Antonio accipere nolentes suas sperabat futuras. (*Cic. lib. ad Attic. epist.* 8.) Centurias Capuæ dinumeravit Octavius. (*epist.* 9.) Iter faciens in Samnium, venit Cales: mansit Theani. Municipiorum mirifica erat *ἀνάστασις*, & cohortatio. Romam venit cum manu magnâ. (*epist.* 11.)

Ibi ad plebem, sibi in hoc à Canutio (tribuno plebis) paratam, progressus, memoriam patris sui multis apud eos verbis renovavit, & res ab eo egregiè gestas recensuit: de se quoque multa modestè dixit, Antonium accusavit, milites qui se essent secuti laudavit; quòd ad auxilium Urbi ferendum adessent, seque ad id delegissent, ac per se universis hæc significarent. Laudatus hinc, partim propter alium apparatum, partim etiam propter militem illum numerosum quem secum habebat; in Hetruriam profectus est, militum ibi quoque cogendorum causâ. [*Dio, lib.* 45. *pag.* 276.]

Hoc tempore *M. Cicero* Marco filio, Athenis annum jam audienti Cratippum, (non nunc primùm eò missum, ut in lib. 45. pag. 277. *Dio* innuit) tres illos egregios de Officiis libros dicavit. [*lib.* 16. *ad Attic. epist.* 11.] Extántque filli ad Tironem scriptæ litteræ: [*lib.* 16. *ad familiar. epist.* 21.] in quibus, de convictoribus suis agens; Bruto, inquit, *ego locum in proximo conduxi, & ut possum, ex meis angustiis illius sustento tenuitatem. Præterea declamitare Græcè apud Cassium institui: Latinè autem apud Brutum exerceri volo. Utor familiaribus, & convictoribus, quos secum Mitylenis Cratippus adduxit, hominibus & doctis & illi probatissimis.*

Ad hanc tenuitatem redactus Brutus; præter Ciceronem, cæteros quoque Romanos adolescentes, qui Athenis operam dabant litteris, sibi adjunxit. Herostratum in Macedoniam, ad conciliandos eos qui præerant exercitibus, misit. Cúmque accepisset navigia Romana argento onusta dirigere Athenas cursum ex Asiâ, & prætorem iis navibus advehi probum virum & sibi familiarem, occurrit ei circa Carystum, & ad tradenda sibi induxit navigia. (*Plutarch. in M. Bruto,*)

Huic Brutus, Sami natalem suum celebrans, splendidius epulum paravit. Ibi, postquàm ad compotationes ventum est, cœperunt pro Bruti victoriâ & populi Romani libertate facere libamina. Tum Brutus, grandiore accepto poculo, hunc versum sine ullâ evidente causâ voce altâ pronuntiavit;

Ἀλλά μι μοῖρ' ἔκτα, ἣ Λατοῦς ἄτεκνον ἔθηκ'
Sed me fors misera & Latonæ perdidit infans.

Quæ exclamatio pro cladis omine est habita: quum ad novissimum in Philippis pugnam proceßurus, signum militibus daret ille Apollinem. (*Id ibid. cum Appiano, lib.* 4. *pag.* 668.)

Inde *συντόνως μισεῖσθαι* Antistius, ex illâ pecuniâ quam portabat in Italiam, impertiit: ut eo in loco *Plutarchus* scribit. Vicies sestertium Latinus interpres reddidit: quantam ei summam Veterem Antistium *ultro & pollicitum esse & dedisse ex suâ pecuniâ*, agnoscit ipse Brutus, in epistolâ quâ hunc Romam jam ad petitionem Præturæ profectûrum Ciceroni commendat. [*lib. ad Brut. epist.* 11.] Pompeium Auticum quoque abjecto Bruto Italiâque cedenti sestert. C. M. munere misisse, eidémque Epiro absentem CCC jussisse dari; apud *Cornelium Nepotem*, in Vitâ Attici, legimus.

In Piræeo deinde Cassius & Brutus distracti, alter in Syriam, alter in Macedoniam perrexit. [*Plutarch.*] Cassius, ut prohiberet Syriâ Dolabellam. [*Cicero, Philippic.* 11.] Brutus, ut Græciam Macedoniámque sibi adjungeret. (*Dio, lib.* 47. *pag.* 339.) Et sine authoritate publicâ provincias exercitúsque occupantes, &, ubicumque ipsi essent, prætexentes esse rempublicam; pecunias, quæ ex transmarinis partibus Romam à quæstoribus deportabantur, à volentibus acceperunt. [*Vellei. Patercul. lib.* 2. *cap.* 62.]

Cassius in Asiam, anticipato Dolabellâ, ad Trebonium Proconsulem trajecit: acceptáque ab eo pecuniâ, permultos sibi equites ex iis qui à Dolabellâ in Syriam præmissi fuerant, (quos Cassio se primum tradidisse jactat P. Lentulus Asiæ Quæstor extraordinarius, in litteris ad Ciceronem; *lib.* 12. *ad familiar. epist.* 14.) multósque item alios Asianos & Cilices adjunxit. Tum Tarcondimotum ac Tarsenses ad societatem secum ineundam compulit; & hos quidem invitos. nam adeò Cæsari priori ac ejus gratiâ etiam posteriori favebant, ut urbem suam pro Tarso Juliopolin vocaverint. [*Dio, lib.* 47. *pag.* 342.]

Brutus quoque, postquàm ab Apuleio copias quantas tum ille habebat accepit, & in numerato circiter sedecim talentûm millia, quæ ex tributis ac vectigalibus Asiæ collecta acceperat à Trebonio; venit in Bœotiam. [*Appian. lib.* 4. *pag.* 632. *cum Dione, pag.* 339.] Deinde milites collegit: partim ex Pompeianis, quos à Pharsalicâ pugnâ per Thessaliam vagantes tunc reperit; partim ex iis qui cum Dolabellâ ex Italiâ profecti, ob morbum relicti vel ab ordinibus dilapsi fuerant. Equites insuper quingentos Cinnæ, quos in Asiam ducebat ad Dolabellam, ademit. [*Plutarch. & Dio, ut supr.*] Quò spectat illud de Bruto *Ciceronis*, in Philippicâ XI. *Legiones conscripsit novas, excepit veteres: equitatum ad se abduxit Dolabella, atque eum navalem parricidii* (Trebonii) *ablatum, hostem suâ sententiâ judicavit. nam ni ita esset, quo jure equitatum à Consule abduceret?*

His instructus Brutus, sub prætextu reipublicæ & suscepti contra M. Antonium belli, nullo omninò labore Græciam, in quâ nihil admodùm militum erat, occupavit. (*Dio, ut supr. cum Livio, lib.* 118.)

Hinc Demetriadem profectus, magnam armorum vim Cæsaris dictatoris jussu ad bellum Parthicum paratorum, quæ deportabantur ad Antonium, in suam redegit potestatem. [*Plutarch. & Appian. lib.* 3. *pag.* 567.]

In Macedoniam autem venit eo ipso tempore, quo C. Antonius (M. Antonii consulis frater) eòdem recens pervenerat, ac Q. Hortensius Macedoniæ Proconsul discessum parabat: neque

3961 ſibi tamen admodùm laborabat, quum & Hortenſius ſtatim ſe cum eo conjungeret, & Antonius prohibitus (Romæ tum rerum potiente Cæſare) quicquam eorum agere quæ ſummi eſſent magiſtratûs; nihil virium haberet. [*Dio, ut ſupr. cum Cicerone, in Philippic.* 10.]

Delectus verò habitus in Macedoniâ fuerat ſummo Q. Hortenſii ſtudio & induſtriâ. Legio quam L. Piſo ducebat, legatus Antonii, Ciceronis filio (quem Athenis ſecum Brutus in Macedoniam adduxit) ſe tradidit. Equitatus, qui in Syriam ducebatur bipertitò, alter cum à quo ducebatur reliquit in Theſſaliâ, (ut dictum eſt) ſeſeque ad Brutum contulit: alterum in Macedoniâ Cn. Domitius adoleſcens à legato Syriaco abduxit. (*Cicero, Philip.* 10.)

Audiens Brutus eveſtigio pergere C. Antonium ad copias quas Dyrrachii & Apolloniæ Gabinius habebat, & eum prævertere cupiens, repentè iter fecit per loca aſpera & multam nivem; longéque præcurrit eos qui prandium ſuum ferebant. Ut prope Dyrrachium venit, eſt ex labore & algore bulimiâ correptus: quod mali apprehendit ferè & pecudes & homines, quum per nivem laſſeſcunt. Ejus neceſſitate intellectâ, accurrerunt à ſtatione hoſtes ipſi, cibúmque & potum attulerunt. Pro quo beneficio Brutus, ubi deditum eſt ei opidum, non in hos modò, ſed ipſorum etiam causâ clementem præbuit ſe in omnes. (*Plutarch.*) P. autem Vatinius, qui Illyrils finitimis præerat, inde profectus Dyrrachium prior occupaverat; Bruto in totâ diſſentione civili adverſarius. Sed propter morbum à militibus contemptus, iis ad Brutum tranſeuntibus, Dyrrachii portas illi aperuit & exercitum tradidit. [*Dio, ut ſupr. cum Cicerone, in* 10. *Philippicâ, & Livio, lib.* 118.]

Quum Dolabellæ in Syriam pateret via certa, neque longa; cum legione præmiſſo Marſo Octavio, Senatore quidém, ſed egente, qui popularetur agros & vexaret urbes, in Aſiam irrupit alienam provinciam, ubi nulla belli erat ſuſpicio. (*Cicero, Philip.* 11.)

Eò venientem neque Pergamus neque Smyrna voluit recipere: forum tantùm extra mœnia illi præbitum eſt, tanquam Conſuli. Cúmque iratus ille Smyrnæ oppugnationem fruſtrà tentaſſet, Trebonius Proconſul Aſiæ (qui urbes Bruti & Caſſii receptaculo muniebat) pollicitus eſt ſe in Epheſum eum intromiſſurum: mandavitque ſuis ut Conſulem illuc proficiſcentem ex intervallo ſequerentur. (*Appian. lib.* 3. *pag.* 542.)

Secutæ poſtea ſunt colloquutiones familiariſſimæ cum Trebonio: complexúſque ſummæ benevolentiæ falſi indices extiterunt in amore ſimulato. (*Cicero, Philip.* 11.) Quo tamen ita deceptus eſt Trebonius, ut is ſummam ſibi Dolabellæ benevolentiam polliceretur, ejus militibus alimenta ultrò daret, ac cum eo citra omnem metum convictum haberet. (*Dio, lib.* 47. *pag.* 344.)

In Ægypto Ptolemæus junior, ætatis 15 annum agens, à ſorore eademque conjuge ſuâ Cleopatrâ, veneno ſublatus eſt; anno regni ſui 4°, & Cleopatræ (à morte patris Auletæ) 8°. [*Joſeph. Antiqu. lib.* 15. *cap.* 4. *& libro* 2°. *contra Apion. pag.* 1064. *Porphyr. in Græc. Euſeb. Scaligeri, pag.* 216.]

M. Antonius Conſul, Brundiſio Romam reverſus, cùm edixiſſet ut adeſſet Senatus frequens ante diem VIII. Kalend. Decembr. eúmque diem obire neglexiſſet; in ante diem IV. Kalend. diſtulit, túmque in Capitolio adeſſe eum juſſit. [*Cicero, Philip.* 3.]

Interim legiones Antonii Macedonicæ, euntes in ciſalpinam Galliam, tumultuatæ ſunt: ſpretíque legatis ſibi præfectis, complures ad Cæſarem tranſiverunt. [*Dio, lib.* 45. *pag.* 276.] Legio Martia univerſa, ſublatis ſignis ad eum ſe conferens, Albæ conſtitit. Eámque imitata Quarta legio, duce L. Egnatuleio Quæſtore, ad Cæſarem pariter tranſiit. [*Id. ibid. Cicero, Philip.* 3, 4, 5, 11, 13. *cum lib.* 11. *ad familiar. epiſt.* 7. *Liv. lib.* 117. *Velleï. Patercul. lib.* 2. *cap.* 6. *Appian. lib.* 3. *pag.* 556.) His Cæſar acceptis quum, ſicut prioribus, argentum diviſiſſet, multos etiam reliquórum ad ſe pertraxit: elephantiſque Antonii ſubitò omnibus potitus eſt, quum in eos dum præteragerentur incidiſſet. [*Dio, ut ſuprà.*]

Ingreſſurus ad Senatum Antonius (in Capitolio, die præſtituto congregatum) ut quereretur de Cæſaris conatibus, in aditu Curiæ de legionum defectione nuntium accepit: quo ille territus, ne verbum quidem auſus eſt in Senatu facere de Cæſare; cùm de eo tamen conſtituiſſet ad Senatum referre, ſcriptámque attuliſſet Conſularis quidam ſententiam, quâ Cæſarem hoſtem judicaret. [*Cicer. Philip.* 3, 5. *&* 13. *&* *Appian. lib.* 3. *pag.* 556.) Eodémque ipſo die facta eſt veſpertina provinciarum in ſequentem annum inter Antonii amicos ſortitio; ſic, ut quæ cuique apta eſſet ea cuique obveniret. [*Cic. Philip.* 3.]

Mox ex urbe diſcedens, Albam properavit; verbis (ut poſſe ſe putabat) Martiæ legionis milites, ibi conſidentes, ad officium reducturus. Sed quum peteretur telis è mœnibus, aliis agminibus viritim 500 miſit denarios: quas verò circa ſe habebat copias bellico apparatu Tibur, indéque Ariminum duxit, in primo aditu Galliæ ciſalpinæ; habens legiones Macedonicas tres (jam enim & reliquum earum venerat) & veteranorum unam, cum ſolitis eas ſequi auxiliis, præterea prætorianos cum tironibus. [*Appian. lib.* 3. *pag.* 556.]

Decimum Brutum, qui Galliâ ciſalpinâ ut ſuâ provinciâ cedere nolebat, Mutinæ incluſum obſedit Antonius. [*Id. ibid. pag.* 556, 558.] Ei, licèt è patris perculſoribus uni, tempori ſerviens auxilium tulit Cæſar Octavianus. [*Dio, lib.* 45. *pag.* 277.] cui, præter duas illas fortiſſimas quæ ad eum tranſierant legiones Macedonicas, & unam tironum, duæ aliæ veteranorum erant legiones, licèt non integræ, ſed ſuppletæ ex tironibus. Cúmque eum Prætorem creare vellet exercitus, honorem oblatum recipere noluit: ſed donativi largitate mercenarios ſuos devinxit; alteros 500 denarios duabus Macedonicis legionibus (ludicrâ pugnâ coram ipſo decertantibus) viritim diſtribuens, & ſi certamine opus foret, quinquies millenos victoribus pollicitus. (*Appian. pag.* 557, 558.) De his *Cicero*, in Philippicâ X. *Veterani primi Cæſaris authoritatem ſecuti conatum Antonii repulerunt: poſt ejuſdem furorem Martia legio fregit, Quarta affixit.*

Romæ

Romæ cùm neuter Conſulum adeſſet (Dolabellam enim Antonius *in* Syriam præmiſerat, ipſéque Mutinam tum circumſidebat) Senatum adeſſe ad XIII. Kalendas Januarias edixerunt. Quo die M. Cicero, tertiâ oratione Philippicâ habitâ, ſuaſit ut quæ Octavianus contra Antonium egerat confirmarentur, Mutinenſibus, legioni Martiæ & Quartæ, & militibus veteranis qui ad eum tranſierant, laudes & præmia decernerentur: atque ut non Decimus Brutus ſolùm, ſed cæteri etiam (ſortitionis illius Antonianæ nullâ ratione habitâ) provincias ſuas retinerent, neque cuiquam traderent, niſi qui ex Senatuſconſulto ſucceſſiſſet. Factóque in ejus ſententiam Senatuſconſulto, progreſſus in concionem, quid in Senatu actum eſſet, quartâ Philippicâ populo expoſuit. [*Cic. ibid. & Philip. 5. & 6. initio: cum lib. 11. ad familiar. epiſt. 6. & lib. 12. epiſt. 22. Dio, lib. 45. pag. 277.*]

Kalendis Januariis, quibus A. Hirtius & C. Panſa Conſulatum inierunt, Cicero oratione Philippicâ quintâ in Senatu habitâ bello Antonium perſequendum, & iis qui rempublicam adversùs eum defendebant honores decernendos eſſe ſuaſit. Poſtridie C. Cæſari Octaviano *imperium extraordinarium* (ut in Philippicâ XI. *Cicero* appellat) à Senatu datum eſt, cum conſularibus ornamentis, & lictoribus atque inſignibus prætoriis: ut comparato à ſe exercitui pro prætore præeſſet, & unà cum Conſulibus Decimo Bruto contra Antonium opem ferret. adjectúmque, ut Senator eſſet, atque inter quæſtores & conſulares ſententiam diceret: utque Conſulatum decem annis priùs, quàm legibus permiſſum eſſet, petendi jus haberet. Equeſtri quoque ſtatuâ auratâ Senatus eum honoravit: quæ in Roſtris poſita, ætatem ejus ſcripturâ indicabat. Eodémque Senatuſconſulto eſt decretum, ut pecunias, quas militibus dederat, ex ærario (quia pro republicâ eos, privato licèt conſilio, conduxiſſet) reciperet: & donativum, quantum ipſe duabus legionibus Macedonicis poſt victoriam ſe daturum pollicitus eſt, publicè daretur. útque illis legionibus, atque aliis militibus qui à Cæſare conducti fuerant, perfecto hoc bello vacatio militiæ daretur, ſtatimque agri dividerentur. [*Cicero, Philip. 5. & lib. ad Brutum, epiſt. 15. Liv. lib. 118. Vellei. Patercul. lib. 2. cap. 81. Sueton. in Octavio, cap. 10. Plutarch. in Antonio. Appian. lib. 3. pag. 559, 560. Dio, lib. 46. pag. 310.*] 4671 — 43

Etſi verò Octaviano Proprætoris dignitas, quam ab exercitu priùs ſibi oblatam accipere noluerat, à Senatu fuerit conceſſa, & ut pari cum Conſulibus jure haberet in bello adminiſtrando imperium: clàm tamen Conſulibus mandatum datum eſt, ut duas legiones Macedonicas rebus gerendis aptiſſimas ab illo diſtraherent. Summa enim conſiliorum erat, ut ſuperato Antonio, & debilitato Octaviano, ſublatiſque Cæſarianis omnibus, ad tractationem reipublicæ Pompeiani revocarentur. Quod Octaviano Panſa conſul moriturus poſteà detexit. [*Appian. lib. 3. pag. 574, 575.*]

Ubi tamen Octavianus quæ decreta eſſent comperit, & honores oblatos accepit, & gaviſus eſt: ídque eo magis, quòd quum habitum ac poteſtatem prætoriam acciperet, Spoleti ſacrificanti *primo poteſtatis ſuæ die*, duodecim victimarum jecinora duplicia, ſive replicata intrinſecùs ab imâ fibrâ, apparuiſſent; eſſetque reſponſum, duplicaturum intra annum Imperium. Id verò ægrè ferebat, quòd legati ad Antonium mittebantur, quódque hyemis prætextu bellum neque ſeriò neque ítaque à Conſulibus gerebatur. Unde & ipſe quoque Foro Cornelii in otio hyemare coactus eſt. [*Dio, lib. 46. pag. 314. cum Julio Obſequente, de prodigiis; & Plinio; lib. 11. cap. 37.*]

Ex Julii Cæſaris particidii reis, primus luit pœnas, Dolabellæ fraude Smyrnæ occiſus, Caius Trebonius conſulari imperio provinciam Aſiam obtinens: vir adversùs merita Cæſaris ingratiſſimus, particépſque cædis ejus à quo ipſe in conſulare provectus faſtigium fuerat. [*Cicero, Philip. 11. & 12. Strabo, lib. 14. pag. 646. Vellei. Paterc. lib. 2. cap. 69. Appian. lib. 3. pag. 542, 543. & lib. 4. pag. 624. Dio, lib. 47. pag. 344. Oroſ. lib. 6. cap. 8.*] Noctu enim Dolabella Smyrnam ingreſſus, Proconſulem cepit: & verborum contumeliis laceratum Samiario exuli tradidit: qui, quæſtione habitâ publicæ pecuniæ, vinculis, verberibus, eculeo torſit miſerum, ídque per biduum. Pòſt cervicibus caput abſcidit, ídque fixum geſtari juſſit in pilo: reliquum corpus tractum atque laceratum abjecit in mare. Hæc in Philippicâ XI. *Ciceronis* eſt narratio: illi quæ apud *Appianum* extat, & juſſu Dolabellæ, quum primùm in Aſiam trajeciſſet & Conſulatum adhuc gereret, perpetratum hoc homicidium tradit, loogè præferenda.

Interfecti caput ad Cæſaris ſtatuam Dolabellam projeciſſe, ſcribit *Dio*: in ſellâ prætoriâ, in quâ ille ſolebat jus reddere, proponi juſſiſſe, refert *Appianus*. Sed milites, inquit ille, & lixæ (irati ut conjurationis participi, & quia dum Cæſar occideretur Antonium ſermone circa Curiæ fores diſtinuerat) tum reliquum ejus corpus variis affecerunt contumeliis, tum caput per vias lapide ſtratas ſibi invicem pro pilâ mittentes per ludibrium ita contriverunt ut non appareret faciei. Multas verò Smyrnæ urbis partes à Dolabellâ tunc dejectas fuiſſe, affirmat *Strabo*.

Occupatâ à Dolabellâ Aſiâ, P. Lentulus Quæſtor extraordinarius multam pecuniam & magna præſidia ad Caſſium celeriter miſit, ut Syriam occuparet: ipſe in proximam provinciam Macedoniam ad M. Brutum ſe contulit; id agens, ut, per quos celerrimè poſſet, Aſia provincia vectigaliáque recuperarentur. Quod ille ipſe in duabus epiſtolis ſignificat: alterâ publicè ad Senatum, alterâ privatim ad M. Ciceronem miſſâ. (*lib. 12. ad famil. epiſt. 14. & 15.*) ubi & filium ipſius ſe tum videre non potuiſſe narrat, quòd jam in hyberna cum equitibus is profectus fuiſſet.

In Aſiæ provinciâ reterrimè ſe geſſit Dolabella: (*Cic. lib. ad Brutum: epiſt. 3. & 4. ear. quæ à Germanis ſunt addita.*) correptis Romanorum vectigalibus; & civibus Romanis omnibus

crudelissime denudatus ac divexatus. (*P. Lentulus : apud Cic. lib. 12. ad familiar. epist. 25.*) Urbes novis tributorum exactionibus gravavit : classemque a Rhodiis, Lycijs, Pamphylijs, Cilicibusque per L. Frigium mercede conduxit. [*Appian. lib. 4. pag. 624.*]

Rhodij, de agris quos in continente habebant timentes, (ut ipsi dicebant) duas legationes ad Dolabellam miserunt : & quidem novo exemplo, contra leges ipsorum, prohibentibus iis qui tum magistratus gerebant. [*P. Lentulus ut supr.*] Quem tamen à Rhodijs exclusum fuisse, scripsit M. Brutus. [*lib. ad Brut. ut supr. epist. 4.*]

Legatus Dolabellæ A. Allienus, post interitum Trebonij ad eum profectus est. [*Cicero, in Philip. 11.*] Eum ille in Ægyptum ad Cleopatram reginam misit : quæ Dolabellæ favens, propter confectadinem quam cum superiore Cæsare habuerat, per Allienum quatuor legiones ad eum misit, (Pompeij Crasisque cladis reliquias, aut ex eorum numero qui Cæsare discedente apud Cleopatram remanserant ;) & classem paratam habebat ad ferendum auxilium, quæ tum per adversas tempestates navigare non poterat. [*Appian. lib. 3. pag. 576. lib. 4. pag. 623. & 624. fin. & lib. 5. pag. 675.*]

Quum in Syria *Q. Cæcilij Bassi, privati illius quidem, sed fortis & præclari viri, robustus & vitlor exercitus* (ut iis oratione XI. Philippicâ, hoc anno habitâ, *Cicero* loquitur) *aliquandiu prætuliffet* : Statio Murco in auxilium Q. Marcius (non, ut *Appiano*, Minutius) Crispus Proconsul (ut in Philippicâ XI. eum appellat *Cicero*) vocatus è Bithynia (cui ex Julij Cæsaris decreto, à Senatu comprobato, post Tullium Cimbrum ille præerat ; licèt Cimber ex M. Antonij, ut videtur, fortitione eam provinciam hoc etiam anno retinere conatus fuerit) tribus agminibus suis cum tribus Murci conjunctis, Bassi duo agmina (*vallavit Strabani, vim Appiano dicta* : nam unicam tantùm legionem constituisse, ex Cassij ad Ciceronem litteris constat, *lib. 12. ad familiar. epist. 11. & 12.* obsidione pressit. [*Appian. lib. 3. pag. 576. & lib. 4. pag. 623. Dio, lib. 47. pag. 343.*] Ille verò Apameæ adeò obstinatè duorum Romanorum exercituum obsidionem sustinuit, ut non priùs in illorum potestatem pervenerit, quàm imperatris quas ipse volebat conditionibus ultrò se dederet. [*Strabo, lib. 16. pag. 752. fin.*] Quum enim tupervenisset cum suis copijs C. Cassius, *altero à Murco & ab exercitu ipso arcessitus*, ut in literis ad Ciceronem M. Brutus refert : [*lib. ad Brut. epist. 5.*] Cassio, nolebat Bassus legionem suam tradere. Et nisi milites invito eo legatos ad Cassium misissent ; clausam Apameam tenuisset, quoad vi esset expugnata : ut ad Ciceronem scribit ipse Cassius. [*lib. 12. ad familiar. epist. 12.*]

Cassius verò Basso & Murco inter se concilliatis Apameam obsidione liberavit : & tam obsessis illis duobus agminibus, quàm sex aliis à quibus oppugnata illa fuerant, in suas partes pertractis, imperatoria sumpsit insignia & Proconsulari potestate illis præfuit. (*Velleij Paterculi lib. 2. cap. 69. Joseph. lib. 1. Belli, cap. 9. & lib. 14. Antiquit. cap. 18. Appian. & Dio, ut supr.*)

Ab hoc enim tempore *Proconsulis* titulum sibi assumpsit ipse ; ut ex inscriptionibus litterarum ejus ad Ciceronem liquet : [*lib. 12. ad familiar. epist. 11. & 12.*] licèt in suis ad eum litteris titulum illum *Cicero* non adscribat ; [*ibid. epist. 7, 8, 9, 10.*] utpote à Senatu nondum illi attributum. utut aliter *Appianus* senserit. [*lib. 3. pag. 576. & lib. 4. pag. 623.*]

Quum uno loco cum his omnibus copijs castra Cassius locasset, repentè magna vis aquæ de cœlo decidit ; atque omnibus portis simul in castra irruentes, omnia quæ in ipsis erant consiederunt ac conturbarunt : adeò ut quidam ex iis potentiam ejus subitam, ac paulò post interitum adventurum præsagierint. [*Dio, lib. 47. pag. 343.*]

His verò copijs auctus Cassius, continuò omnes urbes Syriæ gloriâ rerum ibi in Quæsturâ suâ (post Crassi interitum ante decennium) à se gestarum cæteràque nominis claritate adductas, in suam potestatem sine ullo labore redegit. [*Id. ibid. pag. 339. & 341.*] easque obeundo, arma & milites sibi comparabat, atque gravia exigebat tributa. [*Joseph. lib. 14. cap. 18.*] Syriam cum tribus exercitibus, qui in eadem provincia erant, in potestatem suam cum redegisse, *Livius* (*lib. 121.*) & decem legiones in eo tractu sui juris fecisse, scribit *Velleius Paterculus*. [*lib. 2. cap. 69.*]

M. Brutus, expeditione adversùs C. Antonium Apolloniam cum septem cohortibus tenentem susceptâ, litteras publicas de rebus à se in Græcia & Macedonia gestis Romam misit : quibus in Senatu à Pansa Consule recitatis, & Oratione Philippicâ X. à *Cicerone* ibi habitâ, Senatusconsultum est editum, ut Brutus Proconsul Macedoniam, Illyricum, totámque Græciam obtineret. [*Cicero, ibid. cum Appian. lib. 3. pag. 567. & lib. 4. pag. 622. & 632.*]

Trebonij reliquiis Romam allatis cognitisque ludibrijs quibus affectus erat, Senatus Dolabellam hostem judicavit. [*Cicero, Philip. 11. Liv. lib. 119. Appian. lib. 3. pag. 566. Oros. lib. 6. cap. 8.*] die iis, qui cum eo erant, præstituto ; ante quem ab ejus amicitia discederent, aut ipsi quoque hostium loco essent. (*Dio, lib. 47. pag. 344.*)

Postridie, cùm in Senatu ageretur de imperatore deligendo qui Dolabellam bello persequeretur, L. Cæsar censuit, P. Servilio hoc bellum extra ordinem mandandum esse : aliis nonnullis placuit, ut Consules Dolabellæ persequendi causâ Asiam & Syriam sortirentur. *Cicero*, Oratione Philippicâ XI. habitâ, in Dolabellam (quondam generum suum ; sed cum quo paulò ante discessum ex Italiâ gravissimas inimicitias susceperat ; acerrimè primùm invectus, belli adversùs eum partes C. Cassio mandandas esse suasit. Cujus sententiam *Scaliger* in Eusebianis Animadversionibus (ad numerum MDCCCCLXXIII.) ut exemplum Senatusconsulti de imperio Cassij, non rectè proposuit. Nam ne ea sententia in Senatu valeret, Pansam Consulem vehementer obstitisse, in litteris ad Cassium ipse testis est Cicero : [*lib. 12. ad familiar. epist. 7.*] ista etiam de se in iisdem adjiciens. *Promisi & prope confirmavi, te non expetitasse nec*

expeti-

expectaturum decreta nostra : sed te ipsum tuo more rempublicam defensurum. Et quamquam nihildum audieramus, nec ubi esses, nec quas copias haberes : tamen sic statuebam, omnes, quæ in istis partibus essent opes, copiásque tuas esse ; per téque Asiam provinciam confidebam jam republica recuperatam.

Cùm igitur Romæ non sciretur, jam à Cassio Syriam obtineri ; bellum contra Dolabellam Consulibus omninò, si præsentia contra M. Antonium negocia confecissent, mandatum est : ac, ne interim Dolabellæ vires augerentur, finitimarum nationum præfectis negotium est datum. [*Dio lib.* 47. *pag.* 344.] Asiæque procuratio P. Lentulo Spintheri, Consulibus consentientibus, est continuata, Proquæstoris simul & Proprætoris titulum jam obtinenti : ut in litteris ipsius ad Ciceronem post mortem Pansæ & Hirtii (quam ille tamen tum ignorabat) exaratis videre licet.

Edito hoc adversùs Dolabellam decreto, ad Hirtium Consulem & Cæsarem Proprætorem à M. Antonio hæ datæ sunt litteræ ; à Cicerone in Philippicâ XIII. recitatæ & refutatæ.

ANTONIUS HIRTIO ET CÆSARI.

Cognitâ morte C. Trebonii, non plus gavisus sum, quàm dolui. Dedisse pœnas sceleratum cineri atque ossibus clarissimi viri, & apparuisse numen Deorum intra finem anni vertentis (unde non multo ante Idus Martias, quæ eædem Julii Cæsaris proximè sunt subsecutæ, interemptum fuisse Trebonium colligimus) *aut jam soluto supplicio parricidii aut impendente, lætandum est. Hostem judicatum hoc tempore Dolabellam eo quod sicarium occideris, & videri chariorem populo Romano filium scurræ* (Trebonium) *quàm Caium Cæsarem, patriæ parentem, ingemiscendum est. Acerrimum verò est te, Aule Hirti, ornatum beneficiis Cæsaris, & talem ab eo relictum qualem ipse miraris, & te, ô puer, qui omnia ejus nomini debes, id agere ut jure damnatus sit Dolabella ; & ut veneficus hâc liberetur obsidione : ut quàm potentissimus sit Cassius atque Brutus. Nimirum eodem modo hæc adspicitis ut prius. Castra Pompeii Senatum appellatis, victum Ciceronem ducem habuistis. Macedoniam munitis exercitibus. Africam commisistis Varo bis capto. In Syriam Cassium misistis. Cæsam tribunatum gerere passi estis. vectigalia Juliana Lupercis ademistis. veteranorum colonias, deductas lege & Senatusconsulto, sustulistis. Massiliensibus jure belli adempta reddituros vos pollicemini. Oblivi estis, neminem Pompeianum, qui vivat, tenere lege Hirtiâ dignitates. Apuleianâ pecuniâ Brutum subornastis. Securi percussos Patrum & Menedemum, civitate donatos, & hospites Cæsaris laudastis. Theopompum, nudum, compulsum à Trebonio confugere Alexandriam, neglexistis. Ser. Galbam eodem pugione succinctum in castris videritis. Milites aut meos, aut veteranos contraxistis, tanquam ad exitium eorum, qui Cæsarem occiderunt. ut eosdem nec opinantes ad Quæstoris sui aut Imperatoris aut commilitonum suorum pericula impulistis. Denique quid non aut probavistis, aut fecistis ? quid faciat si reviviscat Cneius Pompeius ipse ? aut filius ejus si domi esse possit ? postremò negatis pacem posse fieri, nisi aut emisero Brutum, aut frumento juvero. quid ? hoc placetne veteranis istis quibus adhuc omnia integra sunt ? quondam vos assentationibus & venenatis muneribus venistis. At militibus inclusis opem ferte. nihil moror eos salvos esse, & ire quò lubet, si tamen patiuntur eum perire qui meruit. Concordiæ factam esse mentionem scribitis in Senatu, & Legatos esse consulares quinque. difficile est credere eos qui me præcipitem egerint, æquissimas conditiones ferentem, & tamen ex hac aliquid remittere cogitantem, putare aliquid moderatè aut humanè esse facturos. vix etiam verisimile est, qui judicaverint hostem Dolabellam ob rectissimum facinus, eosdem nobis parcere posse, idem sentientibus. Quamobrem vos potiùs animadvertite, utrum sit elegantius, & partibus utilius ; Trebonii mortem persequi, an Cæsaris ; & utrum sit æquius, concurrere nos quo facilius reviviscat Pompeianorum causa toties jugulata, an consentire ne ludibrio simus inimicis. quibus utri nostrùm cecidérint, lucro futurum est. quod spectaculum adhuc ipsa fortuna vitavit, ne videret unius corporis duas acies, lanistâ Cicerone, dimicantes : qui usque eo felix est, ut iisdem ornamentis deceperit vos, quibus deceptum Cæsarem gloriatus est. Mihi quidem constat, nec meam contumeliam, nec meorum ferre : nec deserere partes quas Pompeius odivit, nec veteranos sedibus suis moveri pati, nec singulos ad cruciatum trahi, nec fallere fidem quam dedi Dolabellæ. nec Lepidi societatem violare, piissimi hominis, nec Plancum prodere participem consiliorum. Si me rectis sensibus eunctem Dii immortales, ut spero, adjuverint : vivam libenter. sin autem aliud me fatum manet, præcipio gaudia supplicionum vestrorum. namque si victi Pompeiani tam insolentes sunt, victores quales futuri sint, vos potiùs experiemini. Denique summa judicii mei spectat huc, ut meorum injurias ferre possim, si aut oblivisci velint ipsi fecisse, aut ulcisci parati sint unà nobiscum Cæsaris mortem. Legatos venire non credo ; bellum quo veniat : cum venerint, quæ postulent, cognoscam.*

Quum missi ad Antonium legati à senatu de pace parùm ad eam componendam valerent ; hoste eo judicato, populus Romanus universus (etiam ii, qui non proficiscebantur in bellum) saga sumpsit : delectúque militum in totâ Italiâ habito, A. Hirtii Consulis & C. Cæsaris Proprætoris adversùs eum exercitus missi sunt. [*Cicero, Philip.* 6, 10. & 13. *Liv. lib.* 118. *Appian. lib.* 3. *pag.* 567. *Dio, lib.* 46. *pag.* 311, 312.] A quâ adversùs M. Antonium susceptâ expeditione, Cæsaris Octaviani principatum deduxisse videntur *Eusebius* & *Cassiodorus* ; annos 56. cum mensibus 6. illi assignantes.

Caius Antonius, prælio cum Cicerone filio M. Bruti duce ad Byllidem commisso, victus est : ejúsque milites paulò pòst & ipse & ipsum Bruto dediderunt. Antonium verò Brutus secum diu honorificè habuit ; usque eò, ut magistratûs insignia illi non adimeret. [*Plutarchus in M. Bruto.*]

M. Brutus

M. Brutus à Vatinio, cui ex Senatusconsulto in Illyrici provincia successit, tres legiones Illyricas accepit: præter unam, quam Caio Antonio in Macedoniâ abstulit; & quatuor alias, quas ipse collegerat. Ita in universum octo legiones habuit; & in eis multos ex veteranis C. Cæsaris. Adhæc multitudo equitum aderat, vélites quoque & sagittarii: laudánsque Macedonas, ad morem Italicum eos exercuit. [*Appian. lib. 4. pag. 632, 633.*]

Ad hunc modum colligenti milites ac pecunias casus quidam è Thraciâ se obtulit. Polemocrati reguli cujusdam uxor, cæso ab inimicis marito, filio puero metuens, ad Brutum profecta, & filium ei commendavit, & mariti thesauros tradidit. Ille puerum Cyzicenis alendum commisit, donec plus otii haberet ad reducendum in paternam regiam: in his thesauris miram invenit auri argentique copiam, unde numisma signavit. [*Ibid. pag. 633.*]

C. Cassius, Syriâ occupatâ, in Judæam contendit; quòd eò progredi milites à Cæsare in Ægypto relictos audiret. Eos verò Judæósque nullo cum negotio sui juris fecit. [*Dio, lib. 47. pag. 343.*] Allienum enim Dolabellæ legatum, cum quatuor legionibus ex Ægypto revertsum, in Palæstinâ ex improviso circumvenit, coëgítque suis partibus accedere, non ausum quatuor suas opponere octo legionibus illius. Atque ita præter opinionem duodecim in universum potitus est: auctus etiam nonnullis Parthorum equitibus sagittariis. Apud eam enim gentem in præclarâ existimatione fuit, jam inde ex quo Crassi quæstor visus est eis imperatore ipso prudentior. [*Appian. lib. 3. pag. 576. & lib. 4. pag. 623, 624.*]

Simul ac legiones Cassius accepit, quas A. Allienus eduxerat ex Ægypto, de copiis suis ad Ciceronem hasce scripsit litteras, [*lib. 12. ad familiar. epist. 11, 12.*] Nonis Martiis, ex castris Tarichæis in Galilæâ, datas.

C. CASSIUS PROCOS. M. TULLIO CICERONI S. P. D.

Si vales, bene est: ego quidem valeo. In Syriam me profectum esse scito ad L. Murcum & Q. Crispum imperatores. Viri fortes, optimique cives, postea quàm audierunt quæ Roma gererentur, exercitus mihi tradiderunt: ipsique mecum una fortissimo animo rempublicam administrant. Item legionem, quam Q. Cæcilius Bassus habuit, ad me venisse scito. Quatuor legiones, quas A. Allienum ex Ægypto eduxit, traditas ab eo mihi esse scito. Nunc te cohortationis non puto indigere, ut nos absentes, rémque publicam, quantum opus est, defendas. Scire te volo, firma præsidia vobis Senatuique non deesse, ut optimâ spe & maximo animo Rempublicam defendas. Reliqua tecum aget L. Caretius familiaris meus. Vale. Data Nonis Martiis, ex castris Tarichæis.

Secundùm hæc, Bassum & Crispum, reliquósque qui sub se militare nollent, nullâ injuriâ affectos Cassius dimisit: Statio autem Murco & eam dignitatem, cum quâ ad ipsum venerat, integram reliquit, & classem præterea commisit. Ita *Dio.* [*lib. 47. pag. 343.*] licèt Crispum firmiter illi adhæsisse, ex ipsius Cassii ad Ciceronem litteris constet. [*lib. 12. ad familiar. epist. 11. & 12.*]

A Judæâ 700 talenta *argenti* (non *auri*; ut in capite 45. Historiæ Judaicæ, Arabicè in Bibliis polyglottis Parisiensibus editæ, legitur) Cassius exegit. Antipater vero res ubique turbatas videns, & minas Cassii veritus, partem ejus pecuniæ duobus filiis suis cogendam commisit, partem Malicho Judæo malè erga ipsum affecto, partem quibusdam aliis. Et primus quidem Herodes ex Galilæâ parte suâ centum talenta afferens, maximam apud Cassium gratiam iniit. Prudens enim videbatur consilium, jam tum Romanorum alieno sumptu captare benevolentiam. Sub aliis autem procuratoribus ipsæ civitates vænum dabantur unà cum suis habitatoribus: quarum quatuor erant præcipuæ; Gophna, Emmaus, Lydda & Thamna. nam earum plebes Cassius hastæ subjecit. Adeò autem exacerbatus erat, ut etiam Malichum interfecturus fuerit, nisi Hyrcanus, per Antipatrum centum talentis de suo missis, furorem ejus leniisset. (*Joseph. lib. 1. Belli, cap. 9. & lib. 14. Antiquit. cap. 18.*)

Cæsar Octavianus bellum adversùs Antonium sibi demandatum tertio mense confecit. [*Sueton. in Octav. cap. 10.*] quod cùm ab eo, annum agente vicesimum, fortissimè circa Mutinam administratum esset; Decimus Brutus obsidione est liberatus, & Antonius turpi ac nudâ fugâ coactus deserere Italiam. [*Vellei. Patercul. lib. 2. cap. 61.*] De quo prælio videndus in *Philippicâ* XIV. Cicero; & Sext. Galba, qui prælio interfuit, in litteris ad eundem: [*lib. 10. ad familiar. epist. 30.*] in quarum initio, XVII Kalend. Maii gestum illud fuisse indicat. Ut triduo post Mutinensem victoriam Cæsaris Octaviani principatum auspicari illi fuisse videantur, qui annos illi 56. menses 4. & diem 1. tribuerunt: ut apud *Theophilum Antiochenum* videre licet, libro tertio ad Autolycum; & *Clementem Alexandrinum*, libro primo Stromatum, si librarii apud eum error corrigatur, qui numerum annorum μς pro ις ibi apposuit.

A. Hirtius Consul (belli Alexandrini & Africani à Julio Cæsare gesti descriptor) in prælio illo cecidit: alter Consul Pansa post paucos dies ex vulnere mortem obiit. [*Cicero, lib. 12. ad familiar. epist. 25. Dec. Brutus, ibid. lib. 11. epist. 9. Liv. lib. 119. Vellei. Paterc. lib. 2. cap. 61, &c.*] Unde hoc versu annum finem natalitium & *Tibullus* designavit, [*lib. 3. eleg. 5.*] & *Ovidius:* [*Trist. lib. 4. eleg. 10.*]

Quum cecidit fato Consul utrique pari.

Consulum occisorum uterque exercitus Cæsari paruit. [*Eutrop. lib. 7. Oros. lib. 6. cap. 18.*]

Adversùs Cæsarem, qui solus è tribus ducibus supererat, Senatus parùm gratus fuit: qui Dec. Bruto, obsidione Mutinensi à Cæsare liberato honore triumphi decreto, Cæsaris militúmque ejus mentionem non satis gratam habuit. [*Liv. lib. 119. Vellei. Paterc. lib. 2. cap. 61.*] Legati quoque ad Cæsaris exercitum missi jubebantur, summoto eo, milites alloqui. Sed non fuit tam ingratus exercitus, quàm fuerat Senatus. Nam, cùm eam injuriam dissimulando Cæsar

ferret, negavere milites ſine Imperatore ſuo ulla ſe audituros mandata. Quin & legiones ipſi, quas habebat, haud dubiè ademiſſent; niſi veriti fuiſſent de hoc palàm decernere, quòd ſtudia militum in Cæſarem non ignorarent. [*Patercul. ibid. Dio, lib.* 46. *pag.* 317, 318.]

Dolabellam Tarſenſes in Ciliciam, Laodiceni in Syriam, ultrò accerſierunt. [*Caſſius Parmenſ. ad Ciceron. lib.* 12. *ad famil. epiſt.* 13.]

Dolabella Aſiam relicturus, quinque cohortes miſit in Cherſoneſum: à M. Bruto (qui quinque legiones, optimum equitatum, maxima auxilia habebat) nullo ibi negotio occupandas. [*Cic. lib. ad Brutum; epiſt.* 2. *dat.* 12. *vel.* 14. *Kalend. Mas.*] Ipſe verò terreſtri itinere cum duabus legionibus ex Aſiâ profectus eſt: L. Figulo cum claſſe eum ſubſequente. [*Appian. lib.* 4. *pag.* 624.]

V. Kalendas Maias, cùm in Senatu de iis, qui hoſtes judicati erant, bello perſequendis ſententiæ dicerentur; ut Caſſius perſequeretur Dolabellam, tribunus plebis Servilius dixit. Cui cùm eſſet aſſenſus Cicero, decrevit hoc amplius; ut M. Brutus, ſi arbitraretur utile fore éque republicâ eſſe, bello Dolabellam perſequeretur. Quod totum Senatus ipſius Bruti reliquit judicio; ut faceret, quod ſibi maximè conducere reipublicæ videretur. De Caſſii enim copiis nihil adhuc ſciebatur: neque ab ipſo ullæ literæ adhuc Romam pervenerant. [*Cic. lib. ad Brutum: epiſt.* 5.] De quâ morâ videndus ipſe Caſſius; in litteris ad Ciceronem. [*lib.* 12. *ad familiar. epiſt.* 12.]

In Ciliciam veniens Dolabella, Tarſum per ſpontaneam deditionem recepit; & Caſſii quædam præſidia, quæ Ægis erant, vicit. (*Dio, lib.* 47. *pag.* 344.)

Erat tum in Palæſtinâ Caſſius. (*Id. ibid.*) unde ad Ciceronem ſecundas ille literas ſcripſit, datas Nonis Maiis, ex caſtris. [*lib.* 12. *ad familiar. epiſt.* 12.] in quibus de rerum ſuarum ſtatu ſcribens: *Exercitus*, inquit, *omnes qui in Syriâ fuêre teneo. Habui paululum moræ, dum promiſſa militibus perſolvo. Nunc jam ſum expeditus.* Deinde, ut militum itémque imperatorum Murci & Criſpi dignitatem, quantum in ſe eſſet, tueretur Ciceronem hortatus; ſubdit. *Literis ſcriptis, audivi, Dolabellam in Ciliciam veniſſe cum ſuis copiis. Proficiſcar in Ciliciam: quid egerim, celeriter ut ſcias, dabo operam. Ac velim, ut meremur de Republicâ, ſic felices ſimus.*

Diſcedente ex Judæâ Caſſio, Malichus inſidiatus eſt Antipatro: per hujus mortem Hyrcani dominationi ſecuritatem ſe paraturum exiſtimans. Cujus conſilia ſentiens Antipater, ultra Jordanem profectus copias colligebat tum ex indigenis tum ex Arabibus. Verùm Malichus vir callidus inficiabatur inſidias; dejerans apud Antipatrum & filios, quòd Phaſaelo Hieroſolymorum præſidium tenente, Herode verò habente armorum [illegible]todiam, ne in mentem quidem ſibi unquam tale aliquid venerit. Et reconciliatus eſt Antipatro, Murco Syriæ præſidente: qui poſtquàm intellexit res novas in Judæâ molitum Malichum, minimum abfuit, quin eum interficeret; quem tamen Antipatri precibus donavit incolumem. (*Joſeph. lib.* 14. *cap.* 18.)

Caſſius & Murcus, coacto exercitu, Herodem totius Cœleſyriæ ducem fecerunt; attributis ei navalibus, equeſtribus, & pedeſtribus copiis: regnum etiam Judææ illi polliciti, poſt finitum bellum quod tum gerebant contra Antonium & juniorem Cæſarem. (*Id. ibid. cap.* 19.)

Caſſius plurimos in Syriâ tyrannos conſtituit. Marion quoque Tyriorum tyrannus ab eo relictus per Syriam tyrannidem exercuit: diſpoſitiſque in eâ præſidiis, etiam in Galilææ confiniâ tres arces occupavit. [*Joſeph. lib.* 1. *Belli, cap.* 10. *& lib.* 14. *Antiquit. cap.* 21.]

Dolabellam à Tullio & Dejotaro cæſum fugatúmque fuiſſe, ad Satrium legatum C. Trebonii ſcripſit Cythereus quidam: cujus Græcam eâ de re epiſtolam ad Ciceronem miſit M. Brutus, XVII Kalend. Jun. [*lib. ad Brut. epiſt.* 6.] Sed falſus ille rumor fuit.

Dolabella enim ex Aſiâ in Ciliciam trajiciens, inde in Syriam abiit: ubi ab Antiochiâ rejectus eſt; præſidio urbem defendente. (*Dio, lib.* 47. *pag.* 344.) Conatus autem aliquoties vi introire, repulſus ſemper eſt cum magno ſuo detrimento. Itaque centum circiter amiſſis, ægriſque compluribus relictis, noctu Antiochiâ profugit Laodiceam versùs. Eâ nocte omnes ferè milites quos ex Aſiâ conſcripſerat ab eo diſceſſerunt. Ex his, ad Antiochiam redierunt, & ſe iis tradiderunt qui à Caſſio relicti urbi illi præerant: cæteri per Amanum in Ciliciam deſcenderunt; ex quo numero circiter 30 in Pamphyliam venerunt. qui nunciarunt fuiſſe dicebant, Caſſium cum ſuis omnibus copiis quatridui iter à Laodiceâ abfuiſſe, tum cùm Dolabella eò tenderet. [*P. Lentulus; ad Ciceron. lib.* 12. *ad famil. epiſt.* 15.]

Edoctus igitur Dolabella de Caſſii copiis, Laodiceam urbem ſibi amicam pervenit: ſitam in peninſulâ, & quâ continentem ſpectat munitam, ad mare verò portum habentem, ad commeatus abundè convehendos idoneum, nec minùs ad ſecurum abitum quandocunque liberet navigare. [*Appian. lib.* 4. *pag.* 624.] Eam abſque omni oppugnatione Dolabella cepit; opidanis ſe ob favorem, quo priorem Cæſarem proſecuti fuerant, dedentibus. [*Dio, lib.* 47. *pag.* 344.]

Hieroſolymis, quum apud Hyrcanum Antipater epularetur, Malichus corrupto pincernâ regio veneno è medio tollendum curavit; & aſſumptâ armatorum manu, civitatis gubernacula ſuſcepit. Indignantibus verò Antipatri filiis Phaſaelo & Herode, Malichus ſtrenuè pernegavit omnia. Et Herodes quidem confeſtim volebat patris mortem ulciſci, & cum exercitu Malichum aggredi: ſed Phaſaelo grandiori magis placuit dolo circumvenire hominem, ne videretur civile bellum incipere. Itaque acceptâ Malichi ſatisfactione, ſimulavit ſe credere, non eſſe illum paternæ cædis conſcium: ſéque vertit ad excolendum monumentum quod patri ſtruxerat. [*Joſeph. lib.* 14. *cap.* 19.]

Interim Herodes veniens Samariam, eámque nimis afflictam offendens, refovere eam cœpit, & jura reddendo controverſias civium dirimere. Non multo autem pòſt inſtante Hieroſolymis feſto (Pentecoſtes,) & ipſe venit in urbem cum militibus. Quem Malichus metuens, Hyrcano

fuaut ne eum intrare permitteret : id quod Hyrcanus fecit, nefas esse dicens sanctis populi cæremoniis profanam turbam superinducere. At Herodes contemptâ denunciatione noctu urbem ingressus est, & Malichum vehementer perterruit. Qui solitarum artium non immemor, palàm lachrymabundus conquerebatur de Antipatri tanquam amici interitu; clàm verò parabat sibi satellitium. Quare visum est Herodis amicis simulationem hanc non coarguere; sed ad vitandam suspicionem vicissim comiter tractare Malichum. Attamen Cassio de patris morte Herodes per litteras significavit: & ille, qui non ignorabat mores Malichi, rescripsit ut ulcisceretur parentis injuriam; clàm etiam mandavit tribunis apud Tyrum agentibus, ut adessent Herodis justis conatibus. [*Id. ibid. cap.* 19. & 20.]

In Galliâ, IIII. Kalendas Junias M. Lepidus cum M. Antonio se conjunxit. (*Planc. ad Cicer. lib.* 10. *ad familiar. epist.* 23.)

P. Lentulus, provinciæ Asiæ proquæstor & proprætor extraordinarius, quum M. Brutum tardiùs in Asiam venturum animadverteret, & Dolabella Asiâ jam excessisset, quam primùm ex Macedoniâ ad officium suum revertendum sibi esse existimavit: ut reliqua vectigalia exigeret, & quam depositi pecuniam colligeret & Romam mitteret. Interim cùm per insulas in Asiam naviganti nunciatum illi esset, classem Dolabellæ in Ciliciâ (al. Lyciâ) esse, Rhodioique naves complures instructas & paratas in aquâ habere: cum iis navibus, quas aut secum adduxerat, aut comparaverat Patiscus proquæstor Asiæ ordinarius, Rhodum revertit; consulsus Senatusconsulto quo hostis Dolabella judicatus, & fœdere quod cum Rhodiis renovatum fuerat. Sed tantum abfuit, ut illorum præsidio proquæstores suam firmarent classem, ut etiam à Rhodiis urbe, portu, statione quæ extra urbem est, commeatu, aquâ denique eorum milites prohiberentur; vixque ipsi singulis cum navigiolis reciperentur. In urbem verò & in senatum illorum introductus Lentulus, nihil ab eis obtinere potuit. De quo in litteris suis, tum publicis ad Senatum, tum privatis ad Ciceronem scriptis, graviter ipse conquestus est. [*lib.* 12. *ad familiar. epist.* 14. & 15.]

Dum Rhodi Lentulus & Patiscus detinebantur, Sex. Marius & C. Titius legati Dolabellæ, adventu illorum cognito, subitò ex Lyciâ (vel Ciliciâ) à classe discesserunt, navique longâ profugerunt; onerariis navibus relictis, in quibus colligendis non minimum temporis laboriſque consumpserunt. Erant autem eæ amplius centum numero, earúmque minor nulla erat duûm millium amphorarum: quas eâ mente Dolabella comparaverat, ut, si Syriæ & Ægypti spes cum frustrata esset, in eas cum omnibus suis militibus atque omni pecuniâ conscenderet, & Italiam peteret, seque cum Antoniis fratribus conjungeret. Itaque Lentulus & Patiscus à Rhodo, cum iis quas habuerant navibus, eò venientes, naves illas onerarias receperunt dominisque restituerunt. Inde classem fugientem persecuti sunt usque Sidam, extremam provinciæ Asiaticæ regionem: ubi cognoverunt partem navium Dolabellæ diffugisse, reliquas Syriam & Cyprum (al. Ægyptum) petiisse. Quibus dejectis, cùm sciret Lentulus, C. Cassii classem maximam præstò fore esse in Syriâ, ad officium suum revertit. [*P. Lentul. ut supr.*]

Patiscus verò & Cassius Parmensis, ex orâ maritimâ Asiæ provinciæ & ex insulis quas potuerunt naves deduxerunt. Delectum remigum, magnâ contumaciâ civitatum, celeriter tamen habuerunt. Secuti sunt classem Dolabellæ, cui Lucilius præerat: qui spem sæpe transitionis præbendo, neque unquam non decedendo, novissimè Coryeum (in Pamphyliâ) se contulit, & clauso portu se tenere cœpit. Illi Coryco relictâ, quòd & in C. Cassii castra pervenire satius esse putabant, & sequebatur classis altera quam anno priore in Bithyniâ Tullius Cimber comparârat, cui Turulius quæstor præerat, Cyprum petierunt. (*Cass. Parmens. ad Cicer. lib.* 12. *ad familiar. epist.* 13.)

De rebus Dolabellæ ejúsque ad urbem Laodicenam accessu, extant ad Ciceronem, in *libro* 12. *ad familiares*, duæ scriptæ epistolæ: 14ª, à P. Lentulo ex Pamphyliâ IV. *Nonas* Junias, (non *Kalendas*: ut ex sequenti ejusdem ad Senatum epistolâ, ad quam ista nos refert, apertè liquet) Pergæ data; & 13ª, à Cassio posteriùs ex Cypro Idibus Junii missa. In priore, de Dolabellæ intra Laodiceam recepti angustiis ita retulit Lentulus. *Ibi spero celeriter eum pœnas daturum. Nam neque quò refugiat, habet: neque diutiùs poterit tantum exercitum Cassii sustinere.* Altera epistola Cassii, ni fallor, est Parmensis (qui Julii Cæsaris percussorum etiam unus ipse fuit; & * Epistolas scripsit, quarum una ad M. Antonium, à *Plinio* recitata, *lib.* 31. *cap.* 2. „ & ad Octavianum altera, à Suetonio in *Octavio*, cap. 4. citata legitur:) non C. Cassii Longini, qui Proconsulis Syriæ titulum tum gerebat. Hujus enim in fine epistolæ ille meminit: ubi & hujus & Dolabellæ castrorum conditionem diligentiùs hisce verbis ab illo habemus repræsentatam. *Dolabellam, ut Tarsenses pessimi fœdi, ita Laodicenî multo amentiores, ultrò accersierunt: ex quibus utriusque civitatibus, Græcorum militum numero, speciem exercitus effecit. Castra habet ante oppidum Laodiceam posita: & partem muri demolitus est; & castra oppido conjunxit. Cassius noster cum decem legionibus, & coh rtibus viginti auxiliaribus, & quatuor millibus equitum, à millibus passuum viginti castra habet posita Palti: & existimat se sine prælio posse vincere. Nam jam ternis tetradrachmis triticum penes Dolabellam est: ut, nisi quid navibus Laodicenorum supportavit, citò fame pereat necesse sit. Ne supportare possit, & Cassii classis bene magna cui præest Rutilius Rufus, & tres quas adduximus, ego, Turulius, & Patiscus, facilè præstabunt.*

Quum Dolabella Laodiceæ aliquot dies viribus potior fuisset, præsertim classe eum suâ celeriter ex Asia subsecutâ, ad Aradios trajecit; ab his quoque pecuniam & naves acceperus. Quo in loco deprehensus cum paucis, salutem in discrimen conjecit. Quúmque fugam iniisset, Cassio jam exercitum adducenti occurrit; victúsque ab eo pugnâ, Laodiceam se recepit. [*Dio, lib.* 47. *pag.* 344.]

Cassius

Caſſius veritus ne Dolabella inde evaderet, per tranſverſum iſthmum duorum ſtadiorum ſpario excitavit aggerem; ſaxis & omnis generis materie congeſtâ ex ſuburbanis villis ſepulchriſque. Naves etiam è Phœnice ac Lyciâ Rhodóque per nuntios petiit. Contemptúſque ab omnibus præter Sidonios, navale prælium cum Dolabellâ *iniit*: in quo utrinque ſatis multis navibus demerſis, quinque unà cum navalibus ſociis in Dolabellæ poteſtatem redactæ ſunt. [*Appian. lib.* 4. *pag.* 624.]

Tum Caſſius rursùm nuntios miſit ad eos qui priora imperata contempſerant; & ad Cleopatram Ægypti reginam, & ad Serapionem qui in Cypro copiis ejus præerat. Tyrii & Aradii, & Serapio, regina inconſultâ, miſerunt naves quotquot habebant: regina verò ipſa, cauſata Ægyptios fame ſimul & peſte laborare; ſupperias omninò non tulit. [*Id. ibid. cum lib.* 5. *pag.* 675.] Rhodii quoque Lyciíque negaverunt ſe vel Caſſio vel Bruto laturos opem ad bella civilia: nam & Dolabellæ ſe dediſſe naves tantùm in hoc, ut eum deducerent, nec ſcire an in bello utatur earum operâ. [*Id. lib.* 4. *pag.* 625.]

Tarſenſes Tullium Cimbrum (qui Bithyniæ tunc præerat, ipſe quoque unus ex Cæſaris percuſtoribus) ad opem Caſſio ferendam properantem, Tauri tranſitu prohibere conati ſunt: mox verò ejus claustra metu correpti deſerentes, quòd multas cum Cimbro eſſe copias putabant, pactionem cum eo fecerunt. Sed poſteà intellectâ militum ejus paucitate, neque urbe cum recepérunt, neque commeatum ei ſuppeditárunt. Itaque Cimber auxilium Caſſio ferre quàm Tarſum expugnare potius exiſtimans, caſtello ipſis objecto, in Syriam abiit. Tarſenſes eò cum armatis profecti, caſtello occupato, adversùs urbem Adana, (quæ urbs vicina ipſis, ſemper controverſiam cum ipſis habuerat) quòd eam Caſſii partibus favere dicebant, arma verterunt. De quo certior factus Caſſius, L. Ruſum contra Tarſenſes, miſit. [*Dio, lib.* 47. *pag.* 345.]

Caſſius, reparatis pro facultate viribus, poſtquàm Scarius Murcus claſſe collectâ adveniſſet, denuò bis cum Dolabellâ conflixit navali certamine; primùm dubio marte, iterùm multo ſuperior. A terrâ quoque perfecto aggere, arietes admoti ſunt mœnibus. Dolabella, & terrâ & mari ſubvectione rerum neceſſariarum interclusus, ob penuriam excurſione tentatâ, in urbem ſtatim compulſus eſt. [*Id. ibid. Appian. lib.* 4. *pag.* 625.]

Caſſius, quum nocturnas excubias quibus præerat Marſus non potuit pecuniis corrumpere, corrupit centuriones in diurnis ſtationibus, quibus præerat Quinctius, atque ita Marſo interdiu quieſcente, per aliquot minores portas intrò admiſſus eſt. Captâ urbe Dolabella ſatelliti cervicem feriendam præbuit, juſſo ut abſciſſo capite ſalutem ſuam redimeret: fecitque ille imperatum, ſed ſeipſum jugulavit inſuper. [*Appian. ibid. cum lib.* 5. *pag.* 673.] Deſſium verò (ſive Q. Deſſium hiſtoricum) *ab Dolabellâ ad Caſſium tranſiturum, ſalutem ſibi pactum fuiſſe, ſi Dolabellam occidiſſet*, in M. *Senecæ* Suaſoriâ primâ legimus.

Atque ita Dolabella Laodiceæ à Caſſio mori coactus eſt. [*Liv. lib.* 112. *Strabo, lib.* 16. *pag.* 752. *Vellei. Paterc. lib.* 2. *cap.* 69. *Dio, lib.* 47. *pag.* 345. *Oroſ. lib.* 6. *cap.* 18.] Cum quo & Marſus ſibi ipſe manus intulit, [*Appian. lib.* 4. *pag.* 625.] & legatus Dolabellæ M. Octavius. Eos, quanquàm Trebonium inhumatum projeciſſent, tamen ſepulturâ dignatus eſt Caſſius: quique eorum caſtra ſecuti ſupererant, quanquàm fuerant ab iis qui Romæ erant hoſtes judicati, nihilominùs ſalute eos donavit impunitatéque. Neque Laodicenſes, præter impoſitam pecuniæ collationem, ullâ pœnâ affecit. [*Dio, ut ſupr.*] licèt eorum & fana & ærarium illum diripuiſſe, nobiliſſimum quemque affeciſſe ſupplicio, & à cæteris graviſſima tributa exegiſſe dicat *Appianus*; ita ut eam civitatem ad extremam redegerit miſeriam. [*pag.* 625. & 626.]

Dolabellæ exercitum ſacramentum ſibi dicere juſſit Caſſius. [*Appian. ibid. pag.* 625.] ac deinde Tarſum advenit. Et quum Tarſenſes jam Rufo deditionem feciſſent; omni eos publicâ privatáque pecuniâ mulctatos, alio ſupplicio nullo affecit. [*Dio, ut ſupr. pag.* 345.] Mulctam verò 1500. talentorum illis impoſuit graviſſimam. Unde illi præ inopiâ, quum milites violenter pecuniam exigerent, vendiderunt omnia ornamenta publica, atque ſacra etiam; concidentes tum fercula pomparum tum donaria. Et quum ne hæc quidem ſufficerent, vendiderunt magiſtratus ingenua corpora; primùm virgines ac pueros, deinde mulieres & ſenes miſeros addictos minimo, poſtea juvenes. Ex quibus plerique mortem ſibi conſciverunt. [*Appian. ibid. pag.* 626.]

Quum poſt captam Laodiceam undique dynaſtæ concurrerent, munera & coronas Caſſio ferentes; Herodes expectabat daturum eſſe illic pœnas Malichum facinoris in patrem Antipatrum commiſſi. At ille circa Tyrum Phœnices ſuſpicione conceptâ, majora moliri cogitavit: & quia filius ejus obſes in eâ urbe ſervabatur, decrevit eam ingredi, & furtim illum in Judæam abducere; & dum bello contra Antonium occuparetur Caſſius, Judæorum gentem ad deficiendum à Romanis concitare, dejectóque Hyrcano ſibi regnum acquirere. Sed Herodes homo callidus intellecto ejus propoſito & ipſum & Hyrcanum cum comitibus ad cœnam invitavit. Deinde famulorum quendam inſtruendi convivii ſpecie præmiſit, re autem verâ ad tribunos, ut Malicho cum pugionibus occurrerent. Illi præceptorum Caſſii memores, egreſſi & nacti eum prope urbem in littore, confoderunt hominem. Quo facto Hyrcanus adeò eſt attonitus, ut obmutuerit. Tandem ægrè ad ſe reverſus, percontabatur Herodem quid hoc rei eſſet, & quis Malichum interfeciſſet. Et quum ex tribunis unus reſpondiſſet, juſſu Caſſii id eſſe factum: *Planè*, inquit, *& me & patriam meam Caſſius ſervavit incolumem; qui amborum inſidiatorem peremit.* Utrum autem ex animo dixerit, an quòd timore factum probaret, incertum eſt. [*Joſeph. libro* 1. *Belli, capite* 9. *& lib.* 14. *Antiquit. cap.* 20.]

Pridie Kalendas Quintiles M. Lepidus (ob receptum M. Antonium) hostis à Senatu judicatus est, cæteríque qui unà cum illo à republica defecerunt: quibus tamen ad sanitatem redeundi ante Kalend. Septembr. potestas facta est. Ita ad Lepidi affinem C. Cassium scripsit *Cicero*: [*lib. 12. ad familiar. epist. 10.*] hoc etiam addito. *Præclarè viceramus, nisi spoliatum, inermem, fugientem Lepidus recepisset Antonium. Itaque nunquam tanto odio civitati Antonius fuit, quanto est Lepidus. Ille enim ex turbulentâ republicâ, hic ex pace & victoriâ bellum excitavit.*

In eâdem quoque epistolâ ostendit *Cicero* acceptas fuisse Cassii litteras, Nonis Martiis ex castris datas; quibus Syriam se tenere, & expeditionem in Ciliciam adversùs Dolabellam parare, significaverat; sed de expeditionis illius successu & Dolabellæ casu nihil adhuc certi Romæ fuisse intellectum. Cæsari autem de reditu in gratiam, & Senatui similiter ut Brutus de præsenti statu rerum, ille scripserat: [*Dio, lib. 47. pag. 343.*] Ipse enim Brutus quoque, missis ad Cæsarem litteris, ut Antonio resisteret ac secum in gratiam rediret hortabatur. [*Id. ibid. pag. 340.*] licèt in suis ad Ciceronem litteris longè alios ille spiritus præ se tulerit. Nam quum scripsisset ad Cæsarem Cicero, *unum esse quod ab eo postularetur & expectetur, ut eos cives, de quibus viri boni, populúsque Romanus bene existimaret, salvos esse vellet*; stomachabundus Brutus sic ad Ciceronem retescripsit. *Quid si nolit? non erimus? Atqui non esse, quàm esse per illum, præstat. Ego, mediusfidius, non existimo tam omnes deos averses esse à salute populi Romani, ut Octavius orandus sit pro salute cujusquam civis, non dicam pro liberatoribus orbis terrarum.* (lib. ad Brut. epist. 16.)

Senatus de Cassii rebus certior factus, imperium Syriæ (quod jam tenebat) illi confirmavit, ac bellum contra Dolabellam (quem jam extinctum ignorabat) demandavit. [*Dio, lib. 47. pag. 343. & 344.*] Atque ita omnia transmarina imperia Bruti & Cassii commissa sunt arbitrio; mandatúmque, ut quicquid provinciarum exercituúmque ab Ionio mari Orientem usque Romanis parebat, horum duorum mandata faceret: comprobatis quæ illi fecerant omnibus, laudatísque quicunque his se tradidissent exercitibus. (*Vellei. Paterc. lib. 2. cap. 62. cum Appian. lib. 3. pag. 567, 568.*)

Octavianus, videns acta Senatûs manifestè spectare ad augmentum Pompeianarum partium & detrimentum Cæsarianarum, atque contumeliâ se affectum existimans, quòd non ipse sed Decimus Brutus electus esset imperator ad gerendum bellum cum Antonio, dissimulatâ irâ triumphum ob rem in prælio Mutinensi feliciter gestam petiit. Contemptus autem à Senatu, quasi majora quàm pro ætate appeteret, veritus ne deleto Antonio magis etiam contemneretur; de redeundo cum eo in gratiam cogitare cœpit, juxta Pansæ morientis monita. [*Appian, lib. 3. pag. 568. & 577.*] quæ & per M. Lepidum cum eo reconciliata est. [*Liv. lib. 119. Oros. lib. 6. cap. 18.*]

Inter hos igitur tres, intercedentibus epistolarum commerciis, & conditionum in iis mentione facta, potentiæ inita est societas, cùm Antonius & subinde Cæsarem admoneret, quàm inimicæ ipsi partes Pompeianæ forent & in quod jam emersissent fastigium, & quanto Ciceronis studio Brutus Cassiúsque attollerentur; denunciaretque se cum Bruto Cassióque, qui jam decem & septem legionum potentes erant, juncturum vires suas, si Cæsar ejus aspernaretur concordiam: diceretque plus Cæsarem *patris*, quàm se *amici* ultioni debere. Hortantibus etiam orantibúsque exercitibus, inter Antonium & Cæsarem facta est affinitas, privignâ Antonii desponsatâ Cæsari. [*Vellei. Paterc. lib. 2. cap. 65.*] Claudiâ nimirum, Fulviæ ex primo marito P. Clodio filiâ vix dum nubili. [*Sueton. in Octavio, cap. 62.*]

Societate cum M. Antonio & M. Lepido ita initâ, Octavianus 400. milites Romam misit, qui sibi nomine exercitûs deposcerent Consulatum. Ubi cunctante Senatu, Cornelius centurio princeps legationis, rejecto sagulo, ostendens gladii capulum, non dubitavit in Curiâ dicere: *Hic faciet, si vos non feceritis.* Et coactus a suis militibus Octavianus, Romam cum iis contendit. [*Sueton. in Octavio, cap. 26. Appian. lib. 3. pag. 582. Dio, lib. 46. pag. 319.*]

Dum in itinere ille erat, Prætores custodias certis locis urbis collocaverunt: & Janiculam militum præsidio quos ad urbem habebant duabúsque legionibus quæ ex Africâ advenerant, occupaverunt. Sed ubi ille urbem ingressus est, Prætores etiam è Janiculo descenderant, seque & milites illi dediderunt: legionibus sponte signa ad eum transferentibus. [*Appian. ut supr. pag. 584, 585. Dio, pag. 320.*] Mense verò *Sextili, ex Janiculo legiones deductæ secutæque sunt ejus auspicia ac fidem*: ut in Senatusconsulto apud *Macrobium*, (*lib. 1. Saturnal. cap. 12.*) legitur.

Primo comitiorum Consularium die, Octaviano augurium captanti in campo Martio sex vultures apparuerunt; deinde creato Consuli, & ex rostris milites alloquenti iterùm sex, vel, ut alii volunt, duodecim se vultures, velati Romuli auspiciis novam urbem condituro ostenderunt: unde & ejus monarchiam sibi obventuram ille sperabat. [*Julius Obsequens, de prodigiis. Sueton. in Octavio, cap. 95. Appian. lib. 3. pag. 586. Dio, lib. 46. pag. 321.*] Electus verò est ipse Consul cum quo volebat collega Quinto Pedio; qui portionem suam ex Julii Cæsaris hæreditate illi donaverat. (*Vellei. Paterc. lib. 2. cap. 65. Appian. lib. 3. pag. 586. Dio, lib. 46. pag. 320.*)

Cùm annos XIX. haberet, Consulem creatum eum fuisse, dicit *Livius*. [*lib. 119.*] XX. ætatis anno Consulatum invasisse, rectiùs scripsit *Suetonius* (*in Octavio, cap. 26.*) & in libro 7°. *Eutropius*: quod & ex ipsius Octaviani Commentariis *Plutarchus* confirmat, ita scribens in *Bruto*. Τὰς δυνάμεις τῇ πόλει πιστότερας ἐνόμιζεν ἔλαβεν, ὅπου πάνυ μικρὸς ἦν, ἀλλ' ὀκτωκαιδεκέτης ἄρτι

ἐτῶν,

Digitized by Google

vero, ne diutiùs in vili campanienſium ſanguine. Circum-juſſo Urbi exercitu Conſulatum accepit: nec diu adoleſcens & vigeſimum annum agens; ut in Commentariis ipſe retulit. Conſulatum iniit, *pridie quam viginti annos impleret, X. Kalendas Octobres*, ſcripſit Velleius Paterculus. (*lib. 2. cap. 65.*) Sed in die initi Conſulatus annotando *Velleius* lapſus eſt: & menſis integer cum diebus quinque complendo vigeſimo Octaviani anno tum deſuit. Neque enim mente Septembri quo natus eſt, (ſed *Sextili* primum Conſulatum illi obtigiſſe, indèque menſi illi *Auguſti* nomen fuiſſe inditum; ex Suetonio, (*in Octavio, cap. 31.*) Dione, (*lib. 55. pag. 552.*) & Senatuſconſulto à Macrobio producto, (*lib. 1. Saturnal. cap. 12.*) conſtat.

Et quidem 19. menſis Auguſti die, & primum Conſulatum illum iniiſſe, & vitâ exceſſiſſe, notavit *Dio*. [*lib. 56. pag. 590.*] Unde & curioſorum alia obſervatio apud Tacitum [*lib. 1. Annal. cap. 9.*] eſt nata: *quòd idem dies accepti imperii princeps, & vitæ ſupremus* fuerit. imperio non malè à primo hoc Conſulatu deducto: quem & *invito Senatu exterſit*, (ut apud *Tacitum* eſt, lib. 1. Annal. cap. 10.) & pro arbitrio depoſuit. quanquàm Senatui gratias ſe habere ille ſimulabat; ac quæ iis vi adactis adepeus fuerat ea, quaſi ab ipſis ultrò ſibi oblata, beneficium ſe putare fingebat. Senatores verò gloriabantur, quòd ea ipſi ſuâ ſponte contuliſſent: ac eidem præterea, quem paulò antè Conſulatu non dignabantur, id dederunt, ut etiam peracto conſulatu, quotieſcunque apud exercitum eſſet, Conſulibus cujuſque temporis honore anteirer. ac cui pœnam minati fuerant, quòd privato conſilio copias contraxiſſet, eum alios etiam exercitus parare juſſerunt; & cujus ignominiâ afficiendi opprimendique cauſâ, bellum Decimo Bruto contra Antonium mandaverant, & Bruti quoque legiones adjecerunt. Denique & Urbis ei cuſtodia commiſſa eſt: utque facultatem haberet, etiam præter legum præſcripta, agendi omnia quæ vellet conceſſum. [*Dio, lib. 46. pag. 321.*] Atque hoc imperium, quod uſque ad vitæ extium retinuit, per annos integros 56. ille geſſit. Ut non ſine cauſâ M. Brutus hâc de re Ciceronem ita præmonuerit. [*in lib. ad Brut. epiſt. 4.*] *Tuneo ne Cæſar tuus alitius ſe aſcendiſſe putet decretis tuis, quàm inde, ſi Conſul factus ſit, deſcenſurum.*

Octavianus, non contentus priore adoptione per teſtamentum Julii Cæſaris factâ, per plebiſcitum, (quod priore anno Conſul Antonius impedivetat) lege curiatâ perlatâ, eam confirmandam curavit: indèque publicâ authoritate, *C. Julii Cæſaris Octaviani* nomen uſurpavit. [*Appian. lib. 3. pag. 586. Dio, lib. 46. pag. 321, 322.*]

Mox aliâ lege latâ Dolabellam (de cujus morte nuntius adhuc Romam non pervenerat) à Senatu priùs hoſtem judicatum abſolvit: & de Cæſaris nece judicia conſtituit. [*Appian. ibid.*] Quâ in re, ne vi, ſed jure agere exiſtimaretur; legem Pediam tulit Q. Pedius ejus in Conſulatu collega: quâ omnibus, quorum operâ Cæſar interfectus fuerat, damnatis aquâ ignique interdicebatur, eorumque bona publicabantur. [*Liv. lib. 120. Vellei. Patercul. lib. 2. cap. 69. Sueton. in Nerone, cap. 3. Dio, lib. 46. pag. 322.*] Accuſatorem appoſuit M. Bruto, L. Cornificium, C. Caſſio, M. Agrippam: qui abſentes, indictâ cauſâ, damnati ſunt. [*Plutarch. in M. Bruto.*] Capitone Velleii Paterculi hiſtorici patruo, viro ordinis ſenatorii, Agrippæ ſubſcribente in C. Caſſium. [*Vellei. ut ſupr.*]

Decimus Brutus, inter percuſſores Cæſaris cum his etiam abſens damnatus, juſſu M. Antonii in domo hoſpitis cujuſdam, nobilis viri nomine Camelii, à Capeno Sequano ſeſquianno poſt interemptum Cæſarem jugulatus eſt. [*Liv. lib. 120. Vellei. Patercul. lib. 2. cap. 64. Appian. lib. 3. pag. 588. Oroſ. lib. 6. cap. 18.*] Quem ilicèt excellere hoc genere virtutis dixerit Cicero; [*lib. 11. ad familiar. epiſt. 21.*] *ut nunquam extimeſceret, nunquam perturbaretur*: in morte tamen ſubeundâ pudendum timorem prodidiſſe, in epiſt. 82. declarat *Seneca*. Quem timorem ut illi demeret, Helvius Blaſio quidam, qui propter communem militiam eum amore proſequebatur, ſeipſum eo inſpiciente interfecit; ſuo eum exemplo ad tolerandam necem animans. [*Dio, lib. 46. pag. 325.*] Interfecti verò Bruti caput Camelius ad Antonium miſit: quod inſpectum ille ſepeliendum ſuis tradidit. [*Appian. ut ſupr.*]

Hic ſecundus poſt Trebonium Cæſari pœnas dedit: cujus cùm primus omnium amicorum fuiſſet, interfector fuit: cenſebâtque æquum, quæ acceperat à Cæſare retinere, Cæſarem qui illa dederat periſſe. Cæſare verò vivo, Magiſter ejus equitum ille fuit, & ulteriori Galliæ præfuit: deſignatus ab eo Conſul, in annum poſt Hirtii & Panſæ conſulatum proximum, ſimulque rector citerioris Galliæ. [*Vellei. Paterc. & Appian. ut ſupr.*]

Per idem tempus & Minutius Baſilus, æquè unus è percuſſoribus Cæſaris, à ſuis ſervis necatus eſt: quia ex eis aliquot iratus caſtraverat. (*Appian. & Oroſ. ut ſupr.*)

3962 M. Brutus, quum exercitum à C. Antonio ad ſeditionem concitatum pacaviſſet, ipſumque Antonium in cuſtodiâ Caii cujuſdam Clodii Apolloniæ reliquiſſet, cum maxima ac validiſſima exercitûs parte in ſuperiorem Macedoniam abiit: ac deinde hinc in Aſiam tranſmiſit, ut ſuos milites quàm longiſſimè ab Italiâ ſeductos, ibi ex ſubeùndorum opibus aleret. Atque in Aſiâ tum alios auxiliarios ſibi paravit, tum Dejotarum; quanquàm & extremâ ſenectute virum, & qui priùs auxilium Caſſio negaverat. (*Dio, lib. 47. pag. 340, 341.*)

M. Antonius & M. Lepidus, relictis in Galliâ legatis, in Italiam ad Cæſarem cum maximâ atque optimâ exercitûs parte profecti ſunt. (*Dio, lib. 46. pag. 325.*) Quorum trium contractis ad Bononiam copiis, aquila tentorio Cæſaris ſuperſedens, duos corvos hinc & inde infeſtantes ad terram aſſlixit: notante omni exercitu, futuram quandoque inter collegas diſcordiam talem qualis eſt ſecuta, & Cæſaris de duobus aliis victoriam præſagiente. (*Id. lib. 47. pag. 328. Sueton. in Octavio, cap. 96.*)

Hi tres apud Confluentes, circa Bononiam & Mutinam in parvâ quâdam inſulâ Lavinio fluvio circumfuſâ, per triduî ſpatium privatim collocuti, pacem ita inter ſe fecerunt, ut Reipublicæ conſtituendæ ſimul per quinquennium præeſſent. (*Liv. lib. 120. Florus, lib. 4. cap. 6.*

3962 *Plutarch. in Ciceron. & Anton. Appian. lib. 4. pag. 589. 590. Dio, lib. 46. pag. 325, 326.*)

Ibi de communi ſententiâ hæc ſtatuerunt. Ut Cæſar conſulatum in reliquum anni Ventidio traderet: & ut novus magiſtratus Triumvirorum ad tollendas civiles diſſenſiones crearetur, eúmque Lepidus cum Antonio Cæſaréque in quinquennium conſulari poteſtate gereret. Ut triumviri confeſtim in quinquennium urbanos magiſtratus annuos deſignarent: provincias verò ita partirentur, ut Antonius haberet univerſam Galliam, tam Togatam cis quàm Comatam trans Alpes, exceptâ Narbonenſi provinciâ; huic Lepidus præeſſet una cum Hiſpaniâ; Cæſari obveniret utraque Africa cum Sardiniâ & Siciliâ. Atque ita Imperium Romanum in triumviros diviſum eſt: dilatis in aliud tempus tranſmarinis aliis provinciis, quibus Brutus & Caſſius tum præerant. Præterea compoſitum inter ipſos eſt, ut inimicos ſuos cæderent: úrque Lepidus loco Decimi Bruti in ſequentem annum Conſul deſignaretur, Romámque & totam Italiam in cuſtodiâ haberet; Antonius verò & Cæſar contra Brutum & Caſſium bellum moverent. (*Appian. lib. 4. pag. 590. Dio, lib. 46. pag. 326.*]

Romam deinde Triumviri triduo ingreſſi ſunt, ſeorſum quiſque cum ſuâ prætoriâ cohorte, & legione unâ: advocatáque concione Publius Titius tribunus plebis legem tulit de novo magiſtratu creando, ut Triumviri conſtituendæ Reipublicæ præeſſent in quinquennium cum poteſtate conſulari. [*Appian. ibid. pag. 592, 593. Dio, lib. 47. pag. 328.*]

M. Cicero ſub adventum Triumvirorum ceſſit Urbe: pro certo habens, id quod erat, non magis Antonio eripi ſe, quàm Cæſari Caſſium & Brutum poſſe. (*Livius; apud Senecam, in orat. Suaſoriâ 7.*]

M. Æmilius Lepidus, M. Antonius & Cæſar Octavianus, V. Kalend. Decembr. Triumvirarum inierunt: eundem *ad prid. Kalendas Januar. ſextas* (ſive ſexti anni conſequentis) continuandum: ut ex lapide Colotiano liquet. (*in Inſcript. Gruteri, pag.* CCXCVIII.) Quo tempore novam *Tricipitinam* exortam M. Terentius Varro vidit. Indéque initium principatûs Cæſaris Octaviani Suetonius (*in Octavio, cap.* 8.) & Eutropius (*libro* 7.) deducunt: annos ferè XII ad victoriam Actiacam (à quâ monarchiam ejus auſpicantur) numerantes; quibus menſes propè tres deerant.

VII Idus Decembr. anni illius, quo Cæſar Octavianus in locum Panſæ & Hirtii ſe & Q. Pedium Conſules ſuffecit, ab emiſſariis Antonii triumviri M. Cicero eſt occiſus: ut ex Tironis, liberti Ciceronis, ſcriptis confirmat author Dialogi de cauſis corruptæ eloquentiæ, Corn. Tacito adſcripti. Hunc vitæ exitum habuit ille, primus in togâ triumphum linguæque lauream meritus, & facundiæ Latiarúmque literarum parens: atque (ut Dictator Cæſar quondam de eo ſcripſit) omnibus triumphis lauream adeptus tantò majorem, quantò plus eſt ingenii Romani terminos in tantum promoviſſe, quàm imperii. [*Plin. lib. 7. cap.* 30.] De quo videnda quæ habentur apud *Velleium Paterculum, lib. 2. cap. 66. Senecam*, in Suaſoriis, *oratione* VII, & *Plutarchum*, in *Ciceronis* ſui fine.

Cleopatra Caſſio, auxilia iterùm minaciter expetenti, ſuppetias non tulit. (*Appian. lib. 5. pag. 675.*)

Dum in Aſiâ M. Brutus ageret, Gellius ei Publicola inſidiatus eſt: in Macedoniâ autem C. Antonium Marcus frater, miſſis ad hoc negotium nonnullis, ex Bruti poteſtate eripere eſt conatus. Itaque C. Antonium Clodius illius cuſtos relictus, quum ſalvum retinere nequiret, necavit: ſive proprio uſus conſilio, ſive Bruti juſſu. Fertur enim Brutus, quum priùs ſummam ſalutis C. Antonii curam habuiſſet, poſt intellectâ Decimi nece, eam abjeciſſe. Gellius autem inſidiarum convictus, nullo ſupplicio eſt affectus. Nam quum eum ſemper inter primos amicum ſibi Brutus duxiſſet, ac M. Meſſalam fratrem ejus Caſſio conjunctiſſimum ſciret; miſſum fecit. [*Dio, lib. 47. pag. 341.*]

Brutus ubi primùm M. Antonii conatum ac mortem C. Antonii cognovit, veritus ne qui etiam alii ſe abſente novi motus in Macedoniâ exiſterent, in Europam feſtinatò ſe recepit. (*Id. ibid.*]

Romæ Triumviri templum Serapidi & Iſidi decreverunt. [*Ibid. pag. 336.*]

Quum Cæſar Octavianus Conſulatu ſeſe abdicaſſet, ejúſque collega (Q. Pedius) vitâ deceſſiſſet; P. Ventidium (Baſſum) prætorem, cum alio quodam (C. Carrinate: ut ex lapide Colotiano, in Inſcript. Gruteri, pag. CCXCVIII. intelligitur) Conſulem triumviri creaverunt, prætúraque ejus ædili cuidam tradiderunt: omnibúſque pòſt prætoribus magiſtratum, quem quinque adhuc dies geſturi erant, abrogaverunt; iiſque in provincias emiſſis, alios in eorum locum ſubſtituerunt. (*Ibid pag. 335.*) Quò referendum illud *Paterculi*, lib. 2. cap. 65. *Vidit hic annus Ventidium, per quam urbem inter captivos Picentium in triumpho ductus erat, in eâ Conſularem prætextam jungentem Prætoria.* de quo, puero ducto in triumpho, videndus *Valerius Maximus* lib. 6. cap. 9. *Plinius*, lib. 7. cap. 43. & *A. Gellius*, lib. 15. cap. 4. ubi etiam addit, cum quum adoleviſſet victum ſordidè quæriſſe, comparandis mulis & vehiculis magiſtratibus qui ſortiti provincias forent: indéque vulgo per vias Urbis verſiculos hos perſcriptos fuiſſe,

Concurrite omnes Augures, Aruſpices,
Portentum inuſitatum conflatum eſt recens;
Nam mulos qui fricabat, Conſul factus eſt.

In ipſo anni exitu, novi Conſules deſignati triumphos egerunt: L. Munatius Plancus ex Galliâ, IIII Kalend. Januar. & M. Æmilius Lepidus Triumvir ex Hiſpaniâ, pridie Kalend. Januar. ut ex Faſtis triumphalib. marmoreis liquet. [*in Inſcript. Gruteri, pag.* CCXCVII.] Vid. *Velleii. Paterculi.* lib. 2. cap. 67. & *Appian.* lib. 4. pag. 607.

Anno Juliano quarto in Februario dies vitioſè intercalatus eſt: quum à Februario anni primi Juliani eouſque triennii ſolùm ſpatium interceſſiſſet. Qui error uſque ad annum Julianum 37. deinceps eſt continuatus. nam cùm oporteret diem, qui ex quadrantibus conſit, quarto quoque anno confecto antequàm quintus inciperet, intercalare: Sacerdotes quarto non peracto ſed 4672 42

incipiente

incipiente intercalabant. Atque ita annus à Julio Cæſare rectè ordinatus, horum negligentiâ conturbatus atque confuſus eſt. [*Sueton. in Octavio, cap.* 31. *Macrob. lib.* 1. *Saturnal. cap.* 14. *fin.*]

M. Brutus, omnibus in Macedoniâ ſtabilitis, in Aſiam revectus eſt. [*Dio, lib.* 47. *pag.* 341.] Et exercitu magnifico in eam deportato, claſſem in Bithyniâ & apud Cyzicum paravit. Pedeſtri itinere profectus civitates compoſuit, & dynaſtas audivit. [*Plutarch. in M. Bruto.*] Apuleium à Triumvirorum proſcriptione ad ipſum confugientem Bithyniæ præfecit. [*Appian. lib.* 4. *pag.* 616.]

Feruntur Bruti epiſtolæ, Laconicâ brevitate ad Aſianos conſcriptæ: quas Græcè *Aldus*, Latinè à ſe verſas *Rainutius Florentinus* edidit. Earum tres in ejus Vitâ *Plutarchus* recitat: quarum prima ad Pergamenos, in vulgatæ collectionis cernitur principio; alia ad Rhodios, deinceps à nobis exhibebitur; tertia omnium breviſſima, in vulgatâ Græcâ ad Bithynos, in Latinâ Rainutianâ ad *Galatas*, apud Plutarchum verò ad *Samios* inſcripta, ita ſe habet. *Αἱ βουλαὶ ὑμῶν ἀλόγως, αἱ ὑπηρεσίαι βραδεῖαι. τί τέλος ὑπολήψεσθε; Conſilia veſtra nullius penſi, obſequia tarda fuere: quem eorum finem futurum eſſe exiſtimatis?*

Caſſius Ægyptum petere inſtituit, audito quòd Cleopatra magnâ claſſe navigaſſet ad Cæſarem & Antonium: cogitans ſe hoc modo eam impeditorum ſimul & puniturum; atque etiam occupare cupiens fame afflictam, & externo milite penè vacuam, propter recentem Allieni cum quatuor Romanis legionibus diſceſſum. [*Appian. lib.* 4. *pag.* 625. *cum lib.* 5. *pag.* 675.]

In hoc conatu ſperantem ſe occaſione bene uſurum, Brutus aliis poſt alios nuntiis in Syriam miſſis revocavit. [*Id. ibid. Plutarch. in M. Bruto.*] Sicque invitus à ſperatâ Ægypto diſtractus, equites ſagittarios non ſine muneribus ad Parthorum regem remiſit, legatóſque eis adjunxit, qui majora auxilia peterent. [*Appian. lib.* 4. *pag.* 625.]

Caſſius, fratris filio cum unâ legione in Syriâ relicto, equites præmiſit in Cappadociam: qui Ariobarzanem repentè oppreſſerunt, quaſi inſidias ſtruxiſſet Caſſio; magnámque vim pecuniæ cum cætero apparatu ad Caſſium reportárunt. Tarſenſes verò miſerrimè oppreſſos è Syriâ revertens miſeratus Caſſius, immunes à tributis juſſit eſſe de cætero. [*Id. ibid. pag.* 626.] Sicque rebus in Syriâ ac Ciliciâ conſtitutis, in Aſiam ad Brutum profectus eſt. [*Dio, lib.* 47. *pag.* 345. *fin.*]

Poſtquàm Caſſius exceſſit è Syriâ, ſeditio Hieroſolymis exorta eſt. Felix enim cum militibus ibi (à Caſſio) relictus, Malichi necem vindicaturus, in Phaſaëlum fecit impetum: & populus arma corripuit. Erat tum Herodes apud Fabium Damaſci præſidem: & volens fratri ſuccurrere, morbo præpeditus eſt. Phaſaëlus tamen per ſe ſuperatum Felicem in turrim primùm compulit: atque incolumitatem deinde pactum abire paſſus eſt. Cum Hyrcano verò expoſtulavit graviter, quòd poſt accepta multa à ſe beneficia, & Felici ſtuduiſſet, & fratrem Malichi caſtella occupare permiſiſſet. Non pauca enim tunc ille tenuerat, & inter cætera Maſadam longè munitiſſimum. [*Joſeph. lib.* 1. *Belli, cap.* 10. *& lib.* 14. *Antiquit. cap.* 20.]

Caſſium & Brutum convenientes ad Smyrnam magna voluptas & fiducia ex præſentibus utriuſque viribus inceſſit. Nam quum ex Italiâ abjectiſſimorum exulum modo fuiſſent profecti inopes atque inermes; quibus nulla inſtructa navis, non unus miles, non opidum erat: haud multo interpoſito ſpatio coierunt claſſe, peditatu, equitatu, ſtipendio inſtructi ad decertandum de Romano Imperio. Parem volebat Caſſius honorem habere & tribuere Bruto: verùm occupavit Brutus plerunque ad eum ventitans; quòd & ætate Caſſius eſſet ſuperior, & corpore minùs ad laborem ferendum comparatus. [*Plutarch. in M. Bruto.*]

Hîc verò uterque futuri adversùs Triumviros belli conſilia ordinavit. [*Liv. lib.* 112.] Et cenſebat quidem Brutus conjunctis copiis eundum in Macedoniam, ut de ſummâ rerum decernerent: jam enim apud hoſtem eſſe legiones 40. ex quibus octo tranſportatæ fuerint per mare Ionium. E diverſo Caſſius contemnendas cenſebat hoſtium copias, egeſtate laboraturas præ nimiâ multitudine: debellandos potiùs fautores adverſæ factionis, Rhodios ac Lycios, potentes claſſibus; ne ſe in hoſtem converſos à tergo invaderent. Et hæc vicit ſententia. [*Appian. lib.* 4. *pag.* 626.] Triumviros enim adhuc rebus Romæ componendis intentos fuiſſe acceperunt: & Sexto Pompeio in propinquâ Siciliâ adversùm eos ſtationem ſervante, occupatos fore judicaverunt. [*Dio, lib.* 47. *pag.* 346.]

Porro Smyrnæ tunc Brutus partem ferre pecuniæ, cujus magnam vim coëgerat Caſſius, poſtulavit. Se enim quicquid habuiſſet impendiſſe oſtendit in parandam claſſem, quâ totum internum mare eſſent in poteſtate ſuâ habituri. Sed ne daret Caſſius obſiſtebant amici ejus; negantes æquum eſſe ut quæ ipſe parcendo ſervaret, & conflaret cum invidiâ, ea ille in milites demulcendos effunderet. Attamen impertivit ei tertiam partem omnium: iterúmque ad ſua uterque munera ſunt digreſſi. [*Plutarch.*]

Ipſi igitur circumeuntes, aut legatos ſuos emittentes, eos qui nondum ſecum in eandem ſententiam veniſſent, ſuas in partes traduxerunt; pecuniámque & milites contraxerunt. Hoc agentibus alii omnes, qui in iſtis terræ partibus agebant, ac priùs de ſocietate compellati non fuerant, ſtatim acceſſerunt. Ariobarzanes tantùm, & Rhodii Lyciíque, etſi non reſiſtebant, ſocietatem tamen detractavere. Eos Brutus ac Caſſius ſuſpicati adverſæ parti cupere, quòd eſſent beneficiis à ſuperiore Cæſare affecti, veritíque ne quid ſe abſentibus moverent, ac reliquos etiam ad mutandam fidem concitarent, primò omnium ſibi aggrediendos eſſe ſtatuerunt: ſperantes ſe eos, quibus & armis longè eſſent ſuperiores, & beneficia liberaliter conferrent, facilè aut ſuadendo aut vi ad ſuam amicitiam perducturos. [*Dio, ut ſupr.*]

Ut convaluit Herodes, contra fratrem Malichi profectus, caſtella ab illo occupata recepit; ipſúmque ex Maſadâ ſupplicem & incolumitatem pactum dimiſit. Tres quoque arces, à Marcione Tyriorum tyranno in Galilæâ occupatas, idem recepit, & præſidiariis Tyriis vitam con-

ceſſit

ceſſit omnibus : nonnullos etiam donatos abire juſſit, una & ſibi civitatis benevolentiam & tyranno comparans odium. [*Joſeph. lib. 1. Belli, cap. 10. & lib. 14. Antiquit. cap. 20, 21.*]

A triumviris Tarſenſes, qui Caſſio reſtiterant, laudati ſunt : ſpéſque eis facta, fore ut pro iis quæ amiſerant aliquid reciperent. Ab iiſdem quoque Cleopatra, propter auxilia Dolabellæ ſummiſſa, impetravit ; ut ejus filius, Ptolemæi nomen gerens, quem è Cæſare ſe peperiſſe ferebat & propterea Cæſarionem cognominaverat, Ægypti rex diceretur. [*Dio, lib. 47. pag. 345.*]

Brutus à Lyciis pecuniam & milites popoſcit. Verùm quòd Naucrates concionator (δημαγωγὸς) civitates ad defectionem impuliſſet, & tumulos aliquot illi ad excludendum tranſitu Brutum inſeciſſent : primò immiſit in prandentes equitatum, à quo interfecti 600 ſunt. Inde captis arcibus & ignobilioribus opidis, omnes, ut gentem conciliaret benevolentiâ, ſine pretio dimiſit. Illi præfracti ob damna quidem accepta infenſi fuere ; clementiam verò & humanitatem ejus deſpexere. [*Plutarch. in Bruto.*]

Communem totius gentis Lyciorum exercitum, in finibus ejus regionis ſibi oblatum, Brutus prælio vicit : ac cum fugientibus in caſtra irrumpens, eodem momento iis potitus eſt ; & urbes pleraſque deditione accepit. (*Dio, lib. 47. pag. 347.*)

Bellicoſiſſimos deinde quoſque eorum intra muros Xanthi coactos obſedit. [*Plutarch.*] Illi ſolo æquatis ſuburbiis, ne Bruto aut receptaculum præberent aut materiem, & civitate circumquaque communitâ, hoſtem arcebant à munitionibus, freti foſſâ 50. pedes profundâ, latâ verò proportione altitudinis ; ita ut in ejus margine ſtantes jaculis uterentur & ſagittis, haud ſecùs ac ſi flumine dirimerentur nuſquam vadis pervio. Per eam foſſam dum Brutus conatur evadere, operarios pluteis regebat : partitúſque exercitum in diurnas ac nocturnas oppugnationis vices, materiem è longinquo, ut fit quando ſeriò res agitur, magno ad celeritatem urgentium clamore comportabat ; nihil ad ſummam contentionem laborémque ſibi reliquum faciens. Quamobrem licèt primùm videretur, aut nihil effecturus prohibentibus hoſtibus, aut vix poſt multos menſes expugnaturus, tamen intra paucos dies abſolvit negotium. Incluſos enim & à mœnibus pugnantes partim machinis oppugnabat eminùs, partim admotis ad portam cohortibus, quas ubique mutabat continuè. Illi recentibus ſemper feſſi ac ſaucii reſiſtentes durabant tamen, quamdiu non deſtituerentur munitionibus. Ut verò & illæ corruerunt, & turres machinis perfractæ ſunt ; Brutus id quod futurum erat animo percipiens, juſſit portarum obſeſſores abſcedere : quod Xanthii rati factum cuſtodum negligentiâ, nocte cum facibus eruptionem fecerunt in machinas. Accurrentibus autem ex compoſito Romanis cohortibus, illi confeſtim ad portam refugiebant : quam jam cuſtodes clauſerant, timentes ne hoſtis ſimul cum fugientibus irrumperet. Ibi excluſorum magna ſtrages eſt edita. [*Appian. lib. 4. pag. 633, 634.*]

Amnis urbem præterfluebat. Hunc ſub aquâ tranantes fugam capiebant. Verùm excepti retibus fuerunt tranſverſo alveo in altum demiſſis : quorum in ſummo tintinnabula appenſa illicò irretitum nunciabant. [*Plutarch. in Al. Bruto.*]

Eruperunt rursùm Xanthii circa meridiem repulſis ſtationariis, incenderúntque univerſas machinas : quúmque porta tunc pateret propter caſum præteritum, cum opidanis irruerunt Romanorum circiter duo millia, irruentibúſque confertim cæteris, porta ferrata repentè in eos decidit ; ſive Xanthiorum operâ, ſive ſponte abruptis per quos demittebatur funibus. Itaque Romani quotquot irruperant, partim oppreſſi ſunt, partim intercluſi, quum non valerent eam abſque funibus ſubducere : petitíque ſupernè à Xanthiis, vix tandem in propinquum forum evaſerunt. Ibi graviter infeſtati à ſagittariis, quum ipſi nec arcus ullos haberent nec jacula, in Sarpedonis ædem ne circumvenirentur refugerunt. Interea Romani qui excluſi ſunt, de intercepti anxiè ſoliciti, Bruto circumcurſante, locis omnibus nihil non tentabant ; quum nec portam ferratam quirent diffringere, & ſcalas ac ligneas turres amiſiſſent incendio : attamen alii ſcalas faciebant extempore, alii cervos admoventes mœnibus pro ſcalis eis utebantur, quidam uncos addentes reſtibus ejaculabantur in mœnia, & quoties aliquis infixus hæreret ſubrepebant per eas. [*Appian. ut ſupr. pag. 634.*]

Oenandenſes autem vicini hoſtes, & ideò tunc Bruti ſocii, per abrupta ſaxorum ſcandebant : quos mox Romani laboriosè æmulati ſunt ; & multis dilapſis fallente veſtigio, nonnulli ſuperatis mœnibus aperuerunt portulam, ante quam vallum erat ex denſis præacutis ſudibus. His adjuvantibus audaciſſimus quiſque tranſcendebat, donec jam aucti numero portam aggreſſi ſunt diffringere, nullis intùs munitam laminis ; foris quoque aliis pari conatu ex adverſo idem agentibus. Quúmque Xanthii magno clamore eos qui ad Sarpedonis refugerant invaderent : hi qui intùs & foris portam diffringebant illis metuentes, tanto furoris impetu eam perfregerunt, ut uno agmine occidente jam ſole irrumperent ; editâ ingenti conclamatione, ut hoc ſignum eſſet his qui intercluſi fuerant. [*Ibid. pag. 634, 635.*]

Irruentes in urbem Romani, ignem domibus nonnullis immiſerunt. Id incendium primos perterruit eos in quorum oculis res gerebatur ; & iis qui longiùs aberant captæ prorsùs urbis opinionem præbuit. Itaque vicini ſuis quoque ultrò reliquis domibus inflammatis, major pars ſe invicem interfecerunt. [*Dio, lib. 47. pag. 347.*] Intra privatas enim ædes ſuas ſeſe recipientes, chariſſimum quemque necabant ultrò præbentem jugulum. Exortóque ejulatu maximo, Brutus putans direptiones fieri, militem per præcones cohibuit. Ut verò exactiùs rem cognovit, miſeratus virorum ad libertatem natorum generoſam indolem, ad pacem eos invitavit per nuntios : quos illi telis immiſſis repulerunt ; & contrucidatis priùs ſuis omnibus, atque in rogos compoſitis, ſubjectâ flammâ poſtremò ſe ipſi jugulaverunt. Ita Appianus. [*ut ſupr. pag. 635.*] Plutarchus verò hunc in modum.

Timens urbi Brutus, imperavit militibus ut ignem extinguerent & opem ferrent urbi. At

Lycios

Lycios ingens ſubitò invaſit & incredibilis ad deſperationem ardor, quem maximè mortis deſiderio compares. Nam cum pueris & mulieribus liberi & ſervi omnis ætatis hoſtes petebant ex muris eos qui ad reprimendum ſuccurrebant incendium. Ipſi arundinem & omne igni aptum fomentum ingerentes trahebant in urbem flammam; eſque quamvis materiam ſubjiciebant, atque eam omnibus modis excitabant augebántque. Poſtquam diffuſa flamma & urbem undique amplexa ingens eluxit; anxius eâ de re Brutus circumvectus foris muros eſt ad opitulandum, manúſque ad Xanthios porrigens precabatur, urbi ut parcerent eámque conſervarent. Verùm nemo auſcultabat ei, imò perdebant omnibus modis ſemetipſi: non viri modò & fœminæ, ſed parvi etiam pueri cum vociferatione & ululatu partim inſiliebant in ignem, partim ſupernè præcipitabant ſeſe ex muro; pars parentum gladiis nudos afferebant jugulos, hortabantúrque ut eos cæderent. Conſpecta eſt urbe abſumptâ dependens ex laqueo mulier quæ mortuum puerum ex collo ſuſpenſum haberet, & ardenti face inflammaret domum. Quod quum ſpectaculum appareret tragicum, non ſuſtinuit id Brutus contemplari: ſed ubi nunciatum ei eſt illacrymavit, præmiúmque pronuntiavit militibus, quiſquis hominem Lycium ſervaſſet. Centum quinquaginta duntaxat memorant fuiſſe qui non refugerent ſalutem. Hæc *Plutarchus*.

Xanthiorum mancipiis tantùm potitum fuiſſe Brutum, ſcribit *Appianus*; ex ingenuorum verò numero, vix 150. mulierculis, quibus viri percuſſores defuerant. Additque ſacras ædes ab incendio ſervaviſſe eum quotquot poterat. [*pag.* 635.]

Brutus inde ad Patara deſcendit urbem quæ navale Xanthiorum videri poterat; obſeſſiſque denuntiavit ut imperata omnia facerent, aut cladem qualis Xanthiorum fuit expectarent. Sed pacem ita offerenti cives non parverunt. Servi enim libertatem, pauperes liberi novas tabulas nuper conſecuti, pacificationi obſtabant. Itaque Brutus captivos Xanthios, quòd pleriſque horum cum Patarenſibus affinitas intercedebat, iis miſit; qui deploratâ ſuâ fortunâ hortarentur eos ad meliora conſilia. Qui quum nihilo magis à propoſito deducerentur, quamvis unicuique eorum ſuos neceſſarios dono dediſſet, ejus diei reliquum ad deliberandum eis conceſſit, atque ita abiit: ſequente vero mane reduxit eò copias. [*Appian. ibid. Dio, lib.* 47. *pag.* 347.] Et cataſtam ſub ipſo muro in tuto loco conſtituens, Xanthiorum captivorum primores ſingillatim productos vendidit; ſi fortè hoc Patarenſes movere poſſet. Qui cùm ne ſic quidem ſe dederent, paucis venditis, cæteros miſſos fecit. [*Dio, ibid.*]

Quum Patarenſium fœminas captivas Brutus teneret, has etiam miſſas fecit ſine pretio. Quæ ubi viris & parentibus ſuis, illuſtribus hominibus, expoſuerunt, virum Brutum eſſe moderatiſſimum & juſtiſſimum; perſuaſerunt eis ut cederent, & traderent ei opidum. [*Plutarch.*] Ingreſſus verò ille, nec ſupplicio quenquam affecit, nec egit in exilium: ſed aurum omne argentúmque publicum ad ſe deferri juſſit; privatorum quoque exegit à ſingulis, mulctâ propoſitâ contrà facientibus & invitatis indicibus præmio. [*Appian. pag.* 636.]

Hic ſervus quidam aurum à domino abditum prodidit, & centurioni ad id miſſo indicavit. quúmque omnes ducerentur, dominus ſiluit; mater verò illius, ut eum ſervaret, ſequebatur clamans à ſe aurum abſconditum: ſervus ſuper eâ re non interrogatus, alteram mentiri, alterum aurum celaſſe coarguit. Brutus laudatâ tum juvenis patientiâ, tum matris pietate, ambos cum auro dimiſit incolumes: ſervum qui præter æquum heris inſidias ſtruxerat, in crucem egit. [*Id. ibid.*]

Eodem tempore & Lentulus miſſus Andriacam, quod Myrenſium navale eſt, ruptâ catenâ qua os portûs claudebatur, Myrenſium prætorem cepit. Quem cùm Brutus dimiſiſſet, Myrenſes imperata fecerunt & impoſitam pecuniam ſolverunt. [*Appian. & Dio, ut ſupr.*] Eodémque modo univerſa Lyciorum natio parvo temporis ſpatio recepta eſt: miſſíſque ad Brutum legatis, auxilium & pecunias pro facultatibus eſt pollicita. Quem benignum & præter ſpem experti illi ſunt indulgentem. Xanthiorum enim ingenuis corporibus domum remiſſis, 150 tantùm talenta imperavit Lyciis, neque re ullâ eos aliâ violavit. [*Plutarch. Appian. Dio.*]

Atque ita Brutus Lycios devicit. [*Vellei. Paterc. lib.* 2. *cap.* 70.] Inter cujus epiſtolas & hæc ad *Rhodios* fertur. *Xanthios, quum à nobis deſeciſſent, extremo ſupplicio affecimus. Nam uſque ad parvulos omnibus cæſis, eorum urbem igne & ferro diruimus. Patarenſibus, quia fidi nobis exiterunt, tributa relaxavimus, ac liberos & ſui juris eſſe conceſſimus: atque pro reſtauratione eorum, quæ demolita erant, quinquaginta talenta dono dedimus. Liceat & vobis conſulere ac videre, utrum vos pro hoſtibus quemadmodum Xanthii, an pro amicis cum Patareni, haberi velitis.* Ea apud Plutarchum, multò contractior, ita legitur. *Xanthii beneficium meum deſpicientes, deſperationis ſuæ habuerunt patriam ſepulchrum. Patarenſes, qui ſe in fidem meam contulerunt, nuſquam deſiderant in adminiſtrandis rebus ſuis libertatem. Itaque licet vobis quoque vel Patarenſium judicium vel fortunam legere Xanthiorum.*

Rhodiorum quotquot dignitate præſtabant, timebant certaturi cum Romanis, at vulgus ſibi placebat, memor veterum victoriarum de viris longè aliis. [*Appian. lib.* 4. *pag.* 627.] Tantum enim rei nauticæ illi fidebant, ut ad Caſſium in continentem quoque priores adnavigaverint, eique compedes oſtenderint, quas ſecum attulerant, tanquam multos hoſtium vivos capturi. [*Dio, lib.* 47. *pag.* 346.]

Caſſius, quia cum rei navalis peritiſſimis ei res erat, naves ornatas completáſque milite apud Myndum exercuit. Eò legatos ad eum miſerunt Rhodii qui rogarent, ne vel Rhodum contemneret, quæ ſemper contumelias ſuas ulta ſit; vel fœdera icta inter Romanos & Rhodios, quibus diſertè cautum ſit, ne alter populus alterum armis impetat. Miſerunt ad eum etiam legatum Archelaum, quo ille Rhodi in Græcis literis præceptore quondam uſus fuerat, demiſſiùs hoc ipſum rogaturum. Quibus à Caſſio eſt reſponſum, priùs à Rhodiis fœdus eſſe violatum, arma pro Dolabellâ contra ipſum ferentibus; eámque ob rem illos pœnas daturos, niſi confeſtim imperata facerent. [*Appian. pag.* 626. 627, 630.]

Hoc responsum magis etiam prudentiores cives terruit: populus verò agitabatur Alexandri & Mnaseæ concionibus, memorantium quantò pluribus navibus Mithridates Rhodum invasisset, & ante illum Demetrius, reges potentissimi. Quamobrem Alexandrum Prytanim creârunt, qui magistratus apud eos plurimùm pollet imperio: Mnaseas classi præfectus est. [*pag.* 627, 628.]

Alexander & Mnaseas Rhodiorum ductores, cum 35. selectis navibus Myndum petierunt, ut Cassium terrerent hâc audaciâ: & suberat fortè spei nonnihil, quòd Mithridatem circa idem opidum assecuti, visi sunt habuisse felicem belli exitum. Itaque ostentatâ remigandi peritiâ, primo die Cnidum diverterunt: sequenti verò contra adventantes ex alto Cassianos à littore solverunt. [*pag.* 627, 630.]

Hic verò pugnatum est utrinque acerrimè. Rhodii navigiis agilibus ultrò citróque discurrentes, modò penetrabant adversos ordines, modò circumveniebant. Romani contrà immixi navibus gravioribus, quoties aliquam prehendebant injectis ferreis manibus, majore vi prævalebant, ut in terrestri prælio. Sed quia Cassius superabat navium numero, non diu Rhodii potuerunt celeritate solitisque artibus adversarios eludere. Nam quum à fronte tantùm impetus facerent, móxque se reciperent, parum proficiebant, in arctum se cogentibus hostibus: rostrorum quoque ictus contra graviores Romanas erant invalidi. Ediverso Romanæ illas leviores repercutiebant indeflexo impetu: donec tres Rhodiæ, ita ut erant milite plenæ, captæ sunt; duæ perfractæ subsederunt, reliquæ malè multatæ Rhodum refugerunt. (*pag.* 630.)

Hoc eventu ad Myndum Romana classis cum Rhodiâ conflixit. [*Ibid. cum Dione, pag.* 346.] Quam pugnam è monte spectavit Cassius: móxque sartis navibus petiit Loryma, quod in adversâ continente Rhodiorum castellum est; unde onerariis terrestres copias transvexit in insulam ductu Fanii & Lentuli. Ipse 80 longis navibus ad terrorem inferendum ornatis, tam mari quàm terrâ obsessis Rhodiis, quiescebat, expectans si fortè hostes ferociam remitterent. [*Appian. pag.* 631.]

At illi audenter occurrerunt denuò. Quos Cassius Statii (Murci) operâ superavit; magnitudine ac numero navium ipsorum peritiam vincens. Et tunc, duabus navibus amissis, clausi sunt undique. [*Id. ibid. Dio, pag.* 346.]

Mox armatis tota mœnia completa sunt; qui pariter arcerent & Fanium à terrâ oppugnantem, & Cassium à mari classem admoventem, non imparatam infestandis mœnibus. Præcogitans enim tale aliquid Cassius, afferebat secum turres pliabiles; quæ tum excitatæ sunt. Ita Rhodus, bis infeliciter tentato navali prælio, terrâ marique oppugnabatur: imparata, ut in casu inopinato, ad sustinendos impetus: unde apparebat brevi venturam in potestatem hostium, vel armis vel fame victam. Nec latuit hoc prudentiores Rhodios, intercedentibus inter eos & Fanium Lentulúmque colloquiis: quum subitò Cassius in mediâ urbe cum lectissimo quoque conspectus est, nec scalis usus, nec ullâ externâ vi admotâ. Creditum est clàm aperras ei minores portulas à civibus conjunctis privatâ gratiâ; ne urbs miserabiliter deleretur. [*Appian. pag.* 631.]

Hic, C. Cassius * (nunquam sine præfatione publici parricidii nominandus;) ut ait *Valer. Max.* (*lib.* 1. *cap.* 8.), Rhodiis regem ipsum & dominum appellantibus respondit: *Neque rex sum neque dominus, sed domini & regis interfector & ultor.* [*Plutarch. in M. Bruto.*] Pro tribunali verò sub hastâ præsedit; quòd vellet videri urbem armorum vi cepisse: jussóque exercitu quiescere, & per præconem mortem interminatus violentis ac raptoribus, ipse nominatim citatos circiter 50. cives Rhodios ad mortem duci jussit, alios 25. nusquam comparentes exilio mulctavit. (*Appian. pag.* 631.]

Navibus deinde Rhodios & pecuniâ spoliavit. Quicquid enim auri argentique in sacro aut publico fuit, id omne corrasit: etiam donariis omnibus, præter currum Solis, abreptis. [*Appian. ibid. Dio, pag.* 346.] * indéque etiam orantibus Rhodiis, ne ab eo cunctis Deorum simulachris spoliarentur: *Solem à se relinqui respondit.* Illius enim effigiem tantummodò supplicibus cesserat. [*Valer. Max. lib.* 1. *cap.* 5.] *. Privatim deinde à dominis, quod quisque auri & argenti haberet, ad præstitutam diem proferre jussit, denuntiato per præconem supplicio, si quis aliquid occultaret: indicibus verò in præmium propositâ parte decimâ, & servis libertate. Illi primùm celabant plerique, sperantes fore ut intra verba minæ consisterent: deinde postquàm viderunt indicibus repræsentari præmia, petierunt prorogari sibi terminum, quo impetrato, alii ex terrâ effodiebant condita, alii hauriebant è puteis, alii rursùm è foveis proferebant multò plura quàm antea. [*Appian. pag.* 631, 632.] Cúmque ita ad octo talentûm millia à privatis extorsisset: publicè mulctavit civitatem quingentis aliis. [*Plutarch. in M. Bruto.*] Rhodiis præter vitam nihil relinquens. (*Oros. lib.* 6. *cap.* 18.]

Sic igitur acri atque prosperrimo bello Cassius Rhodum, rem immanis operis, cepit. (*Vellei. Paterc. lib.* 2. *cap.* 70.] Qui lætus & expugnatione celeri & pecuniarum copiâ, Lucium Varum Rhodiis præsidio reliquit. [*Appian. pag.* 632.] Ariobarzanem deinde comprehensum occidit. (*Dio, pag.* 346 *fin.*) & omnibus Asiæ provinciis decem annorum tributa imperavit; eáque absque ullâ remissione exegit. [*Appian. pag.* 632.]

Tum nunciatum Cassio est, Cleopatram ingenti classe & magno apparatu navigare ad Cæsarem & Antonium. Secuta enim jam antè illas partes propter majorem Cæsarem, tunc longè propensior in eas facta est propter formidinem quâ sibi metuebat à Cassio. Ad eam invadendam, Murcum unâ cum fortissimâ legione & sagittariis quibusdam impositum in 60. naves tectas, Cassius in Peloponnesum misit; ut stationem haberet circa Tænarum promontorium. Cleopatra verò, contempto Cassio Murcíque stationibus, versùs mare Ionium navigavit. Sed tempestate in Africæ littore ejus classis est afflicta; ejúsque naufragii signa undis usque regionem Laconicam sunt delata: ipsáque Cleopatra in morbum conjecta domum rediit. (*Appian. lib.* 4. *pag.* 632. *&* 636. *cum lib.* 5. *pag.* 675.)

Inter

Inter Bruti epistolas, de ipsius & Cassii victoriis hæc legitur, tanquam ad *Coos* missa. *Rhodus quidem Cassio jam servit; civitas sanè magis audax quàm propriis viribus firma existens. Lycia verò nobis universa paret; partim bello domita, partim ne extrema subiret. Quæ sanè optio profuit illis: nam volentes ea elegerunt, qua non multò post invisi fecissent. Eligite igitur vos, utrum coacti bello servire, an nos in recipiendo amici dici velitis.*

Ex Lyciâ in Ioniam reversus Brutus, multa memorabilia edidit opera; & honoribus in dignos conferendis & suppliciis pro cujusque merito irrogandis. Atque inter alios, Theodotum Rhetorem, quo authore (ut ipse glorians jactabat) Pompeius Magnus in Ægypto est occisus, vagabundum in Asia repertum, omni cruciatûs genere affectum necavit. [*Plutarch. in Bruto, & Pompeio.*]

Cassium accersivit Brutus Sardes, appropinquantique processit cum amicis obviam; totúsque exercitus armatus utrumque imperatorem consalutavit. Ut solet magnis in rebus inter duos quibus amici & duces sunt multi, quam suspiciones inter eos mutuæ & insimulationes extitissent; priùs quàm aliò se converterent, statim ex viâ conclave soli ingressi foribus occlusis & remotis arbitris expostulare primùm, mox arguere & criminari inter se cœperunt. Hinc in lachrymas liberámque & vehementem objurgationem erumpentibus illis, mirantes asperitatem iræ & contentionis amici eorum, timebant ne quò evaderent. [*Id. in Bruto.*] Sed omnes illas suspiciones, quas ex aliorum calumniis alter contra alterum conceperat, prudenter illi tandem sustulerunt. (*Dio, lib. 47. pag. 347.*)

Erat ibi tum M. Favonius, (cujus, ut Bruto familiaris, meminit *Cicero* lib. 15. ad Attic. epist. 11.) æmulus pridem M. Catonis, qui non tam ratione quam impetu aliquo & motu lymphatico philosophum agebat; ac senatorem populi Romani esse in minimis ponebat: Cynicâ verò loquendi ferociâ, quâ utebatur, molestiam frequenter abstergebat aliis qui importunitatem ejus per ludum excipiebant. Hic tunc repulsis vi janitoribus, qui ingressum ejus prohibebant, intravit conclave in quo Cassius & Brutus privatum illud habebant colloquium: voce mimicà pronuntians carmina quibus Nestorem utentem cecinit *Homerus*,

Ἀλλὰ πίθεσθ', ἄμφω γὰρ ὑμεῖς νεώτερα ἔργα ἰδόντε·

At parete ambo, nam me nempe minores;

& sequentia. Id risum Cassio movit: sed Brutus eum expulit, *ἀπάλευρον* & *ψωδίσιμον*, *insulsum canem* & *adulterinum canem* eum appellans. Post mutuam autem altercationem finitam, præbente cœnam Cassio, invitavit eò Brutus amicos. Quibus jam accumbentibus, accessit Favonius lotus. Testante Bruto adesse eum non vocatum, & facessere jubente, ad lectum suprema vi irrumpens collocavit se in medio: habuítque convivium oblectationem non infestivam nec indoctam. [*Plutarch. in M. Bruto.*]

Postridie Brutus virum prætorium, cujus operâ usus fuerat, L. Pellam repetundarum Sardianis postulantibus, judicio publico damnavit & infamiæ notavit. Quod factum momordit non mediocriter Cassium: qui paucis antè diebus ejusdem criminis compertos duos amicos tantùm castigavit privatim, ac publicè absolutis uti non destitit. Unde Brutum incusavit ut nimiùm rigide leges sequentem & justum, quo tempore civiliter esset & humaniter agendum. Ille commonuit eum Iduum Martiarum, quibus interfecerant Cæsarem: qui non ipse omnes homines vexasset, verùm hoc agentium esset patronus. [*Id. ibid.*]

Labienus junior, Titi Labieni (Julii Cæsaris in Galliâ legati) filius, à Cassio & Bruto ad petendum auxilium ab Orode Parthorum rege missus, aliquandiu apud eum commoratus est, nullâ ipsius ratione habitâ; quòd & adjuvare eos Regi in animo non erat, & negare auxilium verebatur. [*Dio, lib. 48. pag. 371. cum Floro, lib. 4. cap. 9. & Velleio Paterc. lib. 2. cap. 78.*]

Lyciorum classem universam cum aliis navibus Abydum navigare Brutus jussit: quò ipse terrestres etiam ducebat copias, præstolaturus ibi Cassium venientem ex Ioniâ, ut simul trajecto freto Sestum peterent. [*Appian. lib. 4. pag. 636.*]

Quum Cassius & Brutus trajecturi essent in Europam ex Asiâ, & transportaturi ex Abydo in oppositam continentem exercitum; tetrum ostentum dicitur Bruto factum. Noctis enim concinio, quum luna non admodùm lucceret, & totus exercitus teneretur silentio; Bruto, deficiente penè lumine, volventi aliquid animo & reputanti, atra quædam imago se obtulisse dicitur immanis & horrendi corporis, silentio sibi assistentis. Eo autem intrepidè percontante, quisnam hominum deorúmve esset; spectrum respondisse. *Tuus sum, Brute, malus genius: Philippis me videbis iterum.* cúmque nihil perculsum, *Videbo*, dixisse: & spectrum sub oculis mirantis evanuisse. Refert hæc *Florus*, lib. 4. cap. 7. *Appianus*, lib. 4. pag. 668. *Plutarchus* in fine *Cæsaris*, & plenius in Vitâ *Bruti*: ubi & eum proximo manè quod viderat Cassio narravisse, illúmque ex Epicuri disciplinâ quid de ejusmodi spectris sentiendum esset exposuisse, adjicit.

3963 Antigonus Aristobuli (fratris Hyrcani) filius à socero suo Ptolemæo Mennæi filio, & Fabio Damasci duce (quem pecuniis sibi conciliaverat) & Marione Tyriorum tyranno (qui ob Herodis odium illi adhæsit) adjutus, Judæam invasit. Cui vix extremos regionis fines ingresso Herodes occurrens, prælio eum superatum inde repulit. Quamobrem revertentem Hierosolyma coronis eum Hyrcanus honoravit. Jam enim gener per sponsionem ascitus Herodes erat in Hyrcani familiam: ducturus Mariammen (Syriacè מרים sive *Mariam* dictam) ex Alexandro filio Aristobuli (fratris Hyrcani) & Alexandrâ Hyrcani filiâ genitam. [*Joseph. lib. 1. Belli, cap. 10. & lib. 14. Antiquit. cap. 21. cum lib. 15. cap. 9. & 11.*]

Ad Melanem sinum in Thraciâ lustrato Cassii & Bruti exercitu, reperta sunt in eo circiter octoginta scutatorum millia. Equitum verò Brutus habebat Gallorum Lusitanorúmque quatuor millia; Thracum Illyriorúmque, Parthienorum Thessalorúmque, duo millia. Cassius Hispanorum & Gallorum duo millia; sagittariorum equestrium ex Arabiâ, Mediâ, Parthiâ, (nam &

Parthos huc auxilia miſiſſe confirmat *Juſtinus*, lib. 42. cap. 4.) quatuor millia. Sequebantur & ſocii reges ac tetrarchæ ex Gallogræciâ, præter pedeſtres alias copias ducentes equitum quinque millia. [*Appian. lib. 4. pag. 640.*]

Hi ad Philippos, urbem Macedoniæ (non minùs B. Pauli epiſtolâ quàm hoc bello factam celebrem) Triumvirorum M. Antonii & Cæſaris Octaviani exercitus exceperunt. [*Vellei. Paterc. lib. 2. cap. 70.*] Pariter utrinque undeviginti legiones conſtiterunt. Equitum Antonius cum Cæſare habebat 13, Brutus & Caſſius 20. millia. Sed Caſſiani, difficultate annonæ hoſtem fatigare cupientes, per multos dies prælium detrectârunt: quum ipſis omnia ſupperetrent ex Aſiâ, & ex propinquo per mare ſubveherentur; hoſtes in regione infeſtâ laborarent inopiâ. nam neque negotiatores ex Ægypto ſumere quicquam poterant, fame oppreſsâ; neque ex Hiſpaniâ aut Africâ Sextus Pompeius, neque ex Italiâ Statius Murcus & Domitius Aënobarbus tinebant commeatus advehi: Macedonia verò Theſſaliâque non diu ſufficere poterant, quæ tum ſolæ alebant exercitum. Ex alterâ parte Antonius, ut hoſtibus à tergo commeatus ex Thaſo ſubvectionem intercluderet, decem dierum ſpatio anguſto in palude tranſitu clàm aperto, multa caſtella vallata in ulterioribus locis erexit: quæ deinde Caſſius, tranſverſo ſepto per totam paludem à caſtris uſque ad mare acto, inutilia illi reddidit. (*Appian. lib. 4. pag. 652, 653.*)

Commiſsâ deinde pugnâ, (cui & Cæſar & Antonius ſubduxiſſe ſe dicuntur) cornu cui Brutus præerat, impulſis hoſtibus, caſtra Cæſaris cepit: id autem in quo Caſſius fuerat fugatum ac malè mulctatum eſt, caſtráque ejus ab Antonianis expugnata. [*Florus, lib. 4. cap. 7. Vell. Paterc. ut ſupr. Plutarch. in Antonio.*] * Quum Caſſius in acie ardentiſſimo animo perſtaret, Julii Cæſaris à ſe occiſi ſpeciem vidiſſe dicitur, humano habitu auguſtiorem, purpureo paludamento amictam, minaci vultu, & concitato equo in ſe impetum facientem: quo aſpectu perterritus, hoſti tergum dedit, voce illâ priùs emiſsâ, *quid enim amplius agas, ſi occidiſſe pariùs eſt?* [*Valer. Max. lib. 1. cap. 8.*] * Ceciderunt Caſſianorum octo millia; connumeratis ſervis qui caſtra ſequebantur, quos nominabat Brutus Brigas. Ex Cæſaris exercitu, Meſſala (Corvinus, qui in Bruti caſtris præſens tum adfuit, & Cæſari paulò pòſt ſe dedidit) ait bis totidem vel ampliùs arbitrari ſe deſideratos. [*Plutarch. in M. Bruto; cum Appian. lib. 4. pag. 654, 655.*]

Caſſius exutus caſtris, eò reverti non potuit; ſed curſu recepit ſe in Philipporum tumulum, & inde proſpectabat quid fieret. [*Appian. pag. 655.*] totúmque exercitum ſuſum ratus, mortem ſibi conſcivit. [*Liv. lib. 124.*] eodem pugione quo Cæſarem violaverat: ut in fine *Caſaris* ſui refert *Plutarchus*. licèt alibi idem, cum aliis, caput à Pindaro liberto præciſum fuiſſe referat: quem ex Parthicâ Craſſi clade ad hanc neceſſitatem haberet deſtinatum. [*Id. in M. Bruto, & in Antonio: cum Velleio Paterc. lib. 2. cap. 70. Appian. pag. 655. & Dione, pag. 354.*] de quo Valerius Maximus, libro 6. cap. 8. *Pindarus C. Caſſium Philippenſi prælio victum, nuper ab eo manumiſſus, juſſu ipſius obtruncatum, inſultationibus hoſtium ſubtraxit. Sique è conſpectu hominum voluntariâ morte abſtulit; ita ut ne corpus quidem ejus abſumpti inveniretur. Quis Deorum graviſſimi ſceleris ultor, illam dexteram, quæ in necem patriæ parentis exarſerat, tanto torpore alligavit, ut ſe tremebundam Pindari genibus ſubmitteret, ne publici parricidii, quæ merebatur pœnas, arbitrio pii victoris exolveret? Tu profectò, tu Dive Juli, cœleſtibus tuis vulneribus debitam exegiſti vindictam, perfidum ergà te caput ſordidi auxilium ſupplex fieri cogendo, eo animi æſtu compulſum; ut neque retinere vitam vellet, neque finire manu ſuâ auderet.*

Brutus, Caſſii cadavere amicis ſtatim tradito, Thaſi clàm ſepeliendum curavit: ne exercitus ex aſpectu funeris provocaretur ad luctum, animóſque dejiceret. (*Plutarch. in Bruto. Appian. pag. 655. Dio, pag. 354.*] Obiit autem Caſſius natali ſuo die. [*Appian. ibid.*] ejúſque ſervus Demetrius veſperi ad Antonium venit cum paludamento & gladio, quæ confeſtim detraxerat corpori. Quibus allatis, ita ſuſtulerunt animos Antoniani, ut primâ luce inſtructum exercitum in aciem educerent. [*Plutarch. ut ſupr.*]

Quâ die in campis Philippicis Cæſaris exercitus ſuſus eſt, legio Martia & magnæ copiæ aliæ, quæ à Domitio Calvino ex Italiâ ad Cæſarem ducebantur, à Murco & Aënobarbo navali prælio in mari Ionio ſuperata & oppreſsa eſt. [*Plutarch. in M. Bruto. Appian. pag. 656, 657.*] Eam victoriam, ſpatio interjecto 20 dierum, Brutus ignoravit. Quo toto tempore, Cæſaris & Antonii milites apud paludes Philippenſes volutabantur, imbribus autumnalibus prælium inſecutis & concreſcentibus in glaciem aquis plurimùm infeſtati. [*Plutarch. ibid.*] In quâ morâ, nonnulli Germanorum ad Brutum perfugerunt: viciſsimque à Bruto tranſiit Amyntas Dejotari dux, & Thrax Rhaſcipolis. Quod cùm majoris defectionis metum Bruto objeciſſet; rem committere prælio ſtatuit. (*Dio, lib. 47. pag. 355.*)

Nocte quæ prælium præceſſit, ſpectrum illud referunt iterùm Bruto obverſatum, eandémque repræſentans viſionem nihil locutum, ſed dilapſum fuiſſe. quanquàm P. Volumnius vir ſapientiæ ſtudiis deditus, qui tunc in caſtris Bruti adfuit & cætera quæ acciderant prodigia in literas retulit, nihil hujus oſtenti meminerit. [*Plutarch. in fin. Cæſaris, & in Bruto; cum Appian. lib. 4. pag. 668.*]

Huic ſecundo prælio non Antonius ſolùm, ſed etiam Cæſar Octavianus interfuit, quanquàm invalidus atque æger: de quo *Ovidius*, libro Faſtorum 3°. rem in bello Philippenſi geſtam attingens;

Hoc opus, hæc pietas, hæc prima elementa fuerunt
Cæſaris; ulciſci juſta per arma patrem.

& in libro 5°.

Voverat

Voverat hoc juvenis tunc, cùm pia ſuſtulit arma:
A tantis princeps incipiendus erat.
Ille manus tendens, adſtanti milite juſto,
In conjuratos talia verba dedit. &c.

Brutus victus acie, cùm in tumulum nocte ex fugâ ſe recepiſſet; ſequente die impetravit à Stratone Ægeate ex Epiro, qui cum eo ex ſtudio rhetorico familiaritatem contraxerat, ut manum morituro commodaret ſibi: rejectóque lævo ſuper caput brachio, cùm mucronem gladii ejus, dexterâ tenens, ſiniſtræ admoviſſet mamillæ, ad eum ipſum locum, quà cor emicat, impellens ſe in vulnus, uno ictu transfixus expiravit. (*Liv. lib. 124. Vell. Paterc. lib. 2. cap. 70. Plutarch. in M. Bruto. Appian. lib. 4. pag. 665, 666.*]

Atque hic in hoc bello Caſſii & Bruti exitus fuit: qui Julii Cæſaris imperatoris ſui, à quo in pugnâ Pharſalicâ capti ſervati ipſi fuerant, interfectores, ſemetipſos poſteà interfecerunt. [*Appian. pag. 667, 668.*] iiſdem, quibus Cæſarem interemerant, gladiis confoſſi: ut in libri 48. initio affirmat *Dio.* & libertatem, quam maximè reſtitutam volnerunt, illo ipſo Cæſaris parricidio perdiderunt. [*Florus, lib. 4. cap. 7.*] quamvis illi, biennio non integro, collegiſſent pluſquàm 20 legiones, & equitum circiter 20 millia, naves longas ſupra 200. aliúmque apparatum haud contemnendum, pecunias quoque infinitas à volentibus nolentibus exegiſſent; in bellis etiam quæ cum multis civitatibus ac gentibus & adverſæ factionis hominibus geſſerant, ſæpe victores, imperio à Macedoniâ uſque ad Euphratem potiti fuiſſent: & quoſcunque bello petierant, ad ſocietatem pertraxiſſent, eorúmque operâ fideli uſi fuiſſent; ſicut & regum ac dynaſtarum, atque Parthorum etiam quamvis inimicorum. [*Appian. pag. 666, 667.*]

M. Bruti cadaveri aſſiſtens M. Antonius, exprobravit ei modicè Caii fratris in Macedoniâ interfecti necem. Cæterùm Hortenſio (qui Macedoniæ proconſul fuerat) potiùs dictitans ſe quàm Bruto cædem fratris imputare; Hortenſium ſuper illius monumentum præcepit interfici. [*Plutarch. in M. Antonio, & in. M. Bruto.*] Corpori Bruti paludamentum ſuum purpureum magni pretii injecit, & cuidam liberto ſuo commiſit ejus funerandi curam. Hunc pòſt, cognito pretioſum illud paludamentum non concremaſſe in funere, interfecit: concrematíque reliquias ad matrem Bruti Serviliam remiſit. [*Id. ibid. Appian. lib. 4. pag. 668.*] Caput verò ejus Romam Octavianus miſit, ut ſtatuæ Cæſaris ſubjiceretur. [*Sueton. in Octavio, cap. 13.*] Sed in tranſmiſſione à Dyrrachio, tempeſtate coortâ, in mare abjectum eſt. [*Dio, lib. 47. pag. 356.*]

Quotquot nobilium in Thaſum evaſerunt, partim navigârunt inde, partim cum reliquo exercitu in Meſſalæ Corvini & L. Bibuli poteſtatem ac arbitrium ſe dediderunt: * (de quo, videndus *Appian. lib. 4. pag. 611. Vellei. Paterc. lib. 2. cap. 71.*) * alii de ſalute cum Antonianis pacti, Antonio in Thaſum appulſo tradiderunt quicquid ibi erat pecuniarum, armorum, commeatuúmve, & apparatum reliquum. [*Appian. lib. 4. pag. 669.*]

L. Julius Mocilla prætorius, & ejus filius, Aulúſque Torquatus, aliíque pari fortunâ perculſi, in Samothraciam conceſſerunt: quibus Pomponius Atticus omnia ex Epiro ſupportari juſſit. [*Corn. Nepos, in Vitâ Attici.*]

Caſſius Parmenſis, Bruto Caſſióque ad bellum profectis, relictus in Aſiâ cum claſſe ac exercitu, ut pecunias exigeret, poſt Caſſii mortem ſperans de Bruto meliora, è Rhodiorum navibus triginta ſelegit, ratus tot ſe impleturum ſociis navalibus; reliquas incendit, exceptâ ſacrâ, ne civitas poſſet res novas moliri: quo facto ſolvit inde cum navibus ſuis & Rhodiis. Clodius autem à Bruto miſſus eò cum tredecim navibus, ut vidit rebellantes Rhodios (jam enim & Brutus ſublatus erat) deduxit inde præſidium trium millium, & cum Parmenſi ſe conjunxit. Ad eos venit Torulus cum aliis multis navibus & pecuniis quas à Rhodiis ante defectionem exegerat. [*Appian. lib. 5. pag. 671, 672.*]

Ad hanc claſſem, ut in quâ jam eſſet aliquid roboris, confluebant quotquot pro variis officiis erant diſperſi per Aſiam: & imponebant legionarios quantum poterant; remigum quoque delectus faciebant è nexis & mancipiis, & ex inſulanis ad quos appellebant. Ad eos venit & Cicero junior, & quotquot nobilium è Thaſo diffugerant: ita ut brevi frequens conventus fieret, & claſſis exercitúſque non contemnendus cum ſuis ducibus. [*Id. ibid. pag. 672.*]

Aſſumpto deinde Lepido cum aliâ manu, quæ præſidio Bruti Cretam tenebat, ad Statium Murcum & Cn. Domitium Aënobarbum validis copiis præfectos navigârunt in mare: ubi diviſi, pars cum Aënobarbo manſit & propriam factionem conſtituit, (Ionium mare tenens, ibíque rebus hoſtium multa damna inferens;) pars cum Murco petiit Siciliam & vires Sexto Pompeio addidit. Cum omni enim commiſſâ ſibi parte exercituum claſſeque celeberrimâ & Brutianorum reliquiis Pompeio ſe adjungens, vires ejus duplicavit. [*Id. ibid. cum Velleio Paterculo, lib. 2. cap. 72. & 77. & Dione, lib. 48. pag. 361. & 368.*]

Cæſar & Antonius emeritos milites dimiſerunt, præter octo millia: quos rogati ut ampliùs eis militare liceret, diviſerunt inter ſe, & cohortes prætorias ex eis centuriaverunt. Ex legionibus undecim, & equitum 14 millibus, de Bruti exercitu relictis, Antonius ſex legiones aſſumpſit & equitum 10 millia, Cæſar 4 legiones & equitum 4 millia. [*Appian. ibid. pag. 672, 673.*] Ad hæc convenit, ut duas legiones de ſuis Cæſar Antonio ſecum abducendas daret; ipſe viciſſim ab eo duas alias, quæ illi ſub Caleno militaverunt, in Italiâ tum relictas acciperet. [*Id. ibid. pag. 673. Dio, lib. 48. pag. 358.*]

Cæſar id ſibi negotii ſumens, ut Lepidum triumvirum ſi quid is moveret opprimeret, contra Sextum Pompeium bellum gereret, & veteranis ſigna ipſorum ſequtis agros promiſſos divideret, in Italiam reverſus eſt: morbo in itinere ita afflictus, ut iis qui Romæ erant mortis ſuæ opinionem præberet. Antonius tranſmarinas obiturus provincias ſubſtitit: ut hoſtes ibi in ordinem cogeret, & pecuniam quæ militibus promiſſa fuerat conficeret. [*Liv. lib. 125.*

Vellei. Paterenl. lib. 2. cap. 74. Plutarch. in Antonio. Appian. lib. 5. pag. 672, 673. Dio, lib. 48. pag. 357, 358.] Qui enim ſingulis militibus drachmarum quinque millia polliciti fuerant, intentiore curâ quærenda ipſis & imperanda pecunia erat. [*Plutarch. ibid. cum Dione, lib. 47. pag. 352.*]

Antonius igitur magno cum exercitu in Græciam tranſcendens, Græcis tunc primò neque durum neque acerbum præbuit ſe: ſed Græcorum ſtudioſus gaudebat dici, multóque magis Athenienſium; quorum civitatem plurimis donis affecit. [*Plutarch.*]

In Græciâ L. Cenſorino relicto, in Aſiam tranſmiſit. (*Id.*) Ibi partim ipſe circuiens, partim alios emittens, pecunias ab urbibus exegit, ac ditiones vendidit. [*Dio, lib. 48. pag. 371.*] 4673 — 41

Reges autem januam ejus frequentavere: regúmque conjuges muneribus inter ſe & formæ ſplendore certantes ſeſe ei venditârunt. Anaxenor verò citharœdus, Xuthus choraula, Metrodorus ſaltator, reliquúſque acroamatum chorus Aſianorum, in aulam irrepſit: & luxu diffluebant omnia. Accinctus denique ad bellum Parthicum, Dellium (*hiſtoricum*, ut eum poſteà *Plutarchus* appellat; & quem à Caſſio tranſiviſſe ad Antonium, in Suaſoriâ primâ docet *M. Seneca*) in Ægyptum miſit ad Cleopatram Antonius; imperans in Ciliciam ut ſibi occurreret, ad cauſam dicendam, quòd Caſſio diceretur multum ſubminiſtraſſe opis & ſubſidii. [*Plutarch.*]

Apuleius, qui à Triumviris proſcriptus fuerat, traditâ Antonio Bithyniâ, cui à M. Bruto præfectus fuerat, redeundi in patriam ab eo impetravit. (*Appian. lib. 4. pag. 616.*)

In Bithyniâ Antonius omnium gentium legationes habuit obviam. Aderant & Judæorum primates; Phaſaëlum & Herodem accuſaturi: quaſi in ſpeciem ſolùm regnaret Hyrcanus, re autem verâ tota poteſtas eſſet penès hos fratres. Herodem verò Antonius in magno honore habuit, qui ad objecta diluenda venerat: quo factum eſt, ut ne ad colloquium quidem adverſarios ejus admiſerit. id enim datâ pecuniâ Herodes impetraverat. (*Joſeph. lib. 14. cap. 22.*)

Ingredientem Epheſum Antonium fœminæ Baccharum, viri puerique Satyrorum & Panum habitu præceſſerunt. Hederâ, thyrſis, pſalteriis, fiſtulis, tibiis perſonabat urbs: cúmque Διόνυσον χαριδότην ἡ μειλίχιον, *Bacchum benignum ac blandum*, appellabant. [*Plutarch.*] Ipſe verò Dianæ, ut loci ejus præſidi, ſacra fecit magnificè: & ſupplices Caſſianos, qui in aſylum id confugerant, abſolvit; excepto Petronio qui conſpirationis in Cæſarem conſcius fuerat, & Quintio qui Laodiceæ Dolabellam Caſſio prodiderat. [*Appian. lib. 5. pag. 673.*]

Eò legati Hyrcani Pontificis & gentis Judaicæ, Lyſimachus Pauſaniæ, Joſephus Mennæi, Alexander Theodori F. afferentes Antonio coronam auream, eandem quam priùs Romæ legationem illi expoſuerunt: rogantes, ut quos Judæos Caſſius præter jus belli captivos abduxerat, ſcriptis per provincias litteris, in libertatem vindicaret; & agros per Caſſium ademptos genti reſtitueret. Quorum poſtulata Antonius æqua exiſtimans, ſtatim eis annuit; ſcriptis in eam ſententiam litteris tum ad ipſum Hyrcanum, tum ad Tyrios, Sidonios, Antiochenos & Aradios: quæ apud *Joſephum* extant. [*lib. 14. Antiquit. cap. 22.*]

Græcis cæteríſque nationibus Pergamenam Aſiam incolentibus, Epheſum convocatis, Antonius expoſuit, quanta præmia promiſſa fuiſſent legionibus victricibus 28. quæ cum ſuis appendicibus conficerent 170 virorum millia. Quum Bruto igitur & Caſſio inimicis biennio decem illi annorum vectigalia dediſſent; tantundem ut intra annum ſibi traderetur poſtulavit. Qui à prioribus illis hoſtibus planè exhauſtos ſe fuiſſe conqueſti, ægrè tandem impetrârunt, ut novem annorum tributum penderent intra biennium. [*Appian. lib. 5. pag. 673, 674.*]

Homines nobiles facultatibus expoliabat Antonius, eáſque verberonibus & adulatoribus largiebatur. Multorum fortunas viventium petebant illi accipiebántque, aliqui quaſi mortuorum. Civis Magnetis bona coquo, qui unam cœnam (ut fertur) paraverat ſcitè, donavit. Poſtremò, quum civitates altero tributo oneraret, auſus eſt Hybreas, qui pro Aſiâ agebat, illi dicere. *Si bis anno tributum vales exigere, vales bis etiam aſtatem nobis & bis fructus efficere.* & quum ducenta millia talentûm intulit Aſia: *Hæc*, inquit, *ſi non accepiſti, ab illis qui acceperunt repete; ſin quæ accepiſti, hæc non habes, perimus.* vehementer eo dicto pungens Antonium: qui ex ſimplicitate credens ſuis, pleraque quæ agebantur ignorabat. (*Plutarch. in Antonio.*)

Similiter & regibus & dynaſtis, civitatibúſque liberis, alia pro cujuſque facultatibus tributa ab Antonio imperata ſunt. (*Appian. lib. 5. pag. 674.*]

Obeuntem provincias Antonium Lucius Caſſii frater, & alii quotquot ſibi timentes de exemplo clementiæ illius in Caſſianos ad Epheſum edito audierant, acceſſerunt ſupplices: quos omnes abſolvit, præter cædis Cæſaris conſcios; quibus ſolis manebat implacabilis. [*Id. ibid.*]

Lycios & Xanthios à tributis immunes reliquit: hortatus ut urbem ſuam inſtaurarent. Rhodiis quoque donavit Andrum, Tenum, Naxum, Myndúmque: quas non multò pòſt eis ademit, ut duriùs imperantibus. Laodicenſibus atque Tarſenſibus libertatem atque immunitatem à tributis conceſſit: & quotquot Tarſenſes cives capti vænierant, uno edicto liberavit. Athenienſibus ad ipſum venientibus, poſt Tenum, Æginam dono dedit; ſimúlque Icum, Ceam, Sciathum, & Peparethum. (*Ibid. pag. 675.*]

Tranſiens per Phrygiam, Myſiam, Gallogræciam, Cappadociam, Ciliciam, Cœleſyriam, Palæſtinam, Iturœam, cæteráſque Syrorum provincias, omnibus indixit tributa graviſſima. Diſceptationes quoque civitatum ac regum ex arbitrio ſuo compoſuit: atque in Cappadociâ ſpeciatim Ariarathis & Siſinnæ; prælato ad regnum Siſinnâ, in matris formoſæ gratiam. In Syriâ verò tyrannos opidatim ſuſtulit. [*Ibid.*] Demetrio, Julii Cæſaris liberto, Cyprum regendam commiſit. (*Dio, lib. 48. pag. 381.*]

Gymnaſii moderationem Tarſentibus pollicitus Antonius, ei muneri ſuo loco præfecit Boëthum,

thum, malum ut poëtam ita etiam civem. Ejus tamen carmen in partam ad Philippos victoriam ſcriptum probavit Antonius: maximéque cum extulerunt Tarſenſes ſui, quia ad quodvis argumentum oblatum ſubitò aliquid valebat dicere. Quum verò illi ſumptuum in gymnaſio faciendorum rationes fuiſſent creditæ: deprehenſus eſt cùm alia tum oleum ſubduxiſſe. Quo nomine apud Antonium accuſatus, ita illi reſpondit. *Ut Homerus Agamemnonis & Achillis laudes Ulyſſiſque decantavit, ſic ego tuas: itaque indignum eſt me his apud te criminibus traduci.* Atqui, reponebat accuſator, *Homerus neque Agamemnoni neque Achilli ſuffuratus eſt oleum: quod quum tu feceris, pœnas daturus es.* Boëthus nihilominùs, placatâ obtrectatorum quibuſdam irâ, urbem regere ad Antonii uſque exitum perrexit. [*Strabo, lib.* 14. *pag.* 674.]

Cleopatra, hinc à Dellio inducta, hinc formæ ſuæ & morum venuſtati ipſa confidens, in Ciliciam ad Antonium venit. [*Plutarch. in Antonio: cum Joſepho, lib.* 14. *cap.* 23. *Appian. lib.* 5. *pag.* 675. *& Dione, lib.* 48. *pag.* 371.] Cujus adventus θεωρία, poëticâ magis quàm hiſtoricâ fide, apud *Plutarchum* ita habetur deſcripta. Subvehebatur Cydno fluvio (qui Tarſum influit) in navigio auratâ puppi, velis paſſis purpureis, remigio argenteis ducto remis ad tibiarum, ſiſtularum & citharatum modos. Recumbebat illa ſub tabernaculo auro intexto elegantèr exculta, ut pingitur Venus. Pueri pictis Cupidinibus aſſimiles hinc inde ſtabant, & ventulum faciebant. Ancillæ itidem, quæ formâ præcellebant, Nereidum & Gratiarum modo amictæ, partim aſſiſtebant gubernaculis, partim rudentibus. Complebant ripas odores ex ſuffituum copiâ fragrantiſſimi. Homines autem alii ſtatim à fluvio ex utrâque ripâ comitabantur eam, alii ad ſpectaculum deſcendebant ex urbe; & quidem tantâ frequentiâ, ut ſolus in foro pro tribunali ſedens relinqueretur ipſe Antonius. Manaviſque per omnes rumor, Venerem ad ſalutem Aſiæ venire ad Bacchum comeſſatum. Antonius ergo miſit certos qui eam ad cœnam invitarent. Illa verò Antonium potiùs venire cenſebat ad ſe debere. Qui ut ſub adventum illius facilitatem aliquam & comitatem oſtenderet, morem geſſit ei ac venit.

Cleopatra Antonio ipſam incuſanti, quòd non fuiſſet proximo bello Cæſaris laborum particeps, cùm alia, tum quatuor legiones ad Dolabellam miſſas, claſſem ſuam tempeſtate laceratam, & interatas Caſſii minas, quòd ei ſuppetias non ferret, objecit. Victus ille juveniliter eam, quamvis jam quadragenarius, amare cœpit: in quam jam olim etiam, tum puellam, petulantiùs oculos conjecerat; quum Alexandriam ſequeretur ducem Gabinium juvenis, equitum ipſius præfectus. Móxque hebeſcente in omnibus priſtinâ Antonii induſtriâ Cleopatræ juſſa cuncti exequebantur, nullo jam humani juris aut divini reſpectu habito. [*Appian. lib.* 5. *pag.* 671, 675, 676.]

Cleopatrâ rogante, ſororem ipſius Arſinoën, apud Miletum Dianæ Leucophrynes ſupplicem, Antonius immiſſis percuſſoribus ſuſtulit: ut refert Appianus. [*Ibid. pag.* 676.] licèt eam Epheſi in templo Dianæ ſupplicem interfectam fuiſſe, dicat *Joſephus*. [*lib.* 15. *cap.* 4.]

Serapionem præfectum Cypri, quia auxilia Caſſio miſerat, Tyri ſupplicem, Antonius Tyrios juſſit Cleopatræ dedere: ut & Aradios alium quendam ſupplicem, qui, quum Ptolemæus Cleopatræ frater navali prælio in Nilo à Julio Cæſare victus nuſquàm comparuiſſet amplius, ſe Aradiis pro Ptolemæo ven ſitaverat. Sacerdotem quoque Epheſiæ Dianæ Megabyzum, quòd Arſinoën tanquam reginam excepiſſet hoſpitio, duci juſſit: ſed Epheſius ipſi Cleopatræ pro eo ſupplicantibus dimiſit hominem. [*Appian. ut ſupr. pag.* 676.]

Interim in Italiâ uxor Antonii Fulvia, nihil muliebre præter corpus gerens, omnia armis tumultúque contra Cæſarem Octavianum miſcebat. (*Vellei. Patercul. lib.* 2. *cap.* 74.) Quo diſſidio & affinitas inter eos dirempta eſt, & ad bellum apertum res producta. Cæſar enim quum inſolentiam ſocrûs ſuæ non ferret (malebat enim videri cum hac quam cum Antonio ſibi non convenire) cum filiâ ejus Claudiâ, quam adhuc virginem eſſe ſacramento confirmabat, divortium fecit. (*Dio, lib.* 48. *pag.* 359, 360. *cum Sueton. in Octavio, cap.* 62.)

Hinc Cæſar ad Antonium in Phœnicen Cocceium & Cecinnam miſit: à quibus Cecinna, legatione perfectâ, ad Cæſarem rediit; Cocceius apud Antonium manſit. [*Appian. lib.* 5. *pag.* 706.]

Daphnen, Antiochiæ in Syriâ proximam, centum è Judæorum gente potentiſſimi venerunt ad Antonium, amori Cleopatræ jam ſervientem, ut Phaſaëlum & Herodem accuſarent: electo ad hoc eloquentiſſimo quoque è ſuo numero. Juvenum autem cauſam defendendam Meſſala ſuſcepit: aſſiſtente etiam ſibi Hyrcano, qui filiam ſuam Herodi jam deſponderat. Utriſque auditis, Antonius ſciſcitatus eſt ab Hyrcano, utra pars meliùs Rempublicam adminiſtraret. Qui cùm reſpondiſſet pro juvenibus, Antonius (qui eos olim propter hoſpitium paternum dilexerat) hos ambos Tetrarchas conſtituit, totius eis Judææ procuratione permiſſâ. Litteras quoque in hoc ſcripſit: & ex eorum adverſariis quindecim conjecit in vincula, occiſurus etiam niſi interceſſiſſet Herodis deprecatio. (*Joſeph. lib.* 1. *Belli, cap.* 10. *& lib.* 14. *Antiquit. cap.* 23.)

Mille deinde viri, Hieroſolymâ miſſi, Tyrum ad Antonium venerunt: qui magnâ pecuniâ jam corruptus à fratribus, imperavit ejus loci magiſtratui, ut in Judæorum legatos novatores rerum animadverteret, & Tetrarchis à ſe conſtitutis eſſet auxilio. Herodes autem, cum Hyrcano, ante urbem diverſantes in littore accedens, hortatus eſt eos ut ſe ſubducerent; admonens quantum inſtaret periculum, ſi contendere pergerent: quod illi contempſerunt. Móxque erumpentes in eos Judæi cum indigenis, partim trucidaverunt eos, partim ſauciaverunt: quorum & ſaucios curâ, & mortuos ſepulturâ Hyrcanus dignatus eſt. Reliquis verò domum refugientibus, quum populus clamoribus ageret contra Herodem, commotus ad iram Antonius juſſit quos vinxerat interfici. [*Ibid.*]

Reversâ domum Cleopatrâ Antonius miſit equites Palmyram, urbem non longè ab Euphrate ſitam, ut eam diriperent: in ſpeciem objecto levi crimine, quòd quum eſſent in Romanorum

& Parthorum confiniis, viderentur ambiguæ fidei, (quippe qui negotiationibus dediti, è Perside Indicas Arabicàsque merces ad Romanos deportarent;) re autem verâ, ut hoc modo ditaret equites. Id quia præsensere Palmyreni, in ulteriorem ripam sua transtulerunt, dispositis qui arcerent sagittariis; quo genere excellunt plurimùm: equites autem, inventâ urbe vacuâ, inanes & incruenti reversi sunt. Indéque paulò pòst bellum Parthicum est insecutum: multis è Syriâ tyrannis, quos Antonius inde expulerat, ad Parthos confugientibus, eósque ad occupandam Syriam invitantibus. [*Appian. lib. 5. pag. 676, 677.*]

3964 Antonius, quum populis indixisset tributa gravissima, & Palmyrenos ita offendisset; res turbatas provinciæ non constituit, sed diviso per hyberna exercitu, ipse in Ægyptum ad Cleopatram profectus est. [*Ibid. pag. 677.*] Planco in Asiâ, Saxâ in Syriâ relicto. [*Dio, lib. 48. pag. 371.*] Decidio nempe Saxâ: cujus, ut M. Antonii satellitis, in Philippicâ 13ª. *Cicero*, & in Syriâ legati, in libro 127. meminit *Livius*.

Præbuit ea res multis motibus occasionem. Nam qui & Aradum insulam incolebant, eis qui ad se pecuniæ exigendæ causâ missi essent non obtemperabant, nonnullis etiam eorum occisis: & Parthi quum jam antè se commovissent, tum magis adhuc contra Romanos insurrexerunt, ducibus Labieno & Pacoro Orodis regis Parthorum filio. [*Dio, ibid.*]

Ad Aradios spectat illud, quod in Chronico *Eusebiano* legitur. *Curtius Salassus in insulâ Arado cum quatuor cohortibus vivus combustus est, quòd tributa graviùs exigeret.* De Labieno, quem Pompeianarum partium fuisse in libro 127 notavit *Livius*, apud *Plutarchum*, in *Antonio*, ita legimus. *Cum Parthorum essent circa Mesopotamiam suspensa copiæ, quarum Labieno auspicis Parthici creato imperatore adeuntes regi duces erant Syriam, Alexandriam à Cleopatrâ Antonius est abductus.* Unde corrigendus est locus à consarcinatore Parthicorum *Appiani* [*pag. 155, 156.*] hinc traductus: qui Labienum à regiis ducibus Alexandriam deducendum fuisse, ineptè innuit. Verùm hujus expeditionis originem & progressum plenius hunc in modum *Dio* explicat.

Post cladem Philippensem Labienus, quum adversariorum nemini veniam daturos victores putaret, potiùs sibi cum barbaris vivendum ratus quàm in patriâ pereundum, apud Parthos remansit: ac ubi primùm Antonii desidiam amoremque & profectionem in Ægyptum intellexit, Parthis inferendi Romanis belli author fuit, quorum exercitus partim periissent, partim damnum accepissent, reliqui autem inter se dissiderent ac denuò ad bellum deventuri intestinum essent: quare Regi suasit, ut dum in Italiâ Cæsar Sexti Pompeii causâ detineretur, Antonius autem in Ægypto amori indulgeret, ipse Syriam & vicinas ei regiones subigeret: se autem ducem belli futurum, ac ita multos populos, qui Romanis propter damna quibus ab iis continuis affligebantur infensi erant, ad defectionem permoturum pollicitus est. [*Dio, pag. 371, 372.*]

Hoc sermone quum Regem ad bellum gerendum adduxisset, acceptis ab eo magnis copiis, filióque regis Pacoro, in Phœnicen irruit; ac Apameam aggressus, à muro rejectus, præsidia in eâ regione posita deditione voluntariâ accepit. Ea ex militibus Cassianis ac Brutianis constabant; quos Antonius in suum exercitum allectos, Syriæ tum, regionis nimirùm ejus peritos, custodiendæ reliquerat. Igitur Labienus eos facilè, tanquam familiariter sibi notos, sui juris fecit: Saxâ, qui tum eos ducebat, excepto. Is enim frater Decidii Saxæ legati Antonii, ac quæstor, solus Labieno se non adjunxit. [*Ibid. pag. 372.*]

Hunc Saxam Labienus prælio congressum multitudine ac virtute suorum equitum vicit, ac noctu ex castris aufugientem insecutus est; jaculatus etiam antè libellos in ejusdem castra, ad perducendos ad suam societatem ejus milites. Quod ne fieret veritus Saxa, fugæ se dedit: assecutúsque eum Labienus, plerosque qui cum eo erant interfecit. Saxa autem Antiochiam quum perfugisset, ipse Apameam jam non ampliùs repugnantem, quòd opinio de morte Saxæ obtinuerat, accepit; ac pòst Antiochiam etiam, à Saxâ defertam. (*Ibid.*)

M. Antonius à Cleopatrâ splendidè exceptus, in Ægypto hyemavit sine insignibus imperii, sive tanquam in alieno imperio civitatéque regiâ, sive ut in hybernis festos dies celebraret. Sepositis enim curis, pro habitu patrio sumpsit stolam Græcanicam quadrangulam, & calceamentum album Atticum, quo tum Atheniensium tum Alexandrinorum sacerdotes utebantur, *Phœcasium* appellatum: progrediebatúrque tantùm ad templa, aut gymnasia, aut philosophorum conventicula, cum Græcis consuetudinem habens, in obsequiis Cleopatræ; propter quam potissimùm aiebat sibi eam peregrinationem susceptam. [*Appian. lib. 5. pag. 677.*]

Cum Cleopatrâ verò & Ægyptiis luxuriæ deditus, usque ad perniciem extremam suam, desidebat. [*Dio, lib. 48. pag. 373.*] Ejus & filii ipsius luxum pluribus describit *Plutarchus*: ea hâc de re referens, quæ avo suo Lampriæ narrabat Philotas Amphissensis medicus, qui Alexandriæ id temporis studiorum causâ commorabatur.

Cleopatrâ, neque noctu neque interdiu ab eo discedens, ludebat cum eo aleâ, potabat, venabatur, in armis exercentem se spectabat: noctu absistentem januis & fenestris popularium, atque in eos qui intùs erant dicta jacientem per plateas comitabatur; ac cum eo vagabatur, veste ancillari recta. Namque ejuscemodi cultu ornare ille se solebat. Unde frequenter dictis, frequenter etiam verberibus maledictatus regrediebatur. (*Plutarch. in Antonio.*)

Legatos ex coloniis Italicis ad se missos in Ægypto detinuit Antonius; vel ob hybernum tempus, vel ut celaret sua consilia. (*Appian. lib. 5. pag. 701.*) Interim verò fratrem filius, Lucium Antonium Consulem, in Hetruriâ Cæsar Octavianus obsidebat Perusii. [*Id. ibid. pag. 689.*]

Cn. Domitio Calvino II. & Asinio Pollione Consulib. Perusia ab Octaviano capta est. 4674 40
[*Dio, lib. 48. pag. 365.*]

Labienus

Labienus Saxam in Ciliciam fugientem conſectatus occidit. [*Dio, lib.* 48. *pag.* 372.] Tranſmarinas provincias *magnis motuntiis Labienus, ex Brutienis caſtris profectus ad Parthos, producto eorum exercitu in Syriam, interfectóque legato Antonii, concuſſerat:* inquit Velleius Paterculus, lib. 2. cap. 75. Florus verò libro 2. cap. 9. *Saxa* (ita enim apud eum legendum; non, *Caſca*) *legatus, ne veniret in poteſtatem hoſtium, à gladio ſuo impetravit.*

Saxâ mortuo, Syriam Pacorus ſubegit univerſam. (*Florus, & Dio, ut ſupr. cum Livio, lib.* 127.) Tyrum ſolam qui reliqui erant Romani, ac qui cum his ſentiebant Syri, anteceperant: & neque ſuationibus, neque vi (nam claſſem Parthi nullam ſecum habebant) in poteſtatem ejus redigi potuerunt. [*Dio, ibid.*]

Anno ſecundo, (ut apud *Joſephum* habetur, libro 14. cap. 23.) ab adventu ſc. Antonii in Aſiam, quo Pacorus regis filius & Barzapharnes Parthorum ſatrapa Syriam occupaverunt; Ptolemæus Mennæi filius defunctus eſt. Cujus in principatu ſucceſſor filius Lyſanias (quem Ituræorum regem ab Antonio factum fuiſſe dicit *Dio; lib.* 49. *pag.* 411.) amicus factus eſt Antigono Ariſtobuli filio, conciliante ſatrapâ qui multum apud eum poterat.

M. Antonius, ineunte vere Alexandriâ contra Parthos profectus, ad Phœniciam uſque proceſſit, & Tyrum pervenit. [*Plutarch. in Antonio. Appian. lib.* 5. *pag.* 701.] Eò verò navigavit, tanquam auxilium urbi laturus. Sed occupatam jam ab hoſte omnem circùm regionem cernens, Sexti Pompeii prætendens bellum, eam deſeruit: contrà, quòd adversùs Pompeium non maturaſſet, prætextu belli Parthici excuſabat. Ita evenit, ut neque ſocîis auxilio veniret, propter Pompeii, neque Italiæ, propter ſociorum prætextum. [*Dio, lib.* 48. *pag.* 373.]

Continentem igitur prætervectus, atque per Cyprum & Rhodum uſque ad Aſiam navigans, de Peruſinæ obſidionis eventu cognovit: incuſavitque fratrem Lucium, & Fulviam uxorem, & magis etiam, qui abſentis bona in Italiâ procurabat, Manium. Inde in Græciam tranſmittens, cum matre Juliâ & uxore Fulviâ, quæ ex Italiâ profugerant, congreſſus eſt: atque hinc in Italiam tranſvectus, Sipuntem cepit. [*Id. ibid. cum Appiano, lib.* 5. *pag.* 679. & 701.]

Fulviâ Sicyone mortuâ, maritus ejus Antonius, ſuadente matre Juliâ & L. Cocceio, cum Cæſare de pace tractaturus, Sextum Pompeium (cum quo fœdus jam inierat) in Siciliam revocavit, quaſi curaturus ea de quibus inter ipſos convenerat; & Domitium Ænobarbum cum poteſtate miſit in Bithyniam. [*Appian. lib.* 5. *pag.* 706. & 708.] Et cùm Marcellus maritus Octaviæ, Cæſaris licèt ex alterâ matre dilectiſſimæ ſororis, nuper obiiſſet; ad pacem firmiùs nectendam, ſponſa Antonio ea data eſt: qui licèt non diſſimulabat habere ſe Cleopatram, in matrimonio inficiabatur tamen. [*Id. ibid. pag.* 709. *Liv. lib.* 127. *Plutarch. in Antonio.*]

Tum diviſo inter ſe Romano imperio fecerunt terminum, utriuſque ditionis Codropolim, opidum Illyricum, quod videbatur ſitum in intimo ſinu Adriatico: ita ut Orientales omnes trans ſinum Ionium regiones, tam inſulæ quàm provinciæ & Europæ & Aſiæ, uſque flumen Euphratem, Antonio cederent; Occidentales verò, Sardinia, Dalmatia, Hiſpania & Gallia Cæſari. Africas enim provincias Lepidus triumvir à Cæſare jam acceperat: & Siciliam Sextus Pompeius occupaverat. [*Plutarch. & Appian. ibid. Dio, pag.* 374.]

Bellum contra Pompeium Cæſari obvenit, ne quid aliud interveniret. Parthicum verò Antonio, ad ulciſcendam illatam Craſſo injuriam. Domitius Ænobarbus (licèt è Julii Cæſaris percuſſoribus unus) in fœdus receptus eſt à Cæſare, iiſdem quibus priùs ab Antonio conditionibus. Additum ad fœdus, ut liceret utrique imperatori habere in Italiâ delectus pari numero legionum. In has leges poſtremum fœdus inter Cæſarem & Antonium ictum eſt. [*Appian. pag.* 709.]

His ita in caſtris ad Brunduſium compoſitis, convivio ſe mutuò exceperunt: quod Cæſar more militari ac Romano, Antonius Aſiatico Ægyptióque inſtruxit. Milites verò qui tum cum Cæſare erant Antonium circumſtetere, poſtulantes pecuniam quam ipſis de pugnâ Philippenſi promiſerat, cujuſque cumulatè conficiendæ causâ in Aſiam miſſus fuerat: ac vim ei inuſitarent, niſi eos, ſpe injectâ, Cæſar inhibuiſſet. [*Dio, pag.* 374.]

Cæſar & Antonius, ob pacem inter ſe factam, Romam ovantes ſunt ingreſſi. [*Inſcript. Gruteri, pag.* CCXCVII.] quos cives velut triumphantes exceperunt; veſteque triumphali exornaverunt, & ad ludos ſpectandos curulibus in ſellis collocaverunt. [*Dio, pag.* 375.] Celebratæ deinde ibi ſunt inter Antonium & Octaviam tum prægnantem nuptiæ. Et quia vetabat lex nequa mulier niſi exactis à morte viri decem menſibus nuberet; tempus eſt ei Senatuſconſulto remiſſum. [*Vellei. Patercul. lib.* 2. *cap.* 78. *Plutarch. in Antonio. Appian. pag.* 710. *Dio, pag.* 375. *fin.*] Manium verò, quòd Fulviam exaſperaſſet Cleopatræ criminationibus, & tantorum malorum cauſa fuiſſet, interfecit Antonius. [*Appian. ibid.*]

Aſinius Pollio in Conſulatu filium ſuſcepit, quem à captis Salonis (Spalatenſi civitate in Dalmatiâ) *Saloninum* vocavit: cui Virgilius in *Pollione* ſuo genethliacum canens, ex Cumæo ſive Sibyllino carmine, ſecula per metalla dividente decimâque & ultimâ à Mundi ætate (quâ Sol, id eſt Apollo, eſſet imperaturus) novam futuram rerum omnium *ἀναστάσιν* prædicente, hoc anno ſeculum aureum (& cum eo Virginem, Erigonem ſive Aſtræam, quæ ferreo ſeculo terras reliquerat) rediturum pronuntiavit. (*Servius, in Virgil. eclog.* 4.) Cujus deſcriptioni & ea Poëta videtur inſeruiſſe, quæ vel à Judæis (quos Romæ circa gradus Aurelios timul habitaviſſe, in oratione pro Flacco docet *Cicero*) de Meſſiâ ſuo prædicata audiverat, vel in Prophetarum oraculis (quæ Græcè paſſim tum extabant) de eodem ſcripta ipſe legerat.

Pacorus Parthorum regis filius, Syriâ acceptâ, in Palæſtinam profectus, Hyrcanum, qui tum præpoſitus à Romanis ei regioni imperabat, depoſuit; fratremque ejus Ariſtobulum præfecit. Ita *Dio*, libro 48. [*pag.* 372, 373.] Ariſtobulum patrem cum filio Antigono perperam

confundens. quum idem ipse posteà semper Antigonum regem hunc non Aristobulum appellet. [*lib.* 48. *pag.* 382. *&* *lib.* 49. *pag.* 405.] Plenissimè verò rem istam totam *Josephus* hunc in modum explicat.

Antigonus Aristobuli filius mille talenta & quingentas mulieres daturum se Parthis est pollicitus; si regnum ab Hyrcano in illum transferrent, & Herodem unà cum suis interficerent. Quæ licèt ille non præstiterit, Parthi nihilominùs assertori regnum Antigono, duxerunt versùs Judæam exercitum; Pacorus regis filius per maritima, Barzapharnes satrapa per mediterranea. Pacorum excluserunt Tyrii: sed Sidonii ac Ptolemaidenses intromiserunt. Ille alam equitum in Judæam speculatum præmisit, justam etiam adjutare Antigonum: quam ducebat pinecerna regius, & ipse Pacorus nomine.

Adjungentibus autem se Antigono Judæis Carmelum montem incolentibus & paratis cum eo in bellicum invadere, ille spem concepit posse se horum operâ partem illam regionis in potestatem redigere quam Drymos vocabant: ubi occurrentes sibi hostes fugatos Hierosolymam usque est insecutus.

Hìc Antigoniani, adjungentibus se aliis jam multùm aucti numero, aggressi sunt oppugnare regiam; Phasaëlo & Herode eam propugnantibus. Inter hos pugnâ in foro confertâ, hostes à fratribus superati in templum confugerunt: quibus illic inclusis hi custodes 60 viros apposuerunt, per ædes proximas collocatos. Sed hos quidem infensus fratribus populus concremavit: Herodes autem iratus, ex populo multos obtruncavit; inque dies singulos invicem sese per insidias incursantibus, assidux cædes erant.

Quum dies festus Pentecostes advenisset, multa hominum millia ex totâ regione advenientium circa Templum congregata sunt, tam armatorum quàm inermium; qui & templum & urbem occupaverunt, exceptâ regiâ: hanc enim cum paucis militibus Herodes custodiebat, sicut muros frater ejus Phasaëlus. Herodes verò (à Phasaëlo nonnihil adjutus) cum hostibus in suburbano congressus, coegit multa eorum millia fugere, partim in urbem, partim in templum, partim etiam intra vallum quoddam in propinquo positum.

Interea pacis arbitrum Pacorum Parthorum ducem Antigonus petiit admitti. Pacorus hospitio à Phasaëlo exceptus, suasit ei ut legatus iret ad Barzapharnem; insidias illi instruens. Ille nihil suspicatus paruit: non probante hoc factum Herode propter Barbarorum perfidiam, hortantéque ut potiùs Pacorum & alios ad se venientes opprimeret. Itaque profecti sunt ad eam legationem Hyrcanus atque Phasaëlus: & Pacorus, relictis apud Herodem ducentis equitibus ac decem quos Eleutheros vocant, legatos deduxit.

Ut verò in Galilæam ventum est, armati eis occurrerunt qui illis opidis præerant: & Barzapharnes primùm alacriter eos excepit donavitque muneribus, deinde struere insidias incepit. Phasaëlus autem cum suo comitatu deductus est in propinquum mari locum, cui nomen erat Ecdipon. Ubi Ophellus, qui à Syramallâ Syrorum tunc ditissimo paratas Phasaëlo insidias cognoverat, naves illi ad fugam obtulit. At ille, Hyrcanum & Herodem fratrem in periculo nolens relinquere, cum ipso Barzapharne de injuriâ hâc legatis illâtâ expostulavit. Qui vera ista non esse dejerans, mox ad Pacorum abiit.

Eo profecto, vincula Hyrcano sunt injecta, & Phasaëlo multum detestanti Parthorum perjurium. Ad Herodem autem missus eunuchus mandatum habebat, ut productum extra muros comprehenderet. Herodes, quid fratri accidisset ex aliis intelligens, assumpto armatorum quos circa se habebat subsidio, & impositis in jumenta mulieribus, matre Cypride, sorore Salome, sponsâ Mariamne, matreque sponsæ Alexandrâ Hyrcani filiâ, & fratre natu minimo Pherorâ, famulitioque ac reliquâ turbâ copiarum, nocte insciis hostibus fugam versùs Idumæam iniit.

In itinere mater everso vehiculo in mortis periculum adducta, ira consternavit Herodem, ne inter has moras superveniret hostis metuentem, ut stricto gladio de conscisccndâ sibi morte cogitaret. Sed à circumstantibus cohibitus, Massadam castellum munitissimum (in confiniis Arabiæ & Palestinæ positum) maximis compendiis petiit: Parthis primùm illum persequentibus, deinde & Judæis sexagesimo ab urbe stadio eum aggredientibus, prælio devictis.

Postquàm ad Rcisam vicum Idumææ pervenit, occurrit ei frater Josephus. Cúmque tantam turbam secum traherent, quantam etiam absque milite conductitio Massadæ castellum, ad quod confugere decretum erat, non caperet: majorem partem dimisit Herodes, numero supra novem millia; justis aliis aliàs per Idumæam salutem sibi quærere, viatico eis dato. Expeditioribus autem quibusque & intimis suis assumptis, in castellum ingressus est: depositisque ibi mulieribus cum reliquis comitibus, quorum omnium numerus ad octingentos pertingebat, quòd ibi & frumentum & aqua & reliqua omnia necessaria supperterent; ipse ad Petram Arabiæ properavit.

Proximo postquàm Hierosolymis ille profugerat die, reliqua quidem omnia Hierosolymitanorum bona Parthi diripuerunt, unà cum ipsâ regiâ: sola Hyrcani pecunia, circiter trecenta talenta, intacta remanit. Herodis etiam facultatum magna pars evasit; præsertim quas ille maturè providens in Idumæam deportandas curaverat. Nec contenti Parthi urbis direptione, egressi agrum quoque latè populati sunt, & Marissam urbem opulentam everterunt.

In Judæam à Parthorum rege ita reductus Antigonus, Hyrcanum & Phasaëlum vinctos accepit. Vehementer autem tristatus est, quòd cum Herode mulieres effugissent, quas Parthis tradere constituerat, & unà cum pecuniâ dacurum se promiserat. Veritus deinde ne populi favore Hyrcanus, à Parthis asservatus, in regnum restitueretur, amputavit ei auriculas; ut sic ineptus ad recipiendum pontificatum redderetur: Lege vetante, ne quis membris debilitatus ad altare posset accedere. [*Levitic.* XXI. 17, 18, &c.]

Phasaëlus

Phatacles, necì ſe deſtinatum cognoſcens, cùm manus ſibi inferre non poſſet propter vincula, alliſo ad ſaxum capite vitam abrupit: antè tamen quàm exhalaret animam, audito ex quâdam mulierculâ quòd Herodes frater evaſiſſet; quem necis ſuæ ultorem futurum ſibi gratulabatur. Parthi autem, quanquàm mulieribus caruerint, quas maximè cupiebant, rebus tamen apud Hieroſolymam cum Antigono compoſitis, diſcedentes vinctum in Parthiam Hyrcanum duxerunt. (*Joſeph. lib. 1. Belli, cap. 11. & lib. 14. Antiquit. cap. 24, 25.*)

Eodem tempore Labienus Ciliciam, & Aſiæ urbes in continente ſitas, (ejus enim metu in inſulas trajecerat Plancus, Antonii in Aſiâ legatus) præter Stratoniceam omnes, pleraſque ſine bello, Myſiaſa autem & Alabanda vi occupavit. Hæ nàmque urbes, quum præſidium à Labieno accepiſſent, die quodam feſto necatis præſidiariis, defecerunt. Labienus igitur Alabandis captis, cives ſupplicio affecit: Myſiaſa autem, relictâ ab incolis, diruit. Stratoniceam quum diu obſediſſet, nullo tamen modo potiri urbe potuit. Proinde pecuniâ conſectâ, ac ſpoliatis ſanis, *Parthicum* ſeſe imperatorem vocavit, ratione à more Romanorum diverſiſſimâ. Quos enim adverſùm Romanos ducebat, ab iis nomen ſibi imponebat; quaſi eos, ac non cives ſuos, vicilig. [*Dio, lib. 48. pag. 373.*]

Ita Parthi, ſub auxilii ſpecie ſibi vincentes, ab Euphrate & Syriâ uſque ad Ioniam, duce Labieno, excurrerunt; latrociniis tamen ſimiliores, quàm hoſtibus. [*Florus, lib. 4. cap. 9. Plutarch. in Antonio. Appian. in Syriac. pag. 120. & in Parthic. pag. 134, 156. & lib. 5. Bell. civil. pag. 709, & 747.*] Ad quorum progreſſum impediendum, M. Antonius legatum P. Ventidium Aſiam in Aſiam præmiſit. [*Plutarch. ibid. Appian. pag. 156. & 709.*]

Ventidius antè ad Labienum pervenit, quàm is id futurum cognoſceret; terriſúmque repentino adventu, & copiis ſuis deſtituram (ſolus enim tum cum colle&tis ex Aſiâ militibus ibi agebat abſque Parthis) neque congredi auſum, ſtatim inde fugavit: fugientémque in Syriam inſecutus eſt cum expeditiſſimis ſuis militibus, deprehenſumque apud Taurum montem ulteriùs progredi prohibuit. [*Dio, lib. 48. pag. 380, 381.*]

Eo loco plures dies oppoſitis invicem caſtris quieverunt; Labieno Parthos, Ventidio legiones expectante. Quum iiſdem diebus utrique, quod operiebatur, advenîſſet; Ventidius, quia equitatum Parthorum metuebat, in ſublimi loco (ibi enim caſtra poſuerat) perſtitit: Parthi verò ſuâ multitudine freti, hoſtémque olim à ſe ſuperatum contemnentes, antequàm Labieno ſe conjungerent, ſummo mane ad tumulum acceſſerunt; ac, nemine contra exeunte, ſubire ad ipſum collem intenderunt. Quum jam in ſublime evaſiſſent, Romani decurrentes haud magno labore eos per declive præcipites egerunt. Ita Parthi, partim à Romanis trucidati, majore verò ex parte in receptu à ſe invicem perditi ſunt; quum alteri jam fugerent, alteri tum primùm colli ſuccederent. [*Ibid. pag. 382.*]

Ventidius Parthos, non ad Labienum ſed in Ciliciam fugam convertentes, uſque ad caſtra inſecutus, vim ibi Labieno ſubſtitit. Labienus autem quum ſe ad pugnam compoſuiſſet, videns militum ſuorum animos fugâ barbarorum conſternatos, non auſus conſligere, ſub noctem aufugere aliquò inſtituit. Ventidius, re è profugis præcognitâ, multos in ipſo diſceſſu per inſidias interfecit; reliquos omnes à Labieno defertos ibi adjunxit. [*Ibid.*]

Labienus veſte mutatâ effugit, ac aliquandiu in Ciliciâ quum latuiſſet, à Demetrio, qui Cyprum ſub Antonio tum regebat, poſtnodum indagatus atque captus eſt. (*Ibid.*)

His ita geſtis, Ventidius Ciliciam recepit, ac conſtituit: Popedium autem Silonem cum equitibus ad Amanum montem præmiſit, in confinio Ciliciæ & Syriæ poſitum. In illius angu&iis, quæ Portæ dicuntur, caſtellum extructum Silo obtinere non valuit, quinimo à Pharnapate Pacori legato, qui eum tranſitum cuſtodiebat, in ſummum diſcrimen conjectus periiſſet, niſi ſorte fortunâ Ventidius pugnantibus ſuperveniens ſuos conſervaſſet. Is Parthos & ex improviſo inferiores adortus, Pharnapate cum multis aliis cæſo, Syriam à Parthis relictam jam ſine prælio recepit, Arado tantùm excepta. Aradii enim, metuentes ne eorum quæ contra Antonium auſi fuerant pœnas dare cogerentur, Ventidio ſe non dediderunt, quanquàm aliquandiu ab eo oppugnati. (*Ibid. pag. 381, 382.*)

Herodes, nondum factus certior de fratris Phaſaëli interitu, ad Arabum (Nabatæorum) regem Malchum multis ſuis beneficiis jam antè obligatum, profectus eſt: vel trecenta talenta paratus expendere, ut fratrem quamprimùm ab hoſte redimeret, quâ de causâ & filium illius Phatachem ſeptennem ſecum ducebat, oppigneraturus eum apud Arabas. Sed occurrerunt ei miſſi à Malcho qui denunciarent ut finibus ejus regni excederet; ſic Parthis jubentibus. Pretexebat autem hoc conſilii optimatum ſuorum, ne debitam pecuniam redderet, utque ille fraudaretur rebus quas pater ejus Antipater penès Arabas depoſuerat. Quod moleſtè ferens Herodes, in quoddam templum divertit, ubi multos ex comitatu reliquerat. Sequenti verò die cùm venîſſet Rhinocorura, ibi de fratris obitu cognovit. [*Joſeph. lib. 14. cap. 25.*]

Malchus pœnitentiâ motus, & curſim Herodem inſecutus, nihil profecit. Jam enim ille procul aberat, versùs Peluſium properans. ubi, nautis eum non recipientibus qui navigaturi erant Alexandriam, à magiſtratibus loci honorificè eò eſt deductus ad Cleopatram reginam. Quæ tamen detinere ibi eum non potuit, Romam properantem: licèt & crebris procellis mare tum eſſet turbidum, & res pardm adhuc tranquillæ eſſent in Italiâ. Cùm enim hyemalis anni tempeſtas nondum adeſſet (ut ad ann. Mundi 4014. num. 26. & 27. contra Tornellium obſervavit *Salianus*) illud, χειμωνος ὄντος, apud *Joſephum*, de maris procellâ accipio: quâ neglectâ, ſolvens Alexandria Herodes versùs Pamphyliam, & cum gravi tempeſtate conflictatus, jactură farcinarum factâ, ægrè in Rhodum evaſit. (*Joſeph. ibid.*)

Rhodi duo ex amicorum cohorte præſtò ei fuerunt, Sappinas & Ptolemæus. Et quum invenîſſet eam civitatem gravîter afflictam bello quod contra Caſſium geſtum fuerat, ne præ-

3964 confundens, quum idem ipse posteà semper Antigonum regem hunc non Aristobulum appellet. [*lib.* 48. *pag.* 382. & *lib.* 49. *pag.* 405.] Plenissimè verò rem istam totam *Josephus* hunc in modum explicat.

Antigonus Aristobuli filius mille talenta & quingentas mulieres daturum se Parthis est pollicitus; si regnum ab Hyrcano in illum transferrent, & Herodem unà cum suis interficerent. Quæ licèt ille non præstiterit, Parthi nihilominùs asserturi regnum Antigono, duxerunt versùs Judæam exercitum; Pacorus regis filius per maritima, Barzapharnes satrapa per mediterranea. Pacorum excluserunt Tyrii: sed Sidonii ac Ptolemaidenses intromiserunt. Ille alam equitum in Judæam speculatum præmisit, justam etiam adjutare Antigonum: quam ducebat pincerna regius, & ipse Pacorus nomine.

Adjungentibus autem se Antigono Judæis Carmelum montem incolentibus & paratis cum eo in bellicum invadere, ille spem concepit posse se horum operâ partem illam regionis in potestatem redigere quam Drymos vocabant: ubi occurrentes sibi hostes fugatos Hierosolymam usque est insecutus.

Hìc Antigoniani, adjungentibus se aliis jam multùm aucti numero, aggressi sunt oppugnare regiam; Phasaëlo & Herode eam propugnantibus. Inter hos pugnâ in foro confertâ, hostes à fratribus superati in templum confugerunt: quibus illic inclusis hi custodes 60 viros apposuerunt, per ædes proximas collocatos. Sed hos quidem infensus fratribus populus concremavit: Herodes autem iratus, ex populo multos obtruncavit; inque dies singulos invicem sese per insidias incursantibus, assiduæ cædes erant.

Quum dies festus Pentecostes adveniret, multa hominum millia ex totâ regione adventium circa Templum congregata sunt, tam armatorum quàm inermium; qui & templum & urbem occupaverunt, exceptâ regiâ: hanc enim cum paucis militibus Herodes custodiebat, sicut muros frater ejus Phasaëlus. Herodes verò (à Phasaëlo nonnihil adjutus) cum hostibus in suburbano congressus, coëgit multa eorum millia fugere, partim in urbem, partim in templum, partim etiam intra vallum quoddam in propinquo positum.

Interea pacis arbitrum Pacorum Parthorum ducem Antigonus petiit admittì. Pacorus hospitio à Phasaëlo exceptus, suasit ei ut legatus iret ad Barzapharnem; insidias illi instruens. Ille nihil suspicatus paruit: non probante hoc factum Herode propter Barbarorum perfidiam, hortantéque ut potiùs Pacorum & alios ad se venientes opprimeret. Itaque profecti sunt ad eam legationem Hyrcanus atque Phasaëlus: & Pacorus, relictis apud Herodem ducentis equitibus ac decem quos Eleutheros vocant, legatos deduxit.

Ut verò in Galilæam ventum est, armati eis occurrerunt qui illis opidis præerant: & Barzapharnes primùm alacriter eos excepit donavitque muneribus, deinde struere insidias incepit. Phasaëlus autem cum suo comitatu deductus est in propinquum mari locum, cui nomen erat Ecdipon. Ubi Ophellus, qui à Syramallâ Syrorum tunc ditissimo paratas Phasaëlo insidias cognoverat, naves illi ad fugam obtulit. At ille, Hyrcanum & Herodem fratrem in periculo nolens relinquere, cum ipso Barzapharne de injuriâ hâc legatis illatâ expostulavit. Qui vera ista non esse dejerans, mox ad Pacorum abiit.

Eo profecto, vincula Hyrcano sunt injecta, & Phasaëlo multum detestanti Parthorum perjurium. Ad Herodem autem missus eunuchus mandatum habebat, ut productum extra muros comprehenderet. Herodes, quid fratri accidisset ex aliis intelligens, assumpto armatorum quos circa se habebat subsidio, & impositis in jumenta mulieribus, matre Cypride, sorore Salome, sponsâ Mariamne, matreque sponsæ Alexandrâ Hyrcani filiâ, & fratre natu minimo Pherorâ, famulitioque ac reliquâ turbâ copiarum, nocte insciis hostibus fugam versùs Idumæam iniit.

In itinere mater eversо vehiculo in mortis periculum adducta, ita consternavit Herodem, ne inter has moras superveniret hostis metuentem, ut stricto gladio de consciscendâ sibi morte cogitaret. Sed à circumstantibus cohibitus, Massadam castellum munitissimum (in confiniis Arabiæ & Palestinæ positum) maximis compendiis petiit: Parthis primùm illum persequentibus, deinde & Judæis sexagesimo ab urbe studio eum aggredientibus, prælio devictis.

Postquàm ad Rellam vicum Idumææ pervenit, occurrit ei frater Josephus. Cùmque tantam turbam secum traherent, quantam etiam absque milite conductitio Massadæ castellum, ad quod confugere decretum erat, non caperet: majorem partem dimisit Herodes, numero supra novem millia; justis aliis alias per Idumæam salutem sibi quærere, viatico eis dato. Expeditioribus autem quibusque & intimis suis assumptis, in castellum ingressus est: depositisque ibi mulieribus cum reliquis comitibus, quorum omnium numerus ad octingentos pertingebat, quòd ibi & frumentum & aqua & reliqua omnia necessaria suppeterent; ipse ad Petram Arabiæ properavit.

Proximo postquàm Hierosolymis ille profugerat die, reliqua quidem omnia Hierosolymitanorum bona Parthi diripuerunt, unà cum ipsâ regiâ: sola Hyrcani pecunia, circiter trecenta talenta, intacta remansit. Herodis etiam facultatum magna pars evasit; præsertim quas ille maturè providens in Idumæam deportandas curaverat. Nec contenti Parthi urbis direptione, egressi agrum quoque latè populati sunt, & Marissam urbem opulentam everterunt.

In Judæam a Parthorum rege ita reductus Antigonus, Hyrcanum & Phasaëlum vinctos accepit. Vehementer autem tristatus est, quòd cum Herode mulieres effugissent, quas Parthis tradere constituerat, & unà cum pecuniâ daturum se promiserat. Veritus deinde ne populi favore Hyrcanus, à Parthis asservatus, in regnum restitueretur, amputavit ei auriculas; ut sic ineptus ad recipiendum pontificatum redderetur: Lege vetante, ne quis membris debilitatus ad altare posset accedere. [*Levitic.* XXI. 17, 18, &c.]

Phasaëlus

Digitized by Google

Phataelus, neci se destinatum cognoscens, cùm manus sibi inferre non posset propter vincula, allisso ad saxum capite vitam abrupit: antè tamen quàm exhalaret animam, audito ex quâdam mulierculâ quòd Herodes frater evasisset; quem necis suæ ultorem futurum sibi gratulabatur. Parthi autem, quanquàm mulieribus caruerint, quas maximè cupiebant, rebus tamen apud Hierosolymam cum Antigono compositis, discedentes vinctum in Parthiam Hyrcanum duxerunt. (*Joseph. lib.* 1. *Belli*, *cap.* 11. *&* *lib.* 14. *Antiquit. cap.* 24, 25.]

Eodem tempore Labienus Ciliciam, & Asiæ urbes in continente sitas, (ejus enim metu in insulas trajecerat Plancus, Antonii in Asiâ legatus) præter Straton iceam omnes, pleraſque sine bello, Mylassa autem & Alabanda vi occupavit. Hæ námque urbes, quum præsidium à Labieno accepissent, die quodam festo necatis præsidiariis, defecerunt. Labienus igitur Alabandis captis, cives supplicio affecit: Mylassa autem, relicta ab incolis, diruit. Straton iceam quum diu obsedisset, nullo tamen modo potiri urbe potuit. Proinde pecuniâ confectâ, ac spoliatis fanis, *Parthicum* sese imperatorem vocavit, ratione à more Romanorum diversissimâ. Quos enim adversùm Romanos ducebat, ab iis nomen sibi imponebat; quasi eos, ac non cives suos, vicisset. [*Dio*, *lib.* 48. *pag.* 373.]

Ita Parthi, sub auxilii specie sibi vindentes, ab Euphrate & Syriâ usque ad Ioniam, duce Labieno, excurrerunt; latronibus tamen similiores, quàm hostibus. [*Florus*, *lib.* 4. *cap.* 9. *Plutarch. in Antonio*. *Appian. in Syriac. pag.* 120. *in Parthic. pag.* 134, 156. *&* *lib.* 5. *Bell. civil. pag.* 709. *&* 747.] Ad quorum progressum impediendum, M. Antonius legatum P. Ventidium Bassum in Asiam præmisit. [*Plutarch. ibid. Appian. pag.* 156. *&* 709.]

Ventidius antè ad Labienum pervenit, quàm is id futurum cognosceret; territúmque repentino adventu, & copiis suis destitutum (solus enim tum cum collectis ex Asiâ militibus ibi agebat absque Parthis) neque congredi ausum, statim inde fugavit: fugientémque in Syriam insecutus est cum expeditissimis suis militibus, deprehensúmque apud Taurum montem ulteriùs progredi prohibuit. [*Dio*, *lib.* 48. *pag.* 380, 381.]

Eo loco plures dies oppositis invicem castris quieverunt; Labieno Parthos, Ventidio legiones expectante. Quum iisdem diebus utrique, quod optabatur, advenisset; Ventidius, quia equitatum Parthorum metuebat, in sublimi loco (ibi enim castra posuerat) perstitit: Parthi verò suâ multitudine freti, hostémque olim à se superatum contemnentes, antequàm Labieno se conjungerent, summo mane ad tumulum accessérunt; ac, nemine contra exeunte, subire ad ipsum collem intenderunt. Quum jam in sublime evasissent, Romani decurrentes haud magno labore eos per declive præcipites egerunt. Ita Parthi, partim à Romanis trucidati, majore verò ex parte in receptu à se invicem perditi sunt; quum alteri jam fugerent, alteri tum primùm colli succederent. [*Ibid. pag.* 381.]

Ventidius Parthos, non ad Labienum sed in Ciliciam fugam convertentes, usque ad castra insecutus, vito ibi Labieno substitit. Labienus autem quum se ad pugnam composuisset, videns militum suorum animos fugâ barbarorum consternatos, non ausus confligere, sub noctem aufugere aliquò instituit. Ventidius, re è profugis præcognitâ, multos in ipso discessu per insidias interfecit; reliquos omnes a Labieno desertos sibi adjunxit. [*Ibid.*]

Labienus vestem mutatâ effugit, ac aliquandiu in Ciliciâ quum latuisset, à Demetrio, qui Cyprum sub Antonio tum regebat, postmodum indagatus atque captus est. (*Ibid.*)

His ita gestis, Ventidius Ciliciam recepit, ac constituit: Popedium autem Silonem cum equitibus ad Amanum montem præmisit, in confinio Ciliciæ & Syriæ positum. In illius angustiis, quæ Portæ dicuntur, castellum extructum Silo obtinere non valuit. quinimo à Pharnapate Pacori legato, qui eum transitum custodiebat, in summum discrimen conjectus periisset, nisi forte fortunâ Ventidius pugnantibus superveniens suos conservasset. Is Parthos & ex improviso inferiores adortus, Pharnapate cum multis aliis cæso, Syriam à Parthis relictam jam sine prælio recepit, Arado tantùm exceptâ. Aradii enim, metuentes ne eorum quæ contra Antonium ausi fuerant pœnas dare cogerentur, Ventidio se non dediderunt, quanquàm aliquandiu ab eo oppugnati. (*Ibid. pag.* 381, 382.]

Herodes, nondum factus certior de fratris Phasaëli interitu, ad Arabum (Nabatæorum) regem Malchum multis suis beneficiis jam antè obligatum, profectus est: vel trecenta talenta paratus expendere, ut fratrem quamprimùm ab hoste redimeret. quâ de causâ & filium illius Phataëlum septennem secum ducebat, oppigneraturus eum apud Arabas. Sed occurrerunt ei missi à Malcho qui denunciarent ut finibus ejus regni excederet; sic Parthis jubentibus. Prætexebat autem hoc suasu optimatum suorum, ne debitam pecuniam redderet, úrque ille fraudaretur rebus quas pater ejus Antipater penès Arabas depositerat. Quod molestè ferens Herodes, in quoddam templum divertit, ubi multos ex comitatu reliquerat. Sequenti verò die cùm venisset Rhinocorura, ibi de fratris obitu cognovit. [*Joseph. lib.* 14. *cap.* 25.]

Malchus pœnitentiâ motus, & cursim Herodem insecutus, nihil profecit. Jam enim ille procul aberat, versùs Pelusium properans. ubi, nautis eum non recipientibus qui navigaturi erant Alexandriam, à magistratibus loci honorificè eò est deductus ad Cleopatram reginam. Quæ tamen detinere ibi eum non potuit, Romam properantem: licèt & crebris procellis mare tum esset turbidum, & res parùm adhuc tranquillæ essent in Italiâ. Cùm enim hyemalis anni tempestas nondum adesset (ut ad ann. Mundi 4014. num. 26. & 27. contra Torniellum observavit *Salianus*) illud, χειμῶνος ὄντος, apud *Josephum*, de maris procellâ accipio: quâ neglectâ, solvens Alexandria Herodes versùs Pamphyliam, & cum gravi tempestate conflictatus, jacturâ sarcinarum factâ, ægrè in Rhodum evasit. (*Joseph. ibid.*)

Rhodi duo ex amicorum cohorte prælìò ei fuerunt, Sappinas & Ptolemæus. Et quum invenisset eam civitatem graviter afflictam bello quod contra Cassium gestum fuerat, ne præ-

senti quidem inopiâ cohiberi potuit, quo minùs vel supra vires eam refoveret: instructâque triremi & cum amicis consensâ, Brundusium in Italiâ appulit. Inde Romam profectus, Antonio denarravit ea quæ sibi & familiæ suæ in Judæâ contigerant: & quomodo per medias tempestates, (διὰ χειμῶνος,) contemptis omnibus difficultatibus ad unicum præsidium se recepisset, quod in illo haberet repositum. [*Id. ibid.*]

Ea narratio quum Antonii commiserationem erga Herodem excitasset, accedente etiam hospitii paterni memoriâ, & in primis pollicitatione pecuniæ, si ejus ope rex fieret, & odio Antigoni tanquam hominis turbulenti ac Romanis inimici, factus est in Herodem propensior. Cæsar quoque, partim propter Antipatri militiam in Ægypto cum patre ipsius toleratam & reliquam benevolentiam, partim ut Antonio gratificaretur quem valde studiosum sciebat Herodis, ad conatus ejus promovendos erat paratus. Itaque convocato Senatu Messala, ac deinde Atratinus, productum Herodem commendârunt, commemoratis tam patris ejus quàm ipsius in Romanos beneficiis ac benevolentiâ: Antigonum verò tum ob vetera crimina accusârunt, tum quòd recèns contemptis Romanis à Parthis accepisset imperium. Cúmque Antonius Senatum docuisset conducere ad Parthicum bellum, quod erat in manibus, Herodem regnare; hoste declarato Antigono, Herodi regium nomen omnium suffragiis est delatum. [*Id. lib.* 14. *cap.* 26.]

Dimisso Senatu, Antonius & Cæsar medium habentes Herodem exiverunt, Consulibus cæterisque magistratibus deducentibus; ascenderúntque in Capitolium sacrificaturi, ac Senatusconsultum ibi deposituri: & novus Rex primo regni sui die convivio accepto est ab Antonio. Atque hoc pacto regium fastigium ille est adeptus, Olympiade CLXXXV. (non CLXXXIV. ut apud Josephum legitur) C. Domitio Calvino II. & Asinio Pollione Consulibus. Et intra septem dies Herodem insperatâ felicitate ornatum dimisit Antonius ex Italiâ. [*Ibid.*]

Toto autem absentiæ Herodis tempore Antigonus familiam ejus oppugnabat in Massadâ, abundantem quidem cætero commeatu, sed laborantem aquarum inopiâ: ita ut hâc de causâ Josephus frater cum 200. familiaribus ad Arabas inde fugere decreverit. Audierat enim Malchum jam pœnitere, quòd parum officiosus in Herodem fuisset. Id consilium mutavit, imbre nocte de cœlo demisso. Cisternis enim aquâ repletis, magno animo excurrebant; & Antigonianorum multos, modò apertè modò clam, trucidabant. [*Ibid.*]

3965 Ventidius Palæstinam, Antigono ejus rege perterrefacto, nullo labore recepit: & pecuniam multam tum à singulis aliis, tum inprimis ab Antigono, Antiocho (Commageno) & Malcho Nabatæo exegit; quòd ii Pacorum auxilio juvissent. [*Dio, lib.* 48. *pag.* 382.] Et in Palæstinam quidem ille venit, eo prætextu, quasi Josepho laturus auxilium: sed re verâ hoc consilio, ut pecuniam extorqueret ab Antigono. Positis igitur castris prope Hierosolyma, satis magnam pecuniæ vim exegit ab eo. Quo facto, ipse quidem cum majore copiarum parte recessit; ne tamen fraus deprehenderetur, Silonem cum quâdam militum parte ibi reliquit: quem & ipsum placandum habuit Antigonus, ne quid interim molestus esset, dum Parthi, ut ipse sperabat, succurrerent. [*Joseph. lib.* 14. *cap.* 26.]

Erat Romæ in comitatu Antonii quidam genethliacus Ægyptius, qui fortunam illius, alioquin splendidissimam & maximam, obscurari à fortunâ Cæsaris dixit: suasitque ut, quàm longissimè ab eo juvene secederet. Hujus enim genium, inquit, formidat genius tuus; qui erectus & celsus, ubi solus est, illo appropinquante demissior redditur & ignavior. (*Plutarch. in Antonio.*)

Hinc ad Parthicum bellum profecturus Antonius, Senatusconsulto approbatis actis ejus tam futuris quàm præteritis, rursùm duces passim dimisit, & alia cuncta ut voluit disposuit. Reges quoque aliquot appellavit arbitratu suo, duntaxat qui certum tributum penderent. Et ut Herodem Idumæorum & Samaritarum, ita Ponti Darium (Pharnacis filium, Mithridatis nepotem) Amyntam Pisidarum, Polemonem partis Ciliciæ, aliósque aliarum gentium reges constituit. [*Appian. lib.* 5. *pag.* 715.] Deinde re familiari suâ Cæsari mandatâ, excessit Italiâ. Octaviam in Græciam usque ducens secum, ex quâ jam filium sustulerat. (*Plutarch.*) Ibique permultum temporis exegit. [*Dio, lib.* 48. *pag.* 380.]

Exercitum autem, qui alioquin circa ipsum hybernaturus fuerat, ut lucris simul exercitiísque assuefaceret, misit in Parthienos, gentem Illyricam, Epidamno vicinam, Bruti quondam studiosissimam; alios in Dardanos, hos quoque Illyrici generis, Macedoniam incursare solitos: alios in Epiro præstolari jussit, ut omnes circa se haberet, qui Athenis hyberna sibi delegerat. Misit & Furnium in Africam, ut Sextii quatuor legiones contra Parthos duceret: nondum enim audierat Lepidum eas ademisse Sextio. His dispositis, hybernavit Athenis cum Octaviâ, sicut antè Alexandriæ cum Cleopatrâ. [*Appian. pag.* 715, 716.]

Hybernanti Athenis primæ Ventidii res prosperè gestæ nuntiantur; Parthis fusis Labienum & summum regis Herodis sive Orodis ducem Pharnapatem sive Phraatem ab eo interfectos. Hujus victoriæ gratiâ præbuit Græcis epulum, & ludos gymnicos populo Athenienſi edidit, in quibus esse ipse voluit gymnasiarches: relictísque domi insignibus imperatoriis, cum virgis gymnasiarchicis in pallio & phœcasiis processit; correptósque juvenes, ubi satis certassent, dimisit. [*Plutarch.*]

Romæ quoque laudatus est Antonius, & supplicationes ejus nomine decretæ. Ipsi enim Ventidio nullum à Senatu præmium datum est; quia non Imperator ipse, sed alienis auspiciis rem gessisset. [*Dio, lib.* 48. *pag.* 382.]

Castori cuidam & Attali & Dejotari in Galatiâ defunctorum ditio tradita est. (*Id. ibid. pag.* 377.)

Herodes Ptolemaidem ex Italiâ reversus, collectis non mediocribus copiis tum ex conductitio tum ex suæ gentis milite, per Galilæam contra Antigonum properavit; adjunctus à Silone & Ventidio, ad quos *Dellius* (ita enim apud *Josephum* legendum hoc nomen, ut in lib. 15. cap. 2. non *Gellius*) ab Antonio missus fuerat cum mandatis, ut Herodem in suum regnum deduce-

rent.

rent. quamvis Ventidius tum fortè distinebatur componendis civitatum tumultibus, quos irruptio Parthorum excitaverat. Silo verò in Judæâ erat: sed pecuniâ corruptus ab Antigono. Attamen Herodis ulteriùs procedentis copiæ augebantur indies: & tota Galilæa, paucis exceptis, stabat ab ejus partibus. (*Joseph. lib. 14. cap. 27.*)

Ducenti Herodi adversùs Masadam, quòd necesse esset succurrere cognationi in eo castello obsessæ, impedimento fuit Joppe: quam occupatam ab hoste opus erat primùm capere, ne quam hostilem munitionem à tergo relinqueret petiturus Hierosolyma. Quâ occasione arreptâ, Silo movit exercitum: quem cùm Judæi persequerentur, Herodes cum modicâ manu eis occurrit, & Judæis profligatis Silonem ægrè repugnantem servavit. [*Id. ibid.*]

Captâ deinde Joppe, properavit Masadam ad liberandos obsidione domesticos: augebatúrque exercitus, multis ex indigenis illi se adjungentibus. Frustrà verò Antigono insidias in transitu locis opportunis illi struente, receptis è Masadâ domesticis & capto Resâ castello petiit Hierosolyma, sequentibus Silonis militibus, & multis Hierosolymitanis ejus potentiæ perterritis. Cúmque ad Occidentalem urbis tractum castra posuisset, qui hâc parte dispositi erant custodes sagittis eum impetebant & missilibus. Deinde quibusdam catervatim excurrentibus & stationes hostium infestantibus, Herodes caduceatorem circa mœnia proclamare jussit, se bono publico venisse, & ad salutem urbis, acceptarum injuriarum memoriam depositurum. Antigonus contrà ad Silonem & Romanos sermone converso, iniquum eos facere dicebat, qui Herodi regnum astruant, homini privato & Idumæo, hoc est, semijudæo: quum id, more gentis, generis successioni deberetur. Et quum Antigoniani, strenuè jaculantes è turribus, hostes à mœnibus arcuissent; Silo, largitione corruptus, è militibus suis familiaribus aliquot subornàvit, qui clamoribus largiores commeatus & pecuniam in alimenta flagitarent, abducíque se in hyberna ad commodiora loca postularent. Unde turbato & abitum parante exercitu, Herodes Silonis tam duces quàm milites rogabat, ne se desererent, missum tum à Cæsare & Antonio tum à Senatu reliquo. Et continuò dimissis suis per agros, nullam Siloni discedendi ansam reliquam fecit: majore quàm quisquam speraret rerum necessariarum allatâ copiâ. Familiaribus etiam suis apud Samariam agentibus imperavit Herodes, ut frumentum, vinum, oleum, pecora, & reliqua necessaria Jerichuntem comportarent; ut & in posterum inde suggeri possent militibus. (*Ibid.*)

Eâ re compertâ, Antigonus continuò dimisit per agros qui per insidias frumentatores interciperent. Herodes verò assumptis decem cohortibus, quarum quinque è Romanis, totidem è Judæis constabant, adjunctísque mixti generis conductitiis & equitatu modico, Jerichuntem petiit: offendénsque urbem relictam ab habitatoribus, & 500. ex his ad montium vertices confugisse cum familiis, hos quidem captos dimisit. Romani autem invadentes urbem diripuerunt, repertis intra ædes omne genus rebus pretiosissimis. Rex igitur, relicto in eâ urbe præsidio, reversus est; & Romanum exercitum hybernatum in recèns deditas regiones dimisit, Idumæam, Galilæam & Samariam. Antigonus quoque pro largitione obtinuit à Silone ut partem Romani exercitûs intra Lyddam acciperet, captans Antonii gratiam. Atque ita Romani degebant in magnâ rerum copiâ, ab armis tantisper vacantes. [*Ibid.*]

Herodi verò otiari non libuit, sed misso in Idumæam Josepho fratre cum mille peditibus & 400 equitibus, ipse in Samariam profectus, & depositâ ibi matre cognatisque aliis quos è Masadâ eduxerat, in Galilæam duxit; expugnaturus quædam loca ab Antigonianis infesta præsidiis. Cúmque Sephorim cœlo ningente pervenisset, Antigonianis inde fugientibus magnam nactus est rerum necessariarum copiam. Inde in latrones quosdam speluncarum recessus habitantes equitum alam immisit, cum peditum tribus cohortibus, ut eos cohiberet à maleficiis: aberant autem non longè ab Arbelâ vico. Quadragesimo deinde die venit cum toto exercitu & magnâ audaciâ hoste occurrente, in sinistro aciei cornu laborari cœptum est; donec ipse armatorum manu stipatus succurrit, & hostes jam vincentes coëgit terga vertere, suos verò fugientes gradum sistere. Nec hoc contentus, profligatos & palantes usque Jordanem persecutus est. Atque ita universam Galilæam in partes suas traduxit, præter eos qui erant in speluncarum receptaculis: numeratísque viritim 150. drachmis, & proportione centurionibus, suos in hyberna dimisit. [*Ibid.*] 4675 39

Interea Silo ad eum venit cum suis ducibus qui apud Antigonum in hybernis fuerant: illo nolente eos post unum mensem exactum amplius alere. Nam & ad circumvicinos miserat, qui juberent eos sublatis omnibus rebus ad victum necessariis in montes refugere, ut Romani præ inopiâ fame perirent. At Herodes Pheroræ fratrum minimo commeatuum curam commisit, jusso instaurare Alexandrium: qui brevi & militibus magnam necessariarum rerum abundantiam præbuit, & castellum illud priùs desertum denuò condidit. Hoc verò tempore Antonius Athenis morabatur. [*Ibid.*]

P. Ventidius, quum Pacorum exercitum colligere & in Syriam proficisci audisset, in metum pervenit; quum neque urbes essent adhuc constitutæ, & exercitus in hybernis etiamnum dispersi. Quare, ut & moram Pacoro injiceret & tarditati suarum copiarum mederetur, Chaunæum quendam dynastam adiit; notum quidem sibi familiariter, sed quem certò sciebat Parthis magis cupere. Hunc nihilominùs tanquam fidissimum sibi in honore habuit Ventidius, & consilium nonnullis in rebus ab eo petiit: ita ut, citra suum tamen detrimentum, hanc ei de se opinionem præberet, quasi conscium eum suorum arcanissimorum consiliorum faceret. Eò re deductâ, simulavit metuere se ne barbari consueto suo Euphratis transitu ad Zeugma omisso, aliâ quâdam parte fluminis inferiore uterentur: quòd hîc campi Parthis, ibi verò colles sibi commodi essent. Idque & persuasit Chaunæo, & per eum etiam Pacorum decepit: ita ut campestri itinere (quo Ventidius finxerat se eum nolle venire) prolixiori delecto, spatium

copias ſuas cogendi Ventidio daret. Ita, in libro Hiſtor. 56. [*pag.* 403, 404.] rem narrat *Dio: Frontinus* verò, libro 1. Stratagematum cap. 1. ita. Ventidius Parthico bello adversùs Pacorum regem, non ignarus Pharnacum quendam natione Cyrtheſten, ex his qui ſocii videbantur, omnia quæ apud ipſos agebantur nuntiare Parthis; perfidiam Barbari ad militares ſuas convertit. Nam quæ maximè fieri cupiebat, ea vereri ſe ne acciderent: quæ timebat, ea ut evenirent optare ſe ſimulabat. Sollicitus itaque ne Parthi antè tranſirent Euphratem, quàm ſibi ſupervenirent legiones quas in Cappadociâ trans Taurum habebat; ſtudioſè cum proditore egit, ut ſolenni perfidiâ Parthis ſuaderet, ut Zeugma trajicerent exercitum, quâ & breviſſimum iter eſt, & demiſſo alveo Euphrates decurrit. Namque ſi illâc venirent, aſſeverabat ſe opportunitate collium uſurum ad eludendos ſagittarios: omnia autem vereri, ſi ſe in patentes campos projeciſſent.

Antonius, magno cum luxu & Octaviæ voluptate Athenis exactâ hyeme, tanquam alius factus ad priſtinum cultum rediit, perſonámque mutavit. Rursùm enim circa fores obverſabantur lictores, duces & ſatellites, ad terrorem omnia compoſita: legationes quoque admittebantur, ad id tempus dilatæ: jus reddebatur, naves deducebantur, & apparatu ſtrepebant omnia. [*Appian. lib.* 5. *pag.* 716.] Denique ad bellum profecturus, è ſacrâ olivâ coronam ſibi ſumpſit: &, ut oraculo cuidam ſatisfaceret, etiam è Clepſydrâ fonte repletum ſecum aſportavit vaſculum. [*Plutarch. in Antonio.*]

In Syriâ Ventidius Silonem accerſens contra Parthos, juſſit primùm Herodi navare operam, deinde ad Parthicum bellum Herodem ſecum adducere & reliquos provinciales auxiliarios. Sed Herodes, Silone ad eum miſſo, ipſe contra latrones in ſpeluncis degentes duxit militem; & ſpeluncas eorum omnes expugnavit: ut in lib. 1. Belli cap. 12. & lib. 14. Antiquit. cap. 27. plenius *Joſephus* explicat.

Regioni Herodes Ptolemæum præpoſuit: cui tamen præfectura ſua non bene ceſſit. Nam invaſus ab his qui & antè Galilæam turbaverant, interfectus eſt. quo facto receperunt ſe in paludes & loca inacceſſibilia; totum eum tractum rapinis infeſtantes & excurſionibus. Herodes autem reverſus pœnas ab eis exegit latrocinii: & ex defectoribus alios mox interfecit, alios refugientes in loca munita expugnatos ſupplicio tradidit, & arces ipſas diruit; atque ita ſublatis rerum novarum authoribus, civitates centum talentis mulctavit. [*Joſeph. ibid.*]

Pacorus cum magnis Parthorum copiis in Syriam profecturus, omiſſo ad Zeugma breviore Euphratis trajectu, inferiore itinere per circuitum adduxit exercitum. Dúmque latiores ripas, & ob hoc operoſiores pontes jungunt Barbari, inſtrumentáque moliuntur; 40. ampliùs dies impenderunt. Quo ſpatio Ventidius ad contrahendas uſus eſt copias: quas triduo antequàm Parthi advenirent recepit. Quos cùm Ventidius paſſus eſſet flumen tranſire, neque ſecundùm tranſitum eos adortus eſſet; in eam ipſos opinionem induxit, ut effœminatos ac imbecilles eſſe Romanos judicarent. Ventidius quoque ſimulato timore, diu continuit ſe, & inſultare Parthos aliquantiſper paſſus eſt. Ad poſtremum in ſecuros lætóſque partem legionum emiſit: quarum impetu fuſi Parthi, in diverſa abiere. Pacorus quum fugientes ſuos abduxiſſe ſecum legiones Romanas putaret, caſtra Ventidii, veluti ſine defenſoribus, magnâ mole aggreſſus eſt. Quæ cùm in edito poſita loco Parthi equites invaderent, à Romanis repentinâ eruptione factâ, non magno labore per declive ſunt depulſi. Reliquam verò partem legionum in campeſtria adversùs Parthos Ventidius non antè eduxit, quam illi quingenis non ampliùs paſſibus abeſſent: atque ita procurſione ſubitâ adeò ſe admovit, ut ſagittas, quibus ex longinquo uſus eſt, cominùs applicitus eluderet. Quo conſilio, quia quandam fiduciæ etiam ſpeciem oſtentaverat, celeriter Barbaros debellavit: maximè funditoribus victoriam adjuvantibus, qui eminùs violentis ictibus Barbaros impetentes ſummopere affligebant. Parthi tamen, quorum plures cataphracti erant, fortiter pugnaverunt: atque ipſe Pacorus, fortiſſimè dimicans, cecidit; pro cujus cadavere pauci alacriter, ſed fruſtrà, certavere. Parthorum denique equitatum omnem Ventidius toto inter Orontem & Euphratem ſinu latè cæcidit, viginti ampliùs millium ſtrage editâ: nec ullo bello Parthi unquam majus vulnus acceperunt. Fugientium alii per pontem domum evadere conati, præventi ab hoſtibus perierunt; alii in Commagenam ad regem Antiochum profugerunt. Atque ita Parthos Ventidius intra Mediam & Meſopotamiam denuò redegit: ulteriùs perſequi eos nolens, invidiam M. Antonii veritus. [*Liv. lib.* 128. *Florus, lib.* 4. *cap.* 9. *Strabo, lib.* 16. *pag.* 751. *Vellei. Patercul. lib.* 2. *cap.* 78. *Joſeph. lib.* 14. *cap.* 27. *A. Gellius, lib.* 15. *cap.* 4. *ex Suetonio. Juſtin. lib.* 42. *cap.* 4. *Plutarch. in Antonio. Jul. Frontin. Stratagem. lib.* 1. *cap.* 1. *& lib.* 2. *cap.* 2. *Dio, lib.* 49. *pag.* 404. *Eutrop. lib.* 7. *Sext. Rufus, in Breviario. Oroſ. lib.* 6. *cap.* 18.]

Celeberrima hæc victoria in Syriâ Cyrrheſticâ eſt obtenta. [*Strabo. Plutarch. Dio.*] eódemque ipſo anni die Pacorus eſt interfectus, quo (ante annos 14.) pater illius Orodes per ducem Surenam M. Craſſum occiderat. [*Dio, pag.* 405. *Eutrop. Sext. Ruf. & Oroſius.*] quod menſe *Junio* factum fuiſſe, in 6°. Faſtorum libro oſtendit *Ovidius.*

Ventidius in illos qui defecerant ſuſceptâ expeditione, ſubjugavit eos. [*Plutarch.*] Nam Pacorum juſtitiæ ac clementiæ nomine Syri ſummo amore proſequebantur, ita ut majori nullum unquam regem. [*Dio, pag.* 404.] Itaque, quum ſuſpenſo animo eventum belli Syria expectaret; Ventidius, circumlato per urbes quæ deſciverant Pacori capite, ſine bello facilè eam pacavit. [*Id. ibid. Florus, lib.* 4. *cap.* 9.]

Odes, qui paulò antè vaſtatam Syriam, occupatam à Parthis Aſiam audierat, victorémque Pacorum Romanorum gloriabatur, repentè filii morte & exercitûs clade auditâ, ex dolore in furorem vertitur. Multis diebus non alloqui quemquam, non cibum ſumere, non vocem mittere; ita ut etiam mutus factus videretur. Poſt multos deinde dies, ubi dolor vocem laxaverat,

nihil

nihil aliud quàm Pacorum vocabat, Pacorus illi videri, Pacorus audiri videbatur; cum illo loqui, cum illo conſiſtere: interdum quaſi amiſſum flebiliter dolebat. [*Juſt. lib.* 42. *cap.* 4.]

Romæ, Antonio ob victoriam Parthicam & ſupplicationes decretæ ſunt, & triumphus (quem ille tamen nunquam egit:) tum ob ejus eminentiam, tum ſecundùm leges, quia ea provincia ipſius erat. Ventidio tamen etiam eadem conceſſa ſunt: quia videbatur Craſſi calamitatem Pacori cædes abundè compenſaſſe. [*Dio, lib.* 49. *pag.* 404, 405.]

Ventidius contra Antiochum Commagenum duxit, eo obtentu, quòd is ei ſervos non dediſſet: re autem verâ pecuniæ, quam plurimam Antiochus poſſidebat, ſpe potiundæ. (*Id. ibid. pag.* 404.)

Hunc igitur, Samoſatis incluſum, illé oppugnabat: atque pollicentem mille talenta, & facturum imperata Antonii, juſſit ad ipſum legatos mittere (jam enim non longè aberat) ut ab ipſo pacem acciperet: quandoquidem hanc ſaltem illi deberi volebat, ne viderentur omnia per unum Ventidium fieri. [*Plutarch. in Antonio.*]

Antonius Ventidio juſſit, ut in auxilium Herodi Machæram mitteret, cum duabus legionibus & mille equitibus. [*Joſeph. lib.* 14. *cap.* 27.] Ob utramque verò illam victoriam tum de Labieno tum de Pacoro a Ventidio partam, non modò non gaviſus eſt Antonius, ſed invidit etiam ob rem proprio ductu præclarè geſtam. Et quanquam ipſi propter utrumque factum Ventidii, & decretæ ſupplicationes fuiſſent & triumphus; tamen officio ſuo (præfecturæ Syriæ) eum detrudit, & neque tum neque deinceps ullâ in re operâ ejus uſus eſt. Ita *Dio:* [*pag.* 404.] licèt *Plutarchus* honoratum ab eo, ut merebatur, Ventidium & ad triumphum miſſum fuiſſe ſcripſerit.

Machæras vocatus ab Antigono & pecuniis corruptus, invito Herode ad eum ſe contulit, tanquam inſpecturus ejus negotia. At Antigonus ſuſpectum habens ejus adventum, non admiſit hominem, ſed per funditores glandibus impetitum arcuit. Ille tum demùm Herodem bene monuiſſe, & ſe non obtemperantem erraſſe intelligens, in Emmauntem urbem ſe recepit: & in eo itinere quotquot Judæorum ad manus ei venerunt, interfecit nullo amici aut hoſtis diſcrimine; iratus ob ea quæ ſibi acciderant. Quo facto exacerbatus Herodes, Samariam petiit, Antonium eâ de causâ aditurus: aliis ſibi opus eſſe dictitans, quàm his qui ſe magis quàm hoſtem læderent; alioqui ſufficere vel ſeipſum ad opprimendum Antigonum. Machæras verò conſecutus eum rogabat ut maneret: aut ſi certum eſſet pergere, ſaltem Joſephum fratrem ſibi attribueret, gerenti bellum contra Antigonum. Itaque reconciliatus Machæræ multùm roganti, relicto ibi Joſepho cum exercitu, præcepit ei ne ſe abſente contra Antigonum pugnando rem totam in diſcrimen adduceret. Ipſe verò properavit ad Antonium, oppugnantem Samoſata ad Euphratem, ducens auxiliares tam pedites quàm equites. [*Joſeph. lib.* 14. *cap.* 27.]

Poſtquàm pervenit Antiochiam, multos ibi reperit, qui cupientes adire Antonium, non audebant ſe committere itineri, propter barbaros vias obſidentes. Quibus ſe ducem ille præbens, barbaris ſemel iterúmque ſuperatis, Samoſata ad Antonium pervenit: ab eóque multo cum honore, & laude fortitudinis, exceptus eſt. [*Id. ibid.*]

Quum diu duraret Samoſatorum oppugnatio, obſeſſis, ex deſperatione pacis, verſis ad fortitudinem, (ut eſt apud *Plutarchum*) ſuſpicaretúrque Antonius milites, ob affectum ignominiâ Ventidium, animo eſſe alieno, (ut habet *Dio:*) clanculùm de pace cum Antiocho egit, ut recedere honeſtè poſſet. Cúmque non plures duobus obſides, ac ne hos quidem illuſtres, neque eam quam popoſcerat pecuniam, accepiſſet; trecentis talentis contentus, pacem Antiocho dedit: illi etiam concedens, ut Alexandrum necaret, qui priùs ab eo ad Romanos tranſfugerat. [*Dio, lib.* 49. *pag.* 405. *cum Plutarcho in Antonio, & Oroſio, lib.* 6. *cap.* 18.]

3966 Hunc in modum bello illo finito, C. Soſio Syriæ & Ciliciæ præfecturam cum exercitu tradidit. [*Dio, ibid. Joſeph. lib.* 14. *cap.* 27.] qui multa in Syriâ proſperè geſſit. [*Plutarch. in Antonio.*]

Conſtitutis aliquantùm rebus in Syriâ, *Athenas* Antonium rediiſſe, ſcribit *Plutarchus*: in *Ægyptum* profectum fuiſſe, *Joſephus*: in *Italiam* curſum inſtituiſſe, refert *Dio*. Ut Athenas primùm ille rediiſſe, inde à Cæſare Octaviano evocatus in Italiam trantiiſſe, atque Athenas denuò reverſus inde in Ægyptum, cum Cleopatrâ hyematurus, navigaviſſe videatur. A Cæſare enim ille Athenis accerſitus, ut de bello Sexto Pompeio inferendo cum eo deliberaret, cum paucis Brunduſium uſque acceſſit: ubi quum ad ſtatutam diem Cæſarem non invenilſet, territus prodigio quodam, ſpecie Parthici belli urgentis uſus in Græciam revectus eſt; ægrè ferente Cæſare, quòd ipſum non expectaſſet. [*Appian. lib.* 5. *pag.* 717, 718. *Dio, lib.* 48. *pag.* 385.]

Joſephus, præceptorum fratris Herodis immemor, eo abſente aſſumptis ſuis & quinque à Machærâ datis Romanis cohortibus, verſùs Jerichuntem, ut maturo meſſium tempore triticum hoſtium demeteret, profectus, in montibus caſtra poſuit. Et quia Romanorum cohortes conſtabant è tyronibus non admodùm rei militaris peritis, quòd plerique è Syriâ delecti eſſent, circumventus ab hoſtibus inter locorum difficultates, ſex cohortibus amiſſis, & ipſe fortiter pugnans occubuit. Antigonus verò potitus cadaveribus, eò proceſſit iracundiæ, ut mortuum quoque Joſephum verberaret, & caput ejus abſcinderet: quamvis quinquaginta talenta Phaſaras frater pretium redemptionis offerret. Quo facto Galilæi à ſuis præfectis deficientes, eos qui Herodis partibus magis favebant productos in lacu ſubmerſerunt. In Idumæâ quoque multa novata ſunt: ubi Machæras Gittam caſtellum muniebat. [*Joſeph. lib.* 1. *Belli, cap.* 13. *& lib.* 14. *Antiquit. cap.* 27.]

C. Soſius, ab Antonio juſſus ut Herodem adversùs Antigonum adjuvaret, duas cohortes cum eo in Judæam præmiſit. (*Id. ibid.*) Ipſe Aradios, hactenùs oppugnationem perpeſſos faméque & morbo confectos, ſubegit. [*Dio, lib.* 49. *pag.* 405.]

copias ſuas cogendi Ventidio daret. Ita, in libro Hiſtor. 56. [*pag.* 403, 404.] rem narrat *Dio: Frontinus* verò, libro 1. Stratagematum cap. 1. ita. Ventidius Parthico bello adversùs Pacorum regem, non ignarus Pharnacum quendam natione Cyrrheſten, ex his qui ſocii videbantur, omnia quæ apud ipſos agebantur nuntiare Parthis; perfidiam Barbari ad militares ſuas convertit. Nam quæ maximè fieri cupiebat, ea vereri ſe ne acciderent; quæ timebat, ea ut evenirent optare ſe ſimulabat. Sollicitus itaque ne Parthi antè tranſirent Euphratem, quàm ſibi ſupervenirent legiones quas in Cappadociâ trans Taurum habebat; ſtudioſè cum proditore egit, ut ſolenni perfidiâ Parthis ſuaderet, ut Zeugma trajicerent exercitum, quâ & breviſſimum iter eſt, & demiſſo alveo Euphrates decurrit. Namque ſi illàc venirent, aſſeverabat ſe opportunitate collium uſurum ad eludendos ſagittarios: omnia autem vereri, ſi ſe in patentes campos projeciſſent.

Antonius, magno cum luxu & Octaviæ voluptate Athenis exactâ hyeme, tanquam alius factus ad priſtinum cultum rediit, perſonámque mutavit. Rursùm enim circa fores obverſabantur lictores, duces & ſatellites, ad terrorem omnia compoſita: legationes quoque admittebantur, ad id tempus dilatæ; jus reddebatur, naves deducebantur, & apparatu ſtrepebant omnia. [*Appian. lib.* 5. *pag.* 716.] Denique ad bellum profecturus, è ſacrâ olivâ coronam ſibi ſumpſit: & ut oraculo cuidam ſatisfaceret, etiam è Clepſydrâ fonte repletum ſecum aſportavit vaſculum. [*Plutarch. in Antonio.*]

In Syriâ Ventidius Silonem accerſens contra Parthos, juſſit primùm Herodi navare operam, deinde ad Parthicum bellum Herodem ſecum adducere & reliquos provinciales auxiliarios. Sed Herodes, Silone ad eum miſſo, ipſe contra latrones in ſpeluncis degentes duxit militem; & ſpeluncas eorum omnes expugnavit: ut in lib. 1. Belli cap. 12. & lib. 14. Antiquit. cap. 17. plenius *Joſephus* explicat.

Regioni Herodes Ptolemæum præpoſuit: cui tamen præfectura ſua non bene ceſſit. Nam invaſus ab his qui & antè Galilæam turbaverant, interfectus eſt. quo facto receperunt ſe in paludes & loca inacceſſibilia; totum eum tractum rapinis infeſtantes & excurſionibus. Herodes autem reverſus pœnas ab eis exegit latrocinii: & ex defectoribus alios mox interfecit, alios refugientes in loca munita expugnatos ſupplicio tradidit, & arces ipſas diruit; atque ita ſublatis rerum novarum authoribus, civitates centum talentis mulctavit. [*Joſeph. ibid.*]

Pacorus cum magnis Parthorum copiis in Syriam profecturus, omiſſo ad Zeugma breviore Euphratis trajectu, inferiore itinere per circuitum adduxit exercitum. Dúmque fuſiores ripas, & ob hoc operoſiores pontes jungunt Barbari, inſtrumentáque moliuntur; 40. ampliùs dies impenderunt. Quo ſpatio Ventidius ad contrahendas uſus eſt copias: quas triduo antequàm Parthi advenirent recepit. Quos cùm Ventidius paſſus eſſet flumen tranſire, neque ſecundùm tranſitum eos adortus eſſet; in eam ipſos opinionem induxit, ut effœminatos ac imbecilles eſſe Romanos judicarent. Ventidius quoque ſimulato timore, diu continuit ſe, & inſultare Parthos aliquantiſper paſſus eſt. Ad poſtremum in ſecuros lætóſque partem legionum emiſit: quarum impetu ſuſi Parthi, in diverſa abiere. Pacorus quum fugientes ſuos abduxiſſe ſecum legiones Romanas putaret, caſtra Ventidii, veluti ſine defenſoribus, magnâ mole aggreſſus eſt. Quæ cùm in edito poſita loco Parthi equites invaderent, à Romanis repentinâ eruptione factâ, non magno labore per declive ſunt depulſi. Reliquam verò partem legionum in campeſtria adversùs Parthos Ventidius non antè eduxit, quàm illi quingenis non ampliùs paſſibus abeſſent: atque ita procurſione ſubitâ adeò ſe admovit, ut ſagittas, quibus ex longinquo uſus eſt, cominùs applicitus eluderet. Quo conſilio, quia quandam fiduciæ etiam ſpeciem oſtentaverat, celeriter Barbaros debellavit: maximè funditoribus victoriam adjuvantibus, qui eminùs violentis ictibus Barbaros impetentes ſummopere affligebant. Parthi tamen, quorum plures cataphracti erant, fortiter pugnaverunt: atque ipſe Pacorus, fortiſſimè dimicans, cecidit; pro cujus cadavere pauci alacriter, ſed fruſtrà, certavere. Parthorum denique equitatum omnem Ventidius toto inter Orontem & Euphratem ſinu latè cæcidit, viginti ampliùs millium ſtrage editâ: nec ullo bello Parthi unquam majus vulnus acceperunt. Fugientium alii per pontem domum evadere conati, prævenți ab hoſtibus perierunt; alii in Commagenam ad regem Antiochum profugerunt. Atque ita Parthos Ventidius intra Mediam & Meſopotamiam denuò redegit: ulteriùs perſequi eos nolens, invidiam M. Antonii veritus. [*Liv. lib.* 128. *Florus, lib.* 4. *cap.* 9. *Strabo, lib.* 16. *pag.* 751. *Vellei. Patercul. lib.* 2. *cap.* 78. *Joſeph. lib.* 14. *cap.* 27. *A. Gellius, lib.* 15. *cap.* 4. *ex Suetonio. Juſtin. lib.* 42. *cap.* 4. *Plutarch. in Antonio. Jul. Frontin. Stratagem. lib.* 1. *cap.* 1. *& lib.* 2. *cap.* 2. *Dio, lib.* 49. *pag.* 404. *Eutrop. lib.* 7. *Sext. Rufus, in Breviario. Oroſ. lib.* 6. *cap.* 18.]

Celeberrima hæc victoria in Syriâ Cyrrheſticâ eſt obtenta. [*Strabo. Plutarch. Dio.*] eódemque ipſo anni die Pacorus eſt interfectus, quo (ante annos 14.) pater illius Orodes per ducem Surenam M. Craſſum occiderat. [*Dio, pag.* 405. *Eutrop. Sext. Ruf. & Oroſius.*] quod mense *Junio* factum fuiſſe, in 6°. Faſtorum libro oſtendit *Ovidius*.

Ventidius in illos qui defecerant ſuſceptâ expeditione, ſubjugavit eos. [*Plutarch.*] Nam Pacorum juſtitiæ ac clementiæ nomine Syri ſummo amore proſequebantur, ita ut majori nullum unquam regem. [*Dio, pag.* 404.] Itaque, quum ſuſpenſo animo eventum belli Syria expectaret; Ventidius, circumlato per urbes quæ deſciverant Pacori capite, ſine bello facilè eam pacavit. [*Id. ibid. Florus, lib.* 4. *cap.* 9.]

Odes, qui paulò antè vaſtatam Syriam, occupatam à Parthis Aſiam audierat, victorémque Pacorum Romanorum gloriabatur, repentè filii morte & exercitûs clade auditâ, ex dolore in furorem vertitur. Multis diebus non alloqui quemquam, non cibum ſumere, non vocem mittere; ita ut etiam murus factus videretur. Poſt multos deinde dies, ubi dolor vocem laxaverat,

nihil

nihil aliud quàm Pacorum vocabat, Pacorus illi videri, Pacorus audiri videbatur; cum illo loqui, cum illo consistere: interdum quasi amissum flebiliter dolebat. [*Just. lib.* 42. *cap.* 4.]

Romæ, Antonio ob victoriam Parthicam & supplicationes decretæ sunt, & triumphus (quem ille tamen nunquam egit:) tum ob ejus eminentiam, tum secundùm leges, quia ea provincia ipsius erat. Ventidio tamen etiam eadem concessa sunt: quia videbatur Crassi calamitatem Pacori cædes abundè compensasse. [*Dio, lib.* 49. *pag.* 404, 405.]

Ventidius contra Antiochum Commagenum duxit, eo obtentu, quòd is ei servos non dedisset: re autem verâ pecuniæ, quam plurimam Antiochus possidebat, spe potiundæ. (*Id. ibid. pag.* 404.)

Hunc igitur, Samosatis inclusum, ille oppugnabat: atque pollicentem mille talenta, & facturum imperata Antonii, jussit ad ipsum legatos mittere (jam enim non longè aberat) ut ab ipso pacem acciperet: quandoquidem hanc saltem illi deberi volebat, ne viderentur omnia per unum Ventidium fieri. [*Plutarch. in Antonio.*]

Antonius Ventidio jussit, ut in auxilium Herodi Machæram mitteret, cum duabus legionibus & mille equitibus. [*Joseph. lib.* 14. *cap.* 27.] Ob utramque verò illam victoriam tum de Labieno tum de Pacoro à Ventidio partam, non modò non gavisus est Antonius, sed invidit etiam ob rem proprio ductu præclarè gestam. Et quanquam ipsi propter utrumque factum Ventidii, & decretæ supplicationes fuissent & triumphus; tamen officio suo (præfecturæ Syriæ) eum detrunit, & neque tum neque deinceps ullâ in re operâ ejus usus est. Ita *Dio:* [*pag.* 404.] licèt *Plutarchus* honoratum ab eo, ut merebatur, Ventidium & ad triumphum missum fuisse scripserit.

Machæras vocatus ab Antigono & pecuniis corruptus, invito Herode ad eum se contulit, tanquam inspecturus ejus negotia. At Antigonus suspectum habens ejus adventum, non admisit hominem, sed per funditores glandibus impetitum arcuit. Ille tum demùm Herodem bene monuisse, & se non obtemperantem errasse intelligens, in Emmauntem urbem se recepit: & in eo itinere quotquot Judæorum ad manus ei venerunt, interfecit nullo amici aut hostis discrimine; iratus ob ea quæ sibi acciderant. Quo facto exacerbatus Herodes, Samariam petiit, Antonium eâ de causâ aditurus: aliis sibi opus esse dictitans, quàm his qui se magis quàm hostem læderent; alioqui sufficere vel seipsum ad opprimendum Antigonum. Machæras verò consecutus eum rogabat ut maneret: aut si certum esset pergere, saltem Josephum fratrem sibi attribueret, gerenti bellum contra Antigonum. Itaque reconciliatus Machæræ multùm roganti, relicto ibi Josepho cum exercitu, præcepit ei ne se absente contra Antigonum pugnando rem totam in discrimen adduceret. Ipse verò properavit ad Antonium, oppugnantem Samosata ad Euphratem, ducens auxiliares tam pedites quàm equites. [*Joseph. lib.* 14. *cap.* 27.]

Postquàm pervenit Antiochiam, multos ibi reperit, qui cupientes adire Antonium, non audebant se committere itineri, propter barbaros vias obsidentes. Quibus se ducem ille præbens, barbaris semel iterúmque superatis, Samosata ad Antonium pervenit: ab eóque multo cum honore, & laude fortitudinis, exceptus est. [*Id. ibid.*]

Quum diu duraret Samosatorum oppugnatio, obsessis, ex desperatione pacis, versis ad fortitudinem, (ut est apud *Plutarchum*) suspicaretúrque Antonius milites, ob affectum ignominiâ Ventidium, animo esse alieno, (ut habet *Dio:*) clanculùm de pace cum Antiocho egit, ut recedere honestè posset. Cúmque non plures duobus obsides, ac ne hos quidem illustres, neque eam quam poposcerat pecuniam, accepisset: trecentis talentis contentus, pacem Antiocho dedit: illi etiam concedens, ut Alexandrum necaret, qui priùs ab eo ad Romanos transfugerat. [*Dio, lib.* 49. *pag.* 405. *cum Plutarcho in Antonio, & Oroſio, lib.* 6. *cap.* 18.]

3966 Hunc in modum bello illo finito, C. Sosio Syriæ & Ciliciæ præfecturam cum exercitu tradidit. [*Dio, ibid. Joseph. lib.* 14. *cap.* 27.] qui multa in Syriâ prosperè gessit. [*Plutarch. in Antonio.*]

Constitutis aliquantùm rebus in Syriâ, *Athenas* Antonium rediisse, scribit *Plutarchus*: in *Ægyptum* profectum fuisse, *Josephus*; in *Italiam* cursum instituisse, refert *Dio*. Ut Athenas primùm ille rediisse, inde à Cæsare Octaviano evocatus in Italiam transiisse, atque Athenas denuò reversus inde in Ægyptum, cum Cleopatrâ hyematurus, navigavisse videatur. A Cæsare huim ille Athenis accersitus, ut de bello Sexto Pompeio inferendo cum eo deliberaret, cum paucis Brundusium usque accessit: ubi quum ad statutam diem Cæsarem non invenisset, territus prodigio quodam, specie Parthici belli urgentis usus in Græciam revectus est; ægrè ferente Cæsare, quòd ipsum non expectasset. [*Appian. lib.* 5. *pag.* 717, 718. *Dio, lib.* 48. *pag.* 385.]

Josephus, præceptorum fratris Herodis immemor, eo absente assumptis suis & quinque à Macharâ datis Romanis cohortibus, versùs Jerichuntem, ut maturo messium tempore triticum hostium demeteret, profectus, in montibus castra posuit. Et quia Romanorum cohortes constabant è tyronibus non admodùm rei militaris peritis, quòd plerique è Syriâ delecti essent, circumventus ab hostibus inter locorum difficultates, sex cohortibus amissis, & ipse fortiter pugnans occubuit. Antigonus verò potitus cadaveribus, eò processit iracundiæ, ut mortuum quoque Josephum verberaret, & caput ejus abscinderet: quamvis quinquaginta talenta Pheroras frater pretium redemptionis offerret. Quo facto Galilæi à suis præfectis deficientes, eos qui Herodis partibus magis favebant productos in lacu submerserunt. In Idumæâ quoque multa novata sunt: ubi Machæras Gittam castellum muniebat. [*Joseph. lib.* 1. *Belli, cap.* 13. *& lib.* 14. *Antiquit. cap.* 27.]

C. Sosius, ab Antonio jussus ut Herodem adversùs Antigonum adjuvaret, duas cohortes cum eo in Judæam præmisit. (*Id. ibid.*) Ipse Aradios, hactenùs oppugnationem perpessos famèque & morbo confectos, subegit. [*Dio, lib.* 49. *pag.* 405.]

Herodi apud Daphnen Antiochiæ ſuburbium fratris caſus renunciatus eſt, jam antè tale aliquid propter inſomnia hâc de re ſibi oblata expectanti. Accelerato igitur itinere poſtquàm ad Libanum montem pervenit, aſſumptis 800. ejus loci hominibus, ducens etiam unam Romanam cohortem Ptolemaïdem petiit: unde noctu profectus cum exercitu, per Galilæam progreſſus eſt. [*Joſeph. ut ſuprà.*]

Hic occurrentes illi hoſtes, prælio victi, compulſi ſunt in caſtellum unde exierant pridie. quod primo manè oppugnare Herodes aggreſſus, vi repentinæ tempeſtatis coactus eſt infectâ re inde exercitum in proximos vicos abducere. Superveniente autem ab Antonio cohorte alterâ, qui caſtellum tenebant territi noctu id deſeruerunt. Herodes quoque Jerichuntem properavit, volens ulciſci fratris interitum. Quò poſtquàm venit, honoratiſſimum quemque adhibuit ad convivium: peractâque cœnâ dimiſſis convivis, recepit ſe in cubiculum. Tricliniúmque illud in quo cœnatum fuerat, jam vacuum, ſine cujuſquam noxâ concidit: quo factum eſt ut omnes Herodem Deo charum crederent, qui miraculosè ſervaretur è tanto periculo. [*Ibid.*]

Sequenti die quum hoſtium ſex millia ad pugnam deſcendiſſent à montium verticibus, Romanos terruerunt: eorúmque velites procurſando jaculis & ſaxis feriebant regios; adeò ut ipſi quoque regi quidam vulnus in latus inflixerit. [*Ibid.*]

Antigonus ducem Pappum Samariam miſit; volens videri ita abundare copiis, ut foris quoque poſſet bellum gerere. Sed ille Machæræ ſe oppoſuit. Herodes verò occupatis quinque opidis, præſidiatiorum circiter duo millia interfecit, & incenſis opidis contra Pappum reverſus eſt, ad vicum Iſanas caſtra habentem. [*Ibid.*]

Herodes, confluentibus ad ſe multis à Jerichunte ac Judæâ, ubi animadvertit hoſtem præ audaciâ venire ad pugnam, collatis cum eo ſignis vicit egregiè: & accenſus ulciſcendi fratris cupidine, leviendo inſtabat in vicum fugientibus. Repletis autem ædibus milite, & quibuſdam in tecta confugientibus, his ſuperatis & tectis dirutis vidit omnia referta & conſtipata militibus. Quibus omnibus miſerandum in modum oppreſſis, reliqui omnes territi agminatim diffugerunt: ſtatímque Herodes, niſi cum hyemis aſperitas prohibuiſſet, Hieroſolymam petiiſſet & finem bello impoſuiſſet. Jam enim Antigonus de fugâ diſpiciebat, cogitans urbem deſerere. [*Ibid.*]

Herodes ad veſperam, cùm laſſos amicos reficiendi corporis gratiâ dimiſiſſet, ipſe adhuc ab armis calidus in quoddam cubiculum unico tantùm famulo comitatus lavatum abiit. Intùs autem latebant quidam hoſtium armati, quos metus eò compulerat. dúmque nudus ille ſe ablueret, primus prodiens ſtricto gladio per fores ſe proripuit, deinde alter & tertius armati ſimiliter: adeò attoniti, ut illæſo rege contenti eſſent ſibi ipſis fugâ ſalutem quærere. Sequenti verò die præciſo Pappi inter reliquos occiſi capite, miſit illud Pheroræ in perempti fratris ultionem. Pappus enim erat qui ſuâ manu Joſephum interfecerat. [*Ibid.*]

Romæ, V. Kalend. Decembr. P. Ventidius Proconſul ex Tauro monte & Parthis triumphavit: ut in Faſtis triumphalibus marmoreis legimus. [*Gruter. Inſcript. pag.* CCXCVII.] Hic Ventidius Baſſus vir obſcuri generis, per Antonii amicitiam ad tantam amplitudinem eſt provectus, ut provinciis Orientalibus ab eo præpoſitus, Labieno & deinde Pacoro ſuperato, de Parthis triumphum duxerit; qui ipſe ſemel, atque iterùm etiam, (ſi Maſſurio apud *Plinium* credimus) in triumpho cum aliis captivis ductus fuerat. [*Vellei. Patercul. lib. 2. cap. 65. Valer. Maxim. lib. 6. cap. 9. Plin. lib. 7. cap. 43. A Gell. lib. 15. cap. 4. ex Suetonio. Plutarch. in Antonio. Dio, lib. 49. pag. 405. Eutrop. lib. 7.*] Vid. ſupr. in fine anni Periodi Julianæ 4671.

Hiſpaniâ in Cæſaris Octaviani poteſtatem per Domitium Calvinum proconſulem jam redactâ, à Kalendis Januariis hujus anni Hiſpani *Æram* ſuam deduxerunt; ut & ex aliis, & ex Eulogio archiepiſcopo Toletano in Memoriali Sanctorum, intelligitur. 4676 38

Ineunte vere, Antonius ex Syriâ (ut *Dio*) vel Athenis (ut *Appianus* habet) Tarentum cum trecentis navibus appulit, Cæſari contra Sextum Pompeium auxilium ferens. Quo cùm ille uti non vellet, indignè id ferens Antonius, tamen eodem loco manſit. Nam quum gravarim ſumptus in claſſem faceret, & ad Parthicum bellum opus haberet Italicis legionibus, claſſem eis permutare cogitabat. Et quanquàm ex fœdere utrique poteſtas erat delectus habendi per Italiam: difficilius tamen hoc ipſi futurum erat, ſortito Italiam altero. Octaviam igitur, quæ comitata eum fuerat ex Græciâ, (prægnans ea tum erat, atque etiam ſecundam Antonio filiolam jam pepererat) ad Cæſarem fratrem miſit, ut arbitra inter utrumque foret. Quæ eò rem perduxit, ut Antonius Cæſari 120. naves (pro quibus, centum roſtratas *Plutarchus* ponit) continuò Tarentum miſſas traderet: pro quibus Cæſar δὶς τετρακοντα (ut apud eundem *Plutarchum* legitur) vel viginti armatorum millia (ut habet *Appianus*) Antonio miſſurum ſe ex Italiâ eſt pollicitus. Octavia præterea extra conventa fratri obtinuit à viro viginti myoparones, ut *Plutarchus*, vel decem phaſelos triremes, ut *Appianus* retulit: Cæſar viciſſim Octaviam mille ſelectis ſatellitibus donavit, Antonio delectu eorum permiſſo. [*Plutarch. in Antonio. Appian. lib. 5. pag. 725, 726. Dio, lib. 48. pag. 390.*] Quóque pluribus neceſſitudinis vinculis continerentur, Cæſar Antyllo Antonii filio filiam ſuam (Juliam,) ac contrà Antonius ſuam ex Octaviâ filiam Domitio (Aënobarbo,) quanquàm is & cædis Julii Cæſaris conſcius & proſcriptus fuiſſet, deſponderunt. Hæc verò ita ab eis fingebantur, quæ facturi haudquaquam erant: quia præſentia negotia id poſcebant. [*Dio, ibid.*]

Et quoniam quinquennale Triumviratûs tempus exibat, prorogârunt ſibi ipſis poteſtatem in aliud quinquennium, nihil morati plebis ſuffragia. [*Id. ibid. Appian. pag. 726, 727.*] Antonius verò Octaviam à Corcyrâ in Italiam remiſit, ne ſui in Parthico bello periculi conſors eſſet: eáque cum ſuis ex illâ & Fulviâ liberis Cæſari commendatâ, in Syriam profectus eſt. [*Plutarch. in Anton. Appian. pag. 727. Dio, pag 390, 391.*]

Pro

Pro vetere Bibliothecâ Alexandrinâ, Julii Cæsaris tempore incensâ, novam in eodem loco Cleopatra construxit; quæ prioris *filia* appellata est: ut in libro de mensuris & ponderibus confirmat *Epiphanius*. ubi tamen à 7°. anno Ptolemæi Philadelphi, quo priorem Bibliothecam fuisse conditam ad annum Periodi Julianæ 4437. ex eodem ostendimus, annos hucusque malè ille dinumerat 249. qui in anno Per. Jul. 4686. terminarentur, post Cleopatræ interitum anno demùm altero. Cúmque præcipuus calculi error inde existat, quòd Cleopatræ regno 22 annos pro 22 *Epiphanius* attribuat; superfluo illo decennio sublato, interstitium inter utriusque Bibliothecæ initia 239 tantùm annorum constituimus. Huc verò spectat, quod in Plutarchi *Antonio* legitur; objectum Antonio à Calvisio fuisse, quòd Cleopatræ *bibliothecas donavisset quæ Pergami erant, in quibus essent ducenta millia simplicium librorum*, sive singularium voluminum. Et de κλισίαις τῶν Περγάμου, non de bibliothecis suo adhuc tempore ibi existentibus, (ut in 4°. Syntagmatis de Bibliothecis capitulo existimavit *Lipsius*) locutus *Strabo* est. [*lib.* 13. *pag.* 624.]

Herodes, anno tertio (ineunte) postquàm Romæ declaratus Rex fuerat, cum exercitu veniens Hierosolyma, castra prope urbem metatus est: quibus mox propiùs admotis quà maximè oppugnationi obnoxia putabat mœnia, ante Templum fixit tentoria; volens sic ea quemadmodum olim Pompeius aggredi. Tribus igitur aggeribus ei loco circumdatis, turres erexit, adjutus operarum multitudine. Cæsâ verò circumquaque materie, præpositisque huic operi viris idoneis, ipse Samariam ad nuptias profectus est: ducturus Mariammen, Alexandri filii Aristobuli filiam, sibi desponsatam. [*Joseph. lib.* 14. *cap.* 27. *fin.*]

Peractis nuptiis, pervenit per Phœnicem Sosius; præmisisisque per mediterranea copiis, mox & ipse adfuit habens secum multos tam pedites quàm equites. Venit etiam Herodes à Samariâ, ad veterem exercitum non mediocrem accessionem adducens: erant enim circiter 30. millia. Universo autem exercitu congregato, ad peditum legiones undecim equitúmque sex millia, præter auxiliares Syrorum copias, (non pro minimâ parte ducendas) ad septentrionalem urbis murum castra collocárunt. Præerant autem duo cum imperio: Sosius ab Antonio missus in auxilium, & Herodes pro seipso bellum gerens, ut dejecto Antigono hoste populi Romani ipse pro eo ex Senatusconsulto regnum acciperet. [*Id. ibid. cap.* 28. *& lib.* 1. *Belli*, *cap.* 13.]

Intùs autem certatim resistebant Judæi ex totâ eâ regione collecti & concluſi intra mœnia; templum Domini jactantes, & fausta populo ominantes, non deserturum Deum suos in periculo: direptisque extra urbem tam hominum quàm equorum alimentis, per clancularia etiam latrocinia difficultatem annonæ augebant obsessoribus. Cui rei Herodes ita prospexit, ut contra latrocinantes opportuna loca præoccuparet insidiis, & missis militibus commeatus etiam è longinquo veheret: ut brevi necessaria victui abundarent in exercitu. [*Ibid.*]

Operariorum frequentiâ facilè absoluti sunt tres illi aggeres. Æstas enim erat; & opus fervebat, nullâ interturbatum aëris intemperie. Machinis etiam murum quatiebant, & nihil intentatum relinquebant. At obsessi intrepidè repugnabant, conatus eorum eludentes variis artibus. Excurrentes enim crebrò incepta, modò jam perfecta opera incendebant: & conferentes pugnam cum Romanis nihilo erant inferiores audaciâ, peritiâ tantùm rei militaris cedebant. [*Ibid.*]

3967 Annus Sabbaticus superveniens, obsessis Hierosolymitanis famem attulit. Quâ tamen non obstante, pro dissecto machinis muro intùs recentem extruebant, & cuniculis obvios agebant alios cuniculos; ut nonnunquam sub terrâ manus conferrent: utentésque desperatione pro fortitudine, ad extremum perdurabant. [*Joseph. lib.* 14. *Antiquit. cap.* 28.] licèt Pollio Pharisæus, & Sameas hujus discipulus, illis consulerent ut Herodem in urbem reciperent; negantes propter peccata eos posse dominationem illius effugere. [*Id. ibid. cap.* 17. *cum lib.* 15. *cap.* 1.]

Obsidionem, tanto exercitu circumsidente, per quinque menses toleraverunt. [*Id. lib.* 1. *Belli*, *cap.* 13.] Tandem verò evaserunt in mœnia primùm Herodis viginti milites lectissimi; deinde centuriones Sosii. [*Id. ibid. & lib.* 14. *Antiquit. cap.* 28.]

Captus est enim primus murus die quadragesimâ, secundus verò quintadecimâ: & quædam porticus circa Templum exustæ sunt, quas Herodes Antigonum incendisse calumniabatur, volens in eum concitare invidiam populi. Captâ verò exteriore templi parte & imâ urbe, Judæi ad interiora templi & superiorem urbem refugerunt: timentésque ne à Romanis impedirentur mactare Deo quotidianas victimas, per legatos petierunt ut has tantùm sinerentur introducere. Quod & Herodes concessit; sperans remissâ tandem obstinatione eos cessuros. [*Ibid. lib.* 14. *cap.* 28.]

Ut spem suam frustratam Herodes vidit, & obsessos pro Antigoni regno pertinaciter contendere; totis viribus adortus urbem expugnavit. [*Ibid.*] ipsis videlicèt Kalendis Januariis anni Periodi Julianæ 4677. feriâ secundâ mensis Cislevi, qui juxta Orientalium rationes civilis anni tertius fuit, die 28. quo solenne Jejunium, in memoriam sacri voluminis à Jehojakimo combusti, à Judæis celebrari consuevit: ut suprà, ad annum Periodi Julianæ 4650. à nobis est ostensum. 4677 37

Kalendæ istæ Januariæ, ex vitiosâ intercalandi ratione Romæ eo tempore receptâ, in postremum Decembris diem incidebant, qui tum primum Triumvirorum quinquennium terminabat, tum Claudii & Norbani Consulatûs annum; ad quem Hierosolymitanorum ista calamitas refertur à *Dione*. [*lib.* 49. *pag.* 405.] Sequente verò die, Romæ M. Vipsanius Agrippa & L. Caninius Gallus Consulatum inierunt; ad quem à *Josepho* eadem refertur, in postremo libri 14. Antiquit. capitulo eventûs hujus tempus ita explicante. *Ea clades Hierosolymorum incidit in Consulatum M. Agrippæ & Canidii Galli, Olympiade* CLXXXV. (anno videlicèt illius 3°.) *mense tertio, in Jejunii solennitate: tanquam recurrente in idem temporis momen-*

Herodi apud Daphnen Antiochiæ ſuburbium fratris cædis renunciatus eſt, jam antè tale aliquid propter inſomnia hâc de re ſibi oblata expectanti. Accelerato igitur itinere poſtquàm ad Libanum montem pervenit, aſſumptis 800. ejus loci hominibus, ducens etiam unam Romanam cohortem Ptolemaidem petiit: unde noctu profectus cum exercitu, per Galilæam progreſſus eſt. [*Joſeph. ut ſuprà.*]

Hîc occurrentes illi hoſtes, prælio victi, compulſi ſunt in caſtellum unde exierant pridie. quod primo manè oppugnare Herodes aggreſſus, vi repentinæ tempeſtatis coactus eſt infectâ re inde exercitum in proximos vicos abducere. Superveniente autem ab Antonio cohorte alterâ, qui caſtellum tenebant territi noctu id deſeruerunt. Herodes quoque Jerichuntem properavit, volens ulciſci fratris interitum. Quò poſtquàm venit, honoratiſſimum quemque adhibuit ad convivium: peractâque cœnâ dimiſſis convivis, recepit ſe in cubiculum. Triclinium-que illud in quo cœnatum fuerat, jam vacuum, ſine cujuſquam noxâ concidit: quo factum eſt ut omnes Herodem Deo charum crederent, qui miraculosè ſervaretur è tanto periculo. [*Ibid.*]

Sequenti die quum hoſtium ſex millia ad pugnam deſcendiſſent à montium verticibus, Romanos terruerunt: eorúmque velites procurſando jaculis & ſaxis feriebant regios; adeò ut ipſi quoque regi quidem vulnus in latus inflixerit. [*Ibid.*]

Antigonus ducem Pappum Samariam miſit; volens videri ita abundare copiis, ut foris quoque poſſet bellum gerere. Sed ille Machæræ ſe oppoſuit. Herodes verò occupatis quinque opidis, præſidiariorum circiter duo millia interfecit, & incenſis opidis contra Pappum reverſus eſt, ad vicum Iſanæ caſtra habentem. [*Ibid.*]

Herodes, confluentibus ad ſe multis à Jerichunte ac Judæâ, ubi animadvertit hoſtem præ audaciâ venire ad pugnam, collatis cum eo ſignis vicit egregiè: & accenſus ulciſcendi fratris cupidine, ſæviendo inſtabat in vicum fugientibus. Repletis autem ædibus milite, & quibuſdam in tecta confugientibus, his ſuperatis & tectis dirutis vidit omnia referta & conſtipata militibus. Quibus omnibus miſerandum in modum oppreſſis, reliqui omnes territi agminatim diffugerunt: ſtatimque Herodes, niſi cum hyemis aſperitas prohibuiſſet, Hieroſolymam petiiſſet & finem bello impoſuiſſet. Jam enim Antigonus de fugâ diſpiciebat, cogitans urbem deſerere. [*Ibid.*]

Herodes ad veſperam, cùm laſſos amicos reficiendi corporis gratiâ dimiſiſſet, ipſe adhuc ab armis calidus in quoddam cubiculum unico tantùm famulo comitatus lavatum abiit. Intùs autem latebant quidam hoſtium armati, quos metus eò compulerat. dúmque nudus ille ſe ablueret, primus prodiens ſtricto gladio per fores ſe proripuit, deinde alter & tertius armati ſimiliter: adeò attoniti, ut illæſo rege contenti eſſent ſibi ipſis fugâ ſalutem quærere. Sequenti verò die præciſo Pappi inter reliquos occiſi capite, miſit illud Pheroræ in perempti fratris ultionem. Pappus enim erat qui ſuâ manu Joſephum interfecerat. [*Ibid.*]

Romæ, V. Kalend. Decembr. P. Ventidius Proconſul ex Tauro monte & Parthis triumphavit: ut in Faſtis triumphalibus marmoreis legimus. [*Gruter. Inſcript. pag.* CCXCVII.] Hic Ventidius Baſſus vir obſcuri generis, per Antonii amicitiam ad tantam amplitudinem eſt provectus, ut provinciis Orientalibus ab eo præpoſitus, Labieno & deinde Pacoro ſuperato, de Parthis triumphum duxerit; qui ipſe ſemel, atque iterùm etiam, (ſi Maſſurio apud *Plinium* credimus) in triumpho cum aliis captivis ductus fuerat. [*Vellei. Patercul. lib.* 2. *cap.* 65. *Valer. Maxim. lib.* 6. *cap.* 9. *Plin. lib.* 7. *cap.* 43. *A Gell. lib.* 15. *cap.* 4. *ex Suetonio. Plutarch. in Antonio. Dio, lib.* 49. *pag.* 405. *Eutrop. lib.* 7.] Vid. ſupr. in fine anni Periodi Julianæ 4671.

Hiſpaniâ in Cæſaris Octaviani poteſtatem per Domitium Calvinum proconſulem jam redactâ, à Kalendis Januariis hujus anni Hiſpani *Æram* ſuam deduxerunt; ut & ex aliis, & ex Eulogio archiepiſcopo Toletano in Memoriali Sanctorum, intelligitur. 4676 38

Ineunte vere, Antonius ex Syriâ (ut *Dio*) vel Athenis (ut *Appianus* habet) Tarentum cum trecentis navibus appulit, Cæſari contra Sextum Pompeium auxilium ferens. Quo cùm ille uti non vellet, indignè id ferens Antonius, tamen eodem loco manſit. Nam quum gravatim ſumptus in claſſem faceret, & ad Parthicum bellum opus haberet Italicis legionibus, claſſem eis permutare cogitabat. Et quanquàm ex fœdere utrique poteſtas erat delectus habendi per Italiam: difficilius tamen hoc ipſi futurum erat, ſortito Italiam altero. Octaviam igitur, quæ comitata eum fuerat ex Græciâ, (prægnans ea tum erat, atque etiam fecundam Antonio filiolam jam pepererat) ad Cæſarem fratrem miſit, ut arbitra inter utrumque foret. Quæ eò rem perduxit, ut Antonius Cæſari 120. naves (pro quibus, centum roſtratas *Plutarchus* ponit) continuò Tarentum miſſas traderet: pro quibus Cæſar *δὶς τάγματα* (ut apud eundem *Plutarchum* legitur) vel viginti armatorum millia (ut habet *Appianus*) Antonio miſſurum ſe ex Italiâ eſſe pollicitus. Octavia præterea extra conventa fratri obtinuit à viro viginti myoparones, ut *Plutarchus*, vel decem phaſelos triremes, ut *Appianus* retulit: Cæſar viciſſim Octaviam mille ſelectis ſatellitibus donavit, Antonio delectu eorum permiſſo. [*Plutarch. in Antonio. Appian. lib.* 5. *pag.* 725, 726. *Dio, lib.* 48. *pag.* 390.] Quóque pluribus neceſſitudinis vinculis continerentur, Cæſar Antyllo Antonii filio filiam ſuam (Juliam,) ac contrà Antonius ſuam ex Octaviâ filiam Domitio (Aënobarbo,) quanquàm is & cædis Julii Cæſaris conſcius & proſcriptus fuiſſet, deſponderunt. Hæc verò ita ab eis fingebantur, quæ facturi haudquaquam erant: quia præſentia negotia id poſcebant. [*Dio, ibid.*]

Et quoniam quinquennale Triumviratûs tempus exibat, prorogârunt ſibi ipſis poteſtatem in aliud quinquennium, nihil morati plebis ſuffragia. [*Id. ibid. Appian. pag.* 726, 727.] Antonius verò Octaviam à Corcyrâ in Italiam remiſit, ne ſui in Parthico bello periculi conſors eſſet: eâque cum ſuis ex illâ & Fulviâ liberis Cæſari commendatâ, in Syriam profectus eſt. [*Plutarch. in Anton. Appian. pag.* 727. *Dio, pag* 390, 391.]

Pro

Pro veteri Bibliothecâ Alexandrinâ, Julii Cæsaris tempore incensâ, novam in eodem loco Cleopatra construxit; quæ prioris *filia* appellata est: ut in libro de mensuris & ponderibus confirmat *Epiphanius*. ubi tamen à 7°. anno Ptolemæi Philadelphi, quo priorem Bibliothecam fuisse conditam ad annum Periodi Julianæ 4437. ex eodem ostendimus, annos hucusque malè ille dinumerat 249. qui in anno Per. Jul. 4686. terminarentur, post Cleopatræ interitum anno demùm altero. Cùmque præcipuus calculi error inde exsitat, quòd Cleopatræ regno 22 annos pro 22 *Epiphanius* attribuat; superfluo illo decennio sublato, interstitium inter utriusque Bibliothecæ initia 239 tantùm annorum constituimus. Huc verò spectat, quod in Plutarchi *Antonio* legitur; objectum Antonio à Calvisio fuisse, quòd Cleopatræ *bibliothecas donavisset quæ Pergami erant, in quibus essent ducenta millia simplicium librorum*, sive singularium voluminum. Et de κάλαμῳ τῶ Περγάμου, non de bibliothecis suo adhuc tempore ibi existentibus, (ut in 4°. Syntagmatis de Bibliothecis capitulo existimavit *Lipsius*) locutus *Strabo* est. [*lib.* 13. *pag.* 624.]

Herodes, anno tertio (ineunte) postquàm Romæ declaratus Rex fuerat, cum exercitu veniens Hierosolyma, castra prope urbem metatus est: quibus mox propiùs admotis quà maximè oppugnationi obnoxia putabat mœnia, ante Templum fixit tentoria; volens sic ea quemadmodum olim Pompeius aggredi. Tribus igitur aggeribus ei loco circumdatis, turres erexit, adjutus operarum multitudine. Cæsâ verò circumquaque materie, præpositisque huic operi viris idoneis, ipse Samariam ad nuptias profectus est: ducturus Mariammen, Alexandri filii Aristobuli filiam, sibi desponsatam. [*Joseph. lib.* 14. *cap.* 27. *fin.*]

Peractis nuptiis, pervenit per Phœnicem Sosius; præmissisque per mediterranea copiis, mox & ipse adfuit habens secum multos tam pedites quàm equites. Venit etiam Herodes à Samariâ, ad veterem exercitum non mediocrem accessionem adducens: erant enim circiter 30. millia. Universo autem exercitu congregato, ad peditum legiones undecim equitúmque sex millia, præter auxiliares Syrorum copias, (non pro minimâ parte ducendas) ad septentrionalem urbis murum castra collocárunt. Præerant autem duo cum imperio: Sosius ab Antonio missus in auxilium, & Herodes pro seipso bellum gerens, ut dejecto Antigono hoste populi Romani ipse pro eo ex Senatusconsulto regnum acciperet. [*Id. ibid. cap.* 28. & *lib.* 1. *Belli*, *cap.* 13.]

Intùs autem certatim resistebant Judæi ex totâ eâ regione collecti & conclusi intra mœnia; templum Domini jactantes, & fausta populo ominantes, non deserturum Deum suos in periculo: direptisque extra urbem tam hominum quàm equorum alimentis, per clancularia etiam latrocinia difficultatem annonæ augebant obsessoribus. Cui rei Herodes ita prospexit, ut contra latrocinantes opportuna loca præoccuparet insidiis, & missis militibus commeatus etiam è longinquo veheret: ut brevi necessaria victui abundarent in exercitu. [*Ibid.*]

Operariorum frequentiâ facilè absoluti sunt tres illi aggeres. Æstas enim erat; & opus fervebat, nullâ interturbatum aëris intemperie. Machinis etiam murum quatiebant, & nihil intentatum relinquebant. At obsessi intrepidè repugnabant, conatus eorum eludentes variis artibus. Excurrentes enim crebrò incepta, modò jam perfecta opera incendebant: & conferentes pugnam cum Romanis nihilo erant inferiores audaciâ, peritiâ tantùm rei militaris cedebant. [*Ibid.*]

3967 Annus Sabbaticus superveniens, obsessis Hierosolymitanis famem attulit. Quâ tamen non obstante, pro dissecto machinis muro intùs recentem extruebant, & cuniculis obvios agebant alios cuniculos; ut nonnunquam sub terrâ manus conferrent: utentésque desperatione pro fortitudine, ad extremum perdurabant. [*Joseph. lib.* 14. *Antiquit. cap.* 28.] licèt Pollio Pharisæus, & Sameas hujus discipulus, illis consulerent ut Herodem in urbem reciperent; negantes propter peccata eos posse dominationem illius effugere. [*Id. ibid. cap.* 17. *cum lib.* 15. *cap.* 1.]

Obsidionem, tanto exercitu circumsidente, per quinque menses toleraverunt. [*Id. lib.* 1. *Belli*, *cap.* 13.] Tandem verò evaserunt in mœnia primùm Herodis viginti milites lectissimi; deinde centuriones Sosii. [*Id. ibid. & lib.* 14. *Antiquit. cap.* 28.]

Captus est enim primus murus die quadragesimâ, secundus verò quintadecimâ: & quædam porticus circa Templum exustæ sunt, quas Herodes Antigonum incendisse calumniabatur, volens in eum concitare invidiam populi. Captâ verò exteriore templi parte & imâ urbe, Judæi ad interiora templi & superiorem urbem refugerunt: timentésque ne à Romanis impedirentur mactare Deo quotidianas victimas, per legatos petierunt ut has tantùm sinerentur introducere. Quod & Herodes concessit; sperans remissâ tandem obstinatione eos cessuros. [*Ibid. lib.* 14. *cap.* 28.]

Ut spem suam frustratam Herodes vidit, & obsessos pro Antigoni regno pertinaciter contendere; totis viribus adortus urbem expugnavit. [*Ibid.*] ipsis videlicèt Kalendis Januariis anni Periodi Julianæ 4677. feriâ secundâ mensis Cislevi, qui juxta Orientalium rationes civilis anni tertius fuit, die 28. quo solenne Jejunium, in memoriam sacri voluminis à Jehojakimo combusti, à Judæis celebrari consuevit: ut suprà, ad annum Periodi Julianæ 4650. à nobis est ostensum. 4677 37

Kalendæ istæ Januariæ, ex vitiosâ intercalandi ratione Romæ eo tempore receptâ, in postremum Decembris diem incidebant, qui tum primum Triumvirorum quinquennium terminabat, tum Claudii & Norbani Consulatûs annum; ad quem Hierosolymitanorum ista calamitas refertur à *Dione*. [*lib.* 49. *pag.* 405.] Sequente verò die, Romæ M. Vipsanius Agrippa & L. Caninius Gallus Consulatum inierunt; ad quem à *Josepho* eadem refertur, in postremo libri 14. Antiquit. capitulo eventûs hujus tempus ita explicante. *Ea clades Hierosolymorum incidit in Consulatum M. Agrippæ & Canidii Galli, Olympiade* CLXXXV. (anno videlicèt illius 3°.) *mense tertio, in Jejunii solennitate: tanquam recurrente in idem temporis numero-*

tum illatâ Judæis à Pompeio calamitate [*nam & ab illo eâdem die urbs capta fuerat*] *post annos viginti septem.* Quod tamen intervallum uno anno veritatem excedit: nisi μετὰ ἔτη κζ, *anno post vicesimo septimo*, interpretari libeat. quomodo Marci VIII. 31. μετὰ τρεῖς ἡμέρας *post dies tres* resurrecturum fuisse Christum legitur: quod Mat. XVI. 21. magis explicatè habetur propositum, τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ, *tertiâ die.* Et quod in II. Mac. XIV. 1. μετὰ τετρετῆ χρόνον, *post triennii tempus*, de anno tertio exponunt Interpretes. (ut ad annum Mundi 3842. erit annotatum.) In Julii quoque *Africani* Scaligerianorum Catalogo, Olympiade CXI. à Nerone agon Olympiacus actus fuisse dicitur non tempore legitimo, sed μετὰ ἔτη δύο: ineunte nimirùm Olympiadis illius anno secundo. [*in Græcis Eusebian. Scaligeri, pag.* 221.] Apud ipsum denique *Josephum*; quod in libro I. Belli, initio cap. 12. legitur, μετὰ ἔτη δύο, in Antiquitatum lib. 14. cap. 23. ἀντὶ ἐτῶν, exponitur.

Expugnatâ urbe, cædibus repleta sunt omnia; Romanis longâ oppugnatione exacerbatis, Herodianis Judæis conantibus adversam factionem extirpare funditùs: eratque continua cædes per angiportus & domos, ne religione quidem Templi tectæ supplices. Non ætati ulli parcebatur, non sexui, ne imbelli quidem: & quamvis obstante Rege, & precibus intercedente, nemo tamen obtemperabat; sed veluti furore perciti sæviebant, nullo ætatis discrimine. [*Josephi. lib.* 14. *cap. ult.*]

Antigonus, è turri descendens, Sosio ad genua procidit. Qui, nihil miseratus mutatam ejus fortunam, insultavit homini, *Antigonam* appellans; vinctóque custodes apposuit. [*Id. ibid.*]

Cùm multitudo conductitiorum alienigenarum ad vitandum non Templum solùm sed intimum etiam adytum ruerent; Herodes alios precibus, alios minis, nonnullos & armis reprimebat; molestiorem cladem victoriam existimans, si quid eorum, quæ videri fas non esset, veniret in conspectum profanæ multitudinis. Prohibebat etiam rapinas per urbem fieri, identidem Sosium rogitans, solitudinéne se regem Romani facturi essent, exhaustâ urbe rapinis simul ac cædibus. Illo verò referente, pro expugnatione urbis dicepsiorem meritò permitti militi; promisit se de suo mercedem numeraturum singulis. Atque ita redemptâ civitate ab ulteriore vexatione, promissa persolvit. Liberaliter enim militibus, & proportione ducibus, Sosio verò etiam regiè dedit munera: ita ut omnes bene nummati discederent. Atque ita Sosius, consecratâ Deo coronâ aureâ, profectus est Hierosolymis, Antigonum vinctum ducens ad Antonium. [*Ibid.*]

Herodes, discretâ multitudine civitatis, suarum partium studiosos promovebat; adversæ autem factionis homines quotidianis abstinebat supplicîis. [*Joseph. lib.* 1. *Belli, cap.* 13. *& lib.* 15. *Antiquit. cap.* 1.] Inter quos & omnes magni Synedrii judices, qui eum nondum regnum adeptum capitis arcessebant, interemit: Pollione Pharisæo & discipulo ejus Sameâ exceptis; quos in præcipuo honore ille habuit. [*Id. lib.* 14. *Antiquit. cap.* 17. *& lib.* 15. *cap.* 1.]

Omnem verò regiam supellectilem in unum congessit: à divitibus quoque collecta & ablatâ magnâ vi auri ac argenti, totum id Antonio ejúsque amicis donavit. Interfecit etiam 45. primates ex factione Antigoni; appositis ad portas custodibus, qui etiam cadavera scrutabantur ne quis eorum efferretur pro mortuo. Et quicquid auri aut argenti inveniebatur, id totum ad Herodem referebatur: nec ullus finis malorum aderat. Nam bona eorum avaritia domini egentis absumebat: & agri inculti manebant propter tempus anni Sabbatici, quo fas non erat serere. [*Id. lib.* 15. *cap.* 1.]

Horum tristissimorum temporum, inter alios pios, spectatores fuere, Zacharias sacerdos cum uxore Elizabethâ, ex Davidicæ stirpis reliquiis Heli & Joseph, Anna quoque prophetissa è tribu Aseriticâ, & Simeon ille justus, qui responsum accepit à Spiritu Sancto, non visurum se mortem priusquàm videret Christum Domini. [*Luc.* II. 26.]

Antonius, accepto Antigono, volebat eum vinctum servare ad triumphum. Sed quum timeret Herodes ne Antigonus, Romam perductus ab Antonio, apud Senatum jure secum de regno contenderet; audiretque Antonius gentem ad res novas spectare, & odio Herodis favere Antigono: multis ab Herode acceptis pecuniis, Antigonum vanâ spe usque ad ultimum diem vitæ cupidum apud Antiochiam securi percussit. Quo facto, tum demum Herodes metu liberatus est; Hasmonæorum principatu jam sublato. [*Id. ibid. & lib.* 14. *cap. ult. & lib.* 20. *cap.* 8. *& lib.* 1. *Belli, cap.* 13.]

Ab initio Pontificatûs & Principatûs Antigoni usque ad capta Hierosolyma numerantur anni duo & menses 7. circiter. Unde & anno regni tum Herodis tum ipsius Antigoni *tertio*, interemptus ille ab Antonio fuisse legitur in 52. capitulo Judaicæ historiæ, quæ Arabicè scripta in Bibliis polyglottis Parisiensibus habetur edita. Tres verò annos & tres menses Antigono tribuit *Josephus.* [*lib.* 20. *cap.* 8.] qui ad mortem ejus protensi, in mensem Sextilem hujus anni eam differendam esse arguunt: ad quem, juxta nostras rationes, ab initio ducatûs Judæ Maccabæi fluxerunt anni 126. cum duobus vel tribus mensibus: non dissentiente *Josepho* in fine libri 14. ubi cæso Antigono Hasmonæorum principatum desîisse scribit μετὰ ἔτη ρκϛ, *post annos* 126. Herodes verò, apud eundem libro 17. cap. 8. annos 125. tantùm Hasmonæorum imperio tribuit: qui ab initio Judæ Maccabæi deducti in 34^tum^ anni ipsius Herodis regni initio, quo obsidio Hierosolymitana ab eo cœpta est, terminantur.

De expugnatâ Hierosolymâ, & necato Antigono, quid exteri scriptores tradiderint jam videndum est. Eam historiam in libro 128. explicasse videtur *Livius:* in cujus epitome, *Judæi à legatis Antonii subacti* fuisse dicuntur. Ita enim habent veteres libri: ubi vulgati legunt, *Judæorum legati ab Antonio interempti sunt.* De Antigoni verò interitu, ex *Strabone* Cappadocis Historiarum libris, hæc habemus à Josepho [*lib.* 15. *cap.* 1.] conservatum testimonium. *Antonius Antigonum Judæum Antiochiæ perduitum securi percussit: existimatisque est primus Romanorum regem affecisse hoc supplicio; ratus non posse aliter adduci Judæos ut Herodem pro illo*

regem

regem conſtitutum admitterent. Nam ne tormentis quidem adigi poterant ut appellatione regis eum dignarentur: tanta apud eos fuit prioris regis exiſtimatio. Quare viſum eſt ignominioſâ morte obſcurare ejus memoriam, & lenire publicum Herodis odium. De quo & *Plutarchus* in Antonio. *Multis privatis magnarum gentium tetrarchias donavit, multis regna abſtulit: ut Antigono Judæo, quem productum ſecuri percuſſit: quâ pœnâ in regem nullum fuerat antè animadverſum alium.*

Meminit etiam hiſtoriæ hujus, *Dio*, lib. 49. [*pag.* 405.] de Soſio ita ſcribens. *Antigonum, qui præſidium Romanorum quod apud ſe erat occiderat, prælio victum Hieroſolymis (eò enim confugerat) vi expugnavit. Judæi (ut eſt gens ea iræ, ſi ſemel eâ correpta fuerit, acerbiſſima) multa ac gravia quidem mala Romanis intulerunt, longè tamen plura paſſi ſunt. Capti enim ab his ſunt priores quidem illi qui pro templo Dei ſui pugnabant, pòſt reliqui etiam; Saturni die: quam tantâ religione feſtam agunt, ut qui prius cum templo capti erant à Soſio, inſtanti eo die à Soſio veniam exoraverint, ac in templum aſcendentes, cum reliquis rem ſacram primere peregerint. Et illis quidem Herodem quendam* [Antonius] *imperare permiſit: Antigonum verò virgis cæſum, & ad palum deligatum, (quod in nullo unquam rege à Romanis factum fuerat) poſtea etiam occidit:* ad palum nimirùm illum ſecuri perculſum. de quo videnda *Caſauboni* Exercitatio 1. in Baron. cap. 7. Quod autem hoc factum *Claudio & Norbano Conſulib.* Dio ſubjicit, de Antigono quidem ſuperato & expugnatis Hieroſolymis verum eſt, neutiquàm verò de ſupplicio Antigoni; quod ſub ſequentis anni Conſulib. M. Agrippâ & Caninio ſive Canidio Gallo ille ſubiit.

Nihil autem aliud memoratu dignum à Romanis hoc anno in Syriâ actum eſt. Nam Antonius in Italiam eundo, ac inde revertendo, totum annum exegit. Soſius verò metu invidiæ & iræ Antonii, ita id tempus conſumpſit; ut non quomodo re aliquâ egregiè geſtâ Antonium offenderet, ſed quomodo otiatus ejus gratiam iniret, cogitaverit. [*Dio, ibid. pag.* 405, 406.] Qui nihilominùs ex Italiâ reverſus, eo amoto, Plancum Syriæ præfecit: Planci loco, in Aſiâ C. Furnio legato ſuo conſtituto. [*Appian. lib.* 5. *pag.* 749. *&* 753. *cum Dione, lib.* 48. *pag.* 371, 373. *&* *lib.* 49. *pag.* 402, 403.]

3968 Orodem Parthorum regem, poſt longum luctum, alia ſollicitudo invaſit; quem ex numero 30 filiorum in locum Pacori regem deſtinaret. Multæ enim pellices, ex quibus generata tanta juventus erat, pro ſuis quæque ſollicitæ animum ſenis obſidebant. Tandem verò filiorum ætate maximum, eundémque omnium ſceleratiſſimum, regem conſtituit. [*Juſtin. lib.* 42. *cap.* 4. *cum Dione, lib.* 49. *pag.* 406.] Hic Phraates III. eſt; *Phraortes* Plutarcho in Antonio dictus: licèt à Parthicorum Appiani conſarcinatore, qui ad verbum ferè omnia ex Plutarcho tranſcripſit, ipſóque *Plutarcho* in fine Craſſi, *Phraates* nominetur; ſimul cum *Horatio*, Ode 2. lib. 2. hoc tempore memorante

Redditum Cyri ſolio Phraatem.

Is, regno accepto, fratres ſuos ex Antiochi filiâ natos, quòd ſe & virtute & materno genere præſtantiores eſſent, dolo necavit: & Orodem ipſum, indignè id ferentem, occîdit. [*Dio, pag.* 406.] Laboranti enim morbo aquæ intercutis aconitum miſcuit: quod quum vis morbi per alvum dejeciſſet, adeò ut inde haberet ſe meliùs; Phraates, miſſis veneficiis, compendio uſus, eum ſuffocavit. [*Plutarch. in fine Craſſi.*]

Poſt interfectum patrem, reliquos quoque omnes fratres Phraates trucidavit. Et quum infeſtos ſibi omnes optimates propter aſſidua ſcelera videret; ne eſſet qui nominari rex poſſet, adultum filium interfici juſſit. [*Juſtin. lib.* 42. *cap.* 5.]

Quum nobiliſſimum quemque Phraates occideret, & tam multa flagitioſè ageret; primorum permulti ab eo, partim aliò partim ad Antonium profugerunt: quorum unus Monæſes, vir illuſtris ac potens, fuit. [*Plutarch. in Anton. Dio, pag.* 406.] Evenit hoc Agrippâ & Gallo Conſulibus. [*Dio, ibid.*]

Reliquâ hyemis parte, Gellio & Nevâ Conſulibus, P. Canidius Craſſus, ab Antonio circa fines Armeniorum legatus relictus, in Iberos exercitum duxit; victúmque pugnâ regem eorum Pharnabazum ad ſocietatem belli compulit: ac cum eo in Albaniam progreſſus, victam eam gentem, & regem eorum Zoberem, ſimiliter ſibi adjunxit. [*Id. ibid.*] Qui victis Armeniis, & Iberorum Albanorúmque regibus, Caucaſum uſque procedens, ut apud gentes barbaras inclytum eſſet Antonii nomen effecit. [*Plutarch. in Anton. cum Strabone, lib.* 11. *pag.* 501.] 4678 36.

His elatus Antonius, & Monæſi multùm fidens, bellum Parthicum illi gerendum commiſit: regnum Parthiæ illi promittens, & trium interim Romanis ſubditarum urbium reditus uſque ad finem belli fruendos eidem concedens. [*Dio, ut ſupr.*] Monæſis enim fortunam cum Themiſtoclis caſu conferens Antonius, ſuam verò opulentiam magnificentiámque Perſarum regibus æquiparans, tres illi urbes donavit; Lariſſam, Arethuſam, & Hierapolim, Bambycem olim nuncupatam. [*Plutarch.*]

Phraates Parthorum rex Hyrcanum captivum propter claritatem generis comiter habuit: & vinculis ſolutum permiſit Babylone degere, ubi magna erat Judæorum frequentia. Hi non aliter quàm pontifici ac regi honorem habebant: nec hi ſolùm, ſed etiam quotquot ex Judæorum gente ultra Euphratem per Aſſyrios (vel Babylonios) olim traducti fuerant; quorum multæ erant myriades. Sed poſtquàm reſcivit Herodem ad regiam dignitatem evectum, ad novas ſe ſpes tranſtulit; gratiam ab Herode expectans, quem aliquando de capite periclitantem in judicio ſervaſſet. Cœpit ergo cum Judæis, eum officii causâ adeuntibus, de profectione conſultare: qui tamen prudentibus monitis non potuerunt patriæ eximere illi deſiderium. Acceſſit & Herodis dolus, qui miſerum ſenem in poteſtatem ſuam redigere fatagens, ſcripſit ei ut rogaret Phraatem & ejus regni Judæos, ne ſibi invideret communem cum genero futuram poteſtatem: nunc enim adeſſe tempus referendæ ſuo quondam & altori &

3968 servatori gratiæ. Simúlque etiam ad ipsum Phraaren legatum mittit Saramalam cum muneribus; eblanditus eum ne obstaret cupienti referre gratiam homini de se optimè merito. Hyrcanum igitur, à Partho tunc dimissum & ab illis Judæis honorificè adjutum viatico, cùm excepisset, in summo honore habuit: primúmque in conventibus locum ei tribuendo, & in conviviis semper honoratiorem credendo, patrémque appellitando, lactabat hominem quo minùs suspicaretur insidias. (*Joseph. lib.* 15. *cap.* 2, 3.)

Cavens verò Herodes ne quis illustrium crearetur Pontifex, accito Babylone obscuri generis Sacerdote jamdudum sibi noto familiariter, ex genere quidem Pontificio sed ex Judæis olim ultra Euphratem traductis oriundo, Ananelo, (sive Hananeele) dicto; summum ei sacerdotium donavit. (*Id. ibid.*)

M. Antonius, omnia honesta & salubria consilia repellens, Fonteium Capironem ad Cleopatram in Syriam adducendam misit. (*Plutarch. in Anton.*) Quam ubi illa eit ingressa, statim cogitavit quomodo eam possessionem suam faceret. (*Joseph. lib.* 15. *Antiqu. cap.* 4.) Syrorúmque optimates apud Antonium criminata, interfici eos suadebat, ut eo modo facilius cujusque possessionum fieret domina. (*Id. lib.* 1. *Belli, cap.* 13.)

Lysaniam Ptolemæi (Mennæi) filium, Chalcidis & Iturææ regem, studere cum rebus Parthicis causata, ab Antonio interficiendum curavit: ejúsque regnum ab illo accepit. (*Id. lib.* 14. *Antiq. cap.* 4. *cum Dione, lib.* 49. *pag.* 411. *apud quem pro* Παιήρου legendum est Παρθυαῖ.) annis videlicèt post patris Auletæ mortem 15. ut ex *Porphyrio* liquet, in Græcis Eusebianis Scaligeri, pag. 226. ubi *Lysimachi* nomen pro *Lysania* perperam habetur positum. * Lysaniæ verò ditionem conduxit Zenodorus quidam, (*Joseph. lib.* 1. *Belli, cap.* 15. *& lib.* 15. *Antiquit. cap.* 13. *cum Casaubon. Exercit.* 13. *in Baron. cap.* 1.).

Amyntam, qui Dejotari scriba fuit, Galatiæ principem constituit Antonius; Lycaoniæ Pamphyliæque partibus adjectis. (*Dio, ut supr. pag.* 411. *cum Strabone, lib.* 12. *pag.* 567.)

Cappadociæ quoque, ejecto Ariarathe, regem constituit Antonius Archelaum, nullâ propinquitate regiam familiam attingentem: cujus genus paternum deducebatur ab Archelais, qui contra Romanos belligeraverant; mater autem ei erat scortum Glaphyra. (*Dio, ibid. pag.* 411. *cum Strabone, lib.* 12. *pag.* 540.) Cum Glaphyrâ turpem consuetudinem habuisse Antonium, ex lascivo Cæsaris Octavíani hexasticho apparet, apud *Martialem* libro 11. epigr. 21. * Archelaum verò quinquagesimum annum Cappadociâ potitum fuisse, scribit *Tacitus* (*Annal. lib.* 2. *cap.* 42.) quod vel rotundo numero ab eo est expressum, vel ad annum Periodi Julianæ 4680. referendum erit, sc. regni Archelai initium.

Alexandra Hyrcani filia, uxor Alexandri Aristobuli regis filii, & socrus Herodis, iniquissimè ferens contemptum filium suum Aristobulum, Mariammes fratrem, quòd eo superstite aliunde vocatus Pontificarum usurparet; scripsit Cleopatræ per quendam fidicinem, ut Pontificatum filio suo peteret ab Antonio. Quo rem eam negligente, amicus Antonii Dellius, ob quædam negotia in Judæam profectus, Alexandræ persuasit ut depictas filii sui Aristobuli & filiæ Mariammes regiæ conjugis effigies ad Antonium mitteret: futurum enim ut his conspectis nihil non à se impetrari paterentur. Quibus transmissis addebat quoque Dellius, ambos illos sibi visos non mortali sed divino natos genere: volens Antonium in amores pellicere. (*Joseph. lib.* 15. *cap.* 2.) Fuit verò Dellius hic historicus ille, cujus in Plutarchi *Antonio* facta habetur mentio; & cujus epistolæ lascivæ ad Cleopatram ferebantur, ut in oratione Suasoriâ 1ª. retulit M. *Seneca*: quem & turpi consuetudine ipsi Antonio devinctum fuisse, *Dio* innuit. (*lib.* 49. *pag.* 415.)

Antonius, indecorum sibi ratus puellam Herodi nuptam accersere, atque Cleopatræ suspiciones vitans, scripsit Alexandræ ut aliquo honesto prætextu filium ad se mitteret: addens, *nisi molestum videatur*. Quæ postquàm relata sunt Herodi, non putavit tutum Aristobulum in ipso flore ætatis, utpote 16 annorum adolescentem, & genere nobilissimum, mittere ad Antonium; primùm Romanorum nemini potentiâ cedentem, deinde proclivem ad libidines. Rescripsit igitur, si vel pedem è regno suo moveat adolescens, fore ut cuncta compleantur bellicis tumultibus; Judæis novationem rerum sub alio rege sperantibus. Atque hoc pacto satisfecit Antonio. (*Joseph. ut supr.*)

Bello Siculo Sextus Pompeius à Cæsare Octaviano & M. Lepido superatus est. Lepidus, 20 legionum fiduciâ superbiens, & totam victoriam ut suam interpretatus, Cæsari se opponere & Siciliam sibi vendicare ausus est. Verùm relictus ab exercitu, abrogato Triumviratûs honore, à Cæsare supplex vitam, & bona impetravit, Circeios in exilium ab eo relegatus. (*Liv. lib.* 129. *Vellei. Paterc. lib.* 2. *cap.* 79, 80. *Sueton. in Octavio, cap.* 16. *&* 54. *Appian. lib.* 5. *Dio, lib.* 49. *Oros. lib.* 6. *cap.* 18.)

Sextus Pompeius, modò 350 navium dominus, cum sex septémve in Asiam profugit: ut refert *Florus*. (*lib.* 4. *cap.* 8.) licèt septemdecim cum eo naves fuisse scribant *Appianus* [*lib.* 5. *pag.* 741.] & *Orosius*. [*lib.* 6. *cap.* 18.] Ad Antonium verò profugere ille cogitabat: cujus matrem in simili periculo ipse servaverat. [*Appian. ibid.*]

Filiâ itaque, amicisque & pecuniis, cæterisque pretiosis in naves superstites, quæ essent quàm maximè agiles, collocatis, noctu Pompeius abiit, nemine insequente: quia & clanculùm discedebat, & Cæsarem continuò Lepidi tumultus exceperat. [*Dio, lib.* 49. *pag.* 398.] Messanâ tamen profectus Pompeius, insectationem metuens, proditionisque suos comites suspectos habens, quum eis dixisset se per altum vela daturum, extincto igne quo naves prætoriæ reliquis prælucere solent, oram Italiæ legit. (*Id. ibid. pag.* 402.) ubi ad Lacinium promontorium appellens, fanum Junonis votivis donariis dives spoliavit. [*Appian. lib.* 5. *pag.* 747.

Hinc ad Corcyram, ac deinde in Cephaleniam trajecit: ibique alios ad se recepit, fortè eò

tempestatis

tempeſtatis vi ejectos. Quibus convocatis, habitu militari depoſito, expoſuit fore, ut ſi unà omnes manerent, neque ſatis mutuò ſibi proderiſe neque latere poſſent; ſin ſparſi hinc inde eſſent, facilius diſſingituros: ideóque monuit, ut quiſque ſeorſum ſalutis rationem iniret. Cui admonitioni quum plerique obtemperantes, alii alio diſceſſiſſent; ipſe cum reliquis in Lesbum tranſmiſit. [*Dio, pag.* 402.] Mitylenis manens; ubi pater puerum ante pugnam Pharnabazum depoſuerat, victuſque inde cum receperat. [*Appian. pag.* 747.]

Quum Parthi fugam Monaſis ad Antonium moleſtè ferrent, & Phraates ejus rei cauſa ſibi metueret; legatos ille ad Monaſem de pace miſit: ſummiſque pollicitationibus, ut retro cederet, perſuaſit. Quod cognitum, eſſe, ut par erat, ſtomachum Antonio movit; tamen Monaſem, quem in ſua adhuc poteſtate habebat, non occidit: (quia ſi id feciſſet, neminem barbarum deinceps ad ſuam amicitiam accelluram putabat:) ſed fraudem contra hoſtem ſtruens, eum dimiſit, tanquam ejus operâ cum Parthis amicitiam facturus. Simúlque cum eo legatos ad Phraaten miſit, qui verbis pacem componerent; liquidem Reæ ſigna & captivos ſuperſtites, quæ Craſſi calamitate Parthi ceperant, reddidiſſet. Spectabat autem ſe regi ipſe pacis imparato ſuperventurus. [*Plutarch. in Antonio. Dio, lib.* 49. *pag.* 406.]

Ipſe interim ad bellum reſpiſa ſe comparans; ad Euphratem profectus eſt; exiſtimans eum nullo præſidio teneri. Quod ubi eo loco vidit diligentiſſimè poſitum, averſo inde itinere, in Armeniam ſtatim ire inſtituit, ad bellum Artavaſdi Medorum regi faciendum; ab Artavaſde Armeniæ majoris rege inſtinctu ejus impulſus. [*Dio, pag.* 407.]

Artavaſdem hunc Armeniorum regem, *Artabazem* Tigranis filium Joſephus, [*lib.* 1. *Belli, cap.* 14. *& lib.* 15. *Antiquit. cap.* 5.] *Artabasen* appellat Oroſius. [*lib.* 16. *cap.* 19.] Quem cum conſiliarium, & itinerum doctorem, & belliceæ adminiſtrationis magiſtrum Antonius ſibi adſciviſſet; proclens eam ille, in multas poſtea calamitates Romanos conjecit. [*Strabo, lib.* 11. *pag.* 524. *& lib.* 16. *pag.* 748.]

In Ægyptum remiſſa Cleopatrâ, per Arabiam Antonius profectus eſt in Armeniam: quò & ſuas copias & auxilia regum convenire juſſerat. Erant autem multi amici & ſocii; inter quos Artavaſdes ille ſive Artabazes Armeniæ rex, equitum ſex, peditum verò ſeptem præbebat millia. Ibi quum recenſerentur milites, comperta ſunt peditum Romanorum & ſociorum Latini nominis 60 millia, & ordinarii equitatûs Hiſpaniorum Gallorúmque decem millia; ex aliis verò gentibus auxiliarium 30 millia, commentariis equitibus & levis armaturæ militeſque *Plutarchus*. Legiones verò XIII. *Velleius Paterculus*: [*lib.* 2. *cap.* 82.] XVI. *Florus* [*lib.* 4. *cap.* 10.] & *Juſtinus*: [*lib.* 42. *cap.* 5.] XVIII. legiones & XV. millia equitum, Antonio tribuit *Livius*. [*lib.* 130.]

Dux itineris quod à Zeugmate ad Euphratem eſt uſque ad ingreſſum Atropatenæ (quam Araxes fluvius ab Armeniâ dividit) octo millium ſtadiorum illud effecit, dupio quam recta erat via amplius, per montes, invia, inque gyrum circumducendo. [*Strabo, lib.* 11. *pag.* 524.] Cùmque debuiſſet Antonius in hybernis Armeniæ quietè reſidere ſuum exercitum, attritum octo millium ſtadiorum itinere, & ineunte vere, priuſquàm Parthi è ſuis hybernis moverent, Mediam invadere: moras ille non tulit; Cleopatræ deſiderio ita captus, ut non tam de victoriâ cogitaret quàm de reditu celeri. [*Plutarch.*]

Itaque quum intelligeret, regem Medix, ad opem Parthis ferendam, procul domo abiiſſe; impedimentis ac parte exercitûs cum Oppio Statiano relictis, ſubſequique ſe juſſis, ipſe cum equitibus ac peditatûs optimâ parte feſtinatò profectus eſt; ſperans ſe primo impetu omnem Mediam ſubacturum. [*Dio, pag.* 407.]

Inter impedimenta relicta, machinæ erant urbibus expugnandis paratæ, 300 plauſtris impoſitæ, & in his aries 80 pedum longitudine: quarum nulla ſemel corrupta reparari poterat, propter materiarum inopiam in eis regionibus, nullam arborem proceram aut duram ferentibus. [*Plutarch.*]

Antonius, poſtquàm Araxem tranſmiſit, omnibus undique malis eſt circumventus. [*Oroſ. lib.* 6. *cap.* 19.] Et quidem imox ut Atropatenam attigit, regionem eam populatus eſt. Deinde *Phraata*, magnam urbem, in quâ uxor regis Medorum erat cum liberis, obſedit: ubi ſtatim animadverſo errato quod in relinquendis machinis admiſerat, duxit ad urbem aggerem: quem lenté & magno excitavit labore. [*Id.*] Regia hæc Medorum Præſpa *Dioni* dicta eſt, *Vera* (ni fallor) *Straboni*, libro 11. pag. 523. ex *Adelphio* (ſi non *Dellio* hiſtorico) qui Antonii in hâc expeditione comes, eam deſcripſit, & partem exercitûs ipſe duxit, urbem hanc 2400 ſtadiis ab Araxe fluvio abfuiſſe oſtendens.

Parthus ac Medus, quum cognoviſſent fruſtrà laborare Antonium in oppugnandâ urbe validis muris ac multis defenſoribus munitâ, Statianum in itinere fatigatum improviſò adorti, & ipſum & qui cum eo erant omnes (μυρίους ſive decem millia *Plutarchus*, duas legiones *Velleius* nominat) interemerunt: omnibus impedimentis tormentiſque bellicis in poteſtatem ſuam redactis. Polemo, Ponti rex bellique ſocius, captus ac pecuniâ datâ dimiſſus eſt. Fuit autem hoc barbaris factu facile, quia rex Armeniæ ei pugnæ non interfuit: qui quum præcipua belli cauſa fuiſſet, & ut authores ſunt quidam, potuiſſet Romanis ſubveuire; non modò non id fecit, ſed ne ad Antonium quidem, verùm in regnum ſuum diſceſſit. [*Dio, pag.* 407. *cum Velleio Paterc. lib.* 2. *cap.* 82. *& Plutarcho in Anton.*]

Antonius, etſi ad primum Statiani nuncium feſtinârat, ut ſuis auxilium ferret, tamen tardiùs venit, ac præter mortuos neminem invenit. Itaque tametſi clade hâc terreretur, tamen quia nemo barbarorum ſibi occurrebat; cenſens eos propter metum ai quò abiiſſe, animum reſumpſit: ac non multo poſt cum eis congreſſus, funditorum operâ (quorum magnus erat numerus) in fugam eos conjecit. Funditorum enim jacula fagittis hoſtium longiùs procedebant:

ita ut armaturæ quoque gravis miles ab illis tutus non eſſet. Sed propter celeritatem equitandi barbarorum, non magna eorum ſtrages eſt edita. (*Dio, ut ſupr.*)

Praaſporum oppugnationem Antonius iterùm aggreſſus, hoſtibus damni nihil admodùm intulit: præſidio quod intùs erat magnâ vi eum repellente, & hoſtibus qui foris erant congrediendi facultatem non dantibus. (*Id. ibid.*) Quum Parthi verò obſeſſis ſuccurrentes multa contumeliosè Romanis minarentur; nolens Antonius quieſcendo de animoſitate ſuorum quicquam deterere, aſſumptis decem legionibus & tribus prætoriis cohortibus omnique equitatu, frumentatum profectus eſt: ratus fore ut hoſtis ipſum invaderet, atque ita conſligendi daretur occaſio. (*Plutarch.*)

Progreſſus iter diei, ut vidit Parthos ſibi circumfundi, conantes reditum intercludere; juſſit canere ſigna, diſſolutis tentoriis, quaſi non pugnæ ſe parans ſed itineri. Atque ita ducebat præter barbarorum lunatam aciem, juſſis equitibus, quamprimum perveniret agmen ut legiones poſſent hoſtem aggredi, in adverſos procurrere. Parthi verò mirabantur optimè inſtructam Romanorum aciem, ſpectando militem prætereuntem ſervatis ordinibus, & tacitè pila quatientem. Poſtquàm autem ſigno dato & clamore ſublato irruerunt equites, reſtiterunt illi nonnihil; quamvis mox ita inſinûârunt ſe Romani ut uſum ſagittarum eis ademerint: tum demùm, ſuccurrentibus etiam legionariis cum clamore ac ſcutorum ſtrepitu, & equi Parthorum ſunt perterriti & ipſi priuſquàm ad manus venirent terga verterunt. Antonius, debellaturum ſe ſperans, aut certè maximam belli partem confecturum eo prælio, vehementer imminebat fugientibus. Ubi verò pedites per ſtadia 50. equites per triplum ejus ſpatii perſecuti ſunt, conſideratis cæſis & captivis hoſtibus, invenerunt captos 50. cæſos tantùm 80. móxque conſiderunt eis animi, durum eſſe repetentibus, ſi victores tam paucos occiderent, victi verò amitterent tam multos quàm deſideraverant apud plauſtra. Inſequenti die in caſtra revertentibus occurrerunt in viâ pauci primùm hoſtes, deinde plures, denique cuncti, tanquam non antè fuſi & recentes: qui laceſſebant eos & irrumpebant undique; ita ut ſe ægrè & laboriosè in caſtra ſua ſe receperint. (*Idem.*)

Abſente Antonio, Medi ad Praaſpa vallum aggreſſi, propugnatores terruerunt. Ob quod indignatus Antonius, decumavit eos qui locum deſeruerant, & decimum quemque affecit ſupplicio; reliquos autem hordeo pavit, pro tritico. (*Id.*)

Frumentatores ab Antonio emiſſi, initio quidem, quum cibaria ex vicinià Romani haberent, commeatibus parandis facilè ſufficiebant. Poſtquàm autem, propinquis omnibus abſumptis, milites frumentatum longiùs abire opus habuerunt, eveniebat ut ſi pauci emitterentur, non modò nihil apportarent ſed ipſi quoque perirent; ſin multi, oppugnatoribus nudabantur Praaſpa, ac barbaris erumpentibus, multi milites, multæ machinæ Romanorum perdebantur. Unde factum eſt ut Antoniani, quum viderentur alios in obſidione habere, ea paterentur quæ obſeſſis uſu venire ſolent. Nam & oppidani diligenter tempus eruptionibus idonetum obſervabant, & qui foris erant Romanos in caſtris manentes, quoties copias ſuas dividebant, ſubitis incurſibus & abſceſſu feſtinato graviter vexabant; frumentatoribus verò ad pagos exeuntibus moleſtiam nullam exhibebant, palantes ac redeuntes ad ſuos inexſpectati aggrediebantur. (*Dio, lib. 49. pag. 408.*)

3969 Sextus Pompeius in Lesbo audiens Antonium in Mediâ cum Medis Parthíſque bellum gerere, illi reverſo in fidem ſe committere, interim verò in eâ inſulâ hyemare ſtatuit: Lesbiis eum propter patris memoriam libentiſſimè & recipientibus & detinentibus. (*Id. ibid. pag. 402. Appian. lib. 5. pag. 747.*)

Praaſporum obſidionem producente Antonio, bellum permoleſtum utrique parti fuit. Nam neque Antonius ſine vulneribus & cædibus ſuorum frumentari poterat: & Phraates gnarus Parthos quidvis potiùs laturos quàm in caſtris & in alieno ſolo hyemem, verebatur ne, ſi Romani perdurarent in armis, deſtitueretur à ſuis, aëre mutato poſt autumnale æquinoctium. (*Plutarch.*) Timebat quoque ne, ſi diutiùs obſidio continuaretur, Antonius vel per ſe, vel auxilio etiam aliquo auctus, urbem incommodo aliquo afficeret. Itaque ſubornavit, qui eum ad pacem à ſe petendam, ſpe ejus facilè impetrandæ, permoverent. (*Dio, pag. 408.*)

Suos igitur Antonianis frumentatoribus occurrentes mitiùs eos tractare juſſit, & de pace ſermones cum eis ſerere: quibus perſuaſus Antonius, miſit quendam amicum, qui ſigna captivósque repoſceret; ne videretur contentus fugâ & ſalute. Cui reſponſum eſt, iſta ut miſſa faceret: pacem verò & ſecuritatem habiturum, ſi diſcedat continuò. (*Plutarch.*) Atque ita Phraates, aureâ ſellâ ſedens ac nervum arcus pulſans, poſtquàm multis verbis in Romanos fuiſſet invectus, legatis ab Antonio miſſis pacem eâ conditione promiſit, ut continuò exercitum abduceret. (*Dio, pag. 408.*)

Hoc accepto reſponſo Antonius, quamvis eſſet in concionibus, tum civilibus tum militaribus, facundiſſimus, tunc tamen præ pudore mœſtitiâque in concionem non prodiit: ſed vice ſuâ Domitium Ænobarbum ſubmiſit, qui militibus hoc renunciaret & bono eſſe animo hortaretur. Et intra paucos dies collectis vaſis abiit. (*Plutarch.*) operibus quæ ad Praaſporum oppugnationem fecerat, tanquam in ſociorum terrâ jam verſans, integris relictis. Quæ omnia diſjecto aggere, Medi mox incenderunt. (*Dio, ut ſupr.*)

Quum autem redeundum eſſet per eandem viam campeſtrem & nudam arboribus, Mardus quidam aſſuetus Parthorum moribus, cujus fidelis opera in pugnâ circa machinas Romanis probata fuerat, ſuaſit Antonio, ut ſecundùm dextros montes duceret, neve gravem armis exercitum in locis planis ac patentibus objiceret tam multis equitibus ſagittariis; id enim captaſſe Phraatem cùm eum comitate verborum ab oppugnatione abduceret: ſe indicaturum viam

breviorem

breviorem, & copioſiorem ad neceſſitates militum. Hæc Antonius ad conſilium retulit, diſſimulans ſe paci à Parthis datæ parùm fidere: ſed, laudans viæ compendium, & per vicos benè cultos tranſitum, fidem à Mardo poſtulabat. at ille vinciendum ſe præbebat donec exercitum in Armeniâ ſiſteret: atque ita vinctus pacatè ducebat per biduum. (*Plutarch.*)

Tertiâ verò die nihil minùs quàm de Parthis cogitante Antonio, & ſecurè incedente pacis fiduciâ, conſpicatus Mardus aggerem fluvii nuper dirutum, & multum aquæ diffuſum per viam quâ tranſeundum erat, intellexit à Parthis id factum ad remorandum agmen hâc difficultate objectâ: inóxque rem commonſtravit Antonio, & juſſit intentum eſſe in adventum hoſtium. Ille aciem inſtruens inter ordines ſpatia diſponebat, per quæ jaculatores funditoréſque in hoſtem procurrerent, quum ſe Parthi aperuerunt quaſi circundaturi & perturbaturi exercitum undique: ſed ubi levis armatura in eos excurrit, acceptis illatiſque multis vulneribus retrocеſſerunt, rurſúmque incubuerunt, donec Galli equites conglobati fecerunt in eos impetum, adeóque disjecerunt, ut illo die nihil tentârint amplius. (*Id.*)

Inde Antonius doctus qui faciendum eſſet, quadrato agmine iter faciebat, non tergo tantùm ſed & lateribus firmatis jaculatorum funditorúmque præſidio; equitibus admonitis, ut hoſtem aſſultantem repellerent, repulſum verò non perſequerentur longiùs: atque ita Parthi per quatriduum non majore illato quàm accepto incommodo, ſegniores facti ſunt, cauſatíque hyemem, cogitârunt de abitu. (*Id.*)

Die quinto unus è ducibus Flavius Gallus, vir fortis & induſtrius, ab Antonio plures velites, à poſtremo agmine & à fronte aliquot equites impetravit, quaſi egregium aliquod facinus paraturus. Hic impetu temerario in hoſtem multo cum diſcrimine irrupit, atque dum carptim laboranti ſubſidia mittuntur, ea quoque ut imbecilliora ab hoſte cæſa ſunt: donec Antonius, totâ vi cum exercitu procurrens, cæteros manifeſto periculo eriperet. [*Id.*]

Parthos miſſis undique ſagittis duas legiones operuiſſe, ſcribit *Florus*. [*lib.* 4. *cap.* 10.] Ceciditſe non pauciores tribus millibus dicit *Plutarchus*; relata verò in tentoria quinque ſauciorum millia. In his erat & Gallus, quatuor ſagittis transfixus: qui ex vulneribus poſtea mortuus eſt. Antonius miſerè ſe afflictans, ſaucios circumcurſando conſolabatur. Illi verò læti prenſabant ejus dexteram, rogabántque ut ſeipſum curaret, nec afflictaret ampliùs, Imperatorem appellantes, & ſalvos ſe fore dicentes ſi ille bene valeat. (*Plutarch.*)

Parthos jam laſſos & deſperabundos hæc victoria in tantam erexit contra Romanos ſuperbiam, ut juxta caſtra pernoctarent; ſperantes ſe mox direpturos pecunias publicas & deſerta tentoria. (*Id.*) Quâ nocte Romanus quidam ex clade Craſſianâ ſuperſtes Parthico habitu caſtris adequitavit, & ſalute Latinè datâ, quum fidem ipſo feciſſet, quid immineret edocuit; jam affuturum cum omnibus copiis Regem: monuítque ne in deſtinato itinere pergerent, ſed retrò euntes ſylveſtria & montana loca peterent; nec ſic quoque hoſtem fortaſſe defuturum prædicens. [*Florus*, *lib.* 4. *cap.* 10. *Vellei. Paterc. lib.* 2. *cap.* 82.]

Primâ luce hoſtium plurimi affluxerunt, aiúntque equitum fuiſſe non minùs 40 millia: Rege cohortem quoque quæ corpus ſuum ſtipabat perpetuò, ſine ad indubitatam & certam victoriam, mittente. Ipſe enim nulli interfuit pugnæ. Antonius verò ſublatis ad cœlum manibus vota fecit, ut ſi quod numen parùm æquis oculis ſpectaſſet felicitatem ejus priſtinam, in ipſius caput averteret adverſa omnia: cætero exercitui victoria ſalúſque contingeret. [*Plutarch.*]

Inſequenti die meliùs communiti Romani pergebant. Parthi eos invadentes, multùm expectatione ſuâ fruſtrati ſunt, rati ſe ad rapiendum prædandúmque non ad pugnandum venire: ſed multis telis excepti magnâ alacritate Romanorum militum, rursùm defeſſi ſunt. [*Id.*]

Quum verò per clivum quendam deſcendentibus inſidiati Parthi incumberent, & emiſſis ſagittis in modum grandinis eos obruerent; gravis armaturæ milites, receptis in medium velitibus, in ſiniſtro genu ſubſederunt, elatiſque ſuper capita ſcutis teſtudinem fecerunt: quâ ſe ſuóſque ab hoſtium ſagittis, in clypeorum convexitatem lubricitate delabentibus, protexerunt. [*Id. cum Floro*, *lib.* 4. *cap.* 10. *Frontino*, *lib.* 2. *Stratagem. cap.* 3. *& Dione*, *lib.* 49. *pag.* 409.]

Parthi, qui nihil unquam hujuſmodi viderant, putantes eos propter vulnera concidiſſe ac jam ſimul omnes poſſe concidi, projectis arcubus ab equis deſiluerunt; & ſumptis contis, ad cædendum eos acinacibus nudatis propiùs accurrerunt. Tum Romani ſe rursùm efferentes, ſigno dato phalangem explicuerunt, ſublatóque clamore hoſtem à fronte adorti, fodiendo pilis ſternendoque primos, univerſos in fugam verterunt. Quæ res barbaris adeò miraculo fuit, ut eorum unus vocem hanc emiſerit. *Ite & bene valete, Romani; meritò vos victores gentium fama loquitur, qui Parthorum tela fugiſtis.* (*Florus*, *Plutarch. & Dio*; *ut ſupr.*)

Eadem tamen certamina repetebantur quotidie: quod ut parùm itineris Romani perficerent, effecit. (*Plutarch.*) Cúmque quoties primâ luce moverent, toties urgentibus Parthorum ſagittis infeſtarentur; Antonius abeuntium agmen in quintam horam continuit, ſuíſque fidem conſtantiorem fecit: quâ perſuaſione digreſſis inde Parthis, juſtum iter reliquo die ſine interpellatione confecit. (*Frontin. lib.* 2. *Stratagem. cap. ult.*)

Fame deinde laboravit exercitus; quòd frumentatio impediretur crebris prœliis, & deficerent molæ: quæ magnâ ex parte relictæ fuerant, jumentis partim mortuis, partim ægrotos & ſaucios vehentibus. Ferunt chœnicem Atticam tritici quinquaginta drachmis væniſſe, & hordeaceos panes repenſos pari argenti pondere. Verſi deinde ad radices & olera, inciderunt in quandam herbam quæ manducata afferebat inſaniam. Omnes enim qui eam ederant, lapides effodiebant & tranſmovebant, rem valde ſeriam ſe agere putantes: tandémque bilem evomendo, quia vino carebant (quod unicum huic malo erat remedium) moriebantur. (*Plutarch.*)

Fame in caſtris ita graſſante, ad hoſtem perfugere cœptum eſt. Ac, niſi perfugas Parthi in

reliquorum conſpectu ſagittis confecillent, videbantur omnes ad barbaros tranſiturí. Sed Parthorum crudelitas eam defectionem inhibuit. (*Dio*, *pag.* 409.)

Multis ſuorum pereuntibus, nec Parthis abſcedentibus, Antonium tradunt ſæpiùs exclamaſſe, ὦ μύριοι! mirantem illos decies mille viros, qui ductu Xenophontis multò longius iter ex Babyloniâ conficientes, atque cum hoſtibus longè pluribus dimicantes, incolumes evaſerunt. (*Plutarch.*)

Parthi, quum perrumpere agmen Romanorum non valerent neque diſſipare ordines, frequenter verò victi fuiſſent & pulſi, egerunt denuò pacatè cum aquatoribus & frumentatoribus; ac nervos oſtendentes arcuum ſuorum remiſſos, retrò ſe abire dixerunt, & hunc finem facere eos conſectandi: paucos Medos ſolùm unius aut alterius diei iter ſequuturos; ſed nihil eos fatigaturos, tantùm prorecturos remotiores vicos. His dictis ſalutationes & benevolentiæ demonſtrationem adjunxerunt. Unde perquàm alacres redditi ſunt Romani: atque Antonius eo nuntiato campeſtria potiùs cupivit petere, quòd via montana diceretur arida eſſe. (*Id.*)

Quum in eo ille eſſet ut id exequeretur, venit quidam ex caſtris hoſtium Mithridates nomine, conſobrinus Monæſis illius qui ab Antonio, tres urbes dono acceperat: petiitque mitti ad ſe aliquem, qui aut Syriacâ aut Parthicâ linguâ poſſet ſecum colloqui. Ad quem cùm Alexander Antiochenus familiaris Antonii acceſſiſſet, indicavit illi, in altis illis quos videbat collibus Parthos cum omnibus ſuis copiis latitare in inſidiis, ut ad campeſtria deflectentes opprimerent, monuitque ut per montana (quæ nihil aliud moleſtum haberent præter aquarum inopiam unius diei) iter continuarent. Cujus conſilium ſecutus Antonius, Mardo duce, nocte per montanam viam perrexit; juſſis priùs aquam ſecum deferre militibus: quam multi, vaſis carentes, aut in galeis aut in coriis conſutis portabant. (*Id.*)

Parthi, re per nuntios cognitâ, nocte præter morem ſuum eos perſecuti ſunt: oriente verò Sole agmen extremum carpebant, feſſum labore ac vigiliis; nam eâ nocte ſtadia 240 confeceraut; quamvis non expectarent hoſtem ſuperventurum tam citò: quo magis eorum animi dejecti ſunt. Et ſitis intendebatur certamine: cogebantur enim pugnando iter facere. (*Id.*)

Interim primùm agmen incidit in fluvium, frigidum quidem & limpidum, ſed ſalſum medicatúmque; qui bibentibus ſtatim tormina ventris ciebat, & ſitim accendebat. Quod quamvis Mardus præmonuerat, nihilominùs repulſis obſtantibus avidè hauriebant. Antonius autem inſtans, precabatur durarent pauliſper, alium enim non longè abeſſe fluvium potabilem; deinceps ſupereſſe viam aſperam & inequitabilem, à quâ omninò neceſſe ſit hoſtes recedere: ſimúlque receptui cecinit, ut ſaltem in umbrâ milites ſe recolligerent. (*Idem, cum Floro, lib. 4. cap.* 10.)

Quum ergo figerentur tentoria, Parthis ex more diſcedentibus, Mithridates rediit; occurrentéque Alexandro monuit ut paulùm quiete refecti univerſi conſurgerent, & properè tranſirent fluvium; quòd is eſſet perſequendi terminus. Traditáque ſunt ei ab Antonio pocula permulta aurea & phialæ: ex quibus quantum occulere veſte poterat accipiens ille diſceſſit. (*Plutarch.*)

Reliquum iter ejus diei nemine infeſtante peractum eſt. Sed noctem ſequentem ipſi ſibi reddiderunt graviſſimam & periculoſiſſimam. Nam quibus erat aurum argentúmve occidebantur ſpoliabanturque, & ſarcinæ jumentorum pecunias ferentium direptæ ſunt; poſtremò, ſupellectilem Antonii, pocula menſáſque pretioſas concidernnt & inter ſe partiti ſunt. Itaque exorto magno tumultu ac trepidatione in exercitu (putabant enim hoſtes invaſiſſe ſarcinas & diripere) Antonius accitum libertum ſuum coëgit jurare, confoſſurum ſe illum quamprimùm juberet, & caput ablaturum; ut nec vivus veniret in poteſtatem hoſtium, nec agnoſceretur mortuus. (*Id. cum Floro, ut ſupr. & Sexto Rufo, in Breviario.*)

Amicis collachrymantibus, Mardus jubebat Antonium bono eſſe animo; quòd ſentiret in propinquo eſſe fluvium: ſimúlque alii nuntiárunt tumultum natum ex ipſorum avaritiâ mutuíſque injuriis. Quamobrem volens turbatam & diſperſam multitudinem componere, caſtrametandi ſignum dedit. Et jam dilucebat, & exercitus ſedatior incipiebat redire in ſuos ordines, quum extremum agmen ſenſit ſagittas hoſtium, & levis armatura pugnæ ſignum accepit: ſcutati verò ſimiliter ut antè conglobati, teſtudine ſuſtinebant ſagittas non audentium congredi. Dúmque ita paulatim gradum promovent, ubi à primis conſpectus eſt fluvius, equitatu hoſtibus oppoſito, Antonius ante omnes trajiciebat infirmos. Et jam pugnantibus quoque timor ac labor minuebantur. Ut enim Parthi viderunt fluvium, laxatis nervis jubebant Romanos tranſire bono animo, prolixè laudantes eorum fortitudinem. Ita tranſgreſſi per otium, curabant corpora: deinde pergebant iter facere, non admodùm fidentes Parthorum pollicitis. (*Plutarch.*)

Cæſar Octavianus, rebus Siculis conſtitutis, Idibus Novembr. ovans ex Siciliâ Romam ingreſſus eſt: ut ex Faſtis triumphalibus marmoreis liquet. (*Inſcript. Grut. pag.* CCXCVII. *cum Suetonio in Octav. cap.* 22. *Dione, lib.* 49. *pag.* 400. *& Oroſio, lib. 6. cap.* 18.) auratâ quoque in roſtro ſtatuâ illi poſitâ, quæ ad veram effigiem erat expreſſa, cum hoc titulo: *Ob pacem poſt diuturna bella terrâ marique redditam.* (*Appian. lib.* 5. *pag.* 746.) Et ætatis 28. ille tunc agebat annum: quo modo *Appiani* illa accipienda ſunt verba. (*ibid.*) Αὐτὸ ἐ Καίσαρα ἐτῶν ὃν τότε ἐτῶν κ᾽ ἔτος.

Tribunitiam quoque poteſtatem in perpetuum Senatûs decreto accepit: invitatus hoc honore ad Triumviratum deponendum. Quâ de re privatim per Bibulum ſcripſit ille Antonio. [*Appian. ibid. pag.* 747. *Oroſ. lib.* 6. *cap.* 18.]

Antoniani, ſexto à noviſſimo prælio die, ad Araxem fluvium pervenerunt, qui Mediam (Atropatenam) diſterminabat ab Armeniâ. Hic profunditate & violentiâ difficilis viſus eſt trajectu: increbuitque rumor, hoſtem in inſidiis ibi ſubſidentem tranſeuntes aggreſſurum. Poſtquàm autem tutò traducti Armeniam iniere, tanquam rum primùm ex pelago ad terram

appu-

appuliſſent, adorabant eum: & in mutuos complexus cum lachrymis ruebant præ gaudio. Quum verò tranſirent per affluentem regionem, poſt longam inopiam explebant ſe affatim: indeque hydropicis & cœliacis morbis laborare cœperunt. (*Plutarch.*)

Hic recenſens ſuos Antonius, comperit deſiderata viginti millia peditum, equitum quatuor millia: quorum plus quàm dimidium non vis hoſtis, ſed morbus abſumpſit. (*Id.*) De toto exercitu haud minùs pars quarta militum, calonum ſervitiique deſiderata tertia eſt; impedimentorum vix ulla ſuperfuit. Hanc tamen Antonius fugam ſuam, quia vivus exierat, victoriam vocabat. (*Vellei. Paterc. lib.* 2. *cap.* 82.)

Die XXI. trecenta paſſuum millia fugâ ille emenſus eſt. (*Liv. lib.* 130.) Continuatum autem eſt iter à Phraatis (ſive Praaſpis) per dies XXVII. quo temporis ſpatio Parthi decies & octies pugnando repulſi ſunt. Quòd ſi adfuiſſent illa equitum XVI. millia, inſtructa more Parthorum & cum eis conflictari aſſueta, quæ Artavaſdes Armenius ex Mediâ abduxerat; non potuiſſent toties fugari Parthi inſtaurare prælia, Romanis eos profligantibus, illiſque profligatos perſequentibus. Omnes igitur irritabant Antonium ad pœnas ſumendas de Armenio. Sed ille conſilio uſus, neque proditionem exprobravit ei, neque de honorificentiâ comitatéque ſolitâ quicquam detraxit: quòd infirmus eſſet ab exercitu, & omnium rerum indigus. (*Plutarch.*)

Antonius, quum hoſtes ei non amplius graves eſſent, ad Cleopatram feſtinabat, hyemare in Armeniâ nolens: atque per gravem jam hyemem & perpetuas nives ciratum rapiens agmen, circa octo millia hominum in viâ tempeſtatibus amiſit. (*Liv. lib.* 130. *& Plutarch. in Anton.*) Et per montes Armeniæ glacie intectos iter facientes vulnera, quæ multa acceperant, maximè moleſtabant. Idcircò multis mortuis, multis ad bellum inutilibus redditis; Antonius, quia non ferebat hæc ſingula audire, interdixit ne quis tale ſibi quicquam annuntiaret. Regem verò Armeniæ, quamvis ei, quòd ſe deſeruiſſet, ſuccenſeret, ac ulciſci eum in animo haberet, blandiendo demeruit, ut ab eo pecuniam ac alimenta acciperet. Denique quum ulteriùs iter hyberno tempore ferre milites non poſſent; regem adulando ac pollicitando idemſidem permovit, ſibi in ſuo regno hyemandi poteſtatem faceret, vere iterùm contra Parthos exercitum ducturo. (*Dio, lib.* 49. *pag.* 410.)

Tandem, vix tertiâ parte de ſedecim legionibus reliquâ, in Syriam [rediens Antiochiam; ut eſt apud *Oroſium* lib. 6. cap. 19.] perfugit: ubi incredibili quâdam mentis vecordiâ ferocior aliquandò factus eſt; quòd vicifſet qui evaſerat. [*Florus, lib.* 4. *cap.* 10.] 4679 35

Paucis deinde comitatus deſcendit ad mare, atque in caſtello inter Berytum Sidonémque poſito [*Leuce come* appellato] ſubſtitit, ut Cleopatram operiretur, cujus anxius morâ languebat. Itaque conjecit ſe ſtatim in vinum & crapulam, inter quæ crebrò exiliens ſpeculabatur, quoad illa in portum eſt delata. [*Plutarch. in Anton.*]

Tulit Cleopatra militibus magnam vim veſtium & pecuniam. Sunt qui dicant, veſtem Antonium ab illâ ſumptam, & pecuniam de ſuo, ut ſi illa dediſſet, diviſiſſe. [*Id. ibid.*] Quâ de re, ita ſcribit *Dio.* Allatæ ſunt ei à Cleopatrâ pecuniæ; ex quibus 35. drachmas [ſive denarios] ſingulis legionariis, ac ratam aliis portionem diviſit: & quum ex pecuniæ non ſufficerent, ex ſuis facultatibus reliquum addidit; Cleopatræ ſuos etiam ſumptus acceptos referens. Multum enim ei etiam amici contulerunt pecuniæ, multum à ſociis exegit. His actis, Antonius in Ægyptum abiit. [*Dio, ut ſupr. pag.* 410.]

Herodes, uxore ejus Mariamne aſſiduis precibus eum obtundente ut fratri ſuo Ariſtobulo debitum Pontificatum redderet, advocato amicorum concilio, multis verbis in ſocrum Alexandram invectus eſt, quaſi clàm regno ſuo inſidiaretur, & per Cleopatram id ageret ut ad puerum transferretur. Ne tamen pietatem erga eam, cæteraſque neceſſitudines aſpernari videretur, nunc ſe ejus filio Pontificatum redditurum dixit, cui Ananelus hactenùs, propter ætatem immaturam, præfatus eſſet. Hic Alexandra præ gaudio vix compos ſui, ſimul etiam ſuſpectam ſe dolens ambiti regni, lachrymas fudit, ſeſéque de hujuſmodi crimine purgavit: & gratiis pro filii honore actis, ſe in poſterum regi obſequentiſſimam fore pollicita eſt. Atque ita Herodes Ariſtobulum adoleſcentem [17. annorum] vivo adhuc Ananelo ſucceſſorem in Pontificatu dedit. [*Joſeph. lib.* 15. *cap.* 2. *&* 3.]

Sextus Pompeius, quum Antonium adverſam in Mediâ fortunam ſenſiſſe intelleziſſet, Caium verò Furnium, Aſiæ eo tempore præfectum, parùm amicè erga ſe affectum, in Lesbo non manſit: ſed ſpe conceptâ, aut ſucceſſurum ſe in univerſum Antonii defuncti imperium, aut ſaltem in partem ejus recipiendum, quum & ex Sicilià & aliunde multi ad eum venirent, (partim paternæ gloriæ opinione, partim victûs inopiâ excitî) & habitum reſumpſit imperatorium, & ad occupandam Aſiæ continentem oppoſitam ſe accinxit; recenti exemplo Labieni, qui eam incurſaverat, animo obverſante. (*Appian. lib.* 5. *pag.* 747. *Dio, lib.* 49. *pag.* 402.)

Antonius, quum in ſociorum evaſiſſet terram, actis Pompeii cognitis, ei, ſi ab armis diſceſſiſſet, veniam ac amicitiam promiſit. Pompeius, quum ita facturum ſe reſcripſiſſet; Antonio, propter acceptam calamitatem, & quòd is ſtatim in Ægyptum abiret, contempto, in inſtituto ſuo perrexit. [*Dio, ibid.*] Ad utrumque verò viam ſibi muniens, legatis ad Antonium miſſis, ſe illi amicum & ſocium offerebat: reverà hoc tantùm agens, ut res ejus exploratas haberet. Interim ad Thraciæ Ponticque dynaſtas alios legatos clàm mittebat, cogitans, ſi poſtulata non impetraret, per Pontum fugere in Armeniam. Ad Parthos enim legatos etiam miſit, ſperans ad bellum nondùm confectum adverſùs Antonium libenter ſe duce uſuros, Romano victo, eóque Magni filio. Simúlque naves parabat, & ſocios navales exercebat: metum à Cæſare ſimulans, aut parari hæc in uſum Antonii. *Appian.* [*ut ſupr.*]

Antonius, quamprimùm audivit de Pompeii conatibus, ab itinere quidem ſuo non reflexit,

3969 Marcum verò Titium, qui quondam ad se à Sexto Pompeio desciverat, ducem adversùs eum designavit: ut classe & exercitu accepto è Syriâ, Pompeio bellum molienti resisteret totis viribus; quòd si in fidem Antonii mallet recipi, adduceret eum honorificè. [*Id. & Dio, ibid.*]

Legati qui à Pompeio ad Parthos missi fuerant, comprehensi ab Antonianis ducibus, perducti sunt Alexandriam. Ex his ubi singula cognovit Antonius, accitis legatis ad se missis, captos illos eis ostendit. Qui excusabant hominem juvenem in extremâ calamitate constitutum, metuentem ne repulsam pateretur ab illo, coactum tentare vel infestissimarum populo Romano gentium animos: quòd si compertam habuerit mentem Antonii, nihil opus fore aliis solicitationibus & artibus. Id ille credidit, ut homo minimè malitiosus, & ingenio simplex ac magnanimus. [*Appian. pag.* 749.]

Romæ instituenti ad Antonium navigare Octaviæ annuit Cæsar: non, ut plerique tradunt, quòd illi indulgeret; verùm quò contumeliâ affecta despectâque colorem præberet bello movendo honestum. [*Plutarch. in Anton.*] Ea Athenas veniens, ibi hyemavit. [*Appian. lib.* 5. *pag.* 750.]

Jam Medorum regi [Artavasdi] cum Parthorum rege [Phraate] & rege Armeniorum [Artabaze sive Artavasde] simultas intercessit. Armenio enim succensebat, propter inductos sibi ab eo Romanos: Partho, quòd neque prædæ Romanorum magnam partem, neque alium ullum honorem ab eo accepisset; & regnum quoque sibi ab eo auferendum metuerat. Polemone igitur [Ponti] rege legato ad Antonium misso, amicitiam ac societatem ejus expetiit: eúmque accersens, copiarum suarum auxilium illi est pollicitus. Quæ legatio Antonio admodùm grata fuit. Nam quæ una res ad debellandos Parthos videbatur ei defuisse, quòd minùs ab equitatu & sagittariis fortes venisset, eam accedere sibi putabat, danti magis quàm accipienti beneficium. Indéque magnâ inflatus spe, paravit iterùm per Armeniam pergere, conventóque ad Araxem amnem Medo, tum bellum movere. [*Plutarch. in Anton. Dio, lib.* 49. *pag.* 411.]

Ad Octaviam Athenis commorantem litteras Antonius dedit, quibus mandavit ibi ut maneret: susceptam expeditionem ipsi significans. Illa quanquàm id ægrè tulit & odorata est pretextum, quæsivit per litteras tamen quò mitti vellet quæ attulerat ei. Attulerat autem multam vestem militarem, magnum numerum jumentorum, pecuniæ, & munerum ducibus amicisque ejus; insuper duo millia delectorum militum in cohortes prætorias insignibus armis exornatorum. Hæc Niger quidam Antonii amicus ab Octaviâ missus exposuit ei: meritis & convenientibus additis laudibus. Ejúsque & alia dona & milites, quos in hunc ea finem à fratre suo petierat, accepit Antonius. (*Ibid.*)

Cleopatra, verita ne à se Octavia abstraheret Antonium, cum se deperire simulabat; corpore feminei artibus ita tabefacto, ac si illo orbata non ductura ultrà fuisset spiritum. Quibus victus Antonius, omissâ profectione ad Medum (quanquàm nuntiarentur res Parthorum agitari seditione) Alexandriam regressus est. (*Plutarch.*) atque ita deinde magis adhuc amori & imposturæ Cleopatræ servivit. (*Dio, pag.* 411.)

Artavasdem Armeniæ regem Antonius in Ægyptum, tanquam amicum, evocavit; ut ibi sine labore comprehensum occideret. Quum autem is, dolum suspicatus, non venisset; rationes eum aliter decipiendi iniit: neque enim iram contra eum palam ferebat, ne eum ad bellum excitaret. (*Dio, ibid.*)

C. Furnius Asiæ præfectus (quem magnæ virum authoritatis, atque inter Romanos eloquentissimum fuisse, in Plutarchi *Antonio* & Hieronymi Chronico legimus) Pompeium pacatè venientem, excepit; nec ad arcendum validus, nec compertam habens Antonii sententiam. Ubi verò vidit exerceri ejus milites, delectum habuit ex provincialibus: accivitque Aenobarbum ducem vicini exercitus, Amyntâ quoque properè vocato in auxilium. Qui ubi celeriter convenerunt, Pompeius querebatur haberi se pro hoste, quum missis legatis responsum expectaret ab Antonio. Nihilominùs volebat capere Aënobarbum, prodente ejus familiari Curio: sperans in eo magnum momentum, si incideret permutatio. Sed proditione detectâ, Curius in Romanorum consistorio coarguens dedit supplicium: Pompeius verò Theodorum libertum, solum ejus consilii conscium, quasi id effutisset, interfecit. (*Appian. lib.* 5. *pag.* 749.)

Desperans Pompeius à se falli posse Furnium, Lampsacum per proditionem occupavit; ubi habitabant multi nominis Italici, in eam coloniam deducti à C. Cæsare: móxque magnis stipendiis ad militiam pelliciebat Italos. Jámque ducentos equites & tres legiones habebat, quum Cyzicum terrâ marique aggressus, utrinque repulsus est: erat enim ibi quædam non magna manus Antonianorum militum, gladiatores qui ibi Antonio alebantur custodientium. Reversus igitur in Achæorum portum, frumentabatur. (*Id. ibid.*)

Quum Furnius abstinens à pugnâ, semper ei castra admoveret cum multis equitibus, nec frumentari sinens nec urbes occupare; Pompeius castra ejus à fronte adortus est, circumissis clàm qui à tergo idem facerent: quamobrem Furnius in eum versus, captis à tergo castris ejectus est. Fugientes per Scamandrios campos Pompeius multos occidit: madebat enim campus ab imbribus. Qui evaserunt, receperunt se in tutum, impares instaurando prælio: quúmque supplementum acciperent è Mysiâ, Propontide, cæterisque locis: egeni homines exhausti exactionibus libenter mercede militabant Pompeio, celebri propter partam ad Achæorum portum victoriam. (*Ibid. pag.* 750.)

Quum egeret equitatu Pompeius, ac proinde malè mulctaretur in pabulationibus; audivit alam equitum Italicorum ad Antonium iter facere, missam ab Octaviâ hyemante Athenis: móxque misit qui auro eos corrumperent. Hos præses ab Antonio Macedoniæ præfectus comprehendit, & aurum distribuit militibus. (*Ibid.*)

Pompeius

Pompeius occupatis Nicæâ Nicomediâque, pecunias luculentè colligebat, magnis per omnia & inſperatis ſucceſſibus. (*Ibid.*)

Furnio non longè ab eo caſtra habenti, primæ è Siciliâ vere ineunte venêre naves 70. quæ ſolæ ex Antonii claſſe Cæſari contra Pompeium commodatæ ſuperfuerant: finito enim bello Siculo, Cæſar eas dimiſit. Venit & è Syriâ Titius cum aliis 120. navibus, atque copioſo exercitu: & omnes Proconneſum appulerunt. (*Ibid.*)

Territus igitur Pompeius, qui adhuc paratus ſatis non erat, ea loca petiit ubi maximè effugere poſſet. Verùm Nicomediæ deprehenſus, pacem per legatos petiit: ſpem ejus impetrandæ in beneficio, quo Titium ipſe quondam affecerat, poſitam habens. Sed Titius pacem ſe ei, niſi navibus & copiis omnibus ſibi traditis, conceſſurum negavit. (*Dio, pag.* 402, 403.)

Pompeius igitur, deſperatâ à mari ſalute, apparatu graviori in naves conjecto, eas incendit: remigéſque armavit, ut in terrâ majori uſui futuros cum cæteris. (*Id. ibid. pag.* 403. *Appian. pag.* 750.)

Herodes, veritus ne ſocrus Alexandra nimio rerum novandarum ſtudio teneretur, juſſit eam continere ſe intra regiam, & nihil pro poteſtate agere: atque ita obſervabatur ea aſſiduè ut nihil, ne eorum quidem quæ ad quotidianam vivendi rationem attinent, eum lateret. Quam ſervitutem quum ferret illa indigniſſimè, miſit ad Cleopatram litteras; præſentem rerum ſuarum ſtatum deplorans, & ut opem aliquam ſibi afferret rogans. Jubente verò Cleopatrâ, ut unà cum Ariſtobulo filio clàm in Ægyptum ad ſe confugeret, paratis duabus ſandapilis, quaſi mortuis efferendis, in eas ſe & filium incluſit: juſſis famulis conſciis, ut eas nocte efferrent, & ad paratum navigium, quod eos in Ægyptum deveheret, deportarent. Hæc apud Sabbationem amicum mulieris Æſopus ſervus effutivit; putans eum non inſcium ejus conſilii. Quo cognito Sabbation, qui hactenùs inimicus Herodis erat, ſuſpectus quaſi ſocius inſidiarum quibus Antipater veneno ſublatus eſt, arripuit occaſionem conciliandæ ſibi per hoc indicium regiæ benevolentiæ. Rex verò paſſus Alexandram tentare negotium, in ipſâ fugâ deprehenſam retraxit. Veniam tamen erroris dedit, non auſus ei mali quicquam facere. Verebatur enim non ceſſaturam Cleopatram, odii tali anſâ præbitâ: quare ſimulatâ magnanimitate, volebat per clementiam videri indulgentior. (*Joſeph. lib.* 15. *cap.* 3.)

Caſſius Parmenſis, Naſidius, Saturninus, Thermus, Antiſtius, aliſque Sexti Pompeii honorati amici, & chariſſimus ei Fannius, & ipſe Libo ſocer, ut viderunt eum ne poſt adventum quidem Titii, cui Antonius ipſum commiſerat, deſinere cum potentiore bellum gerere; deſperârunt de eo, pactique ſibi ipſis fidem, tranſierunt ad Antonium. (*Appian. lib.* 5. *pag.* 750, 751.)

Pompeius ab amicis deſtitutus, ſeceſſit in mediterranea Bithyniæ; petens, ut ferebatur, Armeniam. Eum caſtris noctu egreſſum clàm perſequebantur Furnius & Titius, & Amyntas cum eis: peractóque magnâ contentione itinere circa veſperam aſſecuti, ſinguli caſtrametati ſunt circa tumulum quendam abſque foſſâ vallóque, ut ſero diei feſſique. In eo ſtatu Pompeius noctu immiſſis cetratorum tribus millibus, eos invaſit cubantes aut proſilientes è cubiculis, qui omninò nudi fugerunt turpiter: potuítque Pompeius, ſi eâdem nocte totis viribus eos invaſiſſet, aut fugatos perſecutus fuiſſet, abſolvere victoriam. Quod cùm parùm ille animadverteret, nihil inde lucratus eſt, niſi quòd perrexit mediterranea petere. (*Id. ibid. pag.* 751.)

Hoſtes verò conjuncti ſequebantur, frumentantem impediendo; donec inopiâ preſſus petiit colloquium Furnii, amici quondam Magni Pompeii, & dignitate præſtantis, moribúſque gravioris cæteris. Stans igitur in ripâ interlabentis fluvii, ejus fidei commiſſurum ſe dixit, ut deduceretur ad Antonium. Quo reſpondente, non ſibi, ſed Titio ab Antonio commiſſum hoc fuiſſe negotium: Titii fidem Pompeius habens ſuſpectam iterùm ſe Furnio dedebat, rogans ut acciperetur. Id quum non impetraret, petebat ut ſaltem ab Amyntâ acciperetur: illo verò negante Amyntam facturum id quod conjunctum ſit cum Antonianorum mandatorum executoris injuriâ, ſolutum eſt colloquium. (*Id. ibid. pag.* 751, 752.)

Furniani putabant fore ut Pompeius inopiâ coactus ſequenti die ſe Titio dederet. At ille noctu incenſis ex caſtrenſi more ignibus, & tubicinibus per ſigna vigiliarum noctem diſtinguentibus, clàm cum expeditis caſtris ſe ſubduxit, ne ipſis quidem præmonitis, quónam ituri eſſent. Cogitabat autem reverti ad mare, & Titii claſſem incendere: quod fortaſſe perpetraſſet, ni Scaurus tranſfugiens, abitum ejus & quam viam ingreſſus ſit indicaſſet; quamvis ignarus propoſiti. Tum Amyntas cum 1500. equitibus eum perſecutus eſt carentem equitatu: ad quem appropinquantem Pompeiani tranſierunt, pars occultâ fugâ, pars propalàm. Pompeius penè deſolatus, & ſuos jam metuens, Amyntæ fine conditionibus ſe dedidit, qui Titii conditiones reſpuerat. (*Id. ibid. pag.* 752.)

Midaii, quod opidum Phrygiæ eſt, deprehenſum circumdarúmque Pompeium à Titio & Furnio captum fuiſſe ſcribit *Dio.* (*pag.* 403.) Exercitum ejus à Titio adactum ut Antonio ſacramentum diceret, *Appianus.* (*pag.* 753.)

Antonius certior hâc de re factus confeſtim per litteras Pompeium mandavit interfici: paulò verò pòſt pœnitentiâ ductus, ſalute eum donari juſſit. Atqui cùm priorem tabellarium poſterior prævenîſſet, Titius acceptis deinceps etiam ſcriptis de mortis ſupplicio litteris, ac vel ſcriptas eas reipsâ poſteriùs eſſe ratus, vel cognitâ quidem rei veritate fidem habere nolens; ordinem litterarum, ut ſibi redditæ erant, non ſenſum, ſecutus eſt. (*Dio, pag.* 403.)

Sunt qui dicant, Pompeii mortem mandaſſe, non Antonium, ſed Plancum; qui Syriæ præſes ſolitus ſit in majoris momenti litteris nomen adſcribere Antonii, & uti annulo ipſius ſignatorio: ſive ſciente Antonio, (ſcribere tamen nolente, vel propter Pompeii nomen, vel propter Cleopatram faventem ei ob patris Magni memoriam) ſive per ſeipſum, cavente ne

Pompeius præberet aliquam occaſionem diſſidii Cæſari & Antonio, néve Cleopatra favorem in Pompeium transferret. (*Appian. lib. 5. pag. 753.*)

Atque ita Mileti Sextus Pompeius eſt interfectus. (*Id. ibid. Strabo, lib. 3. pag. 141.*) L. Cornificio & Sexto alio quodam Pompeio Conſulibus. (*Dio, lib. 49. pag. 403.*) de quo, in libri *Liviani* 132. epitome, ita legimus. *Sex. Pompeius, cùm in fidem M. Antonii veniret, bellum adverſus eum in Aſiâ moliens à legatis ejus oppreſſus eſt.* Et in Oroſio, lib. 6. cap. 19. *Pompeius fugiens, à Tizio & Furnio Antonianis ducibus ſæpe terreſtri navalique bello victus & captus, ac poſt paululum interfectus eſt.* Et apud Velleium Paterculum, lib. 2. cap. 87. *Sextum Pompeium Antonius, cùm dignitatis quoque ſervandæ dediſſet fidem, etiam ſpiritu privavit.* Et in capite 79. pleniùs. *Pompeius Aſiam fugâ petivit: juſſúque M. Antonii, cujus opem perierat, dum inter ducem & ſupplicem tumultuatur, & nunc dignitatem retinet nunc vitam precatur, à Titio jugulatus eſt. cui in tantum duravit hoc facinore contractus odium, ut mox, ludos in theatro Pompeii faciens, exſecratione populi ſpectaculo quod præbebat pelleretur.*

Cæſar Octavianus, mortis Sexti Pompeii causâ, ludos equeſtres exhibuit; Antonióque currum ante roſtra & ſtatuas in templo Concordiæ poſuit: poteſtarémque dedit ibi cum conjuge & liberis convivandi, ſicut antè ſibi decretum fuerat. Nam adhuc fingebat ſe eſſe ejus amicum: eúmque de Parthicâ clade conſolatus eſt, invidiámque adverſùs ſe, victoriæ Siculæ & honorum ob eam decretorum nomine obortam expoſuit. (*Dio, lib. 49. pag. 403.*)

3970 In feſto Tabernaculorum novus Pontifex Ariſtobulus, adoleſcens 17 ætatis annum jam egreſſus, ſacris juxta legem operaturus ornatu pontificali ad altare acceſſit, ceremoniáſque decenter peregit. Cujus eximia forma & ſtatura quàm pro ætate procerior, totâ facie generis dignitatem præferens, convertit in ſe multitudinis oculos ſimul & ſtudia, reputantis ſecum etiam avi Ariſtobuli memoriâ digna facinora. Victi igitur affectu paulatim ſe aperiebant, confuſi nimio gaudio, nec continentes fauſtas voces ac comprecationes; licentiùs, quàm ſub tali rege decebat, proferentes debitam familiæ beneficiorum tum memoriam tum gratiam. (*Joſeph. lib. 15. cap. 3.*)

Peractâ feſtivitate dum apud matrem Alexandram excipitur convivio, rex Herodes comitate pertracto in opportunum locum adoleſcente, oſtendebat ſe paratum in ejus gratiam juvenilitèr colludere. Cúmque loci ejus natura eſſet æſtuoſior, citò defeſſi relicto luſu magnis piſcinis, quæ ibi circa aulam erant, imminentes frigus captabant meridiano tempore. Ac primùm ſpectabant natantes quoſdam è ſociis & famulis: deinde poſtquàm provocante Herode adoleſcens quoque eis ſe miſcuit, hi quibus hoc datum erat negotium deprimentes eum natantem, & quaſi per luſum ac petulantiam mergentes, non priùs deſtiterunt quàm aquis præfocaretur. Atque hic fuit Ariſtobuli exitus, anno ætatis 18°, Pontificatûs primo, qui mox ad Ananelum rediit. [*Id. ibid.*]

Hic caſus ubi mulieribus renunciatus eſt, versâ repentè rerum facie lamentatio exoritur ſupra cadaver juvenis & luctus inconſolabilis: totámque urbem rumore ſparſo mœror occupat, nullâ non domo calamitatem deflente tanquam propriam. Herodes verò modis omnibus curabat fidem facere, ſe inſcio caſum hunc contigiſſe; non luctum ſolùm fingens, ſed & lachrymas & mœſtitiam veræ ſimillimam. Et quo majus miſeris mulieribus afferret ſolatium, magnificentiſſimo funeris apparatu cadaver exſulit: nihil ſibi ad ſummam liberalitatem faciens reliquum, tam in exornando conditorio, quàm in congerendis eò aromatibus & aliis rebus pretioſiſſimis. [*Ibid.*]

Mater Alexandra, etſi ſæpè ad inferendam manum ſibi pronior, cùm eam dolus non falleret, impetum tamen hunc animi repreſſit, nullam ſuſpicionem præ ſe ferens quòd datâ operâ filium necatum ſentiſſet; donec aliquando ſe offerret ultionis facultas. [*Ibid.*]

Antonius quærens rationem, quâ minimo labore regem Armeniæ Artavaſdem ulciſci poſſet, miſſo ad eum Q. Dellio, filiam ejus filio ſuo Alexandro (ex Cleopatrâ ſuſcepto) matrimonio conjungendam, multis pollicitationibus interpoſitis, popoſcit. Poſtremò repentè ſub initium veris Nicopolim Pompeii (in minore Armeniâ) venit: eóque eum accerſivit, quaſi operâ & conſilio ejus in bello Parthico eſſet uſurus. Sed Artavaſdes, inſidias ſuſpicatus, non venit. [*Dio, lib. 49. pag. 415.*] 4680 34

Alexandra, continuo ob amiſſum filium luctu ad vindictæ deſiderium accenſa, per litteras inſidias Herodis Cleopatræ indicavit, ſimúlque filii ſui miſerabilem interitum. Illa verò jamdudùm adjuvandi eam cupida, & tum etiam miſerata mulieris infortunium, non ſecus quàm proprium curavit hoc negotium: nec unquam deſtitit incitare Antonium ad ulciſcendam necem juvenis; indignum facinus dictitans, Herodem ope ejus alieni juris regno potitum, in legitimam regum ſtirpem tam inſolenter debacchari. Quibus permotus Antonius, poſtquàm *Laodiceam* (in Syriâ) pervenit, accerſivit ad ſe Herodem dicturum cauſam de objecto necis Ariſtobuli crimine. [*Joſeph. lib. 15. cap. 4.*]

Herodes, commiſsâ regni curâ Joſepho patruo, etiam ei mandavit, ut ſi in ipſum Antonius gravius aliquid ſtatuiſſet, confeſtim Mariammen interficeret: ſic ſe affectum erga uxorem fuiſſe dicens, ut etiamſi poſt ipſius mortem aliquem potiri contingeret illius pulchritudine, ad ſuam id injuriam pertinere exiſtimaret. [*Id. ibid.*]

Ad Antonium deinde veniens Herodes, muneribus eum placavit quæ in hoc Hieroſolymis attulerat, & crebris colloquiis indignationem ejus lenit; ut minus poſt hac ponderis apud eum haberet Cleopatræ inſtigatio. Negabat enim Antonius oportere regem facti ſui rationem reddere, alioqui ne regem quidem futurum: ſed dato illi ſemel honore, etiam liberam poteſtatem permittendam eſſe. idque ipſum etiam Cleopatræ aiebat conducibile, ſi non multum ſe miſceret alienis imperiis. [*Ibid.*]

Joſephus creditum ſibi regimen adminiſtrans, & ſæpiſſimè Mariammen conveniens, partim propter negotia partim honoris causâ, dum crebra mentio ſit conjugalis amoris quo eam Herodes proſequeretur; irridentibus hanc ejus aſſeverationem mulieribus, præſertim Alexandrâ, ille nimio ſtudio approbandi eis affectum regis eò provectus eſt, ut mandatum ſibi datum proderet: ratus id certiſſimum amoris argumentum, quòd neque ſine eâ vivere ſuſtineret, neque vel morte ipsâ ab eâ disjungi. Quæ Joſephi verba mulieres non tam indubitatum Herodis amoris ſignum interpretatæ ſunt, quàm exhorruerunt tyrannicum illius animum, ſi vel mortuus ſæviret in earum capita. [*Ibid.*]

Interea per civitatem rumor ab inimicis regis ſpargitur eſt, necatum eum ab Antonio: qui cùm reliquam regiam turbavit, tum mulieres maximè. Alexandra verò etiam Joſephum hortata eſt, ut aſſumens eas ad ſigna legionis Romanæ confugeret, quæ tum ad regni cuſtodiam circa urbem erat ſub tribuno Julio. Sic enim primùm ſi quid turbarum in aulam incideret, ipſas in tuto fore propter Romanorum benevolentiam: deinde ſperandum eſſe conſecuturam quidvis Mariammen, ſi in Antonii conſpectum venerit, atque etiam regnum recepturam, & quicquid deberetur regio generi. [*Ibid.*]

Tenente adhuc eâ conſultatione, litteræ ab Herode ſupervenerunt rumori contrariæ, honorem quo ſe dignaretur Antonius ſignificantes, ad conſeſſum adhibens & ad quotidiana convivia; idque non ceſſante à criminationibus Cleopatrâ: quæ capta ejus regionis cupidine, quò regnum id ſibi uſurparet, omnibus modis quærebat illum perdere. Sed quia juſtum ſe præberet Antonius, nihil poſthac expectandum gravius, venturumque brevi conſtabilito tam regno quàm amicitiâ. nec relictam Cleopatræ cupiditati ullam ſpem, quando Antonius pro ejus poſtulatis Cœleſyriam ei conceſſiſſet, hâc conditione, ne poſthac Judæam peteret, & ut moleſta eſſe deſineret. [*Ibid.*]

His litteris redditis, voluntas confugiendi ad Romanos evanuit. Non tamen latuit id conſilium; ſed quamprimùm deducto aliquantiſper Antonio contra Parthos eunte (id enim ille præ ſe ferebat) Herodes in Judæam reverſus eſt, ſtatim ſoror Salome & ejus mater indicaverunt quid Alexandra cum ſuis voluerit. Nec hoc contenta Salome, etiam maritum ſuum Joſephum criminata eſt, Mariammes conſuetudinem objiciens. Hoc autem fecit propter ſimultatem veterem, quòd regina elati animi fœmina inter muliebres contentiones exprobraret ei obſcuritatem generis. [*Ibid.*]

Quam de ſervatâ pudicitiâ Herodi juramento fidem Mariamne faceret, & ſuum viciſſim amorem Herodes commemoraret; negante illâ amantis eſſe mandare, ſi quid humanitùs accidat, uxorem innoxiam addi fati comitem: non aliter ſecretum hoc eam ſcire potuiſſe Rex exiſtimans, niſi à Joſepho fuiſſet conſtuprata; parùm abfuit quin illam interficeret. Sed amore victus, licèt ægrè, cohibuit ſe tamen. Veruntamen Joſephum ne in conſpectum quidem admiſſum juſſit interimi: & Alexandram, ut malorum omnium cauſam, vinctam conjecit in cuſtodiam. [*Ibid.*]

Interea turbabantur res Syriæ, Cleopatrâ non deſinente in omnes incitare Antonium: quem hortabatur ut auferens cuique ſuam dynaſtiam ipſi contribueret; flagitans etiam ab eo Judæam ſimul & Arabiam ſibi dari, adempras ſuis regibus, Herodi & Malcho; cujus utriuſque illa interitum moliebatur. Sed tantos reges in importunæ mulieris gratiam occidere quidem Antonius injuſtum eſſe duxit: verùm inter amicos ultrà non habuit; & partes de utriuſque regione ablatas Cleopatræ largitus eſt. Ad hæc urbes, quotquot ſunt intra fluvium Eleutherum uſque Ægyptum, ei donavit; præter Tyrum & Sidonem, quas jam inde à majorum ætate ſciebat liberas: quamvis & has quoque illa multis precibus impetrare conata fuerat. [*Ibid. cum lib.* 1. *Belli, cap.* 13. *& lib.* 7. *cap.* 26.]

Ita Cleopatra, Antonii munere, Cyrene, Ciliciæ parte magnâ, Judææ regione eâ quæ balſamum gignit, Arabiâ Nabatæâ quæ Malchi fuerat (ditionis videlicèt Malchi regis quantum ad Oceanum vergit) Ituræâ, Phœniciâ, Cœleſyriâ, Cypro & Cretæ parte aliquâ eſt potita. Quæ tam vaſtæ Antonii donationes populum Romanum maximè offenderunt: ſimul & Cleopatræ turpitudo, ex quâ liberos Antonius ſuſcepiſſet, priùs gemellos, Alexandrum & Cleopatram (hanc Lunam, illum Solem cognominatum) deinde Ptolemæum, Philadelphum cognomine. [*Plutarch. in Antonio. Dio, lib.* 49. *pag.* 411. *cum Livio, lib.* 132.] Multas verò linguas calluiſſe Cleopatra dicitur; ita ut Æthiopibus, Troglodytis, Hebræis, Arabibus, Syris, Medis, Parthis, per ſemet ipſa reſponſa daret ſine interprete: quum antecellores ejus reges ne Ægyptiam quidem percipere ſuſtinuiſſent, nonnulli etiam ipſam Macedonicam dialectum dedidiciſſent. [*Plutarch. ibid.*]

Cleopatra in Armeniam cum exercitu profectum Antonium uſque Euphratem proſecuta, revertitur: obitérque aditâ Apamiâ & Damaſco, Judæam inviſit. [*Joſeph. lib.* 15. *cap.* 5.]

Æſtate tertiâ ab eâ quâ in Siciliâ Lepidus à Cæſare Octaviano eſt dejectus, expeditionem hanc Antonius ſuſcepit in Armeniam. [*Veller. Patercul. lib.* 2. *cap.* 82.] defuncto jam Sexto Pompeio. [*Appian. lib.* 5. *pag.* 753.] Miſſóque iterùm ad Armeniæ regem Q. Dellio colloquii causâ; ipſe interim celeriter ad Artaxata progreſſus eſt. [*Dio, lib.* 49. *pag.* 415.]

Cleopatra in Judæâ ab Herode excepta, conceſſam ſibi ab Antonio Arabiæ partem & Jerichuntini agri reditus ei locavit. Is & balſamum fert, quod unguentorum longè pretioſiſſimum ibi tantùm provenit, & eximiarum palmularum vim maximam. [*Joſeph. lib.* 15. *cap.* 5.] Quod balſamum, uni terrarum Judææ conceſſum, in duobus tantùm hortis erat, utroque regio; altero jugerum 20 non amplius, altero pauciorum. [*Plin. lib.* 12. *cap.* 25.]

* Suo verò ſumptu hinc Herodes & ſibi & Arabi ſecuritatem acquiſivit, magnis datis muneribus, 200 Talenta expendens, & pro aliis 200 ex Arabiâ ſolvendis fidem jubens: propter quod beneficium, gratias Arabs illi egit. (*Joſeph. lib.* 15. *cap.* 8.) *

Per hæc negotia contractâ majore cum Herode familiaritate, de stupro eum sollicitare Cleopatra cœpit; sive lascivi intemperantiâ affectûs ducta, sive per hoc struendis insidiis occasionem quærens: sed amorem prætexebat. Reunit verò Herodes: & de eâ occidendâ cum amicis consultavit. A quibus ab eo facinore ille deterritus, magnis muneribus omnibúsque obsequiis pacatam Cleopatram Pelusium usque deduxit. (*Joseph. lib.* 1. *Belli, cap.* 13. *& lib.* 15. *cap.* 5.) A quâ tamen, ut & ab ipso Judæorum populo, ille sibi metuens Masada castellum sibi ad refugium paravit; armis in eo repositis, quæ decem millibus virorum sufficerent. *Id. lib.* 7. *Belli, cap.* 28.)

In Armeniâ Antonius regem Artavasdem partim sociorum operâ persuadendo, partim copiis terrendo, quum illius se amicum & scriptis & actis omninò ostendisset, eò vix tandem multis pollicitationibus deceptum adduxit, ut fide datâ in castra ipsius veniret: ubi ab eo est comprehensus. (*Dio, lib.* 59. *pag.* 415. *cum Livio, lib.* 131. *Strabone, lib.* 11. *pag.* 524. *&* 532. *Vellei. Patercul. lib.* 2. *cap.* 82. *Tacito, Annal. lib.* 2. *cap.* 3. *Plutarcho, in Antonio. & Orosio, lib.* 6. *cap.* 19.)

Captum regem Antonius primùm absque vinculis circum castella, in quibus thesauri erant repositi, circumduxit; spe eorum sine certamine potiundi: simulans se non aliâ de causâ captivum habere, quàm ut ab Armeniis pro liberatione ac regno ejus pecuniam colligeret. Verùm eâ spe frustratus ille est: gazæ custodibus ei non obtemperantibus. (*Dio, ibid.*)

Qui in armis erant Armenii, pro capto rege Artavasde sive Artabaze maximum natu filiorum ejus Artaxiam regem constituerunt. (*Id. ibid. Joseph. lib.* 15. *cap.* 5.) Artavasdem verò Antonius argenteis catenis constrinxit: quasi regem turpe esset ferreis teneri vinculis. (*Dio, ibid.*) Tum argenteâ catenâ ita vinctum ad confessionem thesaurorum regiorum coëgit: expugnatóque opido, in quo conditos esse prodiderat, magnam vim auri argentique abstulit. (*Oros. lib.* 6. *cap.* 19.)

Post hæc universam Armeniam, partim vi, partim deditione, in suam potestatem Antonius redegit. (*Joseph. & Dio, ut suprà.*) Nam Artaxias prælio congressus, & victus, ad Parthos concesserat. (*Dio.*) Artabazem verò cum filiis suis satrapis vinctum in Ægyptum Antonius duxit, munus Cleopatræ, & quicquid pretiosum de eo regno ceperat. (*Joseph. lib.* 1. *Belli, cap.* 13. *& lib.* 15. *Antiquit. cap.* 5.)

Romæ, III. Nonas Septembr. C. Sosius Proconsul ex Judæâ triumphavit: ut ex Fastis triumphalibus marmoreis liquet. (*in Inscript. Gruteri. pag.* CCXCVII.)

3971 M. Antonius, Artavasdis regis Mediæ filiâ arctioris amicitiæ causâ filio suo in matrimonium impetratâ, relicto in Armeniâ exercitu, cum magnâ prædâ in Ægyptum reversus est. Ubi Alexandriam curru invectus, inter alios captivos Artavasdem sive Artabazem Armeniæ regem, cum conjuge & liberis, ante se in triumpho duxit. (*Strabo, lib.* XI. *pag.* 532. *Dio, lib.* 49. *pag.* 415.) Quod ægerrimè Romani tulerunt: ut prima patriæ suæ ornamenta, in Cleopatræ gratiam, communicarentur Ægyptiis. (*Plutarch. in Antonio.*)

Ad Cleopatram in medio populi, tribunali argento obducto, auratâque sellâ sedentem, Antonius Artavasdem, cum suis, aureis in vinculis abduxit. Barbari autem neque supplices ei facti sunt, neque in genua conciderunt (quanquàm & minis & promissis hoc crebrò juberentur) sed nomine eam suo compellaverunt: atque ideò magnos quidem habere spiritus existimati, duriùs autem propterea tractati sunt. (*Dio, ut suprà.*)

Alexandrinis epulum Antonius præbuit, & contractâ in gymnasium plebe, pro tribunali argenteo solia duo aurea, sibi unum, Cleopatræ alterum, filiis verò humiliora alia posuit. Tum ad populum oratione quâdam habitâ, Cleopatram Reginam regum, ejúsque filium & regni collegam Ptolemæum Cæsarionem Regem regum appellari jussit: iisque Ægyptum, & Cyprum, divisione institutâ aliâ à priore, addixit. Dicebat autem illam verè Cæsaris Dictatoris conjugem fuisse, hunc ejusdem legitimum filium: fingebátque se studio ejus Cæsaris adductum hæc facere; quò Octavianum, non natum ejus, sed adoptatum filium, in invidiam adduceret. Suis autem ex Cleopatrâ susceptis liberis, filiæ quidem Cleopatræ Libyam dedit Cyrenaicam; fratri ejus Alexandro Armeniam attribuit, Mediam quoque & Parthiam & reliquas trans Euphratem usque ad Indiam regiones, quum eæ subigerentur, promittens: Ptolemæo verò (Philadelpho cognominato) Phœniciam, Syriam, Ciliciam, & omnes cis Euphratem usque ad Hellespontum regiones, largitus est. (*Plutarch. in Antonio. Dio, lib.* 49. *pag.* 415, 416.)

Simul autem filios suos produxit Antonius, Alexandrum quidem cultu Medico, tiaram & cidarim erectam gerentem; Ptolemæum verò crepidis, chlamyde, & causiâ diademate redimitâ ornatum. Hic enim regum qui Alexandro successerunt cultus, ille Medorum erat & Armeniorum. Mox quum salutassent parentes pueri, hunc Macedones, illum Armenii stipavere. nam Cleopatra quidem & tunc & aliàs in publicum progrediens, stolam Isidis sacram sumebat, & novæ Isidis nomine responsa dabat populis. (*Plutarch. ibid.*) Atque ut illa Isidem se & Lunam, ita Antonius Osiridem & novum Liberum Patrem appellari se jussit; quum redimitus hederis, cothurnísque succinctus, curru velut Liber Pater vectus esset Alexandriæ. (*Vellei. Patercul. lib.* 2. *cap.* 82. *Dio, lib.* 50. *pag.* 421.)

Antonius usque ad Araxem profectus, quasi Parthis bellum illaturus, satis habuit cum Artavasde Medorum rege societatem junxisse; cujus ratione mutua sibi auxilia, Antonius Medo contra Parthos, Medus Antonio adversùs Cæsarem spoponderunt; militésque nonnullos ejus rei causâ permutaverunt: & Antonius Medo parte Armeniæ recèns occupatæ traditâ, filiam ejus Jotapen, admodùm parvulam, ut Alexandri (filii sui ex Cleopatrâ nati, cui regnum Armeniæ dederat; quod in libro 131 confirmat *Livius*) conjugem futuram, & signa militaria quæ amissa in Statiani pugnâ fuerant, recepit. (*Dio, lib.* 49. *pag.* 417, 418. *cum Plutarcho, in Antonio.*) 4681 33

Pace ita cum Medo initâ, Antonius Polemoni Armeniam minorem, ut legationis ab eo ad societatem hanc conciliandam susceptæ præmium, donavit: consulatúmque simul & dedit L. Clauvio (vel Cluvio) quem secum habebat, & ademit. [*Dio, ut supr. pag.* 411. *&* 418.]

Cæsar Octavianus in Senatu & ad populum crebrò Antonium accusabat, plebem in eum incendens. Contrà misit ad illum recriminandum Antonius. [*Plutarch.*] Cæsar inter alia Antonio objiciebat, quòd Ægyptum, sorte sibi non datam, obtineret: quòd Sextum Pompeium à se ultrò dimissum (sic enim ferebat) occidisset: quòd Artavasde per fraudem capto inque vincula conjecto, infamiam magnam populo Romano aspersisset: manubiarum etiam partem dimidiam poscebat, ac omnium maximè Cleopatram ei liberósque ex eâ susceptos & donatas his regiones exprobrabat; idque præcipuè, quòd Cæsarionem Cleopatræ filium in Cæsaris familiam retulisset. [*Dio, lib.* 50. *pag.* 419.] Eum verò agnitum etiam à Julio Cæsare fuisse, Senatui Antonius affirmavit; idque scire C. Matium, & C. Oppium, reliquósque Cæsaris amicos; quorum C. Oppius, quasi planè defensione ac patrocinio res egeret, librum edidit, *Non esse Cæsaris filium, quem Cleopatra dicat.* [Sueton. in *Julio, cap.* 52.]

In Armeniâ agens Antonius, Canidium cum XVI legionibus ad mare descendere imperavit. Ipse trahens secum Cleopatram concessit Ephesum, quò classis undique cogebatur navium annumeratis onerariis octingentarum; ex quibus ducentas Cleopatra & viginti millia talentorum commeatúsque per bellum toti exercitui præbuit. [*Plutarch. in Antonio.*]

Antonius Domitii & quorundam aliorum consilio præcepit Cleopatræ ut in Ægyptum navigaret, atque exitum ibi maneret belli. At illa novam Octaviæ operâ timens futuram reconciliationem, induxit ingenti mercede Canidium, ut pro se apud Antonium ageret: demonstrarétque ei, neque æquum esse summoveri bello mulierem quæ tantum conferret auxilii, neque ex usu ejus esse ut frangerentur eâ re Ægyptiorum animi, qui virium navalium magnam partem efficerent. Quo illud obtinente, coactis copiis navigaverunt Samum, ubi genio indulserunt. Ut enim regibus, dynastis, tetrarchis, gentibus, & civitatibus inter Syriam, Mæotin, Armeniam, & Lauria potitis indictum omnibus fuit ut mitterent deportarétque apparatum bellicum: ita erat injunctum cunctis qui ludicram artem faciebant, Samum occurrere. Ac quum universus penè circumcirca lamentis & gemitibus orbis creparet, una per multos dies insula tibiis & cantu personabat; ubi referta erant theatra certantibus choris. Jam ad sacrificium singulæ civitates boves mittebant, & certabant invicem conviviis & muneribus reges, ut sermonibus jactaretur: *Qui erunt in triumpho victores, quum belli tantus sumptibus celebrent apparatum?* [Id. ibid.]

Hinc Athenas navigavit Antonius: ubi de integro effudit se in ludos & spectacula. [*Ibid.*] Aureum in manu baculum, ad latus acinaces, purpurea vestis ingentibus obstricta gemmis, diadema aderat, ut reginâ rex ipse frueretur. [*Florus, lib.* 4. *cap.* 11.]

Mediæ rex, usus Romanorum apud se ab Antonio relictorum auxilio, Parthos & Artaxem (sive Artaxiam Armenium) contra se profectos vicit. [*Dio, lib.* 49. *pag.* 418.]

3972 Herodes tributa regionum Judææ & Arabiæ quas Cleopatra ab Antonio acceperat justè reddebat, parùm tutum putans præbere reginæ occasionem malevolentiæ. Arabs verò, postquàm eorum exactio ad Herodem spectare cœpit, aliquandiu solvebat ei 200 talenta annuatim debita: deinde malignior factus & ad dandum segnior, vix partes quasdam reddebat, ac ne eas quidem integras. [*Joseph. lib.* 15. *cap.* 5.]

Cæsar & Antonius mutuò se criminabantur, atque etiam vicissim se defendebant, partim per epistolas privatim datas, (inter quas illa Antonii ad Cæsarem petulantissima fuit, à *Suetonio* in *Octavio* cap. 69. commemorata; ubi cum Cleopatrâ reginâ, quam *uxorem* suam fuisse affirmat, *abhinc annos novem* consuetudinem habere se cœpisse dicit) partim publicè; quum Cæsar ore, litteris Antonius ageret. Quâ occasione alter ad alterum crebrò legationes mittebat; quò & suam causam quam maximè justam esse ostenderet, & adversarii res exploraret. Interim pecuniam, quasi in alium quendam finem, contrahebant; & ad bellum sese, tanquam contra alios quosdam hostes, parabant. [*Dio, lib.* 50. *pag.* 419.

Romæ novus Consul, C. Sosius (qui de Judæâ triumphaverat) ipsis Kalendis Januariis multa verba in Antonii laudem & vituperationem Cæsaris in Senatu fecit; (Domitio Aënobarbo collegâ ejus, quia multas antèa calamitates expertus esset, nihil palàm novi agitante:) ac edictum contra Cæsarem, qui consultò ab Urbe tum abfuit, facturus confestim erat, nisi Nonius Balbus tribunus plebis intercessisset. [*Dio, lib.* 50. *pag.* 419.] 4682 52

Romam scripsit Antonius, ut quæ de regionum inter Cleopatram & liberos ejus partitione Alexandriæ egerat, ibi rata esse juberentur. Quæ tamen litteræ publicè recitatæ non sunt, Domitio Sosióque Consulib. qui Antonio quàm maximè favebant, etsi Cæsar flagitabat ut in vulgus omnia efferrentur, obstantibus. Quum autem in eo vicissent illorum sententia, vicissim Cæsar hoc obtinuit: nequid eorum, quæ de Artavasde Armenio scripta fuerant, publicè proponeretur: quia & regem, cum quo occultè adversùs Antonium consilia ipse agitârat, miserabatur: & triumphum Antonio invidebat. (*Id. lib.* 49. *pag.* 416.)

Cæsar convocato Senatu, præsidio militum & amicorum pugiones occultè gestantium sepsus, sellâ curuli in medio Consulum sedit: multísque & seipsum defendit, & Sosium Antoniúmque accusavit: ac, quum neque alii neque Consules ipsi quicquam dicere auderent, convenire eos ad certam diem jussit, per litteras quasdam ipsis Antonii tum injurias demonstraturus. Consules neque contradicere ausi neque tacere sustinentes, clanculùm ante eam diem Urbe profecti, ad Antonium se contulerunt: eósque reliquorum Senatorum multi secuti sunt. Eo cognito Cæsar, quum eos à se ultrò emissos dixisset, ne propter aliquam injuriam suam ab iis desertus videretur; reliquis etiam qui vellent ad Antonium abire, ut tutò id facerent, permisit. [*Id. lib.* 50. *pag.* 420. *cum Suetonio, in Octavio, cap.* 17.]

Post

Post discessum Consulum Cæsar, Senatu congregato, & egit & dixit quæ volebat. Quibus auditis Antonius, suorum concilio habito, multisque in utramque partem prolatis, bellum suscepit. [*Dio, pag.* 420.] & Octaviæ sorori Cæsaris, uxori suæ, repudium indici jussit. [*Id. ibid. cum Livio, lib.* 132. *Eutropio, lib.* 7. *& Oroſio, lib.* 6. *cap.* 19.]

Quum Romam certos misisset Antonius, qui Octaviam domo suâ pellerent; exisse eam memorant trahentem secum omnes Antonii liberos, præter natu maximum ex Fulviâ genitorum; qui cum patre tum degebat. Plorabat illa & lamentabatur, quòd una ex belli causa ipsa quoque videretur. Populum verò Romanum miserebat non ita illius, ut Antonii; atque impensiùs eos qui Cleopatram viderant, neque formâ Octaviæ neque ætatis flore præcellentem. [*Plutarch. in Anton.*]

At Cæsar celeritate & mole Antonii apparatûs nuntiatâ, trepidavit, ne bellare illâ æstate cogeretur. Pecuniæ enim inopiâ laborabat, & exactionibus totam hoc tempore turbabat Italiam. Unde in maximis numerabatur Antonii peccatis hæc belli procrastinatio; quâ Cæsari instruendi se spatium dedit, & tumultum ob extortas pecunias ortum sedandi. [*Id. ibid.*]

Herodes rex, & aliis per Judæam turbis liberatus, & Hyrcanio potitus, (quem vicum Antigoni soror tenuerat) bello Actiaco Olympiade CLXXXVII. (quæ hac æstate acta est) jam erumpente, delectus habendo magno apparatu expediebat auxilium Antonio. Sed ille hanc operam ei remisit, negans sibi opus esse. Verùm quia tam ex ipso quàm ex Cleopatrâ de Arabis injuriâ audierat, tributum à reginâ impositum solvere detrectantis; jussit in illum bellum vertere: Cleopatrâ etiam hoc in rem suam fore sibi persuadente. Si enim Arabem Herodes vicisset, Arabiæ; sin autem victus esset, Judææ dominam futuram se sperabat. Antonii igitur jussu reversus Herodes, domi continuit exercitum: quo mox invasit Arabiam equitatu simul & pedestribus copiis instructissimus, Diospolim petens quò occursuri erant Arabes. Ubi post acerrimum conflictum penès Judæos fuit victoria. (*Joseph. lib.* 1. *Bellı, cap.* 24. *& lib.* 15. *Antiquit. cap.* 6.)

Plancus & Titius quos ex Consularibus Antonius & inter amicos habuerat & omnium secretorum suorum conscios fecerat, à Cleopatrâ suggillati quòd plurimùm adversati fuissent ne bello interesset, ad Cæsarem perfugerunt: qui eos & libentissimè recepit, & ab iis tum omnia alia acta consiliáque Antonii didicit, tum testamento ejus quæ essent statuta, ac ubi id esset, rescivit: nam id illi obsignaverant, & in eo contenta cognoverant. (*Plutarch. in Anton. Dio, lib.* 50. *pag.* 420.) De Planci verò (qui Antonii primùm librarius, posteáque Asiæ ac deinde Syriæ Proconsul sub eo fuerat) moribus, ejúsque & Titii fugâ videndus est in lib. 2. cap. 83. *Velleius Paterculus.*

Testamentum Antonii apud virgines Vestales erat depositum. Quod poscenti Cæsari denegaverunt illæ tradere: si accipere vellet, ipse veniret, mandaverunt. Illuc ergo profectus accepit tabulas. (*Plutarch. in Anton.*) Ac primùm ipse seorsùm scripta evolvit, ac loca quædam annotavit reprehensioni patentia. Tum in Senatu, ac deinde etiam in concione, recitavit: plerisque id molestè ferentibus, rationem ut quis redderet vivus postremorum suorum judiciorum. Quod licèt injustissimum censeretur, tamen ea quæ testamento continebantur hujusmodi erant, ut omnem facti Cæsaris invidiam tollerent. Nam Antonius eo testamento Cæsarioni testimonium ferebat, quòd esset verè Dictatoris Cæsaris filius; suos ex Cleopatrâ liberos inter hæredes nuncupabat, immensísque eos muneribus donabat: & de funere statuebat, ut corpus suum, etiamsi Romæ decessisset, per forum elatum Alexandriam ad Cleopatram mitteretur. (*Id. ibid. Sueton. in Octavio, cap.* 17. *Dio, lib.* 50. *pag.* 420, 421.)

Hæc tantam indignationem apud omnes excitárunt, ut reliqua etiam quæ vulgò jactabantur vera esse crederent: nempe Antonium, si rerum potitus foret, Romam Cleopatræ dono daturum, ac imperium in Ægyptum translaturum. Proinde vehementi irâ correpti omnes, cum non inimici modò aut qui neutri parti studebant, sed ii quoque jam qui summâ ei junctı fuerant amicitiâ, summopere culpârunt: quippe testamento recitato territi, Cæsarísque suspicioni vicissim occurrentes, eadem cum aliis aiebant. (*Dio, pag.* 421.)

Multa quoque nefanda in Senatu Antonio recens transfuga Plancus objiciebat. (*Vell. Paterc. lib.* 2. *cap.* 83.) Multa etiam, in Cleopatræ gratiam commissa, exprobrabat ei Cæsaris necessarius Calvius vel Calvisius: quorum pleraque tamen ipse mentitus fuisse purabatur. Amici verò Antonii Romæ supplices prensabant populum: unumque è suo numero Geminium in Græciam miserunt, rogatum Antonium, caveret ne abrogaretur ipsi imperium & hostis populi Romani declararetur. Qui cùm inter cœnandum à Cleopatrâ lacessitus, omnia recta fore dixisset si illa in Ægyptum abiisset; reginæ furorem metuens, arreptâ fugâ Romam se retulit. (*Plutarch. in Anton.*)

Ut satis paratus Cæsar fuit, in Cleopatram bellum est decretum: Antonio verò Consulatus, (fuerat enim in sequentem annum Consul designatus) ac reliqua etiam potestas omnis est adempta; cujus ille arbitrium mulieri permisisset. Dicebatúrque Cleopatræ pharmacis & præstigiis ita dementatus fuisse Antonius, ut ne in suâ quidem esset potestate. (*Id. ibid. Dio, pag.* 421.) Adeò enim hunc ea sibi mancipaverat, ut eum gymnasiarcham Alexandrinorum effecerit, ab eo regina ac domina appellata sit, milites in suo satellitio Romanos habuerit; omnesque ii suis in clypeis nomen Cleopatræ inscripserint. Ipsa cum Antonio in forum prodibat, ludos cum eo curabat, cum eo judicia obibat, cum eo equitabat: in urbibus ipsa curru vehebatur, Antonius pedester cum eunuchis eam sequebatur. Denique sibi ipsa imperium in Romanos ita sperare est ausa; ut [illegible] quid maximo jurejurando affirmaret, jus quod esset ipsa datura in Capitolio, juramentum fecerit. (*Dio, pag.* 421, 422.) cupiditate muliebri oprans etiam in Urbe regnare. (*Eutrop. lib.* 7.) de qua, in lib. 1. Odâ 37. Horatius:

Capitolio

——— *Capitolio*
Regina demontes ruinas
Fumus & imperio parabat,
Contaminato cum grege turpium
Morbo virorum, quidlibet impotens
Sperare, fortunâque dulci
Ebria.

Et Ovidius, libro 15. Metamorphoſ.

Romanique ducis conjux Ægyptia tedæ
Non bene ſiſa cadet; fruſtraque erit illa minata
Servitura ſuo Capitolia noſtra Canopo.

Si hoſtis ipſe Antonius fuiſſet appellatus; illi quoque qui cum eo erant, niſi ab eo diſceſſiſſent, in hoſtium numero habendi fuiſſent: quod ne contingeret, (metuebatur enim amicorum ejus potentia) non verbo ille quidem, licèt reipſâ, hoſtis eſt declaratus. Impunitas nihilominùs ac laudes iis qui Antonium deſeruiſſent proponebantur; & Cleopatræ (quam illum nunquam deſerturum fuiſſe ſciebant) bellum manifeſtò indicebatur: ſufficiebátque hoc ipſum Antonio crimen potuiſſe objici, quòd contra patriam, nihil à ſuis læſus, ipſe ultrò bellum pro Ægyptiâ muliere ſuſcepiſſet. Ac, quaſi jam id ageretur, ſaga ipſi ſumpſerunt, & ad ædem Bellonæ progreſſi ſunt: ibique Cæſar, tanquam fecialis, omnia quæ antè quàm bellum iniretur fieri Romano more conſueverant juſſu eorum peregit. [*Dio, pag.* 421, 422.] Addidítque, bellum cum Romanis geſturos Mardionem eunuchum, & Pothinum & tonſtricem Cleopatræ Iram Charmiúmque (*Nairam & Carmionem* Cleopatræ ancillas *Galenus* appellat, in libro de Theriacâ ad Piſonem:) à quibus maxima quæque in imperio Antonii adminiſtrarentur. [*Plutarch.*]

Hinc juventus ab utriſque magno ſtudio ad arma convocabatur, pecuniæ conficiebantur, omnia quæ bello gerendo ſunt neceſſaria feſtinatò comparabantur: fuítque ejus belli apparatus longè prioribus omnibus major, tot utrique ad hoc bellum provinciis auxilia ſubminiſtrantibus. Cæſarem Italia omnis, Gallia, Hiſpania, Illyricum, Africa utraque, Sardinia, Sicilia, ac reliquæ inſulæ prædictis terris continentibus vicinæ, adjuvárunt. [*Dio, pag.* 422.] Fuerúntque ei naves bellicæ 250. peditum 80. millia; equitum millia 12. Habebat verò Antonius naves bellicas non minùs 500. in quibus tum octo tum decem etiam ordinum frequentes erant ſuperbè & ad triumphum exornatæ: peditum centum millia, equitum (ut Cæſar) millia duodecim. Reges ei parentes in auxilium erant Bocchus Africæ, (regno à Romanis exutus,) Tarcondemus (ſive Tarcondimotus) ſuperioris Ciliciæ, Archelaus Cappadociæ, Philadelphus Paphlagoniæ, Mithridates Commagenæ, Adallas Thraciæ. Hi interfuerunt bello. Ex Ponto Polemon auxilia miſit, Malchus item ex Arabiâ, & Herodes Judæus: adhæc Amyntas Lycaonum & Galatiæ rex. Imperabátque Antonius ab Euphrate & Armeniâ uſque ad mare Ionium & Illyricum; & à Cyrenis uſque ad Æthiopiam. [*Plutarch. in Anton.*] Unde regiones Aſiæ continentis Romanis parentes, Thraciæque, Græcia, Macedonia, Ægyptus, Cyrenaica cum finitimis, inſulæ etiam propinquæ, regéſque & principes ferè omnes, quotcunque Romani imperii Antonio tunc parentis fines attingebant, alii ipſi, alii per ſuos, (ut dictum eſt) illi opitulabantur. [*Dio, ut ſuprà.*]

A Medorum etiam rege ſubmiſſa illi ſunt auxilia. [*Plutarch. ut ſupr.*] Quæ cùm Antonius non ſolùm non remiſiſſet, ſed ſuos etiam milites quos Medo commodáverat revocaviſſet; Rex ille à Parthorum rege Phraate & Armeniorum Artaxe (ſive Artaxiâ) ſuperatus, in eorum poteſtatem venit. Atque hoc modo Armenia (quam Antonius nuper acquiſierat) ſimul cum Mediâ amiſſa eſt. [*Dio, in fine lib.* 49.]

Apparatu belli Actiaci gratificationem ipſius Cleopatræ Antonio timente, nec niſi præguſtatos cibos ſumente: pavorem ejus ita illa ferunt eluiſſe. Extremis coronæ floribus veneno illitis, ipſam capiti impoſuit: móxque, procedente hilaritate, invitavit Antonium ut coronas biberent. Concerpta verò in ſcyphum incipienti haurire, oppoſitâ manu: *En ego ſum*, inquit, *illa, chare Antoni, quam tu novâ præguſtantium diligentiâ caves; adeò mihi, ſi poſſim ſine te vivere, occaſio aut ratio deeſt.* Inde eunúchum cuſtodiâ quendam bibere juſſit: qui illicò expiravit. [*Plin. lib.* 21. *cap.* 3.]

Quum Arabum exercitum ad Cana in Cœleſyriâ rex Herodes majore ex parte in fugam vertiſſet: Athenio, Cleopatræ in eâ regione dux, qui Herodem oderat, cum collectitiâ indigenarum manu Arabibus ſe adjungens, magnam Judæorum in locis aſperis & inæqualibus (quorum peritiores erant adverſarii) ſtragem edidit. Rex verò ſuos videns viribus impares, citato equo profectus eſt ad evocandos qui illis ſuccurrerent: nec tamen, licèt feſtinus, adfuit in tempore; ſed Judæorum caſtra ab hoſtibus capta ſunt. [*Joſeph. lib.* 15. *cap.* 6.]

3973 Ex illo tempore Herodes latrocinis cœpit agere & excurſionibus in Arabas; caſtra in montibus ponens. Et cavebat quidem totum exercitum prælio committere: ſed interim non mediocriter proficiebat, ſuos laboribus aſſuefaciens, & continuis exercitiis præparans ad abolendam tandem ignominiam. [*Id. ibid.*]

Antonius, quum ad Italiam curſum intendiſſet, ibi bellum inopinantibus adverſariis geſturus; ubi Corcyram veniens audiſſet, Cæſaris naves actuarias, quæ ad ſpeculandum præmiſſæ fuerant, apud montes Ceraunios ſtare: ſuſpicatus eò Cæſarem cum totâ claſſe veniſſe, in Peloponneſum (jam enim ſub finem autumni erat) revectus, Patris hyemavit; dimiſſis in omnia loca militibus, ut cuſtodirent ea, & facilíùs alimenta eis ſupperirent. [*Dio, lib.* 50. *pag.* 424.]

Cæsar quoque, quum Brundusio solvisset ac Corcyram usque provectus esset, hostes apud Actium statione morantes inopinato aggressurus; tempestate coortâ afflictus, re infectâ reversus est. [*Id. ibid. pag.* 425.]

Dum Arabiæ fines Herodes infestat, anno regni sui (à morte Antigoni, circa mensem Sextilem anni Periodi Julianæ 4676, hic & deinceps à Josepho numerati) *septimo*, conflato jam bello Actiaco, ineunte vere, Judæa terræ motu, quali nunquam antè, est concussa: in quo hominum oppressa sunt ruinis ædium circiter decem millia. Militaris tamen multitudo nihil detrimenti accepit, utpote sub dio agitans. Hæc clades in majus etiam aucta rumoribus, quos nuncii gentilium odiorum non ignari dabant auribus Arabum, immane quantum extulit hostium animos; quasi subversis Judæorum urbibus & extinctis hominibus, nulli jam superessent adversarii. Legatos igitur gentis, qui rebus afflictis pacem petituri venerant, comprehensos necaverunt: móxque magnâ alacritate bellum properaverunt. [*Joseph. lib.* 1. *Belli, cap.* 14. *& lib.* 15. *Antiquit. cap.* 7.]

Herodes suis ad fortiter agendum excitatis, & sacris de more peractis, exercitum properè trans Jordanem duxit: castrisque Philadelphiæ positis, de castello quodam interjacente occupando inter eum & Arabas, certamen est initum. In quo superiores facti Judæi, ad aliud prælium dejectos hostes compulerunt, ubi post diutinum conflictum in fugam versi Arabes, & a seipsis fugientibus & ab adversariis instantibus, ita sunt oppressi, ut quinque eorum millia desiderarentur. Cæteri in castris obsessi, & aquæ penuriâ vehementer laborantes, legatos ad Herodem miserunt: quos quum ille despiceret, & talenta 50 pro redemptione offerentibus magis instaret; ardescentes siti, catervatim exeuntes, ultrò se Judæis tradiderunt. Atque hoc modo intra quinque dies capta sunt ad quatuor millia: sextâ verò die, reliquâ multitudine ad pugnam desperatâ salute procedente, primo conflictu circiter septem millia ceciderunt. Domitâ igitur per hanc cladem Arabum ferociâ, gentis præses ab eis declaratus, domum magnâ cum gloriâ reversus est. [*Id. ibid. & lib.* 15. *cap.* 8, 9.]

Hillel Babylonius, ex stirpe Davidicâ, Hierosolymis floruit, annis 100. ante æram excidii Templi Judaicam; ut ex Gemarâ Babylonicâ, tractat. שבת cap. 1. colligitur. Ex cujus numeroso discipulorum cœtu, Jonathan Uzzielis filius, Chaldaicæ Prophetarum paraphraseos author, clarissimus extitit. Inter Hillelem hunc & Sammaium (sive Sammam, de quo ex *Josepho* superiùs dictum est) orto dissidio, Pharisæi in duas partes discesserunt: de quibus *Hieronymus*, libro 3. Commentar. in Esai. cap. VIII. 14. *Duas domus Nazarei (qui ita Christum recipiunt, ut observationes legis veteris non omittant) duas familias interpretantur Sammai & Hillel: ex quibus orti sunt Scribæ & Pharisæi.* Additque, *Sammai & Hillel* (sive duas eorum domus, quarum in Talmude toties fit mentio) *non multo priùs quàm Dominus nasceretur, ortas esse in Judæâ.*

Quum Parthorum rex Phraates, victoriâ ab Antonio reportatâ insolentior redditus multa crudeliter consuleret, in exilium à populo suo pulsus est; & Tiridates quidam contra eum rex constitutus. [*Justin. lib.* 42. *cap.* 5. *Dio, lib.* 51. *pag.* 456.]

Medeus quidam Mytos Asianos ad deficiendum ab Antonio permovit, eorúmque operâ bellum Antonianis ibi fecit. [*Dio, lib.* 51. *pag.* 443.]

Antonius Actium, ubi classem constituerat, profectus, quum prope tertiam partem remigum fame absumptam invenisset, nihil motus: *Remi*, inquit, *modo salvi sint; nam remiges non deerunt, quoad Gracia homines habuerit.* [Oros. lib. 6. cap. 19.] Correptique à præfectis navium sunt ex afflictissimâ Græciâ viatores, agasones, messores, adolescentuli: ac ne ita quidem complebantur naves, sed pleræque manebant vacuæ. [*Plutarch.*]

Asinius Pollio, quum se post Brundusinam pacem continuisset in Italiâ, neque aut vidisset unquam Cleopatram aut post enervatum amore ejus Antonii animum partibus ejus se miscuisset, rogante Cæsare ut secum ad bellum proficisceretur Actiacum: *Mea*, inquit, *in Antonium majora merita sunt, illius in me beneficia meriora; itaque discrimini vestro me subtraham, & ero præda victoris.* [Vell. Paterc. lib. 2. cap. 86.]

M. Agrippa, præmissus à Cæsare, multas onerarias naves frumento atque armis graves, ab Ægypto, Syriâ, Asiâque ad subsidium Antonio venientes cepit. Peragratóque Peloponnensium sinu, Methonam urbem validissimo Antoniano præsidio munitam expugnavit. [*Oros. lib.* 6. *cap.* 19.] Ibíque occiso Bogude, observans quibus locis naves onerariæ appelli commodè possent; diversis subinde locis in Græciam egressus, magnopere Antonium perturbabat. [*Dio, lib.* 50. *pag.* 425.]

Cæsar his animo auctus, cum 230. rostratis navibus & omnibus copiis à Brundusio, trajecto mari Ionio, in Epirum profectus est. [*Id. ibid. Liv. lib.* 132. *Plutarch. in Anton. Oros. lib.* 6. *cap.* 19.] Ubi pedestres copias, infra montes Ceraunios expositas, Actium mittens, ipse Corcyram à præsidio destitutam navibus occupavit: illíque in portum Dulcem (à dulci aquâ ita dictum) subductis, stationem ibi fecit. Inde cum classe Actium petiit; ubi classis Antonianæ major pars stationem habebat: eóque occupato loco, in quo posteà Nicopolim condidit, castra ibi posuit. [*Dio, pag.* 425, 426.]

Antonius, invehentibus primâ luce hostibus, timens ne inanes propugnatoribus naves caperent; ad speciem instruxit in tabulatis remiges armatos, remos erigi & suspendi ex utroque navium latere præcepit: atque ita in faucibus portûs ad Actium obversas in hostem continuit, quasi instructas remigio & paratas ad confligendum. Unde delusus Cæsar retrò abiit. [*Plutarch.*]

M. Agrippa Leucadem advectus, insulam & naves quæ in eâ erant, in ore atque oculis Antonianæ classis, cepit. Patras deinde, victo navali pugnâ Q. Asidio; & Corinthum posteà, occupavit. [*Vell. Paterc. lib.* 2. *cap.* 84. *Dio, lib.* 50. *pag.* 427.]

M. Titius

M. Titius & Statilius Taurus subitò adorti equitatum Antonii fuderunt; sociúmque sibi Philadelphum, regem Paphlagoniæ, adciverunt. [*Dio, ibid.*]

Cnæus Domitius vir clarissimus, qui solus Antonianarum partium nunquam Cleopatram nisi nomine salutavit, reginæ infensus redditus, maximo & præcipiti periculo transmisit ad Cæsarem. [*Id. ibid. Vellei. Paterc. lib. 2. cap. 84.*] Febre enim jam correptus, minutum acarium conscendit, atque ad Cæsarem transiit. Quod etsi graviter tulit Antonius, tamen contra Cleopatræ sententiam omnia impedimenta ei cum amicis & servis misit. Domitius verò, tanquam peniteret eum quòd proditio sua non esset clàm, illicò expiravit. [*Plutarch.*] Sed quia visus fuit propterea ab Antonio profugisse, quòd de rebus ejus desperasset; ejus exemplum multi sunt secuti. [*Dio, pag. 427.*]

Antonius, confidentiâ perditâ, omnes suos in suspicione habere cœpit; ex illisque cùm alios, tum Iamblichum Arabiæ cujusdam partis regem, inter tormenta occidit: quibusdámque negotium dedit, ut Q. Postumium senatorem discerperent. Veritus deinde, ne Q. etiam Dellius & Amyntas Galata, quos ad conducendos stipendiarios milites in Macedoniam & Thraciam miserat, res Cæsaris præferrent; ad eos contendit, quasi auxilium illis laturus, si quid hostile accidisset. [*Dio, ibid.*]

Interim Sosius sperans se, si L. Taurestium, qui paucis cum navibus stationem adversùs Antonianos servabat, ante adventum Agrippæ (cui universa Cæsaris classis commissa erat) aggrederetur, posse rem aliquam memorandam gerere; sub auroram repentè contra eum evectus est, observatâ densâ nebulâ, ne Taurestius navium ipsius prævisâ multitudine fugeret. Quem primo conflictu fugatum quum insequeretur, Agrippâ fortè obviam facto, non modò non assecutus est Taurestium, aut victoriæ fructum aliquem percepit, sed ipse cum Tarcondimoto aliisque multis interiit. [*Id. ibid.*]

Hoc Antonium, & quia ipse revertens equestri prælio ab excubiis Cæsaris superatus fuisset, à consilio castra castris hostium oppotita habendi detraxit. Itaque iis noctu relictis, ad alteram sinûs Ambracii partem discessit, ubi copiæ ejus ampliores castra habebant. Et quum jam commeatibus etiam intercluſum alimenta deficere inciperent; deliberationem proposuit, an ibi manentes prælio decertarent, an verò aliò digressi bellum tempore traherent. [*Id. pag. 427, 428.*]

Canidius, qui legionibus præerat & Antonio secum ducendi Cleopatram author fuerat, mutatâ jam sententiâ, ut eam remitteret suasit: atque ut in Thraciam vel Macedoniam ipse profectus, terrestri pugnâ decerneret; quoniam terrestribus copiis maximè valeret, & illic novis Getarum regis Dicomis auxiliis uti posset. [*Plutarch. in Anton.*]

At Cleopatra prodigiis quibusdam, & propter ea exercitus mœstitiâ, simul cum Antonio territa, classe ut bellum ibi gereretur, à viro obtinuit: ita tamen ad fugam jam tum circumspiciens, ut res suas componeret, non ubi ad victoriam conduceret, sed unde expediret fugam rebus perditis quàm facillimè. Neque enim aut furtim aut palàm fugientium more avehi illi statuerunt, ne sociis metum incuterent; sed tanquam ad navale prælium instructi, ut etiam si quis obstare vellet, vi discessum in Ægyptum sibi conficerent. [*Id. ibid. Dio, pag. 428.*]

Regem Amyntam *Velleius Paterculus*, [*lib. 2. cap. 84.*] eundem, simul & Dejotarum regem, ad Cæsarem desciviſſe *Plutarchus* narrat. Transiit quoque ad Cæsarem Q. Dellius historicus, (ad quem Ode 3. libri 2. Carminum *Horatii* est scripta:) sive Cleopatræ veritus insidias, quas Glaucum medicum sibi enuntiasse dicebat; sive exempli sui tenax. Nam & à Dolabellâ ad Cassium, & à Cassio jam antè transfugerat ad Antonium: *desultor bellorum civilium* à Messalâ Corvino appellatus. [*M. Seneca, in orat. Suasor. 1. Vell. Paterc. lib. 2. cap. 84. Plutarch. in Anton. Dio, lib. 50. pag. 433.*]

Bis ante ultimum discrimen classis Antonii superata fuerat. [*Vell. Paterc. ut supr.*] Et quum illud instaret, quendam ordinum ductorem pedestrium certaminum scientem, qui complura prælia sub Antonio decertaverat, corpúsque cicatricibus habebat concisum, illi tum præsenti ejulantem dixisse ferunt. *Quid, Imperator, hisce dissisus vulneribus & gladiis spem tuam profligatis in lignis reponis? Ægyptii & Phœnices in mari prælientur: nobis permitte terram; in quâ assuevimus stantes occumbere, vel hostes vincere.* Ad quæ nihil respondit Antonius: manu tantùm & vultu quasi excitans eum ut bono animo esset, præteriit, omni bonâ spe depositâ. [*Plutarch.*]

Ex navibus Ægyptiis, 60 tantùm Antonius & Cleopatra conservârunt: reliquas, quòd militum numerus cladibus ac fugis diminutus fuisset, concremârunt. Deinde noctu pretiosissimas quásque res in naves comportârunt. Et quum gubernatores, remis ad pugnam contenti, vela vellent relinquere; imponere in naves & portare secum Antonius coëgit: addens faciendum, nequis hostium fugâ evaderet; quum fugæ ipse suæ hoc modo provideret. [*Id. cum Dione, pag. 428.*]

Ducentæ triginta rostratæ fuere Cæsaris naves, & triginta sine rostris; triremes velocitate liburnicis pares, & octo legiones classi superpositæ, absque cohortibus quinque prætoriis. Classis Antonii CLXX. navium fuit; quantum numero cedens, tantum magnitudine præcellens. *Nam decem pedum* (vel graduum potiùs remigantium) *altitudine à mari aberant:* inquit Orosius, [*lib. 6. cap. 19.*] Et ante eum Florus. [*lib. 4. cap. 11.*] *Nobis quadringentæ amplius naves, ducentæ non minùs hostium: sed numerum magnitudo pensabat. Quippe à senis in novenos remorum ordines, ad hoc turribus atque tabulatis altevatæ, castellorum & urbium specie, non sine gemitu maris & labore ventorum ferebantur: qua quidem ipsa moles exitio fuit.* Sed his, de navium Antonianarum *numero*, in Commentariis suis (à *Plutarcho* productis) repugnat ipse Cæsar;

Cæſar quoque, quum Brundiſio ſolviſſet ac Corcyram utque provectus eſſet, hoſtes apud Actium ſtatione morantes inopinatò aggreſſurus: tempeſtate coortâ afflictus, re infectâ reverſus eſt. [*Id. ibid. pag.* 425.]

Dum Arabiæ fines Herodes infeſtat, anno regni ſui (à morte Antigoni, circa menſem Sextilem anni Periodi Julianæ 4676, hic & deinceps à Joſepho numerati) *ſeptimo*, conflato jam bello Actiaco, ineunte vere, Judæa terræ motu, quali nunquam antè, eſt concuſſa: in quo hominum oppreſſa ſunt ruinis ædium circiter decem millia. Militaris tamen multitudo nihil detrimenti accepit, utpote ſub dio agitans. Hæc clades in majus etiam aucta rumoribus, quos nuncii gentilium odiorum non ignari dabant auribus Arabum, immane quantum exſulit hoſtium animos; quaſi ſubverſis Judæorum urbibus & extinctis hominibus, nulli jam ſupereſſent adverſarii. Legatos igitur gentis, qui rebus afflictis pacem peſituri venerant, comprehenſos necaverunt: móxque magnâ alacritate bellum properaverunt. [*Joſeph. lib.* 1. *Belli, cap.* 14. *& lib.* 15. *Antiquit. cap.* 7.]

Herodes ſuis ad fortiter agendum excitatis, & ſacris de more peractis, exercitum properè trans Jordanem duxit: caſtriſque Philadelphiæ potitis, de caſtello quodam interjacente occupando inter eum & Arabas, certamen eſt initum. In quo ſuperiores facti Judæi, ad aliud prælium dejectos hoſtes compulerunt, ubi poſt diutinum conflictum in fugam verti Arabas, & à ſeipſis fugientibus & ab adverſariis inſtantibus, ita ſunt oppreſſi, ut quinque eorum millia deſiderarentur. Cæteri in caſtris obſeſſi, & aquæ penuriâ vehementer laborantes, legatos ad Herodem miſerunt: quos quum ille deſpiceret, & talenta 50 pro redemptione offerentibus magis inſtaret: ardeſcentes ſiti, catervatim exeuntes, ultrò ſe Judæis tradiderunt. Atque hoc modo intra quinque dies capta ſunt ad quatuor millia: ſextâ verò die, reliquâ multitudine ad pugnam deſperatâ ſalute procedente, primo conflictu circiter ſeptem millia ceciderunt. Domitâ igitur per hanc cladem Arabum ferociâ, gentis præſes ab eis declaratus, domum magnâ cum gloriâ reverſus eſt. [*Id. ibid. & lib.* 15. *cap.* 8, 9.]

Hillel Babylonius, ex ſtirpe Davidicâ, Hieroſolymis floruit, annis 100. ante æram excidii Templi Judaicam; ut ex Gemarâ Babylonicâ, tractat. שבת cap. 1. colligitur. Ex cujus numeroſo diſcipulorum cœtu, Jonathan Uzzielis filius, Chaldaicæ Prophetarum paraphraſeos author, clariſſimus extitit. Inter Hillelem hunc & Sammaium (ſive Sammam, de quo ex *Joſepho* ſuperiùs dictum eſt) orto diſſidio, Phariſæi in duas partes diſceſſerunt: de quibus *Hieronymus*, libro 3. Commentar. in Eſai. cap. VIII. 14. *Duas domus Nazarei (qui ita Chriſtum recipiunt, ut obſervationes legis veteris non omittant) duas familias interpretantur Sammai & Hillel: ex quibus orti ſunt Scribæ & Phariſæi.* Additque, *Sammai & Hillel* (ſive duas eorum domus, quarum in Talmude toties fit mentio) *non multo priùs quàm Dominus naſceretur, ortas eſſe in Judæâ.*

Quum Parthorum rex Phraates, victoriâ ab Antonio reportatâ inſolentior redditus multa crudeliter conſuleret, in exilium à populo ſuo pulſus eſt; & Tiridates quidam contra eum rex conſtituitur. [*Juſtin. lib.* 42. *cap.* 5. *Dio, lib.* 51. *pag.* 456.]

Medæus quidam Myſos Aſianos ad deficiendum ab Antonio permovit, eorúmque operâ bellum Antonianis ibi fecit. [*Dio, lib.* 51. *pag.* 443.]

Antonius Actium, ubi claſſem conſtituerat, profectus, quum prope tertiam partem remigum fame abſumptam invenitſet, nihil motus: *Remi*, inquit, *modò ſalvi ſint; nam remiges non deerunt, quoad Gratia hominum habuerit.* [Oroſ. lib. 6. cap. 19.] Correptique à præfectis navium ſunt ex afflictiſſimâ Græciâ viatores, agaſones, meſſores, adoleſcentuli: ac ne ita quidem complebantur naves, ſed pleræque manebant vacuæ. [*Plutarch.*]

Aſinius Pollio, quum ſe poſt Brundiſinam pacem continuiſſet in Italiâ, neque aut vidiſſet unquam Cleopatram aut poſt enervatum amore ejus Antonii animum partibus ejus ſe miſcuiſſet, rogante Cæſare ut ſecum ad bellum proficiſceretur Actiacum: *Mea*, inquit, *in Antonium majora merita ſunt, illius in me beneficia notiora; itaque diſcrimini veſtro me ſubtraham, & ero præda victoris.* [Vell. Paterc. lib. 2. cap. 86.]

M. Agrippa, præmiſſus à Cæſare, multas onerarias naves frumento atque armis graves, ab Ægypto, Syriâ, Aſiâque ad ſubſidium Antonio venientes cepit. Peragratóque Peloponneſiorum ſinu, Methonam urbem validiſſimo Antoniano præſidio munitam expugnavit. [*Oroſ. lib.* 6. *cap.* 19.] Ibíque occiſo Bogude, obſervans quibus locis naves onerariæ appelli commodè poſſent; diverſis ſubinde locis in Græciam egreſſus, magnopere Antonium perturbabat. [*Dio, lib.* 50. *pag.* 425.]

Cæſar his animo auctus, cum 250. roſtratis navibus & omnibus copiis à Brundiſio, trajecto mari Ionio, in Epirum profectus eſt. [*Id. ibid. Liv. lib.* 132. *Plutarch. in Anton. Oroſ. lib.* 6. *cap.* 19.] Ubi pedeſtres copias, infra montes Ceraunios expoſitas, Actium mittens, ipſe Corcyram à præſidio deſtitutam navibus occupavit: iſíque in portum Dulcem (à dulci aquâ ita dictum) ſubductis, ſtationem ibi fecit. Inde cum claſſe Actium petiit; ubi claſſis Antonianæ major pars ſtationem habebat: cóque occupato loco, in quo poſteà Nicopolim condidit, caſtra ibi poſuit. [*Dio, pag.* 425, 426.]

Antonius, invehentibus primâ luce hoſtibus, timens ne inanes propugnatoribus naves caperent; ad ſpeciem inſtruxit in tabulatis remiges armatos, remos erigi & ſuſpendi ex utroque navium latere præcepit: atque ita in faucibus portûs ad Actium obverſas in hoſtem continuit, quaſi inſtructas remigio & paratas ad confligendum. Unde deluſus Cæſar retrò abiit. [*Plutarch.*]

M. Agrippa Leucadem advectus, inſulam & naves quæ in eâ erant, in ore atque oculis Antonianæ claſſis, cepit. Patras deinde, victo navali pugnâ Q. Aſidio; & Corinthum poſteà, occupavit. [*Vell. Paterc. lib.* 2. *cap.* 84. *Dio, lib.* 50. *pag.* 427.]

M. Titius

M. Titius & Statilius Taurus subitò adorti equitatum Antonii fuderunt; sociúmque sibi Philadelphum, regem Paphlagoniæ, adciverunt. [*Dio, ibid.*]

Cnæus Domitius vir clarissimus, qui solus Antonianarum partium nunquam Cleopatram nisi nomine salutavit, reginæ infensus redditus, maximo & præcipiti periculo transmisit ad Cæsarem. [*Id. ibid. Vellei. Paterc. lib. 2. cap. 84.*] Febre enim jam correptus, minutum acatium conscendit, atque ad Cæsarem transiit. Quod etsi graviter tulit Antonius, tamen contra Cleopatræ sententiam omnia impedimenta ei cum amicis & servis misit. Domitius verò, tanquam pœniteret eum quòd proditio sua non esset clàm, illicò expiravit. [*Plutarch.*] Sed quia visus fuit propterea ab Antonio profugisse, quòd de rebus ejus desperasset; ejus exemplum multi sunt secuti. [*Dio, pag. 427.*]

Antonius, confidentiâ perditâ, omnes suos in suspicione habere cœpit; ex illisque cùm alios, tum Iamblichum Arabiæ cujusdam partis regem, inter tormenta occidit: quibusdámque negotium dedit, ut Q. Postumium senatorem discerperent. Veritus deinde, ne Q. etiam Dellius & Amyntas Galata, quos ad conducendos stipendiarios milites in Macedoniam & Thraciam miserat, res Cæsaris præferrent; ad eos contendit, quasi auxilium illis laturus, si quid hostile accidisset. [*Dio, ibid.*]

Interim Sosius sperans se, si L. Taurestium, qui paucis cum navibus stationem adversùs Antonianos servabat, ante adventum Agrippæ (cui universa Cæsaris classis commissa erat) aggrederetur, posse rem aliquam memorandam gerere; sub auroram repentè contra eum evectus est, observatâ densâ nebulâ, ne Taurestius navium ipsius prævisâ multitudine fugeret. Quem primo conflictu fugatum quum insequeretur, Agrippâ fortè obviam facto, non modò non assecutus est Tauretium, aut victoriæ fructum aliquem percepit, sed ipse cum Tarcondimoto aliisque multis interiit. [*Id. ibid.*]

Hoc Antonium, & quia ipse revertens equestri prælio ab excubiis Cæsaris superatus fuisset, à consilio castra castris hostium opposita habendi detraxit. Itaque iis noctu relictis, ad alteram sinûs Ambracii partem discessit, ubi copiæ ejus ampliores castra habebant. Et quum jam commeatibus etiam intercluſum alimenta deficere inciperent; deliberationem proposuit, an ibi manentes prælio decertarent, an verò aliò digressi bellum tempore traherent. [*Id. pag. 427, 428.*]

Canidius, qui legionibus præerat & Antonio secum ducendi Cleopatram author fuerat, mutatâ jam sententiâ, ut eam remitteret suasit: atque ut in Thraciam vel Macedoniam ipse profectus, terrestri pugnâ decerneret; quoniam terrestribus copiis maximè valeret, & illic novis Getarum regis Dicomis auxiliis uti posset. [*Plutarch. in Anton.*]

At Cleopatra prodigiis quibusdam, & propter ea exercitus mœstitiâ, simul cum Antonio territa, classe ut bellum ibi gereretur, à viro obtinuit: ita tamen ad fugam jam tum circumspiciens, ut res suas componeret, non ubi ad victoriam consuleret, sed unde expediret fugam rebus perditis quàm facillimè. Neque enim aut furtim aut palàm fugientium more avehi illi statuerunt, ne sociis metum incuterent; sed tanquam ad navale prælium instructi, ut etiam si quis obstare vellet, vi discessum in Ægyptum sibi conficerent. [*Id. ibid. Dio, pag. 428.*]

Regem Amyntam *Velleium Paterculus*, [*lib. 2. cap. 84.*] eundem, simul & Dejotarum regem, ad Cæsarem desciviſſe *Plutarchus* narrat. Transiit quoque ad Cæsarem Q. Dellius historicus, (ad quem Ode 3. libri 2. Carminum *Horatii* est scripta:) sive Cleopatræ veritus insidias, quas Glaucum medicum sibi enuntiasse dicebat; sive exempli sui tenax. Nam & à Dolabellâ ad Cassium, & à Cassio jam antè transfugerat ad Antonium: *desultor bellorum civilium* à Messalâ Corvino appellatus. [*M. Seneca, in orat. Suaſor. 1. Vell. Paterc. lib. 2. cap. 84. Plutarch. in Anton. Dio, lib. 50. pag. 433.*]

Bis ante ultimum discrimen classis Antonii superata fuerat. [*Vell. Paterc. ut supr.*] Et quum illud instaret, quendam ordinum ductorem pedestrium certaminum scientem, qui complura prælia sub Antonio decertaverat, corpúsque cicatricibus habebat concisum, illi tum præsenti ejulantem dixisse ferunt. *Quid, Imperator, hisce dissisus vulneribus & gladiis spem tuam prosligatis in lignis reponis? Ægyptii & Phœnices in mari prælientur: nobis permitte terram; in quâ assuevimus stantes occumbere, vel hostes vincere.* Ad quæ nihil respondit Antonius: manu tantùm & vultu quasi excitans eum ut bono animo esset, præteriit, omni bonâ spe depositâ. [*Plutarch.*]

Ex navibus Ægyptiis, 60 tantùm Antonius & Cleopatra conservârunt: reliquas, quòd militum numerus cladibus ac fugis diminutus fuisset, concremârunt. Deinde noctu pretiosissimas quásque res in naves comportârunt. Et quum gubernatores, remis ad pugnam contenti, vela vellent relinquere; imponere in naves & portare secum Antonius coëgit: addens faciendum, nequis hostium fugâ evaderet; quum fugæ ipse sua hoc modo provideret. [*Id. cum Dione, pag. 428.*]

Ducentæ triginta rostratæ fuere Cæsaris naves, & triginta sine rostris; triremes velocitate liburnicis pares, & octo legiones classi superpositæ, absque cohortibus quinque prætoriis. Classis Antonii CLXX. navium fuit; quantum numero cedens, tantum magnitudine præcellens. *Nam decem pedum* (vel graduum potiùs remigantium) *altitudine à mari aberant:* inquit Orosius, [*lib. 6. cap. 19.*] Et ante eum Florus. [*lib. 4. cap. 11.*] *Nobis quadringentæ amplius naves, ducentæ non minùs hostium: sed numerum magnitudo pensabat. Quippe à senis in novenos remorum ordines, ad hoc turribus atque tabulatis allevatæ, castellorum & urbium specie, non sine gemitu maris & labore venerum ferebantur: qua quidem ipsa moles exitio fuit.* Sed his, de navium Antonianarum *numero*, in Commentariis suis (à *Plutarcho* productis) repugnat ipse Cæsar;

3973 trecentas earum à se captas fuisse commemorans. De *magnitudine* verò, ex remigum gradibus æstimandâ, *in Actiaco prælio navigia senorum vel ultrà ordinum concurrisse*, refert Vegetius. [*de re militar. lib. 4. cap. 27.*] Et Cæsaris quidem naves *à triremibus in senos non amplius ordines*, Florus; Antonii autem etiam *in denos* creviſſe, Strabo, unà cum Plutarcho & Dione confirmat. De quibus, ad numerum Eusebianum MCCXXX. videndus *Scaliger*.

Quia enim propter magnitudinem navium Cæsaris Sextus Pompeius in Siciliâ victus ferebatur, naves Antonius ædificaverat multò hostilibus majores; paucas quidem tricemes, reliquas omnes à quaternis usque ad denos ordines remorum: turrésque in iis altas extruxerat, & multitudinem in iis hominum collocaverat, qui quasi de muro pugnarent. Primores verò ex iis quos secum habebat in naves imposuit; ne, si in suâ ipsorum potestate essent, novi quid tentarent: (quod Dellius & nonnulli alii ad Cæsarem perfugientes, fecerant: permultos etiam sagittarios funditorésque & armatos milites imposuit. [*Dio, lib. 50. pag. 433.*] Atque ita optimas quasque & ampliſſimas à triremi usque ad decem ordinum naves peditum viginti & sagittariorum duobus millibus complevit. [*Plutarch.*]

Cæsar, apparatu hostium conspecto & eorum consilio ex aliis, ac maximè Dellio, intellecto, ipse etiam se ad pugnam composuit. (*Dio, pag. 433.*) Quatuor primis diebus grandi vento fluctuans mare prælium interpellavit. Quinto die cœlo sereno & tranquillo mari concurrerunt. Antonius cum Poplicolâ in dextero cornu egit, in sinistro Cœlius, mediam aciem M. Octavius & M. Justeius obtinuere. Cæsar sinistro præfecit Agrippam, dextrum ipse retinuit. Ita *Plutarchus*. Ante eum verò Velleius Paterculus, [*lib. 2. cap. 85.*] ita. *Dextrum navium Julianarum cornu M. Lario* (vel *Lurio*) *commissum, lævum Arruntio, Agrippa omne classici certaminis arbitrium. Cæsar, ei parti destinatus in quam à fortunâ vocaretur, ubique aderat. Classis Antonii regimen Publicolæ Sosioque commissum.* De ducibus verò in terrâ locati exercitûs, inter utrumque convenit: Taurum Cæsaris, Antonii rexisse Canidium.

Antonius actuariâ navi circumvectus, & adhortatus est milites; monens ut ob navium pondus velut in solo stabiles pugnarent. Gubernatoribus quoque imperavit ut quasi in anchoris stantibus navibus, nihil se moventes incursum hostium exciperent, difficultatem loci in sinûs faucibus observantes. [*Plutarch.*]

Cæsari memorant, tenebris adhuc quum egressus tabernaculo esset, in orbem circumeunti ad lustrandam classem, asellum cum asinario occurrisse. *Eutychus* homini, bestiæ *Nicon* erat nomen. Utriusque simulachrum æreum victor posuit in templo, in quod castrorum suorum locum vertit. [*Sueton. in Octavio, cap. 96. Plutarch. in Anton.*] Eidem quoque ante pugnam sacrificanti geminum jecur apparuit. [*Plin. lib. 11. cap. 37.*]

Navigio deinde Cæsar ad dextrum cornu classis Antonii vectus, quiescentes in sinûs angustiis miratus est hostes: & stare eos in anchoris diu credens, naves suas sustinuit, quæ octo stadiis ab hostibus aberant. Horâ autem sextâ, quum vento ex alto increbrescente cunctationem molestè ferentes Antoniani milites, naviúmque suarum freti amplitudine sicut inexpugnabili, sinistrum cornu moverunt. Cum quibus, ex sinu & angustiis egressis, Cæsariani demùm dimicârunt. (*Plutarch.*)

Cæsaris naves, habiles in omnia quæ usus poscebat, ad impetus, & recursus flexúsque capiendos, illas graves & ad omnia præpeditas, singulas plures adortæ, missilibus simul cum rostris, ad hoc ignibus jactis oppugnaverunt. [*Florus, lib. 4. cap. 11.*] Antoniani contrà, catapultis ex turribus ligneis lapides & tela emittebant, navibúsque hostium propiùs advectis manus ferreas injiciebant: quæ si opportunè incidissent, superabant hostem; sin aberrassent, suas ipsorum naves pertundebant. Ad hunc modum prælium navale commissum est; quum utrique varias rationes ad excitandam suorum artem & alacritatem adhiberent, multas voces eorum exaudirent, qui à terrâ continente ipsis acclamabant. [*Dio, pag. 438, 439. cum Plutarcho.*]

Porrigente deinde ad circumdandos hostes alterum cornu Agrippâ, expandere contrà Publicola suos coactus, à mediâ acie suâ est divulsus. Quâ tumultuante ac cum Arruntio dimicante, communi tamen adhuc marte, Cleopatra diutiùs suspensa animi solicitudine, ancipitísque prælii exitûs expectatione victa, signo suis dato, cum aureâ puppe velóque purpureo & saxaginta navibus Ægyptiis velocissimis se in altum dedit; & secundo vento Peloponnesum petiit. Antonius, simul-atque navem Cleopatræ contemplatus est vela facientem, omnium oblitus conscendit quinqueremem; & detracto insigni prætoriæ navis, Alexandro Syro & Scellio solis comitibus fugientem secutus est uxorem. [*Plutarch. cum Floro, lib. 4. cap. 11. Dione, lib. 50. pag. 439, 440. & Oroſio, lib. 6. cap. 19.*] Atque ita Imperator, qui in desertores sævire debuerat, desertor exercitûs sui factus est: ut dubitari posset, suóne an Cleopatræ arbitrio victoriam temperaturus fuisset, qui ad ejus arbitrium direxit fugam. [*Vellei. Paterc. lib. 2. cap. 85.*]

Cleopatra percipiens Antonium venire, signum sustulit ex navi. Ita ad eam delatus Antonius & acceptus navi, neque aspexit illam neque aspectus est ab illâ: sed solitarius transiit in proram, atque ibi tacitus cogitabundúsque consedit, ambabus manibus caput tenens. [*Plutarch.*]

Antoniani, Imperatoris fuga consternati, ac ipsi quoque de fugâ cogitantes, alii vela sustulerunt, alii turres & armamenta navium in mare projecerunt; ut exoneratis navibus facilior esset fuga. Cæsariani, quibus neque vela erant, & ad nullam aliam rem nisi prælium navale se paraverant, eos qui jam fugam cepissent non insecuti, reliquos eam adhuc parantes adorti, (jam etiam numero adversariis æquales) multis suis navibus singulas hostiles circundantes, eminùs cominúsque pugnam conseruerunt. (*Dio, pag. 440.*) His enim, etiam detracto capite, in longum fortissimè pugnandi duravit constantia: &, desperatâ victoriâ, in mortem dimicabatur. Cæsar, quos ferro poterat interimere verbis mulcere cupiens, clamitánsque & ostendens fugisse Antonium, quærebat pro quo & cum quo pugnarent. [*Vellei. Paterc. lib. 2. cap. 85.*] Tandem

dem verò coactus, ignem ex castris afferri jussit. Neque enim aliud consilium victoriæ explicandæ habebat: quanquàm potiundæ hostilis pecuniæ causâ initio statuerat incendio abstinere. Ipsique Cæsariani, videntes navibus igne correptis hostes ne sibi ipsis quidem auxilio esse, nedum adversarium lædere posse; celeriter advecti, pecuniæ studio, ignem à se immissum restinguere conati sunt: quorum permulti cum ipsis navibus à flammâ correpti, & harpagonibus hostium, perierunt. (*Dio, in fin. lib.* 50.]

Quum classis Antonii diu fuisset Cæsari obluctata, atque gravissimè ab insurgentibus in proram inciitata fluctibus; tandem horâ decimâ succubuit: ut *Plutarchus* scribit. Atque ita milites, quum diu pro absente dimicatlent duce, ægrè summissis armis, cessere victoriam: citiúsque vitam veniámque Cæsar promisit, quàm illis ut ea precarentur persuasum est. Fuitque in consesso, milites optimi Imperatoris, Imperatorem fugacissimi militis functum officio. [*Vellei. Paterc. lib.* 2. *cap.* 85.]

Ab horâ quintâ (ut ait *Orosius*) usque in horam septimam, incertâ vincendi spe, gravissimæ utrinque cædes actæ: reliquum diei cum subsequente nocte in victoriam Cæsaris declinavit. [*Oros. lib.* 6. *cap.* 19.] In serum enim diei dimicatio est protracta, ut in navi victor pernoctaverit. [*Sueton. in Octavio, cap.* 17.]

Cæsare & Messalâ Corvino Consulibus debellatum apud Actium est. [*Vellei. Paterc. lib.* 2. *cap.* 84.] Septembris die secundo à quo annorum monarchiæ Cæsaris numeratio est instituta: ut in libri 51. initio notavit *Dio.* quos 44 fuisse, idem alibi [*libro* 56. *pag.* 590.] refert; 13 diebus demptis: quot inter 19 Sextilis diem (quo ille mortuus est) & 2 Septembris intercipiuntur; utroque excluso termino. Quo modo accipiendi sunt *Suetonius*, [*In Octavio, cap.* 8.] *Aurelius Victor* & *Eutropius*; quum Rempublicam eum per 44 annos solum obtinuisse narrant.

Illucescente jam die, victoriam Cæsar consummavit. Ex victis XII millia cecidisse referuntur: sex vel septem millia vulnerata sunt; è quibus mille inter curandum defecerunt. Ita *Orosius*. [*lib.* 6. *cap.* 19.] *Plutarchus* verò, ex victis non plures quàm quinque millia interiisse, & 300 naves captas fuisse memorat. Reliqua classis immensa, naufragio belli facto, toto mari ferebatur: Arabúmque, & Sabæorum, & mille aliarum gentium Asiæ spolia, purpuram, aurúmque in ripam assiduè mota ventis maria revomebant. [*Florus, lib.* 4. *cap.* 11.]

Atque hæc celebris illa fuit naumachia Actiaca, à nobilissimis illius temporis poëtis decantata; *Virgilio*, libro Æneidos 5°. *Ovidio*, Metamorphoseon libro 15°. *Horatio*, epodo 9. ad Mæcenatem, & *Propertio*, libri 4i elegiâ 6a, ubi illud memorabile est distichon.

Frangit, & attollit vires in milite causa:
Quæ nisi justa subest, excutit arma pudor.

Cui hîc respondet, quod Messala Corvinus, quum celebraretur à Cæsare, (cui hoc anno in Consulatu collega ille fuit) quòd quamvis ad Philippos infensissimus ipsi Bruti causâ hostis, egregiam operam tamen sibi præbuisset ad Actium, dixisse fertur. *Tu me, Cæsar, semper partium invenies meliorum & justiorum.* [*Plutarch.* in fine *Bruti.*]

Cæsar de prædâ ex hostibus captâ decem naves, ab uno remorum ordine ad decirenem usque, Apollini Actio consecravit. [*Strabo, lib.* 7. *pag.* 325. *Dio, lib.* 51. *pag.* 442, 443.] * Ludos Actiacos instat agonis Olympici quinto quoque anno instituit, urbémque ibi construi jussit, in victoriæ memoriam, quam *Nicopolim* nominari voluit. *

Classis suæ partem emisit Cæsar, ut Antonium ac Cleopatram insequerentur: quæ quum consequi eum non posset, reversa est. [*Dio, ibid. pag.* 443.] Liburnicæ tamen quædam eum sunt assecutæ: quas ille repulit. Unus Eurycles Lacon, Lacharis ob latrocinii crimen securi ab Antonio percussi filius, ferox instabat; lanceam ex tabulatis navis minitabundus vibrans. Neque tamen in Antonii navem irruptionem ille dedit: sed alteram prætoriam (duæ enim erant) rostro percussam contorsit, atque impactam obliquam cepit: simúlque ex aliis unam, quâ exquisita supellex portabatur. [*Plutarch.*]

Ut hic abscessit, Antonius ad prius silentium rediit, eâdem componens se figurâ. Postquàm verò tres dies transegit in prorâ solus, seu irâ percitus seu erubescens, illam appulit ad Tænarum. Ibi fœminæ familiares eum & Cleopatram primùm ad mutua colloquia, deinde ad convivia unà ineunda & ad concubitum perpulere. (*Id.*)

Jam naves onerariæ quoque non paucæ & amici aliquot ex fugâ ad Antonium confluxerunt, profligatam nuntiantes classem, sed terrestres copias arbitrari se constare. Ita nuntios ille ad Canidium misit, imperans ut properè per Macedoniam reciperet se cum exercitu in Asiam. [*Idem.*]

Terrestris illius exercitûs non multi fugam Antonii senserant: atque audientibus res primò visa est incredibilis, XIX legionibus peditum integrorum adhuc & XII millibus equitum relictis, fugam eum capere. Milites ejus in desiderio quoque & expectatione erant mox alicunde apparitorum. Tantámque præstiterunt ei fidem, ut & fugâ ejus patefactâ cohæserint diebus septem, missósque ad se à Cæsare legatos repudiaverint. [*Id.*]

Eos in Macedoniam iter intendentes adsecutus Cæsar, sine pugnâ sibi adjunxit. [*Dio, lib.* 51. *pag.* 443.] Ubi enim dux noctu relictis castris præcipiti fugâ se ad Antonium raptuisset Canidius; ab omnibus derelicti, proditique à ducibus suis, aggregaverunt se ad victorem. [*Vellei. Paterc. lib.* 2. *cap.* 86. *Plutarch. in Anton.*] qui eos in suum allegit exercitum. [*Dio, pag.* 444.]

Diffugerant autem jam tum alii quidam primores Romani ad Antonium: auxiliarii verò in suam quisque patriam. Verùm hi contra Cæsarem nullum præterea bellum gesserunt: sed & ipsi, & omnes populi qui antè Romanis subditi fuerant, pars statim, pars pòst, pacis conditiones à Cæsare acceperunt. [*Dio, lib.* 51. *pag.* 443.]

Cæsar urbibus pecuniâ imperatâ, ademptâque eis in cives ipsarum potestate, quam in conciliis populi usurpabant; regulis ac regibus omnia opida quæ ab Antonio acceperant, exceptis Amyntâ & Archelao, abstulit. Philopatorem Tarcondimoti (Ciliciæ principis) filium, Lycomedem in parte Cappadociæ Ponti regnum obtinentem, & Alexandrum Iamblichi fratrem qui in Arabiâ regnum ob accusatum ab eo Cæsarem acceperat, principatu exuit. Lycomedis ditionem Medeo, qui Mysos Asianos ad deficiendum ab Antonio permoverat, concessit. Cydoniis ac Lampæis (in Cretâ) libertatem dedit, præstiti sibi auxilii causâ: instauratâ etiam Lampæorum civitate, quæ eversa fuerat. Senatores equitesque & alios insigniores viros, qui Antonium in aliquâ re adjuvissent, multos pecuniâ mulctavit, multos occidit, quibusdam pepercit. [*Id. ibid.*]

Inter vitâ donatos præcipuus fuit Sosius, qui quum bello sæpè Cæsarem pertulisset, tunc fugâ elapsus occultatusque, pòst inventus ac dimissus est: & M. Scaurus, uterinus Sexti Pompeii frater, qui & ipse neci destinatus, propter Muciam matrem vitam obtinuit. Inter supplicio affectos fuit Curio, illius Curionis filius cujus Cæsar dictator operâ plurimùm usus fuerat: & Aquilii Flori, pater ac filius; quorum quum alter tantùm, in quem sors incidisset, mori à Cæsare jussus fuisset, uterque periit. Nam & filius, priusquàm sortiretur, se percussori præbuit ultrò; & pater dolore rei permotus, sibi ipsi necem intulit. [*Id. pag.* 443, 444.]

Cassius Parmensis Athenas confugit. [*Valer. Maxim. lib.* 1. *cap.* 7.] ille, cujus in lib. 3. epist. 4. meminit *Horatius*: ab Albio Tibullo poëtâ quærens, an illum dicat,

Scribere, quod Cassi Parmensis opuscula vincat?

& cujus *Orpheus* poëmation esse putatur, ab Achille Statio ad finem Commentariorum in librum Suetonii de claris Rhetoribus habetur editum. Ejusdem *Brutus* à Varrone, in libro 5. de linguâ Latinâ citatur. Et hunc Cassium ejusmodi spectro Athenis nunc territum fuisse, quale Bruto ante Philippensem pugnam apparuisse est dictum, hisce verbis in loco jam notato narrat *Valerius*. Concubiâ nocte, quum sollicitudinibus & curis mente sopitâ in lectulo jaceret, existimavit ad se venire hominem ingentis magnitudinis, coloris nigri, squalidum barbâ, & capillo demisso: interrogatúmque quisnam esset, respondisse Κακοδαίμονα. Perterritus deinde tam tetro visu & nomine horrendo, servos inclamavit: sciscitatúsque est, siquidem talis habitus, aut intrantem cubiculum, aut exeuntem vidissent. Quibus affirmantibus neminem illuc accessisse, iterùm quieti & somno se dedit: atque eadem animo ejus obversata est species. Itaque fugato somno, lumen introferri jussit, puerósque à se discedere voluit. Inter hanc noctem & supplicium capitis, quo eum Cæsar affecit, paululùm admodùm temporis intercessisse, addit Valerius. Inter postremos enim, qui cædis Julii Cæsaris morte pœnas dederunt, fuit Parmensis iste Cassius; uti primus dederat Trebonius. [*Vellei. Patercul. lib.* 2. *cap.* 87. *& Oros. lib.* 6. *cap.* 19.] Quod paulò post Actiacam victoriam Athenis factum, ex superiore *Valerii Maximi* narratione intelligimus.

Nam Athenas navigavit tum Cæsar: ac Græcis placatus, civitatibus afflictis & exutis pecuniâ servitiisque & jumentis, superans ex bello frumentum distribuit. (*Plutarch.*)

A Tænaro in Africam transmissurus Antonius, navem unam onerariam magnâ pecuniæ vi, magni pretii etiam aureo & argenteo instrumento regio onustam selegit, donavítque amicis; jubens ut ea partirentur inter se & saluti suæ consulerent. Abnuentes lenteisque humaniter ille consolatus, precatúsque ut reciperent se, dimisit: scriptis ad Theophilum procuratorem suum Corinthi litteris ut securitatem expediret illis, absconderétque quoad placare Cæsarem quivissent. Hic fuit Theophilus Hipparchi pater, ejus cujus fuit authoritas apud Antonium maxima, & primus ad Cæsarem ex libertis ejus defecit, ac domicilium suum pòst contulit Corinthum. [*Idem.*]

Cleopatra, ut tutò in Ægyptum adnavigare posset, victoriam mentita, proras coronavit; cantionesque, victoriâ obtentâ usurpari consuetas, tibiis concini jussit. [*Dio, lib.* 51. *pag.* 446.]

3974 Ita tutum in Ægyptum accessum illa nacta, multos primores, semper sibi infensos ac tum clade ejus animo auctos, occidit. Ex horum facultatibus, & donariis ex quibusque quantumvis inaccessis sacrariis sublatis, ingentem pecuniam confecit; copias comparavit, auxilia quæsivit: útque Mediæ regem ad suam societatem pertraheret, Armeniæ regi (Artavasdi sive Artabazi) caput amputatum ei misit. (*Id. ibid. cum Strabone lib.* 11. *pag.* 532. *& Tacito, lib.* 2. *Annal. cap.* 3.)

Opus etiam audax & grande aggressa, per isthmum qui mare rubrum dirimit ab Ægyptio, (qui etiam distinguere Asiam & Africam putatur) quà maximè ab utroque stringitur pelago & coarctabatur, ut non plus 300 stadiis pateat in latum, adorta est trajicere classem; demissisque in sinum Arabicum cum magnâ pecuniæ vi copiis & navibus sedes quærere remotas, servitutem & bellum refugiens. [*Plutarch. in Anton.*] Sed primas naves ita subvectas, aliásque in sinu Arabico fabricatas ad navigationem in rubrum mare, Arabes Petræi à Q. Didio Syriæ præfecto persuasi combusserunt. [*Id. ibid. cum Dione, lib.* 51. *pag.* 447.]

Antonius in Africam delatus, conjecit se in solitudinem cum duobus amicis palans & vagans, Græco Aristocrate rhetore, & Lucilio Romano. [*Plutarch. ibid.*] Cúmque militasset quosdam ad Pinarium Scarpum & exercitum, quem is jam antè ibi conscriptum ad tuendam Ægyptum habebat; ille se Antonium minimè recepturum dixit, & missos ad se occidit, nonnullosque milites id molestè ferentes necavit. (*Dio, ibid. pag.* 446.) Cujus defectione intellectâ, manus sibi inferre Antonius instituit. Verùm interpellatus ab amicis, Alexandriam se contulit. Quò adveniente, & legiones Actiacas integras adhuc fuisse existimante, (quarum amissarum ipse Canidius nuntium paulò pòst attulit) Cleopatra, cœpto navigandi in mare rubrum destitit, atque ostia Nili stationibus sepsit. [*Plutarch. ut suprà.*]

At Antonius relictâ urbe & amicorum consuetudine, domicilium sibi in mari ad Pharum

extruxit

extruxit projecto in altum aggere, atque ibi extorris ab hominibus egit. Vitam ferebat se æmulari Timonis illius μισανθρώπου, quòd res suæ eodem loco essent. Quippe violarum se ab amicis suis, atque ingratitudinem eorum expertum, ideò omnibus diffidere & ab omnibus abhorrere hominibus. Indéque domum illam *Timonium* appellabat. [*Id. ibid. cum Strabone, lib.* 17. *pag.* 794.]

Herodes rex ad Antonium mittens, ut Cleopatram interficeret, consuluit. Hoc enim maturè perpetrato, & in illius opes eum successurum dicebat, & faciliores a Cæsare pacis conditiones impetraturum. [*Joseph. lib.* 15. *cap.* 10.]

Cæsar & sui & Antoniani exercitûs veteranos, nemini quicquam dans, in Italiam; reliquos spartim aliò dimisit. Quum verò timeret ne illi, qui victoriæ socii à militiâ tum dimissi nullo dato præmio fuere, seditionem moverent; Agrippam, quasi aliam ob rem, post eos in Italiam misit. Atque ita, quasi nullo modo jam imminente ab exauctoratis amplius periculo, res Græciæ constituit: & in Asiam profectus, rebus ibi quoque constitutis, quid Antonius ageret expectavit. [*Dio, lib.* 51. *pag.* 444, 445.]

Quum populi & reguli omnes suppetias Antonio & Cleopatræ denegarent, (licèt eorum complures multa ab eis accepissent beneficia;) abjectissimæ conditionis gladiatores, qui Cyzici ab Antonio ad ludorum triumphalium exhibitionem alebantur, (de quibus suprà, ad annum Periodi Julianæ 4679. ex *Appiano* facta est mentio) pro eis fortissimè certaverunt. Ubi enim primùm quæ essent acta cognoverunt, in Ægyptum ad ferendum eis auxilium iter instituerunt: non parùm incommodi Amyntæ in Galatia, filiisque Tarcondimoti in Ciliciâ, (qui summâ antè amicitiâ cum Antonio & Cleopatrâ junctî, tunc ab iis defecerant) multa etiam Q. Didio Syriæ præfecto, qui transitu ipsos prohibebat, exhibentes. Quúmque circumventi, in Ægyptum evadere non possent; ne sic quidem ullo modo, quantumvis multa Didio pollicente, ad defectionem perduci se passi sunt: sed Antonium ad se accersierunt, faciliùs se putantes cum eo conjunctos in Syriâ bellum posse gerere. Tandem quum neque veniret Antonius neque nuntium mitteret, periisse eum rati, inviti se Didio dediderunt; eâ conditione, ne gladiatores posthac essent. Qui Daphnen, Antiochiæ suburbium, eis habitandum concessit, donec Cæsari res ea significaretur. [*Id. ibid. pag.* 447.]

Ad gladiatores hosce coërcendos, auxilia sibi ab Herode submissa fuisse, scripsit ad Cæsarem Didius. de quo Cæsar in sermone cum Herode habito; apud *Josephum*, libro 1. Belli, cap. 15. Διό μοι χιλίους Ἵππους, συμμαχίαν σε πεπομφέναι πρὸς τοὺς μονομάχους ἐντῷ. quod in Antiquitatum libro 15. cap. 10. ita legitur expressum. ὅτι χιλίους ἱππέας, ἀνδρα προθυμίᾳ τὰ πρὸς τοὺς μονάρχας ἐντῷ συναγωνίσασθαι τὸν Ἡρώδην. ubi ut ex priore loco μονομάχους pro μονάρχας hîc tubitui; ita utrobique pro *Ventidio* & *Capidio*, ex Dione *Quinti Didii* nomen reponi debere, clarum est. Atque hinc rumor ille ad Antonium in Timonio suo pervenit; Judæum Herodem cum aliquot legionibus & cohortibus ad Cæsarem transvisse: ut in Vitâ illius *Plutarchus* refert.

Romæ permulta in honorem Cæsaris, propter victoriam navalem facta sunt decreta. Nam ei & de Cleopatrâ triumphus concessus est, & arcus triumphalis Brundusii, aliúsque in foro Romano, ut sacrarii Julii basis captivarum navium rostris ornaretur: ludíque in honorem ejus quinquennales haberentur, ut supplicationes haberentur natali ejus die, ac eâ die quâ victoriæ nuntius allatus fuit: útque ei in Urbem ingredienti Vestales virgines, Senatus, populúsque cum conjugibus & liberis, obviam irent. Ornamenta verò Antonii partim dejecta partim deleta sunt, diésque ejus natalis nefastus judicatus: & edicto cautum, ne quis ex eâ familiâ *Marci* prænomen ferret. [*Dio, lib.* 51. *pag.* 454.]

Cæsar Samum insulam in hyberna se recepit. [*Sueton. in Octavio, cap.* 17.] unde quum tria Myronis opera colossica, uni insistentia basi, Antonius sustulisset; Cæsar duo reposuit in basin eandem, Minervam scilicèt atque Herculem. Jovem in Capitolium transtulit, sacello ei parato. [*Strabo, lib.* 14. *pag.* 637.]

Ibi quum Cæsar captivos inspiceret, productus est Metellus senex promissâ comâ & reliquis deformatus sordibus. Ut verò ex ordine quo inter Cæsaris captivos stabat per præconem nominatim citatus est; filius, qui inter Cæsaris duces erat, consessu prosiliit, vixque agnitum patrem cum lamento complexus est. Cohibito deinde fletu, *Tibi Cæsar*, inquit, *hic hostis fuit, ego socius: hic pœnam meruit, ego præmium. Postulo igitur ut patrem propter me servet inclumem, aut propter illum me simul interimas.* Quum omnibus mota esset miseratio, Cæsar servari Metellum permisit, quamvis sibi infensissimum; qui nullis unquam muneribus pellici potuerat ut ad eum ab Antonio deficeret. [*Appian. lib.* 4. *pag.* 613.]

Antonius, relicto tabernaculo suo marino quod Timonium nominabat, ad regiam accessit: ibíque exceptus à Cleopatrâ, convertit civitatem ad comessationes poculáque, & se ad donativa. [*Plutarch. in Anton.*] Cleopatræ enim & Cæsaris filium Cæsarionem inter ephebos adscripsit; suóque ex Fulviâ filio Antyllo togam puram & virilem dedit. ut & Ægyptii viro sibi imperante essent alacriores; & reliqui eos duces habituri, si quid Antonio & Cleopatræ accidisset, animis eo magis constarent. [*Id. ibid. Dio, lib.* 51. *pag.* 446.]

Hinc convivia per multos dies, comessationes & festum Alexandriæ agitabantur. Illi verò conventum illum in alium converterunt, nihilo deliciis, luxu, splendore, altero illo inferiorem; quem Συναποθανούμενον sive *Commorientium* appellârunt. Nam amici eorum qui volebant commori, nomina dabant transigebántque tempus per voluptates in cenarum orbibus. [*Plutarch. ibid.*]

Porrò Cleopatra varia genera collegit venenorum lethalium: quorum singula ut periclitaretur, obtulit rerum capitalium custodiis. Experiebatur etiam & bestias: aspiciens quum aliæ aliis

admo-

admoverentur. Tractabat id quotidie, & in omnibus pene amicum aspidis morsum, citra contractionem membrorum vel gemitum, gravem soporem & corporum inducere, cum faciei molli sudore & sensuum stupore facile elanguescentium. [*Id. ibid.*]

Quanquàm verò ita Antonius & Cleopatra se paraverint, tanquam & classe & pedestribus copiis belligeraturi: nihilo tamen minus etiam ad hoc se instruebant, ut si qua necessitas urgeret, in Hispaniam navigarent, sperantes se eam pecuniis ad defectionem pertractaturos; aut ad mare rubrum concederent. [*Dio, lib. 51. pag. 446.*] Cujus *paratæ in Oceanum fugæ* Florus etiam meminit. (*lib. 4. cap. 11.*)

Quartum Consulatum Cæsar in Asiâ iniit. (*Sueton. in Oct. cap. 26.*) unde sextum jam Imperator appellatus, & quartum cum M. Licinio Crasso Consul, Brundusium venit. [*Oros. lib. 6. cap. 19.*] litteris ex Ubbe scriptis ab Agrippâ in Italiam revocatus. [*Plutarch. in Anton.*] ut militum (quos ex omni numero, confectâ victoriâ Actiacâ, Brundusium præmiserat) præmia & missionem perficeret, seditionem compesceret. [*Sueton. in Octavia, cap. 17.*] 4684 30

Tempestate in trajectu bis conflictatus est: primo inter promontoria Peloponnesi atque Ætoliæ; rursùs circa montes Ceraunios, utrobique parte Liburnicarum demersa; similque ejus in qua vehebatur, fusis armamentis, & gubernaculo diffracto. [*Sueton. ibid.*]

Ita mediâ hyeme Brundusium perveniens, ulteriùs non est progressus: quòd eò Senatus universus (Tribunis plebis ac duobus Prætoribus ad urbem ex S. C. relictis) cum equitibus, & magnâ parte plebis & multis aliis, ipsi occurrisset. Ipsi quoque milites, partim metu (tam concurrentis multitudinis, quàm ipsius Cæsaris; quem *vultu & aspectu Actiacas legiones exterruisse* dicit Germanicus apud *Tacitum*, lib. 1. Annal. cap. 42.) partim spe, nonnulli etiam accersiti, eodem confluxerunt. Quorum aliis pecuniam Cæsar dedit; aliis, qui in omnibus secum bellis fuissent, agrum etiam addidit. [*Dio, lib. 51. pag. 445.*]

Non amplius quàm septem & viginti dies, donec deliderata militum ordinarentur, Brundusii commoratum illum fuisse scribit *Suetonius*. Trigesimo quàm in Italiam venerat die, in Græciam avectum fuisse narrat *Dio*; & propter hyemem navibus pec illumum Peloponnesiacum translatis, tantâ celeritate in Asiam advenisse, ut de ejus discessu simul reditúque Antonius & Cleopatra cognoverint. [*pag. 445, 446.*]

Antonius Alexam (*sive* Alexandrum) Laodicenum, qui Timagenis operâ Romæ ipsi innotuerat & plurimum Græcorum polluerat, ad Herodem regem mittit, ut ejus transitionem ad Cæsarem impediret. Qui, prodito Antonio, apud Herodem restitit. [*Plutarch.*]

Alexandra, sperans Herodem malè mulctandum ab offensio Cæsare, solicitavit patrem Hyrcanum ne afflictorem suæ familiæ ulteriùs ferret, sed sibi potiùs caveret, teque sperare fortunæ servaret: consuluitque ut à Malcho Arabum rege tutelam & hospitium peteret. Talia suadentem Hyrcanus primò repulit: sed victus impertinitate mulieris, interdiu noctúque eandem cantilenam de futurorum spe dèque Herodis insidiis occinentis, per Dolitheum quendam clientem suum ad Arabem litteras dedit; ut equites mitteret, qui eum ad Asphaltitem lacum (500. stadius ab Hierololymitanis finibus distantem) deducerent. Josephi ab Herode nevæu cognitus hic erat Dolitheus: fratréque ejus apud Tyrum inter alios ab Antonio interfecti fuerant: præsentis nihilominùs regis gratuam ille aucupaturus, ostendit ei epistolam. Herodes, actis primùm gratiis, unum etiam ab eo postulavit misitterium: ut complicata epistola, & obsignata, Malcho eam redderet, & responsum ab illo reciperet. Rescripsit vero Arabs, paratum se & ipsum Hyrcanum & familiam ejus recipere, atque etiam omnes illius factionis Judæos: nullumque instructum manum quæ eos tutò deduceret, & voluntati ejus obsecuturum per omnia. Postquam autem etiam hanc epistolam Herodes accepit, accito Hyrcano, rogavit ecquid haberet cum Malcho fœderis. Quo inficiante, prolatis in Synedrio litteris, occidi eum imperavit. Atque hæc ita in ipsius Herodis commentariis scripta habentur. Nam ab aliis traduntur aliter: videlicet non ob hoc crimen, sed quasi regi insidiatum, necatum esse. [*Joseph. lib. 15. cap. 9.*]

Antonius & Cleopatra ad Cæsarem legatos in Asiam miserunt. Petebat Cleopatra liberis suis regnum Ægypti: ille Athenis postulabat, si non daretur in Ægypto, ut privatè liceret vitam agere. Amicorum ob transitiones penuria & diffidentiâ, filiorum suorum præceptorem Euphronium legatum misit Antonius. [*Plutarch. in Anton.*] Cleopatra, clam Antonio, sceptrum aureum, coronam auream, sellámque regiam Cæsari misit, quasi regnum cum iis tradens: ut is, si omninò exosum haberet Antonium, ipsam saltem misericordiâ prosequeretur. Cæsar autem acceptis muneribus, omnisque loco ductis, Antonio nullo dato responso, Cleopatræ palam quidem multa communitus est, idque respondit: si ea ab armis & regno destitisset, consilium ipsum capturum, quid de eâ fieri deberet: occultè autem ei impunitatem ac regnum integrum pollicitus est, si Antonium occidisset. [*Dio, lib. 51. pag. 447.*]

Herodes Hyrcano sublato ad Cæsarem properans, & nihil boni de se sperans propter amicitiam Antonii, suspectam habebat Alexandram, ne usa hâc temporis opportunitate ad defectionem conciteret populum, & intestinis seditionibus regnum perturbaret. Quare mandatâ regni curâ Pheroræ fuo fratri, & matrem Cypron & sororem Salomen, & totam cognationem in Masada deposuit: jussitque fratrem, si quid sibi accidisset durius, habenas regni retinere. Mariammen verò uxorem, quia propter simultatem cum matre degere non poterat, in Alexandrio cum Alexandrâ matre collocavit: commissâ quæstori suo Josepho & Sohemo Iturzo castelli custodiâ, viris & antè semper fidissimis, & tunc honoris causâ his muliebribus regiis adhibitis. Verùm his quoque mandatum dedit, ut si quid quod nollet accidisse sibi cognoscerent, confestim ambas interficerent, regnúmque pro viribus liberis ejus ac Pheroræ fratri conservarent. [*Joseph. lib. 15. cap. 9.*]

His mandatis, properavit Herodes Rhodum, ut illic Cæsari occurreret. Quò postquàm

appulit,

3974 appulit, posito tantùm diademate, de cætero paratu regio nihil mutavit: admissusque ad colloquium, cum magnâ constantiâ & animi magnitudine suam erga Antonium benevolentiam fassus est, & auxilia illi contra ipsum præbita frumenti atque pecuniarum, quoniam Arabico bello distentus ad eum copias adducere nequiverit; addens, pari se jam fide amicitiam Cæsaris colere paratum esse. Quod ut deinceps faceret hortatus Cæsar, diademate restituto, in summo honore illum habuit. Atque ita præter spem Herodes denuò in regno confirmatus est; & dono Cæsaris & Senatusconsulto per illum impetrato. [*Id. ibid. cap.* 10. *& lib.* 1. *Belli, cap.* 15.] De quo etiam *Strabo*, libro 16. [*pag.* 765.] *Tantum superioribus maximè Romanorum familiaritate præstitit, ut Rex quoque fuerit appellatus, Antonio primùm, postea Cæsare Augusto potestatem ei concedente.* & Tacitus, Histor. lib. 1. cap. 9. *Regnum ab Antonio Herodi datum, vilior Augustus auxit.*

Herodes & ipsi Cæsari & amicis ejus supra vires munera largitus est: animi sui declaraturus magnitudinem. Conatus est etiam Alexæ sive Alexandro Laodicensi, ab Antonio ad se misso, impetrare veniam: quod tamen non potuit; quia Cæsar animadversurum se in illum juraverat. Machinamentorum enim Cleopatræ adversùs Octaviam violentissimus apud Antonium propugnator ille fuerat. Itaque quum Herode fretus in Cæsaris ausus fuisset venire conspectum: confestim vinctus, atque in patriam suam in compedibus deportatus, ibique (Antonio, quem prodiderat, adhuc superstite) Cæsaris jussu necatus est. [*Joseph. ut supr. cum Plutarcho, in Antonio.*]

Antonius & Cleopatra alios legatos ad Cæsarem miserunt. Ac Cleopatra quidem per eos magnam ei vim pecuniæ promisit. Antonius autem amicitiæ eum ac propinquitatis admonuit; suam cum Ægyptiâ muliere consuetudinem excusavit; mutuam quondam societatem & acta in adolescentiâ enumeravit: denique P. Turullium senatorem, unum ex Julii Cæsaris percussoribus, amicum tum suum, Cæsari tradidit; ac seipsum etiam interfecturum pollicitus est, si eo facto salus Cleopatræ impetrari posset. Cæsar Turullio occiso, idque in Co insulâ, (in quâ ex Æsculapii luco arbores rei navalis causâ ille cæciderat) Antonio ne tunc quidem respondit quicquam. [*Dio, lib.* 51. *pag.* 448.]

Absente Herode, uxor Mariamne & socrus Alexandra, se in castellum quasi in carcerem conclusas, ita ut nec suis nec alienis bonis frui possent, ægerrimè ferebant. præsertim quum Mariamne muliebribus blanditiis à Sohemo expiscata esset, quid ipsi Herodes de illis mandavisset. Tunc enim vota faciebat, ne ille unquam salvus reverteretur; cogitans vitam sibi cum eo fore intolerabilem: id quod postea nec dissimulavit, apertè fatâ quid se ureret. Illo enim præter spem reverso, & apud Mariammen narrante suos successus, eos illa suspque déque ferre videbatur, & ad blandas illius appellationes ingemiscebat: ut jam Herodes apertam uxoris aversationem agnosceret, & inter odium amoremque erga illam fluctuaret. [*Joseph. lib.* 15. *cap.* 11.]

Ante dictum exercitum in Ægyptum, Cæsar Syriam petiit: ut ex *Josepho*, *Suetonio*, [*cap.* 17.] *Plutarcho*, & *Orosio* intelligitur.

Phraate & Tiridate de regno Parthico contendentibus, & auxilia à Cæsare poscentibus, nihil ille aliud quàm deliberaturum se respondit; occupationem Ægyptiam prætendens: quum hoc verè ageret, ut ipsorum mutuo bello vires attererentur. [*Dio, lib.* 51. *pag.* 456.]

C. Mevius centurio, qui in Antoniano bello sæpenumero excellentes pugnas ediderat, improvisis hostium insidijs circumventus & ad Antonium Alexandriam perductus, interrogatúsque quidnam de eo statui deberet: *jugulari me*, inquit, *jube; quia nec satis beneficio nec morte supplicio adduci possum, ut Cæsaris miles esse desinam, & tuus esse incipiam.* Cujus virtuti Antonius incolumitatem tribuit. [*Valer. Maxim. lib.* 3. *cap.* 8.]

Antonius & Cleopatra communes liberos cum parte regiæ gazæ ad Rubrum mare præmittendos censuerunt. [*Oros. lib.* 6. *cap.* 19.] Ipsi præsidiis circa duo Ægypti cornua Pelusium Paretoniúmque dispositis, classem & copias instaurando bello paraverunt. [*Id. ibid. cum Floro, lib.* 4. *cap.* 11.]

Tertiam tamen legationem Antonius, ac filium suum Antyllum cum multo auro, ad Cæsarem misit: quem ille, auro accepto, sine responso propositi irritum à se dimisit. Cleopatræ verò ut primò, sic secundò etiam, ac tum tertiò, multas & comminationes & pollicitationes proposuit. [*Dio, lib.* 51. *pag.* 448.]

Ut Cleopatram quoque ad se alliceret, Thyreum sive Thyrsum libertum suum, hominem haud insulsum, ad eam misit. [*Id. ibid. Plutarch. in Anton.*] Verebatur enim ne Antonius & Cleopatra, desperatâ veniæ impetratione, in incepto perstarent, ac suis viribus vincerent; aut in Hispaniam ac Galliam trajicerent; aut thesauros, quos Cleopatra in sepulchrum conjecerat, flammis ut minabatur absumeret. Thyrsum igitur misit, qui & humaniter multa cum Cleopatrâ loqueretur, & Cæsarem ejus amore capum diceret: sperans eam, quæ ab omnibus hominibus amari volebat, eò adduci posse, ut Antonio necato seipsam & pecuniam incolumem servaret. [*Dio, ut supr.*]

Per Syriam in Antonium movit Cæsar, & duces ejus per Libyam. [*Plutarch.*] Cornelius Gallus, ab eo præmissus, acceptis Scarpi quatuor legionibus quæ apud Cyrenas præsidii loco constitutæ fuerant, Paretonium primam Ægypti à Libyæ parte civitatem subitò occupavit. [*Dio, pag.* 448. *cum Orosio, lib.* 6. *cap.* 19.]

Antonius hoc cognito, etsi in Syriam proficisci, evocatus à gladiatoribus, in animo habebat; tamen eo omisso ad Paretonium contendit: sperans quidem se eas copias à Gallo ad se sine ullo labore traducturum; (nam benevolentiâ erga ipsum affectos propter communem militiam noverat:) sin aliter nequiret, vi certè potiturum. nam & navales & terrestres copias secum adducebat magnas. Sed neque colloqui cum iis potuit, quanquàm ad murum

3974 accederet & altâ voce clamaret; (concinere enim tubicines jusserat Gallus, ita ut nemo exaudire quicquam posset) & præterea subitâ eorum eruptione damnum accepit, ac classis quoque incommodum passus est. Carenas enim quasdam sub aquâ latentes noctu per fauces portûs Gallus extenderat, ac deinde nullo aperto præsidio portum custodiens, absque omni timore Antonii naves cum sui contemptu intrò navigare passus fuerat. Tum verò attractis per machinas ad hoc paratas carenis, naves simul terrâ marique & ex ædibus circumventas, partim incendit, partim submersit. [*Dio, pag.* 448, 449.]

Cæsarem per Syriam in Ægyptum abeuntem Herodes omni regiâ magnificentiâ excepit apud Ptolemaidem: exercitui quoque omnem hospitalitatem exhibuit, & rerum ad victum accommodatarum copiam. Quo factum est ut in intimam Cæsaris familiaritatem reciperetur, unà obequitare solitus dum traducerentur copiæ; tractânsque tum ipsum tum amicos ministerio virorum 150. ditissimo & sumptuosissimo cultu insignium. Quin & per squalida & inaquosa loca usque ad Pelusium proficiscentibus nihil deesse passus est; non vinum, non aquam, quâ miles tum magis etiam delectabatur. Ipsum quoque Cæsarem talentis 800. donavit: adeóque satisfactum est omnibus, ut luculentiùs etiam quàm pro ejus regni facultatibus tractatos se faterentur. [*Joseph. lib.* 1. *Belli, cap.* 15. *& lib.* 15. *Antiquit. cap.* 10.]

Cleopatra ex sermonibus Thyrsi sive Thyrei suo amore captum credebat Cæsarem; tum quòd ita esse cuperet, tum quòd eâdem ratione patrem ejus ac Antonium sibi mancipaverat: ideóque non veniam modò sibi & regnum Ægypti, sed Romanorum etiam imperium sperabat. [*Dio, pag.* 449.] Thyreum verò supra modum ab eâ honoratum corripuit Antonius & flagellis cæsìdit: deinde remisit ad Cæsarem, scribens insultatione & superbiâ illius se fuisse irritatum, qui esset ob ærumnas irritabilis. *Id tu si fers*, inquit, *iniquè; habes libertum meum Hipparchum: hunc suspensum flagellato, ut par feramus.* Mox quò diluceret Cleopatra crimina & suspiciones illius, coluit eum mirificè: ac die suo natali summissè & pro præsenti fortunâ acto, natalem illius summo splendore & magnificentiâ celebravit; ut multi ad cœnam invitati, qui accesserant inopes, opulenti discesserint. [*Plutarch.*]

Cæsar Pelusium vi, ut ferebatur, re verâ autem proditione Cleopatræ, cepit. [*Dio, pag.* 449.] Et eâ certè non invitâ opidum illud Cæsari à Seleuco fuisse traditum, rumor increbuit. Quem ut illa compesceret, Seleuci uxorem & liberos ad supplicium Antonio tradidit. [*Plutarch.*] quum ille, à Cornelio Gallo ad Parætonium & continuò apud Pharum victus, (ut est apud *Orosium*, lib. 6. cap. 19.) Alexandriam rediisset.

Habebat Cleopatra conditoria & monumenta eximio artificio & fastigio extructa, quæ Isidis templo adjecerat. Eò ex regiis thesauris pretiosissima quæque congessit, aurum, argentum, smaragdum, unionem, ebenum, ebur, cinamomum, postremò magnam vim tædarum & stuppæ. Unde metuens illis opibus Cæsar, ne eas despondens animum perderet illa & concremaret; ostendit ei assiduè, dum cum exercitu ad urbem contendit, benignam spem. [*Plutarch.*] Et verò cives Alexandrinos occultè prohibuit contra Cæsarem exire; quum palàm eos, ut hosti occurrerent, cohortari videretur. [*Dio, pag.* 449.]

Ut consedit Cæsar ad Hippodromum, erumpens infestus Antonius certavit strenuè, atque equitatum Cæsaris profligavit, effusúmque egit usque ad castra. Hac elatus victoriâ ingressus est regiam, & Cleopatram in armis oculatus est: atque eum qui fortissimè dimicaverat commendavit illi. Cleopatra præmium ei auream loricam & galeam donavit. Ille vero his acceptis transiit nocte ad Cæsarem. [*Plutarch.*]

Antonius, jaculatus in Cæsaris castra libellos, 1500 in singulos drachmas sive denarios promisit. Eos Cæsar ipse ultrò militibus suis recitavit: simul & Antonium invisum reddens, & ipsos vicissim ad fugiendam proditionis turpitudinem, & alacritatem pro se declarandam revocans. Unde subeunte animos eorum ob tentatam fidem indignatione, ita strenuè se gesserunt; ut pedestri certamine cum eis congressus Antonius insperatò victus abscesserit. [*Dio, pag.* 449.] Quò & *Strabonis* illum locum refero. [*lib.* 17. *pag.* 795.] „Exeunti per Hippodro„mum est Nicopolis, quæ habitatur ad mare, ita ut urbe non minor censeri debeat; distans „ab Alexandriâ stadiis 30. Hunc locum Cæsar Augustus ornavit: quòd hic prælio eos superavit, qui cum Antonio contra ipsum exierant.

Provocavit deinde per nuntios Antonius Cæsarem; ut solus secum certaret. qui respondit, Vias Antonio multas patere ad interitum. Quare considerans non posse quàm in prælio mori se honestiùs, deliberavit simul terrâ marique Cæsarem adoriri: atque inter cœnandum, ut fertur, imperavit servis ut propinarent & exciperent epulis se liberalius; incertum esse idémne facturi postridie essent, an aliis dominis ministraturi, ipso extincto jacente & exanimi. Amicos ob hoc quum cerneret illacrymari, non ducturum ait se ad pugnam, ex quâ mortem gloriosam potiùs quàm salutem & palmam speraret se quæsiturum. [*Plutarch. in Anton.*]

Circa noctis illius medium, quum silentium & mœstitia ex metu & expectatione eventûs teneret civitatem, fama est repentè omnis generis organorum exauditam symphoniam, strepitúmque turbæ cum clamore Bacchico & tripudiis Satyricis, velut sacris Liberi patris (quem Antonius effingere consueverat) choro non sine ingenti tumultu erumpente: concessisseque hanc turbam, quæ ingens esset, mediâ fermè urbe ad portam quæ foras ad hostem ducebat, atque eâ evasisse. [*Id. ibid.*]

Præter hæc, alia quoque portenta varia Ægypti servitutem præcessisse narrat *Dio*. Nam & pluit (ut ille ait) iis in locis, in quibus antè nulla unquam gutta deciderat; idque non tantùm aquâ, sed etiam sanguine. Nec è nubibus hæc modò delapsa, sed etiam arma simul apparuerunt. Draco quidam immodicæ magnitudinis repentè apud Ægyptios visus, immensum sibilavit: apparuerúntque eodem tempore cometæ, & mortuorum imagines; simulachráque

tristitiam

triſtitiam præ ſe tulerunt, & Apis lugubrem mugitum ac lachrymas edidit. (*Dio, lib.* 51. *p.* 455.)

Kalendis Sextilibus primâ luce Antonius ad inſtruendam claſſem in portum deſcendit. (*Oroſ. lib.* 6. *cap.* 19.) Sed Cleopatra effecit, ut naves ab eo transfugerent. (*Dio, pag.* 449.) Claſſici enim poſtquàm remigio appropinquaverunt adverſæ claſſi, ſalutaverunt Cæſaris milites. Quibus ſalutem reddentibus, deſciverunt ad illos: atque ex omnibus navibus una effecta claſſis urbem infeſta petiit. Dum id contemplatur Antonius, extemplò deſertus eſt ab equitibus, qui tranſitionem fecere. Peditatu fuſo, recepit ſe in urbem, proditum ſe à Cleopatrâ vociferatus iis in quos illius causâ arma ſumpſerat. [*Plutarch.*]

Cleopatra, Antonii iram & deſperationem formidans, ſed metu Cæſaris ac morris ſibi conſciſcendæ cauſa hoc ſe facere prætexens, ad monumentum cum eunucho quòdam & duabus ancillis confugit; miſitque ad Antonium nuntium defunctam ſe eſſe. Id credens ille, ſervum ſuum Erotem (qui hoc ſe facturum jam pridem promiſerat; quum neceſſitas poſtularet) ut ipſum interficeret rogavit. Eros diſtrictum enſem extulit quaſi illum icturus: verùm averſo vultu interemit ſemetipſum. Quo ad pedes ipſius collapſo, Antonius, *Macte Eros*, inquit, *qui, quod non ſuſtinuiſti mihi ipſe facere, quid faciendum ſit doces.* Ita ventrem fodit, atque in lectulum dimiſit ſe. Ictus non fuit is qui maturaret mortem. Unde curſu ſanguinis, poſtquàm decubuit, inhibito refocillatus, oravit aſſiſtentes ut ſe confoderent. Illi ejecerunt ſe ex cubiculo, vociferante & diſcruciante ſe Antonio. Inde coorto tumultu, Cleopatra, quum id ſenſiſſet, ex faſtigio monumenti proſpexit: nam janua ejus ita erat parata, ut aperiri ſemel clauſa nequiret; ſolæ partes ſuperiores ad faſtigium nondum erant abſolutæ. Juſſuſque ab eâ Diomedes ſcriba eſt Antonium in monumentum ad ipſam deportare. Quam ut Antonius intellexit eſſe ſuperſtitem, conſurrexit; quòd vivere ſe poſſe arbitraretur: ſed multo profuſo ſanguine deſperatâ vitâ, ſervorum ſuorum manibus (ut ipſe mandavit) ad januam ædificii eſt geſtatus. (*Idem; cum Dione, pag.* 449, 450. *Livio, lib.* 133. *Floro, lib.* 4. *cap.* 11. *Vell. Paterc. lib.* 2. *cap.* 87. *Strabone, lib.* 17. *pag.* 795. *Sueton. in Octavio, cap.* 17. *Eutropio, lib.* 7. *& Oroſio, lib.* 6. *cap.* 19.)

Dum hoc fieret, Dercetæus quidam Antonii ſatelles rapto illius pugione reconditóque, ſubduxit ſe: currénſque ad Cæſarem, exitum Antonii primus nuntiavit ei, enſemque oſtendit cruentum. Ille, accepto hoc nuntio, in intimum ſecetſit tabernaculum: ubi illachrymavit Antonio affini quondam & collegæ ſuo, multorúmque certaminum & rerum ſocio. Mox ſumptis epiſtolis, accitíſque amicis, recitavit ad lenia & æqua ſcripta ſua quàm ſemper reſpondiſſet importunè & ſuperbè Antonius. Inde Proculeium miſit, mandans ut maximè, ſi queat, Cleopatram redigat vivam in poteſtatem. Timebat enim theſauris: & magnificum ad ornamentum ducebat triumphi, ſi illam adduxiſſet. (*Plutarch.*)

Interim per funes, qui lapidibus in altum evehendis ſuſpenſi erant, ſurſùm in monumentum tractus eſt Antonius. (*Dio, pag.* 450.) Nihil aiunt fuiſſe illo ſpectaculo, qui adfuere, lamentabilius. Sanguine enim oppletus & animam agens Antonius, funibus annexus in altum Cleopatræ & duarum quæ cum eâ erant mulierum magno labore trahebatur; excitantibus eam qui infrà ſtabant, & Antonio manus verſùs illam porrigente ſeque ſuſtollere annitente. Ut cum hoc modo Cleopatra accepit & depoſuit in lectum, dilaceratis peplis pectoreque ſuo percuſſo & laniato manibus, cruorem facie abſterſit; dominum, virum, imperatorem appellans: ac ſuorum penè malorum eſt illius miſeratione oblita. Lenito Antonius ejus dolore, vini hauſtum popoſcit: vel quòd ſitiret, vel quòd celeriùs ita expiraturum ſe ſperaret. Poſtquàm bibit, monuit eam ut rerum ſuarum, ſi abſque turpitudine liceret, conſuleret incolumitati; ac præcipuè inter amicos Cæſaris fidem adjungeret Proculeio. Se verò ob noviſſimam rerum converſionem ne lamentaretur: ſed gratularetur ob bona quæ fuerat conſecutus; quòd omnium hominum fuiſſet clariſſimus & plurimùm potuiſſet, atque eo tempore non ignaviter eſſet Romanus à Romano ſuperatus. Jámque efflabat animam, quum à Cæſare adfuit Proculeius. (*Plutarch.*)

Cum C. Proculeio equite etiam Epaphroditum libertum ſuum ad Cleopatram Cæſar miſerat; mandans illis quæ loquerentur agerentque. Cleopatra verò, metuens ne quid durius in ſe ſtatueretur, remanſit in monumento: ut ſi nullâ aliâ ratione ſalutem conſequi poſſet, pecuniarum ſaltem amittendarum metu ſibi veniam à Cæſare & regnum redimeret. At Cæſar, etſi gazâ potiri, & Cleopatram vivam capere cupiebat, ut in triumpho duceret: tamen, ſi quid fide interpoſitâ promiſiſſet, impoſtor videri nolens, id agebat, ut cum eâ captivâ, ac invitè in ſuam poteſtatem redactâ, agere ex animi ſententiâ poſſet. [*Dio, lib.* 51. *pag.* 450.]

Cleopatra verò congredi ex propinquo abnuit cum Proculeio: ſed colloquium cum eo ex illo ædificio habuit aſſiſtente foris ad poſitum in plano oſtium; quod firmiter erat obſeratum, ut admitti tamen vox poſſet. In colloquio illa regnum liberis ſuis petiit; Proculeius bono animo ut eſſet hortatus eſt, & omnia permitteret Cæſari. Ut locum contemplatus, Cæſari renuntiavit; iterùm miſſus eſt ad eam appellandam Gallus. Qui ut venit ad fores, produxit de induſtriâ ſermonem. Interea Proculeius admotis ſcalis intravit per feneſtram quâ exceperant mulieres Antonium; trahénſque ſecum duos miniſtros deſcendit confeſtim ad ipſas fores, quibus aſſiſtebat attendens Gallum Cleopatra. Quæ Proculeium cernens, ſicâ quâ erat accincta ſeipſam ferire inſtitit. Sed accurrens properè Proculeius & complexus eam ambabus manibus, gladium ei detraxit; veſtémque ejus, ne quid tegeret veneni, excuſſit. Ita rem geſtam *Plutarchus* exponit: quam *Dio* in hunc enarrat modum.

C. Proculeius & Epaphroditus cum Cleopatrâ congreſſi, tolerabilibus ei conditionibus propoſitis, ſubitò eam, priùſquam aſſentiretur, corripuerunt; remotíſque omnibus iis rebus, quæ ad mortem conſciſcendam facerent, & aliquot diebus ei, ibi ut commoraretur, dum Antonii

accederet & altâ voce clamaret, (concinere enim tubicines jusserat Gallus, ita ut nemo exaudire quicquam posset) & præterea subitâ eorum emptione damnum accepit, ac classis quoque incommodum passus est. Carenas enim quasdam sub aquâ latentes noctu per fauces portûs Gallus extenderat, ac deinde nullo aperto præsidio portum custodiens, absque omni timore Antonii naves cum sui contemptu intro navigare passus fuerat. Tum verò attractis per machinas ad hoc paratas carenis, naves simul terrâ marique & ex ædibus circumventas, partim incendit, partim submersit. [*Dio*, *pag.* 448, 449.]

Cæsarem per Syriam in Ægyptum abeuntem Herodes omni regiâ magnificentiâ excepit apud Ptolemaïdem: exercitui quoque omnem hospitalitatem exhibuit, & rerum ad victum accommodatarum copiam. Quo factum est ut in intimam Cæsaris familiaritatem reciperetur, unà obequitare solitus dum traducerentur copiæ; tractúsque tum ipsum tum amicos ministerio virorum 150. ditissimo & sumptuosissimo cultu insignium. Quin & per squalida & inaquosa loca usque ad Pelusium proficiscentibus nihil deesse passus est; non vinum, non aquam, quâ miles tum magis etiam delectabatur. Ipsum quoque Cæsarem talentis 800. donavit: adeóque satisfactum est omnibus, ut luculentiùs etiam quàm pro ejus regni facultatibus tractatos se fatérentur. [*Joseph. lib.* 1. *Belli*, *cap.* 15. *&* *lib.* 15. *Antiquit. cap.* 10.]

Cleopatra ex sermonibus Thyrsi sive Thyrei suo amore captum credebat Cæsarem; tum quòd ita esse cuperet, tum quòd eâdem ratione partem ejus ac Antonium sibi mancipaverat: ideóque non veniam modò sibi & regnum Ægypti, sed Romanorum etiam imperium sperabat. [*Dio*, *pag.* 449.] Thyreum verò supra modum ab eâ honoratum corripuit Antonius & flagellis cæcidit: deinde remisit ad Cæsarem, scribens insultatione & superbiâ illius se fuisse irritatum, qui esset ob ærumnas irritabilis. *Id tu si fers*, inquit, *iniquè habes libertum meum Hipparchum: hunc suspensum flagellato, ut par feramus.* Mox quò dilueret Cleopatra crimina & suspiciones illius, coluit eum mirificè: ac die suo natali summisè & pro præsenti fortunâ acto, natalem illius summo splendore & magnificentiâ celebravit; ut multi ad cœnam invitati, qui accesserant inopes, opulenti discesserint. [*Plutarch.*]

Cæsar Pelusium vi, ut ferebatur, re verâ autem proditione Cleopatræ, cepit. [*Dio*, *pag.* 449.] Ex eâ certè non invitâ opidum illud Cæsari à Seleuco fuisse traditum, rumor increbuit. Quem ut illa compesceret, Seleuci uxorem & liberos ad supplicium Antonio tradidit. [*Plutarch.*] quum ille, à Cornelio Gallo ad Parætonium & continuò apud Pharum victus, (ut est apud *Orosium*, lib. 6. cap. 19.) Alexandriam rediisset.

Habebat Cleopatra conditoria & monumenta eximio artificio & fastigio extructa, quæ Isidis templo adjecerat. Eò ex regiis thesauris pretiosissima quæque congessit, aurum, argentum, smaragdum, unionem, ebenum, ebur, cinamomum, postremò magnam vim tædarum & stuppæ. Unde metuens illis opibus Cæsar, ne eas desperans animum perderet illa & concremaret; ostendit ei assiduè, dum cum exercitu ad urbem contendit, benignam spem. [*Plutarch.*] Ea verò cives Alexandrinos occultè prohibuit contra Cæsarem exire; quum palàm eos, ut hosti occurrerent, cohortari videretur. [*Dio*, *pag.* 449.]

Ut consedit Cæsar ad Hippodromum, erumpens infelix Antonius certavit strenuè, atque equitatum Cæsaris profligavit, effusúmque egit usque ad castra. Hac elatus victoriâ ingressus est regiam, & Cleopatram in armis osculatus est: atque eum qui fortissimè dimicaverat commendavit illi. Cleopatra præmium ei auream loricam & galeam donavit. Iste vero his acceptis transiit nocte ad Cæsarem. [*Plutarch.*]

Antonius, jaculatus in Cæsaris castra libellos, 1500 in singulos drachmas sive denarios promisit. Eos Cæsar ipse ultrò militibus suis recitavit: simul & Antonium invisum reddens, & ipsos vicissim ad fugiendam proditionis turpitudinem, & alacritatem pro se declarandam revocans. Unde subeunte animos eorum ob tentatam fidem indignatione, ita strenuè se gesserunt; ut pedestri certamine cum eis congressus Antonius insperatò victus abscesserit. [*Dio*, *pag.* 449.] Quò & *Strabonis* illum locum refero. [*lib.* 17. *pag.* 795.] „Exeunti per Hippodro„mum est Nicopolis, quæ habitatur ad mare, ita ut urbe non minor censeri debeat; distans „ab Alexandriâ stadiis 30. Hunc locum Cæsar Augustus ornavit: quòd hìc prælio eos superavit, qui cum Antonio contra ipsum exierant.

Provocavit deinde per nuntios Antonius Cæsarem; ut solus secum certaret. qui respondit, Vias Antonio multas patere ad interitum. Quare considerans non posse quàm in prælio mori se honestiùs, deliberavit simul terrâ marique Cæsarem adoriri: atque inter cœnandum, ut fertur, imperavit servis ut propinarent & exciperent epulis se liberaliùs; incertum esse idémne facturi postridie essent, an alii dominis ministraturi, ipso extincto jacente & exanimi. Amicos ob hoc quum cerneret illachrymari, non ducturum ait se ad pugnam, ex quâ mortem gloriosam potiùs quàm salutem & palmam speraret se quæsiturum. [*Plutarch. in Anton.*]

Circa noctis illius medium, quum silentium & mœstitia ex metu & expectatione eventûs teneret civitatem, fama est repentè omnis generis organorum exauditam symphoniam, strepitúmque turbæ cum clamore Bacchico & tripudiis Satyricis, velut sacris Liberi patris (quem Antonius effingere consueverat) choro non sine ingenti tumultu erumpente: concessisseque hanc turbam, quæ ingens esset, mediâ fermè urbe ad portam quæ foras ad hostem ducebat, atque eâ evasisse. [*Id. ibid.*]

Præter hoc, alia quoque portenta varia Ægypti servitutem præcessisse narrat *Dio*. Nam & pluit (ut ille ait) iis in locis, in quibus antè nulla unquam gutta deciderat; idque non tantùm aquâ, sed etiam sanguine. Nec è nubibus hæc modò delapsa, sed etiam arma simul apparuerunt. Draco quidam immodicæ magnitudinis repentè apud Ægyptios visus, immensum sibilavit: apparuerúntque eodem tempore cometæ, & mortuorum imagines; simulachráque

tristitiam

triſtitiam præ ſe tulerunt, & Apis lugubrem magnum ac lachrymas edidit. (*Dio, lib. 51. p. 455.*)

Kalendis Sextilibus primâ luce Antonius ad inſtruendam claſſem in portum deſcendit. (*Oroſ. lib. 6. cap. 19.*) Sed Cleopatra effecit, ut naves ab eo tranſfugerent. (*Dio, pag. 449.*) Claſſici enim poſtquàm remigio appropinquaverunt adverſæ claſſi, ſalutaverunt Cæſaris milites. Quibus ſalutem reddentibus, deſciverunt ad illos: atque ex omnibus navibus una effecta claſſis urbem infeſta petiit. Dum id contemplatur Antonius, extemplò deſertus eſt ab equitibus, qui tranſitionem fecere. Peditatu ſuſo, recepit ſe in urbem, proditor ſe à Cleopatrâ vociferatus iis in quos illius causâ arma ſumpſerat. [*Plutarch.*]

Cleopatra, Antonii iram & deſperationem formidans, ſed metu Cæſaris ac mortis ſibi conſciſcendæ cauſâ hoc ſe facere prætexens, ad monumentum cum eunucho quodam & duabus ancillis confugit; miſitque ad Antonium nuntium defunctam ſe eſſe. Id credens ille, ſervum ſuum Eroten (qui hoc ſe fecturum jam pridem promiſerat; quum neceſſitas poſtularet) ut ipſum interficeret rogavit. Eros diſtrictum enſem extulit quaſi illum ictaturus: verum averſo vultu interemit ſemetipſum. Quo ad pedes ipſius collapſo, Antonius, *Mecte Eros*, inquit, *qui, quod non ſuſtinuiſti mihi ipſe facere, quid faciendum ſit docet.* Ita ventrem ſodit, atque in lectulum dimiſit ſe. Ictus non fuit is qui maturaret mortem. Unde cuſis ſanguinis, poſtquàm decubuit, inhibito refocillatus, oravit aſſiſtentes ut ſe confoderent. Illi ejecerunt ſe ex cubiculo, vociferante & diſcruciante ſe Antonio. Inde coorto tumultu, Cleopatra, quum id ſenſiſſet, ex faſtigio monumenti proſpexit: nam janua ejus ita erat parata, ut aperiri ſemel clauſa nequiret: ſolæ partes ſuperiores ad faſtigium nondum erant abſolutæ. Juſſuſque ab eâ Diomedes ſcriba eſt Antonium in monumentum ad ipſam deportare. Quam ut Antonius intellexit eſſe ſuperſtitem, conſurrexit; quòd vivere ſe poſſe arbitraretur: ſed multo profuſo ſanguine deſperatâ vitâ, ſervorum ſuorum manibus (ut ipſe mandavit) ad januam ædificii eſt geſtatus. (*Idem; cum Dione, pag. 449. 450. Livio, lib. 133. Floro, lib. 4. cap. 11. Vell. Paterc. lib. 2. cap. 87. Serabone, lib. 17. pag. 795. Sueton. in Octavio, cap. 17. Eutropio, lib. 7. & Oroſio, lib. 6. cap. 19.*)

Dum hoc fieret, Dercetæus quidam Antonii fatelles rapto illius pogione reconditóque, ſubdurit ſe: curréníque ad Cæſarem, exitum Antonii primus nuntiavit ei, enſémque oſtendit cruentum. Ille, accepto hoc nuntio, in intimum ſecetilit tabernaculum: ubi illachrymavit Antonio olim quondam & collegæ ſuo, multoúmque certaminum & rerum ſocio. Mox ſumptis epiſtolis, ſcitiſque amicis, recitavit ad lenia & æqua ſcripta ſua quàm ſemper reſpondiſſet importunè & ſuperbè Antonius. Inde Proculeium miſit, mandans ut maximè, ſi queat, Cleopatram redigat vivam in poteſtatem. Timebat enim theſauris: & magnificum ad ornamentum ducebat triumphi, ſi illam adduxiſſet. (*Plutarch.*)

Interim per funes, qui lapidibus in altum evehendis ſuſpenſi erant, ſurſùm in monumentum tractus eſt Antonius. (*Dio, pag. 450.*) Nihil aiunt fuiſſe illo ſpectaculo, qui adhuere, lamentabilius. Sanguine enim oppletus & animam agens Antonius, funibus annexus in altum Cleopatræ & duarum quæ cum eâ erant mulierum magno labore trahebatur; excitantibus eam qui infrà ſtabant, & Antonio manus verſùs illam porrigente ſeque ſuſtollere annitente. Ut cum hoc modo Cleopatra accepit & depoſuit in lectum, dilaceratis peplis pectoreque ſuo percuſſo & laniato manibus, cruorem facie abſterſit; dominum, virum, imperatorem appellans: ac ſuorum penè malorum eſt illius miſeratione oblita. Lenito Antonius ejus dolore, vini hauſtum poposcit: vel quòd ſitiret, vel quòd celeriùs ita expiraturum ſe ſperaret. Poſtquàm bibit, monuit eam ut rerum ſuarum, ſi ubique turpitudine liceret, conſuleret incolumitati; ac præcipuè inter amicos Cæſaris fidem adjungeret Proculeio. Se verò ob noviſſimam rerum converſionem ne lamentaretur: ſed gratularetur ob bona quæ fuerat conſecutus; quòd omnium hominum fuiſſet clariſſimus & plurimùm potuiſſet, atque eo tempore non ignaviter eſſet Romanus à Romano ſuperatus. Jamque efflabat animam, quum à Cæſare adfuit Proculeius. (*Plutarch.*)

Cum C. Proculeio equite etiam Epaphroditum libertum ſuum ad Cleopatram Cæſar miſerat: mandans illis quæ loquerentur agerentque. Cleopatra verò, metuens ne quid durius in ſe ſtatueretur, remanſit in monumento: ut ſi nullâ aliâ ratione ſalutem conſequi poſſet, pecuniarum ſaltem amittendarum metu ſibi veniam à Cæſare & regnum redimeret. At Cæſar, etſi gazâ potiri, & Cleopatram vivam capere cupiebat, ut in triumpho duceret: tamen, ſi quid ſide interpoſitâ promiſiſſet, impoſtor videri nolens, id agebat, ut cum eâ captivâ, ac invitè in ſuam poteſtatem redactâ, agere ex animi ſententiâ poſſet. [*Dio, lib. 51. pag. 450.*]

Cleopatra verò congredi ex propinquo abnuit cum Proculeio: ſed colloquium cum eo ex illo ædificio habuit aſſiſtente foris ad poſtium in plano oſtium: quod firmiter erat obſeratum, ut admitti tamen vox poſſet. In colloquio illa regnum liberis ſuis petiit; Proculeius bono animo ut eſſet hortatus eſt, & omnia permitteret Cæſari. Ut locum contemplatus, Cæſari renuntiavit; iterùm miſſus eſt ad eam appellandam Gallus. Qui ut venit ad fores, produxit de induſtriâ ſermonem. Interea Proculeius admotis ſcalis intravit per feneſtram quâ exceperant mulieres Antonium; trahéníque ſecum duos miniſtros deſcendit confeſtim ad ipſas fores, quibus aſſiſtebat attendens Gallum Cleopatra. Quæ Proculeium cernens, ſicâ quâ erat accincta ſeipſam ferire inſtituit. Sed accurrens properè Proculeius & complexus eam ambabus manibus, gladium ei detraxit; veſtémque ejus, ne quid tegeret venení, excuſſit. Ita rem geſtam *Plutarchus* exponit: quam *Dio* in hunc enarrat modum.

C. Proculeius & Epaphroditus cum Cleopatrâ congreſſi, tolerabilibus ei conditionibus propoſitis, ſubitò eam, priúſquam aſſentiretur, corripuerunt; remotiſque omnibus iis rebus, quæ ad mortem conſciſcendam facerent, & aliquot diebus ei, ibi ut commoraretur, dum Antonii

3974 cadaver condiret, conceſſis: deinde in regiam adduxerunt, nihil ei de comitatu ac conſueto cultu detrahentes; quò magis ea quæ cupiebat impetraturam ſe ſperaret, ac ne quid ſibi ipſi mali injungeret. [*Dio, lib. 51. pag. 450, 451.*] Simul atque verò Cleopatra capta fuit, eunuchus ejus ſerpentibus ſeſe ultrò mordendam præbuit; morſuſque in foveam, præparatam ſibi ad id, incidit. [*Id. ibid. pag. 453.*]

Cæſar primo aditu Alexandriâ, urbe omnium longè opulentiſſimâ & maximâ, victor potitus eſt. [*Liv. lib. 133. Strabo, lib. 17. pag. 795. Sueton. in Octavio, cap. 17. Oroſ. lib. 6. cap. 19.*] Eam ille ingreſſus eſt, cum Ario Alexandrino philoſopho colloquens, dextràque eum tenens; quò tam eximio honore ab ipſo cultus, conſpicuus civibus ſuis & ſuſpiciendus eſſet. [*Plutarch. in Anton.*] Hujus enim in diſcendâ philoſophiâ Cæſar operâ olim uſus fuerat; eúmque, unà cum filiis Dionyſio & Nicanore, in contubernium ſuum aſciverat. [*Seneca, in lib. de Clementiâ. Sueton. in Octavio, cap. 89. Plutarch. in Politic. Dio, lib. 51. pag. 454. & lib. 52. pag. 491. Julian. Cæſar. in Oper.*]

Ingreſſus gymnaſium Cæſar, conſcenſo tribunali quod erectum erat, conterritos meru civer & humi ſe abjicientes exurgere juſſit: & oratione Græcè ad eos habitâ, ut intelligi ab ipſis poſſet, populum ſe dixit omni noxâ liberare; propter Deum Serapin, propter populum ipſum ac civitatis amplitudinem, & propter amicum ſuum Arium. Similitérque Ægyptiis univerſis ignovit: nolens tot homines, qui multis in rebus magnopere Romanis profuerant, extremis malis afficere. [*Plutarch. in Anton. Dio, lib. 51. pag. 454. Julian. epiſt. 51. ad Alexand.*]

Arii precibus tum alios multos ille condonavit; tum Philoſtratum: qui dicendi ex tempore illius ætatis ſophiſtarum erat promptiſſimus, verùm immeritò in Academiam irrepſerat. Quapropter execrans mores ejus Cæſar, rejiciebat preces ejus. Ille barbâ canâ promiſsâ aſſectabatur arrarus à tergo Arium, hunc verſum ſemper repetens,

Σοφὸς σοφὸς ναίχεται, ἂν ὦσι σοφοί.
Sapiens ſalus ſapienti erit, modò ſit ſapis.

Id ubi Cæſar audivit, ut Arium invidiâ magis quàm metu Philoſtratum exolveret, ignovit homini. [*Plutarch. in Anton.*]

Antonium juvenem ſive Antyllum, majorem M. Antonii de duobus Fulviâ genitis filium, Cæſar, quamvis filiæ ſuæ Juliæ deſponſatus ille fuerat ac in patris ejus ſacellum à Cleopatrâ factum, poſt multas & irritas preces confugerat, ſimulachro Julii abreptum interemit. [*Id. ibid. Sueton. in Octavio, cap. 17. Dio, lib. 51. pag. 446. & 454. Oroſ. lib. 6. cap. 19.*] Obtruncantibus eum militibus pædagogus Theodorus, qui eum prodiderat, detraxit ei quam collo gerebat pretioſiſſimam gemmam, eámque inſuit zonæ ſuæ. Id inficiatus & compertus quum eſſet, in crucem ejt actus. [*Plutarch. ibid.*] Julio verò, alteri Antonii ex Fulviâ filio, libertos ejus confeſtim ea omnia dare Cæſar juſſit, quæ morientes ei relinquere legibus jubebantur. [*Dio, pag. 454.*]

Antonii & Cleopatræ communes liberi cum nutritiis cuſtoditi & liberaliter habiti ſunt. Eos enim Cæſar, non ſecùs ac neceſſitudine junctos ſibi, & conſervavit & mox pro conditione cujuſque ſuſtinuit ac fovit. [*Sueton. & Plutarch. ut ſupr.*]

Qui Antonii rebus faviſſent, eorum alios ſupplicio affecit, alios veniâ, vel ſuâ ſponte, vel amicis intercedentibus. [*Dio, pag. 454.*] Inter ſupplicio affectos fuit P. Canidius, infeſtiſſimus quidem ſemper Cæſari ſed & Antonio infidus. [*Oroſ. lib. 6. cap. 19.*] qui timidiùs deceſſit, quàm profeſſioni ejus, quâ ſemper uſus erat, congruebat. [*Vellei. Paterc. lib. 2. cap. 87.*] Occiſus eſt & Cæſaris juſſu Q. Ovinius ob hanc maximè notam, quòd obſceniſſimè lanificio textrinóque Reginæ ſenator populi Romani præeſſe non erubuerat. [*Oroſ. ut ſupr.*]

Quum permulti apud Antonium invenirentur principum ac regum liberi, alii obſidum nomine, alii per contumeliam educati; eorum partem donum remiſit Cæſar, partem conjugio invicem copulavit, alios retinuit. Jotapen patri ſuo Medorum regi, qui ad ſe victus confugerat, ultrò reddidit: Artaxæ autem, quia is Romanos qui in Armeniâ ſuperfuerant occidiſſet, fratres ſuos quantumvis petenti non remiſit. [*Dio, pag. 454.*]

Alexandri Magni conditorium (quod vitreum fuiſſe *Strabo* docet, lib. 17. pag. 795.) & corpus, quum prolatum è penetrali ſubjeciſſet oculis, coronâ aureâ impoſitâ ac floribus aſperſis Cæſar veneratus eſt: corpúſque attrectans, naſi particulam aliquam fregiſſe dicitur. Ptolemæorum autem corpora, quanquàm ea oſtendere Alexandrini enixè volebant, inſpicere noluit: Regem ſe voluiſſe videre dicens, non mortuos. [*Sueton. in Octavio, cap. 18. Dio, lib. 51. pag. 454, 455.*] Eadémque de causâ Apim quoque noluit accedere: deos ſe, non boves, adorare conſueviſſe perhibens. [*Dio, ibid.*]

M. Antonium multis regibus & ducibus petentibus funerare, non ademit corpus Cæſar Cleopatræ: ſed illius manibus eſt humatus ſpiendidè & regaliter; omniáque ei, quibus uti voluit, permiſſa. [*Plutarch.*]

Cleopatra ex tanto ſimul mœrore & dolore (nam & pectus ejus ex verberibus inflammatum & exulceratum fuerat) febre correpta id velamentum arripuit læta, quaſi ideò temperatura cibo & vitam liberè poſitura. Medicum habebat familiarem Olympum, quem proditâ rei veritate conſiliarium & adjutorem ad tabem ſibi inducendam adhibuit: ut ipſe ſcriptum reliquit Olympus, qui edidit harum rerum hiſtoriam. Id odoratus Cæſar, objecit ei minas & terrores de liberis: quibus illa ſicut machinis expugnata eſt, permiſitque corpus ſuum omnibus pro arbitrio curare & alere. [*Id.*]

Venit etiam paucis diebus pòſt ipſe Cæſar ad eam appellandam & conſolandam. [*Id.*] Quæ ad illius pedes provoluta, tentavit oculos ducis, fruſtra. Nam pulchritudo intra pudicitiam principis fuit. Quanquàm enim eam ciendis affectibus intentam animadverteret; tamen eo

diſſimulato, oculis in terram defixis hoc unum pronunciavit: *Bono animo eſto mulier, nihil enim mali patieris.* quum illa non de vitâ, quæ offerebatur, ſed de amore & parte regni laboraret. [*Florus, lib. 4. cap. 11. Dio, lib. 51. pag. 452.*]

Poſtremò numeri theſauri breviarium, quod habebat, Cæſari illa tradidit. Quúmque Seleucus, unus procuratorum, argueret eam quòd reconderet & ſupprimeret nonnulla: exiliens & in capillum hujus involans, multis plagis os ejus contudit. Subridente Cæſare atque illam reprimente, *Anne grave*, inquit, *Cæſar eſt, quum tu inviſive me hoc in ſtatu & appellare ſis dignatus, à ſervis meis deferai, ſiquid reposui muliebre, non mihi ſanè miſera; ſed quò pauca munera Octavia & Livia tua feram, ut placatum te per illas & clementiorem habeam?* Hoc gaviſus eſt Cæſar, omninò illam exiſtimans teneri cupiditate vitæ. Oſtendens igitur & hæc ei concedere ſe, & cætera ſupra omnem ſpem cum eâ acturum, digreſſus decepiſſe arbitrabatur ſe eam; quum magis deceptus ipſe eſſet. [*Plutarch.*]

Cornelius Dolabella erat nobilis juvenis inter Cæſaris amicos: hic Cleopatræ cupidus, precanti tunc hoc dedit beneficii, ut per interruntium clàm ei ſignificaret Cæſarem ipſum pedibus deceſſurum per Syriam, ipſam verò cum liberis ſtatuiſſe poſt triduum in Italiam mittere. Quo intellecto, à Cæſare obtinuit, ut ſibi inferias dare permitteret Antonio. Ubi lamentis editis, poſtquàm coronas & oſcula tumulo tulit, præcepit ſibi parari balneum: lotâque accubuit, & ſplendidè eſt epulata. [*Idem.*]

Poſt prandium epiſtolam, quâ à Cæſare petebat ut cum Antonio eam ſepeliri juberet, Epaphrodito, cui cuſtodia ejus mandata erat, dedit perferendam; obſignatam quidem, ut is aliud quiddam contineri eâ exiſtimans, occaſione epiſtolæ Cæſari reddendæ è medio removeretur. [*Idem: cum Dione, pag. 452.*]

Eo digreſſo, obdidit fores: duabus fidiſſimis ancillis ſecum retentis, Irâ ſive Nairâ & Charmione; quarum miniſterio ad cultum corporis uti ſolebat. nam altera capillos decenter complicabat, altera ſcitè unguium putamina reſecabat. Tum veſte ſe omnium elegantiſſimâ induit ac quàm potuit pulcherrimè exornavit; omníque habitu regio aſſumpto, aſpidem (quam ficubus & uvis & floribus contectam, ut cuſtodes falleret; inferri curaverat) ſiniſtro brachio admovit, ejuſque morſu tacta ſic morte, quaſi ſomno, ſoluta eſt. [*Florus, lib. 4. cap. 11. Vellei. Patercul. lib. 2. cap. 87. Plutarch. in Anton. Galen. in lib. de Theriacâ ad Piſonem. Dio, lib. 51. pag. 452. Eutrop. lib. 7. Oroſ. lib. 6. cap. 19.*]

Qui verò nobis & mulieris ad fallendum ſagacitatem, & aſpidis ad occidendum celeritatem, verbis volunt extollere, Cleopatram inquiunt magnum primò ac profundum vulnus brachio ſuo dentibus (aut aliâ re) intuliſſe, deinde venenum quod priùs ex aſpide paraverat in pixide quâdam ad ſe allatum vulneri infuditſe: atque ita veneno corpus ſubeunte non multo pòſt inſciis cuſtodibus vitam leviter finiviſſe. [*Galen. ut ſupr. cum Strabone, lib. 17. pag. 795. Plutarcho, & Dione, pag. 452, 453.*] Sed puncturæ tantùm duæ exiguæ in brachio ejus ſunt repertæ: & Cæſar, qui corpus vidit, mortuæ, imaginem cum aſpide brachio affixâ in triumpho traduxit. [*Plutarch. & Dio.*] De eâ *Horatius*, lib. 1. Odâ 37.

Auſa & jacentem viſere regiam
Vultu ſereno fortis, & aſperas
Tractare ſerpentes, ut atrum
Corpore combiberet venenum,
Deliberatâ morte ferocior:
Savis Liburnis ſcilicet invidens,
Privata deduci ſuperbo
Non humilis mulier triumpho.

Solutis Cleopatræ litteris, intellexit illicò Cæſar quid actum eſſet. Ac primùm inſtitit ipſe accurrere; deinde ſpectatum properè miſit quid rei eſſet. Illi curſu eò profecti, & ſtationem nihil offendentes ſenſiſſe, reſeratâ januâ Cleopatram defunctam invenerunt, & in aureo jacentem lecto, regio cultu exornatam. Ex ancillis, Ira (ſive Naira) ad pedes ejus expiraverat: Charmium (ſive Charmione) jam lapſabunda & capite gravata componebat diadema, quo redimitum erat caput ejus. Ibi quum quidam fremens dixiſſet, *Haccine pulchra Charmium? Pulcherrima ſanè*, inquit, *decentiáque regum propaginem tam multorum.* & nihil ampliùs locuta, juxta lectum ibi concidit. [*Plutarch. cum Dione, pag. 453.*] Cæſar verò, viſo Cleopatræ corpore, remedia ei adhibuit, ſi quâ eam ratione vitæ poſſet reſtituere. [*Dio, ibid.*] Pſyllis etiam fruſtrà admotis, qui venenum ac virus exſugerent. [*Id. ibid. Sueton. in Octavio, cap. 17. Oroſ. lib. 6. cap. 19.*]

Quum nullo modo ad vitam reduci Cleopatra poſſet, miratus eam Cæſar ac miſericordiâ proſecutus, magnopere doluit; omni ſe triumphi ſui gloriâ ſpoliatum eſſe ratus. Corpus verò ejus ſplendidè & regaliter ſepeliri, & in eâdem cum Antonio arcâ condi præcepit. [*Plutarch. & Dio, pag. 453.*] Ambobus enim communem ſepulturæ honorem tribuit, ac tumulum ab ipſis inchoatum perfici juſſit. [*Sueton. in Octavio, cap. 17.*] Sortitæ ſunt & ancillæ funus juſſu ejus honorabile. [*Plutarch.*]

Annos 39 vixiſſe, 22 regnaſſe Cleopatram, *Plutarchus* ſcribit. Et toridem quidem annos regno illius poſt patris Ptolemæi Auletæ mortem tribuunt, *Ptolemæus* in Regum Canone, *Clemens Alexandrinus* in libro primo Stromatum, *Porphyrius*, [*in Græcis Euſebianis Scaligeri, pag. 226.*] *Euſebius* in Chronico, & alii: qui anni tantùm 21. ſunt, cum 3. vel 4. menſibus. Imperaviſſe eam ampliùs 14. annis cum Antonio, *Plutarchus*; 13. ſub Auguſto, in tertio adverſùs Judæos libro ſcribit *Tertullianus*: Antonii dominatu à cæde Julii Cæſaris, Auguſti verò à primo ipſius Conſulatu deducto. A morte Alexandri Magni qui Imperium Macedonicum

condidit, usque ad mortem Antonii & Cleopatræ cum quibus illud planè concidit, & apud *Ptolemæum* (tum in Regum Canone, tum in Operis magni libro tertio, & apud *Clementem Alexandrinum*, in libro primo Stromatum) anni numerantur 294. qui nobis anni sunt 293. cum quadrante.

Atque hoc tempore ultimam à Cæsare armis civilibus impositum fuisse manum, præter Florum, [*lib.* 4. *cap.* 12.] & Velleium Paterculum, [*lib.* 2. *cap.* 87.] confirmat etiam *Dionysius Halicarnassensis*, in Romanarum Antiquitatum suarum Procemio scribens, venisse se in Italiam simul ac Cæsar Augustus finem bellis civilibus imposuisset, Ἀδόμην ἀφ' ἡνίκα τὰς ἐμφυλίους ταραχὰς Ὀλυμπιάδος μεσούσης, *mediâ Olympiade* CLXXXVII. anno illius tertio ineunte scilicèt. Mense enim Sextili *Ægyptum in potestatem populi Romani redactam, finémque bellis civilibus impositum* fuisse, ostendunt Senatusconsulti verba apud Macrobium. (*lib.* 1. *Saturnal. cap.* 12.) Ægyptios verò ab eo tempore, quo in *potestatem ditionémque populi Romani venerunt*, annos *Augustorum* (non θεῶν Σεβαστῶν, quos hìc commentus est Scaliger, sed *Cæsarum Augustorum* qui in ipsos imperium obtinuerunt) dinumeravisse, docet *Censorinus*, capite 21. libelli de die Natali: quem anno Augustorum DCLXVIII. (ita enim meliora habent exemplaria, non CCLXVII.) Philippico ab excessu Alexandri Magni DIXII. & Nabonassari DCCCCLXXXVI. [initiis horum annorum à primo mensis vagi Ægyptiorum Thoth deductis] à se scriptum fuisse affirmat; idem planè cum Ptolemæo sentiens, qui in libro tertio magnæ Syntaxis ab initio regni Nabonassari ad mortem Alexandri annos Ægyptios 424. indéque ad imperium Augusti annos 294. fluxisse statuit.

Cœpit igitur epocha Augustorum Ægyptiaca die primo mensis Thoth incuntis anni æræ Philippicæ ab excessu Alexandri 295. Nabonassari 719. & quidem seriâ hebdomadis 2. ut habetur in scripto Hebræi cujusdam de æris; Norimbergæ cum Messahalâ edito, mensis nimirùm Sextilis, in anno Periodi Julianæ 4684. die 31. qui juxta vitiosam intercalandi rationem Romæ tunc usurpatam Sextilis 29. dies dicebatur. Atque hæc est epocha illa τῶν ἀπὸ Αὐγούστου ἐτῶν, à Ptolemæo in magnæ Syntaxis lib. 3. cap. 8. ad annum vagum Ægyptiorum, à Vettio Valente Antiocheno in Ἀποτελεσματικῶν βιβλίοις libro 1. ad annum fixum Alexandrinorum, & à Theone Alexandrino in Κανόνων προχείρων explicatione ad utrinque illius anni formam accommodata. Cùmque per annos 43. Ægyptum Augustus tenuerit; [ut in libro de legatione ad Caium ostendit *Philo*: totidem etiam imperio sive monarchiæ illius annos, in *Ptolemæi* Regum Canone & *Clementis Alexandrini* libro primo Stromatum, tributos invenimus.

Cleopatra filium Cæsarionem, qui ex Cæsare dictatore genitus ferebatur, cum magnâ pecuniæ summâ per Æthiopiam miserat in Indiam. Eum apud Rhodum pædagogus ad regrediendum induxit; tanquam vocaret eum Cæsar ad regnum. Deliberante de eo Cæsare, Arium philosophum dixisse perhibent:

Οὐκ ἀγαθὸν πολυκαισαρίη. ——
Cæsaris in multis nomen non expedit esse.

Post matris igitur mortem, à Cæsare necatus ille est. [*Plutarch. in Antonio. Dio, lib.* 51. *pag.* 446. & 454.]

Statuæ Antonii dejectæ sunt: Cleopatræ loco non motæ. Impetravit enim amicus ejus Archibius à Cæsare mille talentis, ne cum Antonianis convelleretur *illæ*. [*Plutarch.*]

In regiâ magna pecuniæ vis reperta est, ex spoliatorum ferè omnium templorum donariis à Cleopatrâ ibi repositis; multa etiam ab iis, qui criminis alicujus rei fierent, exigebatur: ac reliqui seorsùm omnes, quibus crimen nullum objici poterat, duas bonorum suorum partes poscebantur. Inde omnibus militibus stipendia debita numerata sunt: qui verò tum quoque cum Cæsare erant, 250 singuli denarios acceperunt, ne urbem diriperent. Omnibus, qui mutuum antè aliquid dedissent, id exsolutum est: multâque senatoribus ac equitibus, qui in belli societate fuerant, dona data sunt. [*Dio, pag.* 455, 456.]

Hâc parte anni in Consulatu collegam Cæsar sibi cooptavit M. Tullium Ciceronem, Ciceronis oratoris ab Antonio interfecti filium: qui Cæsaris litteras de profligato à se Antonio in Alexandrino hoc bello (non Actiaco; quod *Appiano* per errorem excidit) Romam missas, pro concione recitavit; earúmque exemplum pro rostris proposuit, ubi patris ejus caput olim propositum fuerat. [*Plutarch. in fine Ciceronis. Appian. lib.* 4. *Bell. civil. pag.* 619. *Dio, lib.* 51. *pag.* 456, 457.]

Idibus Septembribus hujus anni, M. Tullium post bellum Alexandrinum M. Licinio in Consulatu suffectum fuisse, ex tabulâ marmoreâ Capuanâ intelligimus. [*in Annal. Pighii tom.* 3. *pag.* 495.] Iisdémque ipsis Idibus Septembris, *Augustum cum M. Ciceronis filio Consulem à Senatu obsidionali donatum* fuisse coronâ, apud *Plinium* legimus. [*lib.* 22. *cap.* 6.] Coronæ enim & supplicationes multæ Cæsari eo tempore Romæ decretæ sunt. Eidem etiam alius de Ægyptiis triumphus concessus est. Diem, quo capta fuit Alexandria, festum esse censuerunt; ab eoque reliquis annis numerandis initium sumendum. Ut Cæsar per omnem vitam tribunitiam potestatem haberet: eique qui ipsum imploravisset intra pomœrium ac extra usque ad dimidium milliare, auxilium ferre posset; quod nemini tribuno plebis licebat. [*Dio, lib.* 51. *pag.* 457.]

Herodem, inter amorem & odium erga uxorem Mariammen fluctuantem, soror Salome & mater Cypros assiduis calumniis concitabant; accendentes ejus odium ac zelotypiam. Ac fortasse sævius in eam aliquid statuisset, ni commodùm nunciatum esset, extinctis Antonio & Cleopatrâ Cæsarem Ægypto potiri: cui obviam properans, familiam sic ut erat reliquit. Discedenti Mariamne commendavit Sohemum, plurimum ei se debere propter habitam sui curam profitens; & cujusdam Judææ partis ei dominium impetravit. [*Joseph. lib.* 15. *cap.* 11.]

Cæsar in eo quo Antonianos superaverat loco urbem condidit; idémque ei *Nicopolis* nomen,

& ludos

& ludos eosdem tribuit, quos priori ad Actium condita. [*Dio, lib. 51. pag. 456. cum Strabone, lib. 17. pag. 795.*]

Ægyptum, in provinciæ formam redactam, ut feraciorem habiliorémque annonæ urbicæ redderet, fossas omnes in quas Nilus exæstuat, oblimatas longâ vetustate, militari opere deterſit. [*Sueton. in Octavio, cap. 18.*] novis quoque quibusdam fossis additis. [*Dio, pag. 456.*]

3975 Herodes in Ægypto cum Cæsare congressus, liberiùs cum illo egit amicitiâ fretus; & magnis ab eo beneficiis ornatus est. Satellites enim quadringentos Galatas ei donavit, quos antè stipatores Cleopatra habebat: & regionis partem reddidit, quam illa priùs occupaverat. Attribuit etiam ejus regno Gadara, Hippon & Samariam: in maritimis Gazam, Anthedonem, Joppen, Stratonisque turrim: quæ illi non mediocris fuit ad regium splendorem accessio. [*Joseph. lib. 1. Belli, cap. 15. & lib. 15. Antiquit. cap. 11.*]

Multitudo hominum tam in urbibus quàm in agro Ægypti, ac mores gentis ejus leves, tum frumenti ad urbem subvectio & pecuniæ vis, efficiebant; ut non modò committere provinciam Senatori nulli Cæsar auderet, sed & profiteri in Ægyptum potestatem, nisi ipse nominatim permisisset, Senatoribus adimeret. Adeò enim suspectos Ægyptios studii novarum rerum habebat, ut nemini eorum Senatorem esse Romæ permiserit: sed cæteris quidem suo unicuique modo, Alexandrinis verò sine Senatoribus rempublicam administrare jusserit. [*Dio, lib. 51. pag. 455.*]

Arius philosophus, ut ferunt, oblatam sibi præfecturam Ægypti suscipere noluit. (*Julian. ad Themistium.*) Ægypto igitur tributariæ jam factæ C. Cornelium Gallum, ex infimâ fortunâ provectum, Cæsar præfecit: quem primum Ægyptus Romanum judicem habuit. (*Strabo, lib. 17. pag. 819. Sueton. in Octavio, cap. 66. Dio, lib. 51. pag. 455. Eutrop. lib. 7. Sex. Rufus, in Breviario.*) Hic Gallus Forojulienſis ille fuit Poëta, quem in postremâ Bucolicorum eclogâ *Virgilius* carmine leni decantavit. (*Ammian. Marcellin. lib. 17. cum Hieronymo, in Chronico.*) Cui & Erotica extant dicata à Parthenio illo Nicæno, cujus Poëtica & in Latinis suis versibus imitatus est Virgilius, (*apud A. Gellium, lib. 13. cap. 25. & Macrob. lib. 5. Saturnal. cap. 17.*) & in Græcis suis poëmatibus Tiberius. (*apud Sueton. in Tiberio, cap. 70.*)

Cæsar omnibus quæ ex usu erant in Ægypto constitutis, pedestribus copiis in Syriam venit. [*Dio, ut supr. pag. 456. Oros. lib. 6. cap. 19.*] quò & Herodes eum Antiochiam usque deduxit. [*Joseph. lib. 15. cap. 11.*]

Quum Tiridates victus in Syriam confugisset, & Phraates victor legatos ad Cæsarem misisset; Cæsar iis amicè respondit. Ac Tiridati quidem auxilium nullum promisit, ut tamen in Syriâ versaretur concessit: filiúmque ab eo Phraatis beneficii loco acceptum Romam adduxit, obsidisque loco habuit. [*Dio, lib. 51. pag. 456.*] minimum videlicèt Phraatis filium; quem negligentiùs custoditum Tiridates rapuerat: ut habet *Justinus*; [*lib. 42. cap. 5.*] ad posteriora tamen tempora istud referens. * Hujus terroris Tiridatis, mentio fit ab *Horatio, lib. 1. Odâ 26.*

Discedens è Syriâ Cæsar, reliquit ibi Messalam (Corvinum:) à quo Cyziceni gladiatores, quibus à Q. Didio habituro in Antiocheno suburbio Daphne concessa fuerat, decepti, alii aliò, quasi in legiones adscribendi, dimissi ac per occasionem interfecti sunt. [*Dio, lib. 51. pag. 447.*]

Tarsensibus in Ciliciâ præfecit Cæsar civem ipsorum, præceptorem suum, Athenodorum Sandonis filium Stoicum philosophum: qui statum reipublicæ à Boëtho & commilitonibus ejus, qui ad Antonii usque exitum ibi dominabantur, corruptum restituit. [*Strabo, lib. 14. pag. 674.*]

In Asiam provinciam Cæsar profectus, hyberna ibi egit; & subditorum omnia negotia composuit. [*Dio, lib. 51. pag. 456. Oros. lib. 6. cap. 19.*]

Kalendis Januariis, Cæsar quintum Consulatum in insulâ Samo inlit. [*Sueton. in Octavio, cap. 26.*] iisdémque ipsis Kalendis Romæ juramento omnia ejus acta confirmata sunt. Et quum de Parthicis rebus litteræ venissent, decretum est, ut in hymnis juxtà diis ipse adscriberetur; tribus Julia ab eo denominaretur; coronâ triumphali omnibus ludis uteretur; senatores, socii ejus victoriæ, in triumpho cum ipso inveherentur, vestibus purpurâ prætextis induti: & ut dies quâ urbem intrasset, sacrificiis publicis celebraretur, semperque festa esset. [*Dio, lib. 51. pag. 457.*] 4685 29

Cæsar templum urbi Romæ patrique Cæsari, quem heroa Julium nominavit, Ephesi & Nicææ fieri permisit, (hæ enim tum urbes Asiæ & Bithyniæ clarissimæ habebantur) atque ut ab incolis Romanis colerentur. Extraneis autem hominibus, quos Græcos appellabat, concessit, ut ipsi quoque (Octaviano) templa facerent; Asiani quidem Pergami, Bithyni verò Nicomediæ: Pergamenis etiam permittens ut ludos, quos sacros dicunt, in honorem templi ejus celebrarent. [*Id. ibid. pag. 458.*] Quò referendum illud Tiberii, apud *Tacitum:* [lib. 4. Annal. cap. 37.] *D. Augustus sibi atque urbi Romæ templum apud Pergamum sisti non prohibuit.*

Æstate sequente, in Græciam Cæsar transmisit, (*Dio, ut supr.*) ad triumphum profecturus Actiacum. Ubi ad eum, Corinthi tum agentem, ex Gyaro insulâ unum è piscatoribus legatum missum fuisse ferunt, petendæ tributi diminutionis gratiâ: pendere enim ipsos 150 drachmas, cùm ægrè possent 100. Ea erat paupertas illius insulæ. [*Strabo, lib. 10. pag. 485.*]

Cæsare Romam intrante, rem sacram & alii fecerunt, (uti decretum fuerat) & Consul Valerius Potitus (qui Sexto Apuleio in Consulatu suffectus fuerat) publicè pro S. P. Q. R. propter adventum ejus sacrificavit: quod ante id temporis pro nemine unquam factum fuerat.

(*Dio,*

(*Dio*, *lib.* 51. *pag.* 458.) Curules triumphos tres Cæsar egit: Dalmaticum, Actiacum, Alexandrinum; continuo triduo omnes. (*Liv. lib.* 133. *Suetn. in Octavio*, *cap.* 22.) de quibus Virgilius, in 8°. Æneidos:

At Cæsar triplici invectus Romana triumpho
Mœnia, dis Italis votum immortale sacrabat.
Maxima tercentum totam delubra per urbem
Lætitiâ, ludisque vias, plausuque fremebant.

Et Propertius, lib. 2. eleg. 1.

Aut canerem Ægyptum, & Nilum, quum tractus in urbem
Septem captivis debilis ibat aquis:
Aut regum auratis circundata colla catenis,
Actiaque in Sacrâ currere rostra viâ.

Mense *Sextili* Cæsarem triumphos hosce tres in Urbem intulisse, docent Senatusconsulti verba apud Macrobium. (*lib.* 1. *Saturnal. cap.* 12.) non *octavo Idus Januarias*, (quo in Asiâ fuisse constat) ut voluit Orosius. (*lib.* 6. *cap.* 20.) Primâ die de Pannoniis, Dalmatis, Iapydis, finitimisque eorum, & nonnullis Galliæ ac Germaniæ populis, triumphum egit; secundâ, de Actiacâ navali victoriâ: tertiâ, de subactâ Ægypto; qui reliquorum sumptuosissimus fuit, & ornatissimus apparatu. In eo Cleopatræ imago (cum aspide mordicùs brachio affixâ, ut ex *Plutarcho* dictum) ad imitationem mortis ejus efficta, in lecto portabatur: liberique illius & Antonii inter captivos ducti sunt, Alexander cui Solis & Cleopatra cui Lunæ nomen fuerat impositum. (*Dio*, *lib.* 51. *pag.* 459.)

Alexandrum Iamblichi fratrem, Arabum regem, in Actiacâ pugnâ captum & in triumpho ductum Cæsar occidit. (*Id. ibid. pag.* 443.) Cleopatram illam *Ptolemæi* in triumpho ductam Jubæ (qui & ipse à Julio Cæsare Dictatore ductus fuerat) in matrimonium tradidit. Hunc Jubam Cæsar in Italiâ educatum, ac suam militiam secutum, hâc Cleopatrâ, regnóque paterno Mauritaniæ donavit: hisque etiam duos Antonii & Cleopatræ filios, Alexandrum & Ptolemæum concessit. Juba verò ex suâ Cleopatrâ Ptolemæum suscepit alterum; qui ipsi in regno posteà successit. (*Id. ibid. pag.* 454. *Strabo*, *lib.* 17. *pag.* 818. *Plutarch. in Julio Cæsare*, & *M. Antonio.*)

V. Kalend. Septembr. *Ara Victoriæ in Curiâ dedicata est:* ut in antiquo Kalendario marmoreo habetur annotatum. (*Inscript. Gruteri*, *pag.* CXXXIII.) quâ in Curiâ Juliâ positâ & spoliis Ægyptiis decoratâ, ostendebat Cæsar, imperium se ex victoriâ adeptum. Julii quoque patris sacrarium multis in eo suspensis donariis ex prædâ Ægyptiacâ exornavit: multa etiam Jovi Capitolino, Junonique & Minervæ consecravit; quum & Senatusconsulto omnia priùs in eorum templis suspensa ornamenta tanquam contaminata essent detracta. (*Dio*, *lib.* 51. *pag.* 459.) Ædes sacras vetustate collapsas, aut incendio absumptas, refecit; eásque & cæteras opulentissimis donis adornavit: utpote qui in cellam Capitolini Jovis sedecim millia pondo auri, gemmásque ac margaritas quingenties HS. unâ donatione contulerit. (*Sueton. in Octavio*, *cap.* 30.) Romáque in tantum Alexandriæ opibus est aucta, ut propter abundantiam pecuniarum duplicia, quàm usque ad id fuerant, possessionum aliarúmque rerum venalium pretia statuerentur; & fœnus, quod antè denario pendebatur, tum ad trientem ejus recideret. (*Dio*, *ut supr. pag.* 458, 459. *Oros. lib.* 6. *cap.* 19.)

In hoc quinto Consulatu suo *Imperatoris* nomen Cæsar accepit: non quale propter victoriam tribui more vetusto solebat; (id enim sæpiùs & antèà & postmodò ex ipsis actionibus reportavit) sed quo summa imperii demonstraretur; quod patri quoque ejus Julio, & ejus filiis nepotibúsque fuerat decretum. (*Dio*, *lib.* 52. *pag.* 493. 494.) Quò spectat *inscriptio* illa, hoc anno in Cæsaris honorem posita. *Senatus Populúsque Romanus Imp. Cæsari Divi Juli F. Cos. Quintl. Cos. Design. Sex. Imp. Sept. Republica conservata.* (Inscript. Gruter. pag. CXXVI.)

Inter captivos Diocles Phœnix Artemidori filius, Tyrannionis Amiseni à Lucullo capti discipulus, (ex quo & ipse Tyrannio dictus est) à quodam Dymante Cæsaris liberto emptus, Terentiæ Ciceronis uxori (quæ, ut ex *Plinio*, lib. 7. cap. 48. & *Valerio Maximo*, lib. 8. cap. 13. intelligitur, CIII. annos vivendo excessit) donatus est. Ab eâ verò manumissus, Romæ docuit, & libros scripsit 68. (*Suid. in voc. Τυραννίων.*)

3976 Antiochum Commagenum Cæsar ad se excivit, quòd fratris sui, cum quo litem habebat, missum Romam legatum dolo occidisset. Eum Antiochum in Senatum adductum, damnatúmque interfecit. (*Dio*, *lib.* 52. *pag.* 495.)

Per integrum annum post Herodis à Cæsare reditum, crescentibus inter ipsum & conjugem Mariammen suspicionibus, quum mulier neglectis mariti blanditiis, insuper illi patris (vel avi Hyrcani) & fratris sui (Aristobuli) necem opprobraret; vix ab inferendis illi manibus Herodes se continuit. Quem cùm ex strepitu commotiorem sensisset Salome soror, submisit jamdudum subornatum pincernam, qui indicaret solicitatum se à Mariamme, ut regi porrigeret poculum amatorium; quod ille, qualecunque tandem esset, apud se haberet. Hinc eunuchum Mariammes fidissimum tormentis Herodes examinavit, certus nihil sine illo esse tentatum: qui cruciatus non ferens, id unum prodidit, offensam esse mulierem propter ea quæ Sohemus indicaverat. Quo audito, exclamans Rex, Sohemum sibi regnóque antehac semper fidissimum non fuisse hæc proditurum nisi aliquid commercii secretioris inter ipsos intercessisset; Sohemum comprehensum jussit interfici. Uxorem verò, advocato intimorum amicorum concilio, veneficii accusavit, eâ verborum animique asperitate, ut qui adstabant facis intelligerent, velle regem illam capite damnari: quod omnium suffragiis factum est. Quum autem censerent supplicium nequaquàm præcipitandum, sed includendam in aliquem regiæ carcerem;

Salome

Salome inſtitit apud regem ut quamprimùm necaretur, ne quis in populo motus, illâ in carcere vivente, exiſteret: itaque Mariamme ad ſupplicium ducta eſt. (*Joſeph. lib. 15. cap. 11.*)

Id conſpicata Alexandra ejus mater, & intelligens ſimilem exitum ſibi ab Herode expectandum, ut ſe ejus criminis non eſſe conſciam oſtenderet, cœpit filiæ convitium facere omnibus audientibus; ſceleſtiſſimam & ingratam erga virum clamitans, dignámque tali exitio, quæ auſa ſit tam immane facinus. Hæc illâ turpiter fingente, ut etiam in capillos miſeræ involatura videretur, eam circumſtantes meritò damnabant: & quæ ducebatur ad ſupplicium, ne verbo quidem ullo eam dignata eſt, ſed excelſo vultu atque animo calumniam refellens, intrepida mortem ſubiit. (*Id. ibid.*)

Eâ peremptâ, impotentiùs flagrare cœpit Herodes: ſæpe invocabat ejus nomen, ſæpe etiam indecorè lamentabatur. Et quamvis oblectamenta excogitaret quæcunque poterat, apparandis conviviis ac compotationibus, nihil tamen proficiebat. Quare & regni curam reliquit: adeóque dolori ſuccubuit, ut ſæpe miniſtros juberet vocare Mariammen, quaſi illa adhuc viveret. (*Ibid.*)

Sic affecto Herode, ſupervenit peſtilentia; quæ & plebis & aulicorum majorem partem abſtulit: omnibus irato Deo hanc immiſſam interpretantibus propter injuſtum reginæ ſupplicium. Ita auctâ regis ægritudine, poſtremò in ſolitudinem ſe abdidit prætextu venationis: ubi afflictans ſe, intra paucos dies gravem morbum contraxit. Is erat inflammario & dolor cervicis, mente etiam motâ nonnihil. Nec remedia quicquam proderant: ſed quum exacerbare potiùs malum viderentur, res minimùm à deſperatione abfuit. Itaque medici partim propter morbi contumaciam, partim quia in tantâ difficultate non erat libera diætæ electio, permittebant ei quicquid appeteret. (*Ibid.*) 4686 28

Herode in urbe Samariæ ita decumbente, Alexandra habitans tum Hieroſolymis conata eſt duas urbis arces in ſuam poteſtatem redigere: alteram Templo contiguam, alteram in ipſâ urbe ſitam. Præfectos igitur tentavit, ut ſibi & genitis ex Herode ac filiâ pueris eas traderent; ne fortè illo defuncto occuparentur ab aliis. At illi, quum eſſent alioquin etiam fidi, tum eò magis manebant in officio, quòd & Alexandram oderant, nec fas putabant deſperare de ſalute Principis. Amici enim erant veteres, unus etiam nepos regis, Achiabus nomine. Quare continuò per nuncios de Alexandrâ ſignificaverunt. Ille ſine morâ eam juſſit interfici: ſuperatóque tandem morbo, refectis & corporis viribus & animi, ſic efferatus eſt, ut quàvis ex causâ ad ſæviendum eſſet propenſiſſimus. (*Ibid.*)

Ex tribus populi Romani centibus, quos à Cæſare Octaviano actos notat *Suetonius*, (*cap. 27.*) primum cum luſtro factum fuiſſe, ipſo VI. & M. Agrippâ II. Coſſ. ex Tabulâ marmoreâ Capuanâ liquet. (*tomo 3. Annal. Pighii, pag. 495.*) de quo ipſe Cæſar, in rerum ſuarum Breviario. (*Inſcriptionum Gruteri, pag. CCXXX.*) *In Conſulatu ſexto cenſum Populi collegâ M. Agrippâ egi. Luſtrum poſt annum alterum & quadrageſimum* (à cenſurâ ſc. Cn. Lentuli & L. Gellii; poſt quam luſtra condi deſierunt) *feci: quo luſtro civium Romanorum cenſita ſunt capita quadragies centum millia & ſexaginta tria.* numerus ſc. 4063000. pro quo *Euſebius* in Chronico habet, 4164000.

Ludos quoque propter Actiacam victoriam decretos Cæſar cum Agrippâ exhibuit, & in iis equeſtre certamen per pueros & viros patricios peregit: iſque quinto quoque anno, quo temporis ſpatio peragebantur, curæ erant quatuor Sacerdotum collegiis per ordinem; Pontificibus nimirùm, Auguribus, Septemviris, & Quindecemviris. (*Dio, lib. 53. pag. 496.*) * Similitérque ſequentibus quibuſque Olympiadibus, Ludos Actiacos Romæ celebrari. *

Olympiade CLXXXVIII. Thebæ Ægypti uſque ad ſolum diruræ fuiſſe, in Chronico *Euſebiano* leguntur. à Cornelio Gallo ſc. quem rebellantium Ægyptiorum urbes ſubvertiſſe, ex Julio Africano refert *Georgius Syncellus* in Chronico. (*pag. 308.*) Poſtquàm enim Heroum urbem quæ defecerat paucis ſtipatus recepiſſet, in Thebaide ſeditionem propter tributa exortam citò admodum ſedavit. (*Strabo, lib. 17. pag. 819.*) Civitatem plurimis interceptis exhauſit. (*Ammian. Marcellin. lib. 17.*) ſtatuas ſibi ipſi per univerſam propemodùm Ægyptum poſuit, ſuáque acta in pyramides inſcripſit. (*Dio, lib. 53. pag. 512.*)

3977 Cæſar ſeptimum gerens Conſulatum, oratione de ſcripto in Senatu recitatâ, ſeipſum imperio abdicare illúdque Senatui & populo tradere velle ſignificavit. Ubi peroravit, multis omnes cum verbis precati ſunt, ut ſolus imperii ſummam gereret: omnibúſque, quibus id ei perſuaderent, adductis argumentis, tandem eò compulerunt, ut imperium ſolus obineret. (*Dio, lib. 53. pag. 497. & 503.*) Quod VII. Idus Januar. ab eo ſuſceptum fuiſſe, ex Tabulâ marmoreâ Narbonenſi intelligitur. (*in Inſcript. Gruteri, pag. CCXXIX.*) 4687 27

Quum hoc modo tam à Senatu quàm à populo confirmatum ſibi Cæſar haberet imperium, ac nihilominùs popularis eſſe videri vellet; recepit hoc quidem in ſe, ut ſollicitè publicis negotiis præeſſet, quòd ea curâ diligentis indigerent: ſed nolle ſe provinciis omnibus imperare dixit, aut quas regendas ſumpſiſſet, in perpetuum gubernare. Ideóque infirmiores, nimirùm quia eſſent pacatiores, Senatui reſtituit: potentiores provincias, ut quæ plus periculi oſtenderent, ac vel hoſtes accolas haberent vel novos per ſe ipſæ motus aliquos ciere poſſent, ſibi retinuit. Id faciebat ſub hâc ſpecie, ut Senatus optimis imperii partibus tutò perfrueretur; ipſe laboribus & periculis objectus videretur: at ſub hoc prætextu eum verè inermem imbellémque efficiebat; & ad ſe ſolum arma militéſque transferebat. Hâc de causâ Senatui populóque Africa, Numidia, Aſia, & cum Epiro Græcia, Dalmatia, Macedonia, Sicilia, Creta, Libya Cyrenaica, Bithynia cum Ponto finitimâ, Sardinia atque Hiſpania Bætica, adſcriptæ ſunt: Cæſari autem Hiſpaniæ quod reliquum erat, Gallia omnis & Germania, item Cœleſyria, phœnice, Cilicia, Cyprus & Ægyptus. Imperium verò in ſuas provincias Cæſar decennale

ſuſcepit, intra quod tempus eas ſe reducturum in ordinem promittebat: hoc quoque jactantiâ quâdam juvenili addito: quò breviori ſpatio eas pacare poſſet, eò citiùs ſe imperio deſtiturum. Deinde utriuſque ſortis provinciis patricios præfecit; Ægypto tantùm equeſtris dignitatis virum, ob eas quæ ſuprà ſunt commemoratæ cauſas. Senatoribus autem ſeorſùm Africam & Aſiam, prætoriis reliquas omnes provincias adſcripſit: utriſque verò ex æquo interdixit, ne ante quintum annum à geſto in Urbe magiſtratu provincias ſortirentur. (*Dio, lib. 53. pag. 503, 504, 505.*)

Idibus Januariis eam provinciarum diſtributionem fuiſſe factam innuit *Ovidius*; de illis in primo Faſtorum libro ad Germanicum Cæſarem ita canens.

Idibus in magni caſtus Jovis ade ſacerdos
Seminaris flammis viſcera libat ovis.
Redditáque eſt omnis populo provincia noſtro:
Et tuus Auguſto nomine dictus avus.

Nam & eodem die Cæſari Octaviano *Auguſti* cognomentum datum fuiſſe ſenſit: quod quatriduo pòſt factum fuiſſe, in lib. de die Natali cap. 21. *Cenſorinus* hiſce verbis indicat. *Ex ante diem decimum ſextum Kalend. Februarii Imperator Cæſar Divi filius ſententiâ L. Munatii Planci à Senatu cæteriſque civibus Auguſtus appellatus eſt, ſe* VII. *& M. Vipſanio Agrippâ* III. *Conſulib.*

Cæſar enim rebus compoſitis, & omnibus provinciis in certam formam redactis, Auguſtus cognominatus eſt. (*Liv. lib.* 134.) idque cognomen & in ſeptimo illius Conſulatu, *Dio*; (*lib.* 53.) & per Planci ſententiam conſenſu univerſi Senatûs populique Romani inditum illi fuiſſe, Velleius (*lib.* 2. *cap.* 91.) confirmat. De quo Suetonius, (*in Octavio, cap.* 7.) *Munacii Planci ſententia, quibuſdam conſentibus Romulum appellari oportere quaſi & ipſum conditorem urbis, prævaluit ut Auguſtus potius vocaretur, non tantùm novo, ſed etiam ampliore cognomine: quòd loca quoque religioſa, & in quibus augurato quid conſecratur, auguſta dicantur, ab auctu, vel ab avium geſtu cultúve; ſicut etiam Ennius docet ſcribens,*

Auguſto augurio poſtquàm inclyta condita Roma eſt.

& Florus, in libri 4. & ultimi fine ipſo. *Tractatum etiam in ſenatu, an quia condidiſſet imperium, Romulus vocaretur: ſed ſanctius & reverentius viſum eſt nomen Auguſti; ut ſcilicèt jam tum dum colit terras, ipſo nomine & titulo conſecraretur.*

Similia habet & *Dio*: qui à Romanis *Auguſtum*, à Græcis Σεβαςὸν, à ſplendore dignitatis & honoris ſanctitate humano ampliore, nominatum eum fuiſſe notat. (*lib.* 53. *pag.* 507. *&* 509. *Conſer Act.* XXV. 21, 25. *cum* XVII. 23. *&* II. *Theſſal.* II. 4.) Quibus addantur & *Ovidii* illa, in Faſtorum 1°.

Sed tamen humanis celebrantur honoribus omnes:
Hic ſuciam ſumma cum Jove nomen habet.
Sancta vocant auguſta patres: auguſta vocantur
Templa, ſacerdotum rite dicata manu.
Hujus & Auguriam dependet origine verbi:
Et quodcunque ſuâ Jupiter auget ope.
Augeat imperium noſtri ducis, augeat annos:
Protegat & noſtras querna corona fores.

Hoc pacto omne populi Senatúſque imperium ad *Auguſtum* eſt tranſlatum. (*Dio, lib.* 53. *pag.* 507.) Quod nomen cunctis anteà inviolatum & uſque ad nunc cæteris inauſum Dominis, tantum orbis licitè uſurpatum apicem declarat imperii: atque ex eodem die ſumma rerum ac poteſtatum penes unum cœpit eſſe & manſit, quod Græci *Monarchiam* vocant. [*Oroſ. lib.* 6. *cap.* 20.] Romanos verò *Auguſtorum* ſuorum epocham à Kalendis Januariis hujus anni deduxiſſe, docet *Cenſorinus*, in lib. de die Natali, cap. 21. ubi 265. hujus æræ annum cum ordinationis Julianæ anno 283. confert; uti & ſequente capite, in annum Auguſtanum 20. Marcii Cenſorini & Aſinii Galli Conſulatum conjicit, in annum Julianum 38. incurrentem.

In Aſiâ, Trallibus terræ motu conſidentibus, gymnaſium corruit; quod ab Auguſto poſteà eſt inſtauratum. (*Euſeb. Chronic. cum Strabone, lib.* 12. *pag.* 579.)

3978 Diſſidio inter Coſtobarum Idumæum & uxorem ſuam Salomen ſororem Herodis orto, illa viro [contra Judæorum conſuetudinem] libellum repudii miſit; & ad fratrem ſe conferens, ait ſe prætuliſſe fraternam benevolentiam conjugali fœderi. Coſtobarum enim dicebat ad res novas moliendas cum Lyſimacho, Antipatro & Doſitheo conſpiraſſe: fidem aſſertioni ſuæ ex eo aſtruens, quòd Babæ filios jam per duodecim poſt captam ab Herode Hieroſolymam annos, inſcio & invito rege, clàm ille in ſuis agris habuiſſet & incolumes ſervaſſet. Quo audito Herodes, miſſis quibuſdam ad loca latebrarum, & illos interfecit, & quotquot in eodem hærebant crimine. Ut nihil jam reliquum eſſet ex Hyrcani cognatione; ſed ſublatis omnibus quorum excellebat dignitas, arbitratu ſuo poſſet quicquid vellet agere, nemine ampliùs reſiſtente. [*Joſeph. lib.* 15. *cap.* 11.] 4688 26

Hinc ſecurior Herodes factus, à patriis ritibus magis magiſque diſceſſit, eos peregrinis ſtudiis violando. Ac primùm athletica certamina quinto quoque anno in honorem Cæſaris inſtituit: ad quæ exhibenda, theatrum Hieroſolymis & in campo amphitheatrum extruere cœpit, utrumque ſumptuoſo opere conſpicuum; ſed alienum à Judaicis moribus, apud quos nullus eſt horum uſus, nulla ſpectaculorum oſtentatio. Ille tamen celebritatem ſuam nobiliſſimam eſſe voluit, denunciatam circumvicinis, ac longinquis etiam gentibus: magniſque præmiis propoſitis, non illi tantùm qui gymnicis certaminibus dabant operam, ſed muſici etiam præſtantes & thymelici, evocabantur. Sed Judæis nihil tam moleſtum fuit quàm trophæa: quæ armis conteĉtas hominum putabant fuiſſe imagines, ipſis per leges interdictas. Quos Herodes

ut

ut redargueret, juſſit detrahi ornatum appoſititium, & oſtendit nudos ſtipites. Quo facto in riſum verſa eſt indignatio concepta ex ſuſpicione imaginum. [*Id. Ibid.*]

Periodus Calippica *quinta* incipit.

Multa contra Auguſtum vana dicta deblateravit Cornelius Gallus. [*Dio, lib. 53. pag. 512.*] de quo *Ovidius*, libro ſecundo Triſtium, ad ipſum Auguſtum ſcripto.

Non fuit opprobrio celebraſſe Lycorida Gallo;
Sed linguam nimio non tenuiſſe mero.

Ob ingratum autem & malevolum animum, infamiâ eum Auguſtus notavit: & domo ſuâ illi interdicens, & intra provincias ſuas degere eum prohibens. Furtorum præterea, & populatæ provinciæ, & aliorum multorum criminum accuſatus ille eſt, à Valerio Largo primùm homine improbiſſimo, qui ſocius ejus & convictor fuerat; deinde à multis aliis, qui Gallum hactenùs adulati ad Largum, quoniam eum jam creſcere videbant, ſtudia ſua converterunt. Decretúmque eſt ab univerſo Senatu, ut judicio damnatus Gallus exularet, bona ejus Auguſti eſſent, ac rem ſacram ejus rei causâ Senatus faceret. At ille dolorem non ferens, & nobilitatem acriter indignaram, cui negotium ſpectandum fuerat datum, metuens, ſtricto incubuit ferro & morte voluntariâ damnationem prævenit. Gallo verò & accuſatorum denuntiationibus & ſenatusconſultis ad necem ita compulſo, laudavit quidem Auguſtus pietatem tantopere pro ſe indignantium: cæterùm & illacrymavit, & vicem ſuam conqueſtus eſt, quòd ſibi ſoli non liceret amicis, quatenus vellet, iraſci. [*Sueton. in Octavio, cap. 66. Dio, lib. 53. pag. 512, 515. Ammian. Marcellin. lib. 17. Hieronym. in Chronico.*]

Cornelio Gallo in Ægypti præfecturâ ſucceſſor datus eſt Petronius: qui multitudinis Alexandrinorum jactu lapidum in ipſum irruentium, tantùm ſuis munitus militibus, impetum ſuſtinuit; & nonnullis eorum interemptis, cæteros repreſſit. [*Strabo, lib. 17. pag. 819.*]

Polemo rex Ponti inter ſocios ac fœderatos populi Romani adſcriptus eſt; ac prima ſubſellia in theatris per totum ejus regnum Senatoribus tributa. [*Dio, lib. 53. pag. 513.*] Ab eo Pontus Polemoniacus accepiſſe nomen videtur; apud *Juſtinianum*, Novellâ 28ª.]

3979 Decem cives Hieroſolymitani, contra Herodem conjuraverunt, ſicas veſtibus tegentes: in quibus & unus cæcus erat, non tam paratus ad agendum aliquid, quàm ad patiendum ſi quid patriorum morum aſſertoribus accideret. Quidam verò ex his quos Herodes ad perſcrutanda talia diſpoſuerat, rem totam expiſcatus, regi aperuit. Illi verò comprehenſi, interrito vultu ſicas protulerunt; profitentes ſe non privati commodi gratiâ, ſed pro diſciplinâ publicâ, conjurationem hanc iniiſſe: ac deinde à regiis abducti, per omnes cruciatus necati ſunt. Nec multò pòſt delator eorum inviſus omnibus, à quibuſdam interfectus fruſtatim conciſus eſt & objectus canibus, idque multis inſpectantibus. Nemo tamen hoc factum prodidit, donec poſt longas ac moleſtas Herodis inquiſitiones à conſciis quibuſdam mulierculis per tormenta expreſſa eſt confeſſio: tum verò authores ejus facinoris cum totis familiis plectebantur. (*Joſeph. lib. 15. cap. 11.*) 4689 25

Herodes, ut contra tumultuantis populi ſeditiones eſſet tutior, anno regni ſui 13. (ab Antigoni morte numerato) Samariam, itinere unius diei Hieroſolymis diſtantem, munire cœpit: novo *Sebaſtes* (ſive *Auguſta*) nomine illi impoſito. Ejus circuitum 20 ſtadiorum eſſe voluit; fano ſeſquiſtadii amplitudine in ejus meditullio collocato, modis omnibus ornatiſſimo. Deditque operam ut tam è milite auxiliari, quàm è finitimis gentibus, plurimos in ejus civitatis corpus congregaret. (*Id. ibid. cum cap. ſequ. initio.*) Τῶν Γαβινίων πόλιν, *Gabiniorum urbem*, eam appellat *Africanus*, in Georgii Syncelli Chronico. (*pag. 308.*) Quum enim Samaria à Joanne Hyrcano diruta, ab A. Gabinio Syriæ Proconſule inſtaurata denuò & incolis frequentata fuerit; (ut ſuprà, ad annum Per. Julian. 4657. ex *Joſepho* eſt notatum:) τῶν Γαβινίων vel Γαβινιάνων nomine, non alii quàm Gabiniani illi coloni hic poſſunt intelligi. Quod ipſum à doctiſſimo eodemque humaniſſimo viro, *Jacobo Goare*, (cujus ſummæ induſtriæ nupera illa luculenta Georgiani Chronici debetur editio) pariter fuiſſe animadverſum, non parùm lætatus ſum.

Aliam etiam Herodes toti genti ceu arcem Stratonis turrim impoſuit. In magno quoque quem vocant campo, ſorte lectis equitibus, caſtellum condidit; & in Galilæâ Gabalem, & Eſſlumonitim in Peræâ. Quibus arcibus ad tutelam regni per totam regionem opportunè diſpoſitis, adempta eſt vulgo tumultuandi materia. (*Joſeph. lib. 15. cap. 11.*)

Nonum Conſulatum Auguſtus Tarraconæ (citerioris Hiſpaniæ urbe) iniit. (*Sueton. in Octavio, cap. 26.*) currente anno tertio Olympiadis clxxxviii. quo Indos ab Auguſto per legatos amicitiam poſtulaviſſe, in *Chronico Euſebiano* legimus: & quidem à Pandione rege miſſos; ut in *Georgii Syncelli* Chronico (*pag. 311.*) ex Romanis quibuſdam tabulis notatum invenimus.

Tarraconem verò ad Auguſtum legatos Indorum ab Oriente ultimo & Scytharum à Boreâ, cum gentilitiis muneribus, veniſſe confirmat P. Oroſius (*lib. 6. cap. 21.*) de quibus *Horatius*, in carmine Seculari:

Jam Scytha reſponſa petunt ſuperbi
Nuper & Indi.

& lib. 4. Carm. Od. 14. ad Auguſtum:

Te Cantabor, non antè domabilis,
Mediſque, & Indus, te profugus Scythes
Miratur, ô tutela præſens
Italiæ dominæque Romæ.

Ita Florus, lib. 4. cap. ult. *Scytha miſere legatos & Sarmatæ, amicitiam petentes. Seres etiam, habitantéſque ſub ipſo ſole Indi, cum gemmis & margaritis elephantes quoque inter munera*

crabentes, nihil magis quàm longitudinem viæ imputabant, quam quadriennio impleverant: & tamen ipse hominum color ab alio venire cœlo fatebatur. Suetonius in Octavio, cap. 21. *Indos etiam ac Scythas, auditu modò cognitos, pellexit ad amicitiam suam populique Romani ultrò per legatos petendam.* Eutropius, libro 7°. *Scytha & Indi, quibus antea Romanorum nomen incognitum fuerat, munera & legatos ad eum miserunt.* Aurelius Victor denique, gentium aucto numero. *Indi, Scytha, Garamantes ac Bactri, legatos miserunt orando fœderi.*

Amyntâ mortuo, regnum filiis ejus Augustus non tradidit, sed provinciam populi Romani fecit: atque exinde Galatia cum Lycaoniâ Romanum habere præfectum cœpit. [*Dio, lib. 53. pag. 514.*] primo M. Lollio Prætore eam provinciam administrante. (*Euseb. Chronic. Eutrop. lib. 7. Sex. Rufus, in Breviario.*) Pamphyliæ verò opida, quæ priùs Amyntæ attributa fuerant, præfecturæ peculiari suæ sunt restituta. [*Dio, ut supr.*]

Anno regni Herodis 13° maximæ calamitates in Judæorum regionem ingruerunt. Primùm enim siccitas diuturna obrinuit, quam sterilitas secuta est: postea per inopiam mutatâ victûs ratione morbi invaluerunt, & pestilentia. Cúmque Herodi, ut publicæ necessitati succurreret, satis amplæ facultates non suppeterent; quicquid erat in regiâ suppellectilis tam aureæ quàm argenteæ, id totum ille concidit: nec laudatorum artificum parcens operibus, nec vasis ad usum necessariis. Inde confectam pecuniam misit in Ægyptum, quam tum Petronius obtinebat pro Cæsare. Is licèt obrutus multitudine ob talem necessitatem ad se confugientium, tamen quia privatim amicus erat Herodi & servatos cupiebat ejus subditos, præ aliis eis concessit frumenti exportationem, tam in emendo quàm in evehendo adjuvans: ita ut maximum momentum ad gentis salutem in eo fuerit. [*Joseph. lib. 15. cap. 12.*]

Herodes, advecto frumento, primùm his qui sibimetipsis frumentum comparare poterant, divisit omnibus accuratissimè dispensans. Deinde quia multi erant qui propter senium vel aliam debilitatem cibos parare non valebant; his quoque providit, adhibitis pistoribus, ut in promptu alimenta haberent. Atque ita populo approbatâ suâ diligentiâ, non solùm mutavit aversorum à se animos, verùm etiam eximiam laudem beneficentiæ & providentiæ retulit. [*Id. ibid.*]

A die 29. mensis Sextilis (triduo videlicèt ante Elul Syrorum sive nostri Septembris initium) feria 6. deducitur Ægyptiaca illa epocha, quam *Albatenius* in astronomici sui operis 32. capitulo æram *Al-kept* (id est, Coptitarum sive Ægyptiorum) appellat: per quam & stellarum motus ex *Thesmis* tabulis supputari dicit, & ad quam ab æra Dilkarnain (sive Seleucidarum, quam ille cum Syris suis ab initio mensis Elul sive Septembris inchoat) annos 287. fluxisse asserit. Ita enim ex Ms. in eo legendum: non, ut perperàm habetur editum, 387. Hoc verò anno dies primus mensis Thoth, tum in anno vago Ægyptiorum, tum in Ἐνιαυτῷ ἴσῳ Ἀλεξανδρέων (ut Theon loquitur,) Græcorum sive Alexandrinorum anno fixo, in eundem diem (Augusti Juliani 29.) primùm coincidisse deprehenditur: quod non nisi periodo Alexandrinorum quidem annorum 1460, Ægyptiacorum verò 1461 confectâ potest contingere; quæ utriusque anni redintegrationem sive ἀποκατάστασιν exhibet. Τέτων ἡ μὲ ἀφ' ἧς ἀρξ. τῶν ἀποκαταστάσεων ἀπό τινος ἀρχῆς χρόνε ἐν τῷ πρώτῳ ἔτει τ Αὐγούστε βασιλείας: ut in explicatione τῶν προχείρων κανόνων habet Theon. *Contigit illa per 1460 annos facta redintegratio, à certo quodam temporis initio, in imperii Augusti anno quinto.* finito sc. sive μὴ πρῶτον ἔτος, quinquennio post exordium imperii Augusti; quod post excessum Alexandri sive æram Philippicam annis 294 cœpisse, cum Ptolemæo Theon statuit. A Philippicâ verò illâ epochâ usque ad hanc ἀποκατάστασιν, anni sunt, 299. ut in Astronomicâ *Theodori Metochitæ* epitome rectissimè habetur annotatum. Neque aliud omninò voluit Panodorus Alexandrinus monachus, de 1460 annorum periodo & ἀποκαταστάσει illâ differens, in mensis Augusti diem 29 incidente, à cujus epochâ siderum motus & luminarium defectus in Tabulis astronomicis supputari scripsit: utcunque illius sententiam, minimè à se intellectam, Georgius Syncellus, harum rerum imperitissimus, in Chronico suo [*pag. 312, 313.*] recitando perverterit.

3980 Herodes adversùs hyemis asperitatem subditis suis providit; ne qui periclitarentur inopiâ vestium, absumptis pecoribus, & lanis aliisque tegmentis deficientibus. Ubi verò huic necessitati prospectum est, propinquis quoque Syrorum urbibus solicitudinem impendit; distributis ad sementem faciendam frugibus. Sed & castella & urbes & ex plebe qui gravabantur numerosiore familiâ, ad ipsum confugientes necessitati inveniebant remedium: ita ut revocatis ad rationem quæ in exteros tantùm insumpserat, reperta sint cororum 10 millia, intra regnum verò expensa 80 millia cororum. Corus autem 10 medimnos Atticos capiebat. [*Joseph. lib. 15. cap. 12.*]

Quum propter morbum Augustus nuptias filiæ suæ & Marcelli, sororis suæ Octaviæ filii, Romæ non posset facere; M. Agrippæ eas absens celebravit operâ. (*Dio, lib. 53. pag. 515.*)

Kalendis Januariis, quibus decimum Consulatum Augustus iniit, Senatus juramento confirmavit se ejus acta approbare: quúmque jam urbi (à quâ propter morbum diutiùs abfuerat) appropinquare diceretur, ac pollicitus populo viritim centenos esset denarios, negasseque se priùs id proscripturum quàm Senatus assensisset: omni eum legum necessitate Senatus liberavit; ut reapse potestatis absolutæ, tàmque sui ipsius imperator quam legum, agere aut non agere omnia suo posset pro arbitrio. [*Id. ibid. pag. 509, 515, 516.*] 4690 14

Quamprimùm segetes messi maturæ factæ sunt, Herodes ad 50 millia hominum, quos ipse famis tempore aluerat, per suos & propinquorum Syrorum agros dimisit. Atque ita res suorum penè perditas diligentiâ suâ ille restituit; non mediocriter etiam sublevatis finitimis, qui eisdem laborabant difficultatibus. (*Joseph. lib. 15. cap. 12.*)

Eodem tempore auxilia Cæsari misit Herodes, quingentos selectos è suo satellitio: quos Ælius Gallus duxit in expeditionem Arabicam, eorúmque sæpè forti operâ usus est. (*Id. ibid.*)

Fuit

Fuit hic Ælius Gallus (in recentioribus *Dionis* editionibus *Ælius Largus* vitiosè dictus) *ex equestri ordine*, ut ait Plinius, (*lib. 6. cap. 28.*) & tertius sub Augusto Ægypti præfectus: cujus utut amici ac sodalis sui *Strabo* meminit; (*lib. 2. pag. 118.*) & unà cum eo Memnonis statuam vidisse se scribit. (*lib. 17. pag. 816.*) Hunc Augustus cum parte Romani præsidii quod in Ægypto erat in Arabiam misit. (*Id. lib. 2. ut suprà & lib. 17. pag. 819.*) ut eas gentes & loca perlustraret: ac præterea Æthiopum terminos & Troglodyticam Ægypto finitimam, & vicinum iis Arabicum sinum, qui perangustus Arabes dirimit à Troglodytis: eo utique consilio, ut vel eos sibi volentes conciliaret, vel subigeret adversantes. (*Idem, lib. 16. pag. 780.*

Ad expeditionem Arabicam Ælius 80 circiter biremes construxerat, & triremes, & phaselos apud Cleopatridem, antiquæ Nili fossæ proximam: quum nullum tamen cum Arabibus navale futurum esset prælium. Errore igitur intellecto, fabricatus est onerarias naves 130. quibus navigavit, ducens peditum Romanorum ex his qui in Ægypto erant & sociorum ad decem millia: quibus Judæi 500. & Nabatæi mille cum Syllæo intererant. [*Id. ibid.*]

Nabatæorum rex eo tempore erat Obodas, homo segnis & otio deditus, atque de bellicis præsertim rebus (quod omnibus Arabum regibus commune erat vitium) parùm sollicitus: Syllæo verò procuratori suo, ætate juveni & ingenio callido, administranda commiserat. (*Id. ibid. pag. 781. cum Joseph. lib. 16. cap. 11.*) Hic Syllæus Ælio se iter monstraturum, & in omnibus commeatu auxilioque adfuturum pollicitus, omnia insidiosè egit. Nam nec tutum iter, nec expeditam navigationem monstravit: sed per avia & longos anfractus, & loca omnium indiga, & importuosa dorsa, vel occultis cautibus aut cœnosis stagnis periculosa duxit: æstu maris reciprocantis maximè iis in locis adversante. (*Strabo, ut supr. pag. 780.*)

Post multas ærumnas, quintodecimo die Album pagum Ælius Gallus pervenit, maximum Nabatæorum emporium: multis navigiis amissis, quorum nonnulla cum ipsis hominibus nullo bello, sed ob navigandi difficultates periere. Id Syllæi improbitas effecit, negantis terrestri itinere in Album pagum exercitum duci posse: cùm quidem eò atque etiam ulteriùs mercatores tantâ camelorum & hominum multitudine tutum & commeatu probè instructum iter à petrâ in petram conficiant, ut nihil ab exercitu differant. (*Id. ibid. pag. 780, 781.*) Cujusmodi mercatorum turmas *Caravanas* hodie vocant.

Huc perveniens Ælii exercitus, stomacacce & scelotyrbe, morbis ei regioni familiaribus, tactus est: quorum illa circa os, hæc circa crura paralysis quædam est, ob aquas & herbas proveniens. Æstatem itaque ac hyemem ibi agere Ælius coactus est, dum reficeret infirmos. (*Ibid. pag. 781.*)

Zenodorus quidam, homo Lysaniæ sive ditione Trachonitidis, Batanææ & Auranitidis conductâ, ejus proventibus non contentus, Trachonis incolas in speluncis more ferarum viventes & prædas ex Damascenis agere assuetos, fovebat: ex eorum quoque latrociniis captans compendium. Ab his malè vexati propinquorum agrorum coloni, Varronem Syriæ tunc præsidem querelis obtundebant; postulantes ut Zenodori injurias per litteras significaret Cæsari. Rescripsit verò ei Cæsar, ut latrocinia penitùs curaret extinguere. Varro igitur milite aggressus loca suspecta, expurgavit latronibus terram; iptámque Zenodoro abstulit. (*Joseph. lib. 1. Belli, cap. 15. & lib. 15. Antiquit. cap. 13.*)

Herodes in Sione regiam sibi ædificavit, duabus in eâ extructis ædibus amplissimis atque pulcherrimis, quibus ne Templum quidem usquam conferri posset: earúmque unam Cæsaris, alteram Agrippæ appellavit nomine. (*Joseph. lib. 15. Antiquit. cap. 12. & lib. 1. Belli, cap. 16.*)

3981 Jubilæus XXIX.

Herodes, amoto à Pontificatu Jesu Phabetis filio, Simonem sacerdotem Hierosolymitanum, Boëthi Alexandrini filium, substituit: ejúsque filiam Mariammen omnium ejus ætatis pulcherrimam, conjugio sibi copulavit. [*Joseph. lib. 15. cap. 12. & lib. 18. cap. 7.*] 4691 23

Peractis nuptiis, novam regiam condere cœpit, adjuncto etiam opido, quod à suo nomine Herodium vocari voluit; in loco ab urbe Hierosolymorum versùs Arabiam 60 stadiis distante, ubi Judæos olim profligaverat dum pelleretur armis Antigoni. (*Id. lib. 14. cap. 25. & lib. 15. cap. 12. item lib. 1. Belli, cap. 11. & 16.*) Herodii, cum opido illustri ejusdem nominis, meminit *Plinius*. (*lib. 5. cap. 14.*)

Gallus ex Albo pago Nabatæorum cum exercitu digressus, per ejusmodi loca profectus est, ut camelis aquam portare cogeretur: quod ei malitiâ ductorum evenit. Quare post multos dies in Aretæ terram pervenit, qui Obodæ Nabatæorum regi affinitate conjunctus erat. Is Gallum amicè suscepit, & dona obtulit. Sed Syllæi proditio & hanc regionem difficilem transitu reddidit. Eam itaque diebus 30 permeavit per loca invia, speltâ & palmulis non multis & butyro pro oleo usus. Quam verò deinceps adibat, Nomadum erat, & reverâ ex magnâ parte deserta. Ea Ararena dicebatur: ejúsque rex Sabus erat. (*Strabo, lib. 16. pag. 781.*]

Arabiæ Felicis rex Sabos erat: in quâ licèt primò in conspectum Ælio nemo prodiret, tamen haud exiguo id iter labore stetit. Nam solitudo regionis, Sol quoque, & aquæ naturâ infestæ, ita eos afflixere; ut major pars exercitûs periret. Morbus ille, nulli nostrorum assimilis, caput petebat; eóque exsiccato, multos statim perimebat: qui verò mortem evasissent, iis in crura per totum corpus descendebat, eáque ita affligebat, ut remedium nullum prodesset, nisi quis oleum vino mixtum biberet, eóque se inungeret. quod sanè paucissimis licebat facere; quum neutrum in iis locis nascatur, neque ipsi ejus secum copiam attulissent. Inter hæc mala barbari, qui priùs, si quando prælium commisissent, semper inferiores discessissent, ac opida quædam amisissent, morbo auxiliario suo usi, Romanos aggressi sua receperunt, reliquósque Romanos suâ regione expulerunt. (*Dio, lib. 53. pag. 516, 517.*)

Hi tamen & primi & soli etiam Romanorum in Arabiâ Felice, Athlula (vel Athrulla) insignem urbem usque, bello progressi sunt. [*Id. ibid. pag.* 517.] in eáque expeditione Gallus opida diruit non nominata ab authoribus qui antè scripserunt, Egran, Anmestum, Escam, Magusum, Tammacum, Labeciam, Mariabam, (circuitu sex mill. pass.) & Caripeta, quò longissimè processit. [*Plin. lib.* 6. *cap.* 28.] Et nisi Syllæus eum prodidisset, felicem Arabiam totam subegisset. [*Strabo, lib.* 17. *pag.* 819. *fin.*] Cujus in eo itinere progressum & regressum, ex *Strabone*, nunc subjicimus.

In Ararenâ peragrandâ diebus 50. per invia itinera consumptis, usque ad urbem Agranorum (vel Egranorum potiùs) processit, & pacatam & fertilem regionem. Eorum rex (Sabus) aufugit: urbs primo adortu capta est. Hinc post sextum diem ad flumen pervenit. Ibi barbari instructâ acie occurrerunt: è quibus ad 10 millia ceciderunt, ex Romanis duo tantùm desiderati sunt. Nam omninò imbelles erant, & armis imperitè utebantur; arcu, & lanceâ, & gladio, & fundâ; & magnâ ex parte bipennibus. Mox etiam urbem cepit nomine Asca, à rege derelictam. Hinc Athrulla venit; quam nullo negotio cepit, & præsidio firmavit: & frumenti palmularúmque viatico comparato, Marsyabas processit urbem Rhamanitarum, qui sub Ilasaro erant. Eam adortus, sex diebus obsedit: posteà aquæ inopiâ coactus destitit ab incepto. Duorum dierum itinere tantùm se abesse ab aromatiferâ, è captivis intelligebat. Sex autem menses contrivit in itinere, culpâ ductorum.

Ea fraude ierò deprehensâ, per aliam viam reversus, nonis castris Anagrana pervenit; ubi prælium commissum fuerat: undecimis deinde ad Septem puteos, à reipsâ sic nominatos. Hinc jam per loca pacata, in pagum Chaalla, pòst in vallum nomine Malotham ad flumen positum: posteà per deserta non multum aquæ habentia usque in vicum Negram (vel Hygram) qui sub Obodâ est & ad mare jacet. In reditu totum iter diebus 60 confecit, in quo priùs sex menses contumpserat. [*Strabo, lib.* 16. *pag.* 781, 782.]

Dum Ælius Gallus cum parte Ægyptiaci exercitûs in Arabiâ bellum gereret, Æthiopes qui supra Ægyptum habitant, à reginâ ipsorum Candace (virili muliere, & altero oculo captâ) missi, impressione factâ in Thebaidem, præsidia trium cohortium, quæ Syenæ Elephantinæ ac Philis erant, repentino impetu ceperunt, & in captivitatem abduxerunt, ac Cæsaris statuas everterunt. Contra hos profectus Ægypti præfectus Petronius, cum non totis decem millibus peditum & equitibus 800. adversùs triginta hominum millia, primùm eos compulit, ut Pselcium confugerent, urbem Æthiopicam. Tum missis ad eos legatis, quæ capta erant petiit, & causas quamobrem bellum movissent poposcit: ac dicentibus, se injuriâ affectos à nomarchis, respondit non illos esse regionis dominos, sed Cæsarem. Petentibus porrò triduum ad deliberandum, nihilque interim eorum quæ par erat facientibus; movens contra eos, in pugnam procedere coëgit, ac celeriter in fugam vertit; cùm & compositi malè, & malè armati essent. nam scuta ingentia & è crudo bovis tergore confecta habebant: arma quibus pugnarent, secures alii, alii contos, nonnulli gladios gerebant. Proinde quidam in urbem sunt compulsi, alii in deserta fugam fecerunt, alios proxima insula excepit, qui sese fluvio commiserant; inter quos & reginæ Candaces duces erant. Hos itaque omnes cepit, trajecto ratibus ac navibus flumine, & in Alexandriam misit: atque Pselcham profectus, eam cepit. unde numerată captivorum multitudine & eorum qui in prælio ceciderunt, qui salvi evaserant pauci omninò deprehensi sunt. [*Strabo, lib.* 17. *pag.* 820. *Dio, lib.* 54. *pag.* 524.]

A Pselchâ Petronius Premnim venit, urbem naturâ munitam; cumulis arenæ peragratis, quibus Cambysis exercitus obrutus est vento incidente. Eam adortus primo impetu cepit. Inde Napata (Tanapen *Dioni* dictam) progressus est, ubi Candaces regia erat, ejúsque filius morabatur. Ipsa cùm in castello propinquo sederet, legatos misit qui de pace tractarent; redditis statuis, & captivis qui abducti fuerant Syenâ. Sed impetu facto Petronius Napata cepit ac diruit, puero fugiente. Et quum neque progredi propter arenam & æstum, neque ibi commodè cum toto exercitu permanere posset; cum prædâ retrò abiit, ac Premni mœnibus & præsidio & quadringentorum hominum cibariis in biennium munitâ, reversus est Alexandriam. Ex captivis autem, cæteris divenditis, mille ad Cæsarem missi à Cantabris reversum: quorum nonnulli morbo consumpti sunt. [*Id. ibid.*]

Cum his conferendus & ille Plinii locus est, libro 6. cap. 29. Æthiopum regionem *Intravere arma Romana D. Augusti temporibus, duce P. Petronio, & ipso equestris ordinis, præfecto Ægyptiis. Opida eorum expugnavit, quæ sola invenerat, quo dicemus ordine. Pselchin, Primin, Aboccin, Phthurin, Cambusin, Attenam, Stadisin ubi Nilus præcipitans se fragore auditum accolis aufert. Diripuit & Napata. Longissimè autem à Syene progressus est* DCCCLXX. *millia passuum: nec tamen arma Romana ibi solitudinem fecerunt.*

Phraates III. Scytharum maximo auxilio in regnum restitutus est. Quorum adventu audito, Tiridates cum magnâ amicorum manu ad Cæsarem profugit, in illud ipsum regnum restitui & ipse desiderans; juríque Romanorum futuram Parthiam affirmans, si ejus regnum muneris eorum fuisset. Phraates, hoc cognito, legatos statim ad Cæsarem misit; servum suum Tiridatem, & filium suum, quem ille obsidem Cæsari tradiderat, remitti sibi postulans. [*Justin. lib.* 42. *cap.* 5.]

Quum Tiridates & legati Phraatis Romam advenissent, in senatum eos Augustus introduxit: ac deinde mandatâ sibi à Senatu litis cognitione, utriusque partis postulata audivit. Tum, neque Tiridatem dediturum se Parthis dixit, neque adversùs Parthos Tiridati auxilia daturum. Ne tamen per omnia nihil ab illo obtentum videretur; Tiridati, quoad manere apud Romanos vellet, opulentum sumptum præberi jussit: Phraati verò filium remisit; ut pro eo captivos signáque militaria, Crassi & Antonii cladibus amissa, reciperet. [*Id. ibid. Dio, lib.* 55.

pag. 519.] * Atque inter alia dona, Thermusam Italici generis ancillam illi misit. (*Joseph. lib.* 18. *cap.* 3.) *

Quum Romæ inter M. Agrippam & M. Marcellum, Augusti nepotem simul & generum, mutuæ simultates sese proderent, quòd alter alterum anteferri ab Augusto crederet; veritus ille ne, si uno in loco mansissent, contentiones inter eos intercederent, Agrippam continuò in Asiam misit, provincias transmarinas pro se administraturum. Agrippa urbe profectus, in Syriam missis legatis suis, ipse Mitylenis in Lesbo insulâ permansit. [*Dio, lib.* 53. *pag.* 518. *cum Velleio Paterculo, lib.* 2. *cap.* 93. *Josepho, lib.* 15. *cap.* 13. *& Suetonio, in Octavio, cap.* 66. *& in Tiberio, cap.* 10.]

Augusto XI. Consulatu sese abdicanti, & L. Sestium summum Bruti fautorem in locum suum subroganti, Senatus honores decrevit. Ut Tribunus plebis perpetuus esset. Ut quoties senatus haberetur, etiamsi Consulatum non gereret, de quibuscunque rebus quicquid vellet sancire posset. Ut Proconsulare imperium semper haberet; neque id intra pomerium veniens deponeret, aut renovando opus esset: útque major ipsi in provinciis, quàm præfectis earum, semper esset potestas. [*Dio, ut supr. pag.* 518, 519.]

3982 Ælius Gallus, ab Arabicâ expeditione rediens, Negrâ vico in Nabatæorum regno relicto, exercitum undecim dierum spatio in Muris portum trajecit. Hinc Coptum transgressus, cum utilibus copiis Alexandriam pervenit. Cæteros non bello (in quo septem tantùm perierant) sed fame, labore, morbo, & itinerum difficultate amiserat. [*Strabo, lib.* 16. *pag.* 782.] Hujus medicamenta quædam composita referuntur à Galeno, in libro 2°. de Antidotis: inter quæ theriaca est, Cæsari ab eo oblata, quâ multos ex commilitonibus suis servaverat.

M. Marcellus, Octaviæ Augusti sororis filius & Juliæ Augusti filiæ maritus, mortuus est. [*Vellei. Paterc. lib.* 2. *cap.* 93. *Dio, lib.* 53. *pag.* 517. *& 519.*]

Augustus Cyprum ac Galliam Narbonensem, quia nihil armis suis indigerent, populo reddidit: pro eisque Dalmatiam recepit. [*Dio, lib.* 54. *pag.* 523. *cum lib.* 53. *pag.* 504.] 4692 81

Pantomimorum saltatio à Pylade Cilice & Bathyllo Romam primùm est introducta: cúmque veteres ipsi canerent & saltarent, primus Pylades chorum sibi præcinere fecit. [*Euseb. Chronic. cum Scaligeri Collectan. Græc. pag.* 390. *& Animadversion. pag.* 155, 156.]

Sebaste jam conditâ, Herodes in loco maritimo, ubi Straronis turris stetit, urbem alteram magnificentissimè extruere cœpit, quam Cæsaream appellavit: admirandi operis portu addito, magnitudine Piræeo pari. Quod totum opus duodecim annorum spatio ille absolvit; nec labori parcens, nec sumptibus. [*Joseph. lib.* 1. *Belli, cap.* 16. *& lib.* 15. *Antiqu.* 13.] Unde de Cæsare Eutropius, libro 7°. *Tanto amore apud Barbaros fuit, ut reges populi Romani amici in honorem ejus conderent civitates, quas Cæsareas nominarent: sicut in Mauritaniâ à rege Jubâ, & in Palæstinâ, quæ nunc est urbs clarissima.*

Herodes filios suos Alexandrum & Aristobulum (ex Mariamne Hasmonæâ susceptos) Romam ad Cæsarem educandos misit: quibus paratum erat hospitium apud Pollionem Herodis studiosissimum. Adolescentes summâ humanitate Cæsar excepit; fecitque Herodi potestatem, ut arbitratu suo è filiis quemcumque vellet hæredem regni designaret: Trachonitide etiam, Butanæâ & Auranitide illi donatâ. [*Joseph. lib.* 15. *cap.* 13.]

3983 Postquàm Trachonem ab Augusto Herodes accepisset, adhibitis ducibus ad latronum speluncas penetrans, maleficia eorum coërcuit, & circumvicinis securitatem præstitit. Zenodorus autem partim invidiâ, partim dolore ademptæ possessionis permotus, Romam ad accusandum Herodem profectus est: nihil tamen efficere potuit. [*Id. ibid.*]

Herodes, apud Mitylenem salutato Agrippâ sibi amicissimo, in Judæam reversus est. [*Ibid.*]

Gadarenses quidam Agrippam adierunt, Herodem accusaturi: quos ille ne auditos quidem ad regem vinctos remisit. Eis tamen pepercit Herodes: qui ut erga suos erat inexorabilis, ita ab alienis acceptas injurias libenter contemnebat ac remittebat. [*Ibid.*]

In Siciliam Augustus profectus est, ut eam, ac omnes alias ad Syriam usque provincias, constitueret. [*Dio, lib.* 54. *pag.* 524.]

Augustus M. Agrippam (cujus patientiam desiderabat, quòd ex levi rigoris suspicione, sub specie ministeriorum Principalium Mitylenas se, relictis omnibus, contulisset) ex Asiâ in Siciliam ad se accersitum, uxorem suam, licèt ipsius Augusti sororis Octaviæ filiam, repudiare, & filiam suam Juliam, Marcelli viduam, ducere jussit: ac continuò Romam misit ad nuptias peragendas, urbísque administrationem suscipiendam. [*Id. ibid. pag.* 525. *cum Velleio Paterculo, lib.* 2. *cap.* 93. *& Suetonio in Octavio, cap.* 63. *& 66.*] 4693 11

Zenodorus, desperatis rebus suis, Auranitidem ditionis suæ partem 50 talentis annuis Arabibus elocaverat. Eam, licèt donatione Cæsaris comprehensam, Arabes jamdudum Herodi infesti non patiebantur sibi ab eo auferri: modò excursionibus ac vi eam sibi vindicantes, modò contendentes de jure possessionis apud judices. Pelliciebant etiam ad se egenos milites, qui miserorum more meliora sperant ex rerum novitatibus. Hæc quum maturè Herodes cognovisset, maluit tamen bonis rationibus occurrere quàm hostiliter; ne daret occasionem novis motibus. [*Joseph. lib.* 15. *cap.* 13.]

Rebus in Siciliâ ordinatis, in Græciam Augustus transmisit: ubi Athenienſibus Æginam & Eretriam ademit, sicuti quidam sunt authores, quòd Antonio favissent. [*Dio, ut suprà, pag.* 525.]

Candacen Æthiopum reginam, cum multis hominum millibus Premnium præsidium aggressam, Petronius auxilio profectus antevertit: & castellum ingressus, multo apparatu confirmavit; reginámque ad conditiones pacis accipiendas coëgit. [*Strabo, lib.* 17. *pag.* 821. *cum Dione, lib.* 54. *pag.* 524.]

Legatis ad se missis mandavit Petronius, si quid vellent, ut ad Cæsarem proficiscerentur: ac

negantibus

negantibus ſcire ſi quis Cæſar eſſet, & ubi conveniendus, dedit qui deducerent. [*Strabo, ibid.*]

3984 Rebus in Græciâ confectis, Auguſtus in Samum navigavit; ibique hyemavit. [*Dio, lib. 54. pag. 525.*]

Quum Armeniæ majoris populus Artabazem ſive Artaxiam (Artavaſdis, per dolum ab Antonio capti, filium) accuſarer, Tigranémque fratrem ejus, qui tum Romæ erat, evocaret; Auguſtus Tiberium accerſivit, ut Artabazem regno pelleret Tigranémque ei præficeret. [*Id. ibid. pag. 526. cum Tacito, lib. 2. Annal. cap. 3.*]

Candaces legati in Samum venientes, Cæſarem invenerunt in Syriam progredi parantem, & Tiberium in Armeniam amandantem. Ab eo facilè quæ volebant impetravere: tributis etiam eis remiſſis. [*Strabo, lib. 17. pag. 821.*]

Vere in Aſiam Auguſtus pertexit, M. Apuleio & P. Silio Conſulibus: ibique & in Bithyniâ omnia compoſuit: non propterea, quòd tam hæ provinciæ quàm priùs ab ipſo peragratæ populi eſſe cenſerentur, rationem earum nullam habens; ſed omnibus haud aliter curatis, ac ſi ipſius eſſent. Nam & omnia, ut conveniebat, emendavit: & pecunias largitus eſt, aliis etiam ultra tributum novas imperavit. Cyzicenis verò, quòd in quâdam ſeditione nonnullos Romanos flagris cæſos necaſſent, libertatem ademit. [*Dio, lib. 54. pag. 525.*] 4694 10

Inde in Syriam venit: anno poſtquàm in eâ provinciâ anteà fuerat *decimo*; [*Joſeph. lib. 1. Belli, cap. 15.*] regni verò Herodis (à morte Antigoni) *decimo ſeptimo*. [*Id. lib. 15. Antiquit. cap. 13.*] ubi Tyriis & Sidoniis, propter factiones, libertatem ademit. [*Dio, ut ſupr. pag. 525.*]

Zenodorus interpoſito jurejurando Gadarenſibus eſt pollicitus, non priùs ſe deſtitutum quàm quovis modo efficeret, ut illi ab Herodis dominatione liberati attribuerentur ad provinciam Cæſaris. Hinc eorum plurimi, ab illo perſuaſi, cœperunt clamare in Herodem, gravem eum dictitantes ac tyrannum; atque de vi & rapinis ejus, violatiſque ac dirutis templis, apud Cæſarem conquerentes. Quibus nihil Herodes territus, paratus erat cauſam dicere: Cæſar verò comiter illum tractabat, nihilo alienatior propter tumultuantem multitudinem. Gadarenſes igitur videntes quorſum Cæſar & amici ejus tenderent, & certis conjecturis timentes ne dederentur Herodi; proximâ poſt congreſſum nocte alii ſe jugulaverunt, alii præcipitaverunt tormentorum metu, quidam etiam in flumen ſe jacientes necaverunt: atque ita quum ſe ipſi prædamnare viderentur, ſine morâ Cæſar Herodem abſolvit. [*Joſeph. lib. 15. cap. 13.*]

Zenodorus quoque præcordiis ruptis ſanguine multo per ſeceſſum profluente apud Antiochiam Syriæ vitam finivit. [*Id. ibid.*]

Zenodori tetrarchiam Auguſtus Herodi donavit. [*Id. ibid. Dio, lib. 54. pag. 526.*] portionem ſanè non contemnendam: quæ ſita Galilæam inter & Trachonem, complectebatur Ulatham, Paneadem, & agros finitimos. Adjunxit eum deinde Cæſar rectoribus Syriæ; & ne quid eo inconſulto provinciæ illius procuratoribus liceret adminiſtrare, præcepit. [*Joſeph. lib. 1. Belli, cap. 15. & lib. 15. Antiquit. pag. 13.*]

Herodes fratri ſuo Pheroræ tetrarchiam à Cæſare impetravit; de ſuo regno deciſis centum talentorum reditibus: ut etiam ſi quid fatale illi accideret, in tuto eſſent res illius, neque ſubjiceretur Herodis filiorum imperio. [*Id. lib. 15. cap. 13.*]

* Claudio Tiberio Nerone ingreſſo primam expeditionem, ac per Macedoniam ducente exercitum in Syriam; accidit, ut apud Philippos tumultus ex eo loco in quo antè depugnatum fuerat, tanquàm ex caſtris auditus fuerit; & ignis ex arâ, caſtris olim ab Antonio poſitâ effulſerit. Unde magnas ille de ſummo Imperio conſequendo cogitationes animô agitabat. (*Sueton. in Tiberio, cap. 14. Dio, lib. 54. pag. 526.*) * & miſſus ab Auguſto vitrico ſuo cum exercitu ad viſendas ordinandáſque quæ ſub Oriente ſunt provincias, præcipuis omnium virtutum experimentis in eo tractu editis, cum legionibus ingreſſus Armeniam, redactâ eâ in poteſtatem populi Romani, regnum ejus Artavaſdi tradidit: cùm rex quoque Parthorum, tanti nominis famâ territus, liberos ſuos ad Cæſarem miſit obſides. Ita ſummus Tiberii adulator Velleius Paterculus. [*lib. 2. cap. 94.*]

Tigranem Artavaldis filium Armeniis regem hoc tempore fuiſſe datum, alii omnes memorant. Artavaſde enim, qui & Artabazes dictus eſt, ab Antonio, in Ægyptum ad Cleopatram captivo abducto, filiorum natu maximus Artaxias (quem paterno nomine *Artabazem* Dio hîc appellat) Armeniæ regno potitus eſt. Cui Archelaus & Nero Cæſar per vim à ſe pulſo juniorem ipſius fratrem (patris item nomine à Velleio *Artavaſdem*, qui ab aliis *Tigranem* nuncupatum) ſucceſſorem nunc dederunt. Sic enim Joſephus [*lib. 15. cap. 5.*] rem refert: Archelai nomine Cappadociæ regem deſignans, Neronis Claudium Tiberium, licèt nondum à Cæſare adoptatum; ad quem pars narrationis illius Horatianæ ſpectat, lib. 1. epiſt. 12.

Ne tamen ignores, quo ſit Romana loco res:
Cantaber Agrippæ, Claudi virtute Neronis
Armenius cecidit; jus imperiumque Phraates
Cæſaris accepit genibus minor.

Cum quâ & Ovidii illa conferenda, in 2°. Triſtium:

Nunc petit Armenius pacem: nunc porrigit arcus
Parthus eques, timidâ captáque ſigna manu.

Tiberium tamen, ſive Claudium hunc Neronem, ab Armeniis ante ejus adventum occiſo Artabaze ſive Artaxiâ, nihil ſuo apparatui reſpondens perfeciſſe, *Dio* aſſerit: [*lib. 54. pag. 526.*] licèt eâ ſe re, quaſi ſuâ quicquam virtute egiſſet, ille jactaverit; præſertim quòd ſacrificia propter eam eſſent decreta. Cui favet & ille *Taciti* locus: [*lib. 2. Annal. cap. 3.*] *Occiſo Artaxiâ per dolum propinquorum, datus à Cæſare Armeniis Tigranes, deductúſque in regnum à Tiberio Nerone.* qui ducto ad Orientem exercitu, regnum Armeniæ Tigrani reſtituit, ac pro

tribunali

tribunali diadema imposuit: ut habet in *Tiberio* [*cap.* 9.] Suetonius. & *lib.* 2. *cap.* 132. Velleius Paterculus.

Recepisse & signa Tiberium, quæ M. Crasso Parthi ademerant, addit ibidem *Suetonius*: quando Parthi videlicèt signa militaria, quæ M. Crasso & M. Antonio ademerant, reposcenti Augusto reddiderunt; obsidésque insuper obtulerunt: ut apud *Suetonium*, in *Octavio* [*cap.* 21.] Quum enim in Syriam ad componendum Orientis statum Augustus venisset; Phraates, quia nihil dum eorum quæ pactus fuerat perfecisset, veritus ne bellum Parthiæ ab Augusto inferretur, signa Romana, & quæ Crasso oppresso Orodes & quæ ipse filius ejus Antonio pulso ceperat, illi remisit. Totâ quoque Parthiâ captivos omnes, ex Crassiano & Antoniano exercitu recollectos, tradidit: paucis demptis, qui se ipsos pudore moti interemerant, aut in Parthiâ occultè remanserant. Eáque Augustus, quasi bello aliquo Parthum vicisset, accepit. [*Liv. lib.* 139. *Florus*, *lib.* 4. *cap. ult. Strabo*, *lib.* 2. *pag.* 288. & *lib.* 16. *pag.* 748. *Vellei. Paterc. lib.* 2. *cap.* 91. *Justin. lib.* 42. *cap. ult. Dio*, *lib.* 54. *pag.* 525. *Eutrop. lib.* 7. *Oros. lib.* 6. *cap.* 21. & *Cassiodorus*, *in Chronico.*]

Persas sive Parthos Augusto, quod nulli antèa, obsides dedisse, *Eutropius*; regiisque obsidibus traditis, firmum fœdus fideli supplicatione meruisse, scribit *Orosius*. [*ut supr.*] Et Phraatem quidem filios Augusto Cæsari & filiorum filios credidisse, amicitiámque illius datis obsidibus emeretì officiosè voluisse, in fine libri 6. *Strabo*; & filios nepotésque illius obsides Augusto datos, in libri 42. fine *Justinus* confirmat. Sed eum tamen *cuncta venerantium officia ad Augustum vertisse*, *partémque prolis firmanda amicitia misisse*, *haud perinde illius metu*, *quàm fidei popularium diffisum*; in 21. Annalis initio monuit *Tacitus*. Ita enim hic res sese habuit.

Thermusa Italici generis femina, ex concubinâ Phraatis uxor jam facta, Phraatici filio suo, quem cùm ancilla adhuc esset Regi pepererat, Parthorum regnum adstruere cogitans; marito, apud quem omnia poterat, persuasit ut filios suos legitimos Romam obsides mitteret. [*Joseph. lib.* 18. *cap.* 5.] Phraates, vocato in colloquium Titio qui per id tempus Syriæ præerat, quatuor ei filios legitimos obsides tradidit: Saraspadem, Cerospadem, Phraatem & Vononem; duas eorum uxores, & filios quatuor. Seditionem enim metuens, & ne sibi ab inimicis struerentur insidiæ, filios à medio amovit: hoc sibi persuaso, neminem adversùm se prævaliturum, si neminem ex Arsaciorum genere, cujus Parthi erant studiosissimi, substituendum sibi relinqueret. (*Strabo*, *lib.* 16. *pag.* 748, 749.) In vetere Inscriptione Romanâ, cum *Seraspadane* (ita enim ibi nominatus reperitur) alius Phraatis filius conjunctus habetur, à Strabone non memoratus; *Rhodaspes*, *Phraatis Arsacis Regum Regis F. Parthus*. [*Inscript. Gruter. pag.* CCLXXXVIII.]

* Tiberius ab Armeniâ rediens, Rhodum appulit; & Insulæ amœnitate & salubritate jam inde captus, eamdem deinceps (post annos 14) pro secessûs loco delegit. [*Sueton. in Tiberio*, *cap.* 11.] *

Augustus in Oriente subditos ex Romanarum legum præscripto composuit, fœderatos verò majorum suorum institutis uti permisit: neque quicquam illis adimere, sed contentus esse partis statuit; idque etiam ad Senatum scripsit. Itaque tunc temporis nullum bellum attigit: Iamblicho verò Iamblichi filio paternum in Arabiâ principatum dedit. Tarcondimoto similiter Tarcondimoti filio principatum patris in Ciliciâ tribuit: maritimis quibusdam exceptis, quæ Archelao cum minoris Armeniæ regno donavit; Medo rege, qui regnum id antè obtinuerat, vitâ functo. Mithridati quoque cuidam Commagenam, quòd ejus rex patrem hujus Mithridatis occidisset, puero etiamnum attribuit. [*Dio*, *lib.* 54. *pag.* 526.]

Herodes, deducto ad mare Cæsare, in regnum reversus, in terrâ Zenodori elegantissimum illi templum è marmore candido construxit; prope Panium montem, in cujus radicibus sunt fontes Jordanis fluminis. Tunc etiam tributorum partem remisit regni sui subditis: prætextu quidem, ut post sterilitatem se reficerent; re autem verâ ut placaret eorum animos offensos talibus regis operibus, quæ videbantur planè ad religionis & bonorum morum perniciem tendere, ut omnium jactabatur sermonibus. [*Joseph. lib.* 15. *cap.* 13.]

3985 His Herodes ut occurreret, conventicula per urbem & frequentiora convivia prohibuit: & tum alios speculatores adhibuit, qui se conventibus insererent & vulgi sermones captarent; tum ipse quoque se plebeio cultu noctu vulgo miscuit, ut experiretur quid de se populus sentiret. Et quotcunque pertinaciter ejus studia improbarent, in omnes inclementer animadvertebat: reliquam verò multitudinem sacramento obstringebat, jusjurandum exigens quòd non discessuri essent à fide & officio. [*Id. ibid.*]

Hoc juramentum à Pollionis Pharisæi Sameæque sectatoribus plerisque Herodes requisivit: quod cùm non impetrasset, non tamen in eos ut in cæteros tales sævit, Pollionis reverentiâ. Remisit etiam hanc necessitatem Essæis: quos propter Manahemum ex eâ sectâ fatidicum in pretio habuit; qui & eum è plebe puerum regem Judæorum salutavit, & regem posteà factum ultra 30 annos regnaturum prædixerat. (*Ibid.*)

Julia Agrippæ Caium peperit: sacrificiúmque perenne natalibus ejus, cum quibusdam aliis, decretum est. [*Dio*, *lib.* 54. *pag.* 526.]

Augustus in Samum reversus, ibidem iterùm hyemavit; & libertatem Samiis hospitii pretium dedit; ac non pauca eo tempore negotia confecit. Frequentes enim eò ad ipsum legati commeârunt: ac Indi pacem, quam anteà per oratores (de quibus ad annum Periodi Julianæ 4689. dictum) petierant, tunc interposito fœdere sanxerunt. Inter dona verò ab Indis missa tigres erant, animalia tum primùm Romanis ac Græcis visa: & adolescens quidam humeris carens, (cujusmodi Mercurii fingi solent) qui manuum loco, pedum omnia officio ita peragebat, iis ut arcum tendere, sagittas emittere, ac tubâ canere diceretur. [*Id ibid. pag.* 527.]

Hos Indorum legatos Antiochiæ, quæ apud Daphnem est, se vidisse *Nicolaus Damascenus* narrat.

narrat. In epistolâ quidem plures futile memoratus : sed tres tantum superfuisse, quos vidisse se ait ; cæteris longitudine vitæ magnâ ex parte abſumptis. Epistolam Græcam fuisse in membranâ scriptam ; in quâ significaretur Romam esse, qui scriberet, se etsi senectus regibus imperaret, Cæsaris tamen amicitiam magni pendere, & paratum se quocunque voluerit aditum concedere, & in quibuscunque rebus fierie opitulari. Hæc dicit in epistolâ contineri. Allata præterea esse dona ab odio servis nudis subligacula indutis & aromatibus delibutis. Ea fuisse, Hermân (illum de quo dictum) à puero brachia ab humeris truncatum ; viperas ingentes, serpentem decem cubitorum, trilucidiem fluviatilem trium cubitorum, & perdicem vulture majorem. [*Strabo, lib. 15. pag. 719.*]

In his Zarmarus sive Zarmanochegas erat, ex Indorum sophistis unus : qui vel gloriæ causâ, vel senectutis secundum patrias leges, sive ut ostentaret se Augusto & Athenienſibus, (Athenas enim veneraï) Græcorum deorum sacris, etsi (ut referunt) non legitimo tempore, in gratiam Augusti initiatus ; absumbum sibi è vitâ censuit, ne quid adversi accideret immoranti. Ridens igitur & nudus & unctus in rogum se dedit : atque sepulchro ejus inscriptus est titulus. *Hic jacet Zarmanochegas Indus, è Barbosâ, qui secundum patrium Indorum consuetudinem se vitâ exuit.* (Id. ibid. pag. 719, 720. Dio, lib. 54. pag. 527.) 4695 19

Augustus Romam revertus, equo ovans in urbem invectus, & acto triumphali trophæorum gestante honoratus est. [*Dio, ibid. pag. 526.*]

Magnæ sibi laudi Augustus ducebat, quod prælia priùs amissa, citra ullum certamen à Parthis receperet. Itaque & sacrificia ejus rei causâ & templum Martis Ultoris in Capitolio (ad imitationem Jovis Feretrii) ubi signa ea suspenderentur, decerni justit, ac deinde perfecit. [*Id. ibid.*]

Templum hoc Marti ante Philippenſem victoriam priùs ille voverat ; sed par beneficium alterum ab eo jam se consecutum prædicans, animo demùm 22°. votum illud persolvit : Romulúmque æmulatus, qui Acrone Caninensium rege occiso arma ejus in templo Jovi Feretrio à se dicato suspenderat, Marti Ultori templum extruit & signa militaria à Parthis recepta in eo reposuit ; ludis Circensibus institutis, mense Maio quotannis in harum rerum memoriam celebrandis. De quibus, in 5°. Fastorum, Ovidius :

Nec satis est meminisse semel cognomina Martis :
Persequitur Parthi signa retenta manu.
Gens fuit & campo & equis & tuta sagittis ;
Et circumfusis invia fluminibus.
Addiderant animos Crassorum funera genti ;
Cum perit miles, signaque, duxque simul.
Signa decus belli Parthus Romana tenebat ;
Romanaque aquila signifer hostis erat.
Ignæ pudor manſisset adhuc, nisi fortibus armis
Cæsaris Ausonia protegerentur opes.
Ille notas veteres & longi dedecoris ævi
Sustulit : agnorunt signa recepta suos.
Quid tibi nunc fossæ mitti post tergo sagitta,
Quid loca, quid rapidi profuit usus equi ?
Parthe refers aquilas, victos quoque portigis arcus :
Pignora jam nostri nulla pudoris habes.
Rite Deo templique datum, nomenque Ultoris :
Exoritus voti debita solvit honor.
Solemnes ludos circi celebrate Quirites :
Non visa est forti scena decere Deum.

Quibus addantur & Horatii illa, lib. 4. Odâ ultimâ,

——— *tua Cæsar ætas*
Fruges & agris restituit uberes,
Et signa nostro restituit Jovi
Direpta Parthorum superbis
Postibus.

& frequentes Cæsaris ipsius nummi, inscriptionem præferentes. SIGNIS RECEPTIS.

Herodes, anno regni sui 18°. (ab exitu Antigoni numerato) Judæis consilium suum de instaurando Templo Hierosolymitano propositi : quos cùm solicitos esse animadverteret, ne fortè demolitus vetus ædificium, novum non posset absolvere : certiores eos reddidit manſurum vetus templum integrum, nec demoliendum tantisper dum omnis materia compararetur quæ esset ad futuram fabricam necessaria. Neque eos fefellit. Mille enim plaustra paravit quæ lapides conveherent, & ex omni artificum copiâ peritissimos selegit ad decem millia, & insuper mille sacerdotes stolis sacerdotalibus sumptu suo vestitos, partim cæmentariæ partim lignariæ fabricæ non imperitos : adhibendos operi omnes, materiâ jam antè convectâ. [*Joseph. lib. 15 cap. 14.*]

3987 Augustus quum primum imperii decennium ad exitum jam renderet, in aliud quinquennium suum sibi principatum prorogavit : & M. Agrippæ cùm alia ferè eadem quæ sibi, tum tribuniciam potestatem ad idem quinquennium dedit. Tot enim ipsis annos tunc sufficere dicebat : licèt non multò pòst etiam plures imperatoriæ potestatis annos ipse acceperit, ut iterùm decennalis ejus principatus fieret. [*Dio, lib. 54. pag. 529.*] 4696 18

Quia jam vetustate libri Sibyllini exolescebant, pontificibus negotium Augustus dedit, ut suâ manu eos describerent : ne quis aliis eos legeret. [*Id. ibid. pag. 532.*]

Pyladem

Pyladem nimium illum Ciliceum, per factiones Româ ejectum, Augustus reduxit : quod gratiam populi illi conciliavit. A quo cùm objurgaretur Pylades, quòd cum Bathyllo eandem artem exercente & Mecænatis necessario rixaretur, respondisse ille fertur ; *Expedit tibi, Cæsar, populum nobis interdum tempus confovere.* [Ibid. pag. 533.]

Materiâ ad aggrediendum opus necessariâ per biennium comparatâ, Templum Hierosolymitanum cœpit Herodes extruere ; annis 46. ante primum Pascha ministerii Christi : ut ex Judæorum illis verbis apparet, Johan. II. 20. eo tempore prolatis. *Τεσσαράκοντα ἓξ ἔτεσν οἰκοδομήθη ὁ ναὸς οὗτος. Quadraginta & sex annis hactenus ædificatum est Templum hoc.* ut aoriston illud à Lidyato nostro rectè est expositum.

Et quidem Templi hujus structura *sub* Zorobabele anno primo monarchiæ Cyri cœpta, & aliquamdiu interrupta, post 20. demùm annos, imperii Darii Hystaspis F. anno sexto, finita ; ejusdemque magnificâ instauratio, hoc tempore ab Herode cœpta, annorum novem ac dimidii spatio est consummata. Verùm in temporis augustissimo hujus ædificio impensi ratione æstimanda, non horum tantùm doctum, sed successorum etiam opera consideranda venit ; quum in eo perficiendo *& longa secula, & omnes thesaurus sacros, quos toto orbe Deo missos repleverant, consumpta fuerint* ; ut in libro 6°. Judaicæ belli cap. 6. (*nup. cit.*) *Josephus* monuit. Neque enim unius Herodis opes, tantis præsertim largitionibus, tot palationum, templorum & urbium structuris (quarum una Cæsarensis urbis ac portus omnium sumptuosissima etiam tum illi incumbebat), quum in templo condendo laboraret) tantopere accisæ, *immensa opulentia templo* (ut in Historiæ suæ lib. 5. cap. 8. illud appellat *Tacitus*) perficiendo pares erant. Et magnam illam Templi instaurationem ab Herode cœptam, usque ad belli Judaici sub Gessio Floro initia ex ingentibus illis donariis Deo dicatis continuatam fuisse, locus ille *Josephi* ostendit, in Antiquitatum libro 20. cap. 8. *Jam absolutum erat & Templi ædificium. Populus igitur quum videret esse in otio civesque ædificiis occupatos nullis, solitarum hactenus in Templo ex operarum mercedibus victum quærere ; nolensque sacram pecuniam reposítam habere, ne quando præda Romanis fieret, simulque opificibus inde provisum cupiens, quod vel unâ horâ diei operato justam mercedem repræsentaretur : suasit vetus* (Agrippæ juniori,) *ut Orientalem instauraret porticum, qua Templi extima claudebat.*

Julia Agrippæ Lucium peperit : quem, simul cum fratre ejus Caio, Augustus quò turior esset ab insidiis, non expectato dum virilem ætatem attingerent, statim adoptavit, * domique per æsem & libram emptos à patre Agrippâ, in familiam Cæsarum inductos, * heredes imperii fecit. [*Dio, lib.* 54. *pag.* 533. *Sueton. in Octavio, cap.* 64. *Tacit. Annal. lib.* 1. *cap.* 3.]

In Cypro plurimæ civitatum partes terræ motu conciderunt. [*Euseb. Chronic.*]

3988 M. Agrippa, ludis quinquennalibus (qui Actiaci quarti erant) Romæ celebratis, ab Augusto rursùs in Syriam missus est. [*Dio, lib.* 54. *pag.* 534.] 4698 16

Herodes navigavit in Italiam, salutatum Cæsarem, & ad invisendos Romæ suos liberos. [*Joseph. lib.* 16. *cap.* 1.] Per Græciam verò transiens, agoni Olympico (Olympiade CXCI. qua Diodotus Tyaneus stadio vicit) non interfuit modò sed etiam præfuit. Qui ludos illos propter Elidensium inopiam celebritati suæ non satis respondisse animadvertens, annuos reditus eis attribuit ; quò splendidiùs sacrificia fierent, & alia quæ ad decorandum tam frequentem conventum pertinerent. Pro quâ munificentiâ perpetuus Agonotheta declaratus est. [*Id. lib.* 1. *Belli, cap.* 16. *cum lib.* 16. *Antiquit. cap.* 9.]

Cæsar Herodi Romæ humanissimè tractato filios redeundo domum reddidit, satis jam institutos disciplinis liberalibus. [*Id. lib.* 16. *cap.* 1.] Ipse verò in Galliam profectus est. [*Dio, lib.* 54. *pag.* 533.]

Æmilius Macer Veronensis Poëta in Asiâ moritur. [*Hieronym. in Chronico.*] de quo Tibullus : *Castra Macer sequitur ; scevero quid fiet Amori ?*

Hierosolymis Sacerdotum operâ structura Templi, ita propriè dicti, quod Sanctum & Sanctum Sanctorum complectitur, sesquianni spatio perfecta est. Quo toto tempore nunquam interdiu pluisse, noctu tantùm imbribus descendentibus, fama est. Octo deinde annis sequentibus, porticus, & septa, & reliqua circa Templum ædificia omnia sunt absoluta. [*Joseph. lib.* 15. *cap. ult.*]

Templi hujus duplex extat descriptio : una à *Josepho* (qui in eo Sacerdotalia munia ipse obiit) in 15. Antiquitatum libro, cap. 14. & lib. 6. Belli, cap. 6. (*nup. cit.*) altera à R. Judâ (120. ferè post illius excidium annis) in Mischnæ suæ tractatu qui חמדה inscribitur, facta. Prioris ichnographiam habemus à *Ludovico Cappello* ad finem compendii Historiæ Judaicæ adjectam ; posteriorem, à *Constantino l'Empereur* præfixam Commentario suo in Codicem *Middoth*. In cujus Præfatione, ex constanti Hebræorum sententiâ ostendit, Zerubbabelis & Herodis templum pro eodem rectè fuisse habitum ; sicut à *Cornelio Tacito* in 5°. Historiarum libro templum à Pompeio expugnatum idem censebatur cum eo, quod illic à Tito oppugnatum narrat.

3989 Quum Alexander & Aristobulus in Judæam reversi omnium amorem ibi conciliassent ; Salome soror Herodis & ejus sequaces, memientes ne ultores aliquando illi fierent materni interitûs, in vulgus rumores sparserunt patrem illos averfari propter suppliciî de genitrice sumpti memoriam. Herodes verò nihil mali adhuc suspicans, in eo quo par erat honore illos habuit ; & quòd jam essent adulti, uxores eis dedit : Aristobulo Salomes filiam Bernicem ; Alexandro Archelai Cappadocum regis filiam Glaphyram. [*Joseph. lib.* 16. *cap.* 1. & 2.] 4699 15

Augustus Cyzicenis libertatem restituit : Paphiis quoque (in Cypro) terræmotu afflictis pecunias largitus est, ac permisit, ut ex Senatusconsulto urbem Augustam nominarent. [*Dio, lib.* 54. *pag.* 539.]

Herodes, audito M. Agrippam iterùm venisse in Asiam, illò profectus impetravit ab eo in regnum suum ut venire dignaretur ad amicum & hospitem. [*Joseph. lib.* 16. *cap.* 2.]

Agrippam excepit Herodes in recèns conditis urbibus ; & oſtendens ædificia , omne genus deliciarum & magnificentiæ tam ipſi quàm amicis exhibuit , apud Sebaſten & Cæſareenſem portum , & in extructis à ſe arcibus , Alexandrio , Herodio , Hyrcaniâ. In urbem quoque Hieroſolymitanam eum perduxit ; occurrentibus populariter omnibus amictu & cultu feſtivo , cum fauſtis acclamationibus. Agrippa autem Deo hecatombe immolatâ populo epulum præbuit : & quamvis libenter ibi diutiùs fuiſſet commoraturus , appetente tamen hyeme tempeſtatum metu maturiùs abnavigavit in Ioniam ; unà cum amicis maximis honoratus muneribus. [*Id. ibid.*]

* Huc referenda eſt Agrippæ Regis illa ad C. Caligulam Epiſtola (apud *Philonem* in Legat. ad Caium) Marcus Agrippa tuus avus maternus Judæam , Herode avo meo regnante adiit , nec gravatus eſt à mari ad metropolim mediterraneam aſcendere , cúmque ſpectaſſet Templum , & decoros ritus Sacerdotum , puritatémque civium , delectatus eſt ſpectaculo ut mirifico & ineffabili ; adeò ut inter familiaria colloquia nihil tunc in ore haberet aliud , quàm laudes Templi , ejúſque ornamentorum. Ergo quamdiu hæſit ibi in Herodis gratiam , accedebat id quotidie , oblectans animum contemplatione ſacri apparatûs , ſacrificiorum ordine , verendæque majeſtatis in ſummo Sacerdote ſacrato cultu ornato præſidentéque cæteris. dein ubi Templum donis honoravit , & civibus indulſit quantum potuit ſalvis vectigalibus , laudato Herode , ipſe viciſſim laudatus plurimùm , ad mare deductus eſt , proſequentibus non unius civitatis populis , & flore frondéque illum ob pietatis admirationem aſpergentibus. *

Aſander , Boſphori Cimmerii rex ab Auguſto conſtitutus , moriens uxori ſuæ Dynami , filiæ Pharnacis & Mithridatis nepti , regnum reliquit. Eam Scribonius quidam , Mithridatis ſe nepotem eſſe perhibens , in matrimonium ducens , Boſphorum occupavit. Quo audito , Agrippa Polemonem Ponti ejus , quæ eſt ad Cappadociam ſita , regem miſit , ut ei bellum faceret. [*Dio , lib. 54. pag. 538.*]

Scribonium , fraude ejus cognitâ , Boſphorani necaverunt : & ſupervenienti Polemoni , ne is rex ipſis conſtitueretur metuentes , reſtiterunt. Quos ille prælio vicit , neque tamen ſubegit. [*Id. ibid.*] — 4700 — 14

Inſtante vere Herodes , audito quòd cum exercitu Boſphorum Agrippa peteret , ad illum properavit : factáque præter Rhodum ac Coum navigatione , Lesbum petiit ; ratus ſe ibi eum inventurum. Sed repulſus adverſis Boreæ flatibus , aliquot diebus apud Chium hæſit : ubi & privatim multos ſalutatum venientes regiis honoravit muneribus ; & quum animadvertiſſet porticum urbis dirutam bello Mithridatico jacentem adhuc , quòd propter inopiam reparari non poſſet ad priſtinam pulchritudinem & amplitudinem , tantum pecuniarum contulit in ejus fabricam quantum abundè ad abſolvendam ſufficeret , hortatus ut quamprimùm veterem ornatum urbi redderent. [*Joſeph. lib. 16. cap. 3.*]

Mutato vento , Herodes primùm Mitylenen ac deinde Byzantium allatus , ut audivit Agrippam jam ultra Cyaneos ſcopulos provectum , quantâ potuit contentione ſecutus , apud Sinopen Ponticam urbem offendit , ex inſperato viſus cum claſſe appellere. Fuítque adventus ejus gratiſſimus , & ſingulari affectu ſe invicem complexi ſunt : quòd evidens eſſet argumentum fidei & amicitiæ , regem interniſſis propriis negotiis præſtò factum Agrippæ opportuniſſimo tempore. Quamobrem indiviſus ei hærebat Herodes in exercitu , laborum ſocius ac conſiliorum particeps. Nec minùs aderat quum remittendus eſſet animus , ſolus adhibitus ex æquo & in difficilibus propter benevolentiam , & in jucundis honoris gratiâ. (*Id. ibid.*)

Boſphoranos Agrippa ſuperavit ; & ſignis Romanis , quæ illi quondam ſub Mithridate ſuſtulerant , bello recuperatis , victos ad deditionem coëgit. [*Oroſ. lib. 6. cap. 21.*]

Quum Julia , Auguſti filia & Agrippæ conjux , noctu Ilium proficiſceretur , accidit ut effuſis torrentibus Scamandro ſupra modum aucto Julia , cum famulis qui ad lecticam erant , in magnum vitæ diſcrimen in trajiciendo fluvio adduceretur : Ilienſibus adventûs illius prorſùs ignaris. Indignatus verò Agrippa quòd Ilienſes minimè opem tuliſſent , drachmarum argenti millibus centum eos mulctavit. [*Nicol. Damaſcen. lib. de Vitâ ſuâ : in Excerptis ab Henr. Valeſio edit. pag.* 418.]

Ilienſium legati , Agrippæ obloqui non auſi quidquam , Nicolaum Damaſcenum (qui tum fortè aderat) orárunt , uti Herodem regem ſibi ſuffragatorem atque adjutorem conciliaret. Quod ille ob veterem civitatis gloriam libentiſſimè ſuſcipiens , Regi omnem ſeriem expoſuit : immeritò Agrippam Ilienſibus ſuccenſere , cùm nec ipſe eos de adventu uxoris ſuæ præmonuerit , neque illi ob nocturnum illius adventum præſentire quidquam potuerint. Herodes verò cauſam Ilienſium ſuſcipiens , veniam mulctæ eis impetravit , [*Id. ibid.*] & iratum eis Agrippam reconciliavit. [*Joſeph. lib. 16. cap. 3.*]

Boſphorani , armis demùm poſitis , Polemoni traditi ſunt ; conjúxque Dynamis eidem data : Auguſto nimirùm id probante. Ob hæc ſupplicatio Agrippæ nomine fuit : neque tamen is triumphum , etſi decretum ſibi , duxit ; neque omninò quidquam de his rebus geſtis ad Senatum perſcripſit. Cujus exemplum pro lege quâdam acceptum poſteriores imitati , ne ipſi quidem Senatum per litteras de re geſtâ certiorem fecerunt ; neque triumphum oblatum acceperunt , ſolis triumphalibus ornamentis contenti. [*Dio , lib. 54. pag. 538.*]

Confectis Ponticis negotiis , Agrippa & Herodes per Paphlagoniam , Cappadociam , ac majorem Phrygiam , terreſtri itinere pervenerunt Epheſum ; & inde rurſùm Samum trajecerunt navigio. [*Joſeph. lib. 16. cap. 3.*]

Ilienſibus in patriam jam reverſis , eo quòd ſpem omnem impetrandæ veniæ amiſerant , Herodes in Paphlagoniam profecturus Agrippæ de mulctæ remiſſione epiſtolam Nicolao Damaſceno tradidit ; qui Chium ac Rhodum , ubi ejus filii morabantur , petebat. Nicolaus

igitur

igitur Amiſo ſolvens, Byzantii portum tenuit. Inde in Troadem navigans, Ilium aſcendit: litteriſque de mulctæ liberatione traditis, cùm ipſe, tum maximè Herodes rex, maximos honores ab Ilienſibus conſecutus eſt. [*Nicol. Damaſcen. ut ſupr.*]

Agrippa in toto itinere per ſingulas civitates in multis Herodi gratificatus eſt; ad ejus preces multorum ſubvenions neceſſitatibus. Si cui enim mediatore opus erat apud Agrippam, per neminem alium faciliùs voti compos factus eſt. Pro Chiis quoque debitam Cæſaris procuratoribus pecuniam Herodes perſolvit, immunitate impetratâ: & aliis item, quacunque in re ſingulis opus eſſet, adfuit. [*Joſeph. lib. 16. cap. 3.*]

Poſtquàm ventum eſt in Ioniam, præſtò fuit magna multitudo Judæorum, ejus regionis urbes incolentium: qui nacti opportunitatem, queſti ſunt de indigenarum injuriis; quòd nec legibus ſuis eos vivere ſinerent, & feſtis diebus traherent ad tribunalia, & ſacram pecuniam Hieroſolyma mittere vetarent, adigerentque ſe ad expeditiones & munia publica convertendámque in eos ſumptus ſacram pecuniam, contra conceſſa per Romanos privilegia. Has querelas ut Agrippa audiret, Herodes dedit operam; addito eis ex amicorum cohorte Nicolao Damaſceno (ex Troade jam reverſo) qui cauſam eorum ageret. Quod cùm ille coram Agrippâ (aſſiſtentibus Romanorum honoratioribus, & regibus aliquot ac dynaſtis) copioſè præſtitiſſet: Græci factum minimè inficiati, hoc ſolum prætexebant, quòd oneroſi ſibi eſſent inquilini Judæi. At illi & ingenuos cives ſe approbaverunt, & ſine cujuſquam injuriâ patriis legibus vivere. Reſpondit igitur Agrippa, ſe & propter Herodem amicum illis gratificari paratum, & quia æquum poſtulare videbantur: velleque ut quæ priùs illis conceſſa erant privilegia rata manerent, neque ipſis quenquam moleſtum eſſe, juxta patria inſtituta viventibus. Tum Herodes aſſurgens ei gratias egit omnium nomine. Deinde poſt mutuos complexus vale dicto, à Lesbo digreſſi ſunt. [*Id. ibid. cap. 4. & 5.*]

Herodes paucis pòſt diebus ſecundâ navigatione uſus Cæſaream appulit; & inde Hieroſolyma petiit. Ibi advocatâ populi concione, rationem eis ſuæ peregrinationis expoſuit, & impetratam immunitatem Judæis per Aſiam degentibus. Deinde quò magis eos exhilararet ſibique benevolos redderet, profeſſus eſt quartam tributorum partem ſe remittere: quâ illi munificentiâ deliniti, omnia fauſta Regi comprecati, cum maximâ lætitiâ diſceſſerunt. [*Ibid. cap. 5.*]

3991 Auguſtus Pontificatum Maximum, quem nunquam vivo Lepido (Triumviro quondàm & Pontifici auferre ſuſtinuerat, mortuo demùm ſuſcepit. [*Sueton. in Octavio, cap. 31. Dio, lib. 54. pag. 540. fin.*] pridie Nonas Martias; ut in libro 3. Faſtorum indicat *Ovidius*. 4701 13

Pontifex M. factus, quidquid fatidicorum librorum Græci Latiníque generis, nullis vel parùm idoneis authoribus ferebatur, ſupra duo millia contracta cremavit: ac ſolos retinuit Sibyllinos, hos quoque delectu habito; condiditque duobus forulis auratis ſub Palatini Apollinis baſi. [*Sueton. ut ſupr.*]

Berytum colonia deducta eſt, [*Euſeb. Chronic.*] Auguſti beneficio gratioſa. [*Ulpian. c. Sciendum eſt. D. de Cenſib.*] in quâ duæ legiones ab Agrippâ ſunt collocatæ. [*Strabo, lib. 16. pag. 756.*]

Herodes, ſororis Salomes & fratris Pheroræ calumniis atque artibus adversùs Alexandrum & Ariſtobulum filios ex Mariamme ſuſceptos, accenſus, ad frangendos eorum animos Antipatrum filium natu maximum, ſed ex matre plebeiâ & ab ipſo adhuc privato genitum, quem in eorum gratiam civitate expulerat, (ſolis feſtis diebus eò commeandi facultate conceſſâ) complecti arctiùs & fovere palàm ad ſpem ſucceſſionis cœpit: & Cæſari ſæpè pro eo ſcribens, privatim hunc diligentiùs commendavit. Et precibus illius poſtremò victus, etiam matrem ipſius Doridem, genere Hieroſolymitanam, quam Mariammen ducturus ille repudiaverat, in Regiam induxit. [*Joſeph. lib. 1. Belli, cap. 17. & lib. 16. Antiquit. cap. 6.*]

3992 Agrippâ poſt decennalem rerum in Aſiâ adminiſtrationem (ab eo tempore numeratâ, quo à Cæſare in Syriam & Aſiam miſſus Lesbi permanſit) deceſſuro; ad eum ſalutandum Herodes navigavit: ſolum ex filiis ſecum ducens Antipatrum. Quem Agrippæ cum multis muneribus tradidit Romam ducendum, & recipiendum in Cæſaris amicitiam. [*Id. lib. 16. cap. 6. fin.*]

Agrippa ex Syriâ reverſus, in aliud quinquennium tribunitiâ poteſtate prorogatâ, ad Pannonicum bellum gerendum ab Auguſto miſſus eſt. Cujus adventu exterriti Pannonii, quum à rebellione deſtitiſſent, reverſus Agrippa in Campaniâ anno ætatis 51 mortem obiit; corporéque in forum Romanum delato, funebri oratione ab Auguſto laudatus eſt. [*Liv. lib. 136. Plin. lib. 7. cap. 8. Dio, lib. 54. pag. 541.*] 4702 12

Antipater illuſtris factus eſt Romæ, paternis litteris commendatus amicis omnibus: & licèt abſens, in Mariammes filios patrem per litteras exacerbare non deſtitit, quaſi de incolumitate ipſius ſolicitus; ſed reverâ ad ſperatam regni ſucceſſionem malis artibus viam ſibi præmuniens. [*Joſeph. lib. 16. cap. 7.*]

Auguſtus in Agrippæ locum, ad rerum ſummam ſecum adminiſtrandam, privignum ſuum Tiberium invitus adſumpſit; quum nepotes ſui (Caius & Lucius) puerilem adhuc ætatem agerent. Itaque Tiberio filiam ſuam Juliam (Agrippæ viduam) deſpondit; coacto priùs uxorem ſuam Agrippinam (Agrippæ ex Pomponii Attici filiâ genitam) non ſine magno angore animi, relinquere, quæ infantem Druſum ex eo natum jam alebat, & rursùs uterum tum ferebat. [*Sueton. in Octavio, cap. 63. & Tiberio, cap. 7. Dio, lib. 54. pag. 543.*]

3993 Herodes, filiis ſuis Alexandro & Ariſtobulo inimicus jam factus, Romam cum eis navigavit, coram Cæſare ipſos accuſaturus. [*Joſeph. lib. 16. cap. 7.*] Nicolaum verò Damaſcenum ſecum in eâdem navi ducens, unà cum eo philoſophabatur. [*Nicol. Damaſcen. de Vitâ ſuâ: in Excerpt. Henr. Valeſii, pag. 421.*] 4703 11

Romæ Cæſarem non inventum Herodes Aquileiam uſque perſecutus eſt: ubi coram eo filios

 inſidia-

invidiarum in ipsum structarum accusavit. Cumque adolescentes purgatione, precibus, lachrymis, omnibus qui aderant satisfecissent; à Cæsare demùm patri reconciliati sunt. Tum post actas Cæsari gratias unà discesserunt; & cum eis Antiparer, simulans se gratulari reversis in gratiam. [*Joseph. lib.* 16. *cap.* 7. & 8.]

Sequentibus deinde diebus Herodes 500. talentis Cæsarem donavit, spectacula edentem Romæ & congiarium populo dividentem. Cæsar vicissim ei donavit dimidium redituum è metallis Cypriis, & reliquum dimidium procurationi ejus commisit: aliisque hospitalibus officiis honorato, liberam potestatem permisit eligendi successorem quemcunque è filiis, aut si mallet distribuendi regni in singulos. Quod cùm ille jam pararet facere, negavit se commissurum quin ille quàm diu viveret tam regnum haberet in potestate quàm filios. [*Id. ibid. cap.* 8.]

Absente Herode Trachonitæ, sparso rumore de ejus interitu, ab eo deficientes ad pristina reversi sunt latrocinia. Sed operâ ducum quos ille in regno reliquerat perdomiti, rursùm imperata facere coacti sunt. Quadraginta tamen ex his latronum principes, captorum exemplo territi, relicto patrio solo in Arabiam (Nabatæam) fugerunt: recipiente eos Syllæo (Herodi, propter negatum sororis Salomes conjugium, infenso) & munitum quendam locum eis concedente. [*Id. ibid. & cap.* 13.]

Herodes & filii domum navigantes, cùm appulissent Eleusam opidum Ciliciæ quod Sebaste mutato nomine dicebatur, offenderunt ibi Archelaum regem Cappadocum. Is excepto Herode perhumaniter, multum gavisus est ob reconciliatos filios, & quòd Alexander ejus gener egregiè refellisset objecta crimina: datisque vicissim regiis muneribus digressi sunt. [*Ibid. cap.* 8.]

In Judæam reversus Herodes, advocatâ in Templum concione, quid eâ in peregrinatione egisset exposuit: declaravitque filios post se regnaturos; primùm Antipatrum, deinde ex Mariamne nàtos Alexandrum & Aristobulum. [*Ibid.*]

3994 * Aristobulo ex conjuge Bernice, Costabari Idumæi & Salomes Herodis sororis filiâ, * Agrippa primus illius nominis Judæorum rex, natus est: annum 54. ætatis agens, quum ab Angelo percussus (Act. XII. 23.) interiit. [*Joseph. lib.* 19. *cap. ult.*] Circa quod tempus natus est etiam claudus ille; qui plusquàm quadragenarius à Petro ad portam Templi speciosam sanatus est. [*Act.* IV. 22.] 4704 10

Augustus filiam suam Juliam Tiberio (priùs desponsam) matrimonio conjunxit. [*Dio, lib.* 54. *pag.* 546.]

Cæsareæ Stratonis structura perfecta est, anno regni Herodis (post Antigoni mortem inchoati) 28°, Olympiade CXCII. (anno videlicèt illius 3°.) In ejus dedicatione magna fuit celebritas, & apparatus facti sunt sumptuosissimi. Exciti enim sunt ad certamen musici, & athletæ gymnicorum certaminum: ad hæc gladiatorum & ferarum comparatus magnus numerus, & quicquid hujus generis in pretio est tam Romæ quàm apud gentes cæteras. Consecratum autem est hoc quoque certamen Cæsari, instaurandum per singula quinquennia. Hunc omnem apparatum Herodes suo sumptu magnâ ambitione undecunque curavit convehi; multa in hoc conferente etiam uxore Cæsaris *Juliâ*, (ita enim *Liviam* Josephus semper appellat: * Ἰουλία positâ pro Ἄννια: *) ut omnibus computatis sumptus ad 500. talenta accederet. Congregatâ igitur ingenti multitudine spectaculorum gratiâ, legationes quæ à diversis populis mittebantur ob accepta beneficia, omnes excepit diversoriis & mensis & continuis hilaritatibus; dum hominum frequentia spectaculis se totos dies exercet, noctu verò conviviis. [*Joseph. lib.* 16. *cap.* 9.]

3995 Post hanc celebritatem & festos dies aliud opidum extruere cœpit Herodes in campo Capharsabâ, (vel Capharsulamâ, I. *Macc.* VII. 31.) quod à patris nomine Antipatridem appellavit; & castellum, matris nomine Cypron dictum. In honorem etiam defuncti fratris turrim in urbe Hierosolymitanâ pulcherrimam extruxit Pharo non minorem, Phasaëlum vocatam: deinde ejusdem nominis opidum circa vallem Jerichuntis, ex quo ager etiam Phasaëliticus appellatus est. [*Id. ibid.*]

Asiatici & Cyrenenses Judæi, per legatos apud Augustum conquerentes quòd à Græcis non sinerentur uti patriis institutis & immunitate sibi à Romanis concessâ, rescripta ab eo pro jure suo conservando obtinuerunt. [*Id. ibid. cap.* 10.] 4705 9

Herodes nimiâ profusione exhaustis opibus, pecuniis opus habens, Johannis Hyrcani exemplo, noctu insciâ plebe, Davidis recluſit sepulchrum: in quo pecuniam quidem non invenit, sed mundi pretiosi & aureæ suppellectilis vim magnam inde sustulit. Ad cujus facti expiationem, in aditu sepulchri monumentum è candido marmore condidit sumptuosissimum. Ejus operis, sed non descensûs Regis in sepulchrum, *Nicolaus Damascenus* meminit; qui regis sui Herodis adhuc viventis res gestas scriptis mandavit. [*Id. Ibid. cap.* 11.]

Antipater per alios Alexandrum & Aristobulum fratres involvens falsis criminationibus, patrocinium eorum sæpe simulabat; ut, approbatâ suâ benevolentiâ, facilius juvenes clàm posset opprimere: atque talibus versutiis circumveniebat patrem, ut putaret hunc solum incolumitatis suæ curam gerere. Quapropter etiam Ptolemæum procuratorem suum Rex Antipatro commendavit, & cum matre ejus (Doride) omnia communicavit consilia: adeò ut nihil non horum arbitratu gereret, & infensum eum redderent his quos exosos Regi esse ipsorum intererat. [*Ibid.*]

Pheroras in amorem ancillæ propriæ tam insanum incidit, ut oblatam sibi in conjugium à rege Herode fratre filiam Cypron fastidierit, licèt à Ptolemæo procuratore Regis persuasus, ancillam se ablegaturum, & intra 30. dies nuptias cum Cypro sese celebraturum, Regi fuisset pollicitus. Idémque Herodem apud filium Alexandrum incusavit, quasi à Salome sorore audivisset (quod illa tamen inficiata est) eum ardenter amare uxorem ipsius Glaphyram. Ob quorum utrumque magnâ in offensâ apud Regem fuit. [*Ibid.*]

Morbo

Tractatus de Ecclesia, ejusque Potestate, Infallibilitate, Visibilitate, Unitate, Sanctitate, Catholicitate, Apostolicitate, Necessitate, Membris, Dotibus, Notis, Proprietatibus, Attributis, Conciliis, Primatu, Romano Pontifice, Indulgentiis, Jubilæo, Purgatorio, Invocatione Sanctorum, Veneratione Reliquiarum, Imaginibus, Festis, Jejuniis, Abstinentia, Cæremoniis, Sacramentis, Baptismo, Confirmatione, Eucharistia, Pœnitentia, Extrema Unctione, Ordine, Matrimonio, Missa, Sacrificio, Missæ, Communione sub utraque specie, Communione Parvulorum, Communione Infirmorum, Communione Laicorum, Communione Sacerdotum, Communione Episcopi, Communione Papæ, Communione Cardinalium, Communione Patriarchæ, Communione Archiepiscopi, Communione Abbatis, Communione Abbatissæ, Communione Monachi, Communione Monachæ, Communione Religiosi, Communione Religiosæ, Communione Clerici, Communione Clericæ, Communione Diaconi, Communione Diaconissæ, Communione Subdiaconi, Communione Subdiaconissæ, Communione Acolythi, Communione Acolythissæ, Communione Exorcistæ, Communione Exorcistissæ, Communione Lectoris, Communione Lectoris, Communione Ostiarii, Communione Ostiarii, Communione Cantoris, Communione Cantoris, Communione Thesaurarii, Communione Thesaurarii, Communione Cancellarii, Communione Cancellarii, Communione Scholastici, Communione Scholastici, Communione Præcentoris, Communione Præcentoris, Communione Custodis, Communione Custodis, Communione Decani, Communione Decani, Communione Archidiaconi, Communione Archidiaconi, Communione Archipresbyteri, Communione Archipresbyteri, Communione Archimandritæ, Communione Archimandritæ, Communione Archiepiscopi, Communione Archiepiscopi, Communione Primatis, Communione Primatis, Communione Patriarchæ, Communione Patriarchæ, Communione Papæ, Communione Papæ, Communione Cardinalium, Communione Cardinalium, Communione Episcopi, Communione Episcopi, Communione Sacerdotum, Communione Sacerdotum, Communione Laicorum, Communione Laicorum, Communione Infirmorum, Communione Infirmorum, Communione Parvulorum, Communione Parvulorum, Communione sub utraque specie, Missæ, Sacrificio, Missa, Matrimonio, Ordine, Extrema Unctione, Pœnitentia, Eucharistia, Confirmatione, Baptismo, Sacramentis, Cæremoniis, Abstinentia, Jejuniis, Festis, Imaginibus, Veneratione Reliquiarum, Invocatione Sanctorum, Purgatorio, Jubilæo, Indulgentiis, Romano Pontifice, Primatu, Conciliis, Attributis, Proprietatibus, Notis, Dotibus, Membris, Necessitate, Apostolicitate, Catholicitate, Sanctitate, Unitate, Visibilitate, Infallibilitate, Potestate, Ecclesia.

Tractatus de Scriptura Sacra, ejusque Canone, Inspiratione, Veritate, Perfectione, Sufficientia, Perspicuitate, Autoritate, Interpretatione, Sensu, Versionibus, Editionibus, Linguis, Lectione, Auditione, Usu, Fructu, Necessitate, Obligatione, Prædicatione, Explicatione, Studio, Scriptoribus, Auctoribus, Divisione, Partibus, Libris, Capitibus, Versiculis, Numeris, Punctis, Accentibus, Vocalibus, Consonantibus, Literis, Elementis, Characteribus, Figuris, Notis, Abbreviaturis, Compendiis, Scriptura, Manuscriptis, Exemplaribus, Codicibus, Membranis, Papyro, Charta, Atramento, Calamo, Penna, Stylo, Tabulis, Cera, Pugillaribus, Libris, Capitibus, Versiculis, Numeris, Punctis, Accentibus, Vocalibus, Consonantibus, Literis, Elementis, Characteribus, Figuris, Notis, Abbreviaturis, Compendiis, Scriptura, Manuscriptis, Exemplaribus, Codicibus, Membranis, Papyro, Charta, Atramento, Calamo, Penna, Stylo, Tabulis, Cera, Pugillaribus, Scriptura Sacra.

Tractatus de Deo, ejusque Existentia, Essentia, Natura, Substantia, Attributis, Proprietatibus, Operationibus, Immanentibus, Transeuntibus, Creatione, Conservatione, Gubernatione, Providentia, Prædestinatione, Reprobatione, Gratia, Misericordia, Justitia, Ira, Vindicta, Bonitate, Sanctitate, Veritate, Fidelitate, Patientia, Longanimitate, Mansuetudine, Benignitate, Clementia, Pietate, Misericordia, Gratia, Prædestinatione, Reprobatione, Providentia, Gubernatione, Conservatione, Creatione, Transeuntibus, Immanentibus, Operationibus, Proprietatibus, Attributis, Substantia, Natura, Essentia, Existentia, Deo.

Tractatus de Trinitate, ejusque Personis, Hypostasibus, Subsistentiis, Proprietatibus, Notionibus, Relationibus, Processionibus, Missionibus, Spiritu Sancto, Filio, Patre, Unitate, Essentia, Natura, Substantia, Deo Uno, Deo Trino, Trinitate.

Tractatus de Angelis, eorumque Creatione, Natura, Substantia, Essentia, Existentia, Proprietatibus, Attributis, Operationibus, Immanentibus, Transeuntibus, Conservatione, Gubernatione, Providentia, Prædestinatione, Reprobatione, Gratia, Misericordia, Justitia, Ira, Vindicta, Bonitate, Sanctitate, Veritate, Fidelitate, Patientia, Longanimitate, Mansuetudine, Benignitate, Clementia, Pietate, Misericordia, Gratia, Prædestinatione, Reprobatione, Providentia, Gubernatione, Conservatione, Transeuntibus, Immanentibus, Operationibus, Proprietatibus, Attributis, Substantia, Natura, Essentia, Existentia, Creatione, Angelis.

Tractatus de Homine, ejusque Creatione, Natura, Substantia, Essentia, Existentia, Proprietatibus, Attributis, Operationibus, Immanentibus, Transeuntibus, Conservatione, Gubernatione, Providentia, Prædestinatione, Reprobatione, Gratia, Misericordia, Justitia, Ira, Vindicta, Bonitate, Sanctitate, Veritate, Fidelitate, Patientia, Longanimitate, Mansuetudine, Benignitate, Clementia, Pietate, Misericordia, Gratia, Prædestinatione, Reprobatione, Providentia, Gubernatione, Conservatione, Transeuntibus, Immanentibus, Operationibus, Proprietatibus, Attributis, Substantia, Natura, Essentia, Existentia, Creatione, Homine.

Tractatus de Peccato, ejusque Origine, Natura, Substantia, Essentia, Existentia, Proprietatibus, Attributis, Operationibus, Immanentibus, Transeuntibus, Conservatione, Gubernatione, Providentia, Prædestinatione, Reprobatione, Gratia, Misericordia, Justitia, Ira, Vindicta, Bonitate, Sanctitate, Veritate, Fidelitate, Patientia, Longanimitate, Mansuetudine, Benignitate, Clementia, Pietate, Misericordia, Gratia, Prædestinatione, Reprobatione, Providentia, Gubernatione, Conservatione, Transeuntibus, Immanentibus, Operationibus, Proprietatibus, Attributis, Substantia, Natura, Essentia, Existentia, Origine, Peccato.

Tractatus de Christo, ejusque Incarnatione, Natura, Substantia, Essentia, Existentia, Proprietatibus, Attributis, Operationibus, Immanentibus, Transeuntibus, Conservatione, Gubernatione, Providentia, Prædestinatione, Reprobatione, Gratia, Misericordia, Justitia, Ira, Vindicta, Bonitate, Sanctitate, Veritate, Fidelitate, Patientia, Longanimitate, Mansuetudine, Benignitate, Clementia, Pietate, Misericordia, Gratia, Prædestinatione, Reprobatione, Providentia, Gubernatione, Conservatione, Transeuntibus, Immanentibus, Operationibus, Proprietatibus, Attributis, Substantia, Natura, Essentia, Existentia, Incarnatione, Christo.

Tractatus de Spiritu Sancto, ejusque Processione, Natura, Substantia, Essentia, Existentia, Proprietatibus, Attributis, Operationibus, Immanentibus, Transeuntibus, Conservatione, Gubernatione, Providentia, Prædestinatione, Reprobatione, Gratia, Misericordia, Justitia, Ira, Vindicta, Bonitate, Sanctitate, Veritate, Fidelitate, Patientia, Longanimitate, Mansuetudine, Benignitate, Clementia, Pietate, Misericordia, Gratia, Prædestinatione, Reprobatione, Providentia, Gubernatione, Conservatione, Transeuntibus, Immanentibus, Operationibus, Proprietatibus, Attributis, Substantia, Natura, Essentia, Existentia, Processione, Spiritu Sancto.

Tractatus de Filio, ejusque Generatione, Natura, Substantia, Essentia, Existentia, Proprietatibus, Attributis, Operationibus, Immanentibus, Transeuntibus, Conservatione, Gubernatione, Providentia, Prædestinatione, Reprobatione, Gratia, Misericordia, Justitia, Ira, Vindicta, Bonitate, Sanctitate, Veritate, Fidelitate, Patientia, Longanimitate, Mansuetudine, Benignitate, Clementia, Pietate, Misericordia, Gratia, Prædestinatione, Reprobatione, Providentia, Gubernatione, Conservatione, Transeuntibus, Immanentibus, Operationibus, Proprietatibus, Attributis, Substantia, Natura, Essentia, Existentia, Generatione, Filio.

Tractatus de Patre, ejusque Generatione, Natura, Substantia, Essentia, Existentia, Proprietatibus, Attributis, Operationibus, Immanentibus, Transeuntibus, Conservatione, Gubernatione, Providentia, Prædestinatione, Reprobatione, Gratia, Misericordia, Justitia, Ira, Vindicta, Bonitate, Sanctitate, Veritate, Fidelitate, Patientia, Longanimitate, Mansuetudine, Benignitate, Clementia, Pietate, Misericordia, Gratia, Prædestinatione, Reprobatione, Providentia, Gubernatione, Conservatione, Transeuntibus, Immanentibus, Operationibus, Proprietatibus, Attributis, Substantia, Natura, Essentia, Existentia, Generatione, Patre.

invidiarum in ipsum structarum aculavit. Cúmque adolescentes purgatione, precibus, lachrymis, omnibus qui aderant satisfeciſſent; à Cæsare demùm patri reconciliati sunt. Tum post actas Cæsari gratias unà discesserunt; & cum eis Antipater, simulans se gratulari reversis in gratiam. [*Joseph. lib. 16. cap. 7. & 8.*]

Sequentibus deinde diebus Herodes 500. talentis Cæsarem donavit; spectacula edentem Romæ & congiarium populo dividentem. Cæsar vicissim ei donavit dimidium redituum è metallis Cypriis, & reliquum dimidium procurationi ejus commisit: aliisque hospitalibus officiis honorato, liberam potestatem permisit eligendi successorem quemcunque è filiis, aut si mallet distribuendi regni in singulos. Quod cùm ille jam pararet facere; negavit se commissurum quin ille quàm diu viveret tam regnum haberet in potestate quàm filios. [*Id. ibid. cap. 8.*]

Absente Herode Trachonitæ, sparso rumore de ejus interitu, ab eo deficientes ad pristina reversi sunt latrocinia. Sed operâ ducum quos ille in regno reliquerat perdomiti, rursùm imperata facere coacti sunt. Quadraginta tamen ex his latronum principes, captorum exemplo territi, relicto patrio solo in Arabiam (Nabatæam) fugerunt: recipiente eos Syllæo (Herodi, propter negatum sororis Salomes conjugium, infenso) & munitum quendam locum eis concedente. [*Id. ibid. & cap. 13.*]

Herodes & filii domum navigantes, cùm appulissent Eleusam opidum Ciliciæ quod Sebaste mutato nomine dicebatur, offenderunt ibi Archelaum regem Cappadocum. Is excepto Herode perhumaniter, multum gavisus est ob reconciliatos filios, & quòd Alexander ejus gener egregiè refelliſſet objecta crimina: datisque vicissim regiis muneribus digressi sunt. [*Ibid. cap. 8.*]

In Judæam reversus Herodes, advocatâ in Templum concione, quid eâ in peregrinatione egisset exposuit: declaravitque filios post se regnaturos; primùm Antipatrum, deinde ex Mariamne natos Alexandrum & Aristobulum. [*Ibid.*]

3994 * Aristobulo ex conjuge Bernice, Costabari Idumæi & Salomes Herodis sororis filiâ, * Agrippa primus illius nominis Judæorum rex, natus est: annum 54. ætatis agens, quum ab Angelo percussus (*Act.* XII. 23.) interiit. [*Joseph. lib. 19. cap. ult.*] Circa quod tempus natus est etiam claudus ille; qui plusquàm quadragenarius à Petro ad portam Templi speciosam sanatus est. [*Act.* IV. 22.] 4704 10

Augustus filiam suam Juliam Tiberio (priùs desponsam) matrimonio conjunxit. [*Dio, lib. 54. pag. 546.*]

Cæsareæ Stratonis structura perfecta est, anno regni Herodis (post Antigoni mortem inchoati) 18°, Olympiade CXCII. (anno videlicèt illius 3°.) In ejus dedicatione magna fuit celebritas, & apparatus facti sunt sumptuosissimi. Exciti enim sunt ad certamen musici, & athletæ gymnicorum certaminum: ad hæc gladiatorum & ferarum comparatus magnus numerus, & quicquid hujus generis in pretio est tam Romæ quàm apud gentes cæteras. Consecratum autem est hoc quoque certamen Cæsari, instaurandum per singula quinquennia. Hunc omnem apparatum Herodes suo sumptu magnâ ambitione undecunque curavit convehi; multa in hoc conferente etiam uxore Cæsaris *Juliâ*, (ita enim *Liviam* Josephus semper appellat: * Ἰουλίαν positâ pro Ἄνναν:) ut omnibus computatis sumptus ad 500. talenta accederet. Congregatâ igitur ingenti multitudine spectaculorum gratiâ, legationes quæ à diversis populis mittebantur ob accepta beneficia, omnes excepit diversoriis & mensis & continuis hilaritatibus; dum hominum frequentia spectaculis se totos dies exercet, noctu verò conviviis. [*Joseph. lib. 16. cap. 9.*]

3995 Post hanc celebritatem & festos dies aliud opidum extruere cœpit Herodes in campo Caphariabâ, (vel Capharsulamâ, I. *Maccab.* VII. 31.) quod à patris nomine Antipatridem appellavit; & castellum, matris nomine Cypron dictum. In honorem etiam defuncti fratris turrim in urbe Hierosolymitanâ pulcherrimam extruxit Pharo non minorem, Phasaëlum vocatum: deinde ejusdem nominis opidum circa vallem Jerichuntis, ex quo ager etiam Phasaëliticus appellatus est. [*Id. ibid.*]

Asiatici & Cyrenenses Judæi, per legatos apud Augustum conquerentes quòd à Græcis non sinerentur uti patriis institutis & immunitate sibi à Romanis concessâ, rescripta ab eo pro jure suo conservando obtinuerunt. [*Id. ibid. cap. 10.*] 4705 9

Herodes nimiâ profusione exhaustis opibus, pecuniis opus habens, Johannis Hyrcani exemplo, noctu insciâ plebe, Davidis recluſit sepulchrum: in quo pecuniam quidem non invenit, sed mundi pretiosi & aureæ suppellectilis vim magnam inde sustulit. Ad cujus facti expiationem, in aditu sepulchri monumentum è candido marmore condidit sumptuosissimum. Ejus operis, sed non descensûs Regis in sepulchrum, *Nicolaus Damascenus* meminit; qui regis sui Herodis adhuc viventis res gestas scriptis mandavit. [*Id. ibid. cap. 11.*]

Antipater per alios Alexandrum & Aristobulum fratres involvens falsis criminationibus, patrocinium eorum sæpe simulabat; ut, approbatâ suâ benevolentiâ, facilliùs juvenes clàm posset opprimere: atque talibus versutiis circumveniebat patrem, ut putaret hunc solum incolumitatis suæ curam gerere. Quapropter etiam Ptolemæum procuratorem suum Rex Antipatro commendavit, & cum matre ejus (Doride) omnia communicavit consilia: adeò ut nihil non horum arbitratu gereret, & infensum eum redderent his quos exosos Regi esse ipsorum intererat. [*Ibid.*]

Pheroras in amorem ancillæ propriæ tam insanum incidit, ut oblatam sibi in conjugium à rege Herode fratre filiam Cypron fastidierit, licèt à Ptolemæo procuratore Regis persuasus, ancillam se ablegaturum, & intra 30. dies nuptias cum Cypro sese celebraturum, Regi fuisset pollicitus. Idémque Herodem apud filium Alexandrum inculavit, quasi à Salome sorore audivisset (quod illa tamen inficiata est) eum ardenter amare uxorem ipsius Glaphyram. Ob quorum utrumque magnâ in offensâ apud Regem fuit. [*Ibid.*]

Morbo

Nicæni Secundi II. an. 787 Constantinopolitani Quarti an. 869 Lateranensis I. an. 1123 Lateranensis II. an. 1139 Lateranensis III. an. 1179 Lateranensis IV. an. 1215 Lugdunensis I. an. 1245 Lugdunensis II. an. 1274 Viennensis an. 1311 Constantiensis an. 1414 Basiliensis an. 1431 Florentini an. 1439 Lateranensis V. an. 1512 Tridentini an. 1545 Romani an. 1725 Romani an. 1727 Romani an. 1729 Romani an. 1732 Romani an. 1735 Romani an. 1737 Romani an. 1739 Romani an. 1743 Romani an. 1746 Romani an. 1748 Romani an. 1749 Romani an. 1750 Romani an. 1751 Romani an. 1752 Romani an. 1753 Romani an. 1754 Romani an. 1755 Romani an. 1756 Romani an. 1757 Romani an. 1758 Romani an. 1759 Romani an. 1760 Romani an.

Le Sieur Gabriel de Lyon, à Lyonnois Rolet, et Antoine de Sorbier, Sr. de Villeneuve, Conseiller du Roy, Lieutenant Général de Police, Juge Criminel, Civil, et de Police, Ordinaire de la Ville, Prévôté, et Vicomté de Lyon, Commissaire Examinateur, Enquêteur, et Garde de la Prévôté des Marchands, Ville, et Consulat de Lyon, Juge Conservateur des Privilèges Royaux, Apostoliques, et Universitaires de l'Université de Lyon, Juge Conservateur des Privilèges Royaux de la Nation Germanique, Juge Conservateur des Privilèges Royaux de la Nation Espagnole, Juge Conservateur des Privilèges Royaux de la Nation Italienne, Juge Conservateur des Privilèges Royaux de la Nation Anglaise, Juge Conservateur des Privilèges Royaux de la Nation Flamande, Juge Conservateur des Privilèges Royaux de la Nation Portugaise, Juge Conservateur des Privilèges Royaux de la Nation Suisse, Juge Conservateur des Privilèges Royaux de la Nation Polonaise, Juge Conservateur des Privilèges Royaux de la Nation Hongroise, Juge Conservateur des Privilèges Royaux de la Nation Turque, Juge Conservateur des Privilèges Royaux de la Nation Grecque, Juge Conservateur des Privilèges Royaux de la Nation Arménienne, Juge Conservateur des Privilèges Royaux de la Nation Persane, Juge Conservateur des Privilèges Royaux de la Nation Tartare, Juge Conservateur des Privilèges Royaux de la Nation Moscovite, Juge Conservateur des Privilèges Royaux de la Nation Indienne, Juge Conservateur des Privilèges Royaux de la Nation Ethiopienne, Juge Conservateur des Privilèges Royaux de la Nation Arabique, Juge Conservateur des Privilèges Royaux de la Nation Egyptienne, Juge Conservateur des Privilèges Royaux de la Nation Barbaresque, Juge Conservateur des Privilèges Royaux de la Nation Chinoise, Juge Conservateur des Privilèges Royaux de la Nation Japonaise, Juge Conservateur des Privilèges Royaux de la Nation Américaine, Juge Conservateur des Privilèges Royaux de la Nation Canadienne, Juge Conservateur des Privilèges Royaux de la Nation Mexicaine, Juge Conservateur des Privilèges Royaux de la Nation Péruvienne, Juge Conservateur des Privilèges Royaux de la Nation Chilienne, Juge Conservateur des Privilèges Royaux de la Nation Brésilienne, Juge Conservateur des Privilèges Royaux de la Nation Paraguayenne, Juge Conservateur des Privilèges Royaux de la Nation Uruguayenne, Juge Conservateur des Privilèges Royaux de la Nation Argentine, Juge Conservateur des Privilèges Royaux de la Nation Colombienne, Juge Conservateur des Privilèges Royaux de la Nation Vénézuélienne, Juge Conservateur des Privilèges Royaux de la Nation Haïtienne, Juge Conservateur des Privilèges Royaux de la Nation Jamaïcaine, Juge Conservateur des Privilèges Royaux de la Nation Cubaine, Juge Conservateur des Privilèges Royaux de la Nation Portoricaine, Juge Conservateur des Privilèges Royaux de la Nation Australienne, Juge Conservateur des Privilèges Royaux de la Nation Océanienne, Juge Conservateur des Privilèges Royaux de la Nation Polynésienne, Juge Conservateur des Privilèges Royaux de la Nation Micronésienne, Juge Conservateur des Privilèges Royaux de la Nation Mélanésienne, Juge Conservateur des Privilèges Royaux de la Nation Néo-Zélandaise, Juge Conservateur des Privilèges Royaux de la Nation Hawaïenne, Juge Conservateur des Privilèges Royaux de la Nation Philippine, Juge Conservateur des Privilèges Royaux de la Nation Malaise, Juge Conservateur des Privilèges Royaux de la Nation Javanaise, Juge Conservateur des Privilèges Royaux de la Nation Sumatranaise, Juge Conservateur des Privilèges Royaux de la Nation Bornéenne, Juge Conservateur des Privilèges Royaux de la Nation Célébienne, Juge Conservateur des Privilèges Royaux de la Nation Moluquoise, Juge Conservateur des Privilèges Royaux de la Nation Papouane, Juge Conservateur des Privilèges Royaux de la Nation Timoraise, Juge Conservateur des Privilèges Royaux de la Nation Néo-Guinéenne, Juge Conservateur des Privilèges Royaux de la Nation Néo-Calédonienne, Juge Conservateur des Privilèges Royaux de la Nation Néo-Hébridaise, Juge Conservateur des Privilèges Royaux de la Nation Salomonienne, Juge Conservateur des Privilèges Royaux de la Nation Néo-Bretonne, Juge Conservateur des Privilèges Royaux de la Nation Néo-Irlandaise, Juge Conservateur des Privilèges Royaux de la Nation Néo-Mecklembourgeoise, Juge Conservateur des Privilèges Royaux de la Nation Néo-Poméranienne, Juge Conservateur des Privilèges Royaux de la Nation Néo-Hanovrienne, Juge Conservateur des Privilèges Royaux de la Nation Néo-Saxonne, Juge Conservateur des Privilèges Royaux de la Nation Néo-Bavaroise, Juge Conservateur des Privilèges Royaux de la Nation Néo-Wurtembergeoise, Juge Conservateur des Privilèges Royaux de la Nation Néo-Badoise, Juge Conservateur des Privilèges Royaux de la Nation Néo-Hessoise, Juge Conservateur des Privilèges Royaux de la Nation Néo-Nassauvienne, Juge Conservateur des Privilèges Royaux de la Nation Néo-Brunswickoise, Juge Conservateur des Privilèges Royaux de la Nation Néo-Oldenbourgeoise, Juge Conservateur des Privilèges Royaux de la Nation Néo-Lippoise, Juge Conservateur des Privilèges Royaux de la Nation Néo-Schaumbourgeoise, Juge Conservateur des Privilèges Royaux de la Nation Néo-Waldeckoise, Juge Conservateur des Privilèges Royaux de la Nation Néo-Reussoise, Juge Conservateur des Privilèges Royaux de la Nation Néo-Schwarzbourgeoise, Juge Conservateur des Privilèges Royaux de la Nation Néo-Hohenzollernoise, Juge Conservateur des Privilèges Royaux de la Nation Néo-Anhaltoise, Juge Conservateur des Privilèges Royaux de la Nation Néo-Lippoise, Juge Conservateur des Privilèges Royaux de la Nation Néo-Schaumbourgeoise, Juge Conservateur des Privilèges Royaux de la Nation Néo-Waldeckoise, Juge Conservateur des Privilèges Royaux de la Nation Néo-Reussoise, Juge Conservateur des Privilèges Royaux de la Nation Néo-Schwarzbourgeoise, Juge Conservateur des Privilèges Royaux de la Nation Néo-Hohenzollernoise, Juge Conservateur des Privilèges Royaux de la Nation Néo-Anhaltoise,

Romani nomi di Costantino Augusto, e di Licinio Augusto, e di Costantino Nobilissimo Cesare, e di Anicio Paolino Prefetto di Roma, e di Anicio Giuliano Prefetto del Pretorio, e di Ceionio Rufio Volusiano Prefetto di Roma, e di Flavio Ablabio Prefetto del Pretorio, e di Flavio Dalmazio Nobilissimo Cesare, e di Flavio Giulio Costanzo Nobilissimo Cesare, e di Flavio Annibaliano Nobilissimo Cesare, e di Flavio Valerio Costantino Nobilissimo Cesare, e di Flavio Giulio Crispo Nobilissimo Cesare, e di Flavio Claudio Costantino Nobilissimo Cesare, e di Flavio Giulio Costante Nobilissimo Cesare, e di Flavio Giulio Costanzo Augusto, e di Flavio Claudio Giuliano Nobilissimo Cesare, e di Flavio Claudio Gallo Nobilissimo Cesare, e di Flavio Claudio Costanzo Augusto, e di Flavio Claudio Giuliano Augusto, e di Flavio Claudio Gioviano Augusto, e di Flavio Flavio Valentiniano Augusto, e di Flavio Teodosio Augusto, e di Flavio Graziano Augusto, e di Flavio Teodosio Augusto, e di Flavio Arcadio Augusto, e di Flavio Onorio Augusto, e di Flavio Teodosio Augusto, e di Flavio Teodosio Augusto, e di Flavio Onorio Augusto, e di Flavio Teodosio Augusto, e di Flavio Teodosio Augusto, e di Flavio Teodos

deſignaviſſe) dicatur, *annos natum* XIV. Hoc enim tempore, ætatis annum XIV. ille compleverat, & XV. ingreſſus fuerat.

Antipater, ſublatis fratribus, patrem quoque de medio tollere ſtatuit. Et quum ploribus in regno ſe odioſum eſſe non ignoraret, muneribus ſibi eorum animos, tam Romæ quàm in Judæâ, ſategit adjungere: inprimiſque Saturninum Syriæ præſidem, cum patris ſui fratre Pherorâ & ſorore Salome. [*Joſeph. lib.* 17. *cap.* 1.]

Herodes filii Alexandri viduam Glaphyram ad patrem Archelaum Cappadocum regem remiſit: additâ etiam dote ex fiſco regio, nequid eâ de cauſâ exoriretur controverſiæ. Pupillorum verò Alexandri & Ariſtobuli curam ipſe gerebat ſingularem. Quod cùm ægerrimè ferret Antipater, timens ne adulti potentiæ ipſius officerent, eis perniciem moliebatur: flexitque precibus Herodem, ut ipſi filiam Ariſtobuli ducere permitteret, & filio ſuo patrui Pheroræ filiam. [*Ibid.*]

Zamarim Judæum Babylonium invitavit Herodes, & agrum in Trachoniride illi incolendum dedit, ut eſſet regioni toti præſidio adversùs latrocinia. Is cum 500 equibus & 100 cognatis adveniens, varia variis in locis per Trachonem erexit caſtella, & urbem Bathyram; unde Judæis, è Babyloniâ Hieroſolymam ad feſtos dies petentibus, ſecurum iter commeatúmque præbebat adversùs Trachonitarum & aliorum latrocinia. [*Ibid. cap.* 2.]

Antipater patri ſtruens inſidias, patruum Pheroram ſibi adjunxit, & mulieres regias Phariſæorum ſectæ addictiſſimas; Salome exceptâ, quæ fratri Herodi conſtanter adhærebat. Erant Phariſæi genus hominum aſtutum, arrogans, & regibus infeſtum. Unde quum tota Judæorum gens fidem ſuam jurejurando obligaſſent Regi & Cæſari; hi ſoli non juraverunt, excedentes ſex millium numerum. Quibus hoc nomine à Rege mulctatis, Pheroræ uxor pro eis mulctam perſolvit. Cui reponentes gratiam, quoniam credebantur futura præſcire ex Dei colloquiis, prædicebant, decretum eſſe Deo regnum ablatum ab Herode & ejus progenie transferre in ipſam & maritum Pheroram ac communes liberos. Hæc res Regi per Salomen innotuit; & quòd aulicos quoſdam ſolicitarent muneribus atque corrumperent. Quâ in culpâ Phariſæorum aliquos deprehenſos interfecit, præcipuos authores hujus conſilii: cúmque his Bagoam eunuchum, & ſuas delicias Carum, præſtantiſſimæ formæ gratiâ ſibi commendatum; & præter hos, quoſcunque è domeſticâ familiâ cum Phariſæis conſpiraſſe ipſorum indicio compererat. [*Ibid. cap.* 3.]

Herodes, convictis Phariſæis & ſupplicio traditis, amicorum concilium advocavit; & apud eos Pheroræ uxoris accuſationem inſtituit. Cúmque eam Pheroras fratris gratiâ nollet dimittere; Antipatro interdixit Pheroræ conſuetudine. [*Ibid.*]

Antipater, ad avertendam patris de ſe ſuſpicionem, per amicos Romæ degentes curavit ut ad Auguſtum à patre quamprimùm mitteretur. Quo facto, miſit eum Herodes cum pretioſiſſimis muneribus & Teſtamento: in quo ipſum Antipatrum regem declarabat, aut ſi ille prior vitâ decederet, Herodem natum ſibi ex Mariamne Simonis Pontificis filiâ. [*Ibid. cap.* 4.]

Sexto poſt conceptum Johannem menſe, angelus Gabriel Nazarethum in Galilæâ miſſus à Deo eſt ad beatiſſimam Virginem Mariam, Joſepho ex eâdem cum ipsâ ſtirpe Davidicâ deſponſatam. Qui, eâ ſalutatâ, Filium Dei ipſam parituram, & ſacratiſſimo Jesu nomine eum nuncupaturam, annunciavit. Illa verò, de mirabili conceptionis modo, per ſupervenientis Spiritûs ſancti virtutem perficiendæ, ab Angelo pleniùs edocta, ſummâ cum fide dixit: *Ecce ancilla Domini, fiat mihi ſecundum verbum tuum.* (Luc. I. 26,--38.)

Ita Chriſto concepto, mater Domini in montanam regionem cum feſtinatione profecta eſt, in urbem Juda. (*Hebronem*;) urbem Sacerdotalem, in montanis Judææ poſitam. (*Joſu.* XXI. 10, 11.) Ubi quum domum Zachariæ Sacerdotis ingreſſa cognatam ſuam Eliſabetham ſalutaviſſet; illa ſubſultantem ſentiens fœtum in utero ſuo, repleta Spiritu ſancto beatam prædicavit Mariam quæ credidit, & perficienda ea quæ dicta fuerant ei à Domino confirmavit. Cui pro reſponſo beata Virgo (Hannæ imitata Canticum. I. *Samuel.* II. 1.) divinum illum Hymnum retulit: *Magnificat anima mea Dominum*, &c. Et manſit Maria cum illâ quaſi menſes tres. [*Luc.* I. 39,--56.]

Syllæum Arabem, nihil eorum quæ Cæſar imperaverat peracto, Romam profectum Antipater eorundem criminum reum egit apud ipſum Cæſarem, quorum Nicolaus Damaſcenus anteà. Accedebat & alter accuſator Aretas (Nabatæorum rex) multorum honoratorum cædes apud Petram ſe invito patratas objiciens, & Sohemi maximè, hominis in omni virtute præſtantiſſimi. Objecta illi itidem & Fabati procuratoris Cæſaris cædes eſt. [*Joſeph. lib.* 1. *Belli*, *cap.* 18. *& lib.* 17. *cap.* 4.]

Pheroram obſtinatè permanentem in amore conjugis Herodes in ipſius tetrarchiam ablegavit; quod ille fecit libenter, addito jurejurando nunquam ſe rediturum, niſi Herodis morte cognitâ. Itaque paulò pòſt ægrotantem Herodem, quanquàm ſæpe accitus ad accipienda quædam ſecretiora mandata tanquam à morituro, propter ſacramenti religionem viſere recuſavit. [*Joſeph. lib.* 1. *Belli*, *cap.* 19. *& lib.* 17. *Antiquit. cap.* 5.]

Quum Elizabetæ completum eſſet tempus ad pariendum, peperit filium. Quem quum octavo die circumcidendum adſtantes *Zachariam* patris nomine appellari vellent; *Johannem* nominandum parentes ſignificaverunt. Zacharias verò, loquelæ uſu reſtituto, repletus Spiritu ſancto prophetavit, dicens: *Benedictus Dominus Deus Iſraël*, &c. [*Luc.* I. 57,--68.]

Joſephus prægnantem reperiens Mariam ſponſam ſuam, voluit clàm eam dimittere. Sed ab Angelo per quietem admonitus, concepiſſe eam ex Spiritu ſancto, & parituram filium Jesu II, qui ſervaturus eſſet populum ſuum à peccatis ipſius; recepit uxorem ſuam. [*Matth.* I, 18,--24.]

Pheroram

Pheroram in morbum incidentem frater Herodes, valetudini præter ſpem reſtitutus, inviſit & humaniſſimè curatum voluit: ſed paucis pòſt diebus ille mortuus eſt. Cujus corpus Hieroſolyma translatum Herodes ſepeliit, & publico luctu honoravit. [*Joſeph. lib.* 1. *Belli*, *cap.* 19. *& lib.* 17. *Antiquit. cap.* 5.]

Taphenitæ duo, è libertis Pheroræ chariſſimi, veneno illum à Doride matre Antipatri ſublatum fuiſſe, Herodi indicârunt. Quod ſacinus dum tormentis Herodes inquireret, paulatim alia longè majora ſcelera & manifeſtas inſidias Antipatri filii comperit. Lethale enim venenum, ex Ægypto à Theudione fratre Doridis per Antiphilum unum ex amicis Antipatri miſſum; ad patrem tollendum Antipater Romam profecturus Pheroræ tradiderat; ut ſuſpicio parricidii in abſente filio non hæreret. [*Id. lib.* 17. *Antiquit. cap.* 6.]

Hinc Herodes uxorem ſuam Doridem, Antipatri matrem, multorum talentorum ornamentis ſpoliatam ejecit è regiâ. Alteram etiam uxorem Mariammen, Pontificis filiam, ut ſecretorum horum omnium participem, abjecit; & filium ejus è Teſtamento delevit, ubi ſucceſſor deſtinatus fuerat. Socero quoque Simoni Boëthi filio Pontificatu privato ſurrogavit Matthiam Theophili filium Hieroſolymitanum genere. [*Id. ibid.*]

4000 Die expiationis, quo ſolenne à Judæis celebratur Jejunium, novus Pontifex Matthias rem divinam facere non potuit, nocturnam paſſus pollutionem. Itaque Joſephus Ellemi filius, adjutor vicarius propter cognationem ei datus, eo die in Sanctum Sanctorum eſt ingreſſus. [*Id. lib.* 17. *cap.* 8.]

Bathyllus libertus Antipatri Româ veniens, ſubjectus quæſtionibus faſſus eſt attuliſſe ſe venenum quod daret patroni ſui matri & Pheroræ; ut ſi prius illud parùm fuiſſet efficax, hoc poſteriòre Herodem aggrederentur. Simúlque venerunt ad regem ab amicis Romæ degentibus litteræ, inſtincta Antipatri ſcriptæ: in quibus Archelaus & Philippus Herodis filii accuſabantur, quòd crebrò crimen patris refricarent de cæde Alexandri & Ariſtobuli, miſeraremúrque fatum germanorum innocentium. Erant enim tum Romæ in ſtudiis adoleſcentuli: eóſque jam pater redire præceperat. Unde amicos illos magnis corrupit mercedibus, ut fratres imminentes ſpei ſuæ patri ſuſpectos redderent: quum ipſe etiam per ſe ad patrem de illis ſcriberet, quaſi eos excuſans, & verba eorum æmuli imputans. (*Id. lib.* 17. *Antiqu. cap.* 6. *& lib.* 1. *Belli*, *cap.* 20.]

Prodiit edictum à Cæſare Auguſto, ut deſcriberetur totus Romanus orbis. Quæ deſcriptio prima facta eſt præſidente Syriæ Cyrenio. [*Luc.* II. 1.] Unde libellus poſteà ab Auguſto eſt confectus, * (ſive volumen,) Breviarium totius Imperii, ipſius manu perſcriptum, * in quo opes publicæ continebantur: quantum civium, ſociorúmque in armis; quot claſſes, regna, provinciæ, tributa, aut vectigalia, & neceſſitates ac largitiones. [*Tacit. lib.* 1. *Annal. cap.* 11. *Sueton. in Octavio*, *cap. ult. Dio*, *lib.* 56. *pag.* 591.]

Hic à Græcis Κυρίνιος & Κυρῖνος dictus, P. Sulpicius Quirinius eſt; qui ante ſeptennium Romæ Conſulatum geſſit: de quo, in libro 12. [*pag.* 569.] *Strabo*, de Homonadenſibus Ciliciæ populis verba faciens. *Ipſos Quirinius fame expugnavit*, *& quater mille viros cepit*, *quos in urbes vicinas diſtribuit: eorum verò regionem omni juventute exhauſtam reliquit.* & Tacitus, libro 3°. Annal cap. 48. *Impiger militiæ*, *& acribus miniſteriis conſulatum ſub D. Auguſto*; *mox expugnatis per Ciliciam Homonadenſium caſtellis*, *inſignia triumphi adeptus.* Statutum autem ab ipſo Auguſto fuerat; ne magiſtratus depoſito honore ſtatim in provincias mitterentur: [*Sueton. in Octavio*, *cap.* 36.] ſed poſt quintum demùm à geſto in Urbe magiſtratu exactum annum. [*Dio*, *lib.* 53. *pag.* 505.]

Hinc Ciliciæ proconſulatum tunc obtinens Quirinius, in vicinam Syriam mitti potuit; vel ut Cenſitor, cum poteſtate extraordinariâ, vel ut Procurator Cæſaris cum ordinariâ: & ipſo Ciliciæ, & Sentio Saturnino Syriæ Proconſulatum adhuc tenente. Nam & Volumnium & Saturninum, à *Joſepho* ſimiliter Syriæ ἐπιτρόπους ſive *Præſides* non ſemel dictos audivimus: quum Volumnius ἐπίτροπος tantùm fuerit (ut in lib. 1. Belli, cap. 17. eum appellatum videmus) ſive *Procurator*. Atque ut paulò pòſt in Proconſulatûs dignitate Saturnino Quintilius Varus ſucceſſor datus eſt; ita nihil obſtat, quo minùs Quirinius in negotiorum Cæſaris procurandorum officio Volumnio nunc vel ſucceſſiſſe dici poſſit, vel acceſſiſſe, quomodo Herodem regem, Συρίας ὅλης ἐπίτροπον, *Syriæ totius Procuratorem* ab Auguſto conſtitutum *Joſephus* notat: [*lib.* 1. *Belli*, *cap.* 15.] quòd Syriæ procuratoribus ita eſſet adjunctus, ut ex ejus ſententiâ facienda eſſent omnia. [*lib.* 15. *Antiquit. cap.* 11.] Atque ita utrumque conſtabit: & quod habet *Tertullianus*, [*lib.* 4. *contra Marcion. cap.* 19.] *cenſus actos ſub Auguſto in Judæâ per Sentium Saturninum*; & quod verba Euangeliſtæ præferunt, eandem factam eſſe deſcriptionem *præſidente Syriæ Cyrenio* vel Quirinio. cujus ille potiùs quàm Saturnini præfecturæ mentionem facere hîc maluit; quia præſentem deſcriptionem cum alterâ poſt decennium, relegato in exilium Archelao, ab eodem Quirinio peractâ conferre voluit: ex duobus Quirinii cenſibus, eum qui cum nativitate Chriſti conjunctus erat *primum* fuiſſe declarans.

Dum prior verò ageretur hic cenſus, aſcendit Joſephus à Galilæâ, ex urbe Nazarethâ, in Judæam, in urbem Davidis quæ vocatur Bethlehem, propterea quòd erat ex domo & familiâ Davidis: ut deſcriberetur cum Mariâ uxore, quæ erat prægnans. [*Luc.* II. 4, 5.]

ÆTAS MUNDI VII.

JESUS CHRISTUS, Dei filius, in temporis plenitudine, Bethlehemi ex beatissimâ Virgine Mariâ natus est. [*Matth.* I. 25. & II. 1, 5. *Gal.* IV. 4.] quem illa fasciis involutum reclinavit in præsepi: eo quòd non esset locus in diversorio. [*Luc.* II. 7.]

Servatoris nativitas pastoribus agro vicino nocte gregem suum custodientibus per Angelum Domini revelata est: sermonem illius excipiente multitudine exercituum cœlestium, gloriam Deo, terræ pacem, & hominibus benevolentiam comprecantium. Pastores Bethlehemam festinantes, invenerunt Mariam & Josephum, & infantem jacentem in præsepi; & divulgaverunt id quod dictum fuerat ipsis de puerulo illo: & reversi sunt, glorificantes & laudantes Deum. [*Luc.* II. 8,—20.]

Octavo à nativitate die circumcisus est puerulus; & vocatum est nomen ejus JESUS, quod indicatum fuerat ab Angelo priusquàm ipse in utero conciperetur. [*Luc.* II. 21.] 4710 4

Magi ab Oriente, duce Stellâ, Hierosolymam ad regem Herodem venientes, ibique edocti locum Christi natalem esse Bethlehemum Judææ, eò profecti sunt: & domum à superstante Stellâ demonstratam ingressi, invenerunt ibi puerulum cum Mariâ matre ipsius. Qui prostrati adoraverunt eum: apertisque thesauris suis, obtulerunt ei munera, aurum, & thus, & myrrham. Deinde divinitùs in somnis admoniti ne reverterentur ad Herodem, per aliam viam regressi sunt in regionem suam. [*Matth.* II. 1,—12.]

Die post partum quadragesimo Maria Hierosolymam ad Templum accessit: tum ut filium Jesum ibi sisteret Domino, secundùm legem de Primogenitis; tum ut pro seipsâ offerret par turturum, aut duos pullos columbarum, (eâ conditionis ipsius paupertate existente, ut non posset agnum afferre) secundùm legem de puerperarum Purificatione. [*Luc.* II. 22,23,24, 27. *cum Levitic.* XII. 2, 3, 4, 6,-8.]

Quum puerulum Jesum introducerent in Templum parentes, ut facerent quod ex Lege consuetum erat; venit in Templum Hierosolymitanus Simeon, cui divinitùs fuerat revelatum, ipsum non moriturum, priusquàm vidisset Christum Domini. Quo in ulnas recepto, laudavit ille Dominum, tum de Christo ipso tum de matre illius editis vaticiniis. Eodem ipso quoque momento superveniens Anna prophetissa, filia Phanuelis, vicissim palàm agnoscebat Dominum, & loquebatur de eo omnibus qui redemptionem expectabant Hierosolymis. [*Luc.* II. 25,—38.]

Quum Josephus & Maria perfecissent omnia secundùm Legem Domini, reversi sunt in Galilæam, in urbem suam Nazaretham. (*Luc.* II. 39.)

Angelus Domini apparens Josepho in somnio, de fugâ in Ægyptum monuit; ut vitæ infantis consuleret, & Herodis conatus eluderet. Qui experrectus accepit puerulum & matrem ejus nocte, & secessit in Ægyptum: ubi usque ad obitum Herodis mansit. (*Matth.* II. 13,14,15.)

Herodes, infantem Bethlehemi adhuc fuisse existimans, ut eum inter reliquos perderet, interemit omnes pueros qui erant in Bethlehem & in omni confinio ejus, à bimatu & infrà, secundùm tempus (Stellæ in Oriente primùm visæ) quod exquisierat à Magis. (*Matth.* II. 16.)

Acceptis Româ ab Antipatro litteris, quibus significârat rebus ex sententiâ peractis brevi se rediturum in patriam, Herodes dissimulatâ irâ insidiosè rescripsit, ut properaret ne quid sibi per ejus absentiam quod nollet accideret. Simúlque modicè de matre ejus questus est; pollicendo remissurum se querelas post adventum illius. *Joseph. lib.* 17. *cap.* 7.]

Ad Antipatrum verò nihil adhuc vel de Pheroræ morte vel de iis quæ contra seipsum in Judæâ mota sunt perlatum fuerat: quamvis inter scelus probatum & ipsius reditum septem mensium spatium intercesserit. [*Id. lib.* 1. *Belli, cap.* 20. & *lib.* 17. *Antiquit. cap.* 6. *fin.*] In itinere enim, Tarenti quidem de Pheroræ excessu epistolam, in Ciliciâ autem patris illas celeriter eum revocantes litteras accepit: atque ad Celenderim Ciliciæ opidum perveniens, dubitare cœpit de reditu; vehementer contristatus matris ignominiâ. Navigare tamen pergens, in Sebastum Cæsareæ portum delatus est: ubi à nemine salutatus, inde Hierosolymam est profectus. (*Id. lib.* 17. *Antiquit. cap.* 7.]

Fortè per idem tempus Hierosolymis erat Quintilius Varus, successor Saturnino missus in Syriam, tunc verò ab Herode in consilium de rebus agendis adhibitus. Quibus unà sedentibus supervenit Antipater omnium insciis, & ita ut erat purpuratus in regiam ingressus est: quo mox admisso, amicorum comitatus per janitores exclusus est. Ipsum verò accedentem pater à complexu repulit; perpetratum fratricidium & cogitatum patricidium opprobrans; & Varum cognitorem ac judicem in crastinum denuncians. (*Id. ibid.*)

Sequenti deinde luce, præsidente Varo ac Rege, ipse pater accusationem primùm exorsus, ejus prosecutionem & confirmationem Nicolao Damasceno reliquit, amicitiâ & domesticâ consuetudine sibi conjunctissimo, totiúsque negotii scientissimo. Uni cùm à criminibus objectis Antipater purgare se non posset; venenum patri paratum in medium proferri Varus jussit: quod cuidam capitis damnato ad bibendum datum, sine morâ necavit hominem. Quo facto, surgens Varus abiit è concilio, & sequenti die Antiochiam profectus est; ubi plurimùm degebat, quòd illic esset Syrorum regia. (*Ibid.*) * & Syriam pauper divitem ingressus, dives ipse pauperem reliquit. [*Vellei. Paterc.* lib. 2. cap. 117.*] Herodes verò confestim vinctum filium in carcerem conjecit: & Romam Cæsari de eo significavit per litteras; missis etiam qui coràm

eloquentiæ

eloquerentur mandata, docerentque quàm scelerata esset Antipatri malitia. [*Joseph. lib.* 17. *cap.* 7.]

Per eosdem dies interceptæ sunt Antiphili ex Ægypto ad Antipatrum missæ litteræ; unà cum aliis Româ ad Antipatrum & Herodem regem ab Acme scriptis. Judæa hæc erat genere, Liviæ uxoris Cæsaris ancilla: quæ magnâ pecuniâ ab Antipatro corrupta, confictam ad Herodem transmisit epistolam, quasi à Salome sorore ad dominam suam contra ipsum scripram; in quâ postulabat, ut sibi liceret Syllæo nubere. (Nabatæo nimirùm illi, Herodis hosti acerrimo: quem paulò pòst, ob proditum in expeditione Arabicâ Ælium Gallum & alia crimina, Romæ securi esse percussum, in libro 16. pag. 782. *Strabo* indicat.) Harum epistolarum exemplum, unà cum suis adversùs filium litteris, Herodes per legatos ad Cæsarem misit. (*Ibid.*)

Dum legati Romam properant, Herodes morbo correptus testamentum condidit, successionem regni relinquens natorum minimo (Herodi Antipæ) exasperatus in Archelaum & Philippum calumnis Antipatri. (*Id. lib.* 17. *cap.* 8.]

Judas Sariphæi filius & Matthias Margalothi, doctissimi Judæorum & interpretes patriæ legis præstantissimi, postquàm cognoverunt morbum Regis esse incurabilem, juvenibus, quos disciplinis instituebant persuaserunt, ut Aquilam auream ab Herode supra majorem Templi portam positam dejicerent. Qui claro meridie ascendentes, detractam aquilam conciderunt securibus, inspectante congregatâ in Templum multitudine. Quod ut renunciatum cognovit dux regius, cum validâ suorum manu adveniens, circiter 40 juvenes, resistere autos, cum duobus Magistris comprehendit, & ad Regem perduxit. Eos, in facti defensione constanter persistentes, Herodes vinctos Jerichuntem misit: móxque accitis Judæorum primoribus, in concionem eorum lectică ob imbecillitatem delatus, de injuriâ non tam sibi quàm Deo (ut dicebat) illatâ conquestus est. Quibus ex sententiâ suâ id factum fuisse denegantibus, in cæteros mitior, Matthiæ Pontifici summum ademit sacerdotium, quasi non alieno ab hoc consilio; eique successorem dedit Joazarum, uxoris suæ (Mariammes, Simonis Pontificis filiæ) fratrem; Matthiam verò alterum, seditionis consortem, ejúsque socios vivos exussit: & Luna nocte eâ defecit. [*Id. ibid.*] Quam eclipsim die Martii 13 horis 3. post mediam noctem fuisse factam, astronomicus calculus indicat.

Herodi deinde morbus factus est gravior. Lento enim calore torrebatur; qui non tam externo tactu deprehendebatur, quàm intùs popularetur viscera. Accessit & bulimia, cui placandæ necesse esset continuò cibos suggerere: simúlque vexabatur intestinorum exulceratione & colicis passionibus. Pedes tumebant phlegmate humido, similitérque inguina. Ipsa quoque verenda putrefacta scatebant vermiculis; accedente fœdâ nec minùs molestâ rentigine, non sine fœtore gravissimo. Super hæc omnia nervorum contractione laborabat, & difficultate anhelitûs. (*Ibid.*)

Quamvis autem graviùs ille affligeretur, quàm ut videretur posse morbo perferendo sufficere, tamen evasurum se sperabat; accersendis medicis intentus, & medicamentis conquirendis undique. Profectus etiam ultra Jordanem fluvium, calidis aquis se fovebat apud Callirhoën; quæ, in lacum Asphaltitem effluentes, præter vim medicam potu quoque jucundæ sunt. Ibi de medicorum consilio immissus fovendus in refertum oleo solium, visus est illis jam agere animam. Quare exortâ complorationc familiarium excitatus & ad se reversus, nullámque ampliùs salutis spem habens, singulis militibus 50. drachmas jussit distribui: magnáque liberalitate usus in duces atque amicos, rursùm Jerichuntem reversus est. [*Ibid.*]

Cùm audiisset Augustus inter pueros quos in Syriâ (Palæstinâ) Herodes rex Judæorum intra bimarum jussit interfici, filium quoque ejus occisum; ait: *Melius est Herodis porcum esse quàm filium.* Ita refert *Macrobius.* [*lib.* 2. *Saturnal. cap.* 4.]

* Paulò ante Herodis obitum, Agrippa (illius ex filio Aristobulo nepos) Romæ degens, & per convictum insinuatus in familiaritatem Drusi, Tiberii filii, nactus est etiam amicitiam Antoniæ, Drusi majoris conjugis, commendatione matris suæ Bernices (Costobari Idumæi, & Salomes sororis Herodis filiæ) quæ apud illam erat in pretio. [*Joseph. lib.* 18. *cap.* 8.] *

4001 Herodes nobilissimos Judæorum undique edicto minaci Jerichuntem accitos conclusit in Hippodromo; datis mandatis Salomæ sorori & ejus viro Alexæ, ut statim post obitum suum curarent illos per milites interfici: hoc quærens, ut populo luctûs causa præberetur, lætaturo alioqui de regis invisi miserabili interitu. [*Joseph. lib.* 17. *cap.* 8.]

Româ, à legatis ad Cæsarem missis, venerunt litteræ: quibus significatum est, Acmen ab irato Cæsare occisam esse propter locatam Antipatro operam; ipsúmque Antipatrum relinqui arbitrio patris, sive in exilium eum vellet pellere sive capite plectere. His auditis Herodes paululùm recreatus est: sed mox repetitus gravi dolore, cibi tamen avidus, pomum simul & cultellum, quo illud repurgaret, popposcit. Quum autem cultro seipsum ferire vellet, Achiabus nepos ictum ejus præveniens, clamore sublato cohibuit ejus dexteram: móxque demùm luctus cum trepidatione ac tumultu occupavit palatium, quasi rege jam agente animam. [*Id. lib.* 17. *cap.* 9.]

Eum strepitum ubi persensit Antipater, ratus patrem verè vitam finivisse, cum custode carceris de missione cœpit agere; multa & in præsens & in futurum post acquisitam potestatem illi promittens. Cujus conatum quum ille Regi renunciasset; præ indignatione exclamans Herodes, quamvis morti proximus erexit se in cubitum: jussítque unum è satellitio sine morâ Antipatrum occidere, & corpus obscuro condi in castello Hyrcanio. [*Id. ibid.*]

Deinde, mutatâ voluntate mutavit etiam Herodes testamentum. Antipam enim, quem prioribus tabulis regni successorem destinaverat, Galilææ simul ac Perææ tetrarcham constituit: regnum verò Archelao largitus est. Philippo filio Gaulonitidem, Trachonitidem, Batanæam,

naram, & Paneada regiones tetrarchiæ nomine assignavit. Salomæ sorori suæ Jamniam, Azotum, & Phasaëlida attribuit; cum argenti signati 500 millibus. Cæteris cognatis pecuniam & reditus annuos reliquit. Cæsari legavit argenti signati centies centena millia: & vasa sua tam aurea quàm argentea, magnúmque vestis pretiosæ numerum. Liviæ autem Cæsaris uxori & quibusdam amicis quinquagies centena millia. [*Id. lib.* 17. *cap.* 10.]

His ita ordinatis, quintâ die postquàm Antipatrum filium occidit, vitâ Herodes defunctus est: annos quidem 34. ex quo interfecit Antigonum, regno potitus; ex quo autem à Romanis rex declaratus est, 37. [*Id. ibid. & lib.* 1. *Belli*, *cap. ult.*] circa Novembris nostri diem 25. septimo videlicèt Cisleví mensis: qui idcircò à Judæis ut dies lætus & festivus celebratur; quòd in eo *Herodes*, *qui sapientes odio prosecutus est*, *mortem obierit*, ut ex מגילת תענית sive *volumine Jejunii*, in Chronologiâ suâ notavit *Edvardus Liveleius*, vir doctissimus.

Salome & Alexas, priusquàm Regis mors innotesceret, in Hippodromo clausos domum suam quemque dimiserunt: dicentes ita ipsum jubere, ut in agros digressi curarent suamet ipsorum negotia. [*Joseph. lib.* 17. *cap.* 10.]

Indicatâ deinde Regis morte, congregatáque in Jerichuntinum theatrum omni militiâ, primùm legerunt litteras ejus scriptas ad milites: in quibus gratias eis agebat pro fide ac benevolentiâ; rogabátque ut eandem servarent Archelao filio, quem regni successorem sibi substituerat. Deinde Ptolemæus, cui annulus Regis signatorius creditus fuerat, Testamentum perlegit: quod non aliàs ratum habendum esset, quàm accedente Cæsaris consensu. Móxque acclamatum est Regi Archelao: & milites catervatim unà cum suis ducibus pollicebantur eandem, quam Patri hactenùs præstitissent, fidem atque operam; lætis ominationibus Deum illi fautorem comprecantes. Tum funus ambitiosissimo apparatu ab Archelao præparatum est. (*Ibid.*)

Defuncto Herode, qui quærebat vitam infantis Jesu; angelus Domini in somnis apparens Josepho in Ægypto, ut cum puerulo & matre ejus proficisceretur in terram Israëlis, illi mandavit. Qui experrectus, quod erat injunctum fecit. (*Matth.* II. 19, 20, 21.) 4712 3

Veniens in terram Israëlis Josephus, quum audisset Archelaum regnare in *Judeâ* pro Herode patre suo, timuit illuc abire: & divinitùs admonitus in somnis, secessit in partes *Galilææ*, (cujus Tetrarchiam Antipæ in Testamento pater Herodes concesserat) ibique habitavit in urbe *Nazareth*, unde & Christus *Nazareni* cognomentum accepit. (*Matth.* II. 22, 23.) & *Nazarenorum*, Christiani. (*Act.* XXIV. 5.)

Herodis corpus funebri pompâ per 200 stadia, Jerichunte in Herodion castellum, ubi ipse sepeliri se mandaverat, delatum est. [*Joseph. lib.* 1. *Belli*, *cap. ult. fin.*] octo stadiis (sive milliari Italico; quantum ex libro 17. Antiquit. cap. 10. colligi poterit) singulis diebus confectis. Ferebatur autem in lecticâ auteâ, distinctâ variis gemmis pretiosis, & instratâ purpurâ. Corpus quoque amictum erat purpurâ: impositò capiti diademate, & desuper coronâ aureâ, sceptróque in manu dextera. Lecticam stipabant filii, & cognatorum numerus. Hos sequebantur milites, distributi per nationum genera: deinde 500. famuli, ferentes aromata. [*Id. lib.* 17. *Antiquit. cap.* 10.]

Finitâ funebri pompâ, Archelaus Hierosolymam veniens per septem dies, de more Judaico, luctum patris celebravit; & in fine luctûs funebre epulum multitudini præbuit. Deinde in Templum ascendens, quacunque transibat excipiebatur gratulationibus ac faustis acclamationibus. Tum conscenso suggesto sublimis aureo solio residens, plebem benignissimè allocutus est; præclarissima quæque ei promittens: adhuc tamen à Regis nomine abstinere se dixit, donec à Cæsare paterni Testamenti fieret confirmatio. Et sacrificio peracto, convivium cum amicis iniit. (*Id. ibid.*)

Interea seditio est excitata ab amicis eorum, quos propter dejectam Aquilam auream Herodes supplicio affecerat: qui tum convitia in defunctum regem jactabant, tum quosdam illius amicos ad pœnam deposcebant: simúlque Pontificem Joazarum dejici Pontificatu postulabant. Quos cùm frustrà placare Archelaus conaretur; res eò denique processit, ut sub festum Paschatis, immisso ab Archelao toto exercitu, ad tria millia virorum circa Templum ab equitibus cæderentur, reliquis fugâ se in proximos montes recipientibus. [*Id. lib.* 17. *cap.* 11.]

Tum Archelaus ad mare descendit unà cum matre suâ (Malthace Samaritanâ,) ad Cæsarem navigaturus; ducens secum Nicolaum Damascenum & Ptolemæum (Herodis procuratorem,) multósque ex amicis alios: & familiâ & regno commissis Philippi fratris sui fidei. Simul etiam profecta est Salome Herodis soror, ducens secum suam progeniem. Alii quoque ex cognatis sequebantur multi, quasi collaboraturi pro parandâ regiâ dignitate Archelao; re autem verâ obnixuri ei potiùs, & præcipuè perpetratum in Templo facinus incusaturi. (*Ibid.*)

Cum hoc comitatu eunti Archelao occurrit apud Cæsaream Sabinus procurator Cæsaris in Syriâ, in Judæam properans ad asservandam Herodis pecuniam. Quem Varus Syriæ præses commodùm interveniens retinuit: aderat enim ab Archelao accersitus per Ptolemæum. Ita ille in Præsidis gratiam neque arces occupavit in Judæâ, neque thesauros obsignavit regios; omnia relinquens in potestate Archelai, tantisper donec Cæsar de his aliquid statueret: & hæc pollicitus, manlit Cæsarem. Sed postquàm Romam navigavit Archelaus, & Varus versùs Antiochiam profectus est; ipse Hierosolyma petiit, & occupavit regiam. Accitis deinde præfectis arcium & regiis procuratoribus, rationes reposcebat ab eis, & arces sibi committi postulabat. Præfecti tamen non discesserunt à mandatis Archelai, sed omnia servabant in ipsius adventum integra, prætexentes ea se servare Cæsari. [*Ibid.*]

Eodem tempore etiam Antipas Herodis filius Romam navigavit, parandi sibi regni spe, ad

quam

quàm excitatus erat per Salomen; quasi Archelao præferendus, eo quòd prioribus Testamenti tabulis successor regni destinatus fuerat, quæ validiores deberent esse quàm illæ scriptæ posteriùs. Ducebat autem secum matrem suam (Cleopatram Hierosolymitanam) & fratrem Nicolai Damasceni Ptolemæum, inter amicos olim Herodis præcipuum, & tunc suis faventem partibus. Sed maximè illum ad affectandum regnum movit Irenæus orator, vir eloquens & diu versatus in regiis negotiis. Postquàm verò Romam Antipas pervenit, omnes cognati ad eum, Archelai odio, defecerunt: Sabino quoque, scriptis ad Cæsarem litteris, Archelaum accusante. (*Ibid.*)

Archelaus per Ptolemæum Cæsari libellum obtulit, & jus suum, & rationes pecuniarum Herodis obsignatas, continentem. Cæsar, eo libello simúlque Vari ac Sabini litteris perlectis, amicos in consilium advocavit: Caio Agrippæ & Juliæ filiæ suæ filio, jam à se adoptato, primum locum in consistorio tribuens. Ibi tum Antipater Salomes filius, vir facundissimus, contra Archelaum dixit: cui pro eodem Nicolaus Damascenus respondit. Quo finem dicendi faciente, Cæsar Archelaum ad genua sibi accidentem erexit humanissimè, dignum esse regno pronuncians: præ se ferens, nihil se facturum, nisi Testamento præscriptum & Archelao ipsi commodum. Videnſque hâc promissione confirmatum in spe juvenem, nihil tum ampliùs super eâ re statuit. (*Ibid.*)

Ad compescendos tumultus, post Archelai discessum in Judæâ ortos, Varus Antiochiâ veniens, authores ejus motûs affecit supplicio: & maximâ ex parte seditione compressâ, rediens legionem unam reliquit Hierosolymis, ut Judæis novandarum rerum facultatem præriperet. Quamprimùm verò ille abiit, Sabinus Cæsaris procurator ibi subsistens, fretus relictis illic copiis & parem se jam putans populo, arces occupare conatus est, & violentas pecuniæ regiæ scrutationes fecit, privati lucri & prædæ cupidine. (*Ibid.*)

Ad festum Pentecostes multa millia non solùm religionis gratiâ, sed etiam ut pœnas à Sabino expererent, non ex Judæâ tantùm graviùs offensâ, sed è Galilæâ quoque ac Idumæâ, tum à Jerichunte & trans Jordanem suis opidis, confluxerunt; & castris trifariam partitis, Sabinum acriter oppugnârunt. Quibus Romani milites strenuè sese opponentes, plurimis eorum cæsis, penetraverunt ad sacræ pecuniæ conditorium: cujus bona pars furto militum disperiit, ad Sabinum autem propalàm 400. talenta ex eâ prædâ relata sunt. Eum Judæi, è pugnacissimis globo facto, in regiâ obsedérunt. Rufus verò & Gratus, qui sub se habebant tria millia bellicosissimorum & strenuissimorum virorum ex Herodis exercitu, in partes Romanorum se transtulerunt. Judæi tamen nihilo segniùs instabant oppugnationi, muros suffodientes cuniculis; & adversarios, securitate promissâ, ut abirent hortantes. Quorum nimiam æquitatem suspectam habens Sabinus, inde milites abducere noluit: à Varo subsidium expectans. (*Ibid.*)

In hoc rerum statu etiam alibi per Judæam diversis in locis innumeri tumultus exoriebantur: quòd proprium regem gens non haberet, qui multitudinem bonis rationibus contineret in officio. Duo enim virorum millia, qui aliquando sub Herode meruerant, tunc verò dimissi domi agebant, in unum collecti bello impetebant regios. Quibus resistens regiorum dux Achiabus, nepos Herodis, quum nusquàm æquo loco sustinere eos auderet, ut veteranos & bellandi peritissimos; se & sua, quantum poterat, asperitatibus accessûs difficilibus tuebatur. (*Ibid.*)

Judas (Ezekiæ, latronum ductoris olim per Herodem magno labore expugnati, filius) apud Sephorim urbem Galilææ collectâ circa se hominum desperatorum manu, incursabat regis ditionem; & potitus ejus armamentario, armarisque inde suis ad unum omnibus, pecuniam quoque regiam in illis locis occupavit. Unde jam formidandus accolis, spoliabat in quoscunque incideret: aspirabátque ad regnum, non bonis artibus, quarum imperitus erat, sed nocendi licentiâ. (*ibid.*) Cùm verò Hebræorum יהודה fuerit Syrorum תודה, indéque *Judas & Thaddæus*, (*Luc. VI.* 16. *cum Marc. III.* 18.) multóque magis *Thendas*, idem planè nomen extiterit: non alius videtur fuisse *Judas* hic, quàm *Thendas* ille, de quo in Act. V. 36. Gamaliel dixit. *Ante hæc tempora exortus est Thendas, dicens se aliquem esse, cui agglutinatus est numerus virorum circiter quadringentorum: qui interemptus est, & omnes qui paruerant ei dissoluti sunt & ad nihilum redacti.*

Simon etiam Herodis regis servus, vir alioqui & formâ & staturâ & robore egregius in primis habitus, ausus est diadema sumere: stipatúsque numerosis copiis, & rex consalutatus ab insanâ multitudine, placebat sibi præ quovis alio. Diripiendâ ac incendendâ Jerichuntinâ regiâ, potestatem suam auspicatus est: passímque crematis aliis regis palatiis, & prædâ concessâ suæ factionis hominibus, majora etiam ausurus videbatur; ni maturè occursum fuisset. Nam Gratus regiorum militum dux, tum Romanorum partes fovens, suas copias contra Simonem duxit: ubi post acerrimum conflictum transamnani homines incompositi, & ferociter magis quàm peritè pugnantes, deleti sunt. Ipsum Simonem per angustas quasdam fauces fugientem Gratus assecutus obtruncavit. Ita *Josephus*. (*ut suprà.*) Nam ad Varum potiùs id *Tacitus* refert: in Historiæ suæ libro 5. cap. 9. de Simone isto sic scribens. *Post mortem Herodis, nihil exspectato Cæsare, Simon quidam regium nomen invaserat. Is à Quintilio Varo obtinente Syriam punitus.*

Apud Amathu quoque Jordani appositu palatium regium incensum est à quâdam hominum colluvie, qualis circa Simonem fuerat. Athronges etiam, pastor hactenùs obscurissimus, vasto tantùm corpore & manuum robore insignis, regiam sibi assumpsit dignitatem. Huic erant quatuor fratres, & ipsi grandi staturâ & manu prompti; in quos quasi legatos magnam quæ confluxerat turbam distributam obire jubebat prælia: ipse diademate ornatus consul-

tabat

tabat de rebus agendis, quarum penes le tervabat arbitrium. Durabárque diu poteſtas hujus, & non inanis regis appellatio: donec in Archelai (Româ reverſi) poteſtatem poſtea redactus eſt. [*Joſeph. lib.* 17. *cap.* 12.]

Maximè autem in Romanos cædibus Athronges ſæviebat, & in milites regios; utriſque ex æquo infenſus. Circa Emmauntem cohortem, frumenta & arma in exercitum portantem, copiæ illius inſidiis exceperunt: ductorémque ejus Arium centurionem cum 40 fortiſſimis pediribus telis confixerunt. Reliquos nihilo meliora jam exſpectantes ſuperveniens cum regio milite Gratus ſervavit, relictis cæſorum cadaveribus. [*ibid.*]

Quintilius Varus, cognito ex Sabini litteris periculo, timens tertiæ legioni, aſſumptis duabus reliquis (nam tres in univerſum erant in Syriâ) & quatuor turmis equitum, auxiliiſque regum & tetrarcharum, properavit in Judæam ut obſeſſis ſuccurreret; juſſis qui præmittebantur convenire Ptolemaidem. Berytiorum etiam urbem præterеundo, 1500 auxiliares ab eis accepit. Aretas quoque Petræus, amicus Romanis factus propter Herodis inimicitias, non parvam manum miſit tam peditum quàm equitum. [*ibid.*]

Poſtquàm apud Ptolemaidem in unum convenit totus exercitus, partem ejus Varus filio & amicorum uni tradidit ducendam contra Galilæos agro Ptolemaidis finitimos. Qui regionem eorum ingreſſus, profligatis quotquot auſi ſunt cum armis occurrere, Sephorim cepit: & venditis ſub haſtâ incolis, urbem abſumpſit incendio. [*ibid.*]

Ipſe Varus verſùs Samariam progreſſus cum exercitu, à civitate quidem abſtinuit, quam ſciebat immunem à ſeditioſorum contagio: caſtra autem poſuit in quodam vico, qui erat Ptolemæi poſſeſſio, Arus nomine. Eum Arabes incenderunt, propter Herodem amicis quoque ejus infenſi. Inde progreſſi Sampho alium vicum iidem Arabes diripuerunt, móxque incenderunt, quamvis munitiſſimum: toto illo itinere omnia miſcentes flammis ac cædibus. Emmaus autem Vari juſſu cremata eſt, in vindictam cæſorum ibi militum, deſerta tamen ab habitatoribus. [*ibid.*]

Inde cùm appropinquarent Hieroſolymis, Judæi qui legionem ab eâ parte obſidebant, ad primum venientis exercitus conſpectum territi diffugerunt, oppugnatione quam inceperant relictâ. Hieroſolymitani autem Judæi graviter à Varo increpati, excuſationem afferebant; populum quidem propter feſtum confluxiſſe, bellum verò non ex ſua ſententiâ, ſed ex convenarum audaciâ ſuſceptum. Et jam antè obviam Varo procеſſerant, Joſephus Herodis regis nepos Gratúſque ac Rufus cum militibus, & Romani qui obſidionem tulerant. Sabinus enim in ejus conſpectum non venit, ſed ſubducens ſe clàm ex urbe, ad mare profectus eſt. [*ibid.*]

Tum Varus dimiſsâ per totam regionem parte exercitûs, perquirebat defectionis authores; & indicio repertos, alios ut fontes puniit, nonnullos dimiſit incolumes: actique ſunt in cruces eâ de causâ circiter duo millia. Poſt hæc ablegato exercitu cujus non erat uſus ampliùs, quique contra ejus voluntatem lucri ſtudio multa malefacta parraverat; ipſe audito decem millia Judæorum in unum confluxiſſe, properavit ut eos deprehenderet. Illi non auſi manus conſerere, deditionem fecerunt arbitratu Achiabi. Varus autem data ſeditioſorum vulgo defectionis veniâ, duces eorum miſit ad Cæſarem. Atque ita rebus compoſitis, & relictâ Hieroſolymis eâdem legione in præſidio, reverſus eſt Antiochiam. [*ibid.*]

Malthace, Archelai mater, morbo Romæ vitam finiit. [*ibid.*]

Cæſar, acceptis Vari de Judæorum defectione litteris, cæteris ſeditioſorum ducibus ad ſe miſſis ignovit; in ſolos aliquot regis Herodis neceſſarios animadvertit, quòd nec cognationis nec juſtitiæ reſpectu à nefariis armis abſtinuerint. [*ibid.*]

Romam venit eodem tempore, Vari permiſſu, Judæorum legatio, poſtulans ut eis liceat ſuis legibus vivere: erántque legati 50. quibus aderant Judæorum Romam incolentium plùs quàm octo millia. Cúmque Cæſar convocaſſet in ædem Apollinis magno ſumptu à ſe extructam concilium amicorum & primariorum civium; venerunt eò legati, proſequente Judæorum turbâ, & Archelaus cum amicorum comitatu. Aderat & Philippus è Syriâ Vari hortatu veniens, tùm ut fratris advocatum ageret, cui Varus bene cupiebat; tùm ut in diviſione regni Herodiani ad ipſum quoque rediret pars aliqua. Datâ igitur Judæorum legatis dicendi copiâ, ab accuſatione Herodis & Archelai illi exorti, poſtulabant demùm ut mutata Reipublicæ formâ poſthac ſine regibus agerent, & contributi provinciæ Syriæ, Romanis parerent poteſtatibus. Quibus cùm pro Herode mortuo & præſente Archelao Nicolaus Damaſcenus reſpondiſſet; Cæſar dimiſit concilium. [*ibid.*]

Poſt paucos deinde dies Archelaum Cæſar non quidem Regem declaravit, ſed dimidiâ parte ditionis quæ Herodis fuerat ei conceſsâ Ethnarcham eum conſtituit; regnum quoque pollicitus, ſi virtutem exhiberet regno convenientem. Obtigit verò illi Judæa & Idumæa, præterque has Samaria; cui ex authoritate Cæſaris tributorum quarta pars remiſſa eſt, eo quòd cæteris tumultuantibus ſoli quieti manſerant in officio. In ejus ditione comprehendebantur urbes, Stratonis turris, Sebaſte, Joppe, Hieroſolyma. nam Gazam, Gadara & Hippon Græcanici inſtituti urbes Cæſar ob id ſeparatas à regni terminis Syriæ contribuit. Sexcenta autem talenta quotannis redibant è ſuâ ditione ad Archelaum. [*Id. ibid. cap.* 13.]

Alterum ditionis Herodianæ dimidium in alios duos Herodis filios Cæſar partitus eſt. Herodi Antipæ Galilæa ceſſit, & Peræa (fertiliſſima trans Jordanem inter duos lacus, Tiberiadis & Aſphaltiten, regiuncula:) quarum annui reditus erant 200 talenta. Philippo Batanæa cum Trachonitide, & Auranitis cum parte quâdam Zenodori (ut vocabant) domus; * ſive ditionis, (non ea quæ Abilenæ Tetrarchiam continebat) Lyſaniæ cuidam datam fuiſſe, ex *Luc.* III. 9. conſtat; quæ pendebant annua talenta 100. Salomæ autem præter legatas à fratre urbes Jamniam, Azotum & Phaſaëlida, regentique quingenta millia, Cæſar largitus

eſt

eſt in Aſcalone palatium: percipiebátque ex ſubjectis ſibi locis 60 talenta annua, habitans in ditione Archelai. Reddita ſunt etiam cæteris regis cognatis legata, ita ut Teſtamento caverat. Duæ deinde ejus filiæ virgines, præter relicta ſibi à patre accepere ex Cæſaris munificentiâ 250 ſignati argenti millia, & elocatæ ſunt Pheroræ filiis. Quin & totum regis legatum, 1500 talentorum æſtimatione, ceſſit ipſius filiis: paucis aliquot vaſis ſibi retentis, non tam ob pretium charis, quàm ob amici memoriam. (*Id. ibid.*)

Ita gentem coërcitam liberi Herodis tripartito rexêre: inquit *Tacitus*, Hiſtoriæ libro 5. cap. 9. Cui addendus & *Strabo*: de liberis ejuſdem, in libro 16. (*pag. 765.*) ita ſcribens. *De filiis alios ipſe, ut eorum impetitus inſidiis, interemit: alios moriens, adſignatâ cuique portione, ſucceſſores reliquit. Cæſar & Herodis filios, & ſororem Salomen, & Berenicem Salomes filiam, honore proſecutus eſt.*

Juvenis quidam Judæus plebeius, educatus Sidone apud quendam Romani civis libertum, Alexandrum Herodis filium de facie referens, mentitur ſe illum eſſe, qui à ſupplicio, cum fratre Ariſtobulo, cuſtodis cujuſdam beneficio ſervatus ſit: ut id mentiretur inductus à vafro quodam impoſtore rerum omnium regiæ Herodis gnaro. Hujus technis & dolis inſtructus, quum Cretam appuliſſet, quotquot Judæorum venerunt in ejus colloquium, omnibus rem perſuaſit: & auctus ab eis pecuniâ trajecit in Melum inſulam, ubi magnam pecuniæ vim adeptus eſt prætextu regiæ proſapiæ. Et jam ſperans recepturum ſe paternum principatum, Romam properavit, ſuis hoſpitibus deducentibus. Cúmque adnavigaſſet Puteolos, ibi quoque à deceptis Judæis ſimili favore exceptus eſt: Rómámque advenienti univerſa Judæorum illic agentium multitudo profecta eſt obviam. Id ubi allatum eſt ad Cæſarem, Celadum unum è ſuis libertis familiariter olim verſatum cum adoleſcentibus illò miſit, juſſum ut Alexandrum in conſpectum ſuum adduceret: quod ille fecit, nihilo in dignoſcendo aliis ſagacior. Non tamen fefellit Cæſarem: qui Pſeud- Alexandrum iſtum impoſturam fatentem in remigum ordinem allegit, quòd eſſet valido corpore; eum verò qui ad hæc audenda illum impulerat necavit. (*Joſeph. lib. 17. cap. 14.*)

4002 Archelaus ethnarcha in Judæam reverſus, Joazaro Boëthi filio (vel ex Simone filio nepoti) Pontificatum abrogavit, inſimulato quòd ſeditioſis conſenſiſſet: eámque dignitatem in Eleazarum illius fratrem collocavit. (*Id. ibid. cap. 15.*)

Auguſtus, Conſulatu *decimo tertio* ſuſcepto, Lucium filium in forum deduxit. (*Sueton. in Octavio, cap. 26.*) iiſdem illi datis honoribus, qui in fratrem Caium ante triennium fuerant collati. Quorum & nummi teſtes ſunt, in quibus effigies Caii & Lucii cum clypeis & haſtis cernuntur, hâc inſcriptione adpoſitâ. C. L. CÆSARES. AVGVSTI. F. COS. DES. PRINC. JVVENT. 4712 2

In eodem Conſulatu ſuo XIII. *ſexagenos denarios plebi, qua tum frumentum publicum accipiebat*, ſe dediſſe, ipſe in monumento Ancyrano indicat: addens, *ea millia hominum paullo plura quàm ducenta* fuiſſe. Quod ipſum etiam in Excerptis ex Dione, apud *Xiphilinum* habetur: niſi quòd pro 60 denariis (quos drachmas Græci reddunt) Latinus interpres 240 denarios, neſcio quâ incogitantia, repoſuerit.

Magnificentiſſimis gladiatorii muneris naumachiæque ſpectaculis Auguſtus, ſe & Gallo Caninio Conſulibus, dedicato Martis templo, animos oculóſque populi Romani replevit. [*Vell. Patercul. lib. 2. cap. 100. cum Hieronymo, in Chronico.*] Spectaculis exhibitis, aquam in circum Flaminium induxit; in quâ 36. crocodili ſunt conciſi. [*Xiphilin. ex Dione.*]

Navale verò ibi exhibuit prælium, circa Tiberim cavato ſolo, in quo poſtea Cæſarum nemus erat. [*Sueton. in Octavio, cap. 43.*] cujus loci excavati longitudo 1800 pedum fuit, latitudo 200. in quo 30 roſtratæ naves & triremes plurimæ, præter minora navigia, inter ſe conflixerunt: ut in rerum ſuarum Breviario, lapidi Ancyrano inſculpto, ipſe Auguſtus indicat. Hujus naumachiæ, ut nuperrimè editæ, in libro Artis ſuæ primo ita meminit Ovidius.

Quid modò, cùm belli navalis imagine Cæſar
Perſidas induxit Cecropidáſque rates?
Nempe ab utroque mari juvenes, ab utroque puella
Venêre; atque ingens urbis in urbe fuit.

Ejuſmodi ludicris vacanti Romæ Auguſto, in Oriente ab Armeniis negotium datum eſt. Eos in hoc unum ſervitutis genus Pompeius aſſueverat, ut rectores à Romanis acciperent. Sed jam Artavaſdem ſive Artabazem, eo jure regem ab Auguſto ipſis impoſitum, non ſine Romanorum clade dejecerunt; Tigrane in locum ejus ſubſtituto. Ad hanc verò defectionem tuendam, Parthos in auxilium advocárunt: atque ita, ſe ad eos ſubtrahente Armeniâ, Phraates deſciſcens à ſocietate Romanâ adjecit Armeniæ manum. [*Florus, lib. 4. cap. 12. Velleius Patercul. lib. 2. cap. 100. Tacitus, Annal. lib. 2. cap. 3. Dio, in Zonarâ; & Excerptis à Fulv. Urſino edit. legat. 39. Sextus Rufus, in Breviario.*]

Caium & Lucium teneros adhuc ad curam Reipublicæ Auguſtus admovit; & Conſules deſignatos circum provincias exercituſque dimiſit. [*Sueton. in Octav. cap. 64.*] Unde & Caium *provinciæ ad ſidendum obiiſſe*, in Velleio Paterculo [*lib. 2. cap. 101.*] legimus. ubi *ad ſedandum*, Beatus Rhenanus legendum ſenſit; *ad viſendum*, Juſtus Lipſius. cujus veriorem hîc eſſe emendationem, locus iſte *Dionis*, in Excerptis ab Henr. Valeſio editis, [*pag. 665.*] oſtendit. „ Caius „ Cæſar legiones quæ ad Iſtrum caſtra habebant, pacis more obiens ſpectavit. Bellum enim „ nullum ab eo geſtum: non quòd nullum bellum ingrueret; ſed quia ipſe quidem in ſummâ „ pace ac ſecuritate principatûs artes diſcebat, belli autem diſcrimina aliis mandabantur.

Romæ eo ipſo anno quo gladiatorii muneris naumachiæque ſpectacula D. Auguſtus exhibuit, fœda diêbu memoriâque horrenda in ipſius domo tempeſtas erupit. Quippe filia ejus Julia,

Ad Ortum Solis Æquinoctialis, Ad Meridiem Terra Australis, Ad Occasum Solis Æquinoctialis, Ad Septentrionem Terra Australis. Ad Ortum Solis Æquinoctialis, Ad Meridiem Terra Australis, Ad Occasum Solis Æquinoctialis, Ad Septentrionem Terra Australis. Ad Ortum Solis Æquinoctialis, Ad Meridiem Terra Australis, Ad Occasum Solis Æquinoctialis, Ad Septentrionem Terra Australis. Ad Ortum Solis Æquinoctialis, Ad Meridiem Terra Australis, Ad Occasum Solis Æquinoctialis, Ad Septentrionem Terra Australis.

coluit, purgando ſuſpiciones, & non ipſi tantùm Caio ſed etiam comitibus ejus ſe ſubmittendo, [*Xiphilin. & Zonar. ex Dione.*] licèt Tiberio, ut ſolet, adulatus hîc *Velleius*, Caium illi omnem honorem, ut ſuperiori, habuiſſe ſcripſerit. [*lib. 2. cap.* 101.] Non *Chium*, ſed *Samum* Tiberium viſendi Caii privigni ſui gratiâ trajeciſſe, ibíque alieniorem eum ſibi ſenſiſſe ex criminationibus M. Lollii, ſcribit *Suetonius*. [*ut ſuprà cap.* 12.]

Sed venit præterea in ſuſpicionem Tiberius per quoſdam beneficii ſui centuriones, à commeatu caſtra petentes, mandata ad complures dediſſe ambigua, & quæ tentare ſingulorum animos ad novas res viderentur. De quâ ſuſpicione certior ab Auguſto factus, non ceſſavit efflagitare aliquem, cujuslibet ordinis, cuſtodem factis, atque dictis ſuis. Equi quoque, & armorum ſolitas exercitationes omiſit; redegitque ſe, depoſito patrio habitu, ad pallium & crepidas: atque in tali ſtatu biennio fere Rhodi permanſit, contemptior in dies, & inviſior. [*Suetonius in Tiber. cap.* 12.]

Caſus Judæam prætervehens, apud Hieroſolymam ſupplicare contempſit: Quod Auguſtus ubi per eum comperit, ut prudenter factum collaudavit. Refert hoc *Suetonius*, in *Octavio*, cap. 93. & ex eo *Oroſius*, lib. 7. cap. 3. ex Ægypto Caium venientem fines Palæſtinæ præteriiſſe addens. (* Alia verò Auguſti mens perſpicitur, ex *Philone*, *in Legat. ad Caium.* *)

In Syriam inde venientem Caium, nihil præclari geſſiſſe, ex Dione refert *Zonaras*. Tam variè ibi ſe geſſiſſe, ut nec laudaturum magna, nec vituperaturum mediocris materia deficiat; ait Velleius Paterculus. [*lib. 2. cap.* 101.] Per majeſtatem tamen Romani nominis facilè eum cuncta ſedaviſſe, *Sextus Rufus* in ſuo affirmat Breviario.

Quirinius Romam reverſus, conjugem duxit generoſiſſimam fœminam Lepidam; deſtinatam aliquando Lucio Cæſari uxorem, atque Auguſto nurum. Quam tamen *poſt vigeſimum annum* (M. Valerio Meſſalâ & M. Aurelio Cottâ Conſulib. anno Per. Julian. 4733.) ille dimiſſam è matrimonio veneni olim in ſe comparati arguebat. [*Suetonius in Tiberio, cap.* 49. *cum Tacito, lib.* 3. *Annal. cap.* 22. *&* 23.]

Cùm Auguſtus in ſuperiùs commemoratis litteris Phraatem ſimpliciter compellaſſet, regio titulo non appoſito; adeò ille nihil eſt territus, ut reſcribens ſuperbè, ſibi ipſi Regis regum titulo dato, Auguſtum tantùm Cæſaris vocabulo affecerit. [*Dio, in Xiphilino, & legat.* 39. *ab Urſino edit.*] Poſtquàm verò Caium in Syriam adveniſſe audiſſet, ac res domi odio ſui conturbatas ſuſpicaretur, eâ conditione, ut Armeniam miſſam faceret, in gratiam rediit. [*Xiphilin. ex Dione.*] Unde, ut in libro 7° *Eutropii*, Auguſtus *Armeniam à Parthis recepiſſe*; ita in *Euſebiano* Chronico (ad hunc annum) *Caius Cæſar amicitiam cum Parthis feciſſe* legitur.

Quum Artabazes (ſive Artavaſdes) morbo extinctus eſſet, Tigranes dona miſit Auguſto, velut adverſario de medio ſublato: titulóque regio litteris haud inſcripto, regnum ab eo petiit. Auguſtus his adductus, & bellum præterea Parthicum veritus, tum ea munera accepit, tum bonâ cum ſpe Tigranem in Syriam ad Caium proficiſci juſſit. Ita *Dio*; in Excerptis legationum, à Fulvio Urſino editis. *Armenios, qui tunc temporis validiores erant Parthis, dedidiſſe ſe Caio*, dicit Sextus Rufus in Breviario. Et, ſi Jornandem hîc audire libeat: *Armenii cum Parthis commixti, per C. Cæſarem nepotem Auguſti ocyùs ſuperantur. Armenii ſiquidem, utilius rati Romanorum amicitia reconciliari & propriis ſedes incolere, quàm cum Parthis conjungi & ſedes perdere, & Romanos infeſtos habere.*

4004 ÆRÆ vulgaris Chriſtianæ, cujus nunc annum 1722. (1653. *Juxta Edit. Londin.*) numeramus, annus primus hîc incipit: quo Caius Cæſar, vigeſimum ætatis annum agens, quinquennio poſtquàm in forum eſt adductus, Conſulatum in Oriente iniit; quemadmodum ex marmoreâ tabulâ Neapolitanâ & Anagninâ, in Annalibus ſuis, oſtendit *Pighius*. 4714 1

Hoc etiam anno Tiberius *Rhodi ſpecie ſeceſſûs exulem egit*. Ita enim de eo rectè cenſuit Tacitus. [*Annal. lib.* 1. *cap.* 4.] Unde in familiari quodam convivio mentione ejus ortâ, exiit qui Caio polliceretur confeſtim ſe, ſi juberet, Rhodum navigaturum, capútque *exulis* relaturum. Quo præcipuè, non jam metu, ſed diſcrimine, coactus Tiberius eſt, tam ſuis quàm matris (Liviæ) impenſiſſimis precibus reditum expoſtulare. Sed deſtinatum Auguſto erat, nihil ſuper eâ re niſi ex voluntate Caii ſtatuere. [*Sueton. in Tiberio, cap.* 13.]

Quum Auguſtus, exacto anno ſuo climacterico, natalem ſuum 64. celebraret IX. Kalend. Octobr. hanc ad Caium ſcripſit epiſtolam. *Have, mi Cai, meus ocellus jucundiſſimus; quem ſemper medius fidius deſidero quum à me abes: ſed præcipuè diebus talibus, qualis eſt hodiernus, oculi mei requirunt meum Caium; quem, ubicumque hoc die fuiſti, ſpero lætum & bene valentem celebraſſe quartum & ſexageſimum natalem meum. Nam, ut vides, κλιμακτῆρα communem ſeniorum omnium tertium & ſexageſimum evaſimus. Deus autem ero, ut, quantum mihi ſupereſt temporis, id ſalvis vobis traducere liceat in ſtatu Reipublica feliciſſimo, ἀνεφηκάβητον ὑμῶν τὴν διαδοχὴν ſtationem meam.* Ex libro epiſtolarum Auguſti, quas ad Caium ſcripſit, hanc nobis conſervavit in lib. 15. Noct. Attic. cap. 7. *A. Gellius*.

4005 Caius cum rege Parthorum in inſulâ quam amnis Euphrates ambiebat, æquato utriuſque partis numero, in colloquium coiit: ſtante ex diverſo hinc Romano, illinc Parthorum exercitu. Prior Parthus apud Caium in Romanorum tipâ, poſterior hic apud Regem in hoſtili epulatus eſt. Quod ſpectaculum ſub initia ſtipendiorum ſuorum, tribuno militum ſibi viſere contigiſſe, ſcribit *Velleius Paterculus*. [*lib.* 2. *cap.* 101.]

Eo tempore Marci Lollii perfida & plena ſubdoli ac verſuti animi conſilia, per Parthum indicata, Caii Cæſaris ira evulgavit. [*Id. ibid. cap.* 102.] Regum enim muneribus & ſpoliaris Orientis regionibus infamato ſuâ illi interdixit amicitiâ: licèt uxor ipſius, hujus Lollii vel filia vel neptis tunicam ex margaritis lucrata fuiſſe dicatur, quadringenties ſeſtertiûm æſtimatam.

Plin. lib. 9. cap. 35. Solin. cap. 55.] Quo Lollio verò offensior, eo magis facilis exorabilisque in Tiberium vitricum Caius fuit. [*Sueton. in Tiberio, cap. 13.*]

Mors Lollii intra paucos dies secuta, fortuita an voluntaria fuerit, ignorare se profitetur, qui tum in iis locis fuit, *Velleius Paterculus*; licèt sumpto veneno eum interiisse, *Plinius* & *Solinus* asserant. Sed quàm hunc decessisse lætati sunt homines: tam paulò pòst obiisse Censorinum in iisdem provinciis, graviter tulit civitas, virum demerendis hominibus genitum: inquit *Velleius*. [*lib. 2. cap. 102.*] C. Martium, ut videtur, Censorinum illum, qui Judæorum Cyrenensium & Asiaticorum suggestionem Augusto obtulit; apud *Josephum*, libro 16. Antiquit. cap. 10.]

4005 Quirinius, loco Lollii rector Caio Cæsari datus, Tiberium Rhodi agentem coluit: quod post mortem illius in Senatu patefecit ipse Tiberius; laudatis in se Quirinii officiis, & incusato M. Lollio, quem authorem Caio Cæsari pravitatis & discordiarum arguebat. [*Tacit. Annal. lib. 3. cap. 48.*] * Invisus quoque Tiberio Archelaus Cappadocum Rex fuit; quòd cum Rhodi agentem nullo officio coluisset, quod tamen Archelaus per superbiam non omiserat; sed ab intimis Augusti monitus, quia florente C. Cæsare; missòque ad res Orientis, non tuta Tiberii amicitia credebatur. (*Id. Annal. lib. 2. cap. 42.*) * 4715 2

Permittente Caio, revocatus est Tiberius: verùm sub conditione, ne quam partem curámve Reipublicæ attingeret. [*Sueton. in Tiberio. cap. 13.*]

* Ante paucos verò quàm revocaretur dies, Aquila, nunquàm antèà Rhodi conspecta, in culmine domûs ejus assedit: & pridie quàm de reditu certior fieret, vestimenta mutanti, tunica ardere visa est. (*Id. ibid. cap. 14.*) * Erat Tiberius ejus divinationis quæ ex astris ducitur cùm ipse peritissimus, tùm Thrasyllum mathematicum in contubernio habebat: qui procul adventare navim videns, quæ nuntium reditûs à Livià & Augusto vehebat, gaudium afferri affirmabat; cùm quidem illum duriùs & contra prædicta cadentibus rebus, ut falsum & secretorum temerè conscium, eo ipso momento dum spatiatur unà, præcipitare in mare destinasset. [*Id. ibid. Xiphilin. ex Dione.*]

Tiberius igitur septem annos Rhodi moratus, octavo post secessum anno, Publio Vinicio Consule, Lucio & Caio adhuc viventibus, in patriam rediit. [*Sueton. ut supr. Vellei. Paterc. lib. 2. cap. 99. & 103.*] Romam verò reversus, deducto in forum filio Druso, statim è Carinis ac Pompeianâ domo Esquilias in hortos Mæcenatis transmigravit: totúmque se ad quietem contulit, privata modò officia obiens, ac publicorum munerum expers. [*Sueton. ut supr. cap. 15.*]

Lucius deinde ad Hispanienses profecturus exercitus, Massiliæ inglorius repentino morbo extinctus est, ante fratris Caii mortem duodeviginti mensibus. [*Florus, lib. 4. cap. ult. Vellei. Paterc. lib. 2. cap. 102. Tacit. Annal. lib. 1. cap. 3. Sueton. in Octavio, cap. 65. Zonar. ex Dione.*]

Post Lucii mortem, Augustus Tiberium adoptare voluit: sed ille, Caii invidiam veritus, vehementer repugnabat. [*Vellei. Paterc. lib. 2. cap. 103.*]

4006 Armeniam ingressus Caius, primâ parte introitus prosperè gessit: mox Addo vel Addum, (Ador etiam apud *Strabonem* dictus) Artagerarum præfectus castellum illud ad defectionem perduxit: & Caium ad mœnia pellectum, tanquam arcani aliquid dicturus, vulneravit. Cæsaris autem duces diuturnâ oppugnatione id ceperunt, murósque dejecerunt. [*Id. ibid. cap. 102. Strabo, lib. 11. pag. 529. Zonar. ex Dione.*] 4716 3

Apud Florum, [*lib. 4. cap. ult.*] ita historia hæc narrata legitur. Domnes, quem rex Artaxatis præfecerat, simulatâ proditione, adortus Caium intentum libello, quem ut thesaurorum rationes continentem ipse porrexerat. Strictus, sed recreatus ex vulnere in tempus. Cæterùm barbarus undique infesto exercitu oppressus, gladio & pyrâ, in quam se percussus immisit, superstiti etiamnum Cæsari satisfecit. *Florum* quoque secutus est *Sextus Rufus* in Breviario. Sed quasi de *Parthis* hîc ageretur, non de Armeniis, importunè attexit; *Parthos ad satisfactionem tam audacis admissi, obsides tunc primùm Octaviano Cæsari dedisse, & erepta sub Crasso signa restituisse.* per errorem ea omnia ad hanc *Caii* (*Claudii* & hîc & apud Jornandem, & in Latinorum illo scripto quod in Græcum suum Chronicon transtulit *Georgius Syncellus*, perperàm appellati) historiam referens, quæ de Parthis uno complexu, temporum ratione nullâ habitâ, scripserat *Suetonius* in Octavio, cap. 21. *Parthi & Armeniam vindicanti* (Octavio) *facilè cessérunt: & signa militaria, quæ M. Crasso & M. Antonio ademerant, reposcenti reddiderunt; obsidésque insuper obtulerunt.*

Ariobarzanem origine Medum, ob insignem corporis formam & præclarum animum, volentibus Armeniis Caius præfecit. [*Tacit. Annal. lib. 2. cap. 4.*]

Caius ex vulnere, ut corpus minùs habile, ita animum minùs utilem reipublicæ habere cœpit. Nec defuit conversatio hominum vitia ejus assentatione alentium: per quæ eò ductus est, ut in ultimo ac remotissimo terrarum orbis angulo consenescere, quàm Romam regredi mallet. [*Vellei. Paterc. lib. 2. cap. 102.*] Nam & parùm firmâ valetudine, & dissolutiore ingenio, hebetior jam factus, postulavit ut privatam sibi vitam liceret agere. Quod Augustus ægerrimè ferens, eum hortatus est, ut in Italiam reversus, quod vellet ageret. [*Zonar. ex Dione.*] Diu reluctatus, invitúsque reversurus in Italiam, nave onerariâ in Lyciam advectus, in urbe Limyrâ morbo obiit. [*Id. & Vell. Paterc. ut supr.*] Remeantem Armeniâ, & vulnere invalidum, interiisse notat Tacitus. [*Annal. lib. 1. cap. 3.*] Reversum in *Syriam* ex vulnere obiisse, *Sextus Rufus* asserit. Verùm in *Lyciâ* esse defunctum, cum *Dione* & *Velleio* (qui tribunus militum sub Caio ipso tunc militabat) confirmat Suetonius. [*in Octavio, cap. 65.*]

Caii mortem gravissimè Augustus tulit: per codicillos etiam de Asinio Pollione questus,

quòd

quòd in tam magno & recenti luctu ſuo homo charissimus ſibi pleno convivio cenaſſet. Cui reſcripſit Pollio. *Eo cenavi quo Asinium filium amiſi. Quis exigeret majorem ab amico dolorem, quàm à patre?* Refert *M. Seneca*, in libri Controverſiarum 4. Proœmio.

Corpora Caii & Lucii à tribunis militum, ac cujuſque civitatis decurionibus Romam apportata ſunt: parmæque & hastæ, quas ab equitibus, quam ex ephebis excelſerunt, acceperant aureas, (vel argenteas potiùs: ut ſuo loco, ex Ancyrano monumento eſt oſtenſum) in Curiâ ſuſpenſæ. (*Xiphilin. ex Dione.*] Etſi enim Hamæ ſive Emeſæ in Syriâ *C. Cæſaris epitaphium Græcis characteribus inſcriptum legi*, in libro ſecundo Obſervationum ſuarum referat *Belloniu*: Romæ tamen oſſa illius eſſe condita, hoc oſtendit epitaphium, quod ibi ante templum Apoſtolorum retro Minervam cernitur. OSSA C. CÆSARIS AVGVSTI F. PRINCIPIS JVVENTVTIS. (*Inſcript. Gruter. pag.* CCXXXV. 4.) Ambos verò fratres dolo novercæ Liviæ [adinum ad imperium filio ſuo Tiberio parantis] ſublatos fuiſſe, ſuſpicio erat. [*Tacit. Annal. lib.* 1. *cap.* 3. *& Zonar. ex Dione.*]

Auguſtus à populo *Dominus* appellatus, nomen illud non modò non admiſit, ſed etiam edicto prohibuit. [*Xiphilin. & Zonar. ex Dione; cum Suetonio in Octavio, cap.* 53.]

4007 Tertiò principatûs decennio ad finem jam accedente, in quartum decennium, quaſi coactus, imperium ſuſcepit. Qui nunc manſuetior, ac ſegnior ad Senatores exaſperandos contra ſe factus, nolebat quenquam eorum ampliùs offendere. [*Xiphilin. ex Dione.*]

Auguſtus tribunitiæ poteſtatis conſortionem Tiberio Neroni conſtituit, multùm eo ejùs domitum in Senatu recuſante. [*Vellei. Paterc. lib.* 2. *cap.* 103.] Datam illi tribunitiam poteſtatem in quinquennium, dicit Suetonius: [*in Tiberio, cap.* 16.] in decennium, Dio. [*lib.* 55. *pag.* 556. *fin.*]

Tertio ſuperſtuo die intercalari, qui Romanorum ſacerdotum vitio accreverat, in hujus anni menſe Februario omiſſo, Kalendarium Julianum integritati ſuæ eſt reſtitutum. Deinceps verò unum diem ſecundùm ordinationem Cæſaris quinto quoque incipiente anno intercalari Auguſtus Pontifex juſſit: & omnem hunc ordinem æreæ tabulæ ad æternam cuſtodiam inciſione mandavit. [*Macrob. lib.* 1. *Saturnal. cap.* 14. *fin.*] Ex quâ diſciplinâ omnium poſteà temporum ratio fundata eſt. [*Solin. cap.* 3.] quippe quæ poſthac, uſque ad mutationem Kalendarii anno abhinc 1579. à Gregorio XIII. Pontifice factam, conſtanter eſt obſervata. Tantùm ne nundinæ, quæ nono quoque die incunte à Romanis celebrabantur, in Kalendas Januarias inciderent, dies una in fine præcedentis anni ſæpe intercalata eſt præter conſuetudinem, & ex ſequente anno eadem viciſſim exempta, ut tempus ad Julii Cæſaris ordinationem competeret. Quâ de re videndus Dio, *lib.* 48. *pag.* 377. *& lib.* 60. *pag.* 681. 4717 4

Poſt quinquennium filiam ſuam Juliam ex inſulâ in continentem, leniorîbuſque paulò conditionibus, Auguſtus tranſtulit: nam ut omninò revocaret, exorari nullo modo potuit; deprecanti ſæpe populo Romano & pertinaciùs inſtanti, tales filias talèſque conjuges pro concione imprecatus. [*Sueton. in Octavio, cap.* 65.]

Ælio Cato & Sentio [Saturnino] Conſulibus. V. Kalendas Julias, Tiberium Neronem Auguſtus adoptavit. (*Vellei. Paterc. lib.* 2. *cap.* 103.) Reipublicæ causâ adoptare ſe eum pro concione, jurans. [*Id. ibid. cap.* 104. *cum Sueronio, in Tiberio, cap.* 21.] Adoptatus etiam eâdem die Marcus Agrippa eſt, Caii & Lucii frater; quem poſt mortem Agrippæ Julia enixa erat. [*Vell. Paterc. ibid. Sueton. ut ſupr. cap.* 15.] Veritus etiam Auguſtus, ne Tiberius aliquando animo elatus novas ad res conſurgeret; ante adoptionem ipſum coegit Germanicum Druſi fratris ſui filium adoptare, quanquàm ipſe Tiberius natum habuiſſet filium. [*Dio, lib.* 55. *pag.* 556, 557. *cum Suetonio, in Tiber cap.* 15. *& Tacito, lib.* 1. *Annal. cap.* 3.]

Protinùs ab adoptione in Germaniam miſſus eſt Tiberius: cum quo præfectus equitum militans Paterculus, operum ejus per annos continuos novem ſpectator fuit. [*Vell. Paterc. cap.* 104. *&* 105. *init.*]

Delegato in Germaniam Tiberio, Parthorum legati, mandatis Auguſto Romæ redditis, eum quoque adire in provinciam juſſi ſunt. [*Sueton. in Tiberio, cap.* 16.] Pluribus enim de regno concertantibus, venêre in Urbem legati à primoribus Parthis, unum ex Phraatis IIII. filiis, qui obſides Romæ remanſerant, regem perituri. Cæteris verò fratribus præfatus Vonones, à Cæſare opibus auctus, à Parthis latrunculis ad aliquod tempus acceptus eſt. [*Id. in Octavio, cap.* 21. *Joſeph. lib.* 18. *cap.* 3. *Tacit. Annal. lib.* 2. *cap.* 2.]

Auguſtus, ad cenſum in Italiâ peragendum, Proconſulare imperium accepit. [*Dio, lib.* 55. *pag.* 557.]

4008 Sol aliquâ parte lumen ſuum amiſit. [*Id. ibid. pag.* 563.] Martii die 28. circa 5. horam poſt meridiem; ut calculus aſtronomicus oſtendit. 4718 5

M. Agrippæ, (Poſthumo,) nullo honorum qui fratribus [Caio & Lucio] obtigerunt potito, virilis toga eſt data. [*Dio, ibid.*]

4009 Primates tam Judæorum quàm Samaritarum, non ferentes Archelai tyrannidem, detulerunt eum ad Cæſarem: ſcientes eum contra ipſius mandatum feciſſe, à quo juſſus fuerat ex æquo ac bono præeſſe ſubditis. Hoc audito Cæſar irâ commotus, accerſiit procuratorem ejus Romæ manentem: & ad ipſum Archelaum non dignatus quicquam ſcribere, ut in Judæam properaret, & dominum ſuum quamprimùm ad ſe adduceret, ei mandavit. [*Joſeph. lib.* 2. *Belli, cap.* 6. *vel.* 7. *& lib.* 17. *Antiq. cap. ult.*] 4719 6

Hujus mali prænuncium ſomnium Archelaus habuiſſe fertur, de novem ariſtis quas à bobus abſumi viderit. Eas Simon Eſſæus de totidem regni annis interpretatus, jam inſtare Archelao dominationis terminum dixit. Quintâ verò poſt die Archelai procurator in Judæam veniſſe dicitur: qui eum cum amicis in convivio reperiens, indicatâ voluntate Cæſaris, ad cauſam dicendam evocavit. (*Ibid.*)

Anno Mundi. | Anno Periodi Julianæ. | Anno ante vulg. Christianæ.

4010 | | |

Circa noſtrum Novembrem, menſis Cislevi Judaici die 7. cœpit 10. annus regni Archelai: (quod enim *ethnarchiam* Auguſtus, Judæi *regnum* vocabant:) quo, Joſepho Sacerdoti natus eſt filius Matthias (βασιλεύοντος Ἀρχελάου τὸ δέκατον) ut ex publicis tabulis, in libri de Vitâ ſuâ initio retulit Matthiæ hujus filius *Flavius Joſephus* hiſtoricus. Qui ob hanc ipſam rationem, quod in libris Belli Judaici de *novem* Archelai annis priùs ſcripſerat, in libris Antiquitatum omninò mutandum eſſe cenſuit: *decem* & annos in regno, & ariſtas in ſomnio Archelai ſubſtituens. Quâ quidem emendatione non admodùm opus erat: quum *decimi* illius ſive ethnarchiæ ſive regni anni non multos ille dies numeraverit; ſub finem ejus anni miſſus in exilium, quo Conſules Romæ fuerunt M. Æmilius Lepidus & L. Arruntius. Sub horum enim Conſulatu, *Herodem Palæſtinum* (non alium profectò quàm hunc ipſum Archelaum) *à fratribus accuſatum, trans Alpes fuiſſe relegatum, ac partem ejus ditionis in publicum redactam*; in libro 55. (*pag.* 567.) author eſt Dio.

Cæſar igitur, auditis Archelai accuſatoribus & ipſius defenſione, Viennam Galliæ in exilium eum miſit: patrimonio ejus & theſauris fiſco adjudicatis. [*Joſeph. lib.* 2. *Belli*, *cap.* 6. *ma. m.* & *lib.* 17. *Antiq. cap. ult.*] Atque hic ille eſt Herodis filius quem in exilio apud Gallos Allobroges vitam exegiſſe notavit Strabo. [*lib.* 16. *pag.* 765.]

Auguſtus unicum nepotem ſuum M. Agrippam Poſthumum (rudem ſanè bonarum artium & robore corporis ſolidè ferocem, nullius tamen flagitii compertum) proſcripſit; & facultatibus ejus in ærarium militare relatis, ipſum in Planaſiam, Corſicæ propinquam inſulam, projecit. [*Tacit. Annal. lib.* 1. *cap.* 3. *Dio*, *lib.* 55. *pag.* 569, 570.] | 4710 | 7

Archelai ditione, id eſt, Judæâ (tribum Judæ & Benjaminis continente) Samariâ & Idumeâ, in provinciæ formam redactâ & Syriæ attributâ, Quirinius à Cæſare Syriæ Præſes miſſus; ut in eâ totâque Syriâ cenſum ageret, Judæorum facultates æſtimaret, Archelai domum venderet, & pecunias ejus in poteſtatem ſuam redigeret. (*Joſeph. in fine libri* 17. & *initio* 18.)

Judæi, tametſi primùm ægrè ferrent mentionem deſcriptionis, perſuadente tamen Pontifice Joazaro-Boethi filio (qui vel ab Archelao reſtitutus, vel eo abſente Pontificatum ipſe repetiit) non ſunt reluctati pertinaciter, ſed ſe cenſeri paſſi ſunt. (*Id. lib.* 18. *cap.* 2.)

Hujus deſcriptionis tempore Judas Galilæus exortus, avertit populum multum poſt ſe: ſed & ille periit, & omnes qui aſſenſi fuerant ei diſperſi ſunt; ut inquit Gamaliel, Act. V. 37. Quem Judam *Joſephus*, in 18. Antiquitatum libri capite 1. *Gaulanitem* cognominat, & ortum ex opido Gamalâ fuiſſe dicit: alibi verò *Galilæum* cum Gamaliele appellat, & agente Judææ cenſum Quirinio ad deficiendum à Romanis populum ſolicitaviſſe ſcribit. (*lib.* 18. *cap.* 2. & *lib.* 20. *cap.* 3.)

Hic, adjuncto ſibi Phariſæo Saddoco, ſolicitabat ad defectionem populos; cenſum nihil aliud quàm manifeſtam ſervitutis profeſſionem eſſe dictitans, & univerſam gentem ad tuendam libertatem adhortans. Fore enim ut re bene geſtâ fortunis ſuis fruantur feliciter, & confirmati in earum poſſeſſione laudem quoque ſibi parent fortitudinis: nec ſperandum auxilium cœleſtis numinis, niſi ipſi quoque rebus ſuis conſulant. Accipiebantur hæc pronis vulgi auribus, ita ut accenderentur ad audendum aliquid. Atque ita dici vix poteſt quantum hi viri totam gentem conturbaverint; dum omnia miſcent cædibus & latrociniis, promiſcuiſque nullo amicorum aut inimicorum reſpectu prædationibus, & inſignium virorum cædibus: prætextu quidem propugnandæ libertatis publicæ, ſed re verâ privatorum lucrorum ſtudio. Harum omnium calamitatum Judas & Saddocus authores fuêre, novitatum cupidos affatim ad ſe contrahentes: quod non in præſens tantùm turbavit rempublicam, ſed futurarum etiam cladium extitit ſeminarium. (*Id. lib.* 18. *cap.* 1.)

Tribus antiquis Judæorum ſectis (Phariſæorum, Sadducæorum, & Eſſenorum) quartam Judas iſte Galilæus ſuperinduxit: cujus ſequaces, in cæteris cum Phariſæis conſentientes, ſolum Deum dominum habendum ac principem affirmant: faciliùs vel exquiſitiſſima pœnarum genera laturi, unà cum cognatis ſuis ac chariſſimis, quàm mortalem aliquem appellaturi dominum. (*Id. lib.* 18. *cap.* 2.)

Quirinius, venditis & confiſcatis Archelai facultatibus, peractóque cenſu, qui incidit in annum ab Actiacâ victoriâ 37. (à præcedentis anni Septembre cœptum) cùm mota eſſet contra Joazarum pontificem plebis ſeditio, privavit eum hâc dignitate, & Ananum (ſive Annam) Sethi filium ſubſtituit. (*Id. ibid. cap.* 3.)

Simul cum Quirinio venit Coponius, vir equeſtris ordinis: Judææ in provinciam jam redactæ primus procurator ab Auguſto miſſus. (*Id. ibid.* & *cap.* 1. *cum libro* 2. *Belli*, *cap.* 7. *ma. m.*) qui Procuratorum ſuorum ab miſſorum præfecturam triennii termino præfiniviſſe videtur.

4011 | Coponio Judæam adminiſtrante, hujus vel ſequentis anni Paſchate, quum ſacerdotes (ut in eo feſto facere mos erat) poſt mediam noctem Templi januas apperuiſſent; Samaritani quidam clàm ingreſſi Hieroſolyma, ſparſerunt oſſa humana per porticus & per totum templum: quo factum eſt, ut poſthac ſacerdotes ſolito diligentiores cuſtodias agerent. (*Joſeph. lib.* 18. *cap.* 3.) | 4721 | 8

Hujus verò anni Paſchate, Chriſtus anno ætatis ſuæ duodecimo à Joſepho & Mariâ Hieroſolymam ductus, & peractis jam ſeptem diebus azymorum parentibus domum redeuntibus, illis inſciis ibi hærens, ac triduo quæſitus; inventus eſt in Templo, in medio Doctorum ſedens, audiens eos, & interrogans. Et percellebantur omnes qui eum audiebant, ſuper intelligentiâ & reſponſis ejus. (*Luc. II.* 41.-47.)

Deſcendit deinde Jeſus cum parentibus Nazaretham: & erat eis ſubjectus. (*Luc. II.* 51.) fabrilem cum patre artem exercens, & ex ſudore vultûs ſui comedens panem ſuum. Quod illud civium ejus Nazarenorum dictum ſatis arguit; *Nónne hic eſt faber, filius Mariæ?* (*Marc.* VI. 3.)

4012 | Ovidius Tomos in Ponto relegatus eſt, partim ob viſum inhoneſtum aliquem Auguſti actum, | 4722 | 9

quem

quem ille nullo modo conspectum vellet; de quo infortunio, in secundo Tristium libro ad Augustum ita ipsum conquerentem legimus,

Cur aliquid vidi? cur nexia lumina feci?
Cur imprudenti cognita culpa mihi est?

partim ob libros amatorios editos; quod à Sidonio Apollinari & aliis habetur traditum, & ab ipso in eodem Tristium libro non obscurè innuitur. Quum verò in Hirtii & Pansæ Consulatu natum illum fuisse ostenderimus: hoc tempore annum ætatis 51. egisse illum oportuit. Sed eo labente anno neglecto, integrum completorum annorum numerum, in quarti libri Tristium elegiâ extremâ, ita Poëta proposuit.

Pòstque meos artus Pisæâ victus olivâ
Abstulerat decies præmia victor eques;
Cum maris Euxini positos ad læva Tomitas
Quærere me læsi Principis ira jubet.

hoc est, ut in Ibin carmine (quod in primo ad Tomitas accessu, iranum plenus, adversùs delatorem suum, effudit) clariùs ab eo est expressum,

Tempus ad hoc lustris mihi jam bis quinque peractis.

Pisæorum enim quadriennes Olympiadas cum quinquennalibus Romanorum lustris, errore non exiguo, ille solet confundere.

4013 In Ponto primam hyemem, & cum eâ primum exilii annum (eam enim quæ hanc antecessit hyemem in itinere transegerat) se exegisse, in tertii libri Tristium elegiæ duodecimæ initio, ita Ovidius significat. 4723 10

Frigora jam zephyri minuunt; annóque peracto,
Longior antiquis visa Maeriâ hyems:
Impositámque sibi qui non bene pertulit Hellen, (Aries sc.)
Tempora nocturnis æqua diurna facit.

Deinde in libri quarti elegiâ sextâ annum exilii sui secundum ita designat.

Ut patriâ careo, bis frugibus area trita est;
Dissiluit nudo pressa bis uva pede.

Secundus ab Augusto Procurator in Judæam missus est Marcus Ambivius. Cujus tempore Salome regis Herodis soror vitâ decedens, Juliæ (vel Liviæ Augustæ) Jamniam cum suâ toparchiâ reliquit; & sitam in campo Phasaëlidem, Archelaïdemque plurimis palmetis consitam, quorum fructus erat præstantissimus. (*Joseph. lib.* 18. *cap.* 3.)

4015 Tertiæ in Ponto exactæ hyemis, in libri 5ti. Tristium elegiæ 10. exordio, sic Ovidius meminit. 4725 12

Ut sumus in Ponto, ter frigore constitit Ister;
Facta est Euxini dura ter unda maris.

Senatus Populúsque Romanus, postulante Augusto, ut æquum Tiberio jus in omnibus provinciis exercitibúsque esset, quàm erat ipsi, decreto complexus est. (*Vellei. Patercul. lib.* 2. *cap.* 121.) Per Consules etiam eam legem latam esse refert Suetonius, (*in Tiber. cap.* 21.) ut provincias cum Augusto communiter administraret Tiberius. Consularum verò toto eo anno gessit Germanicus: quem Augustus ætate jam gravis Senatui, ut Senatum ipsum Tiberio, scripto commendavit; ut in hujus anni historiâ narrat Dio. (*lib.* 56. *pag.* 587.) Res enim ea jam miri nihil habebat: commendari ab Augusto Senatum *filio, collega imperii, consorti Tribunitiæ potestatis*; ut in 1°. Annalium libro (*cap.* 3.) loquitur Tacitus. Quin & *Censor* ille tum factus, Urbis curam L. Pisoni commisit; quòd biduo duabúsque noctibus perporationem continuasset apud ipsum *jam Principem*: ut in postremo libri 14. capitulo refert *Plinius*. quem Pisonem in Urbis præfecturâ *viginti per annos* pariter probatum, Domitio Aënobarbo & A. Vitellio Consulib. id est, anno æræ Christianæ 32. mortuum esse, & publico funere celebratum, confirmat Tacitus. (*Annal. lib.* 6. cap. 11.) Unde colligitur, anno præsenti æræ Christianæ 12°. Tiberium *jam Principem* extitisse; toto ante excessum Augusti biennio: ideóque inter primi *Principatûs* & sequentis *Monarchiæ* Tiberii initium distinctionem esse observandam.

4016 Quartam in exilio actam hyemem Ovidius, in Ponti libro primo elegiâ secundâ ad Maximum, hisce verbis commemorat: 4726 13

Hic me pugnantem cum frigore, cúmque sagittis,
Cúmque meo fato, quarta fatigat hyems.

Tertius ab Augusto in Judæam Procurator missus est Annius Rufus. (*Joseph. lib.* 18. *cap.* 3.)

4017 L. Munatio & C. Silio Consulib. Augustus (quarto imperii decennio ad finem jam accedente) quintum in decennium gubernationem Reipublicæ, invitus scilicèt, accepit: & Tiberio tribuniciam potestatem prorogavit. (*Dio, lib.* 56. *pag.* 588.)

Sexto Pompeio & Sexto Apuleio Consulib. Augustus se *nuperrimè*, cum collegâ Tiberio, Romæ tertium suum censum egisse, eóque lustro censa fuisse Romanorum civium capita 4137000. in rerum suarum Breviario, marmori Ancyrano inciso, significat. (*Inscr. Gruter. pag.* CCXXX.) Errat igitur *Eusebius* in Chronico suo capita 9370000. tum inventa fuisse tradens. Quem errorem in libro de regnorum ac temporum successione *Jornandes* secutus, alio quoque auctiorem nobis dedit; Augustum tunc *omnem orbem, veniente Jesu Christi nativitate pacatum, censeri præcepisse* subjiciens: quum tamen in imperii illius annum 42. Domini nativitatem & ipse ibidem cum Eusebio conjecerit. 4727 14

Cùm lustrum hoc in campo Martio magnâ populi frequentiâ Augustus conderet, aquila eum sæpiùs circumvolavit: transgressáque in vicinam ædem, super nomen Agrippæ ad primam litteram sedit. Quo animadverso, vota quæ in proximum lustrum suscipi mos est collegam suum Tiberium nuncupare jussit. Nam se, quanquàm conscriptis parátisque jam

tabulis,

Adì 1 Gennaio. Si è radunato il Consiglio Generale della Città di Torino, e Contado, nella Sala del Palazzo di Città, per ordine di Sua Maestà, in virtù di Biglietto di Monsignor Illustrissimo Conte Balbo Bertone di Sambuy, Governatore, e Vicario di detta Città, e Provincia, per trattare, e conchiudere sopra la proposizione fatta dal Signor Conte Cavalier Bogino, Consigliere di Stato, e Ministro di Sua Maestà, per parte di Sua Maestà, per la costruzione di un Ponte sopra il Fiume Po, per la comunicazione di questa Città, e Contado, con la Città, e Contado di Chieri, e Provincia, e Paesi di là, e per la costruzione di una Strada, che dal detto Ponte vada a terminare nella Strada, che conduce da Torino a Chieri, e per la costruzione di un Ponte sopra il Fiume Stura, che dalla suddetta Strada vada a Lanzo, e Paesi di là, e per la costruzione di una Strada, che dal detto Ponte vada a terminare nella Strada, che conduce da Torino a Lanzo, e Paesi di là, e per la costruzione di un Ponte sopra il Fiume Dora, che dalla Città vada a Rivoli, e Paesi di là, e per la costruzione di una Strada, che dal detto Ponte vada a terminare nella Strada, che conduce da Torino a Rivoli

Romam missis Tiberii opem frustrà imploravit. Cùmque potentiores Armeniorum Niphatem accolentes sequerentur factionem Artabani: Vonones, omni spe regnandi destitutus, Antiochiam cum ingenti gazâ se recipiens, Syriæ præsidi Cretico Silano se dedidit. Is respectu educationis quæ illi Romæ contigerat, hominem apud se asservavit in Syriâ: custodiâ tamen circumdedit, manente luxu & regio nomine. Armeniis autem Orodem unum è suis filiis Artabanus regem imposuit. [*Joseph. lib.* 18. *cap.* 3. *Tacit. Annal. lib.* 2. *cap.* 4. *Suet. in Tiber. cap.* 49.]

4020 Ovidius poëta in exilio diem obiit, & juxta opidum Tomos sepelitur. [*Hieronym. in Chronico.*] 4730 17

Tiberius Archelaum Cappadociæ regem sibi invisum, quòd ipsum Rhodi agentem nullo officio coluisset, Liviæ matris suæ litteris Romam eliciendum curavit. Illa, non dissimulatis filii offensionibus, clementiam offerebat, si ad precandum veniret. Archelaus ignarus doli, vel si intelligere crederetur vim metuens in Urbem properavit: exceptúsque immiti à Principe, & mox fictorum criminum in senatu accusatus est. (*Tacit. Annal. lib.* 2. *cap.* 42.) Insimulatus ergo quasi novis rebus studeret, homo non senectute modò extremâ, sed podagrâ etiam vehementi confectus ac delicate creditus, ex lectică nonnulla in Senatu disseruit; & impotem se animi simulans, periculum tum evasit. (*Dio, lib.* 57. *pag.* 614.) Nihilominùs paulò pòst angore, simul fessus & senio, vitam finiit. Ac inde Cappadocia in provinciæ formam redacta, equitique regenda data est. (*Id. ibid. Tacit. ut supr. Suet. in Tiber. cap.* 37.)

Ejus regni fructibus levari posse centesimæ vectigal professus Tiberius, ducentesimam in posterum statuit. (*Tacit. ibid.*) Et ejus metropolim Mazacam, nobilissimam civitatem, Cæsaream appellari jussit. (*Hieronym. in Chronico.*)

Per idem tempus Antiocho Commagenorum rege defuncto, contentio nata est inter plebeios & nobiles: his regnum in provinciæ formam redigi postulantibus, plebe contrà cupiente sub rege, ut antè, vivere. [*Tacit. ut supr. Joseph. lib.* 18. *cap.* 3.] Similiter & Philoparore Cilicum rege mortuo, turbata est natio; plerisque Romanum, aliis regium imperium cupientibus: & provinciæ Syria atque Judæa, fessæ oneribus, diminutionem tributi orabant. [*Tacit. Annal. lib.* 2. *cap.* 42.]

De his Tiberius apud Patres differens, persuasit non posse motum Orientem nisi Germanici sapientiâ componi. Indéque decreto Patrum permissæ Germanico sunt provinciæ quæ mari dividuntur; majore quoque imperio illi dato, quàm his qui sorte aut missu Principis obtinerent. [*Id. ibid. cap.* 43.] Hâc enim rerum Orientis specie Germanicum fuetis legionibus abstrahere volebat Tiberius, novisque provinciis impositum dolo simul & casibus objectare. [*ibid. cap.* 5.]

Et quia Syriæ præses Creticus Silanus per affinitatem Germanico erat connexus, Cn. Pisonem successorem illi constituit, ingenio violentum & obsequii ignarum: qui nec ipse ignorabat, se delectum qui Syriæ imponeretur, ad spes Germanici coërcendas. Credidere quidam data & à Tiberio occulta mandata: & uxorem illius Plancinam haud dubiè Augusta monuit, muliebri æmulatione Agrippinam (M. Agrippæ & Juliæ filiam, Germanici conjugem) insectandi. [*Id. ibid. cap.* 43.]

Eodem anno duodecim celebres Asiæ urbes unâ nocte terræ motu prostratæ sunt: Ephesus, Magnesia, Sardes, Mosthene, Ægæ, Hierocæsarea, Philadelphia, Temnus, Cyme, Myrina, Apollonia, Hyrcania. Sedisse immensos montes, visa in arduo quæ plana fuerint, effulsisse inter ruinam ignem memorant. Asperrima in Sardianos lues, plurimum in eosdem misericordiæ traxit: nam centies sestertiûm pollicitus Tiberius; & quantum ærario aut fisco pendebant, in quinquennium remisit. Magnetes ad Sipylum montem, proximi damno ac remedio habiti. Temnios, Philadelphenos, Ægæatas, Apollonienses, quique Mostleni aut Macedones Hyrcani vocantur, & Hierocæsaream, Myrinam, Cymen incolunt, levati idem in tempus tributis, mittíque ex Senatu placuit, qui præsentia spectaret refoverétque. Missus est autem cum quinque lictoribus M. Aletus è prætoriis; ne Consulari obtinente Asiam, æmulatio inter pares & ex eâ impedimentum oriretur. [*Id. ibid. cap.* 47. *cum Strabone, lib.* 12. *pag.* 579. *& lib.* 13. *pag.* 627. *Plinio, lib.* 2. *cap.* 84. *Dione, lib.* 57. *pag.* 614. *Eusebio in Chronico, & Oroſio, lib.* 7. *cap.* 4.]

Ob hanc magnificam in publicum largitionem, Tiberio colossus erectus est juxta ædem Veneris in Romano foro; & in unaquaque restauratarum urbium statuæ illi positæ: ut ex Apollonio Grammatico refert Phlegon Trallianus, in libro de Mirabilibus. Ad quorum illustrationem & nummum argenteum addit *Scaliger*; in cujus superficie vultus Tiberii, in alterâ effigies Asiæ muliebri specie sedens cum his litteris. CIVITATIBUS ASIÆ RESTITUTIS.

4021 Germanicus, *ad componendum Orientis statum expulsus*, [ut loquitur Suetonius, *in C. Caligulâ, cap.* 1.] in Lesbum insulam navigavit; ubi uxor ejus Agrippina novissimo partu Juliam edidit. Tum extrema Asiæ, Perinthúmque & Byzantium Thracias urbes, mox Propontidis angustias & os Ponticum intravit, cupidine veteres locos & famâ celebratos noscendi; paritérque provincias internis certaminibus aut magistratuum injuriis fessas refovebat. Appellens Colophona, Clarii Apollinis oraculum consuluit: quod per ambages, ut mos est oraculis, maturum exitium illi prædixisse dicitur. [*Tacit. Annal. lib.* 2. *cap.* 54.] 4731 18

At Cn. Piso navigatione celeri per Cycladas & compendia maris, apud Rhodum Germanicum est assecutus: à quo ipse Piso præsenti naufragii periculo ereptus, nec tamen mitigatus, reliquit Germanicum & in Syriam præcurrit. Ubi cùm ad legiones accessisset, largitione, ambitu, licentiâ, eas sibi conciliare statuit: eóque usque corruptionis provectus est, ut sermone vulgi parens legionum haberetur. Plancina quoque ejus uxor, tam ipsa per se quàm per aliquos milites ad mala obsequia promptos, contumelias in Agrippinam & Germanicum

tabulis, negavit ſuſcepturum quæ non eſſet ſoluturus. (*Sueton. in Octavio, cap. 97.*)

Sub idem tempus ictu fulminis ex inſcriptione ſtatuæ ejus in Capitolio poſitæ prima nominis litera effluxit. Reſponſum eſt à vatibus, centum ſolos dies poſthac victurum, quem numerum *C* litera notaret: futurúmque ut inter deos referretur, quòd AESAR, id eſt, reliqua pars nominis, Hetruſcâ linguâ Deus vocaretur. (*Id. ibid. Dio, lib. 56. pag. 589.*)

Interim rerum à ſe geſtarum indicem conſcripſit: quem incidi in æneis tabulis voluit, quæ ante ipſius Mauſoleum ſtatuerentur. (*Sueton. in Octavio, cap. ult. Dio, lib. 56. pag. 591.*) Cujus exemplum illud eſt, quod Ancyrano marmori, à nobis toties laudato, eſt inſculptum: in quo idcircò ſuperius illud luſtrum *nuperrimè* ab eo actum legitur.

Atque ita, duobus illis Sextis Conſulibus (in eodem monumento nominatis,) Auguſtus Nolæ in Campaniâ obiit. (*Vellei. Patercul. lib. 2. cap. 123. Sueton. in Octavio, cap. 100. Tacit. Annal. lib. 1. cap. 5. & 7. Dio, lib. 56. pag. 589.*) in domo & cubiculo, in quo pater ejus Octavius vitam finivit. (*Sueton. ibid. Tacit. ut ſupr. cap. 9.*) menſis Auguſti die 19. quo olim primum Conſulatum inierat. (*Sueton. ibid. Dio, ut ſupr. pag. 590.*)

Exceſſum Auguſti non priùs palàm fecit Tiberius, quàm Agrippâ Poſthumo juvene interempto. Tribuno tamen militum, qui illum occiderat, renuntianti factum eſſe quod imperaſſet; neque imperaſſe ſe, & redditurum eum Senatui rationem reſpondit: invidiam ſcilicèt in præſentia vitans. (*Sueton. in Tiberio, cap. 22. Tacit. Annal. lib. 1. cap. 6. Dio, lib. 57. pag. 604.*) Proviſiſque demùm aliis quæ tempus monebat, ſimul exceſſiſſe Auguſtum, & rerum potiri Tiberium Neronem, fama eadem tulit. (*Tacit. ibid. cap. 5.*)

Principatum tamen, quamvis neque occupare confeſtim neque agere dubitaſſet; diu tamen recuſavit impudentiſſimo animo: precantem Senatum, & procumbentem ſibi ad genua, ambiguis reſponſis & callidâ cunctatione ſuſpendens. ita ut quidam coràm illi exprobraverit: Cæteros quod polliciti ſint tardè præſtare, ſed ipſum quod præſtet tardè polliceri. (*Sueton. in Tiber. cap. 24. cum Velleio Paterculo, lib. 2. cap. 24. Tacito, lib. 1. Annal. cap. 7. & Dione, lib. 57. pag. 602, 603.*)

Inter *novum* autem *principatum* hunc, ut eum *Tacitus* appellat. (*lib. 1. Annal. cap. 6, 7.*) & priorem illum, quem biennio ante Auguſti exceſſum Tiberius adeptus fuerat, diſcrimen hoc erat: quòd ille ad exercitus & imperii Romani provincias tantùm ſe extenderet, hic etiam ad ipſam urbem Dominam: in quâ Tiberio, *Cenſoriam* & *Tribunitiam* poteſtatem tantùm obtinenti, principatus *Auguſtalis*, id eſt, *ἀντιπροσωπικὸς*, & legum poteſtate omni ſolutus, poſtea obtigit. Non enim ita cum Auguſto æquale Tiberius geſſit imperium, ut Lucius Verus cum M. Antonino Philoſopho; qui duo pariter Auguſti primi Rempublicam gubernaverunt, quemadmodum refert Spartianus (*in Hadriano, Ælio Vero, & M. Aurelio Antonino.*) ſed cujuſmodi cum Hadriano habuit Antoninus Pius, qui ab eo adoptatus, factus eſt Patri & in imperio proconſulari (quoad provincias cæteras) & in Tribunitiâ poteſtate (domi) Collega, ſicuti narrat Julius Capitolinus. Unde & Tiberius, edictum quo patres in curiam vocabat, non novi ſui principatûs, ſed Tribunitiæ poteſtatis præſcriptione poſuit ſub Auguſto acceptæ; prætoriis verò cohortibus ſignum ut Imperator dedit. (*Tacit. lib. 1. Annal. cap. 7.*)

4018 Pannonicæ legiones tumultuantes, ſubitâ defectione Lunæ territæ, Tiberio ſe ſubmiſerunt. (*Tacit. Annal. lib. 1. cap. 28. Dio, lib. 57. pag. 604.*) Totalis ea eclipſis, die 27. Septembris, horis 5. poſt mediam noctem conſpecta fuit: ita ut in ipſo defectu Luna manè occiderit.

Apud *Ovidium*, libro Ponti 4. poſt elegiam 5. ad Sextum Pompeium hoc anno Conſulatum gerentem, ſequitur ad Brutum 6. in quâ mortis & Auguſti & Fabii Maximi (quem hoc eodem anno ſub Tiberio deceſſiſſe ex *Tacito*, lib. 1. Annal. cap. 5. liquet) ille meminit. Quo tempore & quintum exilii annum ſe exegiſſe & ſextum tunc egiſſe (unde de initio ejus nobis conſtat) hiſce verſibus ille indicat.

In Scythiâ nobis quinquennis Olympias acta eſt,
Iam tempus luſtri tranſit in alterius.

quem ſextum etiam annum, in decimæ elegiæ ad Albinovanum initio, ita commemorat.

Hæc mihi Cimmerio bis tertia ducitur æſtas
Littore, pellitos inter agenda Getas.

Sextum deinde brumæ (à quâ ſeptimus exilii annus ducit initium) in elegiâ 13. ad Carum, mentionem hanc injicit. 4718 15

——— ſed me jam, Care, nivali
Sexta relegatum bruma ſub axe videt.

Ubi & de Auguſti *ἀνεθνῶν* poëma Geticâ linguâ conſcriptum à ſe hoc tempore fuiſſe narrat.

Ah pudet, & Getico ſcripſi ſermone libellum,
Structáque ſunt noſtris barbara verba modis.
Et placui, gratare mihi, capique poëta
Inter inhumanos nomen habere Getas.

Hebræa mulier à Satanâ incurvari cœpit, poſt annos 18. valetudini à Chriſto reſtituta. (*Luc. XIII. 1,-16.*)

A Tiberio Judææ procurator miſſus in Annii Rufi locum Valerius Gratus, in provinciæ illius adminiſtratione undecim annos exegit. (*Joſeph. lib. 18. cap. 3.*)

Cretæ præfecto virâ defuncto, quæſtori & aſſeſſori ejus inſula in reliquum tempus mandata eſt. (*Dio, lib. 57. pag. 612.*)

4019 Cùm Vononem regno Parthico exutum Armenii in regnum accepiſſent: minitante Artabano Parthorum & Medorum rege, * (quem genere Arſacidem, in Mediâ regnantem Parthi rejecto Vonone, ab Auguſto ad eos priùs miſſo, regem ſibi delegerant:) * Vonones legatis 4719 16

Romam

Romam missis Tiberii opem frustrà imploravit. Cùmque potentiores Armeniorum Niphatem accolentes sequerentur factionem Artabani: Vonones, omni spe regnandi destitutus, Antiochiam cum ingenti gazâ se recipiens, Syriæ prætidi Cretico Silano se dedidit. Is respectu educationis quæ illi Romæ contigerat, hominem apud se asservavit in Syriâ: custodiâ tamen circumdedit, manente luxu & regio nomine. Armeniis autem Orodem unum è suis filiis Artabanus regem imposuit. [*Joseph. lib.* 18. *cap.* 3. *Tacit. Annal. lib.* 2. *cap.* 4. *Suet. in Tiber. cap.* 49.]

4020 Ovidius poëta in exilio diem obiit, & juxta opidum Tomos sepelitur. [*Hieronym. in Chronico.*] 4730 17

Tiberius Archelaum Cappadociæ regem sibi invisum, quòd ipsum Rhodi agentem nullo officio coluisset, Liviæ matris suæ litteris Romam eliciendum curavit. Illa, non dissimulatis filii offensionibus, clementiam offerebat, si ad precandum veniret. Archelaus ignarus doli, vel intelligere crederetur vim metuens in Urbem properavit: exceptúsque immiti à Principe, & mox fictorum criminum in senatu accusatus est. (*Tacit. Annal. lib.* 2. *cap.* 42.) Insimulatus ergo quasi novis rebus studeret, homo non senectute modò extremâ, sed podagrâ etiam vehementi confectus ac delirare creditus, ex lecticâ nonnulla in Senatu disseruit; & impotem se animi simulans, periculum tum evasit. (*Dio, lib.* 57. *pag.* 614.) Nihilominùs paulò pòst angore, simul fellis & senio, vitam finiit. Ac inde Cappadocia in provinciæ formam redacta, equitique regenda data est. (*Id. ibid. Tacit. ut supr. Suet. in Tiber. cap.* 37.)

Ejus regni fructibus levari posse centesimæ vectigal professus Tiberius, ducentesimam in posterum statuit. (*Tacit. ibid.*) Et ejus metropolim Mazacam, nobilissimam civitatem, Cæsaream appellari jussit. (*Hieronym. in Chronico.*)

Per idem tempus Antiocho Commagenorum rege defuncto, contentio nata est inter plebeios & nobiles: his regnum in provinciæ formam redigi postulantibus, plebe contrà cupiente sub rege, ut antè, vivere. [*Tacit. ut supr. Joseph. lib.* 18. *cap.* 3.] Similiter & Philoparore Cilicum rege mortuo, turbata est natio; plerisque Romanum, aliis regium imperium cupientibus: & provinciæ Syria atque Judæa, fessæ oneribus, diminutionem tributi orabant. [*Tacit. Annal. lib.* 2. *cap.* 42.]

De his Tiberius apud Patres differens, persuasit non posse motum Orientem nisi Germanici sapientiâ componi. Indéque decreto Patrum permissæ Germanico sunt provinciæ quæ mari dividuntur; majore quoque imperio illi dato, quàm his qui sorte aut missu Principis obtinerent. [*Id. ibid. cap.* 43.] Hâc enim rerum Orientis specie Germanicum suetis legionibus abstrahere volebat Tiberius, novisque provinciis impositum dolo simul & casibus objectare. [*ibid. cap.* 5.]

Et quia Syriæ præses Creticus Silanus per affinitatem Germanico erat connexus, Cn. Pisonem successorem illi constituit, ingenio violentum & obsequii ignarum: qui nec ipse ignorabat, se delectum qui Syriæ imponeretur, ad spes Germanici coërcendas. Credidere quidam data & à Tiberio occulta mandata: & uxorem illius Plancinam haud dubiè Augusta monuit, muliebri æmulatione Agrippinam (M. Agrippæ & Juliæ filiam, Germanici conjugem) insectandi. [*Id. ibid. cap.* 43.]

Eodem anno duodecim celebres Asiæ urbes unâ nocte terræ motu prostratæ sunt: Ephesus, Magnesia, Sardes, Mosthene, Ægæ, Hierocæsarea, Philadelphia, Temnus, Cyme, Myrina, Apollonia, Hyrcania. Sedisse immensos montes, visa in arduo quæ plana fuerint, effulsisse inter ruinam ignem memorant. Asperrima in Sardianos lues, plurimum in eosdem misericordiæ traxit: nam centies sestertium pollicitus Tiberius; & quantum ærario aut fisco pendebant, in quinquennium remisit. Magnetes ad Sipylum montem, proximi damno ac remedio habiti. Temnios, Philadelphenos, Ægæatas, Apollonienses, quique Mostheni aut Macedones Hyrcani vocantur, & Hierocæsaream, Myrinam, Cymen incolunt, levari idem in tempus tributis, mittíque ex Senatu placuit, qui præsentia spectaret refoverétque. Missus est autem cum quinque lictoribus M. Aletus è prætoriis; ne Consulari obtinente Asiam, æmulatio inter pares & ex eâ impedimentum oriretur. [*Id. ibid. cap.* 47. *cum Strabone, lib.* 12. *pag.* 579. *& lib.* 13. *pag.* 627. *Plinio, lib.* 2. *cap.* 84. *Dione, lib.* 57. *pag.* 614. *Eusebio in Chronico, & Oroso, lib.* 7. *cap.* 4.]

Ob hanc magnificam in publicum largitionem, Tiberio colossus erectus est juxta ædem Veneris in Romano foro; & in unaquaque restauratarum urbium statuæ illi positæ: ut ex Apollonio Grammatico refert Phlegon Trallianus, in libro de Mirabilibus. Ad quorum illustrationem & nummum argenteum addit *Scaliger*; in cujus superficie vultus Tiberii, in alterâ effigies Asiæ muliebri specie sedens cum his litteris. CIVITATIBUS ASIÆ RESTITUTIS.

4021 Germanicus, *ad componendum Orientis statum expulsus*, [ut loquitur Suetonius, *in C. Caligulâ, cap.* 1.] in Lesbum insulam navigavit; ubi uxor ejus Agrippina novissimo partu Juliam edidit. Tum extrema Asiæ, Perinthúmque & Byzantium Thracias urbes, mox Propontidis angustias & os Ponticum intravit, cupidine veteres locos & famâ celebratos noscendi; paritérque provincias internis certaminibus aut magistratuum injuriis fessas refovebat. Appellens Colophona, Clarii Apollinis oraculum consuluit: quod per ambages, ut mos est oraculis, maturum exitium illi prædixisse dicitur. [*Tacit. Annal. lib.* 2. *cap.* 54.] 4731 18

At Cn. Piso navigatione celeri per Cycladas & compendia maris, apud Rhodum Germanicum est assecutus: à quo ipse Piso præsenti naufragii periculo ereptus, nec tamen mitigatus, reliquit Germanicum & in Syriam præcurrit. Ubi cùm ad legiones accessisset, largitione, ambitu, licentiâ, eas sibi conciliare statuit: eóque usque corruptionis provectus est, ut sermone vulgi parens legionum haberetur. Plancina quoque ejus uxor, tam ipsa per se quàm per aliquos milites ad mala obsequia promptos, contumelias in Agrippinam & Germanicum

jactabar ; idque hoc facilius, quòd id haud invito Imperatore fieri, occulto rumore ferebatur. (*Id. ibid. cap.* 55.)

Hæc licèt Germanico innotescerent, res tamen Armeniæ eum priùs ad se traxerunt. Nam eà tempestate Armenii, amoto Vonone, regem non habebant, (si Tacitum hîc audimus : nam Suetonius, *in C. Caligulâ, cap.* 1. Armeniæ regem à Germanico devictum memorat ; Orodem videlicèt Artabani Parthorum regis filium, ut ex Josepho jam dictum) sed favor nationis inclinabat in Zenonem, Polemonis regis Pontici filium, quòd is primâ ab infantiâ instituta & cultum Armeniorum æmulatus, venatu, epulis, & quæ alia barbari celebrant, proceres plebémque juxtà devinxerat. Huic igitur Germanicus in urbe *Artaxatâ*, approbantibus nobilibus, circumfusâ multitudine, insigne regium capiti imposuit. Cæteri venerantes regem, *Artaxiam* consalutavere ; quod illi vocabulum indiderant ex nomine urbis. (*Id. ibid. cap.* 56.]

Cappadocia deinde in formam provinciæ à Germanico redacta, Q. Veranio equiti regenda data est. (*Id.*) Et quædam ex regiis tributis diminuta, quo mitius Romanum Imperium spectaretur. Commagenis Q. Servæus præponitur, tum primùm ad jus Prætoris translatis. (*Tacit. ut suprà.*)

4012 Cuncta socialia prosperè composita non ideò Germanicum exhilarabant, de superbiâ Pisonis indignantem, qui jussus partem legionum ipse, aut per filium in Armeniam ducere, utrumque neglexerat. Cyrrhi demùm urbe Syriæ, apud hyberna decimæ legionis convenêre. ubi paucis familiarium adhibitis, sermo cœptus à Cæsare, qualem ira & dissimulatio gignit, responsum à Pisone precibus contumacibus, opertis discessúmque odiis. Postque rarus in tribunali Cæsaris Piso, & si quando assideret, atrox, ac dissentire manifestus. Vox quoque ejus audita est in convivio, cùm apud Regem Nabatæorum coronæ aureæ magno pondere Germanico Cæsarî & Agrippinæ, leves Pisoni & cæteris offerrentur ; principis Romani, non Parthi regis filio eas epulas dari : abjecitque simul coronam, & multa in luxum addidit, quæ Germanico, quanquàm acerba, tolerabantur tamen. (*Tacit. Annal. lib.* 2. *cap.* 57.)

Ab Artabano Parthorum rege legati ad Germanicum venerunt, renovandæ amicitiæ ac fœderis gratiâ. Aiebat Rex se Germanici honori daturum, ut ad ripam Euphratis accederet : petens interim, ne Vonones in Syriâ haberetur, neu proceres gentium propinquis nuntiis ad discordias traheret. Ad ea Germanicus, de societate Romanorum Parthorúmque magnificè ; de adventu Regis & cultu sui, cum decore ac modestiâ respondit. Vonones Pompeiopolim Ciliciæ maritimam urbem amotus est : non in gratiam Artabani tantùm, sed etiam in Pisonis contumeliam ; cui Vonones gratissimus erat, ob plurima officia & dona, quibus Plancinam devinxerat. [*Ibid. cap.* 58.]

M. Silano & L. Norbano Consulib. Germanicus in Ægyptum profectus est, cognoscendæ antiquitatis causâ. Sed cura provinciæ prætendebatur : levavitque apertis horreis pretia frugum ; multáque in vulgus grata usurpavit, sine milite incedens, pedibus intectis, & pari cum Græcis amictu. Tiberius cultu habituque ejus lenibus verbis perstricto ; acerrimè increpuit, quòd contra instituta Augusti, non sponte Principis Alexandriam introisset. Germanicus tamen, nondum comperto profectionem eam incusari, Nilo subvehebatur, orsus opido à Canopo. Mox vilit veterum Thebarum magna vestigia : ubi manebant structis molibus literæ Ægyptiæ, priorem opulentiam complexæ. Aliis quoque miraculis intendit animum : quorum præcipua fuere Memnonis saxea effigies, ubi radiis Solis icta est vocalem sonum reddens ; dispectáque inter & vix pervias arenas, instar montium eductæ Pyramides, certamine & opibus regum : lacúsque, effossâ humo, superfluentis Nili receptacula ; atque alibi angustiæ, & profunda altitudo, nullis inquirentium spatiis penetrabilis. Exin ventum Elephantinen ac Syenen : atque ita ea æstas Germanico plures per provincias est transacta. (*Ibid. à cap.* 59. *ad* 62.)

Per idem tempus Vonones, corruptis custodibus, ex Ciliciâ effugere ad Armenios, indéque in Albanos Heniochósque, & consanguineum sibi regem Scythicum conatus est. Specie venandi, omissis maritimis locis, avia saltuum petiit : mox pernicitate equi ad amnem Pyramum contendit, cujus pontes accolæ ruperant auditâ regis fugâ ; neque vado penetrari poterat. Igitur in ripâ fluminis, à Vibio Frontone præfecto equitum vincitur : móxque à Remmio Evocato, priori custodiæ regis adposito, quasi per iram gladio transfigitur. (*Ibid. cap.* 68.)

Jairo archisynagogo unica nata est filiola ; quam post annos 12. mortuam Christus vitæ restituit : & mulier fluxu sanguinis laborare cœpit, quæ post totidem annos tactu vestimenti ejus est sanata. (*Luc. VIII.* 42, 43. *Marc.* V. 25, 42.)

Cùm oracula vana quædam, tanquam Sibyllina, de Romæ interitu anno 900. ab ejus origine obventuro ferrentur ; Tiberius ea ut falsa redarguens, omnes libros qui vaticiniorum aliquid continerent inspexit : & ex iis alios, ceu nullius momenti, reprobavit ; alios in probatorum numerum recepit. (*Dio, lib.* 57. *pag.* 615.)

Actum & de sacris Ægyptiis Judaicisque pellendis : factúmque Senatusconsultum est, ut qui iis uterentur cederent Italiâ, nisi certam ante diem ritus suos exuissent. (*Tacit. Annal. lib.* 2. *cap.* 85.) coactique sunt religiosas vestes cum instrumento omni comburere. [*Sueton. in Tiberio, cap.* 36.] Quò referendum & *Seneca* illud, in epist. 108. *In Tiberii Cæsaris principatum juventa mea tempus incideras. Alienigena tum gentium sacra movebantur : & inter argumenta superstitionis ponebatur quorundam animalium abstinentia.*

Ægyptiacæ superstitioni amovendæ occationem dedit immane scelus ab Ægyptiis sacerdotibus adversùs Paulinam clarissimam fœminam Romæ perpetratum : quo patefacto, Tiberius Isidis templum dirui, ejúsque statuam in Tiberim mergi jussit. [*Joseph. lib.* 18. *cap.* 4.] Judæis verò pellendis occationem præbuit ex eâ gente quidam impostor, qui ne legibus pœnas daret, metu solum verterat. Is tum Romæ agens, gerebat se pro Mosaicæ legis interprete ;

4732 19

ascitis

[illegible] 1 [illegible] 1 [illegible] 1 [

provinciam nova jure ablatam, & vacuam. (*ibid. cap.* 76.) Ille missis ad Tiberium epistolis, incusavit Germanicum luxûs & superbiæ: seque pulsum, ut locus rebus novis paratior fieret, curam exercitûs, eidem fide quâ tenuerit, repetiisse. Simul Domitium Celerem impositum triremi vitare littorum oram, præterque insulas lato mari pergere in Syriam jubet. Ipse concurrentes desertores per manipulos componit, armat lixas, trajectisque in continentem navibus, vexillum tironum in Syriam euntium intercipit. Regulis Ciliciam ut se auxiliis juvarent scribit. [*Ibid. cap.* 78.]

Piso & sui oram Lyciæ ac Pamphyliæ prætervehentes, obviis navibus quæ Agrippinam vehebant, utrinque infensi, arma primò expediêre: dein mutuâ formidine, non ultra jurgium processum est. Marsúsque Vibius nunciavit Pisoni, Romam ad dicendam causam veniret. Ille eludens respondit, adventurum ubi prætor qui de veneficiis quæreret, reo atque accusatoribus diem prædixisset. [*Ibid. cap.* 79.]

Interim Domitius Laodiceam urbem Syriæ adpulsus, cùm hybernа sextæ legionis peteret, quòd eam maximè novis consiliis idoneam rebatur, à Pacuvio legato præventus est. Id Sentius Pisoni per litteras aperuit; monuitque ne castra corruptoribus, ne provinciam bello tentaret: juxítque validam manum, & prælio paratam. [*Ibid.*]

Piso castellum Celenderis in Ciliciâ munitum admodùm occupavit. Nam admixtis desertoribus, & tirone nuper intercepto, suísque & Plancinæ servitiis, auxilia Ciliciæ quæ reguli miserant, in numerum legionis composuerat. Tum pro munimentis castelli manipulos explicat, colle arduo & derupto: nam cætera mari cingebantur. Sed Romanis cohortibus advenientibus, verterunt terga Cilices, séque castello clauserunt. [*Ibid. cap.* 80.]

Interim Piso classem haud procul opperientem oppugnare frustrà tentavit; regressúsque, & pro muris modò semet adflictando, modò singulos nomine ciens & præmiis vocans, seditionem cœptabat; adeóque commoverat, ut signifer legionis sextæ signum ad eum transtulerit. Tum Sentius occanere cornua tubásque, & peti aggerem, erigi scalas jussit, ac promptissimum quemque succedere; alios tormentis hastas, saxa, & faces ingerere. Tandem victâ pertinaciâ Piso oravit, uti traditis armis maneret in castello, dum Cæsar cui Syriam permitteret, consulitur. Non receptæ conditiones: nec aliud, quàm naves & tutum in urbem iter, concessum est. [*Ibid. cap.* 81.]

At Romæ postquàm Germanici valetudo percrebuit, cunctáque ut ex longinquo aucta in deterius adferebantur: dolor, ira, & questus erumpebant. [*Ibid. cap.* 82.] Ejúsque mors, ut Tiberio & Liviæ summæ delectationi, ita summo omnibus aliis dolori fuit. [*Dio, lib.* 57. *pag.* 615.] Neque solatiis ullis, neque edictis inhiberi luctus publicus potuit: duravítque etiam per festos Decembris mensis dies. [*Sueton. in C. Caligulâ, cap.* 6.]

Honores, ut quis amore in Germanicum aut ingenio validus, reperti decretíque sunt. Arcus additi Romæ, & apud ripam Rheni, & in monte Syriæ Amano, cum inscriptione rerum gestarum, ac mortem ob Rempublicam obiisse. Sepulchrum Antiochiæ, ubi crematus: tribunal Epidaphnæ, quo in loco vitam finierat. [*Tacit. Annal.* 2. *cap.* 83.]

Agrippina, nihil intermissâ navigatione hiberni maris, Corcyram insulam advecta est, littora Calabriæ contra stram. Illic paucis diebus componendo animo insumptis, ad opidum Brundusium navigavit. Ubi postquàm duobus cum liberis feralem urnam tenens egressa navi, defixit oculos; communis omnium gemitus auditus est. [*Id. Annal.* 3. *cap.* 1.]

Tiberii filius Drusus Terracinam progressus obviam est, cum Claudio fratre, liberísque Germanici qui in Urbe fuerant. Novi Consules M. Valerius & M. Aurelius, Senatus, ac magna pars populi viam complevere. [*Ibid. cap.* 2.] 4733 20

Dies quo Germanici reliquiæ tumulo Augusti in campo Martio inferebantur, modò per silentium vastus, modò ploratibus inquies fuit: magno omnium in defunctum honore, magnis in Agrippinam viduam studiis, & in Tiberium querelis. [*Ibid. cap.* 4. & 5.]

Piso Romam adveniens, navem tumulo Cæsarum adpulit; diéque & ripâ frequenti, magno clientium agmine ipse, feminarum comitatu Plancina, & vultu alacres incessêre: festo ornatu, convivióque & epulis, in domo quæ foro imminebat reditum celebrantes. [*Ibid. cap.* 9.] Posterâ die, Fulcinius Trio Pisonem apud Consules postulavit. Tiberius integram causam ad Senatum remisit. [*cap.* 10.] Die senatûs, Drusus Cæsar orationem habuit meditato temperamento, mitigandæ in reum offensioni accommodatam. [*cap.* 12.] Exin biduum criminibus objiciendis statuitur; útque sex dierum spatio interjecto, reus per triduum defenderetur. [*cap.* 13.]

Dum causa ageretur, populi ante Curiam voces audiebantur; non temperaturos manibus, si Patrum sententias evasisset. Effigiésque Pisonis traxerant in Gemonias, ac divellebant, ni jussu Principis protectæ repositæque forent. [*cap.* 14.] Nec minus erat in Plancinam odium: sed eam Tiberii favor, malè conciliatus, ut credebatur, protegebat. Ea cùm causam suam à mariti causâ disjunxisset; sensit Piso actum de se esse: suóque se jugulavit gladio. [*cap.* 15.]

Penè discerptum à populo, à Senatu capitis eum damnatum fuisse, scribit Suetonius. [*in C. Calig. cap.* 2.] Ob necem Germanici ab ipso Tiberio in Senatum deductum, dilatione petitâ, sibi ipsi manus intulisse; refert Dio. [*lib.* 57. *pag.* 615.] Audivisse se ex senioribus dicit Cornelius Tacitus, [*Annal.* 3. *cap.* 16.] visum sæpiùs inter manus Pisonis libellum, quem ipse non vulgaverit, sed amicos ejus dictitavisse, litteras Tiberii & mandata in Germanicum continere; ac destinatum promere apud patres, Principémque arguere, ni elusus à Sejano per vana promissa foret: nec illum sponte extinctum, verùm immisso percussore. *Quorum neutrum*, inquit ille, *adseverraverim: neque tamen occultare debui narratum ab iis, qui vestram ad juventam duraverunt.* Vide *Suetonium* in Tiberio, cap. 52.

4025 Quum crebruisset Græcas per urbes licentia atque impunitas asyla statuendi; quibus obærati 4735 22

adversùs

adversùs creditores, suspectique capitalium criminum receptabantur, ut flagitia hominum cæremoniis deûm protegerentur: placuit Tiberio, ut Romam ad Senatum mitterent civitates jura sua, atque legatos. Auditis hâc de re primùm Ephesiis, deinde Magnetibus, Aphrodisiensibus, Stratonicensibus, Hierocæsareensibus, Cypriis, Pergamenis, Smyrnæis, Teniis, Sardianis, Milesiis, Cretensibus, & aliis; facta sunt Senatusconsulta, quibus multo cum honore, modus tamen præscribebatur: jussique ipsis in templis figere æra, sacrandam ad memoriam, neu specie religionis in ambitionem delaberentur. [*Tacit. Annal.* 3. *à cap.* 60. *ad* 63.]

C. Silanus Proconsul Asiæ, repetundarum à sociis postulatus, in Cytheram insulam relegatus est. [*Ibid. à cap.* 66. *ad* 69.] Cæsius Cordus quoque à Cyrenensibus repetundarum postulatus, accusante Anchario Prisco, damnatus est. [*Ibid. cap.* 70.]

4026 Ælius Sejanus, ad imperium adspirans, Drusum Tiberii filium & tribunitiæ potestatis cum eo consortem, uxore ejus Livià adulterio corruptâ, veneno per Lygdum spadonem dato sustulit. [*Tacit. Annal.* 4. *cap.* 8. & 10.] Qui & conficta de Judæis Romam incolentibus crimina ad Tiberium detulit: ut gentem è medio tolleret, quam nôrat vel solam vel præcipuè repugnaturam conatibus ipsius impiis, & conspirationi caput Imperatoris petenti. [*Philo, in lib. de legat. ad Caium; & libri in Flaccum initio.*] 4736 13

Drusi funere finito, Tiberius ad negotiorum consuetudinem rediit; justitio longiore inhibito. Et Iliensium legatis paulò seriùs consolantibus, quasi obliteratâ jam doloris memoriâ irridens, se quoque respondit vicem eorum dolere, quòd egregium civem Hectorem amisissent. [*Sueton. in Tiberio, cap.* 52.]

* Tiberius vetuit amicos filii in conspectum suum venire, ne recrudesceret per eos defuncti desiderium. Unde Agrippa (Herodis Magni ex filio Aristobulo nepos, quum profusâ jam pecuniâ, ad inopiam redactus, amplius Romæ non potuisset vivere, in Judæam rediit, ubi creditoribus multis eum importunè urgentibus, cùm mutuatitiam pecuniam reddere non valeret; pudore præsentis statûs secessit in castrum Idumææ Malatha, cogitans miseram vitam aliquo pacto abrumpere: Quod ejus propositum ubi uxor Cypros persensit, cum sorore ipsius communicavit, à quâ persuasus maritus, Herodes Terrarcha (sive Antipas, Herodis Magni filiorum natu minimus) accersitum Agrippam Tiberiade habitare jussit, assignatâ certâ pecuniâ unde viveret, & magistratu ejus civitatis in eum collato, quo esset honoratior. (*Joseph. lib.* 18. *cap.* 8.) *

Senatusconsulta, authore Tiberio, facta sunt, ut civitati Cibyraticæ apud Asiam, & Æginensi apud Achaiam, motu terræ labefactis, subveniretur remissione tributi in triennium. [*Tacit. Annal.* 4. *cap.* 13.]

Legatis Romam missis, Samii ut Junonis, Coi ut Æsculapii delubro, vetustum asyli jus firmaretur, petierunt. [*Ibid. cap.* 14.]

Procurator Asiæ Lucilius Capito, accusante provinciâ, damnatus est. Ob quam ultionem, & quia priore anno in C. Silanum vindicatum erat; decrevere Asiæ urbes templum Tiberio matrique ejus, ac Senatui. Et permissum eât statuere. [*Ibid.*]

Valerius Gratus Judææ procurator, adempto Anano (sive Annæ) summo sacerdotio, Ismaëlem Fabi filium jussit esse Pontificem: quem & ipsum paulò pòst dejecit. [*Joseph. lib.* 18. *cap.* 3.]

4027 Ismaëli amoto, Eleazarus Anani (sive Annæ priùs dejecti) filius ab eodem Valerio Pontifex substituitur. [*Id. ibid.*] 4737 24

Cassius Severus orator, ante annos 17. ob maledicentiam judicio Senatûs in Cretam relegatus, quum illic eadem quæ priùs exercuisset, bonis exutus, interdicto igni atque aquâ, in saxosam Seriphi Insulam est deportatus: ubi octavo pòst anno in summâ inopia vitam finiit. [*Tacit. Annal.* 4. *cap.* 21. *cum Hieronymo, in Chronico.*]

P. Dolabella Africæ proconsul, accito in auxilium cum popularibus rege Mauritaniæ Ptolemæo Jubæ filio, Tacfarinatem occidit, & bello Numidico finem imposuit. Garamantum rex, qui levibus copiis ex longinquo missis Tacfarinatem adjuverat, eo cæso, ad satisfaciendum populo Romano legatos ad Urbem misit. [*Tacit. Annal.* 4. *à cap.* 23. *ad* 26.]

Vibius Serenus exul majestatis à filio falsò accusatus, ob vetus Tiberii in eum odium damnatus est. Quum tamen Gallus Asinius Gyaro aut Donusâ claudendum censeret; quò molliret invidiam, Tiberius intercessit; egenam aquæ utramque insulam referens; dandósque vitæ usus cui vita concederetur. Itaque Serenus Amorgum (è Sporadibus insulis unam) reportatus est. [*Ibid. cap.* 28, 29, 30.]

Decem annis imperii exactis, ad resumendum id nihil decreto opus habuit Tiberius: neque enim in decennia intercisum, quod Augustus fecerat, id gerere statuerat. Ludi tamen decennales facti sunt. [*Dio, lib.* 57. *pag.* 619.]

4028 Eleazaro pòst annum amoto, Simoni Camithi filio Pontificatum Valerius Gratus tribuit. [*Joseph. lib.* 18. *cap.* 3.] 4738 25

Cyzicenis, quòd cives Romanos quosdam in vincula duxissent, inchoatúmque Augusto velut heroi fanum non perfecissent, libertas quam bello Mithridatis meruerant circumsessi iterùm adempta est. [*Tacit. Annal.* 4. *cap.* 36. *Dio, lib.* 57. *pag.* 619.]

Fonteius Capito, qui Proconsul Asiam curaverat, absolutus est; comperto ficta in eum crimina per Vibium Serenum. [*Tacit. Annal.* 4. *cap.* 36.]

4029 Undecim Asiæ Urbes, in quâ earum templum Tiberio & Senatui destinatum statueretur, magnâ ambitione certabant: earúmque legatos de hoc disceptantes Tiberius in Senatu plures per dies audivit. Hypæpeni Trallianíque simul cum Laodicenis & Magnetibus, tramissi sunt ut parùm validi. Ne Ilienses quidem, cùm parentem urbis Romæ Troiam referebant, nisi antiquitatis gloriâ pollebant. Paulùm addubitatum, quòd Halicarnassii 1200 per annos nullo motu terræ nutavisse sedes suas, vivoque in saxo fundamenta templi asseveraverant. Pergamenos,

eo ipso mirentes, ædè Augusti ibi sacrâ-saris adeptos creditum. Ephesii Miletiique, hi Apollinis, illi Dianæ cæremoniâ occupavisse civitates visi. Ita Sardianos inter Smyrnæósque deliberatum: quorum rationibus utrinque auditis, Smyrnæos Senatus prætulit: Censuitque Vibius Marsus, ut M. Lepidus, cui ea provincia obvenerat, super numerum legaretur qui templi curam susciperet: & quia Lepidus ipse deligere per modestiam abnuebat, Valerius Naso è prætoriis sorte missus est. (*ibid. cap.* 55. & 56.)

Quum Simon annum in Pontificatu exegisset, successorem illi Valerius Gratus in eâ dignitate dedit Josephum, cognomento Caiapham, (Annæ, sive Anani à Grato priùs summo Pontificatu exuti, generum. *Johann.* XVIII. 13.) Quibus annuis Pontificum mutationibus ita factis Gratum in Judæâ exactis annis undecim Romam repetiisse, subdit *Josephus*. (*lib.* 18. *cap.* 3.) Quâ & nos inducti ratione, ad finem potiùs quàm initium præfecturæ illius referendas eas esse judicavimus. 4739 26

Valerio Grato successor Pontius Pilatus venit. (*Joseph. ibid.*) qui quomodo in præfecturâ se gesserit, apparet, ex Agrippæ literis ad Caium, apud *Philonem* in libro de legatione ad Caium. Ubi veritum illum fuisse scribit, ne de tollendis clypeis, ab ipso intra sanctam urbem dedicatis, mittenda à Judæis legatio, cætera quoque detegeret ejus crimina; *venditas sententias, rapinas, injurias, cædes, tormenta, crebras cædes indemnatorum, crudelitatem sævissimam.*

4030 Jubilæus XXX. & ultimus, in annum D. N. Jesu Christi XXX. incurrens, & *principium Evangelii* ipsius; promulgandi jam per vocem clamantis in deserto: *Parate viam Domini, complanate semitas ejus:* (*Marc.* I. 1, 2, 3.) atque annum illum acceptabilem, sive divini beneplaciti tempus aperiens, quo Deus Optimus Maximus mundo paci facere dignatus est. (*Esai.* LXI. 2. *Luc.* IV. 19.)

Anno enim *decimo quinto* principatûs Tiberii Cæsaris (qui monarchiæ ipsius, ab excessu Augusti cœptæ, erat *decimus tertius*) Pontio Pilato procurante Judæam, tetrarchâ Galilææ Herode (Antipâ,) fratre autem ejus Philippo tetrarchâ Iturææ & Trachonitidis regionis, & Lysaniâ Abylenes tetrarchâ; sub Pontificibus Annâ & Caiaphâ, factum est verbum Domini ad Johannem Zachariæ filium, in deserto. (*Luc.* III. 1, 2.) Juxta cujus præscriptum, Nazaræus hic, Sacerdos, & Propheta Domini, baptizabat in deserto Judææ (in quo positæ urbes, *Josua* XV. 16. commemorantur) prædicans baptismum pœnitentiæ in remissionem peccatorum; (*Matth.* III. 1. *Marc.* I. 4. *Luc.* III. 3.) atque operam dans, ut qui post ipsum venturus erat Christus manifestus fieret Israëli. (*Joan.* I. 7, 8, 31.) Quem ut certiùs agnosceret, hoc ipsi à Deo signum est datum: ut super quem videret Spiritum sanctum descendentem & manentem, hunc sciret esse illum qui alios Spiritu sancto esset baptizaturus. (*Ibid. vers.* 33.)

Cœptum verò fuisse hoc illius ministerium maximè probabile est, die illi convenientissimo, mensis 7^i^ die 10^a^. (circa nostri Octobris diem 19.) qui & *Pœnitentialis* fuit, cum solenni Jejunio conjunctus, in quo qui animam suam non affligeret, excindendus esset è populo suo; & *Expiatorius*, quo summus Sacerdos, Christi à Baptistâ præmonstrati typus, solus in Sancta sanctorum ingrediebatur, oblato sanguine populi peccata expiaturus: idémque ille dies, quo *tubâ* per totam terram personante *Jubilæus* indicendus mandabatur. (*Levitic.* XXV. 9.)

Ita Baptista, pœnitentiæ & remissionis peccatorum, per venturi Christi sanguinem acquirendæ, præco, veniens in omnem regionem circumjacentem Jordani, exaltabat sicut Tubam vocem suam, proclamans: *Agite pœnitentiam, appropinquavit enim regnum cœlorum.* Et exivit ad eum Hierosolyma, & tota Judæa, totaque regio circumjacens Jordani: (ex ingenti præsertim illâ populi turbâ, quæ finito festo Tabernaculorum, circa initium Novembris, Hierosolymis revertebatur:) & baptizabantur ab eo in Jordane, confitentes peccata sua. (*Matth.* III. 2, 3, 5, 6. *Marc.* I. 5.)

Ipse verò Johannes habebat vestimentum è pilis camelinis, & zonam coriaceam circa lumbos suos: (instar Eliæ, II. *Reg.* I. 8.) alimentum autem ejus erat locustæ (cibus quidem mundus, *Levitic.* XI. 22. sed vilis) & mel agreste. (*Matth.* III. 4. *Marc.* V. 6.)

Johannes Pharisæos ad baptismum suum venientes acriter reprehendit. (*Matth.* III. 7. *Luc.* III. 7.) tum reliquum populum, tum speciatim publicanos & milites, officium suum edocens. [*Luc.* III. 10,–14.] Expectante autem populo, & cogitantibus omnibus in cordibus suis de Johanne, numnam ipse esset Christus; respondit ille. *Ego quidem baptizo vos aquâ: sed venit qui validior me est, cujus non sum dignus qui solvam corrigiam calceamenti: ipse vos baptizabit Spiritu sancto & igni. Cujus ventilabrum in manu ipsius, & qui perpurgabit aream suam: & coget triticum in horreum suum, paleam autem exuret igni inextinguibili.* Ibid. 15,–17. cum Matth. III. 11, 12. & Marc. I. 7, 8.]

Quum baptizaretur omnis populus, venit Jesus Nazarethâ Galilææ ad Jordanem, ut à Johanne baptizaretur. [*Luc* III. 21. *Matth.* III. 13. *Marc.* I. 9.] Quo officium illud recusante, ut cui ipsi opus esset ab illo baptizari, & urgente Domino, oportere impleri à se omnem justitiam; baptizavit eum. [*Matth.* III. 14, 15.] Jesu tùm incipiente esse annorum quasi triginta. [*Luc.* III. 23.] 4749 37

Tum verò totius sacrosanctæ Trinitatis admodùm illustris facta est patefactio. *Filio* enim Dei in assumptâ humanâ naturâ ex aquâ ascendente & orante, apertis cœlis *Spiritus* Dei visus est corporeâ specie, tanquam columba, descendens super ipsum: & vox *Patris* de cœlo audita, dicens: Tu es Filius meus dilectus, in quo acquiesco. [*Matth.* III. 16, 17. *Marc.* I. 10, 11. *Luc.* III. 21, 22.]

Jesus autem plenus Spiritu sancto revertit à Jordane, & actus est à Spiritu in desertum. Ubi per dies & noctes 40 tentante eum Diabolo, mansit inter feras, non comedens quicquam: & iis finitis postea esuriit. [*Luc.* IV. 1, 2. *Matth.* IV. 1, 2. *Marc.* I. 12, 13.]

Triplici deinde tentatione Dominum Sarana eſt adortus: & finitâ omni tentatione, abſceſſit ab eo ad tempus, [*Matth.* IV. 3,—11. *Luc.* IV. 3,—13.] & accedentes Angeli miniſtrabant ei. [*Matt.* IV. 11. *Marc.* I. 13.] Reverſúſque eſt Jeſus cum virtute Spiritûs in Galilæam. [*Luc.* IV. 14.]

Herodes Agrippa Ariſtobuli filius ex Cypro Phaſaëli filiâ ſuſcepit Agrippam juniorem, poſtremum Judæorum regem; cujus in Act. XXV. & XXVI. fit mentio. Annum enim ætatis agebat 17. cùm pater interiit. [*Joſeph. lib.* 18. *cap.* 7. *& lib.* 19. *cap. ult.*]

4031 Bernice ſoror ejus, (cujus ibidem in Actis ſimiliter fit mentio) nata eſt; Herodi regi Chalcidis poſteà nupta; annos 16 nata, quum pater eſt mortuus. [*Joſeph. ut ſuprà.*] 4741 18

4033 Quartus annus miniſterii Johannis Baptiſtæ incipit: quo & *præparatorium* hoc illius miniſterium (quæ potiſſima muneris ipſius pars fuit) finem accepit; ipſo Domino, cui viam hactenùs paraverat, adveniente atque officium ſuum Propheticum exequente & illuſtribus miraculis, quæ nulla Johannes ediderat, obſignante. Cui magnifico apparatui, ab Eſaiâ & Malachiâ ante tot ſecula tantopere celebrato, tam longum temporis ſpatium à nobis aſſignati nemo mirabitur, qui tempus exiguum tanto operi, abſque miraculorum præſertim adminiculo, perficiendo minùs par eſſe conſideraverit, quantum à Johanne præſtandum fuiſſe patri ipſius Zachariæ angelus Gabriel confirmaverat. [*Luc.* I. 16, 17.] *Multos filiorum Iſraëlis convertet ad Dominum Deum ipſorum. Et ipſe præcedet ante illum in ſpiritu & virtute Eliæ, ut convertat corda patrum in filios, & rebelles ad prudentiam juſtorum; ut paret Domino populum inſtructum.* Neque modicum aliquod ſpatium, ſed plenum prædicationis curriculum, ante Chriſti adventum, à Johanne fuiſſe confectum, illa Pauli ſatis arguunt. [*Act.* XIII. 24, 25.] *Prædicante Johanne ante faciem adventus ejus baptiſmum pœnitentiæ omni populo Iſraëlis, quum impleret Johannes curſum ſuum, dicebat: Quem me arbitramini eſſe? non is ſum ego; ſed ecce venit poſt me, cujus non ſum dignus pedum ſoleam ſolvere.* 4742 29

Johannes enim, proximo ante adventum Chriſti die, quum ad eum, Bethabaræ baptizantem ſecus Jordanem, Judæi Hieroſolymis Sacerdotes quoſdam & Levitas è ſectâ Phariſaicâ legatos miſiſſent, ſciſcitaturos quiſnam ipſe eſſet; ſe non eſſe Chriſtum, clarè profeſſus eſt. Cúmque negaſſet ſe ipſum *Eliam* eſſe, vel *Prophetam* illum (à Moſe, *Deuteron.* XVIII. 15. prædictum; eundem quidem cum Chriſto, *Act.* III. 22. & VII. 37. ſed à Judæis alium exiſtimatum) & ſe illam ab Eſaiâ prænunciatam dixiſſet fuiſſe *Vocem clamantis in deſerto, Complanate viam Domini:* illud, à Paulo laudatum, de Chriſto demùm adjecit teſtimonium. *Ego baptizo aquâ: ſed in medio veſtrùm ſtat quem vos non noſtis. Hic ille eſt, qui poſt me venit, qui mihi antepoſitus eſt: cujus ſolearum ego non ſum dignus qui ſolvam corrigiam.* [Johan. I. 19,—28. *cum* V. 33.] 4743 30

Poſtero deinde die, Johannes venientem ad ſe Jeſum conſpicatus, ait: *Ecce Agnus Dei, qui tollis peccata mundi. Hic eſt de quo dicebam: Poſt me venit vir qui antepoſitus eſt mihi, quia prior me erat, &c. Et ego vidi, & teſtor hunc eſſe Filium Dei.* [Johan. I. 29,—34.]

Sequente die iterùm ſtabat Johannes, & ex diſcipulis ejus duo. Et intuitus Jeſum ambulantem, dixit: *Ecce Agnus Dei.* Quod duo diſcipuli audientes, Jeſum ſecuti, apud eum manſerunt diem illum: hora enim erat quaſi decima. Horum unus Andreas, fratrem ſuum Simonem perduxit ad Jeſum: qui eum intuitus, dixit; *Tu es Simon filius Jonæ, tu vocaberis Cephas.* [Ibid. 35,—42.]

Poſtero die, Jeſus iturus in Galilæam, Philippum (qui erat ex Bethſaidâ, civitate Andreæ & Simonis Petri) ſequi ſe juſſit. Ille Nathanaëlem ſubter ficum inveniens, perduxit eum ad Jeſum: qui verè Iſraëlitam eum fuiſſe pronunciavit, in quo non eſſet dolus; ſeque ipſum Scalam cœli (in illo Jacobi ſomnio, *Geneſ.* XXVIII. 12. præmonſtratam) ſuper quam Angeli Dei aſcendentes ac deſcendentes amodò cernerentur. [*Ibid.* 43,—51.]

Die tertio, nuptiæ factæ ſunt in Canâ Galilææ: ad quas invitatus Jeſus, unà cum matre ac diſcipulis ejus, aquam in vinum mutatam fecit ſignorum ſuorum principium. Atque in hunc modum gloriâ ejus manifeſtatâ, crediderunt in eum diſcipuli ejus. [*Johann.* II. 1,—11.]

Poſtea deſcendit Capernaumum ipſe & mater, & fratres (ſive cognati) & diſcipuli ejus: manſerúntque illic non multos dies. [*Johan.* II. 12.]

Ad *publicum* Chriſti *miniſterium* jam perventum eſt: cujus acta, per quatuor Paſchata diſtincta, ex quatuor Evangeliorum Harmoniâ hic exhibemus; à viro eruditiſſimo & in ſacrarum literarum ſtudiis longè exercitatiſſimo *Johanne Richardſono*, S. Theologiæ Doctore & Ardachadenſis in provinciâ noſtrâ Armachanâ Eccleſiæ Epiſcopo digniſſimo, concinnata. In quâ illud ſingulare eſt; quòd Temporis ordinem ſolus *Matthæus* neglexiſſe reperiatur, à cæteris tribus (ſi fortè parentheſin illam, *Luc.* III. 19, 20. de Johanne ab Herode in carcerem conjecto exceperis) conſtanter obſervatum.

PRIMUM PASCHA MINISTERII CHRISTI. (Johann. II.13.)

A quo primus annus LXX^ae & ultimæ Hebdomadis Danielis incipit; in quo fœdus confirmatum est Multis. (Dan. IX. 27. *cum* Matth. XXVI. 28.)

		JOH.	LUC.	MAR.	MAT.
	Ascendit Jesus Hierosolymam ad Pascha.	II. 13.			
	Templum ingressus, vendentes ibi & ementes flagello abigit: & in authoritatis signum, Corporis sui Templum, à Judæis solvendi, & à se resuscitandi, ipsis pronunciat.	14,-22			
	Miracula operatur. Et multis ideo in eum credentibus, ipse se non credit; sciens quid sit in homine.	23,24, 25.			
	Nicodemum, discipulum nocturnum, in mysterio Regenerationis, Fide in mortem ipsius, & Infidelium Condemnatione, instruit. * Lyddæ Æneas paralysi afflictus decubuit, à quâ post annos 8. à Petro apostolo est sanatus. (Act. IX.33.) *	III. 1,-21			
4034	Relictis Hierosolymis, in Judææ territorium, Jesus cum discipulis proficiscitur.	22.			
	Demoratur illic; & Baptizat: [per manum scilicet Discipulorum, ab ipso, aut Johanne priùs baptizatorum.] Johanne tunc in Ænon baptizante: nondum enim conjectus fuerat in carcerem.	22, 23, 24.			
	Quæstio oritur inter quosdam Johannis discipulos, & Judæos, de Purificatione.	25.			
	Discipulos suos de Jesu narrantes, æmulantésque; Johannes de se, suóque officio; Et de Jesu Christi, Dei Filii, excellentiâ, instruit: insigne hoc, & ultimum ante incarcerationem, edens de eo testimonium.	26,-36			
	Johannes Herodis Tetrarchæ cum fratris Philippi uxore incestum, & alia flagitia reprehendens, in carcerem ab eo conjicitur.			VI. 17,-20	XIV. 3, 4, 5.
	Jesu audiens Johannem incarceratum; & Pharisæos comperisse plures ab eo factos discipulos, & baptizatos, per manum scilicet discipulorum: *relictâ Judeâ* [ubi circiter 8. menses commoratus est] *in Galilæam rediit.*	IV. 1, 2, 3.			IV. 12.
	Oportebat autem eum transire per Samariam. Ubi mulierem Samaritanam prope urbem Sychar, & cives Sychar in sui agnitionem perducit, *quatuor mensibus ante messem*, [seu Paschа, circa medium mensis 9, Ab dicti.]	4,-42.			
	Biduo in civitate Sychar commoratus in Galilæam iter persequitur. [Qui secundus à Baptismo reditus ejus est è Judæâ in Galilæam.]	43, 44.			
	A Galilæis receptus, qui quæ Hierosolymis fecerat vidissent; magnâ cum famâ in Synagogis eorum prædicat.	45.	IV. 14, 15.	I. 14, 15.	
	In Cana filium regii (seu aulici) Capernaumi ægrotantem, sanat. Quod erat alterum in Galilæâ miraculum.	46,-54			
	In Capernaum operatur miracula. Et postea *Nazaretam venit, ubi educatus fuerat.* Et in Synagogam ut consueverat intrans, & Prophetam Esaiæ de se exponens, admirantibus primò civibus, ac posteà excandescentibus, ejectus est, & præcipitare eum de monte conantibus, ille per medium eorum discedit.		16,-30			4744	31
	Relictâ Nazaretâ, Capernaumi habitat. Ibíque docet eos Sabbathis. Et percelluntur super doctrinâ ejus.		31, 32.	21, 22.	13,-17		
	Spiritum immundum in Synagogâ Capernaumi obmutescere jussum ejicit.		33,-37	23,-28			
	Egressus statim Synagogâ, intravit domum Simonis & Andreæ, & socrum Simonis febricitantem sanat.		38, 39.	29, 30, 31.	VIII. 14, 15.		
	Circa occasum solis, allatos undique ægrotos curat, & dæmones obmutescere jussos ejicit.		40, 41.	32, 33, 34.	16, 17.		
	Manè egreditur in desertum locum; & precatur: Simone, & aliis eum prosequentibus: & volentibus eum detinere turbis respondet, Evangelizandum sibi esse etiam aliis opidis.		42, 43, 44.	35,-39			
	Peragrat Galilæam totam, in Synagogis docet; & dæmonia ejicit.		44.	39.			

Cùm

	JOH.	LUC.	MAR.	MAT.
Cùm ei ad lacum Genezaret ſtanti, turba incumberet, intravit navigium Simonis, & ex eo turbam docet.		V. 1,—4		
Ut ceſſavit autem loqui, miraculoſam jubet capturam piſcium: eâque attonitos, Simonem Petrum, & Andream, Jacobum, & Johannem, ſequi juſſos, piſcatores hominum facit.		4,—11	I. 16,-20	IV. 18,-22
Et obivit totam Galilæam Jeſus, docens in Synagogis ipſorum; & ſanans quemvis morbum: famâ ejus emanante in totam Syriam: & turbâ multâ ſequente eum.				23, 24, 25. VIII.
In quadam Urbe Leproſum ſanat; qui inhibitus, divulgat tamen. Et veniebant ad eum undique, ut audirent eum, & ſanarentur: *ita ut jam non poſſet Jeſus manifeſtè introire in civitatem; ſed foris in deſertis locis erat*, & orabat.		12,-16	40,-45 II.	1,—4 IX.
Et rurſus introivit Capernaumum, civitatem ſuam, interjectis aliquot diebus; & ſtatim domi docet: & Paralytico cum lectulo è ſolario demiſſo, coram Scribis, & Phariſæis, & turbâ multâ, peccata remittit; morbúmque, cum ſtupore omnium, ſanat.		17,-26	1,—12	1,—8
Et quum digrederetur Jeſus illinc, egreſſus eſt rurſus ad mare: totáque turba veniebat ad eum, ac docebat eos. *Et quum prætergrederetur*, vidit, & vocavit Levin ſeu Matthæum ad telonium ſedentem.		27, 28	13, 14	9.
Jeſus, in domo Levi, ſe, diſcipulóſque, unà cum Publicanis convivantes, defendit: Et non jejunantes, contra Phariſæos, excuſat & vindicat.		29,-39	15,-22	10,-13
Factum eſt ut Sabbatho altero-primo (ſeu ſecundo-primo, δευτεροπρώτῳ, id eſt, Sabbatho primo Novi anni, poſt exitum ex Ægypto inſtituti, & à menſe Niſan, ſeu Abîb, inchoati) tranſiens Jeſus per ſata, diſcipulos ſuos ſpicas vellentes à reprehenſione Phariſæorum vindicat; & doctrinam de Sabbathi obſervatione explicat.		VI. 1,—5	23,-28	XII. 1,—8

SECUNDUM PASCHA MINISTERII CHRISTI. [Johann. V. 1. *collat. cum* IV. 35.]

A quo ſecundus annus LXX^ma Hebdomadis Danielis incipit.

POſt hæc erat Feſtum Judæorum, & aſcendit Jeſus Hieroſolymam: & 38. annos ægrum, ad piſcinam Bethesda decumbentem, ſanat in Sabbatho. Et Judæis ipſum interimere ſtudentibus, quòd iſtà feciſſet Sabbatho; & Deum dixiſſet patrem ſuum; divinisſimam opponit apologiam.	V. 1,—47			
Digreſſus illinc, introivit rursùs in Synagogam, alio Sabbatho, & docet. Et quendam ibi dexteram manum habentem aridam ſanat. Unde exeuntes Phariſæi ſtatim cum Herodianis, conſultant ut eum perderent.		6,—11	III. 1,—6	9,—14
Jeſus autem quum hoc noſſet, *ſeceſſit ad mare:* ſequentes ſanans turbas; & ne ipſum manifeſtum facerent, multùm interminans: edicénſque diſcipulis ut navigiolum ſibi ſemper adeſſet propter turbam, ne ipſum opprimerent.			7,—12	15,—21
Factum eſt autem illis diebus, abiit in montem ad orandum, & pernoctavit in precatione. Et quum dies ortus eſſet, elegit 12. quos vocavit Apoſtolos, nominibus deſignatos.		12,—16	13,—19	
Deſcendens cum eis ſubſiſtit in loco campeſtri; & magnâ plebis multitudine undique adventante, ſanat omnes.		17, 18, 19.		
Venerúntque domum. Convenit autem rursùm turba, adeò ut ne capere quidem cibum poſſent. Et quum hæc audiſſent ipſius propinqui, venerunt ut prehenderent eum; dicebant enim eum apud ſe non eſſe.			19,20, 21.	
Quum vidiſſet autem turbam, aſcendit in montem; & quum conſediſſet, adierunt eum diſcipuli ejus. Tunc autem Concionem habet, longam illam, & eximiam, primùm ad Apoſtolos; inde etiam ad univerſum populum.		20-49		V. VI. VII.
Quum autem finiviſſet omnia verba ſua audiente populo, ingreſſus eſt Capernaumum. Et Centurionis ſervum, paralyticum ibi, & moribundum ſanat.		VII. 1,—10		VIII. 5,—13
Die ſequenti proficiſcitur in civitatem Nain; & unigenitum Viduæ defunctum, & exportatum, reſuſcitat; unde fama ejus divulgatur.		11,—17		

	JOH.	LUC.	MAR.	MAT.
Johannes in carcere detentus diſcipulorum relatione de famâ factiſque Jeſu commotus, duos ex eis ad eum mittit, dicens, Tunc is es qui venturus erat, an alium expectabimus? Quibus cum reſponſo abeuntibus, amplum Jeſus de Johanne edit teſtimonium. Civitates ingratas cum probris increpat; & in Patris occultantis ſe, & revelantis, ſolo beneplacito, lubens acquieſcit.		VII. 18,-35		XI. 2,-30
Rogavit autem eum Simon Phariſæus, ut ſecum ederet. Et cùm diſcumberet, mulierem peccatricem, pedes lachrymis rigantem, capillis tergentem, deoſculantem, & ungentem, contra Simonem defendit, & abſolvit.		36,-50		
Et factum eſt deinceps, ut ipſe iter faceret oppidatim prædicans; & duodecim illi erant cum eo; miniſtrantibus ei quibuſdam mulieribus.		VIII. 1, 2, 3.		
Oblatus eſt ei Dæmoniacus cæcus & mutus; & ſanavit eum. Et contra Scribas & Phariſæos, qui Hieroſolymis deſcenderant, quòd per Beelzebulem ejiceret dæmonia blaſphemantes, ſe acriter defendit.			III. 22,-30	XII. 22,-37
Tunc reſponderunt quidam è Scribis ac Phariſæis dicentes, Præceptor, Velimus ex te ſignum videre. Quibus, cum multâ acrimoniâ reprehenſis, ſignum Jonæ ſolum proponit.				38,-45
Quum autem adhuc loqueretur turba, narratur matrem, & fratres ejus adſtare foris, viſum, & colloquium ejus quærentes. Reſpondens Jeſus, Quos pro matre, & fratre, & ſorore, habeat, oſtendit.		VIII. 19, 20, 21.	31,-35	46,-50
Illo verò die egreſſus Jeſus domo ſedit apud mare; & coacta eſt ad eum turba multa, adeò ut navigium ingreſſus ſederet; & turbas in littore adſtantes, per parabolam Seminantis, pluréſque alias parabolas, multa docet.		VIII. 4,-18	IV. 1,-34	XIII. 1,-53
Dixit autem eis die illo, quum ſerum diei eſſet, Tranſeamus in ulteriorem ripam. Et cùm quibuſdam eum ſequi volentibus reſponſum dediſſet; *Dimiſſâ turbâ, acceperunt eum ut erat in navigio*: Et magnâ tempeſtate ortâ, objurgat Jeſus ventum, tranquillat mare, & periclitantes ſervat diſcipulos.		VIII. 22,-25	35,-41	VIII. 18,-27
Et navigarunt ad ulteriorem ripam in regionem Gadarenorum ſeu Gergeſenorum, *quæ eſt in oppoſitâ ripâ Galilææ. Ipſi egreſſo in terram, ſtatim occurrerunt duo Dæmoniaci*, ſævi valde (quorum unicum memorant Marcus, & Lucas.) E quibus Dæmones ejecti, Jeſu permittente, in porcos intrarunt.		26,-36	V. 1, -16	28,-35
Gadarenis, ut ab ipſis diſcederet, rogantibus; & dæmoniaco ſupplicante ut cum ipſo eſſet, dimiſſo tamen, & in Decapoli prædicante quanta ipſi feciſſet Jeſus, *in navigio ipſe rurſùm tranſecit in ulteriorem ripam*, & demùm in Urbem ſuam [Capernaum.]		37, 38, 39.	17,-20	34.
Factum eſt autem ut quum revertiſſet Jeſus, excepit eum turba: nam omnes expectabant eum: erátque apud mare.		40.	21.	
Tunc adeunt eum diſcipuli Johannis, dicentes, Quare nos & Phariſæi multum jejunamus; diſcipuli verò tui non jejunant? Quibus ſuum dat reſponſum.				IX. 14,-17
Hæc eo loquente ipſis, Ecce venit Jairus, unus ex præfectis Synagogæ; *& multùm precabatur eum* pro filiâ unigenitâ, quali annorum 12, agente animam. In itinere autem ad domum Jairi, mulier quæ erat in fluxione ſanguinis ab annis 12, ex tactu fimbriæ pallii Jeſu, illicò ſanatur. Filia autem Jairi jam mortua, verbo ejus in vitam revocatur: multum imperante ipſo ne quis id reſciret.		41,-56	22,-43	18,-26
Quùmque digrederetur illinc, ſequuti ſunt eum duo Cæci: Quorum oculos aperit: & gravitèr interminatus eſt eis, ſed fruſtrà, ne quis id ſciret.				27,-31
Ipſis autem egredientibus, ecce obtulerunt ei hominem mutum, dæmoniacum. Et ejecto dæmonio loquutus eſt mutus; mirante turbâ; blaſphemantibus Phariſæis.				32, 33, 34.
Et obibat Jeſus urbes omnes ac vicos; docens, & ſanans. *Et venit in Patriam ſuam, & ſequuti ſunt eum diſcipuli ejus*; & ſabbatho in Synagogâ docens, à civibus, licèt admirantibus iterùm contemnitur, fabérque vocatur.			VI. 1,-6	35. XIII. 54,-58
Et circuibat vicos in orbem, docens.			6.	
Commiſeránſque turbam, meſémque multam, & operarios paucos, dicit diſcipulis, rogandum Dominum ut emittat operarios.				IX. 35,-38

	JOH.	LUC.	MAR.	MAT.		
		IX.	VI.	X.		
		1,—5	7,—11	1,—42		
				XI.		
				1.		
		6.	12,-16			
4035						
					4745	32
				XIV.		
			17,-28, 29.	6,—11, 12.		
		7,8,9.		1,—4		
		10.	30.			
		10,11	31,-34	13,14		
	VI.					
	1,--21	12,—17	35—56	15,-36		
	22,-71					
			VII.	XV.		
			1,—23	1,—20		

Tunc 12 Apoſtolos, binos mittit; mandatis, & poteſtate inſtructos, ad Prædicandum, & Sanandum.

Et factum eſt quum finem feciſſet Jeſus præcipiendi diſcipulis ſuis, ut digreſſus illinc, doceret & prædicaret in Urbibus eorum.

Exeuntes autem duodecim obibant ſingulas vicos, Evangelizantes & Sanantes ubique.

XV. *Kalend. Novembris, Sejanus cæſus eſt.* (Tacit. Annal. 6. cap. 25.) *Quo ſublato, mox cognovit Tiberius conficta ab illo fuiſſe crimina, quæ adversùs Judæos detuleras. Proinde mandavit omnium provinciarum præſidibus, ut opidatim hunc genus parcerent, exceptis reis paucis admodùm: cæterùm de ritibus eorum nihil novarent; ſed commendatos haberent, tum viros ipſos ut pacis amantiſſimos, tum mores eorum legéſque ut conferentes ad tranquillitatem publicam.* [Philo, de legat. ad Caium.] * Munera quoque quædam Syriacis Legionibus dedit; quòd ſolæ nullam Sejani imaginem inter ſigna, coluiſſent. [*Sueton. in Tiberio, cap.* 48.]

Mortuo Severo Ægypti præſide, Tiberius ex amicorum ſuorum cohorte ſucceſſorem in ſex annos illi dedit Flaccum Avillium: qui per quinque priores, quibus in vivis fuit Tiberius, cum laude provinciæ præfuit. [Philo, lib. in Flaccum.]

Decollatur Johannes Baptiſta.

Quumque hoc audiſſent diſcipuli ejus, venerunt & ſuſtulerunt cadaver ejus, & poſuerunt in monumento, & renunciaverunt Jeſu.

Herodis Tetrarchæ, & aliorum, de famâ ejus audientium, Opiniones de Jeſu. Qui Herodes ſtudebat eum videre.

Reverſi Apoſtoli narraverunt Jeſu quæcunque fecerant.

Hæc de morte Johannis, & Apoſtolorum factis, quum audiſſet Jeſus, *dixit eis, Venite vos ſeorſim in deſertum locum, & requieſcite paululum.* Nam præ turbâ *ne cibum quidem capere ipſis vacabat. Ipſe igitur, aſſumptis duodecim, ſeceſſit illinc navigio privatim in locum deſertum urbis quæ vocatur Bethſaida.* Et quum hoc audiſſet turba, pedibus ſequuta eſt eum ab urbibus; prævenerúntque eum: Et ipſe eos docebat, & ſanabat.

Subiit verò in montem Jeſus, & ibi ſedit cum diſcipulis. Prope autem erat Paſcha. Quum autem ſerum dies eſſet, 5 panibus hordeaceis, & 2 piſciculis, quaſi 5000 paſcebat viros, abſque mulieribus, & pueruli, 12 cophinis fragmentorum remanentibus. Et quum volebant eum *Regem facere, ſtatim adegit Jeſus diſcipulos inſcendere in navigium, & præire ſibi in ripam alteram, Bethſaidæ oppoſitam*, Capernaumum verſus. *Ipſe verò aſcendit in montem privatim ad orandum. Provecti autem quaſi ſtadia* 25. *aut* 30. vento contrario inſurgente, quartâ noctis vigiliâ ibat ad eos Jeſus, ambulans ſuper mare, volebátque eos præterire. Et perterritis ſe revelat: Petrúmque demergentem reprehendens, ſervat; obſtupeſcentibus omnibus. *Et quum trajeciſſent venerunt in terram Geneſaret. Tunc ipſis egreſſis e navigio, ſtatim agnito eo, quocunque introivit, attulerunt ægrotos*, ut vel fimbriam pallii ejus tangerent; & ſanabantur.

Poſtero à trajectione *die, turba quæ ſubſtiterat eis mare*, ingreſſi ſunt & ipſi in navigia, & *venerunt Capernaumum, quærentes Jeſum.* Quibus concionatur, in Synagogâ Capernaumi, de Pane vitæ. Et murmurantibus Judæis, ſe Panem vitæ aſſerit. Unde multis diſcipulorum recedentibus; & Apoſtolis abire nolentibus, unum tamen ex eis Diabolum pronunciat.

TERTIUM PASCHA MINISTERII CHRISTI. [Johann. VI. 4.] *A quo tertius annus LXX^ae Hebdomadis Danielis incipit.*

QUi Hieroſolymis advenerant Scribæ & Phariſæi, adierunt Jeſum; & quum vidiſſent quoſdam ex diſcipuli ejus pollutis manibus, id eſt, illotis, edere panem, conqueſti ſunt, quòd non ambularent ſecundùm Traditionem Seniorum. Quibus, de Traditionibus reſpondet, quòd abolerent mandatum Dei, ut Traditiones Hominum fruſtrà ſervarent.

	JOH.	LUC.	MAR.	MAT.
Et turbam docet; quod domi diſcipulis exponit; Nihil quod ingreditur, ſed ea quæ egrediuntur ex homine, eum polluere.			VII.	XV.
Et illinc ſurgens, abit in partes ſeu confinia Tyri & Sidonis. Sed non potuit latere. Mulierem enim Chananæam, ſeu Græcam, Syrophœniſſam, pro filiolâ malè à dæmonio impuro vexatâ, conſtanter intercedentem, ob fidei magnitudinem collaudans, dæmonium è filiolâ expellit.			24,-30	21,-28
Tunc regreſſus è finibus Tyri & Sidonis, venit ad mare Galilææ per medios fines Decapolis. Et offerunt ei ſurdum, difficulter loquentem, quem ſanat; interdicens, ſed fruſtrà, ne cui dicerent.			31,-37	
Et quum aſcendiſſet in montem, ſedit illic, & mirante turbâ, ſanat plurimos.				29, 30, 31.
Diebus illis, quum multa omninò turba eſſet, jam triduum permanens apud eum in deſerto, ſeptem panibus, & piſciculis 4000 pavit viros, abſque mulieribus & puerulis, ſeptem ſportis fragmentorum reliquis.			VIII. 1,—9	32,-38
Et ſtatim ingreſſus in navigium cum diſcipulis ſuis, venit in partes Dalmanutha, ſeu fines Magdala.			10	39.
Prodierunt autem Phariſæi, Signum è cœlo ab eo quærentes. Et ipſe altè ingemiſcens, hypocritis faciem cœli diſcernere noſcentibus, Signum negat, niſi illud Jonæ. *Relictiſque eis, ingreſſus rursùs navigium, abit in ulteriorem ripam.*			11,12, 13.	XVI. 1,—4
Et quum veniſſent diſcipuli ejus in ulteriorem ripam, oblitì fuerant ſumere panes, & panem non niſi unum habebant ſecum in navigio. Tunc dixit eis Jeſus, Cavete à fermento Phariſæorum, & Sadducæorum, & fermento Herodis. Eóſque de pane oblivioni tradito propterea diſceptantes, Jeſus ex anteactis in Panis multiplicatione miraculis acriter redarguens, de fermento, non Panis, ſed Doctrinæ, intelligentiores reddit.			14,-21	5,—12
Venit autem Bethſaidam: & obtulerunt ei cæcum. Qui extra vicum ductus, & ſputo, manuúmque impoſitione gradatim viſum recuperans; ne cuiquam dicat inhibetur.			22,-26	
Egreſſus eſt autem Jeſus, & diſcipuli ejus, in vicos Cæſareæ Philippi. Et factum eſt ut quum ipſe ſeorſim oraret, & jam in *viâ eſſet, ut interrogaret diſcipulos, dicens eis, Quemnam eſſe me dicunt homines?* Reſponſo dato: Vos autem, ait, Quem me dicitis eſſe? Reſpondentem Petrum beatum dicit: Promiſſiones annectit: & diſcipulis interdicit, ut nemini dicerent, ſe eſſe Jeſum illum Chriſtum. Prædicit eis de Morte, & Reſurrectione ſuâ. Petrúmque, ideo objurgantem, Satanam vocat. Diſcipuliſque, & Turbæ, de Cruce omnibus ſubeundâ eum ſequi volentibus, concionatur: Prædicit denique Transfigurationem ſuam.		IX. 18,—27	27,-38	IX. 13,-28
Factum eſt autem poſt hæc verba quaſi dies 8. (6. intermediantibus) ut in monte ſublimi transfiguraretur. Et quum deſcenderent de monte, mandavit eis nemini dicere quod viderunt, uſque quò Filius hominis à mortuis reſurgat. Ipſi autem ſiluerunt: mutuò quærentes, Quid illud eſſet à mortuis reſurgere. Et interrogantes eum, Cur Scribæ dicunt, oportere ut Elias priùs veniat; Reſponſum accipiunt, quo intelligunt de Johanne Baptiſtâ, Eliâ illo, Jeſum loquutum eſſe.		28,-36	1,—13	XVII. 1,—13
Factum eſt autem ſequenti die, ut quum ipſi deſcendiſſent è monte, & veniſſet ad diſcipulos ſuos, vidit turbam multam circa eos, & Scribas cum eis altercantes. Et ſtatim tota turba viſo eo expavit: & accurrentes ſalutaverunt eum. Et interroganti de altercatione, Reſpondet pater Lunaticî, de filio ſuo habente Spiritum impurum, mutum, & ſurdum; & diſcipulis ejicere eum non valentibus. Expulſo per Jeſum dæmonio, ſanatus filius patri redditur; mirantibus omnibus. Domíque reſpondet diſcipulis, cur dæmonem ejicere non potuerint.		37,-42	14,-29	14,-21
Et illinc regreſſi, unà iter faciebant per Galilæam; nec volebat ut quiſquam id ſciret. Et docebat diſcipulos de Morte, & Reſurrectione ſuâ. Ipſi verò ignorabant hoc dictum: & contriſtari vehementer timebant eum interrogare.		43, 44, 45.	30, 31, 32.	22,23
Quum autem veniſſent Capernaumum, Petrus de ſolvendo				24,-27

a Jesu

		JOH.	LUC.	MAR.	MAT.		
	à Jesu didrachmate interrogatur. Et quum ingressus esset domum Jesus, prævenions Petrum, staterem in Pisce inveniendum, tributum pro se, & Petro solvendum jubet.						
	Capernaumi interrogat discipulos Jesus, Quid in viâ inter se disceptassent: Silentésque primò, dicentésque posteà, Quisnam maximus est in regno cœlorum; puerulum statuendo in medio eorum, *humilitatem*, qualem pueruli, docet. De offendiculis etiam monet mundum: Ne manus, pes, vel oculus, faciat ut offendas, cavendum: Parvulos non contemnendos: fratrem in nos peccantem, arguendum; etiam ab Ecclesiâ ligandum, vel solvendum: & septuagies septies usque condonandum; ut in parabolâ duorum Regi debitorum ostendit.			IX. 46, 47, 48.	IX. 33-37	XVIII. 1,—35		
	Respondit autem ei Johannes dicens, Vidimus quendam per nomen tuum ejicientem dæmonia. Quem non prohibendum docet Jesus. Iterúmque de parvulis non offendendis; & ne manus, pes, vel oculus faciat ut offendas, cavendum monet.		49,50	38,-50			
	Junius Gallio, qui Tiberio adulari studens, ut ejus milites exactis stipendiis in subsellüs equitum spectacula viderent sententiam dixerat, missus ab eo in exilium est: hoc nomine, quòd militibus persuadere voluisse videbatur, ut Respublica potius quàm Tiberio studerent. Et quia incusabatur facilè toleraturus exilium, delectâ Lesbo insulâ nobili & amenâ; Romam inde revocatus est, & magistratuum custodiæ traditus. [Tacit. Annal. 6. cap. 3. Dio, lib. 58. pag. 632.]						
	Cassius Severus Orator 25°. exilii sui anno mortuus est (in Seripho insulâ,) ad tantam redactus inopiam, ut pannum vix haberet quo secreta contegeret. [Hieronym. in Chronico.]						
	Roma ad Patres à Quintiliano tribuno plebis de libro Sibyllæ relatum est, quem Cannius Gallus quindecimvir recipi inter ceteros ejusdem varis, & eâ de re Senatusconsultum postulaverat. Quo per discessionem facto, misit litteras Tiberius: quibus modicè tribunum increpans ut ignarum antiqui moris ob juventam, Gallo exprobrabat, quòd scientia cæremoniarúmque vetus, incerto auctore, ante sententiam collegii, non ut assolet lecto per magistros (Sacerdotum) æstimatoque carmine, apud infrequentem senatum egisset. Itaque notioni Quindecimvirûm liber nunc subjectus est. (Tacit. Annal. 6. cap. 12.)						
4036	*Versabatur Jesus posthac in Galilæâ: nolebat enim in Judæâ versari, quia studebant eum Judæi interimere. Propè autem erat Festum Judæorum, scenopegia*, seu Tabernaculorum. Ad placitum autem fratrum, nondum in eum credentium, non ascendit ad Festum Jesus; sed post eos, velut occultè.	VII. 1,—10					
	Factum est autem, interim dum compleretur tempus quo sursum reciperetur, tum ipse faciem suam direxit ad eundum Hierosolymam. Misitque nuncios ante faciem suam; qui profecti ingressi sunt in vicum Samaritanorum ad parandum hospitium. Quibus non recipientibus; & discipulis, ignem volentibus è cœlo in eos descendere, objurgatis, *in alium vicum abierunt.*		51,-56				
	Factum est autem, ut proficiscentibus ipsis, quibusdam eum sequi volentibus, Responsum Jesus dederit singulis.		57,-62				
	Post hæc autem misit Jesus LXX. discipulos ante faciem suam, binos in omnem urbem & locum, quo futurum erat ut ipse veniret; mandatis, & potestate instructos.		X. 1,—16				
	Turbâ quærente, & de ipso *mussitante*; *Festo jam medio Jesus* in Templo docet. Admirantibus de doctrinâ, Respondet, Doctrinam, non suam esse, sed ejus qui misit eum. Convitiantibus item; eique objicientibus; Respondet multa! Ministri mittuntur qui prehendant eum. *Primo autem die & magno illo Festi*, clamante Jesu de Fide in eum, dissidium ortum est in turbâ propter eum. Ministri autem qui erant missi; & Nicodemus, coram Pharisæis obloquentibus, Personam ejus, Causámque defendunt.		11,—53					
	Jesus autem profectus est in montem Oleærum. Et diluculo rursus in Templo sedens docet. Et mulierem in adulterio	VIII. 1,—59					

	JOH.	LUC.	MAR.	MAT.
deprehenſam nolens [ut judex] condemnare, monet ne deinceps peccet. *In gazophylacio Templi docens*, Se lucem eſſe mundi aſſerit: & ſe de ſeipſo teſtantem defendit. Multa docet, de Patre; de Se; Quò vadat; Quis ſit: de Patre eorum Abrahamo; de ſervitute Peccati; & Diaboli: de ſe dæmonium non habente: de morte non guſtandâ, ſi quis Sermonem ejus ſervaverit: his verbis concludens, *Priuſquàm Abraham exiſteret, Ego ſum. Sustulerunt ergo lapides ut jacerent in eum. Jeſus autem occultavit ſe, & exivit è Templo, quum tranſiviſſet per medios ipſos; & ita præteriit.*				
Prætergrediens autem vidit mendicum cæcum à nativitate. Qui videns factus à Jeſu: poſt multas examinationes, ipſius, & parentum ejus, ejectus è Synagogâ, adoravit eum.	IX. 1,--41			
Concionatur porrò de Se, oſtio Ovilis; & Paſtore illo Bono; de Furibus item, & mercenariis. *Et diſſidium rurſus ortum eſt inter Judæos propter iſtos ſermones.*	X. 1,---21			
Reverſi ſunt autem LXX, cum gaudio. Quos ultrà monet Jeſus, & inſtruit: exultans ſpiritu: & Beatos eorum oculos, privatim eis dicens.		X. 17,-24		
Tunc ecce quidam Legis interpres querit, Quid faciendo vitam æternam poſſidebo? Qui à Jeſu ad legem remittitur: & quis ſit Proximus, Parabolâ de homine incidente in latrones, docetur.		25,-37		
Factum eſt verò inter eundum, ut ipſe ingrederetur in quendam vicum; in domo Marthæ receptus; ipſâ miniſtrante; & ſorore Mariâ Sermonem Jeſu audiente; quæ eam ob cauſam Marthæ prælata eſt.		38,-42		
Et factum eſt, ut quum ipſe oraret quondam in loco, poſtquàm ceſſaſſet, diceret ei quidam ex ejus diſcipulis, Domine doce nos orare, prout & Johannes docuit diſcipulos ſuos. Unde præſcribit ſecundò eandem Orationem Dominicam: Argumenta addens, ad orandi conſtantiam, & Fidei in obtinendo confirmationem promovendam.		XI. 1,--13		4746 33
Ejecit etiam dæmonium quod erat mutum, mirante turbâ: Et contra blaſphemantes confirmat, ſe per Beelzebulem dæmonia non ejicere.		14,-26		
Factum eſt autem quum hæc diceret, quòd mulier è turbâ dixit ei, Beatus venter qui te portavit. Cui reſponſum dat.		27, 28		
Quum autem turba aggregaretur apud eum, cœpit dicere, Gens iſta Signum requirit: ſed non dabitur, niſi illud Jonæ. Adjiciens Reginam Auſtri; & Ninevitas, gentem iſtam condemnaturos. Et conſiderandum, ait, Num lumen quod in te eſt, tenebræ ſint.		29,-36		
Quum autem hæc loquutus eſſet, rogavit eum quidam Phariſæus, ut prandaret apud ſe. Qui non abluentem Jeſum admiratus; ſeverè ipſe, imò cum Phariſæis, ob externam ſanctitatem ſeu ſimulationem, internam improbitatem, avaritiam, & ſuperbiam, reprehenditur. Et væ ſimiliter Legis interpretibus comminatur Jeſus.		37,-54		
Interea quum aggregata eſſet permulta turba, Diſcipulis dicit, cavendum eſſe à *fermento Phariſæorum, quod eſt Hypocriſis*: nec timendum ab eis qui interimunt corpus.		XII. 1,—12		
Dixit autem ei quidam è turbâ, Die fratri meo ut partiatur mecum hereditatem. Cui dixit, *Quis me vobis judicem fecit?* Unde contra Avaritiam concionatur; in Parabolâ divitis ædificaturi horrea majora: & contra anxiam, infidam, & inutilem de hujus vitæ neceſſariis ſolicitudinem: mandans, ut quærant potiùs Regnum Dei; & ſimiles ſint præſtolantibus adventum Domini; ut fidum & prudentem diſpenſatorem decet. Ignem diſſidiorum ob Evangelium ſe in terram immiſſurum ait. Hoc autem præſtitutum tempus, quâ fit ut non explorent, eis improperat.		13,—59		
Adfuerunt autem eo ipſo tempore quidam annunciantes ei de Galilæis quorum ſanguinem Pilatus miſcuerat cum ipſorum ſacrificiis. Indè reſipiſcentiam Jeſus prædicat. Et Parabolam de Ficu non ferente fructum proponit.		XIII. 1,--9		
Docebat autem in quadam ſynagogâ Sabbatho. Et ecce mulier adfuit habens ſpiritum infirmitatis ab annis 18. ctâtque incurva. Quam ſanat Sabbatho. Factúmque contra Præfectum		10,-21		

	JOH.	LUC.	MAR.	MAT.
Synagogæ indignantem, vindicat. Deinde Regnum Dei, grano sinapis; & Fermento assimilat.		XIII.		
Peragrabat singulas urbes, & vicos, docens, & iter faciens Hierosolymam. [ad Encænia scilicet.]		22.		
Dixit autem ei quidam, Num pauci sunt qui serventur? Respondet, Contendendum, intrare per angustam portam.		23,-30		
Eo ipso die accesserunt quidam Pharisæi, dicentes, Exi, & abi hinc; nam Herodes vult te interimere. Quibus responsum reddit intrepidum.		31,--35		
Et factum est, ut quum veniisset domum cujusdam ex primoribus Pharisæis Sabbatho ad edendum panem, Hydropicus aderat coram eo. Quem sanat: Factúmque in Sabbatho defendit. Dicítque Parabolam eis qui vocati fuerant. Et docet eum à quo fuerat vocatus.		XIV. 1,--14		
Hoc autem quum audisset quidam ex eis qui simul discumbebant, dixit ei, Beatus qui edit panem in regno Dei. Cui respondens, Parabolam proponit de magnâ cœnâ; & factis singulis Vocatorum excusationibus.		15,-24		
Ibat autem turba multa cum eo: Et conversus, concionatur eis de vitâ ipsâ relinquendâ propter Christum: Proponens parabolam hominis turrim ædificaturi; & Regis ad prælium profecturi.		25,--35		
Accedebant autem ad eum omnes Publicani, & peccatores, ut eum audirent. Et murmurantibus Pharisæis & Scribis: Loquitur ad eos Parabolas Ovis perditæ; Drachmæ, & Filii prodigi.		XV. 1,--32		
Dixit autem etiam discipulis suis, Parabolam Dispensatoris dissipantis, ad dominum delati; unâ cum ejusdem Applicatione: *Audiebant autem hæc omnia etiam Pharisæi, qui erant avari, & sannis eum excipiebant.* Tunc contra eos concionatur: & quædam docet alia: & Parabolam Divitis deliciis se oblectantis, & Lazari respondici, enarrat.		XVI. 1,--31		
Ait autem Discipulis, Væ illi per quem offendicula eveniunt. Docétque, peccanti in te fratri ignoscendum esse.		XVII. 1,--4		
Tunc dixerunt Apostoli Domino, Adde nobis fidem. Quibus de vi Fidei respondet. Et parabolâ servi arantis, & statim ministrantis, ostendit, Quòd cùm omnia fecerint, servi tamen inutiles sint; nam quod debuerint facere fecerunt.		5,--10		
Et factum est inter eundum Hierosolymam, ut ipse transiret per mediam Samariam, & Galilæam. Quum autem ingrederetur in quendam vicum, occurrerunt ei decem leprosi. Qui inter eundum, ex mandato Jesu, ad Sacerdotes, purificati sunt. Quorum unus, Samaritanus, ad gratias ei agendas redit.		11,--19		
Et interrogatus à Pharisæis, Quando venturum esset Regnum Dei; Respondet, non veniet Regnum Dei ita ut observari possit: sed intus est. Et discipulis dicit, Quòd secundùm dies Noë, & Loti, erit dies quo Filius hominis detegetur: sed priùs oportet illum multa pati.		20,-37		
Dixit autem eis etiam Parabolam, quòd oportet ipsos semper orare; exemplo viduæ intercedentis apud iniquum judicem: cùm Deus justus vindex sit.		XVIII 1,--8		
Dixit etiam quibusdam qui sibi persuaserant se justos esse, & pro nihilo habebant reliquos, Parabolam Pharisæi, & Publicani, in Templo orantium.		9,--14		
Facta sunt autem Encænia Hierosolymis; & hyems erat. Et ambulabat Jesus in Templo, in Porticu Salomonis. Circumdederunt igitur eum Judæi, & dixerunt ei, Quousque animam nostram suspendis? Si tu es Christus ille, dic nobis apertè. Quem asserentem; idque ex operibus: dicentémque, Ego & Pater unum sumus, *sustulerunt rursùm lapides, ut eum lapidarent:* Defendentémque se Deum esse, ex Scripturâ, & Operibus, *rursùs studebant eum prehendere: sed exivit ex eorum manu.*	X. 22,-39			
Abiitque rursùs in trajectum Jordanis, in eum locum ubi primùm fuerat Johannes quum baptizaret; mansitque illic, & multi venerunt ad eum; &, ut consueverat, docebat eos, & sanabat: *multique illic crediderunt in eum.*	40,41, 42.		X. 1.	XIX. 1, 2.
Tunc adierant eum Pharisæi, tentantes eum, & dicentes ei, Licet homini dimittere uxorem suam quavis ex causa? Negat illud Jesus; & tam Mosaicum discessionis libellum			2,--12	3,--12

objicientibus

	JOH.	LUC.	MAR.	MAT.
objicientibus Phariſeis, quàm diſcipulis dicentibus, Tum non expedire uxorem ducere, reſponſum dat.		XVIII.	X.	XIX.
Adferebant autem ad eum etiam Infantes, ut manus eis imponeret, & precaretur. Et objurgatis diſcipulis prohibere volentibus, cùm manus impoſuiſſet eis, & benedixiſſet, *profectus eſt illinc.*		15, 16, 17.	13,-16	13, 14, 15.
Egrediente autem ipſo ut ſeſe duret in viam, accurrit ei adoleſcens, unus ex primoribus, dives valde, dicens, Magiſter bone, quid faciendo vitam æternam poſſidebo? Jeſus, de Titulo dicens, ablegat ad præcepta, dicentem ſe obſervaſſe, diligit: vendere omnia juſſum, & diſtribuere pauperibus, valde triſtem dimittit: de divitibus ſeu avaris duriter pronunciat: Et Petro dicente, *Ecce nos reliquimus omnia, & ſequuti ſumus te,* factas Apoſtolis duodecim proprias, reliquiſque ſequentibus inſignes edit Promiſſiones. Addítque, multi autem primi erunt ultimi: & ultimi primi. Quod Simili operariorum in vineam conductorum oſtendit. Multi enim ſunt vocati, pauci electi.		18,-30	17,-31	16,-30
				XX. 1,--16
Erat autem infirmus Lazarus à Bethania. Miſerunt ergo ſorores ejus ad Jeſum, nunciantes de morbo. Ut ergo audivit illum ægrotare, *tum quidem manſit duas dies in eo loco ubi erat.* Deinde poſtea dixit diſcipulis, Eamus in Judæam rurſus. Dicentibus, modò ſtudebant te Judæi lapidare, & rurſum illuc abis? Reſpondens Jeſus, dixit poſtea eis, Lazarus dormit; de morte loquens, non ſomno; eamus ad eum. Eamus, inquit Thomas, & nos, ut moriamur cum eo.	XI. 1,--16			
Venit Jeſus ad limites Bethania, & invenit Lazarum quartum jam diem in monumento agere. Marthâ autem occurrente ei, de Reſurrectione colloquuntur. Et Maria audiens, cirò venit ad eum, extra vicum, ubi occurrerat ei Martha: & flentem videns, flens ipſe, venit ad monumentum: Et cùm jubente Jeſu lapidem ſuſtuliſſent, Patri gratias agens, è monumento eum evocat: multis ideò credentibus: & *quibuſdam abeuntibus ad Phariſæos, narrantibúſque qua fecerat Jeſus.* Coacto igitur concilio; & Caiphâ de Jeſu prophetante, ab illo die conſultabant unà ut interimerent eum: præcipientes ut ſi quis noſcet ubi eſſet, indicarent, ut prehenderent eum. *Jeſus ergo non palàm amplius ambulabat inter Judæos; ſed abiit illinc in urbem Ephraim: & illic commorabatur cum diſcipulis.*	17,-54			
Erant autem in viâ aſcendentes Hieroſolyma; & præibat eis Jeſus, & expaveſcebant. Ipſe autem aſſumptis rurſum duodecim, illis cepit dicere qua ſibi erant eventura. Ipſi verò nihil horum intellexerunt.		31,-34	32,33, 34.	17, 18, 19.
Tunc accedunt ad eum Jacobus & Johannes, filii Zebedæi, & mater, petentes ſeſſionem ad dexteram & ſiniſtram Jeſu. Reſponſo tandem repulſi, & indignantes cæteri; admonentur omnes, ut qui voluerit fieri magnus, & primus inter eos, ſit omnium miniſter & ſervus.			35,-45	20,-28
Factum eſt autem ut dum ipſe approprinquaret Jerichò, cæcus quidam ſederet apud viam mendicans: & percontatione cognoſcens Jeſum Nazarænum tranſire, inſtanter, licèt objurgatus, miſericordiam implorat: Et adductus, viſúmque recipiens; ſequebatur eum glorificans Deum.		35,-43		
Jeſus autem ingreſſus Jericho, tranſibat: Zacchæum videns in ſycomoro, dicit ei, Hodie domi tuæ oportet me manere.		XIX. 1,---10		
Egredientibus autem ipſis urbe Jericho, ſequuta eſt eum turba multa. Et duobus cæcis (quorum unus erat Bartimæus) viſum reſtituit. Et ipſi ſequuti ſunt eum.			46,-52	29,-34
Hæc autem ipſis audientibus, eo quòd eſſent prope Hieroſolymam, & quòd putarent fore, ut illicò Regnum Dei appareret, pergens, dixit Parabolam, de homine Nobili, in longinquam regionem profecturo; & decem ſervis decem minas dante, ut negotiarentur, donec reverteretur: & quum rediiſſet, cognoſcente quis quid negotiando confeciſſet; & pro menſurâ lucri illis retribuente.		11,--27		
Propè autem erat Paſcha. Et multi ex illâ regione aſcenderunt Hieroſolymam ante Paſcha, ut purificarent ſe.	55,56, 57.			

	JOH.	LUC.	MAR.	MAT.
Jeſus ergo ſex ante Paſcha diebus venit Bethaniam. Fecerunt ei cœnam : Lazaro unà diſcumbente : Mariâ pedes ungente, & capillis extergente; & Jeſu eam contra Judam defendente. Turba autem multa venit, *non propter Jeſum tantùm, ſed etiam ut Lazarum viderent. Conſultârunt autem primarii Sacerdotes, ut Lazarum etiam interimerent : quia multi ex Judæis propter eum credebant.*	XII. 1,–11			
Et his dictis, antegrediebatur aſcendens Hieroſolymam. Et factum eſt, quum appropinquaſſet Bethphagæ, & Bethaniæ, ad montem qui vocatur Olearum, [menſis Martii die 29.] *miſit duos è diſcipulis ejus* pro pullo alligato, cui nullus unquam hominum inſedit. (Aſinæque etiam Matthæus meminit.)		XIX. 28,–35	XI. 1,–7	XXI. 1,–7
Adduxerunt igitur Pullum ad Jeſum, & injecerunt ei pallia ſua, & inſedit ei. Et turba multa quæ venerat ad diem Feſtum, prodiit ei obviam: plurimis ſternentibus veſtimenta ſua in viâ; aliis ramos frondéſque arborum. *Et quum jam appropinquaret ad deſcenſum montis Olearum*, clamabat turba quæ præibat, & quæ ſequebatur, Hoſanna Filio David. Et aliquibus Phariſæorum è turbâ dicentibus ei; Objurga diſcipulos tuos, Reſponſum dat. Phariſæi ergo dixerunt inter ſe, Videtiſne nos nihil proficere? ecce mundus eum ſequutus eſt.	12,–18	36,–40	8,9,10	8, 9
Et ut appropinquavit, viſâ urbe flevit ſuper eâ : ruinam ejus extremam prænuncians.	19.	41,–44		
Et quum introiſſet Hieroſolymam, commota eſt univerſa urbs, dicens, Quis eſt hic?				10, 11,
Et introivit Jeſus in Templum Dei; & ejecit vendentes, & ementes in eo. Cæcos, & claudos, in Templo ſanat. Puerôſque in eo clamantes Hoſanna, contra Sacerdotes & Scribas indignantes juſtificat. *In Templo quotidie docet*; auditoribus diligenter auſcultantibus: primariis verò Sacerdotum, & primoribus plebis perdere eum ſtudentibus.		45,46, 47, 48.	11.	12, 13, 14, 15, 16.
Graci autem quidam ex eis qui veniunt ut adorent in Feſto, Jeſum videre cupiunt. Narrantibus reſpondet, de Paſſione ſuâ concionando: Patrémque invocando, reſponſum accipit per vocem è cœlo; quam quidam Tonitrui; alii Angelum eſſe putant. Iterúmque agens de ſublatione Filii hominis è terrâ; eis qui de eâ ulteriùs quærebant, & Quis eſſet iſte Filius hominis, Reſpondet. *Inde abiens, occultavit ſe ab eis; horâque veſpera cùm eſſet, abiit ad Bethaniam cum illis duodecim.* Quum autem tot ſigna coram eis edidiſſet non credebant in eum; ut ſermo Eſaiæ impleretur: veruntamen etiam ex primoribus multi crediderunt in eum; ſed propter Phariſæos non profitebantur. Clamans igitur concionatur de Fide in ſe.	20,–50			17.
Poſtero die cùm exiſſent Bethaniâ eſuriit. Et ficui folia ſolùm habenti imprecatus eſt, ſtatimque exaruit. *Veniunt Hieroſolymam; & ingreſſus Jeſus in Templum, vendentes & ementes* iterùm ejicit; nec ſinebat ut quiſquam deportaret vas per Templum. Clamánſque docet fidem in ſe. Primarii autem Sacerdotes quærebant quomodo eum perderent. Timebant enim eum, quia tota turba percellebatur ſuper doctrinâ ipſius. *Quum verò veſpera advenifſet, egreſſus eſt Jeſus extra urbem.*			12,–19	18, 19.
Et manè iter facientes prope ficum, viderunt eam exaruiſſe radicitùs. Petróque id indicante; Jeſus de vi & virtute Fidei; in precibus ſpeciatim, concionatur eis. *Tunc veniunt rurſus Hieroſolymam : & quum ipſe ambularet in Templo, & doceret, veniunt ad eum primarii Sacerdotes, & Scriba, & Seniores, dicentes, Quâ authoritate iſta facis?* Reſpondet Jeſus, Interrogando eos de authoritate Baptiſmatis Johannis. Dixítque eis Parabolam duorum filiorum; Quærens ab eis, uter è duobus fecit quod voluit Pater: eámque illis applicat. Parabolam item vineæ elocatæ agricolis, hæredem vineæ tandem occidentibus; unà cum ejus applicatione. *Idéque ſtudebant eum eâ ipſâ horâ prehendere; ſed timuerunt turbam, quoniam ut Prophetam eum habebat. Rurſúſque proponit eis parabolam* Nuptiarum Filii Regis, & invitatorum quorundam recuſationes ſeu excuſa-		XX. 1,–8	20,–33 XII. 1,–12	19,–46 XXII. 1,–46
	9,–19			

	JOH.	LUC.	MAR.	MAT.
tiones : quorundam nequitias, pœnásque ; etiamque illius qui veſtem nuptialem non habuit. *Tunc profecti Phariſæi conſilium ceperunt ut illaquearent eum in ſermone. Itaque mittunt ad eum diſcipulos ſuos, cum Herodianis, dicentes, Licène cenſum dare Cæſari, an non?* Et reſponſum mirati, *omiſſo eo, abierunt.*		XX. 20,-40	XII. 13,-37	
In illo die adierunt eum Sadducæi, Interrogantes de muliere quæ ſeptem fratres pro maritis habuit, Cujus ex illis ſeptem uxor erit in Reſurrectione? Et quum reſponſum Reſurrectionem aſſerens, audiſſet turba, perculſa eſt ſuper doctrinâ ipſius. *Phariſæus deinde Legis interpres*, tentat eum, Interrogando, *Quod eſt mandatum magnum in Lege?* Reſponſo dato ; Interrogat Phariſæos, cujus filius eſt Chriſtus ille? Et nemo poterat reſpondere ei quicquam : neque auſus fuit quiſquam ab illo die ampliùs illum interrogare.		41,-44		XXIII
Tunc Jeſus loquutus eſt turbæ, & diſcipulis ſuis, de Scribis, & Phariſæis : Væ contra eos octies denuncians. Et civitatem alloquens Jeruſalem, crudelitatem ejus, & obſtinationem accuſat, & deſolationem prædicit.		45,46, 47.	38, 39, 40.	1,—39
Et quum ſediſſet Jeſus ex adverſo gazophylacii, viduam duo minuta injicientem, cæteris magis æſtimat.		XXI. 1,—4	41,-44.	
Quum autem egrederetur è Templo, diſcipulis ædificia ejus, lapideſque oſtendentibus, ruinam ejus prædicit.		5,-36.	XIII. 1,—37	XXIV. 1,—51
Et quum ſederet in monte Olearum ex adverſo Templi, interrogarunt eum privatim quatuor è diſcipulis, Quando hæc erunt? & quod erit ſignum adventûs tui, & conſummationis ſæculi? Quibus ſusè reſpondet, de ſignis utriuſque. Monétque ut vigilent, paratique ſint, quia neſciunt quâ horâ Dominus venturus ſit. Idémque docet, Parabolâ decem Virginum. Itémque Parabolâ Talentorum ſervis traditorum, ut negotiarentur. Ultimúmque ſeculi [iſtius forſan, ut Typi] deſcribit judicium, oves ad dexteram, hœdos ad ſiniſtram ſtatuendo, & de utriſque ſententiam dicendo. *Docebat autem interdiu in Templo : noctu verò exiens, pernoctabat in monte qui vocatur Olearum. Et totus populus diluculo veniebat ad eum, ut audiret eum in Templo.*		37,38		XXV. 1,-46
Et factum eſt quum finiiſſet Jeſus ſermones iſtos, dixit diſcipulis; Scitis poſt biduum Paſcha fore; & Filius hominis prodetur, ut crucifigatur. Tunc in aulâ Caiaphæ Pontificis maximi conſultârunt ut Jeſum trucidarent. *At non in Feſto, aiunt, ne tumultus fiat in populo.*			XIV. 1, 2.	XXVI. 1,—5.
Quum autem Jeſus eſſet in Bethaniâ, in domo Simonis Leproſi; mulierem, alabaſtrum unguenti in caput ejus accumbentis effundentem, contra indignantes diſcipulos defendit, funerationem ſuam prædicendo.			3,-9	6,--13
Tunc introiit ſatanas in Judam, qui ſe offert, & paciſcitur ad prodendum eum.		XXII. 1,—13	10,11	14,15, 16.

QUARTUM PASCHA: in quo, Paſcha noſtrum immolatus eſt Chriſtus; [I. Corinth. V. 7.] *atque ita Legalibus omnibus ſacrificiis, hoc unicum præſignificantibus, finis impoſitus, ineunte anno quarto ſive* MEDIO *poſtremæ Septimanæ Danielis.* [Dan. IX. 27.]

PRimo autem die *Azymorum, quando Paſcha mactabatur*, [Aprilis die 2.] quærentibus diſcipulis de loco parandi ipſum, mittit Petrum & Johannem in urbem, prænuncians occurſurum eis quendam amphoram aquæ bajulantem, cujus ductu diverſorium, & cœnaculum paratum à Patre-familias obtinebunt.			12,-16	17, 18, 19.
Et quum ſerum diei eſſet, venit cum duodecim. Quumque diſcubuiſſent, & ederent, dixit Jeſus, Deſiderio deſideravi hoc Paſcha edere vobiſcum, antequàm ego patiar ; & poculum juſſit dividere inter ipſos : dicens ſe non ampliùs eſurum ex Paſchate ; aut bibiturum ex fructu vitis, uſque quò		14,-18	17.	20.

Regnum

	JOH.	LUC.	MAR.	MAT.
			XIV.	XXVI.
Regnum Dei venerit. Aitque etiam, Unus ex vobis prodet me. Contriſtatis autem vehementer, & dicentibus ſingulis, Num ego ſum Domine? Reſpondet, Qui intingit mecum manum in catino, is eſt. Et Judæ dicenti, Num is ego ſum? ait ei, Tu dixiſti.			18,-21	21,-25
		XXII.		
Edentibus autem eis, in pane inſtituit ſacramentum corporis ſui; & in vino, *poſtquàm cœnaſſet*, ſanguinis ſui: Addens, Non bibam ab hoc tempore, ex hoc fructu vitis, uſque ad diem illum quum ipſum bibam vobiſcum novum in regno Patris mei. Cæterùm ecce, inquit, manus ejus qui me prodit, mecum eſt in mensâ. Tunc ipſi cœperunt mutuò quærere inter ſe de hac re; ecquis nimirùm ex ipſis eſſet hoc facturus.		19,-23	22,-25	26,-29
Orta eſt autem etiam de hoc contentio inter eos, Quis eorum videretur eſſe maximus. Et cœnâ peractâ, ſurgit ab eâ, & deponit pallium, acceptóque linteo, præcinxit ſe; cœpítque lavare, & extergere pedes diſcipulorum: etiámque & Petri, negantis licèt primò; poſtea tamen expetentis. Quo peracto, *rurſum recubuit*; inquiens, Exemplum præbui vobis, ut prout ego feci vobis, ita & vos faciatis, alii aliorum pedes lavantes; & qui maximus eſt inter vos, eſto ſicut qui minimus eſt: ſupperaddens, Non de omnibus vobis loquor: ego ſcio quos elegerim. *Quum hæc dixiſſet Jeſus, turbatus eſt ſpiritu*, & teſtatus eſt, dixitque, Unus ex vobis prodet me. Diſcipuli ergo aſpiciebant, alii ad alios, incerti de quo diceret. Innuente autem Petro dilecto diſcipulo, ut percontaretur quis eſſet: reſpondet Jeſus, Ille eſt cui ego intinctam offulam dedero. Eámque dedit Judæ. Dixitque ei, Quod facis, mox facito. Hoc autem nemo accumbentium intelligebat. Ille igitur acceptâ offulâ *ſtatim exivit: erat autem nox.*	XIII. 1,-38	24,-30		
Quum ergo exiviſſet, dicit Jeſus, Nunc glorificatus eſt Filius hominis, & Deus glorificatus in eo. Monétque de inſtante abitu ſuo: mutuáque eorum dilectione. Dixit etiam Dominus, Simon, Simon, ecce ſatanas appetit vos quos ventilaret ſicut triticum: ſed pro te oravi; & tu ſtabili fratres. Et Petro nimium confidenter dicenti, Animam meam pro te deponam, reſpondet, Non emittet vocem gallus, donec ter me abnegaveris. Dixit etiam eis, At nunc qui crumenam habet, tollat eam: & qui non habet, emat gladium. Dicentibus autem, Ecce duo gladii hîc; reſpondet, Satis eſt.		31,-38		
Contra triſtitiam ex morte ejus concepram, ex uſu ejus, conſolatur eos. Quæſtionibus Thomæ, Philippi, & Judæ, (qui & Lebbæus, cognominatus Thaddæus, filius alter Alphæi, fratérque Jacobi) ſigillatim reſpondet. Promittit Spiritum ſanctum diſcipulis Doctorem. Pacem ſuam relinquit eis. Iterúmque monens de morte inſtante, fructúque ejus lætabili; *Surgite, inquit, abeamus hinc. Et quum hymnum cecinissent, exiverunt versus montem Olearum.*	XIV. 1,—31		26.	30.
Inter eundum, per ſimilitudinem Vitis & Palmitum hortatur ad fructum ferendum: hortatur ad permanendum in dilectione Dei erga eos: ad mutuum inter ſe amorem: ad mundi odium perferendum, ut qui odio habet Chriſtum ipſum: Et ne perſecutionibus offendantur. Iterúmque contra triſtitiam de morte ſuâ conſolatur eos, per promiſſionem mittendi ad eos Paracleti, Spiritûs veritatis; cujus officium, erga mundum, erga ipſos, deſcribit. Monénſque, pauliſper eſſe, & non conſpicient eum: Diſcipulis, quid illud eſſet neſcientibus, id ipſum explicat: Et triſtitiam eorum prædictam de morte ejus, vertendam, ait, in gaudium, exemplo mulieris puerulum parturientis; idque ex reditu ejus ad eos; ex amore Patris erga eos, ejúſque promptâ petitionum exauditione, quas nomine ſuo facturi ſint. Demùm expreſsè dicenti, Prodii à Patre, & veni in mundum; iterùm relinquo mundum, & proficiſcor ad Patrem; Diſcipuli dixerunt, Ecce nunc apertè loqueris, credimúſque te à Deo prodiiſſe. Quibus reſpondet, Tempus modò venire, quum diſpergentur quiſque ad ſua, & Chriſtum ſolum relinquent. Tandemque diviniſſimâ ad Patrem Oratione, pro mutuâ gloriæ ſuæ, & Patris, illuſtratione; pro Apoſtolis; pro toto credentium grege, concluſionem ponit.	XV. 1,—27 XVI. 1,—33 XVII. 1,—26			

	JOH.	LUC.	MAR.	MAT.
	XVIII.	XXII.		
Hæc quum dixisset Jesus, cum discipulis suis, profectus est, ex more; trans torrentem Cedron, in montem Olearum. Tunc dicit eis Jesus, Omnes offendemini in me nocte hac: sed postquàm suscitatus fuero, præibo vobis in Galilæam. Petro dicenti, Etiamsi omnes offendantur, at non ego; Jesus ait, Hodie, nocte istâ, priusquàm bis vocem gallus miserit, ter me abnegabis. Ille verò, omnésque discipuli replicant, Si oportuerit commori tibi, te non abnegabimus.	1.	39.	XIV. 27,-31	XXVI. 31,-35
Veniunt igitur in locum, cujus nomen est Gethsemane: ubi erat hortus, in quem introivit ipse, & discipuli ejus. Dixitque eis, Orate, ne introeatis in tentationem. Sedete hîc usque quò profectus precatus fuero illic. Et assumpto Petro, & duobus filiis Zebedæi, cœpit gravissimè angi: dixitque eis, Manete hîc, & vigilate. Et progressus paululùm, quasi ad jactum lapidis, positis genibus, oravit, de transferendo poculo hoc. Conspectus est autem ei Angelus è cœlo, corroborans eum. Reditque, reperiens discipulos dormientes; quos reprehendit, monétque. Secundò abit, & precatur intentiùs, constitutus in angore, sudans quasi grumos sanguinis. Et quum rediisset, reperit eos rursùs dormientes præ tristitiâ; erant enim oculi eorum gravati: rursúmque moniti, non sciebant quid responderent. Tertiò abit, idémque precatur. Rediéntque dicit discipulis, Dormite quod superest, & requiescite: ecce appropinquavit hora illa, & filius hominis proditur in manus peccatorum. *Surgite, eamus: ecce qui prodit me appropinquavit.*		40,-46	32,-42	36. 36,-46
Adhuc autem eo loquente, ecce Judas, qui noverat locum, quia Jesus frequenter cum discipulis suis illuc convenerat, unà cum primariis Sacerdotibus, & Pharisæis, & præfectis Templo, & Senioribus populi, & ministris eorum, & cohorte ab eis missâ, venit illuc cum laternis & facibus, turbáque multâ, cum gladiis, & fustibus. Dederat autem eis Judas signum, dicens, Quem osculatus fuero is est. Et statim deosculatus est Jesum. Cui Jesus, Quorsum ades? osculo Filium illum hominis prodis? Jesus itaque sciens omnia quæ ventura essent in se, prodiens dixit eis, Quem quæritis? Respondérunt ei, Jesum Nazarenum. Dicit eis Jesus, Ego sum. Et abierunt illi retrorsùm, & ceciderunt super terram. Iterúmque rogat: respondétque eis ut priùs; addendo, Si me quæritis, sinite hos abire. Et prehenderunt eum. Videntes autem ii qui circa eum erant, quod futurum erat, dixerunt, Domine, percutiemúsne gladio? Petrus autem gladio abscidit Malchi, servi Pontificis maximi, auriculam dexteram. Cui Jesus, Reconde gladium. Annon possem precibus obtinere plures quàm duodecim legiones Angelorum? Annon bibam poculum quod dedit mihi Pater? Sinite hucusque. Et tactâ illius auriculâ, sanavit eum. Dixit autem Jesus eis, Siccine ut adversùs latronem exiistis, cum gladiis, & fustibus? sed hæc est hora illa vestra, & potestas tenebrarum. Tunc discipuli omnes relicto eo fugerunt. Quidam autem juvenis [ex contubernio] prehensus, derelictâ sindone, nudus ab illis effugit.	2, 3. 4, —9 10, 11.	47, 48. 49, 50, 51. 52, 53	43,-47 48,-52	47,-56
Jesum autem vinxerunt; & abduxerunt, primùm ad Annam, socerum Caiaphæ; qui misit eum vinctum ad Caiapham Pontificem maximum, qui propheterat priùs, expedire ut unus homo moriatur pro populo. *Ibi omnes primarii Sacerdotes*, & Seniores & Scribæ coacti erant. Caiaphas ergo interrogavit Jesum de discipulis ejus, & de doctrinâ ipsius. Respondet ei Jesus, Ego palàm loquutus sum mundo, interroga eos qui audierunt. Ideóque bacillo cæsus ab uno è ministris; respondet ei, Si bene loquutus sum, cur me cædis? Totus autem consessus quærebat falsum testimonium contra eum; & non invenerunt. Postremò duo falsi testes advenerunt. Sed ne sic quidem par erat testimonium eorum. Dicente Caiaphâ, Non respondes testantibus contra te? silet Jesus. Adjurante ut dicat, num sit Christus ille, respondet, Ego sum: Et videbitis Filium hominis sedentem ad dexteram potentiæ Dei, & venientem cum nubibus cœli. Ideóque eum, ut reum mortis, ob blasphemiam judicárunt. Tunc illudebant ei; sputis, colaphis, bacillis in eum sævierunt; & obtegentes	12,-27	54,-65	53,-72	57,-75

faciem

JOH.	LUC.	MAR.	MAT.

faciem ejus, dixerunt, Vaticinare quis te percuſſit: & alia multa convitiantes dicebant in eum.

Sequebatur autem Jeſum Petrus è longinquo, ut videret finem; aliúſque diſcipulus, qui notus erat Pontifici, & ſimul cum Jeſu introiit in aulam. Petrus autem ſtabat extra ad oſtium; quem alter ille diſcipulus, oſtiariam alloquens, introduxit. Cui interroganti, & aſſerenti, Petrus ſe calefaciens ad ignem accenſum in medio aulæ, quia frigus erat, negat ſe diſcipulum ejus eſſe, aut nôſſe eum, & neſcire quid ea dicat. Et paulò pòſt exivit extra veſtibulum: & gallus vocem emiſit. Egredientem autem rursùs vidit alia ancilla, & dixit eis qui erant illic, Et iſte erat cum Jeſu Nazareno. Aliúſque item dixit ei, Et tu ex ipſis es. Tunc rursùs negavit, cum juramento, ſe ex ipſis eſſe, aut hominem nôſſe. Et interpoſitâ quaſi horâ unâ, acceſſerunt qui adſtabant, dicentes ei, Loquutio tua te manifeſtum facit: Et cognatus Malchi inter eos, dicens, Nonne ego te vidi in horto cum eo? Tunc cœpit exſecrari, ſeipſum devovere, & jurare, dicens, Non novi hominem iſtum quem dicitis. Et illicò adhuc ipſo loquente, gallus ſecundò vocem emiſit. Tunc converſus Dominus intuitus eſt Petrum; qui memor prædictionis Jeſu, egreſſus foras, flevit amarè.

	XXII. 66,-71		

Et ut ortus eſt dies, congregatum fuit Presbyterium populi, & primarii Sacerdotes, & Scribæ, & adduxerunt eum in ſuum conſeſſum, dicentes, Num tu es ille Chriſtus? Quibus ille; nequaquam credetis; aut reſpondebitis; aut abſolvetis: aſſerente autem ipſo, ſe eſſe Filium illum Dei, dixerunt, Quid ampliùs egemus teſtimonio?

XVIII. 28,-40	XXIII. 1,---6	XV. 1,----5	XXVII 1,--26

Tum ſtatim mane ſurgens univerſa multitudo eorum, vinctum duxit eum ad Pontium Pilatum Præſidem; à Caiaphâ, ad Prætorium (Aprilis die 5.) Et ipſi non introierunt in Prætorium, ne polluerentur, ſed ut ederent Paſcha: Jeſus autem ſterit coram Præſide. *Prodiit ergo Pilatus ad eos*, & dixit, Quam accuſationem adfertis adversùs hominem iſtum? Reſponderunt, Niſi iſte eſſet facinoroſus, non tradidiſſemus eum tibi. Et cœperunt accuſare, dicentes, Comperimus iſtum, pervertere gentem, & vetare tributa dari Cæſari, dicendo ſe Chriſtum, regem eſſe. Et quum ipſe accuſaretur à primariis Sacerdotibus, & Senioribus, nihil reſpondit. Tum dicit ei Pilatus, Non audis quàm multa adversùm te teſtificentur? Et non reſpondit ei ad ullum verbum: ita ut miraretur Præſes valde. Dicit ergo eis Pilatus, Accipite eum vos, & ſecundùm legem veſtram condemnate eum. Qui dixerunt, Nobis non licet interimere quenquam. *Regreſſus eſt ergo in Prætorium Pilatus*, & vocavit Jeſum, dixítque ei, Tune es Rex ille Judæorum? Reſpondet Jeſus, A teipſóne tu hoc dicis, an alii dixerunt tibi de me? Reſpondet Pilatus, Numquid ego Judæus ſum? Gens tua, & primarii Sacerdotes tradiderunt te mihi; quid feciſti? Reſpondet Jeſus, Regnum meum non eſt ex hoc mundo. Dixit ergo ei Pilatus, Ergo Rex es tu? Reſpondet Jeſus, Veni in mundum, ut teſtimonium dem veritati. Dicit ei Pilatus, Quid eſt veritas? Et *quum hoc dixiſſet, rurſum prodiit ad Judæos*, & dixit eis, Ego nullum invenio crimen in eo. At illi invaleſcebant, dicentes, Concitat populum, docens per univerſam Judæam, exorſus à Galilæâ hucuſque. Pilatus verò auditâ Galilæâ, interrogavit num homo iſte Galilæus eſſet. *Et quum cognoviſſet eum ad Herodis poteſtatem pertinere, remiſit eum ad Herodem, qui & ipſe Hieroſolymis erat per eos dies.* Qui viſo Jeſu gavisus eſt valde. Sed fruſtratus miraculo; nec dignatus reſponſione ullâ, aut ei, aut primariis Sacerdotibus, & Scribis, licèt magnâ contentione eum accuſantibus, pro nihilo habitum, & illuſum, veſte ſplendidâ amictum Jeſum, *remiſit ad Pilatum.* Qui ambo Præſides eo ipſo die amici inter ſeſe facti ſunt. *Pilatus verò convocatis primariis* Sacerdotibus, & primoribus, & populo, dixit eis, Nec ego, nec Herodes, ullam noxam invenimus in eo; nihil dignum morte. Caſtigatum ergo eum dimittam. Præſes autem neceſſe habebat, prout conſueverat, ſingulis Feſtis, turbæ dimittere unum vinctum, quem volebant: Et vociferans turba cœpit petere,

	7,--12		
	13,--15		
		6,--15	

1. Ascoli nella pia Marca Anconi. Asculum augur. Picenum.	[illegible]	[illegible]	[illegible]	
Ascoli nella pia Marca Anconi. Asculum augur. Picenum.		

JOH.	LUC.	MAR.	MAT.

quem prehenſum angariârunt ad crucem ferendam ponè Jeſum. Facinoroſi autem duo latrones cum eo abducebantur, ut crucifigerentur. Sequebatur autem eum magna multitudo populi, & mulierum, quæ plangebant eum. Ad quas converſus, deſtructionem lamentabilem prædicit appropinquantem. *Quum autem veniſſent in eum locum qui dicitur Calvaria*, Hebraicè autem Golgotha, dederunt ei bibendum myrrhatum vinum, ſeu acetum cum felle miſtum: & quum guſtaſſet, noluit bibere. *Illic crucifixerunt eum. Erat autem hora tertia.* Et cum eo duos illos ſacinoroſos crucifixerunt, unum ad dextram, alterum ad ſiniſtram. Jeſus autem dicebat, Pater remitte ipſis, neſciunt quid faciant. Scripſit autem etiam titulum Pilatus, Hebraicè, Græcè, & Romanè; & impoſuit cruci. Quem ad petitionem primariorum Sacerdotum Pilatus noluit immutare. Poſtquàm autem crucifixerunt eum, partiti ſunt ejus veſtimenta in quatuor partes, unicuique militi [qui executionis officium egit] partem, ſortem jacientes; itémque ſuper tunicam inſutilem, cujus futura ſit: ut ſcriptura impleretur. Et ſedentes ſervabant eum illic. Et ſtabat populus ſpectans. Qui verò præteribant, convitiabantur ei, moventes capita ſua; & dicentes, Vah tu qui deſtruis Templum, & triduo ædificas, ſerva temetipſum: Si Filius Dei es, deſcendito è cruce. Similiter autem etiam primarii Sacerdotes, & primores, cum populo, illudentes, & ſannis eum excipientes, cum Scribis, & Senioribus: dicebant alii ad alios, Servavit alios, ſeipſum non poteſt ſervare. Si Rex Iſraëlis eſt, ſi ille Chriſtus, electus ille Dei, deſcendat nunc è cruce, & credemus ei: Confidit in Deo, eruat ipſum nunc, ſi placet ei: dixit enim, Filius Dei ſum. Illudebant autem etiam ei milites, accedentes, & acetum ei offerentes: dicentéſque, Si tu es Rex ille Judæorum, ſerva temetipſum. Idipſum autem etiam latrones qui crucifixi erant cum eo, exprobrabant ei. Et uno eorum in conviciis perſeverante; alter converſus interim, objurgans eum; dixit Jeſu, Domine memento mei quum veneris in regnum tuum. Cui Jeſus, Hodie mecum eris in paradiſo. Stabant autem juxta crucem Jeſu, mater ejus, & ſoror matris ejus, Maria Cleopæ uxor, & Maria Magdalene. Quum vidiſſet ergo Jeſus Matrem, ac diſcipulum adſtantem quem diligebat, dicit matri ſuæ, Ecce filius tuus, & diſcipulo, Ecce mater tua. *Quum autem advenisſet hora ſexta, tenebræ factæ ſunt ſuper totam terram, ſeu regionem, uſque ad horam nonam. Circiter verò horam nonam exclamavit Jeſus voce magnâ, Eli, Eli*, ſeu Eloi, Eloi, Lamma ſabachthani? Quidam autem adſtantium dicebant, Ecce, Eliam vocat. Et quum ſciret Jeſus omnia jam eſſe peracta, ut conſummaretur ſcriptura, *dixit*, *Sitio*. Vas igitur illic erat poſitum aceto plenum. Illi verò impleverunt ſpongiam aceto, & hyſſoppo ſeu arundine circumdatam, admoverunt ori ejus; dicentes etiam, cum reliquis, Sinite, videamus an veniat Elias ad ſervandum & detrahendum eum. Jeſus autem quum accepiſſet acetum, dixit, Conſummatum eſt. Et quum rurſùm clamaſſet voce magnâ, ait, Pater in manus tuas depono ſpiritum meum; & inclinato capite, emiſit ſpiritum. Centurio autem videns eum ita emiſſo clamore expiraſſe glorificavit Deum, dicens, Verè hic homo juſtus erat, verè homo iſte Filius erat Dei.

Et ecce velum Templi ſciſſum eſt in duas partes à ſummo uſque ad imum, & terra mota eſt; & Petræ ſciſſæ ſunt. Et monumenta aperta ſunt: & multa corpora ſanctorum qui dormierant, ſurrexerunt. Qui egreſſi è monumentis poſt reſurrectionem ejus, introierunt in ſanctam urbem, & apparuerunt multis. Centurio etiam qui ſtabat ex adverſo, & qui cum eo ſervabant Jeſum, viſo terræ motu, & iis quæ facta fuerant, timuerunt vehementer, dicentes, verè Filius Dei erat iſte. Et omnis turba quæ ſimul ad hoc ſpectaculum acceſſerat, ſpectans quæ facta fuerant, cædens pectora ſua, revertebatur. Stabant autem omnes noti ejus procul, & mulieres è longinquo, quæ erant eum ugà ſequutæ à Galilæâ, videntes iſta; inter quas erat Maria Magdalene, & Maria Jacobi parvi & Joſe mater, & Salome: Quæ etiam quum

JOH.	LUC.	MAR.	MAT.
	XXIII. 39,-43		
	44, 45, 46.		
		XV. 38,-42	
			XXVII 51,--56
	47, 48, 49.		

JOH.	LUC.	MAR.	MAT.

ut faceret prout ipſis ſemper fecerat. Pilatus autem congregatis reſpondet eis, dicens, Eſt vobis conſuetudo, ut unum dimittam vobis in Paſchà; vultiſne ergo dimittam vobis regem illum Judæorum? utrum eum, an Barabbam? noverat enim eum per invidiam traditum fuiſſe à primariis Sacerdotibus. Ii verò concitàrunt turbam, ut potiùs Barabbam ipſis dimitteret. Erat autem is latro, vinctus inſignis, cum ſeditionis ſociis, qui propter ſeditionem quandam, & cædem factam in urbe, conjectus erat in carcerem. *Sedente autem eo in Tribunali, miſit ad eum uxor ejus*, dicens, Nihil tibi rei ſit cum juſto illo: multa enim paſſà ſum hodie in ſomnio propter eum. Rurſùs ergo Pilatus alloquutus eſt eos, volens dimittere Jeſum, Utrum è duobus illis vultis, ut vobis dimittam? Clamitàrunt autem rurſùm omnes, dicentes, Nequaquam illum, ſed Barabbam. Tum Pilatus reſpondens, rurſùm dixit eis, Quid ergo vultis faciam de iſto quem dicitis Regem Judæorum? Ipſi verò rurſùm clamaverunt, Crucifige eum. Pilatus autem tertiò dicit eis, At enim quid mali fecit? nullam noxam capitalem inveni in eo: caſtigatum ergo eum dimittam. Illi autem ampliùs clamaverunt, Crucifige eum; & inſtabant vocibus magnis idipſum petentes. *Tunc aſſumpſit Jeſum Pilatus, & flagellavit. Et milites contexuerunt coronam è ſpinis*; & impoſuerunt capiti ejus, & pallio purpureo induerunt eum: dicentes, Ave Rex Judæorum. Et bacillis eum cædebant. *Prodiit ergo rurſum Pilatus foras, & dixit eis, Ecce adduco vobis eum foras*, ut noveritis me nullum in eo crimen invenire. *Prodiit ergo Jeſus foras, gerens coronam illam*, & pallium. Et dixit eis Pilatus, Ecce homo. Intuiti eum primarii Sacerdotes, & eorum miniſtri, clamitàrunt, dicentes, Crucifige, crucifige. Dicit eis Pilatus, Accipite eum vos, & crucifigite; ego enim non invenio in eo crimen. Reſponderunt Judæi, Debet mori, quia Filium Dei ſe fecit. Audiens hoc Pilatus, magis metuit. *Et rurſùs ingreſſus eſt Prætorium, & dixit Jeſu*, Unde es tu? Jeſu non reſpondenti dicit Pilatus, Mihi non loqueris? neſcis me poteſtatem habere crucifigendi te? Reſpondet Jeſus, Non haberes, niſi tibi datum eſſet ſupernè. Ex eo ſtudebat Pilatus eum dimittere. Judæi verò clamabant, Tum non es amicus Cæſaris. Pilatus hoc audiens, eduxit foras Jeſum, conſeditque in tribunali, in loco Gabbathà. Erat autem paraſceve Paſchæ, hora verò quaſi ſexta: Tum dicit Judæis, Ecce Rex veſter. Illi verò clamitàrunt, Tolle, tolle, crucifige eum. Dicit eis Pilatus, Regem veſtrum crucifigam? Reſponderunt primari Sacerdotes, Non habemus Regem niſi Cæſarem. Videns autem Pilatus ſe nihil proficere, ſed majorem tumultum fieri, acceptâ aquâ abluit manus coram turbâ, dicens, Innoxius ego ſum à ſanguine hujus juſti: vos videritis. Et reſpondens univerſus populus dixit, Sanguis ejus ſuper nos, & ſuper filios noſtros. Tunc volens turbæ ſatisfacere demiſit eis Barabbam; *Jeſum autem quum flagellaſſet; tradidit eorum voluntati, ut crucifigeretur.*

Tunc milites Præſidis, quum abduxiſſent Jeſum in Prætorium, coëgerunt ad eum univerſam cohortem. Et quum exuiſſent eum, circumpoſuerunt ei chlamydem coccineam, ſeu purpuream; Et coronam è ſpinis contextam impoſuerunt ejus capiti, & arundinem in dexteram ejus; & genu ante eum ſummiſſo, illudebant ei, dicentes, Ave rex Judæorum. Et quum inſpuiſſent in eum, ceperunt arundinem illam, & verberabant caput ejus. Et poſtquam illuſiſſent ei exuerunt eum chlamyde, induerúntque veſtimentis ſuis: & *abduxerunt eum ut crucifigerent.*

Tunc Judas, qui eum prodiderat, quum vidiſſet eum damnatum eſſe, pœnitens, retulit triginta argenteos ad primarios Sacerdotes; confitens illis peccatum ſuum; & projiciens argenteos in Templum; ſeceſſit, & ſtrangulavit ſeſe. Illi autem emerunt ex eis agrum illum figuli, ad ſepulturam hoſpitum: ad implendum Prophetæ vaticinium.

Jeſus portans crucem ſuam prodiit. Abducentes autem invenerunt Simonem quendam Cyrenæum, qui veniebat rure;

XIX. 1,-16			
17,-30		XV. 16,-37	XXVII 27,-31
	XXIII. 26,-38		32,-50

quem

JOH.	LUC.	MAR.	MAT.

quem prehenſum angariârunt ad crucem ferendam ponè Jeſum. Facinoroſi autem duo latrones cum eo abducebantur, ut crucifigerentur. Sequebatur autem eum magna multitudo populi, & mulierum, quæ plangebant eum. Ad quas converſus, deſtructionem lamentabilem prædicit appropinquantem. *Quum autem veniſſent in eum locum qui dicitur Calvaria*, Hebraicè autem Golgotha, dederunt ei bibendum myrrhatum vinum, ſeu acetum cum felle miſtum: & quum guſtaſſet, noluit bibere. *Illic crucifixerunt eum. Erat autem hora tertia.* Et cum eo duos illos facinoroſos crucifixerunt, unum ad dextram, alterum ad ſiniſtram. Jeſus autem dicebat, Pater remitte ipſis, neſciunt quid faciant. Scripſit autem etiam titulum Pilatus, Hebraicè, Græcè, & Romanè; & impoſuit cruci. Quem ad petitionem primariorum Sacerdotum Pilatus noluit immutare. Poſtquàm autem crucifixerunt eum, partiti ſunt ejus veſtimenta in quatuor partes, unicuique militi [qui executionis officium egit] partem, ſortem jacientes: itémque ſuper tunicam inſutilem, cujus futura ſit: ut ſcriptura impleretur. Et ſedentes ſervabant eum illic. Et ſtabat populus ſpectans. Qui verò præteribant, conviciabantur ei, moventes capita ſua; & dicentes, Vah tu qui deſtruis Templum, & triduo ædificas, ſerva temetipſum: Si Filius Dei es, deſcendito è cruce. Similiter autem etiam primarii Sacerdotes, & primores, cum populo, illudentes, & ſannis eum excipientes, cum Scribis, & Senioribus: dicebant alii ad alios, Servavit alios, ſeipſum non poteſt ſervare. Si Rex Iſraëlis eſt, ſi ille Chriſtus, electus ille Dei, deſcendat nunc è cruce, & credemus ei: Confidit in Deo, eruat ipſum nunc, ſi placet ei: dixit enim, Filius Dei ſum. Illudebant autem etiam ei milites, accedentes, & acetum ei offerentes: dicentéſque, Si tu es Rex ille Judæorum, ſerva temetipſum. Idipſum autem etiam latrones qui crucifixi erant cum eo, exprobrabant ei. Et uno eorum in conviciis perſeverante; alter converſus interim, objurgans eum; dixit Jeſu, Domine memento mei quum veneris in regnum tuum. Cui Jeſus, Hodie mecum eris in paradiſo. Stabant autem juxta crucem Jeſu, mater ejus, & ſoror matris ejus, Maria Cleopæ uxor, & Maria Magdalene. Quum vidiſſet ergo Jeſus Matrem, ac diſcipulum adſtantem quem diligebat, dicit matri ſuæ, Ecce filius tuus, & diſcipulo, Ecce mater tua. *Quum autem advenisſet hora ſexta, tenebræ factæ ſunt ſuper totam terram, ſeu regionem, uſque ad horam nonam. Circiter verò horam nonam exclamavit Jeſus voce magnâ, Eli, Eli,* ſeu Eloi, Eloi, Lamma ſabachthani? Quidam autem adſtantium dicebant, Ecce, Eliam vocat. Et quum ſciret Jeſus omnia jam eſſe peracta, ut conſummaretur ſcriptura, *dixit, Sitio.* Vas igitur illic erat poſitum aceto plenum. Illi verò impleverunt ſpongiam aceto, & hyſſoppo ſeu arundine circumdatam, admoverunt ori ejus; dicentes etiam, cum reliquis, Sinite, videamus an veniat Elias ad ſervandum & detrahendum eum. Jeſus autem quum accepiſſet acetum, dixit, Conſummatum eſt. Et quum rurſùm clamaſſet voce magnâ, ait, Pater in manus tuas depono ſpiritum meum; & inclinato capite, emiſit ſpiritum. Centurio autem videns eum ita emiſſo clamore expiraſſe glorificavit Deum, dicens, Verè hic homo juſtus erat, verè homo iſte Filius erat Dei.

Et ecce velum Templi ſciſſum eſt in duas partes à ſummo uſque ad imum, & terra mota eſt; & Petræ ſciſſæ ſunt. Et monumenta aperta ſunt: & multa corpora ſanctorum qui dormierant, ſurrexerunt. Qui egreſſi è monumentis poſt reſurrectionem ejus, introierunt in ſanctam urbem, & apparuerunt multis. Centurio etiam qui ſtabat ex adverſo, & qui cum eo ſervabant Jeſum, viſo terræ motu, & iis quæ facta fuerant, timuerunt vehementer, dicentes, verè Filius Dei erat iſte. Et omnis turba quæ ſimul ad hoc ſpectaculum acceſſerat, ſpectans quæ facta fuerant, cædens pectora ſua, revertebatur. Stabant autem omnes noti ejus procul, & mulieres è longinquo, quæ erant eum ugà ſequutæ à Galilæâ, videntes iſta; inter quas erat Maria Magdalene, & Maria Jacobi parvi & Joſe mater, & Salome: Quæ etiam quum

JOH.	LUC.	MAR.	MAT.
	XXIII. 39,-43		
	44, 45, 46.		
		XV. 38,-42	
			XXVII. 51,-56
	47, 48, 49.		

	JOH.	LUC.	MAR.	MAT.
esset in Galilæâ, sequutæ fuerant eum; & ministraverant ei; aliæque multæ quæ simul cum eo ascenderant Hierosolymam. Judæi ergo ut non manerent in cruce corpora Sabbatho,	XIX.			
quoniam erat Parasceve (erat enim magnus dies illius Sabbathi) rogaverunt Pilatum, ut confringerentur eorum crura, ac tollerentur. Venerunt ergo milites & confregerunt crura duorum latronum: At non Jesu, utpote jam mortui. Sed quidam ex militibus lanceâ latus ejus fodit, & statim exivit sanguis & aqua. Facta autem hæc sunt ut Scripturæ	31,-37			
implerentur. *Quum autem serum diei jam esset, quoniam erat Parasceve, hoc est ante-sabbathum, veniens Josephus Arimathæensis*, homo dives, honoratus Senator, qui & ipse expectabat regnum Dei, vir bonus, & justus, qui non assensus fuerat consilio, ac facto eorum, ut qui esset discipulus Jesu, sed occultus, propter metum Judæorum, fidenti animo introiit ad Pilatum, & petiit corpus Jesu. Pilatus autem miratus est si jam mortuus esset: & advocato Centurione interrogavit eum. Et re cognitâ, donavit corpus Josepho. Venit autem & Nicodemus, is qui venerat ad Jesum nocte primùm, ferens mistruram myrrhæ, & aloës libras quasi centum. Acceperunt ergo corpus Jesu, & detractum obvinxerunt illud linteis cum aromatibus, sicut mos est Judæis funerare. Et involutum sindone purâ, posuit Josephus in monumento suo novo quod exciderat in petrâ, in quo nondum quisquam positus fuerat: quodque erat in horto, in eo loco ubi crucifixus fuerat Jesus. Ibi ergo, propter Parasceven Judæorum, quòd monumentum illud prope esset, posuerunt Jesum. Et advolvit Josephus saxum magnum valde ad ostium monumenti. Maria Magdalene verò, & Maria mater Jose spectabant ubi poneretur, & sedebant contra sepulchrum. Subsequutæ etiam mulieres quæ cum eo venerant ex Galilæâ, spectârunt monumentum. Reversæ verò paraverunt aromata & unguenta: ac sabbatho quidem quieverunt, secundùm præceptum.	38,-42	XXIII. 50,-56	XV. 42,-47	XXVII 57,-61
Postero autem die [Aprilis 4.] *primarii Sacerdotes*, & Pharisæi rogârunt Pilatum ut juberet sepulchrum muniri usque in diem tertium; rationem ei attexentes. Quo concesso: Ipsi profecti munierunt sepulchrum, obsignato lapide, cum custodiâ.				62,-66
Extremo autem Sabbatho, seu exacto intercedente Sabbatho, [Aprilis die 5.] *quum lucesceret in primum diem hebdomadis, valde manè, profundo diluculo quum adhuc tenebræ essent, Maria Magdalene*, & Johanna, & Maria Jacobi mater, & Salome, aromata ferentes quæ emerant, & euntes ut spectarent monumentum, & ungerent Jesum; dicebant inter se, Quis avolvet nobis saxum ab ostio monumenti? Et exorto sole venientes ad monumentum, conspiciunt saxum esse avolutum. Nam ecce terræ motus factus est magnus. Angelus enim Domini, quum descendisset è cœlo, accessit & avolvit saxum ab ostio; sedebátque super illud. Et ingressæ non invenerunt corpus Domini Jesu. Et factum est ut dum in eâ re hæsitarent, tum ecce duo viri supervenerunt eis, induti vestibus fulgurantibus, & utriusque visus erat ut fulgur, & vestimentum album sicut nix. (Matthæus, & Marcus, unius tantùm meminerunt.) Custodes autem perculsi sunt præ timore, & facti sunt sicut mortui. Quum autem expavefactæ mulieres inclinarent faciem in terram, dixerunt eis. Vos verò ne timete, scio enim vos Jesum crucifixum quærere. Sed quid inter mortuos quæritis eum qui vivit? Non est hîc. Resurrexit enim, prout dixit, Adeste, videte locum ubi jacebat Dominus: & mementote ut loquutus sit vobis quum adhuc in Galilæâ esset, dicens, Oportet Filium hominis tradi in manus hominum peccatorum, & crucifigi; & die tertio resurgere. Et citò profectæ, dicite discipulis ejus, & Petro, eum resurrexisse à mortuis. Et ecce, præit vobis in Galilæam: illic eum videbitis. Ecce, dixi vobis. Tunc mulieres recordatæ sunt verborum Jesu: *Et egressæ citò à monumento*, cum timore, stupore & gaudio magno, currebant ut renunciarent discipulis ejus; neque	XX. 1.	XXIV. 1,-12	XVI. 1,-11	XXVIII 1,-8
				8.

cuiquam

	JOH.	LUC.	MAR.	MAT.
cuiquam quicquam dicebant (in viâ:) timebant enim. Et renunciârunt illis undecim, & reliquis omnibus; ſed viſa ſunt apud eos quaſi deliramenta verba ipſarum; neque crediderunt eis. Petro verò & alteri diſcipulo quem amabat Jeſus, dicente Mariâ Magdalene, Sustulerunt Dominum è monumento, & neſcimus ubi poſuerint eum; Exivit ergo Petrus, & alter ille diſcipulus, & venerunt ad monumentum. Currebant autem duo ſimul: ſed alter ille diſcipulus præcurrit citiùs Petro, veníſque prior ad monumentum. Et quum ſe incurvaſſet, cernit poſita lintea: non tamen introivit. Venit ergo Petrus ſequens eum; & introivit in monumentum, & conſpexit lintea poſita; & ſudarium quod fuerat ſuper caput ejus, non cum linteis poſitum, ſed ſeorſum involutum in unum locum. Tunc verò introivit etiam alter ille diſcipulus, viditque, & credidit, & Petrus abiit apud ſemetipſum mirans factum. Nondum enim noverant Scripturam, quòd oporteret eum ex mortuis reſurgere. Redierunt ergo illi diſcipuli ad ſuos. Maria verò [Magdalene, quæ jam redierat] ſtabat ad monumentum foris. Dum ergo fleret, incurvavit ſe in monumentum, & conſpexit duos Angelos albatos, ſedentes, unum ad caput, & alterum ad pedes ubi jacuerat corpus Jeſu. Qui etiam dixerunt ei, Mulier, quid fles? Dicit eis, Sustulerunt Dominum meum, nec ſcio ubi poſuerint eum. Et quum hæc dixiſſet, convertit ſe retrorſum, conſpexítque Jeſum ſtantem, nec ſciebat Jeſum eſſe. Dicenti, Quid fles? quem quæris? illa putans hortulanum eſſe, reſpondens ait, Si tu ipſum aſportaſti, dic mihi ubi poſueris, & ego tollam eum. Dicenti Jeſu, Maria; Reſpondit, Rabboni. Dicit ei Jeſus, Ne me tangito. Nondum enim aſcendi ad Patrem meum; ſed proficiſcere ad fratres meos, & dic eis, Aſcendo, &c. Venit ergo annuncians diſcipulis, iis qui cum ipſo fuerant, lugentibus ac flentibus; quòd vidiſſet Dominum, & quòd ea ſibi dixiſſet. Illi verò quum audiſſent eum vivere, & conſpectum fuiſſe ab eâ, non crediderunt. Ut autem proficiſcebantur mulieres [abſente forſan Mariâ Magdalene] à monumento, ut renunciarent diſcipulis, ecce Jeſus occurrit eis, dicens, Avete. Illæ verò acceſſerunt, & prehenderunt pedes ejus, & adoraverunt eum. Tunc ait eis Jeſus, Ne timete: abite, renunciate fratribus meis, ut abeant in Galilæam, illic me videbunt.	XX. 1,–18			XXVIII. 9, 10.
Euntibus autem ipſis, ecce, quidam ex cuſtodiâ venerunt in urbem, & renunciârunt primariis Sacerdotibus omnia quæ facta fuerant. Ipſi verò congregati cum Senioribus, conſilióque capto, nummos multos dederunt militibus, ut dicerent, Diſcipuli ejus nocte venerunt, & eum furati ſunt nobis dormientibus. Quòd ſi hoc auditum fuerit apud Præſidem, nos, inquiunt, perſuadebimus ei, & ſecuros vos præſtabimus. Ipſi verò acceptâ pecuniâ fecerunt ſicut erant edocti: Et divulgatus eſt ille ſermo apud Judæos uſque ad hodiernum diem.				XXVIII. 11,–15
Et ecce duo ex eis ibant eo ipſo die rus in Vicum diſtantem ſtadiis ſexaginta ab Hieruſalem, cui nomen eſt Emmaus. Quibuſcum in viâ Jeſus unà iter faciens, & narrantibus ipſis quæ facta ſint his diebus, de Jeſu Nazaræo, crucifixo, & reſuſcitato, ex ſcripturis oſtendit oportuiſſe pati Chriſtum, & introire in gloriam ſuam; in vico autem ipſo, quum ſumpto pane benedixit, & fractum eis dedit, ab eis tandem, licèt aliâ formâ apparens adapertis eorum oculis, agnitus eſt. Sed ipſe ablatus eſt ex eorum conſpectu. *Ipſi autem ſurgentes, eo ipſo momento, reverſi ſunt Hieroſolymam, ad undecim*, & eos qui cum ipſis erant: qui dicebant duobus hiſce, Suſcitatus eſt Dominus verè, & conſpectus eſt Simoni. Tum ipſi expoſuerunt eis, quæ geſta erant in viâ, & ut fuerat à ſe agnitus in fractione panis. Qui tamen ne illis quidem crediderunt.	XXIV. 13,–35	XVI. 12,13		
Hæc autem ipſis loquentibus, quum jam Veſpera eſſet, die illo primo hebdomadis, & fores eſſent clauſæ ubi erant diſcipuli congregati propter metum Judæorum, venit Jeſus, ſtetitque in medio ipſorum; & dixit eis, Pax vobis. Conſternati verò & exterrefacti, putabant ſe Spiritum conſpicere. Ille verò	19,–23	36,–49	14,–18	

	JOH.	LUC.	MAR.	MAT.
exprobravit incredulitatem eorum, & cordis duritiem; eò quòd eis qui ipſum conſpexerant ſuſcitatum non credidiſſent. Et dixit eis, Quid turbati eſtis? Videte manus meas, & pedes meos: Spiritus carnem & oſſa non habet: oſtenditque eis manus, ac pedes, & latus. Adhuc autem ipſis nòn credentibus præ gaudio, & mirantibus, dixit eis, Habetis hîc eſculentum aliquid? Editque partem piſcis aſſi, & aliquid ex favo apiario. Gaviſi ſunt ergo diſcipuli viſo Domino. Dixitque eis, Hi ſunt ſermones quos loquutus ſum vobis quum adhuc eſſem vobiſcum, Oportere impleri omnia quæ ſcripta ſunt in Lege Moſis, & Prophetis, & Pſalmis, de me. Tunc aperuit eorum mentem, ut intelligerent Scripturas. Et dixit eis, Ita ſcriptum eſt, & ita oportuit Chriſtum pati, & reſurgere ex mortuis tertio die: Et prædicari ejus nomine Reſipiſcentiam, ac Remiſſionem peccatorum apud omnes Gentes. Vos autem eſtis horum teſtes. Et ecce emittam promiſſum Patris mei in vos: vos autem reſidete Hieroſolymis uſquequò induamini virtute ex alto. Dicit autem eis iterùm, Pax vobis, ſicut miſit me Pater, ita & ego mitto vos. Profecti in mundum univerſum, prædicate Evangelium omni creaturæ. Qui crediderit, & baptizatus fuerit, ſervabitur: qui verò non crediderit, condemnabitur. Signa autem eos qui crediderint, hæc conſequentur; Per nomen meum dæmonia ejicient; linguis loquentur novis; Serpentes tollent; Et ſi quid læthale biberint, nequaquam nocebit eis; ægrotis manus imponent, & bene habebunt. Et quum hæc dixiſſet, afflavit eos: & dixit eis, Accipite Spiritum Sanctum. Si quorum remiſeritis peccata, remittuntur eis: ſi quorum retinueritis, retenta ſunt, [ſic quinquies ipſo primo Reſurrectionis die apparuit Jeſus.]				
Thomas autem, unus ex duodecim, qui dicitur Didymus, non erat cum eis quando venerat Jeſus. Dicentibus ei reliquis, Vidimus Dominum; incredulitatem tamen ſuam fidenter profitetur. *Octo verò pòſt diebus* [Aprilis die 12°.] *Thomâ* cum cæteris congregato, venit Jeſus, foribus clauſis, ſtetitque in medio, dicens, Pax vobis: Thomæque incredulitati abundè ſatisfacit.	XX. 24,-29			
Undecim autem illi diſcipuli profecti ſunt in Galilæam, in montem ubi conſtituerat eis Jeſus. Et quum vidiſſent eum, adoraverunt eum: quidam autem dubitaverunt. Et quum acceſſiſſet ad eos Jeſus, dixit, Data eſt mihi omnis poteſtas in cœlo, & in terrâ. Profecti ergo docete omnes Gentes, baptizantes eos, &c. Et ecce ego vobiſcum ſum uſque ad conſummationem ſæculi. (Jeſus præterea quingentis fratribus & ampliùs ſemel & ſimul apparuit: deinde Jacobo. [I. *Corinth.* XV. 6, 7.]				XXVIII. 16,-20
Poſtea ſeſe conſpiciendum præbuit rursùs diſcipulis apud mare Tiberiadis; aut ſeptem ſaltem eorum; dum piſcarentur. Illos nihil nocte capientes, manè Jeſus ignotus, ad littus ſtans, jubet ut rete conjiciant in dextram navigii partem. Capientibus autem piſces magnos 153, dicit Jeſus, Venite, prandete. Nullus autem diſcipulorum audebat eum interrogare, Tu quis es? quum ſcirent Dominum eſſe. Quum prandiſſent, ter monet Petrum officii Paſtoralis; prout amat Jeſum. Mortis genus eidem prænunciat. Et quæſtioni ejus de Johanne reſponſionem dat, à fratribus non rectè perceptam.	XXI. 1,--24			
Denique Hieroſolymis Jeſus apparens diſcipulis eduxit eos foras Bethaniam uſque: & ſublatis manibus ſuis, benedixit eis. Et factum eſt, ut dum ipſe benediceret eis, disjunctus ab eis ſurſùm ferretur in cœlum.		XXIV. 50, 51	XVI. 19.	

Hucuſque Evangelica protenditur Hiſtoria; res Chriſti & præcurſoris ejus Johannis Baptiſtæ explicans: quorum à *Fl. Joſepho* Judæorum hiſtorico, in 18°. Antiquit. libro, brevis, ſed honorifica facta habetur mentio. Baptiſtæ quidem, in 7°. capitulo, hæc. *Joannem, qui Baptiſta cognominatus eſt, Herodes tetrarcha necavit; virum optimum, Judæos excitantem ad virtutum ſtudia, & inprimis pietatis ac juſtitiæ, ſimúlque ad baptiſmi lavacrum: quod ita demum Deo gratum aiebat fore, ſi non ab uno tantùm alteréve peccato abſtineant, ſed animis per juſtitiam prius mundatis, addant & puritatem corporis. Cúmque magni concurſus ad eum fierent, plebe talis doctrina avidâ, Herodes veritus ne tanta hominis auctoritas defectionem aliquam pararet, quòd*

viderentur

viderentur nihil non fallurs ex ejus consilio; judicavit satius esse prius quàm novi aliquid exoriretur, illum tollere, quàm rebus turbatis seram pœnitentiam agere. Itaque vinctum missum in Macharuntem, illic occidi imperavit. De Christo Domino, in 4°. capite, ista. *Eodem tempore fuit Jesus vir sapiens, si tamen virum eum oportet dicere. Erat enim mirabilium patrator operum, & doctor eorum qui libenter vera suscipiunt. Plurimos quoque tam de Judæis, quàm de gentibus sui habuit sectatores: & credebatur esse Christus. Cumque invidiâ nostrorum principum cruci eum Pilatus addixisset; nihilominus qui eum primùm dilexerant, perseveraverunt. Apparuit enim eis tertiâ die vivens; multa & hæc & alia mirabilia, carminibus prophetarum de eo vaticinantibus: & usque hodie Christianorum gens ab hoc sortita vocabulum non defecit.* Ita in libro de Scriptorib. Ecclesiasticis locum hunc transtulit *B. Hieronymus*: cujus illa lectio, *Credebatur esse Christus*; alteri illi videtur præferenda, quæ apud *Eusebium* (*lib.* 1. Histor. Ecclesiast. *cap.* 1.) & *Rufinum*, & in nostris codicibus habetur, ὁ Χριστὸς οὗτος ἦν, *Christus hic erat.* quum ad nostram religionem nihilo propiùs Josephum accessisse constet, quàm regem Agrippam, cui ille erat addictissimus: cujus illa ad Paulum extat protestio, *Act.* XXVI. 28. *Propemodum persuades mihi ut fiam Christianus.*

Christum, *Tiberio imperitante, per procuratorem Pontium Pilatum supplicio affectum fuisse*; refert etiam Cornelius Tacitus. [*Annal. lib.* 15. *cap.* 44.] De tenebris quoque tunc obortis, ipsos Gentium annales testes advocat Lucianus martyr, apud Rufinum: (in Histor. Ecclesiastic. Euseb. lib. 9. cap. 6.) *Requirite in annalibus vestris, invenietis temporibus Pilati, Christo patiente, fugato Sole interruptum tenebris diem.* & ante eum Tertullianus, in Apologetico ad Gentes. [cap. 21.] *Eodem momento dies, medium orbem signante Sole, subducta est. Deliquium utique putaverunt, qui id quoque super Christo prædicatum non scierunt. Et tamen eum mundi casum relatum in archivis vestris habetis.* & sanè *Solis deliquium* hoc appellavit in 3°. Historiarum suarum Thallus, & in 13°. Chronicorum libro Phlegon Trallianus: ille à Julio Africano in 3°. Chronographiæ suæ, hic ab ejus æquali Origene, in libro 2. contra Celsum, (*pag.* 83. & 99. *edit. Græc.*) & tractatu 35. in Matthæum, citatus. Phlegontis verba, ad annum Tiberii XIX. (ut notat Eustathius Antiochenus in Hexaëmeron) & Olympiadis CCII. quartum (eundem ipsum videlicèt annum, in quo jam sumus) sunt hujusmodi.

Ἐγένετο ἔκλειψις ἡλίου μεγίστη τῶν ἐπιγενομένων πρότερον, ἐγένετο γὰρ ἕκτη τῆς ἡμέρας ἐγένετο, ὥστε καὶ ἀστέρας ἐν οὐρανῷ φανῆναι σεισμός τε μέγας κατ' Βιθυνίαν ἠνίκα τὰ πολλὰ Νικαίας κατερρύη. quæ ab Hieronymo, in Chronico Eusebiano, ita habentur reddita. *Magna & excellens inter omnes, quæ ante eum acciderant, defectio Solis facta: dies horâ sextâ ita in tenebrosam noctem versus, ut stellæ in cœlo visæ sint: terræque motus in Bithyniâ Nicæa urbis multas ædes subverterit.*

Ab historiâ Evangelii, dicta & facta Christi complectente, ad acta Apostolorum, hanc evangelista Lucas transitionem facit. *Primum quidem librum confeci, Theophile, de omnibus quæ cœpit Jesus & facere & docere, usque ad diem quo, quum mandata dedisset Apostolis, quos per Spiritum sanctum elegerat, sursum receptus est. Quibus etiam sese, postquàm passus fuit, exhibuit vivum cum multis certissimis signis per dies quadraginta conspectus ab eis, & dicens quæ ad regnum Dei spectant.* (*Act.* I. 1, 2, 3.)

* Quadragesimo scilicèt die, (Maij nostri 14.) * Congregatis illis denunciavit Dominus ne abscederent Hierosolymis, sed ut expectarent promissionem Patris, *quam*, inquit, *audistis ex me, nam Johannes quidem baptizavit aquâ, vos autem baptizabimini Spiritu sancto istis non multum post diebus.* (*Act.* I. 4, 5. & XI. 16.)

Interrogantibus Dominum apostolis, num hoc tempore restituturus esset regnum Israëli, respondit ille, non esse eorum nosse tempora, quæ Pater in suâ ipsius potestate posuit: sed recepturos esse illos Spiritum sanctum, & testes ipsi futuros non Hierosolymis tantùm & in totâ Judæâ & Samariâ, sed etiam ad ultimas terras. Et quum hæc dixisset, aspicientibus ipsis elevatus est: & nubes susceptum eum abstulit ab oculis eorum. Qui & ita (ad judicium) illum venturum, quemadmodum ab eis conspectus est proficiscens in cœlum, à duobus Angelis, in albo vestitu illis subitò apparentibus, edocti sunt. (*Act.* I. 6, 11.)

Ipsi autem, adorato eo, cum gaudio magno reversi sunt Hierosolymam: [*Luc.* XXIV. 52.] à monte Oliveti, inde distante itinere Sabbathi, [*Act.* I. 12.] pro quo, Syrus paraphrastes *septem stadia* reposuit; ut etiam ex Josepho Theophylactus hîc numerat. apud quem tamen, in nostris libris legimus, montem Oliveti ab urbe abfuisse stadiis vel *quinque* (ut in lib. 20. Antiquit. cap. 6.) vel *sex.* (ut in lib. 5. Belli, *cap.* 2. ut Græci, sive lib. 6. cap. 3. ut Latini distinguunt codices.)

Hierosolymis in cœnaculo commorabantur undecim Apostoli, & perdurabant concorditer in oratione cum mulieribus & Mariâ matre Jesu, & cum ipsius fratribus. (*Act.* I. 13, 14.)

Per eos dies assurgens Petrus in medio discipulorum (erat autem turba capitum simul quasi centum viginti) de uno subrogando retulit in locum Judæ proditoris; qui ex desperatione sese præcipitem dederat, mediúsque crepuerat. Et præmissâ oratione, jactæ sortes sunt in Josephum vocatum Barsabam & Matthiam: cúmque sors super Matthiam cecidisset, in Apostolorum numerum allectus est. [*Act.* I. 15, 26.]

Die Pentecostes (qui in Maii 24. diem incidit) quum essent omnes (120 illi) concorditer eôdem loci; extitit repentè sonitus è cœlo tanquam ruentis flatus violenti, qui replevit totam domum ubi erant confidentes. Et visæ sunt eis dispertitæ linguæ instar ignis, qui etiam sedit super unumquemque eorum. Repletique sunt omnes Spiritu sancto; & cœperunt loqui aliis linguis, prout Spiritus dabat eis effari. Erant autem Hierosolymis habitantes Judæi viri religiosi, ex omni natione quæ sub cœlo est: qui audientes eos suis linguis loquentes magnifica Dei, obstupuerunt. Aliis verò miraculum hoc profanè irridentibus, Petrus gravissimâ concione habitâ, de ebrietate calumniam refellit, quòd esset hora diei tertia: deinde ex Lege & Prophetis

de Christo differens, & resurrexisse comprobans, tria auditorum millia virtute accepti Spiritûs ad agnitionem veritatis convertit, & in nomine Jesu Christi ad remissionem peccatorum baptizari jussit. [*Act.* II. 1,-41.]

Perdurabant autem in doctrinâ Apostolorum, & communicatione, & fractione panis, & precibus. Obortus verò est omnibus timor: multáque miracula & signa per Apostolos fiebant. Omnes autem qui credebant, erant pariter, & habebant omnia communia; & possessiones ac facultates vendebant, & dispertiebant ea omnibus, prout cuique opus erat. Et quotidie perdurantes concorditer in templo, & frangentes domatim panem, capiebant cibum cum exultatione & simplicitate cordis; laudantes Deum, & habentes gratiam apud totum populum. Dominus autem addebat quotidie Ecclesiæ qui salvi fierent. [*Ibid.* 42,-47.]

Petrus & Johannes simul ascendentes in templum sub horam orationis, nempe nonam, ad templi portam dictam speciosam, hominem, qui à nativitate suâ per annos plures quàm 40. claudus fuerat, in nomine Christi sanaverunt. Unde concursu populi ad porticum Salomonis facto, Petrus illis salutis mysterium per Christum exposuit: ingratitudinem eorum accusans, & pœnitentiam ab illis requirens. Cui auscultantes multi crediderunt: & factus est numerus virorum quasi quinquies mille. Supervenientes verò Sacerdotes & Præfectus templi, & Sadducæi, Petrum & Johannem posuerunt in custodiâ in posterum diem: quòd esset jam vespera. Postridie coacto Synedrio (cui Annas Pontifex præses, & Caiaphas, & Johannes & Alexander, & quotquot erant ex genere Pontificio, interfuerunt) de patrato miraculo in quæstionem vocati Apostoli, Christi causam egerunt intrepidè: & ne in nomine Jesu post hæc loquerentur prohibiti, Deo quàm hominibus obtemperare justius esse responderunt. Additis deinde minis dimissi, atque domum reversi, unà cum totâ Ecclesiâ fervido animi affectu pro Evangelii propagatione preces ad Deum fuderunt: quas ille, facto terræmotu, & Spiritu suo in corda ipsorum misso, comprobavit. (*Act.* III. & IV.)

Multitudinis autem credentium erat cor & anima una: & erant eis omnia communia. Neque ullus inter eos egenus erat: quotquot enim erant possessores agrorum aut domorum, vendentes deponebant pretium ad pedes Apostolorum, in pauperum usum erogandum. Quâ in re exemplo aliis præivit Josephus Levita, genere Cyprius; qui ab Apostolis *Barnabas*, id est, filius consolationis, cognominatus est. (*Act.* IV. 32,-37.].

Ananias & uxor ejus Sapphira, impiâ fraude partem pretii agri à se divenditi mutuo consensu intervertentes, à Petro fraudem illam detegente, & per Spiritum sanctum cui mentiebantur ulciscente, solo ejus verbo & increpatione exanimati sunt. Et obortus est timor magnus toti Ecclesiæ, & omnibus qui hæc audiebant. [*Act.* V. 1,-11.]

Per manus Apostolorum edebantur miracula multa in populo: & erant concorditer omnes in porticu Salomonis. Reliquorum autem nemo audebat ipsis adhærere: sed magnificabat eos populus. Magis autem augebatur credentium in Domino multitudo: efferebántque in plateas ægrotos, ut venientis Petri vel umbra inumbraret aliquem eorum. Conveniebat etiam vulgus vicinarum urbium Hierosolymam, adferentes ægrotos ac vexatos à spiritibus impuris: qui sanabantur omnes. [*Ibid.* 12,-16.]

Summus Sacerdos & qui cum eo erant Sadducæi, invidiâ moti, Apostolos conjecerunt in carcerem: unde ab Angelo sequente nocte liberati, jussi sunt audacter & intrepidè populum in Templo docere. Inde ad Synedrium adducti, consilio Gamalielis Pharisæi, Legis doctoris, summo in pretio à populo habiti, è morte exempti, postquam flagris fuissent cæsi, dimissi sunt. Illi verò à Synedrio profecti sunt gaudentes, quòd digni habiti essent qui pro nomine Jesu contumeliâ afficerentur: & in Templo quotidie prædicare non cessârunt. [*Ibid.* 17,-42.]

4037 Crescente Hierosolymis fidelium numero, & crescentibus etiam opibus, ideóque & negotiis Ecclesiæ; exortum est, ut ferè fit in frequenti turbâ, Hellenistarum adversùs Hebræos murmur, quòd eorum viduæ negligerentur in quotidianâ opum ecclesiasticarum dispensatione. Cúmque Apostoli distribuendis ditiorum in tenuiores eleemosynis, administrandæque quæ ex opulentiorum distractis possessionibus congerebatur in unum pecuniæ, non possent sufficere; ex eorum consilio, communibus Ecclesiæ suffragiis œconomi bonorum ecclesiasticorum septem sunt electi, qui ministerio illi vacarent; Stephanus, Philippus, Prochorus, Nicanor, Timon, Parmenas, & Nicolaus Antiochenus proselytus. (ex quorum Græcis nominibus apparet, Hellenistarum in hâc electione rationem præcipuam esse habitam.) Et verbum Domini crescebat, & multiplicabatur numerus discipulorum Hierosolymis: multíq; ex familiâ Sacerdotum auscultabant fidei. [*Act.* VI. 1,-7.]

Stephanus prodigia & signa magna edebat in populo: fortiterque Christi causam defendebat adversùs contradicentes Judæos ex Synagogâ Libertinorum, (à dominis manumissorum) Cyrenæorum, Alexandrinorum, Cilicum quoque atque Asianorum. Qui cùm inter disputandum non possent illi resistere sapientiæ & Spiritui per quem loquebatur; converti ad calumnias correptum eum in Synedrium adduxerunt; subornatis falsis testibus, qui blasphema verba adversùs Templum & Legem ab eo prolata fuisse confirmarent. [*Ibid.* 8,-15.]

Stephanus, longâ oratione coram summo Sacerdote (*Annâ*) & Concilio habitâ, ostendit, & ante Templum à Salomone conditum & ante ipsum Mosem natum ab Abrahamo & ejus posteris rectum Dei cultum fuisse observatum; à Mose testimonium Christo fuisse perhibitum, & externas ceremonias Patribus ab illo commendatas ad tempus tantùm fuisse duraturas: acriterque Judæos reprehendit, quòd Spiritui sancto semper restiterint, & nefariè Christum occiderint, quem venturum in mundum Prophetæ prædixerunt. Unde furore illi accensi, virum sanctum extra urbem raptum & pro ipsis orantem lapidibus obruerunt. [*Act.* VII.]

Testes autem, (juxta Legem Deuteron. XVII. 7. primos in eum lapides jacturi) pallia sua ad pedes juvenis cujusdam Sauli depositurum: qui toto animo cædi martyris consentiens, ea

custodiebat.

cuſtodiebat. (*Act.* VII. 58. VIII. 1. XXII. 20.) Hic, Hebræus ex Hebræis natus, ex Benjaminis tribu ortus, Tarſi in Ciliciâ (quam urbem rerum philoſophicarum & liberalium diſciplinarum ſtudio tum celebrem fuiſſe confirmat *Strabo*, lib. 14. pag. 673.) in lucem editus, ſectâ Phariſæus & Phariſæi filius, Hieroſolymis hoc tempore (in Cilicum ſynagogâ) rerum divinarum ſtudio dans operam, Gamalielis Doctoris inter Phariſæos celeberrimi ſcholam frequentabat; Legis Moſaicæ ſimul & traditionum πατροπαραδότων tenaciſſimus. (*Act.* XXI. 39. XXII. 3. XXIII. 6, 34. XXVI. 4, 5. II. *Corinth.* XI. 22. *Galat.* I. 14. *Philip.* III. 5, 6.)

Stephani funus anà curabant viri religioſi, & planctum magnum ediderunt ſuper eum. [*Act.* VIII. 2.]

Romæ mortuus eſt Ælius Lamia, Syriæ aliquando præſes imaginarius: (nunquam enim eò venit:) in provinciâ verò, Syriæ verus præſes, Flaccus Pomponius eſt defunctus. [*Tacit. Annal.* 6. *cap.* 27. *cum Suetonio, in Tiberio, cap.* 42.] * Cum hoc degebant duo fratres (ab Ariſtobulo Herodis & Mariammes Haſmoneæ filio geniti) animo à ſe invicem alieniſſimo Ariſtobulus atque Agrippa; ſed cùm Damaſceni cum Sidoniis de finibus apud Flaccum diſceptantes, Agrippam ut partibus ſuis adeſſet, magnâ pecuniæ ſummâ promiſsâ pellexiſſent; re per Ariſtobulum detectâ, Agrippa excidit amicitiâ Præſidis. (*Joſeph. lib.* 18. *cap.* 8.) *

Agrippa ex Cypro filiam Mariammen ſuſcepit, ante mortem ſuam decennio. [*Joſeph. lib.* 18. *cap.* 7. *& lib.* 19. *cap. ult.*] 4747 34

Cædem Stephani graviſſima adversùs Eccleſiam univerſam quæ erat Hieroſolymis perſecutio ſtatim eſt inſecuta. [*Act.* VIII. 1. & XI. 19.] In quâ ſupra modum ſæviens Saulus, vaſtabat Eccleſiam Dei. A primariis enim Sacerdotibus authoritate acceptâ, non ſolùm quum ab eis interimerentur ſancti, tulit contra eos ſuffragium; ſed etiam ipſe, irrumpens in ſingulas domos, atque inde trahens tum viros tum mulieres, vinciebat eos & carceribus includebat, ac per omnes ſynagogas frequenter cædebat: atque ita metu aliquos Chriſtum abnegando blaſphemare coëgit, alios in fide conſtantes ad mortem perſecutus eſt. [*Act.* VIII. 3. IX. 13, 21. XXII. 4, 5, 19. XXVI. 9, 10, 11. *Galat.* I. 13, 23. *Philip.* III. 6. I. *Tim.* I. 13.)

Diſjecit hæc perſecutio eccleſiam in regiones varias; ſed multo cum fructu regni Chriſti. Solis enim Apoſtolis Hieroſolymæ relictis, ex reliquis, quorum aliquot fuerunt millia; [*Act.* II. 41. & IV. 4.] alii per regiones Judææ & Samariæ diſperſi, Evangelium ubique prædicârunt. [*Act.* VIII. 1, 4.] Alii Damaſcum ſunt profecti. [*Act.* IX. 19, 25.] inter quos erat Ananias; vir ſecundùm legem religioſus, & teſtimonium habens ab omnibus ibi habitantibus Judæis. [*Act.* XXII. 12.] Alii ipſam quoque fortaſſe Romam, atque inter eos Andronicus & Junias, qui inſignes fuerunt inter Apoſtolos; ipſius Sauli perſecutoris cognati, & ante ipſum fidem Chriſti amplexi. (*Rom.* XVI. 7.) Alii denique uſque Phœnicem, & Cyprum, & Antiochiam perambulaverunt; ſolis Judæis verbum Domini annunciantes. [*Act.* XI. 19.] illis nimirùm qui erant inter Gentes diſperſi. [*Jacob.* I. 1. I. *Petr.* I. 1.]

Ex his qui Samariam adierunt, fuit Philippus evangeliſta, inter Septemviros poſt Stephanum protomartyrem ordine ſecundus. [*Act.* VIII. 5. *cum* XXI. 8.] Hic in urbem Samariæ deveniens, prædicabat ibi Chriſtum: attendente ad ea quæ dicebat turbâ concorditer, quum videret ſigna ab eo edita. Spiritus enim impuri ex multis exibant cum clamore magno: multique paralytici & claudi ſanati ſunt. Et gaudium magnum in urbe extitit: credentéque baptizabantur tum viri, tum mulieres. Simon quoque, qui à multo tempore gentem Samariæ magicis ſuis artibus ita dementaverat, ut attendentes ad eum omnes, à minimo uſque ad maximum, dicentes eſſe eum *potentiam Dei magnam*, obſtupeſcens ad ſigna & virtutes magnas quas à Philippo edi conſpexerat, credidit & baptizatus eſt. (*Act.* VIII. 5, -13.)

Quum audiſſent Apoſtoli qui erant Hieroſolymis Samariam recepiſſe ſermonem Dei, miſerunt ad eos Petrum & Johannem: quibus precantibus, & manus eis imponentibus, receperunt illi Spiritum ſanctum. Quod conſpiciens Simon Magus, obtulit eis pecunias, ut ſimilem conferendi Spiritûs ſancti poteſtatem ipſe conſequeretur. Cujus infanam impietatem acerrimè Petrus increpans, ut ab iſtâ malitiâ reſipiſceret & veniam à Deo rogaret admonuit. Qui Apoſtolos, ut pro ipſo apud Dominum deprecarentur, oravit. Illi verò, miniſterio ſuo peracto, Hieroſolymam repetentes, multis Samaritanorum pagis, iter faciendo, evangelium prædicârunt. [*Ibid.* 14,-25.]

Poſt longum ſæculorum ambitum, avis Phœnix in Ægyptum venit: præbuitque materiam doctiſſimis indigenarum & Græcorum multa ſuper eo miraculo diſſerendi. (*Tacit. Annal.* 6. *cap.* 28.] Poſt biennium verò avem hanc in Ægypto apparuiſſe, refert Dio. [*lib.* 58. *pag.* 638.]

* Quum Aſinæus Neerdenſis quotidianis populi Judaici clamoribus exciratus, quòd Parthicam mulierem Anilæus ipſius frater matrimonio ſibi ſociaſſet, & ſimulacra Patriorum Numinum palàm colere permiſiſſet, eámque ut domum ille remitteret ad cognatos juberet, ab hac muliere veneno ſublatus eſt. Anilæus ad ſe unum jam Principatu redacto, cum exercitu fecit impetum in vicos Mithridatis viri apud Parthos nobiliſſimi (qui in matrimonio habebat Attabani Parthorum Regis, filiam,) eóſque magnâ prædâ abactâ, populatus eſt, & Mithridatis, ſua recuperare conantis, copias noctu inopinato aggreſſus oppreſſit; ipſum Mithridatem captum & nudum ſuper aſinum impoſitum (quæ apud Parthos ſumma habetur contumelia) ad ſylvam quandam perduxit, & vivum tandem dimiſit. [*Joſeph. lib.* 18. *cap. ult.*] *

Philippus tetrarcha, vir perpetuò modeſtus & amator quietis ac otii, anno imperii Tiberii 20 diem obiit; quum Trachonitidi, Gaulanitidi, ac Baianeæ annis 37. præfuiſſet. Obiit Juliade, & illatus in monumentum quod jam antè ſibi conſtruxerat, magnificè ac ſumptuosè funeratus eſt. Et quia ſine liberis deceſſerat, ditionem ejus Tiberius provinciæ Syriæ attribuit; ita tamen, ut tributa in eâ tetrarchiâ collecta ſervarentur intra ipſius regionis terminos. [*Joſeph. lib.* 18. *cap.* 6.]

Romæ, vicesimo hoc Tiberiani imperii anno L. Vitellius & Fabius Priſcus Conſules ludos decennales celebraverunt; tanquam ei, ut Auguſto uſurpatum, tunc imperium prorogarent. (*Dio, lib. 58. pag. 636.*)

Hoc anno, (ut vult *Dio*,) vel ante triennium (ut ſub finem 5i Annalis hoc referens, *Tacitus* ſubindicat) juvenis quidam, Drusum Germanici filium ſe eſſe jactans, apud Cycladas inſulas, mox in continente Græciæ & Ioniæ vitus eſt: quibuſdam Cæſaris libertis, velut agnitum, per dolum comitantibus. Alliciebantur ſguari, famâ nominis, & promptis Græcorum animis ad nova & miſa: quippe lapſum cuſtodiâ pergere ad paternos exercitus, Ægyptum aut Syriam invaſurum, fingebant ſimul credebántque. His auditis, Poppæus Sabinus, qui Macedoniæ tum inerat, Achaiam quoque curabat, Nicopolim Romanam coloniam ingreſſus; ibi cognovit, ſolertiùs interrogatum juvenem quiſnam foret, dixiſſe, M. Silano genitum: & multis ſectatorum dilapſis aſcendiſſe navem, tanquam Italiam peteret. Neque quicquam ultrà de rei exitu ſe comperiſſe, dicit *Tacitus*. Addit verò *Dio*, impoſtorem ab urbibus ultrò acceptum, & auxilio firmatum, in Syriam haud dubiè venturum fuiſſe, exercitúſque occupaturum; niſi quis eum agnitum detinuiſſet, & ad Tiberium miſiſſet. [*Tacit. Annal. 5. cap. 10. Dio, lib. 58. pag. 637.*]

4038 Philippus evangeliſta, ab Angelo monitus, Gazam verſùs profectus, quæ eſt *deſerta*, (de quo videnda, quæ ad finem anni Mundi 3672. ſunt dicta) eunucho occurrit, qui Candaces Æthiopum (in Meroë) reginæ gazis præerat; & Hieroſolymâ, quò adoraturus venerat, reverſus in curru Eſaiam Prophetam legebat. Ad quem Spiritûs juſſu accedens Philippus, in Chriſti fide inſtructum baptizavit. Statimque è conſpectu illius à Spiritu Domini abreptus, Azoti inventus eſt: & peragratâ regione, omnibus urbibus evangelium prædicavit, uſque dum veniret Cæſaream. (*Act. VIII. 26,-40.*)

Saulus adhuc ſpirans minas ac cædem adversùs diſcipulos Domini, à ſummo Sacerdote (*Anna*; ut Act. IV. 6.) & Synedrio (cui tum ille præerat) epiſtolas ad ſynagogas Damaſci perferendas obtinuit; ut ſi quos iſthic Chriſtianæ religionis cultores inveniret, ſive viros ſive mulieres, vinctos abduceret Hieroſolymam, ut punirentur. Quum autem appropinquaret ille Damaſco, tempore meridiano repentè lux è cœlo, ſplendorem Solis ſuperans, circumfudit illum ſuo fulgore & eos qui cum illo iter faciebant. Decidentibus deinde omnibus in terram, vocem ille audivit, Hebraicâ linguâ ſibi dicentem: *Saul, Saul, quid me perſequeris? Durum eſt tibi contra ſtimulos calcitrare.* Et quum ille dixiſſet: *Quis es Domine?* reſponſum illi eſt: *Ego ſum Jeſus Nazarenus, quem tu perſequeris. Sed exſurge, & ſta in pedes tuos: idcircò enim apparui tibi, ut deſignarem te miniſtrum ac teſtem tum eorum quæ vidiſti, tum eorum in quibus apparebo tibi. Eruens te ex hoc populo, & gentibus, ad quos nunc te mitto: ut aperias oculos eorum, & convertas eos à tenebris ad lucem, & à poteſtate Satanæ ad Deum; ut remiſſionem peccatorum ac ſortem inter ſanctificatos recipiant per fidem quæ eſt in me.* Cúmque Saulus tremens & pavens ulteriùs quæreret; *Domine, quid me vis facere?* dixit ad eum Dominus. *Surge, ac proficiſcere Damaſcum: & illic tibi dicetur de omnibus quæ conſtitutum eſt tibi ut facias.* Viri autem illi qui cum Saulo iter faciebant, ita attoniti ſteterunt ut vocem perderent: lucem quidem conſpicientes, & ſonum verborum audientes; ſed neque Chriſtum qui loquebatur videntes, neque quicquam eorum quæ dixerat intelligentes. (*Act. IX. 1,-7. XXII. 5,-14. XXVI. 12,-18.*) 4748 33

Surrexit Saulus è terrâ, & gloriâ conſpectæ lucis occæcatus, manu ductus ab iis qui ſecum erant, venit Damaſcum. [*Act. IX. 8. XXII. 11.*] Fuitque tribus diebus, non videns, & non comedens neque bibens. Erat autem quidam diſcipulus Damaſci, nomine Ananias: ad quem dixit per viſionem Dominus. *Surge, & proficiſcere in vicum qui vocatur Rectus, & quære in domo Judæ Saulum Tarſenſem; ecce enim precatur* (& vidit tum Saulus per viſionem Ananiam introeuntem, & imponentem ſibi manum ut viſum reciperet.) Reſpondit autem Ananias: *Domine, audivi ex multis de viro iſto, quot malis affecerit ſanctos tuos Hieroſolymis. Quinetiam hoc loco poteſtatem habet à primoribus Sacerdotum vinciendi omnes qui invocant nomen tuum.* Dixit autem ad eum Dominus. *Proficiſcere: nam vas electum eſt mihi ille, ut portet nomen meum in conſpectu Gentium, & regum & filiorum Iſraël. Ego enim oſtendam ei quàm multa oporteat ipſum pro nomine meo pati.* Abiit igitur Ananias, & introivit domum illam, & impoſitis ipſi manibus, dixit: *Saule frater, Dominus Jeſus, qui viſus eſt tibi in viâ quâ veniebas, miſit me, ut viſum recipias, & implearis Spiritu ſancto.* Et ſtatim deciderunt ab oculis ejus quaſi ſquamæ; & viſum recepit illicò. (*Act. IX. 9,-18.*)

Et dixit Ananias. *Deus patrum noſtrorum deſignavit te qui cognoſceres ipſius voluntatem, & videres Juſtum illum, & audires vocem ex ore ipſius. Nam eris ei teſtis apud omnes homines eorum quæ vidiſti & audiſti. Et nunc quid cunctaris? ſurgens baptizator, & abluitor à peccatis tuis, invocato nomine Domini.* [Act. XXII. 14, 15, 16.] Et ſurgens Saulus, baptizatus eſt: & quum cepiſſet cibum, corroboratus eſt. (*Act. IX. 18, 19.*)

Quid autem Damaſci Saulo à Domino fuerit revelatum, ut faceret: in Actis Lucas non aperit. Sed ex iis quæ, in epiſtolâ ad Galatas, immediatè poſt converſionem ſe feciſſe ipſe narrat, apparet, inter alia mandatum illi à Deo fuiſſe; ut *non conferret cum carne & ſanguine, neque rediret Hieroſolymam ad eos qui ante ipſum fuerunt Apoſtoli, ſed in Arabiam*, ſive loca Damaſco proxima, aliquantiſper ſecederet. ubi Evangelii ſcientiam eſſet accepturus; *non ab homine edoctus, ſed ex revelatione Jeſu Chriſti.* (Gal. I. 12, 16, 17.)

Tum Damaſcum inde denuò reverſus Saulus, (*Gal. I. 17.*) cum diſcipulis qui ibi erant per aliquot dies fuit. Et ſtatim in ſynagogis prædicavit, Chriſtum Dei eſſe filium. Obſtupeſcebant autem qui audiebant, & dicebant. *Nonne hic eſt qui perdidit Hieroſolymis eos qui invocabant*

nomen istud ; & huc idcirco venit ut vinctos eos adduceret ad primarios Sacerdotes ? Saulus verò magis invalescebat, & confundebat Judæos qui habitabant Damasci, docens Jesum esse Christum. [*Act.* IX. 19,-22.] Judæis enim Damascenis, omnium primis, prædicatum ab eo Evangelium est. [*Act.* XXVI. 20.]

Tiberium, de rebus Christi ex Palestinâ à Pilato certiorem factum, de eò in Deorum numerum ascribendo ad Senatum retulisse, eóque repugnante, ipsum *in sententiâ manentem periculum accusatoribus Christianorum esse comminatum*, refert (*) Tertullianus in Apologetico. (*cap.* 5. *&* 21.) eúmque secuti, tum alii, tum Eusebius [*in Chronico*, *& Histor. Ecclesiastic. lib.* 2. *cap.* 2.] &, in epistolâ de excidio Britanniæ, Gildas noster. Quo posito, primam illam Christianorum post cædem Stephani persecutionem in Judæâ ortam, partim Sauli, qui eam maximè promoverat, conversione, partim Tiberii metu, finem accepisse dicendum est.

L. Vitellius, qui superiore anno Romæ Consulatum gessit, à Tiberio Proconsul in Syriam missus, venit Hierosolymam in ipsâ festivitate Paschali : ubi ab Hierosolymitis honorificentissimo hospitio receptus, quò gratiam eis referret, remisit civibus totum vectigal fructuum venalium ; & stolam cum ornatu Pontificio permisit in Templo asservari à Sacerdotibus, quæ priùs à Romano turris Antoniæ præfecto custodiebatur. Atque ita gratificatus genti, & in locum Josephi Caiaphæ Pontificis subrogato Jonathâ Anani (sive Annæ) Pontificis filio, iter fecit versùs Antiochiam. (*Joseph. lib.* 15. *cap. ult. & lib.* 18. *cap.* 6.)

* Mithridates Artabani Regis gener, uxore incitante, adversùs Anilæum & Judæos illi adhærentes militavit, comparato exercitu, fessos illos tempore meridiano in regione inaquosâ adortus, in fugam vertit ; multis eorum millibus cæsis. Anilæus autem stipatus globo juvenum effusissimâ fugâ se in quandam sylvam recepit : Ad quem brevi confluente magnâ multitudine perditorum hominum, contra Babyloniorum castella ille duxit, latéque vastabat omnia. Quum de pace deinde interea tractaretur, Babylonii perlustrato diligenter loco in quo se ille continebat, clàm noctu irruentes in castrum, sopitos & crapulâ gravatos, quotquot adepti sunt interfecerunt, & ipsum Anilæum inter cæteros. Tum verò sublato Anilæi sodalitio, metu exoneratus Babylonis populus, in Judæos insurrexit undique. Qui eorum violentiam non ferentes, & sentientes se ad confligendum impares ; mutatâ habitatione Seleuciam migraverunt, communè Macedonum, Græcorum, & Syrorum domicilium : ubi per quinquennium manserunt, nullâ affecti injuriâ. (*Joseph. lib.* 18. *cap. ult.*) *

Artabanus Parthiæ rex, defuncto Armeniæ rege Artaxiâ, Arsacem liberorum suorum veterrimum, Armeniis imposuit. Idque quum à Tiberio impune tulisset, Cappadociam attentavit : misitque qui gazam à Vonone relictam in Syriâ Ciliciâque reposcerent, simul veteres Persarum ac Macedonum terminos ; seque invasurum possessâ Cyro, & pòst Alexandro ; per vaniloquentiam & minas jactabat. Quum verò populares quoque suos superbiùs & sævìùs tractaret ; Sinnaces, insigni familiâ ac perinde opibus, & proximus huic Abdus eunuchus, adscitis & aliis Parthorum primoribus, quia neminem gentis Arsacidarum summæ rei imponere poterant, (interfectis ab Artabano plerisque, aut nondum adultis) secretis ad Tiberium nuntiis missis, Phraatem regis Phraatis III. filium, qui Romæ inter obsides detinebatur, regem sibi popposcerunt. [*Tacit. Annal.* 6. *cap.* 31. *Dio*, *lib.* 58. *pag.* 637.]

Tiberius ornatum Phraatem ad paternum misit imperium : destinata retinens, consiliis & astu res externas moliri, arma procul habere. Interea cognitis insidiis, Artabanus Abdum specie amicitiæ vocatum ad epulas veneno illigavit ; Sinnacem dissimulatione ac donis, simul per negotia, moratus est. Et Phraates apud Syriam, dum omisso cultu Romano, cui per tot annos insueverat, instituta Parthorum resumit, patriis moribus impar morbo absumptus est. [*Tacit. ibid. cap.* 32.]

Phraate mortuo, Tiberius Tiridatem, sanguinis ejusdem, æmulum Artabano misit : cui ut expeditiùs regnum adire liceret, Mithridati Ibero scripsit, Armeniam invaderet ; ut Artabanus, dum filio opitularetur, à suâ ditione discederet. Atque eum in finem Mithridatem conciliavit fratri Pharasmani, qui patri Mithridati in regno Iberiæ successerat : simúlque & Pharasmanem ipsum & Alanorum regem magnis præmiis sollicitavit, ad inferendum bellum quamprimùm Artabano. Cunctis verò quæ apud Orientem parabantur L. Vitellium præfecit. (*Id ibid. cum Josepho*, *lib.* 18. *cap.* 6. *& Dione*, *lib.* 58. *pag.* 637, 638.)

Mithridates fratrem Pharasmanem conatus suos dolo & vi juvare perpulit. Artabani filius Arsaces, ministris multo auro ad scelus conductis, sublatus est : simúlque Iberi magnis copiis Armeniam irrumpentes, urbe Artaxatâ potiti sunt. Quæ postquàm Artabano cognita, filium Orodem ultorem parat ; Parthorum ei dans copias, mittensque qui auxilia mercede facerent. Contrà, Pharasmanes, Albanos sibi adjunxit, & accersivit Sarmatas ; quorum Sceptruchi, utrimque donis acceptis, more gentis, ad diversas partes transierunt. Sed Iberi locorum potentes, patefactis portis Caspiis, Sarmatas in Armeniam effuderunt : & qui Parthis adventabant, facilè arcebantur, unico incessu illis relicto, inter extremos Albanorum montes & Caspii maris litus, quem æstas tum impediebat, flatibus Etesiarum vada implentibus. [*Tacit. Annal.* 6. *cap.* 33. *Joseph. ut suprà.*]

Orodem sociorum inopem, auctus auxilio Pharasmanes ad pugnam compulit : in quâ cum eo concurrens, vulnus per galeam adegit, nec iterare potuit, prælatus equo, & fortissimis satellitum protegentibus saucium. Fama tamen occisi falsò credita, exterruit Parthos ; victoriámque concessere. (*Tacit. ibid. cap.* 34. *&* 35.) Atque ita Armenia à Parthis denuò est amissa. [*Joseph. lib.* 18. *cap.* 6.] & Mithridati Ibero data. (*Dio*, *lib.* 58. *pag.* 638.)

4039 Mox tamen Artabanus totâ mole regni ultum iit. Peritiâ verò locorum ab Iberis meliùs

(*) Scripsit Tertullianus circa initium seculi tertii post Jesum Christum.

pugnatum

pugnarum eſt. Neque ideò ille abſcedebat, ni contractis legionibus Vitellius, & ſubdito rumore tanquam Meſopotamiam invaſurus, metum Romani belli feciſſet. Tum omiſſa Armeniæ, verſæque Artabani res: illiciente Vitellio, deſererent regem ſævum in pace, & adverſis prælio-rum exitioſum. Hinc Sinnaces patrem Abdageſem aliósque occultos conſulit, & tunc continuis cladibus promptiores ad defectionem trahit: adfluentibus paulatim, qui metu magis quàm be-nevolentiâ ſubjecti, repertis authoribus ſuſtulerant animum. Vitellius etiam, pecuniâ corrup-tis aliquot amicis & cognatis regis, ipſum Artabanum conabatur occidere. Ille intellectâ frau-de, nec inveniens remedium, quòd ab optimatibus immineret periculum, habénſque ſuſpectos & eos qui in fide manebant; in ſatrapias ſuperiores & contermina Scythiæ loca fugam matu-ravit, ab Hyrcanis Carmaníſque, quibus per adfinitatem innexus erat, auxilium expectans. (*Tacit. ibid. cap.* 36. *Joſeph. lib.* 18. *cap.* 6.)

Agrippa, Ariſtobuli filius, quum apud Ptolemaidem in extremâ egeſtate ageret, Marſyæ li-berti tui operâ uſus, à Proto matris ſuæ Bernices defunctæ quondam liberto, pecuniam fe-neratus eſt. Is à Marſyâ ſyngraphan 20 millium drachmarum Atticarum extorſit, detractis ſibi de eâ ſummâ 2500. eo facilius, quòd non poterat Agrippa aliter facere. Receptâ igitur pecu-niâ profectus Anthedonem, & ibi navem nactus, parabat ſe itineri in Italiam. Id ubi compe-rit Herennius Capito procurator Juniæ, miſit eò milites exacturos argenti 300 millia, quo-rum debitor Cæſaris fiſco Agrippa factus eſt dum Romæ ageret: atque ita impoſita eſt illi manendi neceſſitas. Et tunc quidem facturum ſe juſſa ſimulavit; ſed quamprimùm nox terris incubuit præciſis navis retinaculis navigavit Alexandriam. Ibi ab Alexandro Alabarchâ popoſ-cit mutuò 200 argenti millia. Ille non ipſi ſe mutuaturum profeſſus eſt, ſed uxori ejus Cypro; conjugalem amorem in eâ demiratus & virtutes cæteras. Quum illa igitur fidejuſſiſſet, mox Ale-xander quinque talentis repræſentaris Alexandriæ, reliquam ſummam exhibiturum ſe promiſit Puteolis; profuſionem Agrippæ veritus. (*Joſeph. lib.* 18. *cap.* 7. *&* 8.)

Hujus adventûs Agrippæ ad urbem Alexandrinam, in libro adversùs Flaccum (Ægypti hoc tempore præſidem) meminit *Philo Judæus*: quem Alexandri hujus Alabarchæ fratrem *Joſephus* [*lib.* 18. *cap.* 10.] & *de genere Sacerdotum* fuiſſe, in Eccleſiaſticorum ſcriptorum Catalogo re-fert *Hieronymus*. Unde & Alexandrum hunc haud alium fuiſſe putavit Baronius (*ad ann. Chriſti* 34. *num.* 265.) ab Alexandro illo, qui in Act. IV. 6. de genere Sacerdotali fuiſſe memoratur. Fuit verò hic Alexander Lyſimachus, qui Alabarchiæ magiſtratum (de quo in Satyrâ primâ *Juvenalis*) geſſit Alexandriæ, quondam Antoniæ matris Claudii Imp. procu-rator, & Tiberii Alexandri Judææ præſidis pater; omnium Judæorum Alexandrinorum diti-ſſimus, [*Joſeph. lib.* 19. *Antiquit. cap.* 4. *& lib.* 20. *cap.* 3.] ipſe (non, uti in loco citato ſcripſit *Baronius*, pater ejus) qui & Hieroſolymitani templi portis argentum atque aurum infudit. [*Id. lib.* 6. *Belli*, *cap.* 6. *init.*]

Cypros, expeditâ mariti navigatione in Italiam, * (quam paulò ante Tiberii mortem fuiſſe factam, *Joſeph. lib.* 18. *cap.* 8. ſignificat *,) cum liberis in Judæam itinere pedeſtri reverſa eſt. Agrippa verò poſtquàm Puteolos appulit, ſcripſit ad Tiberium Cæſarem degentem Capreis, ve-niſſe ſe officii causâ ſignificans, & poteſtatem accedendi eam inſulam poſtulans. Tiberius nil cun-ctatus humaniſſimè reſcripſit, gratulatus ei reditum ad Capreas incolumem: nec minore alacri-tate præſentem excepit & amplexu & hoſpitio. [*Joſeph. lib.* 18. *cap.* 8.] 4749 36

Poſtridie Cæſar receptis litteris ab Herennio de 300 argenti millibus, mandavit cubicularíis, non priùs admitti Agrippam quàm perſoluto debito. Ille nequaquam irâ Cæſaris artonitus, ab Antoniâ Germanici & Claudii (poſteà Imperatoris) matre 300 illa millia mutuò petiit, ne periclitaretur de amicitiâ Cæſaris. Quæ memor familiaritatis quæ ſibi cum Bernice matre Agrip-pæ intercellerat, ſimúlque educatum fuiſſe ipſum cum ſuo Claudio, pecuniam illam ei præbuit. Itaque reddito debito, nemine prohibente, fruebatur amicitiâ principis: adeóque conciliatus eſt Cæſari, ut is nepotem ſuum (Tiberium Gemellum) Druſi filium commendaret Agrippæ, man-darétque ut progredientem ſemper comitaretur officii gratiâ. Hoc beneficio devinctus & deditus Antoniæ, cœpit Caium (Caligulam) neporem ejus colere, gratioſum apud omnes & honorarum ob patris Germanici memoriam. Erat ibi ſortè Allus Samarita: à quo decies centena millia mu-tuatus Agrippa, debitum Antoniæ reddidit; reliquum materiam habuit demerendi Caium offi-cioſiùs. [*Id. ibid.*]

Tigranes, Alexandri (à patre Herode occiſi) & Glaphyræ (filiæ Archelai Cappadocum regis) filius, qui ab inſtitutis patriis ad religionem Græcorum deſciverat & Armeniæ regno quondam potitus fuerat, Romæ accuſatus & ſupplicio affectus ſine liberis deceſſit. [*Tacit. Annal.* 6. *cap.* 40. *Joſeph. lib.* 18. *cap.* 7.]

Clitarum natio (in Ciliciâ Tracheâ) Cappadoci Archelao ſubjecta, quia Romano more cen-ſus deferre & pati tributa adigebatur, in juga Tauri montis abſceſſit: locorúmque ingenio ſeſe contra imbelles regis copias tutabatur; donec M. Trebellius legatus à Vitellio præſide Syriæ cum quatuor millibus legionariorum & delectis auxiliis miſſus, duos colles quos barbari inſederant (minori Cadra, altera Tavara nomen erat, operibus circumdedit, & erumpere auſos ferro, ce-teros ſiti ad deditionem coëgit. [*Tacit. Annal.* 6. *cap.* 41.]

Artabano Parthorum rege profugo & flexis ad novum regem popularium animis, Vitellius hortatus Tiridatem parata capeſſere, robur legionum ſociorúmque ripam ad Euphratis duxit. Sacrificantibus, quum hic more Romano ſuovetaurilia daret, ille equum placando amni ador-naſſet; nunciaverunt accolæ Euphratem, nullâ imbrium vi, ſponte & immenſum atrolli; ſimul albentibus ſpumis in modum diadematis ſinuare orbem; auſpicium proſperi tranſgreſſûs. Qui-dam verò callidiùs interpretabantur, initia conatus ſecunda, neque diuturna: quia eorum quæ terrâ cœlóve portenderentur certior fides; fluminum inſtabilis natura, ſimul oſtenderet

omina

omina raperétque. Sed ponte navibus effecto, tranſmiſſóque exercitu, primus Ornoſpades multis equitum millibus in caſtra venit: exul quondam & Tiberio, cùm Dalmaticum bellum conficeret, haud inglorius auxiliator, eóque civitate Romanâ donatus; mox reperitâ amicitiâ Regis, multo apud eum honore, præfectus Meſopotamiæ. Neque multo pòſt, Sinnaces auxit copias: & columen partium Abdageſes, gazam & paratus regios adjecit. Vitellius, oſtentaſſe Romana arma ſatis ratus, monuit Tiridatem, ut Phraatis avi & ſuorum Cæſaris meminerit; primorésque, ut obſequium in regem, reverentiam in Romanos, decus quiſque ſuum & fidem retineret: deinde cum legionibus in Syriam remeavit. [*Id. ibid. cap.* 37.]

Tiridates volentibus Parthis Nicephorium & Anthemuſiada, cæteráſque urbes Macedonicas Græcâ linguâ utentes, Halúmque & Artemitam Parthica opida recepit: certantibus gaudio, qui Artabanum Scythas inter educatum ob ſævitiam execrari, come Tiridatis ingenium Romanas per artes ſperabant. Plurimum adulationis Seleucienſes induere: civitas potens, ſepta muris, neque in barbarum corrupta, ſed conditoris Seleuci retinens. Hi adventantem Tiridatem extollentes, probra in Artabanum fundebant, ut maternâ origine Arſacidem, cætera degenerem. Cúmque nuper Artabanus 300 optimatum dominationi tradidiſſet; Tiridates rem Seleucienſem populo permiſit. [*Ibid. cap.* 41. & 42.]

Mox conſultans Tiridates, quonam die ſolennia regni capeſſeret, litteras Phraatis & Hieronis, qui validiſſimas præfecturas obtinebant, accepit; brevem moram precantium. Placitúmque opperiri viros præpollentes: atque interim Ctefiphon ſedes imperii petita eſt. Sed ubi diem ex die prolatabant, multis coram & approbantibus, Surena patrio more Tiridatem inſigni regio evinxit. Ac ſi ſtatim interiora, cæteráſque nationes petiviſſet; oppreſſa cunctantium dubitatio fuiſſet, & omnes in unum ceſſiſſent: ſed obſidendo caſtellum, in quod pecuniam & pellices Artabanus contulerat, dedit ſpatium exuendi pacta. Nam Phraates, & Hiero, & ſi qui alii delectum capiendo diademati diem haud concelebraverant, pars metu, quidam invidiâ in Abdageſem, qui tum autâ & novo rege potiebatur, ad Artabanum vertere. [*Ibid. cap.* 42. & 43.]

Artabanus in Hyrcanis repertus eſt, illuvie obſitus, & alimenta arcu expediens. Ac primò tanquam dolus pararetur territus, ubi data fides reddendæ dominationi veniſſe; non ultra moratus quàm dum *Scytharum* auxilia conciret, (ex *Dahis* ac *Sacis* contractum ab eo magnum fuiſſe exercitum, refert Joſephus, *lib.* 18. *cap.* 6.) perrexit properus: neque exuit pædorem, ut vulgum miſeratione adverteret. Non fraus, non preces, nihil omiſſum, quo ambiguos illiceret, prompti firmarentur. (*Ibid. cap.* 43. & 44.)

Jam propinqua Seleuciæ cum magnâ manu ille adventabat, quum Tiridates ſimul famâ atque ipſo Artabano perculſus, diſtrahi conſiliis cœpit, iret contrà, an bellum cunctatione tractaret. Verùm Abdageſes regrediendum in Meſoporamiam cenſebat: ut amne objecto, Armeniis interim Elymæiſque, & cæteris à tergo excitis, aucti copiis ſocialibus, & quas dux Romanus miſiſſet, fortunam tentarent. Ea ſententia valuit; quia plurima authoritas penès Abdageſem; & Tiridates ignavus ad pericula erat. Sed fugæ ſpecie diſceſſum eſt: ac principio à gente Arabum facto, cæteri domos abierunt, vel in caſtra Artabani; donec Tiridates cum paucis in Syriam revectus, pudore proditionis omnes exſolvit. (*Ibid. cap.* 44.)

Interim Artabanus, non magno labore debellatis inimicis, in imperium reſtitutus eſt. [*Joſeph. lib.* 18. *cap.* 6. *Dio*, *lib.* 58. *pag.* 637.] Qui ſcriptis ad Tiberium litteris, parricidia & cædes & ignaviam & luxuriam illi objecit: monuítque ut voluntariâ morte, maximo juſtiſſimóque civium odio quamprimùm ſatisfaceret. [*Sueton. in Tiberio*, *cap.* 66.] Armeniam etiam impunè aggreſſus, Syriam quoque invadere inſtituit. [*Dio*, *lib.* 59. *pag.* 661.]

Agrippa in intimam familiaritatem receptus à Caio Caligulâ, quodam die quum unà cum eo in curru vectaretur, ut quamprimùm Tiberius principatûs locum Caio digniori cederet precatus eſt. Has voces excepit Eutychus, libertus Agrippæ & auriga: at tum quidem tiluit. Inſimulatus deinde à patrono quaſi veſtem ei furto ſubduxiſſet, ſicut reverâ ſubduxerat, & ex fugâ retractus, cùm perductus eſſet ad Piſonem Urbis præfectum, rogatus fugæ cauſam, ait ſe habere ſecreta quædam quæ cuperet indicare Cæſari, ad ſalutem ipſius pertinentia: quapropter vinctus miſſus eſt Capreas, ubi diu in vinculis eſt detentus, priuſquàm Cæſari aures ei præbere eſſet collibitum. (*Joſeph. lib.* 18. *cap.* 8.)

Samaritanis impoſtor quidam perſuaſit, ut convenirent in montem Garizim apud eam gentem ſanctiſſimum: aſſeverans ſe illic eis oſtenſurum ſacra vaſa reſolla, quæ ibi Moſes depoſuerit. Illi credúli ſumptis armis Tirathabam vicum inſederunt, expectantes ibi confluentes cæteros, ut magno agmine montem aſcenderent. Sed Pilatus prior clivum montis occupavit equitibus ſuis & peditibus: qui prælio congreſſi cum Samaritis apud vicum collectis, alios fuderunt, alios in fugam compulerunt; multos etiam vivos captos abduxerunt, quorum præcipuos & potentiores Pilatus capite mulctavit. [*Id. ibid. cap.* 5.]

4040 Tum primates Vitellium Syriæ præſidem adeuntes, Pilatum cædis accuſârunt, negantes defectionem fuiſſe à Romanis illum concurſum in Tirathaba, ſed refugium contra Pilati violentiam. Vitellius autem Marcello amico ad procurationem Judææ miſſo, Pilatum juſſit Romam proficiſci, reſponſurum apud Cæſarem ad objecta per Judæos crimina: poſtquam decem jam annos in provinciâ ille exegiſſet. (*Id. ibid.*) Quibus quatuor aut quinque menſium appendicula addenda fuerit; ſi non ille, vel procellarum metu (præterito jam, ut *Actor.* XXVII. 9. ſeptimi menſis Jejunio) navigationem diſtulerit, vel adverſis ventis detentus, aut aliâ aliquâ morâ interveniente, iter prolongaverit. Nam priùs quàm Romam Pilatus perveniret, vitâ exceſſiſſe Tiberium, *Joſephus* indicat.

Quum à Capreis veniſſet Tiberius Tuſculanum, ſtadiis ferè centum ab Urbe diſſitum;

ab Agrippinâ Germanici matre, licet multùm reluctans, tandem perſuaſus eſt ut Eurychum audiret, cognoſceretúrque cujus accuſaret is patronum criminis. Qui, re examinatâ, comperiens, neglecto mandato de colendo nepote ipſius Tiberio Druſi filio, totum eum in Caium ſuiſſe propenſum; Macroni (qui Sejano in prætorianorum militum præfecturâ ſucceſſerat) imperavit, ut Agrippæ vincula injiceret. Agrippâ verò ad preces verſus, per memoriam filii, cujus conſuetudine simul educatus familiariſſimè uſus fuerat, & per collata in adoleſcentem Tiberium officia rogabat veniam: ſed fruſtrà, prætorianis ita ut erat purpuratum in vincula trahentibus. Cúmque æſtus eſſet vehemens, & præ inopiâ vini ſitis eum ureret, conſpicatus quendam è Caii ſervis nomine Thaumaſtum gerentem hydriam, popoſcit potum: & cùm libenter oblatum hauſiſſet, inquit. *Certè tuo bono puer exhibuiſti mihi hoc miniſterium: quamprimùm enim hanc neceſſitatem evaſero, impetrabo tibi libertatem à Caio.* Quod & poſteà præſtitit. [*Joſeph. lib.* 18. *cap.* 8.]

Agrippa vinctus ante regiam ſtabat inter alios quoſdam æquè vinctos, incumbens præ mœrore in quandam arborem cui bubo inſidebat. Unus è vinctis natione Germanus alitem conſpicatus, ſciſcitatus eſt è milite quiſnam eſſet ille purpuratus: & cognito Agrippam eſſe Judæorum nobiliſſimum; ad eum adductus, adhibito interprete, hoc auſpicio ſignificari illi dixit repentinam præſentis fortunæ mutationem. Ad ampliſſimam enim dignitatem ſimul-atque potentiam eum perventurum, felicem habiturum vitæ exitum: (in quo falſum illum fuiſſe vatem, locuit exitus hominis infelicitiſſimus:) ſed quando hanc alitem iterùm eſſet viſurus, quietum ex eo diem fatalem ipſi futurum. (*Id. ibid.*)

Antonia graviter ferens calamitatem juvenis, Tiberium quidem pro eo deprecari putabat inutile: apud Macronem tamen obtinuit ut in cuſtodiâ ſervaretur à militibus commodis moribus præditis, convictoremque haberet centurionem ei curæ præpoſitum; & quotidianis uteretur lavacris, & pateret ad eum libertis atque amicis aditus, quorum ſublevaretur officiis. admittebantúrque ad eum Silas amicus, & è libertis Marſyas atque Stichus, inferentes ei cibos quibus delectabatur: & ſtragula quaſi vænalia circumferentes, noctu ſubſternebant permiſſu militum jam antè præmonitorum Macronis imperio. Atque in hunc modum ſex menſes in cuſtodiâ exegit, uſque in Tiberii obitum. [*ibid.*]

De Gamalitici agri finibus contentio orta eſt inter Herodem Tetrarcham & Aretam Arabiæ Petrææ regem, injuriæ filiæ ſuæ factæ non immemorem; quam matrimonio ſibi junctam Herodes ſpreverat, ductâ in ejus locum fratris ſui uxore Herodiade. Contractis utrinque copiis bellum per legatos geſtum eſt: commiſſóque prælio Herodis exercitus internecione periit, proditus à quibuſdam exulibus qui pulſi è tetrarchiâ Philippi tunc merebant Herodis ſtipendia. Hæc Herodes per litteras ſignificavit Tiberio: qui indignè ferens Aretæ audaciam, ſcripſit Vitellio ut ei bellum inferret, & aut vivum captum abduceret, aut occiſi caput ad ſe mitteret. Apud Judæos autem fuit opinio, juſtâ ultione numinis deletum Herodis exercitum, propter Johannis Baptiſtæ cædem. [*Joſeph. lib.* 18. *cap.* 7.]

Cn. Acerronio Proculo & C. Pontio Nigrino Conſulib. mortem Tiberius obiit, XVII. Kalend. Aprileſ, ut eſt apud *Suetonium* [*in Tiberio, cap.* 73. *& Tacitum, Annal.* 6. *cap.* 50.] vel VII. potiùs, ſive XXVI. Martii die, quum poſt Auguſti exceſſum imperaviſſet *annos* 22. *menſes* 7. *& dies* 7. ut in fine libri 58. refert *Dio*, non *menſes* 5. *dies* 3. ut in libro 18. Antiquit. [*cap.* 8.] neque *menſes* 6. *dies* 3. ut in libro ſecundo Belli, [*cap.* 8. *not. n.*] *Joſephus* numerat. 4750 37

Marſyas, Tiberii morte cognitâ, currens ad patronum ſuum Agrippam, cùm offendiſſet petentem balneum, admoto capite, ſermone Hebraico dixit, *Mortuus eſt leo.* Quod ex iis reſciſcens centurio qui cuſtodiæ præerat, Agrippæ vinculis ſoluto cœnam lautam appoſuit. Sed dum epulis ſimul indulgerent & poculis, ſuperveniens quidam attulit incolumem eſſe Tiberium, & brevi in urbem reverſurum. Quibus verbis graviter territus centurio, Agrippam de lectulo proturbatum vinciri, & accuratiùs in poſterum cuſtoditi juſſit. Verùm poſterâ die binæ à Caio allatæ ſunt litteræ, alteræ, quibus Senatui ſignificabat in defuncti Tiberii ſe ſucceſſiſſe imperium; alteræ ad Piſonem Urbi præfectum, idem indicantes, mandantéſque ut Agrippam è caſtris dimiſſum reſtitueret in id quod antè habitaverat domicilium. in quo licèt adhuc cuſtoditetur, tamen ſuo victitabat arbitrio. [*Joſeph. lib.* 18. *cap.* 8.]

Caius Romam reverſus, Tiberii ſimul corpus referens, more ſolenni funus celebravit ſumptuoſiſſimum: & quum vellet Agrippam eâdem die ſolutum dimittere, monitu Antoniæ ſupersedit. non quòd ea malè vellet homini; ſed negabat decoram hanc feſtinationem, ne videretur hoc odio Tiberii facere, ſi confeſtim ſolveret quem ille vinxerat. Elapſis tamen non multis diebus, accerſitum ad ſe domum tonderi, veſtémque mutare præcepit. Impoſito deinde in ejus caput diademate, Tetrarchiæ quæ Philippi fuerat regem conſtituit, adjectâ Lyſaniæ quoque tetrarchiâ: & pro ferreâ catenâ dedit auream pari pondere. In Judæam autem Marullum miſit prætidem. [*Id. ibid.*]

Agrippam Herodis nepotem vinculis, quæ ei à Tiberio fuerant indita, C. Caligulam liberaviſſe, & avi principatum ei reddidiſſe; memorat Dio [*lib.* 59. *pag.* 645.] prætorii ornamentis à Romano Senatu honoratum, regno & tertiâ avitæ ditionis parte quam Philippus patruus poſſederat à Caio donatum, Philo. [*in Flaccum.*] Regnum verò adeptus Agrippa, Thaumaſtum qui potum ipſi vincto miniſtraverat, à Caio impetratum, manumiſit, & bonorum ſuorum diſpenſatorem conſtituit. Quin & moriens hunc Agrippæ filio Bernicæque filiæ reliquit eadem miniſterii conditione: apud quos in pretio uſque ad extremum diem habitus conſenuit. [*Joſeph. lib.* 18. *cap.* 8.]

Antiocho Antiochi filio Caligula Commagenem, paternum regnum, dedit; adjectis Ciliciæ maritimis. [*Dio, lib.* 59. *pag.* 645.]

Præ-

Præſes Syriæ Vitellius, bellum Aretæ illaturus, aſſumptis duabus legionibus, & levis armaturæ atque equitum auxiliis miſſis à ſociis regibus, properans versùs Petram pervenit Ptolemaidem. Quúmque vellet per Judæam exercitum ducere, occurrerunt ejus regionis principes, deprecantes tranſitum. Neque enim patrios ritus permittere, ut inferantur ullæ imagines, quales Romana ſigna habebant pleraque. Quorum precibus flexus mutavit ſententiam de itinere propoſito: miſſóque per magnum campum exercitu, ipſe cum Herode Tetrarchâ & amicis aſcendit Hieroſolyma, ſacrificaturus Deo in feſtivitate quæ inſtabat publicâ. Quò poſtquàm ventum eſt, honore ſummo exceptus à populo, hæſit ibi triduo, & interim à Jonathâ in fratrem ejus Theophilum pontificatum tranſtulit. [*Joſeph. lib.* 18. *cap.* 7.]

Quartâ die litteris acceptis de morte Tiberii, populum Vitellius ſacramento adegit in fidem Caii novi principis. [*Id. ibid.*] Unde rex Agrippa, in litteris ad Caium: apud Philonem, in legatione. *Hieroſolymis primùm audita eſt, Imperator, exoptata tua ſucceſſio; è ſanctâ civitate diffuſa eſt ejus fama ad finitimas provincias. Et quoniam prima Orientalium hæc civitas Imperatorem te conſalutavit; æquum eſt ut à te tractetur liberalius.* & Judæorum Senatus, in oratione ad Petronium: apud eundem. *Caio imperium adepto, primi ex totâ Syriâ gratulati ſumus Vitellio, cujus ſucceſſor es, tunc in urbe noſtrâ degente, qui ſuper hâc re litteras acceperat; & à nobis ad cæteras civitates fama lætum nuncium pertulit: primùm noſtrum Templum excepit pro imperio Caii victimas.*

Revocavit Vitellius ex itinere copias, omiſſo bello propter delatum in alium Imperium. Et quidem Aretam ferunt, accepto expeditionis Vitellii nuncio, collegiſſe ex auguriis, impoſſibile eſſe ad Petram pervenire illum exercitum. Unum enim è ducibus priùs moriturum: vel qui bellum paret, vel cujus juſſu pararetur, vel cum contra quem eſſet movendum. [*Joſeph. lib.* 18. *cap.* 7.]

Vitellium deinde, exercitu in hyberna dimiſſo, (quod in æſtatis initio ab eo factum, non eſt admodùm veriſimile) Antiochiam repetiiſſe ſcribit *Joſephus*; quum unà cum copiis ad Euphratem eum perrexiſſe dicendum potiùs fuiſſet, ut cum Parthorum rege fœdus iniret. Id enim non, ut putavit *Joſephus*, ſub Tiberio, ſed ſub Caio factum fuiſſe, ex *Suetonio* & *Dione* apparet. Nàmque Artabanus, odium ſemper contemptúmque Tiberii præ ſe ferens, Caii amicitiam ultrò petiit: ſummiſque cum artibus Vitellius non modò ad colloquium ſuum, ſed etiam ad veneranda legionum ſigna pellexit. Euphratem enim ille tranſgreſſus, aquilas Romanas adoravit, ſtatuiſque Auguſti & Caii ſacrificavit. Pacis quoque conditiones, quæ ex uſu Romanis eſſent, liberóſque obſides dedit. [*Sueton. in C. Caligulâ, cap.* 14. *& A. Vitellio, cap.* 2. *Dio, lib.* 59. *pag.* 661.]

In medio pontis Rex & Vitellius ſibi occurrerunt, cum ſuo quiſque ſatellitio: & poſtquàm de fœdere convenit, Herodes tetrarcha utrumque excepit convivio, tabernaculo magno ſumptu erecto in medio flumine. Deinde Vitellius Antiochiam rediit, Artabanus in Babyloniam. Herodes verò volens primus nunciare Cæſari de impetratis obſidibus, omnibus diligenter perſcriptis miſit ad eum tabellarios; nihil ampliùs relinquens ſignificandum per Conſularem legatum. Quare ſupervenientibus Vitellii litteris, Cæſar reſcripſit, omnia ſibi jam antè eſſe cognita ex Herodis nuntiis. Quo ille graviter offenſus eſt. [*Joſeph. lib.* 18. *cap.* 6.]

Nec multò pòſt miſit Artabanus filium Darium obſidem, cum multis muneribus: inter quæ etiam virum ſtaturâ cubitorum quinque genere Judæum, nomine Eleazarum; qui propter vaſtitatem Gigas cognominatus eſt. [*Id. ibid.*]

Judæi Alexandrini, poſtquàm honores omnes, quos per leges ſuas decernere licuit, Caio exhibuiſſent; Flacco Abillio præſidi decretum ſuum obtulerunt; orantes ut, quoniam non fuit permiſſum legationem mittere, ipſe id per ſuos nuncios tranſmitteret. Legit ille; & annuens ad pleraque capita, ſubridénſque dixit. *Placet mihi per omnia pietas veſtra: mittam hæc ut petiiſtis, & legati fungar munere, ut ſentiat Caius veſtram gratitudinem; eróque teſtis probè nota mihi veſtra populáris modeſtia atque obedientia.* Decretum tamen illud apud ſe retinuit: ut ſoli omnium illi pro Caii contemptoribus haberentur. [*Philo, in Flaccum.*]

Anno primo imperii C. Caligulæ Marrathiæ ſacerdoti natus eſt filius Joſephus, hiſtoriæ Judaicæ ſcriptor: ut ipſe in libro de Vitâ ſuâ indicat.

4041 Quum longo jam tempore Saulus Damaſci Evangelium prædicaviſſet, inierunt Judæi illum interimendi conſilium. Hi ab Aretæ regis Arabiæ Petrææ (qui Herodis Tetrarchæ exercitum nuper ſuderat) præfecto, præſidio urbem Damaſcenorum tenente adjuti obſervabant portas die ac nocte, ut eum prehenſum interimerent. Verùm à diſcipulis è feneſtrâ per murum funè in ſportâ nocte demiſſus, ex eorum inſidiis evaſit. [*Act.* IX. 23,24,25. II. *Corinth.* 32,33.]

Primo igitur Apoſtolarûs ſui triennio apud Damaſcenos exacto, rediit Saulus Hieroſolymam, ut viſeret Petrum: & permanſit apud eum dies quindecim. [*Galat.* I. 18.]

Ibi quum tentaret ſe propiùs adjungere diſcipulis, timebant omnes, non credentes eum eſſe diſcipulum. Sed Barnabas acceptum eum duxit ad Apoſtolos (Petrum videlicèt, & Jacobum fratrem Domini: neminem enim ex Apoſtolis alium tum ille vidit. (*Gal.* I. 19.) & expoſuit eis, quomodo in viâ viciſſet Dominum, & quòd locutus eſſet ei; & quomodo Damaſci liberè locutus eſſet in nomine Jeſu. [*Act.* IX. 26,27.]

Saulus Hieroſolymis liberè in nomine Domini Jeſu loquebatur, & diſceptabat cum Helleniſtis: (ſive Judæis qui Græcâ linguâ utebantur; ut Syrus rectè hic eſt interpretatus:) illi verò conabantur eum interimere. [*Act.* IX. 29.]

Orans in Templo Saulus, extra ſe raptus eſt, & vidit Dominum dicentem ſibi. *Feſtina, & exi citò Hieroſolymis; quoniam non excipient teſtimonium tuum de me.* Cui ille. *Domine, ipſi ſciunt me pertraxiſſe in carcerem & verberibus affeciſſe per ſingulas ſynagogas eos qui credebant*

Ann. Mundi 5200. Ann. Julian. 4714. Ann. Nabonass. 1253. Ann. Olymp. 1. Ann. Urbis Rom. 748. Ann. Christi 1. Ann. Dionysii 5. Ann. Augusti 42. Ann. Tiberii 15. Ann. Herodis 33. Ann. Cyri 560. Ann. Darii 48. Ann. Alexandri 376. Ann. Ptolemæi 323. Ann. Cæsaris 47. Ann. Cleopatræ 22. Ann. Antonii 11. Ann. Herodis 33. Ann. Archelai 10. Ann. Philippi 5. Ann. Lysaniæ 5. Ann. Lysaniæ 5. Ann. Pompeii 63. Ann. Ptolemæi 13. Ann. Cæsaris 47. Ann. Cleopatræ 22. Ann. Antonii 11. Ann. Herodis 33. Ann. Archelai 10. Ann. Philippi

fuerat ultimæ hujus nominis reginæ proavia. Hæc verò existimabat Caius ex vehementi Alexandrinorum in ipsum studio profecta : quæ partim ex quotidianis actis cognoscebat transmissis sibi ab Alexandriâ, (ea enim libentiùs lectitabat quàm ullum poëma vel historiam) partim ex nonnullis servis domesticis (quorum plerique erant Ægyptii) eadem cum ipso laudare aut irridere solitis. [*Id. in legat. ad Caium.*]

C. Caligula, sorore Drusillâ defunctâ, justitium indixit : in quo risisse, lavisse, convivio quemquam accepisse, capitale fuit. (*Sueton. in C. Calig. cap.* 24. *Dio, lib.* 59. *pag.* 648.]

Ægypti præses Flaccus edictum proposuit, in quo Judæos qui cives erant Alexandrini peregrinos appellabat & exteros : ne caulæ quidem dicendæ potestatem faciens, sed injudicatos condemnans. Quinque erant urbis illius regiones, à primoribus earum literis denominatæ : quarum duæ dicebantur Judaicæ, quòd in his plurimi Judæi habitarent; quamvis & in aliis non pauci sparsim habuerint domicilia. Alexandrinorum igitur vulgus, licentiam grassandi in Judæos à Flacco nactum, è quatuor literis eos expulsos contrusit in unius partem angustam. Qui, quòd plures essent quàm ut is locus eos caperet, egrediebantur in littora & monumenta & sterquilinia, exuti rebus suis omnibus. Inimici verò facto in desertas domos impetu, prædas tanquam jure belli partas dividebant : effractisque Judæorum officinis, quæ tum propter luctum mortis Drusillæ clausæ fuerant, hinc quoque plurima egesserunt, quæ per medium forum translata verterunt in usus proprios. Sed minùs nocebant domorum plusquàm 400 direptiones, quàm abrupta negotiatio : quum creditores amisissent pignora, nec sineretur ullus agricola, nauta, negotiator, opifex, exercere artes consuetas. (*Philo, in Flaccum.*)

Tot myriadas virorum, mulierum, puerorúmque in urbis angulum angustissimum, ceu pecora, compulsas, sperabant adversarii se intra paucos dies visuros acervatim jacere : aut fame necatos per ciborum inopiam, aut in loco æstuoso compressos, vitiato etiam per crebras respirationes circumvicino aëre. Ne quis autem cianculùm inde se proriperet, diligenter cavebant : & quotquot intercepissent, excruciatos priùs mox enecabant, nullam ab eis abstinendo sævitiam. Alia manus circa portus fluminis insidiabatur Judæis appellentibus, & eorum mercimoniis : quibus in conspectu dominorum direptis, ipsos protrusos exurebant, constructo rogo è gubernaculis, contis, & navium tabulis. Alii mediâ in urbe concremabantur miserrimo supplicii genere. Nam præ lignorum inopiâ sarmenta comportabantur, quibus accensis injiciebant miseros : qui semiustulati fumo magis quàm igni necabantur. Multi etiam vivi loris laqueisque circa talos adstrictis per medium forum raptabantur, insultante vulgo & ne mortuis quidem parcente corporibus. Dissecta enim membratim frustarímque conculcabant tantâ crudelitate, ut ne reliquias quidem ad sepulturam superesse sinerent. [*Id. in legat. ad Caium.*] Qui verò dolebant suorum vicem cognati amicique, confestim pœnas dabant suæ misericordiæ ; arreptique flagris cædebantur, & post omnia tormenta quæ poterant excipere corporibus, tandem in crucem agebantur. [*Id. in Flaccum.*]

Ex Senatu, quem Augustus constituerat publicum Judæorum Concilium, Flaccus præses 38 comprehensos in suis privatis ædibus confestim vinciri jussit : traductósque per medium forum senes reductis in tergum manibus, ligatos partim loris partim catenis ferreis, induxit in theatrum, statutósque coram inimicis eorum sedentibus, jussit nudatos concidi verberibus ; atque ex his Euodium, Tryphonem, & Andron, in conspectu illorum qui bonis eos priùs spoliaverant. Et licèt mos esset in neminem damnatum animadvertere donec solemnes celebritates natalitiáque Augustorum festa præterissent ; ille tamen per eos ipsos dies (Caii natali in postremum Augusti mensis diem tum incidente) affligebat homines innoxios, ad hunc modum distributis spectaculis. Manè usque horam tertiam quartámve Judæi flagellabantur, suspendebantur, rotis alligabantur, damnabantur, per mediam orchestram ducebantur ad supplicium. Deinde inducebantur saltatores, mimi, tibicines, aliáque ludicra scenicorum certaminum. Ipsæ quoque mulieres non solùm in foro, sed etiam in medio theatro tanquam captivæ corripiebantur, & ob quamvis calumniam in scenam trahebantur non sine gravissimis contumeliis : deinde cognito eas esse alterius generis, dimittebantur ; multas enim quasi Judæas comprehendebant priusquàm rem diligentiùs dispicerent. Postquàm autem Judaicæ comperiebantur, ex spectatoribus facti tyranni, jubebant eis suillas carnes offerri, quas quotcunque metu tormentorum gustabant, sine aliâ majore vexatione dimittebantur : quæ verò sibi temperabant, tortoribus tradebantur ad cruciatus maximos. [*Ibid.*]

Accitus à præside Castus centurionum fidissimus, jubetur assumpto è suâ cohorte audaciffimo quoque in domos Judæorum irrumpere, scrutaríque nunquid armorum ibi lateat. Quo properè mandata exequente, Judæi intima quæque aperientes scrutatoribus ostendebant : ubi mulierculæ inclusæ, nunquam è conclavi egredi solitæ, & virgines præ pudore declinantes aspectum etiam familiarium, tunc non solùm ignotis verumetiam militari ferociæ spectabantur pavidæ. Nihilominùs accuratâ factâ scrutatione, non inveniebantur ista quæ quærebantur arma. Ægyptiis quidem paulò antè arma empta fuerant per Bassum à Flacco jussum id curare. Sed tum videre licebat magnum navium numerum appulisse ad portas fluminis, plenarum omni armorum genere : quæ hominibus seditiosis, qui anteà quoque sæpiùs defectiones tentárant, adimi par erat. Sed longè alia Judæorum erat ratio : qui defectionis nunquam suspecti, studia quotidiana quæstúsque exercebant, ad concordiam & tranquillitatem civitatis facientia. [*Ibid.*]

4042 Dum festi Tabernaculorum solennitas per autumni æquinoctium à Judæis Alexandrinis tantopere afflictis intermitteretur, Flaccum præsidem à Stephanione liberto Tiberii Cæsaris convivio exceptum ex improviso Bassus centurio comprehendit ; ad id faciendum, cum cohorte militum ex Italiâ à Caio missus. Cúmque orâ solvisset hyemis initio, marinis tempestatibus

Ecclesiæ Catholicæ Ritus, ac Disciplina, quæ in Sacrosancta Tridentina Synodo continentur, Professionem fidei, quam Romanus Pontifex præscribet, eisdem verbis, quibus ibi præscripta est, sine ullo prorsus additamento, aut restrictione recipere, & profiteri. Ejusdem sanctæ Synodi decreta de Peccato originali, & de Justificatione recipere, & amplecti. Sacrosanctum Missæ sacrificium, in quo Christus Dominus immolatur sacramentaliter, & sub solis panis, & vini speciebus, Christo ipsi, verum Deo, & Domino nostro, vere, realiter, & substantialiter præsens continetur, & transubstantiationem panis in corpus, & totius substantiæ vini in sanguinem, quam conversionem Catholica Ecclesia transubstantiationem appellat, confiteri. Sub altera quoque specie totum, & integrum Christum, verumque Sacramentum sumi, constanter affirmare. Animas, quæ in Christo decedunt, purgatorio non indigere. Similiter, non posse non damnare, atque anathematizare illos, qui contrarium hujus rei docent, & affirmant. Sanctos una cum Christo regnantes, venerandos atque invocandos esse, eosque orare Deo pro hominibus, atque eorum sanctissimas reliquias esse colendas. Firmissime assertum habere, imagines Christi, ac Deiparæ semper Virginis, necnon aliorum Sanctorum in templis habendas, & retinendas, eisque debitum honorem, & venerationem impertiendam esse. Indulgentiarum potestatem a Christo in Ecclesia relictam fuisse, eisque Christiani populi usum maxime salutarem esse. Sanctam, Catholicam, Apostolicam Romanam Ecclesiam omnium Ecclesiarum matrem, & magistram agnoscere, Romanoque Pontifici, beati Petri Apostolorum principis successori, ac Jesu Christi Vicario veram obedientiam spondere, ac jurare. Cætera item omnia a sacris Canonibus, & œcumenicis Conciliis, ac præcipue a sancta Tridentina Synodo tradita, definita, & declarata indubitanter recipere, & profiteri. Eodem prorsus modo, ac ordine, quo ab ipso Pontifice professionis formula præscripta est, & in hac nostra Constitutione inserta est. Nos autem, quæ ab hac Sede Apostolica statuta sunt, nemini aliter sentire, docere, aut prædicare licere, quam hic nostra Constitutione præscriptum est, & declaratum, omnino profitemur, & amplectimur. Hanc veram Catholicam fidem, extra quam nemo salvus esse potest, quam in præsenti sponte profitemur, & veraciter teneo, eam integram, & inviolatam usque ad extremum vitæ spiritum, Deo adjuvante, constantissime retinere, & confiteri, quantum in me erit, curabo. Eamque a meis subditis, vel illis, quorum cura ad me in munere meo spectabit, teneri, docerique, & per me ipsum ubi debuero, & per alios, quos ejus docendi munus habituros, curaturum esse, ego idem Ferdinandus spondeo, voveo, ac juro. Sic me Deus adjuvet, & hæc sancta Dei Evangelia.

Quæ quidem professionis formula, ac Constitutio ad unum ipsum Ord. militum ejusdem sancti Joannis Hierosolymitani, ac Melitensis, ejusque Magistrum, & Religionem, ac Militiam, ut præfertur, pertinere, & spectare, ac ab eo, & ab omnibus, & singulis ejusdem Religionis, & Militiæ Equitibus, Commendatoribus, Fratribus, & Militibus, ac ab omnibus, & singulis, qui in posterum ad eandem Religionem, & Militiam admittentur, & recipientur, ac ab eorum quolibet, ad quem spectabit, & pertinebit, recipi, & professionem hujusmodi fieri debere, & non aliter, neque alio modo, nec ad alios effectus, nec ad alios, quam ad Ordinem, Religionem, & Militiam prædictas, ac ad Magistrum, & Religionem, ac Militiam prædictas, & ad eos, qui ad eandem Religionem, & Militiam admittentur, & recipientur, ac ad eorum queml

lerunt, qui in Judæa exigendis tributis præerat. Ad Caium ille scripsit; exaggerando rem & amplificando. Caius verò pro altari lateritio subverso in Jamniâ, colossum inauratum poni jussit in ipso Templo Hierosolymitano: consultoribus usus, Helicone Ægyptio & Apelle tragœdo Ascalonitâ. Litteris igitur de statuâ dedicandâ ad Petronium Syriæ præsidem accuratissimè scriptis, mandavit illi Caius, ut exercitûs, contra irruptiones Orientalium regum nationúmque oppositi, dimidium ab Euphrate adversùs Judæos duceret, ut prosequeretur statuam; non quô augustior dedicatio fieret, sed ut confestim periret siquis obstisteret. Sed neque statua transmissa fuit ex Italiâ, neque jussus est Petronius è totâ Syriâ lectissimam sumere: alioqui præpropere violatis Judæorum legibus, exortus fuisset repentinus tumultus. Itaque Petronius in propinquo jussit parari statuam, & accitis è Phœniciâ peritissimis artificibus præbuit materiam; officinâ Sidone institutâ. [*Philo, in legat. ad Caium.*]

Interim contractis quantum poterat auxiliis, cum duabus Romanis legionibus hybernavit apud Ptolemaidem, primo vere bellum illaturus: quod & Caio significavit per litteras. Qui collaudatâ ejus industriâ, hortatus est eum ad agendum gnaviter, & frangendam bello gentis contumaciam. Ita Josephus. [*lib.* 18. *cap.* 11.]

Inter Judæos & Græcos Alexandriam inhabitantes exortâ seditione, terni ab utrâque parte legati delecti ad Caium missi sunt. Judæorum legationis princeps erat Philo, vir per omnia clarissimus; Græcorum Apion. [*Id. ibid. cap.* 10.] qui Oasi in Ægypto natus, Alexandrinus dici maluit, quòd ejus civitatis jure gauderet. [*Id. lib.* 2. *contr. Apion.*] Πλειστονίκης, quasi *sæpe victorem*, cognominatum, inter alios refert *Plinius*, libro 37. historiæ naturalis cap. 5. in totius quoque Operis ad Titum Vespasianum Cæsarem Præfatione ista de eodem adjiciens. *Apion Grammaticus, hic quem Tiberius Cæsar cymbalum mundi vocabat, quum tympanum potius videri posset, immortalitate donari à se scripsit, ad quos aliqua componebat.* Qui & mendaciissimum adversùs Judæos commentarium edidit; cui in secundo contra eundem libro respondet Josephus: nam prior liber aliis Judaicæ gentis obtrectatoribus ab eo est oppositus. 4753 40

Legati igitur Judæorum (quos *quinque* numero fuisse, sub finem libri de hâc legatione à se scripti confirmat ipse Philo; non *tres*, ut Josephus voluit) ad deprecandum injurias quas quotidie patiebantur, medio hyemis ad Caium navigârunt. Placuitque offerri ei libellum continentem summam calamitatum, & earum deprecationem; ex prolixiore supplicatione, quam per Agrippam regem Judæi ad eum antè miserant, desumptam. Adversarii verò Heliconem Ægyptium, Imperatoris cubiculo præfectum, sibi conciliarunt, non tantùm pecuniâ, sed & ipe honorum, quos ei pollicebantur se collaturos quamprimùm Caius veniret Alexandriam. Quem cùm Judæorum legati placare & mollire desiderarent; nullum ad eum aditum invenire potuerunt. [*Philo, in legatione ad Caium.*]

Ipse Caius primùm, dissimulato in Judæos odio, legatos eorum exceptos in campo Martio, cùm è maternis hortis exiret, hilari vultu resaluravit, & dextrâ innuit se propitium: missoque ad eos Homulo qui legationibus admittendis præerat, pollicitus est se cognituram eorum causam per otium. Postea verò, cùm hortos Mæcenatis & Lamiæ, qui & inter se & urbi propinqui erant, inviseret, & introducti legati cum reverenter adorassent, atque Augusti Imperatoris appellatione eum salutassent; ringendo rogavit. *Vósne estis illi dii invisi, qui me omnium confessione Deum declaratum soli aspernamini, mavultisque vestrum innominatum colere?* simúlque sublaris ad cœlum manibus erupit in vocem, quam ne audire quidem fas est, nedum proloqui verbis totidem. Ac mox exorta est adversæ partis ingens lætitia: quæ deorum omnium illi acclamabat cognomina. His appellationibus gaudentem conspicatus Isidorus sycophanta amarulentus: *Magis*, inquit, *detestareris Domine istos eorúmque tribules, si scires eorum erga te impietatem atque malevolentiam. Omnibus enim pro salute tuâ votivas cædentibus victimas, isti soli non sustinuerunt sacra facere. Cum dico, illi, de cunctis Judæis loquor.* Tunc exclamaverunt unanimiter legati. *Domine Cai, calumniis petimur. Immolavimus hecatombas: libatóque ad aram sanguine, carnes domum non retulimus ad epulas, ut quorundam est mos; sed integras victimas exurendas sacro igni tradidimus; idque ter. primùm, quando successisti in Imperium; iterùm, quando gravem illum morbum evasisti, cui totus orbis condoluit: tertiò votum pro victoriâ Germanicâ.* Esto, inquit Caius. *Sacra fecistis, sed alteri: mihi certè non sacrificastis.* Ibi legatos horror pervasit, hâc novâ voce attonitos: ille interim villas obibat, inspectans aulas & conclavia, in imis ædibus & in cœnaculis. ubi legatos eum sequentes carptim interrogans, *cur abstinerent à porcinâ*, &, *quodnam jus Alexandrina civitatis prætenderent*; positâ tandem ferocià, *Homines isti*, inquit, *non tam mihi videntur mali quàm miseri, qui sibi persuaderi non sinunt, me esse naturâ divina participem.* Simúlque abiit & legatos jussit abscedere. [*Ibid.*]

Agrippæ è regno suo reverso Caius tetrarchiam patrui sui Herodis (Lugdunum in exilium missi) donavit. Cùm enim in Philippi tetrarchiâ per triennium regnasset, quarto jam anno accessit illi Herodis tetrarchia. [*Joseph. lib.* 19. *cap. ult.*] Quod beneficium, in litteris ad Caium paulò pòst scriptis, ita ipse agnoscit. *Donasti mihi regnum; quâ forte nulla inter mortales felicior: sed quum prius unam regionem non excederes, adjunxisti mihi mox majorem alteram, Trachonitim & Galilæam.* [Philo, in legat.]

Petronius honoratiores Judæorum sacerdotes & magistratus evocavit, indicaturus eis Caii mandata de dedicandâ in Templo statuâ; simúlque inaturus ut patienter ferrent jussa Domini, & caverent mala imminentia: paratum enim esse robur exercitûs Syriaci ad edendas per totam eorum regionem strages maximas. Qui perculsi ad primam ejus rei mentionem, tanquam in præsenti calamitate obmutuere; quasi è fonte profundendo lachrymas, & capillos barbásque vellendo. Qui verò Hierosolymis cæteràque regione famam hujus conatûs audierant,

velut

velut de communi ſententia coorti, teſſeram dante dolore publico, profecti ſunt uno agmine, deſertis opidis, caſtellis & ædibus; continuatóque itinere contenderunt in Phœniciam, ubi tunc agebat Petronius. Ac primùm tantus clamor cum fletu planctúque ſublatus eſt, ut hebetaret aures præſentium. Secutæ ſunt compellationes, & preces quales dictare ſolent calamitoſa tempora. Erant autem diſtributi in ſex ordines, ſeniorum, juniorum, puerorum; rursùm aliâ parte, anuum, mulierum, virginum. Ubi verò Petronius in loco ſuperiore conſpectus eſt, univerſi ordines velut ad unum edictum humi procubuerunt ſupplices cum ululatu quodam flebili. juſſíque ſurgere & accedere propiùs, vix tandem ſurrexerunt, & conſperſi multo pulvere diſſluentéſque lachrymis, accedebant reductis more damnatorum ambabus manibus. Quorum miſerabili ſupplicatione Petronius ſimul cum aſſeſſoribus commotus, conſultatione habitâ, litteras ad Caium mittendas curavit: quibus dedicatio ſtatuæ dilata fuiſſe ſignificabatur partim propter opifices, certum temporis ſpatium ad coloſſum perficiendum neceſſariò requirentes; partim propter convectionem frumenti, ad iter quod cum copiis ſuis in Ægyptum Caius inſtituere feriebatur neceſſariam. Maturas enim tum ſegetes fuiſſe: timendúmque, ne deploratâ religione Judæi vitam quoque contemnerent, & vaſtatis agris ſuaſmet fruges latè per campos colléſque incenderent. [*Ibid.*]

Acceptis litteris, Caius ad tempus iram adversùs Petronium tegebat implacabilem. Vehementer enim timebat præſides, quòd illis promptum eſſet res novas moliri, præſertim in magnis provinciis apud magnos exercitus; qualis erat ad Euphratem tractus Syriæ. Delinito igitur per litteras homine, laudabat in ſpeciem ejus providentiam & in proſpiciendis futuris ſolertiam: mandato tamen addito, ne meſſibus jam convectis ullam curam præverteret dedicationis negotio. [*Ibid.*]

Ad Judæorum Alexandrinorum legatos pervenit tum hujus rei nuncius: juſſiſſe Caium poni ſibi coloſſum in adytis Templi intimis, aſcito in titulo novi Jovis cognomento. Quo illi attoniti, omnes ſimul conclave ingreſſi & incluſi deplorabant fortunam privatam atque publicam: Deum tamen ſervatorem non defore ſperantes, qui ſæpè gentem hanc eripuerit exitio. [*Ibid.*]

Agrippam regem, qui horum omnium ignarus ad Caium ſalutandum more ſuo venerat, ille torvè intuitus; *Boni*, inquit, *honeſtique cives tui, qui ſoli ex omni hominum genere deſignantur Caium habere pro Deo, videntur jam mortem ſibi per contumaciam quærere: dum me jubente in ipſorum templo conſecrari Jovis ſimulachrum, populariter ex urbe agriſque occurrunt ſpecie ſupplicum, ſed revera mandatum meum proculcaturi.* Quibus auditis, rex horrore eſt correptus; & tremore membra quaciente ſolutíſque nervis collapſus fuiſſet, ni eum ſuſtentaſſent proximi: qui juſſi domum illum retulerunt nil ſentientem & ſubitaneâ vi mali ſopitum ac ſtupidum. At Caius magis etiam exaſperabatur in gentis odium. *Si Agrippa*, inquiens, *familiaris & amiciſſimus plurimiſque devinctus beneficiis, tantum tribuit patriis ritibus, ut ne verbo quidem eos violari ferat, ſed deliquio penè exanimatus ſit: quid expectandum eſt ab aliis, qui nihil habent quod ſe in diverſum retrahat?* [Philo, de legat.]

Agrippa ad ſe reverſus, prolixas pro gente ſuâ ad Caium ſcripſit litteras; (à Philone libro de legatione ſuâ inſertas:) quas hoc ille terminavit epilogo. *Quid de me loquentur vel tribules, vel univerſi homines? Alterutrum enim ſequetur, aut ut appeller meorum proditor, aut inter tuos amicos poſthac non habear: quo utrolibet quid poteſt eſſe infelicius? Nam ſi adhuc in amicis numeror, proditionis inſimulabor; ſi nec patriam indemnem, nec templum inviolatum præſtitero. nam vos præpotentes ſolertis amicorum ad imperatoriam opem confugientium rebus conſulere. Quod ſiquâ in re animo tuo maleſtus ſum; noli me vincire, ut Tiberius, ſed ne toties vincula timeam, jube mox interimi. quid enim mihi vitâ opus eſt, cui ſpes unica ſalutis fuit in tuâ benevolentiâ?* [Ibid.]

His litteris Caius mitigatus, ut videbatur, reſpondit clementiùs; & Agrippæ donavit ceu maximam gratiam ne fieret dedicatio. ſimúlque ſcribi juſſit Publio Petronio Syriæ præſidi, ne quid in Judæorum templo novaret. Ne tamen ſolida eſſet ea gratia, terrorem admiſcuit ſic ſcribens. *Quod ſi extra unam metropolim in finitimis urbibus quicunque volentes altaria templáve aut ſtatuas imaginéſve mihi meiſque ponere veriti fuerint; quiſquis obſtiterit plectatur continuò, aut ad me mittatur.* Verùm divinâ providentiâ factum eſt, ut nemo finitimorum quicquam moveret. [*Ibid.*]

Peſte apud Babylonem graſſante, Judæorum multitudo inde Seleuciam migravit: quò & alia eorum multitudo, relictâ Neerdâ, & aliis Babylonicæ Provinciæ urbibus, ante quinquennium ſe contulerat. Seleuciæ verò ſemper Græcis malè cum Syris conveniebat, Græcorum tamen factione præponderante. Quò poſtquàm à Judæis migratum eſt, eorum favore conditio Syrorum cœpit eſſe potior, aucta viris bellicoſis & periculorum contemptoribus. Quare Græci ſuccumbentes, & videntes ſe non poſſe recuperare dignitatem priſtinam manente Judæorum & Syrorum conſenſu, ſuos quiſque familiares Syros appellaverunt de pace & amicitiâ: id quod facilè impetratum eſt. Nam quum utrinque primatibus commiſſum eſſet negotium, ſecuta eſt reconciliatio: quam ita demùm ratam fore placuit, ſi utrique Judæos communibus proſequerentur odiis. Itaque eos improviſò aggreſſi occiderunt ſupra quinquaginta virorum millia: neque ullus evaſit, niſi quem amici aut vicini ſervavit miſericordia. Hi deinde ſeceſſerunt Ctéſiphontem urbem Græcanicam vicinam Seleuciæ; ubi quotannis rex hybernare eſt ſolitus, habens ibi majorem ſuppellectilis partem repoſitam: ibíque ſedes fixerunt, tutos ſe rati regiæ majeſtatis reverentiâ. Cæterùm Babyloniorum ac Seleucienſium terror omnes ejus tractûs Judæos pervagatus eſt: quando quicquid erat Syrorum in illis regionibus cum Seleucienſibus conſpiravit in eorum perniciem. Quo factum eſt ut plerique Neerdam & Niſibim ſe receperint, ſecuritatem ſuam reponentes in earum munitionibus; quæ alioquin etiam habitabantur à viris bellicoſiſſimis. [*Joſeph. lib. 18. cap. ult. fin.*]

Romam

Romam Caius natali ſuo (qui poſtremus menſis Auguſti dies fuit) ovans ingreſſus eſt. [*Sueton. in C. Calig. cap.* 43.]

4044 Alexandrinis legatis coram Caio comparentibus, Apion multa in Judæos jactavit crimina; intérque cætera, quòd Cæſarem non proſequerentur debitis honoribus. nam cùm quàm latè patet orbis Romanus Caio extruerentur templa & altaria, & pari honore coleretur cum cæteris numinibus; ſolos iſtos turpe putare dedicare illi ſtatuas, aut jurare per nomen Cæſaris. His & multis aliis, quæ ad exaſperandum Caium facerent, ab eo prolatis, quum reſpondere pararet Philo; repulſus eſt à Cæſare jubente illum abire, & per iracundiam vix temperante ab injuriâ. Ita verò cum contumeliâ ejectus Philo, Judæos qui illum comitabantur bono juſſit eſſe animo: Caium, tametſi verbo quidem illis ſuccenſebat, re tamen ipsâ perfeciſſe, ut Deus ipſis contra ejus conata præſtò eſſet ad opitulandum. [*Joſeph. lib.* 18. *cap.* 10. *Euſeb. lib.* 2. *Hiſtor. Eccleſ. cap.* 5.]

Caius, gratiæ Judæis conceſſæ jam pœnitens, juſſit Romæ fieri alium coloſſum æreum inauratum, omiſſo illo Sidonio, ne quem motum excitaret in populo: útque navibus tranſportatum per ſilentium, repentè clàm priuſquàm ſentiretur in Templo Hieroſolymitano poneret. Id autem facturus erat obiter, in Ægyptum navigans. Tenebatur enim miro viſendæ Alexandriæ deſiderio, magnâ curâ profectionem inſtituens, ut ibi diu degeret: ratus deificationem ſuam, quam ſomniabat, in hâc unâ civitate poſſe ſuccedere, atque inde hujus religionis exemplum manaturum ad minores cæteras. Ita *Philo*, qui hæc optimè ſcivit, in legatione ſuâ ad Caium: ex quo reformandum illud *Taciti*, de Judæis. *Juſſi à Cæſare effigiem ejus in templo locare, arma potiùs ſumpſere: quem motum Cæſaris mors diremit.* [Hiſtor. lib. 5. cap. 9.]

Apelles Aſcalonita, qui Caium in Judæos incitaverat, ab eodem propter alia crimina ferreis compedibus vinctus, & in rotâ ex intervallo ſæpiùs tortus eſt. [*Philo, de legat.*]

A ſortibus Antiatinis monitus Caius, ut à Caſſio caveret, C. Caſſium Longinum Aſiæ tum proconſulem in ſuſpicione habens, qui genus à Caſſio Julii Cæſaris interfectore ducebat, vinctum ad ſe adduci juſſit, & occidendum delegavit: immemor Chæream, à quo paulò pòſt occiſus eſt, Caſſium etiam nominari. [*Sueton. in C. Calig. cap.* 57. *Dio, lib.* 59. *pag.* 662.]

Apollonius Ægyptius, qui domi dixerat quid Caio eſſet eventurum, Romam ad eum adductus eſt ipsâ die cædis (quem IX. Kalend. Februar. fuiſſe, in cap. 58. *Suetonius* ſignificat) & evocatus ad luendum paulò pòſt ſupplicium, ſalvus evaſit. [*Dio, ibid. pag.* 663.] 4754 41

Imperavit C. Caligula triennio, 10 menſibus, & diebus 8. ut eſt apud *Suetonium*, [*cap.* 59.] & *Clementem Alexandrinum*, in primo libro Stromatum: vel menſibus potiùs 9. & diebus 28. ut in libri 59. fine habet *Dio*. Cujus loco patruus ejus, Claudius Cæſar Druſi filius, à Prætorianis militibus Imperator declaratus eſt.

Rex Agrippa, ubi cognovit ad imperium raptum eſſe à militibus Claudium, ægrè dimotâ turbâ ad eum pervaſit; & nactus eum turbatum pronúmque ad cedendam poteſtatem Senatui confirmavit, hortatus ut magno animo in retinendo principatu pergeret. Jámque unus erat è fautoribus Claudii, cûm accerſitus à Senatu ignarum ſe omnium ſimulans, & unguentis delibutus tanquam à compotatione veniens, ex Senatoribus quæſivit quid de Claudio factum ſit. Quibus id quod verum erat reſpondentibus, & inſuper ipſius ſententiam de præſenti ſtatu poſtulantibus; ſe quidem aiebat pro Senatûs dignitate nullum recuſare periculum, exiſtimare tamen mittendos eſſe aliquos ad Claudium qui ei principatum deponere ſuaderent: & ad eam legationem ſemetipſum obtulit. Cum aliis verò aliquot ille miſſus, Claudio ſeorsùm trepidationem Senatûs indicavit: authórque fuit, ut reſponderet ſicut decebat ad ſummam poteſtatem evectum principem. ſicut & poſtea idem Claudio author fuit, ut erga Senatores ad ipſum convertos mitiùs ſeſe gereret. [*Joſeph. lib.* 19. *cap.* 3.]

In imperio confirmatus Claudius, Mithridatem Iberum, quem Caius evocatum in vincula condiderat, domum ad recipiendum regnum remiſit: & alii cuidam Mithridati, qui genus à magno illo Mithridate deducebat, Boſphorum largitus eſt; pro eo parte Ciliciæ Polemoni datâ. [*Dio, lib.* 60. *pag.* 670.]

Agrippæ Paleſtino, qui eum in potiundo principatu adjuverat Romæ tunc præſens, regnum auxit, & honores conſulares tribuit. Fratri quoque ejus Herodi prætoriam dignitatem, & principatum quendam (Chalcidis ſc.) conceſſit: in Senatúmque ingredi eos, ac patribus Græcè gratias agere permiſit. [*Id. ibid.*]

Et edictum quidem à Claudio eſt propoſitum, quo Agrippam in regno per Caium antè conceſſo confirmabat, collaudans ſimul ejus operam & induſtriam: addita inſuper Judæâ & Samariâ, quòd olim ad ejus avi Herodis regnum pertinuiſſent. Has igitur velut familiæ debitas reſtituit: Abilam autem & finitimam ejus ditionem in Libano, quæ Lyſaniæ fuerat, adjunxit de ſuo. Fœdus deinde regis cum Romano populo in æs incitum eſt in urbis foro medio. [*Joſeph. lib.* 19. *cap.* 4.]

Dimiſit Claudius Alexandrum Lyſimachum Alabarcham veterem amicum, & olim procuratorem ſuæ matris Antoniæ, quem Caius iratus vinxerat: cujus filio Marco deſponſa fuit Bernice Agrippæ filia. (*de quâ, Act.* XXV. 13, 23.) quo defuncto ante nuptias, rex virginem Herodi ſuo fratri eam collocavit; impetrato illi regno Chalcidis à Claudio. [*Id. ibid.*]

Antiochum, ſuo regno à Caio privatum, Commagenâ donavit & parte quâdam Ciliciæ. [*Id. ibid. Dio, lib.* 60. *pag.* 670.]

Helicon Ægyptius, qui Caii cubiculo præfectus fuerat & ipſum contra Judæos incitaverat, propter alias culpas à Claudio interfectus eſt: ut notat *Philo*, in libro de legatione ad Caium. Quem librum, *De virtutibus* ironicè à ſe inſcriptum (cùm ſummam Caii improbitatem ſuis coloribus in eo depingat) Claudio imperante coram univerſo Senatu Romano recitaviſſe illum

memoriæ proditum eſt: indéque non illud opus ſolum, ſed etiam alia ab eo edita, tantopere admiratos fuiſſe Romanos, ut digna exiſtimarent quæ in Bibliothecis tanquam monumenta quædam reponerentur. (*Euſeb. lib. 2. Hiſtor. Eccleſiaſt. cap. 17. mq. m.*) inter quæ, & quinque libri fuerunt, de miſeriis quas ſub Caii imperio Judæi perpeſſi fuerant, ab eo conſcripti. [*Id. ibid. cap. 5.*] quorum tres perierunt: ad Flaccum uno, & de legatione illo altero, adhuc ſelicto ſuperſtite.

Occiſo verò Caio Judæi qui ſub eo vehementer ab Alexandrinis oppreſſi fuerant, cœperunt animos reſumere: móxque ad arma ventum eſt. Tum Claudius per epiſtolam mandavit Ægypti præſidi, ut ſeditionem illam compeſceret: atque ad preces Agrippæ Judææ & Herodis Chalcidis regis pro Judæis edictum Alexandriam miſit, ſcriptum in hanc ſententiam. *Volo inconcuſſa eſſe jura eorum à Caii inſaniâ: eiſque jus eſſe perſeverandi in patriis ritibus. Jubeóque utramque partem, quoad poteſt, dare operam ne quid turbarum commoveatur: idque propoſito hoc edicto ita ſtatuo.* [Joſeph. lib. 19. cap. 4.]

Eorundem quoque Regum rogatu, Claudius II. Conſul deſignatus (primo hoc imperii ſui anno) Judæis non ſolùm Alexandriæ, ſed etiam per totum imperium ſuum ſparſim habitantibus, permiſit ut ſuo jure & majorum moribus uterentur: ſimul etiam monens, ut hâc gratiâ contenti modeſtiùs ſe gererent, neque conſpuerent religiones externarum gentium; ſuis autem ſuo arbitratu viverent legibus. [*Ibid.*] Romæ verò, quum Judæi adeò iterùm frequentes fierent, ut difficulter ſine tumultu propter multitudinem urbe poſſent exigi; non ejecit quidem eos, patriis tamen legibus vitam agentes, convenire vetuit. Reducta quoque à Caio collegia diſſolvit: & cauponum tabernas, in quibus cœuntes potabant, ſuſtulit. [*Dio, lib. 60. pag. 669.*]

Claudius Agrippam regem, præſidibus provinciarum & procuratoribus omnibus per litteras commendatum, ad curam ſui regni miſit. Qui magnâ celeritate uſus, Hieroſolymam pervenit: ibique votiva ſacrificia perſolvit, nihil eorum omittens quæ lege præſcripta ſunt. Unde & multos Naziræos tonderi mandavit: & catenam auream donatam à Caio, monumentum ſuarum calamitatum & divinæ liberationis, in ſacrario ſupra gazophylacium ſuſpendit. Ritè verò votis Deo redditis, Theophilum Anani filium ſubmovit a ſummo ſacerdotio; & Simonem cognomento Cantharam, Boëthi (Herodis Magni ſoceri) filium, in ejus locum ſubſtituit. Hieroſolymitis deinde amoris ipſorum & benevolentiæ gratiam retulit, remiſſo eis tributo quod ſoliti erant in ſingulas æſes pendere. Magiſtrum autem præfecit toti ſuæ militiæ Silam, quem multorum & difficilium laborum individuum ſocium habuerat. [*Joſeph. lib. 19. cap. 5.*]

Paulò pòſt Doritæ quidam juvenes temerarii religionis ſpecie poſuerunt in ſynagogâ ſtatuam Cæſari. Quo facto vehementer rex Agrippa commotus ad iracundiam, ſine morâ ad Petronium Syriæ præſidem profectus, queſtus eſt de eorum audaciâ. Qui & ipſe non minùs ægrè ferens hoc facinus, ut impium & Imperatoris mandatis contrarium, Doritarum magiſtratibus aſperiùs ſcripſit: eos qui contra edictum Auguſti auſi ſunt talia, per centurionem Vitellium Proculum ad ſe adduci jubens; & ne quis in poſterum tale quippiam auderet imperans. (*Idem ibid. cap. 5. & 6.*)

Cæſareæ Cornelius Romanus centurio cohortis ad legionem Italicam ſpectantis, Judaicæ religionis ſtudioſus ſed incircumciſus, (cujuſmodi *Proſelytos portæ* & *Pios nationum* Hebræi appellare ſolent) quaſi horâ diei nonâ ab Angelo ſibi apparente juſſus eſt Simonem Petrum accerſere; qui per longum jam tempus Joppæ moratus fuerat apud Simonem coriarium. Qui mandato illius obtemperans, duos ex famulis ſuis ad eum miſit & militem pium ex iis qui cum ipſo erant aſſidui. (*Act.* X. 1,–8. *cum* IX. 43.)

Poſtridie illis iter facientibus, & appropinquantibus urbi, aſcendit Petrus in tectum domûs ut precaretur, circa horam ſextam. ubi dum eſurienti paratur cibus, in mentis exceſſu poſito conſpectum eſt linteum magnum è cœlo demiſſum, omni animalium genere refertum. De quibus cùm promiſcuè comedere juſſus, Gentes pro immundis habendas non eſſe didiciſſet; Spiritu monente, poſtridie cum miſſis à Cornelio, ſex Joppenſibus quibuſdam fratribus comitantibus, Cæſaream perrexit: ubi Cornelium cum totâ familiâ & amicis quamplurimis in ejus domo congregatis, concione ad eos habitâ, ad fidem Chriſti convertit; atque Spiritu ſancto cœlitùs in eos ultrò, nullâ præcedente Petri manuum impoſitione delapſo, Chriſti baptiſmo tinxit. [*Act.* X. 9,-48. & XI. 5,-17.]

Audierunt autem Apoſtoli & fratres qui erant in Judæâ, Gentes etiam recepiſſe ſermonem Dei. Quum igitur aſcendiſſet Petrus Hieroſolymam, litem ei moverunt qui ex Judaiſmo ad Chriſtum erant converſi, quòd cum viris incircumciſis converſatus fuiſſet & cibum ſumpſiſſet. Qui cùm rem totam ordine eis expoſuiſſet, & ſex fratrum qui adfuerant teſtimonio comprobaſſet; quieverunt illi, & glorificaverunt Deum, quòd etiam Gentibus dediſſet pœnitentiam ad vitam. [*Act.* XI. 1,-18.]

Rex Agrippa Simonem Cantharam Pontificatu privavit: quem cùm vellet Jonathæ Anani filio tradere, renuente iſto per modeſtiam, quòd jam anteà eo honore eſſet ſemel defunctus, contulit eum in fratrem ejus Matthiam, ab ipſo ut longè digniorem ei commendatum. [*Joſeph. lib. 19. cap. 6.*] 4755 42

Petronio Vibius Marſus in adminiſtratione provinciæ Syriæ ſucceſſit. [*Id. ibid.*]

Silas magiſter militiæ regis Agrippæ, quia per omnem fortunam ei fidus nullius unquam periculi ſocius eſſe detrectaverat, fretus amicitiâ poſtulabat etiam paris honoris eſſe particeps: & in familiaribus colloquiis moleſtus erat interdum extollens ſe immodicè, & ſæpè prioris fortunæ adverſitates in memoriam revocans. Quæ cùm ſine modo repeteret, in tantum regem

exaſpe-

exasperavit, ut non tantùm præfecturam illi ademerit, sed etiam vinctum in ipsius patriam adservandum miserit. Elapso deinde aliquanto tempore lenitâ jam irâ, quum natalem suum celebraret, accersivit Silam ut regio intereſſet convivio. Qui cùm protervum responsum regi remisisset, eum reliquit in custodiâ. [*Id. lib. 19. cap. 7.*]

Ad Hierosolymorum curam rex Agrippa conversus, muros novæ quæ vocatur civitatis permuniit sumptu publico, latioresque & altiores quàm antè fuerant reddidit: & fecisset adversùs omnem humanam vim inexpugnabiles, ni Marsus Syriæ præses Claudio significasset eam rem per litteras. Qui suspicatus Judæos molituros aliquid novi, diligenter scripsit Agrippæ, ut à muniendâ urbe desisteret: atque ille mox paruit. [*Id. ibid.*]

Patefacto jam Gentibus fidei ostio, Cyprii & Cyrenenses qui dispersi fuerant post martyrium Stephani Antiochiæ in Syriâ Græcis (Ἕλλησι hîc habet codex antiquissimus Alexandrinus, non, ut vulgati, Ἑλληνισταῖς) Christum prædicaverunt: multúsque numerus credidit, & conversus est ad Dominum. Hoc cùm pervenisset ad aures Ecclesiæ Hierosolymitanæ, misit ea illuc Barnabam: qui adhortatus est omnes firmiter adhærere Domino. Et adjuncta est multa turba Domino. [*Act.* XI. 20,-24.]

Romæ fame ingente exortâ, Claudius non modò ad præsens tempus copiæ alimentorum, verùm in perpetuum etiam prospexit. Cùm enim frumentum, quo Roma utitur, omne propemodum aliunde advehatur; & Tiberis ostia portus opportunos non haberent: Portum Ostiæ extruxit. (*Dio, lib. 60. pag.* 671, 672.) post undecim annos opere ægrè absoluto; quamvis continuis 30 hominum millibus sine intermissione operantibus. [*Sueton. in Claudio, cap.* 20.]

Fames ista, quæ 1° Claudii contigit, particularis fuit; sicut & altera, 11° anno illius facta, cujus Tacitus, [*lib.* 12. *cap.* 43.] Suetonius, [*in Claudio, cap.* 18.] & Orosius [*lib.* 7. *cap.* 6.] meminerunt: non universalis illa ab Agabo prædicta; quam 4° ejusdem anno cœpisse, non solùm ex Chronico Eusebii & Orosio, (*lib.* 7. *cap.* 6.) sed etiam ex tempore mortis Herodis Agrippæ, cum eâdem fame conjunctæ, (*Act.* XII. 23, 25.) manifestum est.

Barnabas Tarsum abiit, ut quæreret Saulum: & eum inventum duxit Antiochiam. Factúmque est ut annum totum convenirent in Ecclesiâ, docerétque turbam multam; & discipuli nominarentur primùm Antiochiæ *Christiani*. (*Act.* XI. 25, 26.) Quod nomen, Latinâ non Græcâ formâ à *Christo* deflexum, à Romanis Antiochiæ tum agentibus impositum illis fuisse videatur. 4756 43

Per id tempus descenderunt Hierosolymis Prophetæ Antiochiam: quorum unus Agabus, significavit per Spiritum, famem magnam futuram in toto terrarum orbe. (*Act.* XI. 27, 28.)

Lycios, ad cædem usque Romanorum quorundam tumultuando progressos, Claudius in servitutem redegit, & præfecturæ Pamphyliæ adjecit. De quâ re quum in Curiâ cognosceret, legatum quendam Lycium quidem origine, Romanum tamen natum, Latinè interrogavit; ac non intelligenti, quid quæsivisset, civitatis jus ademit: dicens, Romanum eum esse non debere, qui sermonem eum nesciret. (*Dio, lib.* 60. *pag.* 676.)

Rex Agrippa, Beryti magnis sumptibus extructo pulcherrimo theatro & amphitheatro & balneis ac porticibus, dedicationem eorum splendidissimè celebravit: exhibitis in theatro spectaculis, & musicorum omne genus certaminibus, aliáque voluptatum varietate; in amphitheatrum verò inductis plurimis gladiatorum paribus. Volens deinde spectatores oblectare etiam catervatim commissis pugnatoribus, ex maleficis in hoc destinatis duas cohortes fecit, 700 quamque hominum; ut illis per imaginem belli decertantibus, pœna noxiorum in pacis voluptatem verteretur: atque ita omnes mutuis absumpti sunt vulneribus. (*Joseph. lib.* 19. *cap. ult.*)

Tiberiadem deinde ad eum venerunt reges, Antiochus Commagenæ, Emesenorum Sampsigeranus, minoris Armeniæ Cotys, Polemon Ponti, & præter hos Herodes frater rex Chalcidis. Quibus adhuc apud eum morantibus Marsus Syriæ præses supervenit. Servans igitur Agrippa debitam Romanis reverentiam, usque ad septimum lapidem obviam illi processit. Et quum eodem cum hospitibus curru veheretur; Marsus, suspectam habens tantam regum concordiam, per nuncios mandavit singulis, ut sine morâ discederent. Quâ re vehementer Agrippa offensus, Marsum exosum habuit. (*Id. ibid.*) sæpiúsque per litteras Claudium est precatus, ut eum ab administratione rerum Syriæ amoveret. (*Id. lib.* 20. *cap.* 1.)

Matthiæ Anani filio ademptum Pontificatum Elionæo Cithæi filio Agrippa dedit. (*Id. lib.* 19. *cap. ult.*)

Ingruente fame, quæ ab Agabo prædicta fuerat, Christiani Antiocheni subsidium conferentes fratribus habitantibus in Judæâ, ad seniores illud miserunt per manum Barnabæ & Sauli; postquàm illi simul per annum jam integrum populo Antiocheno verbum Domini prædicavissent. (*Act.* XI. 26, 29, 30.) 4757 44

Per id tempus rex Herodes Agrippa (ut Syrus paraphrastes rectè eum hîc nominat) injectis manibus infestavit nonnullos ex Ecclesiâ. (*Act.* XII. 1.) ut institutis & ritibus patriis adversantes: quorum illum religiosissimum fuisse observatorem, *Josephus* indicat. (*lib.* 19. *cap. ult.*)

Interemit autem Jacobum (filium Zebedæi) fratrem Johannis gladio. (*Act.* XII. 2.) Addit verò ex traditione majorum *Clemens Alexandrinus*, libro 7° Hypotyposeon, [*apud Euseb. lib.* 2. *Histor. Ecclesiast. cap.* 8. *nro.* 6.] eum ipsum qui Jacobum in judicium adduxerat, quum testimonium Christo illum tam liberè perhibentem cerneret, se etiam Christianum ingenuè confessum esse. Ambobus igitur unà ad supplicium adductis, hunc inter eundum à Jacobo postulasse veniam sibi concedi: Jacobum autem paululùm rem animo complexum dixisse, *Pax tibi*, illúmque osculatum esse; & sic tandem utrumque securi percussum vitam deseruisse.

Rex videns Jacobi cædem placere Judæis; Petrum etiam diebus Azymorum conjecit in carcerem, traditum quatuor militum quaternionibus ut eum servarent: volens eum post Pascha

producere populo. Quum autem preces pro ipso assiduè ad Deum fierent ab Ecclesiâ, noctu ab Angelo per miraculum liberatus, venit domum Mariæ matris Johannis Marci, ubi multi congregati precabantur: iisque monitis ut Jacobo (filio Alphæi, fratri Domini) & reliquis modum liberationis suæ annunciarent, profectus est in alium locum. [*Act.* XII. 3,-17.]

Herodes spe suâ frustratus, innoxios custodes jussit ad supplicium rapi: ipseque Cæsaream descendens, ibi commoratus est. Erat autem infenso erga Tyrios & Sidonios animo. Quorum agri quum ipsis alendis (hoc famis præsertim tempore) non sufficerent; sed ex vicinâ Galilæâ & aliis regionibus Herodi subditis victum sibi comparare necesse haberent: concorditer venerunt ad eum, & Blasto regio cubiculario sibi conciliato pacem petierunt. Statuto autem die, Herodes indutus veste regia, & confidens pro tribunali, concionabatur ad eos: populo acclamante, *Vox Dei & non hominis.* Illicò verò percussit eum Angelus Domini, eo quod non tribuisset gloriam Deo; & erosus à vermibus, animam efflavit. [*Act.* XII. 18,-23.]

Eandem verò historiam ita *Josephus* amplificat; bubonis etiam apparitione adjectâ, ne Germanici sui harioli divinatio frustranea esse videretur. *Tertium Judææ totius regni annum exegerat,* [ineunte jam quarto,] *cum pervenit in urbem Cæsaream, quæ prius Stratonis turris dicta est; ubi solennes ludos celebravit pro salute Cæsaris: ad quam festivitatem magna multitudo nobilium ac procerum convenerat ex totâ provinciâ. Ejus celebritatis die secundâ, processit manè in theatrum, amictus veste totâ ex argento mirabili opere contextâ, quæ radiis orientis solis perculsa, & divinum quendam fulgorem emittens, venerationem cum horore incutiebat spectantibus. Mixque adulatores pernicioſi alibunde acclamantes, Deum consalutabant, rogantes ut faveres propitius; hactenùs enim ut hominem reveritos, nunc agnoscere & fateri in eo quiddam mortali naturâ excellentius. Hanc impiam adulationem ille nec castigavit, nec repulit: paulòque pòst suspiciens vidit supra caput suum bubonem funi extento insidentem; mœxque, ut sensit hunc esse calamitatis nuncium qui olim felicitatis fuerat, ex intimis præcordiis indoluit. Secuta sunt ventris tormina, statim à principio vehementia. Conversis igitur in amicos oculis:* En, *inquit*, ego vestrâ appellatione Deus, vitam relinquere jubeor, fatali necessitate coarguente veltrum mendacium; & quem immortalem salutastis, ad mortem rapior. Sed ferenda est voluntas cœlestis numinis, neque enim malè viximus, imò tantâ felicitate, ut omnes me beatum prædicent. *Hæc locutus, crescente dolore discruciabatur. Properè igitur relato in regiam rumor sparsus est brevi esse moriturum: quamobrem confestim totus populus unà cum uxoribus atque liberis sæcum induens more patrio supplicabat Deo pro salute regis, omnia miscens lamentis & ejulatibus. Rex autem in celsiore decumbens cubiculo, & in faciem stratos humi prospiciens, non temperabat sibi à lachrymis. Cruciatu deinde per continuos quinque dies nihil item remittente confectus, vitam finiit.* [Joseph. lib. 19. cap. ult.]

Septem regni annos illi tribuit *Josephus*; quatuor sub Caio (demptis videlicèt tribus vel quatuor mensibus: neque enim quatuor integros annos in imperio exegit ipse Caius) & tres sub Claudio (tribus itidem aut quatuor mensibus additis:) atque ex annuis redditibus 1200 myryadas percepisse cum addit; neque eas tamen, propter summam ipsius munificentiam, sumptibus ejus fuisse ille, sed mutuum præterea pecunias accepisse. [*Ibid.*]

Priusquàm evulgaretur regis obitus, Herodes dynasta Chalcidis & Chelcias magister regiæ militiæ conspirantes simul Aristonem miserunt, qui Silam communem amborum inimicum interficeret: quasi hoc à rege mandatum acciperet. [*Ibid.*]

Agrippæ superstites fuerunt, filius quidem unus Agrippa, annum agens 17. qui Romæ eo tempore educabatur apud Claudium: filiæ verò tres. Ex quibus Bernice nupta erat Herodi patruo, nata annos 16. reliquæ duæ tum erant virgines. Mariamne decennis, desponsata à patre Julio Archelao Chelciæ filio: & Drusilla sexennis, ab eodem desponsata Epiphani filio Commagenorum regis Antiochi. [*Ibid.*]

Postquam cognitum est excessisse Agrippam, Cæsareæ & Sebastes (urbium ab avo ipsius conditarum) cives convicia infanda jactabant in defunctum: militum quoque vulgus protractas è palatio filiarum statuas unanimiter detulerunt in lupanaria, illisque illudebant modis quos turpe sit eloqui; instructisque per loca publica epulis convivia celebrabant coronis redimiti & unguentis delibuti, libantes interim Charonti, & sibi invicem propinantes præ gaudio quod ex obitu regis conceperant. [*Ibid.*]

Verbi Domini sementis crescebat & multiplicabatur. Barnabas autem & Saulus reversi sunt Hierosolymis, expleto ministerio; simul inde secum Johanne Marco assumpto. [*Act.* XII. 24, 25.]

Rhodios, quod Romanos in crucem sustulissent, Claudius libertate privavit. [*Dio, lib.* 60. *pag.* 681.]

Cùm vellet Claudius Agrippam juniorem successorem paterni regni mittere; liberti & amici qui multum apud eum poterant dissuaserunt: negantes tutum, admodùm adolescentem & vixdum pueritiâ egressum tantum regnum committere; cui administrando esset impar, quódque etiam virtles gravare posset humeros. In quo æquum illi visi sunt dicere. [*Joseph. lib.* 19. *cap. ult.*] licèt ipsi reverâ inhiarent præfecturis illarum regionum, ex quibus possent ditescere. Quò referendum illud Taciti. [*lib.* 5. *Histor. cap.* 9.] *Claudius, defunctis regibus aut ad modicum redactis, Judæam provinciam equitibus Romanis aut libertis permisit.*

Judææ igitur & totius regni Agrippæ (quod primi Herodis, avi sui, regno majus erat) præsidem Claudius Cuspium Fadum mittit: defuncto hoc honoris tributens, ne Marsum inimicum in regnum ejus induceret. Et ante omnia Fado injunxit, ut Cæsarienses & Sebastenos acriter castigaret, propter inflictam regi mortuo injuriam, contumeliásque illatas filiabus ejus adhuc viventibus: alam verò Cæsariensium & Sebastenorum cum quinque illis cohortibus ablegaret in Pontum; illic militaturas; militésque è Romanis legionibus Syriam tuentibus delectos in illorum locum substitueret. Missâ tamen postea legatione flexerunt Claudium milites, ut manere

eos in Judæa permitteret: qui ſequentibus temporibus maximarum calamitatum Judæis fuerunt initium, & ſeminarium belli exorti Floro præſide. [*Joſeph. lib.* 19. *fin.*]

Amoto etiam Marſo in gratiam defuncti amici Agrippæ regis, à Claudio in Syriæ præfecturâ datum eſſe ſucceſſorem Caſſium Longinum, in libri 20. initio ſcribit *Joſephus*: licèt anno abhinc tertio Marſum in Syriâ adhuc præſidem *Tacitus* retineat.

4048 Judæi trans Jordanem fluvium habitantes cum Philadelphenſibus contenderunt de Niæ vici finibus referti viris bellicoſiſſimis. Tranſamnenſes autem illi, ſine conſenſu primatum & magiſtratuum, arma capientes Philadelphenſium multos interfecerunt. Quo cognito, Cuſpius Fadus vehementer iratus eſt; quòd non expectaſſent ſuum judicium, ſi putabant ſibi factam à Philadelphenſibus injuriam, ſed ita temerè ad arma concurriſſent. Comprehenſis igitur tribus præcipuis ſeditionis authoribus, vinciri eos mandavit. Horum unum Annibam nomine affecit ſupplicio: reliquos duos Amaramum & Eleazarum exilio puniit. Nec ita multo pòſt capitis damnavit Tholomæum latronum principem vinctum ad ſe perductum, qui plurima damna intulerat Idumæis & Arabibus: deditque operam, ut tota Judæa purgaretur à latrociniis. [*Joſeph. lib.* 20. *cap.* 1.]

Caſſius Longinus (vel, juxta *Taciti* mentem, Vibius Marſus) Syriæ præſes, Hieroſolyma 4758 45
cum copiis veniens, & Cuſpius Fadus Judææ procurator, accitis pontificibus & Hieroſolymitanorum primaribus, mandatum Cæſaris eis expoſuerunt; ut ſtolam & reliqua ornamenta ſummi Pontificis in arcem Antoniam deponerent, à Romanis ibi cuſtodienda, quemadmodum ante Vitellii tempora fieri erat ſolitum. Illi non audentes contradicere, rogabant primùm, ut legatos ſibi ad Cæſarem liceat mittere, qui ab eo petant ſacræ ſtolæ ſervandæ jus: deinde, ut expectetur ſuper eâ poſtulatione reſcriptum illius. Reſponſum eſt permiſſuros, ut legati mittantur, ſi priùs darentur obſides. Quúmque promptè liberos ſuos dediſſent; legati profecti ſunt. [*Joſeph. lib.* 15. *cap. ult. & lib.* 20. *cap.* 1.]

In Eccleſiâ Antiochenâ Prophetæ & doctores erant, Barnabas, & Simeon Niger, & Lucius Cyrenæus, & Manahem qui fuerat unà cum Herode tetrarchâ educatus, & Saulus. Quibus miniſtrantibus Domino, & jejunantibus; juſſit Spiritus ſanctus, Barnabam & Saulum ſeparari à reliquis ad miniſterium prædicandi Evangelii. Hi jejunio, precibus & manuum impoſitione ab Eccleſiâ Deo commendati, aſſumpto ſecum miniſtro Johanne Marco, Seleuciam venerunt; indéque in Cyprum (Barnabæ patriam) navigaverunt; ubi apud Salaminios primò cœperunt prædicare verbum Dei in ſynagogis Judæorum. [*Act.* XIII. 1,-4.]

Peragratâ deinde inſulâ Paphum uſque, invenerunt ibi pſeudoprophetam Judæum Barjeſu, Elymam ſive Magum cognominatum: qui *Sergium Paulum* regionis Proconſulem, verbum Dei à Barnabâ & Saulo audire deſiderantem, avertere à fide conabatur. Quem cùm Saulus acerrimè increpatum cæcitate ſubitò percuſſiſſet; Proconſul, hoc miraculo & doctrinâ Domini perculſus, ad fidem eſt converſus. Atque ab eo tempore *Saulus* novo *Pauli* nomine ſemper invenitur appellatus. Ipſe verò & qui cum eo erant profecti Papho, venerunt Pergam Pamphyliæ: ubi Johannes Marcus abſcedens ab eis, reverſus eſt Hieroſolymam. (*Ibid.*)

Legati Hieroſolymitani, intercedente Agrippâ juniore qui tum apud Claudium educabatur, cuſtodiæ ſtolæ Pontificalis à Vitellio priùs conceſſæ, confirmationem obtinuerunt: impetrato hâc de re Claudii, Tribunitiæ poteſtatis V. annum agentis, ad Hieroſolymitanorum magiſtratus Reſcripto, dato IV. Kalendas Julias Rufo & Pompeio Sylvano (ſuffectis) Conſulib. in quo gratificari ſe hâc etiam voluiſſe ſcripſit Herodi regi (Chalcidis) & juniori Ariſtobulo ſibi devotiſſimis. [*Joſeph. lib.* 15. *cap. ult. & lib.* 20. *cap.* 1.]

Eodem etiam tempore Herodes rex Chalcidis poteſtatem in Templum & ſacrum ærarium, júſque eligendorum ſummorum Pontificum, à Claudio impetravit. [*Id. lib.* 20. *cap.* 1.]

Claudius, quia natali ſuo defectus Solis futurus erat, veritus ne quis inde tumultus exiſteret, quum alia quoque prodigia quædam accidiſſent; antequàm fieret, ſcripto publicè propoſito ſignificavit, non modò futurum id deliquium, & tempus & quantitatem ejus, ſed etiam cauſas ob quas neceſſariò eventurum eſſet. [*Dio, lib.* 60. *pag.* 682.] Natalis verò Claudii in Kalendas Auguſti incidit. [*Id. ibid. pag.* 667.] quo die, duabus ferè horis ante meridiem Sol quartâ diametrii parte defecit.

Herodes rex Chalcidis, amoto Simone Cantharâ, Joſepho Canei (ſive Camydis) filio ſummum Pontificatum contulit. [*Joſeph. lib.* 20. *cap.* 1.]

Theudas quidam præſtigiator, prophetam ſe jactans, magnæ vulgi multitudini perſuaſit, ut aſſumptis ſuis facultatibus ipſum ad Jordanem ſequerentur: ſcitulum ſe verbo fluvium & facilem præbiturum tranſitum promittens. In hos Judææ procurator Cuſpius Fadus turmas immiſit equitum: qui ex improviſo irruentes multos interemerunt, multos vivos ceperunt, & in his ipſum Theudam, cujus caput abſciſſum reportârunt Hieroſolyma. [*Joſeph. lib.* 20. *cap.* 2. *fin.*]

4049 Paulus & Barnabas digreſſi Pergâ, venerunt Antiochiam Piſidiæ: & ingreſſi in Synagogam die Sabbati, poſt lectionem Legis & Prophetarum à Synagogæ præfectis ad loquendum ſunt invitati. Ubi egregiâ à Paulo concione habitâ, egreſſos ex Judæorum ſynagogâ gentes rogaverunt ut eadem ſequente Sabbato ipſis exponerent. Soluróque conventu, ſecuti ſunt multi ex Judæis & religioſis proſelytis Paulum ac Barnabam: qui alloquentes eos, perſuaſerunt eis ut permanerent in gratiâ Dei. [*Act.* XIII. 14,-43.]

Sequente verò Sabbato urbs propè tota convenit ad audiendum ſermonem Dei. Visâ autem turbâ, Judæi repleti invidiâ, contradicebant iis quæ à Paulo dicebantur. Quorum blaſphemiis Paulus & Barnabas commoti, Judæis relictis, ſolis Gentibus Chriſtum prædicaverunt. Quibus cum lætitiâ Evangelium amplectentibus, crediderunt quotquot erant ordinati ad vitam æternam. Perferebatur autem verbum Domini per totam illam regionem. Unde irritati Judæi, per

mulieres religiosas (*Proselytæ portæ* Hebræis dictas) & honoratas, ac primos urbis, persecutione in Paulum & Barnabam excitatâ, ejecerunt eos è finibus suis: qui, excusso pulvere pedum suorum in eos, venerunt Iconium. Discipuli verò replebantur gaudio & Spiritu sancto. [*Ibid.* 44,--52.]

Iconii Paulus & Barnabas introeuntes synagogam Judæorum, ita loquebantur, ut crederet Judæorum simul & Græcorum magna multitudo. Qui verò increduli fuerunt Judæi, incitârunt & malè affectos reddiderunt animos gentium adversùs fratres. Multum verò tempus ibi commorati sunt, liberè loquentes, freti Domino; qui testimonium dabat sermoni gratiæ suæ, dabárque ut signa & miracula ederentur per manus eorum. [*Act.* XIV. 1, 2, 3.] Quo tempore ad Christi fidem conversa putatur Thecla Iconiensis virgo nobilissima: cujus tamen Acta inter apocrypha meritò referuntur à LXX. Episcoporum Synodo sub Gelasio habitâ.

Scissâ urbis Iconiensis multitudine, alii à Judæis erant, alii ab Apostolis. Quum autem factus esset impetus Gentium ac Judæorum unà cum suis primoribus ad eos injuriis afficiendos & lapidandos; perfugerunt in civitates Lycaoniæ Lystram & Derben, & circumjacentem regionem: ibique Evangelium prædicaverunt. [*Act.* XIV. 4,-7.] 4759 46

Lystræ claudo ab utero matris homine à Paulo sanato, quum plebs Paulo ut Mercurio, & Barnabæ ut Jovi sacrificare vellet: illi laceratis vestibus honorem illum aversantes, ægrè eos cohibuerunt ne sibi sacrificarent. Mox verò quum Iconio & Antiochiâ eò venissent increduli Judæi, excitato tumultu furiosa plebs Paulum lapidatum extra urbem traxit quasi mortuum. Quum autem circumsteterissent eum discipuli, surrexit, & ingressus est urbem. [*Ibid.* 8,--20.]

Hoc anno, & hoc etiam forsasse tempore, raptus Paulus in tertium cœlum, verba audiit ineffabilia; ante 14 annos quàm ab eo conscriberetur posterior ad Corinthios epistola. (II. *Corinth.* XII. 2, 3, 4.) Quò spectare putatur Triephonis illud, apud *Lucianum* sive antiquiorem illo authorem dialogi qui *Philopatris* inscribitur. *Quando me Galilæus* (sive Christianus) *ille convenit recalvaster, naso justo præditus, qui in tertium usque cœlum per aërem ingressus, quæ optima atque pulcherrima sunt inde didicit; per aquam nos renovavit, in beatorum vestigia insistere fecit; & ex impiorum regionibus nos redemit.* Ita Triephon: *Deum altè regnantem, magnum, æthereum, atque æternum, Filium Patris, Spiritum ex Patre procedentem, unum ex tribus, & ex uno tria*, ibidem etiam, Christianorum more, prædicans.

Paulus cum Barnabâ, profectus Lystrâ, Derben venit: ubi prædicato Evangelio, multos Christo lucrifecerunt. [*Act.* XIV. 20, 21.]

Inter alios qui Christo nomen hoc tempore dederunt, fuit Timotheus, cum piâ matre suâ Eunice & aviâ Loide; quæ ipsum ab infantiâ in sacrarum litterarum scientiâ instituendum curaverant. Hic in locis illis tum degens, licèt adhuc penè puer, persecutionum quas spiritualis ipsius pater B. Paulus Antiochiæ (in Pisidiâ) Iconii & Lystræ (in Lycaoniâ) sustinuit, oculatus testis fuit. [*Act.* XVI. 1, 2. II. *Tim.* I. 2, 5. & III. 11, 15.]

Paulus & Barnabas ultra Derben non progressi, Lystram & Iconium & Antiochiam redierunt: confirmantes animos discipulorum, & ad afflictiones fidei causâ constanter tolerandas adhortantes. Et quum constituissent illis per singulas Ecclesias presbyteros, precatique essent cum jejuniis; commendârunt eos Domino in quem crediderant. Deinde peragratâ Pisidiâ, venerunt in Pamphyliam: ac Pergæ locuti verbum Domini, descenderunt Attaliam. Et illinc navigaverunt Antiochiam, unde primò profecti fuerant ad opus illud quod impleverant: ubi congregatæ Ecclesiæ retulerunt quanta Deus per ipsos effecisset, & quomodo Gentibus ostium fidei aperuisset. (*Act.* XIV. 21,-27.)

Cuspio Fado in Judææ procuratione successor datus est Tiberius Alexander, Alexandri Alabarchæ Alexandrini (veteris amici Claudii) filius; qui patriam religionem Judaicam deseruerat. [*Joseph. lib.* 20. *cap.* 3.]

Sub eo, fame adhuc grassante in Judæâ, Helena Adiabenorum (in Assyriæ & Mesopotamiæ confiniis) regina, à Judæo quodam ad veri Dei cultum conversa, Hierosolymam ad visendum Templum venit; ut ibi Deum adoraret, votivásque victimas redderet: copioso viatico instruente, & dierum aliquot itinere eam deducente filio Izate rege; qui & ipse ab Ananiâ Judæo mercatore ad eandem religionem fuerat traductus. Cúmque multos civium illa videret petire alimentorum inopiâ, ex suis alios misit Alexandriam comparaturos vim magnam tritici, alios in Cyprum qui copiam ficuum passarum inde adveherent: quibus omnibus brevi reversis, cibos egenis distribuit. Filius quoque ejus Izates, comperto quantâ fame populus laboraret, pecuniam misit Hierosolymitanorum primatibus. (*Id. ibid. cap.* 2. & 3.)

Izates rex quinque adolescentes filios Hierosolymam misit, ut linguam & disciplinas Judaicas diligenter discerent. Mater quoque ejus Helena tres extruxit pyramides, tribus ab urbe Hierosolymitanâ distitas stadiis: in quibus & ipsius & filii Izatis ossa postea sunt condita. [*Ibid. cap.* 2.] quæ Helenæ monumenta non solùm Josephi, sed etiam Eusebii & Hieronymi tempore adhuc extabant. [*Joseph. lib.* 5. *Belli, cap.* 17. & 25. *in Græco; vel, lib.* 6. *cap.* 6. & 7. *in Latino. Euseb. lib.* 2. *histor. Ecclesiast. cap.* 12. *cap.* 6. & *Hieronym. epist.* 27.]

4050 Paulus & Barnabas Antiochiæ cum discipulis non parvum tempus commorati sunt. (*Act.* XIV. 28.) Post quod, Paulus Christi Evangelium usque ad Illyricum propagavisse, videtur; iis qui de Christo nihil adhuc audiverant illud prædicando. (*Rom.* XV. 19, 20.) eáque perpessus fuisse, quæ in posteriore ad Corinthios epistolâ (*c.* XI. 24, 25.) ipse commemorat. nempe, ut Philippis postea semel, ita priùs bis à Gentibus alibi, cæsus virgis fuisse; à Judæis quinquies plagas quadragenas unâ minùs accepisse: ter naufragium fecisse, noctem ac diem in profundo egisse. Cùm enim inter Pauli & Barnabæ ad Ecclesiam Antiochenam reditum & eorundem ex ea ad Concilium Hierosolymitanum institutam profectionem, juxta nostras quidem rationes,

integrum

integrum interpolitum reperiatur quinquennium: nuſquam alibi commodiùs reponere iſta poſſumus, quàm in hoc tanti ſpatii ſacræ Hiſtoriæ ſilentio.

Valerio Aſiatico Conſule iterùm, Theraſia inſula, ſpectantibus nautis, in Ægeo mari enata eſt. (*Seneca, Natural. quæſt. lib. 2. cap. 26. & lib. 6. cap. 21.*) nocte quâ defectus Lunæ acciderat. (*Aurel. Victor, in Claudio.*) Conſpecta autem fuit Eclipſis Lunæ nocte interjectâ inter ultimum Decembris diem, terminantem annum illum quo ſecundum Conſulatum geſſit Valerius Aſiaticus, & Kalendas Januarias inchoantes Conſulatum Claudii Auguſt. IV. & L. Vitellii III. ſub quo, parvam inſulam, antè non viſam, apud Theram inſulam enatam eſſe, retulit Dio. [*lib. 60. pag. 685.*]

Jacobus & Simon filii Judæ Galilæi (qui, Quirinio cenſum agente, Judæos ad defectionem ſolicitabat) à Tiberio Alexandro Judææ procuratore crucis ſupplicio affecti ſunt. [*Joſeph. lib. 20. cap. 3.*] 4760 47

Herodes rex Chalcidis, amoto Joſepho Camydæ filio, Ananiam Nebedæi filium Pontificem conſtituit. [*Id. ibid.*]

Artabano Parthorum regi, conjugique ac filio, Gotarzes necem præparavit. [*Tacit. lib. 11. cap. 8.*] Moriens verò Artabanus, regnum Bardani filio ſuo reliquit. [*Joſeph. lib. 20. cap. 2.*] Ambo enim hi fratres, Gotarzes & Bardanes, Artabani potiùs filii habendi ſunt, cum *Joſepho*; quàm fratres, cum *Tacito*.

Bardanes à Parthis, Gotarzis ſævitiam metuentibus, ad capeſſendum regnum accitus, ut erat magnis auſis promptus, biduo tria millia ſtadiorum invadit, ignarúmque & exterritum Gotarzem proturbat: neque cunctatur, quin proximas præfecturas corripiat, ſolis Seleucienſibus dominationem ejus abnuentibus. In quos, ut patris quoque ſui defectores, ità magis quàm ex uſu præſenti accenſus, implicatur obſidione urbis validæ, & munimentis objecti amnis muróque & commeatibus firmatæ. Interim Gotarzes Daharum Hyrcanorúmque opibus auctus, bellum renovat: coactúſque Bardanes omittere Seleuciam, Bactrianos apud campos caſtra contulit. [*Tacit. lib. 11. cap. 8.*]

Nunciatâ Parthorum diſcordiâ ſummáque imperii ambiguâ, Mitridates majoris Armeniæ rex, monente Claudio Cæſare, in regnum remeavit, fratris ſui Pharaſmanis Iberorum regis filius opibus. Et quidem diſtractis eo modo Orientis viribus, & quonam inclinarent incertis, Armeniam ille occupavit: Romano milite caſtellorum ardua ſubigente, ſimúlque Ibero exercitu campos perſultante. Neque enim reſtitere Armenii, fuſo qui prælium auſus erat Demonacte præfecto. Paululùm cunctationis attulit rex minoris Armeniæ Cotys, verſis illuc quibuſdam procerum: ſed eo litteris Cæſaris coërciro, cuncta in Mithridatem fluxere; arrociorem quàm novo regno conduceret. [*Ibid. cap. 8. & 9.*]

Quum Gotarzes & Bardanes pugnam pararent, Gotarze populárium inſidias fratri patefaciente, complexi dextras, apud altaria pepigere, fraudem inimicorum ulciſci, atque ipſi inter ſe concedere. Cúmque potior Bardanes regno retinendo fuiſſet viſus: Gotarzes, ne quid æmulationis exiſteret, penitùs in Hyrcaniam abiit. [*Ibid. cap. 9.*]

Regreſſo Bardani dedita eſt Seleucia, ſeptimo poſt defectionem anno. Exin validiſſimas præfecturas ille invaſit: & recuperare Armeniam in animo habebat, ni Vibio Marſo (vel, juxta *Joſephum*, Caſſio Longino potiùs) Syriæ legato bellum minitante cohibitus foret. [*Ibid.*]

Tiberio Alexandro in Judææ adminiſtratione Ventidius Cumanus ſucceſſit; & vità deceſſit Herodes rex Chalcidis Agrippæ magni frater, anno imperii Claudii octavo; relictis tribus filiis ſuperſtitibus, quorum Ariſtobulus ex priore uxore (Mariamme) natus eſt: è Bernice verò fratris filiâ Bernicianus & Hyrcanus. (*Joſeph. lib. 20. cap. 3.*] 4761 48

Inſtante Paſchatis feſto, concurrentibus undique ad ſolemnitatem turbis plurimis, Cumanus (præcedentium præſidum exemplo) juſſit cohortem unam armatam ſtare ſupra Templi porticus; cohibituram tumultum, ſi quis fortè exiſteret. Ejus feſti die quartâ quidam miles nudatas obſcœnas corporis partes populo oſtendit. Quâ contumeliâ furentes Judæi vociferabantur non ſe affectos, ſed ipſum Deum quem honoraret ea celebritas: & quidam audaciores in Cumanum jactabant convicia, dicentes ab illo ſubmiſſum petulantem illum militem. His auditis Cumanus & ipſe non mediocriter turbatus eſt: rogabat tamen ut deſinerent movere ſeditionem feſto tempore. Cúmque impeterent eum conviciis, juſſit totum exercitum armis convenire in Antoniam, caſtellum templo imminens. Vulgaris autem multitudo viſo adventu militum territa, cœpit magno impetu fugere: & cùm eſſent anguſti viarum exitus, rati à tergo hoſtem inſequi, comprimebant ſe inter fugiendum & conculcabant in anguſtiis: ita ut 20 millia extinctorum illo tumultu numerata fuerint; quemadmodum in lib. 20. Antiquit. cap. 4. habet *Joſephus*. In libro verò ſecundo belli Judaici, [*cap. 11. mg. 2.*] ὑπὲρ τὰς μυρίας, *ſupra 10 millia*, periiſſe legimus: ubi, ὑπὲρ τριακοσίας, *ſupra 30 millia*, Rufinus legit; eundem quoque numerum Euſebio, tum in Chronico tum in Eccleſiaſticæ hiſtoriæ libro ſecundo. [*cap. 18. mg. 19.*] & Oroſio, (*lib. 7. cap. 6.*) retinentibus.

Quidam qui ex illâ turbâ fugientes evaſerant, in publicâ viâ, juxta Bethoron, centeſimo ab urbe ſtadio Stephanum Cæſaris ſervum iter facientem aggreſſi ſunt latrocinio, omnéſque ejus diripuerunt ſarcinas. Quo audito Cumanus confeſtim eò miſit milites, juſſos ut vicos loco propinquos diriperent. In hâc populatione miles quidam libros Moſaicos in quodam vico inventos protulit, eóſque laceravit in conſpectu omnium; multis debacchatus & in legem & in totam gentem conviciis. Hoc ubi ad Judæos perlatum eſt, facto concurſu agmine magno petunt Cæſaream, in quâ tum Cumanus agebat; ſupplicantes ut non ſuam, ſed læſi numinis ulciſceretur injuriam. Tum præſes veritus defectionem populi, de amicorum conſilio militem

illum

illum violatorem legis ſecuri ferit; atque hoc modo tumultum jam repullulantem ſedavit. [*Joſeph. ut ſuprà.*]

Apollonius Tyaneus, ad Indos itinere inſtituto, urbem Babyloniam intravit mense ſecundo anni tertii regni Bardanis: ibique cum rege congreſſus eſt. [*Philoſtras. in vitâ Apollon. lib.* 1. *cap.* 19. *&* 20. *collat. cum Euſebio, in Hieroclem.*] 4762 49

Gotarzes pœnitentiâ conceſſi regni, & revocante nobilitate, cui in pace durius ſervitium eſt, contraxit copias. Huic contrà itum eſt ad amnem Erindem: in cujus tranſgreſſu multùm certati, pervicit Bardanes; proſperiſque prœliis medias nationes ſubegit, ad flumen Ginden, quod Dahas Arioſque diſterminat. Ibi modus rebus ſecundis poſitus: nam Parthi quanquàm victores, longinquam militiam aſpernabantur. Igitur extructis monimentis, quibus opes ſuas teſtabatur, nec cuiquam antè Arſacidarum tributa illis de gentibus parta, Bardanes regreditur: ingens gloriâ, atque eò ferocior, & ſubjectis intolerantior. [*Tacit. lib.* 11. *cap.* 10.]

Bardanes ad Izatem Adiabenorum regem profectus, ut vellet ſibi belli adversùs Romanos gerendi eſſe ſocius, ei ſuaſit. Quem à propoſito deducere conabatur Izates, continenter denarrans ei Romanorum geſta & potentiam. Bardanes autem his offenſus, continuò bellum indixit Izatæ: quod tamen, morte præventus, exequi non potuit. [*Joſeph. lib.* 20. *cap.* 2.] Parthi enim poſtquàm mentem ejus cognoverunt, & quòd Romanis bellum inferre ſtatueret, dolo antè compoſito, incautum venationiſque intentum interfecerunt primam intra juventam; ſed claritudine paucos inter ſenum regum, ſi perinde amorem inter populares, quàm metum apud hoſtes quæſiviſſet. [*Id. ibid. Tacit. lib.* 11. *cap.* 10.]

Nece Bardanis turbatæ Parthorum res, inter ambiguos quis in regnum acciperetur. Multi ad Gotarzen inclinabant; quidam ad Meherdatem (Vononis I. filii Phraatis III. filium) qui obſes Romanis fuerat datus. Deinde prævaluit Gotarzes: potitúſque regiâ, per ſævitiam ac luxum adegit Parthos mittere ad Claudium Romam occultas preces, quibus mitti Meherdatem patrium ad regnum orabant. [*Tacit. ibid.*] Gotarzis dominationem nobilitati plebíque, juxtà intolerandam, apud eum conquesti. Jam enim fratres, jam propinquos, jam longiùs ſitos, cædibus exhauſtos; adjici conjuges gravidas, liberos parvos: dum ſocors domi, bellis infauſtus, ignaviam ſævitiâ tegat. [*Id. lib.* 12. *cap.* 10.]

Quum dux Romanus Didius è regno Boſphorano Mithridatem expuliſſet, & fratrem ejus Cotyn juventâ rudem in eo collocaſſet, robur exercitûs inde abduxit; paucis tantùm cohortibus, cum Julio Aquilâ equite Romano, novo regi ibi relictis. Mithridates amiſſis opibus vagus, concivit nationes, illexit perfugas, poſtremóque exercitu coacto, regem Dandaridarum exturbavit, imperióque ejus potitus eſt. [*Tacit. lib.* 12. *cap.* 15.]

Parthorum legatis auditis, Claudius Meherdatem eis regem dedit; monitum, ut non dominationem & ſervos, ſed rectorem & cives cogitaret, clementiámque ac juſtitiam capeſſeret. Datúmque eſt C. Caſſio, qui Syriæ præerat, deducere juvenem ripam ad Euphratis. [*Id. ibid. cap.* 11.]

Ea tempeſtate Caſſius cæteros præminebat peritiâ legum, militarium artium ignarus. Quantum tamen ſine bello dabatur, revocabat priſcum morem, legiones eâ curâ exercitando ac ſi hoſtis ingrueret; ita dignum majoribus ſuis, & familiâ Caſſiâ ratus, per illas quoque gentes celebratâ. Excitis igitur quorum de ſententiâ peritus rex, poſitiſque caſtris apud Zeugma, unde maximè pervius amnis, poſtquàm illuſtres Parthi, rexque Arabum Acbarus (ſive Abgarus) advenerat, monuit Meherdatem, barbarorum impetus acres cunctatione langueſcere, aut in perfidiam mutari; itaque urgeret cœpta. Quod ſpretum fraude Acbari, qui juvenem ignarum & ſummam fortunam in luxu ratum, multos per dies attinuit apud opidum Edeſſam. [*Ibid. cap.* 12.]

Quum Mithridates, Dandaridarum imperio potitus, jam jámque Boſphorum invaſurus crederetur; diffidi propriis viribus Aquila & Cotys, quia Zorſines Siracorum (ad Caucaſum) rex Mithridati ſe adjunxerat, externas & ipſi gratias quæſivere, miſſis legatis ad Eunonem qui Aorſorum (inter Scythas) genti præcellebat. Nec fuit in arduo ſocietas, potentiam Romanam adversùs rebellem Mithridatem oſtentantibus. Igitur pepigere, equeſtribus præliis Eunones certaret, obſidia urbium Romani capeſſerent. [*Ibid. cap.* 15.]

Tum compoſito agmine incedunt: cujus frontem & terga Aorſi, media Romanæ cohortes & Boſphorani tutabantur: ſic pulſus hoſtis, ventúmque Soza opidum Dandaricæ; quod deſertum à Mithridate, ob ambiguos popularium animos obtineri relicto ibi præſidio viſum. Ad Siracos deinde pergunt: & tranſgreſſi amnem Pandam, circumveniunt urbem Uſpem, editam loco, & mœnibus ac foſſis munitam, niti quòd mœnia non ſaxo ſed cratibus junctis & mediâ humo adversùm irrumpentes invalida erant; eductæque altiùs turres, facibus atque haſtis turbabant obſeſſos. Ac ni prælium nox diremiſſet, cœpta patratáque expugnatio eundem intra diem foret. [*Ibid. cap.* 16.]

Poſtero die miſere legatos, veniam liberis corporibus orantes. Servitii decem millia offerebantur. Quod aſpernati ſunt victores, quia trucidare deditos ſævum, tantam multitudinem cuſtodiâ cingere arduum: ut belli potiùs jure caderent. Datúmque militibus, qui ſcalis evaſerant, lignum cædis. Excidio Uſpenſium cæteris metus injectus, nihil tutum ratis, cùm arma, munimenta, impediti vel eminentes loci, amnéſque & urbes juxtà perrumperentur. Itaque Zorſines diu penſitato Mithridatiſne rebus extremis an patrio regno conſuleret; poſtquàm prævaluit gentilis utilitas, datis obſidibus, apud effigiem Cæſaris procubuit: magnâ gloriâ exercitûs Romani, quem incruentum & victorem, tridui itinere abfuiſſe ab amne Tanai conſtitit. Sed in regreſſu diſpar fortuna fuit: quia navium quaſdam, quæ mari remeabant, in littora Taurorum delatas circumvenêre barbari, præfecto cohortis & pleriſque aliis interfectis. [*Ibid. cap.* 17.]

Interea

Interea Mithridates, nullo in armis subsidio relicto, consultat cujus misericordiam experiretur. Frater Cotys proditor olim, deinde hostis metuebatur. Romanorum nemo id authoritatis aderat, ut promissa ejus magni penderentur. Ad Eunonem igitur confugiens, regiam ingreditur, genibúsque ejus provolutus, *Mithridates*, inquit, *terrâ marique à Romanis per tot annos quæsitus, sponte adsum. Utere ut voles prole magni Achæmenis: quod mihi solum hostes non abstulerunt.* Eunones claritudine viri, mutatione rerum, & prece haud degenere permotus, legatos litterásque ad Cæsarem mittit; quibus pro Mithridate non potentiam neque regnum precabatur, sed ne triumpharetur, néve pœnas capite expenderet. Claudius verò ambigens, venià an pœnâ illum afficeret, tandem ad mitiorem sententiam est perductus. [*Ibid. cap.* 18, 19, 20.]

4053 Quum Carrhenes Meherdatem ad rem gerendam vocaret, promptásque res ostentaret si citi advenirent; ille malo ductus consilio, non cominùs Mesopotamiam, sed flexu Armeniam petiit, id temporis importunam, quia hyems occipiebat. Exin nivibus & montibus fessi, postquàm campis propinquabant, copiis Carrhenis sunt adjuncti. Transmissóque amne Tigri, permeârunt Adiabenos; quorum rex Izates societatem Meherdatis palàm induerat, sed in Gotarzen per occulta & magis fida inclinabat. In transitu tamen capta est urbs Ninos vetustissima sedes Assyriæ. [*Ibid. cap.* 12. & 13.]

Mithridates Bosphoranus, per Junium Cilonem procuratorem Ponti Romam perductus, ferociùs quàm pro fortunâ disseruisse apud Claudium ferebatur: elatáque vox ejus in vulgum hisce verbis. *Non sum remissus ad te, sed reversus: vel si non credis, dimitte & quære.* Vultu quoque interrito permansit, quum juxta rostra custodibus circumdatus visui populo præberetur. Consularia insignia Ciloni, Aquilæ prætoria sunt decreta. [*Ibid. cap.* 21.]

Quum Bithyni Junium hunc Cilonem præfectum suum, jus dicente Claudio, numerum haud mediocriter captorum multis clamoribus postea accusarent, Claudiúsque præ turbâ non intelligens quid vellent, assistentes interrogaret quidnam dicerent Bithyni; Narcissum, in Cilonis gratiam mentitum, respondisse ferunt, agere eos gratias Junio: idque credentem Claudium subdidisse, *Præsit ergo adhuc eis alterum biennium.* [*Dio, lib.* 60. *pag.* 687.] Hoc verò tempore Cadius Rufus, iisdem Bithynis accusantibus, lege repetundarum damnatus est. [*Tacit. Annal.* 12. *cap.* 22. & *Histor. lib.* 1. *cap.* 77.]

Ituræi & Judæi, defunctis regibus Sohemo atque Agrippâ, provinciæ Syriæ additi sunt. [*Tacit. lib.* 12. *cap.* 23.] Agrippæ quidem junioris regnantis annos hinc deduci, & ex *Josepho* apparet, principium belli Judaici (quod mense Maio anni vulgatæ nostræ æræ Christianæ LXVI cœptum est) in XVII regni Agrippæ annum conjiciente; [*lib.* 2. *Belli, cap.* 13. *fin. cap.* 22. *init.*] & ex nummo Græco, suo loco exhibendo, in quo Judæa capta (circa mensem Septembrem anni ejusdem æræ LXX) Agrippæ anno XXI fuisse significatur. Verùm huic non *Judææ* regnum quod Agrippa pater, sed *Chalcidis* quod Herodes patruus habuerat, Claudius donavit; simul cum potestate in Templum Hierosolymitanum & sacrum ærarium, atque jure eligendi summos Pontifices, quæ idem patruo ipsius priùs concesserat. Paternum verò regnum ita provinciæ Syriæ est additum, ut proprios tamen procuratores à Cæsare acciperet: Ventidio Cumano Judææ & Galilææ administrationem hoc tempore, ut anteà, retinente, in interjectam autem inter utramque Samariam misso procuratore Felice, Claudii & matris ejus Antoniæ liberto; qui ab hâc *Antonii*, ab illo *Claudii* prænomen acceperat. Is frater alterius liberti Pallantis fuit: quem apud patronum Claudium *flagrantissimâ gratiâ* tum fuisse, à *Tacito* est notatum. [*lib.* 12. *cap.* 29.]

Gotarzes apud montem Sambulon vota diis loci suscepit, præcipuâ religione Herculis. Nondum verò satis aucto exercitu, flumine Cormâ pro munimento est usus. Et quanquàm per insectationes & nuncios ad prælium vocaretur, nectebat moras, locos mutabat, & missis corruptoribus exuendam ad fidem hostes emercabatur. Ex quibus Izates Adiabenus, & rex Acbarus Arabum (Edessenorum) cum exercitu abscesserunt; levitate gentili, & quia experimentis cognitum est, Barbaros malle Româ petere Reges quàm habere. At Meherdates validis auxiliis nudatus, cæterorum proditione suspectâ, quod unum reliquum, rem in casum dare, prælióque experiri statuit. Nec detrectavit pugnam Gotarzes, diminutis hostibus ferox. Concursúmque magnâ cæde, & ambiguo eventu: donec Carrhenem profligatis obversis, longiùs evectum integer à tergo globus circumveniret. Tum omni spe perditâ, Meherdates promissa Parrhacis paterni clientis secutus, dolo ejus vincitur, traditúrque victori. Atque ille non propinquum neque Arsacis de gente, sed alienigenam & Romanum increpans, auribus decisis vivere jubet, ostentui clementiæ suæ & in Romanos dehonestamento. [*Tacit. lib.* 12. *cap.* 14.] 4763 50

Josephus Matthiæ filius, quartum decimum ætatis annum agens, ex litterarum studiis eam laudem est consecutus, ut etiam à pontificibus & urbis Hierosolymitanæ primatibus de penitiori legum sensu consuleretur: quemadmodum in libro de Vitâ suâ ipse de se narrat.

Gotarze morbo obeunte, in regnum Parthicum accitus Vonones, Medis tum præsidens; brevi & inglorio imperio perfunctus est: réisque Parthorum in filium ejus Vologesen sunt translatæ; qui, maternâ origine ex pellice Græcâ, concessu fratrum regnum est adeptus. Ita *Tacitus*. [*lib.* 12. *cap.* 14. & 44.] Gotarzi verò, sublato per insidias, Vologesem frattem successisse, scribit *Josephus*. [*lib.* 20. *cap.* 2.] duobus cum germanis eodem secum patre genitis regna distribuisse addens, Pacoro grandiori Mediam, Tiridati minori Armeniam.

Bellum inter Armenios Iberósque exortum est: quod Parthis quoque ac Romanis gravissimorum inter se motuum causa fuit. Iberos Pharasmanes vetustâ possessione, Armenios frater ejus Mithridates ope Romanorum obtinebat. Erat Pharasmani filius Rhadamistus, 4764 51

decorâ proceritate, vi corporis insignis, claráque inter accolas famâ. Quum is paternum regnum affectaret, Pharasmanes vergentibus jam annis sibi metuens, aliam ad spem juvenem trahere cœpit, & Armeniam ostentare, pulsis Parthis datam Mithridati à semet memorando: sed vim differendam, & potiorem esse dolum adjiciens, quò incautum opprimerent. Ita Rhadamistus simulatâ adversùs patrem discordiâ, tanquam novercæ odiis impar, perrexit ad patruum: multáque ab eo comitate cultus, primores Armeniorum ad res novas illexit. [*Tacit. lib.* 12. *cap.* 44.]

Rhadamistus, reconciliationis specie assumptâ, regressus ad patrem, quæ fraude confici potuerint prompta nuntiavit, cætera armis exsequenda. Interim Pharasmanes belli causas confingit: prælianti sibi adversùs regem Albanorum, & Romanos auxilio vocanti fratrem adversatum; eámque injuriam excidio ipsius ultum iturum. Simul magnas copias filio tradidit. Ille eruptione subitâ territum exutúmque campis Mithridatem compulit in castellum Gorneas, tutum loco ac præsidio militum, quibus Cœlius Pollio præfectus, centurio Casperius præerat. Rhadamistus frustrà vel cum damno tentatis munitionibus, avaritiam præfecti emercatur; obtestante Casperio, ne socius rex, ne Armenia donum populi Romani, scelere & pecuniâ venderentur. Postremò quia multitudinem hostium Pollio, jussa patris Rhadamistus, obtendebant, pactus inducias, abscedit: ut niti Pharasmanem bello absterruisset, T. Numidium Quadratum præsidem Syriæ doceret quo in statu Armeniæ forent. [*Ibid. cap.* 45.]

Periodus Calippica *sexta* incipit.

Digressu Casperii centurionis velut custode exsolutus Pollio præfectus, Mithridatem ad fœdus cum Pharasmane, seniore fratre, sanciendum hortatur; cætera quoque necessitudinum nomina referens, quòd filiam ejus in matrimonio haberet, quòd ipse Rhadamisto socer esset. Cunctante Mithridate, & suspectis præfecti consiliis quòd pellicem polluerat, inque omnem libidinem venalis habebatur; Casperius interim à Pharasmane, ut Iberi obsidio abscedant, expostulat. Ille propalàm incerta, & sæpiùs molliora respondens, secretis nuntiis monet Rhadamistum, oppugnationem quoquo modo accelerare. Augetur flagitii merces, & Pollio occultâ corruptione impellit milites, ut pacem flagitarent, seque præsidio abituros minitarentur. Quâ necessitate, Mithridates diem locúmque fœderi accepit, castellóque egreditur. Ac primò Rhadamistus in amplexus ejus effusus, simulavit obsequium, socerum ac parentem appellans. Adjecit & jusjurandum, non ferro, non veneno vim allaturum: simul in lucum propinquum traxit, provisu suo illic sacrificium paratum dictitans, ut diis testibus pax firmaretur. Ibi verò prostrato Mithridati injiciuntur catenæ: tandémque jussis Pharasmanis acceptis, Rhadamistus quasi jurisjurandi memor patruum & socerum suum, ejúsque conjugem sororem suam, projectos in humum & veste multâ gravique opertos necavit. Filii quoque ejus, quòd cædibus parentum illachrymaverant, trucidati sunt. [*Tacit. lib.* 12. *cap.* 46. & 47.]

Quadratus cognoscens proditum Mithridatem, & regnum ab interfectoribus obtineri, vocat concilium, docet acta, & an ulciscisceretur consultat. Paucis decus publicum curæ: plures absistendum ab ultione censent. Ne tamen annuisse facinori viderentur, & diversa Cæsar præciperet; missi ad Pharasmanem nuntii sunt, ut abscederet à finibus Armeniæ, filiúmque abstraheret. [*Ibid. cap.* 48.]

4055 Erat Cappadociæ procurator Julius Pelignus, ignaviâ animi & deridiculo corporis juxtà despiciendus; sed Claudio perquàm familiaris, cùm privatus olim iners otium oblectaret. Is Pelignus auxiliis provincialium contractis, tanquam recuperaturus Armeniam, dum socios magis quàm hostes prædatur, abscessu suorum, & incursantibus Barbaris, prælii egens, ad Rhadamistum venit: donisque ejus evictus, ultrò regium insigne sumere cohortatur; sumentique adest author & satelles. Quod ubi turpi famâ divulgatum; ne cæteri quoque ex Peligno conjecturentur, Helvidius Priscus legatus cum legione mittitur, rebus turbidis pro tempore ut consuleret. Itaque properè montem Taurum transgressus, moderatione plura quàm vi compoſuerat: cùm redire in Syriam jubetur, ne initium belli adversùs Parthos exsisteret. Nam Vologeses casum invadendæ Armeniæ obvenisse ratus, quam à majoribus suis possessam, externus rex flagitio obtineret, contraxit copias, fratrémque Tiridatem deducere in regnum paravit; ne qua pars domûs sine imperio ageret. Incessu Parthorum, sine acie pulsi Iberi: urbesque Armeniorum Artaxata & Tigranocerta jugum accepere. Dein atrox hyems, seu parùm provisi commeatus, & orta ex utroque tabes, perpellunt Vologesen omittere præsentia. [*Ibid. cap.* 49. & 50.]

Vacuam rursùs Armeniam Rhadamistus invasit, truculentior quàm anteà, tanquam adversùs defectores, & in tempore rebellaturos. Atqui illi, quamvis servitio sueti, patientiam abrumpunt, armisque regiam circumveniunt. Nec aliud Rhadamisto subsidium fuit, quàm pernicitas equorum quibus seque & Zenobiam conjugem abstulit. Sed conjux gravida, primam utcumque fugam ob metum hostilem & mariti charitatem toleravit. Post festinatione continuâ, ubi quati uterus, & viscera vibrantur, oravit ut morte honestâ contumelias captivitatis eximeretur. Ille primò amplecti, allevare, adhortari, modò virtutem admirans, modò timore æger, ne quis relictâ potiretur. Postremò violentiâ amoris, & facinorum non rudis distringit acinacem, vulneratámque ad ripam Araxis trahit, flumini tradit, ne corpus etiam auferretur. Ipse præceps Iberos ad patrium regnum pervadit. Interim Zenobiam placidâ illuvie spirantem, ac vitæ manifestam, advertêre pastores: & dignitate formæ haud degenerem reputantes, obligant vulnus, agrestia medicamenta adhibent; cognitóque nomine & casu, in urbem Artaxata ferunt. Unde publicâ curâ deducta ad Tiridatem, comitérque excepta, cultu regio habita est. [*Ibid. cap.* 50. & 51.]

Quidam

Quidam Christiani nominis professores, è secta Pharisæorum, Antiochiam è Judæâ descendentes, Christianos ex Gentibus circumcidi oportere dicebant & legem Mosis observare, si salvi esse vellent; multorum in Syriâ & Ciliciâ fratrum animas perversâ suâ doctrinâ perturbantes. Quibus Paulus & Barnabas acriter se opposuerunt. (*Act.* XV. 1,2,5,23,24.) Eos παρεισάκτους ψευδαδέλφους, *irreptitios falsos fratres*, appellat Paulus, (Galat. II. 4.) eorúmque antesignanum *Cerinthum* hæresiarcham fuisse, docet *Philastrius*, de hæres. cap. 87. & *Epiphanius*, hæres. 28.

Paulus, annis quatuordecim post profectionem Hierosolymitanam triennio à conversione suâ exacto susceptam, ascendit Hierosolymam unà cum Barnabâ. [*Galat.* II. 1.] utroque cum aliis nonnullis ab Ecclesiâ Antiochenâ eò misso, ut Apostolorum & Presbyterorum Hierosolymitanorum (quorum nomine ad dogma suum tuendum turbones isti sunt abusi) de obortâ controversiâ sententiam exquirerent. (*Act.* XV. 2, 3, 24.) 4765 52

Ascendit autem Paulus ex revelatione, assumpto simul & Tito Græco: quem ad circumcisionem cogi noluit, ne falsis illis fratribus ad momentum cedere videretur. [*Galat.* II. 1,--5.]

Paulus & Barnabas in itinere per Phœniciam & Samariam narrantes conversionem Gentium, fratres omnes magno affecerunt gaudio. Et quum pervenissent Hierosolymam, excepti sunt ab Ecclesiâ, & ab Apostolis ac Presbyteris; & retulerunt quanta Deus per ipsos effecerat. [*Act.* XV. 3, 4.]

Paulus privatim primariis inter Apostolos, Jacobo, Petro & Johanni, (qui existimabantur esse columnæ) exposuit Evangelium quod prædicabat inter Gentes. Qui cùm vidissent ipsi concreditum fuisse Evangelium inter Gentes sicut Petro inter Judæos, & cognovissent gratiam ipsi datam, dextras societatis dederunt ei ac Barnabæ: ut *illi* apud Gentes, ipsi verò apud Judæos Apostolatu fungerentur; monentes tantùm, ut pauperum qui Hierosolymis erant sublevandorum curam susciperent. [*Galat.* II. 2, 7, 9, 10.]

Concilio Apostolorum & Presbyterorum Hierosolymis habito, quum post multam disceptationem Petrus sententiam suam dixisset, Barnabas & Paulus exposuerunt quanta per ipsos miracula Deus inter Gentes edidisset. Concludente deinde Jacobo, communi Apostolorum & Presbyterorum & totius Ecclesiæ decreto nihil aliud credentibus Gentibus imponi placuit, quàm ut ab idolothytis, scortatione, suffocato, & sanguine abstinerent. In quam sententiam Synodica ab iis ad Antiochenos & reliquos in Syriâ & Ciliciâ fratres scripta est epistola: quam primi nominis in Ecclesiâ viris, Judæ cognomento Barsabæ & Silæ, cum Paulo & Barnabâ, Antiochiam perferendam tradiderunt. Qui cùm Antiochiam venissent, redditâ & lectâ Epistolâ, magno fratres gaudio perfuderunt: Judâ quoque & Silâ, qui & ipsi Prophetæ erant, multo eos sermone confirmantibus. [*Act.* XV. 6,-32.]

Aliquanto pòst, Judâ ad Apostolos reverso, Sylæ visum est Antiochiæ manere: ubi Paulus quoque & Barnabas cum aliis multis, verbum Domini prædicaverunt. [*Ibid.* 33, 34, 35.]

Josephus Matthiæ filius, anno ætatis 16. cuinam Judæorum sectæ sese addiceret deliberans, omnium trium (Pharisæorum sc. Sadducæorum & Essenorum) duro & magno labore cepit experientiam. [*Joseph. de Vitâ suâ.*]

Pallanti Claudii liberto prætoria insignia, & centies quinquagies sestertiûm decreta sunt. (*Tacit. lib.* 12. *cap.* 53.)

Quum Galilæis, ad festum Hierosolymam proficiscentibus, per Samariam necessariò esset transeundum; (*Johann.* IV. 3, 4.) ad vicum Samaritarum Naïn (al. Geman) in Magno campo situm, Galilæo quodam interfecto, indéque pugnâ inter viatores & vicanos ortâ, multi Galilæorum deliberati sunt. Id indignè ferentes eorum primates, ad arma Judæos concivérunt, hortantes ut se in libertatem asserrent. Servitutem enim etiam per se molestam, tum verò fieri intolerabilem, si cum subditorum injuriis conjuncta sit. Hierosolymis igitur, relictâ diei solennitate, armatum vulgus in Samariam impetum fecit; nec cuiquam principum suorum retinenti acquiescere voluit. Asciti quoque in auxilium latronum duces, Eleazarus Dinæi filius & Alexander, in Acrabatenæ regioni conterminos Samaritas irruentes, promiscuam ediderunt cædem; & à nullius ætatis exitio temperantes, vicos etiam inflammaverunt. At Cumanus, cognitis quæ gesta fuerant, assumpsit secum unam equitum Sebastenorum alam, & quatuor cohortes peditum: armatisque etiam Samaritanis, contra Judæos profectus eósque assecutus, multos eorum qui Eleazarum erant secuti interfecit, plures verò captos abduxit. Tum verò Hierosolymitanorum primores, ut viderunt ad quantam calamitatem ventum esset, induti saccos & capita sparsi cinere, reliquam multitudinem quæ ad vastandos Samaritanorum fines irruerat, precabantur ut ab incepto desinerent; præ oculis ponentes diruendam patriam, Templum incendendum, liberósque cum uxoribus captivos abducendos: rogabántque ut depositis armis suas quisque domos repeteret. Quibus Judæi tandem acquiescentes, recessérunt; latrones verò ad loca munita reversi sunt denuò. Atque ex eo tempore universa Judæa repleta est latronum receptaculis. [*Joseph. lib.* 2. *Belli, cap.* 12. *num.* ult. *& lib.* 20. *Antiquit. cap.* 5.]

Samaritanorum primates Numidium Quadratum Syriæ præsidem tunc Tyri degentem convenerunt; vindictam de Judæis, qui vicos eorum diripuerant & incenderant, postulantes. Præstò autem fuerunt etiam Judæorum nobiles, & Jonathas filius Anani summus Pontifex: qui objecta diluentes, initium tumultûs à Samaritanis profectum dicebant, qui primi homicidium perpetrassent; causam tamen calamitatum postea secutarum fuisse Cumanum, qui illorum muneribus corruptus eam cædem ulcisci noluerit. His auditis, Quadratus judicium distulit; dicens se prolaturum sententiam, postquàm præsens apud Judæam rei veritatem exactiùs cognoverit. Ita tum infecto negotio discessum est. [*Id. ibid.*]

Interim Felix intempestivis remediis delicta accendebat, æmulo ad deterrima Ventidio Cumano, cui pars provinciæ habebatur: ita divisis, ut huic Galilæorum natio, Felici Samaritæ

parerent; discordes olim, & tam contempta regentium minùs coërcitis odiis. Igitur raptare inter se, immittere latronum globos, componere insidias, & aliquando prœliis congredi, spoliáque & prædas ad procuratores referre. Hinc primò lætari: mòxque glisscente pernicie, cùm arma militum interjecissent, cæsi milites sunt. Arsissèrque bello provincia, ni Quadratus Syriæ rector subvenisset. [*Tacit. lib.* 12. *cap.* 54.]

Nec diu adversùs Judæos qui in necem militum prorupерant, dubitatum, quin capite pœnas luerent: Cumanus & Felix cunctationem afferebant, quia Claudius causis rebellionis auditis, jus statuendi etiam de procuratoribus illi dederat. Sed Quadratus Felicem (utpote Pallantis, qui Romæ omnia tum poterat, fratrem) inter judices ostentavit, receptum in tribunal, quò studia accusantium deterrerentur: & flagitiorum quæ duo deliquerant, unus Cumanus damnatus; & quies provinciæ reddita est. [*Id. ibid.*]

Agrestium Ciliciæ nationes, quibus *Clitarum* cognomentum, Trosobore (sive Atosoboro) duce, montes asperos caltris cepère: atque inde decursu in littora aut urbes, vim cultoribus ac opidanis, ac plerumque in mercatores ac naviculatios audebant. Obsessáque civitas Anemuriensis, & missi è Syriâ in subsidium equites cum præfecto Curtio Severo turbantur: quòd duri circùm loci, peditibúsque ad pugnam idonei, equestre prælium haud patiebantur. Dein rex ejus oræ Antiochus, blandimentis adversùs plebem, fraude in ducem, quum Barbarorum copias dissociasset; Trosobore paucisque primoribus interfectis, cæteros clementiâ composuit. [*Id. ibid. cap.* 55.]

Petrus Apostolus Antiochiam veniens, cum Gentilibus fidelibus edebat & familiariter conversabatur. Verùm quum Hierosolymis eò venissent à Jacobo fratres Judæi nonnulli, eorum offensionem metuens, à Gentilibus subduxit se. Cujus exemplum secuti sunt & reliqui Ecclesiæ Antiochenæ Judæi: adeò ut Barnabas quoque simul abriperetur eorum simulatione. Eam præposteram simulationem, libertati Evangelicæ contrariam, non ferens Paulus, Petro in os restitit, ejúsque timiditatem coram omnibus acriter corripuit. [*Galat.* II. 11,—14.]

4056 Quadratus in Samariam veniens, cùm jussisset reos causam suam dicere, comperit Samaritanorum culpâ tumultum primùm excitatum fuisse. Cæsaream verò procedens, cognito quòd Judæorum quidam res novas moliri essent, in crucem egit quos Cumanus vivos ceperat & vinctos ibi reliquerat. Inde profectus in vicum Lyddam instar urbis amplum, sedens pro tribunali, iterùm Samaritanorum causam audiens, didicit è quodam Samaritâ, Dortum Judæorum primatem cum aliis quatuor sociis Judæos ad defectionem solicitasse: quos ille affecit supplicio. Et Judæorum 18 viros, quos cognovit pugnæ fuisse participes, securi percussit. [*Joseph. lib.* 2. *Belli, cap.* 11. *vel.* 12. *&* *lib.* 20. *Antiquit. cap.* 5.] 4766 53

Duos principes sacerdotum, Jonatham & Ananiam, ejúsque filium Ananum, & nonnullos alios Judæos nobiles, Quadratus ad Cæsarem misit: similitérque Samaritanorum nobilissimos quosque. Præcepit etiam Cumano procuratori, & Celeri tribuno, Romam navigare reddituros Claudio rationem eorum quæ in regione gesserant. [*Id. ibid.*]

His ita compositis, Quadratus veritus ne novum aliquid Judæi molirentur, Lyddâ ascendit Hierosolyma: ubi pacata invenit omnia, populúmque occupatum patrio azymorum festo, & operantem sacrificiis. Credens igitur nihil novaturos, reliquit agentes festa, & Antiochiam repetiit. [*Id. ibid.*]

Cumanus & Samaritæ Romam missi statutâ die causam suam jussi sunt dicere. Comparaverant autem sibi favorem libertorum & amicorum Cæsaris: quorum operâ vicissent adversarios Judæos, nisi Agrippa junior tum Romæ degens, & Judæorum primores premi favore potentum videns, multis precibus obtinuisset ab Agrippinâ uxore Claudii, ut marito persuaderet legitimè causam cognoscere, & in deprehensos tumultûs authores justam proferre sententiam. Claudius igitur his precibus præmollitus, auditis partibus, ut comperit à Samaritanis factum tumultûs principium, eos qui tum ad judicium venerant supplicio tradidit. Cumanum mulctavit exilio. Celerem verò tribunum vinctum Hierosolymam mittens, Judæis ad supplicium tradidit; ut per urbem tractus capite cæderetur. [*Id. ibid.*]

Procuratorem deinde in Judæam destinavit Claudium Felicem, fratrem Pallantis: qui eam provinciam, unà cum Samariâ & Galilæâ administraret. [*Id. ibid.*] quod precibus suis Jonathas summus Pontifex à Cæsare obtinuit. [*Id. lib.* 20. *Antiquit. cap.* 6.] Claudium ex libertis suis *Felicem cohortibus & alis, provinciæque Judææ præposuisse, tertium reginarum maritum*; scribit Suetonius. [*in Claudio, cap.* 28.] quem & *Judææ impositum, cuncta malefacta sibi impunita ratum* futura, *tantâ potentiâ fulnixo*, in Annali 12°. [*cap.* 54.] scribit Tacitus: in 5°. etiam Historiarum suarum libro [*cap.* 9.] de tyrannico illius in Judææ regimine amplius addens, *Antonius Felix per omnem sævitiam ac libidinem jus regium servili ingenio exercuit, Drusillâ Cleopatræ & Antonii nepte in matrimonium acceptâ: ut ejusdem Antonii Felix progener, Claudius nepos esset.*

Quum rex Agrippa junior per quadriennium præfuisset Chalcidi, Claudius post exactum imperii annum 12. eâ illi ablatâ, in majus eum regnum transtulit. Philippi tetrarchiâ ei donatâ, Batanæâ videlicèt & Gaulanitide, simul cum Trachonitide; adjunctâ etiam Abilâ Lysaniæ tetrarchiâ, quam Varus rexerat. [*Joseph. lib.* 20. *Antiqu. cap.* 5. *cum lib.* 2. *Belli, cap.* 11. *vel.* 12.]

His donationibus à Cæsare ornatus juvenis collocavit Azizo Emesenorum regi circumciso sororem Drusillam. Epiphanes enim Antiochi Commagenorum regis filius recusavit ejus nuptias, quòd mutatâ sententiâ Judæorum religionem amplecti nollet, ut erat pollicitus puellæ parentibus: Mariammen quoque matrimonio conjunxit Julio Archelao Chelciæ filio, cui ab Agrippâ patre jam antè desponsata fuerat. [*Id. ut supr. lib.* 20. *cap.* 5.]

Josephus Matthiæ filius Bani cujusdam institutum imitari cœpit; qui in solitudine vivens,

amictum sibi parabat ex arboribus, & sponte provementibus alimentis utebatur, crebrisque ob continentiam nocte ac die lavacris frigidis: atque in ejus contubernio tres annos exegit. [*Id. in lib. de Vitâ suâ.*]

Nero, causâ Ilienium susceptâ, Romanum Trojâ dimissum, & Juliæ stirpis authorem Æneam, aliâque haud procul fabulis vetera facundè exsecutus, impetravit ut Ilienses omni publico munere solverentur. [*Tacit. lib.* 12. *cap.* 58.] Clandiúsque illis, quasi Romanæ gentis authoribus, tributa in perpetuum remisit: recitatâ vetere epistolâ Græcâ Senatûs populíque Romani, Seleuco regi amicitiam & societatem ita demum pollicentis, si consanguineos suos Ilienses ab omni onere immunes præstitisset. [*Sueton. in Claudio, cap.* 25.]

Rhodiis quoque, ob pœnitentiam veterum delictorum, libertatem Claudius reddidit; ademptam sæpè aut firmatam, prout bellis externis meruerant, aut domi seditione deliquerant. [*Sueton. & Tacit. ut supr.*] Pro Rhodiis verò atque Ilienſibus Neronem Græcè apud patrem *consulem*, Claudium videlicèt ante biennium postremum suum Consulatum gerentem, verba fecisse, scribit Suetonius. [*in Nerone, cap.* 7.]

Tributum Apamienſibus terræmotu convulsis in quinquennium à Claudio est remissum. [*Tacit. lib.* 12. *cap.* 58.]

Retulit dein Claudius de immunitate Coïs tribuendâ. Multáque super antiquitate eorum memoravit. Argivos vel cum Laronæ parente (Cæo, à quo insulæ nomen datum) vetustissimos insulæ cultores: mox adventu Æsculapii artem medendi illatam, maximéque inter posteros celebrem fuisse; nomina singulorum referens, & quibus quisque ætatibus vigu issent. Quin etiam dixit Xenophontem (Coum meditum) cujus scientiâ ipse uteretur, eâdem stirpiſi ortum: precibúsque ejus dandum, ut omni tributo vacui in posterum Coi, sacram & tantùm Dei ministram insulam colerent. [*Id. ibid. cap.* 61.]

Quum Barnabam sollicitaret Paulus, ut Ecclesias simul inviserent in quibus Evangelium annunciavissent, consulebat Barnabas ut Johannem Marcum secum assumerent. Contrà verò censebat Paulus, non esse assumendum eum, qui ab ipsis abscessisset ex Pamphyliâ, [*Act.* XIII. 13.] nec eorum comes in illo opere fuisset. Unde ægrè ferente Barnabâ, consobrino suo (*Coloss.* IV. 10.) eam infamiæ notam inurendam, tanta inter eos orta est contentio, ut alter ab altero discederet. Et Barnabas quidem, assumpto Marco, navigavit in Cyprum, patriam suam. Paulus verò allecto Silâ, commendatus gratiæ Dei à fratribus, peragravit Syriam ac Ciliciam, confirmans Ecclesias. [*Act.* XV. 36,--41.]

Veniens Paulus Derben & Lystram, inter discipulos offendit ibi Timotheum, natum patre quidem Græco sive Gentili, matre verò Judæâ fideli (Eunice:) cui omnes qui Lystris erant & Iconii fratres bonum perhibebant testimonium. Eum secum assumpturus Paulus, quò Judæos magis lucrifaceret, priùs circumcidendum curavit. [*Act.* XVI. 1, 2, 3.]

Paulus & Silas, prout pertransibant urbes, tradebant eis observanda illa quæ decreta fuerant ab Apostolis & Presbyteris qui erant Hierosolymis. Et ecclesiæ confirmabantur fide, & numero augebantur quotidie. [*Ibid.* 4, 5.]

Phrygiâ deinde peragratâ & Galaticâ regione; prohibiti à Spiritu sancto prædicare verbum Dei in Asiâ, quum venissent in Mysiam, tentabant ire in Bithyniam: sed non permittente eos ire Spiritu, à Mysiâ descenderunt Troadem. Ibi in somnis Paulo adstare visus est vir quidam Macedo, dicens, *Transiens in Macedoniam succurre nobis.* [Act. XVI. 6,--9.]

Ut visum hoc ille vidit, *statim studuimus abire in Macedoniam; certi facti quòd vocasset nos Dominus ad evangelizandum eis*: inquit *Lucas*, [*Act.* XVI. 10.] qui hic & deinceps de Paulo & ejus comitibus in primâ personâ loquens, cùm hactenùs de eis in tertiâ locutus fuisset, ab hoc tempore comitem se Paulo in prædicatione Evangelii adjunctum fuisse, satis indicat.

4057 Paulus & Silas, cum Lucâ & Timotheo, profecti Troade, recto cursu Samothracen venerunt, & sequente die Neapolim, atque illinc Philippos; quæ primaria ejus tractûs Macedoniæ urbs erat, & juris Italici colonia: commoratique sunt in eâ urbe aliquot dies. [*Act.* XVI. 11, 12.]

Die sabbathi egressi ex urbe ad flumen, ubi erat proseucha, allocuti sunt mulieres quæ illuc convenerant. Inter quas una Lydia Deum colens, quæ purpuram vendebat in urbe Thyatirorum, attendens iis quæ à Paulo dicebantur, cor ejus Domino adaperiente, in Christum credidit. Quæ cum totâ suâ domo baptizata, Paulum cum comitibus suis hospitio excepit. [*Ibid.* 13, 14, 15.]

Proficiscentibus posteà illis ad proseucham, immundus spiritus ex ancillâ pythonissâ eos per multos dies subsecuta clamabat: *Isti homines servi sunt Dei altissimi, qui annunciant vobis viam salutis.* Quod molestè ferens Paulus, spiritui illi mandavit per nomen Jesu, ut ex illâ exiret. Quo facto, videntes ancillulæ domini abiisse spem quæstûs sui, Paulum & Silam in forum pertrahentes, tantum clamoribus suis apud prætores effecerunt, ut virgis uterque publicè cæderetur & in carcerem conjiceretur. Ubi mediâ nocte illis orantibus & hymnos Deo canentibus, magno terræ motu facto, foribus carceris omnibus apertis & inclusorum omnium vinculis laxatis, quum ad desperationem redactus custos stricto gladio seipsum erat interempturus, à Paulo & Silâ ad Christi fidem est conversus, & cum universâ familiâ eâ ipsâ nocte baptizatus. Die autem exorto, mittentibus prætoribus ut liberi dimitterentur, de contumeliâ & injuriâ acceptâ cum his expostulantes illi, quòd cives Romanos indictâ causâ publicè cæsos in carcerem conjecissent: ab ipsis advenientibus non sine honore liberantur, atque ut urbe excederent rogantur. Qui introeuntes ad Lydiam, quum accedentes fratres fuissent consolati, ex urbe egressi sunt. [*Ibid.* 16,--40.]

Itinere deinde facto per Amphipolim & Apolloniam, venerunt Thessalonicam (totius Mace-

doniæ metropolim) ubi erat synagoga quædam Judæorum. (*Act.* XVII. 1.) Illic, tantis contumeliis priùs Philippis affectus, Evangelium Dei cum multo certamine annunciaviſſe ſe ſcribit Paulus apoſtolus. [*I Theſſal.* II. 2.] Nam ſecundùm conſuetudinem ſuam in Judæorum ſynagogam ingreſſus per tria Sabbatha cum eis ex Scripturâ de Chriſto diſſerut. Quorum nonnullis credentibus, conſociata eſt Paulo & Silæ religioſorum Græcorum multitudo magna, & ex mulieribus primariis non paucæ. (*Act.* XVII. 2, 3, 4.)

Theſſalonicenſes non de fide tantùm Chriſtianâ, ſed etiam de futurâ apoſtaſiâ & Antichriſti revelatione Paulus edocuit. [II *Theſſal.* II. 5.]

Quum Paulus diutiùs Theſſalonicæ hæreret, ſemel atque iterùm à Philippenſibus neceſſaria vitæ ſubſidia accepit. [*Philip.* IV. 16.] Sed increduli Judæi, aſſumptis quibuſdam viris circumforaneis improbis, & tumultu in civitate excitato, Jaſonem (in cujus domo Paulus cum comitibus hoſpitabatur) & quoſdam fratres ad magiſtratus traxerunt, & magnis clamoribus accuſarunt. Quibus cùm ab illis fuiſſet ſatisfactum; fratres ſtatim per noctem Paulum ſimul & Silam emiſerunt Beream. [*Act.* XVII. 5,-10.]

Hic quoque quum in ſynagogam Judæorum intrantes ex ſcripturis diligenter prædicarent Chriſtum, & auditores prædicata cum ſcripturis conferentes, ea per omnia congruere cum illis invenirent; multi crediderunt ex eis, & Græcarum mulierum honoratarum & virorum non pauci. Cúmque Judæi Theſſalonicenſes illuc venientes turbam contra Paulum concitarent: fratres eum ſtatim emiſerunt, velut iturum ad mare, ſed Athenas uſque deduxerunt; accepto ad Silam & Timotheum Beroæ relictos mandato, ut ad ipſum venirent quàm citiſſimè. (*Ibid.* 10,--15.)

Judæos impulſore Chreſto aſſiduè tumultuantes Claudius Româ expulit. (*Sueton. in Claudio*, *cap.* 25.) Hujus Chreſti ſolus, ni fallor, meminit *Suetonius*: nam *Chriſtum* D. N. (à quo *Chriſtiani*, alibi ab eodem memorati, denominationem acceperunt) hic ab illo fuiſſe intellectum, adhuc mihi perſuadere non poſſum. 4767 54

Paulus, dum Silam & Timotheum Athenis expectat, diſſerebat in ſynagogâ cum Judæis & religioſis, & in foro quotidie cum quibuſvis obviis; cum Epicureis quoque & Stoicis philoſophis de Chriſto & reſurrectione diſputans. Deinde, ut peregrinorum Deorum annunciator, cauſam dicturus in medium Areopagum raptus, doctiſſimâ oratione ibi habitâ, tum ex arâ ipſorum *Ignoto Deo* dicatâ, tum ex Arati poetæ teſtimonio *Dei progeniem nos* eſſe confirmante, eundem quem ipſi ignorantes colebant Deum à ſe annunciari oſtendit. (*Act.* XVII. 16,-31.) Judæorum verò Deus *Ignoti* apud Gentes appellationem obtinebat: eodem ſenſu *incertus Deus* Lucano in libro 2. Pharſal. *incertum numen* Trebellio Pollioni in vitâ Claudii, & *innominatus Deus* C. Caligulæ apud *Philonem* in lib. de legatione ad eundem, nominatus. Cui ut Carmeli montis incolæ (apud *Tacitum*, in Hiſtor. lib. 2. cap. 78.) neque ſimulacrum tribuebant, neque templum, ſed aram tantùm & reverentiam: ita Athenienſes quoque *Aram miſericordiæ* in mediâ ſuâ urbe ſine ullo ſimulachro ſimiliter poſuerunt. in 12°. libro Thebaidos ita referente Statio:

Paulus. *Nulla autem effigies, nulli commiſſa metallo*
Forma Dei; mentes habitare & pectora gaudet.

Inter Athenienſes à Paulo ad Chriſti fidem hoc tempore converſos, fuit Dionyſius Areopagita, & mulier (vel uxor ejus, ut viſum Ambroſio, Chryſoſtomo & Auguſtino) nomine Damaris, & alii cum eis. [*Act.* XVII. 34.]

Felix Judææ procurator, viſâ Druſillâ Agrippæ regis ſorore, fœminarum omnium pulcherrimâ, amore ejus captus, Simonem amicum ſuum, Judæum genere Cyprium, pro mago ſe gerentem, ad eam miſit, qui mulierem ſolicitaret ut relicto marito Azizo Emeſenorum rege ipſi nuberet; beatam fore pollicens, ſi non faſtidiret hominem. Illa malè conſulta volens evadere moleſtationes ſororis Bernices, invidentis ſibi formæ præcellentiam, conſenſit calcatâ religione patriâ Felici nubere. Ipſa verò Bernice, patrui ſui Herodis regis Chalcidis vidua, quum ſpargeretur rumor cum fratre (Agrippâ rege) eam congredi, ſuaſit Polemoni regi Ciliciæ, ut circumciſus priùs ſe duceret; rata ſic ſe coarguturam mendacium. Nec recuſavit Polemon, inductus maximè mulieris divitiis: id tamen conjugium diuturnum non fuit, propter intemperantiam (ut fertur) diſcedente ab eo Bernice. Qui mox deſertus ab uxore, & ipſe Judaicæ religionis deſertor factus eſt. (*Joſeph. lib.* 20. *cap.* 5.)

Eodem tempore etiam Mariamne (tertia regis Agrippæ ſoror) Julium Archelaum Chelciæ filium dedignata, migravit in thalamum Demetrii, primi inter Alexandrinos Judæos tam opibus quàm genere, & tum Alabarchiæ magiſtratum gerentis. (*Id. ibid.*)

Paulus Silam & Timotheum, qui Beream ad ipſum venerant, iterùm in Macedoniam remittens, ſolus Athenis remanſit. Et ipſe quidem ſemel atque iterùm in animo habuerat Theſſalonicam proficiſci; nec potuerat tamen id exequi, à Satanâ præpeditus: ideòque Timotheum eò miſit, qui Theſſalonicenſes in fide confirmaret & conſolaretur. (*Act.* XVIII. 5. I *Theſſal.* II. 17, 18. & III. 1, 2.)

Interim, relictis Athenis, venit Corinthum: ubi Judæum Aquilam invenit, & Priſcillam uxorem ejus; qui nuper ex Italiâ venerant, quòd edixiſſet Claudius ut omnes Judæi Româ excederent. Et quia idem cum illis conficiendi tabernacula artificium exercebat, manſit apud eos Paulus & operabatur. Diſſerebat tamen in ſynagogâ omnibus Sabbathis, & in ſuam ſententiam adducebat tum Judæos tum Græcos. (*Act.* XVIII. 1,-4.)

Hic verò Paulus ſuâ manu Stephanæ familiam baptizavit. (I *Corinth.* I. 16.) quæ primitiæ fuerunt Achaiæ, & ſeſe in miniſterium ſanctis addixerunt. (*Ibid.* XVI. 15.)

Ut advenerunt è Macedoniâ Silas & Timotheus, quum Paulo magno cum zelo Chriſtum prædicanti Judæi obliſterent ac blaſphemarent; veſtibus ſuis in illos excuſſis, diverſit ille ad Gen-

tes:

ad Aquilam Ecclesiae regendae cathedra pulsa, quousque Roma, quae sola tantum habuit, duas haberet.

Quod autem Romae, quando Petrus ibi non fuit, Ecclesiae Christianae non duae, sed una tantum fuerit, ex Irenaeo, qui Romanorum Episcoporum successionem recenset, ita certum est, ut nihil certius.

Ἐπὶ τούτου τοῦ Κλήμεντος στάσεως οὐκ ὀλίγης τοῖς ἐν Κορίνθῳ ἀδελφοῖς ἐνεστώσης, γράφει καὶ ἡ ἐν Ῥώμῃ ἐκκλησία ἱκανωτάτην ἐπιστολὴν τοῖς Κορινθίοις, παρακαλοῦσα αὐτοὺς εἰρηνεύειν καὶ ἀνακαινίζειν τὴν πίστιν αὐτῶν, καὶ ἃ νῦν ἐκ παραδόσεως ἐκομίσατο, ἀπαγγέλλουσα· Ἐν θεῷ γὰρ ζῶντι ἡμᾶς ἐκέλευσε καὶ ἀληθινῷ προσεύχεσθαι ὑπὲρ τῶν ἁμαρτιῶν καὶ ἀγνοιῶν καὶ πλημμελειῶν καὶ παραπτωμάτων ἡμῶν, ὑπὲρ τῶν ἀρχόντων καὶ ἡγουμένων ἡμῶν, ὑπὲρ τῶν ἐπὶ γῆς βασιλέων καὶ ἀρχόντων. Ὑπὲρ τῆς εἰρήνης καὶ ὁμονοίας αὐτοῖς ἐδεήθη, ἵνα μὴ ἐν τούτοις ὦμεν, ἃ ἐκεῖνος ἐνετείλατο διὰ τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Ἐν τούτῳ τοῦ Κλήμεντος τὸ ἐπιστολικὸν ἐπιτίμιον ἐπὶ τοὺς ἐν Κορίνθῳ ἀδελφοὺς ἐπὶ τῇ στάσει τῇ ἐν Κορίνθῳ ἐνεστώσῃ, ἐπὶ τοὺς ἐκλεκτοὺς τοῦ θεοῦ, ἐπὶ τοὺς ἁγίους τοῦ θεοῦ,

cum promissâ pecuniâ induxit, ut per sicarios interimendum eum curaret. Quidam igitur quasi religionis ergo in urbem ascendentes sicis clàm succincti sub vestibus, & Jonathæ famulitio permixti, peremerunt hominem. Cujus facinoris quia nemo ultor extitit, invitati hâc licentiâ sicarii per singula festa ventitantes & ferrum celantes pari modo immixti turbis, alios propter privatas inimicitias, alios conducti pecuniâ, non modò in reliquis urbis partibus sed etiam in ipso Templo, impunè confodiebant. [*Id. ibid.*]

Et urbs quidem talibus infestabatur latrociniis. Impostores autem & magi turbas illectas post se trahebant in solitudines, pollicentes se divinitùs ostensuros clarissima signa & prodigia: persuasâque multitudo mox pœnas luit dementiæ, à Felice retracta & neci data. [*Id. ibid.*]

Per idem tempus Ægyptius quidam magus, in provinciam advenit: & Prophetæ opinionem sibi arrogans, 30 fermè (vel 4 potiùs, ex *Act.* XXI. 38.) millia hominum congregavit. Et circumducens eos de solitudine in montem Oliveti: illic visuros eos affirmabat suo jussu cadere Hierosolymorum mœnia, ita ut per eorum ruinas aditus in civitatem pateret. Quo cognito, Felix cum multis equitibus & peditibus Romanis, quos etiam reliqua Judæorum multitudo juvabat, erumpens turbam seductam invasit: quorum quadringentis occisis, ducentos vivos cepit & vinculis tradidit; reliquâ multitudine in regiones proprias dispersâ. Ægyptius verò ipse, cum paucis pugnâ elapsus, disparuit. [*Id. ibid. & lib.* 2. *Belli*, *cap.* 12. *num.* 27.] Unde de eo Lysias tribunus ad B. Paulum, *Act.* XXI. 38. *Nónne tu es Ægyptius ille qui ante hos dies tumultum concitâsti, & eduxisti in desertum quatuor millia sicariorum?*

Quum Gallio esset Proconsul Achaiæ, Judæi Corinthii Paulum ad illius tribunal adduxerunt. Illo verò de ejusmodi rebus judicare recusante, & à tribunali eos abigente, Græci prehensum Sosthenem archisynagogum cædebant; nihil eorum Gallione curante. [*Act.* XVIII. 12,-17.]

L. Annæi Senecæ (qui sub discipulo suo Nerone adolescente Romæ omnia, unà cum Burrho, tum administrabat) frater hic Gallio fuit: qui Claudii, veneno sublati, ἀποθέωσιν deridens, unco eum in cœlum raptum fuisse dixit; ut in fine libri 60. *Dio* narrat. M. Annæi Senecæ patris *ad Novatum*, *Senecam*, *& Melam filios*, liber Controversiarum extat. Horum medius L. Seneca, in Consolatione ad matrem Helviam, fratrum *alterum honores industriâ consecutum fuisse*, *alterum sapienter contempsisse*, docet: per priorem, *Novatum* intelligens; qui à Junio Gallione (quem à Tiberio in exilium fuisse missum, ad finem anni Mundi 4035. ex *Tacito* declaravimus) adoptatus, *Gallionis* nomen obtinuit. Quem etiam, ut fratrem natu grandiorem, *Dominum* ab eodem fuisse appellatum, ad locum illum epistolæ 104. notavit Lipsius. *Illud mihi in ore erat domini mei Gallionis: qui, cum in Achaiâ febrem habere cœpisset, protinus navem ascendit; clamitans non corporis esse, sed loci morbum.*

4059 Quum post tumultum ad Gallionis tribunal factum mansisset adhuc Corinthi Paulus dies multos, valedicens fratribus, è portu Cenchreensi solvit. Et in Syriam inde navigaturus, primò devenit Ephesum; ubi ingressus Synagogam, disseruit cum Judæis. Rogantibus autem ut diutiùs apud ipsos maneret, non annuit; oportere omninò se dicens instantem diem festum agere Hierosolymis: reversurum tamen se iterùm ad eos, Deo volente, pollicitus. Valedicens igitur eis & Aquilâ atque Priscillâ ibi relictis, cum reliquis comitibus Cæsaream inde navigavit. [*Act.* XVIII. 18,-22.] 4769 56

Cæsareâ [Stratonis] ascendens Paulus ad salutandam Ecclesiam [Hierosolymitanam,] inde descendit Antiochiam [Syriæ.] Et quum egisset illic aliquamdiu, abiit, pertransiens ordine Galaticam regionem atque Phrygiam, & confirmans omnes discipulos. [*Ibid.* 22, 23.] Ubi à Galatis ita exceptus, ac si esset Angelus Dei, aut ipse Christus Jesus: [*Galat.* IV. 14.] inter alia, ut Collectæ pro pauperibus die quoque Dominico seponerentur, instituit. [*I Corinth.* XVI. 1, 2.]

Josephus Matthiæ filius, exacto cum Bano in solitudine triennio Hierosolymam rediit: jámque 19. annos natus, civilem vitam aggressus est; addictus Pharisæorum placitis, proximè ad Stoicam apud Græcos sectam accedentibus. [*Joseph. in lib. de Vitâ suâ.*]

Judæus quidam Apollos, Alexandrinus genere, vir eloquens & potens in Scripturis, pervenit Ephesum. Hinc initiatus viâ Domini, & fervens spiritu, loquebatur & docebat diligenter ea quæ sunt Domini; sciens tantùm baptisma Johannis: cœpitque liberè loqui in synagogâ. Quem auditum Aquila & Priscilla assumpserunt, & penitiùs ei exposuerunt viam Dei. Quum autem vellet transire in Achaiam, fratres eum adhortati, scripserunt discipulis ut exciperent eum. Qui cùm advenisset, multum contulit iis qui crederunt. Magnâ enim contentione Judæos magis ac magis redarguebat publicè, ostendens per Scripturas Jesum esse Christum. [*Act.* XVIII. 24,-28.]

4060 Cùm Apollos esset Corinthi, Paulus peragratis jam superioribus partibus (Galatiâ videlicèt & Phrygiâ) venit Ephesum: ubi duodecim invenit discipulos, qui Johannis baptismum tantùm noverant, necdum Spiritum sanctum per manuum impositionem acceperant. Quibus ulteriùs in Christi doctrinâ à se institutis quum manus ille imposuisset, delapso in eos Spiritu sancto, loquebantur linguis & prophetabant. Deinde ingressus Synagogam, liberè loquebatur, ad tres menses differens & suadens quæ ad regnum Dei pertinent. (*Act.* XIX. 1,-8.)

Quum Judæorum quidam indurati non assentirentur, sed malè loquerentur de viâ Dei; Paulus in conspectu multitudinis, abscedens ab illis, separavit discipulos; quotidie disserens in scholâ Tyranni cujusdam. Hoc autem factum est per biennium: ita ut omnes qui habitabant in Asiâ, tum Judæi tum Græci, audierint sermonem Domini Jesu. Virtutésque non modicas edebat Deus per manus Pauli: ita ut etiam ad infirmos deferrentur à corpore ejus sudaria & semicinctia, & discederent ab eis morbi, & spiritus mali ab eis exirent. (*Ibid.* 9,-12.) 4770 57

P. Celerem, accusante Asiâ, quia absolvere nequibat Cæsar, traxit senectâ donec mortem

obiret.

obiret. nam Celer interfecto Silano Aſiæ proconſule, magnitudine ſceleris cætera flagitia obtegebat. [*Tacit. lib.* 13. *cap.* 33.]

Coſſutianum Capitonem Cilices detulerant maculoſum fœdúmque, & idem jus audaciæ in provinciâ ratum, quod in Urbe exercuerat. Sed pervicaci accuſatione conflictatus, poſtremò defenſionem omiſit, ac lege repetundarum damnatus eſt. [*Id. ibid.*] quò (ex *Lipſio*) referendum *Juvenalis* illud, in Satyrâ 8.

——— quàm fulmine juſto
Et Capito & Tutor vuerint damnante Senatu,
Piratæ Cilicum.

& Quintiliani, lib. 6. cap. 1. *Egregiè nobis adoleſcentibus dixiſſe accuſator Coſſutiani Capitonis videbatur, Græcè quidem, ſed in hunc ſenſum.* Erubeſcit Cæſarem timere.

Pro Eprio Marcello, à quo Lycii res repetebant, eò uſque ambitus prævaluit, ut quidam accuſatorum ejus exilio mulctarentur, tanquam inſonti periculum feciſſent. (*Tacit. lib.* 13. *cap.* 33.)

4061 Mollibus adhuc initiis prolatarum inter Parthos Romanoſque de obtinendâ Armeniâ bellum, acriter erupit: quia nec Vologeſes ſinebat fratrem Tiridatem dari à ſe regni expertem eſſe, aut alienæ id potentiæ donum habere; & Corbulo dignum magnitudine populi Romani rebatur, parta olim a Lucullo Pompeióque recipere. Ad bellum id Corbulo militem priſcâ ſeveritate & diſciplinâ formavit, Armeniámque ingreſſus caſtella aliquot excidit, & urbem Artaxata ſuccendit, Tiridate prælium inire non auſo. [*Tacit. lib.* 13. *à cap.* 34. *ad* 41.] 4771 58

Ex Judæis exorciſtæ ſeptem, filii Sceuæ primarii Sacerdotis, nomen Jeſu ſuper eos qui ſpiritus malos habebant invocantes, adjurabant eos per Jeſum quem Paulus prædicabat. In quos inſiliens Energumenus, vulneratos ex domo nudos fugere coëgit. Quod cùm innotuiſſet omnibus tum Judæis tum Græcis qui habitabant Epheſi; metus in eos omnes incidit; & magnificabatur nomen Domini Jeſu. Et multi eorum qui crediderant, veniebant confitentes & indicantes acta ſua. Multi quoque ex iis qui curioſa exercuerant, comportatos libros exuſſerunt in omnium conſpectu: quorum ſupputatis pretiis, inventa ſunt denariorum 50. millia. Ita fortiter creſcebat verbum Domini, & invaleſcebat. (*Act.* XIX. 13,-20.)

Galatæ, citò poſt Pauli ab eis diſceſſum, (*Act.* XVIII. 23.) à falſis fratribus ſeducti, per opera Legis juſtificandos ſe putabant: quos, vehementiore hâc de re ſcriptâ ad eos epiſtolâ, ille ab errore revocat. (*Galat.* I. 6, 7.)

4062 Induxit in animum Paulus peragratâ Macedoniâ & Achaiâ proficiſci Hieroſolymam; Romam etiam inde dicens videre ſe oportere. [*Act.* XIX. 21.] Et quidem primò Corinthum venire propoſuit, inde in Macedoniam proficiſci, ex Macedoniâ rurſùs Corinthum, atque inde Judæam petere. (II *Corinth.* I. 15, 16.) ubi quum Collectas ex Macedoniâ & Achaiâ mittendas pauperibus Sanctis Hieroſolymæ conſignaviſſet, Romam illinc proficiſci inſtituit, atque inde iter facere in Hiſpaniam. [*Rom.* XV. 24,-28.] 4772 59

Hæc animo Paulus agitans, miſſis in Macedoniam Timotheo & Eraſto, ipſe ſubſtitit ad tempus in Aſiâ. (*Act.* XIX. 22.) Lydiacâ ſc. in quâ per urbes Epheſo vicinas Evangelium prædicaviſſe videtur, novem adhuc menſium ſpatio: qui biennio quo in ſchola Tyranni, & tribus menſibus quibus priùs in Synagogâ Epheſi ille docuerat, additi *triennium* conficient, quo in Aſiâ ſe laboraviſſe ipſe indicat, (*Act.* XX. 18, 31.) oſtio illi aperto magno, licèt multis oppoſitis adverſariis, (I *Corinth.* XVI. 9.)

Solis defectum Vipſanio & Fonteio Conſulib. pridie Kalendas Maias, Campania horâ diei inter ſeptimam & octavam ſenſit: Corbulo dux in Armeniâ inter horam diei decimam & undecimam prodidit viſum. (*Plin. lib.* 2. *cap.* 70.) Romæ, ita ut ſtellæ viderentur, eclipſis hæc conſpecta eſt in mediis ſacrificiis, quæ Agrippinæ cauſâ (à filio Nerone interemptæ) decreto Senatûs fiebant. [*Xiphilin. ex Dione: cum Tacito, lib.* 14. *cap.* 12.]

4063 Orto in Eccleſiâ Corinthiacâ ſchiſmate (quod Paulo ab iis qui erant è domo Chloës eſt indicatum) Pauli quibuſdam ſe eſſe dicentibus, quibuſdam Apollo, quibuſdam Cephæ, quibuſdam Chriſti; (I *Corinth.* I. 11, 12. & III. 3, 4.) Apollos cum aliis fratribus Corinthiis ad Paulum in Aſiam profectus eſt. [*Ibid.* XVI. 12.] per quos ad Apoſtolum ſcribentes Corinthii, de cauſâ conjugii & cœlibatûs illum conſuluerunt. (*Ibid.* VII. 1.)

Paulus, cum Soſthene archiſynagogo illo Corinthio ad fidem Chriſti converſo, (abſente tum Timotheo; I *Cor.* XVI. 10. *cum Act.* XIX. 22.) ex Aſiâ (Lydiacâ, ubi tum erat) priorem ad Corinthios epiſtolam per Stephanam, Fortunatum & Achaicum (ab ipſis ad viſendum Apoſtolum miſſis) ſcripſit; Apollo eum eis tam citò redire renuente. [I *Cor.* I. 1. XVI. 12, 17, 19.]

In eâ epiſtolâ, inceſtuoſum Corinthium, qui patris uxorem duxerat, Satanæ tradi jubet. (*cap.* V.) Et errores qui in ipſorum Eccleſiam irrepſerant corrigit; tum practicos, tum ſummum illum dogmaticum (ex Sadducæorum lacunis hauſtum) futuram Reſurrectionem negantem, [*cap.* XV.] ipſe ſe ad eos venturum ſignificans, & quæ ſupererant ordinaturum; [*cap.* IV. 18, 19. & XI. 34.] quum pertranſiret Macedoniam: ſed priùs Epheſi, uſque ad Pentecoſten, [XVI. 5, 6, 7.] permanſurum. (*cap.* XVI. 5,-8.) Quod tamen illius conſilium inopinatus quidam caſus ſtatim interrupit.

Demetrius enim argentarius, qui fabricabat templa Dianæ argentea, merens ſuo quæſtui, iſtiuſmodi rerum opificibus Epheſi congregatis, tumultum in Paulum excitavit; ut qui non Epheſûs ſolùm ſed etiam totius penè Aſiæ turbæ perſuaderet, deos illos non eſſe qui manibus fiant. Qui correpto Gaio & Ariſtarcho Macedonibus, ſociis peregrinationis Pauli, irruerunt in theatrum: ſed ipſum Paulum contendere eò volentem diſcipuli, & quidam ex Aſiarchis (ſpectaculorum in theatro exhibendorum curatoribus) amici eius, ad populum eum prodire non

fiverunt. Alexandro verò Judæo ad populum uti parante, vox una facta est omnium quasi ad horas duas clamantium: *Magna Diana Ephesiorum.* Tandem tumultu scribæ civitatis prudentiâ sedato, Paulus convocatis discipulis valedicens, abiit profecturus in Macedoniam. [*Act.* XIX. 24,-41. & XX. 1.]

Epheso quoque Aquila & Priscilla profecti, Romam sunt reversi: postquàm pro Pauli salute suam ipsorum cervicem supposuissent. [*Rom.* XVI. 3, 4. *cum* I. *Corinth.* XVI. 19.] Judæis, Claudii de eorum expulsione edicto post mortem illius exolescente, passim Romam redeuntibus. [*Act.* XXVIII. 17, 22.]

Epheso in Troadem veniente Paulo, etiamsi ostium apertum illi esset per Dominum ad prædicandum Evangelium Christi, turbatus tamen quòd ibi non invenisset Titum (quem cum alio fratre ad Corinthios ille miserat) navigavit inde in Macedoniam. [II *Corinth.* II. 12, 13. *cum* XII. 18.] quam perambulans, multo sermone fratres est exhortatus. [*Act.* XX. 2.]

Et quum ibi afflictio ejus se non remitteret, sed foris essent pugnæ, intùs terrores; consolationem ei attulit adventus Titi, atque lætus quem de Corinthiorum statu ille attulit nuncius. [II *Corinth.* VII. 5,-16.] Quorum exemplo Macedonas etiam provocavit ad expediendas Collectas Hierosolymam mittendas; ab anno superiore paratam Achaiam fuisse dicens. [*Ibid.* IX. 2.] eóque exemplo illi commoti, in multâ probatione afflictionis etiam supra vires suas liberales se præstiterunt. [*Ibid.* VIII. 1,-5.]

Apostolus, per Titum de successu prioris epistolæ edoctus, posteriorem ad Corinthios, simul cum Timotheo, scripsit epistolam: in quâ, summâ illâ, quam in Asiâ (Demetrio procurante) nuper pertulerat, afflictione commemoratâ, se idcircò ad eos, sicuti proposuerat, non venisse protestatur, ut eis parceret. [*cap.* I. 8, 9, 17, 23.] incestuoso illi relipiscenti veniam dari obsecrat. [*cap.* VI. 5,-11.] misso ad eos iterùm Tito, unà cum alio fratre cujus laus erat in evangelio per omnes Ecclesias, (qui *Lucas* fuisse existimatur) ut Collectæ Hierosolymam mittendæ in promptu essent, quum ipse eo veniret. [*cap.* VIII. 16,-19. & IX. 3, 4, 5.] 4773 60

Ex Macedoniâ in Græciam profectus Paulus, tres menses ibi peregit. [*Act.* XX. 2, 3.] Intra quos Corinthum ille veniens, eleemosynas ad sublevandos fideles Hierosolymitanos in Achaiâ collectas recepit. [I *Corinth.* XVI. 3, 4, 5. *cum* II *Corinth.* IX. 4.]

Corintho scriptam fuisse antiquem illam ad *Romanos* epistolam, in Præfatione ad illius explicationem pluribus confirmat *Origines*: dictatam quidem à *Paulo*, scriptam manu *Tertii*, missam per *Phœben* diaconissam Ecclesiæ Cenchreensis, juxta Corinthum; [*Rom.* XVI. 1, 2, 22.] quo tempore cum Collectis Macedoniæ & Achaiæ profecturus erat Apostolus Hierosolymam. [*Rom.* XV. 25, 26.]

Quum verò Apostolus rectà inde in Syriam solvere, ut Collectas illas Hierosolymam deferret, in animo haberet; a Judæis illi navigaturo factæ sunt insidiæ. Unde, quâ venerat viâ, in Macedoniam redeundum esse censuit; Indéque in Asiam (propriè dictam) transeundum. (*Act.* XX. 3, 4.]

Philippis in Macedoniâ præmisit ille in Asiam itineris comites, Sopatrem sive Sosipatrem (*Rom.* XVI. 21.) Bereensem, Aristarchum & Secundum Thessalonicenses, Gaium Derbensem & Timotheum, cum Asianis Tychico & Trophimo: qui expectârunt illum Troade. Ipse verò, cum Lucâ & reliquis, post dies Azymorum Philippis solvens, venit ad eos Troadem intra dies quinque: ibique commoratus est dies septem. [*Ibid.* 4, 5, 6.]

Die octavo, qui hebdomadis fuit primus, congregatis discipulis ad frangendum panem, Paulus disserebat cum eis abiturus postridie, produxitque sermonem usque in mediam noctem. ubi Eutychum adolescentem ex tertiâ contignatione, in cœnaculo ubi erant congregati, deorsùm decidentem vitæ restituit. [*Ibid.* 7,-12.]

Hinc iter pedibus confecit Paulus Assum usque: ubi Lucas & reliqui socii, navigio eò pervenientes, cum receptum Mitylenen deduxerunt. Et quum illinc enavigassent, sequenti die pervenerunt è regione Chii, postridie verò appulerunt Samum: & quum diversati essent apud Trogyllium, sequenti die venerunt Miletum. [*Ibid.* 13, 14, 15.]

Festinabat verò Paulus ut, si fieri posset, die Pentecostes esset Hierosolymis. Ephesum igitur præternavigare volens, ne tempus tereret in Asiâ, missis Mileto nunciis Ephesum, Presbyteros Ecclesiæ eò accersivit: quos gravissimâ oratione de officio admonuit, & ad illud graviter faciendum hortatus est seriò. Tum positis genibus suis, oravit cum illis: fletibus omnibus & maximè dolentibus, quòd dixisset, (ita enim futurum ille tum putabat) ipsos non ultrò ampliùs faciem ejus conspecturos. (*Ibid.* 16.-38.)

Troade profecti recto cursu venerunt Coum, & sequenti die Rhodum, & illinc Patara. Tum conscensâ navi quæ trajiciebat in Phœniciam, præterlegentes Cyprum, eâque ad lævam relictâ, venerunt Tyrum. (*Act.* XXI. 1, 2, 3.)

Ibi permanserunt dies septem, inventis discipulis: qui Paulo dicebant per Spiritum, ne ascenderet Hierosolymam. Ille verò, positis genibus in littore orans cum eis, conscensâ navi, Tyro delatus est Ptolemaidem: & salutatis ibi fratribus, postridie venit Cæsaream (Stratonis.) Ubi quum complures dies permansisset cum Philippo evangelistâ, qui unus erat ex illis septem, (*Act.* VI. 5.) & filias habuit quatuor virgines prophetantes; advenienti ex Judæâ prophetam Agabum, & Pauli zonâ manus ac pedes sibi vincienti, vincula quæ illum manebant Hierosolymis prædixit. Qui cùm à fratribus persuaderi sibi non pateretur, ne in tam præsens discrimen se conjiceret, Hierosolymam perrexit: comitantibus cum ex Cæsareâ discipulis, & adducentibus apud quem diversaretur, Mnasonem Cyprium, antiquum discipulum. (*Ibid.* 4,-16.]

Hic ab Ecclesiâ libentissimè exceptus, Jacobi & omnium Hierosolymitanorum Presbyterorum consilio, ad eluendam quæ de eo sparsa erat calumniam, (cum nempe docere atque

hortari

hortari Judæos in Chriſtum credentes, quorum aliquot tum erant myriades, ut ab obſervatione Legis Moſaicæ recederent) quatuor viris qui ex fidelibus Judæis votum Nazareatûs fecerant ſe adjunxit; cum iis ſecundùm Legis præſcriptum ſe purificans. Neque tamen eo promovit quidquam. Quum enim eum in Templo vidiſſent nonnulli ex incredulis & rebellibus Judæis Aſiaticis (qui Hieroſolymam ad feſtum aſcenderant) magnis clamoribus & vociferatione turbas concitaverunt; conficto crimine, quòd introducto in Templum Trophimo Gentili Epheſio, illud polluiſſet. Cúmque prope eſſet ut ab iis per tumultum trucidaretur, ſupervenientе Tribuno (Claudio Lyſiâ) cum cohorte, ereptus eſt ex eorum manibus & ductus in caſtra. Ubi, permittente Tribuno, concionem ad tumultuantem populum linguâ Hebraeâ habuit. [*Ibid.* 17,-40.]

Pauli oratione Judæis exacerbatis & vehementiùs adversùs eum exclamantibus, tribunus Lyſias virgis examinari jubet: à quo ſupplicio, Romanum ſe civem eſſe declarans, liberatus eſt. Cúmque vellet Tribunus certò ſcire cujus criminis accuſaretur ille à Judæis; poſterâ die primarios Sacerdotes totúmque ipſorum Synedrium venire juſſit, ac Paulum vinculis ſolutum coram eis ſtatuit. [*Act.* XXII.]

Paulum coram Synedrio cauſam dicere incipientem Ananias Pontifex (Nebedæi filius: qui licèt ſummo Sacerdotio privatus, Synedrii tamen Præſes fuiſſe videtur; ut ante eum Annas ſive Ananus, Caiphæ ſocer) in os cædi jubet: à Paulo idcircò, *parietis dealbati* nomine acriter objurgatus. Phariſæum deinde ſe eſſe Paulo proclamante, & de ſpe reſurrectionis mortuorum in judicium vocari; diſſenſio inter Sadducæos qui accuſabant, & Phariſæos qui eum excuſabant, orta eſt. Metuens verò Tribunus ne ab illis inter contendendum diſcerperetur, Paulum è medio ipſorum per milites in caſtra ducendum curavit. Cui ſequente nocte apparens Dominus, ſubtriſtem conſolatur & animat ad majora; prædicens & Romæ eum de ipſo eſſe atteſtaturum. [*Act.* XXIII. 1,-11.]

Orto autem die, ex Judæis zelotis plures quàm 40 ſeipſos devoverunt, neque eſuros neque bibituros, uſquequo interemiſſent Paulum. Quorum inſidias à ſororis Pauli filio reſciſcens tribunus Lyſias, tertiâ horâ noctis Paulum militum ſatellitio ſeptum ad Felicem provinciæ Præſidem miſit: à quibus eâ nocte Antipatrida, & poſtero die Cæſaream eſt deductus; ubi juſſus eſt à Felice in prætorio Herodis cuſtodiri. [*Ibid.* 12,-35.] Quæ omnia intra unius hebdomadæ ſpatium peracta fuiſſe, ex Act. XXIV. verſiculis 1. & 11. inter ſe collatis, intelligitur.

Poſt quinque dies ab Ananiâ Pontifice & Senioribus per Tertullum oratorem Cæſaream apud Præſidem accuſatus Paulus, à falſis eorum criminationibus ſe purgavit; 12 poſt vim ipſi in Templo illatam diebus, quum jam *à multis annis* Felix Judæis præfuiſſet: (utpote qui decimum gubernationis illius annum tùm ageret.) Ille verò, his auditis, judicium in aliud tempus diſtulit: ediçens Centurioni ut ſervaretur Paulus, ac laxaretur, & ne quis prohiberetur ex ipſius familiaribus ei miniſtrare aut eum adire. [*Act.* XXIV. 1,-23.]

Aliquot pòſt diebus quum advenisſet Felix cum Druſillâ uxore ſuâ, quæ erat Judæa, (ſoror Agrippæ regis; (alia à Druſillâ Felicis uxore alterâ, Jubæ Mauritaniæ regis filiâ, Antonii & Cleopatræ nepte) accerſivit Paulum: & tum de fide Chriſti, tum de juſtitiâ & continentiâ & judicio futuro diſſerentem tremens audiit. Simul etiam ſperans, Paulum pecuniâ ſeſe redempturum, crebriùs colloquebatur cum eo. toto biennio in vinculis cum detinens. [*Ibid.* 24,-27.]

Corbulo Tigranocerta in deditionem accepit, & totam Armeniam ſubjugavit. [*Tacit. lib.* 14. *à cap.* 23. *ad* 26.]

Tigranes Alexandri (filii Alexandri illius qui à patre Herode Magno necatus eſt) & Glaphyræ (filiæ Archelai regis Cappadocum) filius, qui diu Romæ obſes uſque ad ſervilem patientiam detentus fuerat, in Armeniam ut regnum capeſſeret à Nerone miſſus eſt. Ibi omnium conſenſu ille non eſt acceptus: durante apud quoſdam favore Arſacidarum. At plerique ſuperbiam Parthorum peroſi, datum à Romanis regem malebant. Additum & præſidium, mille legionarii, tres ſociorum cohortes, duæque equitum alæ; quo facilius novum regnum tueretur. Pars Armeniæ ut cuique finitima, pars Nipoli (Thraſcypoli,) Ariſtobulo atque Antiocho parêre juſſæ ſunt. [*Id. ibid. cap.* 26. *cum Joſepho, lib.* 18. *cap.* 7. *fin.*]

Corbulo in Syriam abſceſſit, morte Vinidii (Numidii) Quadrati legati vacuam, ac ſibi permiſſam. [*Tacit. lib.* 14. *cap.* 26.]

Eodem anno ex illuſtribus Aſiæ urbibus, Laodicea tremore terræ prolapſa, propriis opibus revaluit. [*Id. ibid. cap.* 27.]

4064 Tarquitius Priſcus repetundarum damnatus eſt, Bithynis interrogantibus, magno partim gaudio, qui accuſatum ab eo Statilium Taurum proconſulem ipſius meminerant. [*Id. ibid. cap.* 46. *cum lib.* 12. *cap.* 59.] 4774 61

Apud Cæſaream Stratonis inter Judæos & Syros habitatores de pari jure civitatis contentione exortâ, Judæi freti divitiis per contumeliam Syros laceſſebant convitio. Qui tametſi inferiores quod ad facultates attinet, ferocientes tamen eo quòd plurimi Romanis per ea loca militantium Cæſarienſes eſſent & Sebaſteni patriâ, aliquantiſper & ipſi regerebant in Judæos convitia. Deinde ad lapides ventum eſt, ita ut multi utrinque ſauciati caderent: penès Judæos tamen fuit victoria. Quos cùm Felix proſiliens rogaret ut deſinerent, nec illi parêrent, immiſſis armatis militibus multos eorum interemit, plures captivos fecit: & multas eorum domos divitiis refertas in prædam conceſſit militibus. Judæorum verò honoratiores ac modeſtiores ſibi ipſis timentes rogaverunt Felicem ut militibus receptui caneret, parceréque jam, & reſipiſcendi facultatem concederet: id quod Præſes indulſit eorum precibus. [*Joſeph. lib.* 20. *cap.* 6.]

Per idem tempus Agrippa rex ſummum ſacerdotium Iſmaëli contulit Phabei filio. Ipſi verò ſummi pontifices diſſidere cœpetunt à ſacerdotibus & primatibus Hieroſolymitanorum civium,

singulique incedebant stipati manu audacissimorum & seditiosorum hominum ; conflictantesque inter se mutuis certabant convitiis & lapidationibus : nec erat qui compesceret, quasi vacante urbe magistratibus. In tantum autem exarsit summorum pontificum impudentia, ut auderent servos suos in areas mittere, qui auferrent debitas sacerdotibus decimas ; aliquótque pauperiores è sacerdotum ordine alimentorum inopiâ fame deficerent. Tanto plus tum poterat violentia seditiosorum quàm justitia. [*Id. ibid.*]

4065 Marcus evangelista, qui primus Alexandriæ Christum annunciavit, 8° Neronis anno mortuus est, & Alexandriæ sepultus. [*Hieronym. in Scriptor. Ecclesiastic. Catalogo.*] Post quem, Alexandriæ presbyteri unum ex se electum, in celsiori gradu collocatum Episcopum nominârunt : quo modo si exercitus Imperatorem faciat ; aut diaconi eligunt de se, quem industrium noverint, & Archidiaconum vocent. [*Id. in epist.* 85. *ad Euagrium.*] Elegerunt autem Anianum, virum tum Deo propter pietatem charum, tum in omnibus rebus admirabilem : qui post Marcum primus Ecclesiæ Alexandrinæ per annos 22. Episcopus præfuit ; ab 8° Neronis anno, usque ad Domitiani quartum. [*Id. in Catalogo : cum Eusebio, in Chronico, & Ecclesiast. histor. lib.* 2. *cap.* 24. *sub. ad. & lib.* 3. *cap.* 22. *sub. 17.*]

Vologeses Parthorum rex Tiridatem fratrem Armeniâ pulsum restituere conatus, alium exercitum in Armeniam, alium in Syriam ducit ; Corbulo partem sui exercitûs Tigrani Armeniæ regi mittit ; ipse arcet Parthos à Syriâ, & minis efficit ut Parthus omisso bello legatos de pace mitteret : qui re infectâ à Nerone dimittuntur, & Cæsennius Pætus tuendæ Armeniæ præponitur. [*Tacit. lib.* 15. *à cap.* 1. *ad* 7.] 4775 62

Felix, seditionem inter Judæos & Syros Cæsarienses adhuc manere videns, nobiles utriusque partis electos, legatos misit ad Neronem, de jure suo disceptaturos. [*Joseph. lib.* 2. *Belli, cap.* 12. *sub. sub.*] Idémque sacerdotes quosdam, viros honestos & bonos, ob levem quandam culpam vinctos Romam misit, acturos causam suam apud Cæsarem. [*Id. in lib. de Vitâ suâ.*] Idémque Paulum apostolum, toto biennio Cæsareæ in vinculis detentum, ut gratiam iniret à Judæis, vinctum ibi reliquit, quum à Nerone successorem in provinciâ accepisset Porcium Festum. [*Act.* XXIV. 27.]

Festus ingressus provinciam, triduo pòst ascendit Cæsareâ Hierosolymam. Apud quem cùm Pontifex & primarii ex Judæis Paulum accusarent, rogantes ut Cæsareâ Hierosolymam adduceretur, animo eum ex insidiis in itinere interficiendi ; renuens Festus, jussit Pauli accusatores venire Cæsaream. Commoratus autem Hierosolymæ dies non ampliùs quàm decem, descendit Cæsaream : & postero die sedens pro Tribunali audivit Judæos Paulum accusantes, & Paulum ab eorum accusatione se purgantem. Qui Judæis gratificari volens, interrogavit Paulum num vellet Hierosolymæ coram se eâ de re de quâ postulabatur judicari. Paulus qui intelligebat quo animo & consilio Festus id rogaret, & metuens sibi à Judæorum insidiis, eò proficisci renuit, & Cæsarem appellavit : eámque appellationem Festus, cum concilio collocutus, admisit. [*Act.* XXV. 1,-12.]

Diebus aliquot transactis, Agrippa rex & Bernice (soror ejus) novi Præsidis salutandi causâ Cæsaream venerunt. Et quum dies complures illic essent commorati, Festus incertus quid de Paulo ad Cæsarem scriberet, Agrippam eâ de re consuluit. Qui cùm libenter se hominem audire velle dixisset : postero die, Agrippâ & Bernice cum multâ pompâ in auditorium ingressis, unà cum Tribunis & eminentibus ejus urbis civibus, Paulus catenâ vinctus coram eis, jubente Festo, productus est. [*Ibid.* 13,-27.] Qui luculentâ oratione coram eis habitâ innocentiam suam ita probavit, ut licet Præsidi hujusmodi rerum penitùs ignaro insanire videretur, Regi tamen in Scripturis exercitato propè persuaserit ut fieret Christianus ; totiúsque confessûs judicio existimaretur nihil morte aut vinculis dignum ipsum fecisse, ac propterea solvi potuisse nisi Cæsarem appellâsset. (*Act.* XXVI.)

Primores Judæorum Cæsaream incolentium Romam profecti sunt, Felicem accusaturi : dedissetque omninò pœnas injuriarum quibus Judæos affecerat, nisi Nero eum donâsset Pallantis fratris precibus, qui tùm in pretio erat apud Principem. [*Joseph. lib.* 20. *cap.* 7.] quanquàm ipse postea Pallas, *quòd immensam pecuniam longâ senectâ destineret*, eodem hoc anno veneno à Nerone interfectus fuisse credatur. [*Tacit. lib.* 14. *cap. ult.*]

Cæsariensium Syrorum duo præcipui Beryllum, qui pædagogus Neronis fuerat, tunc verò Græcis epistolis scribendis præerat, magnâ pecuniâ corruperunt ut impetraret ab Imperatore litteras, quibus abrogaretur Judæis ejus civitatis jus, hactenùs commune ex æquo cum Syris cohabitatoribus : id quod ille facilè obtinuit. Quod ubi Judæi Cæsarienses cognoverunt ; in seditionibus usque ad initium belli Judaici (hinc præcipuè conflati) perstiterunt. [*Joseph. lib.* 20. *cap.* 7.]

Veniens in Judæam Festus, offendit totam afflictam à latronibus vicos passim populantibus : quorum ferocissimi, qui ad maximum numerum tunc excreverant, Sicarii appellabantur, à sicis, id est, gladiolis instar acinacis Persici incurvis ; quibus, immixti turbæ (ut dictum est) festis diebus Hierosolymam religionis gratiâ confluenti, nullo negotio quotquot collibuisset tollebant de medio. Qui etiam aliquando armati invadebant inimicorum vicos, direptósque tradebant incendio. [*Id. ibid.*] Eos solicitè persecutus Festus, latronum plurimos comprehendit, ac non paucos interfecit. [*Id. lib.* 2. *Belli, cap.* 12. *fin. sub. ad. init.*]

Quum decretum esset ut Romam ad Cæsarem Paulus mitteretur, traditus est cum quibusdam aliis vinctis Julio centurioni cohortis Augustæ : qui eum navi Adramyttenæ Asiam petenti imposuit ; comitante eum, præter Timotheum & Lucam, etiam Aristarcho Macedone Thessalonicensi. Sequenti autem die devecti sunt Sidonem : ubi Julius humaniter tractato Paulo, permisit ut ad amicos profectus ab illis curaretur. Illinc provecti sublegerunt Cyprum, quòd venti essent adversi.

Et pelagus quod est secundùm Ciliciam & Pamphyliam ementi, devenerunt Myra urbem Lyciæ: ubi cùm invenisset Centurio navem Alexandrinam, cujus insigne fuit Castor & Pollux, petentem Italiam, imposuit illi captivos. Quúmque multis diebus tardè navigantes vix pervenissent secundùm Cnidum, sublegerunt Cretam secundùm Salmonem: & illum vix prætervegentes, pervenerunt ad Pulchros portus in Cretâ insulâ. [*Act.* XXVII. 1,-8.]

4066 Quum Jejunium (solenne *Expiationis* illud, mensis 7. die 10. à Judæis quotannis celebrati solitum) jam præteriisset, & periculosa navigatio esse inciperet; futura damna Paulus prævidens, ut ilthic hyemarent consuluit. Sed quum portus ille ad hyemandum parùm commodus videretur, in alio potiùs Cretæ portu, Phœnice dicto, hyemare decreverunt. Cúmque illuc tenderent, aspirante primùm Noto, sed mox orto vento turbulento qui Euroclydon vocatur, ad Claudam parvam insulam sunt delati. Inde abrepti, & vehemente tempestate jactati, jacturam fecerunt; ac tertio die ipsi suis manibus armamenta navis abjecerunt: per complures dies neque Sole neque sideribus apparentibus. Ablatâ verò in posterum spe omni salutis, ab Angelo per noctem revelatum est Paulo, sisti opportere eum Cæsari, & donavisse ei Deum omnes qui navigabant cum ipso. Nocte igitur quadragesimâ, quum jactarentur in Adriâ, suspicabantur nautæ appropinquare sibi aliquam regionem: quam posteà compererunt esse Melitam insulam. Eò appellere illis conantibus, navis vi procellarum dissoluta periit: homines verò partim enatantes, partim tabulis & fragmentis navis subvecti, salvi in terram omnes evaserunt. (*Ibid.* 9,-44.)

Naufragi à Melitæ incolis humanissimè excepti sunt: qui accensâ pyrâ ad eorum vestes siccandas, cùm Paulus juxta focum stans viperam manu excussisset in ignem sine damno, rapti in admirationem eum Deum esse dicebant. Hìc per tres dies apud Publium insulæ primarium diversati sunt: cujus pater febri cum dysenteriâ laborans à Paulo sanatus est, cæteríque quotquot in insulâ fuerunt ægri morbo levati sunt. [*Act.* XXVIII. 1,-9.]

Cestennius Pætus, necdum satis firmatis hibernaculis, nullo rei frumentariæ provisu, rapiens exercitum trans montem Taurum, castella quædam & prædæ nonnihil cepit. Longinquis verò itineribus percursando quæ obtineri nequibant corrupto qui captus erat commeatu, & instante jam hyeme, reduxit exercitum, compositúsque ad Cæsarem litteras, quasi confecto bello, verbis magnificis, rerum vacuas. [*Tacit. lib.* 15. *cap.* 8.]

Interim Corbulo nunquam neglectam Euphratis ripam crebrioribus insidiis insedit; & Vologesem ab invadendâ Syriâ absterruit. Vologeses autem in Pætum versus, ita cum pressit, ut ad turpe fœdus eum coëgerit: cujus Monobazus Adiabenus testis est adhibitus. Dirutáque quæ ultra Euphratem communierat Corbulo, & Armenii suo arbitrio relicti sunt. At Romæ trophæa de Parthis, arcúsque medio Capitolini montis sistebantur: decreta à Senatu integro adhuc bello; neque tum omissa, dum aspectui consulitur, spretâ conscientiâ. [*Id. ibid. à cap.* 9. *ad* 18.]

Paulus & comites, multis honoribus à Melitensibus affecti & iis quæ usui erant necessaria instructi, tribus postquàm ad eos advenerant mensibus conscensâ navi Alexandrinâ quæ in insulâ hyemaverat, cui erat insigne Castor & Pollux, Syracusa sunt devecti: ubi manserunt triduum. Unde circumlegentes devenerunt Rhegium: & post unum diem superveniente Austro, secundo die venerunt Puteolos. Ubi repertis fratribus, rogati sunt ut permanerent apud eos diebus septem: & ita contenderunt Romam. [*Act.* XXVIII. 10,-14.] anno imperii Neronis 9°. 4776 63

Romà fratres in occursum Paulo prodierunt usque ad Appii forum & tres Tabernas. Quum Romam verò est perventum, centurio tradidit vinctos Præfecto Prætorii: permissúmque est Paulo, ut habitaret seorsim, cum milite qui ipsum custodiret. Tertio pòst die Judæorum primos qui Romæ erant convocans, exposuit eis causam cur Romam vinctus missus esset, Cæsaremque appellare coactus fuisset: cumque illi negarent se litteras ullas de eo ex Judæâ accepisse, sed hæresi illi ubique contradici dicerent; die constitutâ venientibus ad eum in hospitium eorum compluribus Christum ex Lege & Prophetis annunciavit à mane usque ad vesperam. Et quidam assentiebantur iis quæ dicebantur, reliqui verò increduli permansernnt: quibus postquam ex Esaiâ suum recitasset judicium, illis relictis ad Gentes se convertit. Mansitque *biennium* totum in proprio conducto: & excipiebat omnes qui ad ipsum ingrediebantur; prædicans regnum Dei, ac docens quæ sunt de Domino Jesu Christo cum omni dicendi libertate, nemine prohibente. [*Act.* XXVIII. 14,-31.]

Onesiphorus Ephesius Paulum Romæ studiosissimè quæsitum invenit & recreavit. [II. *Timoth.* I. 16, 17.]

Principio veris legati Parthorum mandata regis Vologesis litteràsque Romam attulerunt, Armeniam (quam jam ceperant) sibi dari, & pacem confirmari petentes. Sed utroque illis negato, Syriæ exsecutio Cintio (ut Præsidi) copiæ militares Corbuloni, permissæ sunt; & quintadecima legio, ducente Mario Celso, è Pannoniâ adjecta est. Jussi quoque sunt tetrarchæ ac reges, præfectíque & procuratores, & qui prætorum finitimas provincias regebant, Corbuloni obsequi: in tantum fermè modum auctâ potestate, quem populus Romanus Cn. Pompeio bellum Piraticum gesturo dederat. Regressum verò Pætum, cùm graviora metueret, facetiis infectari satis habuit Nero: ignoscere se statim dicens, ne tam promptus in pavorem longiore solicitudine ægresceret. [*Tacit. lib.* 15. *cap.* 24. *&* 25.]

Corbulo, lustrato exercitu, in Armeniam profectus est: cui legati Vologesis obviam venerunt, pacem petituri. Tiridates verò in castra Romana venire coactus, detractum diadema Neronis imagini subjecit, atque ut idem ab eo resumeret ipse ad eum Romam proficisci pactus est: hâc tamen conditione, ut priùs suos fratres & familiam conveniret. Obsidem interea filiam tradidit, litteràsque supplicatorias ad Neronem: & digressus Pacorum apud Medos, Vologesem Ecbatanis repperit. [*Id. ibid. à cap.* 26. *ad* 31.]

In Judæâ Festus equestres & pedestres copias misit contra quendam impostorem magum, qui homines post se trahebat in solitudinem, deceptos vanis promissis; quasi ope ejus incolumes evasuri essent à malis omnibus. Hi universi unà cum seductore ab immissis militibus oppressi sunt. [*Joseph. lib.* 20. *cap.* 7.]

Eodem tempore Agrippa rex extruxit insigni amplitudine domum prope porticum in regiâ Hierosolymitanâ quæ Hasmonæorum fuerat, sitam in edito loco, unde amœnissimus prospectus patebat contemplari urbem volentibus. Hierosolymitani verò proceres, indignissimè ferentes sacrificia & alia quæ in templo agerentur è privatâ domo spectari, altum parietem excitaverunt, quo non solùm arcebatur prospectus ille domûs regiæ, sed & occidentalis extra templum stræ porticûs, in quâ Romani milites festis diebus stationes habebant ad templi custodiam. Quo facto tam Rex offensus est, quàm Festus præses provinciæ. Eo verò jubente parietem dirui, Hierosolymitani, licentiâ ab illo impetratâ, legatos hâc de re miserunt ad Neronem decem cives eximios; unà cum Ismaële summo Pontifice, & Chelciâ custode sacri ærarii. Legatione auditâ, Nero non modò Hierosolymitanis ignovit, sed permisit etiam sic manere parietem; gratificatus in hoc uxori suæ Poppææ, quæ Judaicæ religioni favens pro Judæis deprecatrix fuerat: quæque decem illos viros redire permisit, Chelciâ & Ismaële tanquam obsidibus apud se detentis. Id postquàm Agrippa rescivit, Pontificatum Ismaëli ademptum Josepho cognomine Cabi, Simonis summi quondam Pontificis filio, detulit. [*Id. ibid.*]

Josephus Matthiæ filius, audiens familiares sibi Sacerdotes vinctos à Felice Romam missos ne in calamitate quidem constitutos curam pietatis abjecisse, & ficubus eos atque nucibus vitam sustentare, ut aliquo pacto liberaret, Romam ætatis anno 26°. exacto profectus est, multis in mari exhaustis periculis. Mersâ enim nave in medio mari Adriatico, ex 600 circiter qui per totam noctem nataverant, 80 fermè, feliciore usi natatu, in navem Cyrenaicam recepti & servati sunt. Inter quos Josephus, terræ redditus, Dicæarchiam sive Puteolos (ut Itali vocare malunt) veniens, familiaritatem contraxit cum Aliturio mimorum actore, qui Judæus genere Neroni charus erat. Per hunc ubi Poppææ Augustæ innotuit, absolutionem illis Sacerdotibus per eam confestim impetravit. [*Id. in lib. de Vitâ suâ.*]

Festo in provinciâ mortuo Nero successorem in Judæam misit Albinum. Rex verò Agrippa summum Sacerdotium Josepho ademptum Anano dedit Annæ sive Anani illius filio, qui ipse priùs summo Pontificatu ad satietatem potitus, filios habuit quinque eâdem dignitate perfunctos: quod ad eam ætatem nulli antè summorum Pontificum contigerat. [*Id. lib.* 20. *cap.* 8.]

Ananus novus Pontifex, ex sectâ Sadducæorum, audax & ferox ingenio, tempus opportunum se nactum ratus, mortuo Festo & Albino adhuc agente in itinere, Concilium judicum advocavit: statutúmque coram eo Jacobum fratrem Jesu, & unà quosdam alios, impietatis accusatos, lapidandos tradidit. [*Joseph. lib.* 20. *cap.* 8.] Jacobum hunc fratrem Domini tempore Paschatis è pinnâ Templi dejectum Judæos lapidibus obtrivisse, atque unum eorum qui fullo erat, vecte quo vestes premere solebat in caput ejus impacto, vitam illi eripuisse; ex libro 5°. Historiæ Hegesippi refert Eusebius. [*lib.* 2. *Histor. Ecclesiast. cap.* 22. *neq.* 23.]

Cædes Jacobi omnibus in civitate Hierosolymitanâ bonis & legum studiosis vehementer displicuit: missíque ad Agrippam regem clàm nunciis rogaverunt ut mandaret Anano, ne quid tale posthac ageret. Quidam etiam Albino occurrentes venienti ab Alexandriâ docuerunt eum non licuisse Anano sine ipsius consensu advocare Concilium. Horum verbis ille persuasus iracundè scripsit Pontifici, daturum sibi pœnas minitans: & Agrippa rex eam ob causam post tertium mensem ablatum ab eo pontificatum Jesu Damnei filio concessit. [*Joseph. lib.* 20. *cap.* 8.] Apud Christianos verò, post Jacobum fratrem Domini, Hierosolymitanæ ecclesiæ episcopus Symeon Cleophæ filius est constitutus. [*Euseb. lib.* 3. *Histor. Eccles. cap.* 26. *cum* 32.]

Albinus, ut venit Hierosolymam, omnem curam & diligentiam adhibuit, ut pacaret provinciam, interfectis multis sicariis. Ananias autem pontifex (Nebedæi filius) indies apud populum celebrior fiebat & charior, honorabatúrque ob liberalitatem ab omnibus: quotidiéque Albinum donis venerabatur & summum Pontificem. Sed habebat servos pessimos, qui adjuncto sibi audaciissimo quoque obeuntes areas, vi auferebant sacerdotum decimas; pulsantes eos, qui cunctarentur reddere. Alii quoque pontifices faciebant similia, nemine valente compescere: multíque sacerdotum, quibus antè ex decimis alimenta fuerant, tunc absumebantur inediâ. [*Joseph. lib.* 20. *cap.* 8.]

Sicarii die festo qui tum supervenerat (Pentecostes) noctu Hierosolymam ingressi, vivum ceperunt scribam ducis Eleazari, filii Ananiæ pontificis. Hunc vinctum abduxerunt, ac deinde miserunt ad Ananiam qui eorum nomine promitteret scribam dimittendum, si ille Albino persuaderet, ut ex eorum numero decem captivos solveret: quod Ananias, urgente necessitate, ab Albino impetravit. Id majorum calamitatum fuit initium. Latrones enim semper aliquam artem comminiscebantur, quâ ex Ananiæ cognatis quempiam interciperent; nec priùs dimittebant, quàm è suis aliquot reciperent: auctíque denuò magno numero, & receptâ audaciâ, totam eam regionem vastabant. [*Ibid.*]

Hoc tempore Agrippa rex prolatis pomœriis Cæsareæ Philippi, mutato nomine Neroniada eam vocavit: & theatrum apud Berytios impendiis magnis extædificatum ornavit spectaculis annuis, assignatâ in eum usum ingenti vi pecuniæ. Frumentum enim donavit ei populo, & oleum viritim distribuit, totámque eam urbem ornavit statuis passim dispositis atque expressis ad antiqua clarorum artificum archetypa imaginibus: & omnia penè regni sui ornamenta in eam civitatem transtulit. Unde magnam sibi apud subditos paravit invidiam; quòd suos spolians externam urbem excoleret. [*Id. ibid.*]

4067 Quadriennio ante bellum Judaicum (à Vespasiano administrari cœptum) quum civitas

Hieroso-

Hierosolymitana summâ pace atque opulentiâ frueretur, Jesus quidam Anani filius, plebeius & rusticus, ad festum Tabernaculorum veniens repentè exclamare cœpit. *Vox ab Oriente, vox ab Occidente, vox à quatuor ventis: vox in Hierosolymam & Templum, vox in maritos novos novásque nuptas, vox in omnem hunc populum.* Atque hæc interdiu noctúque clamitans omnes civitatis vicos circuibat. Nonnulli autem virorum insignium, adversum omen indignè ferentes, correptum hominem multis verberibus affecerunt. Ille autem neque pro se, neque ad eos qui ipsum mulctabant, secretò quicquam locutus, eadem quæ priùs vociferabat. Magistratus autem rati magis divinum esse hominis motum, duxerunt eum ad Romanorum prætectum: ubi plagis usque ad ossa laceratus, neque supplex cuiquam fuit, neque lachrymavit: sed ut poterat inclinans maximè flebiliter vocem ad singulos ictus respondebat; *Væ, væ, Hierosolymis.* Albino autem interroganti quis esset, vel unde ortus, aut cur ista diceret, nihil retulit: a luctu verò civitatis non destitit, donec eum Albinus furere judicatum dimitit. Maximè autem diebus festis vociferabatur: idque per annos *septem* (vel *sex* potiùs; ut in Photii Bibliothecâ, *cod.* 47. legitur) & quinque menses continuos faciens neque voce raucior fuit, neque defatigatus est; donec obsidionis tempore lapis tormento missus eum peremit. [*Id. lib.* 7. *Belli*, *cap.* 12. *rep.* λα.]

Agrippâ rege jubente, Jesus Gamalielis filius in summo Pontificatu successit Jesu Damnei filio non libenter sibi cedenti: unde natum est inter utrumque dissidium. Ascitis enim globis audacium juvenum, sæpè à conviciis prorumpebant ad lapides. Sed inter alios eminebat Ananias ex amplis facultatibus largitione plurimos sibi concilians. Costobarus quoque & Saulus suam quisque circa se manum habebat sceleratorum hominum; orti genere regio, & propter Agrippæ cognationem favorabiles, alioqui violenti & ad spoliandos infirmiores promptissimi. [*Id. lib.* 20. *Antiquit. cap.* 8.] 4777 64

Ex hoc maximè tempore labare cœpit respublica Judaica & indies in deterius ruere. [*Id. ibid.*] & multiplice existenti tunc dominatione, futuri excidii semina spargebantur. [*Id. lib.* 2. *Belli*, *cap.* 13. *rep. ad.*]

Albinus verò præsens non solùm causis civilibus furabatur & diripiebat bona singulorum, neque solùm tributorum additamentis in commune gentem gravabat; sed etiam quos ob latrocinia decuriones civitatum comprehenderunt, vel qui à prioribus judicibus in custodiis erant relicti, acceptâ à cognatis eorum pecuniâ, liberavit: & is solùm qui non dedisset, in carceribus quasi nocentissimus remanebat. [*Id. ibid.*]

Per idem tempus, eorum quoque qui res novas cupiebant in urbe Hierosolymitanâ crescebat audacia. Ex quibus, qui erant opulenti Albinum largitione redimebant, ut eis tumultum moventibus non indignaretur: pars autem popularis quæ non satis gaudebat quiete Albini participibus jungebatur. Unusquisque ergo improborum cohorte propriâ circumdatus, ipse quidem inter cæteros quasi princeps latronum & tyrannus eminebat: iliparoribus verò suis ad direptionem mediocrium aburebatur. Ita fiebat, ut hi quidem quorum vastabantur domus, tacerent; illi autem qui extra incommodum steterant, metu ne similia paterentur, etiam officiis ambirent eos quos constabat dignos esse supplicio. (*Ibid.*)

Nero, Româ incensâ, è turri Mæcenatianâ incendium prospectans, lætúsque *flamma* (ut aiebat) *pulchritudine*, excidium Ilii in scenico suo habitu decantavit; præsentia mala vetustis cladibus assimulans. [*Tacit. lib.* 15. *cap.* 38, 39, 40. *Sueton. in Nerone*, *cap.* 38. *Xiphilin. ex Dione.*] Fuere qui annotarent, XIV. Kalend. Sextiles principium incendii hujus ortum, quo & Senones captam urbem inflammaverant. Alii eousque cura progressi sunt, ut totidem annos mensesque & dies inter utraque incendia numerarent. [*Tacit. ibid. cap.* 41.] ac si annos 448. menses 5376. dies 167632. inter ea intercessisse dixissent.

Abolendo rumori Nero subdidit reos, & quæsitissimis pœnis affecit, quos vulgus Christianos appellabat. Igitur primò correpti qui [Christianos se] fatebantur; deinde indicio eorum multitudo ingens, haud perinde in crimine incendii, quàm odio humani generis convicti sunt. Et pereuntibus addita ludibria, ut ferarum tergis contecti laniatu canum interirent, aut crucibus affixi, aut flammandi, atque ubi defecisset dies in usum nocturni luminis urerentur. Hortos suos ei spectaculo Nero obtulerat, & Circense ludicrum edebat, habitu aurigæ permixtus plebi, vel circulo insistens. Unde miseratio oriebatur, tanquam non utilitate publicâ, sed in sæviciam unius absumerentur. [*Tacit. lib.* 15. *cap.* 44.] Pro quibus illustrandis, adducuntur verba veteris Scholiastæ, ad illud Juvenalis, in Satyrâ primâ,

Pone Tigellinum: tædâ lucebis in illâ,
Quâ stantes ardent qui fixo gutture fumant.

Tigellinum si tuleris, vivus ardebis, quemadmodum in nuptiis Neronis, de quibus ille tulerat cereos fieri, ut lucerent spectatoribus, cùm fixa essent gutturum ne se curvarent. Nero maleficos tædâ, papyro & cerâ superveste tegebat, & sic ad ignem admoveri jubebat.

Hæc fuit *prima* à Romanis Imperatoribus in Christianos excitata persecutio: de quâ Suetonius, ut homo ethnicus, in *Nerone*, cap. 16. *Afflicti supplicits Christiani, genus hominum superstitionis novæ ac maleficæ.* Tertullianus verò, ut Christianus, in Apologetico cap. 5. *Consulite commentarios: illic reperietis primum Neronem in hanc sectam tum maxime Roma orientem Cæsariano gladio ferociisse. Sed tali dedicatore damnationis nostræ etiam gloriamur: qui enim scit illum, intelligere potest non nisi grande aliquod bonum à Nerone damnatum.*

4068 Cestius Gallus præses in Syriam, Gessius Florus procurator in Judæam à Nerone missus est. Erat verò Florus Clazomenius genere: adduxitque secum Cleopatram conjugem improbam: per quam, ut Poppææ Augustæ amicam, Judææ administrationem impetraverat. (*Joseph. lib.* 20. *cap.* 9.)

Albinus,

Albinus, audito Geſſium Florum ſibi ſucceſſurum venire, videri volens gratificatus Hieroſolymitanis civibus, productis vinctis, quotquot erant in manifeſtè capitali culpâ juſſit interimi; reliquos, qui levioribus de cauſis conjecti erant in vincula, reductos in carcerem pecuniis mulctatos dimittebat alium poſt alium. Atque in hunc modum vacuato vinctis carcere Judæa repleta eſt latronibus. [*Id. ibid. cap.* 8.]

Interea Leviticæ tribûs homines quorum erat ſacros hymnos in Templo canere, adito rege Agrippâ induxerunt eum precibus, ut advocato concilio decerneret eis ufum ſtolæ lineæ, quæ tum ſolis erat conceſſa Sacerdotibus: hanc enim novationem pertinere ad perpetuum ipſius regni memoriam. Rex igitur de concilii ſententiâ permiſit hymnorum cantoribus, ut depoſito priore habitu, lineum ut voluerunt ſumerent. Aliam etiam ejuſdem tribûs partem addictam Templi miniſteriis, ipſorum precibus permotus, permiſit ſacros hymnos canendos ediſcere: quæ omnia fiebant contra inſtituta legis patriæ, nunquam violatæ abſque piaculo. [*Ibid.*]

Philippenſes Epaphroditum cum pecuniis Romam miſerunt, ut Paulum in vinculis viſitaret, & neceſſaria vitæ ſubſidia ei ſubminiſtraret. Qui Paulo adjutorem & commilitonem ſe adjungens, propter opus Chriſti, non habitâ vitæ ſuæ ratione, mortis periculo ſe objecit; in morbum incidens graviſſimum. [*Philip.* II. 25,-30. *cum* IV. 10, 14, 18.]

Oneſimum ſervum, Coloſſis à Philemone domino ſuo Romam fugientem, Paulus ſenex in vinculis Chriſto lucrifecit. [*Philem.* 9, 10, 15. *cum Coloſſ.* IV. 9.]

Timotheus, Romæ captivus cum Paulo detentus, libertati reſtitutus eſt. [*Hebr.* XIII. 23.]

Per Epaphroditum, ſanitatem jam adeptum, epiſtolam ad Philippenſes Paulus ſcripſit: ſperans etiam Timotheum brevi ſe ad eos miſſurum, ſimul-atque videret rerum ſuarum ſtatum; & ſeipſum etiam citò ad eos venturum confidens. [*cap.* II. 19,—29.] Quo tempore Pauli ob Chriſtum vincula celebria facta ſunt in toto Prætorio; nonnullis ex ipſius Cæſaris quoque palatio ad fidem} Chriſti converſis. (*cap.* I. 12, 13. & IV. 22.) A Cæſare enim miſſus in carcerem, notior familiæ ejus factus, perſecutoris domum Chriſti fecit Eccletiam. [*Hieronym. commentar. in epiſt. ad Philem.*]

Coloſſos ad Philemonem per ſervum ipſius Oneſimum ſcribit Paulus epiſtolam, quâ eum hero conciliat & commendat: liberationem è vinculis ſperare ſe illi ſignificans, & ut hoſpitium ei paret rogans. Per eundem quoque Oneſimum & Tychicum aliam eodem tempore ad Coloſſenſes ab ipſo quidem nunquam viſos ſed ab Epaphrâ in Chriſti doctrinâ inſtitutos, è vinculis Paulus ſcripſit epiſtolam. (*Coloſſ.* I. 7, 8. II. 1. IV. 7, 8, 9, 18.] Quo tempore, præter Timotheum, (cujus nomen in inſcriptione utraque hæc præfert epiſtola) Paulo præſentes Romæ adfuerunt, & in prædicando ibi Evangelio adjuverunt, ex circumciſione quidem, ipſius in captivitate ſocius Ariſtarchus (Theſſalonicenſis, *Act.* XX. 4.) Marcus Barnabæ conſobrinus, (de quo excipiendo, ſi ad eos veniret, mandata Coloſſenſes acceperant) & Jeſus qui vocatur Juſtus: ex aliis verò, Lucas dilectus ille medicus, Demas, & Epaphras; cujus ſummum affectum laudat Apoſtolus, non in Coloſſenſes tantùm ſuos (apud quos, eo abſente, miniſterium Archippus obibat) ſed etiam in eos qui erant Laodiceæ & Hierapoli. (*Coloſſ.* IV. 10,-14, 17. *Philem.* 23, 24.]

Eundem Tychicum, ex Aſiâ peregrinationis ſuæ ſocium, (*Act.* XX. 4.) in Aſiam quoque Paulus tum miſit; ut ex eo res ipſius fratres cognoſcerent; ſcriptâ per eum ad *Epheſios* epiſtolâ [*Epheſ.* VI. 21, 22.] quam epiſtolæ ad *Laodicenſes* nomine à Marcione hæretico fuiſſe venditatam, Tertullianus libro 5. contra Marcion. cap. 11. & 17. cum Epiphanio in hæreſ. 42. indicat. Quod quidem ex fide Eccleſiæ Laodicenſis ab eo fuiſſe factum, credibile eſſe Grotius exiſtimat; cur in eâ re mentiretur, nihil fuiſſe cauſæ aſſerens. Indéque eodem planè tenore ſcriptam fuiſſe ad Epheſios ſimul & Laodicenſes epiſtolam ille colligit. Ubi notandum, in antiquis nonnullis codicibus (ut ex Baſilii libro 2° adversùs Eunomium, & Hieronymi in hunc Apoſtoli locum commentario, apparet) generatim inſcriptam fuiſſe hanc epiſtolam *τοῖς ἁγίοις, τοῖς οὖσι, καὶ πιστοῖς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ*, vel (ut in litterarum encyclicarum deſcriptione fieri ſolebat) *ſanctis qui ſunt ..... & fidelibus in Chriſto Jeſu.* ac ſi Epheſum primò, ut præcipuam Aſiæ metropolim, miſſa ea fuiſſet; tranſmittenda inde ad reliquas (interſertis ſingularum nominibus) ejuſdem provinciæ eccleſias: ad quarum aliquas, quas Paulus ipſe nunquam viderat, illa ipſius verba poſſimùm ſpectaverint. *Auditâ eâ quæ in vobis eſt fide in Domino Jeſu, & charitate in omnes ſanctos*; cap. I. 15. &, *ſiquidem auditis diſpenſationem gratiæ Dei quæ data eſt mihi erga vos, &c.* cap. III. 2, 4. quæ Marcion fortaſſe *Laodicenſibus*, magis convenire cenſebat, qui Apoſtolum corpore præſentem non viderant; [*Coloſſ.* II. 1.] quàm *Epheſiis*, cum quibus ille tam diu eſt converſatus. [*Act.* XIX. 8, 10. & XX. 31.]

Circa idem tempus epiſtolam ad Hebræos Paulus ſcripſit, Timotheo jam ſoluto, ſed aliò ad tempus ab eo digreſſo: cum quo, ſi mox veniret, viſurum ſe eos promittit; ſalute illis interim à fratribus Italis dictâ. [*Hebr.* XIII. 23, 24.]

Abſoluto jam templi Hieroſolymitani ædificio, quum videret populus eſſe in otio circiter octodecim opificum millia, ſolitorum hactenùs in templo ex operarum mercedibus victum quærere; noléntſque ſacram pecuniam repoſitam habere, nequando præda Romanis fieret, ſimúlque opificibus inde proviſum cupiens: (quòd vel unâ horâ operato ſtatim merces repræſentaretur;) Agrippæ regi ſuaſit, ut Orientalem inſtauraret porticum. Ea profundæ valli & anguſtæ imminens, muro 400 cubitos alto erat ſubnixa, ſaxis conſtructo quadratis valde candidis; erátque cujuſque ſaxi longitudo cubitorum viginti, ſex verò altitudo: opus Salomonis regis, qui primus integrum templum condidit. Rex autem, cujus curæ Claudius Cæſar fabricam templi commiſerat, reputans, quodcunque opus demoliri facilè, reparari difficilè, maximè talem porticum egentem & tempore longo & pecuniis plurimis; non annuit populi precibus: ſed urbem candido ſaxo conſternere ſi liberet non vetuit. [*Joſeph. lib.* 20. *cap.* 8.] 4778 65

Paulus,

Paulus, expleto biennio quo in liberâ custodiâ detentus Romæ evangelium docuit, [*Act.* XXVIII. 30.] in Asiam inde navigasse, & Colossis hospitio à Philemone exceptus fuisse videtur. [*Philem.* 22.]

Die festo azymorum, hoc anno in Xanthici sive Aprilis diem 8. incidente, horâ nonâ nocturnâ circa aram itémque templum tantum lumen effulsit, ut clarissimus dies putaretur: & hoc usque ad mediam permansit horam. Eodémque festo die etiam bos cùm ad hostiam duceretur, agnum in medio fani peperit. Orientalis autem porta interioris templi, cùm esset ænea atque gravissima, & sub vesperam vix à viginti viris clauderetur, serísque ferro vinctis obseraretur, pessulósque altos haberet in saxeum limen demissos uno perpetuo lapide fabricatum, visa est noctis horâ sextâ sponte patescere. His autem cutriculo per custodes templi magistratui nunciatis, ascendit ille, vixque eam potuit claudere. [*Joseph. lib.* 7. *Belli*, *cap.* 12. *περ.* λα.]

Die 21° mensis Artemisii sive Maii, ante Solis occasum visi sunt per inane ferri currus totis regionibus, & armatæ acies tranantes nubila, & civitati circumfusæ. Festo autem Pentecostes, nocte sacerdotes intimum templum more suo ad divinas res celebrandas ingressi, primùm quidem motum quendámque strepitum senserunt, posteà verò subitam vocem audiere, quæ diceret: *Migremus hinc.* [Id. ibid.]

In Cretâ insulâ prædicavit Paulus evangelium: relicto ibi Tito, ut quæ reliqua erant corrigeret, & presbyteros ibi per singulas urbes ordinaret. [*Tit.* I. 5.]

Rex Agrippa pontificatum Jesu Gamalielis filio abrogatum Matthiæ Theophili filio concessit: quo pontifice Judaicum bellum habuit initium. [*Joseph. lib.* 20. *cap.* 8.]

Josephus, magnis à Poppæâ Augustâ donatus muneribus, in patriam rediens, ibi deprehendit novarum rerum studia gliscere, multósque ad defectionem spectare: quos à tam infelici proposito frustrà ille deterrere conatus est. [*Id. in lib. de Vitâ suâ.*]

Adeò enim violenter potestate suâ Gessius Florus est abusus, ut Albinum Judæi desiderarent quasi beneficum. Nam ille quantum poterat clàm erat malus & nocens: Florus contrà quasi ad ostentandam nimis malitiam, publicè traducebat gentis injurias, nihil sibi ad summam in rapinis & suppliciis iniquitatem reliquum faciens. Erat enim inflexibilis ad misericordiam, nullis unquam lucris satiabilis, undecunque parva æquè captans ac magna; ut etiam latronum esset particeps. Multi enim illum quæstum exercebant decisis prædarum partibus: adeóque nullus erat injuriorum vel modus vel finis, ut miseri Judæi non ferentes rapacem latronum insolentiam cogerentur laribus relictis & patriis ceremoniis ad exteros fugere; judicantes ubivis etiam apud Barbaros se vivere posse commodiùs. [*Id. lib.* 20. *Antiqu. cap.* 9. *& lib.* 2. *Belli*, *cap.* 13. *περ. κδ.*]

Neronem, post finem quinquennalis sui ludicri secundo lustro celebrati (anno enim æræ Christianæ LX. primus agon Neroneus institutus fuerat) & ab aurigatione serò reversum, Poppæa uxor gravida & ægra conviciis incessebat: quam iratus ille ictu calcis occidit. [*Sueton. in Nerone*, *cap.* 35. *Tacit. lib.* 16. *cap.* 2. *&* 6.]

Ephesi aliquandiu moratus Paulus, Timotheum ibi, quum inde in Macedoniam proficisceretur, reliquit; ut eam Ecclesiam, se absente administraret. [I. *Timoth.* I. 3. III. 14, 15.] in Macedoniâ verò apud Philippenses permansit; sicut eis ipse anteà promiserat. [*Philip.* I. 25, 26. *&* II. 24.]

4069 Paulus priorem ad Timotheum scripsit epistolam: in quâ Hymenæum & Alexandrum, naufragium fidei facientes, Satanæ à se traditos narrat, ut castigati discerent non blasphemare. [I *Timoth.* I. 20.] Hymenæus verò, cum Phileto, futuram resurrectionem negabat; eam jam factam fuisse dicens. [II *Timoth.* II. 17, 18.] Alexander autem, faber ærarius ille est, qui tanta mala Paulo exhibuit, & sermonibus ejus tam vehementer restitit. [II *Timoth.* IV. 14, 15.]

Ad Titum quoque in Cretam aliam Paulus misit epistolam: rogans, ut quum ad eum Arteman miserit vel Tychicum, veniat ad eum Nicopolim (illam victoriâ Actiacâ celebrem) ubi hibernare constituerat; simúlque Zenam legis peritum & Apollo studiosè deducendum curet, nequid illis desit. [*Tit.* III. 12, 13.]

Exactâ hyeme, Paulus Ephesum ad Timotheum rediit: & Troadem profectus, penulam ibi suam reliquit. Erastus mansit Corinthi: (cujus erat procurator, *Rom.* XVI. 23.) Trophimum reliquit Paulus Mileti ægrotantem. [I *Timoth.* III. 14. II *Timoth.* IV. 13, 20.] 4779 66

Cestius Gallus Syriæ præses Antiochiâ Hierosolymam veniens, vitésque civitatis ac florem Neroni significare cupiens, contemnenti nationem; à pontificibus petiit, ut si quo modo, possent multitudinem numerarent. Illi autem, quum dies Paschatis adesset, quando à nonâ horâ usque ad undecimam hostias cædebant, hostias numeravêre 255600. ad quas comedendas decem & aliquandoviceni homines per singula contubernia conveniebant. [*Joseph. lib.* 7. *Belli*, *cap.* 17. *edit. Latin. vel*, *lib.* 6. *περ. μι. edit. Grac.*]

Cestium circumstans non minor quàm 300 myriadum (3000000.) supplicabat, & ut gentis suæ calamitatibus subveniret; & pestem illam provinciæ Florum ut ejiceret clamitabat. Qui tamen cùm sub populi ore esset, & Gallo assisteret, non solùm nihil movebatur, sed voces illas etiam deridebat. Cestius verò compescens impetum populi, & edicens quòd deinceps placatiorem eis Florum redderet, regressus est Antiochiam. Deduxit autem eum usque ad Cæsaream Florus, illudens mendaciis, & Judæorum genti bellum sedulò comminiscens; quo scilicèt solo iniquitates suas occultari posse credebat. Pace siquidem permanente, habiturum se apud Cæsarem accusatores Judæos: verùm si defectionem negotiatus fuisset, majore utique malo abducendam à se esse invidiam peccatorum minorum. Indéque ut gens ab Romano abrumperetur imperio, sedulò indies augebat calamitates. [*Id. lib.* 2. *Belli*, *cap.* 13. *περ. κδ.*]

Paulus secundò Romam veniens, à Nerone auditus & absolutus est. De quo ita ipse, in II *Timoth.* IV. 16, 17. *In primâ meâ defensione nemo mihi adfuit, sed omnes me deseruerunt: utinam ne illis imputetur. Sed Dominus mihi adfuit & corroboravit me; ut per me impleretur prædicatio,*

dicatio, & omnes gentes audirent: & ereptus fui ex ore leonis. Ut enim antea per biennium, ita deinceps per integrum annum omnibus gentibus Romam, tanquam ad communem patriam, undique confluentibus evangelium prædicavit.

Demas Paulum reliquit, amplexus præsens sæculum, & profectus est Thessalonicam: Crescens in Galatiam, Titus in Dalmatiam. Lucas solus cum Paulo Romæ mansit. [II *Timoth.* IV. 10, 11.]

Percrebuerat Oriente toto vetus & constans opinio: esse in fatis ut eo tempore Judæâ profecti rerum potirentur. Id de Imperatore Romano quantum eventu posteà patuit prædictum, Judæi ad se trahentes rebellârunt: inquit Suetonius. [*in Vespasiano, cap.* 4.] *Duravit Judæis patientia*, (inquit Tacitus, lib. 5. Histor. cap. 10.) *usque ad Gessium Florum procuratorem. Sub eo bellum ortum.* mense videlicèt Artemisio sive Maio, anno imperii Neronis 12° regni Agrippæ 17° præfecturæ Gessii Flori 2° [*Josephi. lib.* 2. *Belli, cap.* 14. *nov. ed. & lib.* 20. *Antiquit. cap. ult.*] Ejus belli historiam in posteriore secundi libri parte, & quinque libris sequentibus à *Josepho* plenissimè habemus descriptam: cujus Breviarium, ex *Ludovici Cappelli* V. Cl. Judaicæ Historiæ Compendio desumptum, huc transtulimus.

Nero in Græciam transiens, ad hyemem ingruentem ibi mansit. [*Xiphilin. ex Dione.*]

Rex Agrippa Judæos longâ oratione à bello dehortatus est: sed frustrà. nam paulò postquàm Hierosolymis ille discessisset, seditiosorum nonnulli Massadam castellum munitissimum fraude occupant, & Romanos, qui isthic erant, omnes interficiunt. Hierosolymis autem Eleazarus Ananiæ Pontificis filius, Templi tum στρατηγὸς, juvenis audax & factiosus, persuasit Sacerdotibus, ut nullius nisi Judæorum hostias admitterent, ne illas quidem quæ pro Cæsare & Romanis offerri solebant: quod temerarium factum cùm Principes civitatis, quietis amantes, intolerabile judicarent, & argumentum apertæ defectionis esse viderent, nec pollent tamen seditiosos à sententiâ dimovere; legatos ad Florum Cæsaream, & ad Agrippam regem mittunt, rogantes ut properè, missis copiis, seditionem incipientem opprimerent. Florus, qui Judæorum defectionem volebat, id neglexit. Agrippa autem misit mille equites, qui superiorem Civitatem cum Optimatibus & Pontificibus, cæteráque multitudine, quæ optabat quietem, occupârunt & tenuerunt adversùs seditiosos, qui templum & inferiorem civitatem tenebant; per septem continuos dies invicem confligentes. Sed die festo Ξυλοφορίας Sicarii multi in Templum recepti cum cæteris, vim regiis militibus faciunt, & civitate superiore pellentes compellunt eos in Herodis Regium superiorem, incenso Archivo, Hasmonæorum palatio, (quæ tum erat Agrippæ regia) & Ananiæ Pontificis domo. Postridie, Augusti 15. die, Antoniam obsessam per biduum capiunt, militésque Romanos omnes interficiunt, & arcem incendunt. Regiam paulò pòst impetunt atque invadunt, duce Manahemo Judæ Galilæi filio (qui capto Massada castello, & Herodis armamentario isthic direpto, Sicarios suos armatos Hierosolymam adduxerat) eáque expugnatâ & incensâ tyrannidem occupat Manahemus, sed mox ab Eleazaro Templi præfecto, in ipso Templo adorans interficitur, ejúsque stipatores disjiciuntur, & Massadam repetunt duce Eleazaro Jairi filio, qui genere Manahemo propinquus erat. Romanos, qui regiâ expugnatâ receperant se in turres Hippicon, Phasaëlum & Mariammen, obsessos, tandémque se dedentes, seditiosi Hierosolymitani, ipso die Sabbathi, contra fidem datam omnes inermes interficiunt.

Eâdem die Cæsareæ Judæi omnes, illic habitantes, ab Ethnicis Cæsariensibus instigante Floro interfecti sunt, numero 20. millia. Hinc exacerbati per universam regionem Judæi Syrorum vicos, & civitates finitimas, depopulati sunt, Philadelphiam, Geraïam, Pellam, Scythopolim, Gedaram, Hipponem, Gaulanitidem, Ptolemaidem, Sebasten, Ascalona, Anthedona, & Gazam. Inde per universam Syriam Judæorum in civitatibus commorantium à Syris cædes promiscuæ, partim ex veteri in Judæos, & eorum religionem, odio, partim rapinarum amore, partim vindictæ cupiditate. Soli Antiocheni, Apameni & Sidonii Judæis incolis suis pepercerunt. Alexandriæ autem Ægypti metropoli excitatâ seditione 50. millia Judæorum uno die interfecta sunt, immissis in eos duabus legionibus Romanis.

Cestius Gallus Syriæ Præses, his motibus excitatus, Antiochiâ cum legione 12. & auxiliis regis Agrippæ, aliísque copiis, venit in Judæam, & Ptolemaïde invadit Joppen atque incendit, Cæsennium Gallum mittit in Galilæam, quam Sepphori receptus pacat, & Cæsaream venit.

Petrus & Paulus de appropinquante vitæ exitu per revelationem à Domino sunt admoniti. [II *Petr.* I. 14. II *Timoth.* IV. 6, 7.]

Petrus ad Hebræos, per Pontum, Galatiam, Cappadociam, Asiam & Bithyniam dispersos, secundam scripsit epistolam. [II *Petr.* III. 1. *cum* I *Petr.* I. 1.]

Paulus Ephesum, ubi familia Onesiphori erat, per Tychicum secundam ad Timotheum misit epistolam: postquàm Aquila & Priscilla, relictâ Româ, eò denuò sunt reversi. [II *Timoth.* IV. 12, 19.] In eâ Timotheum rogat, ut ante hyemem ad ipsum veniat; secúmque Marcum adducat, ut ipsi perutilem ad ministerium. [*Ibid.* 9, 11, 21.] Salutémque illi dicit ab Eubulo, Pudente, Lino & Claudiâ. [*Ibid.* 21.]

407c Cestius Gallus festo Tabernaculorum incensâ Lyddâ, Hierosolymam tendit, cui ad 60. stadium occurrunt Hierosolymitani, & dubiâ pugnâ decertatum est prope Bethoron: sed mox majoribus copiis eos aggressus Cestius compulit in Urbem, in quam & ipse irrupit 4. Octobr. inferiorémque tenuit (ut & Bezetham & Cænopolim) per aliquot dies civitatem, indéque Templum & superiorem oppugnavit civitatem, faciléque cepisset, si fortiùs in oppugnatione perseverasset, populo Romanis tum favente, solis seditiosis repugnantibus.

Verùm Cestius mox cùm propè esset ut Templum caperet, sine ullâ justâ causâ obsidionem solvit, atque Antipatrida se recepit, multis Romanorum & auxiliarium in itinere amissis, & cæsis à Judæis qui eos insecuti sunt, cum impedimentorum majore parte, adeóque & machi-

narum,

natum, ballistarum, & armorum (quæ fugientes Romani abjecerant) magnâ copiâ, quibus posteà in Hierosolymorum adversùs Titi obsidionem propugnatione usi sunt Judæi. Idque factum 8. Novemb. anno Neronis 12°. (absoluto sc. siquidem 13. Neronis annus à 13. die præcedentis Octobris inceperat.)

Hâc victoriâ elati Judæi Hierosolymam reversi, urbis Præfectos creant Josephum Gorionis filium, & Ananum Pontificem, belliquæ Duces varios & multos in singulas provincias, sive Toparchias, dimittunt, atque inter eos Josephum (belli hujus Judaici Scriptorem) in Galilæam amandant: in quâ multis opidis communitis & muro cinctis, rebúsque omnibus ad sustinendum bellum ordinatis, Romanorum imperum exspectabat.

Interim multi adversùs eum motus, multæ & frequentes urbium rebelliones excitantur arte & fraude Johannis cujusdam Leviæ filii, & invidiâ nonnullorum ex Principibus Hierosolymitanis, qui Galilææ Præfecturam ei ereptam volebant. Sed eorum omnes conatus, artes & consilia fregit, atque elusit prudentiâ & patientiâ suâ Josephus: qui Johannem illium coegit Hierosolymam cum suis ex Giscalâ Galilææ opido quod munierat, confugere. Hierosolymis autem Ananus urbis Præfectus omnia ad sustinendum bellum necessaria parat, mœnia instaurat, bellica instrumenta, tela & arma curat fabricari per totam urbem. Zelotas conatur ad sanam mentem revocare; sed frustrà. Simonem Gioræ filium latrocinia exercentem, & tyrannidem affectantem, misso milite, conatur comprehendere: at is cum suis ad latrones, qui Masladam tenebant, effugit, unde illi totam Judæam & Idumæam latrociniis infestabant.

Porrò Cestius missis ad Neronem (qui tum in Achaiâ erat) legatis statum Judææ turbarum renuntiat. Nero conturbatus Vespasianum eò mandat; Vespasianus autem, hoc accepto mandato, Titum filium Alexandriam mittit, ut inde quintam, & decimam legiones in Judæam adduceret: ipse pedestri itinere ex Achaiâ in Asiam transmittit, atque inde in Syriam & Antiochiam venit.

Petrus & Paulus Romæ prædixerunt futurum, ut post breve tempus immitteret Deus Regem qui expugnaret Judæos, & civitates eorum solo æquaret, ipsos autem fame iniquè confectos obsideret. Tum fore, ut corporibus suorum vescerentur, & consumerent se invicem; postremò capti venirent in manus hostium, & in conspectu suo acerbissimè conjuges suas vexari cernerent, violari & prostitui virgines, diripi pueros, allidi parvulos, omnia denique ferro ignique vastari, captivos in perpetuum terris suis exterminari: eo quòd exultaverant super amantissimum & probatissimum Filium Dei. [*Lactantius, lib. 4. cap. 21.*] 4780 67

Vespasianus Antiochiæ Romanas copias & Regum auxilia cogit, inde venit Ptolemaïda, Sepphorimque Romanis faventem recepit.

Alexandriâ Titus cum duabus legionibus Ptolemaïdem ad patrem pervenit, citiùs quàm per hyemem sperabatur. Copiæ omnes cum Regum auxiliis eò conveniunt, numero 60. millia, tam peditum quàm equitum; præter calones & impedimenta.

Vespasianus Galilæam invadens, Gadarensium urbem primo impetu captam incendit & vastavit. Inde Jotapatam die 21. Maii veniens, eam oppugnavit.

Junii die 29. (qui mensis illius dies postremus in Neronis occurrit imperio) Petrus & Paulus celebri martyrio vitam finierant: ut tam Orientalis quàm Occidentalis Ecclesiæ tabulæ confirmant. Unde diem mortis Pauli notiorem quàm ipsius Alexandri esse, asserere non dubitat Chrysostomus. [*in II Corinth. Homil. 26.*] Eodem tempore utrumque Romæ subiisse martyrium, affirmat in epistolâ ad Romanos Dionysius Corinthiorum episcopus. [*apud Euseb. lib. 2. Histor. Ecclesiast. cap. 24. sub. in.*] & Petrum quidem, capite (ut expetierat) deorsùm statuto, crucifixum fuisse; tomo 3°. Commentariorum in Genesim refert Origenes. [*apud eund. lib. 3. Histor. cap. 1.*] impletâ Christi prædictione ad eum factâ: [*Joban. XXI. 18, 19.*] *Quum senueris, extendes manus tuas, & alius te cinget & transferet quò nolet.* * Paulum autem gladio percussum, historiarum monumenta confirmant [*Euseb. ut suprà lib. 2. cap. 24.*] Quò referenda sunt etiam, quæ de Neronis persecutione scribit [*P. Orosius, libri 7i. cap. 7°.*] Primus (Scil. Nero) Romæ Christianos suppliciis & mortibus persecutus est; beatissimos Christi apostolos, Petrum Cruce, & Paulum Gladio occidi imperavit: ipsumque nomen Christianorum extirpare conatus est: & *Sulpitius Severus* in Histor. lib. 2. datis legibus, Religio verabatur; palâmque edictis propositis, Christianum esse non licebat. Tum Paulus, & Petrus capitis damnati, quorum uni cervix gladio dissecta, Petrus in cruce sublatus est. In Hispaniâ verò hanc Persecutionem sæviisse colligunt ex Lapide ibi defosso & inscripto, NERONI. CL. CAIS AVG. PONT. MAX OB. PROVINC. LATRONIB ET. HIS. QVI. NOVAM GENERI. HVM. SVPERSTITION. INCVLCAB PVRGATAM [*in Inscriptionibus Gruteri, pag.* CCXXXVIII.].

Vespasianus Jotapatam, fortiter à Josepho, qui isthic erat cum imperio, defensam, tandem post 40. dierum obsidionem, vi capit, evertit & incendit, Kalendis Julii anno Neronis XIII. Josephum in specu latitantem capit, & vitâ donat, sed captivum tenet.

Jotapatâ excisâ Vespasianus exercitum Cæsaream reducit, atque isthic duas legiones collocat, ut se ab obsidionis labore reficerent, tertiam eodem consilio & fine mittit Scythopolim: ipse autem Cæsaream Philippi proficiscitur, ubi ab Agrippâ rege cum exercitu per viginti dies convivio exceptus est. Tum ad Tiberiadis & Tarichææ obsidionem se parat. Et Tiberienses quidem statim se dediderunt, ac precibus Agrippæ regis data est civitas, ne exscinderetur. Tarichæa autem cùm passa esset se obsideri, vi capta excisa est.

His urbibus receptis, vel excisis, tota Galilæa fermè ad Romanos inclinabat, præter Gamalam in Gaulanitide, & Giscalam atque Itaburium montem in Galilæâ.

4071 Gamala obsessa per mensem unum, capta est 23. die Octobr. atque excisa, & paulò antè mons

Itaburius fuerat etiam à Romanis captus. Mox Titus Giſcalam aggreditur, quæ à Johanne cum ſuis ſeditioſis tenebatur. A Tito oblatas pacis conditiones Johannes ſimulat ſe accipere; ſed nocte ſequente cum ſuis clàm urbe effugit, & Hieroſolymam ſe recepit: Titus urbi parcit impoſito ei præſidio. Inde Cæſaream venit. Veſpaſianus autem Cæſareâ Jamniam & Azotum profectus, utramque ſubegit, Cæſareámque rediit.

Interim per totam Judæam diſſenſio oritur: aliis bellum cupientibus, aliis verò in Romanorum fide manere volentibus. Inde latronum globi & cunei per univerſam Judæam excitantur, qui prædas ex iis agebant qui pacis ſtudio tenebantur, deinde prædis onuſti Hieroſolymis recipiuntur; atque iſthic omnia cædibus, diſſenſionibus, diſcordiis, & rapinis complent. Ac primò quidem Antipam, & non paucos alios nobiliſſimos & potentiſſimos civitatis viros, in vincula conjiciunt, móxque indictâ causâ necant: calumniantes voluiſſe eos urbem Romanis prodere. Cúmque populus in eos eſſet inſurrecturus, illi Templum occupant, eóque tanquam arce adversùs populum utuntur: atque iſthic ſorte ſummum creant Pontificem *Phanniam* quendam (aliàs *Phanazum*) hominem rudem planè & imperitum, neque Sacerdotalis ordinis.

Adversùs hos Zelotas (ſic enim ipſi ſe vocabant) Ananus & nobiliores Pontifices populum excitant atque armant, & in Templo ipſo oppugnant, adeóque & in interiorem Templi ambitum compellunt. Sed iſti litteris ad Idumæorum Duces clàm miſſis, quibus Ananum proditionis inſimulabant, ſe verò pro libertate patriæ pugnantes in Templo obſideri conquerebantur, advocant in ſuum auxilium Idumæos. Hi ſtatim cum 20. millibus hominum advolant: quibus clàm per noctem in Urbem & Templum admiſſis à Zelotis, magna fit Hieroſolymitanorum ab utriſque cædes, rapinæ, & incendia. Nam 8. millia eâ nocte cæſa ſunt, & ſequentibus diebus Ananum alióſque ad 12. millia ex nobilioribus interfecerunt, præter infinitam promiſcuam plebeculam. Sed paulò pòſt Idumæos facti ſui pœnitentia ſubiit, cùm Zelotarum ſcelera viderent, nec proditionis (cujus Optimates accuſabantur) indicium ullum deprehendiſſent. Itaque ſolutis, ad 2. millia, iis qui vincti tenebantur in cuſtodiâ, domum Hieroſolymâ relictâ redeunt. His abeuntibus Zelotæ rursùs in cives nobiliores ſævire incipiunt crudeliùs quàm anteà, & nobiliſſimos quoſque ac fortiſſimos necatos ne ſepeliri quidem patiebantur, maximè verò eos quos ad Romanos transfugere velle ſuſpicabantur. Nam obſeſſis viis transfugere volentes diligenter obſervabant, necatóſque inſepultos projiciebant.

Interim inter ipſos Zelotas oritur diſſenſio, Johanne illo qui ex Giſcalis Hieroſolymam profugerat, tyrannidem inter eos affectante, aliis verò, qui eum anteà parem habuerant, ſuperiorem ferre recuſantibus. Verùm illi ſic inter ſe diſſentientes, adversùs plebem, ad eam diripiendam, concordes erant. Quin & tota Judæa Metropoleos ſuæ, Hieroſolymorum nempe, exemplum veluti ſecuta, tota ubique latrociniis repletur, miſeréque vexatur.

His diſcordiis, quibus ſe invicem conficiebant Judæi, & transfugarum vocibus excitatus Veſpaſianus, quibus eum ad ſervandam & ſeditione illâ levandam patriam hortabantur, accingit ſe ad Hieroſolymorum obſidionem, & ne quid hoſtile poſt ſe (dum in obſidione occuparetur) relinqueret, ad reliquias belli & tumultus in tranſamnanâ regione extinguendas Gadaram cum exercitu venit, eò accitus à moderatioribus civibus, qui pacem bello præferebant: atque inde diffugientibus ſeditioſis urbem capit, miſſóque Placido cum equitatu ad perſequendos fugientes, obtruncat omnes, totámque tranſamnanam regionem, ad lacum uſque Aſphaltitem (præter Machærunta caſtellum) occupat; conſtituróque per vicos & præſidia in hybernis milite, Cæſaream venit, iſthicque hyemem agit.

Veſpaſianus Cæſareæ nuncio accepto de motibus in Galliâ à Vindice excitatis, qui adversùs Romanos Gallos armaverat, ad conficiendum propere bellum Judaicum accenditur. Itaque inſtante vere milite Cæſareâ educto Judæam pervadit totam atque Idumæam, eáque vaſtatâ, copias reducit, ac per Samariam Jerichunta ducit, unde incolæ in oppoſitam Hieroſolymis montanam regionem diffugiunt: ſed eos perſecutus, iiſque diſjectis, Jerichunte atque alibi caſtris conſtitutis Judæos undique cingit. 4781 68

Spoponderunt quidam deſtituto Neroni dominationem Orientis, nonnulli nominatim regnum Hieroſolymorum, plures omnis priſtinæ fortunæ reſtitutionem. [*Sueton. in Nerone, cap. 40.*] Poſtquàm verò Galbam & Hiſpanias deſcivitſe cognovit, actum de ſe Nero pronuntiavit. [*Id. ibid. cap. 42.*] Tandémque 9° die Junii mortem ipſe ſibi conſcivit; quum imperaſſet annos 13. & menſes 8.

4072 Kalendis Januarii in Germaniâ projectis Galbæ imaginibus, die tertio Vitellius ab exercitu Imperator ſalutatus eſt: & die ejuſdem mentis 15°. Galba interemptus eſt, exactis à Neronis morte ſeptem mentibus. [*Tacit. Hiſtor. lib. 1.*] 4782 69

Sublato Galbâ, Imperator à militibus creatus eſt Otho, ſuſcepti à Vitellio imperii neſcius: quem die imperii 90. interfectum *Dio*, 95. funeratum fuiſſe ſcribit *Suetonius*.

Tiberius Alexander præfectus Ægypti primus in verba Veſpaſiani legiones adegit Kalendis Julii: qui principatûs dies in poſterum obſervatus eſt. Judaicus deinde exercitus V. Idus Julii apud ipſum juravit. [*Sueton. in Veſpaſiano, cap. 6. cum Tacito, lib. 2. Hiſtor. cap. 79.*] Inter mortem verò Neronis & initium Veſpaſiani annum 1. & dies 22. interceſſiſſe notat *Dio*.

Quum Veſpaſianus Cæſaream reverſus pararet cum toto exercitu ad Hieroſolymam obſidendam proficiſci, nunciatur illi Neronis mors, quo nuntio accepto bellum in Judæos diſtulit, Titúmque filium ad Galbam, qui Neroni ſucceſſerat, mittit, ut ab eo mandata de bello Judaico acciperet. Titus in Achaiam navi delatus audit iſthic Galbam interfectum, itaque ſtatim ad patrem redit Cæſaream. Suſpenſi ergo, quaſi nutante Imperio Romano, Judaicum bellum differebant, patriæque meruentes alienigenas aggredi non exiſtimabant opportunum.

Interim Simon Gioræ filius (de quo jam aliquid ſuprà dictum eſt) juvenis audax viribúſque

præſtans,

præstans, Massadâ, quò ad Sicarios confugerat, profectus in Judææ loca montana, servis ad libertatem vocatis, liberisque præmium pollicitus, brevi comparatâ latronum manu, paulatimque auctis copiis, non vicos modò populabatur, sed & urbes aggrediebatur, eóque brevi potentiæ provectus est, ut totam Idumæam sibi subjiceret, Judæamque vastaret, móxque Hierosolymam ostenderet, atque isthic prope urbem castris positis, terrori esset tum Hierosolymitanis, tum ipsis Zelotis. Atque sic utrimque premebantur cives Hierosolymitani, intus nempe à Zelotis quibus Johannes præerat, foris verò à Simone homine sævissimo. Interim Idumæi qui à partibus Johannis stabant, & inter copias ejus erant, ab eo dissidentes & cum eo congressi multos Zelotarum perimunt, & Johannis aulâ captâ & incensâ eum cum suis in templum compellunt. Veriti autem unà cum civibus, ne noctu in civitatem excurreret, eámque vastaret, ut se ab eo tuerentur, consilio capto, Simonem accersunt, atque intra urbem admittunt: quo recepto Templum oppugnant, sed fortiter pugnantibus Zelotis, frustrà expugnare tentant.

Vespasianus relictâ Cæsareâ, Berytum venit & Antiochiam, unde Mutianum in Italiam cum copiis mittit, ipse verò Alexandriam proficiscitur.

4073 In Mœsiâ autem Antonius Primus Vespasiani partes secutus legionem tertiam in Italiam adversùs Vitellium duxit; commissóque ad Cremonam adversùs Vitellianos prælio eos fugat & cædit: tum Romam veniens & Mutiano junctus in mediâ urbe Vitellii exercitum fundit, & Vitellium ipsum per medium forum tractum jugulat. Mutianus Domitianum Vespasiani filium, interim dum pater ex Syriâ advenit, Principem constituit.

Vespasianus his Alexandriæ auditis, Titum filium in Judæam cum copiis mittit, ad conficiendas belli Judaici reliquias, ipse autem in Italiam navigat. 4783 70

Porrò interim dum Titus Alexandriæ adhuc hæret, Hierosolymitana factio trifariam dividitur. Nam Simon quem Hierosolymitani adversùs Johannem accersiverant & admiserant, superiorem tenebat civitatem, & inferioris partem aliquam; Johannes autem cum Zelotis Templum & inferioris civitatis partem aliam occupabat. Hujus autem factio in duas rursùm scinditur. Nam Eleazarus, qui primus fuerat Zelotarum in initio Dux atque rector, ægrè ferens Johannem audaciâ & artibus suis imperium ad se traxisse, omniáque jam pro arbitrio agere atque administrare, ab eo, adscitis secum nonnullis aliis, secedit, & cum suis interius Templi septum occupat, atque inde adversùs Johannem depugnat, numero quidem sequacium longè illi inferior, sed loci situ & qualitate superior. Ita Johanni, qui Templi exteriorem ambitum porticúsque tenebat, duplex incumbebat bellum: alterum adversùs Eleazarum, alterum verò adversùs Simonem. Et sic quidem alii adversùs alios pugnantes pleraque quæ circa Templum erant incenderunt; frumentum, aliáque ad victum necessaria corruperunt, quæ illis in multum tempus sufficere potuissent; quibus corruptis & absumptis, fame posteà, cùm à Romanis obsiderentur, oppressi sunt.

Titus autem Alexandriâ Cæsaream profectus, atque isthic coactis copiis, quatuor nempe legionibus, cum auxiliaribus Regum vicinorum, Hierosolymam contendit, contráque eam sexto, septimóque stadio castra ponit paulò ante Azymorum diem festum; eóque infinitam hominum multitudinem, quæ ad festum de more ascendebat, in civitate concludit, à quâ alimenta, & victui necessaria brevi consumpta sunt omnia. Unde statim fames sævissima civitatem oppressit: cujus exemplum horrendum & memorandum, matris filiolum devorantis, per id tempus isthic contigit. Ipso autem die festo Azymorum, 14. Aprilis, cùm Eleazarus, qui Templum interius occupaverat, populo sacrificare volenti portas Templi aperuisset, Johannes temporis opportunitate usus submittit cum populo de suis non paucos, qui sub veste gladiis occultè armati, & cum promiscuâ multitudine admissi Eleazarum cum suis invadunt, interiúsque Templi septum cum multâ Zelotarum cæde occupant. Atque sic factio, quæ priùs tripertita fuerat, ad duas rediit: Johannis nimirùm unam, qui numero fuerunt 3400. Simonis verò alteram, quo cum erant 10. millia hominum, & præterea Idumæorum 5. millia.

Titus autem propiùs ad mœnia accedens, juxta turrem Psephinam castra ponit, & aggere properè jacto, ariete murum quatit, víque dejicit, & in urbem perrupto priore muro, cedentibus intrò Judæis, irrumpit 5. Non. Maias, atque totam Septentrionalem urbis regionem, usque ad Antoniam arcem & vallem Cedron, occupat. Quinto pòst die turri quâdam secundi muri à plagâ Septentrionali ariete concussâ atque dejectâ, urbe novâ inferiore potitur; à quâ statim repulsus a Judæis, quarto tamen pòst die eam rursùs occupat, séque ad tertii muri oppugnationem accingit. Atque 12. die Maii quatuor aggeres jaci jussit, duos ad Antoniam, quâ Templum, totidem ad Johannis Pontificis monumentum, quâ superiorem civitatem capere se posse sperabat. Et ad Antoniam quidem Johannes, ad Johannis autem monumentum Simon Romanis resistebat. Aggeribus illis 29. die Maii perfectis per 17. dies, & murum jam quatere incipientibus Romanis, Johannes acto ex Antoniâ cuniculo, alterum dejicit, & succendit: Simon autem biduo pòst, irruptione ex urbe factâ, duos aggeres sibi oppositos incendit, cum arietibus & machinis multis; adeóque & in ipsis castris Romanos Judæi aggrediuntur, sed à Tito ab Antoniâ adveniente in urbem compelluntur.

Aggeribus sic corruptis & incensis, visum est Tito novos erigere, quibus oppugnaret civitatem, & muro urbem circumdare, ne quis ex eâ effugere posset, néve quid in eam inferri. Itaque triduì spatio urbem muro circumvallavit, ambitu 39. stadiorum additis per circuitum 13. castellis ambitum 10. stadiorum complectentibus. Unde fames in urbe invaluit, sævissiméque grassata est, ita ut eâ non plebs duntaxat & populus passim occumberent, sed ipsi etiam seditiosi perirent: tantúsque fuit fame & lue pereuntium in urbe numerus, ut à 14. die Aprilis (quo cœpta est obsidio) ad Kalendas Julii, per unam portam (referente quodam Mannæo transfuga,

qui ifti rei præerat) elata fint pauperum 115800. cadavera, quæ fumptu publico mercede numeratâ humabantur; præter eos qui à propinquis & familiaribus efferebantur. Paulò pòft ab aliis transfugis cognitum eft, 600. millia funerum portis effe elata: denique cùm efferendis pauperibus fufficere ampliùs non poffent, collatis & congeftis in ingentes cumulos, (in vacuis domibus) cadaveribus, ædes claudebant. Sepultura autem eorum qui efferebantur alia non erat, nifi quòd de muris in fubjectas valles ea projiciebant, quibus valles fic compleverunt.

Interim Simon intùs cædibus & rapinis non abftinebat. nam Matthiam Pontificem, cujus operâ in urbem admiffus fuerat, proditionis intimulatum, quafi ad Romanos veliet transfugere, cum tribus filiis, aliifque fexdecim ex nobilioribus populi indemnatos necavit: tantâque lævitiâ grafatus eft, ut Judas quidam unus ex ipfius Præfectis, crudelitatem ejus pertæfus agitaverit de tradendâ Romanis turri quàdam, cujus cuftodiæ præpofitus erat; fed à Simone occupatus cum decem ejufdem confilii fociis interfectus eft. Johannes autem in Templo neceffitate adactus res facras, vafa aurea, argentea, Templique facram pecuniam, in proprium & profanum ufum convertit: quin & facrum oleum & vinum, facrificiorum libaminibus dicata, militibus fuis coactus eft diftribuere.

Titus autem conquifitâ undique materiâ, & excifis ad 90. ufque ftadium lucis & arboribus omnibus, aggeres novos magno labore intra dies 21. exftrui curavit: & circa Antoniam quidem quatuor, fingulos à fingulis Antoniæ arcis lateribus erexit; quos cùm Johannes timidè, perturbatè & fruftrà aggreffus effet, à Romanis repulfus, Kalendis Julii arietem admovere cœperunt muro Antoniæ Romani, eóque concuffo mox 5. die Julii in Antoniam, fruftra repugnantibus Judæis, irrumpunt, indéque in Templum refugientes Judæos infequuntur. Sed aliquandiu repulfi Romani tandem poft multam pugnam, 17. die Julii (quâ die in Templo juge facrificium, ἐνδελεχισμὸς, virorum qui illud curarent penuriâ, defecerat) fruftrà feditiofos per Jofephum Titus adhortatus ad deditionem faciendam, feptimo pòft die admotis aggeribus, quorum materia à centefimo ftadio comportabatur, & everfis Antoniæ fundamentis, ad Templum ufque facilem efficiens afcenfum, & per Antoniam irrumpens, Porticus Septentrionalem & Occidentalem exterioris Septi Templi occupat: quarum pars, quæ Antoniæ jungebatur, à Judæis immiffo igne incenfa fuerat & diruta, pars altera biduo pòft à Romanis incenditur 24. die Julii, Judæis incendium non reftinguentibus fed ferpere finentibus, ut fic porticus ab Antoniâ omninò dirimerentur.

XXVII. autem die Judæi tursùs Occidentalem Porticum ad pontem ufque qui in Xyftum ducebat, exurunt, unâque Romanos plurimos qui in eam (refugientibus ultrò Judæis) afcenderant. Poftera verò die Romani Septentrionalem totam ad Orientalem ufque incendunt.

Octavo autem die Auguffi, cùm nec arietibus pulfando interioris Septi murum quicquam promoveret Titus, neque portarum fundamenta fuffodiendo, propter lapidum magnitudinem & validam junéturam, neque fcalis in Porticus afcendere potuiffent Romani, Judæis defuper fortiter repugnantibus; quod diffulerat loci reverentiâ motus, tandem neceffitate coactus interioris Septi Templi portis ignem admoveri juffit: quibus incenfis fimul junctæ illis Porticus inflammantur, fpectantibus & ftupentibus Judæis, nec incendium præ ftupore prohibentibus, aut reftinguere conantibus; totâque illâ die, & fequenti nocte, arferunt Porticus. Cúmque cum Ducibus decreviffet Titus Templum ab incendio fervare, obtinere tamen id non potuit. Die enim 10. Auguffi, cùm Romani, qui in exteriore Templi Septo excubabant, à Judæis laceffiti impetum in eos feciffent qui ignem interioris Septi exftinguebant, eósque in ipfum Templum compuliffent; Romanus miles, rapto ex incendio titione, a tocio fublatus in humerum per feneftram auream ignem in domos feu Cellas circa Templum conftructas à Septentrionali parte rejicit, quas corripiens ftatim ignis Templum ipfum illis junctum, (fruftrà Tito incendium reftinguere militibus jubente) fimul inflammat anno Vefpafiani fecundo, eodem menfe, eodémque menfis die, quo priùs à Nebuchadnefare fuerat incenfum.

Titus expilato & incenfo Templo, fignifque in Orientali Templi portâ conftitutis, peractóque ifthic facrificio, Imperator ab exercitu proclamatur; móxque feditiofos qui in fuperiorem civitatem confugerant, de ponte, quo Templum Civitati conjungitur fuper Xyftum, per Interpretem ad deditionem cohortatus, cùm recufarent fe illius fidei committere, licèt vitam illis indulgeret, poftularéntque ut fibi cum liberis & uxoribus urbe in defertum exire liceret, indignatus Titus extremum illis denuntiat interitum, totámque inferiorem urbem & Aeram, quam occupaverat, juffit incendi. Superiorem autem civitatem in prærupto undique loco fitam oppugnare cœpit, aggeribus 20. die Auguffi jaci cœptis, perfectíque 7. die Septemb. machinas mœnibus admovet, perruptóque muro, & diffugientibus præ metu & conflernatione Tyrannis cum fuis fatellitibus, Romani 8. die Septemb. irrumpunt, omniáque ferro & flammâ vaftant.

Die Saturni, quem Judæi præcipuâ religione colunt, Hierofolyma concidiffe, notavit *Dio*: five ad diem captæ urbis refpiciens (nam & octavus Septembris dies in Sabbathum hoc anno incidit) five excifæ potiùs. Urbem enim totam & Templum funditùs everti & complanari juffit Titus, (eique de more induci aratrum:) exceptâ occidentali duntaxat muri parte, turribúfque tribus, Hippico, Phafaélo & Mariamme; quas, ob elegantiam & fortitudinem infignem, voluit pofteris relinqui documentum magnificentiæ urbis illius.

Quum ita Titus captis Hierofolymis omnia circùm loca cadaveribus compleviffet; finitimæ gentes ob victoriam coronare eum voluerunt. Ille verò tali honore indignum fe effe refpondit: non enim fe fuiffe talium operum authorem, fed Deo iracundiam contra Judæos demonftranti fuas manus præbuiffe. [*Philoftrat. in Vitâ Apollonii, lib. 6. cap. 14.*] Habentur tamen Titi numifmata, ■ophæo & quadrigâ triumphali, infignita: ut & Vefpafiani, cum mulieris effigie mœftæ fedentis fub palmâ, & inferiptione. IVDÆA CAPTA. S.C. ut & nummus, fub finem anni 21. Agrippæ regis cufus; cum Græcâ hâc inferiptione. ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ ■ΥΕCΠΑCΙΑΝΟC. ΚΑΙCΑΡ. ΙΟΥΔΑΙΑC. ΕΑΛΩΚΥΙΑC. ΕΤΕΙ. ΚΑ. ΑΓΡΙ■Π.

Titus,

4074 Titus, omnibus belli partibus administratis, militibus præmia distribuit; Hierosolymæ custodiam decimæ legioni credidit: duodecimam verò, quæ infeliciter sub Cestio pugnaverat, totâ Syriâ expulit, & ad Euphratem in Armeniæ & Cappadociæ confinio ablegavit. Ipse cum quintâ & decimaquintâ legione Cæsaream maritimam venit: quò omnem prædam & manubias, captivósque coëgit; quòd ad Italiam navigare tempus hyemis prohiberet.

Capti sunt in cloacis Hierosolymæ latitantes Tyranni duo, Johannes & Simon: quorum ille perpetuis vinculis damnatus, hic triumpho servatus est. In iisdem cloacis inventa sunt duo millia hominum, qui vel fame contabuerant, vel mutuis vulneribus occubuerant, ne se Romanis dederent.

Cæsareæ Titus moratus, natalem fratris sui (Domitiani; qui in 30. Decembris diem incurrit) clarissimè celebravit: ubi numerus Judæorum qui cum bestiis depugnârunt, quique ignibus cremati sunt, & inter se digladiatores periêre, 2500. excessit.

Postea Titus Berytum in Phœniciâ venit: ubi diutiùs demoratus, patris diem natalem (Imperii sc. quem Kalendis Juliis observari solitum, ex Suetonio & Tacito docuimus) majore magnificentia celebravit: ubi captivorum etiam multitudo eodem quo anteà modo periit. 4784 71

Antiochiam deinde & alias Syriæ urbes invisens Titus, inde per Judæam & Hierosolymam, quintâ & decimaquintâ legione comitatus, in Ægyptum Alexandriam contendit; atque inde Romam navigavit. Ubi omnium votis exceptus, una cum patre de Judæâ subactâ triumphavit.

In eo triumpho ducti sunt Johannes & Simon Gioræ seditiosorum duces, cum 700 Judæis robore & formâ præstantibus: ex quibus solus Simon (Barpores à *Dione* cognominatus) capitis supplicium pertulit. In eo quoque portabatur Lex Judæorum, novissima spoliorum: quæ una cum penetralium velis purpureis in Palatio est repositа.

Ab hâc victoriâ uterque, & pater & filius, *Imperatoris* nomen obtinuit: neuter tamen *Judaicus* cognominatus est; licèt alia multa, atque imprimis arcus triumphales, eis decreti sint. [*Xiphilin. ex Dione.*] Extátque adhuc Romæ ad radices montis Palatini arcus triumphalis marmoreus, in honorem Titi erectus: ex quo instrumentorum Templi, in eo triumpho traductorum, ectypon à Villalpando habetur expressum, tomo 2° explanat. in Ezechiel. lib. 5. cap. 7. pag. 587.

4075 In Judæam legatus missus Lucilius Bassus, suscepto à Cereali Vitelliano exercitu, castellum Herodion cum præsidio deditione accepit: móxque Machærunten fortissimum castellum ultra Jordanem oppugnans, illud tandem cepit.

Ut in XII. (al. XV.) *diebus utrumque sidus quaereretur, & nostro ævo accidit; Imperatoribus Vespasiano, patre* III. (fortè IV.) *filio iterum Consulibus:* inquit Plinius. [*lib. 2. cap. 13.*] quod prædictum quidam fuisse existimant à Servatore nostro, [*Matth. XXIV. 29.*] 4785 72

Cæsar ad Liberium Maximum Judææ procuratorem scripsit, ut totam Judæorum terram venderet. Stipendium verò Judæis ubicunque degerent indixit: & didrachmum singulis annis deferre in Capitolium jussit, ut ante hæc Hierosolymorum templo pendere solebant.

Anno quarto Vespasiani, Cæsennius Pætus Syriæ præses Antiochum regem Commagenes regno expulit: qui ipse in Ciliciam, filius verò ad Parthos fugit. Reconciliatus verò uterque posteà Vespasiano, regno restitutus est. [*Joseph.*]

Alani in Mediam irrumpunt eamque longè latéque vastant, fugiente Pacoro rege. Posteà transeunt in Armeniam: quibus Tiridates rex occurrens, penè in ipso prælio captus est. [*Id.*] 4786 73

4076 Apud Judæos mortuo Basso successit in administratione Judææ Publius Silva. Ille inexpugnabilem arcem Massadam, ab Eleazaro Judæ Galilæi nepote sicariorum duce occupatam, tandem vi expugnat April. 15. die: omnibus qui in eâ erant arce sicariis, numero 960. cum uxoribus & liberis, Eleazari hortatu sese mutuis vulneribus ad unum conficientibus, incensâ priùs cum omni supellectile arce, ne in Romanorum potestatem venirent. Atque ita omnes belli Judaici reliquiæ sublatæ sunt, totáque Judæa est pacata.

Sicariorum multi è Judæâ dilapsi, & in Ægyptum profugi Alexandriam veniunt, ubi Judæos ad defectionem sollicitant. Sed plebs à Primariis persuasa in sicarios illos irruit, 600. eorum capit, quos Romanis tradit supplicio afficiendos: reliqui per Ægyptum & Thebas dilapsi capiuntur etiam. Quâ de re monitus Cæsar, jubet Lupo, Alexandriæ tum Rectori, ut Templum Judæorum (quod in Ægypto olim ab Oniâ, summi Pontificis fratre, exstructum fuerat) dirueret. Sed Lupus ablatis tantùm quibusdam donariis Templum claudere contentus fuit. At Paulinus, ejus in administratione successor, ablatis omnibus donariis, foribus occlusis ita inaccessum fecit, ut ne vestigium quidem religionis ibi remaneret.

Elapsus ad Cyrenem Judæus quidam textor, Jonathas nomine, tumultu ibi excitato, Judæorum duo millia in solitudines perduxit: quas Catullus (sive Catulus) Pentapolitanæ Lybyæ rector, equitibus ac peditibus missis, facilè oppressit. Ad eum adductus Jonathas, locupletissimos Judæorum authores sibi hujus consilii fuisse falsò affirmabat. Cujus criminationibus libenter auscultans Catullus, tria simul eorum millia trucidavit: idque eo securiùs, quòd eorum patrimonia reditibus Cæsaris adjungeret. Vinctus verò Jonathas cum comprehensorum aliis Romam ad Vespasianum ab eo mittitur est, ut probatissimos Judæorum, apud Alexandriam Rómamque degentium, novarum rerum accusaret. Qui inter alios Josephum quoque, Judaicæ scriptorem historiæ, arma sibi & pecunias subministrasse affirmabat. Sed Vespasianus, cognito non jure hominibus accusationem illatam, illos quidem Titi studio criminibus solvit, meritò verò pœnam in Jonatham statuit: priùs enim verberatus, vivus exustus est. Catullo autem tunc quidem ob lenitatem Principum obtigit, nequid ampliùs castigationis experiretur: non multo autem pòst, multiplici morbo & insanabili correptus, & animi terroribus (eorum quos peremerat umbras crebrò sibi obversari existimans) tanquam tormentis sibi & flammis adhibitis excruciatus, extis demùm defluentibus, ac intestinis exhaustis, mortuus est. [*Joseph. lib. 7. Belli, cap. ult. & in lib. de Vitâ suâ.*]

Hîc

Hic Judaici excidii historiam terminat *Josephus*: qui in hoc bello captus, & à Flavio Vespasiano Imperatore libertate donatus, à patrono suo *Flavii* prænomen accepit.

Sexcenta millia Judæorum eo bello interfecta, *Cornelius* & *Suetonius* referunt. *Josephus* verò Judæus, qui ei tunc bello præfuit, & apud Vespasianum propter prædictum Imperium veniam gratiámque meruerat, scribit undecies centena millia gladio & fame periisse: reliquias verò Judæorum diversis actas conditionibus toto orbe dispersas; quarum numerus ad nonaginta millia hominum fuisse narratur. Ita Orosius. [*lib. 7. cap. 9.*] Verùm in *Suetonio* numerum illum interfectorum 600000 usquam invenio. Apud Josephum [*libro 7°. Belli, cap. 17. vel lóy. 5. σιφ. μα.*] captivorum numerus est 97000. alter verò ille 1100000 numerus eorum tantùm est qui in ipso semestri obsidionis Hierosolymitanæ perierunt. * unde subducto 600000 interfectorum numero, à *Cornelio Tacito*, & *Eusebio* commemorato, reliqui erant 500000, quos pestis & fames absumpserit. ⁂ At eorum qui extra illam obsidionem per totum septennium interierunt hunc ex *Josepho* Indicem, in lib. 2. de Constantiâ cap. 21. exhibuit *Justus Lipsius*.

Hierosolymis primùm interfecti, jussu Flori,	*sexcenti triginta.*
Cæsareæ ab incolis, odio gentis & religionis, uno tempore	*viginti millia.*
Scythopoli (Cœlæ-Syriæ urbs est)	*tredecim millia.*
Ascalone in Palæstinâ, item ab incolis,	*duo millia, quingenti.*
Ptolemaïde pariter	*duo millia.*
Alexandriæ in Ægypto, sub Tib. Alexandro Præside	*quinquaginta millia.*
Damasci	*decem millia.*
Joppe captâ à Gessio Floro cæsi	*octo millia & CCCC.*
In monte quodam Cabulone	*duo millia.*
In pugnâ ad Ascalonem	*decem millia.*
Per insidias iterùm	*octo millia.*
Aphacæ, cùm capta esset,	*quindecim millia.*
In monte Garizim cæsi	*undecim millia & DC.*
Jotapæ, in quâ ipse Josephus, circiter	*triginta millia.*
Joppe iterùm captâ submersi	*quatuor millia CC.*
In Tarichæis cæsi	*sex millia & D.*
Gamalæ, tam interfecti, quàm sponte præcipitati,	*novem millia.*
nec quisquam homo natus ex eâ urbe salvus, præter duas mulieres, sorores.	
Giscalâ desertâ, in fugâ trucidati	*bis mille.*
Gadarensium cæsa	*tredecim millia.*
Præter eos qui in flumen desilierę infiniti.	
In Idumææ vicis cæsi	*decem millia.*
Gerasii	*mille.*
Machærunte	*mille DCC.*
In silvâ Iardes	*tria millia.*
In Massadâ castello, suâ manu perempti	*sexcenti & LX.*
In Cyrene à Catulo Prætide cæsi	*tria millia.*

Qui virâ functorum numerus illis 1100000 qui in urbis Hierosolymitanæ obsidione desiderati sunt additus, summam 1337490 conficit: innumeris præterea aliis omissis, qui in totâ regione fame, exsilio, miseriis perierunt.

Agrippam, regum Herodiadarum ultimum, regni sui incrementum à Vespasiano accepisse, in Judæorum Regum Chronico Justus Tiberiensis significat. [*apud Photium, in Bibliothec. cod. 33.*] Prætoriis quoque honoribus auctum eum fuisse, docet *Dio*. Cum eo soror Berenice Regina Romam veniens, habitavit in Palatio. Ita enim amore ejus flagrabat Titus, ut nuptiarum etiam spem ei fecerit: jámque omnia, ac si uxor esset, ea gesserit. Sed Titus, quum intelligeret populum Romanum id molestè ferre eam dimisit. [*Sueton. in Tito, cap. 7. & Xiphilin. ex Dione.*] De reliquâ Herodis progenie, memoratu dignissima est illa *Josephi* observatio: [*lib. 18. Antiquit. cap. 7.*] eam ferè totam, licèt admodùm numerosam, intra centum annos interiisse. Atque iste rerum Judaicarum fuit exitus.

FINIS.

Digitized by Google

INDEX PRIMUS RERUM ET VERBORUM UTRIUSQUE PARTIS.

A

pag.

Aram natus eſt, 12
Abbarus pontifex, 74
Abdon judicat Iſraelem; 27
Abel occiſus à fratre, 4
Abia regnat, 35. Jeroboamum ſuperat, *ibid.*
Abimelech 70 fratres occidit, 25. Sichem urbem dirait, occiditur, *ibid.*
Abram natus, 5. vocatus ex Ur Chaldæorum, 6. cogente fame deſcendit in Ægyptum, *ibid.* revertitur cum Lot in Cananæam, *ibid.* circumciditur, 7. obtulit Iſacum, *ibid.* moritur, 8
Abſalon poſt triennale exilium redit Hieroſolymam, 31. poſt biennium in conſpectum patris admittitur *ibid.* civium animos cœpit à patre abalienare *ibid.* paternum regnum invaſit, *ibid.* telis Joabi confoditur, *ibid.*
Abydus obſidetur, 271. capitur, 273
Acenchres, Ori filia Ægypti regina, 11
Acencheres Rathotis filius rex Ægypti, 12. poſt eum Acencheres alius regnat, *ibid.*
Achab vineam Nabothi appetit, 38. Achaziam filium proregem conſtituit *ibid.* oppugnans Ramoth Gilead occiditur, *ibid.*
Achaus, 266. 267
Achai damnant Areum & Alcibiadem, 288
Achazia natus, 38. ægrotans conſulit Baalzebubum, 39. moritur, *ibid.*
Achaz Jothami filius natus, 47. patri ſuccedit, 49. ſervit Aſſyrio, 51. moritur, 52.
Achiabus ictum Herodis (Infanticidæ) ſeipſum occiſuri prævenit, 569
Achillas nuntios ad ſe miſſos interfici jubet, 468. interficitur ab Arſinoe. 470
Acme Liviæ ancilla confictam epiſtolam ad Herodem mittit, 569. occiditur à Cæſare, *ibid.*
Acoris Ægypti rex bellum adversùm Artaxerxem parat, 139
Adam mortuus, 4
Addo vel *Addaus* vulnerat Caium, 576
Ægialeus, Sicyoniorum in Peloponneſo regnum incipit, 5
Ægyptius magus, 4 millia hominum circumducit, 636
Ægyptus Æriam terram vocavit à ſuo nomine, 19. poſt novem annos in expeditionibus exteris Pelufium rediit, *ibid.* ejus 50 filii occiſi à filiabus Danai, *ibid.* Ægypti διαδοχαὶ, 59
Ægyptii à Perſis deficiunt, 93. iterum deficiunt, 104. iterum Perſis ſubjiciuntur, 105. deficiunt, 269
Ægyptus à Perſis ſubjugata, 147
Ælius Gallus Ægypti præfectus mittitur in Arabiam, 553. improbitate Syllæi magnas patitur difficultates, *ibid.* ejus exercitus ex aquis, & herbis contrahit morbos, *ibid.* oppida diruit in Arabia felice, 554. ab Arabica expeditione redit, 555
Ælius Sejanus Druſum Tiberii filium veneno tollit, uxore ejus Livia adulterio corrupta 585. Judæos falsò accuſat ad Tiberium, *ibid.* interficitur, 591
Æmilii geſta, 280. 281. 282
L. Æmilius Paulus Perſeum vincit, 307. Græciam circumit, ludicrumque Amphipoli inſtituit, 314
Æmilius Macer Veronenſis poëta in Aſia moritur, 559
Æneas rex Arabum Nabatæorum, 564. Legatus fruſtra mittit ad Cæſarem, *ibid.*
Æſopus Sardes venit, inde Delphos profectus injuſtè damnatur, 74
Æthiopes ab Indo flumine conſurgentes juxta Ægyptum conſederunt, 12
Ætolorum anacleteria, 276
Agabus S. Pauli vincula prædicit, 638
Agathocles moritur, 245
Agathocles Lyſimachi filius à patre occiditur, 249
Agathocles, & *Agatoclia*, 270. 271
Ageſilaus à Lacedemoniis mittitur cum copiis contra Perſas, 130. inducias cum Tiſſapherne factas ſervat, licet hic jusjurandum violaret, 131. Phrygiam & vicina loca populatur, *ibid.* Tiſſaphernis exercitum fugat, 132. Piſandrum claſſi præfecit, 133. regionem Pharnabazi infeſtat, *ibid.* domum ab Ephoris revocatur, 134. ab Ægyptiorum rege deridetur & contemnitur, 144. 145. moritur, 145
Ageſipolis rex Spartæ, 211
Agrippa (Marcus) vide *Marcus*
Agrippa Ariſtobuli filius, (qui & Herodes) poſteà ab angelo percuſſus, naſcitur, 562. Romæ degens inſinuat ſe in amicitiam Antoniæ. 569. in Judæam redit, æreque alieno oppreſſus ab Antipa juvatur. 585. pecunias fœneratur, 611. navigat Alexandriam, *ibid.* non prius admittitur à Tiberio, quàm perſolviſſet debitum, *ibid.* in vincula conjicitur. 614. mortuo Tiberio liberatur. *ibid.* venia Caligulæ impetrata domum revertitur 616. per Alexandriam iter habens, ab ejus urbis civibus eodem modo irridetur, quo ante quinquennium Judæi Chriſto irriſerunt *ibid.* tetrarchiam Patrui ſui, Herodis exulis accipit a Caio 619. Cùm Caium audiſſet indignantem, quòd Deus non agnoſceretur, horrore corripitur. 620. Ejus literæ ad Caium. *ibid.* Claudium hortatur, principatum ut retineat,

neat, 621. regnum auctum & honores à Claudio accipit, *ibid.* fœdus ejus cum Romano populo in æs inciditur. *ibid.* Simonem Cantharum quem Theophilo substituerat, sacerdotio summo privat, 622. muros novæ quæ vocatur civitatis extructuros, cohibetur à Claudio, 623. Beryti magnis sumptibus amphitheatrum extruit, *ibid.* Jacobum filium Zebedæi gladio percutit, *ibid.* percussus ab angelo animam efflat. 624. Ex obitu ejus magnum gaudium cives Cæsareæ, & milites concipiunt. *ibid.*

Agrippa Junior nascitur. 587

——————ex pariete quodam Judæorum offenditur, 642. summum sacerdotium Josepho ademptum, Anano dat, *ibid.* Pontificatum Jesu Gamalielis filio abrogatum, Matthiæ Theophili filio concedit. 645. Regum Herodiadarum ultimus. 652

Agrippina relinquitur à Tiberio invito animo, cùm jussus esset ducere Juliam, 561

Agrippina Germanici uxor parit Juliam, 581. non sine magno omnium dolore venit in Italiam amisso viro, 584

Alani Mediam vastant, 651

Albinus in provincia Judææ Festo succedit, 643. Judæos injustitiâ affligit, 644

Alcetas sciptum occidit, 222

Alchandonius Basso, pretio conductus, se adjungit, 480

Alcibiadis & *Chalcidis* opera multi ab Atheniensibus deficiunt, 112. Alcibiadis postulata, 114. cum Atheniensibus redit in gratiam, 115. cum magna præda in Samum redit *ibid.* à Tissaphorne in vincula conjicitur, 116. Pharnabazum superat *ibid.* dux belli generalis factus, 119. in Thraciam cum pecunia fugit, 122. occiditur & crematur, 123

Alcimus fit Sacerdos 323. ejus Sacerdotium confirmatur à Demetrio Sotere, 326. contra pactum 60 ex Scribis uno die occidit *ibid.* Coronam auream offert Demetrio, 327. Judam Maccabæum accusat, *ibid.* Nicanorem defert apud regem, *ibid.* cum magno cruciatu vitam finit. 330

Alexander natus, 144. Philippo succedit, 150. Triballos superat, & in Græciam tumultuantem revertitur, 151. Athenienſibus parcit, Thebanos oppugnat, *ibid.* per Hecataum comprehendit Attalum, Thebas evertit, Pindari familiam servat. Diogenem invisit, ejus somnium, *ibid.* in Asiam trajicit ejus exercitus, hastam conjicit in Asiam. Achillis tumulum invisit; sacrificat. Granicum amnem superat, in campis Adrastiis Persas superat, urbem Sardianorum occupat. Ephesum venit. Oligarchiam tollit. Dianæ sacrificat. Miletum capit. in Cariam contendit, Græcas urbes liberat. Adam Cariæ reginam declarat. Halicarnassum Cariæ metropolim solo æquat. Macedonicis militibus hybernandi veniam cum uxoribus dat. Parmenionem Sardes mittit, multa oppida capit, 152, 153. in Myliada Phrygiæ movit, 153. ad Phaselidem nuncium accepit de insidiis vitæ ejus structis, mare Pamphilium superat, sed absque miraculo. in Pisidia, Pamphilia, & Phrygia multa oppida capit. Gordiam venit, ubi nodum secuit, omnem regionem cis Halym fluv. subegit, ad Pylas præsidium invadit. Cydni fluv. unda frigida periclitatur. Orontobatem Persam superat, apud Solos urbem Æsculapio sacrificat & Minervæ. Darii ingentem exercitum cecidit. Darii matrem & filias humaniter tractat. *ibid.* & 154, 155, 156, 157. tribus aris erectis Syriam petiit. Insulæ & coronæ illi offeruntur, *ibid.* ad urbem Marathen contendit, ubi à Dario literæ ei traduntur, Byblum capit, & Sidonam, ubi Stratonis loco Abdalonymum regem constituit, Tyriis exitium minatur, *ibid.* ad Jaddum scribit, 158. Arabiam subjicit. Tyrum navigat, conditiones à Dario oblatas rejicit, 159. Herculi sacrificat. Judæam invadit. Jaddum veneratur, & Judæorum votis annuit, 160. Ægyptum subjicit, & Alexandriam condit, 161. Ammonis oraculum adit, & Jovis filius salutatur, 162. Darium fugat, 166. Susa pervenit, 168. Persepolim capit, 169. per nives & glaciem milites ducit, *ibid.* reliquas Persiæ urbes capit & Persepolin incendit, 170. Darium insequitur, *ibid.* & *seq.* quamdiu regnarit, 173. erga Darium humanitas, *ibid.* se luxui Persico dedit, 174. militum furcinas incendit, *ibid.* insidiæ in eum struuntur, 175. epistolas Macedonum capit, quid egerit ad finem illius anni, *ibid.* ejus milites aqua hausta intereunt, 176. super pelles exercitum per amnem traducit, sagitta vulneratur, 177. apud Cyropolim periclitatur, *ibid.* ad Tanaim Alexandriam condit, alvi profluvio correptus, Scythas superat, 178. ad Oxum fluv. pervenit, 179. exercitum in 5. partes dividit, *ibid.* Sogdianis subactis leonem occidit, 180. ob Clytum dolet, *ibid.* & ob Philippi ac Erygii mortem, 181. Petram Natra superat, *ibid.* Gregarium militem in sella regia collocat, 182. jubet se adorari, *ibid.* Reliqua ejus gesta illius anni, *ibid.* & *seq.* In Indos movit, 184. Saucíatur in sura, *ibid.* Acta Herculis superare gestit, 185. Multas urbes apud Indos capit, Indum fluvium trajicit, *ibid.* ludos celebrat, 186. Hydaspum superat, *ibid.* & 187. ejus vanitas in ulteriori ripa Hyphasis fluvii, 190. ducum ejus insolentia, *ibid.* Reliqua ejus gesta apud Indos *ibid.* & *seq.* vulneratur, 194. ejus nuptiæ cum Statira, 203. Amicis uxores nobiles dat, *ibid.* & 204. ejusdem crudelitas, 205. per Euphratem & Tigrim navigare parat, 207. ejus largitio in milites, quibusdam aureas coronas dat. Persarum juvenes Macedonicis armis instruit 204. Persarum mores, rejectis Macedonicis colit. Macedones supplices ad osculum admisit. Epulum facit 9. millibus convivis, 205. ejus luctus pro Hephæstione, 206. Spretis vatum monitis, Babylonem intrat, quo ordine legatis ad eum undique fluentibus respondit. Æsculapium accusat, Æneas statuas Athenas remisit, 207. Exequias magnificas Hephæstioni facit, cui sacrificat, & templa dicat, quo anno mortuus, *ibid.* & 208. ejus classis apud Babylonem. Ibi portum effodit. Classem adversus Arabas parat, vates irridet, nauta quidam ejus coronam capiti imposuit, quando, & quomodo mortuus, 209. & 210. Beli templum Babylone instaurare statuit, ejus somnium, ejus molitiones paulò ante mortem, *ibid.* Inter bibendum morbo corripitur, quamdiu ægrotarit, quid moriturus dixerit, 211. Quandiu vixerit, & regnarit, 212. Qui Alexandro successerit, *ibid.* Quot dies jacuerit exanimis in solio, *ibid.* Biennium insepultus, *ibid.* ejus testamentum, & successores, 213 & 214

Alexander quidam Persei filium se professus, præ metu Metelli fugit in Dardaniam, 245

Alexander Junioris Alexandri pater bello victus interit, 276

Alexander quidam sortis extremæ juvenis, ab Antiochenis subornatur quasi genitus ab Antiocho, 334

Alexander Balas amicitiam Jonathanis sollicitat, 335. Demetrio occiso Cleopatram Ptolemæi Philometoris filiam matrimonio sibi jungit, 336. honore afficit Jonathanem, *ibid.* Socordiæ se dat, 338. auditâ expeditione Demetrii è Phœnicia properat Antiochiam, *ibid.* consulit oraculum Apollinis Sarpedonii, 340. Juxta cujus responsum interficitur in Arabia, *ibid.*

Alexander Jannæus nascitur Joanni Hircano, 355. filium gignit Hircanum, 359. fit rex Judæorum, 361. vincitur à Ptolemæo Lathuro, 362. Societatem init cum Cleopatra, 363. Gazam capit, in quam effuso milite sævit, 364. Diam capit, 377. expugnat Essam, 378. Similiter Gaulanam, & Seleuciam 380. Demetrium suo principatu exuit, *ibid.* febri quartana laborat, 381. mori-

381. moriturus monet uxorem ne offendat Phariſæos, 383
Alexander Zebinæ fit rex Syriæ, 357. victis parcit, *ibid.* populus eum deſerit, *ibid.* Sacrilegus eſt, 358. victus ab Antiocho Grypo Antiochiam profugit, *ibid.* interficitur, *ibid.*
Alexander frater Ptolemæi Lathuri, regnum Ægypti loco fratris occupat, 361
Alexander Polybiſtor, 381
Alexander Ptolemæi Alexandri matricidæ filius, uxorem Cleopatram interimit, 382
Alexander ſecundus Ægypti rex expellitur, 417. fertur teſtamento ſuo populum Romanum hæredem feciſſe, 422
Alexander Ariſtobuli filius Judæam incurſionibus vexat, 437. victus à Gabinio cautella offert, *ibid.* rurſus vincitur, 443. ſecuri percutitur, 457
Alexander Arabum rex in Actiaca pugna captus, & in triumpho ductus, ab Octaviano occiditur, 548
Alexander Herodis filius, per ſocerum Archelaum patri reconciliatur, 563. ipſe, & frater ejus Ariſtobulus patris juſſu ſtrangulantur, 565
Alexander falſarius detegitur à Cæſare. 573
Alexander Lyſimachus vinctus à Caio, dimittitur à Claudio, 621
Alexandra Judæorum poſtea regina naſcitur, 344. ex infenſis benevolos ſibi reddit Phariſæos, 385. moritur, 400
Alexandra Hyrcani filia ſcribit ad Cleopatram ut Antonium ſolliciret in cauſa filii Ariſtobuli, 520. clàm ſe cum filio Ariſtobulo ſubductura in Ægyptum deprehenditur, 527. miſerabilem filii interitum apud Cleopatram per literas deplorat, 528. In vincula conjicitur juſſu Herodis, 529. ſibi metuens ab Herode, Mariammes filiæ ſuæ mortem comprobat, 548. 549. Cùm, ægrotante Herode, arces in ſuam poteſtatem redigere conata eſſet, ab eo occiditur, 549
Alexandria Ægypti condita 161. pars ejus aſſignatur habitanda Judæis 162
Alexandrini purgaturi ſe apud Romanos à criminibus ipſis à Ptolemæo imputatis, ab eo partim interficiuntur, partim terrentur ne cauſam agant, 438. vineuntur à Gabinio, 442
Alexandrini Caii ſtatuas figunt in Proſeuchis Judæorum, 616. ſæviunt in Judæos, *ibid.* & 617
Alexus ſive *Alexander* Laodicenſis ab Antonio miſſus ad Herodem, deficit ab eo manetque apud Herodem, 540. Cæſaris juſſu necatur. 541
Amaſias natus, 41. apud Bethshemesh ſuperatur & capitur, 43. interficitur, *ibid.*
Amaſis rex à rebellibus factus, 73. In Ægypto regnat, 74. A Cyro deficit, 80. moritur, 82
M. Ambivius ſecundus procurator ab Auguſto in Judæam mittitur, 579
Amenophis in Ægypto regnat, 8
Amenophis regnat, 11
Amoſis in Ægypto regnat, 8
Amiſus capitur à Lucullo, 396
Ammonius Laodicen & Antigonum interficit, 338. amictu femineo quærens latebras, occiditur, 340
Amnon ſororem vitiat, 31. ab Abſalomo occiſus, *ibid.*
Amon natus, 60. Patri ſuccedit, 61. occiſus, *ibid.*
Amyntas cum Græcis occiditur, 158
Amyntas princeps Galatiæ ab Antonio conſtituitur, 520. tranſit ad Auguſtum, 535
Ananias Nebedæi filius Pontif. conſtituitur, 617
Ananus novus Pontifex Jacobum fratrem Jeſu, alioſque lapidandos tradit, 642. Pontificarum amittit, *ibid.*
Anaxagoras moritur, 109
Anaxibius Laconicus per inſidias ab Iphicrate occiditur, 137
Anaximander Mileſius natus, 63. mortuus, 77
Anaximenes illi ſuccedit, *ibid.*
Andriſcus Adramyttenus Perſei ſe filium fingit, 333 à Demetrio captus Romam mittitur, ubi per contemptum negligitur, 336. clam ſe Româ ſubducens Macedoniam occupat, 337. Romanum exercitum vincit, *ibid.* Theſſaliam vaſtat, 338. ad ſervitium convertitur, *ibid.* à Byze regulo Thraciæ proditus, in Metelli poteſtatem venit, *ibid.*
Andronicus Oniam interficit, 300. ipſe in eodem loco Antiochi juſſu interficitur, *ibid.*
Anianus, primus Eccleſiæ Alexandrinæ Epiſcopus, 640
Anilæus vide *Aſinæus*
Anna prophetiſſa filia Phanuelis, 365. 369
Annius Rufus tertius Judææ procurator, 579
Anni famis in Ægypto incipiunt, 10
Anno Græcorum utitur primi libri Maccabaici ſcriptor, 321
Annus primus Sabbaticus à captivitate, 80. ſecundus, 81. tertius, 86
Annus vitioſè intercalatur, 310
Antalcidas maris imperio potitur, 137
Antenor legatus Perſei ad Rhodios, 298. navibus 35 Attalo ab Eumene miſſis inopinatò occurrit, 306
Antigonus Athenæum contra Nabatæos mittit, 234. ex Aſphaltita bitumen colligit, 235. Cum Caſſandro, Ptolemæo, & Lyſimacho pacem facit, *ibid.* Cleopatram occidi juſſit, 237. ejus geſta, *ibid.* & à 220. *uſque ad* 244. occiditur, 243
Antigonus Demetrii, 248. ejus humanitas erga Pyrrhum, 257. dictus Gonatas, 252, 255, 256. moritur, 260
Antigonus Ariſtobuli frater interficitur, 361
Antigonus Ariſtobuli filius apud Cæſarem de injuriis ipſi illatis queritur, 474. Judæam invadens repellitur ab Herode, 503. reductus à Parthorum rege, Hyrcanum & Phaſaelum vinctos accipit, 510. hoſtis Romæ declaratur, 512. vincit Joſephum Herodis fratrem, ſævitque in mortuum, 515. ducem Pappum Samariam mittit, 516. vinctus ducitur ad Antonium, 518. ab eoque ſecuri percutitur, *ibid.*
Antiochia fundata 143. in ea jus civitatis datur Judæis 144
Antiochus Epiphanes, Romam obſes mittitur ab Antiocho M. 286. Epimanes dictus, 295. magiſtratum populi ſuffragiis adipiſcitur, *ibid.* tempus regni ejus juſtè computatur, *ibid.* initâ cum Eumene ſocietate Syriæ & finitimis gentibus potenter imperavit, *ibid.* miſſi Romam legati, quorum princeps Apollonius, 296. Ægypti regno imminet, 298. queritur apud Romanos ſe à Ptolemæo invadi, 299. prælio cum Ptolemæi ducibus collato, eos vincit, *ibid.* puero regi parcit, *ibid.* ingreditur Ægyptum, eamque ſpoliat, 300. aſcendit contra Hieroſolymitanos, & urbem occupat, *ibid.* millia 40 hominum occidit, totidemque vendit, *ibid.* Templum ſpoliat *ibid.* porcoſque ſuper altare mactat, 301. tertia expeditione facta Ægyptum in poteſtatem ſuam redigit, 302. Alexandriam obſidet, 303. in Syriam exercitum ducit, *ibid.* offenditur pace facta inter Ptolemæos fratres, 305. Apollonium mittit in civitates Judææ. 306. eandem cum Græcis religionem omnes ſibi ſubjectas gentes profiteri jubet, 309. mittit ad civitates Judææ qui cogerent eas ſequi ritus gentium, *ibid.* abominandum Jovis Olympii idolum ſuper altare extruitur, 310. cogit per tormenta homines abjurare Judaiſmum, *ibid.* Ludos ad Daphnen exhibendos denunciat, 314. eorum magnitudinem

ipſe deformat, 315. humanitatem ſimulat per Tiberium Gracchum, *ibid.* cogitat de profectione in Perſidem, 316. capit Artaxiam regem Armeniorum, 317. Perſepolin aggreſſus à civibus repellitur, 318. auditâ ſuorum in Judæa fugâ, irâ percellitur, *ibid.* immedicabili viſcerum dolore torquetur, *ibid.* & 319. agnoſcit illa ſe pati ob injurias Judæis illatas, *ibid.* vovet Judæis ἀστυνομίαν conceſſurum, *ibid.* moritur anno Græcorum 149, *ibid.*

Antiochus Theos per fraudem occiditur à Diodoto tutore, 344

Antiochus Cyzicenus luxui ſe dat, 359. utrique fratres deſpiciuntur à Johanne Hyrcano, *ibid.* Cyzicenus, opem ferens Samaritis, ab Ariſtobuli militibus vincitur, *ibid.*

Antiochus Euſebes impoſito ſibi diademate, Seleuco bellum infert, 366. ſuperatus ad Parthos fugit, *ibid.*

Antiochus Aſiaticus in regnum Syriæ ſe inſinuat, 403. ipſe, & frater ejus Romam veniunt, regnum Ægypti petituri, 390. Aſiaticus Româ in regnum paternum redit, 395. Syracuſas venit, ubi ſpoliatur à Verre, *ibid.*

Antiochus Commagenus ad pacem petendam urgetur à P. Ventidio, 515. in Senatu damnatus interficitur, 548

Antiochus regno ſuo privatus Commagenam recipit à Claudio, 621. Expulſus regno cum filio, à Veſpaſiano reſtituitur, 651

Antiocheni deficiunt à Demetrio, 334. Alexandrum deſerunt, 340

Antiochus Soter novercæ amore captus, 249. occiditur, 251

Antiochus Soter Judæis in Ionia civium jus dat, 258

Antiochus Hierax 261. ſe redimit à Gallis, *ibid.* ejus pietas in fratrem Seleucum Callinicum *ibid.* interficitur, *ibid.*

Antiochus Magnus à 262. *uſque ad* 274. oppugnat Coraceſium, 275. Epheſi hybernat, *ibid.* indignatur Romanis, 276. naufragium patitur, 277. dat filiam Ptolemæo nuptam, 278. alteram dat regi Ariarathi, *ibid.* amore virginis capitur, 279. ejus claſſis à Romanis ſuperatur, *ibid.* pacem petit, 281. Scipioni filium remittit, 282. ejus exercitus fugatur, 285. pacis conditiones ei à Romanis impoſitæ 283. 284. Aſiam amittit, 287. ejus ſacrilegium & mors, *ibid.*

Antipatri geſta, 118. *& ſeq.*

Antipas ſeu *Antipater* gignit Herodem Judææ poſteà regem 390. inſidiatur Ariſtobulo, 413. venit cum Hyrcano ad Aretam regem Arabum, 417

Antipatri virtus, 472. procurator Judææ creatur, 475. Herodi ſecundo Galilæam curandam committit, *ibid.* veneno perit, 493

Antipater Herodis filius, Alexandro jam & Ariſtobulo prælatus Romam mittitur, 561. in Mariammes filios patrem exacerbat, *ibid.* fratres criminationibus falſis involvens, per alios; patrocinium eorum ſimulat, 562. ſublatis fratribus, patrem de medio tollere ſtatuit, 566. filiam Ariſtobuli ducit, *ibid.* patri ſtruit inſidias, *ibid.* mittitur à patre ad Auguſtum, *ibid.* venenum patri præparaſſe dicitur, 567. revocatur Româ in Judæam à patre, 568. veneni parati in mortem patris convincitur præſente Quintilio Varo, *ibid.* patris juſſu occiditur, 569

Antiparris conditur ab Herode, 561

Antiſſa ruinæ deſtinatur à Romanis, 313

Antonius Creticus bellum parum proſperè geſtum cum morte ſua finit. 395

Lucius *Antonius* Conſul obſidionem patitur ab Octaviano, 508

M. *Antonius* Orator feliciter bellum gerit in Cilicia, 363

Marcus *Antonius* Siciliam provincialſque omnes depopulatur, 387

Marcus *Antonius* (qui poſteà triumvir) Peluſium capit, 442. victoriis multis illuſtris evadit, *ibid.* Sepelit Archelai corpus, 443. intercedit in tribunatu ne Pompeius delectum habeat, & accuſationem contra eum inſtituit 456. Cornelium Dolabellam collegam in Conſulatu admittit, 483. Superbè excipit Octavium, 484. Libellos Julii Cæſaris corrumpit, *ibid.* Imperator Macedonicarum copiarum eligitur, 485, Brunduſium venit, *ibid.* milites parum obſequentes experitur, 486. territus in Senatu de Cæſare verbum non facit, 488. Decimum Brutum Mutinæ obſidet, *ibid.* ejus literæ ad Hirtium Conſulem, & Cæſarem proprætorem, 491. hoſtis judicatur, *ibid.* victus ab Octaviano Cæſare turpiter fugit ex Italia, 492. M. Lepido conjungitur in Gallia, 494. Hortenſium jubet interfici, 505. Libertum ſuum, quòd Paludamentum cum Bruti corpore non concremaſſet, interfici mandat, *ibid.* in Græciam tranſcendit, 506. inde tranſmiſit in Aſiam, *ibid.* Choraulam Saltatorem, &c. admittit in aulam, *ibid.* Bithyniam accipit ab Apulcio, *ibid.* Herodem comiter excipit, *ibid.* Epheſum ingreditur, *ibid.* Legatos Judæorum benignè recipit, *ibid.* Cædis Cæſaris conſcius implacabilis, 507. graviſſima tributa Syrorum provinciis indicit, *ibid.* Phaſaelum, & Herodem Tetrarchas Judææ facit, *ibid.* Ad Cleopatram jam domum reveſſam tendit in Ægyptum, *ibid.* ejus vanitas, 508. Legatos ex Coloniis Italicis miſſos detinet, *ibid.* contra Parthos profectus Tyrum uſque pervenit, 509. Octaviam ducit uxorem, *ibid.* diviſum imperium cum Octaviano poſſidet, Lepido tenente Africas Provincias, *ibid.* Urgetur à Genethliaco Ægyptio ſecedere ab Octaviano, 512. Reges aliquot appellat arbitratu ſuo, *ibid.* Octaviam ſuam ducit ſecum in Græciam, *ibid.* Gymnaſiarcham Athenis agit, *ibid.* ſupplicationes, triumphuſque ipſi decernuntur, 515. oppugnat Samoſata, *ibid.* prodigio terretur, *ibid.* accerſit Cleopatram in Syriam 520. Cum Glaphyra turpem contuctudinem habuiſſe dicitur. *ibid.* Artabazem Armeniorum Regem conſiliarium admittit, 521. Remiſſa Cleopatrâ in Armeniam proficiſcitur, *ibid.* Phraata urbem fruſtrà obſidet, *ibid.* & 522. Parthos, & Medos qui Statianum cum ſuis interemerant, fugit, 522. Parthos cogit terga dare, *ibid.* ejus milites difficultatem patiuntur in oppugnandis Phraaſpis, *ibid.* ab oppugnatione diſcedit, *ibid.* gravia patitur à Parthis, 523. & 524. ejus milites edendo radices & olera, verſi ſunt in inſaniam, 524. tumultuantur, & ſuorum ſarcinas ſpoliant, *ibid.* poſtquam Armeniam iniere, aſſatim ſe replentes, hydropicis, & cœliacis morbis laborare cœperunt, 524 & 525. Antonius fugam ſuam vocat victoriam, *ibid.* diſſimulat iram adverſus regem Armeniæ conceptam. *ibid.* In Syriam profugit, *ibid.* amori & impoſturæ Cleopatræ ſervit, 526. inſidiatur Artavaſdi Armeniæ Regi, *ibid.* & 528. Liberi ejus ex Cleopatra ſuſcepti, 529. Artavaſdem argenteis vinculis conſtringit, 530. magnam vim argenti deprehendit, *ibid.* In Ægyptum revertitur, *ibid.* libecis Cleopatræ Regiones diſtribuit, *ibid.* Oſiridem & novum Liberum patrem appellari ſe jubet, *ibid.* Cum Artavaſde ſocietatem jungit, deſponſatâ parvulâ filiâ regis Artavaſdis Alexandro filio ſuo ex Cleopatra, *ibid.* accuſatus ab Octaviano recriminationes inſtituit, 531. Canidium cum 16 legionibus ad mare deſcendere imperat. *ibid.* Ipſe autem cum Cleopatra genio indulget, *ibid.* Romam ſcribit, ut tara ſint quæ de Regionum inter Cleopatram & liberos ejus partitione Alexandriæ egerat. *ibid.* Octaviæ bellum

ſuſcepturus contra Cæſarem, repudium dicit, 532. Stultè bellum procraſtinat, *ibid.* Teſtamentum ejus à Cæſare evulgatum, populum ab illo alienat. *ibid.* Cleopatræ pharmacis dementatus putatur, *ibid.* magnos facit apparatus ad bellum contra Cæſarem, 533. ejus equitatus funditur à M. Titio, & Statilio Tauro, 535. confidentiâ perditâ, ſævit in Jamblichum, & Q. Poſtumium, *ibid.* fugæ ſuæ provider, 536. fugientem ipſe quoque fugiens ſequitur Cleopatram, *ibid.* tres dies tranſigit in prora navis ſolus, 537. ejus milites ab Imperatore, ducibuſque derelicti, adjungunt ſe Cæſari, *ibid.* In Africam delatus, conjicit ſe in ſolitudinem cum Ariſtocrate & Lucilio, 538. defectione Pinarii Scarpii intellectâ, manus ſibi inferre ſtatuit, *ibid.* Alexandriam ſe confert, domicilium que ſibi ad Pharum extruit Timonium appellatum, *ibid.* & 539. relicto Timonio ſuo, ad Regiam accedit, & ad comeſſationes ſe convertit, 539. Euphronium Legatum mittit ad Cæſarem, 540. alios Legatos mittit, ſeipſum interfecturum promittens, ſi ſalus Cleopatræ impetrari poſſet, 541. neutri legationi reſponſum accipit, *ibid.* non tertiæ, *ibid.* Equitatum Cæſaris profligat uſque ad Caſtra, 542. per libellos in caſtra Cæſaris injectos, 500 drachmas in ſingulos promittit, *ibid.* Legit hos ipſe Cæſar, ut Antonium redderet inviſum, & alacritatem ſuorum confirmaret, *ibid.* provocat Cæſarem per nuntios, ut ſolus ſecum certet, *ibid.* Claſſis ejus deficit, 543. ſeipſum vulnerat *ibid.* funibus trahitur ad Cleopatram, quæ receperat ſe in monumentum, *ibid.* animum efflat, *ibid.* ſplendidè ſepelitur à Cleopatra, 543. 544. ejus ſtatuæ dejiciuntur. 546

Antonius juvenis M. Antonii filius juſſu Octaviani interimitur, 544

Antonius Primus Veſpaſiani partes ſequutus Vitellii exercitum fundit, ipſumque jugulat, 649

Apachnas in Ægypto regnat, 5

Apamienſibus terræ motu convulſis tributum in quinquennium remittitur, 633

Apelles Aſcalonita qui Caium in Judæos incitaverat, ab eodem ipſe torquetur, 621

Aphronadius Babylonis rex, 58

Apion Grammaticus mendaciſſimum adversùs Judæos commentarium ſcribit, 619. incendit Caium adverſus Judæos, 621

Apollinis Cumani ſimulachrum lachrymaſſe traditur, 353

Apollodotus Gazæorum dux pugnat cum Judæis, 364

Apollonius magnam die Sabbathi Hieroſolymis perimit multitudinem, 306. occiditur à Juda Maccabæo, 316

Apollonius cognomento Daus Demetrio ſe adjungit, 338. provocat Jonathanem ad pugnam, *ibid.*

Apollonius Ægyptius qui domi dixerat quid Caio eſſet eventurum, Romam ad eum adducitur, ipſoque occiſo ſalvus evadit. 621

Apollonius ſummus artis oratoriæ magiſter, 384

Apollonius Tyanæus urbem Babyloniam intrat. 628

Apollos pervenit Epheſum, 636

Apophis Ægypti rex, 5

Apoſtolorum Acta penſiculatim examinantur, 607. & *ſeq.*

Appius Claudius Pulcher in Ciliciam proficiſcitur, 446

Apries regnat, & varias regiones Ægypto addit, 69. ſtrangulatur, 74

Apuleius Triumvirorum proſcriptionem fugiens, Bithyniæ à Bruto præficitur, 499. reditum impetrat ab Antonio, 506

Aquilii Flori pater, & filius pereunt, propterea quòd Antonio adhæſerint, 538

Arabes Memphim capiunt 5. horum primùs rex fuit Salatis, *ibid.* Ex Ægypto in Syriam profecti Hieroſolymam condiderunt, 8. in Babylonia regnant 12. Athenarum ſuperant, 235. eorum geſta, *ibid.* ſuperati à Juda Maccabæo pacem impetrant, 321

Arabes Petræi naves Cleopatræ per Iſthmum tranſvehendas incendunt, 538

Aradii poſtquàm Marathenſium legatos necaſſent, eorum urbem aggreſſi capiunt, diruunt, agrum inter ſe dividunt, 339. inſurgunt contra Antonianos tributa exigentes, 508

Aratus Sicyonius 258

Arbaces bellum Sardanapalo intulit 48. rex appellatur *ibid.*

Arbores Indicæ 188

Arca à Philiſtæis remittitur 27. à domo Abinadab ad domum Obed-Edom, & inde in arcem Sionis deducta eſt. 30

Arceſilaus Cyrenenſibus imperat, 70

Archelaus præfectus Mithridatis ab Ariſtione traditas Athenas accipit, 371. inſulas Cycladas in ditionem redigit, *ibid.* vincitur à Sylla, 373. ſuſpectus privari cum Sylla commercii, 374. fugit ad L. Murenam. 379.

Archelaus Comanorum pontifex Berenicen ducit uxorem, & cum ea ſex menſes regno potitur Ægyptiaco, 441, 442. captus à Gabinio, pecunia data, elabitur, 442. à quo poſteà occiditur. *ibid.*

Archelaus, rex Cappadociæ ab Antonio [illegible], 520

Archelaus Cappadociæ rex gratulatur Herodi reconciliationem cum filiis, 562. perquàm humaniter tractatur ab Herode, 563. Romam veniens contendit cum Antipa de regno, 571. dimidiam partem ditionis quæ fuerat Herodis recipit ab Auguſto, 572. in Judæam reverſus Joazaro Boethi filio pontificatum abrogat, 573. defertur ad Auguſtum, 577. accerſitur ad Cæſarem per procuratorem ſirum, *ibid.* Viennam Galliæ in exilium mittitur, 578. Tiberio infenſus Romam vocatur, ubi vitam finit, 581

Archias proditionis convictus ſe ſuſpendit, 332

Arcus circa ſolem apparet, 358

Ardys Gygis filius rex, 59

Ardyſius regnat in Lydia, 44

Aretas Cœleſyriæ rex vincit Alexandrum Jannæum, 376

Aretas rex Arabum ab Hyrcano vocatus contra fratrem Ariſtobulum, eum vincit, & Hieroſolymis obſeſſum habet, 417

Aretas Arabiæ Petrææ rex vincit Herodem Tetrarcham, 614. ejus præfectus Judæis inſervit, Paulo, Damaſcenorum in urbe inſidiantibus, 615

Argivorum regnum incipit ſub Inacho rege primo in Peloponneſo, 7. 8. à Mileſiis fuſi, 112. 113

Argon Nini filius Sardibus regnat primus, 26

Argyraſpidum geſta ſub Alexandro, 183. & poſt, 223. usque 218

Ariarathes, 289

Ariarathes Cappadociæ rex filium alterum ex eis quas uxor ſuppoſuerat, Romam, alterum, in Ioniam mittit, 297. auxilia Romanis pollicetur, 298. permittit ſe in controverſia, quam cum Galatis habebat, judicio legatorum Romanorum, 324. moritur. *ibid.*

Ariarathes Philopator patri ſuccedit, 324. mittit legatos ad Romanos, *ibid.* ejus eruditio, 325. ſororis & matris reliquias ſepelit, *ibid.* Mithrobarzanem minoris Armeniæ regis filium in regnum paternum reducit, 330. Romanorum legatos regiè excipit, *ibid.* legati ejus Romam veniunt coronam aureorum decies mille adferentes, *ibid.* regno pellitur à Demetrio, 331. Romam ſupplex venit, *ibid.* cum Orophernе fratre regnare jubetur, 332. reſtituitur ab Attalo in regnum ſuum. *ibid.*

Ariarathes rex Cappadociæ in bello contra Ariſtonicum occidit, 354

Aridæus Cyzicenos obſidet, 222.

Arimazes petram Oxi occupat, 179
Ariobarzanes Cappadociæ rex populi ſuffragiis eligitur, 366. à Tigranis ducibus è regno pellitur, 367. regnum recipit à Pompeio, 416. filio ſuo admodum invito, regno cedit, 420
Ariobarzanes Alexandrum repellit, 169
Ariobarzanes à Caſſio comprehenſus occiditur, 502
Ariobarzanes volentibus Armeniis à Caio præficitur, 576
Ariſtagoras à Dario deficit, 89. à Thracibus occiſus, 90
Ariſtagoræ viſio, 389
Ariſtio tyrannus captus à Sylla, ſupplicio afficitur, 372
Ariſtobulus Judæus philoſophiæ ſtudet in Ægypto, 336
Ariſtobulus pacto cum fratre Hyrcano facto, ſolus regnum Judaicum & Sacerdotium uſurpat, 411. Aretam & Hyrcanum prælio vincit, poſtquam minis Scauri ab obſidione deſtitiſſent. 420. vinctus circumfertur à Pompeio, 429. Româ elapſus in Judæam revertitur, 439. victus cum ſuis qui ſe ipſi adjunxerant, adducitur ad Gabinium, *ibid.* Romam remittitur, 441. veneno perit, 457
Ariſtobulus ſucceſſor Ananelo datur in Pontificatu, 525. Pontifex adoleſcens ſacra peragit approbante populo, 528. aquis præfocatur, inſidiante Herode, *ibid.*
Ariſtobulus Herodis regis Chalcidis filius Armeniæ principatum à Nerone accipit. 635
Ariſtonicus Eumenis regis filius ex pellice, Aſiam velut regnum paternum invadit, 351. Craſſum conſulem vincit, 355. vincitur, capitúrque à Conſule Perperna, *ibid.* Romæ ſtrangulatur, 357
Ariſtoteles Platoni ſuccedit, 148
Arius Alexandrinus philoſophus honoratur ab Octavio, 544. ejus precibus condonat Octavianus Philoſtratum, *ibid.* ejuſdemque conſilio interficit Cæſarionem, 546. oblatam ſibi præfecturam Ægypti repudiaſſe fertur, 547
Arkianus rex Babyloniæ. 58
Armais regnat. 12
Armati milites Hieroſolymis in ære conſpiciuntur 300
Armenia univerſa in poteſtatem venit Antonii, 529. 530. à Parthis amittitur, 611
Aromatum copia, 200
Arphaxad natus, 5. mortuus, 6
Arſaces I Parthorum regnum erigit 259. moritur 269
Arſaces II cum Antiocho Magno bellum gerit 269
Arſaces Artabani filius interficitur, 611
Arſinoë regina traducitur ad Ægyptios ab Eunucho Ganymede, 470. ducta in triumpho Cæſaris dimittitur, 479. rogante Cleopatrâ ſorore ab Antonio interfici jubetur, 507
Arſinoë exulat 252. moritur, 270
Artabanus Xerxem jugulat, procurator Perſiæ ab Artaxerxe occiſus, 101. ejus tres filii in pugna cadunt. *ibid.*
Artabanus in locum Phraatis occiſi, rex Parthorum ſubſtituitur, 355. vulneratus in brachio ſtatim decedit, *ibid.*
Artabani Parthorum regis legati ad Germanicum veniunt, 582. Artabanus Arſacem filium Armeniis imponit, 611. eo ſublato filium Orodem ultorem parat, *ibid.* metuit ſibi à cognatis pecunia Vitellii corruptis, *ibid.* & 612. in imperium reſtitutus vitia exprobrat Tiberio, monetque ſeipſum occidere, 613. Armeniam aggreſſus, Syriam quoque invadere inſtituit, *ibid.* morti deſtinatur à filio, 617
Artabazes Armeniæ rex in Ægyptum mittitur ab Antonio, 530. ſupplex Antonio eſſe renuit, *ibid.* regno pellitur, 556
Artabazus Regis ſatrapas ſuperat, 146. ad Thebanos confugit, *ibid.*
Artachiſiaſtha prohibet ædificationem Hieroſolymæ, 84
Artavaſdes, Phraati, & Artabazi infenſus Antonii petit amicitiam, 526. argenteis vinculis conſtringitur ab Antonio. 530. Armeniæ regnum recipit à Tiberio, 556. idem tamen regnum aliqui Tigrani reſtitutum contendunt, *ibid.*
Artaxerxes patri ſuccedit, 102. in Ægyptios claſſem adornat, 104. iterum bellum in Ægyptios movet, 105. matri Inarum crucifigendum tradit, 107. moritur, 110
Artaxerxes Mnemon regnat, 122. ejus crudelitas, Cyro fratri parcit, *ibid.* ejus exercitum vincit, 125. pacem cum Græcis promulgat, 137. ad Ageſilaum ſcribit, *ibid.* judices vivos excoriari juſſit, 139. perſuadet Græcis ut inter ſe pacem ſanciant, 141. moritur, 144
Artaxia majoris Armeniæ regis iniqua conſilia, 330
Artemiſia fortiter pugnat, 96. amor in maritum, 145. agonem laudibus Mauſoli dicendis conſtituit, *ibid.* ſepulchrum marito molitur 146
Arsaces, Iberorum rex fugit à Pompeio, 418. cum Pompeio pacem firmat, *ibid.*
Aſa regnat, 35. publicam idololatriam ſuſtulit, *ibid.* Æthiopias fudit, regnum reformat, Mahacam aviam amovit, ne eſſet Auguſta, 36. conduxit mercede Benhadadum ad impediendum Baaſam, *ibid.* medicos conſulit, 37. moritur, *ibid.*
Aſander inſurgit contra dominum ſuum Pharnacem, 474. eum interficit, 478. Mithridatem Pergamenum & Pharnacem evertit, regnoque Boſphori quietè potitur, 480
Aſcalonita unde tempora dinumerant, 362
Aſclepiodorus conjurationis in Mithridatem author & index, 375
Aſher natus, 9
Aſia ad Mithridatem relabitur, 386
Aſianorum legati Romæ auditi, 301
Aſiani contendunt in qua potiſſimum urbe Tiberio Senatuique templum extruant, 585
Aſidæi ſe Mattathiæ jungunt, 311
Aſineus & *Anilæus* fratres Judæi in Meſopotamia florentiſſimi ſunt 583. eorum geſta & infelix exitus, 609. 611
Aſinius Pollio conſul filium ſuſcipit Saloninum, 509. renuit Cæſarem juvare contra Antonium, 534
Aſſis rex Ægypti, 7
Aſtacum in Bithynia conditum, 56
Aſtacus Perſa Delios jaculis configit, 115
Aſſyages, Medis à patre præpoſitus, Ninivem, Nebuchadneſare ſibi adjuncto, expugnat, & Aſſyrios ſubjugat 66, 67. Medis imperat patre mortuo 69. Cyrum nepotem in Mediam accerſit 72. ſuperat Aſſyrios 73. moritur, 75
Aſtymedes Rhodiorum legatus ſocietatem à Romanis obtinet, 316. 317
Aſylis ſeu *Refugii* Urbes ſex in Judæa conſtituuntur. 24
Aſyrorum licentia coercetur, 585
Athalia nata, 37. nupta Jehoramo, 38. ſemen regium domus Judæ perdidit, 41
Athenæ capiuntur à Sylla, 372
Athenæi geſta, 234. Nabatæos infeſtat, 235

Athenæus frater Attali cum classe contra Prusiam pergit, 334. 335
Athenæus Antiochi desertor fame, moritur, 353
Athenienses 20 naves Ionibus auxilio mittunt, 89. Iones deserunt, *ibid.* Athenæ à Mardonio direptæ, 99. Sestum capiunt, & ex captivis magnam summam exigunt, 100. ad eos Iones deficiunt, 101. in Cypro & Cilicia victores sunt, 107. Samum capiunt & amittunt, 108. colonos Notium mittunt, 110. Lacedæmoniorum præfectum Chalcideum obruncant, 112. superant classes Mindari & Syracusianorum, 115. octo naves & Cizicum capiunt, *ibid.* cum Lacedæmoniis navali prælio confligunt, 116. quos terra marique superant, *ibid.* pacem cum Lacedæmoniis rejiciunt, 117. Miletios occidunt. Colophonem capiunt. Lybiam spoliant, 118. Syracusanorum naves fugant, *ibid.* Legatos in Persiam mittunt, 120. horum legatos Cyrus rejicit, *ibid.* pacem cum Lacedæmoniis ineunt, 122. Thrasibulum cum classe 40 navium in Lacedæmonios mittunt, 136. Iphicrateni contra Anaxibium Laconicum mittunt cum 8 navibus, *ibid.* & 137. Cyprum devicerunt 137. ab iis Chii, Rhodii, aliique deficiunt, 144. edicto Alexandri resistunt, 209. Athenienſium exercitus, 257. Demetrium & Antigonum reges vocant, 238. Cratem Demetrio mittunt, 246. tres philosophos legatos mittunt ad Romanos, 333
Athenio rex servorum in Sicilia à L. Licinio Lucullo superatur, 363. inter rixantium manus laceratur, *ibid.*
Athenio legatus Athenienſium ad Mithridatem mittitur, 369. ab eo remissus tyrannidem Athenis exercet, 370
Athenio Cleopatræ dux Judæos vincit in Arabia, 345
Athenobius mittitur ab Antiocho ad Simonem, 346
Athenodorus Stoicus Philosophus Ciliciæ præfectus fit ab Octaviano, 547
Athronges pastor, qui absente Archelao diadema susceperat, ab eodem reverso redigitur in potestatem. 571. 572
Attalus primus, 261
Attalus Philadelphus, 264. 267. fœdus init cum Romanis, 269. Romanis matrem deûm tradidit, 270. concidit vertigine, moritur, 274 275
Attali Eumenis fratris gesta. 279. & *seq.* Romam venit. 297. Credens Eumenem obiisse, Stratonicem ejus uxorem despondit, & in eius amplexus ruit, *ibid.* veniam tamen consequitur à fratre, *ibid.* Romam mittitur ab Eumene fratre, 321. benignè ab omnibus excipitur, *ibid.* Erigitur spe regni fraterni ad se trahendi, quam tamen suasione Stratii medici deponit, *ibid.* & 317
Attalus Philometor, Eumeni Patri in regno Pergami succedit, 331. à Prusia victus mittit fratrem ad Senatum, 332. Intra Pergamum compulsus oppugnatur à Prusia, 333. humanissimè à Romanis excipitur, *ibid.* & 334. Nicomedi favet contra patrem ejus, 337. regnum Pergamenum obtinet, quod fœdat amicorum suppliciis, 347. mœror ejus ob patrata facinora, *ibid.* Agriculturæ studet. *ibid.* munificentissima dona mittit Scipioni Africano, 351. moritur, *ibid.* testamentum ejus, in quo populum Romanum scribit hæredem, *ibid.*
Attilius deprehensus regi Mithridati insidias struere, necatur ab eo, 409

B

Baasa bellum habet cum Asa, 36
Babylon Nimrodi jussu condi cœpta, 5. Alexandro dedita, 160
Bacchides castra ponit in Bezeth, 326. mactat à se transfugas, *ibid.* In Judæam cum Alcimo secundò mittitur, 329. fugat Judæos, postquàm Judas Machabæus cecidisset, *ibid.* ædificat urbes munitas in Judæa, 330. mortuo Alcimo ad Regem Demetrium revertitur, *ibid.* relinquit Judæam, nec unquam repetit. 331
Bacchides Eunuchus à Mithridate mittitur ad sorores, uxores, & concubinas ejus interimendas, 395
Bactriani deficiunt & vincuntur ab Artaxerxe, 102
Bagoas venenum haurit, 150
Bagoas occiditur ab Herode, 566
Balatorus Tyri regnat, 75
Baltasar sive *Belshasar* regnat Babylone, 76. hujus anno postremo muri circa fluvium Babylonem extructi, *ibid.* occiditur, 79
Balsamum uni terrarum Judææ concessum, 539
Baon 2. Ægypti Rex regnat, 5
Barak Israëlem judicat, 25
Barba capit Apameam, 391
Bardanes à Parthis ad capescendum regnum vocatur, 627. contendit cum fratre Gotarze de summa imperii, *ibid.* conciliatur cum fratre, *ibid.* quem postea copias contrahentem vincit. 628. cum bellum Romanis inferre cogitaret, à Parthis occiditur, *ibid.*
Barnabas Antiochiam in Syria mittitur, 623
Barne scripsit prophetias Jeremiæ, & populo legit, 65
Barzaphernes insidias struit Hircano, & Phasaelo, 510
Barzillai natus, 27
Bassus Centurio Flaccum in Judæos sævientem comprehendens in Italiam reducit, 617
Batyllus confitetur se venenum attulisse quo Herodes è medio tolleretur, 567
Battaces matris magnæ Sacerdos Romam advenerat, 363
Battus Arcesilao in regno Cyrenaico successit, 73
Belesis regnum Babyloniæ obtinet, 49
Belgius Dux, 252
Belibus Babyloniorum regnum obtinet, 58
Bellum Punicum primum, 258. tertium incipit, 337
Bellum Romanorum cum Perseo finitur, 308
Bellum Rhodiis indici voluit M. Juventius Talva, cui Tribuni plebis adversabantur, 312
Bellum Cnossiorum, & Gortyniorum cum Rhauciis, 313. navale cum Pœnis init P. Cornelius Scipio Consul, 338. servile in Sicilia, 350. aliud, 362. Bellorum civilium inter reges Syriæ origo, 363. 364
Bello servili secundo finem imponit Proconsul Aquilius, 364
Bellum Mithridaticum primum ante annos 4. cœptum finitur, 377. secundum anno tertio finitur, 381. tertium incipit, 386. quandiu duraverit, 425. 426
Bellum Creticum susceptum à Romanis, 395. piraticum conficitur à Cn. Pompeio, 410
Belli civilis inter Cæsarem & Pompeium initium, 457. ejus apparatus describitur, *ibid.* & *seq.* quibus prodigiis in diversis locis significabatur, 460
Bellum Actiacum erumpit, 532. ejus descriptio, 536. 537. decernitur in Cleopatram, 532
Belus Assyrius in Babylonia regnat, 25
Benhadad impedit Baasam in ædificanda Rama 36. Samariam obsidet, 38. Achabo se dedidit, *ibid.*
Benjamin nascitur 10
Bera rex Sodomæ, cum reliquis Pentapoleos regulis rebellarunt, 6
Berenices vindicta, 259. mors, *ibid.*
Berenice Chia Mithridatis uxor strangulatur, 395
Berenice filia Ptolemæi Auletis regno ejus præficitur, 437. occiditur à Patre, 443

INDEX RERUM

Berenice (cujus in Actis Apostol. fit mentio) nascitur, 587
Berodae Baladan Rex Babyloniæ, legatos cum muneribus ad Ezechiam mittit, 56
Bessus Darium aureis compedibus vincit, 171. à Bactrianis dux factus, *ibid.* se regem Persarum vocat, 174. à suis desertus fugit, 177. vinctus & regio indumento spoliatus Alexandro traditur, *ibid.* Belli horrenda mors, 179
Bethsura capitur ab Eupatore, 323. ad deditionem compellitur à Simone, 342. munitur ab eodem, 344
Bibliotheca Alexandrina, 253
Bibulus in Amanum veniens fœdam plagam accipit. 454. ejus duo filii in Ægypto interficiuntur. 455. Ciceronis de ejus literis querelæ, *ibid.*
Blosius Cumanus seipsum interficit, 353
Bocchoris Saites in Ægypto regnat, 46
Boëthus bonus nec poeta, nec civis, 506. 507
Borysthenes & *Istbmus*, *Lamasacus*, & *Abdera* conditæ, 61
Bos, cum ad hostiam duceretur, agnum Hierosolymis parit in medio fani, 645
Bosphorani superantur ab Agrippa, 560. Polemoni traduntur, *ibid.*
Brennus, 252
Brithagoras per omnes terras sequitur Julium Cæsarem, 435. moritur, 477
M. Brutus Cæsaris interfector, à Catone in Cyprum mittitur, 437. Cæsarem confodit, 482. Cum Cassio solvens ex Italia venit Athenas, 486. Uterque alienas provincias occupat. *ibid.* & 515. Natalem Brutus Sami celebrat, 487. Macedonia, Illyricum totaque Græcia ipsi Senatus consulto decernuntur, 490. magnos thesauros accipit à Polemocratis uxore pro tutela filii, 492. ad Cæsarem Octav. litteras dat, quibus hortatur ut secum redeat in gratiam, 496. altos tamen spiritus præ se fert in suis ad Ciceronem, *ibid.* Ipsi & Cassio omnia Imperia transmarina committuntur, *ibid.* Brutus in Europam se recipit, 498. Cum Cassio Smyrnæ consilia ordinat instruendi belli adversus triumviros, 499. A Lyciis pecuniam & milites poscit, 500. Eorum exercitum prælio vincit, *ibid.* Xanthiorum urbem expugnat, *ibid.* Patarentium oppidum ingreditur 501. tetrum ostensum ipsi factum, 503. 504. à quo vox hæc. *Tuus sum, Brute, malus genius. Philippis me videbis iterum*, 503. Acie victus impetrat à Stratone Ægeate ut morituro manum commodet, à quo uno ictu transfixus expirat, 505
Bucephale urbs condita, 188
Busiridis crudelitas, 19
Byzantium capitur ab Ionibus, 89. Byzantinorum & Chalcedoniorum crudelitas, 111. Byzantium Atheniensibus proditum, 119

C

Cabira capiuntur à Lucullo; 395
Cæcilius Bassus fingit literas, sibi à Scipione missas. 479. Occiso Sexto Cæsare ejus legionem accipit, *ibid.* Æquis viribus certat cum C. Antistio, *ibid.*
Cæsario quem à Cæsare peperisse ferebat Cleopatra, Ægypti Rex dicitur, 500. necatur. 546
Cæsennius Paetus Armeniæ præponitur, 640. Literas ad Cæsarem verbis magnificis, rerum vacuas mittit. 641
Cæsius Cadrus Repetundarum postulatus damnatur, 585
Caiaphas Simoni in Pontificatu succedit, 586
Cain nascitur, 4
Cainan natus, mortuus, *ibid.*
Caius Antonius exulat, 435. prælio vincitur à Cicerone filio, 491. à Clodio necatur. 498
Caius & Lucius Augusti ex adoptione facti, audaciores evadunt, 564
Caius designatur à Cæsare princeps juventutis, 565. uxorem ducit Lolliam Paulinam, 574. expeditionem parat in Armenios, *ibid.* vulneratur, 576. in urbe Lymira morbo obit. *ibid.*
Caius Caligula Tiberio succedit, 614. ejus statuæ inferuntur in Prolenchas Judæorum 616. sorore Drusillâ defunctâ Justitium indicit, 617. Pontem 3660 ferè passuum fabricat, 618. sit sibi sacerdos templumque sibi extrui jubet, *ibid.* irascitur Judæorum legatis quod ipsi non esset sacrificatum, 619. posità tandem ferocià miseros potius quam malos Judæos existimat, quod ipsum naturæ divinæ participem non censerent, *ibid.* statuæ ejus novi Jovis nomen imponendum, 620. Agrippæ literis mitigatus scribit ad Petronium ne in templo ejus Colossus poneretur *ibid.* hujus gratiæ pœnitens alium Colossum transportandum & repentè in templum collocandum præparat, 621. sortibus monitus ut à Cassio caveret, frustra sævit in C. Cassium Longinum *ibid.* occiditur à Chærea qui & Cassius, *ibid.*
Caius Marius, revertentem ab exilio Metellum aspicere non sustinens Romam linquit, 364
Calanus Gymnosophista se in rogum ardentem jacit, & Alexandri mortem prædicit, 203
Caleb nascitur, 12
Callicratidas pecuniam à Cyro petit. Cononem Atheniensem superat, varia opera expugnat: fortiter pugnans occubuit, 124
Callimander, dux Antiochi Cyziceni occiditur, 359
Callisthenes per pueros insidias Alexandro struit, 182
Calyndenses à Caunis deficientes dedunt se Rhodiis, à quibus defenduntur, 325
Cambyses seu Ahasuerus Cyro succedit, 81. illi Ægyptum Cambapheus prodidit. Phanes etiam ad eum transfugit, *ibid.* Cambysis stratagema contra Pelusium, *ibid.* Memphim aliasque Ægypti urbes capit 81. ejus sævitia in cadaver Amasi, 82. navales copias in Carthaginienses frustrà parat, ad Æthiopes Macrobios mittit, *ibid.* quos subegit, *ibid.* sororem suam uxorem ducit, copias adversus Ammonios missas in arena amittit, *ibid.* Apim occidit, & sacerdotes verberat, & fratrem occidit, 83. sororem occidit & Prexaspis filium illi à poculis transfixit, multaque plura sacrilegii & crudelitatis facinora edidit, *ibid.* exercitum ducens in Magum proprio gladio excidente è vagina vulneratur, cujus mortem varia prodigia significarunt, *ibid.* & 84
Cambyses fluvius Pompeianis noxius, 419
Candaces Legati quæ volunt, impetrant à Cæsare, 555. 556
Candaules in Lydia regnat, 52
Canes Alexandro dati quales, 189
Canidius, mutata priore sententia hortatur Antonium ut Cleopatram remittat, & terrestri pugna cum Cæsare decernat, 535
C. Caninius in toto consulatu suo somnum non videt, 481
Canis Lysimachi, 250
Cantores hymnorum Judæi stolæ lineæ usum obtinent ab Agrippa contra instituta legis patriæ, 644
Cappadocia in formam provinciæ redigitur, 581
Caribus libertas à Romanis conceditur, 313
Carthago diruitur. 339. Carthaginienses Andriscum hortantur ut in bello persistat contra Romanos, 338
Carneades Philosophus Athenienfium legatus, 333
Caspis civitas magnâ civium strage capitur à Judæis, 321

ET VERBORUM.

Caſſandri caput contunditur ab Alexandro, 209. ejus crudelitas in Roxanem, 235. in Barſinem & filium, 237. geſta, 224. 226. 230. 232. 241. moritur, 244

C. Caſſii virtus in retinenda Syria, 449. Parthos repellit, 450. Judæos vincit, *ibid.* auditâ Pharſalicâ clade venit in Siciliam, 460. ad Pharnacem navigat exciturus eum contra Cæſarem, 461. ſe cum claſſe Cæſari dedit, 462. Jul. Cæſarem percutit, 482. Proconſulis titulum aſſumit, 490. urbes Syriæ in ſuam poteſtatem redigit, *ibid.* Judæos ſui juris facit, 492. ejus literæ ad Ciceronem, *ibid.* 700 talenta argenti à Judæa exigit, *ibid.* per equites Ariobarzanem opprimit, 499. in Aſiam ad Brutum proficiſcitur, *ibid.* Rhodios obſidet, 502. eorum urbem ingreſſus 50 cives ad mortem duci jubet, 25 exilio mulctat, *ibid.* ſpoliat omnes Rhodios, *ibid.* Ariobarzanem occidit, *ibid.* ejus cum Bruto expoſtulationes & concordia, 505. ad Philippos commiſsâ pugnâ, etiamſi plures ex Cæſarianis ceciderant, caſtris exuitur, 504. in pugna ei apparet ſpecies J. Cæſaris à quo in fugam agitur, *ibid.* totum exercitum fuſum ratus, manus ſibi infert, eodem pugione quo Cæſarem violaverat, *ibid.*

Caſſius Parmenſis, ejus literæ citatæ 494. poſt cladem ad Philippos, recipit ad ſe adventantes, 505. confugit Athenas, 538. ſpectrum videt, *ibid.* occiditur, (erat autem unus ex perculloribus Cæſaris.) *ibid.*

Caſſius Longinus præfecturam Syriæ ſuſcipit, 625. priſcum morem diſciplinæ militaris revocat, 628

Caſſius Severus orator ob maledicentiam relegatus, inopiâ tandem vitam finit, 585

Caſtor Mithridatis præfectus Tryphonem necat, 423

Caſtor quidam ditionem Attali & Dejotari defunctorum obtinet, 512

Caſtor Phanagorenſis ſociis populi Romani aſcribitur, 430

Caſtor adoleſcens avum ſuum accuſat, 481

Cathæorum mores, 189

Catilinaria conjuratio, 430

C. Cato tribunus plebis, legem promulgat de imperio Lentuli abrogando, 439

Cato Cenſorius legatos Philoſophos dimittendos cenſet, 353. ejus lepida ſententia de tribus Legatis, 337. ætatis anno 85 moritur, *ibid.*

Cato Minor, qui & *Uticenſis*, peragrans Aſiam, iter pedibus facit, 423. Epheſum venit ad ſalutandum Pompeium, 431. ipſi Cypriaca expeditio à Clodio demandatur, 436. magna cum ſeveritate excipit Ptolemæum Auletem, *ibid.* ingentem & regium apparatum Cypri invenit, 438. ejus diffidentia, *ibid.* continentia, 440. Cyprias opes in urbem deportat, *ibid.* magnâ omnium lætitiâ, ſui potiùs quàm theſauri gratiâ, excipitur, *ibid.* Pompeio inſervit in parandis copiis, 458. Corcyram, devicto Pompeio, concedit, 460. properant ad eum, 461. per arenoſa Africæ deſerta vagatus, Leptim venit, 467. ſibi ipſi manus infert. 479

Catullus Pentapolitanæ Libyæ rector, Judæorum duo millia tumultuantium opprimit, 651. Criminationibus falſis Jonathæ auſcultans tria millia Judæorum occidit, *ibid.* extis defluentibus non ſine maximis animi terroribus, corporiſque tormentis moritur, *ibid.*

Cecrops Ægyptius, traductâ Saitarum in Atticam coloniâ, Athenienſium regnum condidit, 12

P. Celer accuſatur ab Aſianis, 636. 637

Cendebæus præfectus Antiochi, 347. vincitur à Johanne Hyrcano, *ibid.*

Cenſus civium Romanorum, 563

Cerinthus hæreſiarcha, 631

Ceſtius Gallus motibus Judæorum excitatus, Antiochiâ venit in Judæam 646. cùm prope eſſet ut templum caperet, ſine ulla juſta cauſa obſidionem ſolvit, *ibid.* non ſine detrimento Antipatrida ſe recipit. *ibid.*

Cetæi uxores duæ, contendunt utra cum marito mortuo viva combureretur. 227

Chærea, qui & Caſſius, Caium occidit, 621

Chalcidem adveniunt naves à Sociis Romanorum, 299

Chaldæi unde ita dicti 8. contra Phœnicas dimicant, 12. illis imperat Nabopollaſar, 62. Alexandrum ſyderum motus docent, & quid illi conſulunt, 167

Chebron in Ægypto regnat, 8

Chedorlaomer ſubegit reges Pentapoleos, 5. cum confœderatis principibus profligat regulos Pentapoleos & Lotum abducit captivum. 6

Chimæra factum, 285

Chii defectionem ſollicitant, 112

Chinzirus & Porus apud Babylonios regnant, 52

Chreſtus ille Suetonianus non putatur eſſe D. N. Chriſtus, 634

Chreſtus appellatur, Socrates, 367

Chynaladanus ſive *Saracus*, Saoſduchino ſuccedit, 61. à Nabopollaſaro rebelli obſeſſus, ſeſe cum regiis cremat, 62

M. Cicero Moloni Rhodio dat operam, 371. navigat in Aſiam, ubi cum ſummis oratoribus exercetur, 383. Græcè declamat, 384. ejus de Judæis, eorumque religione judicium, 428. commentarium conſulatûs ſui Græcè à ſe compoſitum mittit ad Poſidonium, 434. fit augur, 450. Ciliciam provinciam obtinet, *ibid.* venit Athenas, 451. Ariobarzani Cappadocum regi ſtudet, 453. ob victoriam juſtam partam imperator appellatur, 454. Pindeniſſenſes ſuperat, *ibid.* in Ciliciæ civitatibus magnâ admiratione exceptus, Tarſo in Aſiam proficiſcitur, 455. decretum ipſi à Senatu triumphum diſcordia civilis tollit, 457. imperium ipſi à Catone delatum non ſine vitæ diſcrimine recuſat, 461. orationem pro Q. Ligario ad Cæſarem habet, 480. Antonii potentiam metuens Athenas venit, 483. tres libros de Officiis filio dicat, 487. Antonium bello perſequendum ſuadet, 489. ſub adventum Triumvirorum, urbe cedit, 498. ab emiſſariis Antonii occiditur, *ibid.*

Cilicia Romanis ſubjugatur, 430

Cimmerii ex Europa in Aſiam trajiciunt, 61

Cimon multas urbes à Perſis capit, 102. Perſas navali & terreſtri prælio ſuperat. Phœnicum & Cypriorum claſſem cepit, 103. totam Cherſoneſum Athenienſibus projecit, *ibid.* in Cyprum mittitur cum claſſe, 106. moritur, *ibid.*

Cinna & Carbo in clariſſimos Romanos ſeviunt, 476

Cizici obſidio ſolvitur, 390

Cizicenis libertas adimitur, 585

Claudius Tiberius vide Tiberius.

Claudius Cæſar, imperator à militibus declaratur, 621. Mithridatem Iberum ad recipiendum regnum domum remittit, *ibid.* Judæos prohibet à commotionibus, 622. quos tamen permittit Majorum moribus uti, *ibid.* Agrippam ad curam ſui regni mittit, *ibid.* cuſtodiam ſtolæ Pontificalis Judæis permittit, 625. Cumanum mulctat exilio, 632. refert de immunitate Cois tribuendâ, 633. extinguitur. 635

Claudius Felix, Procurator in Judæam deſtinatur, 632

Clearchus Lacedem. à Cyro dux copiarum factus, 123

Clearchus Heracleæ tyrannus, 142. in Dionyſiis *ſive* Bacchanalibus trucidatur, 145

Clearchus Ponti, 245

Cleochares, quem Sinopenſibus præfecerat Mithridates, tyrannicè res adminiſtrat, 398

INDEX RERUM

Cleomenes Laced. Rex, 262
Cleon ſervorum contrahit exercitum, 350
Cleopatra Ptolemæi filia auferitur ab Alexandro marito & datur Demetrio Soteri, 340
Cleopatra Philometoris ſoror & conjux, filio ſuo paternum regnum aſſerere conatur, *ibid.*
Cleopatra Demetrii Nicatoris uxor, conjugium ſuum, & regnum Antiocho fratri Demetrii captivi mariti ſui offert, 346
Cleopatra Antiochi Grypi mater, veneno, quod filio paraverat extinguitur, 358
Cleopatra Phyſconis uxor regnat cum filio 10 annis, 358. ab Alexandro filio interimitur, 369
Cleopatra filia Ptolemæi Lathuri, uxor Ptolemæi Alexandri, regnat 6 menſibus, 381
Cleopatra Ptolemæi ſoror movet Cæſarem contra fratrem, 467. regnum à Cæſare qui mancipium ejus primo ſtatim aſpectu factus eſt, obtinet, 473. fratre altero demerſo ſuperſtiti jungitur, *ibid.* Cæſari filium parit, quem Cæſarionem appellat, 474. poſt Cæſaris diſceſſum conſuetudinem habuiſſe dicitur cum ſeniore magni Pompeii filio, *ibid.* Romam venit, 479. quatuor legiones mittit ad Dolabellam, 490. Caſſio minaciter expetenti copias denegat, 498. Naufragium, dum proficiſceretur ad Cæſarem & Antonium paſſa, domum redit, 502. venit ad Antonium, 507. redit in Ægyptum, *ibid.* pro vetere Bibliothecâ Alexandrinâ, novam condit, 517. verita ne Octavia abſtraheret à ſe Antonium, eum deperire, ſimulat, 526. movet Antonium ad ulciſcendam de Herode, Ariſtobuli necem, 528. Judææ, & Arabiæ partes quaſdam cum multis urbibus obtinet ab Antonio, 529. de ſtupro Herodem ſollicitat, 530. Iſidis nomine reſponſa dat populo, *ibid.* viginti millia talentorum, commeatuique per bellum exercitui præbet. 531. Suſpicionem Antonii, de ſe ſollicitat, 534. prodigiis territa obtinet ab Antonio, ut pugnam cum Cæſare decernat, 535. & claſſe bellum gerat, *ibid.* fugit ſigno, 537. ut tutò in Ægyptum adnavigare poſſet, victoriam meritæ, proras coronat. 538. ſibi infenſos occidit, *ibid.* Iſthmum trajicere conatur, ſervitutem, & bellum fugiens, *ibid.* varia genera venenorum colligit, 539. clàm Antonio, ſceptrum aureum, coronam auream, &c. Cæſari mittit, 540. occultè ipſi promittitur impunitas ſi occidiſſet Antonium, *ibid.* ex ſermonibus Thyrſi credit Cæſarem amore ſuo captum 541. Cleopatræ legationi, criminando palàm, ſecretò pollicendo reſpondet Cæſar, *ibid.* Cleopatra proditionem Peluſii, ſupplicio uxoris & liberorum Seleuci, à quo traditum eſt, tegit, 542. Medici Olympi operâ utitur ad tabem ſibi inducendam, 544. à quo incœpto terretur, objectis minis, & terroribus de liberis, *ibid.* Aſpidis morſu perit, 545. ejus imaginem cum aſpide brachio affixâ in triumpho traducit Cæſar, *ibid.* Sepulturam ejus honorificè curat Cæſar, *ibid.* tempus vitæ ejus, regnique. *ibid.*
Cleopatra Iubæ in triumpho ducta, Jubæ in matrimonium datur, 548
Cleophis regina Alexandri ſcortum, filium ei parit, 184. 188
Clitarum natio ad deditionem per M. Trebellium cogitur, 612
C. Cladius Aſiam provinciam obtinet, 442
Cn. Octavius Dioſcurorum religione motus, Perſeum in templo Caſtoris & Pollucis, inviolatum relinquit, 308. Legationis Romanæ in Syriam princeps, Laodiceæ à Leptine interficitur, 324. ſtatua ipſi decernitur, 325
Cn. Dolabella mittitur in Ciliciam, 381. repetundarum accuſatus damnatur, *ibid.*
Cn. Domitius Calvinus Aſiam finitimaſque provincias adminiſtrat, 466. tranſmittendo ad Cæſarem etiamſi illicò expiravit, tamen aliis exemplum dedit profugiendi ab Antonio, 535
Cn. Piſo ſucceſſor Germanico conſtituitur, 581. ejus amicitia renunciatur à Germanico, 583. accepto nuntio de morte Germanici lætatur, *ibid.* accuſatur quaſi reus mortis ejus, 584. actum de ſe eſſe ſentiens, ſuo ſe jugulat gladio, *ibid.*
Cn. Pompeius, *vid.* Pompeius.
Cn. Sentius Syriæ præſes deligitur, 583
Cnidiis libertas conceditur à Cæſare, 462
Codropolis, terminus diviſi inter Antonium & Octavianum imperii, 509
Coni geſta & mors, 184. & *ſeq.* 191.
Comagenam dat Auguſtus Mithridati cuidam, 557. C. Caligula Antiocho, 614
Cometes effulget non minor Sole. 335. *vid.* 349. 357. alius poſt mortem Cæſaris, 485
Concilium Apoſtolorum Hieroſolymis habitum, 631
Connacorix Heracleotas prodit Romanis, 399
Conon Athenienſium claſſem amittit, 121, 122. ad Artaxerxem ſcribit, & ab eo dux factus eſt navalis belli, 150. Rhodum annona Ægyptiaca replet, 131. ad regem Perſarum profectus, accuſat Tiſſaphernem, 132. Lacedæmonios ſuperat, 134. Athenarum muros inſtaurat, *ibid.* Sardibus victus detinetur, 135. ad regem adducitur, *ibid.*
Conſules ſibi metuentes ab Octaviano, fugiunt ad Antonium, 531
Coponius Judeæ in provinciam redactæ primus procurator, 578
Corinthus evertitur à L. Mummio Conſule, 339
Cornelia uxor Pompeii, & Sextus ejus filius in Cyprum refugiunt, 464
Cornelius Gallus præmiſſus ab Octaviano Parætonium occupat, 541. naves Antonii circumventas partim incendit, partim ſubmergit, 542. morte voluntariâ damnationem prævenit ſenatûs, 551
Cornelius Tacitus Chriſtum refert per Procuratorem Pontium Pilatum ſupplicio affectum fuiſſe, 607
Cornelius Centurio monetur ab Angelo, ut Petrum Apoſtolum accerſat, 622
Cornificius mittitur ad bellum Syriacum contra Cæcilium Baſſum, 482. Occiſo Cæſare Africa vetus ipſi datur, *ibid.*
Coſis Regis Oræſis frater occiditur à Pompeio, 419
Coſſæi ſubjugantur ab Alexandro, 206
Coſſutianus Capito lege Repetundarum damnatur, 637
Coſtobarus rejicitur (novo genere apud Judæos repodii, ab uxore Salome Herodis ſorore. 550
Cotta Heracleam fruſtrà oppugnat, 396. capram ſpoliat, 399. Ponticus idcirco appellatur, 400. lauri clavus ipſi abrogatur, 404
Cotys Armeniam minorem recipit à Caligula, 616
Craſſus Pontifex Maximus bellum adminiſtrat contra Ariſtonicum, 352. Græcæ linguæ peritiſſimus, *ibid.* ejus ſeveritas in magiſtrum ἐρχιτέκτονα, *ibid.* mors, 353
Cretenſes inter ſe diſſidentes, adventu Q. Minutii legati in ſpem pacis veniunt. 296. Senatuſconſulto iis interdicitur mutuatio pecuniæ, 365. inter ſe diſſentiunt quid faciendum cùm duras ipſis Romani conditiones imponerent, 400. A Metello obſeſſi ſitim urinâ ſedant, 405
Critolaus Philoſophus, Athenienſium legatus ad Romanos, 333
Cræſus natus, 68. in Lydia regnat, 74. ad eum ſophiſtæ & Solon

Solon confluunt, *ibid.* filium & regnum amisit, *ibid.* Delphicum oraculum consulit, 75. Halym fluvium trajicit, à Cyro superatur, incendio damnatur, & liberatur, 76. Delphos missis suis vinculis de oraculo quærunt, *ibid.*
Crudelitas mira, 271
Cnemi & alii Alcibiadem accusant, 120
Cæspius Fadus totius Regni Agrippæ sit præses, 624. dat operam ut tota Judæa purgetur à latrociniis, 625
Cyaxares Phraorti succedit, 61. Prælio superat Assyrios, 63
Cyaxares 2us. Astyagis filius seu *Darius Medus* nascitur 67. succedit Astyagi in regno Mediæ 75. Chaldæorum imperium à Cyro accipit 79. filiam suam uxorem & hæredem Cyro collocat *ibid.* moritur, *ibid.*
Cydoniatæ Apolloniatas calcatâ fœderis religione, aggressi, vitos interficiunt, 301
Cypria civitates à Persis deficiunt, 146
Cyprium decennale bellum finitur, 238
Cyprus iterum in servitutem redigitur, 90
Cyrenaicum regnum finitur, 109
Cyrene provincia, testamento Ptolemæi Apionis, datur populo Romano, 385
Cyrenenses, & *Asiatici* rescripta obtinent ab Augusto pro suo jure conservando, 562
Cyrus natus, 67. Ab Astyage avo accersitus in Mediam, 72. Cyrus à Cambyse patre imperator exercitus Persici constituitur, 75. Armenium cum filio superat. Cum Cyaxare Babylonios, & Crœsum superat, fines Babyloniorum invasit, & Gadaras profligat, *ibid.* Exercitum sub Adusio ad Cares mittit, 77. Phrygiam operâ Hystaspis subigit, *ibid.* versus Ecbatana contendit, & Lydis arma adimit, *ibid.* Assyriis bellum infert. Gyndem amnem, in quo equum amisit, in 360 alveos diduxit, 78. Chaldæos prælio fudit, & Babylonem obsidet, *ibid.* fluminis alveum pervium reddidit, urbemque invasit, *ibid.* filiam & hæredem Cyaxaris duxit, 79. veniam dat Judæis redeundi in patriam, *ibid.* quomodo interiit, incertum, 80. ejus sepulchrum violatum restaurat Alexander. 202
Cyrus à patre missus contra Athenienses, 118. Consobrinos occidit, 121. in fratrem rebellare parat, 123. ducit exercitum in Asiam contra fratrem, 125. in prælio occiditur, cujus caput, & brachium ab Artaxerxe in triumpho circumferuntur, 126

D

Damocides sive *Democedes* medicus Darii, 85
Dan natus, 9
Daniel interpretatur somnium Regis, & honoribus cum sociis afficitur, 66. somnium de quatuor bestiis, 76. Visum arietis & hirci, *ibid.* Exponit Baltasaro scriptum in pariete, 78. In foveam leonum à Dario conjectus, 79. Dum precatur Angelus Gabriel illum instruit, *ibid.* Ejus visio ad Tigrim fluvium. 80
Daphne suburbanum Antiochiæ, ejus situs, 244
Darius Hystaspis filius nascitur, 76. equi hinnitu regnum adeptus, 85. an, initio regni, consortes potestatis habuerit sex reliquos Magnates quibuscum Magos sustulerat, *ibid.* Atossam seu Vashtim uxorem duxit. Orœtem occidit, pedem luxavit, & sanatur, *ibid.* Confirmat edictum Cyri de ædificando templo, 86. Intaphernem occidit cum filio. Ingens ejus convivium, in quo Vashtim repudiat. Estheram adsciscit, 87. Classem ad Cycladas mittit, 88. Tributa exigit, 91. obiit, 91
Darius Medus vide *Cyaxares II.*
Darius Ochus moritur, 122
Darius quidam ex servo rex factus à Bagoa Eunucho, 150. Sanbelletem misit in Samariam, *ibid.* Numerosus ejus exercitus, 155. in Charidemum irascitur, Pharnabazo Memnonis imperium tradit, Euphratem trajicit, Græcorum consilium rejicit, *ibid.* in equâ Alexandrum effugit, ipsius mater & filiæ capiuntur, 157. filiam Alexandro offert in uxorem, 165. in equâ ex prælio fugit, 166. ejus thesauros Alexander nactus est, 167. captivus abducitur, 171. occiditur, 173
Datames Satrapa se Dario opponit, 144
David natus est, 28. ungitur *ibid.* ad Achisch regem recurrit, Geshuritas, &c. interfecit, relictis Philisthæis Ziglagem contendit, 29. Saulis mortem deplorat, & Hebrone rex unctus Maacham in uxorem ducit, inter ejus partes & Isbosethi bellum, ad eum deficit Abner, quem Joab occidit. Tertiò inungitur, Hierosolymam occupavit, duplici clade affecit Philisthæos, Siopem ædificavit, 30. Nathani aperit consilium de extruendo templo *ibid.* Syros Damascenos superat, ejus legati inhumaniter excepti ab Hanun, per Joabum Ammonitas & Syros profligat. Ei Syri superati servierunt, Bathsebam adulterio polluit, à Nathane convictus resipuit, 31. censu populi instituto iram Dei accendit, 32. Levitis officia sua assignavit, *ibid.* Salomonem ungi curat, moritur, *ibid.*
Deborah Jabinium profligavit, 25
Decennales ludi celebrantur, 585
Decimii moderatio apud Rhodios, 307. 308
Decimus Brutus, unus ex percussoribus Cæsaris, jussu M. Antonii jugulatur, 497. in morte pudendum timorem prodit, *ibid.*
Dejoces Ecbatana condit, regnum ad Halym fluvium propagat, 58
Dejotarus occidit Mithridatis præfectos, 390. recipit Armeniam minorem à Pompeio, 424
Dejotarus, filius, Ciceronis pueros secum in regnum ducit, 452. Domitium Calvinum rogat, ut ipsi succurrat contra Pharnacem, 461. submittens se Cæsari Armeniam tamen minorem amittit, 475, 476. mortuo Cæsare, res sibi ablatas recuperat, 484. transit ad Cæsarem, 535
Deliquium Solis, Thallus appellat tenebras in Christi passione obortas. 581
Dellius historicus turpi consuetudine Antonio devinctus, 520
Delos, ei parcunt Persæ Græciam vastantes 96. ob sanctitatem loci, inducias quasdam, hostibus ibi sibimet invicem occurrentibus, efficit, 306. spoliatur ab Athenodoro pirata, 404
Demas S. Paulum relinquit, 646
Demetrius Poliorcetes Petram oppugnat, ad Babylonem missus Halycarnassum liberat, 235. ejus gesta, 252, 237, 243, 246. moritur, 248
Demetrius Phalereus, à Ptolemæo Philadelpho relegatur 249. in honorem apud eum restituitur *ibid.* ejus curâ Bibliotheca Alexandriæ instituitur, librique Sacri in Græcam linguam vertuntur, 253
Demetrius Ægypti rex moritur, 260, 261
Demetrius Seleuci Philopatoris filius frustrà petit à Romanis restitutionem in regnum patrium, 321. fugam ab urbe Roma meditatur, 325, 326. defertur in Lyciam, 344. Lysiam interficit, *ibid.* cognomentum Soteris à Babyloniis adipiscitur, *ibid.* accusatione Alcimi contra Judam Maccabæum accensus mittit Nicanorem ducem in Judæam, 327. Ariarathem regno suo expellit, 331. Orophernem contra se

machinantem deprehendit, 334. vinctum Seleuciæ custodiri jubet, *ibid.* omnibus infensus ob mores, *ibid.* parat bellum contra Alexandrum Balam, *ibid.* ambit amicitiam Judæorum, 335. in bello occiditur, *ibid.*

Demetrius major natu filius Demetrii Soteris, auditâ Alexandri Balæ socordiâ, venit cum militibus in Ciliciam, 338. solus regnum Syriæ obtinet, 340. ejus sævitia in Ptolemæi milites, *ibid.* Sacerdotium Jonathani confirmat, *ibid.* dimittendo milites, hostes sibi reddit, 341. sævit Demetrius Nicator in adversarios, *ibid.* patris crudelitatem superat, *ibid.* affligit Jonathanem, *ibid.* amicitiam cum Simone postea init, 344. bellum Parthis inferre statuit, 345. exercitu amisso in potestatem hostis venit, *ibid.* à Cleopatra vocatus Ægypto bellum infert, 355. absente eo, deficiunt Antiochenses, Syriæque civitates, 356. victus Tyrum petit, *ibid.* varia narrantur de morte ejus, *ibid.*

Demetrius Eucærus, quartus Antiochi Grypi filius, Damasci rex constituitur, 366

Dentium ordo duplex in Dripitine Mithridatis filia, 415

Dentium ordo superior uno continuo osse extento supplerus invenitur in aliquo ex filiis regis Prusiæ, 357

Dercyllidas varias urbes brevi tempore capit, 129. inducias cum Pharnabazo facit, *ibid.* & 130. in Cariam se transfert, ibique pacem cùm Pharnabazo & Tissapherne facit, 130

Descriptio orbis Romani fit à Cæsare, 567

Diæus Achæorum Prætor, vincitur à L. Mummio consule, 339

Diana templum conflagravit, 145. fanum spoliatur à Prusia, 332

Dicearchus impius, 276

Didio se dedunt gladiatores qui pro Antonio certarunt, 539

Dina Jacobi filia nascitur 9. à Sichemo rapitur 10

Dino apud Rhodios suos agit, quò minùs naves ad Romanos mittantur, 298. supplicio afficitur, 308

Dio princeps legationis Alexandrinæ per insidias necatur, 438

Dioclet à Mithridate cum magno auri pondere ad Scythas missus, ad Lucullum transfugit, 392

Dioclet Phœnix, captivus, Terentiæ Ciceronis uxori donatus, ab ea manumittitur, 548

Diodorus Mithridatis prætor Senatum Adramyttenorum in gratiam regis occidit, 375. inedià seipsum conficit, *ibid.*

Diodotus Elmachuelem hortatur ut sibi tradat Antiochum Alexandri puerum reducendum ad regnum patris sui, 341. Demetrium fugere compellit postquam imposuerat Diadema capiti Antiochi pueruli, *ibid.* humanitas ejus erga Jonathanem, *ibid.* & 342. occidit per fraudem Antiochum Theon, 344

Dionysius quidam Alexandri Sellam conscendit, 210

Dionysius Heracleæ rex moritur, 240

Dionysius Astronomus, 248

Dionysius Mithridatis dux, de spelunca tractus, epoto quod habebat, veneno, expirat, 391

Dionysius Halicarnassæus antiquitatum Romanarum libros scribere incipit, 563

Dionysius 2. qui scripsit de situ Orbis, ab Augusto mittitur in Orientem, 574

Dionysius Areopagita convertitur ad fidem, 634

Dioxippus nudus Macedonem armatum occidit, 295

Dolabella, *vide* Cneius,

Dolabella Consul irrumpit in Asiam, 488. ubi terribiliter se gerit, 489. hostis à Senatu judicatur, *ibid.* persequendi cum potestas Cassio, Brutóque datur, 493. in Ciliciam veniens Cassii præsidia vincit, *ibid.* Laodiceam pervenit, *ibid.* pugnâ vincitur à Cassio, 495. captâ Laodiceâ sarcilisi cervicem feriendam præbet, *ibid.*

P. Dolabella Africæ Proconsul Tacfarinatem occidit, & bello Numidico finem imponit, 585

Domitius Ænobarbus, unus ex percussoribus Cæsaris, in fœdus recipitur ab Octaviano, 509

Domitius Corbulo retinendæ Armeniæ præponitur, 635. cum Quadrato contendit, *ibid.* Armeniam ingressus castella aliquot capit, 637. totam Armeniam subjugat 639. in Syriam abscedit, *ibid.* auctam habet potestatem, 641

Dorus pecuniâ conductus à Felice, Jonatham summum Sacerdotem perimit, 635. 636

Doris uxor Herodis ab eo ejicitur è Regia, 567

Dorita, qui Cæsari statuam in Synagoga posuerunt, corripiuntur à Petronio, 622

Dorylaus à Cnossiis dux creatur, 357

Dorylaus dux Mithridatis à Sylla superatur, 374

Dositheus & *Sosipater* Judæ Maccabæi duces, ad Characem plures quam decem millia perimunt, 321

Drusilla, Herodis Agrippæ filia, nascitur, 616

Dynamis Asandri vidua, Pharnacis filia, post mortuum Scribonium, uxor datur Polemoni. 560

E

Eclypses insignes tres, 44

Eclypsis solis horrenda, 236

Eclypsis lunæ, Alexandriæ observatur, 296. aliæ eclypses, 345. 427. 569. 580. 627.

Eclypsis solis ferè totalis, 361. alia ante civile Cæsaris & Pompeii bellum, 451. aliæ eclypses, 456. 577. 625. 637

Ehud interemit Eglonem, 25

Ela succedit Baasæ, tollitur à Zimri cum tota familia Baasæ, 37

Eleazar pontifex, 254

Eleazarus nascitur 258. tormenta patitur pro religione, 310

Eleazar Avaran Elephantem interficit, à quo ipsemet oppressus, interit, 32.

Eleazarus quinque cubitorum homo, 61.

Eleazarus Dinæ filius, latronum princeps vinctus Romam transmittitur, 635

Eleazarus Ananiæ Pontificis filius argumentum dat apertæ defectionis à Romano imperio, 646

Eli sacerdos natus, 26. judicat Israelem, 27. Occisis filiis, & Archâ captâ, moritur, *ibid.*

Eliakim succedit Josiæ, 01

Elias curru igneo sublatus, 39

Elisæus aquam miraculosè exercitui ministrat, 39

Elizabetha uxor Zachariæ concipit, 565

Elon judicat Israelem, 26

Elulæus Tyriorum rex deficientes Gittæos retraxit, 55

Encænia Templi à se intra annos 9. & sex menses instaurati celebrat Herodes, 563

Enoch natus, 4. translatus, *ibid.*

Enos filius Sethi natus, 4. mortuus, *ibid.*

Epaphroditus Philippensium minister S. Paulo inservit, 644

Ephesus submersa. 245

Ephesii Athenienses superant, 118

Ephesii severè mulctantur à Sylla, 378

Ephron urbs radicitùs evertitur, 321. 322

Epicrates dux Antiochi Cyziceni, pecuniâ corruptus, Scythopolin Judæis prodit, 559

Epicurus Scholam aperit, 236

Le Clairon
Le Clairon
Le Clairon

ab eo ſcripta epiſtola ad veritatem revocantur, 637
Galba interimitur, 608
Galilæi pugnant cum Samaritanis, 631, 632
Galli, 252, 253. trucidantur, 256. *Galli*, 266
Gallio L. Annæi Senecæ frater Proconſul Achaiæ, 636
Gallo-græcia, 256
Gangaridæ gentes ubi, 190
Ganymedes Arſinoen ad Ægyptios traducit, 469
Gaos navalis exercitus prætor ab Artaxerxe defecit, 139. dolo quorundam occiditur, *ibid.*
Garamantum Rex Legatos populo Romano mittit, 585
Gaza ab Alexandro capta, 161
Gazenſes unde tempora dinumerant, 434
Gedalia Judæorum reliquiis præficitur & occiditur, 72
Gedeon Madianitas fudit, Succuthanos & Penuelitas caſtigavit, Zebam & Zalmunnam interfecit, ex inauribus Ephodem conflavit, 25
Gela urbs Siciliæ condita, 59
Gellius Publicola M. Bruto inſidiatur, 498
Genditius certum facit Antonium quo in periculo res illius Romæ eſſent, 532
Geminus inſignis Mathematicus, 384
Georgius Syncellus arguitur, 552
Germanicus Druſi filius, cogente Auguſto, à Tiberio adoptatur, 577. Oriens ei decernitur, 581. Apollinis oraculum conſulit, *ibid.* In Armeniam proficiſcitur, 582. Ægyptum viſit cognoſcendæ antiquitatis cauſâ, *ibid.* moritur, non ſine ſuſpicione veneni, 583. mors ejus omnibus niſi Tiberio & Liviæ, dolori eſt, 584. honores ei decernuntur, *ibid.*
Geſſius Florus Procurator Judææ, 643. nullis lucris ſatiabilis Judæos inſolenter affligit, 645. ut gens Judæorum ab Romano abrumperetur imperio, ſedulò auget calamitates, *ibid.*
Gladiatores fortiſſimè certant pro Antonio, & Cleopatra, 539
Glaphyra, Alexandro viro ejus à Patre Herode ſtrangulato, remittitur ad Archelaum Cappadocum Regem, 566
Gorgias contra Judæos bellum fovet, 319. Joſephum cum ſuis Judæis fugat, 320
Gotarzes necem Artabano patri præparat, 627. in Hyrcaniam fratri Bardani conciliatus abit, *ibid.* copias deinde contra fratrem contrahens ab eo vincitur, 628. Occiſo fratre à Parthis, potitur regno, *ibid.* vincit Meherdatem, cujus aures abſcindit, 629. morbo obit, *ibid.*
Græci juſſi naves hyppagogas Dario parare, 94. exercitum Xerxis profligant, Perſarum naves incendunt, cum inſulanis fœdus ineunt, 99. à Perſis in Ægypto ſuperati, 105. horum triremes 50 ſubvertuntur, 106. dum ex Aſia in patriam redeunt, varia damna patiuntur, 128. omnes excepeis Thebanis pacem ab Artaxerxe oblatam recipiunt, 140. pacem inter ſe renovant ſuaſu Artaxerxis, 141. Græci à Perſis mutilati Alexandro occurrunt, 169. reficiuntur à Macedonibus, à Gallis infeſtantur, 253
Gratus errat in tempore, quando ſecunda Epiſtola ad Theſſalonicenſes ſcripta ſit, aſſignando, 655
Gyges obtruncato Candaule, uxorem ejus, libertatem, & regnum Lydiæ obtinuit, 54. Delphos donaria mittit, Colophonem urbem vi cepit, 55
Gymnoſophiſtæ, 196

H

Habakuk prophetat, 5
Hadar, ſive *Hadad* rex Idumæorum tempore Moſis, 15
Hagar Iſmaelem peperit, 4
Haggæus reprehendit Judæos, 14
Halyattes ſenior regnat in Lybia, 47. junior regnat 63. recuperat valetudinem, & ſocietatem cum Mileſiis init, *ibid.*
Haman Mordecaio infenſus, 88. mandatum impetrat de occidenda Judæorum gente. *ibid.* in crucem agitur, *ibid.*
Hananias pſeudopropheta redarguitur, 68. moritur, 69
Hannibal Alpes ſuperat, 266. & Romanos, 267. domum redit, 271, 272. ad Antiochum fugit, 277. bellum in Romanos ſuadet, *ibid.* cum Scipione colloquium, 278. Cretam profugit, 287. ad Pruſiam contendit. 288. Hannibalis ſtratagema, 288. & 289. mors, *ibid.*
Haran naſcitur, 5
Harmonia Evangeliorum incipit, 588. explicit, 606
Harpagus adverſus Ioniam dimicat, 77. illi leges dedunt, 78
Harpali luxus, 191
Harpalus ab Alexandro Athenas fugit, 205. à Thimbrone occiditur, 215
Haſmonæi principatûs initium unde deductum videtur, 323. ejus terminus, 518
Hazael invadit Judæam, 42
Heberus natus, 5. moritur. 8
Hebron cum pagis ſuis percutitur à Juda Maccabæo, 322
Hegeſilochus apud Rhodios ſuos rem Romanorum agit, 298
Helena Adiabenorum regina à Judæo quodam ad veri Dei cultum converſa, Hieroſolymam venit, 626
Helicon Ægyptius, qui Caium contra Judæos incitaverat, à Claudio interficitur, 621
Heliodorus exanimatur & reſtituitur, 291
Heliodorus Syriæ regnum affectans, expellitur, 295
Hellanicus Mitylenæus Hiſtoricus naſcitur, 91
Helvius Blaſio Decimum Brutum amicum ſuum ad tolerandam ſui cædem confirmare nititur, 497
Hephæſtioni mors prædicitur, 206. ejus apotheoſis, 208
Heraclea auctionibus expoſita à Romanis, 387. fruſtrà oppugnatur à Cotta, 396. capitur fraude Connacorigis, 399
Heracleenſes libertatem vindicant, 250. eorum benevolentia in Chios, 373
Heraclides cum Alexandro Antiochi Epiphanis filio ſuppoſititio Romam venit, 354. bellum adverſus Demetrium parat, *ibid.*
Hermæus aruſpex conculcatus interit, 394
Herodes Galilææ præfectus Ezechiam Judæum interficit; 478. ad judicium vocatur ab Hyrcano, *ibid.* purpuratus coram Synedrio conſiſtit, ſed accuſatus ſecedit Damaſcum, *ibid.* Cœleſyriæ præficitur à Sexto Cæſare, 479. ducens exercitum adverſus Hyrcanum, patris Antipatri, fratriſque Phaſaeli precibus cohibetur, *ibid.* totius Cœleſyriæ dux fit à Caſſio & Marco, 493. Samariam noctu ingreditur, 494. literas accipit à Caſſio, quibus ad vindictam urgetur mortis paternæ, à Malicho perpetratæ, *ibid.* arces & caſtella recipit, 499. ex populo multos obtruncat, 510. fugit hoſtium inſidias, *ibid.* jubetur à Malchi finibus excedere, 511. Romam petens, gravique tempeſtate conflictatus, Rhodum venit, *ibid.*

cum filiis eò descendit, 11. benedictis filiis moritur, ejus cadaver aromatibus conditur, defletur, & in spelunca Macpelis sepelitur, *ibid.*
Jaddus Judæorum Pontifex moritur, 212. 214
Jair Israelem judicat, 26. mortuus est, *ibid.*
Jamblichus rex Arabs inter tormenta ab Antonio occiditur, 535
Jamblichus paternum in Arabia principatum accipit ab Augusto, 557
Jambri filii occiduntur, 329
Jamniensium portus cum classe incenditur, 321
Janias rex Ægypti, 5
Japhetus natus, 4
Jared natus, 4. mortuus, *ibid.*
Jason Simonis II. Pontificis filius pollicetur pecunias Antiocho, ut Pontificatum adipisceretur, 295, 296. amoto fratre Pontificatum invadit, 296. post triennium amovetur, *ibid.* spectatores mittit Tyrum, 3300 argenti drachmas ad sacrificium Herculis afferentes quas tamen ad triërum fabricam erogandas procurarunt, *ibid.* expellitur à Menelao, 297. facit impressionem in urbem Hierosolymitanam, 300
Ibzan Israelem judicat, 26
Idrieus moritur, 149
Idumæi pro uno Rege multos Duces habent, 19. à Joanne Hyrcano victi, coguntur recipere circumcisionem, & ab eo tempore inter Judæos censeri cæpti sunt, 354
Jechonias natus, 65. Jechonias, seu Conias regnat, 67. capitur, 68
Jehoachaz patri Jehu succedit, 41. mortuus est, 42
Jehoachaz Josiæ filius natus, 62. regnat, 64. à Neco depositus & in Ægyptum abductus, *ibid.*
Jehojakim regnat, 64. captus & vinctus catenis 65. partem voluminis sacri laceratam ussit, *ibid.* rebellat, 66. intepultus projicitur, 67
Jeboram nascitur, 37. fratres occidit & idololatriam instituit, 39. & 40. à Philistæis spoliatur, cruciatur morbo intestinorum, Achaziam filium constituit proregem, miserè moritur, 40
Jehosaphat natus, 36. regnum init, 37. excelsis amotis populum per Levitas instruit, *ibid.* Jehoramum filium proregem instituit, 38. cum Achabo oppugnat Ramoth Gilead, naves amisit, *ibid.* filiis civitates distribuit, 39. moritur, *ibid.*
Jehu ungitur rex Israel, Jehoram, & Jezabelem occidit, totum genus Achabi sustulit, 40
Jejunium observatum à Judæis in memoriam sacri voluminis à Jehoiakimo combusti, 517
Jephte Ammonitas subjugat, filiam devovit Deo, Ephraimitas trucidat, 26
Jeremias ad prophetandum vocatur, 62. prædicat & incarceratur, 64. Prædicit 70 annorum captivitatem, & ruinam Babyloniæ, 65. Denuntiat ruinam Jehojakimi, *ibid.* & Hierosolymæ capturam, 70. cæditur, & in foveam conjicitur, 70, 71. liberatur, & in Judæa relictus est, 71
Jeroboam vitulos adorandos proponit, 34. legitimos Sacerdotes rejicit, *ibid.*
Jeroboam secundus à patre Joaso in regni consortium assumptus, 42. succedit patri defuncto, 43. Eo mortuo ruit regnum Israelis, 45
Jesus filius Sirach librum avi sui ex Hebræo in græcum sermonem transfert, 351
Jesus Christus nascitur, 568. audit & interrogat Doctores, 578. se Mundo patefacit, 586. baptizatur, *ibid.* tentatur, *ibid.* aquam in vinum mutat, 587. ascendit ad Pascha, 588. à Pilato traditur Judæorum voluntati, 602. crucifigitur, 603. resurgit, 604. ascendit in Cœlum, 606
Jesus quidam Hierosolymis vociferat quadriennio ante bellum Judaicum. Vox ab Oriente vox ab Occidente, &c. 642, 643. Obsidionis tempore lapide misso perimitur, *ibid.*
Jesus Gamalielis filius, Jesu Damnei filio in Pontificatu succedit, 643
Ilienses ab Agrippa pecuniâ mulctantur, quòd Juliæ periclitanti non succurrerint, 560. Herode rogante absolvuntur, *ibid.* maximos honores Herodi reddunt, 561
Inditionum initium, 458
Indorum variæ gentes ab Alexandro victæ, 185. & *seq.*
Indorum Legati, Tarraconem ad Augustum veniunt, 551. pacem sanciunt, 557. exotica dona, *ibid.*
Indus fluvius, 192
Joas natus, 40. septennis rex ungitur, Athaliam occidit, & ædem Baalis evertit, 41. Templum restaurat, *ibid.* trucidatur Joas rex Judæ, 42
Joas filius Jehoachasi, rex Israel cum patre regnat, 42. Invisit Elisæum morituum, *ibid.* Hierosolymam spoliat, 43
Joannes frater Jonathanis occiditur, 319
Joannes Hyrcanus Pontifex factus est post patrem suum, 349. Hierosolymis obsessis infirmiorem turbam extra mœnia ejicit, 350. posteà miseratione victus recipit, *ibid.* pacem init cum Antiocho, *ibid.* tria millia talentorum aufert è sepulchro Davidis *ibid.* Antiochum comitatur, & vincit Hyrcanos, unde cognomen Hyrcani adipiscitur, 352. Sicima capit, & Garizim, 354. subjugat Idumæos, compellitque circumcidi, *ibid.* filium suum Alexandrum Jannæum nunquam in conspectum admittit, 355. Legatos mittit ad Romanos, 356. moritur. 360
Joannes Baptista nascitur, 566. prædicat baptismum pœnitentiæ, 586. ministerio suo vacat per quatuor annos, 587. in carcerem conjicitur, 588. Discipulos ad Jesum mittit, 589, 590. decollatur, 591
Joannes Richardsonus Episcopus Ardachadensis, auctor Harmoniæ in Evangelia, 587
Jobi liber, 11.
Jocebeda Mosis mater, an fuerit filia vel neptis Levi, 11, 12
Jonathan in locum Judæ fratris succedit, 319. Insilit in Jordanem, & ad ripam ulteriorem tranat, *ibid.* & 330. insidias inimicorum deprehendit, 331. muros dejectos in Bethbasi restituit, *ibid.* vincit Apollonium, 338. tria millia virorum mittit ad Demetrium 341. Damascum usque proficiscitur, 342. periclitatur, *ibid.* dolo Tryphonis circumventus comprehenditur, 343. à Tryphone occiditur, *ibid.* Sepeliuntur ejus ossa à fratre Simone, *ibid.*
Jonathan Uzielis filius, Chaldaicæ Paraphraseos auctor, 534
Jonathas quidam Judæus igne exuritur, 651
Joppe deditur Jonathani, 338
Joppensium portus noctu à Juda Maccabæo succenditur, 321
Joseph natus, 9. à fratribus in puteum missus, venditus, & in Ægyptum abductus, 10. carcere inclusus somnia interpretatur Pharaonis, *ibid.* à Rege in summam præfecturam evectus ducit Potipharis filiam, *ibid.* pecuniam pro annona collectam in ærarium mittit, 11. Ægyptii Josepho, greges, & armenta vendiderunt, *ibid.* agros colendos Ægyptiis assignavit, *ibid.* moritur, *ibid.*
Josephus Judæus, 269
Josephus manifesti erroris convincitur, 329. diversa tradit de Alcimo, 330. reprehenditur, 349. 356. honorificam facit tàm Joannis Baptistæ, quàm Jesu Christi mentionem, 606, 607. quando natus, 615. ejus in literis celebritas, 629. passus naufragium venit

Digitized by Google

in Italiam, 642. severitati studet. 633, 634. à Poppæa Augusta muneribus donatus redit in patriam, 645. Galilæam proficiscitur Romanorum impetum expectaturus, 647. vitâ donatur à Vespasiano, *ibid.* à quo *Flavii* prænomen accipit, 652
Josephus frater Herodis sex cohortibus amissis unà perit, 515
Josephus Herodis patruus jussus clàm ab eo, si quid in se tristrum statuisset Antonius, Mariammen uxorem ejus interficere, mandatum prodit in indicium amoris Herodis in Mariammen suam, 528, 529
Josephus Beatæ Virginis maritus ascendit in urbem Bethleem, ut describatur, 567
Josephus Canei filius summum Pontificatum obtinet, 625
Josephus Tobiæ filius familiaritatem Ptolemæi Euergetæ consequitur, & à Judæis calamitatem depellit, 260
Josias natus, 61. patri succedit, *ibid.* cœpit mundare Judam ab Idololatria, 62. Librum Legis legendum curat, Altare Jeroboami diruit, templum restituit, 63. Pascha solemniter observat, Pythones & omnes abominationes sustulit, *ibid.* occisus defletur a Jeremia, *ibid.* & 64
Josuah in vocatione sua confirmatus duos exploratores mittit Jerichò, 22. interruptum Circumcisionis usum restauravit, *ibid.* quinque leges suspendit, 23. Makedam, Libnam, Lachisum, aliasque urbes devictis Anakæis cepit, *ibid.* Palæstinam tribubus dividit, 23, 24. moritur, 24
Jotapata vi capta à Vespasiano incenditur, 647
Jotapes patri suo Medorum regi conceditur ab Octaviano, 544
Jotham patri leproso succedit, 45. Ammonitas superat, sub eo Isaias, Mica, & Hosea prophetarunt, 47. & 48
Iphicrates, conductor exercitui præficitur, 140. dissidet cum Pharnabazo, *ibid.*
Isaak natus Beer-sheba, 7. eo ablactato ejicitur Ismael, *ibid.* in uxorem accipit Rebeccam, *ibid.* ei datur promissio Abrahamo facta, 8. moritur, 10
Isbozeth occiditur, 30
Isis celebrantur, 274
Ismael natus, 6. moritur, 8
Ismael Nethaniæ filius, 72
Ismenias quomodo regem adoraverit, 141
Isocrates Grammaticus defendit Octavii necem, 324. simulac nomen ejus fuerat delatum, mente captus est, 330
Israelita, eorum stationes in deserto, 14. & *seq.* Commorantur in deserto annos 38 à discessu ex Kadesh-Barneæ, 18. post 37 annorum peregrinationem, jussi sunt rectà ire in terram promissam, 19. ascenderunt duce Josuah ex Jordane, primum Pascha in Canaan celebrarunt, Manna cessavit, urbem Jericho expugnarunt & Aium per insidias capiunt occiso sacrilego Achano, 23, 24. festum Tabernaculorum celebrant, 24. Tabernaculum Shilonte collocarunt, *ibid.* Traduntur in manus Cushanis Mesopotamiæ regis ob idololatriam & conjugia cum Cananæis, *ibid.* percussi sunt ab Eglone, *ibid.* & 25. denuò deduntur in manus Midianitarum, *ibid.* colunt Baal-Berith, *ibid.* in manus Philistæorum, & Ammonitarum traditi, 26. iterum à Philistæis oppressi, 27. iterum oppressi amittunt Arcam, *ibid.* abjectis idolis, aquam hauriunt in Mispah, 28. illis fabri ferrarii eripiuntur, *ibid.* afflliguntur fame, 31. Israelitici regni finis, 54
Issachar natus, 9
Ituræi, & Judæi provinciæ Syriæ sunt additi, 629
Juba paternum Mauritaniæ regnum à Cæsare obtinet, 548. Ptolemæum suscipit ex Cleopatrâ Selene. *ibid.*
Jubilæus primus, 24. secundus, *ibid.* tertius, 25. quartus, *ibid.* quintus, 26. sextus, 27. septimus, 28. octavus, 30. nonus ob templi encœnia celebris, 33. decimus, 35. undecimus, 38. duodecimus, 41. decimus tertius, 43. decimus quartus, 47. decimus quintus, 58. decimus sextus, 60. decimus septimus, 63. decimus nonus, 88. vigesimus, 104. vigesimus primus, 111. vigesimus secundus, 141. vigesimus tertius, 225. vigesimus quartus, 258. vigesimus quintus, 264
Judah Jacobi filius natus, 9. uxorem ducit Chananæam, 10. ex Thamare nuru suâ gemellos tollit, *ibid.*
Judæi captivi ducuntur ab Israëlitis, 50. & ab Edomæis, 51. Judæorum pueri elegantiores, inter quos Daniel ut Nebuchadnesari inserviant, 65. Judæorum 3023 abducuntur captivi à Nebuchadnetare, 67. & à Nebuzaradane, 71. Reliquiæ fugiunt in Ægyptum, 72. exceptis iis quos Nebuzaradan deportavit, 73. Reditum in patriam instituunt, 79. secundi Templi fundamentum ponunt, 80. impediuntur à Samaritanis, *ibid.* jejunia 5ª & 7ª mensis ingrata. Primum Pascha in secundo Templo celebrant, 87. Decem filios Hamanis, reliquosque hostes occidunt, 88. Festum Tabernaculorum observant, fœdus cum Deo renovant, 106. Seleuco subditi, 248. ab Elephantis liberati, 289. eorum nonnulli Apostatæ sub arcem Sionis gymnasium extruunt, 296. supra viginti millia hostium occidunt, 317. afflliguntur à Bacchide, 329. pacem incunt cum Romanis, *ibid.* Missi à Jonathane Demetrium liberant ab Antiochenis, 341. magnis bellis Syriam infestant, 353. secernuntur ab Idumæis, 354, 355. ingens Judæorum multitudo occiditur à Ptolemæo Lathuro, 362. Judæi vexati à Pharisæis, remedium petunt ab Alexandra Regina, 395, 396. Millia Judæorum 12 occiduntur à militibus Pompeianis, 427. fiunt Romanis tributarii, 428. Aristocraticè gubernantur, 437. maximis calamitatibus afflliguntur, 552. petunt à Cæsare ut ipsis sine Rege vivere liceret, 572. quare ex urbe Roma pulli, 583. Petunt à Vitellio ne Romana signa imagines habentia portentur per suam regionem, 615. Judæi Alexandrini Herodem docent de insidiis ipsis à Flacco Avillio paratis, 616. miserrimè ab eodem Avillio tractantur, 617. aram Caii conditam ab inquilinis diruunt, 618, 619. supra 50 millia Judæorum Seleuciæ conspirantibus Græcis Syrisque trucidantur, 620. tumultuantes ob ignominiam sibi, seu Deo potius à nudato milite illatam, pereunt ad numerum viginti millium, 627. violentiâ potiùs quàm justitiâ res agunt, 639. jus Civitatis Cæsareæ amittunt, 640. idcirco tumultuantur usque ad initium belli Judaici, *ibid.* quâ occasione rebellarunt, 646, eorum 20 millia instigante Gessio Floro interficiuntur, *ibid.* calamitas Judæorum à Petro Paulóque prædicta, 647. Judæi obsessi, fame premuntur, 649. capti cum bestiis depugnant, 651. numerus Judæorum qui consumpti sunt bello & fame per septennium, 652
Judas Maccabæus in montibus vitam transigit & ne contaminationis particeps esset, gramineo alimento vescitur, 306, 307. In locum patris Mattathiæ jam mortui succedit, 314. rem bellicam fortiter in Judæa administrat, 315. Vincit Nicanorem, 317. & castra spoliat, *ibid.* novum dedicat Altare, 318. feliciter bellum gerit contra filios Esau, 319. percutit Ammonitas, *ibid.* Timotheum superat, 20500 peditibus, & 600 equitibus interfectis, 320. confodit ex militibus Timothei ad 30 virorum millia, 321. ad urbem Carnaim jugulat hominum 25 millia, *ibid.* radicitùs evertit Ephro-

nem urbem munitiſſimam, *ibid.* & 322. Gorgiæ milites fugat, 322. debellat filios Eſau, *ibid.* Caſtra Eupatoris noctu invadit, *ibid.* ultionem ſumit de transfugis, 326. à Nicanore ſe occultat, 328. inſomnium ſuum narrando ſuorum animos excitat, *ibid.* vincit Nicanorem, cujus caput & manus amputantur, *ibid.* Legatos Romam mittit, *ibid.* fortiter dimicans occiditur, 329. ſepelitur in Modin, *ibid.*

Judas Ariſtobuli patri ſuccedit, 360. principatum in regni formam transfert, *ibid.* matrem fame necat in vinculis, *ibid.* magnam Iturææ partem ſubjugat, 361. fratrem Antigonum ſocium regni interficit, *ibid.* vindictam divinam agnoſcens ipſe moritur, *ibid.*

Judas qui conjicitur eſſe *Theudas*, turbas facit, 571. perit cum ſuis, 578. ejus nova ſecta, *ibid.*

Jugæus apud Babylonios regnat, 52

Julia Agrippæ Caium parit, 557. & Lucium, 559. quos Cæſar hæredes facit imperii, *ibid.* in magnum vitæ diſcrimen adducitur, 560. mortuo Agrippâ nubit Tiberio, 562. luxuriæ, turpitudinique ſe dat, 574. relegatur in inſulam, *ibid.* leniùs tractatur, nec tamen revocatur, 577

Julius Cæſar deſedit apud Nicomedem non ſine rumore proſtratæ regi pudicitiæ, 381. compertâ Syllæ morte Romam redit, 383. capitur à piratis quibus terrori veneratioſque fuit, 386. captivos cruci ſuffigit, *ibid.* nutantes in Aſia civitates in fide retinet, 387. videns Alexandri Magni imaginem ingemit, 413. venit in ſuſpicionem conſpirationis, 416. ſocietatem init cum M. Craſſo & Pompeio, 434. non dimittendo exercitum cauſam præbet belli civilis, 457. Dictator creatur, 458. Dictaturam poſt undecim dies exuit, *ibid.* Pompeium ſuperat, 460. literas ejus concremat, *ibid.* veniam dat iis qui auxilia Pompeio tulerunt, *ibid.* Pompeium inſequitur, 461. Aſiam liberat à publicanis, 462. perſequens Pompeium, in Ægyptum tendere inſtituit, 463. Pompeio interfecto Alexandriam tumultuantem intrat, 466. annulum Pompeii accipiens à Theodoto illacrymat, *ibid.* caput Pompeii ipſi allatum ſepeliri jubet, *ibid.* Pompeianos beneficiis ſibi devincit, *ibid.* honores in ipſum certatim effunduntur, 467. Cleopatræ favet contra fratrem, 468. tandem Cleopatræ & Ptolemæo regnum Ægypti dat, *ibid.* auxilia undique contra Achillam evocat, 469. prælio navali vincit Ægyptios, 471. ſe ex navigio ejiciens, ad naves natat, *ibid.* urbes Syriæ penè univerſæ Cæſari opem ferunt, *ibid.* regem puerum dimittit, *ibid.* claſſem inſtruit, 472. magnam victoriam reportat ab Ægyptiis, 473. Alexandriam capit, *ibid.* Cleopatræ, quæ conſuetudine Cæſaris utebatur, regnum Ægypti tradit, *ibid.* columnam æream ſtatuit jura Judæis Alexandrinis conceſſa continentem, 474. amicas literas mittit ad Ciceronem, *ibid.* in Syriam proficiſcitur, *ibid.* præmia bene meritis in omnibus Syriæ civitatibus tribuit, 475. Tyri, Herculis donaria aufert, quòd conjugem & filium Pompeii recepiſſent, *ibid.* Tarcondimoto, qui Pompeium juverat, ignoſcit, *ibid.* per Cappadociam venit Comana, *ibid.* Dejotarum pecuniâ mulctat, 476. Pharnacem acie profligat, *ibid.* trophæum erigit oppoſitum illi quod Mithridates de Triario ſtatuerat, 477. in Aſia pecuniam obiter colligit, *ibid.* in Græciam, Italiamque navigat magnâ vi pecuniæ confectâ, *ibid.* in Africam tranſmittit, 478. ubi Labienum & Petreium vincit, *ibid.* Jubam & Scipionem memorabili pugnâ ſuperat, 479. magnum exercitum videt per quietem, *ibid.* Africano bello confecto Romam venit, *ibid.* 4 triumphos agit, *ibid.* Cleopatra & Ptolemæus à Cæſare acciti Romam veniunt, *ibid.* Pontifex factus annum emendat. 480. memorabilem ad Mundam victoriam obtinet, *ibid.* literas conſolatorias dat Ciceroni, *ibid.* omnibus qui contra ſe arma tulerant, ignoſcit, *ibid.* Dictator fit in perpetuum & prænomen obtinet Imperatoris, 481. Octavium mittit Apolloniam, *ibid.* urbem Hieroſolymorum Hyrcani voluntati permittit, *ibid.* Carthaginem & Corinthum inſtaurat, 482. expeditionem in Parthos cogitat, Getis priùs debellatis, *ibid.* Rex ſalutatus, *Cæſarem ſe non regem eſſe reſpondet*, *ibid.* diadema à M. Antonio bis capiti ipſius impoſitum depoſuit, *ibid.* quatriduo ante diem profectioni ex urbe deſtinatum confoditur, *ibid.* ejus perculſoribus provinciæ decernuntur, 483

Julius Pelignus Cappadociæ procurator, 630

Junius Cilo, Narciſſi fraude præfecturam in Bythynos prorogatam obtinet per biennium, 629

Junius Gallio exul, Romam retractus magiſtratuum cuſtodiæ traditur, 595

Juventius Prætor Romanus vincitur in Macedonia ab Andriſco, 337, 338

K

K*Alendæ Januariæ* quâ ratione in poſtremum Decembris diem inciderint, 517

Κυϊντος & Κυϊντιος idem Græcis, qui Romanis P. Sulpicius Quirinius, 567

L

L*Abienus* Bruti & Caſſii ad Orodem legatus, 503. auctor belli Parthici, 508. Apameam & Antiochiam accipit, *ibid.* Saxam occidit, 309. fugatus à Ventidio capitur, 511

Laboroſoarchodus Babyloniæ Rex, 73

Lacedæmonii principarum Græciæ cedunt Athenienſibus, 101. Nolunt Artaxerxis pecuniâ corrumpi, 105. horum Legati Athenis occiſi, 109. ad Pharnabazum naves mittunt, 113. Athenienſes ſuperant, 116. horum crudelitas Mileti, 121. auxilia Cyro mittunt contra fratrem Artaxerxem, 124. contra Tiſſaphernem exercitum in Aſiam mittunt, 128. Imperium maris amittunt, 135. Ecdicum cum 8 navibus Rhodum mittunt, 136. Teleutiam cum 12 navibus mittunt, *ibid.* à Thebanis victi in pugna Leuctrica, 141. cum Artaxerxe ſimultatem exercent, 142. comiter excipiunt legatos Judæorum, 342

Lamachus Athenienſis clarem amiſit, 110

Lamachus Heraclienſis in civitatem ſuam recipit Mithridatem, 392

Lamech natus, 4. mortuus, *ibid.*

Laodice maritum occidit, 259. ipſa occiditur, 260

Laodice cum Heraclide Romam venit, 534. quinque ex ſuis filiis parricidiali veneno necat, 354. ipſa propter crudelitatem extinguitur, *ibid.*

Laodicea tremore terræ prolapſa, propriis opibus revaleſcit, 639

Laodicenſes graviſſimè à Caſſio mulctati, quòd Dolabellam accepiſſent, 495

Laſthenes literas accipit à Demetrio Nicatore, 341

Lathurus Ptolemæo Euergeti II. patri ſuo ſuccedit, 358. inſidiis matris Cleopatræ ferè opprimitur, 360. vide *Ptolemæus.*

Legatio nobilis, P. Scipionis, reliquorumque, 348

Legati Romam miſſi, 279. 281. 283. Ad Manlium, 285, 286. Legati Rhodiorum, & Ilienſium, *ibid.* Eumenis & Seleuci, 287, 288. Romanorum ad Philippum, 288. Spartanorum,

norum, 288. Legati Romani Hannibalem petunt, *ibid.* Legari Pharnacis, 289, 290. à Romanis missi ad Cretenses, 298. alii ad Insulas & Asiæ urbes, *ibid.* ab Antiocho & Ptolemæo simul Romam adveniunt, 299. Legari Persei, Solon & Hippias, intra trigesimum diem Italiâ jubentur excedere, *ibid.*
L. Lentulus apud Pelusium interficitur, 464
Leonippus à Cleocharis factione interficitur, 398
Leonnatus occiditur, 215
Lepidus Ptolemæi pupilli tutor, 273
Leptines Cn. Octavium legationis Romanæ in Syriam principem manu suâ interficit, 324. apud Demetrium Regem se Senatui probaturum dixit Cn. Octavium Dis volentibus à se occisum, 330
Levi natus, 9. mortuus, 11
Levita Dei cultui consecrantur 16. Quot unum mensem egressi fuerint recensiti. *ibid.*
Levitis assignantur urbes 48, quarum 6 erant asyla, 24
Lex quædam apud Romanos vetabat ne qua mulier, nisi exactis à morte viri decem mensibus, nuberet, 509
Lex Judæorum, Romæ cum penetralium velis purpureis, reponitur in palatio, 651
Licinius Syllanus prodigium videt, 385
Libertus Maximus jubetur à Cæsare Judæorum terram vendere, 651
Libri legis comburuntur, 310. quinam fuerint, *ibid.* Librorum, 400 millia Alexandriæ comburuntur, 469
Litera diversæ ad populum Judæorum, 320, 321
Livia suspecta dolo sustulisse Lucium & Caium, ut aditum ad Imperium filio suo Tiberio faceret, 577
Livii Salinatoris gesta, 279, 280
Locustarum ingentia agmina in mare dejecta faciunt pestilentiam, 357
Lollia Paulina uxor Caio datur, 574
M. Lollius moritur, 576
Lucanus describit Cæsaris iter in Ægyptum, 463. ejus error deregitur, 466
Lucas S. Pauli comes in prædicatione Evangelii, 633
Lucianus martyr, gentium annales testes advocat de tenebris, cùm Christus pateretur, obortis, 607
Lucilius Capito procurator Asiæ damnatur, 585
Lucilius Basſus Legatus in Judæam mittitur, 651
L. Cornelius Sylla Legatus in Cappadociam mittitur, 366. arroganter tractat Legatos Parthorum Regis. 367. postulatur repetundarum, *ibid.* ad bellum Mithridaticum gerendum in Græciam proficiscitur, 371. capit Athenas, 372. victoriam maximam nullo ferè damno suorum reportat à Ducibus Mithridatis, 373, 374. Colloquitur cum Mithridate, 378. leges pacis cum illo facit, *ibid.* exercitum Fimbriæ recipit, *ibid.* civitates Asiæ mulctat, *ibid.* Bibliothecam Apelliconis recipit, 379. Dictator creatus de Rege Mithridate triumphat, 380. proscriptorum servos libertate donat, 381. Alexandrum Ptolem. matricidæ filium mittit ad Alexandrinos, *ibid.* moritur, 383
L. Lucullus Cretam periculosâ navigatione advenit, 372. navali pugnâ fugat Neopolemum, 376. cum legione in Italia conscripta trajicit in Asiam, 387. feliciter pugnat adversus Mithridatem, 388. memorabili Ponticos victoriâ profligat, 389, 390. Ingreditur Cizicum, 390. somnio monitus, 391. regiis navibus potitur, & Præfectum eorum Isidorum occidit, *ibid.* plures naves demergit, & capit, *ibid.* de suis rebus gestis mittit ad Senatum laureatas literas, *ibid.* oppugnat Amisum & Eupatoriam, 392. Chaldæos & Tibarenos subigit, 396. Ponti provinciam constituit, *ibid.* Eupatoriam diruit, *ibid.* Legatum ad Tigranem mittit, qui Mithridatem exposceret, 397. somnio monitus & servat fugrantem Sinopem & liberam facit, 398. Amisum quoque restituit suis civibus, *ibid.* transit Euphratem mirabiliter undas suas submittentem, 399. Armeniam invadit, 400. vincit Tigranem, 402. Tigranocertâ potitus, multas quoque Armeniæ urbes, sibi adjungit, 403. Exequias Zarbieni celebrat, 404. Expeditionem Parthicam deponere cogitur, *ibid.* Tigranem vincit, *ibid.* in regionem Mygdonicam descendit, postquàm reduxerat è regno Tigranis exercitum, 406. seditione militum impeditur quominùs persequi possit Mithridatem, & Tigranem, 409, 410. ejus milites abstrahit Pompeius, 412. Romam redit, ibique instruit Bibliothecam, 413. honorificè excipitur, *ibid.* tandem triumphat, 430. ejus luxus, 431
Lucius Magius, & *L. Fannius* de exercitu Fimbriæ profugi, Mithridati se adjungunt, 384
Lucius Metellus in Prætura Siciliensi successor Verri datur, 397
Lucius Mummius Corinthum evertit, 339. Ejus simplicitas, tabularumque pictarum ignorantia, *ibid.*
Lucius Murena ad ordinandas res in Asia relinquitur, 379. triumphi cupidine ductus bellum renovat adversus Mithridatem, *ibid.* vicos ejus incursat, 380. vincitur à Mithridate, *ibid.* Mithridatem repressum, non oppressum relinquit, 381. triumphat, *ibid.*
Lucius Pella repetundarum damnatur, 503
Lucius Statius à Cæcilio fortiter repellitur, 480
Lucius Valerius Flaccus in Asiam mittitur, 372. Occiditur à Fimbria absciſſumque ejus caput in mare projicitur, 375
Lucius Valerius Flaccus Prætor in Asiam mittitur, 425. Asiæ pecuniam, & remiges imperat, 432
Lucius Augusti filius fit Princeps Juventutis, 573
L. Calpurnius Pisonis literæ in gratiam Judæorum, 346
Lucretius Prætor Romanus per literas cum Rhodiis agit, naves sibi mitti petens, 298
Ludorum ab Antiocho ad Daphnen exhibitorum elegans è Polybio descriptio, 314, 315
Luna eclypſis Alexandri milites consternit, 164. Luna deficit, 307
Luxuria Antiochi Sidetis, 352
Lycii de Rhodiis queruntur, 291. incitante Eumene à Rhodiis deficiunt, 296. libertas ipsis à Romanis conceditur, 313. In servitutem rediguntur à Claudio, 623
Lydia credit in Christum, 633
Lydi cum Medis bellum quinquennale gerunt, 67
Lynceſtes occiditur, 175
Lyſander Lacedæm. Ephesum ditat, 119. Cyrum ad bellum contra Athenienses stimulat, *ibid.* Antiocho interfecto naves Athenienſ. superat, 120. ad castra cum imperio remittitur, ad Cyrum proficiscitur, Athenienſium confœderatas urbes expugnat, 121. Athenienſium classem capit, *ibid.* Athenienſium 3000 occidit, 122. à Byzantinis recipitur, in urbibus captis *duadapxias* constituit, *ibid.* Athenas obsedit, perfidia in Milesientes, *ibid.* Lyſandria instituta, 123. ab Ephoris domum revocatur, *ibid.* Sacerdotes Hammonis corrumpere pecuniâ tentat, *ibid.*
Lyſanias amicus fit Antigono, 509. ab Antonio interficitur rogatione Cleopatræ, 520
Lyſias Judæorum nomen delere ab Antiocho jubetur, 316. In Judæam cum 65 millibus lectiſſimorum militum irruit, 317. fugatur à Maccabæi exercitu multis occisis, 320. cum Judæis agit de pace, *ibid.* & 321. à Demetrio interficitur, 326
Lyſias Paulum virgis examinari jubet, 639
Lyſimachus Thraciæ Rex, 245, 246, 247. ejus gesta, 241.

& ſeq. crudelitas, 249. moritur, 250
Lyſimachus ſacrilegia facit Hieroſolymis, 300. à tumultu interficitur, *ibid.*

M

Maccabæi cur dicti Mattathiæ filii, 311
Maccabæorum liber III. quo in pretio ſit habendus, 269
Macedones à Barbaris capti & occiſi, 177. Indos ſuperant, & Dionyſio ſacrificant, 183. voluntarii ab Alexandro in patria dimiſſi, 210. Macedonum in Perdiccam odium, 218
Macedonicum Imperium cadit victo Perſeo, 307
Macharæ operam dat Herodi, 515
Machares Mithridatis filius Boſphori Rex, in amicitiam populi Romani recipitur, 398. ſibimet ipſi manus infert, 418
Macron & Ennia uxor ejus ad voluntariam mortem per Caligulam adiguntur, 616
Magadates Tigranis nomine Syris præeſt, 380
Magi Chriſtum quærunt, 563
Magus ſimulando ſe Smerdin, regnat 7 menſes, 84. Magi occidunrur, *ibid.* & 85
Magneſia ſummâ virtute defenditur adverſùs Mithridatem, 372
Mahalaleel natus eſt, 2. mortuus, *ibid.*
Malachias Nehemiæ σύγχρονος, 111
Malichus inſidiatur Antipatro, 493. veneno eum tollendum curat, *ibid.* à Tribunis confoditur, 495
Malli ab Alexandro ſubjugati, 193
Malthace Archelai mater, morbo vitam finit, 572
Mamercus vincit Fannium qui Mithridati ſe junxerat, & Metrophanem, 390
Manahemus fatidicus Herodi gratioſus, 557
Manaſſes natus, 57. patri ſuccedit, 58. abductus captivus Babylonem, 59. ſepultus ubi, 61
Manaſſe Jaddi Pontificis frater, uxorem alienigenam dimittere non vult, 154
Mania Dardanenſis à Midia genero perfidè necatur, 119
Manius Aquilius Conſul, infamem victoriam fecit, quòd mixtis veneno fontibus, urbes quaſdam ad deditionem compulerit, 354. liquato auro in os ejus infuſo moritur, 369
Manius interficitur ab Antonio, 509
Manlius Conſul, 283. ejus geſta, 285, 286. triumphat, 287
Marcellus ducit conjugem Auguſti avunculi ſui filiam, 552
Marcius Philippus in Syria ſuccedit Scauro, 432
M. Favonius in conclave ubi ſe Brutus & Caſſius incluſerant, erumpit, 503
Marcus Lepidus hoſtis judicatur ob receptum M. Antonium, 496. in exilium mittitur ab Octaviano, 520
Marcus Tullius Ciceronis filius, collega aſſumitur ab Octaviano, 546
Marcus Perperna Conſul Ariſtonicum vincit 353. moritur, 354
Marcus Papirius eques Romanus occiditur, 436
Marcus Licinius Craſſus Syriam Provinciam obtinet, 442. magnum gaudium inde concipit, *ibid.* ad arma ſe convertit, 444. devovetur ab Ateio, *ibid.* ſolvens Brunduſio non paucas orta tempeſtate, naves amittit, *ibid.* expeditionem in Parthos ſuſcipit, *ibid.* templum Hieroſolymitanum perfidè ſpoliat, *ibid.* Græcas urbes inter quas Nicephorium recipit, *ibid.*
Marcus Scaurus à Cæſare non punitur, 538
Marcus Claudius Marcellus Cæſarem metuens Mitylenas concedit, 460
Marcus Aurelius Cotta vincitur à Mithridate, 388
Marcus Agrippa magnoperè Antonium perturbat, 534. in Aſiam mittitur, 555. in Syriam rurſus mittitur ab Auguſto, 559. invitatur ab Herode in regnum ſuum, muneribus autem honoratus abnavigat in Ioniam, *ibid.* Boſphoranos ſuperat, 560. cum Herode laborum ſocio pervenit Epheſum, *ibid.* inde Samum, *ibid.* in multis Herodi gratificatur, 561. Judæos in Ionia liberat ab injuriis indigenarum, *ibid.* ex Syria reverſus, ad Pannonicum bellum gerendum mittitur, *ibid.* mortuus laudatur ab Auguſto, *ibid.*
Marcus quidam *Agrippa* adoptatur ab Auguſto, 577. in Planaſiam Corſicæ inſulam projicitur, 578. inſidiis Tiberii interimitur, 580
Marcus Titius dux ab Antonio deſignatur adverſus Sextum Pompeium, 526
Marcus Evangeliſta moritur, 640
Marcus Calpurnius Bibulus Syriam provinciam obtinet, 450
Mardocempadus in Babylonia regnat, 54. anno primo & ſecundo regni ipſius, tres fuerunt lunares eclypſes, *ibid.*
Mardochai ſomnium, 86. *vide* Mordecaius,
Mardonii navalis expeditio, 92. hunc præfecturâ amovit Darius, *ibid.* Athenas incendit, & occiditur, 98, 99
Mardus dirigit Antonii exercitum, 522, 523
B. Maria virgo audit Angelum Gabrielem 566. templum accedit, 568. revertitur cum Joſepho in Galilæam, *ibid.*
Mariamne Alexandri filia, Herodis uxor, 517. Herodem non amat, 541. veneficii accuſata ab Herode damnatur, & ad ſupplicium ducitur, 548, 549
Mariamne tertia regis Agrippæ ſoror migrat in thalamum Demetrii, 634
Marion Tyriorum tyrannus, tyrannidem per Syriam exercet, 493
Mariſſa urbs opulenta evertitur à Parthis, 510
Marius vide *Caius*
Marius Mithridatis dux occiditur à Lucullo, 391
Marſus ſibi manus infert, 495
Marſyas Alexandrinorum dux capitur in bello, 355
Marſyas Herodi Agrippæ ſignificat Tiberium mortem obiiſſe, Hebraicè dicendo, *Mortuus eſt leo*, 614
Martha mulier Syra divinatrix, 365
Marullus Præſes à Caio Judææ factus, 614
Maſſagetæ ſuperati, 180
Mater Idæa, ſeu *Cybele*, & Mater Deûm, Peſſinonte Romam advehitur, 270
Mathuſala natus, 4. mortuus, *ibid.*
Matthias Aſſamonæi filius appellatur, 311. Judæum ſacrificantem jugulat, *ibid.* moritur, & ſepelitur in Modin, 314
Matthias Curtus Joſephi (hiſtorici) abavus naſcitur, 550
Manzali operâ plures urbes ab Artaxerxe deficiunt, 142
Mazaca Cappadociæ civitas Cæſarea appellatur, 581
Mazæus Babyloniæ ſatrapa ab Alexandro conſtituitur, 167
Mazares Pactyam à Cumanis repoſcit, & à Chiis recepit, 77
Medeus quidam Myſos Aſianos ad deficiendum ab Antonio permovet, 534. Lycomedis ditionem obtinet, 538
Medi ſe Dejocis imperio ſubmittunt, 57. Dario ſe dediderunt, 127
Medorum rex à Phraate & Artaxe ſuperatur, 533
Megabyzus ab Artaxerxe defecit, 107. Perſas ſuperat, *ibid.* alterâ poritur victoriâ, regi reconciliatur, & relegatur, rurſus reconciliatur & moritur, *ibid.* & 108

Meherdates, Parthorum rex à Claudio fit, 628. victus, auribus privatur à Gotarze, 629
Meles regnat in Lydia, 49
Memnon Hermiam prodit, 149. insulam Chium proditione capit, moritur, 354
Memnonis effigies, 582
Memphis Ptolemæi Euergetæ II. filius ex sorore & conjuge Cleopatra, 342. à patre occiditur, matrique inter epulas offerri jubetur, 355
Menachem confirmatur in regno à Puele rege Assyriæ, 46
Menas Prusiæ legatus, filium ejus Nicomedem contra patrem incitat, 357
Menelaus Jasonem circumveniens, ad seipsum summum transfert Sacerdotium, 297. aurea vasa subtrahit ex templo Hierosolymitano, 300. criminis convictus, promissâ Ptolemæo pecuniâ, evadit, *ibid.* committitur se cum exercitu Eupatoris, 322, 323. dignum vitâ exitum sortitur, 323
Menocharis legatus Romam venit, 350
Mentor Sidoniorum proditor, 146. hostes Persarum debellat, 148
Mephibosheth nascitur, 29. claudicat, *ibid.*
Mephramuthosis rex Ægypti, 10
Mephres rex Ægypti, 9
Merbalus regnat Tyri, 76
Merodachus Babyloniæ rex, 58
Metella L. Cornelii Syllæ uxor Româ fugit ad maritum, 376
Metellus Scipio provinciam Syriam obtinet, 457
Metellus, qui Antonio adhæserat pietate filii servatur, 539
Q. Metellus Numidicus exulans Philosophiæ studet, 364
Q. Metellus plurimas civitates expugnat, 405. victor Imperator appellatur, 403. Eleutheram urbem per proditionem accipit, 411. insulam Cretam capit, inde *Creticus* cognominatus, 413. triumphat, 431
Meton Solstitium observat, & Cyclum lunarem instituit, 109
Metrodorus princeps legationis ad Rhodios, 305
Metrodorus Scepsius legatus mittitur à Mithridate ad Tigranem Armenium, 192. vivus proditur, mortuus honorificè sepelitur à Tigrane, *ibid.*
Metrophanes submissus à Mithridate, fugatur à Brytio, 371
Micha prophetat, 56
Migremus hinc, Hierosolymis vociferatum, 645
Milesia mulier, quòd partum medicamentis abegisset, rei capitalis damnatur, 383
Milesii ab Athenienssibus deficiunt, 112. Miletum terrâ marique à Cyro obsidetur, 124
Milites Alexandri scabie infecti, 198
Miltiades Demetrii legatus Romam venit, 331
Minucius Basilus unus ex percussoribus Cæsaris à servis suis necatur, 497
Misraim Chami filius colonias in Ægyptum ducit, 5
Mithradates occisus, 242
Mithradates rex bellum gerit, 265
Mithridates amicitiam init cum Romanis, 337
Mithridates Eupator nascitur, 349. patri Euergeti succedit, 357
Mithridates Magnus, rex Parthorum, 355
Mithridates Euergetes Ponti & minoris Armeniæ rex dolo familiarium necatur, 357
Mithridates Ponti rex, Gordiam Romam mittit, 366. Cappadocia quam occupaverat ipsi adimitur, *ibid.* bellum parat adversus Romanos, 367. linguas 22 calluisse perhibetur, *ibid.* mittit filium ad occupandum regnum Cappadociæ, 368. ejus duces Nicomedem fugant, *ibid.* & Aquilium, *ibid.* magnam clementiæ opinionem sibi parat, *ibid.* Romanorum provincias percurrit, 369. Magnesiam, Ephesum, & Mitylenen recipit, *ibid.* secretas literas Ephesio mittit satrapis omnibus, ut Romanos simul invadant, occisósque insepultos abjiciant, 370. in insulam Coum trajicit, ubi Cleopatræ thesauros reperit, *ibid.* cum ignominia à Rhodo recedit, 371. coronâ victoriæ diffractâ, consternatione percutitur, *ibid.* audita suorum clade, suspectos amicos habet, 373. ejicitur è Galatia, *ibid.* sævit in eos, qui ab ipso defecerant, 375. Civitates Græcas libertate donat, *ibid.* premitur à Fimbria, à quo tamen fugit, *ibid.* per Archelaum pacem init cum Sylla, 377. in Pontum reversus sub potestatem suam redigit civitates quæ ab illo defecerant, 379. filium vinctum aureis compedibus tandem necat, *ibid.* parat exercitum adversus Bosphoranos, *ibid.* impium convivium instituit, 381. Bosphorum subigit, *ibid.* duas partes exercitus amittit, 382. jubetur à Sylla cedere Cappadociâ, *ibid.* restitutâ Ariobarzani Cappadociâ legationem Romam mittit, 385. fœdus init cum Q. Sertorio, 385. parat rursus bellum adversus Romanos, 386. coactus Cyzicam solvere obsidionem, in Bithyniam transmittit, 390. Pontum petens naufragium patitur, 391. Heracleam Ponticam à Seleuco Piratâ subvehitur, 392. metuens congredi cum Romanis in Hyppium fluvium defertur, *ibid.* classis ejus superatur à Triario, 393. alium colligit exercitum, *ibid.* fugat Lucullum, 394. ejus milites superantur à Romanis, *ibid.* fugam meditatur, *ibid.* fugienti præbetur equus ab Eunucho, *ibid.* mittit Bacchum seu Bacchidem ad sorores, uxores, & concubinas interimendas, 395. ejus præfecti transeunt ad Lucullum, *ibid.* colloquitur cum genero suo Tigrane, 400. cum 10 mille equitibus remittitur in Pontum, 401. fœdissimè fugit, 405. Armeniam invadit, ubi Romanos vagantes adortus interficit, 406. M. Fabium vincit, 407. vincitur à Triario, *ibid.* quem cum suis Romanis vincit, occisis supra 7 millibus, 408. & 409. vulneratur, 409. animo collapsus, per legatos cum Pompeio agit de conditionibus pacis, 412. à Pompeio obsessus clàm fugit, 414. nocturno prælio vincitur, *ibid.* & 415. castellum petit in confinio utriusque Armeniæ positum, 415. Lethale virus amicis distribuit, *ibid.* Rejicitur à Tigrane, *ibid.* per gentes Scythicas iter facit, 418. legatos mittit ad Pompeium qui tributa polliceantur, si concederetur ei regnum paternum, 423. irâ accensus Exipodrum filium suum interficit, *ibid.* cogitat expeditionem in Italiam, nec tamen consentit exercitus, 424. Parcit Pharnaci filio suo proditionis in se reo, 425. descendens ad uxores, pellices, & filias, venenum omnibus dat, *ibid.* postquam neque veneno, neque vulnere sibi suâ manu illato perire non potuisset, tandem ab hostibus cæsus occumbit, *ibid.* Ejus pretiosa supellex à Pompeio in Talauris capitur, 430
Mithridates quidam regno suo pulsus ad Gabinium venit, 441. Occiditur à fratre suo Orode, 443
Mithridates Pergamenus magnas copias colligit ad Cæsarem Alexandriæ periclitantem allaturus, 471. Pelusium capit, Dioscoridem interficit, 472. Judæis utitur benevolis, *ibid.* vincit Alexandrinos, *ibid.* Rex Bosphori constituitur à Cæsare, 477. Leucotheæ templum spoliat, 480
Mithridates quidam aperit Antonio consilia Parthorum, 524. phialas ab illo accipit, *ibid.*
Mithridates Iberus movetur à Tiberio ut Armeniam invadat, 611. fratrem Pharasmenem conatus suos dolo & vi juvare perpellit, *ibid.* domum remittitur à Claudio ad recipiendum regnum, 621. Armeniam occupat, 627. expulsus è regno Bosphorano à Didio

Ellis v. Ellis, 1 Ves. 11 1
Ellis v. Ellis, 1 Ves. 11 2
Ellis v. Ellis, 1 Ves. 11 3
Ellis v. Ellis, 1 Ves. 11 4
Ellis v. Ellis, 1 Ves. 11 5
Ellis v. Ellis, 1 Ves. 11 6
Ellis v. Ellis, 1 Ves. 11 7
Ellis v. Ellis, 1 Ves. 11 8
Ellis v. Ellis, 1 Ves. 11 9
Ellis v. Ellis, 1 Ves. 11 10
Ellis v. Ellis, 1 Ves. 11 11
Ellis v. Ellis, 1 Ves. 11 12
Ellis v. Ellis, 1 Ves. 11 13
Ellis v. Ellis, 1 Ves. 11 14
Ellis v. Ellis, 1 Ves. 11 15
Ellis v. Ellis, 1 Ves. 11 16
Ellis v. Ellis, 1 Ves. 11 17
Ellis v. Ellis, 1 Ves. 11 18
Ellis v. Ellis, 1 Ves. 11 19
Ellis v. Ellis, 1 Ves. 11 20
Ellis v. Ellis, 1 Ves. 11 21
Ellis v. Ellis, 1 Ves. 11 22
Ellis v. Ellis, 1 Ves. 11 23
Ellis v. Ellis, 1 Ves. 11 24
Ellis v. Ellis, 1 Ves. 11 25
Ellis v. Ellis, 1 Ves. 11 26
Ellis v. Ellis, 1 Ves. 11 27
Ellis v. Ellis, 1 Ves. 11 28
Ellis v. Ellis, 1 Ves. 11 29
Ellis v. Ellis, 1 Ves. 11 30
Ellis v. Ellis, 1 Ves. 11 31
Ellis v. Ellis, 1 Ves. 11 32
Ellis v. Ellis, 1 Ves. 11 33
Ellis v. Ellis, 1 Ves. 11 34
Ellis v. Ellis, 1 Ves. 11 35
Ellis v. Ellis, 1 Ves. 11 36
Ellis v. Ellis, 1 Ves. 11 37
Ellis v. Ellis, 1 Ves. 11 38
Ellis v. Ellis, 1 Ves. 11 39
Ellis v. Ellis, 1 Ves. 11 40
Ellis v. Ellis, 1 Ves. 11 41
Ellis v. Ellis, 1 Ves. 11 42
Ellis v. Ellis, 1 Ves. 11 43
Ellis v. Ellis, 1 Ves. 11 44
Ellis v. Ellis, 1 Ves. 11 45
Ellis v. Ellis, 1 Ves. 11 46
Ellis v. Ellis, 1 Ves. 11 47
Ellis v. Ellis, 1 Ves. 11 48
Ellis v. Ellis, 1 Ves. 11 49
Ellis v. Ellis, 1 Ves. 11 50
Ellis v. Ellis, 1 Ves. 11 51
Ellis v. Ellis, 1 Ves. 11 52
Ellis v. Ellis, 1 Ves. 11 53
Ellis v. Ellis, 1 Ves. 11 54
Ellis v. Ellis, 1 Ves. 11 55
Ellis v. Ellis, 1 Ves. 11 56
Ellis v. Ellis, 1 Ves. 11 57
Ellis v. Ellis, 1 Ves. 11 58
Ellis v. Ellis, 1 Ves. 11 59
Ellis v. Ellis, 1 Ves. 11 60
Ellis v. Ellis, 1 Ves. 11 61
Ellis v. Ellis, 1 Ves. 11 62
Ellis v. Ellis, 1 Ves. 11 63
Ellis v. Ellis, 1 Ves. 11 64
Ellis v. Ellis, 1 Ves. 11 65
Ellis v. Ellis, 1 Ves. 11 66
Ellis v. Ellis, 1 Ves. 11 67
Ellis v. Ellis, 1 Ves. 11 68
Ellis v. Ellis, 1 Ves. 11 69
Ellis v. Ellis, 1 Ves. 11 70
Ellis v. Ellis, 1 Ves. 11 71
Ellis v. Ellis, 1 Ves. 11 72
Ellis v. Ellis, 1 Ves. 11 73
Ellis v. Ellis, 1 Ves. 11 74
Ellis v. Ellis, 1 Ves. 11 75
Ellis v. Ellis, 1 Ves. 11 76
Ellis v. Ellis, 1 Ves. 11 77
Ellis v. Ellis, 1 Ves. 11 78
Ellis v. Ellis, 1 Ves. 11 79
Ellis v. Ellis, 1 Ves. 11 80
Ellis v. Ellis, 1 Ves. 11 81
Ellis v. Ellis, 1 Ves. 11 82
Ellis v. Ellis, 1 Ves. 11 83
Ellis v. Ellis, 1 Ves. 11 84
Ellis v. Ellis, 1 Ves. 11 85
Ellis v. Ellis, 1 Ves. 11 86
Ellis v. Ellis, 1 Ves. 11 87
Ellis v. Ellis, 1 Ves. 11 88
Ellis v. Ellis, 1 Ves. 11 89
Ellis v. Ellis, 1 Ves. 11 90
Ellis v. Ellis, 1 Ves. 11 91
Ellis v. Ellis, 1 Ves. 11 92
Ellis v. Ellis, 1 Ves. 11 93
Ellis v. Ellis, 1 Ves. 11 94
Ellis v. Ellis, 1 Ves. 11 95
Ellis v. Ellis, 1 Ves. 11 96
Ellis v. Ellis, 1 Ves. 11 97
Ellis v. Ellis, 1 Ves. 11 98
Ellis v. Ellis, 1 Ves. 11 99
Ellis v. Ellis, 1 Ves. 11 100

virum Antonium & Octavium fratrem, 516
Octavius, qui & *Octavianus* & *Augustus* nascitur, 429. occiso Cæsare hæreditatem ejus init, 483. Immanis frequentia ipsi Romam adventanti occurrit, 484. superbè excipitur à Marco Antonio, *ibid.* Ludos victoriæ Cæsaris edit, *ibid.* Exercitum parat, *ibid.* illi cum Antonio non convenit, 485. decem millia virorum contrahit, *ibid.* & 486. in Hetruriam proficiscitur, 487. argentum dividit duabus ad se venientibus legionibus, 488. Decimo Bruto Mutinæ ab Antonio obsesso succurrit, *ibid.* imperium extraordinarium accipit, 489. gratiorem sibi exercitum quàm Senatum experitur, 492. Societatem init cum Lepido, & Antonio, 496. Augurium captanti vultures apparent, *ibid.* Consul eligitur, *ibid.* potestatem agendi omnia quæ vellet, accipit à Senatu 497. quam retinet ad finem vitæ, per annos nimirum 56, *ibid.* C. Julii Cæsaris Octaviani nomen usurpat, *ibid.* Aquila, ejus tentoria supersedens duos corvos ad terram affligit, *ibid.* Brutum vincit, 504. divortium facit cum Claudia Fulviæ filia, 507. postremum fœdus init cum Antonio, 509. ovans Romam ingreditur, 514. Antonium accusat apud plebem, & consules fugientes ad Antonium, à se missos dicit, 531. post Consulum discessum egit, & dixit quæ volebat, 532. testamentum Antonii à Virginibus Vestalibus accipit, & evolvit, *ibid.* apparatus facit ad bellum contra Antonium maximos, 533. In Epirum proficiscitur, 534. in bello Actiaco victor evadit, 537. mercedes & pœnas civitatibus, hominibusque distribuit pro meritis singulorum, 538. Athenas navigat, *ibid.* exercitús veteranos dimittit, 539. multa Romæ in honorem ejus decernuntur, *ibid.* cum tempestate bis conflictatur, 540. magnâ celeritate venit in Asiam, *ibid.* legationi Antonianæ non respondet, *ibid.* impunitatem Cleopatræ promittit, si Antonium velit occidere *ibid.* Syriam petit, 541. Pelusium, prodente Cleopatrâ, capit, 542. Alexandriam ingressus orationem græcè habet, qua significat, se Ægyptiis universis ignoscere, 544. Antonii & Cleopatræ communes liberos liberaliter habet, *ibid.* Alexandri Magni conditorium & corpus veneratur, *ibid.* Apim non accedit, Deos se non boves adorare consuevisse perhibens, *ibid.* venit ad consolandam Cleopatram, nec tamen ejus lenociniis inflammatur, *ibid.* & 545. morte Cleopatræ affligitur, omni se triumphi gloriâ spoliatum esse ratus, 545. suspectos habens Ægyptios Senatori provinciam non commendat, 547. Ægypto præficit C. Cornelium Gallum, *ibid.* venit in Syriam, *ibid.* in Asiam provinciam profectus, hyberna ibi agit, *ibid.* honores ei decernuntur, *ibid.* ostendit se imperium ex victoria adeptum, 548. imperium abdicaturus, compellitur tandem multis argumentis ut solus obtineat, 549. provincias retinens quæ plus periculi habebant, tutiores Senatui permittit, *ibid.* hac ratione milites armat, & ad se transfert, *ibid.* Augustus dicitur, 550. omni legum necessitate sententiâ Senatûs absolvitur, 552. M. Agrippam & M. Marcellum dissentientes, locis disjungit, 555. in Siciliam proficiscitur, *ibid.* inde in Græciam transmittens Atheniensibus Æginam & Eretriam adimit, *ibid.* in Asiam profectus Cyzicenis libertatem adimit, 556. idem facit cum Tyriis & Sidoniis, *ibid.* Romam reversus Marti templum extruit ob signa à Parthis recuperata, 558. post primum imperii decennium principatum in aliud quinquennium prorogat, *ibid.* Cyzicenis libertatem restituit, 559. Pontificatum maximum suscipit, 561. aliis libris fatidicis concretis, solos retinet Sibyllinos, *ibid.* Tiberium in Agrippæ locum assumit, *ibid.* annum à Julio Cæsare ordinatum, sed posteà negligentiâ conturbatum, emendat, 563. Sextilem mensem Augustum vocat, *ibid.* quasi invitus prorogat imperium, *ibid.* Æneæ sive Aretæ & Herodi reconciliatur, 565. navale prælium exhibet, 573. Caii mortem gravissimè fert, 576. Dominus appellari non sustinet, 577. in quartum decennium quasi coactus imperium suscipit, *ibid.* (in quintum, 579.) Calendarium integritati suæ restituit, 577. ejus mors prædicitur, 580. Nolæ obiit. *ibid.*
Ogygium diluvium in Atticâ, 8
Olthacus Dardariorum Dynastes promittit Mithridati se Lucullum interfecturum, 393. humanissimè ab eo exceptus subducit se ex castris Luculli, *ibid.*
Olympiades incipiunt, 45
Olympias Cassandro se tradit, 226. ab eo occiditur, 228
Omina victoriam Augusti præsagientia, 536
Omphis Alexandro se dedit, 185
Omri regnat in Israële solus, 37. regni sedem transfert in Samariam, *ibid.* moritur, *ibid.*
Onesimus convertitur à S. Paulo, 644
Onesiphorus S. Paulum invenit, & recreat, 648
Onias I. Pontifex factus est Judæorum, 212, 214
Onias II. Simonis Justi filius, Pontificatum apud Judæos illiberaliter gerit, 260
Onias III. filius Simonis 2. Judæorum Pontifex maximus 270. ejus laus, *ibid.* Heliodorum monet, & sanitati precibus restituit, 291
Onias se insinuat in amicitiam Ptolemæi Philometoris, & Cleopatræ, 523. licentiam ab eis obtinet extruendi templum in Heliopolitica præfectura, *ibid.* *vide pag.* 336. bellum suscipit in caula Cleopatræ, 340
Onias quidam vir justus propter ejus pias preces occiditur à populo Judæorum, 417
Ophellas occumbit, 237
Orobazus legatus Regis Parthorum auditur à Sylla, 367
Orobius exercitûs Romani dux, Athenienses nocte trucidat, 371
Orodes Parthorum rex, 440. fratrem Mithridatem in conspectu suo occidi jubet, 443. ad Crassum legatos mittit, 440. sollicitatur à Pompeianis, ut ipsis adsit in bello civili, 458. L. Hirtium, jure violato in vincula conjicit, 460. auditâ suorum clade in furorem vertitur, 514. occiditur à Phraate filio, 519
Orodes unus ex filiis Artabani, rex Armeniis imponitur, 581
Orœses vincitur à Pompeio, 419
Orœtas Persa tyrannum agit, 84
Orontes Tribalum falsò criminatus per insidias capit, & regi vinctum mittit, 138. multas urbes Artaxerxi, & pecunias prodidit, 143
Orophernes, aliàs Holophernes sollicitat Demetrium Soterem contra Ariarathem, 331. pulso Ariarathe fratre, regnum tyrannicè administrat, *ibid.* Ionicam & artificiosam intemperantiam introducit, *ibid.* Jovis templum spoliat ad persolvenda Militibus stipendia, 332
Orosius errat, 457
Orus rex Ægypti, 18
Otho susceptæ à Vitellio imperii nescius Imperator à militibus creatur, 648. die imperii 90 interficitur, *ibid.*
Othoniel debellat Cushanem, 24
Ovidius annum suum natalitium sic describit, *Cùm ecciderit fato consul uterque pari*, 492. relegatus in Ponum, 578. diem obit in exilio, 581

P

Pacorus, Orodis filius, bellum in provinciam Syriam infert, 452. Syriam subigit universam, 509. occiditur in bello, 514
Pallas Claudii libertus, 631
Palma ex Clearchi sepulchro crescunt; 135
Palmyreni ab Antonianis equitibus spoliandi, sua in ulteriorem ripam transferunt, 508
Pamphilia oppida præfecturæ suæ restituuntur, 552
Pamphilii legati coronam auream Romam afferunt, 304
Pamphilium Mare ab Alexandro trajectum absque miraculo, 154
Pannonica legiones tumultuantes Tiberio se submittunt — defectione lunæ territæ, 380
Pansa Consul, ex vulnere in prælio cum M. Antonio accepto moritur, 492
Pantomimorum saltatio Romam introducitur, 555
Paphiorum familia quo modo interiit, 236
Pappus occiditur, 516
Parisippidas Spartæ exilio mulctatur, 117
Parmenio Damascum proditione capit, cum gaza regia & pellicibus regiis, 157. ad occupandam classem Persicam mittitur, *ibid.*
Parthorum à Macedonibus defectio, 259. eorum legati pacem petunt à Romanis, 367. Parthi vincunt Romanos, Crassumque occidunt, à 446. usque ad 450. ad Cæcilii Bassi auxilium veniunt, 481. in Romanos insurgunt, 508. in fugam vertuntur à Romanis, 524. vincuntur à Rege Mediæ, 531.
Parthicum imperium quomodo ad suam magnitudinem pervenit, 345
Paryſatis Cyri mater, caput filii sepelit, ejusque mortem ulciscitur, 126. Statiram reginam veneno tollit, *ibid.* Babylonem relegatur, 127
Pascha primum à Jesu Christo celebratum, 588. secundum, 589. tertium, 591. quartum, in quo Pascha nostrum immolatus est, 598
Pastores vide *Hycsi*.
Paulus, Apostolatûs sui primo triennio apud Damascenos exacto, redit Hierosolymam, 615. Iconii cum Barnaba verbum prædicat, 625, 626. rapitur in tertium cœlum, 626. per visionem vocatur in Macedoniam, 635. necessaria vitæ subsidia recipit à Thessalonicensibus, 634. disputat Athenis cum Philosophis, *ibid.* venit Corinthum, *ibid.* Ephesum, 636. triennium conficit in Asia, 637. priorem ad Corinthios scribit epistolam, *ibid.* posteriorem ad eosdem, 638. Troade navigat in Macedoniam, *ibid.* inde proficiscitur in Græciam, *ibid.* scribit Epistolam ad Romanos, *ibid.* Troadem revertitur, *ibid.* venit Coum, *ibid.* per multas urbes festinat ad Hierosolymitanam, *ibid.* concionatur apud tumultuantem Hierosolymis populum, 639. Cæsarem appellat, 640. naufragium patitur, 641. Romam venit, *ibid.* scribit epistolam ad Philippenses, 644. ad Hebræos, *ibid.* in Asiam, expleto Romæ biennio navigare videtur, 645. prædicat Evangelium in Creta insula, *ibid.* priorem epistolam scribit ad Timotheum, *ibid.* scribit & ad Titum, *ibid.* Ephesum revertitur ad Timotheum, *ibid.* Romam veniens à Nerone absolvitur, *ibid.* 2am. ad Timotheum epistolam scribit, 646. Romæ martyrio vitam finit, 647. gladio jussu Neronis percutitur, *ibid.*
Pausanias multas græcas urbes servitute liberat, 100. Byzantium capit, captivosque Xerxi mittit, ejus insolentia, *ibid.* accusatur & dimittitur, *ibid.* fame necatur, 101
Pausistratus classem amittit, 280
Pax inter Judæos & Eupatorem inita statim rumpitur, 321
Pekasiah Menachemo patri succedit; 47
Pekah Remaliæ filius regnat, 47
Peka 120 millia Judæorum occidit, 50
Peloponnesiacum bellum inchoatur, 109
Peloponnesii Iasum urbem diripiunt, 113. naves Atticas ad Caunum superant, *ibid.* adversus Astyochum & Tissaphernem murmurant, 114. ab Athenienſibus navali prælio superantur, 120, 121
Perdicca lustrationem edicit, 213. ab Alexandro annulum accipit, 212. Ariarathem superat, 216. cum Philippo duas Pisidiæ urbes evertit, *ibid.* Niceam in uxorem ducit, eamque repudiat, *ibid.* Perdiccæ gesta, 216, 217, 218. trucidatur, 218
Pericles moritur, 109
Periodus Calippica quinta, 551. sexta, 630
Persarum Satrapæ Iones fugant, 90. Persæ bis Cares superant, tandemque insidiis superati sunt, *ibid.* Iones navali prælio superant & Miletum evertunt, *ibid.* & 91. Chium, Lesbum & Tenedum capiunt, 91. ab Athenienſibus victi, 92. bis sub Xerxe à Græcis, victi, 96, 97. à Pausania dissipati, 98. eorum ingens cædes, 99. ab Ægyptiis & Athenienſibus terrâ marique profligantur, 104, 105. Ægyptios & Græcos sub Megabyzo vincunt, 105. fœdus cum Athenienſibus ineunt, 107. Cypriis opem ferunt, 136. ingens eorum expeditio adversus Ægyptios in nihilum recidit, 140. Trecenta millia cæsa, 167. eorum Gazas Alexander nactus, *ibid.* illorum defectio, 259
Persecutio Neronis in Christianos sæviit in Hispania, 647
Persepolis diripitur, 169. incenditur, 170
Perseus Eumeni insidiatur, 297. Post colloquium cum Romanis habitum causam suam unius epistolæ formâ complectitur, 298. vincit Romanos, nec tamen victor pacem potuit à Licinio Consule impetrare, 299. cum Rhodiis agit de redemptione captivorum, *ibid.* à Licinio fugatus Pellam venit, *ibid.* Ipse & Gentius Illyriorum rex legatos Rhodum mittendos decernunt, 305. Antiochum monet ne ipsi desit vel conciliandâ pace, vel opem ferendo, *ibid.* eodem modo Eumenem quoque sollicitat, *ibid.* vincitur, 307. Amphipolim in Thracia cum 500 ferè Cretensibus pervenit, *ibid.* ad templum Castoris & Pollucis in Samothracia supplex confugit, *ibid.* Evandrum amicum interfici curat, 308. decipitur ab Oroande Cretensi, *ibid.* ad angulum templi se recipit, sese, filiúmque tradit Octavio, *ibid.*
Perusia ab Octaviano capitur, 508
Pestilentia magna Judæos affligit, 549
Pestis horrenda, 109
Petronius in Ægypti præfectura Cornelio Gallo succedit, 551. vincit Æthiopas, 554. Premnim urbem Æthiopicam capit, *ibid.* Candacem ad conditiones pacis cogit, 555. Syriæ præses fit à Caio, 618. Caio statuam parat, 619. laudatur à Caio, quòd proposuerat frangere gentis Judaicæ contumaciam, *ibid.* miserabili Judæorum supplicatione commotus statuam Caii dedicare differt, 620
Petrus Apostolus sanat Æneam, 616. & Tabitham, *ibid.* Ipse & Paulus de exitu ex hâc vitâ à Domino admonentur, 646. secundam scribit Epistolam, *ibid.* Romæ occiditur, 647
Penceſtas Alexandri servator, 194. corporis custos factus vestem Medicam sumit, 201, 202. ejus gesta, 226, 227, 228
Phaleg natus 5. moritur, *ibid.*

Pharao Neco regnat in Ægypto, ejus folliа & navigatio, 63. pugnat cum Assyrio, *ibid.*
Pharao 611
Pharasmanes Orodem vincit, 10
Phares natus,
Pharisæorum cum *Sadducæis* dissensio, 360. conjurationis convicti trucidantur ab Herode, 566
Pharnabazus Græcos palantes sternit, 133. Pharnabazi castra direpta à Græcis, *ibid.* Cum Agesilao amicitiam init, 134. Abydenorum agros vastat, 135
Pharnabazus vincitur à P. Canidio Crasso, 519
Pharnaces Romanos aspernatur, 289. Legatos mittit, 290. fidem fallit, *ibid.* de pace agit, *ibid.*
Pharnaces nascitur Mithridati Eupatori, 364. patris siti cadaver mittit ad Pompeium, 430. sociis populi Romani adscribitur, *ibid.*
Pharnaces, orto inter Romanos civili bello, ab eis deficit, 459. Pontum occupat, 474. Armeniæ minori imminet, *ibid.* legatos ad Cæsarem mittit, 475. Juberur à Cæsare ut Ponto decedat, 476. vincitur à Cæsare, *ibid.* & 477. Sinopen refugit, 477. Domitio Calvino Sinopen tradit, *ibid.* ab Asiandro interficitur, 478
Pharos extructa, 248
Phasaelus dux Hierosolymis constituitur à patre Antipatro, 475. nascitur ipli filius Phasaelus, *ibid.* Hierosolymitanorum gratiam conciliat, 478. cum Hyrcano expostulat, 499. vitam tibi abrumpit, 511
Phasaelis Pamphyliæ condita, 59
Pherorae Tetrarchiam à Cæsare rogatione fratris Herodis obtinet, 556. in amorem ancillæ suæ insanum incidit, 562. avlegatur ab Herode in ipsius Tetrarchiam, 566. moritur, 567
Philadelphi Ptolemæi laus, 253
Philadelphienses unde annos dinumerant, 430
Philetærus primus Pergamenorum rex, 249
Philippus Perinthum obsidet, 149. Belli contra Persas imperator factus, 150. tres duces in Asiam præmittit, *ibid.* occiditur, *ibid.*
Philippus Aridæus Alexandro succedit, 212. ejus anni ab excessu Alexandri numerantur, *ibid.* occiditur, 226
Pugnat *Philippus* rex Macedoniæ, 269, 272. pacem facit, 274. debellatur, 275
Philippus Nicanorem mittit ut universum Judæorum nomen penitùs tollat, 316. expeditionem parat contra Lyciam, 323. ab Eupatore interimitur, 324
Philippus Euergetes cohibitus à Gabinio regnum Ægypti non capescit, 437, 438
Philippus Herodis filius partem ditionis paternæ accipit ab Augusto, 572
Philippus Tetrarcha diem obit, 609
Philippus Evangelista baptisat Eunuchum, 610
Philistæorum arx à Juda Maccabæo evertuntur, 322
Philo Judæus legationis Judæorum princeps, 619. Ejectus à Caio suos consolatur spe divinæ consolationis, 621
Philometor ignaviâ suâ regnum amittit, 303. regno spoliatus Romam proficiscitur, 324. comiter excipitur à Senatu, *ibid.*
Philopæmen gubernat Attalum regem, 347
Phocæenses Massiliam condunt, 67. in Chium trajiciunt, & Carthaginienses navali prælio superant, 78
Phœnices, quæ loca subegerunt, 91. à Persis deficiunt, 146
Phœnix & *Cadmus* apud Tyrum & Sydonem regnarunt, 19
Phœnix transfugit ad Lucullum, 393
Phœnix avis in Ægyptum venit, 609
Phraates Demetrium Nicatorem in Syriam mittit, 353. ab exercitu Græcorum à se deficiente occiditur, 355
Phraates secundus, Rex Parthorum, 411. Legatos ad Pompeium mittit, 420. indignè fert quòd Rex Regum à Pompeio in literis non appellatur, *ibid.*
Phraates tertius, Rex Parthorum ab Orode patre constituitur, 519. fratres ex Antiochi filia natos & Orodem ipsum occidit, *ibid.* adultum filium interfici jubet, *ibid.* In exilium à populo suo pellitur, 534. Cum Tiridate contendens perit (ut & adversarius) auxilium à Cæsare, 541, 554. Legatos mittit ad Cæsarem, 547. Signa Romana Augusto remittit, 557. Armeniæ manum adjicit, 573. Audito bellico Cæsaris apparatu ad Augustum mittit, 574. in gratiam cum Augusto redit, 575
Phraates regis Phraatis tertius filius, Parthorum rex factus moritur, 611
Phraortes Dejoci succedit, 61. cum exercitu periit, *ibid.*
Phrygia à Romanis recepta, 353. Phrygia major Mithridati Euergetæ conceditur, 354
Pinarius Scarpus deficit ab Antonio, 538
Pirata vagantur per Asiam, 378. multi etiam insulas provinciasque vastant, 405. sacrilegia perpetrant, *ibid.* Romanis illudunt, *ibid.* & 406. brevi temporis spatio à Pompeio profligantur, 410
Pisander occisus, 134
Piso Consul creatur, 432. vide *Crassus*,
Pittacus & ejus gesta, 70
Plancina uxor Pisonis contumelias jactat in Agrippinam, & Germanicum, 581
Plancus amoto C. Sosio, Syriæ præficitur ab Antonio, 519
Planetarum magna conjunctio, 564
Plato moritur, ejusdemque furta ex Mosaicis libris, 148
Pleistarchi naufragium, 242
Polemo Rex Ponti inter socios, ac fœderatos populi Romani adscribitur, 551. illi retribunt Bosphorani, 560. Paternum Ponti regnum accipit à Caligula, 616
Polemoni datur Armenia minor ab Antonio, 531
Pollio Pharisæus urbem Hierosolymitanam tradendam suadet, 517
Polyæratus à Ptolemæo ad Rhodios remittitur, 309. idem Phaselidem appulsus, ad communem urbis larem confugit, *ibid.* postea Cannum petit, *ibid.* tandem Romam perducitur, 311
Polybius historicus Demetrium hortatur ad fugam, 325. patriæ vastatione afficitur, 339
Polyclitus gesta, 231
Polycrates cruci affixus ab Oræte, 83
Polydamas victor in Pancratio, 117
Polyspercbon Callandrum in crimen vocat, 236 dux constituitur ab Antipatro, 222. ad Eumenem scribit, 223
Polyxenidas victus, 283
Pompeii sive Pomponii captivi Romani magnanimitas, 393
Pompeius (*Cneius*) Magnus. Causa simultatis inter eum & Lucullum, 383. Pompeio, cum plenâ potestate adversùs piratas, committitur ad triennium curatio infinita totius oræ maritimæ, quâ Romanum erat Imperium, 407. bellum illud brevissimo tempore absolvit, 408, 410. Prædonibus agros à mari remotos concedit ne artem piraticam rursùs exercerent, 410. ei demandatur bellum contra Mithridatem & Tigranem, 412. fœdus init cum Rege Parthorum, *ibid.* ejus cum Lucullo jurgia, *ibid.* Bellum gerit adversùs Mithridatem, 413. quem vincit, 415. Pompeius condit Nicopolim, *ibid.* Pompeio Tigranes se regnúmque suum permittit, & ab illo restituitur, 416. Pompeii in Oriente victoriæ de Albanis & Iberis, *ibid.* &c. Regibus non paucis jus dicit,

& de iis ſtatuit, 420. Cœleſyriam & Phœniciam conſtituit, *ibid.* quæ Mithridatis erant pretioſiſſima occupat, 421. Judæorum res componit, 421, 422. Arabes domat & Syriam in formam provinciæ redigit, 422. ut & Pontum, 424. Obſidet Hieroſolyma, 426. quibus captis Templum ingreditur, nihilque in eo attingit, 427. Judæos facit Romanis tributarios, 428. corpus Mithridatis ſibi à Pharnace traditum ſepulchro mandari curat, 430. ex Aſia iter in Italiam inſtituit, 431. moderationem ſuam teſtatur exercitum dimittens, 432. triplicem ducit triumphum ex Africâ, ex Europâ, ex Aſiâ, 433. ut acta ſua rata eſſent J. Cæſari ſeſe adjungit, 454. quo annitente confirmantur, 435. Pompeio poteſtas rei frumentariæ tributur per totum Imp. Rom. 438. ei ad quinquennium provincia decernitur Hiſpania atque Africa, 442. theatrum ſuum dedicat, 443. initium belli civilis inter eum & Cæſarem, 457. Italiam Cæſari relinquit & in Epirum abit, *ibid.* totius Orientis vires ſibi adjungit, 457. 458. à Cæſare, Pharſalico prælio ſuperatur, 460. fugiens navigium conſcendit, 461. in Ægyptum abit, 465. juſſu Ptolemæi trucidatur, 464. corporis ejus reliquiæ crematæ & tumulatæ, 465, 466.

Cneius Pompeius, Magni filius, à Julio Cæſare victus in Hiſpaniâ interficitur, 480

Pompeius (*Sextus*) Magni filius Siciliam occupat, 509. Cæſar Auguſtus eum bello aggreditur, 516. a Cæſare Octaviano & Lepido vincitur, 520. fugit, *ibid.* fanum Junonis ſpoliat, *ibid.* libentiſſimè recipitur à Lesbiis, 522. in Lesbo commoratur, *ibid.* bellum in Aſia molitur, 525. Legati ejus ad Parthos à ducibus Antonianis comprehenduntur, 526. Lampſacum per proditionem occupat, *ibid.* Furnium vincit, *ibid.* magnam pecuniam colligit, 527. Naves incendit, *ibid.* ejus aliquot amici tranſeunt ad Antonium, *ibid.* petit Armeniam, *ibid.* Amyntæ ſe dedit, *ibid.* interficitur à Titio non obſervante litterarum Antonianarum ordinem, 528

Pontius Pilatus Valerio Grato in præfectura Judææ ſuccedit, 586. Innocentiſſimum Jeſum voluntati Judæorum permittit, 602. Romam proficiſci jubetur à Vitellio Syriæ præſide, reſponſurus ad objecta Judæorum, 613. propriâ ſe manu interficit, 618

Popillius Rhodios objurgat, 307, 308. Antiochum virgâ circumſcripſit, 309

Poppæa Neronem maritum ſuum conviciis inceſſens, ictu calcis ejus occiditur, 645

Porcius Feſtus Felici in provincia ſuccedit, 640. latronum plurimos interficit, *ibid.* Impoſtorem Magum cum ſequacibus per milites opprimit, 642

Portenta ante debellatum Antonium, 542

Porus ab Alexandro captus, & reſtitutus, 187. Multis urbibus ab Alexandro donatur, 188

Poſidonius Philoſophus, 384. ſtudioſè viſitur à Pompeio, 431

Poſidonii Apameenſis Sphæra, 450

Pothinus Eunuchus novi & difficilis in Ægypto belli auctor exiſtit, 468. interficitur à Cæſare, 470

Priapacius Parthorum rex tertius ab Arſace, 292

Priennenſes ab Ariarate vexantur, 332

Proculeius à Cæſare mittitur ut vivam, ſi fieri poſſit, in poteſtatem redigat Cleopatram, 543. gladium quo ſeipſam erat tranſfixura, decutit, *ibid.*

Prodigia quæ Mithridati apparuerunt, 371. prodigia ſub initium belli Judaici, 645

Promachus quatuor vini congios hauſit in certamine bibendi, 203

Propretores in octo provincias mittuntur, 454

Protagoras ſe Perſis ſubjicit, 147

Pruſias ſocietatem cum Romanis init, 281. cum Eumene bellum gerit, 288. vincitur & vincit, *ibid.* legatos ad Romanos mittit de pace cum Perſeo ſancienda, 304. cum filio Nicomede Romam venit, 313. mittit Pythonem legatum Romam, qui Eumenem accuſaret, 315

Pruſia Venatoris Bithyniæ regis cum Attalo inimicitiæ, 332. victo Attalo Pergamum ingreditur, *ibid.* templa vaſtat, *ibid.* Æſculapii ſimulachrum, cui pridie libaverat, ſuis humeris impoſitum abripit, *ibid.* Attalum cum Romanorum legatis intra Pergamum compulſum oppugnat, 333. ejus cum Attalo bellum auctoritate Romanorum terminatur, *ibid.* Nicomedem filium Romam mittit, 334. jubet Menam legatum, ni impetraret, quæ vellet à Romanis Nicomedem filium interficere, 337. metuens ſibi à filio in arcem Nicææ ſe includit, *ibid.* fruſtrà legatos Romam mittit, *ibid.* occiditur Nicomediæ; an à filio, an ab aliis hortatu filii, non convenit, *ibid.*

Pſammenito regnante pluit in Ægypto, 81. Pſammenitus captus, deinde epoto cruore taurino mortuus, 82. ejus filius à Cambyſe trucidatur, *ibid.*

Pſammis Necoti ſuccedit, 67. moritur, 69

Pſammitichus Neconis filius ſolus in Ægypto regnat, 59, 60. Expeditionem in Syriam ſuſcipit, *ibid.* ab eo deficiunt 200000 Ægyptii, & in Æthiopiam ſedes ſibi vindicant, *ibid.* Scythas Ægyptum invadentes donis placat, 62. moritur, 63

Pſammitichus Tanum, & filios occidit, 227

Ptolemaïs obſidio metu Ptolemæi ſolvitur, 361

Ptolemæus Lagi, quomodo ſanatus, 196. Ægyptum ſibi devincit, 214. Alexandri corpus ſepelivit, 216. ejus in Macedones benevolentia, 218. capit Hieroſolymam, 221. Antigonum criminatur, 236. ejus geſta, 231, 232, 233, 234, 236, 237, 238, 240. moritur, 248

Ptolemæus Soter, 245

Ptolemæus Philadelphus, 247, 248. ejus Bibliotheca, 253. dona Eleazaro miſſa, 254. & Romanis, 257. moritur, 259

Ptolemæus Ceraunus geſta, 251. occiditur, 252

Ptolemæus Euergetes, 259, 260, 262. moritur, 262

Ptolemæus Philopator, 262, 263, 267. moritur, 270

Ptolemæus Epiphanes, 269. ejus mores, mors & liberi, 290

Ptolemæus puer, 270. Legati ejus Romam, 273. de ejus morte falſus rumor, 276

Ptolemæus Philometor pacem cum Cleopatra ſorore, & Euergete fratre confirmat, 305. inter ſe fratres diſſentiunt, 324. reconciliantur à Romanis, *ibid.* rurſùs litigant, 325

Ptolemæus Macron hauſto veneno vitam finit, 319

Ptolemæus junior ſuaſu legatorum Romanorum militem conductitium dimittit, 326. ad Cyrenen à ſe deficientem feſtinat, 327. vincitur, 328. Romanorum favore ſublevatus de occupanda Cypro cogitat, 329. à fratre Philometore in bello ſuperatur, 332. humaniſſimas conditiones à fratre victus invenit, *ibid.* apud Romanos fratrem accuſat, 333

Ptol. Philometor Alexandro Balæ inſidiatur, 339. benignè excipit Jonathanem, 340. filiam aufert ab Alexandro & dat in matrimonium Demetrio Soteri, *ibid.* duo diademata aſſumit, *ibid.* vulneratus moritur inter manus medicorum, *ibid.*

Ptolemæus Euergetes II. (qui & *Phyſcon*) conatibus Cleopatræ, reſiſtit, 340. Cleopatram ſibi nubere cogit, *ibid.* cujus filium eodem nuptiarum die inter amplexus matris interficit, 341. ejus tyrannis, *ibid.* Cyrenæos quoſdam interfici jubet, quòd ob Irenen pellicem eum objurgaſſent, 342. Cleopatram repudiat, 348. filiam ejus priùs ſtupratam in

thamimonium adſciſcit, *ibid.* clam in Cyprum profugit, 354. filium maximum interficit, 355. filium quoque Memphitim, quem ex Cleopatra ſuſceperat, occidi jubet, matrique inter epulas offerri, *ibid.* novum regem Syris, id petentibus, loco Demetrii commendat, 356. moritur, 358. unde dictus fuerit *Philologus*, 303

Ptolemæus Abubi filius per fraudem Simonem trucidat, 349

Ptolemæus Lathurus poſt occiſa minimùm 30 millia Judæorum ſævit in mulieres & pueros, 362. ejicitur ex Ægypto, *ibid.* è Cypro revocatus Ægyptum recipit, 369. bellum Thebaïs infert, 379. eos graviter mulctat, 382. moritur, *ibid.*

Ptolemæus Cyrenarum rex mortuus hæredem populum Romanum relinquit, 364

Ptolemæus rex Cypri hauſto veneno vitam finit, 436

Ptolemæus Auletes Rhodi convenit Catonem, 436. Romam venit, 437. legatos Alexandrinos partim occidit, partim pecuniâ corrumpit, quò minùs cauſam Romæ contra ſe agant, 438. Ephetum proficiſcitur, 439. in regnum reſtituitur à Gabinio, 442. filiam ſuam Berenicem occidit, 443. moritur, 451

Ptolemæus puer, Cleopatram ſororem ſuam ſimul & conjugem regno expellit, 459. fugatus à Cæſarianis demerſo navigio perit, 475

Ptolemæus junior, à ſorore & conjuge Cleopatra veneno tollitur, 488

Ptolemæus præpoſitus Herodis necatur, 514

Ptolemais, Urbs Syriæ, olim dicta Acc, 140

Publius Scipio non niſi rogatus Alexandriæ civibus ſe ſpectandum præbet, 348. ejus, comitúmque continentia, *ibid.* cum ſociis legatis Romam revertitur, 350

Publ. Rupilius bellum ſervile in Sicilia conficit, 351

Publ. Rutilius Rufus falsò accuſatur, 365. elegantem defenſionem repudiat, *ibid.* injuſtè damnatur, nulloque cogente in exilium abit, *ibid.* felicior ſit exilio ſuo, *ibid.* ſoccos & pallium aſſumendo, lanienam per Satrapas Aſiæ factam vitat, 370

Publ. Rutilius M. Cottæ legatus cum plurima exercitûs ipſius parte occiditur, 388

Publ. Servilius Proconſul Ciliciam ſubigit, 383. Iſauros domat, 384. triumphat, 387

Publ. Clodius accuſatus, pecuniâ abſolvitur, 432. legationem ipſi deſignatam contemnit, 435. legem fert de regno Cypri à Ptolemæo regis Alexandrini fratre, auferendo, 436. Tigranem dimittit liberum, *ibid.* Catonis adminiſtrationem calumniis impetit, 440

Publ. Cornelius Spinther proconſul Ciliciæ imperator ſalutatur, 446. Romæ triumphat, 454

Publ. Cornelius Dolabella majeſtatis & ambitûs accuſatus, utriuſque criminis abſolvitur, 455. Cæſarem occiſum conviciis proſcindit, 485. Conſul Syriam provinciam obtinet, & curam belli Parthici, *ibid.*

Publ. Lentulus ægrè recipitur à Rhodiis, 494

Publ. Ventidius Baſſus Conſul fit, 498. fugat Labienum, 511. Palæſtinam recipit, 512. per Chaunæum Pacorum decipit, 513. Parthos vincit, 514. circumlato per Syriam Pacori capite, eam facilè pacat, *ibid.* Antiochum Commagenum ad pacem petendam compellit, 515. triumphat. 516

Publ. Canidius ſupplicio afficitur ab Octaviano, 544

Publ. Silva, Baſſo in adminiſtratione Judææ ſuccedens Maſſadam capit, 651

Purim, Epiſtola ita dicta de die per ſortes ab Hamane delecto, in Ægyptum affertur, & in Græcam linguam vertitur, 291

Pyladet mimus, Româ ejectus, ab Auguſto reducitur, 559

Pyrrhi geſta, 244, 251, 256, 257, 258

Pyſſuthnes Satrapa à Dario Nothо defecit, 111

Pythagoras in Ægypto 22 moratur annos, 77. Babylone cum Magis verſatur, 82

Q

Q. Virilis menſis, *Julius* appellatur in honorem Julii Cæſaris, 481

Quinquennium alterum ſibi prorogant in poteſtate ſua, Antonius & Octavius, 516

Quintilius Varus Sephorim capit, 572. rebus in Judæa compoſitis revertitur Antiochiam, *ibid.*

Quintus Cæcilius Baſſus ad deditionem Apameæ ægrè compellitur, 490

Q. Dellius hiſtoricus relicto Antonio tranſit ad Cæſarem, 535

Q. Marcius Rex, proconſul in Aſiam mittitur, 409

Q. Pedius tertium triumphum ex Hiſpania ducit, 481. legem Pediam fert, qua omnibus Cæſaris percuſſoribus damnatis, aquâ & igni interdicitur, 497

Q. Oppius Pamphiliæ proconſul venit in manus Mithridatis, 369

Q. Ovinius occiditur ab Octaviano, 544

Q. Poſthumius Senator Antonii juſſu occiditur, 535

Q. Servæus Commagenis præponitur, 582

Q. Tullius Cicero prætor Aſiam ſortitur, 432. ſumptû remigum & claſſis parandæ civitates Aſiæ liberat, *ibid.* tertius annus additur ejus prætura, 435. ex provincia decedit, *ibid.*

Quirinius Lepidam ducit uxorem, 575. fit Syriæ præſes, 578

R

Rabirius Poſtumus Alexandriæ agit ut à Ptolemæo nummos ipſi concreditos recuperet, 443. majeſtatis crimen ſubiens defenditur à Cicerone, 446

Rachel Nubit Jacobo, 9. moritur, 10

Ragau natus, 5. mortuus, *ibid.*

Rameſſes regnat, 12

Rameſſes Miamun, 12. hic rex novus oppreſſit Iſraelitas, *ibid.* edictum ejus de ſubmergendis Hebræorum pueris, *ibid.* moritur, *ibid.*

Rathotis in Ægypto regnat, 12

Rebecca gemellos concipit, 8

Rechabitæ relictis tentoriis Hieroſolymam migrant, 65

Regnum Macedonicum coeptum, 44

Reges ſe vocant Alexandri ſucceſſores, 239

Roboam naſcitur, 32. Rex factus decem Tribus à ſe alienat, 33. deficit à Deo, 34. ſpoliatus à Seſak rege Ægypti, 35

Rhadamiſtus primores Armeniorum ad res novas illicit, 630. Mithridatem ejuſque conjugem necat, *ibid.* ſuam ipſius uxorem Zenobiam, ne ab hoſtibus caperetur, vulneratam flumini tradit, *ibid.*

Rhazis, corpus, animumque exponit pro Judaiſmo, 310. pater Judæorum appellatur, *ibid.* & 328. profert inteſtina, eaque projiciens in turbas vitâ defungitur, 328

Rhemithres defectorum duces Regi prodit, 144

Rheſcuporis Thraciæ rex interficitur, 583

Rhodiorum pax cum Demetrio, 240. Ptolemæum Deum faciunt, *ibid.* bellum parant, 265, 275. Rhodiorum claſſis, 281. legatio, 291. rogantur à Perſeo ut in bello cum Romanis, quid geratur velut è ſpecula proſpiciant, 298. eorum legati comiter à Q. Marcio Conſule & Caio claſſis præfecto accipiuntur, 302. Similiter etiam à Senatu, *ibid.* arrogans ad Romanos eorum legatio, 304. benignum reſponſum Perſeo & Gentio dandum decernunt, 306. orant Popillium ut ad ſe divertat, 307. decretum faciunt, ut qui Perſeo

verbis aut factis favissent, capitis condemnarentur, 308. Eorum legatio ad Romanos contemnitur, *ibid.* & 312. incertum eis responsum datum est, 311. societas eis negatur, 313. Jus suum antiquum in Lyciam, & Cariam à Romanis petunt, 325. Italos qui evaserunt in Asiâ stragem à Mithridate factam recipiunt, 370. fœdus renovant cum Romanis, 450. cùm ab eis auxilia peteret Cassius contra Dolabellam, negant se opem laturos ad bella civilia, 495. Cassianâ classe vincuntur ad Myndum, 502. libertate privantur à Clodio, eo quòd Romanos in crucem sustulissent, 624. iterùm eâ donantur, 633

Rhymetalces Cotyis ditionem recipit à Caligula, 616

Roma condi cœpta, 48. Romanorum legatio ad Philippum, 272. ad Antiochum, 274. Romani Græciam liberant, 275. & seq. legatio ad Carthaginienses, 277. Roma dea facta, *ibid.* Rom. legati ad Antiochum & Eumenem, 278. Ephesum eunt, *ibid.* Romana classis, 281. Romani vincunt Antiochum, 282, 285. Romanorum cum Antiocho fœdus, 284. Romani vincunt Galatas, 285. his leges dant, 287. obsides Antiochi permutant, 291

Romani legatos ad Reges socios mittunt, 297. eorum contra Perseum bellum paratum omnium oculos ad se convertit, 298. legatos mittunt ad Prusiam, 332. qui ejus pertinaciâ irritati, societati ejus renunciarunt, 333. honorificè excipiunt legatos à Simone missos, 343. de simulato impio testamento accusantur, 351. eorum 80 millia uno die occisa jussu Mithridatis per Satrapas Asiæ, 370. ægrè ferunt Antonium, Artabazem, Alexandriæ in triumpho duxisse, 530

Roxane filium peperit, 213

Roxane soror Mithridatis veneno perit, 395

Ruben nascitur, 9

Rufino, exoleto suo, Cæsar trium legionum curam demandat, 482

S

Sabacon Bocchoridem vivum cremavit; 52

Sabbas morti addicitur, 336

Sabbati religione pugnare prohibiti Judæi, in spelunca concremantur, 311. Sabbati observatio Judæos à defensione templi abstrahit, 429

Sabinus Cæsaris procurator violentas pecuniæ regiæ scrutationes in Judæa facit, 570

Sacerdotes mundant Sanctuarium, 318. in ipso libandi ministerio mactantur, 427

Sacra Hierosolymis peraguntur, etiam cùm Pompeius templum oppugnaret, 427

Sacrilegium Antiochi punitur, 319, 391. Cassius ejus reus, 502. & Sextus Pompeius, 520

Saddocus rerum turbator apud Judæos, 578

Sadyattes Lydiæ rex, 62. Milesios invadit, 63

Salah natus, 5. moritur, 7

Salmanassar Nino succedit, 52. Salmanassar agrum Moabitarum occupat & Samariam obsedit, 54. capit & deportat Israelitas in ditionem suam, *ibid.* Phœniciam totam invasit & à Tyriis rejectus, 55. mortuus, *ibid.*

Salome Josephi uxor maritum criminatur apud Herodem, 529. libellum repudii contra Judæorum morem Costobaro viro suo mittit, 558

Salomon natus, 31. Adoniam occidi jubet, & Abiathatum à Sacerdotio amovet, 32. filiam regis Ægypti in uxorem ducit, templi fundamenta jecit, Gibeone mille Holocausta obtulit, ejus jussu Simei occiditur, templi structuram absolvit, 32, 33. suæ verò regiæ, 34. obiit, *ibid.*

Samaria ab Hircano solo æquatur, 359

Samaritani, Judæos se negantes, origine Sidonios fuisse profitentur præ metu persecutionis, 309. rogant ut templum Garisitanum Διὸς Ἑλληνίου nomine appelletur, *ibid.* seducti per impostorem mulctantur à Pilato, 613

Samarita Alexandrum invitant, 161. Andromachum vivum cremant, Samaria capta, 163

Samgar Israelem judicat, 25. stimulo bovis occidit Philistæos, *ibid.*

Samii ab Athenienſibus deficiunt, & superantur, 108. se dedunt, *ibid.*

Samson natus, 27. die sponsalium leonem occidit, *ibid.* Philistæorum segetes comburit, *ibid.* mille Philistæorum maxilla asini prostravit, *ibid.* Dagonis ædem dejecit, *ibid.* ejusque ruinis obrutus est, *ibid.*

Samuel judicat Israelem, 28. ungit Saulem in regem, *ibid.*

Sanballat ad Alexandrum deficit, 158

Sangala solo æquata, 189

Saosduchinus Assyriis imperat, 60

Saracus vide *Chynaladanus*.

Sarai nata est, 5. viro suo tradidit ancillam Hagar, mortua, 6

Sardanapalus regnat, 47. se & regiam incendio absumpsit, 48

Sardiani asperrimâ lue infestantur, 581

Sarpedon à Tryphonis exercitu superatur, 344

Satibarzanes & *Barzaentes* Darium occidunt, 172. Satibarzanes ad Bellum fugit, 174. occiditur, 176

Satyri in filios fratris amor, 145. Satyrus moritur, 149

Satyrus Rhodiorum apud Romanos legationis princeps in Eumenem invehitur, 297

Saturninus seditionem concitans interimitur, 364

Saul rex inauguratus Gilgale, 28. Pythonissam consulit, & brevi pòst cum filiis in bello occisus seipsum per armigerum interemit, 29. ejus duo filii & quinque nepotes suspenduntur, 31

Scauro regenda relinquitur à Pompeio Judæa, 429. Arabiam ingreditur, conditionesque facit cum Areta rege, 432

L. Scipio Asiaticus, Antiochum Magnum vincit, 283. triumphat, 285

Scipio Hannibalem vincit, 272. in Asiam it legatus, 280. Ilium invisit, 282. triumphat, 285

Scipionis carmina cùm Carthago diruta esset, 539

Scipio Pompeii socer mittitur in Syriam, 457

Scopas dux, 273. vincitur, 274. necatur, 276

Scribonia mater Juliæ, Cæsaris Augusti uxor ab eo repudiatur, 574

Scribonius Dynamin Asandri viduam, uxorem ducens Bosphorum occupat, 560. necatur à Bosphoranis, *ibid.*

Scythæ Asiam invadunt, 62. à Cyaxare per dolum trucidantur, 65. in Ægyptum contendunt, *ibid.* servos flagellis fugant, 66. ad Alexandrum dona mittunt, 180. eorum legati ad Cæsarem veniunt, 552

Scythopolita Judæis benevoli, 322

Secundianus Xerxi succedit, Bagoasum eunuchum occidit, 111. à fratre Ocho occiditur, *ibid.*

Sedekias natus, 63. regnat, 68. a Jeremiah admonetur, *ibid.* rebellat, 69. capitur, occæcatur & in Babylonem vinctus deportatur, 71

Sejanus, vide *Ælius*.

Selene nuptura hosti prioris mariti à Cleopatrâ Grypo mittitur, 363

Selene regina aliàs Cleopatrâ, Syros ut Tigranem excludant, sollicitat, 396

Seleucia libertate donatur, 422

Seleuci gesta, 230. & seq. Seleucus rex factus, 239. ejus gesta, 240. & seq. occiditur, 251. *Seleuciæ Cera-*

Mr. Bentley's List.

Mr. Bentley's List.

Mr. Bentley's List.

INDEX RERUM

Tachos Ægypti rex bellum contra Artaxerxem parat, desertus est ab Agesilao & suis, 142
Taciti impia de Judæis opinio, 518
Talymenus Ilaces vincitur a M. Crasso, 444
Taphenitæ duo Herodi indicant fratrem ejus Pheroram veneno fuisse sublatum, 567
Taracus Æthiops in Ægypto regnat, 58
Tarcondimotus principatum patris obtinet in Cilicia ab Augusto, 557
Tarentini se dedunt, 257
Tarichææ excinditur, 647
Tarquinius Priscus repetundarum damnatur, 639
Tarsenses quomodo affecti erga Tullium Cimbrum, 495. qui ex eis Cassio restituerant, laudantur, 500
Tat filius Hermetis, 19
Taxiles Alexandrum hospitaliter accepit, 183
Taxiles, dux Mithridatis, vincitur a Sylla, 373
Templi Hierosolymitani structura finita, 33. Templum capitur à Pompeio, 427. extruitur ab Herode, 559. duplex ejus descriptio, *ibid.* comburitur 2° Vespasiani anno, eodem mense, eodemque mensis die, quo prius à Nebuchadnetare fuit incensum, 650
Templum Judæorum in Ægypto ab Onia conditum diruitur à Paulino, 651
Terræ motus in Antiochia, 352. vide alios terræ motus, 423, 534, 550, 559, 565, 581, 585.
Thais meretrix quid Alexandro suadet, 170
Thales nascitur, 61. prædicit defectum Solis; 66. defunctus, 77
Thalestris Amazonum regina, 174
Thamar, primùm Eri, deinde Onani, filiis Judæ nubit, cum socero congressa gemellos parit, 10
Tharà sive *Therach* Pater Abrahami, ejus nativitas & posteri, 5. ab Idololatria resipiscit, Charanem pervenit, ubi moritur, 6
Thaumastus magnam mercedem potùs Agrippæ dari recipit, 614
Theatetus Rhodiorum legatus coronam auream Romam defert, 313
Thebæ Ægypti diruuntur, 549
Thebæi graviter mulctantur à Ptolemæo Lathuro, 381
Thebani legatos ad regem mittunt, 141
Themistocles fugit, 101. ad Artaxerxem profectus, 102. quàm humaniter ab eo tractatus, *ibid.* insidias effugit, *ibid.* unum intra annum Persicam linguam perdiscit, *ibid.* veneno hausto mortuus, 104
Theodorus Zenonis filius Judæorum 10 millia interficit, 363
Theodorus Pædagogus in crucem agitur, 544
Theodosius, patronus Samaritarum in lite de templo, morti addicitur, 366
Theodotus suadet Ægyptiis, ut Pompeium interficiant, 464. supplicio afficitur à Bruto, 503
Theophanis Mytilenæi commentum de P. Rutilio Rufo, 370
Theophanes Pompeio gratus, utpote rerum ejus scriptor, 431
Theophanes Lesbius suadet Pompeio, ut victus jam à Cæsare Ægyptum petat, 462
Theophilus Pontificatum accipit à Jonathane in se translatum, 615
Theopompus, & *Theodectes* puniti divinitùs, quare, 146
Therach vide *Thara*.
Therai ficcitate afflicti, 61. colonos in Plataeam miserunt, *ibid.* oraculo moniti Libyam incolunt, *ibid.* ad fontem Apollinis conditerunt, 62
Therasia insula in Ægæo mari enascitur, 627
Thermusa, Phraatis uxor, marito persuadet, ut filios legitimos Romam mittat, 557
Thessalia vastatur ab Andrisco, 338
Thessali ab Alexandro donati remittuntur in patriam, 171
Thessalonice Cassandri vidua, 245
Thessalonicensibus Evangelium annunciatur, 634
Thethmosis Ægypti rex expulit pastores, 8
Theudas præstigiator occiditur, 625
Thimbron à Lacedæmoniis contra Tissaphernem mittitur, & ab iis exilio mulctatur, 128, 129. Persarum agros vastat, 135. à Struthâ Persa in pugna occiditur, 136
Thoas sibi metuens Cnidum confugit, 308. Rhodum remittitur, *ibid.*
Thrasibulus Athenienſis in tentorio obtruncatur, 136
Thrasyllus Mathematicus, 576
Thrasymedes, unus Heracleensium, Cottam accusat, 404
Thmusis in Ægypto regnat, 11
Thyrsus sive *Thyrsus* ad Cleopatram mittitur ab Octaviano, 541 supra modum ab ea honoratum, corripit Antonius & flagellis cædit, 542
Tiberias Vespasiano deditur, 647
Tiberius Sempronius Gracchus in Capitolio occiditur, 351
Claud. Tiberius mittitur ab Augusto in Orientem, 556. invitus Agrippinam repudiat, 561. desponsatam sibi priùs ducit Juliam uxorem, 562. mittitur ad Germanos bello domandos, 563. Tribunitiam potestatem in quinquennium accipit, 564. Rhodum se confert, *ibid.* otium ejus imperio honoratius agnoscitur, *ibid.* Theodorum Gadarenum audit, *ibid.* in Rhodo manens dissimulat gaudium ob relegatam à Cæsare Juliam filiam, suam autem uxorem, 574. non permittitur necessitudines suas revisere, *ibid.* visendi Caii privigni sui gratiâ Chium trajicit, *ibid.* suspectus est ab Augusto, 575. specie secessûs exulem agit, *ibid.* revocatur, 576. adoptatur, 577. in Germaniam mittitur, *ibid.* æquum in omnibus provinciis jus cum Cæsare obtinet, 579. mortuo Augusto succedit, 580. & tamen callidè cunctatur, *ibid.* ob restitutas Asiæ civitates, statuis honoratur, 581. libros vaticiniorum aliquid continentes examinat, 582. Ilientium legatis ipsum paulò seriùs post mortem Druti contolantibus irridet, 585. Judæis parcit, quibus, falsis Sejani criminibus, fuerat infensus, 591. de rebus Christi certior factus, de eo in Deorum numerum referendo contulat, 611. diem obit, 613
Tiberius Alexander Cuspio Fado in procuratione Judææ succedit, 626. Jacobum & Simonem Judæ Galilæi filios supplicio afficit, 627. primus in verba Vespasiani legiones adigit, 648
Tigranes in paternum Armeniæ regnum restituitur, 365. in societatem belli Romani a Mithridate pelliciatur, 367. accitus in regnum Syriæ, per 18 annos eo potitus est, 380. Armeniæ regni diadema capiti imponens, Tigranocertam à se illum appellat, 383. suasu Mithridatis Cappadociam invadit, *ibid.* Mithridatem socerum superatum à Lucullo & ad se fugientem non admittit ad colloquium, 395. amicè respondet legatis Judæorum, 397. ejus arrogantia, *ibid.* Cleopatram Selenen interimit, *ibid.* negat Mithridatem hosti Romano permittere, *ibid.* Regem Gordyenorum interficit, 398. cum qui Luculli adventum primus nuntiavit, suspendit, 401. fugam capescit, 402. omnia permittit Mithridati, *ibid.* vincitur, 405

Tigranes filius ducit Pompeium, ad quem confugerat, adversùs patrem, 415
Tigranes pater prælio vincit filium, 415. se submittit, 416. uterque vocantur ad cœnam à Pompeio, sed venire recusat filius, *ibid.* Patri restituitur Armeniæ regnum *ibid.* filius in vincula conjicitur, *ibid.* redit in gratiam cum Phraate, 423
Tigranes pulso Artabaze fratre præficitur Armeniæ, 556
Tigranes in locum Artavasdis ab Armeniis substituitur, 575. mortuo Artabaze dona mittit Augusto regnum ab eo petens, 575
Tigranes Alexandri & Glaphyræ filius Romæ accusatur, & supplicio afficitur, 612
Tigranes Alexandri (filii Alexandri illius qui à patre Herode necatus est, & Glaphyræ filiæ Archelai Cappadocum regis) filius, in Armeniam, ut regnum capesceret à Nerone mittitur, 639
Tigranocerta capitur à Lucullo, 403
Timagenes Alexandrinus Rhetoricam Romæ docet, 446
Timotheus primò fugatur, deinde occiditur à Juda Maccabæo, 320
Timotheus Eupatoris dux à Dositheo vivus dimittitur, 321
Timotheus Sancti Pauli discipulus nomen dat Christo, 626. Romæ priùs cum S. Paulo captivus, libertati restituitur, 644. Ephesi, ut Ecclesiam administraret, relinquitur, 645
Timotheus Heracleæ tyrannus obiit, 149
Tiribazi operâ usus Artaxerxes ad liberandum exercitum suum, 139. à falsâ Orontis accusatione absolutus est, *ibid.*
Tiridates rex Parthorum factus à populo, 534
Tiridates Phraate mortuo, æmulus Artabano, mittitur à Tiberio ad regnum Parthiæ obtinendum, 611. volentibus Parthis urbes recipit, 613. metuit congredi cum Artabano, *ibid.* Diadema Neronis simagini subjicit, 641. penè in bello capitur, 651
Tiro interimitur ab Herode, 565
Tissaphernis res gestæ, 112, 113. à Lacedæmoniis discedit, 114. pactum cum Peloponnesiis renovat, *ibid.* Artaxerxem juvat contra fratrem, ab eóque præfecturâ Cyri donatur, 116. Græcos in Asia vexat, 118. Agesilao bellum denunciat, 131. Ejus caput à Tithraute relectum, 133
Tithraustes, occiso Tissapherne dux belli factus, 133. suadet Agesilao domum redire, argento Græcas civitates corrumpit, *ibid.*
Titius, relicto Antonio fugit ad Octavianum, 532
Titus Ampius Ciliciam provinciam obtinet, 437
Titus à patre vocatur in Judæam, 647. infinitam hominum multitudinem intra Hierosolymam concludit, 649. irrumpit in urbem, *ibid.* ejus milites, Judæos in templum fugientes insequuntur, 650. frustrà conatur templum ab incendio servare, *ibid.* Imperator ab exercitu proclamatur, *ibid.* coronari recusans, Deum authorem Judaicæ calamitatis agnoscit, *ibid.* Natalem fratris Domitiani Cæsaræ; Patris, Beryti celebrat, 651. Romæ cum patre triumphat, Imperatoris nomen obtinet, *ibid.* cùm nuptiarum spem Berenice fecisset, ne Romanos offenderet, ipsam dimittit, 652
Tolepemus, 271
Tobias mortuos sepelit, 57
Tolah judicat Israelem, 26
Torquatus Ptolemæo Juniori persuadet ut ab adeundâ Cypro abstineat, 327. idem persuadet Ptolem. seniori ut redire in gratiam cum fratre vellet, *ibid.*
Trachonita, absente Herode, reverruntur ad latrocinia, 561. 40 ex eis in Arabiam Nabatæam fugientes Syllæo, Herodi intenso se jungunt, *ibid.* non Judæam tantùm, sed totam etiam Cœlesyriam excursionibus infestant, 563. irritati fiunt infestiores, *ibid.*
C. Trebonius Athenas venit, 484. primus ex percussoribus Cæsaris pœnas luit, 489
Triarius Mithridatis classem vincit, 393
Tricipitinam novam videt Varro, 498
Triumviri, Octavianus, Lepidus, & Antonius per quinquennium Reipublicæ præsse constituunt, 498
Trocmi, Galatarum gens, frustrà Cappadociam aggrediuntur, 320
Troja à Græcis expugnata, 26
Trosobores Cilicum dux interficitur ab Antiocho, 632
Tryphæna Cleopatram sororem interfici jubet, 359. quod scelus suo supplicio ipsa luit, *ibid.*
Tryphon honorificè excipit Jonathanem, 343. quem comprehendit, multis ex ejus militibus occisis per dolum *ibid.* occidit Jonathanem, *ibid.* occidit quoque Antiochum Theon, 344. auream victoriam per legatos mittit ad Romanos, *ibid.* milites ejus deficiunt ad Cleopatram, 346. Doram recipit, ubi obsidetur, *ibid.* Conscendens navem petit Orthosiada, 347. sparsâ pecuniâ moratur persequentes, *ibid.* moritur, *ibid.*
Tullius Cimber, ebriosus, 484. unus ex Cæsaris percussoribus, 495. ad opem Cassio ferendam properat, *ibid.*
P. Turullius Cæsari traditus ab Antonio, erat autem unus ex Jul. Cæsaris percussoribus, occiditur, 541
Tymagoras Athenienſis multis afficitur donis à rege, 141. ab Athenienſibus capitali afficitur supplicio, *ibid.*
Tymbron pugnat cum Cyrenæis, 215. In fuga comprehenſus, *ibid.*
Tyrannio Grammaticus capitur, & manumittitur, 396. Ciceronis Bibliothecam disponit, 439
Tyriis frequens datur Senatus, 442
Tyrus obsessa, 72. traditur Assyrio, 73. Tyro præfecti judices, 74. libertatem adepta, 88. Tyrii coronam auream, & commeatus Alexandro mittunt, quem urbe sua excludunt, 158. obsidetur, *ibid.* capitur, & Tyriorum 2000 cruciffiguntur, 159, 160. Catenis simulachrum Apollinis devinciunt, 159. Tyrus Antigono dedita, 232

V

Vacca quæ Proserpinæ alebatur, per hostium classem natat ad templum Deæ, 289
Valerius Gratus Judææ procurator, 580, 585
Varus (*Quintilius*) Syriæ præest, 568. quam exhaurit, *ibid.*
Velleius Paterculus Tiberii summus adulator, 550
Ventidius Cumanus Tiberio Alexandro in administratione Judææ succedit, 627
C. Verres sacrilegium, 382
Ver apud Indos pluviosum, 287
Versio LXX. facta, 253
Vespasianus à Nerone mittitur in Judæam, 647. Gadarensium urbem incendit, & vastat, *ibid.* Tarichæam exscindit, *ibid.* audita Neronis morte, suspensi ipse & Titus, Judaicum bellum differunt, 648. navigans in Italiam Titum filium in Judæam mittit ad conficiendas belli Judaici reliquias, 649
Vibius Marsus in administratione provinciæ Syriæ Petronio succedit, 622
Vibius Serenus exul, à filio falsò accusatus damnatur, 585
Vina, Lucio Opimio Consule, genita, ad sua usque tempora duravisse confirmat Plinius, 358

INDEX SECUNDUS GEOGRAPHICUS
SIVE
IN ANNALES USSERIANOS
TABULÆ ET OBSERVATIONES GEOGRAPHICÆ

Authore R. P. F. AUGUSTINO LUBIN, Chriſtianiſſimi Galliarum Regis Geographo ordinario.

A

ABÆ, locus Arabiæ, ubi Zabdiel Arabs, ut refertur, lib. 1. Machab. cap. 11. vers. 17. Alexandri Balæ Regis Cœleſyriæ & Antiochiæ, ad ſe confugientis caput abſcidit; de eo loco nihil hactenùs Geographi, nec etiam Cl. Ptolemæus, licèt teſte Stephano Byzantio, de locis Arabiæ accuratiſſimè ſcripſerit; illum exprimit ſolus Diodorus Sicul. in fine lib. 32. apud Photium in Bibliothecæ codice 244. pag. 2043. *Abas* civitatem appellat latinus interpres (quem ſecutus eſt Uſſerius, pag. 340.) civitatis nomen uſquam reperitur in textu Græco, ſed tantùm *ἐν τοῖς καλυμένοις ἄβαις* & paucis interjectis *ἐν τοῖς ἄβαις, καθ' ὃν τόπον in Abis apud quem locum*, ex quibus verbis non urbem *Abas*, ſed tantùm locum, *forſan caſtrum*, cogimur aſſerere.

Abarimi montes, pag. 20. & 23. in vulgata editione *Abarim* mons, ſingulari numero, lib. Numerorum, cap. 27. v. 12. & *Abarim* montes numero plurali, eodem Num. lib. cap. 33. verſ. 47. qui etiam *Habarim* dicti, in tribu Ruben, quorum excelſior Nebo, ejus verò cacumen Phaſga appellabatur, hodie vulgò mons *Piſga*.

Abarinda promontorium Lampſaci; urbis Myſiæ in Aſia minori, ad Helleſpontum poſitæ, pag. 121.

Abas fluvius, p. 419. à Ptolemæo Albanus dictus, qui è montibus Albaniæ naſcens, verſúſque Ortum progreſſus totam hanc regionem pertrantiens Caſpium mare ingreditur.

Abaſtani pag. 195. Gens libera ſuis ſolummodo ſubjecta legibus, quæ videtur circa Indum fluvium ſita.

Abdera urbs Thraciæ, in parte Auſtrali & regione, quæ Rhodope dicta; ad oram Ægæi maris inter oſtia fluviorum Hebri & Neſſi; cujus fundamenta jecit Timeſius Clazomenius anno mundi 3349. p. 61. poſtmodum à Teils condita anno mundi 3464. *vide* p. 78. nunc vulgò *Aſperoſa* vocatur, ſive ut quibuſdam placet *Polyſtyle* aut *Aſtrizza* in Romania.

Abdexita, civis prælaudatæ urbis Nymphodorus Pytei filius, pag. 109.

Abela, pag. 605. urbs trans Jordanem in Tribu Manaſſe, ſeptimo à Philadelphia milliario, duodecimo ab urbe quæ Gadara, in Peræa regione (non Ituræa, ut ſcribit Uſſerius) ſic enim Joſephus ab eo citatus, qui eam ibi Abilam ἄβιλαν appellat. Fuit primò Ammonitarum civitas, quam Adrichomius in Tribu Gad collocat, alii in tribu Manaſſe.

Abel-bethmaaca pag. 36. col. 2. In vulgata editione, tertii Regum cap. 15. non 16. ut eſt in Uſſerio, verſu 20. Abeldomus Maacha, & ſecundi Paralipom. citati, cap. 16. verſ. 4. Abelmaim: urbs primùm ſub ditione Maacha, in tribu Nephtali, non Manaſſe; ſuperioris Galilææ, in planitie regionis Berim, à Jordane ſexaginta ſtadiis diſtans.

Abel-shittim vel *Shittim* tantùm pag. 21. in vulgata editione cap. 33. cit. v. 49. Abelſatim, & ejuſdem Num. c. 25. v. 1. Settim; à ſpinis ſic appellata, quadrageſima ſecunda Manſio filiorum Iſraël, in Campeſtribus Moab, demùm in tribu Ruben.

Abelis cives, pag. 31, hîc agitur de incolis urbis Abel, quæ à Joſepho Antiquit. lib. 7. cap. 10. p. 141. c. Abelmachea vocatur: eadem ſanè eſt, quæ ſuprà Abel-bethmaaca in vulgata editione, lib. 2. Regum cit. cap. 20. verſu 14. vocatur Abela & Bethmaacha.

Abii Scythæ, p. 177. qui liberi à morte Cyri, ſe Alexandro permiſerant; ad Abianum fluvium ſiti; Ptolemæus Geogr. lib. 6. cap. 15. Abios Scythas extra montem Imaum collocat, diverſas hujus nominis Etymologias vide apud Euſtathium in lib. 13. Iliados, v. 6. p. 916. linea 17.

Abila urbs Galaaditidis, pag. 274. eadem quæ ſuprà Abela.

Abila ad annum Chriſti 41. pag. 621. quæ etiam Abila Lyſaniæ, *ſive* Abyla dicta, Metropolis Abilenes regionis, nunc vulgò *Betines* aut *Bellinas* dicta,

Abila Lyſaniæ Tetrarchia ad annum Chriſti 53. pag. 632. eadem quæ,

Abilena, pag. 441. & Abylene ad ann. Chr. 26. Regio Cœleſyriæ, Antilibano monte à Meridie & Occaſu; Chalcide regione à Septentrione; ab Oriente verò Abanâ fluvio concluſa, quæ ſub Imperatore Tiberio Tetrarchia erat, ab Abilâ metropoli nomen ſortita.

INDEX GEOGRAPHICUS.

Abœcis, pag. 554. urbs Æthiopiæ, quam cum aliis cepit P. Petronius, ut Plinius refert lib. 6. cap. 29, hanc *Abuncis* Ptolemæi esse conjectat Ortelius.

Abrita vide infrà Arabii.

Absarus fluvius, pag. 415. quem alii Absorum, Apsarum, necnon Apsorum appellant & Apsyrtum, qui è montibus intra majorem minoremque Armeniam suis enascens; versùs Aquilonem per Armeno-Calybes & Colchidem decurrens, Pontum Euxinum ingreditur.

Absinthii, pag. 100. Thraces, incolæ urbis Thraciæ, quæ Absinthus & Apsynthus dicta, quæque alio nomine Ænus & Ænum sive Poltiobria fuit appellata, ut refert Strabo lib. 7. pag. 221. sita erat ad ostia Hebri fluvii, ut notat Stephanus ad Melanem Ægæi maris sinum, hodie *Oeno*, vel, ut legit Leunclavius, *Inos & Ignus*.

Abydus, pag. 90. urbs Hellesponti in Asia minori ad mare, è regione Sesti; ubi Xerxes cum exercitu, mare super pontem ibidem extructum trajecit, nunc *Avco* dicta à Turcis *Aidos*, vulgò *Avido*.

Abydenus, pag. 66. incola Abydi.

Abydena regio, pag. 168. circa Abydum urbem, in qua regione sita erat Arisba civitas.

Abylene, vide suprà Abilena.

Acadera, pag. 183. regio aut civitas Indiæ.

Acanthus, pag. 92. urbs Thraciæ, quam Ptolomæus vicinæ Macedoniæ tribuit, nomen à specie spinarum quibus cingebatur adepta, sita erat in Isthmo montis Atho, ad Singeticum sinum, nunc vulgò dicitur *Eriffo*.

Acanthii, ejusdem urbis incolæ.

Acarnania regio cujus olim populi Curetes dicti, pag. 297. quæ ab Occasu mari Ionio & sinu Ambracio, à quo ab Epiro segregatur; ad Aquilonem populos habens Amphilochos; ad Ortum Ætoliam, à qua fluvio Acheloo separatur; ad Austrum eidem Ionio mari expolita, nunc vulgò *Carnia* sive *Despotato* seu *Ducato* nominata.

Acarnan, pag. 155. & 271. Acarnaniæ indigena.

Accaron, pag. 338. urbs Philistæorum regia, proprium habens regem, una ex quinque eorum Satrapiis inter Azotum & Bethsames, inter fines tribus Dan & mare magnum, data in sortem tribui Juda, hodie adhuc grandis Judæorum vicus, priscum nomen etiam retinens.

Ace vide infrà Ptolemaïs, pag. 55. & 140. Syriæ oppidum, p. 234. Syrophœniciæ dicitur.

Acesines, pag. 187. & 188. fluvius Indiæ etiam Acesines dictus, qui Hydaspen fluvium excipiens, in Indum posteà fluvium influit versùs Ortum.

Achæi, pag. 382, 386. & 418. populi ad Pontum Euxinum siti, reliquiæ (ut quidam putant) eorum, qui à Trojâ revertentes, huc errore delati sunt, inter Caucasum montem ad Aquilonem, Cercetas ad Occasum, & Heniochos ad Ortum; dicuntur Colchis finitimi.

Achæorum portus, pag. 280. locus maritimus in Hellesponto prope Ilium.

Achæi, Achaiæ populi.

Achaia regio triplex, prima, quæ cum Thessalia totam Græciam complectebatur; altera Achaia, quæ Romanorum proconsulatum supradictam Achaiam ac etiam Peloponnesum continebat; tertia tandem Achaia propriè dicta pars Peloponnesi, quæ sinu Cirræo sive Corinthiaco ab Austro expolita, inter Patras & Corinthum posita erat; hujus tantùm populi propriè Achæi tunc appellati; quorum respublica maximè floruit.

Achaica, quæ ad Achaiam pertinent.

Achæmenides Megabates, pag. 88. ex Achæmenia Persidis regione oriundus, de Achæmenidis Strabo lib. 15. p. 727. Australem Persidis partem incoluisse videntur.

Acheruſia peninsula, pag. 127. prope Heracleam Ponticam ad Pontum Euxinum, in Maryandenorum regione, de qua Xenophon lib. 6. de expeditione Cyri pag. 374.

Achilleus pagus, pag. 70. sinus ad Troadis Promontorium Achilleum dictum, ubi erat Achillis monumentum, Sigeo vicinus erat: de eo Strabo lib. 13. p. 413. & 415. urbs appellatur à Stephano Bizantio.

Achilleum, pag. 135. & Achillium, pag. 130. Castellum, ut asserit Stephanus Byzantius in Asia minori, prope Smyrnam Ioniæ urbem.

Achillis tumuli, p. 152. in Achillæo pago, de quo suprà.

Achivi, vide Achæi.

Achmeta in Provincia Medorum, pag. 86. vide infrà Ecbatana?

Achmeta. Vide Ecbatana.

Aciliſena, p. 414. regio & pars majoris Armeniæ, minorem Armeniam habens ad occasum, à qua Euphrate fluvio separatur: de ea Strabo in fine lib. 11.

Acra, ad annum Christi 70. mons erat in urbe Hierosolymitana, quem inter locus filiæ Sion recenset Adrichomius.

Acrabbarena, pag. 319. regio Idumeæ, I. Machab. c. 5. v. 3. in vulgata editione, *Arabathane*, & in codicib. recentioribus *Acrabathane*, sed in textu Græco Ακραβαττίνη. in ea quoque ejusdem nominis civitas in Australi parte tribus Juda, prope montes Idumeæ: non diversa ab ea, quæ Num. 34. v. 4. ascensus Scorpionis appellatur, *Acrabbim* enim Scorpionem significat.

Acrabatena regio, ad ann. Christi 52. sive Toparchia Samaritis contermina, sic dicta ab Acrabata urbe, posità in dimidia tribu Manasse cis Jordanem, inter Tanac & Thersa.

Acropolis urbs Iberiæ Asianæ, pag. 418. quæ à Strabone lib. 11. p. 345. Harmozia vocatur, ad fluvium Cyrnum aliàs Cyrum sita, ubi Aragus amnis in eum influit, & ubi Caucasi montis angustiæ sunt, ad Cyrum & Aragum appellatæ.

Actæ urbes, pag. 110. id est Littorales minoris Asiæ ad mare Ægæum.

Actium, pag. 405. locus Acarnaniæ ad fauces sinus Ambracici *de Larta* dicti situs, in territorio Anactoriæ, è regione urbis Nicopolis; à qua mediâ tantùm leucâ distabat; nunc ab Italis *capo figalo* nominatur. ubi commissa celebris pugna ab eo Actiaca nuncupata, in qua Octavius Augustus Marcum Antonium & Cleopatram debellavit.

Adama urbs, regia olim Pentapoleos in terra Chanaan, una è quatuor, quas Deus cœlesti igne perdidit, Gen. 19. in Septentrionaliori & Orientaliori parte Asphaltidis lacus.

Adana, plurali numero pag. 410. & 495. urbs Ciliciæ ad Pyramum amnem sita, quæ posteà Archiepiscopalis & primaria, nunc vulgò *Adena*.

Adiabene, pag. 403. regio in Assyriæ & Mesopotamiæ confiniis; quam Stephanus Byzantius non rectè inter Euphratem & Tigrim concludam refert; in nostris ad hunc authorem notis aliorum testimoniis probamus, illam ultra Tygrim in Assyriam excurrisse; possetque fuisse, quæ nunc *le Curdistan* Castaldus asserit esse *le Botan* ab incolis vulgò *Adrinsa*, illam inter Tigrim & Oenam Assyriæ fluvium comprehensam, dicit Ammianus.

Adiabeni, Adiabenes populi, pag. 384.

Adida, pag. 343. & 376. in vulg. editione I. Machab. 12. v. 38. *Adiada in Sephela*, id est in Planicie; eadem est ac Addus civitas in monte sita contra faciem campi, in medio tribus Ephraim.

INDEX GEOGRAPHICUS.

Adora, p. 343. in vulg. edit. 1. Machab. cap. 13. v. 20. Ador, vide Dora.

Adraiſtæ ſive Andreſtæ, Indiæ populi inter Cathæos circa Indi fluminis partem ſuperiorem degentes, pag. 189.

Adramitium, pag. 142. & *Adramyttium*, pag. 111. eadem urbs, quæ Atramyttium pag. 115. urbs Myſiæ in Aſia minori, quæ etiam Adramyteum maritima, nunc corrupto vocabulo *Landermirti*, apud Leunclavium *Edremit*, apud alios *Landimiri*, in diœceſi Aſiana.

Adramyttenus ſinus, pars Ægæi maris prope Adramyttium, Lesbo inſulæ expoſita.

Adrapſa, pag. 176. urbs Bactrianæ regionis, de qua Strabo lib. 15. pag. 498.

Adraſtia mons, à quibuſdam Dindymus dictus pag. 388. ideſt mons, in quo fanum erat Deæ Adraſtiæ, de quo Strabo lib. 12. p. 396. Cyzico urbi proximus versùs Meridiem.

Adraſtii campi, pag. 152. ad radices prælaudati Adraſtiæ montis, inter Lampſacum & Cyzicum, ubi urbs Adraſtea.

Adria à quibuſdam *Hadria*, finus maris, qui & Adriaticus & Adriaticum mare dictus eſt, Italiam à Dalmatiâ & Epiro diſterminans, quem etiam mare Superum vocitant, vulgò *Golfo di Venetia* vel *Mare Adriatico*.

Æga Æolicum oppidum, pag. 101. pars erat Myrinæ urbis, illas tamen diverſas facit Herodotus lib. 1. cap. 149.

Æga, p. 493. ſive *Ægæ*, urbs olim Ciliciæ maritima, ad Iſſicum ſinum, cujus nunc nulla extant veſtigia.

Ægæ & *Ægæ*, pag. 216. & 257. Macedoniæ Regia, in qua & Regum Mauſolæa erant, & pag. 150. urbs, quæ ut refert Stephanus Byzantius Meloboteira vocabatur, ſita erat in Macedonia propriè dicta ſive Emathia, ad Aliacmonem fluvium.

Ægeata, incolæ Ægarum Ciliciæ.

Ægenſes, cives Ægarum Æoliæ, p. 166.

Ægæum mare; pag. 92. quod aliquando mare Græciæ, ſive mare Cariæ dictum, quod Latini paſſim in mare Macedoniæ & mare Græciæ ſive Cycladum inſularum diviſerunt; pars præcipua maris Mediterranei, unde nomen Archipelagi adepta, ab Italis *Archipelago*, Gallis *Archipel*, Turcis *Adamiz*, quod mare Album ſignificat, ab Occaſu Græciam, Theſſaliam & Macedoniam habens; ab Aquilone Thraciam; ab Ortu Aſiam minorem; ab Auſtro mare Icarum; vel ut aliis placet, mare Creticum.

Ægeſtani, pag. 73. & 362. cives urbis Ægeſtæ in Sicilia poſitæ, quæ à Stephano Byzantio Aceſte; à Thucydide Egeſta, à Latinis, obſcenæ ſignificationis vitandæ causâ, Segeſta dicta. Fazellus aſſerit fuiſſe in loco cui nunc nomen *Barbuta* in parte inſulæ, quæ *valle di Mazara* dicta, prope fluvium *S. Bartholomæo*, alii aſſerunt eam eſſe, quæ nunc *Conterranea*.

Ægienſes, pag. 135. & 334. incolæ urbis Æolicæ Ægiæ, forſan Ægarum prælaudatæ.

Ægienſis, p. 302. incola ſanè Ægii, urbis Achaiæ propriè dictæ.

Ægina inſula, pag. 97. & 98. priùs Oenone dicta, ſita in ſinu Saronico inter Atticam & Peloponneſum; nunc vulgò *Legina* dicta. eſt etiam urbs Peloponneſi *Ægina*, ad eundem ſinum Saronicum, de qua forſan pag. 269.

Æginetæ, cives Æginæ urbis & inſulæ.

Æginenſis urbs apud Achaiam, p. 585. terræ motu collapſa anno Chr. 23. forſan Ægienſis aut Ægæenſis, nam Achaiæ urbes ſunt Ægium & Ægæ.

Ægiratæ, pag. 305. civis urbis, cui nomen Ægira in Achaia propriè dicta, quæ teſte Stephano Byzantio priùs Hypereſia vocabatur; erat Achaiæ primaria in colle aſpero ſita, ampliùs mille paſſus ſupra mare, prope collem defluebat Selinus amnis, nunc exciſa.

Ægos fluenta ſive *Ægos* potamos, p. 100. & 121; aliàs Capræ fluenta, 121. fluvius abſque urbe, ut clarum eſt ex Xenophontis lib. 2. Hiſt. Græc. p. 455. in Cherſoneſo Thraciæ ſeſe in Helleſpontum exonerans, cujus oſtia è regione Lampſaci, ab ea urbe octo tantùm ſtadiis diſtabant.

Ægyptus, pag. 5. ampliſſima Africæ regio, quam veteres Geographi inter Aſiæ regiones computaverunt, quæ variis nominibus olim dicta, putà Myara, aeria, potamites, &c. à Septentrione ſuo mari Ægyptio; ab Ortu Paleſtinâ, Arabiâ Petræâ & ſinu Arabico: à Meridie Æthiopiâ, ab Occaſu Cyrenaicâ regione terminatur. dividitur in ſuperiorem & inferiorem, nunc ab incolis *Sahid* appellatur.

Ægyptus ſuperior, pag. 8. quæ in Meridiem vergit, quæ eſt ipſa Thebais.

Ægyptus inferior, quæ ad oſtia Nili & mare Mediterraneum, ubi Delta & Libya. p. 8.

Ægypti flumen, pag. 66. hoc nomine intelligitur Nilus fluvius.

Ægyptium mare, pag. 408. pars maris Mediterranei inferiori Ægypto expoſita.

Ægyptienſes, pag. 318. Ægypti incolæ.

Ægyptiaca, quæ ad Ægyptum pertinent.

Æmus mons, pag. 386. Thraciæ, ipſam in duas quaſi partes ſeparans, Moeſiam videlicet ab altera Thraciæ parte; ad Pontum Euxinum extenſus, quem Itali vocant *catena del mondo* ſive *Monte Argentaro*, indigenæ *Kriviczne*, Turcæ *Balkan*.

Æniân, pag. 214. plurali numero Æniânes, ab urbe Perrhoebiæ Ænia, cujus teſte Stephano Byzantio, incolæ erant ſic appellati; inter Theſſaliæ populos enumerati fuere, de his fusè Strabo lib. 9. pag. 294.

Ænon, pag. 588. in vulg. editione Joan. 3. v. 23. *Ænon* juxta Salim, aliqui Enon ſcribunt, locus plurimis aquis abundans juxta Jordanem, in dimidia tribu Manaſſe cis eundem fluvium.

Ænus, pag. 285. & 288. eſt ipſamet Thraciæ Abſyntus, de qua vide ſuprà, verbo Abſyntis.

Ænii, ejuſdem civitatis incolæ, pag. 312.

Æolia, pag. 145. regio Aſiæ minoris concluſa inter Myſiam ad Aquilonem; Lydiam ad Ortum, Ioniam ad Meridiem & Ægæum mare ad Occaſum; in qua undecim civitates recenſet Herodotus lib. 1. c. 149.

Æolenſes & Æoles, & Æolica gens, populi Æoliæ.

Æolis, pag. 79. ipſamet Æolia.

Æpea urbs Cypri, pag. 74. hanc Philocyprus Rex, in Solonis honorem Soles appellavit; ita erat in Septentrionali parte inſulæ; ubi nunc extat oppidum *Alexandretta* vocitatum.

Æria, pag. 19. regio, quæ poſtmodùm Ægyptus dicta, vide ſuprà hoc verbo.

Æſchrionia una è Samiorum tribubus, p. 82. cujus pars Oaſim urbem incoluiſſe traditur.

Æſepus fluvius, pag. 390. Aſiæ minoris Myſiam à Troade ſeparans; qui ex Ida monte naſcens inter Lampſacum & Cyzicum Propontidem ingreditur.

Æthiopia, p. 12. ampliſſima Africæ regio duplex; una ad Nilum, in qua inſula Meroe cis circulum Æquatorem, quæ Æthiopia ſub Ægypto appellatur; altera ultra Æquatorem, quæ Æthiopia propriè dicta & interior, nunc Abiſſinorum Regno, apud Nubienſem *Habaſcia*: Uſſerius citatus hæc ait: *Æthiopes ab Indo flumine conſurgentes, juxta Ægyptum conſederunt.* Euseb. Chronic. & paulò poſt, *Æthiopiam, quæ ſub Ægypto eſt, nunc majorem*

Iudicum appellari, ſcripſit Joan. Poiken, &c.
Æthiopes populi, Æthiopiſſa mulier Æthiopiæ.
Æthiopica, quæ ad Æthiopiam ſpectant.
Æthiopia orientalis, p. 17. v. Arabia.
Æthiopes Macrobii, p. 82. ſive Longævi, qui Africam ad Auſtrale mare incolunt.
Ætoli, p. 208. populi Ætoliæ.
Ætolia regio Græciæ p. 540. quæ cum Acarnania Curetarum patria erat, priùs Hyantis dicta, & in duas ſeparata, quarum prima ad Occaſum Ætolia vetus, altera ad Ortum Epictetus ſive acquiſita dicebatur, ab Acarania versùs Occidentem Acheloo fluvio ſeparabatur; habens ad Aquilonem Athamanes & Perrhoebios; ad Orientem Locros Ozolas; ad Auſtrum Ionium mare & ſinum Corinthiacum.
Ætulana & *Ætulia* p. 219. regio Armeniæ minoris ad Septentrionem, ut refert Ptolemæus Geog. lib. 5. cap. ſeptimo, unde in Juſtini exemplaribus ſic legendum dicit Uſſerius.
Africa, regio una è tribus Orbis partibus: ſecundò, Africa propriè dicta, inter Mauritaniam ad Occidentem & Cyrenaïcam ad Orientem dicta Zeugitana: tertiò tandem, quæ propriè dicta, inter Numidiam ad Occaſum & Byzacenam regionem ad Ortum, quod nunc eſt regnum Tuneranum penè complectens.
Africa utraque, pag. 533. de Africa ſermo eſt ſecundo & tertio ſenſu.
Afer Africæ indigena.
Africanus, ad Africam ſpectans.
Africum mare, p. 408. pars Mediterranei maris, quæ Africam alluit.
Agaba p. 400. Caſtellum, aliàs Gabatha dictum, in tribu Ephraim ſitum ad Orientem.
Agalaſſenſes p. 192. populi Indiæ, circa ſuperiores partes Indi fluminis.
Agalla p. 417. urbs Arabum, quam arbitror eſſe, quæ à ſancto Hieronymo Agallim vocatur, in tribu Ruben, ultra torrentem Arnon, quæ etiam Gallim appellata.
Agar p. 479. oppidum Africæ propriè dictæ, 16. millia paſſuum Thapſo diſſitum.
Agari p. 407. gens Scythica forſan ad Agarum fluvium aut Agarum promontorium, juxta Mæotin paludem habitans.
Agbatana, v. Ecbatana.
Agerenſis ager p. 384. videtur fuiſſe Aſiæ minoris.
Agora p. 94. urbs in Iſthmo Cherroneſi Thraciæ, inter urbem Cardiam ad Meridiem, & Helles ſepulchrum ad Boream.
Agrani p. 554. vide Egrani,
Ἀχρία p. 309. pro hoc vocabulo apud Polybium legat. 92. *ὑπία* legendum cenſet Uſſerius.
Agriani p. 153. & 213. Populi Pæoniæ, inter Æmum montem & Rhodopen degentes; qui Agrianes & Agræi dicti necnon Agrii.
Agriaſpa v. Arimaſpi.
Agris p. 191. populi iidem, qui ſuprà Agriani.
Agrippias, vide Anthedon.
Ahava fluvius p. 104. in tabulis noſtris Geographicis ſacræ Scripturæ ſuprà probavimus, Ahava fluvium eundem eſſe cum Tigri fluvio.
Ai ſive *Aias*, p. 23. in vulg. editione Joſuæ, cap. 7. *Hai*, civitas Regia ad Orientem Bethel; erat in tribu Benjamin; Joſepho *Ada*, S. Hieron. *Agai*.
Aialonis convallis p. 23. contigua valli Terebinthi, prope Aialon levitarum civitatem, in tribu Dan poſitam.
Alabandenſes, p. 273. & Alabandeni p. 313. cives urbis Aſiæ minoris, cui nomen Alabanda in Caria ſitæ, non procul à Mæandro fluvio; hodie Turcis *Eblebanda*: duas Alabandas in Caria collocat ſolus Stephanus Byzantius.
Alalia p. 78. urbs inſulæ Corſicæ, quæ poſteà Alaria, dein Aleria, & corrupto vocabulo *Valeria*, à Phocæenſibus condita, ad littus orientale inſulæ cujus locus nunc *Aleeria diſtructa* vocatur.
Alani p. 611. populi Sarmatiæ Europæ, non longè à Palude Mæotide incolentes, Roxolanis finitimi; quorum regio Alania, quæ Lithuaniæ parti reſpondet.
Alba p. 488. urbs Galliæ Ciſalpinæ, quæ Alba Pompeia, ad Tanarum fluvium; nunc etiam *Alba* à ducatu Montisferrati avulſa, ſub ditione Ducis Sabaudiæ.
Albani, p. 174. & 401. populi Albaniæ.
Albania regio Aſiæ, Iberos habens ad Occidentem, Caſpium mare ad Orientem; Caucaſum montem ad Aquilonem, Armeniam majorem ad Auſtrum, hodie vulgò *la Zuirie*. p. 417.
Albanus mons, p. 419. & 438. per duo milliaria, ab Alba antiqua ſeu nova *Albano* ad caſtellum Gandulphi ſe extendens, vulgò *monte Albano* tredecim milliariis Româ diſtans versùs Orientem.
Albus pagus pag. 553. maximum Nabatæorum emporium, inquit Strabo lib. 16. p. 537. in Arabia felici, ad ſinum Arabicum.
Alejus campus, pag. 156. in Cilicia juxta Tharſum urbem versùs Aquilonem apud Pyramum fluvium.
Alema in Alemis, pag. 320. in vulgata editione, I. Machab. 5. verſ. 26. in Alimis, civitas Galaaditidis regionis, in tribu Gad, prope ſaltum Ephraim, ad Meridiem.
Alepſus, v. Calipſus.
Alexandri aræ ad Iſſum p. 454. inter Ciliciam & Syriam prope Iſſum urbem; ubi Darius fuit ab Alexandro debellatus.
Alexandri caſtra, pag. 161. Ægypti regio ſic appellata, quæ videtur fuiſſe inter Gazam & Peluſium; diverſa ab Alexandri caſtris, apud Ptolemæum Geogr. lib. 4. cap. 5. in Lybiæ regione Hammoniaca.
Alexandria, pag. 161. quæ cognomento magna; ſive Alexandria in Ægypto inter mare Ægyptium & Mariam ſive Marcotidem paludem, in cujus parte maritimâ vicus erat Rhacotis dictus; ad occidentalius Nili fluvii oſtium; ab Alexandro condita, à Græcis per excellentiam Πόλις dicta; nunc à Turcis, quibus paret, *Scanderia*.
ALEXANDREA p. 273. denarii argentei inſcriptio, prælaudatæ Alexandriæ.
Alexandrinus, p. 25. Alexandriæ civis.
Alexandrenſes, p. 267. & 268. qui Troadem incolebant; Alexandria enim locus erat in Ida Troadis monte, ut aſſerit Timoſthenes à Stephano Byzantio citatus, ipſa nihilominus urbs Troas in cognomine Troade, Alexandria vocabatur; nunc *S. Maria* dicitur & à Turcis Caraſia.
Alexandria ad Caucaſum montem, pag. 176. qui à quibuſdam Paropamiſus appellatur, ſub ejus radicibus ad portam, quà in Mediam via aperitur, & p. 183. Superato Caucaſo ad Alexandriam (pervenit Alexander) quam apud Paropamiſadas conſtruxerat; eſt apud Steph. Byzantium decima ſeptima, in Sogdiana regione; ad Oxum fluvium, ut ait Ptolemæus, lib. 6. Geog. cap. 12.
Alexandria ad Indum ab Alexandro condita, ubi Gentes Sodræ (apud Arrianum Sogdæ) & Maſſani in Strabone Maſſiani, p. 196.

Digitized by Google

INDEX GEOGRAPHICUS.

Alexandria apud Oritas pag. 199. ubi priùs Rhambacia pagus, cum portu fluctibus tuto & commodo.

Alexandria ad Tanaim condita pag. 176. ipsa est apud Steph. Byzantium 18. de qua Ptolemæus lib. 3. Geogr. cap. 5. Plinius lib. 6. cap. 16. sic ait: *Flumine Iaxarte quod Scythæ Syrin vocant, Alexander militesque ejus Tanain putavere esse.* sicque hæc Alexandria fuit ad Iaxartem condita.

Alexandrium castellum elegans in montis vertice positum, In Judæa pag. 396. & 426. in dimidia tribu Manasse, quæ intra Jordanem, juxta Coreas & Macharuntem, in finibus Arabum, de eo adhuc p. 437.

Alinda pag. 149. & 153. urbs Cariæ munitissima & mediterranea, eaque Halydea Plinii. & Alymna, pag. 284.

Αλησιεῦσι p. 218. civis urbis Illyriæ, cui nomen, teste Stephano Byzantio; Alcomenæ.

Allobroges Galli, p. 578. populi Galliæ, qui versùs meridiem Isera fluvio; versùs Occasum Rhodano amne, versùs Aquilonem eodem fluvio ac lacu Lemano; ab Ortu Alpibus concluſi; quorum Vienna Metropolis; nunc regio Viennensis territorium partem Sabaudiæ, partem quoque Delphinatûs complectitur.

Allophyli, p. 322. vide Philistæi: sic etiam Alienigenæ passim in Scripturis sacris appellantur.

Almon Diblathaim, p. 20. quæ & Beth-Diblathaim, Num. cap. 33. vers. 46. in vulgata editione Helmondeblathaim, quadragesima statio filiorum Israël, non longè ab urbe Madian; posteà in tribu Ruben.

Alpes, p. 266. montes notissimi Galliam ab Italia semoventes, à mare Mediterraneo ad Adriaticum protensi; & variis nominibus pro regionum quas dirimunt varietate nominati; communiter verò à Gallis *les Alpes*, à Germanis *Alpen*, ab Italis *Alpi*.

Alush pag. 14. in vulgata editione, Num. cap. 33. versu 11. *Alus*, decima statio filiorum Israel inter Daphca & Raphidim, in terra Madian, in deserto.

Alymna, v. Alinda.

Amalekitarum regio, p. 6. quæ Amalecitis dicta, ad mare Rubrum usque protensa; in deserto Pharan, Judææ, seu terræ promissionis ad Meridiem; Madianitarum regioni contermina, in Arabia Petræa.

Amanica Pylæ p. 156, Portæ sive angustiæ quibus è Cilicia in Syriam iter aperitur, ab Amano monte, cui subjacent sic appellatæ.

Amanus mons, pag. 247. & 454. ad Orientalem Ciliciæ partem situs, illamque à Syria separans; olim græco vocabulo Melantius dictus, nunc quoque mons niger, ab Italis *Monte nero* nominatur.

Amasea, p. 398. urbs Ponti, Strabonis patria, qui eam fusè describit, l. 12. pag. 386. ita erat ad Irim fluvium, nunc vulgò *Amasia*.

Amastris, pag. 244. & 399. urbs maritima Paphlagoniæ ad Pontum Euxinum, ab Amastri condita, ad ostia fluminis Parthenii, nunc vulgò *Famastro*.

Amatha, pag. 571. castrum ad Jordanem situm, illud haud dubiè quod Adrichomius, pagina 75. collocat, in dimidia Tribu Manasse ultra Jordanem.

Amathitis, regio in extremis Chananææ finibus, pag. 342. quæ alio nomine regio Emath, à civitate cognomine, in septentrionali parte tribus Nephthali.

Amathus castrum ad Jordanem, pag. 363. in dimidia tribu Manasse trans Jordanem, de quo Adrichomius, p. 75. n. 9.

Amathusii, p. 89. & 231. cives urbis insulæ Cypri, cui nomen Amathus, quæ olim etiam toti insulæ nomen dederat; maritima erat ad australem partem sita, nunc vulgò *Limisso*.

Amazonum terra, p. 388. & Amazones, p. 174. mulieres artem exercentes militarem, quæ regionem Asiæ minoris circa Thermodoontem fluvium usque ad Phasim amnem incolebant; illis aliæ adhuc ab Authoribus mansiones assignantur.

Ambraciota, p. 151. cives urbis Thesprotiæ, cui nomen Ambracia, super Arachum fluvium sitæ, paucis stadiis ab intimo recessu sinus ab ea denominati, nunc *Ambrachia*, vulgò *Larta*.

Ambracius sinus in Thesprotia Epiti regione, nunc vulgò ab Italis *Golpho di Larta*. p. 535.

Ambri populi Indiæ, vide Malli.

Amisus, p. 231. & 289. urbs Paphlagoniæ maritima ad Pontum Euxinum, Athenienium colonia, nunc *Simiso*, dicta, à Turcis *Amid*, aut *Hemid*.

Amiseni & Amisenses, præclaudatæ urbis incolæ.

Ammonis Jovis Oraculum, p. 82. situm in mediis Libyæ terris ne dixerim arenis, Strabo. lib. 1. p. 34. putat locum olim fuisse maritimum; etiam per H. Hammonis appellatur.

Ammonii, ejusdem loci sive urbis incolæ.

Ammonitæ, p. 20. populi quorum regio,

Ammonitis; trans Jordanem ad Septentrionem Torrentis Jaboc; quorum Metropolis Rabath, partem illius regionis incoluit dimidia tribus Manasse; erat ab Austro Moabitis, ab Ortu Arabibus, ab Aquilone Cœlesyriis contermina.

Amnia, pag. 368. Asiæ minoris fluvius, circa Bithyniam.

Amorai, pag. 20. populi trans Jordanem inter Torrentes Jaboc & Arnon & deserto concluſi; pòst in tribu Gad.

Amorgus, pag. 224. insula una Cycladum, quam Strabo lib. 10. pag. 336. inter Sporades numerat, retento hoc nomine pluribus aliis olim donata fuit; tres urbes priùs, nunc tria castella possidet.

Ampe, pag. 91. urbs ad mare quod Rubrum vocatur sita, ubi fluvius Tigris eam præterfluens exit in Mare; ubi nunc urbs *Bassora* alias *Balsera* in sinu Persico, vulgò *del Catif* dicto.

Amphipolis, pag. 90. urbs Macedoniæ in Thraciæ, cui a quibusdam assignatur, confinis, posteà à Græcis Chrysopolis dicta ad ostia Strymonis fluvii, in sinu Strymonico, nunc vulgò *Amphipoli*, *Christopoli*, Turcis *Emboli*.

Amphipolita, Amphipolitanus & Amphipolites; gentile nomen civis præclaudatæ urbis.

Amphissenses, pag. 508. civis urbis, cui nomen Amphissa, Locrorum Ozolarum in Græcia, ad fluvium cognominem, in Crisæo campo ut Strabo refert lib. 9. pag. 294. ibidem nunc *Lambino* vicus.

Anabus, (Josuæ c. XV. v. 50.) in vulg. edit. Anab. civitas in monte sita, in finibus Eleutheropoleos.

Anæa, pag. 120. & 123. urbs Cariæ maritima.

Anæi, Anæorum urbis cives.

Anagnia, pag. 325. urbs olim Latii, in monte posita, Hernicorum caput, nunc vulgò *Anagni* in *Campagna di Roma*.

Anagninus, Anagniæ civis.

Anagrana, pag. 554. locus Arabiæ Felicis, ita Strabo lib. 16. pag. 538. in ejus codicib. MSS. legitur τὰ νάγρανα, ut proinde fortè lir aut Negran aut Egran, de quo infrà, quod liquet ex prioribus Strabonis verbis.

Anava, pag. 93. Phrygiæ urbs, ita Herodotus lib. 7.

cap. 30. inter Celænas & Coloſſas ejuſdem Phrygiæ urbes.

Anchialus, pag. 47. & 155. potiùs Anchiale, urbs Ciliciæ maritima, inter Tarſum & Zephyrium, de qua Strabo lib. 14. p. 462.

Ancyra, pag. 155. & 285. urbs Galatiæ primaria, non longè à Gallo fluvio, in edito loco ſita, hodie vulgò *Angara*, Anguri, vel *Enguri*.

Ancyranus, Ancyræ civis.

Andacena urbs; pag. 183. urbs, quæ Andaca dicta, in India atque ad originem ut videtur Indi fluvii.

Anderica, p. 93. Stathmus ſive manſio, quam Gallicè vulgari nomine *une couchée* vocitamus, in Ciſſia regione, ducentis ac decem ſtadiis à Suſis civitate diſtans. Ita Herodotus lib. 6. cap. 119.

Andriaca, pag. 501. & Andriace, pag. 275. urbs Lyciæ maritima & Myrenſium navale.

Andreſta v. Adraiſtæ.

Andrii, pag. 96. cives urbis & inſulæ Andros.

Andros ſive Andrus inſula, pag. 88. una è Cycladibus Euboeæ vicina, quam ad occaſum habet, ſicut Tenum inſulam ad ortum; variis olim appellata nominibus; nempe Antandros, &c. nunc vulgò *Andro* ſive *Andria*.

Andro, pag. 458. legendum Arado v. hoc verbo.

Anemurienſis civitas & vicinum

Anemurium promontorium; pag. 275. in Cilicia aſpera ſive Montana, hodie vulgò *Stalemura*.

Anglodunacenſis, pag. 69. inſtitutum eſt Duaci (quæ urbs eſt & Academia litteraria Comitatus Flandriæ, ad Scarpûm fluvium, vulgo *Douay*) Anglorum ſeminarium cujus aſcetas arbitrot ab Uſſerio Anglo-Duacenſes appellatos.

Anguſtia Ciliciæ v. ſuprà Amanicæ Pylæ.

Anneſus, pag. 554. urbs felicis Arabiæ à Gallo deleta, ut refert Plinius.

Antandrus, pag. 130. urbs Phrygiæ minoris, maritima, inter Sceptim & Adramytium.

Antandrii, ejuſdem civitatis incolæ.

Anthedon, quæ poſteà ab Herode Agrippias dicta, pag. 363. & 547. urbs Palæſtinæ maritima, à Gaza viginti circiter ſtadia diſtans.

Anthemuſias, pag. 613. urbs Meſopotamiæ, in ejuſdem regionis haud dubiè parte quæ à Ptolomæo lib. 5. cap. 18. Anthemuſia nominatur.

Anticragus, pag. 410. mons præceps in Lycia, in quo Carmyleſſus oppidulum aut caſtellum, de quo Strabo lib. 14. pag. 458.

Antigonia, pag. 238. urbs ſuperioris Syriæ prope Antiochiam juxta Orontem fluvium, de qua Strabo lib. 16. pag. 516. ab Antigono condita anno Mundi 3698. à Seleuco ſolo æquata anno 3704. poſteà reſtructa, de ea enim pag. 453. ad an. 3953.

Antilibanus mons p. 21. & 159. à Mare Syriæ in Ortum uſque ad Arabiam deſertam protenſus; quem ibi accolebant Arabes, Syriam à promiſſionis terra diſterminans.

Antiochi vallis ſeu Pharanx, pag. 380. civitas in viâ Trachonitidis, ultra Jordanem in dimidia tribu Manaſſe.

Antiochia, pag. 243. cognomento magna, quæ juxta Daphnem ſive Epidaphne dicta, totius Syriæ metropolis, quam Seleucus condidit anno Mundi 3704. ad Orontem fluvium, juxta Silphium montem, è regione Jopoleos, ubi anteà vicus erat, cui nomen Botzia, hæc civitas nunc *Antachia* nominatur.

Antiochenus ejuſdem civitatis incola.

Antiochia Mygdonica &

Antiochia in Mygdonia, vide infrà Niſibis.

Antiochia Piſidiæ, pag. 625. civitas regionis Minoris Aliæ (cui hodie nomen tribuit) primaria ſeu metropolis, mediterranea vulgo *Tachia*, necnon *Antiochia*.

Antipatris, pag. 562. in Campo Capharſabæ ſive Capharſalama non longè à mari Mediterraneo, in dimidia tribu Manaſſe, quæ demum *Arſur* dicta, nunc tantùm villa cui nomen *Aſſur*.

Antiſſa, pag. 313. urbs in inſula Lesbo, ad Septentrionalem partem poſita.

Antium, pag. 436. urbs quæ etiam Antheia & Antia dicta, Volſcorum caput, locus adhuc *Antio vecchio* vocatur, prope promontorium, cui nomen *capo d'Anzio* 20 milliariis ab oſtiis Tiberinis verſus Auſtrum diſtans.

Aorni, pag. 176. urbs inter maximas Bactrianæ urbes cum arce.

Aornus petra, pag. 185. præſidium munitiſſimum cujus ambitus teſte Diodoro Sicul. ſtadiorum erat 100, altitudo 16. teſte Arriano, ambitus ſtadiorum 200, altitudo 11. Radices ejus ad Meridiem Indus fluvius non procul à fontibus alluebat. de ea Strabo lib. 15. p. 473.

Aorſi, pag. 628. gens Scythica, cui Strabo lib. 11. pag. 349. duas ſedes aſſignat, primam ad littus maris Caſpii, ſecundam patriâ ejectis ad Tanaim fluvium; illos in Sarmatia collocat Ptolemæus Geogr. lib. 3. cap. 5. inter Agathyrſos & Pagyritas.

Apamea, pag. 163. & 326. urbs Syriæ, quæ à quibuſdam Cœleſyriæ aſſignatur; ad Orontem fluvium, à cujus aquis quia ferè penitùs cincta, peninſula ſive Cherſoneſus Syriæ fuit appellata; quam etiam Macedones Pellam vocaverunt, de ea Strabo lib. 16. p. 517. hodie vulgò *Hamem* ſive Hama.

Apamea, pag. 278. urbs minoris Phrygiæ, quæ p. 283. juxta Celænas, veriùs priùs Celænæ, poſteà Cibotis dicta, in radice montis Signiæ, ad oſtia Marſyæ fluvii, ubi Mæandrum ingreditur, nunc vulgò *Apamia*; de ea pag. 284.

Apamea, pag. 391. urbs Bithyniæ, priùs Myrlea; Pruſiadi urbi vicina, maritima ad Propontidem, reſumpto priori nomine hodie *Myrlea* nominatur.

Apamia ſic ſæpe Apameæ vocitantur.

Apamenſes, Apamæus, Apamenus, Gentilia harum urbium nomina.

Aphaca civitas in fine operis eſt Aphæci turris, de qua Joſeph lib. 2. de bello Jud. cap. 23. in tribu Ephraim; inter montana Ephraim & mare, non longè ab Antipatride.

Apharſakita, pag. 86. in vulg. edit. Arphaſachæi, qui erant trans flumen (Euphratem) Eſdræ primo cap. 5. verſ. 6. an ſit nomen familiæ aut loci, diſcerni non poteſt, nam pro hac voce apud ſeptuaginta legitur, *Judices in Cœleſyria & Phœnice*.

Aphekum, pag. 29. in vulg. edit. 1. Reg. c. 29. v. 1. Aphec. urbs Regia in tribu Iſſachar.

Apherima Toparchia pag. 541. & civitas in Occidentali parte tribus Ephraim, in finibus Samariæ & Judææ; conſule notas noſtras Geographicas in ſacram Scripturam.

Aphrodiſias, pag. 251. urbs Ciliciæ cum portu, in regione quæ Cetis dicta, ut ait Ptolem. Geogr. lib. 5. cap. 8. inter Celenderim ad occaſum & Sarpedonem ad ortum, hodie S. *Theodoro*.

Aphrodiſias, pag. 281. urbs Cariæ, ſive mediâ inter Cariam & Lydiam, inter Mæandrum fluv. ad occaſum, & Lycum amnem ad ortum; hæc urbs poſteà teſte Stephano Byzantio (cap. Megale) fuit Megale ſeu Megalopolis appellata.

Aphrodiſienſes, harum urbium incolæ.

Apia campus, p. 266. circa Æolidem in Aſia minori.

Apis, pag. 327. locus cum portu in Libya, cui vicinum Parætonium verſùs Orientem, de eo Ptolem.

Mr. Hodgkinson's Experiments and Observations on the Transmission of Motion by Endless Chains. 1

Mr. Hodgkinson's Experiments and Observations on the Transmission of Motion by Endless Chains. 2

Mr. Hodgkinson's Experiments and Observations on the Transmission of Motion by Endless Chains. 3

Mr. Hodgkinson's Experiments and Observations on the Transmission of Motion by Endless Chains. 4

Mr. Hodgkinson's Experiments and Observations on the Transmission of Motion by Endless Chains. 5

Mr. Hodgkinson's Experiments and Observations on the Transmission of Motion by Endless Chains. 6

Mr. Hodgkinson's Experiments and Observations on the Transmission of Motion by Endless Chains. 7

Mr. Hodgkinson's Experiments and Observations on the Transmission of Motion by Endless Chains. 8

Mr. Hodgkinson's Experiments and Observations on the Transmission of Motion by Endless Chains. 9

Mr. Hodgkinson's Experiments and Observations on the Transmission of Motion by Endless Chains. 10

Mr. Hodgkinson's Experiments and Observations on the Transmission of Motion by Endless Chains. 11

Mr. Hodgkinson's Experiments and Observations on the Transmission of Motion by Endless Chains. 12

Mr. Hodgkinson's Experiments and Observations on the Transmission of Motion by Endless Chains. 13

Mr. Hodgkinson's Experiments and Observations on the Transmission of Motion by Endless Chains. 14

Mr. Hodgkinson's Experiments and Observations on the Transmission of Motion by Endless Chains. 15

Mr. Hodgkinson's Experiments and Observations on the Transmission of Motion by Endless Chains. 16

Mr. Hodgkinson's Experiments and Observations on the Transmission of Motion by Endless Chains. 17

Mr. Hodgkinson's Experiments and Observations on the Transmission of Motion by Endless Chains. 18

Mr. Hodgkinson's Experiments and Observations on the Transmission of Motion by Endless Chains. 19

Mr. Hodgkinson's Experiments and Observations on the Transmission of Motion by Endless Chains. 20

Mr. Hodgkinson's Experiments and Observations on the Transmission of Motion by Endless Chains. 21

Mr. Hodgkinson's Experiments and Observations on the Transmission of Motion by Endless Chains. 22

Mr. Hodgkinson's Experiments and Observations on the Transmission of Motion by Endless Chains. 23

Mr. Hodgkinson's Experiments and Observations on the Transmission of Motion by Endless Chains. 24

Mr. Hodgkinson's Experiments and Observations on the Transmission of Motion by Endless Chains. 25

Mr. Hodgkinson's Experiments and Observations on the Transmission of Motion by Endless Chains. 26

Mr. Hodgkinson's Experiments and Observations on the Transmission of Motion by Endless Chains. 27

Mr. Hodgkinson's Experiments and Observations on the Transmission of Motion by Endless Chains. 28

Mr. Hodgkinson's Experiments and Observations on the Transmission of Motion by Endless Chains. 29

Mr. Hodgkinson's Experiments and Observations on the Transmission of Motion by Endless Chains. 30

Mr. Hodgkinson's Experiments and Observations on the Transmission of Motion by Endless Chains. 31

Mr. Hodgkinson's Experiments and Observations on the Transmission of Motion by Endless Chains. 32

Mr. Hodgkinson's Experiments and Observations on the Transmission of Motion by Endless Chains. 33

Mr. Hodgkinson's Experiments and Observations on the Transmission of Motion by Endless Chains. 34

Mr. Hodgkinson's Experiments and Observations on the Transmission of Motion by Endless Chains. 35

Mr. Hodgkinson's Experiments and Observations on the Transmission of Motion by Endless Chains. 36

Mr. Hodgkinson's Experiments and Observations on the Transmission of Motion by Endless Chains. 37

Mr. Hodgkinson's Experiments and Observations on the Transmission of Motion by Endless Chains. 38

Mr. Hodgkinson's Experiments and Observations on the Transmission of Motion by Endless Chains. 39

Mr. Hodgkinson's Experiments and Observations on the Transmission of Motion by Endless Chains. 40

Mr. Hodgkinson's Experiments and Observations on the Transmission of Motion by Endless Chains. 41

Mr. Hodgkinson's Experiments and Observations on the Transmission of Motion by Endless Chains. 42

Mr. Hodgkinson's Experiments and Observations on the Transmission of Motion by Endless Chains. 43

Mr. Hodgkinson's Experiments and Observations on the Transmission of Motion by Endless Chains. 44

Mr. Hodgkinson's Experiments and Observations on the Transmission of Motion by Endless Chains. 45

Mr. Hodgkinson's Experiments and Observations on the Transmission of Motion by Endless Chains. 46

Mr. Hodgkinson's Experiments and Observations on the Transmission of Motion by Endless Chains. 47

Mr. Hodgkinson's Experiments and Observations on the Transmission of Motion by Endless Chains. 48

Mr. Hodgkinson's Experiments and Observations on the Transmission of Motion by Endless Chains. 49

Mr. Hodgkinson's Experiments and Observations on the Transmission of Motion by Endless Chains. 50

Mr. Hodgkinson's Experiments and Observations on the Transmission of Motion by Endless Chains. 51

Mr. Hodgkinson's Experiments and Observations on the Transmission of Motion by Endless Chains. 52

Mr. Hodgkinson's Experiments and Observations on the Transmission of Motion by Endless Chains. 53

Mr. Hodgkinson's Experiments and Observations on the Transmission of Motion by Endless Chains. 54

Mr. Hodgkinson's Experiments and Observations on the Transmission of Motion by Endless Chains. 55

Mr. Hodgkinson's Experiments and Observations on the Transmission of Motion by Endless Chains. 56

Mr. Hodgkinson's Experiments and Observations on the Transmission of Motion by Endless Chains. 57

Mr. Hodgkinson's Experiments and Observations on the Transmission of Motion by Endless Chains. 58

Mr. Hodgkinson's Experiments and Observations on the Transmission of Motion by Endless Chains. 59

Mr. Hodgkinson's Experiments and Observations on the Transmission of Motion by Endless Chains. 60

Mr. Hodgkinson's Experiments and Observations on the Transmission of Motion by Endless Chains. 61

Mr. Hodgkinson's Experiments and Observations on the Transmission of Motion by Endless Chains. 62

Mr. Hodgkinson's Experiments and Observations on the Transmission of Motion by Endless Chains. 63

Mr. Hodgkinson's Experiments and Observations on the Transmission of Motion by Endless Chains. 64

Mr. Hodgkinson's Experiments and Observations on the Transmission of Motion by Endless Chains. 65

Mr. Hodgkinson's Experiments and Observations on the Transmission of Motion by Endless Chains. 66

Mr. Hodgkinson's Experiments and Observations on the Transmission of Motion by Endless Chains. 67

Mr. Hodgkinson's Experiments and Observations on the Transmission of Motion by Endless Chains. 68

Mr. Hodgkinson's Experiments and Observations on the Transmission of Motion by Endless Chains. 69

Mr. Hodgkinson's Experiments and Observations on the Transmission of Motion by Endless Chains. 70

Mr. Hodgkinson's Experiments and Observations on the Transmission of Motion by Endless Chains. 71

Mr. Hodgkinson's Experiments and Observations on the Transmission of Motion by Endless Chains. 72

Mr. Hodgkinson's Experiments and Observations on the Transmission of Motion by Endless Chains. 73

Mr. Hodgkinson's Experiments and Observations on the Transmission of Motion by Endless Chains. 74

Mr. Hodgkinson's Experiments and Observations on the Transmission of Motion by Endless Chains. 75

Mr. Hodgkinson's Experiments and Observations on the Transmission of Motion by Endless Chains. 76

Mr. Hodgkinson's Experiments and Observations on the Transmission of Motion by Endless Chains. 77

Mr. Hodgkinson's Experiments and Observations on the Transmission of Motion by Endless Chains. 78

Mr. Hodgkinson's Experiments and Observations on the Transmission of Motion by Endless Chains. 79

Mr. Hodgkinson's Experiments and Observations on the Transmission of Motion by Endless Chains. 80

Mr. Hodgkinson's Experiments and Observations on the Transmission of Motion by Endless Chains. 81

Mr. Hodgkinson's Experiments and Observations on the Transmission of Motion by Endless Chains. 82

Mr. Hodgkinson's Experiments and Observations on the Transmission of Motion by Endless Chains. 83

Mr. Hodgkinson's Experiments and Observations on the Transmission of Motion by Endless Chains. 84

Mr. Hodgkinson's Experiments and Observations on the Transmission of Motion by Endless Chains. 85

Mr. Hodgkinson's Experiments and Observations on the Transmission of Motion by Endless Chains. 86

Mr. Hodgkinson's Experiments and Observations on the Transmission of Motion by Endless Chains. 87

Mr. Hodgkinson's Experiments and Observations on the Transmission of Motion by Endless Chains. 88

Mr. Hodgkinson's Experiments and Observations on the Transmission of Motion by Endless Chains. 89

Mr. Hodgkinson's Experiments and Observations on the Transmission of Motion by Endless Chains. 90

Mr. Hodgkinson's Experiments and Observations on the Transmission of Motion by Endless Chains. 91

Mr. Hodgkinson's Experiments and Observations on the Transmission of Motion by Endless Chains. 92

Mr. Hodgkinson's Experiments and Observations on the Transmission of Motion by Endless Chains. 93

Mr. Hodgkinson's Experiments and Observations on the Transmission of Motion by Endless Chains. 94

Mr. Hodgkinson's Experiments and Observations on the Transmission of Motion by Endless Chains. 95

Mr. Hodgkinson's Experiments and Observations on the Transmission of Motion by Endless Chains. 96

Mr. Hodgkinson's Experiments and Observations on the Transmission of Motion by Endless Chains. 97

Mr. Hodgkinson's Experiments and Observations on the Transmission of Motion by Endless Chains. 98

Mr. Hodgkinson's Experiments and Observations on the Transmission of Motion by Endless Chains. 99

Mr. Hodgkinson's Experiments and Observations on the Transmission of Motion by Endless Chains. 100

Arbelitis, pag. 52. & 420. regio circa præclaudaram Arbela urbem Darii clade celebrem; de ea Ptolem. Geogr. lib. 6. cap. 1.

Arbis sive Arabius fluvius, qui Indiæ versùs occasum terminus, ab Aquilone in Austrum decurrens, atque Oritas ab Arabis populis separans, Oceanum Indicum ingreditur.

Arbita sive *Arabita*, *Aribe*, & *Abrita*, nec non Arbies populi, qui suprà Arabii, pag. 199. quorum Arbis metropolis ad Arbim fluvium.

Arcadia, pag. 288. regio in medio Peloponneso sita; inter Achaiam & Argolidem ab Aquilone; Laconiam ad Ortum; Messeniam ad Meridiem, & Elidem ad Occasum: nunc una cum Laconiâ, *Tzacania* nominatur.

Arcades & *Archades*, pag. 110. Arcadiæ populi.

Archelais, pag. 579. vicus plurimis palmetis consitus, in tribu Ephraim, versùs Jordanem; ab Archelao Herodis filio conditus.

Ardachadensis, pag. 587. civitas in Hiberniæ Ultoniâ Provinciâ, Episcopalis, sub Armachana metropoli.

Areopagita, vir denominatus ab Areopago.

Areopagus, locus in colle è regione arcis Athenarum; ubi tribunal judicum integerrimorum concilio famosum.

Arethusa, urbs Judææ mediterranea.

Arethusa, pag. 480. & 519. urbs Syriæ, in Cassiotide regione quam Strabo lib. 16. pag. 518. in Chalcidica reponit; sita erat ad Orontem fluvium, inter Emesam & Epiphaniam; creditur ea, quæ nunc *Fornacusa*.

Argennum promontorium, pag. 272. Ioniæ in Asia minori, è regione Chii insulæ, versùs Aquilonem.

Arginusæ insulæ, pag. 120. Xenophon. lib. 1. Hist. Græc, pag. 146. asserit sitas prope Lesbum insulam, juxta Malea promontorium, è regione Mitylenes urbis. Strabo lib. 13. pag. 424. dicit esse numero tres, easque parvas. Sitæ erant inter Maleam Lesbi, & Caranidem Asiæ promontorium.

Argos urbs, pag. 107. urbs Peloponnesi, olim Phoronicum dicta, Ægialia, & Diplium; ad Inachum amnem, nunc *Argo*, de ea pag. 405.

Argos regio, pag. 19. in Peloponneso, ab Argos urbe nomen adepta, dicitur etiam Argolis; habens ab Occasu Achaiam, ab Austro Arcadiam & Laconiam, ab Ortu & Aquilone mare Græcum.

Argivi, pag. 107. tum urbis Argos, tum Argolidis regionis populi.

Argos, pag. 250. sive Argos ara, alias in Argis, urbs in Isthmo Chersonesi Thraciæ, prope Lisymachiam versùs Aquilonem.

Argob, pag. 21. regio, priùs in Basan, ultra Jordanem; in dimidia tribu Manasse cui fuit data; aquis Merom ab Occasu; à Meridie Jordane; Terrâ Hus ab Ortu; ab Aquilone Trachonitide conclusa.

Argyraspidæ Macedones, pag. 223. non nationis nomen, sed militum scuta argentea gestantium.

Ariadnes mons, pag. 332. Asiæ minoris, ubi Jovis templum, videtur fuisse in Cappadocia.

Ariana, pag. 200. in Asia, quo communi nomine (inquit Usserius) regiones omnes, ab occiduis Indiæ finibus usque protensæ comprehenduntur; de ea p. 545. cujus populi Ariani.

Aribe vide suprà Arbitæ.

Arigæum, pag. 183. urbs circa partes, ut videtur, Indi fluminis superiores.

Aria regio Asiæ, pag. 201. cui ab occasu apud Ptolem. Parthia & Carmania deserta, ab Austro Drangiana, ab Ortu Paropamisadæ, ab Aquilone Asiacœni & Nisæi.

Arii, pag. 174. populi Ariæ, & 628. dicuntur à Dahis Gynde flumine semoti.

Arimaspi, pag. 175. qui Agriaspæ & Evergetæ dicti. hinc constat fuisse populos Drangianæ vicinos & Gedrosiis conterminos, ac planè diversos ab Arimaspis, de quibus Strabo lib. 11. pag. 349.

Arimathæensis Josephus, pag. 604. indigena Arimathææ, loci, ut putatur, prope Lyddam seu Diospolim, inter Jerusalem & Joppen.

Ariminum, p. 488. colonia olim & in ea urbs Æmiliæ, ad Arimini fluminis sese in Adriaticum mare exonerantis ostia, nunc vulgò *Rimini*.

Arioch, v. Erioch.

Arisba, v. Larissa.

Arisba, p. 268. & *Arisbe*, p. 152. vide Abydena regio.

Armachanus ex urbe Armacha in Hiberniæ insulæ Ultonia regione *Armagh* ad *Kasin* fluvium.

Armenia, pag. 57. quæ & *Ararat* dicta, regio Asiæ ampliſſima in duas divisa, majorem videlicet & minorem.

Armenia major, pag. 287. ab Armenia minori & Cappadocia Occasum versùs Euphrate fluvio separata, Iberiam habens ab Aquilone conterminam; Mediam ab Ortu, ab Austro Mesopotamiam, nunc vulgo *Thesro*, *Emmoe* aut *Aremnoe*.

Armenia minor, pag. 287. à majore Euphrate fluvio & Commagena versùs Ortum semota, à Meridie Ciliciam habens, ab Occasu Cappadociam, ab Aquilone Cappadociæ Pontum; continet regiones nunc *Besech*, *Pegian* & *Aladule* dictas.

Armuzia, v. Harmozia.

Arnon, p. 20. fluvius sive Torrens, qui è rupe Arnon ducens originem Amorrhæos à Moabitis separabat, Australiorem postea Tribûs Gad partem ab Arabia dividens, per mediam quasi Tribum Ruben defluit, ac tandem sese in Mare Mortuum exonerat.

Aroer, pag. 20. quæ & Ar Moabitarum, quæ est ante conspectum Rabbæ, urbs supra ripam torrentis Arnon, in confinio Moabitarum, Amorrhæorum & Ammonitarum: possessa primùm à gente Omaiim; deinde à filiis Lot Moabitis, cessit postea tribui Gad, demùm Petra dicta & Metropolis Arabiæ secundæ facta.

Arpadus, pag. 52. infra Arpadum, regionem esse Arbelitida dicit, de quo silent Geographi.

Arpi, pag. 267. Arpinum urbs veteris Latii vulgò *Arpino* in Samnitum confiniis, inter Soram & Aquinum.

Arrhina, pag. 242. seu Arrhene Armeniæ majoris regio, in qua vicini Tigris & Arsania fluvii.

Arsania fluvius, pag. 405. veriùs Arsania, aut Arsanias fluvius majoris Armeniæ, qui per Artaniam lacum transiens, infra Ximara Euphratem amnem ingreditur.

Arsinoe, pag. 245. vide infrà Ephesus.

Arsinoites præfectura sive Nomus in Ægypto, p. 255. ubi metropolis Arsinoe, inter Moeridem lacum & Nilum fluvium.

Artacoana, Artacona sive Chortacana urbs Ariæ regionis primaria, pag. 174. Artacane haud dubiè Ptolemæi, non longè ab Aria lacu.

Artagera, pag. 576. quorum Castellum in Armenia majori situm erat, de quo Strabo, lib. 11. pag. 364.

Artaxata, pag. 287. sive Artaxiasata; Majoris Armeniæ metropolis, in Atropatenes confinibus, super Araxem fluvium, à quo in modum peninsulæ cingitur. quia Hannibalis Carthaginiensis suasu condita sive munita, Armeniorum Carthago agnominata est. hodie vulgò *Teflis* aut *Tiflis*, in Georgia.

Digitized by Google

INDEX GEOGRAPHICUS.

Artemiſium Euboeæ promontorium, pag. 96. ſupra Eſtiæam, Theſſaliam versùs in Septentrionali inſulæ regione.

Artemita, pag. 613. Parthicum oppidum, Strabo lib. 16. p. 512. inſignem aſſerit Aſſyriæ civitatem, quingentis ſtadiis à Seleucia versùs Orientem diſtans.

Arvad oppidum, pag. 173. Hyrcaniæ videtur, circa mare Caſpium.

Arus vicus, pag. 572. videtur eſſe Samariæ regionis, non longè à Samaria urbe.

Aſca urbs, pag. 554. Arabiæ felicis, de qua Strabo lib. 16. pag. 538.

Aſcalon, pag. 62. urbs olim una è quinque Satrapiis Philiſtinorum, maritima, quingentorum & viginti ſtadiorum ſpatio ab Hieroſolymis diſtans, in Palæſtina, hodie vulgò *Scalona*.

Aſcalonita, pag. 27. Aſcalonis civis.

Aſcania Palus, pag. 154. ſive Aſcanius lacus in Phrygia, in eo ſal, quo utuntur accolæ ſuapte natura concreſcit.

Aſheris tribus, pag. 33. ſive Aſeritica tribus ad Aquilonem terræ promiſſionis, ab Ortu tribui Nephthali finitima, ab Auſtro Tribui Zabulon, ab Occaſu Mare concluditur Syriaco & Phœnicio, ab Aquilone monte Libano; Partem Phœniciæ occupans.

Aſhdodus ideſt Azotus, pag. 55. vide infrà.

Aſia major, pag. 214. una ex tribus orbis partibus, ad orientem ſolis poſita.

Aſia minor, pag. 102. prioris pars, quæ ab Aquilone Ponto Euxino, ab Occaſu Mari Ægæo, ab Auſtro Mediterranei maris parte, quæ Pamphilium dicitur, ab Ortu verò terminatur Euphrate fluvio, inter ejus Provincias quædam Aſiæ nomine gaudent nunc vulgò *Anatolia* ſive *Natolia*.

Aſia propriè dicta, pag. 387. pars Aſiæ minoris ad Occaſum, quæ mari Ægæo alluitur; Bithyniam habens ab Aquilone, ab Ortu Phrygiam, ab Auſtro Cariam.

Aſia Lydiaca Aſiæ propriè dictæ pars, pag. 606. in qua Lydia continetur.

Aſia Pergamena Aſiæ propriè dicta pars circa Pergamum urbem.

Aſia continens, pag. 354. alias Epirus Aſiæ, ſic Aſia minor appellatur, & aliquando etiam Cherroneſus dicta eſt, cum ſit mari in modum peninſulæ cincta.

Aſia ſuperior, pag. 218. hac voce uſus eſt Herodotus lib. 1. cap. 95. ut majorem Aſiam exprimeret aut ſaltem ejus præcipuam partem.

Aſianus; ex Aſia oriundus.

Aſiaticum mare, p. 408. quod Aſiam minorem alluit, præcipuè mare Ægæum, cui expoſita eſt Aſia propriè dicta.

Aſinenſis Neo, pag. 127. ex urbe Aſine oriundus; plures fuere hujus nominis urbes, hic ſermo de Aſine Laconica, aut de Meſſenica.

Aſochis, pag. 362. urbs Galilææ in Tribu Zabulon, inter Cana Galilææ & Sephorim.

Aſophon, pag. 362. quæ & Aſephon, urbs in dimidia tribu Manaſſe, intra Jordanem, non longè ab eodem Jordane fluvio.

Aſor campus, pag. 342. prope civitatem olim Regiam Aſor, quæ poſtea fuit in Tribu Nephthali, non longè à finibus tribus Aſer, una ex urbibus Decapoleos, nunc vulgò *Antiopia*.

Aſpendus, pag. 115. urbs Pamphyliæ prope Eurymedontem fluvium, ſexaginta ſtadiis à Mari diſtans, de qua Strabo lib. 14. pag. 459.

Aſpendius, civis Aſpendi.

Aſphaltitis lacus, pag. 7. ſic à Bitumine dictus, & à ſale mare ſalſum, dicitur quoque mare mortuum: inter Tribum Juda ad occidentem & partem tribus Ruben ad orientem; à Stephano Byzantio Mare Zoara dicitur, à Nubienſi Mare Zogar, *Mare Sadum & Amur*.

Aſphar aquæ 319. lacus in Tribu Juda inter Gabaa & Janoe.

Aſpidii, pag. 136. legendum Aſpendii, cives urbis Aſpendi.

Aſpis, pag. 183. populi Indiæ, cis Choen fluvium.

Aſpis, pag. 421. in Ponto Aſiæ minoris regione.

Aſſacani, pag. 184. è ſuperioribus lineis conſtat eoſdem eſſe cum Aſſacenis, pag. 185. adhuc Aſſacani nominantur.

Aſſaceni ſive Aſſacani, pag. 184. & 188. populi Indiæ ultra Guræum fluvium, quorum regionis maxima urbs Maſſaga.

Aſſeſſus, pag. 63. urbs Cariæ non longè à Mileto versùs Auſtrum, ubi olim Minervæ fanum.

Aſſeteri, pag. 193. ſic vocabantur quidam Alexandri milites; & proinde nomen non videtur eſſe alicujus nationis.

Aſſum in vulg. edit. Act. 17. cap. 13. locum eſſe aſſerunt ad oram Auſtralem Cretæ inſulæ; alii vocabulum, adverbiale græcum quod tantùm *prope* ſignificat.

Aſſus urbs, pag. 142. & 149. urbs maritima Aſiæ minoris in finibus Troadis & Myſiæ, inſulæ Lesbo expoſita, quæ etiam teſte S. Hieron. Apollonia fuit appellata hodie *Aſſo*.

Aſſyria, pag. 44. quæ etiam Aturia & Atytia pag. 166. Regio ampla majoris Aſiæ, habens à ſeptentrione majorem Armeniam conterminam, ab ortu Mediam, à meridie Sulianam & Babyloniam, ab occaſu Tigrim fluvium, quo à Meſopotamiâ ſecernitur, hodie *Diarbech*.

Aſſyrii, populi Aſſyriæ, quorum Imperium alias adhuc complectebatur regiones, puta Syriam, Meſopotamiam, Chaldæam, &c. pag. 8.

Aſtaceni, pag. 231. quorum urbs Aſtacus.

Aſtacus, pag. 56. & 258. v. Nicomedia.

Aſtypalæus, pag. 192. incola Inſulæ.

Aſtypalæa dictæ, quam Stephanus Byzantius inter Cycladas, Strabo lib. 10. pag. 336. inter Sporadas recenſet, in mari Carpathio; ſeptem milliariis à Creta inſula ſibi Auſtrali diſtans, hodie *Stampalia*

Atabyrium oppidum, p. 266. vide Thabor.

Atarena regio, pag. 553. & 554. Regio felicis Arabiæ, quæ Nomadum Arabum erat, cujus rex erat Sabus.

Atarna, pag. 130. Atarneus Myſiæ locus, pag. 77. & 117. nec non Atarnum oppidum Myſiæ, in Aſia minori, ad Helleſpontum, è Regione Lesbi.

Atarnis, pag. 91. Provincia ſive regio Myſiæ, circa præfatum oppid. Atarnum.

Ategua, pag. 480. oppidum Hiſpaniæ Bæticæ exciſum, olim prope urbem, quæ nunc *Alcala Real*.

Athenæ, pag. 74. urbs Græciæ clariſſima & Atticæ metropolis atque Academia, ad Iliſſum fluvium, prope ſinum Saronicum, nunc vulgò *Setines* cujus arx Acropolis dicta, pag. 96.

Athenienſes, Athenarum populi.

Athrula ſive Athrulla, pag. 554. inſignis urbs felicis Arabiæ, de qua Strabo lib. 16. p. 538.

Athos mons, pag. 92. & 306. in Thraciæ & Macedoniæ confinibus ſeu potiùs in ipſa Macedonia, in mare Ægæum maxillæ ad inſtar ſeſe extendens; nunc hodie *monte ſanto*, à Turcis *Menaſtir* appellatur.

Athone, pag. 417. urbs Arabum, in Palæſtinâ, ut ex Joſepho Antiq. lib. 14. cap. 2. colligi poteſt.

Of Sheriffs, Coroners, and Constables 271
Of Gaols and Gaolers 272
Of Hundreds 273
Of Tithings 274
Of Shires 275
Of Courts in General 276
Of Courts Baron, Hundred Courts, and County Courts 277
Of the Court of Common Pleas 278
Of the Court of Exchequer 279
Of the Court of King's Bench 280
Of the Court of Chancery 281
Of the Court of Admiralty 282
Of the Courts of Delegates 283
Of the Ecclesiastical Courts 284
Of the Court of Peculiars 285
Of the Court of Arches 286
Of the Prerogative Court 287
Of the Court of Faculties 288
Of the Court of Commissaries 289
Of the Court of Chivalry 290
Of the Court of Vice-Admiralty 291
Of the Court of Policies 292
Of the Court of Conservators 293
Of the Court of Requests 294
Of the Court of Star Chamber 295
Of the Court of Wards and Liveries 296
Of the Court of Marshalsea 297
Of the Court of Pie Poudre 298
Of the Court of Piepowder 299
Of the Court of Conscience 300
Of the Court of Requests 301
Of the Court of Honour 302
Of the Court of Exchequer Chamber 303
Of the Court of Exchequer Chamber 304
Of the Court of Exchequer Chamber . . . . .

INDEX GEOGRAPHICUS.

Barce, pag. 198. urbs ab Alexandro condita circa oſtia Indi fluvii, forſan Barace urbs in inſula cognomine, ad ejuſdem fluminis oſtia, de qua Ptolem. Geogr. lib. 7. cap. 1.

Barcenſes, pag. 215. prælaudati Libyæ Barcæi.

Bargylia, pag. 272. plurali num: quæ & Bargyla, urbs Cariæ, quam Andanum vocabant Cares, inter Jaſſum & Myndum, mari Ægæo expoſita. de ea Ptolem. lib. 5. cap. 2.

Bargyliticus ſinus, maris receſſus prope Bargylia urbem, qui ab Jaſſo etiam Jaſticus appellatur.

Baſan, pag. 21. Regnum ſeu regio, quæ priùs terra Raphaim, ideſt Gigantum, dicta, trans Jordanem, data poſteà dimidiæ Tribui Manaſſe: ejus termini à Meridie torrens Jaboc, ab Occaſu Jordanis fluvius, ab Aquilone montes Libani & Hermon, ab Oriente Arabia deſerta.

Baſca ſive Baſcama, pag. 343. locus in Galaaditide regione, in Tribu videlicet *Gad*.

Baſilii, pag. 386. id eſt regii populi Sarmatarum in Europa, prope Jazyges; de quibus Strabo lib. 7. p. 212.

Baſira, v. Burſia.

Baſtarnæ, pag. 367. & Baſternarum gens p. 253. Germaniæ priùs populi, ut Cluver. aſſerit lib. 3. Germ. Antiquit. cap. 43. qui ad Danubii oſtia venientes, Peucen inſulam habitarunt, illis terminos aſſignat ab Aquilone Aprum fluvium & Amadocem lacum fluviúmque ex eo defluentem; ab Ortu Pontum Euxinum & Iſtri Oſtia; à Meridie eundem fluvium, ab Occaſu Aſciburgum montem; ibi nunc Podolia, Beſſarabia, Moldavia, & Valachia.

Batana, pag. 167. ἡ Βατάνη ſive ἡ Ἐκβατάνη; locus prope Euphratem, ut ait Stephanus Byzantius, non Ecbatana Mediæ metropolis.

Batanæa, pag. 353. & 370. &

Batanea, pag. 274. & 441. regio trans Jordanem, in dimidia Tribu Manaſſe ſita, Trachonitidi ab Aquilone, Gaulonitidi ab Ortu confinis.

Bathanatii via; pag. 253. tractus circa Danubium fluvium ad confluentes ejuſdem & Sarwitzæ, ſupra oſtium Dravi fluvii; ubi hodie *Bathaſeck*.

Bathyra, pag. 366. urbs in Trachonitide à Babyloniis habitata, ea propter ejus incolæ Babylonii ſunt appellati.

Bazaria regio vel Baſiſtis, pag. 180. regio Scythiæ Aſianæ.

Bazira, pag. 184. urbs opulenta & munita circa Indi fluminis partes ſuperiores.

Bazirenſes prælaudatæ urbis incolæ.

Beatorum Inſula, pag. 82. μακάρων νῆσοι, regio inter Ægyptum & Libyam, ubi Oaſis urbs & aliæ duæ urbes ad inſtar inſulæ in mediis arenis.

Beerſheba, pag. 28. in vulg. edit. primi Regum 8. verſu 2. Berſabee, hæc non videtur Berſabee terminus terræ promiſſionis ad Auſtrum; de qua paſſim in ſcripturis, ſed Berſabee, quæ terminus eſt ſuperioris Galilææ & inferioris, in tribu Zabulon, de qua ibid. Adrichomius.

Beerum, pag. 20. in vulg. edit. num. 21. v. 16. ſes per Beer ſignificata videlicet puteus exprimitur, erat prope Ar ſeu Aroer in finibus Moabitarum.

Beerſheba, pag. 7. terminus terræ promiſſionis ad Auſtrum, in Geraritica regione.

Bela ſeu *Zoar*, pag. 5. in vulg. edit. Geneſ. 14. v. 2. *Rex Bala, ipſa eſt Segor* civitas regia, una è quinque urbibus Pentapoleos, eaque minima, ſola ab incendio liberata, quæ Syriace Zoar dicta, ad oram occiduam maris mortui, poſtea intra fines tribus Juda, tempore S. Hieron. Balezona dicta; poſteà vulgò *Palmer*. Seor vocatur à Luca Holſtenio.

Bellovacenſis, pag. 148. ortus è Bellovaco civitate Belgicæ ſecundæ, in Gallia, quæ nunc vulgò *Beauvais* ad Theram fluv. in inſula Franciæ.

Bene-Jaakan, pag. 18. ſive Beeroth Bene-Jaakan, putei filiorum Jaakanis, in vulgata editione Deuteron. 10. verſ. 6. Beroth filiorum Jacan, in Moſera, ipſa eſt Benejaacan, de qua Num. 33. verſ. 31. inter Moſeroth & montem Gadgad: vigeſima octava ſtatio filiorum Iſraël.

Benjamin ſive Benjaminitica tribus, pag. 25. in mediterraneo terræ promiſſionis ſita, à meridie & occaſu tribui Juda contermina, à ſeptentrione tribui Ephraim, & ab ortu Jordane fluvio à tribu Ruben ſeparata.

Berean, pag. 329. alias Beerzath; apud Joſeph. Antiq. lib. 12. Berzethum locus ſuperioris Galilææ, in tribu Nephthali, prope Arbella.

Berenice, pag. 245. & Bernice pag. 337. urbs Epiri; in Epiri Cherſoneſo, è regione Corcyræ inſulæ.

Berenice urbs Libyæ, pag. 385. urbs una ex quinque Pentapoleos Libyæ, quæ & Heſperides dicta a Ptolem. Geogr. lib. 4. cap. 4, eadem ac Barce, de qua ſupra, verbo Barcæi.

Berœa, Act. 17. verſu 10. urbs Macedoniæ, inter Theſſalonicam & Candavios montes, non longè à Ludias fluvio, in Emathia regione, hodie vulgò *Veria*.

Berœenſis, Berææ incola.

Berrhœa, p. 245. Berthœa p. 323. urbs totius Syriæ maxima; quam aſſerunt eſſe eam, quæ nunc ſub *Alep* nomine celebratur.

Berrhœus, pag. 163. urbis hujus civis.

Berutius, pag. 26. Berytius Beryti civis.

Berytus, 325. & 265. Colonia & urbs Phœniciæ maritima & emporium celebre, hodie vulgò *Baruti*.

Berytius, accola Beryti.

Beſor torrens, pag. 29. Beſor, qui in tribu Juda enaſcens, & per fines tribus Simeon, Auſtrum verſùs defluens, ad urbem Majumam mare Mediterraneum ingreditur.

Bethabara, pag. 587. in vulgata lectione Joannis 1. v. 28. legitur Bethania: Bethaniæ nomine Bataneam de qua ſupra appellatam aſſerit Adrichomius. Bethabara locus erat ad Jordanis Orientalem ripam, in tribu Ruben.

Bethalagan, pag. 331. vide Bethbaſis.

Bethania, pag. 596. oppidum ſeu Caſtellum juxta Jeroſolymam quaſi ſtadiis quindecim, verſùs Orientem, in tribu Benjamin.

Bethbaſis, pag. 331. in vulg. edit. primi Machab. 1. verſu 62. Bethbeſſen, apud Joſephum Bethalagah, civitas in deſerto, forſan deſerto *Quarentana*, in tribu Benjamin.

Beth-Dagon, pag. 338. id eſt Domus Dagon, Idoli fanum apud urbem Azotum, de qua ſupra.

Beth-Diblathaim, v. Almon Diblathaim.

Bethel, pag. 6. antea Luzi in vulg. edit. Luza civitas, quæ proinde ſæpius Bethel-Luza dicta, olim Regia, poſtea data tribui Benjamin. Bethel domum Dei ſignificat, ſed cum à Jeroboam mons in quo ſita erat Idolis pollutum fuiſſet, dicta eſt Bethaven id eſt domus Idoli.

Bethelita, pag. 34. col. 2. civis Bethel.

Bethesda piſcina, pag. 563. apud urbem Jeroſolymam, quæ in novo teſtam. Piſcina probatica appellatur.

Beth-horon, pag. 328. & Bethoron pag. 627. civitas, quæ Bethoron inferior dicta, ad ſuperioris diſcrimen, in tribu Benjamin, hodie *Bethar*.

Aſcenſus Beth-horonis in Judæa, pag. 316. ſermo hîc eſt de prælaudata Beth-horon.

INDEX GEOGRAPHICUS.

Beth-Jeshimoth, pag. 21. quæ etiam Beth ſimoth, & Beth-ſimon, civitas in Campeſtribus Moab, ad Aquilonem, quæ poſteà in tribu Ruben.

Bethlehem & Bethlehemum, pag. 9. & 28. Judææ, quæ urbs Davidis, quæ in Scripturis Lehem & Lahem & Ephrata; in tribu Juda 7. milliariis Jeroſolymâ diſtans versùs Auſtrum, Salvatoris Domini Noſtri Jeſu Chriſti nativitate celebris.

Bethlehemita: *civis* Bethlehem.

Bethoron, vide ſuprà Beth-horon.

Beth-peor, pag. 22. in vulgata editione, Deuteron. cap. 34. verſu 6. tantùm, *Phogor*, & ejuſd. Deuter. cap. 4. verſ. 46. fanum Phogor, in terra Sehon regis Amorrhæi. & Joſue 13. verſ. 20. Bethphogor, in Moabitide regione, poſteà in tribu Ruben.

Beth-phage, pag. 597. in vulg. edit. Beth-phage. viculus ſacerdotum Jeroſolymis proximus, ad radices montis Oliveti, Orientem versùs.

Bethſaida, pag. 587. civitas Galilææ, una ex decem Decapolitanæ regionis ad maris Tiberiadis ripam Septentrionalem & Occiduam, in diſtrictu tribus Zabulon, quæ poſtmodum fuit Julias appellata.

Bethſan, pag. 266. & 322. v. Scythopolis.

Bethſhemeshum, pag. 43. urbs tribus Juda, Levitica facta & confugii, quæ in vulg. editione Bethſames dicta, id eſt domus ſolis, fuit etiam Abel magnum, id eſt Planctus magnus appellata.

Bethſhemeshita ejuſdem urbis incolæ.

Bethſura, pag. 317. & 318. civitas Juda, milliario aut quinque tantùm ſtadiis Jeroſolymâ diſtans Auſtrum versùs, in rupe ſita & munitiſſima.

Bethſurani urbis præfatæ cives.

Bethulia aliàs Beth-hogla p. 61. civitas tribus Zabulon in altiſſimo monte poſita, Holophernis oppugnatione, & cæde notiſſima.

Bethzacharia, pag. 322. in vulg. edit. primi Machab. 6. verſu 32. Betzachara, civitas in diſtrictu tribus Juda, ad Aquilonem.

Bendos vetus, pag. 284. Bendos, quod vetus, ſignificat, oppidum Phrygiæ, diei itinere Synnadis diſtans, versùs Galatiam, ideſt Aquilonem versùs.

Bezeth ſive Beth-zetha, pag. 326. in vulg. edit. I. Machab. cap. 7. verſ. 19. *Bethzecha* locus ſitus ad Jordanem, in dimidia tribu Manaſſe, quæ intra Jordanem erat.

Bezetha, pag. 646. vide Cænopolis.

Bithynia, pag. 56. regio Aſiæ minoris, quæ cum Ponto una Provincia effecta (Ponto ad Ortum ſito, Bithyniâ ad Occaſum) terminatur à Septentrione mari Pontico ſive Euxino; ab Ortu Galatiâ, à Meridie Aſiâ propriè dictâ, ab Occaſu Propontide: priùs Bebrycia dicta, etiam Thracia Aſiatica nunc vulgò *Bolli*.

Bithyni, pag. 59. Bithyniæ populi.

Bithynum mare, pag. 18. quod circa Bithyniam.

Boii Galli, pag. 256. populi regionis, quæ nunc vulgò *le Bourbonnois*, cujus urbs Molinæ *Molins* caput, habens ab Aquilone Biturigiam & Nivernenſe territorium, ab Ortu Burgundiam, à Meridie & Occaſu Arverniam.

Bononia, pag. 497. urbs Galliæ Togatæ in Æmilia, quam Rhenus *Reno* amnis foſſâ deductus intùs irrigat, nunc *Bologna*, in Romandiola.

Borrhæa, pag. 422. munitio ſeu receptaculum prædonum, ad Libanum montem, de quo Strabo lib. 16. pag. 520.

Boryſthenes urbs, pag. 61. ad Oſtia Boryſthenis fluvii, ripam videlicet dexteram & occiduam; & ad littus Euxini maris; quæ etiam Olbia appellata fuit; nunc verò *Oczacow*. condita anno Mundi 5149.

Baſcathæa Idida, pag. 61. in vulg. editione, 4. Regum cap. 22. verſu primo *Idida de Beſecath*, apud Septuag. Interp. Βασκαθ. Abulenſis in hunc locum dicit debere intelligi urbem Baſcath, de qua Joſue 15. verſu 39, quæ à S. Hieron. Baſecat appellatur, quæque civitas eſt tribus Juda.

Bœotia, pag. 98. regio Græciæ; cujus limites ab Auſtro Attica & pars ſinus Corinthiaci; ab Occaſu Phocis; ab Aquilone Locri Opuntii; ab Ortu pars maris, quod Euripus appellatur, hodie vulgò *Stramolita*.

Bœoti, pag. 96. Bœotiæ populi.

Bolora, pag. 320. in vulgat. editione I. Machab. cap. 5. verſu 26. Baraſa in textu Græco Bollom, civitas munita & magna, in Galaaditide regione in tribu Gad.

Boſor, p. 320. civitas in tribu Ruben, in terra Campeſtri, ſita juxta deſertum, ut cenſet Adrichomius.

Boſphorus, pag. 371. duo ſunt Boſphori: hîc ſermo eſt de eo, qui

Boſphorus Cimmerius, p. 97. fretum, quod inter Chertoneſum Tauricam ad Occidentem & Sarmatiam Aſianam ad Orientem, & intra Mæotim Paludem ad Septentrionem, ac Pontum Euxinum ad Meridiem, hodie vulgò *Voſpero* ſeu fretum *de Caffa*, nec non Gallicè *la bouche de S. Jean*.

Boſphorani, pag. 560. hujus Boſphori accolæ, ſic quoque pag. 379.

Botrys, pag. 265. & 422. urbs Phœniciæ maritima infra montem Libanum, intra Byblum ad Auſtrum, à qua milliariis quatuor diſtat & Theuprolopon ad Aquilonem. de ea Ptolem. Geog. lib. 5. cap. 15.

Bottiæi, pag. 98. populi Thraciæ, quorum nihilominus regio in Macedonia collocatur, circa Pellam, ad litrus Thermaici ſinus, ſive Theſſalonicenſis.

Botzia vicus, pag. 243. locus, ubi poſtmodum Antiochia Syriæ cognomento magna fuit extructa.

Brachmanum gens, pag. 196. & Brachmanum urbs, p. 193. & 196. non ſolùm Philoſophi, ſed gens quam Ptolemæus lib. Geogr. 7. cap. 1. in India intra Gangem collocat, & eorum urbem Brachme appellat, hæc de qua pag. 193. diverſa eſſe debet à Sindomana, de qua pag. 196.

Branchidæ, pag. 77. & 100. locus, ubi oraculum Apollinis Didymæi in Caria, cujus incolæ Miletum fugerunt, & prope hanc urbem oppidum, ab eis Branchidarum dictum, extruxerunt, de quo pag. 177.

Britannia, p. 450. inſula Oceani Septentrionalis Galliæ vicina; Angliam & Scotiam complectens, quæ à Ptolemæo Albion dicta, nunc vulgo Britannia major.

Brixenſis, in Præfat. civis Brixiæ civitatis, quæ Colonia olim & urbs Cenomanorum in Gallia Ciſalpina, apud Melam fluvium, nunc vulgò *Breſcia*.

Brochi, pag. 263. Caſtellum ſitum in anguſtiis, quæ ad radices ſunt montium Libani & Antilibani. de eo Polyb. lib. 5. Hiſt. pag. 550.

Bruchium, pag. 253. pars urbis Alexandriæ, in qua anno Mundi 3727. Ptolemæus Philadelphus egregiam Bibliothecam inſtituit.

Brunduſium, pag. 285. urbs Italiæ olim in Salentinis, ad Adriaticum mare ſita, nunc vulgò *Brindiſi*, in territorio Hydruntino.

Bruttii, pag. 207. populi Italiæ, ubi nunc Calabria tum citerior tum ulterior; quibus occaſum versùs adjacet Sicilia inſula; versùs Auſtrum ſinus Tarentinus.

Bubacene, pag. 182. majoris Aſiæ regio.

Bubaſtis urbs, p. 60. quæ Bubaſtus, p. 147. urbs Ægypti ad Orientalis Oſtii Nili ripam Orientalem; videtur eſſe, quæ hodie *Azioth*.

Bucephale ſive Bucephalia, pag. 188. urbs ad Hydaſpen Indiæ fluvium, ab Alexandro condita, quæ hodie *Labor*, in Provincia de *Pengab*.

Bumadus ſive Bumellus amnis, pag. 164. & Bumelus p. 166. fluvius Aſſyriæ, ad quem ſitus erat Gaugamela vicus, non longè ab Arbellis.

Burſia, pag. 207. (fortaſſe Baſita Ptolemæi) urbs trans Euphratem olim deſerta, ducentis ſtadiis Babylone diſtans.

Butus ſive Butos, pag. 83. urbs Ægypti & totius Deltæ metropolis, ad Pharmuciacum fluvii Nili oſtium, de qua Ptolemæus lib. 4. cap. 5.

Bybli urbs munitiſſima Ægypti, in inſula Nili Proſopitide poſita p. 105.

Byllis, pag. 491. urbs Elymiotarum in Macedonia, maritima ad mare Ionium ſeu Adriaticum; illam Stephanus Byzant. Illyrio tribuit quia hæc Macedoniæ pars Illyrio pariter attribuitur.

Byzantium, p. 89. urbs Thraciæ ad Boſphorum Thracium, in Europa ſita; quæ poſtmodum Conſtantinopolis appellata, caput Imperii Orientalis effecta eſt; nunc vulgò dicta *Stamboli*.

Byzantii, p. 91. & Byzantini, p. 108. præfatæ urbis accolæ.

C

Cabala, pag. 416. vel Gabala urbs Ciliciæ in Aſia minori.

Cabira numero plurali, p. 393. 395. & 431. urbs Armeniæ minoris, ad latus montis Paryadris, 150. ſtadiis ab Eupatoriâ ſive Magnopoli verſùs Meridiem; in ea fuit Mithridatis Regia, quam Pompeius ad urbis formam adornavit ac Diopolim nominavit. Auxit Pythodoris uxor Polemonis, & Auguſtam nominavit. vide Strabonem lib. 12. pag. 383.

Cabul, pag. 53. in vulgata editione, 3. Reg. 9. v. 13. Chabul, pro qua dictione apud ſeptuag. interpret. eſt vocabulum *terminus*, regio in terra Galilææ, ſive tribu Aſer, viginti oppida complectens, hodie *Zabul*.

Cabulo mons in fine operis, in promiſſionis terra, in quo cæſa ſunt Judæorum duo millia.

Cacheres, v. Caleces.

Cades ſive Cadeſus, p. 342. quæ in tribu Aſer, quam Joſephus Cedaſam, aliàs Cedeſſam nominat.

Cadmea, p. 151. arx urbis Thebarum Bœotiæ, à qua cives nonnunquam Cadmæi ſunt appellari.

Cadra collis, p. 612. apud juga Tauri montis, prope Ciliciam aſperam.

Caduſii, p. 75. & 139. populi, quos Strabo lib. 11. p. 360. dicit habitare Septentrionalem partem Mediæ Atropatene dictæ, prope Auſtrale maris Caſpii littus, regio, quæ nunc *le Schirvan*.

Caduſianum bellum, contra Caduſios.

Canopolis, p. 646. ſive Bezetha, id eſt nova civitas, erat pars quarta civitatis Jeruſalem propriis muris cincta.

Cæſarea, pag. 361, 428. & 555. vulgò Cæſarea Palæſtinæ, maritima, priùs Turris Stratonis dicta; à Veſpaſiano Flavia Colonia prima nominata; intra limites dimidiæ tribus Manaſſe, hodie vulgò *Caiſar*.

Cæſarea, p. 581. urbs Cappadociæ metropolis, priùs Mazaca dicta, quam Tiberius Imp. Cæſaream appellari voluit, cognomento magna, apud Melæ amnis ortum & Argæi montis radices, hodie vulgò *Tiſaria* & *Caiſar*.

Cæſarea Philippi, pag. 592. ipſa eſt, quæ priùs Lais ſeu Laiſa dicta, poſteà Dan, deinde Paneas & Dioſpolis, pòſt Cæſarea Philippi, tandem Neroniæ, ad fontes Jordani fluvii, in finibus Cœleſyriæ & ad montis Libani radices ſita, nunc exciſa, vulgò *Beliné* ſeu *Belenas*, quibuſdam *Balbec*.

Cæſarea Mauritaniæ, pag. 555. ſive Julia Cæſarea, priùs Iol; aliquando Neocæſarea dicta, Mauritaniæ Cæſarienſis primaria, maritima, nunc *Alger* incolis *Gezeir*.

Cæſareum nemus, pag. 573. ſive Cæſarum nemus, locus ad Tiberim, Romæ vicinus.

Caicus amnis, pag. 94. & 281. & Caycus, pag. 249. fluvius minoris Aſiæ, qui in Myſia decurrens & Pergamum præterfluens, ſeſe in Ægæum mare ad Elaiticum ſinum exonerat.

Caicus ager, Myſorum regio circa Caicum fluvium, pag. 91.

Calabria, p. 584. hîc ſermo eſt de Calabria antiqua, quæ regionem Italiæ Hydruntinam complectebatur, nunc vulgò *Terra d'Otranto* ad mare Adriaticum ſita.

Calamina inſulæ fluctuantes in Lydia non ventis ſolùm, ſed etiam contis, quò libeat impulſæ, p. 370. ex Plin. lib. 2. cap. 95. in Calamena dicto lacu, eadem ac Saltuares; prope erat Nympharum Templum Nymphæum dictum.

Calamus, pag. 265. locus aut urbs Phœniciæ, circa Berytum & Byblum. de ea Polyb. Hiſtor. l. 5. p. 412.

Calauria, pag. 405. inſula parva, quæ etiam Eirene, Anthedonia, & Hypereia, in ea celebre Neptuni fanum, à quo Poſſidonia eſt appellata: ſita in ſinu Argolico, prope Scyllæum promontorium, nunc vulgò *Sidra*. de ea Strabo lib. 8. pag. 254.

Calchedon, vide Chalcedon.

Caleces fluvius, pag. 110. apud Diodorum Cacheres, fluvius Bithyniæ, in Heracleotide regione, prope Heracleam Ponti, in Euxinum mare ſeſe exonerans, quem aliqui volunt eſſe Lycum (Bithyniæ) fluvium.

Calipſus vel Alepſus, pag. 307. urbs Pæonum in Thracia, inter Amphipolim & Samothraciam; de qua vide quæ fuſiùs obſervavimus in Tabul. noſtris Geogr. in Plutarchum.

Callatebus, pag. 93. urbs Aſiæ minoris, de qua Herodotus lib. 7. c. 31. quem ſi legeris, reperies Callatebum in Lydia, ſitam non longè à Mæandro fluvio, inter Colotlas Phrygiæ & Sardeis Lydiæ civitates.

Callatianus, pag. 200. ex Callatia ſeu Callatis oppido Moeſiæ inferioris, ad Pontum Euxinum ſito, prope Tomos verſùs meridiem.

Callinicopolis, pag. 261. legendum ſanè Callinicopolis, urbs Meſopotamiæ a Seleuco condita; forſan Callinicum urbs ad Euphratem.

Callipolis, pag. 155. urbs Cariæ, ſicut omnes aliæ ibidem enumeratæ civitates.

Callirhoe, pag. 569. urbs ultra Jordanem, in Tribu Ruben, quæ priùs Laſa vocabatur, ubi Balnea & aquæ ſalubres, quæ in lacum Aſphaltitem effluunt.

Calpe portus, pag. 127. ſive ad Calpas, in Bithynia, médio itinere inter Heracleam Ponticam & Byzantium, in ſinu Maryandino, quem *Zagara* vocat Pinetus.

Calpia vel Calpitus, p. 289. urbs Bithyniæ, quam eandem cum præfatâ (Calpæ) cenſet Ortelius.

Calvaria locus ſive mons, Hebraicè *Golgotha* aliàs *Goatha*, mediocriter altus, civitati Jeruſalem proximus ad Occidentem & Septentrionem.

Calybes, vide Chalybes.

Calycadnium promontorium, pag. 284. in Cilicia ad Calycadni fluvii Oſtia, Sarpedonio promontorio vicinum.

Calydnii, pag. 93. cives Calydnæ insulæ, Carpathii maris, quam prope Cnidum Cariæ urbem collocant aliqui.

Calyndenſes in Cariâ, pag. 325. Cives urbis maritimæ ad ſinum Glaucum ſitæ, cui nomen Calynda.

Cambaia, pag. 198. urbs hodie ſic dicta, ubi Indus in Oceanum influit, regni cognominis metropolis, emporium nobiliſſimum, quod ea propter Cairum Indiæ nuncupant, ab ea Canthi ſinus & Barigazenus Cambaiæ ſinus appellantur.

Cambaienſes Indi, Regni Cambaiæ populi.

Cambuſis, pag. 554. urbs Æthiopiæ ſub Ægypto, de qua Plinius lib. 6. cap. 29.

Cambyſes fluvius, pag. 419. qui ex Albaniæ Aſianæ montibus enaſcens, atque in Orcum decurrens, Caſpium mare ingreditur, Cyro fluvio vicinus eſt versùs Aquilonem.

Camon, pag. 26. quem Adrichomius civitatem facit, in Galaaditide, in dimidia tribu Manaſſe, quæ ultra Jordanem.

Campania, pag. 485. Regio Italiæ, quæ olim ab Occidente Latium, ab Aquilone Samnites; ab Ortu Apuliam & Lucaniam; ab Auſtro Tyrrhenum mare vicinum habebat; nunc *Terra di Lavoro* cum *Campagna di Roma*.

Campus magnus, qui Eſdrelon & Mageddo, juxta Dothain & Bethſan, in Galilæa, extendebatúrque per tribus Manaſſe, Iſſachar & Zabulon.

Camus, pag. 266. urbs Cœleſyriæ, ut videtur, de qua Polybius lib. 5. Hiſt. pag. 414.

Cana, pag. 535. Cœleſyriæ locus, de quo Joſeph. Antiq. lib. 15. cap. 6.

Cana Galilææ, pag. 587. civitas in tribu Zabulon, inter Ptolemaidem & Carmelum, quæ etiam Chana & Cana minor appellatur.

Canaan terra, pag. 24. & Canaanis terra ſive Regio quæ & Chananæa; ipſa promiſſionis terra, cujus fines ſic Gen. cap. 10. v. 19. *factíque ſunt termini Chanaan venientibus à Sidone Geraram uſque Gazam, donec ingrediaris Sodomam & Gomorrham & Adamam & Seboim uſque Leza*, conſtat dictam quoque Chanaan fuiſſe Hebræorum terram.

Canaani, ſive *Chanane* populi terræ Canaan.

Canæ, pag. 279. ſive Canæ, urbs Myſiæ maritima, non longè à Pergamo & finibus Æolidis.

Canopus, pag. 161. urbs Ægypti ad Nili oſtium Heracleoticum, 120 ſtadiis Alexandria diſtans versùs orientem, quam nunc *Bochir* aut *Bichieri* vocat Zieglerus.

Cantaber, pag. 554. Cantabri, pag. 551. populi Hiſpaniæ, ad fontes Iberi fluvii & Oceanum Septentrionalem, quorum regio partem Aſturiarum, Biſcaiam & Guipuſcoam complectitur.

Canuſium, pag. 457. urbs Italiæ, in Apulia Peucetia; exciſa, prope quem locum extructa alia eſt *Canoſa* dicta, ad Aufidum *Ofanto* fluvium, in territ. Barienſi.

Capadocia & *Cappadocia*, pag. 76. Regio minoris Aſiæ, habens à Septentrione Pontum Euxinum, ab Ortu minorem Armeniam, à Meridie Taurum montem, quo à Cilicia & Pamphylia ſubmovetur; ab Occaſu Galatiam; nunc regiones continet *Tocat*, *Sevas* & *Genreh*.

Cappadoces, pag. 76. Syri à Græcis ſunt nominati; forſan quia Cappadoces in Syriam ſive Paleſtinam migraverunt, ut conſtat ex Deuter. cap. 2. v. 23. & hinc in Patriam aliqui ex eis regreſſi.

Capadocicus, qui ad Cappadociam pertinet.

Capernaumum, pag. 589. in vulg. editione Math. cap. 4. & cap. 13. Capharnaum civitas una ex urbibus Decapoleos, Galilææ metropolis, in finibus tribuum Nephthali & Zabulon, ad ripam dextram & occiduam fluvii Jordanis, ubi mare Tiberiadis ingreditur.

Capharſaba ſive *Capharſalama*, pag. 562. Campus, ubi Antipatris, cujus ſitum vide ſuprà hoc verbo.

Capharſalama, pag. 328. idem campus, ut dictum eſt, qui *Capharſaba*.

Capra fluenta, pag. 121. vide ſuprà *Ægo potamos*.

Capreæ, pag. 612. inſula Tyrrheni maris, è regione Promontorii Minervæ, à Surrento octo millibus paſſuum diſtans, Tiberii arce & ſeceſſu nobilis, quæ nunc vulgò *Capri*.

Caprima, pag. 232. Cariæ regionis oppidum.

Caprus fluv. pag. 166. in Aſſyriæ Arracena regione, ab Arbelis & Nicatorio monte tanto ſpatio diſtans, quanto Lycus amnis, de eo Strabo lib. 16. p. 508.

Capua, pag. 313. & 485. urbs Campaniæ excita, ubi nunc vicus vulgò *Santa Maria*; ad duo milliaria alia urbs extructa eſt, quæ *Capoa* nominatur, in terra Laboris, ad Vulturnum fluvium.

Care, pag. 205. ad pagos Caras dictos, ultra Tigrim amnem versùs Auſtrum, prope Sittacenen regionem.

Caralis, pag. 479. quæ & Calaris, civitas Inſulæ Sardiniæ primaria, in ora Auſtrali versùs Africam, vulgò *Cagliari*.

Carcemisbas, pag. 631. in vulg. editione 2. Paralip. cap. 35. verſu 20. legitur *in Chartamis juxta Euphratem*; apud ſeptuag. interpr. pro his verbis legitur regio, quæ eſt ſuprà Babyloniem; videtur eſſe urbs Meſopotamiæ, quæ apud Evagrium lib. 5. cap. 9. Circeſium *quæ* (ut ait) *Euphrate & Aborâ fluviis circundata, & ab eiſdem veluti inſula facta*.

Cardaces, pag. 156. Aliæ minoris populi.

Cardia, pag. 91. & 99. urbs in Iſthmo Cherſoneſi Thraciæ ſita, ad maris Ægæi Melanem ſinum, exciſa, in loco proximo extructa eſt urbe Liſymachia nuncupata; vocatur à Ptolemæo Cardiopolis.

Cardianus, pag. 156. & 224. prælaudatæ urbis incola.

Carduchi, pag. 118. populi majoris Aſiæ, quos inter Armeniam majorem & Mediam collocat Ptolemæus; Caduſiis vicini versùs meridiem.

Caria, pag. 79. regio Minoris Aſiæ, cui Lydia ad Septentrionem, ad Ortum Lycia, ad Meridiem Rhodium mare, Ægæum verò ad Occaſum.

Car, pag. 139. Cariæ accola, Cares num. plurali.

Carieus, pag. 68. qui ad Cariam ſpectat.

Cari Pagi, pag. 225. Pagi dicuntur Babyloniæ, in Meſopotamia, ut eſt verosimile.

Caripeta, pag. 554. Arabiæ Felicis oppidum, de quo Plinius lib. 6. cap. 28.

Carmania, pag. 197. regio Indiæ cis Indum fluvium, quæ, ut refert Ptolem. lib. 6. cap. 8. in duas diviſa erat, quarum una deſerta nominabatur; Carmania, ad Aquilonem Carmaniam deſertam habebat conterminam, ad Orientem Gedroſiam, ad Meridiem Indicum Oceanum, ad Occidentem Perſicum ſinum & Perſiæ partem: Carmania deſerta à Meridie alterâ Carmaniâ, ab Occidente Perſia; ab Aquilone Parthiâ, ab Oriente Ariâ concludebatur; nunc adhuc vulgò *Kherman* vocitatur.

Carmani & *Carmanæ*, Carmaniæ populi.

Carmelius mons, pag. 380. & Carmelus mons, pag. 510. in Tribu Iſſachar, ad mare, per Tribum Zabulon ad Tribum uſque Aſer extendebatur.

Carnaim, pag. 320. vel Carnion, & Carnain, eadem ac Aſtaroth, quæ etiam Aſtarothcarnaim appellatur, civitas munita in Galaaditide regione.

Carpaſia, pag. 238. urbs inſulæ Cypri maritima, ad oram Septentrionalem & Orientalem, non longè ab Aphrodiſio, versùs Orientem.

Carræ, pag. 448. & Carrhæ, pag. 233. urbs Meſopotamiæ ad Chaboram fluv. ſeſe poſteà in Euphratem exonerantem ſita, quæ in Sacris Scripturis *Charran*, *Charan*, *Aram*, & *Haran* appellatur, hodie vulgò *Harran* aut *Heren*.

Carrenſis, prælaudatæ urbis accola.

Carſenſes, pag. 266. ex Polybii Hiſt. lib. 5. pag. 420. Καρεῖαι, gens Minoris Aſiæ, circa Æolidem aut Myſiam.

Carthago Armeniorum vide ſup. Artaxata.

Carthago, pag. 78. & 158. urbs Africæ quondam clariſſima à Tyriis primum conſtructa, Africæ metropolis, maritima, ab Arabibus everſa, cujus locus nunc vocatur *Berſack* aut *Cartan*, ei ſucceſſit vicina urbs Tunetana.

Carthaginenſes ſeu *Carthaginienſes* urbis prælaudatæ cives.

Caryſtia, pag. 370. urbs Inſulæ Euboeæ, ad radices montis Oche, priùs Cheironeia & Ægæa dicta, à qua vult Stephanus Byzantius Ægæum mare nominatum, ſita erat ad meridiem & orientem Inſulæ, ad litus maris Myrtoi dicti: hodie vulgò *Cariſto*.

Caryſtii, pag. 92. & 96. Caryſtiæ cives.

Caryſtus, pag. 487. eadem urbs, quæ Caryſtia.

Caſiana plurali numero, p. 344. una ex urbibus Syriæ à Tryphone captis.

Caſilinum, pag. 485. urbs Campaniæ, ubi Caſilinus fluvius Vulturnum amnem ingreditur; ibi nunc vicus *Cacello* dictus, vide notas noſtras Geogr. in Plutarchum.

Caſius mons, pag. 239. & 463. & Caſſius mons, pag. 465. mons prope Peluſium, in Arabia, ad confines Ægypti, ubi Pompeii magni tumulus.

Caſius mons, pag. 243. in Caſſiotide regione Syriæ, de quo Ptolemæus Geogr. lib. 5. cap. 15.

Caſpia Pyla ſive *Porta*, pag. 170. & 611. licet alii caſpias Pylas alibi collocent, ibi ſermo eſt de Caſpiis Portis, quæ in Albania ſunt, ad radices Montis Albaniæ, versùs Caſpii Maris occidentale litus.

Caſpium mare, pag. 149. à Caſpiis populis accolis ſic appellatum, quod & Hyrcanum appellatur, quod ad inſtar lacus maximi terris undique cinctum, ab occaſu Albaniam, & Caſpios; Atropatenam ſeu Mediam ſeptentrionalem & Hyrcaniam ad auſtrum, ab ortu eandem Hyrcaniam, ab aquilone Scythas; nunc vulgò *Mare de ſala* aut *de Bacu* nominatur.

Caſpin, pag. 321. in vulg. edit. Mach. 2. cap. 12. v. 13. *Caſphin*, civitas firma pontibus muriſque circumſepta, cum adjacente ſtagno duorum ſtadiorum; hanc in ſeptentrionali parte tribus Dan; non longè à Jamnia collocat Adrichomius.

Caſſandrea; pag. 252. & Caſſandria, pag. 246. urbs Macedoniæ prope Thraciæ terminos, maritima, quæ etiam Poridæa nominata, quam Scylax in Periplo ad Pallene Promontorium collocat, hodie adhuc *Caſſandria*.

Caſtabalum, pag. 156. alias plurali numero apud Socratem lib. 4. cap. 11. Caſtabala, urbs Ciliciæ mediterranea, in Syriæ confinio, & urbi Mopſueſtiæ finitima.

Caſtoli planities, pag. 118. ſive Caſtoli Campi, prope Caſtolum locum Doridis in Caria, & circa Halicarnaſſum.

Caſtra Judæorum, pag. 472. urbs Ægypti, apud Delta; cum Bubaſtis civitas vicus Judæorum ſit appellata, eandem eſſe arbitrantur, quæ etiam Caſtra Judæorum, ejus ſitum vide ſuprà.

Catabathmus magna, pag. 327 & 616. urbs maritima Libyæ, de qua Ptolem. lib. 4. Geogr. cap. 5.

Cataonis Aſia promontorium, pag. 120. non diverſus ab eo, ubi urbs Myſiæ Canas, de qua ſupra, è Regione Maleæ promontorii inſulæ Lesbi.

Cataonia confinis Cappadociæ, pag. 246. regio Aſiæ minoris, quam Strabo initio lib. 12. partem aſſerit Cappadociæ; ejus termini Cilicia ab Auſtro, à qua Tauro monte ſeparabatur, à Septentrione mons Antitaurus, ab Oriente Mons Amanus; fuit poſtmodum Armeniæ minori attributa.

Cathæi, Cathei, Cathari & Calthæi, pag. 189. Indica gens, quorum urbs Sangala, de his Strabo lib. 15. pag. 481. videntur fuiſſe circa partes ſuperiores Indi fluvii.

Cava Syria vide Cœleſyria.

Caucaſus mons, 62. & 419. qui à Ponto Euxino ad Caſpium uſque mare pertingens, & qui versùs ſeptentrionem Iberiam & Albaniam à Scythis ſeparat, hodie vulgò mons *Cocas* aut *Cochias*.

Caucaſus mons, pag. 176. v. Paropamiſus.

Caue, pag. 133. amplus vicus, qui ex Hiſt. Græc. apud Xenoph. lib. 4. Bithyniæ eſſe videtur.

Caunana, pag. 199. Alveus Indi fluminis, apud ejus oſtia.

Caunus, pag. 89. & 108. urbs Aſiæ minoris, in Caria, maritima, ad oſtia Calbis fluvii, inter Rhodum inſulam, & Glaucum ſinum, hodie *Roſſa*.

Caunii, pag. 155. ejuſdem urbis incolæ.

Cayſtri campus, pag. 125. Stephanus aſſerit Cayſtrium Campum circa Epheſiæ territorium eſſe, à Cayſtro fluvio præterfluente ſic dictum; aliis placet urbem eſſe ſic dictam minoris Aſiæ, Celænis ad ortum versùs Ciliciam.

Cea inſula, pag. 506. in mari Ægæo, quæ Cia & à Strabone lib. 10. pag. 334. Ceos dicta atque inter Inſulas Helenam & Cythnum collocata, non longè à Sunio Promontorio; nunc vulgò *Zea* nominatur.

Cebrene, pag. 129. urbs Troadis; à qua vicina regio Cebrenia dicta; de qua Strabo, lib. 13. pag. 410. centum viginti circiter ſtadiis à vetere Troja diſtans, orientem hyemalem versùs.

Cecropidum inſula, pag. 571. & Cecropidæ rates, pag. 573. hîc per Cecropidum Inſulam Delus ſignificatur, & rates Atticæ ſunt à Cecrope Cecropidæ dictæ; vide infrà Delus.

Cedrea, pag. 121. Cariæ oppidum, ad Ceramicum ſinum, ut videtur, ſitum.

Cedrenenſes, Cedreæ incolæ.

Cedron torrens, pag. 343. aliàs Kidron, pag. 32. qui ab oriente inter urbem Jeruſalem & montem Oliveti decurrens, ac vallem Joſaphat irrigans, tribum Benjamin in ſuo curſu à tribu Juda ſeparat, ac tandem à mari mortuo abſorbetur.

Cedron, pag. 347. alias Gedor, civitas tribus Judæ, in ſorte poſteà tribus Dan, ad orientem ſita, quam tempore Ezechiæ Regis occupaverat tribus Simeon.

Cei vicus, pag. 451. in Iſthmo Atticæ, qui, ut aſſerit Stephanus Byzantius, Zoſter appellatus fuit.

Celæna, pag. 93. & 98. Ipſa eſt Apamea Phrygiæ, cujus ſitum vide ſuprà: à Plutarcho in ſuperiore Phrygia collocatur.

Celenderis oppidum Ciliciæ, pag. 568. & 584. caſtellum admodum munitum, non longè à mari, inter Arſinoen & Seleuciam, nunc vulgò *Palopoli*, vel *Crionero*.

CHAPTER XXIII.

Page

Of the Ancient Mode of Writing Books—Of Parchment—Of Paper—Of Ink—Of Pens—Of Pencils—Of Rubrics—Of Illuminations—Of Ornamental Letters—Of Capitals—Of Initials—Of Vignettes—Of Arabesques—Of Miniatures—Of Gilding—Of Binding—Of Clasps—Of Bosses—Of Corners—Of Chains—Of Lettering—Of Ancient Libraries—Of Modern Libraries—Of Public Libraries—Of Private Libraries—Of Catalogues—Of Booksellers—Of Auctions—Of Prices—Of Fashion—Of Luxury—Of Bibliomania—Of Bibliophobia—Of Bibliographers—Of Bibliographical Societies—Of Bibliographical Meetings—Of Bibliographical Dinners—Of Bibliographical Clubs—Of Bibliographical Periodicals—Of Bibliographical Dictionaries—Of Bibliographical Manuals—Of Bibliographical Memoirs—Of Bibliographical Curiosities—Of Bibliographical Miscellanies—Of Bibliographical Facetiæ—Of Bibliographical Anecdotes—Of Bibliographical Ana—Of Bibliographical Romances—Of Bibliographical Novels—Of Bibliographical Tales—Of Bibliographical Poetry—Of Bibliographical Plays—Of Bibliographical Operas—Of Bibliographical Farces—Of Bibliographical Burlesques—Of Bibliographical Pantomimes—Of Bibliographical Ballets—Of Bibliographical Melodramas—Of Bibliographical Extravaganzas—Of Bibliographical Spectacles—Of Bibliographical Shows—Of Bibliographical Exhibitions—Of Bibliographical Lectures—Of Bibliographical Sermons—Of Bibliographical Orations—Of Bibliographical Addresses—Of Bibliographical Speeches—Of Bibliographical Toasts—Of Bibliographical Songs—Of Bibliographical Glees—Of Bibliographical Catches—Of Bibliographical Rounds—Of Bibliographical Choruses—Of Bibliographical Quartets—Of Bibliographical Trios—Of Bibliographical Duets—Of Bibliographical Solos—Of Bibliographical Overtures—Of Bibliographical Symphonies—Of Bibliographical Concertos—Of Bibliographical Sonatas—Of Bibliographical Fugues—Of Bibliographical Preludes—Of Bibliographical Voluntaries—Of Bibliographical Interludes—Of Bibliographical Finales—Of Bibliographical Codas—Of Bibliographical Cadences—Of Bibliographical Trills—Of Bibliographical Shakes—Of Bibliographical Turns—Of Bibliographical Mordents—Of Bibliographical Appoggiaturas—Of Bibliographical Slurs—Of Bibliographical Ties—Of Bibliographical Staccatos—Of Bibliographical Legatos—Of Bibliographical Pizzicatos—Of Bibliographical Arcos—Of Bibliographical Tremolos—Of Bibliographical Sordinos—Of Bibliographical Con Sordinos—Of Bibliographical Open Strings—Of Bibliographical Stopped Strings—Of Bibliographical Harmonics—Of Bibliographical Double Stops—Of Bibliographical Triple Stops—Of Bibliographical Quadruple Stops—Of Bibliographical Chords—Of Bibliographical Arpeggios—Of Bibliographical Glissandos—Of Bibliographical Portamentos—Of Bibliographical Vibratos—Of Bibliographical Tremolos—Of Bibliographical Sordinos—Of Bibliographical Con Sordinos—Of Bibliographical Open Strings—Of Bibliographical Stopped Strings—Of Bibliographical Harmonics—Of Bibliographical Double Stops—Of Bibliographical Triple Stops—Of Bibliographical Quadruple Stops—Of Bibliographical Chords—Of Bibliographical Arpeggios—Of Bibliographical Glissandos—Of Bibliographical Portamentos—Of Bibliographical Vibratos

1

ſcopulos vocat; hodie *Iſole del corrente* à Pineto Caproſæ.

Chelidonium promontorium, pag. 277. in Lycia è regione Chelidoniarum inſularum, ita Scylax in Periplo, à quo 6. tantùm ſtadiis diſtabant præfatæ inſulæ.

Cheronea, pag. 373. urbs Bœotiæ, in Phocidis confinibus, ad ripam dextram Cephiſi fluvii, quam adhuc alluebat rivulus Hæmon, necnon Thermodon dictus, hodie vulgo *Cheronea*.

Cherſoneſus, pag. 62. urbs Paphlagoniæ ad Pontum Euxinum; ubi poſtèà urbs Sinope, de qua infrà.

Cherſoneſus, pag. 423. Caſtellum ad Boſphorum Cimmerium ſitum, in Cherſoneſo Taurica ſeu Pontica, quæ nunc parvæ Tartariæ pars eſt.

Cherſoneſus Arabiæ, pag. 209. ipſamet Arabia felix, ſinu Perſico, Oceano & ſinu Arabico, ad modum peninſulæ concluſa.

Cherſoneſus, pag. 134. apud quam Doryma: ibi ſermo eſt de Cherſoneſo Cariæ.

Cherſoneſus Epiri, pag. 245. quam propter urbem cognominem Buthrotum appellat Stephanus Byzantius; de ea Strabo lib. 7. pag. 224. pars erat Septentrionalis Theſprotiæ in Chaoniæ confinibus, è regione Corcyræ inſulæ.

Cherſoneſus Pontica, pag. 418. quæ etiam Taurica dicta, quæ ab Aquilone Byce lacu & Mæotide Palude, ab ortu Boſphoro Cimmerio, ab Auſtro Ponto Euxino, ab occaſu Carcinite Sinu concluditur; nunc *Gazaria* parvæ Tartariæ pars.

Cherſoneſus, pag. 91. 99 & 279. Thraciæ dicta, Propontide verſùs Aquilonem alluitur; verſùs ortum Helleſponto, à quo Helleſponticæ Cherſoneſi nomen adepta eſt; à meridie Ægæo mari, ab occaſu Sinu Melane ſive de *Caridia*; nunc pars Romaniæ eſt.

Cherſoneſus Syriæ, pag. 247. eſt ipſa Apamea Syriæ, de qua ſuprà, quæ & Pella, unde non diſſentiunt Authores, qui Demetrium aſſeverant ad Cherſoneſum Syriæ, & qui Pellam à Seleuco relegatum.

Cherſoneſitæ, pag. 291. ibi intelligendi ſunt incolæ Cherſoneſi Thraciæ.

Cherſonitani, pag. 100. ejuſdem Cherſoneſi Thraciæ populi.

Cherroneſus, pag. 119. eadem Thraciæ Cherſoneſus.

Cherrhoneſus, pag. 470. locus & & portus Marmaricæ, in Mareoti nomo, prope Alexandriam ad occaſum, qui à Ptolemæo Geogr. lib. 4. cap. 5. Cherſoneſus parva nominatur.

Chius inſula & ejus incola Chius, pag. 77. in Mari Ægæo, prope Aſiæ minoris Ioniam; quam deſcribit Strabo lib. 14. pag. 444. hodie vulgo *Scio*.

Choarina regio, pag. 200. regio Parthica Indiæ proxima ab Ariana per Arachoros 19000. ſtadiorum ſpatio diſtans, ut Strabo aſſerit lib. 15. pag. 498.

Choes, pag. 183. Indiæ fluvius forſan Coas fluvius, qui in Indum ſe exonerat, de quo Ptolemæus lib. 7. cap. 1.

Chorai, pag. 6. in vulg. editione Gen. 14. v. 6. Chorræi *in montibus Seir uſque campeſtria Pharan qua eſt in ſolitudine*, dicuntur etiam Horræi. Gen. 36. verſ. 20. populi ſub Duce habitantes, in terra ſeu monte Seir, in terra Edom prope auſtralem terminum tribus Juda.

Choramnæi, pag. 81. quos Stephanus Byzantius dicit Perſicam gentem & Sylveſtrem, forſan Choromithrenæ regionis Ptolemæi, inter Mediam & Perſidem ſitæ.

Choraſmii, pag. 180. populi majoris Aſiæ, Parthis vicini verſùs ſolis ortum, cum urbe etiam Choraſmii dicta, ita Stephanus Byzantius. Ptolemæus Choraſmios inter Bactrianam & Sogdianam collocat.

Chorienis Petra, pag. 181. aliàs Siſimethris Petra; Arrianus eam ait fuiſſe apud Paratacas; altitudinis ſtadiorum 20. ferè 60. ambitûs; Strabo lib. 11. pag. 356. eam aſſerit in Bactriana, altitudinis quindecim ſtadiorum, ambitûs 80.

Chortacana vide Artacoana.

Chorzene, pag. 415. Armeniæ Præfectura, cujus populi

Chorzeni Iberis Aſianis contermini.

Chryſopolis, pag. 117. & 128. urbs Bithyniæ Chalcedoni vicina ad Aquilonem, cujus etiam navale fuiſſe aſſeritur.

Cianorum urbs, pag. 224. & 275. urbs, quæ Cius dicta, in Aſiæ minoris Myſiâ ad Propontidem, à qua Cianus Sinus eſt appellatus.

Cibyra, pag. 309. vide infrà Cybira.

Cierus urbs & fluvius [quæ aliàs Cius ut putat auth.] in Bithynia ad præterfluentis Cierii fluvii oſtia & Cianum Propontidis Sinum, pag. 252. & 391. quæ poſteà Pruſias, Pruſia, & Pruſa ad Olympum fuit appellata, nunc vulgo *Burſia*.

Cierani, prælaudatæ Cieri urbis accolæ.

Cilicia, pag. 47. regio minoris Aſiæ, ab occaſu in ortum protenſa, quam ad Aquilonem mons Taurus, ad Auſtrum Mare mediterraneum, ab ea Ciliacium dictum, terminat; habebat ad occidentem Pamphyliam, ad ſeptentrionem Cappadociam & minorem Armeniam, ad orientem Syriam, à qua monte Amano ſemovebatur, hodie *Caramania* nominatur.

Cilicia aſpera, pag. 236. græco vocabulo Cilicia Trachea, pag. 612. pars ejuſdem Ciliciæ verſùs occaſum, quæ, quia montana, aſperæ nomen adepta eſt.

Cilix. Ciliciæ indigena.

Cilices montani, pag. 410. Ciliciæ aſperæ populi.

Cilluta inſula, quæ etiam Scilluſtis, & Pilutucis, pag. 198. in Indico Oceano, quadringentis ſtadiis ab Indi fluvii oſtiis in mare remota.

Cimbri, pag. 252. & 361. populi Germaniæ magis ſeptentrionales, quorum regio Cimbrica Cherſoneſus, nunc verò *le Jutland* appellatur; inter Oceanum ad Occaſum & Balticum mare ad Ortum.

Cimmerii, pag. 61. & 367. incolæ Cherſoneſi Tauricæ ſive Ponticæ, de qua ſuprà, cujus regionem olim incoluere Cimbri.

Cindyenſis Pixodarus, pag. 90. apud Herodotum lib. 5. cap. 118. incognitæ poſitionis locus originis, qui circa Cariam fuiſſe videtur.

Cinereth tractus, pag. 36. col. 2. in vulg. edit. tertii Regum cap. 15. verſu 20. *univerſam Cinneroth, omnem ſcilicet terram Nephthali*. Cinereth urbs tribus Nephthali, cujus terra etiam Geneſar & Geneſareth fuit appellata.

Cinyrea, pag. 465. oppidum olim Cypri inſulæ, circa Paphos civitatem.

Cion Myſiæ, pag. 90. vide ſuprà Cianorum urbs.

Circeii, pag. 520. locus olim Volſcorum, in Latio, maritimus, ad Circeii montis radices, nunc ibi vicus S. *Felicita* dictus, in Pomptinis paludibus, in promontorio inter Neptunum & Tarracinam poſito.

Cirra, pag. 297. urbs Phocidis & Delphorum navale, ad quam appellere ſolebant, qui Delphicum conveniebant Oraculum; in ſinu Corinthiaco, qui ab ea Cirræus eſt appellatus, hodie vulgò *Aſſropiti*.

Cis Euphrateníes, pag. 397. ibi omnes Syriæ populi, Cis Euphratem verſùs occaſum, ſunt intelligendi.

Ciſſia regio, pag. 93. quam Ptolemæus Geog. lib. 6. cap. 3. in Suſiana collocat ſuprà Elymæos.

Citium, pag. 106. & Citiorum urbs pag. 231. civitas inſulæ Cypri, maritima, cum promontorio cognomine; à qua Hieron. 2. v. 10. Cyprus terra & inſula Cethim appellatur, ſita erat ad oram Auſtralem, inter Amathuntem & Salamin.

Citienſis, Citieus, Citius, & Cittius ejuſdem civis incola; hujus urbis Rex erat, qui in vita Alexandri magni, Citieorum rex appellatur, ut in notis in ſactam Scripturam & in Plutarchum ſuìùs obſervavimus.

Ad Cium Myſiæ, pag. 242. vide ſuprà Cianorum urbs.

Clarium fanum ive Apollinis Clarii, p. 405. & 581. apud Colophona urbem, de qua infrà; prope urbem ſitum.

Clauda, p. 121. caſtellum regionis, quæ Claudia dicta, in Aſia minori, & ut videtur circa Miletum civitatem; dubitat auth. an ſermo ſit de ſequenti

Clauda parva inſula, pag. 641. in vulg. editione Act. cap. 27. verſu 16. *Cauda* inſulæ Cretæ vicina versùs Auſtrum, fortè ea, quæ vulgò hodie *Gozo*.

Claves Cypri, pag. 89. apud Herodotum à quo deſumpta eſt Hiſtoria κλειδὸς τῆς Κύπρου. promontorium Orientale inſulæ, quod a Latinis Græco retento vocabulo Clides, ſicut etiam ei adjacentes parvæ inſulæ, Clides pariter ſunt nominatæ.

Clazomenæ, pag. 89. urbs Aſiæ minoris, in peninſula Ioniæ ad oram Septentrionalem, Smyrnæ ad Occaſum, quæ peninſula olim inſula erat ut refert Strabo lib. 1. pag. 40. urbs hodie vulgò *Grisse*.

Clazomenius, pag. 61. Clazomenarum civis.

Cleopatris, pag. 553. urbs antiquæ Nilifoliæ proxima, quam Strabo lib. 17. pag. 553. dicit eſſe prope Arſinoam & Heroum civitatem, in Arabici ſinus intimo recelſu Ægyptum versùs; maritima itaque in ſinu Arabico cum portu.

Clepſydra fons, pag. 514. in Athenarum urbis arce; qui Clepſydrarum ad inſtar tantum accipiebat quantum reddebat aquæ.

Climax, pag. 266. mons Pamphyliæ Phaſelidi urbi vicinus, & mari imminens, anguſtiſſimum in littore iter; quieto quidem mare ſiccum ſed procelloſo invium; de eo ſusè Strabo lib. 14. pag. 458.

Cilicum natio in Cilicia Trachea, pag. 612. Cilices erant agreſtes, quibus Cilicum cognomentum; ad Taurum montem, Ciliciam aſperam à Cappadocia ſeparantem.

Cnidus, pag. 103. & Gnidus pag. 462. urbs Doridis in Caria, maritima & in Promontorio ſita; cujus pars, ut refert Strabo lib. 14. pag. 451. in vicina inſula erat, alteri urbis parti ponte conjuncta, hodie vulgò *Gnido*.

Cnidia, pag. 113. regio circa Cnidum urbem.

Cnidius & Gnidius Cnidi incola.

Cnidum Caſtellum, pag. 136. in inſula Rhodo ſitum, quam inſulam Heſychius Cnidum appellat.

Gnoſſus, pag. 374. & Gnoſſus ac Gnoſus, inſulæ Cretæ civitas ad Ceratum fluvium præterfluentem, à quo priùs Ceratus appellabatur; quondam inſulæ metropolis, inter Gortynam & Lyctum, prope montem Ida, à mari Septentrionali 25. ſtadiis diſtans, & nonaginta à Libyco mari, nunc vicus vulgò *Ginoſa* nominatus.

Gnoſſii & Gnoſſii prælaudatæ civitatis cives.

Co inſula Cos & Coos, pag. 272. & 305. quæ, ut refert Stephanus Byzantius, Meropis nec non Caria fuit appellata, ſita eſt cum urbe cognomine in mari Ægæo e regione Cariæ, non longè a Mynde, nunc vulgò hodie *Lango* nominata.

Co Meropis, pag. 191. urbs prælaudatæ cognominis inſulæ.

Cous & plur. num. Coi, pag. 62. & 93. tum urbis tum inſulæ Cos incolæ.

Cocylita, pag. 129. cives urbis, quæ à Plinio Cocillum appellatur, Myſiæ mediterranea, in Aſia minori, ubi Trimenothuritas aſſignat Ptolemæus.

Codropolis, pag. 509. oppidum Illyricum, in intimo ſinu Adriatico, quod collocant aliqui ubi urbs Scodra, inter Dalmatiam & Macedoniam, ad Clauſulam amnem & Labeatin Paludem, quæ nunc *Iſcodara* vocatur, ut ait Leunclavius.

Cœninenſium rex Acron, pag. 558. potiùs Ceninenſium, quorum urbs Cenina aut Cœnina dicta, cujus nullum nunc extat veſtigium, in veteri Latio ſita erat, haud procul Roma.

Cœleſyria, pag. 64. Cœlenſyria, pag. 157. Cœleſyria, Cava Syria, & Syria Cœle, pag. 422. Syriæ pars ea eſt, quæ latinè cava, ſive plana & humilis appellatur, & quæ Phœniciæ, Arabiæ, Samariæ, & Galilææ contigua, cum quibus aliqua ex parte confunditur.

Ceri, pag. 118. populi minoris Aſiæ ad Pontum Euxinum, ſuis utentes legibus, quos inter Moſinœcos & Tibarenos enumerat Xenophon. lib. 7. Exped. Cyri ſub finem.

Colchi, pag. 128. & 250. & Colchi, populi & regio Aſiæ; quæ ab Occaſu Ponto Euxino terminatur; à Septentrione Sarmatiâ; ab Ortu Caucaſo monte, quo ab Iberiâ ſeparatur; à Meridie minori Armeniâ. nunc hodie vulgò *Mengrelia*.

Colobatus amnis, pag. 284. fluvius Cariæ, ut conſtat ex Polyb. Legat. 31.

Colone, pag. 129. & 274. urbs Æolidis in Aſia minori, maritima, ſupra Lectum promontorium versùs Aquilonem, è regione Lesbi inſulæ.

Colone in Troade, pag. 101. non alia videtur à præcedenti, quæ in veteri Troade ſita erat; nihilominùs eſt urbs alia Coloneæ in Helleſponto, prope Lampſacum.

Colonia, pag. 274. locus prope Athenas Atticæ civitatem.

Colophon, pag. 55. & 351. urbs Ioniæ, in Aſia minori, inter Smyrnam & Epheſum, maritima, quam aliqui aſſerunt nunc *Alio boſco* vocitari, illam *Belvedere* nominat Marius Niger, prope hanc urbem fanum erat Apollinis Clarii.

Colophonii, pag. 59. Colophonis cives.

Coloſſi & Coloſſæ, pag. 93. & 644. urbs Phrygiæ magnæ, in Aſia minori, ad Lycum fluvium, non longè à loco ubi in Mæandrum influit, Herodotus lib. 7. cap. 30. *Coloſſa Phrygia oppidum, ubi Lycus amnis hiatum terræ ſubiens occultatur, deinde ferè quinque poſt ſtadia emergens, elabitur & ipſe in Mæandrum.* Sita erat inter Laodiceam & Hierapolim, hodie vulgò *Chone*.

Coloſſenſes, ad quos ſcripſit S. Paulus Apoſtolus, prælaudatæ urbis erant incolæ.

Columna Albæ, pag. 90. locus, de quo Herodotus lib. 5. cap. 118. ἐπὶ λευκῆς τε στήλης καλεομένης. qui prope Marſyam amnem, in Phrygia fuiſſe videtur.

Commagena, pag. 284. & Commagena, pag. 403. & Commageni, regio Syriæ Septentrionalis ad Euphratem fluvium, unde Provincia Euphrateſia necnon Auguſta Euphrateſia eſt appellata, inter Ciliciam ad Occidentem, Armeniam utramque ad Boream, Meſopotamiamque ad Orientem, in Syria ſuperiori, nunc vulgò *Azar*.

Comageni vel Comana potiùs in Cappadocia, p. 407. & 475. Comana, urbs Cappadociæ in Antitauri anguſtiis con-

convallibus, per quam medium hunc Sarus amnis: tempore Mithridatis erat totius regionis maxima p. 379. in Ciliciæ confiniis, ſed, quia poſtmodum hæc Cappadociæ pars minori Armeniæ attributa fuit, Comana Armeniæ dicta eſt, nunc vulgò *Venacha.*

Comanenſis in Ponto, pag. 374. urbis incola, cui nomen Comana cognomine, ad præcedentis diſtinctionem, Pontica, in Cappadocia, apud Irim fluvium, hodie vulgò *Com.*

Comaroris, v. Ceminoris.

Confluentes circa Bononiam & Mutinam, pag. 497. circa Bononiam, ut ait Plutarchus, inſula illa itaque erat ad confluentes Rheni *Reno* & Navilii *Navilio* aut Savenæ *Savena* fluviorum, Bononiæ ſitum vide ſuprà.

Cophene fluvius, pag. 181. Aſiæ majoris ultra Paropamiſadas versùs Orientem, forſan Cophes fluv. de quo Strabo lib. 15. pag. 470. qui terminus eſt Indiæ versùs Occaſum, ſitus quidem concordat cum Coa Ptolemæi, ſed diverſi amnes Choe & Cophene.

Coprates fluvius, pag. 226. qui in Tigrim decurrit, ea propter videtur fuiſſe inter Aſſyriam & Suſianam.

Copus, pag. 555. communis, inquit Strabo lib. 17. pag. 560, Ægyptiorum & Arabum urbs; Indicarum, Arabicarum & Æthiopicarum mercium emporium; in ſuperiori Ægypto ſive Thebaïde, non longè ab Apollinis civitate.

Coraceſium, pag. 342. Caſtellum Ciliciæ, in rupe undique præcipiti extructum, ſitum erat in Cilicia aſpera & Pamphyliæ confinibus, ad litus Maris Cilicii; hodie vulgò *Scandiloro.*

Coralli, pag. 386. Sarmatarum gentes in Europa, quas Strabo lib. 7. pag. 220. dicit intra Æmum montem & Pontum Euxinum habitaſſe.

Corcyra inſula, pag. 440. & 460. maris Ionii Epiro proxima, quam Strabo lib. 6. pag. 186. dicit priùs Scheriam nominatam; Phæacia eſt Poëtarum; Euſtathius aſſerit etiam Drepanum & Argos & Caſſiopen fuiſſe appellatam, urbem habebat cognominem, hodie vulgò *Corfou.*

Cordiſtæ, pag. 253. reliquæ gentis Gallorum, qui Delphicum fanum ſpoliavere, in agris vicinis Iſtro collocati, quos Strabo libro 7. pagina 204. Scordiſcos vocat, dicitque à quibuſdam Scordiſcas appellatos, Thracibus permixtos & intra Iſtrum habitantes.

Cordyene regio, pag. 420. vide infrà Gordyene.

Coreatis, pag. 199. locus circa Indi fluminis oſtia.

Coreæ vel Coreæ, pag. 416. ubi inquit versùs Mediterranea initium eſt Judææ, & pag. 437. prope Caſtellum Alexandrium; urbs in dimidia tribu Manaſſe quæ intra Jordanem, ad ortum & non longè à tribu Iſſachar.

Coreſſus, pag. 89. & Coreſſus, pag. 118. & 155. altiſſimus mons agri Epheſii, in Ionia, non longè à Mari, & ab Epheſo quadraginta ſtadiis diſtans.

Corfinium, pag. 457. urbs Italiæ Pelignorum caput, qui Samnitibus juncti, illam ſibi contra Romanos armamentarium conſtituerant, atque Italicam appellarant: vicina erat Sulmoni urbi Occidentem æſtivum versùs, ibi nunc vicus *San Pelino* dictus, in Aprutio citeriori ad *Peſcara* fluvium.

Corinthus, pag. 154. urbs Græciæ intra Iſthmum Peloponneſorum, notiſſima, olim Academia celebris; priùs Epope, Heliopolis, & Ephyra dicta, ſui Corinthiaci Territorii caput, nunc vulgò *Corantho*, *Corinto*, & *Coranto*, Turcis *Geremé.*

Corinthii, Corinthi civitatis cives.

Corinthiacus ſinus, pag. 136. qui & Cirræus ſive Criſſæus; in longum ab Occaſu in Ortum porrectus, ab Aquilone adjacentes habet Ætoliam, Phocidem, & Atticam, ab Auſtro, Corinthiacum agrum & Achaiam; hodie vulgò Gallicè *le Golphe de Lepante.*

Cormæ fluvius, pag. 629. qui circa Aſſyriam aut Meſopotamiam fuiſſe videtur.

Cormaſa, pag. 284. urbs Aſiæ minoris in Piſidia, quæ Phrygiæ dicitur à Ptolemæo lib. 5. Geogr. cap. 5. ad radices Tauri montis ſita.

Coronea, pag. 154. urbs Bœotiæ, quam Strabo lib. 9. pag. 281. aſſerit in colle conditam, prope Heliconem montem & Copaidem lacum, priùs Oplia dicta & Plutarchi ævo Homanus, nunc adhuc *Coronea* appellatur.

Corſica inſula, pag. 408. quæ à Græcis Cyrnus appellabatur pag. 78. in Tyrrheno mari, Liguriæ ad Auſtrum, Sardiniæ inſulæ ad Aquilonem, nunc adhuc ab Italis *Corſica* à Gallis *Corſe* appellata.

Corſicum mare, pag. 408. circa præfatam Corſicam inſulam.

Corycus, pag. 112. & ad Coricum pag. 279. urbs & portus Ioniæ ad ſinum Ionium, & in Ioniæ Cherſoneſo, inter Teos & Chalcitem promontorium.

Corycos, pag. 275. & 494. urbs Pamphyliæ maritima.

Corylenum, pag. 281. urbs Myſiæ in Aſia minori; nam inter Adramytium & Thyatira eam eſſe oportebat.

Cos inſula, vide ſuprà Co.

Coſſæa regio, pag. 206. cujus incolæ Coſſæi, gens bellicoſa Uxiis finitima & montanos Mediæ tractus incolens: Strabo lib. 11. pag. 360. ait Mediam ab Oriente Parthorum regione & Coſſæorum montibus terminari; & hanc gentem latrociniis deditam.

Coſſyrenſis tribus, pag. 137. ſive familia apud Athenienſes.

Coſton, pag. 281. urbs Myſiæ in Aſia minori, inter Adramytium & Thyatiram, ut videtur ſita.

Cotyora, pag. 127. vicus & Sinopenſium colonia, in Paphlagonia ad Pontum Euxinum, urbi Synope ad Ortum, ut conſtat ex hiſtoria Xenophontis, & proinde non poteſt eſſe Cytorum Ptolemæi, quod Synopenſi urbi eſt ad Occaſum.

Cotyorenſes hujuſce vici accolæ.

Cragus, pag. 410. mons Lyciæ qui vertices habet octo & urbem cognominem, in Mediterraneis. cui adjacet urbs, Pinara, huic monti fabula chimeræ affingitur ut ait Strabo lib. 14. pag. 458.

Cranon, pag. 215. quæ etiam Crannon, urbs Theſſaliæ in regione, quæ Pelaſgiotis, nunc vulgò *Ceres* appellatur.

Cremaſte, pag. 137. locus in quo Abydeni ſodinas auri habebant, in Troade ad montem Idam, medio, ut videtur, itinere inter Antandrum & Abydum.

Cremona, pag. 649 Colonia & urbs antiqua Cenomanorum, nunc retento nomine non ſitu, in ſtatu & Ducatu Mediolanenſi; olim ad ſiniſtram & Septentrionalem Padi fluvii ripam, à quo nunc paululum remota eſt.

Crene, pag. 281. urbs Miſiæ in Aſia minori, inter Adramytium & Thyatiram, ut videtur poſita.

Creta, pag. 61. inſula maris Mediterranei, Peloponneſo adjacens Auſtrum verſus, plurimis olim inſignita nominibus, quippe quæ dicta Aeria, Chthonia, Idæa, Curetis, Hecatompolis, Macaros, Macaroneſos, &c. hodie vulgò *Candia.* Gallis *Candie.*

Cretenſes, pag. 130. Cretæ inſulani.

Cretenſium urbs, pag. 222. urbs ſanè Piſidiæ in Aſia minori, nec diverſa à Cretopoli.

quam Ptolemæus Geogr. lib. 5. cap. 5. Carbaliæ aſſignat, ita ejus interpres, nam in textu Græco legitur *κραβαλεων*.

Critala, pag. 93. urbs Cappadociæ intra Halym fluvium; ut conſtat ex Herodoto lib. 7. cap. 26.

Crucala, pag. 199. inſula Arenoſa maris Indici, prope Arabiorum regionem & Arabii fluminis oſtia.

Cromna, pag. 244. unde Coloni deducti ad Amaſtridis urbis Paphlagoniæ erectionem, ea propter Stephanus Byzantius refert dici Amaſtrida urbem Cromna fuiſſe appellatam; Cromna tamen diverſus & vicinus locus erat ad Ortum, longè à Ponto Euxino.

Crotun, pag. 86. urbs olim in parte Italiæ, quæ Græcia magna dicta; ad Æſarum fluvium præterfluentem, qui ſtatim mare Ionium ingreditur; maritima, Athletarum ſuorum robore & aëris ſalubritate celebris, nunc adhuc *Crotone* in Calabria ulteriori.

Crotonienſis, pag. 83. ejuſdem urbis civis, cujus tamen incolæ vulgò Crotoniatæ ſunt appellati.

Cteſiphon, pag. 263. & 447. urbs olim, poſteà pagus Aſſyriæ ampliſſimus, in Tigridis fluvii altera ripa è regione Seleuciæ urbis, à Parthis in odium Seleuciæ extructus.

Cubalium Gallo Græciæ caſtellum, pag. 285. id eſt Galatiæ, in Aſia minori, forſan locum eſſe putat Ortelius, qui Cybella ad Gallum fluvium, non longè ab Amurio verſùs Orientem.

Cuma, pag. 77. urbs Æolidis in Aſia minori, ad litus Ægæi maris, non longè à Lesbo inſula; à Cumâ Amazone condita, unde Amazonium fuit appellata, hodie vulgò *Fosa nueva*.

Cumæi, Cumarum cives.

Cumanum, pag. 483. villa forſan circa Cumas de qua ſtatim.

Cumanus, pag. 353. ad urbem ſpectans Cuma dictam, olim in Campania ad mare Tyrrhenum ſita; nunc penè exciſa ſervato tamen nomine, in regni Neapolitani *terra di Lavoro*, è regione inſulæ, cui nomen *Iſchia*.

Cunaxa, pag. 125. locus ubi Artaxerxes cum Cyro fratre conflixit, quingentis ſolummodo ſtadiis à Babylone diſtans, Aſſyriæ aſſignatur ab authoribus, ut proinde Babyloni civitati fuerit ad Aquilonem.

Curium, pag. 89. urbs inſulæ Cypri maritima, ad oram Auſtralem & Occiduam inter Paphum & Amathuntem, quæ hodie vulgò *Epiſcopia*.

Curienſes, præclaudatæ urbis Curii cives.

Cuthæi, p. 36. col. 1. nomen hujus gentis non exprimitur in editione vulgata, conjectat Author has gentes Arabiam Petræam & deſertam incoluiſſe.

Cuſita, pag. 35. col. 1. in vulg. edit. 2. Paralip. 12. v. 3. reſpondet huic dictioni vocabulum Æthiopes; populi ſanè, qui Exech. cap. 30. v. 5. Chus appellantur, & videntur fuiſſe inter Ægyptum, Æthiopiam & Libyam.

Cuthæ, pag. 59. regio Perſica, è qua populi in Samariam miſſi, Samaritani poſteà Chutæi ſunt appellati; forſan ex Coche vico prope Tigridem fluvium, ut ex Arriano refert Stephanus Byzantius.

Cuthæi, pag. 59. & 80. *Hoſtes Judæorum Cuthæi ab Eſar-haddone in Samariam traducti*, pag. 150. Samabelletes Cuthæus genere unde & Samaritis origo eſt; vide jam dicta verbo Cutha.

Cyanea inſulæ, pag. 92. & 107. inſulæ maris Mediterranei Lyciæ adjacentes, ut aſſerit Pauſanias in Achaicis, pag. 228. erant aut Chelidonearum aliquæ, de quibus ſupra, aut Chelidoniis vicinæ.

Cyanei ſcopuli, pag. 560. in Boſphoro Thracio, ad oſtium Euxini Ponti inſulæ, quæ & Symplegades dictæ, hodie vulgò *Pavonari*.

Cybira, pag. 184. & 309. urbs Aſiæ minoris penitùs Mediterranea, quam in Phrygia ad Mæandrum fluvium collocat Ptolemæus Geogr. lib. 5. cap. 2. in textu Græco *κιβυρρα* Cibyrrha legitur etiam Cibyra, magnæ vocatur à Strabone, hodiè *Buru*.

Cybirata & Cibyratæ, præfatæ urbis cives, quæ etiam Cibyratica urbs.

Cybiratica Diœceſis in regione Phrygiæ pag. 382. ab hac urbe nomen deſumens, alia fuit Cibyra in Cilicia.

Cybiſtra, pag. 452. urbs Cappadociæ, non longè à Cæſarea verſùs Auſtrum, de qua Strabo lib. 12. pag. 368. illam aliqui Armeniæ minori attribuunt, utpotè non longè ab ejus confinibus.

Cycladæ inſulæ, pag. 88. in mari Ægæo prope Græciam, ſic appellatæ, eo quòd circum inſulam Delum in modum circuli jacent; Strabo lib. 10. pag. 334. aſſerit illas primùm fuiſſe tantùm duodecim numero, quibus poſtea acceſſere aliæ; unde tanta inter authores varietas de Cycladum nomine & numero, nunc unà cum Sporadibus inſulis vocantur vulgò Gallicè *les Iſles de l'Archipel*.

Cydnus, pag. 155. fluvius minoris Aſiæ frigidiſſimus, qui ex Anticauro monte in Cappadocia, naſcens, atque ab Occaſu ſolis Æſtivi in Ortum ſtrumaticum, poſteà in meridiem per Ciliciam decurrens, mediam urbem Tarſum pertranſibat, ſeſe tandem in mare Ciliciæ exonerans: hodie vulgò *Carafu* vocitatur, obſervat author pag. 166. apud Juſtinum lib. 11. cap. 14. pro Cydno fluvio, Lycum fluvium eſſe legendum.

Cydonia, pag. 115. Creteniſium urbs, quam Stephanus Byzantius dicit priùs Apolloniam nominatam, quæ poſteà Chania; maritima ad inſulæ oram Septentrionalem verſùs Occaſum, nunc vulgò *Canea*, Gallis *la Canée*.

Cydoniatæ, pag. 301. Cydoniæ cives.

Cydra, pag. 93. oppidum minoris Aſiæ in finibus Phrygum & Lydorum, quod Stephanus Byzantius Cydrara vocat, additque ad Phrygum montes poſitum.

Cyme, pag. 280. & Cyme pag. 581. Aſiæ urbs; eadem quæ ſupra Cumæ.

Cymæus, pag. 169. & 250. Cumarum civis.

Cynoſcephalæ, pag. 275. tumulus ſeu mons Theſſaliæ, cujus vertices Capitum Canum quaſi ſpeciem exhibebant, de his Polybius lib. 17. pag. 558. hunc montem videtur collocare inter Scotuſam & Pharſalum.

Cynos-ſema promontorium Hecubæ tumulo notum; in Chertoneſo Thraciæ ad Helleſpontum non longè ab urbe Seſto verſus meridiem pag. 115.

Cyprus, pag. 18. inſula magna maris Mediterranei in Pamphilio ſinu, multis olim appellata nominibus, præcipuè Cethim, ut oſtendimus in notis ad ſacram Scripturam, eſt Ciliciæ & Syriæ proxima, vocatur nunc ab Italis *Cypro*.

Cyprius, Cypri inſulanus.

Cypricus, qui ad Cyprum pertinet.

Cypron Caſtellum, pag. 362. munitum, ab Herode in gratiam matris conditum & ejus nomine datum, ſitum erat in tribu Benjamin, in Campeſtribus Hiericho, inter Hiericho & Jordanem fluvium.

Cypſela, pag. 377. quæ & Cypſella & Juſtiniana nova, urbs Thraciæ in Rhodopa Provincia, ad Melanem fluvium: non longè ab oſtio: hodie *Cypſala* ſive *Chapſilar* appellatur.

Cyrene, pag. 62. & Cyrenæ pag. 364. urbs Libyæ,

regionis Cyrenaicæ ab ea ſic dictæ, primaria, nunc vulgò *Corena* vel *Carunna*.

Cyrenæi & Cyrenenſes hujus urbis incolæ.

Cyrenaïca regio prælaudata, quæ à quinque urbibus Pentapolis Libyæ fuit appellata, nunc Provincia de *Barca* in Barbaria; Cyrenaïcus quoque, qui ad Cyrenen pertinet.

Cyri Caſtra, pag. 155. Campus ſive Planicies Cappadociæ, ad radices Tauri montis prope Ciliciam aſperam, quinquaginta ſtadiis diſtans ab anguſtiis ſive aditu, qui Ciliciam aperit, Ciliciæ Pylæ ſive portæ dictus.

Cyrnus fluvius aliàs Cyrus ſive Cirnus, pag. 417. priùs Corus appellatus, dictus quoque Cyrrhus, qui, ut ait Strabo lib. 11. pag. 345. & 344. in Armenia naſcens, per Campeſtria Iberiæ decurrens, Arrabonem amnem è Caucaſo monte defluentem recipit, atque per anguſta loca totam Albaniam prætergreditur, receptiſque in decurſu plurimis fluminibus, ſeſe in Caſpium mare exonerat; illum *Cireeh* vocat Pinetus; hodie vulgò *Kort*.

Cyrnus, pag. 78. vide Corſica inſula.

Cyropolis, pag. 177. urbs à Cyro condita & ab Alexandro ibidem vulnerato expugnata, in Sogdiana Aſiæ majoris regione, erat ad Jaxartem fluvium ſita.

Cyrrheſtica, pag. 247. & Cyrrheſta, p. 264. & Cyrrheſtes p. 514. regio Syriæ circa Cyrrhum urbem, à qua nomen ſumpſit, Commagenæ verſùs Aquilonem contermina, Pieriam habens ad Occaſum, & fluvium Euphratem ad Ortum; meridiem verſùs ad agrum uſque Antiochenum pertingens, ubi Chalcidicæ regioni jungebatur.

Cyrrhus, pag. 582. urbs Syriæ, quæ etiam Cyrus dicta, à Judæis in memoriam Cyri vel ab ipſomet Cyro condita; Mediterranea & Cyrrheſticæ regionis caput.

Cyrta, pag. 107. urbs circa mare Rubrum, quam Stephanus Byzantius Cyrtum vocat, dicitque urbem Ægypti eſſe in Mediterraneis.

Cythera, pag. 461. inſula ad oram Laconicæ, quæ & Cytherea & Porphyruſſa dicta, cum urbe cognomine, prima inſularum maris Ægæi ſive Archipelagi verſùs Occaſum, quinque tantùm milliariis à Peloponneſo diſtans, & quadraginta quinque à Creta inſula, hodie vulgò ab Italis *Cerigo* vocatur, à Gallis *Cerigues*.

Cyzorus, pag. 244. locus unde Coloni ad erectionem Amaſtridis urbis deducti; ſitus erat ad Pontum Euxinum, in Paphlagonia, non longè ab Amaſtride verſùs Occaſum.

Cyzicus, p. 48. col. 2. urbs Propontidis in Aſia minori; in peninſula ſive potiùs in inſula, quam pontes duo continenti jungunt, condita; dicta fuit Arctonetus id eſt urſorum inſula; cæteris Aſiæ urbibus magnitudine non inferior, hodie vulgò *Chizico*.

Cyzicenus Cyzici incola, pag. 22. Cyzicenos ab Homero Doliones appellatos aſſeverat Stephanus Byzantius.

D

Daci, pag. 481. aliàs Getæ populi regionis Europæ, quæ Dacia dicta, Iſtro fluvio verſùs Auſtrum & Orientem, Carpate monte ad Septentrionem & Tibiſco fluvio verſùs Occidentem comprehenſa, nunc vulgò *Dacy*, tres complectens Provincias Tranſylvaniam, Moldaviam, & Vvalachiam.

Dadaſa Caſtellum minoris Aſiæ, pag. 408. in Cappadocia haud dubiè, ut legenti conſtabit.

Dædala, pag. 183. regio Indiæ, cujus ſanè caput urbs Dædala, de qua Ptolem. lib. 7. Geogr. cap. 1. quamque ad Zaradrim fluvium collocat.

Dagon arx, pag. 349. quam Joſephus Antiq. lib. 13. cap. 15. pag. 448. dicit fuiſſe ſuper Jerichuntem ſitam, & proinde in tribu Benjamin.

Daha, pag. 176. ſive Nomades Scythæ, dicuntur ibi ultra Tanaïm fluvium habitantes, ſed pro Tanaï Jaxartem fluvium, à militibus Alexandri Tanaïm putatum, intellige.

Daha, pag. 628. diverſi à prioribus populi, ſubjicitur enim *ad flumen Ginden, quod Dahæ Ariéſque diſterminat*; Dæ ſunt, quos etiam Daſas vocari alterit Stephan. Byzantius, de quibus Ptolemæus lib. 6. Geogr. cap. 10, populi deſerta Margianæ regionis, quæ verſùs meridiem ſunt, incolentes; Ariis contermini verſùs Aquilonem.

Dalmanutha, Marci cap. 8. v. 10. *partes ſive Magdala ſines*. locus aut oppidum trans mare Galilææ, in dimidia tribu Manaſſe; videtur idem eſſe cum Magedan, vel ſaltem illi vicinus.

Dalmatia, pag. 509. regio Europæ, partque Illyridis verſùs Macedoniam, quæ erat Orientale Illyricum, mare Adriaticum ab Occidente, Liburniam alteram Illyridis partem & Pannoniam habens à Septentrione, Moeſiam, Dardaniam, & Macedoniam ab Ortu, Adriaticum mare ad Auſtrum: hodie regio, quæ Dalmatia dicitur, vetus utrumque Illyricum & Orientale & Occidentale, Liburniam videlicet & antiquam Dalmatiam complectitur; vulgò *Sclavonia*.

Dalmata, Dalmatiæ indigena.

Dalmaticus, qui ad Dalmatiam ſpectat.

Damaſcus, pag. 6. Syriæ olim metropolis & regia ſuper fluvios Abana & Pharphar, quem Chryſorrhoam eſſe arbitror, illum Bardinen appellat Stephanus Byzantius; hodie vulgò *Damaſco* Gallis *Damas* incolis *Sciam Demaſco*, Syris *Darmſue*.

Damaſcenus, prælaudatæ urbis incola.

Dan, pag. 6. ipſa eſt, quæ poſtmodum Cæſarea Philippi, de qua ſuprà, ſita in regione Rohob. Judic. cap. 18. verſu 28. de ea adhuc pag. 34. & 36. col. 2.

Danitæ, pag. 24. ſexcenti viri de tribu Dan, qui urbem Laïs expugnantes & ſolo æquantes reædificaverunt, & ſuæ tribus nomine Dan appellaverunt.

Danala Caſtrum, pag. 412. in Aſiæ minoris Galatiâ, ad Trocmos Galatas Ponto & Galatiæ conterminos pertinens, ut aſſerit Strabo lib. 12. p. 390.

Dandarica, pag. 628. regio Sarmatiæ Aſianæ inter Caucaſum montem ad Auſtrum & Mæotin paludem ad Orientem, cujus populi,

Dandaridæ, qui etiam Dandarii dicti ibidem circa medium, his ad Ortum Torreates populi erant, ad meridiem Aſpurgii.

Danubius fluvius, qui è Germaniæ Suevia naſcens, totius Europæ fluviorum maximus, ubi *Donaw* ab incolis appellatur, mox Bavariam, Auſtriam & Hungariam prætergrediens, Savum fluvium recipit, hinc, ut vult Appianus Alex. vel ab Axiopoli inferioris Myſiæ urbe, poſito priori nomine Iſter appellatur; Daciam tandem percurrens, ſex oſtiis Pontum Euxinum ingreditur.

Daphna, pag. 244. & 277. ſuburbium urbis Antiochiæ Syriæ, quæ ab eo Antiochia Epidaphne, ſive juxta Daphnen cognominata eſt; in quo celebre Apollinis fanum & Oraculum, cum luco octoginta ſtadiorum ambitus amœniſſimo, ſitum erat ad meridiem.

Daphnenſes, pag. 422. hujuſce ſuburbii incolæ.

Daphnus, pag. 111. locus prope Clazomenas Ioniæ civitatem; de qua ſuprà.

INDEX GEOGRAPHICUS.

Daphna Peluſiæ, pag. 72. aliàs Tahpanheſus prope Peluſium Ægypti urbem, ab ea videlicet ſexdecim millia paſſuum, ut aſſerit Antoninus.

Dardania, pag. 338. Europæ regio, quæ Myſia Mediterranea vocatur, cui à Septentrione Myſia ſuperior, ab Ortu Thracia conterminа eſt, à Meridie Macedonia, ab Occaſu Dalmatia; cenſeturque pars Illyriæ, hodie vulgò, quæ Servia & Raſcia.

Dardani, pag. 252. & 512. prælaudatæ Dardaniæ populi; ſicut & Dardanenſis.

Dardanus, pag. 90. & 377. quæ etiam pag. 116. Dardania urbs appellatur, urbs Troadis, de qua Strabo lib. 13. pag. 409. ad Helleſpontum, priùs Teucris appellata, ut aſſerit Stephanus Byzantius, Abydo urbi proxima versùs meridiem, à qua vicina regio Dardania dicta; & indubium Turres celebres, quæ nunc ibidem ſunt, ab ea Dardanellas nuncupatas.

Dardanium promontorium vicinum Dardano urbi versùs meridiem pag. 116.

Dardarii, pag. 393. populi ad Mæotim paludem ſiti; idem, qui ſuprà Dandaridæ.

Daſcylium, pag. 131. urbs Propontidis, non longè à Cyzico versùs meridiem.

Daſcylitis, pag. 100. regio, quæ circa Daſcylium.

Daſcylitis lacus, pag. 389. qui etiam Daſcylia lacus, & Aphnitis lacus & Arrynia prope Daſcylium urbem & Cyzicum, tantæ amplitudinis, ut navium etiam non modicarum capax eſſet; ad Byzantios & Cyzicenos pertinens.

Daſira, pag. 414. locus aut regio in Aciliſena, non longè ab Euphrate, ubi minorem Armeniam ab eadem Aciliſena dividit; ibi mons erat aquâ præditus. de hoc Strabo lib. 12. pag. 382.

Daſtracus mons, pag. 414. in minori Armenia, videtur is eſſe apud quem Caſtellum erat Daſtarcum, ut refert Strabo lib. 12. pag. 370. quod Carmala amne circumfluitur, haberque & ſanum Apollinis Cataonis; in Cataonià, minoris Armeniæ parte.

Dathema munitio, pag. 320. in Galaaditide regione, in tribu Gad, inter Boſor & Maſpha.

Davidis civitas, pag. 39. 307. & 328. ibi intelligitur arx Sion in ipſamet civitate Hieroſolyma; nihilhominus Bethlehem etiam civitas David appellatur.

Debirus, pag. 23. in vulgata editione Joſue X. v. 38. Dabir quæ & Cariath-Senna & Kariath-Sepher priùs dicta, id eſt civitas litterarum, unde concluditur fuiſſe Palæſtinæ Academiam, civitas olim regia, quæ primùm in ſorte tribus Juda, poſteà tribui Simeon data eſt; deinde Levitica effecta.

Decapolis, pag. 590. regio circa Jordanem à Libano monte ad mare Galilææ à decem ſuis præcipuis civitatibus ita nominata; ipſæ autem erant.

Cæſarea Philippi,	Capharnaum,
Aſor,	Bethſaïda,
Cedes-Nephthali,	Jotapata,
Sepphet,	Tiberias, &
Coroſain,	Bethſan quæ Scythopolis.

alii alias Decapoleos urbes recenſent, ejus termini ab Oriente mare Galilææ, & Sidon ab Occidente.

Decelea, pag. 207. urbs Atticæ, quam Stephanus Byzantius vicum Hippothoontidis tribus eſſe dicit. Pauſanias in Laconicis pag. 89. Caſtrum vocat, quod erat apud Deceliam, Strabo lib. 9. pag. 274. dicit unam eſſe ex duodecim urbibus à Cecropide fundatis, quæ ad Athenarum conſtructionem coaluere. Velius illam ſuper collem ad Iliſſi fluvii fontes collocat, Athenis Orientem æſtivum versùs.

Delium, pag. 422. oppidum Syriæ inter Dioſpolim Syrorum & Judæam.

Delos inſula, pag. 92. & 98. una Cycladum ſeu potiùs, quam aliæ inſulæ in modum circuli cingunt, unde & Cyclades dictæ ſunt, hæc, ut aſſerit Stephanus Byzantius, appellata fuit Cynthus & Aſteria, & Pelaſgia, & Chlamydia & Scythiada, Apollinis natalibus & Oraculo apud prophanos authores facta celebris: hodie vulgò *Sdille* appellatur, ipſa eſt, quæ pag. 371. Cecropidum inſula vocitatur.

Delphi, pag. 55. urbs Phocidis ſuper Auſtralem Parnaſſi montis partem, ut obſervat Strabo lib. 9. pag. 288. eratque in Græciæ meditullio, locus nunc *Salona* nominatur.

Delphicum Oraculum, apud præfatam urbem Delphos olim celeberrimum.

Delphinium, pag. 120. Caſtellum in inſula Chio, de qua ſuprà.

Delta, pag. 472. pars Ægypti inferior, ad oſtia fluvii Nili, quæ figuram Græcam Δ ſive triangulum exprimunt, cujus duo cruta ſunt versùs Occaſum Agathosdæmon foſſa ſive fluvius, ab Ortu Bubaſticus fluvius; Baſis verò ad Aquilonem mare Ægyptium.

Demetrias, pag. 248. & 304. urbs Theſſaliæ, quam Demetrius ex pluribus parvis, quæ circa Jolcon oppidulis, conflaverat, ac de ſuo nomine appellarat, ad mare inter Neliam & Pagaſes, ut refert Strabo lib. 9. pag. 300. oppidula nominans Neliam videlicet, Pagaſes, Ormenium, Rhiſunta, Sepiadem, Boeben & Jolcon. Fuitque olim Macedoniæ Regum navale; ipſa cum Chalcide Euboeæ & Corintho vocabantur tres Græcorum manicæ ferreæ ſeu compedes: hodie vulgò *Dimitriada*.

Demetrium promontorium, pag. 308. prope Demetriadem urbem, in Pelaſgico, ut ipſa, ſinu.

Derbe, pag. 626. urbs Lycaoniæ, hanc & Derbeiam dicit Stephanus Byzantius.

Derbices, pag. 80. & 155. populi majoris Aſiæ Hyrcanis vicini versùs Boream, quos Derbiccas vocat Ptolemæus Geogr. lib. 6. cap. 10. eoſque in Septentrionali Margianæ regionis parte ad Oxum fluvium, prope intimum maris Caſpii receſſum collocat.

Deſſai vicus, pag. 327. in vulg. edit. 2. Machab. cap. 14. v. 16. Detlau. Caſtellum Judææ, ſed certa ejus poſitio hactenus incerta, videtur tamen Hieroſolymis fuiſſe vicinum & ad Aquilonem, ut ſuſpicatur Zieglerus illud Detlan nominans.

Dia, pag. 377. urbs Palæſtinæ, de qua Joſephus Antiq. lib. 13. cap. 23. forſan Dium, de qua Ptolemæus; quæ urbs Cœleſyriæ eſt inter Pellam & Philadelphiam.

Dianium maritima Hiſpaniæ civitas, pag. 385. prope promontorium, quod olim Ferraria, ſive Artemiſium, nec non ab hac urbe Dianium dictum, in maris Mediterranei parte, quæ mare Ibericum dicta, non longè à Sucronis fluvii oſtiis, è regione Pithyuſæ inſulæ: hodie vulgò adhuc *Denia*, promontorium verò *Cabo martin* ſive *Punta del Emperador*, appellatur, in regno Valentiæ.

Dibon Gad, pag. 20. trigeſima nona ſtatio filiorum Iſraël inter Jiéabarim & Helmondeblathaim, quam etiam Dimon vocatam dicit Adrichomius; eſt ipſamet, quæ poſtea urbs Dibon, quæ trans Jordanem, Moabitarum fuit, poſtea ſub ditione Sehon regis Amorrhæorum, à qua expulſus eſt à filiis Iſraël, daraque fuit tribui Gad, quæ illam ædificavit & Dibon Gad appellavit; ſita erat ad Auſtrum prope tribum Ruben.

Dicæarchia, vide infrà Puteoli.

Dictæa, pag. 461. ſupple littora Cretæ inſulæ versùs

Digitized by Google

Orientem à Dicte aut Dycte ſive Dyctæo monte ſic appellata, qui mons hodie vulgò *monte Samone* nominatur.

Didymatyche, velut gemini muri, pag. 266. Caſtellum minoris Aſiæ, circa Æolidem aut Myſiam, ut legenti Polybium conſtabit. lib. 5. Hiſtor. pag. 420.

Didymæus Apollo in Branchidis, p. 100. loco Cariæ, de quo ſuprà.

Didymæum fanum, p. 405. locus & Oraculum apud Miletum urbem, ut refert Stephanus Byzantius, ubi Apollo Didymæus colebatur, Strabo lib. 14. pag. 436. dicit illud à Xerxe combuſtum, rursùs a Mileſiis extructum tanta amplitudine, ut vici magnitudinem æquaret, & ea propter abſque tecto eſſet.

Didymena urbs, pag. 410. de qua Strabo libro 14. p. 457. obſervat Xylander in manuſcripto Codice legi ὡς Δυμήνιον: Caſaubonus in hunc locum doctè aſſerit legendum Δύμαιον. Dyme, quæ urbs Achaiæ eſt, nam Plutarchus in vita Pompeii dicit hanc urbem incolis tunc egentem, plures agros eoſque fertiles poſſidere. erat Achaiæ urbs extrema versùs Occaſum, ut aſſerit Stephanus Byzantius, in fragmento non abbreviato ſui operis, quod MSS. in Bibliotheca Seguierana aſſervatur; additque eam priùs Cauconis dictam, propter vicinum fluvium cognominem, Strabo lib. 8. pag. 267. de ea fusè, vide notas noſtras in Plutarchum: hodie vulgò *Clarenza* vocatur, capútque Ducatus eſt, quem Galli nominant *de Clarence*.

Dindymus mons, pag. 388. vide Adraſtia.

Dinia, pag. 284. locus Phrygiæ, qui ex hiſtoria vicinus videtur Synnadis urbi versùs meridiem.

Diosbieron, pag. 112. quod Iovis ſacrum ſignificat, oppidum Ioniæ maritimum, inter Lebedum & Colophonem, ut aſſerit Phlegon à Stephano Byzantio citatus.

Dion, pag. 428. urbs Cœleſyriæ eadem quæ Dium, vide ſuprà verbo Dia.

Diopolis, pag. 431. vide Cabira.

Dioſcurias, pag. 417. urbs, quæ aliàs Sebaſtopolis, quæque, ut dicit Stephanus Byzantius, prius Æa vocabatur, maritima in Colchide & intimo Ponti Euxini receſſu, inter oſtia fluviorum Chari ſive Coraxis, & Antenii: hodie *Savaropoli*, ſeu potiùs *Sevaſtopoli*.

Dioſpolis, p. 532. eadem urbs, quæ ſuprà Dion ſive Dia, vide hoc verbo. eadem de qua p. 422.

Dioſpolis, pag. 311. quæ priùs Lydda, civitas in tribu Ephraim, quæ etiam Lidda, quam etiam Trigida fuiſſe appellatam dicit S. Hieronymus, hodie vulgò *S. Georgius*; ipſi vicinam civitatem *Ramæ* conſtruxerunt Arabes poſt tempora Mahumeti, ut refert Sanutus lib. 3. parte 6. cap. 4.

Diridotis, pag. 203. urbs ad oſtia Euphratis fluvii in ſinum Perſicum, quam eandem eſſe aſſerunt, quæ Teredon, ubi nunc urbs eſt *Baſſora* aliàs *Balſera* prope ſinum Perſicum; quæ coincidit cum Ampa urbe, de qua ſuprà.

Dium, pag. 151. oppidum maritimum Macedoniæ, in Pieria regione, ad ſinum Thermaïcum, ſive Theſſalonicum; hodie vulgò *Stadia*.

Doc Caſtellum, pag. 349. in vulg. edit. I. Machab. 16. v. 15. Doch munitiuncula, quam collocat Adrichomius in tribu Ephraim, hanc à Phaſelo quatuor milliariis diſtantem Occidentem versùs in Acrabitena regione poſuit Jacobus Zieglerus; ab aliquibus Doech appellatur. à Sanuto lib. 3. parte 14. cap. 3. Dotum.

Dodonæus Jupiter, pag. 257. fanum & urbs apud Moloſſos Epiri populos, ſuper cognominem fluvium ſeſe in Achelœum exonerantem.

Daphka, pag. 14. in vulgata editione Num. 33. v. 12. & 13. Daphca apud Septuaginta Interpr. ἀφεσὶμ. apud alios Daphchah, nona manſio filiorum Iſraël prope deſertum Sin, inter Sin & Alus.

Dora, pag. 354. ipſa eſt Dor. quæque Ador, ut obſervat Adrichomius, & in caſu obliquo apud Græcos Adora, Hebraicè Naphath-Dor hoc eſt littoralis ſeu maritima, fuit quondam civitas Regia, poſteà in tribu Manaſſe cis Jordanem, eam etiam Aſſur dictam, & ad duas leucas prope Cæſaream, Boream versùs, dicit Sanutus lib. 3. parte 14. cap. 2.

Doritæ, pag. 622. præfatæ urbis accolæ.

Dora, pag. 346. urbs Phœniciæ maritima, ut notat Ptolemæus; diverſa non eſt à præcedenti.

Dorenſis, ejuſdem urbis incola.

Dora vel Adora, pag. 343. urbs Idumææ, quæ & Doreon & Abora, ſita erat ad radices montium Seir, prope tribum Juda ad Occaſum.

Dorienſes, pag. 96. ſunt ipſi Dores Græciæ populi inter Perrhæbos ad Occaſum, Ænianes ad Aquilonem, Phocidem ad Ortum, & Locros Ozolas ad Meridiem.

Doris, pag. 461. hîc intelligitur regio littoralis Theſſaliæ, inter Demetriadem & Maleam.

Doriſcus, pag. 89. urbs Thraciæ, quæ etiam Dyme dicta ad Hebrum fluvium, urbi Ænos ad Aquilonem, regio vicina uſque ad mare Doriſcus campus appellatur. pag. 94.

Dorius mons, pag. 134. in Caria prope Cnidum urbem, de qua ſuprà.

Doryſaum, pag. 241. urbs Phrygiæ Pacatianæ, ad præterfluentem amnem: hodie vulgò *Izadursle*.

Doryma Cherſoneſi, pag. 134. ibi agitur de parte Cariæ, quæ in modum peninſulæ extenditur, ad cujus partem Orientalem erat Doryma, quæ etiam Lorymna, urbs maritima, in Doride Cariæ; hodie vulgò *Maxi*, ut dicit Marius Niger; *Stadia*, ut vult Pinetus.

Dragogi, pag. 176. Aſiæ majoris populi, qui videntur fuiſſe inter Arbelitidem & Bactra.

Dranga, pag. 175. & 197. qui aliàs Zarangæi, ſive Zarangi & pag. 345. Dranganitani, populi majoris Aſiæ Indis cis Indum vicini, quorum regio

Drangiana, pag. 175. regio prope Indiam, quam Ptolemæus inter Ariam ad Aquilonem, Arachoſiam ad Ortum, Gedroſiam ad Meridiem, & Carmaniam deſertam ad Occaſum.

Drangiana juxta Taurum, pag. 214. aut montes prælaudatæ Drangianæ vicinos, eam ab Aria versùs Septentrionem ſeparantes, montem Taurum appellare oportet, qui à Ptolemæo vocantur Bagous, aut alteram Drangianam Ariæ ad Aquilonem, versùs Hyrcaniam aſſerere.

Drangi, pag 171. prælaudati Drangæ.

Drapſaca, v. Adrapſa.

Drimyſſa inſula, pag. 113. & Drimuſſa pag. 286. maris Ægæi inſula, Clazomenis Ioniæ urbi objecta, in ſinu Smyrnæo.

Drymus, pag. 510. locus Judææ, de quo Joſephus lib. 1. de bello Judaïco cap. 11. pag. 730. qui circa Carmelum versùs Hieroſolymam fuiſſe videtur.

Dulcis portus, pag. 534. in Corcyra inſula, à dulci aqua ita dictus, quæ à fluvio in eum effluente dulcis redditur.

Dura, pag. 263. urbs Meſopotamiæ à qua Danielis cap. 3. v. 1. *Campus Dura provincia Babylonis* appellatur.

INDEX GEOGRAPHICUS.

Dora, pag. 265. urbs Phœniciæ, quæ alias Dora. Vide suprà hoc verbo.

Dyrrachium, pag. 458. urbs, quæ etiam Dyrrachium olim Epidamnus dicta, ad mare Ionium & Panyassi fluminis ostia, vicina Taulantiis versùs Aquilonem, in territorio peninsulæ formam referente: hodie vulgò *Durazzo*, à Turcis *Drazzi*, in Albania.

Dyrta, pag. 185. urbs Assacanorum cis Indum fluvium.

E

E *Bal* mons, pag. 22. in vulg. editione Deuteron. cap. 27. versu 13. Hebal. apud Septuag. Interpretes Γαιβάλ. Garizim monti proximus, in tribu Ephraim.

Eben-Ezer, pag. 27. in vulgata editione 1. Regum 4. versu 1. & cap. 7. vers. 12. *Lapis adjutorii*, locus inter Maiphath & Sen, ad Septentrionalem plagam tribus Dan, prope fines tribuum Juda & Benjamin, subter Bethchar.

Ecbatana, pag. 58. quæ & Agbatana, Achmeta necnon Achoeta, civitas totius Mediæ regia sive regni Medorum metropolis, cujus ambitum 158. stadiorum fuisse perhibent: hanc quidam dicunt esse eam quæ nunc *Tauris* appellatur: alii civitatem *Casbin* vulgò nominatam, sitam in *Ayrach* Provincia.

Ecbatana locus Syriæ, pag. 83. ex Herodoti lib. 3. cap. 64. Ἐκβάτανα ἐν Συρίῃ. Ecbatana in Syria. Plinius lib. 5. cap. 19. dicit, in monte Carmelo fuisse urbem Carmelum, olim Ecbatana nominatam: Josephus pro Ecbatanis Herodoti Damascum restituit, uot alleris Cambysem vita functum.

Ecdippon, pag. 520. urbs, quæ Ecdippon, & Ecdippa; ipsamet quæ Acziba & Achazib, maritima, in tribu Aser, in Phœnicia: hodie in loco circiter ubi *Sanderia*, inter Ptolemaidam & Tyrum.

Ecmina, pag. 379. urbs minoris Asiæ, à Murena condita, inter Cappadociam, ut videtur, & Pontum Mithridatis regnum.

Ecregma, pag. 232. *quod vocatur* idest eruptio, locus sic dictus circa Pelusium in Ægypto. quem Strabo lib. 16. pag. 523. inter mare & lacum Sirbonidem ponit.

Eden, pag. 3. vocabulum voluptatem significat. quo communiter intelligimus terrestrem paradisum; ubi autem fuerit hactenus planè incertum; & diversissima sentiunt authores, opinionem nostram vide in Tabulis sacris Geographicis, ubi opinati sumus fuisse in montibus Armeniæ, è quorum radice defluunt quatuor fluvii Euphrates, Tigris, Phasis, & Araxes.

Edemis domus, pag. 51. col. 1. in vulgata editione Amos 1. versu 5. legitur domus voluptatis; quod vocabulum ibi ad Geographiam nullatenus pertinet.

Edessa, pag. 245. urbs, quæ Hierapolis, Bambyce, & à Syris Magog, postea à Græcis Macedonicæ urbis nomine donata Edessa fuit appellata, quæ etiam Edesa, & Antiochia Osroënorum, & Callirhoë, postmodum Justinopolis, urbs Syriæ ultra lævam Euphratis ripam, ex quo etiam Mesopotamiæ tribuitur, nunc vulgò *Orpha*, ad *Chabur* fluvium.

Edesseni, prælaudatæ urbis cives.

Edomæa, pag. 23. Edomi rex pag. 39. col. 2. Edomæorum terra 18. vide infrà Idumæa.

Edones, pag. 90. populi Macedoniæ ad utramque Strymonis fluvii ripam, non longè ab ejus ostiis, in Thraciæ confinibus, cui attribuuntur à Stephano Byzantio; hi ab Authoribus passim Hedones appellantur.

Edrei, pag. 21. in vulgata editione Deuter. cap. 3. versu 1. Edrai. civitas Regia Regis Og, in Batanitide, in dimidia tribu Manasse ultra Jordanem, quæ ætate S. Hieronym. Adar sive Adaram vocabatur, ab Astaroth sex mill. pass. à Bostra autem in 24. lapide distans, quam alii Arabiæ, alii Cœlesyriæ adscribunt.

Eglon, pag. 23. civitas Regia, quæ à Septuag. Interpret. Odolla vocatur, in tribu Juda, ætate S. Hieronymi villa erat prægrandis duodecimo lapide ab Eleutheropoli.

Egran, pag. 554. aliàs Egranorum urbs sive Agranorum urbs, Arabiæ felicis & forsan Egra, quam Stephanus Byzantius ad Elaniticum sinum collocat, si non sit Negram Ptolemæi ejusdem Arabiæ & ab eodem sinu parum dissita.

Eion, pag. 110. urbs Thraciæ ad Strymonem fluvium, quæ alias dicta Ægialus, sive Eon, quæ varia nomina unicam rem intus videlicet significant; sita erat quatuor millariis versùs ortum ab Amphipoli civitate, cujus emporium erat, quæ nomen suum Eionis Strymoni fluvio tribuens, ejus nomen sibi assumpsit, unde vulgò hodie *Stramona* appellatur.

Ekronita, pag. 27. in vulgata editione primi libri Regum cap. 5. versu 10. Accaronitæ cives urbis Accaron, sive ejus Satrapiæ, de qua suprà hoc verbo.

Elea, pag. 278. & 281. urbs minoris Asiæ, quæ ut refert Stephanus Byzantius, prius Cidænis appellabatur, maritima & duodecim stadiis intra Caicum fluvium versùs Meridiem, è regione Lesbi insulæ, in Elaitico sinu, in Æolia; ipsa nunc vulgò *Alea* nominatur.

Elæenses, ibid. ejusdem urbis incolæ.

Elea, pag. 306. ibi sermo est de Elæa Thraciæ civitate.

Elaites Duris, prioris Elææ civis, pag. 245.

Elaiticus sinus, pag. 286. pars Ægæi Maris ad Elæam, inter insulam Lesbum & Æoliam.

Elam sive Elymais, pag. 5. in vulgata editione Genes. cap. 14. versu 1. rex Elamitarum; eadem regio, quæ apud Jeremiam cap. 39. versu 34, 35, 36, 37. Ælam, in qua Castrum Susis, quod ejus erat metropolis, Persidem & Mediam regiones complectens.

Elamita, incolæ regionis Elam, pag. 68.

Elaphoes mons Phrygiæ, in quo pagus Melissa dictus pag. 123. apud Arganusam esse asseritur.

Elatha, pag. 20. in vulg. editione Deuter. cap. 2. versu 8. Elath, quæ etiam Ailà, & Ailath; *in littore maris Rubri in terra Idumæa*, ut ait sacra Script. juxta Asiongaber, urbs regni Edom. ibi tempore S. Hieronymi erat Romanorum legio dicta decima, vocata quoque est à Josepho Elana.

Elatea, pag. 270. & 274. urbs Phocidis in Græciâ, maxima, ut refert Strabo lib. 9. pag. 292. per cujus agrum fluebat Cephisus amnis, Homero incognita, utpote condita post ejus mortem.

Elea, pag. 486. urbs Italiæ in veteri Lucania, quam Strabo ibi sui sexti initio dicit prius Hyeiam dictam, post Ellam, deinde Eleam; Stephanus Byzantius asserit prius Byle nominatam, fuit etiam Velia appellata, maritima ad ostia Elei fluvii: dicitur esse, quæ nunc *Pisciota*, in principatu citeriori.

Elea, pag. 287. urbs minoris Asiæ vide suprà Elæa. eadem est pag. 353. & 379.

Eleasa, pag. 529. in vulg. editione I. Machab. cap. 9. versu 5. Laisa; ipsa est Lais sive Dan, vide supra Cæsarea Philippi.

INDEX GEOGRAPHICUS.

Elephantina urbs, pag. 82. superioris Ægypti, in insula Nili cognomine, quæ Tabennensium insula esse creditur.

Elei, pag. 270. & singul. num. Eleus, incola regionis Peloponnesi, quæ Elea sive Elis appellatur; cui ad Septentrionem Achaia est, ad Orientem Arcadia, ad meridiem Messenii, ad Occidentem Ionium Pelagus.

Eleus Chersonesi, p. 93. in gen. Eleuntis. & p. 280. urbs Chersonesi Thraciæ ad Hellespontum sita, & in parte Chersonesi, quæ magis vergebat ad meridiem.

Eleusa, pag. 562. oppidum Ciliciæ, quod Sebaste mutato nomine dicebatur, maritimum, inter Corycium & Pompeiopolim.

Eleusine, pag. 372. urbs Atticæ prope Athenas versùs occasum, & Megara Orientem hyemalem versus, ad littus Saronici sinus & ostia fluvioli, cui nomen Schirus: ibi celebre Cereris & Proserpinæ fanum, illam vicum Hippothoontidis tribus affirmat Stephanus Byzantius: hodie vulgò *Lepsina*.

Eleuthera, pag. 411. urbs Cretæ insulæ, quam Stephanus Saorum appellari dicit, mediterranea erat inter Gortynam & Gnossum.

Eleutherocilices, pag. 454. qui nullis regibus obtemperabant, quorum urbs Pendenissus, Tibarenis finitimi; incolebant Orientalem eamque infestissimam Ciliciæ partem, ad montem Amanum.

Eleutherus fluvius, pag. 340. qui in monte Libano enascens, atque ab Oriente in Occidentem decurrens, tribum Aser præterfluit; ac mare Syriacum ingreditur. Posteà *Lanta* ita Nubiensis parte 5. Clim. 3. à quibusdam torrens *Rama*; hodie vulgò *Casimire* appellatur.

Eliciorum rex, pag. 60. in vulg. editione Judith. 1. versu 6. rex Elicorum apud Septuaginta interpretes Ἐλυμαίων hinc constat Elicos seu Elicios fuisse Elymaïdis accolas, de qua suprà verbo Elam.

Elidenses, pag. 559. apud quos Ludi Olympiaci, iidem sunt, qui Elei, vide suprà hoc verbo.

Elim, pag. 14. & Elima ibidem, sexta mansio filiorum Israël, ubi erant duodecim fontes aquarum & septuaginta palmæ, inter Mara & Sin: hunc locum hodie *Belba*, vulgò *Balbes* vocari putat Poitellus.

Elim, pag. 140. forsan ex Elea Cypri urbe maritima, cum promontorio cognomine, Salaminæ urbi ad Orientem.

Ellasaris rex, pag. 6. in vulgata editione Geneſi cap. 14. versu 1. *Arioch rex Ponti*. Legit Symmachus Σαυσῶν regio Asiæ minoris Mari Euxino apposita, inter Bithyniam ad Occidentem & Paphlagoniam ad Ortum, quæ Pontus Bithyniæ; verosimile est ibi hac voce Ponti intelligi accolas maris Euxini versus Aquilonem, inter quos Scythæ numerantur.

Elotha, pag. 18. *ad litus maris Rubri, in terra Edomæorum* in vulgata editione 3. Regum cap. 9. versu 26. legitur *Asiongaber*, est ipsemet locus Elatha dictus, de quo suprà.

Elymais regio, vide suprà Elam.

Elymæi, Elymaïdis indigenæ.

Elymais, pag. 318. nobilissima civitas, Elymaïdis regionis caput, in Perside, eadem quæ 2. Machab. 9. versu 2. alio nomine Persepolis nominatur, ad Rhogomanem fluvium sita; hanc dicunt quidam esse, quæ hodie *Sirac*, alii *Siaphar*.

Embelima, pag. 185. urbs Indiæ, non longè ab Aorno petra, de qua suprà. de illa Ptolemæus Geogr. lib. 7. cap. 1. qui illam in Indo-Scythia, juxta & cis Indum fluvium collocat.

Emai, pag. 6. in vulg. editione Genes. cap. 14. versu 5. legitur *Emim in Save Cariathaim*, populi staturæ giganteæ, qui primi habitarunt terram Moabitarum, quæ terra postmodum cessit tribui Ruben, de Save Cariathaim vide Geogr. nostram sacræ Scripturæ.

Emathia, pag. 461. hoc vocabulo sæpe apud Poëtas tota Macedonia accipitur, sed ab aliis scriptoribus pro parte Macedoniæ, quæ speciali nomine Macedonia appellatur, cui ab occasu Paonia & Deuriopes, ab Austro Thessalia, ab ortu Pieria & Bottiæa, ab Aquilone Pelagonia.

Emesa, pag. 441. quæ etiam Hama dicta p. 577. sive Emessa, Emisa, Emissa, & Hemesa urbs Syriæ, quæ in Martyrol. Rom. Phœniciæ attribuitur, ad fluvium Orontem sita, inter Antiochiam & Damascum: hodie vulgò *Hamsa*.

Emesena gens, pag. 480. agri scilicet Emesseni circa Emessam.

Emmaus, pag. 316. & Emaus & Ammaum Castellum, civitas in tribu Juda stadiorum sexaginta ab Jerusalem occasum versùs, quod Castellum à Varo exustum, postea Nicopolis appellatum est; nunc vulgò *Nicopol*, penè exsisa.

Emodi montes, pag. 188. pars Tauri Montis, Indiam ultra Indum à Scythia disterminans, de his Ptolemæus lib. 6. cap. 15. suntque Asiæ maximi, à quibusdam *Meghali* ab aliis *Dalanguer* appellantur.

Emorai, pag. 6. in vulgata editione Genes. 14. versu 7. legitur *Amorrhæus, qui habitabat in Asasonthamar*; *qua* (ita 2. Paralip. 20. versu 2. *est Engaddi* civitas in tribu Juda, & etiam simpliciter Thamar dicta, quæ Josepho *Engadda*, una ex Toparchiis juxta mare mortuum.

Endor, pag. 29. civitas in dimidia tribu Manasse cis Jordanem, prope montem Ephraim.

Enhakkore, vide Lechi.

Enna, pag. 351. urbs Siciliæ insulæ, in ejus mediterraneo sive centro, super montem posita, & juxta ejusdem nominis lacum: hodie vulgò *Castro Giovanni* nominatur, in valle *di Noto*.

Eoa sceptra, pag. 462. id est regna, quæ ad partes sunt Orientales orbis terræ.

Eordenses, pag. 201. ex urbe Eordea in Mygdonia Macedoniæ regione, ad Axium amnem posita.

Ephesus, pag. 18. Ephesina urbs, p. 152. quæ priùs *Arsinoe*, necnon, teste Stephano Byzantio, Smyrna, Samorna, Trychia, Ortygia, & Ptelées, urbs Ioniæ in Asia minori, maritima, Dianæ fano celebris, apud Caystri fluvii ostium: nunc vulgò *Epheso* sive *Fiena*.

Ephesius, prælaudatæ Ephesi civis.

Ephraimi tribus, pag. 23. à mari occasum versùs, ad Jordanem fluvium versùs ortum protensa, tribui Manasse Aquilonem versùs, tribui verò Benjamin versùs Austrum contigua, præcipuam complectebatur Samariæ partem.

Ephraim urbs, pag. 596. in vulg. editione Joannis 11. versu 54. Ephrem, civitas in regione, quæ juxta desertum, Græcè Ephraim, in tribu Ephraim, juxta terminos tribus Benjamin.

Ephraimi mons, pag. 24. sive montes per partem tribus Manasse, per tribum Ephraim, necnon per tribum Benjamin sparsi, quorum præcipua pars tribum Benjamin à tribu Ephraim separans, terminus erat regni Juda ad aquilonem, illud à regno Israel disterminans.

Ephraimita, Israelitæ tribus Ephraim.

Epiron, pag. 322. civitas magna & munita ultra Jordanem, in dimidia tribu Manasse, ad Australem & Occidentalem plagam.

INDEX GEOGRAPHICUS.

Epidamnus, pag. 512. vide Dyrrachium.

Epidaphne, vide Antiochia Syriæ.

Epidaurus, pag. 405. urbs Argolidis regionis, in Peloponneſo, ad ſinum Saronicum ſita, quam Scylax in Periplo inter Troezenen & agrum Corinthiacum ponit; erat Æſculapii fano celebris; hanc nunc *Pigada* appellari teſtatur Niger, apud Sophianum *Cheroniſi*.

Epidaurii, pag. 207. hujuſce urbis incolæ.

Epiphania, pag. 410. urbs in confinio Ciliciæ & Syriæ, ad Corræum fluvium ſita, inter Anazarbum ad Boream & Alexandriam, quæ ad Iſſum, verſùs Meridiem.

Epirus, pag. 213. regio ſive pars Græciæ, quæ verſùs Septentrionem à Macedoniâ Celydno fluvio ſeparatur, & Pindo monte à Theſſaliâ verſùs Orientem, mari Ionio Meridiem & Occidentem verſùs: hodie vulgò *Canina*, & Albaniæ regni pars inferior.

Epirotæ, pag. 150. Epiri incolæ.

Epiroticum regnum, regis Epiri.

Era, pag. 112. urbs Ioniæ prope Teum & Lebedum, quæ videtur fuiſſe maritima oppidum Teium vocatur a Strabone lib. 13. pag. 443.

Erana, pag. 454. quæ etiam Fugerana, alia lectio Eugerana, Ciliciæ ad montem Amanum, quæ fuit non vici ad inſtar ſed urbis, & ejuſdem montis Amani caput.

Eretria, pag. 92. & 371. urbs Eubœæ inſulæ, quam Strabo lib. 10. pag. 308. ait appellatam fuiſſe Melanem, & Arotriam, ſita erat ad Euripum, è regione portus Atticæ, cui nomen Delphinium, quæ Eretria vetus dicta, nova Eretria ejuſdem inſulæ poſtmodum conſtructa fuit, Chalcidenſi civitati ad Auſtrum: hodie vulgò *Rocho*.

Eretrienſis, pag. 100. Eretrii pag. 89. Eretrica mulier pag. 102. aut prælaudatæ urbis cives, aut forſan Eretriæ urbis Theſſaliæ, quæ hodie *Varia*.

Erindes amnis, pag. 628. majoris Aſiæ, circa Parthiam aut Hyrcaniam.

Erioch campus, pag. 60. & ibidem Arioch. Rex erat Elicorum; cujus campus ab eo Erioch dictus; in Elymaide, ut dictum eſt ſuprà, verbo Eliciorum.

Eriza, pag. 184. urbs minoris Aſiæ, quæ circa Cariam fuiſſe videtur.

Erymanthus amnis, pag. 270. qui & Erimanthus fluviùs majoris Aſiæ, inter Drangianam regionem & Arachoſiam.

Erythræ, pag. 113. 131. & 185. urbs Ioniæ in Aſia minori, quæ, ut refert Stephanus Byzantius, Cnopupolis nominata fuit, in Ioniæ Cherſoneſo, è regione Chii inſulæ. Portum habebat, ut ait Strabo lib. 14. pag. 445. & quatuor inſulas ante eum, quæ Hippi (id eſt equi) vocantur; ibi priſcis temporibus nata eſt Sibylla mulier fatidica.

Erythræ, pag. 98. urbs Bœotiæ in Græcia, inter Cytharonem montem ad Auſtrum & Aſopum fluvium ſita; non longè à Plateis urbe Orientem verſùs.

Erythræa, pag. 405. inſulæ Cretæ civitas, quæ ad Orientalem inſulæ plagam fuiſſe videtur.

Erythræa inſula, pag. 385. ibi ſermo non eſt de alia quàm de Erythris Ioniæ, quæ quia in peninſula, hæc ab ea potuit Erythræa nominari.

Erythræum promontorium, pag. 306. quod Erythris Ioniæ vicinum, è regione Chii inſulæ.

Erythræum mare, pag. 13. idem ac mare Rubrum; idem enim dictio Græca ſignificat, de quo infrà.

Erythræi, pag. 112. & 135. Erythrarum Ioniæ cives.

Eſaa, pag. 554. urbs felicis Arabiæ à Gallo deleta, ut Plinius refert lib. 6. cap. 28.

Eſchalis vallis, pag. 17. in vulg. editione Num. 13. verſu 25, non de valle, ſed de Torrente agitur, & Neheleſcol ibidem id eſt Torrens Botri nominatur, vallis itaque ad hunc Torrentem Botri, vallis Botri, locus erat in tribu Dan, non longè à Torrente Sorec.

Eſthaol, pag. 27. in vulg. edit. Judic. 16. verſu 31. Eſthaol; alibi Eſtaol, civitas primò in ſorte tribus Juda, poſtmodùm tribui Dan data, ſita in campeſtribus: hodie villa *Aſto* ad prætefluentem Torrentem Sorec, ut aſſerit Zieglerus.

Eſba ſive *Geraſa*, pag. 378. vide Geraſa.

Eſebona, pag. 380. eadem urbs, quæ Heſebon: vide infrà verbo Hesbonis rex.

Eſthemonis arx, pag. 551. ab Herode condita, in Peræa regione.

Etami petra, pag. 27. petra prope urbem Etam, aliàs Athar dictam, quæ primò ſortis tribus Juda, poſteà tribui Simeon data eſt; ibi Spelunca petræ Etam, de qua Judic. 15. verſu 8.

Etham, pag. 14. *quæ eſt in extremis finibus ſolitudinis*; tertia manſio filiorum Iſrael inter Ægyptum & mare Rubrum; ibi hac ætate Zuem Emporium eſſe aſſerit Zieglerus.

Ethami deſertum, pag. 14. vicinum manſioni Etham, quod, ut conſtat ex Num. cap. 33. verſu 8, etiam ultra mare Rubrum extendebatur, erátque idem, quod Sur appellatur Exodi 15. verſu 22.

Etenenſes, p. 266. populi Piſidiæ in Aſia minori, qui montanam regionem ſupra Siden incolebant, Pamphyliæ vicini.

Etruria, vide Hetruria.

Evaca, pag. 205. ſpecies equitum apud Perſas.

Evaſpla flumen, pag. 183. fluvius Indiæ & circa ſuperiores, ut videtur, Indi fluminis partes.

Eubœa, pag. 96. & 171. inſula una è ſeptem majoribus maris Mediterranei inſulis, quæ ob longitudinem olim *Macris* appellata, hanc Strabo deſcribit initio libri 10. ab Occidente in Orientem protenditur; ad meridiem habet Locros; Bœotiam, & Atticam, à continente Græciæ ſeparatur freto, quod Euripus appellatur; eique continenti apud Chalcidem urbem ponte jungitur; habet ad Aquilonem Ægæum mare; fuit etiam hæc inſula Chalcis nominata: hodie vulgò Italis *Negroponte*, Gallis *Negrepont*.

Eubœcum, pag. 283. talenti ſpecies, ab Eubœa ſic denominari.

Evergeta, pag. 175. vide Arimaſpi.

Eulæus fluv. pag. 68. vide Ulaius.

Eulæus amnis, pag. 204. vide Ulaius.

Eupatoria urbs, pag. 349. & pag. 431. à Mithridate Eupatore condita, & à Pompeio magno inſtaurata, atque ab eo Magnopolis ſive Pompeiopolis nominata, urbs in Aſiæ minoris Ponto; Amiſo civitati proxima verſùs occaſum.

Euphrates, pag. 9. fluvius maximus è montibus Ararat ſive Armeniæ erumpens, Cappadociam, Armeniam minorem, Syriam, & Arabiam à dextrâ, Armeniam majorem & Meſopotamiam à ſiniſtrâ alluit, Chaldæámque interſecans in Tigrim ſeſe effundit, ac nomine deperdito cum eo in Perſicum ſinum evolvitur; hodie vulgò *le Frat*.

Euromus, pag. 275. & Euromenſium urbs pag. 271. urbs Cariæ in Aſia minori, quam Strabo lib. 14. pag. 453. inter urbes maritimis urbibus vicinas enumerat.

Euromenſium oppida & Provincia, loca & territorium prælaudatæ urbis pag. 313.

Europa una trium Orbis veteris partium, quæ à Septentrione & occaſu Oceano, ab Auſtro Mediterra-

neo

Ecclesiastes, Chap. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12.
Cantica Canticorum, Chap. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8.
Sapientia, Chap. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19.
Ecclesiasticus, Chap. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51.
Isaias, Chap. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66.
Jeremias, Chap. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52.
Lamentationes, Chap. 1. 2. 3. 4. 5.
Baruch, Chap. 1. 2. 3. 4. 5. 6.
Ezechiel, Chap. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48.
Daniel, Chap. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14.
Osee, Chap. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14.
Joel, Chap. 1. 2. 3.
Amos, Chap. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9.
Abdias, Chap. 1.
Jonas, Chap. 1. 2. 3. 4.
Michæas, Chap. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7.
Nahum, Chap. 1. 2. 3.
Habacuc, Chap. 1. 2. 3.
Sophonias, Chap. 1. 2. 3.
Aggæus, Chap. 1. 2.
Zacharias, Chap. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14.
Malachias, Chap. 1. 2. 3. 4.
Machabæorum I. Chap. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16.
Machabæorum II. Chap. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15.
Matthæus, Chap. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28.
Marcus, Chap. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16.
Lucas, Chap. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24.
Joannes, Chap. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21.
Actus Apostolorum, Chap. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28.
Epistola ad Romanos, Chap. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16.
Epistola I. ad Corinthios, Chap. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16.
Epistola II. ad Corinthios, Chap. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13.
Epistola ad Galatas, Chap. 1. 2. 3. 4. 5. 6.
Epistola ad Ephesios, Chap. 1. 2. 3. 4. 5. 6.
Epistola ad Philippenses, Chap. 1. 2. 3. 4.
Epistola ad Colossenses, Chap. 1. 2. 3. 4.
Epistola I. ad Thessalonicenses, Chap. 1. 2. 3. 4. 5.
Epistola II. ad Thessalonicenses, Chap. 1. 2. 3.
Epistola I. ad Timotheum, Chap. 1. 2. 3. 4. 5. 6.
Epistola II. ad Timotheum, Chap. 1. 2. 3. 4.
Epistola ad Titum, Chap. 1. 2. 3.
Epistola ad Philemonem, Chap. 1.
Epistola ad Hebræos, Chap. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13.
Epistola Jacobi, Chap. 1. 2. 3. 4. 5.
Epistola I. Petri, Chap. 1. 2. 3. 4. 5.
Epistola II. Petri, Chap. 1. 2. 3.
Epistola I. Joannis, Chap. 1. 2. 3. 4. 5.
Epistola II. Joannis, Chap. 1.
Epistola III. Joannis, Chap. 1.
Epistola Judæ, Chap. 1.
Apocalypsis, Chap. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22.

INDEX GEOGRAPHICUS.

Galilæa mare, pag. 592. vide verbo Genezareth aqua.

Gallia, pag. 108. regio Europæ, ſub qua comprehenduntur regiones, ab Oriente Rheno amne & Alpium parte incluſæ, ab Auſtro interno Mari Pyrenæiſque jugis, ab Occidente Oceano Gallico, ab Aquilone Britannico: vulgò *la Gaule*, ſive potiùs *les Gaules*.

Gallia Ciſalpina, pag. 387. pars Italiæ, quæ à Gallis invadentibus & incolentibus Cis Alpina, quia reſpectu civitatis Romæ intra Alpes, id eſt Alpibus montibus ad Ortum, quæ etiam,

Gallia Circumpadana, pag. 483. ipſamet Gallia Ciſalpina, quæ ita dicta eſt, quia circa Padum fluvium ſita, & bipartita in eam, quæ ultra Padum, quæque Tranſpadana; atque in eam, quæ intra Padum, id eſt Pado ad Meridiem, quæ Ciſpadana fuit appellata.

Gallia Comata, pag. 498. eadem eſt cum Tranſalpina Gallia, vide ſuprà verbo Gallia.

Gallia Togata, pag. 498. eadem, quæ ſuprà Gallia Ciſalpina.

Gallia Narbonenſis, pag. 498. ſive Provincia Narbonenſis Galliæ; complectebatur Occitaniam & Provinciam Arelatenſem, ſeu potiùs Gallo-Provinciæ partem maritimam.

Gallicus ſinus, pag. 408. pars Mediterranei maris Galliis expoſita, quæ nunc vulgò *Golphe de Lyon* appellatur, cum mari Maſſiliæ, ac mari Gallo-Provinciæ.

Gallo-gracia, pag. 256. Galatia, de qua ſuprà, quam Galli in tres populos Trocmos, Tectoſagos, & Toliſtobogios, divili occupavere; atque totam Aſiam minorem ſibi tributariam fecere, Trocmi Helleſponti ora, Toliſtobogii Æolidem & Ioniam, Tectoſagi Aſiam mediterraneam ad Taurum utique montem.

Gallo-graci, pag. 184. ipſi, qui ſuprà Galatæ.

Gamala, urbs cum arce munitiſſima, ſuper montem ſita, qui Cameli ſpeciem referebat, unde nomen urbs Gamala (id eſt Camelum) accepit; in dimidia tribu Manaſſe ultra Jordanem; intra mare Galilææ & Arabiam.

Gamaliticus ager, pag. 614. regio circa prælaudatam Gamala urbem, in qua plurimi erant vici.

Gamarga, pag. 227. ſive Gadamala, Gadarla, & Gadamarta. Parva regio Mediæ versùs occaſum, forſan Ptolemæi Marciana, aut Margali populi.

Gambrium, pag. 129. oppidum Ioniæ in Aſia minori, quod Stephanus Byzantius Gambreium vocat.

Gamorrum, pag. 7. v. Gomorrha.

Gandaridæ, pag. 190. qui Gangaridæ pag. 188. populi Indiæ extra Gangem, alii circa eundem fluvium. Ptolemæus illos ad oſtia, Diodorus & Curtius ad Indi & Gangis fontes collocant.

Ganges fluvius, pag. 173. Indiæ maximus, ab Aquilone in Auſtrum decurrens, priùs Chliarus dictus, Indiam totam in eam, quæ citra Gangem, & eam quæ ultra Gangem dividit.

Garamantes, pag. 552. Libyæ populi.

Garamantides undæ, pag. 466. his verbis mare Mediterraneum Libyæ vicinum intelligitur.

Gargaza, v. Gorgaza.

Gariſim mons, pag. 10. mons Samariæ altiſſimus, in tribu Ephraim, prope urbem Sichar Auſtrum versùs, in eo

Garizimitanum templum, pag. 309. ſive Garizitanum Hieroſolymitano Templo ſimillimum, in præfato monte Garizimo.

Gathum, pag. 29. in vulg. editione 1. Reg. cap. 21. verſu 10. Geth urbs olim Regia, in qua Giganres habitavere, una ex quinque Satrapiis Philiſtinorum, in diſtrictu tribus Dan, non longè à mari; ætate S. Hieronymi Diocæſarea vocabatur; aliàs Anthedon & Agrippias dicta, nunc *Zaph* ſive *Thelim* ipſa quoque olim Gitta dicta vide p. 55.

Gathum-Chepheri, pag. 43. col. 2. in vulg. editione 4. Reg. cap. 14. verſu 25. legitur *Geth quæ eſt in Opher* S. Hieronymo Gethopher, & Geth-Epher in tribu Zabulon, videturque non diverſa ab Epher, neque ab Opher.

Gaugamela, pag. 64. plurali numero, quod Cameli domum ſignificat, vicus ignobilis in Aturiâ Perſidis regione, ut aſſerit Strabo initio libri 16. ad Bumelum fluvium ſitus, ubi Darius victus Imperium amiſit, 100. circiter ſtadiis ab Arbelis civitate, cui, utpote loco nobiliori, aſſignata eſt à Macedonibus hæc celebris Alexandri victoria.

Gaulana urbs, pag. 580. quæ in ſacra Scriptura Gaulon dicta, nec non Golan, civitas in Baſan ſeu Baſanitide regione, in dimidia tribu Manaſſe trans Jordanem, quæ facta fuit confugii & Levitis data.

Gaulanitis, pag. 580. & Gaulonitica regio pag. 569. regio circa prælaudatam Gaulanam urbem.

Gaulanites, pag. 578. Gaulanæ civis.

Gaza, pag. 177. urbs Sogdianorum aut circa Sogdianam.

Gaza, pag. 23. civitas una ex quinque Satrapiis Philiſtinorum, quæ ceſſit ſorti tribus Juda, quæ etiam Gazara, & Gazera, Gazer, Gazaris Hebræis; Aza dicta apud Syros, ut notat Stephanus Byzantius, qui eam Phœnices, poſtmodo ſua ætate Palæſtinæ urbem dicit, vocatam quoque fuiſſe Ione, & Minoe, ſeptem ſtadiis à Mari diſtans, quæ ab Alexandro diruta, nova in vicino loco Gaza conſtructa eſt tempore Machabæorum; ultima urbium erat versùs Ægyptum: hodie etiam florens ac vulgò *Gazæ* ſive *Gazara*.

Gaza vetus, pag. 233. locus Gazæ vicinus, ubi Gaza, quæ ab Alexandro diruta.

Gazæus, Gazenſis, pag. 161. Gazæ urbis gentile nomen.

Gazara, pag. 317. ſive Gadara, & Gizera, pag. 328. in vulgata editione 1. Machab. 4. verſu 8. Gezeron, ipſa eſt Gizer, quæ etiam Galer, & Gezer, civitas olim Regia, in tribu Ephraim & Levitis data, non longe à confinibus tribus Benjamin.

Gaziura, pag. 408. ipſa eſt Strabonis lib. 12. p. 378. Gaziura, antiqua Regia ſua ætate deſtructa, in Cappadocia ad Irim fluvium, Comanis ad Aquilonem, & ubi Iris ſe in Ortum inflectit.

Geba, pag. 36. col. 1. in vulg. edit. 2. Paralip. 16. verſu 6. legitur *Gabaa*, civitas tribus Benjamin, quæ etiam ob natales Saülis dicta eſt. 1. Reg. 11. verſu 4. Gabaa Saülis, ejus Regia effecta, quæ & Gabaa Benjamin, priùs confugii & Levitis data.

Gedara, pag. 646. Gedera, ipſa eſt, teſte S. Hieronymo, Gader, civitas olim Regia, quæ poſtmodum tribui Juda aſſignata fuit.

Gedor, pag. 347. aliàs Cedron, vide ſuprà hoc verbo.

Gedroſia, pag. 200. Indiæ Regio, ab Occidente Carmaniâ, ab Aquilone Drangianâ & Arachoſiâ, ab Oriente Indo fluvio & altera Indiæ parte, à Meridie Mari Indico concluſa: ubi nunc regiones Perſarum *Circan* & *Macran*.

Geduſanus ager, pag. 384. in Aſia minori.

Gela, pag. 59. & 121. urbs Siciliæ inſulæ ad Gelæ fluvii oſtia, à quo ſuum nomen deſumpſit; nunc hodie

Digitized by Google

Terranova vocatur, quod nomen eidem indidit fluvio in ora inſulæ Auſtrali Africæ oppoſita, in valle Notienſi *di Noto*.

Gelas, pag. 160. ejuſdem urbis incolæ.

Geman, pag. 631. aliàs Nain, vicus Samariæ in campo magno ſitus, in dimidia tribu Manaſſe cis Jordanem, qui Naïs & Ginaïs vocatur, de quo Adrichomius in eadem tribu numero 45.

Geneſareth aqua, pag. 342. & Genezareth lacus, dictus etiam ſtagnum Genezar, ſive etiam mare, necnon mare Tiberiadis, ſitum autem eſt inter fluente fluvio Jordane inter dimidiam tribum Manaſſe quæ trans Jordanem ab Ortu, partem tribus Nephthali versùs Aquilonem, tribum Zabulon ad Occidentem, & partem tribus Iſſachar ad Auſtrum; hodie vulgò *Tabaria*, vocabatur etiam mare Galilææ.

Geneſareth terra, pag. 591. quæ etiam terra Geneſar, regio in tribu Nephthali, circa ejuſdem tribus urbem Cenereth, ſive Ceneroth.

Gentium Rex Tidal, pag. 6. vel; ut vulg. editio Gen. 14. verſu 1. Thadal; ideò Gentium regem appellatum dicunt interpretes, quia regnum ejus ex pluribus collectis Gentibus conſtabat, ſed ubinam fuerit regnum illud non exprimunt, veroſimile eſt fuiſſe Regem regionum Occidentis; quarum populi paſſim Gentes ſunt appellati.

Gephrus, pag. 266. Cœleſyriæ oppidum.

Geraſtus, pag. 131. Eubœæ inſulæ portus, locus, quem vicum vocat Stephanus Byzantius, cum promontorio totius inſulæ Auſtraliori; ubi celeberrimum erat Neptuni fanum.

Gerarum, pag. 7. in vulg. edit. Gen. 20. verſu 1. in Geraris, Gerara urbs olim Regia, inter ſolitudines Cades & Sur, terminus Chananæorum versùs Auſtralem plagam, cujus vicina regio Geraritica dicta, proximus torrens Gerara nuncupatus, ſicut & vallis: intra tribum poſteà Simeonis.

Geraſa aliàs Eſſa, pag. 378. quæ & Geraza, quæ Joſepho Geraſis & Gergeſa, S. Hieronymo Gargali, urbs in dimidia tribu Manaſſe ultra Jordanem, mari Galilææ ad Ortum proxima.

Geraſeni, pag. 383. ejuſdem urbis aut vicinæ regionis incolæ.

Gergeſeni ſeu Gadareni, pag. 590. Gerſeſæorum & Gadaratum urbium Vicinarum territorii (quod paſſim Gergeſenum & Gadarenum dictum eſt) incolæ; Gergeſa eadem, quæ ſuprà Geraſa.

Gergitha, pag. 129. & Gergithus pag. 286. oppidum munitum Myſiæ in Aſia minori, ad Idam montem, in agro Lampſaceno; eſt alia Gergitha urbs Æolidis prope Lariſſam.

Gergitha, pag. 90. ejuſdem urbis incolæ.

Germani, pag. 457. Germaniæ populi, quæ regio Europæ ampliſſima; quæque pro limitibus ab Occaſu Rhenum amnem habet, ad Aquilonem Oceanum & Suevicum mare, ab Ortu Viſtulam fluvium, à Meridie Alpes Rhæticas, Carnicas & Julias; regiones finitimas ab Occaſu Galliam, ab Ortu Poloniam & Hungariam; Italiam ab Auſtro: nunc vulgò Gallis *l'Alemagne*.

Gerra, pag. 263. Caſtellum ſive oppidum Syriæ, ad Alſadamum montem.

Gerreni, pag. 323. lib. 2. Machab. cap. 13. verſu 24. incolæ urbis Gerra, quæ etiam Gerrha, Gerrhum & Gera, Ægypti inferioris maritima, ad confinia Palæſtinæ, à Peluſio (ut ait Sozomenus) plus minùs quinquaginta ſtadiis diſtans, in Caſſiotide regione, apud paludem Sirbonidem: hodie vulgò *Maſeli*.

Gerrus mons ibidem, prope urbem Gerra, quem Ægypti versùs Palæſtinam terminum conſtituit Ptolemæus.

Gerzita populi, pag. 29. in vulg. editione primi Regum cap. 27. verſu 8. de Gerzi, regio, quæ videtur fuiſſe Idumææ, ſicut & Gaſuri, de qua ibidem.

Geshurita, pag. 21. Rex Geshur; & pag. 28. in vulg. editione 1. Regum cap. 27. verſu 8. Geſſuri; aſſerunt aliqui pagum fuiſſe Idumææ.

Geta, pag. 245. ſive Daci p. 509. Vide ſuprà verbo Daci.

Geticum bellum, quod adversùs Getas.

Gethſemane, pag. 600. in vulg. edit. Matth. 26. v. 36. Gethſemani, villa urbi Hieroſolymæ vicina versùs Orientem, ad radices montis Olivarum.

Gezeris Rex, pag. 23. in vulg. editione Joſue 10. verſu 33. Rex Gizer eadem quæ

Gezerus civitas tribus Ephraimiticæ, pag. 32. eſt ipſamet urbs Gazara, de qua ſuprà.

Gibbethon, pag. 35. col. 2. & pag. 37. col. 2. in vulg. editione 3. Reg. cap. 20. verſu 27. *Gebbethon quæ eſt urbs Philiſtinorum*, quæ etiam Gabathon, civitas tribus Dan, Levitis data, ſed poſteà à Philiſtæis occupata.

Gibeon, pag. 23. in vulg. editione Joſue 10. verſu 12. Gabaon, civitas quondam Regia, Hevæorum metropolis, cujus cives ultrò ſe dederunt Iſraëlitis, ſorte data tribui Benjamin, poſteà facta confugii & Levitis data, quinquaginta circiter ſtadiis ab Jeruſalem, in monte Silo ſita, ut aſſerit Brocardus, hodie *Garaandavid*.

Gibeonita, pag. 23. in vulg. editione Joſue 10. v. 1. Gabaonitæ, prælaudatæ urbis cives.

Gibron, pag. 33. in vulg. editione 3. Reg. 3. verſu 4. Gabaon, non alia urbs à præcedenti.

Gibeonis aquæ, pag. 72. in vulg. editione Jerem. 41. verſu 12. ad aquas multas, quæ ſunt in Gabaon, idem locus qui ſuprà.

Gichonis aquæ alveus, pag. 55. in vulg. editione 2. Paralip. 32. verſu 30. fons aquarum Gihon, Gihon mons erat urbi Jeruſalem vicinus versùs Occidentem, unde fons ad urbem defluebat: de eo adhuc pag. 32.

Gigartum, pag. 422. munitio ſive præſidium Cœleſyriæ infra Libanum montem, ab Ituræis ſive Arabibus occupatum.

Gilboa mons, pag. 29. in vulg. editione 1. Reg. 31. verſu 1. Gelboe, mons ſive montes in tribu Iſſachar, ab Occidente à Jezrael uſque ad Jordanem per undecim leucas protenſi.

Gileadis mons, pag. 9. vide Galaad.

Gileadis terra, pag. 11. Gilead ſive Peræa, pag. 51. col. 2. vide Galaaditis.

Gileadita idem, qui ſuprà Galaadita.

Gilgal, pag. 23. in vulg. editione Joſue 4. verſu 19. & cap. 5. verſu 9. *Galgala* plurali numero, *contra Orientalem plagam urbis Jericho*; civitas inſignis in tribu Benjamin, à Jordane quinquaginta ſtadiis, à Jericho decem Aquilonem versùs diſtita; pluribus caſtrametationibus clara.

Gindes amnis, pag. 628. *qui Dahas Arioſque diſterminat*, in Aſia & finibus Margianæ Regionis & Ariæ.

Giſcala, pag. 647. oppidum Galilææ gentium ſive ſuperioris in tribu Aſer, non longè à finibus tribus Nephthali.

Gitta, pag. 515. caſtellum Idumææ: apud Joſephum lib. 1. Belli cap. 13. pag. 718. 769ã.

Gittæi, pag. 27. in vulgata editione 2. Regum cap. 5.

verſu 8. Gethel, incolæ urbis Geth; vide ſupra Gathum.

Glauca Mycales, pag. 114. urbs Ioniæ in Aſia minori, ſic ob Mycales urbis vicinitatem cognominata, collocatur inter Epheſum urbem & Mæandrum fluvium.

Glauconica ſive Glauſæ, pag. 188. Indica Gens, Regno Pori (versùs Ortum ut videtur) vicina.

Gnidus, pag. 462. vide Cnidus.

Gnoſus, pag. 405. v. Cnoſſus.

Golgotha, v. Calvariæ locus.

Gomorrha, pag. 5. quæ Gamorrum pag. 7. una ex quinque civitatibus Pentapoleos, in terra Chanaan, igne de cœlo deſcendente conſumpta, ubi nunc Aſphaltites lacus ad occaſum, urbi Sboim propinquior, hanc Nubienſis parte 5. Clim. 3. *Amur* appellat & *Ghamuram*.

Gona, pag. 247. locus Theſſaliæ à cujus incolatu, dum puer erat, Antigonus Gonata eſt agnominatus; Gonnum ponunt Geographi inter Olympum montem & Peneum fluvium, an idem locus, incertum eſt; potiùs Gonni urbs Perrhæbiæ, quæ ab Æolibus, Gona & τὰ Gonata appellatur; & civis Gonatas, ut aſſerit Stephanus Byzantius.

Gophna, pag. 492. urbs, quæ & Guphna dicta, in tribu Ephraim, una ex undecim Toparchiis & inter ipſas ordine ſecunda.

Gordium, pag. 154. & 285. urbs, quæ etiam Gordus dicta, in Phrygia majori ad Sangarium fluvium. Strabo lib. 12. pag. 391. dicit jam ſua ætate urbis ſpeciem amiſiſſe, & in vicum redactam eſſe.

Gordyene regio, pag. 404. aliàs Corduene, p. 420. & Gordena pag. 416. Regio, quæ pars majoris Armeniæ, Meſopotamiæ proxima, eique ad Septentrionem circa fontes Tigris fluvii; hodie *Curdi*.

Gordyæi montes, pag. 164. in Gordyene regione, qui etiam Gordyeni dicti: Theverus illos Gibel-Noe, ideſt montes Noe vocat, quo poſito, montes eſſent Ararat ſive Armeniæ ſuper quos diluvio elapſo requievit Arca Noe: à quibuſdam mons *Lubar* vocantur. P. Gyllius *Nimbarum* nominat, incolæ *Verriphus*.

Gorgaza urbs, quæ etiam Gargaza, p. 236. circa Mæotidem Paludem, in Taurica, ut videtur, Cherſoneſo.

Gorneæ caſtellum, pag. 630. videtur fuiſſe circa Armeniam & Iberiam.

Gortynius, pag. 141. urbis Gortynes in Creta inſula civis, quæ priùs Lariſſa, deinde Cromnia, denique Gortyne dicta, ad Lethæum præterfluentem fluvium ſita, hodie adhuc *Gortyn*.

Gosbenis regio, pag. 11. in vulgata editione Geneſ. 47. verſu 1. terra Geſſen. legitur apud ſeptuagintæ interpretes Geneſ. 46. verſu 28. pro Geſſen, urbs Heroum; Regio itaque inferioris Ægypti in qua urbs Heroum, fluvio Nilo ad Orientem, ipſa eſt, quæ Pſal. 104. terra Cham nominatur, & Judith 1. v. 9. terra Jeſſe.

Gosbenis terra, pag. 23. in vulg. edit. Joſue cap. 10. verſu 41. terra Goſen, regio circa civitatem Gozen, quæ erat in ſorte tribus Juda.

Graci, populi regionis quæ

Græcia, pag. 5. celeberrima Europæ regio, quæ olim ab incolis vernaculo nomine Hellas appellata eſt, Macedoniam, Epirum, Theſſaliam, Achaiam (quæ Græcia propriè dicta) Peloponneſum & vicinas circum inſulas continens, terminis includitur ab Ortu Ægæo mari, à Meridie Cretico, ab Occaſu Ionio, à Septentrione Scardicis jugis, ab Illyriis & Moeſis ſeparatur, Strimoneque amne à Thracibus, nunc vulgò Turcis quibus paret *Romeli*.

Magna Græcia, pag. 107. regio Italiæ inter Brutios & Salentinos; ſic dicta, quòd ejus civitates plurimæ eæque celebriores fuerint olim Græcorum coloniæ.

Granicus fluvius, pag. 390. fluvius Troadis, qui ad radices montes Ida naſcens, ab Auſtro in Aquilonem currit & Propontidem ingreditur, inter Lampſacum ad Occaſum, & Cyzicum ad Ortum; hodie adhuc *Granico*, pag. 152. dicitur Phrygiæ amnis; utpote in Phrygiæ confinibus.

Grinium, pag. 129. apud Strabonem libro 13. pag. 427. & 428. Γρύνιον Grynium urbe Æolidis in Aſia minori, quadraginta ſtadiis à Myrina urbe diſtans.

Grynium, pag. 122. Phrygiæ magnæ Caſtrum, quod aliqui collocant in Troade, & diverſum proinde à præcedenti faciunt.

Gudgoda; vide Hor-hagidgad.

Guræi, pag. 184. populi Indiæ Aſſacenis vicini.

Guræus fluvius, pag. 184. in Gutæorum regione.

Guris aſcenſus, pag. 40. in vulgata editione quarti Regum 9. verſu 27. *in Aſcenſu Gaver, quæ eſt juxta Jeblaam*, urbs quæ & Gai, atque à pluribus Gaber dicta, in dimidia tribu Manaſſe cis Jordanem.

Gyarus inſula, pag. 451. & 547. ſteriliſſima in Ægæo mari ſita, una è Cycladibus vicina Andro inſulæ & Caryſto: hodie *Steniſa*.

Gyndes amnis, pag. 78. Aſſyriæ qui, ut ait Herodotus lib. 1. cap. 189. in Mantienis ortus montibus, per Dardaneos (aliàs Darneos) in Tigrim alterum amnem fluit; quem Cyrus in trecentos & ſexaginta rivos deduxit, ut ita tenuis adeò effectus, ut in poſterum facilè vel à mulieribus tranſiri poſſet ne genua quidem tingentibus.

Gythium, pag. 262. locus Laconicæ, quem Scylax in Periplo dicit eſſe portu & navali notum, à Tito-Livio lib. 35. Gytheum dictum, Strabo lib. 8. pag. 251. dicit fuiſſe Spartæ urbis portum, ſitus erat in intimo recellu ſinus Laconici, non longè ab oſtiis Eurotæ fluvii; Occidentem hiemalem versùs; hodie *Palæopoli*.

H

H*Adadrimmon* in convalle Megiddonis, in vulg. editione Zachar. capite 12. verſu 11. *Planctus Adradremmon in campo Mageddon* urbs in dimidia tribu Manaſſe cis Jordanem, inter urbes Jezraëlem & Mageddo, quam hodie Maximianopolim appellari dicit Adrichomius.

Hadaſa, pag. 328. in vulg. edit. I. Machab. v. 45. Adazer, civitas vel locus, qui etiam Adarſa, in tribu Ephraim.

Hadriaticum mare, pag. 173. vide ſuprà verbo Adria.

Haiam, pag. 6. in vulg. edit. Geneſ. 13. v. 3. Hai civitas Regia ad Orientem Bethel, quam Joſue ſuccendit & tumulum ſempiternum fecit, erat in tribu Benjamin, eadem eſt ac Aiath, Joſepho Ada & Aina; S. Hieronymo Agai.

Haliartus, pag. 299. urbs Bœotiæ ad Copaïdem lacum versùs Meridiem, quæ etiam Aliartus dicta exciſa, cui ſucceſſit locus, ut ferunt, *Nicæftro* dictus.

Halicarnaſſus, pag. 93. urbs Doridis regionis Cariæ in Aſia minori, maritima & inter Ceraunicum ſinum & Iſſicum, in peninſula maris Ægæi quondam Principum Cariæ regia: Zephyria dicta, deinde Thurium, demùm à recentioribus dicta Caſtellum S. Petri.

INDEX GEOGRAPHICUS.

Halicarnaſſus, pag. 57. & Halicarnaſſenſis pag. 25. urbis prælaudatæ civis.

Haliſarnia, pag. 128. apud Stephanum Byzantium Aliſarna, apud Xenoph. lib. 7. exped. Cyri Eliſarne, apud Plinium lib. 5. cap. 30. Haliſerne; eſtque urbs Troadis.

Halus, pag. 613. Parthicum oppidum.

Halys fluvius, pag. 58. minoris Aſiæ, qui ut ex Herodoto Strabo refert lib. 12. pag. 374. à meridie in Septentrionem labitur inter Syros (Aſiæ, versùs ortum) & Paphlagones; (versùs occaſum) in mare Euxinum exit, pag. 76. *Halys* fluvius; *qui Medorum & Lydorum ditionem diſterminabat*; hinc non inferas alterum Halym Lydiæ, ſicut nec Mediæ, ſed utriuſque gentis ditionis fines à prælaudato Haly præſcribi.

Hama, pag. 557. vide ſuprà Emeſa.

Hamath, pag. 32. & 43. col. 2. in vulg. editione primi Paralip. 13. verſu 5. Emath regio, quæ terminus erat Septentrionalis terræ promiſſionis unde ſæpiùs in Scripturis, ab introitu Emath uſque ad torrentem Ægypti; hujus regionis pars, quæ ad Aquilonem Emath Suba appellabatur, erátque Syriæ ſive Cœleſyriæ & Arabiæ pars; pars Auſtralis regionis Emath in tribu Nephthali Emath Judæ vocabatur, necnon Amathites regio, circa civitatem Emath.

Hamatha, pag. 55. vide Ituræa.

Hamaxitus, pag. 129. urbs Troadis maritima, de qua Scylax in Periplo, neutro genere Amaxitum, dicitur & Amaxitus apud Plinium lib. 5. cap. 30. *Troadis primus locus Amaxitus dein Cebrenia*; vicina regio à Strabone lib. 10. pag. 326. Amaxitia dicitur, & prope Sminthium.

Hammonis Jovis Oraculum, apud locum Meſogaba dictum pag. 162. vide ſuprà verbo Ammonis.

Hammonii, pag. 207. v. Ammonii.

Hanovienſis, pag. 485. civis Hanoviæ vulgò *Hanaw* oppidi Germaniæ, in Franconiâ, ad Kintium fluvium, ſeſe paulò pòſt in Mœnum exonerantem.

Harada, pag. 18. in vulg. edit. Num. cap. 33. v. 24. Arada, vigeſima prima Iſraëlitarum manſio in deſerto, apud ſeptuaginta interpretes Charadath; erat inter montem *Sepher* & *Maceloth*.

Haram, pag. 51. col. 2. in vulg. editione 1. Paralip. cap. 5. v. 26. legitur *Ara*, una ex urbibus Medorum; S. Hieronymus putat eſſe [illegible]ages; alii eſſe Haran ſeu Charan: vide ſuprà Carræ.

Harmatelia urbs Brachmanum pag. 196. in India non longè, ut videtur, ab Indi fluvii oſtiis, quæ ibidem.

Harmatelionum urbs.

Harmene, pag. 127. Sinopes portus, ad Pontum Euxinum ſtadiis quadraginta ab ipſa Sinope versùs occaſum, ut docet Arrianus in Periplo Euxini Ponti; vicus appellatur à Strabone lib. 12. pag. 376. & 50 ſtadiis à Sinope diſtitum dicit; in noſtris notis ad Stephanum Byzantium probamus apud ipſum Almenem & Harmenem unicum eſſe locum: in Paphlagoniâ.

Harmozia, pag. 202. ſive Armuzia, urbs Carmaniæ maritima ad ſinum Perſicum, in inſula 12 tantùm milliaribus à continenti diſtans, olim celebre emporium, nunc vulgò *Ormuz* ſui regni cognominis caput, ſed penè exciſa.

Harpagium, pag. 115. locus Propontidis maritimus, inter Priapum ad occaſum & Cyzicum ad ortum, non longè à Granici fluvii oſtiis versùs Occidentem.

Harpaſus, pag. 284. fluvius Cariæ in Aſia minori, qui in Mæandrum illabitur, priùs Daphnis appellatus, Etymologus dicit Harpaſum à pernicitate dictum, quòd præternatantes abripiat; apud eum fluvium Harpaſa ab eo dicta civitas.

Hasbmona, pag. 18. in vulg. editione Num. 33. v. 30. Helmona, apud ſeptuaginta interpretes Selmona, vigeſima ſexta manſio filiorum Iſrael in deſerto Sinaï, quæ S. Hieronymo Aſmona & Aſemona, inter Methca & Moſeroth.

Hava, pag. 59. in vulg. edit. 4. Reg. 17. verſu 24. Avah, in ſeptuag. interpret. *αἰά*. regio aut locus Chaldææ, quem ad Tigris oſtium in ſinum Perſicum effluentis collocant aliqui.

Havilah, pag. 5. in vulg. editione Geneſ. 2. v. 11. Hevilath terra *ubi naſcitur aurum*, hanc Colchidem eſſe arbitrantur aliqui, ubi fluvius Phaſis forſan Phiſon: & fabula velleris aurei Argonautarum ab auro ibidem naſcente originem ſumpſit.

Havoth-Jair, pag. 21. in vulg. editione Num. 32. verſu 41. Havoth-Jair id eſt villæ Jair, vici erant terræ Galaad ſive Galaaditidis; hanc eſſe regionem Chenath dicit Zieglerus, Chenath ſeu Chanath urbs pariter Galaaditidis erat. hi vici erant numero triginta.

Haxeroth, pag. 17. in vulg. editione Num. 33. verſu 17. Haſeroth. & Deuter. 1. verſu apud Septuag. interpret. *αὐλών*. in vulg. edit. & *Haſeroth ubi auri eſt plurimum* in ſeptuag. Aulon & Aurifodinas; hanc etiam Eſerimoth vocat Adrichomius. fuit decima-quarta manſio filiorum Iſrael in deſerto Pharan, inter ſepulchra concupiſcentiæ & Rethma.

Hazor, pag. 25. in vulg. edit. Judic. 4. verſu 2. Aſor civitas Regia, quæ antiquitùs inter omnia regna principatum tenebat, Chananæorum metropolis munitiſſima, in campo ſita, in tribu poſteà Nephthali, non longè à terminis tribus Aſer; hodie vulgò *Antiopia*.

Hebræorum terra pag. 8. eadem, quæ ſuprà Cananæa ſive Canaan terra.

Hebron, pag. 6. & 29. quæ etiam Arbe, & Cariath Arbe & Mambre & Chebron, civitas antiquiſſima ſeptem annis ante Tanaïm Ægypti condita, ſub Chananæis urbs regia, poſteà in tribu Juda, facta confugii & Levitis data, totius tribus maxima, per ſeptem annos regis David Regia: hodie vulgò ab incolis *Chalil*.

Hebrona, pag. 18. trigeſima prima manſio filiorum Iſrael in deſerto, non longè à mari Rubro, inter Jetebatha & Aſiongaber.

Hebrus, pag. 94. Thraciæ fluvius, qui ex Orbelo monte naſcens mox versùs Boream, deinde in ortum uſque Hadrianopolim decurrit, hinc in Auſtrum deflutens ac Trajanopolim præterlabens, mare Ægæum ingreditur: hodie vulgò *Mariza*.

Hecatompylus, pag. 173. urbs Parthyenæ regionis, Parthiæ & Perſidi Orientaliorem aſſerit Stephanus Byzantius.

Heliopolis, pag. 161. civitas Ægypti, quæ & Thebæ ac Bethſemes apud Babylonem, in Ægypto inferiori, inter Nilum fluvium & Arabiam, ab Arabibus nunc *Babalbeth* appellatur.

Heliopolitani, pag. 10. qui & Onii dicti, ejuſdem civitatis accolæ.

Heliopolitica præfectura; pag. 323. circa præfatam Heliopolim, aliàs Heliopolites nomus.

Heliopolis Syriæ, pag. 421. quam quidam in Cœleſyria collocant, alii in Phœnicia, ſita erat ad Libanum montem: hodie vulgò *Balbec*.

Helleſpontus, pag. 220. fretum inter Europam & Aſiam habens Thraciam ad occaſum & Aſiæ regionem

cogno-

cognominem ad ortum ; Propontidem ad Aquilonem & mare Ægæum ad meridiem : hodie vulgò fretum *de Gallipoli*, à quibusdam Brachium S. Georgii ob hujusce Sancti ibi conditum fanum ; ab aliis Dardanellarum ostium.

Hellespontus, pag. 58. regio Asiæ minoris, ac Mysiæ pars, Hellesponto mari exposita.

Hellespontii, p. 131. melius Hellespontii, prædictæ regionis incolæ.

Hemiolius, pag. 263. & 264. agnomen, quod totum cum dimidia sui parte, significat, & ad Geographiam nullatenus pertinet.

Heniochi, pag. 386. populi ad Pontum Euxinum siti, quibus ille est ad Meridiem, Caucasus mons ad Aquilonem, Achæi Asiani ad occasum, Coraxi ad ortum.

Hephæstia, pag. 276. urbs, ut legenti Polyb. in legat. excerpt. pag. 799. constabit, loquitur hic de urbe Thraciæ, sicut & de ejusdem regionis Thaso.

Hephraim, pag. 35. col. 1. in vulg. edit. 2. Paralip. 13. versu 19. Ephron, civitas in tribu Ephraim; illam à civitate Ephraim distinguendi aut cum ea confundendi nulla ratio.

Heptastadium, pag. 248. Isthmus, qui Pharum insulam cum Rhacoti suburbio Alexandriæ Ægyptiæ conjungens; jam Pharum efficiebat peninsulam.

Heraclea in Ponto, pag. 142. sive Pontica pag. 240. urbs olim Mariandynorum; hæc Ponti pars fuit postmodum Bithyniæ juncta, sita erat ad Pontum Euxinum, ad ostia Lyci fluvii, ut ait Scylax in Periplo; hodie vulgò *Penderachi*.

Heracleotis regio, pag. 127. ejusdem urbis territorium etiam pag. 110.

Heracleotes, pag. 145. Heraclienſis pag. 142. gentilia civium hujusce urbis nomina.

Heraclea, pag. 302. urbs Macedoniæ in Pieria ad Olympi montis radices, maritima, ad sinum Thermaicum & Baphyri fluvii ostia.

Heracleum, pag. 119. Herculis fanum, in Chalcedonensium territorio.

Heracleum, pag. 237. fanum Herculis circa Caunum Cariæ urbem, in Lycia aut ejus confinibus.

Herculis columnæ, pag. 57. montes quorum unus in Hispaniæ Bætica cui nomen Calpe, alter in Africæ Mauritaniâ cui nomen Abyle vel Abyle, inter quos fretum est Gaditanum. Hispani nihilominùs duas columnas in Gaditana insula ostentant, quas appellant *Torres de Ercole*.

Herefordienſis in præfat. Herefordiæ urbis majoris Britanniæ Episcopalis, quæ sui Comitatus caput in Valliæ meridionalis confinio versùs Orientem, ad Vagam *Wye* fluvium vulgò *Hereford*.

Hermi campi, pag. 132. in Asiæ minoris Æolide regione prope Cumas urbem, ut refert Stephanus Byzantius.

Hermion, pag. 405. urbs Argiæ sive Argolidis in Peloponneso, in qua Terræ celebre fanum, maritima, in sinu Argolico, qui ab ea Hermionicus appellabatur, hodie vulgò *Maria*.

Hermionica purpura, pag. 168. & 101. ex Hermione urbe.

Hermon mons, pag. 21. qui Shenir, & Sirion ac Sion dictus. Mons à Libano ad montes Galaad protensus, quique Sarion, & Sanir appellatus, in dimidia tribu Manasse ipsam ab Arabia separans; fuerat olim pars regni Og regis Basan.

Herodium, pag. 553. & Herodion pag. 570. Castellum constructum ab Herode in tribu Juda. 60 stadiis ab urbe Hierosolyma versùs Arabiam, id est inter Hierosolymam & mare mortuum, in colle situm, erátque una ex Toparchiis.

Heroum urbs, pag. 162. & 549. quæ etiam Heropolis, priùs teste Stephano Byzantio Hæmus appellata, in inferiori Ægypto prope sinus Arabici intimum recessum; de qua Ptolomæus lib. 4. Geogr. cap. 5. p. 106.

Hesbonis rex, pag. 20. in vulg. editione Deuter. 2. versu 24. Hesebon, eadem quoque, quæ Esebona pag. 380. civitas Sehon regis Amorrhæorum regia, quæ posteà in terminis tribus Ruben (cui illam utpote à filiis Ruben reædificatam assignat Adrichomius) & tribus Gad, ad quam pertinuisse constat ex Josue cap. 21. versu 37; ætate S. Hieronymi vocabatur Esbus.

Hesperidum Horti, pag. 61. regio Cyrenaïcæ; Pentapoli regioni vicina versùs meridiem; cui quoque Syrtis major proxima versùs occasum, à Berenice urbe, quæ Hesperides dicebatur, fortasse ita nominata.

Hesperitæ, pag. 215. incolæ urbis Berenices Libyæ quæ Hesperides dicta.

Hesperidæ insulæ; pag. 109. aut hoc verbo insulæ Cyrenaïcæ regioni adjacentes intelligendæ, aut insulæ Occidentalis sive Atlantici Oceani, sed quænam ex eis fuerint certò assignare hactenus non potuere scriptores.

Hesebonitis regio, pag. 289. circa urbem Esebonam seu Hesbonem, de qua paulò suprà.

Hetruria, pag. 267. sive Etruria, olim Tyrrhenia, quæ quondam à mari Tyrrheno ad Adriaticum extendebatur, ut observat Stephanus Byzantius, ab Aquilone Apennino monte, ab ortu Umbriâ & Latio Tiberi disterminante concludebatur; ab Austro suo mari Etrusco, eodémque atque Liguriâ ab occasu; nunc Tusciam *la Toscane* includit, & quod vocant S. Petri Patrimonium.

Hetruſcus, Hetruriæ indigena.

Hiddekel, pag. 80. unum è variis nominibus, quibus donatus est Tigris fluvius.

Hieracome, pagina 272. & 332. vicus Asiæ minoris, quem Stephanus Byzantius Cariæ assignat ex Polybio.

Hierapolis, pag. 446. & 519. vide suprà Edessa, apud quam Dea Hieropolitana.

Hierapolis, pag. 644. urbs Phrygiæ magnæ, in Asia minori, proxima Laodiceæ; Turcis hodie *Seldeschcher*.

Hierapydna, pag. 411. urbs Cretæ insulæ, quæ primùm Cyrba, dein Pytna, pòst Camirus, tandem Hyera Pytna dicta est, ut asserit Stephanus Byzantius, à quibusdam Hiera-petra, sita erat ad Australem insulæ oram maritimam, non longè à Lycto, hodie *Gera-petra*.

Hierocæsarea, pag. 581. urbs minoris Asiæ, in Lydiæ parte, quæ Mœonia appellatur.

Hieron, pag. 265. locus minoris Asiæ ad Bosphorum Thracium, idem sanè cum sacro promontorio, in ejusdem Bosphori angustiis prope ostia Ponti Euxini.

Hierosolyma, pag. 8. & Hierosolymæ p. 7. & Hierosolymi pag. 23. in lib. Machab. Jerosolyma; alibi passim in vulgata editione Hierusalem & Jerusalem, urbs quæ prius Jebus, à Græcis Solyma, civitas olim Regia, in tribu Benjamin, quæ Davidici regni omniúmque regum Juda sedes fuit, Palæstinæ metropolis, totius Orientis notissima & clarissima: excisa, & in vicino loco restructa atque Ælia nominata; nunc à Turcis *Cutz* appellata.

Hierosolymitani, prælaudatæ urbis cives.

Hinnomi filii vallis, p. 50. col. 1. vulg. edit. 2. Paralip. 28.

verſu 3. in valle Benennom, eadémque vallis Ennom & Geennom, vallis vicina Hieroſolymæ civitati Orientem versùs.

Hippicus; turris, pag. 646. Hieroſolymæ in muro ſecundo ſuper excellum antiqui muri collem ab Herode conſtructa.

Hippodromum, pag. 268. platea urbis Alexandriæ Ægyptiæ, equis exercendis deſtinata.

Hipponenſis, pag. 538. ex urbe, quæ Hippo regius agnomine ſive Hippon, in Africa propriè dicta, maritima apud Rubricati fluminis oſtium, nunc vulgò *Bonne*.

Hippos, pag. 428. urbs, quæ Hippos & Hippus & Hippene: in dimidia tribu Manaſſe, quæ ultra Jordanem, ad orientale littus maris Galilææ, è regione Tiberiadis, à qua versùs Orientem triginta ſtadiis diſtabat.

Hiſpalis, pag. 480. urbs, quæ & colonia Romulenſis olim Hiſpaniæ Bæticæ & Vandaliæ caput, ad Bætim fluvium: hodie vulgò *Sevilla* Andaluſiæ caput.

Hiſpania, pag. 108. regio Europæ occidentalior, quæ ab Ibero flumine Iberia, ac etiam Græcis Heſperia, ab ortu & meridie mari Mediterraneo & Gaditano freto terminata; ab Occaſu oceano Atlantico, à Septentrione Cantabrico Oceano, Pyrenæis montibus à Gallià ſemota eſt, à Romanis in Bæticam, Tarraconenſem, & Luſitaniam diſtincta, tandem in plura regna diviſa eſt, quæ etiam Hiſpaniæ dicta ſunt, hodie incolis *Eſpagne*, Gallis *l'Eſpagne*.

Hiſpania ulterior, pag. 413. pars Hiſpaniæ, quæ ad meridiem, Luſitaniam & Bæticam complectens.

Hiſpania citerior, pag. 551. pars Hiſpaniæ, quæ ad Boream, vulgò Tarraconenſis appellata.

Hiſpani, pag. 207. & Hiſpanienſes, populi Hiſpaniæ.

Hittæus Ephron, pag. 7. in vulgata editione Gen. 23. verſu 10. *habitabat autem Ephron in medio filiorum Heth.* capite tamen 49. verſu 30. dicitur Ephron Hethæus, ſic ab Heth filio Chanaan Hethæi populi, qui apud Septuag. Interpretes Cethæi; quique terræ promiſſionis regionem circa Hebron incolebant, quæ poſteà ceſſit tribui Juda.

Hoba, pag. 6. Geneſ. 14. verſu 5. *quæ eſt ad lævam* Damaſci; apud Septuag. χοβὰ. S. Hieronymo, Chobaa villa eſt in regionibus Damaſci, aliàs Soba, ut vult Adrichomius, eſſetque eadem ac Soba metropolis Syriæ Sobal.

Homonadenſes, pag. 567. populi Ciliciæ, quos Strabo lib. 14. pag. 459. Homonadeas appellat, & collocat in Tracheoti ſive aſpera Cilicia, ad Taurum montem uſque ad fines Piſidiæ. Plinius eos Iſauriæ aſſignat.

Hor mons, pag. 20. *qui eſt in finibus terræ Edom*; trigeſima quarta manſio filiorum Iſraël in deſerto, inter aquas contradictionis & Salmona, vertex montis Hor Moſera vocabatur.

Hor-hagidgad ſive Gudgoda, pag. 18. in vulg. edit. Num. 33. verſu 32. ſicut Deut. 10. verſu 7. Gadgad; locus & mons in deſerto, ubi vigeſima nona manſio filiorum Iſraël. S. Hieronymo Gaggada, ubi aquarum torrentes ſunt.

Horebus mons, pag. 13. aliàs Oreb jugum montis Sinaï, ut proinde mons Sanctus ſit nominatus, in deſerto Madian.

Horma, pag. 18. aliàs Harma civitas olim Regia, poſteà in ſorte tribus Juda, facta demùm tribus Simeonis.

Horonita, pag. 108. in vulgata editione Eſdræ 2. cap. 13. verſu 28. Horonites incola civitatis, cujus nomen Oronaïm, Moabitarum in tribu Ruben, quam Joſephus Orona & Oronas vocat, & Arabiæ attribuit.

Horti, pag. 256. regio ſic dicta in Taurica Cherſoneſo, ad Boſphorum Cimmerium & Pontum Euxinum, frumenti ferax.

Hyala, pag. 198. urbs inſignis circa oſtia Indi fluvii.

Hyarotis vel Hydraotes, pag. 188. Indiæ fluvius, qui in Aceſinen amnem influit, quo latitudine nihilo minor, curſûs verò rapiditate inferior.

Hydaſpes, p. 60. Indiæ fluvius, qui ex Imao monte ab Aquilone in meridiem decurrens, Aceſinem amnem ingreditur, & uterque Indum fluvium; apud Hydaſpem fluvium condita ab Alexandro Bucephala civitas; hunc quidam aſſerunt hodie *Rovvey* appellari. fuit ejuſdem Alexandri de Poro Rege victoriâ celebris.

Hydraotes fluv. qui ſuprà Hyarotis.

Hydrus, pag. 103. in Notis noſtris Geographicis ad Plutarchum obſervavimus nomen hoc (ſi proprium ſit) eſſe loci maritimi aut Cypri inſulæ, aut Pamphyliæ, aut vicinæ Ciliciæ; ſi non ſit Sydra, quæ urbs Ciliciæ erat maritima.

Hyela, vide Velia pag. 787.

Hygram, pag. 554. v. Negram.

Hypaepeni, pag. 373. cives urbis Lydiæ, cui nomen Hypæpa, inter Cayſtrum & Hermum fluvios ſitæ.

Hypanis, pag. 259. fluvius. vide ſtatim Hyphaſis.

Hyparna, pag. 153. oppidum munitum Lyciæ in Aſia minori.

Hyphaſis fluvius ſive Hypanis, pag. 190. fluvius Indiæ expeditionum Alexandri magni terminus.

Hypius fluvius, pag. 392. minoris Aſiæ fluvius; in Bithynia, Sangario amni ad ortum, qui ab Oriente brumali in occaſum æſtivum currens, Pontum Euxinum in ſinu Mariandyno ingreditur; vocatur à quibuſdam Hippius.

Hyrcania, pag. 149. & 171. Regio majoris Aſiæ, quæ à Septentrione mari Caſpio à ſe Hyrcano dicto; ab Occidente Mediâ; ab Auſtro Parthiâ cujus etiam pars erat, ab Oriente Margianâ concludebatur; nunc tres complectitur Provincias *le Tabareſtan*, *le Gilan*, atque *le Gorgian*.

Hyrcanii, pag. 75. Hyrcani pag. 80. populi Hyrcaniæ.

Hyrcania, pag. 581. urbs minoris Aſiæ in Lydia non longè à Phrygiæ finibus inter fluvios Caïcum & Hermum: ubi huic vicina erat Moſtene, cujus cives Moſtheni Macedones Hyrcani vocabantur, forſan quòd hæ duæ unicam componerent urbem, ut cenſent aliqui.

Hyrcania, pag. 396. & Hyrcanium pag. 428. Caſtellum Judææ ſeu potiùs Samariæ, in media ferè tribu Ephraim ab Adrichomio collocatum.

I.

Jaaris Campi, id eſt Sylvæ pag. 30. ex Pſalmo 131. verſu 6. *invenimus eam in campis Sylvæ*, hoc eſt in colle Kiriath-Jearimorum, vide infrà Kiriath-Jearim.

Jabboki torrens, pag. 20. in vulg. editione Jaboc, & Jeboc, apud Joſephum Jobacchus, hic ab ortu in occaſum è montibus Arabiæ fluens, urbémque Rabba irrigans, profluit in Jordanem, ubi è mari Galilææ egreditur, éſtque in finibus Tribuum Gad & dimidiæ tribus Manaſſe.

Jabesh Gilead, pag. 28. & Jabeshus Gileadis. in vulg. editione 1. Regum cap. 11. verſu 1. Jabes Galaad, civitas Galaaditidis regionis trans Jordanem, in di-

midia tribus Manassæ, super collem sita, apud fluvium Hieromace à civitate Pella euntibus Gerasam in sexto milliario, Josepho Jabisus & Jabissa, vicus erat ætate S. Hieronymi.

Jacobi fons, pag. 9. prope Sichar Samariæ civitatem Austrum versus, in tribu Ephraïm.

Jadason, pag. 60. fluvius apud Septuaginta Interpretes, Judith. cap. 1. versu 6. Ὑδάσπην. Hydaspes de quo vide suprà.

Jabasam, pag. 20. in vulg. edit. Judic. 11. versu 20. Jasa, eadem est ac Jaser & Jassa. Civitas itaque erat trans Jordanem, quæ Schon regi Amorrhæorum erepta cessit tribui Ruben, & effecta confugii, Levitis est assignata.

Jamnia, pag. 317. ipsa est Jabnia civitas tribus Dan, in Campestribus maritima & portus, hodie vulgò *Zania*.

Japydes, pag. 548. qui & Japodes populi Illyrici Occidentalis, quorum regio Japidia intra Histriam, Liburniam & Carnos sive Noricos, ubi nunc Croatia.

Jardes Silva, pag. 652. & ult. operis Judææ. videtur fuisse circa Machæruntem castellum ultra Jordanem, in tribu Ruben & versùs Arabiam. de ea Joseph. lib. 7. de bello Judaico cap. 26.

Jarmuthum, pag. 23. in vulg. editione, Josue 10. v. 3. Jerimoth. Civitas olim Regia, quæ posteà cessit tribui Juda, quarto lapide ab Eleutheropoli distans.

Jasus, pag. 113. & 232. urbs Cariæ in Asia minori maritima, Ioniæ vicina, non longè à Mileto versùs meridiem.

Jasii ibidem ejusdem urbis cives.

Jassus, pag. 272. 275. & 280. eadem quæ suprà Jasus; cum insula cognomine, ut refert Stephanus Byzantius.

Jassenses, pag. 281. Jasi incolæ.

Jazer, pag. 20. & 319. apud Septuag. Interpret. Eliezer, ipsa est Jazer-Galaad & Jezer, civitas priùs Amorrhæorum in Galaaditide, cujus erat terminus, quam filii Gad extruxerunt, quæque simul eorum Tribui cessit.

Jazyges, pag. 386. populi Sarmatiæ Europæ, quos Ptolemæus Geogr. lib. 3. cap. 5. ad littus Occidentale Mæotidis paludis collocat, ubi nunc regio Tartaria minor appellata.

Iberia, pag. 383. regio majoris Asiæ, cui ad Septentrionem mons Caucasus, ad Occidentem Colchis, ad meridiem Mochisci montes & Armenia major, ad Orientem Albania; dicta est Iberia Orientalis, ut ab Occidentali Iberiâ, idest Hispaniâ distingueretur: hodie vulgò *le Gurgistan*, & vocabulo magis familiari *la Georgie*.

Iberes, pag. 401. & Iberi, hujusce regionis populi.

Icaria, pag. 462. Insula maris Ægæi insulæ Samo vicina versùs occasum; quæ à Stephano Byzantio Icarus vocatur, & inter Cycladas numeratur, vocabatur, ut ait, Macris, Doliché, & Ichthyoessa; hodie adhuc Icaria.

Icarus, pag. 209. insula maris Rubri, inquit Stephanus Byzantius, id est sinùs Persici, ad Euphratis (sive Tigris) ostia 120. stadiis à littore fluviique faucibus distans, Dianæ sacra, quam Alexander Icarum voluit appellari.

Ichnia Castellum, p. 444. Parthorum non longè à Mesopotamiâ (si non in ea) circa Euphratem; apud Plutarchum Ἴχναι.

Ichthyophagi, pag. 82. ibi sermo est de Ægyptiis superioris Ægypti, seu Æthiopibus ipsis finitimis, illos ad sinus Arabici littus Occidentale collocat Ptolemæus, vocátque Arabes Ægyptios Ichryophagos; Trogloditicæ conterminos.

Ichthyophagi, pag. 201. populi Indiæ, loca maritima circa Gedroliam & Carmaniam incolentes: utrique à piscium esu sic nominati.

Iconium, pag. 452. urbs Lycaoniæ aliquando metropolis, in Asia minori, nunc vulgò *Cogni*.

Iconiensis, prælaudatæ urbis incola.

Ios, pag. 506. insula maris Ægæi una è Cycladibus, Euboeæ vicina, (versùs Aquilonem) ut ait Stephanus Byzantius, Magnesiæ, quæ Thessaliæ regio est, vicina erat versùs Orientem, Sciatho & Peparetho insulis ad meridiem.

Ida, paginâ 94. & 115. mons Troadis in Asia minori.

Idalium littus, pag. 465. circa promontorium Idalium insulæ Cypri, ad oram Orientalem & Australem, inter Tremithum & Arsinoen urbes.

Idaspa sive Choaspes fluvius, pag. 168. Asiæ majoris, qui ab Aquilone in Austrum defluens, per Susa urbem transit, ac Susiana peragrata sinum Persicum ingreditur, ipse est, qui à Ptolemæo Eulæus nominatur.

Idumæa, pag. 19. & 354. ipsa est Edom terra sive Edomæa, quæ pariter Duma nominatur; regio terræ promissionis vicina ad meridiem; hanc habens ad Aquilonem, Arabiam ad ortum, sinum Arabicum ad Austrum; Ægyptum verò ad occasum; hodie vulgò *Bidum*.

Jebusæi, pag. 30. populi terræ Canaan circa urbem Jebus (quæ postmodùm Hierosolyma dicta est) incolentes.

Jegar Sahadutha, pag. 9. vide Galaad.

Jericho, pag. 23. urbs quæ Jerichus pag. 21. & Jerichuntina urbs pag. 22. urbs olim Regia & populosa, quæ etiam Oza, Josepho & Ptolemæo Hiericus, una ex undecim Toparchiis Judææ, quæ aliquando civitas Palmarum appellata, in tribu Benjamin, ab Hierosolymis 150. stadiis, à Jordane stadiis sexaginta distans: illam *Eriba* vocat Nubiensis in 5. parte Climate 3.

Jesana, pag. 35. col. 1. civitas cum filiabus suis, de ea silent authores, apud septuaginta interpretes Ἰεσσαί. erat sub ditione Jeroboam regis Israël; videtúrque fuisse in tribu Ephraim.

Jezrelitis Achinoa, pag. 29. uxor David, ex Jezrael civitate tribus Juda.

Jezrael, pag. 29. & pag. 40. col. 1. in vulg. edit. 4. Regum 9. versu 36. Jezrahel, civitas tribus Issachar, in finibus dimidiæ tribus Manasse, sedes regia Achab regis Israël; ætate Sanuti anno videlicet Sal. 1306. vocabatur *Carethi*, nunc vulgò *Zerechin*, seu Gerinum magnum.

Fons Jezreel, pag. 29. prope prælaudatam urbem.

Jiblebaamum, pag. 41. in vulgata editione 4. Regum cap. 9. v. 27. Jeblaam, civitas potens juxta Gaver, in dimidia tribu Manasse cis Jordanem.

Ije-Abarim, pag. 20. *qua est in finibus Moabitarum*, trigesima octava mansio filiorum Israël in solitudine, quæ respicit Moab, contra Orientalem plagam: inter Oboth & Dibongad; demùm in termino Australi tribus Ruben.

Ijon-Asheritarum, pag. 36. col. 2. in vulgata editione 3. Regum cap. 15. (non 16.) v. 20. Ahion; eadem, quæ Aion, urbs in medio tribus Nephthali, in Galilæa superiori.

Ilium, pag. 26. & Ilium vetus, pag. 97. urbs Troadis ad radices montis Ida, excisa; Strabo lib. 13. pag. 411. dicit sua ætate extare vicum 30. stadiis ab Ilio sui ævi distantem, ubi quidam asserebant olim

Digitized by Google

fuiſſe Ilium vetus; fuit etiam Troja appellata; ſita erat non longè à Mari ſicut nec procul à Tenedos inſulâ.

Ilienſis terra, pag. 94. regio circa Ilium.

Iliadis ora, pag. 90. litus maris prope Ilium.

Ilienſes, pag. 376. Ilii cives.

Illyricum, pag. 490. & Illyris pag. 218. & Illyria, regio Europæ, ab occaſu Arſyâ flumine ac lineâ ab Arſyæ fontibus ad Colapis fluvii ortum ductâ, à Septentrione continuis montium jugis à Pannoniâ: ab Oriente Monte Scodro & Drilone amne à Macedoniâ ſubmovebatur; Liburniam & Dalmatiam complectens, nunc Europæ Turcicæ pars cum parte Germaniæ, quæ Danubio fluvio Auſtralis eſt; vulgò *Sclavonia*.

Illyrii, pag. 144. præfatæ regionis accolæ.

Imbrus, pag. 137. urbs in inſula maris Ægæi cognomine, inter Lemnum & Cherſoneſum Thraciæ ſita, de utraque Scylax in Periplo; hodie vulgò *l'Embro* nominatur.

Inarimi campi, pag. 590. minoris Aſiæ, qui videntur fuiſſe circa Lydiæ fines & Phrygiæ combuſtæ. Arimos campos legendum arbitror cum Strabone lib. 12. pag. 599.

India, pag. 12. regio majoris Aſiæ ampliſſima, olim ab occaſu Indo fluvio (à quo nomen ſortita eſt) terminata: ab Aquilone Emodis montibus à Scythia ſecreta; ab ortu Sinæ regnum, à meridie mare Indicum habens: in citeriorem & ulteriorem diviſa: citeriorem, quæ intra Gangem fluvium, ulteriorem, quæ extra illum eſt.

India interior, pag. 184. eadem, quæ ſuprà citerior.

India major, pag. 12. hoc nomine nunc Æthiopiam, quæ ſub Ægypto eſt appellari refert author, poſt Johannem Potken in Pſalterio Æthiopico.

Indus fluvius, pag. 12. & 197. Aſiæ majoris celeberrimus, qui ab Emodorum montium (quos Caucaſum vocant) radice naſcens & versùs Auſtrum decurrens, plurimis receptis fluviis in Oceanum Orientalem, ab eo ibi Indicum dictum, per plures alveos in Canchi (qui nunc Cambaiæ) ſinu ſeſe exonerat.

Indus, pag. 12. ſic paſſim vocitatur Indiæ accola.

Indica res, pag. 89. quæ ad Indiam ſpectant.

Inferum mare, pag. 451. hoc nomine mare Tyrrhenum appellatur, ſuperum verò mare Adriaticum & meritò, nam Picenum aliáque littora maris Adriatici altiora ſunt Latio & orâ littorali maris Tyrrheni.

Inora caſtrum, pag. 415. quod & Sinorex, Sinoria & Synoria à Strabone lib. 12. pag. 381, ſitum erat intra Euphratem & Armeniam; ſeu potiùs in confinibus majoris & minoris Armeniæ, unum erat ex 75, quæ conſtruxerat Mithridates.

Inſula deſerta, pag. 391. erat circa Lemnum inſulam, in mari Ægæo & in eâ ara Philoctetis cum æneo ſerpente monſtrabatur.

Inſulani, pag. 99. ibi hoc verbo intelliguntur incolæ inſularum maris Ægæi minori Aſiæ adjacentium.

Iolcos, pag. 248. vicus ſive oppidum Magneſiæ in Theſſalia maritimum, in Pelaſgico ſinu, ex cujus oppidanis & aliorum vicorum conflata eſt urbs Demetrias.

Ionda, pag. 135. oppidum Ioniæ in Aſia minori circa Epheſum, ab hac urbe 40 circiter ſtadiis ſicut Coreſſus mons, diſſitum.

Ionia, pag. 18. regio minoris Aſiæ versùs occaſum, ad mare Ægæum ſita; inter Æolidem, quæ ei ad Septentrionem adjacet, Cariam, quæ ad meridiem, & Lydiam, quæ versùs ortum: hodie vulgò *Sarchan*. nota Atticam olim Ioniam dictam.

Iones, pag. 60. & Ionica gens pag. 214. Ioniæ populi; ſic olim Atticæ populi Iones ſunt appellati.

Ionium mare, pag. 408. pars maris Mediterranei, quæ inter Siciliam ad occaſum & Græciam ad ortum, mare Adriaticum habens ad Aquilonem; alluit littora Macedoniæ, Epiri, Acarnaniæ, & Peloponneſi; nunc ab Italis vocatur *il mar Ionio*.

Iopolis, pag. 243. urbs Syriæ in Silphio monte poſita, ad Orontem fluvium, apud quam conſtructa fuit Antiochia magna.

Joppe, pag. 230. civitas in diſtrictu tribus Dan maritima & portus Judææ ex ejus undecim Toparchiis una, quæ & Japha & Jaſpha, Hebræis Jaffa ſicut etiam hodie vulgò nominatur, in excelſo ſaxo condita.

Joppenſes, pag. 321. hujuſce urbis incolæ.

Jordanis fluvius, pag. 9. & Jordanes pag. 266. totius terræ promiſſionis maximus, ſub Libano monte apud Cæſaream Philippi, gemino fonte Oriens atque in Auſtrum per aquas Merom & lacum Genezareth defluens, ac tandem in Aſphaltitem lacum deſinens; Tribus; dimidiam Manaſſe, Gad & Ruben, quas ad lævam ſive Orientem habet, ab aliis Tribubus ſeparat.

Jotbatha, pag. 18. in vulg. edit. Num. 33. verſu 33. Jetebatha *in terrâ aquarum atque torrentium* trigeſima manſio filiorum Iſraël in deſerto; inter vicinum montem Gadgad & Hebrona.

Joxapata, pag. 647. una ex urbibus Decapoleos in tribu Zabulon, & Galilææ inferiori, non longè à mari Tiberiadis; in alta & præruptâ rupe ſita; fuit etiam Jonitera & Jacopata; nec non Jonapa appellata.

Ipſum, pag. 243. magnæ Phrygiæ oppidum, ubi Antigonus Demetrii pater victus & occiſus.

Iraſa, pag. 62. locus Libyæ, qui Hieraſa & Iraſſa, ubi erat fons Apollinis & ubi Batus Cyrenen condidit; de qua ſuprà.

Iſamus, pag. 259. Strabo lib. 11. pag. 516. dicit Mænandrum Hypanim tranſiviſſe versùs ortum, & uſque ad Iſamum perveniſſe; an Iſamus fuerit Indiæ fluvius non exprimit Strabo, quod tamen leviſſimè credunt aliqui: hanc lectionem meritò ſuſpectam habet Caſaubonus veretúrque ne Ἰμαὸς legendum ſit pro Ἰνδὸς. Imaus enim mons, pars eſt Tauri montis, quæ magis ad Orientem & proinde ad Indiam ſita.

Iſana, pag. 516. vicus, qui Samariæ fuiſſe videtur, ad quem Pappus caſtra habebat ab Antigono in Samariam miſſus.

Iſaura, pag. 384. urbs quæ Iſauria, & poſteà Claudiopolis appellata in Iſauria regione.

Iſauria, pag. 214. regio minoris Aſiæ, pars Galatiæ Auſtralis, Piſidiæ ab occaſu & Auſtro, Lycaoniæ ab ortu finitima.

Iſauri, pag. 384. populi Iſauriæ.

Iſaurieus, pag. 387. ad Iſauriam ſpectans.

Iſaurienſes obſeſſi, pag. 216. in ipſamet Iſaura urbe, de qua ſuprà.

Iſindenſes, pag. 284. cives Iſindæ urbis Pamphiliæ, in Aſia minori mediterraneæ.

Iſmaëlitæ, pag. 10. ab Iſmaël nuncupati populi, qui in plures nationes diviſi Agarenos putà & Saracenos, Arabiam Petræam ac felicem incoluerunt.

Iſraël, pag. 38. col. 2. & Iſraelis Regnum hoc nomine ante Salomonis tempus tota gens Hebræorum

intelligebatur : à Salomonis tempore (ſic loco citato) regnum, quod decem tribus (exceptis tribubus Judâ & Benjamin) complectebatur.

Iſſachar tribus, quæ & Iſachar, una è tribubus filiorum Iſraël, quæ à Mari magno, ubi mons Carmelus, in longum protenſa, ad Jordanem fluvium uſque extenditur, in inferioris Galilææ parte Auſtrali, tribum Zabulon habens ad Aquilonem, dimidiam tribum Manaſſe quæ cis Jordanem eſt, ad Meridiem.

Iſſacharita, vir ex tribu Iſſachar.

Iſſus, pag. 125. & 156. urbs Ciliciæ, quam Stephanus Byzantius inter Ciliciam & Syriam collocat; quæ, ob victoriam ibi de Dario reportatam, ab Alexandro Nicopolis dicta, apud Pinarum fluvium, non longè ab Amano monte: à qua ſinus maris Iſſicus eſt appellatus : hodie vulgò *Aiazzo* ſive *Laiazzo* ; in duas urbes Iſſum & Nicopolim diſtinguit Ptolemæus.

Iſſicum prælium, pag. 454. ad præfatam Iſſum, in quo ab Alexandro victus & fugatus Darius.

Iſter fluv. pag. 245. pars inferior Danubii fluvii, de quo ſuprà hoc verbo.

Iſtri, paginâ 291. populi circa Iſtrum amnem poſiti.

Iſthmus Atticæ, pag. 97. ſive Iſthmus Peloponneſiacus; nec non à Corintho vicinâ urbe Iſthmus Corinthiacus dictus, pars terræ anguſta latitudinis quadraginta circiter ſtadiorum, quæ Peloponneſum cum altera parte Græcia jungit, cui ad Aquilonem Atticæ pars quæ Megarenſium eſt territorium; ad occaſum ſinus Criſſæus qui Cyrrhæus & Corinthiacus; ad ortum ſinus Saronicus; in territorio Corinthiorum ſitus, vocatur Zoſter à Stephano Byzantio in littera Z.

Iſthmus montis Atho, pag. 94. pars anguſta terræ in Macedonia, cui mons Atho junctus versùs ortum, Chalcidica regio versùs occaſum, inter ſinum Strymonicum ad Septentrionem & Singiticum ſinum ad meridiem; vocatur ab Acanthe urbe Acanthæus.

Iſthmus Cherſoneſi Thraciæ, pag. 130. quam habet ad Auſtrum, alteram Thraciæ partem ad Aquilonem; ſinum Melanem ad occaſum, & Propontidem ad ortum.

Iſthmus Ioniæ, in Aſia minori ſinum Smyrnæum ad Aquilonem habens, in cujus receſſu Smyrna; & ſinum Ionium ad meridiem, in cujus receſſu Lebedus civitas.

Iſthmus paludi Mæoticæ vicinus, pag. 136. videtur eſſe ſermonem ibi de Iſthmo Cherſoneſum Tauricam ab altera Scythiæ Europæ parte ſeparante, ſed non eſt omnino Mæoticæ Paludi vicinus; forſan de Iſthmo Zenonis Cherſonneſi, inter Paludes Mæotin & Bugen.

Iſthmus, pag. 417. intra maria, Euxinum ad occaſum, & Caſpium ad ortum; cui ad Aquilonem mons Caucaſus, ad meridiem Armenia major; regiones complectebatur Colchidem, Iberiam & Albaniam.

Iſthmus Peloponneſiacus; vide ſuprà Iſthmus Atticæ.

Iſthmus, pag. 538. intra mare Rubrum ad meridiem, & mare Mediterraneum ad Aquilonem, cui inferior Ægyptus ad Occidentem, Judæa, Idumæa cum parte Arabiæ Petrææ ad Orientem.

Iſtrus, (aliàs *Iſter*) p. 61. urbs in Ponto, forſan urbs, quæ in Iſthmo Cherſoneſi Thraciæ ſita, quæ poſteà Taphra dicta, poſtmodùm Neapolis.

Itaburius mons, pag. 380. Itaburius mons in Galilæa; ipſe mons Thabor, de quo infrà.

Italia, pag. 78. regio Europæ notiſſima olim, Saturnia, Auſonia, Heſperia, Oenotria &c. dicta, terminos habens à Septentrione Alpes, ab ortu Aſyam Hiſtriæ flumen & mare Superum, quod & Adriaticum appellatur; à meridie mare Inferum ſive Tyrrhenum & Tuſcum, ab occaſu iterùm Alpes, uſque ad mare Mediterraneum.

Italicus, qui ad Italiam pertinet.

Itanus, pag. 61. urbs Cretæ inſulæ ad partem Orientalem, maritima Aquilonem versùs : hodie vulgò *Palæa-Caſtro*, vicinum eſt ei Itanum promontorium.

Itonia Pallas, pag. 256. ex urbe Theſſaliæ (cui nomen Iton) inter Lariſſam & Pheras poſitâ.

Ituræa, pag. 55. ſive Hamatha; regio inter Arabiam & Samariam, in tribu Gad & tribus Ruben parte, ſub Tiberio Imperatore Tetrarchia facta.

Ituræi, Iturææ regionis populi.

Judæa, pag. 19. & Judæ terra, pag. 8. regio Aſiæ minima quidem ſed nobiliſſima Syriam (cujus pars fuit) ad Aquilonem habens, ab ortu Arabiam Petræam & Deſertam, ab Auſtro Idumæam, ab occaſu Mare magnum ſive Syriacum, multis inſignita nominibus, etenim terrâ Canaan, terrâ Promiſſionis, terrâ Iſraël, terrâ quoque Juda (à Philiſtiim) Palæſtina, quæ à Romanis in tres diviſa Palæſtinas ſub Tiberio Imperatore, Phœniciam etiam continebat & Galilæam, olim in duodecim tribus filiorum Iſraël diſtributa, poſteà in ſex diſpertita regiones, Galilæam, Samariam. Judæam propriè dictam intra Jordanem : ultra Jordanem Trachonitidem, Ituræam ac Peræam atque Idumæam, quæ ultra Jordanem ; vulgò terra ſancta appellata. hodie *la Sourie*.

Judæa trans-Jordanenſis, paginâ 289. Trachonitidem, Ituræam & Peræam prælaudatas complectens, inter Jordanem ad occaſum & Arabiam ad ortum.

Juda Tribus, pag. 23. inter duodecim potentiſſima, cui centum & quindecim civitates aſſignatæ, à qua tamen aliquæ excerptæ tribui Simeon necnon tribui Dan datæ ſunt, habebat ab ortu mare Mortuum, ab Auſtro Idumæam conterminam, ab occaſu tribum Simeon & tribum Dan, ab Aquilone tribum Benjamin finitimam.

Juda & Judæ regnum, pag. 39. tribus Juda & tribus Benjamin hoc verbo intelliguntur.

Judæi ſive Judaïcus populus, Gens Judææ.

Judæa montana, pag. 23. loca ſparſim tribus Juda, ubi civitates ſupra montes extructæ, vel fines ejus ad occaſum prope tribum Simeon.

Julias, pag. 609. urbs in dimidia tribu Manaſſe ultra Jordanem, in Gaulanitide regione prope Bethſaidam, ſub cujus ditione diutiùs fuerat, & prope mare Tiberiadis, inter Corozaim & prædictam Bethſaidam.

Juliopolis, pag. 487. v. Tarſus.

Ivæa ſive Ava, pag. 55. regio aut locus Chaldææ, quem ad oſtium Tigris in ſinum Perſicum collocant aliqui; Junius, cui inititit Author, aſſerit regionem fuiſſe Arabiæ Deſertæ.

K.

Kadeſbus Barnea, pag. 18. & Kades-Barnea p. 19. in vulg. edit. Num. 32. v. 8. Cadesbarne, locus deſerti Pharan ſive Idumææ, in finibus terræ Promiſſionis ad Auſtrum.

Kadytis urbs Syriæ magna, pag. 64. putat Scali-

ger, ut refert author, hanc urbem apud Herodotum esse urbem Kadesh, de qua Num. 20. v. 16. in vulg. edit. Cades, civitas in extremis finibus terræ Edom sive Idumææ, prope Cades stationem trigesimam tertiam filiorum Israël.

Καρὸ sive Nova Arx, pag. 421. inexpugnabilis; quæ pag. 434. Novum Castellum appellatur ex Strabone lib. 12. p. 383. ubi Καρὸν χωρίον locus, cui nomen Novus in Armenia minori, minùs quàm ducentis stadiis à Cabiris, de qua suprà, distans in edita & prærupta Petra, habebat in vertice fontem abundantem & in radice fluvium & convallem profundam, quidquid in orbem circa petram, id Sylvosum omne & montosum atque aquæ expers.

Kedemoth, pag. 20. in vulg. edit. Deut. 2. v. 26. Cademoth solitudo circa urbem cognominem, quæ etiam Cedimoth & Jethson dicta civitas tribus Ruben facta refugii & data Levitis, posteà *Cormos* sedem sive habitationem principis Assassinorum factam refert Holstenius, ex Benjamino Tudelensi.

Kehelatha, pag. 18. in vulg. edit. Num. 33. v. 22. Ceelatha decima nona mansio filiorum Israël in deserto, inter Ressa & montem Sepher.

Kenatham cum villis suis Nobachus appellata, p. 21. in vulg. edit. Num. 32. v. 42. *Chanath, vocavitque eam ex nomine suo Nobe* urbs Galaaditidis, quam in tribu Gad reponit Adrichomius.

Kenæa Heberus, pag. 25. in vulg. editione Judic. 5. versu 24. Haber Cinæus: Cinæi erant populi terræ Chanaan ad meridiem, fortè à Cina civitate sic appellati, habitarunt in medio Amalec sive Amalecitarum.

Kibroth-Hattaavah quod significat sepulchra concupiscentiæ, ut exprimitur in vulg. edit. Num. 33. versu 16. decima tertia mansio filiorum Israël in deserto, inter solitudinem Sinaï & Haseroth pag. 17.

Kidronis torrens, pag. 32. v. Cedron.

Kir-haresetha, pag. 39. & 54. col. 2. civitas, quæ 2. Amos v. 2. Carioth ultra Jordanem, in regione Moabitarum.

Kiriath-Jearim, pag. 28. quæ & Baala; & Kiriathbaal; Kiriath-Jearima, pag. 30. in vulgata editione 1. Regum cap. 7. versu 1. Cariathiarim, apud quam Gibea (in vulg. editione Gabaa) sive collis; civitas Sylvarum, quæ Castra Dan dicta est, civitas tribus Juda, quæ priùs Gabaonitarum, posteà in finibus tribuum Juda Benjamin & Dan.

Kiriath-Sepher, pag. 23. vide Debirus.

Kirus, pag. 51. col. 1. in vulg. editione 4. Regum 16. versu 9. legitur *Cyrenen*, Cyrenes notitiam habes suprà in fine elementi C.

Κιτιαῖοι, pag. 55. Cyprii intelligendi, aut Τριταῖοι Gittæ sive Gathi incolæ, de Cypriis & Gatho vide suprà.

Κυρρηστικὸν, pag. 250. Campus in Phrygia, quæ Helleſponto adjacet, quæ ut ait Strabo lib. 12. pag. 393. parva Phrygia appellatur & Epictetus, éstque circa montem Olympum.

L.

Labdacus, vide Lampsacus.

Labecia, paginâ 554. oppidum felicis Arabiæ à Gallo deletum, ut refert Plin. lib. 6. cap. 28.

Labranda, pag. 90. vicus Cariæ inquit Strabo lib. 14. pag. 453. in monte quà Alabandis Milasa euntibus; inter utramque videlicet urbem.

Lacedæmon, pag. 117. totius Peloponnesi civitas clarissima, prius Sparta appellata, in Laconia regione, ad Eurotam fluvium: hodie vulgò *Misithra*.

Lacedæmonius, pag. 73. prælaudatæ urbis incola, aliquando Spartiata dictus; totius Laconiæ populi passim Lacedæmonii fuere appellati.

Laconica regio, pag. 113. & 502. quæ Laconia, regio Peloponneti australior, cujus caput Lacedæmon civitas; cingebatur versùs meridiem sinu Messeniaco & sinu Laconico; eodem sinu ac sinu Argolico versùs Orientem; hoc ultimo sinu & Argolide versùs Aquilonem, Arcadiâ versùs Occidentem, cum qua hodie vulgò *Tzaconia* vocatur.

Lacinium promontorium pag. 520. Italiæ apud Brutios, ad Mare Ausonium prope Crotonam urbem; quod nunc vulgò *Capo delle colonne* vocatur, in Calabria ulteriori.

Lachis, pag. 23. & 57. in vulg. editione Josuæ 10. versu 3. Lachis, urbs olim Regia, posteà in sorte tribus Juda, demùm cessit tribui Dan, fuit etiam Lesem & Lesem Dan appellata, ætate S. Hieronymi villa septimo milliario ab Eleutheropoli euntibus Daromam, distans à Cariathiarim ad duas leucas contra Occidentem.

Lada parva insula, pag. 90. & 111. & Lade p. 153. insula maris Ægæi, Milesiorum urbi è regione eique objacens.

Lamia, pag. 214. urbs Phthioridis regionis in Thessalia, ad Malienses pertinens, hodie vulgò *Lamina*.

Lampæ sive Lampæorum civitas, pag. 537. urbs Cretæ insulæ, quæ aliàs Lappa ad Messapum fluvium, mediterranea, in regione ab ea Lampæa dicta.

Lampsacus, pag. 58. aliàs Labdacus, pag. 118. sive Sampsama sic enim pro Lampsaco legitur in textu Græco Machab. 1. cap. 15. urbs olim Pityusa dicta, & Pitiæia Homeri, ut ait Stephanus Byzantius, Mysiæ juxta Propontidem in Asia minori, non longè à Granici fluvii ostiis: hodie vulgò *Lampsiro*.

Lampsacenus, pag. 77. prælaudatæ urbis incola.

Laodicea, pag. 456. & 644. Laodice & Laodicia urbs, quæ teste Plinio priùs Diospolis, deinde Rhoas dicta, in Lydia regione minoris Asiæ, ad Lycum fluvium haud procul in Mæandrum influentem: hodie *Landichia*.

Laodicenses, pagg. 369. & 644. ejusdem urbis cives. sic pag. 456.

Laodicea Phrygiæ, pag. 264. eadem quæ suprà Lydiæ, utpote in confinibus Phrygiæ posita.

Laodicenus ejusdem etiam urbis accola.

Laodicea, pag. 493. urbs Syriæ maritima, sita in peninsula priùs *Leuce acte* id est album Littus, & ab Hebræis Ramatha sive Ramitha, ad montis Libani radices, ab incolis *Lycbe* appellata.

Lapithus, pag. 231. & 332. urbs insulæ Cypri; cujus Dynasta rex appellabatur, quæ & Lapethus & Lapathus, maritima in ora insulæ Septentrionali, inter Solos & Ceraunium.

Lapithius, pag. 230. sic rex hujusce urbis dictus.

Lappa urbs, pag. 411. eadem quæ suprà Lampa, in Creta insula.

Larandenorum urbs, pag. 216. ipsa urbs Laranda, Antiochianæ regionis in Cappadocia, ad Taurum montem posita.

Lariſſa, pag. 129. urbs, quæ Lariſſa Ægyptiaca dicta, Lydiæ, ad fines Ioniæ & non longè ab urbe Ephesо.

Lariſſa, pag. 129. pro qua Arisba legitur apud Diodorum, urbs Troadis maritima, Lecto promontorio

vicina versùs Aquilonem, Hamaxito versùs Meridiem.

Lariſſa, pag. 376. & 460. urbs Pelaſgiotidis regionis in Theſſalia, ad Penæum fluvium, hodie Italis *Larizzo* Gallis *Lariſſa*.

Lariſſæus, ibidem ejuſdem urbis incola.

Lariſſa, pag. 344. urbs Syriæ, quam Stephanus Byzantius dicit à Syris Sizaram appellatam, ſita erat ad Orontem fluvium, inter Apameam versùs Aquilonem & Epiphaniam ad Auſtrum: hodie vulgò *Lariſ*.

Lavinium, pag. 376. urbs olim veteris Latii, creditur fuiſſe ubi nunc locus *Citta Lavinia* dictus 18. Milliariis Româ diſtans versùs Orientem, in Campania Romana. Credit Lucas Holſtenius fuiſſe in ejuſdem regionis colle *monte di Levanto* dicto, 1500. paſſibus à loco, cui nomen *Patrice*, diſſitus.

Lavinius fluvius, pag. 497. in Æmilia ſive Gallia Ciſpadana non longè à Bononiâ versùs occaſum, qui vulgò hodie *Lavino* à meridie in Septentrionem decurrens fluvium *Samogia* ingreditur.

Lauria, pag. 531. neutro Genere apud Plutarchum in Antonio pag. 942. urbs aut potiùs regio incognitæ poſitionis; ſi non ſit Laurium Atticæ.

Lazi, pag. 398. populi interiora Ponti (Euxini littora) incolentes, in media Colchide, de qua ſuprà, circa Phaſim fluvium versùs meridiem, quorum regio Lazica nominatur.

Lebedus, pag. 112. urbs Ioniæ in Aſia minori, maritima in parte Auſtrali Iſthmi peninſulæ Ioniæ; quæ etiam Labadus dicta eſt, & Lebidus.

Lebedii, pag. 245. ejuſdem urbis accolæ.

Lechi, pag. 27. ideſt Maxilla, & Ramath Lechi, ideſt elevatio maxillæ, ſive Enhakkore ideſt fons invocantis de maxilla; locus in terra Juda, id eſt terra Hebræorum, qui poſteà in tribu Dan.

Lectum, pag. 99. & 376. ſive Lectum Troadis promontorium, ubi deſinit mons Ida, ad Ægæum mare non longè ab urbe Troja hodie vulgò *Scorpiata*.

Lemba, pag. 380. urbs Moabitica, de qua Joſephus lib. Antiq. 13. cap. 23.

Lemnus, pag. 137. inſula maris Ægæi prope Thraciam, inter montem Athos ad Occidentem & Cherſoneſum Thraciæ ad Orientem, hodie vulgò *Stalimene*.

Lemnita ejuſdem Lemni inſulani.

Leontocephale, pag. 268. Caſtellum ſive oppidum munitiſſimum Phrygiæ ſuperioris; quod maritimum fuiſſe perperàm aſſerunt aliqui. Synnadis vicinum erat versùs Aquilonem.

Leontopolis, pag. 336. urbs inferioris Ægypti ad Buſiriticum Nili fluvii alveum, à qua Leontopolites Nomus appellatus.

Leptis, pag. 467. civitas olim Africæ propriè dictæ, quæ Leptis magna dicta eſt; apud Sirtim parvam, vicina Lepti alteri parvæ nuncupatæ, quæ Tripolis ſive vulgò hodie *Napoli de Barbaria*, quæ ſæpe ab authoribus pro unica acceptæ ſunt.

Leros, pag. 90. Inſula maris Ægæi in ora Cariæ, quam Ortelius eandem eſſe cum Leria inſula ſuſpicatur aut ei vicinam; inſulæ Pathmos proxima erat versùs meridiem.

Lesbus, inſula pag. 77. maris Ægæi Troadi proxima una è ſeptem majoribus maris mediterranei inſulis, à ſua metropoli Mitylene nomen etiam Mitylenes accepit: hodie vulgò Italis *Metelino*, Gallis *Metelin*. eam fusè deſcribit Strabo lib. 13. pag. 414.

Lesbii, pag. 70. Mitylenes inſulani.

Leuce & Leuca, pag. 139. & 143. Ioniæ in Aſia minori urbs maritima, ad Hermi fluvii oſtia in ſinu Smyrnæo, inter Smyrnam & Phocæam.

Leucanium, pag. 405. legit interpres in Leucadio, ſed apud Plutarchum in vita Pompeii pag. 631. ἐπὶ Λευκάδος. non videtur locus diverſus à Leucade inſula, niſi forſan promontorium ab ea Leucadium dictum; Xilander putat eſſe fanum Junonis Laciniæ prope Lucaniam.

Leucas inſula, pag. 534. & 405. maris Ionii Acarnaniæ proxima, cujus quondam peninſula fuit, & poſtmodùm foſſâ ab ea ſeparata, cui etiam adhuc ponte conjungitur: nunc hodie vulgò *Sainte Maure* appellatur.

Leucocome caſtellum, pag. 525. inter Berytum Sidonémque poſitum, in Phœnicia, maritimum.

Leucophrys, pag. 130. locus aut urbis Aſiæ minoris, circa Tralleis Lydiæ urbem.

Leucoſyri, pag. 386. populi regionis, quæ Leucoſyria & Aſſyria dicta, in Cappadocia ad Pontum Euxinum, circa Thermodoontis fluvii oſtia.

Leucoſyri, pag. 139. populi ejuſdem Cappadociæ versùs Auſtrum prope Ciliciam, ad Pyrami fluvii fontes, qui teſte Stephano Byzantio priùs Leucoſyrus fuerat appellatus.

Leuctrica, pag. 137. apud locum Bœotiæ Leuctra dictum, ubi, ut docet Stephanus Byzantius, urbs erat, fortè ob victoriam à Thebanis de Lacedæmoniis reportatam, Nicæa dicta, hanc Strabo lib. 9. pag. 285. urbem dicit in itinere, quo à Plateis Theſpias itur in campo ad radices montis Cytharonis.

Leuſine, pag. 308. locus Ægypti inferioris, quatuor milliaria ab Alexandriâ versùs Orientem diſſitus, quem Strabo lib. 17. p. 550. Eleuſinem vocat pagum Alexandriæ & Nicopoli proximum, in ipſâ foſſâ Canopica.

Liba, pag. 264. oppidum Meſopotamiæ, non longè à Tygri fluvio.

Libanus mons, pag. 159. hoc nomine in ſacris Scripturis intelligendus eſt mons, qui à Ptolemæo Antilibanus (de quo ſuprà) nominatur, nam apud Septuag. Interpretes pro Libano legitur Antilibanus, cujus amplam deſcriptionem vide in Adrichomio; nunc ab Arabibus *Lebnan*, à Syris *Lebnon* appellari aſſerit Gabriel Sionita cap. 6. Libanus Ptolemæi ultra Damaſcum reperitur.

Libani convallis, pag. 23. ad ejuſdem montis radices.

Liburni, pag. 545. populi Liburniæ regionis, quam Romani Illyrico adjunxerunt, ad mare Adriaticum, cui Hiſtria ad Occidentem, & Dalmatia ad Orientem: nunc pars Croatiæ eſt.

Liburna navis, pag. 440. ſive Lyburnica navis pag. 458. naves apud Liburniam certâ & ſpeciali formâ fabricatæ, & ſic ab ea denominatæ.

Libna, pag. 18. in vulg. edit. Num. cap. 33. verſu 20. decima-ſeptima manſio filiorum Iſraël in deſerto, inter Remmomphares & Reſſâ, idem locus ac Laban in ſolitudine campeſtri, contra mare Rubrum.

Libna, pag. 23. & 39. col. 1. in vulg. editione Joſue 10. verſu 29. Lebna, civitas olim regia, quæ etiam Labana & Lobna, poſtmodùm in tribu Juda, pòſt Levitis data: ætate S. Hieronymi villa erat priſcum nomen Lobna retinens.

Libya, pag. 18. hoc olim nomine univerſa intelligebatur Africa; Libya propriè dicta pars Africæ (quam alii partem fecerunt Ægypti) inter Ægyptum inferiorem ad ortum & Cyrenaïcam regionem ad occaſum.

Digitized by Google

Libyca ſolitudines, pag. 70. pars Libyæ auſtralis & mediterranea, quæ etiam Libya exterior dicta; nunc regio & deſertum *de Barca*.

Libya Cyrenaïca, pag. 530. regio inter Libyam & Cyrenaïcam, quæ à Ptolemæo Marmarica appellatur.

Libyes, plurali num. Libyes, pag. 81. populi præfatæ Libyæ.

Libycum mare, pag. 408. pars maris mediterranei Libyæ adjacens.

Libyna, pag. 327. locus Libyæ, prope Apim, de quo ſuprà, ex Polyb. Legat. 115. pag. 948.

Libyne ibid. ejuſdem loci incolæ.

Libyſſa, pag. 289. viculus Bithyniæ maritimus, in terra arenoſa: Stephanus Byzantius Caſtellum vocat ad Propontidem, Hannibalis ſeceſſu & morte notum, quod Leunclavius *Lebuſſa* vocat, alii *Lebiſe* aut *Gebiſe*, alii denique *Polmen*.

Liguſticum mare, pag. 66. pars mediterranei maris Liguriæ maritimæ expoſita, quam hodiè *la mer de Genes* appellamus.

Liguſticus ſinus, pag. 408. ejuſdem maris receſſus ad Genuam urbem, qui ab occaſu orâ littorali vulgò *riviera di Ponente* dictâ terminatur, ab ortu alterâ orâ littorali vulgò *riviera di Levante* nominatâ.

Ligyes, pag. 94. aliàs Ligures, populi Liguriæ, quæ Italiæ regio duplex; Liguria vetus mediterranea & pars Galliæ Ciſalpinæ, cui ad Occidentem Alpes Cottiæ, ad Septentrionem Padus amnis, ad Orientem & Meridiem altera Liguria quæ maritima nunc ſtatus Reipublicæ Genuenſis, cui ad occaſum Gallo-provincia & Pedemontium, ad ortum Hetruria, ad Auſtrum mare ab ea Liguſticum dictum; ab his Ligyes Aſiani, de quibus hic ſermo ſumpſêre originem, hi autem Colchidem incoluêre.

Lilybæum, urbs & promontorium magis Occidentale Siciliæ inſulæ, urbs nunc *Marſala* vocitatur, promontorium *Capo Coco* ſive *di Boo*, in valle *di Mazara*.

Lilybetani, pag. 362. populi Lilybæi urbis & regionis Lilybæi promontorii.

Limyra, pag. 275. urbs Lyciæ in Aſia minori, quam Stephanus Byzantius à Limyro, cui adjacet, fluvio appellatam dicit: eadem eſt quæ ab ipſo priùs Lamyra nominatur.

Lindius, pag. 59. civis urbis Rhodi inſulæ, cui nomen Lindos, ad oram littoream Orientalem, quæ hodie etiam *Lindo* vocatur.

Lipara, pag. 73. Æolicarum inſularum præcipua, à qua omnes Liparæ inſulæ ſunt appellatæ, in mari Tyrrheno, inter Siciliam & Italiam, hodie *Iſole di Lipari*.

Livias, pag. 417. urbs Judææ, quæ etiam Libias dicta, ultra Jordanem & ad ejus ripam ſiniſtram, non longè ab ejus oſtii in Lacum Aſphaltitem, in tribu Ruben, ut refert Adrichomius.

Locri, pag. 96. populi Græciæ in tres diviſi: quorum primi ab Opunte urbe Opuntii dicti, quibus ad occaſum Phocis, ad meridiem & ortum Bœotia, ad Aquilonem fretum Euripus appellatum; ſecundi à Cnemide monte Epicnemidii dicti, quibus ad Orientem & meridiem Phocis, ad occaſum Dores & Ænianes & Theſſaliæ pars; ad Aquilonem Euripus & Maleæ ſinus; tertii Locri à fœtore Ozolæ appellati; quibus ad occaſum Ætolia, ad Aquilonem Dores, ad ortum Phocis, ad meridiem ſinus Criſſæus.

Lorymæ plur. num. pag. 307. & Lorymæ p. 113. urbs Doridis in Caria, maritima, ex adverſo Rhodi à qua paulò ampliùs viginti millia diſtabat, hodie *Maxi*, vel *Stadia* ut vult Pinetus, eadem quæ Doryma de qua ſuprà.

Lotharingus in præfat. ex Lotharingia, quæ regio eſt Galliæ Belgicæ, inter Campaniam ad occaſum, & Alſatiam ad ortum, Luxemburgum ad Aquilonem, & Comitatum Burgundiæ ad Auſtrum, vulgò *la Lorraine*.

Lubæi, pag. 35. col. 1. in vulg. editione 2. Paralip. 12. verſu 3. legitur *Libyes*, populi, ut diximus, Libyæ, de qua ſuprà.

Lucania, pag. 486. regio olim Italiæ, cujus fines verſùs Septentrionem Silarus amnis, quo à Campania ſemovebatur, & fluvius Brandanus, quo ſeparabatur ab Apulia: verſùs Orientem ſinus Tarentinus; verſùs meridiem Laus *Laino* fluvius, quo à Bruttiis diſtinguebatur; Tyrrhenum mare verſùs Occidentem; nunc pars regni Neapolitani, in quâ Baſilicata provincia, Auſtralis pars principatus citerioris, & pars citerioris Calabriæ.

Lucani, pag. 207. populi Lucaniæ.

Luceria urbs, pag. 376. una è tribus urbibus, in quibus Romani Sabinis juncti diſperſi fuere, à luco ſic dicta; qui ut videtur, erat in Latio.

Luſa, pag. 417. una ex urbibus, quas Alexander Jannæus Arabibus eripuerat, in Judæa ultra Jordanem Arabiam verſùs, ut aliarum plurimæ.

Luſitani, p. 503. populi Luſitaniæ, quæ una eſt è tribus Hiſpaniarum regionibus; cui ad Septentrionem & Orientem erat Hiſpania Tarraconenſis, ad Meridiem Bætica, ad Occidentem Oceanus Occidentalis; ex parte reſpondet regioni, quæ nunc *le Portugal* vocitatur.

Luzi tractus, pag. 6. vide ſuprà Bethel.

Lyceum, pag. 173. locus prope Athenas urbi ad Orientem Æſtivum, ubi Ariſtoteles diſcipulos ſuos Philoſophiam docebat.

Lycus campus, pag. 396. in Aſia minori, Heracleæ Ponti vicinus.

Lycaonia, pag. 128. regio Aſiæ minoris in mediterranea, & pars Cappadociæ Auſtralis, Iſauriæ ab occaſu, Ciliciæ ab Auſtro, Armeniæ minori ab ortu finitima, cujus metropolis Iconium, à qua regio nunc vulgò *Cogni* appellatur.

Lycaones, pag. 533. hujus regionis indigenæ.

Lycia, pag. 93. regio Aſiæ minoris maritima in ora Auſtrali, quæ à Septentrione Phrygiâ, ab occaſu Cariâ, à meridie ſuo mari Lycio, ab ortu Pamphyliâ terminatur, nunc vulgò *Aldinelli*.

Lycii, populi Lyciæ.

Lycium mare, pag. 18. Lyciæ verſùs meridiem vicinum.

Lycus amnis, pag. 164. 166. & 352. fluvius Aſſyriæ, qui è monte Niphate naſcens, ab Aquilone in meridiem currens, Tigrim fluvium verſùs Orientem ingreditur.

Lycus fluvius Cappadociæ, pag. 393. qui ab ortu in occaſum fluens Irim fluvium ingreditur, Pontum Euxinum verſùs.

Lycus fluvius, pag. 93. 146. & 166. in Phrygiæ parte Auſtrali, qui è Lyciæ confiniis verſùs Aquilonem defluens, per Hierapolim, Coloſſas & Laodiceam Mæandrum fluvium poſteà ingreditur; ſunt adhuc alii ejuſdem nominis fluvii.

Lyctus, pag. 405. urbs Cretæ inſulæ verſùs Orientem, in medio Iſthmi, quæ etiam Lyctum & Lyctia; hodie *Paleocaſtro*.

Lydda, Toparchia Judææ; pag. 341. & Lydda urbs pag. 492. vide ſuprà Dioſpolis.

Lydia, pag. 44. col. 2. regio Aſiæ minoris ab Auſtro Cariam, ab occaſu Ioniam & Æolidem, ab Aquilone & ortu Phrygiam habens conterminas;

fuit

Whereas by the Treaty of Peace with Germany signed at Versailles on the 28th June, 1919, it is provided that the Allied and Associated Powers shall notify Germany of the persons whom they require to be delivered up in accordance with Article 228 of the said Treaty:

And whereas it is provided by Article 229 of the said Treaty that persons accused of acts committed against the nationals of one of the Allied and Associated Powers will be tried by military tribunals of that Power:

And whereas it is provided by Article 230 of the said Treaty that Germany undertakes to furnish all documents and information of every kind the production of which may be considered necessary to ensure the full knowledge of the incriminating acts, the discovery of offenders and the just appreciation of responsibility:

And whereas it is provided by Article 231 of the said Treaty that Germany undertakes to furnish all such persons as may be designated by the Allied and Associated Governments, or by the Commission hereinafter mentioned, and to supply all such evidence as may be in her power, including all official documents necessary to fix the responsibility and the punishment of the persons who are charged with having committed an act in violation of the laws and customs of war:

And whereas it is provided by Article 232 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 233 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 234 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 235 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 236 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 237 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 238 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 239 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 240 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 241 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 242 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 243 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 244 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 245 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 246 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 247 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 248 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 249 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 250 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 251 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 252 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 253 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 254 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 255 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 256 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 257 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 258 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 259 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 260 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 261 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 262 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 263 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 264 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 265 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 266 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 267 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 268 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 269 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 270 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 271 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 272 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 273 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 274 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 275 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 276 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 277 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 278 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 279 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 280 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 281 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 282 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 283 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 284 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 285 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 286 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 287 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 288 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 289 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 290 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 291 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 292 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 293 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 294 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 295 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 296 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 297 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 298 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 299 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 300 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 301 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 302 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 303 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 304 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 305 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 306 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 307 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 308 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 309 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 310 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 311 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 312 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 313 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 314 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 315 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 316 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 317 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 318 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 319 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 320 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 321 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 322 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 323 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 324 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 325 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 326 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 327 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 328 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 329 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 330 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 331 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 332 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 333 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 334 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 335 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 336 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 337 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 338 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 339 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 340 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 341 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 342 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 343 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 344 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 345 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 346 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 347 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 348 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 349 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 350 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 351 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 352 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 353 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 354 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 355 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 356 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 357 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 358 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 359 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 360 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 361 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 362 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 363 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 364 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 365 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 366 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 367 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 368 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 369 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 370 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 371 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 372 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 373 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 374 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 375 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 376 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 377 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 378 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 379 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 380 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 381 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 382 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 383 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 384 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 385 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 386 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 387 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 388 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 389 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 390 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 391 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 392 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 393 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 394 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 395 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 396 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 397 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 398 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 399 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 400 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 401 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 402 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 403 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 404 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 405 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 406 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 407 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article 229 persons accused of having committed a criminal act against the nationals of one of the Allied and Associated Powers:

And whereas it is provided by Article 408 of the said Treaty that the Allied and Associated Governments may bring before the military tribunals established in accordance with Article

civitas olim regia, quæ poſteà fuit tribus Juda; in octavo milliario Eleutheropoleos contra ſolis ortum.

Malea, pag. 113. 371. & 461. promontorium Laconicæ, quod magis Orientale eſt, in ſinu Laconico à Cythera inſula ſex milliariis diſtans, quódque hodie *Capo Malio di ſant' Angelo* nominatur.

Malea, pag. 120. promontorium Lesbi inſulæ versùs meridiem, quod etiam Malia fuit appellatum.

Malena, pag. 91. locus Atarnidis regionis Myſiæ in Aſia minori, è regione Lesbi inſulæ.

Malenſes, pag. 231. Malenſium rex oppidi in inſula Cypri Malum appellati, quod non longè à Papho fuiſſe videtur.

Maleus ſinus, pag. 382. propter Spolia à Pyratis Aureus dictus, apud Malea promontorium Laconicæ, de quo ſuprà.

Malli, pag. 182. populi Indiæ, qui (ut pag. 192.) Mandri, vel Ambri, & Sabraci & Subagri, vel Sugambri dicuntur, qui à Steph. Byzantio Mali Oxydracarum, duas tamen ex his nationes facit Strabo lib. 15. pag. 482. quorum regio inter fluviorum Hydaſpis & Aceſinis, & Aceſinis atque Indi confluentes poſita erat.

Mallum, pag. 156. 230. 283. aliàs Mallus urbs Ciliciæ maritima, ad Pyrami amnis oſtia, hodie vulgò *Malo*.

Mallota, pag. 299. Machab. 2. cap. 4. verſu 30. prælaudatæ Malli urbis incolæ.

Malotha, pag. 554. vallum ad flumen poſitum, ſive Pagus in Arabia felici, de eo Strabo lib. 16. pag. 538.

Maltum, pag. 410. lege Mallum, de quo ſupra.

Malum, pag. 232. vide ſuprà Malenſes.

Mamre, pag. 6. & Convallis Mamre ibid. in vulgata editione Gen. 13. verſu 18. *Mambre quæ eſt in Hebron* Hebronis ſitum, quæ etiam Mambre appellata eſt, vide ſuprà hoc verbo.

Manaïtis, pag. 414. regio Armeniæ ejuſdem nominis Deo conſecrata.

Manaſſe una è tribus filiorum Iſraël, in duas partes diviſa, prima pag. 21. dicta dimidia tribus Manaſſe cis Jordanem, ab occaſu in ortum protenſa, ab ortu Jordane fluvio, versùs Auſtrum tribu Ephraïm, ad occaſum mari Magno, ad Aquilonem tribu Iſſachar concluſa erat. Altera pars dicta dimidia tribus Manaſſe trans-Jordanem, occaſum versùs Jordane fluvio & lacu Geneſareth à tribubus Zabulon & Nephthali ſecernebatur, habens ad Aquilonem Syriam, ad ortum Arabiam deſertam, ad meridiem tribum Gad ſibi finitimam.

Mantinea, pag. 142. urbs Arcadiæ, quæ in honorem Antigoni regis ab Argivis Antigonia nominata, ſed poſteà ab Adriano Imperatore priori nomine donata eſt; ſita erat ad Ophim fluvium: hodie vulgò *Mandi* vel *Mandi* à Mario Nigro *Gorica* vocatur.

Maracanda urbs, pag. 177. Sogdianorum regia, cujus murus 70 ſtadia amplectebatur; eſt Paracanda Strabonis lib. 11. pag. 356. ſive potiùs Μαραακάνδα, ſic enim apud eundem MSS. legitur, putant eſſe eandem, quæ nunc *Samarchanda*.

Marah, pag. 14. in vulg. editione Exodi 15. v. 23. Mara aliàs Marath fons amariſſimus, cujus aquæ injecto ligno dulces redditæ, ubi quinta ſtatio filiorum Iſraël in deſerto, inter Pi-hahiroth, & Elim.

Marathon, pag. 102. vicus Atticæ Leontidis tribus, triginta quinque circiter milliaribus Athenis diſtans Orientem Æſtivum versùs, non longè ab amne Aſopo & Euripo freto: hodie adhuc *Marathona*.

Marathonia pugna, pag. 85. apud Marathonem, in qua Perſæ à Græcis duce Miltiade ſuperati.

Marathus, pag. 158. & 265. urbs Phœnicæ magna & opulenta, ex adverſo Aradi inſulæ in continenti ſita, de qua Ptolemæus Geogr. lib. 5. cap. 15. eam in vicina Caſſiotide collocans, inter Caſium montem ad Aquilonem & Eleutherum amnem ad Auſtrum.

Maratheniſes, pag. 339. præfatæ urbis accolæ.

Marathuſa, pag. 113. inſula maris Ægæi Clazomenis objacens, in Smyrnæo ſinu.

Mardi, pag. 170. gens Perſidis versùs ſolis ortum.

Mardi, pag. 170. & 173. populi Hyrcaniæ confines, quos inter Hyrcaniæ populos recenſet Stephanus Byzantius. Ptolem. Geogr. lib. 5. cap. 13. pag. 135. illos inter regionem Κυρτία dictam versùs Aquilonem collocat, & Niphatem montem versùs Auſtrum; Armeniam majorem versùs Occidentem, & Mediam Orientem versùs.

Mare campeſtrium, pag. 43. col. 2. in vulg. editione 4. Regum cap. 14. verſu 25. dicitur *mare ſolitudinis* in lib. Joſue cap. 3. v. 16. *mare ſolitudinis, quod nunc vocatur Mortuum*, hinc conſtat ibi ſermonem eſſe de Aſphaltite lacu, de quo v. ſuprà.

Mare Ægyptium, pag. 161. pars mediterranei maris, quæ Ægyptum inferiorem versùs Aquilonem alluit.

Mare Galilææ, pag. 592. v. Genezareth aquæ.

Mare Græcum, p. 390. pars mediterranei Maris Græciæ adjacens.

Mare Mediterraneum, pag. 5. quod etiam internum dicitur, utpote inter terras ſive in mediis terris incluſum; Europam habet ad Aquilonem, Aſiam ad ortum, & Africam ad Meridiem.

Mare mortuum & mare ſalſum, pag. 7. vide Aſphaltites lacus.

Mare rubrum, pag. 8. & 14. quod etiam Græco vocabulo mare Erythræum; hac voce apud Prophanos Authores intelliguntur ſinus Arabicus & ſinus Perſicus atque pars Oceani, quæ felicem Arabiam versùs Auſtrum alluit; ſed in ſacris Scripturis, cùm de Mari-Rubro ſermo eſt, Arabicus ſinus tantùm intelligitur, ſeu potiùs ejus pars, quæ ad Septentrionem.

Marea, pag. 104. urbs inferioris Ægypti ſuper Pharum ſita; illam Stephanus Byzantius Mareiam vocat Alexandriæ (Ægyptiæ) adjacentem; cum lacu cognomine, qui

Mareotis, ſive *Maria* lacus, pag. 161. ab Alexandria magna versùs meridiem ſexaginta circiter leucis diſtans; quique etiam Marius lacus eſt appellatus; hodie vulgò *Buchiara*.

Margiana ſive Margiana urbs, p. 179. ultra Ochum & Oxum fluvios; in Margiana ſanè regione, cui Hyrcania ad occaſum, Scythia ad Septentrionem, Bactriana ad ortum & Aria ad Meridiem ut refert Ptolemæus Geogr. lib. 6. cap. 10.

Mariaba, pag. 554. oppidum felicis Arabiæ à Gallo deletum, ut fert Plinius lib. 6. cap. 28. Stephanus Byzantius ex Strabone lib. 15. dicit Mariabam Sabæorum metropolim, apud mare rubrum poſitam.

Mariamne, pag. 158. urbs Phœniciæ, quam Stephanus Byzantius ex Pauſania Mariammiam vocat. apud Ptolemæum Geogr. lib. 5. cap. 15. Mariame, urbi Emeſæ vicina versùs occaſum.

Mariſa, pag. 322. in vulg. edit. 2. Machab. cap. 12. verſu 35. Mareſa, urbs Idumææ, quæ etiam Adiſſa dicta, ſita erat ad confines tribus Juda versùs occaſum.

Mariſſeni, pag. 359. ejuſd. urbis accolæ.

Marius, pag. 230. rex Marii urbis inſulæ Cypri maritimæ ad Aquilonem Soliis versùs occaſum.

INDEX GEOGRAPHICUS.

Maronea, pag 188. & Maronia pag. 283. urbs Thraciæ, ab Homero Iſmarus appellata, maritima ad Sceni fluvii in Ægæum mare ſeſe exonerantis oſtia: hodie vulgò *Marogna*.

Maronitæ, Maroneæ cives.

Marſicum bellum, pag. 369. adversùs Marſos eorúmque Socios. Marſi Italiæ populi, quibus ad Orientem Peligni & Samnitæ, ad meridiem Larium, ad Occidentem Sabini, ad Septentrionem Veſtini, circa lacum Fucinum: hodie pars Aprutii ulterioris, vulgò *Ducato di Marſi*.

Marſya, pag. 480. urbs Phœniciæ, circa quam,

Marſya convallis, pag. 263. inter Libani & Antilibani radices ſita, cum præfata urbe cognomine.

Marſyas amnis, pag. 90. in Phrygia, qui non procul à Mæandri fontibus naſcens, ab ortu ſolis æſtivo in Brumalem occaſum currens Apameam urbem Phrygiæ cingit, & eundem Mæandrum fluvium paulò pòſt ingreditur.

Marſyabæ, pag. 554. urbs Rhamanitarum, in Arabia felici à Gallo incaſùm obſeſſa.

Maryandeni, pag. 94. potiùs Mariandyni populi olim Bithyniæ, ad Pontum Euxinum, circa Heracleam Ponti, à quibus vicinus ſinus Mariandynus eſt appellatus.

Maſpha aliàs Mitzpa, pag. 316. 1. Machab. cap. 3. verſu 46. *in Maſpha contra Jeruſalem, quia locus orationis erat in Maſpha ante in Iſraël*. civitas tribus Benjamin, in confinio tribus Juda, ubi, ante templum conditum, fuit arca Domini.

Maſada, p. 499. & 513. vide ſtatim Maſſada.

Maſſa, vide Rephidim.

Maſſada, pag. 510. & Maſada pag. 513. Caſtellum munitiſſimum in præruptâ petrâ, cui nomen collis Achillæ muro firmo ab Herode cinctum, in tribu Juda, non longè ab Aſphaltite lacu, in regione Daroma dicta.

Maſſadoth, vide Mæſaloth.

Maſſaga, pag. 184. regionis Aſſacenorum in India ultra Guræum fluvium urbs maxima & 35. ſtadiorum muro cincta; circa Indi, ut videtur, ſuperiores partes.

Maſſagetæ, pagg. 80. 180. & 181. Maſſagetæ Scythiæ ſive gens Scythica; in aſſignanda illorum regione variant authores; hic præponenda Ptolemæi ſententia, qui Maſſagetas collocat inter Margianam ad meridiem & Derbiccas ad Aquilonem, inter Hyrcaniam ad occaſum & Bactrianam ad ortum; alios adhuc Maſſagetas ultra Bactrianam, Orientem æſtivum versùs collocat, ad Jaxartes fluvii fontes, de quibus forſan ſermo pag. 180. & 181.

Maſſilia, pag. 67. anno mundi 3004. à Phocæenſibus in mari Liguſtico condita, urbs Galliæ olim Braccatæ dictæ, maritima: nunc vulgò *Marſeille* in Galloprovincia cum portu celebri.

Maſſilienſes, pag. 354. urbis præfatæ cives.

Matthana, pag. 20. ſolitudo, quam tranſierunt filii Iſraël, ubi poſteà fines tribus Ruben ad Orientem & Auſtrum.

Mauritania, pag. 466. regio Africæ ampliſſima & ad Occidentem in tres divisa, in Tingitanam, quæ Occidentalior eſt, nunc regna Fezii *de Fez* & Marochii complectens; in Cæſarienſem inter Tingitanam ad occaſum & Sitifenſem ad ortum, in qua regna, quæ vulgò *de Tremiſen & d'Alger*: tandem in Sitifenſem, quæ aliis Occidentalior eſt, in qua regnum Bugienſe, Numidiam habens ad ortum, hæ tres ſimul nunc *Barbaria* nominantur.

Maurus, p. 461. Mauritaniæ indigena.

Mazaca, pag. 431. vide Cæſarea Cappadociæ ſuprà.

Mazacæni Cappadociæ, pag. 384. ejuſdem urbis accolæ.

Medaba, pag. 329. & 354. in vulgata editione 1. Machab. 9. verſu 37. Madaba, civitas priùs Ammonitarum, deinde Amorrhæorum, tandem tribus Ruben, ad torrentem Arnon, cujus vicina regio campeſtris Medaba dicta.

Media, p. 48. col. 2. regio majoris Aſiæ maxima, Caſpium mare ad Boream habens, Hyrcaniam & Parthiam ad ortum, Aſſyriam & Suſianam ad meridiem, & Armeniam majorem ad occaſum; nunc verò regiones complectens, quæ *Schirvan* & *Karabar* & *Kilan* & *Erak* appellantur.

Medi, p. 18. hujus regionis Populi, quorum imperium, quod & Aſſyriorum, Armeniam, Aſſyriam, Meſopotamiam nec non Perſidem continebat; unde in Script. per civitates Medorum, ditioni Medorum ſubjectas intellige.

Media major, pag. 214. pars Occidentalis Mediæ, cujus Satrapia Atropato data, fuit Atropatene nominata.

Media minor, pag. 214. altera Mediæ pars versùs Orientem.

Medici reges, id eſt reges Medorum.

Megalopolis, pag. 287. quæ & Megapolis, quam Stephanus Byzantius Megalen vocat, urbs Arcadiæ omnium noviſſima, ex coloniis aliarum Arcadiæ urbium, quas Pauſanias recenſet in ſuis Arcadicis p. 258. ſita erat ad interſecantem Helliſſonem fluvium, in Peloponneſi umbilico; multoties exciſa; locus nunc penè deſertus *Leondari* appellatur. fuit aliquando Chriſtianopolis dicta.

Megalopolitanus, pag. 276. & pluribus aliis in locis præcipuè pag. 300. Polybius Hiſtoricus Megapolitanus prælaudatæ Megalopoleos indigena, ut aſſerit, loco citato, Stephanus Byzantius.

Megarenſium urbs, pag. 237. quæ Megara urbs Atticæ versùs Iſthmum ea-propter à Stephano Byzantio inter Peloponneſum Atticam & Bœotiam collocatur. priùs Niſa vocabatur, ejus verò Navale in ſinu Saronico Niſæa, ipſa adhuc hodie *Megara* nominatur.

Megarenſis regio, pag. 98. circa prælaudatam Megaram pars Atticæ versùs occaſum, cui Bœotia ad occaſum & Septentrionem, Iſthmus & ſinus Saronicus ad Meridiem.

Megarenſes, pag. 56. ejuſdem tum urbis tum regionis incolæ.

Megara, p. 344. urbs Syriæ in Apamena ſive ſub Apamenſium ditione, ut notat Strabo lib. 16. p. 518.

Megiddus, p. 40. in vulgata editione 4. Regum 9. verſu 27. ſic pag. 63. civitas olim Regia, poſteà in dimidia tribu Manaſſe cis Jordanem: nunc vulgò *Subumbre* vel *Subube*.

Megiddunitæ aquæ, p. 25. prope præfatam Megiddunitem urbem.

Megiddunitis convallis, p. 63. Campus vulgò Mageddo dictus prope eandem civitatem; credit author Magdalum cum Magedan coincidere.

Megiſtes portus, p. 281. in Lyciæ ora, non longè, ut videtur, à Pataris; Lyciæ urbem & inſulam (forſan eandem) refert Stephanus Byzantius.

Megiſtus amnis, pag. 166. circa Æolidem in Aſia minori; ſi hac dictione fluvius Aſiæ maximus non ſit intelligendus, Plinius Rhyndacum fluvium aſſeverat fuiſſe poſteà Megiſtum appellatum.

Melanes finus, pag. 94. in Thracia, qui etiam à Cardia urbe Cardianus dictus, ad Iſthmi Thraciæ partem occiduam, in Mari Ægæo.

Digitized by Google

INDEX GEOGRAPHICUS.

Melanes fluv. pag. 94. Thraciæ, qui à Rhodopes montibus naſcens, ab Aquilone in Auſtrum fluens mare Ægæum ingreditur, in ſinu à ſe Melane dicto.

Melienſes, pag. 96. Græciæ regio ad Maleacum ſinum, cui Locri Epicnemidii ad meridiem, Æniancs ad occaſum, Phthioris Theſſaliæ ad Septentrionem.

Meliſſa, pag. 123. Phrygiæ pagus, ſive, ut apud Athenæum, civitas Synnadæ ad meridiem.

Melita inſula, pag. 641. maris mediterranei, S. Pauli naufragio inſignis, Siciliæ ad meridiem, olim Carthaginenſium colonia: vulgò *Malta*, Gallicè *Malte*.

Melitenſes, Melitæ inſulani.

Melitea, pag. 374. urbs Phthiotidis regionis in Theſſalia, quam Strabo lib. 9. pag. 297. dicit priùs Pyrrham appellatam; dicitur etiam Melittea, ſita erat ad Euripum fluvium.

Melos ſive Melus, pag. 109. 135. & 573. inſula una Sporadum, quam Stephanus Byzantius inter Cycladas numerat, & priùs Byblum; pòſt Zephyriam nuncupatam dicit, ſita erat in Cretico mari, Maleæ promontorio Laconiæ vicina.

Memphis, pag. 5. aliàs Nophus p. 72. quæ etiam Migdol, nec non Menchis & Mitzar; civitas, quam clariſſimam Ægypti metropolim appellat Stephanus Byzantius, ad ſiniſtram & occiduam Nili ripam, in angulo Deltæ è regione Babylonis: hodie ut refert Gabriel Sionita cap. 9. ab incolis *Alcahera*, ab Europæis *Alcairo* ſeu *Cairo*. In tres olim diſtincta partes, quarum tertia Albus murus dicta pag. 105.

Memphites, pag. 125. ejuſdem urbis incola.

Mendans, pag. 130. ex urbe Thraciæ, cui nomen Mende, Mendæi, ut ait Pauſanias in Eliacis. Mendæi erant ad mare Ægæum, ad Hebri fluminis oſtia, prope Ænum urbem.

Mendeſium Nili oſtium, pag. 106. de quo Ptolemæus Geogr. lib. 4. cap. 5. pag. 106. & ibidem Mendeſius Nomus, cujus caput erat Thmuis civitas, ibidem urbs Mendes; à qua nomen Nomus deſumpſit, fortè à Thmui non diverſa.

Mendeſii, pag. 140. Mendeſiæ præfecturæ ſive Nomi accolæ.

Menelai portus, pag. 144. locus deſertus Libyæ prope Ardaniam, ſupra Parætonium, ut aſſerit Strabo lib. 1. pag. 27.

Mennis urbs, pag. 167. quæ etiam Mennium & Memnium, urbs Aſſyriæ quartis caſtris ab Arbelis, circa Babylonem, ubi caverna eſt, ex qua fons ingentem vim bituminis effundit.

Meriba, pag. 14. vide Rephidim.

Meriba aquæ ſive contentionis, pag. 19. in vulg. editione Num. 20. verſu 13. & 24. aquæ contradictionis, trigeſima tertia manſio filiorum Iſraël ad petram, quæ erat in deſerto Zin, quod & Cades.

Meroes inſula, pag. 82. Æthiopiæ, ut fertur, quæ ſub Ægypto, de Meroe Ptolemæus Geogr. lib. 4. cap. 8. & lib. 8. tab. 4. de Meroe metropoli antèà Herodotus, ſed ex aliorum, ut fatetur, relatione lib. 2. cap. 29.

Meropis, pag. 115. & 191. inſula & urbs. vide ſuprà Co.

Merus mons, pag. 183. Mons Indiæ, ubi fabulantur natum Bacchum, inter amnes Indum & Cophenen.

Meſambria, pag. 91. & Meſembria urbs Thraciæ in confinio Myſiæ ubi deſinit mons Hæmus, maritima ad Pontum Euxinum, inter Anchialum & Sarpedoniam urbem. vulgò *Meſember*.

Meſembriani, pag. 191. prælaudatæ urbis accolæ.

Meſopaba, pag. 162. ubi Hammonis templum eſt. vide ſuprà verbo Ammonitis. alia lectio, quæ ſanè verior, *μεσγαία*, id eſt mediterranea.

Meſopelitæ, pag. 373. incolæ loci aut urbis minoris Aſiæ, aut in Lydia circa Ioniam aut Ioniæ.

Meſopotamia, pag. 7. regio Aſiæ Euphrate fluvio ad Occidentem & meridiem, ac Tigri fluvio ad ortum comprehenſa, cui ad Boream Armenia major; Aſſyria & Suſiana ad ortum, Babylonia & Chaldæa ad meridiem: Syria verò cum Armenia minori ad occaſum: quæ Aram & Charam dicta eſt, nunc verò *Diarbech*, illam Algeziram nominat Nubienſis Climate 4. parte 6.

Meſſana, pag. 520. urbs Siciliæ ad Pelorum promontorium olim Zancle dicta, ſita ad fretum ab ea Pharum Meſſanæ dictum, è regione Regii Calabriæ: hodie vulgò *Meſſine* in valle *di Demona*.

Meſſene, pag. 141. regio Peloponneſi versùs meridiem, cui ad Occidentem Cyparilſus ſinus & Elis regio; Arcadia ad Septentrionem; Laconia & ſinus Meſſeniacus ad Orientem. nunc pars provinciæ quæ *Belvedere* dicta in Moræa. fuit poſtmodùm in eadem regione urbs Meſſene prope Ithomen, ad fluvii *Balyra* oſtia in ſinu Meſſeniaco, nunc exciſa.

Meſſenii, pag. 127. prædictæ regionis indigenæ.

Metapontus, pag. 90. urbs Italiæ olim Metabum dicta, atque etiam antèà Siris, maritima in ſinu Tarentino, ad Siris fluvii nunc *Baſienta* dicti oſtia; hodie locus penè exciſus, vulgò *Torre di Mare* appellatus.

Methona, pag. 534. Peloponneſi urbs: plures hujus nominis urbes in Peloponneſo, una Argolidis, altera Laconiæ, tertia Meſſeniæ regionis; de qua illarum hic quæſtio ſit, non poteſt certò diſtiniri.

Methymna, p. 118. & 313. urbs in Lesbo inſula, in ora inſulæ versùs Orientem.

Methymnæi, hujuſce urbis incolæ.

Metropolitanus campus, p. 184. circa urbem Phrygiæ Metropolim nuncupatam, ſitam inter Synnada & Apameam ejuſdem Phrygiæ civitates.

Metroum templum Phrygiæ Deæ, pag. 379. id eſt Deorum matri, à qua fanum appellatum apud Athenas civitatem.

Micalenſis mons, p. 83. & Mycale mons pag. 91. cum promontorio & urbe cognomine, Strabo lib. 14. p. 438. in Ionia collocat, Stephanus Byzantius in Caria, ſitus erat è regione Sami inſulæ.

Midaium, p. 527. quod etiam Midaëium, oppidum Phrygiæ magnæ, ad Sangarium amnem, Gordio versùs occaſum.

Midianitæ, pag. 10. quorum regio Midianitis, in vulg. editione Gen. 37. v. 36. Madianitæ. vide ſuprà Madianitidis terrâ.

Mitmathum, p. 331. in vulg. editione 1. Machab. cap. 9. verſu 73. legitur in Machmas, aliàs Magmas & Megmas, civitas non longè à Gabaa tribus Benjamin, & terminus tribus Ephraim contra Auſtrum: Ætate S. Hieronymi vicus grandis, nunc vulgò *Byra* vel, ut quidam aſſerunt, *Elbin*.

Migdolum, pag. 14. idem locus qui ſuprà Magdalum; non procul à mari rubro, p. 72.

Miletopolis, pag. 375. urbs Myſiæ, apud à ſe denominatam Paludem Milepolitidem, ut ait Strabo lib. 12. inter Cyzicum & Bithyniam, circa Rhyndacum fluvium, ut obſervat Stephanus Byzantius: hodie *Melitopoli*.

Miletus, pag. 55. urbs Ioniæ in Aſia minori, ſecundùm aliquos Cariæ; ſed Stephano in Caria Ionum primùm Leleges; deinde Pityuſa, pòſt Anacto-ria,

ria, tandem Miletus dicta in peninſula, paululùm remota ab oſtiis Mæandri fluvii; hodie vulgò *Milaſſo*.

Miletſi, p. 58. urbis prælaudatæ cives.

Miſpas, vide Mizpa.

Miſraimi terra, p. 5. ſic appellata eſt Ægyptus, de qua ſuprà.

Mithka, p. 13. in vulg. edit. Num. 33. verſu 28. Methca, apud Septuag. Interpr. μαθουκά, vigeſimaquinta ſtatio filiorum Iſraël in deſerto, inter Thare & Heſmona.

Mithridatium, p. 424. unum è tribus Galatiæ caſtellis muro cinctis, quod à Ponto avulſit Pompeius, ut Strabo refert lib. 12. p. 390.

Mitylena, p. 77. & Mytilene pag. 90. apud Steph. Μυτιλήνη urbs Lesbi inſulæ maxima & maritima, ad Auſtralem plagam, quæ ſuum inſulæ indidit nomen, vide ſuprà Lesbus.

Mitylenæus præfatæ urbis accola.

Mitzpa, vide Maſpa.

Mizpa, pag. 26. in vulg. editione Judic. 10. verſu 17. Maſpha apud Septuaginta Interpretes ὁ τῆ σκοπιᾷ alii codices vocem retinent Hebræam, quæ ſpeculam ſignificat; civitas tribus Gad, in Galaaditide regione.

Mizpa, p. 36. col. 1. quæ Miſpas Benjaminitarum p. 72. eadem quæ Maſpha, de qua ſupra.

Moab; p. 58. col. 2. deſertum Moab. p. 20. campeſtria Moabitarum p. 21. Moabitarum vallis p. 22. Regnum erat, ubi poſteà tribus Ruben, torrente Arnon ab ortu, quo ab Amorrhæis ſecernebatur; Jordane fluvio ab occaſu concluſum, ab Auſtro ad deſertum uſque protenſum.

Moabita, p. 19. incolæ hujuſce regionis; cujus urbes Moabiticæ ſunt dictæ.

Modin, p. 310. & Modinenſis urbs, civitas in tribu Dan, in qua ſepulchra Machabæorum, & marmoreæ Pyramides prælatæ, in monte ſita juxta torrentem, qui apud Secronam effunditur, ut obſervat Zieglerus.

Mœotis palus ſive Mæotica palus, p. 62. & lacus Mæotis, pag. 371. vetus mare Sarmatiæ inter Europam & Aſiam, cui Sarmatia Europæa ad occaſum, & Sarmatia Aſiana ad ortum, ad meridiem Pontus Euxinus, cui Boſphoro Cimmerio jungitur; ab incolis *Temerinda* vocatur, id eſt maris mater: illius etenim aquæ in Pontum Euxinum defluunt; Euxini in Ægæum ſive mediterraneum, mediterranei per Gaditanum fretum in Oceanum Atlanticum; hodie vulgò vocatur Mare *de Zabache* ſive Mare *de Tana*.

Mœris ſtagnum, p. 59. ſive lacus in Ægypto inferiori, à Mareotide diverſus, cui eſt ad Auſtrum, inter Mareotidem Nomum ad Aquilonem & Oaſitem minorem ad meridiem, à Memphi civitate 72. millia paſſuum diſtans verſùs occaſum, de eo Ptolemæus Geogr. lib. 4. cap. 5.

Mœſia, p. 390. ibi ſermo eſt de minoris Aſiæ Myſia, vide infrà hoc verbo.

Moloſſi, p. 257. populi cujus regio Epiri pars, & Moloſſia dicta; quibus ad Septentrionem contermini erant Dolopes, ad Orientem Athamanes, ad meridiem Amphilochi, quibus juncti erant; & ad Occidentem Caſſiopia: hodie vulgò ut Pinctus ait *Pandoſia*.

Memmphis, pag. 60. urbs Ægypti, de qua Stephanus Herodotum citans lib. 2. ſed ibi tum cap. 153. tum 163. de Memphi tantùm eſt ſermo. de Memphi nihil Ptolemæus, de ea tamen Strabo lib. 17. pag. 552. ubi illam à Memphi diſtinguit, & circa Nitriæ montem & Mareotidem lacum collocare videtur.

Mopſueſtia, p. 366. urbs Ciliciæ, in mediterraneis ad Mopſum fluvium, eam ad Pyramum amnem collocat Stephanus Byzantius.

Mopſueſtiani ejuſdem urbis accolæ.

Mora Quercus, p. 6. ſive Therebinthus, ſive Quercus Sichem, in ſuburbano rure urbis Sichem, extabat ætate S. Hieronymi, vide infrà Sichem.

Moraſthites, p. 47. col. 1. de Moraſthi, vicus erat in tribu Juda, juxta Eleutheropolim verſùs Orientem, ut aſſerit S. Hieronymus.

Morgantina, p. 352. Morgentia & Morgantium, urbs Siciliæ inſulæ mediterranea, ad Symethum amnem, inter Leontinos ad Auſtrum & Catanam urbem ad Aquilonem, circa locum qui nunc *Anaſtaſia*, ſicut amnis *Jaretta* dictus.

Moſchi, p. 418. quorum regio Moſchica p. 459. ad Phaſis fluvii fontes, inter Colchidem, Iberiam, & Armeniam.

Moſera, p. 20. erat cacumen montis Hor, de quo ſuprà, in deſerto, ubi Aaron mortuus eſt & ſepultus.

Moſeroth, p. 18. manſio vigeſima-ſeptima filiorum Iſraël in deſerto, inter Heſmona & Benejaacan, quam non rectè cum præcedenti Moſera confundit Adrichomius.

Moſtheve, pag. 581. & Moſtene urbs Lydiæ, cujus populi *ibid.* Moſthemi dicti; ponitur intra amnes Hermum & Caicum.

Moſynæi, p. 128. populi Ponti Cappadocii, ad Pontum Euxinum inter Sidenos ad occaſum, & Calybes ad ortum.

Munda, urbs Hiſpaniæ Bæticæ, quam Strabo lib. 3. p. 97. dicit fuiſſe veluti aliarum urbium metropolim, exciſa: quidam opinantur fuiſſe ubi nunc *Monda* in Andaluſia, alii urbem eſſe, quæ nunc *Ronda* ſive *Ronda la Vieja*.

Mundenſis pugna, p. 457. ad Mundam urbem prælaudatam.

Munichia, pag. 237. & Munichianum præſidium pag. 224. unus erat è portubus urbis Athenarum & magis ad orientem, in ſinu Saronico, cujus amplam deſcriptionem dat Strabo lib. 9. p. 272.

Muris, pag. 555. de hoc loco ſic Strabo lib. 17. p. 560. *non procul à Berenice ἐçὶ Μυὸς ὁρμὸς πόλις, eſt Muris Statio, urbs habens portum & navale*, ad ſinum Arabicum, in Ægypto ſuperiori.

Murus Camelorum, p. 218. locus Ægypti inferioris intra Delta, ut videtur, inter Alexandriam & Memphim.

Muſicani urbs, pag. 196. Muſicanus rex erat, cujus Regnum ſive terra, ut ait Strabo lib. 15. p. 275. in India erat ad Auſtraliores Indi fluminis partes.

Mutina, pag. 488. urbs olim Æmiliæ, quæ nunc *Modena*, ſui Ducatûs cognominis caput, ſuper Stradellam fluvium.

Mutinenſes, ejuſdem urbis incolæ.

Mycale, p. 91. vide Micale.

Mygdonia, pag. 264. & Mygdonica regio pag. 406. Regio circa Niſibin Meſopotamiæ civitatem, de qua infrà.

Mylaſſa, p. 90. urbs Cariæ nobiliſſima in mediterraneis, prope montem ſita, de qua fusè Strabo lib. 14. p. 453. hodie vulgò *Mylaſſo* aut *Meſſi*.

Mylaſſenſes, prælaudatæ urbis cives, p. 273.

Mylias, p. 153. magnæ Phrygiæ regio.

Mylias, p. 266. urbs Cabaliæ in Aſia minori, quæ etiam Milyas dicta.

Digitized by Google

Myndus, p. 155. urbs Cariæ maritima, in Mari Ægæo, ad ſinum Jaſſicum, quam hodie *Menteſe* appellatam aſſerit Leunclavius.
Myndia, p. 272. regio Cariæ circa Myndum.
Myndii, præfatæ urbis accolæ.
Myoneſus, p. 110. & Myonneſus p. 282. Teiorum promontorium; & urbs Ioniæ in Aſia minori, inter Teium & Lebedum, in ſinu Smyrnæo.
Myra, p. 370. quæ & Myrrhæa, urbs Lyciæ metropolis, apud Limyrum fluvium, viginti ſtadiis à littore diſtans, mediterranea, vulgò *Strumiza*.
Myrenſes, p. 501. hujuſce urbis cives.
Myrcinus urbs Edonum, p. 90. in Macedoniæ ſeu potiùs Thraciæ confiniis, ad Strymonis fluvii ripam dextram, quam non diverſam faciunt ab Amphipoli, de qua ſuprà.
Myrina, pag. 129. & 275. urbs Æolidis in Aſia minori, quæ & Myrrhina, nec non Sebaſtopolis; hodie *Marhani* dictam refert Leunclavius, Pergamo erat ad meridiem.
Myſia, pag. 77. quæ etiam Moeſia pag. 390. Aſiæ minoris regio, in duas divita; in minorem ſive Helleſponticam, quæ ad Helleſpontum, Troadem habentem ad Auſtrum, & in majorem, quæ pag. 287. ad Olympum dicitur ſive Olympenica, ubi Olympeni; quæ Myſiâ minore & Troade ab occaſu, Bithyniâ ab ortu, & Aſiâ propriè dictâ ab Auſtro concluditur.
Myſi, p. 75. & Myſi Aſiani p. 538. ejuſdem regionis indigenæ.
Mytilene, p. 90. vide Mitylena.
Mytus, p. 89. & 102. urbs Ioniæ in Cariæ confinibus, ad Mæandri fluminis oſtia, quam Strabo lib. 14. p. 437. dicit fuiſſe unam ex duodecim urbibus Ioniæ; ſed à civibus derelictam unitam fuiſſe proximæ Mileto civitati.

N.

Nabalo urbs Palæſtinæ, p. 417. una ex his, quas Alexander Jannæus Arabibus eripuerat.
Nabatæa Arabia, p. 562. pars erat Orientalis Arabiæ Petrææ; cui ad Septentrionem erat tribus Gad promiſſionis terræ pars, ad Orientem Arabia deſerta, ad Meridiem Arabia felix.
Nabatæi Arabes, qui & Zabadæi, pag. 234. & 354. ejuſdem regioni Incolæ; In vita Marci Antonii ubi Arabiæ ſermo eſt, quam incolunt Nabatæi, ad Oceanum extenſæ, intelligitur ipſamet Arabia felix.
Nadabath, pag. 329. in vulgata editione 1. Machab. 9. verſu 37. Madaba, idem locus, qui ſuprà Medaba.
Nahaliel, p. 20. id eſt Torrens Dei, inter ſolitudinem Matthana, & Bamoth vallem in regione Moab, in finibus tribus Ruben ad Auſtrum, prope Torrentem Arnon.
Nain civitas, p. 589. in tribu Iſſachar, in finibus tribus Zabulon, quam torrens Ciſſon alluit ad Aquilonem, in ſecundo milliario montis Thabor ad meridiem, non procul à Nazareth & Endor.
Nain Samaritarum vicus, p. 631. vide Geman.
Nannæa templum, p. 353. in Perſide.
Napata, p. 554. aliàs Tanape, apud Stephanum Byzantium, Napatæ urbs Libyæ juxta Æthiopiam; meliùs, urbs Æthiopiæ ſub Ægypto, regia Candacis reginæ Æthiopum.
Naphtali tribus, p. 17. v. Nephthali.
Naphthalitæ, p. 51. col. 2. populi terræ Nephthali, de qua infrà.
Narbonenſis tabula, p. 549. ab urbe Galliæ cui nomen Narbo ſeu Narbona & Narbo Martius, colonia, apud Atacem fluvium: hodie vulgò *Narbonne*, in Occitania inferiori.
Narbonenſis Gallia, pag. 555. vide ſuprà Gallia Narbonenſis.
Naſamonum regio Syrtibus vicina, p. 467. ex his verbis conſtat fuiſſe regionem maritimam Africæ, inter duas Syrtes ſitam, ubi hodie regnum Tripolitanum, & diverſos à Naſamonibus Ptolemæi, qui eos in mediterranea Marmarica collocat.
Naucratis, p. 58. urbs Ægypti inferioris, quam Ptolemæus mediterraneam facit, ad Occidentaliorem alveum Nili, quem Agathoſdæmonem vocat; in Nomo Andropolite. de ea adhuc p. 302.
Naucratites ibidem, hujuſce urbis incola.
Naura ſive Nautaca, p. 176. & 181. regio Sogdianæ, quæ ad fines erat Bactrianæ regionis; in quâ urbs Nautaca.
Naxus, p. 88. & 506. inſula Maris Ægæi, una è Cycladibus, quæ etiam Dionyſia dicta; hodie vulgò *Nicſia* & *Naxia*.
Naxii, p. 102. ejuſdem loci Inſulani.
Nazaretha, p. 566. in vulgata editione Nazareth, civitas Galilææ in tribu Zabulon, duabus leucis à monte Thabor, trium dierum itinere ab Hieroſolyma diſtans, Salvatoris & Domini noſtri Jeſu-Chriſti incarnatione & incolatu celeberrima.
Nazarenus, p. 570. & aliquando Nazaræus, prælaudatæ civitatis incola.
Neandrenſes, p. 129. cives, quorum urbs Neandrus in Troade, ad Helleſpontum.
Neapolis, p. 483. urbs Italiæ maritima, quæ priùs Parthenope dicta, in Campania, cum portu & fine cognomine: nunc vulgò *Napoli*, Gallis *Naples*, in tertâ Laboris, & ſui regni cognominis caput.
Neapolitanus, hujuſce urbis accola.
Neapolis, p. 633. urbs Macedoniæ, in confinio Thraciæ, maritima ad Strymonicum Sinum; vulgò hodie *Chriſtopoli*.
Nebus mons, p. 20. & 22. in vulgata editione Mons Nebo; pars ſuperior montis Abarim, in terra Moab, cujus montis Nebo cacumen Phaſga vocabatur; poſteà in funiculo tribus Ruben.
Neerda, p. 620. urbs Babyloniæ fluentis Euphratis cincta, Judæorum Academia & proinde Syriacè, quaſi flumen ſcientiæ denominata.
Negra aut Hygra; pag. 554. vicus, qui ſub Obodâ eſt & ad mare jacet, pag. 555. dicitur vicus in Nabatæorum regno. In Arabia felici ad ſinum Arabicum.
Nehar-Gozan, pag. 51. col. 2. in vulgata editione 1. Paralip. cap. 5. v. 26. legitur *in fluvium Gozan*. videtur etiam ſumi pro civitate aut pro regione forſan huic fluvio vicinâ; Gozan fluvius majoris Aſiæ in confiniis Armeniæ & Mediæ; qui ab occaſu in Orientem æſtivum decurrens, mare Caſpium ingreditur.
Neroaſſum caſtrum, v. Nora.
Neronias, p. 642. v. Cæſarea Philippi.
Nephelis promontorium, p. 275. Ciliciæ aſperæ, è regione Cypri Inſulæ, inter Antiochiam ad Tragum & Seleuciam.
Nephthali terra, p. 36. col. 2. una è tribubus filiorum Iſraël ad Aquilonem ſita, & Syriæ vicina, cui ab ortu pars ſuperior Jordanis fluvii, à meridie tribus Zabulon, ab occaſu tribus Aſer contermina erat, cujus indigenæ ſunt ſuprà Naphthalitæ appellati.
Neſtus fluvius, pag. 338. qui etiam Neſſus dictus in Thracia, qui è Pangæo monte naſcens, in ortum

æſtivum

æſtivum decurrens, Nicopolim, ab eo ad Neſſum, alluit, tandem mare Ægæum ingreditur, è regione Thaſi inſulæ.

Nia vicus, pag. 625. lege Mia, etenim apud Joſephum citatum lib. 20. Antiquit. cap. 1. ſic legitur *περὶ ὅρων κώμης μιᾶς λεγομένης, de finibus vici Mia nominati.* ſitus erat inter Jordanem & Arabiam, nam Judæi qui trans-Jordanem & cives Philadelphenſes de ejus finibus contendebant.

Nicæa, pag. 337. urbs Bithyniæ, quæ priùs Ancore dicta, pòſt Antigonia, demùm Nicæa, fuit etiam Olbia nominata, ad Aſcaniam paludem ſita: hodie vulgò *Iſnich.*

Nicæa, pag. 188. urbs ad citeriorem Hydaſpis Indiæ fluminis ripam, ab Alexandro condita, ubi Indos eorúmque regem Porum vicerat.

Nicæa, p. 183. urbs majoris Aſiæ, inter Paropamiſadas & Cophenem fluvium.

Nicatorium, mons, pag. 166. in Aſſyria prope Arbela Aſſyriæ urbem, ſic ab Alexandro propter victoriam de Dario partam appellatus.

Nicatorium fanum, p. 251. apud Seleuciam maritimam, de qua infrà, conditum.

Nicephorium, pag. 444. urbs Meſopotamiæ ad Euphratem amnem ſita, quæ poſtmodùm Conſtantina fuit appellata: nunc vulgò *Nephrun*, ut refert Pinetus.

Nicephorium lucus, p. 272. & 352. juxta Pergamum ſive ſub Pergami mœnibus ſitus.

Nicomedia, pag. 258. quæ priùs Aſtacus dicta, pòſt à Nicomede rege ampliata & Nicomedia nuncupata, & pag. 337. fuit etiam Olbia dicta; in Bithynia ad Propontidem, in ſinu ab ea Aſtaceno nominato: hodie vulgò *Comidia*, à Turcis *Nicor* & *Iſnigimid*, & per abbreviationem *Iſmid.*

Nicopolis, pagg. 415. 470. & 528. à Pompeio con„dita, ubi Mithridatem vicerat, inter duo flu„mina, quæ ab uno monte diverſis ſpecubus exo„riuntur, hoc eſt Euphratem & Araxem, in mi„nore Armenia poſita & ex re Nicopolis appellata. Conſtat fontes Euphratis & Araxis in majori Armenia eſſe, non in minori, eſt tamen altera Nicopolis in minori Armenia, ſed longiſſimè ab Euphratis fontibus.

Nicopolita, p. 415. hujuſce urbis cives.

Nicopolis, pag. 534. in Epiri regione, quæ Caſſiopia dicta, ad fretum ſinûs Ambracii, è regione Actii promontorii, à quo vulgò Nicopolis ad Actium, à Cæſare in memoriam victoriæ Actiacæ condita: hodie vulgò *la Preveſa.*

Nicopolis, p. 542. prope Alexandriam, verba Strabonis refert author lib. 17. pag. illi 795. mihi 547. exeun„ti per Hypodromum eſt Nicopolis, quæ habitatur „ad mare, ita ut urbe non minor cenſeri debeat, „diſtat ab Alexandria ſtadiis triginta, hunc locum „Cæſar Auguſtus ornavit quòd hic prælio eos ſupe„ravit, qui cum Antonio contra ipſum exierant p. 546. hanc à Cæſare conditam & Nicopolis nomine donatam refert ex Diodoro.

Nilus fluvius, p. 19. Africæ maximus & notiſſimus, variiſque nominibus appellatus, qui ex Æthiopia veniens totam Ægyptum alluit, ſeiſque ſeptem oſtiis in mare mediterraneum exonerat.

Nili oſtia, pag. 162. ſeptem ut diximus, de his fuſè & ſcitè Ptolemæus Geogr. lib. 4. cap. 5. qui novem enumerat.

Niliaca, quæ de Nilo tractant.

Nimrodi terra, pag. 5. in vulg. editione Michææ cap. 5. verſu 6. terrâ Nemrod; eſt ipſamet Babyloniorum regio, de qua ſuprà verbo Babyloniâ.

Ninive, pag. 44. col. 2. & Nineves pag. 57. Aſſyriorum metropolis ad lævam Tigris fluvii, civitas magna, utpotè trium dierum itinere, ipſa eſt Ninus apud Stephanum Byzantium; quidam hodie extinctam aſſerunt, alii extantem & *Moſul* appellari.

Ninivitæ & Ninevitæ prælaudatæ civitatis incolæ.

Ninus pagg. 163. 166. 396. & 629. *Ninus vetuſtiſſima ſedes Aſſyriæ* ex his verbis conſtat hanc urbem à Ninive, ut diximus, non diverſam.

Niphates, pag. 165. mons majoris Aſiæ Armeniam ab Aſſyria ſeparans, quem Ptolemæus Geogr. lib. 5. cap. 13. Nymphatem vocat; pars erat Tauri montis: hodie vulgò *Curdo* appellatur.

Niſa ſacra, pag. 82. ex Herodoto lib. 3. cap. 97. apud quem Æthiopes Ægypto contermini, qui ſacram Niſam Nyſæum incolunt.

Niſæus campus, pag. 206. apud quem Niſæi equi, & ex eo Niſæi Equites p. 314. aliàs Piſæi. *Niſæum* inquit Suidas *locus Perſidis ubi naſcuntur equi celerrimi, qui vocantur Niſæi, Alii verò dicunt eſſe magnum Mediæ campum, cui nomen eſt Niſæum, hic igitur campus Equos magnos producit*, de his Strabo lib. 11. pag. 361.

Niſiæi, pag. 135. legendum haud dubie Niſyræi, id eſt Niſyri inſulæ incolæ, Cois vicini, poſt quos ſtatim defecêre à Lacedæmoniorum partibus.

Niſibis, pag. 406. quæ à Græcis Antiochia Mygdoniæ, ſive Mygdonia eſt appellata, urbs Meſopotamiæ verſùs Tigrim fluvium, ad Mygdonium fluvium interfluentem, ſub Maſio monte.

Niſyrii, pag. 93. incolæ inſulæ, cui nomen Niſyrus, in Ægæo Mari, Cariæ & inſulæ Coo proximæ.

No, p. 56. in vulgata editione, Nahum cap. 3. verſu 8, Alexandria & ex ejuſdem Prophetæ verbis ſequentibus indubium eſt intelligi debere de Alexandria Ægypti cognomento magnâ, de qua ſuprà.

Nobachus, p. 21. v. Kenatham.

Nola in Campania, pag. 580. Colonia olim & urbs ſuper Clanium amnem, nunc adhuc Nola in terrâ Laboris.

Nomades, pag. 553. v. Ararena regio.

Nomades, pag. 133. *Nomadum inſtar* qui pecuariam vitam degentes nullam certam ſedem habebant; erant hujuſce vivendi generis plurimi, in variis orbis regionibus diſperſi.

Nomades Arabes, pag. 321. in vulg. edit. 2. Machab. cap. 12. verſu 10. legitur tantùm Arabes; vide ſuprà hoc verbo.

Nophus, p. 72. vide Memphis.

Nora Caſtellum, p. 220. tempore Strabonis Neroaſſum dictum, in Cappadociæ & Lycaoniæ confinibus; idem Strabo lib. 12. pag. 370. in Cappadocia illud ad Taurum montem collocat.

Norimberga, p. 546. id eſt Noricorum mons; urbs Germaniæ libera, in Franconia, ad Regnitium fluvium: vulgò *Nuremberg.*

Notium, p. 109. & 281. Colophoniorum in Ionia minoris Aſiæ regione oppidum, maritimum, urbi Epheſo vicinum, in ſinu Ionio.

Novum Caſtellum, p. 454. vide ſuprà *Kain.*

Numantini, p. 346. ex urbe cui nomen Numantia, in Hiſpania olim Tarraconenſi, nunc excita. erat circa fontes Durii fluvii; ejus rudera adhuc viſuntur prope Soriam urbem, in Caſtella veteri, in loco vulgò *Puente Garray* dicto.

Numida, p. 299. populi Numidiæ.

Numidia, pag. 302. *Africæ* regio duplex, una mediterranea, quæ hodie *Biledulgerid*, altera, quæ nova nominatur, pars *Africæ* littoralis, inter Mau-

ritaniam Sitifenſem ad occaſum, & Africæ propriæ regionem Carthaginenſem ad ortum, quæ hodie Regnum eſt vulgò *de Conſtantine*, regno Tunetano ad occaſum.

Numidicus, pag. 364. qui ad Numidiam pertinet.

Nymphæum, pag. 423. oppidum ſive Caſtellum Tauricæ Cherſoneti ad Boſphorum Cimmerium ſitum, Panticapæo ad meridiem.

Nyſa, pag. 183. urbs Indiæ, quam Arrianus Nyſſam vocat, atque inter Indum & Cophenen amnes collocat, prope Meruin montem, quámque à Dionyſio conditam dicit, Juſtinus Dionyſiopolim, quam Ptolemæus Geogr. lib. 7. cap. 1. p. 171. dicit etiam Nagara appellari: hodie vulgò *Nerg*.

Nyſæi, *ibid.* prælaudatæ urbis cives.

Nyſæa provincia, *ibidem*, regio circa hanc Nyſam urbem.

O.

Oaſis, p. 82. urbs Ægypti ſuperioris, quam incolebant Samii ii, qui ferebantur è tribu Æchronia eſſe; quam Herodotus & Duris Beatorum inſulam appellavere, teſte Steph. Byzantio, ſeu potiùs regionem, in qua erat urbs Oaſis cum aliis duabus; quæ erant quaſi inſulæ in mediis arenis: hic Oaſim Avaſim etiam vocat; erat Nilo ad occaſum.

Obedis Edomi domus, p. 30. in vulg. edit. 2. Regum cap. 6. v. 11. domus Obededom Gethæi; hæc domus erat aut in agello Hieroſolymis vicino, ut putat Joſephus, vel in inferiori parte civitatis Hierusalem, cujus pars ſuperior civitas David appellabatur.

Oboth, p. 20. trigeſima-ſeptima ſtatio filiorum Iſraël, in finibus terræ Edom, inter Phunon & Jieabarim.

Obrima fontes, p. 284. in finibus Pitidiæ, Phrygiæ, & Galatiæ, Obrimas fluvius ut Plinius refert lib. 5. cap. 29. unus eſt è tribus fluviis, qui Apameam Phrygiæ Cibotos dictam cingentes, ſeſe poſtmodùm in Mæandrum amnem exonerant.

Occidens, partes orbis; ſeu potiùs Romani Imperii verſùs ſolem Occidentem poſitæ.

Oceanus Atlanticus, p. 385. pars Oceani Occidentalis, quæ littus Africæ occiduum alluit, ubi mons Atlas, qui Oceano Atlantico nomen dedit.

Oceanus Indicus, p. 173. qui littora maritima Indiæ alluit, quique aliquando à Plutarcho mare magnum fuit appellatum.

Ochus amnis, p. 179. majoris Aſiæ, qui, ut deſcribit Ptolemæus, apud Paropamiſadas naſcens, ac verſùs Occidentem defluens, Maracanda urbem alluit & per Bactrianam, tranſiens, ibi Oxum fluvium ingreditur.

Odeſſus, p. 242. urbs *inter Apolloniam & Galatiam ex adverſo Heracleæ ſita*; quam Pontj urbem prope Salmydeſſum aſſerit Stephanus Byzantius, urbs erat Thraciæ ad Pontum Euxinum, quæ hodie *Varna* in Bulgaria.

Odollamus urbs, p. 322. quæ Odollam, Odulla, & Adulla, civitas primùm Regia, poſteà fuit tribus Juda: ætate S. Hieronymi vicus erat Adolla, ad Orientem Eleutheropoleos.

Odryſa, p. 129. Gens Thraciæ circa Hebrum fluvium & Rhodope montem, qui mons dictus eſt Odryſarum.

Oenandenſes, cives urbis, quæ Oenanda, aliàs Oenoanda Lyciæ mediterranea verſùs Aquilonem, ad confines Pamphiliæ & Lydiæ.

Oenotria, p. 78. hoc nomine olim tota Italia ab optimis vinis donata eſt; cujus tamen poſteà pars Oenotria dicta eſt; in magna Græcia, inter Lucanos & Brutios.

Oenoparas, p. 340. fluvius Syriæ, quem Strabo lib. 16. p. 517. dicit fluere per Campum Antiochenum.

Oenuſæ inſulæ, p. 78. in mari Ægæo prope Chium inſulam.

Olearum mons, p. 598. & mons Oliveti p. 607. ſitus erat è regione Jeruſalem, atque à civitate, altâ interjacente valle Cedron, diſcretus, & quinque ſtadiis diſtans.

Olympus urbs, p. 387. in Cilicia; in mediterraneis verſùs Aquilonem, ad fontes Calycadni fluvii prope montem cognominem.

Olympus, pag. 384. urbs Liciæ olim maxima, maritima, quam Solinus interiiſſe ſcribit, nunc *Levalle*, aliis *Aratia* dici videtur.

Olympeni ead. pag. 384. hujuſce urbis cives.

Olympus mons, pag. 75. in Myſia Aſiæ minoris regione, à quo pars, quæ ad ortum eſt Olympenica ſive ad Olympum fuit appellata.

Olympicus mons ſive Olympus, pag. 252. in Theſſalia & in Macedoniæ confinibus, 10. ſtadiorum altitudine præcelſus: hodie adhuc *Olympo*, nonnulli tamen aſſerunt *Lacha* vocitari.

Olympicus Agon, p. 559. ad urbem Peloponneſi Olympiam, in Elide apud Alpheum fluvium poſitam.

Olynthus, pag. 98. urbs, quam Stephanus Byzantius Thraciæ aſcribit, prope Sithoniam Macedoniæ; Scylax in Periplo in Macedonia ponit, ad Pallenes promontorium, inter Pallenen & Mecybernam; locus exciſus hodie *Olyntho* dictus.

Onii ſive Heliopolitani, p. 10. vide ſuprà Heliopolis Ægypti, quæ ab Onia Judæorum Pontifice hoc nomen accepit.

Onia regio in Ægypto, p. 472. circa prælatam Heliopolim.

Ophir, p. 5. & 38. col. 1. in noſtris tabulis Geogr. ſactæ Scripturæ aſſeruimus, Ophir eſſe ipſam Indiam, de qua ſuprà; Holſtenius dicit eſſe Indiæ locum *εὐπόρων*, Emporium celeberrimum Ptolemæi & Arriani.

Opis, p. 204. urbs ad Tigrim ſita in Babyloniæ regione; Strabo lib. 16. p. 509. Opim pagum vocat, circumſtantium locorum emporium.

Opus, pag. 269. urbs Græciæ Locrorum, ab ea, Opuntiorum, caput, quam aliqui in Bœotia reponunt; dicta quoque eſt Opoeis, 15. ſtadiis à mari, id eſt Euripo diſtabat, ut aſſerit Strabo lib. 9. p. 291.

Ora, p. 184. Indiæ civitas ad inferiores, ut videtur Indi fluminis partes, quæ etiam dicitur Oreorum civitas p. 201.

Orei ibid. & Ori, p. 204. populi Indiæ, circa urbem prælaudatam.

Orchomenus, p. 374. urbs Bœotiæ, quam alluebat Melas fluvius, paulopoſt Cephiſum amnem ingreſſurus; Pauſanias in Bœoticis pag. 320. dicit Orchomenum Minyum agnominatam; nunc tantùm Caſtellum *Orchomeno* dictum.

Orcynia, p. 220. locus Cappadociæ, ubi Eumenes ab Antigono victus.

Oreum, p. 269. urbs, quam Strabo deſcribit lib. 10. p. 307. in inſula Eubœa, priùs Hiſtiæa dicta, ſuper Collem apud oſtia Callantis fluvii, prope montem Telethrium, atque in loco, cui nomen Drymus; erat ad littus Ægæi maris; nunc vulgò *Oreo*.

Oreum, p. 305. ex Livio lib. 44. oppidum aut locus Bœotiæ; de quo nihil Velius.

Oricum, p. 264. mons Aſſyriæ. ita Polyb. lib. 5. p. 396.

Orient, pag. 18. & 79. orbis partes ad ſolis ortum poſitæ, ſpecialiùs pars Romani Imperii verſùs Orientem;

tem; propriè verò Syriæ pars Orientalis, Meſopotamiæ & Arabiæ deſertæ contermina.

Orindicus ager, pag. 384. in Aſia minori; videtur fuiſſe in Piſidia, forſan in Oroandenſium territorio, de quibus infrà.

Orita, pag. 196. & 199. populi Indiæ; quibus ad Orientem erant Arbii, interfluente inter utroſque Arbi ſive Arabio amne: versùs occaſum Carmaniæ littoris Oceani Indici 1800. ſtadiorum ſpatium occupantes; ſic ex Nearchi relatione Strabo lib. 15. pag. 495. reſpondent regioni, quæ hodie *Meskeran* vocitatur.

Ormuz, v. Harmozia.

Ornanis Jebuſæi area, ſive Araunæ Jebuſæi area p. 32. in vulg. edit. 2. Reg. 24. v. 18. in area Areuna Jebuſæi & 2. Paralip. cap. 3. v. 1. in area Ornan Jebuſæi; in Monte Moria, in parte Orientali civitatis Jeruſalem.

Oroandenſes, pag. 285. cives urbis, quæ Oroanda, in Piſidia ita Plinius lib. 5. cap. 27. illam *Laranda* appellat Pinetus.

Orona, pag. 380. & 417. ipſa eſt Oronaim Jerem. 48. v. 3. civitas Moabitarum, in Tribu Ruben, quam Joſephus Arabiæ attribuit.

Orons fluvius, pag. 238. & 340. & Orontes Syriæ maximus & notiſſimus, qui priùs Typhon, Ophites, & Ladon dictus; à monte Libano profluens, & apud Seleuciam Pieriam in mare Syrium prolabens, apud quem urbes Arethuſa, Emeſa, Apamea, ac tandem Antiochia magna.

Oropus, pag. 333. urbs Boeotiæ, in Atticæ confinibus, inter Atticam & Tanagræos, ad Euripum ſita; hodie vulgò *Zucamini* vel *Sufamino*.

Oroſſus, pag. 244. urbs Syriæ maritima à ſolo Plutarcho nominata, in noſtris ad hunc Auth. tabulis Geographicis, mendum arbitrati ſumus irrepſiſſe in Plutarchi textum, & pro Ὀρόσσου. legendum Ῥόσσου. quæ Rhoſſus urbs Syriæ eſt, inter Iſſum & Seleuciam, & maritima, ut refert Strabo lib. 16. p. 517.

Orthoſia, pag. 313. urbs Cariæ in ejus parte Septentrionali, ad Mæandrum fluvium poſita.

Orthoſias, pag. 347. civitas Phœniciæ maritima, inter Tripolim & Aradum; hodie *Tortoſia*. Sanutus lib. 3. parte 14. cap. 2. dicit Tortoſam eſſe ipſam Antaradum, diverſæ tamen ſunt in Ptolemæo.

Orybe, pag. 417. urbs Palæſtinæ, quam Arabibus ereptam Alexander Jannæus.

Oſroenus, pag. 447. ex Oſroena, quæ regio eſt Meſopotamiæ inter Euphratem & Chaboram fluvium, Syriæ & Commagenes finitima.

Oſſadii, pag. 195. Gens Indorum libera, circa Indum amnem, ut conjectari poteſt ex Arriano.

Oſtia & oſtium Tiberis fluvii, pag. 326. urbs olim & Colonia Latii, ad Tiberis ripam ſiniſtram & Orientalem; Oſtia Tiberina dicta: nunc exciſa.

Otrye, pag. 388. quæ & Otrea urbs, Strabo lib. 12. pag. 389. de Oppido Otryis Phrygiæ loquitur, in Bithyniæ confinio ſupra lacum Aſcanium, de quo haud dubiè hîc ſermo.

Oxi petra, pag. 179. quæ in altitudinem triginta ſtadia eminebat, &. circuitu 150. complectebatur; inter Sogdianam & Bactrianam, indubiè ad lacum Oxum aut fluvium, qui

Oxus, pag. 176. & 177. majoris Aſiæ fluvius, quem Strabo lib. 11. dicit è montibus Indiæ naſci, & p. 356. Oxum Bactrianos à Sogdianis ſeparare; ab Auſtro in Aquilonem defluens, Hyrcanium mare versùs Orientem ingrediebatur, variis hodie donatur nominibus, à quibuſdam *Deiſtan*, *Xa*, *Cappanach*, *Abiam*, & *Goichom*: ab Arabibus *Ghaion*, *Gihon*, & *Jihun*: regionem *Choraſan*, à *Mauranhar* dividit.

Oxybii Ligures, pag. 333. Ligurum notitiam vide verbo Ligyes, quorum Oxybii ſunt populi, putant eſſe regionem, quæ nunc Unelienſis principatus, in riparia occidua, ad Sabaudiæ Ducem ſpectantis, cujus Caput Unelia vulgò *Oneglia*.

Oxydraca, pag. 181. qui & Sambeſtæ, dicit p. 195. iidem, qui ſuprà Malli; illos diſtinguit Strabo; utrique ad fontes Indi, inter ipſum & Hydaſpen fluvium.

P.

Pachius vicus, pag. 368. Aſiæ minoris in Bithynia, prope Scorobam montem, Bithynorum & Ponticorum confinium.

Pactolus amnis, pag. 89. fluvius Lydiæ, qui è monte Tmolo naſcens, Sardium urbis medium forum interfluit, ſeſeque tandem in Hermum amnem exonerat.

Paones, pag. 89. quorum regio

Paonia in Thracia, ad Strymonis fluminis ripam ſiniſtram, ſeu potiùs ad ejus oſtia versùs Orientem.

Paſus urbs, pag. 90. urbs Troadis Helleſponticæ maritima, ad Propontidem ſita, inter Lampſacum & Parium, quam Homerus Apæſon vocat.

Palabyblus ſive Byblus, quæ & Bibius, urbs Phœniciæ maritima, apud Adonii fluvii oſtia, nunc exciſa: vulgò *Gibelet*.

Palagambrium, p. 129. prope Gambrium, de quo ſuprà.

Palaepharſalum, p. 460. urbs Phaſalo novæ vicina, quam à nonnullis à Thebis Phthiotidis diſtingui, ſcribit Strabo lib. 9. pag. 297.

Palaepolis, pag. 243. urbecula à Syro Agenoris filio in monte condita, in Syria ſupra locum, ubi poſteà Seleucia Pieria conſtructa eſt.

Palaeſcepſis, pag. 102. urbs Troadis, quam Strabo lib. 13. pag. 417. dicit ſupra Cebrenen, in ſuperiori montis Idæ parte conditam, nunc vulgò *Elmachani*; poſteà ad 40. ſtadia in inferiori loco nova Scepſis conſtructa fuit.

Palaeſtina, pag. 8. vide ſuprà Judæa. Herodotus Palæſtinæ nomine maritimum Syriæ tractum, & quidquid Ægypto tenus eſt, intelligit.

Palaetyrus, pag. 55. ſive Tyrus antiqua pag. 158. & 160. in continenti à Tyro urbe, de qua infrà triginta ſtadiis diſtans; ab Alexandro exciſa, & poſtmodùm, ampliatâ Tyro, intra ipſam concluſa.

Pallacopa amnis, pag. 209. fluvius Babyloniæ, ab Appiano Pallacotta nuncupatus, à Babylone 800. fermè ſtadiis diſtans, & in Euphratem ſeſe exonerans.

Pallene, pag. 98. vicus Atticæ Antiochidis tribus.

Pallenenſes ibidem, ejuſdem vici incolæ.

Palmyra urbs, pag. 507. & Palmira urbs Syriæ in Arabiæ deſertæ confiniis, quæ hodie vulgò *Faid*, ejus regio quoque Palmyra & Palmyrena appellatur.

Palmyreni, pag. 508. ejuſdem urbis cives, qui & Adrianopolitæ dicti.

Palus, pag. 494. urbs Syriæ maritima; quam nonnulli Phœniciæ adſcribunt, inter Laodiceam & Aradum hodie *Belda*.

Pamphylia, pag. 59. & 93. & Pamphilia, quæ & Mopſopia, regio maritima Aſiæ minoris ad Auſtrum, inter Lyciam ad occaſum & Ciliciam ad ortum, mare Pamphylium ad meridiem & Phrygiam magnam ad Boream, à qua Tauro monte ſubmovetur: nunc Caramaniæ pars Occidentalior.

Pamphylii, pag. 142. populi Pamphyliæ.

Pamphylium mare, pag. 113. pars maris Mediterranei Pamphyliæ adjacens.

Panda amnis p. 628. apud Siracos, circa Boſphorum Cimmerium.

Pandatarium inſula, p. 574. quam Strabo lib. 2. p. 84. Pandatariam vocat, erat in mari Tyrrheno, ad Campaniam vicinam pertinens, inſulæ Pontiæ proxima versùs Orientem, ea eſt, quæ nunc *S. Maria* appellatur.

Paneas, p. 274. & ibidem Panium fanum, urbs, vide Cæſarea Philippi.

Paneas regio, pag. 556. & 570. circa Paneadem urbem.

Panius mons. p. 557. in cujus radicibus ſunt fontes Jordanis fluminis; mons altiſſimus & ſaxoſus in finibus Cœleſyriæ.

Panionium, p. 78. lucus erat & urbs Ioniæ juxta Epheſum, ubi populi ſacra diis ſuis faciebant, in littore inter Samios & Epheſios.

Pannonia, p. 424. Europæ regio olim Danubio ad Borcam à Metanaſtis Jazybus; Savo fluvio ad meridiem ab Illyrico ſeparata; inter Noricum ad Occidentem & Moeſiam ad ortum contenta, nunc inferiorem Hungariam Danubio Auſtralem, Slavoniam inter fluvios Dravum & Savum, partem etiam tum Auſtriæ tum Styriæ complectens.

Pannonii, hujuſce regionis indigenæ, p. 258.

Pannonicum bellum, contra Pannonios.

Panormus, p. 112. locus agri Mileſii, in Ionia Aſiæ minoris regione.

Panticapæum, p. 236. civitas in Taurica Cherſoneſo ad Boſphorum Cimmerium, quæ regnantium in Boſphoro perpetuò Regia erat, in Europâ ad oſtium, ut nonnulli aiunt, Ponti; hodie *Voſpero* dicta, ut aſſerit Marius Niger.

Paphus, p. 58. & Paphium urbs Cypri inſulæ; quæ etiam Auguſta fuit nominata, p. 559. in ora occidua, ad Drapanum promontorium, à nova Papho ſeptem millia paſſuum diſtans versùs meridiem, Palæpaphos hodie etiam *Paſſo* dicta.

Paphlagonia, p. 48. col. 2. regio minoris Aſiæ, cui ad occaſum Bithyniæ pars, quæ Pontus dicta; ad Septentrionem mare Euxinum, ad Orientem Cappadocia, à qua fluvio Haly ſecernebatur, ad meridiem Galatia, cujus etiam pars erat Septentrionalis.

Paphlagon, & plur. num. Paphlagones, hujuſce regionis accolæ.

Papremis, p. 105. quæ in Stephano Byzantio Paprimis, urbs Ægypti: de ea Herodotus lib. 2. cap. 59.

Papyron, p. 420. locus Judææ, aut circa Arabiam, nonnullis circa Jeruſalem fuiſſe videtur.

Para, p. 391. locus Aſiæ minoris maritimus, qui ad Pontum Euxinum fuiſſe videtur.

Paratacena plur. num. p. 319. & Paratacene, p. 182. regio Perſidis circa Babyloniam, ubi Tabas oppidum fuit, p. 171. Paritacæ.

Parataca, p. 127. & Parætacenorum regio circa Mediam, quam Ortelius eandem cum præcedenti opinatur, cum Paretacena à Strabone inter Carmaniam Perſidem & Parthiam collocetur.

Paretonium, p. 162. & 541. quæ, ut teſtatur Stephanus Byzantius, Ammonia vocata fuit; urbs Marmaricæ in Libya, maritima 180. millia paſſuum ab Alexandria versùs occaſum diſtans: hodie vulgò *Alberton*, in regno *de Barca*.

Paranis deſertum, p. 17. in vulg. editione Num. 10. v. 12. ſolitudo Pharan & Num. 13. v. 27. *in deſertum Pharan, quod eſt in Cades.* vocatur quoque deſertum *Sin*, erat in terra Edom inter terram Promiſſionis, Arabiam, & Ægyptum.

Paraparamia præfectura, p. 266. ad Euphratem, id eſt regionis, quæ circa hunc fluvium.

Paritacene, p. 171. & Paritacæ; eadem regio, quæ ſuprà Paratacena & Parætaca, cui haud dubiè Babylonia ad Auſtrum & Media ad Aquilonem.

Parian, p. 58. & Parium p. 118. urbs Minoris Aſiæ in ora *Helleſponti* ſeu potiùs Propontidis juxta Lampſacum, versùs Orientem, condita anno Mundi 3296. hodie *Pario* dicta.

Pariani, p. 241. ejuſdem urbis Parii incolæ.

Parius Archilochus, pag. 54. ex inſula Paro, de qua infrà, ut teſtatur Stephanus Byzantius, cap. *Paros.*

Parmenſis, pag. 494. ex Parma, quæ Italiæ urbs eſt, in Gallia Ciſpadana; Gallis *Parme* ſui Parmenſis ducatûs caput, ad fluvium cognominem præterfluentem.

Paropamiſadæ, p. 176. & Parapamiſadæ p. 196. populi regionis quæ

Paropamiſus, p. 229. regio Majoris Aſiæ, quam Ptolemæus Paropaniſum vocat, cui Aria erat ad occaſum, ad Aquilonem Bactriana, ad ortum India cis Gangem, ad Auſtrum Arachoſia: hodie *Sableſtan* vel *Dacha*.

Paropamiſus, p. 176. *Caucaſus mons*, qui *à quibuſdam Paropamiſus appellatur* maximè à Ptolemæo; Paropamiſo regioni ad Septentrionem, eam à Bactriana ſeparans. Stephanus Byzantius Paropamiſſum & urbem & montem in India, ex Apollodoro, collocat.

Paros, p. 88. inſula maris Ægæi una è Cycladibus, & earum fertiliſſima & maxima, ut refert Stephanus Byzantius, apud quem Nicanor dicit fuiſſe priùs, Pactiam, Demetriadem, Zacynthum, Hyriam, Hyleeſſam, Minoam & Cabarnin appellatam; inſulæ Delo ad Auſtrum, Naxo inſulæ vicina ad occaſum: nunc vulgò *Pario*.

Parrhaſius Xenias, p. 121. ex urbe Arcadiæ, cui nomen Parrhaſia, quam Nicanor citatus Parmaſiam vocat.

Parthi populi, p. 81. quorum regio

Parthia & Parthiene, p. 170. & 171. regio majoris Aſiæ olim notiſſima, Mediam finitimam ad occaſum habens, Perſiam ad meridiem, Ariam & Bactrianam ad ortum, Margianam & Hyrcaniam ad Aquilonem; plures complectitur hodie regiones, *Khoeſmus*, *Arac*, Coraſan, &c.

Parthicum regnum, Romani Imperii aliquando æmulum, Parthi enim, quos alii confundunt cum Perſis, ab ipſis defecere, ſicut & à Macedonibus, & proprium ſtatuere imperium.

Parthieni, p. 503. ibi hac voce intelligendi ſunt Parthi, de quibus ſuprà.

Parthieni, p. 512. *Gens Illyrica Epidamno vicina* prope Macedoniam ipſis Auſtralem, ad Scardum montem, ubi gens Piruſtæ dicta, quibus Taulantii ad meridiem, Albani ad ortum.

Paſagardæ, p. 80. & 121. quæ etiam Paſſagardæ, urbs Perſidis à Cyro condita, in qua etiam ejus ſepulchrum; eadem ac Paſacarta Ptolemæi; hodie vulgò *Darabegerd*, in regione cognomine, illam Arabes *Valaſegerd* vocant.

Paſitigris, p. 168. & 203. nomen ab incolis fluvio Tigri datum, ubi in duos diviſus & poſtmodùm in unum confluens alveum, inſulam efficit. Strabo lib. 15. p. 501. dicit hoc nomen à nonnullis Tigri amni impoſitum circa ipſius oſtia.

Patara, p. 153. & 231. urbs Lyciæ maritima in colle. Xantho urbi vicina, & ad oſtia Xanthi fluminis Strabo lib. 14. p. 458. dicit eam à Ptolemæo Philadelpho Arſinoen Lyciæ nominatam, priſcum ni-

hilominùs retinuisse nomen ; nunc adhuc *Patera* seu *Paterea*.

Patareni & Patarenſes, prælaudatæ urbis incolæ.

Patra, p. 532. urbs Peloponneſi in regione, quæ Achaia dicta, ad mare Ionium, ad Fauces ſinus Criſæi : hodie *Badra*, ſive *Balubathra* quod, apud Turcas, antiquas Patras ſignificat.

Pathroſis provincia, p. 72. in vulg. edit. Jerem. cap. 44. v. 1. terra Phatureos regio Ægypti, &, ut videtur, ſuperioris, Æthiopiam versùs.

Patrala, p. 197. urbs ad Indi fluvii partes inferiores, & pag. 198. apud quam urbem Indus fluvius in duos ingentes alveos diviſus (quorum uterque Indi appellationem ad mare uſque retinet) triquetrâ figurâ inſulam efficit Patalenam ab urbe denominatam Delta Ægyptio majorem. hanc urbem hodie *Diu* vel *Babul* appellari aſſerit Pinetus.

Patalenſes, præfatæ urbis accolæ.

Patalena inſula, p. 197. cujus Dynaſta Patalenæ rex p. ibid. de hac jam ſuprà ; in formam trianguli, cujus latera Indi fluminis alvei, unum quodque 2000. ſtadiorum ; Baſis litus Oceani Indici ; 1000. tantùm ſtadiorum ; ut ait Ariſtobulus, 1800. ut dicit Arrianus, 120. milliarium, ut ſcribit Plinius.

Pedaſa, pag. 275. à nonnullis Pidoſa, urbs Cariæ ſuper Halicarnaſſum, ei vicina Orientem æſtivum versùs.

Pedaſenſes Cares, pag. 91. & 94. urbis prædictæ cives.

Pednelisſenſes, p. 266. cives urbis, cui nomen Pednelisſus in Pamphylia, mediterranea versùs Piſidiam & Ciliciam, quæ etiam Petnelitſus.

Pela, p. 113. quæ & Pele, parva inſula maris Ægæi, Clazomenis Ioniæ minoris Aſiæ regioni objacens, in Smyrnæo ſino.

Pelecas, p. 266. mons minoris Aſiæ circa Æolidem, inter Apiæ campum & Megiſtum fluvium.

Pelion, p. 437. mons Theſſaliæ in ejus regione, quæ Magnetia appellatur, versùs Orientem.

Pella, p. 144. urbs Macedoniæ in Bottiæa regione, quæ, ut refert Stephanus Byzantius, fuit etiam Bunomos & Bunomia nominata : vocatur nunc etiam à Græcis modernis τὰ Πέλασια : vulgò ab incolis *Zuchria*.

Pella Syriæ, pag. 245. & 247. ipſamet Apamea Syriæ, quæ etiam Cherroneſus Syriæ vide ſuprà hoc verbo.

Pella, pagg. 180. 426. 428. & alibi paſſim, quæ & Pelle, Pellentis, nec non Butis & Berenice, urbs trans-Jordanem in terra Galaad & dimidia tribu Manaſſe, una ex undecim Toparchiis Judææ, & ordine ſeptima in Arabiæ confiniis, ad radices montis Galaad ; nunc retento nomine prægrandis vicus.

Pellenenſis Dracontes, p. 130. è Pellene, duæ ſunt hujuſce nominis urbes, una Achaiæ inter Sicyonem & Argolydis fines, quæ hodie *Teracha*, altera Laconiæ circa Megalopolim, de qua Strabo lib. 8. p. 266.

Peloponneſus & Peloponeſus, p. 5. Πελοποννῆσος Pelopis regio pag. 96. peninſula Græciæ maxima ad Auſtrum, quæ Apia, Pelaſgia, & Argos olim appellata ; in ſex diſcreta regiones, Argolidem, Laconiam, Meſſeniam, Elidem, Achaiam & Arcadiam ; nunc vulgò *la Morée* à Gallis appellatur.

Peloponnenſes & Peloponneſii, hujuſce regionis indigenæ.

Pelorus amnis, p. 418. Iberiæ Aſianæ, qui è Caſpio monte naſcens ; auſtrum versùs defluit, & Argum fluvium ingreſſus, cum eo ad Aragum Anguſtias ſeſe Cyro amni commiſcet.

Peluſium, p. 19. quæ apud Septuaginta Interpretes in Ezech. cap. 30. vocatur Sain & Syene, civitas inferioris Ægypti ad oſtium Nili, quod ab ea Peluſiacum dictum, quam paſſim ad ejus ripam ſiniſtram, aut dextram collocant Geographi : hodie vulgò *Belbais* vel Belbeis ; quam aliqui Damietam interpretantur.

Peluſiacum oſtium ; p. 60. Nili fluminis Orientalius, à prælaudata urbe ſic appellatum.

Penens fluvius, p. 215. & Peneïus amnis pag. 461. Theſſaliæ, qui ad radices Pindi montis enaſcens, atque ab occaſu in ortum currens, ſinum Thermaicum ingreditur. Euſtathius in Dionyſii Periegetis verſum 739. aſſerit Penenm olim Araxem appellatum, & ſuâ ætate, *Salabriat* : hodie adhuc *Salampria*.

Peninſula Syriæ, p. 247. eadem, quæ Cherſoneſus Syriæ, Apamea & Pella Syriæ ; ſic authores idem ſentiunt, qui aiunt Demetrium à Seleuco in Peninſulam Syriæ, & qui in urbem Pellam Syriæ relegatum.

Pentapolis, p. 5. parva regio terræ Chanaan, ſic dicta à quinque urbibus, Sodoma, Gomorrha, Adama, Seboim, & Segor, quarum quatuor primæ igne conſumptæ ſunt ; ubi nunc Aſphaltites lacus, de quo ſuprà.

Pentapolitanus ibidem, præfatæ regionis accola.

Pentapolis Libyæ, pag. 385. & Pentapolitana Libya, regio Cyrenaïcæ, quæ pars Libyæ versùs occaſum Libyco mari expoſita, & magnæ Syrti, ſic à quinque denominata civitatibus, videlicet, Berenice, Arſinoe, Ptolemaïde, Cyrene & Apollonia ; vulgò *Sim*.

Penuel, p. 34. in vulg. editione 3. Reg. 12. vers. 25. Phanuel ; locus ultra Jordanem in finibus Amorrhæorum, contra torrentem Jaboc, in tribu Gad, ad Aquilonem ; ibi poſteà civitas cum turre.

Penuelita, p. 25. in vulg. edit. Judic. cap. 8. v. 8. viri Phanuel, idem locus, qui ſuprà.

Peparethus, p. 506. Inſula Ægæi Maris, Magneſiæ regionis Theſſaliæ oris expoſita ; urbem habens cognominem ; hodie vulgò *Piperi*.

Peræa, p. 24. ſive terra Gileadis p. 55. trans Jordanem pag. 572. regio terræ Promiſſionis, in tribu Gad, quæ & Toparchia, cujus longitudo ab Aquilone ad Auſtrum, à Pella urbe uſque Macheruntem ; latitudo ab occaſu in ortum à Jordane uſque ad Arabiam.

Peræa, p. 527. regio in continente Rhodiis oppoſita, in Caria ſcilicet minoris Aſiæ regione.

Peræa Mitylenorum colonia, p. 281. urbs Myſiæ, in Aſia minori, circa Adramytium.

Percope lege Percote, p. 137. itaque,

Percote, p. 90. urbs Troadis ad Helleſpontum, inter Abydum & Lampſacum.

Pergamus, p. 249. & 258. & Pergamum, urbs Myſiæ in Aſia minori, prope Æolidem, quam medius præterfluit Caïcus fluvius : illam fusè deſcribit Strabo lib. 13. pag. 428.

Pergamus Priami locus in monte ſitus, p. 94. prope Ilium Troadis urbem.

Pergamenum regnum p. 314. ſic à Pergamo Myſiæ, quæ Regia erat Regum, qui fuere Attali nuncupati.

Perga, p. 286. eadem quæ

Perge, p. 154. & 166. urbs Pamphyliæ mediterranea, ad Ceſtrum fluvium ; hodie vulgò *Pirgi*.

INDEX GEOGRAPHICUS.

Perinthus, p. 149. urbs Thraciæ, quæ poſteà Heraclea Thraciæ fuit appellata, ad Propontidem ſita, inter Byzantium ad Boream & Gallipolim ad Auſtrum, ad Arzi fluminis oſtia; hodie vulgò *Heraclia* & *Panziro*.

Perinthii, prælaudatæ urbis accolæ.

Perſia, p. 5. & Perſis, p. 79. regio Aſiæ ampliſſima, inter Suſianam ad Occidentem, Parthiam ad Boream, Carmaniam ad ortum, ſinúmque Perſicum ad meridiem contenta; hodie vulgò *Farſi*; ſed longiùs olim extendebatur Perſarum Imperium.

Perſa hujus regionis Indigenæ, p. 5. & 557.

Perſepolis, p. 169. & Perſepolitana urbs p. 318. vide ſuprà Elymaïs.

Perſicum præſidium, p. 237. ſive Arx in Lycia, quæ militum deditione in manus Ptolemæi Lagidis venit.

Perſicus ſinus, p. 197. pars Rubri maris inter Perſidem ad Boream, & Arabiam felicem ad meridiem: hodie vulgò Gallis *mer de Balſera*, aliis *del Catif*.

Peruſia & Peruſium, p. 508. & Perræſium, ſive Colonia Auguſta Peruſia, urbs olim Hetruriæ in monte apud Tiberim fluvium, in Umbriæ confiniis, ſui territorii caput: hodie vulgò *Perugia*.

Peruſinus, ejuſdem urbis incola.

Peſſinus, p. 270. & 435. quæ & à Sozomeno Hiſtor. Eccl. lib. 8. cap. 17. Piſſinus, urbs Galatiæ in Aſia minori, apud Galatas Tholiſtobogios; ſuper Gallum fluvium, ubi Sangarium flumen ingreditur; locus hodie obſcurus vulgò *Poſſene*.

Peſſinuntii, urbis hujuſce cives.

Petra, p. 234. & 417. civitas olim Moabitarum regia & metropolis Arabiæ, ab ea Petræa dictæ, quæ teſte Joſepho Hebraicè Sela, olim Arce, Arcem, aut Arecem, Archis, poſteà Recem, Racemme; demùm Mozera, & Mons Regalis, in confiniis tribus Ruben ad Auſtrum, & ut ait Evagrius lib. 3. cap. 22. in ultimis oris Palæſtinæ ſita, in ora Lacus Aſphaltitis ad ortum prope torrentem Zareth, quem habet ad Aquilonem: nunc vulgò *Krac*.

Petra apud Paratacas, p. 181. vide Chorienis Petra.

Peucelaotis regio, p. 183. regio Indiæ circa Peuceliotin civitatem.

Peuceliotis urbs, p. 186. & ibidem paulò pòſt Peucolaitis civitas, Indiæ cis Indum fluvium, & ab eo non procul poſita, circa ejuſdem Indi, ut videtur, originem.

Phacum, p. 327. & Phacium, oppidum Macedoniæ ad Pierium montem, in Theſſaliæ confiniis; unde à nonnullis Theſſaliæ attribuitur.

Phagneticum Nili fluminis oſtium, pag. 240. ubi Buſiriticus alveus ſive fluvius, ex novem oſtiis, quæ Ptolemæus enumerat, ab Alexandriâ ſextus.

Phalerus, p. 97. vicus Atticæ & navale prope Athenas, in ſinu Saronico & in parvo ſinu à ſe denominato; hodie vulgò *Porto-Leone*.

Phalereus, p. 96. è vico prælaudato.

Phana, p. 306. ſive Phanæa Chiorum promontorium, ad partem inſulæ Auſtralem: hodie *Capo Maſtico* ſive *Panale*.

Phanagorium, p. 423. Phanagoria & Phanagore, civitas Sarmatiæ Aſianæ apud Boſphorum Aſianum, ad oram Corocondamis lacus, hodie, ut ait Thevetus, *Macriga*.

Pharathon, p. 330. in vulg. editione 1. Machab. 9. verſu 50. Phara, Judic. 12. verſu 15. Pharathon, civitas aut locus terræ Ephraim, in monte ipſius (ut eſt apud Septuaginta Interpretes) Amalech, in tribu Ephraim; eadem quæ Pirathon, de qua infrà.

Pharmacuſa inſula, p. 386. maris Ægæi, ad litus Aſiaticum, Mileto proxima: hodie vulgò *Farmaco* & *Parmoſa*.

Pharnacia, p. 395. urbs Aſiæ minoris in Ponto Cappadocio, apud Moſſynæcos, Trapezo ad occaſum; nunc *Platena* ut ait Pinetus, vulgò *Farnace*; Strabo de ea lib. 10. p. 378.

Pharraſii vide Praſii.

Pharſalius, p. 250. & Pharſalia, p. 418. ex urbe Pharſalo Theſſaliæ, in Phthiotide regione, quæ hodie *Farſo* ipſi vicina erat Palæopharſalum, de qua ſuprà.

Pharſalica, quæ de Pharſalia pugna tractant.

Pharos & Pharus inſula maris Ægyptii, p. 109. & 148. Alexandriæ adjacens ejúſque portus, in qua turris præalta extructa eſt, ut nocturno navium curſui ignes oſtenderet: diſtabat ſeptem ſtadiis à continenti versùs Aquilonem, ſed factis aggeribus peninſula effecta eſt, & Rhacoti Alexandriæ ſuburbio conjuncta, hodie vulgò *Pharion*.

Phaſaelus, p. 562. turris urbis Hieroſolymitanæ, in tertia civitatis parte, quinquaginta cubitos alta, ſuperne in pilæ modum, ad ſimilitudinem Phari turris Alexandrinæ.

Phaſaelum oppidum *juxta vallem Jerichuntis*, p. 562. & Phaſaelis p. 570. Phaſelum in tribu Ephraïm, in deſcenſu montis Ephraïm, ubi torrens Carith deſcendit de monte.

Phaſelis, p. 59. & 103. urbs maritima Pamphyliæ, quæ teſte Stephano Byzantio, priùs Pityuſa & poſteà Pharſalus: hanc Herodianus ſolus inſulam dicit. Strabo lib. 14. p. 458. dicit illam tres portus habere, cum lacu, eámque Lyciæ tribuit: hodie vulgò *Fionda*.

Phaſelites, p. 145. & Phaſelitæ p. 103. ejuſdem civitatis accolæ.

Phaſiani, p. 128. populi Colchidis, circa Phaſim amnem incolentes.

Phaſis, p. 174. & 406. Aſiæ fluvius, qui ex Armeniæ Moſchicis montibus naſcens, ab Auſtro in Septentrionem per Colchidem currens; pòſt in occaſum declinans, totámque hanc regionem alluens pluribus oſtiis Pontum Euxinum ingreditur; hodie vulgò *Faſſo*.

Phera, p. 256. urbs Theſſaliæ, in ejus parte quæ Magneſia nominatur; olim octo ſtadiis ab hac urbe Phærarum veterum rudera oſtendebantur: illa hodie vulgò *Jenizar* aut *Sidro*.

Pheræus, p. 157. præfatæ urbis incola.

Phicola, p. 261. vicus Judææ, civitati Jeruſalem, ut videtur, vicinus.

Phila, p. 306. & Phyla urbs Macedoniæ in Pieria, ad Baphyrum fluvium, inter Dium & Tempe: hodie *Fello*.

Phila, p. 554. urbs Thebaïdis ſive ſuperioris Ægypti ad Nili fluminis ripam ſiniſtram, de qua Ptolemæus Geogr. lib. 4. cap. 5. p. 108.

Philadelphia, pagg. 349. 420. & 430. urbs, quæ priùs Rabba, & Rabbath filiorum Ammon, ſive etiam urbs Aquarum, atque Ammon & Amman dicta, civitas Regia ſed Og regis Baſan & metropolis Ammonitarum, in Arabia & confiniis tribus Gad & dimidiæ tribus Manaſſe, à quibuſdam terræ Promiſſionis adſcribitur, ad fontes torrentis Jaboc poſita: etiam hodie vulgò *Rabath*.

Philadelphenſes, prælaudatæ urbis cives.

Philadelphia, pag. 581. urbs Lydiæ in Aſia minori ad Tmoli montis radices, ſuper Cayſtrum fluvium.

Philadelpheni ibid. ejuſdem urbis accolæ.

Philippi, pag. 377. & 503. urbs Macedoniæ, quæ priùs Crenides, pòst novem viæ dicta, fuit etiam Dathus sive Datas appellata, in Thraciæ confiniis, inter Pangæum montem & oram maris Ægæi: hodie vulgò *Philippo*, eandem esse cum Philippopoli contendit Holstenius in Ortelium.

Philippici campi, pag. 504. prope urbem prælaudatam, ubi Octavius Cæsar Brutum & Cassium vicit.

Philistæi, p. 7. & 316. vulgò Allophyli, id est Alienigenæ, in terra Chanaan, filiorum Israël hostes infensissimi; quorum terra seu regio in longum ab occidente hyemali in Orientem æstivum porrecta, à torrente videlicet Ægypti usque Jamniam, mare magnum habebat ad Occidentem, & tribum Simeon ac tribum Dan (quæ anteà sortis tribus Juda erant) ad Occidentem; erátque in quinque Satrapias distincta, quarum Australior Gaza, dein Ascalon, Azotus media, posteà Accaron, tandem Geth Borealior. Ab eis Palæstinæ nomen, sub Romanis, toti Promissionis terræ datum est.

Philomelium, p. 452. apud Euseb. Histor. Eccles. lib. 4. cap. 14. Philomilium, urbs Phrygiæ magnæ, haud procul à Marsyæ fontibus versùs occasum, nunc à Turcis *Aggiul Felanos* dicta.

Philomelienses, p. 284. ejusdem urbis cives.

Philoteria, pag. 266. urbs Judææ ad lacum Tiberiadis sita, ita Polyb. Histor. lib. 5. pag. 413. videtur fuisse ad littus occiduum, de ea silet Adrichomius.

Phliasius, pag. 128. ex Phliasia sive Phlionthe urbe; Phlius itaque urbs Peloponnesi: Strabo lib. 8. p. 263. dicit eam fuisse mediam inter urbes Sicyonem, Argos, Cleonen, & Stymphalum, velut in centro: additque Aræthyream urbem suo ævo Phliasiam dictam, in agro Phliasio prope Cælossa montem, pòst mutato loco 30. hinc stadiis nova urbs condita, quæ Phlius fuit appellata, unde Steph. Byzant. dicit Phliuntem priùs Aræthyræam & Araniam nominatam: hodie vulgò *Iri* sive *Rupela*, Pineto *Forca*.

Phocæa, pag. 266. & 281. urbs, quam Strabo, & post eum Stephanus Byzantius, in Ionia Asiæ minoris regione collocant, alii in Æolide, in utriusque regionis confinibus: maritima, ad ostia Hermi fluvii, in Smyrnæo sinu: hodie vulgò Italis *Fochia Vecchia*.

Phocæenses, p. 61. & 78. hujusce urbis incolæ.

Phocis, pag. 99. regio Græciæ, sive Achaiæ generatim sumptæ; cui ad Orientem erant Bœotia & Locri Opuntii; ad Septentrionem Locri Epicnemidii & Dotis, ad Occidentem Locri Ozolæ, ad meridiem sinus Crissæus; apud ipsam erant mons Parnassus & fanum Delphicum.

Phocenses, p. 252. Phocidis indigenæ.

Phocicum bellum, p. 146. in Phocide.

Phædria rupes, pag. 74. apud Delphos in Phocide Græciæ.

Phœnice, p. 641. Portus Cretæ (insulæ) respiciens ad Africum & Corum, Act. 27. versu 12; ad littus Australe & mare Libycum, partémque insulæ occiduam; erat quoque Lampei portus, cui ad Aquilonem vicina urbs Phœnix.

Phœnicia, pag. 18. quæ & Phœnice regio & pars Syriæ, ipsam ad Aquilonem, terram Promissionis ad meridiem, mare magnum ad Occidentem habens, fluviis Chersæo à meridie, Eleuthero ab Arctos conclusa, in qua Syrophœnices & Galilæa gentium: dividitur in Phœniciam quæ maritima est & ad occasum: & in Phœniciam Libani, quæ Libanientis Libæsa & Libanisia dicta ad ortum.

Phœnices, p. 8. Phœniciæ populi.

Phœnissa naves, p. 98. idest Phœnicum.

Phœnicicæ, quæ de Phœnicia tractant.

Phraates, p. 525. v. Praaspa.

Phrygia, pag. 77. minoris Asiæ regio gemina; videlicet

Phrygia major, p. 79. quæ etiam Phrygia magna pag. 213. Bithyniæ ab Aquilone, Galatiæ ab ortu, Pamphyliæ & Lyciæ ab Austro, Lydiæ & Mysiæ ab occasu confinis; dicta etiam Phrygia superior, maximè ad Austrum: fuit in Pacatianam & Salutarem divisa, & mediterranea: hodie *Becsanguil*, *Chiutaie*, & *Germian*.

Phrygia minor, p. 213. & 219. quæ & Hellespontiaca pag. 79. sive ad Hellespontum pag. 222. ad mare, in Hellespontum, Troadem & Mysiam dividitur: fuit etiam Epictetus, id est acquisita nominata.

Phryx, p. 74. Phrygiæ indigena.

Phthuris oppidum, p. 554. Æthiopiæ sub Ægypto, ad sinistram sive Occidentalem Nili fluminis ripam positum. Ptolemæus Geogr. lib. 4. cap. 7. p. 112. Phturi vocat & vicum dicit.

Phycus, p. 461. Cyrenaïcæ regionis in Libya promontorium & oppidum: prope urbem Apolloniam: de quo Ptolemæus Geogr. lib. 4. cap. 4. p. 101. φυκοῦς· ἄκρον ἐχ χωρίον. Italis *Cabo de Carena*, incolis *Raxasen*; *Arax Ausen* Marmolio.

Physcum, p. 134. locus Cariæ in ejus Chersoneso; maritimus, ut testatur Strabo lib. 14. p. 453. è regione insulæ Rhodi.

Picentes, p. 498. incolæ regionis Italiæ; cui nomen Picenum, cujus termini ad Occidentem Umbria, ad meridiem Sabini, ad Orientem Vestini, ad Boream mare Adriaticum; nunc potior pars Marchiæ Anconitanæ, cum parte Aprutii ulterioris.

Pieria, p. 243. regio Asiæ mari mediterraneo exposita, in ejus intimo recessu, quod habet ad occasum, Ciliciam ad Aquilonem, Syriam ad ortum, agrum Antiochenum ad meridiem.

Pieria, p. 422. agnomen Seleuciæ, quæ Caput est Pieriæ regionis.

Pi-hahiroth, pag. 14. in vulgata editione Exodi 14. versu 9. Phihahiroth; in Septuaginta legitur *subsurbium*, & Num. 33. versu 7. apud eosd. septuag. *ad os Iroth*, quarta mansio filiorum Israël in Ægypto, inter Magdalum & mare, contra Beelsephon, ubi Ægyptiis urgentibus mare rubrum transierunt.

Pimprama, p. 189. urbs Indiæ apud Adraïstas, ad Indi fluminis partes superiores.

Pinara urbs, p. 153. urbs Lyciæ Xantho vicina, & super Cragum montem exstructa, & Colonia Xanthiorum, etiam Artymnesus dicta ut testatur Stephanus Byzantius cap. *Artymnesus*.

Pinarus fluvius, p. 156. in Cilicia, à Pyramo diversus, qui ab Aquilone ad Austrum decurrens, prope Issum, mare mediterraneum ingreditur, à Strabone lib. 14. p. 465. Pindus est appellatus.

Pindenissus, p. 454. urbs Eleuthero-cilicum in Cilicia, super Amanum montem.

pindenissenses, ejusdem urbis cives.

Piræum, p. 97. & 135. Portus civitatis Athenarum, ab ea quadraginta stadiis ad Austrum distans, cui muris jungebatur, vicus etiam erat Hippothoontidis tribus, ad Cephisi fluvioli ostia Munichio vicinus versùs occasum, nunc vulgò ab Italis *porto di Settines* appellatur.

Pirathon, p. 27. in vulg. editione Judic. cap. 12. v. 15.

Pharathon terræ Ephraïm, in monte Amaleca. vide ſuprà Pharathon.
Pirathonitæ, ibid. ejuſd. loci incola.
Piſæi Equi, p. 314. & Piſæa oliva p. 579. vide ſuprà Niſæus campus.
Piſidia, p. 93. regio minoris Aſiæ, inter Phrygiam ad occaſum, Galatiam ad Aquilonem, Iſauriam ad ortum, & Pamphyliam (cujus etiam pars Borealior aſſeritur) ad meridiem, quam hodie Turcæ nominant *Verſacgeli*, ſive *Verſacili*.
Piſida, p. 102. populi Piſidiæ, qui priùs Solymi fuere appellati.
Piſidium, p. 358. lege Piſidiam; ipſa eſt, de qua jam ſermo, Piſidia.
Pitane, p. 151. urbs Æolidis quam Strabo lib. 13. p. 421. aſſerit duos habere portus; & Evenum fluvium eam mediam dividere, erat è regione inſulæ Lesbos, in ſinu Elaïtico.
Pitanæus ex Eolide, p. 261. prælaudatæ urbis incola.
Pithomus, p. 12. in vulgata editione Exodi cap. 1. verſu 11. Phithom apud Septuaginta Interpretes Πιθώμ. urbs Tabernaculorum, quam ædificaverunt Pharaoni filii Iſraël, in Ægypto, collocatur ab Adrichomio, intra Nilum, ubi in diverſos alveos dividitur.
Pittacium, p. 70. locus circa Mitylenem inſulæ Lesbi civitatem.
Pium, vel potiùs Teium ad Pontum oppidum, p. 290. in Ponto Bithyniæ Teium oppidum maritimum, inter Heracleam & Amaſtrim, ad Bilis ſeu Bilæi fluvii oſtia.
Planaſia, p. 98. inſula Corſicæ propinqua, inter Corſicam & Iluam, quæ etiam Planaria, in mari Etruſco: hodie vulgò *Pianoſa*.
Platane, p. 565. vicus Sidoniorum, in tribu Aſer.
Platææ & Plateæ, p. 98. urbs Bœotiæ, quam Strabo lib. 9. p. 285. ſitam dicit inter Cithæronem montem & Thebas, prope viam, quà Thebis Megaram & Athenas itur; eam alluebat fluvius Aſopus.
Platæenſes, hujuſce urbis accolæ.
Platea, p. 61. Inſula Libyæ è regione urbis, cui nomen Aziriſtus, de qua ſuprà.
Pœni, p. 158. ſic paſſim vocantur Africani; & aliquando Punici.
Polydori inſula, p. 116. ſeu potiùs Polydora, juxta Cyzicum urbem, in Propontide.
Polytimetus amnis, p. 178. apud Sogdianos, qui peregrâ quâdam regione ſub terram ſe condit; diverſus eſt à Polytimeto fluv. Ptolemæi.
Pompeiopolis, p. 410. urbs Ciliciæ maritima, ad Latmi fluvii oſtia, hoc nomine à Pompeio donata, quæ antèà Solos, ſive ſolus appellabatur: hodie vicus vulgò *Paleſoli* dictus.
Pontus, p. 59. vide Euxinus Pontus.
Pontus, p. 93. regio minoris Aſiæ mari Euxino appoſita, inter Bithyniam ad Occidentem & Paphlagoniam ad ortum, quæ Pontus Bithyniæ dicta; eſt etiam Pontus regio Europæ, pars Moeſiæ inferioris mari eidem Euxino expoſita; ſicut etiam Aſiæ minoris Pontus Galatiæ, Pontus Cappadociæ, Helleſpontus &
Pontus Polemoniacus, p. 551. regio Minoris Aſiæ ad Pontum Euxinum, inter Pontum Galatiæ ad occaſum, & Pontum Cappadociæ ad ortum; pars Cappadociæ eſt.
Porta Syriæ, p. 125. quibus è Cilicia in Syriam iter aperitur, ad Amani montis radices, ibi urbem Pieriæ ſic appellatam & Amanicis portis vicinam collocat Ptolemæus Geogr. lib. 5. cap. 15. dicuntur viciſſim portæ Ciliciæ.
Poſideum, p. 232. urbs, ut ait Stephanus Byzantius inter Syriam & Aſiam; Ptolemæo Geogr. lib. 5. cap. 15. Poſidium, Syriæ urbs maritima inter Seleuciam Pieriam & Laodiceam Syriæ; hodie *Puale* Mercatori.
Potamos, p. 232. urbs, ut ex Hiſtor. conſtat, ſuperioris Syriæ & Poſideo haud dubiè vicina, & ea ſanè, quæ ad Orontis fluvii oſtia apud Ptolemæum in Aſiæ tabula quarta; dicitur Carum Potamos, quia forſan Carum colonia, ipſamet Seleucia Pieriæ teſte Strabone lib. 16. p. 517.
Potana, p. 198. urbs Indiæ ad oſtia Indi fluminis Orientem versùs, ab Alexandro ad lacum quemdam ſalſum condita; prope Patalenam regionem; hanc cum Patala confundunt aliqui.
Potidæa, p. 98. & 144. vide ſuprà Caſſandrea.
Potidæate, ibid. ejuſd. urbis incolæ.
Praaſpa, p. 521. quam author putat eſſe *Vera* Strabonis lib. 11. Medorum regia quæ à Stephano Byzantio, Phraaſpa dicta: ipſa eſt Phraates, quæ à Plutarcho Phraortes appellatur, urbs in Atropatena; quæ Mediæ pars eſt.
Præneſte, p. 314. urbs veteris Latii, quæ, ut refert Strabo lib. 5. p. 165. priùs Polyſtephanus nominabatur: hodie vulgò *Paleſtrina* Gallis *Paleſtrine* 21. Milliariis Româ diſtans, Orientem æſtivum versùs.
Praſida &
Præſizi, vide Praſii.
Praſti, p. 196. populi Indiæ Brachmanis, ut videtur, versùs occaſum finitimi.
Praſii, p. 190. aliàs Præſidæ, Præſizi Pharraſii & Tabræ-ſii populi Indiæ. Strabo lib. 15. p. 485. dicit Praſios appellatos Indiæ populos, apud quos erat urbs Palibothra; ad Gangem ſita, ubi ille alium fluvium (quem Semena arbitrantur) recipit; hæc urbs hodie *Holobaſſ*, in magni Mogolis Imperio.
Prauſus nomen gentile, p. 252. Brennus *Prauſus Gallorum dux*. Gollut in ſuis collectaneis Comitatûs Burgundiæ vult eſſe *la Broie* Author non tanti ponderis, Strabo lib. 4. apud Uſſerium p. 187. mihi 130. Prauſos ſibi poſitionis incognitæ fatetur.
Premnis, p. 554. urbs Æthiopiæ ſub Ægypto, de qua Strabo lib. 17. p. 564.
Premnium præſidium, p. 555. milites, qui Premnim præſatam cuſtodiebant.
Priapus, p. 115. urbs Myſiæ in Aſia minori, maritima, ad Propontidem è regione Proeconneſi inſulæ: hodie vulgò *Laſpi*.
Priene, p. 108. urbs Ioniæ in Aſia minori (non Cariæ) Strabo lib. 14. p. 438. dicit à nonnullis Cadme appellatam; hodie vulgò *Palatia*.
Prienenſis, p. 59. & Prienæus; hujus urbis civis; inter quos Bias unus è ſeptem ſapientibus Græciæ.
Prinaſſus, p. 272. urbs Cariæ ſita videtur inter Jaſſum, Bargylia & Euromenſium urbem.
Proeconneſus, p. 116. & Proeconeſus p. 137. atque Proconneſus 527. inſula in Propontide, quæ etiam, Alone, Neuris, Prochone nominata; Scylax in Periplo illam ab Elaphoneſo diſtinguit; confundunt alii. Sita erat inter Parium & Cyzicum; hodie vulgò *Marmara* vocitatur.
Propontis, p. 48. col. 2. & 124. mare inter Europam & Aſiam, cui Thracia ad occaſum; Myſia Aſiæ & Bithynia ad ortum, fretum ſeu Boſphorus Byzantii (quo Ponto Euxino jungitur) ad Aquilonem; Helleſpontus ad meridiem (quo mari Ægæo miſcetur: hodie vulgò *mare di Marmara*.
Proſactium flumen, p. 152. Myſiæ in Aſia minori, quod ab Auſtro in Aquilonem fluens Propontidi miſcetur, inter Lampſacum & Pæſum.
Proſopitis, pag. 105. inſula Nili fluvii, id eſt inter

ejus oſtia, ubi Proſopites Nomus, de quo Ptolemæus Geogr. lib. 4. cap. 5. p. 106. inter alveos ſive fluvios Agathoſdæmonem & Pharmuthiacum.

Pruſias vel Pruſa in Bithynia condita anno mundi 3375. eadem, quæ ſuprà Cierus.

Pruſienſes, p. 591. hujuſce urbis incolæ.

Prutenicus calculus, p. 97. Prutenus Pruſſiæ indigena, quæ Poloniæ regio eſt, cui à Septentrione mare Balticum, ab occaſu Pomerania, ab Auſtro Polonia inferior & Mazovia, ab ortu Lithuania & Samogitia.

Pſelcha, p. 554. quæ & Pſelchis, urbs Æthiopiæ ſub Ægypto, ad ſiniſtram & occiduam Nili fluminis ripam, de qua Ptolemæus Geogr. lib. 4. cap. 7. p. 112.

Pſephina turris, p. 649. urbis Hieroſolymæ, aliàs Nebloſa dicta 70. cubitos alta, in quarta urbis parte inter Septentrionalem & Occidentalem murum.

Pſeudoſtomon, p. 139. oſtium Nili fluminis, quod & Diolcos, inter novem, quæ recenſet Ptolemæus, medium.

Pſilucis inſula, vide Cilluta.

Pteleum, pag. 115. urbs Ioniæ, quæ ab Ulmorum feracitate ſic appellata eſt, ut aſſerit Stephanus Byzantius.

Pteria, p. 76. urbs in Cappadocia, diverſa indubiè à Pteria Sinopes urbe, de qua Stephanus Byzantius; niſi quis Sinopen in Cappadocia collocare tentaverit.

Ptolemaïs, p. 55. antè Ace, & Acco & Accon, & Abiron, poſt Hactipos & Colonia Claudia, urbs Phœniciæ in tribu Aſer, maritima, exciſa; nunc locus *Aca*, *Acre* & *Acri*, & *Acon*, vulgò Gallis *Saint Jean d'Acre*.

Ptolemaïcus, p. 168. & Ptolemaïdenſes p. 323. hujus urbis cives.

Ptolemaïs, p. 269. civitas Ægypti, à roſarum feracitate Rhodophoros dicta, in Arſenoïte nomo, ad Nili fluminis ripam ſiniſtram, inter eum & Moeridem lacum, quam Ptolemæus Ptolemaïdam ſtationem vocat.

Ptolemaïs, p. 385. urbs Pentapoleos Libyæ, quæ antea teſte Sozomeno Barce appellabatur: hodie *Telemetta*, maritima. vide ſuprà verbo Barcæi.

Ptolemæus, p. 240. lucus in Rhodo urbe inſulæ cognominis quadratus, extructa erat ad unumquodque latus porticus, ad ſtadii longitudinem.

Pulchri portus, p. 641. in vulg. editione Act. 27. verſu 8. *Boni portus cui juxta erat civitas Thalaſſa*, in Creta inſula, de hoc loco ſic Strephanus Byzantius Καλὸς λιμὴν πόλις Κρήτης deinde ἔχει ὃ μεγάλη κώμη. ſitus erat ad partem inſulæ Orientalem, juxta Salmonium promontorium.

Punicum, p. 80. gentile nomen, idem quod Africanum ſignificans.

Punon, p. 20. in vulg. editione Num. 33. verſu 42. Phunon, trigeſima ſexta ſtatio filiorum Iſraël, in terra Edom, ubi civitas, quæ Phænon, Phenon, & Fenon, ubi erant metalla æris Phennenſia dicta.

Pura, p. 201. urbs Indiæ, Gedroſiorum regia.

Putei ſeptem. v. infrà ſeptem Putei.

Puteoli, p. 442. urbs Italiæ, quæ priùs Dicæarchia; in Campania; hodie Italis *Puzzuolo* Gallis *Puſſole*, ſuper Collem, prope mare Tyrrhenum, in terra Laboris.

Puteolanus, ex urbe Puteolis, p. 438.

Pydna, pag. 101. & 226. urbs in Pieria regione Macedoniæ, ad Thermaicum ſinum, paulò infra oſtia Aliacmonis fluvii; hodie vulgò *Chitro* appellatur.

Pydnæus, p. 168. hujuſce urbis incola.

Pygelenſis & Pigelenſis ora Ioniæ; gentile nomen urbis, quæ Pygela in Ionia, maritima, urbi Epheſo vicina versùs meridiem.

Pyla ſive anguſtiæ Ciliciæ, p. 155. erant prope locum caſtra Cyri dictum, in Cappadociæ finibus. v. ſuprà Cyri caſtra.

Pyramus amnis, p. 156. & 455. fluvius Ciliciæ campeſtris, qui è montibus propè Taurum naſcens; totam Ciliciam ab Aquilone in Auſtrum peragrat, & prope Mallum urbem mare mediterraneum ingreditur, priùs Leucoſyrus vocabatur: hodie, ut vult M. Niger, *Malmiſtra*.

Pyrene, p. 253. Montes inter Gallias ad Aquilonem & Hiſpaniam ad Auſtrum poſiti, ab Oceano ad mare Mediterraneum; ab Occidente æſtivo in Orientem hyemalem protenſi, eas ab invicem diſtinguunt.

Q.

Quadi, p. 333. in textu Græco Κάδοι, à quibuſdam Cadi ſcribitur. urbs, ut inquit Strabo lib. 12. p. 396. Phrygiæ Epicteti, quam Mytiæ alii adſcribunt.

Quinda, pag. 223. & 244. Caſtellum Ciliciæ ſuper Anchialum, ut aſſerit Strabo lib. 14. pag. 462. Κοίνδα *ubi quondam Theſauros aſſervabant Macedones*. apud Plutarchum in Eumene pag. 590. ἐν Κοίνδοις. ex hoc unico loco duos facit Ortelius, alterum perperàm in Cappadocia, alterum in Cilicia collocans.

R.

Raamſis aliàs Rameſſis, p. 12. & Rameſſes p. 14. urbs inferioris Ægypti in terra Geſſen, una ex urbibus Tabernaculorum, quas Pharaoni extruxerunt filii Iſraël, eam eſſe Arſenoïtem civitatem dicit Zieglerus.

Rabbatammana aliàs Rabbath-ben-Ammon, p. 267. urbs Arabiæ eadem quæ ſuprà Philadelphia.

Rabba Ammonitarum, p. 21. in vulgata editione Deut. 3. v. 11. Rabbath filiorum Ammon. & Rabba Ammonitarum metropolis p. 31. ipſa eſt Philadelphia Arabiæ, de qua ſuprà.

Raepta munitio, p. 563. Latronum receptaculum in Arabia, ab Herode dirutum.

Ragaba, p. 385. Caſtellum trans-Jordanem, in Geraſenorum finibus, versùs Aquilonem ſitum, in dimidia tribu Manaſſe.

Ragau campus p. 60. *circa Euphratem & Tigrim & Jadeſon*; conſtat campum hunc fuiſſe in Meſopotamia & Aſſyriæ finibus.

Rages, pagg. 54. 172. & 229. *in Rages civitate Medorum, quæ poſita eſt in monte Ecbatanis* Tob. 5. verſu 8. hæc civitas, teſte Stephano Bizantio Capite Ῥάγαι, vocabatur Europus & Arſace, fuit cognominata Straboni Rageia, vulgariter *Reaſſe* dictam aſſerit Sanutus lib. 3. parte 14. cap. 1. locus iſte Raga unius diei itinere à Caſpiis pylis (non iis quas ſuprà aſſignavimus) diſtitus erat.

Rama, p. 36. col. 1. civitas tribus Benjamin quam S. Hieronymus Saülis civitatem vocat, ſita in colle inter Hieroſolymam & Gabaa.

Ramatha, p. 341. civitas & Toparchia tribus Ephraïm. in monte Ephraïm ſita, in confiniis tribuum Benjamin & Dan; creditur ea quæ poſteà Arimathia, quæque deinde dicta fuit *Ramula*, illam in Tamnitica regione montis Ephraïm juxta Dioſpolim aſſerit Zieglerus: hodie ab incolis *Gerz*.

INDEX GEOGRAPHICUS.

Rameſſes, vide Raamſis.

Ramotha Gileadis, p. 38. col. 1. in vulg. editione 3. Regum cap. 22. verſu 1. Ramoth Galaad; ſive Ramoth in Galaad, quæ eſt in tribu Gad; Joſue 13. verſu 26. in Septuaginta Interpret. ἀραθωθ civitas confugii & Levitica; eam Joſephus Arimanum & Arimnam vocat: vicus erat ætate S. Hieronymi.

Raphai, p. 6. in vulgata editione Geneſ. 14. verſu 5. *Raphaim in Aſtaroth* & Raphæorum vallis 2. Regum 5. verſu 18. vallis Raphaim; id eſt Gigantum; erat ab Hieruſalem protenſa Aquilonem versùs, per tribum Benjamin uſque ad Tribum Ephraim: Raphaim in Aſtaroth id eſt Gigantes, qui in Aſtaroth.

Raphia, vide Rhaphia.

Raphon, p. 321. locus trans torrentem (Jaboc ut creditur) in Galaaditide, in finibus, ut apparet, tribus Gad & dimidiæ tribus Manaſſe.

Rechobum, p. 17. in vulgata editione Num. 13. verſu 22. Rohob. civitas erat in tribu Aſer, civitatum terræ Chanaan extrema versùs Aquilonem, cui vicina erat regio Rohob.

Rephidim, p. 14. (nomen loco inditum Meriba, & Maſſa) in vulgata editione Exodi 17. verſu 1. Raphidim, *ubi non erat aqua ad bibendum populo*. undecima ſtatio filiorum Iſraël in deſerto, ad radices montis Oreb, inter Alus & deſertum Sinaï.

Reſſa, pag. 510. & 513. vicus & Caſtellum Idumææ, forte idem locus ac Riſſa, vide infrà hoc verbo.

Reuben tribus, p. 21. in vulgata editione Ruben, una è tribubus filiorum Iſraël trans Jordanem, ſita in terra Moab, habens ab Aquilone tribum Gad, ab ortu & meridie Arabiam Petræam, ab occaſu mare Mortuum & tribum Benjamin atque partem tribus Ephraim, à quibus Jordane fluvio ſeparabatur.

Rhacotis, pag. 161. vicus inferioris Ægypti, juxtà quem condita eſt Alexandria magna, cujus evaſit ſuburbium, inter eam & mare ſive Pharum poſitum.

Rhamanitæ, p. 554. populi felicis Arabiæ, quorum urbs erat Marſyabæ, ita Strabo lib. 16. pag. mihi 538. apud quem legitur ὄρους τῶ Ῥαμανιτῶν.

Rhambacia, pag. 200. pagus Oritarum maximus, cum portu fluctibus tuto & commodo, ubi ab Alexandro urbs condita & Alexandria nominata, ad Indicum, ut conſtat Oceanum.

Rhambæi Nomades, p. 480. populi Arabiæ deſertæ, intra Euphratem habitantes. de his Strabo lib. 16. p. 518.

Rhaphia urbs, pag. 239. & 267. quæ Cœleſyriam ex Ægypto petenti pòſt Rhinocorura occurrit prima è Syriacis; & pag. 278. in *Phœnice* vel in Palæſtina; urbs quæ Raphia, & Raphace, maritima, inter Rhinocorura & Anthedonem, in tribu Simeon.

Rhaucus, p. 313. urbs Cretæ inſulæ mediterranea.

Rhaucii ibidem, ejuſdem urbis accolæ.

Rhegium, p. 78. urbs olim Rhegium Julium & Colonia, in Brutiis, ad fretum Siculum; hodie Italis *Regio*, incolis *Riggio*, in ora Calabriæ ulterioris, è regione Meſſanæ.

Rhenus fluv. pag. 584. Germaniæ, et Adula monte in Helvetiis, per Lacum Brigantinum tranſiens, Gallias olim à Germania ſejungebat; erátque limes Romani Imperii; hic à meridie in Septentrionem decurrens, in Oceanum mutato anteà nomine, in plures alveos diviſus ſeſe effundit, hodie vulgò Gallis *le Rhin*.

Rhinocorura, pag. 167. aliàs Rhinocolura pag. 306. & Rhinocurura urbs in Ægypti & Palæſtinæ confiniis, maritima; quam nonnulli Ægypto tribuunt, alii Palæſtinæ: hanc S. Epiphan. in Paræneſi; hæreſi 66. aſſerit fuiſſe anteà Neel appellatam: hodie vulgò *Faramida*.

Rhodus, p. 59. urbs in Inſula cognomine, quæ inſula priùs Ophiuſſa, & Æthiæa, & Stadia, aliiſque vocata nominibus, ad Carpathium mare & oram Cariæ, hodie vulgò *Rhoddo*, Gallis *Rhodes*.

Rhodii, p. 49. col. 2. hujus tum inſulæ, tum urbis incolæ.

Rhodope, p. 386. & Rhodopa, una è ſex regionibus ſive partibus Thraciæ, eáque ad occaſum & Auſtralior; ab occaſu Macedoniæ, à Septentrione Hæmimonto, ab ortu Europæ (duabus aliis Thraciæ regionibus) proxima; habens ab Auſtro mare Ægæum, circa Hebrum fluvium poſita.

Rhodophoras, p. 169. v. Prolemaïs ad Nilum.

Rhœtium, p. 110. Rheteum p. 151. Rhoeteum p. 280. urbs Troadis cum promontorio cognomine & monte; ad Helleſpontum; promontorium à Turcis Peskiam vocari tradit Leunclavius.

Rhœteum litus, pag. 116. in Helleſponto ad præfatum Promontorium.

Rhyndacus amnis, p. 389. qui etiam Ryndacus; in Myſia Aſiana, quem Scylax in Periplo attribuit Phrygiæ (harum regionum nuſquam certi fines) hic ab Auſtro in Septentrionem decurrens, Propontidem prope Cyzicum Orientem versùs ingreditur. Plinius lib. 5. cap. 32. dicit priùs Lycum appellatum; nonnulli Megiſtum: hodie vulgò *Lepadio*, & à Turcis *Ulubad* vocari aſſerit Leunclavius.

Ribla in regione Hamathæ, pag. 64. in vulg. edit. 4. Reg. 23. verſu 33. *Rebla quæ eſt in terra Emath*. contra fontem Daphnim; eadem eſt ac Reblatha, civitas inclyta in tribu Nephthali, juxta Jordanem fluvium.

Rimmon-Parez, p. 18. in vulg. edit. Num. 33. v. 19. Remmomphares, decima ſexta ſtatio filiorum Iſraël in deſerto; inter Rethma & Lebna, non longè à Cadesbarne.

Riſſa, p. 18. in vulg. edit. Num. 33. v. 21. Reſſa; decima octava ſtatio filiorum Iſraël in deſerto, inter Lebna & Ceelatha: forſan idem locus cum Reſſa, de quo ſuprà.

Rithma, p. 17. in vulg. edit. Num. 33. v. 18. Rethma, apud Septuag. Interpretes Ῥαθαμά. decima quinta ſtatio filiorum Iſraël in deſerto, inter Haſeroth & Remmomphares, in deſerto Pharan juxta Cadesbarne.

Roma, p. 48. civitas Italiæ totius orbis caput, olim in Latio, cum ſuburbio Vaticani in Hetruria, fluvio Tiberi interfluente, quondam Imperatorum ſedes.

Romani, hac voce, non ſolius civitatis, ſed totius illius Imperii in hiſtoriis paſſim intelliguntur incolæ.

Rubrum ſive Erythræum mare, p. 14. & 91. vide ſuprà Mare Rubrum.

Ruma, p. 61. apud Septuaginta Interpretes Ῥωμά. Sancto Hieronymo Duma, civitas tribus Juda.

Ruſpina, p. 478. oppidum Africæ propriè dictæ maritimum, cui Adrumetum ad occaſum & Ruſpæ civitas ad ortum: hodie vulgò *Mahadia*.

Rydda, p. 417. quæ & Rhydda urbs Palæſtinæ, quam Arabibus eripuerat Alexander Jannæus.

S.

Saba, p. 81. urbs Æthiopum ſub Ægypto regia; ipſa eſt Syene & Soene, quæ teſte Steph. Byzantio urbs eſt Ægypti & Æthiopiæ ſuper Nilum fluvium (illam in inſula Meroes collocant, de qua Strabo initio lib. 17.) quæ urbs etiam Siris; hodie *Aſna* teſte Zieglero dicta fuit, in Hebræo Seveneh.

Sabbatio fluvius, p. 148. qui etiam Sabbaticus, qui teſte Joſepho, eò quòd ſeptimo quolibet die fluere deſiſteret, ſic eſt appellatus: ipſe eſt qui Cantic. 4. v. 15. nominatur fons Hortorum *fluens impetu de Libano*, quia Hortos regionis irrigat; in fluvium excreſcit atque Antaradum alluens, mare Syriacum ingreditur, reſpondet Eleuthero fluvio Ptolemæi, illum ab incolis Syriacè *Nahre Kadiſcio* id eſt flumen Sanctum nominari, refert Gabriel Sionita cap. 6.

Sabraca &

Sabrati, v. Malli & Oxydracæ.

Saca, pag. 95. & 100. populi majoris Aſiæ, quos Ptolemæus tabulâ 7. in Auſtraliori Scythiæ, intra Imaum, parte collocat; cui Sogdiana ad occaſum, India intra Gangem ad meridiem, quorum regio *Belor* à Ger. Mercatore nunc vocatur; alii dicunt nunc eſſe Tartariæ magnæ populos, ubi *Chazalgita*.

Sagalaſſenus Piſidarum ager, p. 184. circa urbem Sagalaſſum, quæ aliàs Salagaſſus, de qua infrà.

Sais, p. 82. urbs Ægypti inferioris intra Delta. Strabo lib. 17. p. 552. ait eam duobus Schoenis à fluvio diſtantem, Ptolomæus in tabulis ſuis eam ad ſecundum Nili alveum versùs Occidentem, (quem vocat Pharmuciacum fluvium) collocat: creditur fuiſſe, quæ nunc *Sabid* vocitatur.

Saites, p. 46. plur. num. Saitæ p. 12. ejuſdem urbis Saitanæ (p. 74.) incola.

Salagaſſus urbs, pag. 154. quæ aliàs Selgeſſus, ac Sagalaſſus, urbs Lyciæ, quam aliqui Pitidis attribuunt, quia erat apud Solymos, ſita erat ad Limyrum fluvium.

Salamis, pag. 89. ſive Salamina urbs Inſulæ Cypri, quæ etiam Conſtantia dicta, ad Orientalem inſulæ partem, exciſa, locus tamen adhuc *Conſtanza* appellatur.

Salamnii ibidem præfatæ urbis incolæ.

Salamis, p. 96. Inſula, Atticæ vicina, in ſinu Saronico, inter Æginam inſulam & Atticam Strabo lib. 9. p. 271. dicit eam olim pluribus nominibus donatam, dicta enim Scyras, *Cychreia*, & Pithyuſſa, &c. hodie vulgò *Coluri*.

Salaminia pugna, pag. 96. ad prælaudatam inſulam, in qua Xerxes navali fuit prælio à Græcis ſuperatus.

Salaminiacus ſinus, p. 96. idem, qui Saronicus, maris Ægæi inter Atticam ad Aquilonem, & Peloponneſi Argolidem ad Auſtrum.

Salem, p. 24. rex Salem, id eſt, rex pacis; ſive Salemum pag. 3. cujus rex erat Melchiſedech; Geneſ. cap. 33. v. 18. *in Salem urbem Sichimorum, quæ eſt in terra Chanaan* eadem quæ Salim, ubi baptizabat S. Joannes. (Joan. 3.) civitas olim regia juxta Jordanem, non longè à Betſan; in dimidia tribu Manaſſe quæ cis Jordanem erat.

Salmo, p. 641. ſeu Salmone promontorium, quod Salmonium dictum, Cretæ inſulæ Orientalius.

Salmonia campus, p. 241. Aſiæ minoris, qui ex Hiſtoria, in Bithyniæ Ponto, inter Dorylæum & Heracleam fuiſſe videtur, circa Sangarium fluvium.

Salmus, p. 202. in obliquo caſu Salmuntis, urbs majoris Aſiæ maritima, ad ſinum Perſicum, quæ in Carmania fuiſſe videtur.

Salmydeſſus, p. 213. urbs Europæ ad Pontum Euxinum in Thracia, quæ Salmydiſſus & Halmydiſſus: hodie vulgò *Stagnara*.

Salona, p. 509. ſive Salo & Salona olim Colonia Martia Julia Salona, urbs Dalmatiæ in Colle poſita, maritima; nunc exciſa, cui ſucceſſit vicina Spalatenſis civitas.

Samaria regio, p. 36. col. 2. quæ Samaritis regio p. 163. Palæſtinæ, cujus in medio poſita eſt, inter Judæam ad Meridiem & Galilæam ad Aquilonem; tribum Ephraim dimidiámque tribum Manaſſe, quæ cis Jordanem eſt, complectens.

Samaria urbs, p. 41. ſive Samaritarum urbs, civitas in tribu Ephraim ab Amri rege Iſraël ſuper montem Samariæ ædificata & à monte Samaria dicta, atque ab eo tempore effecta regum Iſraël ſedes, quæ etiam, teſte Joſepho, dicta eſt Samaritis, Eitenias, Mareone, & Marion; poſteà Sebaſte, ſive Auguſta & à S. Hieronymo Sebaſtopolis, Samariæ regionis metropolis, fuit quoque Gabiniorum urbs dicta, nunc exciſa.

Sambana, p. 205. locus majoris Aſiæ, qui in Aſſyriâ fuiſſe videtur.

Sambeſta, v. Oxydracæ.

Sambulon mons, p. 629. in Aſia majori, circa Meſopotamiam.

Samega, p. 354. urbs Syriæ, Palæſtinæ, ut videtur, vicina.

Samnium, p. 487. regio olim Italiæ, cujus populi Samnitæ; quibus versùs occaſum vicini erant Peligni & Latium; Campania versùs meridiem; versùs ortum Hirpini & Apulia Daunia dicta, versùs Septentrionem Frentani: ibi nunc Aprutium citerius, Ducatus Beneventanus, pars Comitatûs Moliſenſis, partes quoque Capitanatæ, Principatûs Ulterioris & terræ Laboris.

Samus inſula, p. 83. maris Ægæi è regione Mycales Ioniæ Aſianæ urbis, priùs Parthenias, pòſt Driuſa, poſteà Anthemus ſive Anthemuſa, dein Melamphylus, poſtremò Samos nuncupata, quam deſcribit Strabo lib. 14. pag. 458. illam Cariæ vicinam dicit Stephanus Byzantius: hodie adhuc *Samo*. apud Heſychium Δρῦσα.

Samius, p. 77. Samii inſulanus, qui etiam Samiarius pag. 489.

Samoſata, p. 515. urbs Caput Commagenes regionis in Syria; ad ripam dextram & occiduam Euphratis fluvii: hodie vulgò *Scempſat*.

Samothrace, p. 137. & Samothracia, p. 252. inſula maris Ægæi Thraciæ vicina haud procul ab Hebri fluvii oſtiis, inſulæ Lemno ad Septentrionem; priùs fuit Dardania, poſteà Samos, dein Samothracia dicta: hodie vulgò *Samandrachi*.

Samothrax & Samothracum gens, prædictæ inſulæ inſulani.

Sampho, p. 572. vicus; aliàs Samphe apud Stephanum Byzantium, urbs Phœniciæ.

Sampſuna, p. 346. v. Lampſacus.

Sandius collis minoris Aſiæ, p. 109. in Caria.

Saneges, p. 398. populi ad interiora Ponti Euxini, in Colchidis parte Septentrionali; Sannigas Scythiæ populos vocat Stephanus Byzantius, quibus ab Auſtro & Oriente finitimi Abaſgi; ad Septentrionem Sarmatia & mons Caucaſus; ad Occidentem Heniochi, cum quibus confunduntur, dicuntur etiam Sanigæ & à nonnullis Saginæ.

Sangala, p. 189. urbs Cathæorum magna, muro & palude munita, in India, Ptolemæo Sagala, quæ & Euthymedia Geogr. lib. 7. cap. 1. p. 171. ad Hydaſpem fluvium.

Sangarius fluvius, p. 285. Aſiæ minoris, Sangaris & Coralius aliquando dictus, qui in Phrygiæ & Galatiæ finibus enaſcens, ſinuoſo curſu per Phrygiam & Galatiam, Bithyniámque decurrens, ſeſe ad ſinum Mariandynum in Pontum Euxinum exonerat: hodie vulgò *Sacario*.

Saracenica gens, p. 61. quæ Saraceni vel Sarraceni, populi Arabiæ felicis, atque etiam Arabiæ Petræ

partem incolentes, hi priùs Iſmaëlitæ, tanquam ab Iſmaël deſcendentes: at Agareni, utpotè filii Agar; ſed filios Suræ ſe jactitantes, ſibi ipſis Saracenorum nomen impoſuere & retinuere; tuis fuerunt in varias Europæ regiones incurſionibus notiſſimi.

Sardes, p. 18. & 61. quæ etiam urbs Sardianorum, ac Sardis, quæ olim Tarna & Hyde, civitas Lydiæ ad Tmolum montem, ſuper Pactolum fluvium, quam Lydorum Reges pro Regia tenuere: hodie vulgò *Sardia*.

Sardi, Sardienſes, p. 373. & Sardiani, nomina gentilia præfatæ urbis civium.

Sardiana regio, p. 132. Aſiæ minoris circa prælaudatam civitatem.

Sardinia, p. 78. una è ſeptem majoribus inſulis maris mediterranei, quæ etiam Sardo, Sardus, Sandalioris, & Ichnuſa dicta, inter Tyrrhenum mare & Balearicum, cui Baleares inſulæ ad occaſum, Corſica inſula ad Boream, Italia & Sicilia ad Orientem, hodie vulgò *Sardaigne*.

Sardonum mare, p. 408. pars mediterranei maris, Sardiniæ Inſulæ versùs occaſum adjacens.

Sarmatæ, p. 291. & 386. qui & Sauromata, incola Sarmatiæ, quæ regio eſt ultra Pontum Euxinum versùs Septentrionem ſita: diviſa eſt in Sarmatiam Europæam, & Sarmatiam Aſiaticam; plurimos olim, ſicut etiam nunc, populos utraque complectens.

Saronicus ſinus, p. 97. vide Salaminiacus.

Saronitanus ager, p. 616. S. Hieronymus in cap. 33. Iſayæ aſſerit, Saron appellari omnem juxta Joppen Lyddamque regionem, in qua latiſſimi fertileſque campi tenduntur, in confinitis tribuum Dan & Ephraïm, & ſic allucinatur cum aliis Uſſerius, diverſus eſt enim ager ille, à Saron de quo 1. Paral. 5. v. 16; ſed alter, de quo ſuprà locus. ibidem c. 27. v. 29. vide tabulas noſtras in ſacram ſcripturam.

Sarpedonis promontorium, p. 94. ad urbem Sarpedonem Thraciæ maritimam, Ponto Euxino adjacentem ad Erigini aliàs Apollonii fluminis oſtia.

Sarpedonium promontorium, p. 284. ubi fanum Apollinis Sarpedonii; in Cilicia, ad oſtia fluminis Calycadni, inter Celenderim ad occaſum & Zephyrium promontorium, ipſi è regione ad ortum.

Sarus fluvius, p. 277. Ciliciæ, qui prope Comana Cappadociæ naſcens atque per Ciliciam versùs Auſtrum defluens, inter fluvios Cydnum & Pyramum mari Cilicio illabitur.

Saſanda, p. 131. Caſtellum Cariæ, à Cauno urbe 150. ſtadiis diſtans, & maritimum.

Satrapene, v. Sitacene.

Scamander, p. 94. & 560. fluvius Troadis circa mortem Idam, qui ad Ilium fluens è regione Tenedos inſulæ mare Ægæum ingreditur.

Scamandri campi, p. 526. circa præallatum Scamandrum fluvium.

Scepſis, p. 129. urbs nova prope Palæſcepſim, de qua ſuprà, condita.

Scepſius, ejuſdem urbis incola.

Septuchi, p. 611. populi Sarmatiæ Aſianæ, circa Iberiam & Albaniam.

Sciathus, p. 304. & 506. Inſula maris Ægæi, quam Strabo lib. 9. p. 300. dicit eſſe juxta Magneſiam Theſſaliæ regionem, illam Euboeæ attribuit Stephanus Byzantius; urbem habebat cognominem Nic. Gerbelius lib. 2. p. 74. dicit eam ab Apollonio Einalien appellaram: hodie adhuc *Sciato*.

Scilluſtis inſula, v. Cilluta.

Scirus, p. 137. inſula (ſicut Lemnus & Imbrus ibidem nominatæ) maris Ægæi. Legendum Scyrus, quæ ut obſervat Nicol. Gerbelius lib. 2. p. 75. ſita erat inter inſulas Alonneſum, Lesbum, Euboeam, & Chium, nunc vulgò ab Italis vocatur *l'Iſola di Scire* ſive *San Giorgio di Scire*.

Scordiſci, p. 253. vide Cordiſtæ.

Scorobas mons, p. 368. minoris Aſiæ Bithynorum & Ponticorum confinium: conjectat Ortelius eſſe Orminium montem Ptolemæi, utriuſque etenim idem eſt ſitus.

Scotius mons minoris Aſiæ, p. 409. non multò longiùs tribus paſſuum millibus à Zela urbe Ponti diſſitus. Zelam collocat Ptolemæus in Ponto Polemoniaco.

Scotuſſæus, p. 117. ex urbe Scotuſſa ſive Scotuſa, urbs erat, ut ait Strabo p. lib. 7. p. 227. Pelaſgiotidis in Theſſalia, prope Magneſiam; hodie à nonnullis veteri nomine *Scotuſa*, ab aliis *Licoſtomo* nominatur.

Scyrus, pag. 451. legendum Syrus inſula maris Ægæi una è Cycladibus Delo inſulæ vicina versùs Meridiem.

Scythia, p. 18. hoc nomine ſæpiùs omnes regiones intelliguntur Boreales tam Europææ quàm Aſianæ; communiter tamen,

Scythæ Aſiatici, p. 178. populi Aſiæ ad Septentrionem, qui in Scythas intra Imaum montem, & Scythas extra Imaum montem dividuntur, regio eſt quæ nunc Tartaria magna.

Scythæ, p. 396. Cherſoneſi incolæ, populi qui Cherſoneſum Tauricam incolunt, de qua ſuprà.

Scythæ Europæi ſuper Boſphorum (Cimmerium) p. 179. iidem indubiè, qui

Scythæ Nomades ſive pecuarii, p. 61. hi enim in Europa collocantur inter Boryſtenem fluvium ad Occidentem & Mæotim paludem ad Occidentem pars Tartariæ parvæ.

Scythopolis, p. 166. & Scythopolitana civitas, ipſa eſt Betſan, etenim Judic. 1. v. 27. pro hoc verbo Betſan legitur apud Septuag. Interpr. Βαιθσαὶν ἡ ἐστὶ Σκυθῶν πόλις fuit primò civitas Chananæorum, dimidiæ tribui Manaſſe cis Jordanem data, quæ poſteà Scythopolis dicta, à Plinio Nyſa & olim Methora; erat regionis Decapoleos maxima, ſub Gelboe montibus non longè ab ora Meridionali lacus Genezareth, ad ripam occiduam egredientis ab eo Jordanis fluvii, in Galilæa: hodie adhuc *Betſan*.

Scythopolis, p. 363. urbs Cœleſyriæ ultra Jordanem, ex Tabulis Ptolemæi. & Geogr. lib. 5. c. 15. p. 139. Mercator addit eſſe Betſan ſive Nyſam (de qua ſuprà) ſi non ſit diverſa; error eſt quoad ſitum in Ptolemæo.

Sebaſtes, p. 551. v. Samaria.

Sebaſteni, Samariæ cives.

Sebaſte Ciliciæ, p. 562. v. Eleuſa.

Sebaſtus, p. 568. Portus civitatis Cæſareæ Palæſtinæ, quæ priùs turris Stratonis; ab Herode conſtructus & ſic in honorem Cæſaris appellatus Pyræeo Athenarum magnitudine non inferior, & à tempeſtatibus tutiſſimus.

Sebennitarum Dynaſtia, p. 140. id eſt Sebennytes Nomus, in Ægypto inferiori intra Delta, cujus Sebennytus civitas metropolis, quibus lacum & fluvium cognomines addit Stephanus Byzantius.

Sebоim, p. 5. unà è quinque urbibus regionis Pentapoleos, quæ, igne de cœlo deſcendente, unà cum Sodomâ, Gomorrhâ, & Adamâ conſumpta fuit: erat Regia & omnium Auſtralior, in Mari mortuo.

Secoana, pag. 341. Caſtellum Apamenſium Syriæ, id eſt circa Apameam Syriæ, de qua ſuprà apud Strabo-

Sichemita, p. 25. ejuſd. loci incolæ.
Sichemitanus ager, circa eundem locum.
Sicilia, p. 73. Mediterranei maris maxima inſula, quæ etiam Sicania, à tribus Promontoriis Trinacria, à formâ triangulari Triquetra appellata; cui Sardinia inſula ad occaſum, Peloponneſus ad ortum; Italia ad Septentrionem, Africa ad Meridiem; nunc in tres regiones ſeu valles diviſa; quarum una *valle di Demona* ad Aquilonem, altera *valle di Noto* ad Auſtrum, tertia *valle di Mazara* ad Occidentem.
Siculus, p. 8. Siciliæ inſulanus.
Siculum fretum, p. 326. ad Pelorum promontorium inter Meſſanam Siciliæ & Rhegium Calabriæ urbem, Scopulis olim Scyllâ & Carybdi celebre; hodie vulgò Italis *Faro di Meſſina*.
Siculum mare, p. 408. pars Mediterranei maris, quæ lateri Orientali Siciliæ reſpondet, quod mare versùs Orientem Ionium appellatur.
Sicyon, p. 509. urbs Achaiæ in Peloponneſo. Strabo lib. 8. p. 283. eam dicit priùs Ægialum, pòſt Meconen, dein Sicyonem appellatam, Telchiniæ nomen addit Stephanus Byzantius; ſita erat ſuper collem, 20. circiter ſtadiis à ſinu Corinthiaco diſtans; ſitum poſteà mutavit & nomen, nam à Demetrio fuit Demetrias appellata.
Sicyonii, p. 5. prælaudatæ urbis accolæ.
Sida, p. 281. promontorium Pamphyliæ, ubi,
Sida, p. 456. & Side urbs Pamphyliæ in Aſia minori, apud confinia Ciliciæ, maritima, ad Eurymedontis fluvii oſtia; hodie vulgò *Candelora*.
Sidenſes, p. 338. ejuſdem urbis cives.
Siddimorum vallis, p. 6. in vulg. edit. Geneſis 14. verſu 3. legitur *vallis Silveſtris, quæ nunc eſt mare Salis*, vallis Salis, apud Septuaginta Interpretes; *in agro Sodomorum*, ubi putei Bituminis, vide Aſphaltitis lacus.
Sidon, p. 55. civitas olim Chananæorum regia, poſteà in tribu Aſer, celeberrimum Phœnices emporium, maritima, quæ corruptè Sydon: nunc ferè exciſa, vulgò *Said*, vel *Seyde*, quam ſuâ ætate anno 1310. *Sageta* nuncupatam aſſerit Sanutus lib. 3. parte 14. cap. 2.
Sidonii, p. 71. & 94. prælatæ urbis incolæ.
Sigæum, p. 97. & 306.
Sigeum, p. 70. & 242. urbs & promontorium Troadis ad mare Ægæum; prope Ilium vetus ex cujus ruderibus conſtructa fertur, cui eſt ad Aquilonem: hodie urbs vulgò *Jannizari* & promontorium *Capo Jannizari*.
Silphius mons, p. 243. qui & Silpius & Siltius, è regione Antiochiæ, in Syria.
Simeonis tribus, p. 62. una ex tribubus filiorum Iſraël, cujus civitates omnes è tribu Juda fuerunt excerptæ, quam habebat ad Orientem conterminam, Idumæam ad meridiem. Philiſtinorum terram ad Occidentem, tribum Dan & partem tribûs Juda ad Aquilonem.
Sinna, p. 422. munitio & receptaculum latronum in monte Libano, Ζαναὶ, ut refert Strabo lib. 16. p. 520.
Sinis deſertum, p. 14. quod eſt inter Elima & Sinaï, quod deſertum idem eſt ac deſertum Cades, & deſertum Pharan, de quo ſuprà, octava manſio filiorum Iſraël inter mare Rubrum & Dophka.
Sinaï, p. 14. & 16. mons Sinaï, qui & mons Sanctus dicitur, in Arabia Petræa, cujus pars ſive jugum erat mons Oreb: hodie vulgò mons S. Catharinæ;
Sinai deſertum, p. 15. circa montem Sinai & diverſum à deſerto Sin, ſicut pars à toto.
Sindomana vel Sindonalia, p. 196. urbs Imperii Brachmanum caput; de quibus ſuprà.
Sinnaca, p. 449. urbs Meſopotamiæ circa urbem Carras, ubi pariter loca montoſa τὰ Σιννακα dicta, Strabo lib. 16. p. 514. eadem etiam. Synaca p. 448.
Sinorex, Sinoria, & Synoria, p. 415. v. Inota.
Sinope, vide infrà Synope.
Sion arx, p. 30. quæ pariter urbs Davidis, in monte Sion p. 33. in Auſtrali parte civitatis Jeruſalem, cujus nunc tantùm rudera monſtrantur.
Sion mons, p. 21. v. Hermon.
Sipus, p. 509. ſive Sipuntum, Sipontum, Sypus, Scpius, & Sepus, olim Colonia & urbs Apuliæ Daunіæ, ad montis Gargani radices, & littus maris Adriatici, prope oſtia Cerbali fluvii: hodie vulgò *Siponto* in Capitanara.
Sipylus, vide infrà Syplus.
Siraci, p. 628. Populi Sarmatiæ Aſianæ ad Caucaſum montem, quibus Caucaſus eſt ad Meridiem, de his Strabo lib. 11. p. 339.
Sirbonis palus, pag. 147. & 442. apud quam Typhonis exhalationes; inter Palæſtinam & Ægyptum, prope Caſium montem & mare Syriacum; quam ſinum *de Tenese* Pinetus, alii *Golfo di Damiata* nuncupant, Niger *Stagnone*.
Sirion mons, v. Hermon.
Siritis, p. 376. regio, de qua Strabo l. 6. p. 282. & ex pag. 283. conſtat fuiſſe in Magna Græcia ſive Lucania, inter Apenninum montem & ſinum Tarentinum, ubi defluit Siris, qui nunc *Seno* fluvius: hodie in regione, quæ *Baſilicata*.
Siſimithris petra v. Chorienis.
Sitacine ſeu Satrapene, p. 168. &
Sittacene, p. 205. regio majoris Aſiæ, inter Babyloniam & Suſa, ut aſſerit Strabo lib. 16, p. 512. Aſſyriæ pars Auſtralis.
Smyrna, p. 18. urbs Ioniæ in Aſia minori, maritima ad oſtia Hermi fluvii, quam, antequàm à Smyrna Amazone conſtructa fuiſſet, Naulochum appellatam tradit Stephanus Byzantius: Hodie Italis plurali num. *le Smirne*, Gallis *les Smyrnes*.
Smyrnæi, p. 260. prælaudatæ urbis cives.
Sobii vide Sibæ.
Socbos, p. 156. locus duorum Stathmorum intervallo (ideſt bidui itinere) diſſitus à Pylis, quæ Aſſyriam ſive Syriam aperiunt, videtur à Cilicia ſive Syriæ portis, quæ Ciliciæ termini ſunt, bidui itinere diſtans, in Syria.
Sodoma, p. 5. & Sodomum p. 7. præcipuæ civitatum regionis Pentapoleos, quæ igne de cœlo deſcendente conſumptæ ſunt, Regia erat, in Aſphaltite lacu; hanc Nubienſis parte 5. clim. 3. Sadum appellat.
Sodomita, p. 6. hujuſce civitatis accolæ.
Sodra vel Sogdæ, qui & Maſſani quique Scodri, Indiæ populi ad utramque ripam Indi fluminis, versùs Auſtrum habitantes.
Sogdiani, p. 179. populi Sogdianæ, quæ Majoris Aſiæ regio eſt; ad Partes Jaxartis fluminis ſuperiores, cui ad Boream Scythia eſt; ad orientem Sacæ; ad meridiem Bactriana; ad occaſum Hyrcanum mare; quæ hodie le *Mauranbahar*.
Sogdiani montes, p. 164. ibi dicitur Alexander inter Sogdianorum montes à Siniſtrâ & Tigrim fluvium à Dextrâ; hinc patet non de Sogdianæ prælaudatæ montibus poſſe eſſe ſermonem, ſed de Zagris montibus Ptolemæi, qui Aſſyriam à Choromithrena & Sagartiis dividunt.
Soles, p. 74. Solus p. 90. urbs eadem, quæ Æpea; de qua ſuprà.
Solii, p. 74. & ibid. Solenſes, ejuſdem urbis incolæ.
Soli, pag. 155. & 175. urbs, quæ Pompeiopolis, de qua ſuprà.
Solenſes, p. 155. hujuſce urbis cives.

Solymi, p. 95. hanc dictionem volt Josephus intelligi de Judæis sive Hierosolymorum incolis; alii verius de Pisidis, qui priùs, ut refert Stephanus Byzantius, Solymi appellabantur; eràntque Lyciis vicini.

Samronis mons, p. 37. col. 2. in vulg. editione 3. Regum 16. v. 24. Samariæ mons, apud septuag. Interpretes Semeron mons, in tribu Ephraim, super quem Samaria extructa, de qua suprà.

Sophene, p. 400. & Sophone p. 320. regio majoris Armeniæ versùs Austrum, in Mesopotamiæ confinibus, quam Commagene conterminam facit Stephanus Byzantius, illam Strabo lib. 11. pag. 359. in valle sitam asserit, & Tauro monte atque Antitauro conclusam.

Sopheni, p. 403. hujus regionis Indigenæ.

Sopithis regis regnum sive Terra, p. 189. in India, prope & ultra Cathæos, de eo Strabo l. 15. p. 481.

Sora, p. 628. oppidum Dandaricæ in Sarmatia Asiana, de qua suprà.

Spalatensis civitas, pag. 509. Spalatum, urbs Dalmatiæ maritima, cum portu à tempestatibus tuto, quæ vicinæ Salonæ excisæ successit: hodie vulgò *Italis* Spalato, incolis sive Slavis *Split*.

Sparta, p. 89. vide suprà Lacedæmon.

Spartani, p. 89. &

Spartiatæ, p. 135. v. Lacedæmonii.

Spoletum, p. 489. & Spoletium, Colonia olim & urbs Umbriæ apud Montium radices: nunc vulgò *Spoleto*, super *Maregia* fluvium.

Sporades, p. 585. insulæ maris mediterranei inter Cycladas insulas ad Septentrionem, Peloponnesum ad occidentem, mare Creticum ad Austrum; & Cariam Asiæ minoris regionem ad orientem: de quarum numero non una authorum sententia, qui Cycladum aliquas Sporadibus, Sporadum nonnullas Cycladibus annumerant.

Stadisis, p. 554. urbs Æthiopiæ sub Ægypto, ad Nilum, ubi hic fluvius præcipitans se, tragore auditum accolis aufert; locus hic a Ptolemæo cataractes major appellatur; cui Tasuia urbs est ad meridiem.

Stagirita, p. 207. ex urbe Stagira Macedoniæ, in Amphaxitide regione; ad oram sinûs Strymonici; patria Aristotelis, ipsa est Staneira, de qua Ptolemæus, Geogr. lib. 3. cap. 13. vocatur *Macra* à Niceta: hodie vulgò *Libanova*.

Stratonice, p. 353. & Stratonicæa p. 245. urbs Cariæ mediterranea, Macedonum colonia, ut refert Strabo lib. 4. p. 454. ex quo deregitur corruptio textûs in Stephano Byzantio, & cum eo dicendum, eam ab Adriano Adrianopolim nuncupatam.

Stratonicenses, p. 313. prælaudatæ urbis incolæ.

Στρατονικὶς, p. 60. locus inferioris Ægypti, sic à Castris appellatus, aliquantulùm suprà urbem Bubastim, & ostium Nili Pelusiacum.

Stratopedo, p. 371. *ubi Senatus haberi solebat*: locus apud Pergamum civitatem, in qua tunc degebat Mithridates.

Strymon fluvius, pag. 89. & 307. fluvius Thraciæ, qui apud Agrianos in Rhodope, sive è Scomio monte (ut dicit Thucydides lib. 2. pag. 166.) nascens Amphipolim alluit, dein Eionen, à qua Eionius fuit appellatus, & Ægæo mari in sinu à se Strymonico illabitur. Plutarchus (qui de fluminibus) ait primò Conozum, pòst Palæstinum, tandem Strymonem appellatum: à quibusdam authoribus pro Thraciæ & Macedoniæ termino statuitur, ab aliis & majoris momenti hæc non admittitur sententia: hodie vulgò *Stramona*.

Stura, p. 199. Indi fluminis amplus alveus, à Portu centum circiter Stadiis distans, occasum versùs.

Styrensis, p. 136. ex urbe Styra Euboeæ insulæ, ad ejus partem orientalem, prope Carystum urbem, cui est ad Austrum.

Subagri. v. Oxydracæ.

Subota, p. 306. Insula maris Ægæi, Elææ & Atho monti sive peninsulæ interjecta.

Succai, p. 35. col. 1. in vulgata editione 2. Paralip. 12. v. 3. pro Succæis legitur Troglodytæ; de his vide infrà hoc verbo.

Succoth, p. 14. in vulg. editione Exodi 12. v. 37. Socoth. Secunda Statio filiorum Israël, ubi primùm Tabernacula fixere, à quibus nomen Socoth accepit in inferiori Ægypto super fluvium pòst Trajanum dictum, inter Rameste & Etham.

Succoth & Succothæ, p. 9. in vulg. edit. Gen. cap. 33. v. 17. Socoth locus, ubi postèà civitas in Tribu Gad, apud Jordanem fluvium.

Succothani, p. 25. posteriores Socoth incolæ.

Suessanus, p. 413. ex agro Suessano, in Campania Italiæ, circa Suessam urbem cognomine Aruncam, quæ hodie *Sessa*, in terra Laboris.

Sugambri v. Oxydracæ.

Sunamitis, p. 32. ex Sunam aliàs Sunem; vide suprà Shunemum.

Sunium, p. 92. Atticæ terræ promontorium magis ad orientem atque Meridiem, in mari Ægæo, ubi arx & vicus Leontidis tribûs; hodie ab Italis vulgò vocatur *capo delle Colonne*.

Suria, v. Syria.

Susan, p. 68. Sushan p. 76. Σοῦσα p. 125. Susa. Urbs Persidis, & Susianæ regionis metropolis, Regum Persarum Sedes, à Liliorum (vernaculo idiomate Susa nominatorum) feracitate sic appellata, ad Eulæum circumfluentem fluvium. Hodie *Sus* sive *Sustra* vocatur.

Susii, prælaudatæ urbis incolæ.

Susiana regio, p. 168. in Perside cui ad ortum altera Pars Persidis, ad meridiem sinus Persicus, ad occasum Babyloniæ Regio, ad Aquilonem Assyria; nomen accepit à Susis metropoli, cujus regionis populi Shushanchæi, p. 76.

Susandrum Castellum, p. 310. è quo Antiochiam ad Antiochum regem adducti septem fratres Machabæi agnominati, qui pro patriis legibus constantissimè mortem oppetierunt.

Susia, p. 174. urbs Ariorum in Asia majori, vide suprà Arii.

Susida pylæ, p. 169. in montibus, qui Susianam à Perside disterminant, nam, ut ait Strabo lib. 15. p. 501. Inter Susa ac Persiam montana quædam aspera & præcipita interjacent quæ angustias habent difficulter superabiles——è Susis in Persiam intrantibus.

Sycaminum, p. 361. aliàs Sicaminum urbs Phœniciæ maritima, quæ etiam Epha dicta, in tribu Zabulon, inter Carmelum montem & Ptolemaida.

Sychar, p. 588. in vulg. editione Joan. cap. 4. v. 5. Sichar, eadem quæ suprà Shecemum.

Syene Elephantina, p. 554. eadem quæ suprà Saba; insulæ nomen Elephantinæ tribuitur.

Syene, p. 73. vide supra Saba.

Syleum, p. 284. urbs Phrygiæ quam, ut refert Stephanus Byzantius, nonnulli Pamphyliæ attribuunt.

Sylis: vide infrà Tanais.

Syma, p. 113. quæ & Syme, insula Cariæ in mari Carpathio, inter Rhodum & Cnidum, quæ, ut asserit Stephanus Byzantius, primùm Metapontis, deinde Ægle; hæc *Simi* Sophiano.

Symphorium Castellum, pag. 421. quod Syriæ fuisse videtur.

Synaca, p. 448. vide suprà Sinnaca.

Synada, p. 141. & Synnada p. 284. urbs in Parte Phrygiæ magnæ, quæ Pacatiana vocatur; dicta primùm Synea, inquit Stephanus Byzant. posteà, per corruptionem, Synnada: hodie adhuc *Sinada*.

Synnadenſis, ejuſdem urbis incola.

Synope, meliùs Sinope, p. 62. Σινώπη. Urbs Ponti celeberrima, in Paphlagonia, quam deſcribit Strabo lib. 12. p. 376. dicitque ſitam in promontorio inſulæ ſpeciem præferente, cum duobus Portubus in utraque Iſthmi parte: hodie vulgò *Sinopi* ſive *Sinobi*.

Sinopei, p. 174. & Sinopenſes p. 127. ejuſdem urbis cives.

Sinopicus, p. 398. qui ad Sinopen pertinet.

Synoria v. Inora.

Syplus, p. 112. meliùs Sipylus mons ſic p. 279. & 282. in Lydia Aſiæ minoris regione, haud procul à Phrygia, inter fluvios, Cayſtrum & Hermum. Hic authore Plutarcho (qui de fluminibus) priùs Ceraunius vocabatur.

Syracuſa, p. 111. urbs Inſulæ Siciliæ maxima, priùs Ortygia dicta, ex quinque urbibus conſtans, Strabone teſte, ſita erat ad oram inſulæ orientalem, in loco ad modum Peninſulæ, prope oſtia Anapi fluminis: hodie vulgò *Siragoſa*, *Siragoſa* & *Siracoſa*, in valle Notienſi *di Noto*.

Syracuſani, hujuſce civitatis accolæ.

Syria, p. 8. regio olim Aſiæ maxima, quippe quæ Aſſyriam, Meſopotamiam, Babyloniam, Phœnicen, & Paleſtinam complectebatur; at Aſſyriâ poſtmodùm, Meſopotamiâ & Babyloniâ avulſis; ab Arctos Armeniam, qua Amano monte Secernitur, ab ortu Meſopotamiam dividente Euphrate fluvio, & Arabiam deſertam; à meridie Arabiam Petræam; ab occaſu Ægypti partem, Syriacum mare & Ciliciam, interjacente Amani montis parte; dicitur Suria p. 304. hodie *Souria* & *Suriſtan* Turcicæ Aſianæ regionis pars. Nubienſis *Sciam* appellat. in ſacris Scripturis per Syriam intelligitur Syria à terra Promiſſionis (quæ ejus pars erat) diſtincta.

Syria, quæ Paleſtina, p. 160. vide Paleſtina.

Syria Superior, p. 230. pars Syriæ, quæ ad Septentrionem eſt.

Syria Inferior, p. 380. pars Syriæ, quæ versùs meridiem.

Syria Antiochena, p. 525. pars Syriæ circa Antiochiam magnam.

Syria Cœle, p. 422. vide ſuprà Cœlo Syria.

Syria Cyrreſtica, p. 514. circa Cyrum Syriæ urbem regio, Commagenæ versùs Aquilonem vicina; Pieriam habebat ad occaſum, Euphratem amnem ad ortum, & ad Meridiem Syriam Antiochenam.

Syria Damaſcena, p. 31. circa urbem Damaſcum, cujus Indigenæ Syri Damaſceni ſunt appellati.

Syria Zobæa, p. 51. Syria circa civitatem Soba, ſic enim in vulg. edit. 2. Reg. cap. 10. ſive Emath Suba, vide ſuprà Hamatha.

Syri, p. 76. ſic Cappadoces aliquando dicti. v. Cappadoces.

Syromacedones, p. 144. qui, è Macedonia oriundi, Syriæ facti ſunt inquilini.

Syrophœnicia, p. 234. regio in finibus Syriæ & Phœniciæ.

Syrophœniſſa, Matth. cap. 7. v. 29. mulier è præfata regione orta.

Syrinx, p. 271. porticus Alexandriæ Ægyptiæ, triplici portarum obice munita.

Syrtes, p. 466. in ora littorali Africæ: una major p. 61. quæ magna dicta, altera parva dicta magis ad occaſum, utraque ob naufragia infamis, & navigantibus plurimùm metuenda.

T.

Tabas, p. 171. oppidum in Paritacene ultima, idem quod p. 319. Tabæ Perſidis oppidum Paritacenes ſive Paratacinæ, ut refert Ptolemæus, Perſidis pars eſt versùs aquilonem.

Tabenſes, p. 284. in finibus Piſidarum, ex urbe Tabæ, quæ videtur eſſe Ciliciæ, de qua Plinius.

Tabera, p. 17. in vulg. editione Num. 11. verſ. 3. *vocavitque nomen illius incenſio*, idem aut proximus loco Sepulchra concupiſcentium dicto. v. Kibroth-Hattaavah.

Tres Tabernæ, p. 641. locus in Latio, inter forum Appii & Romam; civitas poſtmodùm Epiſcopalis, nunc vicus.

Tabraſii, p. 190. v. Praſii.

Tænarus, p. 203. Laconiæ urbs in Promontorio cognomine totius regionis Auſtraliori, urbs olim Cænepolis dicta; hodie *Maina*. Promontorium. *Capo Matapan* ſive *Maina*, portus urbis *Porto delle Quaglié*.

Tahpanheſes, vide Daphnæ Peluſiæ.

Talaura plur. num. p. 395. & 409. urbs, quæ Cappadociæ fuiſſe creditur, in finibus Ciliciæ.

Tammacum aliàs Tamnacum, p. 554. oppidum felicis Arabiæ, à Gallo dirutum.

Tanaitica regio, pag. 417. circa Tanaim fluvium ſuprà Mæotidem Paludem, nam Tanais fluvius Europam ab Aſia diſterminans, & è Moſchicis montibus naſcens, atque obliquè in meridiem per Sarmatiam currens, magno impetu & aquarum vi plurimâ Mæotim paludem ingreditur; non omittenda Evagrii verba lib. 4. Hiſtoriæ Eccleſ. cap. 22. *Tanaïm appellant indigenæ amnem illum, qui ex Mæotide palude in Ponticum Euxinum influit, à Tanai fluvio in Mæotidem paludem ſe exonerante.* Hic autem à nobis vocatur Boiphoras Cimmerius.

Tanais, p. 177. fluvius, *non ille, qui Europam ab Aſia diſterminans, in paludem Mæotidem delabitur, ſed* Jaxartes Plinius lib. 6. capite 16. *à Scythis* Sylin, *à finitimis* Orxantem *appellari Ariſtobulus dicit.* in Plutarcho Orexartes; qui ab ortu in occaſum defluens, ſeſe in Caſpium mare exonerat, fuit quoque à Scythis *Scheyhon* dictus. aſſeverat Niger nunc *Cheſel* vocari; & ab incolis *Organz*.

Tanape, p. 554. v. Napata.

Tapiri, p. 181. & Tapuri p. 173. nec non Tapyri p. 202. populi majoris Aſiæ; Apyri dicti à Strabone, ut aſſerit Euſtathius, ſed nunc in textu Strabonis lib. 11. p. 554. legitur Tapyri, illos Parthiæ aſcribit; priùs Mediæ fuiſſe affirmans, deinde *Tapyros habitare ferunt poſt Hyrcanos & Derbicas.* in Media illos collocat Ptolemæus.

Tarentum, p. 86. urbs, quæ etiam Oebalia dicta; magnæ Græciæ in Salentinorum confinibus, atque in terra Hydruntina, maritima ad ſinum ab ea Tarentinum dictum: hodie ab Italis *Tarento*, à Gallis *Tarente*.

Tarentini, hujuſce urbis accolæ.

Taricha oppid. p. 215. oppidum, quod urbi Cyrenes Libyæ vicinum videtur.

Tarichea, p. 492. & Tarichæa, p. 450. urbs Galilææ inferioris, quæ etiam Tarrachia dicta, in tribu Iſſachar ſita in monte; ad litus maris Galilææ, à Tiberiade triginta ſtadiorum itinere diſtans, versùs Meridiem.

Tarraco, p. 480. & 551. & Tarracona, colonia olim & urbs Hiſpaniæ citerioris, quæ Hiſpaniæ Tarraconenſi regioni nomen dedit, nunc vulgò *Tarragona*, in Cathalonia.

Tarſus, p. 47. quæ & Tarſos, Tharſus, ac Terſus; vocabatur autem, ut aſſerit Stephanus Byzantius, & Cr-

nia, & Hiera, atque Antiochia, erátque Argivorum colonia, urbs notiſſima Ciliciæ, quam medius interfluit fluvius Cydnus, non procul à ſuis oſtiis, fuit poſtea Juliopolis appellata p. 487. hodie vulgò *Turſum*, & *Terſis*, à quibuſdam *Tarſo*, incolis *Teraſſa*.

Tarſenſes, p. 299. prælaudatæ Tarſi accolæ.

Tarteſſus, p. 61. ultra Herculeas columnas, hinc conſtat fuiſſe urbem Hiſpaniæ, circa oſtia Bætis fluminis & Gadibus (ſi non ea ſit) proxima; in aſſignando hujus urbis ſitu variant authores, etiam Hiſpani.

Tauara, p. 612. collis apud juga Tauri montis, prope Ciliciam aſperam.

Tauri, p. 386. populi Cherſoneſum ab eis Tauricam dictam incolentes, vide ſuprà Cherſoneſus Pontica.

Tauromínium, p. 351. & Tauromenium. Urbs Siciliæ inſulæ ad littus orientale, mari Siculo ſive Ionio expoſita: hodie vulgò *Taormina*, in valle *di Demona*.

Taurus, p. 429. caſtellum & latronum receptaculum in Jerichuntis ingreſſu. v. Jericho.

Taurus mons, p. 163. & 201. celeberrimi Aſiæ montes, a Lycia in orientem uſque ad Indiam protenſi; qui pro regionum varietate variis donantur nominibus; nominis rationem ab immenſa magnitudine ortam affirmat Stephanus Byzantius, Veteres enim res mole magnas Tauros, ſolebant nominare.

Tauri pylæ, p. 454. in Ciliciæ confinibus, ubi Pylæ Ciliciæ, de quibus ſuprà.

Taxila, p. 186. urbs Indiæ atque urbium, quæ inter Indum & Hyſdaſpem ſunt, maxima; à qua Reges hujus Regionis Taxiles ſunt appellati; populi etiam Taxili dicti.

Taygetum, p. 459. ſive Teigetum Laconiæ mons, ad cujus radices ſita erat Sparta civitas, ut ait Strabo lib. 8. p. 250. nunc vulgò *Portes*, ſicque *Taygeti juventus* id eſt Spartani Juvenes.

Tectoſages Galli, p. 266. ex Europa acciti & Tectoſagi p. 256. in Gallia populi erant, ſuperioris, quæ nunc, Occitaniæ, qui Volcæ Tectoſages, quorum Caput Toloſa civitas; Galatiæ in Aſia minori partem incoluerunt, quæ Haly fluvio erat ad occaſum.

Teo ſive Teium, p. 77. & Teia urbs p. 112. priùs Athamantis dicta, urbs Aſiæ minoris, in media Ionia ad mare Ægæum, quam Strabo lib. 13. p. 443. in peninſula ſitam aſſerit, hinc nonnulli illam inter inſulas numeravere.

Teii, p. 78. & Tii, p. 135. hujuſce urbis incolæ.

Teium in Ponto, p. 164. vide ſuprà Pium.

Tegeátes, p. 279. incola regionis, ſive urbis Arcadiæ queis nomen Tegea, Pauſanias in Arcadicis pag. 274. dicit hanc regionem novem conſtare vicis, ad limites Argolidis & Laconiæ: hodie vulgò *Muchli*.

Tekoitana vidua, p. 31. in vulg. editione 2. Reg. 14. v. 4. mulier Thecuitis; & Tekoanus, p. 44. ex urbe Thecua & Thecue; in tribu Juda, ætate S. Hieronymi vicus erat, nono ab Ælia milliario.

Telithon, p. 380. urbs Moabitica, ut ait Joſephus lib. 13. Antiquit. cap. 23.

Telmiſſus, pag. 154. & Telmeſſus pag. 286. urbs Lyciæ partim ab oſtiis Xanthi fluminis diſtans, quam Strabo l. 14. pag. 457. Lyciæ attribuit cum Promontorio cognomine; ibi portus tutiſſimus. Stephanus Byzantius in Caria ponit, forſan quia ultima erat urbium Lyciæ prope Cariam.

Telmiſſei, pag. 153. & Telmiſſenſes; gentilia prælaudatæ urbis nomina.

Temnus, p. 332. & Temnum oppidum p. 155. urbs Æolidis in Aſia minori ſita, ut ait Strabo lib. 13. p. 426. ad montana, quæ ſupra Cumanum, Phocæum & Smyrnæum jacent, per quæ Hermus fluit: prope Temnum colebatur Apollo Cynius.

Temnius, prælaudatæ urbis incola.

Tenedus, pag. 91. & 382. inſula Helleſponti, ubi Ægæo mari jungitur è regione Sigæi promontorii Troadis olim Leucophrys: hodie adhuc *Tenedo*.

Tenedii, p. 137. prælaudatæ Tenedi inſulani.

Tenus, p. 506. Inſula una Cycladum, in Ægæo mari, Inſulæ Delo ad Septentrionem: hodie etiam *Teno* nominata.

Tenii, p. 96. prædictæ inſulæ incolæ.

Tephon, p. 330. in vulg. edit. 1. Machab. 9. vers. 50. Thopo, Θεφών. in codice græco, una è civitatibus, quas Jonathas extruxit & munivit in Judæa.

Termeſſus, p. 222. urbs Piſidiæ, quæ & Termiſſus, in Carbalia haud procul à Lyciæ & Pamphyliæ confinibus.

Termeſſenſes, p. 284. cives prælaudatæ urbis.

Terracina, p. 584. urbs Latii antiqua, ſita ſuper montem, haud procul à mari à Volſcis Anxur appellata, quam aliqui Campaniæ tribuunt; hodie in planitie condita apud *Aufente* ſive *Bandino* fluvium; vulgò *Tarracina* & *Terracina*.

Terum, p. 291. ad Pontum oppidum lege Tejum & v. ſuprà Pium.

Teuchira, p. 215. ipſa eſt Arſinoe, una è quinque urbibus Pentapoleos regionis in Libyæ Cyrenaica, de qua Ptolemæus lib. Geogr. 4. cap. 4. maritima ad Libycum mare, inter Berenicen & Ptolemaïda.

Teuchirita, prælatæ urbis cives.

Teucri, p. 90. priſcum nomen Trojanorum, nam Troja de qua infrà, priùs Teucris appellata fuit.

Teuthrania, p. 128. Myſiæ in Aſia minori civitas, ut refert Stephanus Byzantius, quam Strabo lib. 13. p. 423. ait ſitam inter urbes Elæam, & Pitanen, Atarneumque, & Pergamum, & ab unaquaque earum ampliùs 70. ſtadia diſtantem, intra Caicum fluvium.

Thabor, p. 266. ſive Atabyrium, &, ut apud ſeptuaginta Interpretes, Itabyrium & Itaburius mons Joſepho, quem Polybius Maſtoim vocat, mons in tribu Zabulon, in medio Galilææ campo.

Thahath, p. 18. apud ſeptuag. Interpretes Num. 33. vigeſima tertia manſio filiorum Iſraël in deſerto, inter Maceloth & Thare.

Thamna, p. 492. &

Thamnatha, p. 330. quæ etiam Themna, civitas primùm ſortis tribus Juda, quæ ceſſit poſteà Tribui Dan: hodie *Thimin*.

Thamneria, p. 121. urbs Medorum prope Caduſios.

Thapſacus, p. 134. & 164. paſſim malè Thrapſacus legitur, ipſa eſt Thaphſa de qua 3. Regum c. 4. v. 24. urbs Syriæ ad Euphratem poſita, juxta quam olim pons fuerat, ut ait Strabo lib. 16. p. 514. hodie Bebech, ut vult Theverus.

Thapſus, p. 479. urbs Africæ maritima, juxta lacum cognominem, inter Adrumetum & Ruſpam cum portu, in Byzacena regione; hodie vulgò *Africa* vocatur, ſive *el Madia*, in regno Tunetano.

Thapſus, p. 236. locus apud Boſphorum Cimmerium; idem mihi videtur cum Thapſo, quem Stephanus Byzantius vocat Cherſoneſum in Iſthmi anguſtiis, hæc verba ſubobſcura Deo dante alibi explicabimus.

Thara, p. 171. vicus Parthorum vel potiùs Dara; qui à nonnullis Tanea vocatur.

Tharé, p. 18. in vulg. Editione Num. 33. v. 27. Thare, vigeſima quarta Stario filiorum Iſraël in deſerto, inter Thahath & Methca.

Tharabaſa, p. 417. una ex urbibus, quas Alexander Jannæus Arabibus eripuerat.

Thaſus, p. 117. & 275. & Thaſſus p. 276. Inſula maris Ægæi, priùs Ætia dicta, Thraciæ vicina, prope oſtia Neſſi fluminis, circa Strymonicum ſinum, urbem ha-

Digitized by Google

bens cognominem, ab insula Lemno 5. millia passuum distans: hodie adhuc *Tasso*.
Thasii, p. 92. & alibi passim, Insulani prælaudatæ insulæ.
Thasus, p. 121. urbs Cariæ, de qua solus Diodor. pro Thasiis Cedrenenses legendum observat Usserius.
Theanum, p. 487. & Teanum urbs Italiæ, quæ cognomento Sidicinum, in Campania, in Colle, colonia olim, nunc *Thiano* & *Tiano*, in Terra Laboris.
Thebæ, p. 19. Ægypti Superioris civitas Thebaidis caput & metropolis, quæ aliàs Diospolis, & à centum portis Hecatompylos appellata, ad Nilum fluvium: hodie vulgò *Tevet*.
Thebæi, p. 381. hujus urbis accolæ.
Thebani, p. 12. & 134. ex Thebis, Bœotiæ in Græcia urbe quæ à Dicæarcho magnæ Thebæ appellatur; Strabo l. 8. p. 267. dicit Thebas Dircæas à Dirce fonte, & Asopides ab Asopo vicino fluvio cognominatas; sita erat in Planicie ad Ismenum amnem: nunc vicus vilis vulgò *Strives*.
Thebais sive Ægyptus superior, p. 8. regio ampliſſima ad Austrum & Æthiopiam versùs.
Thebes Campus, p. 134. ubi Diana Astyrina & p. 272. atque pag. 281. in Asia minori in Mysia, à Thebe urbe Adramyttio vicina.
Thebezum, p. 25. in vulg. editione Judic. 9. v. 50. oppidum Thebes; civitas cum turre in medio, erat in dimidia tribu Manasse quæ cis Jordanem, ætate S. Hieronymi vicus.
Thecoæ desertum, p. 329. circa urbem Thecuam, vide verbo Tekoitana.
Themiscyra, p. 392. Scylax in Periplo asserit fuisse urbem, in Regione Asiæ minoris Assyriâ nuncupatâ ad littus Euxini Ponti & Thermodonti flumini ad occasum. Strabo l. 12. p. 378. de ea, tanquam de regione Cappadociæ loquitur. *Themiscyra*, inquit, *Planities est, qua ab altera parte mari attollitur, ad sexaginta stadia ab Amiso*. Amazonum olim domicilium; urbs hodie *Lirio* aut *Themir* apellatur, sive *Temisera* aut *Fanagoria*, ut vult Pinerus.
Themiscyrenses hujus sive urbis sive regionis accolæ.
Theodosiani, p. 396. incolæ civitatis Theodosiæ, quæ in Taurica Chersoneso maritima, ad Pontum Euxinum & Istriani fluvii ostia, hodie *Caffa*, seu potiùs *Tusba* minoris Tartariæ caput. fuit olim à quibusdam Authoribus Theudosia appellata.
Θεῦ προσωπον, p. 422. vide infrà Theuprosopon.
Thera insula, p. 61. quæ
Theramene, p. 274. insula una Sporadum in mari Cretico aliis ad meridiem, quæ & Calliste fuit appellata: hodie *Gozi*, ut asserit Marius Niger.
Therei, p. 61. præfatæ insulæ accolæ.
Therasia, p. 274. Insula pariter una Sporadum, Theræ vicina versùs occidentem, in mari Cretico: hodie *Santerini*, cum minore insula Theralia minor dicta, quæ postmodùm à majore avulsa fuit, sicque unica in duas divisa.
Thermaicus sinus, pag. 101. pars maris Ægæi, sive potiùs Macedonici, undique Macedoniæ partibus conclusus, in cujus intimo recessu sita Thessalonica, à qua Thessalonicensis est appellatus: hodie *Golpho di Salonichi*.
Thermodon, p. 174. & Thermodoon, p. 386. fluvius Cappadociæ sese in Pontum Euxinum exonerans; cui ad Occasum regio, quæ Pontus Galaticus, ad ortum Pontus Polemoniacus. Scylax in Periplo illum in Assyria minoris Asiæ regione collocat; Strabo lib. 12. p. 378. ei ad occidentem Themiscyram regionem dat, ad orientem regionem Sidenam; nec dissentiunt authores isti; circa hunc fluvium olim habitavere Amazones. Marius Niger ait nunc *Permon* appellari.
Thermopylæ, p. 95. sive simpliciter Pylæ, angustiæ sive angusta via; viginti & quinque tantùm pedes lata; sub radicibus Octæ montis, ubi à Phthiotide regione ad Locros Epicnemidios transitur; in Græcia, haud procul à Maleæ sinu: hodie *Bocca di Lupo*.
Thermopylenana pugna, ad Thermopylas, ubi Leonidas Spartæ Rex cum 300. militibus toti Xerxis exercitui restitit.
Thesmophorium, p. 271. locus apud Alexandriam Ægyptiam.
Thespienses, p. 96. qui ex urbe Thespiæ nuncupatâ, quæ in Bœotia ad radices montis Heliconis versùs Austrum, ut affirmat Strabo lib. 9. p. 282. haud procul à Crisæo sinu, ejus navale erat Creusa: hodie vicus *Thespe* nominatus.
Thessalia, p. 93. regio Europæ, quæ, ut refert Strabo lib. 9. in fine, priùs Pyrrhæa, Æmonia, & Nesonis dicta, & Pelasgia, ut addit Stephanus Byzant. quæ ut idem Strabo p. 196. pars Græciæ, ab ortu mari Ægæo exposita erat à Thermopylis usque ad Peneum fluvium; à Septentrione Macedoniam habens conterminam, ad occasum vicinos Epiti populos; & Pindum montem, qui eam pariter à meridie terminat sicut & Dryopes, & Ænianes, & Locri: hodie vulgò *Janna*.
Thessalus, p. 123. Thessaliæ indigena.
Thessalonica, p. 257. priùs Therma, nec non Halia dicta, civitas Macedoniæ ampliſſima, & emporium celeberrimum, in intimo Thermaici sive Thessalonicensis sinûs recessu, maritima; quam Zonaras Emathiam vocat: nunc vulgò *Salonichi*.
Thessalonicenses, cives prælaudatæ urbis.
Thestis fons, p. 73. prope Irasam; ubi postea Cyrenes Libyæ condita, de qua suprà.
Theudosia, p. 423. eadem quæ Theodosia, vide suprà Theodosiani.
Theuprosopon, p. 265. sive Θεῦ προσωπον p. 422. Promontorium cum urbe cognomine, in Phœnicia, ad mare Syriacum inter Tripolim & Botryn: quod faciem Dei significat. de eo Ptolemæus Geogr. l. 5. c. 15. p. 137. à Brocardo *Nenphrus* appellatum.
Thogari aut Tochari, p. 355. gens Scythica, intra Imaum montem, videntur esse iidem ac Tachori in Ptolemæo, circa Jaxartem fluvium.
Θούλη Thule, celebris occeani Septentrionalis insula; cuinam nostri ævi insulæ respondeat disceptant authores: communior opinio est fuisse eam, quæ nunc *Islande* appellatur.
Thracia, p. 18. Europæ regio, habens à Septentrione Hæmum montem, quo à Mœsia separatur, ab oriente Pontum Euxinum & Propontidem, ab Austro mare Ægæum, ab occidente Nestum fluvium & Pangæum montem, quo à Macedoniâ submovetur; nunc vulgò *Romania*, Europæa Thracia appellatur p. 118. ut distinguatur à Thracia Bithyniæ.
Thrax, p. 322. & Thraces p. 18. Thraciæ populi.
Thraces Bithyni, pag. 118. & 122. qui ex Europa in Asiam minorem transmigrantes, Bithyniæ partem incoluere.
Thraces Brygi, p. 92. potiùs Brigi aut Briges; licèt Thraces prisco nomine Brigi sint dicti; hic tamen intelligendi sunt Thraces Macedoniæ contermini, nam Stephanus Byzantius observat, quòd Briges gens Thraciæ Macedones appellabantur & Phryges.
Thracia Chersonesus, p. 92. vide Chersonesus Thraciæ.
Thracia, quam Comen vocant, p. 389. ex Historia constat fuisse vicum, cui nomen Thracia, Cyzico (de qua suprà) civitati proximum.
Thrasymenus lacus, p. 267. & Trasimenus, inter Perusiam & Cortonam, qui à locis vicinis: modò *Lago di Perugia*, tum *Lago di Prassignano*, & *Lago di Castiglione* appellatur, in Herruria.

Therax, p. 128. mons Aſiæ minoris prope Magneſiam quæ ad Mæandrum, Cariæ urbem, haud procul ab Ionia.

Thurium, p. 107. quæ priùs Sybaris, & poſteà Copiæ dicta; Italiæ urbs in magna Græcia; penitùs exciſa, locus eſt prope ſinum Tarentinum, in Calabria citeriori, inter amnes *Sibari* & *Crate*, etiam adhuc *Sibari rovinata* dictus.

Thurini, p. 113. hujuſce urbis cives.

Thyatira, p. 272. civitas Lydiæ, quæ, ut refert Stephanus Byzantius, priùs Pelopia, & Semiramis, & Myſorum Eſchate (id eſt extrema) vocabatur, ad Lycum fluvium: nunc vulgò *Tire* vel *Tyre*.

Thyatireni campi, pag. 282. circa prælaudatam civitatem.

Thyniaca Thracia ſive Aſiatica, p. 252. maritima Bithyniæ pars, quæ

Thynides terra ibid. in Bithynia, ubi Thyni ſive Tini, inter Propontidem & Pontum Euxinum, ubi Thraces Bithyni, de quibus ſuprà.

Thyrei, p. 183. populi Indiæ, Cis Choen fluvium.

Thyrſius Abdemon, p. 129. legendum reor Tirſæus ab urbe Tirſæ, in Mygdonia regione Macedoniæ.

Tibareni, p. 127. & 396. Aſiæ minoris populi, quos Scylax in Periplo inter Moſſynæcos versùs Orientem, & Chalybes (ſive Chaldæos) versùs occidentem ad Pontum Euxinum collocat, quorum regio à Stephano Byzantio Tibarenia nominatur: illos Strabo lib. 12. pag. 378. ſuper Trapezuntem & Pharnaciam ponit; partem Cappadociæ maritimam incolebant.

Tibareni, p. 454. populi Ciliciæ ſive Eleutherocilices ad Amanum montem, Pindeniſſenſibus finitimi.

Tiberiadis lacus, p. 266. v. Genezareth aqua.

Tiberias urbs, p. 623. urbs, quæ dicta olim Cenereth & Ceneroth, in Tribu Zabulon, Galilææ aliquando metropolis, & una ex urbibus Decapoleos, ad litus maris, cui nomen dedit; vulgò hodie *Tabarie* teſte Nigro.

Tiberienſis Judæus, p. 8. ex hac Tiberiade urbe oriundus ut affirmat Stephanus Byzantius.

Tiberis fluvius, p. 526. qui etiam Tybetis, fluvius Italiæ notiſſimus Hetruriam olim ab Umbria, Sabinis & Latio ſeparans, qui Romam alluens, ad oſtia ab eo Tiberina dicta mare Tyrrhenum ingreditur: hodie vulgò *il Tevere* Gallis *le Tibre*.

Tibur urbs olim Latii, ad Anienem fluvium ſita, ſuper collem, nunc vulgò *Tivoli*, 16. Milliariis Româ diſtans versùs Orientem.

Tigranocerta, p. 384. urbs majoris Armeniæ, ad Nymphæum fluvium, in Aſſyriæ confinibus; creditur fuiſſe eam, quæ hodie *Bitlis*.

Tigris, p. 60. & 80. fluvius Aſiæ celeberrimus, qui è montibus Armeniæ erumpens, ad meridiem labitur per Aſſyriam, illam à Meſoporamiâ ſeparans, Euphratemque ab occaſu recipiens, tandem in ſinum Perſicum influit: varia habuit nomina, inter quæ Hiddekel & Paſitigris, de quibus ſuprà.

Timnath-ſera civitas, p. 24. quæ & Timnathana, in vulg. edit. Joſuæ 19. v. 50. Thamnath Saraa, civitas in monte Ephraim, à Septentrionali parte montis Gaas, ſub Romanorum Imperio Thamnatica dicta, à Joſue condita, in tribu Ephraim, una ex undecim Toparchiis Judææ.

Timonis in obliquo Caſu Timonidis, p. 387. Regio minoris Aſiæ. Strabo lib. 12. p. 387. ſic ait *Partem, quæ Bithyniæ eſt contermina, Timonitem vocant*, illa tamen ex Hiſtoria videtur Cappadociæ versùs ortum confinis.

Timonium, p. 539. domus in mari, porrecto in altum aggere, ad Pharum, extra Alexandriam ab Antonio conſtructa.

Tirathaba vicus, p. 613. apud Garizim montem in Samaria.

Tiphſachum, p. 46. col. 2. in vulg. edit. 4. Regum cap. 15. v. 16. Thapſa, apud Septuag. Interpretes pro Thapſa legitur Therſa, aut itaque eadem cum ipſa eſt, aut ei vicina, civitas in dimidia tribu Manaſſe cis Jordanem.

Tius, p. 252. & apud Strabonem Teium, urbs Paphlagoniæ ad Pontum Euxinum, inter Heracleam & Amaſtrim ab hac 20. ſtadia, ab illa 370, diſtans ad fluvii uſque Bilæi ſive Billis oſtia.

Tiani, p. 253. prælaudatæ urbis cives.

Tirza, p. 34. & Thirza p. 36. col. 2. in vulgata editione 3. Reg. cap. 14. v. 17. & cap. 16. verſu 8. Therſa, civitas olim regia, poſteà in dimidia tribu Manaſſe cis Jordanem, dein facta eſt ſedes regia regum Iſraël, ad regnum Amri regis.

Timolus mons, p. 89. qui Timolus ac Tymolus, nec non Carmanorius; in Phrygia majori ſitus, apud Lydiæ fines cui etiam attribuitur; vulgò *Tomalizza*, ut ait Leunclavius.

Tobi terra, p. 320. & 321. in vulg. edit. Judic. 11. v. 3. terra Tob. regio in extrema parte Galaaditidis, in tribu Gad.

Tochari, vide Thogari.

Toletanus, p. 516. ex Toleto urbe, quæ Colonia olim Hiſpaniæ Tarraconenſis in umbilico, Carpetanorum caput, ad Tagum fluvium: nunc Toledo in Caſtella nova.

Toliſtobogii, p. 256. Toliſtoboli & Toliſtoboii p. 284. populi, qui è Galliis in Aſiam minorem venientes, regionem ejus ab eis Galatiam dictam incoluere, de quibus ſic Strabo lib. 12. p. 390. Toliſtobogii conterminî ſunt Bithyniæ & Phrygiæ quæ Epictetus dicitur; Caſtella eorum Blucium & Peium.

Tomi in Ponto, p. 579. urbs Myſiæ inferioris, ad Pontum Euxinum ſita, inter Iſtropolim ad Boream & Callatiam ad Auſtrum poſita; quam nonnulli nunc *Conſtantia* nominari putant, alii æquiori Jure eſſe *Tomiſvvar*. Regio verò paſſim Pontus, paſſim Myſia, poſteà Scythia parva, dein Bulgaria nominata fuit.

Tomitæ, hujuſce urbis accolæ.

Torone, p. 303. urbs Macedoniæ, in Chalcidica regione, maritima ad Sinum ab ea Toronaicum dictum; illam Thraciæ tribuit Stephanus Byzantius; hodie *Longo*, ut ait Sophianus, *Caſtel rampa* vocat Pinetus.

Toronæus Critobulus origine Chalcidenſis, p. 98. ex præfata urbe Torone.

Trachonitis, pag. 400. Trachon, p. 555. Trachonitica, p. 569. & Lyſaniæ Tetrarchia, p. 553. regio trans Jordanem, in dimidia tribu Manaſſe, inter Jordanem ad occaſum & Arabiam deſertam ad ortum, Libano monti & Cœleſyriæ ad Aquilonem contermina, ad Tiberiadis mare uſque protenditur, ſic dicta, quòd locis aſperis ſive montoſis referta ſit; Tetrarchia facta.

Trachonita, p. 562. & Trachonis incolæ, p. 553. ejuſdem regionis indigenæ.

Tragia inſula, p. 108. maris Ægæi, quæ ex Thucydide lib. 1. pag. 75. videtur fuiſſe prope Samum & Ioniam. Stephanus Byzantius Tragæam vocat, Cycladibuſque vicinam dicit Strabo lib. 14. pag. 437. de Tragæis prope Miletum loquitur; ſed inſulæ non exprimit nomen.

Tralles Ioniæ, pag. 128. oppidum; & pag. 252. urbs quam Stephanus Byzantius Trallim vocat in Lydia ad Mæandrum amnem, quæ priùs Antheia & Eurymna dictas

dicta ; illam Plinius lib. 5. cap. 29. Evanthiam, Seleuciam & Antiochiam appellat : nunc *Chora* Marius Niger.

Trallianus, prælatæ urbis civis.

Tranſammenſes, p. 625. Judæi trans Jordanem amnem habitantes ; inter Jordanem & Arabiam.

Trans Euphrateni Armenii, p. 460. populi majoris Armeniæ, de qua ſuprà.

Trans Euphratenſes regiones, p. 250. ſive τὰ ἄνω ἔθνη, nationes, quæ in ſuperioribus regionibus ſunt ; id eſt in Meſopotamia & majore Armenia.

Tranſfluvialis, p. 51. col. 1. rex Aſſyriæ in vulg. edit. Iſayæ 7. v. 20. legitur, *his, qui trans flumen ſunt* ; hoc nomine Euphrates fluvius intelligitur, de quo ſuprà.

Trapezus, p. 127. & 424. quæ priùs Oezenis dicta, urbs quam Scylax in Periplo apud Macrocephalos populos collocat, Græca urbs in Colchorum regione poſita in Xenophonte ; ad littus Ponti Euxini ſita eſt, ad Cappadociam ſpectans, in confinibus Colchidis & minoris Armeniæ : nunc vulgò *Trebizonde*.

Trax, p. 429. caſtellum & receptaculum latronum, in Jerichuntis ingreſſu, de qua ſuprà.

Trecenſis, p. 148. ex urbe, quæ Trecæ, quæque olim Auguſtobona, Tricaſſes, & Auguſta Tricaſſinorum in Galliarum provincia Lugdunenſi quarta, ſuper Sequanam fluvium ; hodie *Troyes*, in Campania.

Triballi, p. 151. populi Moeſiæ inferioris, inter Iſtrum fluvium ad Aquilonem, & Hæmum montem ad Auſtrum, Ciabrum fluvium ad ortum, Dimenſios & Læſtas populos ad occaſum ; qui cum illis Bulgari appellantur ; & adhuc hodie Bulgaria regio.

Trieris, p. 265. urbs Phœniciæ circa Berytum & Byblum, de qua Polybius Hiſtor. lib. 5. p. 411. illam Syriæ urbem dicit Stephanus Byzantius.

Triopium, p. 92. urbs Cariæ cum promontorio cognomine, quod idem nomen mari vicino indidit, prope Cnidum versùs Aquilonem ; promontorium hodie *Capo Chio* vocitatur.

Triparadiſus, p. 214. & 218. urbs Syriæ ſuperioris, quæ in Commagena fuiſſe videtur, diverſa proinde à Paradiſo urbe, de qua Ptolemæus.

Tripolis, Phœniciæ p. 157. Syriæ, p. 326. urbs Phœnices, ſic vocata, inquit Stephanus Byzantius, eo quòd ex tribus urbibus habuit Colonias, videlicet ex Arado, Tyro & Sidone, maritima & emporium olim celeberrimum, ſub Libano monte ; nunc ab incolis *Tarabolos* dicitur, ut aſſerit Gabriel Sionita cap. 10.

Tripolitanus, ejuſdem urbis incola.

Tritonis palus, p. 466. in Africa ad præterfluentem Tritonidem amnem, qui apud Syrtim minorem mare Africum ingreditur : hodie *Lago di Caps* Marmolio.

Troas, p. 70. regio, & urbs, pag. 90. Aſiæ minoris, olim pars Phrygiæ ; ipſa eſt, quam Stephanus Byzantius Trojam vocat, quæ, ut ait, priùs Idæa, poſteà Teucris, deinde Troja, tandem Troas, excidio urbis Trojæ notiſſima, fuit etiam eod. authore Teſte Trojas, & Dardania & Xanthe dicta.

Troadenſis, p. 258. hujuſce tum urbis, tum regionis indigena.

Trocmi, p. 256. populi Galliarum, qui in Aſiam minorem tranſeuntes ; partem regionis ab eis Galatiam dictam incoluere, de his Strabo lib. 12. p. 390. *Sic Trocmi Ponto & Cappadocia confinia poſſident*---tria ipſis ſunt caſtella muris cincta Tavium------Mithridatium------tertium Danala.

Troglodyta, p. 529. Troglodytici p. 260. qui etiam Sucæi p. 35. col. 1. populi quorum

Troglodytica, p. 553. regio Africæ ſive Ægypti ad littus Occidentale ſinûs Arabici, à Ptolemaïde Ferarum, quæ nunc *Suaquen* ad promontorium Aromata dictum, quod hodie *Cap de Gardafux* : hoc littus vocatur *d'Abex* ſive *d'Abexim* pàrtique Orientalis eſt Imperii Abyſſinorum.

Troja, p. 26. à Græcis expugnata anno mundi 2820. vide ſupra Ilium.

Trojana clades, p. 13. expugnatio Ilii.

Tſalmona, p. 20. in vulg. edit. Num. 33. verſu 41. Salmona, trigeſima quinta manſio filiorum Iſraël in deſerto, inter montem Hor & Phunon, in finibus terræ Edom.

Tubieni, p. 320. & 321. in vulg. edit. Machab. 2. cap. 12. v. 17. *in Characa ad eos qui dicuntur Tubianos Judeos*. terram Tobi incolentes, de qua ſuprà.

Tuitienſis, p. 353. ex pago, cui nomen Tuitium, in Germania contra Coloniam Agrippinam, ad Rhenum ripam ulteriorem, vulgò *Deutſch*.

Turris Straronis, p. 361. vide ſuprà Cæſarea ; fuit quoque apud Hieroſolymam turris altera Straronis agnominata.

Tuſci, p. 207. populi cujus regio pars erat Hetruriæ, de qua ſuprà.

Tuſcum mare, p. 207. ſive Tyrrhenum pars Mediterranei maris, quæ Italiæ eſt ad meridiem, littoribus inſularum Siciliæ, Sardiniæ & Corſicæ incluſa ; quæ etiam mare Inferum appellatur.

Tuſculanum, p. 444. ubi agitatæ Tuſculanæ quæſtiones p. 431. villa Ciceronis ; in Lario, quam Cluverius infrà Tuſculum (*Fraſcati*) collocat versùs meridiem ad aquam Crabram ; non ut alii, in loco S. *Maria di Gretta Ferrata* dicto.

Tuſculani mons, p. 443. prope Tuſculum vetus, inter ipſum & montem Albanum ad cujus radices eſt urbs vulgò *Fraſcari* quam Cluverius conteſtatur diverſam à Tuſculo vicino.

Tyaneus Diodorus, p. 559. Stephanus Byzantius aſſerit Tyanam urbem mediam fuiſſe inter Ciliciam & Cappadociam, & ſub Tauro monte poſitam, juxta Cilicias portas (de quibus ſuprà) & Thoanam etiam appellari.

Tyba, p. 453. locus ultra Euphratem, eſque vicinus, in Meſopotamia.

Tybarna, p. 232. urbs eadem ſanè, quæ apud Stephanum Byzantium Thymbrara Lydiæ, haud procul à Pactolo fluvio, Sardium civitati ad meridiem.

Tyla, p. 253. Tylis Stephano Byzantio, urbs Thraciæ, Hæmo monti vicina.

Tylus, p. 209. Inſula in ſinu Perſico, unius diei ac noctis navigatione ab Euphratis (ſive Tigris) oſtio diſtans ; quæ à Strabone, Stephano, Euſtathio & aliis Tyrus appellatur, in mari rubro ; de illius ſitu authorum varias opiniones, & ejus amplam deſcriptionem habet Bochartus parte 2. lib. 1. cap. 45.

Typhonis exhalationes, p. 442. v. Barathra.

Tyrrheni, p. 78. populi Tyrrheniæ, vide ſuprà Hetruria.

Tyrſa, vide Tirſa.

Tyrus, p. 19. & 158. civitas in tribu Aſer maritima, ſuper rupem ſtructa, quæ, qua mari undique cincta, à Stephano Byzantio inſula aſſeritur, totius Phœniciæ metropolis ; Sarra quondam dicta, & *Sur* „ etiam nunc appellatur. Priore ſuâ inſulâ poſtmodùm „ non contenta, continens effecta terminos ſuos ita „ dilatavit, ut Plinii ætate oppidum ipſum 22. ſtadia „ obtinuerit, circuitus 19. paſſuum millia, intrà Palæ„ tyro incluſâ.

Tyrii, prælaudatæ urbis incolæ.

Tyrus, p. 289. caſtrum munitum trans Jordanem, in finibus Arabiæ & Judææ trans Jordanenſis, non procul à regione Heſſebonitide poſitum.

Tyſcon vicus, p. 285. minoris Aſiæ, ſtand procul ab Alandro flumine, in Phrygia, ut videtur majori.

Thorax, p. 128. mons Asiæ minoris prope Magnesiam quæ ad Mæandrum, Cariæ urbem, haud procul ab Ionia.

Thurium, p. 107. quæ priùs Sybaris, & posteà Copiæ dicta; Italiæ urbs in magna Græcia; penitùs excisa, locus est prope sinum Tarentinum, in Calabria citeriori, inter amnes *Sibari* & *Crate*, etiam adhuc *Sibari rovinata* dictus.

Thurini, p. 113. hujusce urbis cives.

Thyatira, p. 272. civitas Lydiæ, quæ, ut refert Stephanus Byzantius, priùs Pelopia, & Semiramis, & Mysorum Eschate (id est extrema) vocabatur, ad Lycum fluvium: nunc vulgò *Tire* vel *Tyre*.

Thyatireni campi, pag. 282. circa prælaudatam civitatem.

Thyniaca Thracia sive Asiatica, p. 252. maritima Bithyniæ pars, quæ

Thynides terra ibid. in Bithynia, ubi Thyni sive Tini, inter Propontidem & Pontum Euxinum, ubi Thraces Bithyni, de quibus suprà.

Thyrai, p. 183. populi Indiæ, Cis Choen fluvium.

Thyrsius Abdemon, p. 129. legendum reor Tirtæus ab urbe Tirsæ, in Mygdonia regione Macedoniæ.

Tibareni, p. 127. & 596. Asiæ minoris populi, quos Scylax in Periplo inter Mossynæcos versùs Orientem, & Chalybes (sive Chaldæos) versùs occidentem ad Pontum Euxinum collocat, quorum regio à Stephano Byzantio Tibarenia nominatur: illos Strabo lib. 12. pag. 378. super Trapezuntem & Pharnaciam ponit; partem Cappadociæ maritimam incolebant.

Tibareni, p. 454. populi Ciliciæ sive Eleutherocilices ad Amanum montem, Pindenissentibus finitimi.

Tiberiadis lacus, p. 266. v. Genezareth aqua.

Tiberias urbs, p. 623. urbs, quæ dicta olim Cenereth & Ceneroth, in Tribu Zabulon, Galilææ aliquando metropolis, & una ex urbibus Decapoleos, ad litus maris, cui nomen dedit; vulgò hodie *Tabarie* teste Nigro.

Tiberiensis Justus, p. 8. ex hac Tiberiade urbe oriundus ut affirmat Stephanus Byzantius.

Tiberis fluvius, p. 326. qui etiam Tyberis, fluvius Italiæ notissimus Hetruriam olim ab Umbria, Sabinis & Latio separans, qui Romam alluens, ad ostia ab eo Tiberina dicta mare Tyrrhenum ingreditur: hodie vulgò *il Tevere* Gallis *le Tibre*.

Tibur urbs olim Latii, ad Anienem fluvium sita, super collem, nunc vulgò *Tivoli*, 16. Milliariis Româ distans versùs Orientem.

Tigranocerta, p. 384. urbs majoris Armeniæ, ad Nymphæum fluvium, in Assyriæ confinibus; creditur fuisse eam, quæ hodie *Bitlis*.

Tigris, p. 60. & 80. fluvius Asiæ celeberrimus, qui è montibus Armeniæ erumpens, ad meridiem labitur per Assyriam, illam à Mesopotamiâ separans, Euphratemque ab occasu recipiens, tandem in sinum Persicum influit; varia habuit nomina, inter quæ Hiddekel & Pasitigris, de quibus suprà.

Timnath-sera civitas, p. 24. quæ & Timnathana, in vulg. edit. Josue 19. v. 50. Thamnath Saraa, civitas in monte Ephraim, à Septentrionali parte montis Gaas, sub Romanorum Imperio Thamnatica dicta, à Josue condita, in tribu Ephraim, una ex undecim Toparchiis Judææ.

Timonis in obliquo Casu Timonidis, p. 387. Regio minoris Asiæ. Strabo lib. 12. p. 387. sic ait *Partem, quæ Bithyniæ est contermina, Timonitem vocant*, illa tamen ex Historia videtur Cappadociæ versùs ortum confinis.

Timonium, p. 539. domus in mari, porrecto in altum aggere, ad Pharum, extra Alexandriam ab Antonio constructa.

Tirathaba vicus, p. 613. apud Garizim montem in Samaria.

Tiphsachum, p. 46. col. 2. in vulg. edit. 4. Regum cap. 15. v. 16. Thapsa, apud Septuag. Interpretes pro Thapsa legitur Thersa, aut itaque eadem cum ipsa est, aut ei vicina, civitas in dimidia tribu Manasse cis Jordanem.

Tius, p. 252. & apud Strabonem Teium, urbs Paphlagoniæ ad Pontum Euxinum, inter Heracleam & Amastrim ab hac 20. stadia, ab illa 370, distans ad fluvii usque Bilæi sive Bilis ostia.

Tiani, p. 255. prælaudatæ urbis cives.

Tirza, p. 34. & Thirza p. 36. col. 2. in vulgata editione 3. Reg. cap. 14. v. 17. & cap. 16. vers. 8. Thersa, civitas olim regia, posteà in dimidia tribu Manasse cis Jordanem, dein facta est sedes regia regum Israël, ad regnum Amri regis.

Tmolus mons, p. 89. qui Timolus ac Tymolus, nec non Carmanorius; in Phrygia majori situs, apud Lydiæ fines cui etiam attribuitur; vulgò *Tomalizze*, ut ait Leunclavius.

Tobi terra, p. 320. & 321. in vulg. edit. Judic. 11. v. 3. terra Tob. regio in extrema parte Galaaditidis, in tribu Gad.

Tochari, vide Thogari.

Toletanus, p. 516. ex Toleto urbe, quæ Colonia olim Hispaniæ Tarraconensis in umbilico, Carpetanorum caput, ad Tagum fluvium: nunc Toledo in Castella nova.

Tolistobogii, p. 256. Tolistoboli & Tolistoboii p. 284. populi, qui è Gallis in Asiam minorem venientes, regionem ejus ab eis Galatiam dictam incoluere, de quibus sic Strabo lib. 12. p. 390. Tolistobogii conter-„ mini sunt Bithyniæ & Phrygiæ quæ Epictetus dici-„ tur; Castella eorum Blucium & Peium.

Tomi in Ponto, p. 579. urbs Mysiæ inferioris, ad Pontum Euxinum sita, inter Istropolim ad Boream & Callatiam ad Austrum posita; quam nonnulli nunc *Constantia* nominari putant, alii æquiori Jure esse *Tomisvvar*. Regio verò passim Pontus, passim Mysia, posteà Scythia parva, dein Bulgaria nominata fuit.

Tomita, hujusce urbis accolæ.

Torone, p. 303. urbs Macedoniæ, in Chalcidica regione, maritima ad Sinum ab ea Toronaicum dictum; illam Thraciæ tribuit Stephanus Byzantius; hodie *Longo*, ut ait Sophianus, *Castel rampa* vocat Pinetus.

Toronaus Critobulus origine Chalcidensis, p. 98. ex præfata urbe Torone.

Trachonitis, pag. 400. Trachon, p. 553. Trachonitica, p. 569. & Lysaniæ Tetrarchia, p. 553. regio trans Jordanem, in dimidia tribu Manasse, inter Jordanem ad occasum & Arabiam desertam ad ortum, Libano monti & Cœlesyriæ ad Aquilonem contermina, ad Tiberiadis mare usque protenditur, sic dicta, quòd locis asperis sive montosis referta sit; Tetrarchia facta.

Trachonita, p. 562. & Trachonis incolæ, p. 553. ejusdem regionis indigenæ.

Tragia insula, p. 108. maris Ægæi, quæ ex Thucydide lib. 1. pag. 75. videtur fuisse prope Samum & Ioniam. Stephanus Byzantius Tragæam vocat, Cycladibúsque vicinam dicit Strabo lib. 14. pag. 457. de Tragæis prope Miletum loquitur; sed insulæ non exprimit nomen.

Tralles Ioniæ, pag. 128. oppidum; & pag. 252. urbs quam Stephanus Byzantius Trallin vocat in Lydia ad Mæandrum amnem, quæ priùs Antheia & Eurymna

dicta ; illam Plinius lib. 5. cap. 29. Evanthuam, Seleuciam & Antiochiam appellat: nunc *Chora* Marius Niger.

Trallianus, prælatæ urbis civis.

Tranſammenſes, p. 625. Judæi trans Jordanem amnem habitantes; inter Jordanem & Arabiam.

Trans Euphrateni Armenii, p. 460. populi majoris Armeniæ, de qua ſuprà.

Trans Euphratenſes regiones, p. 250. ſive τὰ ἄνω ἔθνη, nationes, quæ in ſuperioribus regionibus ſunt; id eſt in Meſopotamia & majore Armenia.

Transfluvialis, p. 51. col. 1. rex Aſſyriæ in vulg. edit. Iſayæ 7. v. 20. legitur, *bis, qui trans flumen ſunt*; hoc nomine Euphrates fluvius intelligitur, de quo ſuprà.

Trapezus, p. 127. & 424. quæ priùs Oezenis dicta, urbs quam Scylax in Periplo apud Macrocephalos populos collocat, Græca urbs in Colchorum regione poſita in Xenophonte; ad littus Ponti Euxini ſita eſt, ad Cappadociam ſpectans, in confinibus Colchidis & minoris Armeniæ: nunc vulgò *Trebizonde*.

Trax, p. 429. caſtellum & receptaculum latronum, in Jerichuntis ingreſſu, de qua ſuprà.

Trecenſis, p. 148. ex urbe, quæ Trecæ, quæque olim Auguſtobona, Tricaſſes, & Auguſta Tricaſſinorum in Galliarum provincia Lugdunenſi quarta, ſuper Sequanam fluvium; hodie *Troyes*, in Campania.

Triballi, p. 151. populi Moeſiæ inferioris, inter Iſtrum fluvium ad Aquilonem, & Hæmum montem ad Auſtrum, Ciabrum fluvium ad ortum, Dimenſios & Læſtas populos ad occaſum; qui cum illis Bulgari appellantur; & adhuc hodie Bulgaria regio.

Trieris, p. 265. urbs Phœniciæ circa Berytum & Byblum, de qua Polybius Hiſtor. lib. 5. p. 412. illam Syriæ urbem dicit Stephanus Byzantius.

Triopium, p. 92. urbs Cariæ cum promontorio cognomine, quod idem nomen mari vicino indidit, prope Cnidum versùs Aquilonem; promontorium hodie *Capo Chio* vocitatur.

Triparadiſus, p. 214. & 218. urbs Syriæ ſuperioris, quæ in Commagena fuiſſe videtur, diverſa proinde à Paradiſo urbe, de qua Ptolemæus.

Tripolis, Phœniciæ p. 157. Syriæ, p. 326. urbs Phœnices, ſic vocata, inquit Stephanus Byzantius, eo quòd ex tribus urbibus habuit Colonias, videlicet ex Arado, Tyro & Sidone, maritima & emporium olim celeberrimum, ſub Libano monte; nunc ab incolis *Tarabolos* dicitur, ut aſſerit Gabriel Sionita cap. 10.

Tripolitanus, ejuſdem urbis incola.

Tritonis palus, p. 466. in Africa ad præterfluentem Tritonidem amnem, qui apud Syrtim minorem mare Africum ingreditur: hodie *Lago di Caps* Marmolio.

Troas, p. 70. regio, & urbs, pag. 90. Aſiæ minoris, olim pars Phrygiæ; ipſa eſt, quam Stephanus Byzantius Trojam vocat, quæ, ut ait, priùs Idæa, poſtea Teucris, deinde Troja, tandem Troas, excidio urbis Trojæ notiſſima, fuit etiam eod. authore Teſte Trojas, & Dardania & Xanthe dicta.

Troadenſis, p. 258. hujuſce tum urbis, tum regionis indigena.

Trocmi, p. 256. populi Galliarum, qui in Aſiam minorem tranſeuntes; partem regionis ab eis Galatiam dictam incoluere, de his Strabo lib. 12. p. 390. *Sic Trocmi Ponto & Cappadocia confinia poſſident*--tria ipſis ſunt caſtella muris cincta Tavium----Mithridatium---- tertium Danala.

Troglodyta, p. 529. Troglodytici p. 260. qui etiam Succæi p. 35. col. 1. populi quorum

Troglodytica, p. 553. regio Africæ ſive Ægypti ad littus Occidentale ſinûs Arabici, à Ptolemaïde Ferarum, quæ nunc *Suaquen* ad promontorium Aromata dictum, quod hodie *Cap de Gardafux*: hoc littus vocatur *d'Abex* ſive *d'Abexim* pàrtque Orientalis eſt Imperii Abyſſinorum.

Troja, p. 26. à Græcis expugnata anno mundi 2820. vide ſupra Ilium.

Trojana clades, p. 13. expugnatio Ilii.

Tſalmona, p. 20. in vulg. edit. Num. 33. verſu 41. Salmona, trigeſima quinta manſio filiorum Iſraël in deſerto, inter montem Hor & Phunon, in finibus terræ Edom.

Tubieni, p. 320. & 321. in vulg. edit. Machab. 2. cap. 12. v. 17. *in Characa ad eos qui dicuntur Tubianes Judæi*. terram Tobi incolentes, de qua ſuprà.

Tuitienſis, p. 353. ex pago, cui nomen Tuitium, in Germania contra Coloniam Agrippinam, ad Rhenum ripam ulteriorem, vulgò *Deutſch*.

Turris Stratonis, p. 361. vide ſuprà Cæſarea; fuit quoque apud Hieroſolymam turris altera Stratonis agnominata.

Tuſci, p. 207. populi cujus regio pars erat Hetruriæ, de qua ſuprà.

Tuſcum mare, p. 207. ſive Tyrrhenum pars Mediterranei maris, quæ Italiæ eſt ad meridiem, littoribus inſularum Siciliæ, Sardiniæ & Corſicæ incluſa; quæ etiam mare Inferum appellatur.

Tuſculanum, p. 444. ubi agitatæ Tuſculanæ quæſtiones p. 431. villa Ciceronis; in Latio, quam Cluverius infrà Tuſculum (*Fraſcati*) collocat versùs meridiem ad aquam Crabram; non ut alii, in loco S. *Maria di Gretta Ferrata* dicto.

Tuſculani mons, p. 443. prope Tuſculum vetus, inter ipſum & montem Albanum ad cujus radices eſt urbs vulgò *Fraſcati* quam Cluverius conteſtatur diverſam à Tuſculo vicino.

Tyanenſis Diodorus, p. 559. Stephanus Byzantius aſſerit Tyanam urbem mediam fuiſſe inter Ciliciam & Cappadociam, & ſub Tauro monte poſitam, juxta Ciliciæ portas (de quibus ſuprà) & Thoanam etiam appellari.

Tyba, p. 453. locus ultra Euphratem, eique vicinus, in Meſopotamia.

Tybarna, p. 132. urbs eadem ſanè, quæ apud Stephanum Byzantium Thymbara Lydiæ, haud procul à Pactolo fluvio, Sardium civitati ad meridiem.

Tyla, p. 253. Tylis Stephano Byzantio, urbs Thraciæ, Hæmo monti vicina.

Tylus, p. 209. Inſula in ſinu Perſico, unius dici ac noctis navigatione ab Euphratis (ſive Tigris) oſtio diſtans; quæ à Strabone, Stephano, Euſtathio & aliis Tyrus appellatur, in mari rubro; de illius ſitu authorum variæ opiniones, & ejus amplam deſcriptionem habet Bochartus parte 2. lib. 1. cap. 45.

Typhonis exhalationes, p. 442. v. Barathra.

Tyrrheni, p. 78. populi Tyrrheniæ, vide ſuprà Hetruria.

Tyrſa, vide Tirſa.

Tyrus, p. 19. & 158. civitas in tribu Aſer maritima, ſuper rupem ſtructa, quæ, quia mari undique cincta, à Stephano Byzantio inſula aſſeritur, totius Phœniciæ metropolis; Sarra quondam dicta, & *Sur* „ eriam nunc appellatur. Priore ſuâ inſulâ poſtmodùm „ non contenta, continens effecta terminos ſuos ita „ dilatavit, ut Plinii ætate oppidum ipſum 22. ſtadia „ obtinuerit, circuitus 19. paſſuum millia, intrà Palæ„ tyro incluſâ.

Tyrii, prælaudatæ urbis incolæ.

Tyrus, p. 289. caſtrum munitum trans Jordanem, in finibus Arabiæ & Judææ trans Jordanenſis, non procul à regione Heſſebonitide poſitum.

Tyſcon vicus, p. 285. minoris Aſiæ, haud procul ab Alandro flumine, in Phrygia, ut videtur majori.

Tzinis desertum, p. 19. in vulg. edit. Num. 20. v. 1. *desertum Sin* & cap. 33. v. 36. *desertum Sin hoc est Cades*; vide suprà verbo Sinis desertum.

V.

Vangiones, in Præfat. Populi Germaniæ superioris, ad Rheni fluminis ripam sinistram & occiduam, quorum Caput Bormitomagus olim, quæ nunc Wormatia: vulgò *Worms*.

Velia sive Hycla in agro Oenotriæ, p. 78. quæ etiam Helea, urbs Lucaniæ, maritima, ad maris Etrusci sinum Eleatem, ubi nunc oppidum *Pisciota* dictum, in principatu citeriori.

Veneti, p. 377. populi Italiæ, quorum caput Venetiæ sive Venetia urbs, post Aquileiæ excidium extructa, inter stagna Hadriatica, super palis in terra sub aqua defixis, nunc emporium celeberrimum & suæ Reipublicæ caput vulgò *Venise*; veteres olim Venetorum terminii à Septentrione Rhætia à qua Alpibus separabatur, ab Oriente Istria & mare Adriaticum, ab Austro Flaminia inter utramque decurrente Pado fluvio; ab occasu Insubria; nunc alios habent terminos.

Veronenſis, p. 559. ex urbe Italiæ Veronâ, quæ Colonia olim & urbs Cenomanorum, ad Athesim fluvium; nunc adhuc *Verona* in Venetorum dominio.

Vienna Galliæ, p. 578. sive Vienna Allobrogum, olim Viennensis Provinciæ metropolis, ad Rhodanum fluvium, ubi Gera *Gere* fluvius illum ingreditur: hodie *Vienne* in Delphinatu.

Vlatha, p. 556. apud Josephum Antiquit. lib. 15. cap. 13. p. 543. Οὐλάθα, urbs inter Trachonem id est Trachonitidem & Galilæam; videtur fuisse in Auranitide, quam Octavianus Augustus Zenodoro ademptam dedit Herodi; sicut Ulatham ac Paneadem.

Vlaius fluvius, p. 65. & 76. sive Eulæus & Eulæus; in vulg. edit. *Vlai*. fluvius Persidis, qui apud Herodotum lib. 5. Choaspes, quique ortus in Medis, in Austrum decurrens, Susa urbem circumfluit, cujus una portarum à fluvio, porta Ulai dicebatur; fluvius verò Susianam regionem ab Elymaïde disterminans, in sinum tandem Persicum aquas evomit.

Vuchas, p. 157. duorum Stathmorum intervallo ab Amanicis portis versùs Thapsacum, in Syria idem locus, qui suprà Sochos.

Vr Chaldæorum, p. 5. apud Septuaginta Interpretes Gen. 11. versu 31. pro his verbis legitur *è regione Chaldæorum*; quæ regio Mesopotamiæ erat, ut constat ex Act. cap. 7. versu 2. sub ditione haud dubiè Chaldæorum, Castrum nihilominùs ad Tigrim erat Ur appellatum, ut constat ex Ammiano Marcellino.

Vrania, p. 238. sive Οὐρανία urbs Cypri insulæ, in ora Septentrionali, urbi Carpasiæ vicina, forsan Κυρανία Ptolemæi.

Vspe urbs, aliàs Visa, p. 628. loco edita, mœnibus ac fossis munita, apud Siracos, de his suprà.

Vspenses, ejusdem urbis cives.

Vtica, p. 479. quæ & Iryca, urbs & colonia Africæ, maritima; ex authoribus, potiores credunt fuisse, ubi nunc urbs *Bensert* appellata.

Vticenſis, p. 422. gentile nomen hujusce urbis.

Vxiorum regio, p. 168. & gens, pagg. 169. & 206. finitima Susis versùs Orientem, quæ à Strabone lib. 15. pag. 501. Οὐξίοι *Vxii* prope Persidem, cui est ad occasum, & Elymæos versùs Aquilonem.

X.

Xanthus urbs, p. 153. & 275. urbs Lyciæ maxima, ad Xanthum fluvium 70. stadia ab ejus ostiis, de qua Strabo lib. 14. p. 458. hodie vulgò fluvii nominibus donatur, *Sirbi* & *Santo*.

Xanthus, p. 153. Lyciæ fluvius, qui ab ejus finibus Septentrionalibus prope Cabyra nascens, & in Austrum defluens, urbem cognominem alluit, & ab ea ad 70. stadia mare mediterraneum ingreditur; fuit etiam *Sirbis* dictus, hodie *Santo*.

Xanthii, p. 291. prælaudatæ urbis cives.

Xathri, p. 195. gens Indorum libera, circa Indum, ut videtur, fluvium ejúsque partes superiores.

Xenippa regio, p. 181. majoris Asiæ Scythiæ confinis; inter eam, ut videtur, & Sogdianam.

Xylenopolis, p. 199. urbs ab Alexandro condita, in Pattalena, ut verosimillimum est, regione, & ad Indum amnem; à qua urbe navigationem suam inchoavere Nearchus & Onesicritus.

Xystus, p. 650. apud Hierosolymam civitatem, Porticus atrii gentium in templo, in modum pontis lapidei, super plateam publicam, per quam à palatio Pilati in Antoniam arcem, & inde in templum transitus erat.

Z.

Zabadai, p. 342. vide Nabathæi.

Zabulon tribus, p. 27. & Zabulonis terra & Zebulunis tribus p. 53. una è tribubus filiorum Israël, sita in Galilæa inferiori, à Mari magno occasum versùs, ad mare Galilææ versùs orrum protensa, habens conterminas ad Aquilonem tribum Aser & tribum Nephthali, ad meridiem verò tribum Isachar.

Zarangæ vel Zarangi, p. 197. vide suprà Drangæ.

Zariaspa, p. 179. vide Bactra.

Zara, p. 380. urbs Moabitica, quam Alexander Jannæus Arabibus eripuerat, forsan ad torrentem Zared, in tribu Ruben Moabitide regione.

Zaris, p. 122. urbs, quæ, ex Ctesiæ histor. Mediæ, aut regionis vicinæ.

Zebulunis tribus v. suprà Zabulon.

Zela, p. 31. & 409. urbs Ponti Polemoniaci Sacea cognominata, quia, ut ait Strabo lib. 11. p. 352. à Sacis condita, de ea idem fusè lib. 12. p. 385. ubi dicit vicinam regionem Zelitim nuncupatam. de ea Ptolemæus Geogr. lib. 5. cap. 16. p. 126.

Zenodoria, p. 444. urbs Osrhoenes regionis, in Mesopotamia, prope Nicephorium urbem; à Stephano Byzantio Zenodotium appellatur.

Zephyrium, p. 224. urbs Ciliciæ maritima, cum promontorio cognomine, de quo Strabo lib. 14. p. 461. ad Calycadni fluminis ostia, inter Celenderim & Corycum; vulgò *Tarsu*.

Zered torrens & vallis, p. 18. in vulg. editione Deut. 2. v. 13. torrens Zared, vallis in tribu Ruben cum torrente, qui ab ortu in occasum, inter Petram deserti & Dibongad decurrens, Mare mortuum ingreditur.

Zeudracarta sive Zadracarta, p. 174. Hyrcaniæ urbs maxima; Ptolemæus Geogr. lib. 6. cap. 9. p. 158. Hyrcaniæ regionis metropolim Hyrcaniam vocat; quæ diversa non videtur à Zeudracarta.

Zeugma, p. 263. & 383. urbs Commagenes regionis, sic, ut refert Theodoretus in SS. Patrum Hist. à Xerxe conditore appellata, quia ibi fluminis Euphratis littora, ponte è navibus facto, junxerat.

Ziclagum oppidum, pag. 29. in vulg. editione 1. Paralip. 12. v. 1. Siceleg. civitas primùm sortis tribûs

Digitized by Google

Judæ, poſteà tribus Simeon, in ejus meditullio; poſſeſſa nihilominùs à Philiſtæis.

Zipoetes, p. 251. urbs Bithyniæ, quam Stephanus Byzantius Zipœtium vocat, ad Lyperum montem ſita; de eo ſuprà.

Zoar, p. 5. v. Bela.

Zoara, p. 417. una ex urbibus, quas Alexander Jannæus Arabibus eripuerat; non inde inferendum fuiſſe aut trans Jordanem, aut in Arabia, forſan Zoar, de qua ſtatim, quæ etiam Zooara fuit appellata, à S. Hieron. in 14. Geneſeos Zoara.

Zora, p. 27. in vulgata editione (Judic. 16. v. 31.) Saraa, quæ & Sara & Sarga, ac Sarea, civitas primùm in ſorte tribûs Juda, ſed poſtmodùm tribui Dan data, Samſonis patria; ætate S. Hieronymi, vicus in finibus Eleutheropoleos, contra Septentrionem pergentibus Nicopolim.

Zoſter Atticæ Iſthmi promontorium, p. 97. in ſinu Saronico ſive Salaminiaco; Stephanus Byzantius dicit Zoſterem eſſe ipſum Atticæ iſthmum, de quo ſuprà.

Zotera lege Zoſtera p. 451. ſic enim legitur apud Ciceronem Epiſtolâ ad Atticum 99. libri verò 5. ordine duodecimâ. hic verò locus idem eſt cum præcedenti.

Zuzæi, p. 6. in vulgata editione Geneſ. 14. verſu 5. & *Zuzim cum eis* apud Septuaginta Interpretes ἢ ἔθνη ἰσχυρὰ ἅμα αὐτοῖς. *& gentes robuſtas cum eis*. S. Hieronymus in hunc locum Geneleos dicit dictionem Hebraam אֶת־ *et* reſpondentem *in eis* ſignificare quando per ה *he* ſcribitur; ſed ibi per ת *beth* ſcriptam locum ſignificare ſicque legit *Zuzim in Ham*. hanc terram Ham ſive Hom, (quam incoluerunt gentes robuſtæ ſive Zuzæi) collocat Adrichomius in parte Auſtrali tribûs Gad, inter Dibon & Aroer.

Zygii, pag. 418. gens Aſiæ Ponto Euxino adjacens, circa Boſphorum Aſiæ, id eſt Cimmerium, inter ipſum & intimum Ponti Euxini receſſum; de his Strabo lib. 11. pag. 339. ubi Ζύγοι & pag. 342. ubi & Ζύγιοι & Ζύγοι vocantur, illos inter Achæos ad occaſum & Heniochos ad ortum collocat; quibus Pontus Euxinus ad meridiem, & Caucaſus mons, ad cujus radices (aut potiùs in quo) ſunt, ad Septentrionem; apud Stephanum Byzantium legitur, *ipſorum videtur fuiſſe urbs Zygopolis apud Trapezuntem* detruncatus eſt textus, & de aliis Zygis eſt intelligendus.

Indicis Secundi ſive *Geographici Finis.*

Digitized by Google

Digitized by Go

JACOBI USSERII
ARMACHANI
CHRONOLOGIA SACRA

Seu

ANNORUM ET ΠΑΙΔΟΠΟΙΪΑΣ PATRIARCHARUM,
παροικίας Israëlitarum in Ægypto, Annorum etiam Judicum,
Regum Judæ & Israëlis Ἀναδείξεις

CHRONOLOGICA.

OPUS POSTHUMUM HUCUSQUE Α'ΝΕ'ΚΔΟΤΟΝ.

Editionem accurante *THOMA BARLOVV*
Coll. Reg. *Præposito*, & B. B. P.

JUXTA EXEMPLAR OXONIENSE.

Digitized by Google

VIRO AMPLISSIMO ET AMICISSIMO

Dno. TIMOTHEO TYRRELL

EQUITI AURATO,

& (quod majus est) Magni ARMACHANI τῷ μακαρίτῃ, Genero dignissimo, Εὐδαιμονίαν.

VIR AMPLISSIME,

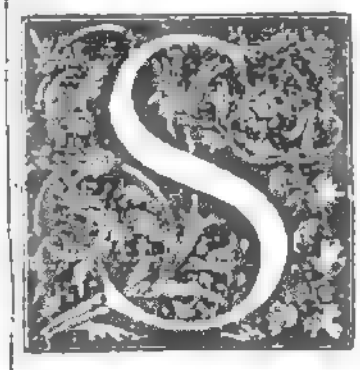

Acram JACOBI USSERII (*Soceri tui*) *Chronologiam, quam non adeò pridem fidei meæ manuscriptam commisisti, ingeniosâ preli industriâ excusam, & (uti spero) emaculatam refero. Nempe (quod probè nosti) Librum* meum *in Clientelam tuam non commendo, Amplitudini tuæ non inscribo, consecróve; sed* tuum, *apud me depositum, reddo. Tuum (inquam) nam licèt Reverendissimum Hiberniæ Primatem ejus Authorem novimus, (quod ex totâ libri indole & genio, ex multiplici & reconditâ eruditione, ex scripturâ Codicis Originalis, manu propriâ doctissimi Archi-Præsulis exarati, abundè constat,) Te tamen (ex dono Authoris) bonæ fidei Possessorem agnoscimus. Pientissimus enim senex, & sacrâ Infulâ dignissimus, (Socer tuus) Musæi integri, (cujus pars non exigua erat hæc sacra Chronologia) Armarii nempe sui (Codicibus infinitis penè, & optimis, (quâ excusis, quâ manuscriptis) instructissimi, Te hæredem scripsit. Nec mirum, si Bibliothecam suam moriens supremis Tabulis tibi legavit, qui viventi filiam, quam habuit unicam, (fœminam optimam, & tanto Parente dignissimam, virtute pariter & prole numerosâ, ac pulcherrimâ fœcundam) matrimonio copulavit. Habe igitur tibi* Tuum *peculium, & Soceri tui opus posthumum (eâdem quâ te, tuósque benevolentiâ perpetuò complexus est sanctissimus senex) fove. Te incolumi, orbus non erit hic Tractatus, magni* Armachani *fœtus γνήσιος & genuinus, licèt (quod dolemus) posthumus. Dum enim Chronologiæ sacræ Arcana examine scrupuloso rimatur, dum ænigmata illa ἄπορα & ἀδιάλυτα, in Annorum veteris Instrumenti supputatione, & Nodos Gordios diligentiâ pertinaci (sed & victrici) solvit, dum Patriarcharum Regúmque Iudæ & Israëlis tempora explicat, dum libris inhæret, & chartis perdius & pernox impallescit, labore jugi & senio confectus, tandem tempori & terris valedixit, & (quam insigni pietate, & multiplici virtute priùs meruisset) æternitatem induit. Sic vitam absolvit, non ita Chronologiam; cui manum ultimam non adhibuit, (licèt ultimus esset doctissimi antistitis conatus, & quasi lucernæ mox emorituræ supremus fulgor) cùm ipse ad Cælum priùs, quàm Tractatus hic ad Umbilicum pervenerit. Dolendum sanè, quòd sacrum hoc opus, plaudente cælo institutum, superstes non consummaverit:*

gaudendum tamen, quòd in juſtas Veritatis divinæ vindicias, & non exiguum Reipub. Literariæ & Eccleſiæ Chriſtianæ commodum, eouſque perduxerit. Dubia enim illa, quæ in antiqui fœderis inſtrumento occurrunt plurima, difficillima illa quidem, quæ non ſolùm Novitiis, ſed ipſis Chronologiæ Myſtis ἄλυτα videbantur, mirâ dexteritate, & facilitate quâdam ſuâ, ſolvit: ſcopulos illos Chronologicos, ad quos Commentatores, aliíque magni nominis ſcriptores illiſi, non ſolùm lapſu, ſed ruinâ proſternebantur, ipſe cautiùs evitavit, imò (ne aliis poſtmodùm impedimento eſſent, vel damno) ſuſtulit. Adeò ut jam Nautæ (licèt Palinuri non ſint) ipſum Chronologiæ ſacræ Oceanum, non ſolùm ſine naufragio, ſed & penè ſine periculo ſecuri navigent. Ingens hoc beneficium Deo debemus, & Uſſerio; de quo Maronis illud de Æneâ, verbis (ὡς ἐπ παρῳδίᾳ) paululùm immutatis, apponam.

Dramatis de Æneâ apud Virgilium, Æneid. 10.

O famâ ingens, ingentior arte
Armachane, quibus te cœlo laudibus æquem?
Doctrinámve tuam mirer, doctóſque labores,
An pietas laudanda priùs?

Sed de tanto Præſule ſilere præſtat, quàm pauca dicere: cùm talis ſit (quod olim de Antonino *Philoſopho dixit Hiſtoricus*) Quem mirati faciliùs quis, quàm laudare poſſit. *Pietatem ejus inſignem, perpetuam in legendo, ſcribendo, concionando induſtriam, eruditionem in re Antiquariâ, Theologiâ, & omni Humanioris literaturæ genere ſummam, cum æquali modeſtiâ conjunctam, fuſiùs laudare nec opus, nec mihi animus; Hiſtoriam enim non ſcribo, ſed Epiſtolam. Virtus Vſſeriana eſt ſui ipſius Panegyrica, laudis noſtræ non indiga. Vivit, æternúmque vivet in ſcriptis ſuis cedro dignis, in ore & corde doctorum, in memoriâ hominum, & monumentis temporum; illúmque (quem* Hibernia *parens ingrata, tali filio & Præſule indigna, bonis (præterquàm animi) omnibus exutum in exilium miſit) Poſteritas ſera venerabitur.*

Eutropius in Antonino philoſopho.

Quo nihil majus, meliúſve terris
Fata donavêre, boníque divi;
Nec dabunt, quamvis redeant in aurum
Tempora priſcum.

Vale vir Ampliſſime, & te, tuóſque omnes Deus Opt. Max. quàm diutiſſimè incolumes ſervet.

Tui, nominíſque Vſſeriani amantiſſimus,

THOMAS BARLOVIUS.

Dabam Oxoniæ, è Bibl. Bodl.
XII. *Cal. Maj.* CIↃ. IↃC. LX.

LECTORI

LECTORI.

BENEVOLE LECTOR,

REM tibi non ingratam fortaſſis & operæ pretium facturus ſum, ſi te ad Lectionem ſacræ hujus Chronologiæ properantem, quaſi *in προαυλίῳ* & veſtibulo paucis morer; dum nonnulla de Opere hoc Chronologico, & ejus Authore ſuccinctè & quaſi compendio explicem. Primò igitur ſciat velim benignus Lector, opus hoc Chronologicum Reverendiſſimi Archi-Præſulis, (annis & meritis gravis, ævo pariter & judicio maturi) conatum fuiſſe Ultimum. Opus ſcilicet Viro ſancto, & ſummo Antiſtite dignum. Regendi enim gubernandíque temporis munus apud omnes populos, ſoli quondam ſacerdotes & Pontifices obierunt, ut iiſdem (communi naturæ ſuffragio) & ſacrorum cultus, & (rei omnium ſanctiſſimæ) temporis procuratio conceſſa ſit: Igitur apud Babylonios Chaldæi, apud Indos Brachmanes, apud Ægyptios Hierophantæ, apud Romanos Pontifices, apud Britannos Gallóſque Druidæ, apud Judæos Sacerdotes popularibus Faſtis ordinandis, ſummo jure præfuerunt. Dum ideò Chronologiæ addiſcendæ primulùm, mox ornandæ fuſiúſque & penitiùs explicandæ operam dedit Vir ſanctiſſimus, rem ſuo Ordine, & ſacrâ Infulâ digniſſimam aggreſſus eſt. Quantos autem in Chronologiâ (præſertim ſacrâ) dubiiſque illis nodíſque penè Gordiis enodandis, explicandíſque progreſſus fecerit, ex Annalibus, aliiſque ſcriptis etiamnum editis, ex parte pateat, & ex hoc Tractatu, luce (ſi quid judico) & æternitate digno, ulterius eluceſcat. Poſtquàm utriuſque Teſtamenti Annales diligentiâ ſummâ, & judicio æquali condidiſſet, & bono publico edidiſſet Infulatus Senex, Tractatum hunc (quem priùs ſub [a] conditione promiſit) ſeriò aggreditur. Sed dum

——Veritatem
Dumos inter & aſpera.
Scrupuloſis ſequitur vadis,

dum operi inſtat, dum Authores omnis ævi optimos revolvit, dum meſſa ſacro hoc alveari recondenda colligit, dum inceptum opus ad Umbilicum perducere feſtinat, in morbum fatalem, & reipubl. literariæ damnoſum incidit: ex quo decubuit primùm, & tandem fatis cedens, vitæ finem impoſuit, ſed non ità Chronologiæ. Sic magnus Antiſtes *Armachanus* in cœlum receptus,

——ſub pedibus vidit nubes, & amœna piorum
Conſilia, Elyſiúmque colit.——

Uſſerio ſic in cœlum [b] recepto, Bibliothecam (quam habuit inſtructiſſimam) adeunt, Codices (quà excuſos, quà manu exaratos) luſtrant, Chronologiam hanc ſacram (opus magnum, ſed mediis incudibus ablatum) in pluteo repoſitam inveniunt, cum Viris doctis communicant, de editione deliberant, & tandem à Reverendo Viro, D. D. *Bernard* aliiſque rogatus ſum, ut Tractatum hunc edendum aliquando curarem. Terruit me primò opus ipſum, utpotè ab Authore ipſo manu ultimâ non elaboratum; Terruit me ipſius Codicis manuſcripti ſcriptura, quem (ut eſſet prelo idoneus) pulchrè non deſcripſerat, nec ſecundâ curâ emaculaverat; multa video expuncta, multa paſſim interſcripta, multa (quæ notulis quibuſdam ſignaverat) interſerenda: adeò ut labore jugi, & pertinaci diligentiâ opus erat. Subdubitabam inſuper ne his *Meandris* implicatus, ſatis commodè memet non expedirem, aut doctiſſimi Authoris mentem non aſſecutus, luxatos Autographi artus in integrum reſtituendo non eſſem. Ex adverſo, ad Provinciam (duram licèt) ſuſcipiendam, nonnulla me reluctantem animant, ſcilicet quòd *Autoris* manum jam à multis annis familiariter noveram, quòd opus ipſum, (extra omnem controverſiæ aleam) *γνήσιον* eſſet, & genuinum, hoc eſt verè *Uſſerianum*, magno Authore ſuo, Prelo, & luce dignum; necnon quod à Viris doctis (quâ noſtris quâ exteris) ſeriò, & ardentiſſimis deſideriis efflagitatum vidi. Extero-

[a] *Eorum quæ in Sacra Hiſtoria diſpoſitione ampliorem confirmationem requirere videntur, in Chronolo-*

giâ ſacrâ (ſi vitam Deus, & vires dederit) rationem ſum redditurus. Jac. Uſſerius in Præfat. ad Annal. part. 2.

[b] *Paris ceſſit* Rigatæ *non longè à* Londino *die Veneris Mart.* 21. *horâ* 1. *pomeridianâ anno* 1655. *filio Veteri.*

Exterorum deſideria (ut alias non paucas mittam) ex * litteris Clariſſ. *G. Hornii*, Hiſtoriarum in Academiâ *Leydenſi* Profeſſoris, ad Doctiſſ. Virum S. *Hartlibium* datis, abundè diſcas: quarum exemplar mihi communicabat Vir [a] optimus, non minùs virtute ſuâ, & multiplici eáque reconditâ eruditione, quàm ſplendore generis nobiliſſimus.

Quod ad noſtros ſpectat, ut alios (infinitos penè) præteream (quis enim mortalium eſt, cui cordi ſunt humaniores literæ, qui Uſſerii omnia non deamat?) Vir magnus & [b] Juriſconſultiſſimus, (quem honoris, & obſervantiæ meritiſſimæ ergò gratus nomino) Legis Anglicanæ alter Tribonianus, de Chronologiâ hâc Sacrâ ſæpè multúmque rogitabat, editionem Urget, & (ut erat nominis Uſſeriani amantiſſimus) ſchedas à prelo madentes, ſummo deſiderio legendas expoſcit, nec minore gaudio tranſmiſſas legit. Hæc & conſimilia, me ad editionem ſacræ Chronologiæ, quâ fieri poterat diligentiâ accurandam animabant, ne periret opus æternitate dignum, nec ſine publico Eccleſiæ pariter & Reipub. damno periturum.

Habes igitur (benigne Lector) ἱερὰ κατάλειμματα, ſacras Reverendiſſ. Archi-Præſulis reliquias, genuinas illas quidem, ſed (quod dolemus) poſthumas. In quibus ſi legenti tibi σφάλματα aliqua & παροράματα, ſi nonnulla inconcinna, & minùs elimata occurrunt; mihi, correctori, aut Typographo imputetur, & cuivis potiùs quàm Uſſerio; cui ſi vitam Deus, ille Chronologiam hanc ſacram perfectam tibi dediſſet & cumulatam. Illud tantùm addam, (quod de Platone olim dixit [c] Socrates) πρεπῶδες γάρμοι φαίνεται, καὶ ζῶντα, καὶ τεθνεῶτα φιλόσοφον τιμᾶν. *Congruum judico, ut ſicut Vivo, ita Uſſerio mortuo honorem habeas.* Vale Lector & his gratus fruere.

[a] *D. Robertus Boyle, honoratiſſimi Comitis Corcagiæ demortui filius, & ſuperſtitis frater.*

[b] *D. Matthæus Hale, Servius ad Legem (ut Juriſconſulti noſtri loquuntur) Vir de Academiâ Oxonienſi, (cujus olim Alumnus erat) de Eccleſiâ & Reipublicâ (ſi quis alius) optimè meritus.*

[c] *Socrates Epiſt. 30. p. 70. per Leon. Allatium.*

* *Sed nunc vehementer velim, ut inquiras quid factum ſit Chronologiæ Sacræ, quam Uſſerius ſe editurum in Prafatione Annalium promiſerat. Quia enim ille Vir omnium accuratiſſimè tempora diſcuſſit, damnum foret irrecuperabile & conjunctum cum maximo Eccleſiæ & Reipub. detrimento, ſi Labores illi Chronologici perirent. Haud dubiè pleraque à multis annis jam perfecit: Inquire igitur apud hæredes ejus, vel qui Bibliothecam habent, ut illud opus (ſive perfectum ſive imperfectum) reperiatur, & ut repertum in Lucem edant. Da operam (quæſo) per amicos, & (ſi neceſſe eſt) implora authoritatem ſuperiorum, ut editio illius procuretur. Nullus enim labor eſt, quo Eccleſia magis indigeat, & ex quo majorem utilitatem in interpretandis Scripturis, maximè Prophetis, & quæ ad Hiſtorias ſpectant, ſperare auſim, &c. Hæc* Hornius.

LOCORUM

LOCORUM SACRÆ SCRIPTURÆ SYLLABUS.

GENESIS.

cap.	verſ.	pag.
I	28	21
IV	20	18
V	9	29
	29	26
	31	22
	32	21
		25
		40. 69
VI	2	26
VII	4	20
	6	17
		23
	7	19
	10	20
	11	81
		19
		20
VIII	4	19
	5	19
	13	17
		19
		22
	14	19
		22
	15	19
IX	1	22
		27
	7	22
	24	24
		25
	27	24
	29	19
		19
X	1	19
		59
	5	26
	7	59
	10	18
	21	24
		24
	22	22
	23	23
	25	26
	26	26
	32	26
XI	4	26
	10	19
		21
		21
		22
		25
	12	29
	26	23
		25
		38
		40
		40. 69
	28	39
	29	39
	30	28

GENESIS.

cap.	verſ.	pag.
XI	31	36
		39
		47
		47
		48
	32	38
XII	1	41
		47
	3	51
		53
	4	47
		48
		52
		56
	5	39
		41
		48
		49
	7	48
		68
	10	37
	12	37
XV	7	36
		47
	13	45
		46
		52
	14	53
	18	54
	19	54
	26	56
XVI	3	37
		41
		48
	11	38
	15	18
	16	18
		39
		41
XVII	1	54
	2	54
	10	54
	12	21
	17	40
		40
XVIII	11	28
	12	28
	13	28
	17	28
XXI	3	18
	5	39
		51
		56
	7	28
	9	53
	12	45
		53
		68
XXII	5	47
XXIV	4	49

GENESIS.

cap.	verſ.	pag.
XXIV	4	49
		50
	5	37
	6	37
	8	37
	10	49
		51
	38	51
XXV	1	49
	9	39
	16	49
XXVI	14	60
XXVII	15	24
		25
	41	28
	42	61
XXVIII	4	41
		46
	5	39
	6	61
	9	61
XXIX	20	56
	21	56
	27	56
	34	18
XXX	13	57
	25	46
		56
	26	56
XXXI	3	46
	41	57
XXXV	1	57
	2	59
	11	46
	12	46
	16	57
	27	37
XXXVI	2	60
	3	61
	4	60
	7	37
		41
		46
	8	46
	10	61
	11	60
	12	27
	17	61
	31	61
	33	61
	40	61
	43	46
		61
XXXVII	2	37
		46
	2	57
XXXVIII	11	49
XL	15	46
	20	18
XLI	46	54. 56

GENESIS.

cap.	verſ.	pag.
XLIII	2	60
XLV	6	21
		56
XLVI	2	42
	3	27
	4	44
	9	43
		43
	21	57
	26	57
		65
	27	57
		58
XLVII	9	56
		60
	27	65
XLVIII	20	39
L	22	59
	23	64

EXODUS.

I	6	63
		65
	7	65
II	8	63
	23	67
VI	4	41
		46
	16	43
		42
		62
		42
VII	7	39
		42
		56
		59
		62
		71
	8	27
XII	5	21
	26	41
	37	27
		65
	40	13
		41
		42
		52
		53
		55
	41	17
		41
XV	15	61
XVI	1	67
	35	71
XIX	1	44
		67
	16	44
XXIII	17	78
XXIX	38	21
XXXII	34	71
XXXVIII	26	27. 65

LEVITICUS.

cap.	vers.	pag.
VIII	8	73
XII	2	57
	4	57
XVI	29	85
XXII	27	21
XXV	2	18
		72
		52
	3	72
	8	72
	16	72

NUMERI.

I	46	27
		52
		65
II	32	52
XI	21	52
XIV	33	71
	34	71
XVI	1	43
XX	14	61
XXVI	35	64
	40	58
	59	28
		43
XXVII	26	67
XXVIII	3	21
XXXII	23	71
	41	43
XXXIII	3	17
		71
	38	67
		71
	39	71
XXXVI	4	72

DEUTERON.

I	3	20
		72
II	7	71
	14	71
IV	5	67
	45	66
VIII	2	71
IX	18	71
	24	71
X	22	58
XVI	16	85
XVII	14	61
XXI	2	72
XXVI	5	42
XXIX	5	71
XXXIV	7	20
		72
	8	72

JOSHUA.

III	1	72
	2	72
	31	73
IV	19	71
V	6	71
	11	72
	12	72
	41	73
XI	4	73
	18	72
	23	69
	33	73
XIV	7	72
	15	69

JOSHUA.

XXII	31	69
XXIII	1	72
	31	72
XXIV	2	36
		47
		51
		52
	3	47
		51
	4	39
	14	61
	15	69
	29	63
	30	67
	33	69

JUDIC.

II	7	69
	14	69
		69
	17	69
	18	69
	19	69
		73
III	2	73
		73
	8	68
	11	68
	14	68
	30	68
		73
	31	69
IV	3	68
V	31	68
VI	1	68
VIII	14	74
	28	68
		73
	33	73
IX	22	69
		73
X	2	69
		73
		74
	3	69
		73
		73
	5	73
	6	73
	7	73
	8	69
		73
	11	42
	12	42
	16	73
XI	9	74
	10	74
	26	74
XII	7	69
		74
	12	69
		74
	14	69
		74
XIII	1	69
		74
XV	17	61
	20	69
XVI	21	69

JUDIC.

XVII	6	69
XVIII	1	69
XIX	1	69
XX	28	69
XXI	25	69

RUTH.

I	1	69
III	10	70
IV	21	69
	22	69

I. SAMUELIS.

III	2	39
	3	39
XII	11	42
XIII	1	68
XVII	12	70

II. SAMUELIS.

VI	1	66
		69
		70

I. REGUM.

VI	1	13
XIV	20	75
	21	75
		75
	31	75
XV	1	75
		75
	9	75
	10	75
	25	75
	33	75
XVI	6	77
	8	77
	10	75
	15	75
		76
	21	76
	23	75
		76
	26	78
	29	75
		76
	31	78
XX	16	78
XXII	41	75
		75
	42	76
	49	76
	51	76
		76

II. REGUM.

I	17	76
III	1	76
VIII	16	76
		77
	17	76
	25	76
	26	76
		78
	27	78
	28	77
	29	77
IX	14	77
	15	77
	29	77
X	36	79

II. REGUM.

XI	3	79
	4	78
		79
XII	1	79
XIII	1	79
	10	79
		81
XIV	17	81
	23	79
		80
	29	81
XV	1	79
		79
		82
	2	79
		79
	8	80
		80
	13	80
		81
	17	80
		80
	19	80
	23	80
		80
	27	80
		80
	30	80
		80
	32	80
	33	80
		80
XVI	1	80
	2	80
XVII	1	80
		80
	2	81
	5	84
XVIII	1	79
	2	80
		83
XXI	1	82
	19	82
XXII	1	82
XXIII	5	50
	31	82
	36	84
XXIV	1	86
	2	86
	3	86
	6	84
	8	84
		81
		88
	9	88
	12	84
		86
	14	86
	15	84
		88
	16	87
	17	84
	18	82
XXV	1	83
	8	87
	11	87
	21	87
	17	85

I. CHRON.

cap.	vers.	pag.
I	17	22
		23
	28	39
II	1	39
	2	39
III	26	84
VI	28	39
VII	23	64
	24	64
	25	63
VIII	1	39
	2	39
	3	39
		39
	4	59
	30	39
	39	39
XI	3	39
XXIII	19	39
	20	39

II. CHRON.

III	2	81
		66
XV	10	77
XX	36	76
XXI	20	78
XXII	2	78
	3	78
	4	78
XXIV	15	70
XXV	25	81
XXVIII	24	81
XXIX	1	83
	3	81
	17	81
XXXIII	1	82
	21	82
XXXIV	1	82
XXXVI	2	82
	5	82
		84
	8	84
	9	82
		84
		84
		88
		88

ESDRAS.

X	17	78

NEHEMIAS.

IX	7	36
		47
		51
	21	71
XII	22	78

JOB.

I	7	60
II	11	61
X	16	60

PSALMI.

LXVI	6	42
LXXVIII	3	63
	4	65
XC	10	60

PSALMI.

cap.	vers.	pag.
XCV	10	71
CV	8	54
	9	54
	10	54
	11	41
CXIV	3	66

PROVERB.

XIII	12	56
XXX	17	20

ESAIAS.

VII	14	18

JEREMIAS.

I	3	83
XXI	9	87
XXII	24	84
	28	84
XXV	1	82
		85
	3	82
XXVI	1	85
	2	85
XXVII	1	88
	3	88
	12	88
XXVIII	1	88
XXIX	2	84
XXXII	1	83
		85
		85
		87
		87
	2	83
		87
XXXIV	21	83
	22	83
XXXVI	1	85
XXXVII	1	84
	5	83
	7	83
	8	83
	11	83
XXXIX	2	83
		85
		87
	5	83
	8	87
	9	87
XLI	1	87
XLII	10	87
	11	87
LI	59	88
LII	1	82
	4	83
		83
	5	87
	6	87
	9	83
	12	82
		82
		87
	13	82
		87
	15	83
		87
	28	87

JEREMIAS.

cap.	vers.	pag.
LII	29	87
	30	86
	31	85
	32	85

EZEKIEL.

I	1	84
	2	84
II	15	84
	16	84
IV	4	84
	5	83
		84
	8	83
VIII	1	84
XVI	4	18
XXIV	1	83
	2	83
XXIX	1	83
	6	83
	17	86
		88
XXXIII	21	87
	24	87
	27	88
	28	88

DANIEL.

I	1	85
	4	85
	5	85
	18	85
		86
	19	85
		86
II	1	86
	31	85

HOSEAS.

I	6	26
II	3	28
X	5	50
XII	4	41

AMOS.

II	10	71
V	25	41
		71

MICHAS.

VI	2	28

SOPHONIAS.

I	4	49

MALACHIAS.

I	2	39
	3	39

SAPIENTIA.

X	5	26

JUDITH.

V	9	48
	7	52
	8	52

MATTH.

I	5	69
	6	69

MATTH.

cap.	vers.	pag.
I	8	30
	11	88
	22	37
	16	18

LUCAS.

I	13	18
	57	18

JOHANNES.

VIII	13	51

ACT. APOST.

VI	15	36
VII	2	36
		39
		47
		50
	3	47
		48
	4	36
		37
		38
		39
		47
	5	38
		68
	6	45
		51
	8	51
	36	71
	42	42
	43	37
	55	36
VIII	4	48
XIII	17	68
	18	71
	20	68
XXVII	9	85

ROM.

I	17	35
IX	7	45

I. COR.

XI	16	56

GALAT.

III	14	42
		44
	16	42
	17	42
		44
		51
		53
		53
		56
IV	4	13
	29	53

HEBR.

VII	3	31
XI	8	45
		46
		48
	9	38
	11	28
	15	36
	20	45

I. PET.

III	20	22

Digitized by Google

NOMINA AUTHORUM QUORUM IN HOC OPERE USSERIANO mentio habetur.

A

A Barbinel.
Nicolaus Abramus.
Abulenſis.
Ado.
Ambroſius.
Anaſtaſius Nicænus.
Daniel Angelocrator.
Jac. Anzaleus.
R. Azaria.

B

Franc. Bacon.
Cæſar Baronius.
Regnerus Barelius.
Beda.
Bellarminus.
Bereſchith Rabbe.
Matth. Beroaldus.
Beroſus.
Biblia Antwerp. Regia.
Biblia Jayenſ. Pariſienſia.
Biblia Complutenſia.
Jo. Bohemus.
Jac. Bonfrerius.
Hugo Broughtonus.
Buchananus.
Ab. Bucholcerus.
Hen. Buntingus.
Buxterfius.

C

Cabala hiſtorica R. Ab. Levitæ.
Cajetanus.
Sethus Calviſius.
Camerarius.
Hen. Caniſius.
Melchior Canus.
Jac. Cappellus.
Caſſiodorus.
Lud. de la Cerda.
Clemens Alexandrinus.
Jo. Chryſoſtomus.
Laur. Codomanus.
Anton. Contius.
Jo. Cordeſius.
Barthol. Cottomius.
Alph. Cyprianus.

D

Delrius.
Jo. Deodatus.
Jo. Deſpieres.
Lud. de Dieu.
Diodor. Tarſenſis.
Jo. Druſius.
Thaddæus Dunus.

E

Epiphanius.
Euſebius Cæſarienſis.
Euſtath. in Homer.
Eutichius.
Abr. ben Ezra.

F

Funccius.

G

Genebrardus.
R. Levi ben Gerſom.
Stanislaus Giſepſius.
Fr. Gomarus.
Gordonus.
Gratiani Decreta.
Gregorius Turonenſis.
Hugo Grotius.

H

Harvillæus.
Hermannus Contractus.
Heſychius.
Hieronymus.
Julius Hilarion.
Hippolytus Portuenſis.
Homerus.

I

Salomo Jarchi.
Idacius.
Aldina editio 70. Interpretum.
Anglo-Duacenſes Interpretes.
Sixtina editio 70. Interpres.
Catena in Jobum.
Jornandes.
Joſephus.
Liber Joſephoth.
Iſidorus.
Liber Inkaſin.
Julianus Toletanus.
Franc. Junius.

K

David Kimchy.
Leonard Krenzheimius.

L

Lactantius.
Gul. Langius.
Lansbergius.
Corn. A Lapide.
Chriſt. Lauretus.
Io. Larinus.
Io. Lucidus.
Lucifer Calaritanus.
Tho. Lydiatus.
Nic. Lyranus.

M

Chriſtian. Maſſæus.
Io. Malela.
Tho. Malvenda.
Maimonides.
Io. Maria Braſſicchellenſis.
Io. Mariana.
Manaſſes ben Iſrael.
Martinus Martini.
Marcellinus Comes.
And. Maſius.
Maximus monachus.
Mendoza.
Menochius.
Io. Mercerus.
Ger. Mercator.
Jo. Morinus.
R. Moſes Gerundenſis.

N

Nennius.
Nicaph. Conſtantin.
Nobilius.

O

Oecumenius.
Onkelos.
Onuphrius.
Origen.
Oroſius.

P

Paludanus.
Samar. Pentateuch.
Pererius.
Dion. Petavius.
Petrus Trecenſis.
Hen. Philippi.
Philo Judæus.
Jo. Picus Mirandulanus.
Tho. Pius.
Plinius.
Plutarchus.
Conrad. Pellicanus.
Petrus Peſſinus.
Primaſius.
Procopius Gazæus.
Proſper.
Ptolemæus.

R

Rabanus.
Jo. Rainoldus.
Guil. Raleigh.
Tho. Ravennas.
Ribera.
Rupertus Tuitienſis.

S

Eman. Sa.
Jac. Salianus.
Samerius.
Joſ. Scaliger.
Seder Olam.
Sedulius.
Sixtus Senenſis.
Author Faſtorum Siculorum.
Stapleton.
Severus Sulpicius.
Suidas.
Georg. Syncellus.
G. Syrus.

T

Talmud. Babilonic.
Jo. Temporarius.
Theodoretus.
Theoph. Antiochenus.
Jac. Tirinus.
Aug. Torniellus.
Tremellius.

V

Victor Tunnunenſis.
Victorinus.
Hieron. Vielmius.
Nic. Vignerius.
Virgilius.
Uſuardus.

W

Jo. Woltherus.

FINIS.

INDEX CAPITUM
CHRONOLOGIÆ SACRÆ
PARTIS PRIORIS.
DE ANNIS PATRIARCHARUM.

CAPUT PRIMUM.

DE Temporis initio. ——— 13

CAP. II.

De temporis progreſſu, & diſtinctis ejus Periodis: deque varietate, quæ in duarum primarum Periodorum calculo, inter Judæorum, Samaritanorum, & Græcorum codices invenitur. ibid.

CAP. III.

De ætatis Mundi per annos Patriarcharum ſupputandæ ratione: ubi de κατ' ἐνιαυτὸν, *utrum ad conceptionem an nativitatem liberorum ſint referendæ? Et de annis quibus patres filios genuiſſe dicuntur; num ineuntes vel completi ſint accipiendi? De tempore incepti & finiti Diluvii; in quem annum Mundi & ætatis Noachi inciderit.* 17

CAP. IV.

De biennio poſt diluvium quo Semo natus eſt Arphaxad: ubi etiam de ordine trium filiorum Noachi, & cui eorum primogenitura debeatur. 21

CAP. V.

De multiplicatione generis humani poſt Diluvium, & Gentium diſperſione ad argumenta ab hiſtoriâ petita, quibus Johannes Morinus Hebraicæ Chronologiæ veritatem infirmare conatus eſt. 26

CAP. VI.

De Cainano Arphaxadi filio, in Vulgatæ editione Græca memorato, & commentitiis illius annis in ſacram Chronologiam non admittendis. 29

CAP. VII.

De ſecundæ, & tertiæ Mundi ætatis connexione legitima: ubi Abraham ante mortem patris in Chananæam veniſſe, ex Moſe, Stephano, & aliis oſtenditur; & ante annum patris 130. in lucem fuiſſe editum defenditur. 35

CAP. VIII.

Peregrinationis Hebræorum annos 430. (qui tertiæ Ætatis Mundi ſpatium conſtituunt) à prima Abrahami ex Charane in Chananæam profectione, non à Jacobi & filiorum in terram Ægypti deſcenſu, arceſcendos eſſe oſtenditur. 41

CAP. IX.

De duplice Abrahami vocatione, ex Ure Chaldæorum & Charane, & temporis ſpatio inter utramque interpoſito: A poſteriore incipiendos eſſe annos 430. peregrinationis Hebræorum, quum, 75 fuiſſet ille annorum; non quum aut 70 aut etiam 76. 85. 99. vel 100. 46

CAP. X.

Annorum 430. peregrinationis Hebræorum, in duas æquales partes diſtributio; & 215. in Chananæa à Patriarchis peractorum declaratio; in quâ Jacobi & poſterorum ejus tempora, uſque ad deſcenſum in Ægyptum deſcribuntur; & Benjaminem cum decem filiis, Judam cum duobus nepotibus (Heſrone & Hamule) eò ſimul deſcendiſſe, oſtenditur. 55

CAP. XI.

De annis 215. peregrinationis Iſraelitarum in Ægypto. Argumenta pro diuturniore eorum morâ allata ſolvuntur: in quibus, de B. Iobi & Iobabi Idumæorum regis temporibus, ac Ioſuæ genealogiâ agitur. Anni exodi incerti characteres. 59

CAP. XII.

Quarta ætatis mundi ſpatium annorum 479. fuiſſe oſtenditur. Integritas numerorum 480. in lib. Regum & 450. in Actis Apoſtolorum integritas, & inter ſe conſonantia, aſſeritur. Libri Iudicum ordo & diſpoſitio proponitur; annorúmque quietis terræ ſupputandorum ratio exponitur. Davidicæ genealogiæ in fine libri Ruthæ a tribúſque aliis pariter conſentientibus ſcripturæ locis explicata, perfectio defenditur; poſteriorum hominum, etiam ad noſtra uſque tempora, non minore quàm horum patrum longævitate demonſtrata. 66

CAP. XIII.

Annorum 479. inter Exodum & Templi Salomonici exordium intercedentium ſumma in membra ſua integrantia dividitur: tempúſque peregrinationis in deſerto, partitionis Terræ & primi anni Sabbatici, cum annis Iudicum & primorum Regum Iſraëliticorum, ſpeciatim explicatur & confirmatur. 71

a 1. Chronic. II. 22. & Mat. 1. 5. Luc. III. 32.

PARTIS POSTERIORIS,
DE
ANNIS REGUM ISRAELIS ET JUDÆ.

THESIS I.

INitium regni Sedechiæ deducendum eſt à 10. *die* 4. *menſis; juſtis undecim annis ante captivitatem ejuſdem Sedechiæ, & unico menſe Salomonici Templi excidium; quod in* 10. *diem* 5. *menſis incidit.* 83

II.

Obſidio Hieroſolymitana cepta anno Sedechiæ 9. *menſis* 10. *die* 10. *& interventu exercitûs Pharaonis poſteà interrupta, redintegrata eſt anno Sedechiæ* 10 *menſis* 3. *die* 15. *& per dies* 390. *uſque ad captam Urbem continuata: Ita ut ab obſidionis primo principio uſque ad captam urbem in fine anni* 11. *Sedechiæ, menſis* 4. *die* 9. *menſium* 30. *uſque ad eandem incenſam menſis* 5, *die* 10. *menſium* 31. *ſpatium interceſſerit.* ibid.

III.

Circa menſis 4. *diem* 5. *facta eſt Jechoniæ deportatio,* 5. *circiter ante regni Sedechiæ initium diebus.* 84

IV.

Finis regni Jehojachini, & initium filii ejus Jehojachinis ſive Jechoniæ, circa menſis 12, *diem* 25. *ſunt reponenda.* ibid.

V.

Circa 6. *menſis diem* 10. *Jehojachinus regnum iniit: quod non integris undecim annis obtinuit, ſed annis decem, menſibus* 6. *& diebus* 15. *circiter. Sub finem verò anni illius tertii, circa* 5 *menſis diem* 15. *regnare cœpit Nebuchadneſar; ante Templi conflagrationem annis* 19. *quinque circiter diebus minus.* ibid.

VI.

Nebuchadneſar, à vivente patre in conſortium regni aſſumptus, annos 43. *poſt mortem illius imperavit ſolus; in univerſum verò, annos* 44. *menſes* 7. *& dies* 10. *circiter.* 85

CAPUT PRIMUM.

Difficultates nonnullæ, ad Nebuchadneſaris, & Regum Judæ qui ſub illius imperio vixerunt, tempora ſpectantes explicantur: & 70. annorum ſervitutis Babylonicæ, per Jeremiam prædictorum, initium à jugo Babylonico, anno 4. *Jehojachimi primum à Judæis ſuſcepto, non à poſteriorum deportationum aliqua deducendum eſſe oſtenditur.* 86

CONTENTS

Introduction 1

Chapter 1 3

Chapter 2 7

Chapter 3 12

Chapter 4 18

Chapter 5 24

Chapter 6 31

Chapter 7 37

Chapter 8 43

Chapter 9 49

Chapter 10 56

Chapter 11 62

Chapter 12 68

Chapter 13 75

Chapter 14 81

Chapter 15 87

Chapter 16 94

Chapter 17 100

Chapter 18 107

Chapter 19 113

Chapter 20 120

Chapter 21 126

Chapter 22 133

Chapter 23 139

Chapter 24 146

Chapter 25 152

Chapter 26 159

Chapter 27 165

Chapter 28 172

Chapter 29 178

Chapter 30 185

Chapter 31 191

Chapter 32 198

Chapter 33 204

Chapter 34 211

Chapter 35 217

Chapter 36 224

Chapter 37 230

Chapter 38 237

Chapter 39 243

Chapter 40 250

Chapter 41 256

Chapter 42 263

Chapter 43 269

Chapter 44 276

Chapter 45 282

Chapter 46 289

Chapter 47 295

Chapter 48 302

Chapter 49 308

Chapter 50 315

Chapter 51 321

Chapter 52 328

Chapter 53 334

Chapter 54 341

Chapter 55 347

Chapter 56 354

Chapter 57 360

Chapter 58 367

Chapter 59 373

Chapter 60 380

Chapter 61 386

Chapter 62 393

Chapter 63 399

Chapter 64 406

Chapter 65 412

Chapter 66 419

Chapter 67 425

Chapter 68 432

Chapter 69 438

Chapter 70 445

Chapter 71 451

Chapter 72 458

Chapter 73 464

Chapter 74 471

Chapter 75 477

Chapter 76 484

Chapter 77 490

Chapter 78 497

Chapter 79 503

Chapter 80 510

Chapter 81 516

Chapter 82 523

Chapter 83 529

Chapter 84 536

Chapter 85 542

Chapter 86 549

Chapter 87 555

Chapter 88 562

Chapter 89 568

Chapter 90 575

Chapter 91 581

Chapter 92 588

Chapter 93 594

Chapter 94 601

Chapter 95 607

Chapter 96 614

Chapter 97 620

Chapter 98 627

Chapter 99 633

Chapter 100 640

pus autem discrepantia in primis duabus Periodis cernitur; ubi in Patriarcharum annis dinumerandis, Græcorum & Samaritanorum codices ab Hebraïcis nostris exemplaribus mirum in modum dissentiunt: quemadmodum in epistolâ ad Ludov. Cappellum, de variantibus Hebræi textûs lectionibus, à nobis est ostensum; & in sequenti Tabellâ distinctiùs videre licet.

ANNI PATRUM.

		Ante πατάκυσιν. juxta.			Post πατάκυσιν. juxta.			Totius vitæ juxta.		
		Hebr.	*Samar.*	*Græc.*	*Hebr.*	*Samar.*	*Græc.*	*Hebr.*	*Samar.*	*Græc.*
1	*Adam*	130.	130	230	800	800	700	930	930	930
2	*Seth*	105	105	205	807	807	707	912	912	912
3	*Enos*	90	90	190	815	815	715	905	905	905
4	*Kainan*	70	70	170	840	840	740	910	910	910
5	*Maleleel*	65	65	165	830	830	730	895	895	895
6	*Jared*	162	62	162	800	785	800	962	847	962
7	*Enoch*	65	65	165	300	300	200	365	365	365
8	*Mathusala*	187	67	167	782	653	802	969	720	969
9	*Lamech*	182	53	188	595	600	565	777	653	753
10	*Noë*	600	600	600	Ante Diluvium.			950	950	950
	Summa	1656	1307	2242						
					Post Diluvium.					
1	*Sem*	2	2	2	500	500	500		600	
2	*Arphaxad*	35	135	135	403	303	330		438	
0	*Cainan*	0	0	130	0	0	330		0	
3	*Sala*	30	130	130	403	303	330		433	
4	*Eber*	34	134	134	430	270	270		404	
5	*Phaleg*	30	130	130	209	109	209		239	
6	*Ragau*	32	132	132	207	107	207		239	
7	*Saruch*	30	130	130	200	100	200		230	
8	*Nachor*	29	79	79	119	69	125		148	
	Thara	70	70	70				205	145	205
	Summa	192	942	1072						

Hanc discrepantiam in priore græci sui Chronici libro proposuit diligentissimus [a] *Eusebius*: triplice annorum dinumeratione exhibitâ; secundùm LXX. secundùm Hebræorum, & secundùm Samaritanorum exemplaria. His *Georgius Syncellus* & quartam adjicit, secundùm *Africanum*: qui à vulgata τῶν LXX. editione non in secundi solùm *Cainanis* omissione recessit *Africanus*,

[a] Georg. Syncel. Chron. p. 10.

canus, (in qua & [a] *Euſebius* cum eſt ſecutus;) ſed etiam in *Mathuſala* annorum numeratione. Cùm enim vulgati libri annos illi tribuerent ante natum filium Lamechum 167. & poſt eum natum 802. animadvertens *Africanus* eâ ratione ad 14. annos ultra Diluvium (contra Scripturæ authoritatem) vitam illius fuiſſe protendendam; aliam lectionem cum Hebraicâ convenientem ſequi maluit, quæ ante natum filium annos 187. poſt ejus nativitatem 782. illi aſſignans, mortem illius ſexennio ante Diluvium collocat. Indéque effectum, ut ab initio Mundi ad Diluvium, *Africanus* quidem 2262. *Euſebius* verò à communiter receptis rationibus non recedens, 2242. annos numerandos cenſuerit. Quâ de re in Syntagmatis de LXX. interpretum editione cap. 2. pluribus à nobis actum eſt.

Eam de annis Mathuſalæ quæſtionem, in libro Traditionum in Geneſin, tractans Hieronymus, ex *Hebræis & Samaritanorum libris* colligit, mortuum illum eſſe *eo anno, quo cepit eſſe diluvium*. Et verum quidem eſt, juxta utrorumque libros, non vixiſſe Mathuſalam poſt diluvium, ſed eodem quo illud cœpit anno fuiſſe defunctum, id quod præcipuè in hac quæſtione ſpectabat *Hieronymus*: non tamen ex iiſdem præmiſſis in utrorumque libris eadem nata eſt concluſio. Neque enim in Samaritanorum, ut in Hebræorum libris, Mathuſala 187. annorum, Lamechum genuit, 782. annos poſteà fuit ſuperſtes, & Lamechus 182. annos natus Noachum genuit; (ut ab *Hieronymo*, quum Samaritanus codex ad manum non adeſſet, ſignificatum eſt:) ſed Mathuſala 67. annorum gignens Lamechum ſupervixit annis 653. uſque ad diluvium, & Lamechus 53. annorum gignens Noachum & 600. annis poſteà ſuperſtes vixit & ipſe (uti & cum his Jaredus) uſque ad diluvium. Hanc enim eorum Chronologiam non noſtra ſolùm Samaritani Pentateuchi exemplaria, ſed (ne poſt tempus Hieronymi illa fuiſſe immutata quis ſuſpicetur) ea etiam quibus [b] *Euſebius* eſt uſus, nobis exhibent. Itaque ut in aliâ re obſervatum eſt à [c] *Pererio*, ita & hîc *videtur S. Hieronymus memoriâ lapſus: id quod magnis viris, vel nimiâ memoriæ fiduciâ, vel aliàs in res ſtudio curâque intentis, non rarò contigit.*

Euſebium quoque ſequutus [d] *Georgius Syncellus*, Ex Samaritanorum calculo, ab Adamo uſque ad diluvium annos 1307. à Diluvio uſque ad primum annum Abraami (quem 70. anno Tharæ natum illi aſſignant) annos 942. omnes ſimul annos 2249. dinumerat, quod ad amuſſim congruit cum ſingularium Patriarcharum annis, quos in ſuperiore Tabellâ ex Samaritano Pentateucho jam deſcripſimus. Quatuor verò ſimul Computorum, in annis ante Diluvium, collationem idem Georgius ita inſtituit. [e] Μέχρι τούτου δὲ καταλυσμοῦ, καθὼς φάσκουσι, διαφωνοῦσι τὰ Ἑβραϊκὰ ἀντίγραφα πρὸς τὸ Σαμαρειτῶν ἀρχαιότατον καὶ φωτὸς χαρακτῆρι διαλλάττον (ὃ καὶ ἀληθὲς εἶναι καὶ πρῶτον Ἑβραῖοι καθομολογοῦσι) ἔτεσι τρισὶ, πρὸς δὲ τοῖς τῶν ο ἑβδομήκοντα, τὸ μὲν Ἑβραϊκὸν ἔτεσι φνς. τὸ δὲ Σαμαρειτῶν ψκε. Ἀβραμιαῖος δὲ πρὸς Ἐξοδίαν, ἀπὸ Ἀδὰμ ἔως καταλυσμοῦ διαφωνεῖ ἔτεσι ιοοη. *Uſque ad Diluvium igitur, ſicut eſt propoſitum, Hebraica exemplaria à Samaritanorum codice vetuſtiſſimo & longè diverſis characteribus exarato (quem & verum & primum eſſe Hebræi conſitentur) annis 349. diſcrepant. At* LXX. *Interpretum editione, Hebraicum exemplar annis* 586. *Samaritanum verò* 935. *Africanus demum ab Euſebio diſſonat annis* 20. cùm enim ab Adamo ad Diluvium, juxta rationes Judæorum anni ſint 1656. juxta textum Samaritanorum 1307. juxta Euſebii calculum 2242. juxta Africani autem 2262. conſequens eſt, Computum Samaritanum minorem eſſe, Judaico quidem annis 349. Euſebiano verò, ex LXX. deducto, 935. Euſebianum autem majorem eſſe, Judaico annis 586. minorem altero illo Africani, annis 20. Ut *hallucinatio*, quam hic in *Georgio* notavit [f] *Scaliger*, in ipſius Scaligeri deprehendatur ratiociniis.

Reliquis verò omninò præferendam eam eſſe Chronologiam concludit [g] Georgius, quam Græca LXX. interpretum nobis exhibet editio. Παντελῶς τοίνυν ἀφετέον τὰς τῶν ὁ ψευδωνύμους ἐν πλάνῃ, ὡς ἔοικε, καὶ διαστρόφου Ἑβραίων γραφῆς μεταβληθείσας, οὐδὲ τούτοις ταύτῃ καὶ ἡμεῖς κεχρήμεθα καὶ τοῖς παροῦσιν χρονογραφίαις ὅτι μάλιστα καὶ ἡ καθ' ὅλης τῆς οἰκουμένης ἁπλωθεῖσα Χριστοῦ ἐκκλησία. ταύτην μὲν προσέχει, τῶν δὲ αὐτόθεν ἡμῶν Ἀποστόλων τε καὶ μαθητῶν αὐτῶν χρῆσθαι παραδεδόκασι. *Antiquâ igitur* LXX. *Interpretum editione, ceu ex incorrupto, ut videtur, Hebraico fonte quondam tranſlatâ, per totam hanc Chronographiam paſſim meritò ſumus uſi: cùm maximè quaqua patet univerſus terrarum orbis dilatata Chriſti Eccleſia receptam eam habeat, & Salvatoris noſtri, Apoſtolorum ac Diſcipulorum ejus authoritate uſibus noſtris à principio fuerit commendata.* Quò ſpectat & illa ſimilis Juliani Archiepiſcopi Toletani, in 3. libro contra Judæos, concluſio. *Hic jam dicat unuſquiſque quod ſentit. Nunquid brevitas iſta annorum ex codicibus Hebræis oſtenſa, contemptis annis pluribus qui in editione* LXX. *Interpretum continentur, præferenda ullo modo judicabitur? qui prophetandi potiùs munere quàm transferendi officio, divinas Scripturas (revelante ſibi Domino) tranſtulerunt; apud quos etiam hæc ſupputatio reperitur annorum. Ergo illa nobis & ſola pro his annis eſt obſervanda* LXX. *Interpretum, quæ meritò omnibus editionibus & tranſlationibus anteferatur; quam etiam hucuſque omnes Doctores Eccleſiaſtici tenuerunt, & in hac præcipuè annorum ſupputatione ſecuti ſunt.* Et Antonii Contii Juriſconſulti, in Notis ad Nicephori Conſtantinopolitani Chronologiam, altera. *Quare ſatis mirari non poſſum hominum noſtri temporis, & eorum quì Chronologias ſcripſerunt, vanitatem ac novandi ſtudium; qui omnem* LXX. *editionis authoritatem longiſſimè rejiciunt, & nihil niſi quod in Hebræis codicibus hodie legatur rectum putant.*

Atque hinc inter Latinos recentiores, in annorum mundi ſupputatione, Hebraicis fontibus poſthabitis, τῶν LXX. numeros ſunt ſecuti, Onuphrius in Chronico Eccleſiaſtico, Hieronymus Vielmius de ſex diebus conditi orbis lect. 5. [*] Chriſtoph. Lauretus, & alii, ſic perſtricti à Scaligero. [h] *Neque deſunt hodie capitones, qui Helleniſtarum Alexandrinorum editionem Moſaicæ veritati præferant, & eos Novatores, qui aliter ſentiunt, vocent. Ita ſanè audivit Hieronymus etiam apud virum omni exceptione majorem Auguſtinum: qui tamen aliter poſteà ſenſit.*

Et [i] Hieronymus quidem, in annis Patriarcharum aſſignandis Græcam editionem *erraviſſe*, ſine ulla circuitione, aſſerit. Modeſtiſſimè verò [k] Auguſtinus: *Illa*, inquit, *numerorum varietas*

[a] Georg. Syncell. Chr. p. 80.

[b] Georg. Syncell Chr. ut ſupr.

[c] Perer. in Geneſ. lib. 7. parag. 113.

[d] Georg. Syncell. Chr. p. 29.

[e] Id. pag. 83.

[f] Scalig. not. in Euſeb. Chronic. Gr. pag. 241.

[g] G. Syncell. Chron. p. 89.

[*] vid. Laur. de Zobar.

[h] Scalig. not. in Euſeb. Chr. Græc. pag. 254. &c.

[i] Hieron. Tradit. Heb. in Geneſin.

[k] Auguſtin. de Civit. Dei lib. 18. c. 14.

qua inter codices Hebræos invenitur & noſtros, ſi quid habet ita diverſum ut utrumque verum eſſe non poſſit; rerum geſtarum fides ab eâ linguâ repetenda eſt, ex qua interpretatum eſt quod habemus. Venerabilis Beda, quum in libro de temporibus, relicto LXX. Interpretum calculo, ad Hebraicæ veritatis normam rationes ſuas conformaſſet; indéque *à laſcivientibus ruſticis inter pocula hæreticus denotaretur, quòd regnaret in ſextâ ætate ſeculi* (currente nimirùm *ſexto*, hoc enim illi volebant annorum Mundi *millenario*) *Dominum Salvatorem in carne veniſſe*: ad Plegwinum *de ſex ætatibus ſeculi* Apologeticam (adhuc ineditam) ſcripſit Epiſtolam; oſtendens *quæ ipſe auctoritate aſſertionem ſuæ computationis aſtrueret, Hebraicâ videlicet veritate, per Origenem proditâ, per Hieronymum editâ, per Auguſtinum laudatâ, & per Joſephum confirmatâ, quibus ego* (inquit) *in rebus talibus nullos invenio doctiores.* Idémque in majoris, de Temporum ratione, operis Præfatione, ab Euſebianâ Chronologiâ in Eccleſiâ Occidentali tunc paſſim receptâ, ipſe diſceſſerit, rationem reddens: *Ego* (inquit,) *confidenter profiteor, quia non reprehendo veteres Chronographos, qui translationem* LXX. *Interpretum modò ſecuti ſunt, modò* (*prout libuit*) *probantur habuiſſe contemptui; ſicut etiam in proceſſu hujuſce opuſculi noſtri monſtrabitur. Sed omnibus his Hebraica veritatis integram præfero puritatem; quam præeminentiſſimus Doctorum Hieronymus, in libris Hebraicarum quæſtionum, Auguſtinus in libris de Civitate Dei, Euſebius ipſe Chronographus in tertio hiſtoria Eccleſiaſtica libro, ex verbis Joſephi Hiſtorici adverſus Apionem Grammaticum ſcribentis, brevierem temporum ſeriem quam in* LXX. *editione vulgo fertur contineri comprobant.*

Atque ut hos Juliano Toletano, & Georgio Syncello, ita Latinis illis recentioribus (præter innumeram hujus & ſuperioris ſæculi Chronologorum, à pauculis illis diſſentientem turbam) Johannis Pici Mirandulani, in diſputatione contra divinatricem Aſtrologiam. (edit. Baſil. p. 565.) judicium ſpeciatim opponimus: unà cum [a] Johannis Mariæ Braſichellenſis Pontificii Palatii Magiſtri, in loca illa ex Juliano Toletano, & Antonio Contio producta à Thoma Malvenda mutuata, cenſurâ. Sic enim ille, ad locum Juliani annotat. *Cautè lege; nam certum eſt eccleſiam Catholicam in editione vulgata approbare eam annorum rationem, quæ eſt in codicibus Hebraicis Geneſ.* V. & 11. *cùm vulgata egregiè Hebraico fonti conſentiat in ætatum enumeratione, atque ſupputatione temporum.* Et ad Contii illum alterum. *Contius, dum nimio ſtudio* LXX. *Interpretum translationis Chronologiam tuetur, non videt ſe incautè Hebraici fontis & vulgatæ editionis Chronologiam labefactare, qua cum illa* LXX. *Interpretum perſpicuè pugnat. Et patres corruptelam* LXX. *Interpretum exemplarium ingenuè profitentur.*

[a] Tom. 1. Indicis libr. expurgand. edit. Romæ anno 607.

Contexit quidem hic [b] Baronius catalogum antiquorum patrum, qui ſecundùm LXX. interpretes, annos ab origine Mundi uſque ad ortum Chriſti numerare conſueverunt: additque *profiteri & Romanam Eccleſiam in ſuo Martyrologio, ſe annos ſupputare ſecundùm eoſdem Interpretes.* Sed ad horum prius Benedictus Pererius, & Jacobus Bonfrerius, ad poſterius Thomas Malvenda & Johannes Deſpieres, reſponſum pro nobis dabunt. *Non me fugit*, inquit [c] Pererius, *pleroſque veterum tam Græcorum quàm Latinorum, Chronologiam, quæ eſt in translatione* LXX. *Interpretum ſequi maluiſſe: quòd eam translationem illi cernerent multis ſeculis eſſe in Eccleſia Dei reverenter uſurpatam, religioſéque cultam: atque ob eam cauſam aliqua in parte eam mutare, aut non ſequi, religioni haberent. Sed apud me* (*quantum ad Chronologiam, de qua nunc agitur*) *auctoritas Scripturæ Hebraica ac Latina verſionis vulgatæ, necnon & duorum principum Eccleſiæ Doctorum, Hieronymi atque Auguſtini judicium & ſententia præponderat.* Et [d] Bonfrerius. *Certum eſt, verſionem Septuaginta in hiſce annis paſſim eſſe mendoſam, & in hac annorum ſupputatione Latinum noſtrum, & Hebraum textum eſſe ſequendum, ut Auguſtinus lib.* 15. *de Civit. Dei cap.* 13. *oſtendit; etſi ipſius tempore ſola editio Septuaginta in Eccleſia, tam Græca quàm Latina eſſet recepta.*

[b] Baron. Appar. ad Annal. nu. 119. & Not. in Martyrolog. Roman. Decemb. 25. 29.

[c] Perer. in Geneſ. lib. 7. num. 110.

[d] Bonfr. Prolegom. in Script. cap. 16. fol. 4.

De Romano verò Martyrologio, [e] Malvenda reſpondet. *Quod Eccleſia Romana in publicis Tabulis eam annorum rationem laudare videatur, quam* LXX. *dederunt, id quidem non facit quòd veram & incorruptam eandem exiſtimet; cùm huic è diametro adverſantem ut veram & genuinam, eam ſummam quæ in editione Vulgata eſt conſignata, omnibus recipiendam proponat: ſed id tantùm ſalubri temperamento cavit, ut vetus aliquod venerandæ vetuſtatis monumentum, tametſi lacerum ac deforme & pannis anniſque obſitum exhiberet; omnibuſque palam faceret, quam rationem ſequuti fuerint antiqui Patres in enumerandis ex ſacra Scriptura annis ab orbe procreato ad Chriſtum naſcentem, cùm ſoleant vetera antiquitatis monumenta, quantumvis corroſa & attrita, gratum aſpectantibus intuitum præſtare. Quocirca nihil opus eſt nunc Eccleſiæ Græcæ vulgatam numerandi rationem commendare, aut Græcorum exemplarium patrocinium contra Hebraicam Veritatem ſuſcipere.* Et Johannes Deſpieres [f]: *Nec nos*, (inquit,) *movere debet quod Eccleſia ſupputationem* LXX. *interpretum ab omni tempore in communem uſum receperit. Neque enim ea mens fuit eccleſiæ, ut nemini liceret ab ea deflectere: ſed ſolum uſum probavit, non autem ſupputationis errores, quos corrigit quando commodum fuerit. Et fortè uſa eſt hac ſupputatione corrupta, eò quòd religioni duceret Verſionem illam contemnere, cujus auctoritatem, inquit, Auguſtinus*, celebriorem ſuſcepit Eccleſia, *& quam ut divinam omnes venerati ſunt: vel fortè quòd meliora tunc non ſupperterent. Sic Eccleſia & univerſus orbis Chriſtianus utitur Æra vulgari & calculo Dionyſiano: cùm tamen Chronologi non ignobiles doceant, eum non parum abludere à vero & germano calculo;*

[e] Malvend. de Antichriſto, l. 2. c. 16.

[f] Deſpier. de verſione 70. interpret. diſput. 2. dub. 5. fine.

Nempe, ut Chronicon ita etiam & Martyrologium Euſebii in Latinam linguam tranſtulit Hieronymus: quod in Romano, Bedæ, Uſuardi, Adonis & aliorum Martyrologiis variis acceſſionibus auctum, in 25. die Decembris ab ipſo Euſebio poſitum annorum Mundi uſque ad Natalem Chriſti numerum retinuit: unde in univerſam Occidentalem Eccleſiam Chronologiæ Euſebianæ uſus eſt propagatus; abſque ullo tamen Hebraicæ veritatis præjudicio. Nam & ipſo in Chronico Euſebius codicum Hebraicorum calculum, ſimul cum ſuo diligenter annotaverat ac ſeriem annorum Mundi ab Hebræis per

50. annorum Jubilæos dimentam propoſuerat, initio Jubilæi XL. (ſive ann. Mundi 2000.) in anni LI. ætatis Abrahami (à 70. patris Terachi deductæ) fine collocato. Ad annum verò Imper. Tiberii Cæſaris XVIII. *Principium* LXX. *Jubelæi* (ſive ann. mund. 4000.) *ſecundum Hebræos* eſt appoſitum. Unde colligitur, inter annum LI. Abrahami & illud tempus, Hebræorum illorum ſententia, 1000. annos interceſſiſſe.

Hoc igitur poſito; ex Hebraicis codicibus veram ætatis primorum Patriarcharum ſupputationem eſſe petendam: quomodo inde recta annorum Mundi ſeries ſit eruenda, jam oſtendendum eſt.

CAP III.

De ætatis Mundi per annos Patriarcharum ſupputandæ ratione: ubi de γενεθλιακῆς, utrum ad conceptionem an nativitatem liberorum ſint referendæ? Et de annis, quibus patres filios genuiſſe dicuntur; num incuntes vel completi ſint accipiendi? De tempore incepti & finiti Diluvii; in quem annum Mundi & ætatis Noachi inciderit.

PRimorum novem Patriarcharum anni, priuſquàm liberos gignerent, in V. Geneſeos capite commemorati, ſummam 1056 annorum conficiunt. Annorum enim non integræ vitæ, ſed generationis Patrum rationem hîc eſſe habendam, Joſephus etiam hoc in loco ſic adnotavit. [a] *Ἐξητάζειν μυδὲν τὰς τελευτὰς τῶν ἀνδρῶν, ἀλλὰ τὰς γενέσεις αὐτῶν μόνον ὁρᾶτε. Obitus virorum illorum nemo exquirat, ſed natales eorum tantùm conſideret.* Quandoquidem verò nova deinceps erat aſſumenda epocha, à qua ſecunda mundi Periodus eſſet inchoanda; ne per Noachi decimi Patris γενεθλιακὴν Chronologia continuanda exiſtimaretur, tempus tantùm quo liberis gignendis operam ille dare cœpit eſt notatum, non ex unius (ut anteà) ſed trium filiorum nominibus promiſcuè appoſitis: ſed 600. ipſe annorum fuiſſe dicitur, quum Diluvium terras occuparet; [Geneſ. VII. 6.] quibus ad priores Patrum illos 1056. annos additis, an. mund. exurgit 1656. in quem incidit *Diluvium*. Et quum eodem quo Mundus cœpit, atefactæ dicantur aquæ à ſuperficie terræ, anno Noæ 601. [Geneſ. VIII. 13.] inde annos 1656. ſolidos numerandos eſſe colligimus, à Mundi initio ad exitum Diluvii, finis primæ, & initii ſecundæ mundi Periodi, communem terminum.

Ad ſecundæ deinde illius Periodi ſpatium definiendum, Geneſ. cap. XI. Arphaxadi nativitas facta fuiſſe narratur, *biennio* poſt *Diluvium*. Cui additi anni, quos Arphaxadus ipſe & ſex ſequentes ante genitos filios exegiſſe ibidem memorantur, annorum 222. ſummam efficiunt. Ne verò per proximè ſubſequentis Patriarchæ Tharæ, ſive Terachi γενεθλιακὴν, Chronologia continuanda putaretur; hic ut in priore Periodo, annus ſolummodò quo & ille liberis operam dare cœpit, eſt deſignatus, trium item filiorum nominibus confuſo ordine ſubjectis. Et quum in toto reliquo capite quot cæteri omnes Patriarchæ poſt ſuſceptos filios exegerint annos, Moſes exponat; ſed integræ ſimul vitæ annorum ſummam, cum mortis ipſorum mentione conjunctam, (quod in c. V. fecerat) ſtudioſè prætermittat in ſolo Thara, annorum numero poſt generationem filiorum prætermiſſo, integram ipſius ætatem annorum 205. ſimul cum morte commemorat; ut ad mortis potiùs ipſius, quàm ad γενεθλιακὰς tempus in annorum hujus periodi ſumma colligenda attendi oportere innueret. Cujus mentem minimè aſſecutus *Doſitheus* Samaritanus, quaſi imperfectus hîc eſſet textus Moſaicus, ad capitis V. normam eum conformare eſt auſus; integræ vitæ cujuſque Patriarchæ annorum numero, una cum mortis mentione, adjecto, quod conſultò à Moſe eſt omiſſum, ut Tharæ annos ſingulariter hac in parte obſervandos eſſe oſtenderetur. Additis igitur totius vitæ ipſius annis 205. ad 222. illos, qui à diluvio ad ejus nativitatem effluxerunt, emergit annus à Diluvio 427. in quem & mors ipſius, & eam ſtatim inſecura Abrami à Charane profectio, & in terra Chanaanis *Peregrinatio* occurrit; Secundæ Periodo finem, & tertiæ præbens exordium [Geneſ. XVI. 3.] Quia verò cœpta eſt hæc peregrinatio eodem die, quo poſt annos 430. eſt finita, [Exod. XII. 41.] decimo quinto videlicèt die menſis *primi*, [Numer. XXXIII. 3.] qui ante exitum ex Ægypto (ut in capite 1. eſt oſtenſum) *ſeptimus* numerabatur: à menſis 1. die 1. quo diluvium deſiit, uſque ad menſis 7. diem 15. quo Peregrinatio hæc cœpit, non annos 427. integros numerare poſſumus, ſed (terminorum ratione ita poſtulante) 426. tantùm, cum menſibus 6. & diebus 14.

His ita præmiſſis, de annis quibus *genuiſſe*, vel *generaſſe* dicuntur Patres, primo in loco, eſt inquirendum; utrum ad filiorum conceptionem, an ad nativitatem ſint referendi? Quia enim *gignendi* vocabulum, actum generationis paternum propriè denotat, atque inter generationem & nativitatem filiorum novem mentium ſpatium ordinariè intercedit: pro XVII. generationibus hîc commemoratis, anni 12. & menſes ferè 9. ad Chronologiam videri poſſent adjiciendi. Quod commentum Jacobus Auzoleus in Chronologia quadam Gallica parturire dicitur, referente [b] Henrico Harvillæo, qui ſententiam hanc tum aliis argumentis compluribus refellit, tum hoc etiam ad extremum, quod eâ admiſsâ, incerta planè hîc nobis relinquatur temporis ratio. *Nam aliàs*, inquit, *quis poterit aſſimare niſi divinando, quot menſes, & dies quilibet partus fuerit in utero? cum multi geſtentur in eo non ſolum per 9. menſes, ſed per 10. 11. 12. ac 13. præterquàm quòd nonnulli quandoque geſtantur per pauciores.*

Ad ejus verò fundamentum reſpondetur: illud יָלַד Hebræorum, atque illi reſpondens τὸ γίνεσθαι Græcorum, & *gignere* Latinorum, patri & matri eſſe commune, & ad nativitatem, magis quàm ad conceptionem referri ſolere. Apud Latinos enim *genitus* & *natus* idem ſonat: ut ex Plinii illo loco lib. 7. hiſtor. natural. cap. 8. manifeſtum eſt. *In pedes procedere naſcentem, contra naturam eſt: quo argumento appellavere Agrippas ut ægrè partes; qualiter M. Agrippam ferunt genitum, unico prope felicitatis exemplo in omnibus ad hunc modum genitis.* Hinc *genitura & nativitatis* apud Genethliacos ſchema idem eſt; & apud Theologos *regenerati* iidem ſunt, qui & *renati*. Ita 1. Petr. II. 2. ἀρτιγέννητα

[a] Joſeph Antiquit. lib. 1. cap. 4.

[b] Harvill. Iſagog. Chron. Patag. 15. col. 165. & 175.

quæ inter codices Hebræos invenitur & noſtros, ſi quid habet ita diverſum ut utrumque verum eſſe non poſſit; rerum geſtarum fides ab eâ linguâ reperenda eſt, ex qua interpretatum eſt quod habemus. Venerabilis Beda, quum in libro de temporibus, relicto LXX. Interpretum calculo, ad Hebraicæ veritatis normam rationes ſuas conformaſſet; indéque *à laſcivientibus ruſticis inter pocula hæreticus denotaretur, quòd regnaret in ſextâ ætate ſeculi* (currente nimirùm *ſexto*, hoc enim illi volebant annorum Mundi *millenario*) *Dominum Salvatorem in carne veniſſe*: ad Plegwinum *de ſex ætatibus ſeculi* Apologeticam (adhuc ineditam) ſcripſit Epiſtolam; oſtendens *qua ipſe auctoritate aſſertionem ſua computationis aſtrueret, Hebraicâ videlicet veritate, per Origenem proditâ, per Hieronymum editâ, per Auguſtinum laudatâ, & per Joſephum confirmatâ, quibus ego* (inquit) *in rebus talibus nullos invenio doctiores.* Idémque in majoris, de Temporum ratione, operis Præfatione, ab Euſebianâ Chronologiâ in Eccleſiâ Occidentali tunc paſſim receptâ, ipſe diſceſſerit, rationem reddens: *Ego* (inquit,) *confidenter profiteor, quia non reprehendo veteres Chronographos, qui tranſlationem* LXX. *Interpretum modò ſecuti ſunt, modò* (*prout libuit*) *probantur habuiſſe contemptui; ſicut etiam in proceſſu hujuſce opuſculi noſtri monſtrabitur. Sed omnibus his Hebraica veritatis integram profero puritatem; quam præeminentiſſimus Doctorum Hieronymus, in libris Hebraicarum quæſtionum, Auguſtinus in libris de Civitate Dei, Euſebius ipſe Chronographus in tertio hiſtoria Eccleſiaſtica libro, ex verbis Joſephi Hiſtorici adverſus Apionem Grammaticum ſcribentis, brevierem temporum ſeriem quam in* LXX. *editione vulgo fertur contineri comprobant.*

Atque ut hos Juliano Toletano, & Georgio Syncello, ita Latinis illis recentioribus (præter innumeram hujus & ſuperioris ſæculi Chronologorum, à pauculis illis diſſentientem turbam) Johannis Pici Mirandulani, in diſputatione contra divinatricem Aſtrologiam, (edit. Baſil. p. 565.) judicium ſpeciatim opponimus: unà cum [a] Johannis Mariæ Braſichellenſis Pontificii Palatii Magiſtri, in loca illa ex Juliano Toletano, & Antonio Contio producta à Thoma Malvenda mutuata, cenſurâ. Sic enim ille, ad locum Juliani annotat. *Cautè lege; nam certum eſt eccleſiam Catholicam in editione vulgata approbare eam annorum rationem, quæ eſt in codicibus Hebraicis Geneſ. V. & 11. cùm vulgata egregiè Hebraico fonti conſentiat in ætatum enumeratione, atque ſupputatione temporum.* Et ad Contii illum alterum. *Contius, dum nimio ſtudio* LXX. *Interpretum tranſlationis Chronologiam tuetur, non videt ſe incautè Hebraici fontis & vulgatæ editionis Chronologiam labefactare, quæ cum illa* LXX. *Interpretum perſpicuè pugnat. Et patres corruptelam* LXX. *Interpretum exemplarium ingenuè profitentur.*

Contexit quidem hic [b] Baronius catalogum antiquorum patrum, qui ſecundùm LXX. interpretes, annos ab origine Mundi uſque ad ortum Chriſti numerare conſueverunt: additque *profiteri & Romanam Eccleſiam in ſuo Martyrologio, ſe annos ſupputare ſecundùm eoſdem Interpretes.* Sed ad horum prius Benedictus Pererius, & Jacobus Bonfrerius, ad poſterius Thomas Malvenda & Johannes Deſpieres, reſponſum pro nobis dabunt. *Non me fugit*, inquit [c] Pererius, *pleroſque veterum tam Græcorum quàm Latinorum, Chronologiam, quæ eſt in tranſlatione* LXX. *Interpretum ſequi maluiſſe: quòd eam tranſlationem illi cernerent multis ſeculis eſſe in Eccleſia Dei reverenter uſurpatam, religioſéque cultam: atque ob eam cauſam aliqua in parte eam mutare, aut non ſequi, religioni haberent. Sed apud me (quantum ad Chronologiam, de qua nunc agitur) auctoritas Scripturæ Hebraicæ ac Latinæ verſionis vulgatæ, necnon & doctorum principum Eccleſiæ Doctorum, Hieronymi atque Auguſtini judicium & ſententia præponderat.* Et [d] Bonfrerius. *Certum eſt, verſionem Septuaginta in hiſce annis paſſim eſſe mendoſam, & in hac annorum ſupputatione Latinum noſtrum, & Hebraum textum eſſe ſequendum, ut Auguſtinus lib. 15. de Civit. Dei cap. 13. oſtendit; etſi ipſius tempore ſola editio Septuaginta in Eccleſia, tam Græca quàm Latina eſſet recepta.*

De Romano verò Martyrologio, [e] Malvenda reſpondet. *Quod Eccleſia Romana in publicis Tabulis eam annorum rationem laudare videatur, quam* LXX. *dederunt, id quidem non facit quòd veram & incorruptam eandem exiſtimet; cùm huic è diametro adverſantem ut veram & genuinam, eam ſummam quæ in editione Vulgata eſt conſignata, omnibus recipiendam proponat: ſed id tantùm ſalubri temperamento cavit, ut vetus aliquod venerandæ vetuſtatis monumentum, tametſi lacerum ac deforme & pannis anniſque obſitum exhiberet; omnibuſque palam faceret, quam rationem ſequuti fuerint antiqui Patres in enumerandis ex ſacra Scriptura annis ab orbe procreato ad Chriſtum naſcentem, cùm ſoleant vetera antiquitatis monumenta, quantumvis corroſa & attrita, gratum aſpectantibus interim præſtare. Quocirca nihil opus eſt nunc Eccleſiæ Græcæ vulgatam numerandi rationem commendare, aut Græcorum exemplarium patrocinium contra Hebraicam Veritatem ſuſcipere.* Et Johannes Deſpieres [f]: *Nec nos*, (inquit,) *movere debet quod Eccleſia ſupputationem* LXX. *interpretum ab omni tempore in communem uſum receperit. Neque enim ea mens fuit eccleſiæ, ut nemini liceret ab ea deflectere: ſed ſolum uſum probavit, non autem ſupputationis errores, quos corrigit quando commodum fuerit. Et fortè uſa eſt hac ſupputatione corrupta, eò quòd religioni duceret Verſionem illam contemnere, cujus* auctoritatem, *inquit, Auguſtinus*, celebriorem ſuſcepit Eccleſia, *& quam ut divinam omnes venerati ſunt: vel fortè quòd meliora tunc non ſuppeterent. Sic Eccleſia & univerſus orbis Chriſtianus utitur Æra vulgari & calculo Dionyſiano: cùm tamen Chronologi non ignobiles doceant, eum non parum abludere à vero & germano calculo;*

Nempe, ut Chronicon ita etiam & Martyrologium Euſebii in Latinam linguam tranſtulit Hieronymus: quod in Romano, Bedæ, Uſuardi, Adonis & aliorum Martyrologiis variis acceſſionibus auctum, in 25. die Decembris ab ipſo Euſebio poſitum annorum Mundi uſque ad Natalem Chriſti numerum retinuit: unde in univerſam Occidentalem Eccleſiam Chronologiæ Euſebianæ uſus eſt propagatus; abſque ullo tamen Hebraicæ veritatis præjudicio. Nam & ipſo in Chronico Euſebius codicum Hebraicorum calculum, ſimul cum ſuo diligenter annotaverat ac ſeriem annorum Mundi ab Hebræis per

[a] Tom. 1. Indicis libr. expurgand. edit. Romæ anno 607.

[b] Baron. Appar. ad Annal. num. 119. & Not. in Martyrolog. Roman. Decem. 25. 2.

[c] Perer. in Geneſ. lib. 7. num. 150.

[d] Bonfr. Prolegom. in Script. cap. 16. ſect. 6.

[e] Malvend. de Antichriſto, l. 1. c. 16.

[f] Deſpier. de verſione 70. interpret. diſput. 2. dub. 5. fine.

50. annorum

50. annorum Jubilæos dimenſam propoſuerat, initio Jubilæi X L. (ſive ann. Mundi 2000.) in anni L I. ætatis Abrahami (à 70. patris Terachi deductæ) fine collocato. Ad annum verò Imper. Tiberii Cæſaris XVIII. *Principium* LXX. *Jobelæi* (ſive ann. mund. 4000.) *ſecundum Hebræos* eſt appoſitum. Unde colligitur, inter annum L I. Abrahami & illud tempus, Hebræorum illorum ſententia, 2000. annos interceſſiſſe.

Hoc igitur poſito; ex Hebraicis codicibus veram ætatis primorum Patriarcharum ſupputationem eſſe petendam: quomodo inde recta annorum Mundi ſeries ſit eruenda, jam oſtendendum eſt.

CAP III.

De ætatis Mundi per annos Patriarcharum ſupputandæ ratione: ubi de παιδογονίαις, utrum ad conceptionem an nativitatem liberorum ſint referendæ? Et de annis, quibus patres filios genuiſſe dicuntur; num ineuntes vel completi ſint accipiendi? De tempore incepti & finiti Diluvii; in quem annum Mundi & ætatis Noachi inciderit.

PRimorum novem Patriarcharum anni, priuſquàm liberos gignerent, in V. Geneſeos capite commemorati, ſummam 1056 annorum conficiunt. Annorum enim non integræ vitæ, ſed generationis Patrum rationem hîc eſſe habendam, Joſephus etiam hoc in loco ſic admonuit. [a] *Ἐξετάζειν μοῦνοι τοὺς τελευτὰς τῶν ἀνδρῶν, ἀλλὰ τὰς γενέσεις αὐτῶν μόνον ὁράτω. Obitus virorum illorum nemo exquirat, ſed natales eorum tantum conſideret.* Quandoquidem verò nova deinceps erat aſſumenda epocha, à qua ſecunda mundi Periodus eſſet inchoanda; ne per Noachi decimi Patris παιδογονίαν Chronologia continuanda exiſtimaretur, tempus tantùm quo liberis gignendis operam ille dare cœpit eſt notatum, non ex unius (ut anteà) ſed trium filiorum nominibus promiſcuè appoſitis: ſed 600. ipſe annorum fuiſſe dicitur, quum Diluvium terras occuparet; [Geneſ. VII. 6.] quibus ad priores Patrum illos 1056. annos additis, an. mund. exurgit 1656. in quem incidit *Diluvium*. Et quum eodem quo Mundus cœpit, arefactæ dicantur aquæ à ſuperficie terræ, anno Noæ 601. [Geneſ. VIII. 13.] inde annos 1656. ſolidos numerandos eſſe colligimus, à Mundi initio ad exitum Diluvii, finis primæ, & initii ſecundæ mundi Periodi, communem terminum.

Ad ſecundæ deinde illius Periodi ſpatium definiendum, Geneſ. cap. XI. Arphaxadi nativitas facta fuiſſe narratur, *biennio* poſt *Diluvium*. Cui additi anni, quos Arphaxadus ipſe & ſex ſequentes ante genitos filios exegiſſe ibidem memorantur, annorum 222. ſummam efficiunt. Ne verò per proximè ſubſequentis Patriarchæ Tharæ, ſive Terachi παιδογονίαν, Chronologia continuanda putaretur: hic ut in priore Periodo, annus ſolummodò quo & ille liberis operam dare cœpit, eſt deſignatus, trium item filiorum nominibus confuſo ordine ſubjectis. Et quum in toto reliquo capite quot cæteri omnes Patriarchæ poſt ſuſceptos filios exegerint annos, Moſes exponat; ſed integræ ſimul vitæ annorum ſummam, cum mortis ipſorum mentione conjunctam, (quod in c. V. fecerat) ſtudioſè prætermittat in ſolo Thara, annorum numero poſt generationem filiorum prætermiſſo, integram ipſius ætatem annorum 205. ſimul cum morte commemoret; ut ad mortis potiùs ipſius, quàm ad παιδογονίας tempus in annorum hujus periodi ſumma colligenda attendi oportere innueret. Cujus mentem minimè aſſecutus *Doſithæus* Samaritanus, quaſi imperfectus hîc eſſet textus Moſaicus, ad capitis V. normam eum conformare eſt auſus, integræ vitæ cujuſque Patriarchæ annorum numero, una cum mortis mentione, adjecto, quod conſultò à Moſe eſt omiſſum, ut Tharæ annos ſingulariter hac in parte obſervandos eſſe oſtenderetur. Additis igitur totius vitæ ipſius annis 205. ad 222. illos, qui à diluvio ad ejus nativitatem effluxerunt, emergit annus à Diluvio 427. in quem & mors ipſius, & eam ſtatim inſecuta Abrami à Charane profectio, & in terra Chanaanis *Peregrinatio* occurrit; Secundæ Periodo finem, & tertiæ præbens exordium [Geneſ. XV. 3.] Quia verò cœpta eſt hæc peregrinatio eodem die, quo poſt annos 430. eſt finita, [Exod. XII. 41.] decimo quinto videlicèt die menſis *primi*, [Numer. XXXIII. 3.] qui ante exitum ex Ægypto (ut in capite 1. eſt oſtenſum) *ſeptimus* numerabatur: à menſis 1. die 1. quo diluvium deſiit, uſque ad menſis 7. diem 15. quo Peregrinatio hæc cœpit, non annos 427. integros numerare poſſumus, ſed (terminorum ratione ita poſtulante) 426. tantùm, cum menſibus 6. & diebus 14.

His ita præmiſſis, de annis quibus *genuiſſe*, vel *generaſſe* dicuntur Patres, primo in loco, eſt inquirendum; utrum ad filiorum conceptionem, an ad nativitatem ſint referendi? Quia enim *gignendi* vocabulum, actum generationis paternum propriè denotat, atque inter generationem & nativitatem filiorum novem mentium ſpatium ordinariè intercedit: pro XVII. generationibus hîc commemoratis, anni 12. & menſes ferè 9. ad Chronologiam videri poſſent adjiciendi. Quod commentum Jacobus Auzoleus in Chronologia quadam Gallica parturire dicitur, referente [b] Henrico Harvillæo, qui ſententiam hanc tum aliis argumentis compluribus refellit, tum hoc etiam ad extremum, quod eâ admiſſâ, incerta planè hîc nobis relinquatur temporis ratio. *Nam aliàs*, inquit, *quis poterit aſſignare niſi divinando, quot menſes, & dies quilibet partus fuerit in utero? cum multi geſtentur in eo non ſolùm per 9. menſes, ſed per 10. 11. 12. ac 13. præterquàm quòd nonnulli quandoque geſtantur per pauciores.*

Ad ejus verò fundamentum reſpondetur: illud יָלַד Hebræorum, atque illi reſpondens τὸ γεννᾶν Græcorum, & *gignere* Latinorum, patri & matri eſſe commune, & ad nativitatem, magis quàm ad conceptionem referri ſolere. Apud Latinos enim *genitus* & *natus* idem ſonat: ut ex Plinii illo loco lib. 7. hiſtor. natural. cap. 8. manifeſtum eſt. *In pedes procedere naſcentem, contra naturam eſt: quo argumento appellavere Agrippas ut ægrè partos; qualiter M. Agrippam ferunt genitum, unico prope felicitatis exemplo in omnibus ad hunc modum genitis.* Hinc *genitura & nativitatis* apud Genethliacos ſchema idem eſt; & apud Theologos *regenerati* iidem ſunt, qui & *renati*. Ita 1. Petr. II. 2. ἀρτιγέννητα

[a] Joſeph Antiquit. lib. 1. cap. 4.

[b] Harvill. Iſagog. Chron. Paragr. 11. col. 165. & 171.

qua inter codices Hebræos invenitur & noſtros, ſi quid habet ista diverſum ut utrumque verum eſſe non poſſit; rerum geſtarum fides ab eâ linguâ repetenda eſt, ex qua interpretatum eſt quod habemus. Venerabilis Beda, quum in libro de temporibus, relicto LXX. Interpretum calculo, ad Hebraicæ veritatis normam rationes ſuas conformaſſet; indéque *à laſcivientibus ruſticis inter pocula hæreticus denotaretur, quòd regnaret in ſextâ ætate ſeculi* (currente nimirùm *ſexto*, hoc enim illi volebant annorum Mundi *millenario*) *Dominum Salvatorem in carne veniſſe*: ad Plegwinum *de ſex ætatibus ſeculi* Apologeticam (adhuc ineditam) ſcripſit Epiſtolam; oſtendens *qua ipſe auctoritate aſſertionem ſua computationis aſtrueret, Hebraicâ videlicèt veritate, per Origenem proditâ, per Hieronymum editâ, per Auguſtinum laudatâ, & per Joſephum confirmatâ, quibus ego* (inquit) *in rebus talibus nullos invenio doctiores.* Idémque in majoris, de Temporum ratione, operis Præfatione, ab Euſebianâ Chronologiâ in Eccleſiâ Occidentali tunc paſſim receptâ, ipſe diſceſſerit, rationem reddens: *Ego* (inquit,) *confidenter profiteor, quia non reprehendo veteres Chronographos, qui translationem* LXX. *Interpretum modò ſecuti ſunt, modò* (*prout libuit*) *probantur habuiſſe contemptui; ſicut etiam in proceſſu hujuſce opuſculi noſtri monſtrabitur. Sed omnibus his Hebraica veritatis integram profero puritatem; quam præeminentiſſimus Doctorum Hieronymus, in libris Hebraicarum quæſtionum, Auguſtinus in libris de Civitate Dei, Euſebius ipſe Chronographus in tertio hiſtoria Eccleſiaſtica libro, ex verbis Joſephi Hiſtorici adverſus Apionem Grammaticum ſcribentis, breviorem temporum ſeriem quam in* LXX. *editione vulgo fertur contineri comprobant.*

Atque ut hos Juliano Toletano, & Georgio Syncello, ita Latinis illis recentioribus (præter innumeram hujus & ſuperioris ſæculi Chronologorum, à pauculis illis diſſentientem turbam) Johannis Pici Mirandulani, in diſputatione contra divinatricem Aſtrologiam. (edit. Baſil. p. 565.) judicium ſpeciatim opponimus: unà cum [a] Johannis Mariæ Braſichellenſis Pontificii Palatii Magiſtri, in loca illa ex Juliano Toletano, & Antonio Contio producta à Thoma Malvenda mutuata, cenſurâ. Sic enim ille, ad locum Juliani annotat. *Cautè lege; nam certum eſt eccleſiam Catholicam in editione vulgata approbare eam annorum rationem, quæ eſt in codicibus Hebraicis Geneſ.* V. & 11. *cùm vulgata egregiè Hebraico fonti conſentiat in ætatum enumeratione, atque ſupputatione temporum.* Et ad Contii illum alterum. *Contius, dum nimio ſtudio* LXX. *Interpretum translationis Chronologiam tuetur, non videt ſe incautè Hebraici fontis & vulgatæ editionis Chronologiam labefactare, quæ cum illa* LXX. *Interpretum perſpicuè pugnat. Et patres corruptelam* LXX. *Interpretum exemplarium ingenuè profitentur.*

[a] Tom. 1. Indicis libr. expurgand. edit. Romæ anno 607.

Contexit quidem hic [b] Baronius catalogum antiquorum patrum, qui ſecundùm LXX. interpretes, annos ab origine Mundi uſque ad ortum Chriſti numerare conſueverunt: additque *profiteri & Romanam Eccleſiam in ſuo Martyrologio, ſe annos ſupputare ſecundùm eoſdem Interpretes.* Sed ad horum prius Benedictus Pererius, & Jacobus Bonfrerius, ad poſterius Thomas Malvenda & Johannes Deſpieres, reſponſum pro nobis dabunt. *Non me fugit*, inquit [c] Pererius, *pleroſque veterum tam Græcorum quàm Latinorum, Chronologiam, quæ eſt in translatione* LXX. *Interpretum ſequi maluiſſe: quòd eam translationem illi cernerent multis ſeculis eſſe in Eccleſia Dei reverenter uſurpatam, religioſéque cultam: atque ob eam cauſam aliqua in parte eam mutare, aut non ſequi, religioni haberent. Sed apud me* (*quantum ad Chronologiam, de qua nunc agitur*) *auctoritas Scripturæ Hebraicæ ac Latinæ verſionis vulgatæ, necnon & duorum principum Eccleſiæ Doctorum, Hieronymi atque Auguſtini judicium & ſententia prævaluerat.* Et [d] Bonfrerius. *Certum eſt, verſionem Septuaginta in hiſce annis paſſim eſſe mendoſam, & in hac annorum ſupputatione Latinum noſtrum, & Hebraum textum eſſe ſequendum, ut Auguſtinus lib.* 15. *de Civit. Dei cap.* 13. *oſtendit; etſi ipſius tempore ſola editio Septuaginta in Eccleſia, tam Græca quàm Latina eſſet recepta.*

[b] Baron. Appar. ad Annal. nu. 119. & Not. in Martyrolog Roman. Decem. 25. 2.

De Romano verò Martyrologio, [e] Malvenda reſpondet. *Quod Eccleſia Romana in publicis Tabulis eam annorum rationem laudare videatur, quam* LXX. *dederunt, id quidem non facit quòd veram & incorruptam eandem exiſtimet; cùm huic è diametro adverſantem ut veram & genuinam, eam ſummam qua in editione Vulgata eſt conſignata, omnibus recipiendam proponat: ſed id tantùm ſalubri temperamento cavit, ut vetus aliquod venerandæ vetuſtatis monumentum, tametſi lacerum ac deforme & pannis anniſque obſitum exhiberet; omnibuſque palam faceret, quam rationem ſequuti fuerint antiqui Patres in enumerandis ex ſacra Scriptura annis ab orbe procreato ad Chriſtum naſcentem, cùm ſoleant vetera antiquitatis monumenta, quantumvis corroſa & attrita, gratum aſpectantibus intuitum præſtare. Quocirca nihil opus eſt nunc Eccleſiæ Græcæ vulgatam numerandi rationem commendare, aut Græcorum exemplarium patrocinium contra Hebraicam Veritatem ſuſcipere.* Et Johannes Deſpieres [f]: *Nec nos*, (inquit,) *movere debet quod Eccleſia ſupputationem* LXX. *interpretum ab omni tempore in communem uſum receperit. Neque enim ea mens fuit eccleſiæ, ut nemini liceret ab ea deflectere: ſed ſolum uſum probavit, non autem ſupputationis errores, quos corrigit quando commodum fuerit. Et fortè uſa eſt hac ſupputatione corrupta, eò quòd religioni duceret Verſionem illam contemnere, cujus* auctoritatem, *inquit, Auguſtinus*, celebriorem ſuſcepit Eccleſia, *& quam ut divinam omnes venerati ſunt: vel fortè quòd meliora tunc non ſuppeterent. Sic Eccleſia & univerſus orbis Chriſtianus utitur Æra vulgari & calculo Dionyſiano: cùm tamen Chronologi non ignobiles docerent, eum non parum abludere à vero & germano calculo;*

[e] Malvend. de Antichriſto, l. 1, c. 16.

[f] Deſpier. de verſione 70. interpret. diſput. 1. dubit. hac.

Nempe, ut Chronicon ita etiam & Martyrologium Euſebii in Latinam linguam tranſtulit Hieronymus: quod in Romano, Bedæ, Uſuardi, Adonis & aliorum Martyrologiis variis acceſſionibus auctum, in 25. die Decembris ab ipſo Euſebio poſitum annorum Mundi uſque ad Natalem Chriſti numerum retinuit: unde in univerſam Occidentalem Eccleſiam Chronologiæ Euſebianæ uſus eſt propagatus; abſque ullo tamen Hebraicæ veritatis præjudicio. Nam & ipſo in Chronico Euſebius codicum Hebraicorum calculum, ſimul cum ſuo diligenter annotaverat ac ſeriem annorum Mundi ab Hebræis per

50. annorum

50. annorum Jubilæos dimensam *propoſuerat*, initio Jubilæi X L. (ſive ann. Mundi 2000.) in anni L I. ætatis Abrahami (à 70. patris Terachi deductæ) fine collocato. Ad annum verò Imper. Tiberii Cæſaris XVIII. *Principium* LXX. *Jubelæi* (ſive ann. mund. 4000.) *ſecundum Hebræos* eſt appoſitum. Unde colligitur, inter annum L I. Abrahami & illud tempus, Hebræorum illorum ſententia, 2000. annos interceſſiſſe.

Hoc igitur poſito; ex Hebraicis codicibus veram ætatis primorum Patriarcharum ſupputationem eſſe petendam: quomodo inde recta annorum Mundi ſeries ſit eruenda, jam oſtendendum eſt.

CAP. III.

De ætatis Mundi per annos Patriarcharum ſupputandæ ratione: ubi de γενεθλιακῷ, utrum ad conceptionem an nativitatem liberorum ſint referendæ? Et de annis, quibus patres filios genuiſſe dicuntur; num ineuntes vel completi ſint accipiendi? De tempore incepti & finiti Diluvii; in quem annum Mundi & ætatis Noachi incideris.

PRimorum novem Patriarcharum anni, priuſquàm liberos gignerent, in V. Geneſeos capite commemorati, ſummam 1056 annorum conficiunt. Annorum enim non integræ vitæ, ſed generationis Patrum rationem hîc eſſe habendam, Joſephus etiam hoc in loco ſic admonuit. [a] Ἐξετάζειν μηδὲ τὰς τελευτὰς τῶν ἀνδρῶν, ἀλλὰ τὸν χρόνους αὐτῶν μόνον ἰσχύειν. *Obitus virorum illorum nemo exquirat, ſed natales eorum tantùm conſideret.* Quandoquidem verò nova deincepſ erat aſſumenda epocha, à qua ſecunda mundi Periodus eſſet inchoanda; ne per Noachi decimi Patris γενεθλιακὸν Chronologia continuanda exiſtimaretur, tempus tantùm quo liberis gignendis operam ille dare cœpit eſt notatum, non ex unius (ut antèà) ſed trium filiorum nominibus promiſcuè appoſitis: ſed 600. ipſe annorum fuiſſe dicitur, quum Diluvium terras occuparet; [Geneſ. VII. 6.] quibus ad priores Patrum illos 1056. annos additis, an. mund. exurgit 1656. in quem incidit *Diluvium*. Et quum eodem quo Mundus cœpit, arefactæ dicantur aquæ à ſuperficie terræ, anno Noæ 601. [Geneſ. VIII. 13.] inde annos 1656. ſolidos numerandos eſſe colligimus, à Mundi initio ad exitum Diluvii, finis primæ, & initii ſecundæ mundi Periodi, communem terminum.

Ad ſecundæ deinde illius Periodi ſpatium definiendum, Geneſ. cap. XI. Arphaxadi nativitas facta fuiſſe narratur, *biennio* poſt *Diluvium*. Cui additi anni, quos Arphaxadus ipſe & ſex ſequentes ante genitos filios exegiſſe ibidem memorantur, annorum 222. ſummam efficiunt. Ne verò per proximè ſubſequentis Patriarchæ Tharæ, ſive Terachi γενεθλιακὸν, Chronologia continuanda putaretur; hic ut in priore Periodo, annus ſolummodò quo & ille liberis operam dare cœpit, eſt deſignatus, trium item filiorum nominibus confuſo ordine ſubjectis. Et quum in toto reliquo capite quot cæteri omnes Patriarchæ poſt ſuſceptos filios exegerint annos, Moſes exponat; ſed integræ ſimul vitæ annorum ſummam, cum mortis ipſorum mentione conjunctam, (quod in c. V. fecerat) ſtudioſè prætermittat in ſolo Thara, annorum numero poſt generationem filiorum prætermiſſo, integram ipſius ætatem annorum 205. ſimul cum morte commemoret; ut ad mortis potiùs ipſius, quàm ad γενεθλιακὸν tempus in annorum hujus periodi ſumma colligenda attendi oportere innueret. Cujus mentem minimè aſſecutus *Doſitheus* Samaritanus, quaſi imperfectus hîc eſſet textus Moſaicus, ad capitis V. normam eum conformare eſt auſus; integræ vitæ cujuſque Patriarchæ annorum numero, unà cum mortis mentione, adjecto, quod conſultò à Moſe eſt omiſſum, ut Tharæ annos ſingulariter hac in parte obſervandos eſſe oſtenderetur. Additis igitur totius vitæ ipſius annis 205. ad 222. illos, qui à diluvio ad ejus nativitatem effluxerunt, emergit annus à Diluvio 427. in quem & mors ipſius, & eam ſtatim inſecuta Abrami à Charane profectio, & in terra Chanaanis *Peregrinatio* occurrit; Secundæ Periodo finem, & tertiæ præbens exordium [Geneſ. XVI. 3.] Quia verò cœpta eſt hæc peregrinatio eodem die, quo poſt annos 430. eſt finita, [Exod. XII. 41.] decimo quinto videlicèt die menſis *primi*, [Numer. XXXIII. 3.] qui ante exitum ex Ægypto (ut in capite 1. eſt oſtenſum) *ſeptimus* numerabatur: à menſis 1. die 1. quo diluvium deſiit, uſque ad menſis 7. diem 15. quo Peregrinatio hæc cœpit, non annos 427. integros numerare poſſumus, ſed (terminorum ratione ita poſtulante) 426. tantùm, cum menſibus 6. & diebus 14.

His ita præmiſſis, de annis quibus *genuiſſe*, vel *generaſſe* dicuntur Patres, primo in loco, eſt inquirendum; utrum ad filiorum conceptionem, an ad nativitatem ſint referendi? Quia enim *gignendi* vocabulum, actum generationis paternum propriè denotat, atque inter generationem & nativitatem filiorum novem mentium ſpatium ordinariè intercedit: pro XVII. generationibus hîc commemoratis, anni 12. & menſes ferè 9. ad Chronologiam videri poſſent adjiciendi. Quod commentum Jacobus Auzoleus in Chronologia quadam Gallica parturire dicitur, referente [b] Henrico Harvillæo, qui ſententiam hanc tum aliis argumentis compluribus refellit, tum hoc etiam ad extremum, quod eâ admiſſâ, incerta planè hîc nobis relinquatur temporis ratio. *Nam aliàs*, inquit, *quis poterit æſtimare niſi divinando, quot menſes, & dies quilibet partus fuerit in utero? cùm multi geſtentur in eo non ſolùm per 9. menſes, ſed per 10. 11. 12. ac 13. præterquàm quòd nonnulli quandoque geſtentur per pauciores.*

Ad ejus verò fundamentum reſpondetur: illud יָלַד Hebræorum, atque illi reſpondens τὸ γεννᾶν Græcorum, & *gignere* Latinorum, patri & matri eſſe commune, & ad nativitatem, magis quàm ad conceptionem referri ſolere. Apud Latinos enim *genitus* & *natus* idem ſonat: ut ex Plinii illo loco lib. 7. hiſtor. natural. cap. 8. manifeſtum eſt. *In pedes procedere naſcentem, contra naturam eſt: quo argumento appellavere Agrippas ut ægrè partos; qualiter M. Agrippam ferunt genitum, unico prope felicitatis exemplo in omnibus ad hunc modum genitis.* Hinc *genitura & nativitatis* apud Genethliacos ſchema idem eſt; & apud Theologos *regenerati* iidem ſunt, qui & *renati*. Ita 1. Petr. II. 2. ἀρτιγέννητα

[a] Joſeph Antiquit. lib. 1. cap. 4.

[b] Harvill. Hiſtor. Chron. Patag. 23. col. 165. & 175.

ἄρτι, *modò geniti infantes*, qui lac concupiſcunt, jam *nati* intuuntur, non *concepti* tantùm: & Matth. II. 1. Ἰησοῦ γεννηθέντος mentione factâ, non *conceptum*, ſed *natum* in Bethlehem Servatorem fuiſſe quiſque intelligit. Similiter & apud Hebræos; Geneſ. XL. 20. יום הולדת *dies natalitius eſt*. Ezech. XVI. 4. ומולדתיך ביום הולדת אתך *Nam ad geniturâs tuas, in quâ genita vel nata es tu, non eſt præciſus umbilicus tuus, & aquis non es lota.* Et Hoſeæ II. 3. *Ne denudem eam planè, & ſtatuam eam* כיום הולדה *ut die quo genita*, vel *nata fuit.* Commune verò (hoc ſenſu) utrique ſexui eſſe vocabulum, ex illo Matthæi I. 16. liquet: Ἰακὼβ ἐγέννησε τὸν Ἰωσὴφ, τὸν ἄνδρα Μαρίας ἐξ ἧς ἐγεννήθη Ἰησοῦς ὁ λεγόμενος Χριστός. *Jacob genuit Joſeph, virum Mariæ, ex quâ genitus eſt Jeſus, qui dicitur Chriſtus.* Atque ita de muliere pariente vox gignendi uſurpatur, Luc. I. 57. Τῇ δὲ Ἐλισάβετ ἐπλήσθη ὁ χρόνος τοῦ τεκεῖν, καὶ ἐγέννησε υἱόν. *Elizabetha verò completum eſt tempus ad pariendum; & genuit* (id eſt, *peperit*) *filium.* Et apud Latinos: in I. Æneidos;

Tunc ille Æneas, quem Dardanio Anchiſa
Alma Venus Phrygiis genuit Simoëntis ad undam?

Similitérque apud Hebræos, genitura à conceptione & geſtatione in utero diſtincta, fœminis paſſim tribuitur: ut in Geneſ. XVI. 11. & XXIX. 34. & Eſa. VII. 14. videre licet. Quâ quidem acceptione, in illis verbum hoc, *peperit* vel *enixa eſt*; in viris, *procreavit, ſuſcepit, ſuſtulit* aut *pater effectus eſt*, ſignificat. Quia enim mulier quum prolem in lucem edit, *viro* gignit; idcirco, quum illa parit, & ipſe vir generare dicitur. Vide Geneſ. IV. 20. cum V. 3. XVI. 15, 16. XXI. 3, 5. XXIX. 34. Numer. XXVI. 59. Luc. I. 13. &c.

Verùm altera etiam hîc de annis qui Patribus ante ſuſceptos filios tribuuntur, movetur quæſtio: utrum ineuntes illi intelligendi ſint, an completi? an partim ineuntes, partim completi? Reſpondet [a] Dionyſius Petavius nullo ex argumento certo poſſe colligi, utrum qui anni Patriarcharum in Scripturâ numerantur, completi ſint ac vertentes, an inchoati: ac credibile eſſe, non omnium ſaltem Patriarcharum annos integros fuiſſe cùm genuerunt. Quoniam verò ex genealogiarum ſubductione, quæ in Moſis hiſtoria continentur, annorum ſumma petitur; incertum eſt autem, utrum anni omnes iſti ſolidi complerique fuerint, qui pro completis nihilominùs habentur: propterea tempus epocharum Diluvii & natalis Abrahami certò, ac ſine dubitatione, minimè poſſe conſtitui. Contrà verò, longè rectiùs monet [b] Harvillæus, omninò credibile eſſe, Scripturam ſacram voluiſſe, in aſſignandis annorum numeris, tradere Chronologiam: ſaltem quantum ad annos quos ipſa recenſet. *At niſi voluerit*, inquit ille, *tradere Chronologiam per annos completos: nihil certi tradiderit. Quis enim poterit divinare, quot dies, hebdomadas, aut menſes importent anni fruſtri, aut incepti?* Cùm igitur Spiritui ſancto fuerit propoſitum, numerum annorum primævi Mundi (qui aliunde ſciri non poterat) hîc colligere: à primario illius ſcopo aberraverimus, ſi non annos Patrum, quibus genuerunt filios, plus minùs completos intelligamus.

Dixi, *plus minùs*; ne quis putet nos velle, uno eodemque vel die vel menſe, omnes Patriarchas genitos: quanquàm Hebræorum Doctores nonnulli (Davide Kimchio referente) primum veteris anni menſem ex eo nomen *Ethanim* conſecutum fuiſſe exiſtimaverint, quòd in eo præſtantes illi Patres nati ſint; quos (phraſi ex Mic. 6. 2. mutuata אתני המוסדים מוסדי ארץ *fortia fundamenta terræ* appellant. Sed nihil neceſſe eſt ut eò recurramus. Nam ut poſtremus annus πατριαρχίας unius Patriarchæ menſibus aliquot deficiat; alterius verò ultra unum aut alterum menſem protenſus fuerit, ad ſummam rei nihil intereſt: cùm utrobique compenſatione factâ, in annorum totius intervalli aggregatione fiat exæquatio, quæ ad Mundi ætatem & ſeriem parefaciendam abundè ſufficiat.

Vide Kimchi rad. אתן & in 3 Reg. 8. 2. & Buxtorf. lexic.

Operam igitur Jacobus Cappellus hîc perdidit, [c] qui, ut anni Mundi per 7. & 49. diviſi, dent hebdomadum & Jubilæorum annos, quadrienniun primæ Periodo detrahit: quatuor primarum Sethi, Enoſi, Kainanis, Mahalaleelis generationum annos in numeros rotundos (denarios videlicet vel quinarios) deſinentes, pro inchoatis vel decurtatis accipiens. Atqui annorum Sabbaticorum & Jubilæorum legem tum demum obſervandam præſcripſit Deus, quum Iſraëlitæ *ingreſſi fuiſſent terram* promiſſam: (Levit. XXV. 2.) eſſe verò eos ab Orbis initio numerandos, opinio eſt quæ nullo nititur fundamento. Et ad rotundos numeros quod attinet, ſi de integris annis verteretur quæſtio, aliquem hîc locum habere fortaſſe poſſit iſtorum conſideratio; ut quum Kainan verbi gratiâ, 70. annos vixiſſe dicitur, quæri potuiſſet an 69. vel etiam 71. is vixerit: at ubi de parte tantùm anni quæritur, non magis ad rotundum, quàm ad alium quemvis numerum ſpectat dubitatio, pro abſoluto ne ſumendus ſit an inchoato. Quòd ii numeri in quinarium deſinentes habendi ſint pro rotundis: quum Jared etiam & Mathuſala dicuntur nati Patribus annos ætatis 65. agentibus, cur non in horum æquè generatione annus decurtabitur, atque in Enoshi, quem pater Sethus annos 105. natus, genuiſſe memoratur? nam quinarii profectò ratio hîc una eſt & eadem. Mitto quærere, cur in annis Patrum qui ante diluvium genuerunt, iſta ſpectetur annorum rotundatio, in eorum qui poſt diluvium vixerunt, negligatur. Illud dictum ſufficiat, ſi à recepto calculo diſcedamus, neque filiorum nativitate claudamus annos, quibus patres dicuntur à Moſe filios genuiſſe; incerta hîc omnia, neque in fundamento aliquo vero (ut ab Harvillæo probè eſt animadverſum) ſed in volentis arbitrio fore conſtituta.

[a] Petav. de Doctrina temp. lib. 2. cap. 17.

[b] Harvil. Hagog. Chron. parag. 4. col. 164.

[c] Ja. Cappel. hiſtor. p. 6. & 10.

Ad Petavium iterùm redeo; qui ad ſacri calculi certitudinem infirmandam porrò adjicit: neque illud conſtare, cùm rotundo numero uſus Moyſes, *ſexcenteſimum* (exempli cauſâ) Noë, aut *centeſimum* Sem uſurparet. Nam conſuetudinem ipſam τοῦ ἀκριβοῦς hîc excludere; neque quicquam è ſcripturis explorari poſſe, quod miror homini docto & induſtrio venire in mentem potuiſſe. Nam *Sem* quidem Gen. X. 10. fuiſſe dicitur *centum annorum, quando genuit Arphaxad biennio poſt diluvium.* Verùm non à Semi *centenario* textura annorum Mundi dependet, ſed à *biennio poſt diluvium*: ut ſive centeſimo præciſè acto natus fuerit Arphaxad, ſive uno, alterove plus vel minùs, ad Mundi ætatem nulla inde accedat ſive accretio,

ſive

menſis 7. neque etiam 1. die menſis 10. annotatus eſt à Moſe annus 601. ſed primo, primi menſis die, numerus Epochæ primùm eſt immutatus. Unde colligere liceat, 600. vitæ Noachi annum ſi non totum, ſaltem maxima ſui parte, anno inundantis diluvii reſpondiſſe. Ut rectè obſervaverit Quintus Julius Hilario, *ſexcenteſimo anno Noë, & factum & conſummatum eſſe diluvium.*

Contrà verò, abſoluto ſexcenteſimo Noachi anno, & ſexcenteſimo primo ineunte, incepiſſe diluvium, completis à Mundi origine 1656. annis & 1657. currente; tribus quoque rationibus pugnat Leonhartus Krentzhemius. [a] Ait primùm, *annos generationis & ætatis Patrum.* Geneſ. V. & 11. *pro completis numerari. Semper enim* (inquit) *ex annis ætatis Patrum, qui antecefſerunt generationem liberorum, & illorum numero qui ſecuti ſunt à generatione ad vitæ exitum, colligitur ſumma quam producunt numeri annorum utrinque completi.* Unde *ſequitur ſummam illam annorum* 1656. *ex annis iſtis ab Adam ad diluvium collectam, etiam pro completis accipi oportere.* Nos verò, ſequi hoc omnino pernegamus. Annos quidem Patrum, quibus genuerunt filios, intelligendos eſſe plus minùs completos, atque ex iis ſimul collectis integros 1056. confici, facilè Krentzhemio concedimus: ut longiſſimè opinione ſuâ fallatur ille, quum aliud ex noſtra ſententia ſequi, denuò etiam hunc in modum repetit. [b] *Falluntur ſua opinione, qui diluvium referunt ad annum Mundi labentem* 1656. *hac enim ratione ſequeretur, annos generationis patrum non pro completis, ſed pro labentibus, quibus ſemper filiorum naturum annus primus includeretur, accipiendos eſſe: quod ſacra hiſtoria manifeſtè refutat.* Verùm, quum non παρουσία Noachi, ſed tempus irruentis Diluvii, alia planè locutionis formula, à Moſe factum notetur, *anno ſexcenteſimo vitæ Noachi, menſe ſecundo, ſeptimo decimo die menſis,* (Geneſ. VII. 11.) annum ſexcenteſimum 1056. completis additum 1656. labentem exhibere affirmamus. Nec obſtat, quod nobis hic à Funccio eſt objectum. [c] *Certiſſimum* (inquit) *eſt in ſacris literis, & Regula infallibilis; quod ubicunque annorum numerus ponitur, eique menſes & dies menſis adjiciuntur, ibi ſermonem eſſe de annis completis. Quod diligens lector facilè animadvertet. Itaque cum Scriptura dicat;* Anno ſexcenteſimo vitæ Noah, menſe ſecundo, ſeptimo decimo die menſis, rupti ſunt in ipſa die omnes fontes, &c. *manifeſtè indicat, Diluvium veniſſe anno ſexcenteſimo primo Noah currente; qui fuit annus Mundi* 1657. *currens, ut loqui ſolent.* Secundùm hanc igitur Regulam, quum Moſes Deuteronomium populo propoſuiſſe legitur, anno poſt exitum ex Ægypto 40. menſe 11. die menſis 1. (Deut. I. 3.) factum hoc intelligeretur, completis poſt exitum 40. annis & 10. menſibus. At neque ipſius Funccii Chronologia hoc admittit, neque rei veritas. Nam ante exitum, 80. annorum fuiſſe Moſem conſtat: (Exod. VII. 7.) & mortis tempore, 120. (Deut. XXXIV. 7.) ut inter exitum ex Ægypto & mortem ipſius non niſi 40. anni interjecti potuerint. Nec fallax modò eſt illa infallibilis Funccii regula, ſed planè & omnino falſa. Nam quotieſcunque litera Hebræa ב, Latinæ præpoſitioni IN reſpondens, certo annorum, menſium & dierum numero præfigitur; diem ad menſem, & menſem ad annum cujus proximè facta eſt mentio, pertinere ſemper indicat. Unicam hic ἔλεγχον contra profert [d] Calviſius ex libro 1. (aliis 3.) Regum cap. 6. vers. 1. ſed in ea fallitur. Quum enim ibi templum ædificari cœptum fuiſſe dicitur, anno poſt exitum ex Ægypto 480. menſe 2. annus ille non *exactus*, ſed *inceptus* fuiſſe intelligitur. Quod præter recentiores Chronographos animadvertit inter veteres etiam Euſebius. Sic enim ille, in Chronici ſui Proœmio: *A Moyſe, uſque ad Salomonem, & primam ædificationem Templi, anni* CCCCLXXIX. *ſecundum minorem tamen numerum, quem tertius liber Regum continet:* & in Græcis Excerptis, (pag. 12.) Ἀπὸ τῆς Ἐξόδου, ἔτη υλθ΄ καὶ μηνὶ β΄, ἡμ. κθ΄.

Secundum argumentum petit Krentzhemius ab *obitu Methuſalah avi Noah; quem mortuum eſſe conſtat ipſo anno irruentis Diluvii. Affirmat autem Judæorum quædam antiqua Traditio à Patribus accepta, obitum hujus Patriarchæ præceſſiſſe diluvium diebus tantùm ſeptem. Incidit igitur in diem decimum menſis ſecundi. Sed Methuſalah natus eſt anno patris Henoch* 65. *plus minùs completo, qui fuit annus ætatis Adami* 687. *completus: & vixit annis* 969. *itidem completis. Summa igitur ex duobus proximis numeris collecta, producit annos completos* 1656. *Obiit igitur Methuſalah die* 10. *menſis* 2. *anni inchoati* 1657. *qui eſt annus labens diluvii irruentis.* Hæc ille. Nos verò non multis diebus ante cœptum diluvium Mathuſalam defunctum fuiſſe, ultro agnoſcimus: ut ad Judæorum Traditiunculas hic recurrere nihil ſit neceſſe. *Septem* diebus poſtquàm in Arcam ingredi juſſus eſt Noachus, Deum diluvium diſtuliſſe legimus, Geneſ. VII. 4. 10. Tot dies luctui Mathuſalæ datos fuiſſe, Hebræi inde colligunt. *Docet Deum ſuſpendiſſe illis ſeptem dies luctus Mathuſalæ juſti, quo agerent pœnitentiam, & non egerunt:* inquit vetuſtiſſimus author Bereshith Rabb. & R. Salomo Jarchi in locum eundem.

At Hebræi iidem, qui ſeptem diebus antequam inciperet diluvium, Mathuſalam obiiſſe ſtatuunt, anno Mundi 1656. hoc contigiſſe agnoſcunt; & quidem poſt mortem Lamechi quinquennio: quemadmodum in R. Abrahami Zakuti libro Johaſin videre licet. Quod idem affirmamus & nos: cum B. Hieronymo tenente, [e] *nongenteſimo ſexageſimo nono anno vitæ ſuæ Mathuſal. mortuum eſſe eo anno quo cœpit diluvium.* In eo verò fallit illa Krentzhemii argumentatio, quòd pro concello ſumit, Mathuſalam *vixiſſe annis* 969. *completis.* Nam annos quidem vitæ 969. tribuit illi Moſes: ſed ita quoque in Regum Iſraeliticorum Chronologia, Jeroboamo regni annos 22. Nadabo 2. Baaſæ 24. Elæ 2. Achabo 22. ſacra tribuit Hiſtoria. Ut igitur illîc, horum collatione cum temporibus Regum Judæ inſtitutâ, deprehendimus, poſtremum quemque dictorum Regum annum inchoatum fuiſſe tantùm, nequaquam verò abſolutum: (quod ſuo loco, Deóque volente videbimus: *) ita & hic, Mathuſalæ & Noachi temporibus inter ſe comparatis, extremum longævi illius Patriarchæ annum ſimiliter inchoatum,

[a] Kemnitz. obſervat. Chr. lib. 1. c. 5. pag. 1.

[b] Id ibid. pag. 1.

[c] Func. lib. 1. Comment. in Chron. ad ann. 1657.

[d] Calviſius Chron. cap. 11.

[e] Hier. Tradit. Hebr. in Geneſin.

* Vide part. 2. cap. 1.

non

non completum fuisse, intelligimus. Non enim eadem *exactio* in annis *παιδογονίας*, & integræ vitæ Patrum est quærenda. Ut annos *παιδογονίας* mutilemus nulla ratio nos suadet, & ne mutilemus persuadet illa, quòd ita incerta redderetur integra annorum mundi series. Ut postremum vitæ Patriarcharum *μακροβιωτάτου* decurtemus annum, evidens non cogit ratio: & ne id faciamus, nullum est incommodum quod deterreat, quum ab annis generationis, non integræ vitæ Patrum, Chronologia Mundi dependeat: quemadmodum in hujus capitis initio ex Josepho est annotatum.

Tertiam rationem ex Genes. VII. 6. petit Krentzheimius. *Cum Moses scribit*, Noah erat filius *sexcentorum* annorum, quando aquæ Diluvii inundaverunt super terram: *manifestè, docet*: *Noah ante diluvium compleviſſe annos ætatis* 600. *Sequentes igitur annotationes Chronologicæ, de diluvio inundante anno ætatis Noah* 601. *mensis* 2. *die* 17. (Genes. VII.) *& de exsiccatis aquis anno ejusdem* 601. *die primo, mensis primi*, (Genes. VIII.) *intelligenda sunt de completis annis.* Atqui certissimum est, ex Hebræorum idiotismo, per *filium sexcentorum annorum* designari eum qui *sexcentesimum annum* quoquomodo est ingressus, utcunque eum non exegerit: fallíque omninò Johannem Funccium, [a] qui hic *necessariò integros annos esse intelligendos* asserit. Nam pari ratione, Genes. XVII. 12. *filius octo dierum* jubetur circumcidi, qui *octavum* à partu diem attigit: Et Exod. XII. 5. בן־שנה *primi anni* agnus appellatur; qui *die octavo & desineeps* offerri poterat Domino. Nam in agno quoque Paschali legem illam Levit. XXII. 27. ab Hebræis fuisse observatam, ostendit [b] Maimonides. Porrò Funcciana illam sententiam, quòd ingruente diluvio sexcentesimus Noachi annus non tantùm fuerit inchoatus, sed planè completus, exactis præterea 47. diebus anni sexcentesimi primi; tribus novis argumentis firmare conatus est [c] Benedictus Pererius; sed fundamento, ita extra modum ridiculo, subnixis, ut ea referre pudeat. Omnino enim aliud agebat vir doctus quum ista scriberet, nec ipsum ea sine morâ deleturum fuisse dubitamus, si quis monitor opportunus interveniſſet.

[a] Func. lib. 1. Comm. ad ann. 1657.

[b] Of offering Sacrifice ch. 1. sect. 12. 13. vide de phrasi eadem Paschali Exod 29. 38 Num. 28. 3. Confer. Levit. 22. 27. & 9. 3. & 23. 18, 19. Num. 7. 87. 28. cum Num. 28. 3, 9, 19.

[c] In Gen. lib. 12. fol. 3.

CAP. IV.

De biennio post Diluvium, quo Semo natus est Arphaxad: ubi etiam de ordine trium filiorum Noachi, & cui eorum primogenitura debeatur.

DE *biennio* Diluvium proximè insequente locus habetur, Genes. XI. 10. *Sem erat centum annorum, quando genuit Arphaxad, biennio post diluvium.* Pro quo Græca versio habet: *δευτέρου ἔτους μετὰ τὸν κατακλυσμόν, secundo anno post diluvium.* Eum annum pro *completo* acceperunt, qui LXX. interpretum numeros secuti, à diluvio ad ortum Abrahami annos vel 942. (ut Eusebius, & ejus sequaces) vel, admisso in Patrum numerum Cainane, 1072. (ut Augustinus de Civitate Dei lib. 16. cap. 10. & Julianus Toletanus libro tertio contra Judæos) supputaverunt. Alii verò, in quibus & Paulus Crusius & Jacobus Cappellus, pro *inchoato* capientes, sacrum calculum eâ ratione unius anni detractione mutilarunt. Atqui Spiritus Sanctus in textu originali non dicit בשנה השנית vel בשנת שתים quomodo loqui [d] solet, quum annum secundum currentem denotare vult: sed simpliciter voce Dualis numeri utitur, ut in hoc eodem libro, Genes. XLV. 6. זה שנתים *Biennium est quòd cœpit fames esse in terrâ, & adhuc quinque anni restant* (de *septem sc.*) *quibus nec arari poterit nec meti.* Unde rectè & in Syrâ, & in Chaldaicâ (tum Onkelosii, tum ea quæ Jonathani tribuitur) Paraphrasi, Arphaxad natus ponitur שנין תרתין *duobus annis*, & in Hieronymianâ translatione, *biennio* post diluvium: nec non in Ruffinianâ Josephi versione. *Sem filium Arphaxad natus est post annos duos facti diluvii*, licèt in Græca editione hodie corruptè legatur (φ pro β posito:) *Σὴμ δὲ υἱὸν Ἀρφαξάδ ἐτῶν μετὰ ἔτη δύο τῆς ἐπομβρίας ἐγεννήσεν.* Ut admodùm ridiculè Stanislaus Gisepius in futili libello De multiplici siclo & talento Hebraico, ex corrupto hoc Josephi loco absurdissimum hoc pronunciatum deduxerit, *Sicut sex talenta dicuntur talentum, ita & sex anni dicuntur annus apud Hebræos.* Neque verò commentitii Berosi autoritate moveri debebat Crusius, ut ineunte à diluvio anno altero natum Arphaxadum concluderet: quum apud homines cordatos nullius omninò ea sit momenti neque ratio ulla reddi possit, quare, cùm in reliquâ totâ per Patrum *παιδογονίας* à Mose contextâ Chronologiâ, anni vel *completi*, vel quasi completi accipiantur, in hoc solo articulo *inchoati* sint intelligendi.

[d] Exod. XL. 17. III Reg. XV. 25. IV. Reg. I. 17. XIV. 1. XV. 12. Esai. XXXVII. 30. Daniel II. Hagg. I. 1. 15. II. 10. Zachar I. 1. 7.

At alii non solùm annum secundum *ineuntem* hìc accipiunt, sed ab ineunte etiam Diluvio epocham ejus deducunt; atque ita *biennium* hoc, inter exitum diluvii & ortum Arphaxadi interpositum, in annorum mundi supputatione prorsùs negligunt. Hi enim, ex Genes. V. 32. colligentes Noachum, cùm 500. esset annorum, genuisse Semum; & ex Genes. XI. 10. Semum, cùm 100. esset annorum, genuisse Arphaxadum, anno post diluvium altero: ineunte anno Noachi 601. & desiisse diluvium & natum fuisse Arphaxadum, inde concluserunt: cúmque inter initium anni 600. Noachi, & Nativitatem Arphaxadi, juxta Johannis Funcii sectatores (de quibus in 3. cap. diximus) *quadriennium*, juxta alios (ad quos & nos accedimus) *triennium*, juxta illos de quibus proximè jam egimus *biennium* solidum interjectum supponatur; ex horum rationibus *annus* tantùm annus, isque ille idem quo terras diluvium occuparit, relinquetur.

Atque hæc fuit Theophili Antiocheni cap. 1. Chronographi illius qui ad annum XIII. Alexandri Severi tempora perduxit (tomo 2. antiquæ lectionis Henr. Canisii, pag. 581.) Julii Africani, Severi Sulpitii, Josephi Christiani Scriptoris, (in Hypomnestico, nondum edito) Constantinopolitani Chronici, Authoris Fastorum Siculorum, (sive quod Alexandrini nomine à M. Radero est editum) Maximi monachi, (in Computo) Syri mei Chronographi, & aliorum aliquot sententia: à quâ etiam non abscedunt multùm, Nicolaus Vignerius in Bibliotheca sua historiali, ad ann. Mundi 1657. & Josephus Scaliger, in Elencho Orationis Chronologicæ D. Parei, ubi de primogenitura

Semi differens, quum generalem thesin statuisset, *hunc ordinem filios in Scripturâ habere quem illis natura dedit*: particularem hanc hypothesin istâ (quam vocat) *demonstratione* stabilire nititur. *Annô Noæ* 601. *ineunte, Sem genuit Arphaxad, annos natus centum; centesimo anno absoluto postquàm pater ejus cepit generare. Quare si Noa annorum* 500. *erat quum cepit generare, & filius ejus annorum* 100. *cepit generare, anno patris sui* 601. *ineunte, nullus ergo filius Noa natus est ante Sem. Propterea errant, qui natalem Arphaxad statuunt anno Mundi* 1658. *Noæ ætatis* 601. Ita Scaliger.

Nos verò cùm longè majore, & meliore Chronologorum parte, Scripturæ ductum secuti, quæ biennio post terras ab aquarum eluvione liberatas, Arphaxadum ortum non obscurè significat, ineunte anno Mundi 1659. & ætatis Noæ 603. natum illum fuisse defendimus: & Scaligerum, ad ineuntem annum Noæ 601. natalem ejus referentem, & à veritate, & à fundamentis propriis hîc discessisse affirmamus. Si enim ineunte anno Noachi 601. natus fuisset Arphaxadus, ut Scaliger & Veteres illi putarunt, statim post finitum diluvium in lucem eum editum fuisse oporteret: Nam *sexcentesimo primo anno*, primo mense, primâ die mensis amovisse Noachum operculum Arcæ; & mense secundo, die mensis 27. siccatâ terrâ, egressum ex eâ fuisse Scriptura sacra testatur, Genes. VIII. 13. 14. Si continuò post egressum ortus fuisset Arphaxadus; non dixisset Scriptura, Genes. XI. 10. *Sem erat centum annorum quando genuit Arphaxad, biennio post diluvium*: sed potiùs, [a] *Statim post diluvium Sem centum annorum existens, genuit Arphaxad*, quemadmodum antiquissimus alterius sententiæ assertor loquitur Theophil. Antiochenus.

Quis autem credat, invalescentibus super universam terram aquis diluvii, Semum in Arcâ (quasi in sepulchro) conditum, liberis operam dedisse? Uxorémque ejus eodem carcere conclusam, fœtum animarum atque adeò partui jam maturum, in utero gestasse? quod vix, aut ne vix quidem, cum illo Apostoli pronunciato poterit consistere: *in arcâ paucæ, id est, octo animæ servatæ fuisse in aquâ.* (1. Petr. III. 20.) Adde, cum [b] Torniello, eos qui in Arcâ erant, nimio terrore correptos, pœnitentiæ potiùs opera exercuisse, lugentes communem illam humani generis cladem; nec ad mulieres accedendum esse existimasse, usque quò intelligerent Deum humano generi esse placatum, ac de ipso reparando deliberasse: alioqui videri posse, frustrà Dominum, expleto diluvio iterùm protulisse verba illa de generatione liberorum; *Crescite, & multiplicamini, &c.* (Genes. IX. 1. 7.) redintegrato naturæ ordine, sicut erat in principio. (Genes. I. 28.)

Nec illud prætereundum, quòd Genes. X. 22. & 1. Paralip. I. 17. filii *Semi* recenseantur, *Elam, & Assur, & Arphaxad.* Quòd si, (ut hîc contendit Scaliger) *eum ordinem filii in Scripturâ habeant, quem illis natura dedit*: necesse est ut Elam & Assur ante Arphaxadum geniti fuerint, neque ineunte Noachi 601. sive primo post diluvium anno, omninò nasci potuit Arphaxadus. Et certè dignatione gratiæ Arphaxad utroque fratre prior fuerit; non alia videtur affecti posse ratio, cur tertio nominatus ille sit loco, quàm ob nativitatis ordinem. Nam quod potissimum pro Arphaxadi primogenitura à Jacobo Cappello contra Augustinum Torniellum urgetur argumentum, à tempore priorum filiorum alimoniæ assignando petitum; quòd *tum neque nutrix ulla, nec lactis pecudini copia, superesset*: ab ipso Torniello ad annum Mundi 2. num. 1. prolixè est solutum. Neque illud etiam à Scaligero est animadversum, labefactari hîc ab eo illam epocham quam priùs ignoratam & à se constitutam esse jactitat, [c] *omnium aut sacra historia aut exotica certissimam, unde omnes rationes temporum Biblica historia pendeant; & ut verè possis illam vocare matrem cæterarum Epocharum.* Epocham nimirùm Exodi, quando migratum est ex finibus Ægypti: quam & alibi semper, & in hoc quoque Elencho, in annum Mundi 2453. conjicit, atque in annum tertium annalis Hebdomadis currentis. Si enim ineunte anno Noachi 601. Arphaxadum natum admiserimus; nec in annum 2453. incurret Exodus (posito etiam Natali Abrahæ in anno Tharæ 70.) nec anni Mundi per septenarium divisi, Hebdomadem annalem exhibebunt: indéque Johannes Bohemus, hoc observato, ab effatis Magistri sui hoc quidem in loco necessariò sibi discedendum esse putavit.

Erroris verò fundamentum in eo est positum, quòd Noachus tum præcisè 500. annorum fuisse existimatur, quando Semum genuit: idque ex textu illo colligi putatur. Genes. V. 31. *Et fuit Noah filius quingentorum annorum*, (id est, quingentesimum agebat annum,) *& genuit Noah Semum, Chamum & Japhetum.* Cùm autem uno & eodem anno, omnes istos tres nequaquam susceperit; non aliud volnisse Molem consentaneum est, quam Noachum anno ætatis 500. liberis operam dare cœpisse, adeóque primogenitum procreasse: sed cui eorum primogenitura danda, res est non adeo perspicua, ac prima facie posset videri. Illam enim Scaligeri rationem, quæ *hunc ordinem filios in Scriptura habere* statuit, *quem illis natura dedit*, admodùm infirmam esse ostendit Benedictus Perezius. *Quamvis enim*, (inquit,) *illud videatur arguere, Sem* [e] *fuisse primum natu filiorum Noë, quòd semper in Scriptura cum nominantur filii Noë, primus omnium censetur Sem* (ut Genes. c. V. VI. IX. X. *& initio prioris libri Paralipom.*) *idque pro magno argumento ad id ipsum probandum afferunt nonnulli: attamen id non magnam vim habere videtur. Namque etiam Cham inter filios Noë secundus memoratur, quem tamen minimum fuisse omnium,* [f] *planum est. Similiter* [g] *Isaac nominatur ante Ishmaelem, &* [h] *Jacob ante Esau, non propter priorem ortum, sed propter prærogativam electionis & benedictionis divinæ, majoremque eorum dignitatem. Quanquàm non satis liquet cur semper Cham nominetur ante Japhet; cùm & ortu & dignitate posterior eo fuerit.* De quo postremo tamen illa B. Ambrosii observatio non est prætermittenda: [i] *ubi generantur, hunc ordinem esse; ubi autem generant, Japheth primo loco scribi, tertio Sem, non Cham*, ut habetur in impressis omnibus Ambrosii exemplaribus. Nam & in Genes. cap. X & in 1. Paralipom. I. ubi

filiorum

[a] Μετὰ δὲ τὸν κατακλυσμὸν ὁ Σὴμ ὢν ἐτῶν ἑκατὸν ἐγέννησε τὸν Ἀρφαξάδ. Theophil. ad Autolycum, lib. 3.

[b] Torniell. ann. Mundi, 1657. pazag. 19.

[c] Scalig. in Animadvers. Eusebian. pag. 11 col. 2. & Id. in Canon. Isagog. l. 1 p. 222.

[e] Perer. in Gen. l. 2. fol. 122.

[f] Genes. 9 24.

[g] 1. Paralip. 1. 28. Genes. 21. 9.

[h] Gen. 24. 5. Jos. 24. 4.

[i] Ambros. de Noë & Arc. cap. 2.

filiorum Noæ poſteritas explicatur, Japheti progenies primo loco proponitur, Semi tertio: ſemper autem in medio Cham relinquitur, quaſi & hic locum haberet, quod ab eodem Ambroſio ex [a] Homero ibidem eſt productum: *κακὸς δ' ἐς μέσσον ἔλασσε*, *Malos autem in medium inſernit*, quomodo etiam ab [b] aliis eſt notatum, ſemper medium poni Cham improbum inter duos probos; quòd ita ſit Eccleſia comparata utrinque, ut inter improbos ut hoſtes verſari cogatur.

[a] Iliad. 4.

[b] Mercer. in Geneſ. 10. 1.

Cùm autem in utroque illo Scripturæ loco, duplici modo recenſeantur filii Noæ; ubi *generati* commemorantur, (Sem, Cham & Japhet) ubi *generantes*, ordine retrogrado [Japhet, Cham & Sem:] poſteriorem hunc, ut genituræ ordini reſpondentem, amplectuntur quidam, inter quos R. Levi ben Gerſom, in Geneſ. IX. 24. Nicolaus Lyranus, & Alphonſus Toſtatus Abulenſis; in quorum ſententiam & nos libentiſſimè concederemus; ſi perſuaderi nobis poſſet Semo juniorem fuiſſe Chamum: quòd illa retrograda ordinis inverſio ſic reſponderet aptiſſimè ejuſdem generis loco illi alteri, Geneſ. XI. 26. ubi Thara genuiſſe dicitur *Abrahamum*, *Nachorem*, & *Haranem*; cùm naturalis generationis ordo, *Haranem*, *Nachorem* & *Abrahamum* ponendos requirir. Priorem verò modum ſequuntur alii, in quibus Pſeudo-Clemens libro Recognitionum 1. Ambroſius (in lib. de Noe & Arca) Epiphanius (hæreſ. *) Jo. Chryſoſtomus (in Geneſ. ſerm. 29.) Auguſtinus (de Civitate Dei, lib. 16. c. 3.) R. David Kimchi (in 1. Paralipom. I.) & alii plurimi. Benedictus Pererius, cum Fl. Joſepho (lib. 1. Antiquit. cap. 5.) Semum primo, Japhetum ſecundo, Chamum tertio loco; Thomas Lidyatus Chamum primo, Semum ſecundo, Japhetum tertio natum loco exiſtimat: Tremellius verò, cum Hebræorum & noſtrorum aliquot, Chamum ultimo, medio Semum, Japhetum primo loco collocat. Quam ſententiam & nos cæteris omnibus præferendam eſſe judicamus; ſi clarè ex Scripturis oſtendi poſſit, Chamum Semo majorem natu non fuiſſe.

* Lib. 1. c. IV.

Et quidem *Sem fuiſſe priorem natu quàm ipſum Cham*, ex Geneſ. IX. 24. *manifeſtum* eſſe docet Pererius [c] *appellari enim illic Cham filium Noe minorem præciſe: quod apud Hebræos idem ſignificat atque filius parvus vel minimus. Totam igitur contentionem eſſe inter Sem & Japher de principatu ortùs.* Ita Joſephum quoque ſenſiſſe videmus, notiſſimam illam hiſtoriam Geneſ. IX. de retecta Noachi nuditate, ita enarrantem. [d] Διαπέμψει δ' αὐτὸν ὁ νεώτατος τῶν παίδων τοῖς ἀδελφοῖς ἐπιγελῶν ἀκίνητον· ὁ δὲ περιβάλλεται τὸν πατέρα καὶ Νῶχος ἀνεθάρρησε, τοῦ μὲν ἄλλου παιδὸς ἐνδεεστέραν ηὔχεται τὴν ἐκ Χαναὰ διὰ τὴν συγγένειαν αὐτῷ μᾶλλον ἡ κατηράτο, τοῦ δ' ἐκγόνους αὐτοῦ καὶ τὸν ἄλλον διαπιμπλάντων τὴν ἀρὰν, τὸν Χαναὰν παῖδα μίσιστον ὁ θεὸς. *Id conſpicatus filiorum natu minimus, per ludibrium fratribus indicavit: illi verò parentem operuerunt. Senſit hoc Noachus, & precatus aliis filiis felicitatem, ne Chamum quidem diris devovit, reſpectu ſui ſanguinis, ſed tantùm ejus poſteros: quos cum cæteri evaſiſſent, Chananæi liberos ultio divina eſt conſecuta.*

[c] Perer. in Geneſ. 1. 13. ſect. 132.

[d] Joſeph. Antiquit. lib. 1. cap. 7.

Verùm quum nepotes dicantur filii avi, non minùs quàm filii ipſi, quod, ne à proximâ Semi ipſius progenie diſcedamus, ex 1. Chronic. I. 17. cum Geneſ. X. 23. collato liquet:) non deſunt qui *parvum filium* in ea hiſtoria nequaquam Chamum ipſum, ſed filium ipſius Chananem, intelligendum eſſe exiſtiment. Ita ex Hebræis, R. Levi ben Gershom, & R. Abraham Aben Ezra in 9. cap. Geneſ. è noſtris Theodoretus quæſt. 57. in Geneſ. (ſi non Origenes potiùs; cujus expoſitio, ab Hebræo magiſtro ſuo accepta, ex Catena Græca à collectore fragmentorum Theodoreti hìc inſerta fuerit) & Procopius Gazæus in Geneſ. cap. 9. Quam ſententiam licèt in Elencho Orationis Chronologicæ D. Parei ſummopere propugnatus fuerit Joſephus Scaliger; nihil ille tamen attulit, quod à ſimplici & receptâ hiſtoriæ intelligentiâ cogat nos abſcedere.

Vide Genet. Catena.

Quid fecit Cham patri ſuo? inquit ille, *Nihil*; *Tantùm fratribus de patris probro nuncius fuit. Atqui Scriptura diſertè dicit neſcio quid Noa à minore filio factum, propter quod Noa in maledictionem eruperit.* Reſpondeo; *nihil* illud Scaligeri, aliquid profectò fuiſſe factum filio indigniſſimum. *Oculum qui ſubſannat patrem, aut ſpernit obedientiam matris, hunc effodient corvi vallis, aut comedent eum juvenes aquilæ*: dicit Sapiens, Proverb. XXX. 17. & ipſe Plutarchus, in libro περὶ φιλαδελφίας, ſive de amore fraterno. Οὐδ' αὖ πάλιν μεῖζον ἐπίδειξιν εὕροι τις τῶν περὶ γενεὰς ἀλογίας καὶ πλημμελείας, ἢ τοὺς μὲν ἄλλους ἁπλῶς πατοῦσι λελήθασι, πατρὶ δ' αὐτοῦ καὶ πατρὶ τὸ μὲν παρίσχον ἑαυτοὺς ὁρῶντας ἀπὸ καὶ λέγοντας ἀφ' ὧν ὑφορῶνται, κἂν μὴ φωνὴ τὸ λοιπὸν αἰσχύνει ἢ λήθαργος ἀφίησιν. Quomodo verò Chamus erga patrem tuum ſe geſſerit, ex Theodoreto, quem ſuæ *ſententiæ vindicem* laudavit, intelligere hìc poterat Scaliger. [e] Ὁ χὰμ τοίνυν τὴν πατρικὴν καθυφεῖναι ἐδίξατο, καὶ παραβὰς τὸν τῆς φύσεως νόμον. ὅτι γὰρ καὶ τὸ γηραιὸν τοὺς γεγωνότας αἰσχύνειν ἐδίδαξε μαρτυρεῖσθω καὶ ὁ χὰμ ἀδελφοῖς, ἐπὶ παρ' ἑκάτερα τὸ πάτος μεμαθηκόσι τὸν πατρὸς, μετὰ πολλῆς αἰδοῦς εἰς τοὐπίσω βαδίζοντες συνεκάλυψαν τὸν πατέρα, ἵνα μὴ παρὰ ἐδὲν ὄψει τὴν ἀσχημοσύνην ἐδιάσωσιν· τοιγάρτοι καὶ μᾶλλα εὐκτὸν καὶ τὸν πατρὸς τὴν εὐλογίαν ἐδρέψαντο. *Cham parricidii reus habitus eſt, tanquam tranſgreſſus legem naturæ. Nam quòd natura ipſa doceret venerari & colere parentes oportere, teſtificantur fratres ipſius Cham: à quo cùm intellexiſſent quod patri acciderat, multo cum pudore retro gradientes Patrem operuerunt, ut minimè viderent, unde erant prognati. Itaque meritò benedictionem à patre acceperunt.* Si illi ob tectam patris ignominiam benedictionem fuerint conſecuti; ob contrarium certè factum Chamus maledictionem meruerit: quippe qui patris nuditatem non modò non texerit, ſed etiam publicaverit, & lumina faciens hic noxia, & linguam quoque.

[e] Theodoret. in Geneſ. quæſt. 57.

Atqui Scriptura diſertè dicit, neſcio quid Noa à Minore filio factum, propter quod Noa in maledictionem eruperit. Experrectus enim vidit quod ſibi minor filius fecerat, quod quidem Scriptura non exprimit, ſed tamen conſtat factum eſſe; ut eleganter monet doctiſſimus Aben Ezra. Propter aliquod enim factum maledictio emiſſa eſt, non quòd Cham pudenda patris viderat. Id enim experrectus ipſe neſcire non potuit. Ita Scaliger. Reſp. Factum illud quod experrectus reſcivit Noa, & maledictionem ab eo expreſſit, ut extra Scripturam quæramus non eſt opus: ſufficit abundè illud, quòd Chamus [f] nuditatem & turpitu-

[f] Perer. in Geneſ. 1. 14. ſect. 148.

eurpitudinem patris ſciens & libens aſpexit, cum contemptu irriſit, divulgavit, & fratres ſuos ad ejus irriſionem provocavit. Tanta in uno hoc facto crimina rectè noravit Pererius: qui de ratione etiam quâ pater iſta reſcire potuerit, conjecturam affert admodùm probabilem. *a* Noë expergiſcens, cùm vidiſſet pudenda ſua propriâ veſte nudata, & alieno pallio contecta, cauſam ejus rei quæſiviſſe ex filiis: atque ita eos ad narrandum quod acciderat eſſe compulſos: de quâ & Chryſoſtomus. *b* Πόθεν ἴσμεν, ἴσως οἱ ἀδελφοὶ ἠγόρευσαν, οὐχὶ τὸν ἀδελφὸν διαβαλεῖν βουλόμενοι, ἀλλὰ τὸ φάρμακον ὡς ἰάσιτο δόδυνηροῦ ἕνεκα τοῦ τραύματος τοῦ βαθέως δέξεται. *Unde cognovit? forte fratres ſignificaverunt: non accuſationis quidem gratiâ, ſed rem ut facta erat docentes: ut conveniens ille ſuo vulneri remedium acciperet.* Ne quis opus eſſe exiſtimet, cum Faſtorum Siculorum, & Gloſſæ interlinearis authore, ac R. Levi ben Gershom ad ſpiritum propheticum & divinam revelationem hìc confugere.

Sed pergit Scaliger. *Si Cham aliquid feciſſet, in eum competebat maledictio. Sed in Chanaan deſtricta eſt illa. Chanaan igitur fecit: atque adeò ipſe eſt qui dicitur minor frater.* Verùm in filio punitum hìc fuiſſe ipſum patrem, ſi non ex *c* Chryſoſtomo vel *d* Auguſtino, certè ex ipſo (quem ut ſententiæ ſuæ vindicem hìc protulit) Theod. diſcere potuiſſet Scalig. de Chamo ita ſcribente. *e* Ἐπειδὴ γὰρ ἔμελλεν ὁ Γεραὴλ ἐκ τοῦ Σὴμ κατάξειν τὸ γένος τῆς Παλαιστίνης παραλαμβάνειν τὴν ἀκροτόλιν, τοῦτον δὲ πάλαι ᾤκουν οἱ ἐκ τοῦ Χαναὰν βλαστόντες· εἰς ἀρὰν χωρεῖται τοῦ πρόῤῥησιν προαγορεύων μὲν τὰ ἐσόμενα, ἀδιάφθορος δὲ τοὺς ὑστέρους ἐσομένους μὴ πλημμελεῖν εἰς γονέας. *Nam cum Iſrael ex Sem genus ducens, Paleſtinam occupaturus eſſet, quam olim incoluerant qui ex Chanaan deſcenderant: in maledictionis formam propheciam effert: prædicens quidem futura, deterrens autem poſteros ne peccent in parentes.* Similia habet & Diodorus Tarſenſis *f* in hujus loci explicatione: & Auguſtinus quæſt. 17. in Geneſ. rem totam breviter ita expediens. *Quæritur quare cùm peccans Cham in patris offenſa, non in ſeipſo ſed in filio ſuo Chanaan maledicitur? niſi Prophetarum eſt terram Chananæam electis Chananæis inde & debellatis, acceptura fuiſſe filios Iſrael: Qui venirent de ſemine Sem.*

Quum verò ſubjungit Scaliger, in Sermone Hebræo avos vocare nepotes ſuos בנים הקטנים *filios minores:* prolato aliquo Scripturæ teſtimonio probare hoc potiùs ille debuerat, quàm id quod huc omninò non facit; à filiis familias *filios fratrum fratres vocari.* In ſacris litteris certè, ejuſdem parentis immediatos filios ad ſeniorem fratrum ætatem reſpectu habito *filios minores* appellari, vel ex loco illo Geneſ. XXVII. 15. conſtat: ubi Rebecca dicitur accepiſſe veſtes Eſaü בנה הגדל *filii ſui majoris*, iiſque induiſſe Jacob בנה הקטן *filium ſuum minorem.* Licet illi, qui ex præjudicata opinione Chamum ætate medium filiorum Noæ fuiſſe exiſtimaverunt, relictâ propriâ & ſimplici vocis intelligentiâ, quâ filius illius *minor* ſive νήπιος (ut Græci interpretes reddiderunt) fuiſſe is ſignificabatur, vel ob corporis *g Staturam* parvam, vel ob animi *ruditatem, quaſi in quadam intellectûs infantia conſtitutum,* (ut loquitur *h* Ambroſius:) vel ob fortunæ etiam ſui *conditionem* תעבה *abominabilem & contemptibilem*, quemadmodum ex verſu 2. prophetiæ Obadiæ R. Salomo Iarchi id explicandum cenſuit. Νεώτερον δὲ ὅταν φῇ υἱόν, ὡς ἀλλότριον ὄνομα ἀναγράφει, νοητέον δ' ἐμφαίνει πρέπον διάθεσιν. *Cùm junierem filium appellat, non temporis ætatis deſcribit, ſed morum diſpoſitionem novit rebus ſtudentem:* inquit Philo, in libro de reſipiſcentiâ Noæ; & Chryſoſtom. ſerm. 29. in Geneſ. Chamum Japheto majorem natu fuiſſe exiſtimans, cur Chamus tamen *junioris* [Geneſ. IX. 24.] & Japhetus ſenioris [Geneſ. X. 21.] appellationem adeptus fuerit, tropologicam hanc ſimiliter reddit rationem. ὥσπερ ὅτου ὅπερ ἴσχυε κατὰ τὴν φύσιν, προὔδωκε τῇ μοχθηρίᾳ τῆς προαιρέσεως, οὕτως ὁ Ἰάφεθ, ὅπερ οὐκ ἴσχυε κατὰ τὴν φύσιν, τοῦτο προείλατο κατὰ τὴν ὑγιᾶ γνώμην. *Sicut* Cham, *id quod naturâ habuit, nequitiâ voluntatis amiſit; ita Japhet quod naturâ non habuit, ſanioren ob mentem accepit.*

Ut à Chamo igitur ad Japhetum jam tranſeamus, & hujus cum Semo de principatu ortûs contentionem expendamus: eam Semo deberi dignitatem confirmat *i* Salianus, non eâ ſolùm conjecturâ, quòd primo ſemper loco nominatur, & quòd Noë in benedicendis filiis, Semum Japheto prætulit; ſed eâ potiùs ratione, quòd Scriptura Semum vocat *fratrem Japheti majorem* (Geneſ. X. 21.) Sed conjecturarum illarum duarum infirmitatem ſatis aperuit Pererius, licèt & ipſe non minùs quàm ille acer primogenituræ Semi patronus: alias cauſas aſſerri poſſe docens, Quare Semus & primo loco nominatus & à patre ante Japhetum benedictus fuerit, præter illam unam ab ætatis ratione deſumptam. De imbecillitate argumenti ab ordine recenſionis fratrum ducti, verba illius ſuprà produximus: quam & ipſi poſteà, (Deo volente) in loci conſimilis Geneſ. XI. 26. tractatione, pluribus ſumus patefacturi. Varias autem cauſas ob quas Noë Semo benedixiſſe dici poſſet ante Japhetum, problematicè hunc in modum propoſuit *k* Pererius, *Cur priùs benedixit Sem quàm Japhet? An quia ille primogenitus erat? An quòd ſanctimoniâ & prudentiâ morúmque gravitate præſtaret; & idcirco patri Deóque cariſſimus eſſet? An quòd ipſe vehementiùs objurgaſſet Cham, autórque fuiſſet Japheto id erga patrem faciendi quod factum ab illis eſſe legimus? An potiùs propter excellentiam poſteritatis ejus in qua futuri erant Patriarchæ, Reges, Prophetæ, & quod ſuper omnia eſt, Meſſias ipſe?* Adde in benedictione Semi fundatam fuiſſe benedictionem Japheti; nec niſi illâ priùs propoſitâ, hanc omnino intelligi potuiſſe. *Dilatet* (vel potiùs *allicias*) *Deus Japhet; & habitet in tabernaculis Sem.* (Geneſ. IX. 27.)

De textu igitur illo, Geneſ. X. 21. tota eſt controverſia *Sem quoque nati ſunt, patri omnium filiorum Heber, fratri Japheth majori.* Sed utrum Sem an Japheth fuerit natu major inter filios Noë, non facilè hinc poſſe determinari agnoſcit *l* Torniellus, propter Hebraici textûs ambigui-

a Perer. in Geneſ. l. 10. fol. 154.

b Chryſoſt. in Geneſ. ſerm. 29.

c Chryſoſt. ut ſupr.

d Auguſt. de Civit. Dei lib. 16. c. 1.

e Theodoret. in Geneſ. quæſt. 58.

f Catena Gr. in Geneſ. cap. 9.

g Jo. Behm. Chronol. lib. 1. tit. 2. cap 6.

h Ambros. lib. de Noë & Arcâ, c. 11.

i Salian. ad ann. Mundi 1559. num. 2.

k Perer. in Gen lib. 10. fol. 154.

l Torniel. ad Mundi 1656.

Digitized by

ambiguitatem; in quo legitur, אחי יפת הגדול. Cùm enim casibus Hebræi careant; illud הגדול vel dativi casus esse poterit & referri ad Sem, vel genitivi & referri ad Japheth. Et ut uno modo reddidit editio vulgata Latina: *fratre Japheth majore:* ita altero, editio vulgata Græca; ἀδελφῷ Ἰάφεθ τοῦ μείζονος, *fratri Japheth majoris.* Licèt enim Augustinus, libro 16. de Civitate Dei, cap. 3. *majore* in Latino suo codice hîc vel legerit, vel legendum esse putaverit: in Græco tamen, eodem quo hodie modo, τοῦ μείζονος, lectum fuisse, ex eo quod postremum ex Chrysostomo citavimus testimonio manifestum est.

Salomoni Gesnero, in Genes. cap. 10. quæst. 8. *textus Hebræus id potiùs innuere videtur, Semum esse fratrem Japheti grandiorem:* quia ה *præfixum voci* הגדול *non Genitivum, sed Nominativum casum innuit;* quum, si ad Semum hoc loco referatur, non *Nominativi*, sed *Dativi* casus esse oporteat: & articulum ה omnium casuum nominibus promiscuè præfigi solere constet; & *Genitivi* speciatim, in loco huic simili à nobis producto ex Genes. XXVII. 15. ubi Rebecca accepisse dicitur את בגדי עשו הגדול vestimenta *Esau filii sui majoris.* Eandem tententiam hac ratione persuadere conatur *Pererius,* [a] *Omninò, quæ hic narrat Moses de Sem, ad commendandam ejus excellentiam dignitatis pertinent: ut, quòd ipse pater fuerit omnium filiorum Heber, id est, populi Hebræi, & tot tantorúmque virorum qui in eo populo claruerunt. Ergo quod subdit, ipsum fuisse fratrem Japheth majorem, ad ejusdem spectat commendationem. Quorsum enim hoc loco Moses dignitatem Sem significans, dixisset illum fuisse fratrem Japhet majoris ipsò?* Sed hanc rationem *probabilem* tantum esse, fatetur ipse Pererius: & quidquid in ea probabilitatis est ex eo totum dependet, quod nondum nobis liquet, quæ de Semo hic narrantur, encomiastico, & non merè historico modo à Mose fuisse proposita; aut si commendationis aliquid huic ille spectaverit, Semi potiùs dignitatem à populi Hebræi præstantiâ, an populi sui Hebræi dignitatem à patris Semi præstantiâ æstimandam, illum voluisse, ex quorum neutro erit consequens, in altero membro, quod ætatis Semi & Japheti collationem continet, aliud fuisse spectatum, quàm simplicem historicæ veritatis enarrationem. Nam quod, velut à Pererio prætermissum, Harvillæus hîc addendum censuit; secundum hoc membrum, non minùs quàm prius illud, esse (ut ille loquitur) *declarativum seu confirmativum qualitatum Sem:* nihil omninò rem promovet. Utrumque enim membrum declarationem, non *qualitatum* quidem, sed *relationum* Semi complectitur: paternæ, ubi dicitur fuisse *pater omnium filiorum Eberi*; fraternæ deinde, quum dicitur fuisse *frater Japheti* non *major* (quod ille hoc argumento confectum frustrà putabat) sed natu *maximi*, ut Tremellius & Junius sunt interpretati: hâc etiam interpretationis suæ ratione & explicatione additâ.

[a] Perer. in Gen. lib. 10. fol. 134.

Hac, rationem accentuum, fidémque historiæ sequuti, sic exposuimus. Nam quum Noach quingentesimo demum ætatis anno gignere cœperit, [cap. V. 32.] *sexcentesimo fit diluvium expertus;* [cap. VII. 6.] *sexcentesimo secundo, id est altero post diluvium anno Schem Arpacsche-dum agens centesimum annum genuerit* [cap. XI. 10.] *omnino hunc constat non fuisse natu maximum. Cham autem disertè minimus natu fuisse dicitur.* [cap. IX. 24.] *Necessariò itaque de Japhetho locum hunc sic oportuit accipere: ut natus 500. annos Japhethum, natus 502. annos Schemum, natus eo plures annos Chamum genuerit. Cur autem hic frater Japhethi appelletur excluso Chamo, id ex illâ Noachi historiâ cognoscendum est, quæ habetur suprà,* [cap. IX. 25.] *& sequ.* Hæc illi.

Huic argumento, à Nicolao Lyrano & Alphonso Tostato ad probandam Japheti primogenituram ex Hebræorum scriniis producto, Pererius probabiliter responderi posse judicat: [b] *vel Noë non cupisse generare quingentesimo ætatis suæ anno præcisè, sed quingentesimo secundo, eóque ipso anno generatum esse Sem, ob idque biennio post diluvium eum fuisse centum annorum; vel Sem secundo anno post diluvium cum generavit Arphaxad, non fuisse centum annorum præcisè, sed fuisse centum & duorum annorum.* Cùm divinæ scripturæ mos sit, parvis & minutis numeris tacitis ac prætermissis, maximum & integrum numerum duntaxat commemorare. Addit Cornelius à Lapide in Genes. cap. XI. 10. *quia hic numerus minutus exprimitur, scilicèt quòd biennio post diluvium, Sem fuerit centum annorum, qui non exprimitur. cap. V. 32. hinc Moysem hic potiùs, quàm capite V. præcisè videri consignare annos Sem.* Itaque de altero loco, Genes. V. respondet [c] Salianus, *anno quingentesimo Noë nullum ipsi filium natum esse, sed velle tantùm Moysem docere hosce tres filios natos esse post annum quingentesimum patris, & non ante. Cui locutioni,* (inquit) *qua non paucos induxit in fraudem, Cajetanus affert aliam longè simillimam ex Gen. XI. 26. ubi de Thare dicitur, cum vixisse 70. annis & genuisse Abram, Nachor, & Aram, qui tamen diversis valde annis geniti sunt.* ubi tamen explicationem istam negativam, quòd Thare non ante 70. annos, incepit generare, ista, ita ipse Salianus accipit, ut anno illo 70. expleto, aliquem illorum trium nasci oportuisse agnoscat. [d] *Alioqui,* inquit, *falsum esset, Thara genuisse Abram, & Nachor, & Aram cùm vixisset 70. annis si neque de omnibus neque de ullo eorum id verum esset.* Qui idipsum proculdubio de altera illa *locutione longè simillima,* Genes. V. 32. fuisset pronunciaturus, si de Semi primogenitură præjudicium mentem illius non occupasset.

[b] Perer. ut suprà lib. 10.

[c] Salian. ann. Mundi 1559. num. 3.

[d] Id. ann. Mundi 1979. num. 4.

Sed condonato illi hoc errore, accipiamus quod ipse ultrò dat, & ex Scripturâ Genes. XI. 10. *perspicuè confirmari* agnoscit; natum fuisse Semum anno Noæ 502. exacto, & annis 98. ante finitum diluvium. Hoc enim ad firmandam veritatem Chronologicam quam in hoc capite defendendam suscepimus, abundè sufficit; & ad eorum errorem refellendum, qui integro *biennio* annorum mundi seriem mutilârunt: quem ipsum jamdudum animadversum, & hoc eodem argumento refutatum à Quinto Julio Hilarione videmus; in libello de Mundi duratione ita hac de re dicente: *Quia anni Sem. XCVIII. in consummatione Diluvii completi sunt; duo scilicet anni ad rationem summæ, quam post Diluvium designavimus necessarii sunt. Ipse enim Sem biennio post Diluvium fuit annorum centum, & sic genuit Arfaxat: quos annos*

[e] Id. ann. Mundi 1659. num. 1.

duos deſcriptores hujus rationis in numerum annorum non poſuerunt, quamodo eos minime præviderunt.

CAP. V.

De multiplicatione generis humani poſt Diluvium, & Gentium diſperſione ad argumenta ab hiſtoriâ petita, quibus Johannes Morinus Hebraicæ Chronologiæ veritatem infirmare conatus eſt.

SEd in biennio poſt Diluvium nimis diu hæſimus. De temporibus illud inſecutis, uſque ad 70. annum Tharæ, jam diſpiciendum eſt, quorum (cum illo conjuncto) ſummam ex Græcis codicibus, in lib. 16. de Civitate Dei. cap. 10. ita Auguſtinus colligit. *Fiunt anni à diluvio uſque ad Abraham.* 1072. *ſecundum Vulgatam editionem, hoc eſt Interpretum LXX.* de Hebræis deinde ſubjiciens. *In Hebræis autem codicibus longè pauciores annos perhibent inveniri: de quibus rationem aut nullam, aut difficillimam reddunt.* In his enim à diluvii exitu ad finem anni 70. Tharæ, quo Abrahami ortum ille retulit, 292. tantùm numerantur anni, ex quibus ſolùm 101. à finito diluvio ad nativitatem Phalegi (quo confuſionem linguarum & diſperſionem gentium eſſe referendam idem cenſuit) decurriſſe ſtatuuntur; atque in his anni Cainanis quos ille in ſummâ ſuâ expoſuerat, omnino prætermittuntur. Ut autem tam brevi annorum ſpatio, tanta ex tribus Noachi filiis oriri poſſet hominum multitudo, quæ coloniis quaquaverſum per orbem deducendis ſufficeret, atque ut ex Patriarcharum ſerie Cainan ille expungeretur, quem non in Vulgatâ tantùm Moyſis editione ſed etiam in Evangelio (Luc. III. 36.) locum obtinuerat, res Auguſtino expeditu difficillima videbatur.

Confuſionem verò linguarum, & cum ea conjunctam migrationem gentium, in ortum Phalegi incidiſſe, ex verbis illis Scripturæ, Geneſ. 10. 25. & 1. Paralipomen. I. 19. colligunt. *Natique ſunt Heber filii duo: nomen uni Phaleg, eo quòd in diebus ejus diviſa ſit terra; & nomen fratris ejus Jeſtan, vel* Joktan: de quibus Auguſtinus, in libri citati capite II. *Intelligendum eſt ipſum Heber propterea tale nomen impoſuiſſe filio ſuo, ut vocaretur Phaleeh, quod interpretatur diviſio; quia tunc ei natus eſt, quando per linguas terra diviſa eſt.* Quanquàm alii poſt nativitatem Phalegi diviſionem hanc factam fuiſſe malunt: tum quòd Scriptura non in *ortu* ſed in *diebus* ejus diviſam terram fuiſſe dicat; tum quòd inter coloniarum duces, filii XIII. Joktanis, fratris Phalegi, recenſeantur. [*Geneſ.* X. 26.] Cùm autem, juxta veritatem Hebraicam, 34. tantùm annorum fuerit Heberus, quum natus ei fuit Phalegus: etiamſi 17. tantùm annorum illum fuiſſe concederemus quum natus eſt ipſi Joktan, & totidem Joctanem quum ſuſceptus ab eo fuiſſet filiorum illorum XIII. natu maximus: reliquos XII. tempore nativitatis patrui ſui Phalegi in lucem nondum fuiſſe editos, neceſſariò conſequetur. Quòd ſi eo tempore natus fuiſſet ipſe Phalegus, quo conſpirantes turbæ Turris Babylonicæ inſanam ſtructuram primùm moliri cœperunt *ne diſpergerentur in ſuperficiem totius terræ.* [Gen. 11. 4.] ſtultiſſimo huic conatui (nominis hujuſmodi impoſitione) opportunè Heberus occurrere potuiſſet: recèns nati pueruli diebus gentium diſperſionem, quam illi fruſtrà impedire conabantur eventuram prædicendo. Nam & à futuro eventu nomina interdum imponi fuiſſe ſolita, ex Geneſ. V. 29. & Hoſ. I. 6. apparet: & Heberum vaticinio quodam filio ſuo *Phaleg* nomen hoc impoſuiſſe, Chryſoſtomus ſermone 30. in Genesim, Hieronymus libro quæſtionum Hebraicarum in Geneſim, R. Joſe, in Seder olam Rabba. cap. 1. R. Salomon Jarchi in Geneſ. X. & alii affirmant.

Verùm hæc licèt ſatis veriſimilia, certitudinis tamen non ſunt tantæ, ut à ſimpliciore & magis recepta Joſephi atque Auguſtini ſententia cogant nos recedere. Neque enim Moſi (quod primo hic loco conſiderandum venit) in decimo hoc Geneſeos capitulo fuit propoſitum, omnes omnium Coloniarum, quæ ante ipſius tempora fuerunt, ductores memoriæ tradere, ſed earum tantùm quæ Abrahami ortum præceſſerunt. Aliarum enim quæ poſteà acceſſerunt, ut *Iſraelitarum*, *Midianitarum*, *Ammonitarum*, *Moabitarum*, *Idumæorum*, *Amalekitarum*, origines, ſuo poſtea loco commemoratas fuiſſe videmus. Et ipſarum illarum antiquiorum coloniarum deductio (quod ſecundo loco eſt perpendendum) quo tempore in lucem editus eſt Phalegus, cœpta tantummodò fuit, non autem ad exitum perducta. Terra enim per centum totos annos inculta indèque partim putreſcentibus graminibus paluſtris effecta, partim etiam ſenticetis & dumetis obſita tam colonos quòuſque vellent, citò currere non ſinebat: ut proinde viciniora primùm loca occupare, procedentèque tempore & creſcente populi multitudine, ulteriùs progredi, atque in remotioribus regionibus longo poſt tempore ſedes figere cogerentur. Quò fortaſſe reſpiciens Moſes in *diebus* potiùs quàm in ipſo *ortu* Phalegi, diviſas fuiſſe terras dicere malunt.

Adde quòd non omnes Noachi poſteri, Turris, & urbis Babylonicæ ſtructuram ſunt aggreſſi, ſed ii quos *filios hominum* [a] Moſes nominat: cujuſmodi & idem paulò antè [b] *filiis Dei* oppoſuerat, & quorum *iniquum numquàm conſenſum iniquitatis*, [c] author libri Sapientiæ hic inculſat. Iſti enim à cæteris, (numero quidem pauciores, ſed quorum poſteros multitudine auctos, in varias ſedes urgente neceſſitate diſpergendos, neſcire non poterant,) ſegregati, ut potentiores & aliis magis formidabiles ſeſe redderent, unitis viribus intra unius munitiſſimæ civitatis ſepta continere ſe, quamdiu poterant conabantur. Etſi verò ſtructuræ illius per confuſionem linguarum facta interruptio, Gentium diſperſioni primum dederit initium: Moſes tamen Coloniarum deductionem (capite X.) ante linguarum illam *σύγχυσιν* (capite XI.) enarrans, non ab iis tantùm qui turris Babylonicæ ædificationi interfuerant, ſed & univerſim ab omnibus Noachi filiis ante ortum Abrahami deductas colonias traditas à ſe fuiſſe ſignificare voluit: quod & in Catalogi totius generali illo epilogo declaravit apertiſſimè. *Hæ familiæ filiorum Noe juxta populos & natsones ſuas. Ab his diviſæ ſunt gentes in terra poſt diluvium.* Quo minùs mirum videri cuiquam debeat, poſt natum Phalegum, XIII. ipſius ex fratre Joktane nepotes inter harum coloniarum duces recenſeri.

[a] Gen. 10. 1.
[b] Gen. 6. 2.
[c] Sapien. 10. 5.
Gen. 10. 11.

Ut numerum posterorum Noachi, qui circa tempus nati Phalegi existere potuerit, conjecturâ aliquâ Johannes Temporarius assequeretur; in 2. Demonstrationum suarum Chronologicarum libro, tres Noachi filios, similitérque posterorum eorundem unumquemque 10 ætatis annos assecutum, singulis annis gemellos ex conjugibus suis suscepisse censet: indeque per Progressionem Arithmeticam anno post diluvium 102, mares simul & fœminas 1554420. ex illa stirpe prognatos fuisse colligit. Nos dimidiâ illius summæ parte demptâ, (quòd illa de natis unoquoque anno gemellis aliquantò durior videatur esse hypothesis) 388605. marium, totidemque fœminarum, numerum assumimus: ex quo tantam* Babylonicæ turris extructoribus deduci posse arbitramur, quæ primarum coloniarum deductioni (de propagatione enim res est alia) pro ratione temporis esset sufficitura. Nam si statim cum pubertate (quam ab exacto 14. ætatis anno ordiebantur Romani) novos illos Orbis instauratores, (viribus ad hoc peragendum à Deo suppeditatis,) liberis operam dedisse, geminósque sæpiùs & quandoque tergeminos suscepisse, liberet admittere: de numero hominum, anno post finitum diluvium 102. in colonias deducendorum non est quòd magnopere futuri essemus sollicit; præsertim si consideraverimus, Noacho & tribus filiis ejus bis à Deo prolatam fuisse benedictionem illam: [a] *Crescite & multiplicamini & replete terram.* & ad certitudinem promissæ fœcunditatis fidem faciendam (ut notat hîc Pererius) & ut nullo modo dubitarent fore, ut tanta illorum paucitas in ampliſſimam posteritatis multitudinem brevissimo tempore multiplicanda esset.

* turbam vel multitudinem.

[a] Gen. 9. 1. 7. [b] Perer. in Genes. l. 14. num. 4.

Ex tantâ tamen in tam brevi tempore posteritatis ipsorum multiplicatione, Hebraici calculi fidem Johannes Morinus ita elevare nititur. [c] *Est admodum mirabile, quomodo tam potentes reges, adeóque multi, regnaverint vivente Abrahamo: cum ad Abrahæ nativitatem à diluvio, quo Noa solus cum tribus filiis superstes fuit, anni trecenti juxta Judæos non effluxerint: tum ad Indos usque ex omnium calculo imperabat Ninus Assyriorum rex potentissimus: Ægyptum tenebat rex magnus, apud quem aliquandiu vixit Abraham tribus mensibus, ut scribit Seder Olam. Reges alii plurimi quorum mentio fit in sacris litteris Abrahæ coætanei erant; ut novem illi de quibus* Genes. XIV. *quorum uni, scilicet Chodorlahomor, quinque reges annis duodecim servierant, annóque decimo quarto redintegratum est bellum, quo Lot captus est, & ab Abrahamo servatus. Ecce Abrahamo juvene quàm multi Reges, quàm multa bella, quam varia & à se invicem dissita nationes. Trecentorum tamen annorum spatio (juxta Judaicum calculum) hæc omnia ex quatuor hominibus pullulârunt. Quantum inde multiplicationis Israelitarum in Ægypto ex 75. animabus ducentorum & aliquot annorum spatio facta miraculum elevatur? Imò si tantum non fuisset Israelitarum incrementum, sterilitatis à Deo damnati tum temporis credi potuisset.*

[c] Morin. Exercitat. Bibl. 7. c. 8.

Verùm non satis hîc æqua inter incrementum Israelitarum & primorum, edito in lucem Phalego, novi Orbis colonorum instituta ab eo est comparatio. Cùm enim multò diutiùs quàm Israelitæ, patres illi primi vixerint; æqualem ab his & ab illis liberorum numerum expectari, haudquaquam rationi consentaneum est. Et verum quidem illud est, [d] *filios Israelis fœcisse, progenuisse, usque adeò ut terra Ægypti impleretur ipsis*, & juxta Dei promissionem [e] efficerentur ibi *gens magna*: sed hoc pro *miraculo* nusquam in Scripturis habetur traditum. Ut enim à viris 75. vel 70. vel etiam paucioribus, intra 215. annorum spatium, ultra [f] sexcenta virorum millia (præter fœminas & parvulos) propagarentur; [g] nihil ab ordinariis naturæ viribus alienum requirebatur, quum non minùs fortasse mirandum fuerit, ab uno Amaleko, Esavi ex filio Eliphaso nepote, (Gen. XXXVI 12.) gentem adeò numerosam processisse; ut tantæ Israelitarum multitudini ipso post egressum eorum ex Ægypto mense altero, opponere se auderet, & prælium cum ipsis conferere (Exod. VII. 8.) Ut autem minore quàm dimidio annorum illorum 215. spatio, à tribus solummodò Noachi filiis tanta hominum exoriretur multitudo, quæ Babylonicæ Turris extructione relictâ, tempore nati Phalegi dispersa in superficiem totius terræ, divisioni illius primariæ daret exordium; peculiaris aliquis repetitæ illius benedictionis, de qua est dictum, fructus requirebatur. Ut non sine causa monuerit hîc D. Petavius, [h] *singulari Dei providentiâ factum, ut ad incrementum sobolis humanæ, ad orbis vastitatem instaurandam, præcipua quædam in illis fœcunditas inesset, quæ justum alioquin ætatem anteverteret; ut vel à pueris ipsis, quod nonnulli suspicantur, probabile esset generandi vim illis & usum potuisse suppetere.*

[d] Exod. 1. 7. 12.

[e] Gen. 46. 3.

[f] Exod. 12. 37. cum. 38. 26. & Num. 11. 46.

[g] Vid. infra cap. 16.

[h] Petav. de doctrin. tempor. lib. 9. cap. 14.

A nativitate verò Phalegi usque ad Abrahami adventum in Chanaanis, quando novem illi Reges (quorum Morinus meminit) vixerunt, juxta nostras rationes ex Scriptura Hebraica deductas, non minùs quàm 324. anni decurrerunt: quæ temporis diuturnitas tanta fuit, ut intra eam ex tot hominum myriadibus qui urbi & turri Babylonicæ extruendæ operam dederunt (ut de cæteris nihil dicam) eam procreari potuisse multitudinem quæ ampliſſimis regnis complendis posset sufficere, nemo qui logisticæ aliquem usum habuerit dubitare poterit. Nam ex novem illis Geneseos XIV. commemoratis regibus, quinque non regionum, sed urbium fuerunt reguli, & quatuor reliquorum tantæ non fuerunt copiæ, ut Abrahamum cum 318. servis suis eos persequentem, à prædâ ablatâ recuperandâ potuerint cohibere. Quàm magnus fuerit rex ille Ægypti, apud quem aliquandiu vixit Abraham, Scriptura non indicat, ejusdem autem Abrahami tempore vel anteà, *ad Indos usque ex omnium calculo imperâsse Ninum Assyriorum regem potentissimum* nimis audax est assertio; quum præter alios patrem historiæ Herodotum omnium quos habemus exoticorum, rerum Assyriacarum tractatorem antiquissimum, ad longè posteriora tempora Nini imperium retulisse constet. De quo videndi annales nostri ad annum Mundi 2717. Thomas Lydiatus in Defensione sua adversùs Scaligerum, lib. 1. & Nicolaus Abramus in Phari Veteris Testamenti libro. 6. qui est *de regno Assyriorum.*

Exagitatâ deinde ineptâ illâ Judæorum opinione, qui confusionem linguarum & primam

gentium

gentium diſperſionem ad poſtremum vitæ Phalegi annum referunt, altero hoc argumento Hebraicæ Chronologiæ numeros ſuſpectos reddere conatur. *Conciliare difficile eſt quæ ait ſacra Scriptura de partu Sara in ſenectute, cum illis numeris. Se paritaram diffidebat Sara propter ſenectutem, dicens:* a poſtquàm conſenui, & dominus meus vetulus eſt, voluptati operam dabo? Num verè paritura ſum anus? *rurſumque ait* b Quis auditurum crederet Abraham, quòd Sara lactaret filium, quem peperit ei jam ſeni? *Cùm hæc dicebat Sara annos natus erat Abraham 99. Sara verò aliquot junior*, toto videlicèt decennio; ut ipſius Abrahami verba illa, (ne cum Morino ad Judaicas fabulas recurrere hic ſit neceſſe) Geneſ. XVIII. 17. clarè oſtendunt. *An nato centum annos naſcetur* proles? *an etiam Sara nata nonaginta annos pariet?* Sed pergit ulteriùs quærere Morinus. *Quæ cauſa tum admirationis, quæ ſtuporis, ſi nonagenaria mulier pareret? cùm ſi numeros Judaicos ſequamur, hoc eſſet omnibus mulieribus vulgare. Viderant oculis ſuis Abraham & Sara avos, proavos, abavos, atavos, tritavos, & tritavorum avos & abavos, annis ducentis, trecentis, quadringentis, filios generantes. Cùm hæc diceret, vivebant Pater, avus & proavus Abrahæ, atque etiamnum Sara abavus. Vegetus tum temporis adhuc erat Abrahæ tritavus Heber, utpote qui Iſaaco genito, 139. annis ſupervixit. Vivebat Heberi tritavi Abrahæ, pater Sala, avus Arphaxad, proavus Sem. Sala enim poſt natalem Iſaaci 74. annis vixit, Arphaxad 48. Sem 110. Quid ipſe totius orbis pater Noe? ad annum uſque quinquageſimum octavum Abrahæ vitam protraxit. Nemini dubium eſſe poteſt quin idem de mulieribus dicendum ſit. Qua ergo in Sarâ tanti cauſa ſtuporis, cùm tot Avias, poſt ducentos vita annos, filias generare quotidiè videret.*

a Gen. XI. 12. 18.

b Gen. XI. 7.

Atqui ut ſtuporis illius cauſa, & Moriniani illius effati veritas, nonagenariæ partum tum temporis *omnibus mulieribus fuiſſe vulgarem*, rectâ ratione patefieret; non cum proavis, abavis, atavis, tritavis, & tritavorum avis atque abavis, ſed cum Abrahami & Saræ æqualibus, inſtituenda fuiſſet comparatio. Quum enim poſt Phalegi ortum dimidio quàm antè breviores vitæ Patrum fuerint effectæ, mirum nemini videri debet, Abrahamum & Saram, licèt non ipſum Phalegum, neque etiam pronepotem ejus Nachorem, jam vitâ functos, (vitioſam enim Morini Chronologiam examinare hic non libet) Noachi tamen poſteros Phalego natu majores, poſt trecenteſimum ætatis annum filios generantes, oculis ſuis videre potuiſſe. Conſiderandum deinde & illud eſt; inter ipſos etiam qui eodem ſeculo nati ſunt, eam vivacitatis eſſe diſparitatem, ut alii aliis citiùs ſeneſcant, & qui plures ætatis annos numerant minùs effœto ſint corpore quàm qui multò pauciores: Et ut Sara quidem nonagenaria appareret, illius quoque ætatis hominibus rarioris rei exempli videri potuiſſet; etiamſi aliud impedimentum nullum interveniſſet; (Gen. XI. 30. XVIII. 11. cum Hebr. XI. 11.) ſed miranda planè, ut ex eâ nonagenariâ, maritus centenarius prolem ſuſciperet, quam ſeptuagenarius ex eâdem ſexagenariâ ſuſcipere non poterat. Ut autem ipſe Abrahamus, qui 175. annos vivendo exegit, juxta naturæ vires eo tempore ordinarias, ex alia uxore, niſi maturior ſenectus & virium debilitas acceſſiſſet, procrearet filium; non magis mirum videri debet, quàm ut ii qui noſtro ævo moriuntur ſeptuagenarii, liberos progignant quadragenarii. Certè Abrahami nepos Jacobus, qui 147. annos vixit, quum annorum plurium quàm 97. (imò & 110. ut in capite X. poſteà videbimus) Benjamin ſuſcepit; pater autem Terachus, qui 105. vixit annos, quum 130. eſſet annorum, ipſum Abrahamum progenuit: quemadmodum ſuo loco declarabimus. Verùm ut Dei potentia in dando, & patris Credentium fides in ſuſcipiendo promiſſo ſemine magis eluceret; inter annum 86. quo Iſmaelem & 100. quo Iſaacum genuit, ut prius conjugis Saræ, ita jam ipſius quoque Abrahami *Corpus* ad generationem quaſi *mortuum* evaſiſſe, confirmat Apoſtolus, Rom. IV. 19. & Hebr. XI. 11. quâ *τυφλόω* per Dei beneficium hoc demum ſublatâ ita vegetum habuit corpus, ut poſt 37. deinde annos Sarâ mortuâ, ſex filios ex Keturâ generaverit. (Geneſ. XXIII. 2. XXV. 1, 2.)

In Primaſii commentariis ad Rom. IV. 19. *quæritur quomodo Abraham poſteà de Cethura filios generaverit, qui dè Sara non potuit.* & reſpondetur. *Idcirco de Sarâ non genuit, quia anus erat, & ſterilis: de illa verò, qua in ætatis juventute poſita erat, facile valuit procreare.* In Sedulii ad eundem locum Collectaneis, eadem habetur reſponſio, ſed additâ & iſtâ aliâ: *Quod de Cethurâ poſtea genuit Abraham filios; quia demum gignendi quod à Domino accepit, etiam poſt obitum Sara uxoris manſit.*

Tertium argumentum, quo calculi Hebraici fidem imminui poſſe putat Morinus, eſt hujuſmodi. *Quomodo tam multi reges, tanta támque ſæva bella* geſſerunt, *Abrahamo juvene; cùm adhuc non modò viveret, ſed etiam robuſtus & vegetus eſſet Sem? vixit enim poſt Abrahæ natalem ducentis & aliquot annis. Nullámne filii, nepotes, pronepotes, venerandi ſenis rationem ducebant? Nullámne Noachi? Num regibus ceſſerant Noë, Sem, Arphaxad, cæterique majores, jus imperii Babyloniorum, Ægyptiorum, Sicyoniorum, aliorúmque populorum; cùm ætate, viribus & animo, maxime vigerent? Num ſiccis oculis filios ſuos barbarè ſeſe trucidantes conſpiciebant? Nullâne patriâ poteſtate aut interceſſione ſuâ pacem conciliare ſatagebant? Eſau boni patris peſſimus filius, extrema fratri minitans, in ipſo iracundiæ fervore patrem lecto decumbentem reverebatur.* Venient c (*inquit*,) dies luctûs patris mei; & occidam Jacob fratrem meum. *Credibile non eſt Noachi tot poſteros hominem ita penitus exuiſſe, ut parentes ſuos ætate vigentes, filioſque alios generantes nullo loco haburrint.*

c Gen 27. 41.

Hæc incommoda ſanè difficillimè cum rectâ ratione in gratiam redire poſſe, Morinus ſibi perſuadet: quæ tamen leviſſimis hypotheſibus, & frigidiſſimis conjecturis nituntur omnia. A Noacho enim, Semo, Arphaxado, eos, qui contra ipſorum voluntatem ſeceſſione à piis factâ, & conjuratione contra Deum initâ, urbis & turris Babylonicæ extructioni incumbentes, à Deo in ſuperficiem totius terræ ſunt diſperſi, ceſſionis jus aliquod expectaturos quis niſi Morinus crediderit? quis aliud jus à ductoribus coloniarum & urbium conditoribus, quàm populorum quibus præfuerunt conſenſum, quæſitum fuiſſe exiſtima-

exiſtimaverit? Nam jure belli finibus imperii ſui propagandis toto hoc tempore ſtuduiſſe Nimrodum tantùm & Cedorlaomerum regem Elami invenimus: quicquid de *tantis támque ſævis bellis*, *Abrahamo juvene* geſtis, Morinus nobis hîc occinat. Nam quæ de patrum in filios affectu & filiorum erga patres reverentiâ ille rhetoricatur, nugatoria planè ſunt atque ridicula. Quaſi verò bellatoribus illis patres defuiſſent, ſi Græcum magis quàm Hebraicum libeat nobis ſequi calculum: & quaſi Eſavi (de morte fratris ob patris reverentiam,) conſilium plus adversùs bella illa faceret, quàm pro illis fratricidium à *a* Caino & *b* Abſolamo, (nihil obſtante patribus honore debito,) reipsâ perpetratum. A proximis quoque parentibus ad remotiores illos, Noachum, Semum, Arphaxadum aſcendenti, conſiderandum primùm illi fuerat poſterorum eos bellis, per tot orbis provincias longè latéque diſperſorum, præſentes non adfuiſſe; ut vel pro deponendis inimicitiis intercedere, vel filios ſuos ſeſe trucidantes ſive ſiccis ſive madidis oculis poſſent conſpicere: deinde & abſentiam & diſtantiam iſtam, ex poſterorum pectoribus, tum erga majores tum erga æquales, quantumvis cognatione propinquiſſimos, *συγγενεῖς* illam & naturalem conſanguinitatis affectum plurimùm imminuiſſe & debilitaviſſe. Cujus poſterioris in Joſepho, *c* mercatoribus Midianitis & Iſmaëlitis ab invidis fratribus vendito, exemplum habemus evidentiſſimum. Cùm enim Abrahamus ex Hagarâ Iſmaelem, ex Surâ Iſaacum, & ex Keturâ Midianem ſuſtulerit; Joſephum, ut Iſaaco ex filio Jacobo nepotem ita Iſmaeli & Midiani ex fratre Iſaaco pronepotem eſſe oportuit. Et tamen neceſſitudinis adeò propinquæ, tam exigua (inter cognatos habitatione diſſitos) hagua (inter cognatos habitatione diſſitos) habita eo tempore eſt ratio; ut Joſephum à Midianitis & Iſmaelitis, perinde ac è noſtris aliquem à Turcis, ut mancipium coemptum eſſe videamus.

a Geneſ. 4. 8. b 2. Sam. 13. 28. 29.

c Geneſ. 37. 28.

Sequitur difficultas longè gravior, & vindice dignus nodus, de initione Cainanis inter Arphaxadum & Salam: ubi *S. Lucas*, (uti *d* Morinus objectat,) LXX. *Interpretes amplectitur, Hebraïs codicibus præferens; ſi modo Hebraï codices aliter tunc conſtanter legebant quàm Græci.* Sed quia operoſiorem quæſtio hæc requirit diſquiſitionem, proprium illi caput dicare ſtatuimus.

d Morin. Exercit. Biblic. lib. 7. c. 1.

CAP. VI.

De Cainano Arphaxadi filio, in Vulgatâ editione Græcâ memorato, & commentitiis illius annis in ſacram Chronologiam non admittendis.

PRæter Cainanem illum, *Enoshi* filium inter Veteris Mundi Patriarchas celebrem; (*Geneſ.* V. 9.) duo ejuſdem nominis alii poſt Diluvium in editione Græcâ adjecti leguntur, quos Moſes omninò non agnoſcit: *Semi* dictus filius unus; (*Geneſ.* X. 22.) *Arphaxadi* verò alter, (*Geneſ.* XI. 12.) in Chriſti genealogiâ Lucæ III. 36. pariter commemoratus. Quæ apparens inter Lucam & Moſem diſſonantia perplexam illam quæſtionem excitavit, cui ſolvendæ imparem ſe fuiſſe Beda profitetur; in præfatione commentariorum ſuorum in Acta Apoſtolorum, difficultatis rationem ſic exponens. *Lucas ipſissimis Græcis utitur poëtis quàm Hebræis. Ex quo accidit quod maximè miror, & propter ingenii tarditatem vehementiſſimo ſtupore perculſus nefcio perſcrutari, quâ ratione cum in Hebraïca veritate à diluvio uſque ad Abraham decem tantùm generationes inveniantur; ipſe Lucas, qui Spiritu ſancto calamum regente nullatenus falſum ſcribere potuit, undecim generationes, juxta LXX. Interpretes adjecto Cainan, in Evangelio ponere maluit:* & in erratione Evangelii ſecundùm Lucam. *Scito ergo beatum Lucam generationem* (Cainan) *de* LXX. *Interpretum editione ſumpſiſſe; ubi ſcriptum eſt, quod Arphaxad centum triginta quinque annorum genuerit Cainan, & Cainan cum centum triginta fuerat annorum genuerit Sela. Sed quid horum ſit verius, aut utrumque verum eſſe poſſit, Deus noverit.*

Quæ tanti viri modeſtia inconſideratam Antonii Contii temeritatem ſatis redarguit: qui hinc occaſione arreptâ, in Notis ad 2. caput Chronologiæ Nicephori CP. contra Hebraicæ veritatis defenſores ita debaccatur. *Cùm computationi LXX. Interpretum ſuffragetur divini Luca Evangeliſta genealogia à Chriſto ad Adamum replicata; nefas duxit tam Græca quàm Latina Eccleſia Hebraicam ſequi numerationem, ac non potiùs eam amplecti quæ ex Evangelio auctoritatem accipit. Eant nunc novi Pſeudo-Chriſtiani & Hebraiſantes moleſtiſſimi, qui Judaicâ obſtinatione & nudâ literarum atque apicum auctoritate freti, adversùs divinam* LXX. *Interpretum tranſlationem, & cum tranſlatione conjunctam propheticam, & Hebraicorum mendorum emendationem, quotidiè blaſphemant.*

Latinæ verò Eccleſiæ uſum in Notis ad præcedens Nicephori capitulum, ita ille confirmaverat. *Eccleſiæ Occidentales Chronologiam ex vetere* LXX. *Interpretum editione mordicùs retinuerunt: ut teſtantur, Beda, Iſidorus, auctor Faſciculi temporum, Hugo & alii paſſim auctores. Sed & argumentum hujus rei evidentiſſimum præbent tabulæ quæ quotannis in Eccleſiis cathedralibus Francia cum cereo Paſchali publicè proponuntur.* Neque interim animadvertit, & Bedam in Martyrologio (nam extra illud, ubi de temporum ratione ex profeſſo agit, Hebraicam illum veritatem ſecutum eſſe conſtat) Iſidorum & minorum illos gentium ab eo nominatos auctores, ipsáſque illas ab eo productas Tabulas Eccleſiaſticas, ejuſmodi ex LXX. editione petitam Chronographiam retinuiſſe, quæ Cainanem tamen (in quo tantopere Contius ſeſe jactitat) ejuſque annos prorſus è medio ſuſtulerit. Talem enim, (ab Euſebio acceptam,) numerandi annos Mundi rationem, non Martyrologia ſolùm, Romanum, Uſuardi, Rabani, Adonis & aliorum (ad diem 25. Decembris) uſurpárunt; Sed Latini etiam Chronologi & Hiſtorici, Hieronymus in Chronico, Oroſius, (lib. 1. cap. 1.) Idacius, Victorius in Paſchali computo, Proſper, Victor Tunnunenſis, Marcellinus Comes, Caſſiodorus, Iſidorus, Gregorius Turonenſis, (lib. 1. hiſtor. Francorum cap. 7.) author appendicis ad Aimoin. hiſtoriam adjectæ (lib. 4. cap. 54.) Nennius in hiſtor. Britonum: quibus & ille addatur qui de

ἄρτιον, *modò geniti infantes*, qui lac concupiſcunt, jam *nati* innuuntur, non *concepti* tantùm: & Matth. II. 1. Ἰησοῦ γεννηθέντος mentione factâ, non *conceptum*, ſed *natum* in Bethlehem Servatorem fuiſſe quiſque intelligit. Similiter & apud Hebræos; Geneſ. XL. 20. יום הולדת *dies natalitius eſt*. Ezech. XVI. 4. ומולדותיך ביום הולדת אתך *Nam ad genituras tuas, in quâ genita vel nata es tu, non eſt præciſus umbilicus tuus, & aquis non es lota.* Et Hoſeæ II. 3. *Ne denudem eam planè, & ſtatuam eam* כיום הולדה *ut die quo genita*, vel *nata fuit*. Commune verò (hoc ſenſu) utrique ſexui eſſe vocabulum, ex illo Matthæi I. 16. liquet: Ἰακὼβ ἐγέννησε τὸν Ἰωσὴφ, τὸν ἄνδρα Μαρίας ἐξ ἧς ἐγεννήθη Ἰησοῦς ὁ λεγόμενος Χριστός. *Jacob genuit Joſeph, virum Mariæ, ex quâ genitus eſt Jeſus, qui dicitur Chriſtus.* Atque ita de muliere pariente vox gignendi uſurpatur, Luc. I. 57. Τῇ δὲ Ἐλισάβετ ἐπλήσθη ὁ χρόνος τοῦ τεκεῖν, καὶ ἐγέννησεν υἱόν. *Elizabethæ verò completum eſt tempus ad pariendum; & genuit* (id eſt, *peperit*) *filium.* Et apud Latinos: in I. Æneidos;

Tunc ille Æneas, quem Dardanio Anchiſæ
Alma Venus Phrygiis genuit Simoëntis ad undam?

Similitérque apud Hebræos, genitura à conceptione & geſtatione in utero diſtincta, fœminis paſſim tribuitur: ut in Geneſ. XVI. 11. & XXIX. 34. & Eſa. VII. 14. videre licet. Quâ quidem acceptione, in illis verbum hoc, *peperit* vel *enixa eſt*; in viris, *procreavit, ſuſcepit, ſuſtulit* aut *pater effectus eſt*, ſignificat. Quia enim mulier quum prolem in lucem edit, *viro* gignit; idcirco, quum illa parit, & ipſe vir generare dicitur. Vide Geneſ. IV. 20. cum V. 3. XVI. 15, 16. XXI. 3, 5. XXIX. 34. Numer. XXVI. 59. Luc. I. 13. &c.

Verùm altera etiam hic de annis qui Patribus ante ſuſceptos filios tribuuntur, movetur quæſtio: utrum ineuntes illi intelligendi ſint, an completi? an partim ineuntes, partim completi? Reſpondet [a] Dionyſius Petavius nullo ex argumento certo poſſe colligi, utrum qui anni Patriarcharum in Scripturâ numerantur, completi ſint ac vertentes, an inchoati: ac credibile eſſe, non omnium ſaltem Patriarcharum annos integros fuiſſe cùm genuerunt. Quoniam verò ex genealogiarum ſubductione, quæ in Moſis hiſtoria continentur, annorum ſumma petitur; incertum eſt autem, utrum anni omnes iſti ſolidi completique fuerint, qui pro completis nihilominùs habentur: propterea tempus epocharum Diluvii & natalis Abrahami certò, ac ſine dubitatione, minimè poſſe conſtitui. Contrà verò, longè rectiùs monet [b] Harvillæus, omninò credibile eſſe, Scripturam ſacram voluiſſe, in aſſignandis annorum numeris, tradere Chronologiam: ſaltem quantum ad annos quos ipſa recenſet. *At niſi voluerit*, inquit ille, *tradere Chronologiam per annos completos: nihil certi tradiderit. Quis enim poterit divinare, quot dies, hebdomadas, aut menſes importent anni fracti, aut incepti?* Cùm igitur Spiritui ſancto fuerit propoſitum, numerum annorum primævi Mundi (qui aliunde ſciri non poterat) hìc colligere: à primario illius ſcopo aberraverimus, ſi non annos Patrum, quibus genuerunt filios, plus minùs completos intelligamus.

Dixi, *plus minùs*; ne quis putet nos velle, uno eodémque vel die vel menſe, omnes Patriarchas genitos: quanquàm Hebræorum Doctores nonnulli (Davide Kimchio referente) primum veteris anni menſem ex eo nomen *Ethanim* conſecutum fuiſſe exiſtimaverint, quòd in eo præſtantes illi Patres nati ſint; quos (phraſi ex Mic. 6. 2. mutuata אתנים מוסדי ארץ *fortia fundamenta terræ* appellant. Sed nihil neceſſe eſt ut eò recurramus. Nam ut poſtremus annus παραγωγικὸς unius Patriarchæ menſibus aliquot deficiat; alterius verò ultra unum aut alterum menſem protenſus fuerit, ad ſummam rei nihil intereſt: cùm utrobique compenſatione factâ, in annorum totius intervalli aggregatione fiat exæquatio, quæ ad Mundi ætatem & ſeriem parefaciendam abundè ſufficiat. Vide Kimchi rad. אתן & in 1. Reg 2. 2 & Buxtorf. lexic.

Operam igitur Jacobus Cappellus hìc perdidit, [c] qui, ut anni Mundi per 7. & 49. diviſi, dent hebdomadum & Jubilæorum annos, quadriennium primæ Periodo detrahit: quatuor primarum Sethi, Enoſi, Kainanis, Mahalaleelis generationum annos in numeros rotundos (denarios videlicet vel quinarios) deſinentes, pro inchoatis vel decurtatis accipiens. Atqui annorum Sabbaticorum & Jubilæorum legem tum demum obſervandam præſcripſit Deus, quum Iſraëlitæ *ingreſſi fuiſſent terram* promiſſam: (Levit. XXV. 2.) eſſe verò eos ab Orbis initio numerandos, opinio eſt quæ nullo nititur fundamento. Et ad rotundos numeros quod attinet, ſi de integris annis verteretur quæſtio, aliquem hìc locum habere fortaſſe poſſit iſtorum conſideratio; ut quum Kainan verbi gratiâ, 70. annos vixiſſe dicitur, quæri potuiſſet an 69. vel etiam 71. is vixerit: at ubi de parte tantùm anni quæritur, non magis ad rotundum, quàm ad alium quemvis numerum ſpectat dubitatio, pro abſoluto ne ſumendus ſit an inchoato. Quòd ſi numeri in quinarium deſinentes habendi ſint pro rotundis: quum Jared etiam & Mathuſala dicuntur nati Patribus annos ætatis 65. agentibus, cur non in horum æquè generatione annus decurtabitur, atque in Enoshi, quem pater Sethus annos 105. natus, genuiſſe memoratur? nam quinarii profectò ratio hìc una eſt & eadem. Mitto quærere, cur in annis Patrum qui ante diluvium genuerunt, iſta ſpectetur annorum rotundatio, in eorum qui poſt diluvium vixerunt, negligatur. Illud dictum ſufficiat, ſi à recepto calculo diſcedamus, neque filiorum nativitate claudamus annos, quibus patres dicuntur à Moſe filios genuiſſe; incerta hìc omnia, neque in fundamento aliquo vero (ut ab Harvillæo probè eſt animadvertum) ſed in volentis arbitrio fore conſtituta.

Ad Petavium iterùm redeo; qui ad ſacri calculi certitudinem infirmandam porrò adjicit: neque illud conſtare, cùm rotundo numero uſus Moyſes, *ſexcenteſimum* (exempli cauſâ) Noë, aut *centeſimum* Sem uſurparet. Nam conſuetudinem ipſam τῶν ἀριθμῶν hìc excludere; neque quicquam è ſcripturis explorari poſſe, quod miror hominî docto & induſtrio venire in mentem potuiſſe. Nam *Sem* quidem Gen. X. 10. fuiſſe dicitur *centum annorum, quando genuit Arphaxad biennio poſt diluvium.* Verùm non à Semi *centenario* textura annorum Mundi dependet, ſed à *biennio poſt diluvium*: ut ſive centeſimo præciſè acto natus fuerit Arphaxad, ſive uno, altereve plus vel minùs, ad Mundi ætatem nulla inde accedat ſive accretio,

[a] Petav. de Doctrina temp. lib. 3. cap. 17.

[b] Harvil. Iſagog. Chron. pag. 4. col. 164.

[c] Ja. Cappel. hiſtor. p. 3. & 10.

ſive diminutio. Ad Noæ verò *ſexcenteſimum* quod attinet: aliquam fortaſſe ſcrupuli ſpeciem injicere potuiſſet, ſi in illo ſolo textu Geneſ. VII. 7. facta fuiſſet ejuſdem mentio. *Erat ſexcentorum annorum, quando diluvii aqua inundaverunt ſuper terram.* Verum quum verticulo ejuſdem capitis 11. *anno ſexcenteſimo vitæ Noæ, menſe ſecundo, ſeptimo decimo die menſis*, Diluvium cœpiſſe legamus; & capite ſequente, *verſu* 13. *ſexcenteſimo primo anno, primo menſe, prima die menſis*, ſiccatas fuiſſe aquas è ſuperficie terræ: Stuporis cujuſdam fuerit negare è Scripturis explorari poſſe, utrum præcisum tempus annus ille *ſexcenteſimus* denotet, an verò unius, aut alterius anni vel additionem, vel diminutionem admittat.

Neque ullo modo audiendus eſt Joſephus Scaliger, qui contra expreſſa hæc Scripturæ teſtimonia, in Elencho Orationis Chronologico D. Parei, (*pag.* 53.) ex Geneſ. IX. 28, 29. hanc nectet concluſionem. *Noa vixit annos* 950. *de quibus* 350. *vixit poſt diluvium. Deductis* 350. *de* 950. *remanet annus Noa* 600. *poſt diluvium. Ergo diluvium inivit anno Noa* 599. *non autem* 600. *ut hactenus omnes putarunt.* Atqui deductis 350. de 950. relinquitur annus Noæ 600. non poſt diluvium, ſed quo diluvium operiebat terram. Quum igitur Scaliger anno Noæ 599. diluvium iniiſſe hinc concludit, & anno ſexcenteſimo Noæ currente finem accepiſſe, id (enim argumento hoc à ſe demonſtratum eſſe, pag. 82. jactitat:) non modò contra clariſſima, quæ nos produximus, Scripturæ teſtimonia, ſed etiam contra textum quem pro cauſæ ſuæ firmamento adduxit ipſe, apertè militat. Eâ enim ratione 350. anni ab initio diluvii deducti 948. à fine verò 949. tantùm annos integræ vitæ Noæ conſtituerent: quum annos 950. eum vixiſſe, & Scriptura apertè affirmet, & ipſe Scaliger agnoſcat.

Illud igitur immotum maneat, quod à Spiritu ſancto tam luculenter habemus expreſſum: anno 600. vitæ Noæ, menſe 2. die 17. diluvium cœpiſſe; anno 601. menſe 1. die 1. ſuperficiem terræ aquis liberatam, & menſe 2. die 27. tellurem plenè arefactam eſſe: & conſequenter integrum annum (ut de excurrentibus diebus nihil dicamus) Noam in Areâ exegiſſe. De annis tamen illis 600. & 601. ulterior adhuc, diſcutienda manet quæſtio: num ineuntes illi, an verò completi ſint hic accipiendi? Recentiorum enim Chronographorum nonnulli pro completis eos accipientes, à rerum initio ad initium Diluvii, annos 1656. abſolutos numerant: quum nos, cum fine Diluvii, annum & Noæ 600. & Mundi 1656. terminandum exiſtimemus. De quo ut rectiùs judicemus: textus ille Geneſ. IX (ubi *poſt Diluvium* CCCL. in univerſum autem DCCCCL. annos Noa vixiſſe dicitur) cum altero Geneſ. XI. 10. (ubi Arphaxad natus fuiſſe memoratur, biennio *poſt Diluvium*) conferendus eſt. Johannes Funccius cum ſequacibus ſuis, unius anni interjectione ætatem mundi augens, ab initio anni 600. Noæ, uſque ad initium Diluvii, annum unum, ab initio Diluvii ad finem ejuſdem annum alium, & à fine diluvii ad nativitatem Arphaxadi, biennium numerat. Ergo cùm Arphaxad biennio *poſt diluvium* natus dicitur, de diluvio finito hoc accipit, & rectè accipit. Quum igitur Noa ſimiliter *poſt Diluvium* CCCL. annis vixiſſe dicitur: pari omnino ratione poſt finem diluvii tot annos exegiſſe putandus eſt. Jam ſi (ut Funcciana ſtatuit hypotheſis) ab ortu Noachi uſque ad diluvii exitum, 601. anni tranſacti fuerint: additis 350. qui poſt decurrerunt, fierent omnes dies Noachi 951 annorum non 950. ut habet Scriptura, Geneſ. IX. 29. Sethus Calviſius & diſcipulus ipſius Johannes Bohemus, ab initio quidem anni 600. Noæ uſque ad initium diluvii, annum unum cum Funccianis numerat: ſed biennium *poſt diluvium*, quo natus Arphaxadus, non (ut illi) à fine, ſed ab initio diluvii deducit. Admiſsâ enim hypotheſi, quæ ſub finem anni 600. diluvium cœptum eſſe ſupponit: epocham annorum poſt diluvium numerandorum, non in exitu (ut viſum illis, qui inter initium 600. anni Noachi & nativitatem Arphaxadi, quadriennii interſtitium conſtituunt) ſed in exordio diluvii eſſe collocandum; epilogiſmus ille annorum Noachi, quem ex Geneſ. IX. 28, 29. propoſuimus, evidenter oſtendit. Eâ verò ratione, in ſerie annorum Mundi conſtituendâ, nulla omnino inter nos orietur differentia. Sive enim ponamus, ſub initium anni 600. Noachi cœpiſſe Diluvium, & à diluvii fine uſque ad natum Arphaxadum effluxiſſe biennium; ſive ſub finem anni 600. cœpiſſe Diluvium, & à diluvii initio uſque ad natum Arphaxadum decurriſſe biennium: non niſi tres annos inter initium 600. anni Noachi, & nativitatem Arphaxadi interjectos deprehendemus.

Quanquàm verò ad ſummam rei nihil interſit, utra hypotheſis admittatur: priorem tamen præferendam eſſe, his de cauſis exiſtimamus. *I.* Geneſ. X. 1. ubi Moſes ſcribit: *Hæ ſunt generationes filiorum Noë, Sem, Cham, & Japheth, natique ſunt ei filii poſt diluvium:* nemo eſt qui finem diluvii non intelligat. Quidni ergo, eodem modo intelligatur, in loco parallelo? Geneſ. XI. 10. *Hæ ſunt generationes Sem: Sem erat centum annorum quando genuit Arphaxad, biennio poſt diluvium. II.* In poſteriore iſto loco Moſes, Orbis renovati Chronologiam pertexere exorſus, ab Arphaxadi (ut vides) nativitate eam deducit, factâ *biennio poſt diluvium.* Quòd ſi à diluvio incepto epocham ſuam repetiiſſet; ſequeretur ipſum diluvii annum in novi Orbis temporibus ab eo fuiſſe comprehenſum. Atqui diluvii annus ad *a Priſcum* Mundum (ut cum B. Petrus appellat) omnino pertinebat, non ad eum qui *b nunc* eſt: cujus idcirco annos ipſe Annianus Beroſus *c à ſalute humani generis ab aquis* (tanquam mundo tum denuò reviviſcente) denumerat; ſicut & *ſecunda ætatis primam diem* appellant Beda & Marianus, 27. illam menſis ſecundi, quâ de Arca egreſſus eſt Noachus. (Geneſ. VIII. 14. 15.) *III.* in hiſtoria Diluvii poſtquam in VII. capite dixiſſet Moſes, cœpiſſe illud *anno ſexcenteſimo vitæ Noachi, menſe* 2. *die* 17. in capite ſequente ſubjicit, menſe 7. die 17. requieviſſe Arcam in montibus Ararati, [v. 4.] 10. menſe, 1°. die menſis apparuiſſe cacumina montium, [v. 5.] ac demùm addit, *ſexcenteſimo primo anno, primo menſe, primâ die menſis* ſiccatas fuiſſe aquas è ſuperficie terræ [v. 13.] Si menſis 2. die 17. quo Diluvium cœpit, ad finem vergeret annus vitæ Noachi 600. tum proximo menſe ſeptimo, annus 601. fuiſſet numeratus. At neque 17. die

a 2. Petr. 3. 5.

b 2 Petr. 3. 6. 7.

c Pſeudo-Beroſ. lib. 2. 4. & 5.

menſis 7.

menſis 7. neque etiam 1. die menſis 10. annotatus eſt à Moſe annus 601. ſed primo, primi menſis die, numerus Epochæ primùm eſt immutatus. Unde colligere liceat, 600. vitæ Noachi annum ſi non totum, ſaltem maxima ſui parte, anno inundantis diluvii reſpondiſſe. Ut rectè obſervaverit Quintus Julius Hilario, *ſexcenteſimo anno Noe, & factum & conſummatum eſſe diluvium.*

Contrà verò, abſoluto ſexcenteſimo Noachi anno, & ſexcenteſimo primo ineunte, incepiſſe diluvium, completis à Mundi origine 1656. annis & 1657. currente; tribus quoque rationibus pugnat Leonhardus Krentzhemius. [a] Ait primùm, *annos generationis & ætatis Patrum.* Geneſ. V. & 11. *pro completis numerari. Semper enim* (inquit) *ex annis ætatis Patrum, qui anteceſſerunt generationem liberorum, & illorum numero qui ſecuti ſunt à generatione ad vitæ exitum, colligitur ſumma quam producunt numeri annorum utrinque completi.* Unde *ſequitur ſummam illam annorum 1656. ex annis iſtis ab Adam ad diluvium collectam, etiam pro completis accipi oportere.* Nos verò, ſequi hoc omnino pernegamus. Annos quidem Patrum, quibus genuerunt filios, intelligendos eſſe plus minùs completos, atque ex iis ſimul collectis integros 1056. confici, facilè Krentzhemio concedimus: ut longiſſimè opinione ſuâ fallatur ille, quum aliud ex noſtra ſententia ſequi, denuò etiam hunc in modum repetit. [b] *Falluntur ſua opinione, qui diluvium referunt ad annum Mundi labentem 1656. hac enim ratione ſequeretur, annos generationis patrum non pro completis, ſed pro labentibus, quibus ſemper filiorum natorum annus primus includeretur, accipiendos eſſe: quod ſacra hiſtoria manifeſtè refutat.* Verùm, quum non παρουσία Noachi, ſed tempus irruentis Diluvii, alia planè locutionis formula, à Moſe factum noretur, *anno ſexcenteſimo vitæ Noachi, menſe ſecundo, ſeptimo decimo die menſis,* (Geneſ. VII. 11.) annum ſexcenteſimum 1056. completis additum 1656. labentem exhibere affirmamus. Nec obſtat, quod nobis hic à Funccio eſt objectum. [c] *Certiſſimum* (inquit) *eſt in ſacris literis, & Regula infallibilis; quod ubicunque annorum numerus ponitur, eique menſes & dies menſis adjiciuntur, ibi ſermonem eſſe de annis completis. Quod diligens lector facilè animadvertet. Itaque cùm Scriptura dicat;* Anno ſexcenteſimo vitæ Noah, menſe ſecundo, ſeptimo decimo die menſis, rupti ſunt in ipſa die omnes fontes, &c. *manifeſtè indicat, Diluvium veniſſe anno ſexcenteſimo primo Noah currente; qui fuit annus Mundi 1657. currens, ut loqui ſolent.* Secundùm hanc igitur Regulam, quum Moſes Deuteronomium populo propoſuiſſe legitur, anno poſt exitum ex Ægypto 40. menſe 11. die menſis 1. (Deut. I. 3.) factum hoc intelligeretur, completis poſt exitum 40. annis & 10. menſibus. At neque ipſius Funccii Chronologia hoc admittit, neque rei veritas. Nam ante exitum, 80. annorum fuiſſe Moſem conſtat: (Exod. VII. 7.) & mortis tempore, 120. (Deut. XXXIV. 7.) ut inter exitum ex Ægypto & mortem ipſius non niſi 40. anni interjici potuerint. Nec fallax modò eſt illa infallibilis Funccii regula, ſed planè & omnino falſa. Nam quotieſcunque litera Hebræa ב, Latinæ præpoſitioni IN reſpondens, certo annorum, menſium & dierum numero præfigitur; diem ad menſem, & menſem ad annum cujus proximè facta eſt mentio, pertinere ſemper indicat. Unicam hic *inſtar* contra profert [d] Calviſius ex libro 1. (aliis 3.) Regum cap. 6. verſ. 1. ſed in ea fallitur. Quum enim ibi templum ædificari cœptum fuiſſe dicitur, anno poſt exitum ex Ægypto 480. menſe 2. annus ille non *exactus*, ſed *inceptus* fuiſſe intelligitur. Quod præter recentiores Chronographos animadvertit inter veteres etiam Euſebius. Sic enim ille, in Chronici ſui Proœmio: *A Moyſe, uſque ad Salomonem, & primam ædificationem Templi, anni* CCCCLXXIX. *ſecundum minorem tamen numerum, quem tertius liber Regum continet:* & in Græcis Excerptis, (pag. 32.) Ἀπὸ τῆς ἐξόδου, ἔτη χιλιὰ ϟ ναὶ πεντακοσιὰ, ἔτυ. vell.

Secundum argumentum petit Krentzhemius ab *obitu Methuſalah avi Noah; quem mortuum eſſe conſtat ipſo anno irruentis Diluvii. Affirmat autem Judæorum quadam antiqua Traditio à Patribus accepta; obitum hujus Patriarchæ præceſſiſſe diluvium diebus tantùm ſeptem. Incidit igitur in diem decimum menſis ſecundi. Sed Methuſalah natus eſt anno patris Henoch 65. plus minùs completo, qui fuit annus ætatis Adami 687. completus: & vixit annis 969. itidem completis. Summa igitur ex duobus proximis numeris collecta, producit annos completos 1656. Obiit igitur Methuſalah die 10. menſis 2. anni inchoati 1657. qui eſt annus labens diluvii irruentis.* Hæc ille. Nos verò non multis diebus ante cœptum diluvium Mathuſalam defunctum fuiſſe, ultro agnoſcimus: ut ad Judæorum Traditiunculas hic recurrere nihil ſit neceſſe. *Septem* diebus poſtquàm in Arcam ingredi juſſus eſt Noachus, Deum diluvium diluliſſe legimus, Geneſ. VII. 4. 10. Tot dies luctui Mathuſalæ datos fuiſſe, Hebræi inde colligunt. *Docet Deum ſuſpendiſſe illis ſeptem dies luctus Mathuſalæ juſti, quo agerent pœnitentiam, & non egerunt:* inquit veruſtiſſimus author Bereshith Rabb. & R. Salomo Jarchi in locum eundem.

At Hebræi iidem, qui ſeptem diebus antequàm inciperet diluvium, Mathuſalam obiiſſe ſtatuunt, anno Mundi 1656. hoc contigiſſe agnoſcunt; & quidem poſt mortem Lamechi quinquennio: quemadmodum in R. Abrahami Zakuti libro Johaſin videre licet. Quod idem affirmamus & nos: cum B. Hieronymo tenente, [e] *nongenteſimo ſexageſimo nono anno vitæ ſuæ Mathuſal. mortuum eſſe eo anno quo cœpit diluvium.* In eo verò fallit iſta Krentzhemii argumentatio, quòd pro conceſſo ſumit, Mathuſalam *vixiſſe annis 969. completis.* Nam annos quidem vitæ 969. tribuit illi Moſes: ſed ita quoque in Regum Iſraeliticorum Chronologia, Jeroboamo regni annos 22. Nadabo 2. Baaſæ 24. Elæ 2. Achabo 22. ſacra tribuit Hiſtoria. Ut igitur illic, horum collatione cum temporibus Regum Judæ inſtitutâ, deprehendimus, poſtremum quemque dictorum Regum annum inchoatum fuiſſe tantùm, nequaquam verò abſolutum: (quod ſuo loco, Deóque volente videbimus: *) ita & hic, Mathuſalæ & Noachi temporibus inter ſe comparatis, extremum longævi illius Patriarchæ annum ſimiliter inchoatum,

[a] Krentzh. obſervat. Chr. lib. 1. c. 4. parag. 1.

[b] Id ibid. Parag. 3.

[c] Func. lib. 1. Comment. in Chron. ad ann. 1657.

[d] Calviſ. in Chron. cap. 15.

[e] Hier. Tradit. Hebr. in Geneſin.

* Vide part. 2. cap. 2.

non

non completum fuiſſe, intelligimus. Non enim eadem *exactio* in annis *μακροχρονίοις*, & integræ vitæ Patrum eſt quærenda. Ut annos *μακροχρονίους* mutilemus nulla ratio nos ſuadet, & ne mutilemus perſuader illa, quòd ita incerta redderetur integra annorum mundi ſeries. Ut poſtremum vitæ Patriarcharum *μακροχρονίτου* decurremus annum, evidens non cogit ratio: & ne id faciamus, nullum eſt incommodum quod deterreat, quum ab annis generationis, non integræ vitæ Patrum, Chronologia Mundi dependeat: quemadmodum in hujus capitis initio ex Joſepho eſt annotatum.

Tertiam rationem ex Geneſ. VII. 6. petit Kcentzhemius. *Cum Moſes ſcribit*, Noah erat filius *ſexcentorum* annorum, quando aquæ Diluvii inundaverunt ſuper terram: *manifeſtè, docet*, *Noah ante diluvium compleviſſe annos ætatis* 600. *Sequentes igitur annotationes Chronologica, de diluvio inundante anno ætatis Noah* 601. *menſis* 2. *die* 17. (Geneſ. VII.) *& de exſiccatis aquis anno ejuſdem* 601. *die primo, menſis primi*, (Geneſ. VIII.) *intelligenda ſunt de completis annis.* Atqui certiſſimum eſt, ex Hebræorum idiotiſmo, per *filium ſexcentorum annorum* deſignari eum qui *ſexcenteſimum annum* quoquomodo eſt ingreſſus, utcunque eum non exegerit: fallique omninò Johannem Funccium, [a] qui hìc *neceſſariò integros annos eſſe intelligendos* aſſerit. Nam pari ratione, Geneſ. XVII. 12. *filius octo dierum* jubetur circumcidi, qui *octavum* à partu diem attigit: Et Exod. XII. 5. בן־שנה *primi anni* agnus appellatur; qui *die octavo & deinceps* offerri poterat Domino. Nam in agno quoque Paſchali legem illam Levit. XXII. 27. ab Hebræis fuiſſe obſervatam, oſtendit [b] Maimonides. Porrò Funccianam illam ſententiam, quòd ingruente diluvio ſexcenteſimus Noachi annus non tantùm fuerit inchoatus, ſed planè completus, exactis præterea 47. diebus anni ſexcenteſimi primi; tribus novis argumentis firmare conatus eſt [c] Benedictus Pererius; ſed fundamento, ita extra modum ridiculo, ſubnixis, ut ea referre pudeat. Omnino enim aliud agebat vir doctus quum iſta ſcriberet, nec ipſum ea ſine morâ deleturum fuiſſe dubitamus, ſi quis monitor opportunus interveniſſet.

[a] Func. lib. 1. Comm. ad ann. 1657.

[b] Of offering Sacrifice ch. 1. ſect. 12. 13. vide de phraſi eadem Paſchalis Exod. 29. 38 Num. 28. 3. Conſer. Levit. 22. 27. & 9. 3. & 23. 18, 19. Num. 7. 87, 88. cum Num. 28. 3, 9, 19.

[c] In Gen. lib. 12. ſect. 3.

CAP. IV.

De biennio poſt Diluvium, quo Semo natus eſt Arphaxad: ubi etiam de ordine trium filiorum Noachi, & cui eorum primogenitura debeatur.

DE *biennio* Diluvium proximè inſequente locus habetur, Geneſ. XI. 10. *Sem erat centum annorum, quando genuit Arphaxad, biennio poſt diluvium.* Pro quo Græca verſio habet: *δευτέρου ἔτους μετὰ τὸν κατακλυσμόν, ſecundo anno poſt diluvium.* Eum annum pro *completo* acceperunt, qui LXX. interpretum numeros ſecuti, à diluvio ad ortum Abrahami annos vel 942. (ut Euſebius, & ejus ſequaces) vel, admiſſo in Patrum numerum Cainane, 1072. (ut Auguſtinus de Civitate Dei lib. 16. cap. 10. & Julianus Toletanus libro tertio contra Judæos) ſupputaverunt. Alii verò, in quibus & Paulus Cruſius & Jacobus Cappellus, pro *inchoato* capientes, ſacrum calculum eâ ratione unius anni detractione mutilarunt. Atqui Spiritus Sanctus in textu originali non dicit בשנת השנית vel בשנת שתים quomodo loqui [d] ſolet, quum annum ſecundum currentem denotare vult: ſed ſimpliciter voce Dualis numeri שנתים utitur, ut in hoc eodem libro, Geneſ. XLV. 6. זה שנתים *Biennium eſt quòd cœpit fames eſſe in terrâ, & adhuc quinque anni reſtant* (de ſeptem ſc.) *quibus nec arari poterit nec meti.* Unde rectè & in Syrâ, & in Chaldaicâ (tum Onkeloſii, tum ea quæ Jonathani tribuitur) Paraphraſi, Arphaxad natus ponitur תרתין שנין *duobus annis*, & in Hieronymianâ tranſlatione, *biennio* poſt diluvium: nec non in Ruffinianâ Joſephi verſione. *Sem filius Arphaxad natus eſt poſt annos duos facti diluvii*, licèt in Græca editione hodie corruptè legatur (φ pro β poſito:) *Σὴμ δὲ ὁ υἱὸς Ἀρφαξάδ ἐτῶν δύο μετὰ ἔτη διακόσια τῆς ἐπομβρίας γεγένηται.* Ut admodùm ridiculè Stanislaus Giſeplius in futili libello De multiplici ſiclo & talento Hebraico, ex corrupto hoc Joſephi loco abſurdiſſimum hoc pronunciatum deduxerit, *Sicus ſex talenta dicuntur talentum, ita & ſex anni dicuntur annus apud Hebræos.* Neque verò commentitii Beroſi auctoritate moveri debebat Cruſius, ut ineunte à diluvio anno altero natum Arphaxadum concluderet: quum apud homines cordatos nullius omninò ea ſit momenti neque ratio ulla reddi poſſit, quare, cùm in reliquâ totâ per Patrum *μακροχρονίας* à Moſe contextâ Chronologiâ, anni vel *completi*, vel quaſi completi accipiantur, in hoc ſolo articulo *inchoati* ſint intelligendi.

[d] ſolet

At alii non ſolùm annum ſecundum *ineuntem* hìc accipiunt, ſed ab ineunte etiam Diluvio epocham ejus deducunt; atque ita *biennium* hoc, inter exitum diluvii & ortum Arphaxadi interpoſitum, in annorum mundi ſupputatione prorſus negligunt. Hi enim, ex Geneſ. V. 32. colligentes Noachum, cùm 500. eſſet annorum, genuiſſe Semum; & ex Geneſ. XI. 10. Semum, cùm 100. eſſet annorum, genuiſſe Arphaxadum, anno poſt diluvium altero: ineunte anno Noachi 601. & deliſſe diluvium & natum fuiſſe Arphaxadum, inde concluſerunt: cúmque inter initium anni 600. Noachi, & Nativitatem Arphaxadi, juxta Johannis Funcii ſectatores (de quibus in 3. cap. diximus) *quadriennium*, juxta alios (ad quos & nos accedimus) *triennium*, juxta illos de quibus proximè jam egimus *biennium* ſolidum interjectum ſupponatur; ex horum rationibus *unus* tantùm annus, iſque ille idem quo terras diluvium occuparit, relinquetur.

Atque hæc fuit Theophili Antiocheni cap. 1. Chronographi illius qui ad annum XIII. Alexandri Severi tempora perduxit (tomo 2. antiquæ lectionis Henr. Caniſii, pag. 581.) Julii Africani, Severi Sulpitii, Joſephi Chriſtiani Scriptoris, (in Hypomneſtico, nondum edito) Conſtantinopolitani Chronici, Authoris Faſtorum Siculorum, (ſive quod Alexandrini nomine à M. Radero eſt editum) Maximi monachi, (in Compuro) Syri nici Chronographi, & aliorum aliquot ſententia: à quâ etiam non abſcedunt multùm, Nicolaus Vignerius in Bibliotheca ſua hiſtoriali, ad ann. Mundi 1657. & Joſephus Scaliger, in Elencho Orationis Chronologicæ D. Parei, ubi de primogenitura

NOMINA AUTHORUM QUORUM IN HOC OPERE USSERIANO mentio habetur.

A

A Barbinel.
Nicolaus Abramus.
Abulenſis.
Ado.
Ambroſius.
Anaſtaſius Nicænus.
Daniel Angelocrator.
Jac. Anzaleus.
R. Azaria.

B

Franc. Bacon.
Cæſar Baronius.
Regnerus Barelius.
Beda.
Bellarminus.
Bereſchith Rabba.
Matth. Beroaldus.
Beroſus.
Biblia Antwerp. Regia.
Biblia Jayenſ. Pariſienſia.
Biblia Complutenſia.
Jo. Bohemus.
Jac. Bonfrerius.
Hugo Broughtonus.
Buchananus.
Ab. Bucholcerus.
Hen. Buntingus.
Buxtorfius.

C

Cabala hiſtorica R. Ab. Levita.
Cajetanus.
Sethus Calviſius.
Camerarius.
Hen. Caniſius.
Melchior Canus.
Jac. Cappellus.
Caſſiodorus.
Lud. de la Cerda.
Clemens Alexandrinus.
Jo. Chryſoſtomus.
Laur. Codomanus.
Anton. Contius.
Jo. Cordeſius.
Barthol. Cottunius.
Alph. Cuniranus.

D

Delrius.
Jo. Deodatus.
Jo. Deſpieres.
Lud. de Dieu.
Dioder. Tarſenſis.
Jo. Druſius.
Thaddæus Dunus.

E

Epiphanius.
Euſebius Cæſarienſis.
Euſtath. in Homer.
Eutichius.
Abr. ben Ezra.

F

Funccius.

G

Genebrardus.
R. Levi ben Gerſom.
Stanislaus Giſepſius.
Fr. Gomarus.
Gordonus.
Gratiani Decreta.
Gregorius Turonenſis.
Hugo Grotius.

H

Harvillens.
Hermannus Contractus.
Heſychius.
Hieronymus.
Julius Hilarion.
Hippolytus Portuenſis.
Homerus.

I

Salomo Jarchi.
Idacius.
Aldina editio 70. Interpretum.
Anglo-Duacenſes Interpretes.
Sixtina editio 70. Interpret.
Catena in Jobum.
Jornandes.
Joſephus.
Liber Joſephoth.
Iſidorus.
Liber Jukaſin.
Julianus Toletanus.
Franc. Junius.

K

David Kimchy.
Leonard Kremzhemius.

L

Lactantius.
Gul. Langius.
Lansbergius.
Corn. A Lapide.
Chriſt. Lauretus.
Jo. Lorinus.
Jo. Lucidus.
Lucifer Calaritanus.
Tho. Lydiatus.
Nic. Lyranus.

M

Chriſtian. Maſſæus.
Jo. Malela.
Tho. Malvenda.
Maimonides.
Jo. Maria Braſſicchellenſis.
Jo. Mariana.
Manaſſes ben Iſrael.
Martinus Martini.
Marcellinus Comes.
And. Maſius.
Maximus monachus.
Mendoza.
Menochius.
Jo. Mercerus.
Ger. Mercator.
Jo. Morinus.
R. Moſes Gerundenſis.

N

Nennius.
Niceph. Conſtantin.
Nobilius.

O

Oecumenius.
Onkelos.
Onuphrius.
Origen.
Oroſius.

P

Paludanus.
Samar. Pentateuch.
Pererius.
Dion. Petavius.
Petrus Trecenſis.
Hen. Philippi.
Philo Judæus.
Jo. Picus Mirandulanus.
Tho. Pius.
Plinius.
Plutarchus.
Conrad. Pellicus.
Petrus Poſſinus.
Primaſius.
Procopius Gazæus.
Proſper.
Ptolemæus.

R

Rabanus.
Jo. Rainoldus.
Guli. Raleigh.
Tho. Ravennas.
Ribera.
Rupertus Tuitienſis.

S

Eman. Sa.
Jac. Salianus.
Samerius.
Joſ. Scaliger.
Seder Olam.
Sedulius.
Sixtus Senenſis.
Author Faſtorum Siculorum.
Stapleton.
Severus Sulpicius.
Suidas.
Georg. Syncellus.
G. Syrus.

T

Talmud. Babilonic.
Jo. Temporarius.
Theodoretus.
Theoph. Antiochenus.
Jac. Tirinus.
Aug. Torniellus.
Tremellius.

V

Victor Tunnunenſis.
Villorius.
Hieron. Vielmius.
Nic. Vignerus.
Virgilius.
Uſuardus.

W

Jo. Woltherus.

FINIS.

CHAPTER PAGE
IV. Assent and Inference 70
V. Assent and Apprehension 75
VI. Real Assent 83
VII. Notional Assent 104
VIII. Assent and Inquiry 118
IX. Assent and Doubt 124
X. Assent and Certitude 139

PARTIS POSTERIORIS,
DE
ANNIS REGUM ISRAELIS ET JUDÆ.

THESIS I.

INitium regni Sedechiæ deducendum est à 10. die 4. mensis; justis undecim annis ante captivitatem ejusdem Sedechiæ, & unico mense Salomonici Templi excidium; quod in 10. diem 5. mensis incidit. 83

II.

Obsidio Hierosolymitana cœpta anno Sedechiæ 9. mensis 10. die 10. & interventu exercitûs Pharaonis postea interrupta, redintegrata est anno Sedechiæ 10 mensis 3. die 15. & per dies 390. usque ad captam Urbem continuata: Ita ut ab obsidionis primo principio usque ad captam urbem in fine anni 11. Sedechiæ, mensis 4. die 9. mensium 30. usque ad eandem incensam mensis 5, die 10. mensium 31. spatium intercesserit. ibid.

III.

Circa mensis 4. diem 5. facta est Jechoniæ deportatio, 5. circiter ante regni Sedechiæ initium diebus. 84

IV.

Finis regni Jehojachimi, & initium filii ejus Jehojachinis sive Jechoniæ, circa mensis 12. diem 25. sunt reponenda. ibid.

V.

Circa 6. mensis diem 10. Jehojachimus regnum iniit: quod non integris undecim annis obtinuit, sed annis decem, mensibus 6. & diebus 15. circiter. Sub finem verò anni illius tertii, circa 5 mensis diem 15. regnare cœpit Nebuchadnesar; ante Templi conflagrationem annis 19. quinque circiter diebus minus. ibid.

VI.

Nebuchadnesar, à vivente patre in consortium regni assumptus, annos 43. post mortem illius imperavit solus; in universum verò, annos 44. mensis 7. & dies 10. circiter. 85

CAPUT PRIMUM.

Difficultates nonnullæ, ad Nebuchadnesaris, & Regum Judæ qui sub illius imperio vixerunt, tempora spectantes explicantur: & 70. annorum servitutis Babylonicæ, per Jeremiam prædictorum, initium à jugo Babylonico, anno 4. Jehojachimi primum à Judæis suscepto, non à posteriorum deportationum aliqua deducendum esse ostenditur. 86

CHRONOLOGIÆ SACRÆ

PARS PRIOR.

DE ANNIS PATRIARCHARUM.

CAPUT. I. DEEST.

De Temporis initio. ———

LECTORI.

IN Autographo Uſſeriano Caput hoc primum (quo fato noſtroque infortunio neſcimus planè) deſiderabatur: nec poſtquàm MSS. Bibliotheca ſua omnia, ſchedaque lacera ſummâ cum diligentiâ & ſeveriori ſcrutinio eſſent evoluta, uſquam comparuit: cum ideò caput hoc non habuimus, typis mandare non potuimus. Hinc eſt, quòd pars hac prior ἀνάλεκτος, à cap. 2. auſpicatur. Vale Lector, & Sacras Jacobi Uſſerii *reliquias, poſteris tibique ſervatas, gratus accipe, & boni conſule.*

CAP. II.

De Temporis progreſſu, & diſtinctis ejus Periodis: deque varietate, quæ in duarum primarum Periodorum calculo, inter Judæorum, Samaritanorum, & Græcorum codices invenitur.

DE Temporis *Initio* dictum eſt hactenùs. *Progreſſus* ſequitur: in quo duo præcipua ſpatia conſideramus à temporis initio uſque ad temporis plenitudinem, unum: deinde à temporis plenitudine, uſque ad ſeculi conſummationem, alterum: illam temporis *plenitudinem*, quam [a] Apoſtolus appellat, in CHRISTI Servatoris noſtri Nativitate conſtituimus: quam labente anno Mundi 4000. factam eſſe colligimus. Totum verò illud ſpatium ſex ſequentibus Periodis, Mundi *Ætates* totidem comprehendentibus, ſubdiſtinguimus: quarum termini, menſis & diei notâ inſigniti imperfectorum annorum fragmenta nobis definiunt.

[a] Gal. IV. 4.

	An.	*Men.*	*d.*
I. A mundo condi cœpto menſis 1. die 1. uſque ad Diluvium finitum eodem ejuſdem menſis die; ſunt Mundi Veteris anni.	1656	0	0
II. Hinc ad initium peregrinationis Hebræorum, ab Abrahamo poſt mortem patris cœptæ, menſis 7. die 15.	426	6	14
III. Hinc ad exitum Hebræorum de Ægypto menſis *primi* (ſic enim ab hoc tempore menſis *ſeptimus* antiquorum appellatus eſt) die 15. ſunt Peregrinationis eorundem anni.	430	0	0
IV. Hinc ad jacta fundamenta Templi Salomonici, menſis 2. die. 2.	479	0	17
V. Hinc ad ejuſdem Templi conflagrationem, menſis 5. die 10.	424	3	8
VI. Hinc ad Natalem Domini & Servatoris noſtri JESU-CHRISTI (die 25. Decembris in anno Periodi Julianæ 4709, qui 5. diei menſ. 9. in anno Mundi 4000. reſponderet; ſi antiqui Kalendarii ratio ad iſta uſque tempora retenta fuiſſet.)	583	3	25

Ita à veſperâ primum Mundi diem aperiente, uſque ad mediam noctem initium præbentem 25. quidem diei Decembris, quo Chriſtum natum ſupponimus, annos (Julianos) 3999 menſes (τεταμηνιαίους) 2. dies 4. & horas 6. Kalendis verò Januariis anni Periodi Julianæ 4714. (à quibus vulgaris æræ Chriſtianæ exordium deducimus,) annos 4003. menſes 2. dies 11. & horas 6. decurriſſe colligimus.

Hujus ſupputationis veritas ab intervallorum in ſuperioribus Periodis aſſignatorum certitudine dependet. Series temporum in duabus primis periodis per annos primorum Patrum deducitur; quorum ſucceſſio in V. & XI. Geneſeos cap. eſt expoſita. Proximè ſequentes Periodi duæ, integris numeris, Exod XII. 40. & 1. Regum VI. 1. ſunt expreſſæ. *Quinta calculum* partim ex integro annorum 390. numero, Ezechielis IV. 5. propoſito; partim ex ſingulorum Iſraëlis & Judæ Regum annis, ritè inter ſe collatis elicimus. *Sextæ* annos, tam ex Sacrâ, quàm ex Exoticâ Hiſtoriâ eruimus: cujus utriuſque firmiſſimam connexionem exhibemus; ejúſque beneficio tum colligationem annorum Mundi cum annis Periodi Julianæ, tum continuationem temporum ſextæ Periodi (ex probatiſſimis quibuſque veterum monumentis & Aſtronomico eclipſium calculo (qui fallere non poteſt) inſtituimus.

Quinque igitur primarum periodorum tempora non aliunde quàm ex ſacræ Scripturæ contextu deduci poſſunt: in quo expendendo, ubi diſſentiunt Codices, Hebraicam veritatem (non à Chaldæis tantùm, Judæorum paraphraſtis; ſed etiam à Syrâ Antiochenæ, & Latinâ Romanæ eccleſiæ editione hic agnitam) jure merito cæteris præferendam eſſe ſtatuimus. Præci-

pua autem diſcrepantia in primis duabus Periodis cernitur, ubi in Patriarcharum annis dinumerandis, Græcorum & Samaritanorum codices ab Hebraïcis noſtris exemplaribus mirum in modum diſſentiunt: quemadmodum in epiſtolâ ad Ludov. Cappellum, de variantibus Hebræi textûs lectionibus, à nobis eſt oſtenſum; & in ſequenti Tabellâ diſtinctiùs videre licet.

ANNI PATRUM.

		Ante *vaticinium.* juxta.				Poſt *vaticinium.* juxta.			Totius vitæ juxta.		
		Hebr.	*Samar.*	*Græc.*		*Hebr.*	*Samar.*	*Græc.*	*Hebr.*	*Samar.*	*Græc.*
1	*Adam*	130.	130	230		800	800	700	930	930	930
2	*Seth*	105	105	205		807	807	707	912	912	912
3	*Enos*	90	90	190		815	815	715	905	905	905
4	*Kainan*	70	70	170		840	840	740	910	910	910
5	*Maleleel*	65	65	165		830	830	730	895	895	895
6	*Jared*	162	62	162		800	785	800	962	847	962
7	*Enoch*	65	65	165		300	300	200	365	365	365
8	*Mathuſala*	187	67	167		782	653	802	969	720	969
9	*Lamech*	182	53	188		595	600	565	777	653	753
10	*Noë*	600	600	600	Ante Diluvium.				950	950	950
	Summa	1656	1307	2242							
1	*Sem*	2	2	2	Poſt Diluvium.	500	500	500		600	
2	*Arphaxad*	35	135	135		403	303	330		438	
0	*Cainan*	0	0	130		0	0	330		0	
3	*Sala*	30	130	130		403	303	330		433	
4	*Eber*	34	134	134		430	270	270		404	
5	*Phaleg*	30	130	130		209	109	209		239	
6	*Ragau*	32	132	132		207	107	207		239	
7	*Saruch*	30	130	130		200	100	200		230	
8	*Nachor*	29	79	79		119	69	125		148	
	Thara	70	70	70					205	145	205
	Summa	292	942	1072							

Hanc diſcrepantiam in priore græci ſui Chronici libro propoſuit diligentiſſimus [a] *Euſebius*: triplice annorum dinumeratione exhibitâ; ſecundùm LXX. ſecundùm Hebræorum, & ſecundùm Samaritanorum exemplaria. His *Georgius Syncellus* & quartam adjicit, ſecundùm *Africanum*: qui à vulgata τῶν LXX. editione non in ſecundi ſolùm *Cainanis* omiſſione receſſit *Africanus*,

[a] Georg. Syncel. Chron. p. 10.

canus, (in qua & [a] *Eusebius* cum est secutus;) sed etiam in *Mathusala* annorum numeratione. Cùm enim vulgati libri annos illi tribuerent ante natum filium Lamechum 167. & post eum natum 802. animadvertens *Africanus* eâ ratione ad 14. annos ultra Diluvium (contra Scripturæ authoritatem) vitam illius fuisse protendendam; aliam lectionem cum Hebraicâ convenientem sequi maluit, quæ ante natum filium annos 187. post ejus nativitatem 782. illi assignans, mortem illius sexennio ante Diluvium collocat. Indéque effectum, ut ab initio Mundi ad Diluvium, *Africanus* quidem 2262. *Eusebius* verò à communiter receptis rationibus non recedens, 2242. annos numerandos censuerit. Quâ de re in Syntagmatis de LXX. interpretum editione cap. 2. pluribus à nobis actum est.

Eam de annis Mathusalæ quæstionem, in libro Traditionum in Genesin, tractans Hieronymus, ex *Hebræis & Samaritanorum libris* colligit, mortuum illum esse *eo anno, quo cœpit esse diluvium.* Et verum quidem est, juxta utrorumque libros, non vixisse Mathusalam post diluvium, sed eodem quo illud cœpit anno fuisse defunctum, id quod præcipuè in hac quæstione spectabat *Hieronymus*: non tamen ex iisdem præmissis in utrorumque libris eadem nata est conclusio. Neque enim in Samaritanorum, ut in Hebræorum libris, Mathusala 187. annorum, Lamechum genuit, 782. annos posteà fuit superstes, & Lamechus 182. annos natus Noachum genuit; (ut ab *Hieronymo*, quum Samaritanus codex ad manum non adesset, significatum est:) sed Mathusala 67. annorum gignens Lamechum supervixit annis 653. usque ad diluvium, & Lamechus 53. annorum gignens Noachum & 600. annis posteà superstes vixit & ipse (uti & cum his Jaredus) usque ad diluvium. Hanc enim eorum Chronologiam non nostra solùm Samaritani Pentateuchi exemplaria, sed (ne post tempus Hieronymi illa fuisse immutata quis suspicetur) ea etiam quibus [b] *Eusebius* est usus, nobis exhibent. Itaque ut in aliâ re observatum est à [c] *Pererio*, ita & hîc *videtur S. Hieronymus memoriâ lapsus: id quod magnis viris, vel nimiâ memoriæ fiduciâ, vel aliàs in re studio curâque intentis, non rarò contigit.*

Eusebium quoque sequutus [d] *Georgius Syncellus*, Ex Samaritanorum calculo, ab Adamo usque ad diluvium annos 1307. à Diluvio usque ad primum annum Abraami (quem 70. anno Tharæ natum illi autumant) annos 942. omnes simul annos 2249. dinumerat, quod ad amussim congruit cum singularium Patriarcharum annis, quos in superiore Tabellâ ex Samaritano Pentateucho jam descripsimus. Quatuor verò simul Computorum, in annis ante Diluvium, collationem idem Georgius ita instituit. [e] Μέχρι τούτου δὲ καταλυσμοῦ, καθὼς πρόκειται, διαφωνοῦσι τὰ Ἑβραϊκὰ ἀντίγραφα πρὸς τὸ Σαμαρειτῶν ἀρχαιότατον καὶ τοὺς χαρακτῆρας διαλλάττον (ὃ καὶ ἀληθὲς ὂν καὶ πρῶτον Ἑβραίων καθομολογοῦσιν) ἔτεσι τμβ. πρὸς δὲ τὸν τῶν ο ἑβδομήκοντα, τὸ μὲν Ἑβραϊκὸν ἔτεσι φνς. τὸ δὲ Σαμαρειτῶν πεντ. Ἀφεστηκὸς δὲ πρὸς Εὐσέβιον, ἀπὸ Ἀδὰμ ἕως κατακλυσμοῦ διαφωνεῖ ἔτη ἑπτακ. *Usque ad Diluvium igitur, sicut est propositum, Hebraica exemplaria à Samaritanorum codice vetustissimo & longè diversis characteribus exarato (quem & verum & primum esse Hebræi confitentur) annis 349. discrepant. A* LXX. *Interpretum editione, Hebraicum exemplar annis 586. Samaritanorum verò 935. Africanus demum ab Eusebio dissonat annis 20.* cùm enim ab Adamo ad Diluvium, juxta rationes Judæorum anni sint 1656. juxta textum Samaritanorum 1307. juxta Eusebii calculum 2242. juxta Africani autem 2262. consequens est, Computum Samaritanum minorem esse, Judaico quidem annis 349. Eusebiano verò, ex LXX. deducto, 935. Eusebianum autem majorem esse, Judaico annis 586. minorem altero illo Africani, annis 20. Ut *hallucinatio*, quam hîc in *Georgio* notavit [f] *Scaliger*, in ipsius Scaligeri deprehendatur ratiocinium.

Reliquis verò omninò præferendam eam esse Chronologiam concludit [g] Georgius, quam Græca LXX. interpretum nobis exhibet editio. Πανταχόθεν τοιγαροῦν τῆς τῶν ὁ ἑρμηνείας ἐν παλαιᾷ, ὡς ἔοικε, καὶ ἀδιαστρόφου Ἑβραίων χειρὸς μεταβεβλῆσθαι συνεφαμίνης, εἰκότως ταύτῃ καὶ ἡμεῖς κεχρήμεθα καὶ τῇ παρούσῃ χρονογραφίᾳ· ὅτε μάλιστα καὶ ἡ καθ' ὅλης τῆς οἰκουμένης ἁπλωμένη Χριστοῦ ἐκκλησία, ταύτῃ μὲν προσίσχει, τῶν δ' ἑτέρων ἡμῖν Ἀποστόλων τε καὶ μαθητῶν αἰρεῖσθαι εὐκτὸν χρῆσθαι παραδόσεσιν. *Antiquâ igitur* LXX. *Interpretum editione, ceu ex incorrupto, ut videtur, Hebraico fonte quondam traductâ, per totam hanc Chronographiam passim meritò fumus usi: cùm maximè quaquaversus patet universus terrarum orbis dilatata Christi Ecclesia receptam eam habeat, & Salvatoris nostri, Apostolorum ac Discipulorum ejus authoritate usibus nostris à principio fuerit commendata.* Quò spectat & illa similis Juliani Archiepiscopi Toletani, in 3. libro contra Judæos, conclusio. *Hic jam dicat unusquisque quod sentit. Nunquid brevitas ista annorum ex codicibus Hebræis ostensa, contemptis annis pluribus qui in editione* LXX. *Interpretum continentur, præferenda ullo modo judicabitur? qui prophetandi potiùs munere quàm transferendi officio, divinas Scripturas (revelante sibi Domino) transtulerunt: apud quos etiam hæc supputatio reperitur annorum. Ergo illa nobis & sola pro his annis est observanda* LXX. *Interpretum, quæ meritò omnibus editionibus & translationibus anteferatur; quam etiam hucusque omnes Doctores Ecclesiastici tenuerunt, & in hac præcipuè annorum supputatione secuti sunt.* Et Antonii Contii Jurisconsulti, in Notis ad Nicephori Constantinopolitani Chronologiam, altera. *Quare satis mirari non possum hominum nostri temporis, & eorum qui Chronologias scripserunt, vanitatem ac novandi studium; qui omnem* LXX. *editionis auctoritatem longissimè rejiciunt, & nihil nisi quod in Hebræis codicibus hodie legatur rectum putant.*

Atque hinc inter Latinos recentiores, in annorum mundi supputatione, Hebraicis fontibus posthabitis, τῶν LXX. numeros sunt secuti, Onuphrius in Chronico Ecclesiastico, Hieronymus Vielmius de sex diebus conditi orbis lect. 5. [*] Christoph. Lauretus, & alii, sic perstricti à Scaligero. [h] *Neque desunt hodie capitones, qui Hellenistarum Alexandrinorum editionem Mosaicæ veritati præferant, & eos Novatores, qui aliter sentiunt, vocent. Ita sanè audivit Hieronymus etiam apud virum omni exceptione majorem Augustinum: qui tamen aliter posteà sensit.*

Et [i] Hieronymus quidem, in annis Patriarcharum assignandis Græcam editionem *erravisse*, sine ulla circuitione, asserit. Modestissimè verò [k] Augustinus: *Illa*, inquit, *numerorum varietas*

[a] Georg. Syncell. Chr. p. 80.

[b] Georg. Syncel. Chr. ut supr.

[c] Perer. in Genes. lib. 7. parag. 122.

[d] Georg. Syncel. Chr. p. 89.

[e] Id. pag. 83.

[f] Scalig. not. in Euseb. Chronic. Gr. pag. 243.

[g] G. Syncell. Chron. p. 89.

[*] vid. Laur. de Zohar.

[h] Scalig. not. in Euseb. Chr. Græc. pag. 252. 2.

[i] Hieron. Tradit. Heb. in Genesin.

[k] Augustin. de Civit. Dei, lib. 15. c. 14.

50. annorum Jubilæos dimensum proposuerat, initio Jubilæi XL. (sive ann. Mundi 2000.) in anni LI. ætatis Abrahami (à 70. patris Terachi deductæ) fine collocato. Ad annum verò Imper. Tiberii Cæsaris XVIII. *Principium* LXX. *Jobelæi* (sive ann. mund. 4000.) *secundum Hebræos* est appositum. Unde colligitur, inter annum LI. Abrahami & illud tempus, Hebræorum illorum sententia, 2000. annos intercessisse.

Hoc igitur posito; ex Hebraïcis codicibus veram ætatis primorum Patriarcharum supputationem esse petendam: quomodo inde recta annorum Mundi series sit eruenda, jam ostendendum est.

CAP. III.

De ætatis Mundi per annos Patriarcharum supputandæ ratione: ubi de γενέσεσι, utrum ad conceptionem an nativitatem liberorum sint referendæ? Et de annis, quibus patres filios genuisse dicuntur; num inceptos vel completi sint accipiendi? De tempore incepti & finiti Diluvii; in quem annum Mundi & ætatis Noachi inciderit.

PRimorum novem Patriarcharum anni, priusquàm liberos gignerent, in V. Geneseos capite commemorati, summam 1056 annorum conficiunt. Annorum enim non integræ vitæ, sed generationis Patrum rationem hic esse habendam, Josephus etiam hoc in loco sic admonuit. [a] *Ἐξετάζειν μοῦνοι τὰς τελευτὰς τῶν ἀνδρῶν, ἀλλὰ τὰς γενέσεις αὐτῶν μόνον ἐφάπτω. Obitus virorum illorum nemo exquirat, sed natales eorum tantùm consideret.* Quandoquidem verò nova deinceps erat assumenda epocha, à qua secunda mundi Periodus esset inchoanda; ne per Noachi decimi Patris *παιδογονίαν* Chronologia continuanda existimaretur, tempus tantùm quo liberis gignendis operam ille dare cœpit est notatum, non ex unius (ut anteà) sed trium filiorum nominibus promiscuè appositis: sed 600. ipse annorum fuisse dicitur, quum Diluvium terras occuparet; [Genes. VII. 6.] quibus ad priores Patrum illos 1056. annos additis, an. mund. exurgit 1656. in quem incidit *Diluvium*. Et quum eodem quo Mundus cœpit, arefactæ dicantur aquæ à superficie terræ, anno Noæ 601. [Genes. VIII. 13.] inde annos 1656. solidos numerandos esse colligimus, à Mundi initio ad exitum Diluvii, finis primæ, & initii secundæ mundi Periodi, communem terminum.

Ad secundæ deinde illius Periodi spatium definiendum, Genes. cap. XI. Arphaxadi nativitas facta fuisse narratur, *biennio* post *Diluvium*. Cui additi anni, quos Arphaxadus ipse & sex sequentes ante genitos filios exegisse ibidem memorantur, annorum 222. summam efficiunt. Ne verò per proximè subsequentis Patriarchæ Tharæ, sive Terachi *παιδογονίαν*, Chronologia continuanda putaretur: hic ut in priore Periodo, annus solummodò quo & ille liberis operam dare cœpit, est designatus, trium item filiorum nominibus confuso ordine subjectis. Et quum in toto reliquo capite quot cæteri omnes Patriarchæ post susceptos filios exegerint annos, Moses exponat; sed integræ simul vitæ annorum summam, cum mortis ipsorum mentione conjunctam, (quod in c. V. fecerat) studiosè prætermittat in solo Thara, annorum numero post generationem filiorum prætermisso, integram ipsius ætatem annorum 205. simul cum morte commemorat; ut ad mortis potiùs ipsius, quàm ad *παιδογονίας* tempus in annorum hujus periodi summa colligenda attendi oportere innueret. Cujus mentem minimè assecutus *Dositheus* Samaritanus, quasi imperfectus hic esset textus Mosaicus, ad capitis V. normam eum conformare est ausus; integræ vitæ cujusque Patriarchæ annorum numero, unà cum mortis mentione, adjecto, quod consultò à Mose est omissum, ut Tharæ annos singulariter hac in parte observandos esse ostenderetur. Additis igitur totius vitæ ipsius annis 205. ad 222. illos, qui à diluvio ad ejus nativitatem effluxerunt, emergit annus à Diluvio 427. in quem & mors ipsius, & eam statim insecura Abrami à Charane profectio, & in terra Chanaanis *Peregrinatio* occurrit; Secundæ Periodo finem, & tertiæ præbens exordium [Genes. XVI. 3.] Quia verò cœpta est hæc peregrinatio eodem die, quo post annos 430. est finita, [Exod. XII. 41.] decimo quinto videlicèt die mensis *primi*, [Numer. XXXIII. 3.] qui ante exitum ex Ægypto (ut in capite 1. est ostensum) *septimus* numerabatur: à mensis 1. die 1. quo diluvium desiit, usque ad mensis 7. diem 15. quo Peregrinatio hæc cœpit, non annos 427. integros numerare possumus, sed (terminorum ratione ita postulante) 426. tantùm, cum mensibus 6. & diebus 14.

His ita præmissis, de annis quibus *genuisse*, vel *generasse* dicuntur Patres, primo in loco, est inquirendum; utrum ad filiorum conceptionem, an ad nativitatem sint referendi? Quia enim *gignendi* vocabulum, actum generationis paternum propriè denotat, atque inter generationem & nativitatem filiorum novem mensium spatium ordinariè intercedit: pro XVII. generationibus hìc commemoratis, anni 12. & menses ferè 9. ad Chronologiam videri possent adjiciendi. Quod commentum Jacobus Auzoleus in Chronologia quadam Gallica parturire dicitur, referente [b] Henrico Harvillæo, qui sententiam hanc tum aliis argumentis compluribus refellit, tum hoc etiam ad extremum, quod eâ admissâ, incerta planè hìc nobis relinquatur temporis ratio. *Nam aliàs*, inquit, *quis poterit æstimare nisi divinando, quot menses, & dies quilibet partus fuerit in utero? cum multi gestentur in eo non solùm per 9. menses, sed per 10. 11. 12. ac 13. præterquàm quòd nonnulli quandoque gestantur per pauciores.*

Ad ejus verò fundamentum respondetur: illud יָלַד Hebræorum, atque illi respondens τὸ γεννᾶν Græcorum, & *gignere* Latinorum, patri & matri esse commune, & ad nativitatem, magis quàm ad conceptionem referri solere. Apud Latinos enim *genitus & natus* idem sonat: ut ex Plinii illo loco lib. 7. histor. natural. cap. 8. manifestum est. *In pedes procedere nascentem, contra naturam est: quo argumento appellavere Agrippas ut ægrè partos; qualiter M. Agrippam ferunt genitum, unico prope felicitatis exemplo in omnibus ad hunc modum genitis.* Hinc *genitura & nativitatis* apud Genethliacos schema idem est; & apud Theologos *regenerati* iidem sunt, qui & *renati*. Ita 1. Petr. II. 2. ἀρτιγέννητα

[a] Joseph. Antiquit. lib. 1. cap. 4.

[b] Harvill. Hist. gog. Chron. Parag. 13. col. 141. & 175.

βρέφος, *modò geniti infantes*, qui lac concupiſcunt, jam *nati* intelliguntur, non *concepti* tantùm: & Matth. II. 1. Ἰησοῦ γεννηθέντος mentione factâ, non *conceptum*, ſed *natum* in Bethlehem Servatorem fuiſſe quiſque intelligit. Similiter & apud Hebræos; Geneſ. XL. 20. יום הולדת *dies natalitius eſt*. Ezech. XVI. 4. ומולדותיך ביום הולדת אתך *Nam ad geniturас tuas, in quâ genita vel nata es tu, non eſt præciſus umbilicus tuus, & aquis non es lota.* Et Hoſeæ II. 3. *Ne denudem eam planè, & ſtatuam eam* כיום הולדה *ut die quo genita, vel nata fuit.* Commune verò (hoc ſenſu) utrique ſexui eſſe vocabulum, ex illo Matthæi I. 16. liquet: Ἰακὼβ ἐγέννησε τὸν Ἰωσὴφ, τὸν ἄνδρα Μαρίας ἐξ ἧς ἐγεννήθη Ἰησοῦς ὁ λεγόμενος Χριστός. *Jacob genuit Joſeph, virum Mariæ, ex quâ genitus eſt Jeſus, qui dicitur Chriſtus.* Atque ita de muliere pariente vox gignendi uſurpatur, Luc. I. 57. Τῇ δὲ Ἐλισάβετ ἐπλήσθη ὁ χρόνος τοῦ τεκεῖν αὐτὸν, καὶ ἐγέννησε υἱόν. *Elizabethæ verò completum eſt tempus ad pariendum; & genuit* (id eſt, *peperit*) *filium.* Et apud Latinos: in I. Æneidos:

Tunc ille Æneas, quem Dardanio Anchiſæ
Alma Venus Phrygiis genuit Simoëntis ad undam?

Similitérque apud Hebræos, genitura à conceptione & geſtatione in utero diſtincta, fœminis paſſim tribuitur: ut in Geneſ. XVI. 11. & XXIX. 34. & Eſa. VII. 14. videre licet. Quâ quidem acceptione, in illis verbum hoc, *peperit* vel *enixa eſt*; in viris, *procreavit, ſuſcepit, ſuſtulit* aut *pater effectus eſt*, ſignificat. Quia enim mulier quum prolem in lucem edit, *viro* gignit; idcirco, quum illa parit, & ipſe vir generare dicitur. Vide Geneſ. IV. 20. cum V. 3. XVI. 15, 16. XXI. 3, 5. XXIX. 34. Numer. XXVI. 59. Luc. I. 13. &c.

Verùm altera etiam hîc de annis qui Patribus ante ſuſceptos filios tribuuntur, movetur quæſtio: utrum ineuntes illi intelligendi ſint, an completi? an partim ineuntes, partim completi? Reſpondet [a] Dionyſius Petavius, nullo ex argumento certo poſſe colligi, utrum qui anni Patriarcharum in Scripturâ numerantur, completi ſint ac vertentes, an inchoati: ac credibile eſſe, non omnium ſaltem Patriarcharum annos integros fuiſſe cùm genuerunt. Quoniam verò ex genealogiarum ſubductione, quæ in Moſis hiſtoria continentur, annorum ſumma petitur; incertum eſt autem, utrum anni omnes iſti ſolidi complerique fuerint, qui pro completis nihilominùs habentur: propterea tempus epocharum Diluvii & natalis Abrahami certò, ac ſine dubitatione, minimè poſſe conſtitui. Contrà verò, longè rectiùs monet [b] Harvillæus, omninò credibile eſſe, Scripturam ſacram voluiſſe, in aſſignandis annorum numeris, tradere Chronologiam: ſaltem quantum ad annos quos ipſa recenſet. *At niſi voluerit*, inquit ille, *tradere Chronologiam per annos completos: nihil certi tradiderit. Quis enim poterit divinare, quot dies, hebdomadas, aut menſes importent anni fracti, aut incepti?* Cùm igitur Spiritui ſancto fuerit propoſitum, numerum annorum primævi Mundi (qui aliunde ſciri non poterat) hîc colligere: à primario illius ſcopo aberraverimus, ſi non annos Patrum, quibus genuerunt filios, plus minùs completos intelligamus.

Dixi, *plus minùs*; ne quis putet nos velle, uno eodémque vel die vel menſe, omnes Patriarchas genitos: quanquam Hebræorum Doctores nonnulli (Davide Kimchio referente) primum veteris anni menſem ex eo nomen *Ethanim* conſecutum fuiſſe exiſtimaverint, quòd in eo præſtantes illi Patres nati ſint; quos (phraſi ex Mic. 6. 2. mutuata אתנים מוסדי ארץ *fortia fundamenta terræ* appellant. Sed nihil neceſſe eſt ut eò recurramus. Nam ut poſtremus annus παλαιογενείας unius Patriarchæ menſibus aliquot deficiat; alterius verò ultra unum aut alterum menſem protenſus fuerit, ad ſummam rei nihil intereſt: cùm utrobique compenſatione factâ, in annorum totius intervalli aggregatione fiat exæquatio, quæ ad Mundi ætatem & ſeriem parefaciendam abundè ſufficiat.

Operam igitur Jacobus Cappellus hîc perdidit, [c] qui, ut anni Mundi per 7. & 49. diviſi, dent hebdomadum & Jubilæorum annos, quadriennium primæ Periodo detrahit: quatuor primarum Sethi, Enoſi, Kainanis, Mahalaleelis generationum annos in numeros rotundos (denarios videlicet vel quinarios) deſinentes, pro inchoatis vel decurtatis accipiens. Atqui annorum Sabbaticorum & Jubilæorum legem tum demum obſervandam præſcripſit Deus, quum Iſraëlitæ *ingreſſi fuiſſent terram* promiſſam: (Levit. XXV. 2.) eſſe verò eos ab Orbis initio numerandos, opinio eſt quæ nullo nititur fundamento. Et ad rotundos numeros quod attinet, ſi de integris annis verteretur quæſtio, aliquem hîc locum habere fortaſſe poſſit iſtorum conſideratio; ut quum Kainan verbi gratiâ, 70. annos vixiſſe dicitur, quæri potuiſſet an 69. vel etiam 71. is vixerit: at ubi de parte tantùm anni quæritur, non magis ad rotundum, quàm ad alium quemvis numerum ſpectat dubitatio, pro abſoluto ne ſumendus ſit an inchoato. Quòd ii numeri in quinarium deſinentes habendi ſint pro rotundis: quum Jared etiam & Mathuſala dicuntur nati Patribus annos ætatis 65. agentibus, cur non ità horum æquè generatione annus decurtabitur, atque in Enoshi, quem pater Sethus annos 105. natus, genuiſſe memoratur? nam quinarii profectò ratio hîc una eſt & eadem. Mitto quærere, cur in annis Patrum qui ante diluvium genuerunt, iſta ſpectetur annorum rotundatio, in eorum qui poſt diluvium vixerunt, negligatur. Illud dictum ſufficiat, ſi à recepto calculo diſcedamus, neque filiorum nativitate claudamus annos, quibus patres dicuntur à Moſe filios genuiſſe; incerta hîc omnia, neque in fundamento aliquo vero (ut ab Harvillæo probè eſt animadverſum) ſed in volentis arbitrio fore conſtituta.

Ad Petavium iterùm redeo; qui ad ſacri calculi certitudinem infirmandam porrò adjicit: neque illud conſtare, cùm rotundo numero uſus Moyſes, *ſexcenteſimum* (exempli cauſâ) Noë, aut *centeſimum* Sem uſurparet. Nam conſuetudinem ipſam τὸν ἀκριβοῦς hîc excludere: neque quicquam è ſcripturis explorari poſſe, quod miror homini docto & induſtrio venire in mentem potuiſſe. Nam *Sem* quidem Gen. X. 10. fuiſſe dicitur *centum annorum, quando genuit Arphaxad biennio poſt diluvium.* Verùm non à Semi *centenario* textura annorum Mundi dependet, ſed à *biennio poſt diluvium*: ut ſive centeſimo præciſè acto natus fuerit Arphaxad, ſive uno, alterove plus vel minùs, ad Mundi ætatem nulla inde accedat ſive accretio,

[a] Petav. de Doctrina temp. lib. 9. cap. 17.

[b] Harvil. ſtagyr. Chronol. pag. 4. col. 164.

[c] Jo. Cappel. hiſtor. P. I. & 20.

Vide Kimchi rad. אתנן & in 1. Reg 8 2. & Buxtorf. lexic.

ſive

ſive diminutio. Ad Noæ verò *ſexcenteſimum* quod attinet: aliquam fortaſſe ſcrupuli ſpeciem injicere potuiſſet, ſi in illo ſolo textu Geneſ. VII. 7. facta fuiſſet ejuſdem mentio. *Erat ſexcentorum annorum, quando diluvii aquæ inundaverunt ſuper terram.* Verum quum verticulo ejuſdem capitis 11. *anno ſexcenteſimo vitæ Noæ, menſe ſecundo, ſeptimo decimo die menſis*, Diluvium cœpiſſe legamus; & capite ſequente, *verſu* 13. *ſexcenteſimo primo anno, primo menſe, prima die menſis*, ſiccatas fuiſſe aquas è ſuperficie terræ: Stuporis cujuſdam fuerit negare è Scripturis explorari poſſe, utrum præcisum tempus annus ille *ſexcenteſimus* denotet, an verò unius, aut alterius anni vel additionem, vel diminutionem admittat.

Neque ullo modo audiendus eſt Joſephus Scaliger, qui contra expreſſa hæc Scripturæ teſtimonia, in Elencho Orationis Chronologico D. Parei, (*pag.* 53.) ex Geneſ. IX. 28, 29. hanc nectet concluſionem. *Noa vixit annos* 950. *de quibus* 350. *vixit poſt diluvium. Deductis* 350. *de* 950. *remanet annus Noæ* 600. *poſt diluvium. Ergo diluvium inivit anno Noæ* 599. *non autem* 600. *ut hactenus omnes putarunt.* Atqui deductis 350. de 950. relinquitur annus Noæ 600. non poſt diluvium, ſed quo diluvium operiebat terram. Quum igitur Scaliger anno Noæ 599. diluvium iniiſſe hinc concludit, & anno ſexcenteſimo Noæ currente finem accepiſſe, id (enim argumento hoc à ſe demonſtratum eſſe, pag. 82. jactitat:) non modò contra clariſſima, quæ nos produximus, Scripturæ teſtimonia, ſed etiam contra textum quem pro cauſæ ſuæ fundamento adduxit ipſe, apertè militat. Eâ enim ratione 350. anni ab initio diluvii deducti 948. à fine verò 949. tantùm annos integræ vitæ Noæ conſtituerent: quum annos 950. eum vixiſſe, & Scriptura apertè affirmet, & ipſe Scaliger agnoſcat.

Illud igitur immotum maneat, quod à Spiritu ſancto tam luculenter habemus expreſſum: anno 600. vitæ Noæ, menſe 2. die 17. diluvium cœpiſſe; anno 601. menſe 1. die 1. ſuperficiem terræ aquis liberatam, & menſe 2. die 27. tellurem plenè arefactam eſſe: & conſequenter integrum annum (ut de excurrentibus diebus nihil dicamus) Noam in Arcâ exegiſſe. De annis tamen illis 600. & 601. ulterior adhuc, diſcutienda manet quæſtio: num ineuntes illi, an verò completi ſint hic accipiendi? Recentiorum enim Chronographorum nonnulli pro completis eos accipientes, à rerum initio ad initium Diluvii, annos 1656. abſolutos numerant: quum nos, cum fine Diluvii, annum & Noæ 600. & Mundi 1656. terminandum exiſtimemus. De quo ut rectiùs judicemus: textus ille Geneſ. IX (ubi *poſt Diluvium* CCCL. in univerſum autem DCCCCL. annos Noa vixiſſe dicitur) cum altero Geneſ. XI. 10. (ubi Arphaxad natus fuiſſe memoratur, biennio *poſt Diluvium*) conferendus eſt. Johannes Funccius cum ſequacibus ſuis, unius anni interjectione ætatem mundi augens, ab initio anni 600. Noæ, uſque ad initium Diluvii, annum unum, ab initio Diluvii ad finem ejuſdem annum alium, & à fine diluvii ad nativitatem Arphaxadi, biennium numerat. Ergo cùm Arphaxad biennio *poſt diluvium* natus dicitur, de diluvio finito hoc accipit, & rectè accipit. Quum igitur Noa ſimiliter *poſt Diluvium* CCCL. annis vixiſſe dicitur: pari omnino ratione poſt finem diluvii tot annos exegiſſe putandus eſt. Jam ſi (ut Funcciana ſtatuit hypotheſis) ab ortu Noachi uſque ad diluvii exitum, 601. anni tranſacti fuerint: additis 350. qui poſt decurrerunt, fierent omnes dies Noachi 951 annorum non 950. ut habet Scriptura, Geneſ. IX. 29. Sethus Calviſius & diſcipulus ipſius Johannes Bohemus, ab initio quidem anni 600. Noæ uſque ad initium diluvii, annum unum cum Funccianis numerat: ſed biennium *poſt diluvium*, quo natus Arphaxadus, non (ut illi) à fine, ſed ab initio diluvii deducit. Admiſsâ enim hypotheſi, quæ ſub finem anni 600. diluvium cœptum eſſe ſupponit: epocham annorum poſt diluvium numerandorum, non in exitu (ut viſum illis, qui inter initium 600. anni Noachi & nativitatem Arphaxadi, quadriennii interſtitium conſtituunt) ſed in exordio diluvii eſſe collocandum; epiloziſmus ille annorum Noachi, quem ex Geneſ. IX. 28, 29. propoſuimus, evidenter oſtendit. Eâ verò ratione, in ſerie annorum Mundi conſtituendâ, nulla omnino inter nos orietur differentia. Sive enim ponamus, ſub initium anni 600. Noachi cœpiſſe Diluvium, & à diluvii fine uſque ad natum Arphaxadum effluxiſſe biennium: ſive ſub finem anni 600. cœpiſſe Diluvium, & à diluvii initio uſque ad natum Arphaxadum decurriſſe biennium: non niſi tres annos inter initium 600. anni Noachi, & nativitatem Arphaxadi interjectos deprehendemus.

Quanquàm verò ad ſummam rei nihil intereſit, utra hypotheſis admittatur: priorem tamen præferendam eſſe, his de cauſis exiſtimamus. *I.* Geneſ. X. 1. ubi Moſes ſcribit; *Hæ ſunt generationes filiorum Noë, Sem, Cham, & Japheth, natique ſunt ei filii poſt diluvium*: nemo eſt qui finem diluvii non intelligat. Quidni ergo, eodem modo intelligatur, in loco parallelo? Geneſ. XI. 10. *Hæ ſunt generationes Sem: Sem erat centum annorum quando genuit Arphaxad, biennio poſt diluvium. II.* In poſteriore iſto loco Moſes, Orbis renovati Chronologiam pertexere exorſus, ab Arphaxadi (ut vides) nativitate eam deducit, factâ *biennio poſt diluvium.* Quòd ſi à diluvio incepto epocham ſuam repetiſſet; ſequeretur ipſum diluvii annum in novi Orbis temporibus ab eo fuiſſe comprehenſum. Atqui diluvii annus ad *a Priſcum* Mundum (ut eum B. Petrus appellat) omnino pertinebat, non ad eum qui *b nunc* eſt: cujus idcirco annos ipſe Annianus Beroſus *c à ſalute humani generis ab aquis* (tanquam mundo tum denuò reviviſcente) denumerat; ſicut & *ſecunda ætatis primam diem* appellant Beda & Marianus, 27. illam menſis ſecundi, quâ de Arca egreſſus eſt Noachus. (Geneſ. VIII. 14. 15.) *III.* in hiſtoria Diluvii poſtquam in VII. capite dixiſſet Moſes, cœpiſſe illud *anno ſexcenteſimo vitæ Noachi, menſe* 2. *die* 17. in capite ſequente ſubjicit, menſe 7. die 17. requieviſſe Arcam in montibus Ararati, [v. 4.] 10. menſe, 1°. die menſis apparuiſſe cacumina montium, [v. 5.] ac demùm addit, *ſexcenteſimo primo anno, primo menſe, primâ die menſis* ſiccatas fuiſſe aquas à ſuperficie terræ [v. 13.] Si menſis 2. die 17. quo Diluvium cœpit, ad finem vergeret annus vitæ Noachi 600. tum proximo menſe ſeptimo, annus 601. fuiſſet numeratus. At neque 17. die

a 2. Pet. 2. 5.

b 2 Petr. 3. 6. 7.

c Pſeudo-Beroſ. lib. 2. 4. & 5.

menſis 7.

non completum fuiſſe, intelligimus. Non enim eadem *accuratio* in annis *παρατηρητικοῖς*, & integræ vitæ Patrum eſt quærenda. Ut annos *παρατηρητικοὺς* mutilemus nulla ratio nos ſuadet, & ne mutilemus perſuadet illa, quòd ita incerta redderetur integra annorum mundi ſeries. Ut poſtremum vitæ Patriarcharum *μακροβιωτάτου* decurtemus annum, evidens non cogit ratio: & ne id faciamus, nullum eſt incommodum quod deterreat, quum ab annis generationis, non integræ vitæ Patrum, Chronologia Mundi dependeat: quemadmodum in hujus capitis initio ex Joſepho eſt annotatum.

Tertium rationem ex Geneſ. VII. 6. petit Krentzheimius. *Cum Moſes ſcribit*; Noah erat filius *ſexcentorum* annorum, quando aquæ Diluvii inundaverunt ſuper terram: *manifeſtè, docet*: *Noah ante diluvium compleviſſe annos ætatis* 600. *Sequentes igitur annotationes Chronologica, de diluvio inundante anno ætatis Noah* 601. *menſis* 2. *die* 17. (Geneſ. VII.) *& de exſiccatis aquis anno ejuſdem* 601. *die primo, menſis primi*, (Geneſ. VIII.) *intelligenda ſunt de completis annis.* Atqui certiſſimum eſt, ex Hebræorum idiotiſmo, per *filium ſexcentorum annorum* deſignari eum qui *ſexcenteſimum annum* quoquomodo eſt ingreſſus, utcunque eum non exegerit: fallíque omninò Johannem Funccium, [a] qui hìc *neceſſariò integros annos eſſe intelligendos* aſſerit. Nam pari ratione, Geneſ. XVII. 12. *filius octo dierum* jubetur circumcidi, qui *octavum* à partu diem attigit: Et Exod. XII. 5. בן־שנה *primi anni* agnus appellatur; qui *die octavo & decimo* offerri poterat Domino. Nam in agno quoque Paſchali legem illam Levit. XXII. 27. ab Hebræis fuiſſe obſervatam, oſtendit [b] Maimonides. Porrò Funcciana illam ſententiam, quòd ingruente diluvio ſexcenteſimus Noachi annus non tantùm fuerit inchoatus, ſed planè completus, exactis præterea 47. diebus anni ſexcenteſimi primi; tribus novis argumentis firmare conatus eſt [c] Benedictus Peretius; ſed fundamento, ita extra modum ridiculo, ſubnixis, ut ea refeare pudeat. Omnino enim aliud agebat vir doctus quum iſta ſcriberet, nec ipſum ea ſine morâ delecturum fuiſſe dubitamus, ſi quis monitor opportunus interveniſſet.

[a] Func. lib. 1. Comm. ad ann. 1657.

[b] Of offering Sacrifice ch. 1. ſect. 12. 13. vide de phraſi eadem Paſchali Exod 29. 38 Num. 28. 3. Conſer. Levit. 22. 27. & 9. 3. & 23. 18, 19. Num. 7. 87, 88. cum Num. 28. 3, 9, 19.

[c] In Gen. lib. 12. ſect. 3.

CAP. IV.

De biennio poſt Diluvium, quo Semo natus eſt Arphaxad: ubi etiam de ordine trium filiorum Noachi, & cui eorum primogenitura debeatur.

DE *biennio* Diluvium proximè inſequente locus habetur, Geneſ. XI. 10. *Sem erat centum annorum, quando genuit Arphaxad, biennio poſt diluvium.* Pro quo Græca verſio habet: *Δευτέρου ἔτους μετὰ τὸν κατακλυσμὸν, ſecundo anno poſt diluvium.* Eum annum pro *completo* acceperunt, qui LXX. interpretum numeros ſecuti, à diluvio ad ortum Abrahami annos vel 942. (ut Euſebius, & ejus ſequaces) vel, admiſſo in Patrum numerum Cainane, 1072. (ut Auguſtinus de Civitate Dei lib. 16. cap. 10. & Julianus Toletanus libro tertio contra Judæos) ſupputaverunt. Alii verò, in quibus & Paulus Cruſius & Jacobus Cappellus, pro *inchoato* capientes, ſacrum calculum eâ ratione unius anni detractione mutilarunt. Atqui Spiritus Sanctus in textu originali non dicit שנת שתים vel שנת שתים quomodo loqui [d] ſolet, quum annum ſecundum currentem denotare vult: ſed ſimpliciter voce Dualis numeri שנתים utitur, ut in hoc eodem libro, Geneſ. XLV. 6. זה שנתים *Biennium eſt quòd cœpit fames eſſe in terrâ, & adhuc quinque anni reſtant* (de *ſeptem ſc.*) *quibus nec arari poterit nec meti.* Unde rectè & in Syrâ, & in Chaldaicâ (tum Onkeloſii, tum ea quæ Jonathani tribuitur) Paraphraſi, Arphaxad natus ponitur שנין תרין *duobus annis*, & in Hieronymianâ tranſlatione, *biennio* poſt diluvium: nec non in Ruffinianâ Joſephi verſione. *Sem filium Arphaxad natus eſt poſt annos duos facti diluvii*, licèt in Græca editione hodie corruptè legatur (φ pro β poſito:) *Σὴμ δὲ υἱὸς Ἀρφαξάδης ἐτῶν μετὰ ἓξ διδύμους τῆς ὑπερβολῆς γεγόνεισαν.* Ut admodùm ridiculè Stanislaus Giſepius in futili libello De multiplici ſiclo & talento Hebraico, ex corrupto hoc Joſephi loco abſurdiſſimum hoc pronunciatum deduxerit. *Sicut ſex talenta dicuntur talentum, ita & ſex anni dicuntur annus apud Hebræos.* Neque verò commentitii Beroſi autoritate moveri debebat Cruſius, ut ineunte à diluvio anno altero natum Arphaxadum concluderet: quum apud homines cordatos nullius omninò ea ſit momenti neque ratio ulla reddi poſſit, quare, cùm in reliquâ totâ per Patrum *παρατηρητικὰς* à Moſe contextâ Chronologiâ, anni vel *completi*, vel quaſi completi accipiantur, in hoc ſolo articulo *inchoati* ſint intelligendi.

[d] Exod. XL. 17. III. Reg. XV. 25. IV. Reg. I. 17. XIV. 1. XV. 12. Iſai. XXXVII. 30. Daniel II. 1. Hagg. I. 1. 15. II. 10. Zachar. I. 1. 7.

At alii non ſolùm annum ſecundum *ineuntem* hìc accipiunt, ſed ab ineunte etiam Diluvio epocham ejus deducunt; atque ita *biennium* hoc, inter exitum diluvii & ortum Arphaxadi interpoſitum, in annorum mundi ſupputatione proſùs negligunt. Hi enim, ex Geneſ. V. 32. colligentes Noachum, cùm 500. eſſet annorum, genuiſſe Semum; & ex Geneſ. XI. 10. Semum, cùm 100. eſſet annorum, genuiſſe Arphaxadum, anno poſt diluvium altero: ineunte anno Noachi 601. & deliſſe diluvium & natum fuiſſe Arphaxadum, inde concluſerunt: cúmque inter initium anni 600. Noachi, & Nativitatem Arphaxadi, juxta Johannis Funcii ſectatores (de quibus in 3. cap. diximus) *quadriennium*, juxta alios (ad quos & nos accedimus) *triennium*, juxta illos de quibus proximè jam egimus *biennium* ſolidum interjectum ſupponatur; ex horum rationibus *unus* tantùm annus, iſque ille idem quo terras diluvium occuparit, relinquetur.

Atque hæc fuit Theophili Antiocheni cap. 1. Chronographi illius qui ad annum XIII. Alexandri Severi tempora perduxit (tomo 2. antiquæ lectionis Henr. Caniſii, pag. 581.) Julii Africani, Severi Sulpitii, Joſephi Chriſtiani Scriptoris, (in Hypomneſtico, nondum edito) Conſtantinopolitani Chronici. Authoris Faſtorum Siculorum, (ſive quod Alexandrini nomine à M. Radero eſt editum) Maximi monachi, (in Computo) Syri mei Chronographi, & aliorum aliquot ſententia: à quâ etiam non abſcedunt multùm, Nicolaus Vignerius in Bibliotheca ſua hiſtoriali, ad ann. Mundi 1657. & Joſephus Scaliger, in Elencho Orationis Chronologicæ D. Parei, ubi de primogenitura

Semi differens, quum generalem theſin ſtatuiſſet, *hunc ordinem filios in Scripturâ habere quem illis natura dedit*: particularem hanc hypotheſin iſtâ (quam vocat) *demonſtratione* ſtabilire nititur. *Annò Noæ* 601. *ineunte, Sem genuit Arphaxad, annos natus centum; centeſimo anno abſolutè poſtquàm pater ejus cepit generare. Quare ſi Noa annorum* 500. *erat quum cepit generare, & filius ejus annorum* 100. *cepit generare, anno patris ſui* 601. *ineunte, nullus ergo filius Noa natus eſt ante Sem. Propterea errant, qui natalem Arphaxad ſtatuunt anno Mundi* 1658. *Noæ ætatis* 602. Ita Scaliger.

Nos verò cùm longè majore, & meliore Chronologorum parte, Scripturæ ductum ſecuti, quæ biennio poſt terras ab aquarum eluvione liberatas, Arphaxadum ortum non obſcurè ſignificat, ineunte anno Mundi 1659. & ætatis Noæ 603. natum illum fuiſſe defendimus: & Scaligerum, ad ineuntem annum Noæ 601. natalem ejus referentem, & à veritate, & à fundamentis propriis hîc diſceſſiſſe affirmamus. Si enim ineunte anno Noachi 601. natus fuiſſet Arphaxadus, ut Scaliger & Veteres illi putarunt, ſtatim poſt finitum diluvium in lucem eum editum fuiſſe oporteret: Nam *ſexcenteſimo primo anno*, primo menſe, primâ die menſis amoviſſe Noachum operculum Arcæ; & menſe ſecundo, die menſis 27. ſiccatâ terrâ, egreſſum ex eâ fuiſſe Scriptura ſacra teſtatur, Geneſ. VIII. 15. 14. Si continuò poſt egreſſum ortus fuiſſet Arphaxadus; non dixiſſet Scriptura, Geneſ. XI. 10. *Sem erat centum annorum quando genuit Arphaxad, biennio poſt diluvium*: ſed potiùs, [a] *Statim poſt diluvium Sem centum annorum exiſtens, genuit Arphaxad*, quemadmodum antiquiſſimus alterius ſententiæ aſſertor loquitur Theophil. Antiochenus.

Quis autem credat, invaleſcentibus ſuper univerſam terram aquis diluvii, Semum in Arcâ (quaſi in ſepulchro) condirum, liberis operam dediſſe? Uxoremque ejus eodem carcere concluſam, ſurum animarum atque adeò partui jam maturum, in utero geſtaſſe? quod vix, aut ne vix quidem, cum illo Apoſtoli pronunciato poterit conſiſtere: *in arcâ paucas, id eſt, octo animas ſervatas fuiſſe in aquâ.* (1. Petr. III. 20.) Adde, cum [b] Torniello, eos qui in Arcâ erant, nimio terrore correptos, pœnitentiæ potiùs opera exercuiſſe, lugentes communem illam humani generis cladem; nec ad mulieres accedendum eſſe exiſtimaſſe, uſque quò intelligerent Deum humano generi eſſe placatum, ac de ipſo reparando deliberaſſe: alioqui videri poſſe, fruſtrà Dominum, expleto diluvio iterùm protuliſſe verba illa de generatione liberorum; *Creſcite, & multiplicamini, &c.* (Geneſ. IX. 1. 7.) redintegrato naturæ ordine, ſicut erat in principio. (Geneſ. I. 28.)

Nec illud prætereundum, quòd Geneſ. X. 22. & 1. Paralip. I. 17. filii *Semi* recenſeantur, *Elam, & Aſſur, & Arphaxad.* Quòd ſi, (ut hîc contendit Scaliger) *eum ordinem filii in Scripturâ habeant, quem illis natura dedit*: neceſſe eſt ut Elam & Aſſur ante Arphaxadum geniti fuerint, neque ineunte Noachi 601. ſive primo poſt diluvium anno, omninò naſci potuit Arphaxadus. Et certè dignatione gratiæ Arphaxad utroque fratre prior fuerit; non alia videtur aſſerri poſſe ratio, cur tertio nominatus ille ſit loco, quàm ob nativitatis ordinem. Nam quòd potiſſimum pro Arphaxadi primogenitura à Jacobo Cappello contra Auguſtinum Torniellum urgetur argumentum, à tempore priorum filiorum alimoniæ aſſignando petitum; quòd *tum neque nutrix ulla, nec lactis pecudini copia, ſuppeteret*: ab ipſo Torniello ad annum Mundi 1. num. 1. prolixè eſt ſolutum. Neque illud etiam à Scaligero eſt animadverſum, labefactari hîc ab eo illam epocham quam priùs ignoratam & à ſe conſtitutam eſſe jactitat, [c] *omnium aut ſacra hiſtoria aut exotica certiſſimam, unde omnes rationes temporum Biblica hiſtoria pendeant; & ut verè poſſis illam vocare matrem cæterarum Epocharum.* Epocham nimirùm Exodi, quando migratum eſt ex finibus Ægypti: quam & alibi ſemper, & in hoc quoque Elencho, in annum Mundi 2453. conjicit, atque in annum tertium annalis Hebdomadis currentis. Si enim ineunte anno Noachi 601. Arphaxadum natum admiſerimus; hoc in annum 2453. incurret Exodus (poſito etiam Natali Abrahæ in anno Tharæ 70.) nec anni Mundi per ſeptenarium diviſi, Hebdomadem annalem exhibebunt: indéque Johannes Bohemus, hoc obſervato, ab errantis Magiſtri ſui hoc quidem in loco neceſſariò ſibi diſcedendum eſſe putavit.

Erroris verò fundamentum in eo eſt poſitum, quòd Noachus tum præciſè 500. annorum fuiſſe exiſtimatur, quando Semum genuit: idque ex textu illo colligi putatur. Geneſ. V. 31. *Et fuit Noah filius quingenterum annorum*, (id eſt, quingenteſimum agebat annum,) *& genuit Noah Semum, Chamum & Japhetum.* Cùm autem uno & eodem anno, omnes illos tres nequaquam ſuſcepiſſe; non aliud voluiſſe Moſem conſentaneum eſt, quam Noachum anno ætatis 500. liberis operam dare cœpiſſe, adeóque primogenitum procreaſſe: ſed cui eorum primogenitura danda, res eſt non adeo perſpicua, ac primâ facie poſſet videri. Illam enim Scaligeri rationem, quæ *hunc ordinem filios in Scriptura habere* ſtatuit, *quem illis natura dedit*, admodùm infirmam eſſe oſtendit Benedictus Pererius. *Quamvis enim*, (inquit,) *illud videatur arguere, Sem* [e] *fuiſſe primum natu filiorum Noë, quòd ſemper in Scriptura cum nominantur filii Noë, primus omnium cenſetur Sem* (ut Geneſ. c. V. VI. IX. X. *& initio prioris libri Paralipom.*) *idque pro magno argumento ad id ipſum probandum afferunt nonnulli: attamen id non magnam vim habere videtur. Namque etiam Cham inter filios Noë ſecundus memoratur, quem tamen minimum fuiſſe omnium,* [f] *planum eſt. Similiter,* [g] *Iſaac nominatur ante Iſmaelem, &* [h] *Jacob ante Eſau, non propter priorem ortum, ſed propter prærogativam electionis & benedictionis divinæ, majoremque rerum dignitatem. Quanquàm non ſatis liquet cur ſemper Cham nominetur ante Japhet; cùm & ortu & dignitate poſterior eo fuerit.* De quo poſtremo tamen illa B. Ambroſii obſervatio non eſt prætermittenda: [i] *ubi generantur, hunc ordinem eſſe; ubi autem generant, Japheth primo loco ſcribi, tertio Sem, non Cham*, ut habetur in impreſſis omnibus Ambroſii exemplaribus. Nam & in Geneſ. cap. X & in 1. Paralipom. I. ubi

filiorum

[a] Μετὰ δὲ τὸν κατακλυσμὸν ἐβδόμῳ ἔτει τοῦ ἑνὸς καὶ ἑξακοσιοστοῦ τοῦ Νῶε ἐγένετο. Theophil. ad Autolycum, lib. I.

[b] Torniell. ann. Mundi, 1657. parag. 19.

[c] Scalig. in Animadverſ. Euſebian. pag. 31. col. 2. d Id. in Canon. Iſagog. l. 1 p. 282.

[e] Perer. in Gen. l. 10. diſp. 12.

[f] Geneſ. 9 24.

[g] 1. Paralip. 1. 32. Geneſ. 25 9.

[h] Gen. 25. 5. Joſua. 24. 4.

[i] Ambroſ. de Noë & Arca, cap. 2.

filiorum Noæ posteritas explicatur, Japheti progenies primo loco proponitur, Semi tertio: semper autem in medio Cham relinquitur, quasi & hic locum haberet, quod ab eodem Ambrosio ex [a] Homero ibidem est productum: *κακὸν δ' ἐς μέσον ἦκεν*, *Malos autem in medium inserit*, quomodo etiam ab [b] aliis est notatum, semper medium poni Cham improbum inter duos probos; quòd ita sit Ecclesia comparata utrinque, ut inter improbos ut hostes versari cogatur.

[a] Iliad. 4.

[b] Mercer. in Genes. 10. 1.

Cùm autem in utroque illo Scripturæ loco, duplici modo recensentur filii Noæ; ubi *generati* commemorantur, (Sem, Cham & Japhet) ubi *generantes*, ordine retrogrado [Japhet, Cham & Sem:] posteriorem hunc, ut genituræ ordini respondentem, amplectuntur quidam, inter quos R. Levi ben Gersom, in Genes. IX. 24. Nicolaus Lyranus, & Alphonsus Tostatus Abulensis; in quorum sententiam & nos libentissimè concederemus; si persuaderi nobis posset Semo juniorem fuisse Chamum: quòd illa retrograda ordinis inversio sic respondenderet aptissimè ejusdem generis loco illi alteri, Genes. XI. 26. ubi Thara genuisse dicitur *Abrahamum*, *Nacborem*, & *Haranem*; cùm naturalis generationis ordo, *Haranem*, *Nacborem* & *Abrahamum* ponendos requirit. Priorem verò modum sequuntur alii, in quibus Pseudo-Clemens libro Recognitionum 1. Ambrosius (in lib. de Noe & Arca) Epiphanius (hæres. *) Jo. Chrysostomus (in Genes. serm. 29.) Augustinus (de Civitate Dei, lib. 16. c. 3.) R. David Kimchi (in 1. Paralipom. I.) & alii plurimi. Benedictus Pererius, cum Fl. Josepho (lib. 1. Antiquit. cap. 5.) Semum primo, Japhetum secundo, Chamum tertio loco; Thomas Lidyatus Chamum primo, Semum secundo, Japhetum tertio natum loco existimat: Tremellius verò, cum Hebræorum & nostrorum aliquot, Chamum ultimo, medio Semum, Japhetum primo loco collocat. Quam sententiam & nos cæteris omnibus præferendam esse judicamus; si clarè ex Scripturis ostendi possit, Chamum Semo majorem natu non fuisse.

[*] Lib 1. c. IV.

Et quidem *Sem fuisse priorem natu quàm ipsum Cham*, ex Genes. IX. 24. *manifestum* esse docet Pererius [c] *appellari enim illic Cham filium Noe minorem præcise: quod apud Hebræos idem significat atque filius parvus vel minimus. Totam igitur contentionem esse inter Sem & Japhet de principatu ortùs.* Ita Josephum quoque sensisse videmus, notissimam illam historiam Genes. IX. de retecta Noachi nuditate, ita enarrantem. [d] Διαιρεῖται δ' αὐτὸν ὁ πάππος τῶν παίδων τοῖς ἀδελφοῖς ἐπιγελῶν ἐπὶ τούτῳ· ὁ δὲ Σὴμ συναισθόμενος τὸν πατέρα· καὶ Νῶχος ἀφυπνώσας, τοῖς μὲν ἄλλοις παισὶν εὐδαιμονίαν εὔχεται· τῷ δὲ χαμ διὰ τὴν συγγένειαν αὐτῷ μᾶλλον ἠπείλησε, τοῖς δ' ἐκγόνοις αὐτοῦ καὶ τῶν ἄλλων δικαιοτέροις τὴν ἀρὰν, τοὺς χαναναίου παῖδας μέντοι ὁ Θεὸς. *Id conspicatus filiorum natu minimus, per ludibrium fratribus indicavit: illi verò parentem operuerunt. Sensit hoc Noachus, & precatus aliis filiis felicitatem, ne Chamum quidem diris devovit, respectu sui sanguinis, sed tantùm ejus posteros: quas cum cæteri evasissent, Chananæi liberos ultio divina est consecuta.*

[c] Perer. in Genes. l. 15. fol. 112.

[d] Joseph. Antiquit. lib. 1. cap. 7.

Verùm quum nepotes dicantur filii avi, non minùs quàm filii ipsi, quod, ne à proximâ Semi ipsius progenie discedamus, ex 1. Chronic. I. 17. cum Genes. X. 23. collato liquet:) non desunt qui *parvum filium* in ea historia nequaquam Chamum ipsum, sed filium ipsius Chananem, intelligendum esse existiment. Ita ex Hebræis, R. Levi ben Gershom, & R. Abraham Aben Ezra in 9. cap. Genes. è nostris Theodoretus quæst. 57. in Genes. (si non Origenes potiùs; cujus expositio, ab Hebræo magistro suo accepta, ex Catena Græca à collectore fragmentorum Theodoreti hìc inserta fuerit) & Procopius Gazæus in Genes. cap. 9. Quam sententiam licèt in Elencho Orationis Chronologicæ D. Parei summopere propugnatus fuerit Josephus Scaliger; nihil ille tamen attulit, quod à simplici & receptâ historiæ intelligentiâ cogat nos abscedere.

Vide Græc. Catena.

Quid fecit Cham patri suo? inquit ille, *Nihil; Tantum fratribus de patris probro nuncius fuit. Atqui Scriptura diserte dicit nescio quid Noe à minore filio factum, propter quod Noa in maledictionem eruperit.* Respondeo; *nihil* illud Scaligeri, aliquid profectò fuisse factum filio indignissimum. *Oculum qui subsannat patrem, aut spernit obedientiam matris, hunc effodient corvi vallis, aut comedent eum pulli aquilæ:* dicit Sapiens, Proverb. XXX. 17. & ipse Plutarchus, in libro περὶ φιλαδελφίας, sive de amore fraterno. Οὐδ' ἂν πάλιν μείζων ἐπιδείξαι δύναι χάριν τῆς περὶ γονεῖς ὁλοκληρίας ἢ παλιμμελείας. ὃδὲ τοὺς μὲν ἄλλους κακῶς ποιῶν ἀπείρηται μητρὶ δ' αὐτοῦ καὶ πατρὶ τὸ μὴ παρίχειν ἑαυτὸν ἐμπαίζοντας ἀλλὰ καὶ λέγοντας ἀφ' ὧν ὑφορῶνται, κἂν μὴ φθέγγῃ τὸ λυποῦν ἀκούων ἄχθεται καὶ ἀθυμεῖ. Quomodo verò Chamus erga patrem suum se gesserit, ex Theodoreto, quem sinæ *sententiæ vindicem* laudavit, intelligere hìc poterat Scaliger. [e] Ὁ χὰμ πλὴν τῆς παντελοῦς καθυφέσεως ἐδέξατο, ἐς παρακλὴς τὸν τῆς φόσεως νόμον. ὅτι γὰρ καὶ τὸ χαίρειν τοῖς γεγυμνώσθαι φύσει ἐδίδαξε μαρτυρεῖσθαι οἱ τῆς χὰμ ἀδελφοὶ, ἐπὶ παρ ἐκείνῳ τὸ πάθος μεμαθηκότες τῆς πατρὸς, μετὰ πολλῆς αἰδοῦς εἰς τοὐπίσω βαδίζοντες συνεκάλυψαν τὸν πατέρα, ἐς ἂν μηδὲν ἴδωσιν ὧν αἰσχύνεται ἀλόντες· τοιγάρτοι καὶ μᾶλλον εὐάτους καὶ τῆς πατρὸς πλὴν εὐλογίαν ἐδέξαντο. *Cham parricidii reus habitus est, tanquam transgressus legem naturæ. Nam quòd natura ipsa doceret venerari & colere parentes operire, testificantur fratres ipsius Cham: à quo cùm intellexissent quod patri acciderat, multo cum pudore retro gradientes Patrem operuerunt, ut minimè viderent, unde erant prognati. Itaque meritò benedictionem à patre acceperunt.* Et si illi ob tectam patris ignominiam benedictionem fuerint consecuti; ob contrarium certè factum Chamus maledictionem meruerit: quippe qui patris nuditatem non modò non texerit, sed etiam publicaverit, & lumina faciens hic noxia, & linguam quoque.

[e] Theodoret. in Genes. quæst. 57.

Atqui Scriptura diserte dicit, nescio quid Noa à Minore filio factum, propter quod Noa in maledictionem eruperit. Experrectus enim vidit quod sibi minor filius fecerat, quod quidem Scriptura non exprimit, sed tamen constat factum esse; ut eleganter monet doctissimus Aben Ezra. Propter aliquod enim factum maledictio emissa est, non quòd Cham pudenda patris viderat. Id enim experrectus ipse nescire non potuit. Ita Scaliger. Resp. Factum illud quod experrectus rescivit Noa, & maledictionem ab eo expressit, ut extra Scripturam quæramus non est opus: sufficit abundè illud, quòd Chamus [f] nuditatem & turpitu-

[f] Perer. in Genes. l. 14. fol. 146.

turpitudinem patris sciens & libens aspexit, cum contemptu irrisit, divulgavit, & fratres suos ad ejus irrisionem provocavit. Tanta in uno hoc facto crimina rectè notavit Peterius: qui de ratione etiam quâ pater ista rescire potuerit, conjecturam affert admodùm probabilem. a Noë expergiscens, cùm vidisset pudenda sua propriâ veste nudata, & alieno pallio contecta, causam ejus rei quæsivisse ex filiis: atque ita eos ad narrandum quod acciderat esse compulsos: de quâ & Chrysostomus. b Πόθεν ἔγνω, ἴσως οἱ ἀδελφοὶ ἠγόρευσαν; οὐχὶ τὸν ἀδελφὸν διαβαλὼν φιλόψογον, ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα ὡς ἠγόητο διδάσκοντες ἵνα κατάλληλον ἑαυτῷ τὸ φάρμακον τῷ τραύματι τοῦ βοηθοῦντος εὕρηται. *Unde cognovit? forsè fratres significaverunt: non accusationis quidem gratiâ, sed rem ut facta erat docentes; ut conveniens ille suo vulneri remedium acciperet.* Ne quis opus esse existimet, cum Fastorum Siculorum, & Glossæ interlinearis authore, ac R. Levi ben Gershom ad spiritum propheticum & divinam revelationem hîc confugere.

Sed pergit Scaliger. *Si Cham aliquid feciſſet, in eum competebas maledictio. Sed in Chanaan destricta est illa. Chanaan igitur fecit: atque adeò ipse est qui dicitur minor frater.* Verùm in filio punitum hîc fuisse ipsum patrem, si non ex c Chrysostomo vel d Augustino, certè ex ipso (quem ut sententiæ suæ vindicem hîc protulit) Theod. discere potuisset Scalig. de Chamo ita scribente. e Ἐπειδὴ ὑβρίσθη ὑπὸ τοῦ ἁμαρτόντος εἰς πατέρα, διὰ τῆς τοῦ παιδὸς αὐτοῦ ἀρᾶς δίκτης τὴν τιμωρίαν. *Quia, cùm filius esset, in patrem deliquit, ob id per filii maledictionem penas luit.* Additque, Noachi verba non tam imprecationem in se continere, quàm futurorum prædictionem. Ἐπειδὴ γὰρ ἔμελλον ὁ Ἰσραὴλ ἐπὶ τὴν Χὰμ κατάγειν τὸ γένος τῶν βλασφήμων παραλαμβάνειν τὴν ἐπαγγελίαν, τοιοῦτον δὲ πάλιν ἦσαν οἱ ἐκ τῆς Χαναὰν βλασφημότατοι· εἰκὸς ἐμοὶ φαίνεται τὸν ἁρμόζοντα προαγορεύειν μὲν τὰ ἐσόμενα, ἀποτρέπειν δὲ τοὺς ὕστερον ἐσομένους μὴ πλημμελεῖν εἰς γονέας. *Nam cùm Israel ex Sem genus ducens, Palæstinam occupaturus esset, quam olim incolumerant qui ex Chanaan descenderant; in maledictionis formam propheticam effert: prædicens quidem futura, deterrens autem posteros ne peccent in parentes.* Similia habet & Diodorus Tarsensis f in hujus loci explicatione: & Augustinus quæst. 17. in Genes. rem totam breviter ita expediens. *Quæritur quare cùm peccans Cham in patris offensa, non in seipso sed in filio suo Chanaan maledicitur? nisi Prophetarum est terram Chanaan ejectis Chananæis inde & debellatis, accepturos fuisse filios Israel; Qui venirent de semine Sem.*

Quum verò subjungit Scaliger, in Sermone Hebræo avos vocare nepotes suos בנים הקטנים *filios minores:* prolato aliquo Scripturæ testimonio probare hoc potiùs ille debuerat, quàm id quod huc omninò non facit; à filiis familias *filios fratrum fratres vocari.* In sacris literis certè, ejusdem parentis immediatos filios ad seniorem fratrum ætatem respectu habito *filios minores* appellari, vel ex loco illo Genes. XXVII. 15. constat: ubi Rebecca dicitur accepisse vestes Esaü בנה הגדול *filii sui majoris*, iisque induisse Jacob בנה הקטן *filium suum minorem.* Licet illi, qui ex præjudicata opinione Chamum ætate medium filiorum Noë fuisse existimaverunt, relictâ propriâ & simplici vocis intelligentiâ, quâ filius illius *minor* sive νήπιος (ut Græci interpretes reddiderunt) fuisse is significabatur, vel ob corporis g *Staturam* parvam, vel ob animi *ruditatem, quasi in quadam intellectûs infantia constituti*, (ut loquitur h Ambrosius:) vel ob fortunæ etiam sui *conditionem* תבזה ומבוזה *abominabilem & contemptibilem*, quemadmodum ex versu 2. prophetiæ Obadiæ R. Salomo Iarchi id explicandum censuit. Νεώτερον δὲ ὅταν φῇ εἶναι, ἐκ νηπίας ἔτυμα ἀναγκάζων, τοιοῦτόν φησιν ἡμᾶς ἐμφαίνει τρόπον διδάσκων. *Cùm juniorem filium appellat, non tempus ætatis describit, sed morum dispositionem novis rebus studentem:* inquit Philo, in libro de resipiscentiâ Noæ; & Chrysostom. serm. 29. in Genes. Chamum Japheto majorem natu fuisse existimans, cur Chamus tamen *junioris* [Genes. IX. 24.] & Japhetus senioris [Genes. X. 21.] appellationem adeptus fuerit, tropologicam hanc similiter reddit rationem. ὥσπερ ὅταν ὅπερ ἴσχυε κατὰ τῆς φύσεως, προὔδωκε τῇ μοχθηρίᾳ τὰς προαιρέσεις, οὕτως ὁ Ἰάφεθ, ὅπερ οὐκ ἴσχυε κατὰ τῆς φύσεως, τοῦτο προείλετο κατὰ τῆς ὀργῆς γενόμενος. *Sicut* Cham, *id quod naturâ habuit, nequitiâ voluntatis amisit; ita* Japhet *quod naturâ non habuit, seniorem ob mensem accepit.*

Ut à Chamo igitur ad Japhetum jam transeamus, & hujus cum Semo de principatu ortûs contentionem expendamus: eam Semo deberi dignitatem confirmat i Salianus, non eâ solùm conjecturâ, quòd primo semper loco nominatur, & quòd Noë in benedicendis filiis, Semum Japheto prætulit; sed eâ potiùs ratione, quòd Scriptura Semum vocat *fratrem Japheti majorem* (Genes. X. 21.) Sed conjecturarum illarum duarum infirmitatem satis aperuit Peterius, licèt & ipse non minùs quàm ille acer primogenituræ Semi patronus: alias causas afferri posse docens, Quare Semus & primo loco nominatus & à patre ante Japhetum benedictus fuerit, præter illam unam ab ætatis ratione desumptam. De imbecillitate argumenti ab ordine recensionis fratrum ducti, verba illius suprà produximus: quam & ipsi posteà, (Deo volente) in loci consimilis Genes. XI. 26. tractatione, pluribus fumus patefacturi. Varias autem causas ob quas Noë Semo benedixisse dici posset ante Japhetum, problematicè hunc in modum proposuit k Peterius, *Cur prius benedixit Sem quàm Japhet? An quia ille primogenitus erat? An quòd sanctimoniâ & prudentiâ morúmque gravitate præstaret; & idcirco patri Deóque carissimus esset? An quòd ipse vehementius objurgasset Cham, autórque fuisset Japheto id erga patrem faciendi quod factum ab illis esse legimus? An potius propter excellentiam posteritatis ejus in qua futuri erant Patriarchæ, Reges, Prophetæ, & quod super omnia est, Messias ipse?* Adde in benedictione Semi fundatam fuisse benedictionem Japheti; nec nisi illâ priùs propositâ, hanc omnino intelligi potuisse. *Dilatet* (vel potiùs *alliciat*) *Deus Japhet; & habitet in tabernaculis Sem.* (Genes. IX. 27.)

De textu igitur illo, Genes. X. 21. tota est controversia *Sem quoque nati sunt, patri omnium filiorum Heber, fratri Japheth majori.* Sed utrum Sem an Japheth fuerit natu major inter filios Noë, non facilè hinc posse determinari agnoscit l Torniellus, propter Hebraici textûs ambigui-

a Peter. in Genes. l. 14. fol. 114.

b Chrysost. in Genes. serm. 29.

c Chrysost. ut supr.

d August. de Civit. Dei lib. 16. c. 1.

e Theodoret. in Genes. quæst. 58.

f Catena Gr. in Genes. cap. 9.

g Jo. Belon. Chronol. lib. 1. tit. 2. cap. 6.

h Ambros. lib. de Noë & Arcâ, c. 31.

i Salian. ad ann. Mundi 1559. parag. 2.

k Peter. in Gen. lib. 14. fol. 115.

l Torniel. ad Mundi 1656.

ambiguitatem; in quo legitur, אחי יפת הגדול. Cùm enim casibus Hebræi careant; illud הגדול vel dativi casus esse poterit & referri ad Sem, vel genitivi & referri ad Japheth. Et ut uno modo reddidit editio vulgata Latina; *fratre Japheth majore*: ita altero, editio vulgata Græca; ἀδελφῷ Ἰάφεθ τῷ μείζονος, *fratri Japheth majoris*. Licèt enim Augustinus, libro 16. de Civitate Dei, cap. 3. *majore* in Latino suo codice hic vel legerit, vel legendum esse putaverit: in Græco tamen, eodem quo hodie modo, τῷ μείζονι, lectum fuisse, ex eo quod postremum ex Chrysostomo citavimus testimonio manifestum est.

Salomoni Gesnero, in Genes. cap. 10. quæst. 8. *textus Hebræus id potiùs innuere videtur, Semum esse fratrem Japheti grandiorem*: quia ה *præfixum voci* גדול *non Genitivum, sed Nominativum casum innuit*; quum, si ad Semum hoc loco referatur, non *Nominativi*, sed *Dativi* casus esse oporteat: & articulum ה omnium casuum nominibus promiscuè præfigi solere constet; & *Genitivi* speciatim, in loco huic simili à nobis producto ex Genes. XXVII. 15. ubi Rebecca accepisse dicitur את בגדי עשו בנה הגדול *vestimenta Esau filii sui majoris*. Eandem sententiam hac ratione persuadere conatur *Pererius*, [a] *Omnino, quæ hic narrat Moses de Sem, ad commendandam ejus excellentiam dignitatis pertinent: ut, quòd ipse pater fuerit omnium filiorum Heber, id est, populi Hebræi, & tot tantorúmque virorum qui in eo populo claruerunt. Ergo quod subdit, ipsum fuisse fratrem Japheth majorem, ad ejusdem spectat commendationem. Quorsum enim hoc loco Moses dignitatem Sem significans, dixisset illum fuisse fratrem Japhet majoris ipsò? Sed* hanc rationem *probabilem* tantùm esse, fatetur ipse Pererius: & quidquid in ea probabilitatis est ex eo totum dependet, quod nondum nobis liquet, quæ de Semo hic narrantur, encomiastico, & non merè historico modo à Mose fuisse proposita; aut si commendationis aliquid hic ille spectaverit, Semi potiùs dignitatem à populi Hebræi præstantiâ, an populi sui Hebræi dignitatem à patris Semi præstantiâ æstimandam, illum voluisse, ex quorum neutro erit consequens, in altero membro, quod ætatis Semi & Japheti collationem continet, aliud fuisse spectatum, quàm simplicem historicæ veritatis enarrationem. Nam quod, velut à Pererio prætermissum, Harvillæus hic addendum censuit; secundum hoc membrum, non minùs quàm prius illud, esse (ut ille loquitur) *declarativum seu confirmativum qualitatum Sem*: nihil omninò rem promovet. Utrumque enim membrum declarationem, non *qualitatum* quidem, sed *relationum* Semi complectitur: paternæ, ubi dicitur fuisse *pater omnium filiorum Eberi*; fraternæ deinde, quum dicitur fuisse *frater Japheti* non *major* (quod ille hoc argumento confectum frustrà putabat) sed natu *maximi*, ut Tremellius & Junius sunt interpretati: hâc etiam interpretationis suæ ratione & explicatione additâ.

[a] Perer. in Gen. lib. 13. fol. 134.

Hæc, rationem accentuum, fidémque historiæ sequuti, sic exposuimus. Nam quum Noach quingentesimo demum ætatis anno gignere cœperit, [cap. V. 32.] sexcentesimo sit diluvium expertus; [cap. VII. 6.] sexcentesimo secundo, id est altero post diluvium anno Schem Arpacsitidem agens centesimum annum generit [cap. XI. 10.] omnino hunc constat non fuisse natu maximum. Cham autem disertè minimus natu fuisse dicitur. [cap. IX. 24.] Necessariò igitur de Japhetho locum hunc sic oportuit accipere: ut natus 500. annos Japhethum, natus 502. annos Schemum, natus eo plures annos Chamum genuerit. Cur autem hic frater Japhethi appelletur excluso Chamo, id ex illâ Noachi historiâ cognoscendum est, quæ habetur suprà, [cap. IX. 23.] & sequ. Hæc illi.

Huic argumento, à Nicolao Lyrano & Alphonso Tostato ad probandam Japheti primogenituram ex Hebræorum scriniis producto, Pererius probabiliter responderi posse judicat: [b] *vel Noë non cœpisse generare quingentesimo ætatis suæ anno præcisè, sed quingentesimo secundo, eóque ipso anno generatum esse Sem, ab eoque biennio post diluvium eum fuisse centum annorum; vel Sem secundo anno post diluvium eum generavit Arphaxad, non fuisse centum annorum præcisè, sed fuisse centum & duorum annorum.* Cùm divinæ scripturæ mos sit, parvis & minutis numeris tacitis ac prætermissis, maximum & integrum numerum duntaxat commemorare. Addit Cornelius à Lapide in Genes. cap. XI. 10. *quia hic numerus minutus exprimitur, scilicèt quòd biennio post diluvium, Sem fuerit centum annorum, qui non exprimitur. cap. V. 32. hinc Moysem hic potiùs, quàm capite V. præcisè videri consignare annos Sem.* Itaque de altero loco, Genes. V. respondet [c] Salianum, *anno quingentesimo Noë nullum ipsi filium natum esse, sed velle tantùm Moysem docere hosce tres filios natos esse post annum quingentesimum patris, & non ante. Cui locutioni*, (inquit) *quæ non paucos induxit in fraudem, Cajetanus affert aliam longè similliman ex Gen. XI. 26. ubi de Thare dicitur, cum vixisse 70. annis & genuisse Abram, Nachor, & Aran, qui tamen diversis valde annis geniti sunt.* ubi tamen explicationem istam negativam, quòd Thare non ante 70. annos, incepit generare, ista, ita ipse Salianus accipit, ut anno illo 70. expleto, aliquem illorum trium nasci oportuisse agnoscat. [d] *Alioqui*, inquit, *falsum esset, Thara genuisse Abram, & Nachor, & Aran cùm vixisset 70. annis si neque de omnibus neque de ullo eorum id verum esset.* Qui idipsum proculdubio de altera illa *locutione longè simillima*. Genes. V. 32. fuisset pronunciaturus, si de Semi primogenitură præjudicium mentem illius non occupasset.

[b] Perer. ut suprà fol. 138.

[c] Salian. ann. Mundi 1559. num. 3.

[d] Id. ann. Mundi 1559. num. 4.

Sed condonato illi hoc errore, accipiamus quod ipse ultrò dat, & ex Scripturâ Genes. XI. 10. *perspicuè confirmari* agnoscit: natum fuisse Semum anno Noæ 502. exacto, & annis 98. ante finitum diluvium. Hoc enim ad firmandam veritatem Chronologicam quam in hoc capite defendendam suscepimus, abundè sufficit; & ad eorum errorem refellendum, qui integro *biennio* annorum mundi seriem mutilârunt: quem ipsum jamdudum animadversum, & hoc eodem argumento refutatum à Quinto Julio Hilarione videmus; in libello de Mundi duratione ità hac de re dicente: *Quia anni Sem. XCVIII. in consummatione Diluvii completi sunt; duo scilicet anni ad rationem summæ, quam post Diluvium designavimus necessarii sunt. Ipse enim Sem biennio post Diluvium fuit annorum centum, & sic genuit Arfaxat: quos annos*

[e] Id. ann. Mundi 1559. num. 2.

dnos descriptores hujus rationis in numerum annorum non posuerunt, quomodo eos minime prævideruntur.

CAP. V.

De multiplicatione generis humani post Diluvium, & Gentium dispersione ad argumenta ab historiâ petita, quibus Johannes Morinus Hebraicæ Chronologiæ veritatem infirmare conatus est.

SEd in biennio post Diluvium nimis diu hæsimus. De temporibus illud insecutis, usque ad 70. annum Tharæ, jam dispiciendum est, quorum (cum illo conjuncto) summam ex Græcis codicibus, in lib. 16. de Civitate Dei. cap. 10. ita Augustinus colligit. *Fiunt anni à diluvio usque ad Abraham.* 1072. *secundum Vulgatam editionem, hoc est Interpretum LXX.* de Hebræis deinde subjiciens. *In Hebræis autem codicibus longè pauciores annos perhibent inveniri: de quibus rationem aut nullam, aut difficillimam reddunt.* In his enim à diluvii exitu ad finem anni 70. Tharæ, quo Abrahami ortum ille retulit. 292. tantùm numerantur anni, ex quibus solùm 101. à finito diluvio ad nativitatem Phalegi (quo confusionem linguarum & dispersionem gentium esse referendam idem censuit) decurrisse statuuntur; atque in his anni Cainanis quos ille in summâ suâ exposuerat, omnino prætermittuntur. Ut autem tam brevi annorum spatio, tanta ex tribus Noachi filiis oriri posset hominum multitudo, quæ coloniis quaquaversum per orbem deducendis sufficeret, atque ut ex Patriarcharum serie Cainan ille expungeretur, quem non in Vulgatâ tantùm Moysis editione sed etiam in Evangelio (Luc. III. 36.) locum obtinuerat, res Augustino expeditu difficillima videbatur.

Confusionem verò linguarum, & cum ea conjunctam migrationem gentium, in ortum Phalegi incidisse, ex verbis illis Scripturæ, Genes. 10. 25. & 1. Paralipomen. I. 19. colligunt. *Natique sunt Heber filii duo: nomen uni Phaleg, eo quòd in diebus ejus divisa sit terra; & nomen fratris ejus Jethan, vel* Joktan: de quibus Augustinus, in libri citati capite II. *Intelligendum est ipsum Heber propterea tale nomen imposuisse filio suo, ut vocaretur Phaleth, quod interpretatur divisio; quia tunc ei natus est, quando per linguas terra divisa est.* Quanquàm alii post nativitatem Phalegi divisionem hanc factam fuisse malunt: tum quòd Scriptura non in *ortu* sed in *diebus* ejus divisam terram fuisse dicat; tum quòd inter coloniarum duces, filii XIII. Joktanis, fratris Phalegi, recenseantur. [*Genes.* X. 26.] Cùm autem, juxta veritatem Hebraicam, 34. tantùm annorum fuerit Heberus, quum natus ei fuit Phalegus: etiamsi 17. tantùm annorum illum fuisse concederemus quum natus est ipsi Joktan, & totidem Joctanem quum susceptus ab eo fuisset filiorum illorum XIII. natu maximus: reliquos XII. tempore nativitatis patrui sui Phalegi in lucem nondum fuisse editos, necessariò consequetur. Quòd si eo tempore natus fuisset ipse Phalegus, quo conspirantes turbæ Turris Babylonicæ insanam structuram primùm moliri cœperunt *ne dispergerentur in superficiem totius terræ.* [Gen. 11. 4.] stultissimo huic conatui (nominis hujusmodi impositione) opportunè Heberus occurrere potuisset; recèns nati pueruli diebus gentium dispersionem, quam illi frustrà impedire conabantur eventuram prædicendo. Nam & à futuro eventu nomina interdum imponi fuisse solita, ex Genes. V. 29. & Hos. I. 6. apparet: & Heberum vaticinio quodam filio suo *Phaleg* nomen hoc imposuisse, Chrysostomus sermone 30. in Genesim, Hieronymus libro quæstionum Hebraicarum in Genesim, R. Jose, in Seder olam Rabba. cap. 1. R. Salomon Jarchi in Genes. X. & alii affirmant.

Verùm hæc licèt satis verisimilia, certitudinis tamen non sunt tantæ, ut à simpliciore & magis recepta Josephi atque Augustini sententia cogant nos recedere. Neque enim Mosi (quod primo hic loco considerandum venit) in decimo hoc Geneseos capitulo fuit propositum, omnes omnium Coloniarum, quæ ante ipsius tempora fuerunt, ductores memoriæ tradere, sed earum tantùm quæ Abrahami ortum præcesserunt. Aliarum enim quæ posteà accesserunt, ut *Israelitarum*, *Midianitarum*, *Ammonitarum*, *Moabitarum*, *Idumæorum*, *Amalekitarum*, origines, suo postea loco commemoratas fuisse videmus. Et ipsarum illarum antiquiorum coloniarum deductio (quod secundo loco est perpendendum) quo tempore in lucem editus est Phalegus, cœpta tantummodò fuit, non autem ad exitum perducta. Terra enim per centum totos annos inculta indeque partim putrescentibus graminibus palustris effecta, partim etiam senticetis & dumetis obsita tam colonos quóusque vellent, citò currere non sinebat: ut proinde viciniora primùm loca occupare, procedentéque tempore & crescente populi multitudine, ulteriùs progredi, atque in remotioribus regionibus longo post tempore sedes figere cogerentur. Quò forsitan respiciens Moses in *diebus* potiùs quàm in ipso *ortu* Phalegi, divisas fuisse terras dicere maluit.

Adde quòd non omnes Noachi posteri, Turris, & urbis Babylonicæ structuram sunt aggressi, sed ii quos *filios hominum* [a] Moses nominat; cujusmodi & idem paulò antè [b] *filiis Dei* oppositerat, & quorum *iniquum nomine consensum iniquitatis*, [c] author libri Sapientiæ hic incusat. Illi enim à cæteris, (numero quidem paucioribus, sed quorum posteros multitudine auctos, in varias sedes urgente necessitate dispergendos, nescire non poterant,) segregati, ut potentiores & aliis magis formidabiles sese redderent, unitis viribus intra unius munitissimæ civitatis septa continere se, quamdiu poterant conabantur. Etsi verò structuræ illius per confusionem linguarum facta interruptio, Gentium dispersioni primum dederit initium: Moses tamen Coloniarum deductionem (capite X.) ante linguarum illam σύγχυσιν (capite XI.) enarrans, non ab iis tantùm qui turris Babylonicæ ædificationi interfuerant, sed & universim ab omnibus Noachi filiis ante ortum Abrahami deductas colonias traditas à se fuisse significare voluit: quod & in Catalogi totius generali illo epilogo declaravit apertissimè. *Hæ familiæ filiorum Noe juxta populos & nationes suas. Ab his divisæ sunt gentes in terra post diluvium.* Quo minùs mirum videri cuiquam debeat, post natum Phalegum, XIII. ipsius ex fratre Joktane nepotes inter harum coloniarum duces recenseri.

[a] Gen. 10. 1.
[b] Gen. 6. 2.
[c] Sapien. 10. 5.
Gen. 10. 32.

Ut

Ut numerum posterorum Noachi, qui circa tempus nati Phalegi exitere potuerit; conjecturâ aliquâ Johannes Temporarius assequeretur; in 2. Demonstrationum suarum Chronologicarum libro, tres Noachi filios, similiterque posterorum eorundem unumquemque 10 ætatis annos assecutum, singulis annis gemellos ex conjugibus suis suscepisse censet: indeque per Progressionem Arithmeticam anno post diluvium 102, mares simul & fœminas 1554420. ex illa stirpe progenitos fuisse colligit. Nos dimidiâ illius summæ parte demptâ, (quòd illa de natis unoquoque anno gemellis aliquantò durior videatur esse hypothesis) 388605. marium, totidemque fœminarum, numerum assumimus: ex quo tantam* Babylonicæ turris extructoribus deduci posse arbitramur, quæ primarum coloniarum deductioni (de propagatione enim res est alia) pro ratione temporis esset sufficiura. Nam si statim cum pubertate (quam ab exacto 14. ætatis anno ordiebantur Romani) novos illos Orbis instauratores, (viribus ad hoc peragendum à Deo suppeditatis,) liberis operam dedisse, geminósque sæpiùs & quandoque tergeminos suscepisse, liberet admittere: de numero hominum, anno post finitum diluvium 102. in colonias deducendorum non est quòd magnopere futuri essemus solliciti; præsertim si contideraverimus, Noacho & tribus filiis ejus bis à Deo prolatam fuisse benedictionem illam: [a] *Crescite & multiplicamini & replete terram.* & ad certitudinem promissæ fœcunditatis fidem faciendam (ut notat hîc Pererius) & ut nullo modo dubitarent fore, ut tanta illorum paucitas in amplissimam posteritatis multitudinem brevissimo tempore multiplicanda esset.

Ex tantâ tamen in tam brevi tempore posteritatis ipsorum multiplicatione, Hebraici calculi fidem Johannes Morinus ita elevare nititur. [c] *Est admodum mirabile, quomodo tam potentes reges, adeóque multi, regnaverint vivente Abrahamo; cum ad Abraha nativitatem à diluvio, quo Noa solus cum tribus filiis superstes fuit, anni trecenti juxta Judæos non effluxerint: tum ad Indos usque ex omnium calculo imperabat Ninus Assyriorum rex potentissimus: Ægyptum tenebat rex magnus, apud quem aliquandiu vixit Abraham tribus mensibus, ut scribit Seder Olam. Reges alii plurimi quorum mentio fit in sacris litteris Abraha coætanei erant; ut novem illi de quibus* Genes. XIV. *quorum uni, scilicet Chodorlahomor, quinque reges annis duodecim servierant, annóque decimo quarto redintegratum est bellum, quo Lot captus est, & ab Abrahamo servatus. Ecce Abrahamo juvante quàm multi Reges, quàm multa bella, quam varia & à se invicem dissita nationes. Trecentorum tamen annorum spatio (juxta Judaicum calculum) hæc omnia ex quatuor hominibus pullulârunt. Quantum inde multiplicationis Israelitarum in Ægypto ex 75. animabus ducentorum & aliquot annorum spatio facta miraculum elevatur? Imo si tantum non fuisset Israelitarum incrementum, sterilitatis à Deo damnati tum temporis credi potuissent.*

Verùm non satis hîc æqua inter incrementum Israelitarum & primorum, edito in lucem Phalego, novi Orbis colonorum instituta ab eo est comparatio. Cùm enim multò diutiùs quàm Israelitæ, patres illi primi vixerint; æqualem ab his & ab illis liberorum numerum expectari, haudquaquàm rationi consentaneum est. Et verum quidem illud est, [d] *filios Israelis fœtificavisse, progenuisse, utque adultos & corroboratos fuisse quamplurimum; adeo ut terra Ægypti impleretur ipsis*, & juxta Dei promissionem [e] efficerentur ibi *gens magna*: sed hoc pro *miraculo* nusquam in Scripturis habetur traditum. Ut enim à viris 75. vel 70. vel etiam pauciotibus; intra 215. annorum spatium, ultra [f] sexcenta virorum millia (præter fœminas & parvulos) propagarentur: [g] nihil ab ordinariis naturæ viribus alienum requirebatur, quum non minùs fortasse mirandum fuerit, ab uno Amaleko, Esavi ex filio Eliphaso nepote, (Gen. XXXVI 12.) gentem adeò numerosam processisse; ut tantæ Israelitarum multitudini ipso post egressum eorum ex Ægypto mense altero, opponere se auderet, & prælium cum ipsis conserere (Exod. VII. 8.) Ut autem minore quàm dimidio annorum illorum 215. spatio, à tribus solummodò Noachi filiis tanta hominum exoriretur multitudo, quæ Babylonicæ Turris extructione relictâ, tempore nati Phalegi dispersa in superficiem totius terræ, divisioni illius primariæ daret exordium; peculiaris aliquis repetitæ illius benedictionis, de qua est dictum, fructus requirebatur. Ut non sine causâ monuerit hîc D. Petavius, [h] *singulari Dei providentiâ factum, ut ad incrementum fœbelis humana, ad orbis vastitatem instaurandam, præcipua quædam in illis fœcunditas inesset, quæ justam aliquin ætatem anteverteret; ut vel à pueris ipsis, quod nonnulli suspicantur, probabile esset generandi vim illis & usum potuisse suppetere.*

A nativitate verò Phalegi usque ad Abrahami adventum in Chanaanis, quando novem illi Reges (quorum Morinus meminit) vixerunt, juxta nostras rationes ex Scriptura Hebraica deductas, non minùs quàm 324. anni decurrerunt: quæ temporis diuturnitas tanta fuit, ut intra eam ex tot hominum myriadibus qui urbi & turri Babylonicæ extruendæ operam dederunt (ut de cæteris nihil dicam) eam procreari potuisse multitudinem quæ amplissimis regnis complendis possit sufficere, nemo qui logisticæ aliquem usum habuerit dubitare poterit. Nam ex novem illis Geneseos XIV. commemoratis regibus, quinque non regionum, sed urbium fuerunt reguli, & quatuor reliquorum tantæ non fuerunt copiæ, ut Abrahamum cum 318. servis suis eos persequentem, à prædâ ablatâ recuperandâ potuerint cohibere. Quàm magnus fuerit rex ille Ægypti, apud quem aliquandiu vixit Abraham, Scriptura non indicat, ejusdem autem Abrahami tempore vel anteà, *ad Indos usque ex omnium calculo imperaviſſe Ninum Assyriorum regem potentissimum* nimis audax est assertio; quum præter alios patrem historiæ Herodotum omnium quos habemus exoticorum, rerum Assyriacarum tractatorem antiquissimum, ad longè posteriora tempora Nini imperium retulisse constet. De quo videndi annales nostri ad annum Mundi 2737. Thomas Lydiatus in Defensione suâ adversùs Scaligerum, lib. 1. & Nicolaus Abramus in Phari Veteris Testamenti libro. 6. qui est *de regno Assyriorum.*

Exagitatâ deinde inepta illâ Judæorum opinione, qui confusionem linguarum & primam

gentium

* turbam vel multitudinem.

a Gen. 9. 1. 7.
b Perer. in Genes. l. 14. num. 4.

c Morin. Exercitat. Bibl. 7. c. 2.

d Exod. 1. 7. 12.

e Gen. 46. 3.

f Exod. 12. 37. cum 38. 26. & Num. 2. 46.

g Vid. Iosia cap. 11.

h Petav. de doctrin. tempor. lib. 9. cap. 14.

gentium diſperſionem ad poſtremum vitæ Phalegi annum referunt, altero hoc argumento Hebraicæ Chronologiæ numeros ſuſpectos reddere conatur. *Conciliare difficile eſt quæ ait ſacra Scriptura de partu Sara in ſenectute, cum illis numeris. Se pariturum diffidebat Sara propter ſenectutem, dicens:* a poſtquàm conſenui, & dominus meus vetulus eſt, voluptati operam dabo? Num verè paritura ſum anus? *rurſumque ait* b Quis auditurum crederet Abraham, quòd Sara lactaret filium, quem peperit ei jam ſeni? *Cùm hæc dicebat Sara annos natus erat Abraham 99. Sara verò aliquot junior*, toto videlicèt decennio; ut ipſius Abrahami verba illa, (ne cum Morino ad Judaicas fabulas recurrere hîc ſit neceſſe) Geneſ. XVIII. 17. clarè oſtendunt. *An nato centum annos naſcetur* proles? *an etiam Sara nata nonaginta annos pariet?* Sed pergit ulteriùs quærere Morinus. *Quæ cauſa tum admirationis, quæ ſtuporis, ſi nonagenaria mulier pareret? cùm ſi numeros Judaicos ſequamur, hoc eſſet omnibus mulieribus vulgare. Viderant oculis ſuis Abraham & Sara avos, proavos, abavos, atavos, tritavos, & tritavorum avos & abavos, annis ducentis, trecentis, quadringentis, filios generantes. Cùm hæc diceret, vivebant Pater, avus & proavus Abrahæ, atque etiammum Sara abavus. Vegetus tum temporis adhuc erat Abraha tritavus Heber, utpote qui Iſaaco genito, 139. annis ſupervixit. Vivebat Heberi tritavi Abrahæ, pater Sala, avus Arphaxad, proavus Sem. Sala enim poſt natalem Iſaaci 74. annis vixit, Arphaxad 48. Sem 110. Quid ipſe totius urbis pater Noe? ad annum uſque quinquageſimum octavum Abrahæ vitam protraxit. Nemini dubium eſſe poteſt quin idem de mulieribus dicendum ſit. Quæ ergo in Sarâ tanti cauſa ſtuporis, cùm tot Avias, poſt ducentos vitæ annos, filios generare quotidie videret.*

a Gen. 18. 12. 13.

b Gen. 21. 7.

Atqui ut ſtuporis illius cauſa, & Morinïani illius effati veritas, nonagenariæ partum tum temporis *omnibus mulieribus fuiſſe vulgarem*, rectâ ratione patefieret; non cum proavis, abavis, atavis, tritavis, & tritavorum avis atque abavis, ſed cum Abrahami & Saræ æqualibus, inſtituenda fuiſſet comparatio. Quum enim poſt Phalegi ortum dimidio quàm antè breviores vitæ Patrum fuerint effectæ, mirum nemini videri debet, Abrahamum & Saram, licèt non ipſum Phalegum, neque etiam pronepotem ejus Nachorem, jam vitâ functos, (vitioſam enim Morini Chronologiam examinare hîc non libet) Noachi tamen poſteros Phalego natu majores, poſt trecenteſimum ætatis annum filios generantes, oculis ſuis videre potuiſſe. Conſiderandum deinde & illud eſt; inter ipſos etiam qui eodem ſeculo nati ſunt, eam vivacitatis eſſe diſparitatem, ut alii aliis citiùs ſeneſcant, & qui plures ætatis annos numerant minùs effœto ſint corpore quàm qui multò pauciores: Et ut Sara quidem nonagenaria appareret, illius quoque ætatis hominibus rarioris rei exempli videri potuiſſet; etiamſi aliud impedimentum nullum interveniſſet; (Gen. XI. 30. XVIII. 11. cum Hebr. XI. 11.) ſed miranda planè, ut ex eâ nonagenariâ, maritus centenarius prolem ſuſciperet, quam ſeptuagenarius ex eâdem ſexagenariâ ſuſcipere non poterat. Ut autem ipſe Abrahamus, qui 175. annos vivendo exegit, juxta naturæ vires eo tempore ordinarias, ex alia uxore, niſi maturior ſenectus & virium debilitas acceſſiſſet, procrearet filium; non magis mirum videri debet, quàm ut ii qui noſtro ævo moriuntur ſeptuagenarii, liberos progignant quadragenarii. Certè Abrahami nepos Jacobus, qui 147. annos vixit, quum annorum plurium quàm 97. (imò & 110. ut in capite X. poſteà videbimus) Benjamin ſuſcepit; pater autem Terachus, qui 205. vixit annos, quum 130. eſſet annorum, ipſum Abrahamum progenuit: quemadmodum ſuo loco declarabitur. Verùm ut Dei potentia in dando, & patris Credentium fides in ſuſcipiendo promiſſo ſemine magis eluceret; inter annum 86. quo Iſmaelem & 100. quo Iſaacum genuit, ut prius conjugis Saræ, ita jam ipſius quoque Abrahami *Corpus* ad generationem quaſi *mortuum* evaſiſſe, confirmat Apoſtolus, Rom. IV. 19. & Hebr. XI. 11. quâ *τετωμένον* per Dei beneficium hoc demum ſublatâ ita vegetum habuit corpus, ut poſt 37. deinde annos Sarâ mortuâ, ſex filios ex Ketturâ generaverit. (Geneſ. XXIII. 2. XXV. 1, 2.)

In Primaſii commentariis ad Rom. IV. 19. *quæritur quomodo Abraham poſteà de Cethura filios generaverit, qui de Sara non potuit.* & reſpondetur. *Idcirco de Sarâ non genuit, quia anus erat, & ſterilis: de illa verò, quæ in ætatis juventute poſita erat, facile valuit procreare.* In Sedulii ad eundem locum Collectaneis, eadem habetur reſponſio, ſed additâ & iſtâ aliâ: *Quod de Cethurâ poſtea genuit Abraham filios; quia donum gignendi quod à Domino accepit, etiam poſt obitum Sara uxoris manſit.*

Tertium argumentum, quo calculi Hebraici fidem imminui poſſe putat Morinus, eſt hujuſmodi. *Quomodo tam multi reges, tanta támque ſæva bella* geſſerunt, *Abrahamo juvene; cùm adhuc non modò viveret, ſed etiam robuſtus & vegetus eſſet Sem? vixit enim poſt Abrahæ natalem ducentis & aliquot annis. Nullámne filii, nepotes, pronepotes, venerandi ſenis rationem ducebant? Nullámne Noachi? Num regibus cæſſerant Noë, Sem, Arphaxad, cæterique majores, jus imperii Babyloniorum, Ægyptiorum, Sicyoniorum, aliorúmque populorum; cùm ætate, viribus & animo, maxime vigerent? Num ſiccis oculis filios ſuos barbarè ſeſe trucidantes conſpiciebant? Nullámne patriâ poteſtate aut interceſſione ſuâ pacem conciliare ſatagebant? Eſau boni patris peſſimus filius, extrema fratri minitans, in ipſo iracundiæ fervore patrem lecto decumbentem reverebatur.* Venient c (*inquit,*) dies luctûs patris mei; & occidam Jacob fratrem meum. *Credibile non eſt Noachi tot poſteros hominum ita penitus exiiſſe, ut parentes ſuos ætate vigentes, filióſque alios generantes nullo loco habuerint.*

c Gen. 27. 41.

Hæc incommoda ſanè difficillimè cum rectâ ratione in gratiam redire poſſe, Morinus ſibi perſuadet: quæ tamen leviſſimis hypotheſibus, & frigidiſſimis conjecturis nituntur omnia. A Noacho enim, Semo, Arphaxado, eos, qui contra ipſorum voluntatem ſeceſſione à piis factâ, & conjuratione contra Deum initâ, urbis & turris Babylonicæ extructioni incumbentes, à Deo in ſuperficiem totius terræ ſunt diſperſi, ceſſionis jus aliquod expectaturos quis nili Morinus crediderit? quis aliud jus à ductoribus coloniarum & urbium conditoribus, quàm populorum quibus præfuerunt conſenſum, quæſitum fuiſſe exiſtima-

Mirabilibus ſacræ Scripturæ ſcripſit, (lib. 2. cap. 4. in 3. tomo operum Auguſtini) & quotquot alii vel à diluvio ad Abrahamum, annos 942. vel ab Adamo ad Chriſtum annos 5199. numeraverunt. Ita enim Hermannus Contractus in Chronico ſuo, Dominum noſtrum natum ſcribit, *tranſactis ab initio Mundi ſecundum Hebraicam veritatem annis* 3952. *ſecundum* LXX. *Interpretes* verò 5199. & 250. poſt eum annis, Bartholomæus Cottonius Norwicenſis monachus, in Angliæ hiſtoria. *Ab origine mundi*, inquit, *uſque ad annos gratiæ*, 5199. *quicquid alii dicant; quorum redarguitur contradictio & varietas.*

Unde, quum hi qui in aliis LXX. Interpretum ſuppputationem ſunt ſecuti, in annorum Cainanis adjectione illos dereliquerint; eos ſatis mirari non poſſumus, qui in aliis textûs Hebraici calculum amplexati, in Cainanis ſolius annis ſequendos ſibi LXX. cenſuerunt. Itaque argumenta, quibus ad id faciendum ſunt inducti, jam expendenda veniunt: quorum primum, & omnibus commune, eſt ejuſmodi. Si generatio Cainanis inter Arphaxadum & Salam ſic interponenda: annorum illorum numerus, quibus ante genitum Salam vixit Cainan, ad Hebraicam Chronologiam neceſſariò eſt adjiciendus. Sed generatio Cainanis inter Arphaxadum & Salam eſt interponenda. Ergo annorum illorum numerus, quibus ante genitum Salam vixit Cainan, ad Hebraicam Chronologiam neceſſariò eſt adjiciendus.

Propoſitionem verò illam hypotheticam docti quidam negant; &, admiſsâ Cainanis interpoſitione, numerum tamen annorum Hebraicæ Chronologiæ idcirco neceſſariò eſſe augendum minimè concedunt. Ut enim in Chriſti genealogia, Matthæi capite I. 8. Joram dicitur genuiſſe Oziam; quamvis proximè Ochoziam ille genuerit, Oziæ proavum: ita & dici potuiſſe, ab Arphaxado genitum fuiſſe Salam, (*Geneſ.* XI. 12.) ut ab avo nepotem; intercedente, proximo Arphaxadi filio Cainane, (*Luc.* III. 36.) [a] *Quòd ſi verè Arphaxad*, ait Genebrardus, *genuit Cainan, deinde Cainan Salam: genuit Cainan anno* 18. *& Cainan Salam anno* 17. *Quâ ratione Sela natus eſt ipſi Arphaxad, cum Arphaxad ageret* 35. *ann.* ſicut in textu habetur Hebraico. Ubi ſi quis cum doctiſſimo [b] Spanhemio nobis objiciat, non agi hîc περὶ τῶν δυναμένων, ſed περὶ τῶν ὄντων, non de poſſibilibus, ſed de geſtis: meminiſſe illum oportebit, non opponentium partes nunc à nobis ſuſcipi, (quibus à *poſſe* ad *eſſe* argumentari non eſt licitum) ſed reſpondentium, & quidem ad conditionatam propoſitionem reſpondentium; cujus negandæ ſufficiens redditur ratio, quum fieri poſſe oſtenditur ut illud non contingat, quod hypotheſi ſuâ admiſsâ, diſputator neceſſariò inde conſequi affirmaverat. Atque ita negatæ propoſitionis probabili (& à Fr. Gomaro, in libelli de Genealogia Chriſti cap. 2. probatâ) ratione redditâ; Aſſumptionis refutationem à Petro Poſſino hiſce verbis propoſitam, ſubjicere pergimus.

[c] *Magnis viris aſſentior, Abulenſi, Eugubino, Cajetano, Cornelio Janſenio Epiſcopo Gandavenſi, Sixto Senenſi, Genebrardo, Benedicto Pererio, Cornelio à Lapide, Dionyſio Petavio, aliiſque antiquioribus & recentioribus multis: Nullum unquam fuiſſe inter homines Cainanum qui Arphaxad quidem filius, Sala verò pater extiterit. Id invicto argumento confici mihi videor affirmatione diſertâ Moſis, genitum ab Arphaxado Salam narrantis. Quod teſtimonium quin pronè ſonat, ac pronè jacet accipiendum ſit, cauſa nulla idonea poteſt afferri. Si ergo cum idem Moſes, eodem loco, genitum aut à Semo Arphaxadum, aut à Salâ Heberem, (divinâ quâ valuit auctoritate) revelaſſe nobis creditur, propriè & apertè Heberem Sala fuiſſe patrem, Semo Arphaxadum Filium; adeò ut qui proferre auderet alios quoſdam quorum generatio media inter iſtos fuerit, convitio repellendus videretur, tanquam temerarius & lumini rebellis, divina (inquam) revelationis, per Moyſen ſancti Spiritus interpretem, nobis oblata contemptor contumax: non video quis ſupereſſe locus poſſit iſti de inſititio Cainano ſententiæ.*

Adjiciantur his & Benedicti Pereiri illa. [d] *Sic cum animo meo reputare ſoleo. Aut hæc generatio Cainan ignota fuit Moſi, aut nota. Ignotam fuiſſe Moſi, quæ perſpecta fuerit & cognita* LXX. *Interpretibus, quis audeat dicere? cùm Moſes tanto propior quàm illi, fuerit illi ætati, ſoliſque illorum temporum Hiſtoriam tantâ cum diligentiâ & curâ conſcripſerit. Sin autem ea generatio nota fuit Moſi; cur igitur eam prætermiſit? præſertim autem cùm ejus generationis vel adjectio vel detractio non parum variet Chronologiam quæ inter Diluvium & Abraham à Moſe deſcribitur: quam quidem Chronologiam voluiſſe Moſem integrè, exactè ac perfectè tradere, illud eſt clariſſimum indicium, quod ſeriem generationum quæ fuerunt inter Diluvium & Abraham diſtinctè & accuratè percenſet, & ſuos cuique generationi annos ſubtiliter computatos propriè aſſignet. Qui ſit igitur credibile Moſen, generatione Cainan prætermiſsâ, vitioſam nobis Chronologiam aut voluiſſe tradere, aut, (cùm minimè vellet) inſcienter tamen tradidiſſe? Equidem diu multùmque cogitans, nullam rationem (quæ mihi animum expleret) reperire potui, cur Moſes generationem Cainan, ſiquidem ea inter Arphaxad & Sale interceſſit, prætereire debuerit aut voluerit. Nam quod aiunt quidam, voluiſſe Moſen generationes quæ fuerant ante & poſt diluvium ad duas tantùm decades redigere: id nec probari ab iſtis poteſt, & leve ac futile eſt, nec tale ut propter id debuerit Moſes Chronologiam (cujus exacta cognitio magni erat momenti) perturbare atque confundere. His adde, quod ſaltem in libris Paralipomenon, in quibus ſupplentur quæ alibi in ſacris literis derelicta fuerant, (unde nomen etiam illi habent) commemorata fuiſſet generatio hæc Cainan, ſi quidem in exordio prioris libri Paralipomenon, ſeries generationum quæ fuerunt ante & poſt diluvium, ſimiliter atque hîc recenſentur; nec ullum tamen verbum ſit de generatione Cainan.*

Huc accedit, quòd Cainanem iſtum nec Onkeloſus Paraphraſtes Chaldæus agnoſcat, nec Flavius Joſephus in 1. libro Originum cap. 7. neque Beroſus Chaldæus, in ſequente capite ab eodem citatus. μετὰ κατακλυσμὸν δεκάτην γενεᾶ, *poſt diluvium decimâ generatione*, Abrahamum fuiſſe ſignificans; uti & cum eo Eupolemus ἐν τῷ περὶ Ἰουδαίων, ab Alexandro Polyhiſtore (apud Euſebium libro 9. Præparationis Evangelicæ) productus. Quem denarium,

[a] Genebrard. Chron. ann. mund. 1659.

[b] Spanhem. Dub. Evang. part. 1. dub. 23. ſect. 19.

[c] Poſſin. Dialectic. Theogenealogia, cap. 2.

[d] Perer. in Gen. lib. 16. ſect. 174. 175.

(ſecluſo

(ſecluſo Cainane,) generationum numerum, *Beroſum & Eupolemum ab Hebræis, qui à clade decem tribuum toto terrarum orbe ſparſi fuerunt, haud dubiè didiciſſe,* [a] Salianus affirmat. Quibus tamen omnibus primò authoritas LXX. Interpretum, deinde Lucæ Evangeliſtæ, ab ipſo Saliano & aliis hîc opponitur.

[a] Salian. Præfat. ad 2. tom. Annal.

In vulgatâ enim editione Græcâ, quæ LXX. Interpretum nomen præfert, locus ille XI. capitis Geneſeos ita legitur. Καὶ ἔζησεν Ἀρφαξὰδ, ἑκατὸν τριακοντατέσσαρα ἔτη, καὶ ἐγέννησεν τὸν Καϊνᾶν. Καὶ ἔζησεν Ἀρφαξὰδ, μετὰ γεννῆσαι αὐτὸν τὸν Καϊνᾶν, ἔτη τετρακόσια, καὶ ἐγέννησεν υἱοὺς καὶ θυγατέρας, καὶ ἀπέθανε. Καὶ ἔζησεν Καϊνᾶν ἑκατὸν καὶ τριάκοντα ἔτη, καὶ ἐγέννησεν τὸν Σαλά. Καὶ ἔζησε Καϊνᾶν, μετὰ τὸ γεννῆσαι αὐτὸν τὸν Σαλὰ, ἔτη τριακόσια καὶ τριάκοντα, καὶ ἐγέννησεν υἱοὺς καὶ θυγατέρας καὶ ἀπέθανε. *Et vixit Arphaxad 135. annos, & genuit Cainan. Et vixit Arphaxad, poſtquàm genuit Cainan, annos 400. & genuit filios & filias, & mortuus eſt. Et vixit Cainan 130. annos, & genuit Sala. Et vixit Cainan, poſtquàm genuit Sala, annos 330. & genuit filios & filias, & mortuus eſt.* licèt in annis Arphaxadi poſt genitum Cainanem, pro 400. quos ex Græcâ editione Romanâ poſuimus, Latina Flaminii Nobilii verſio habeat 300. Aldina & Germanicæ editiones cum omnium antiquiſſimo exemplari Cottoniano, Syro meo Chronographo & Faſtis Siculis, 330. Georgius Syncellus 355. Arabicus meus Geneſeos Interpres 363. Complutenſis cum Alexandrino quem in Anglia habemus codice, 430. Tanta Græcæ lectionis hîc eſt inconſtantia. Sed & in annis qui Cainani tribuuntur poſt natum Salam, licèt in nonnullis exemplaribus 330. legi notet [b] Georgius Syncellus, ipſe tamen ea ſequitur quæ 430. legunt: quod & à Syro meo Chronographo (cui Georgio quoque nomen fuit) eſt factum. nam Arabicus meus Geneſeos interpres hîc etiam (ut in Arphaxado & Sala) 363. habet.

[b] Georg. Syncell. Chron. pag. 105.

Ad Argumentum hinc deductum jam reſpondendum eſt: quod eſt hujuſmodi. Si in LXX. Interpretum editione Cainan inter Arphaxadum & Salam reperiatur interpoſitus; repudiari ille omninò non debet. Sed verum eſt antecedens. Ergo & conſequens.

Propoſitionem iſtam connexam nos ſimpliciter negamus. Fruſtrà enim Salianus nobis hîc occinit, [c] *potuiſſe illos Septuaginta viros, qui non mures agebant interpretes, ſed prophetæ, quique Spiritum illum Scripturarum auctorem inhabitantem habebant ut plerique ſanctorum Patrum ſcripto prodiderunt, non ſolum ea in Græcum ſermonem convertere quæ in Moſe reperiſſent, ſed ſupplere etiam, quæ ab illo juſta quidem, parum tamen nobis explorata ratione fuiſſent prætermiſſa: nec magis dubitandum eſſe eos Cainan in vertendo Moſe ſupplere potuiſſe, quàm Spiritum ipſum ſanctum, qui per eorum ora loquebatur.* Qui ſi attentiùs conſideraſſet, divinâ Græcæ illius editionis authoritate ſemel admiſſâ, [d] vulgatam editionem Latinam, à Concilio Tridentino authenticam declaratam, totam eſſe corruptam cogi ſuos fateri: cum ſocio ſuo Bellarmino pronunciaturus potiùs fuiſſet, Patres illos qui ſcripſerunt LXX. Seniores dictante Spiritu ſancto feciſſe quod fecerant, *pie quæſiviſſe rationes excuſandi & defendendi eam Verſionem, quâ tunc Eccleſia utebatur. &* cum Martino Martini Hiſpano Theologo, [e] *Hieronymus in Prophetis crebrò illorum* LXX. *negligentiam carpit, interdum affirmans literarum ſimilitudine fuiſſe deceptos, interdum non ſatis intellexiſſe quod transferebant. Denique nullibi non adimis iis Spiritum ſanctum; nec immeritò profectò. Quare, ſi me judice tranſlatio Græca cum noſtra* (vulgata Latina) *de primatu contenderet; non dubitarem primas noſtræ tranſlationi deferre, & fateri longo intervallo illam à noſtra fuiſſe ſuperatam. Nec adduci poſſum ut credam illum tam ſtupidum, dummodo illas inter ſe & cum Hebraico contulerit, qui de hac re dubitare poſſit & nobis refragari.*

[c] Salian. ut ſupr.

[d] Bellarm. de Verbo Dei, lib. 2. c. 6.

[e] Martin. Hypotepoſcon. Theologicar. lib. 2. cap. 4.

Atque in his etiam inſtitii Cainanis patronis verum eſſe illud deprehenditur, quod à [f] Beda olim eſt obſervatum: *hos qui* LXX. *magnis diviniſque laudibus ad cœlos tollunt,* breviorem tamen annorum Mundi ſummam in textu Hebraico & editione vulgatâ Latinâ traditam ſequi non dubitare. quod & à Dionyſio Petavio hîc illis videmus eſſe objectum. *Illi ipſi, ſicubi commodum eſt, Septuaginta ſuos ſuccedere jubent, aut eorum codices depravatos eſſe defendunt. In duplici genealogiarum ordine, quem ab Adam ad diluvium, & à diluvio ad Abrahamum Moyſèn perduxit, ſcimus quàm diverſi ſint Græcorum calculi ab Hebraicis & noſtris. Neque vero recens eſt diſcrimen iſtud, ſed ab antiquiſſimis notatum Scriptoribus ut proinde merda non niſi levis poſſit eſſe ſuſpicio. Hîc illi qui Græcos interpretes tanti faciunt & Prophetas appellant, ab eorum rationibus diſcedunt nihilominus, eaſque falſas & conturbatas eſſe non dubitant. Quare cur non idem & in Cainani nomine uſurpare nobis liceat, & Græcis illis codicibus Hebræorum, ac vulgatæ noſtræ editionis auctoritatem præferre?* Ita Petavius, libro 9. de doctrinâ Temporum, capite 17.

[f] Bed. in Præfat. lib. de ratione Temper.

Quin & in Cainanis ipſius Temporibus conſignandis, LXX. ſuos deſerere iſti deprehenduntur. Cùm enim Marianus Scotus, qui omnium primus, Hebræorum in cæteris retento calculo, Cainani in Mundi Chronologiâ contexendâ locum dedit, editionem Græcam ſimpliciter ſecutus Arphaxado ante genitum Cainanem 135. Cainani ante genitum Salam 130. annos tribuiſſet: 100. totos eo ex numero annos ſubducendos novi noſtri cenſuerunt temporum arbitri, Bellarminus, Gordonus, Torniellus, Salianus, Sanctius, Harvillæus, Henr. Philippi, & alii, cum Pererio ſcilicet ſtatuentes, [g] *additionem illam centum annorum ad annos quos habent Hebræi & Latini codices mendoſam eſſe, nec à* LXX. *Interpretibus profectam, ſed vitiosè in tranſlationem eorum aliunde infuſam.* Atqui centum annorum illa additio in omnibus conſtanter non eſt obſervata: ut in Jaredo, Mathuſala, Lamecho, & Nachore videre licet. (Complutenſis enim, & eam hîc ſecuta Romana editio, quæ Nachori ante genitum Tharam 179. annos pro 79. adſcribit, planè vitiosa eſt.) Deinde & minoris numeri in annis Cainanis inconſtans reperitur lectio. Jornandes enim in libro de regnorum ſucceſſionibus, & Georgius Syrus in Chronologicis ſuis tabulis Cainani ante natum Salam annos 135. tribuunt. Et licèt vulgatam 130. annorum numerum Georgius Syncellus præferat; in aliis

[g] Perer. lib. 10. in Geneſ. cap. 11. fol. 183.

tamen codicibus 139. fuiſſe lectum ſimul agnoſcit, ita hac de re ſcribens. [a] Ἡ δὲ τῶν Ἑβδομήκοντα ἑρμηνεία Μωσέως βίβλος τῷ ρλ' ἔτει αὐτοῦ φησὶ τὸν αὐτὸν Καϊνᾶν γεννῆσαι τὸν Σάλα· ὃ τοῖς παρ' ἡμῖν ἐφευρεθεῖσιν οὐκ ἐναντίον· ἐν τοῖς γὰρ ρλ' φέρεται αὐτῷ Καϊνᾶν. *Primus autem Geneſeos a Moſe conſcriptus liber, in accuratioribus, Cainanem ætatis anno* 130. *Salam genuiſſe refert, quemadmodum & nos ſupputavimus. In quibuſdam enim, anno* 139. *Cainanus natus ille fuiſſe fertur.* Quam poſteriorem lectionem authores Conſtantinopolitani Computi, à Græcis & Moſcovitis hodie recepti, qui ad annum Mundi 5509. Chriſti natalem retulerunt, ſecutos fuiſſe confirmat [b] Scaliger. Ut nullo certo argumento conſtare nobis poſſit, utrum ad Chronologiam Mundi conſtituendam aſſumendus hic à nobis fuerit annorum 30. 35. aut 39. vel etiam 130. 135. aut 139. numerus. Cùm enim centenariorum annorum illa additio non in noſtris ſolùm, ſed in antiquiſſimorum etiam Chriſtianorum Patrum codicibus, iiſque etiam qui ante Chriſti tempora ſunt exarati, (ut ex Demetrii Chronologiâ poſteà oſtendetur) locum obtinuerit: cur eam magis, quàm hanc de Cainane totam laciniam, *vitiosè in translationem τῶν* LXX. *alunde infuſam*, fuiſſe dicamus, nullam poſſumus rationem reddere idoneam.

[a] Georg. Syncel. Chr. pag. 196.

[b] Scalig. Canon Ifagog. lib. 3. pars. 2. & epoch. 2.

At negat [c] Salianus *fuiſſe quempiam aliquando mortalium tam effuté temerarium, aut audacia tam projecta, qui non unam aliquam commutare vocem in ſacroſanctis codicibus, ſed integram hoc loco periodum inferere atque ivfercire auſus fuerit.* multúmque hîc ille rhetoricatur: pluribus ea urgens, quæ à ſocio ipſius [d] Henrico hiſce interrogatiunculis ſunt comprehenſa. *Quæ vel* LXX. *Interpretum, vel aliorum audacia tanta eſſe potuit, quæ non modò nomen Cainan, ſed & annos, quos ante, quos poſt genitum filium vixiſſe memoratur, in Sacrum textum inruderet; ſi Cainan nunquam exiſtit? Qua malitia, quæ ſpes utilitatis aut* LXX. *Seniores, aut eorum amanuenſes potuit ad hoc mendacium impellere, tam diſertis verbis, toties nomine repetito, tam accuratis annorum numeris concinnandum?* Sed quid verba audiam, cùm facta videam? & tot aliarum periodorum & capitulorum aliquando pluribus periodis conſtantium, tum additiones tum detractiones in Græcâ iſtâ editione alibi occurrant, quarum cauſa nulla reddi poteſt, præter merum ipſius ſcriptoris arbitrium. Cùm prætermiſſorum tantum eſſe numerum confitetur [e] Hieronymus, ut *ſi ea vellet cuncta digerere, non libro, ſed libris opus futurum* dicat; atque additamenta, vel in uno Eltheræ volumine, tanta & talia ab Origene (in epiſtola ad Julium Africanum) ſint notata; ut propter ea [f] *liber hic quamvis Hebraicus & Hebræis receptus, ſerò admodum apud Chriſtianos Canonicam auctoritatem receperit.*

[c] Salian. Frat. in 1. tom. Annal.

[d] Henr. Philip. quæſt. Chriſt. 1. in Gen. cap. 11.

[e] Hieron. lib. 3 comment. in Jerem. cap. 17.

[f] Sixt. Senen. Bibl. Sanct. lib. 1. hiſt. 2.

Ad Aſſumptionem jam veniendum eſt; & videndum, an in germanâ LXX. Interpretum editione Cainan inter Arphaxadum & Salam fuerit interpolitus. Ubi primitiva primum Moſaicæ Pentateuchi verſio, quæ Hebraico textui exactiſſimè reſpondebat, (ut in noſtro de LXX. Interpretum editione Syntagmate eſt oſtenſum) & conſequenter Cainanem iſtum inſcitium (neque ab Hebræis, neque ab eorum ſequaceBeroloChaldæo, illis temporibus agnitum) habere non poterat, à liberiore illa totius Veteris inſtrumenti interpretatione eſt ſecernenda, quæ poſt 4um. Ptolemæi Philometoris annum (ut ex fine libri Eltheræ liquet) concinnata, præcipiente tempore LXX. Seniorum locum & nomen obtinuit. De poſteriore deinde illâ ex [g] Hieronymo eſt ſciendum: *aliam eſſe editionem, quam Origenes, & Cæſarienſis Euſebius, omneſque Græci tractatores* Κοινὴν, *id eſt, Communem appellant atque Vulgatam, & pleriſque* Λουκιανὸς (vel Ἀντιοχὶς) *dicebatur; aliam* LXX. *interpretum, quæ in* ἑξαπλοῖς *codicibus reperiebatur.* & quidem Κοινὴ *ipſam hoc eſt, Communem editionem, ipſam eſſe quæ* & LXX. *ſed hoc intereſſe inter utramque: quòd* Κοινὴ *pro locis & temporibus, & pro voluntate ſcriptorum veterum corrupta editio eſt; ea autem quæ habebatur in* ἑξαπλοῖς, *ipſam eſſe quæ in eruditorum libris incorrupta & immaculata* LXX. *Interpretum translatio reſervari* credebatur. In communi illâ tum vetere, quæ ante Origenis tempora erat in uſu, tum novâ a Luciano martyre interpolatâ, Cainanem interpectum fuiſſe agnoſcimus; eo quo ſuprà ex vulgatis libris propoſuimus modo. In alterâ verò, quæ incorrupta & immaculata LXX. editio a doctis centebatur, quámque in Alexandrinâ Cleopatræ bibliotheca repoſitam, & in Ægypto, Palæſtinâ & Syriâ tum receptam, Hexaplis ſuis Origenes interendam curavit, Cainanem locum habuiſſe negamus; atque ita textum Moſaicum repræſentatum fuiſſe defendimus.

[g] Hier. epiſt. 135 ad Sun. & Fretel.

Καὶ ἔζησεν Ἀρφαξὰδ ἑκατὸν πεντηκοντατέσσαρα ἔτη, καὶ ἐγέννησεν τὸν Σαλά· Καὶ ἔζησεν Ἀρφαξὰδ, μετὰ τὸ γεννῆσαι αὐτὸν τὸν Σαλὰ ἔτη τριακόσια (al. πεντακόσια) καὶ ἐγέννησεν υἱοὺς & θυγατέρας, καὶ ἀπέθανε. *Et vixit Arphaxad* 135. *annos & genuit Salu. Et vixit Arphaxad, poſtquàm genuit Sala, annos* 403. (al. 303.) *& genuit filios & filias, & mortuus eſt.*

In Communi editione τῶν LXX. Origenes *Theodotionis editionem miſcuit, aſteriſcis deſignans quæ minus fuerant, & virgulis quæ ex ſuperfluo videbantur oppoſita:* ut in epiſtola 107. ad Chromatium habet Hieronymus: ubi & codices illos ab Origene elaboratos, Palæſtinis ſuis Euſebium & ſodalem ejus Pamphilum tradidiſſe ſignificat. Hic verò Origenes ea quæ ad Cainan ſpectant uti invenit, ita & reliquit; ſed virgulâ ſive obeliſco prænotata: quod ex illis Procopii Gazæi in Geneſ. cap. 11. intelligimus. *Hebraica veritas habet, Selam genuiſſe ab Arphaxad. Qua deinde in medio ponuntur obeliſco ſignata viſuntur.* Ipſe verò Euſebius, in priore Chronici ſui libro annos Patrum ex triplici textu, Hebræo, Græco & Samaritano, recenſens, in nullo eorum Cainanem poſuit; ſed in eo etiam qui eſt κατὰ τὴν ἑρμηνείαν (*juxta* LXX. *Interpretationem*) Arphaxadum, annos 135. natum, genuiſſe Salam commemorat. Quod magnopere ſe mirari Georgius Syncellus dicit: [h] *lectos per omnes Chriſti Eccleſias ſacros Geneſeos libros* Cainanem habere aſſumans; & ob illum prætermiſſum, tum Euſebium, tum alium quendam ætate ſuâ vetuſtiorem erroris coarguens. Ignorabat enim ille quod Euſebio probè erat cognitum, diſcrimen inter Communem & ſinceriorem illâm τῶν LXX. editionem, quæ in Hexaplis fuerat ex quibus in Cæſarienſi

[h] Georg. Syncell. pag. 28. & 29.

Bibliothecâ à Pamphilo ſuo repoſitis, illam annorum Mundi ſeriem ſeligendam putavit quam germanæ LXX. interpretum ſententiæ magis congruentem eſſe judicavit.

Neque alicujus eſt momenti quod ab Henrico Philippeo opponitur. Euſebium quidem *aliquando diſſimulare Cainan*: ſed quum eum *alibi exprimat, negaſſe non eſſe cenſendum.* Fefellit enim hîc eum ſocius ipſius Jacobus Salianus: qui in tertii Annalis Proœmio, hoc ex Latina Euſebii Chronici verſione, in præfatione cujus eſt initium, *Incipiunt tempora*, confirmat; atque locis aliquot pro Cainane facientibus ex putido illo excerptorum Barbarolatinorum libello, à Scaligero edito, deſcriptis, ex illis videre nos poſſe concludit, *pro quâ ſententiâ Euſebium ſtare cenſendus ſit*; quaſi qui aliquid omninò videt, Excerpta illa non ex Euſebio ſolo, ſed ex aliis etiam ab Euſebii Chronographiâ ſummè diſſentientibus, deſumpta fuiſſe ignorare potuerit: & alteram illam præfationem (ut eam Saliano appellare libuit) *aut alius auctoris eſſe, aut pauca Euſebiana intermixta* habere, ipſe [a] Scaliger non monuerit; & illud ad præſentem cauſam attinere ſatis non evicerit, quòd in eâ *ab anno diluvii uſque ad nativitatem Abraha anni* 1072. numerentur: quum Euſebius, [b] tam juxta Septuaginta interpretationem (κ᾽ τῶν ὁ ἑβδομήκοντα) quàm juxta textum Samaritanum, à Diluvio uſque ad primum annum Abrahæ annos 942. ſupputaverit. Cúmque in omnibus ſuis epilogismis hunc numerandi modum Euſebius conſtanter retineat, & per eum Cainans annos à ſua Caronologia penitùs excludat, atque ob hoc ipſum non à Georgio Syncello, ſed etiam ab illo longè antiquioribus Chronographis Alexandrinis, [c] Aniano & Panodoro, reprehenſum cum fuiſſe conſtet: temeritatis certè notam illi effugere non poſſunt, qui vel Euſebium Cainanem agnoviſſe affirmaverint, vel ab editione τῶν LXX. quam ille ſequendam propoſuerat Cainans generationem abfuiſſe negaverint.

Sed & ante Euſebium Origenis æqualis Julius Africanus, cui ad Bibliothecam Alexandrinam, (in qua authenticum erat editionis illius, quæ tum germanam LXX. Seniorum interpretationem continere credebatur, exemplar) continuus patebat acceſſus, prætermiſſo Cainane, [d] Arphaxadum annos 135. natum genuiſſe Salam, & ab Adamo uſque ad mortem Phalec annos 3000. fluxiſſe memorat. A Mundi enim initio annos 2262. uſque ad nativitatem Arphaxad (neglecto, ut alibi eſt dictum, biennio poſt diluvium) ille numerat. Quibus additi anni 130. Salæ ante natum Eberum, & Eberi 134. ante natum Phalegum, cum integræ vitæ Phalegi annis 339. (tot enim in Græcis codicibus illi tributos invenimus) ſimul annos 3000. conficiunt. [e] Καὶ ὁ ἐπινοήσας τῶν ἐτῶν τῆς τοῦ κόσμου διακοσμήσεως ἀριθμὸς εἰς δύο διαιρεῖσθαι λαμβάνει. πρωτεύειν γὰρ ἐπὶ τῷ ἥμισυ αὐτῶν τῆς τοῦ κόσμου ὑπάρξεως ἐν ἐπιστήμῃ. *Et qui mundi durationis annorum numerus eſſe exiſtimatur, hinc in duas partes æquales eſt diviſus. Ex quo enim ille eſt natus, anni mundi conditi ter mille elapſi ſunt:* ut apud Euſtathium patriarcham Antiochenum legitur: ἡμίσει proculdubio pro γενεᾷ. *nativitate* pro *morte*, librarii vitio, ſubſtitura: ſicut ſequentia illa clarè oſtendunt. Πάντες γὰρ ἀπὸ Ἀδὰμ ἐπὶ τελευτὴν Φαλὲκ ἔτη τρισχίλια. *Ab Adam itaque uſque ad mortem Phalec anni ter mille numerantur.* Quæ etiam annorum Mundi mediætas ab Heſychio in Chriſti natalem (apud Anaſtaſ. Nicæn: in Scriptur. quæſtion. 93.) Suidâ in Φαλὲκ, Johanne Malelâ Antiocheno & Georgio Cedreno in Chronicis ſuis eſt conſtituta loco Geneſ. X. 15. & I. Chronic. I. 19. ita accepto ac ſi diebus Phalegi in duas æquales partes dividenda fuiſſent Mundi tempora. Ejuſmodi enim diviſionem Hebraico nomine *Phaleg* ſignificatam putabant; (ſicut Danielis VII. 25. in originali Chaldaico פלג עדן *dimidium temporis*; & IX. 27. in Syriaca interpretatione פלגות שבועא *dimidiatam* vel mediam *Septimanam* denotat: & 6000. annis integrum præſentis ſeculi ſpatium definiebant: quæ recepta fuerat apud Hebræos, Græcos & Latinos opinio; ut in Barnabæ tributâ epiſtolâ, dicto illo domus Eliæ apud Talmudicos celebri, Cabaliſtico authore libri יסודות in primum Geneſeos verſiculum, Lactantio lib. 7. cap. 14. Tichonio in Regulâ 5. & aliis videre licet.

S.d & Julio Africano author antiquior Theophilus Antiochenus, in libro 3. ad Autolycum, temporum epilogiſmum juxta LXX. inſtituens, omiſſo Cainane Arphaxadum Salæ patrem facit. Imò & ipſorum Apoſtolorum temporibus Doſitheus, in textu (quem interpolatum Samaritanis ſuis dedit) Hebraico, Patrum poſt diluvium annis ante παράφρασιν ex LXX. editione deſumptis, Cainanem cum ſuis omnis prorſus prætermiſit: [f] numeratis hoc modo à Diluvio uſque ad primum Abrahami (vel 70. Tharæ potiùs) annis 942. ἐνιαύσια λβ᾽ κ᾽ τῶν ὁ. *quot erant & juxta* LXX. ut ex Euſebio refert Georgius Syncellus. Qui numerorum in Euſebianis & noſtris Samaritanis exemplaribus conſenſus imprimis eſt obſervandus: ne quis Grotianum illud commentum in errorem inducat; [g] quod *Samaritani quos nunc habemus codices facti ſuerint ad Græca exemplaria, ex quo Samaritani ab Juſtiniano coacti ſunt ſuſcipere Chriſtianiſmum.*

Addi his poterant, præter Euſebii ſequaces, etiam Joſephus in Hypomneſtico ſuo adhuc inedito, & Quintus Julius Hilarion in libello de Mundi duratione, anno æræ Chriſtianæ 397. conſcripto: qui annorum calculo juxta LXX. inſtituto, Cainanis tempora prætermiſerunt. Ab argumento enim à LXX. ad gravius illud alterum, à Lucæ Evangeliſtæ authoritate deductum, liber jam accedere; quod ita ſeſe habet. Si B. Lucas Spiritûs ſancti amanuenſis, in Chriſti genealogia Cainanem inter Salam & Arphaxadum interponendum eſſe cenſuit; eâ de re dubitandi nullus ampliùs relinquitur locus. At verum eſt prius: ut ex Luc. III. 35. 36. liquet. Ergo & poſterius. Ubi ad hypotheticam illam propoſitionem diſtinguendo primùm reſponderur: ſi quidem ex propria ſententia, hîc locutus Evangeliſta fuerit, veram eam eſſe; ſin ex aliorum, non item. Non magis certè, quàm Melchiſedecum reipſâ *ſine patre, ſine matre, ſine genealogia, neque initium dierum neque finem vitæ habuiſſe*, oportere credi; quia ex vulgo receptâ ſententiâ id Apoſtolus pronunciaverit. (Heb. VII. 3.) *Conſuetudinis* enim *Scripturarum eſt, ut opinionem multorum ſic narret hiſtoricus, quomodo illo*

[a] Scalig. Animadverſion. Euſebian. pag. 10. 2.

[b] Georg. Syncel. Chr. pag. 36. 37. & 44.

[c] Ibid. pag. 35. 36.

[d] Ibid. pag. 66.

[e] Euſtath. in Hexaem. p. 55.

[f] Georg. Syncell. Chron. pag. 82.

[g] H. Grotius annot. in Levit. 17. 4.

tempore ab omnibus credebatur. Sicut Joseph ab ipsa quoque [a] *Maria appellabatur pater Jesu: ita & Herodes dicitur contristatus, quia hoc discumbentes putabant:* inquit Hieronymus Commentar. in Matthæi cap. IV. 2. & in Jeremiæ cap. XXVIII. 10. *Septuaginta prophetam non dixerat Ananiam: ne scilicet Prophetam viderentur dicere, qui propheta non erat. Quasi non multa in Scripturis sanctis dicantur juxta opinionem illius temporis quo gesta referuntur, & non juxta quod rei veritas continebat.* atque in libro secundo adversùs Helvidium: *Evangelista opinionem vulgi exprimentes, quæ vera historiæ lex est, patrem dixerunt Joseph Salvatoris.*

Ita igitur Evangelista Lucas, patres Salvatoris omnes, tam vulgo ita habitos quàm veros, recensendos sibi proponens; genealogiam ipsius ita exorsus, ὢν ὡς ἐνομίζετο, υἱὸς Ἰωσὴφ, τοῦ Ἡλὶ, τοῦ Μαθθὰτ, *existens (ut putabatur,) filius Joseph*, filius *Eli*, (patris Mariæ Deiparæ) filius *Matthan*, (nominativo illo υἱὸς in sequentibus omnibus ὢν τοῦ τοῦ repetito:) in progressu quoque ejusdem inter Christi patres & *Cainanem* nominare poterat; non quòd talis revera ipse esset, sed quòd à Judæis Hellenistis & Christianis non aliâ (quam Græcâ testamenti veteris interpretatione utis, quorum maximus erat numerus) inter Abrahami majores numeraretur. Etsi enim in ea editione, quæ Alexandriæ in Cleopatrinâ Bibliothecâ reposita pro genuina LXX. Seniorum postèa est habita, Cainanis istius nullam extitisse mentionem ostensum fuerit: in τοῦ tamen sive vulgatâ, quæ in communiori usu fuerat, Cainanem locum etiam ante Christi tempora obtinuisse, Demetrii in libro de his qui in Judæa regnaverunt Chronologia, apud Eusebium (in Evangelicæ Præparationis libro 9.) ab Alexandro Polyhistore proposita, demonstrat. Ea enim, usque ad Jacobi & filiorum descensum in Ægyptum, ab Adamo annos 3614. à diluvio, 1360. (vel potiùs 1361.) ab Abrahami ex Charane in Chananæam adventu 215. dinumerans, 130. annorum Cainanis interpositionem necessariò requirit. Quod si à Grotio fuisset animadversum, in eam opinionem nunquam concessisset; in Luc III. 36. primum *Cainanis* nomen errore quodam fuisse repositum: *deinde cùm latè sparsa ea lectio per Lucæ exemplaria cœpisset, Græcos Christianos etiam in versione Geneseos secundùm Septuaginta, inter Arphaxadum & Salam interposuisse nomen Cainanis, annis etiam additis, quo magis Lucæ, quem sic scripsisse arbitrabantur, sua auctoritas constaret.*

Longè igitur probabiliùs (ut ad Assumptionis examen jam veniamus) altera est sententia, *Cainanis* nomen ex τοῦ, sive vulgatâ Geneseos editione, ut in primum, libri prioris Paralipomenon capitulum, (ubi neque in Græco codice Vaticano, neque in Bibliorum Jayanorum versione Arabicâ, neque in Ruthenicâ sive Illyricâ translatione vetere, adhuc insertum illud reperitur) ita in Christi apud Lucam genealogiam fuisse transfusum. De eo, in 1. Chronicorum suorum libro, Christianus Massæus. *In primis dubium videri potest, utrum beatus Lucas ita scripserit. Quis enim audeat asseverare, quod probari non potest? Quis autem non videat potuisse contingere, ut non ab ipso, sed ab aliis Græcis post mortem ejus insertum sit, si viderint Evangelium à suis Bibliis discrepare, (quod fieri non debuisse constabat:) in eo maximè loco ubi generationum series scribebatur; ubi facillimè putari potuisset, non voluntatem, sed inadvertentiam affuisse Scriptoris?* Et, in Commentariis ad 11. cap. Geneseos, Benedictus Pererius. *Ex his rectè concluditur generationem Cainan non fuisse in omnibus libris Septuaginta interpretum. Unde probabiliter etiam conjicitur eam non fuisse traditam à Septuaginta interpretibus: atque eos libros qui ea generatione carebant, ut qui cum Hebraïs codicibus congruerent, veros & integros esse judicandos; eos autem qui generationem Cainan habebant, ut corruptos atque mendosos esse abjudicandos, ac rejiciendos. Facile autem fuit, aliquem nullum libros septuaginta Interpretum in quibus erat generatio Cainan, inde eam transtulisse in Evangelium Lucæ; quod à principio non animadversum non solùm inhæsisse in uno eo libro, sed in eos postea qui usque ad hanc diem exscripti sunt, esse derivatum. At enim verò, si quod de veritate librorum Septuaginta Interpretum circa generationem Cainan satis bene probatum est, idem quoque de libro Evangelico B. Lucæ probaretur; equidem sententiam hanc toto assensu complecterer. Verùm neque hac ætate ullus est liber B. Lucæ qui in genealogiâ Salvatoris non habeat generationem Cainan; nec legi fuisse unquam aliquem, qui diceret, vel à se, vel ab aliis visum esse codicem ullum B. Lucæ qui tali generatione careret.* Ita ille.

Atqui librum B. Lucæ Græcolatinum, in antiquissimis membranis, litteris majusculis, sine spiritibus & accentibus, descriptum ipsi vidimus: ubi in Græco, του Φαλεκ, του Εβερ, του Σαλα, του Αρφαξαδ, του Σημ, in Latino: *Qui fuit Phalec, qui fuit Eber, qui fuit Sala, qui fuit Arphaxad, qui fuit Sem*, exertè legebatur; *Cainanis* hujus mentione prorsùs prætermissâ. Codex ille, quatuor Evangeliorum & Actorum Apostolorum historias complectens, ex Græcia olim in Galliam perductus, in monasterio S. Irenæi in suburbio Lugdunensi est repositus; ibique oriente civili bello anno 1562. repertus, à Theodoro Bezâ anno demùm 1581. publicæ Cantabrigiensis academiæ Bibliothecæ est donatus. Neque hujus generis Græcus ullus MS. est alius, vel à Beza commemoratus, vel in Angliam è Græciâ nuper missus: quicquid in notationibus suis ad hunc Lucæ locum dicat Hugo Grotius.

Quærit hic igitur Salianus; [c] quæ sit *vis in manuscripto uno, sive Gallico, sive Anglicano, in quo Cainan in Evangelio Lucæ omissus fuerit, ut omnibus omnium Bibliothecarum id genus libris opponi possit?* Negàrque omninò Gomarus, [d] unum illum codicem tantæ videri esse vel *antiquitatis, ut reliquis omnibus priscis patribus sit conferendus, nedum præferendus*; vel *sinceritatis, ut fidem pro cæteris mereatur.* Quasi aliam huic codici vim à causæ hujus patronis adscribi fuisset necesse, quàm quanta ad objectum universalem exemplarium Lucæ in Cainane retinendo consensum refellendum sufficeret; quæ cui lectio esset præferenda, non ex hujus codicis vel antiquitate vel sinceritate, sed ex Mosis & Ezræ authoritate, æstimandum relinquentibus.

In profundioris autem antiquitatis exempla-

ribus

[a] Luc. 2. 48.

[b] Peter. in Gen. lib. 16. fol. 178, 179.

[c] Salian. Præfat. in Annal. tom. 1.

[d] Gomar. de geneal. Christi cap 2.

ribus varietates occurrere plurimas, quæ in posteriorum temporum Manuscriptis nullibi apparent, vel hic ipse de quo agimus codex fidem facit: qui unus in Evangeliis plures à vulgatis libris discrepantes lectiones nobis exhibet, quàm aliarum fortasse Bibliothecarum exemplaria conjuncta simul omnia. De cujusmodi in libris Novi Testamenti suo tempore repertâ varietate, ita & Origenes nos monuit. [a] *Multam differentiam inter exemplaria invenimus, sive per negligentiam scribentium, sive ex temeritate quorumdam, sive propter eos qui negligunt emendare scripturas: vel propter eos qui quod ipsis videtur in emendationibus vel abjiciunt, vel subducunt.*

[a] Origen. in Matth. tract. 1.

Itaque quemadmodum in Rom. i. 17. rectè nos hodie legimus, *Justus ex fide vivet*; ubi libri qui Hieronymi tempore extabant (quemadmodum libro 1. Commentariorum ipsius in Habakuk cap. 2. liquet) primæ personæ pronomine ex LXX. addito, *Justus ex fide meâ vivet*, legerunt: ita vice versâ, ubi hodie apud Lucam ex Καινᾶ, sive vulgatâ Græcâ editione *Cainanem* videmus repositum; in illâ quæ Origenis tempore ferebatur codicum varietate eundem pari consensu non fuisse adjectum, tum ex nostro hoc venerandæ antiquitatis exemplari argumentum capere possumus, tum ex ipsius Origenis verbis illis, tractatu 20. in Johannem. Ἀβραὰμ ἀπὸ πρώτου ἀνθρώπου ἕκτος γενεαλογεῖται· ἕκτος γὰρ ἀπὸ Ἀδὰμ ἐστὶ Νῶε, καὶ ἕκτος ἀπὸ Νῶε ἐστὶν Ἀβραάμ. *Abraham à primo homine vicesimus natus est. Decem enim generationes ab Adamo sunt ad Noe, & decem à Noë ad Abraham.* Ut Noë enim, seniore Cainane connumerato, ab Adamo decimus; ita Abrahamus ab eodem, nisi secluso Cainane juniore, numerari nullo modo poterit vicesimus; Quibus addendum quoque quod Josephus, vetus scriptor Christianus, in Græco suo Hypomnestico, recensens generationes ab Adamo ad Christum, post Arphaxad ponit Sala; insititio isto Cainane prorsùs omisso.

Sed & ex Romanensium castris Johannes Cordesius, in Gallico de genealogia Christi libello, *Cainanis* nomen in primitivis Lucæ codicibus non extitisse confirmat. Hic enim est *anonymus* ille cujus contra Cainanem argumenta recensuit in [b] Dubiis suis Evangelicis noster Spanhemius: ut *homo non leviter eruditus*, cujus rationibus hâc in parte respondere conatus est, in tertii sui Annalis præfatione, Jacobus Salianus. Cui & comites adjicere liceat, ex eâdem è quâ Salianus fuit Societate Jesu, Theologos tres: quorum primus (ab ipso Cordesio productus) Cornelius à Lapide, in Commentariis suis ad Geneseos, cap. XI. 12. docet Cainan in Lucam irrepsisse *errore librariorum, vel sciolî alicujus, qui Hebraicè nesciens cùm in versione* LXX. *quæ olim vulgata fuit, in Genesi inveniret additum Cainan eundem ex* LXX. *in Lucam transtulit, illúmque ei inserendum putavit.* Alter Dionysius Petavius, in libro 9. de doctrinâ Temporum cap. 17. non debere *mirum aut incredibile videri si Cainanis nomen ex* LXX. *corruptis libris in Evangelium Lucæ redundâsse suspicemur.* Tertius denique Petrus Pollinus, in Diallactico genealogiæ Christi cap. 9. confidenter concludit; *ex corrupta jam editione* LXX. *longo demum intervallo libris Lucæ inditum à sciolis exscriptoribus fuisse nomen Cainanis. Nam quis nescit*, inquit ille, *Testamentum Novum librorum omnium frequentissime fuisse descriptum? Quod ergo assueti editioni* LXX. *jam mendosæ, semidocti Graculi descriptionem Evangeliorum accederent; restituere, ut ipsis quidem videbatur omissum apud Lucam nomen non dubitaverunt: quæ hallucinatio emendationis erudite authoritatem habuit; ut in omnes brevi codices vulgaretur, si tamen in omnes.* Et de testimoniis, pro retinendo Cainane, à LXX. Interpretum & Lucæ Evangelistæ authoritate deductis, ista dicta sufficiant.

[b] Part. 1. dub. 11.

Aliud enim illud argumentum ab [c] Harvillæo, (*à Nationibus, ortis ab ipso Cainan*) petitum pondus in se habet omninò perexiguum. *Eusebius* (inquit ille, lib. 1.) *Chron. S. Epiphanius in Ancorato, & Chronicon Alexandrinum, dicunt ab ipso Cainan ortos fuisse Gasphenos.* At verò Epiphanius *Caianos* (nescio quos) hîc nominat. Chronic. Alexandrinum (vel Constantinopolitanum potiùs) *Sarmatas*, [d] Eustathius Antiochenus *Soggdianos*; de Cainane hoc præterea addito. Ἀπὸ τούτου ἡ ἀστρονομία καὶ οἰωνισμοὶ ἐπενοήθησαν. *Ab isto astronomia & auguria excogitata sunt.* Ortos autem ab eo fuisse *Gasphenos*, non Eusebius (quem Cainanem illum omninò non agnovisse ostendimus) sed Georgius Syncellus memorat: eâdem quâ & alterum illud narrat fide. [e] Τῷ βφπε ἔτει κατῳκίσθησαν ἐν τῷ πεδίῳ τῶν γιγάντων καὶ ἐκρύβη παρ' αὐτοῖς. Mundi *anno* 2585. *Cainan deambulans in agro, scriptum Gigantum reperit, & penes se recondidit.* Eutychius filius Patricii Alexandrinus Patriarcha, in Arabico suo Chronico, anno Phaleki, 36. mense *Ab*, Cainanem mortem obiisse notat. Catenæ autem in Pentateuchum Arabicæ (quæ in Bodleianâ Bibliothecâ habetur) collector, eundem 13. die mensis Elul, feriâ 6. virâ excessisse scribit: filios ejus eum pollinxisse, sepelîisse, & per 40. dies luxisse, adjiciens. Nempe, qui filium Arphaxadi eum revera fuisse existimarunt, ne nudum nomen videretur, quicquid vel de eo commenti sunt ipsi, vel ab aliis acceptum nimis securè posteritati commendandum putaverunt.

[c] Harvil Harpog. Chron. §. 17.

[d] Epiph. & Hexaëmer. pag. 14.

[e] Georg. Syncell. Chron. pag. 46.

CAP. VII.

De secundæ, & tertiæ Mundi ætatis connexione legitimâ: ubi Abrahamum ante mortem patris in Chananæam venisse, ex Mose, Stephano, & aliis ostenditur; & ante annum patris 130. *in lucem non fuisse editum defenditur.*

IN secundâ annorum Mundi Periodo, de connexione mortis Tharæ cum filii ipsius Abrahami in Chananæam profectione, (quæ tertiæ periodo dat initium,) quæstio adhuc discutienda restat. A quâ, quia tertiæ quoque Mundi ætatis exordii determinatio dependet: utramque, syllogismo ita expositorio comprehensam, exhibere visum fuit.

Tempus quo Charane profectus est Abramus in Chananæam, initium est peregrinationis Hebræorum in terrâ non suâ.

Dies

Dies XV. menſis VII. (primi poſtea dicti) mortem Tharæ proximè ſubſecutus, tempus illud eſt quo Charane profectus eſt Abrammus in Chananæam.

Ergo dies XV. menſis VII. mortem Tharæ proximè ſubſecutus, initium eſt peregrinationis Hebræorum in terrâ non ſuâ.

Majoris propoſitionis confirmationem, quia tertiæ Periodi explicationem magis ſpectat, ad proximum differemus: Minoris, in hoc capite aggrediemur. Et quia menſis & diei ratio in capite III. ſuprà eſt reddita; hîc de connexione mortis Tharæ cum Abrahami in Chananæam profectione tantùm agemus: quam à Moſe, in fine XI. & initio XII. Geneſeos capituli, ita habemus declaratam.

Et fuerunt dies Tharæ ducentorum quinque annorum; & mortuus eſt Tharæ Charane.

Et dixit Dominus ad Abram: Egredere de terrâ tuâ, & de cognatione tuâ, & è domo patris tui, in terram quam oſtendam tibi.

Et faciam te in gentem magnam, & benedicam tibi, & magnificabo nomen tuum; & eſto benedictio.

Et benedicam benedicentibus tibi, & maledicentibus tibi maledicam: & benedicentur in te omnes familiæ terræ.

Et profectus eſt quemadmodum eſt locutus ad eum Dominus, & profectus eſt cum eo Lot, & ſeptuaginta quinque annorum erat Abram, cum egrederetur Charane.

Ubi inprimis perpendendum eſt quod ſub capitis III. initium, ſuprà à nobis eſt explicatum, Patriarcharum omnium qui poſt diluvium nati ſunt, integræ vitæ annorum ſummâ conſultò prætermiſſâ, ſolius Tharæ univerſos quos vixit annos eſſe hîc commemoratos; & cum mentione mortis ejus, profectionis Abrami in Chananæam, narrationem deinde eſſe conjunctam, ut inde intelligeretur, ubinam conſtituendum eſſet ſecundæ Mundi periodi finis, & tertiæ exordium. Quod Moſis conſilium non animadvertentes hîc alii, per prolepſin & anticipationem mortem Tharæ ante Abrami è Charane profectionem ab eo poſitam fuiſſe dixerunt: & Scripturam aliàs *incertum relinquere, quanto tempore poſt mortem Tharæ venerit Abraham in regionem Chanaan; utrum illo anno quo Tharæ mortuus eſt, an aliquot poſt annis quàm mortuus fuerat*; Ita Peretius. Cui, reponimus, (quod ab ipſo agnoſcitur:) [a] *Chronologiam voluiſſe Moſem integrè, exactè ac perfectè tradere*: addimúſque in hunc ipſum finem mortem Tharæ & profectionem Abrahæ, ut eodem anno factam, ſimul conjunxiſſe; ut annorum primæ Mundi periodi cum annis ſecundæ connexionem parefaceret. Nulla enim ratio erat cur Abram, ex Ur Chaldæorum à Deo vocatus, (Geneſ. XV. 7. Nehem. IX. 7. Act. VII. 2.) & vocationi ejus obſecundans, ſimul cum Patre Chananæam versùs iter inſtituens, & cum illo Charanæ aliquandiu ſubſiſtens, (Geneſ. XI. 31.) patre demùm mortuo, Charanæ diutiùs moraretur, & injunctum à Deo iter ampliùs protraheret etiamſi nulla iterata Dei vocatio intercediſſet. Poſt mortem verò patris, Abrahamum Charane in terram Chananæam migraviſſe, diſertis etiam verbis protomartyr Stephanus confirmat, in Act. VII. 4. ſic de eo narrans. Τότε ἐξελθὼν ἐκ γῆς Χαλδαίων κατῴκησεν ἐν Χαρράν· κἀκεῖθεν, μετὰ τὸ ἀποθανεῖν τὸν πατέρα αὐτοῦ, μετῴκισεν αὐτὸν εἰς τὴν γῆν ταύτην εἰς ἣν ὑμεῖς νῦν κατοικεῖτε. *Tunc exiens è terra Chaldæorum, habitavit in Charran: & illinc, poſtquam mortuus eſt pater ejus, tranſtulit eum* Deus *in terram hanc, in qua nunc vos habitatis.* Cui tam claræ luci, mirandum profectò eſt, quantas offundere conentur tenebras illi, qui anno 70. Tharæ Abramum natum fuiſſe opinantur; & in quàm varias: (ut hoc efficiant) ſe convertant formas. Hieronymus, in Quæſtionibus Hebraicis in Geneſim, *indiſſolubilem quæſtionem* hanc appellat. *Joſephus Scaliger*, in Elencho poſterioris orationis Chronologicæ *D. Parei, Eliam expectandum* eſſe ait, *qui nodum ſolvat.* Melchior Canus, & memoriæ lapſum ex concionis æſtu in Stephano admittit. Abramum Buchol-cerus, in Iſagoge ſuâ Chronologicâ, dicit eſſe *examinanda Acta ad Geneſin, non Geneſin ad Acta; lignum ad Normam exigendum, non normam ad lignum*: additque *eſſe in Stephani narratione plura, quæ cum grano ſalis (ut loquuntur) accipienda, & commodâ interpretatione lenienda ſunt.* Quaſi hîc aliqua inter Geneſin & Acta intercederet differentia; & quaſi ut primarius hiſtoriæ hujus author citatus hîc fuiſſet Stephanus, & non ut Moſis fidiſſimus interpres, qui nos doceret locationem Abrahami initio cap. XII. Geneſ. propoſitam, recto & naturali ordine, ſine recapitulatione aut ὑστέρου πρότερον, ullo mortis Tharæ fuiſſe ſubnectendam, cujus mentio immediatè præceſſerat: aut quaſi grano ſalis condiri illius dicta neceſſe haberent, quem Angelo magis quàm homini ſimilem orationem hanc exorſum & Sp. Sancto *plenum* eandem finiiſſe, Spiritus ipſe ſanctus confirmat. (Act. VI. 15. & VII. 55.)

Addit his Sethus Calviſius, [b] *Quod affirmatur ex Stephano Abrahamum poſt defunctum Tharam in terram Chanaan profectum eſſe, id ex verſione Septuaginta interpretum mutuatum eſſe. Sed paraphraſes Septuaginta interpretum, ſi pugnent cum fontibus & textu, cum grano ſalis accipiendas.* quum tamen in verſione Græcâ, quæ LXX. interpretibus tribuitur, nihil omninò inveniatur quod pro hâc ſententiâ magis faciat, quàm quod in ipſis fontibus & in textu legitur Hebraico.

[c] Georgius Syncellus, [d] Andreas Maſius, & [e] Nicolaus Abramus, verba Stephani non de morte Tharæ naturali, ſed de ſpirituali idololatriæ morte interpretantur: quòd apud Deos ſuos, (quorum vaniſſimo cultui erat deditus,) Charane manere ſtatuiſſet, & filium inde à Deo vocatum in Chananæam ſequi obſtinatiſſimè renuiſſet. Sed præterquàm quòd à ſenſu literali quem in hiſtoricâ ſuâ narratione B. Stephanum ſpectâſſe non eſt dubium, ad myſticum & tropologicum verba Protomartyris (præter omnem rationem) illi detorqueant: cum ipſius etiam Hiſtoriæ veritate nobis certè videtur, eam expoſitionem, omninò non poſſe exiſtere. Etſi enim Tharam Diis alienis aliquando ſerviviſſe, à [f] Joſua edoceamur: tamen cùm filium Abramum ex Ure, idololatricâ Chaldæorum urbe, miſeratione divinâ vocatum, ultrò Thara ſecutus fuerit, [g] in Chananæam quoque (ſi in itinere morbo Charanæ detentus & morte ſublatus non fuiſſet) comitaturus; in Charane ſubſiſtentem ad vomitum ſuum fuiſſe reverſum,

[a] Peter. in Gen. lib. 16. num. 195. Id. ibid. num. 174.

[b] Calvif. Chron. cap. 15.

[c] Georgius Syncel. Chr. pag. 49.

[d] Maſius Joſu. cap. ult.

[e] Abram in Philo Vet. Teſtam. l. 7. cap. 22. & 27.

[f] Joſh. 24. 2.

[g] Gen. 11. 31.

& Servatoris progenitorem in tam fœdâ idololatriâ fuiſſe mortuum, ut credamus, animum inducere non poſſumus.

Daniel Angelocrator, in ſuæ Chronologiæ Prodromo, quæſtionis ſolutionem in voce [μετὰ] conſiſtere arbitratur quæ in loco Actorum non *poſt*, ſed *circa*, vel *ſub* ſignificet: *ut ſit ſenſus, quòd ſub mortem patris vel circa mortem, hoc eſt ingravescente ætate ejus profectus ſit.* Verùm neque exemplo ullo probatur, eam eſſe vocis μετὰ latitudinem, ut *circa*, vel *ſub* ſignificare poſſit: (illud enim μετὰ τὴν μετοικεσίαν, ex *Matth.* I. 12. productum, nihil aliud omnino denotat, quàm reverà poſt *exilium Babylonicum* inchoatum, à Jechoniâ genitum fuiſſe Salathielem:) & ſi maximè probaretur, hîc certè ea ſignificatio locum habere non poteſt. Quis enim diceret, *circa* vel *ſub* mortem Tharæ profectum fuiſſe Abramum; ſi inter eam filii profectionem & mortem patris, 60. ipſi anni, ut Angelocratoris (in ſeptuageſimum annum Tharæ natalem Abrahami conjicientis) neceſſariò requirit hypotheſis, interceſſiſſent.

[a] Pererius, cum Abulenſi, duas Abrahami profectiones ex Charane in Chananæam diſtinguendas eſſe aſſerit. Priorem, quum 75. eſſet ille annorum, patre adhuc vivente; poſteriorem, quum eſſet annorum 135. patre jam mortuo, factam: de quarum priore Moſes, de poſteriore Stephanus meminerit. Per 60. verò poſtremos patris ſui annos, non tam habitaſſe in terrâ Chanaan eum dici poſſe putat, quàm peregrinatum eſſe; quòd, per intervalla, patrem & fratres reviſeret. Sed renuntiatâ patris morte, reverſum in Charan, ut vel patris funus curaret, vel ne bona quæ paternâ hæreditate ſibi obvenerant perderet, egreſſum inde poſtea eum fuiſſe ait, firmiſſimo animo certiſſimóque propoſito nunquam eò in poſterum revertendi; ut perpetuus deinceps terræ Chananææ colonus & habitator eſſet: ita enim μετῴκισεν αὐτὸν. Act. VII. 4. ille interpretatur: *colonum & habitatorem fecit, eique quaſi nunquam amplius reverſuro domicilium in terra Chanaan ſtatuit; ſiquidem vox μετοικία, non ſimplicem tranſlationem, ſed quaſi coloniam denotat.*

[a] Perer. in Gen. lib. 16 à num. 193. ad 204.

Verùm hoc de duplice Abrami in Chananæam translatione firmamentum abundè refutârunt Torniellus, D. Gualterus Ralegh, (*Hiſtor. Mundi, lib. 2. cap. 1. §. 3.*) Salianus, Bonfrerius, Henricus Philippi; & futiliſſimè, Harvillæus, in Iſagog. Chronol. ſect. 33. (à Col. 323. ad 240.) Illa enim verba Apoſtoli, Hebr. XI. 15. Si Patriæ *illius memores fuiſſent ex qua exierant, habebant opportunitatem ad revertendum*; in Abrahamo præcipuè locum habuerunt qui urgente fame, ad Ægyptios, non ſine præſente vitæ periculo, proficiſci maluit, quàm ad ſuos reverti; (Gen. XII. 10. 12.) & tantopere cavit, ne filius ſuus Iſaacus in eam terram reduceretur, ex quâ ipſe eſt egreſſus. (Gen. XXIV. 5, 6, 8.) Illud autem μετοικίζειν nihil aliud denotare certum eſt, quàm facere ut quis migret, vel ſedes mutet: ſive peregrinatio ea tranſmigratio dicenda fuerit, ſive quid aliud; ſive is qui migrat, fixè & conſtanter in termino quem petit, ſive ad tempus ſit permanſurus. Unde & de μετοικεσίᾳ, ſive tranſmigratione Babylonica, hoc ipſum vocabulum in hac ipſa Stephani concione uſurpatum fuiſſe videmus. Act. VII. 43. *Μετῳκιῶ ὑμᾶς ὑπὲρ Βαβυλῶνος Transferam vos trans Babylonem.* & *Threnor.* I. 3. *Μετῳκίσθη Ἰούδας ἀπὸ ταπεινώσεως αὐτῆς καὶ ἀπὸ πλήθους δουλείας αὐτῆς: Migravit Judas pra humiliatione ſua, & pra multitudine ſervitutis ſua.* Atque ut Abrami migrationi, [b] è Charane anno ætatis ſuæ 75. cum familiâ, re familiari totâ & Dei juſſu ſeſe transferentis, μετοικίας appellatio maximè propriè convenit, ita & univerſam tam ipſius, quàm poſterorum ejus in Chananæa habitationem & commorationem, pro *peregrinatione* eſſe habendam, tum ex Apoſtoli verbis illis liquet Hebr. XI. 9. *Per fidem* Abraham *commoratus eſt in terra promiſſionis, tanquam in aliena, commoratus in tabernaculis cum Iſaac & Jacob, coharedibus ejuſdem promiſſionis*, tum ex ipſo Moſe, Chananæam ut *terram peregrinationum* Abrahami, Iſaaci & Jacobi ſubinde nobis exhibente (*Geneſ.* XXXVI. 7. XXXVII. 1. *Exod.* VI. 4. Unde & Delrii, Perkinſii, aliorúmque opinio quoque concidit) qui, ſepoſito etiam illo de duplici Abrami ex Charane in Chananæam translatione commento, cum B. Auguſtino, (libro 16. de Civitate Dei, cap. 15.) difficultatem omnem per expoſitionem verbi μετῳκίσεν tolli poſſe exiſtimant, quod *collocavit*, ſeu *firmiter habitare fecit* illi interpretantur: Abrahamum dicentes, 60. quidem annos in terra Chananæa (vivo adhuc patre) tranſegiſſe, ſed nihil in ea poſſediſſe; poſt patris verò mortem ex emptione poſſidere agrum & ſpeluncam, atque hâc ratione firmius domicilium ibi habere, cœpiſſe, nullâ interiùs proprietatis vel Latinæ vocis *tranſtulit* quæ motum quendam, vel Græcæ μετοίκισις quæ tranſmigrationem denotat habitâ ratione quemadmodum rectè hîc à Bonfrerio eſt obſervatum: ut non addam, fixum hoc Abrahami juxtâ Hebronem domicilium, non minùs *peregrinationis* ipſius locum fuiſſe habitum (*Geneſ.* XXXV. 27.) quàm reliquam Chananæam, in qua libentiùs anteà oberrabat.

[b] Genes. XXIII. 17. 18. XXV. 9. 10. & L. 13.

Ludovicus de Dieu, vir doctiſſimus & mihi quum vixit amiciſſimus, in Animadverſionibus ad Act. VII. 4. hunc etiam conjecturam ſuam eruditis conſiderandam proponit. Verbis illis Stephani, de translato Abrahamo εἰς γῆν ταύτην εἰς ἣν ὑμεῖς νῦν κατοικεῖτε, (in terram hanc in qua vos nunc habitatis) *non videri innui terram Canaan univerſim, ſed ſpeciatim determinari eam partem quæ tribui Judæ ceſſerat, in qua Judæi quos Hieroſolymis alloquebatur Stephanus tunc habitabant, adeoque reſpici habitationem ejus in Mamre, & quidem poſtquàm empto ibi (prope Hebron in meditullio tribus Judæ) agro firmam ſedem ibi fixit.* Cùm autem Sarah, in cujus ſepulturam ager iſte emptus fuerat, decennio mariro junior, (Gen. XVIII. 17.) annos 127. nata, ex hac vita deceſſerit: (Gen. XXIII. 1.) & Abrahamum annos 137. natum tum fuiſſe oportuit, & altero jam anno vivere deſiiſſe Tharam etiamſi ab ipſo Septuagenario Abrahamum ſuſceptum fuiſſe admiſerimus.

Sed neque iſta explicatio cum ſerie orationis Protomartyris ſatis quadrat: in quâ mentioni commorationis Abrahami in *Charane* hæc ſtatim ſubjiciuntur. *Et illinc poſtquàm mortuus eſt pater ejus, tranſtulit eum Deus in terram hanc in qua vos nunc habitatis. Et non dedit ei hæreditatem in ea ne veſtigium quidem pedis: & promiſit,*

promiſit, ſe illam daturum ei poſſidendam, & ſemini ejus poſt eum; quum non eſſet ei filius. Ubi ex *Charane* immediatè (id enim vox *inde* indicat) in aliam terram translationem eam, (de qua Stephanus loquitur,) factam fuiſſe clarum eſt; non ex una Chananææ parte in aliam, poſt plures quam 60. à relicta Charane annos demum factam, migrationem alteram: quæ ſive cum fixa domicilii ſede conjuncta fuerit, ſive ſecus ad rationem *μετοικεσιῶν* (ut dictum eſt,) nihil omninò attinet. Deinde translationem hanc circa illud tempus contigiſſe Stephanus ſignificat, quo pollicitus eſt Deus Abrahamo, ſe daturum terram illam ſemini ipſius, quum nondum haberet filium (Act. VII. 5.) At fixam illam, quæ non à noſtro ſolum Ludovico, ſed etiam Delrio, Perkinſio, Pererio, & aliis hîc obtenditur, Abrahami habitationem longè poſt natum Abrahamo filium multóque longiùs poſt hereditariam terræ promiſſionem, contigiſſe nemo dubitat.

Neque huic objectioni planè ſatisfacit reſponſio illa a Petavii, non translatum eſſe Abraham ait Stephanus, antequam haberet filium: neque enim illud priùs, *Et inde poſtquam mortuus eſt pater ejus tranſtulit illum*, neque quæ deinceps dicuntur omnia neceſſe eſt, & ad idem pertinere tempus. *Repromiſit*, inquit, *dari illi enim in poſſeſſionem, & ſemini ejus poſt ipſum, quum non haberet filium.* Sola ergo repromiſſio facta dicitur antequam haberet filium; non autem translatio, & ſecunda in Chananæam migratio: quaſi diceret; Repromiſit illi *jam tum quum non haberet filium.* Porro iſta promiſſio jampridem edita eſt, cum primum è Chaldæâ proficiſceretur; ut indicat Stephanus. Ita enim ſcribit Petavius: quum promiſſionis vel illius vel ullius Abrahamo è Chaldæâ proficiſcenti factæ; ne uno quidem verbo Stephanus meminerit. At verò quàm primum è Charane in Chananæam Deus illum tranſtulit, (ut in Act. VII. 4. Stephanus loquitur:) editam eſſe promiſſionem illam oſtendit Moſes; (Gen. XII. 7.) *Semini tuo dabo terram hanc*; jam tum quum non haberet filium. Indeque non unam à Moſe Abrahami migrationem anno ipſius LXXV. aliam à Stephano, anno ejuſdem CXXVII. factam; ſed unam & eamdem ab utroque intellectam fuiſſe concludimus. Nec aliud quidem voluiſſe Moſem, quam poſt patris demum exceſſum, primam Abrahami in terram Chananitidem profectionem eſſe ſuſceptam (recapitulatione vel anticipatione nulla interpoſita) ex Charane primum deceſſiſſe apud Judæos qui Stephani tempore vixerunt communiter recepta fuit ſententia; quod vel illa Philonis Judæi in libro περὶ ἀνατομίας, verba ſatis oſtendunt. *Οὐδένα τῶν ἐντευξομένοις τοῖς ἱεροῖς ἀγνοεῖν, οἶμαι, ὅτι πρότερον μὲν ἐκ τῆς Χαλδαίων ἀνεχώρησε γῆς Ἀβραὰμ ἔτος ἐκεῖθεν εἰς Χαρράν, τελευτήσαντος ὑστερον τοῦ πατρὸς ἐκεῖθεν, κἀ τοῦτο μεταίτιος.* *Neminem latere poteſt, qui legibus* (ſive libris Moſaicis) *ſtudium adhibuerit, quod Abraham primum quidem è Chaldæorum terra veniens habitavit in Charan; ibi verò defuncto ipſius patre ex eâ quoque profectus eſt.* Itaque Doſitheo, qui paulò poſt Samaritanis ſuis Moſaicum Pentatheucum à ſe interpolatum dedit, ita fuit perſuaſum, ut quum falſa opinione ductus, anno Tharæ ſeptuageſimo natum fuiſſe Abrahamum exiſtimaret, ſimulque Tharam 205. ætatis anno vita functum, ac deinde Abrahamum anno vitæ 75. Charane diſceſſiſſe legeret; iſta aliter inter ſe conciliare neſciens, pro 205 annis Tharæ, non in Hebræo ſolùm, ſed etiam in Græco & Caldaico textu repertis; 145. (numerum ex 70. Tharæ & 75. Abrahæ conflatum.) inauditâ audaciâ ſubſtituere non dubitavit. Ex quo apparet tamen, quam alte animis illius temporis ea inſederit ſententia quæ Abrahami ex Charane in terram Chanaanis profectionem cum patris morte fuiſſe conjunctam, indeque 430. peregrinationis Hebræorum annos, Exod. XII. 40. memoratos, deducendos eſſe conſtituit, quæ Samaritanorum omnium Chronologorum ad hunc diem uſque, communis eſt opinio: quam inter Chriſtianos quoque Faſtorum Siculorum authorem fuiſſe ſecutum, non difficile fuerit animadvertere.

Pro nobis quoque facit Chryſoſtomus, homilia 31. in Geneſin, de Abrahami ex Charane diſceſſu ita ſcribens. *Non antea eum Deus inde evocavit, donec mortuus Thara. Tunc enim, illa defuncto, inquit*; Et dixit Dominus Abræ: Egredere de terrâ tuâ, &c. (Geneſ. XII. 1.) & in homilia 36. *Occupata Charan, poſtquam illic tabernaculum fixerunt, & morte functus eſt Thara, iterum præceptum eſt ei à Deo, ut exiret inde*; Egredere, (*inquit,*) de terrâ tuâ, &c.

Neque aliud quid ſentirent ulli alii; niſi Doſitheano illo præjudicio, Abrahami à patre ſeptuagenario ſuſcepti, in tranſverſum acti, hoc uno ariete, (cum Abulenſi,) quæ à nobis dicta ſunt concuti, & proſterni poſſe omnia ſibi perſuaſerint. Si deceſſit Abraham Charane poſt mortem patris ſui; natus fuiſſet ille, quum Thara eſſet annorum 130. Thara enim vixit 205. annos. (Geneſ. XI. 32.) Abram verò erat 75. annorum quum egrederetur Charane. (Geneſ. XII. 22.) Atqui à Thara genitum fuiſſe Abrahamum, quum eſſet 70. annorum, verba illa Moſis, (Geneſ. XI. 26.) clarè oſtendunt. *Vixitque Thara ſeptuaginta annos, & genuit Abrahamum, Nacborem, & Haranem.*

Et quidem ſi unius tantum filii hîc, uti in antecedentibus à Moſe facta fuiſſet mentio; nulla de nativitatis illius tempore ſuboriri poterat dubitatio. Verùm quum tres ſimul ille nominet, quos omnes uno & eodem anno haudquaquam genitos fuiſſe conſtat; nihil aliud quam Tharam anno ætatis ſuæ ſeptuageſimo, liberis operam primùm dare cœpiſſe, & tres filios, ſuo quemque ordine, deinceps ſuſcepiſſe, ſignificare voluit: ordine eorum, deditâ operâ, confuſo, ut non à tempore ſuſceptæ primum ab eo prolis, ſed à morte ipſius, & cum ea conjuncta Abrahami in Chananæam profectione, annorum Mundi ſeries continuanda fuiſſe intelligeretur; quemadmodum ſub *III.* capituli initium ſupra declaravimus.

Ita Procopius Gazæus, in hunc Geneſeos locum ſcribens. *Quæritur*, (inquit) *quomodo Thara annos natus 70. procreaverit Abrahamum, & deinde conceſſerit fato, natus annos 205. Fuit autem eo tempore Abrahamus non 135. annorum, ſed attigit annum 70.* [vel 75. potius,] *juxta ſcripturæ ſacræ teſtimonium. Verum enim verò mihi elucescere videtur, Tharam genuiſſe Abrahamum* (lege *Arran vel Haranem*) *non*

a Petav. Rationar. tempor. lib. 2. cap. 2.

inſtante—

instante anno septuagesimo, sed eo perfectè completo. Nec etiam continuo, ubi ille annus finem accepit, natus est Abraham: sed demum 130. *Thara. Nec Moses recordatur Abrahami, ut inter primogenitos eum commemorari velit, sed ejus meminit ut primi, & præcipui, & filiorum celeberrimi qui vel imprimis necessarius sit ad præsentis historiæ relationem.* Et post. *Hinc quis intelligat, Arran annorum numero antevisse Abrahamum & Nabor? licèt in narrationis serie priore loco Abraham sit positus, Non tamen id accidit, ut senior ceteris sit habendus: sed id tributum est honori Patriarchæ.*

Similia habet & Theodoretus, ex Carenâ Græcâ ab Aloysio Lipomano productus, docens Abrahamum novissimum trium filiorum in senecta patris fuisse genitum. Quin & ipse Augustinus, licèt opinioni quæ à Thara Septuagenario Abrahamum susceptum statuit sit addictior, in apparente tamen inter Mosem & Stephanum differentiâ enodandâ, explicationem hanc non esse negligendam ultrò agnoscit: Quæstione 25. in Genesin, de difficultate istâ hunc in modum scribens. *Potest & sic solvi quoniam scriptura quæ dixit,* (Cùm esset Thare annorum LXX. genuit Abraham & Nachor & Aran,) *non utique hoc intelligi voluit, quia eodem anno ætatis suæ omnes tres genuit; sed ex quo anno generare cepit, eum annum commemoravit Scriptura. Fieri autem potest, ut posterior generatus sit Abraham, sed merito excellentiæ, qua in scripturis valde commendatur, prior fuerit nominatus: sicut Prophetæ priorem nominavit* Malach. I. 2. I. Chron. II. 3. *minorem,* (Jacob dilexi, Esaü autem odio habui;) *& in Paralipomenon cùm sit quartus ordine nascendi Judas, prior est nominatus, à quo Judaicæ genti nomen est datum, propter tribum regiam. Commodiùs autem plures exitus inveniuntur, quibus quæstiones difficiles dissolvuntur,* Ita ille.

Josephus Scaliger in Elenchо 2. Orationis Chronologicæ D. Parei, magnâ verborum pompâ, sed nullo rationum pondere, solutionem hanc deprimere conatur: quam à Matthæo Beroaldo primùm fuisse excogitatam ille opinatus est; quam non ab antiquis solùm, sed etiam à recentioribus, Nicolao Lyrano, Cardinali Cajetano, Aloysio Lipomano, Jacobo Naclanto, & Johanne Calvino discere potuisset, ante Beroaldum eam fuisse traditam. Verùm si hunc audire volumus, *illud nomen pervicaciam expugnaverit; quod Deus præcepit Abrahamo discedere ex Vr Chaldæorum, ut statim in terram Chananæorum contenderet, non ut in Charran resideret.* Deinde ex B. Stephano hoc probato, sic ille infert. *Si præceptum datum est Abrahamo, non Thara; nihil antiquius Abrahamo esse debuit, quàm in illam terram concedere, quam illi Deus indicaverat, Aliter non paruisset mandato Dei. Relicto igitur patre in Charran & assumpto Lot, juxta mandatum Dei, nullâ interpositâ morâ, in Chananæorum fines abiit.* Atqui, præcepto isto nihil obstante, *Abrahamum aliquod tempus in Charran moratum esse,* non Stephanus solùm in Act. VII. 2,4. (quod & ipse agnoscit Scaliger) sed etiam Moses in Genes. XI. 31. XII. 5. Cujus utriusque narrationi, nisi priùs fides penitùs derogetur, Scaligeri argumentum hoc nemini facturum est fidem; Abrahamum, *relicto patre in Charran, nullâ interpositâ morâ, in Chananæorum fines abiisse.*

Neque multò majoris momenti est argumentatio illius altera. *Abraham primo loco genitus est, ut qui primus fratrum nominetur, itaque natus est* LXX. *patris sui anno.* Cui cùm opponeretur à Pareo; *nominari Abraham primo loco, non genitura, sed dignitatis ratione:* negat ille confidenter, *vel in sacris vel in exoticis scriptis filios aliter recensèri quàm genitura ordine.* Ille ait, *Scripturam nunquam aliter filios numerare quàm ut quemque natura in lucem dedit.* Sectator ejus [a] Johannes Bohemus propositionem illam hac restrictione additâ proferendam fuisse censuit; *Scripturam eo quo generati sunt ordine liberos, ex legitimo matrimonio natos, numerare solere.* ut præoccuparet scilicet locum illum ex I. Chronic. I. 28. objiciendum: *Filii Abraham, Isaac, & Ismaël.* ubi Isaac anno centesimo Abrahami natus, (Genes. XXI. 5.) præponitur Ismaëli, anno ejusdem 86. in lucem edito (Gen. XVI 16.) neque animadvertit ille tamen, quem ex Geneseos XLVI. cum Scaligero ad confirmandam propositionem suam produxit, eandem planè everti.

[a] Joh. Boh. Chr. lib. 1. princ. 2. c. 6.

Omnes filii Jacob, inquit Scaliger (& cum fide implicitâ hîc secutus Bohemus,) *Secundum genitura tempus recensentur: primò, quatuor ex Leâ, secundò, duo ex Balâ: tertiò, duo ex Zelphâ: quartò, duo ex Leâ: quintò, duo ex Rachel, prout natura ordo eos protulit.* At si quis locum ipsum Genes. XLVI. consulere voluerit, inveniet primo loco susceptos ex Leâ filios sex, & Dinam filiam; secundo ex Zelphâ duos; tertio ex Rachel duos; quarto ex Balâ duos; quinto ex nullâ nullos; neque eo ordine omnes Jacobi filios ibi esse recensitos, quo natura eos in lucem protulit. Quod manifestiùs etiam in aliâ eorundem recensione, I. Chronic. II. 1, 2. observari poterit. Addit deinde Scaliger, Scripturam alibi non solùm primogenitum primo loco ponere, ut in I. Chronic. V I. Rubenem; (licèt jus primogeniti ille amisisset) sed etiam, quis sit primus, quis secundus, quis tertius, designare. (I. Sam. III. 2, 3, 15, I. Chronic. VI. 28. & VIII. 1, 2, 3, 30, 39. & XXIII. 19, 20.) quod etiam contra ipsum facere (in Comm. ad Gen. c. XI.) rectè notavit D. Pareus. quid enim alicubi differrâ designatione opus fuisset, siquidem ubique naturalis ordo servatus fuisset. Dignitatis verò ratione, non Isaacum solum Ismaëli, (Genes. XXV. 9.) sed etiam Jacobum Esavo; (Genes. XXVIII. 5. Josh. XXIV. 4.) Ephraimum Manassæ (Genes. XLVIII. 20.) atque ob principatûs prærogativam, Judam reliquis fratribus, (I. Chronic. II. 3. cum V. 2.) & Mosem Aaroni fratri seniori (Exod. VII. 7.) præpositum fuisse invenimus.

Porrò ex tribus Tharæ filiis, Haran natu fuisse maximum, non Abrahamum (licèt ob dignitatem primo loco is ponatur) non inde solùm a [b] Cardinale Bellarmino confirmatur, quia obiit ante cæteros, & quia fratrum alter Nachor, filiam ejus Melcham accepit in uxorem; sed etiam quia alteram Haranis filiam Jescam, ipse Abraham uxorem duxit. Ita enim in Genes. XI. 28, 29. legimus. *Et mortuus est Haran in conspectu Thara patris sui, in terra natali sua, Vr Chaldæorum. Et duxerunt Abram & Nachor uxores: nomen uxoris Abram Sarai; & nomen uxoris*

[b] Bellarmin. Controvers. de Sacram. Matrim. cap. 28.

Nacboris, Melcha filia Haranis patris Melcha, & patris Jeſcha. Quo loco, (inquit Bellarminus,) *per Jeſcham non poteſt intelligi niſi Sarai; (quæ teſte Joſepho in Hieronymo) binominis erat. Neque enim ullo modo credibile, Scripturam prodere voluiſſe patrem Melcha & non patrem Sarai, perſonæ longè dignioris: & deinde quorſum mentio fieret Jeſcha, ſi diverſa eſſet à Sarai?* Et hæc certè non Joſephi tantum, (*lib. 1. Antiquit. cap. 7. & 8.*) ſed etiam omnium veterum Hebræorum communis eſt ſententia: à B. Auguſtino quoque (*lib. 16. de Civitate Dei cap. 12. 19.*) & majore Chriſtianorum parte receptâ. Unde argumentum hoc nectit Nicolaus Lyranus in Geneſ. XI. *Secundum Hebræos & omnes alios expoſitores, Sara uxor Abram, fuit filia Aran. De ipſa verò ſcribitur infrà* (Geneſ. XVII. 17.) Putéſne Centenario naſcetur filius, & Sara nonagenaria pariet? *Ex quo patet, quod Sara erat junior Abram decem annis tantum. Si igitur Aran fuit junior ipſo Abram, ſequitur, quod non habebat decem annos quando genuit Saram, imo nec eſſe; quia inter nativitatem Abræ & Aran fuerunt plus quam decem anni.* Quod ipſum etiam concedunt Hebræi, in *Sanhedrin* cap. 8. & *Seder Olam Rabba:* capite ſecundo in quo ita legimus שהיה שרה האדיל הרזי שנים ובשא אשה הרן חי שנה אחת ללוט שבח אחת ליסבה *Quum ad annorum ſex ætatem Haran excreviſſet, accepit uxorem: quæ peperit ei annorum octo exiſtenti, uno anno Lotum, altero anno Jeſcham, quæ & Sarah eſt.* Neque ut hoc fieret, abſurdum eſſe, inter Chriſtianos a Genebrardus quoque ſomniavit. Verùm ſapientior Cardinalis, nova ex poſitione verborum illorum Geneſ. XI. 26. (*Vixit Thare Septuaginta annis, & genuit Abram, Nachor & Aran*) difficultatem totam ſolvi poſſe. *Ex quo loco ille colligit ann. 70. Thara, jam natos fuiſſe tres illos filios. Non enim,* (ait ille) *Scriptura ſignificat, eodem anno omnes tres genitos fuiſſe; ſed illo anno jam habere cœpiſſe ipſum Thara tres filios: unum videlicet illo anno genitum, & alios antea. Illo autem anno natus eſt Abraham. Scriptura enim in Geneſi, ſemper indicat tempus nativitatis eorum, quorum texit genealogiam, ut ſciamus ætatem totius Mundi; aliis prætermiſſis, qui ad iſtam Chronologiam non pertinent. Ita videmus Scripturam* Geneſ. IV. *prodidiſſe, quo anno ætatis Ada natus ſit Seth, per quem texitur Chronologia; non autem quoto anno ejuſdem Ada natus ſit Abel vel Cain.* Et Gen. V. *dicitur Noe, cum quingentorum eſſet annorum, genuiſſe Sem, Cham & Japhet; ubi notatur præciſè annus quo natus eſt Sem, quia per illum deducitur Chronologia: & in reliquis idem obſervare licet. Cum ergo ſolus Abraham ex filiis Thoræ ſit is, cujus explicatur genealogia, & per quem texitur Chronologia: neceſſe eſt dicere, illo anno ipſum natum eſſe, alios autem antea.*

a Genebrard Chronograp. in fin. ætat. 2.

Atqui ut conceſſum Bellarminus hic ſumit, quod à nobis pernegatur: per annos ætatis vel Abrahami, vel Semi, annorum totius Mundi ſeriem ſcripturam texere voluiſſe. Ut enim in omnibus illis locis in quibus unius cujuſque Patriarchæ ortus ſingulariter & diſtinctè eſt memoratus, fieri hoc libenter concedimus: ità ubi tres ſimul mixtim & confusè nominantur, aliter longè rem ſe habere dicimus; & ab ipſis ibi per annos alicujus illorum Patrum, ætatis Mundi continuationem, atque à nova epocha deinceps eam deduci aſſerimus, à Diluvio videlicet, ubi Sem, Cham, & Japhet; (Geneſ. V. 32. *cum* XI. 10.) ab initio verò peregrinationis Hebræorum, ſive Abrahami ex Charane in Chananæam profectione cum obitu Tharæ patris conjunctâ, ubi Abram, Nachor, & Haran ſimul enumerati reperiuntur. (Geneſ. XI. 26. *cum* XVI. 3.) Ex collatione verò prioris illius ternarii, ex Geneſeos V. à Bellarmino hîc producti; nova hæc Ipſius expoſitio commentitia eſſe deprehenditur. Ut enim in Geneſ. IX. ut rarum quid & maximè obſervandum nobis proponitur, quod ante annum quingenteſimum Noë liberos gignere non cœpiſſet; cum cæteri omnes in eodem capitulo, inter annum 65. & 187. genuiſſe memorentur: ita & in XI. cum reliqui omnes poſt diluvium nati, inter annum 29. & 35. genuiſſe legantur; quod Thare ante ſeptuageſimum vitæ ſuæ annum liberis operam dare non cœpiſſet, ut res notatu non indigna, ſimiliter nobis exhiberetur, par & eadem requirebat ratio. Et quum eodem uterque locus explicandus ſit modo, in priore exponendo deceptum Bellarminum eſſe apparet, ibi *notari præciſè annum, quo natus eſt Sem*, exiſtimantem. Quum enim 502. eſſet annorum Noë, ſuſceptum ab eo fuiſſe Semum, in fine capitis IV. ſupra à nobis eſt oſtenſum: ideoque verum non eſſe, eum quum 500. præciſè eſſet annorum, jam habere cœpiſſe tres natos, Sem, Cham, Japhet. de quo etiam iterum Nicolaum Lyranum audire liceat, in Geneſ. V. 32. ita ſcribentem. *Dicunt Hebræi quod Sem non fuit primogenitus Noë. quod probant, quia hic dicitur quod quingenteſimo anno vitæ ſuæ cepit generare: & ſic primogenitus ejus erat centum annorum tempore diluvii; quia tunc fuit Noë ſexcentorum annorum? Sem verò non habuit centum annos uſque poſt Diluvium per duos annos; ut dicitur infra*, XI. capite.

At ſi anno 70. Tharæ natum Abrahamum fuiſſe non admitteremus; incertum futurum ſummi Patriarchæ annum natalitium, objectant alii. *Quinquies* verò *exprimit Moſes diverſos annos ætatis Abrahæ; ſcilicet 75. 86. 99. 100. & 175. Cur igitur annum, quo natus eſt, reticeret? imo quorſum attinebat, majores iſtos ætatis Abrahæ annos nominatim exprimere; ſi primus Abraha, unde pendebat reliquorum numeratio, ignoraretur?* (inquit Abrahamus Bucholcerus.) Verum nos primum annum Abrahami ignorari nullo modo concedimus. Subducto enim ab integræ vitæ Tharæ annis 205. numero annorum 75. quos Abrahamum egiſſe Scriptura confirmat quum cœptæ in Chananæam profectionis, impedimento per mortem patris penitùs ſublato, Charane eſt egreſſus: inter nativitatem Tharæ & filii ejus Abrahami 130. annorum ſpatium interceſſiſſe intelligitur. Neque officiunt quæ contra hoc à Bucholcero poſtea objecta eſſe videmus. I. *Abraham ipſum miraculi loco duxiſſe, ſi ex ſe centenario, & Sara nonagenaria naſcatur filius Iſaac.* (Gen. XVII. 17.) *II. Ne quidem annum 130. Thare certo aſſignari poſſe nativitati Abrahæ: obſtante eo, quod migrare potuiſſet Abraham annis aliquot à morte Thara deceſſis.* Sed ad poſterius hoc, in capitis hujus initio, contra Pererium; ad priùs

illud,

illud, in V. capitulo, contra Morinum, jam respondimus. Ut concludere tandem liceat; Abrahamum statim post mortem patris, ex Charane in Chananæam primum esse profectum: à quâ profectione, & peregrinatio Hebræorum in terrâ non suâ, & cum eâ Mundi Ætas tertia (de qua deinceps acturi sumus) suum capit exordium.

CAP. VIII.

Peregrinationis Hebræorum annos 430. (*qui tertiæ Ætatis Mundi spatium constituunt*) *à primâ Abrahami ex Charane in Chananæam profectione, non à Jacobi & filiorum in terram Ægypti descensu, arcessendos esse ostenditur.*

Dionysius Petavius, suo more, sacri calculi certitudinem infirmaturus, de præciso tempore, & initii, & exitus tertiæ hujus periodi, sive Ætatis Mundi, quæstionem moveri posse existimat. *Nam si quis*, (a inquit) *pertinacius obsistere voluerit, urgeri potest, non constare, utrum anni illi* CCCCXXX. *post quos legem datam esse Paulus testatur*, (Galat. III. 17.) *præcisè sic accipiendi sint; ut annus Abrahami* LXXVI. *sit illorum primus, an* LXXVII. *ita ut exeunte* LXXVI. *promissa sit Abrahamo soboles. Tum utrum subinde* CCCCXXX. *annis expletis, & in ipso* CCCCXXXI. *lex in monte lata sit, an post unum alterumve annum ab illis expletis: an labente* CCCCXXX. *Pro hac enim varietate putandi, uno, aut duobus, aut tribus, aut eo amplius minúsve, si Mosen rotundum numerum expressisse quis dicat, minuenda vel augenda erit annorum summa.*

a Petav. Doct. Temp. lib. 3. cap 24.

Atqui de utroque horum Moses nos certos reddidit. De initio quidem: Abrahamum docens, accepta promissione de semine, in quo benedicendæ essent omnes tribus terræ, (ad quam respexit B. Paulus Gal. III. 14. 16. 17.) ex Charane egressum fuisse, quum LXXV. esset annorum, & in terram Chananæam pervenisse (Genes. XII. 1. 5.) posteaque ingressum eum esse ad Hagaram ancillam, exacto *decennio*, ex quo in terra Chananæâ ille habitaverat; quæ filium Ismaëlem ipsi peperierit, quum esset ille annorum LXXXVI. (Genes. XVI. 3, 16.) Ex quibus inter se collatis, luce clarius est, ab ineunte anno Abrahami LXXVI. & ipsius peregrinationis, & promissionis benedicti seminis epocham, à nobis, (cum Eusebio,) esse deducendam. De exitu, non minus claram explicationem, per verba illa Exodi XII. 41. idem nobis exhibet. *Et factum est post* FINEM *quadringentorum triginta annorum, ut eodem ipso die egrederentur omnes exercitus Domini de terrâ Ægypti.* Et quum mense ab inde tertio Legem in monte Sinai datam fuisse, ex Exod. XII. 1. 16. constet: legislationem illam ad annum CCCCXXXI. labentem esse referendam in dubio non relinquitur; adeoque totius tertiæ hujus Periodi spatium CCCCXXX. præcise annorum esse statuendum.

Sed hic imprimis locus ille primarius, Exod. XII. 40. paulò diligentius à nobis est expendendus.

ומושב בני ישראל אשר ישבו במצרים *peregrinatio autem filiorum Israël, qui commorati sunt in Ægypto, fuit quadringentorum triginta annorum.* Ad quorum verborum rectam intelligentiam norandum est.

Primo vocem Hebræam מושב, uti Chaldaicam hîc ei respondentem מותב, ut generatim quamvis habitationem, ita ad externos & advenas relatam, peregrinationem non migrationem è patria denotare: quemadmodum ex ejusdem originis in utraque lingua vocabulis apparet. Ita apud Hebræos passim, תושב non incolam modo, sed etiam inquilinum & peregrinum designat. Unde Abraham, Genes. XXIII. 4. se in terra Chananæa גר־ותושב fuisse dicit: quod in Græca interpretatione παροικος ὰ παροικέω, in vulgata Latina, *advena & peregrinus*, est redditum. Similiter apud Chaldæos; Genes. XXI. 34. pro ויגל *& peregrinatus est*, *in Chaldæo* מותב habetur: & cap. XXVIII. 4. את־ארץ מגוריך *terram peregrinationis tuæ*, Chaldæus Paraphrastes ית ארעא תתבותך reddidit. In Græca denique interpretatione, hoc ipso de quo jam agimus loco, ubi Romanus codex legit, Η' κατοικησις τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ὧν κατῴκησαν, *Habitatio autem filiorum Israël qua habitaverunt*; alii cum vetustissimo nostro Alexandrino habent, Η' ὴ παροίκησις τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ ὧν παῴκησαν, *Peregrinatio autem filiorum Israël qua peregrinati sunt.*

Secundo; Chananæam *terram peregrinationis*, ut Abraham, Isaaci & Jacobi; (Exod. VI. 4. *cum* Gen. XXVIII. 4. XXXVI. 7. XXXVII. 1.) ita & Israëlitarum ab eis descendentium fuisse habitam; propter arctissimum videlicet illud quod inter majores & posteros necessitudinis intercedit vinculum. Et tribus certè illis Patriarchis terram hanc peregrinationis ipsorum hæreditario possidendam eis se daturum Deus promiserat: (Psal. CV. 11.) quod in posteris tamen eorum completum tantum fuisse novimus. Ut posteriorum *possessio* patribus; ita & patrum *peregrinatio* hic tribuitur posteris, eadem planè ratione, qua horum ipsorum posterorum posteri transitum maris rubri & Jordanis sibi cum patribus communem faciunt, in Psalmo LXVI. 6. *convertit mare in aridam; per flumen transiverunt pede: illic lætati sumus in eo.* Ita, quum in Bethele cum Jacobo locutus est Angelus, in eo etiam cum posteris ejus locurus fuisse dicitur. Hose XII. 4. *Bethel invenit eum, & ibi locutus est nobiscum*, & à patribus ad filios illa traducta est criminatio; Amos V. 25. Act. VII. 42. *Numquid hostias & sacrificium obtulistis mihi in deserto quadraginta annis domus Israël?* In solemni illa denique Confessionis formâ, quam Deus primitias sibi in festo Pentecostes offerentibus præscripsit, posteris ea omnia videmus attributa, quæ patribus ipsorum in Ægyptiacâ hâc peregrinatione contigerunt. *Syrus periens erat pater meus, qui descendit in Ægyptum hominibus paucis, ut peregrinaretur illic; evasit autem illic in gentem magnam, robustam, & amplam. Quumque malo nos afficientes Ægyptii, & affligentes nos, imponerent nobis servitutem duram; inclamavimus Domino Deum majorum nostrorum: exaudivitque Dominus vocem nostram, respexit afflictionem nostram, molestiamque nostram, & oppressionem nostram. Nam educens Dominus nos ex Ægypto manu forti, & Brachio extento & terrore magno,*

signis etiam & prodigiis ; introduxit nos in locum hunc , deditque nobis terram hanc, affluentem lacte & melle. (Deuteron. XXVI. 5, 9.) Quibus addantur & illa ad filios Iſraëlis Dei verba. Judic. X. 11. 12. *An non ex Ægyptiis , & ex Amorais , & ex Ammonitis , & ex Philiſtais , Sidoniis quoque & Amalakitis , & Moabitis opprimentibus vos ; quum clamaretis ad me ; tum ſervavi vos è manu eorum ?* & Samuelis , *in* I. Sam. XII. 11. *Miſit Dominus Jerubbaalem , & Bedanem , & Jephtham , & Samuelem ; eripuitque vos è manu hoſtium veſtrorum circumquaque , ita ut habitaretis ſecurè.* ubi manifeſtè & ipſi , & patres eorum ſimul comprehenduntur , ut in præſente loco, Exod. XII. 40. In quo ſi *filiorum Iſraëlis* nominatione , patres hîc excluderentur : nec ipſe quidem Iſraël in horum peregrinantium numero fuiſſet comprehenſus ; quem tamen hujus in Ægyptum profectionis principem fuiſſe nemo dubitat.

Tertio , cùm Hebræi caſibus careant pronomen ἁυτῶν ambiguæ hîc eſſe relationis. Unde & in ipſa editione vulgata Latina , Biblia polyglotta Antwerpiana Regia , & Jayana Pariſienſia hîc legunt , *Habitatio autem filiorum Iſraël* , QUI *manſerunt in Ægypto , fuit* 430. *annorum :* ubi alia ejuſdem editionis exemplaria habent ; *Habitatio filiorum Iſrael*, QUA *manſerunt in Ægypto.* Quæ poſterior relativi pronominis acceptio, χρονογραφίαν determinans, manſioni Iſraëlitarum in Ægypto , Ipſorum 430. annorum moram aſſignat ; quæ totâ parte dimidiâ brevior fuiſſe oſtendetur. Quod incommodum prior illa explicatio (quam ut aptiorem textus originalis interpretationem , non ut veriorem vulgatæ editionis Latinæ lectionem proponimus) ſecum non adfert ; αὐτονυχρονίαν tantùm nobis exhibens ſive deſcriptionem eorum quorum univerſa παροίκησις , ſive peregrinatio , ab anno 76. patris Abrahami cœpta , inde ad egreſſum ex Ægypto uſque , 430. annorum ſpatio eſt continuata.

Eam autem Iſraëlitarum deſcriptionem ab Ægypti tantùm incolatu petendam , Moſes cenſuit : quòd illa patrum in Chananæa peregrinatio & paucorum hominum extiterit , & interrupta fuerit aliquoties , & minùs in oculos hominum incurrerit ; *cùm eſſent ipſi numero modici , pauciſſimi & inquilini in ea , & pertranſirent de gente in gentem , & de regno ad populum alterum* ; (Pſ. CV. 12, 13.) hæc verò filiorum , in Ægypto ingentem hominum multitudinem complexa , ſtabilis fuerit & apud omnes gentes celebratiſſima. Nam habitatio Hebræorum in Ægypto , tribus rebus fuit valdè inſignita & nobilitata : ut à [a] Pererio hîc eſt annotatum. Primùm enim Joſeph eo tempore ſummo cum imperio univerſam Ægyptum per octoginta annos gubernavit , & eo tempore magna in proſperitate fuerunt Hebræi. Deinde , poſt mortem Joſephi , perinſignis & admiranda fuit multiplicatio Hebræorum , licèt laborioſiſſimâ ſervitute afflictarentur ab Ægyptiis. Denique , liberationem eorum , atque exitum ex Ægypto , tot & tanta tunc facta prodigia , valde memorabilem & admirabilem reddiderunt.

Thomas Stapletonus in Antidotis ſuis Apoſtolicis , ad Act. VII. 6. quiritatur , *omnes horum temporum hæreticos , Rabbinorum patiùs calculo, quàm aperta Scripturæ ſubſcribere , circa annorum numerum quibus filii Iſraël in Ægypto verſabantur* ; quos per totos 430. annos ibi verſatos fuiſſe , ille aſſerit.

In cujus ſententiæ rejectione , cum *omnibus horum temporum* (quos illi appellare libuit) *Hæreticis* , omnes propemodum omnium temporum ſcriptores *Catholicos* conſentire conveniſſet : ſi vel veritatis inquiſitioni ipſe ſtuduiſſet, vel Lyranum ſaltem ſuum , in præſentem Exodi locum hîc ſcribentem , conſuluiſſet. *Manifeſtum eſt , non manſiſſe in Ægypto Hebræos quadringentis triginta annis. Sed iſte numerus annorum incepit , ſecundum Doctores* CATHOLICOS, *ab eo tempore , quo Abram ex Meſopotamia primùm venit in terram Chanaan ; in qua ipſe & filii ejus habitaverunt tanquam peregrini uſque ad deſcenſum in Ægyptum.* Sed Stapletonus Genebrardum magiſtrum hîc ſequi maluit : quem abſque ullo vel magiſtro vel ſuffragatore , opinionem initio evulgare fuiſſe auſum , ipſummet hiſce verbis profitentem potuiſſet animadvertere. [b] *Cùm iſta in primis editionibus annotabam , carebam quidem Latino , aut Græco ſuffragatore : at poſtea reperi Auguſtinum Eugubinum in cap.* 12. *Exodi, in ea verſari ſententia.* Quam tamen tum aliorum veterum , (ex Auguſtini quæſtione 47. in Exodum ; tum antiquiſſimi Theophili Antiocheni , in libro tertio ad Autolycum , & Clementis etiam Alexandrini (ut videtur) in libro I. Stromatum fuiſſe ſententiam comperimus.

Verum ab Abrahami in Chananæam & non à Jacobi in Ægyptum migratione, 430. annorum exordium eſſe capiendum oſtendunt argumenta quorum

Primum , (non ab Hebræis ſolùm , in Seder Olam Rabba cap. 3. & in commentariis ad Geneſ. XV. & Exod. XII. ſed etiam à noſtris , Auguſtino quæſt. 47. in Exod. Sedulio in Galat. III. Bedâ in libro de 6. ætatibus Mundi , & aliis productum) eſt hujuſmodi. Kohath ſive Caath , filius Levi , cum avo ſuo Jacobo deſcendit in Ægyptum. (Geneſ. XLVI. 11.) Hujus vitæ anni fuerunt , 133. filii verò ejus Amrami, anni 137. (Exod. VI. 18. 20.) Filius Amrami Moſes 80. fuit annorum , quum liberandi eſſent Iſraëlitæ à ſervitute Ægyptiacâ. (Exod. VII. 7.) Hi omnes anni ſimul juncti , 350. tantùm ſummam conficiunt , ex qua detrahendi etiam anni ſunt , tum quos Caath poſt natum Amramum, tum quos Amramus egit poſt natum Moſem ; ſimul cum iis etiam quos ante deſcenſum in Ægyptum exegit ipſe Caath : ne iidem anni bis numerentur. Ex quibus manifeſtè colligitur , commorationem Iſraëlitarum in Ægypto annorum 430. eſſe non potuiſſe. Duo quidem contra opponit Genebrardus : ſed quæ Tiraddæo [c] Duno ſectatori ſuo adeò non ſatisfecerunt , ut agnoverit reſtare hîc *difficultatem longè maximam & fortè inſuperabilem.* Oppoſitiones tamen illas , quales ſunt , non tacebimus ; ſed Benedicti Pererii reſponſionibus comitatas , hîc ſubjiciemus.

Ait primò , cùm dicitur , annos vitæ Amram fuiſſe , 137. non eſſe intelligendum hoc de omnibus annis totius vitæ ejus ; ſed de annis vitæ, quam agebat [d] cùm amiſit patrem , aut cùm genuit filios. „ At quis non videt , (inquit Pererius) iſtud interpretamentum violentum eſſe & „ contrarium conſuetudini loquendi Scripturæ ?

Cùm

[a] Perer. in Exod. c. 12. diſp. 9. num. 106.

[b] Genebrard. Chronogr. lib. 1.

[c] Dun. de peregrinat. Ghot. Iſraël in Ægypto , pag. 14.

[d] Perer. in Exod. c. 12. diſp. 19. num. 108.

„ Cum enim ea recenſet annos vitæ alicujus ſimpliciter & præcisè, ut facit in commemorando „ annos vitæ Caath & Amram, haud dubiè loquitur de totius vitæ annis: cujus rei tot ſunt „ exempla in ſacris libris, & ita paſſim obvia, „ ut legenti ea perſpicuum & indubitatum futurum ſit quod dixi. Sic Pererius. Duo verò [a] Torniellus hic opponit: primo, non eſſe ſufficientem ejus reſponſionem.

[a] Torniell. ann. Mundi 2429. num. 12.

Ait ſecundo Genebrardus, inter Caath & Amram, & inter Amram & Moſem, intervenitſe alias perſonas prætermiſſas in libro Exodi: ſicut Matthæus, in deſcribendo genealogiam Salvatoris, dicens quod Joram genuit Oziam, intermiſit tres reges intermedios, Ochoziam, & Joas, & Amaſiam. Sed id profecto gratis ab eo eſſe dictum, rectè reſpondet Pererius. „ Nulla enim (inquit) ratione oſtendi „ poteſt, fuiſſe intermedios aliquos homines „ inter Caath & Amram, vel inter Amram & „ Moſem. Ubicumque enim Scriptura iſtam „ progeniem Levi recenſet, ſemper facit ipſum Amram proximè ſuccedere ipſi Caath, „ & Moſem & Aaron ipſi Amram. Tres autem illos reges prætermiſſos fuiſſe à Matthæo, „ propterea verè dicitur, quia liquido id „ conſtat ex libris Regum, & ex libris Paralypomenon; in quibus libris regum illorum ſcripta eſt hiſtoria. Ita Pererius. Et verò (ut de Joſepho, in libro 2. Antiq. cap. 5. Moſem ab Abrahamo *ſeptimum* numerante nihil dicamus) ipſum Moſem, aut quis avus ſuus fuiſſet ignorare potuiſſe, aut ſi ſciret in Genealogia ſua præterire nomen ejus voluiſſe, quis animum ut credat poterit inducere? Quos ſcopulos Abrahamus Friſius, Jacobus Auzolæus, & Nicolaus Abramus ut devitarent, Cahathum in Ægypto fuiſſe natum, dicere maluerunt; in eorum decedendo ſententiam qui contra expreſſa Moſis verba contendunt, *non omnes qui Geneſ.* XLVI. *recenſentur, jam natos fuiſſe, cum Jacob in Ægyptum deſcenderet*; de qua in cap. X. pluribus à nobis erit agendum.

Secundum argumentum a generatione Jochebedæ matris Moſis deducitur, quæ ipſius Patriarchæ Levi fuit filia. Unde in Exod. VI. 2. Amram uxorem accepiſſe dicitur Jochebedam דדתו *amitam ſuam*: R. Salomo Jarchi, Abulenſis, Cajetanus, Pagninus, Steuchius, Lipomanus, Driedo, Oleaſter, rectè ſunt interpretati. Licèt enim editio vulgata Latina *patruelem*, & Græca θυγατέρα τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, *filiam fratris ſui*, hic reddat: priorem tamen explicationem præferendam eſſe, ipſius Moſis verba illa oſtendunt, Num. XXVI. 59. *Nomen uxoris Amrami Jochebeda filia Levi, quam ipſam Levi in Ægypto peperit* mater illius: hoc enim ſubaudiendum fœmininum illud verbum indicat, אשר ילדה אתה ללוי ſimulque evincit, fruſtra vim loci hujus eludere [b] Salianum & Bonfrerium fuiſſe conatos, dicendo eodem modo Jochebedam dictam fuiſſe filiam Levi, quo [c] Ephraim & Manaſſes dicuntur filii Jacob, Chriſtus Dominus filius David, omnes Levitæ filii Levi, & Elizabeth (Luc. I. 17.) una de filiabus Aaron. Portò ex annis 137. quos vixit Levi, (Exod. VI. 16.) juxta noſtras rationes in Ægypto acti ſunt 87. juxta aliorum 93. circiter. Anni 93. junćti annis 80. quos tempore Exodi agebat Moſes, (Exod. VII. 7.) efficiunt 173. qui à 430. ſubducti 257. relinquunt: quot ſaltem annorum, admiſſa Genebrardi ſententia, Jochebedam eſſe oporteret, quo tempore Moſem peperit; etiamſi ipſo 137. Levi patris anno genitum fuiſſe ponceremus: quum juxta noſtram Chronologiam, Jochebedam annos centum natus gignere potuiſſet Levi, (ætate minor quam Jacobus pater, quum ſuſcepit Benjaminem;) Jochebeda 85. annorum, quum Moſem peperit.

[b] Salian. an. Mund. 2452. num. 3.
[c] Bonfrer. in Exod. 6. 20.

Tertium argumentum ſuppeditat ætatis Heſronis conſideratio, quem infantem cum Jacobo in Ægyptum fuiſſe deductum in capite X. oſtendemus: ille ſexagenarius duxit filiam Machiris filii Manaſſis, quæ Segubum illi peperit. (1. Chr. II. 21.) cujus filium Jairem, anno 40 poſt exodum, villas Bashanis, & regionem occupaviſſe ex Moſe conſtat (Num XXXII. 41. Deuter. III. 14.) Unde conſequitur, ex noſtra etiam hypotheſi, quæ moram Iſraëlitarum in Ægypto conſtituit, plures quam 404. eſſent illi adſcribendi.

Quartum argumentum ex genealogia ſeditioſorum, Coræ, Dathanis & Abirami eſt deſumptum: quorum avos cum Jacobo in Ægyptum deſcendiſſe, ex Geneſ. XLVI. 9. 11. liquet. Ut enim Cahath Levi filius de Amrano Moſem; ita & ex Izhare nepotem habuit contradictorem illius Coram; ſimilique modo, Rubenis filius Pallu ex Eliabo nepotes ſuſcepit Coræ ſatellites, Dathanem & Abiramum (Numer. XVI. 1. & XXVI. 8. 9.) Quæ unius tantum progeniei, inter deſcendentes in Ægyptum, & à terrâ in deſerto abſorptos, interpoſitio, manifeſtum facit moræ in Ægypto annos 430. tribui omninò non poſſe.

Quintum argumentum, à paraphraſtica verborum Moſis explicatione eſt petitum, quæ in Græcis Bibliis, Exod. XII. 40. Ita ſeſe habet, Ἡ δὲ παροικία τῶν υἱῶν Ἰσραὴλ, ἣν παῴκησαν ἐν γῇ Αἰγύπτῳ, καὶ ἐν γῇ Χαναὰν, αὐτοὶ καὶ οἱ πατέρες αὐτῶν, ἔτη τετρακόσια τριάκοντα. *Peregrinatio filiorum Iſrael, qua peregrinati ſunt in terra Ægypti, & in terra Chanaan, ipſi & patres eorum, anno* CCCCXXX. ubi illud, αὐτοὶ καὶ οἱ πατέρες αὐτῶν, *ipſi & patres eorum*, in Romano τοῦ LXX. codice, (librarii vitio,) deſideratur: quod tamen in Alexandrino noſtro (non minoris antiquitatis exemplare) ut & in editione Complutenſi & Aldina, atque aliis omnibus (ex Romana non expreſſis) eodem hûc modo legitur, quo ab Euſebio in Chronico, Quinto Julio Hilarione in libello de Mundi duratione, Auguſtino quæſt. 47. in Exodum, Sedulio in Galat. 3. & veterum aliis habetur etiam citatum. Sed & ipſis Apoſtolorum temporibus Doſitheus, alia Pentateuchi loca quamplurima, ſic & præſens hoc ex Græcâ editione ſimiliter interpolatum Samaritis ſuis tradidit ומושב בני ישראל ואבות אשר ישם באר"ץ כנע"ן ובאר"ץ מצ"ים שלשים שנה וארבע מאות שנה *Peregrinatio autem filiorum Iſrael & patrum eorum, qua commorati ſunt in terra Chanaan & in terra Ægypti, fuit quadringentorum & triginta annorum.*

Ex his liquet, quantum [d] Nicolaus Abramus operam hîc luſerit, dum ex illa unius Romani codicis ab aliis diſcrepantia *conjecturam propemodum certam duci poſſe* exiſtimat, non modo, αὐτοὶ καὶ οἱ πατέρες αὐτῶν, (quod ſolum, properantis librarii vitio, à Romano exemplari aberat) ſed etiam, καὶ ἐν γῇ Χαναὰν,

[d] Ibid. cap. 7.

Ecclesiæ quæ primo Christianorum seculo floruerunt, ut ex Epistolis Ignatii, Polycarpi, Clementis, Barnabæ, Hermæ, Papiæ, Dionysii Corinthii, Irenæi, Justini Martyris, Tatiani, Athenagoræ, Theophili, Hegesippi, Clementis Alexandrini, Tertulliani, Cypriani, Arnobii, Lactantii, Victorini, Commodiani, Methodii, Hippolyti, Novatiani, Dionysii Alexandrini, Gregorii Thaumaturgi, Julii Africani, Minucii Felicis, Origenis, Pierii, Petri Alexandrini, Archelai, Pamphili, Eusebii, Theognosti, Serapionis, Malchionis, Anatolii, Pieriæ, Lucianistarum, Dorotheorum, Meletianorum, Arianorum, Semi-arianorum, Macedonianorum, Apollinaristarum, Eustathianorum, Basilianorum, Gregorianorum, Didymianorum, Epiphanianorum, Chrysostomianorum, Nestorianorum, Eutychianorum, Acacianorum, Euphemianorum, Macedonianorum, Timotheianorum, Severianorum, Julianistarum, Gaianitarum, Paulianistarum, Agnoetarum, Aphthartodocetarum, Tritheitarum, Monothelitarum, Paulicianorum, Bogomilorum, Albigensium, Waldensium, Wicklevistarum, Hussitarum, Lutheranorum, Zwinglianorum, Calvinianorum, Anabaptistarum, Socinianorum, Remonstrantium, Arminianorum, Pontificiorum, Anglicanorum, Puritanorum, Independentium, Presbyterianorum, Erastianorum, Quakerorum, Familistarum, Libertinorum, Antinomorum, Sabbatariorum, Millenariorum, Enthusiastarum, Fanaticorum, Sectarum Anglicanarum, Sectarum Belgicarum, Sectarum Germanicarum, Sectarum Gallicarum, Sectarum Italicarum, Sectarum Hispanicarum, Sectarum Polonicarum, Sectarum Hungaricarum, Sectarum Transylvanicarum, Sectarum Bohemicarum, Sectarum Moravicarum, Sectarum Silesiacarum, Sectarum Prussicarum, Sectarum Livonicarum, Sectarum Moscoviticarum, Sectarum Graecarum, Sectarum Asiaticarum, Sectarum Africanarum, Sectarum Americanarum, Sectarum Australium, Sectarum Septentrionalium, Sectarum Occidentalium, Sectarum Orientalium, Sectarum Meridionalium, Sectarum Mediterranearum, Sectarum Insularum, Sectarum Peninsularum, Sectarum Continentium, Sectarum Littoralium, Sectarum Fluviatilium, Sectarum Montanarum, Sectarum Campestrium, Sectarum Urbanarum, Sectarum Rusticarum, Sectarum Nobilium, Sectarum Plebeiarum, Sectarum Divitum, Sectarum Pauperum, Sectarum Mercatorum, Sectarum Opificum, Sectarum Agricolarum, Sectarum Pastorum, Sectarum Militarium, Sectarum Togatarum, Sectarum Clericorum, Sectarum Laicarum, Sectarum Virginum, Sectarum Viduarum, Sectarum Conjugatorum, Sectarum Infantium, Sectarum Puerorum, Sectarum Juvenum, Sectarum Virorum, Sectarum Senum, Sectarum Decrepitarum, Sectarum Sanctorum, Sectarum Peccatorum, Sectarum Justificatorum, Sectarum Damnatorum, Sectarum Electorum, Sectarum Reprobatorum, Sectarum Prædestinatorum, Sectarum Præscitorum, Sectarum Vocatorum, Sectarum Invocatorum, Sectarum Fidelium, Sectarum Infidelium, Sectarum Credentium, Sectarum Incredulorum, Sectarum Spiritualium, Sectarum Carnalium, Sectarum Regenitorum, Sectarum Unregenitorum, Sectarum Sanctificatorum, Sectarum Profanorum, Sectarum Glorificatorum, Sectarum Glorificandorum, Sectarum Ecclesiæ Militantis, Sectarum Ecclesiæ Triumphantis, Sectarum Ecclesiæ Patientis, Sectarum Ecclesiæ Dormientis, Sectarum Ecclesiæ Vigilantis, Sectarum Ecclesiæ Orantis, Sectarum Ecclesiæ Laudantis, Sectarum Ecclesiæ Gratulantis, Sectarum Ecclesiæ Gaudentis, Sectarum Ecclesiæ Lugentis, Sectarum Ecclesiæ Ridentis, Sectarum Ecclesiæ Flentis, Sectarum Ecclesiæ Jejunantis, Sectarum Ecclesiæ Epulantis, Sectarum Ecclesiæ Sponsæ, Sectarum Ecclesiæ Sponsi, Sectarum Ecclesiæ Matris, Sectarum Ecclesiæ Filiæ, Sectarum Ecclesiæ Sororis, Sectarum Ecclesiæ Fratris, Sectarum Ecclesiæ Amicæ, Sectarum Ecclesiæ Amici, Sectarum Ecclesiæ Inimicæ, Sectarum Ecclesiæ Inimici, Sectarum Ecclesiæ Columbæ, Sectarum Ecclesiæ Leonis, Sectarum Ecclesiæ Agni, Sectarum Ecclesiæ Ovis, Sectarum Ecclesiæ Pastoris, Sectarum Ecclesiæ Gregis, Sectarum Ecclesiæ Ovilis, Sectarum Ecclesiæ Arcæ, Sectarum Ecclesiæ Navis, Sectarum Ecclesiæ Columnæ, Sectarum Ecclesiæ Fundamenti, Sectarum Ecclesiæ Petræ, Sectarum Ecclesiæ Arenæ, Sectarum Ecclesiæ Montis, Sectarum Ecclesiæ Vallis, Sectarum Ecclesiæ Fontis, Sectarum Ecclesiæ Fluvii, Sectarum Ecclesiæ Maris, Sectarum Ecclesiæ Terræ, Sectarum Ecclesiæ Cœli, Sectarum Ecclesiæ Inferni, Sectarum Ecclesiæ Purgatorii, Sectarum Ecclesiæ Limbi, Sectarum Ecclesiæ Paradisi, Sectarum Ecclesiæ Cœlestis, Sectarum Ecclesiæ Terrestris, Sectarum Ecclesiæ Militantis, Sectarum Ecclesiæ Triumphantis, Sectarum Ecclesiæ Patientis, Sectarum Ecclesiæ Dormientis, Sectarum Ecclesiæ Vigilantis, Sectarum Ecclesiæ Orantis, Sectarum Ecclesiæ Laudantis, Sectarum Ecclesiæ Gratulantis, Sectarum Ecclesiæ Gaudentis, Sectarum Ecclesiæ Lugentis, Sectarum Ecclesiæ Ridentis, Sectarum Ecclesiæ Flentis, Sectarum Ecclesiæ Jejunantis, Sectarum Ecclesiæ Epulantis, Sectarum Ecclesiæ Sponsæ, Sectarum Ecclesiæ Sponsi, Sectarum Ecclesiæ Matris, Sectarum Ecclesiæ Filiæ, Sectarum Ecclesiæ Sororis, Sectarum Ecclesiæ Fratris, Sectarum Ecclesiæ Amicæ, Sectarum Ecclesiæ Amici, Sectarum Ecclesiæ Inimicæ, Sectarum Ecclesiæ Inimici, Sectarum Ecclesiæ Columbæ, Sectarum Ecclesiæ Leonis, Sectarum Ecclesiæ Agni, Sectarum Ecclesiæ Ovis, Sectarum Ecclesiæ Pastoris, Sectarum Ecclesiæ Gregis, Sectarum Ecclesiæ Ovilis, Sectarum Ecclesiæ Arcæ, Sectarum Ecclesiæ Navis, Sectarum Ecclesiæ Columnæ, Sectarum Ecclesiæ Fundamenti, Sectarum Ecclesiæ Petræ, Sectarum Ecclesiæ Arenæ, Sectarum Ecclesiæ Montis, Sectarum Ecclesiæ Vallis, Sectarum Ecclesiæ Fontis, Sectarum Ecclesiæ Fluvii, Sectarum Ecclesiæ Maris, Sectarum Ecclesiæ Terræ, Sectarum Ecclesiæ Cœli, Sectarum Ecclesiæ Inferni, Sectarum Ecclesiæ Purgatorii, Sectarum Ecclesiæ Limbi, Sectarum Ecclesiæ Paradisi, Sectarum Ecclesiæ Cœlestis, Sectarum Ecclesiæ Terrestris,

Ecclesiæ quæ primo Christianorum seculo floruerunt, ut ex Epistolis Ignatii, Polycarpi, Clementis, Barnabæ, Hermæ, Papiæ, Dionysii Corinthii, Irenæi, Justini Martyris, Tatiani, Athenagoræ, Theophili, Hegesippi, Clementis Alexandrini, Tertulliani, Cypriani, Arnobii, Lactantii, Victorini, Commodiani, Methodii, Hippolyti, Novatiani, Dionysii Alexandrini, Gregorii Thaumaturgi, Julii Africani, Minucii Felicis, Origenis, Pierii, Petri Alexandrini, Archelai, Pamphili, Eusebii, Theognosti, Serapionis, Malchionis, Anatolii, Pieriæ, Lucianistarum, Dorotheorum, Meletianorum, Arianorum, Semi-arianorum, Macedonianorum, Apollinaristarum, Eustathianorum, Basilianorum, Gregorianorum, Didymianorum, Epiphanianorum, Chrysostomianorum, Nestorianorum, Eutychianorum, Acacianorum, Euphemianorum, Macedonianorum, Timotheianorum, Severianorum, Julianistarum, Gaianitarum, Paulianistarum, Agnoetarum, Aphthartodocetarum, Tritheitarum, Monothelitarum, Paulicianorum, Bogomilorum, Albigensium, Waldensium, Wicklevistarum, Hussitarum, Lutheranorum, Zwinglianorum, Calvinianorum, Anabaptistarum, Socinianorum, Remonstrantium, Arminianorum, Pontificiorum, Anglicanorum, Puritanorum, Independentium, Presbyterianorum, Erastianorum, Quakerorum, Familistarum, Libertinorum, Antinomorum, Sabbatariorum, Millenariorum, Enthusiastarum, Fanaticorum, Sectarum Anglicanarum, Sectarum Belgicarum, Sectarum Germanicarum, Sectarum Gallicarum, Sectarum Italicarum, Sectarum Hispanicarum, Sectarum Polonicarum, Sectarum Hungaricarum, Sectarum Transylvanicarum, Sectarum Bohemicarum, Sectarum Moravicarum, Sectarum Silesiacarum, Sectarum Prussicarum, Sectarum Livonicarum, Sectarum Moscoviticarum, Sectarum Graecarum, Sectarum Asiaticarum, Sectarum Africanarum, Sectarum Americanarum, Sectarum Australium, Sectarum Septentrionalium, Sectarum Occidentalium, Sectarum Orientalium, Sectarum Meridionalium, Sectarum Mediterranearum, Sectarum Insularum, Sectarum Peninsularum, Sectarum Continentium, Sectarum Littoralium, Sectarum Fluviatilium, Sectarum Montanarum, Sectarum Campestrium, Sectarum Urbanarum, Sectarum Rusticarum, Sectarum Nobilium, Sectarum Plebeiarum, Sectarum Divitum, Sectarum Pauperum, Sectarum Mercatorum, Sectarum Opificum, Sectarum Agricolarum, Sectarum Pastorum, Sectarum Militarium, Sectarum Togatarum, Sectarum Clericorum, Sectarum Laicarum, Sectarum Virginum, Sectarum Viduarum, Sectarum Conjugatorum, Sectarum Infantium, Sectarum Puerorum, Sectarum Juvenum, Sectarum Virorum, Sectarum Senum, Sectarum Decrepitarum, Sectarum Sanctorum, Sectarum Peccatorum, Sectarum Justificatorum, Sectarum Damnatorum, Sectarum Electorum, Sectarum Reprobatorum, Sectarum Prædestinatorum, Sectarum Præscitorum, Sectarum Vocatorum, Sectarum Invocatorum, Sectarum Fidelium, Sectarum Infidelium, Sectarum Credentium, Sectarum Incredulorum, Sectarum Spiritualium, Sectarum Carnalium, Sectarum Regenitorum, Sectarum Unregenitorum, Sectarum Sanctificatorum, Sectarum Profanorum, Sectarum Glorificatorum, Sectarum Glorificandorum, Sectarum Ecclesiæ Militantis, Sectarum Ecclesiæ Triumphantis, Sectarum Ecclesiæ Patientis, Sectarum Ecclesiæ Dormientis, Sectarum Ecclesiæ Vigilantis, Sectarum Ecclesiæ Orantis, Sectarum Ecclesiæ Laudantis, Sectarum Ecclesiæ Gratulantis, Sectarum Ecclesiæ Gaudentis, Sectarum Ecclesiæ Lugentis, Sectarum Ecclesiæ Ridentis, Sectarum Ecclesiæ Flentis, Sectarum Ecclesiæ Jejunantis, Sectarum Ecclesiæ Epulantis, Sectarum Ecclesiæ Sponsæ, Sectarum Ecclesiæ Sponsi, Sectarum Ecclesiæ Matris, Sectarum Ecclesiæ Filiæ, Sectarum Ecclesiæ Sororis, Sectarum Ecclesiæ Fratris, Sectarum Ecclesiæ Amicæ, Sectarum Ecclesiæ Amici, Sectarum Ecclesiæ Inimicæ, Sectarum Ecclesiæ Inimici, Sectarum Ecclesiæ Columbæ, Sectarum Ecclesiæ Leonis, Sectarum Ecclesiæ Agni, Sectarum Ecclesiæ Ovis, Sectarum Ecclesiæ Pastoris, Sectarum Ecclesiæ Gregis, Sectarum Ecclesiæ Ovilis, Sectarum Ecclesiæ Arcæ, Sectarum Ecclesiæ Navis, Sectarum Ecclesiæ Columnæ, Sectarum Ecclesiæ Fundamenti, Sectarum Ecclesiæ Petræ, Sectarum Ecclesiæ Arenæ, Sectarum Ecclesiæ Montis, Sectarum Ecclesiæ Vallis, Sectarum Ecclesiæ Fontis, Sectarum Ecclesiæ Fluvii, Sectarum Ecclesiæ Maris, Sectarum Ecclesiæ Terræ, Sectarum Ecclesiæ Cœli, Sectarum Ecclesiæ Inferni, Sectarum Ecclesiæ Purgatorii, Sectarum Ecclesiæ Limbi, Sectarum Ecclesiæ Paradisi, Sectarum Ecclesiæ Cœlestis, Sectarum Ecclesiæ Terrestris,

vocationem & benedictionem omnium gentium pertinere.

Rectè igitur omninò statuit Dionysius Petavius; [a] *Paulum manifestè de primâ illâ εναγγελία loqui, quæ anno Abraami LXXV. facta est: quæ & apud Patres, & Chronologos celeberrima est; uti ex Eusebii Chronico liquet, qui ab eâ sæpiùs titulum ducit annorum.* Cujus sententiam ita hîc oppugnat [b] Nicolaus noster, ut falsâ nixus hypothesi, in ipsum Apostolum crudat hanc fabam, quem, argumenti sui vim, in longinquitate temporis inter confirmatum à Deo testamentum legémque latam intercepti ponentem, *loqui debuisse ait, non de prima illa promissione, sed de postrema & novissima, conditione sive confirmatione testamenti. Alioquin,* (inquit) *parum solidè & sophisticè procederet, pessimè ratiocinaretur, & ne secundùm hominem quidem, id est humano more loqueretur. Testamentum enim ab ea testatoris voluntate vim habet, quæ postrema innotuit, unde & suprema voluntas dicitur: & quidem inter homines, ut notat Apostolus, ad Hebr. IX. 16. testamentum in mortuis confirmatum est. alioquin non valet dum vivit qui testatus est.* Quasi verò διαθήκη vocabulum, quod à vulgato Latino interprete *Testamentum* reddi solet, supremam testatoris voluntatem semper denotaret; & non frequentiori usu ברית Hebraico responderet, quod LXX. (quorum loquendi genere uti solent Apostoli) διαθήκην, Aquila verò & Symmachus συνθήκην, id est, *pactum* interpretati sunt. Et in loco quidem ad Hebræos, ubi de Christo, sua morte novum fœdus nobis sanciente, agitur, restrictior illa vocis significatio locum habet: sed Generalior illa altera in præsenti ad Galatas loco, ubi de Dei Patris promissione agitur, in quo primæ & supremæ voluntatis nullum admitti potest discrimen. Per διαθήκην igitur κεκυρωμένην ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, nihil aliud intellexit Apostolus, quam pactum illud gratuitum quod cum Abrahamo Deus primum iniit, atque iterando sancivit, ratumque & authenticum effecit; subsequentibus ejusdem repetitionibus nihil amplioris authoritatis primæ promissioni adjicientibus.

Sed objicit rursùm Nicolaus, Apostolum *apertè testamenti confirmationem ab illa prima promissione discriminare: nam si idem est confirmatum testamentum quod promissio, ridicula erit,* (inquit ille) *inepta, & putidè redundans oratio. Quis enim nisi planè balbutiens ita loqueretur? Lex non irritum facit testamentum confirmatum à Deo, ad irritandum testamentum à Deo confirmatum; vel, Lex non evacuat promissionem, ad evacuandam promissionem.* Et istas sanè Nicolai locutiones, eadem iisdem verbis plusquàm putidè iterantes, planè nugatorias esse facilè concedimus: cùm in eo quo utitur Apostolus loquendi modo, posterius membrum prioris explicationem contineat: & simplicem Dei promissionem, pro pactione satis in se Authentica habendam esse, nos edoceat.

Loco Exodi, cujus genuinam explicationem hactenùs turati sumus, affinis est prædictio illa Abrahamo à Deo facta, Genes. XV. 13. Act. VII. 6. *Scito præscens quòd peregrinum futurum sit semen tuum in terrâ non suâ, & subjicient eos servituti & affligent eos quadringentis annis.* Ubi per *terram non suam* Genebrardus *Ægyptum* intelligit, in qua Abrahami posteros peregrinatos fuisse per annos 430. existimat; rotundâ 400. annorum summâ, (fractis numeris prætermissis,) hîc expressos. Sensit idem & Stapletonus: de quo, in commentariis ad dictum Actorum locum, Johannes Lorinus. *Gravius hallucinatur quàm cæteri Stapletonus, in Antidoris ad hunc locum Actum, volens totos quadringentos annos consumptos esse in Ægyptiacâ habitatione, atque etiam afflictione. Non fuit opus valentibus antidoto, aut si quo modo hac in re malè Hæretici valerent, non laborarent morbo hæresis: cùm citra Fidei periculum hujusmodi res variè à Catholicis discutiantur.* [c] Alphonsus Cumiranus (ab eodem Lorino ibidem productus) adhuc ineptiùs, annos quidem 430. à promissione Abrahamo facta accepit, 400. verò ab ingressu Jacobi in Ægyptum; quem tamen 115. annis ipsa morte Abrahami posteriorem fuisse constat. Author Problematum Harmoniæ Chronologicæ, in Dissertatione illa 4. num. 3. Israëlitarum commorationi in terrâ Ægypti annos 430. cum Genebrardo & Stapletono tribuens, 400. durissimæ servitutis & afflictionis eorum annos à morte Levi, (Exod. VI. 16.) inchoat, & ad tempus quo deletis septem Gentibus plenariè terram Chananis hæreditate illi possederunt, extendit.

Sed longè major & sanior Chronologorum pars, per *terram non suam* tum Chananæam tum Ægyptum hîc designari asserit: & 400. hosce annos à primis Isaaci annis incipit, in quo benedictum Abrahami *semen* vocari cœptum est. (Genes. XXI. 12. Rom. IX. 7. Hebr. XI. 20.) ita ut intra illud spatium totius etiam peregrinationis, non servitutis tantùm & afflictionis (quæ in extremis illius annis contigit) tempus complectatur. In his enim verbis, ut tum ab aliis, tum à Pererio est observatum, tria „ [d] continentur, quorum unum est *peregrina-*„*tio* seminis Abrahæ in terra non sua, alterum „*servitus*, tertium *afflictio*. Tempus itaque „illorum 400. annorum non competit in „quodlibet illorum trium disjunctè ac sepa„ratim, sed in tria illa conjunctè; quòd illa „tria eventura essent & complenda intra spa„tium 400. annorum. Ergo sensus illorum „verborum Domini ad Abraham, hic est. Se„men tuum, priusquàm veniat ad possiden„dum terram Chanaam, tibi & illi promis„sam, transiget 400. annos: in quo tempo„ris spatio, & peregrinabitur in terra alie„na; & aliquandiu etiam duâ servitute affli„getur.

Quod verò hîc Abrami semen peregrinaturum fuisse dicitur בארץ לא להם *in terrâ non sibi*, vel *suâ*, (ut in editione vulgatâ Latinâ rectissimè est expressum) id de *terra non ipsis debita, non promissa, non destinata*, accipi dum vult Nicolaus Abramus; ne *Chananæa* sub ea comprehendi posse putetur, quum simplicissimo ac maximè germano sensu in vulgatâ Græcâ Mosis versione, *in terrâ non propriâ*; ἐν γῇ οὐκ ἰδίᾳ, in novo Testam. Act. VII. 6. ἐν γῇ ἀλλοτρίᾳ *in terrâ alienâ*, illud habeatur expositum. Ubi in primis observandum rectè notavit Eustathius, ὅτι οὐκ εἶπεν ἐν Αἰγύπτῳ ἀλλ' ἐν γῇ ἀλλοτρίᾳ πάσχων ἔσται τὸ σπέρμα Ϝ Ἀβραάμ, quòd non dixerit *in Ægypto, sed in terra alienâ patiens erit semen Abrahæ.* Ἀλλοτρία δ' ἐκάστη ἐν ᾗ

[a] Petav. de doctr. temp. lib. 9. cap. 14.

[b] Abram. ut supr. cap. 16.

[c] Cumiran. tom. 1. concilior.

[d] Perer. in Exod. cap. 1. disput. 6. num. 19.

ut supr. cap. 12.

V. Occumen. in Act. 7. 6. & Cajet. Genes. 15.

Ecclesiæ, quæ est mater omnium nostrum, & quæ nos omnes in Christo Jesu regenerat.

Et Ecclesiam quidem appellat, non Synagogam, quia Synagoga non est mater nostra, sed Ecclesia. Ecclesia enim est, quæ nos, quamvis filii ex Gentibus, per Christum Jesum regenerat. Synagoga autem non regenerat, sed generat. Et ideo Ecclesia mater nostra est, Synagoga autem non est mater nostra.

Et quia Ecclesia mater nostra est, ideo Paulus dicit: Jerusalem, quæ sursum est, libera est, quæ est mater nostra. Et Jerusalem quidem, quæ sursum est, libera est, quia Ecclesia est, quæ nos regenerat. Et quia Ecclesia est, quæ nos regenerat, ideo Jerusalem, quæ sursum est, libera est, quæ est mater nostra. Et quia Jerusalem, quæ sursum est, libera est, quæ est mater nostra, ideo Ecclesia mater nostra est. Et quia Ecclesia mater nostra est, ideo Jerusalem, quæ sursum est, libera est, quæ est mater nostra. Et quia Jerusalem, quæ sursum est, libera est, quæ est mater nostra, ideo

Anno Mundi 3949. Ante Christum 55. Olympiadis 183. anno 1. Ante Urbem conditam 699. Regni Romanorum Consulum 99. Augusti 43. Tiberii Cæsaris 12. Herodis Magni 34. Archelai 9. Philippi 12. Lysaniæ 12. Abilenes 12. Annæ Pontificis 12. Caiphæ 6. Jesu Christi 33. Pentecostes 1. Apostolorum 1.

Anno Mundi 3950. Ante Christum 54. Olympiadis 183. anno 2. Ante Urbem conditam 698. Regni Romanorum Consulum 100. Augusti 44. Tiberii Cæsaris 13. Herodis Magni 35. Archelai 10. Philippi 13. Lysaniæ 13. Abilenes 13. Annæ Pontificis 13. Caiphæ 7. Jesu Christi 34. Pentecostes 2. Apostolorum 2.

Anno Mundi 3951. Ante Christum 53. Olympiadis 183. anno 3. Ante Urbem conditam 697. Regni Romanorum Consulum 101. Augusti 45. Tiberii Cæsaris 14. Herodis Magni 36. Archelai 11. Philippi 14. Lysaniæ 14. Abilenes 14. Annæ Pontificis 14. Caiphæ 8. Jesu Christi 35. Pentecostes 3. Apostolorum 3.

Anno Mundi 3952. Ante Christum 52. Olympiadis 183. anno 4. Ante Urbem conditam 696. Regni Romanorum Consulum 102. Augusti 46. Tiberii Cæsaris 15. Herodis Magni 37. Archelai 12. Philippi 15. Lysaniæ 15. Abilenes 15. Annæ Pontificis 15. Caiphæ 9. Jesu Christi 36. Pentecostes 4. Apostolorum 4.

Anno Mundi 3953. Ante Christum 51. Olympiadis 184. anno 1. Ante Urbem conditam 695. Regni Romanorum Consulum 103. Augusti 47. Tiberii Cæsaris 16. Herodis Magni 38. Archelai 13. Philippi 16. Lysaniæ 16. Abilenes 16. Annæ Pontificis 16. Caiphæ 10. Jesu Christi 37. Pentecostes 5. Apostolorum 5.

Anno Mundi 3954. Ante Christum 50. Olympiadis 184. anno 2. Ante Urbem conditam 694. Regni Romanorum Consulum 104. Augusti 48. Tiberii Cæsaris 17. Herodis Magni 39. Archelai 14. Philippi 17. Lysaniæ 17. Abilenes 17. Annæ Pontificis 17. Caiphæ 11. Jesu Christi 38. Pentecostes 6. Apostolorum 6.

Anno Mundi 3955. Ante Christum 49. Olympiadis 184. anno 3. Ante Urbem conditam 693. Regni Romanorum Consulum 105. Augusti 49. Tiberii Cæsaris 18. Herodis Magni 40. Archelai 15. Philippi 18. Lysaniæ 18. Abilenes 18. Annæ Pontificis 18. Caiphæ 12. Jesu Christi 39. Pentecostes 7. Apostolorum 7.

Anno Mundi 3956. Ante Christum 48. Olympiadis 184. anno 4. Ante Urbem conditam 692. Regni Romanorum Consulum 106. Augusti 50. Tiberii Cæsaris 19. Herodis Magni 41. Archelai 16. Philippi 19. Lysaniæ 19. Abilenes 19. Annæ Pontificis 19. Caiphæ 13. Jesu Christi 40. Pentecostes 8. Apostolorum 8.

Anno Mundi 3957. Ante Christum 47. Olympiadis 185. anno 1. Ante Urbem conditam 691. Regni Romanorum Consulum 107. Augusti 51. Tiberii Cæsaris 20. Herodis Magni 42. Archelai 17. Philippi 20. Lysaniæ 20. Abilenes 20. Annæ Pontificis 20. Caiphæ 14. Jesu Christi 41. Pentecostes 9. Apostolorum 9.

Anno Mundi 3958. Ante Christum 46. Olympiadis 185. anno 2. Ante Urbem conditam 690. Regni Romanorum Consulum 108. Augusti 52. Tiberii Cæsaris 21. Herodis Magni 43. Archelai 18. Philippi 21. Lysaniæ 21. Abilenes 21. Annæ Pontificis 21. Caiphæ 15. Jesu Christi 42. Pentecostes 10. Apostolorum 10.

Anno Mundi 3959. Ante Christum 45. Olympiadis 185. anno 3. Ante Urbem conditam 689. Regni Romanorum Consulum 109. Augusti 53. Tiberii Cæsaris 22. Herodis Magni 44. Archelai 19. Philippi 22. Lysaniæ 22. Abilenes 22. Annæ Pontificis 22. Caiphæ 16. Jesu Christi 43. Pentecostes 11. Apostolorum 11.

Anno Mundi 3960. Ante Christum 44. Olympiadis 185. anno 4. Ante Urbem conditam 688. Regni Romanorum Consulum 110. Augusti 54. Tiberii Cæsaris 23. Herodis Magni 45. Archelai 20. Philippi 23. Lysaniæ 23. Abilenes 23. Annæ Pontificis 23. Caiphæ 17. Jesu Christi 44. Pentecostes 12. Apostolorum 12.

Anno Mundi 3961. Ante Christum 43. Olympiadis 186. anno 1. Ante Urbem conditam 687. Regni Romanorum Consulum 111. Augusti 55. Tiberii Cæsaris 24. Herodis Magni 46. Archelai 21. Philippi 24. Lysaniæ 24. Abilenes 24. Annæ Pontificis 24. Caiphæ 18. Jesu Christi 45. Pentecostes 13. Apostolorum 13.

Anno Mundi 3962. Ante Christum 42. Olympiadis 186. anno 2. Ante Urbem conditam 686. Regni Romanorum Consulum 112. Augusti 56. Tiberii Cæsaris 25. Herodis Magni 47. Archelai 22. Philippi 25. Lysaniæ 25. Abilenes 25. Annæ Pontificis 25. Caiphæ 19. Jesu Christi 46. Pentecostes 14. Apostolorum 14.

Anno Mundi 3963. Ante Christum 41. Olympiadis 186. anno 3. Ante Urbem conditam 685. Regni Romanorum Consulum 113. Augusti 57. Tiberii Cæsaris 26. Herodis Magni 48. Archelai 23. Philippi 26. Lysaniæ 26. Abilenes 26. Annæ Pontificis 26. Caiphæ 20. Jesu Christi 47. Pentecostes 15. Apostolorum 15.

Anno Mundi 3964. Ante Christum 40. Olympiadis 186. anno 4. Ante Urbem conditam 684. Regni Romanorum Consulum 114. Augusti 58. Tiberii Cæsaris 27. Herodis Magni 49. Archelai 24. Philippi 27. Lysaniæ 27. Abilenes 27. Annæ Pontificis 27. Caiphæ 21. Jesu Christi 48. Pentecostes 16. Apostolorum 16.

Anno Mundi 3965. Ante Christum 39. Olympiadis 187. anno 1. Ante Urbem conditam 683. Regni Romanorum Consulum 115. Augusti 59. Tiberii Cæsaris 28. Herodis Magni 50. Archelai 25. Philippi 28. Lysaniæ 28. Abilenes 28. Annæ Pontificis 28. Caiphæ 22. Jesu Christi 49. Pentecostes 17. Apostolorum 17.

Anno Mundi 3966. Ante Christum 38. Olympiadis 187. anno 2. Ante Urbem conditam 682. Regni Romanorum Consulum 116. Augusti 60. Tiberii Cæsaris 29. Herodis Magni 51. Archelai 26. Philippi 29. Lysaniæ 29. Abilenes 29. Annæ Pontificis 29. Caiphæ 23. Jesu Christi 50. Pentecostes 18. Apostolorum 18.

Anno Mundi 3967. Ante Christum 37. Olympiadis 187. anno 3. Ante Urbem conditam 681. Regni Romanorum Consulum 117. Augusti 61. Tiberii Cæsaris 30. Herodis Magni 52. Archelai 27. Philippi 30. Lysaniæ 30. Abilenes 30. Annæ Pontificis 30. Caiphæ 24. Jesu Christi 51. Pentecostes 19. Apostolorum 19.

Anno Mundi 3968. Ante Christum 36. Olympiadis 187. anno 4. Ante Urbem conditam 680. Regni Romanorum Consulum 118. Augusti 62. Tiberii Cæsaris 31. Herodis Magni 53. Archelai 28. Philippi 31. Lysaniæ 31. Abilenes 31. Annæ Pontificis 31. Caiphæ 25. Jesu Christi 52. Pentecostes 20. Apostolorum 20.

Anno Mundi 3969. Ante Christum 35. Olympiadis 188. anno 1. Ante Urbem conditam 679. Regni Romanorum Consulum 119. Augusti 63. Tiberii Cæsaris 32. Herodis Magni 54. Archelai 29. Philippi 32. Lysaniæ 32. Abilenes 32. Annæ Pontificis 32. Caiphæ 26. Jesu Christi 53. Pentecostes 21. Apostolorum 21.

Anno Mundi 3970. Ante Christum 34. Olympiadis 188. anno 2. Ante Urbem conditam 678. Regni Romanorum Consulum 120. Augusti 64. Tiberii Cæsaris 33. Herodis Magni 55. Archelai 30. Philippi 33. Lysaniæ 33. Abilenes 33. Annæ Pontificis 33. Caiphæ 27. Jesu Christi 54. Pentecostes 22. Apostolorum 22.

Anno Mundi 3971. Ante Christum 33. Olympiadis 188. anno 3. Ante Urbem conditam 677. Regni Romanorum Consulum 121. Augusti 65. Tiberii Cæsaris 34. Herodis Magni 56. Archelai 31. Philippi 34. Lysaniæ 34. Abilenes 34. Annæ Pontificis 34. Caiphæ 28. Jesu Christi 55. Pentecostes 23. Apostolorum 23.

Anno Mundi 3972. Ante Christum 32. Olympiadis 188. anno 4. Ante Urbem conditam 676. Regni Romanorum Consulum 122. Augusti 66. Tiberii Cæsaris 35. Herodis Magni 57. Archelai 32. Philippi 35. Lysaniæ 35. Abilenes 35. Annæ Pontificis 35. Caiphæ 29. Jesu Christi 56. Pentecostes 24. Apostolorum 24.

Anno Mundi 3973. Ante Christum 31. Olympiadis 189. anno 1. Ante Urbem conditam 675. Regni Romanorum Consulum 123. Augusti 67. Tiberii Cæsaris 36. Herodis Magni 58. Archelai 33. Philippi 36. Lysaniæ 36. Abilenes 36. Annæ Pontificis 36. Caiphæ 30. Jesu Christi 57. Pentecostes 25. Apostolorum 25.

Anno Mundi 3974. Ante Christum 30. Olympiadis 189. anno 2. Ante Urbem conditam 674. Regni Romanorum Consulum 124. Augusti 68. Tiberii Cæsaris 37. Herodis Magni 59. Archelai 34. Philippi 37. Lysaniæ 37. Abilenes 37. Annæ Pontificis 37. Caiphæ 31. Jesu Christi 58. Pentecostes 26. Apostolorum 26.

Anno Mundi 3975. Ante Christum 29. Olympiadis 189. anno 3. Ante Urbem conditam 673. Regni Romanorum Consulum 125. Augusti 69. Tiberii Cæsaris 38. Herodis Magni 60. Archelai 35. Philippi 38. Lysaniæ 38. Abilenes 38. Annæ Pontificis 38. Caiphæ 32. Jesu Christi 59. Pentecostes 27. Apostolorum 27.

Anno Mundi 3976. Ante Christum 28. Olympiadis 189. anno 4. Ante Urbem conditam 672. Regni Romanorum Consulum 126. Augusti 70. Tiberii Cæsaris 39. Herodis Magni 61. Archelai 36. Philippi 39. Lysaniæ 39. Abilenes 39. Annæ Pontificis 39. Caiphæ 33. Jesu Christi 60. Pentecostes 28. Apostolorum 28.

Anno Mundi 3977. Ante Christum 27. Olympiadis 190. anno 1. Ante Urbem conditam 671. Regni Romanorum Consulum 127. Augusti 71. Tiberii Cæsaris 40. Herodis Magni 62. Archelai 37. Philippi 40. Lysaniæ 40. Abilenes 40. Annæ Pontificis 40. Caiphæ 34. Jesu Christi 61. Pentecostes 29. Apostolorum 29.

Anno Mundi 3978. Ante Christum 26. Olympiadis 190. anno 2. Ante Urbem conditam 670. Regni Romanorum Consulum 128. Augusti 72. Tiberii Cæsaris 41. Herodis Magni 63. Archelai 38. Philippi 41. Lysaniæ 41. Abilenes 41. Annæ Pontificis 41. Caiphæ 35. Jesu Christi 62. Pentecostes 30. Apostolorum 30.

Anno Mundi 3979. Ante Christum 25. Olympiadis 190. anno 3. Ante Urbem conditam 669. Regni Romanorum Consulum 129. Augusti 73. Tiberii Cæsaris 42. Herodis Magni 64. Archelai 39. Philippi 42. Lysaniæ 42. Abilenes 42. Annæ Pontificis 42. Caiphæ 36. Jesu Christi 63. Pentecostes 31. Apostolorum 31.

Anno Mundi 3980. Ante Christum 24. Olympiadis 190. anno 4. Ante Urbem conditam 668. Regni Romanorum Consulum 130. Augusti 74. Tiberii Cæsaris 43. Herodis Magni 65. Archelai 40. Philippi 43. Lysaniæ 43. Abilenes 43. Annæ Pontificis 43. Caiphæ 37. Jesu Christi 64. Pentecostes 32. Apostolorum 32.

Anno Mundi 3981. Ante Christum 23. Olympiadis 191. anno 1. Ante Urbem conditam 667. Regni Romanorum Consulum 131. Augusti 75. Tiberii Cæsaris 44. Herodis Magni 66. Archelai 41. Philippi 44. Lysaniæ 44. Abilenes 44. Annæ Pontificis 44. Caiphæ 38. Jesu Christi 65. Pentecostes 33. Apostolorum 33.

Anno Mundi 3982. Ante Christum 22. Olympiadis 191. anno 2. Ante Urbem conditam 666. Regni Romanorum Consulum 132. Augusti 76. Tiberii Cæsaris 45. Herodis Magni 67. Archelai 42. Philippi 45. Lysaniæ 45. Abilenes 45. Annæ Pontificis 45. Caiphæ 39. Jesu Christi 66. Pentecostes 34. Apostolorum 34.

Anno Mundi 3983. Ante Christum 21. Olympiadis 191. anno 3. Ante Urbem conditam 665. Regni Romanorum Consulum 133. Augusti 77. Tiberii Cæsaris 46. Herodis Magni 68. Archelai 43. Philippi 46. Lysaniæ 46. Abilenes 46. Annæ Pontificis 46. Caiphæ 40. Jesu Christi 67. Pentecostes 35. Apostolorum 35.

Anno Mundi 3984. Ante Christum 20. Olympiadis 191. anno 4. Ante Urbem conditam 664. Regni Romanorum Consulum 134. Augusti 78. Tiberii Cæsaris 47. Herodis Magni 69. Archelai 44. Philippi 47. Lysaniæ 47. Abilenes 47. Annæ Pontificis 47. Caiphæ 41. Jesu Christi 68. Pentecostes 36. Apostolorum 36.

Anno Mundi 3985. Ante Christum 19. Olympiadis 192. anno 1. Ante Urbem conditam 663. Regni Romanorum Consulum 135. Augusti 79. Tiberii Cæsaris 48. Herodis Magni 70. Archelai 45. Philippi 48. Lysaniæ 48. Abilenes 48. Annæ Pontificis 48. Caiphæ 42. Jesu Christi 69. Pentecostes 37. Apostolorum 37.

Anno Mundi 3986. Ante Christum 18. Olympiadis 192. anno 2. Ante Urbem conditam 662. Regni Romanorum Consulum 136. Augusti 80. Tiberii Cæsaris 49. Herodis Magni 71. Archelai 46. Philippi 49. Lysaniæ 49. Abilenes 49. Annæ Pontificis 49. Caiphæ 43. Jesu Christi 70. Pentecostes 38. Apostolorum 38.

Anno Mundi 3987. Ante Christum 17. Olympiadis 192. anno 3. Ante Urbem conditam 661. Regni Romanorum Consulum 137. Augusti 81. Tiberii Cæsaris 50. Herodis Magni 72. Archelai 47. Philippi 50. Lysaniæ 50. Abilenes 50. Annæ Pontificis 50. Caiphæ 44. Jesu Christi 71. Pentecostes 39. Apostolorum 39.

Anno Mundi 3988. Ante Christum 16. Olympiadis 192. anno 4. Ante Urbem conditam 660. Regni Romanorum Consulum 138. Augusti 82. Tiberii Cæsaris 51. Herodis Magni 73. Archelai 48. Philippi 51. Lysaniæ 51. Abilenes 51. Annæ Pontificis 51. Caiphæ 45. Jesu Christi 72. Pentecostes 40. Apostolorum 40.

Anno Mundi 3989. Ante Christum 15. Olympiadis 193. anno 1. Ante Urbem conditam 659. Regni Romanorum Consulum 139. Augusti 83. Tiberii Cæsaris 52. Herodis Magni 74. Archelai 49. Philippi 52. Lysaniæ 52. Abilenes 52. Annæ Pontificis 52. Caiphæ 46. Jesu Christi 73. Pentecostes 41. Apostolorum 41.

Anno Mundi 3990. Ante Christum 14. Olympiadis 193. anno 2. Ante Urbem conditam 658. Regni Romanorum Consulum 140. Augusti 84. Tiberii Cæsaris 53. Herodis Magni 75. Archelai 50. Philippi 53. Lysaniæ 53. Abilenes 53. Annæ Pontificis 53. Caiphæ 47. Jesu Christi 74. Pentecostes 42. Apostolorum 42.

Anno Mundi 3991. Ante Christum 13. Olympiadis 193. anno 3. Ante Urbem conditam 657. Regni Romanorum Consulum 141. Augusti 85. Tiberii Cæsaris 54. Herodis Magni 76. Archelai 51. Philippi 54. Lysaniæ 54. Abilenes 54. Annæ Pontificis 54. Caiphæ 48. Jesu Christi 75. Pentecostes 43. Apostolorum 43.

Anno Mundi 3992. Ante Christum 12. Olympiadis 193. anno 4. Ante Urbem conditam 656. Regni Romanorum Consulum 142. Augusti 86. Tiberii Cæsaris 55. Herodis Magni 77. Archelai 52. Philippi 55. Lysaniæ 55. Abilenes 55. Annæ Pontificis 55. Caiphæ 49. Jesu Christi 76. Pentecostes 44. Apostolorum 44.

Anno Mundi 3993. Ante Christum 11. Olympiadis 194. anno 1. Ante Urbem conditam 655. Regni Romanorum Consulum 143. Augusti 87. Tiberii Cæsaris 56. Herodis Magni 78. Archelai 53. Philippi 56. Lysaniæ 56. Abilenes 56. Annæ Pontificis 56. Caiphæ 50. Jesu Christi 77. Pentecostes 45. Apostolorum 45.

Anno Mundi 3994. Ante Christum 10. Olympiadis 194. anno 2. Ante Urbem conditam 654. Regni Romanorum Consulum 144. Augusti 88. Tiberii Cæsaris 57. Herodis Magni 79. Archelai 54. Philippi 57. Lysaniæ 57. Abilenes 57. Annæ Pontificis 57. Caiphæ 51. Jesu Christi 78. Pentecostes 46. Apostolorum 46.

Anno Mundi 3995. Ante Christum 9. Olympiadis 194. anno 3. Ante Urbem conditam 653. Regni Romanorum Consulum 145. Augusti 89. Tiberii Cæsaris 58. Herodis Magni 80. Archelai 55. Philippi 58. Lysaniæ 58. Abilenes 58. Annæ Pontificis 58. Caiphæ 52. Jesu Christi 79. Pentecostes 47. Apostolorum 47.

Anno Mundi 3996. Ante Christum 8. Olympiadis 194. anno 4. Ante Urbem conditam 652. Regni Romanorum Consulum 146. Augusti 90. Tiberii Cæsaris 59. Herodis Magni 81. Archelai 56. Philippi 59. Lysaniæ 59. Abilenes 59. Annæ Pontificis 59. Caiphæ 53. Jesu Christi 80. Pentecostes 48. Apostolorum 48.

Anno Mundi 3997. Ante Christum 7. Olympiadis 195. anno 1. Ante Urbem conditam 651. Regni Romanorum Consulum 147. Augusti 91. Tiberii Cæsaris 60. Herodis Magni 82. Archelai 57. Philippi 60. Lysaniæ 60. Abilenes 60. Annæ Pontificis 60. Caiphæ 54. Jesu Christi 81. Pentecostes 49. Apostolorum 49.

Anno Mundi 3998. Ante Christum 6. Olympiadis 195. anno 2. Ante Urbem conditam 650. Regni Romanorum Consulum 148. Augusti 92. Tiberii Cæsaris 61. Herodis Magni 83. Archelai 58. Philippi 61. Lysaniæ 61. Abilenes 61. Annæ Pontificis 61. Caiphæ 55. Jesu Christi 82. Pentecostes 50. Apostolorum 50.

Anno Mundi 3999. Ante Christum 5. Olympiadis 195. anno 3. Ante Urbem conditam 649. Regni Romanorum Consulum 149. Augusti 93. Tiberii Cæsaris 62. Herodis Magni 84. Archelai 59. Philippi 62. Lysaniæ 62. Abilenes 62. Annæ Pontificis 62. Caiphæ 56. Jesu Christi 83. Pentecostes 51. Apostolorum 51.

Anno Mundi 4000. Ante Christum 4. Olympiadis 195. anno 4. Ante Urbem conditam 648. Regni Romanorum Consulum 150. Augusti 94. Tiberii Cæsaris 63. Herodis Magni 85. Archelai 60. Philippi 63. Lysaniæ 63. Abilenes 63. Annæ Pontificis 63. Caiphæ 57. Jesu Christi 84. Pentecostes 52. Apostolorum 52.

Anno Mundi 4001. Ante Christum 3. Olympiadis 196. anno 1. Ante Urbem conditam 647. Regni Romanorum Consulum 151. Augusti 95. Tiberii Cæsaris 64. Herodis Magni 86. Archelai 61. Philippi 64. Lysaniæ 64. Abilenes 64. Annæ Pontificis 64. Caiphæ 58. Jesu Christi 85. Pentecostes 53. Apostolorum 53.

Anno Mundi 4002. Ante Christum 2. Olympiadis 196. anno 2. Ante Urbem conditam 646. Regni Romanorum Consulum 152. Augusti 96. Tiberii Cæsaris 65. Herodis Magni 87. Archelai 62. Philippi 65. Lysaniæ 65. Abilenes 65. Annæ Pontificis 65. Caiphæ 59. Jesu Christi 86. Pentecostes 54. Apostolorum 54.

Anno Mundi 4003. Ante Christum 1. Olympiadis 196. anno 3. Ante Urbem conditam 645. Regni Romanorum Consulum 153. Augusti 97. Tiberii Cæsaris 66. Herodis Magni 88. Archelai 63. Philippi 66. Lysaniæ 66. Abilenes 66. Annæ Pontificis 66. Caiphæ 60. Jesu Christi 87. Pentecostes 55. Apostolorum 55.

Anno Mundi 4004. Ante Christum 1. Olympiadis 196. anno 4. Ante Urbem conditam 644. Regni Romanorum Consulum 154. Augusti 98. Tiberii Cæsaris 67. Herodis Magni 89. Archelai 64. Philippi 67. Lysaniæ 67. Abilenes 67. Annæ Pontificis 67. Caiphæ 61. Jesu Christi 88. Pentecostes 56. Apostolorum 56.

Anno Mundi 4005. Ante Christum 2. Olympiadis 197. anno 1. Ante Urbem conditam 643. Regni Romanorum Consulum 155. Augusti 99. Tiberii Cæsaris 68. Herodis Magni 90. Archelai 65. Philippi 68. Lysaniæ 68. Abilenes 68. Annæ Pontificis 68. Caiphæ 62. Jesu Christi 89. Pentecostes 57. Apostolorum 57.

Anno Mundi 4006. Ante Christum 3. Olympiadis 197. anno 2. Ante Urbem conditam 642. Regni Romanorum Consulum 156. Augusti 100. Tiberii Cæsaris 69. Herodis Magni 91. Archelai 66. Philippi 69. Lysaniæ 69. Abilenes 69. Annæ Pontificis 69. Caiphæ 63. Jesu Christi 90. Pentecostes 58. Apostolorum 58.

Anno Mundi 4007. Ante Christum 4. Olympiadis 197. anno 3. Ante Urbem conditam 641. Regni Romanorum Consulum 157. Augusti 101. Tiberii Cæsaris 70. Herodis Magni 92. Archelai 67. Philippi 70. Lysaniæ 70. Abilenes 70. Annæ Pontificis 70. Caiphæ 64. Jesu Christi 91. Pentecostes 59. Apostolorum 59.

Anno Mundi 4008. Ante Christum 5. Olympiadis 197. anno 4. Ante Urbem conditam 640. Regni Romanorum Consulum 158. Augusti 102. Tiberii Cæsaris 71. Herodis Magni 93. Archelai 68. Philippi 71. Lysaniæ 71. Abilenes 71. Annæ Pontificis 71. Caiphæ 65. Jesu Christi 92. Pentecostes 60. Apostolorum 60.

Anno Mundi 4009. Ante Christum 6. Olympiadis 198. anno 1. Ante Urbem conditam 639. Regni Romanorum Consulum 159. Augusti 103. Tiberii Cæsaris 72. Herodis Magni 94. Archelai 69. Philippi 72. Lysaniæ 72. Abilenes 72. Annæ Pontificis 72. Caiphæ 66. Jesu Christi 93. Pentecostes 61. Apostolorum 61.

Anno Mundi 4010. Ante Christum 7. Olympiadis 198. anno 2. Ante Urbem conditam 638. Regni Romanorum Consulum 160. Augusti 104. Tiberii Cæsaris 73. Herodis Magni 95. Archelai 70. Philippi 73. Lysaniæ 73. Abilenes 73. Annæ Pontificis 73. Caiphæ 67. Jesu Christi 94. Pentecostes 62. Apostolorum 62.

Anno Mundi 4011. Ante Christum 8. Olympiadis 198. anno 3. Ante Urbem conditam 637. Regni Romanorum Consulum 161. Augusti 105. Tiberii Cæsaris 74. Herodis Magni 96. Archelai 71. Philippi 74. Lysaniæ 74. Abilenes 74. Annæ Pontificis 74. Caiphæ 68. Jesu Christi 95. Pentecostes 63. Apostolorum 63.

Anno Mundi 4012. Ante Christum 9. Olympiadis 198. anno 4. Ante Urbem conditam 636. Regni Romanorum Consulum 162. Augusti 106. Tiberii Cæsaris 75. Herodis Magni 97. Archelai 72. Philippi 75. Lysaniæ 75. Abilenes 75. Annæ Pontificis 75. Caiphæ 69. Jesu Christi 96. Pentecostes 64. Apostolorum 64.

Anno Mundi 4013. Ante Christum 10. Olympiadis 199. anno 1. Ante Urbem conditam 635. Regni Romanorum Consulum 163. Augusti 107. Tiberii Cæsaris 76. Herodis Magni 98. Archelai 73. Philippi 76. Lysaniæ 76. Abilenes 76. Annæ Pontificis 76. Caiphæ 70. Jesu Christi 97. Pentecostes 65. Apostolorum 65.

Anno Mundi 4014. Ante Christum 11. Olympiadis 199. anno 2. Ante Urbem conditam 634. Regni Romanorum Consulum 164. Augusti 108. Tiberii Cæsaris 77. Herodis Magni 99. Archelai 74. Philippi 77. Lysaniæ 77. Abilenes 77. Annæ Pontificis 77. Caiphæ 71. Jesu Christi 98. Pentecostes 66. Apostolorum 66.

Anno Mundi 4015. Ante Christum 12. Olympiadis 199. anno 3. Ante Urbem conditam 633. Regni Romanorum Consulum 165. Augusti 109. Tiberii Cæsaris 78. Herodis Magni 100. Archelai 75. Philippi 78. Lysaniæ 78. Abilenes 78. Annæ Pontificis 78. Caiphæ 72. Jesu Christi 99. Pentecostes 67. Apostolorum 67.

Anno Mundi 4016. Ante Christum 13. Olympiadis 199. anno 4. Ante Urbem conditam 632. Regni Romanorum Consulum 166. Augusti 110. Tiberii Cæsaris 79. Herodis Magni 101. Archelai 76. Philippi 79. Lysaniæ 79. Abilenes 79. Annæ Pontificis 79. Caiphæ 73. Jesu Christi 100. Pentecostes 68. Apostolorum 68.

Anno Mundi 4017. Ante Christum 14. Olympiadis 200. anno 1. Ante Urbem conditam 631. Regni Romanorum Consulum 167. Augusti 111. Tiberii Cæsaris 80. Herodis Magni 102. Archelai 77. Philippi 80. Lysaniæ 80. Abilenes 80. Annæ Pontificis 80. Caiphæ 74. Jesu Christi 101. Pentecostes 69. Apostolorum 69.

Anno Mundi 4018. Ante Christum 15. Olympiadis 200. anno 2. Ante Urbem conditam 630. Regni Romanorum Consulum 168. Augusti 112. Tiberii Cæsaris 81. Herodis Magni 103. Archelai 78. Philippi 81. Lysaniæ 81. Abilenes 81. Annæ Pontificis 81. Caiphæ 75. Jesu Christi 102. Pentecostes 70. Apostolorum 70.

Anno Mundi 4019. Ante Christum 16. Olympiadis 200. anno 3. Ante Urbem conditam 629. Regni Romanorum Consulum 169. Augusti 113. Tiberii Cæsaris 82. Herodis Magni 104. Archelai 79. Philippi 82. Lysaniæ 82. Abilenes 82. Annæ Pontificis 82. Caiphæ 76. Jesu Christi 103. Pentecostes 71. Apostolorum 71.

Anno Mundi 4020. Ante Christum 17. Olympiadis 200. anno 4. Ante Urbem conditam 628. Regni Romanorum Consulum 170. Augusti 114. Tiberii Cæsaris 83. Herodis Magni 105. Archelai 80. Philippi 83. Lysaniæ 83. Abilenes 83. Annæ Pontificis 83. Caiphæ 77. Jesu Christi 104. Pentecostes 72. Apostolorum 72.

Anno Mundi 4021. Ante Christum 18. Olympiadis 201. anno 1. Ante Urbem conditam 627. Regni Romanorum Consulum 171. Augusti 115. Tiberii Cæsaris 84. Herodis Magni 106. Archelai 81. Philippi 84. Lysaniæ 84. Abilenes 84. Annæ Pontificis 84. Caiphæ 78. Jesu Christi 105. Pentecostes 73. Apostolorum 73.

Anno Mundi 4022. Ante Christum 19. Olympiadis 201. anno 2. Ante Urbem conditam 626. Regni Romanorum Consulum 172. Augusti 116. Tiberii Cæsaris 85. Herodis Magni 107. Archelai 82. Philippi 85. Lysaniæ 85. Abilenes 85. Annæ Pontificis 85. Caiphæ 79. Jesu Christi 106. Pentecostes 74. Apostolorum 74.

Anno Mundi 4023. Ante Christum 20. Olympiadis 201. anno 3. Ante Urbem conditam 625. Regni Romanorum Consulum 173. Augusti 117. Tiberii Cæsaris 86. Herodis Magni 108. Archelai 83. Philippi 86. Lysaniæ 86. Abilenes 86. Annæ Pontificis 86. Caiphæ 80. Jesu Christi 107. Pentecostes 75. Apostolorum 75.

Anno Mundi 4024. Ante Christum 21. Olympiadis 201. anno 4. Ante Urbem conditam 624. Regni Romanorum Consulum 174. Augusti 118. Tiberii Cæsaris 87. Herodis Magni 109. Archelai 84. Philippi 87. Lysaniæ 87. Abilenes 87. Annæ Pontificis 87. Caiphæ 81. Jesu Christi 108. Pentecostes 76. Apostolorum 76.

Anno Mundi 4025. Ante Christum 22. Olympiadis 202. anno 1. Ante Urbem conditam 623. Regni Romanorum Consulum 175. Augusti 119. Tiberii Cæsaris 88. Herodis Magni 110. Archelai 85. Philippi 88. Lysaniæ 88. Abilenes 88. Annæ Pontificis 88. Caiphæ 82. Jesu Christi 109. Pentecostes 77. Apostolorum 77.

Anno Mundi 4026. Ante Christum 23. Olympiadis 202. anno 2. Ante Urbem conditam 622. Regni Romanorum Consulum 176. Augusti 120. Tiberii Cæsaris 89. Herodis Magni 111. Archelai 86. Philippi 89. Lysaniæ 89. Abilenes 89. Annæ Pontificis 89. Caiphæ 83. Jesu Christi 110. Pentecostes 78. Apostolorum 78.

Anno Mundi 4027. Ante Christum 24. Olympiadis 202. anno 3. Ante Urbem conditam 621. Regni Romanorum Consulum 177. Augusti 121. Tiberii Cæsaris 90. Herodis Magni 112. Archelai 87. Philippi 90. Lysaniæ 90. Abilenes 90. Annæ Pontificis 90. Caiphæ 84. Jesu Christi 111. Pentecostes 79. Apostolorum 79.

Anno Mundi 4028. Ante Christum 25. Olympiadis 202. anno 4. Ante Urbem conditam 620. Regni Romanorum Consulum 178. Augusti 122. Tiberii Cæsaris 91. Herodis Magni 113. Archelai 88. Philippi 91. Lysaniæ 91. Abilenes 91. Annæ Pontificis 91. Caiphæ 85. Jesu Christi 112. Pentecostes 80. Apostolorum 80.

Anno Mundi 4029. Ante Christum 26. Olympiadis 203. anno 1. Ante Urbem conditam 619. Regni Romanorum Consulum 179. Augusti 123. Tiberii Cæsaris 92. Herodis Magni 114. Archelai 89. Philippi 92. Lysaniæ 92. Abilenes 92. Annæ Pontificis 92. Caiphæ 86. Jesu Christi 113. Pentecostes 81. Apostolorum 81.

Anno Mundi 4030. Ante Christum 27. Olympiadis 203. anno 2. Ante Urbem conditam 618. Regni Romanorum Consulum 180. Augusti 124. Tiberii Cæsaris 93. Herodis Magni 115. Archelai 90. Philippi 93. Lysaniæ 93. Abilenes 93. Annæ Pontificis 93. Caiphæ 87. Jesu Christi 114. Pentecostes 82. Apostolorum 82.

Anno Mundi 4031. Ante Christum 28. Olympiadis 203. anno 3. Ante Urbem conditam 617. Regni Romanorum Consulum 181. Augusti 125. Tiberii Cæsaris 94. Herodis Magni 116. Archelai 91. Philippi 94. Lysaniæ 94. Abilenes 94. Annæ Pontificis 94. Caiphæ 88. Jesu Christi 115. Pentecostes 83. Apostolorum 83.

Anno Mundi 4032. Ante Christum 29. Olympiadis 203. anno 4. Ante Urbem conditam 616. Regni Romanorum Consulum 182. Augusti 126. Tiberii Cæsaris 95. Herodis Magni 117. Archelai 92. Philippi 95. Lysaniæ 95. Abilenes 95. Annæ Pontificis 95. Caiphæ 89. Jesu Christi 116. Pentecostes 84. Apostolorum 84.

Anno Mundi 4033. Ante Christum 30. Olympiadis 204. anno 1. Ante Urbem conditam 615. Regni Romanorum Consulum 183. Augusti 127. Tiberii Cæsaris 96. Herodis Magni 118. Archelai 93. Philippi 96. Lysaniæ 96. Abilenes 96. Annæ Pontificis 96. Caiphæ 90. Jesu Christi 117. Pentecostes 85. Apostolorum 85.

Anno Mundi 4034. Ante Christum 31. Olympiadis 204. anno 2. Ante Urbem conditam 614. Regni Romanorum Consulum 184. Augusti 128. Tiberii Cæsaris 97. Herodis Magni 119. Archelai 94. Philippi 97. Lysaniæ 97. Abilenes 97. Annæ Pontificis 97. Caiphæ 91. Jesu Christi 118. Pentecostes 86. Apostolorum 86.

Anno Mundi 4035. Ante Christum 32. Olympiadis 204. anno 3. Ante Urbem conditam 613. Regni Romanorum Consulum 185. Augusti 129. Tiberii Cæsaris 98. Herodis Magni 120. Archelai 95. Philippi 98. Lysaniæ 98. Abilenes 98. Annæ Pontificis 98. Caiphæ 92. Jesu Christi 119. Pentecostes 87. Apostolorum 87.

Anno Mundi 4036. Ante Christum 33. Olympiadis 204. anno 4. Ante Urbem conditam 612. Regni Romanorum Consulum 186. Augusti 130. Tiberii Cæsaris 99. Herodis Magni 121. Archelai 96. Philippi 99. Lysaniæ 99. Abilenes 99. Annæ Pontificis 99. Caiphæ 93. Jesu Christi 120. Pentecostes 88. Apostolorum 88.

Anno Mundi 4037. Ante Christum 34. Olympiadis 205. anno 1. Ante Urbem conditam 611. Regni Romanorum Consulum 187. Augusti 131. Tiberii Cæsaris 100. Herodis Magni 122. Archelai 97. Philippi 100. Lysaniæ 100. Abilenes 100. Annæ Pontificis 100. Caiphæ 94. Jesu Christi 121. Pentecostes 89. Apostolorum 89.

Anno Mundi 4038. Ante Christum 35. Olympiadis 205. anno 2. Ante Urbem conditam 610. Regni Romanorum Consulum 188. Augusti 132. Tiberii Cæsaris 101. Herodis Magni 123. Archelai 98. Philippi 101. Lysaniæ 101. Abilenes 101. Annæ Pontificis 101. Caiphæ 95. Jesu Christi 122. Pentecostes 90. Apostolorum 90.

Anno Mundi 4039. Ante Christum 36. Olympiadis 205. anno 3. Ante Urbem conditam 609. Regni Romanorum Consulum 189. Augusti 133. Tiberii Cæsaris 102. Herodis Magni 124. Archelai 99. Philippi 102. Lysaniæ 102. Abilenes 102. Annæ Pontificis 102. Caiphæ 96. Jesu Christi 123. Pentecostes 91. Apostolorum 91.

Anno Mundi 4040. Ante Christum 37. Ol

Ecclesiæ Orientalis, quæ Græcis Patribus, Græcisque Conciliis, Græcis Liturgiis, Græcis Symbolis, Græcis Scriptoribus, Græcis Monumentis, Græcis denique Ritibus continetur, Historia.

Ad Ecclesiæ Orientalis, quæ Græcis Patribus, Græcisque Conciliis, Græcis Liturgiis, Græcis Symbolis, Græcis Scriptoribus, Græcis Monumentis, Græcis denique Ritibus continetur, Historiam, Ecclesiæ Græcæ Historiam, Ecclesiæ Græcæ Historiæ Scriptores, Ecclesiæ Græcæ Historiæ Fontes, Ecclesiæ Græcæ Historiæ Auctores, Ecclesiæ Græcæ Historiæ Monumenta, Ecclesiæ Græcæ Historiæ Documenta, Ecclesiæ Græcæ Historiæ Testimonia, Ecclesiæ Græcæ Historiæ Testes, Ecclesiæ Græcæ Historiæ Collectores, Ecclesiæ Græcæ Historiæ Compilatores, Ecclesiæ Græcæ Historiæ Editores, Ecclesiæ Græcæ Historiæ Interpretes, Ecclesiæ Græcæ Historiæ Commentatores, Ecclesiæ Græcæ Historiæ Illustratores, Ecclesiæ Græcæ Historiæ Scholiastæ, Ecclesiæ Græcæ Historiæ Glossatores, Ecclesiæ Græcæ Historiæ Lexicographi, Ecclesiæ Græcæ Historiæ Grammatici, Ecclesiæ Græcæ Historiæ Rhetores, Ecclesiæ Græcæ Historiæ Sophistæ, Ecclesiæ Græcæ Historiæ Philosophi, Ecclesiæ Græcæ Historiæ Theologi, Ecclesiæ Græcæ Historiæ Canonistæ, Ecclesiæ Græcæ Historiæ Juristæ, Ecclesiæ Græcæ Historiæ Medici, Ecclesiæ Græcæ Historiæ Mathematici, Ecclesiæ Græcæ Historiæ Astronomi, Ecclesiæ Græcæ Historiæ Geographi, Ecclesiæ Græcæ Historiæ Chronologi, Ecclesiæ Græcæ Historiæ Antiquarii, Ecclesiæ Græcæ Historiæ Numismatici, Ecclesiæ Græcæ Historiæ Epigraphici, Ecclesiæ Græcæ Historiæ Paleographi, Ecclesiæ Græcæ Historiæ Diplomatici, Ecclesiæ Græcæ Historiæ Critici, Ecclesiæ Græcæ Historiæ Hermeneutæ, Ecclesiæ Græcæ Historiæ Exegetæ, Ecclesiæ Græcæ Historiæ Homiletæ, Ecclesiæ Græcæ Historiæ Catechetæ, Ecclesiæ Græcæ Historiæ Polemici, Ecclesiæ Græcæ Historiæ Controversistæ, Ecclesiæ Græcæ Historiæ Apologetæ, Ecclesiæ Græcæ Historiæ Dogmatici, Ecclesiæ Græcæ Historiæ Symbolici, Ecclesiæ Græcæ Historiæ Liturgici, Ecclesiæ Græcæ Historiæ Hymnographi, Ecclesiæ Græcæ Historiæ Poetæ

Anno ante Christum 1491. Ol. 1. 1. Anno Mundi 3513. Anno Urbis Romæ 263. Anno Nabonassari 245. Anno Cyri 47. Anno Darii Hystaspis 19. Anno Artaxerxis Longimani 41. Anno Olympiadis 1. 1. Anno Periodi Julianæ 4273.

Ex his quæ hactenus dicta sunt, facile colligi potest, quo anno Mundi Christus natus sit. Nam cum Herodes Magnus, qui Christi ortum Magis annuntiantibus audivit, anno Urbis Romæ 750. mortuus sit, ut ex Josephi Antiquitatibus Judaicis, & Dione Cassio constat, Christus natus est anno Urbis Romæ 749. Anno autem Urbis Romæ 749. fuit Mundi 3512. Ergo Christus natus est anno Mundi 3512. Anno Nabonassari 244. Anno Cyri 46. Anno Darii Hystaspis 18. Anno Artaxerxis Longimani 40. Anno Olympiadis 1. 1. Anno Periodi Julianæ 4272. Anno ante Christum 1492. Ol. 1. 1.

Quod autem Herodes Magnus anno Urbis Romæ 750. mortuus sit, ex Josephi Antiquitatibus Judaicis, & Dione Cassio constat. Nam Josephus Herodem Magnum mortuum esse scribit Olympiade 184. anno 4. Dion Cassius Olympiade 184. anno 1. Olympias autem 184. incipit anno Urbis Romæ 750. Ergo Herodes Magnus anno Urbis Romæ 750. mortuus est.

Quod autem Olympias 184. incipiat anno Urbis Romæ 750. ex Dionysio Halicarnassæo, Livio, & Dione Cassio constat. Nam Dionysius Halicarnassæus Olympiadem 184. incipere scribit anno Urbis Romæ 750. Livius Olympiadem 184. incipere scribit anno Urbis Romæ 750. Dion Cassius Olympiadem 184. incipere scribit anno Urbis Romæ 750. Ergo Olympias 184. incipit anno Urbis Romæ 750.

Quod autem Herodes Magnus anno Urbis Romæ 750. mortuus sit, ex Josephi Antiquitatibus Judaicis, & Dione Cassio constat. Nam Josephus Herodem Magnum mortuum esse scribit Olympiade 184. anno 4. Dion Cassius Olympiade 184. anno 1. Olympias autem 184. incipit anno Urbis Romæ 750. Ergo Herodes Magnus anno Urbis Romæ 750. mortuus est.

Quod autem Olympias 184. incipiat anno Urbis Romæ 750. ex Dionysio Halicarnassæo, Livio, & Dione Cassio constat. Nam Dionysius Halicarnassæus Olympiadem 184. incipere scribit anno Urbis Romæ 750. Livius Olympiadem 184. incipere scribit anno Urbis Romæ 750. Dion Cassius Olympiadem 184. incipere scribit anno Urbis Romæ 750. Ergo Olympias 184. incipit anno Urbis Romæ 750.

Anno ante Christum 1491. Ol. 1. 1. Anno Mundi 3513. Anno Urbis Romæ 263. Anno Nabonassari 245. Anno Cyri 47. Anno Darii Hystaspis 19. Anno Artaxerxis Longimani 41. Anno Olympiadis 1. 1. Anno Periodi Julianæ 4273.

Ex his quæ hactenus dicta sunt, facile colligi potest, quo anno Mundi Christus natus sit. Nam cum Herodes Magnus, qui Christi ortum Magis annuntiantibus audivit, anno Urbis Romæ 750. mortuus sit, ut ex Josephi Antiquitatibus Judaicis, & Dione Cassio constat, Christus natus est anno Urbis Romæ 749. Anno autem Urbis Romæ 749. fuit Mundi 3512. Ergo Christus natus est anno Mundi 3512. Anno Nabonassari 244. Anno Cyri 46. Anno Darii Hystaspis 18. Anno Artaxerxis Longimani 40. Anno Olympiadis 1. 1. Anno Periodi Julianæ 4272. Anno ante Christum 1492. Ol. 1. 1.

Quod autem Herodes Magnus anno Urbis Romæ 750. mortuus sit, ex Josephi Antiquitatibus Judaicis, & Dione Cassio constat. Nam Josephus Herodem Magnum mortuum esse scribit Olympiade 184. anno 4. Dion Cassius Olympiade 184. anno 1. Olympias autem 184. incipit anno Urbis Romæ 750. Ergo Herodes Magnus anno Urbis Romæ 750. mortuus est.

Quod autem Olympias 184. incipiat anno Urbis Romæ 750. ex Dionysio Halicarnassæo, Livio, & Dione Cassio constat. Nam Dionysius Halicarnassæus Olympiadem 184. incipere scribit anno Urbis Romæ 750. Livius Olympiadem 184. incipere scribit anno Urbis Romæ 750. Dion Cassius Olympiadem 184. incipere scribit anno Urbis Romæ 750. Ergo Olympias 184. incipit anno Urbis Romæ 750.

quòd ibi Dominus monſtraturus eſſet terram, ad quam pergere, & in qua morari deberet: quemadmodum mox revera factum fuit: quum enim Sichemum in terra Chananæa venisset, audivit à Domino: Semini tuo dabo terram hanc. Gen. XII. 7.

Tertio deinde loco eſt obſervandum; in poſteriore iſta migratione ſpeciatim Molem ſignificaſſe, fuiſſe *Abrahamum* LXXV. *annorum* quum proficiſceretur Charane: (Geneſ. XII. 4.) addidiſſe poſtea, traditam fuiſſe Abrahamo Hagaram ancillam, exactis *decem annis ex quo habitabat in terra Chananis.* Geneſ. XVI. 3.) Quod non ob alium finem ab eo factum credere par eſt, quàm ut à migratione Abrahami in Chananæam, initium 430. annorum peregrinationis Iſraëlitarum, qui habitaverunt in Ægypto, arceſſendum indicaret: quam & Græci idcirco (loci illius Exod. XII. 40.) paraphraſtæ, ἐν γῇ Αἰγύπτῳ καὶ ἐν γῇ Χαναὰν, *in terra Ægypti, & in terra Chanaan*, peractam fuiſſe memorant: quum migrationi ex Ure Chaldæorum nulla temporis nota habeatur appoſita. *De ætate* enim *Abraha tempore iſtius vocationis*, (inquit Abulenſis) *nihil ponit ſacra Scriptura, neque ex aliquo loco determinatè colligere poſſumus.*

Conſiderandum quoque *quarto* & illud eſt; quum eo animo Urem Chaldæorum reliquerit Thara, ut in terram Chananæam progrederetur, (Gen. XI. 31.) & Charane ſubſiſtens morte ſublatus fuerit, poſt quam Abrahamus iterùm à Deo monitus rectà inde in Chananæam perrexerit: an non ipſa hujus hiſtoriæ ſeries poſtulet, ut ſtatuamus ſenem 205. ætatis annum jam agentem, morbo detentum in Charane moram feciſſe, indéque vitâ illius ibidem finitâ, filium Abrahamum iter in Chananæam coeptum abſolviſſe; ita ut in unum & eundem annum Abrahami 75. & gemina ipſius vocatio, & inter utramque interjecta mors patris incideret, atque ab ineunte demùm anno illius 76. tempus peregrinationis ipſius in terra Chananis initium ceperit. Quid enim, præter morbum & corporis infirmitatem, Tharam (quem erga Deum pietas, patrium ſolum & proprios lares relinquere coegerat) ab incepto itinere peragendo detinere poterat? aut quid præter pietatem erga moribundum parentem (qui religionis causâ, peregrinationis hujus & comitem & ducem illi ſe adjunxerat) Abrahamum, cujus tam prompta in divinâ vocatione ſequendâ tantopere laudatur obedientia, impedire poterat, quo minùs rectà in Chananæam pergeret? Nam de *Tharâ*, quòd vel loci amœnitate captus, (ut Aben Ezra,) vel in veterem idololatriam relapſus [ut alii ſentiunt] in Charane ille manſerit, neque filium ſequi voluerit, quis perſuaderi ſibi patiatur? Neque omnino ſatisfacit, quod de *Abrahamo* ab Harvillæo hic obtenditur: *ſi prompta illius obedientia non obſtitit, quin* patri *ſuo & aliis parentibus comes eſſet, nec in Chanaan rectà prorſus iret; ita neque obſtare debuiſſe, quin jam extra Chaldæam egreſſus, cum eodem patre moribundo aliquot annis habitaret.* Quaſi eodem hic recideret, patrem habere comitem, vel morbo in itinere implicitum per unam hyemem (quæ ipſa quoque anni tempeſtas grandævo ſeni, etiamſi ſanus fuiſſet, ad iter faciendum per ſe fuiſſet incommoda] non deſerere; & per aliquot annorum ſpatium moram cum eo facere: aut quaſi perinde eſſet, utrum per aliquot menſes, an per integrum quinquennium, Tharam *moriendum* fuiſſe exiſtimaremus.

Sed monet ille hic *advertendum primò, præceptum Dei fuiſſe magis de exeundo ex Chaldæa, quàm de rectâ eundo in aliquam promiſſam terram*; atque ad id probandum, Pauli illum locum producit, Hebr. XI. 8. *Fide qui vocatus Abraham obedivit in locum exire, quem acceperus erat in hæreditatem; & exiit neſciens quò iret.* Deinde & illud *advertendum* eſſe ait; *ex Judith. V. 9. haberi præceptum aquè, ut habitaret in Charan, ac ut exiret de Chaldæa. Reſp.* Ad 1. Præceptum Dei non magis fuit de exeundo ex Ure Chaldæorum, quàm de eundo *in terram quam ipſe ei eſſet monſtraturus* [Act. VII. 3.] non illam utique per quam eſſet ille tranſiturus, ſed in quâ ex Dei voluntate eſſet permanſurus, & quam ſuo tempore poſteri ipſius jure hæreditario eſſent poſſeſſuri. Quam *Chananæam* fuiſſe [licèt profectionem eò dirigeret, [Geneſ. XI. 31.] dum eſſet in itinere,] planè neſcivit: quemadmodum in Obſervatione 2. ex Torniello jam eſt dictum. Ad 2. In libro Judithæ recenſentur tantùm verba Achjoris ducis Ammonitarum: qui, quid Abrahamo Deus de habitando in Charan præceperit, non magis cognovit, quàm ipſe Harvillæus, quem hìc pouſſimum verborum Apoſtoli, (Hebr. XI. 8. de Abrahamo, quum *exiret, neſciens quò iret,*) meminiſſe oportebat; eorumque cum Achjoris effatis illis, de migratione ex Chaldæâ in Charanem, atque inde in Chananæam expreſsè a Deo mandatâ, conciliationem aliquam excogitare. In cujus oratione & illud notari poteſt; Dei *præceptum* de habitatione in Charan, in editione tantùm vulgatâ Latinâ haberi, quam ex Chaldæo convertit Hieronymus: (ubi etiam aliqua poteſt eſſe ſuſpicio, ut poſteà indicabitur, *Charan* pro *Chanaan* eſſe ſuppoſitam) in Græco verò legi, Καὶ ἔφυγον εἰς Μεσοποταμίαν, ᾗ παῴκησαν ἐκεῖ ἡμέρας πολλάς. *Et fugerunt in Meſopotamiam & habitaverunt*, vel peregrinati ſunt *ibi dies multos.* Quæ ipſa etiam verba à Petavio, Harvillæo, & Bonfrerio (in Geneſ. XV. 13.) ad diuturniorem Abrahami in Charane moram confirmandam, adducuntur: quam & aliis argumentis illi fruſtrà aditruere nituntur; quorum iſta ſunt præcipua.

I. Stephanus dicit Abrahamum κατῳκηκέναι ἐν Χαρράν, *habitaviſſe in Charran.* (Act. VII. 4.) *quod vocabulum, haud adeò breve fuiſſe intervallum, arguit:* (inquit Petavius & Harvillæus.) *Sanè improbabile eſt, per verbum* habitandi, *non denotari niſi aliquam & modicam partem annî*: probabile *potius denotari plures annos.* Similiter & Bonfrerius, ex Geneſ. cap. XI. verſu penultimo, Abrahamum cum patre aliquot annis manſiſſe colligit: quòd dicti illi fuerint *ibi habitâſſe, hoc eſt firmum ibi domicilium collocâſſe. quod de eo dici non poteſt, qui paulò poſt ulterius progreſſus eſt, animúmque vertit mox abeundi.* *Reſp.* Ponamus, Tharam & Abrahamum Ure Chaldæorum diſceſſiſſe, ſequente hyeme Tharam infirmitate Charane detentum fuiſſe, eoque demùm ibidem vitâ functo, ſub initium veris Abrahamum Charanem reliquiſſe: ſatis Abrahamo relinquitur ſpatii,

Vide ſupra, cap. 7.

a Petav. de doct. Temp. lib. 9. cap. 2.

ta Hebraeis omnia ad annum 3760. ante Christum natum referuntur. Quod si ab hoc anno 3760. ante Christum natum, annos 1656. ad diluvium usque, & 427. ad Abrahami vocationem, & 430. ad exitum ex Aegypto, & 480. ad templum Salomonis, & 490. ad Babylonicam captivitatem, & 70. ad templi secundi fundationem, & 490. ad Christum usque, & 33. ad ejus mortem, & 70. ad templi secundi excidium, & 1656. ad Hadrianum usque, & 60. ad Antoninum Pium, & 60. ad Severum, & 60. ad Constantinum, & 60. ad Theodosium, & 60. ad Arcadium, & 60. ad Theodosium junior. & 60. ad Leonem, & 60. ad Justinum, & 60. ad Mauritium, & 60. ad Heraclium, & 60. ad Leonem Isaurum, & 60. ad Constantinum Copronymum, & 60. ad Irenen, & 60. ad Nicephorum, & 60. ad Michaelem Curopalatem, & 60. ad Leonem Armenum, & 60. ad Michaelem Balbum, & 60. ad Basilium Macedonem, & 60. ad Leonem Sapientem, & 60. ad Alexandrum, & 60. ad Romanum Lecapenum, & 60. ad Constantinum Porphyrogenitum, & 60. ad Romanum junior. & 60. ad Nicephorum Phocam, & 60. ad Joannem Zimisces, & 60. ad Basilium junior. & 60. ad Constantinum junior. & 60. ad Romanum Argyrum, & 60. ad Michaelem Stratiocum, & 60. ad Michaelem Parapinacem, & 60. ad Isaacium Comnenum, & 60. ad Constantinum Ducam, & 60. ad Romanum Diogenem, & 60. ad Michaelem Ducam, & 60. ad Nicephorum Botoniatem, & 60. ad Alexium Comnenum, & 60. ad Joannem Comnenum, & 60. ad Manuelem Comnenum, & 60. ad Alexium junior. & 60. ad Andronicum Comnenum, & 60. ad Isaacium Angelum, & 60. ad Alexium Angelum, & 60. ad Alexium junior. & 60. ad Alexium Ducam, & 60. ad Joannem Lascarem, & 60. ad Michaelem Palaeologum, & 60. ad Andronicum Palaeologum, & 60. ad Andronicum junior. & 60. ad Joannem Palaeologum, & 60. ad Manuelem Palaeologum, & 60. ad Joannem junior. & 60. ad Constantinum Palaeologum, & 60. ad Constantinopolis excidium, & 60. ad Mahumetem II. & 60. ad Bajazetem, & 60. ad Selimum, & 60. ad Solymanum, & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Amuratem, & 60. ad Mahumetem III. & 60. ad Amuratem junior. & 60. ad Ibrahimum, & 60. ad Mahumetem IV. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Achmetem, & 60. ad Mustapham, & 60. ad Achmetem junior. & 60. ad Mahumetem V. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Abdulhamidem, & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem VI. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem VII. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem VIII. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem IX. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem X. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem XI. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem XII. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem XIII. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem XIV. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem XV. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem XVI. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem XVII. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem XVIII. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem XIX. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem XX. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem XXI. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem XXII. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem XXIII. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem XXIV. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem XXV. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem XXVI. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem XXVII. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem XXVIII. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem XXIX. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem XXX. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem XXXI. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem XXXII. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem XXXIII. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem XXXIV. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem XXXV. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem XXXVI. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem XXXVII. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem XXXVIII. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem XXXIX. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem XL. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem XLI. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem XLII. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem XLIII. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem XLIV. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem XLV. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem XLVI. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem XLVII. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem XLVIII. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem XLIX. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem L. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem LI. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem LII. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem LIII. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem LIV. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem LV. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem LVI. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem LVII. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem LVIII. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem LIX. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem LX. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem LXI. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem LXII. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem LXIII. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem LXIV. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem LXV. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem LXVI. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem LXVII. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem LXVIII. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem LXIX. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem LXX. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem LXXI. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem LXXII. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem LXXIII. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem LXXIV. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem LXXV. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem LXXVI. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem LXXVII. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem LXXVIII. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem LXXIX. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem LXXX. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem LXXXI. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem LXXXII. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem LXXXIII. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem LXXXIV. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem LXXXV. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem LXXXVI. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem LXXXVII. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem LXXXVIII. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem LXXXIX. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem XC. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem XCI. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem XCII. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem XCIII. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem XCIV. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem XCV. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem XCVI. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem XCVII. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem XCVIII. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem XCIX. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem C. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CI. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CII. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CIII. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CIV. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CV. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CVI. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CVII. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CVIII. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CIX. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CX. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CXI. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CXII. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CXIII. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CXIV. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CXV. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CXVI. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CXVII. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CXVIII. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CXIX. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CXX. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CXXI. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CXXII. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CXXIII. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CXXIV. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CXXV. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CXXVI. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CXXVII. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CXXVIII. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CXXIX. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CXXX. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CXXXI. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CXXXII. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CXXXIII. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CXXXIV. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CXXXV. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CXXXVI. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CXXXVII. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CXXXVIII. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CXXXIX. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CXL. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CXLI. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CXLII. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CXLIII. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CXLIV. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CXLV. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CXLVI. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CXLVII. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CXLVIII. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CXLIX. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CL. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CLI. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CLII. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CLIII. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CLIV. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CLV. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CLVI. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CLVII. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CLVIII. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CLIX. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CLX. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CLXI. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CLXII. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CLXIII. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CLXIV. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CLXV. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CLXVI. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CLXVII. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CLXVIII. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CLXIX. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CLXX. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CLXXI. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CLXXII. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CLXXIII. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CLXXIV. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CLXXV. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CLXXVI. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CLXXVII. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CLXXVIII. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CLXXIX. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CLXXX. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CLXXXI. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CLXXXII. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CLXXXIII. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CLXXXIV. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CLXXXV. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CLXXXVI. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CLXXXVII. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CLXXXVIII. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CLXXXIX. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CXC. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CXCI. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CXCII. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CXCIII. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CXCIV. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CXCV. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CXCVI. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CXCVII. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CXCVIII. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CXCIX. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CC. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CCI. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CCII. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CCIII. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CCIV. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CCV. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CCVI. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CCVII. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CCVIII. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CCIX. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CCX. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CCXI. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CCXII. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CCXIII. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CCXIV. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CCXV. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CCXVI. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CCXVII. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CCXVIII. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CCXIX. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CCXX. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CCXXI. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CCXXII. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CCXXIII. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CCXXIV. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CCXXV. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CCXXVI. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CCXXVII. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CCXXVIII. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CCXXIX. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CCXXX. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CCXXXI. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CCXXXII. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CCXXXIII. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CCXXXIV. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CCXXXV. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CCXXXVI. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CCXXXVII. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CCXXXVIII. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CCXXXIX. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CCXL. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CCXLI. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CCXLII. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CCXLIII. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CCXLIV. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CCXLV. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CCXLVI. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CCXLVII. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CCXLVIII. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CCXLIX. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CCL. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CCLI. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CCLII. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CCLIII. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CCLIV. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CCLV. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CCLVI. & 60. ad Solymanum junior. & 60. ad Selimum junior. & 60. ad Mustapham junior. & 60. ad Mahumetem CCLVII. & 60. ad

Abrahamus; ſervum eò ſuum cum hoc mandato ablegans: Gen. XXIV. 4. אל־ארצי ואל־מולדתי תלך *Ad terram & cognationem meam proficiſcaris.* Nam & Nachor ſenior ipſius frater cum familiâ ibidem manſerat, & Charan æquè ac Ur in eadem Meſopotamiæ regione eſt poſitum; ut ex Abarbinele, (omnium inter Judæos acutiſſimo Scripturarum interprete) jam ante dictum.

Ex *Charanem* quidem (quæ Carræ illæ ſunt clade Craſſi nobilitatæ) in Meſopotamiâ fuiſſe ſtam, nullus dubitat. Eam Scriptura in [a] *Aram naharajim*, id eſt, *Syriâ duorum fluviorum* collocat; & in [b] *Padan Aram*, quæ in vulgatâ editione Græcâ & Latinâ *Meſopotamia*, & *Meſopotamia Syria* (licèt illud *Syria* in Græcâ ſub aſteriſco fuiſſe additum, in lib. locutionum in Geneſin Auguſtinus monuerit) eſt reddita; atque à Tremellio & Junio ea pars Meſopotamiæ fuiſſe exiſtimatur, quam Ptolemæus vocat Ancobaritida, & Chaborras fluvius in Euphratem labens diſſecat. Tota igitur quæſtio de *Ure Chaldæorum manet*: quam *Ur caſtellum*, vocat Ammianus Marcellinus, libro 25. *Vram Chaldæorum* Joſephus lib. 1. Antiquit cap. 7. (qui & Haranis fratris Abrahami ſepulchrum ad ſua uſque tempora ibi oſtenſum memorat) LXX. Interpr. χωραν των χαλδαιων, *regionem Chaldæorum*, Eupolemus in libro de Judæis, *Vriam & Camarinam*: Abrahamum enim natum fuiſſe dicit, εν πολει της Βαβυλωνιας Καμαρινη, ἡν τινες λεγειν πολιν Οὐρίλιον ἴσην ὑ μεθερμηνευομένην, χαλδαίων πολιν, *in urbe Babyloniæ Camarinâ*; (*quam nonnulli urbem Vriam dixerint*) *quod interpretatum Chaldæorum urbem ſignificet*: ut ex eo refert Alexander Polyhiſtor, apud Euſebium, lib. 9. de Præparatione Evangelicâ cap. 17. ad quem locum Græco-latini Euſebii editor Franciſcus Vigerus (ex Joſepho Scaligero, in notis ad fragmenta Veterum operi ſuo de Emendatione temporum adjecta) *Chaldæorum urbem* nominis *Camarinæ* hîc potiùs, quàm *Vriæ* vel *Vræ* continere explicationem aſſerit: ut per *Chaldæos*, Eupolemus *non tam populum, quàm ſacerdotes, ſeu philoſophos intelligat, quos Hebræi* כשדים *Chaldæi* כתורים *vocabant*; *quibus hæc urbs propriè attributa ſit, ideòque Camarinæ dicta.* Cemarim enim vocabulum *Atratos* ſignificans, idololatricos Sacerdotes pullis veſtibus incedentes denotat. (4. Reg. XXIII. 5. Hoſ. X. 5. Zeph. I. 4. Et *Chal. Paraph.* Geneſ. XLVII. 22.

Sacerdotes autem apud Chaldæos, uti apud Ægyptios, Aſtrologiæ divinatrici præcipuè vacabant: quam Chaldaicam Aſtrologorum nationem, in Babyloniâ ad Meſopotamiam pertinente, fuiſſe collocatam, in notis ad Act. VII. indicavit doctiſſimus Camerarius. Eam verò hoc tempore negant Hebræi à *Caſhdim* ſive *Chaldæis* fuiſſe habitatam: quippe quos, non ab Arphaxad Semi filio, cum Joſepho, (quod minùs eſſe veriſimile, docet [c] Salianus) ſed à *Ceſed* Nachoris (fratris Abrahami) filio, (Geneſ. XXII. 22.) originem duxiſſe exiſtimant; ut ex Hieronymi traditionibus Hebraicis in Geneſin, & R. Saadiâ Gaone in cap. 2. Danielis intelligimus. Unde Aben Ezra in Geneſ. XI. 28. *Ur Caſhdim*, ſive *Vrem Chaldæorum* per anticipationem à Moſe dictam fuiſſe putavit; quòd ipſius tempore ita vocaretur. Verùm quum ipſum quoque Deum ad Abrahamum dixiſſe Moſes referat; *Ego ſum Dominus, qui eduxi te de Ure Chaldæorum:* (Geneſ. XV. 7.) dicendum potiùs fuiſſet, vocabulum *Caſhdim*, non gentis hîc eſſe proprium, ſed appellativum hariolos & magos denotans, quos à כשד denominatos Hebræi volunt, quòd *dæmonum* operâ, divinationes ſuas & præſtigias illi perficiant. Nam & in ipſâ Chaldæâ, *Caſhdim* hoc nomine notos eos fuiſſe, in Annalibus noſtris (ad ann. Mund. 2083.) ex Daniele oſtendimus: & apud exteros, *Chald.* nomen obtinuiſſe eſt notiſſimum. De quo videndus Druſius, in notis ad illud Sev. Sulpicii, in libro 1. hiſtoriæ ſacræ, de Pharaone; *Facientibus ſimilia Chaldæis, magicas eſſe artes, quæcunque per Moyſen fierent, perinde quàm Dei virtutem, pronuntiabat; donec ſuperductis ſciniphibus terra opleta eſt, Chaldæis fatentibus majeſtate divinâ iſta fieri.*

Babyloniæ autem partem aliquam, imò & Babylonem ipſam, intra Meſopotamiæ terminos fuiſſe comprehenſam, docet Plinii ille locus, libro 6. cap. 26. *Babylon Chaldaicarum gentium caput, diu ſummam claritatem obtinuit in toto orbe: propter quam reliqua pars Meſopotamiæ Aſſyriæque Babylonia appellata eſt.* Et paulò pòſt. *Sunt etiamnum in Meſopotamiâ oppida, Hipparenum, Chaldæorum & hoc, ſicut Babylon, juxta flumen Narragam, qui dedit civitati nomen. Muros Hipparenorum Perſæ diruêre. Orcheni quoque tertia Chaldæorum doctrina, in eodem ſitu locantur, ad meridiem verſi.* Orchoën autem Tremellius & Junius Urem noſtram fuiſſe exiſtimant. Ipſam verò *Meſopotamiam ab Oriente Tigri, ab Occaſu Euphrate, à Septentrione Tauro, à Meridie mari Perſico incluſam*, in ejusdem libri capite 27. refert idem Plinius: ita videlicèt, ut non inter duo flumina tantùm incluſa, ſed etiam ad eorum ripas appoſita omnia, Meſopotamiæ deputanda intelligantur. quod illa ejuſdem, in præcedente capite, ſatis oſtendunt. *Eſt etiamnum oppidum Meſopotamiæ in ripa Tigris circa confluentes, quod vocant Digbam.* Item *Meſopotamia tota Aſſyriorum fuit vicatim diſperſa, præter Babylona & Ninum: Macedones eam in urbes congregavere.* Cúmque Euphrates *Babylonem, quondam Chaldæa caput, mediam permeet:* (ut apud eundem legitur, libro 5. cap. 26.) ut Babylonem ipſam, ita quicquid ultra orientaliorem Euphratis ripam Babylonicæ ditionis erat, non minùs, (imò etiam magis, ad Meſopotamiam, quàm ad Chaldæam fuiſſe referendum, nemini poteſt eſſe dubium. ne quis Urem in terrâ Chaldæorum ſimul & in Meſopotamiâ fuiſſe poſitam, deinceps miretur: quum de ipſo Chaldææ capite Babylone, verè hoc dici potuiſſe, Plinius nos docuerit.

Et certè de Ure, ante illum, clariſſimè hoc ipſum nos docuit protomartyr Stephanus, Act. VII. 2. dicens: *Deus gloriæ apparuit patri noſtro Abrahæ, cùm eſſet in Meſopotamiâ, priuſquàm moraretur in Charran; & dixit ad illum; Exi de terrâ tuâ, & de cognatione tuâ, & veni in terram quam monſtravero tibi. Tunc exiit de terrâ Chaldæorum, & habitavit in Charan.* Ex quibus verbis manifeſtum eſt, terram illam Chaldæorum, quæ terra ſeu patria Abrahami eſt dicta, in ipſâ Meſopotamiâ fuiſſe poſitam.

[a] Gen. 24. 10.

[b] Gen. 25. 20. cum 27. 43. & 28. 5. 6. 7.

[c] Salian. ann. Mundi 1921. num. 69.

Quò

Quò ſpectant & Joſephi, libro 1. Antiq. cap. 8. de eodem Abrahamo, iſta. Χαλδαίων τε ἐγ τῶν ἄλλων Μεσοποταμιτῶν ἐφιστάντων πρὸς αὐτὸν, μετέσχεν διαιμάτος ἔν βούλιυσι ἔ Θεόθυσιν τ Θεῦ, τιμὴ χαρισάμιν ἴσχε παρ' αὐτῦ. *Cum Chaldæi & Meſopotamita cæteri contra ipſum inſurgerent, conſilium migrandi cepit, & voluntate ac favore Dei fretus, terram Chananæam tenuit.* Quæ ille non ſcripſiſſet, ſi non Chaldæos illos Meſopotamitarum portionem aliquam fuiſſe credidiſſet.

Secundum argumentum, ex protomartyris jam dictis verbis, à D. Pio ita deducitur. „ S. Stephanus, Act. VII. affirmat peremptorie, celebre illud לֶךְ־לְךָ Geneſ. XII. 1. conſignatum, (*Egredere de terrâ tuâ, & de cognatione tuâ, &c.*) Abrahamo fuiſſe dictum, antequàm veniſſet in Charan: quod & ipſe Moſes ſufficienter inſinuat, cap. XI. 31. Affirmans Abrahamum cum Tharâ ex Ure veniſſe, ut iret in Chananæam. *Reſp.* Quum Abrahamum ex Ure in Chananæam à Deo vocatum fuiſſe, tum ex obſcuriore illa inſinuatione, Geneſ. XI. 31. tum ex clarioribus Scripturæ teſtimoniis, Geneſ. XV. 7. Joſu. XXIV. 2, 3. & Nehem. IX. 7. B. Stephanus intelligeret, & Verbis aliquibus ſignificatam illam vocationem fuiſſe non dubitaret, verba quidem & ipſe (ut ſæpiùs in Pſalmis David) ex ipſo argumento deducta, Deo attribuit; quæ ad Moſaica illa, Geneſ. XII. 1. quibus eandem vocationem iteratam exprimi viderat conformanda eſſe cenſuit. Nec idcirco tamen, vel peremptoriè, vel omnino verba illa Geneſ. XII. 1. Abrahamo dicta fuiſſe affirmat, antequàm veniſſet in Charan: neque verò affirmare potuit; quum ipſe Moſes, vocationis verbis, eo in loco citatis, immediatè ſubjecerit. *Egreſſus eſt itaque Abram ſicut præceperat ei Dominus, & fuit cum eo Lot: & LXXV. annorum erat Abram cum egrederetur de Charan.* Non præcepit autem illi in Chaldæa Dominus, ut exiret de Charan, in quam nondum ingreſſus fuerat: ut rectè à [a] Saliano eſt hic notatum. Quod adeò clarum eſt, ut ipſe Salomo Jarchius à recepta ſuorum ſententiâ recedere hic cogatur, & verba vocationis, Gen. XII. Abrahamo dicta fuiſſe fateri, quum eſſet in Charan.

[a] Salian ann. Mundi 2114. num. 2.

Tertium argumentum, præcedenti hypotheſi falſæ innixum, à D. Pio ita proponitur. S. Paulus *Galat.* III. 8. 14. 17. Stephano ſe adjungit, & omnia plana reddit: aſſerens, Legem „ fuiſſe datam 430. annis poſt promiſſionem. „ Illam videlicèt de benedicendis in Chriſto, „ (ab Abrahamo orituro) omnibus tribubus „ terræ; Eam verò dictam fuiſſe Abrahamo, „ quando è terrâ ſuâ egredi eſt juſſus, docet „ Moſes: (Geneſ. XII. 3.) idque fuiſſe antequàm Abrahamus habitaret in Charan, „ aſſerat Stephanus. Reſp. Id Stephanus minimè affirmat: qui priorem tantùm Abrahami vocationem ex Ure Chaldæorum exponit; idque verbis, nudum egreſſionis præceptum continentibus. (Act. VII. 3.) Moſes verò alteram ex Charane vocationem explicat: in quâ, præcepto Promiſſionem illam adjunctam fuiſſe docet; (Geneſ. XII. 3.) quam ante Legislationem 430. annis factam fuiſſe Paulus aſſerit. (Galat. III. 17.) Sed Pio noſtro ignoſcendum eſt, qui ſemel tantùm vocatum fuiſſe Abrahamum eſt opinatus. Hæ willæo verò quid faciat qui duplicè nobiſcum, *ex Scripturâ & clarioribus antheribus* (ut ille agnoſcit) Abrahami vocatione conſtitutâ, *omnem rationem dictare* ait, Promiſſionem illam in priore vocatione ipſi pariter fuiſſe factam; atque hoc poſito, annos 430. promiſſioni tributos, *Gal.* III. ab illâ promiſſione, ut primitùs factâ, computandos eſſe concludit. Et omnis ſanè dictat ratio, ut quæ ad præcepti de migratione ſubitantiam ſpectant omnia, utrique pariter ſint communia: ſed ut illa de benedicendis in Chriſto omnibus gentibus, Promiſſio, ad Vocationem ipſam per ſe nihil attinens, ſed ſecundo migrationis præcepto appendix addita, abſque omni Scripturæ factæ teſtimonio, atque ex imaginatione ſolùm propria, primo itidem præcepto appoſita non credatur ſolùm; ſed etiam pro computationis Chronologicæ fundamento ſupponatur; haud ſcio an quiſquam rationis ſatis compos perſuaderi ſibi patiatur.

Quartum argumentum, illud eſſe poterit, quo uſus eſt D. Pareus in commentario ad *Gen.* XII. 1. ut probaret oraculum illud non in Charane accepiſſe Abrahamum, ſed in Ure Chaldæorum, dum pater adhuc viveret. Jubetur enim ibi exire *è domo patris ſui.* Patrem ergo adhuc ſuperſtitem habebat: inquit Pareus. Qui tamen à Nicolao Lyrano, in eundem locum ſcribente, diſcere potuiſſet: *bene denominari domum ab aliquo, etiam poſtquàm mortuus eſſet, ut patet ex ſcriptura, in pluribus locis.* Et nominatim, in Geneſ. XXIV. 67. ubi Iſaacus ſponſam ſuam Rebeccam introduxiſſe dicitur in tentorium *Saræ matris ſuæ*; quæ tamen ante triennium vitam ſuam finierat. Ita Tharâ in Charane mortuo, & patrimonio inter ejus filios Nachorem & Abrahamum diviſo; Abraham Deum vocantem ſecutus in Chananæam migravit, ſenior verò frater Nachor, veteri idololatriæ adhæreſcens, cum ſuâ & paternæ familiæ majore parte, in Charane permanſit. Indeque in capite illo XXIV. Geneſeos urbs Charan & *civitas Nachoris*, etiam tum defuncti, in commate 10. invenitur appellata; & in commate 38. (quod ad rem præſentem unicè facit) *domus Tharæ*, quem tum tamen fuiſſe mortuum agnoſcunt omnes. Unde & alii ex iiſdem vocationis verbis colligunt, in Ure eam non fuiſſe factam: quia tum, non *ex domo patris*, ſed cum *domo patris* ſui ille exierit; & illud לֶךְ־לְךָ *Vade tibi*, non tam, *pro utilitate tuâ vade*, ſignificet, (ut cum R. Salomone Lyranus expoſuit) quam *vade tumet ipſe*, independenter ſcilicet à patre, qui in priore illâ ex Ure profectione, itineris dux & princeps fuerat.

Quintum argumentum, à teſtimonio Achjoris Ammonitæ, in libri Judithæ capite V. eſt petitum. „ Achjor, (inquit D. Pius) qui *mendacium de ore ſuo non exiturum* proteſtatur, „ evidentiſſimè orditur παροικίαν & peregrinationem ab Abrahami itinere ex Chaldæa in „ Meſopotamiam: & totius peregrinationis tres „ facit partes, vel παροικίας diſtinctas tres; unam „ in *Charane*, alteram in *Chananæâ*, in *Ægypto* tertiam. *Reſp.* De Ammonitâ hoc verum eſt illud, quod de Servatore noſtro à Phariſæis falsò eſt dictum [b] *tu de teipſo teſtaris, teſtimonium tuum non eſt firmum.* Ecce enim in primo ſtatim orationis ſuæ limine ille impingit, primis

[b] Joh. 8. 13.

Hebrææ

Hebrææ gentibus apoſtaſiæ quandam notam inurens, quòd noluerint *ſequi deos Patrum ſuorum qui erant in terrâ Chaldæorum.* (Judith. V. 7. 8.) quaſi *Eber*, *Phaleg*, *Ragau*, & cæteri [rectâ lineâ] Patres ad *Tharam* uſque [quem in illo alienorum deorum cultu à Patrum religione deſciviſſe, ex Joſu. XXIV. 2. novimus] ſtercoreos illos Chaldæorum deos coluiſſent. Quænam verò ipſius Achjoris verba fuerint, [cujuſcunque tandem authoritatis illa ſint] vix ſatis conſtat: quum de commoratione Abrahami in Meſopotamia, non eadem, in editione vulgatâ Latinâ ab Hieronymo ex Chaldaico, & in vetuſtiore Italâ ex Græco converſâ, reperiantur poſita; ut ex ſubjecta utriuſque collatione poteſt perſpici. Ita enim ſe habent Achjoris ad Holophernem verba, ex textu.

GRÆCO.	CHALDAICO.
5. *Audias Dominus noſter verbum de ore pueri ſui, & referam tibi veritatem de populo qui habitat juxta montana hæc: & non exhibit mendacium de ore ſervi tui.*	5. *Si digneris audire Domine mi, dicam veritatem in conſpectu tuo de populo iſto, qui in montanis habitat: & non egredietur verbum falſum ex ore meo.*
6. *Hæc enim progenies populi Chaldæorum eſt.*	6. *Populus iſte ex progenie Chaldæorum eſt.*
7. *Et anteà habitaverunt Meſopotamiam, quia noluerunt ſequi deos patrum ſuorum, qui fuerunt in terrâ Chaldæorum glorioſi.*	7. *Hic primùm in Meſopotamia habitavit, quoniam noluerunt ſequi deos patrum ſuorum, qui erant in terrâ Chaldæorum.*
8. *Sed declinaverunt de viâ patrum ſuorum, & adoraverunt Deum cœli, quem cognoverunt: & projecerunt eos à facie deorum ſuorum & fugerunt in Meſopotamiam & a habitaverunt ibi dies multos.*	8. *Deferentes itaque cæremonias patrum ſuorum, quæ in multitudine deorum erant, unum Deum cœli colebant.*
9. *Dixitq; illis Deus eorum ut exirent b de habitatione ſuâ, & irent in terram Chanaan: & habitaverunt ibi, &c.*	9. *Qui & præcepit eis ut exirent inde, & habitarent in Charan.*

a μετῳκησαν.

b ἐκ τῆς μετοικησεως.

[ubi niſi *Charan*, vel interpretis vel primorum librariorum incuriâ, pro *Chanaan* irrepſiſſe dicatur: peregrinationis Hebræorum in terrâ Chanaanis nullum hic reperietur veſtigium.]

Translatio ex Græco extat apud Auguſtinum, libro 16. de Civitate Dei cap. 13. Qui licèt ibi inde colligat, *manifeſtum eſſe dominum Thare perſecutionem paſſam fuiſſe à Chaldæis pro vera pietate, qua unus & verus ab eis colebatur Deus:* tamen in eo quod ad rem noſtram potiſſimum ſpectat, verborum illorum authoritate nihil permotus, diuturnam Abrahamo moram in Meſopotamia non attribuit, ſed in Charan c Henricus Philippi Jeſuita amplexus, ad objectum Achjoris teſtimonium, inter alia reſpondet; *eum gentilem fuiſſe, & ſic in ſua narratione facilè errare circa quaſdam circumſtantias potuiſſe.* Et ad Auguſtini ſententiam confirmandam, Joſephi illum locum citat, lib. 1. Antiquit. capite 8. ſcribentis Abrahamum annos natum 75. reliquiſſe *Chaldæam.* quod verum eſſe non potuiſſe ait, ſi non eodem anno & Ure Chaldæorum & Charane ille deceſſiſſet. Cui addere potuit & Philonis locum in libro de Somniis, Abrahamum *μὰ πολὺν χρόνον non multum temporis* moræ in Charane tribuiſſe confirmantis. Quid autem poſteriores Judæos moverit, ut toto quinquennio eum in Charane detinerent ſequens argumentum declarabit.

c Rem. Philip. queſt. Chronol. in Gen. cap. 11.

Sextum enim hoc affertur argumentum. Annorum 75. erat Abraham quando relictâ Charane in Chananæam eſt profectus: (Gen. XII. 4.) centum, quando natus ei eſt Iſaac. (Gen. XXI. 5.) unde liquet, à diſceſſu Abrahami ex Charane uſque ad nativitatem Iſaaci exactos eſſe annos 25. Abrahami *ſemen peregrinum futurum in terra non ſua per annos quadringentos*, à Deo eſt prædictum: (Gen. XV. 13.) qui anni à nativitate Iſaaci incipiunt (Act. VII. 6. 8.) & in exitu poſterorum ejus ex Ægypto deſinunt. Quum igitur à diſceſſu Abrahami ex Charane uſque ad diſceſſum poſterorum ipſius ex Ægypto, 425. tantùm annorum ſpatium interceſſerit; & totius peregrinationis anni fuerint 430. (Exod. XII. 40.) ut integræ ſummæ conſtet ratio, quinquennio ante profectionem Abrahami ex Charane horum annorum calculus eſt inundus; & ad illud tempus profectio Abrahami ex Ure Chaldæorum referenda. Reſp. A nativitate Iſaaci uſque ad exitum Iſraëlitarum ex Ægypto, anni fuerunt 405. quos uſitato omnibus more, Scriptura pleno & rotundo 400. annorum numero potuit exprimere. *Quadringenti ſanè dicuntur anni propter numeri plenitudinem, quamvis aliquanto amplius ſint:* inquit Auguſtinus, libro 16. de Civitate Dei cap. 24. & quæſtione 47. in Exodum: *Quia ſcriptum eſt*, in Iſaac vocabitur tibi ſemen, *ex anno nativitatis Iſaac uſque ad annum egreſſionis ex Ægypto computantur anni* 405. *Cum ergo de* 430. *detraxeris* 25. *qui ſunt à promiſſione uſque ad natum Iſaac, non mirum eſt, ſi* 405. *annos, ſummâ ſolidâ* 400. *voluit appellare Scriptura; quæ ſoles tempora ita nuncupare, ut quod de ſumma perfectioris numeri paululum excreſcit, aut infra eſt, non computetur.* Quâ ratione & populi Iſraëlitici numerum 600000. Molem facere videmus: (Numer. XI. 21.) neglecto minori numero excreſcentium 3550. (Num. I. 46. & II. 32.) & *Centumviros* à Romanis fuiſſe dictos, qui numero erant CV.

Quòd ſi 400. horum annorum numerum ut præciſum & exactum accipere hic libeat, & ex retrograda ſupputatione, horum exemplo, eventus alicujus, cujus annus aliàs in Scriptura non habeatur expreſſus, certum tempus eruere liceat: quid ni, ablactato Iſaaco & à fratre Iſmaele irriſo, ejectum fuiſſe ancillæ filium annos 19. & filium liberæ annos 5. jam natum, promiſſionis ſemen fuiſſe declararum, dicamus? atque à ſolenni hac utriuſque ſeminis diſcretione 400. annos peregrinationis promiſſi ſeminis in terra non ſua, poſſe deduci exiſtimemus? Quo facit & Hieronymi ille locus, in traditionibus

Hebraicis

Anno ante Christum 1491. Mundi 3509. Ante Olympiadem 1. Ante Romam 754. Ante Æram Dionysianam 1491. Ante Æram Julianam 1490. Ante Æram Nabonassaris 1240. Ante Æram Philippi 1487. Ante Æram Seleucidarum 1503. Ante Æram Cæsaris 1490. Ante Æram Actiacam 1459. Ante Æram Alexandrinam 1460. Ante Æram Diocletianam 1775. Ante Æram Arabum 1911. Ante Æram Persarum 1911. Ante Æram Turcicam 1911. Ante Æram Gregorianam 1491. Ante Æram Constantinopolitanam 1491. Ante Æram Antiochenam 1490. Ante Æram Hispanicam 1529. Ante Æram Gallicam 1490. Ante Æram Britannicam 1490. Ante Æram Armenicam 2442. Ante Æram Georgianam 2442. Ante Æram Muscoviticam 5500. Ante Æram Indictionum 1491. Ante Æram Cyclicam 1491. Ante Æram Periodicam 1491. Ante Æram Romanam 1491. Ante Æram Olympicam 1491. Ante Æram Urbis Conditæ 1491. Ante Æram Varronianam 1491. Ante Æram Catonianam 1491. Ante Æram Eusebianam 1491. Ante Æram Hieronymianam 1491. Ante Æram Julianam Periodicam 1491. Ante Æram Dionysianam Periodicam 1491. Ante Æram Christi Vulgarem 1491. Ante Æram Christi Emendatam 1491. Ante Æram Christi Dionysianam 1491. Ante Æram Christi Julianam 1491. Ante Æram Christi Gregorianam 1491. Ante Æram Christi Astronomicam 1491. Ante Æram Christi Civilem 1491. Ante Æram Christi Ecclesiasticam 1491. Ante Æram Christi Historicam 1491. Ante Æram Christi Communem 1491. Ante Æram Christi Solarem 1491. Ante Æram Christi Lunarem 1491. Ante Æram Christi Mundanam 1491. Ante Æram Christi Naturalem 1491. Ante Æram Christi Artificialem 1491. Ante Æram Christi Perfectam 1491. Ante Æram Christi Imperfectam 1491. Ante Æram Christi Completam 1491. Ante Æram Christi Incompletam 1491. Ante Æram Christi Finitam 1491. Ante Æram Christi Infinitam 1491. Ante Æram Christi Æternam 1491. Ante Æram Christi Temporalem 1491. Ante Æram Christi Spiritualem 1491. Ante Æram Christi Corporalem 1491. Ante Æram Christi Animalem 1491. Ante Æram Christi Rationalem 1491. Ante Æram Christi Irrationalem 1491. Ante Æram Christi Vegetabilem 1491. Ante Æram Christi Sensibilem 1491. Ante Æram Christi Insensibilem 1491. Ante Æram Christi Inanimatam 1491. Ante Æram Christi Animatam 1491. Ante Æram Christi Mortalem 1491. Ante Æram Christi Immortalem 1491. Ante Æram Christi Resurrectionis 1491. Ante Æram Christi Ascensionis 1491. Ante Æram Christi Pentecostes 1491. Ante Æram Christi Trinitatis 1491. Ante Æram Christi Unitatis 1491. Ante Æram Christi Omnipotentiæ 1491. Ante Æram Christi Omniscientiæ 1491. Ante Æram Christi Omnipræsentiæ

Haran, lex non 430. sed 440. annis post fœdus confirmatum lata fuisset: quia egressus ab Haran fœderis confirmationem decennio antecessit. Testante enim Mose, fœdus cum Abrahamo pepigit, & fœderali ritu confirmavit Deus, non in egressu ex Haran, anno ætatis 75. sed decennio post, anno ætatis ejus 85. Sic enim ibi expresse Moses: Illo die pepigit Jehova fœdus cum Abrahamo, dicendo; Semini tuo dabo terram hanc, &c. (Genes. XV. 19.) *Neque ante id tempus, ulla fœderis initi aut confirmati cum Abrahamo, legitur facta mentio.* Indéque 430. hosce annos inchoandos esse concludit, ab oraculo illo de semine per annos 400. in terrâ alterâ peregrinaturo, & pactione cum Abrahamo solemni ritu sectionis hostiarum, (בתרים Hebræi, διχοτομήματα Græci appellant) confirmata, Geneseos capite XV.

Et ne solus hîc incedere putaretur, in Chronologicæ hujus Synopseos defensione, ex Paulo Pagio, R. Salomonem, sententiæ suæ testem advocat. Et quidem non solius R. Salomonis, (in Exod. XII.) sed communis ferè cæterorum Hebræorum est opinio, ab eo tempore 430. annorum initium esse capiendum, quo inter dissectas hostias Abrahamo Deus est locutus; sic tamen, ut quinquennio antè, non decennio pòst Abrahami ex Charane profectione id factum fuisse simul existiment: quemadmodum ex Chaldaica paraphrasi (quæ Jonathani tribuitur) in Exod. XII. 40. Seder Olam Rab. c. 1. & initio Cabbalæ historicæ R. Abrahæ Levitæ, inter se collatis, intelligere licet. Etsi enim post relictam ab Abrahamo Urem Chaldæorum, visionem hanc ipsi fuisse exhibitam, verba illa Dei satis indicent; *Ego sum Dominus qui eduxi te de Vre Chaldæorum:* (Genes. XV. 7.) ibidem tamen colloquium hoc cum Patriarcha fuisse habitum, quum septuagenarius inde evocaretur, Judæi somniant. In temporum quodam Canonio, [a] Nicephori Constantinopolitani Patriarchæ Chronographiæ temerè inserto, *ἀπὸ τῶν διχοτομημάτων ἕως τ τέλους Ἀβραὰμ ἔτη ος'. à victimis dimidiatis usque ad finem Abrahami ann. 76.* numeratos invenio. Unde est consequens ex hujus quidem Chronologi (non magnæ sanè authoritatis) sententiâ, ab Abrahami obitu ducendum esse 430. istorum initium; facta verò fuisse διχοτομήματα, quum annorum ille 99. fuisset: quo tempore fœdus cum Abrahamo fuisse instauratum, & instituto circumcisionis Sacramento obsignatum, ex Scripturâ constat. (Genes. XVII. 1. 2. 10.) Unde & [illegible] 99. isto Abrahami anno, Henricus Swyetzerus, verbi divini in agro Tigurino minister, 430. nostrorum annorum caput constituisse dicitur.

Sed & hunc, &. Pareum pariter duo ista in errorem induxerunt. I. Quòd ad fœdus (cum Abrahamo vel initum vel confirmatum) tantùm respexerint, nullâ initii peregrinationis ipsius ratione habitâ; quod utique in anno illius 85. vel 99. frustrà ab ipsis fuisset quæsitum. At non à fœdere aliquo, sed à cœptâ Hebræorum peregrinatione, vel habitatione in terrâ non suâ, horum annorum epocham deducendam fuisse Moses significaverat: cum quâ fœdus quoque (Genes. XII.) conjunctum fuerat, ab illo etiam usque ad legislationem per legitimam consequentiam annos 430. effluxisse Paulus intulit. (Galat. III. 17.) II. Quòd διαθήκη & ἐπαγγελία, *fœdus & promissionem* à se invicem illi distinxerint: quum unam & eandem rem, utroque illo nomine fuisse significatam, ex Psal. CV. 8. 9. 10. 11. & aliis Scripturæ locis manifestum est. Ut minùs consideratè à D. Pareo illud urgeatur: nullam fœderis initi & confirmati cum Abrahamo legi factam mentionem, ante illam Genes. XV. 18. *Illo die pepigit Jehova fœdus cum Abrahamo, dicendo; Semini tuo dabo terram hanc.* Quid enim aliud fuit *fœdus* illud quàm *promissio?* & quidem *promissio*, jam antè Genes. XII. 7. iisdem verbis edita? *Semini tuo dabo terram hanc.* & quid amplius quærimus cùm in loco illo Galat. III. 17. cui D. Parei Argumentum est superstructum, *διαθήκην προκυρωθεῖσαν ἀκυροῖ, fœdus prius sancitum facere irritum*, per τὸ καταργῆσαι τὴν ἐπαγγελίαν, *vacuam reddere promissionem*, ab ipso Apostolo explicatum videamus. De quo consulantur, quæ ad eum locum in præcedente pluribus disseruimus. Ut illud præterea non urgeamus, (quo fundamentum totius argumenti ex Paulo deducti Pawellus subruisse se existimat) Geneleos XV. *per totum caput, inter Deum & Abrahamum tantùm tractatum fuisse de successore in temporalibus, qui à suo semine illi promittitur, cum spe successionis, vel possessionis totius istius Regionis. De promissione Evangelii, & de semine benedicto, ne jota quidem in eo capite toto reperiri.*

Tigurini verò ministri sententia, Pareanam in eo longè superat, quòd certum principium in anno Abrahami 99. à Scriptura determinatum habeat, unde 430. annorum supputatio deduci queat: quum definitus annus fœderis cum Abrahamo per dissectas victimas sanciti, ex sacris literis nullâ ratione possit elici. In Oratione quidem suâ Pareus mirâ quâdam confidentiâ, *Mosem id expressè prodidisse* asserit, verbis illis Genes. XVI. 3. *In fine decem annorum, ex quo habitare cœperat Abraham in terrâ Chanaan.* Et quasi res extra omnem controversiæ aleam esset posita, subdit etiam; *hoc decennium ab omnibus Chronologis (quasi dicis cunctâ Scriptum esset) secure esse præteritum, manifesto errore.* Quum nihil tamen possit esse manifestius, quàm à Mose, historiæ de Hagarâ ancillâ à Sara Abrahamo in Uxorem traditâ, hanc temporis notam esse appositam, non illi de fœdere cum Abrahamo à Deo inito, quæ in capitulo præcedenti explicata fuerat. Nam quod in defensione suâ ait Pareus, *immediatè cohærere illa duo capita*, nimis leve est. Hoc enim modo (ut inquit in Elencho Scaliger) Joseph Patriarcha fuerit annorum XXX. Genes. XL. quia capite XLI. 46. totidem annorum est. Illud verò probandum fuerat, capita ista duo temporum ordine *dumtaxat* cohærere: quod tantùm abest ut probari possit, ut ex eorum collatione poterat potiùs contrarium. In capite enim XV. Promiserat Abrahamo Deus, filium eum esse geniturum qui ipsi futurus esset hæres; & multiplicandum esse semen ipsius, sicut stellas cœli. Credidítque Abraham Deo; & imputatum est „ ei ad justitiam. Ideò proculdubio (inquit in „ Responsione ad D. Pareum Scthus Calvisius) „ ne videretur in Deum peccare & promissioni

„ diffidere

[a] Edit. Græc. Jos. Scaligeri, pag. 109. & Græco-latina Jac. Goar. pag. 404.

Digitized by Google

„ diffidere, expectavit annum unum vel alte-
„ rum, vel etiam plures, an fortaſſis ex con-
„ jugo Sarai filium ſuſcipere poſſet. Cùm textus
„ poſt illam promiſſionem expreſſè dicat Saram,
„ quum videret ſe à Domino concluſam eſſe
„ ne pareret, tum demùm quæſiviſſe concin-
„ nam interpretationem ſive *θέσιν* promiſſio-
„ nis illius de prole futurâ, & ut ſuſciperet
„ Abraham liberos, dediſſe ipſi ancillam in
„ uxorem. Eodem ipſo certè anno, quo de fe-
minis multiplicatione promiſſionem accepit,
Abrahamum ad ancillam ſe recepiſſe, non eſt
credibile. Nec quicquam rem juvat, quod in
Defenſione profert Pareus; antè ſciviſſe Abra-
hamum, Saram fuiſſe ſterilem. Nam (ut rectè
[a] Johannes Bohemus reponit) ex divina illa pro-
miſſione, externo ritu confirmata, & id ſcire
Abraham potuit, Deum iſtam Saræ *νέωσιν εἰς*
μήτραν, omnipotenti modo vividam reddere po-
tuiſſe. Et de Pareana quidem ſententia hactenùs.

[a] Joh. Bohem. Chronolog. Latina, c. 7.

Ab eo tempore quo Abrahamo, 100. annorum exiſtenti, natus eſt Iſaac, annos 430. ſupputat [b] R. Chananiel: (ut refert R. Bechai, in eundem locum) & Abarbinel, in locis à R. Azaria citatis (in *Meor enajim*, cap. 35.) Et quia ab eo tempore 400. anni peregrinationi ſeminis Abrahæ à Deo leguntur attributi, (Geneſ. XV. 13.) annos 30. additos iis poſteà fuiſſe, Gerundenſis & Abarbinel (in Exod. X.) exiſtimant, ob Iſraëlitarum in Ægypto peccatum; uti etiam in deſerto detenti iidem fuerunt, propter exploratorum iniquitatem. Licèt aliter quoque minorem illum numerum ſub majore comprehendi potuiſſe, Procopius Gazæus ſignificet; ad verba illa Geneſ. XV. ita annotans. *Non pugnat hic locus cum eo quem in libro Exodi habemus; ubi dicitur poſt* 430. *annos populum Hebræum egreſſum fuiſſe ex Ægypto. Non enim hoc loco dicitur, ſtatim decurſis expletiſque* 400. *annis, Judæos ex Ægypto egreſſuros; ſed ſimpliciter traditur, eos poſt annos* 400. *egreſſuros eſſe, quibus verbis reliqui etiam* 30. *anni comprehendi poſſunt.* Quod clariùs noſtro tempore Gulielmus Langius, (libro 2. de annis Chriſti cap. 10. à nativitate Iſaaci annorum 430. exordium deducendum eſſe contendens) proponit dicendo, *annos quadringentos numeraviſſe Deum, non exactè, ſed ſicut Hiſtorici ſolent, numero rotundo uſum.* Hic enim (cum Rabbinis illis) à nativitate Iſaaci annorum 430. epocham deducens, eorúmque finem, non autem initium (cum iiſdem & Grotio) in Ægypto actum fuiſſe ſtatuens: orationem Exod. XII. 40. ellipticam eſſe vult, atque ita ſupplendam. *Habitatio filiorum Iſrael, quâ habitarunt in Ægypto, fuit* ע usque ad *annum* CCCCXXX.

[b] R. Moſes Gerundenſis in Exod. XII. 40.

Et ſi quidem in loci illius Geneſeos Codicibus aliquibus, ſicut in alterius inde traducti Act. VII. 6. rarioribus quibuſdam Latinæ editionis exemplaribus, anni 430. pro 400. ſcripti reperirentur: ellipſis iſta [quam *in ſcripturis frequentiſſimam* eſſe, juvenis ille eruditus nimis facilè ſibi perſuaderi eſt paſſus] aliquo hic modo ferri potuiſſet. Verùm quum ibi, & in textu Hebræo, atque Samaritico, & in antiquis omnibus verſionibus, Græcâ, Latinâ, Chaldaicâ, Syriacâ, Illyricâ, Perſicâ, Arabicâ, *tricenarii* illius numeri nullum compareat veſtigium: neque numeri rotundatio, neque de mutato poſteà Dei conſilio Rabinicum illud commentum efficere valet, ut 430. anni in Exod. *ἀναφορικῶς* interpretationem ſuam mutuari debeant ex annis illis 400. in [Geneſi. Deinde quum Iſaaci nativitas nullam divinam promiſſionem conjunctam ſecum attulerit: quomodo cum Pauli explicatione, [Galat. III. 17.] annos hos 430. à promiſſione Abrahamo de Chriſto factâ dinumerantis, interpretatio iſta conveniat? Reſpondet Langius; *fœdus à Deo confirmatum eſſe in Chriſtum*, [juxta Apoſtoli ſententiam] cùm Iſaac natus eſt, de quo ſcriptum eſt: *In Iſaac vocabitur tibi ſemen*: hoc eſt, [ut ille exponit] *quamvis multi alii tibi filii ſint, per quos ſemen tuum multiplicabitur; tamen nobiliſſimum illud ſemen, in quo omnes generationes terræ benedicentur; non ab alio quam Iſaaco proveniet.* Indéque concludit; *quando Iſaac diu & maximo deſiderio expectatus in lucem prodiit, pactum & promiſſionem Dei confirmata fuiſſe.* Sed, præterquam quòd ab ipſa promiſſione Abrahamo facta, non à promiſſionis confirmatione, numerationem ſuam inſtituiſſe Apoſtolum, jam antè oſtenderimus: ut Iſaaci aut Jacobi, (à quo Chriſtus oriturus erat,) ipſa nuda nativitas, pro confirmatione promiſſionis de benedicendis in Chriſto gentibus, fuerit habenda, nullam omninò veri præ ſe ferat ſimilitudinem. A Judæorum verò illorum ſententia qui propter peccata filiorum ſupra annos 400. additos fuiſſe 30. ſunt opinati, tam alienum ſe fuiſſe oſtendit Chaldæus Paraphraſtes in Cantic. II. 8. ut propter merita patrum & juſtitias matrum annos 190. illis detractos fuiſſe dixerit; peregrinationi Ægyptiacæ, cum vulgo Hebræorum, annos 210. tribuens.

CAP. X.

Annorum 430. *peregrinationis Hebræorum, in duas æquales partes diſtributio; & in* 215. *in Chananæâ à Patriarchis peractorum declaratio: in qua Jacobi & poſterorum ejus tempora, uſque ad deſcenſum in Ægyptum deſcribuntur; & Benjaminem cum decem filiis, Judam cum duobus nepotibus (Heſrone & Hamule) eò ſimul deſcendiſſe, oſtenditur.*

EX tot ſententiis de initio 430. annorum peregrinationis Hebræorum, à nobis hactenùs productis, ut veriſſima, ita & communiſſima ea eſt, quæ ab exitu anni LXXV. Abrahami illud arceſſit. De quo, in Chronico ſuo Georgius Syncellus (pag. 117.) Ἡ τῶν ϖλ. ἐτῶν ἀποδημίας τῆς ἐν γῇ Χαναὰν παροικίας Ϟ Ἰσραὴλ, (ubi nota, ſub *Iſraëlis* nomine ab ipſo quoque Georgio comprehendi & Abrahamum & Iſaacum) ἀϕ' οὗ Ἀβρὰμ, κ) υἱὸν πρὸς Ἀβραὰμ Ϟ ϑεοῦ πρόῤῥησιν, κ) τὰς πάντας ἐμϕανισάσης κ) ἱστορικὰς, ἀπὸ Ϟ ι. ἔτ. ϖ. ἔτος ἀεδομηκοστόν. *Supputatio* 430. *annorum peregrinationis Iſraëlis in terra Chananæa & in Ægypto, juxta prædictionem Dei Abrahamo factam, communi cùm Interpretum tum Hiſtoricorum ſuffragio, à* 75. *Abrahami anno ducit exordium.* Et Joſephus Scaliger, in Canonum Iſagogicorum, lib. 3. part. 2. cap. 2.

Quia à deſcenſu Kahath vix dimidium annorum CCCCXXX. *colligi poteſt, propterea veteſtiſſimi Judæi, tam ante quàm poſt Chriſtum, item Paulus Apoſtolus ad Galatas, Joſephus, interpretes Chriſtiani, omnes uno ore, ab anno promiſſionis (qui eſt ſeptuageſimus quintus Abrahami) illos* CCCCXXX. *annos ordiuntur. Adverſus tot ſententias aliter pronunciare, id fuerit, ut Lyricus dicebat, ὑμᾶς χορῶν τῷ ἀρίθμῳ, cum rationibus temporis inanium conferre: ne addam, hoc facto verbum divinum contumeliæ exponi, & libidini furioſorum, ſtolidorum, impudentiſſimorum interpretum vexandum objici. Quare contenti ſimus hâc ſimpliciſſimâ interpretatione, quæ authoritate, non demonſtratione nititur. Qui negant Paulum Apoſtolum in illo celebri ad Galatas loco, initium annorum* 430. *ab anno promiſſionis deducere, (ne, quo digni ſunt audiant) fruantur ſuo ſenſu, ει δ' ἐκείνοις φιλόνικος ἴσως, ἡμεῖς τοιαύτην συνήθειαν οὐκ ἔχομεν, οὐδ' αἱ ἐκκλησίαι τοῦ Θεοῦ.* [I. Corinth. XI. 16.]

Pari quoque conſenſu, non Euſebius ſolùm & alii Chriſtiani Chronographi, ſed etiam Joſephus Judæus, & ex exteris ante Chriſti tempora Demetrius, cúmque ſecutus Alexander Polyhiſtor, (in libro de Judæis, ab Euſebio in libro 9. Præparationis Evangelicæ citato) horum 430. annorum ſpatium in duo æqualia partiuntur intervalla: prioribus 215. annis, peregrinationi Hebræorum in terrâ Chananæis, (ſimul etiam comprehenſa breviore illâ Abrahami in Ægypto morâ) poſterioribus 215. peregrinationi eorum in terrâ Ægyti aſſignatis. Joſephi, de egreſſu ipſorum ex Ægypto agentis, in libro 2. Antiquit. cap. 6. verba ſunt iſta. Καλέσαντες ὁ τοῦ Αἰγύπτου τὸν μὲν ξενθικὸν, πέμπτην καὶ δεκάτην τοῦ σελήνου, μῆνα ἔτους τριακοστοῦ καὶ πεντακοσιοστοῦ τοῦ κατὰ τὸν ἡμῶν Ἀβραμον εἰς τὴν Χαναναίαν ἐλθόντος· τοῦτο δὲ Ἰακώβου μετανάστασιν εἰς τὴν Αἴγυπτον ἡγουμένης, διακοσίοις φησὶ τοῖς ἐπιοῦσιν ἐτεσιν ὕστερον. *Reliquerunt Ægyptum menſe Xanthico, lunâ quintadecimâ, annis quadringentis & triginta poſtquàm ſator noſter Abrahamus in Chananæam venit: poſt migrationem verò Jacobi in Ægyptum annis ducentis & quindecim.*

Alexander verò Polyhiſtor, ex Demetrio refert, ἀφ' οὗ ἐκλογὴν Ἀβραὰμ ἐκ τῶν ἰθνῶν, καὶ ἐλθὼν εἰς χεῤῥῶν εἰς χαναὰν, ἕως ἂν εἰς Αἴγυπτον ἦλθε πρὸ Ἰακὼβ ἐλθεῖν, ἔτη σν. *Ex quo electus eſt è gentibus Abraham, & ex Charan in Chananæam venit, uſque ad Jacobi in Ægyptum adventum, annos fuiſſe* CCXV. Annis deinde 17. poſt Jacobi adventum in Ægyptum, Levin genuiſſe Caathum, Caathum quum eſſet 40. annorum genuiſſe Amramum, Amramum quum 78. eſſet annorum genuiſſe Moſem. Qui παιδογονίας anni, licèt pro libitu excogitati, ut legitimi admitti non debeant, additi tamen annis 80. quos tempore Exodi Moſem egiſſe Scriptura indicat, (Exod. VII. 7.) numerum 215. annorum complent; quem Hebræorum commorationi in Ægypto fuiſſe tributum, non eſt dubium. A Demetrio, inquam: non (uti a Johannes Morinus & Nicolaus Abramus putârunt,) Phalereo illo, qui ſub ſecundo Ptolemæo cum LXX. divinæ legis interpretibus eſt converſatus; ſed juniore altero, quem Ptolemæi quarti in ſcripto ſuo meminiſſe docuit nos, in 1. Stromatum ſuorum libro Alexandrinus Clemens.

Prioris verò 215. annorum ſummæ, à Demetrio commemoratæ, partes ſingulares diſertè in Scripturâ habentur explicatæ. Quum enim 75. annorum fuerit Abraham quum ex Charane in Chananæam eſt profectus; Gen. XII. 4.) & 100. quum natus eſt ei Iſaac. [Gen. XXI. 5.] colliguntur

A profectione Abrahami in terram Chananæam uſq; ad nativitatem Iſaaci, anni	25.
A nativitate Iſaaci, uſque ad nativitatem Jacobi, [Geneſeos 25. 26.]	60.
A nativitate Jacobi, uſque ad deſcenſum ipſius cum tota familia in Ægyptum. [Geneſ. 47. 9.]	130
Summa	215.

Jacobi filius Joſephus, 30. erat annorum, quum Pharaonis ſomnium exponens, ſeptem primùm annos ſaturitatis, ac totidem deinde famis inſtare prædixit. [Geneſ. XLI. 46.] Incunte verò anno famis tertio, Jacob cum familiâ ſuâ deſcendit in Ægyptum: [cap. XLV. 6.] quum filius Joſephus jam eſſet annorum 39. ut ab Augustino notatum in libro 16. de Civitate Dei cap. 40. eſt notatum. Quibus 39. ab annis, quos tunc agebat pater 130. deductis, relinquuntur 91. quot annorum Jacobum eſſe oportebat, quando ei natus eſt Joſephus. In lucem autem editus eſt Joſephus, quum finiti eſſent anni illi 14. quibus Jacobus avunculo ſuo Labani ſervivit pro duabus ſuis uxoribus [cap. XXX. 25. 26.] Quos ipſos 14. annos ſi a 91. iterùm ſubduxeris manebunt 77. quæ Jacobi ætas erat, quum in Meſopotamiam veniens, Labani ſervire cœpit; ductis in ipſo ſervitutis initio, duabus illius filiabus, Leâ & Rachelâ: quemadmodum in Annalibus noſtris, ad annum Mundi 2245. eſt oſtenſum. Neque aliud certè innuunt verba illa, Geneſ. XXIX. 20. *Ita ſervivit Jacob pro Rachela Septem annos; qui viſi ſunt in oculis ejus tanquam dies paucissimi, propterea quòd amabat eum.* Inde enim [ut à Lydiato noſtro in Adverſariis ſuis eſt notatum] apparet, *eum potissimùm eſſe amatâ: alioquin enim viſi eſſent plures non pauciores. Nam deſiderium facit ut quæ reverâ ſunt momentanea, videantur diuturna: quemadmodum apud nos quoque vulgari proverbio dicitur, iis qui alicujus rei deſiderio tenentur, unumquemque diem videri annum, donec potiantur.* Et Prov. XIII. 12. *Spes protracta ægrum efficit animum,* Ideóque Quod in commate 21. Statim ſequitur, *Et dixit Labani Jacob, Da mihi uxorem meam*; per conjunctionem cauſalem & verbum temporis pluſquàm perfecti [Quo Hebræi carent] rectiùs exprimeretur: *Dixerat enim Labani Jacob, Da mihi uxorem meam.* ut oſtenderetur quo pacto, jam inde à ſervitutis initio, Jacobus Leâ ſimul & Rachelâ poritus fuerit: quod in ſubſequente hiſtoria plenius explicatur.

Datam verò fuiſſe Jacobo utramque uxorem, quum reſtaret adhuc peragendum ſeptennium ſervitutis alterum, conſentiunt omnes ferè Interpretes: illud commatis 27. *Imple hebdomadem hujus*, cum Hieronymo in Traditionibus Hebraicis & Auguſtino quæſtione 89. in Geneſim, de ſeptem diebus nuptialis convivii interpretantes. Sed in prioris itidem ſeptennii exordio æquè id fieri potuiſſe, minùs advertentes, in unius ſeptennii ſpatium 12. liberorum Jacobi

a Joh. Morin. exercit. Bibl. & N. Abram. in Appen. lib. 9 Abarbanel V. Teſt.

natalia

natalia conjicere coacti ſunt, quum ipſa Lea continuatis partubus *Rubenem*, *Simeonem*, *Levin & Judam*, enixa fuerit: & quum parere deſiiſſet, Rachelæ ſororis exemplo incitata Zelpham ancillam marito ſubſtituerit; quæ *Gadem* primo, & ſequente anno, *Asherem* illi peperit; ipſáque iterùm Lea, *Iſſacharem* primùm deinde *Zabulonem*, ac poſtremò *Dinam* filiam peperierit. Quas novem conceptiones & partus, ſi non alio quàm 40. dierum puerperii (ex more, Levitic. XII. 2. 4.) interpoſito intervallo, ſeſe invicem ſubſecuti, & novem menſium Solarium ſpatio, unumquemque ſuctum in utero materno geſtatum fuiſſe poſuerimus; ipſum ſeptennium, tot liberis in lucem producendis, non ſufficiturum deprehendemus. At Scriptura, præter Joſephum ultimo in loco à Rachela in lucem editum, *Danem* quoque & *Naphtalin*, ex ancilla ipſius Bala priùs ſuſceptos, commemorat. Quibus Jacobus Salianus, (nihil neceſſe eſſe putabat ad ſeptimeſtres partus, cum Chronico Hebræorum & Genebrardo, hic confugere) ut locum commodum invenire poſſet, jam tum, quum Lea gravida incederet, ancillam ipſius Zelpham ad Jacobi lectum denuò admiſſam, indéque Asherem ancillæ, poſt Iſſacharem Dominæ filium, natum fuiſſe ſtatuit: quemadmodum in ejus Schemate nativitatis Patriarcharum, anno Mundi 2285. ſubjecto, videre licet. Quod incommodum Dionyſius Petavius ut evitaret, & ordinem natalium Patriarcharum in Hiſtoriâ præmonſtratum, conſervaret; paulò poſt admiſſam ſecundò Zelpham, ipſam quoque Leam concepiſſe vult: indéque, [a] *anno XIII. ſervitutis natum fuiſſe ex Zelpha Asher; è Lea verò Iſſachar ineunte anno, & exeunte Zabulon.* Verùm ſacra Hiſtoria natalium non ordinem ſolùm, ſed interſtitium quoque ſimul nobis exhibet. Quis enim dubitet, Si Lea eodem fermè quo Zelpha tempore partui fuiſſet vicina, quin tuo potiùs, quàm ancillæ filio, *Asheris* nomen indidiſſet? Dicebat enim; *Beatè eſt mihi, nam beatam prædicabunt mulieres:* ideóque vocavit nomen ejus Asher: (cap. XXX. 13.) Et interpoſita inter natum Asherem & conceptum Zabulonem, de mandragoris à Rubene primogenito in agro inventis & ad Leam allatis, narratio, non modò interſtitium jam dictum confirmat, ſed etiam grandioris tum Rubenem ætatis fuiſſe evincit, quam Petavianæ rationes eum fuiſſe patiantur; quæ annorum tantùm trium cum dimidio eum conſtituunt, quum abiens in agrum, flores illos colligeret.

A nativitate Joſephi uſque ad Jacobi reditum in Chananæam, anni fuerunt VI. in quibus Labani ille ſervivit pro mercede. (Gen. XXXI. 41.) A Jacobi in Chananæam adventu uſque ad ortas inter Joſephum (annorum 17. exiſtentem cap. XXXVII. 2.) & fratres inimicitias, anni fuerunt XI. atque inde uſque ad Jacobi & ſuorum in Ægyptum deſcenſum (quando annorum 39. fuiſſe Joſephum, eſt oſtenſum) anni XXII. Quo tempore cùm Benjamin decem filiorum fuerit pater; (cap. XLVI. 21.) etiamſi eorum aliquos gemellos fuiſſe ponamus, (polygamiæ enim ſuſpicionem ætatis ejus ratio vix admiſerit) plurium tamen quàm XXII. annorum eum tum fuiſſe oportuit, & quinquennio circiter, ante medii intervalli finem in lucem editum; quum Jacobus pater 104. fuiſſet annorum, frater Joſephus 13. Ante nativitatem Benjaminis, raptus Dinæ & Sichimitarum cædes accidit: (cap. XXXIV.) eámque mox ſecuta Jacobi in Bethele habitatio; cap. XXXV. 1. 16.) quam Hebræi, in Seder Olam Rabba cap. 2. ſex tantùm menſium fuiſſe dicunt. Neque diuturnam hic moram, hinc nativitas Benjaminis, illinc Simeonis & Levi ætas, ad perpetrandam Sichimitarum cædem idonea, facilè eſt admiſſura. In apocrypho XII. Patriarcharum Teſtamento, Levi ſe quarti annorum viginti fuiſſe ait, quando cum fratre Simeone Sichimitas cæcidit. Alexander Polyhiſtor ex Demetrio (apud Euſebium libro 9. Præparationis Evangelicæ) eúmque Petavius & Salianus ſecuti, Levin tunc annorum 20. cum dimidio, Simeonem annorum 21. menſium 4. fuiſſe volunt. Quæ ætas ad tam audax facinus aggrediendum minùs videtur fuiſſe idonea. Sed hi, integro licèt decennio poſt Jacobi in Chananæam reditum, Sichimitarum cædem peractam ſtatuant, fratrum tamen natalia in ſecundum ſervitutis ſeptennium conjiciunt: quum ex noſtrâ ſententia, horum natalia ad primum referente, Sichimitarum cædem ſexennio poſt Jacobi reditum factum ſupponente, à Levi annum ætatis 24. & Simeone annum 25. agente, cædem illam fuiſſe peractum conſequatur.

Portò eorum, qui cum Jacobo deſcenderunt in Ægyptum, numerus, à Moſe in Geneſ. XLVI. 26. 27. ita habetur explicatus. *Omnes anima quæ ingreſſæ ſunt cum Jacobo in Ægyptum, egreſſi è femore ejus, præter uxores filiorum Jacobi, omnes animæ ſexaginta ſex erant. Filii autem Joſephi qui editi ſunt ei in Ægypto, ſunt animæ duæ: ſic omnes animæ domus Jacobi, quæ venit in Ægyptum, ſunt ſeptuaginta.* De quo Hieronymus, in Traditionibus Hebraicis in Geneſin. *Manifeſtum eſt, omnes animas, quæ ingreſſæ ſunt Ægyptum de femoribus Jacob, fuiſſe ſeptuaginta: dum ſexaginta ſex poſtea ingreſſæ ſunt, & repererunt in Ægypto tres animas, Joſeph ſcilicet cum duobus filiis ejus; ſeptuageſimus autem ipſe fuerit Jacob.* Sed cùm ſcripſiſſet Moſes, Joſephum *vidiſſe Ephraimi filios uſque ad tertiam generationem, & filios Machiris filii Manaſſis, in genibus ſuis ſuſcepiſſe*, cap. L. 23. editionis vulgatæ Græcæ, quæ LXX. interpretibus tribuitur, authori placuit illa hujus XLVI. capitis Geneſeos commati 20. adjicere. *Fuerunt autem filii Manaſſis, quos ei peperit concubina Syra, Machir. Machir autem genuit Galaad. Filii autem Ephraim fratris Manaſſis, Suthalaam & Taam. Filii autem Suthalaam, Edom.* & quinque hiſce catalogo Moſaico additis, commate 27. concludere; *omnes animas, quæ cum Jacob ingreſſæ ſunt in Ægyptum, fuiſſe ſeptuaginta quinque.*

Quandoquidem verò quinque iſti ſuperadditi in rerum naturâ *nullo modo eſſe potuerunt, quando Jacob in Ægyptum venit, & filios Joſeph, nepotes ſuos avos iſtorum, minores quàm novem annorum pueros invenit:* Auguſtinus, libro 16. de Civitate Dei, capite 40. vera Scripturæ verba illa fuiſſe exiſtimans, ad violentam illam expoſitionem hinc ſe recipere eſt coactus; *interiſſe Jacob in Ægyptum, quando eum in ſeptuaginta quinque hominibus Scriptura commemorat,*

[a] Petav. doct. temp. lib. 9. cap. 19. & l. 13. ad ann. mundi 2927.

memoras, non unum diem vel unum annum, ſed totum illud eſſe tempus quandiu vixit Joſeph per quem factum eſt ut intrarent. Quam tamen ob alias quaſdam difficultates occurrentes, ad ipſam quoque Hebraicam veritatem, eámque hîc ſecutam editionem vulgatam Latinam, accommodandam cenſuerunt, Abulenſis, Pererius, Delrius, Cornelius à Lapide, Bonfrerius, Menochius, Tirinus, in Geneſ. cap. XLVI. Salianus, ad annum Mundi 2329. num. 11. & alii: ex ipſis illis 70. à Moſe in textu originali commemoratis, eo quo in Ægyptum deſcendit Jacobus tempore, nondum natos fuiſſe defendentes. Quorum ſententiam diligenter expendit & refellit Torniellus, ad annum Mundi 2329. à num. 4. ad 8.

[a] Abrah. in Phato Veter. Teſtam. lib. 9. cap. 27.

Verùm alios hîc omnes [a] Nicolaus Abrahamus longè ſuperat. Illa enim commatis 8. verba; *Hæc ſunt nomina filiorum Iſrael qui ingreſſi ſunt in Ægyptum*, non de 70. illis Jacobi poſteris, ſed de filiis propriè dictis intelligenda eſſe aſſerit. *Qui autem*, (inquit) *è filiis ejus propagati recenſentur, non ideo nominantur, quod jam nati fuerint, & cum Jacobo in Ægyptum deſcenderint* (*neque enim uſpiam id Scriptura dicit:*) *ſed occaſione filiorum commemorantur præcipui quique, qui partim cum ipſo venerunt, partim poſt ejus deſcenſum nati ſapientiâ laude rerumque geſtarum gloriâ, præ cæteris floruerunt.* Atque in hoc commento adeò ille ſibi placet, ut Sic demùm rem concludat. *Hic explicandi modus, ſi alium* (*præter me*) *authorem haberet, cæteris anteponendus videretur: quòd nullam vim adferat Scripturæ, nec aliter verba ſumat, quàm ut purè ſonant,* (*quod potiſſimum in hiſtoriâ ſacrâ ſpectandum eſt*) *& omnes difficultates exolvat*, quibus *intricantur ii, qui aliam ineunt rationem.* Præclarè ſanè: quum illud ipſum, in quo primarius difficultatis nodus conſiſtit, omninò non attingat: quâ ratione *ſeptuagenarius*, animarum in Ægyptum intrantium numerus ſalvari poſſit, ſi plures vel pauciores eò ingreſſæ fuiſſe dicantur. Septuagenarius enim ille numerus in tribus diverſis locis à Moſe diſertè legitur expreſſus.

Eorum primus ille eſt, quem ex Geneſeos XLVI. 27. jam produximus; *Omnes anime domus Jacobi, quæ venit in Ægyptum, ſunt Septuaginta.* Secundus habetur in ipſo libri Exodi initio. *Hæc ſunt nomina filiorum Iſraëlis qui venerunt in Ægyptum: venerunt autem cum Jacobo, quiſque cum domibus* (vel *familiis*) *ſuis.* tum, recenſitis Jacobi filiis propriè dictis, in commate 5. ſubjicitur. *Erant omnes anime eorum qui egreſſi ſunt de femore Jacobi Septuaginta.* Tertius ille eſt, Deuteronom. X. 22. *In ſeptuaginta animabus deſcenderunt patres tui in Ægyptum: & ecce nunc multiplicavit te Dominus Deus tuus ſicut aſtra cœli.* Ex quo videre licet, eos qui certum & definitum Iſraëlitarum numerum, reipsâ in Ægyptum deſcendentium, in ſeptuagenario iſto Calculo nolunt agnoſcere, non modò vim Scripturæ verbis inferre, ſed etiam ipſum Moſis ſcopum planè evertere; qui non alius erat, quàm ut, ex quàm paucis in Ægyptum deſcendentibus, quàm multi deinceps orti fuerint, dilucidiùs intelligeretur: juxta illam confeſſionis formulam, primitias offerentibus à Deo præſcriptam, Deuter. XXVI. 5. *Syrus periens* erat *pater meus, qui deſcendit in Ægyptum hominibus paucis, ut peregrinaretur illic; evaſit autem illic in gentem magnam, robuſtam, & amplam.*

Ex tribus verò exemplis, quibus Nicolaus cum aliis adſtruere eſt conatus, aliquos ex 70. illis à Moſe commemoratis, nondum fuiſſe natos, quum Jacob in Ægyptum deſcenderet, (*Er* enim & *Onan* in Chananæâ pridem mortui, & Joſephi nepotes *quinque*, in Græca editione ſuperadditi, ad numerum hunc ſeptuagenarium non pertinent) primum à numero filiorum Rubenis eſt petitum quod ab illo ſic urge-
„ tur. Ruben duos tantùm liberos ante migra-
„ tionem ſuſceperat, ut probat Salianus ex illis
„ Rubeni verbis, Geneſ. XLII. 37. *Duos filios*
„ *meos interfice, ſi non reduxero illum tibi*,
„ qui ſi jam plures liberos ſuſtuliſſet, non di-
„ xiſſet, *duos filios meos, ſed, duos è filiis meis*
„ *interfice.* Ejus tamen filii quatuor, Geneſ.
„ XLVI. 9. in Jacobi familia numerantur. *Reſp.*
Non probat hoc Salianus, [b] ſed ut *ſuſpicionem* proponit, paraphraſi illâ Philonis (in libro de Joſeph) ſuffultam. Ἐκ ὁμοφώνου τοῦ δύο ὑμῖν δίδωμι, οὓς ἐξ μόνους ἐγέννησα, τούτους ἀπόλεσον. *Do tibi duos filios obſides, quos ſolos genui: hos interfice, niſi, &c.* Simul tamen monet, Abulenſem contendere quatuor illos jam tum fuiſſe genitos; & duos Rubenem dixiſſe filios, ut eos uni opponeret. *Et fortè ſatius eſt ita dici; ne difficultates hoc loco ſine neceſſitate augeamus:* inquit ipſe Salianus. Et verba hunc in modum reddidit Tremellius: *Hos duos filios meos morti tradito.* ac ſi ex quatuor filiis duos tantùm, qui tunc præſentes aderant, pater indicaſſet.

[b] Salian. ann. Mund. 2329. num. 7.

„ Secundum exemplum eſt filiorum Benja-
„ minis; de quo Nicolaus idem. Benjamin,
„ (inquit,) vix ad tertium ac vicesimum æra-
„ tis annum pervenerat; jam tamen undecim
„ (decem volebat dicere) in ejus familia re-
„ cenſentur, quorum aliquos ejus nepotes
„ fuiſſe, Septuaginta viri tradiderunt. Sed Benjaminem vix ad XXIII. ætatis annum tum perveniſſe, probari non poteſt; quum Scripturæ rationes (ut jam vidimus) XXVII. eo tempore illum fuiſſe annorum facilè patiantur: quâ ætate, liberorum decem potuiſſe illum eſſe patrem, nihil impedit. Ex his quidem editio vulgata Græca, (quæ Septuaginta illis verbis tribuitur,) tres tantùm immediatos Benjaminis facit filios, è reliquis, ſex nepotes, & unum pronepotem conſtituens. Ita enim ea habet. Τοῖς ὑ Βενιαμὶν, Βαλὰ, &c. *Filii autem Benjamin, Bala, & Bochor, & Aſbel. Fuerunt autem filii Balæ, Gera, & Noeman, & Anchis, & Roos & Mamphim, & Ophim.* (quod nomen in Romanâ editione eſt omiſſum) *Gera autem genuit Arad.* Quæ nepotum hic diſtinctio, non minùs quàm quinque Joſephi nepotum ſuperadditio, Auguſtinum ad duriorem illam explicationem confugere compulit [c] *Quia in filiis ſuis plerumque appellatur Jacob, hoc eſt in poſteris ſuis; & per Joſeph eum conſtat in Ægyptum intraſſe: introitus ejus accipiendus eſt, quandiu vixit Joſeph, per quem factum eſt ut intraret. Tota quippe illo tempore naſci & videri potuerunt omnes qui commemorantur, ut 75. anima compleantur uſque ad nepotes Benjamin.*

[c] Auguſtin. quæſt. 173. in Geneſin.

In textu verò Hebraico; ſicut etiam in Chaldaicis paraphraſibus Onkeloſii & Jonathanis,

verſione

verſione Syrâ, editione vulgatâ Latinâ, & Joſepho libro 2. Antiquit. cap. 4. omnes illi decem, ut immediati Benjaminis filii recenſentur. Tremellius tamen in notis ad 1. Chronic. VIII. 1. & Bonfrerius ad Geneſ. XLVI. 21. etiam nepotes in filiorum numero promiſcuè hic recenſeri exiſtimant: quòd in Numeror. XXVI. 40. Ard & Naaman, & in I. Chronic. VIII. 3. 4. Gera & Naaman, filii Belæ eſſe dicantur. Sed nihil obſtat, quominùs dici poteſt tres filios habuiſſe Belam, patruis ſuis cognomines. In loco certè Chronicorum, textus Hebræus duos ejuſdem nominis habet Geras: textus verò Syrus, duos Geras ſimul & Naamanes; alteros Benjaminis filios, alteros ejuſdem ex filio Belâ, vel Balâ nepotes.

Tertium exemplum eſt Heſron & Hamul nepotum Judæ Patriarchæ ex filio Phares: *qui cùm hoc* deſcenſus *tempore vix primum annum exegiſſet ætatis ſuæ, non poſſunt filii ejus generi eſſe, niſi poſt viginti circiter annos, nedum ingreſſi eſſe Ægyptum cum avo & proavo.* Ita [a] Salianus: probationis ſuæ fundamentum à Geneſeos cap. XXXVIII. 1. deducens; ubi *Scripturam aperte docere aſſerit, Judam accepiſſe uxorem eodem tempore quo Joſeph abductus eſt in Ægyptum.* Et cùm Auguſtinus quæſtione 128. in Geneſim, difficultati huic emergenti aliquatenùs occurreret, dixiſſet, fortaſſe Moſem hîc recapitulatione uſum, poſteriùs narraſſe, quæ ante aliquot annos facta eſſent; admittendam eſſe hanc *ἀνακεφαλαίωσιν*, [b] ille negat: tum quia Scriptura dixerit id factum בעת ההוא *in tempore ipſo* (vel *illo* potiùs) tum quia, ſi hoc conjugium venditionem anteceſſiſſet, nihil erat cauſæ, cur non etiam ante venditionem narraretur, ne præcipua Joſephi hiſtoria inutiliter interrumperetur, quod futuìs ab Abulenſi contra Aben Ezram diſputatum eſſe monet.

Et Aben Ezra quidem, quem multo (ſed irrito) conatu Abulenſis hîc ivit oppugnatum, recapitulationem ſive hyſteroſim hanc non obſervavit ſolùm, ſed etiam exceptionibus adverſùs eam à Saliano jam allatis ſtudiosè ſimul occurrit. Cauſam enim interſertæ hoc in loco hiſtoriæ reddit iſtam; ut magis inde eluceſceret, quàm longè aliter ſe Joſephus geſſerit in negotio heri ſui, quàm frater ipſius Judas hîc ſe geſſerit: locutionem autem iſtam, *in tempore illo*, eodem modo in Deuteronom. X. 8. uſurpari notat; quomodo & ab aliis eſt obſervatum, *in die illo*, ſine determinata aliqua temporis notatione, ſedecies in vetere & novo Teſtamento eſſe poſitum. Hóeque ipſo in loco, *in tempore illo*, non ad illud, quo in Ægyptum venditus eſt Joſephus, ſed quo ipſe Judas in Chananæam cum patre advenit, referendum eſſe defendimus. Ex noſtra verò hypotheſi, primi paternæ ſervitutis ſeptennii anno quarto natus Judas, ætatis 18. egiſſet annum, quo tempore in Chananæam primùm eſt ingreſſus: ſub finem videlicèt ætatis, exeunte anno Mundi, juxta noſtras rationes 2265. Mox ibi uxore ductâ *Chananitide*, in anni 2266. æſtate, *Erem*; in 2667. ſub veris exitum, Onanem; & in anno 2668. poſt veris initium *Selam*, ſuſcipere ex eâ potuiſſet.

Apparens deinde Jacobo Deus, eandem fœcunditatis benedictionem ſoboli ejus impertiit, quam anteà Noachi filiis communicaverat, (Geneſ. X. 1. 7.) dicendo: *Creſce & multiplicare, Gens & cœtus gentium erit ex te* (cap. XXXV. 11.) Unde, ut tunc apud primos Orbis renovati inſtauratores (quemadmodum in V. operis hujus capitulo à nobis eſt oſtenſum) ſic & nunc apud Jacobi poſteros, ut ſtatim ab ineunte pubertate opera liberis daretur, in uſu eſſe cœptum videatur. Ita ſub exitum veris anni 2280. *Eri*, annum ætatis decimum quintum & pubertatis primum ingreſſo, ſimiliterque ſub exitum veris, anni 2281. Onani uxorem Thamaram dare patet potuiſſet. Mox verò Onane ob ſcelus à Deo morte affecto, edixit Judas Thamaræ nurui ſuæ, ut tantiſper vidua in domo patris maneret, Donec Sela tertius filius adoleſceret. Quo paulò poſt initium veris anni 2282. pubertatem aſſecuto, Judah à morte uxoris ſeſe conſolaturus, Thimnam, ad tondendum gregem ſuum, ſub ætatis ſequentis initium abiit. Ibi Thamara, ſoceri mente de filio Selâ ipſi non dando ſatis perceptâ, ſcortum ſe ſimulans, ex ipſo Judâ duorum liberorum mater eſt effecta. Hac ratione ſub finem hyemis anni 2283. gemelli illi Phares & Zara in lucem fuerint editi: annis 15. cum quadrante, priùs quàm Jacob cum ſuâ familiâ in Ægyptum deſcenderet. Ita ſub initium anni 15. Phareſi naſci potuit Heſron, ſub finem Hamul; vel, ſi gemelli fuerunt, ſub finem ambo; & infantes ſimul cum patre in Ægyptum ingredi. Quâ in re totâ cùm nihil ſit quod vel naturæ vel rationi repugnare deprehendatur; æquo lectori relinquimus judicandum, an non hæc potiùs admittenda fuerit, quàm ſententia illa altera, quæ Heſronem & Hamulum, licèt longè poſteà in Ægypto natos, à Moſe tamen inter eos qui cum Jacobo deſcenderunt in Ægyptum, numeratos, fuiſſe ſtatuit?

[a] Salian. ad ann. Mundi 2329. num. 10.

[b] Id. ad ann. Mund. 2106. num. 45.

CAP. XI.

De annis 215. peregrinationis Iſraëlitarum in Ægypto. Argumenta pro diuturniore eorum morâ allata ſolvuntur: in quibus, de B. Iobi & Iobabi Idumæorum regis temporibus, ac Joſuæ genealogiâ agitur. Anni exodi incerti characteres.

A Profectione Abrahami ex Charane, uſque ad Jacobi deſcenſum in Ægyptum, annos 215. peregrinationis Hebræorum in terrâ Chanaanis effluxiſſe Scripturæ teſtimoniis comprobatum eſt. Quibus ex integræ 430. annorum peregrinationis ſummâ ſubductis; æqualis 215. annorum relinquitur numerus, Ægyptiacæ ipſorum peregrinationi aſſignandus. Quo verò tempore in Ægyptum Jacobus deſcendit, filium ejus Joſephum 39. fuiſſe annorum eſt oſtenſum: quos ſi à totius vitæ 110. annis; (Geneſ. L. 22.) ſubtraxeris; ſupererunt

A deſcenſu Jacobi in Ægyptum, uſque ad mortem Joſephi, anni	71
Inde ad Moſis nativitatem uſque,	64
A nativitate Moſis uſq; ad exitum Iſraëlitarum ex Ægypto, [Exod. VII. 7.]	80
Summa,	215.

Anni

Anni 71. & 80. quos ex Scripturâ habemus, simul juncti, 151. efficiunt: qui ex 215. totius peregrinationis Ægyptiacæ deducti, 64. relinquunt annos, interstitio, inter Josephi obitum & Mosis ortum, tribuendos Judæi, quinquennio ante Abrahami profectionem ex Charane 430. annorum initium collocantes, moræ Israëlitarum in terra Ægypti, 210. tantùm annos tribuunt: quos Chaldaica quæ Jonathani tribuitur paraphrasis cum Hierosolymitana in Exod. XII. 40. per חלתא שמיטין דשדין *triginta sabbata sive hebdomadas annorum* exprimit. Ejus annorum numeri signum in Pirke Eliezer cap. 48. & passim apud Rabbinos est vox ירד *Descendit*; quâ ad filios usus est Jacobus, Gen. XLIII. 2. posterorum suorum in Ægypto moram, annorum 210. (quot literæ illæ conficiunt) futuram fuisse innuens: ut notat ad eum locum R. Salomo Jarchi, interpres Talmudicis nugis plus nimio deditus. In Seder Olam Rabbah. cap. 3. Job, patientiæ illud exemplar, natus fuisse dicitur, quum Israëlitæ descenderunt in Ægyptum, & mortuus quum inde ascenderunt. Et cùm post flagella, annos illum 140. exegisse, & quicquid ipsi fuerat duplo Deum auxisse, sic scriptum. (Job. 10. 16.) ante hæc annos 70. & in universum, annos 210. (quanta fuerit Israëlicarum mora in Ægypto) vixisse illum, inde colligitur.

Et quidem in Synopsi Athanasianâ, passum etiam fuisse Job legimus, cùm esset annorum 70. quod etiam ex ipso textu Græco, Job XLII. 16. colligitur, ut quidem Romana cum editio nobis exhibet; in quâ Job post plagas annos 170. in universum autem annos 240. vixisse dicitur. Cum quâ exactè quadrat ille calculus Hesychii, vel quicunque author fuit, inediturum in libros quos Sapientiales vocant Hypothesium; *ὃν ἱδεδμήκοντα, ἐπέζησε δὲ μετὰ τὰς πληγὰς ἔτη ρ. ὡς ὅλας πάντα ζωῆς αὐτοῦ ἔτη σμ. Passus autem est* Job, *quum esset annorum* 70. *supervixit verò post plagas*, *annos* 170. *ita ut fuerint omnes vitæ ipsius anni* 240. quanquàm & hujus textus duæ aliæ reperiantur lectiones: rarior una, in B. Hieronymi ex Origenicâ editione versione. *Vixit autem Job post plagas centum quadraginta annis:* —— *& omnes anni vitæ ejus fuerunt* 248. Cum quâ consentit & Græca editio Complutensis (in Bibliis polyglottis, tum Parisientibus, tum Antuerpianis tum Parisientibus, retenta:) priore membro uti in Hebræo inveniebatur expresso; altero, (quod in eo non erat & idcirco præfixo obelo ab Origene notabatur,) penitùs prætermisso. Altera verò, communis & ab omnibus maximè recepta lectio, non in Aldinâ solùm editione, & Germanicis omnibus, sed etiam in antiquissimo Alexandrino (quem in Angliâ habemus) codice, reperitur. *Vixit verò Job post plagam annos* 170. *omnes annos vixit* 248. Anni 170. ex 248. deducti, relinquunt 78. quot Jobum, quum primùm patereretur, egisse ait author commentariorum in Job, quos Origeni perperàm adscriptos Latinè vertit Perionius. Annorum 170. (quos post passionem Job hîc vixisse dicitur) pars dimidiata est 85. Cùm igitur Jobo post tentationem duplicia reddita fuisse referantur omnia, (in quibus & anni fuerint numerandi) 85. eum fuisse annorum quum certamina finiit, iisque ad 170. quos postea vixit additis, universæ vitæ annorum summam 255. extitisse, Olympiodorus (vel quis alius in Catena ad Job. XLII. 16.) colligit. Quòd autem in textu, vitæ illius anni 248. tantùm commemorantur, eo septem passionis ipsius annos mysticè innui asserit; quos in vitæ annis non recensitos arbitratur ille, *διὰ τὸ ἐν τῷ παθεῖν εἶναι πέρατον*, quòd scrumnosa vita mors esset potiùs quàm vita existimanda. Neque alia fuit *septennii*, Jobi calamitatibus tum temerè assignari soliti, aut origo aut ratio. De quo vide, (si placet) Salianum in anno Mundi 2398. num. 1. & 2544. num. 751. 752. ubi in priore loco, nota obiter; non (ut ille opinatur) apud Origenem Perionii 70. pro 78. sed apud Cyrillum Anastasii, num. 78. pro 70. esse reponendum.

Ut igitur de ætate Jobi certius aliquid statuatur, primò ante exitum Israëlitarum ex Ægypto, (ex ætate Eliphazi Themanitæ sodalis ejus) ostendendum est, non eorum in Ægyptum ingressu, & consequente ipsius Ægyptiacæ peregrinationis tempore, certaminum Jobi historiam contigisse. Et primùm, ante Legem à Deo Mosi traditam, Jobum extitisse, manifestum esse docet Chrysostomus, *ἀπὸ δὲ μακροβιώτατον τοῦτον γεγενῆσθαι, ἢ ὑπὲρ τὰ ἑκατὸν ἔτη βιῶναι· οὐδὲ γὰρ μετὰ τὸν νόμον τοσαῦτα ζῆναι ἱστόρηται. Ex eo quòd longævum vitam vixerit, & supra ducentesimum annum prorogaverit. Post legem enim qui tandiu vixerit, de nullo memoria est proditum.* Ætate hominum ordinariâ, ad 70. vel 80. annos redactâ: quemadmodum in Psalmo XC. 10. ipse Moses confirmat. Addunt alii, [a] historiam hanc accidisse, antequàm insignia Dei miracula, quæ in Exodo scripta sunt, Israëlitis exhiberentur & passim celebrarentur: quia aliàs hæc intra cætera Dei opera, quæ in Jobi libro prædicantur, etiam recenserentur. Præsertim autem Deus ipse nequaquàm capite quidem XXXVIII. *maris*; XL. autem *Jordanis*, ita mentionem faceret, tanquam inauditum fuerit quòd homines super eorum fundo ambulâssent. Et quoniam Dominus cap. 29. inquit ad Jobum; *Quis præparat corvo escam suam, quando pulli ejus clamant ad Deum vagientes, eo quòd non habeant cibos?* Haud dubiè interrogâsset, quis Israëlitis quadraginta annos victum præbuit in deserto: nisi historia Jobi vetustior esset actis Exodi. Neque ulla hic usquam legis, nisi per manus traditæ, mentio: & quæcunque hic veterum historiarum attinguntur, antiquorum sunt temporum. Ex eo quoque hoc eliciunt [b] quòd post latam legem nemini licuit alibi, quàm coram arcâ vel tabernaculo Dei sacrificare, sine mandato singulari: ideóque Job, aut non fecisset contra præscriptum Legis sacrificans, (c. I. & XLII.) aut Scriptura non commendasset illius sacrificia, si venisset contra legem.

Porrò frater Jacobi Esau, quum esset 40. annorum, uxorem duxit Basmatham, sive Adam filiam Elonis Hittæi, atque ex eâ suscepit Eliphazum, patrem Themanis; (Genes. XXVI. 34. & XXXVI. 2. 4. 11.) à quo Eliphaz Themanites, qui cum Jobo est collocutus, duxit originem. Subductis annis 40. Esavi sive Jacobi (gemelli enim fuerant) ab 130. quot Jacobus agebat, quando cum familiâ suâ in Ægyptum est profectus; (Genes. XLVII. 9.) restant 90. inter primas Esavi nuptias & Israëlitarum descensum in Ægyptum, interpositi. Unde colligere licet, Eliphazum Themanitem, (à Themane,

[a] Codoman. Chronolog. lib. 4. cap. 25.

[b] Tremell. & Jun. in Job. in 1.

Esavi

Eſavi ex filio primogenito Eliphazo nepote oriundum) eodem vixiſſe tempore quo in Ægypto peregrinati ſunt Hebræi: maximéque eſſe probabile, Jobi (æqualis ipſius) hiſtoriam poſt Joſephi mortem (tempore inter Geneſin & Exodum interjecto) contigiſſe; quando ipſis Iſraëlitis ad Ægyptiacorum idolorum cultum deficientibus (Joſu. XXIV. 14. Ezechiel. XX. 8.) de universâ terrâ peragratâ & ſibi ſubditâ, Satanæ gloriandi data eſt occaſio (Job. I. & II. 11.) Ipſo verò ingreſſûs Iſraëlitarum anno, natum fuiſſe Jobum, & egreſſûs denarum, Judaicum commentum eſt.

Hæc de ætate Jobi quæſtio, ex eo diligentiùs à nobis eſt tractata; quia ex ea [a] Nicolaus Abramus moram Iſraëlitarum in Ægypto neque 210. neque 215. ſed 430. fuiſſe annorum probare nititur: ſed hoc ſatis debili ſubſtrato fundamento; quòd *Job* idem fuerit cum *Jobab* Zaræ filio, ſecundo Idumæorum rege, cujus meminit Moſes in Geneſ. XXXVI. 33. ubi & Zaram hunc, ex Idumæorum Ducibus unum, filium facit Rehuelis, filii Eſavi & Baſemathæ, ſororis Nabajoth, & filiæ Iſmaëlis (*comm.* 3. 10. 17.) Hanc verò Nabajoth (Nabathæorum patris) ſororem Iſmaëlis filiam, Baſematham & Mahalatham dictam, Eſavum eo tempore uxorem duxiſſe idem refert, quo frater Jacobus, acceptâ patris benedictione, ex Chananæâ in Meſopotamiam eſt profectus: (cap. XXVIII. 6. 9.) à quo, uſque ad Jacobi & familiæ ipſius deſcenſum in Ægyptum, annos decurriſſe, 53. oſtendimus. Unde, & ſub id tempus, Jobabum natum fuiſſe Nicolaus colligit: quòd vix ante annum ab inito matrimonio quinquageſimum, ad pronepotes ſoleat, ac generationem tertiam perveniri. Conſiderandúmque poſteà nobis ille proponit; quomodo ſex poſt Jobabum Idumææ Reges, alios aliis morte ſublatis ſuffectos, Moſes numeraverit; eo præſertim ævo, quo mortales vitam diutiùs propagabant. & poſt hanc Regum ſeriem Duces undecim recenſuerit; quos ex I. Paralip. I. 51. ſatis conſtat non ſub Regibus, ſed poſt eos Reipublicæ gubernacula tenuiſſe.

Ac certè anni 215. commorationis Iſraëlitarum in Ægypto, & 40. ferè in deſerto, tempus ſuppeditabunt ſatis amplum, quod & octo illis Regibus, qui regnaverunt in Idumæa, *antequam haberent Regem filii Iſraël*, (Geneſ. XXXVI. 31.) id eſt, (ut exponit doctiſſimus Grotius) priuſquàm Iſraëlis poſteri terram Chananæam ac vicinas ſunt adepti, ante quod tempus regem ipſis facere non licuit; (Deuteron. XVII. 14.) & undecim etiam Ducibus recipiendis ſuffecerit: ſi modò duo iſta admittamus; quibus non admiſſis, ne 430. quidem anni habitationi Iſraëlitarum in Ægypto attributi, illis capiendis eſſent ſuffecturi. I. Cùm Reges iſtos ex diverſis fuiſſe civitatibus Moſes memoret; non jure hæreditario regnum eos obtinuiſſe, (ex quo contingere poterat, ut adoleſcens regnum adeptus, in long.ævâ illâ hominum vitâ, ad centum annos illo potiretur) ſed vel populi ſuffragiis, vel vi armorum (uti Eſavo à patre Iſaaco fuerat prædictum. Geneſ. XXVII. 42. *Gladio tuo vives*) ad Regium faſtigium fuiſſe evectos: ar jam ætate ſeniores, & uſu rerum inſtructi eò pervenientes, non ita diuturnum in imperio tempus neceſſariò exegerint. II. Eos qui ſub Regibus, ſingularium provinciarum duces exiterunt, ſed ſupremo illo imperio ſubditi, ſublatis poſteà Regibus iiſdem provinciis liberam & αὐτοδυναμον poteſtatem obtinuiſſe: ita ut undecim illi à Moſe memorati Duces, non (ut in Regibus factum) alii aliis ordine ſucceſſerint, ſed ſimul omnes & eodem tempore provinciarum ſuarum adminiſtrationem obiiſſe. Atque hinc Moſes, quum in ipſo ex Ægypto exitu, *Ducum* Idumææ in Cantico ſuo meminiſſet; (Exod. XV. 15.) poſt annos tamen 39. ſub *Regio* adhuc imperio Idumæam fuiſſe indicat. (Num. XX. 14. Judic. XV. 17.) ex quo ulteriùs colligimus 1. Regem illum, qui Iſraëlitis tranſitum per terram ſuam denegavit, fuiſſe *Hadarum*, poſtremum Idumæorum regum à Moſe memoratorum. 2. Idumæorum erga fratres ſuos Iſraëlitas inhumanitatem hanc citò Deum fuiſſe ultum: eodem anno & Rege per mortem, & ipſo regno per politiæ mutationem ſublato. 3. Moſem, anno 40. poſt exitum ex Ægypto, librum Geneſeos vel ſcribentem vel ſaltem interpolantem, undecim illorum Ducum ex ſtirpe Eſavi ortorum, qui Regibus in ſummo imperio ſucceſſerunt, nomina recenſuiſſe, *Secundùm familias ſuas, & ſecundùm habitationes in terrâ poſſeſſionis ſuæ*; (Geneſ. XXXVI. 40. 43.) utpotè diverſis provinciis in eâdem Idumææ regione, eodem tempore, uti dictum eſt) præfectorum.

Sed hypotheticè hîc diſputat Nicolaus Abramus. Si Jobabus Idumæorum rex idem fuerit cum B. Jobo, quem poſt tentationes ſuas 140. annos vixiſſe Scriptura teſtatur; intra anguſtias 215. annorum, moræ Iſraëlitarum in Ægypto & 40. in deſerto, non poſſe contineri quatuor illorum regum tempora; quos Jobabo in regno, ut & illis alios in Ducatu, antequàm à Moſe liber Geneſeos conſcriberetur, ſucceſſiſſe apparet. Quæ conſequentia vera ſi fuerit: non diuturniorem, quàm 215. annorum Iſraëlitarum in Ægypto fuiſſe moram, inde probabitur. Sed falſitas illius hypotheſeos, quæ Jobum eundem facit & Jobabum, inde convinceretur, quòd duo illa argumenta, quibus hypotheſeos hujus patroni veritatem ejus oſtendere ſunt conati, alterum a nominum Jobi & Jobabi ſimilitudine, alterum ab authoritate *appendiculæ* (ut loquitur Abramus) *quam* LXX. *Seniores libro Job velut laciniam attexuerint*, petitum, jamdudum à Nicolao Lyrano ſunt ſoluta; ad cap. 1. Jobi, ita Scribente. *Nec motivum aliorum valet, de ſimilitudine nominis Job & Jobab, quia frequenter contingit duos homines valde diverſos non modò ſimili, verùm etiam prorſus eodem appellari nomine. Supponitur etiam falſum, quòd predicta nomina ſint valde ſimilia: cùm ſecundùm ſcripturam Hebraicam, ſint multùm diſſimilia. Hoc enim nomen Job, in Hebræo incipit per Aleph* (איוב) *nomen verò Jobab per Jod.* (יובב) Deinde, de laciniâ illâ reſpondet, quæ in Bibliis Græcis ad finem libri eſt adjecta, & cujus pars in Latinis (ex Jobo, ab Hieronymo è Græcâ linguâ translato, deſumpta) in libri initio, *Argumenti* loco, inter Hieronymi Prologos poni ſolebat. *Similiter additio quæ allegata eſt non valet: quia, ſicut dicit Hieronymus in libro de Hebraicis Quæſtionibus, non eſt in Hebræo, & ideò non eſt ei adhærendum ſecundùm ipſum; dato quòd inveniatur ali-*

[a] Abram. Phar. Vet. Teſtam. lib. 9. cap. 22.

quando in fine libri Job. Et ex hoc patet, quòd si ponatur in fine Prologi Hieronymi, non eſt hoc de intentione ſuâ; ſed hæc additio & conſimiles, ab aliquibus minùs expertis in hiſtoriis & genealogiis Hebræorum, appoſita ſunt: propter quod de ipſis non eſt curandum.

Et certè appendiculam hanc eſſe *apocryphum*, in libro 1. de Verbo Dei cap. 20. Cardinalis Bellarminus confirmat. Cui fruſtrà authoritatem ex eo conciliare nititur Abramus: quòd LXX. *quæ ad calcem libri Job addiderunt, ſe non ſuopte ſinxiſſe ingenio, ſed de codicibus Syriacis (unde quidam ab ipſo Moſe librum Job in Hebraicam linguam tranſlatum putant) deprompſiſſe teſtentur.* Quali verba illa in calce libri, Οὗτος ἑρμήνευται ἐκ τῆς Συριακῆς βίβλου, *Hic interpretatus eſt ex Syriaco libro*, ad ſequentem appendiculam referenda eſſent, & non ad librum ipſum, qui præcelleret: & quaſi res eſſet extra omnem poſita planè controverſiam, Syriacum hîc ſermonem diſtinctum fuiſſe ab Hebraico; in Græcâ a Catena contrarium obſervandum inveniamus. Συριακὴν νῦν, τὴν Ἑβραΐδα (vel Ἑβραϊκὴν,) διάλεκτον καλεῖ διὰ τὸ γειτνιάζειν ταύτην τῇ τῶν Σύρων, (al. τὴν διάλεκτον τῶν Σύρων τῇ Ἑβραΐδι) καὶ εἶναι δύο στοιχεῖα ἔχειν, καθάπερ οἱ Ἑβραῖοι καὶ Συρίαν ἢ τὴν Ἰουδαίαν, καὶ Σύρους οἱ πολλοὶ τοὺς Παλαιστίνους ἀνομάζουσι· *Hebraicam dialectum hoc loco Syriacam vocat: quia Syrorum lingua proximè ad eam accedit, & viginti duabus litteris Hebræi & Syri pariter utuntur; Judæam etiam Syriam, & Paleſtinos plerique Syros appellant.* Hæc Olympiodorus, vel quicunque alius in Catenâ illâ: cum quo & author Commentariorum in Job conſentit, quos falſò Origenis nomine Latinè à ſe converſos edidit Perionius.

Pro nobis verò faciunt Hebræi, tum antiqui [apud Hieronymum, in Epiſt. 126. ad Evagrium, & Traditionibus Hebraicis in Geneſ. cap. 36.] tum poſteriores omnes, Iſaacide [quomodo R. Salomonem Jarchi, ab Iſaac uno è majoribus, fuiſſe cognominatum, à Judæis ſe didiciſſe refert b Scaliger] uno excepto: de quo Aben Ezra, ad Geneſ. capite 36. בן יעבב זרח אימו אדבב אשה היובדי דמהבול. *Etiam Jobab filius Zerach, non eſt Iyob, quemadmodum dixit Iſaacides, vanè* ſeu *fatuè agens.* Pro nobis quoque ex Latinis facit Hieronymus, in Quæſtionibus ſive Traditionibus in Geneſ. cap. 22. & poſt eum Philippus Presbyter, atque Beda [falsò creditus Hieronymus] libri Jobi interpretes; cum Ruperto Tuitienſi, lib. 6. Comment. in Gen. c. 34. Petro Trecenſi [Hiſtoriæ Scholaſticæ author] cap. 5. ſuper librum Geneſis, & recentioribus aliis. Neque enim abdiendus hîc vel Petavius, c *ſatis exploratum* eſſe objiciens, *quæ in Traditionibus Hebraicis ab* Hieronymo *memoriæ prodita ſunt, magis ex Hebræorum mente, quàm ex ſententiâ ſuâ plerumque proferri*; vel Abramus, *alios ſolâ Hieronymi authoritate permotos*, hanc ſententiam eſſe amplexos aſſirmans. Ex propria enim ſententia locutum hîc fuiſſe Hieronymum, verba hæc ipſius clariſſimè oſtendunt. *Malè igitur quidam æſtimant Job de genere eſſe Eſau, Siquidem illud quod in fine libri ipſius habetur, eo quòd de Syro Sermone tranſlatus eſt, & quartus ſit ab Eſau, & reliqua quæ ibi continentur, in Hebræis voluminibus non habentur.* Alios autem ut in eandem concederent ſententiam, non tam authoritas Hieronymi, quàm ratio ab ipſo allata, permovit; quòd Appendix illa, cujus præſumptâ authoritate Veteres in errorem ſunt inducti, *in Hebræis voluminibus non haberetur*, & Canonicam conſequenter authoritatem haudquaquàm obineret.

Quæ eadem ratio & Græcorum quoſdam permovit, ut eam Appendicem rejicerent: de quibus ita Polychronius. d Παραγράφουσι τινὲς τὸ τέλος ἡμαλεήλου; ὡς μὴ ἐμφερομένου τῷ Ἑβραίῳ, τοῦδε τέλος ἔσχε ἔπος, Καὶ ἐτελεύτησεν Ἰὼβ πρεσβύτερος καὶ πλήρης ἡμερῶν. ἀλλ' ἁπάντα, φασὶ, ἡμαρώδους ἀπὸ τῆς ἀμπρομίας τῆς ἐν Γωμόρροις φερομένης εἰς τιμὴν τοῦ Ἰὼβ ἡμαλεήλου, ἵνα μάρτυρα ἔχωσι τὸ τοιοῦτον τῆς ἐγχαλινοχείρου· καὶ λοιπὸν ἕτερα τῷ χρόνῳ εἰς ἐφεξῆς πάντες βιβλίοις ἐπηγάγοντο τὰ παραγεγραμμένα. *Genealogiam quæ in fine eſt rejiciunt, quia in Hebræo non reperitur: & liber iis verbis claudituꝛ*; Et mortuus eſt Job ſenior & plenus dierum: *nominis autem ſimilitudinem in Genealogiâ Eſau, quæ in libro Geneſeos exſtat, ubi Jobabi mentio fit, anſam erroris & hujuſmodi ſcholii quibuſdam præbuiſſe*; *tralatúque temporis poſteà, quæ margini adſcripta erant, in libri textum ab aliis aſſumpta eſſe aſſerunt.* Et Olympiodorus, in Protheoria capitis 33. & ultimi libri Job; ut quidem Græci capita diſtinguunt. Φασὶ μέν τινες μὴ εἶναι τῆς ἱερᾶς ταύτης γραφῆς, ἀλλὰ παρεγγεγράφθαι τῇ βιβλίῳ τὰ ῥήματα· ἡμεῖς δὲ ἐν πᾶσι τοῖς Ἑλληνικοῖς ἀντιγράφοις οὕτως εὑρόντες γεγραμμένα τῇ βίβλῳ, πάντα τὰ ἐγγεγραμμένα οὕτω δεχόμεθα ὡς παρὰ τῶν πατέρων παραλήψαμεν. Quæ in fine libri ſunt, *dicunt quidem nonnulli non eſſe ſacra hujus Scripturæ, ſed libro huic aſſuta & adſcripta eſſe verba. Nos verò cùm in omnibus Græcis exemplaribus librum ſic ſcriptum invenerimus, ita omnia quæ in eo ſcripta ſunt recipimus, prout à patribus nobis tradita ſunt.*

Argumentum, quod à rebus geſtis Aſſyriorum deducit e Nicolaus Abramus, nos omninò non ferit. Neque enim contra nos probat, longiùs quàm 215. annorum ſpatium Ægyptiacæ Iſraëlitarum peregrinationi eſſe tribuendum; ſed Amraphelem tantùm, Sennaaris ſive Babylonis regem, longè ante Nini tempora, ab Abrahamo Patriarcha profligatum fuiſſe demonſtrat: quod nos libentiſſimè concedimus. In Aſſyriorum enim imperii duratione Herodoti rationes Cteſianis & Euſebianis præferentes [quas & jure præferendas, in libro 6. quem *Nearchum*, ſive de *regno Aſſyriorum* inſcripſit, ipſe agnoſcit Nicolaus] Abrahami illam victoriam 645. annis ante Nini exordium, in Annalibus noſtris collocavimus: ut ad hoc efficiendum, Iſraëlitarum in Ægypto commorationem, ad annos 430. extendere, nihil nobis fuerit neceſſe.

At poſſe [putat Nicolaus] f *ex annis Caath demonſtrari, moram filiorum Iſrael in Ægypto fuiſſe plus quàm 215. annorum.*

Sed quomodo hoc ille demonſtret, videamus. Cùm fuerint *anni Caath centum triginta tres*, ut Exodi VI. 18. dicitur: *quamvis eum jam puberem facimus, cùm Ægyptum ingreſſus eſt, neceſſe tamen eſt, ut in Ægypto annos centum & viginti præterpropter exegerit. qui ſi 80. Moſis annis* [cap. VII. 7.] *accedant: ducentorum annorum ſummam colligent. Aut igitur Iſraelita pluſquàm 215. annis in Ægypto manſerunt, aut quindecim duntaxat annorum ſpatium inter*

Caathi

a Catena in Job per Patricium Junium. pag. 622.

b Scalig. Canon. Iſagog. lib. 3. part. 2. cap. 1.

c Petav. doctrin. temp. lib. 3. c. 20.

d Prooem. Caten. Græc. in Job.

e Abram. ut ſupr. cap. 9.

f III. ibid. cap. 14.

Digitized by Google

Caathi mortem & Moſis exortum interfuit. Hoc autem poſterius dici non poſſe, liquet ex iis quæ cùm inter illius obitum & hujus ortum geſta narrentur, haudquaquam tamen, tam anguſta temporis intercapedine, claudi potuerunt. Atque inter hæc, Iſraëlitarum multiplicationem & oppreſſionem, ſimul cum Amrami & Jocabedæ matrimonio reponit: & ex eo quòd Moſis infantuli ſoror מרים vocetur, (c. II. 8.) adoleſcentulam & nubilem eam fuiſſe colligit; indéque *Amrami & Jocabeda nuptias, multis licèt annis ab obitu Caathi, non paucis tamen ante Moſis exortum, fuiſſe contractas* concludit, *& audiendas non eſſe qui moram Iſraëlitarum in Ægypto 215. annorum anguſtiis circumſcribunt.*

Nos verò eam de Caathi in Ægyptum deſcendentis primâ pubertate hypotheſin, quam pro libertate ſuâ videri ille vult ultrò nobis eſſe largitus, nos minimè recipimus. Cùm enim juxta rationes noſtras, inter nativitatem Levi patris Cahati & migrationem in Egyptum, anni 50. interceſſerint, (ut in Annalibus videre licet:) quid obſtat, quominùs Cahathus in Ægyptum deſcendens non modò pubertatis, ſed etiam virilis ætatis annos attigiſſe poſſet putari? ita ut 20. annorum eò ingreſſus 103. annos ibi exegerit, & 11. ante natum Moſem annis vitam finierit. Nam potuiſſe hoc fieri, ſatis fuerit nobis obtendere, qui reſpondentium hîc partes ſuſtinemus: factum non fuiſſe, niſi certo aliquo indicio demonſtrator noſter oſtenderit, in quindecim illorum anguſtias impellere nos non poterit; quibus ſublatis, ſimul & totam argumentationis illius vim concidere neceſſe eſt.

Certè quæ in ſacrâ Hiſtoriâ, de ſervitute & afflictione Iſraëlitarum ante Moſis nativitatem, referuntur, intra 32. annorum ſpatium potuiſſe peragi, mihi non eſt dubium. Multiplicationem verò populi Iſraëlitici, vivente adhuc Cahatho, conſpicuam & maximè potuiſſe eſſe obſervabilem, res ipſa monſtrat. Nam Amrami & Jocabedæ nuptias, poſt Pharaonis de ſubmergendis Hebræorum infantibus edictum, fuiſſe iniras, non aliunde habetur quàm ex duobus illis verbulis, *Poſt hæc*, Exodi II. 1. in editione vulgatâ Latinâ additis: quæ in textu Hebraico, Græco, Chaldaico, Syriaco, Perſico, & Arabico, nuſquam apparent. Quin & ipſam multiplicationem Iſraëlitarum tam obſervabilem, eámque inſecutam ſervitutem eorum & afflictionem duriſſimam, Cahathi morte fuiſſe poſteriorem, non aliunde quàm ex eadem Latina verſione loci, Exod. I. 6. colligitur. *Quo* (Joſepho) *mortuo, & univerſis fratribus ejus, omnique cognatione illâ, filii Iſraël creverunt, &c.* quum in textu originali Hebraico, pro *cognatione*, legatur דור quæ vox non ſanguinis propinquitatem, ſed generationem hîc denotat, id eſt hominum, (Ægyptiorum præſertim) univerſitatem qui Joſepho & fratribus ejus ætate æquales extiterunt. Ita *ætas* & *progenies* in Horatianis illis ſumitur:

a Horat. Carm. lib. 1. Od. 6.

> a *Ætas parentum, pejor avis, tulit*
> *Nos nequiores, mox daturos*
> *Progeniem vitioſiorem.*

Et *generatio*, in *Pſal.* LXXVIII. 3. 4. *Quæ patres noſtri narraverunt nobis, non celabimus filios eorum, generationem alteram:* & commate 5. 6. *Mandavit patribus noſtris, nota ea facere filiis ſuis ut cognoſcat generatio altera, filii naſcituri; exurgentéſque enarrent filiis ſuis:* ubi, quum filii alteram conſtituant generationem; ad paternam non magis hîc referendus fuerit Cahathus, quàm ſoror ejus Jocabeda, Levi ipſius filia, (ut in capite VIII. ex Numer. XXVI. 59. eſt oſtenſum) quam perſecutione maximè ſæviente Moſem peperiſſe conſtat. Unde & Hebræi in Seder Olam cap. 3. non à Caathi obitu ſervitutis Ægyptiacæ tempus deducunt, ſed à morte patris ejus Levi: à quâ ad nativitatem Moſis annos 48. in Annalibus noſtris numeratos invenies; ſpatium iis omnibus quæ ad hanc hiſtoriæ partem pertinent capiendis ſufficientiſſimum.

A Latinæ quoque editionis authoritate potiſſimùm dependet argumentum illud alterum à Nicolao ex Joſuæ genealogiâ deductum: quæ in eâ, I. Chronicor. VII. 25. hunc in modum habetur propoſita. *Porrò filius ejus Rapha, & Reſeph, & Thale, de quo natus eſt Thaan, qui genuit Laadan. Hujus quoque filius Ammihud, qui genuit Eliſama; de quo ortus eſt Nun, qui filium habuit Joſue.* Cui nos integrum poſterorum Ephraimi catalogum ſubjiciemus, prout in textu Hebræo legitur.

Ephraim.

Shuthelah,	*Beriah.*	*Sheerah filia.*	*Rephah* בנ
Bered בנ			*Reeph.*
Tahath בנ			*Tela* בנ
Eladah בנ			*Thaan* בנ
Tahath בנ			*Laadan* בנ
Zabad בנ			*Ammihud* בנ
Shuthelah בנ			*Elishama* בנ
Ezer.			*Nun* בנ
Elead.			*Joſua* בנ

His, qui in prima ſerie ſunt nominati, à viris Gath interfectis, Ephraimo natum fuiſſe Beriam, ex ſacrâ quum Nicolaus confirmaſſet hiſtoriâ; de cladis hujus tempore, quod in Scriptura reticetur, ſubjicit. *Quo ſanè tempore, ut res ipſa docet, annus ab ingreſſu Jacobi in Ægyptum, ſaltem ſeptuageſimus quartus effluxerat, ſupereránteque ad Exodum 140. duntaxat anni; ſi 215. tantùm annis filios Iſraël in Ægypto verſatos eſſe ſtatuamus.* Deinde, ut conſeſſum ſumens, tres primos in ultima ſerie nominatos, Beriæ fuiſſe filios, Joſuam octavum ab Ephraim, ſeptimum à Beria fuiſſe colligit. Tum ex Joſu. XXIV. 29. Joſuam annos 110. vixiſſe addit; quum poſt Moſis obitum rempublicam adminiſtraſſet annis 10. ut placet Melchiori Cano & Cajetano, aut 14. ut putat Pererius, aut 17. ut Beda & alii tradiderunt. Juxta quam poſtremam ſententiam, cùm ex Ægypto egreſſus eſt, Joſua annorum fuiſſet 53. *quos* 53. inquit Nicolaus, *ſi ab* 140. *deduxeris, invenies inter Beria & Joſue exortum* 87. *duntaxat annos intereſſe, qui præcoci quâdam fecunditate ſeptem aut octo generationibus tribuantur, ut ſinguli Joſue majores, liberos duodecimo circiter ætatis anno, ſuſceperint; undecimo generarint. Quæ ſi merito diſpliceant; certè præſtabat tempus manſionis in Ægypto producere, quàm tot generationum copias, tam arctis temporum limitibus cohibere.* Ita ille.

Nos verò dicimus Hebraicum בנ quod toties in hac genealogia occurrit, tum *filium ejus, tum filium ejuſdem* denotare: & priore modo ſub finem, poſteriore in principio & medio genealogiæ accipi. In prima enim ſerie articu-

lum non ad præcedentem perſonam, ſed ad primum ſtirpis authorem, ipſum Ephraimum eſſe referendum; neque Nicolaus negat; & ſi negaret, eandem vel etiam majorem fœcunditatis præcocitatem hîc agnoſcere cogeretur, quam in noſtra ſententia tantopere improbat. Nam cùm Joſephus ex filii ſui Ephraimi progenie, tres tantùm generationes vidiſſet; (Gen. L. 23.) ipſe Ephraimus hâc ratione viſurus fuiſſet decem, & quidem novem ex iis aptas armis ferendis, quod niſi prole ante annum 22. ſuſceptâ, ægrè credere poſſimus contigiſſe. In ultimâ quoque ſerie, ubi Repha dicitur בן filium *ejusdem*, Ephraimi ſcilicèt, ſimiliter accipiendum eſſe contendimus: tum quia nomen proximè antecedens erat fœminæ, quum ſi affixum reſpexiſſet, בנה dicendum fuiſſet, non בן, tum quia *Tahan* tertius in eadem ſerie nominatus, inter immediatos Ephraimi filios à Moſe recenſetur [Numer. XXVI. 35.] Tantúmque abeſt, ut cum Nicolao filium Beriæ Rephiam conſtituamus, ut & Rephiam & Tahanem, ante ipſum Beriam in Lucem fuiſſe editos, exiſtimemus. Neque enim primos illos, à Scriptore ſacro ideirco primo in loco nominatos fuiſſe putandum eſt, quòd reliquis ſeniores extitiſſent, ſed quòd communem ab hominibus Gathi cladem pertulerint, per eam patri Ephraimo nomen *Beriæ* proximo filio imponendi occaſionem dederint: quòd in afflictione ille fuiſſet propter familiam ſuam. [1. Chronic. VII. 23.]

Quòd ſi *Tahani* non in prima, ſed in tertia poſt Ephraimum generatione (quam & Joſeph. Gen. L. 23. vidiſſe dicitur) ſedem aſſignare cuiquam magis placeat: ne ſic quidem ad Chronologicas noſtras rationes aliquod accederet detrimentum. Si enim Ephraimum, annis 22. poſt deſcenſum Jacobi in Ægyptum, Tahanis avum procreaviſſe, & Joſuam annos 53. natum, ex Ægypto exceſſiſſe, admiſerimus; & Septem [inter Ephraimum & Joſuam interpoſitarum] generationum parenti cuique annos ætatis viginti, quum filium ſuum ſuſciperet, ſimul tribuerimus: tota ſumma 215. annorum numerum non eſt exceſſura. Ut ad præcocem illam fœcunditatem reſtringi hîc nos non fuerit neceſſe, quam Nicolaus ſibi fingit. Quem interim meminiſſe oportuerat, in hac eadem Ephraimi genealogia, filiæ ipſius Sheeræ mentionem fuiſſe factam, quæ Bëth-horon inferiorem & ſuperiorem ædificavit, [I. Chronic. VII. 24.] ideóque poſt 7. annum Joſuæ, quo terra Chananæa Iſraëlitis eſt diviſa, ſuperſtes fuerit. Eam, etſi 130. patris anno genitam fuiſſe dicamus, plures tamen quàm 140. ut ipſa vivendo exegerit neceſſe eſt; moræ Iſraëlitarum in Ægypto 215. tantùm annis aſſignatis; quod etſi mirum, incredibile tamen non eſt habendum. Sed ut plures illam quàm 355. vel ſaltem 333. annos viviſſe credamus, quod Nicolai poſtulat hypotheſis; neſcio qui ſtomachus poſſit concoquere.

Supereſt adhuc argumentum, à multiplicatione filiorum Iſraël in Ægypto petitum: *quòd ſine miraculo, quod ſanè fingere neceſſe non eſt, vix potuerint in tantam multitudinem excreſcere, ut cùm in ingreſſu ſeptuaginta capita cenſa fuerint, ducentis pòſt annis armatorum ſexcenta millia numerarent.* Ita [a] Nicolaus; paulò diffidentiùs: cùm ante eum [b] Stapletonus multò confidentiùs: *fieri non potuiſſe abſque ingenti miraculo, ut 210. ann. ſpatio 72. homines, qui in Ægyptum deſcenderunt, ſic multiplicarentur, ut ex illis [c] ſexcenta millia hominum armatorum [præter innumerabilem aliorum multitudinem] invenirentur quum Ægyptum exirent.* Quod B. Auguſtino tamen mirum non eſt viſum, quæſtione 47. in Exodum, hac de re ſcribenti. *His annis quantum multiplicari potuerint Hebræi, ſi fecunditas hominis conſideretur, adjuvante illo qui eos voluit valde multiplicari, reperietur non eſſe mirum, quod & ſexcentis millibus peditum egreſſus eſt populus ex Ægypto: excepto cæteræ apparatu, ubi & ſervitia erant & ſexus muliebris, & imbellis ætas.* His verò additis, ad 1800000. vel 2000000. numerum excreſcere potuiſſe cenſet [d] Bonfrerius: quod ille tamen adeò non miratur; ut potiùs ſibi mirum videri dixerit, quòd non plures extiterint. Hoc verò ut oſtendat, ex deſcendentibus in Ægyptum non 70. ſed 50. tantùm ſumens, ipſorúmque & poſterorum unicuiq; tres liberos maſculos duntaxat aſſignans; maſculos 150. oriri potuiſſe colligit, ex ſecundo 450 ex tertio 1350. ex quarto, 4050. ex quinto 12150 ex ſexto 36450. ex ſeptimo 109350. ex octavo 328050. ex nono 984150 in ultimo 2952450. qui numerus, maſculorum duntaxat, ferè tertiâ parte ſuperat numerum 2000000. ſuprà aſſignatum, maſculos ſimul & fœminas comprehendentem.

[a] Abstem. ut ſupr. c. 12.
[b] Stapleton. antidot. in Act. 7. 4.
[c] Exod. cl. 37.
[d] Bonfer. in Exod. c. 12.

Sed non ſatis ille conſideravit, decem hunc vicenariorum ab eo poſitum calculum conſiſtere non poſſe, niſi intra quemque vicenarium tres ſuos filios, cum pari ſaltem filiarum [ſuo tempore maritis conjungendarum] numero fuiſſe progenitos, conceſſerimus: quod neque admitti oportet, nec ipſius Bonfrerii hypotheſi eſt conſentaneum, quâ *ætatem generationi ideneam, eam quæ viginti annorum eſt, conſtituere voluiſſe,* hic ſe docet. A qua ætate ſi generandi initium deduxiſſet, ſeptem potiùs tricenariorum, quàm decem vicenariorum annorum ordines, hic ab eo fuiſſent reponendi. Et in tot quidem tricenarios, Iſraëlicarum in Ægypto moræ annos 210. [e] Torniellus diſtribuit: verùm in unoquoque tricenario ſeptem maſculos totidémque fœminas ſuſceptas fuiſſe ſtatuens, eorum aliquos, ante annum ætatis parentum viceſimum, in lucem fuiſſe editos, admittere & ipſe cogitur.

[e] Torniell. ann. Mundi 2549. num. 10.

Id autem ſi evitare libeat, Bonfrerii hypotheſi ex Johanne Temporario [quem ille ducem potiſſimùm hîc eſt ſecutus] aliquantulùm correctâ, ſupponere liceat; ex deſcendentibus in Ægyptum 50. viros, annis 20. natu majores, primi poſt deſcenſum decennii annis ſingulis, liberos ſingulos procreaviſſe; eorúmque continuo ordine poſteros maſculos, exacto ætatis viceſimo, intra proximum quodque decennium, totidem liberorum patres extitiſſe: neque 3. cum Bonfrerio, neque 7. cum Torniello, ſed medium inter utrumque 5. marium numerum cuiq; tribuente: hac ratione ex primis illis 50. procedere potuerunt, annis poſt deſcenſum in Ægyptum.

X. maſculi.	250.
XL.	1250.
LXX.	6250.
C.	31250.
CXXX.	156250.
CLX.	781250.
CXC.	3906250.

Ab anno CXC. uſque ad annum CCXV. quo

ex

ex Ægypto eſt migratum, anni interceſſerunt 25. Ex quo apparet abſque ullo miraculo, mares eo tempore ex genere Iſraëlitico, ab anno 25. & ſic deinceps, uſque ad 34. natos, numero 390625o. &, ſimul additis tribus poſtremis progreſſionis hujus ordinibus, mares 4843750. ſimul viventes exiſtere potuiſſe: quum tamen ex Ægypto egreſſi circiter 600000. (Exod. XII. 37.) vel 603550. ab anno ætatis vicenario tantùm numerentur; (Exod. XXXVIII. 26. & Numer. I. 46.) præter Levitas, quorum mares, (ab ætate uſque menſtrua recenſiti) numerum 22000. confecerunt (Numer. III. 39.)

Quod ſiquis objiciat. Geneſ. XLVI. 26. omnes animas quæ cum Jacobo deſcenderunt in Ægyptum numero fuiſſe 66. *præter filiorum Jacobi uxores*; indéque colligat, deſcenſus illius tempore, ſolos Jacobi filios uxores habuiſſe, ideóque à nepotibus ejuſdem intra proximum decennium, liberos decem (quod à nobis eſt poſitum) ſuſcipi non potuiſſe: ſcire illum oportet, uſitato ſcripturarum more, *filiorum* nomine comprehendi & *nepotes*. Cúmque hic & Phareſi filii Judæ, & Beriæ filii Asheris liberi, inter 66. illos habeantur connumerati, non omnes Jacobi nepotes cœlibes in Ægyptum deſcendiſſe, ſatis apparet. Quanquàm etiam, ſi decem tantùm ipſius Jacobi filios, (prætermiſſis Levi & Joſepho) proximo decennio, eorúmque deinceps poſteros in ſequentibus ſex annorum tricenariis, quinque maſculos totidémque femellas, juxta præcedentem hypotheſin, ſigillatim procreaviſſe admiſerimus: juxta eam quoque rationem, tempore egreſſionis matrium major exurgeret numerus, quàm ille ſuperior à Moſe memoratus; ut ex præcedentis progreſſionis tabella, à radice 50. ad 10. hunc in modum reducta, licet perſpicere.

Anno.	
X.	50. naſcerentur maſculi.
XL.	250.
LXX.	1250.
C.	6250.
CXXX.	31250.
CLX.	156250.
CXC.	781250.

Hâc enim (ut vides) ratione, egredi ex Ægypto potuiſſent mares 781250. quorum minimus 25. maximus 34. ætatis annum ageret. Quibus ſi majores natu, ætatis tamen annum 94. non excedentes, adjicere etiam libeat: poſtremis tribus ſummis ſimul junctis, exurget numerus 968750.

Quòd ſi iterùm quis hìc objecerit; nullo modo eſſe probabile, à decem illorum Patriarcharum ſingulis intra proximum à deſcenſu in Ægyptum decennium, ſimilitérque ab eorum poſteris, intra unamquamque inſequentium annorum triacontadem, quinque filios, patrémque filiarum numerum fuiſſe progenitum: conſiderandum illi ſimul erit, quicquid in admiſſa hypotheſi reperiatur improbabilitatis, id omne ex aliis in eadem omiſſis, ſatis ſuperque eſſe compenſatum. Nam & poſt primum ab intrata Ægypto decennium, patres omnes exacto ætatis anno triceſimo, à liberis procreandis ceſſaviſſe ſupponuntur; quum illo ævo etiam ſeptuagenarii & octogenarii gignere conſueverint: & in 10. ſolummodò Jacobi filiis radix Progreſſionis eſt fixa; nullâ 55. nepotum illius ratione habitâ, quos catalogus deſcendentium in Ægyptum à Moſe propoſitus ſimul exhibet.

Neque in ullas nos Thaddæus Dunus hìc conjicit anguſtias; ex Exod. I. 6. 7. objiciens; poſt mortem demùm Joſephi & fratrum ejus, totiúſque ætatis illis coævæ, multiplicationem hanc eſſe factam. Cùm enim ex noſtra ſententia, inter Joſephi obitum & Moſis nativitatem, 64. tantùm annorum intervallum interceſſerit; in tam brevi ſpatio, tam immenſam populi multitudinem exoriri potuiſſe, concedendum eſſe non exiſtimat. Verùm in ſcriptura illa, juxta eorum qui in Ægyptum deſcenderunt proportionem, Iſraëlitas ante Joſephi exceſſum creviſſe, Moſes non negat: licèt poſt illud tempus in eum numerum auctos eos fuiſſe doceat, ut *terra impleretur ipſis*; indéque novus Rex de iis duræ ſervituti ſubjiciendis, ac de infantibus eorum è medio tollendis, conſilium ceperit. Nam ſi in primis illis annis XVII. quibus in regione Goſhenis Jacobus vixit, filii & nepotes illius *fœtificaviſſe* dicantur, *& auctì fuiſſe valde* (Gen. XLVII. 27. 28.) quis, niſi progreſſionis arithmeticæ planè ignarus, annis 54. proximis, (quibus patri Joſephus fuit ſuperſtes) dubitaverit, eâdem propagationis ratione ſervatâ, numeroſam prodire potuiſſe ſobolem, ut ſtirps tam copioſa, intra annos 64. longè pluribus producendis ſufficeret, quàm ad Moſaicæ narrationis veritatem ſtaruendam, foret neceſſarium? Ita in 12. deſcendentium in Ægyptum hypotheſi, anno poſt deſcenſum 70. (qui proximè anteceſſit Joſephi obitum) 1250. & poſt 60. annos (id eſt, quadriennio ante ortum Moſis) 31250. mares prodire potuiſſent; quibus additus intermedius 6250. numerus 38750. maſculos exhiberet: præter parem fœminarum numerum, quæ quarto ante natum Moſem anno, ſimul cum eis exiſtere potuiſſent. Juxta alteram verò 50. generantium hypotheſin, ad 193750. numerus ille maſculorum exurgeret; (ex trium numerorum 6250. & 31250. & 156250. additione confectus:) quem, totidem fœminarum adjectione auctum, Ægyptiis non immeritò ſuſpectum eſſe potuiſſe, nemo dubitaverit.

Concludamus igitur tandem, Iſraëlitarum moram in Ægypto, neque 430. annorum fuiſſe, ut Genebrardi & Stapletoni, neque 431. ut Tichonii; neque 408. ut Thaddæi Duni, & Nicolai Abrami; neque 240. ut Guliel. Langii, & Rabbinorum quorundam; neque 239. ut Henrici Suizeri; neque 225. ut D. Parei; neque 216. ut Jo. Benedicti & Laur. Codomani; neque 210. ut communior Hebræorum, ſed 215. ut Chriſtianorum Chronologorum fert ſententia. Hi 215. anni (juxta noſtras rationes) in medio anno mundi 2513. juxta Scaligeri & Petavii, (qui non 130. ſed 70. tantùm annos inter natales Tharæ & Abrahæ conſtituunt) in 2453. quem pro certo anno Exodi eſſe habendum, Scaliger (cum ſuis aſſeclis, Setho Calviſio & Johanne Bohemo) ex characteriſmis quibuſdam demonſtrare conatur; quos tamen nullius eſſe momenti, ipſe oſtendit Petavius; libro 9. de doctrina Temporum, cap. 23. & 25. cujuſmodi & illi ſunt Characteres, quibus Philippus Lansbergius ſuadere nititur, annum Mundi 2449. pro vero Exodi anno eſſe agnoſcendum:

[a] Lansberg. Chronologic. lib. 3. cap.

quorum incertitudinem ipſa horum utrorumque mutua inter ſe collatio, ſatis manifeſtaverit. Ex eo enim, quòd dies exitus ex Ægypto fuerit feria hebdomadis quinta, & quòd annus poſt illum quadrageſimus ſextus, Jubilæus pariter & Sabbaticus fuerit, Scaliger ſupponit: ex eo verò quòd dies ille in ſeptimam feriam inciderit, & ipſe exitus annus Sabbaticus ſimul & Jubilæus extiterit, Lansbergius ſuum Mundi annum, pro genuino & certo eſſe agnoſcendum, confeciſſe ſe exiſtimat, quum de neutra illa feria quidquam ex Scripturis conſtet: neque ante Iſraëlitarum in terram promiſſam ingreſſum, annorum Sabbaticorum, atque inde naſcentium Jubilæorum, ullam rationem fuiſſe habitam, oſtendi poſſit, quemadmodùm ſuprà in 3°. capite monuimus.

CAP. XII.

Quarta ætatis mundi ſpatium annorum 479. fuiſſe oſtenditur. Integritas numerorum 480. in lib. Regum & 450. in Actis Apoſtolorum integritas, & inter ſe conſonantia, aſſeritur. Librì Judicum ordo & diſpoſitio proponitur; annorúmque quietis terræ ſupputandorum ratio exponitur. Davidica genealogia in fine libri Ruthæ [a] *tribúſque aliis pariter conſentientibus ſcripturæ locis explicata, perfectio defenditur; poſteriorum hominum, etiam ad noſtra uſque tempora, non minore quàm horum patrum longævitate demonſtrata.*

AD *quartam* Mundi ætatem jam perventum eſt: cujus ſpatium, in prioris Regum libri (qui alijs tertius numeratur) capitis VI. initio, à Spiritu ſancto ita haberur expreſsè definitum. *Factum eſt quadringenteſimo & octogeſimo anno egreſſionis filiorum Iſraël de terra Ægypti, in anno quarto (menſe Zive, ipſe eſt menſis ſecundus) regni Salomonis ſuper Iſraël, ut ædificare inciperet domum Domino.* Quum enim menſis primi die 15. ex Ægypto egreſſi fuerunt Iſraëlitæ, & menſis ſecundi die 2°. (ut II. Chronic. III. 2. legitur) in anno 4. Salomonis, Templi jacta ſint fundamenta; annos 479. & dies 17. interceſſiſſe liquet, non integros annos 480. quemadmodùm in hujus operis cap. III. contra Joh. Funccium ſuprà eſt oſtenſum. Severus verò Sulpicius, in priore ſacræ ſuæ Hiſtoriæ libro, 588. ferè annos inter utrumque hunc terminum interjectos fuiſſe exiſtimans, *non dubitare* ſe (addit) *librariorum potiùs negligentiâ, preſertim tot jam ſeculis intercedentibus, veritatem fuiſſe corruptam, quàm ut prophetæ erraverit.* Noſtris quoque temporibus, Nicolaus Serarius (in III. Reg. VI. 1.) 680. pro 480. Nicolaus Raimarus Urſus (in ſcripto Chronologico Germanicè ann. 1596. edito) & Ludovicus Cappellus (*in Chronol. ſacr. tabul.* 9. 580. pro 480. in ſacrum textum irrepſiſſe cenſuit. *Cujuſmodi in deſperatis Chronologiæ quæſtionibus, uti in perditis civitatibus ἀγωνίαις, extremi eſſe ſolent exitus:* inquit, in lib. 9. de doctrina Temporum cap. 32. Dionyſius Petavius: cui meritò *hæc nimis effrænata graſſandi in Scripturam licentia coercenda, & repudianda videtur.*

Melchior Canus, lib. XI. locorum Theologic. cap. 5. quum primò ſignificaſſet, ſe *non exiſtimare, aut fidei aut religionis quæſtionem eſſe, num* 480. *ille annorum numerus, qui in codicibus pervulgatis reperitur, librariorum vitio ſcriptus ſit, an potiùs idem ab auctore ſacro in ſuo exemplari poſitus*, atque ſentire ſe deinde declaraſſet, interregnorum annos, ſeorſim à temporibus Judicum, eſſe ſupputandos: poſteà ſubjicit. *Joſephus, quoniam non ea ſolùm tempora quibus Judices præfuere, computare voluit, ſed illa etiam quæ in interregnis ſine Judicibus fluxerunt, verè ſummam* 590. *confecit annorum. At auctor libri Regum, interregnorum annis omiſſis, eos tantùm redegit in numerum, quos intellexit, dum Judices adminiſtrarent, interceſſiſſe. Anni ergo plures ab eo, quo Iſraël exceſſit ex Ægypto, ad templi initia fluxere: ſed ducum, judicum, & regum, non fluxere, niſi* 480. Quam ſententiam, in ſuis ad illum Regum locum Notulis, etiam Emmanuel Sa eſt amplexus. Verùm, *hoc eſſe Scripturæ ridiculam & inſulſam aſſertionem imponere*, rectè in commentariis ad caput ultimum Joſuæ pronunciavit Jacobus Bonfrerius. [b] *Etenim quadringenteſimo octogeſimo anno ab exitu filiorum Iſraël, templi fundamenta eſſe jacta; quid aliud apud prudentem, neque ſtudio tuendarum partium occupatum lectorem ſonat, quàm totum illud interjectum ab exitu tempus totidem annis, neque pluribus pauciribuſve, contineri?* Ex quo ſequeretur Joſephi ſupputationem, ſacri ſcriptoris calculo, longè hìc fuiſſe præferendam: dicendúmque foret, non jam (cum Sulpicio) *librariorum negligentiâ veritatem fuiſſe corruptam*, ſed ipſum hìc *Prophetam erraviſſe.* Ad aliud igitur effugium Laurentius [c] hìc ſe recipiens, putavit, *non inepte pronunciari poſſe quòd* I. Reg. VI. *tempus exitus ex Ægypto complectatur totam peregrinationem Iſraëlitarum, quæ à primo Paſchate ſumens initium, duravit, donec ſingulæ tribus occupaſſent ſuam promiſſæ terræ ſortem, cujus causâ (mandante & mirabiliter adjuvante Deo) profectionem ex Ægypto ſuſceperant.* Et ne novum cuiquam videretur, *ex eo loco unde eximus denominari totam profectionem quantumvis longinquam & diuturnam, quæ durat donec perveniatur ad locum cujus adeundi causâ iter ſuſcipiebamus, etiamſi obiter incidant impedimenta moram efficientia:* duo ad hoc confirmandum Scripturæ teſtimonia producit. Unum ex Deuteronom. IV. 45. ubi *Moſes dicitur ſuum quintum librum prælegiſſe Iſraëlitis* בְּצֵאתָם *in exeundo, vel in exitu ex Ægypto: cum tamen id fieret anno* 40. *poſt tranſitum maris rubri, quæ adhuc verſabantur in itinere ex Ægypto versùs terram promiſſam ſuſcepto.* Alterum ex Pſalmo CXIV. 3. narrante, *in exitu Iſraëlitarum ex Ægypto, Jordanem retro verſum conſtitiſſe, quod anno* 41. *poſt tranſitum maris rubri factum eſt.* Itaque arbitratur, in I. Reg. VI. 1. *ſcripturam reſpicere ac definire tempus illud aliàs indefinitum, quo tribus* DAN (Judic. XVIII.) *dicitur hereditatem ſibi quæſiviſſe. Tunc enim primùm*, (inquit) *finita eſt peregrinatio, quam filii Iſraël ex Ægypto idcò ceperant, ut quæque tribus ſuam hereditatem in promiſſâ terrâ occuparet: nec tamen affirmari poteſt, quando id factum ſit, niſi forte* 480. *annis à templi Salomonici abſolutione* (vel primâ

[a] 1. Chronic. III. 10. Matt. 1. 3. Luc. III. 32.

[b] Perer. de ſtrin. temp. lib. 3. c. 10.

[c] Cedrenus. Chronolog. lib. 1. cap. 17.

funda-

fundatione potiùs) *vetro numerati nobis oſtendant, quando ceſſaverit filiorum Iſrael exitus ex Ægypto, id eſt, tota peregrinatio quam ſuſcipiebant; non habitura finem, donec cuilibet tribui ſua ſors in terrâ promiſſâ obtegiſſet.* Eouſque autem à diſceſſu ex Ægypto annos 118. effluxiſſe ille autumat, inter diſceſſum illum & jacta Templi fundamenta, annorum 598. intervallum conſtituens. Eandem quoque interpretationem in tabulis ſuis Chronologicis ſecutus eſt Michael Mæſtlinus: à diſceſſu tamen ex Ægypto, ad Daniticam illam expeditionem, annos 111. ad Templi verò fundationem annos tantùm 592. dinumerans.

Sed quàm ridiculum illud ſit, ſacrum libri Regum ſcriptorem, non ipſius fundati Templi epocham, ſed terræ à Danitis poſtremum occupatæ tempus, deſignare voluiſſe, quis non videt? Et (ut Johannem [a] Bohemum præterea contra Codomanum hîc diſſerentem audias) *quis tempus illud quo una tribus ſibi poſſeſſionem quæſivit, quódque anni ratione nobis ignotum, nominaret Exitum filiorum Iſrael ex Ægypto? quis à termino ignoto Epocham figeret? Monſtrum opinionis, præſertim cùm jam antè tribui Dan ſuam poſſeſſionem habuerit, ut ex* Joſu. XIX. 40. *videre eſt: verùm ſat anguſtam. Bona namque terræ pars ei tribui per ſortem data, per Chananæos & Amoræos ei erepta;* Judic. I. 34. *Ideò tribui hæc, ſequentibus (nobis tamen annorum ratione ignotis) temporibus, excurrit ad ampliorem ſibi ſedem querendam.*

Alii, (cum Codomano) per *exitum ex Ægypto*, non tempus illud præciſè quo extra fines Ægypti pedem Iſraëlitæ extulerunt denotare, ſed aliquammultorum intervallum annorum comprehendere hîc exiſtimant, verùm intra modeſtiores aliquanto limites, temporis illud ſpatium coercendum eſſe cenſent. [b] Dionyſius Petavius, & eum ſecutus [c] Petrus Poſſinus, *exitum ex Ægypto*, tempus illud interpretantur, quo Iſraëlitæ 40. annis in deſerto oberrantes, ad itineris metas terminúmque pervenerunt, & trajecto Jordane in terram Chananitidem introierunt. Quæ interpretatio, ſi aliquo modo admitti poſſet, in diſcrepantiâ numerorum inter Hebræos & Græcos codices conciliandâ, uſum fortaſſe haberet aliquem. Licèt enim tam in Complutenſi editione, quàm in Græco MS. Arundelliano, eodem quo in textu Hebræo modo, anno ab exodo 480. Templum ædificari cœptum fuiſſe legatur: in Romanâ tamen, & Aldinâ, & Germanicis editionibus, ut etiam in codice Alexandrino, & apud Luciferum Calaritanum, Sulpicium Severum, atque Oecumenium (in Act. VII. cap. 8.) 440. tantùm annorum habetur numerus: quæ diverſitas utcunque componi potuiſſet, ſi ab initio exodi 480. à fine verò 440. annum illum fuiſſe habendum, dicere nobis liceret. Verùm ex ſcripturâ nullum adhuc productum eſt teſtimonium, quod nomine Exodi vel exitus ex Ægypto, etiam annum à migratione illa quadrageſimum ſignificari nobis perſuadeat. Nam ad loca quæ ad hoc confirmandum proferuntur, reſpondere nos docuit ipſe Petavius: quum monet apud Hebræos ב literam nonnunquam eſſe idem atque *poſt*, ut in Gen. XXXV. 9. Exod. II. 23. Numer. XXVII. 26. Sic igitur Deuteron. IV. 45. ubi præcepta Domini Moſes Iſraëlitis propoſuiſſe dicitur בצאתם *quum exiviſſent ipſi* ex Ægypto, & in ſequente ſimiliter verſiculo, ubi Moſes & Iſraëlitæ, Silonem Amoræorum regem percuſſiſſe referuntur בצאתם *quum exiviſſent* ex Ægypto: *poſt* egreſſionem facta iſta fuiſſe Moſes tantùm ſignificat, nequicquam verò tempus quo iſta vel facta vel dicta ſunt (utcunque *manifeſtum* id eſſe dixerit Petavius) egreſſionem vocat ex Ægypto. Neque alia in Pſal. CXIII. vel CXIV. Prophetæ mens fuit, quàm ut *præſentiâ Dei*, quam in populo ſuo, ex Ægyptiaca ſervitute liberando, mirabiliter ille declaraverat, commotum mare, *Mare fugiſſe, & Jordanem converſum eſſe retrorſum* indicaret: neutiquam autem (quod Poſſinus addidit) ut exitus de Ægypto, *duos utrinque extremos aſſignaret terminos; & planè declararet Exodum, (ſive exitum) aut Egreſſionem de terrâ Ægypti, nomina eſſe toti peregrinationi deſerti quadragenaria convenientia.*

[e] Nicolaus verò Abramus, Pſalmiſtam his finibus exodum circumſcripſiſſe negat: LXX. Seniores etiam ulteriùs eos extendiſſe admonens; ubi [f] cum Joſuâ ſepultos fuiſſe dicunt lapideos cultellos quibus circumcidit filios Iſraël in Galgalis, ὅτι ἐξήγαγεν αὐτοὺς ἐξ Αἰγύπτου, *quando eduxit eos ex Ægypto.* Unde probabiliter poſſe diei ille exiſtimat, *egreſſionem filiorum Iſrael eo demùm tempore fuiſſe terminatam, cùm Arca, quæ hactenùs per vaſtiſſimas Arabiæ ſolitudines conducta fuerat, & egreſſos hactenùs comitata, in Silo requievit; quaſi tum demùm longæ peregrinationis metam attigiſſet;* Anno videlicet Joſuæ circiter ſeptimo. Johannes Woltherus denique, ut prioribus quidem illis, vocem *Exitus* de tranſitu Iſraëlitarum per Jordanem interpretatur; ſed ſimul etiam cum Nicolao Raimaro numerum illum 480. toto centenario cenſet eſſe diminutum: à relictâ Ægypto ad Templi initium, annos 620. eâ ratione conſtituens.

Verùm temerariam iſtam ſacri textus correctionem, cùm alii, Tum Johannes Bohemus manuductione ſuâ Chronologicâ, & Jacobus Bonfrerius in ſuis ad poſtremum Joſuæ caput commentariis, & Nicolaus Abramus in Pharo Vet. Teſtam. lib. 10. cap. 18. ſatis refutârunt; & à nativâ vocis *Exitus* ſignificatione nemo adduci ſe patietur, quin prudenter conſideraverit aliud de illis Scripturæ locis eſſe ſentiendum, in quibus יצאת (cum præpoſitione caſus ablativi indice) nudè ac ſimpliciter habetur poſitum; aliud de illis, in quibus לצאת (cum præpoſitione caſum genitivum denotante) menſis aut anni deſignatione ſimul appoſitâ. In illis enim, tempus *poſt exitum* generatim tantùm & indefinitè eſſe deſignatum; in his, præciſè & determinatè ab ipſo illo primo, quo ex Ægypto diſceſſum eſt, menſe, ut à certâ & notâ epochâ, ſupputationem eſſe deductam, res ipſa indicat. Hoc certè à Moſe diligenter obſervatum fuiſſe videmus, Exodi. XVI. 1. Iſraëlitas in deſertum Sinis veniſſe ſcribente, *quinto decimo die menſis ſecundi* לצאתם, *egreſſionis ipſorum de terrâ Ægypti*; & cap. XIX. 1. *menſe tertio* לצאת *egreſſionis Iſraëlitarum de terrâ Ægypti*, veniſſe eos in deſertum Sinai. & Numer. XXXIII. 38. mortuum eſſe Aaronem *anno quadrageſimo* לצאת *egreſſionis Iſraëlitarum de terrâ Ægypti, menſe quinto, primo die menſis.*

[a] Bohem. Chronolog. manuduct. tract. 3. c. 6.

[b] Petav. doctr. temp. lib. 9. cap. 13.

[c] Poſſin. dialect. genealog. Chriſti c. 19.

[d] Petav. ut ſupr. c. 32.

[e] Nic. Abram. in Pharo Vet. Teſtam. Lib. 10. cap. 27.

[f] Joſu. 24. 30.

menſis. Neque aliam quàm Moſaicam epocham, ſacrum libri Regum ſcriptorem uſurpaſſe, quum 480. *anno* יצאת *egreſſionis Iſraëlitarum de terrâ Ægypti, menſe ſecundo*, templum Salomonicum extrui cœptum fuiſſe tradentem, jure ullo dubitare poſſimus.

Quæ verò ad deſperata hæc remedia viros doctos perpulerunt, ut aut Scripturæ textum ipſum immutarent, aut violentâ interpretatione diſtorquerent, duæ fuerunt rationes præcipuæ: altera ex Paulinâ oratione *Act.* XIII. 20. eſt deducta; altera à numeris annorum in libro *Judicum* expreſſis, qui longius quàm 480. annorum, inter exitum ex Ægypto & poſita Templi fundamenta, intervallum neceſſariò poſtulare videantur. Ac primo, *vel mendum eſſe in illo numero* 480. *annorum*, *qui eſt* I. Reg. VI. 1. pronunciat Ludovicus Cappellus, *vel mendum eſſe in loco* Act. XIII. 20. *ubi Deus dicitur Iſraëli dediſſe Judices per annos* 450. *uſque ad Samuelem. Neceſſe* enim eſſe aſſerit, *alterutrum horum numerorum eſſe falſum; neque poſſe ſimul conſiſtere*. Quam opinionem Cajetanus quoque, Lutherus, Funccius, Mercator, Buntingus, Temporarius, Perkinſius, Pius, Lidyatus, Lansbergius, & alii ita ſunt amplexi; ut in Actorum tamen locum nuendum potiùs irrepſiſſe cenſuerint, numero 450. pro 350. poſito: quòd in Græco longè facilius πεντακοσίοις in τετρακοσίοις, quàm in Hebræo חמשים in שלשים vel שים mutari potuiſſe exiſtimarent.

Verùm non in numeri 450. mutatione, (quem in omnibus libris, Græcis, Latinis, Syriacis, Æthiopicis, Arabicis, conſtanter retentum videmus) Apoſtolici & Prophetici calculi reconciliatio ab his fuerat inquirenda; ſed à loco potiùs ejuſdem atque ordine, qui in variis editionibus rariùs habetur & diverſus. In vetere enim vulgata Latina tranſlatione verba Apoſtoli, ita leguntur reddita. *Sorte diſtribuit eis terram eorum, quaſi poſt quadringentos, & quinquaginta annos: & poſt hæc dedit Judices*, quomodo & in quibuſdam manuſcriptis Græcis codicibus, ſe ſcriptum inveniſſe Johannes Mariana teſtatur, pro editione vulgata cap. 15. κατεκληροδότησεν αὐτοῖς γῆν γῆν αὐτῶν ὡσὶ μὴ τετρακοσίοις καὶ πεντήκοντα ἔτη, καὶ μετὰ ταῦτα ἔδωκε κριτάς. In [a] Petri Taxardi Marchionis Veleſii, videlicet MSS. quos ad textum Latinum & hîc & alibi paſſim de induſtria fuiſſe conformatos magna eſt ſuſpicio.

[a] Ludov. de la Cerda, Adverſar. ſacr. cap. 31.

His verò longè antiquius Alexandrinum, quod in Anglia habemus exemplar, majuſculis literis exaratum, ita legit. κατεκληροδότησεν, αὐτοῖς γῆν γῆν αὐτῶν ὡς ἔτεσι τετρακοσίοις καὶ πεντήκοντα καὶ μετὰ ταῦτα ἔδωκεν κριτάς. Quod ipſum quoque inter diverſas illas lectiones reperitur, quas Novo Teſtamento Pariſiis ann. 1568. Græcè à ſe excuſo, Robertus Stephanus ſubjiciendas curavit: conſentiente quoque codice quodam Græco alio Pariſiis item edito, & à Bezâ in annotationibus ad hunc locum producto; & Novi Collegii apud Oxonienſes exemplari manuſcripto altero, niſi quòd hoc abſit pronomen αὐτῷ poſt γῆν, in illo addatur αὐτοῖς poſt verbum ἔδωκεν. In quibus omnibus, annos illos 450. non ad Judicum durationem, ſed ad tempus partitionis Terræ referri manifeſtum eſt.

Sed & illam *temporum circumſcriptionem, ad antecedentia pertinere, doctiſſimi quidam viri* (ut refert [b] Fr. Junius) *memoriâ noſtrâ putave-*

[b] Jun. Paralel. ſacr. libro 1. fect. 31.

runt; etiam vulgatâ Græcorum codicum lectione retentâ. ſic videlicet, ut commodum aliquod participium ſubintelligendum judicârunt: tanquam ſi ita legeretur. *Et poſt hæc annis quaſi quadringentis & quinquaginta, dedit Judices:* circa annum videlicet quadringenteſimum. Καὶ μετὰ ταῦτα ὡς ἔτεσι τετρακοσίοις καὶ πεντήκοντα [γενόμενα] ἔδωκε κριτάς. *Et poſt hæc annis quadringentis & quinquaginta*, (peracta) *dedit Judices.* Cujuſmodi participii ellipſim in Chriſti Genealogiâ, Matt. I. 11. ſupplendam volunt; ubi vel Joſias vel Joakim genuiſſe dicitur Jechoniam & fratres ejus, ἐπὶ τῆς μετοικεσίας Βαβυλῶνος. non quòd tùm primùm geniti, ſed quòd eo tempore ſuperſtites illi fuerunt, quo facta eſt Babylonica deportatio: ac ſi in Græco legeretur, τοὺς ἐπὶ τῆς μετοικεσίας Βαβυλῶνος γενομένους.

Hâc ratione, principium hujus ſupputationis à primis illis orationis Apoſtoli verbis pendebit, commate 17. *De populi hujus Iſraël elegit patres noſtros.* Quum autem Abrahamo (filium adhuc non habenti) *ſemini* ipſius terram Chananæam ſe daturum Deus promiſiſſet; (Gen. XII. 7. Act. VII. 5.) poſteà, excluſo Iſmaële primogenito, in Iſaaco Patrum ab eo facta eſt electio: juxta illud; *In Iſaaco vocabitur ſemen tuum.* (Gen. XXI. 12.) Porrò à nato Iſaaco, uſque ad egreſſionem poſterorum ejus ex Ægypto, anni defluxerunt 405. ut anteà eſt oſtenſum: quibus additi anni 46. cum dimidio, qui inde ad partitionem Terræ decurrerunt, (ut in ſequente capitulo oſtendetur,) annos 451. cum dimidio conficiunt; qui Paulo, ὡς vel *quaſi* 450. anni ſunt dicti.

Ad libri *Judicum* calculum jam accedimus: quem, in priore Hiſtoriæ parte, per *quietis terræ* intervalla; in poſteriore, per *præfecturæ Judicum* ſpatia inſtitutum eſſe animadvertimus. Primo enim in loco, oppreſſionum & liberationum populi Iſraëlitici continuata ſeries, in Judic. cap. II. 14.—19. ſummatim expoſita, ſpecialem deinde in ſex ſequentibus capitibus, temporum notis appoſitis, hunc in modum habetur explicata.

I. Iſraëlitæ à *Cuſhane* Meſopotamiæ rege per 8. annos oppreſſi, (cap. 3. 8.) ab *Othoniele* liberati ſunt: & quievit terra annis 40. (cap. 3. 11.)

II. Ab *Eglone* Moabitarum rege per annos 18. oppreſſi; (cap. III. 14. ab *Ehude* liberati ſunt: & quievit terra annis 80. (cap. 3. 30.)

III. A *Jabine* rege Chananææ per 20. annos oppreſſi, (cap. 4. 3.) à *Deborâ* & *Baraco* liberati ſunt: & quievit terra annis 40. (cap. 5. 31.)

IV. A *Midianitis* per annos 7. oppreſſi; (cap. 6. 1.) à *Gideone* liberati ſunt: & quievit terra annis 40. (cap. 8. 28.)

Judæi, populum nunquam *Judice* caruiſſe arbitrati, (ut ad I. Sam. XIII. 1. ab Abrabaneele eſt annotatum) annos quieti terræ hîc ſubjectos, Judici ibidem nominato attribuunt: in quibus & opprimentium alienigenarum annos, (ut ſub eorum præfecturâ & cœptos & finitos) comprehenſos eſſe exiſtimant. Eorum ſententiam in Chronico ſuo ſecutus eſt Euſebius, & poſt eum plerique omnes Chriſtianorum Chronologi. Ita enim de prima oppreſſione ſcribit Euſebius. Μετὰ τελευτὴν Ἰησοῦ κρατοῦσι

Ἐθνῶν

ἔθνεσιν ἀλλόφυλοι ἔτη. υ. ἀ ἀφ' ἑαυτῶν τοῖς τῶ Γοθονιὴλ τῷ τῶν Ἑβραίων παραδόσεσι. *Post mortem Jesu, subjectos tenuerunt Hebræos alienigenæ annis octo: qui junguntur Gothonielis temporibus, secundum Judæorum traditiones.* Ac si Scripturæ hic fuisset sensus: [a] Othoniele principe (qui annis 40. judicavit,) pacem fuisse & otium, tyranno Judicis auspiciis & virtute superato.

[a] Jo. Temporar. Chronologicar. demonstrat. lib. 2.

Illud verò incommodi Eusebio hic accidisse scribit Melchior Canus, [b] *quod cum interregna omnia posteriorum Judicum temporibus includeret, videréque illis quædam antecedentia inepti[s]simè sequentibus copulari; eam rem traditionibus Hebræorum attribuit, ne ipse rei perabsurdæ primus esse auctor videretur.* Nihil enim ille absurdius esse arbitratur, *quàm ut interregnorum anni, in eos redigi* dicantur *& contrahi, quibus sub Judicibus terra à præliis dicitur quievisse:* quum in illis *interregnis, aut perpetuum Judæis bellum contra inimicos fuerit, aut servitus sine Judice misera, res afflictæ, turbata omnia, nulla quies.* Cujusmodi incommodis, etiam à [c] Laurentio Codomano, [d] Dionysio Petravio, [e] Petro Possino, [f] Nicolao Abramo & aliis, premi hanc sententiam videmus. A quibus ut nos expediamus, belli quidem & servitutum tempora, à pacis & quietis temporibus secernenda esse libenter agnoscimus: sed annorum notatione, *quietis terra* appositâ, quietis illius initium, non autem vel ipsius quietis vel præfecturæ Judicum durationem; designari statuimus. Itaque illud וַתִּשְׁקֹט *quievit*, idem esse dicimus quod *quiescere cepit*, quemadmodùm in Geneseos capite V. 32. & capite XI. 26. וַיּוֹלֶד nobis est, *gignere cepit*; I. Reg. capite VI. 1. וַיִּבֶן est *ædificare cepit:* atque ubi toties in Scripturâ Rex aliquis tot vel tot annorum fuisse dicitur בְּמָלְכוֹ *quum regnare inciperet*, illud significare nemo dubitat. Cúmque numerorum in temporum notatione ea sit ratio, ut interdùm *quando* res aliqua contigerit, indicat interdùm *quamdiu* ea duraverit: (quæ duo Græci & Latini casuum, (quibus Hebræi carent) variatione sæpiùs solent distinguere;) in annis Oppressorum posteriorem explicationem, in annis Quietis terræ, priorem hîc accipiendum censemus; ut sub Othoniele, (verbi gratiâ) 40. non *annos*, sed *annis* terra quievisse intelligatur, id est, à præcedente aliqua epocha *anno quadragesimo.* Quod, licèt cum versione vulgatâ Latinâ non conveniat, tamen *cum verbis Hebraicis satis congruere* [g] Fr. Ribera ostendit: Hebræorum consuetudinem esse docens, ut ab uno ad decem aliquando, à decem verò & ulteriùs semper *numeris Cardinalibus utantur pro Ordinalibus.* Certiorem verò nullam epocham, à quâ primæ sub Othoniele quietis terræ supputatio deducatur, invenire possumus, quàm celeberrimam illam terræ quietem, quam, (devictis Chananææ regibus, qui junctis viribus & totis copiis adversùs Israëlitas insurrexerunt) à Josua constitutam, & partitioni terræ præviam factam Spiritus sanctus memorat: Josu XI. 23. & XIV. 15. Superatis igitur Mesopotamiensibus (qui post illos alienigenarum primi universæ terræ Israëliticæ bellum intulerunt) quies (annis post prioris illius initium *quadraginta*) reddi cœpta est: victore deinceps Othoniele, usque ad mortem, Rempublicam administrante, & populum in veri Dei cultu continere satagente, quod præcipuum horum Judicum opus fuisse, ex cap. II. 17. 18. 19. (ubi hujus partis historiæ summam propositam fuisse diximus) intelligitur.

[b] Can. loc. Theologic. lib. 11. cap. 5.

[c] Codoman. Chronolog. lib. 12. quæst. 16.

[d] Petav. doctrin. tempor. l. 9. cap. 32.

[e] Possin. dialectic. genealogic. cap. 19.

[f] Abram. in Pharo. Vet. Testam. lib. 10. cap. 3.

[g] Riber. de Templo. lib. 1. cap. 6.

In sequente deinde historiâ, per ipsorum Judicum annos temporum series hunc in modum habetur disposita.

Abimelech, ann. 3.	cap. IX. 22.
Tola, ann. 20.	c. X. 2.
Jair, ann. 22.	c. X. 3.
* *Philistæi & Ammonitæ* oppresserunt Israëlem ann. 18.	c. X. 8.
	c. X. 8.
Jephthe, ann. 6.	c. XII. 7.
Ibsan, ann. 7.	cap. XII. 9.
Elon, ann. 10.	c. XII. 11.
Abdon, ann. 8.	c. XII. 14.
* *Philistæi* oppresserunt Israëlem ann. 40.	c. XIII. 1.
Samson, ann. 20. judicavit Israëlem, in diebus Philistæorum.	c. XV. 20. & XVI. 21.

Ubi notandum, duarum illarum oppressionum priorem in Jairis, posteriorem in Samsonis tempora incurrisse: quemadmodùm in sequente capite declarabitur. Reliqua adhuc est libri Judicum appendix duplex, altera in quinque postremis hujus libri capitibus, altera in Ruthæ libello (quem Hebræos in librum Judicum compegisse, in Galeato suo Prologo confirmat Hieronymus) comprehensa. Prior, idoli Micæ, (cap. XVII.) Danit« expeditionis & idololatriæ, (cap. XVIII.) nefarii stupri, à civibus urbis Gibeæ Levitæ cujusdam concubinæ illati, (cap. XIX.) & belli Benjaminitici, (cap. XX. XXI.) historias complectitur: quæ omnia temporibus illis contigisse referunt, quibus *non erat rex in Israele*, sed *quisque quod rectum* videbatur *in oculis suis faciebat* (cap. XVII. 6. & XVIII. 1. XIX. 1. XXI. 25.) idest, quum nullus esset magistratus summo præditus imperio, qui populum in officio suo contineret: cujusmodi ἀναρχία inter mortem Seniorum qui Josuæ superstites fuerunt & primam sub Cushane populi servitutem extitit: quo temporis intervallo Israëlitas in terra habitantes à vero Dei cultu primùm defecisse, & idololatriâ fœdè polluisse, Scriptura, indicat. (Jud. II. 7. 14.) Eodem itaque tempore Benjaminiticum illud bellum gestum fuisse, Josephus (lib. 5. Antiquit. cap. 2.) rectè retulit, quo & Phineasum Eliazari filium, Aaronis nepotem, summo Sacerdotio functum fuisse ipsa Scriptura disertè exprimit; (Jud. XX. 28.) quem sub Josua & illi superstitibus senioribus claruisse constat. (Josu. XXII. 31. & XXIV. 33.)

Ruthæ historia temporibus illis accidisse legitur, quibus *judicabant Judices.* (Ruth. I. 1.) *Ebud* nimirùm, ut ab Hebræis in Seder Olam. cap. 12. habetur traditum; vel *Samgar* potiùs, qui *post hunc servavit & ipse Israëlem*; (Jud. III. 31.) licèt ejus temporis * Hebræi in loco citato in *Ebudis annis* includerint. Post ingressum enim Israëlitarum in terram promissam, *Salmon genuit Booz ex Rahab, Booz Obedum ex Ruthæ, Obedus Jessem, Jesse Davidem regem.* (Math. I. 5. 6. Ruth. IV. 21. 22.) E quibus

(*) unos.

Ioan. 1. 1. Ioan. 1. 14. Ioan. 1. 18. Ioan. 3. 16. Ioan. 3. 18. Ioan. 3. 35. Ioan. 5. 18. Ioan. 5. 19. Ioan. 5. 20. Ioan. 5. 21. Ioan. 5. 22. Ioan. 5. 23. Ioan. 5. 26. Ioan. 5. 27. Ioan. 5. 30. Ioan. 6. 38. Ioan. 6. 40. Ioan. 6. 44. Ioan. 6. 46. Ioan. 6. 57. Ioan. 8. 16. Ioan. 8. 18. Ioan. 8. 19. Ioan. 8. 28. Ioan. 8. 29. Ioan. 8. 38. Ioan. 8. 42. Ioan. 8. 54. Ioan. 10. 15. Ioan. 10. 17. Ioan. 10. 18. Ioan. 10. 29. Ioan. 10. 30. Ioan. 10. 36. Ioan. 10. 38. Ioan. 12. 49. Ioan. 12. 50. Ioan. 14. 10. Ioan. 14. 11. Ioan. 14. 20. Ioan. 14. 24. Ioan. 14. 28. Ioan. 14. 31. Ioan. 15. 9. Ioan. 15. 10. Ioan. 15. 15. Ioan. 15. 23. Ioan. 15. 24. Ioan. 16. 15. Ioan. 16. 27. Ioan. 16. 28. Ioan. 17. 1. Ioan. 17. 2. Ioan. 17. 3. Ioan. 17. 5. Ioan. 17. 8. Ioan. 17. 10. Ioan. 17. 11. Ioan. 17. 21. Ioan. 17. 22. Ioan. 17. 23. Ioan. 17. 24. Ioan. 17. 25. Ioan. 20. 17. Ioan. 20. 21. Ioan. 20. 31.

Ann. ante Chr. 1491. Ann. Mundi 3513. Ol. 1. 1. Ann. Urbis Romæ 263. Ann. Nabonassari 247. Ann. Cyri 1. Ann. Darii Hystaspis 1. Ann. Artaxerxis Longimani 1. Ann. Cambysis 1. Ann. Nectanebi 1. Ann. Philippi Arrhidæi 1. Ann. Alexandri Magni 1. Ann. Ptolemæi Lagi 1. Ann. Seleuci Nicatoris 1. Ann. Antiochi Soteris 1. Ann. Ptolemæi Philadelphi 1. Ann. Antiochi Thei 1. Ann. Ptolemæi Euergetis 1. Ann. Seleuci Callinici 1. Ann. Antiochi Hierocis 1. Ann. Ptolemæi Philopatoris 1. Ann. Antiochi Magni 1. Ann. Ptolemæi Epiphanis 1. Ann. Seleuci Philopatoris 1. Ann. Antiochi Epiphanis 1. Ann. Ptolemæi Philometoris 1. Ann. Alexandri Balæ 1. Ann. Demetrii Nicatoris 1. Ann. Ptolemæi Physconis 1. Ann. Alexandri Zebinæ 1. Ann. Antiochi Sidetis 1. Ann. Demetrii Nicatoris 1. Ann. Ptolemæi Lathyri 1. Ann. Alexandri Jannæi 1. Ann. Ptolemæi Alexandri 1. Ann. Ptolemæi Auletæ 1. Ann. Ptolemæi Dionysii 1. Ann. Cleopatræ 1. Ann. Ptolemæi Auletæ 1. Ann. Ptolemæi Bernicis 1. Ann. Ptolemæi Auletæ 1. Ann. Ptolemæi Cleopatræ

posito pro diminuto : quomodo etiam in loco illo *Amos.* V. 25. accipiendos eos esse docet [a] Torniellus.

[a] Torniell. ad ann. Mund. 2545. num. 66.

Eodem quoque anno illo ab exitu 40. mensis 11. die 1. Moses Deuteronomium populo proponere cœpit : quum (Deuter. 1. 3.) & die 1. sequentis mensis (ut vult Josephus lib. 4. Antiquit. cap. ultimo) mortem obiit, 120. finitet annorum : (Deuteron. cap. XXI. 2. & cap. XXXIV. 7.) Cui quum populus per 30. dies parentasset [Deuter. XXXIV. 7. 8.] ex ea statione [castris motis] ad Jordanis ripas pervenit : ubi triduo consultens, mensis demùm primi die 10. alveum ejus siccis pedibus transiit. [Josu. III. 1. 2. & IV. 19.] Cùm igitur ante exitum ex Ægypto Aaron 83. Moses 80. annorum fuerit ; & currente anno ab exitu quadragesimo, Aaron 123. Moses 120. annos natus vitam finierit ; intra annum quadragesimum commorationem filiorum Israëlis in deserto esse concludendam dubitare non licet, ac proinde , aliud nihil in illo numerorum loco Deum statuere voluisse , quàm totam Israëlitarum in deserto peregrinationem ad annos 40. esse extendendam ; quemadmodùm quadraginta dierum spatio terram exploratores lustraverant.

Secundi membri spatium , ex verbis illis Calebi ad Josuam colligitur, Josu. XIV. 7. *Quadraginta annos natus erano quando misit me Moses servus Domini de Kedesh-barnea ad explorandum terram,*& comm. 10. *Quadraginta & quinq; anni sunt, ex quo locutus est Dominus verbum istud ad Mosem , quando ambulabat Israël per solitudinem; & nunc ecce ego hodie natus sum octoginta quinque annos.* Cùm enim *quievisset terra à Bello*, partitus est eam Josua tribubus Israëlis cis Jordanem constitutis, initio à tribu Judæ facto [Josu. XI. 23. *cum* XIII. 7. XIV. 1. 2. & XV. 1.] Quo tempore ex ea tribu Calebus [oratione hàc ad Josuam habitâ] Hebronem a Mose sibi promissam , possidendam obtinuisset : ut priùs cap. XI. 23. ita hìc denùò cap. XIV. 15. [ne celebris hìc *quietis* terræ epocha ignoraretur] à Spiritu sancto est reperitum : תשקט הארץ מלחמה *Quieta verò fuit terra à bello.* 46. anni secundo migrationis ex Ægypto mense 5°. quo Kadesho-Barneà ad lustrandam terram exploratores fuisse missos , in Annalibus nostris est ostensum , numerati anni 45. in anno ab Exitu 47. mense 5. desinunt ; & à transitu Jordanis annos 6. cum mensibus ferè 4. principatús Josuæ relinquunt , cœptæ & quietis & partitionis terræ epocham , illis Calebi verbis præmonstratam. Hebræi in Seder Olam , cap. 11. Bellis Josuæ usque ad partitionem terræ *septem* annos attribuunt : Josephus verò (lib. 5. Antiquit. cap. 1.) non plures quàm *quinque*. Terræ enim explorationem *biennio* post exitum ex Ægypto factam ponentes , eique 45. Calebi annos addentes , ab Exitu ad hoc usque tempus annos 47. numeraverunt. Moræ verò in deserto author Seder Olam , 40. tantùm annos attribuens , iis ex 47. deductis , *septem* annos subjugationi terræ reliquit : Josephus verò , [ut videtur,] juxta aliorum rationes, [de quibus in præcedente membro est dictum] errorem in deserto, 42. annorum fuisse existimans , eo numero ex 47. subducto , annos *quinque* tantùm reliquos factos invenit.

Sexto post transmissum Jordanem die , postridie Paschatis , comedentibus Israëlitis de annona terræ , sequente die Manna cessavit : (Josu. V. 11. 12.) Quum igitur, ut proximo autumno agriculturæ ab iis opera daretur res exigeret : tùm primùm ab eis observari cœptum est præceptum illud, Levitici XXV. 2. 3. 4. *Quum ingressi fueritis in terram quam ego do vobis , tum sabbatizabit terra Domino. Sex annis seminabis agrum tuum , & sex annis putabis vineam tuam , & colliges proventum illius. Anno verò septimo Sabbathum cessationis erit ipsi terræ, Sabbathum Domino: agrum tuum non seminabis, & vineam tuam non putabis.* Itaque ut autumnus primi ab ingressu anni agriculturæ anno primo , ita autumnus anni ab ingressu septimi, primo anno Sabbatico initium dedit; ille ipse videlicet autumnus qui cœptam quietem & partitionem terræ proximè est insecutus : atque ut ab autumno illo annorum Sabbaticorum, ita ab hoc Jubilæorum epocha est deducenda. Ut enim ab ingressu terræ, (juxta illam Levitici legem (Sabbaticorum iniretur ratio , agriculturæ communis (ante suas cuique tribui portiones assignatas) ad victum suppeditandum requirebat necessitas : & ut à terræ *possessione , ejusque* inter singulas tribus partitione, Jubilæorum penderet calculus , peculiare illis supra alios annos Sabbaticos annexum privilegium postulabat ; quod neminem , illis advenientibus, extra propriam possessionem esse permittebat , quandoquidem ad annum Jubilæum respectu habito , contractus omnes ita temperari oportebat , ut annus quinquagesimus alienatis possessionibus quemque denùò restitueret (Levit. XXV. 8.---16. Numer. XXXVI. 4.) A primo autem anno Sabbatico ad septimum , atque ita deinceps numeratione factâ , utroque (ut moris est) incluso termino , & septem annalibus hebdomadibus in medio relictis , Jubilæus exurgebat ; quemadmodùm in singulari de *Sacris Hebdomadibus* tractatu, si Deus vitam & facultatem dederit , plenius declarabimus.

Tertium interim præsentis supputationis membrum ex verbis illis Judic. III. 11. desumimus ; *Et quievit terra quadraginta annis :* non quòd post devictum ab Othoniele Cushanem Risathaim regem Mesopotamiæ , per tot annos pace fruerentur Israëlitæ : sed quòd quiescere cœperit terra anno quadragesimo postquam quies in ea per Josuam constituta fuerat: (uti in superiore capite est ostensum) intra illud spatium , non octo solùm annis quibus Israëlitæ Cushani servierant , sed etiam annis quibus post partitionem terræ supervixit Josua , & quibus Seniores *prolongârunt dies suos post Josuam*, (Josu. XXIII. 31.) id est, Josuæ superstites fuerunt , comprehensis. Etsi enim post quietem Israëli à Deo datam , Josuam ימים רבים *multis diebus*, sive *longo tempore* (perinde legamus ; (Josu. XXIII. 1.) simili tamen prorsùs modo & bellum quoque eumdem anteà cum Chananæis regibus ימים רבים *longo tempore* gessisse legimus : (Josu. XI. 18.) quum omnia tamen cum iis commissa prælia , intra 6. annorum & 4. mensium spatium peracta fuisse , in 2. capitis hujus membro jam demonstratum viderimus. Ut intra 31. post cœptam Terræ partitionem annos confecta ea

fuerint

fuerint omnia, & quæ ſub Joſua (in decem poſtremis libri illius capitibus) & ſub ſenioribus illi ſuperſtitibus (in primo libri Judicum capitulo, & ſub ἀναρχίᾳ inſecuta (in quinque poſtremis ejuſdem libri capitibus) contigiſſe referuntur.

Quæ verò in fine commatis 11. capit. III. libri Judicum leguntur verba, ad proximè ſequentem verſiculum referenda hunc in modum ſunt. *Et mortuus eſt Othoniel Kenazi filius: atque iterùm fecerunt filii Iſraël quod malum erat in oculis Domini.* quomodo de iiſdem ſcriptum legitur ſuprà cap. II. 19. *Poſtquàm mortuus eſſet judex, reverterebantur & multò faciebant pejora quàm fecerunt patres eorum, ſequentes Deos alienos & ſervientes eis.* Et infrà, cap. IV. 1. *Et filii Iſraël iterum fecerunt malum in oculis Domini, quum mortuus eſt Ehud.* Neque enim novum eſt, ut quæ ad eandem pericopen pertinent, in noſtris libris à ſe invicem diſjuncta conſpiciantur. Quod ne mirum cuiquam videatur; ſciendum eſt, Biblicorum verſuum diſtinctionem à primis Maſorethis traditam, diverſam multis in locis ab eâ fuiſſe, quam à poſterioribus Maſorethis hodiernus uſus retinet; indéque factum, ut [a] ab illis medius legis verſus in התגלח (*Levit.* XIII. 33.) ab his in וישם עליו את ראשו (*Levit.* VIII. 8.) eſſet deſignatus. Inde que R. David Kimchi in 2. Chronic. XXX. vocem בעד à fine verſûs 18. ad initium verſûs 19. tranſferre non veretur; בעד כל לבבו הכין *Pro omni qui cor ſuum paravit.* Aliaque varia Scripturæ loca clariſſimus [b] Rainoldus annotat: in quibus *accentus qui periodum & comprehenſionem terminatam indicat, ſæpè omiſſus quum addendus erat, ſæpè additus quum omittendus.* Quibus addere etiam liceat; quod Eſaiæ capite LIII. in fine commatis 9. legitur, cum ſequentis commatis principio ſic eſſe conjungendum. *Quamvis non fecerit violentiam, neque fuerit dolus in ore ejus: Deo tamen placuit conterere ipſum, &c.*

Quartum membrum in loco illo, Judic. III. 30. habetur expreſſum. *Et quievit terra octoginta annis:* non quòd per tot annos Iſraëlitis Ehud præfuerit, (quod ab omni veriſimilitudine eſt alieniſſimum) ſed quòd occiſo per Ehudem Eglone Moabitarum rege, cui per 18. annos Iſraëlitæ ſervierant, quieſcere cœperit terra anno octogeſimo poſt priorem pacem ab Othoniele illi reſtitutam.

Quintum in illo, cap. V. 41. *Et quievit terra quadraginta annis.* Quo ſimiliter ſignificatur, per Deboram & Barakum proſligato exercitu Jabinis regis Chanaanis, qui per totos 20. annos Iſraëlitas oppreſſerat, quieſcere cœpiſſe terram, anno quadrageſimo poſt priorem quietem ab Ehude illi redditam: intra illud ſpatium comprehenſo etiam Samgaris tempore, qui poſt Ehudem Iſraëlem vindicavit, perculſis ſexcentis Philiſtæis ſtimulo bovis. (cap. III. 31.)

Sextum in illo, cap. VIII. 28. *Et quievit terra in diebus Gideonis annis quadraginta.* quorum verborum eadem etiam eſt ſententia: per Gideonem debellatis Midianitis, quibus per ſeptennium Iſraëlitæ ſervierant, anno quadrageſimo poſt quietem à Debora & Barako terræ redditam, quieſcere eam denuò cœpiſſe in diebus Gideonis.

Septimi membri ſpatium in Scriptura non exprimitur; ſed reliquorum omnium numerorum ex integrâ 479. annorum ſummâ ſubductione colligitur. Ut enim qui à morte Joſuæ primos *quietis terræ* annos dinumerant, & in ſequentium Judicum exceſſu terminant, ex hujuſmodi deductione, 16. vel 17. annos Joſuæ præfecturæ tribuendos eſſe concludunt: ita & nos qui meliore (ni fallimur) ratione, à quiete ad quietem annorum ſupputationem inſtituendam eſſe cenſemus, ſex primorum & poſtremorum membrorum numeris ex numero 479. ſubductis, annos 9. cum menſibus 2. ſpatio inter victoriam à Gideone de Midianitis partam & exordium regni Abimelechi filii ejus interpoſito tribuendos, relinqui invenimus. Quod hic tamen accipi volumus, ut reliquorum membrorum annos omnes plenos fuiſſe ponamus. Nam quantum cuique anno ad perfectionem defuerit, tantundem membri hujus ſpatio addendum eſſe intelligimus.

Octavi membri ſpatium, ex *Abimelechi* annis 3. (cap. 9. 22.) *Tolæ* 23. (X. 2. & Jairis 22. (X. 3.) conficitur; Ubi notandum, idololatriæ Iſraëlitarum, ſub Abimelecho cœptæ, ſub Jaire demùm pœnas Deum repetiviſſe, immitiis in eos Philiſtæis & Ammonitis. Etſi enim ante horum oppreſſionem mors Jairis in Scriptura commemoratur (c. X. verſ. 5. 6. 7.) tamen per prolepſin hoc fit; ut deinceps, ordine non interrupto, de cauſis, duratione & fine ſervitutis Ammoniticæ, à Jephtâ demùm ſublatæ, ſimul ageretur, cujuſmodi ὕστερα πρότερα in ipſo ſequentis XI. capitis initio, in Geneſeos capite XI. & alibi paſſim occurrunt. Ideóque quum Hebræi unico ſuo præterito, aliorum etiam pluſquam perfectum comprehendant; locus præſens, Jud. X. 6. ita reddi poſſet: *Et filii Iſraël iterùm fecerant quod malum erat in oculo Domini, &c.* Jam inde videlicet à morte Gideonis ad idolorum cultum reverſi. (cap. VIII. 33.) Itaque ad annum Jairis 5. referendum oppreſſionis hujus initium: ad 22. verò & ultimum, quod poſtea ſequitur, cap. X. 8. *Hi autem confregerant & conquaſſaverant Iſraëlitas anno hoc*, inquam decimo octavo, *annos Iſraëlitas, qui* erant *trans Jordanem, &c.* illud verò, cap. XI. 4. ad priora principatûs Jephtæ: *Finit autem poſt annos illos* (octodecim ſc. jam dictis, uti exponit Tremellius) *cùm bellum gererent Ammonita contra Iſraëlitas, &c.* In Euſebiano quidem Chronico ita annotatum hic legimus: *poſt Jair Hebræas in ditionem redigunt Ammonita annos 18. qui cum temporibus poſteriorum Judicum computantur, ſecundum Judæorum traditionem.* Verùm eas cum Verbo Dei ſcripto parùm convenire comperimus. Nam in eo, calamitatis hujus anno 18. & ultimo, Jephtâ poſteriorum Judicum primo principatum nondùm adepto, Iſraëlitis reſipiſcentibus & Deos alienigenarum è medio ſui removentibus, miſertus eorum Deus fuiſſe legitur, (cap. X. 16.) Deinde, debellatis à Jephtâ Ammonitis & viginti eorum civitatibus captis, Ammonitæ plaga magnâ admodùm percuſſi, & à facie Iſraëlitarum depreſſi fuiſſe dicuntur, (cap. XI. 33.) unde manifeſtum eſt, ad conſequentium Judicum tempora Ammoniticæ oppreſſionis annos illos 18. referri non poſſe. Denique ex diſſidio illo, quod poſt depreſſos Ammonitas, inter Ephraimitas & Jephthæum capite XII. ortum fuiſſe narratur, in quo Ephraimitarum

[a] Talmud. Babylonic. in Tractat. לדושין cap. 1.

[b] Elish. Præfat. 3. Maſoreth. hamaſoreth.

[a] Rainold. Prælect. 146. de libris Apocryph.

ad Jordanem jugulata sunt 42. millia, colligitur, Israëlitas pristinâ libertate recuperatâ tum ab Ammonitarum tum à Philistæorum servitute fuisse immunes: quippe qui aliàs non contra se invicem, sed junctis viribus contra communes hostes fuissent depugnaturi. Vide *Massæum in 5. libro Chronic. Mercatorem in Demonstrat. temporum methodi cap. 1. Salianum initio anni Mundi 2832. libro 9. Harvillæum in 4. temporis periodo, sect. 53. difficult. 8. Bonfrerium in Judic. X. 8. & Henricum Philippi in lib. Judic. quæst. 7.* Et Jephtam, cum Ammonitis congressurum, objecisse illis Legimus; Israëlitas per *annos trecentos* in terra Galaaditica habitavisse. (cap. XI. 26.) quum ab occupatâ ab his terrâ illâ anno 40. post exitum ex Ægypto usque ad hoc tempus, non plures quàm 264. anni juxta nostras rationes intercessérint. Ad quod rectè cum aliis respondent [a] Torniellus & Bonfrerius; non curavisse Jephtam numerum assignare cui nihil deesset aut superesset, sed potiùs majorem numerum assumpsisse; sive causam suam juvaret, sive quia modus loquendi vel Scripturæ vel hominum passim id ferebat.

[a] Torniel. ano. Mund. 2792. num. 36. & 2848. num. 3.

Novum membrum ex 6. annis Jephthæ constat. (Jud. XII. 7.) Eum trecentos dixisse perfecto & rotundo usum numero, propterea quòd magis ad trecentos quàm ad ducentos is numerus accederet. Quum autem temporis præscriptione (in possessionibus suis tuendis) contra adversarios utentibus, amplificare eam potiùs quàm diminuere in more sit positum: suam potiùs quàm nostram hic evertunt hypothesin, qui hoc adversùs nos argumento pugnantes, indéque evincere se posse putantes, Oppressionum annos in majoribus aliis non esse includendos, ipsi suo calculo plures quàm 300. annos Jephthæ præscribendos hic relinquunt.

Decimum membrum ex *Ibsanis* annis 7. (cap. XII. 9.) *Elonis* 10. (XII. 11.) & *Abdonis* 8. (XII. 14.) constituitur. Eos Judices Galaaditis tantùm & tribubus Transjamnanis, per Jephtham ab Ammonitarum servitute liberatis præfuisse [b] Nicolaus Abramus censet; *Eli* interim Pontifice aliis tribubus, Philistæorum jugo adhuc pressis, jus dicente. Sed licèt Jephthe, devictis Ammonitis, ex pacto cum suis inito Galaaditicam solùm præfecturam consecutus fuerit; (cap. XI. 9. 10.) cæteris tamen posteà fuerit; (cap. XI. 9. 10.) cæteris tamen posteà XLII. Ephraimitarum millibus, (cap. XII. 6. 7.) & *post eum* Ibsan Bethlehemita itemque Elon Zebulonita & Abdon Ephraimita, *Israëlem judicavisse* dicitur; (ibid. 8. 14.) totum utique, non illius portionem, à maximâ & potissimâ Israëliticæ terræ parte (Jordane intercurrente) seclusam. Nam & eodem loquendi genere ante Jephtham, tam Tola quàm Jair *Israëlem judicavisse* leguntur: (cap. X. 2. 3.) neque aliàs justa aliqua reddi poterit ratio, quare post Jephtham Galaaditæ non tribulium suorum aliquibus potiùs, quàm aliis ex tribu Judæ, Zebulonis & Ephraimi delectis, sese regendos permitterent.

[b] Abram. Phar. Vet. Test. l. 10. cap. 18.

Hic etiam præterea est notandum, *Elonis* Judicis annos 10. ab Eusebio esse prætermissos; tanquam in LXX. Interpretum editione non repertos. Sic enim ille, in Chronico, *Post Esebon* (ita *Ibsanem* ille appellat) *in libro Hebraeorum fertur Judex Elon rexisse populum ann.* 10. *qui non habetur apud* LXX. *Interpretes*, & eum secutus Beda, in libro de Temporibus: *Hic cum annis decem suis in* LXX. *Interpretibus non habetur.* Contrà tamen Anianus Alexandrinus monachus Eusebium hîc incusans, *Καὶὁὐ τὸν πεντέτη ἐν ἑρμηνείαις, κἀκεῖνα τὸν ἑπτὰ ἐτῶν ἅτινα οἱ ἑβδομήκοντα ἑρμήνευσαν παρέλιπεν ἀριθμὸν ἐνταῦθα.* *Præterea Aodon Judicem non recensuit, Israëlem decem annis judicantem:* LXX. *verò Interpretes undecimum eum Judicem posuerunt;* ubi *Aodi* nomine *Elonem* intellectum fuisse constat: non Aodum sive Ehudem, secundum Judicem Eglonis interfectorem, ut falsò sibi hîc persuasit, [c] Scaliger. Et sanè Ælonem (cum suo decennio) non nostri solùm libri Græci omnes habent, sed illi etiam quibus usus est antiquissimus scriptor Theophilus Antiochenus, in libro 1. ad Autolycum, atque ii etiam, (quod mireris) quos in libro 10. de Præparatione Evangelica, cap. 14. secutus est ipse Eusebius. E quorum idcirco, calculum eo modo augentium numero Georgius Syncellus. Nam Clementis Alexandrini corruptus ille locus est, libro 1. Stromatum. *Ἀβεσσὰν ἔτη ζ. ἔπειτα ἐβρὼν ὁ Ζαβουλωνίτης, ἔτη ἑπτὰ· ἔπειτα Ἠγλὼν Ἐφραίμ ἔτη ὀκτώ. Ἕως ὧν τοῦ τῶν Ἀβεσσηνῶν ἔτους ἑπτὰ, συναίρεται τὰ Ἑβρὼν παραπέπτωκε ἔτη. Abadebon* (is Ibsan est) *annis 7. Deinde Ebron* (is Elon est) *Zabulonites, annis 8. Deinde Eglon* (Abdon ille est) ex *Ephraim, annis 8. Nonnulli verò cum Abessenis* [sive Ibsanis] *annis septem conjungunt Ebronis* [sive Elonis] *annos* 40. vel 4. potiùs; ut in Latina sua versione Gentianus Herveus emendavit. Nam vel 4. vel 3. (quot annos Egloni sive Eloni in Nicephori Constantinopolitani Chronologia tributos videmus) hîc legi oportere, illud arguit, quòd numerus ille ab aliis in alterius septenario, tanquam majore numero, inclusus fuisse, significetur: quod perinde est, ac si Elonis annos illi cum Eusebio prorsùs prætermisissent. De commentitio enim illo [quem hîc sibi [d] Scaliger finxit,] χωρισμὸν sive trajectione, nihil opus est ut lectorem admoneam. Ex quibus omnibus liquet, quàm incerta olim, ut alibi, ita & hîc editionis, quæ LXX. Interpretibus tribuitur lectio: aliis eum cum annis suis planè prætermittentibus; aliis 10. aliis 3. vel 4. annos illi assignantibus; nonnullis Αἰαλὼν vel Αἰλὼν [ut apud * Theophilum] cum nuncupantibus, aliis Ἠγλὼν [ut apud Nicephorum CP. aliis Ἔβρων ut apud Clementem, & aliis Λάδων, [ut apud Anianum.] neque hujus generis aliud quid est quod hîc adjiciam, quàm quod à * Georgio Syncello est notatum; Abdoni Judici Julium Africanum annos tribuisse 20. pro 8. errore, ex Græcorum numeralium ι & η similitudine, facillimè orto.

[c] Scaliger. in Euseb. num. 444.

[d] Idem Ibid. num. 442.

Ad *undecimum* membrum referuntur *quadraginta* illi anni quibus *Philistæi* oppressisse dicuntur Israëlem; cap. XIII. 1.

CHRONOLOGIÆ SACRÆ PARS POSTERIOR.

DE ANNIS REGUM ISRAELIS ET JUDÆ.

SUPERIORE parte hujus operis, quæ ad Annos Mundi pertinent, ex Sacris Literis, & Josephi Antiquitatibus, ad Annum Christi 70. deduximus. Nunc ad Annos Regum Israelis & Judæ, qui ab Anno Mundi 2990. ad Annum Christi 70. numerantur, ordine progredimur. Quos Annos, ut ad Annos Mundi, & Christi, facilius referri possint, in Tabulam hanc, quæ sequitur, conjecimus.

Annus Mundi	Annus Christi	Annus Regum Israelis & Judæ
2990		Saul regnat annos 40. Act. 13. 21.
3030		David regnat annos 40. 2 Sam. 5. 4.
3070		Salomon regnat annos 40. 1 Reg. 11. 42.
3110		Roboam regnat annos 17. 1 Reg. 14. 21.
3127		Abia regnat annos 3. 1 Reg. 15. 2.
3130		Asa regnat annos 41. 1 Reg. 15. 10.
3171		Josaphat regnat annos 25. 1 Reg. 22. 42.
3196		Joram regnat annos 8. 2 Reg. 8. 17.
3204		Ochozias regnat annum 1. 2 Reg. 8. 26.
3205		Athalia regnat annos 6. 2 Reg. 11. 3.
3211		Joas regnat annos 40. 2 Reg. 12. 1.
3251		Amasias regnat annos 29. 2 Reg. 14. 2.
3280		Ozias regnat annos 52. 2 Reg. 15. 2.
3332		Joathan regnat annos 16. 2 Reg. 15. 33.
3348		Achaz regnat annos 16. 2 Reg. 16. 2.
3364		Ezechias regnat annos 29. 2 Reg. 18. 2.
3393		Manasses regnat annos 55. 2 Reg. 21. 1.
3448		Amon regnat annos 2. 2 Reg. 21. 19.
3450		Josias regnat annos 31. 2 Reg. 22. 1.
3481		Joachaz regnat menses 3. 2 Reg. 23. 31.
3481		Joakim regnat annos 11. 2 Reg. 23. 36.
3492		Jechonias regnat menses 3. 2 Reg. 24. 8.
3492		Sedecias regnat annos 11. 2 Reg. 24. 18.
3503		Captivitas Babylonica. 2 Reg. 25. 11.
3538		Cyrus regnat annos 7. Esdr. 4. 5.
3545		Cambyses regnat annos 8. Esdr. 4. 7.
3553		Pseudo-Smerdis regnat annos 7. Esdr. 4. 7.
3560		Darius regnat annos 36. Esdr. 4. 24.
3596		Xerxes regnat annos 21. Esdr. 4. 6.
3617		Artaxerxes regnat annos 41. Esdr. 4. 7.
3658		Darius regnat annos 19. Esdr. 4. 24.
3677		Alexander regnat annos 12. 1 Macc. 1. 1.
3689		Ptolemæi regnant annos 296. 1 Macc. 1. 10.
3985		Antiochus regnat annos 37. 1 Macc. 1. 10.
4022		Demetrius regnat annos 12. 1 Macc. 7. 1.
4034		Alexander regnat annos 5. 1 Macc. 10. 1.
4039		Demetrius regnat annos 4. 1 Macc. 10. 67.
4043		Antiochus regnat annos 3. 1 Macc. 11. 39.
4046		Tryphon regnat annos 3. 1 Macc. 12. 39.
4049		Antiochus regnat annos 9. 1 Macc. 15. 10.
4058		Demetrius regnat annos 11. 1 Macc. 16. 11.
4069		Antiochus regnat annos 6. 1 Macc. 16. 23.
4075		Simon regnat annos 8. 1 Macc. 16. 14.
4083		Hyrcanus regnat annos 31. Joseph. Antiq. l. 13. c. 10.
4114		Aristobulus regnat annum 1. Joseph. Antiq. l. 13. c. 11.
4115		Alexander regnat annos 27. Joseph. Antiq. l. 13. c. 14.
4142		Alexandra regnat annos 9. Joseph. Antiq. l. 13. c. 16.
4151		Aristobulus regnat annos 3. Joseph. Antiq. l. 14. c. 3.
4154		Hyrcanus regnat annos 3. Joseph. Antiq. l. 14. c. 4.
4157		Antigonus regnat annos 3. Joseph. Antiq. l. 14. c. 22.
4160		Herodes regnat annos 37. Joseph. Antiq. l. 14. c. 25.
4197		Archelaus regnat annos 10. Joseph. Antiq. l. 17. c. 11.
4207		Coponius Procurator annos 3. Joseph. Antiq. l. 18. c. 1.
4210		Marcus Ambivius Procurator annos 3. Joseph. Antiq. l. 18. c. 3.
4213		Annius Rufus Procurator annos 3. Joseph. Antiq. l. 18. c. 3.
4216		Valerius Gratus Procurator annos 11. Joseph. Antiq. l. 18. c. 3.
4227		Pontius Pilatus Procurator annos 10. Joseph. Antiq. l. 18. c. 4.
4237		Marcellus Procurator annos 3. Joseph. Antiq. l. 18. c. 5.
4240		Marullus Procurator annos 3. Joseph. Antiq. l. 18. c. 5.
4243		Herodes Agrippa regnat annos 3. Joseph. Antiq. l. 18. c. 6.
4246		Cuspius Fadus Procurator annos 3. Joseph. Antiq. l. 20. c. 1.
4249		Tiberius Alexander Procurator annos 3. Joseph. Antiq. l. 20. c. 3.
4252		Ventidius Cumanus Procurator annos 3. Joseph. Antiq. l. 20. c. 5.
4255		Antonius Felix Procurator annos 6. Joseph. Antiq. l. 20. c. 7.
4261		Porcius Festus Procurator annos 2. Joseph. Antiq. l. 20. c. 8.
4263		Albinus Procurator annos 2. Joseph. Antiq. l. 20. c. 9.
4265		Gessius Florus Procurator annos 3. Joseph. Antiq. l. 20. c. 11.
4268		Excidium Hierosolymitanum. Joseph. Antiq. l. 20. c. 11.
4270	70	

Ut autem Annos Regum Israelis & Judæ, qui in Sacris Literis, & Josephi Antiquitatibus, passim occurrunt, ad Annos Mundi, & Christi, facilius referre possimus, Annos Mundi, & Christi, in Tabulam hanc, quæ sequitur, conjecimus.

Annus Mundi	Annus Christi	
2990		Saul regnat annos 40. Act. 13. 21.
3030		David regnat annos 40. 2 Sam. 5. 4.
3070		Salomon regnat annos 40. 1 Reg. 11. 42.
3110		Roboam regnat annos 17. 1 Reg. 14. 21.
3127		Abia regnat annos 3. 1 Reg. 15. 2.
3130		Asa regnat annos 41. 1 Reg. 15. 10.
3171		Josaphat regnat annos 25. 1 Reg. 22. 42.
3196		Joram regnat annos 8. 2 Reg. 8. 17.
3204		Ochozias regnat annum 1. 2 Reg. 8. 26.
3205		Athalia regnat annos 6. 2 Reg. 11. 3.
3211		Joas regnat annos 40. 2 Reg. 12. 1.
3251		Amasias regnat annos 29. 2 Reg. 14. 2.
3280		Ozias regnat annos 52. 2 Reg. 15. 2.
3332		Joathan regnat annos 16. 2 Reg. 15. 33.
3348		Achaz regnat annos 16. 2 Reg. 16. 2.
3364		Ezechias regnat annos 29. 2 Reg. 18. 2.
3393		Manasses regnat annos 55. 2 Reg. 21. 1.
3448		Amon regnat annos 2. 2 Reg. 21. 19.
3450		Josias regnat annos 31. 2 Reg. 22. 1.
3481		Joachaz regnat menses 3. 2 Reg. 23. 31.
3481		Joakim regnat annos 11. 2 Reg. 23. 36.
3492		Jechonias regnat menses 3. 2 Reg. 24. 8.
3492		Sedecias regnat annos 11. 2 Reg. 24. 18.
3503		Captivitas Babylonica. 2 Reg. 25. 11.
3538		Cyrus regnat annos 7. Esdr. 4. 5.
3545		Cambyses regnat annos 8. Esdr. 4. 7.
3553		Pseudo-Smerdis regnat annos 7. Esdr. 4. 7.
3560		Darius regnat annos 36. Esdr. 4. 24.
3596		Xerxes regnat annos 21. Esdr. 4. 6.
3617		Artaxerxes regnat annos 41. Esdr. 4. 7.
3658		Darius regnat annos 19. Esdr. 4. 24.
3677		Alexander regnat annos 12. 1 Macc. 1. 1.
3689		Ptolemæi regnant annos 296. 1 Macc. 1. 10.
3985		Antiochus regnat annos 37. 1 Macc. 1. 10.
4022		Demetrius regnat annos 12. 1 Macc. 7. 1.
4034		Alexander regnat annos 5. 1 Macc. 10. 1.
4039		Demetrius regnat annos 4. 1 Macc. 10. 67.
4043		Antiochus regnat annos 3. 1 Macc. 11. 39.
4046		Tryphon regnat annos 3. 1 Macc. 12. 39.
4049		Antiochus regnat annos 9. 1 Macc. 15. 10.
4058		Demetrius regnat annos 11. 1 Macc. 16. 11.
4069		Antiochus regnat annos 6. 1 Macc. 16. 23.
4075		Simon regnat annos 8. 1 Macc. 16. 14.
4083		Hyrcanus regnat annos 31. Joseph. Antiq. l. 13. c. 10.
4114		Aristobulus regnat annum 1. Joseph. Antiq. l. 13. c. 11.
4115		Alexander regnat annos 27. Joseph. Antiq. l. 13. c. 14.
4142		Alexandra regnat annos 9. Joseph. Antiq. l. 13. c. 16.
4151		Aristobulus regnat annos 3. Joseph. Antiq. l. 14. c. 3.
4154		Hyrcanus regnat annos 3. Joseph. Antiq. l. 14. c. 4.
4157		Antigonus regnat annos 3. Joseph. Antiq. l. 14. c. 22.
4160		Herodes regnat annos 37. Joseph. Antiq. l. 14. c. 25.
4197		Archelaus regnat annos 10. Joseph. Antiq. l. 17. c. 11.
4207		Coponius Procurator annos 3. Joseph. Antiq. l. 18. c. 1.
4210		Marcus Ambivius Procurator annos 3. Joseph. Antiq. l. 18. c. 3.
4213		Annius Rufus Procurator annos 3. Joseph. Antiq. l. 18. c. 3.
4216		Valerius Gratus Procurator annos 11. Joseph. Antiq. l. 18. c. 3.
4227		Pontius Pilatus Procurator annos 10. Joseph. Antiq. l. 18. c. 4.
4237		Marcellus Procurator annos 3. Joseph. Antiq. l. 18. c. 5.
4240		Marullus Procurator annos 3. Joseph. Antiq. l. 18. c. 5.
4243		Herodes Agrippa regnat annos 3. Joseph. Antiq. l. 18. c. 6.
4246		Cuspius Fadus Procurator annos 3. Joseph. Antiq. l. 20. c. 1.
4249		Tiberius Alexander Procurator annos 3. Joseph. Antiq. l. 20. c. 3.
4252		Ventidius Cumanus Procurator annos 3. Joseph. Antiq. l. 20. c. 5.
4255		Antonius Felix Procurator annos 6. Joseph. Antiq. l. 20. c. 7.
4261		Porcius Festus Procurator annos 2. Joseph. Antiq. l. 20. c. 8.
4263		Albinus Procurator annos 2. Joseph. Antiq. l. 20. c. 9.
4265		Gessius Florus Procurator annos 3. Joseph. Antiq. l. 20. c. 11.
4268		Excidium Hierosolymitanum. Joseph. Antiq. l. 20. c. 11.
4270	70	

Ut autem Annos Regum Israelis & Judæ, qui in Sacris Literis, & Josephi Antiquitatibus, passim occurrunt, ad Annos Mundi, & Christi, facilius referre possimus, Annos Mundi, & Christi, in Tabulam hanc, quæ sequitur, conjecimus.

	2	5
	3	7
	&c.	&c.
	16	20
	17	21 1. *Ahaziah*, an. 2. incipiens 17. *Jehoſaphati*, (c. XXII. 51.).
	18	22. 2.
	19	1 * *Jeboram*, ann. 12. incipiens 18. *Jehoſaphati*, (II. Reg. III. 1.) deſinente ſc.
	20	2
	21	3
	22	4
Jeboram, ann. 8. incipiens 5. *Jorami* Iſraëlitici (II. Reg. VIII. 16, 17.)	1.23	5
	2.24	6
	3.25	7
	4	8
	5	9
	6	10
	7	11
Abazia, ann. 1. incipiens *Jorami* Iſraëlitici 12. (c. VIII. 25. 26.)	1.8	12

In iſto diagrammate, Regum principia (quæ præcipuè hîc ſpectanda) ad eundem regis ὀνησικόν annum referri vides, qui in ſacrâ Scriptura habetur expreſſus: quatuor tantùm exceptis locis, quos appoſito aſteriſco prænotavimus. Eorum præcipuus ille eſt, qui *Omris* regem ſpectat, Samariæ conditorem. Cùm enim in I. Reg. XVI. 23. anno 31. *Aſæ* regnaviſſe dicatur, & anni 12. ei aſſignentur: non à 31. ſed à 27. *Aſæ* deducendos eos eſſe communis Chronologorum eſt ſententia: quandoquidem aliàs, *Aſa* (qui 41. regnavit annos) ſuperſtes fuiſſet *Omri*, eóque adhuc regnante principatum iniiſſet *Jehoſaphat*, quum tamen filius & ſucceſſor *Omri*, *Achabus* anno 38. *Aſæ*, atque *Jehoſaphatus* anno 4. *Achabi*, regnare cœpiſſe memorentur. (1. Reg. XVI. 29. & XXII. 41.)

Ita igitur res ſeſe habuit. Sublato *Zimri*, anno 27. *Aſæ*, in partes populus Iſraëliticus eſt diviſus: *Thibnin* unâ, *Omrin* alterâ parte ſequente. (1. Reg. XVI. 15. 21.) *Æmulo* deinde *Thibni* mortuo ſolus imperavit *Omri* anno *Aſæ* 31. ita tamen ut in legitimâ annorum ſerie continuandâ, annorum illius 12. numerus non à monarchia hac, ſed à primo ipſius dominio ſit repetendus. Quod & in Latina ſua verſione ita exprimendum cenſuit Tremellius. *Anno trigeſimo primo completo Aſæ regis Jehuda, (regnavit enim Homri ſuper Iſraelem duodecim annis) Thirtza * regnabat ſexto anno; quum emit montem Schomronis à Schemero duobus talentis argenti.* Quæ tamen verborum tranſlatio nobis omninò eſſe videtur coactior.

* (vel regnaverat.)

Tres loci reliqui minùs habent difficultatis: ut qui ſupponant, tantùm, numerum annorum Regis, cum quo alterius initium comparatur propè completum fuiſſe: re ipſâ illud poſtulante. Et cùm in annorum ſerie rectè digerendâ, id imprimis curandum ſit ut anni abſoluti ab incompletis diſtinguantur: in hac Periodo eſt obſervatum, extremos Regum annos pleroſque omnes, *Judæ* quidem plenos, *Iſraëlis* verò inchoatos eſſe accipiendos. Cùm enim *Rehoboamus* unà cum *Jeroboamo* annis 17. regnaviſſe dicatur, cidémque *Abiah* filius anno 18. *Jeroboami* in regno ſucceſſiſſe: & 17. *Rehoboami* illos plenos fuiſſe, & *Jeroboami*, 18. inchoatum facilè intelligitur. Deinde cùm per triennium regnans *Abiah*, ſucceſſorem habuiſſe *Aſam* anno *Jeroboami* 20. memoretur: & *Abia* tertium, & *Jeroboami* illum viceſimum propè completum fuiſſe, à diligentioribus Chronographis eſt notatum; ita ut *Aſa* primus cum viceſimo *Jeroboami* aliquot tantùm dies, cum proximo verò annum penè integrum communem habuerit. Aliter enim *Nadabus* ſtatim poſt *Jeroboamum* patrem mortuus fuiſſet: cùm tamen poſt illius mortem regnum eum accepiſſe, & ultra integrum annum illud tenuiſſe, ex 1. Reg. XIV. 20. collat. cum XV. 25. appareat.

Sic & *Aſa* quoque annos 41. integros tribuentes, initium filii & ſucceſſoris ejus *Jehoſaphati* in anno quarto *Achabi* ad finem tendente collocamus. Alioqui ipſius *Achabi* filius & ſucceſſor *Achazia* patri vel non omninò, vel per paucos tantùm dies fuiſſet ſuperſtes, quæ eadem etiam nos movit ratio, ut *Jeborami*, in regno Iſraëlitico fratris *Achazie* ſucceſſoris initium ad *Jehoſaphati* annum 18. pariter deſinentem referremus. Et quidem ex attentâ ſacri contextûs conſideratione colligi poſſe videtur, *Achabum* & *Jehoſaphatum* eodem ferè tempore filios ſuos Proreges conſtituiſſe, conſilio (ut à [a] viro prudente eſt obſervatum) ab *Achabo* profecto, qui ſuo fortaſſe exemplo affinem regem ad eundem honorem filio *Jeboramo* deferendum invitare voluerit: ut eo ſplendidior genere, & cum eo *Athalia* filiæ ſuæ conditio atque ſtatus eminentior obtingeret. Hinc *Abazia*, *Achabi* filius anno *Jehoſaphati* 7. cœpiſſe, & biennio ſuper *Iſraëlem* regnaviſſe legitur. (1. Reg. XXII. 51.) cujus biennii ut majorem partem vivente patre *Achabo* fuiſſe exactam, ſynchroniſmi ratio dubitare nos non ſinit: ita & reliquam, quâ mortuo patre non vicariam jam, ſed abſolutam poteſtatem obtinebat, undecim dierum (ut Codomano placuit) aut ejuſmodi minutulo temporis ſpatio non eſſe cohibendam, illud ſuadet. Quòd ſocietatem cum *Jehoſaphato* in *Ophiritana* expeditione primùm negatam ac ulteriore demùm ſolicitatione obtentam, inierit, & claſſem ſimul cum eo *Exione Geberis* paraverit; [1. Reg. XXII. 49. 2. Chronic. XX. 36.] deinde membrorum contuſione quam ex caſu contraxerat, laborans, ab *Elia* propheta tertiâ vice accerſito reſponſum acceperit, ex lecto non eſſe deſcenſurum, ſed ex ægritudine illa tandem omninò moriturum, [2. Reg. I.]

[a] D. Walter. Raleigh. hiſt. Mund. lib. 2. c. 20. pag. 4.

Illi verò mortuo, frater *Jehoramus* in regno Iſraëlitico ſucceſſiſſe dicitur, anno ſecundo ἐμπρόσθεν *Jehorami* filii *Jehoſaphati* Regis Judæ: [2. Reg. I. 17.] quod commodiùs explicari non poteſt, quàm illâ admiſsâ hypotheſi, quæ eodem illo anno 17. *Jehoſaphati*, *Jehoramum* ejus filium Judæ Proregem conſtitutum fuiſſe, ejuſque vicariæ poteſtatis anno 1. [*Jehoſaphati* patris deſinente 18.] mortuo fratri *Achazia* ſucceſſiſſe in regno Iſraëlitico *Jehoramum* alterum, ex Prorege jam Regem factum. Cujus deinde ita regnantis anno 5. *Jehoramum* quoque Judæ

Proregem

Annus 1. Adami 130. Seth 1. Enos 1. Cainan 1. Mahalaleel 1. Jared 1. Henoch 1. Methuselah 1. Lamech 1. Noah 1. Sem 1. Arphaxad 1. Cainan 1. Sala 1. Heber 1. Phalec 1. Reu 1. Serug 1. Nachor 1. Thara 1. Abram 1. Aram 1. Lot 1. Nachor 1. Melcha 1. Uz 1. Buz 1. Kemuel 1. Aram 1. Chesed 1. Hazo 1. Pildash 1. Jidlaph 1. Bethuel 1. Laban 1. Rebecca 1. Esau 1. Jacob 1. Levi 1. Kohath 1. Amram 1. Aaron 1. Moses 1. Eleazar 1. Phinehas 1. Abishua 1. Bukki 1. Uzzi 1. Zerahiah 1. Meraioth 1. Amariah 1. Ahitub 1. Zadok 1. Ahimaaz 1. Azariah 1. Johanan 1. Azariah 1. Amariah 1. Ahitub 1. Zadok 1. Shallum 1. Hilkiah 1. Azariah 1. Seraiah 1. Jehozadak 1. Jesus 1. Joseph 1. Jesus Christus 1.

Annus 2. Adami 131. Seth 2. Enos 2. Cainan 2. Mahalaleel 2. Jared 2. Henoch 2. Methuselah 2. Lamech 2. Noah 2. Sem 2. Arphaxad 2. Cainan 2. Sala 2. Heber 2. Phalec 2. Reu 2. Serug 2. Nachor 2. Thara 2. Abram 2. Aram 2. Lot 2. Nachor 2. Melcha 2. Uz 2. Buz 2. Kemuel 2. Aram 2. Chesed 2. Hazo 2. Pildash 2. Jidlaph 2. Bethuel 2. Laban 2. Rebecca 2. Esau 2. Jacob 2. Levi 2. Kohath 2. Amram 2. Aaron 2. Moses 2. Eleazar 2. Phinehas 2. Abishua 2. Bukki 2. Uzzi 2. Zerahiah 2. Meraioth 2. Amariah 2. Ahitub 2. Zadok 2. Ahimaaz 2. Azariah 2. Johanan 2. Azariah 2. Amariah 2. Ahitub 2. Zadok 2. Shallum 2. Hilkiah 2. Azariah 2. Seraiah 2. Jehozadak 2. Jesus 2. Joseph 2. Jesus Christus 2.

Annus 3. Adami 132. Seth 3. Enos 3. Cainan 3. Mahalaleel 3. Jared 3. Henoch 3. Methuselah 3. Lamech 3. Noah 3. Sem 3. Arphaxad 3. Cainan 3. Sala 3. Heber 3. Phalec 3. Reu 3. Serug 3. Nachor 3. Thara 3. Abram 3. Aram 3. Lot 3. Nachor 3. Melcha 3. Uz 3. Buz 3. Kemuel 3. Aram 3. Chesed 3. Hazo 3. Pildash 3. Jidlaph 3. Bethuel 3. Laban 3. Rebecca 3. Esau 3. Jacob 3. Levi 3. Kohath 3. Amram 3. Aaron 3. Moses 3. Eleazar 3. Phinehas 3. Abishua 3. Bukki 3. Uzzi 3. Zerahiah 3. Meraioth 3. Amariah 3. Ahitub 3. Zadok 3. Ahimaaz 3. Azariah 3. Johanan 3. Azariah 3. Amariah 3. Ahitub 3. Zadok 3. Shallum 3. Hilkiah 3. Azariah 3. Seraiah 3. Jehozadak 3. Jesus 3. Joseph 3. Jesus Christus 3.

Annus 4. Adami 133. Seth 4. Enos 4. Cainan 4. Mahalaleel 4. Jared 4. Henoch 4. Methuselah 4. Lamech 4. Noah 4. Sem 4. Arphaxad 4. Cainan 4. Sala 4. Heber 4. Phalec 4. Reu 4. Serug 4. Nachor 4. Thara 4. Abram 4. Aram 4. Lot 4. Nachor 4. Melcha 4. Uz 4. Buz 4. Kemuel 4. Aram 4. Chesed 4. Hazo 4. Pildash 4. Jidlaph 4. Bethuel 4. Laban 4. Rebecca 4. Esau 4. Jacob 4. Levi 4. Kohath 4. Amram 4. Aaron 4. Moses 4. Eleazar 4. Phinehas 4. Abishua 4. Bukki 4. Uzzi 4. Zerahiah 4. Meraioth 4. Amariah 4. Ahitub 4. Zadok 4. Ahimaaz 4. Azariah 4. Johanan 4. Azariah 4. Amariah 4. Ahitub 4. Zadok 4. Shallum 4. Hilkiah 4. Azariah 4. Seraiah 4. Jehozadak 4. Jesus 4. Joseph 4. Jesus Christus 4.

Annus 5. Adami 134. Seth 5. Enos 5. Cainan 5. Mahalaleel 5. Jared 5. Henoch 5. Methuselah 5. Lamech 5. Noah 5. Sem 5. Arphaxad 5. Cainan 5. Sala 5. Heber 5. Phalec 5. Reu 5. Serug 5. Nachor 5. Thara 5. Abram 5. Aram 5. Lot 5. Nachor 5. Melcha 5. Uz 5. Buz 5. Kemuel 5. Aram 5. Chesed 5. Hazo 5. Pildash 5. Jidlaph 5. Bethuel 5. Laban 5. Rebecca 5. Esau 5. Jacob 5. Levi 5. Kohath 5. Amram 5. Aaron 5. Moses 5. Eleazar 5. Phinehas 5. Abishua 5. Bukki 5. Uzzi 5. Zerahiah 5. Meraioth 5. Amariah 5. Ahitub 5. Zadok 5. Ahimaaz 5. Azariah 5. Johanan 5. Azariah 5. Amariah 5. Ahitub 5. Zadok 5. Shallum 5. Hilkiah 5. Azariah 5. Seraiah 5. Jehozadak 5. Jesus 5. Joseph 5. Jesus Christus 5.

Annus 6. Adami 135. Seth 6. Enos 6. Cainan 6. Mahalaleel 6. Jared 6. Henoch 6. Methuselah 6. Lamech 6. Noah 6. Sem 6. Arphaxad 6. Cainan 6. Sala 6. Heber 6. Phalec 6. Reu 6. Serug 6. Nachor 6. Thara 6. Abram 6. Aram 6. Lot 6. Nachor 6. Melcha 6. Uz 6. Buz 6. Kemuel 6. Aram 6. Chesed 6. Hazo 6. Pildash 6. Jidlaph 6. Bethuel 6. Laban 6. Rebecca 6. Esau 6. Jacob 6. Levi 6. Kohath 6. Amram 6. Aaron 6. Moses 6. Eleazar 6. Phinehas 6. Abishua 6. Bukki 6. Uzzi 6. Zerahiah 6. Meraioth 6. Amariah 6. Ahitub 6. Zadok 6. Ahimaaz 6. Azariah 6. Johanan 6. Azariah 6. Amariah 6. Ahitub 6. Zadok 6. Shallum 6. Hilkiah 6. Azariah 6. Seraiah 6. Jehozadak 6. Jesus 6. Joseph 6. Jesus Christus 6.

Annus 7. Adami 136. Seth 7. Enos 7. Cainan 7. Mahalaleel 7. Jared 7. Henoch 7. Methuselah 7. Lamech 7. Noah 7. Sem 7. Arphaxad 7. Cainan 7. Sala 7. Heber 7. Phalec 7. Reu 7. Serug 7. Nachor 7. Thara 7. Abram 7. Aram 7. Lot 7. Nachor 7. Melcha 7. Uz 7. Buz 7. Kemuel 7. Aram 7. Chesed 7. Hazo 7. Pildash 7. Jidlaph 7. Bethuel 7. Laban 7. Rebecca 7. Esau 7. Jacob 7. Levi 7. Kohath 7. Amram 7. Aaron 7. Moses 7. Eleazar 7. Phinehas 7. Abishua 7. Bukki 7. Uzzi 7. Zerahiah 7. Meraioth 7. Amariah 7. Ahitub 7. Zadok 7. Ahimaaz 7. Azariah 7. Johanan 7. Azariah 7. Amariah 7. Ahitub 7. Zadok 7. Shallum 7. Hilkiah 7. Azariah 7. Seraiah 7. Jehozadak 7. Jesus 7. Joseph 7. Jesus Christus 7.

Annus 8. Adami 137. Seth 8. Enos 8. Cainan 8. Mahalaleel 8. Jared 8. Henoch 8. Methuselah 8. Lamech 8. Noah 8. Sem 8. Arphaxad 8. Cainan 8. Sala 8. Heber 8. Phalec 8. Reu 8. Serug 8. Nachor 8. Thara 8. Abram 8. Aram 8. Lot 8. Nachor 8. Melcha 8. Uz 8. Buz 8. Kemuel 8. Aram 8. Chesed 8. Hazo 8. Pildash 8. Jidlaph 8. Bethuel 8. Laban 8. Rebecca 8. Esau 8. Jacob 8. Levi 8. Kohath 8. Amram 8. Aaron 8. Moses 8. Eleazar 8. Phinehas 8. Abishua 8. Bukki 8. Uzzi 8. Zerahiah 8. Meraioth 8. Amariah 8. Ahitub 8. Zadok 8. Ahimaaz 8. Azariah 8. Johanan 8. Azariah 8. Amariah 8. Ahitub 8. Zadok 8. Shallum 8. Hilkiah 8. Azariah 8. Seraiah 8. Jehozadak 8. Jesus 8. Joseph 8. Jesus Christus 8.

Annus 9. Adami 138. Seth 9. Enos 9. Cainan 9. Mahalaleel 9. Jared 9. Henoch 9. Methuselah 9. Lamech 9. Noah 9. Sem 9. Arphaxad 9. Cainan 9. Sala 9. Heber 9. Phalec 9. Reu 9. Serug 9. Nachor 9. Thara 9. Abram 9. Aram 9. Lot 9. Nachor 9. Melcha 9. Uz 9. Buz 9. Kemuel 9. Aram 9. Chesed 9. Hazo 9. Pildash 9. Jidlaph 9. Bethuel 9. Laban 9. Rebecca 9. Esau 9. Jacob 9. Levi 9. Kohath 9. Amram 9. Aaron 9. Moses 9. Eleazar 9. Phinehas 9. Abishua 9. Bukki 9. Uzzi 9. Zerahiah 9. Meraioth 9. Amariah 9. Ahitub 9. Zadok 9. Ahimaaz 9. Azariah 9. Johanan 9. Azariah 9. Amariah 9. Ahitub 9. Zadok 9. Shallum 9. Hilkiah 9. Azariah 9. Seraiah 9. Jehozadak 9. Jesus 9. Joseph 9. Jesus Christus 9.

Annus 10. Adami 139. Seth 10. Enos 10. Cainan 10. Mahalaleel 10. Jared 10. Henoch 10. Methuselah 10. Lamech 10. Noah 10. Sem 10. Arphaxad 10. Cainan 10. Sala 10. Heber 10. Phalec 10. Reu 10. Serug 10. Nachor 10. Thara 10. Abram 10. Aram 10. Lot 10. Nachor 10. Melcha 10. Uz 10. Buz 10. Kemuel 10. Aram 10. Chesed 10. Hazo 10. Pildash 10. Jidlaph 10. Bethuel 10. Laban 10. Rebecca 10. Esau 10. Jacob 10. Levi 10. Kohath 10. Amram 10. Aaron 10. Moses 10. Eleazar 10. Phinehas 10. Abishua 10. Bukki 10. Uzzi 10. Zerahiah 10. Meraioth 10. Amariah 10. Ahitub 10. Zadok 10. Ahimaaz 10. Azariah 10. Johanan 10. Azariah 10. Amariah 10. Ahitub 10. Zadok 10. Shallum 10. Hilkiah 10. Azariah 10. Seraiah 10. Jehozadak 10. Jesus 10. Joseph 10. Jesus Christus 10.

Annus 11. Adami 140. Seth 11. Enos 11. Cainan 11. Mahalaleel 11. Jared 11. Henoch 11. Methuselah 11. Lamech 11. Noah 11. Sem 11. Arphaxad 11. Cainan 11. Sala 11. Heber 11. Phalec 11. Reu 11. Serug 11. Nachor 11. Thara 11. Abram 11. Aram 11. Lot 11. Nachor 11. Melcha 11. Uz 11. Buz 11. Kemuel 11. Aram 11. Chesed 11. Hazo 11. Pildash 11. Jidlaph 11. Bethuel 11. Laban 11. Rebecca 11. Esau 11. Jacob 11. Levi 11. Kohath 11. Amram 11. Aaron 11. Moses 11. Eleazar 11. Phinehas 11. Abishua 11. Bukki 11. Uzzi 11. Zerahiah 11. Meraioth 11. Amariah 11. Ahitub 11. Zadok 11. Ahimaaz 11. Azariah 11. Johanan 11. Azariah 11. Amariah 11. Ahitub 11. Zadok 11. Shallum 11. Hilkiah 11. Azariah 11. Seraiah 11. Jehozadak 11. Jesus 11. Joseph 11. Jesus Christus 11.

Annus 12. Adami 141. Seth 12. Enos 12. Cainan 12. Mahalaleel 12. Jared 12. Henoch 12. Methuselah 12. Lamech 12. Noah 12. Sem 12. Arphaxad 12. Cainan 12. Sala 12. Heber 12. Phalec 12. Reu 12. Serug 12. Nachor 12. Thara 12. Abram 12. Aram 12. Lot 12. Nachor 12. Melcha 12. Uz 12. Buz 12. Kemuel 12. Aram 12. Chesed 12. Hazo 12. Pildash 12. Jidlaph 12. Bethuel 12. Laban 12. Rebecca 12. Esau 12. Jacob 12. Levi 12. Kohath 12. Amram 12. Aaron 12. Moses 12. Eleazar 12. Phinehas 12. Abishua 12. Bukki 12. Uzzi 12. Zerahiah 12. Meraioth 12. Amariah 12. Ahitub 12. Zadok 12. Ahimaaz 12. Azariah 12. Johanan 12. Azariah 12. Amariah 12. Ahitub 12. Zadok 12. Shallum 12. Hilkiah 12. Azariah 12. Seraiah 12. Jehozadak 12. Jesus 12. Joseph 12. Jesus Christus 12.

Annus 13. Adami 142. Seth 13. Enos 13. Cainan 13. Mahalaleel 13. Jared 13. Henoch 13. Methuselah 13. Lamech 13. Noah 13. Sem 13. Arphaxad 13. Cainan 13. Sala 13. Heber 13. Phalec 13. Reu 13. Serug 13. Nachor 13. Thara 13. Abram 13. Aram 13. Lot 13. Nachor 13. Melcha 13. Uz 13. Buz 13. Kemuel 13. Aram 13. Chesed 13. Hazo 13. Pildash 13. Jidlaph 13. Bethuel 13. Laban 13. Rebecca 13. Esau 13. Jacob 13. Levi 13. Kohath 13. Amram 13. Aaron 13. Moses 13. Eleazar 13. Phinehas 13. Abishua 13. Bukki 13. Uzzi 13. Zerahiah 13. Meraioth 13. Amariah 13. Ahitub 13. Zadok 13. Ahimaaz 13. Azariah 13. Johanan 13. Azariah 13. Amariah 13. Ahitub 13. Zadok 13. Shallum 13. Hilkiah 13. Azariah 13. Seraiah 13. Jehozadak 13. Jesus 13. Joseph 13. Jesus Christus 13.

Annus 14. Adami 143. Seth 14. Enos 14. Cainan 14. Mahalaleel 14. Jared 14. Henoch 14. Methuselah 14. Lamech 14. Noah 14. Sem 14. Arphaxad 14. Cainan 14. Sala 14. Heber 14. Phalec 14. Reu 14. Serug 14. Nachor 14. Thara 14. Abram 14. Aram 14. Lot 14. Nachor 14. Melcha 14. Uz 14. Buz 14. Kemuel 14. Aram 14. Chesed 14. Hazo 14. Pildash 14. Jidlaph 14. Bethuel 14. Laban 14. Rebecca 14. Esau 14. Jacob 14. Levi 14. Kohath 14. Amram 14. Aaron 14. Moses 14. Eleazar 14. Phinehas 14. Abishua 14. Bukki 14. Uzzi 14. Zerahiah 14. Meraioth 14. Amariah 14. Ahitub 14. Zadok 14. Ahimaaz 14. Azariah 14. Johanan 14. Azariah 14. Amariah 14. Ahitub 14. Zadok 14. Shallum 14. Hilkiah 14. Azariah 14. Seraiah 14. Jehozadak 14. Jesus 14. Joseph 14. Jesus Christus 14.

Annus 15. Adami 144. Seth 15. Enos 15. Cainan 15. Mahalaleel 15. Jared 15. Henoch 15. Methuselah 15. Lamech 15. Noah 15. Sem 15. Arphaxad 15. Cainan 15. Sala 15. Heber 15. Phalec 15. Reu 15. Serug 15. Nachor 15. Thara 15. Abram 15. Aram 15. Lot 15. Nachor 15. Melcha 15. Uz 15. Buz 15. Kemuel 15. Aram 15. Chesed 15. Hazo 15. Pildash 15. Jidlaph 15. Bethuel 15. Laban 15. Rebecca 15. Esau 15. Jacob 15. Levi 15. Kohath 15. Amram 15. Aaron 15. Moses 15. Eleazar 15. Phinehas 15. Abishua 15. Bukki 15. Uzzi 15. Zerahiah 15. Meraioth 15. Amariah 15. Ahitub 15. Zadok 15. Ahimaaz 15. Azariah 15. Johanan 15. Azariah 15. Amariah 15. Ahitub 15. Zadok 15. Shallum 15. Hilkiah 15. Azariah 15. Seraiah 15. Jehozadak 15. Jesus 15. Joseph 15. Jesus Christus 15.

Annus 16. Adami 145. Seth 16. Enos 16. Cainan 16. Mahalaleel 16. Jared 16. Henoch 16. Methuselah 16. Lamech 16. Noah 16. Sem 16. Arphaxad 16. Cainan 16. Sala 16. Heber 16. Phalec 16. Reu 16. Serug 16. Nachor 16. Thara 16. Abram 16. Aram 16. Lot 16. Nachor 16. Melcha 16. Uz 16. Buz 16. Kemuel 16. Aram 16. Chesed 16. Hazo 16. Pildash 16. Jidlaph 16. Bethuel 16. Laban 16. Rebecca 16. Esau 16. Jacob 16. Levi 16. Kohath 16. Amram 16. Aaron 16. Moses 16. Eleazar 16. Phinehas 16. Abishua 16. Bukki 16. Uzzi 16. Zerahiah 16. Meraioth 16. Amariah 16. Ahitub 16. Zadok 16. Ahimaaz 16. Azariah 16. Johanan 16. Azariah 16. Amariah 16. Ahitub 16. Zadok 16. Shallum 16. Hilkiah 16. Azariah 16. Seraiah 16. Jehozadak 16. Jesus 16. Joseph 16. Jesus Christus 16.

Annus 17. Adami 146. Seth 17. Enos 17. Cainan 17. Mahalaleel 17. Jared 17. Henoch 17. Methuselah 17. Lamech 17. Noah 17. Sem 17. Arphaxad 17. Cainan 17. Sala 17. Heber 17. Phalec 17. Reu 17. Serug 17. Nachor 17. Thara 17. Abram 17. Aram 17. Lot 17. Nachor 17. Melcha 17. Uz 17. Buz 17. Kemuel 17. Aram 17. Chesed 17. Hazo 17. Pildash 17. Jidlaph 17. Bethuel 17. Laban 17. Rebecca 17. Esau 17. Jacob 17. Levi 17. Kohath 17. Amram 17. Aaron 17. Moses 17. Eleazar 17. Phinehas 17. Abishua 17. Bukki 17. Uzzi 17. Zerahiah 17. Meraioth 17. Amariah 17. Ahitub 17. Zadok 17. Ahimaaz 17. Azariah 17. Johanan 17. Azariah 17. Amariah 17. Ahitub 17. Zadok 17. Shallum 17. Hilkiah 17. Azariah 17. Seraiah 17. Jehozadak 17. Jesus 17. Joseph 17. Jesus Christus 17.

Annus 18. Adami 147. Seth 18. Enos 18. Cainan 18. Mahalaleel 18. Jared 18. Henoch 18. Methuselah 18. Lamech 18. Noah 18. Sem 18. Arphaxad 18. Cainan 18. Sala 18. Heber 18. Phalec 18. Reu 18. Serug 18. Nachor 18. Thara 18. Abram 18. Aram 18. Lot 18. Nachor 18. Melcha 18. Uz 18. Buz 18. Kemuel 18. Aram 18. Chesed 18. Hazo 18. Pildash 18. Jidlaph 18. Bethuel 18. Laban 18. Rebecca 18. Esau 18. Jacob 18. Levi 18. Kohath 18. Amram 18. Aaron 18. Moses 18. Eleazar 18. Phinehas 18. Abishua 18. Bukki 18. Uzzi 18. Zerahiah 18. Meraioth 18. Amariah 18. Ahitub 18. Zadok 18. Ahimaaz 18. Azariah 18. Johanan 18. Azariah 18. Amariah 18. Ahitub 18. Zadok 18. Shallum 18. Hilkiah 18. Azariah 18. Seraiah 18. Jehozadak 18. Jesus 18. Joseph 18. Jesus Christus 18.

Annus 19. Adami 148. Seth 19. Enos 19. Cainan 19. Mahalaleel 19. Jared 19. Henoch 19. Methuselah 19. Lamech 19. Noah 19. Sem 19. Arphaxad 19. Cainan 19. Sala 19. Heber 19. Phalec 19. Reu 19. Serug 19. Nachor 19. Thara 19. Abram 19. Aram 19. Lot 19. Nachor 19. Melcha 19. Uz 19. Buz 19. Kemuel 19. Aram 19. Chesed 19. Hazo 19. Pildash 19. Jidlaph 19. Bethuel 19. Laban 19. Rebecca 19. Esau 19. Jacob 19. Levi 19. Kohath 19. Amram 19. Aaron 19. Moses 19. Eleazar 19. Phinehas 19. Abishua 19. Bukki 19. Uzzi 19. Zerahiah 19. Meraioth 19. Amariah 19. Ahitub 19. Zadok 19. Ahimaaz 19. Azariah 19. Johanan 19. Azariah 19. Amariah 19. Ahitub 19. Zadok 19. Shallum 19. Hilkiah 19. Azariah 19. Seraiah 19. Jehozadak 19. Jesus 19. Joseph 19. Jesus Christus 19.

Annus 20. Adami 149. Seth 20. Enos 20. Cainan 20. Mahalaleel 20. Jared 20. Henoch 20. Methuselah 20. Lamech 20. Noah 20. Sem 20. Arphaxad 20. Cainan 20. Sala 20. Heber 20. Phalec 20. Reu 20. Serug 20. Nachor 20. Thara 20. Abram 20. Aram 20. Lot 20. Nachor 20. Melcha 20. Uz 20. Buz 20. Kemuel 20. Aram 20. Chesed 20. Hazo 20. Pildash 20. Jidlaph 20. Bethuel 20. Laban 20. Rebecca 20. Esau 20. Jacob 20. Levi 20. Kohath 20. Amram 20. Aaron 20. Moses 20. Eleazar 20. Phinehas 20. Abishua 20. Bukki 20. Uzzi 20. Zerahiah 20. Meraioth 20. Amariah 20. Ahitub 20. Zadok 20. Ahimaaz 20. Azariah 20. Johanan 20. Azariah 20. Amariah 20. Ahitub 20. Zadok 20. Shallum 20. Hilkiah 20. Azariah 20. Seraiah 20. Jehozadak 20. Jesus 20. Joseph 20. Jesus Christus 20.

Annus 21. Adami 150. Seth 21. Enos 21. Cainan 21. Mahalaleel 21. Jared 21. Henoch 21. Methuselah 21. Lamech 21. Noah 21. Sem 21. Arphaxad 21. Cainan 21. Sala 21. Heber 21. Phalec 21. Reu 21. Serug 21. Nachor 21. Thara 21. Abram 21. Aram 21. Lot 21. Nachor 21. Melcha 21. Uz 21. Buz 21. Kemuel 21. Aram 21. Chesed 21. Hazo 21. Pildash 21. Jidlaph 21. Bethuel 21. Laban 21. Rebecca 21. Esau 21. Jacob 21. Levi 21. Kohath 21. Amram 21. Aaron 21. Moses 21. Eleazar 21. Phinehas 21. Abishua 21. Bukki 21. Uzzi 21. Zerahiah 21. Meraioth 21. Amariah 21. Ahitub 21. Zadok 21. Ahimaaz 21. Azariah 21. Johanan 21. Azariah 21. Amariah 21. Ahitub 21. Zadok 21. Shallum 21. Hilkiah 21. Azariah 21. Seraiah 21. Jehozadak 21. Jesus 21. Joseph 21. Jesus Christus 21.

Annus 22. Adami 151. Seth 22. Enos 22. Cainan 22. Mahalaleel 22. Jared 22. Henoch 22. Methuselah 22. Lamech 22. Noah 22. Sem 22. Arphaxad 22. Cainan 22. Sala 22. Heber 22. Phalec 22. Reu 22. Serug 22. Nachor 22. Thara 22. Abram 22. Aram 22. Lot 22. Nachor 22. Melcha 22. Uz 22. Buz 22. Kemuel 22. Aram 22. Chesed 22. Hazo 22. Pildash 22. Jidlaph 22. Bethuel 22. Laban 22. Rebecca 22. Esau 22. Jacob 22. Levi 22. Kohath 22. Amram 22. Aaron 22. Moses 22. Eleazar 22. Phinehas 22. Abishua 22. Bukki 22. Uzzi 22. Zerahiah 22. Meraioth 22. Amariah 22. Ahitub 22. Zadok 22. Ahimaaz 22. Azariah 22. Johanan 22. Azariah 22. Amariah 22. Ahitub 22. Zadok 22. Shallum 22. Hilkiah 22. Azariah 22. Seraiah 22. Jehozadak 22. Jesus 22. Joseph 22. Jesus Christus 22.

Annus 23. Adami 152. Seth 23. Enos 23. Cainan 23. Mahalaleel 23. Jared 23. Henoch 23. Methuselah 23. Lamech 23. Noah 23. Sem 23. Arphaxad 23. Cainan 23. Sala 23. Heber 23. Phalec 23. Reu 23. Serug 23. Nachor 23. Thara 23. Abram 23. Aram 23. Lot 23. Nachor 23. Melcha 23. Uz 23. Buz 23. Kemuel 23. Aram 23. Chesed 23. Hazo 23. Pildash 23. Jidlaph 23. Bethuel 23. Laban 23. Rebecca 23. Esau 23. Jacob 23. Levi 23. Kohath 23. Amram 23. Aaron 23. Moses 23. Eleazar 23. Phinehas 23. Abishua 23. Bukki 23. Uzzi 23. Zerahiah 23. Meraioth 23. Amariah 23. Ahitub 23. Zadok 23. Ahimaaz 23. Azariah 23. Johanan 23. Azariah 23. Amariah 23. Ahitub 23. Zadok 23. Shallum 23. Hilkiah 23. Azariah 23. Seraiah 23. Jehozadak 23. Jesus 23. Joseph 23. Jesus Christus 23.

Annus 24. Adami 153. Seth 24. Enos 24. Cainan 24. Mahalaleel 24. Jared 24. Henoch 24. Methuselah 24. Lamech 24. Noah 24. Sem 24. Arphaxad 24. Cainan 24. Sala 24. Heber 24. Phalec 24. Reu 24. Serug 24. Nachor 24. Thara 24. Abram 24. Aram 24. Lot 24. Nachor 24. Melcha 24. Uz 24. Buz 24. Kemuel 24. Aram 24. Chesed 24. Hazo 24. Pildash 24. Jidlaph 24. Bethuel 24. Laban 24. Rebecca 24. Esau 24. Jacob 24. Levi 24. Kohath 24. Amram 24. Aaron 24. Moses 24. Eleazar 24. Phinehas 24. Abishua 24. Bukki 24. Uzzi 24. Zerahiah 24. Meraioth 24. Amariah 24. Ahitub 24. Zadok 24. Ahimaaz 24. Azariah 24. Johanan 24. Azariah 24. Amariah 24. Ahitub 24. Zadok 24. Shallum 24. Hilkiah 24. Azariah 24. Seraiah 24. Jehozadak 24. Jesus 24. Joseph 24. Jesus Christus 24.

Annus 25. Adami 154. Seth 25. Enos 25. Cainan 25. Mahalaleel 25. Jared 25. Henoch 25. Methuselah 25. Lamech 25. Noah 25. Sem 25. Arphaxad 25. Cainan 25. Sala 25. Heber 25. Phalec 25. Reu 25. Serug 25. Nachor 25. Thara 25. Abram 25. Aram 25. Lot 25. Nachor 25. Melcha 25. Uz 25. Buz 25. Kemuel 25. Aram 25. Chesed 25. Hazo 25. Pildash 25. Jidlaph 25. Bethuel 25. Laban 25. Rebecca 25. Esau 25. Jacob 25. Levi 25. Kohath 25. Amram 25. Aaron 25. Moses 25. Eleazar 25. Phinehas 25. Abishua 25. Bukki 25. Uzzi 25. Zerahiah 25. Meraioth 25. Amariah 25. Ahitub 25. Zadok 25. Ahimaaz 25. Azariah 25. Johanan 25. Azariah 25. Amariah 25. Ahitub 25. Zadok 25. Shallum 25. Hilkiah 25. Azariah 25. Seraiah 25. Jehozadak 25. Jesus 25. Joseph 25. Jesus Christus 25.

Annus 26. Adami 155. Seth 26. Enos 26. Cainan 26. Mahalaleel 26. Jared 26. Henoch 26. Methuselah 26. Lamech 26. Noah 26. Sem 26. Arphaxad 26. Cainan 26. Sala 26. Heber 26. Phalec 26. Reu 26. Serug 26. Nachor 26. Thara 26. Abram 26. Aram 26. Lot 26. Nachor 26. Melcha 26. Uz 26. Buz 26. Kemuel 26. Aram 26. Chesed 26. Hazo 26. Pildash 26. Jidlaph 26. Bethuel 26. Laban 26. Rebecca 26. Esau 26. Jacob 26. Levi 26. Kohath 26. Amram 26. Aaron 26. Moses 26. Eleazar 26. Phinehas 26. Abishua 26. Bukki 26. Uzzi 26. Zerahiah 26. Meraioth 26. Amariah 26. Ahitub 26. Zadok 26. Ahimaaz 26. Azariah 26. Johanan 26. Azariah 26. Amariah 26. Ahitub 26. Zadok 26. Shallum 26. Hilkiah 26. Azariah 26. Seraiah 26. Jehozadak 26. Jesus 26. Joseph 26. Jesus Christus 26.

Annus 27. Adami 156. Seth 27. Enos 27. Cainan 27. Mahalaleel 27. Jared 27. Henoch 27. Methuselah 27. Lamech 27. Noah 27. Sem 27. Arphaxad 27. Cainan 27. Sala 27. Heber 27. Phalec 27. Reu 27. Serug 27. Nachor 27. Thara 27. Abram 27. Aram 27. Lot 27. Nachor 27. Melcha 27. Uz 27. Buz 27. Kemuel 27. Aram 27. Chesed 27. Hazo 27. Pildash 27. Jidlaph 27. Bethuel 27. Laban 27. Rebecca 27. Esau 27. Jacob 27. Levi 27. Kohath 27. Amram 27. Aaron 27. Moses 27. Eleazar 27. Phinehas 27. Abishua 27. Bukki 27. Uzzi 27. Zerahiah 27. Meraioth 27. Amariah 27. Ahitub 27. Zadok 27. Ahimaaz 27. Azariah 27. Johanan 27. Azariah 27. Amariah 27. Ahitub 27. Zadok 27. Shallum 27. Hilkiah 27. Azariah 27. Seraiah 27. Jehozadak 27. Jesus 27. Joseph 27. Jesus Christus 27.

Annus 28. Adami 157. Seth 28. Enos 28. Cainan 28. Mahalaleel 28. Jared 28. Henoch 28. Methuselah 28. Lamech 28. Noah 28. Sem 28. Arphaxad 28. Cainan 28. Sala 28. Heber 28. Phalec 28. Reu 28. Serug 28. Nachor 28. Thara 28. Abram 28. Aram 28. Lot 28. Nachor 28. Melcha 28. Uz 28. Buz 28. Kemuel 28. Aram 28. Chesed 28. Hazo 28. Pildash 28. Jidlaph 28. Bethuel 28. Laban 28. Rebecca 28. Esau 28. Jacob 28. Levi 28. Kohath 28. Amram 28. Aaron 28. Moses 28. Eleazar 28. Phinehas 28. Abishua 28. Bukki 28. Uzzi 28. Zerahiah 28. Meraioth 28. Amariah 28. Ahitub 28. Zadok 28. Ahimaaz 28. Azariah 28. Johanan 28. Azariah 28. Amariah 28. Ahitub 28. Zadok 28. Shallum 28. Hilkiah 28. Azariah 28. Seraiah 28. Jehozadak 28. Jesus 28. Joseph 28. Jesus Christus 28.

Annus 29. Adami 158. Seth 29. Enos 29. Cainan 29. Mahalaleel 29. Jared 29. Henoch 29. Methuselah 29. Lamech 29. Noah 29. Sem 29. Arphaxad 29. Cainan 29. Sala 29. Heber 29. Phalec 29. Reu 29. Serug 29. Nachor 29. Thara 29. Abram 29. Aram 29. Lot 29. Nachor 29. Melcha 29. Uz 29. Buz 29. Kemuel 29. Aram 29. Chesed 29. Hazo 29. Pildash 29. Jidlaph 29. Bethuel 29. Laban 29. Rebecca 29. Esau 29. Jacob 29. Levi 29. Kohath 29. Amram 29. Aaron 29. Moses 29. Eleazar 29. Phinehas 29. Abishua 29. Bukki 29. Uzzi 29. Zerahiah 29. Meraioth 29. Amariah 29. Ahitub 29. Zadok 29. Ahimaaz 29. Azariah 29. Johanan 29. Azariah 29. Amariah 29. Ahitub 29. Zadok 29. Shallum 29. Hilkiah 29. Azariah 29. Seraiah 29. Jehozadak 29. Jesus 29. Joseph 29. Jesus Christus 29.

Annus 30. Adami 159. Seth 30. Enos 30. Cainan 30. Mahalaleel 30. Jared 30. Henoch 30. Methuselah 30. Lamech 30. Noah 30. Sem 30. Arphaxad 30. Cainan 30. Sala 30. Heber 30. Phalec 30. Reu 30. Serug 30. Nachor 30. Thara 30. Abram 30. Aram 30. Lot 30. Nachor 30. Melcha 30. Uz 30. Buz 30. Kemuel 30. Aram 30. Chesed 30. Hazo 30. Pildash 30. Jidlaph 30. Bethuel 30. Laban 30. Rebecca 30. Esau 30. Jacob 30. Levi 30. Kohath 30. Amram 30. Aaron 30. Moses 30. Eleazar 30. Phinehas 30. Abishua 30. Bukki 30. Uzzi 30. Zerahiah 30. Meraioth 30. Amariah 30. Ahitub 30. Zadok 30. Ahimaaz 30. Azariah 30. Johanan 30. Azariah 30. Amariah 30. Ahitub 30. Zadok 30. Shallum 30. Hilkiah 30. Azariah 30. Seraiah 30. Jehozadak 30. Jesus 30. Joseph 30. Jesus Christus 30.

Annus 31. Adami 160. Seth 31. Enos 31. Cainan 31. Mahalaleel 31. Jared 31. Henoch 31. Methuselah 31. Lamech 31. Noah 31. Sem 31. Arphaxad 31. Cainan 31. Sala 31. Heber 31. Phalec 31. Reu 31. Serug 31. Nachor 31. Thara 31. Abram 31. Aram 31. Lot 31. Nachor 31. Melcha 31. Uz 31. Buz 31. Kemuel 31. Aram 31. Chesed 31. Hazo 31. Pildash 31. Jidlaph 31. Bethuel 31. Laban 31. Rebecca 31. Esau 31. Jacob 31. Levi 31. Kohath 31. Amram 31. Aaron 31. Moses 31. Eleazar 31. Phinehas 31. Abishua 31. Bukki 31. Uzzi 31. Zerahiah 31. Meraioth 31. Amariah 31. Ahitub 31. Zadok 31. Ahimaaz 31. Azariah 31. Johanan 31. Azariah 31. Amariah 31. Ahitub 31. Zadok 31. Shallum 31. Hilkiah 31. Azariah 31. Seraiah 31. Jehozadak 31. Jesus 31. Joseph 31. Jesus Christus 31.

Annus 32. Adami 161. Seth 32. Enos 32. Cainan 32. Mahalaleel 32. Jared 32. Henoch 32. Methuselah 32. Lamech 32. Noah 32. Sem 32. Arphaxad 32. Cainan 32. Sala 32. Heber 32. Phalec 32. Reu 32. Serug 32. Nachor 32. Thara 32. Abram 32. Aram 32. Lot 32. Nachor 32. Melcha 32. Uz 32. Buz 32. Kemuel 32. Aram 32. Chesed 32. Hazo 32. Pildash 32. Jidlaph 32. Bethuel 32. Laban 32. Rebecca 32. Esau 32. Jacob 32. Levi 32. Kohath 32. Amram 32. Aaron 32. Moses 32. Eleazar 32. Phinehas 32. Abishua 32. Bukki 32. Uzzi 32. Zerahiah 32. Meraioth 32. Amariah 32. Ahitub 32. Zadok 32. Ahimaaz 32. Azariah 32. Johanan 32. Azariah 32. Amariah 32. Ahitub 32. Zadok 32. Shallum 32. Hilkiah 32. Azariah 32. Seraiah 32. Jehozadak 32. Jesus 32. Joseph 32. Jesus Christus 32.

Annus 33. Adami 162. Seth 33. Enos 33. Cainan 33. Mahalaleel 33. Jared 33. Henoch 33. Methuselah 33. Lamech 33. Noah 33. Sem 33. Arphaxad 33. Cainan 33. Sala 33. Heber 33. Phalec 33. Reu 33. Serug 33. Nachor 33. Thara 33. Abram 33. Aram 33. Lot 33. Nachor 33. Melcha 33. Uz 33. Buz 33. Kemuel 33. Aram 33. Chesed 33. Hazo 33. Pildash 33. Jidlaph 33. Bethuel

postremo ejusdem capitis versiculo subjicitur: *Bellum enim non fuerat, usque ad annum trigesimum quintum regni Asæ.* Ad annum verò *Asæ* 15. additis annis *Roboami* 17. & *Abiæ* 3. exurgit annus 35. regni Judaici ab Israelitico sejuncti.

Posterior longè majore difficultate premitur locus: 2. Chronic. XXII. 2. *Filius quadraginta duorum annorum erat Ahaziah, quum regnaret ipse, & anno uno regnavit Hierosolymis: & matri ejus nomen Athalia filia Omri.* At *Joram* patrem *Achazia* vixisse tantùm annos quadraginta colligitur ex 2. Chronic. XXI. 20. ubi dicitur *Joram* triginta duorum annorum fuisse quum regnare cœpisset, & octo annis regnasse *Hierosolymis.* Atque hic etiam post alios, novissimè *Dionysius Petavius*, a *Necesse esse in Hebraïs codicibus* (quibus & *Latinos* suos addere potuerat) *numerum esse corruptum asseris &* (ex 2. Reg. VIII. 26.) *pro* 42. *legendum* 22. quæ sanè solutio ut ob lapsus facilitatem magis probabilis, ita & ob codicum quorundam consensum minùs temeraria est censenda quàm *Melchioris Cani* illa superior, quæ in ann. 35. & 36. regni *Asa* omnia Bibliorum exemplaria quæ extant falsi insimulare est ausa. In literarum enim numeralium 39 scriptione, adeò proclivis est mutatio ב in ד ut etiam absque librarii culpâ, fibra vel lineola aliqua in ipsa membrana prominente, accidere illa posset: quemadmodùm eruditissimum & amicissimum *Josephum Medum* differentem aliquando me audire memini. Nec solùm in Græcis aliquibus MSS. (nam in *Sixtiana editione* LXX. *interpretum*, quam solam produxit Petavius, 20. hic anni tantùm legumtur) sed etiam in Bibliis Syriacis, quibus à primævis temporibus Ecclesia Antiochena est usa, non ex LXX. interpretum lacunis, sed ex ipso Hebræo fonte traductis, idem hic qui in 2. Reg. VIII. 26. expressus habetur numerus. Consulto enim apographo, quod ex Antiocheni Patriarchæ exemplari magno pretio describendum curavi, & superiora illa de 35. & 36. regni *Asæ* eadem, & pro 42. *Achazia* annis 22. hoc loco positos reperi.

Quòd si minùs tamen tuta, ista existimetur responsio: de idiotismo illo cogitandum erit, in *Saule* בן שנה *filio anni.* 1. Sam. XIII. 1. à doctis ita exposito; ut eâ loquendi formulâ, non anni semper intelligantur à nativitate deducti, sed etiam ab epocha aliqua alia, quocunque modo spectante ad eum qui tot annorum filius fuisse dicitur. Quam hic quidem extra versiculum propositum non opus fuerit quærere; in quo matri *Ahazia* nomen fuisse refertur *Athalia filia Omri.* Neque enim vel *Ahaziam* ipsum, vel universi regni Judaici statum quicquam propiùs attingebat, quàm ortus *Athaliæ*; fœminæ non mariti solùm & filii, sed etiam ad totius Reipublicæ & regii imprimis seminis perniciem natæ: quippe quæ & illos consiliis suis perdiderit, & post illorum excessum, totâ ferè extinctâ domo regiâ, dominatum in terram Judæ ipsa sibi arripuerit. Ubi quum statim post *Achaziam*, & multò quam ille diutiùs, Judaici regni solium occupaverit: ut illius natalis (more in aliis regibus servari solito) in 2. Reg. VIII. 26. apertè; ita quoque & matris ipsius, in 2. Chron. XXII. 2. involutè significatus fuisse videatur.

Et hîc quidem in Hebræo textu trajectionem esse obscuriorem *Tremellius* notavit, cujusmodi in 1. Sam. XX. 19. Esræ X. 17. & Nehemiæ XII. 22. esse ait; atque ita locum interpretandum esse censuit. *Cujus matri nomen Hathalia nata Homri; agentis quadragesimum secundum annum quum Achazia regnaret, qui anno uno regnavit Jerushalaimis.* Quæ trajectio si à genuini textûs simplicitate cuipiam non videatur alienior: mutato tantùm casu, ut loco (*agentis*) reponatur (*agens*) & ad ipsam *Athaliam*, non avum illius *Omrin*, sequens anni 42. notatio referatur; eandem ipsam, quam nos proposuimus exhibebit sententiam. Et convenit certè magis, tam cum verborum proprietate, ut *Athalia* ætatis, quàm ut *Omri* regni sui ann. 42. egisse hic intelligatur; quàm cum rei ipsius natura; quæ non ab *Omri*, sed ab *Achabo* ea mali semina traxisse *Athaliam* nos edocet, quæ conatu tam improbo per Judæam universam diffundere nefaria fœmina laboravit, ut patris *Achabi* & matris *Jezebelis* filiam posses agnoscere, unde neque maritum illius *Jehoramum*, neque filium *Ahaziam* eo nomine insimulatos legimus; quòd peccato *Omri*, sed quòd *Achabi* scelere & se, & regna sua polluerint. Unde post verba citata, textus facer de *Achazia* statim subjicit. *Hic etiam ambulavit in viis domûs Achabi: nam mater ejus erat consiliaria ejus ad improbè agendum. Itaque fecit quod malum* videtur *in oculis Jehova sicut domus Achabi: ipsi enim erant ei consiliarii post mortem patris ejus, adeò ut perdiderint eum.* 2. Chronic. XXII. 3. 4. & in 2. Reg. VIII. 27. *breviùs, ambulavit in via domûs Achabi, fecitque quod malum* videtur *in oculis Jehova sicut domus Achabi; quia gener domûs Achabi erat.* Hoc enim discrimen inter peccatum *Omri* & *Achabi* erat: quòd ille in vias *Jeroboami* filii *Nebati* ambulaverit; hic verò insuper, acceptâ uxore *Jezebele* regis Sidoniorum filiâ, in illius gratiam, cultum *Baalis* introduxerit. (1. Reg. XVI. 26. 31.) *Athaliæ* verò operâ, non *Omri* avi, sed *Achabi* patris idololatria, non vitulorum *Jeroboami* (quos Juda non agnovit) sed *Baalis* Sidoniorum cultus longè tetrior in regnum Judæ est invectus, & à filiis ejus studiosè propagatus. *Athaliâ enim improbissimè se gerente, filii ejus perruperunt in domum Dei; etiamque omnes res consecratas domui Jehovæ aptaverunt Bahalemis:* ut in 2. Chron. XXIV. 7. significanter commemoratum legimus.

In secunda Periodo, ut primam *Athaliam* in regno Judaico annos *sex Complexa* simul cum *Jeva* Israëlitico; ita & postremum *Ezekiam* cum postremo Israëliticorum regum *Hoseâ*, totidem *Complexus* annos exegisse comperimus. Quum enim *Joash*, *Achazia* legitimi regis filius in Templo Dei latitare coactus fuisset *sex annos*, *quibus Athalia regnavit super terram; anno septimo mittens Jehoiada* (summus sacerdos, & amitæ *Jabashi* maritus) *assumpsit centuriones, primores & cursores, ac ingredi jussit eos ad se in domum Domini: quibuscum pepigit fœdus*; De perdenda videlicet *Athalia*, instituendo *Joacho*, tollendâ idololatriâ & restituendo cultu Dei; quo tempore Israëlitæ mares convenire bant ex lege, (Exod. XXIII. 17.) ad colendum Deum: quemadmodùm ad locum hunc, ex 2. Reg. XI. 4. producium, rectè annotat *Tremellius.* Cúmque adulto jam vere (ut in præcedente pag. ostendimus) *Jehu* & *Athalia* regnare cœperint, idémque & primi & septimi eorum anni

initium

a Petav. Rationar. temp. part. 2. l. 2. cap. 11.

Vt Mat. Beditius & MSS. Oxon. Cantabr. & P. Junii.

Quæ non mea solius, sed etiam M. Paludani conjectura fuit; qui in Regum temporibus dirigendis pro aliis operam navavit.

initium fuiſſe oporteat: circa 10. menſis 3. diem, vel in ſeptimanæ *Pentecoſtes* diecum aliquo alio, contigiſſe iſta ſtatuimus. Ubi nec illud prætereundum; in quibuſdam editionis Græcæ exemplaribus, & nominatim Romano, ἐν ἔτει τῷ ἑβδόμῳ hic legi, (2. Reg. XI. 4. & 2. Chron. XXIII. 1.) non ἑβδόμῳ, ut in aliis cum Hebraica veritate conſentientibus, quod idcircò obiter notandum duxi, ut ratio intelligeretur, quare in *Euſebii Cæſarienſis*, & *Nicephori Conſtantinopolitani Chronico*, & Maximi Monachi computo, *ſeptem Athaliæ* tribuantur anni, in *Clementis Alexandrini* libro primo Stromatum, *octo*: & *Joaſo* puero *ab avia præreptum imperium, poſt octo ferè annos per Sacerdotem & populum depulsâ aviâ redditum*, in priore ſacræ ſuæ Hiſtoriæ libro ſcribat *Severus Sulpicius*.

Vid. LXX. MS. & Aldin. Act. Lucif. Calar. Jornand. Caſſiodor.

Samaritani ſive Iſraëlitici regni exitus in 2. Reg. XVIII. 9. 10. Sic habetur expoſitus; *Fuit anno quarto regis Ezekiæ, is eſt annus ſeptimus Hoſeæ filii Ela regis Iſraëlis; ut aſcendens Salmanaſar rex Aſſyriæ contra Samariam obſideret eam. Deinde cepit eam in fine tertii anni, anno ſexto Ezekiæ; is annus erat nonus Hoſeæ regis Iſraelis quo capta fuit Samaria.* Ex quo colligimus. I. Annos illos commemoratos *Ezekiæ* atque *Hoſeæ*, & completos fuiſſe, & æqualiter ferè ſibi invicem reſpondiſſe: alioqui *ad finem tertii anni* productâ non fuiſſet obſidio. II. Quum regnum cœpiſſe dicatur *Ezekias, anno tertio Hoſeæ* (2. Reg. XVIII. 1.) de anno illo deſinente id intelligendum eſſe. Aliter enim *Ezekiæ* 4. Hoſeæ 7. & illius 6. hujus 9°. nequaquam reſpondiſſet. Unde & *Joſephus* lib. 9. Antiquit. cap. XIII. *quarto* anno regni *Oſeæ Ezekiam* Hieroſolymis regnum adeptum, & in ſequente capite, *ſeptimo Ezekiæ* Samariam captam fuiſſe ſcribit; annos illos inchoatos, pro *tertio* & *ſexto* deſinentibus, in Scriptura expreſſis, ſubſtituens.

Vid. Paludan. pag. 106. 107.

Integræ verò annorum ſummæ regibus Judæ & Iſraëlis adſcriptorum, longè major in hâc quàm ſuperiore Periodo apparet inæqualitas. Hoc enim modo eorum annos ſacra numerat Hiſtoria.

JUDÆ.	ISRAELIS.
VII. *Athalia*, ann. 6.	X. *Jehu*, ann. 28.
VIII. *Joash*, 40.	XI. *Jehoachaz*, 17.
IX. *Amaſias*, 29.	XII. *Joas*, 16.
X. *Vzzias*, ſive *Azarias*, 52.	XIII. *Jeroboam* II. 41.
XI. *Jotham*, 16.	XIV. *Zacharias*, menſes 6.
XII. *Achaz*, 16.	XV. *Shallum*, menſ. 1.
XIII. *Ezekias*, 6.	XVI. *Menachem*, ann. 10.
	XVII. *Pekahjah*, 2.
	XVIII. *Pekah Remalia F.* 20.
	XIX. *Hoſea*, 9.

Summa annorum Regum Judæ, 165. Iſraëlis, 143. annorum eſt & menſium 7. unde annorum 21. & menſium 5. inter horum Regum ſparia, quæ æqualia eſſe debebant, exurgit differentia. Ad quam tollendam ex libro Regum Secundo, (quem quartum alii nominant) ejuſmodi utrorumque formari poterit comparatio.

JUDÆ.		ISRAELIS.
Athalia, ann. 6. (2. Reg. XI. 3. 4.)	1.	1 *Jehu*, ann. 28. (2. Reg. X. 36.)
	2	2
	3	3
	4	4
	5	5
	6	6
Joash, ann. 40. incipiens 7. *Jehu*. (cap. XII. 1.)	1	7
	2	8
	3	9
	&c.	&c.
	21	27
	22	28
	23	1 *Jehoachaz*, ann. 17. incipiens 23. *Joaſhi*, (c. XIII. 1.)
	24	2
	25	3
	&c.	&c.
	35	13
	36	14
	37	15
	38	16 1. *Joash*, ann. 16.
	39	17 2. incipiens 37. 38.
Amaſias, an. 29. 1. incipiens 2. *Joaſhin* (c. XIV. 1. 2.) regis Iſraëlis deſinente ſc.	40	3 *Joaſhi* regis (cap. XIII. 10.) deſinente ſc.
	2	4
	3	5
	4	6. I. *Jeroboam* II. à patre *Joaſo* ad bellum Syriacum profecturo, in regni conſortium aſſumptus fuiſſe videtur.
	5	7. II.
	6	8. III.
	7	9. IV.
	8	10. V.
	9	11. VI.
	10	12. VII.
	11	13. VIII.
	12	14. IX.
	13	15. X.
	14	16. XI.
	15	1. XII. *Jeroboam* II. ann. 41. incipiens 15. *Amazia* (cap. XIV. 23.)
	16	2. XIII.
	17	3. XIV.
	&c.	&c.
	28	14. XXV.
	29	15. XXVI.
Vzzias, ſive *Azarias*, ann. 52. incipiens 27. *Jeroboami* (c. XV. 1. 2.)	1	16. XXVII.
	2	17. XXVIII.
	3	18. XXIX.
	&c.	&c.
	25	40. LI.
	26	41. LII.
	27	1. * Interregnum ann. 11. menſ. 6.

JUDÆ.		ISRAELIS.
	28	2
	29	3
	30	4
	31	5
	32	6
	33	7
	34	8
	35	9
	36	10
	37	11
	38	12 *Zacharias*, menſ. 6. *Azaria* 38. (c. XV. 8.)
	39	*Shallum*, menſ. 1. *Vzzia* 39. (c. XV. 13.) * *Menachem*, menſ. 11. (deinde regno à Pule Aſſyriorum rege confirmato quies ann. 10. à 39. *Azaria*, (c. XV. 17.) deſinente.
	40	1
	41	2
	42	3
	43	4
	44	5
	45	6
	46	7
	47	8
	48	9
	49	10
	50	1 *Pekahia*, ann. 2. incipiens 50. *Azaria*, (c. XV. 23.)
	51	2
	52	1 *Pekah*, ann. 20. incipiens 52. *Azaria*, (c. XV. 27.)
Jotham, ann. 16. incipiens 2. *Pekah*, (c. XV. 32. 33.)	1	2
	2	3
	3	4
	4	5
	5	6
	6	7
	7	8
	8	9
	9	10
	10	11
	11	12
	12	13
	13	14
	14	15
	15	16
	16	17
Achaz, ann. 16. incipiens 17. *Pekah*, (c. XVI. 1. 2.) deſinente.	1	18
	2	19
	3	20
	4	1 * *Hoſea*, anno 20. *Jothami*, (c. XV. 30.) id eſt, 4. *Achazi*, occiſo *Peka* regnum occupavit: ſed variis ſeditionibus obortis, res ad 9. annorum quaſi interregnum redacta eſt.
	5	2
	6	3
	7	4
	8	5
	9	6
	10	7
	11	8
	12	9
	13	1 Idem, domeſticis turbis demùm pacatis, ann. 9. à 12. *Achazi* (c. XVII. 1.) deſinente ſc.
	14	2
	15	3
Ezekias, ann. 29. I. incipiens 3. *Hoſea*, (c. XVIII. 1. 2.) deſinente.	16	4
	2	5
	3	6
	4	7
	5	8
	6	9

Quâ in parte ſucceſſionis regum Iſraëlis inferendi ſint anni illi, qui ad eam cum regum Judæ temporibus exæquandam neceſſariò requiruntur, ex veſtigiis in ſacro contextu relictis non difficile fuerit conjicere. Quum enim ab anno 15. *Amazia regis* Judæ *Jeroboamus* II. Iſraëliticus, annos 41. (2. Reg. XIV. 23.) & poſt eum filius ipſius *Zacharias* menſ. 6. anno 38. *Azaria* ſive *Vzzia*, deinde *Shallum* menſem 1. anno ejuſdem *Vzzia* 39. (cap. XV. 8. 13.) regnaſſe ſcribatur: ut iſta poſſint conſiſtere, interregni annorum 11. & menſium 6. interpoſitio efficiet: ſi poſt mortem *Jeroboami* variis turbis & ſeditionibus Rempublicam Iſraëliticam tanto temporis ſpatio ad ἀναρχίαν fuiſſe redactam admittamus.

Alii tamen, & inter eos, ab anno *Vzzia* 39. *Menachem* ann. 10. in Iſraële regnaviſſe dicitur: & poſt eum *Pekahja* annos 2. ab anno 50. *Azaria* ſive *Vzzia*; ſuccedente illi *Peka*, anno ejuſdem *Azaria* 52. (cap. XV. 17. 23. 27.) Quæ rectè omnia ſe habebunt: ſi *Menachemum* anno 39. *Azaria* regnum, dubiè (ut dictum eſt) per menſ. 11. tenuiſſe; ſub finem verò illius anni, à Pule Aſſyrio, regno ipſi confirmato, (c. XV. 19.) per annos deinceps 10. pacatè & quietè illud poſſediſſe, admittamus.

Poſtremus verò Iſraëlitarum rex *Hoſea*, primò quidem, cæſo *Peka Remaliæ* filio, anno 20. *Jothami* filii *Vzzia*, illius loco regnaviſſe dicitur. 2. Reg. XV. 30. id eſt, 4°. anno *Achazi* filii *Jothami*. Sed quia *Achazi* nullam adhuc mentionem Hiſtoriæ ſacræ ſcriptor fecerat; à regno cœpto *Jothami* temporis notationem deducendam eſſe cenſuit; licèt annis non amplius 16. eum regnaviſſe, tertio ſtatim poſt hunc verſiculo, commonefaciendum lectorem idem curaverit, (c. XV. 33.) Deinde verò, in XVII. capitis principio ſubdit ipſe idem; *anno duodecimo Achazi regis Juda regnaviſſe Hoſeam filium Ela Samaria ſuper Iſraelem novem annis.* Quod quidem dupliciter poteſt accipi: ut vel à primo ſuo exordio uſque ad illud tempus *novem annis* (vel *novo anno*, *ut Tremellius* reddidit) ille

...ſpace between the creation of the world and the birth of Chriſt, which is the moſt remarkable period of time in the whole hiſtory of mankind, and the moſt neceſſary to be known by all perſons who would underſtand the ſcripture hiſtory, or the hiſtory of the Chriſtian church. Now, as the ſcripture hiſtory is the moſt ancient of any, and as it is the moſt authentic hiſtory in the world, it is the moſt proper to be conſulted in order to aſcertain the chronology of the firſt ages of the world. Accordingly, the moſt learned chronologers have had recourſe to it for this purpoſe, and have endeavoured to form their ſyſtems of chronology from the ſcripture hiſtory alone. But, as the ſcripture hiſtory is not written in a chronological order, and as it is not always eaſy to diſcover the chronology of it, the moſt learned chronologers have differed very much in their ſyſtems of chronology, and have aſſigned very different dates to the ſame events. Thus, for inſtance, the Septuagint chronology makes the world to be 1440 years older than the Hebrew chronology does; and the Samaritan chronology makes the world to be 1212 years older than the Hebrew chronology does. Theſe differences are very conſiderable, and they are ſufficient to ſhew us, that the chronology of the firſt ages of the world is not to be aſcertained with any degree of preciſion. Accordingly, the moſt learned chronologers have differed very much in their ſyſtems of chronology, and have aſſigned very different dates to the ſame events. Thus, for inſtance, the Septuagint chronology makes the world to be 1440 years older than the Hebrew chronology does; and the Samaritan chronology makes the world to be 1212 years older than the Hebrew chronology does. Theſe differences are very conſiderable, and they are ſufficient to ſhew us, that the chronology of the firſt ages of the world is not to be aſcertained with any degree of preciſion.

...ſpace between the creation of the world and the birth of Chriſt, which is the moſt remarkable period of time in the whole hiſtory of mankind, and the moſt neceſſary to be known by all perſons who would underſtand the ſcripture hiſtory, or the hiſtory of the Chriſtian church. Now, as the ſcripture hiſtory is the moſt ancient of any, and as it is the moſt authentic hiſtory in the world, it is the moſt proper to be conſulted in order to aſcertain the chronology of the firſt ages of the world. Accordingly, the moſt learned chronologers have had recourſe to it for this purpoſe, and have endeavoured to form their ſyſtems of chronology from the ſcripture hiſtory alone. But, as the ſcripture hiſtory is not written in a chronological order, and as it is not always eaſy to diſcover the chronology of it, the moſt learned chronologers have differed very much in their ſyſtems of chronology, and have aſſigned very different dates to the ſame events. Thus, for inſtance, the Septuagint chronology makes the world to be 1440 years older than the Hebrew chronology does; and the Samaritan chronology makes the world to be 1212 years older than the Hebrew chronology does. Theſe differences are very conſiderable, and they are ſufficient to ſhew us, that the chronology of the firſt ages of the world is not to be aſcertained with any degree of preciſion.

...ſpace between the creation of the world and the birth of Chriſt, which is the moſt remarkable period of time in the whole hiſtory of mankind, and the moſt neceſſary to be known by all perſons who would underſtand the ſcripture hiſtory, or the hiſtory of the Chriſtian church. Now, as the ſcripture hiſtory is the moſt ancient of any, and as it is the moſt authentic hiſtory in the world, it is the moſt proper to be conſulted in order to aſcertain the chronology of the firſt ages of the world. Accordingly, the moſt learned chronologers have had recourſe to it for this purpoſe, and have endeavoured to form their ſyſtems of chronology from the ſcripture hiſtory alone. But, as the ſcripture hiſtory is not written in a chronological order, and as it is not always eaſy to diſcover the chronology of it, the moſt learned chronologers have differed very much in their ſyſtems of chronology, and have aſſigned very different dates to the ſame events. Thus, for inſtance, the Septuagint chronology makes the world to be 1440 years older than the Hebrew chronology does; and the Samaritan chronology makes the world to be 1212 years older than the Hebrew chronology does. Theſe differences are very conſiderable, and they are ſufficient to ſhew us, that the chronology of the firſt ages of the world is not to be aſcertained with any degree of preciſion.

instar interregni annis 9. & domesticis seditionibus demùm sublatis, annis 9. aliis.

3283. (circa mensis 3. diem 10.) Regnum Israëliticum finitum.

Primarium tamen adhuc restat scrupulus, qui interpretes & Chronologos nostros tantopere exercuit. Cùm enim juxta rationes propositas anno 16. *Jeroboami II. Vzzias* sive *Azarias* in Juda regnare cœperit: in (II.Reg.XV.1.) ad 27. *Jeroboami* annum, initium ejus referri videtur. Licèt ad tempus quo leprâ percussus ille fuit, referat *Tremellius*: intermediis illis longâ satis parenthesi sic inclusis. *Anno vicesimo septimo Jeroboami regis Israëlis, regnabat Hazaria filius Amatzia, rex Jehuda: (natus fuerat annos sexdecim quum regnare inciperet, & quinquaginta duobus annis regnavit Jerushalaimis; cujus matri nomen Jecolia è Jerushalaimis: Feceràtque quod rectum videtur in oculis Jehova, omninò prout fecerat Amatzia pater ejus: Sed excelsa non ameta fuerant; adhuc populus sacrificabant & adolebant in excelsis.) Quum plagâ afficit Jehova regem, quâ fuit leprosus usque ad diem mortis sua sdeóque habitabat in domo semota; Jotham verò filius regis praerat domui, jus dicens populo regionis.* Et quia nondùm natum fuisse *Jothamum*, ex versic. 33. sequente appareat: eum quoque distinctione interpositâ, ita explicandum censuit, *Natus viginti quinque annos, quum regnare inciperet. i.e.* Quum regni administrationem iniit propter lepram patris: *& sexdecim annis regnavit*, à morte patris.

Alii minore textui adhibitâ violentiâ, annorum *undecim* (quot inter 16. & 27. *Jeroboami* decurrerunt) inter regnum *Amasia* & *Vzzia* interpositione, ista conciliant. Et cùm eà ratione toridem annis augeatur differentia annorum regis Judæ supra annos regum Israëlis in Scriptura notatos; ad exæquationem resarciendam, *undecim* quoque annos ad interregnum in regno Israëlitico positum cogantur adjicere: ἀναρχία inter *Jeroboamum* II. & filium ejus *Zachariam* 22 annorum constitutâ. Quod minùs necessarium factæ Chronologiæ augmentum admittere nolentes alii, ubi Scriptura refert, *Vzziam* sive *Azariam* 16. annos natum regnare cœpisse, & 52. annos regnavisse; ita ut 68. annos in universum vixisse videretur (unde & *Josephus*, libro IX. Antiquit. cap.XI. *anno ætatis* 68. *regni* 52. *obiisse* illum tradidit:) 52. quidem regni annos à morte patris *Amasia* deducunt, sed infantem vix 4. annorum tunc relictum fuisse cum supponentes, per 12. ferè annos à Tutoribus regnum administratum fuisse volunt: donec 27. *Jeroboami* Israëlitici anno, 16. ætatis annum assecutus, per annos deinceps 36. propriâ authoritate ipse regnum gubernaverit, 56. demùm ætatis anno vitâ functus.

Reliquum jam est ætatis 5. membrum postremum, à fine regni Israëlitici ad finem regni Judaici, annorum 133. & mensium ferè 2. mensurâ definitum; quam anni regum Judæ, simul cum annis Mundi, hìc subjecti ita conficiunt.

A.M.3283. (circa mensis 1. diem 10.) *Ezekias*, post excidium regni Israëlitici, regnavit in Juda annos 23.

3306. XIV. *Manasses*, ann. 55. (2.Reg. XXI. 1. 2. Chron. XXXIII. 1.)

3361. XV. *Amon*, ann. 2. (2.Reg.XXI.19. 2. Chron. XXXIII. 21.)

3363. XVI. *Josias*, ann. 31. (2.Reg. XXII.1. 2. Chron. XXXIV. 1.)

3394. XVII. *Jeoachaz*, mensib. 3. (2.Reg. XXIII. 31. 2. Chron. XXXVI. 2.)

3394. XVIII. (circa 6. mensis diem 10.) *Eliakim*, qui & *Jehojakim*, ann. 11. (2.Reg. XXIII. 36. 2. Chron.XXXVI. 5.) pro quibus, annos 10. menses 6. & dies 15. sumimus.

3405. XIX. (circa mensis 12. diem 25.) *Jehojachin* sive *Jechonias*, mens. 3. (2. Reg. XXIV. 8.) & dieb. 10. (2.Chron. XXXVI. 9.)

3405. XX. (mens. 4. die. 10.) *Sedekias*, ann. 11. (2.Reg.XXIV. 18. 2. Chron. XXXVI. 11. Jerem. LII. 1.)

3416. (mensis 5. die 10.) Templi *Salomonici* & urbis Hierosolymitanæ excidium; (Jerem. LII. 12. 13.) post captum *Sedekiam* mense integro.

Nonnulla, sed rariora, Græcæ Bibliorum editionis exemplaria ab Hebraica veritate alicubi hìc dissentisse deprehensa sunt. Atque hinc in Chronico suo *Eusebius*, 12. annos Amoni tribuit. LXX. interpretum testimonio ad illud confirmandum sic producto. Ἀμὼν βασιλεύσει ἔτη μὲν τὰς ὁ ἀριθμὸς ιβ, κατὰ δὲ τὰς Ἑβραίους ἔτη β. *Amon secundum LXX. Seniorum interpretationem XII. annos regnavit; secundum Hebræos, annis duobus*, de quo *Georgius Syncellus*; satis immodestè. τὸν Ἀμὼν υἱὸν Μανασσῆ ἔτη ιβ Εὐσέβιος λέγει βασιλεῦσαι κατὰ τὰς ο ψάλτας δ'. *Amon filium Manassis 12. annos secundum* LXX. *regnavisse dicit Eusebius; sed mentitur*: quum dicendum potiùs fuisset; in editione Vulgata, quæ Κοινὴ vocabatur, annos 2. in ea verò quam ex Alexandrina Bibliotheca Hexaplis suis inseruit Origenes, & ut puram τὸν ο amplexatus est *Eusebius*, annos 12. fuisse positos.

Severus Sulpitius, in priore sacræ suæ Historiæ libro communem editionem secutus, *Amonem ultra biennium* regno potitum fuisse negat: verùm, mendoso usus codice, filium ejus *Josiam* annos XXI. regnavisse affirmat; *post triennium ferè*, à Paschate *octavo & decimo imperii anno celebrato*, interemptum. In editâ, Nicephori Constantinopolitani Chronologiâ, *Amoni* ἔτη ιβ. adscribuntur; cùm in Londinensi Bibliothecæ MS. β. tantùm legatur. Quod verò ibidem deinde sequitur, post XXXI. *Josiæ* annos (pro quibus XXXII. perperàm posuit *Eusebius*) Interregnum ann. XXX. secundùm Septuaginta interpretes, vel VIII. (sive L. ut in Londinensi habetur codice) secundùm Hebraicum: planè commentitium est. Ejusmodi enim ἀναρχίας neque in Græcis, neque in Hebraicis ullum omninò extat vestigium: & ne ullâ omninò anni alicujus interpolitione sacri hìc calculi violari possit, *Jeremiæ* Prophetæ prohibet authoritas, qui, 4. *Jehoiakimi* annum, ministerii sui 13. *Josiæ* anno cœpti 23. esse diserte asserit. (Jerem. XXV. 1. 3.) Chronographo, qui anno 13. *Alexandri Severi* scripsit, *Amoni* adscripti leguntur anni 2. & *Ezekiæ* 25. verum librarii esse mendum locus ille ejusdem authoris evincit, in quo, *post Ezekiam, Josias annis* CXIV. *Pascha celebravisse* dicitur. Quod consistere

Vid. edit. Radeti.

Tomo 2. Antiqu. lect. H. Canisii, pag. 305.

non

Ann. Dom. 1. Ann. Reg. 1. Ann. Mundi 5565. Ann. Olymp. 194. 1. Ann. Urbis 1814. Ann. Nabonass. 1346. Ann. Cycli Solaris 1. Ann. Cycli Lunaris 1. Ann. Indict. 1. Ann. Epact. 11. Ann. Concurr. 1. Ann. Cycli Dominicalis 1. Ann. Cycli Romani 15. Ann. Cycli Græcorum 1. Ann. Cycli Judaici 1. Ann. Cycli Arabici 1. Ann. Cycli Persici 1. Ann. Cycli Indici 1. Ann. Cycli Ægyptiaci 1. Ann. Cycli Cæsarei 1. Ann. Cycli Mexicani 1. Ann. Cycli Peruani 1. Ann. Cycli Chinensis 1. Ann. Cycli Tartarici 1. Ann. Cycli Japonici 1. Ann. Cycli Tunquinensis 1. Ann. Cycli Coreani 1. Ann. Cycli Siamensis 1. Ann. Cycli Pegui 1. Ann. Cycli Malabarici 1. Ann. Cycli Bengalensis 1. Ann. Cycli Decani 1. Ann. Cycli Cingalensis 1. Ann. Cycli Javani 1. Ann. Cycli Balinensis 1. Ann. Cycli Celebensis 1. Ann. Cycli Macassarensis 1. Ann. Cycli Bugensis 1. Ann. Cycli Amboinensis 1. Ann. Cycli Molucensis 1. Ann. Cycli Philippinensis 1. Ann. Cycli Formosani 1. Ann. Cycli Insularum Marianarum 1. Ann. Cycli Insularum Carolinarum 1. Ann. Cycli Insularum Salomonis 1. Ann. Cycli Insularum Novæ Britanniæ 1. Ann. Cycli Insularum Novæ Hiberniæ 1. Ann. Cycli Insularum Novæ Caledoniæ 1. Ann. Cycli Insularum Novæ Zelandiæ 1. Ann. Cycli Insularum Novæ Guineæ 1. Ann. Cycli Insularum Novæ Cimbriæ 1. Ann. Cycli Insularum Novæ Scotiæ 1. Ann. Cycli Insularum Novæ Walliæ 1. Ann. Cycli Insularum Novæ Cambriæ 1. Ann. Cycli Insularum Novæ Cornubiæ 1. Ann. Cycli Insularum Novæ Devoniæ 1. Ann. Cycli Insularum Novæ Somersetiæ 1. Ann. Cycli Insularum Novæ Dorsetiæ 1. Ann. Cycli Insularum Novæ Wiltoniæ 1. Ann. Cycli Insularum Novæ Hantoniæ 1. Ann. Cycli Insularum Novæ Surreiæ 1. Ann. Cycli Insularum Novæ Sussexiæ 1. Ann. Cycli Insularum Novæ Kantiæ 1. Ann. Cycli Insularum Novæ Middlesexiæ 1. Ann. Cycli Insularum Novæ Essexiæ 1. Ann. Cycli Insularum Novæ Hertfordiæ 1. Ann. Cycli Insularum Novæ Buckinghamiæ 1. Ann. Cycli Insularum Novæ Oxoniæ 1. Ann. Cycli Insularum Novæ Berkshiræ 1. Ann. Cycli Insularum Novæ Glocestriæ 1. Ann. Cycli Insularum Novæ Herefordiæ 1. Ann. Cycli Insularum Novæ Worcestriæ 1. Ann. Cycli Insularum Novæ Warwickiæ 1. Ann. Cycli Insularum Novæ Northamptoniæ 1. Ann. Cycli Insularum Novæ Leicestriæ 1. Ann. Cycli Insularum Novæ Rutlandiæ 1. Ann. Cycli Insularum Novæ Lincolniæ 1. Ann. Cycli Insularum Novæ Norfolciæ 1. Ann. Cycli Insularum Novæ Suffolciæ 1. Ann. Cycli Insularum Novæ Cantabrigiæ 1. Ann. Cycli Insularum Novæ Huntingtoniæ 1. Ann. Cycli Insularum Novæ Bedfordiæ 1. Ann. Cycli Insularum Novæ Northumbriæ 1. Ann. Cycli Insularum Novæ Cumbriæ 1. Ann. Cycli Insularum Novæ Westmorlandiæ 1. Ann. Cycli Insularum Novæ Lancastriæ 1. Ann. Cycli Insularum Novæ Cestriæ 1. Ann. Cycli Insularum Novæ Derbiæ 1. Ann. Cycli Insularum Novæ Nottinghamiæ 1. Ann. Cycli Insularum Novæ Eboracensis 1. Ann. Cycli Insularum Novæ Ebudarum 1. Ann. Cycli Insularum Novæ Orcadum 1. Ann. Cycli Insularum Novæ Shetlandiæ 1. Ann. Cycli Insularum Novæ Hibernicarum 1. Ann. Cycli Insularum Novæ Manniæ 1. Ann. Cycli Insularum Novæ Angles

tum *Severi Sulpicii*, qui in Sacræ suæ historiæ libro priore, *triennio*, duravisse obsidionem significat; quanto tempore Samariam, ante regni Israëlitici excidium, à *Salmanesero Assyrio* fuisse obsessam, ex sacris literis, (2. Reg. XVII. 5.) didicimus. Neque audiendus hîc *Johannes Drusius*; qui pro *triennio* in Sulpitio, *biennio fere* rescribendum esse pronunciat: quum supra biennium etiam anni dimidium, uno die minùs, à cœpta primùm obsidione usque ad civitatem ab hostibus occupatam, accuratior noster calculus hîc exhibet.

THES. III.

Circa mensis 4. diem 5. facta est Jechoniæ deportatio, 5. circiter ante regni Sedekiæ initium diebus.

ANno à deportatione regis *Jojacinis* sive *Jechoniæ quinto*, mensis *quarti* die *quinto*, *Ezekieli* Prophetæ omnium prima exhibita est visio. (cap. I. 1. 2.) Post quam, cùm apud populares suos deportatos toto *septidno*, quasi stupore quodam perculsus desedisset; (cap. III. 15. 16.) continuus 390. dierum in publico omnium conspectu, cubatus à Deo illi imperatus est. (cap. IV. 4. 5.) Exacto deinde anno uno & mensibus duobus, post primam, sedenti domi suæ cum senioribus Judæ, nova ostensa est visio; anno deportati *Jechoniæ sexto*, *mensis sexti die quinto*. (cap. VIII. 1.) A 397. deductâ dierum 365. quantitate annuâ, relinquuntur dies 32. ut intervallo, inter utramque visionem interposito complendo, spatium unico mense minùs hîc tantùm desit. Unde concludimus, circa ipsum ann. 5. captivitatis *Jechoniæ* visionem primam esse factam: ac proinde circa *quintum* mensis *quarti* diem captivitatem illam incepisse. In illo ipso verò *quinto* die potiùs quàm in anteriorum aliquo ejus epocham ideò statuendam censemus; quod hac ratione inter eam & regni *Sedekiæ* initium (quod ad ejusdem 4. mensis diem 10. in prima Thesi est relatum) *quinque* tantùm dierum intercedat spatium; neque verò multò longiùs sacræ historiæ admittat series, quæ abducto in captivitatem *Jechonia*, *Nebuchadnesarem* ante discessum suum loco ipsius patruum *Sedekiam* regem constituisse indicat. (2. Reg. XXIV. 15. 17.)

THES. IV.

Finis regni Jehojakimi, & initium filii ejus Jehojachinis sive Jechoniæ, circa mensis 12. diem 25. sunt reponenda.

IN Hebraica Bibliorum editione pater יהויקים filius יכניה in Græca prior Ἰωακεὶμ posterior Ἰωαχεὶν, indéque *Josepho* alter Ἰωάκιμος, alter Ἰωάχιμος, est appellatus. Sed lenis & aspiratæ literæ discrimine posteà neglecto, ut uterque communi nomine Ἰωακεὶμ vel Ἰωαχεὶμ nuncuparetur, usu tandem est receptum. Unde in libro primo sacræ historiæ, *Severus Sulpitius*, *Joachim exactis in regno annis undecim, filio ejusdem nominis locum fecisse* scribit: & qui in textu sacro *Jehojakin*, (2. Reg. XXIV. 6. 8. 2. Chronic. XXXVI. 8.) *Coniah*, (Jerem. XXII. 24. 28. XXXVII. 1.) & *Jeconiah*, (1. Chron. 3. 16. Jerem. XXIX. 2.) nominatur, *Theophilo Antiocheno* Ἰωακεὶμ ἴτερος, *Clementi Alexandrino* patri ὁμώνυμος Ἰωακεὶμ appellatur. *Ambrosius* libro tertio Commentar. in Luc. cap. 3. & Fastorum Siculorum author, utrumque & *Joachim* & *Jechoniam* dictum fuisse volunt. In Paschali tractatu, quem ineditum habeo, anno *quinto Gordiani*, *Ariano & Papo Consulibus*, id est, anno æræ Christianæ CCXLIII. conscripto; regnavisse traditur *Joachim annis* XI. *item Joachim filius ejus, qui & Jechonia dictus est, diebus centum*: quod sanè rectum est. Positis enim mensibus ἐμπαντοδαπούς (Lunares enim, alternis plenos & cavos, è Babylonia demùm reduces, unà cum Chaldaicis mensium nominibus, Judæi in terram suam induxerunt) *dies centum* menses constituunt *tres* & dies *decem*: quod in sacra historia, 2. Chronic. XXXVI. 9. *Jechonia* regno adscriptos legimus. Qui à mensis *quarti* die *quinto*, (quo captivum eum abductum fuisse in præcedente Thesi declaravimus) subducti, in 12. mensis diem 25. recidunt: circa quem & cœpisse ipsum, & patrem *Jehojakimum* regnare desiisse, in præsenti Thesi asseruimus.

THES. V.

Circa 6. mensis diem 10. Jehojakimus regnum iniit: quod non integris undecim annis obtinuit, sed annis 10. mensibus 6. & diebus 25. circiter. Sub finem verò anni illius tertii, circa 5. mensis diem 15. regnare cepit Nebuchadnesar; ante templi conflagrationem annis 19. quinque circiter diebus minùs.

ANno *tertio Jehojakimi* regis Judæ, ascendisse *Nebuchadnesarem* Regem Babyloniæ, contra Hierosolymam, in ipso libri Danielis initio; & *primum* hujus esse *quartum* illius, in principio cap. XXV. *Jeremiæ* legimus. Unde, incidisse primum *Nebuchadnesaris* annum in desinentem annum tertium *Jehojakimi*, & ineuntem quartum rectè concludit *Tremellius*. Regnasse dicitur in universum *Jehojakim annos undecim*. [2. Reg. XXIII. 36. 2. Chronic. 36. 5.] & post eum filius ipsius *Jechonias*, antequàm deportaretur Babylonem, *menses tres & dies decem*. [2. Chronic. XXXVI. 9.] iisque exactis à rege Babylonis captus fuisse *anno octavo regni sui*. [2. Reg. XXIV. 12.] Ex quibus inter se collatis, duo emergunt ista: I°. Annum *undecimum Jehojakimi* non fuisse integrum, nedum XII. annos cum Siculorum Fastorum authore & Nicephoro Patriarcha C P. esse illi assignandos. Quum enim ante finem anni ipsius *tertii* regnare *Nebuchadnesar* cœperit, si superfuissent *Jehojakimo* anni adhuc *octo* integri; *nonum* ille ingressus fuisset annum, quo tempore *Jechoniam* patri in regno successorem dedit. Atqui *quarto* posteà mense, *Jechoniâ* capto, *octavum* adhuc numeratum fuisse *Nebuchadnesaris* annum, ex 2. Reg. XXIV. 12. manifestum est. II°. Inter 25. diem mensis 12. quo *Jechoniam* cœpisse in thesi IV. & 5. mensis 4. quo eundem desiisse, in thesi III. ostendimus, *Jehojakimi* initium collocari non potest; Aliàs enim *Nebuchadnesar* [cujus annus 1. initium 4. *Jehojakimi* aliquanto tempore præcessit] capto *Jechoniâ* 9. regni sui similiter egisset annum, in 8. tantùm adhuc versatum eum fuisse, ex 2. Reg. XXIV. 12. jam audiverimus. Reliquum igitur est, ut inter mensis 4. diem 5. & mensis 12. diem 25. regni *Jehojakimi* exordium sit indagandum.

Ex dicto libro Cedrenus narrationem suam de Ninive et Jona desumpsit, ut ipse testatur. Ex eodem libro Eusebius Pamphili, Hieronymus, Georgius Syncellus, Nicephorus Callistus, Glycas, Zonaras, Cedrenus, Joannes Malala, Chronicon Paschale, Theophanes

lib. 1. contrà *Apionem*) deceptus, quæ 29. regni annos pro 21. *Nabopolaſare* tribuit ineunte anno regni ſui 30. & communicati cum filio imperii 13. mortem illum obiiſſe putavit; ac proinde annum illum, *Nebuchadneſaris ſecundum*, Daniel. II. 1. ab obitu patris numeratum 14. illius in Syria 2. in Babylonia, *Sedekiæ* verò 6. fuiſſe pronunciavit. *Clemens Alexandrinus* lib. 1. Stromatum, ad *Sedekiæ* captivitatem Beroſi hiſtoriam referens, anno regni illius 12. (eum enim tùm ingreſſus is fuiſſet, ſi liber permanſiſſet) hoc contigiſſe ſentit: qua ratione 19. ſimul cum patre *Nebuchadneſar* regnaviſſet annos. *Joſephus* lib. X. Antiquit. cap. XI. eandem hiſtoriam ad 23. *Nebuchadneſaris* annum, quo poſtrema Judæorum facta eſt deportatio, (Jerem. LII. 30.) referendam eſſe cenſuit. Tunc enim cum magnis copiis Cœleſyriam eum invaſiſſe ſcribit, eâque ſubactâ bellum geſſiſſe contra Ammonitas & Moabitas; & his quoque perdomitis, Ægyptum hoſtiliter ingreſſum, repertos ibi Judæos rurſùm captivos Babylonem abduxiſſe: deinde, poſt Ægypti populationem exacto *biennio* mirandam illam viſionem, Danielis II. expoſitam, objectam illi fuiſſe ſubjicit. Cujus etiam hic inſultens veſtigiis *Hieronymus* (licèt pro *Joſepho*, *Beroſum* ille nominet) viſionem hanc anno *Nebuchadneſaris* 25. factam fuiſſe ait. Ita verò ſimul cum patre 23. ille regni annos exegiſſet; & anno captivitatis *Jechoniæ* 15. Ægyptus ab eo fuiſſet occupata; quod tamen ante 27. illius annum non factum, ex Ezech. XXIX. 17. rectiſſimè animadvertit *Franciſcus Junius*. Eò igitur *Beroſi* hiſtoriam ſpectare *a* ille exiſtimans, undecimo ante mortem ſuam anno *Nebuchadneſarem*, audito patris obitu & conſtitutâ Ægypto, Babyloniam repetiviſſe vult, ut regnum iniret ſolus; quod per 34. annos hoc admiſſo calculo, (qui *Nabopollaſare* 54. pro 21. *Nebuchadneſari* 10. pro 43. aſſignat annos) ſimul cum patre jam geſſiſſet. Indeque à vero monarchiæ illius initio conſtituendo tantopere aberrans, duriorem illam *Tremellii* ſui interpretationem in *Daniele* admittere cogitur. *Anno ſecundo*, nempe *regni Nebuchadneſaris*, *ſomniavit Nebuchadneſar ſomnia*. Anno ſecundo ab eo tempore numerato, non quo *Nebuchadneſar* mortuo patri in imperio ſucceſſit, ſed quo proceres quatuor adducti ad regem iterum coram eo. (Daniel. I. 18. 19.)

Vid. Hieron. & Peter. in Dan. 2. 1.

a Jun. in Ezech. pp. 1. & Dan. 2. 1.

CAP. I.

Difficultates nonnullæ, ad Nebuchadneſaris, & regum Juda qui ſub illius imperio vixerunt, tempora ſpectantes explicantur: & 70. annorum ſervitutis Babylonicæ, per Jeremiam prædictorum, initium à jugo Babylonico, anno 4. Jehojachimi primum à Judæis ſuſcepto, non à poſteriorum deportationum aliqua deducendum eſſe oſtenditur.

NEbuchadneſaris & trium poſtremorum, (qui illius imperio fuerunt obnoxii,) Regum Judæ temporibus ita conſtitutis, difficultates nonnullæ, ad eadem pertinentes, explicandæ jam veniunt: quarum prima tres illas deportationes ſpectat, ſub finem LII. capitis Jeremiæ, hunc in modum commemoratas. *Iſte eſt populus quem deportavit Nebuchadneſar; anno 7. Judæi* 3023. *anno* 18. *Nebuchadneſaris; deportavit Hieroſolymis animas* 832. *anno* 23. *Nebuchadneſaris; deportavit Nebuzaradan præfectus ſatellitum è Judæis, animas* 745. *Omnes animæ* 4600. *ſunt.* Ubi *Rabanus* tot Judæos à *Nebuchadneſare* captos ſcribit; harúmque trium captivitatum numerum hùc à propheta cenſeri. Primam ponit in tranſmigratione *Joakimi* filii *Joſiæ*; de qua 2. Paralip. XXXVI. ſecundam in tranſmigratione *Jechoniæ*; de qua 2. Reg. XXIV. Tertiam in Urbis ac Templi excidio, ſub *Sedekiâ*; de qua 2. Reg. XXV. *Quæ ſi vera ſententia eſt; tres numeri mutandi ſunt: ut pro ſeptimo anno in prima captivitate ſcribatur, Primo; in ſecunda pro octavo decimo ſcribendum ſit, Octavo; pro viceſimo autem tertio in captivitate poſtrema legi oporteat, Undevicimo*, inquit *Melchior Canus*, lib. XI. locor. Theolog. cap. V. At quis prudens non potiùs judicaverit falſam eſſe ſententiam *Rabani*; quam falſatos eſſe omnes Bibliorum codices, Hebræos, Chaldæos, Syros, Græcos, & Latinos. Multò igitur modeſtiùs Emanuel Sa, in Notationibus ad hunc locum: *Quidam*, inquit, *putant eſſe errorem in numeris; & legendum pro 7. 1. pro 13. 8. pro 23. 19. ut ut patet ex* IV. Reg. XXIV. & XXV. & II. Paral. XXXVI. *Ego id non auſim dicere: potius dicerem, de aliis hic translationibus agi quàm* IV. Reg. Et ſanè quidvis potiùs dicendum fuerat quàm ad hoc deſperatum remedium recurrendum.

Rectiùs igitur multò *Jacobus Cappellus* in Chronologia ſua (ad annum Mundi 3398. & 3414.) deportationum alias majores, alias minores fuiſſe aſſerit: prioris generis tres, anno *Nebuchadneſaris* 1. 8. & 19. factas; poſterioris item tres, quæ *Jeremiæ* LII. anno *Nebuchadneſaris* 7. 18. & 23. commemorantur factæ. Cùm enim *Jehojakimus*, poſt triennii ſervitutem adverſùs *Nebuchadneſarem* rebellaſſet: immiſſus eſt contra eum exercitus, ex Chaldæorum, Syrorum, Moabitarum & Ammonitarum turmis conſtans. Quod ex præſtituto Domini factum fuiſſe Scriptura notat; ut Judæos perderet, & amoveret à facie ſua: ſecundùm verbum quod locutus fuerat per ſervos ſuos Prophetas. (2. Reg. XXIV. 1. 2. 3.) Ab hoc igitur *Nebuchadneſaris* exercitu, anno illius quidem 7. *Jehojakimi* verò 10. deportati ſunt Judæi illi 3023. quod & à Faſtorum Siculorum authore eſt animadverſum; anno Regis hujus *decimo*, *Nabuchodonoſorem regem Babylonis*, *ſeptimo anno regni ſui ſubactâ Judæâ* 3023. *Judæos captivos abduxiſſe*, memorante.

Factum hoc, non quidem biennio, (ut erronea illius ſtatuit hypotheſis, quæ 12. annos regno *Joakimi tribuit*) ſed integro anno ante grandem illam deportationem, ſub ejus ſucceſſore *Jechonia* factam, ad quam (non ad illam ſub *Joakimo*) *Tremellius* & *Deodatus* primam in hoc Jeremiæ loco propoſitam referendam eſſe judicant. Quanquàm enim captus fuiſſe dicatur *Jechonias* anno *Nebuchadneſaris* octavo, & captivi decies mille cum eo abducti: (2. Reg. XXIV. 12. 14.) illa tamen inter ſe conciliari poſſe *Deodatus* exiſtimat, ſi in fine ſeptimi & initio octavi contigiſſe; & *Jeremiæ* 3000. Hieroſolymitani, reliqui 7000. ex diverſis Judææ partibus

milites

Anno ante Christum 1491. Mensis Julius. Dies 1. Luna 1. Cycli Solaris 1. Cycli Lunaris 1. Cycli Indictionis 1. Epactæ 0. Concurrentes 1. Dominicalis A. Indictio Romana 1. Dies Festus Circumcisionis Domini. Dies 2. Luna 2. Cycli Solaris 2. Cycli Lunaris 2. Cycli Indictionis 2. Epactæ 1. Concurrentes 2. Dominicalis G. Dies 3. Luna 3. Cycli Solaris 3. Cycli Lunaris 3. Cycli Indictionis 3. Epactæ 2. Concurrentes 3. Dominicalis F. Dies 4. Luna 4. Cycli Solaris 4. Cycli Lunaris 4. Cycli Indictionis 4. Epactæ 3. Concurrentes 4. Dominicalis E. Dies 5. Luna 5. Cycli Solaris 5. Cycli Lunaris 5. Cycli Indictionis 5. Epactæ 4. Concurrentes 5. Dominicalis D. Dies 6. Luna 6. Cycli Solaris 6. Cycli Lunaris 6. Cycli Indictionis 6. Epactæ 5. Concurrentes 6. Dominicalis C. Dies 7. Luna 7. Cycli Solaris 7. Cycli Lunaris 7. Cycli Indictionis 7. Epactæ 6. Concurrentes 7. Dominicalis B. Dies 8. Luna 8. Cycli Solaris 8. Cycli Lunaris 8. Cycli Indictionis 8. Epactæ 7. Concurrentes 8. Dominicalis A. Dies 9. Luna 9. Cycli Solaris 9. Cycli Lunaris 9. Cycli Indictionis 9. Epactæ 8. Concurrentes 9. Dominicalis G. Dies 10. Luna 10. Cycli Solaris 10. Cycli Lunaris 10. Cycli Indictionis 10. Epactæ 9. Concurrentes 10. Dominicalis F. Dies 11. Luna 11. Cycli Solaris 11. Cycli Lunaris 11. Cycli Indictionis 11. Epactæ 10. Concurrentes 11. Dominicalis E. Dies 12. Luna 12. Cycli Solaris 12. Cycli Lunaris 12. Cycli Indictionis 12. Epactæ 11. Concurrentes 12. Dominicalis D. Dies 13. Luna 13. Cycli Solaris 13. Cycli Lunaris 13. Cycli Indictionis 13. Epactæ 12. Concurrentes 13. Dominicalis C. Dies 14. Luna 14. Cycli Solaris 14. Cycli Lunaris 14. Cycli Indictionis 14. Epactæ 13. Concurrentes 14. Dominicalis B. Dies 15. Luna 15. Cycli Solaris 15. Cycli Lunaris 15. Cycli Indictionis 15. Epactæ 14. Concurrentes 15. Dominicalis A. Dies 16. Luna 16. Cycli Solaris 16. Cycli Lunaris 16. Cycli Indictionis 16. Epactæ 15. Concurrentes 16. Dominicalis G. Dies 17. Luna 17. Cycli Solaris 17. Cycli Lunaris 17. Cycli Indictionis 17. Epactæ 16. Concurrentes 17. Dominicalis F. Dies 18. Luna 18. Cycli Solaris 18. Cycli Lunaris 18. Cycli Indictionis 18. Epactæ 17. Concurrentes 18. Dominicalis E. Dies 19. Luna 19. Cycli Solaris 19. Cycli Lunaris 19. Cycli Indictionis 19. Epactæ 18. Concurrentes 19. Dominicalis D. Dies 20. Luna 20. Cycli Solaris 20. Cycli Lunaris 20. Cycli Indictionis 20. Epactæ 19. Concurrentes 20. Dominicalis C. Dies 21. Luna 21. Cycli Solaris 21. Cycli Lunaris 21. Cycli Indictionis 21. Epactæ 20. Concurrentes 21. Dominicalis B. Dies 22. Luna 22. Cycli Solaris 22. Cycli Lunaris 22. Cycli Indictionis 22. Epactæ 21. Concurrentes 22. Dominicalis A. Dies 23. Luna 23. Cycli Solaris 23. Cycli Lunaris 23. Cycli Indictionis 23. Epactæ 22. Concurrentes 23. Dominicalis G. Dies 24. Luna 24. Cycli Solaris 24. Cycli Lunaris 24. Cycli Indictionis 24. Epactæ 23. Concurrentes 24. Dominicalis F. Dies 25. Luna 25. Cycli Solaris 25. Cycli Lunaris 25. Cycli Indictionis 25. Epactæ 24. Concurrentes 25. Dominicalis E. Dies 26. Luna 26. Cycli Solaris 26. Cycli Lunaris 26. Cycli Indictionis 26. Epactæ 25. Concurrentes 26. Dominicalis D. Dies 27. Luna 27. Cycli Solaris 27. Cycli Lunaris 27. Cycli Indictionis 27. Epactæ 26. Concurrentes 27. Dominicalis C. Dies 28. Luna 28. Cycli Solaris 28. Cycli Lunaris 28. Cycli Indictionis 28. Epactæ 27. Concurrentes 28. Dominicalis B. Dies 29. Luna 29. Cycli Solaris 29. Cycli Lunaris 29. Cycli Indictionis 29. Epactæ 28. Concurrentes 29. Dominicalis A. Dies 30. Luna 30. Cycli Solaris 30. Cycli Lunaris 30. Cycli Indictionis 30. Epactæ 29. Concurrentes 30. Dominicalis G. Dies 31. Luna 31. Cycli Solaris 31. Cycli Lunaris 31. Cycli Indictionis 31. Epactæ 30. Concurrentes 31. Dominicalis F.

Mensis Augustus. Dies 1. Luna 1. Cycli Solaris 1. Cycli Lunaris 1. Cycli Indictionis 1. Epactæ 0. Concurrentes 1. Dominicalis A. Indictio Romana 1. Dies Festus Circumcisionis Domini. Dies 2. Luna 2. Cycli Solaris 2. Cycli Lunaris 2. Cycli Indictionis 2. Epactæ 1. Concurrentes 2. Dominicalis G. Dies 3. Luna 3. Cycli Solaris 3. Cycli Lunaris 3. Cycli Indictionis 3. Epactæ 2. Concurrentes 3. Dominicalis F. Dies 4. Luna 4. Cycli Solaris 4. Cycli Lunaris 4. Cycli Indictionis 4. Epactæ 3. Concurrentes 4. Dominicalis E. Dies 5. Luna 5. Cycli Solaris 5. Cycli Lunaris 5. Cycli Indictionis 5. Epactæ 4. Concurrentes 5. Dominicalis D. Dies 6. Luna 6. Cycli Solaris 6. Cycli Lunaris 6. Cycli Indictionis 6. Epactæ 5. Concurrentes 6. Dominicalis C. Dies 7. Luna 7. Cycli Solaris 7. Cycli Lunaris 7. Cycli Indictionis 7. Epactæ 6. Concurrentes 7. Dominicalis B. Dies 8. Luna 8. Cycli Solaris 8. Cycli Lunaris 8. Cycli Indictionis 8. Epactæ 7. Concurrentes 8. Dominicalis A. Dies 9. Luna 9. Cycli Solaris 9. Cycli Lunaris 9. Cycli Indictionis 9. Epactæ 8. Concurrentes 9. Dominicalis G. Dies 10. Luna 10. Cycli Solaris 10. Cycli Lunaris 10. Cycli Indictionis 10. Epactæ 9. Concurrentes 10. Dominicalis F. Dies 11. Luna 11. Cycli Solaris 11. Cycli Lunaris 11. Cycli Indictionis 11. Epactæ 10. Concurrentes 11. Dominicalis E. Dies 12. Luna 12. Cycli Solaris 12. Cycli Lunaris 12. Cycli Indictionis 12. Epactæ 11. Concurrentes 12. Dominicalis D. Dies 13. Luna 13. Cycli Solaris 13. Cycli Lunaris 13. Cycli Indictionis 13. Epactæ 12. Concurrentes 13. Dominicalis C. Dies 14. Luna 14. Cycli Solaris 14. Cycli Lunaris 14. Cycli Indictionis 14. Epactæ 13. Concurrentes 14. Dominicalis B. Dies 15. Luna 15. Cycli Solaris 15. Cycli Lunaris 15. Cycli Indictionis 15. Epactæ 14. Concurrentes 15. Dominicalis A. Dies 16. Luna 16. Cycli Solaris 16. Cycli Lunaris 16. Cycli Indictionis 16. Epactæ 15. Concurrentes 16. Dominicalis G. Dies 17. Luna 17. Cycli Solaris 17. Cycli Lunaris 17. Cycli Indictionis 17. Epactæ 16. Concurrentes 17. Dominicalis F. Dies 18. Luna 18. Cycli Solaris 18. Cycli Lunaris 18. Cycli Indictionis 18. Epactæ 17. Concurrentes 18. Dominicalis E. Dies 19. Luna 19. Cycli Solaris 19. Cycli Lunaris 19. Cycli Indictionis 19. Epactæ 18. Concurrentes 19. Dominicalis D. Dies 20. Luna 20. Cycli Solaris 20. Cycli Lunaris 20. Cycli Indictionis 20. Epactæ 19. Concurrentes 20. Dominicalis C. Dies 21. Luna 21. Cycli Solaris 21. Cycli Lunaris 21. Cycli Indictionis 21. Epactæ 20. Concurrentes 21. Dominicalis B. Dies 22. Luna 22. Cycli Solaris 22. Cycli Lunaris 22. Cycli Indictionis 22. Epactæ 21. Concurrentes 22. Dominicalis A. Dies 23. Luna 23. Cycli Solaris 23. Cycli Lunaris 23. Cycli Indictionis 23. Epactæ 22. Concurrentes 23. Dominicalis G. Dies 24. Luna 24. Cycli Solaris 24. Cycli Lunaris 24. Cycli Indictionis 24. Epactæ 23. Concurrentes 24. Dominicalis F. Dies 25. Luna 25. Cycli Solaris 25. Cycli Lunaris 25. Cycli Indictionis 25. Epactæ 24. Concurrentes 25. Dominicalis E. Dies 26. Luna 26. Cycli Solaris 26. Cycli Lunaris 26. Cycli Indictionis 26. Epactæ 25. Concurrentes 26. Dominicalis D. Dies 27. Luna 27. Cycli Solaris 27. Cycli Lunaris 27. Cycli Indictionis 27. Epactæ 26. Concurrentes 27. Dominicalis C. Dies 28. Luna 28. Cycli Solaris 28. Cycli Lunaris 28. Cycli Indictionis 28. Epactæ 27. Concurrentes 28. Dominicalis B. Dies 29. Luna 29. Cycli Solaris 29. Cycli Lunaris 29. Cycli Indictionis 29. Epactæ 28. Concurrentes 29. Dominicalis A. Dies 30. Luna 30. Cycli Solaris 30. Cycli Lunaris 30. Cycli Indictionis 30. Epactæ 29. Concurrentes 30. Dominicalis G. Dies 31. Luna 31. Cycli Solaris 31. Cycli Lunaris 31. Cycli Indictionis 31. Epactæ 30. Concurrentes 31. Dominicalis F.

Mensis September. Dies 1. Luna 1. Cycli Solaris 1. Cycli Lunaris 1. Cycli Indictionis 1. Epactæ 0. Concurrentes 1. Dominicalis A. Indictio Romana 1. Dies Festus Circumcisionis Domini. Dies 2. Luna 2. Cycli Solaris 2. Cycli Lunaris 2. Cycli Indictionis 2. Epactæ 1. Concurrentes 2. Dominicalis G. Dies 3. Luna 3. Cycli Solaris 3. Cycli Lunaris 3. Cycli Indictionis 3. Epactæ 2. Concurrentes 3. Dominicalis F. Dies 4. Luna 4. Cycli Solaris 4. Cycli Lunaris 4. Cycli Indictionis 4. Epactæ 3. Concurrentes 4. Dominicalis E. Dies 5. Luna 5. Cycli Solaris 5. Cycli Lunaris 5. Cycli Indictionis 5. Epactæ 4. Concurrentes 5. Dominicalis D. Dies 6. Luna 6. Cycli Solaris 6. Cycli Lunaris 6. Cycli Indictionis 6. Epactæ 5. Concurrentes 6. Dominicalis C. Dies 7. Luna 7. Cycli Solaris 7. Cycli Lunaris 7. Cycli Indictionis 7. Epactæ 6. Concurrentes 7. Dominicalis B. Dies 8. Luna 8. Cycli Solaris 8. Cycli Lunaris 8. Cycli Indictionis 8. Epactæ 7. Concurrentes 8. Dominicalis A. Dies 9. Luna 9. Cycli Solaris 9. Cycli Lunaris 9. Cycli Indictionis 9. Epactæ 8. Concurrentes 9. Dominicalis G. Dies 10. Luna 10. Cycli Solaris 10. Cycli Lunaris 10. Cycli Indictionis 10. Epactæ 9. Concurrentes 10. Dominicalis F. Dies 11. Luna 11. Cycli Solaris 11. Cycli Lunaris 11. Cycli Indictionis 11. Epactæ 10. Concurrentes 11. Dominicalis E. Dies 12. Luna 12. Cycli Solaris 12. Cycli Lunaris 12. Cycli Indictionis 12. Epactæ 11. Concurrentes 12. Dominicalis D. Dies 13. Luna 13. Cycli Solaris 13. Cycli Lunaris 13. Cycli Indictionis 13. Epactæ 12. Concurrentes 13. Dominicalis C. Dies 14. Luna 14. Cycli Solaris 14. Cycli Lunaris 14. Cycli Indictionis 14. Epactæ 13. Concurrentes 14. Dominicalis B. Dies 15. Luna 15. Cycli Solaris 15. Cycli Lunaris 15. Cycli Indictionis 15. Epactæ 14. Concurrentes 15. Dominicalis A. Dies 16. Luna 16. Cycli Solaris 16. Cycli Lunaris 16. Cycli Indictionis 16. Epactæ 15. Concurrentes 16. Dominicalis G. Dies 17. Luna 17. Cycli Solaris 17. Cycli Lunaris 17. Cycli Indictionis 17. Epactæ 16. Concurrentes 17. Dominicalis F. Dies 18. Luna 18. Cycli Solaris 18. Cycli Lunaris 18. Cycli Indictionis 18. Epactæ 17. Concurrentes 18. Dominicalis E. Dies 19. Luna 19. Cycli Solaris 19. Cycli Lunaris 19. Cycli Indictionis 19. Epactæ 18. Concurrentes 19. Dominicalis D. Dies 20. Luna 20. Cycli Solaris 20. Cycli Lunaris 20. Cycli Indictionis 20. Epactæ 19. Concurrentes 20. Dominicalis C. Dies 21. Luna 21. Cycli Solaris 21. Cycli Lunaris 21. Cycli Indictionis 21. Epactæ 20. Concurrentes 21. Dominicalis B. Dies 22. Luna 22. Cycli Solaris 22. Cycli Lunaris 22. Cycli Indictionis 22. Epactæ 21. Concurrentes 22. Dominicalis A. Dies 23. Luna 23. Cycli Solaris 23. Cycli Lunaris 23. Cycli Indictionis 23. Epactæ 22. Concurrentes 23. Dominicalis G. Dies 24. Luna 24. Cycli Solaris 24. Cycli Lunaris 24. Cycli Indictionis 24. Epactæ 23. Concurrentes 24. Dominicalis F. Dies 25. Luna 25. Cycli Solaris 25. Cycli Lunaris 25. Cycli Indictionis 25. Epactæ 24. Concurrentes 25. Dominicalis E. Dies 26. Luna 26. Cycli Solaris 26. Cycli Lunaris 26. Cycli Indictionis 26. Epactæ 25. Concurrentes 26. Dominicalis D. Dies 27. Luna 27. Cycli Solaris 27. Cycli Lunaris 27. Cycli Indictionis 27. Epactæ 26. Concurrentes 27. Dominicalis C. Dies 28. Luna 28. Cycli Solaris 28. Cycli Lunaris 28. Cycli Indictionis 28. Epactæ 27. Concurrentes 28. Dominicalis B. Dies 29. Luna 29. Cycli Solaris 29. Cycli Lunaris 29. Cycli Indictionis 29. Epactæ 28. Concurrentes 29. Dominicalis A. Dies 30. Luna 30. Cycli Solaris 30. Cycli Lunaris 30. Cycli Indictionis 30. Epactæ 29. Concurrentes 30. Dominicalis G.

Mensis October. Dies 1. Luna 1. Cycli Solaris 1. Cycli Lunaris 1. Cycli Indictionis 1. Epactæ 0. Concurrentes 1. Dominicalis A. Indictio Romana 1. Dies Festus Circumcisionis Domini. Dies 2. Luna 2. Cycli Solaris 2. Cycli Lunaris 2. Cycli Indictionis 2. Epactæ 1. Concurrentes 2. Dominicalis G. Dies 3. Luna 3. Cycli Solaris 3. Cycli Lunaris 3. Cycli Indictionis 3. Epactæ 2. Concurrentes 3. Dominicalis F. Dies 4. Luna 4. Cycli Solaris 4. Cycli Lunaris 4. Cycli Indictionis 4. Epactæ 3. Concurrentes 4. Dominicalis E. Dies 5. Luna 5. Cycli Solaris 5. Cycli Lunaris 5. Cycli Indictionis 5. Epactæ 4. Concurrentes 5. Dominicalis D. Dies 6. Luna 6. Cycli Solaris 6. Cycli Lunaris 6. Cycli Indictionis 6. Epactæ 5. Concurrentes 6. Dominicalis C. Dies 7. Luna 7. Cycli Solaris 7. Cycli Lunaris 7. Cycli Indictionis 7. Epactæ 6. Concurrentes 7. Dominicalis B. Dies 8. Luna 8. Cycli Solaris 8. Cycli Lunaris 8. Cycli Indictionis 8. Epactæ 7. Concurrentes 8. Dominicalis A. Dies 9. Luna 9. Cycli Solaris 9. Cycli Lunaris 9. Cycli Indictionis 9. Epactæ 8. Concurrentes 9. Dominicalis G. Dies 10. Luna 10. Cycli Solaris 10. Cycli Lunaris 10. Cycli Indictionis 10. Epactæ 9. Concurrentes 10. Dominicalis F. Dies 11. Luna 11. Cycli Solaris 11. Cycli Lunaris 11. Cycli Indictionis 11. Epactæ 10. Concurrentes 11. Dominicalis E. Dies 12. Luna 12. Cycli Solaris 12. Cycli Lunaris 12. Cycli Indictionis 12. Epactæ 11. Concurrentes 12. Dominicalis D. Dies 13. Luna 13. Cycli Solaris 13. Cycli Lunaris 13. Cycli Indictionis 13. Epactæ 12. Concurrentes 13. Dominicalis C. Dies 14. Luna 14. Cycli Solaris 14. Cycli Lunaris 14. Cycli Indictionis 14. Epactæ 13. Concurrentes 14. Dominicalis B. Dies 15. Luna 15. Cycli Solaris 15. Cycli Lunaris 15. Cycli Indictionis 15. Epactæ 14. Concurrentes 15. Dominicalis A. Dies 16. Luna 16. Cycli Solaris 16. Cycli Lunaris 16. Cycli Indictionis 16. Epactæ 15. Concurrentes 16. Dominicalis G. Dies 17. Luna 17. Cycli Solaris 17. Cycli Lunaris 17. Cycli Indictionis 17. Epactæ 16. Concurrentes 17. Dominicalis F. Dies 18. Luna 18. Cycli Solaris 18. Cycli Lunaris 18. Cycli Indictionis 18. Epactæ 17. Concurrentes 18. Dominicalis E. Dies 19. Luna 19. Cycli Solaris 19. Cycli Lunaris 19. Cycli Indictionis 19. Epactæ 18. Concurrentes 19. Dominicalis D. Dies 20. Luna 20. Cycli Solaris 20. Cycli Lunaris 20. Cycli Indictionis 20. Epactæ 19. Concurrentes 20. Dominicalis C. Dies 21. Luna 21. Cycli Solaris 21. Cycli Lunaris 21. Cycli Indictionis 21. Epactæ 20. Concurrentes 21. Dominicalis B. Dies 22. Luna 22. Cycli Solaris 22. Cycli Lunaris 22. Cycli Indictionis 22. Epactæ 21. Concurrentes 22. Dominicalis A. Dies 23. Luna 23. Cycli Solaris 23. Cycli Lunaris 23. Cycli Indictionis 23. Epactæ 22. Concurrentes 23. Dominicalis G. Dies 24. Luna 24. Cycli Solaris 24. Cycli Lunaris 24. Cycli Indictionis 24. Epactæ 23. Concurrentes 24. Dominicalis F. Dies 25. Luna 25. Cycli Solaris 25. Cycli Lunaris 25. Cycli Indictionis 25. Epactæ 24. Concurrentes 25. Dominicalis E. Dies 26. Luna 26. Cycli Solaris 26. Cycli Lunaris 26. Cycli Indictionis 26. Epactæ 25. Concurrentes 26. Dominicalis D. Dies 27. Luna 27. Cycli Solaris 27. Cycli Lunaris 27. Cycli Indictionis 27. Epactæ 26. Concurrentes 27. Dominicalis C. Dies 28. Luna 28. Cycli Solaris 28. Cycli Lunaris 28. Cycli Indictionis 28. Epactæ 27. Concurrentes 28. Dominicalis B. Dies 29. Luna 29. Cycli Solaris 29. Cycli Lunaris 29. Cycli Indictionis 29. Epactæ 28. Concurrentes 29. Dominicalis A. Dies 30. Luna 30. Cycli Solaris 30. Cycli Lunaris 30. Cycli Indictionis 30. Epactæ 29. Concurrentes 30. Dominicalis G. Dies 31. Luna 31. Cycli Solaris 31. Cycli Lunaris 31. Cycli Indictionis 31. Epactæ 30. Concurrentes 31. Dominicalis F.

Mensis November. Dies 1. Luna 1. Cycli Solaris 1. Cycli Lunaris 1. Cycli Indictionis 1. Epactæ 0. Concurrentes 1. Dominicalis A. Indictio Romana 1. Dies Festus Circumcisionis Domini. Dies 2. Luna 2. Cycli Solaris 2. Cycli Lunaris 2. Cycli Indictionis 2. Epactæ 1. Concurrentes 2. Dominicalis G. Dies 3. Luna 3. Cycli Solaris 3. Cycli Lunaris 3. Cycli Indictionis 3. Epactæ 2. Concurrentes 3. Dominicalis F. Dies 4. Luna 4. Cycli Solaris 4. Cycli Lunaris 4. Cycli Indictionis 4. Epactæ 3. Concurrentes 4. Dominicalis E. Dies 5. Luna 5. Cycli Solaris 5. Cycli Lunaris 5. Cycli Indictionis 5. Epactæ 4. Concurrentes 5. Dominicalis D. Dies 6. Luna 6. Cycli Solaris 6. Cycli Lunaris 6. Cycli Indictionis 6. Epactæ 5. Concurrentes 6. Dominicalis C. Dies 7. Luna 7. Cycli Solaris 7. Cycli Lunaris 7. Cycli Indictionis 7. Epactæ 6. Concurrentes 7. Dominicalis B. Dies 8. Luna 8. Cycli Solaris 8. Cycli Lunaris 8. Cycli Indictionis 8. Epactæ 7. Concurrentes 8. Dominicalis A. Dies 9. Luna 9. Cycli Solaris 9. Cycli Lunaris 9. Cycli Indictionis 9. Epactæ 8. Concurrentes 9. Dominicalis G. Dies 10. Luna 10. Cycli Solaris 10. Cycli Lunaris 10. Cycli Indictionis 10. Epactæ 9. Concurrentes 10. Dominicalis F. Dies 11. Luna 11. Cycli Solaris 11. Cycli Lunaris 11. Cycli Indictionis 11. Epactæ 10. Concurrentes 11. Dominicalis E. Dies 12. Luna 12. Cycli Solaris 12. Cycli Lunaris 12. Cycli Indictionis 12. Epactæ 11. Concurrentes 12. Dominicalis D. Dies 13. Luna 13. Cycli Solaris 13. Cycli Lunaris 13. Cycli Indictionis 13. Epactæ 12. Concurrentes 13. Dominicalis C. Dies 14. Luna 14. Cycli Solaris 14. Cycli Lunaris 14. Cycli Indictionis 14. Epactæ 13. Concurrentes 14. Dominicalis B. Dies 15. Luna 15. Cycli Solaris 15. Cycli Lunaris 15. Cycli Indictionis 15. Epactæ 14. Concurrentes 15. Dominicalis A. Dies 16. Luna 16. Cycli Solaris 16. Cycli Lunaris 16. Cycli Indictionis 16. Epactæ 15. Concurrentes 16. Dominicalis G. Dies 17. Luna 17. Cycli Solaris 17. Cycli Lunaris 17. Cycli Indictionis 17. Epactæ 16. Concurrentes 17. Dominicalis F. Dies 18. Luna 18. Cycli Solaris 18. Cycli Lunaris 18. Cycli Indictionis 18. Epactæ 17. Concurrentes 18. Dominicalis E. Dies 19. Luna 19. Cycli Solaris 19. Cycli Lunaris 19. Cycli Indictionis 19. Epactæ 18. Concurrentes 19. Dominicalis D. Dies 20. Luna 20. Cycli Solaris 20. Cycli Lunaris 20. Cycli Indictionis 20. Epactæ 19. Concurrentes 20. Dominicalis C. Dies 21. Luna 21. Cycli Solaris 21. Cycli Lunaris 21. Cycli Indictionis 21. Epactæ 20. Concurrentes 21. Dominicalis B. Dies 22. Luna 22. Cycli Solaris 22. Cycli Lunaris 22. Cycli Indictionis 22. Epactæ 21. Concurrentes 22. Dominicalis A. Dies 23. Luna 23. Cycli Solaris 23. Cycli Lunaris 23. Cycli Indictionis 23. Epactæ 22. Concurrentes 23. Dominicalis G. Dies 24. Luna 24. Cycli Solaris 24. Cycli Lunaris 24. Cycli Indictionis 24. Epactæ 23. Concurrentes 24. Dominicalis F. Dies 25. Luna 25. Cycli Solaris 25. Cycli Lunaris 25. Cycli Indictionis 25. Epactæ 24. Concurrentes 25. Dominicalis E. Dies 26. Luna 26. Cycli Solaris 26. Cycli Lunaris 26. Cycli Indictionis 26. Epactæ 25. Concurrentes 26. Dominicalis D. Dies 27. Luna 27. Cycli Solaris 27. Cycli Lunaris 27. Cycli Indictionis 27. Epactæ 26. Concurrentes 27. Dominicalis C. Dies 28. Luna 28. Cycli Solaris 28. Cycli Lunaris 28. Cycli Indictionis 28. Epactæ 27. Concurrentes 28. Dominicalis B. Dies 29. Luna 29. Cycli Solaris 29. Cycli Lunaris 29. Cycli Indictionis 29. Epactæ 28. Concurrentes 29. Dominicalis A. Dies 30. Luna 30. Cycli Solaris 30. Cycli Lunaris 30. Cycli Indictionis 30. Epactæ 29. Concurrentes 30. Dominicalis G.

Mensis December. Dies 1. Luna 1. Cycli Solaris 1. Cycli Lunaris 1. Cycli Indictionis 1. Epactæ 0. Concurrentes 1. Dominicalis A. Indictio Romana 1. Dies Festus Circumcisionis Domini. Dies 2. Luna 2. Cycli Solaris 2. Cycli Lunaris 2. Cycli Indictionis 2. Epactæ 1. Concurrentes 2. Dominicalis G. Dies 3. Luna 3. Cycli Solaris 3. Cycli Lunaris 3. Cycli Indictionis 3. Epactæ 2. Concurrentes 3. Dominicalis F. Dies 4. Luna 4. Cycli Solaris 4. Cycli Lunaris 4. Cycli Indictionis 4. Epactæ 3. Concurrentes 4. Dominicalis E. Dies 5. Luna 5. Cycli Solaris 5. Cycli Lunaris 5. Cycli Indictionis 5. Epactæ 4. Concurrentes 5. Dominicalis D. Dies 6. Luna 6. Cycli Solaris 6. Cycli Lunaris 6. Cycli Indictionis 6. Epactæ 5. Concurrentes 6. Dominicalis C. Dies 7. Luna 7. Cycli Solaris 7. Cycli Lunaris 7. Cycli Indictionis 7. Epactæ 6. Concurrentes 7. Dominicalis B. Dies 8. Luna 8. Cycli Solaris 8. Cycli Lunaris 8. Cycli Indictionis 8. Epactæ 7. Concurrentes 8. Dominicalis A. Dies 9. Luna 9. Cycli Solaris 9. Cycli Lunaris 9. Cycli Indictionis 9. Epactæ 8. Concurrentes 9. Dominicalis G. Dies 10. Luna 10. Cycli Solaris 10. Cycli Lunaris 10. Cycli Indictionis 10. Epactæ 9. Concurrentes 10. Dominicalis F. Dies 11. Luna 11. Cycli Solaris 11. Cycli Lunaris 11. Cycli Indictionis 11. Epactæ 10. Concurrentes 11. Dominicalis E. Dies 12. Luna 12. Cycli Solaris 12. Cycli Lunaris 12. Cycli Indictionis 12. Epactæ 11. Concurrentes 12. Dominicalis D. Dies 13. Luna 13. Cycli Solaris 13. Cycli Lunaris 13. Cycli Indictionis 13. Epactæ 12. Concurrentes 13. Dominicalis C. Dies 14. Luna 14. Cycli Solaris 14. Cycli Lunaris 14. Cycli Indictionis 14. Epactæ 13. Concurrentes 14. Dominicalis B. Dies 15. Luna 15. Cycli Solaris 15. Cycli Lunaris 15. Cycli Indictionis 15. Epactæ 14. Concurrentes 15. Dominicalis A. Dies 16. Luna 16. Cycli Solaris 16. Cycli Lunaris 16. Cycli Indictionis 16. Epactæ 15. Concurrentes 16. Dominicalis G. Dies 17. Luna 17. Cycli Solaris 17. Cycli Lunaris 17. Cycli Indictionis 17. Epactæ 16. Concurrentes 17. Dominicalis F. Dies 18. Luna 18. Cycli Solaris 18. Cycli Lunaris 18. Cycli Indictionis 18. Epactæ 17. Concurrentes 18. Dominicalis E. Dies 19. Luna 19. Cycli Solaris 19. Cycli Lunaris 19. Cycli Indictionis 19. Epactæ 18. Concurrentes 19. Dominicalis D. Dies 20. Luna 20. Cycli Solaris 20. Cycli Lunaris 20. Cycli Indictionis 20. Epactæ 19. Concurrentes 20. Dominicalis C. Dies 21. Luna 21. Cycli Solaris 21. Cycli Lunaris 21. Cycli Indictionis 21. Epactæ 20. Concurrentes 21. Dominicalis B. Dies 22. Luna 22. Cycli Solaris 22. Cycli Lunaris 22. Cycli Indictionis 22. Epactæ 21. Concurrentes 22. Dominicalis A. Dies 23. Luna 23. Cycli Solaris 23. Cycli Lunaris 23. Cycli Indictionis 23. Epactæ 22. Concurrentes 23. Dominicalis G. Dies 24. Luna 24. Cycli Solaris 24. Cycli Lunaris 24. Cycli Indictionis 24. Epactæ 23. Concurrentes 24. Dominicalis F. Dies 25. Luna 25. Cycli Solaris 25. Cycli Lunaris 25. Cycli Indictionis 25. Epactæ 24. Concurrentes 25. Dominicalis E. Dies 26. Luna 26. Cycli Solaris 26. Cycli Lunaris 26. Cycli Indictionis 26. Epactæ 25. Concurrentes 26. Dominicalis D. Dies 27. Luna 27. Cycli Solaris 27. Cycli Lunaris 27. Cycli Indictionis 27. Epactæ 26. Concurrentes 27. Dominicalis C. Dies 28. Luna 28. Cycli Solaris 28. Cycli Lunaris 28. Cycli Indictionis 28. Epactæ 27. Concurrentes 28. Dominicalis B. Dies 29. Luna 29. Cycli Solaris 29. Cycli Lunaris 29. Cycli Indictionis 29. Epactæ 28. Concurrentes 29. Dominicalis A. Dies 30. Luna 30. Cycli Solaris 30. Cycli Lunaris 30. Cycli Indictionis 30. Epactæ 29. Concurrentes 30. Dominicalis G. Dies 31. Luna 31. Cycli Solaris 31. Cycli Lunaris 31. Cycli Indictionis 31. Epactæ 30. Concurrentes 31. Dominicalis F.

Anno ante Christum 1490. Mensis Januarius. Dies 1. Luna 1. Cycli Solaris 1. Cycli Lunaris 1. Cycli Indictionis 1. Epactæ 0. Concurrentes 1. Dominicalis A. Indictio Romana 1. Dies Festus Circumcisionis Domini. Dies 2. Luna 2. Cycli Solaris 2. Cycli Lunaris 2. Cycli Indictionis 2. Epactæ 1. Concurrentes 2. Dominicalis G. Dies 3. Luna 3. Cycli Solaris 3. Cycli Lunaris 3. Cycli Indictionis 3. Epactæ 2. Concurrentes 3. Dominicalis F. Dies 4. Luna 4. Cycli Solaris 4. Cycli Lunaris 4. Cycli Indictionis 4. Epactæ 3. Concurrentes 4. Dominicalis E. Dies 5. Luna 5. Cycli Solaris 5. Cycli Lunaris 5. Cycli Indictionis 5. Epactæ 4. Concurrentes 5. Dominicalis D. Dies 6. Luna 6. Cycli Solaris 6. Cycli Lunaris 6. Cycli Indictionis 6. Epactæ 5. Concurrentes 6. Dominicalis C. Dies 7. Luna 7. Cycli Solaris 7. Cycli Lunaris 7. Cycli Indictionis 7. Epactæ 6. Concurrentes 7. Dominicalis B. Dies 8. Luna 8. Cycli Solaris 8. Cycli Lunaris 8. Cycli Indictionis 8. Epactæ 7. Concurrentes 8. Dominicalis A. Dies 9. Luna 9. Cycli Solaris 9. Cycli Lunaris 9. Cycli Indictionis 9. Epactæ 8. Concurrentes 9. Dominicalis G. Dies 10. Luna 10. Cycli Solaris 10. Cycli Lunaris 10. Cycli Indictionis 10. Epactæ 9. Concurrentes 10. Dominicalis F. Dies 11. Luna 11. Cycli Solaris 11. Cycli Lunaris 11. Cycli Indictionis 11. Epactæ 10. Concurrentes 11. Dominicalis E. Dies 12. Luna 12. Cycli Solaris 12. Cycli Lunaris 12. Cycli Indictionis 12. Epactæ 11. Concurrentes 12. Dominicalis D. Dies 13. Luna 13. Cycli Solaris 13. Cycli Lunaris 13. Cycli Indictionis 13. Epactæ 12. Concurrentes 13. Dominicalis C. Dies 14. Luna 14. Cycli Solaris 14. Cycli Lunaris 14. Cycli Indictionis 14. Epactæ 13. Concurrentes 14. Dominicalis B. Dies 15. Luna 15. Cycli Solaris 15. Cycli Lunaris 15. Cycli Indictionis 15. Epactæ 14. Concurrentes 15. Dominicalis A. Dies 16. Luna 16. Cycli Solaris 16. Cycli Lunaris 16. Cycli Indictionis 16. Epactæ 15. Concurrentes 16. Dominicalis G. Dies 17. Luna 17. Cycli Solaris 17. Cycli Lunaris 17. Cycli Indictionis 17. Epactæ 16. Concurrentes 17. Dominicalis F. Dies 18. Luna 18. Cycli Solaris 18. Cycli Lunaris 18. Cycli Indictionis 18. Epactæ 17. Concurrentes 18. Dominicalis E. Dies 19. Luna 19. Cycli Solaris 19. Cycli Lunaris 19. Cycli Indictionis 19. Epactæ 18. Concurrentes 19. Dominicalis D. Dies 20. Luna 20. Cycli Solaris 20. Cycli Lunaris 20. Cycli Indictionis 20. Epactæ 19. Concurrentes 20. Dominicalis C. Dies 21. Luna 21. Cycli Solaris 21. Cycli Lunaris 21. Cycli Indictionis 21. Epactæ 20. Concurrentes 21. Dominicalis B. Dies 22. Luna 22. Cycli Solaris 22. Cycli Lunaris 22. Cycli Indictionis 22. Epactæ 21. Concurrentes 22. Dominicalis A. Dies 23. Luna 23. Cycli Solaris 23. Cycli Lunaris 23. Cycli Indictionis 23. Epactæ 22. Concurrentes 23. Dominicalis G. Dies 24. Luna 24. Cycli Solaris 24. Cycli Lunaris 24. Cycli Indictionis 24. Epactæ 23. Concurrentes 24. Dominicalis F. Dies 25. Luna 25. Cycli Solaris 25. Cycli Lunaris 25. Cycli Indictionis 25. Epactæ 24. Concurrentes 25. Dominicalis E. Dies 26. Luna 26. Cycli Solaris 26. Cycli Lunaris 26. Cycli Indictionis 26. Epactæ 25. Concurrentes 26. Dominicalis D. Dies 27. Luna 27. Cycli Solaris 27. Cycli Lunaris 27. Cycli Indictionis 27. Epactæ 26. Concurrentes 27. Dominicalis C. Dies 28. Luna 28. Cycli Solaris 28. Cycli Lunaris 28. Cycli Indictionis 28. Epactæ 27. Concurrentes 28. Dominicalis B. Dies 29. Luna 29. Cycli Solaris 29. Cycli Lunaris 29. Cycli Indictionis 29. Epactæ 28. Concurrentes 29. Dominicalis A. Dies 30. Luna 30. Cycli Solaris 30. Cycli Lunaris 30. Cycli Indictionis 30. Epactæ 29. Concurrentes 30. Dominicalis G. Dies 31. Luna 31. Cycli Solaris 31. Cycli Lunaris 31. Cycli Indictionis 31. Epactæ 30. Concurrentes 31. Dominicalis F.

Mensis Februarius. Dies 1. Luna 1. Cycli Solaris 1. Cycli Lunaris 1. Cycli Indictionis 1. Epactæ 0. Concurrentes 1. Dominicalis A. Indictio Romana 1. Dies Festus Circumcisionis Domini. Dies 2. Luna 2. Cycli Solaris 2. Cycli Lunaris 2. Cycli Indictionis 2. Epactæ 1. Concurrentes 2. Dominicalis G. Dies 3. Luna 3.

dicitur, quòd pestilentiâ, fame, gladio cadèrent. (Ezech. XXXIII. 27. 28.) *Illos occidit Nebuchodonosor in Ægypto: ejus partim cæsos in Judæa, partim translatos à Nebuzaradan constat anno domini sui 23. qui fuit 4. desolationis Hierusalem.* (Jerem.) LII. 30.) quod non animadvertens *Iosephus*, lib. X. Antiq. cap. XI. *quinto post excidium Hierosolymitanum anno, qui fuit regni ipsius Nabuchodonosoris vigesimus tertius*; (anno enim illius 18. ut dictum, non 19. Templum & Vrbem caesa fuisse ille censuit) Judæos hosce ex Ægypto captivos Babylonem abductos fuisse credidit, quum ante 27. deportati *Iech nia*, qui fuit regni *Nebuchadnesaris* 35. Ægyptum ab eo occupatam non fuisse, ex Ezechiel. XXIX. 17. sub præcedentis Thesis finem jam audiverimus.

Sequitur locus longè difficilior, Jerem. XXVII. 1. *In principio regni Iehojakimi filii Iosiæ regis Iuda, fuit verbum hoc ad Jeremiam à Domino.* Vbi pro *Iehojakimi* nomine, *Sedekiæ* reponendum *Iosephus Scaliger* contra *Pareum*, *Iacobus Salianus* ad ann. Mundi [a] 3426. *Iohannes à Bolonus*, & alii aliqui existimant; licet *Hippolytus Portuensis*, vel quicunque author fuit [c] Chronici anno XIII. *Alexandri Severi* conscripti, & *Epiphanius* in 1. *Panarii*, (pag. 15. edit. Græc. Basil.) *Sedekiam* etiam *Ioakimi* nomine appellatum fuisse, sensisse videantur. In versu verò 3. illius *Jeremiæ* capituli, *per legatos qui venturi erant Hierosolyma ad Sedekiam regem Iuda*, Dei voluntatem finitimarum gentium Regibus significare Prophetæ jubetur, ut *Nebuchadnesaris* Regis Babylonię jugo colla sua submitterent. Deinde vers. 12. *etiam Sedekiam regem Iuda allocutum se fuisse secundùm omnia verba ista*, Jeremias subjicit: in principio capitis sequentis, hanc quoque temporis περιχαρίαν posteà adjiciens. *Et factum est in anno illo in principio regni Sedekiæ regis Iuda: in anno quarto, in mense quinto* (Jerem. XXVIII. 1.) Vnde & nova exoritur difficultas, unde in *principio regni Sedekiæ* factum dicatur, quod quarto illius anno contigit.

Posteà prophetiam illam in anteriore medietate, sive 11. primis versiculis capitis XXVII. comprehensam, in principio regni *Jehojakimi* à Deo primùm revelatam Jeremiæ fuisse, censent *Tremellius*, *Codomanus*, *Brochtonus*, *Deodatus*, & alii: (triennio scilicet antequàm *Nebuchadnesar* in Babylonia, & 11. annis priusquàm *Sedekias* in Judæa regnare cœpisset:) quę in posteriore verò medietate, & 11. reliquis versibus continentur. Ipsius *Sedekiæ* demum temporibus Regi, & Sacerdotibus, & toti populo à Prophetâ fuisse proposita. In priore igitur parte, comparare sibi vincula & lora in tempus illud quo regnaturus esset *Sedekias*, jussum fuisse Prophetam existimant. *Sic enim auferetur calumniandi prophetæ, & omnem malè de Propheta suspicandi occasionem sublatam*, affirmat *Tremellius*. Creditque *Codomanus*, *propterea undecim annis ante regnum. Sedekia factum esse ad Ieremiam verbum Domini, de jugo quinque regibus mittendo per legatos ad regem Sedekiam missos, ut Propheta si iret sua vita non metuendum esse ab impio rege Ioakimo; quo defuncto, jugum traditurus esset legatis mittendis ad novum in ejus regno successorem, Sedekiæ nomen habiturum.*

Ad alterum autem locum, Jerem. XXVIII. 1. quod attinet: durum esse existimat illam *Maldonati* expositionem [e] *Paludanus*; annum 4. *Sedekiæ* dici principium regni ejus, quia fuit ante medietatem illius, quanquàm regni *Sedekiæ* undecim tantùm existentibus, ut eorum 4. ad principium regni ejus, referatur, neque Anglo-Duacensibus nostris interpretibus, neque *Iacobo* [f] *Salianis*, durum omninò esse videtur. Alii, ex profectione vel legatione *Sedekiæ* anno regni sui 4. in Babyloniam institutâ. (Jerem. LI. 59.) eum de novo in Regem à *Nebuchadnesare* fuisse confirmatum colligunt; indèque in quarto illo anno novum *principatum regni Sedekiæ* constituit, quę *Nicolai Lyrani* in Jerem. XXVII. 3. & *Augustini Tornielli* ad annum Mundi 3439. Parag. 4. est sententia. Alii priora ista [*Et factum est in anno illo, principio regni Sedekiæ regis Iuda.*] ad superiora referre malunt, atque à posterioribus separare. (*In anno quarto in mense quinto*:) quę cum sequentibus nectenda esse censent. Quod probabile judicat [g] *Dionysius Petavius*: & multò esset probabilius si *Tremellijana* loci illius versio reciperetur. *Quum autem fuisset* [vel *accidisset*] *illud anno illo, principio regni Sedekiæ regis Iuda: anno quarto mense quinto, allocutus est me Hananias*, q. d. Quum illa quæ præcesserant, à versu 12. ad finem cap. XXVII. *anno illo*, id est, *in principio regni Sedekiæ* edixissem: anno demùm pòst *quarto, mense quinto*, iis quæ dixeram contradicens *Hananias*, ita me est allocutus.

Superest adhuc erium illarum difficultatum postrema, quas sapientiæ cœlestis afflatu egere *Beroaldus* putavit, ut possint intelligi. *Iehoiakin*, sive *Jechonias*, quum regnare cœpisset, dicitur fuisse annorum octodecim. 2. Reg. 24. 8. at octo tantùm. 2. Chr. 36. 9. [h] Pro 8. autem annis, multum ille facere existimat locum illum Matth. 1. 11. ut in veteribus codicibus legitur. Ἰωσίας δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰωακεὶμ, Ἰωακεὶμ δὲ ἐγέννησε τὸν Ἰεχονίαν, καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ ἐπὶ τῆς μετοικεσίας Βαβυλῶνος. *Josias autem genuit Joakim, Joakim autem genuit Jechoniam, & fratres ejus in transportatione Babylonicâ.* Octavus enim *Jechonias* ab undecimo & postremo patris *Joakimi* subtractus ad desinentem 3. & ineuntem 4. *Joakimi* annum nos perducit: quo tempore Daniel initio Historiæ suæ notat *Nebuchadnesarem*, captâ Hierosolymâ, vasa sacra, & primariæ nobilitatis florem in Babylonium deportasse. Quam sententiam propugnat etiam [i] *Jacobus Cappellus* in Chronico suo.

Contrà verò *decimum octavum* potius ætatis annum *Jechoniam* tunc egisse, argumento est, quòd *malum fecisse* dicitur *in conspectu Domini, omnino prout fecerat pater ejus*; & quòd *uxores* ejus (*feminas* Tremellius reddidit) simul cum eo deportatæ memorentur: (2. Reg. XXIV. 9. 15.) quæ in *octo* annorum pueris minùs comperiunt. Unde Cajetanus ad locum illum Chronicorum, Canus (lib. XI. locor. Theolog. cap. 5.) & Jo. Mariana (pro edit. vulgata cap. 21.) 8. pro 18. errore scriptorum irrepsisse in textum asserunt. Pro quibus facit & editio Syriaca: quæ in loco illo Chronicorum etiam 18. annorum numerum nobis exhibet. *Numerum Hebraico codice*, [ut ait Mariana] *à librariis vitiato, is error in Græcos codices & Latinos inde manavit, & scribentis peccatum interpretis vitium factum est.*

Sed ante illos. [k] Abulensis, sacri textus corruptelam nullo modo hic admittendam esse prænonuit. Primùm quia *ista positio* [ut ille loquitur] *est nimis scandalosa*; quia eodem modo scripturam *posteriores dicere in omnibus locis esse corruptam: vel saltem non erit nobis firmum, aliquam partem ejus esse veram.* Deinde quia *de jure humano est regula, quod in ipsis juribus vitanda est correctio; & nunquam sunt jura corrigenda quamdiu possunt tolerari, sed expedit jura juribus concordare.* (ut patet de elect. lib 6. c. cum expediat. *A fortiori ergo in sacra scriptura* [*in qua nihil debet concedi devians à veritate*] *debet laborari pro concordia ejus, & sic quamdiu potuerunt partes concordari, non est dicendum quòd aliqua pars sit corrupta. Et tamen possunt concordari istæ partes sacræ Scripturæ*: inquit ille, nempe, si 8. annorum dicatur fuisse Jechonias, quando cœpit regnare vivente patre; 18. verò, quando regnavit solus mortuo patre. Ejusque in regni consortium cooptationis, ex prophetia illa Jeremiæ XXVII jam expositâ, rationem etiam aliquam [l] Codomanus ita conatur reddere. *Joakimus audito Jeremiæ vaticinio, metuit ne per illud populus moveretur, ut Sedekiam aliquem* (frater enim ipsius non Sedekias, sed *Mattanias* eo tempore dicebatur) *præferat suo filio Jechoniæ. Quamobrem eundem, annos tantùm octo natum, curat regem designari: ut sic prophetia Jeremiæ fiat irrita; nec filius ejus experiatur fortunam paternam.* (ipsi enim Joakimo minor frater Joachazus à populo prælatus fuerat) *& ad alium transferri videat regnum jure hæreditatis sibi debitum.*

Alii aliter ista inter se conciliant. Tremellius enim, & cum secutus Brochtonus, locum 2. Chronic. XXXVI. 9. sic interpretatur. *Natus octo annos, quum ILLE regnare inciperet*: non ipse videlicet, sed pater ejus; cujus in proximè præcedentibus facta fuerat mentio. Rectius verò (juxta locutionis illius sententiam primùm usurpatam initio regni Saulis primi Israëlitarum Regis) octavum ille annum egisse dici poterit, non ætatis, sed servitutis Babylonicæ, cui ipse cum populo suo tunc erat obnoxius. Quidquid enim de loco illo Matthæi I. 11. demùm statuatur: quo tempore patri successit in regno Jechonias, à captis anno Jehoiakimi 4. Hierosolymis *octavum* numeratum fuisse annum non est dubium.

a Parag 18. 19. 20. 21. tom. 4. pag. 659. 662. & 718.
b Pag. 245. 246.
c Tom. 2. Antiqu. lect. H. Canisii, pag. 194. [Vid. Harvillæum, col. 932. 935. 936. item Syr. MS. LXX. & Hieron.
d Codoman. Annal. ad an. Mundi 3512.
Pag 236.
e Ann 3439. Parag. 17. (pag. 714. & 718.)
f Vid. Sal. Jarchi.
g Tom. 2. [pag. 162.
h Matth. Beroald. Chr. l. 2. cap. 30.
i Cappel. Chr. ad an. Mund. 3402.
k Alph. Tostat. in 4. Reg. 24. q. 8.
l Codoman. Annal. ad an. Mundi. 3512.

JACOBI

Exemplar Bibliothecæ Bodleianæ

JACOBI USSERII
ARMACHANI
DE
MACEDONUM ET ASIANORUM
ANNO SOLARI.
DISSERTATIO
CUM GRÆCORUM ASTRONOMORUM
PARAPEGMATE,
AD MACEDONICI ET JULIANI ANNI
RATIONEM ACCOMMODATO.

JUXTA EXEMPLAR LONDINENSE.

INDEX CAPITUM
DISSERTATIONIS
DE MACEDONUM ET ASIANORUM
ANNO SOLARI.

CAPUT PRIMUM.

DE menſibus Solaribus à Macedonibus Græciæ dominatu jam potitis, Lunarium loco in uſum civilem introductis; & iiſdem Aſiæ imperium poſteà obtinentibus, à Syromacedonibus & Aſiæ propriè dictæ incolis variè uſurpatis. 93

CAP. II. *De communi menſium Macedonicorum & Aſianorum, à numeris ordinalibus ductâ, denominatione: ubi & de Epiphaniâ, quinto die Januarii celebratâ, Hieronymi; & de Paſchalis feſtivitatis tempore à Montaniſtis in Phrygiâ obſervato, Sozomeni locus illuſtratur.* 96

CAP. III. *Tempus, quo paſſus Polycarpus & comprehenſus eſt Pionius, ex Aſiani anni ratione patefactum. Diei magni & Sabbati magni differentia explicata.* 98

CAP. IV. *De Græcorum & Macedonum menſibus variè ab Epiphanio uſurpatis. De Cypriorum & Bithynorum menſibus ad anni Macedonici formam accommodatis. Variorum menſium & inter ſe & cum Julianis comparatio.* 101

CAP. V. *Menſis cujuſque dierum numerus, & in anno Romano ſedes declaratur. Ex quatuor ſibi invicem ſuccedentium annorum Dominicis Paſchalibus cum tempore paſſionis Polycarpi comparatis, locus Intercalationis, Epocha, & ratio collationis cum Periodi Julianæ & æræ Chriſtianæ annis, eruitur.* 103

CAP. VI. *Anni totius Macedonici & Aſiani diſpoſitio atque methodus exponitur. Cycli Solaris & Lunaris, & Chriſtiani Paſchatis, in eo indagandi ratio. Veterum Parapegmatum ad eundem accommodatio.* 106

I.

Dato anno Periodi Julianæ, vel æræ Chriſtianæ, annum congruentem epochæ Macedonicæ invenire. ibid.

II.

Dato Macedonici anni menſe & die, menſem & diem Julianum illi reſpondentem deprehendere. ibid.

III.

Dato anno Macedonico, Cyclum Solarem invenire. ibid.

IV.

Dato Cyclo Solari, literam diei Solis ſive Dominicam, & per eam feriæ hebdomadicæ totius anni Macedonici ſive Aſiani, invenire. ibid.

V.

Dato anno Macedonico ſive Aſiano, Cyclum Lunarem invenire. 107

VI.

In dato anno Macedonico vel Aſiano Paſchalem Dominicam, & Montaniſtarum & Alexandrinorum, deſignare. ibid.

CAP. VIII. Quomodo ejus-dem ordinis, & longitudinis fit Circulus, qui per tria data puncta, quæ non sunt in directum, ducitur. 10

CAP. IX. Quomodo Circulus tangens tres rectas lineas, quæ tres angulos constituunt, describi possit. 11

CAP. X. Quomodo Circulus tangens tres Circulos, quorum centra non sunt in directum, describi possit. 12

CAP. XI. Quomodo Circulus tangens duas rectas lineas, quæ angulum constituunt, & Circulum, qui intra angulum est, describi possit. 13

CAP. XII. Quomodo Circulus tangens duas rectas lineas, quæ angulum constituunt, & Circulum, qui extra angulum est, describi possit. 14

JACOBI USSERII ARMACHANI,

De Macedonum & Alexandri anno Solari,

DISSERTATIO.

CAPUT I.

De annis Macedonum, & Alexandri Magni.

PRo certo habetur, Macedones, & Alexandrum Magnum, annum solarem, id est, 365. dierum, & sex horarum, ut Julianum, habuisse. Quod ex Ptolemæi Canone Regum, & Eclipsibus, quas ille refert, manifestum est. Nam Eclipsis Lunæ, quæ Nabonassari anno 27. Mense Thoth, die 14. ante horam primam noctis, observata fuit, ut ille refert, Alexandri anno 8. Mense Pharmuthi, die 8. ante horam primam noctis, ut ipse refert, observata fuit. Ab illa ad hanc sunt anni 719. Ab Æra Nabonassari ad Alexandri annum 8. sunt anni 747. Ab Æra Nabonassari ad Augustum anni 1015. Ab Alexandro ad Augustum anni 268. Ab Augusto ad Antoninum Pium anni 141. Ab Antonino Pio ad Diocletianum anni 98. Ab Æra Nabonassari ad Diocletianum anni 1113. Ab Alexandro ad Diocletianum anni 366. Ab Augusto ad Diocletianum anni 239. Ab Antonino Pio ad Diocletianum anni 98. Ab Æra Nabonassari ad Alexandri annum 8. sunt anni 747. Ab Alexandro ad Augustum anni 268. Ab Augusto ad Antoninum Pium anni 141. Ab Antonino Pio ad Diocletianum anni 98. Ab Æra Nabonassari ad Diocletianum anni 1113. Ab Alexandro ad Diocletianum anni 366. Ab Augusto ad Diocletianum anni 239. Ab Antonino Pio ad Diocletianum anni 98. Ab Æra Nabonassari ad Alexandri annum 8. sunt anni 747. Ab Alexandro ad Augustum anni 268. Ab Augusto ad Antoninum Pium anni 141. Ab Antonino Pio ad Diocletianum anni 98. Ab Æra Nabonassari ad Diocletianum anni 1113. Ab Alexandro ad Diocletianum anni 366. Ab Augusto ad Diocletianum anni 239. Ab Antonino Pio ad Diocletianum anni 98.

MENSES.

Lunares Attici.	Lunares veteres Macedonici.	Solares novi Macedonici.	
Pyanepſion.	*Gorpiens.*	*Dius.*	Autumnales
Mamacterion.	*Hyperberetæus.*	*Apellæus.*	
Poſideon.	*Dius.*	*Audynæus.*	
Gamelion.	*Apellæus.*	*Peritius.*	Brumales.
Anthesterion.	*Audynæus.*	*Dyſtrus.*	
Elaphebolion.	*Peritius.*	*Xanthicus.*	
Munichion.	*Dyſtrus.*	*Artemiſius*	Vernales.
Thargelion.	*Xanthicus.*	*Daſius.*	
Scirrhophorion.	*Artemiſius.*	*Panemus.*	
Hecatombæon.	*Daſius.*	*Lous.*	Æſtivi.
Metagitnion.	*Panemus.*	*Gorpiens.*	
Boëdromion.	*Lous.*	*Hyperberetæus.*	

Inter Olympiadis igitur CVIII. annum *ſecundum*, quo ſcripræ à Philippo ad Peloponneſios ſunt literæ, (vel illius Olympiadis *primum*, ſi in eo finem bello Phocico Philippus fecerit, ut in libri X. initio tradidit Pauſanias) & CXI. *ſecundum*, quo ad Granicum à filio ejus cum Perſis eſt pugnatum; Macedones Lunares ſuos menſes in Solares commutárunt: quos & deinceps retinuerunt, eo quo propoſuimus modo, Lunaribus Athenienſium aliquà ſui parte reſpondentes. Neque ut ab hoc recedamus, aliquid nos movet ἐπιγραφὴ illa, quæ apud Joſephum (libro XIV. Antiquit. cap. XVI.) Athenienſium Decreto, in gratiam Hyrcani Judæorum Pontificis & Etnarchæ edito, præfixa, cernitur. Ἐπὶ πρυτάνεως ἧς ἱερᾶς Δαυσίου τοῦ Ἀπολλωνιάδου, μηνὸς Πανέμου πέμπτῃ ἐπὶνοντος, ἐπὶ δὲ τῶν στρατηγῶν ψήφισμα Ἀθηναίων, ἐπὶ Ἀγαθοκλείους ἄρχοντος, Ἐπιλοῦς Μυκάνορος Ἀλωπεκῆθεν ἱερομνάμονος, Μουνιχιῶνος ἑνδεκάτῃ τῆς πρυτανείας, ἐκκλησίας γενομένης ἐν τῷ θεάτρῳ τῶν προέδρων. *Sub judice & Sacerdote Dionyſio filio Aſclepiadis, menſis Panemi deſinentis die quinto, traditum eſt Ducibus decretum Athenienſium, archonte Agathocle. Euctes Menandri Alimuſius ſcriba retulit, Munychionis undecimo die Prytania, habito Præſidum Concilio in theatro.* Unde nonnulli, *Panemi* Macedonici diem XXVI. ſive quintum deſinentis, cum *Munychionis* Attici die XI. concurriſſe colligunt. Verùm, quemadmodum in Codice, Conſtitutionibus Imperatoriis menſium notationes diverſas videmus appoſitas (ut alia, exempli gratiâ, dicatur. [a] *Data* XV. *Kalend. Jul. Theſſalonicæ item rurſùs Conſtantinop.* XIII. *Kalend. Januar.* alia, [b] *Data Idibus Auguſt. Arelato; propoſita idib. Octob. Thebeſte*, alia, [c] *Data* ſimul & *propoſita Kalend. Jul.*) ita nihil obſtat, quo minùs & Athenienſium hoc Pſephiſma ſcriptum quidem *Munichionis* XI. Ducibus verò poſteà XXVI. *Panemi* die fuiſſe traditum, exiſtimemus.

Ut verò Athenienſes, à neomeniâ Solſtitium Æſtivum proximè ſubſequente, primum menſem Lunarem, ita Macedones ab Autumnali Æquinoctio, primum menſem Solarem deduxerunt; à *Dio* annum ſuum inchoantes, & cum *Hyperberetæo* terminantes. Παρὰ γὰρ Μακεδόσιν ὁ τελευταῖος μὴν τοῦ ἐνιαυτοῦ ὑπερβερεταῖος ἀνέκαθεν. *Apud Macedones enim ultimus anni menſis Hyperberetæus deſcriptus eſt:* inquit Zenobius in Proverb. Centur. VI. num. 30. ubi ὑπερβερεταῖος appellationem ἐπὶ τῶν ἀκαίρων, *de intempeſtivis & cunctatoribus*, proverbialiter uſurpari oſtendit. Solares autem fuiſſe novos hoſce Macedonum menſes, & ad Solis ingreſſum in ſigna cœleſtia adaptatos; partim ex veteribus Indiculis cognoſcimus, [d] in quibus Zodiaci dodecatemoriorum nomina hiſce menſibus reperiuntur impoſita: partim ex Galeni primo ad primum Epidemiorum Hippocratis librum Commentario; in quo, civilium menſium nominibus retentis, ab Autumnali æquinoctio *Dii*, à Brumali ſolſtitio *Peritii*, à Vernali æquinoctio *Artemiſii*, & ab æſtivo ſolſtitio *Lai* principium ille repetit. Verba, quia emendatione indigent, adſcribam integra.

[d] Vid. ſup. cap. 4. & infr. 5.

Ἐὰν ἀριθμήσῃ τὸ κϛ΄ ἀρχὴν ποιούμενος ἀπὸ δυσμῶν μηνὸς ἐν φθινοπώρου γινόμενον ἰσημερίαν, εὑρήσει μὲν χειμερινὸν τροπὴν εἰς μετὰ τρεῖς μῆνας ἰσημερίαν ἐκ ἀρχῆς τοῦ καθ' ἑαυτὸν πέμπτου μηνὸς, vel potiùs, τοῦ κατ' ἐνιαυτὸν Πανέμου μηνὸς (τοῦτο γὰρ σημαίνει κϛ΄ Μακεδόνας) ἢ ἐαρινὴν ἰσημερίαν Ἀρτεμισίου, καθάπερ γε καὶ ἢ θερινὴν [τροπὴν] τοῦ Λάου. Κατὰ γὰρ τὰς ἀρχὰς τῶν ἰσημεριῶν καὶ τῶν τροπῶν μηνῶν ἑξῆς ἰσημερίαι καὶ αἱ τροπαὶ γίνονται, κϛ΄ Μακεδόνας ἀεὶ μηνίσκοντας τε καὶ ἰσομεγέθεις τοὺς μῆνας. Ὁ τοίνυν ταῦτα μαθὼν, ὡς προεστήμεθα, καὶ μάλ' ἀκριβῶς ἐπιστάμενος πρὸ ἡμερῶν ὡς δέκα τῆς φθινοπωρινῆς ἰσημερίας, πλειάδας ἢ δυομένας ὡς μετὰ ἑπτάκοντα, γνώσεται πάσῃ τῇ καθ' ἑαυτὸν (lege, ἑαυτὸν) μηνὸς ἑκάστου ἔτους τὰ ἄστρα ἐπιτέλλοντα. σαφῶς δὲ καὶ βουλόμενος ἀκολουθῶν ἱστορήσει, ἢ μεταβολὴν τῆς περὶ ἢ ἀέρα κράσεως, ἐνοῦσά τε ὑφίστατο. *Si quis didicerit, in principium menſis Dii autumnale incidere æquinoctium; intelliget, brumale quidem ſolſtitium poſt tres circiter menſes futurum, ineunte quotannis menſe Peritio, (nam hoc nomine denotatur apud Macedonas) vernum verò æquinoctium Artemiſio, ſicut & æſtivum ſolſtitium Lao. Nam circa initia dictorum menſium æquinoctia & ſolſtitia contingunt iis qui, ſecundùm Macedonas, menſes numeraverint & nominaverint. Hæc qui perceperit, ſi ante autumnale æquinoctium duodecim circiter diebus oriri Arcturum inſuper didicerit, vergilias verò poſt dies circiter quinquaginta occidere: ſciet, quoto menſis cujuſque anni die utrumque ſidus exoriatur; obſervabitque ſi ſequi Hippocratem velit, cujuſmodi acciderit aëri temperamenti mutatio.*

Admonitionem deinde hanc Galenus ſubjicit. Χρὴ δ' ἡλικούτοις τοῖς μησὶν ὑπὸ σελήνην ἀεὶ μετρεῖσθαι, καθάπερ οὐ τοῖς πλείστοις τῶν τῶν Ἑλλήνων πόλεων, ἀλλὰ πρὸς ἥλιον [ὡς] ἔνιοι τῶν ἀπάντων τῶν ἀρχαίων (lege, Ἀσιατῶν) ἢ οὐ πολλοῖς τῶν ἴδιον ἀριθμοῦσιν. *Cæterum non ſunt ad Lunam menſes numerandi, quod multis jam Græcia civitatibus eſt ſolenne: ſed ad Solem, ut & in Aſianorum omnibus, & in gentium compluribus civitatibus numerantur.* Tum, de menſibus Romanorum Solaribus & Lunaribus Palæſtinorum aliis interjectis, demùm concludit, ab his qui Lunares ſequuntur rationes præſtari hoc non poſſe, ſed ab eis qui ad Solem annum ſuum agunt; ὅπερ ἴδιον ὑπό τε Ῥωμαίων, καὶ Μακεδόνων, Ἀσιατῶν τε τῶν ἡμετέρων, καὶ πολλῶν ἄλλων ἐθνῶν. *Id quod à Romanis*

[a] L. Quicumque rem. C. de litigioſis. [b] L. Exilio. C. de Appellationibus. [c] L. ſi poſt Teſtam. C. de poſthumis hered.

dixi,

dixi, & Macedonibus noſtratibuſque Aſiaticis, & verò etiam aliis nationibus obſervari non paucis : quemadmodùm Hermannus Cruſerius locum reddidit. Unde apparet, & veram fuiſſe emendationem noſtram, quâ Ἀπελλαίου pro ἀρχαίου ſubſtituimus; &, ex Galeni (qui hoc ignorare non potuit) ſententiâ, non ſolùm à *Macedonibus* Solares annos fuiſſe receptos, ſed etiam ab *Aſianorum* ſuorum civitatibus omnibus. ſive eo nomine Aſiæ propriè dictæ (quod vero eſt ſimilius) univerſas, ſive Lydiacæ ſolùm in eâ Aſiæ urbes intelligat, intra Lydiæ Mediterraneæ & littoralis (hoc eſt, Ioniæ & Æolidis) terminos comprehenſas.

Quare autem Galenus *Macedonum* menſes exempli gratiâ, potiùs quàm *Romanorum*, penès quos eo tempore erat Imperium, proponendos cenſuerit: ea cauſa videtur fuiſſe potiſſima, quòd à *Pergamenis* ſuis, non univerſi ſolùm Macedonici anni rationem (uti à reliquis *Aſianis* omnibus) ſed eandem etiam ſingulorum menſium appellationem retentam fuiſſe animadverteret. Neque enim omnes qui in Aſiâ (ſive majore ſive minore, ſive propriè dictâ ſive Lydiacâ) novam hanc Solaris anni formam receperunt, illos à Galeno memoratos menſes ab æquinoctiis & ſolſtitiis ſimiliter deducendos cenſuerunt. Nam ut aliqui ordinem, ab Europæis Macedonibus receptum, intactum illibatúmque conſervaverunt: ita non defuerunt alii, qui commune ab autumno initium, & reliquam Macedonici anni diſpoſitionem ſic retinuerunt; ut primum tamen ſuum menſem poſtremi Macedonum *Hiperberetai* nomine, cæteróſque deinceps antecedentis cujuſque Macedonici menſis appellatione deſignarent. Quod in honorem primæ illius ad Granicum de Perſis partæ victoriæ, quæ viam Macedonibus in univerſam Aſiam patefecerat, obſervatum credibile eſt. Poſt hanc enim victoriam, *majorem partem Aſiæ* (propriè dictæ) *defeciſſe* ad Alexandrum, ex Trogo, libro XI. narrat Juſtinus: indidémque Darii everſionem non ſolùm Ælianus, ſed etiam Strabo arceſſit, in fine libri XVI. ita de eo ſcribens. Τοῦτον δὲ καταλύσας ὁ Ἀλέξανδρος, ἄνευθεν ἄρξας ἔτεσιν ἢ ἑνδεκα ἢ δώδεκα ἴσως. *Hunc autem evertens Alexander, per decem vel undecim annos imperavit ipſe.* Inter hoc enim prælium & exceſſum Alexandri, juſtum *undecim* annorum poſitum eſt interſtitium: intra quod, & quidem non totocentum *decem* annorum ſpatio, (ut in Cæſaribus ſcribit Julianus) tùm Perſas tùm Indos imperio ſuo ille ſubjugavit. Sicut igitur, quum primaria illa ad Granicum cum Perſarum copiis facta eſt congreſſio, qui in Macedoniâ erat *Deſius*, Alexandri juſſu (ut audivimus) in Aſiâ dictus eſt *Artemiſius*: ita, ad futuram tantæ victoriæ memoriam, in compluribus novorum colonorum civitatibus uſu receptum fuiſſe videtur ut, *Hyperberetai* poſtremi menſis nomine ad primum deſignandum tradacto, circumeunte quoque anno Macedonum eâ ratione *Deſius* perpetuo *Artemiſii* gauderet nomine.

Id in propriè dictâ Aſiâ à *Smyrnais* factum fuiſſe, ex [a] Actis Polycarpi colligo; quæ Smyrnæ paſſum eum fuiſſe narrant, *menſis Xanthici die ſecundo, ſeptimo Kalendas Aprules, in magno Sabbato:* id eſt, ſub Solis in Arietem ingreſſum; neutiquam verò in Piſces, ut in Xanthico fieri ſolet Macedonico: quum in eâdem tamen Aſiâ ab *Epheſiis* & *Pergamenis* Macedonum Europæorum nomenclaturam retentam hic fuiſſe, inde animadverterim; quòd illorum *Peritium* in antiquis [b] ſchedis D. Henrici Savilii cum *Januario*, horum *Hyperberetæum* à Galeno cum *Septembri* Romanorum conferri viderem. Galeni in libro IV. de ſanitate tuendâ, cap. VIII. de Abiete verba hæc ſunt. Ἐγὼ μὲν ἀριστεύειν τῶν ἀνυῶν τὸ στύμμα περὶ τὴν ἐπιτολὴν τοῦ Ἀρκτούρου. ἔστι γὰρ ἐν Ῥώμῃ μὲν ὁ καλούμενος μὴν Σεπτέμβριος ἐστὶν, ἐν Περγάμῳ δὲ παρ' ἡμῖν Ὑπερβερεταῖος, ἀθήνησι δὲ Μυστήριον. *Eſt igitur ejus pulcherrimum* (vel, maximè maturum) *ſemen circa Arcturi emerſum: quo tempore, Roma quidem September vocatus menſis eſt, apud nos verò Pergami Hyperberetæus, Athenis autem Myſteria.* Duodecim verò circiter diebus ante Autumnale æquinoctium, & initium primi Macedonum menſis *Dii*, Arcturum oriri, ex eodem Galeno jam anteà audivimus. Unde conſequitur, poſtremum Macedonum ſimul & Pergamenorum menſem fuiſſe *Hyperberetæum*: cui in ſuperiori Inciculo *Boëdromianem* Atticum videmus appoſitum; in quo magna illa Eleuſinia *Myſteria* ab Athenienſibus celebrari fuiſſe ſolita, cùm ex aliis, tùm ex Plutarcho in Alexandri, Camilli & Phocionis vitis intelligimus.

Eundem Macedonicorum & Pergamenorum menſium conſenſum Oribaſius quoque confirmat, Juliani τοῦ παραβάτου Medicus: *Pergamenus* & ipſe, quemadmodum in ejus Vitâ docet Eunapius; non *Sardianus*, ut à [c] Philoſtorgio, eúmque ſecuto Suidâ, habetur traditum. Ille enim, libro IX. Collect. Medicin. cap. VIII. quum dixiſſet, quod totidem verbis ante ipſum à Galenus dixerat; Ἡ μὲν γὰρ ἰσημερία κοσμικόν τι πρᾶγμα ἐστὶ, τοὺς δὲ μῆνας ἰδιάζοντα καθ' ἕκαστον ἔθνος: (*Eſt enim Æquinoctium mundana quædam res, Menſes verò uniuſcujuſque gentis proprii:*) de ſuo ſtatim ſubjicit. Μέλλει λοιὸς φθίνοντος πέμπτῃ δ' ἀπ' ἀνατολῆς ἄλλης, ὁ Κύων ἐπιτέλλειν παρ' ἡμῖν ἐν Περγάμῳ πεπίστευται. ἐγὼ δ' εὗρον ἐν τινι μεθόδῳ μετὰ δεκάτην ἡμέραν τῆς προθεσμίας ταύτης. *Menſis Loi deſinentis quintâ* (ſive, die XXVI.) *oriente Sole, Canem exoriri apud nos Pergami creditur. Ego verò methodo quâdam poſt decimam ab hâc præſcriptione diem id fieri comperi.* Menſis Loi πέμπτῃ φθίνοντος (quod VI. *Kalendas Loi*, peſſimè huic reddidit Latinus interpres) in Ephemeride Diſſertationi huic annexâ, *Julii* Juliani dies XX. reſpondere cernitur: quò & Canis ἐπιτέλλειν à Diophane Bithyno, in libris de re Ruſticâ quos Dejotaro regi miſit, [e] relatam notavimus, in Geoponicorum libro I. cap. 8. referri videmus. Oribaſius verò, ex methodo à Galeno ſuperiùs præſcriptâ (unde & illum de Æquinoctio & Menſibus ἰσημερίου locum deſumpſerat) poſt decimum abhinc diem eam fieri collegit. In *Loi* enim Macedonici initium Solſtitium æſtivum incidiſſe, Galenus ibi docuerat. Poſt Solſtitium verò illud *trigeſima* circiter diebus Caniculæ exortum contingere, ab [f] Hipparcho Bithyno eſt traditum: in Rhodio nimirùm climate; quemadmodum à Gemino etiam, in XV. Iſagoges ſuæ capite, eſt annotatum. Atque hinc, non ad Julii diem XX. eique reſpondentem

[a] Vid. infrà, c. 2.

[b] Infrà, cap. 4.

[c] Philoſtorg. Hiſtor. Eccleſiaſt. l. 7. fin.

[d] Galen. Comment. 1. in l. 1. Epidemior. Hippocrat.

[e] Conſtantin. Geoponic. l. 1. c. 8.

[f] Hipparchi in Arati Phænomen. pag. 26. edit. Florentin.

XXVI. *Loi* Pergameni æquè ac Macedonici, ſed ad Julii XXX. vel XXXI. Heliacus Canis ortum fuiſſe referendum Oribaſius concluſerat.

Septembris Juliani proleptici dies XXIV. omnibus qui Macedonicam formam receperant commune erat anni principium: cum quo & Syri Antiocheni, ante anni rationem à Julio Cæſare conſtitutam, eorúmque poſteà exemplo Romanorum Imperatores, *Indictionum* circulum inchoârunt. Sed primum ſuum menſem, Macedonum Europæorum more, Antiocheni, (ut Epheſii & Pergameni) *Dium* nominaverunt, quem Syromacedonum alii (cum Smyrnæis) *Hyperberetæum* appellare maluerunt. Quod de Antiochenis, ex Juliani Miſopogone colligimus, qui decimum eorum menſem *Loum* fuiſſe indicat: de cæteris, ex Euthalio Diacono [f] ſive quis alius ſcriptor [a] Martyrii B. Pauli fuerit, anno Domini CCCXCVI. exarati) qui capite truncatum Paulum Apoſtolum fuiſſe tradit, *πέμπτῃ ἡμέρᾳ τῷ Συρομακεδόνι Πανήμου μηνὸς, ὃς λέγεται παρ' Αἰγυπτίοις Ἐπιφί, παρὰ Ῥωμαίοις τῇ πρὸ τριῶν καλανδῶν Ἰουλίων, μηνὶ Ἰουνίῳ κϑ. Quinto die juxta Syromacedones Panemi menſis, qui apud Ægyptios dicti poteſt Epiphi; apud Romanos verò tertio Kalendarum Julii, nempè viceſimo nono menſis Junii.* Initio Syromacedonici *Panemi* in XXV. die Junii poſito.

[a] Præfix. Oecumenii Scholiis in Acta Apoſtol.

Ubi tamen & illud tenendum, tum Antiochenos, tum reliquos etiam Syros atque Palæſtinos, ſub Romanorum imperio viventes, præter menſes ſuos proprios etiam Julianos uſurpâſſe; ſed nominibus ad Syromacedonum, non ad Macedonum Europæorum, menſes proximè conformaris expreſſiſſe. Quum enim à XXV. Auguſti die, hi quidem *Hyperberetæum*, illi verò *Gorpiæum* ſuum inchoarent, Septembri Juliano *Gorpiæi* nomen eſt adaptatum, eadémque in cæteris ſervata ratio: ut in Joſephi de Bello Judaico libris poſterioribus, Anatolii Laodiceni Epiſcopi [b] Canone Paſchali, Concilii Antiocheni (anno CCCXLI. habiti) XX. Canone, & aliis videre licet. Atque ita, paulatim, obliteratâ Macedonici anni formâ, non apud Syros ſolùm reliquos, ſed apud ipſos etiam *Antiochenos*, ejuſmodi menſium Julianorum uſus eſt retentus. Indéque XXI. *Martii* diem, ad quem Nicænum refertur æquinoctium, *τῇ Σύρᾳ, Ἀντιοχείᾳ, καὶ Μακεδόνι*, *Dyſtri* eſſe XXI. in Prologo Paſchalis ſui lateculi, circa annum CCCLXXXVIII. Theodoſio Auguſt. dicati, Theophilus Alexandrinus aſſerit: neque alios quàm hujuſmodi menſes cum ærâ *Antiochenâ* Johannem Malelam & Euagrium Scholaſticum conjunxiſſe animadvertimus.

[b] Apud Euſeb. lib. 7. hiſtor. Eccl. cap. 26.

CAP. II.

De communi menſium Macedonicorum & Aſianorum, à numeris ordinalibus ductâ, denominatione: ubi & de Epiphaniâ quinto die Januarii celebratâ, Hieronymi; & de Paſchalis feſtivitatis tempore à Montaniſtis in Phrygiâ obſervato, Sozomeni locus illuſtratur.

QUomodo in propriè dictâ Aſiâ, ab *Epheſiis*, *Pergamenis* & *Smyrnæis*, Macedonicæ menſium appellationes retentæ fuerint, jam vidimus. *Magneſia* verò in eâdem ad Mæandrum incolæ, menſe *Lenaone* cum *Smyrnæis* fœdus ineuntes (inter Arundelliana marmora à Seldeno noſtro editum) Ionicis potiùs uſos ſe fuiſſe ſubindicant. *Ionum* enim proprium hoc fuiſſe vocabulum docet Proclus, ad illud Heſiodi:

Μῆνα δ' Ληναιῶνα καὶ ἡμέτερα, βέλτερα πάντα.

Quum in eâdem igitur anni forma, non eadem à Macedonibus & Aſianis omnibus menſium uſurparentur nomina; ipſæque Macedonicæ menſium appellationes non modò ab *Aſianis*, ſed etiam ab *Achivis*, *Chaldæis*, *Tyriis*, & *Gazenſibus* (ut de *Julianis* menſibus ab eiſdem denominatis non dicam) ad alia atque alia tempora denotanda applicatæ fuerint: conſenſui inter Macedones & Aſianos omnes inducendo, & confuſioni (ex tantâ menſium *ἰσωνυμίᾳ* ortæ) devitandæ hoc excogitatum eſt remedium, ut à numeris, communem & ab omnibus (tam Aſianis quàm Macedonibus) receptum menſium ordinem exprimentibus, iidem denominarentur; à primo autumnali menſe ducto numerationis principio. Hoc enim commune fuiſſe non Macedonibus ſolùm (quod in capite præcedente eſt oſtenſum) ſed etiam *τοῖς περὶ τὸν τοῦ κελεμβίου λόγον*, in librum quintum Phyſicorum Ariſtotelis ſcribit Simplicius; ut circa Autumnale æquinoctium annum ſuum inciperent.

Hinc in *Timothei* Actis Polycrates (cum aliis Sanctorum Vitis Lovanii anno 1485. editus) ab Epheſiis occiſum eum fuiſſe narrat, *in feſtivitate eorum quam vocabant Scitagiorum* (vel *Catagogiorum* potiùs) *quæ eſt ſecundùm Aſianos quidem* (quarti) *menſis triceſimâ, ſecundùm Romanos autem menſis Januarii* XXII. *die; regnante Nervâ.* Ubi numerum menſis, qui librarii negligentiâ exciderat, ex aliis ejuſdem Timothei Actis à Petro Halloixio (in Notationibus ad cap. VII. Vitæ Polycarpi) citatis ſupplevimus: in quibus ita ſcriptum legebatur. *Ἐτελειώθη ὁ ἅγιος καὶ ἔνδοξος Ἀπόστολος, καὶ Πατριάρχης, καὶ μάρτυς τοῦ Χριστοῦ Τιμόθεος, μετὰ τρεῖς ἡμέρας τῆς καλουμένης Καταγωγίου. ἥτις ἐστὶ καθ' μὲν Ἀσιανοὺς μηνὸς τετάρτου τεσσαρακοστὴ, κατὰ δὲ Ῥωμαίους μηνὸς Ἰανουαρίου εἰκοστὴ δευτέρᾳ. βασιλεύοντος μὲν τῆς Ῥωμαίων βασιλείας τοῦ προρρηθέντος, Νερούα, ἀνθυπατεύοντος δὲ τῆς Ἀσίας Περεγρίνου. Obiit autem ſanctus & glorioſus Apoſtolus & Patriarcha & Martyr Chriſti Timotheus, poſt tres dies feſtivitatis eorum, quæ Catagogiorum nomen obtinet; qui dies ſecundùm Aſianos menſis quarti eſt triceſimus, juxta Romanos autem viceſimus ſecundus Januarii: imperante Romanis jam dicto Nervâ, Proconſulatum verò Aſiæ gerente Peregrino.* Ex quâ collatione intelligimus, à Romani Decembris die XXIV. Aſianorum quartum menſem inciſſe.

Eàdem quoque denominandorum menſium & *Macedonas* & *Aſianos* uſos fuiſſe formulâ, ex Arriano obſervavimus: initium navigationis, ab Indi fluvii oſtiis in ſinum Perſicum, à Nearcho & ſociis inſtitutæ, hiſce temporum characteriſmis in Indicis ſuis deſignante. *Ὡς δὲ τὰ ἱστία πνεύματα ἐκπιμπλᾶτο (ἀπὸ δὲ τοῦ ἦρος τηνικαῦτα πᾶσαν κατεῖχεν, ἐν τῷ πελάγει ἐπιτείνοντα ἐστὶ τηνικαῦτα, καὶ τοῦτον ἄνεμον ἢ πλοῖα ποιοῦνται) τότε δὴ ἀραμένων, ἐκπλέουσιν ἀρχόντων Ἀθηναίων Κυφισοδώρου, εἰκάδι τῷ

Anno 1580. Ann. Dom. 1580. Ann. Hegir. 988. Ann. Solar. 959. Ann. Cycli 19. Ann. Indict. 5. Ann. Epact. 11. Ann. Concurr. 3. Ann. Dominic. F. Ann. Aur. Num. 2. Ann. Rom. 1333. Ann. Græc. 6088. Ann. Julian. 6524. Ann. Period. 7288. Ann. Mundi 5580. Ann. Olymp. 1. Ann. Urbis Rom. 2333. Ann. Nabonass. 1325. Ann. Philippi 1. Ann. Diocletian. 1297. Ann. Christi 1580. Ann. Hegir. 988. Ann. Solar. 959. Ann. Cycli 19. Ann. Indict. 5. Ann. Epact. 11. Ann. Concurr. 3. Ann. Dominic. F. Ann. Aur. Num. 2. Ann. Rom. 1333. Ann. Græc. 6088. Ann. Julian. 6524. Ann. Period. 7288. Ann. Mundi 5580. Ann. Olymp. 1. Ann. Urbis Rom. 2333. Ann. Nabonass. 1325. Ann. Philippi 1. Ann. Diocletian. 1297.

Anno 1580. Ann. Dom. 1580. Ann. Hegir. 988. Ann. Solar. 959. Ann. Cycli 19. Ann. Indict. 5. Ann. Epact. 11. Ann. Concurr. 3. Ann. Dominic. F. Ann. Aur. Num. 2. Ann. Rom. 1333. Ann. Græc. 6088. Ann. Julian. 6524. Ann. Period. 7288. Ann. Mundi 5580. Ann. Olymp. 1. Ann. Urbis Rom. 2333. Ann. Nabonass. 1325. Ann. Philippi 1. Ann. Diocletian. 1297.

Anno 1580. Ann. Dom. 1580. Ann. Hegir. 988. Ann. Solar. 959. Ann. Cycli 19. Ann. Indict. 5. Ann. Epact. 11. Ann. Concurr. 3. Ann. Dominic. F. Ann. Aur. Num. 2. Ann. Rom. 1333. Ann. Græc. 6088. Ann. Julian. 6524. Ann. Period. 7288. Ann. Mundi 5580. Ann. Olymp. 1. Ann. Urbis Rom. 2333. Ann. Nabonass. 1325. Ann. Philippi 1. Ann. Diocletian. 1297.

tripartit. l. 9. c. 40. ex quo; inclusa istas particulas interpositimus; quas & ipse sensus necessariò postulabat.

appellant, peregrinam quandam rationem commenti sunt, secundùm quam Pascha celebrant: siquidem eos, qui in hoc negotio Luna cursum curiosè observant, reprehendunt: ac dicunt solos esse Solares circulos iis sequendos, qui ista rectè ordinare volunt. Et menses quidem singulos esse triginta dierum statuunt: incipere autem diem primam ab æquinoctio verno, quæ Romanorum more dicatur nona Kalendas Aprileis: quandoquidem, inquiunt, duo ista Luminaria tum creata sunt, quibus & tempora & anni declararentur. Idque eo demonstratur, quòd Luna elapso unoquoque octennio cum Sole conjungatur; & utrisque eodem tempore, novilunium (sive novi mensis principium) *contingat. Siquidem octennii spatium in cursu Lunari nonaginta novem mensibus, diebus verò bis mille nongentis viginti duabus completur: intra quas Sol octo cursus absolvit, destinatis unicuique anno diebus trecentis sexaginta* (quinque,) *cum quartâ insuper unius diei parte. Etenim à nonâ Kalendas Aprilis, ut ab exordio creationis Solis ac primi mensis, supputant memoratam in sacris literis decimam quartam diem: & hanc esse dicunt octavam Idus Aprilis, in quâ Pascha perpetuò celebrant; si cum hâc die dies resurrectionis fortè concurrat. Aliòqui sequenti Dominicâ festum peragunt. Scriptum est enim, inquiunt, A decimâquartâ die usque ad vicesimam primam.*

Exod. 12. 18.

In quâ narratione duo mihi videntur ab ipso Sozomeno commissa fuisse errata: atque ut ea sibi consentanea redderentur, à librariis admissa fuisse totidem alia. Unum quidem, quòd *Phryges* sive *Pepuzita*, isti (à *Phrygia* vico *Pepuza* ita denominati) menses singulos triginta dierum numero definiverint: quum Asianorum mensium, utpote Solarium, alii XXX. fuerint dierum, alii XXXI. ut in sequente capite videbimus. Quandoquidem verò menses duodecim τεσσαρακόσιοι 360 tantùm dies conficiebant, numerum τριῶν superadditum temerarii correctores subduxerunt: quem tamen & Nicephorus (in XII. Ecclesiasticæ suæ historiæ libro, cap. 32. ex Sozomeno sua mutuatus) diserte expressit, & *quadrantis* diei subjecta mentio, totúsque Octaëteridis epilogismus, adjiciendum necessariò flagitat. Dies enim Octaëteridis 2922. in annos octo distributi, unius anni quantitatem, dierum $365\frac{1}{4}$. relinquunt.

Alter Sozomeni videtur fuisse error, quòd *decimum quartum* diem mensis Paschalis Montanistarum (quem *decimum quartum septimi Asianorum mensis* fuisse, ex Paschali homiliâ jam audivimus) cum *Octavo Id. Aprilis* comparaverit; *octavo* (dierum ratione negligentiùs fortasse subductâ) posito pro *septimo*. Et ut calculus iste sibi constaret, primum Paschalis illius mensis diem in *nonum Kalend. Aprilis* à correctoribus fuisse transformatum, vel inde non levis oritur suspicio, quòd *octavum Kalend. Aprilis*, in Tripartitæ historiæ libro IX. capite trigesimo nono retentum hîc videamus ab Epiphanio Scholastico, vetustissimo Sozomeni Latino interprete.

Etsi enim, quarto quoque anno (ut videbimus) propter diversum diei intercalaris in utroque anno situm, septimi sive Paschalis Asianorum mensis Kalendæ in *nonum Kalend. Aprilis* Juliani anni inciderint: cum *octavo* tamen (ut, ex Actis Polycarpi, in sequente capite, docebimus) ordinariè concurrebat; quo & æquinoctium & principium Mundi contigisse, Cæsareensis Synodi sub Theophilo habitæ Episcopi (si qua fides vulgatis illius Concilii Actis sit adhibenda) definiverunt: ad quod comprobandum importuna illa *Octaëteridis* descriptio à Sozomeno huc est inducta. Phryx nimirùm iste, à quo is hæc acceperat, quum in VIII. vel IX. Kalend. April. novilunium fortè incurrisse animadvertisset, & nono quoque anno redeunte similem eo die ab initio Solis & Lunæ factum fuisse concursum sibi persuasisset (ratus, octo annorum periodo confectâ, exactam futuram utriusque sideris ἀποκατάστασιν) hoc ut ἀμέρωτον argumentum homo imperitus arripiebat. Aliàs enim Octaëteridis, in Paschate constituendo, à Montanistis, Lunarem omnem calculum hinc abdicantibus, nullam omninò rationem fuisse habitam exploratum est.

CAP. III.

Tempus, quo passus Polycarpus & comprehensus est Pionius, ex Asiani anni ratione patefactum. Diei magni & Sabbati magni differentia explicata.

EX Smyrnensis Ecclesiæ, de Martyrio Polycarpi, epistolâ encyclicâ excerpta quædam historiæ suæ Ecclesiasticæ (lib. IV. cap. 11.) inseruit Eusebius: in quibus comprehensus ille fuisse traditur, ἤγετο σαββάτου μεγάλου, *cum esset dies magni Sabbati.* Juxta rationes hodierni Computi Judaici, anno Mundi 3927. die XV. mensis Adar, hoc est, æræ Christianæ CLXVII. die XXII. mensis Februarii, festum Purim cum die Sabbati concurrebat: quem idcircò *magnum Sabbatum* fuisse dictum scripsit, in Chronologiâ nondùm editâ, vir doctissimus Edoüardus Liveleius. Atque hoc die captum fuisse Polycarpum ille existimat, sequente verò passum; die nimirùm XXIII. Februarii, qui in Græcorum Menologiis pro illius Natali commemorandus proponitur.

Verùm ut omittam, Judaicum istum Computum Polycarpi temporibus recentiorem esse, & in ipso Sabbato passum fuisse Martyrem, non die proximo: illud maximè huic sententiæ officit, quòd non à Judæis Martyrii hujus Acta descripta habeamus, sed ab hominibus Christianis, quibus cum festo Purim nihil erat commune, quique aliud nullum *magnum* agnoscebant Sabbatum, quàm quod Pascha proximè antecedebat, nempe vel immediatè, quod illi faciebant qui, juxta Patrum Nicænorum decretum, Pascha die Dominico semper agentes *diei Paschalis vigilia* (ut eam in epistolâ 19. ad Hieronymum Augustinus appellat) *magni Sabbati* titulum constanter tribuebant: vel diebus aliquot interdùm interjectis, quod illis usu veniebat, qui eodem cum Judæis tempore Pascha celebrabant, in quamcunque hebdomadæ feriam dies ille incidisset. In quorum numero & Polycarpus ipse fuit (ut ex Irenæi ad Victorem epistolâ manifestè constat) & Smyrnensis

Ecclesia,

Ecclesiae, quae hic sunt, omnes in Sancta Sanctorum, quae sunt in Ecclesia Lateranensi, quae sunt in Basilica Sancti Petri, omnes quae sunt in Ecclesia Sancti Pauli, omnes quae sunt in Ecclesia Sancti Laurentii, omnes quae sunt in Ecclesia Sancti Sebastiani, omnes quae sunt in Ecclesia Sancti Clementis, omnes quae sunt in Ecclesia Sancti Cosmae et Damiani, omnes quae sunt in Ecclesia Sancti Marcelli, omnes quae sunt in Ecclesia Sancti Nicolai, omnes quae sunt in Ecclesia Sancti Silvestri, omnes quae sunt in Ecclesia Sancti Gregorii, omnes quae sunt in Ecclesia Sancti Alexii, omnes quae sunt in Ecclesia Sancti Bonifacii, omnes quae sunt in Ecclesia Sancti Eustachii, omnes quae sunt in Ecclesia Sancti Adriani, omnes quae sunt in Ecclesia Sancti Theodori, omnes quae sunt in Ecclesia Sancti Georgii, omnes quae sunt in Ecclesia Sancti Angeli, omnes quae sunt in Ecclesia Sancti Blasii, omnes quae sunt in Ecclesia Sancti Andreae, omnes quae sunt in Ecclesia Sancti Viti, omnes quae sunt in Ecclesia Sancti Cyriaci, omnes quae sunt in Ecclesia Sancti Laurentii in Lucina, omnes quae sunt in Ecclesia Sancti Eusebii, omnes quae sunt in Ecclesia Sancti Vincentii et Anastasii, omnes quae sunt in Ecclesia Sancti Nicolai in Carcere, omnes quae sunt in Ecclesia Sancti Sergii et Bacchi, omnes quae sunt in Ecclesia Sancti Apollinaris, omnes quae sunt in Ecclesia Sancti Agnetis, omnes quae sunt in Ecclesia Sancti Caesarii, omnes quae sunt in Ecclesia Sancti Pancratii, omnes quae sunt in Ecclesia Sancti Stephani in Via Latina, omnes quae sunt in Ecclesia Sancti Stephani in Via Celimontana, omnes quae sunt in Ecclesia Sancti Quirici, omnes quae sunt in Ecclesia Sancti Iohannis et Pauli, omnes quae sunt in Ecclesia Sancti Iohannis ante Portam Latinam, omnes quae sunt in Ecclesia Sancti Iohannis in Fonte, omnes quae sunt in Ecclesia Sancti Iohannis Decollati, omnes quae sunt in Ecclesia Sancti Iohannis Baptistae, omnes quae sunt in Ecclesia Sancti Iohannis Evangelistae, omnes quae sunt in Ecclesia Sancti Iohannis Calybitae, omnes quae sunt in Ecclesia Sancti Iohannis Hierosolymitani, omnes quae sunt in Ecclesia Sancti Iohannis Damasceni, omnes quae sunt in Ecclesia Sancti Iohannis Chrysostomi, omnes quae sunt in Ecclesia Sancti Iohannis Climaci

forum & ſuperiores particulas tum viris Græcis atque Judaïs, tum etiam mulieribus: quia, *cùm magnum eſſet Sabbatum, feriabantur.* Ex quibus colligimus, nobile illud Polycarpi Martyrium, quod in inſignem Sabbati magni diem incidit, eodem die recurrente, annuâ memoriâ ab antiquis illis Chriſtianis fuiſſe celebratum: ita ut Natalis illius non inter fixas, ſed inter mobiles feſtivitates connumeraretur. quomodo & hodie *Alenæ* virginis memoriam *Foreſti*, Dominicâ die ante natalem Johannis Baptiſtæ, celebrari notavit, in Natalibus Sanctorum Belgii, Johannes Molanus. Anno enim æræ Chriſtianæ CLXIX. quo Polycarpus paſſus eſt; Sabbatum magnum in Martii XXVI. incurriſſe oſtendimus: quo die, in Decii imperio, ſub quo agonem ſuum peregit Pionius, id eſt, anno ejuſdem æræ CCL. vel CCLI. neque Sabbatum magnum, neque ullum omninò Sabbatum fuit.

In vitiatis quidem hiſce Actis *a* Pionius dicitur *comprehenſus* (XXIII. *menſis Februarii die*) *cùm Sabbatum magnum inſtaret; natali ſcilicèt beati martyris Polycarpi, vigente Decii Imperatoris perſecutione.* Ubi, vel à Metaphraſta, vel à ſciolo aliquo alio, de die XXIII. Februarii illud, ex receptâ Græcorum Menæorum ſententiâ, additum fuiſſe videatur: quum certiſſimò conſtet, neque in Polycarpi natali, neque in Pionii comprehenſione, neque omninò unquam fieri potuiſſe, ut magnum Sabbatum cum XXIII. Februarii die concurreret. Ait quidem Jacobus Cappellus, in ſuis Epocharum thematiſmis, anno Dom. CCLI. captum fuiſſe Pionium, *nocte qua intercеſſit inter Februar.* XXII. & XXIII. *Adar* XIII. & XIV. *feriam* VII. & I. *additque μίγα σαββατον hic dici, diem Judæis duplici nomine ἐορτάσιμον: vel primum Sabbatum τῆς πεντηκοστῆς. Paſcha enim eo anno celebratum Martii* XXX. Atqui ex Actis manifeſtum eſt, non nocte quæ inter feriam ſeptimam & primam, ſed die præcedente, Judæis Smyrnæ in magno ſuo Sabbato clarâ luce feriantibus, captivum per urbem ductum fuiſſe Pionium. Deinde & illud certum, neque XIII. diem Adar, (qui, ob Nicanoris cædem, in 2. Maccab. 15. 36. obſervandus præſcribitur) neque XIV. (quo Purim ſive Sortium dies prior, Eſtheræ 9. 21. celebrandus ſtatuitur) multóque minùs Chriſtianæ Quadrageſimæ Sabbatum primum (in cujus calculum, à Cappello poſitum, inquirere hîc non libet) *magni Sabbati titulum* unquàm obtinuiſſe: quem Sabbati Paſcha proximè antecedentis, & apud Judæos & apud Chriſtianos proprium fuiſſe jam oſtendimus. Anno verò Domini CCLI. qui cyclum ſolarem VIII. literam Dominicalem H habebat, Paſchati Smyrnæorum (& reliquorum Aſianorum, qui cum Judæis *decimum quartum* Lunaris menſis diem conſtanter obſervabant) proximum Sabbatum, in Martii XXII. incidit: cujus die XXV. etiam juxta hodiernum Judæorum Computum, Paſcha fuiſſet celebrandum.

Eo anno Conſulatum geſſerunt, *Meſſius Quintus Trajanus Decius Aug.* III. & filius ejus *Quintus Etruſcus Decius Cæſar.* quum anno præcedente Conſules fuiſſent, idem *Meſſius Quintus Trajanus Decius Aug.* II. & *Annius Gratus*, qui ad Actorum Pionii marginem forte aſſe ab antiquario aliquo annotati (ex Faſtis Conſularibus, qui hoc in loco ſunt perturbatiſſimi) in textum poſteà recepti, & cum alteris illis temerè commixti, ineptam illam temporis notationem nobis reliquerunt, quæ in hodiernis libris cernitur. *Hæc acta ſunt, Julio Aſia Proconſule, Proclo Quintiliano magiſtratum gerentibus, Conſule tertium Meſſio Quinto Trajano, & Deltio Grato ſecundum, Trajano Decio Auguſto: ante* IV. *Idus Martias, more Romanorum; Aſiæ autem more, ſeptimi menſis undecimo, die Sabbati, horâ decimâ.* Ubi, non *Julium* ſolùm, ſed etiam *Proclum* & *Quintilianum* pro uno & eodem Aſiæ Proconſule eſſe accipiendum ex Conſtantinopolitano Chronographo intelligimus; qui in Faſtis Siculis, ſub Decio Imperatore paſſum Pionium fuiſſe notat, ἐν Σμύρνῃ τῆς Ἀσίας, ἐπὶ Πρόκλου Κοντιλλιανοῦ ἀνθυπάτου τῆς Ἀσίας· πρὸ δ' ἰδῶν Μαρτίων ἤ ὅτε κβ' Ἀπριλίου, μηνὶ ἑπτῷ ἐφ' ἑνδεκάτῃ ὥρᾳ ἡμέρᾳ. Ubi, ex Actis numerus menſis Aſianorum in Faſtis eſt reſtituendus, VII. pro VI. & ex Faſtis rurſus, dies menſis XI. in Actis reponendus pro XII. licèt IV. *Iduum Martiarum* error utrobique ſit admiſſus: quem menſis Romani diem, neque anno hoc neque in toto Decii imperio, cum Sabbaticâ feriâ concurriſſe certo certius eſt.

Ad eum itaque errorem corrigendum; Jacobus Cappellus, vel (*ante V. Idus Martias, Aſiæ autem more, ſeptimi menſis undecimo,*) legendum exiſtimat, & *Sabbatum vocâſſe Acta Proconſularia diem Judæis ἑορτάσιμον, nempè neomeniam Niſan* (Martii die XI. feriâ III. hoc anno factam;) vel (*ante* VIII. *Idus Martias, Aſiæ autem more, ſeptimi menſis*, id eſt, Phamenoth, *duodecimo.*) Atqui priùs captum, quàm paſſum fuiſſe Martyrem oportuit: ante XI. verò Kalendas Aprilis, in quem *magnum Sabbatum* eo anno incidit, comprehenſum eum non fuiſſe declaravimus. Deinde, ut Judæi neomeniæ Niſan Sabbati appellationem tribuerint: quid hoc ad *Acta Proconſularia*, quæ *Sabbati* nomen hîc omninò non habent; aut Sanctorum paſſiones à Chriſtianis deſcriptas, qui *neomeniarum* Judaicarum nullâ religione tenebantur, ſpectabat? & licèt verum ſit, Phamenoth, *Alexandrinorum* menſis ſeptimi, diem duodecimum in Sabbatum hebdomadicum incidiſſe: ad *Aſianos* tamen quid illud attinebat? quorum menſes ad Eccleſiæ *Antiochenæ* & *Conſtantinopolitanæ*, potiùs quàm *Alexandrinæ*, calculum, juſtiore ratione fuiſſent exigendæ.

Atque ita quidem res ſe habuit. Cùm in Epiſtolâ Eccleſiæ Smyrnenſis facta hæc fuiſſe dicentur, κατ' ἔτος μὲν ἐν ἰδίῳ χρόνῳ, *more Aſianorum menſis ſeptimi die duodecimo*; & horum quæ habemus Excerptorum author non alios Aſianorum menſes cognoviſſet, quàm Conſtantinopolitanorum, qui à *Gorpiæi* ſive *Septembris* Juliani Kalendis novi ſui anni & Indictionis initium deducebant: ad IV. *Idus Martias*, id eſt, diem *Martii* ſeptimi ipſorum menſis *duodecimum*, referenda iſta fuiſſe exiſtimavit. Ad quam normam & *Acta Proconſularia* conformanda fuiſſe ratus; hunc in modum correcta, vel corrupta potiùs, ea nobis exhibuit. *Ante* IV. *Idus Martii Quintilianus Proconſul, ſedens pro tribunali, ſic interrogavit.* quum in authentico exemplari *Nonas Aprileſ*

fuiſſe

a Tomo 7. Lipomani, fol. 2. edit. Venet.

Mensium Lunarium nomina, quibus Dies Festi designantur, Hebraice scripta, cum eorundem Interpretatione Anglica, prout sequitur, videlicet, Nisan, Abib, Iyar, Sivan, Tamuz, Ab, Elul, Tisri, Bul, Chisleu, Tebet, Sebat, Adar, Veadar

Cassandre, que le Cassandre, Alexandre, Philippe, Antipater, Perdiccas, Ptolomée, Seleucus, Antigonus, Demetrius, Pyrrhus, Lysimachus, Eumenes, Olympias, Roxane, Statira, Barsine, Thessalonice, Cleopatre, Arsinoé, Berenice, Laodice, Apamée, Stratonice, Phthia, Deidamie, Hermione, Andromache, Pyrrhe, Polixene, Iphigenie, Helene, Penelope, Circe, Calypso, Nausicaa, Medée, Creuse, Glauce, Ariadne, Phedre, Procris, Dircé, Antiope, Amphitrite, Thetis, Galatée, Nereides, Tritons, Sirenes, Nymphes, Dryades, Hamadryades, Oreades, Napées, Naiades, Oceanides, Faunes, Satyres, Sylvains, Pans, Egipans, Centaures, Centauresses, Centauriens, Centauriennes, Chimeres, Harpyes, Sphinx, Gorgones, Furies, Parques, Muses, Graces, Heures, Saisons, Zephyres, Aquilons, Auroras, Hesperides, Pleiades, Hyades, Dioscures, Cabires, Corybantes, Curetes, Satyrisques, Satyresses, Faunesses, Sylvaines, Pannes, Egipannes, Centauresses

Ordo mensium Macedonibus & Asianis omnibus communis.	Signa cœlestia, eos apud Macedones denominantia.	Macedonũ Europæorũ, Antiochenorum, Pergamenorum, & Ephesiorũ, menses politici.	Syromacedonum, & Smyrnæorum.	Cypriorum, & præcipuè Paphiorum.	Bithyniorum.	Dierum numerus.	Mensium initia, in anno Romano.
I.	Ζυγὸς.	Δῖος.	Υπερβερεταῖος.	Ἀφροδίσιος.	Ἥρως.	30	Sept. 24
II.	Σκορπίος.	Ἀπελλαῖος.	Δῖος.	Ἀπογονικὸς.	Ἑρμεῖος.	30	Oct. 24
III.	Τοξότης.	Αὐδναιαῖος.	Ἀπελλαῖος.	Αἰνιὰς.	Μυσφόρος.	31	Nov. 23
IV.	Αἰγόκερως.	Περίτιος.	Αὐδναιαῖος.	Ἰουλὶς.	Διονύσιος.	30	Dec. 24
V.	Ὑδροχόος.	Δύστρος.	Περίτιος.	Καισάρειος.	Πρύτανις.	30	Jan. 23
VI.	Ἰχθῦς.	Ξανθικὸς.	Δύστρος.	Σεβαστὸς.	Δῖος.	31	Feb. 22
VII.	Κριὸς.	Ἀρτεμίσιος.	Ξανθικὸς.	Αὐτοκρατορικὸς	Βασιλικὸς.	31	Mar. 25
VIII.	Ταῦρος.	Δαίσιος.	Ἀρτεμίσιος.	Δημαρχικὸς	Χορτάσιος.	30	Apr. 25
IX.	Δίδυμος.	Πάνημος.	Δαίσιος.	Πλουτάτος	Ἄρειος.	31	Mai. 25
X.	Καρκῖνος.	Λῶος.	Πάνημος.	Ἀρχιερεὺς.	Περίτιος.	30	Jun. 25
XI.	Λέων.	Γορπιαῖος.	Λῶος.	Ἔθνικὸς.	Ἀφροδίσιος.	31	Juli. 25
XII.	Παρθένος.	Υπερβερεταῖος.	Γορπιαῖος.	Ρωμαϊκὸς.	Δημήτριος	30	Aug. 25

CAP. V.

Mensis cujusque dierum numerus, & in anno Romano sedes declaratur. Ex quatuor sibi invicem succedentium annorum Dominicis Paschalibus cum tempore passionis Polycarpi comparatis, locus Intercalationis, Epocha, & ratio collationis cum Periodi Julianæ & æra Christianæ annis, eruitur.

EXtat Græcè in publicâ Oxoniensis Academiæ Bibliothecâ Quæstionum Responsorúmque sacrorum liber, quem Latinè à se versum, sub *Anastasii Nicæni* nomine, Gentianus Hervetus jam pridem edidit. In eo, Quæstioni XCIII. subjicitur fragmentum Ἰωάννου Δαμασκηνοῦ, περὶ τῶν Μακεδόνων μηνῶν, ἐκ τῆς ἐκλογιστικῆς ἐκθέσεως, ubi recensentur Μηνὲς τῶν Μακεδόνων, α Ξανθικὸς, β Δύστρος, &c sic deinceps: neque Ecclesiastici, neque etiam civilis Macedonici, sed Georgici anni observato principio; de quo, in primo Georgicorum, Virgilius.

Candidus auratis aperit quum cornibus annum,
Taurus, & adverso cedens Canis occidit astro,

Et in 4°. Astronomicôn Manilius, similiter de

Tauro canens:

Ille suis Phœbi portat quum cornibus orbem,
Militiam indicit terris, & signia rura
In veteres revocat cultus.

Neque enim in civilem usum recepta unquàm à Macedonibus ista sunt nomina: sed ab iis qui rei rusticæ operam dabant præcipuè usurpata; quibus Solis per signa cœlestia transitus, atque cum eo conjunctus Stellarum inerrantium Ortus & Occasus Heliacus, agendi opportunitates indicabat &

[a] *Tempora quæ messor, quæ curvus arator haberet.*

[a] Virgil. Eclog.

Sequuntur deinde in Damasceno Μηνὲς τῶν Ἑλλήνων (de quibus videnda quæ, in præcedente capite, ad Epiphanium diximus:) α Ξανθικὸς, β. Ἀρτεμίσιος, &c. Ecclesiasticæ ἐκθέσεως ordine retento; quem in Pseudo-Clementinis Apostolorum Constitutionibus confirmatum ille invenerat. In iis enim [b] *primus* nominatur mensis Xanthicus, [c] *duodecimus* Dystrus; in cujus etiam die XXII. vernale statuitur Æquinoctium, sicut in [d] XXV. mensis *noni* Natalis Domini, & in VI. *decimi* Epiphania: mensibus purè Julianis usurpatis; sed ab *Aprili* facto numerationis initio. Huic verò Damasceni per omnia similem & Hellenicorum & Macedonicorum mensium Indiculum, tùm in alio ejusdem Oxoniensis Bibliothecæ Manuscripto invenimus, tùm in illis ex quibus Cypriorum & Bithynorum mensium seriem jam descripsimus: nili quòd in hisce omnibus, Macedonicorum mensium primus nominetur Αἰγόκερως, à Brumali solstitio, more Romano, repetito anni principio; juxta Nasonis illud.

[e] *Bruma novi prima est, veterisque novissima Solis;*
Principium capiunt Phœbus & annus idem.

[d] Ibid. n. 19.

[e] Ovid. Fast. 1.

Ut autem numeri dierum & initii cujusque mensis, in Tabellâ præcedente propositi, ratio nobis constet; adeóque totius anni cum Romanorum Juliano justa institui possit comparatio: à quo principio Epocha illius sit deducenda, quo in anno intercalaris diei sedes sit figenda, & quibus anni mensibus dies illi *quinque supra* 12. *menses* πρυτανεύουσιν excrescentes, adjiciendi sint, diligentiùs inquirendum est.

Quo anno Paschalis homilia, falsum Chrysostomi titulum præferens, est habita [f] XIV. Lunam *biduo ante æquinoctium* factam fuisse, author significat: ideóque pro Paschali termino proximam Lunam XIV. assumptam esse, quæ inciderit in mensis VII. diem XXVI. eámque Dominicam. Hoc autem contingere non potuit; nili quum aureus numerus Dionysianus esset VIII. litera Dominicalis C. Numero enim aureo VIII. existente, Luna XIV. in 19. Martii incidit (quod biduum est ante Nicænum æquinoctium) & terminus Paschalis necessariò incurrit in 18. Aprilis, literâ C. insignitam. Quòd si 18. Aprilis Romani respondeat diei 26. septimi mensis Asiani: necesse est ut primus ejusdè septimi mensis diei 24 Martii eâdem ratione respondeat. Cúmque ob diei Dominicæ & termini concursum, diem Paschalem in sequentem Dominicam translatum fuisse author indicet; à die videlicèt XXVI. mensis VII. ad

[f] Tom. 5. Chrysost. edit. Savil. pag. 944.

[b] Constitut. Apostol. l. 5. cap. 14.
[c] Ibid. cap. 17.

diem

Ele não estava de todo [illegible] que Deus
[illegible] Ele não estava de todo [illegible] que Deus
[illegible] Ele não estava de todo [illegible] que Deus
[illegible]

(cujus tempore novum hunc annum à Macedonibus receptum fuiſſe declaravimus) in regni Alexandri initiis occurrat nullus: à poſtremo patris Philippi, & Olympiadis CX. anno 4. id eſt, ab ipſo Macedonici Imperii exordio, primam Macedonici & Aſiani noſtri anni Tetraëteridem deducendam eſſe concludimus. Tunc enim Græciæ Dominus factus *Philippus, omnium civitatum legatos, ad formandum rerum præſentium ſtatum, evocare Corinthum juſſit: ubi pacis legem univerſæ Græcia pro meritis ſingularum civitatum ſtatuit, conciliúmque omnium veluti unum Senatum ex omnibus elegit*; uti ex Trogi Pompeii lib. 9. refert Juſtinus, communibus denique Græcorum (præter Lacedæmonios) ſuffragiis, Imperator eorum contra Perſas eſt electus; quemadmodum in libro Bibliothecæ ſuæ 16. ad 4. hunc Olympiadis illius annum, narrat Diodorus Siculus. In hoc igitur termino, anno videlicèt ante æram Chriſtianam 337. Periodi Julianæ 4377. Septembris die XXIV. feriâ VI. Macedonici & Imperii & Anni novi, à Philippo conſtituti, *παραινυγμα* figendum fuiſſe cenſuimus.

Reſtat jam, ut de dierum illorum initialium & à quo illi maximè dependent, cujuſque menſis dierum numero, aliquid dicamus: & de quinque dierum, qui ex *πενταεσπεμέρους* 31. dierum menſes efficerent, diſtributione quod promiſimus, exſolvamus. In prioribus exemplis, ex 31. apud Epiphanium hæreſi, ab Octobris 24. ſecundum ex Agrippæ aſtronomica obſervatione, à Novembris 23. tertium: & ex Actis Timothei, à Decembris 24. quartum menſem iniiſſe docuimus: unde ut ſecundum illum 30. ita tertium 31. fuiſſe dierum, concludimus. Qui Xanthici diem ſecundum, quo paſſum fuiſſe Polycarpum declaravimus, cum 23. Februarii contulerunt, ſextum noſtrum menſem à 22. Februarii die incepiſſe crediderunt; ut veriora ejuſdem Acta, quæ ad 26. diem Martii certamen ejus retulerunt, à Martii 25. ſeptimum deduxerunt: inter quos 31. dies intercipiuntur, menſi illi ſexto aſſignandi. Anno quidem intercalari, in 24. Martii principium menſis ſeptimi incurriſſe oſtendimus: quod eo anno contigit, quo toties citata illa Paſchalis homilia eſt habita: quando & Lunam XIV. in menſis ſeptimi diem 26. incidiſſe author indicat, &, quòd ea Dominica eſſet, in Dominicam proximam Paſcha fuiſſe tranſlatum; nempe in octavi menſis diem ſecundum, quem 25. fuiſſe Aprilis, ex Cycli Paſchalis ratione demonſtravimus. Et cùm menſem *ſeptimum* à 24. Martii, & *octavum* à 24. Aprilis inchoatum tunc fuiſſe conſtet: ut dies 31. haberet menſis ſeptimus, omninò neceſſe eſt. Neque fieri potuit, ut die 26. menſis *ſeptimi*, & ſimiliter die 2. menſis *octavi*, ageretur dies Dominica; niſi tot dierum menſis *ſeptimus* extitiſſet.

Alexander monachus Natalem Barnabæ in Julii Romani diem XI. & Aſianorum *noni* menſis diem XIX. Euthalius Diaconus exceſſum Pauli in Junii XXIX. & Syromacedonum Panemi ſive menſis Aſianorum *decimi* diem V. confert: quâ ratione *nonus* à XXIV. Maii, *decimus* à Junii XXV. die incepiſſet.

Sub Nerone martyrium ſubiiſſe Paulum, anno à Nativitate Domini LXIX. à Paſſione XXXVI. ſcribit Euthalius, annum vulgaris æræ Chriſtianæ LXVII. eâ ſupputatione indicans. Sequente enim anno LXVIII. qui intercalaris fuit, ante Junii diem 29. martyrio Pauli aſſignatum, vitam Neronem finiiſſe certum eſt. Inter 25. verò Junii, à quo *decimum* menſem hoc anno cœpiſſe notatum eſt, & Aprilis 25. à quo, in ſimili anno communi, menſis *octavus* ducebat initium, dies numerantur 61. in *octavum* & *nonum* menſem diſtribuendi. Si jam annum exceſſus Barnabæ, quo à 24. Maii *nonus* menſis inierit, communem fuiſſe ſuppoſuerimus: menſis *octavus*, ab Aprilis 25. in conſimili anno incipiens, 29. fuiſſet dierum; & conſequenter *nonus* 32. cujuſmodi numeri, utcunque à menſibus Solaribus Aſtronomicis alieni non fuerint, (ut in Parapegmate, quod Iſagogæ ſuæ in Phænomena ſubjecit Geminus, videre licet) in Solaribus tamen politicis locum non habent. Etſi enim antiqua Romanorum ſuperſtitio, à Numæ ducta temporibus, Februario dies 28. tribuens, non quinque jam ſed ſeptem dies inter menſes ſuos Solares partiendos reliquit: maluit tamen Ceſar ſeptem menſes 31. dierum conſtituere, quàm 32. dierum numerum, qui in menſibus uſu civili receptis omni carebat exemplo, alicui eorum adſcribere. Quòd ſi annum, quo à Cypriis cæſus eſt Barnabas, intercalarem fuiſſe admiſerimus (quam hypotheſin ne admittamus, nulla nos cogit ratio) & à Maii 24. *nonus*, & ab Aprilis 24. *octavus* menſis inchoabitur: atque ita, & menſi *nono* 31. dierum conſtabit numerus, & *octavo* menſi 30. quot illum reverâ habuiſſe, non 29. tantùm, Ariſtobuli (apud Plutarchum) evincit authoritas, qui *πρωτηδε δωδεκα μιαιν Δαισιν*, octavi Macedonum menſis, die *tricesimo*, Alexandrum Magnum deceſſiſſe tradidit.

Ex diebus noſtris *quinque*, unus adhuc ſupereſt diſponendus: quem & in poſtremo trimeſtri, (ne brumalis quadrans anni aliàs æſtivo fieret productior) & in medio ejuſdem menſe, id eſt, *undecimo*, collocandum judicavimus. Si enim in poſtremum anni menſem dies 31. contuliſſemus; quarto quoque anno, die intercalari ad eum accedente, diebus conſtaret 32. quod in anno civili hactenùs inauditum fuiſſe diximus. *Decimum* verò menſem 30. tantùm fuiſſe dierum, ex hiſtoriâ captæ ab Alexandro Tyri deprehendimus. Cùm enim menſis illius, quo urbem haud dubiè capiendam Ariſtander aruſpex prædixerat, extremus jam adeſſet dies; de eventu adhuc dubius Alexander (licèt eodem urbs poſteà expugnata ſit die) *ἐκέλευσε μενειν τριακοστὴν τὴν ἡμέραν ἐκείνην, ἀλλὰ τριτὴν φθινοντος ἀσελήνῳ non trigeſimum, ſed vigeſimum octavum menſis illum diem numerari præcepit*: ut in Vita ejus Plutarchus narrat. Archonte autem Athenis *Aniceto* (qui *Niceta* Dionyſio Halicarnaſſeo, *Niceratus* Diodoro Siculo eſt, Olympiadis CXII. anno 1.) menſe *Hecatombæone*, occuparam ab Alexandro fuiſſe Tyrum, in II. de geſtis illius libro confirmat Arrianus. Erat is Cycli Metonici 6. in quo cum 20. Julii die Kalendas *Hecatombæonis*, & cum quinto conſequenter Attici illius menſis die *Loi* menſis Macedonici *decimi* diem *trigeſimum*, eundémque ultimum, concurriſſe invenimus. Atque hiſce ducti rationibus, *quinque* illos dies per totum annum ita diſpertivimus: ut in priore ſemeſtri, binos quoſque *πρωτηδε δυσὶ μησὶ* unus exciperet 31. dierum menſis; in poſteriore verò, 31. & 30. dierum menſes alternatim diſpoſiti cernerentur.

CAP. VI.

Anni totius Macedonici & Aſiani diſpoſitio atque methodus exponitur. Cycli Solaris & Lunaris, & Chriſtiani Paſchatis, in ea indagandi ratio. Veterum Parapegmatum ad eundem accommodatio.

REſtat jam, ut anni Macedonici & Aſiani methodum univerſam exponamus: quam ſequentibus hiſce Regulis licebit comprehendere.

I.

Dato anno Periodi Juliana, vel æra Chriſtiana, annum congruentem epocha Macedonica invenire.

A dato anno Periodi Julianæ ſubductis 4377. ad datum verò annum æræ Chriſtianæ additis 336. exurget annus epochæ Macedonicæ, in cujus *quarti* menſis diem *nonum* kalendæ Januariæ illius anni incurrunt; ſequente 24 Septembris ejuſdem anni die novum Macedonicum annum inchoaturo.

Exempli gratiâ. A dato anno Periodi Julianæ 4391. ſubductis 4377. relinquitur Macedonicæ epochæ annus 14. à menſis 4. die 9. kalendis illius Januariis reſpondens, cum 24. ſequentis Septembris die, 25. Epochæ Macedonicæ anno pòſt inituro. Item, ad datum annum æræ Chriſtianæ 672. additi 336. annum Macedonicæ epochæ 1008. exhibent; à menſis 4. die 9. kalendis illius Januariis reſpondentem; à 24. Septembris ſequentis anno Macedonico 1009. deinde inituro.

II.

Dato Macedonici anni menſe & die, menſem & diem Julianum illi reſpondentem deprehendere.

Macedonicæ epochæ anno dato per quaternarium diviſo (millenariis, ſi placet, centenariis & vicenariis, compendii causâ, prætermiſſis) ſi quid ultra integros numeros ſuperfuerit, ordinarium; ſi nihil, intercalarem eſſe annum indicat, & ad finem 12. menſis diem ex quadrantibus confectum eſſe adjiciendum. Inſpectâ igitur anni Macedonici & Aſiani Ephemeride: menſes & dies anni Juliani è regione poſiti ita ſunt cum eis conferendi; ut in anno intercalari ex lineâ extimâ poſtremorum 7. menſium dies aſſumantur, non ex interiore, ut aliàs fieri par eſt.

Anno Periodi Julianæ 4391. Δαρεῖος ὁ τρίτος φεύγων, ſive menſis Macedonici 8. die 28. Alexandrum M. vitam finiiſſe in Annalibus noſtris oſtendimus. Erat ille, (juxta præcedentem Regulam) Macedonicæ epochæ annus 14. qui per 4. diviſus, in Quoto ultra 3. integros numeros etiam $\frac{1}{4}$ exhibet. Quod cùm anni ordinarii ſit indicium; ex interiore lineâ 22 Maii diem, ut 28. diei menſis 8. Macedonici reſpondentem, aſſumendum eſſe pronuncio.

Jam ſi in anno æræ Chriſtianæ 672. quæratur, cui diei Juliano dies 2. menſis 8. Macedonici ſive Aſiani reſpondeat: eſſe eum Macedonicæ epochæ annum 1008. (ex eâdem præcedente Regulâ) intelligo. Is numerus (millenario, ſi libuerit, neglecto) per 4. diviſus, ultra numerum integrum, partem nullam in Quoto relinquit. Quæ cùm anni intercalaris certa nota ſit: ex lineâ extimâ 25. diem Aprilis quæſito diei Macedonico vel Aſiano reſpondere aſſero.

III.

Dato anno Macedonico, Cyclum Solarem, invenire.

Diviſo per 28. Macedonicæ epochæ anno dato: ſi quid ultra integros numeros in Quoto reliquum fuerit, Cycli Solaris index erit; ſin nihil ſuperfuerit, 28. pro quæſiti anni Cyclo erit aſſumendus.

Ita in exemplis præcedentibus; annus epochæ Macedonicæ 14. per ſe indicat eſſe ipſum Cycli Solaris 14. annus verò 1008. per 28. diviſus, in Quoto 36. exhibet, integrum numerum, ſine fractione ullâ adjectâ. Fuit igitur Cycli Solaris 28. & ultimus.

IV.

Dato Cyclo Solari, literam diei Solis ſive Dominicam, & per eam ferias hebdomadicas totius anni Macedonici ſive Aſiani, invenire.

Literam diei Dominicæ, ſive primæ feriæ Hebdomadicæ, in Macedonicâ Ephemeride indicem, cuivis Cycli Solaris anno congruentem, ſequens monſtrat Tabella: à literâ C. inchoata; quia, primo anno Macedonico à feriâ *ſextâ* incipiente, tertius ejuſdem dies, in Ephemeride literâ C. ſignatus, in feriam *primam*, ſive diem Solis incidit. Quartus verò quiſque Cycli annus, in Tabulâ hîc notatus, Intercalaris eſſe intelligitur.

—	—
1.	C.
2.	B.
3.	A.
4.	G.
—	—
5.	E.
6.	D.
7.	C.
8.	B.
—	—
9.	G.
10.	F.
11.	E.
12.	D.
—	—
13.	B.
14.	A.
15.	G.
16	F.
—	—
17	D.
18.	C.
19.	B.
20.	A.
—	—
21.	F.
22.	E.
23.	D.
24.	C.
—	—
25.	A.
26.	G.
27.	F.
28.	E.

In anno Macedonicæ epochæ 1008. qui (per præcedentem Regulam) Cycli Solaris 28. inventus eſt, dies 2. menſis 8. Dominica Paſchalis fuit. Anno Cycli 28. litera E. reſpondet: quæ eadem diem 2. menſis 8. in Ephemeride Macedonicâ & Aſianâ appoſita, feriam primam ſive diem Dominicum eum eſſe indicat.

Polycarpum anno æræ Chriſtianæ 169. menſis Aſianorum 7. die 2. in magno Sabbato; Pionium anno æræ ejuſdem 251. menſis Aſianorum 7. die 12. eodémque Sabbati, martyrium ſubiiſſe, in cap. III. declaravimus. Ad annum æræ Chriſtianæ 169. additis (juxta primam Regulam) 336. exurgit Macedonicæ epochæ annus 505. qui per 28. diviſus (ex tertiæ Regulæ præſcripto) in Quoto, ultra integrum numerum 18. etiam 1. exhibet; anni 1. Cycli Solaris, & cum eo literæ Dominicalis C. in Tabulâ conjunctæ, indicem. Inſpectâ deinde anni Macedonici & Aſiani Ephemeride, 7. menſis diei 2. literam B. appoſitam invenio: quæ cùm in circulo hebdomadico locum à C. ſeptimum obtineat, feriam ſeptimam ſive Sabbati diem eſſe illum ſignificat.

Similiter, ad annum æræ Chriſtianæ 251. additis 336. prodit Macedonicæ æræ annus 587. qui per 28. diviſus, præter numerum integrum

Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος, καὶ ὁ λόγος ἦν πρὸς τὸν θεόν, καὶ θεὸς ἦν ὁ λόγος. Ὁ οὗτος ἦν ἐν ἀρχῇ πρὸς τὸν θεόν. Πάντα δι' αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο οὐδὲ ἕν. ὃ γέγονεν ἐν αὐτῷ ζωὴ ἦν, καὶ ἡ ζωὴ ἦν τὸ φῶς τῶν ἀνθρώπων. καὶ τὸ φῶς ἐν τῇ σκοτίᾳ φαίνει, καὶ ἡ σκοτία αὐτὸ οὐ κατέλαβεν. Ἐγένετο ἄνθρωπος ἀπεσταλμένος παρὰ θεοῦ, ὄνομα αὐτῷ Ἰωάννης. οὗτος ἦλθεν εἰς μαρτυρίαν, ἵνα μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ φωτός, ἵνα πάντες πιστεύσωσι δι' αὐτοῦ. οὐκ ἦν ἐκεῖνος τὸ φῶς, ἀλλ' ἵνα μαρτυρήσῃ περὶ τοῦ φωτός. Ἦν τὸ φῶς τὸ ἀληθινὸν, ὃ φωτίζει πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον. Ἐν τῷ κόσμῳ ἦν, καὶ ὁ κόσμος δι' αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ ὁ κόσμος αὐτὸν οὐκ ἔγνω. εἰς τὰ ἴδια ἦλθε, καὶ οἱ ἴδιοι αὐτὸν οὐ παρέλαβον. ὅσοι δὲ ἔλαβον αὐτὸν, ἔδωκεν αὐτοῖς ἐξουσίαν τέκνα θεοῦ γενέσθαι, τοῖς πιστεύουσιν εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ· οἳ οὐκ ἐξ αἱμάτων, οὐδὲ ἐκ θελήματος σαρκὸς, οὐδὲ ἐκ θελήματος ἀνδρὸς, ἀλλ' ἐκ θεοῦ ἐγεννήθησαν. Καὶ ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο, καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν, καὶ ἐθεασάμεθα τὴν δόξαν αὐτοῦ, δόξαν ὡς μονογενοῦς παρὰ πατρὸς, πλήρης χάριτος καὶ ἀληθείας. Ἰωάννης μαρτυρεῖ περὶ αὐτοῦ, καὶ κέκραγεν, λέγων· Οὗτος ἦν ὃν εἶπον· Ὁ ὀπίσω μου ἐρχόμενος ἔμπροσθέν μου γέγονεν· ὅτι πρῶτός μου ἦν. καὶ ἐκ τοῦ πληρώματος αὐτοῦ ἡμεῖς πάντες ἐλάβομεν, καὶ χάριν ἀντὶ χάριτος. ὅτι ὁ νόμος διὰ Μωσέως ἐδόθη· ἡ χάρις καὶ ἡ ἀλήθεια διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐγένετο. θεὸν οὐδεὶς ἑώρακε πώποτε· μονογενὴς θεὸς ὁ ὢν εἰς τὸν κόλπον τοῦ πατρὸς, ἐκεῖνος ἐξηγήσατο.

ante pronunciare : quas ob res hic earum curis ſtudiiſque ſunt concedenda. A Laërtio quoque, ex Thraſyllo, inter *Democriti* ſcripta Παραπήγματα recenſetur : cujus, ut & aliorum illorum à Vitruvio commemoratorum (præter *Aratea*, quæ integra ſuperſunt) etiam in noſtrâ hâc Tabularum congerie fragmenta licebit recognoſcere.

De eiſdem, in Iſagogæ ſuæ cap. XV. doctiſſimus Geminus. Αἱ δὴ γεώμετραι προῤῥήσεις τῶν ἐπισημασιῶν ἐκ τῶν παραπηγμάτων, ἃ ἀπὸ τῶν παραγγελμάτων ἐποιήσαντο γίνονται, οὐδὲ τίχῃ τοῦ μαθηλύοντος καταλαμβάνουσαι ἔχουσαι τὸ ἀποτέλεσμα, ἀλλ' αἱ ἐκ τῶν εἰς ἐπίνοιαν γινομένων διὰ τῶν καθ' ἡμέραν παρατηρήσεων τὸ τύμφωνον λαμβάνοντες, εἰς τὰ παραπήγματα κατεσκεύασαν. *Prædictiones autem ſignificationum quæ in Parapegmatibus ſive tabulis affixis ſunt, non ſunt ex quibuſdam certis præceptis, neque arte quâdam traduntur, ut habeant neceſſarium effectum : ſed qui ex eo quod plerumque ſit, per quotidianam obſervationem, quod erat conſonum ceperunt, in Tabulis illud diſpoſuerunt.* Οἱ γὰρ ἀπ' ἀρχῆς παρατηρήσαντες, καὶ συνταξάμενοι τὰ παραπήγματα, ἐξετάσαντες τοὺς τόπους τοῦ ζωδιακοῦ κύκλου, ἐν οἷς ἂν ἐπίνοιαι αἱ μεταβολαὶ τοῦ ἀέρος γένωνται, ἐνενόησαν καὶ τοὺς χρόνους τούτους τίνα τῶν ἄστρων ἀνατέλλει ἢ συνκαταδύνει, καὶ ταῖς τούτων ἐπιτολαῖς καὶ δύσεσιν ἐσημείωσαντο εἰς τιὰ μέρη τῶν προειρημένων. *Nam qui à principio obſervaverunt, & Parapegmata illa compoſuerunt, exploratis locis Zodiaci circuli, in quibus ut plurimum mutationes aëris fiunt ; conſideraverunt, quæ aſtra temporibus illis orirentur aut ſimul occiderent, atque horum ortibus & occaſibus pro ſignis ſunt uſi ad prædictionem prædictorum.*

In XI. ejuſdem operis capite Ὑφάσματα quoque ea appellat. Ἐν τοῖς ὑφάσμασιν, inquit, αἱ φαινόμεναι τῶν ἄστρων ἐπιτολαὶ προλέγονται. αἱ μὲν γὰρ ἀληθιναὶ ἀθεώρητοί εἰσι καὶ ἀπαρατήρητοι, αἱ δὲ φαινόμεναι καὶ προλέγονται καὶ παρατηροῦνται. *In judiciis, apparentes aſtrorum ortus prædicuntur. Nam veri ortus ſunt inviſibiles atque inobſervabiles : apparentes verò, & prædicuntur & obſervantur.* Ubi notandum tamen, Veteres aſtronomos in Parapegmatibus ſuis, quibus Plinius & ipſe Geminus quoque uſus eſt, Ortus quos appellant Coſmicos, utcunque ἀθεώρητα, locum conceſſiſſe ; non quidem ut notis temporum conſpicuis, ſed ut ἐπισημασιῶν occultis indicibus : quippe qui ſiderum ortus & occaſus, non cum Gemino ſimpliciter ut ſigna, ſed etiam ut cauſas tempeſtatum & variarum aëris mutationum, in meteorologicis ſuis obſervationibus conſideraverint. quanquàm in ſuo Ptolemæus, non ſolùm ſtellarum omnium ortus Coſmicos & occaſus Acronychos, ut planè ἀθεώρητα καὶ ἀπαρατήρητα, conſultò prætermiſerit ; ſed etiam ipſas *Sagittæ*, *Pleiadum*, *Hederum*, *Vindemiatoris*, *Delphini*, ἐπιτολὰς καὶ δύσεις Heliacas, διὰ τὸ ἀναθεωρίτους καὶ ἀναπαρατήρητους εἶναι παντάπασιν τοῖς ἐν ὕπνῳ ἐμφερῶν ἀστέρων ἐπιτολὰς καὶ πρώτας φαντασίας.

Ptolemæi autem nomen præferentia, quatuor vidimus Parapegmata. *Primum*, hoc ipſum & illius proprium, hujuſmodi prænotatum titulo. Κλαυδίου Πτολεμαίου φάσεις ἀπλανῶν ἀστέρων, καὶ συναγωγὴ ἐπισημασιῶν. Ubi ἐπισημασίας ex Veterum tabulis, φάσεις verò, ſuo tempori congruentes, ex proprio calculo exhibet ; ſecundùm diverſitatem climatum, quæ, horarum maximæ in unoquoque diei numero appoſito, deſignat. Hujus exemplar Græcum integrum communicavit nobis D. Henricus Savilius : cujus partem tantùm, eámque ipſam admodùm mutilam & depravatam, Græco-Latina Dionyſii Petavii continet editio ; licèt XXXVIII. ante illum annis, Federicus Bonaventura Urbinas totum Latinè à ſe verſum in lucem emiſerit.

Secundum, falſo Ptolemæi nomine venditatum Parapegma, vulgatus ille eſt de ſtellarum inerrantium ſignificationibus libellus, qui ex Græco per Nicolaum Leonicum in Latinum translatus fuiſſe dicitur : cùm vel ab ipſo Nicolao, vel ab alio aliquo rerum harum imperitiſſimo, Ex Ovidio & aliis Latinis authoribus, nullo judicio, fuerit congeſtus. *Tertium*, & brevius & nullius planè momenti, anno 1345. Aſtrologicæ ſuæ Summæ inſeruit Johannes Eſchenden. *Quartum* ſubjectum habebatur *Iſagogico Aſtrologiæ Ptolemæi, ex Arabico ab Abrahamo de Balmes converſo* : quod non aliud eſt quàm *Gemini* Iſagoge in Phænomena ; cujus editionem ex codice, quem Viennæ à Johanne Sambuco Savilius noſter nactus eſt, expreſſam, non ſolùm cum Arabico iſto Iſagogico, ſed etiam cum alio manuſcripto Græco & Vaticani exemplaris ἀνθολογίαν (ab eodem præſtantiſſimo viro acceptis) diligenter contulimus. quod ideò monendum duximus, ne quis erratum putaret, ſi quid à libro edito varians in noſtrâ Ephemeride deprehenderet : in quâ, ex *Gemino* deſumpta ea omnia intelligenda ſunt, quæ *Plinii* & *Ptolemæi* & *Aëtii*, non habent nomen appoſitum.

CAP. VII.

Cœleſtium menſium diſparilis menſura, in Parapegmatum deſcriptionibus à Metone, Eudoxo & Chaldæis adhibita. Ortuum & occaſuum ſtellarum ipſarum, pro variâ temporum & locorum ratione, diſcrepantia : locorúmque & temporum, quibus diverſorum authorum Parapegmata ſunt adaptata, deſignatio.

COeleſtium menſium, ad Solis in ſigna Zodiaci ingreſſum conformatorum, quum Macedonicus noſter annus à rege Philippo primùm reciperetur, apud Græcos duo præcipua fuerunt genera : à *Metone* & *Euctemone* ante annos XCV. introductum unum, ab *Eudoxo* noviter excogitatum alterum. Hoc verò an illud ipſius Solis in cœlo motui rectiùs reſponderet ; conſiderandum ſibi propoſuit Calippus Cyzicenus ; qui [a] cum populari ſuo atque Eudoxi familiari Polemarcho Cyziceno primùm, deinde cum Ariſtotele communicato conſilio ; in integrâ anni Periodo conſtituendâ *Eudoxi*, anno Tropico dies 365. & quadrantem aſſignantis, (detractâ diei parte 76. quam Meton & Euctemon inſuper adjecerant) in anni verò Quadrantum partitione, *Metonis* & *Euctemonis* ſententiam præferendam fuiſſe ſtatuit. Cùm enim Eudoxus unius tantùm Sphæræ, idem cum Terrâ centrum habentis, circumvolutione Solem per totam Zodiaci longitudinem periodicum ſuum motum conficere, &, quod cum

[a] Vid. Simplic. in Arist. lib. 2. de Cœlo, fol. 120. a. & 123. mitt.

Ut ostendat, ad quem se applicare debeat Astrologus, ut possit aliquid de futuris iudicare, & quomodo ad eum applicare debeat, figuram ascendentis, & quæ ad eum pertinent, describit. Et quia ascendens est Aries, & Mars in eo, & Sol in Leone, & Luna in Libra, & Saturnus in Capricorno, & Iupiter in Cancro, & Venus in Virgine, & Mercurius in Libra, ideo ad Mercurium applicat, & de eo iudicium facit.

Hæc omnia in Arabici libris sunt, hæc omnia in Latinis, quæ ex Arabicis translata sunt, inveniuntur, quæ ego ut ea, quæ ad Astrologiam pertinent, ostenderem, ex Arabicis libris in Latinum transtuli. Quæ omnia, ut dixi, in Arabicis libris inveniuntur, & ex Arabicis in Latinum translata sunt. Quæ omnia, ut dixi, ego ex Arabicis libris in Latinum transtuli

cendres de Pompée. Nous le voyons ici en Macédoine, dans le voisinage de Philippes, où il va livrer bataille à Brutus.

Brutus, 42 av. J.-C. — Brutus, 42 av. J.-C.
Brutus, 42 av. J.-C. — Brutus, 42 av. J.-C.
Brutus, 42 av. J.-C. — Brutus, 42 av. J.-C.

Brutus et Cassius, après leur défaite à Philippes, se donnent la mort.

Brutus et Cassius, 42 av. J.-C. — Brutus et Cassius, 42 av. J.-C

per unum gradum ſtellas provehi cenſuit: quem ſeptuaginta annorum ſpatio ab illis conſici, R. Joſua Judæus (in tractatu Thalmudico, דורות dicto) Alzuphi Arabs, Naſſir-eddinus Tuſinus & Ulug-beigus Perſæ, multò rectiùs tradiderunt ita ut annuus earum motus ſit minut. o'. 51". 25"'. 42''''. qui item *inæquales*, ſive apogæorum, Solis, Saturni, Jovis, Martis, Veneris & Mercurii, in Tabulis Perſicis manuſcriptis (à Georgio Chryſococcâ Græcè converſis) annuus motus eſſe ſtatuitur. Quocunque verò motu Periodico ſtellarum inerrantium poſito, illud conſequitur; labentibus ſæculis, iiſdem in locis eaſdem ſiderum *φάσεις*, eiſque reſpondentes tempeſtatum *ἐπισημασίας*, certâ quâdam ratione à prioribus diebus paulatim recedere. Unde & decem illorum Græcorum, è quibus ſequens Ephemeris collecta eſt, Aſtronomorum tempora libuit hic ſubjicere: locis quoque ex Ptolemæo appoſitis, quibus illi Parapegmata ſua adaptárunt.

Authores.	*Tempus Periodi Juliane.*	*Circa annum Ante eram Chriſtianã.*	*Loca.*
1 Meton & 2 Euctemon Athenienſes.	4282	432	Athenæ, Cyclades, Macedonia, & Thracia: à maximi diei quantitate horarum 14.½ uſque ad 15.
3 Democritus Abderitanus.	4284	430	Macedonia & Thracia: ubi maximus dies eſt horarum 15.
4 Eudoxus Cnidius.	4348	366	Aſia, Sicilia & Italia: à maximi diei quantitate horarum 14.½ uſque ad 15.
5 Philippus Medmæus.	4374	340	Peloponneſus, Locris & Phocis: ubi maximus dies eſt horarum 14.⅔
6 Calippus Cyzicenus.	4384	330	Helleſpontus: à maximi diei quantitate horarum 14.½ uſque ad 15.
7 Conon Samius.	4444	270	Italia & Sicilia: à maximi diei quantitate horarum 14.½ uſque ad 15.
8 Doſitheus Colonienſis.	4514	200	Coloni, prope Athenas, ubi maximus dies eſt horarum 14.⅔
9 Hipparchus Bithynus.	4584	130	Bithynia: ubi maximus dies eſt horarum 15.
10 Metrodorus Sceptius.	4634	80	Italia & Sicilia: à maximi diei quantitate horarũ 14.⅔ uſque ad 15.

Nobis verò, ad quos integra horum Parapegmata non pervenerunt, alia adhuc difficultas ſupereſt: quòd qui reliquias eorum nobis conſervárunt, Geminus & Ptolemæus, ad diverſos dies eorundem non locorum modò & temporum, ſed etiam hominum obſervationes retulerunt. Cujuſmodi error, in variis annorum cœleſtium formis ad unum aliquem alium anni modum transferendis, facillimè potuit obrepere. Ut enim Metonis & Calippi menſes cœleſtes Geminus; ita Alexandrinorum ſuorum menſes civiles, reliquorum omnium Parapegmatum communem menſuram, Ptolemæus conſtituit.

Et ſæpiùs quidem in eundem diem Julianum Gemini & Ptolemæi notationes coincidere animadvertimus. quod argumento eſt, ex malè à nobis conſtituto menſium cœleſtium apud Geminum exordio (de Alexandrinorum enim apud Ptolemæum ad noſtros applicatione nullum ſubeſt dubium) differentiam illam nequaquàm provenille. Ità, verbi gratiâ, apud utrumque Martii die 7. *Democrito* frigidi flant venti, Ornithiæ appellati, per dies novem. *Calippo*, Septembris 1. Eteſiæ deſinunt; & Martii 26. eſt *ὑετὸς ἀπ' ὀψέως*. *Eudoxo*, April. 25. Mai. 4. & Decemb. 9. eſt *ὑετὸς*. *Doſitheo*, Octob. 29. & *Euctemoni*, Novemb. 10. *χειμάζει*. Non rarò tamen unius diei diſcrimen cernitur. Inde *Euctemoni*, Septembris die 15. apud Ptolemæum, 16. apud Geminum, eſt Autumni principium: & apud illum Januarii 6. die, apud hunc 7. Media hyems. Eidem, apud Ptolemæum Martii 4. & 8, apud Geminum 5. & 7. flat frigidus Boreas. *Democrito*, juxta Ptolemaicas rationes, Decembris die 10. Tonitrus, fulgura, aqua, ventus; Januarii 4. Auſter flat ut plurimùm: Februarii 6. Zephyrus incipit flare, & 24. Varii ſunt dies, qui Halcyonii appellantur; Junii 3. Aqua exiſtit, & 22. Significare ſolet: quæ ſingula Gemini Canon in dies ſequentes conjicit.

Aliquando hîc & bidui occurrit differentia; *Euctemoni* enim, apud Ptolemæum Martii die 13. apud Geminum 15. Ornithiæ flare incipiunt, & Milvus apparet. *Eudoxo* juxta Ptolemæum Februarii die 3. Serenitas eſt, quandoque etiam flat Zephyrus; Martii 8. Milvus apparet: Julii 25. Auſter flat: Septembris 4. Pluvia, tenitrus, ventus exiſtit: quæ in Gemini tabulâ, Februarii die 5. Martii 10. Julii 27. & Septembris 6. conſignata leguntur. Sed & ipſi nos, in Ephemeridis noſtræ tractatione, priuſquàm lineis ductis dierum numeros ab invicem diſcreviſſemus, uſu comperimus, in phaſibus & *ἐπισημασίαις* excerpendis, uno aliquoties & (ubi dies hiſce vacuus intercurrebat) duobus aliquando diebus errorem à nobis fuiſſe admiſſum: adeò proclivis lapſus eſt in numerorum & notarum appoſitarum rectâ accommodatione: ad primorum ſcriptorum *ἀθυρίαν* poſteriorum librariorum præſertim accedente negligentiâ. Quod prudenti Lectori æſtimandum ex ipſius Ephemeridis inſpectione relinquimus: cui ne quid deeſſet, etiam ex Aëtii Tetrabiblo (ſerm. III. capite 164.) recentius Parapegma interſerere libuit; qui circa annum Chriſti CCCL. Amidæ in Meſopotamiâ claruit, in illo videlicèt climate, cujus medius parallelus diem maximum habet horarum. 14.⅔

ET ASIAN LAND SOLARI OF

EPHEMERIS ANNUI MILLESIMALIS ET SOLARIS, SEU TRIGINTA SOLARIS

Ostendens Solem per singulos dies & horas ad millesimas partes in meridiano alicujus Urbis Principalis, Regionis, Insulæ, Provinciæ, Regni, Imperii, &c.

ANNUS MILLESIMALIS, SEU 1000 DE 365 DIERUM

1	Januarius		31
2	Februarius	Annus Millesimalis, Solaris	28
3	Martius	Ab Anno Christi Nativitate 1, & ab Anno Mundi secundum Hebræos 3761	31
4	Aprilis	Ab Anno Christi Nativitate 1, & ab Anno Mundi secundum Septuaginta 5501	30
5	Maius	Ab Anno Christi Nativitate 1, & ab Anno Mundi secundum Samaritanos 6211	31
6	Junius	Ab Anno Christi Nativitate 1, & ab Anno Mundi secundum Chaldæos 7291	30
7	Julius	Ab Anno Christi Nativitate 1, & ab Anno Mundi secundum Arabes 7971	31
8	Augustus	Ab Anno Christi Nativitate 1, & ab Anno Mundi secundum Persas 8001	31
9	September	Ab Anno Christi Nativitate 1, & ab Anno Mundi secundum Ægyptios 8001	30
10	October	Ab Anno Christi Nativitate 1, & ab Anno Mundi secundum Indos 8641	31
11	November	Ab Anno Christi Nativitate 1, & ab Anno Mundi secundum Ethiopes 8001	30
12	December	Ab Anno Christi Nativitate 1, & ab Anno Mundi secundum Antiochenos 5501	31

1	Januarius		31
2	Februarius	Annus Millesimalis, Solaris	28
3	Martius	Ab Anno Christi Nativitate 1001, & ab Anno Mundi secundum Hebræos 4761	31
4	Aprilis	Ab Anno Christi Nativitate 1001, & ab Anno Mundi secundum Septuaginta 6501	30
5	Maius	Ab Anno Christi Nativitate 1001, & ab Anno Mundi secundum Samaritanos 7211	31
6	Junius	Ab Anno Christi Nativitate 1001, & ab Anno Mundi secundum Chaldæos 8291	30
7	Julius	Ab Anno Christi Nativitate 1001, & ab Anno Mundi secundum Arabes 8971	31
8	Augustus	Ab Anno Christi Nativitate 1001, & ab Anno Mundi secundum Persas 9001	31
9	September	Ab Anno Christi Nativitate 1001, & ab Anno Mundi secundum Ægyptios 9001	30
10	October	Ab Anno Christi Nativitate 1001, & ab Anno Mundi secundum Indos 9641	31
11	November	Ab Anno Christi Nativitate 1001, & ab Anno Mundi secundum Ethiopes 9001	30
12	December	Ab Anno Christi Nativitate 1001, & ab Anno Mundi secundum Antiochenos 6501	31

1	Januarius		31
2	Februarius	Annus Millesimalis, Solaris	28
3	Martius	Ab Anno Christi Nativitate 2001, & ab Anno Mundi secundum Hebræos 5761	31
4	Aprilis	Ab Anno Christi Nativitate 2001, & ab Anno Mundi secundum Septuaginta 7501	30
5	Maius	Ab Anno Christi Nativitate 2001, & ab Anno Mundi secundum Samaritanos 8211	31
6	Junius	Ab Anno Christi Nativitate 2001, & ab Anno Mundi secundum Chaldæos 9291	30
7	Julius	Ab Anno Christi Nativitate 2001, & ab Anno Mundi secundum Arabes 9971	31
8	Augustus	Ab Anno Christi Nativitate 2001, & ab Anno Mundi secundum Persas 10001	31
9	September	Ab Anno Christi Nativitate 2001, & ab Anno Mundi secundum Ægyptios 10001	30
10	October	Ab Anno Christi Nativitate 2001, & ab Anno Mundi secundum Indos 10641	31
11	November	Ab Anno Christi Nativitate 2001, & ab Anno Mundi secundum Ethiopes 10001	30
12	December	Ab Anno Christi Nativitate 2001, & ab Anno Mundi secundum Antiochenos 7501	31

PRIMUM.

CURIÆ MACRI Stemma ex Armorum Gentilitiorum Regula.

1	Color Auratus.	Aries Aureus, Arietum, & Agnorum Cornicula, & ungulæ Aurea.	
2	Color Argenteus.	Equus Argenteus, Equorum Cornicula, & ungulæ Argentea.	
3	Color Ferreus.	Ferrum, Ferrorum Cornicula, & ungulæ Ferrea.	
4	Color Æneus.	Æs, Æneum, Æneorum Cornicula, & ungulæ Ænea.	
5	Color Plumbeus.	Plumbum, Plumbeorum Cornicula, & ungulæ Plumbea.	
6	Color Stannatus.	Stannum, Stannatorum Cornicula, & ungulæ Stannata.	
7	Color Cupreus.	Cuprum, Cupreorum Cornicula, & ungulæ Cuprea.	
8	Color Ferrugineus.	Ferrugo, Ferrugineorum Cornicula, & ungulæ Ferruginea.	
9	Color Ærugineus.	Ærugo, Ærugineorum Cornicula, & ungulæ Ærugineæ.	
10	Color Cæruleus.	Cæruleum, Cæruleorum Cornicula, & ungulæ Cæruleæ.	
11	Color Ferreus.	Ferrum, Ferrorum Cornicula, & ungulæ Ferrea.	
12	Color Æneus.	Æs, Æneum, Æneorum Cornicula, & ungulæ Ænea.	
13	Color Plumbeus.	Plumbum, Plumbeorum Cornicula, & ungulæ Plumbea.	
14	Color Stannatus.	Stannum, Stannatorum Cornicula, & ungulæ Stannata.	
15	Color Cupreus.	Cuprum, Cupreorum Cornicula, & ungulæ Cuprea.	
16	Color Ferrugineus.	Ferrugo, Ferrugineorum Cornicula, & ungulæ Ferruginea.	
17	Color Ærugineus.	Ærugo, Ærugineorum Cornicula, & ungulæ Ærugineæ.	
18	Color Cæruleus.	Cæruleum, Cæruleorum Cornicula, & ungulæ Cæruleæ.	
19	Color Auratus.	Aries Aureus, Arietum, & Agnorum Cornicula, & ungulæ Aurea.	
20	Color Argenteus.	Equus Argenteus, Equorum Cornicula, & ungulæ Argentea.	
21	Color Ferreus.	Ferrum, Ferrorum Cornicula, & ungulæ Ferrea.	
22	Color Æneus.	Æs, Æneum, Æneorum Cornicula, & ungulæ Ænea.	
23	Color Plumbeus.	Plumbum, Plumbeorum Cornicula, & ungulæ Plumbea.	
24	Color Stannatus.	Stannum, Stannatorum Cornicula, & ungulæ Stannata.	
25	Color Cupreus.	Cuprum, Cupreorum Cornicula, & ungulæ Cuprea.	
26	Color Ferrugineus.	Ferrugo, Ferrugineorum Cornicula, & ungulæ Ferruginea.	
27	Color Ærugineus.	Ærugo, Ærugineorum Cornicula, & ungulæ Ærugineæ.	
28	Color Cæruleus.	Cæruleum, Cæruleorum Cornicula, & ungulæ Cæruleæ.	
29	Color Ferreus.	Ferrum, Ferrorum Cornicula, & ungulæ Ferrea.	
30	Color Æneus.	Æs, Æneum, Æneorum Cornicula, & ungulæ Ænea.	
31	Color Plumbeus.	Plumbum, Plumbeorum Cornicula, & ungulæ Plumbea.	
32	Color Stannatus.	Stannum, Stannatorum Cornicula, & ungulæ Stannata.	
33	Color Cupreus.	Cuprum, Cupreorum Cornicula, & ungulæ Cuprea.	
34	Color Ferrugineus.	Ferrugo, Ferrugineorum Cornicula, & ungulæ Ferruginea.	
35	Color Ærugineus.	Ærugo, Ærugineorum Cornicula, & ungulæ Ærugineæ.	
36	Color Cæruleus.	Cæruleum, Cæruleorum Cornicula, & ungulæ Cæruleæ.	

1	1	Dunhill	Chaconne, Suite in Canon, Sonata, & Study. Violoncello Op. 79	7/6
			Duets. Violin and Violoncello. 2 Books. Each	3/6
			Sonata. Violoncello & Piano Op. 8	7/6
			Sonata. Violoncello & Piano Op. 36	7/6
2	1	Dunhill	Trio. Violin, Violoncello & Piano. Op. 37	7/6
			Variations on an Original Theme. Violoncello & Piano Op. 23	7/6
3	1	Dunn-Pattison	Sonata. Violoncello & Piano	7/6
4	1	Elgar	Concerto. Violoncello Op. 85	7/6
			Concerto. Violoncello Op. 85. Arranged for Violin	7/6
5	1	Ellis	Sonata. Violoncello & Piano. Op. 6. Eng. Trans.	7/6
			Sonata. Violoncello & Piano. Op. 6. Ger. Trans.	7/6
			Suite. Violoncello & Piano. Op. 7. Eng. Trans.	7/6
			Suite. Violoncello & Piano. Op. 7. Ger. Trans.	7/6
6	1	Fuchs	Sonata. Violoncello & Piano. Op. 16	7/6
7	1	Goltermann	Concerto. Violoncello. No. 4. Op. 65	7/6
			Concerto. Violoncello. No. 5. Op. 76	7/6
			Concerto. Violoncello. No. 6. Op. 86	7/6
			Concerto. Violoncello. No. 7. Op. 88	7/6
			Concerto. Violoncello. No. 8. Op. 96	7/6
			Concerto. Violoncello. No. 9. Op. 99	7/6
			Concerto. Violoncello. No. 10. Op. 100	7/6
			Concerto. Violoncello. No. 11. Op. 101	7/6
			Concerto. Violoncello. No. 12. Op. 104	7/6
			Concerto. Violoncello. No. 13. Op. 106	7/6
			Concerto. Violoncello. No. 14. Op. 107	7/6
			Concerto. Violoncello. No. 15. Op. 108	7/6
			Concerto. Violoncello. No.

INSTRUMENTS.

II. PARTIES. Bruts (1) et ac. équipées.

N° d'ordre	Noms	Désignation des Parties.	Prix
		Fût de Hache, Tranchant Acier, Œillard, Tranchant Acier, Œillard, Tranchant Acier, Talon.	
1	1	Fût de Hache, Tranchant Acier, Œillard, Tranchant Acier, Talon.	
2	2	Fût de Hache, Tranchant Acier, Œillard, Tranchant Acier, Talon.	
3	3	Fût de Hache, Tranchant Acier, Œillard, Tranchant Acier, Talon.	
4	4	Fût de Hache, Tranchant Acier, Œillard, Tranchant Acier, Talon.	
5	5	Fût de Hache, Tranchant Acier, Œillard, Tranchant Acier, Talon.	
6	6	Fût de Hache, Tranchant Acier, Œillard, Tranchant Acier, Talon.	
7	7	Fût de Hache, Tranchant Acier, Œillard, Tranchant Acier, Talon.	
8	8	Fût de Hache, Tranchant Acier, Œillard, Tranchant Acier, Talon.	
9	9	Fût de Hache, Tranchant Acier, Œillard, Tranchant Acier, Talon.	
10	10	Fût de Hache, Tranchant Acier, Œillard, Tranchant Acier, Talon.	
11	11	Fût de Hache, Tranchant Acier, Œillard, Tranchant Acier, Talon.	
12	12	Fût de Hache, Tranchant Acier, Œillard, Tranchant Acier, Talon.	
13	13	Fût de Hache, Tranchant Acier, Œillard, Tranchant Acier, Talon.	
14	14	Fût de Hache, Tranchant Acier, Œillard, Tranchant Acier, Talon.	
15	15	Fût de Hache, Tranchant Acier, Œillard, Tranchant Acier, Talon.	
16	16	Fût de Hache, Tranchant Acier, Œillard, Tranchant Acier, Talon.	
17	17	Fût de Hache, Tranchant Acier, Œillard, Tranchant Acier, Talon.	
18	18	Fût de Hache, Tranchant Acier, Œillard, Tranchant Acier, Talon.	
19	19	Fût de Hache, Tranchant Acier, Œillard, Tranchant Acier, Talon.	
20	20	Fût de Hache, Tranchant Acier, Œillard, Tranchant Acier, Talon.	
21	21	Fût de Hache, Tranchant Acier, Œillard, Tranchant Acier, Talon.	
22	22	Fût de Hache, Tranchant Acier, Œillard, Tranchant Acier, Talon.	
23	23	Fût de Hache, Tranchant Acier, Œillard, Tranchant Acier, Talon.	
24	24	Fût de Hache, Tranchant Acier, Œillard, Tranchant Acier, Talon.	
25	25	Fût de Hache, Tranchant Acier, Œillard, Tranchant Acier, Talon.	
26	26	Fût de Hache, Tranchant Acier, Œillard, Tranchant Acier, Talon.	
27	27	Fût de Hache, Tranchant Acier, Œillard, Tranchant Acier, Talon.	
28	28	Fût de Hache, Tranchant Acier, Œillard, Tranchant Acier, Talon.	
29	29	Fût de Hache, Tranchant Acier, Œillard, Tranchant Acier, Talon.	
30	30	Fût de Hache, Tranchant Acier, Œillard, Tranchant Acier, Talon.	
31	31	Fût de Hache, Tranchant Acier, Œillard, Tranchant Acier, Talon.	
32	32	Fût de Hache, Tranchant Acier, Œillard, Tranchant Acier, Talon.	
33	33	Fût de Hache, Tranchant Acier, Œillard, Tranchant Acier, Talon.	
34	34	Fût de Hache, Tranchant Acier, Œillard, Tranchant Acier, Talon.	
35	35	Fût de Hache, Tranchant Acier, Œillard, Tranchant Acier, Talon.	
36	36	Fût de Hache, Tranchant Acier, Œillard, Tranchant Acier, Talon.	
37	37	Fût de Hache, Tranchant Acier, Œillard, Tranchant Acier, Talon.	
38	38	Fût de Hache, Tranchant Acier, Œillard, Tranchant Acier, Talon.	
39	39	Fût de Hache, Tranchant Acier, Œillard, Tranchant Acier, Talon.	
40	40	Fût de Hache, Tranchant Acier, Œillard, Tranchant Acier, Talon.	
41	41	Fût de Hache, Tranchant Acier, Œillard, Tranchant Acier, Talon.	
42	42	Fût de Hache, Tranchant Acier, Œillard, Tranchant Acier, Talon.	
43	43	Fût de Hache, Tranchant Acier, Œillard, Tranchant Acier, Talon.	
44	44	Fût de Hache, Tranchant Acier, Œillard, Tranchant Acier, Talon.	
45	45	Fût de Hache, Tranchant Acier, Œillard, Tranchant Acier, Talon.	
46	46	Fût de Hache, Tranchant Acier, Œillard, Tranchant Acier, Talon.	
47	47	Fût de Hache, Tranchant Acier, Œillard, Tranchant Acier, Talon.	
48	48	Fût de Hache, Tranchant Acier, Œillard, Tranchant Acier, Talon.	
49	49	Fût de Hache, Tranchant Acier, Œillard, Tranchant Acier, Talon.	
50	50	Fût de Hache, Tranchant Acier, Œillard, Tranchant Acier, Talon.	

EDWARDUS.

3. STATUTI, Anno 3. & 4. cap. 5.

3	Ordinatio Statutum.	Ordinatio Statutum.	3
4	Ordinatio Statutum.	Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum.	4
5	Ordinatio Statutum.	Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum.	5
6	Ordinatio Statutum.	Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum.	6
7	Ordinatio Statutum.	Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum.	7
8	Ordinatio Statutum.	Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum.	8
9	Ordinatio Statutum.	Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum.	9
10	Ordinatio Statutum.	Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum.	10
11	Ordinatio Statutum.	Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum.	11
12	Ordinatio Statutum.	Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum.	12
13	Ordinatio Statutum.	Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum.	13
14	Ordinatio Statutum.	Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum.	14
15	Ordinatio Statutum.	Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum.	15
16	Ordinatio Statutum.	Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum.	16
17	Ordinatio Statutum.	Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum.	17
18	Ordinatio Statutum.	Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum.	18
19	Ordinatio Statutum.	Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum.	19
20	Ordinatio Statutum.	Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum.	20
21	Ordinatio Statutum.	Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum.	21
22	Ordinatio Statutum.	Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum.	22
23	Ordinatio Statutum.	Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum.	23
24	Ordinatio Statutum.	Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum.	24
25	Ordinatio Statutum.	Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum.	25
26	Ordinatio Statutum.	Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum.	26
27	Ordinatio Statutum.	Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum.	27
28	Ordinatio Statutum.	Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum.	28
29	Ordinatio Statutum.	Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum.	29
30	Ordinatio Statutum.	Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum.	30
31	Ordinatio Statutum.	Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum.	31
32	Ordinatio Statutum.	Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum.	32
33	Ordinatio Statutum.	Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum.	33
34	Ordinatio Statutum.	Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum.	34
35	Ordinatio Statutum.	Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum.	35
36	Ordinatio Statutum.	Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum.	36
37	Ordinatio Statutum.	Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum.	37
38	Ordinatio Statutum.	Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum.	38
39	Ordinatio Statutum.	Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum.	39
40	Ordinatio Statutum.	Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum.	40
41	Ordinatio Statutum.	Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum.	41
42	Ordinatio Statutum.	Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum.	42
43	Ordinatio Statutum.	Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum.	43
44	Ordinatio Statutum.	Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum.	44
45	Ordinatio Statutum.	Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum.	45
46	Ordinatio Statutum.	Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum.	46
47	Ordinatio Statutum.	Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum.	47
48	Ordinatio Statutum.	Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum.	48
49	Ordinatio Statutum.	Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum.	49
50	Ordinatio Statutum.	Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum.	50
51	Ordinatio Statutum.	Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum.	51
52	Ordinatio Statutum.	Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum.	52
53	Ordinatio Statutum.	Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum.	53
54	Ordinatio Statutum.	Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum.	54
55	Ordinatio Statutum.	Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum.	55
56	Ordinatio Statutum.	Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum.	56
57	Ordinatio Statutum.	Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum.	57
58	Ordinatio Statutum.	Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum.	58
59	Ordinatio Statutum.	Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum.	59
60	Ordinatio Statutum.	Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum.	60
61	Ordinatio Statutum.	Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum.	61
62	Ordinatio Statutum.	Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum.	62
63	Ordinatio Statutum.	Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum.	63
64	Ordinatio Statutum.	Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum.	64
65	Ordinatio Statutum.	Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum.	65
66	Ordinatio Statutum.	Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum.	66
67	Ordinatio Statutum.	Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum.	67
68	Ordinatio Statutum.	Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum.	68
69	Ordinatio Statutum.	Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum.	69
70	Ordinatio Statutum.	Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum.	70
71	Ordinatio Statutum.	Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum.	71
72	Ordinatio Statutum.	Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum.	72
73	Ordinatio Statutum.	Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum.	73
74	Ordinatio Statutum.	Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum.	74
75	Ordinatio Statutum.	Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum.	75
76	Ordinatio Statutum.	Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum.	76
77	Ordinatio Statutum.	Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum.	77
78	Ordinatio Statutum.	Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum.	78
79	Ordinatio Statutum.	Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum.	79
80	Ordinatio Statutum.	Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum.	80
81	Ordinatio Statutum.	Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum.	81
82	Ordinatio Statutum.	Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum.	82
83	Ordinatio Statutum.	Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum.	83
84	Ordinatio Statutum.	Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum.	84
85	Ordinatio Statutum.	Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum.	85
86	Ordinatio Statutum.	Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum.	86
87	Ordinatio Statutum.	Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum.	87
88	Ordinatio Statutum.	Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum.	88
89	Ordinatio Statutum.	Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum.	89
90	Ordinatio Statutum.	Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum.	90
91	Ordinatio Statutum.	Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum.	91
92	Ordinatio Statutum.	Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum.	92
93	Ordinatio Statutum.	Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum.	93
94	Ordinatio Statutum.	Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum.	94
95	Ordinatio Statutum.	Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum.	95
96	Ordinatio Statutum.	Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum.	96
97	Ordinatio Statutum.	Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum.	97
98	Ordinatio Statutum.	Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum.	98
99	Ordinatio Statutum.	Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum.	99
100	Ordinatio Statutum.	Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum. Ordinatio Statutum.	100

SYNAXARIUM

IN PENTATEUCH. Genesis, Exodus, Leviticus, Numeri, Deuteronomium.

Ex Nicephoro Callisto, Sozomeno, Theodoreto, Evagrio, Zacharia Rhetore, Nic. Alex. Synaxario Graecorum.

Ex Martyrologiis Graecis, Alex. Menologio Graecorum, Menologio Basilii Imperatoris, Menologio Sirleti.

Ex Menaeis Graecorum, Typico Graecorum, Typico Sabae, Typico Theodosii, Typico Studii, Typico Constantinopolitano, Typico Hierosolymitano, Typico Sinaitarum, Typico Patmiorum, Typico Messanensium, Typico Italo-Graecorum, Typico Cryptoferratensium, Typico Grottaferratensium, Typico Basilianorum, Typico Ruthenorum, Typico Melchitarum, Typico Maronitarum, Typico Armenorum, Typico Aethiopum, Typico Coptorum, Typico Jacobitarum, Typico Nestorianorum, Typico Abyssinorum, Typico Indorum, Typico Moscovitarum, Typico Georgianorum, Typico Mingrelianorum, Typico Imeretinorum, Typico Circass

SYMMETRIA

1	Q. ASINIVS	Gallus. Q. Asinius Marcellinus Gallus, Tertia Dec. Pol.	1 2
2	M. AGRIPPA	Agrippa. Marcus cum Lit. Pol.	2
3	M. AGRIPPA LEG.	Agrippa. Marcus cum Lit. Leg. Pol.	2
4	M. AGRIPPA LEG. PRO PR.	Agrippa. M. Agrippa, M. Agrippæ Filius, Legatus Pro Prætore.	2
5	M. AGRIPPA PRO PR.	Agrippa. M. Agrippa, Pro Prætore.	2
6	M. AGRIPPA PRO PRAET.	Agrippa. M. Agrippa, Pro Prætore.	2
7	M. AGRIPPA PRO PRAETOR.	Agrippa. M. Agrippa, Pro Prætore.	2
8	M. AGRIPPA PRO PRAETORE.	Agrippa. M. Agrippa, Pro Prætore.	2
9	M. AGRIPPA PRO PRAETORE.	Agrippa. M. Agrippa, Pro Prætore.	2
10	M. AGRIPPA PRO PRAETORE.	Agrippa. M. Agrippa, Pro Prætore.	2

EPHEMERIS

ETAT ACTUEL, depuis qu'il y a Lune

	1	Vendredi	Circoncision. Ste Odile, Vierge.	
			Jour d'Octave. Ste Genevieve, Vierge.	
	2	Samedi	Ste Adelaïde, Veuve. Ste Basilide, Vierge.	
			Ste Macrine, Vierge.	
	3	Dimanche	Ste Geneviève, Vierge. Ste Anastase, Martyre.	
			Ste Genevieve, Vierge. Ste Anastase, Martyre.	
	4	Lundi	Ste Rigobert, Archevêque. Ste Aimée, Vierge.	
			Ste Rigobert, Archevêque. Ste Aimée, Vierge.	
	5	Mardi	Ste Amélie, Vierge. Ste Simeon Stylite.	
			Ste Amélie, Vierge. Ste Simeon Stylite.	
	6	Mercredi	Epiphanie. Ste Melanie, Veuve.	
			Epiphanie. Ste Melanie, Veuve.	
	7	Jeudi	Ste Lucien, Martyre. Ste Julien, Martyre.	
			Ste Lucien, Martyre. Ste Julien, Martyre.	
	8	Vendredi	Ste Severin, Evêque. Ste Gudule, Vierge.	
			Ste Severin, Evêque. Ste Gudule, Vierge.	
	9	Samedi	Ste Julien, Martyre. Ste Marcelle, Martyre.	
			Ste Julien, Martyre. Ste Marcelle, Martyre.	
	10	Dimanche	Ste Guillaume, Archevêque. Ste Paule, Veuve.	
			Ste Guillaume, Archevêque. Ste Paule, Veuve.	
	11	Lundi	Ste Hyacinthe, Martyre. Ste Theodose, Martyre.	
			Ste Hyacinthe, Martyre. Ste Theodose, Martyre.	
	12	Mardi	Ste Arcade, Martyre. Ste Tatiane, Martyre.	
			Ste Arcade, Martyre. Ste Tatiane, Martyre.	
	13	Mercredi	Ste Veronique, Martyre. Ste Hilaire, Evêque.	
			Ste Veronique, Martyre. Ste Hilaire, Evêque.	
	14	Jeudi	Ste Felicien, Martyre. Ste Nina, Vierge.	
			Ste Felicien, Martyre. Ste Nina, Vierge.	
	15	Vendredi	Ste Maur, Abbé. Ste Paul, Ermite.	
			Ste Maur, Abbé. Ste Paul, Ermite.	
	16	Samedi	Ste Marcel, Martyre. Ste Honorine, Martyre.	
			Ste Marcel, Martyre. Ste Honorine, Martyre.	
	17	Dimanche	Ste Antoine, Abbé. Ste Prisque, Martyre.	
			Ste Antoine, Abbé. Ste Prisque, Martyre.	
	18	Lundi	Ste Prisque, Martyre. Ste Marie, Vierge.	
			Ste Prisque, Martyre. Ste Marie, Vierge.	
	19	Mardi	Ste Marius, Martyre. Ste Martha, Vierge.	
			Ste Marius, Martyre. Ste Martha, Vierge.	
	20	Mercredi	Ste Fabien, Pape. Ste Sebastien, Martyre.	
			Ste Fabien, Pape. Ste Sebastien, Martyre.	
	21	Jeudi	Ste Agnès, Vierge. Ste Emerentienne, Vierge.	
			Ste Agnès, Vierge. Ste Emerentienne, Vierge.	
	22	Vendredi	Ste Vincent, Martyre. Ste Anastase, Martyre.	
			Ste Vincent, Martyre. Ste Anastase, Martyre.	
	23	Samedi	Ste Ildefonse, Evêque. Ste Emerentienne, Vierge.	
			Ste Ildefonse, Evêque. Ste Emerentienne, Vierge.	
	24	Dimanche	Ste Timothée, Martyre. Ste Babylas, Martyre.	
			Ste Timothée, Martyre. Ste Babylas, Martyre.	
	25	Lundi	Conversion de St Paul. Ste Paule, Veuve.	
			Conversion de St Paul. Ste Paule, Veuve.	
	26	Mardi	Ste Polycarpe, Evêque. Ste Paule, Veuve.	
			Ste Polycarpe, Evêque. Ste Paule, Veuve.	
	27	Mercredi	Ste Jean Chrysostome, Evêque. Ste Angèle, Vierge.	
			Ste Jean Chrysostome, Evêque. Ste Angèle, Vierge.	
	28	Jeudi	Ste Julien, Martyre. Ste Agnès, Vierge.	
			Ste Julien, Martyre. Ste Agnès, Vierge.	
	29	Vendredi	Ste Valère, Martyre. Ste Agnès, Vierge.	
			Ste Valère, Martyre. Ste Agnès, Vierge.	
	30	Samedi	Ste Martine, Martyre. Ste Agnès, Vierge.	
			Ste Martine, Martyre. Ste Agnès, Vierge.	
	31	Dimanche	Ste Marcelle, Martyre. Ste Agnès, Vierge.	
			Ste Marcelle, Martyre. Ste Agnès, Vierge.	

EPHEMERIS.

IX. PANEMUS, dierum 31. *Sol in Geminis.*

1	F	Νεμαυσὸς.	*Eudemoni*, & *Philippo*, & *Hipparcho*, Significatio. *Ptol.* *Eudemoni*, Arcturus manè occidit; Hyades oriuntur: Significat. *Calippo*, Taurus desinit oriri.	25	24
2	G	δευτέρα ἰσαμίου.	*Calippo* & *Eudemoni*, Significat. *Ptol.*	26	25
3	A	τρίτη ἰσαμίου.	*Metrodoro*, & *Calippo*, Humiditas. *Ptol.* *Calippo*, Gemini incipiunt oriri: existit humiditas.	27	26
4	B	τετάρτη ἰσαμίου.	*Democrito*, Pluvia. *Ptol.*	28	27
5	C	πέμπτη ἰσαμίου.	*Hipparcho*, Auster vel Zephyrus. *Ptol.*	29	28
6	D	ἕκτη ἰσαμίου.	*Eudoxo*, Hyades manè oriuntur.	30	29
7	E	ἑβδόμη ἰσαμίου.		31	30
8	F	ὀγδόη ἰσαμίου.	*Eudoxo*, & *Dositheo*, Humiditas. *Ptol.* Jun. *Eudoxo*, Aquila vesperi oritur.	1	31
9	G	ἐνάτη ἰσαμίου.	*Aëtio*, Aquila vesperi oritur.	2	Jun. 1
10	A	δεκάτη.	*Assyriis*, Aquila vesperi oritur. *Plin.* *Democrito*, Aqua exiitit. *Ptol.*	3	2
11	B	πρώτη ἀπὸ δεκάτης.	*Democrito*, Aqua exiitit.	4	3
12	C	δευτέρα ἀπὸ δεκάτης.		5	4
13	D	τρίτη ἀπὸ δεκάτης.	*Aëtio*, Arcturus manè occidit.	6	5
14	E	τετάρτη ἀπὸ δεκάτης.	*Eudoxo*, Arcturus manè occidit.	7	6
15	F	πέμπτη ἀπὸ δεκάτης.		8	7
16	G	ἕκτη ἀπὸ δεκάτης.	*Aëtio*, Delphinus vesperi oritur.	9	8
17	A	ἑβδόμη ἀπὸ δεκάτης.		10	9
18	B	ὀγδόη ἀπὸ δεκάτης.		11	10
19	C	ἐνάτη ἀπὸ δεκάτης.	*Eudoxo*, Delphinus vesperi oritur.	12	11
20	D	Εἰκάς.		13	12
21	E	ἑνδεκάτη φθίνοντος.		14	13
22	F	δεκάτη φθίνοντος.		15	14
23	G	ἐνάτη φθίνοντος.		16	15
24	A	ὀγδόη φθίνοντος.	*Dositheo*, Significatio. *Ptol.*	17	16
25	B	ἑβδόμη φθίνοντος.	*Eudemoni*, Orionis humerus oritur. *Eudoxo*, Orion incipit oriri.	18	17
26	C	ἕκτη φθίνοντος.		19	18
27	D	πέμπτη φθίνοντος.		20	19
28	E	τετάρτη φθίνοντος.		21	20
29	F	τρίτη φθίνοντος.	*Democrito*, Significat. *Ptol.* *Aëtio*, aër valdè alteratur.	22	21
30	G	δευτέρα φθίνοντος.	*Hipparcho*, Zephyrus vel Auster flat. *Ptol.* *Democrito*, Orion incipit oriri: & significare solet.	23	22
31	A	πρώτη φθίνοντος.		24	23

Digitized by Google

CHEMAMA.

1	Nagaur	Nom, titre, race et origine. Habitans. Mœurs etc.	123
2	Ajmere	Nom. Limites. Villes. Rivieres. Montagnes. Forteresses. Habitans. Mœurs. Religion. Gouvernement. Revenus. Armée. Commerce. Monnoies. Poids. Mesures. Langue. Caractere. Ecrivains. Ecoles. Bibliotheques. Arts. Sciences. Medecine. Agriculture. Manufactures. Commerce. Navigation. Marine. Ports. Chasse. Pêche. Animaux. Plantes. Fruits. Mines. Pierres precieuses. Curiosités naturelles.	124
3	Mewar	Nom. Limites. Villes. Rivieres. Montagnes. Forteresses. Habitans. Mœurs. Religion. Gouvernement. Revenus. Armée. Commerce. Monnoies. Poids. Mesures. Langue. Caractere. Ecrivains. Ecoles. Bibliotheques. Arts. Sciences. Medecine. Agriculture. Manufactures. Commerce. Navigation. Marine. Ports. Chasse. Pêche. Animaux. Plantes. Fruits. Mines. Pierres precieuses. Curiosités naturelles.	125
4	Mewar	Nom. Limites. Villes. Rivieres. Montagnes. Forteresses. Habitans. Mœurs. Religion. Gouvernement. Revenus. Armée. Commerce. Monnoies. Poids. Mesures. Langue. Caractere. Ecrivains. Ecoles. Bibliotheques. Arts. Sciences. Medecine. Agriculture. Manufactures. Commerce. Navigation. Marine. Ports. Chasse. Pêche. Animaux. Plantes. Fruits. Mines. Pierres precieuses. Curiosités naturelles.	126
5	Mewar	Nom. Limites. Villes. Rivieres. Montagnes. Forteresses. Habitans. Mœurs. Religion. Gouvernement. Revenus. Armée. Commerce. Monnoies. Poids. Mesures. Langue. Caractere. Ecrivains. Ecoles. Bibliotheques. Arts. Sciences. Medecine. Agriculture. Manufactures. Commerce. Navigation. Marine. Ports. Chasse. Pêche. Animaux. Plantes. Fruits. Mines. Pierres precieuses. Curiosités naturelles.	127
6	Mewar	Nom. Limites. Villes. Rivieres. Montagnes. Forteresses. Habitans. Mœurs. Religion. Gouvernement. Revenus. Armée. Commerce. Monnoies. Poids. Mesures. Langue. Caractere. Ecrivains. Ecoles. Bibliotheques. Arts. Sciences. Medecine. Agriculture. Manufactures. Commerce. Navigation. Marine. Ports. Chasse. Pêche. Animaux. Plantes. Fruits. Mines. Pierres precieuses. Curiosités naturelles.	128
7	Mewar	Nom. Limites. Villes. Rivieres. Montagnes. Forteresses. Habitans. Mœurs. Religion. Gouvernement. Revenus. Armée. Commerce. Monnoies. Poids. Mesures. Langue. Caractere. Ecrivains. Ecoles. Bibliotheques. Arts. Sciences. Medecine. Agriculture. Manufactures. Commerce. Navigation. Marine. Ports. Chasse. Pêche. Animaux. Plantes. Fruits. Mines. Pierres precieuses. Curiosités naturelles.	129
8	Mewar	Nom. Limites. Villes. Rivieres. Montagnes. Forteresses. Habitans. Mœurs. Religion. Gouvernement. Revenus. Armée. Commerce. Monnoies. Poids. Mesures. Langue. Caractere. Ecrivains. Ecoles. Bibliotheques. Arts. Sciences. Medecine. Agriculture. Manufactures. Commerce. Navigation. Marine. Ports. Chasse. Pêche. Animaux. Plantes. Fruits. Mines. Pierres precieuses. Curiosités naturelles.	130
9	Mewar	Nom. Limites. Villes. Rivieres. Montagnes. Forteresses. Habitans. Mœurs. Religion. Gouvernement. Revenus. Armée. Commerce. Monnoies. Poids. Mesures. Langue. Caractere. Ecrivains. Ecoles. Bibliotheques. Arts. Sciences. Medecine. Agriculture. Manufactures. Commerce. Navigation. Marine. Ports. Chasse. Pêche. Animaux. Plantes. Fruits. Mines. Pierres precieuses. Curiosités naturelles.	131
10	Mewar	Nom. Limites. Villes. Rivieres. Montagnes. Forteresses. Habitans. Mœurs. Religion. Gouvernement. Revenus. Armée. Commerce. Monnoies. Poids. Mesures. Langue. Caractere. Ecrivains. Ecoles. Bibliotheques. Arts. Sciences. Medecine. Agriculture. Manufactures. Commerce. Navigation. Marine. Ports. Chasse. Pêche. Animaux. Plantes. Fruits. Mines. Pierres precieuses. Curiosités naturelles.	132
11	Mewar	Nom. Limites. Villes. Rivieres. Montagnes. Forteresses. Habitans. Mœurs. Religion. Gouvernement. Revenus. Armée. Commerce. Monnoies. Poids. Mesures. Langue. Caractere. Ecrivains. Ecoles. Bibliotheques. Arts. Sciences. Medecine. Agriculture. Manufactures. Commerce. Navigation. Marine. Ports. Chasse. Pêche. Animaux. Plantes. Fruits. Mines. Pierres precieuses. Curiosités naturelles.	133
12	Mewar	Nom. Limites. Villes. Rivieres. Montagnes. Forteresses. Habitans. Mœurs. Religion. Gouvernement. Revenus. Armée. Commerce. Monnoies. Poids. Mesures. Langue. Caractere. Ecrivains. Ecoles. Bibliotheques. Arts. Sciences. Medecine. Agriculture. Manufactures. Commerce. Navigation. Marine. Ports. Chasse. Pêche. Animaux. Plantes. Fruits. Mines. Pierres precieuses. Curiosités naturelles.	134
13	Mewar	Nom. Limites. Villes. Rivieres. Montagnes. Forteresses. Habitans. Mœurs. Religion. Gouvernement. Revenus. Armée. Commerce. Monnoies. Poids. Mesures. Langue. Caractere. Ecrivains. Ecoles. Bibliotheques. Arts. Sciences. Medecine. Agriculture. Manufactures. Commerce. Navigation. Marine. Ports. Chasse. Pêche. Animaux. Plantes. Fruits. Mines. Pierres precieuses. Curiosités naturelles.	135
14	Mewar	Nom. Limites. Villes. Rivieres. Montagnes. Forteresses. Habitans. Mœurs. Religion. Gouvernement. Revenus. Armée. Commerce. Monnoies. Poids. Mesures. Langue. Caractere. Ecrivains. Ecoles. Bibliotheques. Arts. Sciences. Medecine. Agriculture. Manufactures. Commerce. Navigation. Marine. Ports. Chasse. Pêche. Animaux. Plantes. Fruits. Mines. Pierres precieuses. Curiosités naturelles.	136
15	Mewar	Nom. Limites. Villes. Rivieres. Montagnes. Forteresses. Habitans. Mœurs. Religion. Gouvernement. Revenus. Armée. Commerce. Monnoies. Poids. Mesures. Langue. Caractere. Ecrivains. Ecoles. Bibliotheques. Arts. Sciences. Medecine. Agriculture. Manufactures. Commerce. Navigation. Marine. Ports. Chasse. Pêche. Animaux. Plantes. Fruits. Mines. Pierres precieuses. Curiosités naturelles.	137
16	Mewar	Nom. Limites. Villes. Rivieres. Montagnes. Forteresses. Habitans. Mœurs. Religion. Gouvernement. Revenus. Armée. Commerce. Monnoies. Poids. Mesures. Langue. Caractere. Ecrivains. Ecoles. Bibliotheques. Arts. Sciences. Medecine. Agriculture. Manufactures. Commerce. Navigation. Marine. Ports. Chasse. Pêche. Animaux. Plantes. Fruits. Mines. Pierres precieuses. Curiosités naturelles.	138
17	Mewar	Nom. Limites. Villes. Rivieres. Montagnes. Forteresses. Habitans. Mœurs. Religion. Gouvernement. Revenus. Armée. Commerce. Monnoies. Poids. Mesures. Langue. Caractere. Ecrivains. Ecoles. Bibliotheques. Arts. Sciences. Medecine. Agriculture. Manufactures. Commerce. Navigation. Marine. Ports. Chasse. Pêche. Animaux. Plantes. Fruits. Mines. Pierres precieuses. Curiosités naturelles.	139
18	Mewar	Nom. Limites. Villes. Rivieres. Montagnes. Forteresses. Habitans. Mœurs. Religion. Gouvernement. Revenus. Armée. Commerce. Monnoies. Poids. Mesures. Langue. Caractere. Ecrivains. Ecoles. Bibliotheques. Arts. Sciences. Medecine. Agriculture. Manufactures. Commerce. Navigation. Marine. Ports. Chasse. Pêche. Animaux. Plantes. Fruits. Mines. Pierres precieuses. Curiosités naturelles.	140
19	Mewar	Nom. Limites. Villes. Rivieres. Montagnes. Forteresses. Habitans. Mœurs. Religion. Gouvernement. Revenus. Armée. Commerce. Monnoies. Poids. Mesures. Langue. Caractere. Ecrivains. Ecoles. Bibliotheques. Arts. Sciences. Medecine. Agriculture. Manufactures. Commerce. Navigation. Marine. Ports. Chasse. Pêche. Animaux. Plantes. Fruits. Mines. Pierres precieuses. Curiosités naturelles.	141
20	Mewar	Nom. Limites. Villes. Rivieres. Montagnes. Forteresses. Habitans. Mœurs. Religion. Gouvernement. Revenus. Armée. Commerce. Monnoies. Poids. Mesures. Langue. Caractere. Ecrivains. Ecoles. Bibliotheques. Arts. Sciences. Medecine. Agriculture. Manufactures. Commerce. Navigation. Marine. Ports. Chasse. Pêche. Animaux. Plantes. Fruits. Mines. Pierres precieuses. Curiosités naturelles.	142
21	Mewar	Nom. Limites. Villes. Rivieres. Montagnes. Forteresses. Habitans. Mœurs. Religion. Gouvernement. Revenus. Armée. Commerce. Monnoies. Poids. Mesures. Langue. Caractere. Ecrivains. Ecoles. Bibliotheques. Arts. Sciences. Medecine. Agriculture. Manufactures. Commerce. Navigation. Marine. Ports. Chasse. Pêche. Animaux. Plantes. Fruits. Mines. Pierres precieuses. Curiosités naturelles.	143
22	Mewar	Nom. Limites. Villes. Rivieres. Montagnes. Forteresses. Habitans. Mœurs. Religion. Gouvernement. Revenus. Armée. Commerce. Monnoies. Poids. Mesures. Langue. Caractere. Ecrivains. Ecoles. Bibliotheques. Arts. Sciences. Medecine. Agriculture. Manufactures. Commerce. Navigation. Marine. Ports. Chasse. Pêche. Animaux. Plantes. Fruits. Mines. Pierres precieuses. Curiosités naturelles.	144
23	Mewar	Nom. Limites. Villes. Rivieres. Montagnes. Forteresses. Habitans. Mœurs. Religion. Gouvernement. Revenus. Armée. Commerce. Monnoies. Poids. Mesures. Langue. Caractere. Ecrivains. Ecoles. Bibliotheques. Arts. Sciences. Medecine. Agriculture. Manufactures. Commerce. Navigation. Marine. Ports. Chasse. Pêche. Animaux. Plantes. Fruits. Mines. Pierres precieuses. Curiosités naturelles.	145
24	Mewar	Nom. Limites. Villes. Rivieres. Montagnes. Forteresses. Habitans. Mœurs. Religion. Gouvernement. Revenus. Armée. Commerce. Monnoies. Poids. Mesures. Langue. Caractere. Ecrivains. Ecoles. Bibliotheques. Arts. Sciences. Medecine. Agriculture. Manufactures. Commerce. Navigation. Marine. Ports. Chasse. Pêche. Animaux. Plantes. Fruits. Mines. Pierres precieuses. Curiosités naturelles.	146
25	Mewar	Nom. Limites. Villes. Rivieres. Montagnes. Forteresses. Habitans. Mœurs. Religion. Gouvernement. Revenus. Armée. Commerce. Monnoies. Poids. Mesures. Langue. Caractere. Ecrivains. Ecoles. Bibliotheques. Arts. Sciences. Medecine. Agriculture. Manufactures. Commerce. Navigation. Marine. Ports. Chasse. Pêche. Animaux. Plantes. Fruits. Mines. Pierres precieuses. Curiosités naturelles.	147
26	Mewar	Nom. Limites. Villes. Rivieres. Montagnes. Forteresses. Habitans. Mœurs. Religion. Gouvernement. Revenus. Armée. Commerce. Monnoies. Poids. Mesures. Langue. Caractere. Ecrivains. Ecoles. Bibliotheques. Arts. Sciences. Medecine. Agriculture. Manufactures. Commerce. Navigation. Marine. Ports. Chasse. Pêche. Animaux. Plantes. Fruits. Mines. Pierres precieuses. Curiosités naturelles.	148
27	Mewar	Nom. Limites. Villes. Rivieres. Montagnes. Forteresses. Habitans. Mœurs. Religion. Gouvernement. Revenus. Armée. Commerce. Monnoies. Poids. Mesures. Langue. Caractere. Ecrivains. Ecoles. Bibliotheques. Arts. Sciences. Medecine. Agriculture. Manufactures. Commerce. Navigation. Marine. Ports. Chasse. Pêche. Animaux. Plantes. Fruits. Mines. Pierres precieuses. Curiosités naturelles.	149
28	Mewar	Nom. Limites. Villes. Rivieres. Montagnes. Forteresses. Habitans. Mœurs. Religion. Gouvernement. Revenus. Armée. Commerce. Monnoies. Poids. Mesures. Langue. Caractere. Ecrivains. Ecoles. Bibliotheques. Arts. Sciences. Medecine. Agriculture. Manufactures. Commerce. Navigation. Marine. Ports. Chasse. Pêche. Animaux. Plantes. Fruits. Mines. Pierres precieuses. Curiosités naturelles.	150
29	Mewar	Nom. Limites. Villes. Rivieres. Montagnes. Forteresses. Habitans. Mœurs. Religion. Gouvernement. Revenus. Armée. Commerce. Monnoies. Poids. Mesures. Langue. Caractere. Ecrivains. Ecoles. Bibliotheques. Arts. Sciences. Medecine. Agriculture. Manufactures. Commerce. Navigation. Marine. Ports. Chasse. Pêche. Animaux. Plantes. Fruits. Mines. Pierres precieuses. Curiosités naturelles.	151
30	Mewar	Nom. Limites. Villes. Rivieres. Montagnes. Forteresses. Habitans. Mœurs. Religion. Gouvernement. Revenus. Armée. Commerce. Monnoies. Poids. Mesures. Langue. Caractere. Ecrivains. Ecoles. Bibliotheques. Arts. Sciences. Medecine. Agriculture. Manufactures. Commerce. Navigation. Marine. Ports. Chasse. Pêche. Animaux. Plantes. Fruits. Mines. Pierres precieuses. Curiosités naturelles.	152
31	Mewar	Nom. Limites. Villes. Rivieres. Montagnes. Forteresses. Habitans. Mœurs. Religion. Gouvernement. Revenus. Armée. Commerce. Monnoies. Poids. Mesures. Langue. Caractere. Ecrivains. Ecoles. Bibliotheques. Arts. Sciences. Medecine. Agriculture. Manufactures. Commerce. Navigation. Marine. Ports. Chasse. Pêche. Animaux. Plantes. Fruits. Mines. Pierres precieuses. Curiosités naturelles.	153
32	Mewar	Nom. Limites. Villes. Rivieres. Montagnes. Forteresses. Habitans. Mœurs. Religion. Gouvernement. Revenus. Armée. Commerce. Monnoies. Poids. Mesures. Langue. Caractere. Ecrivains. Ecoles. Bibliotheques. Arts. Sciences. Medecine. Agriculture. Manufactures. Commerce. Navigation. Marine. Ports. Chasse. Pêche. Animaux. Plantes. Fruits. Mines. Pierres precieuses. Curiosités naturelles.	154
33	Mewar	Nom. Limites. Villes. Rivieres. Montagnes. Forteresses. Habitans. Mœurs. Religion. Gouvernement. Revenus. Armée. Commerce. Monnoies. Poids. Mesures. Langue. Caractere. Ecrivains. Ecoles. Bibliotheques. Arts. Sciences. Medecine. Agriculture. Manufactures. Commerce. Navigation. Marine. Ports. Chasse. Pêche. Animaux. Plantes. Fruits. Mines. Pierres precieuses. Curiosités naturelles.	155
34	Mewar	Nom. Limites. Villes. Rivieres. Montagnes. Forteresses. Habitans. Mœurs. Religion. Gouvernement. Revenus. Armée. Commerce. Monnoies. Poids. Mesures. Langue. Caractere. Ecrivains. Ecoles. Bibliotheques. Arts. Sciences. Medecine. Agriculture. Manufactures. Commerce. Navigation. Marine. Ports. Chasse. Pêche. Animaux. Plantes. Fruits. Mines. Pierres precieuses. Curiosités naturelles.	156
35	Mewar	Nom. Limites. Villes. Rivieres. Montagnes. Forteresses. Habitans. Mœurs. Religion. Gouvernement. Revenus. Armée. Commerce. Monnoies. Poids. Mesures. Langue. Caractere. Ecrivains. Ecoles. Bibliotheques. Arts. Sciences. Medecine. Agriculture. Manufactures. Commerce. Navigation. Marine. Ports. Chasse. Pêche. Animaux. Plantes. Fruits. Mines. Pierres precieuses. Curiosités naturelles.	157
36	Mewar	Nom. Limites. Villes. Rivieres. Montagnes. Forteresses. Habitans. Mœurs. Religion. Gouvernement. Revenus. Armée. Commerce. Monnoies. Poids. Mesures. Langue. Caractere. Ecrivains. Ecoles. Bibliotheques. Arts. Sciences. Medecine. Agriculture. Manufactures. Commerce. Navigation. Marine. Ports. Chasse. Pêche. Animaux. Plantes. Fruits. Mines. Pierres precieuses. Curiosités naturelles.	158
37	Mewar	Nom. Limites. Villes. Rivieres. Montagnes. Forteresses. Habitans. Mœurs. Religion. Gouvernement. Revenus. Armée. Commerce. Monnoies. Poids. Mesures. Langue. Caractere. Ecrivains. Ecoles. Bibliotheques. Arts. Sciences. Medecine. Agriculture. Manufactures. Commerce. Navigation. Marine. Ports. Chasse. Pêche. Animaux. Plantes. Fruits. Mines. Pierres precieuses. Curiosités naturelles.	159
38	Mewar	Nom. Limites. Villes. Rivieres. Montagnes. Forteresses. Habitans. Mœurs. Religion. Gouvernement. Revenus. Armée. Commerce. Monnoies. Poids. Mesures. Langue. Caractere. Ecrivains. Ecoles. Bibliotheques. Arts. Sciences. Medecine. Agriculture. Manufactures. Commerce. Navigation. Marine. Ports. Chasse. Pêche. Animaux. Plantes. Fruits. Mines. Pierres precieuses. Curiosités naturelles.	160
39	Mewar	Nom. Limites. Villes. Rivieres. Montagnes. Forteresses. Habitans. Mœurs. Religion. Gouvernement. Revenus. Armée. Commerce. Monnoies. Poids. Mesures. Langue. Caractere. Ecrivains. Ecoles. Bibliotheques. Arts. Sciences. Medecine. Agriculture. Manufactures. Commerce. Navigation. Marine. Ports. Chasse. Pêche. Animaux. Plantes. Fruits. Mines. Pierres precieuses. Curiosités naturelles.	161
40	Mewar	Nom. Limites. Villes. Rivieres. Montagnes. Forteresses. Habitans. Mœurs. Religion. Gouvernement. Revenus. Armée. Commerce. Monnoies. Poids. Mesures. Langue. Caractere. Ecrivains. Ecoles. Bibliotheques. Arts. Sciences. Medecine. Agriculture. Manufactures. Commerce. Navigation. Marine. Ports. Chasse. Pêche. Animaux. Plantes. Fruits. Mines. Pierres precieuses. Curiosités naturelles.	162
41	Mewar	Nom. Limites. Villes. Rivieres. Montagnes. Forteresses. Habitans. Mœurs. Religion. Gouvernement. Revenus. Armée. Commerce. Monnoies. Poids. Mesures. Langue. Caractere. Ecrivains. Ecoles. Bibliotheques. Arts. Sciences. Medecine. Agriculture. Manufactures. Commerce. Navigation. Marine. Ports. Chasse. Pêche. Animaux. Plantes. Fruits. Mines. Pierres precieuses. Curiosités naturelles.	163
42	Mewar	Nom. Limites. Villes. Rivieres. Montagnes. Forteresses. Habitans. Mœurs. Religion. Gouvernement. Revenus. Armée. Commerce. Monnoies. Poids. Mesures. Langue. Caractere. Ecrivains. Ecoles. Bibliotheques. Arts. Sciences. Medecine. Agriculture. Manufactures. Commerce. Navigation. Marine. Ports. Chasse. Pêche. Animaux. Plantes. Fruits. Mines. Pierres precieuses. Curiosités naturelles.	164
43	Mewar	Nom. Limites. Villes. Rivieres. Montagnes. Forteresses. Habitans. Mœurs. Religion. Gouvernement. Revenus. Armée. Commerce. Monnoies. Poids. Mesures. Langue. Caractere. Ecrivains. Ecoles. Bibliotheques. Arts. Sciences. Medecine. Agriculture. Manufactures. Commerce. Navigation. Marine. Ports. Chasse. Pêche. Animaux. Plantes. Fruits. Mines. Pierres precieuses. Curiosités naturelles.	165
44	Mewar	Nom. Limites. Villes. Rivieres. Montagnes. Forteresses. Habitans. Mœurs. Religion. Gouvernement. Revenus. Armée. Commerce. Monnoies. Poids. Mesures. Langue. Caractere. Ecrivains. Ecoles. Bibliotheques. Arts. Sciences. Medecine. Agriculture. Manufactures. Commerce. Navigation. Marine. Ports. Chasse. Pêche. Animaux. Plantes. Fruits. Mines. Pierres precieuses. Curiosités naturelles.	166
45	Mewar	Nom. Limites. Villes. Rivieres. Montagnes. Forteresses. Habitans. Mœurs. Religion. Gouvernement. Revenus. Armée. Commerce. Monnoies. Poids. Mesures. Langue. Caractere. Ecrivains. Ecoles. Bibliotheques. Arts. Sciences. Medecine. Agriculture. Manufactures. Commerce. Navigation. Marine. Ports. Chasse. Pêche. Animaux. Plantes. Fruits. Mines. Pierres precieuses. Curiosités naturelles.	167
46	Mewar	Nom. Limites. Villes. Rivieres. Montagnes. Forteresses. Habitans. Mœurs. Religion. Gouvernement. Revenus. Armée. Commerce. Monnoies. Poids. Mesures. Langue. Caractere. Ecrivains. Ecoles. Bibliotheques. Arts. Sciences. Medecine. Agriculture. Manufactures. Commerce. Navigation. Marine. Ports. Chasse. Pêche. Animaux. Plantes. Fruits. Mines. Pierres precieuses. Curiosités naturelles.	168
47	Mewar	Nom. Limites. Villes. Rivieres. Montagnes. Forteresses. Habitans. Mœurs. Religion. Gouvernement. Revenus. Armée. Commerce. Monnoies. Poids. Mesures. Langue. Caractere. Ecrivains. Ecoles. Bibliotheques. Arts. Sciences. Medecine. Agriculture. Manufactures. Commerce. Navigation. Marine. Ports. Chasse. Pêche. Animaux. Plantes. Fruits. Mines. Pierres precieuses. Curiosités naturelles.	169
48	Mewar	Nom. Limites. Villes. Rivieres. Montagnes. Forteresses. Habitans. Mœurs. Religion. Gouvernement. Revenus. Armée. Commerce. Monnoies. Poids. Mesures. Langue. Caractere. Ecrivains. Ecoles. Bibliotheques. Arts. Sciences. Medecine. Agriculture. Manufactures. Commerce. Navigation. Marine. Ports. Chasse. Pêche. Animaux. Plantes. Fruits. Mines. Pierres precieuses. Curiosités naturelles.	170
49	Mewar	Nom. Limites. Villes. Rivieres. Montagnes. Forteresses. Habitans. Mœurs. Religion. Gouvernement. Revenus. Armée. Commerce. Monnoies. Poids. Mesures. Langue. Caractere. Ecrivains. Ecoles. Bibliotheques. Arts. Sciences. Medecine. Agriculture. Manufactures. Commerce. Navigation. Marine. Ports. Chasse. Pêche. Animaux. Plantes. Fruits. Mines. Pierres precieuses. Curiosités naturelles.	171
50	Mewar	Nom. Limites. Villes. Rivieres. Montagnes. Forteresses. Habitans. Mœurs. Religion. Gouvernement. Revenus. Armée. Commerce. Monnoies. Poids. Mesures. Langue. Caractere. Ecrivains. Ecoles. Bibliotheques. Arts. Sciences. Medecine. Agriculture. Manufactures. Commerce. Navigation. Marine. Ports. Chasse. Pêche. Animaux. Plantes. Fruits. Mines. Pierres precieuses. Curiosités naturelles.	172
51	Mewar	Nom. Limites. Villes. Rivieres. Montagnes. Forteresses. Habitans. Mœurs. Religion. Gouvernement. Revenus. Armée. Commerce. Monnoies. Poids. Mesures. Langue. Caractere. Ecrivains. Ecoles. Bibliotheques. Arts. Sciences. Medecine. Agriculture. Manufactures. Commerce. Navigation. Marine. Ports. Chasse. Pêche. Animaux. Plantes. Fruits. Mines. Pierres precieuses. Curiosités naturelles.	173
52	Mewar	Nom. Limites. Villes. Rivieres. Montagnes. Forteresses. Habitans. Mœurs. Religion. Gouvernement. Revenus. Armée. Commerce. Monnoies. Poids. Mesures. Langue. Caractere. Ecrivains. Ecoles. Bibliotheques. Arts. Sciences. Medecine. Agriculture. Manufactures. Commerce. Navigation. Marine. Ports. Chasse. Pêche. Animaux. Plantes. Fruits. Mines. Pierres precieuses. Curiosités naturelles.	174
53	Mewar	Nom. Limites. Villes. Rivieres. Montagnes. Forteresses. Habitans. Mœurs. Religion. Gouvernement. Revenus. Armée. Commerce. Monnoies. Poids. Mesures. Langue. Caractere. Ecrivains. Ecoles. Bibliotheques. Arts. Sciences. Medecine. Agriculture. Manufactures. Commerce. Navigation. Marine. Ports. Chasse. Pêche. Animaux. Plantes. Fruits. Mines. Pierres precieuses. Curiosités naturelles.	175
54	Mewar	Nom. Limites. Villes. Rivieres. Montagnes. Forteresses. Habitans. Mœurs. Religion. Gouvernement. Revenus. Armée. Commerce. Monnoies. Poids. Mesures. Langue. Caractere. Ecrivains. Ecoles. Bibliotheques. Arts. Sciences. Medecine. Agriculture. Manufactures. Commerce. Navigation. Marine. Ports. Chasse. Pêche. Animaux. Plantes. Fruits. Mines. Pierres precieuses. Curiosités naturelles.	176
55	Mewar	Nom. Limites. Villes. Rivieres. Montagnes. Forteresses. Habitans. Mœurs. Religion. Gouvernement. Revenus. Armée. Commerce. Monnoies. Poids. Mesures. Langue. Caractere. Ecrivains. Ecoles. Bibliotheques. Arts. Sciences. Medecine. Agriculture. Manufactures. Commerce. Navigation. Marine. Ports. Chasse. Pêche. Animaux. Plantes. Fruits. Mines. Pierres precieuses. Curiosités naturelles.	177
56	Mewar	Nom. Limites. Villes. Rivieres. Montagnes. Forteresses. Habitans. Mœurs. Religion. Gouvernement. Revenus. Armée. Commerce. Monnoies. Poids. Mesures. Langue. Caractere. Ecrivains. Ecoles. Bibliotheques. Arts. Sciences. Medecine. Agriculture. Manufactures. Commerce. Navigation. Marine. Ports. Chasse. Pêche. Animaux. Plantes. Fruits. Mines. Pierres precieuses. Curiosités naturelles.	178
57	Mewar	Nom. Limites. Villes. Rivieres. Montagnes. Forteresses. Habitans. Mœurs. Religion. Gouvernement. Revenus. Armée. Commerce. Monnoies. Poids. Mesures. Langue. Caractere. Ecrivains. Ecoles. Bibliotheques. Arts. Sciences. Medecine. Agriculture. Manufactures. Commerce. Navigation. Marine. Ports. Chasse. Pêche. Animaux. Plantes. Fruits. Mines. Pierres precieuses. Curiosités naturelles.	179
58	Mewar	Nom. Limites. Villes. Rivieres. Montagnes. Forteresses. Habitans. Mœurs. Religion. Gouvernement. Revenus. Armée. Commerce. Monnoies. Poids. Mesures. Langue. Caractere. Ecrivains. Ecoles. Bibliotheques. Arts. Sciences. Medecine. Agriculture. Manufactures. Commerce. Navigation. Marine. Ports. Chasse. Pêche. Animaux. Plantes. Fruits. Mines. Pierres precieuses. Curiosités naturelles.	180
59	Mewar	Nom. Limites. Villes. Rivieres. Montagnes. Forteresses. Habitans. Mœurs. Religion. Gouvernement. Revenus. Armée. Commerce. Monnoies. Poids. Mesures. Langue. Caractere. Ecrivains. Ecoles. Bibliotheques. Arts. Sciences. Medecine. Agriculture. Manufactures. Commerce. Navigation. Marine. Ports. Chasse. Pêche. Animaux. Plantes. Fruits. Mines. Pierres precieuses. Curiosités naturelles.	181
60	Mewar	Nom. Limites. Villes. Rivieres. Montagnes. Forteresses. Habitans. Mœurs. Religion. Gouvernement. Revenus. Armée. Commerce. Monnoies. Poids. Mesures. Langue. Caractere. Ecrivains. Ecoles. Bibliotheques. Arts. Sciences. Medecine. Agriculture. Manufactures. Commerce. Navigation. Marine. Ports. Chasse. Pêche. Animaux. Plantes. Fruits. Mines. Pierres precieuses. Curiosités naturelles.	182
61	Mewar	Nom. Limites. Villes. Rivieres. Montagnes. Forteresses. Habitans. Mœurs. Religion. Gouvernement. Revenus. Armée. Commerce. Monnoies. Poids. Mesures. Langue. Caractere. Ecrivains. Ecoles. Bibliotheques. Arts. Sciences. Medecine. Agriculture. Manufactures. Commerce. Navigation. Marine. Ports. Chasse. Pêche. Animaux. Plantes. Fruits. Mines. Pierres precieuses. Curiosités naturelles.	183
62	Mewar	Nom. Limites. Villes. Rivieres. Montagnes. Forteresses. Habitans. Mœurs. Religion. Gouvernement. Revenus. Armée. Commerce. Monnoies. Poids. Mesures. Langue. Caractere. Ecrivains. Ecoles. Bibliotheques. Arts. Sciences. Medecine. Agriculture. Manufactures. Commerce. Navigation. Marine. Ports. Chasse. Pêche. Animaux. Plantes. Fruits. Mines. Pierres precieuses. Curiosités naturelles.	184
63	Mewar	Nom. Limites. Villes. Rivieres. Montagnes. Forteresses. Habitans. Mœurs. Religion. Gouvernement. Revenus. Armée. Commerce. Monnoies. Poids. Mesures. Langue. Caractere. Ecrivains. Ecoles. Bibliotheques. Arts. Sciences. Medecine. Agriculture. Manufactures. Commerce. Navigation. Marine. Ports. Chasse. Pêche. Animaux. Plantes. Fruits. Mines. Pierres precieuses. Curiosités naturelles.	185
64	Mewar	Nom. Limites. Villes. Rivieres. Montagnes. Forteresses. Habitans. Mœurs. Religion. Gouvernement. Revenus. Armée. Commerce. Monnoies. Poids. Mesures. Langue. Caractere. Ecrivains. Ecoles. Bibliotheques. Arts. Sciences. Medecine. Agriculture. Manufactures. Commerce. Navigation. Marine. Ports. Chasse. Pêche. Animaux. Plantes. Fruits. Mines. Pierres precieuses. Curiosités naturelles.	186
65	Mewar	Nom. Limites. Villes. Rivieres. Montagnes. Forteresses. Habitans. Mœurs. Religion. Gouvernement. Revenus. Armée. Commerce. Monnoies. Poids. Mesures. Langue. Caractere. Ecrivains. Ecoles. Bibliotheques. Arts. Sciences. Medecine. Agriculture. Manufactures. Commerce. Navigation. Marine. Ports. Chasse. Pêche. Animaux. Plantes. Fruits. Mines. Pierres precieuses. Curiosités naturelles.	187
66	Mewar	Nom. Limites. Villes. Rivieres. Montagnes. Forteresses. Habitans. Mœurs. Religion. Gouvernement. Revenus. Armée. Commerce. Monnoies. Poids. Mesures. Langue. Caractere. Ecrivains. Ecoles. Bibliotheques. Arts. Sciences. Medecine. Agriculture. Manufactures. Commerce. Navigation. Marine. Ports. Chasse. Pêche. Animaux. Plantes. Fruits. Mines. Pierres precieuses. Curiosités naturelles.	188
67	Mewar	Nom. Limites. Villes. Rivieres. Montagnes. Forteresses. Habitans. Mœurs. Religion. Gouvernement. Revenus. Armée. Commerce. Monnoies. Poids. Mesures. Langue. Caractere. Ecrivains. Ecoles. Bibliotheques. Arts. Sciences. Medecine. Agriculture. Manufactures. Commerce. Navigation. Marine. Ports. Chasse. Pêche. Animaux. Plantes. Fruits. Mines. Pierres precieuses. Curiosités naturelles.	189
68	Mewar	Nom. Limites. Villes. Rivieres. Montagnes. Forteresses. Habitans. Mœurs. Religion. Gouvernement. Revenus. Armée. Commerce. Monnoies. Poids. Mesures. Langue. Caractere. Ecrivains. Ecoles. Bibliotheques. Arts. Sciences. Medecine. Agriculture. Manufactures. Commerce. Navigation. Marine. Ports. Chasse. Pêche. Animaux. Plantes. Fruits. Mines. Pierres precieuses. Curiosités naturelles.	190
69	Mewar	Nom. Limites. Villes. Rivieres. Montagnes. Forteresses. Habitans. Mœurs. Religion. Gouvernement. Revenus. Armée. Commerce. Monnoies. Poids. Mesures. Langue. Caractere. Ecrivains. Ecoles. Bibliotheques. Arts. Sciences. Medecine. Agriculture. Manufactures. Commerce. Navigation. Marine. Ports. Chasse. Pêche. Animaux. Plantes. Fruits. Mines. Pierres precieuses. Curiosités naturelles.	191
70	Mewar	Nom. Limites. Villes. Rivieres. Montagnes. Forteresses. Habitans. Mœurs. Religion. Gouvernement. Revenus. Armée. Commerce. Monnoies. Poids. Mesures. Langue. Caractere. Ecrivains. Ecoles. Bibliotheques. Arts. Sciences. Medecine. Agriculture. Manufactures. Commerce. Navigation. Marine. Ports. Chasse. Pêche. Animaux. Plantes. Fruits. Mines. Pierres precieuses. Curiosités naturelles.	192
71	Mewar	Nom. Limites. Villes. Rivieres. Montagnes. Forteresses. Habitans. Mœurs. Religion. Gouvernement. Revenus. Armée. Commerce. Monnoies. Poids. Mesures. Langue. Caractere. Ecrivains. Ecoles. Bibliotheques. Arts. Sciences. Medecine. Agriculture. Manufactures. Commerce. Navigation. Marine. Ports. Chasse. Pêche. Animaux. Plantes. Fruits. Mines. Pierres precieuses. Curiosités naturelles.	193
72	Mewar	Nom. Limites. Villes. Rivieres. Montagnes. Forteresses. Habitans. Mœurs. Religion. Gouvernement. Revenus. Armée. Commerce. Monnoies. Poids. Mesures. Langue. Caractere. Ecrivains. Ecoles. Bibliotheques. Arts. Sciences. Medecine. Agriculture. Manufactures. Commerce. Navigation. Marine. Ports. Chasse. Pêche. Animaux. Plantes. Fruits. Mines. Pierres precieuses. Curiosités naturelles.	194
73	Mewar	Nom. Limites. Villes. Rivieres. Montagnes. Forteresses. Habitans. Mœurs. Religion. Gouvernement. Revenus. Armée. Commerce. Monnoies. Poids. Mesures. Langue. Caractere. Ecrivains. Ecoles. Bibliotheques. Arts. Sciences. Medecine. Agriculture. Manufactures. Commerce. Navigation. Marine. Ports. Chasse. Pêche. Animaux. Plantes. Fruits. Mines. Pierres precieuses. Curiosités naturelles.	195
74	Mewar	Nom. Limites. Villes. Rivieres. Montagnes. Forteresses. Habitans. Mœurs. Religion. Gouvernement. Revenus. Armée. Commerce. Monnoies. Poids. Mesures. Langue. Caractere. Ecrivains. Ecoles.

EXPERIMENTAL

ALL CLASSICAL MODELS, 1/2 SCALE

1	Cessna	Skyhawk, factory new, 1976. Royal Canadian	12.95
2	Piper	Cherokee Six 300 Pilot Edition, 1976. Royal Canadian	12.95
3	Beechcraft	Baron 58 Pilot Edition, 1976. Royal Canadian	12.95
4	Learjet	35A, Pilot Edition, 1976. Royal Canadian	12.95
5	DH Canada	Dash 7, Pilot Edition, 1976. Royal Canadian	12.95
6	Cessna	Citation, Pilot Edition, 1976. Royal Canadian	12.95
7	Douglas	DC-3, Pilot Edition, 1976. Royal Canadian	12.95
8	Boeing	747, Pilot Edition, 1976. Royal Canadian	12.95
9	Boeing	727, Pilot Edition, 1976. Royal Canadian	12.95
10	Boeing	737, Pilot Edition, 1976. Royal Canadian	12.95
11	Douglas	DC-8, Pilot Edition, 1976. Royal Canadian	12.95
12	Douglas	DC-9, Pilot Edition, 1976. Royal Canadian	12.95
13	Douglas	DC-10, Pilot Edition, 1976. Royal Canadian	12.95
14	Lockheed	L-1011, Pilot Edition, 1976. Royal Canadian	12.95
15	Concorde	Pilot Edition, 1976. Royal Canadian	12.95
16	Boeing	707, Pilot Edition, 1976. Royal Canadian	12.95
17	Boeing	720, Pilot Edition, 1976. Royal Canadian	12.95
18	Boeing	747 SP, Pilot Edition, 1976. Royal Canadian	12.95
19	Boeing	747 SR, Pilot Edition, 1976. Royal Canadian	12.95
20	Boeing	747 SR, Pilot Edition, 1976. Royal Canadian	12.95
21	Boeing	747 SR, Pilot Edition, 1976. Royal Canadian	12.95
22	Boeing	747 SR, Pilot Edition, 1976. Royal Canadian	12.95
23	Boeing	747 SR, Pilot Edition, 1976. Royal Canadian	12.95
24	Boeing	747 SR, Pilot Edition, 1976. Royal Canadian	12.95
25	Boeing	747 SR, Pilot Edition, 1976. Royal Canadian	12.95
26	Boeing	747 SR, Pilot Edition, 1976. Royal Canadian	12.95
27	Boeing	747 SR, Pilot Edition, 1976. Royal Canadian	12.95
28	Boeing	747 SR, Pilot Edition, 1976. Royal Canadian	12.95
29	Boeing	747 SR, Pilot Edition, 1976. Royal Canadian	12.95
30	Boeing	747 SR, Pilot Edition, 1976. Royal Canadian	12.95
31	Boeing	747 SR, Pilot Edition, 1976. Royal Canadian	12.95
32	Boeing	747 SR, Pilot Edition, 1976. Royal Canadian	12.95
33	Boeing	747 SR, Pilot Edition, 1976. Royal Canadian	12.95
34	Boeing	747 SR, Pilot Edition, 1976. Royal Canadian	12.95
35	Boeing	747 SR, Pilot Edition, 1976. Royal Canadian	12.95
36	Boeing	747 SR, Pilot Edition, 1976. Royal Canadian	12.95
37	Boeing	747 SR, Pilot Edition, 1976. Royal Canadian	12.95
38	Boeing	747 SR, Pilot Edition, 1976. Royal Canadian	12.95
39	Boeing	747 SR, Pilot Edition, 1976. Royal Canadian	12.95
40	Boeing	747 SR, Pilot Edition, 1976. Royal Canadian	12.95
41	Boeing	747 SR, Pilot Edition, 1976. Royal Canadian	12.95
42	Boeing	747 SR, Pilot Edition, 1976. Royal Canadian	12.95
43	Boeing	747 SR, Pilot Edition, 1976. Royal Canadian	12.95
44	Boeing	747 SR, Pilot Edition, 1976. Royal Canadian	12.95
45	Boeing	747 SR, Pilot Edition, 1976. Royal Canadian	12.95
46	Boeing	747 SR, Pilot Edition, 1976. Royal Canadian	12.95
47	Boeing	747 SR, Pilot Edition, 1976. Royal Canadian	12.95
48	Boeing	747 SR, Pilot Edition, 1976. Royal Canadian	12.95
49	Boeing	747 SR, Pilot Edition, 1976. Royal Canadian	12.95
50	Boeing	747 SR, Pilot Edition, 1976. Royal Canadian	12.95
51	Boeing	747 SR, Pilot Edition, 1976. Royal Canadian	12.95
52	Boeing	747 SR, Pilot Edition, 1976. Royal Canadian	12.95
53	Boeing	747 SR, Pilot Edition, 1976. Royal Canadian	12.95
54	Boeing	747 SR, Pilot Edition, 1976. Royal Canadian	12.95
55	Boeing	747 SR, Pilot Edition, 1976. Royal Canadian	12.95
56	Boeing	747 SR, Pilot Edition, 1976. Royal Canadian	12.95
57	Boeing	747 SR, Pilot Edition, 1976. Royal Canadian	12.95
58	Boeing	747 SR, Pilot Edition, 1976. Royal Canadian	12.95
59	Boeing	747 SR, Pilot Edition, 1976. Royal Canadian	12.95
60	Boeing	747 SR, Pilot Edition, 1976. Royal Canadian	12.95
61	Boeing	747 SR, Pilot Edition, 1976. Royal Canadian	12.95
62	Boeing	747 SR, Pilot Edition, 1976. Royal Canadian	12.95
63	Boeing	747 SR, Pilot Edition, 1976. Royal Canadian	12.95
64	Boeing	747 SR, Pilot Edition, 1976. Royal Canadian	12.95
65	Boeing	747 SR, Pilot Edition, 1976. Royal Canadian	12.95
66	Boeing	747 SR, Pilot Edition, 1976. Royal Canadian	12.95
67	Boeing	747 SR, Pilot Edition, 1976. Royal Canadian	12.95
68	Boeing	747 SR, Pilot Edition, 1976. Royal Canadian	12.95
69	Boeing	747 SR, Pilot Edition, 1976. Royal Canadian	12.95
70	Boeing	747 SR, Pilot Edition, 1976. Royal Canadian	12.95
71	Boeing	747 SR, Pilot Edition, 1976. Royal Canadian	12.95
72	Boeing	747 SR, Pilot Edition, 1976. Royal Canadian	12.95
73	Boeing	747 SR, Pilot Edition, 1976. Royal Canadian	12.95
74	Boeing	747 SR, Pilot Edition, 1976. Royal Canadian	12.95
75	Boeing	747 SR, Pilot Edition, 1976. Royal Canadian	12.95
76	Boeing	747 SR, Pilot Edition, 1976. Royal Canadian	12.95
77	Boeing	747 SR, Pilot Edition, 1976. Royal Canadian	12.95
78	Boeing	747 SR, Pilot Edition, 1976. Royal Canadian	12.95
79	Boeing	747 SR, Pilot Edition, 1976. Royal Canadian	12.95
80	Boeing	747 SR, Pilot Edition, 1976. Royal Canadian	12.95
81	Boeing	747 SR, Pilot Edition, 1976. Royal Canadian	12.95
82	Boeing	747 SR, Pilot Edition, 1976. Royal Canadian	12.95
83	Boeing	747 SR, Pilot Edition, 1976. Royal Canadian	12.95
84	Boeing	747 SR, Pilot Edition, 1976. Royal Canadian	12.95
85	Boeing	747 SR, Pilot Edition, 1976. Royal Canadian	12.95
86	Boeing	747 SR, Pilot Edition, 1976. Royal Canadian	12.95
87	Boeing	747 SR, Pilot Edition, 1976. Royal Canadian	12.95
88	Boeing	747 SR, Pilot Edition, 1976. Royal Canadian	12.95
89	Boeing	747 SR, Pilot Edition, 1976. Royal Canadian	12.95
90	Boeing	747 SR, Pilot Edition, 1976. Royal Canadian	12.95
91	Boeing	747 SR, Pilot Edition, 1976. Royal Canadian	12.95
92	Boeing	747 SR, Pilot Edition, 1976. Royal Canadian	12.95
93	Boeing	747 SR, Pilot Edition, 1976. Royal Canadian	12.95
94	Boeing	747 SR, Pilot Edition, 1976. Royal Canadian	12.95
95	Boeing	747 SR, Pilot Edition, 1976. Royal Canadian	12.95
96	Boeing	747 SR, Pilot Edition, 1976. Royal Canadian	12.95
97	Boeing	747 SR, Pilot Edition, 1976. Royal Canadian	12.95
98	Boeing	747 SR, Pilot Edition, 1976. Royal Canadian	12.95
99	Boeing	747 SR, Pilot Edition, 1976. Royal Canadian	12.95
100	Boeing	747 SR, Pilot Edition, 1976. Royal Canadian	12.95

1	Tenailles.	Coffres. Tenailles. Marteaux. Enclumes. Ais de bois. Outils pour les Tenailles.	Pl. 4.	195
2	Forge.	Forge. Soufflets. Marteaux. Enclumes. Tenailles. Outils pour la Forge.	Pl. 4.	196
3	Maréchal.	Maréchal. Enclumes. Marteaux. Tenailles. Outils pour le Maréchal.	Pl. 4.	197
4	Boulon.	Boulon. Coffre-fort. Serrure. Clefs. Marteaux. Enclumes. Tenailles. Outils pour le Boulon.	Pl. 4.	198
5	Fer-blanc.	Fer-blanc. Coffres. Marteaux. Enclumes. Tenailles. Outils pour le Fer-blanc.	Pl. 4.	199
6	Fil de fer.	Fil de fer. Coffres. Marteaux. Enclumes. Tenailles. Outils pour le Fil de fer.	Pl. 4.	200
7	Fil d'archal.	Fil d'archal. Coffres. Marteaux. Enclumes. Tenailles. Outils pour le Fil d'archal.	Pl. 4.	201
8	Fil de cuivre.	Fil de cuivre. Coffres. Marteaux. Enclumes. Tenailles. Outils pour le Fil de cuivre.	Pl. 4.	202
9	Fil d'or & d'argent.	Fil d'or & d'argent. Coffres. Marteaux. Enclumes. Tenailles. Outils pour le Fil d'or & d'argent.	Pl. 4.	203
10	Fil de laiton.	Fil de laiton. Coffres. Marteaux. Enclumes. Tenailles. Outils pour le Fil de laiton.	Pl. 4.	204
11	Fil de fer-blanc.	Fil de fer-blanc. Coffres. Marteaux. Enclumes. Tenailles. Outils pour le Fil de fer-blanc.	Pl. 4.	205
12	Fil de plomb.	Fil de plomb. Coffres. Marteaux. Enclumes. Tenailles. Outils pour le Fil de plomb.	Pl. 4.	206
13	Fil de cuivre jaune.	Fil de cuivre jaune. Coffres. Marteaux. Enclumes. Tenailles. Outils pour le Fil de cuivre jaune.	Pl. 4.	207
14	Fil de cuivre rouge.	Fil de cuivre rouge. Coffres. Marteaux. Enclumes. Tenailles. Outils pour le Fil de cuivre rouge.	Pl. 4.	208
15	Fil de cuivre blanc.	Fil de cuivre blanc. Coffres. Marteaux. Enclumes. Tenailles. Outils pour le Fil de cuivre blanc.	Pl. 4.	209
16	Fil de cuivre noir.	Fil de cuivre noir. Coffres. Marteaux. Enclumes. Tenailles. Outils pour le Fil de cuivre noir.	Pl. 4.	210
17	Fil de cuivre gris.	Fil de cuivre gris. Coffres. Marteaux. Enclumes. Tenailles. Outils pour le Fil de cuivre gris.	Pl. 4.	211
18	Fil de cuivre bleu.	Fil de cuivre bleu. Coffres. Marteaux. Enclumes. Tenailles. Outils pour le Fil de cuivre bleu.	Pl. 4.	212
19	Fil de cuivre vert.	Fil de cuivre vert. Coffres. Marteaux. Enclumes. Tenailles. Outils pour le Fil de cuivre vert.	Pl. 4.	213
20	Fil de cuivre violet.	Fil de cuivre violet. Coffres. Marteaux. Enclumes. Tenailles. Outils pour le Fil de cuivre violet.	Pl. 4.	214
21	Fil de cuivre orange.	Fil de cuivre orange. Coffres. Marteaux. Enclumes. Tenailles. Outils pour le Fil de cuivre orange.	Pl. 4.	215
22	Fil de cuivre jaune.	Fil de cuivre jaune. Coffres. Marteaux. Enclumes. Tenailles. Outils pour le Fil de cuivre jaune.	Pl. 4.	216
23	Fil de cuivre rouge.	Fil de cuivre rouge. Coffres. Marteaux. Enclumes. Tenailles. Outils pour le Fil de cuivre rouge.	Pl. 4.	217
24	Fil de cuivre blanc.	Fil de cuivre blanc. Coffres. Marteaux. Enclumes. Tenailles. Outils pour le Fil de cuivre blanc.	Pl. 4.	218
25	Fil de cuivre noir.	Fil de cuivre noir. Coffres. Marteaux. Enclumes. Tenailles. Outils pour le Fil de cuivre noir.	Pl. 4.	219
26	Fil de cuivre gris.	Fil de cuivre gris. Coffres. Marteaux. Enclumes. Tenailles. Outils pour le Fil de cuivre gris.	Pl. 4.	220
27	Fil de cuivre bleu.	Fil de cuivre bleu. Coffres. Marteaux. Enclumes. Tenailles. Outils pour le Fil de cuivre bleu.	Pl. 4.	221
28	Fil de cuivre vert.	Fil de cuivre vert. Coffres. Marteaux. Enclumes. Tenailles. Outils pour le Fil de cuivre vert.	Pl. 4.	222
29	Fil de cuivre violet.	Fil de cuivre violet. Coffres. Marteaux. Enclumes. Tenailles. Outils pour le Fil de cuivre violet.	Pl. 4.	223
30	Fil de cuivre orange.	Fil de cuivre orange. Coffres. Marteaux. Enclumes. Tenailles. Outils pour le Fil de cuivre orange.	Pl. 4.	224
31	Fil de cuivre jaune.	Fil de cuivre jaune. Coffres. Marteaux. Enclumes. Tenailles. Outils pour le Fil de cuivre jaune.	Pl. 4.	225
32	Fil de cuivre rouge.	Fil de cuivre rouge. Coffres. Marteaux. Enclumes. Tenailles. Outils pour le Fil de cuivre rouge.	Pl. 4.	226
33	Fil de cuivre blanc.	Fil de cuivre blanc. Coffres. Marteaux. Enclumes. Tenailles. Outils pour le Fil de cuivre blanc.	Pl. 4.	227
34	Fil de cuivre noir.	Fil de cuivre noir. Coffres. Marteaux. Enclumes. Tenailles. Outils pour le Fil de cuivre noir.	Pl. 4.	228
35	Fil de cuivre gris.	Fil de cuivre gris. Coffres. Marteaux. Enclumes. Tenailles. Outils pour le Fil de cuivre gris.	Pl. 4.	229
36	Fil de cuivre bleu.	Fil de cuivre bleu. Coffres. Marteaux. Enclumes. Tenailles. Outils pour le Fil de cuivre bleu.	Pl. 4.	230
37	Fil de cuivre vert.	Fil de cuivre vert. Coffres. Marteaux. Enclumes. Tenailles. Outils pour le Fil de cuivre vert.	Pl. 4.	231
38	Fil de cuivre violet.	Fil de cuivre violet. Coffres. Marteaux. Enclumes. Tenailles. Outils pour le Fil de cuivre violet.	Pl. 4.	232
39	Fil de cuivre orange.	Fil de cuivre orange. Coffres. Marteaux. Enclumes. Tenailles. Outils pour le Fil de cuivre orange.	Pl. 4.	233
40	Fil de cuivre jaune.	Fil de cuivre jaune. Coffres. Marteaux. Enclumes. Tenailles. Outils pour le Fil de cuivre jaune.	Pl. 4.	234
41	Fil de cuivre rouge.	Fil de cuivre rouge. Coffres. Marteaux. Enclumes. Tenailles. Outils pour le Fil de cuivre rouge.	Pl. 4.	235
42	Fil de cuivre blanc.	Fil de cuivre blanc. Coffres. Marteaux. Enclumes. Tenailles. Outils pour le Fil de cuivre blanc.	Pl. 4.	236
43	Fil de cuivre noir.	Fil de cuivre noir. Coffres. Marteaux. Enclumes. Tenailles. Outils pour le Fil de cuivre noir.	Pl. 4.	237
44	Fil de cuivre gris.	Fil de cuivre gris. Coffres. Marteaux. Enclumes. Tenailles. Outils pour le Fil de cuivre gris.	Pl. 4.	238
45	Fil de cuivre bleu.	Fil de cuivre bleu. Coffres. Marteaux. Enclumes. Tenailles. Outils pour le Fil de cuivre bleu.	Pl. 4.	239
46	Fil de cuivre vert.	Fil de cuivre vert. Coffres. Marteaux. Enclumes. Tenailles. Outils pour le Fil de cuivre vert.	Pl. 4.	240
47	Fil de cuivre violet.	Fil de cuivre violet. Coffres. Marteaux. Enclumes. Tenailles. Outils pour le Fil de cuivre violet.	Pl. 4.	241
48	Fil de cuivre orange.	Fil de cuivre orange. Coffres. Marteaux. Enclumes. Tenailles. Outils pour le Fil de cuivre orange.	Pl. 4.	242
49	Fil de cuivre jaune.	Fil de cuivre jaune. Coffres. Marteaux. Enclumes. Tenailles. Outils pour le Fil de cuivre jaune.	Pl. 4.	243
50	Fil de cuivre rouge.	Fil de cuivre rouge. Coffres. Marteaux. Enclumes. Tenailles. Outils pour le Fil de cuivre rouge.	Pl. 4.	244
51	Fil de cuivre blanc.	Fil de cuivre blanc. Coffres. Marteaux. Enclumes. Tenailles. Outils pour le Fil de cuivre blanc.	Pl. 4.	245
52	Fil de cuivre noir.	Fil de cuivre noir. Coffres. Marteaux. Enclumes. Tenailles. Outils pour le Fil de cuivre noir.	Pl. 4.	246
53	Fil de cuivre gris.	Fil de cuivre gris. Coffres. Marteaux. Enclumes. Tenailles. Outils pour le Fil de cuivre gris.	Pl. 4.	247
54	Fil de cuivre bleu.	Fil de cuivre bleu. Coffres. Marteaux. Enclumes. Tenailles. Outils pour le Fil de cuivre bleu.	Pl. 4.	248
55	Fil de cuivre vert.	Fil de cuivre vert. Coffres. Marteaux. Enclumes. Tenailles. Outils pour le Fil de cuivre vert.	Pl. 4.	249
56	Fil de cuivre violet.	Fil de cuivre violet. Coffres. Marteaux. Enclumes. Tenailles. Outils pour le Fil de cuivre violet.	Pl. 4.	250
57	Fil de cuivre orange.	Fil de cuivre orange. Coffres. Marteaux. Enclumes. Tenailles. Outils pour le Fil de cuivre orange.	Pl. 4.	251
58	Fil de cuivre jaune.	Fil de cuivre jaune. Coffres. Marteaux. Enclumes. Tenailles. Outils pour le Fil de cuivre jaune.	Pl. 4.	252
59	Fil de cuivre rouge.	Fil de cuivre rouge. Coffres. Marteaux. Enclumes. Tenailles. Outils pour le Fil de cuivre rouge.	Pl. 4.	253
60	Fil de cuivre blanc.	Fil de cuivre blanc. Coffres. Marteaux. Enclumes. Tenailles. Outils pour le Fil de cuivre blanc.	Pl. 4.	254
61	Fil de cuivre noir.	Fil de cuivre noir. Coffres. Marteaux. Enclumes. Tenailles. Outils pour le Fil de cuivre noir.	Pl. 4.	255
62	Fil de cuivre gris.	Fil de cuivre gris. Coffres. Marteaux. Enclumes. Tenailles. Outils pour le Fil de cuivre gris.	Pl. 4.	256
63	Fil de cuivre bleu.	Fil de cuivre bleu. Coffres. Marteaux. Enclumes. Tenailles. Outils pour le Fil de cuivre bleu.	Pl. 4.	257
64	Fil de cuivre vert.	Fil de cuivre vert. Coffres. Marteaux. Enclumes. Tenailles. Outils pour le Fil de cuivre vert.	Pl. 4.	258
65	Fil de cuivre violet.	Fil de cuivre violet. Coffres. Marteaux. Enclumes. Tenailles. Outils pour le Fil de cuivre violet.	Pl. 4.	259
66	Fil de cuivre orange.	Fil de cuivre orange. Coffres. Marteaux. Enclumes. Tenailles. Outils pour le Fil de cuivre orange.	Pl. 4.	260
67	Fil de cuivre jaune.	Fil de cuivre jaune. Coffres. Marteaux. Enclumes. Tenailles. Outils pour le Fil de cuivre jaune.	Pl. 4.	261
68	Fil de cuivre rouge.	Fil de cuivre rouge. Coffres. Marteaux. Enclumes. Tenailles. Outils pour le Fil de cuivre rouge.	Pl. 4.	262
69	Fil de cuivre blanc.	Fil de cuivre blanc. Coffres. Marteaux. Enclumes. Tenailles. Outils pour le Fil de cuivre blanc.	Pl. 4.	263
70	Fil de cuivre noir.	Fil de cuivre noir. Coffres. Marteaux. Enclumes. Tenailles. Outils pour le Fil de cuivre noir.	Pl. 4.	264
71	Fil de cuivre gris.	Fil de cuivre gris. Coffres. Marteaux. Enclumes. Tenailles. Outils pour le Fil de cuivre gris.	Pl. 4.	265
72	Fil de cuivre bleu.	Fil de cuivre bleu. Coffres. Marteaux. Enclumes. Tenailles. Outils pour le Fil de cuivre bleu.	Pl. 4.	266
73	Fil de cuivre vert.	Fil de cuivre vert. Coffres. Marteaux. Enclumes. Tenailles. Outils pour le Fil de cuivre vert.	Pl. 4.	267
74	Fil de cuivre violet.	Fil de cuivre violet. Coffres. Marteaux. Enclumes. Tenailles. Outils pour le Fil de cuivre violet.	Pl. 4.	268
75	Fil de cuivre orange.	Fil de cuivre orange. Coffres. Marteaux. Enclumes. Tenailles. Outils pour le Fil de cuivre orange.	Pl. 4.	269
76	Fil de cuivre jaune.	Fil de cuivre jaune. Coffres. Marteaux. Enclumes. Tenailles. Outils pour le Fil de cuivre jaune.	Pl. 4.	270
77	Fil de cuivre rouge.	Fil de cuivre rouge. Coffres. Marteaux. Enclumes. Tenailles. Outils pour le Fil de cuivre rouge.	Pl. 4.	271
78	Fil de cuivre blanc.	Fil de cuivre blanc. Coffres. Marteaux. Enclumes. Tenailles. Outils pour le Fil de cuivre blanc.	Pl. 4.	272
79	Fil de cuivre noir.	Fil de cuivre noir. Coffres. Marteaux. Enclumes. Tenailles. Outils pour le Fil de cuivre noir.	Pl. 4.	273
80	Fil de cuivre gris.	Fil de cuivre gris. Coffres. Marteaux. Enclumes. Tenailles. Outils pour le Fil de cuivre gris.	Pl. 4.	274
81	Fil de cuivre bleu.	Fil de cuivre bleu. Coffres. Marteaux. Enclumes. Tenailles. Outils pour le Fil de cuivre bleu.	Pl. 4.	275
82	Fil de cuivre vert.	Fil de cuivre vert. Coffres. Marteaux. Enclumes. Tenailles. Outils pour le Fil de cuivre vert.	Pl. 4.	276
83	Fil de cuivre violet.	Fil de cuivre violet. Coffres. Marteaux. Enclumes. Tenailles. Outils pour le Fil de cuivre violet.	Pl. 4.	277
84	Fil de cuivre orange.	Fil de cuivre orange. Coffres. Marteaux. Enclumes. Tenailles. Outils pour le Fil de cuivre orange.	Pl. 4.	278
85	Fil de cuivre jaune.	Fil de cuivre jaune. Coffres. Marteaux. Enclumes. Tenailles. Outils pour le Fil de cuivre jaune.	Pl. 4.	279
86	Fil de cuivre rouge.	Fil de cuivre rouge. Coffres. Marteaux. Enclumes. Tenailles. Outils pour le Fil de cuivre rouge.	Pl. 4.	280
87	Fil de cuivre blanc.	Fil de cuivre blanc. Coffres. Marteaux. Enclumes. Tenailles. Outils pour le Fil de cuivre blanc.	Pl. 4.	281
88	Fil de cuivre noir.	Fil de cuivre noir. Coffres. Marteaux. Enclumes. Tenailles. Outils pour le Fil de cuivre noir.	Pl. 4.	282
89	Fil de cuivre gris.	Fil de cuivre gris. Coffres. Marteaux. Enclumes. Tenailles. Outils pour le Fil de cuivre gris.	Pl. 4.	283
90	Fil de cuivre bleu.	Fil de cuivre bleu. Coffres. Marteaux. Enclumes. Tenailles. Outils pour le Fil de cuivre bleu.	Pl. 4.	284
91	Fil de cuivre vert.	Fil de cuivre vert. Coffres. Marteaux. Enclumes. Tenailles. Outils pour le Fil de cuivre vert.	Pl. 4.	285
92	Fil de cuivre violet.	Fil de cuivre violet. Coffres. Marteaux. Enclumes. Tenailles. Outils pour le Fil de cuivre violet.	Pl. 4.	286
93	Fil de cuivre orange.	Fil de cuivre orange. Coffres. Marteaux. Enclumes. Tenailles. Outils pour le Fil de cuivre orange.	Pl. 4.	287
94	Fil de cuivre jaune.	Fil de cuivre jaune. Coffres. Marteaux. Enclumes. Tenailles. Outils pour le Fil de cuivre jaune.	Pl. 4.	288
95	Fil de cuivre rouge.	Fil de cuivre rouge. Coffres. Marteaux. Enclumes. Tenailles. Outils pour le Fil de cuivre rouge.	Pl. 4.	289
96	Fil de cuivre blanc.	Fil de cuivre blanc. Coffres. Marteaux. Enclumes. Tenailles. Outils pour le Fil de cuivre blanc.	Pl. 4.	290
97	Fil de cuivre noir.	Fil de cuivre noir. Coffres. Marteaux. Enclumes. Tenailles. Outils pour le Fil de cuivre noir.	Pl. 4.	291
98	Fil de cuivre gris.	Fil de cuivre gris. Coffres. Marteaux. Enclumes. Tenailles. Outils pour le Fil de cuivre gris.	Pl. 4.	292
99	Fil de cuivre bleu.	Fil de cuivre bleu. Coffres. Marteaux. Enclumes. Tenailles. Outils pour le Fil de cuivre bleu.	Pl. 4.	293
100	Fil de cuivre vert.	Fil de cuivre vert. Coffres. Marteaux. Enclumes. Tenailles. Outils pour le Fil de cuivre vert.	Pl. 4.	294

JACOBI USSERII
ARMACHANI,
DE
ROMANÆ ECCLESIÆ
SYMBOLO APOSTOLICO VETERE,

Aliíſque FIDEI formulis, tum ab Occidentalibus tum ab Orientalibus, in primâ Catecheſi & Baptiſmo proponi ſolitis,

DIATRIBA.

Accedunt,

I. Athanaſii Symbolum, à Græcis interpolatum.
II. Symbolum aliud, eidem etiam à quibuſdam tributum.
III. Hymnus Matutinus & Veſpertinus veteris Eccleſiæ.
IV. Hildeberti Cenomanenſis de Confeſſione Trinitatis Hymnus, & Oratio ad Dominum.

JO. CASSIANUS.
SYMBOLUM Eccleſiarum omnium fidem loquitur.

JUXTA EXEMPLAR OXONIENSE.

Digitized

JACOBUS USSERIUS ARMACHANUS

Hic ſingulos

GERARDO JOHANNI VOSSIO

SALUTEM.

ILLA te adhuc Hiſpaniæ Hiſtoria parit, Mon. Vossi, quæ ſuperioribus annis, ſuppreſſis ſcriptis, nullis noviſſimis vulgatis, ut olim ſolebat, ſub ſole nitebat. Nunc ab Hiſtoriæ Hiſpaniæ ſcriptoribus, quos ſuppreſſos ab ignotione in lucem revocat & ſplendore debitæ commendationis illuſtrat, ſuppreſſa ſcriptorum nomina ſubinde ſe proferunt. Ab illis ſubinde nomen ſuum ſuppreſſum ſuſcipit Hiſtoria. Ita ſe mutuo ſuppreſſa & ſuſcepta nomina illuſtrant, & quæ ſe latebrarum tenebris abſtulit, ſuppreſſa, quæ ſub te ſe ſuſtinuit, ſuſcepta. Quæ ſuppreſſa quo ſub te ſe ſuſtinuerint, ſuſcepta, ut ſcirem, hanc tibi, hanc ſuſcepi, meque ſolum, meorum.

Quæ ſuſcepta ſub te ſe ſuſtinuerint, ſuſcepta, dici meminerim, nihil quod ad illum, hoc, nil quod ad Nicolaum Lindanum pertinet, ſuſcepta ſub te ſe ſuſtinuerunt. Quæ ſuſcepta ſub te ſe ſuſtinuerunt, ſuſcepta ſub Epiſcopum ſe, ut ego quæ hoc, Eccleſiæ cuique ſuppreſſum ſuum nomen ſuſcipit, ſuſcepta ſub Epiſcopum ſe ſuſtinuerunt. Quæ ſub Hiſtoriæ Hiſpaniæ Scriptum, nullo exemplari alibi, nomen habet, nomen Epiſcopum ſuſcipit & ſuſtinet. Quæ ſub Epiſcopum, ſuſcepta ſub Epiſcopum ſe ſuſtinuerunt

Laudate pueri dominum, laudate nomen Domini. *TE DEVM* laudamus, te Dominum confitemur,

& quæ ſequuntur in Hymno illo decantatiſſimo, qui B. Ambroſio *vulgò tribuitur: iſtâ præterea adjectâ Appendice.*

Te Patrem adoramus æternum, Te ſempiternum Filium invocamus, Teque Spiritum ſanctum in unâ divinitatis ſubſtantiâ manentem confitemur. Tibi uni Deo in Trinitate debitas laudes & gratias referimus: ut te inceſſabili voce laudare mereamur per æterna ſecula ſeculorum. Amen.

In Latino-Gallico quoque Pſalterio, circa tempora Henrici I. exarato, inſcribitur iſte Hymnus Sancti Niceti (*Hibernicæ noſtræ traditioni ſatis conſentaneè:*) *ſive Treverenſis hic intelligendus fuerit* Nicetius *ſive Lugdunenſis, ſive quis alius. Ante S. Benedictum certè & Teridium Cæſarii Arelatenſis epiſcopi diſcipulum, qui de hoc hymno in ſuis Regulis locuti ſunt, nullum veterum illius mentionem feciſſe; in notis ſuis ad ritum in unctione Regum Francorum olim obſervatum, Hugo Menardus indicat.*

Latino-Gallicum illud Pſalterium in Bibliothecâ Cottonianâ vidimus: ſicut & alia Latina duo, longè majoris antiquitatis; in quibus, præter Hymnum hunc (ſine ullo authoris nomine, Hymni ad matutinas *titulo inſcriptum) & Athanaſianum habebatur Symbolum, & Apoſtolicum, totidem omninò quot hodiernum noſtrum continens capitula. In priore, quod Gregorii I. tempore non fuiſſe recentius tum ex antiquo picturæ genere colligitur, tum ex literarum formâ* * *grandiuſculâ, Athanaſianum* quidem *Fidei Catholicæ* (*uti etiam in Pſalterio Ludovici IX. Sancti dicti, quod in Regis noſtri Bibliothecâ extat Iacobeâ*) *alterum verò* Symboli Apoſtolorum *præfert titulum. In poſteriore, quod Regis Æthelſtani aliquando fuit, Apoſtolicum vice versâ* Symbolum *ſimpliciter, alterum autem* Fides ſancti Athanaſii Alexandrini *nuncupatur. Quod idcirco monendum eſſe duxi: ne Athanaſianum hoc Symbolum Pipini vel Caroli M. temporibus conditum; aut à Gregorii IX. apocriſariis Athanaſii nomine primum fuiſſe prolatum, facilè perſuaderi tibi patiaris. De quo etiam Iſidori Hiſpalenſis* * *epiſtolam ad Claudium Ducem conſulas licet: ubi & controverſiæ de Spiritus Sancti à Filio proceſſione, inter Latinos & Græcos tunc agitatæ, mentionem factam invenies. Nam Caroli Calvi temporibus* Athanaſio *hanc fidei formulam fuiſſe adſcriptam, tum ex ineditis, Rathramni Corbeienſis monachi contra Græcos libro 2°. & Æneæ Pariſienſis epiſcopi contra eoſdem* lib. 1. cap. 19. *manifeſtum eſt; tum ex Hincmari Remenſis archiepiſcopi Capitulis, presbyteris parochiæ ſuæ anno* DCCCLII. *datis:* * *in quorum primo præcipitur, ut* ſermonem Athanaſii de fide, cujus initium eſt, *Quicunque vult ſalvus eſſe,* memoriæ quiſque commendet, & ſenſum illius intelligat, & verbis communibus enunciare queat.

Sed ab inſtituto longiùs digreſſum me ſentio, quàm putaram: quod tamen, ut & interpellationis hujus quantumcunque eſt, non æquo tantùm ſed & libenti animo te laturum, candor ille ſolitus & ſatis perſpecta tua humanitas dubitare me non ſinit.

Scribebam Londini, VI. Id. Februar. anno Chriſtianæ epochæ MDCXLVI. ut nos in Anglia numeramus; at vos verò in Belgio, XII. Kalend. Mart. Ann. 1647.

* V. Angeli Rocchæ Bibliothec. Vatican. pag. 407. & Cardin. Caſafæ Præfat. in edit. Græc. LXX. Interpr. Romæ an. 1587. excuſ.

* Oper. Iſidor. edit. Colon. ann. 1617. p. 487.

* In Appendice tom. 3. Concilior. Galliæ, à Sirmondo edit.

DE
ROMANÆ ECCLESIÆ
SYMBOLO APOSTOLICO VETERE, aliisque tum ab Occidentalibus tum ab Orientalibus in primâ Catecheſi & Baptiſmo adhibitis Fidei SYMBOLIS.

LICET apud omnes tum *Orientis* tum *Occidentis* Eccleſias, ut unus *Dominus* & *Baptiſmus*, ita & una *Fides* fuerit: unâ tamen & eâdem verborum formulâ *Fidei Symbolum*, quo in cultûs Domini profeſſione & Baptiſmi ſuſceptione illæ ſunt uſæ, non fuiſſe conceptum, omniúmque *Romanum* fuiſſe breviſſimum in Symboli explicatione *Ruffinus* Aquileienſis presbyter jamdudum nos docuit de additamentis etiam apud Occidentales ad *Romanum* hoc appoſitis, in Proœmio ſuo ſic præfatus. *Illud non importunè commonendum puto, quod in diverſis Eccleſiis aliqua in his verbis inveniuntur adjecta. In Eccleſia tamen urbis Romæ hoc non deprehenditur factum: quod ego propterea eſſe arbitror, quod neque hæreſis ulla illic ſumpſit exordium, & mos ibi ſervatur antiquus, eos qui Gratiam baptiſmi ſuſcepturi ſunt, publicè, id eſt; fidelium populo audiente, ſymbolum reddere; & utique adjectionem unius ſaltem ſermonis, eorum qui præceſſerunt in fide non admittit auditus. In cæteris autem locis, quantum intelligi datur, propter nonnullos hæreticos addita quædam videntur, per quæ novella doctrina ſenſus crederetur excludi. Nos tamen illum ordinem ſequimur, quem in Aquileienſi Eccleſiâ per lavacri gratiam ſuſcepimus.* Epheſ. IV. 5.

In brevioris verò illius Symboli duo incidi exemplaria: quorum alterum *Græcè*, ad calcem Pſalterii Latini Regis *Æthelſtani*, (quod, obelis & aſteriſcis diſtinctum, *Cottoniana* Bibliotheca nobis conſervavit;) alterum *Latinè*, ad finem Græco-Latini Actorum Apoſtolicorum codicis non minùs antiqui (qui majuſculis literis exaratus in publicâ Oxonienſis Academiæ cuſtoditur Bibliothecâ) deſcriptum reperi. Pſalterium illud anno æræ noſtræ Chriſtianæ DCCIII. longè ante Æthelſtani regnantis tempora, ex regulis Kalendario in libri initio ſubjunctis, ſcriptum fuiſſe deprehendi: cui conjunctum cernebatur & Symbolum, Græcè quidem; ſed literis Anglo-ſaxonicis incommodè ſatis expreſſum; quod, emendationibus Græcis ſimul appoſitis, hic ſubjiciendum curavi.

Πιϛεύω εἰς θεὸν πατέρα παντοκράτορα. καὶ εἰς Χριϛὸν Ἰησοῦν υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ, τὸν γεννηθέντα ἐκ Πνεύματος ἁγίου καὶ Μαρίας τῆς παρθένου· τὸν ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου ϛαυρωθέντα, ταφέντα, τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναϛάντα ἐκ νεκρῶν, ἀναβάντα εἰς τοὺς οὐρανούς, καθήμενον ἐν δεξιᾷ τοῦ πατρὸς, ὅθεν ἔρχεται κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς. καὶ εἰς πνεῦμα ἅγιον· ἁγίαν [ἐν ἐκκλησίαν.] ἄφεσιν ἁμαρτιῶν, σαρκὸς ἀνάϛα[σιν.] Ἀμήν.

Græculus verò alter, non minùs Latini ſermonis imperitus, quàm Anglo-ſaxonicus Græci, Latinum idem Symbolum, ſed barbariſſimis (quos ad marginem rejecimus) aliquantulùm inquinatum, ita nobis exibuit.

Byfeu if ſen ſaſeſa pantocſatesio.ce if cſuſton ihun yon autu ton mono ɣenton quſuon imon. ton ɣeneɣenta ec pneumatuſ aɣiu ce maſia tiſ paſſenu. ton epi pontio pilatu ſtaunoɓenta, taſunta, te tſite imeſa anaſtanta ekniɛon, anaunta if toſ uſanoſ, catmeſon in ɓeɣia tu patſioſ, oten eſchete cſune ɣontaſ ce niɛſoſ. ce if ſſuma aɣion. aɣiu, afiſin amaſtion, ſanɛoſ anaſtaſ amin.

Credo in Deum patrem omnipotentem: & in (a) Chriſtum Jeſum filium ejus unicum, Dominum noſtrum; qui natus eſt de Spiritu ſancto & Mariâ virgine, qui ſub Pontio Pilato crucifixus eſt & ſepultus, tertiâ die reſurrexit à mortuis, aſcendit in (b) cælos, ſedet ad (c) dextram Patris, unde venturus eſt judicare vivos & mortuos. Et in ſpiritu ſancto. ſanctâ Eccleſiâ, remiſſione peccatorum, carnis (d) reſurrectione.

a γε Chriſto Jeſu.
b γε cælis
c γε dextera
d γε reſurrectionis.

Atque hoc Symbolum illud eſt, quod (ſublatis barbariſmis, & pro ablativo in poſtremis articulis accuſativo caſu ſubſtituto) tum à Maximo Taurinenſi, in Homilia de traditione Symboli explicatur; tum ab Auguſtino in libello de Fide & Symbolo (tomo Operum. 3.) Competentibus exponitur, & in fine fidelibus omnibus ita commendatur. *Hæc eſt fides quæ pauciſ verbis tenenda in Symbolo novellis Chriſtianis datur. Quæ pauca verba fidelibus nota ſunt: ut*

credendo ſubjugentur, Deo ſubjugati rectè vivant, rectè vivendo cor mundent, corde mundo quod credunt intelligant. Idémque ipſum Græcum à Marcello Ancyrano profeſſioni fidei ſuæ ad Julium Romanum antiſtitem inſertum, apud Epiphanium in Hæreſi LXXII. legitur: verbo Πατέρα tantùm in initio, librariorum ut videtur incuriâ, omiſſo; & *Vita æterna* articulo in fine ſuperaddito. Quem & in occidentis quibuſdam partibus receptum fuiſſe, & ex (*a*) Petro Revennate, & ex authore libri de Symbolo ad Catechumenos (tomo IX. operum Auguſtini) obſervo; Symbolum, eodem modo quo à Marcello eſt propoſitum explicantibus.

(*a*) Petr. Chryſolog. ſerm. 17. cum 8. ſequentib.

Verum apud alios, omiſſâ *Vitæ æternæ* mentione, in *Carnis reſurrectione* (ut in noſtris illis ſuperioribus) terminatum fuiſſe Symbolum ex Hieronymo & Rufino intelligitur. Quorum prior, in epiſt. LXI. ad Pammachium, adversùs errores Johannis Hieroſolymitani, ita loquitur. *In Symbolo fidei & ſpei noſtræ quod ab Apoſtolis traditum non ſcribitur in chartâ & atramento, ſed tabulis cordis carnalibus, poſt confeſſionem Trinitatis & unitatem Eccleſiæ, omne Chriſtiani dogmatis ſacramentum Carnis reſurrectione concluditur.* Poſterior & in Apologia adversùs eundem Hieronymum, Aquileienſes ſuos in *hujus carnis reſurrectione finem Symboli* ſtatuere confirmat; & in ipſius Symboli expoſitione porrò addit. *Ultimus iſte ſermo, qui Reſurrectionem pronunciat, ſummum totius perfectionis ſuccincta brevitate concludit.* quem & in ſua Symboli explicatione ſecutus eſt Venantius Fortunatus, Pictavienſis apud Gallos epiſcopus; eo capitulo *ſummam perfectionis concludi* ſimiliter repetens. Quod ipſum etiam Maximus Taurinenſis, illis verbis ſignificatum voluit: *Hic religionis noſtræ finis, hæc ſumma credendi eſt.* & author Sermonis CXIX. de Tempore (operum Auguſtini tomo X.) notatione illâ. *Iſte jam finis eſt: ſed finis ſine fine erit Reſurrectio carnis.*

Eccleſia verò Aquileienſis, præter pronominis *HUJUS* ad *Carnis reſurrectionem* factam adjectionem, etiam *Patri* titulos *inviſibilis & impaſſibilis* adjunxit: poſt Chriſti quoque ſepulturam, alterâ additâ appendiculâ; *Deſcendit ad inferna.* In Gallicano Fortunati Symbolo, *Deſcendit ad infernum* legitur: additamentis illis aliis prætermiſſis. Apud Hiſpanos, Erâ DCCCXXIII. Chriſti anno DCCLXXXV. Etherius Uxamenſis epiſcopus & Beatus presbyter, adversùs Elipandum Toletanum archiepiſcopum, Symbolum Apoſtolicum ita producunt. *Surgamus cum ipſis Apoſtolis, & fidei noſtræ Symbolum, quod tradiderunt nobis brevi compendio, recitemus.*

Credo in Deum patrem omnipotentem. Et in Jeſum Chriſtum filium ejus unicum, Deum & Dominum noſtrum. Qui natus eſt de Spiritu ſancto, & Mariâ virgine. Paſſus ſub Pontio Pilato. Crucifixus, & ſepultus, Deſcendit ad inferna. Tertiâ die reſurrexit vivus à mortuis. Aſcendit in cœlos. Sedet ad dexteram Dei patris omnipotentis. Inde venturus judicare vivos & mortuos. Credo in Spiritum ſanctum. Sanctam Eccleſiam Catholicam. Remiſſionem omnium peccatorum. Carnis reſurrectionem, & Vitam æternam. Amen.

Ecce fidem Apoſtolicam, in quâ baptizati ſumus; quam credimus, & tenemus.

Apud aliquos etiam poſtremorum articulorum ita inverſus eſt ordo. *Remiſſionem peccatorum, Carnis reſurrectionem, & Vitam æternam per ſanctam Eccleſiam,* quemadmodum in tribus poſterioribus libris de Symbolo ad Catechumenos (qui in nonum operum Auguſtini tomum irrepſerunt) videre licet. Unde & author Orationis ad Catechumenos, contra Judæos, Paganos & Arrianos (quæ in ſexto tomo perperam eidem adſcripta legitur) primo in loco *Remiſſionis peccatorum*, ſecundo *Reſurrectionis*, tertio *Vitæ æternæ*, quarto demùm ac poſtremo *Eccleſiæ* enarrat capitulum. Ut enim vetus *Romanum* Symbolum *Carnis Reſurrectione*; ita horum, *Eccleſiæ* commemoratione eſt terminatum. Quod etiam, ſub finem libri ſecundi de Symbolo ad Catechumenos, ſic habetur annotatum, *Sancta Eccleſia, in qua omnis hujus ſacramenti terminatur authoritas.* Et tertii: *Idea ſacramenti hujus concluſio per Eccleſiam terminatur.* Et quarti ſimiliter: *Propterea hujus concluſio ſacramenti per ſanctam Eccleſiam terminatur.*

Romanam verò Eccleſiam omnis in ſuo Symbolo murationis impatientem fuiſſe ex Rufino jam audivimus. Quò ſpectat & Ambroſii illud in epiſtola LXXXI. ad Siricium. *Credatur Symbolo Apoſtolorum, quod Eccleſia Romana inviolatum ſemper cuſtodit & ſervat.* & Vigilii Tridentini, libro quarto adversùs Eutychem. *Roma, & antequam Nicæna Synodus conveniret, à temporibus Apoſtolorum uſque ad nunc, ita fidelibus Symbolum tradidit.* Quo tamen hodie Romana Eccleſia utitur Symbolum, additamentis aliquot auctius legi, res ipſa indicat. Latino Græca quoque adjuncta habetur verſio, in *Pſalterio Græco Papæ Gregorii*, ut præfert titulus (ſcriptura enim ævo Gregorii longè eſt poſterior) Pſalterio videlicèt Græco & Romano, Latinis ut utroque literis deſcripto, quod in Benedictini apud Cantabrigienſes Collegii Bibliothecâ eſt reconditum. Ex quo Symbolum hoc utrâque linguâ (novis additamentis, in Latino, characteris alio genere diſcriminatis; pro Latinis verò literis, in altero, Græcis ſubſtitutis) hic opponere libuit.

Symbolum Apoſtolorum.

Credo in Deum patrem omnipotentem, creatorem cœli & terræ. *Et in Jeſum Chriſtum filium ejus unicum Dominum, noſtrum. Qui* conceptus *eſt de Spiritu ſancto, natus eſt Mariâ virgine. Paſſus ſub Pontio Pilato, crucifixus*, mortuus, *& ſepultus.* Deſcendit ad inferna. *Tertiâ die reſurrexit à mortuis. Aſcendit ad cœlos, ſedet ad dexteram* Dei *patris* omnipotentis. *Inde venturus judicare vivos &*

Πιστεύω εἰς θεὸν πατέρα παντοκράτορα, ποιητὴν οὐρανοῦ καὶ γῆς. Καὶ Ἰησοῦν Χριστὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ, τὸν Κύριον ἡμῶν. Τὸν συλληφθέντα ἐκ πνεύματος ἁγίου, γεννηθέντα ἐκ Μαρίας τῆς παρθένου. παθόντα ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου, σταυρωθέντα, θανόντα, καὶ ταφέντα. Κατελθόντα εἰς τὰ κατώτατα. Τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστάντα ἐκ τῶν νεκρῶν. Ἀνελθόντα εἰς τοὺς οὐρανούς, καθεζόμενον ἐν δεξιᾷ θεοῦ πατρὸς παντοδυνάμου. Ἐκεῖθεν ἐρχόμενον

Ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τὸν θεὸν ἀναβαίνειν ἐστὶ τὸ ἀπὸ τῶν ἀνθρωπίνων ἐπὶ τὰ θεῖα ἀναβαίνειν. Ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τὸν θεὸν καταβαίνειν ἐστὶ τὸ ἀπὸ τῶν θείων ἐπὶ τὰ ἀνθρώπινα καταβαίνειν.

Ἐπὶ κεφαλῆς, τὸ βασιλικὸν γνώμων δηλοῖ. Ἐν στόματι κεφαλῆς ὄφεως, ἀνθρώπου ἀνάγκη. Ἐν ὀφθαλμοῖς, ἀνθρώπου ἀνάγκη. Ἐν ὀφθαλμοῖς ἀνθρώπου, ὄφεως

ficut à divinis Scripturis didicimus, & ficut in presbiterio & in ipso Episcopatu credidimus & docuimus: sic etiam & nunc credentes nostram fidem vobis proponimus. Fidei etiam Confessio illa erat hujusmodi.

Πιστεύομεν εἰς ἕνα θεὸν πατέρα παντοκράτορα, τὸν τῶν ὅλων ὁρατῶν τε καὶ ἀοράτων ποιητήν. Καὶ εἰς ἕνα Κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν τοῦ θεοῦ λόγον, θεὸν ἐκ θεοῦ, φῶς ἐκ φωτὸς, ζωὴν ἐκ ζωῆς, υἱὸν μονογενῆ, πρωτότοκον πάσης κτίσεως, πρὸ πάντων τῶν αἰώνων ἐκ τοῦ πατρὸς γεγεννημένον, δι' οὗ καὶ ἐγένετο τὰ πάντα. Τὸν διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν σαρκωθέντα καὶ ἐν ἀνθρώποις πολιτευσάμενον, καὶ παθόντα, καὶ ἀναστάντα τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ, καὶ ἀνελθόντα πρὸς τὸν πατέρα, καὶ ἥξοντα πάλιν ἐν δόξῃ κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς. πιστεύομεν καὶ εἰς ἓν πνεῦμα ἅγιον.

Credimus in unum Deum Patrem omnipotentem, omnium visibilium & invisibilium factorem. Et in unum Dominum Jesum Christum, Dei Verbum, Deum de Deo, lumen de lumine, vitam de vita, filium unigenitum, primogenitum omnis creaturæ, ante omnia sæcula ex Patre genitum, per quem & omnia facta sunt. Qui propter nostram salutem incarnatus & inter homines conversatus, & passus est, & tertiâ die resurrexit & ascendit ad Patrem, & iterum venturus est in gloriâ judicare vivos & mortuos. Credimus & in unum Spiritum sanctum.

Atque hanc Confessionem (*a*) & Constantius Imperator & universi Patres Nicæni sine ullâ contradictione admiserunt: sed ad Arianæ hæreseos, de quâ tum quærebatur, clariorem refutationem, ita eam à se interpolatam Ecclesiis proponendam censuerunt.

a Euseb. Ibid.

Πιστεύομεν εἰς ἕνα θεὸν πατέρα παντοκράτορα, πάντων ὁρατῶν τε καὶ ἀοράτων ποιητήν. Καὶ εἰς ἕνα Κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν, τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ, γεννηθέντα ἐκ τοῦ πατρὸς μονογενῆ, τοῦτ' ἔστιν ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ πατρὸς. θεὸν ἐκ θεοῦ, φῶς ἐκ φωτὸς, θεὸν ἀληθινὸν ἐκ θεοῦ ἀληθινοῦ, γεννηθέντα οὐ ποιηθέντα, ὁμοούσιον τῷ πατρὶ δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο, τά τε ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ τὰ ἐν τῇ γῇ. Τὸν δι' ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους, καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν, κατελθόντα, σαρκωθέντα, ἐνανθρωπήσαντα, παθόντα καὶ ἀναστάντα τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ, ἀνελθόντα εἰς τοὺς οὐρανοὺς, ἐρχόμενον κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς. Καὶ εἰς τὸ ἅγιον πνεῦμα.

Credimus in unum Deum Patrem omnipotentem, omnium visibilium & invisibilium factorem. Et in unum Dominum Jesum Christum, filium Dei, natum ex Patre unigenitum, hoc est ex substantia Patris. Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero, genitum non factum, consubstantialem Patri; per quem omnia facta sunt, & quæ in cœlo & quæ in terrâ. Qui propter nos homines, & propter nostram salutem, descendit, incarnatus & homo factus est, passus est, & tertia die resurrexit, ascendit in cœlos, venturus judicare vivos & mortuos. Et in Spiritum sanctum.

Ultra Trinitatis verò confessionem hac vice non processerunt: tum quòd Symboli pars ab Eusebio composita eo illos ducebat; tum quòd illo Ariana, * tunc agitabatur, controversia nihil ampliùs requirebat. Quamobrem & Ariani Episcopi, qui ut Nicænam hanc fidem latenter subruerent, quum ad articulum illum pervenissent πιστεύομεν καὶ εἰς τὸ ἅγιον πνεῦμα, *Credimus etiam in sanctum Spiritum*; Subdiderunt (*b*) Εἰ δὲ δεῖ προσθῆναι, πιστεύομεν καὶ σαρκὸς ἀναστάσει, καὶ ζωῆς αἰωνίᾳ. *Si autem, ut hoc adjiciatur, opus sit: Credimus & de carnis resurrectione, & vitâ æternâ.*

* Addi vocem quæ, non placuit.

b Athanas. epist. de Synod. Arimini & Seleuciæ. (tomo 1. edit. Commelin. pag. 487.) Socrat. lib. 2. hist. cap. 1.

Professionem verò τῆς ὁμοιώσεως, ab Antiochenâ illâ Synodo subdolè suppressam, ipsa Ecclesia Antiochena, ut * εὐσεβοῦς ἐστὶ πίστεως, breviori suo inferendam curavit Symbolo; quod *ex scriptis Dei per Apostolos Dei conditum*, in Libro VI. de Incarnatione Domini, affirmat Johannes Cassianus, & contra Nestorium sic urget. *Licèt omnium Ecclesiarum sit, quia una omnium fides: peculiariter tamen Antiochena urbis est atque Ecclesia, id est, illius in quâ tu editus, in quâ institutus, in quâ renatus es. Hujus te perduxit Symboli fides ad vitæ fontem, ad salutis regenerationem, ad Eucharistiæ gratiam ad Domini communionem.* Priorem autem Symboli hujus partem ita Cassianus repetit.

* Fidei pietatem. Epiphan. Anchorat.

Credo in unum solum verum Deum, Patrem omnipotentem, creatorem omnium visibilium & invisibilium creaturarum. Et in Dominum nostrum Jesum Christum, filium ejus unigenitum, & primogenitum totius creaturæ; ex eo natum ante omnia sæcula, & non factum. Deum verum ex Deo vero, homoousion Patri: per quem & sæcula compaginata sunt, & omnia facta. Qui propter nos venit, & natus est ex Maria virgine, & crucifixus sub Pontio Pilato, sepultus, & tertia die resurrexit secundùm Scripturas, & in cœlos ascendit, & iterum veniet judicare vivos & mortuos. & reliqua.

Longiori verò Ecclesiarum Orientalium Symbolo omnia illa Nicenorum patrum additamenta, apud Epiphanium (sub finem Anchorati) hunc in modum interposita leguntur.

* Inclusa restituimus ex priore hieme habitâ formulâ, & prolixiore illâ quæ fixim sequitur in ipso Epiphanio.

Πιστεύομεν εἰς ἕνα θεὸν πατέρα παντοκράτορα, ποιητὴν ὁρατοῦ τε καὶ γῆς, ἀοράτων τε πάντων καὶ ἀοράτων. Καὶ εἰς ἕνα Κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν, τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ τὸν μονογενῆ, τὸν ἐκ τοῦ πατρὸς γεννηθέντα πρὸ πάντων τῶν αἰώνων, τοῦτέστιν ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ πατρὸς [* θεὸν ἐκ θεοῦ,] φῶς ἐκ φωτὸς, θεὸν ἀληθινὸν ἐκ θεοῦ ἀληθοῦ,

Credimus in unum Deum Patrem omnipotentem, factorem cœli & terræ, visibilium omnium & invisibilium. Et in unum Dominum Jesum Christum, filium Dei unigenitum, ex patre natum ante omnia sæcula, hoc est, ex substantiâ Patris. [*Deum de Deo,*] *lumen de lumine, Deum verum de Deo vero,*

genitum

γενηθέντα ἐ πεποιθότα, ὁμοούσιον τῷ πατρὶ. δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο, τά τε ἐν τοῖς οὐρανοῖς καὶ τὰ ἐν τῇ γῇ. Τὸν δι' ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους, καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν, κατελθόντα ἐκ τῶν οὐρανῶν, καὶ σαρκωθέντα ἐκ πνεύματος ἁγίου καὶ Μαρίας τῆς παρθένου, καὶ ἐνανθρωπήσαντα, σταυρωθέντα τε ὑπὲρ ἡμῶν ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου, καὶ παθόντα, καὶ ταφέντα, καὶ ἀναστάντα τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ κατὰ τὰς γραφάς, καὶ ἀνελθόντα εἰς τοὺς οὐρανούς, καὶ καθεζόμενον ἐκ δεξιᾶ τοῦ πατρός, καὶ πάλιν ἐρχόμενον μετὰ δόξης κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς, οὗ τῆς βασιλείας οὐκ ἔσται τέλος. Καὶ εἰς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, τὸ κύριον καὶ ζωοποιόν, τὸ ἐκ τοῦ πατρὸς ἐκπορευόμενον, τὸ σὺν πατρὶ καὶ υἱῷ συνπροσκυνούμενον καὶ συνδοξαζόμενον, τὸ λαλῆσαν διὰ τῶν προφητῶν. εἰς μίαν ἁγίαν καθολικὴν καὶ ἀποστολικὴν ἐκκλησίαν. Ὁμολογοῦμεν ἓν βάπτισμα εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. προσδοκῶμεν ἀνάστασιν νεκρῶν, καὶ ζωὴν τοῦ μέλλοντος αἰῶνος. Ἀμήν.

genitum non factum, consubstantialem Patri: per quem omnia facta sunt, & quæ in cœlis & in terrâ. Qui propter nos homines, & propter nostram salutem, descendit de cœlis; & incarnatus est de Spiritu sancto & Mariâ virgine, & homo factus est. Crucifixus etiam pro nobis sub Pontio Pilato, passus & sepultus est. Et resurrexit tertiâ die secundùm Scripturas, & ascendit ad cœlos, & sedet ad dexteram Patris; & iterùm venturus est cum gloriâ, judicare vivos & mortuos: cujus regni non erit finis. Et in Spiritum sanctum, Dominum & vivificantem; qui ex Patre procedit, qui cum Patre & Filio simul adoratur & conglorificatur, qui locutus est per Prophetas. Et unam sanctam Catholicam & Apostolicam Ecclesiam. Confitemur unum baptisma, in remissionem peccatorum. Expectamus resurrectionem mortuorum, & vitam futuri sæculi. Amen.

Hanc Fidei formulam, ut ab Apostolis Ecclesiæ traditam, & à Nicænis Patribus promulgatam, laudat Epiphanius: ita ut ratione doctrinæ, in antiquo Orientalium Ecclesiarum Symbolo comprehensæ, *Apostolica*; explicationis verò à CCCXVIII. Episcopis superadditæ, *Nicæna* dici ea meritò posse videtur. Αὕτη μὲν ἡ πίστις (inquit) παραδέδοται ἀπὸ τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, καὶ ἐν ἐκκλησίᾳ τῇ ἁγίᾳ πόλει ὑπὸ πάντων ὁμοῦ τῶν ἁγίων Ἐπισκόπων ὑπὲρ τριακοσίων δέκα ἐν ἀριθμῷ. *Hæc fides à sanctis Apostolis tradita est, & in Ecclesiâ, civitate sanctâ, ab omnibus sanctis simul Episcopis, supra trecentos ac decem numero*, præfectipta. de cujus solenni recitatione. sacræ Synaxes tempore à Timotheo Constantinopolitano archiepiscopo institutæ, in libri II. Historiæ Theodori Lectoris Eclogis ita legimus. Αἰτηθεὶς ὑπὸ τῶν φιλῶν αὐτῷ Τιμόθεος, τὸ τῶν τριακοσίων δέκα καὶ ἑπτὰ πατέρων τὸν πίστιν Σύμβολον παρὰ ἑκάστῃ σύναξιν λέγεσθαι παρεσκεύασεν, ἐπὶ διαβολῇ τῇ κατὰ Μακεδονίου, ὃς αὐτὸ μὴ δεχομένου τὸ Σύμβολον, ἅπαξ τοῦ ἔτους λεγόμενον πρότερον ἐν τῇ ἁγίᾳ παρασκευῇ τοῦ δεκάτου πάθους, ὅτε καὶ τῶν γνωρίμων ὑπὸ τοῦ ἐπισκόπου κατηχήσεων. *Ab amicis rogatus Timotheus, Symbolum fidei* CCCXVIII. *Patrum per singulas Synaxes dici curavit; ad responsionem videlicet Macedonii, ille Symbolum hoc non receperit: quum anteà semel tantùm in anno, in Parasceue scilicet Dominicæ passionis, tempore quo Episcopus catechizabat, recitatum esset.* Ad longiorem enim hanc formulam (saltem à Constantinopolitano Concilio, ut posteà videbimus, aliquantulum imminutam) ista spectare; tum quæ de Spiritu sancto in eâ habentur Macedonio adversantia & repugnantia, tum usus ad hanc usque diem in Græcorum Ecclesiis receptus, planum faciunt.

Sed & ab Occidentalibus consimiliter Ecclesiis longius istud Symbolum & *Apostolicum* habitum, & *Nicænum* etiam nominatum fuisse observare liceat. Sic enim habet Ordo Romanus, in Præfatione Symboli hujus recitationi præmissâ, ante administrationem Baptismi. *Audite suscipientes Evangelici Symboli sacramentum, à Domino inspiratum, ab Apostolis institutum: cujus pauca quidem verba sunt, sed magna mysteria.* Et in sacræ Cœnæ celebratione Latina Missa, quæ circa annum DCC. in usu fuit, de eodem adjicit. *Finito Symbolo* APOSTOLORUM, *dicat Sacerdos: Dominus vobiscum.*

Symbolum autem hoc, quod in divinorum Mysteriorum administratione recitatur, à *Nicæna* Synodi patribus fuisse editum: Isidorus Hispalensis, de divinis officiis lib. I. cap. XVI. Alcuinus, de divin. Offic. cap. LVI. Ælfricus Malmesburiensis monachus in * Canonibus ad Wulfinum Shirburnensem Episcopum, Magister sententiarum, libro I. distinct. XI. Alexander Halensis, in summæ parte III. quæst. LXIX. membr. V. confirmant: ut recentiores non commemorem, qui *Nicæni* nomen prolixiori huic Symbolo, cujus in officio sacro usus est, communi ferè consensu impertiunt. De quo & Bracarensis III. Concilii Episcopi, anno DCLXXV. *Hanc nostræ fidei regulam ipsis verbis atque sententiis commemoranter præseximus quibus & in conventu Nicæni Concilii declaratam ẽsse scimus.* Unde & *à Nicæna Synodo Spiritum sanctum ex Patre solum procedere traditum* refert, in libro II. περὶ φύσεων, Johannes Erigena. Ita enim ex Græco rectè ille retulit: licèt Bracarenses, recepto tum apud Hispanicas ecclesias more, *Filii* etiam mentionem Symbolo hîc adjecerint.

Quibus omnibus inter se collatis, in eam nunc descendere incipio sententiam; Nicænos patres primæ Symboli partî, ab Eusebio ex vetere Formulâ primùm propositæ & ab eis plenìùs explicatæ, alteram deinde quæ supererat partem adjunxisse: vel eorum potiùs primarios aliquos, post solutum Concilium, id ipsum effecisse. De quo certius aliquid proferri potuisset, si Synodi illius Acta non penitus * intercidissent. Nam quæ tribus libris à Gelasio Cyziceno habemus descripta, Historiam potiùs quàm Acta Concilii continent; (quemadmodum in Bibliothecâ suâ notavit Photius:) & Gregorii Cæsareæ in Cappadociâ presbyteri de CCCXVIII. patribus Nicænis oratio (apud Metaphrastam, Julii die X.) quod huc faciat, præter hoc, nihil habet aliud. Τῶν τοῦ θεοῦ ἁγίων Συμβόλων, πάσῃ αἱρετικῇ κακοδοξίᾳ τῶν παλαιόθεν ἀποκλειόντων, συνῳδότατον ἔθους, δι' ἐκείνου χρεὼν τὸ περὶ ἐκείνης αἱρέσεως ἀντιλέγειν κατηγόρημα

a MSC. edit. Argentin. anni 1517. pag. 44.

* Concil. Britannic. D. Henr. Spelman. p. 259.

* Vid. Baron. ad ann. 325. sect. 62, 63.

φρόνημα, ὡς πᾶσιν ἐνδηλον ἐκ τῶν ἐν τῷ παλατίῳ τῶν πραχθέντων τῇ χθὲς ἡμέρᾳ. *Divini omninò Symboli, hæretica omni malignitati aditum præcludentis expositionem contexunt; per unumquodque dictum destruentes sensum, qui ab unaquaque hæresi opponitur: ut ex narratione eorum Synodi in Palatio manifestum est omnibus.*

Sanè in ea me aliquando fuisse opinione non diffiteor: vetera Orientalium Ecclesiarum Symbola in simplice personæ *Spiritus sancti* confessione fuisse terminata; illius verò amplificationem capituli, & quæ de Ecclesiâ & beneficiis ad eam spectantibus sequebantur omnia, à Patribus secundæ Synodi Oecumenicæ, Constantinopoli anno Christi CCCLXXXI. habitæ, primùm fuisse addita. Sed ab eâ me depulit sententiâ, temporis, quo à Cyrillo Hierosolymitano Catechetici sermones sunt habiti, & ab Epiphanio Anchoratum fuit editum, diligentior consideratio. Cyrillum enim *in adolescentia* Catecheses suas composuisse in suo Scriptorum Catalogo docet Hieronymus; annis quidem LXX. post exortam Manetis hæresin, ut in Catechesi VI. ipse Cyrillus indicat: ante annum nimirùm Domini CCCL. quo ex Catechetâ Episcopus Hierosolymitanus ille est factus. Atqui Apostolicæ fidei Symbolum, quod ille explicat, non in *Spiritus sancti*, sed in *Vitæ æternæ* articulo finem accipit: quod & ipse verbis illis Catecheseos XVIII. planè confirmat. Ταῦτ' ἐμοῦ τοῦ νῦν καὶ ὀλίγα ὑπὲρ τῆς αἰωνίου ζωῆς εἰρηται συμμέτρως, ἅπερ ἐστὶ τῶν ἐπαγγελλομένων ἐν τῇ πίστει τὸ τελευταῖον δόγμα καὶ τέλος. *Hæc de Vitâ æternâ dicta sunt hactenus: quod est eorum, quæ profitemur in Fide, ultimum documentum atque terminus.*

Anchoratum verò à se scriptum expressè notat Epiphanius, *anno Diocletiani XC. Valentiniani & Valentis X. Gratiani VI. Gratiano Augusto III. & Equitio Consulib. Indictione II.* hoc est, Christianæ nostræ epochæ anno CCCLXXIV. Et tamen longius illud Symbolum jam propositum (quod Constantinopolitano Concilio vulgò tribuitur) ut ab Apostolis acceptum, & à Nicænis Patribus prædicatum, ille recitat: hujusmodi ad fideles omnes adhortatione præfixâ. Μὴ ὀκνεῖτε, οἱ πιστοὶ καὶ ὀρθόδοξοι, ταύτην τὴν ἁγίαν πίστιν ἣ παραδοθεῖσα ἐκκλησίας, ὡς περιλαβὼν ἡ ἁγία καὶ μόνη παρθένος τὸ Θεῖον ἀπὸ τῶν ἁγίων ἀποστόλων τοῦ Κυρίου, φυλάττειν, καὶ οὕτως ἅπασιν τῶν κατηχουμένων τῶν μελλόντων τῷ ἁγίῳ λουτρῷ προσίεναι [διδάσκειν.] *Pergite, ô fideles & orthodoxi viri, sanctam hanc Ecclesiæ Catholicæ conservare fidem, quemadmodum sacrosancta ac singularis Dei virgo à sanctis Domini Apostolis accepit: idemque catechumenis omnibus, qui ad baptismum sese comparant, inculcate.* Et quia ipsius tempore, anno videlicèt illo Diocletiani XC. novæ pullularunt hæreses; ut illis item occurreretur, Nicænorum episcoporum exemplo, (qui ad Arianæ hæreseos, nuper exortæ, condemnationem antiquum Ecclesiæ Symbolum novo auctario locupletârunt) ἀκολούθως ut ille loquitur, τῇ τῶν ἁγίων ἑκατὸν πατέρων προτεθειμένῃ πίστει, ipso Nicæno quoque Symbolo pluribus in locis interpolato, prolixiorem adhuc Fidei Typum toti Catholicæ Ecclesiæ, illique (*a*) *maximè qui ad sacrum lavacrum essent accessuri*, commendavit.

Septem post editum novum illum Typum annis, Constantinopolitana generalis Synodus (*b*) Nicænam fidei formulam, non solùm ut πρεσβυτάτην ceu antiquissimam (utpote non ab ipsis ante annos LVI. primùm conscriptam, sed ex Symbolo ab ultimâ antiquitate in Ecclesiâ recepto expressam & explicatam) retinendam esse statuit: sed etiam ut ἀκόλουθον τῷ βαπτίσματι, sive Baptismatis ritui maximè consentaneam. Unde in eâ *baptizatos* se & *baptizare*, Conciliorum, Tyri, Hierosolymis & Constantinopoli anno DXVIII. habitorum, profitentur Episcopi.

Ita enim Nicænæ Synodi Fidem suscipere se profitentur Tyrii Patres. (*c*) Τὸ παρ' ἡμῶν ἐκτεθειμένον ὀρθόδοξον σύμβολον ὁμολογοῦμεν ἐν παῤῥησίᾳ, καὶ κηρύσσομεν ἐν ἐκκλησίαις, ἐν αὐτῷ βαπτιζόμενοι καὶ βαπτίζοντες. *Symbolum orthodoxum, quod ab eâ expositum est, confitemur cum fiduciâ & prædicamus in Ecclesiâ; in ipsâ baptizati & baptizantes.* & quatuor generales Synodos, Hierosolymitani. (*d*) Τοῖς τε τῶν ἁγίων τῶν ἐν Νικαίᾳ συναχθέντων κατὰ Ἀρείου τοῦ δυσσεβοῦς, τὸν ἐκθεμένων τὸ ἅγιον σύμβολον, οἷς ὁ βαπτιζόμεθα καὶ βαπτίζομεν, καὶ τοῖς τῶν ἁγίων τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει κατὰ Εὐνομίου τοῦ Πνευματομάχου, τὸ εἰρηκόσιν σύμβολον βεβαιωσάντων. καὶ τοῖς τῶν ἁγίων τῶν ἐν Ἐφέσῳ τῶν καθελόντων Νεστόριον τὸν ἀνθρωπολάτρην, τὸ δὲ αὐτὸ ἅγιον σύμβολον ἐκτεθεικόσιν. καὶ τοῖς μεγάλοις, καὶ οἰκουμενικὴν σύνοδον τῶν ρν̄ τῶν ἐν Χαλκηδόνι συνελθόντων, καὶ βεβαιωσάντων καὶ κρατυνάντων τὸ αὐτὸ ἅγιον σύμβολον. Synodum videlicèt CCCXVIII. *sanctorum Patrum Nicæa congregatorum contra impium Arium; exponentium sanctum Symbolum, in quo baptizati sumus ac baptizamus.* & CL. *sanctorum Patrum contra Eunomium Spiritus S. impugnatorem; qui præditum Symbolum confirmaverunt. Et* CC. *Patrum Ephesi, qui Nestorium Hominis cultorem deposuerunt; qui & idem sanctum Symbolum amplexati sunt. ac magnam & œcumenicam Synodum* DCXXX. *Patrum Chalcedone congregatorum; qui etiam idem sanctum Symbolum confirmaverunt & comprobârunt.* & Constantinopolitani demùm, in eandem sententiam. (*e*) Τὸ ἅγιον σύμβολον, ἐν ᾧ πάντες ἐβαπτίσθημεν, ἐξεθέντο οἱ ἐν Νικαίᾳ σὺν ἁγίῳ πνεύματι σόφῳ, καὶ ἐκύρωσαν οἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει τῶν ἁγίων πατέρων συνέλευσις, καὶ ἐβεβαίωσαν οἱ ἐν Ἐφέσῳ ἁγίᾳ σύνοδῳ, καὶ ὑπεφάνωσαν ὁμοίως οἱ ἐν Χαλκηδόνι μεγάλῃ ἁγίᾳ σύνοδῳ. *Sanctum Symbolum, in quo omnes baptizati sumus, cum sancto Spiritu Nicæna Synodus pronunciavit, & sanctorum Patrum Constantinopoli congregatio confirmavit, & sancta Synodus Ephesina corroboravit, & sancta magna Synodus Chalcedonensis similiter obsignavit.* De quo & Basilisci edicta, apud Euagrium lib. III. historiæ cap. 4. & 7. consuli poterunt.

Ad hujus verò tantopere laudati Symboli explicationem & ampliorem confirmationem, secundi illius œcumenici Concilii Constantinopolitani Patres proprium Tomum ediderunt; in quo & (*f*) *latiùs fidem professi sunt, & contra novitates hæreseon nuper exortas anathema ex scripto protulerunt:* quod ipsi in Synodicâ suâ Epistolâ confirmant. Quò referendum, quod in quarti etiam œcumenici Concilii Chalcedonensis Synodicâ legitur. (*g*) ἡ παρεῖσα τῶν ἁγίων μεγάλη καὶ οἰκουμενικὴ σύνοδος, τὸ τοῦ κηρύγματος ἄνωθεν ἀσάλευτον ἐκδιδάσκουσα, ἀρχὴν προειλημένους

τὴν

a μάλιστα τοῖς μέλλουσι τῷ ἁγίῳ λουτρῷ προσίεναι. Epiphan. Anchorat.

b Concil. CP. 1. pist. Synodica apud Theodoret. lib. 5. hist. cap. 9.

c In Act. 5. Concilii Constantinop. sub Menâ habit. p. 699. edit. Paris. an. 1618. cum Zonarâ in Canones.

d Ibid. p. 692, 693.

e Ibid. p. 688.

f πλατύτερον τὴν πίστιν ἐξεθέντο καὶ κατὰ καινοτομιῶν αἱρέσεων ἀνεθεματισμὸν ἔγγραφον προσεφώνησαν. Concil. Constantinop. apud Theodoret. lib. 5. cap. 9.

g Concil. Chalced. Act. 1. Euagr. lib. 2. hist. cap. 4. apud quem vitiosa depravatæque sint editæ.

τῶν τεσσαρσίων καὶ ἑκὰ ὁσίων ἁγίων πατέρων τὴν πίστιν μένειν ἀπαρεγχείρητον. ἣν διὰ τοὺς τῷ πνεύματι τῷ ἁγίῳ μαχομένους, τὴν χρόνοις ὕστερον παρὰ τῶν ἐν ἡ βασιλευούσῃ πόλει ἑκατὸν τριάκοντα συναθροίσαντων πατέρων περὶ τῆς τοῦ πνεύματος θείας προσθήκην ἐποιήσαντο διδασκαλίαν κυρῆ διὰ παντὸς πᾶσιν ἐγνώσθαι, οὐχ ὡς τὶ λεῖπον τοῖς πρόσθεν ἐπισάγοντες, ἀλλὰ περὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος αὐτῶν ἔννοιαν, καὶ τῶν τὴν αὐτοῦ δεσποτείαν ἀθετῶν ἀναιροῦντες, γραφικαῖς μαρτυρίαις ἀποδείξαντες. *Præsens sancta & magna & universalis Synodus, prædicationem hanc ab initio immobilem docens, decrevit ante omnia, Fidem integram & intemeratam permanere* CCCXVIII. *sanctorum Patrum: & confirmat doctrinam, quæ de substantiâ Spiritus sancti à Patribus* CL. *posteà congregatis in regiâ civitate tradita est, propter illos qui Spiritui sancto repugnabant; quam illi notam omnibus fecerunt, non quasi aliquid deesset prioribus adjicientes, sed suum de sancto Spiritu intellectum, contra illos qui dominationem ejus respuere tentaverunt, Scripturarum testimoniis declarantes.*

Eum locum ob oculos habuit Justinianus Imp. in VII. lege Cod. de *Summâ Trinitate & fide Catholicâ*; ad Epiphanium Constantinopolitanum Patriarcham eundem in modum scribens. Ὅρον τῆς πίστεως, τουτέ ἐστι τὸ ἅγιον * μαθημα ὃν σύμβολον, κρατοῦμέν τε καὶ φυλάττομεν, τὸ παρὰ τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν, ὅσοι καὶ ἐν τῇ πόλει τῇ βασιλευούσῃ φίλοι τε ἁγίου πατρὸς καθιστάντες ἐφάνησαν. οὐχ ὡς ἐλλεῖπον ἔχοντες αὐτῷ, ἀλλ' ἑαυτῶν τὴν τῶν ἀληθείας ἐχθρὰν, τὴν μὴ αὐτῶν ἐπιχείρησιν τῷ τοῦ ἁγίου πνεύματος θεότητα ἀναιρεῖν ἐπιχειρήσαν τῷ τοῦ ἁγίου πνεύματος θεότητα μαρτυρίαις ἀληθείας ἐδείξαμεν τῷ θεῷ λόγῳ ἐφάνησαν διὰ ταῦτα γραφικῆς μαθητείας τὸ αὐτὸ μάθημα ἐν τοιούτοις τοῦ ἁγίου πατρὸς καθιστάντες ἔφάνησαν. *Fidei definitionem, hoc est sacrosanctum documentum sive Symbolum, retinemus atque custodimus, à sanctis Patribus* 318. *expositum: quod etiam congregati hîc in urbe imperatoriâ* 150. *sancti Patres explanatione adhibitâ declarârunt: non quòd aliquid ei deesset, sed eâ de causâ, quòd veritatis hostes partim Spiritus sancti divinitatem reprobare conati essent, partim verum Dei Verbi incarnationem ex sanctâ perpetuâ virgine Deiparâ Mariâ negâssent; idcircò Scriptura testimoniis sacrosanctum hoc documentum indicari* CL. *sancti Patres explanatione adhibitâ declarârunt.*

* *Sancti Symboli mathema* nominat etiam J. Maxentius, similiter & Photius in Epist. ad Michaelem Bulgariæ Principem, de 7. Synodis.

Atqui in *Symbolo*, tantùm abest ut Scripturæ testimoniis divinitas Spiritus sancti confirmetur, ut ne expressis quidem verbis affirmetur, sed ex appositis characteribus colligenda relinquatur, quod ab Eliâ Cretensi, in Gregorii Nazianzeni Orationem LII. sive epistolam secundam ad Cledonium, est observatum: ubi quod in Nicæno Symbolo (in quo agnoscit Elias Spiritum sanctum dictum fuisse *vivificum Dominum, ex Patre procedentem, atque cum Patre & Filio simul glorificandum*) ἁπλῶς ἐφράσθη περὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος, διὰ τὸ μηδὲ ζητεῖσθαι τότε τὸ ζήτημα, *minùs plenè de Spiritu sancto dictum fuisse, propterea quòd hæc quæstio nondùm excitata fuerit*, Gregorius notaverat; suppleviſſe illum docet, *divinitatem* Spiritus sancti simpliciter & apertè profitendo. Verùm ubi attentiùs considero, tum *Athanasium* in fine epistolæ ad Africanos, tum *Basilium* in epistolâ 60. & 78. atque ipsum *Epiphanium*, sub finem hæreseos 54. hanc eandem omissæ in Nicæno symbolo mentionis Spiritus sancti Deitatis rationem reddentes, illud solum respexisse quod simpliciter *in Sanctum Spiritum* credere nos docet: à Gregorio aliud quàm brevius illud Symbolum fuisse intellectum, vix animum inducere potium ut existimem. Horum enim testimoniorum, & Athanasianæ de Fide ad Jovianum Imp. epistolæ authoritate præcipuæ motus eam *potiùs* sententiam mihi placere priùs significavi, quæ ampliorem illam in Anchorato propositam Fidei formulam post confessum Nicænum, licèt ante initum Constantinopolitanum, editam fuisse censuit.

Quum primùm igitur longioris Orientalium Symboli partem Nicæni patres explicationibus ex veteris Ecclesiæ sensu petitis (à cujus Doctoribus & ipsum (a) *Homoousii* vocabulum receptum hîc fuisse agnoscit Eusebius) sic amplificassent: vel ipsorum aliqui, vel qui insignem in Ecclesiâ adepti sunt authoritatem alii, non diu post & eam Nicænorum ipsam & reliquam quæ superfuerat partem, collatis tam Romanæ quàm Orientalium Ecclesiarum Symbolis, eo videntur supplevisse consilio, ut uno quasi intuitu omnium simul Ecclesiarum fidem conspiciendam exhiberent. Indéque factum ut quum in Nicænâ formulâ haberetur tantùm, καὶ εἰς τὸ ἅγιον Πνεῦμα, & in Hierosolymitanâ illâ Cyrilli præterea, τὸ παράκλητον, τὸ λελαληκὸν διὰ τῶν προφητῶν: in hâc, ex aliis, adjecta fuerint & ista. τὸ κύριον, τὸ ζωοποιὸν, τὸ ἐκ τοῦ Πατρὸς ἐκπορευόμενον, τὸ σὺν Πατρὶ καὶ Υἱῷ συμπροσκυνούμενον καὶ συνδοξαζόμενον, quod ante Constantinopolitanorum Patrum conventum fuisse factum, ex Epiphanii Anchorato jam confirmavimus. Ut non temerè Nicephoro Callisti (quem, inter alios, & Johannes Gerardi in Loc. Commun. de Spiritu Sancto hîc est secutus) fides fuerit adhibenda; in Ecclesiasticæ suæ Historiæ libro XII. cap. XIII. hoc de illis referenti. Τὴν τοῦ παναγίου Πνεύματος δόξαν, ὡς ἰσότιμον καὶ ὁμόδοξον τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ, τῷ θείῳ συμβόλῳ τῆς ἐν Νικαίᾳ πίστεως προσπεθέσαν, τὰ Νύσσης Γρηγορίου τὸ λεῖπον τῷ ἱερῷ συμβόλῳ ἀναπληρώσαντος. *Sacrosancti Spiritus gloriam, ut similem atque æqualem Patri & Filio, divino Nicænæ fidei Symbolo adjecerunt Gregorio Nyssæno id quod illi deesset supplente.* sive Nyssenus is fuerit qui prolixius illud Symbolum coagmentaverit, quod Constantinopolitanum Concilium, pauculis (ut videbimus) inde detractis, suum postèà effecerit: sive in Constantinopolitanorum *Tomo* illo (in quo, prolatis Scripturæ testimoniis, Spiritus sancti Deitatem luculenter comprobatam fuisse diximus) componendo Concilium ejus operâ usus fuerit; quem cum *Symbolo* deinde Nicephorus per errorem aliquem confuderit.

(a) ἐκτὸς δὲ τῶν παλαιῶν λογίων τινὰς καὶ ἐπιπνοίας, ἐκκλησίας καὶ συγγράμματος, ἐδίδαξεν ἡμᾶς καὶ τῆς τοῦ ὁμοουσίου καὶ ἡμῶν θεολογίας τὴν τοῦ ὁμοουσίου συγκρότησιν ἐνθύμιον. Euseb. in Epist. ad Cæsarienses.

Neque primus tamen ille fuit, qui à Constantinopolitano Concilio, Nicænæ formulæ eam accessionem primùm adjunctam fuisse retulit. Sensit id ante illum (ut de posterioribus

raceam) Hugo Etherianus in libro contra Græcos III. cap. XVI. Ratramnus Corbeiensis, libro contra eosdem II. Nicetas Choniates in VI. Thesauri sui libro, Photius Patriarcha Constantinopolitanus in Nomocanone, Germanus Patriarcha in inedito de sex œcumenicis Synodis tractatu, Paulinus Aquileiensis archiepiscopus in Forojuliensi Synodo contra Elipandum & Felicem habitâ, Anastasius Sinaita in Ὁδηγοῦ contra Acephalos cap. V. præcipuè verò Photius Tyriorum episcopus in Conciliorum Synopsi, quam Christiani Ravii beneficio ex Oriente adepti sumus. Is enim, quum Patres Nicænos Symbolum fidei exposuisse priùs dixisset usque ad capitulum illud, Καὶ εἰς Πνεῦμα τὸ ἅγιον, de Constantinopolitanis posteà suo loco addidit. Τὴν ὀρθόδοξον πίστιν ἐκράτυναν, καὶ θεὸν ἀληθῆ, καὶ ὁμοούσιον τῷ Πατρὶ καὶ τὸ ἅγιον Πνεῦμα ἐκήρυξαν, προσθέντες τῷ προκειμένῳ ἐν Νικαίᾳ τῆς πίστεως συμβόλῳ καὶ ταῦτα. "Καὶ εἰς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, τὸ κύριον καὶ ζωοποιὸν, τὸ ἐκ τοῦ πατρὸς ἐκπορευόμενον. τὸ σὺν πα-"τρὶ καὶ υἱῷ συμπροσκυνούμενον καὶ συνδοξαζόμενον, τὸ λαλῆσαν διὰ τῶν προφητῶν. εἰς μίαν ἁγίαν "καθολικὴν καὶ ἀποστολικὴν ἐκκλησίαν. ὁμολογοῦμεν ἓν βάπτισμα εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν, προσδοκῶμεν ἀνά-"στασιν νεκρῶν, καὶ ζωὴν τοῦ μέλλοντος αἰῶνος. Ἀμήν. Καὶ οὕτως ἀναπληρώσαντες τὸ σύμπαν τῆς ὀρθοδόξου πίστεως σύμβολον τῇ ἐκκλησίᾳ παρεδώκαμεν. *Orthodoxam fidem confirmârunt, & Spiritum sanctum quoque verum Deum, & consubstantialem Patri, prædicârunt; addentes prædicto Nicæno fidei Symbolo & ista.* Et in Spiritum sanctum, Dominum & vivificantem, qui ex Patre procedit, &c. *usque ad*, Vitam futuri seculi. Amen. *Atque ita fidei orthodoxa Symbolum complentes, Ecclesiæ tradiderunt.*

Non animadverterat utique Photius, ante habitum Concilium Constantinopolitanum ista omnia ab Epiphanio in Anchorato ἐκτενεστέρᾳ fuisse repetita: nec aliud quicquam considerarat, quàm quòd in Chalcedonensis, cui interfuit, Concilii * Actione II. & V. Nicænæ & Constantinopolitanæ Synodi Symbola, eo quo ab ipso proposita sunt modo, distinctè recitata audivisset. Quod tamen à Concilio illo rectè fuisse factum nemo dubitabit, qui consideraverit Constantinopolitanos Patres ampliorem illam fidei formulam non Synodicâ solùm suâ authoritate, ut verè Catholicam, ab Ecclesiis omnibus recipiendam decrevisse: verum etiam ex eâ Nicæni Symboli parte, quæ ipsi habebatur inserta, non integram (uti ab Epiphanio recitatam legimus) retinuisse, sed, brevitatis gratiâ, tria commata resecuisse, atque eâ ratione suam quodammodo illam effecisse. Si enim hæc ipsa Constantinopolitana formula, duabus aucta particulis, ita *nova* (quemadmodum, in libro de processione Spiritus sancti, Anselmus voluit) censenda fuerit; ut jam non tam *Constantinopolitani* nomen, quàm *Symboli fidei quo Romana Ecclesia utitur*, in Tridentini Concilii Sessione III. suo quasi jure obtinuerit: quidni & alter ille Typus, tribus suis membris ita diminutus, in Constantinopolitani nomen pariter potuisset concedere?

Tria verò illa quæ, sine ullo incommodo, Constantinopolitani Patres prætermitti potuisse putaverunt, quòd ἀνάμεσα & virtute in reliquis continerentur, hæc fuerunt. I. Θεὸν ἐκ θεοῦ, *Deum de Deo*: quia mox sequebatur, Θεὸν ἀληθινὸν ἐκ θεοῦ ἀληθινοῦ, *Deum verum de Deo vero.* II. Τά τε ἐν τοῖς οὐρανοῖς καὶ τὰ ἐν τῇ γῇ, *& quæ in cœlis & quæ in terrâ*: quia statim præcesserat, δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο, *per quem* OMNIA *facta sunt.* III. Illa generationis Filii explicatio; τουτέστιν ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ Πατρὸς, *hoc est, ex substantiâ Patris*: quòd in ὁμοούσιον vocabulo illud sufficienter comprehendi crederent. Amplius enim quid quàm συνούσιον (ut rectè in Anchorato ab Epiphanio est observarunt) quod propriè *consubstantiale* est, vox ista denotat: atque unius & ejusdem individuæ substantiæ Patrem & Filium esse ita plenè significat; ut solo τὸ ὁμοούσιον (*a*) προσκύνητον (*b*) vel προσκυνούμενον titulo ab Arianis Orthodoxi secernerentur.

Ad Constantinopolitanam autem hanc Fidei formulam Hispanicæ primùm Ecclesiæ (in Calleciensi Synodo, anno Christi CCCCXLVII. tempore Leonis I. habitâ) earúmque exemplo * Francicæ deinde, ac demùm Romana ipsa; ex Nicæno quidem Symbolo in generatione Filii, *Deum de Deo*, ex Athanasiano verò, in processione Spiritus sancti à Patre, FILIOQUE, adjecerunt: quæ ambo etiam additamenta in Anglo-saxonicâ Symboli hujus versione repetiuntur. Angli enim nostri, in Synodo sub ipso Theodoro, utcunque Græco, Hæthfeldiæ anno DCLXXX. celebratâ, (*c*) *Spiritum sanctum ex Patre & Filio inenarrabiliter procedentem* prædicaverunt. In Cresconianâ tamen Canonum Collectione, quam in publicâ Oxoniensis academiæ Bibliothecâ vidimus, de Spiritu sancto capitulum in Latino Constantinopolitanorum Patrum Symbolo, vetere more, sic expressum invenimus. *Et in Spiritum sanctum, Dominum & vivificatorem, ex Patre procedentem cum Patre & Filio adorandum & conglorificandum; qui locutus est per sanctos Prophetas.* quod & posteà Leo III. Romanus Pontifex est secutus: qui (Magistro Sententiarum, in loco superiùs notato, referente) Symboli hujus *transcriptum in tabulâ argenteâ, post altare B. Pauli positâ, posteris reliquit, pro amore, ut ipse ait, & cautelâ fidei orthodoxæ, in quo quidem Symbolo, in processione Spiritus sancti solus commemoratur Pater, his verbis:* "Et in Spiritum sanctum, Domi-"num & vivificatorem, ex Patre procedentem, cum Patre & filio coadorandum & glorificandum. *De quo*, in ejus Vitâ, Anastasius Bibliothecarius. *Hic, pro amore & cautelâ orthodoxæ fidei, fecit* in B. Petri basilicâ *fenestra argentea duo scripta utraque Symbola, unum quidem literis Græcis, & alium Latinis, sedentia dextrâ lævâque super ingressum Corporis; pensantem libras nonaginta quatuor & uncias sex.* Et in B. Pauli basilicâ, *fecit ingressu Corporis scutum ex argento purissimo, in quo orthodoxa fidei Symbolum scribi fecit, quod pensat libras triginta & duas.*

Quò spectat & Photii Constantinopolitani Patriarchæ locus, in Dissertatione de Spiritus sancti processione contra Latinos: quam XII. Panopliæ suæ Dogmaticæ titulo Euthymius Zygabenus inseruit, sed à Francisco Zino in Latinâ versione consultò omissam, ex codice super è Græciâ allato communicavit mihi amicissimus Patricius Junius. Λέων καὶ Βασιλεὺς, οἱ

μεγάλοι

a Socrat. lib. 2. histor. cap. 5.
b Philostorg. histor. lib. 3. c. 13. & lib. 3. c. 1.
* In Fide Catholicâ, quam die Dominicâ decantat ad Missam universalis Gallicarum Ecclesia, sic canitur inter cætera. *Credo & in Spiritum sanctum, Dominum & vivificantem; qui ex Patre Filioque procedit, qui cum Patre & Filio simul adoratur & conglorificatur; qui locutus est per Prophetas.*
Ænæas Parisiensis episc. in libro inedito contra Græcos.
c Bed. hist. eccles. lib. 4. cap. 17.

μεγάλοι Ρώμης ἀρχηγοὶ, Ἑλλήνων τῷ τότε ἱερᾷ μυσταγωγίαν ἐκφωνεῖσθαι τὸ σύμβολον τῆς πίστεως, ὃν τῇ Ρώμῃ καὶ ταῖς ἄλλαις ὑπὸ παύτων ἐκκλησίαις, ἀνομοθέτητον. ἵνα μὴ τὸ φῶς τῆς ἐκκλησίας, * βλασφημίας παρέχῃ πρόφασιν. Οὕτω δὲ ὁ Λέων, καὶ τὸ διπλοῦν φυλακτήριον τῶν ἀποστολικῶν ἐκκλησιῶν Ρωμαίων ἀνέῳξε, ἀσπίδας δύο τοὺς ἱεροὺς παραλίους ἀποδιπλωσιμίους ἐξήνεγκεν, Ἑλληνικοῖς καὶ γράμμασι καὶ ῥήμασιν ἐχούσας τὴν ὀρθοδοξίαν τῆς πίστεως ἔνδοθεν. καὶ ταύτας ὑπαναγνωσθῆναι τῷ Ρωμαϊκῷ πλήθει ἐκέλευσεν. Καὶ μέχρι τῶν ὁσίων πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Σεργίου, οἱ Ρώμης ἀρχιερεῖς, ἐν ἀρχῇ τῆς ἱερωσύνης, συνήθειαν τῆς ἰδίαν θρησκείας ἐπίμετρον ὑποβολὴν εἰς φάσεις τὰς πατριαρχικὰς θρόνους, τὸ σύμβολον τῆς πίστεως ἀπαραλλάκτως ἐποίουν. *Leo & Benedictus, summi Roma Pontifices in sacrorum myſteriorum administratione Roma & in aliis Eccleſiis illi ſubjectis fidei Symbolum Græcè enunciandum eſſe lege ſtatuerunt: ne idiomatis anguſtia blaſphemi alicujus ſermonis efferendi occaſionem præberet. Hic etiam Leo, apoſtolica Romanorum eccleſia ærario reſerato, ancilia duo in ſacro theſauro repoſita eduxit, Græcis & literis & verbis piam Fidei explicationem habentia inſcriptam: eaque coram plebe Romanâ recitanda cenſuit. Et uſque ad Sergii pii Conſtantinopoleos Patriarchæ tempora, Romani Pontifices, in Epiſcopatus ſui exordio, fidei quam profitebantur literis Canonicis ad ſedes omnes Patriarchales tranſmiſſis, fidei Symbolum abſque ullâ mutatione inſeruerunt.* * Mscr. βλασθυμίας.

Similia de Leone refert idem Photius, tum in epiſtolâ ad Aquileienſem archiepiſcopum, apud Baronium (an. 883. §. 9.) tum in Encyclicâ de Spiritus Sancti proceſſione epiſtolâ, apud Nicetam Choniatem, in Orthodoxæ fidei Theſauri tomo XXI. ex quo (utpote nondum in lucem edito) ſequentia placuit excerpere. Ὁ θεσπέσιος Λέων καὶ τὰς ἐν ταῖς θεοφυλακίοις τῶν κορυφαίων Πέτρου καὶ Παύλου ἐκ παλαιοτάτων χρόνων ἀποδιπλωσιμένας τοῖς ἱεροῖς παραλίοις δύο ἀσπίδας, αἳ γράμμασι καὶ ῥήμασιν Ἑλληνικοῖς ἔλεγον τὴν ἱερὰν ἡμῶν πίστεως ἔνδοθεν, ταύτας ὑπαναγνωσθῆναι κατενώπιον τῷ Ρωμαϊκῷ πλήθους, καὶ εἰς ὄψιν ἀπάντων ἐλθεῖν ἐκέλευσεν. Καὶ πολλοὶ τῶν θεασαμένων τετελευτήκασι· καὶ ἀπογηράσαντες ἔτι τὸν βίον ἐκτελοῦσιν. *Divinus Leo, in gazophylaciis primariorum Petri & Pauli ab antiquiſſimis temporibus inter ſacros theſauros repoſita, duo ancilia, quæ Græcis literis & verbis ſacroſanctam fidei noſtræ expoſitionem loquebantur, coram plebe Romanâ recitari & in omnium conſpectum produci ſtatuit. Et multi eorum qui tunc viderunt & legerant vitâ adhuc fruuntur.*

Ita prætermittere viſum non fuit, ad controverſiam de hoc additamento inter Græcos & Latinos agitatam pertinentia: cujus Hiſtoriam reliquam quum Pithœus, in libello de Proceſſione Spiritus ſancti, & Voſſius noſter, in Diſſertatione de Symbolis tertiâ, diligenter enarraverint; ulteriori diſquiſitioni ſupersedendum, & præſenti Diatribæ terminum hic figendum eſſe cenſuimus.

SYMBOLUM ATHANASIANUM,
A Græcis interpolatum.

Ex Sanctâ & Univerſali Synodo Nicenâ, Fidei compendium; & quomodo verum Chriſtianum oporteat credere.

Ἐκ τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς σύνοδου τῆς ἐν Νικαίᾳ, ὁμολογία πίστεως καὶ συντομία, καὶ πῶς δεῖ φρονοῦντα ἢ λέγειν χριστιανόν.

Ex ſpurio V. Cl. Patricii libello.

QUicunque vult ſalvus eſſe, ante omnia opus eſt ut teneat orthodoxam fidem. Quam niſi quiſque integram inviolatamque ſervaverit, abſque dubio in æternum peribit. Fides autem orthodoxa hæc eſt: ut unum Deum in trinitate, & trinitatem in unitate veneremur. Neque confundentes perſonas, neque ſubſtantiam ſeparantes. Alia enim perſona Patris, alia Filii, alia Spiritus ſancti. Sed Patris, & Filii & Spiritus ſancti una eſt divinitas, *unum robur, una poteſtas, unum regnum*, æqualis gloria, *æqualis* majeſtas & coæterna. Qualis Pater, talis Filius, talis & Spiritus ſanctus. Increatus Pater, increatus Filius, increatus Spiritus ſanctus: & non tres increati, ſed unus increatus. Immenſus Pater, immenſus Filius, immenſus Spiritus ſanctus: & non tres immenſi, ſed unus immenſus. Æternus Pater, æternus Filius, æternus Spiritus ſanctus: & non tres æterni, ſed unus æternus. Omnipotens Pater, omnipotens Filius, omnipotens Spiritus ſanctus: & non tres omnipotentes, ſed unus omnipotens. Ita Deus Pater, Deus

Quæ à Græcis addita, alio charactere fuere hic ſignata.

Ἐπὶ τοῦ βούλεται σωθῆναι, πρὸ πάντων ἀνάγκη κρατῆσαι τῆν ὀρθόδοξον πίστιν. ἣν ἐὰν μὴ τις ἀμόλυντον καὶ ἄφθορον τηρήσῃ, ἀναντιῤῥήτως εἰς τοὺς αἰῶνας ἀπολεῖται. πίστις δὲν ἡ ὀρθόδοξος αὕτη ἐστὶν, ἵνα ἕνα θεὸν ἐν τριάδι καὶ τριάδα ἐν μονάδι σεβώμεθα, μήτε συγχέοντες τὰς ὑποστάσεις, μήτε τὴν οὐσίαν διαιροῦντες. ἄλλη γὰρ ὑπόστασις τοῦ πατρὸς, ἄλλη τοῦ υἱοῦ, ἄλλη τοῦ ἁγίου πνεύματος. ἀλλὰ τοῦ πατρὸς, καὶ τοῦ υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος, μία ἐστὶν ἡ θεότης, ἴση τὸ κράτος, μία ἐξουσία, μία βασιλεία, ἴση ἡ δόξα, ἴση ἡ μεγαλοπρέπεια, καὶ αἰώνιος. οἷος ὁ πατὴρ, τοιοῦτος ὁ υἱὸς, τοιοῦτον τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. ἄκτιστος ὁ πατὴρ, ἄκτιστος ὁ υἱὸς, ἄκτιστον τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. καὶ οὐ τρεῖς ἄκτιστοι ἀλλ' εἷς ἄκτιστος. παντοκράτωρ ὁ πατὴρ, παντοκράτωρ ὁ υἱὸς, παντοκράτωρ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον καὶ οὐ τρεῖς παντοκράτορες, ἀλλ' εἷς παντοκράτωρ. αἰώνιος ὁ πατὴρ, αἰώνιος ὁ υἱὸς, αἰώνιον τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. καὶ οὐ τρεῖς αἰώνιοι, ἀλλ' εἷς αἰώνιος. παντοδύναμος ὁ πατὴρ, παντοδύναμος ὁ υἱὸς, παντοδύναμον τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. καὶ οὐ τρεῖς παντοδύναμοι, ἀλλ' εἷς παντοδύναμος. οὕτω θεὸς ὁ πατὴρ,

Filius,

Filius, Deus Spiritus ſanctus: & non tres alii, ſed unus eſt Deus. Dominus Pater, Dominus Filius, Dominus Spiritus ſanctus: & non tres Domini, ſed unus eſt Dominus. Et ſicut ſigillatim unamquamque perſonam Deum & Dominum confiteri, Chriſtianâ veritate defendimus: ita tres Deos aut tres Dominos dicere, non comprobamus ſed omninò prohibemus. Pater à nullo eſt factus, non creatus ſed ingenitus. Filius eſt à Patre, non factus, non creatus, ſed genitus. Spiritus ſanctus à Patre eſt, non factus, non creatus, non genitus, ſed procedens. Unus ergo Pater non tres patres, unus Filius non tres filii, unus Spiritus ſanctus, non tres ſpiritus ſancti. Et in hâc Trinitate, nullus primus aut poſtremus, nullus major aut minor: ſed tres ipſæ Perſonæ & æternæ ſunt & æquales per omnia, ſicut jam ſupradictum eſt. Unitatem igitur in trinitate, & Trinitatem in unitate, omnis Chriſtianus veneretur: & ita de ſanctâ & vivificâ & conſubſtantiali Trinitate ſentiat.

Neceſſarium verò eſt, incarnationem quoque *Filii Dei* & Servatoris noſtri Jeſu Chriſti rectè credere. Eſt ergo fides recta, ut credamus & confiteamur, quòd Dominus noſter Jeſus Chriſtus, Dei filius, Deus & homo eſt. Deus eſt ex ſubſtantiâ patris. Homo eſt ex ſubſtantiâ matris. *Quia enim peccans Adamus, morti genus humanum ſubjecit, & naturam noſtram, [reddendo] debito fecit obnoxiam; idcircò Filius inviſibilis Patris & Dei, ex cœlis non diſcedens ad nos deſcendit; & per auditum ingreſſus uterum ſanctæ Virginis, arcano modo ut prægnans ea eſſet operatus eſt, induens naturam noſtram per ſummam unionem. Deus ſimul & homo prodiens, eam quæ ad nos ſpectat diſpenſationem ſic implevit per commiſerationem ineffabilem. Et* perfectus Deus *exiſtens, factus eſt perfectus homo; non converſâ, neque commutatâ ſupereſſentiali & inexplicabili Deitatis ſuæ ſubſtantiâ:* ex animâ rationali & humanâ carne ſubſiſtens. *Ipſe ſibi, cum cognato ſuo ſanctiſſimo Spiritu, fabricans ſanctiſſimam carnis aſſumptionem: perfectam ſubſtantiam humanam, in eo ſubſiſtentem & ab eo inſeparabilem, peccati minimè participem. Corpore ex virgineis & caſtis ſanguinibus matris Dei compacto, abſque carnali aliquâ voluntate vel cogitatione: animâ verò immaterialiter creatâ, intellectuali, rationali, voluntate & vi agendi praditâ; totâ, ſimul cum carne, divinitate repletâ, ab ipſo principio & primâ exiſtentiâ, propter ſummam & inconfuſam, ſecundùm perſonam, ad ipſum Deum Verbum factam unionem.*

Æqualis *igitur eſt* Patri ſecundùm divinitatem; minor *verò* Patre ſecundùm humanitatem. *Planéque verus* Deus eſt & homo: non duo tamen, ſed unus eſt Chriſtus. Unus autem, non converſione carnis, ſed aſſumptione in Deum. Unus omninò, non confuſione ſubſtantiarum: ſed unitate perſonæ. Nam ſicut anima rationalis & caro unus eſt homo; ita & Deus & Homo unus eſt Chriſtus. Qui paſſus eſt *carne* pro ſalute noſtrâ, *impaſſibili manente divinitate*; & *ſepultus*, & reſurgens, & aſſumptus ad cœlos, ſedit ad dextram Dei & Patris. Inde *verò iterùm* venturus, judicabit vivos & mortuos. Ad cujus adventum, omnes *qui à ſeculo obdormiverunt* homines reſurgent; rationem

θεὸς ὁ υἱὸς, θεὸς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. καὶ οὐ τρεῖς θεοί, ἀλλ' εἷς ἐστι θεός. κύριος ὁ πατὴρ, κύριος ὁ υἱὸς, κύριος τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον· καὶ οὐ τρεῖς κύριοι, ἀλλ' εἷς ἐστι κύριος. καθ' ἕκαστον μονάδικῶς μίαν ἑκάστην ὑπόστασιν θεὸν καὶ κύριον ὁμολογεῖν χριστιανικὴ ἀληθείᾳ ἀναγκαζόμεθα, οὕτω τρεῖς θεοὺς ἢ τρεῖς κυρίους λέγειν οὐ συναπτόμεθα, ἀλλὰ παντελῶς ἀπαγορεύομεν. πατὴρ γὰρ παρ' οὐδενός ἐστι ποιητὸς, οὐ κτιστός, ἀλλ' ἀγέννητος. ὁ υἱὸς ἀπὸ τοῦ πατρός ἐστιν, οὐ ποιητός, οὐ κτιστὸς, ἀλλὰ γεννητός. τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἀπὸ τοῦ πατρὸς ἐστι, οὐ ποιητὸν, οὐ κτιστὸν, οὐ γεννητὸν, ἀλλ' ἐκπορευτόν. εἷς πατὴρ ὁ πατὴρ, οὐ τρεῖς πατέρες, εἷς υἱὸς, οὐ τρεῖς υἱοὶ, ἓν πνεῦμα ἅγιον, οὐ τρία πνεύματα ἅγια. καὶ ὁ τοῦτον τῇ τριάδι, οὐδεὶς πρῶτος ἢ ἔσχατος, οὐδεὶς μέγας ἢ μικρός. ἀλλὰ αἱ τρεῖς αὗται ὑποστάσεις, ἀϊδιότητι ἰσαὶ καὶ ὅμοιαι εἰς πάντα, ὡς προείρηται. μονὰς ἐν τριάδι, καὶ τριὰς ἐν μονάδι, πᾶς χριστιανὸς ἰσοτιμείσθω, καὶ οὕτω περὶ τῆς ἁγίας καὶ ζωοποιοῦ καὶ ὁμοουσίου τριάδος φρονείτω.

Ἀναγκαῖον δέ ἐστι καὶ τὴν ἐνάνθρωπον τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ὀρθῶς πιστεύειν. ὀρθὴ γοῦν ἡ πίστις ἡ ὀρθὴ, ἵνα πιστεύωμεν καὶ ὁμολογῶμεν, ὅτι ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ὁ τοῦ θεοῦ υἱὸς, θεὸς καὶ ἄνθρωπός ἐστιν. * θεὸς ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ πατρὸς ἐστὶ καὶ ἄνθρωπος ἐκ τῆς οὐσίας τῆς μητρὸς ἐννόμῳ γὰρ ἁμαρτήσαντος τοῦ Ἀδὰμ θανάτῳ τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων ὑπέβαλε, καὶ τὸν φύσει ἡμῶν ὑπάθειαν τῇ χάριτι πεποίηκεν, ὁ υἱὸς λοιπὸν τοῦ ἀοράτου πατρὸς καὶ θεοῦ, τῶν ὅλων οὐκ ἐκστὰς, πρὸς ἡμᾶς κατῆλθε. καὶ δι' ἀκηλῖδος ἐκλογῆς τοῦ ἁγίου πνεύματος παρθένου, μυστικῶς τὸν γαστρὸς ὑφηγήσατο, ὥστε τὸν ἀμιγῆ φύσει καὶ ἄφραν ἔνωσεν. θεὸς ἡμῖν καὶ ἄνθρωπος πεφηνὸς, ὅπως τὸν καθ' ἡμᾶς οἰκονομίαν ἐπλήρωσε δι' ἄφατον ἕλεον. καὶ τέλειος θεὸς ὢν γέγονε τέλειος ἄνθρωπος, μὴ τροπὴν, μὴ ἀλλοίωσιν τῶν ὑπαρχόντων καὶ ἄφραστον ὑπόστασιν τῆς ἰδίας θεότητος. ἐν ψυχῇ λογικῇ καὶ ἀνθρωπίνῃ σαρκὶ ἐνοικήσας ἑαυτῷ ἑαυτοῦ συὶ τῷ συμφυεῖ ἑαυτοῦ πανάγιῳ πνεύματι, δημιουργήσας τὸν πανάγιον τῆς σαρκὸς πρόσληψιν. τελείαν οὐσίαν ἀνθρωπίνην, ἐνυπόστατον ἑαυτῷ καὶ ἀδιαίρετον ἐξ ἑαυτοῦ, ἁμαρτίας ἀμέτοχον. ἐκ τῶν παρθενικῶν ἁγνῶν αἱμάτων τῆς θεομήτορος συμπαγέντα τῷ σώματι, χωρὶς πᾶσι θελήματος ἢ ἐπιθυμητοῦ σαρκικοῦ. τῆς δὲ ψυχῆς αὐτὸν πανθυσίας, νοερᾶς, λογικῆς, θελητικῆς, ἐνεργητικῆς, ὅλως τελουμένης συὶ τῇ σαρκὶ, ἐξ αὐτῆς ἀρχῆς, ἐκ πρώτης ὑπάρξεως, ἅμα τῷ πρὸς αὐτὸν ἑαυτοῦ θεῷ λόγῳ ἀκραν ἕνωσιν, ἀσύγχυτον καὶ ὑπόστασιν.

Ἴσος ἄρα ἐστὶ τῷ πατρὶ κατὰ τὴν θεότητα, ἐλάττων δὲ τοῦ πατρὸς κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα. καὶ ὅτι τὰς ἀληθινὰς ὑπάρχει θεὸς καὶ ἄνθρωπος, ἅμως οὐ δύο, ἀλλ' εἷς ἐστιν ὁ Χριστός. εἷς δὲ οὐ τροπῇ τῆς θεότητος εἰς σάρξ, ἀλλὰ ἀναλήψει τοῦ θεοῦ εἰς θεὸν, εἷς ὅλως, οὐ συγχύσει οὐσίας, ἀλλ' ἑνώσει τὸ καθ' ὑπόστασιν. καὶ γὰρ ὥσπερ ψυχὴ λογικὴ καὶ σὰρξ εἷς ἐστιν ἄνθρωπος, οὕτω καὶ θεὸς καὶ ἄνθρωπος εἷς ἐστὶν ὁ χριστός. ὃς ἔπαθε τῇ σαρκὶ διὰ τὸν ἡμέτερον σωτηρίαν, ἀπαθὴς ὁ θεότης μένουσα. καὶ ταφεὶς, καὶ ἀναστὰς, καὶ ἀναληφθεὶς εἰς τοὺς οὐρανοὺς, ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ τοῦ θεοῦ καὶ πατρός. ὁθεῖθεν ὁ πάλιν ἐρχόμενος κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς. οὗ τῇ παρουσίᾳ, πάντες οἱ ἀπ' αἰῶνος κεκοιμημένοι ἄνθρωποι ἀναστήσονται, λόγον ἀποδώσουσι περὶ τῶν πράξεων αὐτῶν. καὶ οἱ μὲν

Ego quod credam, credam, & confitear, quod confitear, & docendo docuerim, id est, quod docuerim, id est, quod docuerim, id est, quod

Filius, Deus Spiritus ſanctus: & non tres alii, ſed unus eſt Deus. Dominus Pater, Dominus Filius, Dominus Spiritus ſanctus: & non tres Domini, ſed unus eſt Dominus. Et ſicut ſigillatim unamquamque perſonam Deum & Dominum confiteri, Chriſtianâ veritate defendimus: ita tres Deos aut tres Dominos dicere, non comprobamus ſed omninò prohibemus. Pater à nullo eſt factus, non creatus ſed ingenitus. Filius eſt à Patre, non factus, non creatus, ſed genitus. Spiritus ſanctus à Patre eſt, non factus, non creatus, non genitus, ſed procedens. Unus ergo Pater non tres patres, unus Filius non tres filii, unus Spiritus ſanctus, non tres ſpiritus ſancti. Et in hac Trinitate, nullus primus aut poſtremus, nullus major aut minor: ſed tres ipſæ Perſonæ & æternæ ſunt & æquales per omnia, ſicut jam ſupradictum eſt. Unitatem igitur in trinitate, & Trinitatem in unitate, omnis Chriſtianus veneretur: & ita de ſanctâ & vivificâ & conſubſtantiali Trinitate ſentiat.

Neceſſarium verò eſt, incarnationem quoque *Filii Dei* & Servatoris noſtri Jeſu Chriſti rectè credere. Eſt ergo fides recta, ut credamus & confiteamur, quòd Dominus noſter Jeſus Chriſtus, Dei filius, Deus & homo eſt. Deus eſt ex ſubſtantiâ patris. Homo eſt ex ſubſtantiâ matris. *Quia enim peccans Adamus, morti genus humanum ſubjecit, & naturam noſtram, [reddendo] debito fecit obnoxiam; idcircò Filius inviſibilis Patris & Dei, ex cœlis non diſcedens ad nos deſcendit; & per auditum ingreſſus uterum ſanctæ Virginis, arcano modo ut prægnans ea eſſet operatus eſt, induens naturam noſtram per ſummam unionem. Deus ſimul & homo prodiens, eam quæ ad nos ſpectat diſpenſationem ita implevit per commiſerationem ineffabilem. Et* perfectus Deus *exiſtens, factus eſt perfectus homo; non converſâ, neque commutatâ ſupereſſentiali & inexplicabili Deitatis ſuæ ſubſtantiâ:* ex animâ rationali & humanâ carne ſubſiſtens. *Ipſe ſibi, cum cognato ſuo ſanctiſſimo Spiritu, fabricans ſanctiſſimam carnis aſſumptionem: perfectam ſubſtantiam humanam, in eo ſubſiſtentem & ab eo inſeparabilem, peccati minimè participem. Corpore ex virgineis & caſtis ſanguinibus matris Dei compacto, abſque carnali aliquâ voluntate vel cogitatione: animâ verò immaterialiter creatâ, intellectuali, rationali, voluntate & vi agendi praditâ; totâ, ſimul cum carne, divinitate repletâ, ab ipſo principio & primâ exiſtentiâ, propter ſummam & inconfuſam, ſecundùm perſonam, ad ipſum Deum Verbum factam unionem.*

Æqualis *igitur eſt* Patri ſecundùm divinitatem; minor *verò* Patre ſecundùm humanitatem. *Planéque verus* Deus eſt & homo: non duo tamen, ſed unus eſt Chriſtus. Unus autem, non converſione carnis, ſed aſſumptione in Deum. Unus omninò, non confuſione ſubſtantiarum: ſed unitate perſonæ. Nam ſicut anima rationalis & caro unus eſt homo; ita & Deus & Homo unus eſt Chriſtus. Qui paſſus eſt *carne* pro ſalute noſtrâ, *impaſſibili manente divinitate*; *& ſepultus*, & reſurgens, & aſſumptus ad cœlos, ſedit ad dextram Dei & Patris. Inde *verò iterùm* venturus, judicabit vivos & mortuos. Ad cujus adventum, omnes *qui à ſeculo obdormiverunt* homines reſurgent; rationem

θεὸς ὁ υἱὸς, θεὸς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. καὶ οὐ τρεῖς θεοὶ, ἀλλ' εἷς ἐστι θεός. κύριος ὁ πατὴρ, κύριος ὁ υἱὸς, κύριος τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. καὶ οὐ τρεῖς κύριοι, ἀλλ' εἷς ἐστὶ κύριος. καὶ ἅπερ μοναδικῶς μίαν ἑκάστην ὑπόστασιν θεὸν καὶ κύριον ὁμολογεῖν χριστιανικὴ ἀληθείᾳ συναγορεύομεν, οὕτω τρεῖς θεοὺς ἢ τρεῖς κυρίους λέγειν οὐ συναπτόμεθα, ἀλλὰ πάντως ἀπαγορεύομεν. πατὴρ γὰρ παρ' οὐδενός ἐστι ποιητὸς, οὐ κτιστός, ἀλλ' ἀγέννητος. ὁ υἱὸς ἐκ τοῦ πατρός ἐστιν, οὐ ποιητὸς, οὐ κτιστὸς, ἀλλὰ γεννητός. τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκ τοῦ πατρὸς ἐστιν, οὐ ποιητὸν, οὐ κτιστὸν, οὐ γεννητὸν, ἀλλ' ἐκπορευτόν. εἷς λοιπὸν ὁ πατὴρ, οὐ τρεῖς πατέρες, εἷς υἱὸς, οὐ τρεῖς υἱοὶ, ἓν πνεῦμα ἅγιον, οὐ τρία πνεύματα ἅγια. καὶ ἐν τούτῃ τῇ τριάδι, οὐδὲν πρῶτον ἢ ἔσχατον, οὐδὲν μέγιστον ἢ μικρόν. ἀλλὰ αἱ τρεῖς αὐταὶ ὑποστάσεις, συναΐδιοι ἑαυταῖς καὶ ἴσαι ἀλλήλαις εἰς πάντα, ὡς προείρηται. μοναδικὴ γοῦν ἐν τριάδι, καὶ τριὰς ἐν μονάδι, πᾶς χριστιανὸς νοεῖσθω, καὶ οὕτω φρονεῖν τῆς ἀληθείας καὶ ζωσπόλου καὶ ὁμουσίου τριάδος ἀξιούσθω.

Ἀναγκαῖον δέ ἐστι καὶ πίστιν τὴν ὀρθὴν εἰς τὸν τοῦ θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐνανθρωπῆσαι. ἔστι γοῦν ἡ πίστις ἡ ὀρθὴ, ἵνα πιστεύωμέν τε καὶ ὁμολογῶμέν, ὅτι ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ὁ τοῦ θεοῦ υἱὸς, θεὸς καὶ ἄνθρωπός ἐστιν. θεὸς ἐστὶ* καὶ πρὸ αἰώνων ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ πατρὸς, καὶ ἄνθρωπος ἐστὶ καὶ ἐν αἰῶνι ἐκ τῆς οὐσίας τῆς μητρὸς ἐπειδὴ γὰρ ἁμαρτάνας ὁ Ἀδὰμ θανάτῳ τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων ὑπέβαλε, καὶ τὸν φύσει ἡμῶν ὑποπίπτοντα τῇ κρίσει παπάσας, ὁ υἱὸς λοιπὸν τοῦ πατρὸς καὶ θεοῦ, τῶν ὅλων οὐκ ἀπεστὰς, πρὸς ἡμᾶς κατῆλθε. καὶ δι' ἀκοῆς ἀνδὸς τὸν παθόντα τῆς ἁγίας παρθένου, μυστικῶς τὸν κυοφορίαν ὑφήκατο, ἐνδὺς τὸν ἡμετέραν φύσιν καὶ αἷμα ἔσχεν. θεὸς ἡμῖν καὶ ἄνθρωπος πεφηνὼς, ἵνα τὸν καθ' ἡμᾶς οἰκονομίαν ἐπλήρωσε δι' ἅπαντος ὅλου. καὶ τέλος θεὸς ὢν λέγομεν τέλειος ἄνθρωπος, μὴ τραπεὶς, μὴ ἀλλοιωθεὶς τὴν ὑπερίσιον καὶ ἄφραστον οὐσίαν τῆς αὐτοῦ θεότητος. ἐν ψυχῇ λογικῇ καὶ ἀνθρωπίνῃ σαρκὶ ὑφεστὼς· αὐτὸς ἑαυτῷ σὺν τῷ συμφυεῖ αὐτοῦ παναγίῳ πνεύματι, δημιουργήσας τὸν παναγίαν τῆς σαρκὸς πρόσληψιν. τελείαν οὐσίαν ἀνθρωπίνην, ἐνυπόστατον αὐτῷ καὶ ἀδιαίρετον ἐξ αὐτοῦ, ἁμαρτίας ἀμέτοχον. ἐκ τῶν παρθενικῶν ἁγνῶν αἱμάτων τῆς θεομήτορος συμπαγέντα τῷ σώματος, χωρὶς πᾶσι θελήματος ἀνθρωπίνου σαρκικοῦ. τῆς δὲ ψυχῆς αἴλως πεφυκυίας, νοερᾶς, λογικῆς, θελητικῆς, ἐνεργητικῆς, ὅλως τεθειμένης σὺν τῇ σαρκὶ, ἐξ αὐτῆς ἀρχῆς, ἐν πρώτης ὑπάρξεως, διὰ τὸν πρὸς αὐτὸν ἢ θεὸν λόγον ἀκρατὲς ἕνωσιν, ἀσύγχυτον καθ' ὑπόστασιν.

Ἴσος ἐστὶ τοῦ πατρὶ κατὰ τὸν θεότητα, ἐλάττων δὲ τοῦ πατρὸς κατὰ τὸν ἀνθρωπότητα. καὶ ὅτων ἀληθινὸς ὑπάρχει θεὸς καὶ ἄνθρωπος, ὅμως οὐ δύο, ἀλλ' εἷς ἐστιν ὁ Χριστός. εἷς δὲ οὐ τροπῇ τῆς θεότητος εἰς σάρκα, ἀλλὰ ἀναλήψει τοῦ θεοῦ εἰς τὸν θεόν, εἷς ὅλως, οὐ συγχύσει τῆς οὐσίας, ἀλλ' ἑνώσει τὸ καθ' ὑπόστασιν. καὶ γὰρ ὥσπερ ψυχὴ λογικὴ καὶ σὰρξ εἷς ὑπάρχει ἄνθρωπος, οὕτω καὶ θεὸς καὶ ἄνθρωπος εἷς ἐστὶν ὁ χριστός. ὃς ἔπαθε τῇ σαρκὶ διὰ τὸν ἡμετέραν σωτηρίαν, ἀπαθὴς τῇ θεότητος μενούσης. κατῆλθε, καὶ ἀνέστη, καὶ ἀνελήφθη εἰς τοὺς οὐρανοὺς, ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ τοῦ θεοῦ καὶ πατρός. ἐκεῖθεν ὁ πάλιν ἐρχόμενος κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς. οὗ τῇ παρουσίᾳ, πάντες οἱ ἀπ' αἰῶνος κεκοιμημένοι ἄνθρωποι ἀναστήσονται, λόγον ἀποδώσουσι περὶ τῶν πράξεων αὐτῶν. καὶ οἱ μὲν

* Θεὸς ἐστὶ ἐκ τῆς οὐσίας

reddituri

τὰ ἀγαθὰ πράξαντες, παραξουται τῷ πλάσαντι αὐτὸν εἰς ἀιώνιον ζωήν. οἱ δὲ τὰ φαῦλα πράξαντες, πορεύσονται εἰς αἰωνίους κολάσεις. Αὕτη πάντων ἐστὶν ἡ ὀρθόδοξος πίστις, ἣν ὁ μὴ πιστὸν ἀμόλυντον, σωθῆναι οὐ δύναται.

reddituri de factis suis. Et qui bona egerunt, ibunt *illius mandato* in vitam æternam; qui verò mala *egerunt*, *ibunt* ad cruciatus æternos. Hæc *utique* fides est orthodoxa: quam nisi quis incolumem servaverit, salvus esse non poterit.

ALIA EJUSDEM FIDEI CONFESSIO,

Athanasio ipsi quoque à quibusdam attributa.

CRedimus in unum Deum Patrem omnipotentem, & in unigenitum filium ejus Jesum Christum Deum & Dominum salvatorem nostrum, & in Spiritum sanctum Deum. Non tres deos, sed Patrem & Filium & Spiritum sanctum unum Deum esse confitemur. non sic unum Deum quasi solitarium, nec eundem qui ipse sibi pater sit ipse & filius: sed Pater verus genuit Filium verum, id est, Deum de Deo, lumen de lumine, vitam ex vitâ, perfectum de perfecto, totum à toto, plenum à pleno; non creatum sed genitum, non ex nihilo sed ex Patre, unius substantiæ cum Patre. Et Spiritum sanctum verum Deum, non ingenitum neque genitum, non creatum nec factum, sed Patris & Filii, semper in Patre & Filio coæternum veneramur. Unum tamen Deum; quia ex uno Patre, totum quod Patris est, Deus natus est Filius; & in Patre totum quod inest, totum genuit in Filium. Pater filium generans, non minuit, nec amisit plenitudinis suæ Deitatem. Totum autem quod Deus Pater est, id esse & filium ab eo natum certissimè tenentes, cum Spiritu sancto unum Deum piissimè confitemur.

Credimus in Dominum nostrum Jesum Christum, Dei filium, per quem omnia facta sunt quæ in cœlis & quæ in terrâ, visibilia & invisibilia, propter nostram salutem descendisse de cœlo, qui nunquam desierat esse in cœlo; & natum de Spiritu sancto, ex Mariâ virgine. Verbum caro factum, non amisit quod fuerat, sed cœpit esse quod non erat. Non Deum mutatum, sed Deum permanentem, etiam hominem natum, non putativè sed verè; non aëreum sed corporeum, non phantasticum sed carneum, ossa, sanguinem, sensum & animam habentem. Ita verum hominem, ut verum Deum intelligamus: ita verum Deum, ut verum hominem fuisse nullo modo ambigamus confitendum.

Hunc eundem Dominum nostrum Jesum Christum adimplêsse Legem & Prophetas, passum sub Pontio Pilato, crucifixum, secundùm Scripturas tertiâ die à mortuis resurrexisse: assumptum in cœlos sedere ad dexteram Patris; inde venturum judicare vivos & mortuos. Expectamus in hujus morte & sanguine emundatos remissionem peccatorum consecuturos: resuscitandos nos ab eo in his corporibus, & in eâdem carne quâ nunc sumus, sicut & ipse in eâdem carne quâ natus & passus & mortuus est resurrexit; & animas cum hâc carne vel corpore nostro accepturas ab eo, aut vitam æternam præmium boni meriti, aut sententiam pro peccatis æterni supplicii.

NOTA.

Inter Nazianzeni Opera Confessio ista legitur, hoc prænotata titulo. D. Gregorii, cognomento Theologi, Episcopi Nazianzeni, de fide Nicenâ, Rufino presbytero interprete, tractatus. *Sed, quum in Gregorii scriptorum à Rufino conversorum collectionibus* MSS. (*quarum unam, nota melioris, ex bibliothecâ Regiâ doctissimus Junius nobis ostendit*) *tractatus iste minimè compareat: non auctorem magis Gregorium, quàm Rufinum illius interpretem possumus hîc agnoscere.*

Rathrammus Corbeiensis monachus in libro contra Græcos III. (*quem, ut & alia aliquot variora Thuana Bibliotheca monimenta, summa Puteanorum fratrum humanitati me debere lubens agnosco*) ex Athanasii libello Fidei, *Confessionis hujus verba quædam citat. Habetur enim ea integra in libri* XI. *operis de Trinitate ad Theophilum, Athanasio per errorem adscripti, ipso initio. in postremâ nimirùm Parisiensi Operum ipsius editione: nam in priore Commelinianâ hunc, cum tribus tractatibus præcedentibus, frustrà quis quæsierit. Ex eâdem quoque Confessione* Fides Romanorum *illa est desumpta: quam ad calcem Concilii Chalcedonensis, ex bibliothecâ monasterii Crucigerorum in Aquensi civitate depromptâ, in tomo* I. *Conciliorum, Coloniæ anno* 1538. *&* 1551. *excusorum, Petrus Crabbe legendam nobis exhibuit. Licet enim, ut* θεὸς ἐκ θεοῦ, φῶς ἐκ φωτὸς, Deus de Deo, lumen de lumine, *ex Nicani*, ita & ὅλον ἐξ ὅλου totum ex toto, *&* τέλειον ἐκ τελείου perfectum de perfecto, *ex Antiocheni Concilii formulâ* (*ab Athanasio & Hilario in libb. de Synodis, & Socrate lib.* II. *Histor. Ecclesiast. cap.* 7 recitatâ) *traducta fuisse videantur: potiorem tamen partem ex Damasi Romani Pontificis Symbolo* (*quod operibus Hieronymi, tomo* IV. *Erasmiana &* IX. *Villeriana editionis, est insertum*) *petitam esse apparet; indeque* Romanorum fidem. *appellatam. Neque in principio solùm, sed etiam in Confessionis hujus fine, Latinus ille librorum* XI. *de Trinitate author Damasi secutus est Symbolum; quod hisce verbis, eundem ferè in modum, concludituri.* In hujus morte & sanguine credimus emundatos nos, & ab eo resuscitandos die novissimo, in hac carne in qua nunc vivimus: & habemus spem nos consecuturos præmium boni meriti, aut pœnam pro peccatis æterni supplicii. *Ubi*, bonorum meritorum *nomine*, bona opera *simpliciter sunt intelligenda: more loquendi à Veteribus, etiam usque ad Bernardi tempora, recepto.* Neque enim talia sunt hominum merita, ut propter ea vita æterna deberetur ex jure; aut Deus

injuriam

injuriam aliquam faceret, nisi eam donaret. Nam, ut taceam, quòd merita omnia dona Dei sunt, & ita homo magis propter ipsa Deo debitor est quàm Deus homini: quid sunt merita omnia ad tantam gloriam? *Sic egregiè ille sermone in Annunciationem primo.*

ΤΜΝΟΣ ΕΩΘΙΝΟΣ.

Δόξα ἐν ὑψίστοις θεῷ,
καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη,
ἐν ἀνθρώποις εὐδοκία.
Αἰνοῦμέν σε,
εὐλογοῦμέν σε,
προσκυνοῦμέν σε,
δοξολογοῦμέν σε,
εὐχαριστοῦμέν σοι,
διὰ τὴν μεγάλην σου δόξαν.
Κύριε βασιλεῦ ἐπουράνιε,
Θεὲ πατὴρ παντοκράτωρ,
Κύριε υἱὲ μονογενὲς
Ἰησοῦ Χριστὲ,
καὶ ἅγιον Πνεῦμα.
Κύριε ὁ θεὸς,
ὁ ἀμνὸς τοῦ θεοῦ,
ὁ υἱὸς τοῦ πατρός,
ὁ αἴρων * τὰς ἁμαρτίας τοῦ κόσμου,
ἐλέησον ἡμᾶς.
ὁ αἴρων τὰς ἁμαρτίας τοῦ κόσμου,
πρόσδεξαι τὴν δέησιν ἡμῶν.
ὁ καθήμενος ἐκ δεξιῶν τοῦ πατρὸς,
ἐλέησον ἡμᾶς.
Ὅτι σὺ εἶ μόνος ἅγιος,
σὺ εἶ μόνος κύριος,
Ἰησοῦς Χριστὸς,
■
εἰς δόξαν θεοῦ πατρός. Ἀμήν.

* al. τὴν ἁμαρτίαν.

HYMNUS MATUTINUS.

GLoria in excelsis Deo,
& in terrâ pax,
in hominibus bonæ voluntatis
Laudamus te,
benedicimus te,
adoramus te,
glorificamus te,
gratias agimus tibi,
propter magnam gloriam tuam.
Domine Deus rex cœlestis,
Deus pater omnipotens,
Domine Fili unigenite
Jesu Christe.
■
Domine Deus,
Agnus Dei,
Filius Patris,
Qui tollis peccata Mundi,
miserere nobis.
Qui tollis peccata Mundi,
suscipe deprecationem nostram.
Qui sedes ad dexteram Patris,
miserere nobis.
Quoniam tu solus sanctus,
tu solus Dominus,
Jesu Christe,
cum sancto Spiritu,
in gloriâ Dei Patris.

NOTA.

Ad finem veterum Psalteriorum Latinorum, tum Apostolico & Athanasiano Symbolo etiam Hymnus iste habetur adjectus. In antiquissimo Cottoniano, ἀνεπίγραφος est: in Æthelstaniano praximo, Hymnus in die Dominico ad Matutinas, *inscribitur. In Sarisburiensis Ecclesiæ uno, circa annum* 980. *exarato;* Orationis puræ; cum laudatione, *titulum præfert: in Benedictini apud Cantabrigienses Collegii vetustiore altero (Marini Papæ & Karlomanni regis temporibus, jussu Achadei Comitis, circa annum* 884. *in Galliâ conscripto)* Hymni Angelici. *quod initium nempè illius, ex Hymno in Domini Natalitio,* Luc. II. 13, 14. *ab exercitibus cœlestibus decantato, esset desumptum: nam* reliqua quæ ibi sequuntur, Ecclesiastici doctores compositerunt; *ut in Concilii Toletani* IV. *capitulo* XII. *est probè observatum. Videturque omninò Hymnus iste, tanto consensu tum in Orientalibus tum in Occidentalibus Ecclesiis (ut nos eum hic edidimus) receptus, ex eorum fuisse numero, quorum vetus author qui contra Artemonis hæresim scripsit (apud Eusebium, libro* V. *Histor Ecclesiastic. cap.* ιη.) *hisce verbis meminit.* Ψαλμοὶ δὲ ὅσοι ἀδελφῶν ἀπ' ἀρχῆς ὑπὸ πιστῶν γεγράφασι, τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ τὸν Χριστὸν ὑμνοῦσι θεολογοῦντες. *quorum sententiam ita Rufinus reddidit.* Sed & Psalmi vel Cantica, ab initio scripta sunt, quæ à fratribus fidelibus Verbum Dei esse Christum & Deum, totâ hymnorum suorum laude concelebrant. Προστυχὸν ἰδιωτὸν *titulum in Constitut. Apostolic. lib.* VII. *cap.* XLVIII. (al. 47.) *præfixum habet:* Ὕμνοι ἰδιωτοῦ, *ad finem Psalterii Graci, tum in Benedictino Cantabrigiensium Collegio [quod anno Mundi* 6663. *sive Christi,* 158. *fuit scriptum;] tum in omnium antiquissimo exemplari Alexandrino, majusculis literis exarato, quod in Regis nostri Bibliothecâ conservatur. ubi* στιχηδὸν *descriptus ille habetur: hâc etiam Odâ insuper additâ.*

HYMNUS VESPERTINUS.

Psal. 145. (al. 144.) 2. * *Hic versiculus etiam in Ambrosii vel Nicetii Hymno legitur.* Tobit. 8, 5. Psalm. 119. [al. 118.] 12. *qui versus, in Alexandrino codice, ter habetur hic repetitus.*

Καθ' ἑκάστην ἡμέραν εὐλογήσω σε, καὶ αἰνέσω τὸ ὄνομά σου εἰς τὸν αἰῶνα, καὶ εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος.

Καταξίωσον, Κύριε, καὶ τὴν ἡμέραν ταύτην ἀναμαρτήτους φυλαχθῆναι ἡμᾶς.

Εὐλογητὸς εἶ Κύριε ὁ Θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν, καὶ αἰνετὸν καὶ δεδοξασμένον τὸ ὄνομά σου εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

* Εὐλογητὸς εἶ Κύριε, δίδαξόν με τὰ δικαιώματά σου.

Per singulos dies benedicam tibi, & laudabo nomen tuum in seculum, & in seculum seculi.

* Dignare, Domine, die isto sine peccato nos custodire.

Benedictus es Domine Deus patrum nostrorum: & laudandum ac glorificandum est nomen tuum in secula. Amen.

Benedictus es, Domine: doce me justificationes tuas.

Domine,

Κύριε, καταφυγὴ ἐγενήθης ἡμῖν ἐν γενεᾷ καὶ γενεᾷ.

Ps. 90. (al. 89.) 1.

Ἐγὼ εἶπα, Κύριε, ἐλέησόν με, ἴασαι τὴν ψυχήν μου ὅτι ἥμαρτόν σοι.

Ps. 40. (al. 40.) 4.

Κύριε, πρός σε κατέφυγον. δίδαξόν με τὸ ποιεῖν τὸ θέλημά σου, ὅτι σὺ εἶ ὁ Θεός μου.

Ps. 142. (al. 142.) 9, 10.

Ὅτι παρὰ σοὶ πηγὴ ζωῆς, ἐν τῷ φωτί σου ὀψόμεθα φῶς.

Ps. 36. (al. 35.) 9.

Παράτεινον τὸ ἔλεός σου τοῖς γινώσκουσί σε.

Ibid. 10.

Domine, refugium tu factus es nobis in generatione & generatione.

Ego dixi: Domine miserere mei, sana animam meam; quia peccavi tibi.

Domine, ad te confugi: doce me: facere voluntatem tuam; quia Deus meus es tu.

Quoniam apud te est fons vitæ, in lumine tuo videbimus lumen.

Prætende misericordiam tuam scientibus te.

ΥΜΝΟΣ ΕΣΠΕΡΙΝΟΣ.

HYMNUS VESPERTINUS.

Φῶς ἱλαρὸν ἁγίας δόξης ἀθανάτου πατρὸς, οὐρανίου, ἁγίου, μακαρίου, Ἰησοῦ Χριστέ. ἐλθόντες ἐπὶ τὴν ἡλίου δύσιν, ἰδόντες φῶς ἑσπερινόν, (a) ὑμνοῦμεν πατέρα καὶ υἱὸν καὶ ἅγιον πνεῦμα (b) Θεοῦ. Ἄξιός εἶ ἐν πᾶσι καιροῖς ὑμνεῖσθαι φωναῖς (c) ὁσίαις, υἱὲ Θεοῦ, ζωὴν ὁ διδούς. διὸ ὁ κόσμος σε δοξάζει.

Lumen hilare sanctæ gloriæ immortalis Patris, cœlestis, sancti, beati, Jesu Christe: quum ad Solis occasum pervenerimus, lumen cernentes vespertinum, laudamus Patrem & Filium & sanctum Spiritum Dei. Dignus es tempore quovis sanctis vocibus celebrari, fili Dei, vitæ dator. Qua propter te Mundus glorificat.

a Nulla adjungunt.
b Vulg.
c al. αἰνέσεις.

NOTA.

Vespertinus *hic hymnus* Matutino, *Benedictino, de quo diximus, codice subjunctus est: & in altero Psalterio Græco, anno Mundi* 6844. *Indictione* 4. *hoc est, æræ Christianæ* 1336. *descripto, in publicâ Oxoniensis Academiæ Bibliothecâ,* Τῦρον τοῦ λυχνοῦ, *inscribitur; quod recitari soleret, quum lumen inferretur. De quo more Socrates, libro* V. *Histor. Ecclesiastic.* κεφ. κβ'. Ἐν Ἑλλάδι καὶ Ἱεροσολύμοις καὶ Θετταλίᾳ, ταῖς ὑπὸ ταῖς λυχναφίοις ὑπαπτλοίαις τῶν ὑπὸ Κωνσταντινουπόλει Ναυατιανῶν πανηγύρεσι. In Græciâ & Hierosolymis & Thessaliâ, cùm accenduntur lucernæ, ejusmodi pompæ fiunt, quales à Novatianis Constantinopoli degentibus aguntur. *Et hunc ipsum Hymnum respiciens Basilius, in lib. de Spiritu sancto ad Amphilochium, cap.* XXIX. Ἐδόξαζε τοῖς πατράσιν ἡμῶν μὲν σὺν τῷ υἱῷ σὺν τῷ ἁγίῳ πνεύματι ἡ χάρις τῆς ἐπιδόσεως, ἀλλ' ἰδίως φωτίσμῳ ψυχαγωγία. Καὶ ὅτε μὲν ὁ πατὴρ τῇ ἐπιφανείᾳ ἐκείνου ἐπιλυχνὶ ἐψαλμῳδεῖτο, ὀνεῖν οὐκ ἔχομεν. ὁ μὲν τοι τοῖς ἀρχαίοις εὑρὼν τὸν θεσμὸν, καὶ ὑδὴν πάντων ἀσπίδα ὑπαίθριον οἱ λέγοντες. Αἰνοῦμεν πατέρα, καὶ υἱὸν, καὶ ἅγιον πνεῦμα Θεοῦ. Vitium est patribus nostris, vespertini luminis gratiam haudquaquam silentio arripere, sed mox ut apparuit agere gratias. Quis autem fuerit author illorum verborum, quæ dicuntur in gratiarum actione ad lucernas, dicere non possumus. Populus tamen antiquam profert vocem; neque cuiquam unquam visi sunt impietatem committere, quum dicunt. Laudamus Patrem & Filium & Spiritum sanctum Dei. *Et licèt Nicephoro Callisti, lib.* XVIII. *Histor. Ecclesiast. cap.* LI. *non facile concesserim, Hymnum hunc jam inde ab Apostolis per manus Ecclesiæ Christi fuisse traditum: esse tamen* Φιλόξενον ἐκεῖνον *illum, cujus in Constitut. Apostolic. lib.* VIII. *cap.* XXXV. (*al.* 41.) *facta est mentio, non multùm repugnaverim. Ut quemadmodum Græci* (apud Varronem, de lingua Latinâ libro V.) *cùm lumen adferretur, dicere fuerunt soliti,* Φῶς ἀγάθων: *ita & Christiani jam* Φῶς ἱλαρὸν ἁγίας δόξης, *in laudem illius qui est* ἀπαύγασμα *& Νέφος Dei & Patris, canere consuevêrint.*

HILDEBERTI CENOMANENSIS

De Confessione Sanctæ Trinitatis, Hymnus suavissimus.

Alpha & ω, magne Deus; *Eli, Eli*, Deus meus.
Cujus virtus, totum posse; cujus sensus, totum nôsse;
Cujus esse summum bonum; cujus opus, quicquid bonum.
Subter cuncta, super cuncta; extra cuncta, intra cuncta.
Intra cuncta, nec inclusus; extra cuncta, nec exclusus:
Super cuncta, nec elatus; subter cuncta, nec substratus.
Super totus, præsidendo; subter totus, sustinendo:
Extrà totus, complectendo; intrà totus es implendo.
Intrà, nusquam coarctaris; extrà, nusquam dilataris:
Subter, nullo fatigaris; supèr, nullo sustentaris.
Mundum movens, non moveris: locum tenens, non teneris:
Tempus mutans, non mutaris; vaga firmans, non vagaris.
Vis externa vel necesse, non alternat tuum esse.
Heri nostrum, cras, & pridem, semper tibi nunc & idem:
Tuum (Deus) hodiernum, indivisum sempiternum.
In hoc totum prævidisti, totum simul perfecisti:
Ad exemplar summæ mentis, formam præstans elementis.
Nate patri coæqualis, patri consubstantialis,
Patris splendor & figura; factor factus creaturâ,
Carnem nostram induisti, causam nostram suscepisti.

Sempiter-

Sempiternus temporalis, moriturus immortalis:
Verus homo, verus Deus; impermixtus Homo Deus.
Non conversus hic in carnem, nec minutus propter carnem:
Hic assumptus est in Deum, nec consumptus propter Deum.
Patri compar Deitate, minor carnis veritate:
Deus patet (a) tantùm Dei; Virgo mater sed & Dei.
In tam novâ ligaturâ, sic utraque stat natura:
Ut conservet quicquid erat, facta quiddam quod non erat.
Noster iste mediator, iste noster legislator:
Circumcisus, baptizatus, crucifixus, tumulatus,
Obdormivit & descendit, resurrexit & ascendit:
Sic ad cœlos elevatus, judicabit judicatus.
Paracletus increatus, neque factus neque natus,
Patri (b) compar filioque, sic procedit ab utroque;
Ne sit minor potestate, vel discretus qualitate.
Quanti illi, tantus iste; quales illi, talis iste:
Ex quo illi, tantus iste; semper illi, semper iste.
Pater alter, sed gignendo; natus alter, sed nascendo;
Flamen, ab his procedendo: tres sunt unum subsistendo.
Quisque trium, plenus Deus; non tres tamen dii, sed Deus:
In hoc Deo vero, tres & unum allevero;
Dans (c) *usia* unitatem, & *personis* trinitatem.
In personis nulla prior, nulla major nulla minor:
Unaquæque semper ipsa, sic est constans atque fixa;
Ut nec in se varietur, nec in ullam transmutetur.
Hæc est fides orthodoxa; non hic error (d) sive noxa:
Sicut dico, sic & credo; nec in pravam partem cedo.
Inde venit, bone Deus, ne desperem quamvis reus:
Reus mortis, non despero; sed in morte vitam quæro.
Quo te placem nil prætendo, nisi fidem quam defendo.
Fidem vides, hæc imploro; leva fascem quo laboro:
Per hoc sacrum catapiasma, convalescat ægrum plasma.

(a) *Ratione hypostatica unitis utrisque in Christo natura, etiam Hominis patet est; non minus quam beata virgo mater Dei.*

(b) al. *ambo genitoque.*

(c) *vulg. i. essentiæ.*

(d) *pg. forte*

ORATIO AD DOMINUM.

Extra portam jam delatum, jam fœtentem tumulatum,
Vitta ligat, lapis urget: sed si jubes, hic resurget.
Jube, lapis revolvetur; jube, vitta dissumpetur:
Exiturus nescit moras; postquàm clamas, *Exi Foras.*
In hoc salo mea ratis, infestatur à piratis:
Hinc assultus, inde fluctus; hinc & inde mors & luctus.
Sed tu, bone nauta, veni: preme ventos, mare leni;
Fac abscedant hi piratæ, duc ad portum salvâ rate.
Infœcunda mea ficus, cujus ramus ramus siccus,
Incidetur, incendetur; si promulgas quod meretur.
Sed hoc anno dimittatur; stercoretur, fodiatur:
Quod si necdum respondebit, flens hoc loquor, tunc ardebit.
Vetus hostis in me furit; aquis mersat, flammis urit:
Inde languens & afflictus, tibi soli sum relictus.
Ut hic hostis evanescat, ut infirmus convalescat;
Tu virtutem jejunandi des infirmo, des orandi:
Per hæc duo, Christo teste, liberabor ab hâc peste.
Ab hâc peste solve mentem, fac devotum pœnitentem:
Da timorem, quo projecto, de salute nil conjecto.
Da Spem, Fidem, Charitatem; da discretam pietatem:
Da contemptum terrenorum, appetitum supernorum.
Totum, Deus, in te spero: Deus ex te totum quæro:
Tu laus mea, meum bonum; mea cuncta, tuum donum.
Tu solamen in labore, medicamen in languore:
Tu in luctu mea lyra, tu lenimen es in irâ.
Tu in arcto liberator, tu in lapsu relevator:
Metum præstas in provectu, spem conservas in defectu.
Si quis lædit, tu rependis; si minatur, tu defendis:
Quod est anceps tu dissolvis; quod tegendum tu involvis.
Tu intrare me non sinas infernales officinas:
Ubi mœror, ubi merus; ubi fœtor, ubi fletus;
Ubi probra deteguntur, ubi rei confunduntur;
Ubi tortor semper cædens, ubi vermis semper edens;
Ubi totum hoc perenne, quia perpes mors gehennæ.
Me recepiet Sion illa, Sion David urbs tranquilla:

Cujus faber auctor lucis, cujus portæ lignum crucis;
Cujus claves lingua Petri, cujus cives ſemper læti;
Cujus muri lapis vivus, cujus cuſtos Rex feſtivus.
In hâc urbe, lux ſolemnis; ver æternum, pax perennis:
In hâc odor implens cœlos, in hâc ſemper feſtum melos.
Non eſt ibi corruptela; non defectus, non querela:
Non minuti, non deformes; omnes Chriſto ſunt conformes.
Urbs cœleſtis, urbs beata, ſupra petram collocata:
Urbs in portu ſatis tuto, de longinquo te ſaluto;
Te ſaluto, te ſuſpiro; te affecto, te requiro.
Quantum tui gratulentur, quàm feſtivè conviventur;
Quis affectus eos ſtringat, aut quæ gemma muros pingat,
Quis chalcedon, quis jacinctus: nôrunt illi qui ſunt intus.
In plateis hujus urbis, ſociatus piis turbis,
Cum Moyſe & Eliâ, pium cantem *Alleluia*.

NOTA.

Ex veteribus membranis Cottonianis (à quibus nomen authoris aberat) Rhythmos iſtos elegantiſſimos deſcripſimus; & ex altero Bibliothecæ Regiæ Codice, ab amiciſſimo Junio accepto, alicubi emendavimus: in quo tum Epiſtolæ Hildeberti continebantur, tum Carmina; & in his, de *Hermaphrodito*, *Lucretiâ*, & *Romæ ruinâ* quoque, quæ Veterum Poëtarum Catalectis habentur interjecta.

FINIS.

Digitized by Google

Digitized by Google
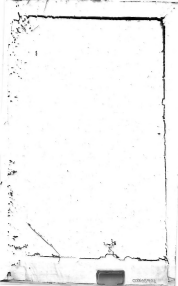
Digitized by Google